MEDICAE
ARTIS
PRINCIPES

THEOPHILUS,
ACTUARIUS,
MYREPSUS

AETII MEDICI GRAECI CONtractæ ex veteribus medicinæ tetrabiblos, hoc eſt quaternio, id eſt libri vniuerſales quatuor: ſinguli, quatuor ſermones complectentes: vt ſint in ſumma quatuor ſermonum quaterniones, id eſt ſermones XV.

Per [redacted] *medicum phyſicum Latinè conſcripti.*

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMÆ, SERMO I, PER IANVM CORNARIUM medicum physicum Latinè conscriptus.

De simplicibus pharmacis ex plantis, iuxta ordinem literarum Græcarum. Item De multorum oleorum pręparatione.

De simplicium medicamentorum viribus.

DIFFERENTIAE particularium actio- A
num in singulis pharmacis fiunt, ex eo
quòd singula ex ipsis ad tantã caliditatẽ,
aut frigiditatẽ, aut siccitatẽ, aut humidi-
tatem, aut partium tenuitatem, aut earũ-
dem crassitudinem accedant. At verò ad
quantam tandẽ accedant singula, enarrari nõ potest iuxta
exactã sanè veritatẽ. Sed nos tamẽ etiã hoc ipsum mani-
festis & ad artis vsum sufficientibus distinctionibus cõ-
prehendere tentauimus, vnũ quidem genus esse demon-
strando quod ad simile corporibus nostris temperamẽ- B
tum perueniat, vbi à caliditate quæ ipsis corporibus in-
est, transmutationis & alterationis principium quoddam
assumpsit: alterũ verò calidius fieri quàm pro nostro tẽ-
peramento. Atque huius quatuor ordines facere mihi vi-
sum est: primum, qui adhuc ad sensum obscurus est, vt ra-
tione deprehendere oporteat: alterũ ab eo secundũ, qui
iam ad sensum manifestus est: tertium, qui fortiter cale-
faciat, nondum tamen vrat: post hunc quartũ & vltimũ,
qui vstorius sit. Sic & frigefaciẽtium primũ ordinẽ, eorũ
quæ ratione indigent ad demõstrandũ quòd frigefaciãt:
secundũ eorum quæ sensibiliter frigefaciunt: tertiũ for- C
titer frigefacientiũ, nondũ tamen mortificãtium: quar-
tum mortificantiũ. Iuxta eandẽ proportionẽ etiã hume-
ctantiũ & siccantium. Fiat autẽ, clarioris doctrinæ gratia,
harum distantiarum à temperamẽto ordo, ita vt frigido-
rum primus sit, in quo quis locauerit rosaceũ oleum aut
ipsam rosam: secundus ab eo sequens proximè, in quo ro
sæ succus: deinde terti[9] & quartus, donec ad frigidissima
perueniamus, cicutã, & papaueris succũ, & mandragorã,
& hyoscyamũ. Rursus in calidis anethum & fœnumgræ- D
cum primo ordine ponamus: in secundo, quæ secũda ap-
parent: ita & tertia & quarta, donec ad vstoria deuenia-
mus. Iuxta eundem modũ in humectantibus ac siccanti-
bus medicamẽtis, initio rursus à temperatis sumpto, or-
dines consequẽter vsque ad summa faciemus. huiusmodi
enim cognitio nõ parũ ad medendi methodum confert.
Conuenit porrò præexercitatũ esse in sensu gustus, & pro
prietatẽ vniuscuiusque qualitatis saporũ in memoria ha-
bere, velut verbi causa, quum corpus aliquod linguæ ad-
motũ vehemẽter siccat & constringit, ipsámque ad mul- E
tam profunditatẽ exasperat, velut pyra syluestria immatu
ra, & corna, ac similia: omne tale, acerbũ nominatur, hoc
est intensè austerum. Quæcũque verò in contactu linguæ,
ipsam non constringunt neque cõtrahunt, velut adstrin-
gentia solent, sed cõtrarium facere videntur, extergeréq;
& eluere, talia omnia salsa appellamus. Quæ autẽ his ad-
huc amplius extergent simúlque molestè exasperant, a-
mara vocantur. Quæ verò mordent & cum valida calidi-
tate erodunt, acria. Quæ verò absque caliditate mordent,
acida dicuntur: habéntque præterea vim fermentandi F
terram, si ad ipsam effundantur. Quæcunque autem velut
sublinunt & replent & sedant exasperatas & quasi erosas
linguæ partes, ipsas cum manifesta iucunditate cõtingen
tia, dulcia nominantur: si verò sine manifesta iucundita
te id faciant, pinguia appellantur. Si quidem igitur acri-
moniã manifestè percipere velis, in allio & cæpis ac simi
libus frequenter degustatis ac diu cõmanducatis discces,
ita vt affectus ex his sensum diligenter memoriæ cõmen
des. Si verò adstringendi vim palam percipere voles, in
galla & rhoe ac similibus assequere: si amaritudinem, ni G
tri ac fellis gustu: si dulcedinem, sapæ ac mellis. Præterea
siue qualitatis expers, siue medium qualitate ad gustum
cognoscere velis, aquam accipe, eiúsque gustum diligen-
ter in memoria retine, & maximè purissimæ aquæ, & nul-
lam prædictarum qualitatum resipients, neque dulcedi-
nem, neque acrimoniam, neque acorem, neque amaritu-
dinem, insupérque neque multùm calidæ, neque nimiùm
frigidæ. Inde enim progressus, promptius ad obscurorum
saporum cognitionem peruenies, & eorum quos ego me-
diocriter dulces, alii aquosos vocare malunt. qualis est a-
rundinum viridiũ & graminis succus: item tritici & or-
dei, & aliorũ multorũ moderatè dulcium. & qualis est a-
qua qualitatis penitus expers, inter caliditatẽ ac frigidi-
tatem manifestam, mediam quantum eius fieri potest cõ-
stitutionem habens, aut etiam paululum ad frigiditatem
declinans. Quòd siquid eiusmodi sapore præditum, non
liquidam sed siccam compagem habeat, id ipsum neces-
se est terreum esse, & citra mordacitatem siccare. Nomi-
nantur autem talia emplastica Græcis, hoc est meatus ob-
ducentia: velut est amylum, & plurima ex metallicis dili-
genter lota, pompholyx, cerussa, Cadmia, terra Cimolia,
Samius aster, & similia. Quædam verò ex ipsis nõ solùm
terrea, sed etiam aquosa natura sunt: aliqua etiam aerẽ nõ
modicum intra se habent. viscosa quidem hæc, & ob id
meatus oblinentia. Duplex est enim medicamentorum
meatus obducentiũ natura: altera terrea exactè & sicca:
altera viscosa penitus, verùm mixta ex aqua & terra, & ple
runque etiam aere, velut oleum dulce. At verò candidum
oui simile quidem quodammodo est, verùm magis ter-
reum quàm oleum. Caseosum etiam in lacte meatus ob-
ducit, & pinguedo suis. Tauri equidem & hirci pinguedo
siue adeps, acris & magis terrea quàm suis pinguedo est.
Anseris autem & galli calidior quidem & siccior quàm
suum est, sed tenuium partium, & nequaquam terrea. Ita-
que pinguedines si non acrimoniam aliquã habent, mea-
tus obducunt, & magis sicciores & amplius terreæ. Talis
est & cera probè lota. Et talia quidem sunt medicamenta
emplastica appellata. Quæ verò adstringunt terrea sunt
& crassarum partium, compagis suæ mole, frigida autem
qualitate. at verò arida tenuium partium corporib[9] sunt,
frigida autem similiter vt adstringentia. Quæcunque au-
tem in sapore terreas partes repræsentant, quæ colliquatæ
& contrahunt & resiccant humectiores sensiles linguæ
partes, si quidem asperiora sunt, acerba dicũtur: minus ve
rò aspera, austera. & rectè talium saporum temperamentũ
frigidum dicemus. Quandoquidem autem inæqualiter
resiceãt (hoc est enim exasperare) fuerint vtique omnino
etiam terrea. Omne enim aquosum æqualiter permeat
corpora, & diuulsum rursus facilè vnitur: terreum verò
diuellitur quidem, non tamen facilè rursum coit. Et sanè
si sensus proprietatem in vtraque affectione in memoriã
reuocaueris, iisdem testimonium præbebis: etenim aci-
dorum saporum trãsitus, velox est in sensilibus partibus:
acerborum autem, tardus. Et acida per profundum corpo
rum actionem suam magis ostendunt: acerba verò in su-
perficie. Cæterùm vbi experiri voles sinceræ acerbitatis a-
ctionem, si quidem ea res gustanti tibi apparuerit acer-
ba simúlque mordens, hanc speciem me monente relin-
ques, & acerbum absque mordacitate requires: & quod
neque acidum, neque dulce, neque amarum est, sed quan-
tum eius maximè fieri potest, nullam omnino qualitatẽ
& vim adstrictioni permixtam habens. Superuacuum e-
nim & vanum est tale pharmacum experiri: incertũ nan-
que est an ob adstrictionem, siue aliam quandam ei per-
mixtam qualitatem, siue per vtrasque, circa corp[9] cui ad-
motũ est, efficax fuerit. Chalcitis igitur & misy, atramẽ tũ
sutoriũ, & squama æris, sori, & Armeniacũ pictoriũ, ar-

gentum viuum,& innumera alia adſtringentia ſimúlque
mordantia , iuxta vtraſque qualitates in ſingula corpora
quibus adhibentur agunt. & tamen impoſſibile ſit doce-
re palàm,num per adſtrictionē an per acrimoniā vrendi
vim habeant:nam ſi intra corpus ſumantur talia craſſarū
partium exiſtentia, & viribus magis calida , & propterea
temporis progreſſu in permutatione intra animalis cor-
pus igneſcentia,ad candefacti igne lapidis aut ferri ſimi-
litudinem exulcerant & vrunt ventris partes,& neque di
ſtribui in corpus poſſunt ob grauitatem.Præſtabilius igi
tur eſt plura alia conſequenter deguſtare,ac diligēter con
ſiderare ſincerā adſtrictionē ſeorſim per ſe,quantum eius
fieri poteſt:atque vbi talem repereris,iam tandem ad iu-
dicandum illud medicamentum iuxta prædictā metho-
dum progredere.velut ſi guſtanti tibi balauſtium,aut gal
lam,aut cytinum,aut hypocyſtidē,aut acaciam,aut rhoē,
aut aliud quid eiuſmodi,appareat exactè acerbum eſſe, i-
ta vt palàm ſit nullam aliam qualitatem habere, in eiuſ-
modi iam expendere ac explorare aſtrictionis actionem
oportet. Acerbum itaque corpus terreum eſt & frigidum.
Reſoluetur autem neceſſariò tripliciter,aut caleſcens, aut
humeſcens,aut vtrunque ſimul perpetiens.Si igitur cale-
ſcat ſolùm,nō euadet neque humidius neque mollius,ſed
durius exiſtens dulcedinē acquiret: quēadmodum quer-
cinæ glādes,præſertim quæ caſtaneæ nominātur. Si verò
humeſcat ſolùm, & humiditas craſſarum partiū ac aquo-
ſa exiſtat,auſterum euadet: nam acerbum exolutum, au-
ſterum producit ſaporem.omnis enim ſaporis vim aquo-
ſa humiditas hebetat. Si verò humiditas tenuium partiū
& aerea accedat,acidū reddetur. frigiditas enim tenuiū
partium exiſtens,acidam qualitatem efficit.At verò ſi hu
meſcat ſimúlque caleſcat,cum aquoſa quidē humiditate
in dulcedinem trāſibit,cum aerea verò,in pinguitudinē.
etenim arborum fructus qui natura iam facti dulces no-
bis apparent,acerbam primùm & ſiccam compagem ha-
bent,ſinguli iuxta arboris ſuæ naturā:progreſſu verò tem
poris fiunt quidem humidiores,verùm aliqui aciditatem
inſuper ad acerbitatem aſſumunt, quam paulatim depo-
nentes,rurſus dulces euadunt maturitatem adepti.Quidā
neque in arborib⁹,ſed decerpti poſt tempus aliquod dul-
cedinē acquirunt: alii quidam neque media interueniē-
te aciditate,ſed ſtatim ab acerbitate in dulcedinem trāſ-
eunt,quemadmodum oleæ fructus. Cæterùm calore ma-
turi fiunt omnes,qui duplex natura exiſtit, alter proprius
& ſingulis à natura inſitus: alter forinſecus à ſole allatus.
atqui ſi ab initio quidem acerbiores ſunt , maturi autem
dulces fiunt, ex caliditate vtique dulcedo , ex frigiditate
aciditas & acerbitas ipſis adeſt. Et ſanè manifeſtum iam
factum eſt quòd fructus ab initio acerbi exiſtentes, pro-
greſſu temporis partim dulceſcunt,partim aceſcunt, par-
tim auſteri fiunt: aliqui verò ſēper acerbi permanēt:qui-
dam etiam redduntur pingues:quin & iuxta dictarū qua-
litatum mixturas,multiplicem habent varietatem. Acer-
bi itaque in finem vſque permanēt, ilicis, arbuti & corni
fructus,& conſimiles.quoniam frigidi & ſicci, velut ab i-
nitio erant,permanent,nullam aliam alterationē præter-
quam ſolius augmenti acquirētes. Acerbus autem ſimúl-
que dulcis eſt,myrti,& pyri ſylueſtris, & glandis fructus.
Auſterus tantū,vitis amineæ vua,& vinū,& quæ his ſimi
lia. Auſterus ſimúlque dulcis,palmæ fruct⁹, & vinū Surrē
tinum,& quæcunque dulcedinē adſtrictione permixtam
habent. Dulce autē ſolùm eſt Theræū,& Scybelites,& ſi-
ræum,ſiue hepſema, *quod nos ſapam appellamus*, & quæcun-
que alia his ſimilia.Pinguis verò exactè tum fructus tum
ſuccus oleæ eſt: imò etiam alii omnes ex quibus oleū pa-
ratur.Quemadmodum autē acerbus ſuccus progreſſu tē-
poris dulcior primùm,deinde etiā acrior & amarior eua
dit,& poſtremùm penitus amareſcit , eodem modo etiā
frigidus ſuccus acidior ſtatim fit , &,ſi perfectè perfrige-
ſcat,citius adhuc aceſcit:fructus quoque ſtatim inter col-
ligēdum multa humiditate repleti,item qui aliâs aquam
aſſumpſerunt, promptè ex leuiſſima occaſione acidi
fiunt.Si enim vua immatura acida eſt,matura verò dul-
cis,& maturum fieri fructibus omnibus ex ſolari calidi-
tate contingit:manifeſtum eſt imperfectiorem ac frigi-
A diorem,acidum eſſe:perfectiorem verò & calidiorē, dul-
cem.Quum igitur vinum ex perfrigeratione aceſcat, con
ſpicuum eſt quòd ad eūdem rurſus redit ſaporem ex quo
prodiit,vuæ immaturæ inquam.Diſtat tamen acetum ab
vuæ immaturæ ſucco viribus, in eo quòd acetum acrimo
niam quandam ex putredinoſa caliditate adeptum eſt:
vuæ autem immaturæ ſuccus nō habet acquiſititiam ca-
liditatem,& propterea neque aceti acredinem : vnde etiā
magis tenuium partium eſt acetum quàm vuæ immatu-
ræ ſuccus,velut ſenſus quoque teſtatur.At verò acrimonia
B aceti frigiditatem aciditatis euincere non poteſt, verùm
ad penetrādi celeritatem ipſi inſeruit. Quāto enim citius
meatus penetrat calidum quàm frigidum,tāto promptius
acris ſapor quàm acidus ſenſilium corporum meatus per-
tranſit,vt acris velut præuius iter ſtruat,frigidus verò non
ita longè pòſt ſequatur.Et propterea ſanè ſenſus mixtus ac
ægrè explicabilis non permittit pronuntiare acetum ſim-
pliciter frigidum eſſe:percipimus enim in ipſo igneam
quandam acrimoniam. Verùm frigiditas ex ſequenti aci
ditate deſtruit & extinguit eueſtigio acrimoniam: quare
C etiam multo maior ſenſus frigiditatis quàm caliditatis
nobis contingit. Porrò quidam æſtatis tempore poſcam
bibētes,palàm refrigerantur,& ſine ſiti permanēt. Quan-
doquidem verò ſitis dupliciter fit , altera ex humiditatis
inopia, altera caliditatis redundantia:eam quæ ex ſiccita-
te oboritur,non ſanat acetum:eam verò quæ ex calidita-
te oborta eſt,ſanat . humectare enim non poteſt acetum
per ſe,ſed non ingeneroſè perfrigerat. Igitur neque ſitim
ex ſicca intemperie, neque ex calida & ſicca obortam, a-
D cetum potatum vnquam ſanare poteſt. Si verò concur-
rat aliquando ſimul humiditas cum caliditate, eiuſmo-
di ſanè ſitis optima medela acetum erit. Aliter ſitienti-
bus, tum in febribus ardentibus aliiſque omnibus adu-
rentibus,tum in æſtate ac calore vehementi, compoſita
affectio eſt ex caliditate ac ſiccitate,vt meritò cōpoſitam
medelam requirant ex aceto & aqua: acetum quidem, vt
non inſtrenuè refrigerans & partium tenuitate facilè pe-
netrans: aquam verò, vt quæ ſupra id quòd refrigerat,&
humidiſſima omnium exiſtat . nihil enim humidius a-
E qua.Cæterùm in ardore præcordiorū potior aceto eſt vuæ
immaturæ ſuccus forinſecus impoſitus , tum quòd nul-
lam habeat violentam & offendentem frigiditatem,tum
quòd neque permixtam mordacem caliditatē.Qui enim
ita affecti ſunt, lenimēto inuiolēto opus habent, quod fo
rinſecus nullā mordacem acrimoniā inducat. Vuæ itaque
maturæ ſuccus non ſolùm acidus eſt, ſed etiam acerbus.
Nam, vt dictum eſt, omnes ferè arborum fructus circa
primam generationem guſtu acerbi ſunt. Non autem a-
cidum ſolùm frigidum eſt , ſed etiam acerbum ac auſte-
F rum.Et ſiquis aliquando guſtauit mala cydonia, aut myr-
ti baccas,aut meſpila , is ſanè manifeſtè nouit alium eſſe
ſenſum ab acidis in lingua noſtra productum, alium ab
acerbis aut auſteris . acerba enim intus protudere parti-
culam videntur , quam ex omni parte æqualiter contin-
gunt,velut exprimentia conſtringentiáque ac contrahē-
tia: auſtera verò in profundum ſubire videntur, & aſpe-
rum quendam ac inæqualem ſenſum inducere, ita vt re-
ſiccando omnem ſenſilium partium humiditatem expel
lant.Quare alia eſt affectionum proprietas, nō ſatis clarè
G explicabilis,& in acerbis & in auſteris ſaporibus: ſed non
puto tamen hominem eſſe qui non ex iam relatis incita-
tus intelligat quid dicam. Omne igitur corpus acerbum
& ab aliis qualitatibus purum, omni experimento facto
frigidum inueni.Omne autem dulce calidum eſt, & non
immodicè ſuperexcellit caliditatem quæ in nobis exiſtit.
Sed quemadmodum calidæ aquæ contactu delectamur,
& maximè vbi fuimus frigefacti, donec corporis partes
à frigore cōgelatæ diffundantur: (excalfacit enim nos,&
neque diſſoluens neque ſcindens partium continuitatē,
H iucundiſſima eſt & vtiliſſima.)ſic etiam omne dulce edu
lium,calidum quidem omnino eſt , non tamen ad tan-
tam caliditatem peruenit vt offendat, ſed intra terminos
diffundēdi & æquandi demulcēdiq; ac molliēdi manet.
Omnia enim alimēta iis quæ alūtur,natura cōuenietia &
tota ſubſtātia familiaria exiſtunt.Statim autem oportet &

moderatè calida esse hæc, iuxta corporum quæ aluntur proportionem. Et propterea eduliorum ac medicamentorum non vna species omnibus hominibus conuenit. Vnusquisq; enim iuxta propriam substantiam simúlque affectionem, ab vtrisque tum vtilitatem tum voluptatem percipit. Verùm quum hæc ita habeant, edulium sanè minus dulce, minus calidum est: magis dulce, tanto calidius est quanto dulcius. Si verò modum caliditatis excedat, neque dulce tale est, sed iam amarum apparet: velut mel inueteratũ & quod diutius coctum est, & singula alia dulcia. Quæ enim temperamentis corporum quæ aluntur, similia sunt citra cocturã & præparationem, iam dulcia apparent: quæ verò dissimilia, omnia iniucunda sunt priusquam præparentur. Opus est autem calida castigare frigiditate, frigida verò calfacientium condimentorum mixtura, & igne. Eodem modo per humiditatem emendantur quæ terrea sunt & sicca magis quàm conuenit: siccitate verò, quæ plꝰ humida & aquosa. Dulce igitur supra hoc quod calidum magis aut minus existit, necessariò etiam humidum magis aut minus est. Quod verò velut superassatum amarum euadit, simile calci & cineri, siccum & calidum necessariò redditur. Et sanè ob id omnia amara extergere solent, scinderéque & dissecare viscosos ac crassos humores, quemadmodum cinis & nitrum. Quòd autem amarus sapor sicci ac terrei temperamenti est, tum ex eo quòd ægerrimè omnium amara putrescunt, tum quòd nequaquam vermes & alia animalia gignant (qualia videlicet in radicibus & herbis, & fructibus putrescentibus innasci solent) colligere datur. Nam in humidis corporibus maximè vermes & putredines gigni videmus. Porro exactè amara (voco autem sic quæ nulla alia sensibili qualitate participant) omnia ferme animalia, non homines modò, in cibis auersantur, propterea quod omne animal humidum magis aut minus existat, amara autẽ sicca sunt ad cineris ac calcis similitudinem. Quemadmodum igitur exactè quidem dulce nutrit, exactè autem amarũ non alit: sic quod inter hæc mediũ est, nutrit quidem, sed minus quàm dulce. Propinquus autẽ amaro est sapor salsus: nam & terrei vtrique sunt & calidi. differunt tamen inter se non obscura differentia, quòd amarus è caliditate & & siccitate magis sit attenuatus & elaboratus, ac quasi subactus. sed & in salis generibus sic habet. Quæ enim dura sunt & densiora & magis terrea (qualia fere omnia fossilia existunt) minus calida ac tenuium partium sunt: quæ verò friabilia ac laxa, magis tenuium partium & viribus calidiora sunt, & aliqua ex ipsis subamara, medium quodammodo obtinentia inter salem & spumam nitri. Et sanè quicquid salsum diutiꝰ calfeceris, statim amarũ euadet. Atque sic etiam Asphaltitidis paludis aqua, quã mare mortuum appellant, in cauo & calido loco contenta & à sole exassata, amara redditur: & ob id etiam æstate magis quàm hyeme amara existit. &, si haustam eam in vase cauo ad solem exponas tempore æstiuo, confestim magis amara seipsa facta tibi apparebit. Quare in illa aqua neq; animal innascitur, neque plãta. Sed & quum flumina magna multúmque piscosa in ipsam influant, & præsertim id quod prope Hierichuntem est, quod Iordanem appellant, nullus piscis oras fluminum superegreditur: & siquis captos stagno immittat, statim corrumpi ipsos videbit. & propterea stagnum mortuum siue mare mortuum appellant. Adeo exactè amarum omnibus plantis & animalibus inimicum est, squalidúmque ac siccum natura, velut fuligo ex adustione factum. De amarorum igitur saporum viribus satis dixisse videmur, dissectorios & extersorios ac attenuatorios ipsos esse declarantes, atque adeo calidos in tantum vt nondum vrant. Ad acres iã sermonem conuertamus: eósque primùm calidos exactè esse dicamus, deinde erosiuos & vstorios, crustámque inducẽtes, & colliquatorios forinsecus cuti impositos. Si verò intra corpus assumantur, qui tota substantia quibusdam animalibus aduersantur, eos omnes putrefactorios esse & infectorios illorum animalium, velut cantharis & buprestis hominis. Qui verò secundum solius caliditatis excessum, siquidem crassiores sint & terrei, velut auripigmẽtum & sandaracha, ac similia, eos exulceratorios internarũ partiũ

A pronunciamus: si verò tenuium partium sint, (qualia familiaria nobis semina existunt, daucus videlicet & anisum, ac similia) vrinam cientes & exudatorios, & simpliciter ac summatim loquendo, sectorios ac discussorios. Conferunt etiam quidam reiectionibus ex thorace, & menstruorum fluxionibus. Cæterùm acres sapores, non solùm forti caliditate ab amaris differre vidẽtur, sed etiã in eo quòd amari omnes non modò calidi sunt sed etiam sicci ad cineris similitudinem. At verò in acribus, quique non sunt amari, multa aliquando permixta est humiditas: & propterea
B non pauca acria nobis in ciborũ vsum veniũt. Quãdo verò iam & de saporibus quæ dici par erat relata sunt, reliquum vtique fuerit & de vaporibus dicere. Plerique certè vapores similiter vt sapores nos afficiunt. nam acida omnia ipsumque etiam acetum, & olfactum & gustum eodem modo excitant. Acria autem, velut allium & cæpa & cõsimilia, nõ minꝰ olfactũ quàm gustũ stimulant & excitant. Eodem modo & in singulis aliis similis ferme odoratus ac gustus sensus est, adeo vt quorundam corporũ quæ nunquam gustauimus, veluti stercoris, persuasum ha-
C beamus nos scire qualitatem: & ob id neque omnino talium rerum gustum attentamus, quòd olfactui valde multum fidei habeamus. Quin & odorata edulia quæ computrefacta molestum odorem nobis afferunt, statim abiicimus, ne tentato quidem gustu. et ferme in omnibus mutuò conspirant odoratus & gustus. Ad duas autem appellationes pleraque odorabilia reducimus, odorata aut fœtida nominãtes: odorata quidem, iuxta proportionem dulcium ad linguam: fœtida verò, nõ dulcium. Videtur por-
D ro de corporibus non odoratis aut omnino parum quid vaporis defluere, aut multo minus quàm pro molis symmetria, velut in salsis & maximè acerbis. Crassarum enim partium & frigida est substãtia acerborum: quare verisimile est etiam quod defluit ab ipsis, modicũ esse & crassum, & molè velut terreum, vt neque cerebrum sua respiratione petere possit. Quare nihil certi ex odore coniectare licet de ipsorum temperamento, velut ex gustu. Nam inodora crassarum partium substantiam habent, sed inde non manifestum est quantum caliditatis aut frigiditatis possideant. Odorata autem, tenuium partium aliquo modo sunt & calida, quantitas tamen tenuitatis aut calidita-
E tis non etiam ex odore indicatur, sed ex gustu. Quod verò nihil certi de temperamento indicent odorata, in causa est inæqualitas substantiæ ipsorum. Et propterea in rosa ex odore coniecturam facere non possumus de omnibus in ipsa qualitatibus. In gustu verò omnes gustabilium corporum partes æqualiter linguæ obueniunt, mouéntque singulæ sensum iuxta suam ipsarum naturam: nimirum acerbum in ipsa quod est terreum & crassarum partium ac frigidum: item amarum quod tenuium partium est ac
F frigidum: & tertium insuper aquosum, necessariò frigidum. vt non sit certum, velut dictum est, de simplicium pharmacorum viribus omnibꝰ ex odore cõiectare. Amplius verò nihilo magis ex coloribus coniicere possumus de iisdem. In singulis enim coloribus inueniuntur & calida & frigida, & sicca & humida. Possibile tamẽ est in singulis generibus aut seminum aut radicum, aut succorum, etiam ex colore indicationem quandam sumere temperamenti. Velut verbi causa, cæpa & scilla & vinum, quanto fuerint albiora, tanto minus sunt calida: subflaua verò & fulua, calidiora. Quin & triticum & cicera, & phaseoli ac cicer. iridis quoque radix & asphodeli, & multo-
G rum aliorum, simile quiddam perpetiuntur. In singulis enim generibus in vniuersum quæ fulua & ruffa & flaua sunt, calidiora albis existunt. Quare siquid etiam inde de medicamentorum viribus coniectare licet, etiam hoc auctarium habes. Optimum quidem igitur (vt dictum & sæpe demonstratum est) singulorum vires ab exacto experimento inuenire. neque enim in hoc falli potes. priusquã tamen experimento vim cognoscas, gustus multum indi-
H cat, cui attestatur paululum etiam ipse odor. Horum autẽ omnium (quemadmodum etiam aliorum quorundã vtilissimorum) in summa compendium contraham, postquã sanè speciatim, quantum possibile fuit, vniuersales vires & vniuscuiusque actiones explicui. Quandoquidem verò

medicamenta partim ex animalibus sunt, partim plantæ aut fructus, aut horum succi siue liquores existunt, partim verò ex metallicis sumuntur: præstabilius mihi visum est de plantis primùm differere: non omnibus scilicet totius terrarum orbis, sed de quibus compertum per experientiam habemus. nam & plurimum ipsarum genus prouenit, facultatéque potentissimum habetur: atque id iuxta ordinem literarum Græcarum. Deinde consequenter etiam de metallicis dicere, atque sic ad animalium partes peruenire.

Abrotonum.

Abrotonum calida & sicca vi præditum est, in tertio ordine & discessu à moderatis locatum, gustu multùm amaro, qui sapor indicatus est terreæ substantiæ esse, & à largo calore attenuatus esse, vt non instrenuè calfaciat & siccet. Quare coma huius herbæ vnà cum floribus in oleo coquitur: quo illito ante accessionem iis qui rigore per circuitum repetente apprehenduntur, minus rigebunt. Eiusdem decoctũ potũ aut per clysterem infusum, lumbricos occidit amplius quàm absinthium. Modica autem participat acerbitate abrotonum, & ob id stomacho incommodum est. Species habet duas, marem & fœminã.

Abrotonum vstum.

Abrotonum vstum, calidum & siccum viribus est, magis quàm cucurbita sicca vsta, & anethi radix: illa enim vlceribus humidis & sine inflammatione perfectis conueniunt, & propterea maximè vlceribus præputii pudendi apta videntur. Abrotoni autem vsti cinis omnibus vlceribus mordax est: quare alopeciis confert, oleo cicino aut raphanino, aut sicyonio, aut lentiscino, aut veteri dilutus.

Agnos, *id est uitex.*

Huius arbusti folia, flores & semen tertio ordine calida & sicca sunt, & multùm tenuium partium. Fructus in cibo assumitur, calfacitque manifestè, simúlque capitis dolorem infert. Frictus minus caput tentat, sed modicum alimentum corpori sufficit, atque id siccans ac calfaciẽs, minimè verò flatuosum. Et propterea etiam impetus venereos inhibet. Vnde non solùm in cibo ac potu acceptus ad castimoniam conferre creditus est, sed etiam substratus. Et ad hepar ac splenem indurata: ac obturata, viticis semen magis conuenit quàm ruta.

Agrostis, *id est Gramen.*

Graminis radix moderatè frigida est & sicca, & ob id cruenta vulnera glutinat: ipsa herba imposita cataplasmatis vice non fortiter frigefacit, verùm in medio humiditatis ac siccitatis consistit. Mordacitas & partium tenuitas in radice modica est, vt aliquando calculos conterere cognita sit decoctum eius bibentibus. Semen vulgo nascentis debile est, Parnassiæ autem, vrinam ciet, & fluxiones ventris ac stomachi siccat. Estque vis ipsius siccatoria, tenuium partium, & subacerba.

Anchusæ quatuor.

Non eiusdem facultatis omnes anchusæ existunt. Quæ enim onoclea appellatur, adstringentem simúlque subamaram abundè radicem habet, vt etiam corpora densare, & moderatè attenuare, extergeréque ac abluere biliosos salsósque humores possit: atque sic & ictericis & splenicis ac nephriticis vtilis existit. Frigefacit etiam multùm: vnde cum polenta in cataplasmate imposita, erysipelatis medetur. Exterget autem non solùm pota, sed etiam forinsecus imposita, & ob id vitiligines & lepras sanat cum aceto. Folia huius herbæ debiliora radice sunt, non tamẽ siccandi & adstringendi vi carent: vnde & ventris profluuium sanant cum vino pota. At verò lycopsos appellata similiter erysipelatis conducit, & radicem habet magis adstringentem quàm onoclea. Onochilos autem (quæ etiam alcibiadium appellatur, vim habet magis medicatam) & morsis à vipera multùm conducit, in cataplasmatis imposita appensáque, & in cibo sumpta. Quarta, parua est, & ferè sine nomine, consimilis alcibiadio, verùm plus amara & magis medicata, & propterea ad lumbricos latos apta, acetabuli mensura cum hyssopo & nasturtio pota.

A

Agaricum.

Agaricum vim habet calfactoriam & discussoriam & dissectoriam crassorum humorum, & obturationes in visceribus repurgat, & ob id arquatum morbum sanat in iis qui ex hepatis obturatione eũ morbũ cõtraxerũt. Prodest & comitiali morbo laborãtib⁹ & rigorib⁹ per circuitũ repẽtib⁹, qui ex crassis & viscosis humoribus sunt oborti. Prodest & commorsis aut punctis à bestiis quarum frigidum venenum existit, forinsecus ad locum affectum impositum, itémque potum hexagii pondere, *hoc est drachmæ unius ex uino.* Est & purgatorium.

B

Ageraton.

Ageraton facultatis est discussoriæ, & leniter quodãmodo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adianton siccat, attenuat, discutit. nam & alopecias densat, & strumas & abscessus discutit, & calculos frangit in potu sumptum, & reiectionibus crassorum ac viscosorum humorum ex pectore ac pulmone non parum confert, & fluxiones alui sistit. Medii temperamenti inter caliditatem & frigiditatem existit.

C

Aeizoon, *id est Semperuiuum.*

Semperuiuum vtrunque & paruum & magnum modicè siccat, moderatè item adstringit: verùm non moderatè frigefacit: est enim tertii ordinis frigefacientium. & propterea ad erysipelata ac herpetas & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Ægilops.

Ægilops discutiendi vim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter sanat.

D

Aira, *id est Lolium.*

Lolium calfacit & siccat efficaciter, vt propè ad acriũ vim accedat, & magis quàm iris. Non est autem velut illa tenuium partium, sed ab illa lõgè præuertitur, & propterea locauerit ipsam quis in principio tertii ordinis calfacientium, & in fine secundi siccantium.

Ægiros, *id est Populus nigra.*

Populi nigræ flores calida vi præditi sunt, in tertio discessus à temperatis ordine. In differentia autem siccandi & humectandi paulùlum à temperatis ad siccitatem populus secessit, & magis tenuium quàm crassarum partium existit. Folia ferè floribus similem vim habent, sed ad omnia debiliora & inefficaciora. Resina etiam similẽ

E

floribus vim possidet, & est adhuc aliquanto calidior. Semẽ magis tenuiũ partium & siccatorium est quàm resina & flores: calidum autem non adeo validè.

Acacia.

Acacia tertii ordinis siccantium est, & secundi frigefacientium, si quidem lota fuerit: illota enim, primi est. Nam quum non sit similarium partium, partes quasdam dispersas habet tenues & calidas, quæ ab ipsa per loturam

F

decedunt.

Acalyphe siue Cnide, *id est Vrtica.*

Vrticæ folia & semen multum discussoriæ facultatis habent, citra vehementem calfactionem. Sanant itaque panos & parotidas: & crassos ac viscosos humores ex pectore ac pulmone educunt. Habent autem & flatuosum quiddam, vt etiam impetũ ad venerem excitent, & præsertim semen, si cum passo bibatur. Aluum subducit moderatè, velut extergendo ac titillando, non purgãdo. Gangrænosa item & cancrosa, & omnino quæ siccari opus est

G

absque mordacitate conuenienter sanat.

Acanthus, vel Melamphyllon, aut Pæderos.

Acanthus (quem alii Melamphyllum, alii Pæderota appellant) folia habet discussoria vi moderatè prædita: radicem verò siccatoriam & tenuium partium.

Acantha leuce vel Leucacantha, *id est Spina alba.*

Spina alba (quam aliqui Leucacantham vocant) radicem habet siccantem moderatè & adstringentem. Quare & cœliacis & stomachicis prodest, & sanguinis reiectionem cohibet, & tumores laxos in cataplasmate imposita

H

coercet: item dentium doloribus conducit, si quis decocto eius colluat. Semen tenuium partium & calidum est,

vnde in potu sumptum conuulsis medetur.

Acantha Ægyptia, *id est Spina Ægyptia.*

Spina Ægyptia ex qua acacia præparatur, adstringendi ac siccandi vim habet. quare & fluxui muliebri prodest, & vlcera sedis insufflata ad cicatricem perducit.

Acorum.

Acori radix tertii ordinis calfacientium ac siccantium est, & tenuium partium compagem habet. ciet itaque vrinas, & splenes iuuat induratos. Succus eius deterget & depurgat crassitudinẽ corniformis oculorum tunicæ.

Aconitum siue Pardalianches.

Aconitum siue Pardalianches, simile quidem seridi syluestri, verùm putrefactoriam & venenatam vim habet. quare vitandum ne in cibo aut potu accipiatur. Attamen ad erodendum ac putrefaciendum externas corporis partes aut circa sedem, vtile est: & ad hãc rẽ cõmodior est radix eius. Dicitur herbæ succus pilorum exortum inhibere.

Acte, *id est Sambucus,* Chamæacte, *id est Ebulus.*

Sambucus magna & arborea quæ Acte appellatur, itémque humilis & herbacea quæ ebulus & Chamæacte, ambæ siccãtis facultatis sunt, glutinatoriæque ac moderatè discussoriæ. Decoctum radicis in potu hydropicis potest.

Halimon siue Halmyris.

Halimi fruticis germina quidam comedunt, & recõdita asseruant. Vim habet lactis & seminis generatiuam. In sapore salsum quid & adstringens habet, ex quo manifestum fit dissimilariũ partium esse: plurima tamen eius substantiæ pars temperatè calida existit, cum humiditate imperfecta ac incocta, lenitérq; flatuosa. Radicis drach. vna ex aqua mulsa pota, conuulsa, rupta, ac tormina mitigat, & lac attrahit & auget.

Aloë.

Aloë tertii ordinis est medicamentorum siccãtium, primi autem intensi, aut secundi exoluti calefacientium. In gustu mediocriter adstringit, & fortiter amarescit. Subducit ventrem, ex genere eorum medicamentorum existens quæ stercorum eductiua appellantur. Est autem medicamentum stomacho cõmodum vt si quod aliud, & sinus glutinat. Sanat vlcera ægrè cicatricem recipientia, maxime circa sedem & pudenda, propter vim siccandi citra mordacitatem: prodest etiam inflammationibus earundẽ partium aqua diluta, & vulnerata glutinat, iuxta eundem modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in ore, & naribus atque oculis, & omnino repellere ac discutere solet, simúlq; exterget paululũ, quantum sanè puris vlceribus citra offensionem commodum existit. Oculis propterea iugi humore madentibus, maximè puerorum, præter opinionem medetur. Debet autem crassiore modo dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alysson, Sideritis Heraclea.

Alysson aiunt esse Sideritin Heracleam appellatam quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habẽs & folia crassiora. Nomen inuenit ex eo quòd commorsis à cane rabido mirabiliter succurrit. Vim habet moderatè siccãtẽ & discussoriã. Habet etiã quiddã extersoriũ quo vitiligines & maculas faciei à sole prouocatas depurgat.

Alsine, Auricula muris.

Alsine siue auricula muris, herbula, similem habet vim helxinæ frigefacientem ac humectantem. est enim substantia eius aquosa frigida: quare etiam citra adstrictionem frigefacit. Ideóque ad feruentes inflammationes conducit, & ad mediocria erysipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingenerosè, siccat autem nõ vehementer. Verùm in caliditate est tertii ordinis, in siccando secundi.

Ambrosia.

Ambrosia pro cataplasmate imposita, vim habet adstringentem & repulsoriam.

Amnium, Ammi.

Amnii semen maximè in vsum venit, calfactoriæ & siccantis facultatis in tertio ordine. Est & tenuium partiũ

A & sapore subamarum ac acre, atque adeò vrinam ciet, & discussorium est.

Amarantum.

Amarantum vim habet attenuandi ac dissecandi: quare menses ducit coma eius ex vino pota. Grumos etiã sanguinis liquare creditur, non in ventre modò, sed & in vesica, si cum vino mulso bibatur. Omnes autem in vniuersum fluxiones resiccat in pòtu accepta: verùm stomacho incommoda est.

Amurca.

B Amurca secundi ordinis est calfacientium, ac siccãtium intensi. Atque hinc sanè corporum temperamento siccorum vlcera sanat, reliquorum omnium exacerbat.

Ampeloprason, *id est Porrum syluestre.*

Ampeloprason vim inter allium & porrum mediam obtinet. Stomacho magis incommodat quàm satiuum. viscosos quoque humores ampliùs eo dissecat, & organa obturata ab obstructione liberat. Quaproptet etiam vrinas & menses sæpe mouit, vbi viscosorum & crassorum humorum culpa fuerunt suppressa.

C Ampelos leuce, siue Bryonia, aut Psilothrum: *Lat. Vitis alba.*

Ampelos leuce, (quæ & Bryonia itémque Psilothrũ appellatur) & *Latinis vitis alba,* germina habet quæ recẽns producta omnibus familiorem cibum exhibent verno tẽpore, tanquam edulium stomacho commodum propter vim adstringendi. Habent autem subamaram & acrem leniter adstrictionem. quare etiam vrinam ciẽt. Radix verò extersoria & siccatoria tenuiúmque partium facultate prædita est, & moderatè calida. vnde etiam lienes indu-

D ratos eliquat, tum in potu accepta, tum forinsecus cum ficubus imposita. Item scabiem & lepras sanat. Vitis porrò nigra, per omnia ei consimilis est, sed debilior.

Amygdala.

Amydala amara attenuatoriam vim palàm præ se ferunt, vt etiam maculas solares depurgent, & ad reiectiones ex pectore ac pulmone viscosorum & crassorum humorum plurimùm conferant. Sed & obstructione liberãt ac depurgant hepar, splenem, colum, & renes. laterum itẽ dolorem sedant. Arbor quoque vniuersa similem vim ha-

E bet, vt eius etiam radices coctas maculis solaribus in cataplasmatis modum imponentes, eas depurgent. At verò dulcia amygdala amaris debiliora sunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intensæ facultatis est, vt etiam articulorum callosas duritias dissoluat, & lienes induratos sanet, & strumas discutiat.

Amomum.

Amomum viribus acoro simile est, præterquã quòd siccius est acorum, magis autẽ cõcoctorium est amomũ.

F Anagallis.

Anagallis vtraque, & quæ cæruleũ & quæ puniceũ florem habet, absterforiam vim abundè habet, & præterea subcalidi ac attractorii quippiam, quo etiam aculeos è corpore euellit. succus ipsarum caput per nares purgat ob eandem causam, & in summa siccandi vim habent citra mordacitatẽ: vnde & vulnera glutinant, & putrescentibus vlceribus auxiliantur.

Andrachne, *id Portulaca.*

G Portulaca in frigefaciendo tertii ordinis est, in humectando secundi. modicam autem austeritatem complectitur, quapropter fluxiones repellit maximè biliosas & calidas, earum qualitatem transmutans, alterans, & multùm frigefaciens. Atque ea gratia etiam æstuosis febrib⁹ vt siquid aliud commodat, super os ventris totáque præcordia imposita. Sed et si probè teratur, adiecto ouo crudo vnà cum vitello ac candido, admixtóque modico rosaceo, aceti que momento, euestigio non vulgarem lenitudinem inducit in ardentibus febribus, si corpus vniuer-

H sum inde illinatur, imò penitus extinguit vt neque amplius vlla exacerbatio contingat. Dentium quoque stuporis medela est. Succus eius similem vim habet: quare non solùm forinsecus impositus, sed etiam in potu sumptus, perfrigerat: quod ipsum contingit etiã, siquis totam herbã in cibo sumat. At verò propter vim subadstringend

etiam dysentericis cõmodum edulium est, & fluxui muliebri & sanguinis reiectioni: verùm ad hæc omnia multo efficacior est ipsius herbæ succus.

Anemone.

Anemonæ omnes, acris & extersoriæ attractoriæque ac venarum oscula aperientis facultatis sunt: vnde radix quoque commansa pituitam prouocat, & succus ex naribus purgat, & cicatrices in oculis attenuat. Quin & sordida vlcera anemonæ purgant, & lepras remouent, & appositæ menses prolectant, & lac attrahunt & augent.

Anethum.

Anethum calfacit in tantùm vt aut secundi ordinis intensi, aut tertii exoluti esse deprehendatur. Verùm secũdi ordinis principio est inter siccantia, aut primi fine. Si in oleo incoquatur, discussorium est, & dolores sedat, & somnum inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vstum, tertium ordinem calfacientium ac siccatium obtinet: & propterea vlceribus humidis inspersum prodest, & maximè in pudendo. nam in præputio etiam inueterata ad cicatricem perducit. Porro viride humidius est ac minus calidum, vtpote adhuc succulentum. quare magis concoctorium est ac somnificum quàm siccum: minus autem discussorium.

Anthemis siue Chamæmelum.

Anthemis (quæ & Chamæmelum appellatur) calfacit ac siccat in primo ordine. Est autem tenuium partium & propterea discussoria & rarefactiua ac laxatoria vi prædita. Si quidem igitur fuerit viridis, in oleo ipsam incoquere oportet, non præsente videlicet oleo chamæmelino, in quo maceratus flos insolatus est: si verò sicca fuerit, modico aceto præmadefacta, deinde in oleo cocta, commoda fit iis in quibus nõdum desiit materia ad caput afferri. Nam eam quæ iam adest discutit, & alteram non attrahit: quæ commoditas nulli alteri medicamento contigit. Nechepson autẽ Ægyptius ipsum chamæmeli florẽ purum in summo vigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probè cõterere, ac pastillos mediocres fingere, eósque in vmbra diligentissimè siccare ac reponere: vsus autem tempore vnum ex ipsis terere, oleo primario quod satis est affuso, indéque vniuersum corpus à capite vsque ad pedes illinere, in omnibus febrientibus, ac ægrum stragulis coopertum fouere. sudor enim, inquit, mouebitur bonus in iis qui euasuri sunt, & à febre liberabuntur. nã in plurimis experimento hoc cognitum est, & in peregrinationibus maximè congruum existit, ob circunferendi facilitatem. Præcipit etiam in potu pastillos exhibere febricitantibus fabæ quantitate ex aqua calida.

Anisum.

Anisi semen maximè in vsu est, acre & subamarum existens, vt propè accedat ad caliditatem vstoriorum. Est enim in tertio ordine calfacientium ac siccantium: ob id & vrinam ciet, & discussorium est, & inflationes circa ventrem sedat.

Aparine, siue Philanthropos, aut Omphacocarpos.

Aparine (quam alii Philãthropõ, alii Omphacocarpon vocant) moderatè tergit ac siccat. Habet etiam quid tenuium partium.

Apios, *id est Pirus.*

Piri folia & ramuli austeri sunt, fructus dulcedinẽ quandam aquosam habet, ex quibus manifestum fit temperamentum inæquale iuxta partes existens. Quapropter in cibo quidem, stomacho commodant, & sitim sedant: verùm in cataplasmatis imposita pira siccant, & mediocriter frigefaciunt, vt vulnus per ipsa conglutinatum esse sciam.

Achrades, *id est Pira syluestria.*

Quæ verò syluestria pira nominantur, magis adstringunt & siccãt, & ob id vulnera maiora glutinãt, & in cataplasmatis imposita fluxiones reprimunt: quemamodum in malorum tractatu absolutissimè tradetur.

Aristolochia.

Aristolochiæ radix ad medicinam cõmodissima est, amara & subacris existens. Rotunda ex his maximè omnium tenuium est partium, & ad omnia efficacior: idcirco vbi crassus humor fortiter attenuandus est, rotun-

A dæ vsus expetitur, atq; inde adeo dolores ex obturatione aut crudorum crassitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & sordida vlcera purgat, & dẽtes ac gingiuas illustrat. Auxiliatur etiam anhelatoribus & singultientibus, comitialibúsque morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptisque ac conuulsis medicamentum, vt si quod aliud, commodum est. Ex reliquis duabus clematitis odoratior est, vt etiam vnguentarii eam in vnguenta assumant, verùm ad medendum minus valet. B Longa autem aristolochia minus tenuium partium est quàm rotunda, non tamen inefficax, sed extersoriam ac calidã vim habet, & ob id vlcera incarnat, & ad vteri fotus commodior habetur.

Aracus.

Aracorum semen simile est cicerculis & vsu & viribus: verùm durius quàm cicerculæ, & propterea etiam ægrius concoqui potest.

Arceuthos, *id est Iuniperus.*

Iuniperus calida est & sicca, tertii ordinis in vtroque genere. Fructus eius calidus quidem similiter est, sed in C primo ordine siccat.

Arnoglossum, *id est Plantago.*

Arnoglossum frigefacit ac siccat in secundo ordine. habet & austeri quippiam: quare fluxionibus & putrefactionibus vlceribúsque malignis conuenit, atque ea gratia etiam ad dysenterias. nam sanguinis eruptionem cõpescit, & siquid perustum est frigefacit, & sinus glutinat. Est præterea etiam aliorum vlcerum recentium ac veterum curatrix. citra mordacitatem enim siccat, & frigiditatem possidet nondum stupefacientẽ. Semen eius itémque radix similem vim habent: verùm sicciorẽ & minus D frigidam. Et semen quidem, tenuissimarum partium est: radices verò crassiorum. Ipsa autem folia siccata, tenuiorum partium vim, sed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores vtimur, tum cõmanducantes, tum decocto ipsarum colluentes. Cæterùm ad hepatis ac renum obturamenta, & radicibus & foliis, & multo magis semine vtimur.

Aron.

Ari radix primi ordinis calfacientum ac siccantium est. habet & vim extersoriam, sed non adeo fortiter velut E dracontion. Radices etiam in cibo acceptæ humorũ crassitiem moderatè dissecant, vt etiam ad reiectiones sputorum ex pectore cõmodent. Verùm dracontion in hos vsus præstabilius est. aliàs præparatur ac editur eo quo dracontion modo feruefacta.

Artemisia.

Artemisiæ ambæ calfaciunt in secundo ordine: siccant autem vel in primo ordine intenso, vel secundi principio. Sunt autem moderatè quoque tenuium partiũ: quare ad renum lapides moderatè conueniunt, & ad vte- F ri fotus.

Asarum

Asari radices in vsu sunt, acori radicibus viribus cõsimiles, verùm magis intensæ: quare ex his quæ de acoro diximus, etiam de asaro notionem sumere oportet.

Aspalathus.

Aspalathus ex dissimilaribus viribus constat, acribus & adstringentibus. Et acribus quidem partibus sui calfacit, austeris verò frigefacit, vtrisque siccat: & propterea ad putrefactiones & fluxiones vtilis existit. Ad putrescen- G tes in ore gingiuas in vino cocta vtiliter colluitur.

Asparagus siue Aspharagus (iuxta Athenienses) aliàs Myacanthus.

Asparagus petreus siue Myacanthus, extersoriã vim habet, nec tamen validè calfacit nec frigefacit: idcirco renes & iecur obstructione liberat, maximè radices herbæ ac semen. Et sanè etiam dentium doloribus medetur siccando citra calfactionem.

After Atticus, vel bubonium.

H After Atticus (quem alii bubonium appellant, quòd non solùm in cataplasmate impositus, sed etiam adalligatus bubonas ac vnguium tumores sanare credatur) habet etiam quid discussorium, vt mixtarum virium sit, velut rosa: sed bubonium non ita adstringit.

A

Astaphis, *id est uua passa.* **Caricæ.**

Vua passa satiua concoctoriam simúlque adstringentem & mod eratè discussoriam vim habet: eadem enim est ratio vuarum passarum ad vuas,quæ est caricarum ad ficus.Et dulciores quidem,calidiores sunt:austeriores verò,frigidiores,& adhuc magis acerbæ: Stomachum itaq; roborant austeræ,& aluū adstringunt, atque his amplius etiam acerbæ.Medium verò statum inter has tenent dulces,neque palàm exoluentes stomachum,neque aluū subducentes.Vim tamen contemperandi humores semper habent dulces,itémque moderatè extergendi: vnde partuos circa os ventriculi morsus obtundunt. nam maiores morsus generosioribus morsibus opus habent. Præstant vuæ passæ pinguissimæ & tenui cortice præditæ. Cæterùm vuæ passæ minus quàm caricæ aluum subducunt ac extergent:verùm stomacho commodiores quàm caricæ existunt.

Astaphis agria,siue Staphis agria.

Staphis agria valde acrem vim habet, vt fortiter pituitam de capite trahat ac extergeat.Quare & ad scabiem confert,& vstoria quadam vi participat.

Asphodelus.

Asphodeli radix in vsu est,veluti ari,& asari, ac dracontii.Vim habet extersoriam ac discussoriam. Vnde in vino albo vetere cocta,& vino calido meraco cyathi mēsura hausto, menses suppressos celerrimè ciet. Vstæ cinis calidior & siccantior,magísque tenuium partium ac discussorius euadit,& ob id etiam alopecias sanat.

Atractylis,siue Cnicus syluestris,siue Androsæmon.

Atractylis,siue Cnicus syluestris,vel Androsæmon, (vt alii vocāt)ex spinosarum plantarum genere est, & siccantis ac moderatè calidæ facultatis existit.

Atraphaxis, *id est* **Atriplex.**

Atriplex secundi ordinis est humectantium, primi frigefacientium:adstrictionis nihil habet, sed aquosa est velut malua,& facilè ventrem permeat. Hortensiū genus humectius & frigidius syluestri est. quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augescentibus hortenses,vigentibus & declinantibus syluestres cōmodiores sunt.Semen extersoriam vim habet:vnde ad morbum regium ex iecoris obstructione obortum vtile existit.

Absinthium.

Absinthium,calidum est primo ordine, siccum tertio.Succus eius multo calidior quàm herba est.participat & adstringendi vi non obscura,maximè Ponticum:quare exterget,roborat,siccat.& propterea biliosos vētriculi humores ad infernam excretionē deducit & per vrinas euacuat.Magis autem biliosum intra venas humorem per vrinas expurgat.idcirco vbi pituita in ventre continetur, nihil conducit.Sic etiamsi eadem circa pectus aut pulmonem hæreat. adstrictoria enim facultas in ipso fortior est quàm amara.Quoniam verò acrimoniam quandam possidet,calidum amplius quàm frigidum existit.

Balanos myrepsica, *id est Glans unguentaria,* **vel Myrobalanum.**

Glans vnguentaria (quæ myrepsica balanos & myrobalanon appellatur) extersoriā & incisoriam vim habet cum aliqua adstrictione, & propterea extersoriam ac adstringentem contrahentémque ac coactoriam habet actionem:quapropter & ad varos & lentigines, maculásque solares,pruritum,lepram,scabiem,achoras,& manantia capitis vlcera,vlcerosásque papularum eruptiones, & omnia crassi succi vitia,conueniens est, maximè cum aceto.cicatrices etiam illustrat.Facit quoque ad hepar induratum in cataplasmate imposita,& lienem consumit,præsertim si farina aliqua siccatoria ipsi commisceatur, velut est loliacea ac eruina.At verò cortex valde efficax est, vt eius vsus,vbi vehementi adstrictione opus est,requiratur. Si verò quis carnis eius drachmam vnam bibat cū aqua mulsa,facilè vomet.Sæpe & per inferna aluum largè subducit. vnde,si hepar aut splenē purgare voluerimus,per huius medicamenti vsum, in posca ipsum exhibemus: stomacho enim incommodat. verùm aceto gaudet tum forinsecus impositum,tum per os acceptum.

B

Balanos, *siue* **Glans quercina.**

De quercina glande,in quercus tractatu commodè dicemus.

Balsamum.

Balsamum calfacit & siccat secundo ordine,est & tenuium partium.Liquor eius adhuc magis tenuium partium vim habet:non tamen adeo calidus est velut quidā opinantur,per partium subtilitatem decepti. Fructus eius consimilem iuxta genus facultatem obtinet,sed partium tenuitate ab illis præuertitur.

Balaustium.Cytinus.

Balaustium,syluestris mali punicæ flos est, velut satiuæ Cytinus.gustum autem fortiter adstringit,& sanè siccantis ac frigefaciētis facultatis est: quare si intertriginibus ac aliis vlceribus ipsum aridum tenuissimè tritū in sperseris,citissimè videbis ipsa cicatricem recipere citra mordacitatem.Idcirco non est medicus quispiā qui non hoc pharmaco,& in his qui sanguinem reiectāt,ac dysentericis,ventrísque ac vteri fluxionibus, vtatur.

Batos, *id est* **Rubus.**

C Rubi folia maximè tenera,itémque germina mediocriter adstringunt,vt commansa oris vlcera cum alia,tum quæ aphthæ appellātur,curent: imò & vulnera glutinent: Fructus maturus moderatam quandam caliditatem habet:immaturus frigidam terream substantiam possidet: & propterea acerbus & valde siccatorius est.Siccatus autē reponi solet,& humido magis siccatorius euadit.Flos eādem vim quam fructus immaturus habet. Itaque ad dysenterias & ventris fluxiones ac debilitatem, & sanguinis sputum commodus est.Radix supra vim adstringendi, etiam tenuium partium substantiam habet: quare renum lapides atterit.

D

Batrachion, *id est* **Ranunculus.**

Batrachium quatuor speciales differentiās habet,omnes autem fortiter acrem vim possident,vt cum dolore exulcerent: quare siquis moderatè vtatur, scabies ac lepras excoriant,vngues item leprosos remouent,& stigmata siue notas incussas discutiunt,& verrucas, ac myrmecias ex earum gente dictas, auferunt. Quin & alopeciis prosunt modico tempore impositæ.nam si diutius sinantur,non solùm excoriant sed etiam crustam cuti inurunt:

E atque hæc quidem folia viridia vnà cum cauliculis imposita faciunt.Radix autem siccata sternutatorium est medicamentum,quo modo omnia alia fortiter siccātia: sed & dentium dolores mitigat,simúlque ipsos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicum appellatum,quod & nigrius & resinosius est, mollientem abundè & efficacem vim habet.Alterum Arabicum,quod etiam pellucidius est, magis siccat quàm mollit.Vtuntur aliqui his & maximè Arabico,ad ramices gutturis ac hernias aquosas(brōchocelas

F & hydrocelas Græci appellāt)ieiuni hominis saliua ad emplastri cōpagē redigētes.Arabicū etiā calculos renū atterere videtur,vrináque ciere in potu acceptum:sed & crudorum flatuum insultus,& laterum dolores,ac rupta sanat:

Blitum.

Blitum olus est cibarium, temperamento humidū ac frigidum in secundo ordine locatum.

Bulbus.

Bulbus comestus frigidioris & crassioris viscosiorísque humoris genitor est:nam & ægrè concoquitur, &

G inflat,ac venerem stimulat:in cataplasmate impositus glutinat & siccat.At verò qui vomitorius Bulbus dicitur,multo calidius temperamentum quàm prædictus habet.

Buglossum.

Buglossum humidum & calidum temperamentum habet:vnde vino iniectum læticiam facere potātibus videtur.Conducit & tussientibus propter gutturis asperitatem,in aqua mulsa decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatum videtur à floribus qui fi-

H guram oculi bouis similitudine referunt. nā colore chamæmeli floribus quamsimillimi existunt. Multo autem maiores ipsis sunt & acriores, & propterea magis discu

ſorii ſunt,vſqueadeo vt etiam duritias ſanent ad ceratū
permixti.

Bunion,ſiue Arction. Pſeudobunion.

Bunion(quod quidam Arction appellant) calfactorii
generis in tantum eſt vt vrinam cieat,& menſes ducat.ſed
& Pſeudobunion ſimiliter ipſi calidum eſt.

Brathy,*id eſt Herba Sabina.*

Herba Sabina calefacit & ſiccat tertio ordine:eſt autē
tenuium partium,& propterea diſcuſſoria,& menſium du
ctrix,ſiquid aliud,& per vrinas ſanguinem trahit:& viuē
tes fœtus perimit,ac immortuos eiicit.Conuenit putrefa-
ctis,maximè malignis & inueteratis. nam quæ diu dura-
uere,citra moleſtiam pharmaci vim tolerant. Quin & de
nigrata ac valde ſordida,cum melle expurgat,& carbuncu
los deſtruit: quidam etiam duplum ipſius pro cinnamo-
mo coniiciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adſtringunt, & vulnera glutinant,
ſúntque ſimilia foliis ſyluestris rumicis, præterquā quòd
nigriora & hirſutiora exiſtunt.Succus foliorum ſimiliter
adſtringit:quare quidam coctum ipſum reponūt vt phar
macum ad putredines oris efficaciſſimum.

Bromus,*id eſt Auena.*

Bromos paulo frigidiore temperamento præditus
eſt,& adſtrictionis nonnihil habet,vt etiam ventris pro-
fluuiis commodet.

Bryon thalaſſion,*id eſt Muſcus marinus.*

Muſcus marinus adſtringit & frigefacit: vnde in ca-
taplaſmatis vicem impoſitus,ea quæ calida ſunt, manife-
ſtè perfrigerat ac iuuat.

Bryon ſiue Splanchnon aut Hipnon,
id eſt Muſcus arborum.

Bryon ſiue Splanchnon aut Hipnon, *id eſt Muſcus ar-
borum*, adſtringit & frigefacit moderatè,vt propè ad tem-
perata accedat. quare & diſcutiēdi ac emolliendi faculta
tis particeps eſt,maximè qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dictum eſt de Bryonia quū de Vite alba nobis ſer-
mo eſſet.

Bubonium ſiue After Atticus.

De bubonio dictum eſt in ſecundæ appellationis e-
lemento.

A littera Γ incipientia.

Gentiana.

Gentianæ radix efficax eſt vbi opus eſt attenuare &
depurgare,extergeréque,& ab obſtructionibus liberare.

Gigarta,*id eſt Vinacea.*

Vinacea,ſicca ſunt in ſecundo ordine,frigida in pri-
mo: acerba autem guſtu ſunt, propteréaque fluxidis vē-
tris affectionibus plurimùm proſunt.

Gingidium.

Gingidium,vt guſtu amaritudinis & adſtrictionis
particeps eſt,ita temperamento,caliditatis & frigiditatis.
Iuxta vtranque autem qualitatem ſiccatorium eſt,imò e-
tiam ſtomacho valde commodum,ob adſtrictionis non
modicæ participationem.Euadit autem multo magis ſto
macho commodum, feruefactum & ex aceto come-
ſtum.Caliditatem itaque non valde manifeſtam obtinet,
verùm in ſecundo ordine ſiccat.

Glaucium.

Glaucium adſtringit cum quadam iucunditate, ſed
& frigefacit manifeſtè adeo vt eryſipelata non adeo for-
tia ſanet.

Glechon,*id eſt Pulegium.*

Pulegium calfacit & attenuat vehementer.vnde hu
moribus craſſis ac viſcoſis ex pectore ac pulmone reiectā
dis facilem viam facit.Menſes ciet cum vino albo coctū,
ita vt vinū ipſum meracum bibatur. Forinſecus catapla-
ſmatis modo impoſitum,tum iſchiadicos tum alios per-
frigeratos rubificat.

Glœos,*id eſt Sordes balnearum.*

Sordesbalnearum moderatè emollit.

Glycyrrhizon,*id eſt Radix dulcis.*

Glycyrrhizi fruticis radicum ſuccus maximè in v-

A ſum venit,dulcis exiſtens cum modica quadā adſtrictio-
ne: quapropter aſperitates lenit non ſolùm arteriæ ſed e-
tiam ſcabioſæ veſicæ. Quandoquidem verò omne dulce
moderatè,etiam humido temperamento præditum eſt,
pro eius ſanè ratione ſitim quoque eximit.

Glycyſide,ſiue Pæonia,aut Pentorobos,
aut Ephialtia.

Glycyſiden,etiam Pæoniam, & Pentorobon, & E-
phialthian nominant.Radix eius tenuium partium & ſic
catoria ac mediocriter calida eſt:habet enim vim adſtrin
B gentem leniter cum aliqua dulcedine. Quòd ſiquis eam
diutius mandet,etiam acrimoniam ſubamarā percipiet:
idcirco ſanè & menſes mouet,magnitudine amygdali cō
tuſa,cum aqua mulſa pota.Expurgat quoque iecur obtura
tū,lienémq; ac renes. Per adſtrictionē autē fluxiones vē-
tris ſiſtit,in vino quopiam auſterorum generis cocta,& vi
no poto.In ſumma,reſiccandi vim fortiter poſſidet:vt nō
improbauerim id quod à multis rationabiliter creditum
eſt,eam videlicet etiam adalligatam puerorum morbum
comitialem ſanare.Aliquando enim puerulo octimeſtri
comitiali apprehenſo, magnam radicis recentis partem
C de collo ſuſpendimus,iuſſione facta vt perpetuò eam cō-
tineret appenſam:& de cætero ex hoc facto puer perfectè
ſanus euaſit,neque amplius apprehenſus aut conuulſus eſt.

Gnaphalium.

Gnaphalium adſtringentis moderatè facultatis eſt, &
propterea dyſentericis ipſum cum vino aliquo auſtero
potandum exhibent.

Gongylis,*id eſt Rapum.*

Rapi ſemen ad rem veneream ſtimulos addit, fla-
tuoſi ſpiritus generatiuum exiſtens:ſic & radix ægrè con-
D coctilis,& flatuoſa,ac ſeminis gignitiua eſt, ſuccum autē
in corpus diſtribuit craſſiorem.Quare ſiquis in nimio e-
ius eſu perduret,& maximè ſi ipſam non probè in ven-
triculo concoquat,humorem crudum appellatum cōgre-
gabit:ſi verò crudior in coctura maneat,ægrè concoctilis
& flatuoſa & ſtomacho incommoda exiſtit. quandoque
etiam morſus circa ventrem excitat, melior autem fit, ſi
bis coquatur.multa enim coctura opus habet. Porrò ad
ventris deiectionem neque conducit neque officit.

E *A littera Δ incipientia.*

Damaſonium,ſiue Aliſma.

Damaſonium,etiam Aliſma appellatur. Eius radicē
experti ſumus coctam in aqua,& aqua pota, calculos in re
nibus conſiſtentes ac coactos confringere.

Daucus ſiue Staphylinus,*id eſt Paſtinaca.*

Daucus(quem & Staphilynum *&* *Paſtinacam* appellāt)
duorum generum eſt: alter ſylueſtris, minus comeſtilis
quàm ſatiuus,verùm in omnibus vehementior: ſatiuus
F autem in cibi vſum aptus eſt,ſed aliâs imbecillior exiſtit.
Facultatem habent acrem & calfactoriam,& propterea e
tiam attenuatoriam.Radix itaque poſſidet etiam flatulen
tum quippiam,& ob id veneris ſtimulatiuum. Semen ſa-
tiui quidem,habet item aliquid in ſe venerem ſtimulans,
ſed ſylueſtris omnis flatus expers eſt:quare & vrinam ciet
& menſes mouet.

Daphne,*id eſt Laurus.*

Lauri arboris folia & fructus ſiccāt & calfaciunt ve-
hementer,& magis ipſe fructus.Cortex radicis minus quī
G dem acris & calidus eſt,magis verò amarus & aliquid ad-
ſtrictionis habens.idcirco & lapides atterit, & hepaticis
conducit.Bibitur in vino odorato pondere obolorū triū.

Dictamnum & Pſeudodictamnum.

Dictamnū magis tenuiū partium eſt quàm pulegium,
in cæteris ipſi conſimile: quod verò Pſeudodictamnum
dicitur,debilius eſt.

Dipſacos,*id eſt Labrum ueneris.*

Dipſaci radix ſecundi ordinis eſt ſiccantium: habet
etiam quid exterſorium.

H Dorycnium.

Dorycnium temperamento ſimile eſt papaueri &
mandragoræ,& aliis eodem modo frigefacientibus. pa-
rum itaque ex eo ſumptum ſoporem inducit: amplius,
occidit.

Dolichi,ſiue Lobi.

Qui nunc ab omnibus Lobi nominantur,apud omnes veteres dolichi & phaſeoli appellabantur,& ab aliquibus ſmilax hortẽſis.nutriunt quidem non minus quàm piſa, conſimiliterque flatus expertes ſunt: verùm iucunditate & in alui deiectione illis cedunt. Appellantur autẽ Lobi, *hoc eſt ſiliquæ*,præ aliis præcipuè,quoniã ex omni ſiliquarũ genere quæ indumento intectæ ſunt,hæ ſolæ vnà cũ ſiliquis ſiue tegumentis ſuis vtplurimum comeduntur.

Dracontion.

Dracontion acrius eſt quàm Aron,& amarius, & magis calorificum ac tenuium partium.Habet autem quandam breuem adſtringendi vim, cum acrimonia & amaritudine permixtam,vt vel inde efficacíſsimũ pharmacũ exiſtat.nam radix viſcera & omnes craſſos ac viſcoſos humores expurgat, & malignorum vlcerũ optimum medicamentũ eſt:depurgátque ac extergit generoſè cum alia exterſione indigentia, tum vitiligines cum aceto. folia autẽ vlceribus & vulneribus recentibus cõueniunt,quãtóque minus fuerint ſicca tanto magis glutinant.Quæ enim ſicciora ſunt,acriora quàm vulneribus conueniat exiſtunt.Creditur etiã caſeum à putredine aſſeruare ſoris ſecus ipſi circumpoſitum.Semen autem radice fortius cãcros & polypos cõſumere creditur.Succus ſeminis oculorũ albugines deterit.

Drys,*id eſt Quercus*.

Vniuerſæ quercus partes adſtringentis qualitatis participes ſunt: amplius autẽ omnibus membranula quæ ſub cortice trunci reperitur, & quæ ſub cortice glandis ſuper fructus carnẽ inducta eſt: quare & ad fluxum muliebrẽ, ſupráque ſanguinis ac dyſenterias & vetris fluxiones diuturnas,vtilis eſſe creditur.vtuntur autẽ ipſa decocta. Vehementius adhuc adſtringit phagus & ilex.Cæterùm folia ex omni quercus genere pro cataplaſmatẽ impoſita, vulnera recentia glutinant:quẽadmodum ego ruri expertus ſum.Glandes quercinæ comeſtæ alimẽtum quidem abundè corpori ſuppeditant, ſed tardi tranſitus eſt idipſũ, & craſſum ac ægrè concoctile.Ex omni glandium genere optimæ ſunt caſtaneæ,quæ & lopimæ appellantur. ſolæ enim ex ſylueſtrium fructuũ genere,memorabile alimentum corpori ſufficiunt: ſunt tamen etiã ipſæ capiti graues,vtpote dolorem eius inducentes,ſed multo magis his ſupradictæ.

A litera E incipientia.

Ebiſcus, Althæa,*id eſt Malua ſylueſtris*.

Ebiſcus malua ſylueſtris eſt,diſcuſſoria, laxatoria, inflammationẽ arcens, mitigatoria & concoctoria crudorum panorum ac tuberculorum. Radix eius, itémque ſemen,reliqua ſimiliter faciunt velut herba: verùm facultatem magis tenuium partium , ampliuſque ſiccatoriã & exterſoriam ex ſe oſtendunt,adeo vt etiã vitiligines deterant, & ſemen calculos renum confringat. Decoctum radicis & ad dyſenteriam & alui profluuiũ, & ſanguinis reiectionẽ,vtile eſt,vt quæ vim quãdam adſtringentem habet.

Ebenus.

Ebenus lignum eſt ex eorum numero quæ in ſuccum reſoluuntur, vim habet calfactoriam, exterſoriam,ac tenuium partium.vnde & ea,quæ pupillis tenebras offundunt vitia,extergere creditur,& in alias oculares compoſitiones admiſcetur, quæ videlicet ad vlcera vetera, & fluxiones ac puſtulas conueniunt.

Elæa,*id eſt Olea*.

Oleæ germina tantũ frigiditatis quantũ adſtrictionis habẽt:fructus exactè maturus moderatè calidus eſt, immaturus adſtringentior eſt & frigidior.Oliuæ drupæ pinguem ſuccum habẽt,& modicum alimẽtũ corpori præbent.Colymbades verò muriæ innatantes, adſtringentem ſuccũ habent.& ſtomachũ corroborant,appetentiámque cibi excitant, & ad hoc cõmodiſſimæ ſunt quæ cum aceto ſunt aſſeruatæ. Ex iis enim quæ ex æquo ſalubria ſunt, id quod iucundius eſt facilius concoquitur.

Elæon,*id eſt Oleum*.

Oleum ex oleæ fructu expreſſum, (quod etiã propriiſſimè oleum appellatur) humectans & moderatè calidum eſt. Tale eſt dulciſſimum ex oliuã maximè drupa factum,quale eſt ſabinum. Eſt autẽ calidum moderatè,me-
A dii temperamenti, & magis diſcuſſorium quàm quod ex crudis oliuis expreſſum eſt,quod omotribes & omphacinum appellatur.Nam hoc tanto frigidius eſt quãto plus adſtrictionis habet.Oleum autem vetus,ſi quidem ex dulci oliua factum vetuſtatem contraxit, calidius eſt & magis diſcuſſorium: ſi verò ex cruda,quouſque ſanè aliquid adſtrictionis ſeruauerit, mixtæ facultatis exiſtit. Vbi verò adſtrictionem penitus abiecerit,alteri aſſimilatur.Lucernarium autem,à medio ac temperato, dulci inquam, in tantum ad calidiorem qualitatem progreditur, quantum
B omphacinum ad frigidiorem. Vtimur omphacino, calidiore facto. Dulci, ſicciore facto & circumtenſo. Lucernario,eodem frigefacto. Manifeſtum eſt autem quòd omphacinum aliquando etiam frigidum adhibere oportet,reliqua ſemper calida. Atque hic quidem vſus ad caput eſt. Cæterùm ſi vniuerſum corpus præter naturam ſiccius reddatur,dulce oleum commodiſsimè illinitur. Sed & ſi denſatum ſit ex adſtrictione, aut frigiditate,aut mordacitate,aut acribus pharmacis , aut humore,aut etiam pruritu,idem oleum omnium aptiſsimum eſt, maximè
C cum exercitationibus aut etiam poſt exercitia. At verò ſtomacho & iecori inflammatis maximè congruit omphacinum irrigatum, ob adſtringendi facultatem. Reliquis partibus dulce magis prodeſt.

Oleum Cicinon.

Oleum Cicinon in Ægypto paratur ex ricini arboris ſemine, quod croton appellatur, *ſicut arbor ipſa, rici*, tuſo & expreſſo,& oleo ex aqua calida electo. Eſt autem tenuium partium ac diſcuſſorium, velut oleum vetus.Exterit vitiligines,maculas ſolares,lẽtigines,aſsiduo illitu.Cõ
D ſimile raphanino eſt: quo etiam vti licet, cicino autem vetere non præſente.

Oleum ſeminis Lini.

Sed & ex lini ſemine oleum præparatur, quomodo prædictum eſt.Et vſus eius iam eſt pro cicino. nam cicinon non amplius adfertur,ſed hoc pro ipſo adferunt.

Oleum Raphaninum.

Raphaninum oleum in reliquis ſimile cicino eſt:verum calidius.

Oleum populi nigræ.

Oleum ex nigra populo in æſtate paratur,quum multa circa ſemen eſt reſina. Sumunt itaque eius grana, mo-
E dicéque confringunt, & ad pondere expenſum inde tritem,olei dulcis ſextarium immittunt, & ad dies quadraginta inſolant.atque ita excolatũ reponunt. Eſt hoc oleũ calfactoriũ,tenuiũ partiũ,mollitoriũ,cũ odore iucũdo.

Oleum amygdalinum.

Amygdalinum oleũ ex amygdalis amaris fit, éſtque tenuium partium,& calidius dulci vno gradu. Conuenit maximè auribus à craſsis flatibus obturatis,& ad auditus grauitatem,& ſonitui ex frigiditate. Vermes quoque aurium enecat.Experientia enim nos docuit ipſum auribus
F maximè prodeſſe,reliquarum partium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum ſimiliter vt amygdalinum præparatur, nucibus aut tuſis & expreſsis, aut poſt contuſionem in aquam feruentem coniectis. commodum eſt in eoſdem quoque vſus.Inſupérque hoc priuatim habet, quòd inaurantibus aut inurentibus conducit.Siccat enim,& ad multum tempus inaurationes ac inuſtiones continet & adſeruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis vim habet depurgandi ma-
G culas faciei,lentigines,varos,& omnem nigredinem:ſed & aluum purgat,prodeſt & aurium dolori, & ad ſonitus cum adipe anſerino inſtillatum. præparatur vt amygdalinum,glande vnguentaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinum ex bacca lauri fit,quo modo iam dictum eſt. at verò mixtum hoc modo præparatur: Ad ſextarios quinque oliuarũ maturarũ,baccarũ lauri pinguium & recentium ſextariũ vnum adiicimus,atque ita omnia ſimul conteruntur ac exprimuntur, velut oleum aliàs ex oliuis
H ſolet. Calidum valde eſt & mollitorium quod purum ex ſolis lauri baccis factum eſt:quare vehementer perfrigeratis quadam corporis parte conducit. Multùm quoque ſiccat, & propterea ſcabroſis, & aſperæ cuti,impetiginibúſque aſperis, in balneo illitum medetur. fugiens-

dum eſt autem in impetigine inflammata, aut ſcabie inflammata, & in temperamentis calidis ac bilioſis. humidis autẽ & pituitoſis cõuenit, & omnibus articulis à frigore infeſtatis. eſt & iſchiadicis ex coxendicibus laborantibus cõmodum. Occidit vermes & pediculos, tum feros tum manſuetos, itémque lendes ac furfures capitis, & ophiaſes ac alopecias. Vſus eſt in balneo ieiunis, ita vt poſtea cũ ouo ac melle & fœnigræci farina detergeatur. Cauendum ne capiti calido adhibeatur.

Oleum ſeſaminum.

Seſaminum oleum ex ſeſamo fit contrito & in aquam iniecto. Viribus non longè abeſt ab oleo dulci. caliditatẽ enim moderatam habet, & ſaporem omnino leuiter adſtringẽtem. aptum eſt cibis: nam & ſaporis iucundi eſt, & facilè concoquitur, & aluum ſubducit. forinſecus illitum vim obſtructoriam meatuum habet, propter craſſitudinem. Cæterùm ad præparationem oleorum quæ odoris gratia fiunt, aptius eſt quàm oleum commune, propter durabilitatem, & quòd non facilè putreſcat.

Oleum lentiſcinum.

Et hoc ex lentiſci fructu præparatur eo quo in aliis dictum eſt modo. Paratur etiam velut in laurino diximus, fructu lentiſci oliuis permixto. Vtile eſt purũ & immixtũ ori ex fluxionibus infeſtato, & gingiuis inflammatis, calidum in ore detentum, tum in balneo, tum citra balneũ: repellit enim & roborat citra exaſperationem. Mixtũ autẽ magis mitigat ſimúlque robur conſeruat: quare in iecoris ac ſtomachi fotus ac rigationes cõmodè aſſumitur.

Oleum œnanthinum.

Œnanthinum eadem efficacia eſt cum melino & roſaceo, præterquam quòd aluum non mollit. cõponitur hoc modo: Œnanthen, *hoc eſt aitis ſylueſtris fructum florentem*, accipe odoram, & marceſcere ſine, ac in nouum vas vnà cũ omphacino oleo mitte, & ad dies XL. quotidie agita, ac excolato vtere. Sit œnanthes ſextans, olei ſextar. vnus.

Oleum melinum.

Melinum paratur ex malis cydoniis: fit etiã ex aliis malis corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo: Adimitur pediculus ad exortum, & feſtuca ad fundum, & pars interior vnà cum ſeminis granis, deinde ſecantur mala vnà cum adhærente cuticula. nam & in ipſa & odoris gratia & adſtringendi vis continetur. fiunt autem parua fruſta quorum quadrans in olei omphacini ſextarium iniicitur, & inſolata ad dies XL. reponũtur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat, nõ tamen valde, propter mali vinoſitatem: adſtringit autem multum, velut lentiſcinũ: magis verò ſtomacho familiare eſt, propterea quòd ex duplici materia nutritiua componatur, olei videlicet ac mali: quare cõſequens eſt ipſum ſtomacho inflãmato ac debili competere irrigatum, & in epithematis impoſitum ac potum. Commodius eſt roſaceo propter mali familiaritatem: nam ſtomacho robur addit, & inſitos in vẽtriculo acres humores vehemẽtius propellit. Iniicitur etiã per ſedẽ, quibus colũ & craſſa inteſtina ab acri bile vexãtur. Cauẽdus eſt eius vſus in affectionib⁹ frigidis. in his enim magis cõuenit, ſi abſinthiũ habuerit ſimul incoctũ.

Oleum roſaceum.

Roſaceũ oleum ſic præparatur: accipitur floris roſarũ rubrarũ exunguium, & per diem ac noctem ſiccatarum quadrans, olei omphacini ſextarius vnus: roſis iniectis, os vaſis occludere oportet, intrinſecus linteolo, forinſecus pellicula, propter imbres repentinos, & inſolare ad dies XL. atque ita excolatum reponere, vaſis ſuper tabulas locatis in domo temperata. Quidam alia quædam roſis adiiciũt: verùm optima eſt præparatio ex ſolis roſis & oleo cõſtans. Alii nõ inſolant, ſed vas in puteum aquæ frigidæ ad dies XL. ſuſpendunt. Conducit capiti calfacto ex ſole, aut febribus, aut alia quædam eiuſmodi cauſa: humectat enim & mitigat, ac ſomnũ inducit. Et in febribus, excalfactis viſceribus, conuenit ceratum ex ipſo paratum, lotũ ex frigida aqua, in æſtate ſæpe alterata, ita vt ceratũ hoc viſceribus imponatur. præparatur autẽ hoc modo: Accipitur ceræ vnc. vna, roſacei quadrãs: cera liquefit cũ modico roſaceo in duplici vaſe, & in aquã diffunditur, & manibus emollitur per aquam eluta, mox rurſus ac tertiò liquatur, diffũditur, aquáque eluitur: deinde reliquũ roſacei additur, liquatur, tollitur, agitatur, frigeſit, & in mortarium inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit inſtillatur: mox ſublatũ medicamentũ, in frigidã ſubinde permutatã reponitur. Si verò pro aqua acetum inſtillaueris in mortario ad ceratum, optimum medicamẽtum efficies ad eryſipelata, carbũculos & herpetas. Habetur etiã hoc ceratum Sermone V. capite nonageſimo primo: quin & potum optimũ roſaceum cum aqua calida aut frigida, magnã vtilitatem de ſe præbet iis quibus ſtomachus ex acri bile, aut lumbricis, aut aſcaridibus infeſtatur: verùm ad lumbricos maximè puerorum, melius facit ſapæ permixtum & potum, ita vt ſapa ex vino coctura ad tertias redacto ſit præparata: celerrimè enim ipſos expellit. Infunditur etiã colo vexato ex prædictis cauſis. Cauendus vſus eius eſt iis qui non multam caliditatem habent, & quorum corpus ſuperfluis excrementis redundat.

Oleum chamæmelinum.

Chamæmelinũ oleum ſic præparatur: Olei dulcis ſextarius Italicus vnus, florum chamæmeli diem vnum præſiccatorum ſextans, in vas mittuntur, cuius oſculum raro linteolo integitur, quo perſpirationem habeat oleum: & ſic per dies XL. inſolantur. Etenim ſi non perfletur ac trãſpiret chamæmelinum oleum, odorem garo ſimilem acquirit. Poſt inſolationem ſeruare ipſum oportet excolatum, vaſe locato in tabulis in domo temperata. Vſus eius eſt ad caput mediocriter denſatum ac dolens ex febribus non valde ardentibus. rarefacit enim meatus, & vapores diſcutit, ac acrimonias contẽperat, & in ſũma, magis mitigatoriũ eſt quàm roſaceũ, in febribus non valde calidis.

Oleum anethinum.

Anethinũ ex anethi coma fit adhuc virente, priuſquã ſemẽ ſolidũ reddatur & acre. inutile enim ad vſum hunc fit floribus abiectis: reſecare autem mollia tantùm germina, & vnciæ vnius pondere expenſa, ad ſextarium Italicũ vnum olei dulcis iniicere oportet, & oſculum vaſis probè obturare, & diebus XL. inſolare. Calidius hoc eſt quàm chamæmelinum: itaque fatigatis in hyeme cõmodè adhibetur: mollit enim & humectat. Vtẽdum eſt eo & in febriẽtibus leniter à pituita: & omnino ægrotãtibus ex cauſis frigidis, maximè circa tendines ac muſculos cõuenit.

Oleũ liliorum, aut liliaceũ, ſiue ſuſinũ, aut Lirinon.

Liliaceum ſiue Suſinum, aut lirinon oleum, fit ex albis lilii foliis exunguibus: & ſolùm iniectis, citra ipſorũ croceum filamentum, ad ſextariũ Italicum olei dulciſsimi, pondere ſextantis. Siccare autem etiã hæc oportet in vmbra per diem ac noctem: deinde vaſi iniicere, & diligenter obturata inſolare per triduum: deinde excolare, & aliũ ſextantem foliorum immittere, prioribus videlicet velut inutilibus eiectis. ternis enim alterationibus folia iniicere expedit: quare vbi rurſus per triduũ inſolaueris, rurſúſque excolaueris, tertium ſextãtem liliorũ immittes, ſimilitérque per triduũ inſolabis, & ſic excolatum in vmbra repones. ſiquis enim mox à principio ſexuncẽ foliorum immittat, putrefacta oleum fœtidum reddẽt. Cõmodum eſt affectionibus muliebribus: ſoluit enim duritias & morſus ex acrimonia obtundit, & robur vtero addit. In Suſis teſtimonium præbent ipſi, quòd prægnantibus facilem partum faciat: ſed & aliis illitum, laſſitudines eximit fatigatis, & mollientibus medicamẽtis adiectũ mollitorium eſt: & in ſumma, tepefactorium eſt, & mitigatoriũ ac rarefactoriũ, odoratúmq; ac facilẽ partũ procurat.

Oleum telinum, ſiue ex fœnogræco.

Oleũ telinum, *id eſt ex fœnogræco*, vim habet mollificandi. cõmodum eſt ad furfures, & achoras, *id eſt ulcuſcula capitis manantia*, depurgat & maculas ſolares, & faciẽ dealbat ac extergit & innouat. prodeſt & ad vteri duritias ac abſceſſus, & ægrè parientibus opitulatur. facit & ad ſedis inteſtinorúmque inflãmationes. infuſum ſoluit teneſmos: facit & ad perniones. præparatur hoc modo: Fœnigræci lib. V. olei ſextarii octo, cyperi lib. II. calami odorati lib. I. macerantur hæc in oleo ad dies ſeptem, ter quotidie agitata, deinde expreſſa ac excolata reponuntur.

Oleum narciſſinum.

Ex albi narciſsi floribus fit oleũ narciſſinum, noctẽ ac diem præſiccatis, ita vt ſextans ex ipſis in ſextarium vnum Italicum olei dulcis coniiciatur, & vas diligenter

obturatum ad dies quatuor insoletur. Oportet autem & nos alterare, quẽadmodum in lilio diximus, & reddetur oleum magis odoratum, præsertim si moderatè insoletur: ham si diutius insolaueris narcissinũ aut etiam liliaceũ, vel violatum, aut aliud quoddam eorum quæ nõ fortem & permanentẽ odorẽ habent, inodoratũ euadet. Vim habet narcissinũ calidiorẽ anethino. quare ad eadem cõducit in reliquo corpore, capite excepto: acris enim est narcissini fragrãtia.

Oleum violatum.

Violatum oleum præparatur ex purpureis violæ floribus, itémque ex albis, quadrãte ex ipsis in olei sextarium Italicum dulcissimi coniecto; ac tertiùm alterato, veluti in lilio prædictũ est. Vis eius paulo calidior est quàm rosacei: quare siquis æstate fatigatus & insolatus rosaceo careat, violaceo vti potest, maximè ex purpureis florib⁹ præparato, ita vt in balneo ex eo illinatur: nã supra hoc quòd lassitudini medetur, etiã squalorẽ ac situm animi odore suo in mãsuetudinẽ ac voluptatẽ trãsmutat, & somnũ im pertubatũ inducit.

Iasmelæum.

Oleum apud Persas Iasme appellatum præparatur hoc modo: Candidorum nimirum violæ florum sextante in Italicum sextarium vnũ olei sesamini iniecto ac alterato, quemadmodum in lilio dictum est. Vsus eius in epulationibus apud Persas odoris gratia receptus est. Conducit vniuerso corpori à balneis, in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autem odorem habet, vt multi non libenter ipsum tolerent.

Oleum myrteum.

Fit & hoc foliis myrti viridibus pondere sextantis in olei omphacini sextarium Italicum vnũ iniectis, addita vini odorati adstringentis quarta sextarii parte. Coquuntur hæc ad lentam prunam, donec folia arefiant ac confringantur, & vinum consumatur: deinde oleum purum excolatur, & vitreo vase excipitur, ac reponitur. Adstringit & frigefacit hoc oleum amplius quàm lẽtiscinum ac melinum, & propterea irrigationibus stomachi & hepatis non competit, sed neque alia viscera benignè tractat. Experientia plurima vsum eius reperit in ceratis ac emplastris, per quæ dẽsare ac repellẽdo adstringere oportet. Cõmodat allabentibus fluxionibus, & humectis vlcerib⁹ cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierũ, & est odoratum.

Oleum mastichinum.

Mastichinum oleũ, fit mastiches vncia I. in olei valde acerbi sextariũ I. immissa. coquitur autẽ in duplici vase. calidum est moderatè, & densandi ac obstruendi meatus vi præditum: si quidẽ partibus moderatè firmari adstringique ac calfieri indigentibus adhibeatur.

Oleum styracinum.

Styracinũ præparatur sic: Olei dulcis optimi sextarius vnus, styracis pinguis sextans, coquuntur in duplici vase, donec styrax vim suam in oleum deponat. Paulo calidius hoc est quàm anethinum: verùm valde mollitorium, & propterea corpora indurata præclarè attenuat & emollit.

Oleum sicyonium.

Sicyonium oleum sic præparatur: Olei dulcis sextarii decem, fœnigræci sextarius vnus, libanotidis quadrans, polii quadrans, sampsuchi quadrans, tædarum triens, aristolochiæ lib. I. meliloti semissis, cucumeris syluestris radicis lib. II. aquæ quod satis est. coquuntur hæc velut oportet, & excolata in vsum vertuntur.

Oleum metopium.

In Ægypto præparatur oleum metopium appellatum, propter galbani lignũ. Fit autẽ ex oleo omphacino & amygdalis amaris, cardamomo, iũco rotũdo odorato, melle, vino, calamo odorato, carpobalsamo, galbano & resina. est calfactoriũ: venarũ oscula aperit, attrahit & purgat vlcera: facit ad musculos ac neruos concisos: facit ad hernias aquosas, & in summa vim mollitoriam habet.

Oleum mendesium.

Mendesiũ oleũ maximè emollit, & corpora laxat, & pus facit. Cõponitur ex oleo myrobalanino & myrrha, casiáq; ac resina. Quidã spissãdi gratia etiã cinamomũ ĩspergũt.

Oleum megaleum.

Quod megaleũ oleũ appellatur, quondã præparabatur, nunc autẽ in vsu nõ est. præparatur similiter vt amaricinum, nisi quòd resinam recipit. & ad eadem efficax est.

A Oleum amaracinum.

Amaracinum oleum sic præparatur: Herbæ Sabinæ, ligni balsami, calami aromatici, floris iunci odorati, nardi Celticæ, costi, singulorum lib. V. amomi, casiæ, carpobalsami singulorum lib. III. myrrhæ lib. I. vini odorati sextarios V. Coquito velut nardinum. vis eius calfactoria, sicut nardini, non autem adeò corroborat: verùm magis tenuium partium est magísque mitigatorium ac lene, propterea quòd opobalsamum non recipit. Mulieribus in vteri sinum iniectum mẽses ducit. Estque omnino calidum, emollit ac aperit ora venarum.
B Commodat fistulis & ramici aquoso post chirurgiam. facit ad crustas & viscera efferata. facit ad vrinæ difficultatem circumlitũ sedi. facit ad vteri inflãmationes ac duritias, & hæmorrhoidũ oscula aperit.

Oleum cyprinum.

Cyprinum oleum recipit olei sextar. XXV. cyperi, helenii, iridis, singulorum lib. I. sampsuchi, hyssopi vtriusque quadrantem, seminis viticis quadrantem, saluiæ quadrantem, floris cypri siue ligustri lib. I. & hoc duabus coctutis coquitur. nam reliquæ omnes species vino odorato rigatæ pridie, postea oleo infarctæ, coquuntur ad horas sex: sequenti die oleum excolatur, & affusa aqua pura
C tertia olei parte, flos cypri iniicitur, vnà cum tenerioribus ramulis non contusis: si verò siccus sit, contusis. atque ita coquitur hora vna. Calfacit cyprinum non instrenuè, éstque tenuium partium, & ad vteros amplius perfrigeratos valde commodum. nam crassos in ipsis humores attenuat. Cæterùm vbi copia fuerit herbarum viridium, cyprinum sic præparatur: Nimirum ex olei sextariis XV. cyperi, helenii, iridis, singulorum semisse. sampsuchi, hyssopi, saluiæ singulorum sextante, viticis foliorum viridiũ
D sextante, citri foliorum viridium quincũce, chamælibani viridis triente, lauri foliorum viridium quincunce, cypri florum dextante, opobalsami semisse.

Oleum irinum.

Irinum oleum recipit iridis, aspalathi, cyperi, helenii, singulorũ lib. V. opopanacis semissem, (quidam verò quadrantem) anchusæ sextãtem: olei sextarios XXX. aquæ sextarios XV. Contunduntur omnia crassius, & macerantur biduo: deinde coquũtur horis sex, deinde iniicitur opopanax vino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad præ-
E dicta additur floris iũci odorati semissis, casiæ quadrãs, ligni balsami, nardi Celticæ, vtriusque semissis. vis huius calfactoria est, sed nõ acris: propterea perfrigeratis partib⁹ cõmodat, roborandiq; ac molliẽdi vim quandã possidet.

Oleum nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexandria præparaui, valde commodum est, & recipit olei acerbi sextar. Italicos XII. aspalathi, cyperi, iridis Illyricæ, seminis cardamomi, aristolochiæ, casiæ ligneæ, singulorum sexuncẽ,
F helenii, ligni balsami, floris iunci odorati, casiæ, costi, singulorum semissem, amomi, folii malabathri, spicæ nardi, styracis, carpobalsami, singulorũ quadrãtem. opobalsami quadrãtẽ herbæ sabinæ vnciã vnã. Præparatur hoc modo: Aspalathũ, cyperũ, heleniũ, xylobalsamũ, iridem, aristolochiã, decorticato & crassius cõtundito, ac triduo aqua calida macerato. Deinde affuso oleo coquito assiduè agitãdo, & aquã paulatim instillando, prout prior cõsumitur: & vbi tres aut plures coxeris horas, contecta iam cocta pernoctare finito. Sequenti die extractis iis quæ cocta sunt,
G & aqua ab oleo separata, rursus coquito alia aqua pura, ac modico vino affuso, & vbi ebullierint primùm cardamomum adiicito, deinde florem iunci odorati & casiam ligneam, contusa, coquitóque ad horas duas, ac rursus pernoctare finito. Tertia die similiter extractis his, & alia aqua rursus addita coquito, & quum efferbuerint, casiam, costũ & reliqua singula seorsim contusa ac trita, seorsim inspergito: postremùm autem spicam nardi, & folium malabathri, & styracem, in tenuissimas partes comminutum, & vbi eliquatum fuerit, statim ab igne tollito, & opo
H balsamum addito, diligentérque agitato, & operculo imposito ac probè velatum ad biduum finito, atque ita conchula excipito. Porrò secundarium sic præparatur: Iis quæ ex tertia coctura superfuerunt olei sextar. V I. adiicito, & duabus horis ebullire finito, deinde casiæ tenuissimè tritæ sextãtem, nardi Celticæ sextãtem, herbæ Sabinæ

drachmas I I I. ſtyracis vnc.I.opobalſami ſextantem ad-
dito. Nardinũ vim habet calfactoriã,roboratoriã, ac mi
tigatoriam. quare ſtomacho perfrigerato,& inualido,itẽ
ventriculo atque iecori eodem modo affectis cõmodiſ-
ſimũ eſt. Infunditur per ſedẽ quoq; in inteſtinis perfrige-
ratis.itẽ in vteros muliebres. Vſus eſt omnino præſtantis
& eximii.

Præcoctura nardini.

Vini veteris lib.xv.foliorum dendrolibani lib.I. raſdi
lib.I I I.calamocrini lib. III. brullocyperi lib.IIII. Hæc o-
mnia in præcocturam mitte,ferueant horis x I I.& vbi e-
uacuata fuerint in vas purum,& cacabus per ſpongiã de-
terſus,rurſus infundes vini lib.xv.& illud oleum deſuper.

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Eccleſia præparatur. Tachis librã,
cinamomi lib.caryophyllorum lib.amomi lib.florũ iun-
ci odorati lib.calami aromatici librã. ligni aloes lib. nu-
cum myriſticarum lib. cachrii lib.xanthocaryorũ, *hoc eſt
nucum flauarum*,lib. maceris lib. galangæ lib. balſami lib.
carpobalſami lib. xylobalſami lib. myrobalani lib. folii
Indici lib.caſiæ lib.ligni caryophylli lib. piperis lõgi lib.
piperis albi lib.piperis cõmunis lib. laſeris Chaldaici lib.
nardi Celticæ lib.thymiamatis lib.myrrhæ troglodyticæ
lib.coſti lib.muſci lib.ambræ lib. gõphiti lib. ladani lib.
terebinthinæ lib.vini odorati quod ſatis eſt.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura vini veteris lib. x v.foliorum dendroli-
bani lib.I.foliorum myrti lib.I.raſdi lib.I I I.calamocrini
lib.I I I.brullocyperi lib.I I I I. Hæc omnia in præcocturã
mitte vt ebulliãt horis XII. & vbi euacuata fuerint in vas
purum, & cacabus per ſpongiã deterſus, rurſus infundes
vini lib.xv.& oleum illud deſuper. Sit autem intrita ſiue
intrimentum,cinamomi lib.III.galangæ ſemiſſis,caryo-
phyllorum triens,ſpicæ quadrans,nucum flauarum qua-
drans,ladani puri quadrãs,terebinthinæ vnc.XVIII. xylo-
aloes ſextans,coſti triens,laſeris Bucellarii libræ quatuor,
thymiamatis regii quadrans. Hæc contuſa & cribrata ac
cum oleo præcocturæ vnita coquito iuxta experimentũ,
vt neque cõburantur,neq; rurſus defectuoſa coctura fiat.

Alia nardini præparatio Ioæ vnguentarii.

Olei ſextar.x I I.aſpalathi lib.I I I. xylobalſami lib.I I.
coſti quadrantem.caſiæ ligneæ trientem.carpobalſami ſe
miſſem,amomi trientem, ſtyracis calaminthæ ſextãtem,
opobalſami ſextantem.

Alia præparatio nardini Ioæ vnguentarii.

Coſti ſextantem,foliorum Indicorum trientem, caſiæ
ſemiſſem,myrrhæ ſemiſſem,ligni caryophylli ſemiſſem,
carpobalſami trientem,ſpicæ nardi trientem,calami aro-
matici vnciã vnam,iridis ſextantem,ſtyracis pinguis do-
drantem,croci drach.I I I.olei ſextarios v I.

Oleum Salcæ.

Olei Salcæ præparatio quam in Alexandria paraui, o-
ptima eſt, & recipit aſpalathi ſemiſſem, xylobalſami do-
drantem,cyperi trientem,helenii, iridis vtriuſque ſemiſ-
ſem, calami aromatici vnc. x v I I I. floris iunci odorati
ſextantẽ & vnciæ dimidium,ſtyracis pinguis ſextantem,
nuces Indicas duas,folii vnc.x v I I I.ſpicæ nardi vnciam
I.caryophylli,arnabo,vtriuſque ſeſcunciam.amomi qua-
drantem,caſiæ ſextantẽ,coſti vnc.vnam,myrrhæ vnciam
vnã.hypni, xylocaſiæ vtriuſque quadrantẽ, olei ſextar.x.
Coquitur modo relato in nardino, ita vt in prima coctu-
ra iniiciatur xylobalſamum,iris,cyperus,helenium, xylo
caſia decorticata & craſſiùs contuſa,& aqua ad biduũ aut
triduum macerata.in ſecunda autem coctura iniicitur ca
lamus,flos iunci odorati,hypnon, prærigata vino veteri
odorato. in tertia,reliqua. Fit & ſecundarium hoc modo:
Iis quæ à tertia coctura ſuperfuerunt adiiciuntur olei
ſextarii ſex,& quantũ ſatis eſt coquũtur. deinde iniicitur
myrrhæ ſtactæ bonæ albæ quadrans. ſiromatis,*hoc eſt a-
quæ opobalſami*,ſemiſſis, maſtiches ſemiſſis, ſtyracis boni
vncia vna: Vtũtur oleo Salcæ & mulieres,caput ex eo vn-
guentes. eſt autem relata præparatio longè optima.

Foliati ſiue Malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aſpalathi vnc.x v I I I.ligni bal
ſami lib.I I.cyperi lib.v.helenii lib.v.foliorũ malabathri
trientẽ,amomi ſemiſ.xylocaſiæ trientẽ,myrrhæ triẽtem,
A coſti dodrantẽ,ſtyracis primarii l.I.caſſami ſiue carpobal
ſami ſemiſſem,calami aromat.lib.v.ſpicæ nardi ſextantẽ,
caryophylli trientem,ſiromatis(quæ eſt aquoſa fæx ac re-
ſidentia opobalſami)ſemiſſem. arnabo ſemiſſem, carda-
momi ſemiſſem,iridis lib.I. olei ſextarios x x. vini odo-
rati quod ſatis eſt.coquitur velut nardinum.

Vnguenta odorata quibus commodent.

Vnguẽta odorata frigidioribus capitibus magis cõue-
niũt quàm moderatè calidis,atque illis hyeme. nã calidio
ribus non ſunt apta. Si verò quis odoris gratia talibus vti
B velit,roſacei parem modum admiſcebit. ſic enim par pa
ri admixtũ non amplius nociuum eſt. quandoquidẽ ve-
rò multæ mulieres tam calida capita habent,vt nullũ ca-
lidum oleum perferre queant,his cõſultũ eſt ſolo ompha
cino vti,quandoque verò etiam roſaceo. Quædam verò
ex ipſis omnino nõ vtuntur oleo, propterea quòd capita
ipſarum citò humectentur, & deſtillationibus obnoxiæ
fiant,quas ſanè ad vnguẽtorum illitionem cogere non o-
portet. Nam hæ ſiccatione capitum opus habent, per cõ-
modas puluiſculorum aridorum inſperſiones, nõ hume-
C ctatione per illinitionem oleorum.

Olei ſuffumigabilis præparatio.

Oleum quod ſuffumigabile appellatur,ſic præparatur:
Vnguium aromaticorum magnorum quincuncem.thu-
ris maſculi,ſtyracis primarii,bdellii puri,coſti, ſingulorũ
quincuncem.olei boni dulcis ſextaria v.hypni quod ſatis
eſt. Coſtum in craſſas partes ſecato,ſimiliterque ſtyracem
ac bdellium, deinde ſimul permixta in vas nouum teſta-
ceum anſis carens immittito,& oſculum eius hypno inte
gito,ac forinſecus ad hypnũ aſpalathi ligna, aut alicuius
D alterius odoratorum generis ſurculos addito,ac obturato
vt nihil ex vaſe excidere queat. Deinde aliud teſtaceum
vas anſis carens & longi colli oſculum habens accipito,
ita vt oſculo eius congruat quod prædictas ſpecies in ſe
continet:& in ipſum olei dulcis ſextarios v.mittito,& ef-
foſſa terra vas quod oleum habet, vſque ad collum obrui-
to, vt ne igneſcat. mox alterum vas in caput reſupinatum
oſculo eius quod oleum continet adaptabis,forinſecúſq;
totum circumcirca luto oblines, ſimilitérque oſcula v-
triuſque coaptata: & ſiccari ſines. ſequenti die carbones
E multos circumpones,integéſque ex ipſis vndiquaque to-
tum vas, ignémque accendes ac ventilabis. Ignem autem
accenſum marceſcere ac extingui ſinito, vt paulatim can-
defactæ per oſculum vaſis ſpecies oleum ſuppoſitum ipſis
ſuffumigent:qua gratia ſuffumigabile appellatur. deinde
poſtera die aperito,oleúmque tollito ac ſeruato in vitreo
vaſe,ac vtitor. Hoc vtuntur mulieres quibus menſes reti-
nentur,illinentes ex eo pectinem & lumbos. Conuenit e-
tiam iis quæ non pro ratione in partu purgantur, ſimili-
ter illitum. Vtile eſt etiam perfrigeratum pectus haben-
F tibus,& teneſmis infeſtantibus prodeſt,calidum lana cõ-
uoluta exceptum,& pectini ac lumbis impoſitum.

De vnguentis reliquis.

Ex his iam facile eſt etiam de aliis oleis iudicare, quæ
vnguẽtorum quoque cognominationem habẽt. Etenim
iuxta naturam eorum quæ iniiciũtur,oleum alterabitur,
quorum ſingulorum vim in hoc ſermone deinceps con-
diſces. Cæterùm de reliquis remittentibus ac laxantibus
vnguentis,in ſermone de medicamẽtorum compoſitio-
ne poſt auxilia articularia dicetur, velut eſt gleucinum
G & conſimilia.

Elaphoboſcon.

Elaphoboſcon calidam & tenuium partiũ vim habet,
ideóque ſecundo ordine ſiccat. Conuenit ad venenatarũ
beſtiarum plagas,& in potu & in cibo.

Elenium.

Helenii radix maximè in vſu eſt: dici poteſt calida &
ſicca, non tamen exactè velut piper,ſed cum humiditate
ſuperflua,& propterea in linctus ac eclegmata, ad craſſos
& viſcoſos humores ex pectore ac pulmone educendos,
H commodè miſcetur,

Elelisphacos,*id eſt Saluia*.

Saluia calfactoriã vim euidenter habet, & leniter ſub-
adſtringentẽ. Quidam narrant ſuffitã ſuper prunas, mẽſes
immodicè fluidos mulieribus ſiſtere: itémque muliebrẽ

fluxū. Agrippa autē inquit, Saluiā herbā sacrā leænæ prægnātes vorare: nam vitalē cōceptū continet. quare si succi eius heminā vnā cum modico sale mulier bibat quarta à puerperii purgamentis die, & viro cōdormiat, infallibiliter cōcipiet. Aiunt, quū in Copto Ægypti pestis grassaretur, eos qui superfuerunt in ea regione coegisse mulieres & vxores suas ad huius succi potentē adeo vsum, & ad plurimā sobolē peruenisse. Orphe⁹ autē inquit, Sanguinē spuētibus succi saluiæ cyathos duos cū mellis vncia vna dato ieiunis in potu, & statim sistetur. Verùm phthisicis ac tabidis (ait) catapotia præpara hoc modo, Spicæ nardi drach. II. seminis saluiæ tosti tusi ac cribati drach. XIIII. piperis drach. XII. excipe succo saluiæ, & redige in catapotia, ac exhibe drach. I. mane ieiunis, itémque in vesperam, & aquam puram insuper bibendam.

Elleborus, *id est Veratrum.*

Veratrum album & nigrum extersoriæ ac calidæ facultatis sūnt: quapropter & ad vitiligines & impetigines psorásque ac lepras cōueniunt. Et sanè virga etiam nigri in fistulā immissa callosam, in duobus aut tribus diebus callum cōsumit. ponūtur autē in tertio ordine calfaciētium ac siccantium. Purgat nigrum humorē atræ bilis, magisq; per ventrem infernè: album verò per eundem supernè, crassos ac viscosos humores per vomitū expurgans: mouet autem & ventrem infernè.

Elxine, Muralium, Parthenium, vel Perdicium.

Hanc aliqui Partheniū, alii Perdicium, alii Muralium siue herbā muralē appellant. vis eius est extersoria, & leniter adstringens cū subfrigida humiditate: vnde omnes inflāmationes sanat in principio ac augmento vsque ad vigorē, & maximè calidas. sed & furunculis incipientib⁹ imponitur: & succus ipsius cū rosaceo ad auriū dolores modicè inflāmatos cōuenit. quidam succum gargarizāt ad tōsillas inflāmatas. quidam medici etiā in tussi inueterata exhibuerunt, propter manifestam vim extergēdi. facit & ad alopecias ac impetigines ipsa herba per se assiduè affricta. Aperit & hæmorrhoidas sedis, & fistulas sanat, & sinus occludit, cū modico sale trita, & cataplasmatis modo imposita.

Elymos, siue Meline, *id est Panicum.*

Elymos, *id est panicum*, meline etiā vocatur. Est autem simile milio forma ac facultate: parum nutrit & siccat, & sanè ventris fluxiones sistit, quēadmodū etiam miliū: si verò forinsecus in cataplasmate imponatur, siccat & perfrigerat.

Empetrum siue Epipetrum, siue Prasoeides.

Empetron solis purgationibus cōmodum esse videtur, pituitam ac bilem ducens. Saporem habet salsum, vt etiā ad alia eo quis vti posit, ad quæ videlicet salsæ substantiæ vsus est. appellatur etiam Prasoeides.

Epithymum.

Epithymum per omnia fortiorem thymo facultatem habet, siccans ac calfaciens in tertio ordine finè distantia à temperatis. purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus, *id est Cicer.*

Cicer, legumē est flatuosum, probè nutriens, ventri cōmodum, vrinā ciens, lac & semē generans, mensésque ducens. Decoctum ipsius etiā calculos in renibus atterit, maximè nigri: alterum ciceris genus orobiæum appellatū, vim habet attractoriā, discussoriā, sectoriámq; ac extersoriā. quare & lienē & iecur & renes expurgat, scabiémque ac impetiginē exterit. Item parotidas ac testes induratos discutit: maligna quoque vlcera sanat cum melle.

Erpyllos, *id est Serpyllum.* Zygis.

Serpyllū calfactoriā vim vsqueadeo habet vt mēses & vrinas moueat: est autē & gustu satis acre. Duæ eius species sunt: altera hortēsis sampsuchū odore referens: altera syluestris, quæ & Zygis appellatur, nō serpēs, sed ramulos erectos, tenues, sarmētosos habēs, folia ferme similia rutæ, subangusta & lōgiora, ac duriora, flores gustu acres, odoris iucundi: radix autē inutilis est. Nascitur in petris, efficacior & calidior quàm hortēsis, itémq; ad vsum medicū accōmodatior: menses enim & vrinas ciet pota. Prodest & ad tormina, cōuulsa, rupta, hepatis inflāmationes, & ad reptilia ac serpētes, tū in potu accepta, tū cataplasmatis modo imposita. Mitigat & capitis dolorē cū aceto cocta, ca-

A pite ex ea irrigato, rosaceo ammixto. Maximè autē in lethargicis ac phreniticis inueteratis congruit. sedat & sanguinis sputum drach. vnius pondere cum aceto pota.

Erysimon, *id est Irio.*

Erysimi semen velut sapore nasturtio simile est, sic etiam facultate ipsi adsimilatur, feruens & calfactorium existens. Quando verò vsus eius in eclegmate expetitur, præstat ipsum aqua maceratum torrere. Cōmodat in eclegmatis ad crassorum ac viscosorum humorum in pectore ac pulmone eductionem ac per sputum expurgationem. B Iuuat parotidas induratas; & duritias veteres māmarum ac testium. Dioscorides ait in cataplasmate cū aqua aut melle impositum, etiam occultis cancris mederi.

Erythrodanum, *id est Rubia tinctorum.*

Erythrodani radix rufa qua tinctores vtuntur, acerba est & subamari saporis: vnde & iecur & splenē purgat, & vrinas crassas ac multas, aliquando etiam cruentas euacuat. itémque menses propellit. moderatè quoque extergit ea quæ extersione opus habent. itaque vitiligines albas exterit illita cum aceto. Quidam & in potu exhibent C ipsam ischiadicis ac resolutis ex aqua mulsa.

Euzomon, *id est Eruca.*

Eruca olus palàm calfacit: sed & semē generare creditur, & impetus ad venerem excitare. Capitis autem dolorem inducit, atque hoc magis si quis ipsam solam edat. quapropter cum lactucæ foliis ipsum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partium vim habet, extersoriámque ac sectoriam, citra manifestam caliditatē. quare D obturationes iecoris expurgat. Est etiam modicæ adstrictionis particeps, per quam hepati firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium vstoriam & tenuium partium vim habet, similiter vt alii succi.

A litera Z incipientia.

Zea.

Zea media quodammodo est inter triticum & hordeum, vt ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

E Radix Zingiberis fortiter quidem calfacit, sed nō primo statim occursu velut piper, propterea quòd crassiorū partium vim, aquosámque ac excrementitiam substantiā possidet: ob quam etiam facilè à teredinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior est quàm hordeū: ex quo fit, & mali succi, nimirum ex putrefractione factus. est autem & flatuosus.

Zyma, *id est Fermentum.*

Fermentum tenuium partiū est, moderatè calidum; & propterea citra molestiam ac mordacitatē, ex alto ex- F trahit simúlque discutit. Cōpositū est autē ex cōtrariis facultatibus, aciditate frigida, & caliditate putredinosa, insupérque salis & farinæ, iuxta vtriusque naturam.

A litera H incipientia.

Edyosmon, *id est Mentha*, Minthe.

Hedyosmon, *id est mentham*, aliqui minthen odoratam appellant. vim habet calidam, vt propè attingat tertiū ordinē: verùm ex hortensi cultu humiditatis superfluæ particeps est: quapropter & ad venerem moderatè stimulat, & ob hoc tēperamentum etiā cum polēta in cataplasma- G ta venit. Cæterùm ob amaritudinem lumbricos necat, & decoctum eius per triduū cōsequenter potū, colicis valdè prodest. Acerbitas porrò ipsius recēs sanguinis sputū cohibet, si cum posca bibatur. Tenuium partium vt siqua alia herba existit.

Edysarum, siue Pelecinus, siue Securidaca.

Hedysarum etiā Pelecinus dicitur, itémque Securidaca, & inuenitur fuluum aut pallidum colore semen, ancipiti acie ad similitudinem securis. Amarum autem & subacerbum apparet: vnde in potu stomacho cōmodum H est. Expurgat viscerum obturationes: id quod & totius fruticis ramuli faciūt.

Emerocalles.

Emerocalles radicem habet similem lilii radici figura ac viribus: quare similiter vt illa ambustis prodest. Nā discussoriā leniter vim habet, simúlq; repulsoriū quiddā possidet.

Erigeron,*id est Senecio.*

Senecio vim habet mixtã,frigidam, ſimúlque modeꝛatè diſcuſſoriam.Et propterea medicamentis ſedis commodè miſcetur: cohibet & ſanguinis ſputũ ſuccus potus, & lumbricos occidit,& hepaticis prodeſt,& inflammatis efficax cataplaſma eſt.

Eryngium.

Eryngium, caliditate aut parum quid à temperatis aut omnino nihil abſcedit: ſiccitatis autẽ tenuium partium non modicæ particeps eſt.Radix eius aqua ferueſacta, & ipſa aqua in potu ſumpta,colicos ſanat: cum aqua mulſa ferueſacta,calculoſos,vrinæ ſtillicidium,eiúſque emittẽdæ difficultatem,& nephriticos curat. Bibẽdum eſt autẽ hoc eius decoctum per dies XVI ieiunis,itémque ad noctem dormituris.Si verò lauer ſimul cum ipſa incoxeris, & potandum dederis,melius res procedet. Affirmauit mihi quiſpiã ſe ex aſſiduo eius vſu calculos per lotiũ eiicere deſiiſſe,quũ antea frequentiſſimè eo vitio diuexaretur.

A litera Θ incipientia.

Thapſia.

Thapſia acris & fortiter calefactoriæ vnà cum humiditate facultatis eſt:itaque ex alto violẽter attrahit, & attractum diſcutit: verùm longiore tempore opus ſuum perficit: propterea quòd ſuperflua humiditate largiter redũdet,ob quam etiam facilè corrumpitur.

Thermus ſatiuus,*id est Lupinus ſatiuus.*

Lupinus edulcatus per coctură, in cibo acceptus ægrè cõcoquitur,& alimentum corpori præbet craſſi ſucci, & crudos humores generat. Aluum autẽ neque ducit neq; ſiſtit.At verò vt pharmacum, edulcatus quidem vim obducendi meatus habet. qui verò inſitam à natura amaritudinẽ habet, exterſorius & diſcuſſorius exiſtit. Occidit lumbricos cum melle delinctus,aut cum poſca potus.Sed & decoctum ipſius lumbricos expellere ſolet potũ. & per clyſterẽ infuſum.Farina quoque eius forinſecus cum bubulo felle vmbilico impoſita idem præſtat.Et ſanè decocti fomẽtum foris admotum vitiliginibus prodeſt,& capitis vlcuſculis manantibus,eruptionibus papularũ, ſcabiei,gangrænis,vlceribus malignis, partim extergendo, partim diſcutiendo,& citra mordacitatem ſiccando. Expurgat etiã iecur & lienem cum ruta & pipere, iucunditatis gratia adiectis.Extrahit & menſes & fœtus, cũ myrrha ac melle appoſitus.Farina etiã lupinorum diſcuſſoria eſt.non enim liuida tantùm, ſed & ſtrumas & tubercula dura ſanat:ſed tunc in aceto, aut aceto mulſo, aut poſca eam coquere oportet,iuxta ægrorum videlicet temperamenta & affectus differentiam opportuno liquore inuento. Diſcutit & liuida farina ipſa,reliquáque omnia quæ prius in decocto relata ſunt. quidam & iſchiadicis in cataplaſmatis imponunt.

Thermus ſylueſtris,*id est Lupinus erraticus.*

Sylueſtris Lupinus amarior & fortior eſt ad omnia ſatiuo:aliàs in genere eandem vim poſsidens.

Thlaſpi.

Thlaſpios ſemen vim acrẽ adeo poſsidet vt etiam internos abſceſſus potum rumpat,& menſes ducat,& fœtus perimat. Per ſedem immiſſum coxendicum morbis prodeſt cruenta euacuãdo,& aliàs quoque purgatoriam vim habet ſupernè ac infernè humorum bilioſorum,acetabuli menſura potum.

Tridax,*id est Lactuca.*

Lactuca humidũ ac frigidũ olus eſt, non tamen externè ſed iuxta fontanarũ aquarum frigiditatẽ: quapropter ad inflãmationes conuenit,& ad parua ac leuia eryſipelata.Edulium eſt ſitim ſedans & ſomnũ cõcilians,maximè ferueſacta cum poſca diluta ſola comeſta.Sed neque incõctilis eſt velut alia olera,neque excretionẽ per aluũ inhibet,neque promouet:& propterea neque mali ſucci ſanguinẽ generat,nõ tamẽ perfectè boni ſucci. Semen potũ ſeminis effluxũ cohibet:vnde & iis quib⁹ per ſomnũ id effluit, datur. Cæterùm ſylueſtris lactucæ ſuccus cum muliebri lacte illitus,argemata & inuſtiones(quæ oculorum vlcera ſunt)itémque caliginem depurgat.

Thymus.

Thymus incidit ac calefacit manifeſtè, vt tertii ordi-
A nis ſit calefacientium,& proptereа vrinas ac menſes ducit, ac fœtus detrahit,& viſcera purgat potu, adiuuat pectoris ac pulmonis excretiones. atque hæc quidẽ Galenus. Verùm experimẽto ſequẽtia cõſtant. Arthriticis thymi ſicci minutiſsimè triti drach. III. cum aceti mulſi hemina dimidia dato ieiunis: purgat enim bilem,& acres ſeroſos humores,& quæ circa veſicã hærent. Ventre autẽ eleuato,quũ intumeſcere iam incipit,drach. I. cum aquæ mulſæ hemina exhibeto ieiunis. Ad lumborũ ac coxẽdicum dolorẽ laterìſque ac pectoris, & præcordiorum eleuationes ac inflationes,drach. III. cum aceti mulſi diluti hemi
B na vna dato ieiunis. Similiter & melancholicis & mente perturbatis,& timore perculſis drach. III. dato cum aceti mulſi diluti hemina vna.Lippientibus & in vehemẽti oculorũ dolore ſimiliter dabis ieiunis & ante cœnã.In podagricis doloribus ita auctis vt moueri non poſſint ægri, ſimiliter dato cum vino diluto. In teſtib⁹ eleuatis ſimiliter drach. III. ieiunis dato cum hemina vini vna.Verùntamẽ à nigro thymo elleboro appellato penitus abſtinendum eſt. corruptoriã enim vim habet, & bilem generat.
C vtere autem eo qui florẽ purpureum habet ex natura, & album quid amplius complectitur.

Thymbra,*id est Satureia.*

Satureia hortenſia conſimilem thymo vim habẽt, ſed ſunt multo debiliora.

A litera I incipientia.

Intybi.

Intybi,lactucis conſimilem vim habent, ſed tamen iucunditate multùm inferiores exiſtunt:item ad reliqua o-
D mnia de lactucis relata minus efficaces ſunt.

Ἰξὸς,*id est Viſcum.*

Viſcum ex plurima aerea & aquea ſubſtãtia calida,minima autem terrea,conſtituitur: itaque plus acrimoniæ in ſe habet quàm amaritudinis. quapropter humores ex alto fortiter trahit, non tenues ſolùm ſed etiam craſſiores, eóſque diffundit ac diſcutit. Eſt autem ex medicamentis non ſtatim calefacientibus poſt primam impoſitionem, ſed quæ tempore indigent,velut etiam thapſia.

Ion,*hoc est Viola.*

E Violæ folia aquoſam & ſubfrigidã ſubſtantiã prædominantẽ poſsident:propterea & per ſe & cũ polenta in cataplaſmate impoſita,inflãmationes calidas mitigant.Imponuntur & in ardore oris ventris,itémque oculorum.

Hippuris,*id est Equiſetum.*

Hippuris adſtringentẽ cum amaritudine qualitatẽ habet,& propterea ſiccatoriã fortiter ſimúlque citra mordacitatẽ. Vulnera igitur maxima in cataplaſmate impoſita glutinat,etiãſi nerui diſſecti ſint,itémque herniã inteſtinorum: ſed & ſanguinis ſputũ,& fluxum muliebrẽ,maxi-
F mè rufum. inſúperque ad dyſenterias aliáſque ventris fluxiones generoſum pharmacũ exiſtit herba ipſa cũ aqua aut vino pota.Quidam de ea produnt veſicæ etiã aliquãdo ac tenuiũ inteſtinorũ vulnera curaſſe. Succus eius ſanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda ventris vitia, cũ vino aliquo auſtero potus, aut in febrĩetibus cũ aqua.

Iſatis ſatiua,*id est Glaſtum ſatiuum.*

Iſatis ſatiua qua tinctores vtuntur,fortiter ſiccantis facultatis eſt, nondum mordentis,amaræque ſimul ac adſtringẽtis. quapropter magna vulnera durorum corporũ
G glutinat, etiamſi in muſculorum capitibus exiſtant. Sanguinis eruptionibus vtile cataplaſma præbet, & tumores laxos mirabiliter diſcutit ſimul ac contrahit, & aduerſus omnia maligna vlcera efficaciter reſiſtit, ſiue computreſcãt,ſiue erodãtur.Quòd ſi pro ægri natura ac viribus fortior appareat,ad folia ipſius trita,aut panẽ,aut ordeaceam farinã,ſiue triticeã, aut etiã polẽtam admiſcere oportet, iuxta prædominantẽ in vnoquoque diſpoſitionẽ ac affectionem.

Iſatis ſylueſtris.

Sylueſtris Iſatis acre quid habet manifeſtũ iam in gu-
H ſtu & actione: & propterea magis ſiccatoria quàm ſatiua exiſtens,aduerſus humidas putreſcentias fortius reluctatur. Verùm ad alia prædicta deterior eſt:immodicè enim, & cum mordacitate hæc ſiccat, irritátque, & inflãmationes excitat. Cæterùm fortitudinis facultatis ſuæ gratia, etiam ſplenicis vtilis exiſtit,quibus ſatiua non profuit.

Itea, *id est Salix.*

Salicis foliis vti quis poteſt ad vulnerum cruentorũ glutinationem, imò & flore ipſius, quo omnes medici fermè vtũtur ad emplaſtri ſiccantis compoſitionẽ. Eſt enim vis ipſorũ ſiccatoria citra mordacitatẽ: habẽt autẽ & adſtrictionis aliquid. Quidã ſuccũ ex ipſis exprimũt, eũmq; pro pharmaco habẽt mordacitatis expertẽ ac ſiccante, ad multa vtili. Cortex quoque arboris conſimilem floribus ac foliis vim habet, præterquam quòd ſicciore temperamento præditus eſt, quemadmodum omnes ferè cortices. Quidam hunc exurunt, & cinere vtuntur ad ea quæ forti reſiccatione indigent. Itaque clauos ac callos, inſuperque verrucas myrmecias appellatas, eo eximunt, aceto acri ſubacto. Aliqui tempore floris corticem incidunt, ſuccúmque quendam inde colligũt, quo vtũtur ad vitia quæ pupillis tenebras obducunt: eſt enim medicamentum extersorium ac tenuium partium. quare etiam ad alia multa eius vſus aſſumi queat, quum tali facultate præſtet.

A *litera* K *incipientia.*

Calaminthe.

Calaminthe tenuium partiũ ſubſtantiam habet, eſtque calida & ſicca tertio ordine: ſicca, per ſe ex aqua mulſa pota, manifeſtè calfacit, & ſudores ciet ac diſcutit, & ſiccat totum corpus: quapropter aliqui ipſa vſi ſunt & ad rigores per circuitum repetentes, cocta in oleo, & illito inde toto corpore cum frictione ſtrenua: intra corpus verò aſſumunt velut dictum eſt. Quin & coxendicis cataplaſma eſt in iſchiadicis generoſo omnino auxilio: trahit enim ex alto ad ſuperficiem, & totum articulum calefacit, & cutem manifeſtè adurit. inſuper & pota & appoſita mẽſes efficaciter prouocat. Bonum eſt & in elephantiaſi medicamentum, non ſolùm ob id quòd tenues humores diſcutiat, ſed & quòd craſſos attenuet & fortiter diſſecet, qui ſanè hoc morbi genus generant: ſic & cicatrices nigras illuſtrat, & ſugillata diſcutit. Præſtat autem in talibus coctã in vino cataplaſmatis vice imponere, viridẽ magis quàm arefactam: ſiccata enim fortior euadit & promptius inurit. eſt & cataplaſma in morſibus animalium virus eiaculantium. At verò ob amaritudinem & aſcaridas & lumbricos ſuccus eius perimit tum potus tum per ſedem infuſus: imò & vermes qui in auribus itémque vlceribus naſci ſolent. Prodeſt & anhelosis & ictericis, extergendo ac expurgando iecoris obturationes. cæterùm ad omnia prædicta efficacior eſt montana. Orpheus ait ſuccum eius cũ pari roſaceo & ceruſſa tritum ad ſtrigmentitiam craſſitudinẽ, ac illitum, ambuſtis mederi, & (quod omnem opinionem ſuperat) neque cicatricem apparere, & locum pilos producere. Si verò cum Cimolia terra & aloë paribꝰ portionibus acceptis ſuccus teratur, indéque frons ac tempora illinantur, capitis dolores eueſtigio ſanantur.

Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicã adſtrictionem & quãminimam acrimoniam poſſidet, maxima autem pars eius ſubſtantiæ terreæ ac aëreæ eſt moderatæ caliditatis ac frigiditatis: vnde & vrinam moderatè ciet, & compoſitionibus ſtomachicis ac hepaticis quæ foris ipſis imponũtur, admiſcetur, & in vteri fotus vtiliter aſſumitur, qui inflammationibus aut menſiũ irritationis gratia adhibẽtur. Ponatur itaque ſecundo ordine calfacientium ac ſiccantium, magis tamẽ ſiccantium quàm calfacientium.

Calamus phragmites, *id eſt Arundo ſepiaria.*

Calami phragmitæ radix exterſoriam vim nõ modicam habet, minimè acrem: folia tamen viridia moderatè perfrigerant, itémque nõn modicam exterſoriã vim poſſident. Cortex eius vſtus tenuium partiũ ac diſcuſſoriã abũdè vim acquirit, & exterſoriũ quid habet, vt calfaciat ac ſiccet tertio ordine, plus tamẽ ſiccans quàm calfaciẽs.

Cannabis.

Cannabis ſemen ægrè concoquitur, dolorem capitis inducit, & malum ſuccum gignit. Si verò torreatur, etiam ſic caput tentat, multum calfaciendo, & vaporem calidum ac medicatum ad ipſum deligando. Ex eo verò quòd ſicco temperamento præditum eſt & flatus expers, genitale ſemen extinguit.

A

Capnion, *id eſt Fumus terræ, ſiue Fumaria.*

Herba fumaria acrem ſimúlque amaram habet qualitatem, neque omnino expers eſt acerbæ. Quapropter vrinam multam biliofam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates ſanat. Succus eius viſum exacuit, delacrymationem faciens: ipſa herba arida trita aquæ mulſæ inſperſa ac pota ventrem mollit. Vino autem diluto ſimiliter inſperſa ſtomachum corroborat. Dato confidenter & decoctum ipſius quomodocunque febrientibus.

B

Capparis.

Capparis radicis cortex prædominantem habet amaram qualitatem, ſecundo loco acrem, & deinceps acerbam: ex quo palàm fit ex diuerſis ac pugnantibus viribus ipſum compoſitum eſſe. Etenim extergere & expurgare ac incidere poteſt ob amaritudinem: calfacere autem & diſcutere ac attenuare per acrimoniam: contrahere verò ac cõſtringere & cogere per acerbitatem. & propterea lienes induratos (ſi quod aliud medicamẽtum) curat, tum ſoris ſecus cataplaſmatis cõuenientibus admixtus, tũ intra corpꝰ acceptus, ſiue coquatur in aceto & aceto mulſo ac ſimilibus, ſiue aridus tritus iiſdẽ inſperſus: euacuat enim apertè viſcoſos ac craſſos humores ſic acceptus, non per vrinas ſolùm, ſed etiam per ventrem. Sæpenumero verò & cruenta egerunt ii in quibus lien opem ſentit, & coxendicum dolores minuuntur. Quin & menſes ciet, & pituitam à capite per os detrahit, & malignis vlceribꝰ inſperſus maximè tritus cõmodum pharmacum eſt, vtpote extergere ipſa valens & fortiter reſiccare. Sed & dentium doloribus prodeſt cum vino coctus aut aceto. Strumas quoque & tumores duros diſcutit, ſi aptis ad hæc medicamentis permiſceatur. Folia porrò & caulis, itémque ſemẽ ſiue fructus, conſimilem cortici vim habent, niſi quòd debiliora exiſtunt. Et ſanè ego memini me aliquando foliis ſolis ſtrumoſam duritiem intra paucos dies diſcuſſiſſe. Admiſcetur autem ipſis aliquid quod vehementiam facultatis ipſorum obtundat. Nihil verò miri eſt ſi etiam aurium vermes ſuccus enecat ob amaritudinem. At verò fructus in muria compoſitus, deinde lotus ac maceratus donec omnem ſalis vim deponat, medicamentum eſt ad excitandum appetentiam proſtratam, extergendúmque ac ſubducendum ventris pituitam, & ad expurgandum obturationes lienis ac iecoris. Vtendum eſt autem eo cum commodo liquore aceti mulſi aut aceti oleo permixti, præ omnibus aliis cibis.

Cardamum, *id eſt Naſturtium.*

Naſturtii ſemen vſtoriam vim habet veluti ſinapi, & propterea iſchiadicos, & capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet idipſum calfacit, quemadmodum ſinapi. Admiſcetur cõmodè & medicamentis ad anhelosos deſtinatis, nimirum vt medicamentum craſſos humores diſſecare potens. Herba ipſa ſimilem ſemini vim poſſidet: verùm imbecillior eſt. quare comeſta valde calfacit. Capitis autem dolorem eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidam facultatem abundè poſſidet, vt etiã exulceret in cataplaſmate impoſitũ, minus tamen quàm naſturtium. Habet & amaritudinis quiddam in ſeſe: ob quam etiam lumbricos enecat, & ſcabiem fortiter exterit cum aceto.

Caroum.

Caroi ſemen ſiccat & calefacit tertio ordine: acrem autem qualitatem moderatè poſſidet, & propterea flatus leuat diſcutitque, & vrinam ciet, non modò ſemen ſed tota planta.

Caſia.

Caſia calfacit ac ſiccat tertio ordine, eſtq; multùm tenuiũ partiũ: in guſtu autẽ plurimũ acrimoniæ habet, par uámque quandam adſtrictionem. quare propter hæc omnia ſiccat ſimúlque diſcutit corporis ſuperfluitates, & præterea robur organis addit. Commodat & ad ſuppreſſos mẽſes, vbi præ copia ſimúlque craſſitudine ſuperfluitatum, ſufficienter euacuari prohibentur.

Carya, *id eſt Nux arbor, Nux iuglans ſiue regia, Nux parua, Pontica, Auellana.*

Nux arbor habet quidem tum in germinibus, tum

in foliis aliquid adſtringens, verùm inſigniter & copioſè in ipſo nucis ſuæ cortice, & recenti & arido. Vtūtur itaq; ipſo etiā tinctores. Nos autē eundē exprimētes, ſuccúmq; ſimiliter vt mororum ac rubi mororum cum melle coquentes, ſtomaticum medicamētum, *id eſt oris vitiis commodum*, præparamus, quo etiā ad alia omnia vtimur ad quæ prædicti ſucci commodi exiſtunt. Cæterùm ipſius nucis nucleus qui in cibi vſum venit, oleoſus eſt & tenuium partium: particeps eſt autem & adſtringentis qualitatis, ſed modicæ & quæ temporis progreſſu euaneſcit, tota ipſius ſubſtantia in pinguem ſuccum tranſeunte, qui oleo veteri ſimilis apparet, & propterea omnino tandem edi non poteſt. At verò viridis adhuc & recēs nucleus, neque adſtringentem qualitatem manifeſtè poſſidet neque oleoſam. Vnde ad alui excretionem commodior eſt quàm ſiccus, & maximè ſi cum garo, quemadmodum aliqui faciunt, accipiatur. Sed & ſiccarum nucum in aqua maceratarum, velut quidā facere ſolent, conſimilis vis eſt vt viridium. Concoquitur tamen melius nucis fructus, & ſtomacho commodior eſt, ſi cum caricis edatur. Aiunt, ſiquis caricas cum nucibus ac ruta præ reliquis cibis comedat, eū non magnopere à lethalibus medicamētis lædi poſſe. Porrò ex inueterata nuce oleum quoque exprimi poteſt, quod abundè diſcuſſoriū exiſtit, vt quidā eo etiā gangrænas & carbunculos ac ægilopas curent. At verò putamen eius aridum vſtum, tenuium partium ſiccatoriúmque & lene pharmacū euadit. Cæterùm nux parua, quæ & Pontica & Auellana appellatur, frigidior eſt & auſterior, vtpote magis terrea exiſtens: in cæteris regiæ ſiue iuglandi ſimilis eſt. Capitis autem dolorem in cibo ſumpta inducit.

Caſtania.

De Caſtania eiúſque fructu dictum eſt in querci tractatione.

Cenchros, *id eſt Milium.*

Milium frigefacit primo ordine, ſiccat aut tertio ex oluto, aut ſecundo intento. Eſt & modicè tenuium partiū: vnde comeſtum inſtar edulii, omnium fermè eduliorum frumentacei generis minimi nutrimenti eſt: ſed & aluum exiccat. Verùm forinſec⁹ impoſitum in marſupiis ſiue ſacculis, fomentum eſt aptiſſimum iis qui leni reſiccatione opus habent.

Cedrus & Cedria.

Cedri ſpecies duæ ſunt, vtraque tertio ordine calfacit ac ſiccat: cedria verò quæ ex ipſis fit, etiam iam quartum ordinem attingit. Eſt autem primi ordinis ſepticῶn *id eſt erodentium*, multùm calida ac tenuium partium exiſtens. teneras ſanè carnes promptè ſimúlque citra dolorem corrodit caliditas ipſius, per caliditatem quæ in corporibus eſt aucta: verùm in duris corporibus longiori tēpore & vix tandem efficaciam ſuam oſtendit. Vnde mortuorum corpora incorrupta conſeruat, humiditates ipſorum ſuperfluas depaſcens: ſolida autem corpora non attingens, proptereaquòd non tam fortem vim habet, velut alia eroſiua appellata. Nihil verò miri eſt ſi eiuſmodi vi pollet quòd etiam pediculos, & lendes, & aurium vermes & aſcaridas in recto inteſtino enecare poteſt. Fœtus inſuper appoſita viuos quidem necat, mortuos autem eiicit: quemadmodum etiam ipſum ſemen genitale, in coitu, pudendo oblita. & propterea ſic vſurpata medicamentū conceptum impediens eſt nulli alteri poſthabēdum. Sed & dentium foraminibus inſtillata dolores quidem minuit, ipſos autem dentes confringit. Attenuat & oculorū cicatrices, & hebetē viſum ob craſſitudinē humorū, ſanat. Quod verò pinguiſſimum eſt ex ipſa & exactè oleoſum, quod ſuperextentis lanis, dum coquitur, colligitur, tenuiorum quidem partium eſt quàm tota cedria, verùm minus acre ac mordax: quanquam non minus ſed magis etiam quàm cedria efficax ſit. Vnde & hoc idiotæ vtuntur ad vulnera ouium in tonſura per forcipes illata: item ad ſcabiem & ad ricinos. Cedri porrò baccæ & fructus cedrides Græcis appellati, moderatiorem vim habent, vt etiā in cibi vſum veniāt. Siquis tamen plures ex ipſis ingerat, & caput dolet, & excalefacit, & oris ventris morſum percipit.

Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrariis viribus compoſita eſt. Itaque in guſtu acris ſimúlque adſtringens apparet cum quadam dulcedine. In actione verò acrimonia opera caliditatis exercet, mēſes promouens, & fœtus mortuos trahēs & viuētes corrūpēs, ſimúlque eiiciens: adſtrictio autem, frigiditatis craſſioris ac terreæ opera deſignat, tùm vulnera glutinando, tum ſanguinem ſpuentes iuuando. Dare autem oportet ex ea drach. ii, febrientibus cum aqua, febre carentibus cum vino. At verò iuxta omnium qualitatum actionem & ruptis, & conuulſis, & ſpirandi difficultatibus, & inueteratæ tuſſi conuenit: non enim euacuare ſolùm in his oportet quod præter naturam eſt, ſed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad eadē ad quæ radix, valet. quidam etiam eo pro lycio vtuntur, illo non præſente.

Centaurea parua.

Centaureæ paruæ radix omnino inefficax eſt: ramuli verò & magis folia, & ipſorum flores in vſum veniunt. Dominatur in ipſis qualitas amara, parum quid adſtrictionis poſſidens, & propterea fortiter ſiccatorium eſt pharmacum abſque mordacitate. Magna itaque & recentia vulnera glutinat herba ipſa viridi in cataplaſmate impoſita: vetera verò & ægrè cicatricem recipientia, ad cicatricem perducit ſimili modo adhibita: quin & ſicca glutinatoriis ac ſiccatoriis compoſitionibus miſcetur, quæ ſinus fiſtulas curare ſolent. Sed & veteres duritias mollire creditur, & maligna vlcera ſanare. miſcetur & eis quæ fluidas affectiones ſanant. Decoctum herbæ quidā iſchiadicis infundunt per ſedem, velut quod bilioſum & craſſum humorem ducat. Nam & purgat, & ſanè vbi vehementer operationem ſuam exercebit, cruenta euacuat, & magis prodeſt. Succ⁹ eius cōſimilē vim habet, hoc eſt ſiccatoriā & exterſoriam, & tum alia prædicta probè efficere ſolet, tum cum melle oculis ſublinitur, & appoſitus menſes ac fœtus educit. quidam ipſum bibendū dant & in affectis neruis, velut euacuantem ac citra moleſtiam ſiccantem infarcta. Cæterùm & ad hepatis obturationes bonū pharmacum eſt: bonum & lieni indurato, forinſecus impoſitus, neque minus ſiquis bibere velit. Herba ipſa exſuccanda eſt circa ſummum vigorem, & flore prægnans. Datur ſucci cochlearium vnum cum aqua calida, & ſale modico, ac pauculo aceto, & purgat generoſè humorem atræ bilis. Coma eius contuſa & cum melle cocto, aut ſapa in collyria formata, fiſtulas circūſcarificat, & callos eximit, collyriis in fiſtulas immiſſis. Corymbi eius tuſi ac cribrati cochlearii menſura iſchiadicis dantur ieiunis cum aqua calida, ad triduum aut plures etiam dies. Eius certè pharmaci efficacia magno miraculo ſæpe fuit. Et ad polypodas in naribus excreſcentes idem medicamentum ſiccum inſpergitur.

Ceraſus.

Ceraſus fructum fert moderatè adſtringētem cum dulcedine. matura itaque ceraſa & dulcia magis per inteſtina ſubeunt: minus verò ſtomacho commodant immatura & auſteriora vice verſa. Gummi arboris è vino potū calculoſis prodeſſe quidam tradiderunt.

Ceratonia, ſiue Ceratia *id eſt Siliquæ.*

Siliqua arbor ſiccatoriam & adſtrictoriam vim habet, quemadmodum etiam fructus eius, *ceratia Græcis, nobis ſiliquæ* appellatus. particeps eſt autem & alicuius dulcedinis. Siliquæ aliquam cum ceraſis ſimilitudinem habent: virides enim & humidæ aluum magis ſubducunt: ſiccæ magis ſiſtunt.

Ceſtron, vel Betonica, vel Pſychotrophon.

Betonica, Ceſtron & Pſychotrophon appellatum, vim habet ſectoriam, velut guſtus indicat: amara enim & acris herba exiſtit, velut etiam particularis actio oſtendit. Nam & renum calculos confringit, & pulmonem ac pectus & iecur purgat ac extergit, & menſes mouet, & comitiali morbo prodeſt, & ruptis ac conuulſis medetur. Acidum item ructum ſedat, & iſchiadicis conducit pota.

Cicis, *id eſt Galla.*

Galla quæ omphacitis vocatur, abundè acerbū pharmacum eſt, ſubſtantiæ terreæ frigidæ plurimæ particeps,

ob quam & ſiccat & fluxiones repellit,& cogit ac adſtrin A gitlaxas ac inualidas partes. omnibus etiam fluidis affectionibus reſiſtit.Ponatur autem in tertio ordine ſiccantium,in ſecundo verò frigefacientium.Altera galla flaua laxa ac magna, ſiccat quidem, ſed tanto minus quãto minus acerbæ qualitatis particeps eſt.Cocta itaque per ſe ac trita,& in cataplaſmate adhibita inflammationum ſedis ac prolapſus eiuſdem inſigne auxilium eſt. Coquere autẽ oportet,ſi moderata adſtrictione opus eſt,in aqua:ſi vehementi,in vino maximè auſtero. Gallæ vim ſupprimendi ſanguinis habent,& manifeſtum ſatis eſt quòd caliditatẽ B & acrimoniam ex vſtura acquirunt,& magis tenuiũ partium quàm nõ vſtæ euadunt,itémque ſiccatoriæ ampliùs. Oportet autẽ cãdefactas ſuper prunas, aceto aut vino extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo eſt calfacientium,frigefacientium,humectantium ac ſiccantium.habet & craſſarum partium quid,& meatus obturatoriũ: quapropter non ſolùm ſiccat, ſed & per accidens humectare videtur,perſpirationes prohibendo. Vnde & materia eſt alio C rum pharmacorum: ipſa autem per ſe ex concoctoriorũ debilium numero fuerit quæ forinſecus imponuntur. habet enim parum ex diſcuſſoria ac calida facultate, cuius quamplurimæ mel ipſum particeps exiſtit.

Ciborium.

Viridem fabarum Ægyptiarum fructum ciborium appellant:quare in fabarum tractatione,etiam de hoc cõſiderandum eſt.

Cinara.

Cinara mali ſucci edulium eſt,maximè vbi durior e- D uaſerit. nam & bilioſum humorem in ſeſe tunc vberiorem colligit,& totam ſubſtãtiam lignoſiorem habet.quare ex hac quidem humor atræ bilis generatur: ex ſucco verò ipſius tenuis & amaræ bilis humor producitur. Præſtat igitur præcoctam ipſam in cibo aſſumere.

Cicis arboris fructus, Ricinus ſiue Croton.

Cicis arboris fructus quem aliqui crotonem acricinum appellant,quique purgandi vim habet,exterſoria ac diſcuſſoria facultate præditus eſt:folia eius imbecilliora ſunt.Oleum quod ex fructu fit,calidius & magis tenuium E partium eſt quàm commune, & propterea etiam diſcuſſorium.

Ciſthos ſiue Ciſtharus.

Ciſthos frutex adeo adſtrictorius eſt vt & folia ipſius in cataplaſmate impoſita vulnera glutinent.Flores efficaciores ſunt,vt cum vino poti dyſenterias & ventris imbecillitatem,ac fluxiones,& humiditates ſanent: in cataplaſmate autem impoſiti putrefactis vlceribus conducunt, propter generoſam ſiccandi vim,ferè in ſecundo ordine. Ipſius fruticis frigiditas tepidæ quoque qualitatis parti- F ceps eſt.Cæterùm quæ hypociſtis appellatur,multo magis quàm folia adſtringit,éſtque efficax pharmacũ ad omnes fluidas affectiones, velut ſanguinis reiectionem, fluxum muliebrem, cœliacas & dyſentericas affectiones. Sed & corroborare partes ſolet,& à plurima humiditate exolutis firmitatẽ addit,atque ſic ſanè & ſtomachicis & hepaticis cõducit.Firmat enim ac roborat nõ inſtrenuè, epithematis aut antidotis aptis admixta.

Ciſthus ſiue Ladanum.

Ciſthus hic in calidioribus regionibus naſcitur,non genere alius ab his qui in aliis locis naſcuntur:ſed à regione præcipuam quandam propriam diſcuſſoriam qualitatem adeptus eſt, depoſita frigiditate:in reliquis igitur cõſimilis eſt præcedenti. Verùm ex ipſo fit ladanum medicamentum calidum primo ordine iam completo, vt etiã ſecundum attingat: particeps eſt autem & adſtrictionis cuiuſdam modicæ,& tenuium partium ſubſtantiam habet:& propterea moderatè emollit,& ſimiliter diſcutit,itémque concoquit. Itaque non mirum eſt vteri affectib⁹ hoc præcipuè conuenire,propterea quòd aliquid adſtrin- H gens habet,per quod etiam defluos capillos retinet. nam & vitiatos humores iuxta pilorum radices attenuat, ac cõſumit,& meatus quibus impacti erant,adſtringendi vi cogit & conſtringit.

Ciſſos,*id eſt Hedera.*

Ex contrariis facultatibus hedera componitur: habet enim quid ſubſtantiæ adſtrictoriæ, quam frigidam ac terream dicimus: habet & quid acris,quam calidam eſſe guſtus teſtatur:ſed & aquoſæ ſubſtantiæ tepidæ viridis particeps eſt. Viridia itaque folia cum vino cocta, etiam magna vulnera glutinant,& maligna vlcera ſanant. Vlcerationes quoque ex igne cicatrice includunt. Cum aceto autem cocta folia ſplenicis opitulantur.Flores eius fortiores quodammodo ſunt, vt cum cerato triti ambuſta curent.Succus ipſius per nares purgat, & antiquas aurium fluxiones ſanat, & vlcera vetera tum aurium tum narium ad cicatricem perducit. Si verò acrior appareat, roſaceo aut oleo dulci temperetur.Lacryma hederæ pediculos necat,& pilis nudat,in tantum calidã vim habẽs vt etiã leniter vrat. Prodeſt etiã lacryma calculoſis in potu.

Cnicus.

Cnici ſemine ad purgationes tãtùm vtimur. Eſt autem tertii ordinis calefaciẽtium, ſi quis forinſecus admoto ipſo vti velit.

Coccus. Cnidus, *id eſt granum Gnidium.*

Cnidius coccus purgatoriam vim habet, éſtque facultatis acris & vſtoriæ.

Coccus tinctorius,*id eſt granum tinctorium.*

Coccus tinctorius adſtringẽtem ſimúlque amaram qualitatem habet:& per vtranque leniter ſiccat, & ob id ad magna vulnera conducit, & ad ſauciatos neruos, cum aceto aut aceto mulſo tritus.

Coccymelea,*id eſt prunus.*

Pruni fructus recens magis aluum ſubducit, ſiccatus,minus.Sunt autem damaſcena pruna magis adſtringentia, Hiſpana dulciora, & propterea magis aluum ducunt.in foliis autem manifeſta quædam adſtrictio apparet:vnde decocta vtiliter gargariſſantur in inflammationibus gurgulionis ac tonſillarum. Cæterùm ſylueſtrium prunorum fructus adſtrictorius eſt,& ventrem ſiſtit. Et in Aſia ſanè hæc planta prunus nominatur. Gummi omnis pruni cum vino potum lapides frangere quidam prodũt: verùm cum aceto impetigines puerorum exterit.

Colocaſium ſiue Manzizanium

Colocaſii radicis ſimilis vis eſt rapis ac cæpis, viſcoſum autem corpus ipſius eſt. vnde exterſoriæ facultatis particeps eſt,& ventri in cibo ſumpta commodat.

Colocynthe,*id eſt Cucurbita.*

Cucurbita humidi & frigidi temperamenti eſt:vtroque,ſecundo ordine:vnde & ramentorum eius ſuccus auribus inflammatis & dolentibus conuenit cum roſaceo: ſic & tota in cataplaſmate impoſita calidas inflammationes mediocriter refrigerat.In cibo accepta, nimia humectatione corpus implet,& ſitim eximit, & alimentum humidum ac frigidum,& propterea etiã modicum corpori præbet. Concoquitur autem non malè, vbi non prius fuerit corrupta:id quod accidit ipſi propter malam præparationem,& vbi vitioſus humor in ventre fuerit coaceruatus.imò ſi etiam diutius in ventre moretur, quemadmodum reliqua quoque humida edulia. Gaudet origani cõditura propter aquoſam in ipſa qualitatem. Omnia enim huius generis acribus aut acidis,aut auſteris, aut ſalſis ſaporibus miſcere oportet,ſi modò neque inſuauiter ſumi debeant, neque ſumentes nauſeabundos efficere.

Comarus *id eſt Arbutus.* Memæcylon,*id eſt Arbuti fructus.*

Arbuti fructus memæcylon appellatur,éſtque ſtomacho incommodus,& capitis dolorem inducit. Arbor ipſa ſimul cum fructu acerbam qualitatem poſſidet.

Commi,*id eſt Gummi.*

Gummi vim habet ſiccatoriam,meatus obducit, & aſperitates ſanat.

Conia ſtacte,*id eſt Lixiuium.*

Quod velut ablutio eſt materierum ad cinerem redactarum,conia ſtacte Græcis,*nobis lixiuium*, vocatur. Ex omnibus autem maximè exterſorium eſt & ſiccãdi vi præditum, quod ex cinere ficulneo & tithymalis fit, vt ferè vim eroſiuam fortiatur. Verùm ob ſubſtantiam tenuium partium citra dolorem vrit.

Conyza.

Conyza & maior & minor consimilis temperamenti ac facultatis existunt, gustui acres & amaræ apparentes. Calfaciunt & siccãt euidenter, vt vtriusque qualitatis tertio ordine locẽtur. Decoctæ itaque in oleo, rigoribus per circuitũ repetentibus salutarem medelam præbent. Quidam flores ipsarum vnà cum foliis terentes cum vino bibendos exhibent, ad menses ciendos ac fœtus eiiciẽdos. Est & tertium conyzæ genus, in humectioribus locis proueniens, magis fœtidum & imbecillius.

Corianum siue Corion, *id est Coriandrum.*

Corianon, item Corion appellatur, & ex contrariis facultatibus cõpositum est, multum habens substantiæ amaræ, quæ tenuium partium est & terrea, nec parum aqueæ humiditatis tepida vi præditæ: habet & parũ quid adstrictionis. ex quibus omnibus multifariam efficax est facere ea quæ Dioscorides prodidit: verùm non ob solam frigiditatem.

Colla, *id est Glutinum.*

Glutinum quod ex similagine aut polline ad libros conficiunt, facultatem habet meatus obducentem & concoctoriam. At verò de taurino glutine ac similium in sermone de animalibus agetur.

Coronopodium, *id est Pes cornicis.*

Coronopodii radix in cibo accepta cœliacis opitulari creditur.

Costus.

Costus, modicæ amaritudinis, plurimæ verò acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps est, vt etiam exulceret. vnde ex ipso cum oleo perfricãt corpus ante accessionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alii idem & in resolutis ac ischiadicis faciunt: & omnino in iis quibus aut partem aliquam calfacere volumus, aut humorẽ aliquem ex alto ad cutem adtrahere, vsus eius competit. Ob eandem causam & vrinam ciet, & menses ducit, & ruptis ac conuulsis, & laterum doloribus confert. Verùm ob amaritudinem, etiam latum lumbricum necare creditur: & ad solares maculas ipso vtuntur, cum aqua aut melle. Inest præterea ipsius temperamento flatuosa quædam humiditas, ob quam & venerem stimulat cum vino mulso potus.

Cotyledon, *id est Vmbilicus Veneris.*

Cotyledon mixtam vim habet, humidam & frigidam, & quandam obscurè subadstringẽtẽ & modicè amaram. vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & discutit. Inflammationes itaque erysipelatas & erysipelata inflammata sanat, & in stomachi ardore commodũ cataplasma existit. Creduntur folia cum radice comesta lapides atterere & vrinam ciere.

Crambe, *id est Brassica.*

Brassica comestilis siccatoriam vim habet & in cibo accepta & forinsecus imposita, non tamen manifestè acrem, sed vt vulnera glutinet, & maligna vlcera sanet, & inflammationes curet iam induratas ac ægrè solubiles, eiusdémque generis erysipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas sanat. Habet & quid exterforium, per quod etiam lepras exterit. Succus itaque ipsius quid purgatoriũ habet, corpus autem eius alui excretionem cohibet: eáque gratia in quibus humectum ventrem siccare volumus, moderatè ipsam coquimus, & priore aqua diffusa, statim in alteram calidam præparatam immittimus ac ferue facimus. Non oportet enim neque aerem, neque frigidam aquam contingere quod bis coquitur. neque enim exactè flaccidum fit, etiamsi diutissimè coquas: itaque in aliam calidã immissam coquimus donec flaccida fiat. Nam si ventris subducendi gratia sumitur, non valde discoquitur. Siccat igitur brassica quemadmodum lenticula & propterea visum hebetat, & atræ bilis humorem generat. At verò asparagus brassicæ minus siccat & magis vrinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat, & maculas solares ac lentigines, & quæcunque alia moderata extersione opus habentia, exterit. Cauliculi eius vsti cinerem efficiunt fortiter siccantem, vt & vstoriæ facultatis particeps sit. Quapropter eo cum veteri adipe admixto, quidam ad veteres laterum dolores, & sicubi eiusmodi alius dolor infestet,

A vtuntur. fortiter enim discussorium medicamentum efficitur. Brassica porrò syluestris siccior & calidior multo est quàm satiua, quemadmodum omnia alia ferme syluestria satiuis fortitudine præstant. Vnde neque citra offensionẽ intra corpus sumuntur. Discutit autem & extergit vehementius quàm satiua. Cæterùm marina brassica vltra hoc quòd ventrem emollit, subsalsum nimirum ac subamarũ saporem habẽs, commoda quoque fuerit ad externos corporis vsus, ad quos sanè eiusmodi qualitates conueniunt.

Crethmon.

B Crethmon, salsum quodammodo in gustu est, vna cum modica amaritudine: propterea & vis ipsius extersoria simúlque siccatoria existit. vtraque tamen facultate amaris cedit.

Crithe, *id est Ordeum.*

Ordeum primi ordinis est siccantium ac frigefacientium: habet & modicum quid extersorium, & paulo magis siccat quàm fabarum farina à cortice depurgata. in reliquis omnibus forinseco vsu consimilia existunt. Verùm in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, quòd in coctura flatuositatem deponit: fabæ autem, quo-
C modocunque coquatur, flatuositas permanet. crassioris enim substantiæ faba est quàm ordeum, & propterea etiam magis quàm ordeum nutrit. Ordeum verò succum generat tenuem & extersorium quid habentem. nihil igitur calfacit corpus, quomodocunque tandem præparetur. Verùm humectat & siccat diuersimodè præparatum. etenim polenta ex ordeo tosto facta, manifestè apparet siccare. Ptisana verò humectat, quum velut conuenit præparatur. Panes autẽ ordeacei omnes minus nutriũt quàm triticei, & magis ventrem subeunt quàm illi. Cæterùm
D polenta ex ordeo tosta facta magis quàm ordeum siccat, & modicum alimentum corpori sufficit quomodocunque coquatur. Eadem ex vino Aminæo austero pota aluum siccat. At verò maza (vocant autem sic polentam ordeaceã liquore aliquo subactam, velut sapa, aut melle, aut alio quopiam, quæ etiam cruda comeditur) quomodocũque præparetur, minus quàm panes ordeacei concoquitur, & ventrem magis flatu implet, & si diutius in ipso moretur, turbationem efficit. Quum enim ordeum ex natura nõ parum furfuris habeat, torrefactum ordeum idipsum furfuraceum & siccius & magis difficulter confringi po-
E tens habet, imò & id quod vtile ex ipso in corporis alimẽtum cedit, siccius euadit. Quicquid igitur furfuraceum & durum in ipso est, quemadmodum forinsecus apparet quòd aqua non dissoluatur, eodem modo neque in ventre dissoluitur maceratum, sed permanet inconfectum velut est acceptum. Quum igitur neque concoquatur, neque in venas distribuatur, per ventrem secedit, & præsertim quum extergendi vim ex ordeo habeat: magis autem secedit infernè sæpius subacta ac trita. Si verò & mel assumpserit, adhuc citius subit. Porrò quod crimnõ Græci vo-
F cant, crassiórque farina tum tritici, tum zeæ existit, magis alit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea sorbitio puls, & quæ ex zea fit ventrem lenius aliquanto sistit, magísque si torreatur.

Crinon, *id est Lilium.*

Lilii flos temperamentum mixtum habet ex substãtia quadam tenuium partiũ terrea, ex qua etiã in gustu amaritudinem offert, & quadam aquosa temperata: vnde & oleum ex ipso lenis, tum discussoriæ tum mollientis facultatis existit, & ad vteri duritias aptum. Radix etiam ac
G folia per se trita, siccant & extergunt ac moderatè discutiunt: est enim radix primi ordinis extersiuorũ, qua gratia & ambustis cõducit. Radicẽ itaq; assatam, deinde rosaceo tritã ambustis imponũt vsq; ad cicatricis inductionẽ. Nã & aliàs omnia vlcera optimè cicatrice includit. Sed & vterum emollit & menses promouet. Folia quoque præcocta vsque ad cicatricem inductam imponunt, non ambustis solùm, sed etiam vlceribus. Reponimus aliquando & foliorum succum coctum cum aceto & melle ad liquidioris mellis compagem, ita vt succi partes quinque sumantur,
H mellis autem & aceti vtriusque pars vna. Fit commodum pharmacum ad omnia vehementi reficcatione indigentia citra mordacitatẽ, velut sunt vulnera magna, & maxi-

mè quæ circa capitis musculos fiunt.item vlcera inueterata fluidáque,ac ægrè recipientia cicatricem.

Crocodilion.

Crocodilii semen acre est & aromaticum, vrinam ciens,& menses ducens,vt & calidæ facultatis sit discussoriǽque ac siccatoriæ.Succus caulis & seminis consimilem vim habet, & nephriticis prodest. Radix expuitiones è pectore fortiter adiuuat,éstque minus acris quàm semen: verùm non minus amara. Sanguinem quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modicè adstrictoriū, quod terreum frigidum esse ostensum est: dominatur autem in ipso calfactoria vis ac qualitas:vt ex tota substantia sua secundi ordinis sit calfacientium,primi siccantiū: & propterea etiā concoctorium quid habet quod modica illa adstrictione adiuuatur.

Crommyon,*id est Cepa.*

Cæpa quarti ordinis calfacientium: substantia ipsius magis crassarum partium existit. Vnde & hæmorrhoidas aperit apposita,& cum aceto illita in sole vitiligines exterit,& alopeciis affricta citius quàm alcyonium pilos prouocat:comesta calfacit corpus acrimonia sua,& crassos ac viscosos humores attenuat. Inflat autem ventrem propter crassarum partium substantiam.

Cyamus,*id est Faba.*

Faba frigefaciendo ac calefaciendo ad mediū temperamentum propinquissimè accedit, caro eius modicæ cuiusdam extersoriæ facultatis particeps est, quemadmodum cortex adstrictoriæ. Quapropter aliqui medici fabā integram cum corio suo in posca decoctam dysentericis & cœliacis ac vomentibus exhibent. Est autē edulii ratione,siquod aliud,ægrè concoctile & flatuosum, etiāsi quādiutissimè coquatur,& quomodocunque præparetur: ad excreationes tamen pectoris ac pulmonis commodum. & viridis quidem faba comesta magis aluū subit, verùm minus quàm arida ingesta nutrit. Torrefactæ tamen fabæ flatuositatē deponunt, sed ægrius cōcoquuntur & tardius cōmeant,& crassum succum generant. Pharmaci autem loco faba forinsec⁹ imposita,citra molestiā siccat: & sanè ad podagricos sæpe ea vsi sumus cocta ex aqua, deinde adipe suillo admixto. Ad neruos verò contusos & ad vlcera farinam eius imposuimus, aceto mulso aut vino mulso coctam,rosaceo etiam addito,si inflammatio adesset: polenta verò addita,ad inflammatos iam ex plaga: est & testium ac māmarum vtile cataplasma. Solet enim has partes inflammatas modicè perfrigerare, maximè vbi lacte in ipsis in casei speciem coagulato vbera fuerint inflammata. Nam lac ab eiusmodi cataplasmate extinguitur:quē admodum etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplasmatis modo intecta,diutissimè impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus variam vim habet: nam & extergit, & dissecat,& venarum oscula operit, & attrahit, & discutit: Succus enim ipsius hæmorrhoidas aperit, & aluū irritat violenter,appositus. Sic & tubercula & strumas & alias duritias discutit,compositionibus discussoriis admixtus. cōuenit & suffusis oculis cum melle sublitus,& præterea per nares purgat. Adeo autem forti vi præditus est vt etiam imo ventri illitus, aluum subducat, & fœtus corrumpat: sed & in pessi forma apposit⁹ similiter fœtū perimit. Tota radix succo imbecillior est:est tamē etiā ipsa vehemēs. nam & pota & apposita menses ciet,& ictericis cōfert, nō viscus solùm ipsum, *videlicet iecur*, expurgans,sed bilem in toto corpore per sudores euacuans. quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet sudorum excretionē, corpore cōtecto ac vberius calfacto. Copiam eius drach. tres,aut summum quatuor excedere nō oportet, ex passo aut aqua mulsa. Exterget & cutem:quapropter maculas solares & alopecias ac similia sanat. prodest & indurato lieni tum recens tum sicca in cataplasmate imposita. quidā aridam radicem etiam anhelatoribus exhibent. Eadem arida tusa & per tenuissimum cribrum excreta, vnà cum caryophyllis(ita vt radicis sit vncia vna, caryophyllorum grana XXI) naribus insufflata,crassos & viscosos humores à capite purgat. vnde antiquos capitis dolores sanat; & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini semine præcipuè vtimur. Est autem facultatis calfactoriæ,vrinam ciet,& flatus dissipat, tertii ordinis calfacientium existens.

Cyparissus,*id est Cupressus.*

Cupressi folia & germina pilulǽque recentes ac teneræ magna vulnera in duris corporibus glutinant: ex quo manifestum est quòd siccatoriam vim habent,absq; manifesta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem,& multo ampliorem acerbitatem vniuersa planta. Tantum verò est in ipsa caliditatis quātum satis est ad deducendam acerbitatem in altum, citra calfactionis aut mordacitatis inductionem: quapropter humiditates in profundo, in humectis putredinosísque affectionibus consistentes,citra molestiam simúlque securè depascitur,altera non amplius attracta: atque sic herniosis confert in cataplasmate imposita. siccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis:mergente se nimirum in altum vi adstringendi,quum deducatur per admixtam ipsi moderatam caliditatem. Vtuntur ipsa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta admixta.

Cyperus,*id est Iuncus quadratus.*

Cyperi radices maximè in vsum veniunt calfacientes ac siccantes citra mordacitatem:vnde & vlcera ob nimiam humiditatem ægrè recipientia cicatricem mirabiliter sanant. Habent enim quid adstrictorium, & propterea oris vlcerationibus commodant: habent & vim quādam siccatoriam, qua & calculosis prosunt, & vrinas ac menses cient.

Cypros,*id est Ligustrum.*

Ligustri arboris folia & virgulta ac flores in vsum veniunt,mixtæ facultatis ac temperamenti existentia. habent enim quid discussorium ex aquosa substantia moderatè calida:habēt & quid adstrictorium, ex terrea frigida: vnde decoctum fotu ambustis prodest. Commodat & ignitis inflammationibus ac carbunculis, citra molestiā ac mordacitatem siccans. sed & commanducata vlcerib⁹ oris sponte productis,& maximè ignitas aphthas referentibus,conducunt. Folia siccata in vmbra tusáque ac cribrata,mox in aqua ad calidum cinerem cocta, modico rhoē culinario insperso,& aceti momento, bonum cataplasmā præbēt in podagricis ac chiragricis,in ipsis maximis inflammationibus impositum. nam & inflammationes sedat,& fluxiones repellit, & quod iam in locis continetur discutit per meatus occultos, quemadmodū per sudorē. Lædit tamē hoc cataplasma colorem, & maximè vngues: quapropter prælinere locos oportet liquido rosaceo cerato. Ipsum autem cataplasma integendum est ricini foliis, aut carpasi si adsint.

Cytisum.

Cytisi folia discussoriæ sunt facultatis admixta tepida aquosa,quemadmodum folia maluæ.

Conion,*id est Cicuta.*

Quòd cicuta extremè frigidam vim habeat omnes norūt:& propterea ex summa illa frigefactione etiam enecat ac occidit.

Coni fructus,siue Nux pinea,siue Cocalus, siue Strobilus.

Coni fructus,quem & Cocalum & Strobilum *ac pineam nucem* appellant, integer quidem viridis, amaritudinem quandam & acrimoniam cum humiditate habet: & propterea pectore suppuratis cōmodus est, itémque aliis quibuscunque ex pectore ac pulmone facilis screatus ac per tussim reiectio,expetitur:at nucleus eius qui in cibū vsum venit,alimentum præbet ægrè concoctile, validum ac multi succi propter oleositatem. Verùm medicamenti loco asperitates læuigat, maximè vbi aqua maceratus omnem suam acrimoniam deposuerit.

Cancani radix.

Cancani radix vim habet moderatè siccatoriam citra mordacitatem,substantiam autem crassarum partium meatus obducentem:vnde vino macerata velut tragacātha,& delincta arteriæ asperitates sanat. Nihilominus si-

quis ipſam manducet,ſuccus præterfluẽs arteriæ prodeſt, ſimiliter vt glycyrrhizes ſuccus.

Caucalis ſiue Daucus ſylueſtris.

Caucalin aliqui daucum ſylueſtrem vocant. eſt autem ſimilis ipſi & guſtu & virib⁹:calfacit enim velut ille & ſiccat,& vrinam ciet,& muria condita reponitur.

Carpeſium.

Carpeſium ſimile eſt ei quod phu appellatur, & guſtu & viribus: verùm magis tenuiũ partium exiſtit. quapropter & magis quàm illud exterget viſcerum obturationes,& vrinas mouet,& renes expurgat calculoſos. Non tamẽ in tãtum tenuiũ partiũ eſt vt pro cinnamomo in vſum aſſumi poſſit,(ſi cinnamomum haberi nequeat)quẽadmodum Quintus fecit.Præſtat quidem igitur Ponticũ Laertico,non tamen etiam hoc ipſum viribus cinnamomo par eſt.ſed etiam ab optima caſia non modico interuallo relinquitur.Vtraque appellatio à quibuſdam Pamphyliæ montibus eſt,in quibus plurimum prouenit.

A litera λ incipientia.

Lathyri,*id eſt Cicerculæ.*

Cicerculæ conſimilem ochris & phaſelis ſubſtantia habent, itémque ſimilem ſuccum,ſed compage craſſiorem,& propterea aliquo modo magis hæ quàm illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymali ſpeciem eſſe quidam aiunt: ſemen eius purgatoriaũ vim habet.

Lapſana.

Lapſana in cibo accepta mali ſucci eſt: in cataplaſmate impoſita exterſorium quid ac diſcuſſorium habet.

Lapathum,*id eſt Rumex.* Oxylapathum,Hippolapathum.

Lapathum moderatè diſcuſſoriam vim habet,& ſanè caliditatis particeps eſt.Renum calculos radix eius cõfringit,& ſcabiem ac corporis aſperitates ſanat ex aceto cocta & affricta.At verò Oxylapathũ mixtam vim poſſidet:habet enim repulſoriã vnà cũ diſcuſſoria facultatẽ. Semen ipſorum manifeſtè adſtringit:vnde & dyſenterias & alui profluuia ſanat, præſertim oxylapathi. Cæterùm Hippolapathum in paludibus naſcitur,eadem vi præditũ, verùm imbecilliore. Sylueſtris porrò lapathi radix, quã Mylen appellant,ex aceto cocta ſiue vino, dentes corroborat,eorũmque dolores ſedat,ſi eo decocto callido colluantur.

Limonium ſiue Cynogloſſon.

Limonii ſemen auſterum exiſtens cum vino exhibent cœliacis,& dyſentericis,& hæmoptoicis: cõducit & ad fluxum muliebrem.

Lichen ſiue Muſcus petrarum.

Lichen petrarum exterſoriæ ſimúlque frigefacientis moderatè facultatis eſt, & ſiccantis iuxta vtranque facultatem.Sanat lichenes,*Latinis impetiginem cognomine ſibi apud Græcos morbum.*

Leontopodion ſiue Leontopetalon.

Leontopodii radice maximè vtimur, diſcuſſoria & calfactoria ac ſiccatoria in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis eſt calfacientium.

Leucoion.

Leucoii vniuerſus frutex exterſoriam & tenuium partium vim habet,maximè tamen flores,præſertim ſicciores:quare & cicatrices oculorum craſſas attenuant, & decoctum ipſorum menſes ac ſecundas promouet, & fœtus immortuos expellit.nam & viuum perimit fœtum in potu acceptum.Quòd ſiquis vehementiam facultatis ipſius multæ aquæ mixtura aut aliquo alio eiuſmodi liquore mitiget,habebit & ad inflãmationes commodum medicamentum.Sic & decoctum ipſius,ſi non meracum fuerit, fomento vteri inflammationes ſanat,& maximè diuturnitate induratas.Idem cum cerato vlcera ægrè cicatricem recipientia curat.Semen iiſdem viribus prædictum commodiſſimum eſt potum duarum drachmarum pondere, aut appoſitum cum melle,ad ciendos menſes.& fœtus vi-

A uos quidem corrumpit,mortuos autem eiicit.Radices cũ aceto in cataplaſmate impoſitæ, lienes induratos ſanant, itémque induratas inflammationes.

Leuce,*id eſt Populus alba.*

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet ex ſubſtantia aquoſa tepida,& terrea attenuata: vnde & exterſoriam vim habet. guſtu autem ſubamara exiſtit.

Libanotus,*id eſt Thus.*

Thus calfacit ordine ſecundo,ſiccat primo:habet &
B quid adſtrictorium,quod in albo vix percipere eſt. Cortex ipſius vim adſtringendi manifeſtè habet,ob quam etiam præclarè ſiccat, vt ſecundi ordinis ſiccantium completi exiſtat:eſt & craſſarum partium & minimè acrimoniæ particeps.Ob has igitur qualitates ac vires, vſus eius frequẽs eſt medicis,in hæmoptoicis ac ſtomachicis pro fluuiiſque alui, cœliaciſque ac dyſentericis, nõ ſolùm iis quæ extrinſecus imponuntur, ſed & quæ intra corpus ſumuntur,ipſum admiſcentibus.Fit ex eo & fuligo hoc modo:Granum thuris ſingulatim forcipe apprehenſum & à
C lucerna accẽſum,in vas fictile cauum nouum imponito: deinde æneum operculum concauum probè deterſum ſuperponito;ſuppoſitis tamen ad vtrunque operculi labrũ lapillis quatuor digitorum altitudinis, vt locus ſit alterũ ſupponendi granum priuſquam penitus extinguatur,donec ſufficiens fuligo fuerit collecta. Cæterùm externa operculi ænei pars aſſiduè per ſpõgiã ex aqua frigida exter geatur:ita enim omnis fuligo adhærebit,operculo nimirũnõ valde concalfacto.Deraſa itaque priore fuligine:per pennam,idem facias, quouſque collibuerit: ſed & exuſti
D thuris cinerem priuatim colliges. melior eſt autẽ fuligo. Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis, ſedat fluxiones,repurgat vlcera,replet concaua, ſiſtit carcinomata.Eodem modo parantur fuligines & ex myrrha & ex ſtyrace.Conueniunt ad eadem omnes:quin & aliarum lacrymarum fuliginem eodem modo colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes ſimilem vim habent mollitoriam ac diſcuſſoriam. Succus autem & radicis & herbæ, melle admixto,hebetudinibus oculorum medetur ex humorum craſſitudine obortis.Sunt enim libanotides parti
E cipes exterſoriæ ac inciſoriæ facultatis.

Lignys,*id eſt Fuligo.*

Omnis fuligo ſiccat:quapropter ſubſtantiam terreã habet, & reliquias ignis à materia exuſta,ſed has tamen tẽpore modico. Tota autem natura ipſius ſiccatoria eſt terrea & tenuium partium. Partiales eius differentiæ ſunt iuxta materiam exuſtam, prout ea ipſa calidior aut frigidior,aut mordacitatis expers exiſtit.Thuris porrò fuligi-
F nè vtuntur ocularibus compoſitionibus admixta, maximè iis quæ vlceribus conferunt:nam & hæc expurgat ipſáque carne explet.Terebinthinæ quoque ac myrrhæ fuligo ſimiliter vt thuris nihil offendit. Verùm ſtyracis his fortior eſt,atq; adhuc magis quæ ex pice liquida fit, quã ſuperat adhuc cedriæ fuligo. Vtuntur autem & acrioribus,& in palpebris glabris,& angulis oculorum corroſis, oculiſque humectis abſque inflammatione.

Liguſticum.

Liguſtici radix & ſemen ex calfacientium ordine ſunt,in tantum vt & menſes moueant,& vrinas propelſant,flatúſque diſcutiant.

Lini ſemen.

G Semen lini comeſtum flatuoſum eſt,etiamſi torrefactũ:ita recremẽtoſa humiditate plenum eſt. Eſt autem calidum in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio conſiſtens.Stomacho incommodat, & ægrè concoquitur.particeps eſt tamen facultatis ciendi vrinam:& torrefactum ventrem aliquatenus ſiſtit.

Lobi.

De lobis ſcriptum eſt à nobis eſt quum de dolichis ageremus.

H Linozoſtis,*id eſt Mercurialis.*

Mercuriali vtuntur omnes ad ventris purgationes, veruntamen ſiquis eius vſum in cataplaſmatis experiri velit,reperiet eam multùm diſcuſſoriam. Et ſemen huius nondum ſiccatum experiẽtia docet tubercula & eminẽtia

tias in corpore, vulgò Carphia dicta, dissipare, siquis ipsa diligentius semine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis, triangulare semen hastæ simile habentis, radix vrinam ciet. Eius verò quæ scolopendrio similis est folia viridia vulneribus glutinandis conducunt. Sicca eadem ex aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycium siue Pyxacanthos.

Lyciũ siue pyxacanthos spinosa est planta, ex qua quod Lycium appellant fit, quo ad sugillata vtimur, & ad sedis ac oris inflãmationes ac vlcerationes, herpetésque ac putrefactiones, & vlcera maligna, & intertrigenes ac parony chias, *qui sunt unguiũ abscessus*. Habet enim vim siccandi ex secũdo ordine, aliàs ex diuersi generis substantiis cõposi tum: altera, tenuium partium ac discussoria & calida: altera, terrea frigida, ex qua & moderatam adstrictionem habet. Quapropter & ad diuersos effectus hoc medicamento vtuntur, vt exterforio quidem, adsumentes ad ea quæ pupillis tenebras offundunt: vt adstrictorio verò, cœliacis & dysentericis ac fluxui muliebri exhibentes. Cæterùm Indicum Lycium ad omnia commodius existit.

Lysimachium.

Lysimachium prædominantem habet qualitatem adstrictoriam, per quam & vulnera glutinat, & eruptiones sanguinis nariũ cõpescit inspersa: sed & alias sanguinis eruptiones supprimit tum ipsa, tũ succus ipsius adhuc amplius: quare & potus & infusus dysenterias ac sanguinis reiectionem, & fluxum muliebrem sanat.

Lotus siue Trifolium.

Lotus satiuus (quem aliqui trifolium vocant) moderatè extergendi vim habet, itémque siccandi: verùm in coniugatione caliditatis ac frigiditatis temperatus est. at verò syluestris lotus in Aphrica plurimus prouenit. Semẽ eius secundi ordinis est calfacientiũ. habet & quid exter foriũ. Semen autẽ Ægyptii etiam ad panificiũ accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adstrictoriæ qualitatis non multæ particeps est. est autem tenuium partium ac siccatoria. Ramẽtum itaque lignorum eius, & ad fluxum muliebrem, & ad dysenterias ac cœliacas affectiones conducit. coquitur aliquando in aqua, aliquando in vino, prout vsus postulat. & non solùm infunditur, sed etiam bibitur. atqui & defluos pilos cohibet, moderatè adstringendo ac siccando.

A litera M incipientia.

Macer.

Macer cortex est qui ex India affertur, adstringens cũ modica acrimonia: quapropter & siccat. est & tenuium partium propter odorem: & propterea cœliacis ac dysentericis compositionibus admiscetur, in tertio ordine siccantium locatus: iuxta caloris & frigiditatis differẽtiam nihil insigniter præstans.

Malabathri folium.

Folium malabathri spicæ nardi consimilẽ vim habet.

Malache, *id est malua.*

Malua syluestris leniter discussoriæ & paululum mollitoriæ facultatis particeps est. Satiua, pro eo quòd aquosa humiditate participat, etiam viribus debilior existit. Subit autem ventrem non solùm ob humiditatem, sed & ob viscositatem, maximè vbi cum oleo & garo accipiatur, vino modico cibi tempore irrorato. Semen ipsorum tanto fortius est quanto siccius. quin & dendromalache appellata huius generis est, sed magis quàm prædictæ discussoria. nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam vim habet, vt tertii sit perfrigerantium ordinis: particeps est tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis suis: vnde & soporatoriam vim hæc possident. Radicis cortex fortissimus existens, non solùm frigefacit, sed etiam siccat. Reliquum interdum debile existit.

Marathrum, *id est fœniculum.*

Fœniculum fortiter calfacit, vt ex tertio ordine censeri possit. siccat ordine primo: & propterea etiam lac generat, & suffusis oculis iuxta eandem rationem opitula-

A tur. ciet & vrinas, & menses ducit.

Mastiche.

Mastiche alba & Chia, ex contrariis quodammodo facultatibus composita est, adstringente & molliente: quapropter & stomachi, & ventris, & intestinorum ac hepatis inflammationibus conuenit, secundo ordine calfaciens ac siccans. Nigra mastiche quæ Ægyptia appellatur, magis exsiccat quàm illa, & minus adstringit: vnde & commodior est quodammodo ad ea quæ fortiore discussione opus habent.

B Melanthium, *id est Nigella.*

Melanthium calfacit ac siccat tertio ordine. apparet & in eo partium tenuitas. sic itaque & destillationes sanat, calidum linteolo illigatum naribus admotum, vt assiduè odor eius nares percellat. Sic & potum flatus vel maximè discutit. Occidit & lumbricos non modò comestum, sed etiam foris ventri impositum, ob amaritudinem. Lepras & clauos ac verrucas myrmecias, *hoc est formicarias*, dictas abolet, & mẽses promouet ob crassitudinem & viscositatem humorum suppressos. prodest & alopeciis vstum, &
C cum oleo tritum ac illitum: sic etiam recta ceruice spirantibus: & in summa vbi dissecare & extergere ac siccare calefaceréque opus est, commodissimum medicamentũ existit.

Melilotum.

Melilotum mixtas vires habet: nam & adstringit, sed & discutit & concoquit. amplius enim de calida substantia quàm de frigida in se complectitur.

Mel.

D Mel calfacit ac siccat secundo ordine. est autem simplicis quammaximè tum facultatis, tum temperamenti, exterforiæ videlicet appellatæ. éstque maximè tenuium partium, præsertim quod prouenit vbi thymus plurimus nascitur. Quum autem tenuium partium sit, necessariò etiam quid acre possidet, per quod vẽtrem ad excretionẽ impellit. Diximus autem quod exterget: hæc itaque exter foria vis si ipsi adimatur, magis ad vrinam ciẽdam com modum reddetur, itémque ad alimenti distributionẽ ac nutritionẽ accõmodatius. Adimi autẽ optimè potest a-
E qua plurima admixta, & cocto melle, donec spumare desierit, ita vt spuma assiduè auferatur: aqua verò mulsa nõ cocta ventrẽ subit antequã cõcoquatur. itaque senibus & frigidis corporis temperaturis mel cõmodum est: verùm in ætate vigente constitutis ac calidis, in bilẽ transit ante concoctionem. Mel porrò coctum per se, minus acre ac mordax euadit: vnde & magis nutrit, & ad sinus glutinandos commodissimum existit.

Melissophyllum.

Melissophyllum marrubio viribus simile est, sed multo
F tamen ipso inferius: & ob id neque vsus eius valde expetitur. quum enim vbique marrubium abundet, superuacaneum est melissophyllo vti. Si tamen non adsit marrubium, pro ipso succedere potest in eosdem vsus, vt tamen efficaciæ eius mancæ memores simus.

Mecon. *i. Papauer*, Mecõ thylacites, Mecõ rhœas.

Papauer omne perfrigerantem vim habet: sed horten sis thylacitidis *Græcis* appellatæ, semen moderatè somniferum est: verùm rhœadis semen fortius frigefacit: quare citra læsionem eo quis non vtitur: syluestris autem se-
G men nigrum existens, medicatum iam est multùm frigefaciens, maximè Thebani: sed & succus fortiter perfrigerat vsque ad stuporem & mortificationem. est enim quarti & extremi ordinis perfrigerantium.

Mecon ceratites, *id est Papauer cornutum*, siue Mecon paralios.

Papauer cornutũ *Græcis* etiam paralion vocatur, quoniam ferè circa mare nascitur. Vim habet sectoriã & exterforiam: quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodest. folia & flores sordida valde
H & maligna vlcera iuuant: sed ab ipsorum vsu recedendũ est, vbi vlcera fuerint depurata: nam vsqueadeo extergere solent vt & de pura carne aliquid eliquent ac consumant, & ob id etiam crustas vlcerum tollunt.

Mespilum.

Mespili arboris fructus acerbus est, & ventrem pluri-

mum supprimit.

Melea Persice, *id est Malus Persica.*

Malus Persica, & foliis & ramis amaram qualitatē prædominantē habet: quare & lumbricos occidit trita vmbilico imposita, & aliàs discussoriū medicamentum existit. Fructus eius Persicum appellatum, humidioris & frigidioris est temperamēti. Caro eius comesta facilè corrumpitur & omnino vitiosa est: quare non oportet ipsa (velut aliqui faciunt) à reliquo cibo ingerere. corrumpũtur enim & ventri innatant. Porrò vniuersalis huius regulæ perpetuò memorem esse oportet. quòd quæcũque mali succi sunt, humida autem & lubrica, & quæ facilè aluo secedere possunt, ea priusquam alia comedere oportet. sic enim & ipsa citò subeunt, illisque viam præstruunt: quæ verò postrema sumuntur, etiam alia simul corrumpunt.

Melea Armeniace, *id est Malus Armeniaca.*

Armeniacæ mali fructum præcocia appellant. est autē humidus ac frigidus hic fructus secundo ordine, vbi sanè fuerit maturus. à Persico in hoc differt, ipsóque præstat, quòd non similiter in ventre corrumpitur, neque acescit: multis verò & iucundior apparet, & propterea stomacho accommodatior.

Malus medica siue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citrium appellatur. Id in semine acidam qualitatem & vim siccatoriam prædominantem habet, vt tertii ordinis sit siccantiū ac perfrigerantium. at verò in cortice habet quidem siccatoriā vim in secundo ordine, non tamen frigidam qualitatē, propter aromaticitatem. Caro ipsius crassi succi est & frigida, ob duritiem: semen autem penitus edi non potest, neque quod acidū esse diximus, neque eius nucleus, qui reuera semen existit, amaram qualitatem & discussoriā ac siccatoriam vim in secundo ordine habens. sed & folia siccandi ac discutiendi facultatem habent.

Mala omnia.

Cæterùm in aliis malis magna est differentia: quæcunque enim adstringunt, frigidum ac terreum succum habent: quæ verò acida apparent, frigida quidem, sed tenuium partium habent: mediæ autem temperaturæ sunt dulcia ad caliditatem repentia. Austerorum igitur malorum vsus est, quum aut ob intemperiem calidam aut humiditatem multam venter debilis est: acerborum verò, vbi eadem multū fuerint aucta. nam adstringentia quantum in ipsis est, supprimunt infernas excretiones. acida autem cient. Quum igitur suspicio fuerit crassum humorem in ventre collectum esse, non valde frigidum, hæc exhibebis. nam & hunc dissecant & infernè subducunt, & propterea excrementa humectant: vbi verò purum reperierint ventriculum, ipsum amplius supprimunt.

Meon.

Mei radices in vsu sunt in tertio ordine calfacientes: siccant in secundo, humiditatem retrimenticiam in sese complexæ. vrinas itaque cient, & menses prouocant potu: amplius acceptæ capitis dolorem inducunt, & propter humiditatem, flatus.

Morus, Mora, Sycamina, Sycomora.

Mori arboris fructus, sycamina & sycomora frequenter à plerisque *Græcis* vocantur. siquidem igitur matura & ante reliquum cibum in ventriculum purum ingerantur, celerrimè per intestina secedunt, & aliis cibis viam præstruunt: verùm post cibum accepta, aut vitiatum humorem in ventre reperientia, celerrimè corrumpuntur, & peregrinam quandam, quæ dici commodè non possit, corruptionem inducunt, similiter vt cucurbitæ & pepones, vbi non fuerint concocti. Tempus vsus moris est itidem vt peponibus & cucumeribus, vbi siccum & calidū fuerit ventriculi corpus, & ex necessitate etiam hepatis. Tunc enim solummodo omnibus eiusmodi vtiliter quis vtetur, & vbi quis longo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. tunc enim prosunt squalorem corporis rigantia, & moderatè perfrigerantia. Mora immatura sole siccata diligēter, ac reposita, commodum adstrictorium medicamentum exhibent, vt etiam dysenterias sanent, & affectiones cœliacas & alias fluidas. Tunduntur autem, & obsoniis miscentur, quemadmodum rhois fructus.

A Bibuntur etiam cum aqua & vino. Cæterùm cortex radicis arboris purgatoriam vim habet cum quadam amaritudine: quare & latum lumbricum occidit feruefactus cum vino, eóque calido meraco poto cyathi mensura, & diu suppressos menses prouocat.

Mycetes, *id est fungi.*

Fungi frigidum ac humidum abundè edulium sunt: vnde & propè ad venenatricem vim accedunt: & sanè quidam ex ipsis occidunt.

Myos otis, *id est Auricula muris.*

B Muris auricula siccat ordine secundo, nullam manifestam qualitatem habens: succus eius cyathi mensura cum zytho potus, lumbricum latum efficaciter expellit.

Myrica, *id est Tamarix.*

Myrica incisoriam & extersoriam vim abundè possidet, citra manifestam siccationem. habet & quid adstrictorium, & ob has facultates lienibus induratis cōducit, radicibus aut ramulis aut foliis cum aceto & vino coctis. fructus & cortex non modicæ adstrictionis participes sunt, simúlque extergent, & tenuium partium existunt. C vstæ myricæ cinis siccandi vim acquirit.

Myrsine, Myrtus.

Ex contrariis hæc planta composita est substantiis: prædominatur tamen in ipsa terreū frigidum. habet & quid tenuium partium calidum: vnde fortiter siccat, & omnes partes ipsius restringendi vim habent, tū forinsecus corpori impositæ, tum intrà assumptæ.

Moly, siue Ruta syluestris, Harmala, Besasa.

Moly aliqui rutam syluestrem vocant, aliqui Harmala, Syri Besasa. D Vis eius tenuium partium, & calida est tertio ordine: vnde & secat & discutit crassos & viscosos humores, & vrinam promouet. Qui ruri habitant vtuntur eo
uturno capitis dolore, aqua coquentes, & caput inde
in di tes. similiter & ad reliquas corporis partes perfrige-
rigan
ratas.

A litera N incipientia.

Nardostache, *id est Nardi spica.*

Nardi spica primo ordine calfacit, siccat secundo completo. composita est ex substantia multùm adstringente, & acri calida non multa, & quadam modica subamara: E quare & ad iecur & ad stomachum meritò conducit, pota & forinsecus imposita. vrinas ciet quoque, & stomachi morsus sanat, & fluxiones ventris ac intestinorum reficcat, item capitis & pectoris. fortior est Indica, nigrior quàm Syriaca existens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus consimilem in genere vim cum prædictis habet, sed ad omnia debilior est, præterquā ad vrinas ciēdas. est enim calidior illis, sed minus adstringit.

F Narthex, *id est Ferula.*

Ferulæ semē attenuat & calfacit. Interna eius pars, medulla appellata, adstringentis cuiusdam qualitatis particeps est, ob quam hæmoptoicis & cœliacis prodest.

Napy, *id est Sinapi.*

Sinapi calfacit ac siccat quarto ordine. Optimum est Ægyptium aut Syriacum, & quod mole minus est & minus cruentè coloratum.

Narcissus.

Narcissi radix siccatoriam in tantū vim habet vt vulnera magna glutinet, etiamsi tendines sint concisi. G habet & quid extersorium ac attractorium.

Nerium siue Rhododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex est omnibus notus, qui si forinsecus corpori in cataplasmate imponatur, discussoriam vim habet: si verò intra corpus sumatur, perniciosus & venenatus non solùm hominibus, sed & pluribus pecoribus existit.

Nymphea.

Nympheæ radix & semē vim habēt siccatoriā leuē: itaque & vētris fluxiones, & seminis per somnū effluxū, aut si etiā aliàs immodicè feratur, sistūt. Profūt & dysētericis. H Cæterū Nymphea quæ albā radicē habet, vehemētioris facultatis est, vt & muliebrē fluxū sanet. Bibitur & ipsa & quæ nigrā radicē habet, in vino nigro austero. Possident & quid extersoriæ facultatis: vnde & vitiligines sanant aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice. Præstat ad

hæc quæ nigram radicem habet, ad reliqua, quæ albam.

A litera Ξ incipientia.

Xanthium *id est Lappa*, siue Phasganion, aut Philanthropos, Chœradoletron.

Xanthium, quidam Phasganion, quidam Philanthropō, alii Chœradoletron appellant. Semen eius discussoriam vim habet. Decoctum corticis radicis potum lienes consumit, & dentes motos firmat eiusdem decoctum ex vino collutum.

Xiphion, *id est gladiolus.*

Gladioli radix, præsertim superior, vim attractoriam, discussoriam, atque adeo siccatoriam habet.

A litera O incipientia.

Œnos, *id est uinum*

Vinum ex secundo ordine est calefacientium. Antiquum valde, ex tertio: quemadmodum nouum mustū, ex primo. Eadem proportio est siccitatis ad caliditatem. Quandoquidem verò plurimas in vino differentias reperimus, distinguendum est de ipsis, quam breuissimis id fieri potest. Rufa itaque & crassa ex omnibus ad sanguinē generandum commodissima sunt, vt quæ parua egeant in sanguinem trasmutatione. Deinceps nigra simulque dulcia ac crassa: deinde colore quidem rufa aut nigra, compage verò crassa, & habentia simul adstringentem qualitatem. His minus valent alba, simulque crassa ac acerba, ad nutritionem. Minimè verò omnium alunt colore alba, compage tenuia, & quodammodo aquæ similia. Concoquuntur autem in ventriculo & magis distribuuntur dulcia quàm austera, vt pote calidiore vi prædita: sed & ventrem magis subducunt. Cæterùm valde crassa, & tardius concoquuntur & tardius in corpus distribuuntur: vbi autem ventriculum robustum nacta fuerint, vt probè concoquantur, amplius nutrimentum corpori præbent. Manifestum est autem quòd & aluum sistunt, & vrinæ ciendæ incommoda existunt, in quibusdam crassum succum generantia. Quædam ex ipsis etiam iecur & lienem ac renes obturant, atque inde aliqui in aquam intercutem incidunt, aliqui è calculo laborant ex nimio ipsorum vsu, & præsertim senes. Optimum vinum est & sanis, & ex morbo se recolligentibus commodissimum, quod colore rufum, compage tenue, & leniter subastringens existit.

Oxos, *id est acetum.*

Acetum mixtas substantias frigidam & calidam, vtramque tenuium partium habet. Prædominatur tamen in ipso frigida substantia, quemadmodum in principio huius libri prædiximus. Est autem medicamentum abundè siccatorium, vt tertii ordinis sit completi, vbi sanè forte extiterit.

Opos, laser siue succus Cyrenaicus.

Laser siue succus Cyrenaicus, omnibus aliis calidior & magis tenuium partium existit, & ob id etiam magis discussorius. Veruntamen & alii calidi sunt ac flatuosi, hoc est Medicus & Syriacus quem laser appellant.

Origanum, Tragoriganum.

Origani herbæ tres sunt species, omnes incisoriæ & attenuatoriæ, siccantésque ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus autem aliquid adstrictorium assumpsit.

Oxyschœnos, *id est iuncus acutus.*

De iūco acuto dicetur in schœni, *hoc est iūci*, mētione.

Orobus, *id est eruum.*

Eruum siccat secundo ordine intenso, calfacit primo. Quantum autem amaritudinis particeps est, tantum siccat & exterget & obstructione liberat. Amplius sumptū sanguinem per vrinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac sicci temperamenti in primo ordine est.

Oryza.

Oryza habet quid astrictorium, quapropter ventrem supprimit. Et est edulium ægrè concoctile.

Orchis cynos, *id est testiculus canis.*

Orchis herba quæ cynosorchis, *hoc est canis testiculus*, dicitur, duplicē radicē bulbosam habet, humidā & calidā: quapropter etiā sapore dulcis est, & maior quidem radix ob multā humiditatem, ad venerē stimulat pota: mi-

A nor verò ad siccitatē repēs impetus venereos compescit.

Orchis altera siue Serapias.

Orchis altera, quam serapiada vocant, sicciorem priore vim habet: quare ad venerem non similiter cōmoda est: laxos autē tumores in cataplasmate discutit, & vlcera sordida purgat, & herpetas sanat. sicca verò, & putrefactis & malignis vlceribus medetur. nam & subastringēs quid habet, per quod aluum supprimit cum vino pota.

Osyris.

Osyridis herbæ ex qua scopæ fiunt, amara est qualitas:

B verùm vis obturatione liberans: vnde & malignas circa iecur obstructiones resoluit.

A litera Π incipientia.

Pancration.

Pancratii radix & sapore & viribus Scillæ similis est: quare aliqui etiā vtuntur ipsa, scilla non præsente: verùm multo debilior existit.

Paliurus.

Paliuri folia & radix adstringentem non obscurè vim possident: quapropter & fluidum ventrem sistunt: discussoriam autem in tantum habent, vt & tubercula curent-

C quæ sanè non valde inflammata ac calida existunt: fructus incisoriæ facultatis eo vsque est particeps, vt vesicæ calculos & confringat & expurget, & reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Herculeus. Opopanax.

Panaces Herculeum est, ex quo Opoponax appellatus, fit. qui succus calidus est & discussorius in tertio ordine siccus in secundo. Cortex radicis siccat & calfacit, sed minus quàm succus, extergēt tamen: & propterea ad ossa denudata & vlcera maligna conducit: exterget enim & sic-

D cat, & carne replet citra mordacitatem. Semen calidum existens menses ducit.

Pentaphyllon, *i. quinquefolium*, siue Mercurii herba.

Quinquefolium, quæ Mercurii herba dicitur, radicem habet siccantem in tertio ordine, minimè verò acrem: quapropter multi vsus est & tenuibus partibus præditū.

Peplion.

Peplii semen in vsu est: ducit bilem vnà cum pituita. flatus quoque discutit, velut Hippocrates scribit.

Pepon.

E Pepon maturus substantiæ tenuioris est, immaturus crassioris: abstersoria autem & incisoria facultate participat. vnde & vrinā cient, & corpus illustrius reddunt, præsertim si quis semen siccet, deinde tuso & cribrato pro smegmate vtatur, ad maculas solares, & faciei lentigines ac vitiligines in superficie hærentes. dominatur in ipsis humida & frigida temperatura, súntque secundi ordinis in vtraque. semen & radix sicca secundi ordinis initio cō sistunt. vis extersoria amplior est in radice quàm carne. Caro comesta vnà cum extersione & vrinas ciet, & infer-

F nè secedit magis quàm cucurbitæ. at verò semen magis exterget, vt etiam calculosis renibus conducat. Cæterùm vitiosum succum in corpore gignit pepo, magísque si nō probè concoquatur. tunc enim cholericos quibus & supremè & infernè bilis prorumpit, efficere solet. nam & priusquā corrumpatur ad vomitum aptus est, si amplius edatur: & si quis nō ab eius esu boni succi edulium ingerat, omnino vomet.

Piper.

Piper recens pullulans, longum est: quapropter & humidius existit. quod verò velut fructus immaturus est, al-

G bum piper est acrius nigro existens. nigrum enim velut superassatum iam & superresiccatum est. vtrumque autē fortiter calfacit ac siccat.

Peristereon. *i. Verbenaca*, Veneris herba, Sacra herba.

Verbenaca, quam peristereona, & Veneris herbam, ac sacram herbam appellant, capitis dolorem egregiè tollit, inquit Archigenes, coronæ modo imposita, trita quoque cum aceto & rosaceo illita, & cocta cum oleo, indéq; rigato capite, omnem veterem capitis dolorem sanat, & defluos capillos cohibet. Decoctum radicis calidum ore re-

H tentum, dentium dolorē sedat, & motos dentes firmat, & oris vlcera sanat. Cæterùm ad colicos radicē crassius tusā ex aqua ad dimidias coquito, & ad dies quinque potui dato. constat hoc experimēto. At verò calculosis & incipiēti elephantiasi, decoctū similiter dato ex aqua mulsa, vtere

ſimiliter & ad comitialem morbū,& ad febres quotidianas ac quartanas: verùm ad podagricos & iſchiadicos in vino decoctā exhibebis. Radice exſuccata fiſtulæ optimè colluūtur: maximè mori ſucco & melle admixto. Eadem radix vſta, itémq; ſicca inſperſa, fiſtulas ſanat: quin & mel le cocto excepta, fiſtulæ collyrii modo inditur, & præter opinionem opitulatur.

Perſea.

Perſeæ folia adſtringentis facultatis moderatè participia ſunt, vt & partibus è quibus ſanguis erumpit, commodè imponi poſsint. eadem arida trita pruritus ſedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata eſt in quinto elemento, vbi helxinen ipſam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata eſt in tertio elemento, vbi glycyſidem ipſam appellauimus.

Petroſelinum.

Petroſelini ſemen maximè in vſu eſt. Herba ipſa imbecillior exiſtit: ſemen calidum eſt & ſiccum tertio ordine, & incidendi vi præditum. itaque menſes ciet & vrinas vbertim, inſupérque flatus diſcutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maximè vtuntur, liquoréque ac ſucco eius. Omnia eandem vim habent: fortior eſt autē ſuccus multū calefaciens ac diſcutiens: vnde & neruorū affectionib⁹ cōuenit, & morbis pulmonis ac pectoris ex craſſitudine aut viſcoſitate humorum obortis, tum intra corpus ſumptus, tum odoratu. quo modo & lienes induratos ſanat. Radicis vſus ad eadem cōpetit. ſed & oſſium ſquamas celerrimè diſparat. & ſicca malignis vlceribus inſperſa optimè medetur: purgat enim & incarnat, & vſque ad cicatricem perducit, calefaciēs quidem ordine ſecundo, ſiccans autem tertii initio.

Peganum, *id eſt Ruta.*

Ruta ſylueſtris quarti ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium, ſatiua tertii: eſtque non ſolùm acris, ſed & amara: vnde & vim ſecandi ac diſcutiendi craſſos & viſcoſos humores habet, & per vrinas euacuat: & ſanè tenuiū quoque partium eſt, & flatus diſcutit, & ob id inflationibus conducit, & venereos impetus ſupprimit, ac præclarè ſiccat: nam inter medicamēta fortiter ſiccantia cenſetur. Rufus hæc verba prodit: Sylueſtris rutæ vis ignea eſt & vlceratoria, maximè veſicæ: quapropter etiā qui podagricum pharmacum bibunt ex ruta ſylueſtri conſtans, malè affectam veſicam acquirunt: quicunque tamen hoc medicamentum ſuſtinuerint, manifeſtam opem ferunt. nam ad arthriticos præcipuè cōmodum eſt. Quòd ſi de ſatiua ruta quid admiſcueris, ſecurius erit: quanquā & ipſa ſatiua veſicæ incōmodet, ſed minus quàm ſylueſtris. Vtimur ſylueſtri in quibus perfrigeratum quid refouere voluimus. prodeſt & hydropi flatuoſo, & ei qui ſubtercus appellatur. prodeſt & morſis à vipera aut mure araneo, & magis ſi prægnans mus araneus momorderit, & præſertim animalia ſubiugalia. Eſt & forte medicamentum ad papaueris ſuccum potum, & ad aconitum cum vino. Satiua ruta rigores per circuitum repetentes mitigat pota ante acceſſiones. mitigat & colicos dolores potū & infuſum, itémque vteri ſtrāgulatus. Viſum acuit in cibo ſumpta: & propterea pictores aſſiduè eam deguſtantes, acutius cernunt: quin & melle mixtus ſuccus ipſius, medicamentū euadit viſum exacuens. Auxiliatur & vrinæ difficultati cocta ex oleo, indéque veſica fota, neque eſt aliud medicamentū quod huic hac parte prætuleris. Cæterùm in lumborum dolore & ſpirandi difficultate, data ex aqua mulſa confeſtim opitulatur. In lethargicis pota & infuſa per clyſterē, valde cōmodat. ſed & tritā cum roſaceo & aceto capiti ipſorum illinire oportet. Soluit & coxendicū dolores pota, & in cataplaſmate impoſita, & infuſa per ſedem. In cataplaſmate impoſita podagricis genua inflata habentib⁹ citò auxiliatur, & dolores mox lenit. Cruſtas etiam carbūculorū citò diſparat, in cataplaſmate impoſita cum melle aut vuis paſſis.

Pix.

Pix arida ſiccat & calefacit ſecundo ordine: plus autem ſiccat quàm calfacit. liquida contrà plus calfacit quàm

A ſiccat. habet & quid tenuium partiū, quo & anheloſis & ſuppuratis pectore opitulatur. ſatis eſt delinxiſſe cyathi vnius menſurā melle admixto. habet vtraque & exterſorium quiddam, & concoctorium, ac diſcuſſorium. quare & ſcabros vngues extrahunt addita cera, & impetigines exterunt. Cōcoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplaſmatis admixtæ. Ad omnia hæc præſtat liquida. ſicca ad hæc deterior eſt: ſed ad vulnera glutinanda accōmodatior. Fuligo ex liquida pice ſic paratur: In lucernam

B nouam funiculo inſtructam ellychnio liquidam picem mittes, incenſámque ac fictili vaſe opertam, velut in thure dictum eſt, ſines: & priore conſumpto liquore, alium infundes, donec fuliginem ſufficientem collegeris. Vſus eſt ad palpebras ornādas, & vbi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lacrymoſos & vlceroſos.

Piſtacia.

Piſtacii fructus ſubſtantiā tenuium partium habet, quæ & ſubamarum quiddam & aromaticū in ſe complectitur: quapropter obturata expedit & expurgat, præſer-

C tim circa iecur: imò & pectus & pulmonem.

Pityides, *id eſt Nux pinea ſiue Nux picea.*

Pityides appellantur fructus pinorum: quidam etiam picearum ſic appellant. Sunt autē mixtæ facultatis, nimirum & adſtringentes, & acrimoniā quandam cum amaritudine poſſidentes: vnde & reiectionibus ex pectore ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominantē vim adſtrictoriā habet, in tantum vt intertrigines inſperſus optimè ſanet, & ambu

D ſta ad cicatricem perducat, & aluum fluidam ſupprimat, ſi potetur. Sed & piceæ cortex huic ſimilis eſt: verùm viribus debilior. Vtriuſque arboris folia vim glutinandi vulnera habent. Fuligo porrò ex his ad palpebrarum defluuia, & humectos ac eroſos oculorum angulos, itémq; lacrymoſos vtilis eſt.

Platanus.

Platanus humidiore ac frigidiore ſubſtantia non multùm à moderatis abſcedit: vnde & folia viridia trita in cataplaſmate impoſita, inflāmationibus quæ adhuc generantur non obſcurè opitulantur. Cortex eius & pilulæ ſic-

E ciore vim habent: quare cortex quidem aceto coctus ad dentiū dolores adhibetur: pilulæ verò cum adipe, ad vlcera ambuſtorum. quidam corticē exurunt, & medicamentum exterſorium efficiunt, quod cum aqua quidē ſanat lepras: ipſo autem cinere per ſe inſperſo, vlcera vetera & ob nimiam humiditatem ſordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidem & adſtrictoriū quiddā: dominatur autem in ipſo aquoſa frigiditas, vt ſecundi ordi-

F nis ſit completi, aut tertii incipientis inter frigefaciētia: vnde & ſtomacho exuſto prodeſt foris in cataplaſmate impoſitū, quēadmodum & calidis inflāmationibus. fluxiones enim repellit: quare & herpetis cōmodū pharmacum eſt, & vlcerū omniū, maximè inflāmatorum & fluidorum. item quæ in auribus ſunt: nam pus reſiccat. Siſtit & fluxum muliebrē, & dyſenterias, ac ſanguinis reiectionem: ad omnia verò maſculum validius eſt & præſtātius.

Polemoniō ſiue Philetærion, vel Chiliodynamò.

Polemonion alii philetærion, alii chiliodynamon vocant. tenuium partium & ſiccatoriam vim habet: quare

G quidam radicē ipſius cum vino iſchiadicis & dyſentericis, & ad induratum lienem bibendam præbent.

Polium.

Polium, amarū eſt & mediocriter acre: itaque omnia viſcera obturatione liberat, & menſes ac vrinas ciet: & viride quidem glutinat vulnera, ſiccum autem maligna vlcera ſanat: præſertim minus polium, quo & ad antidotos vtimur: nam & amarius eſt, & acrius quàm maius, vt tertii ordinis ſit ſiccantium, ſecundi completi calfacientiū.

Potamogeton.

H Potamogeton adſtringit & frigefacit ſimiliter vt polypodium: verùm craſſiorum partium ſubſtantiam quàm polygonum habet.

Polypodion.

Polypodion dulcē ſimulque auſterā qualitatē prædo-

minantem habet, vt vim habeat multùm ſiccantem citra mordacitatem.

Praſion, *id eſt Marrubium.*

Marrubium calfacit ſecundo ordine completo, ſiccat tertio cōpleto. iecur & lienē obſtructione liberat, pectúſq; ac pulmonem expurgat, & menſes prouocat, & icteticos per nares purgat. facit & ad aurium dolores iam inueteratos. In cataplaſmate impoſitum exterget & diſcutit.

Praſum, *id eſt Porrum.*

Porri acrem vim poſſident velut cæpæ, & iuxta proportionem calfaciunt corpus, & craſſos in ipſo humores attenuant, & viſcoſos ſecant. cient & vrinam & ſanguinē expurgant. Optimus vſus eſt ipſorum bis coctorum: nam ſic comeſta acrimoniam exuunt, & ſucci vitium nō amplius habent. Abſtinendum eſt autem à frequenti vſu omnium acrium, & præſertim ſi is qui accipiat natura biliofior exiſtat: ſolis enim iis qui pituitoſum humorem, aut crudum, aut craſſum, aut viſcoſum coaceruarūt, hæc edulia commoda exiſtunt.

Propolis.

Propolis exterſoriam vim non validam habet: attractoriam autem ſatis valentem. eſt enim ſubſtātiæ tenuiū partium, & calfacit ſecundo ordine completo, aut tertii initio.

Ptelea, *id eſt Vlmus.*

Vlmi foliis aliquando vulnus recens glutinauimus: adſtringunt enim & extergent. Cortex eius amarior eſt, & magis adſtringit: quare & lepram ſanat cum aceto. Radices eandem vim habent: vnde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendum.

Pterix, *id eſt Filix.*

Filicis radix in vſum venit: occidit enim lumbricos latos quatuor drachmarum pondere in aqua mulſa pota. fœtus quoq; viuos quidem enecat, mortuos verò expellit: ſed & vlcerib⁹ inſperſa, ea citra mordacitatem ſiccat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maximè in vſu eſt, vſtoriā vim habēs, per quam dentium perfrigeratorum dolores lenit. affricatur & cum oleo in rigoribus per circuitū repetentib⁹, ante acceſſionem. Stupefactis etiam ac reſolutis cōducit.

Pyri, *id eſt Triticum.* Amylum.

Triticum extra impoſitum primi ordinis eſt calfacientium, & tamen neque ſiccare manifeſtè neque humectare poteſt. Quod ex ipſo fit amylum, frigidius & ſiccius ipſo euadit: amylum ideo dictum quòd ſine mola fiat. Panis triticei cataplaſma diſcuſſoriam vim habet: nimirum quum ſal & fermentum panis aſſumpſerit. habet enim fermentum vim attractoriam ex alto, ſimúlque diſcuſſoriam.

A litera P *incipientia.*

Rhamnus.

Rhamnus ſecundo ordine ſiccat, frigefacit primo cōpleto, aut ſecundi initio: vnde & herpetas ſanat, & eryſipelata non valde calida.

Rhaphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine, ſiccat ſecundo. Diſcuſſoriam vim habet, adeo vt ſugillata diuturna aliáque liuefacta ſanet cataplaſmatis modo impoſit⁹: verùm vt obſoniū magis quàm alimentū attenuantis facultatis eſt, ſimúlque calfacit. Quare meritò mirari ſubit illos qui à cœna ipſos crudos edunt, bonæ concoctionis ergò. etenim ipſi magnū eius rei experimentū ſe feciſſe iactāt: verùm nemo citra læſionem ipſos imitatus eſt.

Rheon Ponticum ſiue Rhaon.

Rheon Ponticū, aliqui rhaō appellāt, mixtā autem facultatē habet, adſtringentē & calfacientē, & tenuiū partium: vnde & rupta, & conuulſa, & erecta ceruice ſpiratiōnē emendat potū. Hæmoptoicis itē ac cœliacis & dyſentericis prodeſt. impetigines quoque & liuefacta perſanat, cum aceto illitum.

Reſinæ omnes.

Omnes reſinæ ſiccāt & calfaciunt: differunt inter ſe ſecundum quod magis aut minus habent acrimoniæ in ſapore, & calidæ facultatis, & ſimili modo iuxta alias qualitates, quòd aliarum magis, aliarum minus participes exiſtunt. Omnibus autem præfertur lentiſcina, maſtiche appellata, propterea quòd parum adſtrictionis poſſidet, vt & ſtomachi & ventris ac hepatis debilitati conducat: inſupérque & citra moleſtiam ſiccet. Eſt autē maximè tenuium partium, miniméque acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet, non ſimiliter vt maſtiche adſtringens, ſed diſcutit magis quàm maſtiche, & exterget in tātum vt & ſcabiem deterat, & ex alto attrahat: magis quàm cæteræ reſinæ: quòd etiam magis tenuium partium exiſtat. habet & quid mollitoriū amplius quàm maſtiche. Aliæ porrò omnes reſinæ acriores hac ſunt, pro maioris ac minoris acrimoniæ ratione. Siccíſsima omniū reſinarū eſt ſicca pinus reſina, quā priuatim pinus phyſema appellant.

Reſinæ quomodo vrantur.

Vritur omnis reſina liquida in quadruplici vaſe, liquoris infundēdi reſpectu. Oportet enim reſinæ quidem congium vnum, duos verò pluuialis aquæ in cacabū diffundere, & ad prunas leniter coquere, aſsiduè agitando, donec reſina odorem perdat, friabiliſque fiat, & penitus exareſcat, vt etiam digitis confringi poſsit. quod vbi contigit, refrigeratam in fictili vaſe repones. Fit autem hoc modo excellenter alba. Oportet tamen vrendam reſinam prius excolare, & ſordes ab ipſa ſeparare. Vtuntur & citra aquam, primùm quidem eliquatæ ac colatæ: deinde coctæ ad prunas per totum diem, aſsiduè agitando: & vbi penitus exſpirarint, tolluntur ac reponuntur velut dictum eſt. Excipitur ex reſina etiā fuligo, veluti in thure prædictum eſt, & confert ad calliblephara, *id eſt quæ ornandis palpebris deſeruiunt*, & ad lacrymoſos oculos, & corroſos ipſorū angulos, & glabras oculorū genas. Torrefacta verò reſina vtilis eſt ad odorata malagmata, itémq; acopa appellata.

Roſæ.

Roſarum facultas ex aquoſa calida, duabus aliis qualitatibus admixta, adſtringenti videlicet & amaræ, compoſita eſt. Flos ipſarum adhuc magis quàm roſæ adſtrictorius eſt, & propterea etiam ſiccandi vi præditus.

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus vbi Nerion ipſam appellauimus.

Rhoa, *id eſt malum Punicum.*

Omne malum punicum adſtringentis facultatis particeps eſt, nō tamē vt ea omnino prædominetur: ſunt enim aliqua ex ipſis acida, quædā dulcia, quædā auſtera. quare ex iis quæ in malorum tractatu diximus, etiā de his coniectare licet. Succum autē vberiorem habent quàm mala aut pyra, ſaporémque inſuper iucundiorē quàm illa habent, & aliquando ad plures affectiones quàm illa cōmodant, cum aliàs, tum ſiquando ſtomachus ob vitiatorum humorum redundantiā morſum percipit: quo ſanè tēpore ſuccus ipſorum cum polēta exhiberi debet, velut Hippocrates in fœmina cardialguſa faciendum præcipit, *quæ uidelicet oris uentris morſum & dolorem percipiebat.* Acini punicorum magis adſtringunt quàm ſuccus, magis quoque ſiccant: his verò amplius adhuc cortices. Quibus conſimilem vim etiam cytini poſsident.

Rhus.

Rhois folium adſtringit & ſiccat. hoc coriarii tinctores vtuntur. Medicis, fructus & ſuccus magis in vſum veniunt, multùm auſteram qualitatem habentes. Siccant enim ordine tertio, perfrigerant ſecundo.

Rhypos ſiue Patos, *id eſt ſordes.*

Sordes à ſtatuis gymnaſiorum, diſcuſſoria eſt & mollitoria crudorum tuberculorum. quæ verò in palæſtris colligitur, appellatúrque etiā patos *Græcis*, optimū medicamētum eſt inflammatarū mammarum. nam & feruorem extinguit, & influentia reprimit, & cōtentū diſcutit.

A litera Σ *incipientia.*

Sagapenum.

Sagapenum ſuccus eſt calidus & tenuium partium, velut reliqui ſucci. Habet & quid exterſorium, per quod cicatrices in oculis depurgat & attenuat. Quin & ſuffuſionibus & hebetudini viſus ex humorum craſsitudine obortis commodum pharmacum exiſtit.

Sampſuchum.

Sampſuchum tenuium partium ac diſcuſſoriā vim habet: ſiccat enim & calfacit tertio ordine.

Saprotes xylon, *id eſt Caries lignorum.*

Caries ac putredo lignorum, maximè eorum quæ adſtrictionis ſimúlque exterſionis participia ſunt, velut eſt vlmus, humida vlcera optimè purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla, lacryma eſt arboris Perſicæ, mixtis viribꝰ prædita, ex ſubſtantia quadam meatus obducente, & modica quadã amara: vnde leuiter ſiccat, & ſic vulnera glutinat.

Satyrion.

Satyrion (quidam etiam trifolium vocant) humidi eſt & calidi temperamenti, quapropter & guſtantibus dulce apparet: ſuperfluam tamen & flatuoſam humiditatẽ poſſidet, & propterea ad venerem ſtimulat. quod etiam radix herbæ facere ſolet. Quidam tradunt etiam opiſthotonum, *hoc eſt neruorum retrorſum diſtentionem,* per ipſam ſanare è vino auſtero potam.

Selinon, *id eſt Apium.*

Apium in tantum calidum eſt vt & vrinas & menſes cieat. Flatus quoque diſcutit, & magis ipſo ſemine.

Seris, Cichorium, Picris, Chondrilla.

Seris ſiue cichorium, ſubamarum olus eſt: & magis vtique ſylueſtre, quod propterea Picris Græcis appellatur. Eſt autem ſylueſtris, frigidæ ac ſiccæ tẽperaturæ primo ordine. Satiua magis frigefacit quàm ſylueſtris: verùm ob multæ humiditatis mixturam ſiccandi vim perdit. Vtraque autem adſtringentis qualitatis particeps eſt, quẽadmodũ & chondrilla. nam & hæc ſeridis ſpecies exiſtit.

Seſeli.

Seſelis & radix & ſemen, in tantum calefaciunt, vt vrinæ ciendæ ſufficiant. eſt autem tenuium partium, vt & morbo comitiali & ſpirationi quæ recta ceruice fit, conducat.

Seſamum.

Seſamum non modicã viſcoſitatem & pinguitudinẽ in ſe habet: vnde & meatus obducit & mollit, & moderatè calidum eſt. eandem vim habet & oleum ex ipſo.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid exterſorium, ſed maior pars ipſius humida eſt, & moderatè frigida, eſtque modicæ cuiuſdam adſtrictionis particeps: vnde & inflãmationes arcet, & glutinandi vim habet.

Sicya, *id eſt Cucumeres.*

Cucumeres ſatiui vrinam cient, velut etiam pepones: ſed minus quàm illi, propterea quòd & ſubſtantia horum minus humida quàm illorum exiſtat: & ob id neque ita facilè corrumpuntur in ventre, velut pepones. Quidam ipſos concoquunt familiaritate quadam naturæ ad ipſos, & vbi in hoc confiſi ſecurè eos ingeſſerint, ignorãt quòd temporis progreſſu vitioſum & moderatè craſſum ſuccũ ex ipſorum eſu in venis coaceruarunt: qui ſanè ſuccus vbi putreſcere inceperit, febres malignas inducit. quapropter ab omnibus mali ſucci eduliis abſtinere conſultum eſſet, etiamſi aliqui facilè ipſa concoquant.

Sicyos agrios, *id eſt Cucumis ſylueſtris.* Elaterium.

Cucumeris ſylueſtris ſeminis ſuccus ſiue liquor, qui elaterium appellatur: imò etiam radicis & foliorũ ſuccus, vtiles ſunt ad medendum. Elaterium itaque menſes ciet, & fœtus appoſitum perdit. ſummè enim amarum eſt, & modicè calidum, vt ſecundi ordinis ſit calfacientium: & ob id etiam diſcuſſoriam vim habet. itaque & angina laborantes quidam ex ipſo illinunt. Infunditur & ictericis in nares cum lacte muliebri, atque hoc modo etiam capitis dolores ſanat. Cæterùm ſuccus radicis & foliorum imbecillior eſt quàm ſeminis: ſed & ipſa radix conſimilem vim habet. nam & exterget, & diſcutit, & mollit: verùm cortex ipſius maiori ſiccatoria vi præditus eſt.

Silphium.

Silphii calidiſſimus quidem ſuccus eſt, ſed & folia, & caulis, & radix generoſè calfaciunt. ſuntque omnia flatuoſioris & aereæ ſubſtantiæ, & propterea etiam ægrè cõcoquuntur. Forinſecus tamen impoſita efficaciora ſunt, & maximè omnium ſuccus adtractoriam vim habẽs: corporis item molem conſumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & ſubamari ſaporis eſt: vnde & vrinam
A ciet, & concoctorius exiſtit, & menſes prolicit, & obturationes viſcerum expedit.

Sion.

Sion, in quantum aromaticum ſaporem habet, in tantum calfacientis & ſiccantis facultatis particeps eſt. Diſcutit autem, & vrinam ciet, & calculos renũ atterit, & menſes ducit.

Siſymbrion.

Siſymbrion tenuium partium, & diſcuſſoriam calfactoriámque ac ſiccatoriam vim tertio ordine habet. Se-
B men quoque ipſius tenuium partium & calidum eſt. quare quidam id cum vino ſingultientibus & torminoſis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix, ſylueſtre olus eſt conſimile gingidio, ſubacre & ſubamarum, vt in ſiccando ac calfaciendo tertii ordinis ſit exoluti. Vrinam etiam ciet, & viſcera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla inciſoriam vim abundè poſſidet, nõ tamen for-
C titer calidam, ſed in ſecundo ordine calfacientium.

Scolymus, *id eſt Carduus.*

Cardui radix multam vrinam fœtidam ducit, ſi vino decoctam quis bibat: & propterea alarum & totius corporis fœtores ſanat. Calida eſt tertii ordinis initio, ſicca ſecundo.

Scordion.

Scordion ex multiformi facultate conſtat: nam & amarum quid & acerbum & acre habet. Expurgat itaque & ſimúlque calfacit viſcera, & mẽſes & vrinas mouet, & vul-
D ſa & rupta ac laterũ dolores ex obturatione factos ſanat potum. Viride cataplaſmatis modo impoſitum vulnera magna glutinat. Aridum inſperſum ſordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon, *id eſt Allium.*

Allium calfacit ac ſiccat quarto ordine. in cibo ſumptum flatus diſſipat, & ſitim extinguit, & craſſos viſcoſóſque humores ſecando obturatione liberat. habet & quid medicatum & mali ſucci, quod abiicit aqua concoctum. Fugiendus eſt eius aſſiduus vſus, præſertim in ca-
E lidioribus habitudinibus.

Smyrna, *id eſt Myrrha.*

Myrrha ſecundi ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium. Inſperſa capitis vulneribꝰ, ea glutinare poteſt. Amaritudinis autem non modicæ particeps eſt, per quam & lumbricos & fœtus occidit ac eiicit. Habet & quid exterſorium: vnde & ocularibus cõpoſitionibus additur, quæ ad vlcera & cicatrices craſſas compoſitæ ſunt. Miſcetur & in anheloſorum ac tuſsientium auxilia, item in arteriacas compoſitiones: non enim exaſperat arteriam.

F Smyrnion ſiue Hippoſelinon.

Smyrnion (alii hippoſelinon vocant) ex eodem genere eſt cum apio & petroſelino: verùm ſemen nigrum & multo maius habet, & eſt apio valentius, petroſelino imbecillius: calfacit ac ſiccat ordine tertio, menſes ducit, & vrinas ciet.

Sonchus, *id eſt Cicerbita.*

Sonchus viridis adhuc & tener, velut alia ſylueſtria olera, comeditur. Componitur ex aquoſa & terrea ſubſtantia, vtriſque frigidis. & adſtrictionis quid habet. Manife-
G ſtè itaque perfrigerat, tum ſtomacho cataplaſmatis vice impoſitus, tum in cibo acceptus.

Spartum, *id eſt Geniſta.*

Sparti, quo vites apud nos ligant, & fructus & virgarũ ſuccus attractoriam vim non inſtrenuam poſſident.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo, ſi cum aqua modica tondatur, & per organũ exprimatur. eſt autem valde odorata & pretioſa, & per ſe vnguentũ quod ſtacte appellatur. Probatur quæ nihil olei admixtum ha-
H bet, & modica ſui parte multam vim calfactoriam poſſidet, ad proportionẽ myrrhæ & vnguẽtorũ calefacientiũ.

Staphylinus, *id eſt Paſtinaca.* Daucus.

Paſtinaca ſatiua imbecillior eſt: ſylueſtris, quam & daucum appellant, ad omnia fortior, vrinas mouet & mẽſes

prouocat. Habet & quid extersorium in sese.

Stœchas.

Stœchas amaræ & adstringẽtis qualitatis particeps est. est & tenuium partium ex odoris argumento: itaque & obturatione liberare, attenuare, & roborare, tum viscera omnia, tum totum corporis habitum potest.

Struthium, *id est Herba lanaria.*

Struthii radix in vsu est, calida & sicca quarto ordine existens. Est autem extersoria & irritatoria: proptereáq; sternutamenta mouet.

Styrax.

Styrax mollit, calfacit, concoquit: quapropter & tusses, & destillationes, & grauedines, ac raucedines sanat, mensésque promouet potus & appositus. Fuligo ex ipso fit velut ex thure, quæ eandem quoque vim habet.

Staphyle, *id est Vua.*

Vua magis quàm omnes temporarii & subcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, nutrit, & maximè vbi probè fuerit concocta. Minus autem nutriunt vuæ quàm ficus. &, quod in ipsis præcipuum est, citò secedunt: quare si quando retineantur, satis multùm offendunt. Neque enim concoquuntur retentæ, sed & iuxta distributionem in hepar ac venas crudum succum generant, qui non facilè in sanguinem transmutatur, tum propter externam cuticulam, tum propter vinacea quorum substantia sicca & adstrictoria existit. Quapropter rectè faciunt qui hæc ipsa velut inutilia exspuunt, & omnem internam carnem vnà cum succo exugunt, & sanè venter his magis subit. Reponuntur autem vuæ in hyemem variis modis: alii in olla componunt, olla videlicet diligenter operta, & operculo pice oblito vt nulla tenus perspirent aut perflentur. Atque talis vua exolutum ventrem firmat, & ciborum appetentiam excitat. non tamen aluo secedit, & vberius ingesta caput tentat: sed adhuc magis capitis dolorem inducit quæ in musto seruatur. Pensilis autem caput nihil omnino lædit: ventrem verò neque sistit neque promouet. similiter neque infirmam appetentiam excitat, neque firmam exsoluit. Vuæ quidem igitur dulces calidiorem succum habent. quapropter sitim inducunt & ventrem subducunt, præsertim vbi humectiores fuerint. nam inter calfacientia ac perfrigerãtia medio modo habent. At verò acidæ & austeræ, & quæ cuticulã crassiorẽ habẽt, nõ solùm prædicta vitia habẽt, sed & cõcoctionẽ in vẽtre & distributionẽ ac nutritionẽ impediũt. Cæterùm in sũma de escariis fructibus id nosse oportet: humidos, humidũ & tenue alimẽtũ corpori præbere, & quod vniuersũ corpus trãseat, ac citò penetret, faciléque & per vrinam & per cutem euacuetur. Contrà solidorum compage fructuum alimẽtum, quod corpori accedit, crassum est, & transitus tardiores: præsertim vbi crassum aut viscosum aut adstringentem succum in se habuerint.

Syca, *id est Ficus.*

Quod non solùm autumnales, sed etiam temporarii ac æstiui & subcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, commune habent, id & ficubus adest: nam neque ipsæ succi malitiam effugere potuerunt. Verùm hoc commodi ficubus inest, quòd facilè per ventrem transeant & totum corpus penetrent. nam & vim extersoriam memorabilem habent, & nephritici ex ipsarum esu multa arenosa excernunt. Alimentum autem præbent corpori non solidum, sed laxum: & ipsum ventriculum flatu implent. Verùm ob transitus celeritatem, flatus illi non durant: & ea gratia minus quàm reliqui fructus nocent: & sanè ficus ex actè matura ferè nihil noxii habet: ficus verò siccæ calidiorem vim possident secundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium quod ad multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipsarum esu accedit, quòd non valde bonum sanguinem caricæ gignant: vnde & pediculorum copia earum esum consequitur. Si verò vitiosus succus iam tum in ventre contineatur, caricæ comestæ extremè lædunt. augent autem humorum malitiam in ventre corruptæ, & infernè nõ secedẽtes. Vim habent attenuantem & incisoriam. ob quam etiam ventrem ad excretionem incitant, & renes expurgant. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ sunt (quemadmodum etiam virides ficus) iuxta communem rationem omnium dulcium. Iisdem verò obturatis aut induratis, cum thymo aut pulegio, aut thymbra, aut calamintha, aut origano, aut pipere, aut gingibere, multo ante reliquum cibum tempore intercedente, medici præbent. Qui verò cum aliquo crassiore edulio ficus edunt, itémque caricas non paruam læsionem incurrunt. Ficus siccæ duros tumores concoquũt ac discutiunt; ob partium tenuitatem, si in cataplasmate imponantur. Decoctum quoque ipsarum consimilem vim habent. Cæ-
B terùm vbi concoquere velis, triticeam farinam admiscebis: vbi discutere, ordeaceam. & pinguiores quidem caricæ, tumores concoquunt: acriori verò sapore præditæ extergent ac discutiunt. At verò mellitum ex ipsarum in aqua coctura paratum, vim melli similem habet.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum ex contrariis facultatibus cõstat: habet enim quid incisorium, quo pus in pectore ac pulmone contentum expurgat. habet & quid adstrictoriũ quod ad sanguinis reiectiones auxiliatur. Verùm ob humiditatem, commanducatum sitim extinguit & arteriæ
C asperitates lenit. At verò ob omnes prædictas facultates; etiam intestinorum herniis imponitur: & ad conuulsa ac rupta cum aceto mulso bibitur

Sycomora.

Sycomororum fructus forma ficubus similis est, sed acrimoniam nullam possidet, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodãmodo vi sua existẽs; velut mora. Et sanè in medio mororũ ac ficuum meritò locatur: vnde etiam nomen habet.

Schinus, *id est Lentiscus.*

D Lentiscus arbustum ex substantia aquea leniter calida, & terrea frigida non multa compositum est: propter quam etiam moderatè adstringit. Siccat igitur tertii ordinis initio: iuxta caliditatẽ verò & frigiditatem temperatum est. Similem vim in omnibus suis partibus possidet: vnde & per se, & cum aliis medicamentis bibitur ad cœliacas affectiones, & dysenterias, & sanguinis supra, & sanguinis ex vtero eruptiones. prolapsæ quoque sedi aut vtero præcipitato commodat, propemodum velut hypocystis.

E Schœni, *id est Iunci rotundi odorati*, flos.

Iunci odorati flos calfacit moderatè, & adstringit moderatius, particeps est & tenuium partium facultatis: vnde & menses ciet, & vrinas ducit, in fomentis, & potu; & cataplasmatis adhibitus. prodest & hepatis & ventris & stomachi inflammationibus.

Schœnos lia, *id est Iuncus leuis.* Oxyschœnus & Holoschœnus.

Iunci leuis altera species oxyschœnos, *id est acutus iuncus*: altera holoschœnos, *hoc est tota iuncea*, appellatur. Gracil-
F lior quidem & durior est iuncus acutus: crassior autem holoschœnus & laxior. huius fructus somnum inducit. Iunci acuti species duæ sunt: altera sterilis & medicinæ inutilis, altera fructifera, cuius item fructus somnum conciliat, sed minus superiore. hæc & capitis dolorem inducit. Vtraque species torrefacta ex vino pota, fluxiones vẽtris siccat, & fluxum muliebrem rufum sistit. Et propterea tẽperamentum ipsarum terreum leniter frigidum esse indicatur, & aqueum leniter calidum: quapropter inferna siccat, & leniter ad caput decurrens perfrigerat, atque sic somnolentos eos qui vtuntur facit.

A litera T incipientia.

Terebinthus.

Terebinthi folia, cortex & fructus, habent quid adstrictorium, sed & calfaciunt ordine secundo. Fructus est propinquus tertio ordine siccantium: quapropter & vrinã ciet, & lieni prodest.

Teutlon, *id est Beta.*

H Beta nitrosam quandam vim possidet, qua exterget & discutit, & per nares expurgat. Cocta nitrosum & acre deponit, & ad discussoriam leniter facultatem vis accendi inflammationes ipsi accedit. Alba extersioni ac discussioni efficacior. nam nigra adstrictionis particeps est, &

A magis in radice. Quum autem exterſorium ſuccum habeat,etiam vētrem ad excretionem excitat, & ſtomachū quandoque mordet,præſertim illis quibus ſubtiliore ſenſu præditus eſt. & propterea incommodum ſtomachō edulium eſt,ſi vberius ingeratur. Præſtantior autem eſt quàm malua ad hepatis obturationes,atque id magis vbi cum ſinapi aut aceto editur: quo modo comeſta etiã ſplenicis conducit.

Tephra omnis, *id eſt cinis omnis.*

Lignorum exuſtorum aut aliarum materierum reliquiæ, B cinis appellantur. Conſtat & ex contrariis ſubſtãtiis & qualitatibus.habet enim in ſe quiddam terreū & quid fuliginoſum. Fuliginoſæ itaque partes tenuium partium ſunt,& vbi cinis aqua maceratur & excolatur,ſimul decedunt: quod autem relinquitur terreum,debile ac lene euadit, vt quod calidam vim in aquam depoſuit. Porrò non omnis cinis eandem vim exactè habet, ſed iuxta vſtæ materiæ differentiam variant.nam ex lignis acerbis, velut quercinis & ſimilibus,non parum adſtrictionis habet in terrea ſui parte:vnde & ſanguinis eruptiones cohibet.Cæterùm ficulneus cinis multum acrimoniæ ac vſtoriæ C facultatis in fuliginoſa ſui parte poſſidet: in terreſtri verò parte,vim exterſoriã.Cõſimilis huic eſt & cinis ex tithymalis. Eſt autē & titanus, *hoc eſt calx*,cineris ſpecies, magis tenuiū partiū exiſtens quàm is qui ex lignis reliquus eſt. Calx itaque aqua exactè ter aut quater lota, & aqua diffuſa,medicamētum euadit ſiccatorium citra mordacitatem.Quòd ſi eadem aqua marina lauetur,diſcuſſoriam vim acquirit.

Telis,*id eſt fœnumgræcum.*

Fœnumgræcum calidum eſt ex ſecundo ordine,ſiccum D ex primo.participat & exterſoria facultate:& propterea feruentes inflammationes exacerbat,minus calidas & induratas diſcutit. In cibi vſum variis modis venit,ſed caput tentat amplius ſumptum:præſertim abſque pane ingeſtum.quibuſdam etiam ſtomachum ſubuertit. Succus decocti fœnigræci cum modico melle acceptus, omnes vitioſos humores inteſtinorum commodè ſubducit. Sed parum omnino mellis admiſceri debet,ne mordax exiſtat.Cæterùm in vetuſtis pectoris doloribus citra febrem palmulas pingues ſimul cum fœnogræco decoquere oportet,& expreſſum ſuccum admixto melle rurſus decoquere E ad prunas donec moderatè craſſeſcat, atque ita eo vti,multo tempore ante reliquum cibum intercedente. Vitandus tamen eius vſus eſt in iis qui caput læſioni obnoxium habēt:nam & palmulæ ipſæ caput tentant.

Tithymali ſiue Galactides.Characias.

Tithymali omnes,qui & galactides appellantur, acrem & calidam vim habent prædominantem: ineſt ipſis & amaritudo.Fortiſſimus igitur eſt ſuccus: deinceps fructus & folia.particeps eſt & radix prædictarum facultatū, ſed non ex æquo.Ipſa quidem igitur cum aceto cocta, dē- F tium dolores,& maximè eroſorum,ſedat.ſuccus quarti ordinis eſt calfacientium,qui iam vſtorius exiſtit. quapropter illiti ſucci pilos denudant: ſed vehemens ipſorũ vis oleo admixto mitigatur.& ſi frequenter id fiat, radices pilorum exuſtæ penitus extirpantur,& corpus glabrum redditur.Eodem modo & verrucas,ac thymos ex eadem verrucarum gente appellatos tollunt. Impetiginem quoque ac ſcabiē exterūt. Cortex autē radicis eius qui priuatim Characias appellatur, in vmbra ſiccatus tuſus & cribratus generoſè purgat potus. Oportet autē quatuor ſcrupulorū G pōdus à veſpera in vino dulci macerare,& manè excolatū vinū per panniculum tepefactum potandum exhibere.

Tragacanthus.

Tragacanthus ſuccus eſt plantæ ſpinoſæ, ſimilem gummi vim habens,quæ & meatus obducit,& acrimoniã obtundit:& ſanè ſiccat quoque ſimiliter illi.

Tribulus.

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac ſicca ſubſtantia conſtat. Cæterùm in terreſtri terrea frigiditas prædominatur:ob quam & magis adſtringit: in aquatili H verò aquoſitas, & propterea feruentibus inflammationibus conueniunt.Terreſtris fructus renum calculos atterit potus.

Thriphyllon ſiue Aſphaltion,*id eſt Trifolium.*

Trifolium Græci aſphaltion è bituminis odore appellant, eſtque calidæ ac ſiccæ facultatis in tertio ordine, veluti bitumen:& propterea potum laterum dolores ex obturatione obortos ſedat,& vrinam ac menſes ciet.

Trychnon ſiue Strychnon,*id eſt Solanum.*

Trychnon aliqui adiecto ad caput vocis litera σ ſtrychnon appellant.& hortenſe quidem adſtringit & frigefacit ordine ſecūdo: quod verò halicacabon appellatur, in foliorum facultate ſimile eſt hortenſi. verùm fructus eius vrinam ciet.At verò cortex ſomniferi appellati de radice detractus,frigefacit ſimiliter vt papaueris ſuccus, vt tertii ſit ordinis perfrigerantium.Fructus etiam huius vrinam ciet,ſed ſi plures quàm duodecim corymbi ſumãtur,furorem inducit.

A *litera* Υ *incipientia.*

Ὑacynthus.

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis eſt ſiccãtium,ſecundi perfrigerãtium. Creditur pueros diu impuberes adſeruare,ſi cum vino in cataplaſmate imponatur. Semen moderatè adſtringit,exterget:vnde ictericis datur ex vino.Siccat ordine tertio:verùm caliditatis & frigiditatis in medio conſiſtit.

Ὑdna,*id eſt Tubera.*

Tubera terream ſubſtantiam prædominantem poſſident,modica tenuium partium admixta.

Ὑdropiper.

Hydropiper herbula eſt in aqua naſcens, & foliis & ramulis menthæ ſimilis:maior tamen. guſtu acris velut piper.femina fert parua iuxta ſingula folia. herba calida quidem eſt,ſed non quantùm piper. Viridis impoſita ſugillata & duritias ſanat.Vtuntur quidam ipſa vnà cum ſemine pro condimento piperis loco.

Ὑoſcyamus.

Hyoſcyamus commodiſſimus eſt ad medicinas qui florem & ſemen album habet,tertii ordinis perfrigerantium exiſtens.reliqui venenati ſunt.

Ὑpericon.

Hypericon calfacit ac ſiccat, ſubſtantiam tenuium partium habens,vt & vrinas & menſes prouocet. Ad hæc verò non modò ſemen,ſed etiam folium conducit.Viride in cataplaſmate impoſitum, vlcera ad cicatricem perducere poteſt,præſertim ambuſtorum.Siccum tritum inſperſum,humore flaccida & putredinoſa vlcera ſanat.Quidam etiam iſchiadicis ipſum bibendum præbent.

Ὑſſopus.

Hyſſopus calfacit ac ſiccat ordine tertio. Eſtque tenuium partium ſubſtantiæ.

A *litera* Φ *incipientia.*

Phaci,*id eſt Lentes.*

Lentes non validè adſtringūt: in caliditatis autem & frigiditatis medio conſiſtunt.ſiccant ordine ſecundo. Itaque corpus ipſarum ſiccat ac ſiſtit ventrem. decoctum autem promouet: quapropter vbi ſiſtendi ventris gratia ſumuntur,prima aqua diffunditur.

Phacos paluſtris ſiue Lens ſtagnorum.

Paluſtris lens humidi & frigidi temperamenti eſt, ex ſecundo ordine.

Phaſeli ſiue Ochri.

Phaſeli itémque ochri,media quodammodo edulia ſunt inter ea quæ boni ſunt aut mali ſucci,faciléque concoquūtur aut ægrè, tardéque cōmeant aut citò, flatus expertia aut inflantia,parum nutrientia aut multùm.

Phlomos,*id eſt Verbaſcum.*

Verbaſcum tres ſpecies habet,quarum radix acerba eſt:vnde & fluidis affectionibus auxiliatur.quidam decocto eius dentes in dolore colluunt.Folia omnium diſcuſſoriam & exterſoriam vim habent. Tertiæ vſus eſt ad lucernarum lumina,quæ propriè thryallis appellatur.

Phœnix,*id eſt Palma.*

Palma arbor adſtringentis qualitatis particeps eſt in

omnibus suis partibus.at ramorū succus austerus est.similiter quod cerebrum vocatur, quod in cibi vsum venit: fructus ipsius maximè dulcis,non modica caliditate participat, escarius & multi vsus, tum forinsecus adhibitus, tum intra corpus sumptus:vbi roborare, ac siccare,& constringere ac densare,& obturare opus est.Omnes palmulæ ægrè concoquuntur,& capitis dolorem inducūt amplius comestæ.quidam ab earum esu morsum percipiunt in ore ventris,qui sanè etiam magis capite dolent. succus qui ex ipsis in corpus distribuitur, crassus penitus est. habet & viscosum quiddam vbi pinguis palmula fuerit. Quando autem crasso & viscoso succo dulcedo permixta fuerit,iecur celerrimè ab ipsis obturatur.Si verò aut inflammatum fuerit iecur aut induratum,ab ipsarum esu extremè læditur. Consequenter autem cum iecinore etiam lien obturatur ac læditur. Cæterùm multo magis lædunt palmulæ virides,etiam paulo vberius ingestæ. nam & flatu ventrem implent,& crudis humoribus, & qui esitarunt rigoribus ægrè calescentibus corripiuntur. Porrò germē tenerum quod Elaten vocant, vim eandem cum cerebro habet. Quod velut tegmen & velamen ipsis est,adstrictorium quidem est,verùm magis prædictis siccat. Est autē & radix arboris, siccatoriæ citra mordacitatē facultatis, & modicè adstrictoria.

Phu,*id est nardus Cretica.*

Phu radix nardo similem vim habet, debilior tamē ad alia est:verùm vrinam magis ciet.

Phycos,*id est Alga,siue Fucus.*

Fucus siue alga,muscus est marinus,qui viridis exēptus frigefacit & siccat ordine secundo:habet & quid adstringens moderatè.

A litera X incipientia.

Chalbana,*id est Galbanum.*

Galbanum succus est ferulaceæ plantæ,mollitoriam & discussoriam vim habens.Calfacit ordine tertio,siccat secundo.

Chamædrys,*id est Trixago.*

Chamædrys amaram qualitatem prædominantem habet,est & aliquo modo acris:vnde & lienem colliquat, & vrinas & menses mouet, & crassos humores secat, & viscerum obturationes expurgat.Tertii ordinis est calfacientium ac siccantium.Decoctum ipsius diuti⁹ coctum & assiduè potum, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amaram qualitatem prædominātem habet:quapropter & sordida valde vlcera, & quæ maximas crustas habent,cum melle repurgare potest. Est & pota ex purgantium numero.

Chamæleuce.

Chamæleuce calidam vim habet ordine tertio,siccam primo: vnde suffita super carbones,manifestè opitulatur ægrè spirantibus,si per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleontis nigri radix venenosum quid habet, vnde eius vsus forinsecus receptus est ad scabiem & impetiginem,ac vitiliginem, & in summa ad ea quæ extersione op⁹ habēt.Particeps est & mollitoriæ ac discussoriæ facultatis. Siccat autem ordine tertio, calfacit secundo completo.At verò alibi chamæleontis radix pota ex vino austero acetabuli mensura, latum lumbricum expellit: dant ipsam & hydropicis.

Chamæpitys.

Chamæpitys tertii ordinis est siccantium, secundi calfacientium.Quum autem plurimùm amara sit, exterget viscera magis quàm calfacit:vnde in regio morbo exhibetur:& omnino quibus iecur facilè obturatur, commodum medicamentum existit. Ducit & menses pota & cum melle apposita.ciet quoque vrinam. quidam ischiadicis ipsam præbent coctam in aqua mulsa. Herba ipsa viridis magna vulnera glutinare potest, & putredinosa vlcera sanare,& mammarum duritias discutere.

Chelidonium magnum.

Chelidonium magnum,extersoriam & calidam vim abundè possidet.succus eius visum exacuit, iis quib⁹ crassum quid quod discuti oporteat, circa pupillam colligitur.quidam radice vsi sunt in morbo regio ex iecinoris obstructione oborto,ex vino albo dantes cum aniso.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum,maiore acrius est: vnde in cataplasmate impositum cutem exulcerat, & vngues leprosos exterit.succus eius per nares fortiter purgat. est enim quarti ordinis calfacientium:maius tertii in vtrisque.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de seride ageremus: est enim seridis species.

A litera Ψ incipientia.

Psyllium.

Psyllii semen maximè in vsu est: secundi ordinis est frigefacientium:verùm in siccando & humectando medium locum occupat.

A litera Ω incipientia.

Ocymon basilicon, *id est Ocymon regale.*

Ocymon secundi ordinis est calfacientium. habet & humiditatem superfluam:vnde neque vtile est ipsum intra corpus sumere: verùm forinsecus in cataplasmate impositum ad discutiendum ac concoquendum commodat.Decoctum ipsius lippientibus ob crassioris materiæ copiam,calidum pro fomento adhibitum magnopere prodest,præsertim pueris.

INDEX

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, tetrabibli primæ, Sermo ſecundus.

Quæcunque ſunt plantarum partes,& fructus,& ſucci,& liquores,ſuperiore ſermone relatum eſt.nunc verò de reliquis medicamentis,terræ videlicet ſpeciebus & metallicis iuxta propoſitum agemus:deinceps etiam de animalibus.

De terræ differentiis, Cap. I.

TERRAM omnes homines familiari vſurpatione illam ſubſtantiam ſolùm nominant, quæ liquore ſubacta lutum euadit. Nam quæ inter metalla reperitur, non liqueſcit. dico autem liquefieri,per totam ſubſtantiam in humorem reſolui. madefieri autem,in ſuperficie rigari tantùm,humore ad corporum profunditatem non penetrante. Omnis terra iam vim ſiccādi habet,quoniam corpus ipſius natura durum exiſtit:& vbi penitus nullam igneæ ſubſtātiæ mixturam habuerit,leuiſſimè citra omnem mordacitatem ſiccat:conducit ipſi ad hoc præſtandum lotura.Itaque quædam lotura non habent opus,quædam iterum atque iterum lauari expetunt. Quòd ſi circa ſenſum guſtus fueris exercitatus,ipſe iudex eſſe potes num lauare oporteat,ſiue non:id quod ex acrimonia aut adſtrictione deprehendes. Quandoquidem verò impoſſibile eſt inuenire ſubſtantiam penitus immixtam ac ſimplicem,amplius conſiderare ipſam mixturam oportet ex his quæ accidunt ipſi,iuxta leuitatis ac grauitatis,itémque ſaporis differentias. Siquidem enim adſtringens apparuerit,tanto magis particeps eſt frigiditatis,quanto plus habuerit adſtrictionis: ſi verò acrimoniam præ ſe tulerit,tantum habet caliditatis quantum acrimoniæ.Et leuis quidem terra fit,quū per omnem ſuam temperaturam aëreæ ſubſtantiæ multæ particeps eſt: contrà grauis, quanto fuerit grauior tanto magis ſincera terra exiſtit.Calida quidem igitur terra calfacit, frigida & adſtringens perfrigerat & repellit: quæ verò exterſorium quid poſſidet citra manifeſtam caliditatem,leniter ſiccat.Quæ autem glutinoſitatem ampliorē habet,non exterget,ſed glutinoſitas ſubſtantiam meatib⁹ obducendis aptiorem efficit,vt extergere non poſſit, vbi nulla alia acrimonia viſcoſitati affuerit, velut in ouo videre eſt.Porrò neceſſarium eſt neque hoc ignorare,ſed eius per omnem materiam quæ in medicum vſum venit meminiſſe. etenim plurimi opinantur, omnia vſta frigidiora ſeipſis euadere: quidam vice verſa calorem in vſtis augeri putant.vtrique autem errant.Acria quidem igitur omnia vſta multum de calore ſuo perdunt: quæ verò talia non ſunt,vſta caliditatem acquirunt.Nullum autem vſtum penitus frigidum euadit. relinquitur enim in ipſis velut igniculus quidam tenuium partium. atque hoc eſt quod per loturam vſta deponunt,quo per aquam decedēte,quod reliquū eſt vſti,ſubſtantia terrea frigida fit,quæ citra mordacitatē ſiccare poteſt.Aqua verò in qua medicamentum lotum eſt,calidam vim tenuium partium acquiſiuit.His itaque declaratis,tempeſtiuum iam eſt dicere, quomodo omnem terram nō vſtam lauare oporteat, ſi quidem lotura indigeat.nam quædam, velut dictū eſt, lotura non egent.

Quomodo terram lauare oportet, Cap. II.

OMnis terra hoc modo lauatur.Aqua primùm ſubigitur quæ nullam medicamentariam qualitatem præ ſe ferat,deinde vbi lutum decedit,aqua ſuperſtans diffunditur:poſtea reliquum à ſubſidentibus infernè calculoſis ac arenoſis repurgatur.

Quas medelas agrorum terra præſtet, Cap. III.

AGrorum terra quæ colitur,omnis quæ pinguis eſt,vtilis eſt ad curationem omnium partium reſiccatione indigentium:quare & in Alexandria & Ægypto ipſa vtuntur.In Alexandria itaque vidi hydropicos & lienoſos aliquos terræ Ægyptiacæ luto vti.Multi verò etiam ſuras & femora,& cubitos, & brachia, dorſúmque ac latera & pectus,eius terræ luto illinentes,opem ſenſerunt: quin & veteres inflammationes & laxos tumores hoc lutum ſa-
A nat.Et ſanè noui quoſdam toto corporis habitu aquoſos ex immodica hæmorrhoidum euacuatione redditos, inde manifeſtum auxilium ſenſiſſe. quidam etiam diuturnos dolores iuxta partem aliquam firmatos,hoc luto perfectè ſanarunt:atque hæc quidem Galenus.verùm Strato de terra ſic ſcribit, Ad vetuſtum capitis dolorem,ſordes balnearum,aut aquæ calidæ cum terra nigra lota miſceto,ac vtitor: aut terram cum decocto capitum roſarum ſubigito,ac vtitor: aut teſtam amphoræ acetariæ tritam terræ addito,cū lauri decocto:aut clibani teſtā cū nigra
B terra cōmittito affuſo ſampſuchi decocto.Cæterùm ad puſtulas ex corpore erumpentes ſcabioſas ac impetiginoſas, terram nigram cum amygdalarum aut lupinorum amarorū decocto ſubigito, ac vtitor: aut amphorā aceti cū rutæ decocto eluito, eóq; terrā ſubigito,ac vtitor ſimiliter: aut glebulas ſalis quæ in fundo amphorarum gari reperiuntur terito,ac terræ admiſceto,& vtere velut efficaci: aut columbinum fimum terræ miſceto,&cum halicacabi
C decocto ſubigito,ac vtitor.At verò ad tuſſim vetuſtam vnà cum vitiato corporis habitu,terram oſſium vitulinorum decocto ſubigito,& pectus illinito: aut amphoram mellariam eluito,& terram ſubigito,ac vtitor.Potes & cumini, & nigellæ,ac ſampſuchi decocto ſimiliter terram ſubigere ac vti. Porrò ad lienoſos,cinerem ſarmentitiā & grumos fæcis vini cum terra ſubigito,ac vtitor: aut foliorum capparis decocto ſubigito:aut recrementum argēti leuiſſimè tritum, cum luto permiſce,ac vtere:aut decocto herbæ ſerapiadis triteſticularis ſubigito ac vtitor. Ad
D hydropicos autem teſtas amphoræ muriariæ inueteratas terito,ac terræ admixtis vtitor: aut ſuillæ carnis ſiue vitulinæ garum admiſceto,ac ſimiliter vtitor:aut ſampſuchū aqua marina coquito, eóque terram ſubigito, ac vtitor: aut ſalſamentum cum lupinorum amarorum decocto cōterito,terræque admiſceto,ac vtitor: aut alumē vſtum,& pulegii vſti cinerem,cum luto committito,& cum aceto mulſo ſubigito,ac vtitor:aut bubulum fimum ſiccum tritum terræ admiſceto,& aceto mulſo ſubactis vtitor. Ad iſchiadicos,& omnes neruoſarum partium perfrictiones,
E ſampſuchum vitulinorum oſſium decocto coquito,eóq; terram albam ſubigito,ac vtitor: aut anguillam cum ſale & nitro coquito,& decocto terram ſubigito, ac vtitor: aut ſordes ſtrigmentitias cum calce viua terræ admiſceto,ac vtitor: aut porri ſiue allii decocto terram ſubigito,ac vtitor: aut coſtum,caſiam,iuncum odoratum, aſpalathum, xylobalſamum, & ſampſuchum contuſa, in aqua & oleo coquito,lutóque permiſceto,ac vtitor: aut caprarum fimum ac bubulum,ſimul cū ſorde cerati raphanini terito, ac ad terram admixtis vtitor. Ad podagram, à capite vſ-
F que ad inguina ex prædictis æger integatur, ab inguine autem infrà vſque ad digitos pedum & vngues ex ſubſcriptis.Vituli pedes poſteriores vnà cum vngulis exurito,terito ac terræ miſceto,& vtitor:aut lapidem leucographidem cum aqua in qua ferrum ſæpius extinctum eſt terito,& aluminis vnciā I. addito,ac cum terra ſubigito,& vtitor:aut decocto foliorum cypri,*id eſt liguſtri*,terram ſubige,ac vtere: aut gallas donec flacceſcant coquito,& terram eo decocto ſubigito,ac vtitor. Aliud. Aluminis liquidi vnciam vnam,aluminis ſciſſi vnciam vnam, gū-
G mi ſexuncem,ceruſſæ dodrantem, melantheriæ quincuncem,miſyos ſexuncem,foliorum ſalicis dodrantem, olei myrtei aut ſicini vncias XXIIII.aceti ſexuncem. terito ſimul,ac tum terra ſubactis vtitor. Aliud. Acaciæ, atramenti ſutorii vtriuſque drach.II.aceto trita ſiccato,& ad terram admixtis vtitor. Aliud. Aluminis, ſpumæ argenti,miſyos aſſati,ſingulorum drach.IIII.excipe cerato myrteo liquido,& cum terra ſubige,ac vtere. Aliud. Ceruſſæ,ſpumæ argēti,vtriuſque drach.XXIIII. olei myrtei drach.XXXIIII. aquæ quod ſatis eſt,ſubigito cum

myrtei drachmas XXIIII.aquæ quod ſatis eſt. ſubigito cū
terra,ac vtitor.Aliud,quo curatus eſt præſes Philin⁹.Suc-
ci mororum,aluminis ſciſsi,liguſtri,viticis,gallarum,cro
ci,fructus myricæ,thuris,ſingulorum ſexuncem. Omnia
ſimul tenuiſſimè trita reponito: vſu expetēte neceſſario
aqua dilutis ac cum terra ſubactis vtitor. Cæterùm lauari
non oportet,ſed perſicorum immaturorum decocto per-
fundi ac foueri. Atque hæc quidem de agrorum terra
ſufficiunt.

Terra Lemnia,ſiue Sigillum Lemnium,& Sphra-gis Lemnia, Cap. IIII.

LEmniam terram,quam & Lemniam ſphragidem vo-
cāt, *id eſt Lemniū ſigillum*, præparatā accipere eſt,ſemel
lotam in patrio loco,vt altera lotura non habeat opus.ve
rùm aliàs alio liquore diſſoluta,diuerſimodè operatur.Et
ſanè in malignis ac putredinoſis vlceribus ſemper felici-
ter & magno fructu Lemnia terra vſus ſum. Vſus eſt pro
magnitudine maliciei vlceris.Quod enim valde fœtidū
eſt humectúmque ac ſordidum & inueteratum,Lemniā
requirit acerrimo aceto diſſolutam ad lutoſam cōpagem.
Vino autē diluta,recentia vulnera glutinat. pota ad ſan-
guinis reiectiones cōducit, & ad lethalia medicamenta,
& ad morſus venenatorū animalium. Infuſa quoque per
clyſterē cum plantaginis ſucco, dyſentericis magnopere
auxiliatur,præablutis videlicet vlceribus, muria infuſa.
Datur iiſdem,& ſanguinem ſpuentibus,in potu cū poſca.

Miltos, *id eſt Rubrica*; Cap. V.

RVbrica ſiue miltos vim habet adſtringendi, meatus
obducendi, reſiccandi:quapropter etiā emplaſtris
admiſcetur ac paſtillis ſiue trochiſcis ſiccantibus ac ad-
ſtringentibus. Siſtit aluum cum ouis in ſartagine frictis
accepta,itémque infuſa. Lumbricos etiam pota detrahit.
primas omniū habet Sinopica appellata: verùm in Cap-
padocia naſcens, denſa exiſtens & grauis, & colore ioci-
noris vnicolor, & quæ diluta in multū ſuccū diffūditur.

Terra Samia, Cap. VI.

SAmia terra nō lauatur. Vtimur autem altera eius ſpe-
cie frequentius,quā ſanè Samiū Aſterē,*id eſt Samiā ſtel-
lam* vocant; quæ ad ſanguinis ſputum facit pota,& vnde-
cūque feratur,idem & pota & appoſita. Vtimur & ad ex-
ulcerationes dyſentericas, & nomas ſerpendo depaſcen-
tes,infundentes eam cum plantaginis ſucco, maximè in
vlceribus quæ inflāmatio præoccupauit,& acriora phar-
maca nō ſuſtinent,& in corporibus molli carne præditis.
mitigat enim humectiores præſertim & laxiores partes.
vnde in māmarum ac teſtiū inflāmationibus adhibetur,
trita cum aqua, roſaceo tanto adiecto vt pharmacum
exareſcere non ſinat. Bonum eſt hoc modo præparatum
medicamentum etiā ad alias inflāmationes calidas,&ad
inguinū abſceſſus incipiētes, ac fluxiones podagricas,&
in ſumma, vbi moderatè frigefacere vnáque mitigare vo
lumus: vt ex hoc adeo manifeſtè appareat Samiæ terræ
vim moderatè frigefactoriā eſſe. eſt enim aerea & gluti-
noſa. præſtat autē ſtella Samia terræ Samiæ, eo quòd glu-
tinoſitatem & vim obducendi meatus ampliorem poſſi-
det.

Terra Selinuſia & Chia, Cap. VII.

SElinuſia & Chia terra exterſoriā vim valde moderatè
habent: quapropter aliquæ fœminæ ad faciem iis v-
tuntur: verùm cum leui ſiccatione ac exterſione, neque
caliditatis neque frigiditatis manifeſtè participes ſunt.&
propterea ad vlcera in ſuperficie corporum cōmodæ exi
ſtunt,qualia ſunt ambuſtorum. Cæterùm quæ ſubſtantiā
meatuum valde obductoriā habent,non extergent: pro-
hibet enim hoc ipſum glutinoſitas.

Cimolia terra, Cap. VIII.

CImolia terra mixtæ facultatis eſt:habet enim vim fri-
gefactoriam & repulſoriā,habet & modicam diſcuſ-
ſoriam. Lota diſcuſſoriā deponit: verùm iuxta naturam
eorum quæ ipſi admiſcentur, manifeſtè vtramque vim
demonſtrat. nā repulſoriis ac frigefacientibus permixta,
lutum quod inde fit, perfrigerans ac repulſorium effi-
cit: diſcuſſoriis,diſcuſſorium. atque ita ambuſtis condu-
cit aceto ſubacta & illita. memineris tamen cōmune hoc
in omni leui terra eſſe. Omnes enim ambuſtis proſunt

A e veſtigio ex poſca illitæ, bullas exurgere prohibentes.

Terra Ampelitis ſiue Pharmacitis, Cap. IX.

AMpelitis terra etiā pharmacitis appellatur, eo quòd
efficaciorem aliis vim poſſidet,& quòd agricolæ ve
re appetente ipſam diluant,ex eáque radices vitium quæ
germen emiſerunt,illinant, vt animalcula vitibus noxia
eos non contingant.Ex eo verò quòd cnipas vermiculos
perimat,ſatis indicat quantum medicamentariæ facul-
tatis poſſideat.At verò lenitatem & vim mitigatoriam nō
habet, ſed magis ſiccat. quapropter & mixtam his medi-
B camentis reperies ipſam, quorum ſcopus eſt ſiccare quip-
piam ac diſcutere.

Terra Cretica ſiue Creta, Cap. X.

CRetica terra ſimilis quodammodo eſt Samiæ & conſi
milibus:ſed valdè debilis eſt,multum aeroſitatis ha-
bens: quapropter etiā vim extergendi citra mordacitatē
magis habet,per quā etiam argentum exterit ac depurat.

De omni terra vſta, Cap. XI.

QVandoquidem verò quidam medici terram vrunt,
neque id malè excogitatum in vſum vlcerum quæ
C leniter reſiccari oportet: noſſe expedit quòd vſtu terra te
nuiorum partium & acrior euadit,vt ad diſcuſſoriam fa-
cultatem delabatur: ſi verò vſta lauetur,acrimoniam qui-
dem in aquam deponit: verùm partium tenuitatem ex v-
ſtura conſeruans, magis ſiccatoria fit. Quapropter quum
omnis terra non vſta vlceribus commoda ſit,ea quæ poſt
vſturam lota eſt, magis adhuc ad vlcera ægrè carnem ac
cicatricem recipientia conducit.

De bolo Armeniæ, Cap. XII.

DAta nobis eſt in hac magna peſte etiam alia quædam
D terra ex Armenia Cappadociæ contermina, maximè
ſiccatoriam vim habens,colore pallida. Qui dabat ipſam,
lapidem appellabat. Eſt autem friabilis,velut calx & ſtella
Samia,non tamē ſimiliter ſtellæ leuis. Nam & magis dēſa
eſt, minus aerea. quapropter iis qui negligētius inſpiciūt,
imagine lapidis offertur. Valde autem ſiccat,tum in dyſ-
entericis, tum in fluxionibus ventris. Inſupérque ſangui-
nis ſputo, & deſtillationi, & putredinoſis oris vlceribus
conducit. maximè autem defluxionibus à capite ad pe-
ctus prodeſt. quare etiam iis qui ob eam cauſſam ægrè
E ſpirant, validè auxiliatur, nec non iis qui tabe laborant.
ſic enim reſiccat vlcus,vt ne tuſſiant quidē amplius. Cæ-
terum ſi fortè quis à malo liberatus, per licentiorem diæ-
tam recidiuam ſentiat,is itidem ex Armeniæ bolo opem
ſentiet, præſertim difficili anhelitu iam diuturno. Porrò
in magna hac peſte omnes qui de hoc pharmaco bibe-
runt,celerrimè ſanati ſunt: quibus verò nihil profuit o-
mnes mortui ſunt, neque ab alio quopiā opem ſenſerūt.
ex quo palàm conſtat quòd ſolis his qui incurabiles erāt,
non profuit. Bibitur cum vino ſubſtantia tenui,medio-
F criter diluto,ſi febre penitus careat homo, aut parum fe-
bricitet: ſin valdè,cum aquato penitus. ſed neque ſunt a-
deò vehementer feruidæ peſtilentes febres. At verò quid
attinet dicere quantam vim habeat hæc Armeniaca bo-
lus *ſiue gleba*,in vlceribus ſiccatione indigentibus? Appel-
latur autē illorū lingua vernacula,zarinacha: Syrorū verò,
zarnacha. mōs in quo naſcitur, iuxta vrbem eſt appellatā
Bagana. Ager in quo mons eſt nominatur Agaraces.

Lapis Hæmatites, Cap. XIII.

HÆmatites à coloris ſimilitudine nominatus eſt. affri
G ctus enim ad cotem,vel in pila tritus, ſanguinolen-
tum ſuccum remittit. tantæ autem frigiditatis particeps
eſt,quantæ adſtrictionis. meritò itaque auſi ſunt medici
hæmatiten lapidem ocularibus compoſitionibus adde-
re. Ego verò etiā ſolo per ſe vſus ſum ad aſpritudines pal-
pebrarum, ſi vnà cum inflammatione eſſent oborta, per
oui cādidum diluto,aut potius per fœnigræci decoctum.
ſi verò citra inflammationē, per aquam. Initium ſemper
faciendum eſt à moderatè liquido per ſpecillum infuſo.
deinde vbi æger ferre vim eius poteſt,craſſitudinem au-
H gere oportet, & poſtremùm ita craſſum facere medica-
mētū, vt ſpecilli nucleo ſubdito palpebræ illinere poſſis,
aut euerſæ applicare. Idē lapis ad cotē tritus ac potus, ſan
guinis ſputo omnibúſq; vlceribus cōducit. Aridus autem
tritus, & ad puluillū redactus, reprimit carnē excreſcētē.

nemo autem ipſo per ſe vtitur. ego verò ad ea quæ dixi vſus ſum, viribus ipſius ex ſaporis qualitate cognitis. quin & ipſa vlcera oculorum ad cicatricem perducit per ſe ſolus tritus, velut paulo antè dixi, ſiue infundatur ſiue ſublinatur. nam & hoc ipſum experimento cognoui.

Lapis ſchiſtos, Galactites, Melitites, Cap. XIIII.

CONſimilem hæmatitæ, ſed debiliorem vim ſchiſtos, *hoc eſt ſciſſilis*, appellatus lapis, habet. Ad cotē tritus colorem pallidum reddit. Ab eo conſequens eſt Galactites, lactis colorem dilutus reddens. Melitites autem caliditatis cuiuſdā particeps eſt. nam à ſimilitudine ſaporis mellis nomen inuenit. Singuli itaque hi paululum ab hæmatite viribus deſciuerunt, & ad oculos ſimiliter in vſum veniunt, ſed leniores exiſtunt. Leniora autem medicamenta ſemper ſunt inflammatis partibus accommodatiora: verùm debiliora quàm vt depulſa inflāmatione ad perfectam ſanitatem perducere queant.

Communis doctrina de omnibus lapidibus, Cap. XV.

QVVM cōmunis ſit omnibus lapidibus vis ſiccandi, quicunque ex ipſis aut in ſuccum reſoluti, aut aliàs triti, nullam manifeſtam guſtui qualitatem exhibent, eos putandum eſt debiliſsimos eſſe & leuiſſimos, & mordacitatis penitus expertes. Qui verò manifeſtam qualitatē guſtantibus offerunt, iuxta qualitatis proportionem etiam vim habent. ſi quidem enim adſtrinxerint, ad reprimendum & conſtringendum, ſpiſſandúmque ac cogendum commodi erunt: ſi verò momorderint, ad calfaciendum & diſcutiendum ac colliquādum valebunt. Inter hos medii ſunt qui ſolummodo extergent, citra adſtrictionem ac mordacitatem.

Leucographis aut Moroxus, Cap. XVI.

EX lapidum qui in ſuccum reſoluuntur numero eſt & qui in Ægypto naſcitur, quo vtuntur ad lintea illuſtranda, quem alii Moroxum, alii Leucographidem vocant: nam quum ſubuiridis appareat hic, ſi ad cotem affricetur aut aſperius pallium, locum inalbat. Expers eſt autem omniū qualitatum magis quàm prædicti, nō adſtrictionem, neque exterſionem, neque mordacitatem in guſtu exhibens. Vnde hoc tantùm ipſi adeſt quòd citra mordacitatē ſiccat. & propterea cerato ipſum admiſcent, & ad vlcera cicatrice includenda vtuntur in corporibus mollibus. miſcent eundem & ocularibus compoſitionibus. quanto verò mollior eſt & qualitatum magis expers, tanto moderatior & mitior exiſtit.

Galactites, Cap. XVII.

GAlactites quoque conſimilem prædicto colorē ſubuiridem habens, lacteum ſuccum remittit. eſt autem albior leucographide. Mulieres lacte multo implet, ſi à balneo tritum lapidem cum aqua aut vino dulci bibant. miſcetur & ocularibus compoſitionibus. Tradunt, eundē dentientium puerorum collo adalligatum, facilem dentium exortum efficere.

Thyites lapis, Cap. XVIII.

OMnibus relatis lapidibus fortiorem vim habet lapis qui ex Æthiopia apportatur, ſubuiridis aliquo modo velut iaſpis, nominatus Thyites. Dilutus hic ſuccum reddit lactei coloris, ſaporis mordacis, & propterea ſolùm ad repurganda & extergenda ea quæ pupillis tenebras citra inflāmationem offundunt, cōducit. ex quo numero ſunt & recentes oculorum cicatrices, quas attenuare ſolet. exterget & pterygium, oculorum vitium, *Vnguem latinis appellatum*, ſi non valde durum exiſtat.

Tecolithos quem Syriacum appellant, Iudaicus lapis, Cap. XIX.

EST & alius lapis fortis facultatis in Syria Palæſtinæ naſcens, colore albus, figura concinnus, lineas habēs velut à torno exſculptas. appellatur Iudaic⁹ & Tecolithos. Confringit calculos in renibus natos, dilutus in cote & ex aqua calida potus: verùm in veſicæ lapidibus nihil eximii præſtat. Nechepſus tradit hæc verba: Tecolithū lapidem cum aqua terito ad ſordium ſtrigmētitiorum tenuium craſsitudinem, & deraſis circa veſicam ac pubem pilis illinito, & confringet ac liquefaciet calculos in veſica. Vnde & cantilena orta eſt:

Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens. Inſigniter, tecolithū.

Idem oleo myrteo dilutus podagricis cōmodè illinitur.

Pyrites, Cap. XX.

EST & pyrites ex lapidum numero qui fortem vim habent, colore argento ſimilis, cuius vſus eſt diſcuſſorio emplaſtro admixti, adiicitur ipſi etiā ſchiſtus. hoc pharmacum ſæpe pus, ſæpe & grumoſas concretiones in mediis muſculorum regionibus cōſiſtentes diſcuſsit. Oportet autem lapides qui in vſum vertuntur, omnes læuiſsimos facere, ac conterere ſimiliter vt eos qui in oculares compoſitiones miſcentur.

Lapis Phrygius, Cap. XXI.

PHrygius lapis fortiter ſiccat, habens quid adſtrictionis ſimúlque mordacitatis: vnde & repellit ac diſcutit. ego autem vſto ſemper vſus ſum, ad putredinoſa quidem vlcera aut per ſe, aut cum aceto, aut poſca aut vino mulſo. Ad oculos verò ſiccum ex ipſo facio medicamentum, de quo in opere vbi de compoſitione medicamentorum dicetur, agam.

Lapis Ageratus, Cap. XXII.

LApis Ageratus quo coriarii vtuntur, gurgulionem inflammatum euidenter ſanat.

Lapis Aſius & flos ipſius, Cap. XXIII.

EST & lapis Aſius in Aſo naſcens, vnde & nomen inuenit: tofacei coloris ac compagis, friabiliſque ac laxus. innutritur autem in ipſo quippiam ſimile tenuiſſimo pollini qui parietibus molendinorum inhæret. & petræ Aſiæ florem appellant. eſt autem tenuium partium, vt humore flaccidas carnes eliquet ac reſiccet, citra fortem mordacitatem. habet & quid ſalſum in ſapore, vt cōiectare liceat generationem ipſius ſalſam eſſe, rore quodā ex mari petræ inſidente, qui poſtea à ſole ſiccetur & obareſcat. Similem flori vim habet & petra in qua naſcitur, ſed efficacia debiliorem.

Gagates, Cap. XXIIII.

ESTque alius quidam lapis colore niger, qui igni admotus, bituminis odorem de ſe præbet. Hunc tradunt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen, vnde etiā Gagates appellatur. Cæterùm ego cruſtaceos & planos lapides nigros, debilem flāmam generantes igni admotos, ex caua Syria attuli propè Hierichūtem, qui nati erant in vertice mortuum mare ambiente, ad partem eius orientalem, vbi & bitumen prouenit, vnde & odorē huiuſmodi acquiſierunt. Vſus ſum autē his ad inflationes genuū diuturnas & ægrè ſanabiles, compoſitionibus ad hoc accidens experimēto cognitis ipſos admiſcens: & ſanè viſi ſunt mihi vim illarum longè efficaciſsimam reddidiſſe. Admiſcui eoſdem & emplaſtro Barbaro appellato, & euaſit pharmacum manifeſtè amplius ſiccatoriū, vt & ſinus cōmitteret ac contraheret, nō ſolùm cruēta vulnera glutinaret, ad quæ barbarū emplaſtrum maximè cōmodum eſſe creditur. Aiunt gagaten aqua coctum & cum aqua potum, lumbricos expellere: adalligatum autem capitis dolores inueteratos ſedare. Accelerat partum mulieribus ægrè parientibus, ſi parturientis manu contineatur. Admiranda vis gagatæ igni admoti & accenſi, deinde vino extincti exiſtit. nam vinum hoc cardiacis in potu datum, ſtatim ipſos leuat, & ſudore compreſſo & pulſu excitato. Alii in puluillum conterunt gagatē lapidem, & per dies ſeptē cū vino colicis exhibent, & penitus malum tollunt. datur in diē drach. vna. quin & poculum ex ipſo ſuffumigant, ex quo cum vino bibendus datur. Idem præſtat efficaciter bitumen quoque potum. fugat ſerpentes ac reptiles beſtias ſuffitus gagates, & menſes ac ſecundas detrahit. deprehendit item ac arguit comitiales morbos. ſtrumas quoque diſſoluit tritus, cōmodis ad ipſas medicamētis admixtus. ſanat & ſedis affectiones, quamleuiſſimè tritus, & vuarum acerbarum ſucco ad tertias decoctus. Quo modo etiam alias omnes corporis fluxiones compeſcere poteſt.

Magnes lapis, ſiue Heraclius, Cap. XXV.

MAgnes lapis, qui & Heracli⁹ appellatur, cōſimilē hæmatitæ vim habet. participat & attractoria facultate. Tradūt detentū manu chiragricorū ac podagrico-

rum, dolores ipforũ fedare.æquè & conuulfis opitulatur.

Smiris,pumex,teftæ clibani, Cap. XXVI.

SMiris exterforiam vim habet: dentes itaque mundos facit,fi ex ea confricentur,velut experientia cognoui-mus. Et pumex exterforiam vim habet velut fmiris. Et figulina tefta eadem vi præftat,maximè clibanorum. Cæterùm fmiris etiam acre quippiam habet, & propterea vftoriis ac ficcatoriis compofitionibus mifcetur:item eis quæ curant humore flaccidas gingiuas. Sed & pumex affrictus dentes illuftrat, non folùm extergendo, fed etiam per afperitatem. Vftus autem pumex nihilo inferior eft fmiride ad eofdem vfus. lotus idem poft vfturam, caua vlcera optimè carne replet. At verò clibanorum tefta, vnà cum extergendi facultate & ficcatoriam poffidet. quapropter emplaftra, hephæftias & magos, ex hac tefta compofita, optimè cicatricem vlceribus inducunt.

Lapides in fpongiis, Cap. XXVII.

LApides etiã qui in fpõgiis reperiũtur, vim atterẽdi habent, non tamen adeo validam vt veficæ lapides con fringere poffint: verùm renum calculos comminuunt.

Oftracites lapis & Geodes. Naxiæ cotis retrimentum, Cap. XXVIII.

OStracitem lapidẽ quofdam laudare audio, velut qui multam ficcatoriam vim habeat ex adftrictione & acrimonia permixtam: quemadmodum & eum qui Geodes appellatur: ita vt dupillas depurget, & mammarũ ac teftium inflammationes fanet aqua dilutus. Naxiæ tamen cotis retrimentum frigefactoriam vim habet, vt etiam podagricis opituletur, cum cerato rofaceo adhibitum.

Ophites lapis, Cap. XXIX.

OPhites lapis vftus extergendi ac atterendi & cõfringẽdi vim habet. quare potus ex vino albo ac tenui, lapides veficæ confringit. Adalligatus ad viperæ morfus conducit.

Hieracites lapis & Indicus, Cap. XXX.

HIeracites & Indicus lapis hæmorrhoidas reficcãt dextro femori adalligati, cuius rei & nos periculum fecimus. Diogenes autem de lapidibus libro fic ait, Lapis hieracites fubuiridis eft ad nigredinem vergens, & aliis coloribus refperfus, vt varius exiftat. Vim autẽ habet hæmorrhoidas reficcantem dextro ægri femori adalligatus. Probatio veri hæc eft: vbi habueris ipfum in manibus, melle manus inunge, & mufcæ non appropinquabũt tibi lapidem ferenti. At verò Indicus colore fubfuluus eft, tritus autem purpureum colore fuccum remittit, & neque denfus neque rarus eft, & cum vino potus hæmoptoicis prodeft. Qui verò exalbidi coloris eft, & cineris imaginem repræfentat, etiam alias fanguinis eruptiones fiftit.

Vitrum, Cap. XXXI.

VItrum tenuifsimè tritum, ex vino albo tenui potum, veficæ calculos potenter confringit.

Lapis AEtites, Cap. XXXII.

AEtites lapis agitatus fonitum edit, velut ex altero lapide prægnans. fœtus vuluarum lubricarum retinet finiftro brachio adalligatus: verùm tempore partus adimendus eft de brachio & femori adalligandus, pariétque prægnans citra dolorem. Fures deprehendit, fiquis ipfum in panem qui comeditur imponat: nam qui furtũ fecit, commãfa deuorare nequibit. Tradunt etiam fimul cum eduliis coctum fures arguere: neque enim poterit fur deuorare quæ cum ipfo cocta funt. Tritus autem & cerato Cyprino aut gleucino exceptus, aut alio quopiã calfaciente, magnopere prodeft arthriticis ac paralyticis.

Alabandicus fiue Alabandinus lapis, Cap. XXXIII.

ALabandicus coloris fubnigrantis eft fuluo admixto, pellucet quafi fegmentis quibufdam aut fiffuris difcriminatus. Tritus hic fuperficiem pilorum alborum nigram efficit.

Electrum fiue fuccinum, feu lyncurium, Chryfelectrum, Cap. XXXIIII.

ELectrum, quod & fuccinum & lyncurium appellant, potum dyfenterias fanat, & ftomachicis opitulatur.

A Chryfelectrum quoque cum maftiche potum doloribus ftomachi medetur.

Iafpis viridis, Cap. XXXV.

VIridis iafpis proprietate quadam, velut alia quædam, auxiliatur ftomacho & ori ventris pro amuleto appenfus. Quidam & anulis ipfum includũt, & draconem radios habentem in ipfo fculpunt, quemadmodum Nechepfus rex fcripfit. Huius itaque lapidis etiam ego experimentum ingens habeo, & fanè catenulam ex talibus lapi-
B dibus concinnatam de collo fufpendi, ea commenfuratio ne ac modo vt lapides os ventris contingant. Cognoui autem nihil minus valere ac prodeffe eos qui fculpturam nõ haberent quam Nechepfus tradidit.

Iafpis fubuiridis, Cap. XXXVI.

IAfpis fubuiridis adalligatus ftomachi dolores fedat, & paralyticas refolutiones ac dolores mitigat. Qui verò capnias appellatur, *hoc eft fumofus*, turbulentum valde habens colorem, magna tutela ægrè patientes mulieres afferuat. Sed & hydropicis adalligatus commodat, & maxi-
C ma vulnera ab inflammationibus afferuat, eófque qui vulnerantur dolore liberat itidem adalligatus.

Iafpachates, Cap. XXXVII.

IAfpachates ex iafpide fmaragdeo, & achate compofitus eft. Vim habet leniendæ fitis, & hydropicis auxiliatur, hepaticifque ac peripneumonicis & pleuriticis potus. corpus quoque floridum ac fpeciofum facit.

Sapphirus lapis, Cap. XXXVIII.

SApphirus cum lacte tritus potus, omnes internas vlcerationes fanat, & fudores fedat. Externas vlcerationes
D omnes idem cum lacte illitus curat. fiffuras quoque linguæ aridus tritus infperfus fanat. In fumma ficcatoriam vim habet.

Smaragdus lapis, Cap. XXXIX.

SMaragdus affatus & tritus cum melle Attico permixtus oculorum hebetudines fanat: cum melle verò & gummi illitus, elephantiafi laborantibus vtiliffimus eft. idem quoque potus ab eo malo in totum liberat. fiftit & fanguinem vndecunque feratur.

De metallicis, & quæ ex aqua generantur, Cap. XL.

E MEtallica appellare mos eft medicis ea quorum generatio in metallis eft, fiue fponte naturæ, fiue per fornacem producantur. in fupérque tertii generis quæ rurfus ex illis ipfis homines fuo ingenio faciunt, velut eft cerusfa, ærugo, fandyx, & fimilia. Itaque confequẽter de omnibus iuxta literarum Græcarum ordinem trademus.

Adarces, Cap. XLI.

ADarces acerrimus ac calidiffimus eft. quapropter hebetantibus vim ipfius mifcetur, & fic multi vfus
F fit, affectionibus calfieri indigẽtibus forinfecus admot⁹.

Alcyonia, Cap. XLII.

ALcyonia omnia abftergent ac difcutiunt, habéntque acrem qualitatem, aliqua magis, aliqua minus. Quod ex hoc genere Afperum appellatur, externam fuperficiem læuem habet, & internam fubftantiam afperam: éftque ca lidiffimum omnium Alcyoniorum, vt etiam pilos exurere poffit. quapropter ad lepras, vitiligines, fcabies ac impetigines, aliis mitioribus medicamentis vtimur. Nam afperum alcyonium non folùm exterget ac repurgat cutem, fed etiam excoriat ac vlcerat. Quod verò Milefium vocatur, figura vermi fimile, purpurei coloris, & compa-
G ge fubftantiæ molli omnium tenuiffimum eft. quare vftum alopecias fanat, cum vino fuluo ac tenui illitum.

Ales, *id eft fal*, Cap. XLIII.

SAL omnis, & foffilis & marinus, eandem in genere vim habet: differentia in eo eft, quòd ex terra effoffi fubftantia magis fit coacta: quapropter craffitudo partiũ & vis adftringendi, in hoc maior exiftit. Foffilis generis optimus eft Ammoniacus & Cappadocicus. At verò ma rino fpecie fimilis eft qui in quibufdam ftagnis genera-
H tur. Omnis tamen fal in cõmuni calfacit, difcutit, adftringit, ficcat, cogit ac dẽfat fubftantiã corporũ quibus adhibetur. Nã quicquid eft in corporib⁹ humiditatis idipfum

depaſcitur,& quod reliquum eſt ſolidæ ſubſtantiæ, vi adſtrictoria ſpiſſat. vnde & ſiccant, & incorrupta adſeruant, quæ ob ſuperfluam humiditatem putreſcere ſolent.

Sal vſtus, Cap. XLIIII.

SAL vſtus diſcuſſoriā vim magis habet quàm non vſtus, quanto ſanè tenuius corpus ex vſtura acquirit. non tamen ſimiliter vt non vſta cogere ac denſare ſolidā ſubſtantiam valet.

Salis flos, Cap. XLV.

SAlis flos cōpage quidem liquidus eſt, colore verò croceus: partium tenuitate vſtum ſalem ſuperat, & acrem qualitatem ac vim multùm diſcuſſoriam habet. Colligitur ſub æſtum caniculæ. eſt enim velut flos quidam talibus aquis ſuperſtans.

Salis ſpuma, Cap. XLVI.

SAlis ſpuma, ſpumoſus quidam floſculus ſalis eſt, vicinis petris adhærens, multo autem tenuiorum partium naturam habet quàm ipſe ſal: quare & attenuare & diſcutere multo magis poteſt. verùm quod reliquum eſt ſubſtantiæ denſare velut ſal non poteſt.

Armeniacum pictorum, Cap. XLVII.

ARmeniacum quo pictores vtuntur, ex Armenia apportatur: vnde quoque bolus Armeniæ, de quo dictum eſt, affertur. Vim habet Armeniacum exterſoriam cum modica acrimonia & pauciſſima adſtrictione. Itaq; quum tale ſit, ocularibus medicamētis admiſcetur. quin & ipſū per ſe terunt in tenuiſsimū puluillum, vtunturq; ſicco ad augmentū pilorum in ſuperciliis, vbi ob quandam humorum acrimoniam aliqui ipſorum excidunt: aliqui verò non augeſcunt, ſed ob alimenti inopiam marceſcunt. nam acrimonia conſumpta, particulam ad naturalem habitum reducit: etenim vitioſo humore cōſumpto, natura ad proprias actiones redit, quum nihil ſit amplius quod ei impedimento ſit. Nechepſus de eo ſic tradit: Armenium quo pictores vtuntur, duodecima drach. parte melancholicis & craſſum ſanguinem habentibus dato. Datur & pueris pectoris morbo infeſtatis. reuomūt enim: nam vomitorium exiſtit. Datur & morbo ſacro obnoxiis ac furioſis, hoc modo: Centaurii faſciculos manipulares tres in aquæ marinæ heminis tribus coquito, donec vna ſuperſit, & cum excolato decocto Armuthei lapidis, quem *Græci* Armenium vocant, tertiam drachmæ partem terito, ac confidenter exhibeto. nihil enim periculi eſt. Itaque noſſe operæpretium eſt quòd Armenium penitus reuomitur, nihil memorabile ſurſum efferēs, ſed & infernè modicum quid paulatim, & in pluribus ſeceſſibus effert.

Arſenicum, *id eſt auripigmentum*, Cap. XLVIII.

ARſenicum vſtoriam vim habet tum vſtum, tum non vſtum: manifeſtum eſt autem quòd vſtum tenuiorū partium euadit.

Aſphaltus, *i. bitumen*, Cap. XLIX.

BItumē ex numero eorum eſt quæ in aqua marina aut conſimili generantur. optimum eſt quod in mortuo mari iuxta Hierichūtem prouenit. Vis eſt omni bitumini ſiccatoria ac calfactoria ordine ſecūdo. meritò itaque ad cruēta vulnera glutinanda adhibetur, itémq; ad alia quæ ſiccari expetunt cum moderata calfactione. quapropter in teneſmi ad egerendum irritamentis, in quibus pituita craſſa infarta eſt vt ægrè auelli queat, ipſius vtimur ſuffitu. Similiter & ad dyſentericos ex tali cauſa inteſtinis vlceratis. Potum bitumen nucis Ponticæ aut fabæ magnitudine, cum vino tritum, cardiacis qui animo linquuntur magnopere eueſtigio prodeſt: maximè autem fœminis & pueris & corporibus mollibus conducit. eodem modo datum & quartana citius liberat. Experimento conſtat vis eius poti ex aqua, in iis qui à rabioſo cane morſi ſunt. præſeruat enim eos ne in timorē aquæ delabantur, & eos qui iam inciderunt conſeruat.

Aphronitrum, & litri ſpuma, Cap. L.

APhronitrum, *hoc eſt nitri ſpuma*, & litri ſpuma inter ſe differunt, quòd litri ſpuma medicamentū eſt magis ſiccatoriū, aſpectu farinæ triticeæ ſimile. nam alba quoque exiſtit. aphronitrū autē non farinoſum neque diſſolutum, ſed cōpactum eſt. Differt autē à ſale aphronitrum, A inquantū vnū ſolum prædominantē ſaporem manifeſtè in ipſo videre eſt, amarum videlicet, qui diſcuſſoriā vim habet, denſatoriā verò non habet, quēadmodum ſal poſſidet. Aphronitrum itaque exterſoriam vim habet, vt nō ſolùm ſordes depurget, ſed pruritum quoque ſanet: at verò litri ſpuma eandem vim quā litrum habet, ſed tenuiorum partium exiſtit.

Gypſum, Cap. LI.

GYpſum vnà cum ſiccatoria facultate vim quoq; obducēdi meatus aſſumpſit. lapideſcit enim aqua ma- B ceratum: quapropter puluillo farinæ triticeæ molendini parietibus adhærenti mixtum, & oui cādido ſubactū, ac pilis leporinis exceptum ſanguinis eruptiones præclarè ſiſtit.

Diphryges, Cap. LII.

DIphryges mixtam facultatem adſtringentē cum acrimonia habet: quapropter & malignorum vlcerum bonum medicamentum eſt, & ad putredinoſa oris vlcera, tum per ſe, tum cum melle deſpumato. Item ad anginam, maximè vbi iam per adſtringentia humorum influ- C xus fuerit repreſſus. quin & gurgulione reſecto, ipſo ſolo mox vſque ad cicatricē inductam ſæpe vſus ſum, vtpote pharmaco omnia vlcera exactè cicatrice includente.

Diaphanes, *id eſt lapis ſpecularis*, Cap. LIII.

DIaphanes ſiue lapis ſpecularis appellatus, vſtus tritus fiſtuloſis vlceribus inſperſus celerrimè incarnat.

Theion, *id eſt ſulphur*, Cap. LIIII.

SVlphur omne vim attractoriam habet, temperamēto calidum, ſubſtantia tenuium partium exiſtens, vt & ad multa venenum eiaculantia animalia reſiſtat. ego autem D & ad paſtinacæ marinæ & draconis morſus ac ictus eo ſæpe vſus ſum, arido vulneri inſperſo, aliquando etiam ſaliua admixta, aliquando oleo vetere aut melle aut terebinthina. ſed & ſcabies ac lepras & impetigines ſæpe cum eo curaui addita terebinthina. deterit enim tales affectus, nec materiam in altū repellit, quēadmodum multa medicamenta faciunt.

Ios xyſtos, *id eſt ærugo raſa*, Cap. LV.

AErugo raſa acrem qualitatem habet, diſcutitque ac conſumit & liquefacit omnem carnem. quòd ſi ad multam ceram admiſceatur, exterſorium & cicatricem E inducens pharmacum euadit.

Ærugo vermiculata, Cap. LVI.

AEruginem vermiculatam ita facies: In pilam Cyprii æris, quæ & piſtillum æreum habeat, aceti albi acris dimidiam heminā infundito, & in ſole terito donec ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem acquirat: deinde aluminis rotundi drach. I. & ſalis foſſilis pellucidi albique ac ſolidi drach. I. addito, aut ſi hoc non adſit, nitri tantundem, & poſtea ad ſolem ſub caniculæ æſtum terito, donec colore F æruginoſum, compage verò ſtrigmētoſum euadat: atque ſic ad vermicularem figuram effingito, ac reponito. Efficacior fit ærugo: ſi aceti partem vnam, vrinæ veteris duas contriueris.

Cadmia, Cap. LVII.

CAdmia optima eſt botryitis. Vim habet omnis cadmia ſiccatoriam, participans & exterſoria. In caliditatis ac frigiditatis differentia moderata eſt. Vſta verò & lota medicamentum ſiccans & extergens citra mordacitatem euadit, ad vlcera explēda tum oculorum: tum totius G corporis commodum.

Cyanus, Cap. LVIII.

CYanus acrem & diſcuſſoriam ac demolientem conſumentémque carnem vim habet, participat & adſtrictoria.

Lepis (*i. ſquama*) æris ac ferri, Cap. LIX.

SQuama alia æris eſt (quæ ſanè helitis vocatur) alia ferri. Helitis itaque in ſiccando primas habet, vtpote tenuiorum partium, & quæ aliquid æruginis aſſumpſit: verùm ferri ſquama maiore adſtringendi vi participat, H atque ea adhuc amplius ferri ſtomomatis appellati, *hoc eſt chalybis, ſiue in aciem efformati*. quapropter hæ ambæ ad maligna vlcera meliores quàm ſquama æris exiſtunt. Æris autem ſquama conſumit & eliquat carnes. Omnes verò ſquamæ multùm mordaces ſunt.

Lithargyros, *id est argenti spuma,* Cap. LX.

ARgẽti spuma moderatè siccat, quemadmodũ alia omnia consimilia. calfacit quoque partimque perfrigerat, ac extergit:atque hæc omnia moderatè facit. Qua propter velut materia sæpe ipsa vtimur, eámque aliis admiscemus,quemadmodum etiam cara velut materia qua dam vtimur.

Litrum, Cap. LXI.

LItrum inter aphronitrum & salem mediam vim habet: vstum autem ad spumæ litri substãtiam propè accedit.Siccat itaque & discutit, & si quidem intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac viscosos humores, multo magis quàm sal. Aphronitrum autem nisi magna vrgente necessitate, nemo deuorarit, vt quod stomacho incommodum existat. Et tamen ruralis quidam in strangulatu fungorum ipso vtebatur magno successu.

Melanteria, Cap. LXII.

MElanteria medicamentum adstringens est,simúlque tenuium partium ferè omnium maximè pharmacorum quæ adstringunt.

Melan,*id est atramentum scriptorium,* Cap. LXIII.

ATramentum scriptorium abundè siccat aqua dilutũ aut potius posca, & ambustis euestigio illitũ potest.

Misy,Sori,& Chalcitis, Cap. LXIIII.

IVxta Cypri metallum in Solorum montibus, magna quædam domus erat in monte effossa, iuxta cuius dextrum parietem, ad ingredientes verò sinistrum, introitus erat ad ipsum metallum, in quo quasdam vidi plurimùm extentas velut zonas alternatim positas tres numero,infimam quidem soreos,suprà ipsum chalcitidis,dein de misyos.Et progressu sanè temporis chalcitis paulatim transmutatur in misy, & diutiore adhuc tempore potest etiam sori in chalcitidem permutari. quare nihil miri est tria hæc eiusdem generis vim habere, & tenuitate ac crassitudine partium tantùm differre. Crassissimarum enim partium inter ipsa est sori, tenuissimarum misy,mediam verò inter ambo vim chalcitis possidet.Vsta hæc tenuiorum partium fiunt, sed minus adstringunt.

Molibdæna ,*id est plumbago,* Cap. LXV.

MOlibdæna siue plumbago similem argenti spumæ vim habet ad frigiditatem vergentem , sed neque extersoriæ facultatis particeps est.

Molibdos,*id est plumbum,* Cap. LXVI.

PLumbum vim habet frigefactoriam. nam liquidam substantiam possidet à frigiditate coactam: vnde & mole & pondere augescit plumbum, in domibus subterraneis turbidum aerem habentibus repositum. Itaque si pilam plumbeam vnà cum pistillo plumbeo paraueris, & in ipsam vinum tenui , & oleum rosaceum, aut myrteũ, aut melinum infuderis, & ad solem siue ignem triueris, vt succum quendam plumbum remittat,optimum pharmacum habebis,si eo succo ad sedis inflammationes vlcẽratas,aut pudendorum,aut testium,aut mammarum vteris.Item ad omnes influxiones quæ inguinibus, aut pedibus,aut aliis articulis incumbunt. Est & mirabile medicamentum ad maligna & cancrosa vlcera. Ad multos vsus idem commodum erit,si ex adstringentibus ac perfrigerantibus succum aliquem addideris,velut est seridis, cotyledonis,semperuiui,portulacæ,psyllii,vuæ acerbæ.Quæ cunque verò ex his succum nõ facilè remittũt, velut portulaca,his aliorum succum admiscere oportet,velut vuæ acerbæ.Lamina porrò ex plumbo facta & lumbis imposita veneris impetus cohibet in iis qui exercitare se volũt. At verò vstum & lotum plumbum, ad maligna vlcera, & chironia & cancerosa optimum pharmacum est cicatricem inducens tum per se,tum aliis admixtum.

Pompholyx, Cap. LXVII.

POmpholyx lota ferè omnium primas obtinet quæ citra mordacitatẽ siccant. Vnde ad cãcrosa vlcera cõmoda est, & alia omnia maligna, & corrosas dentium gingiuas.

Rhoidarii præparatio, Cap. LXVIII.

RHoidarium variè præparatur. Optimus modus hic est:Rhun olus accipito,& in aqua macerato,& lapi- A dem cupholithõ appellatum terito,rhois cremore affuso siccari finito: deinde anchusæ radicem cum oleo coquitò donec oleum ruffescat,& ex oleo parum addito ac terito,& ad dies quindecim siccari finito,& tunc rursus ex cremore rhois affundito ac siccari finito. deinde in vas testaceum mittito,obturatò ac assato, & erit bonũ rhoidarium. cæterùm cupholithos à Cæsarea Palæstinæ affertur. Qui cupholithò carent,calce viua ad medicamẽtum præparandum vtuntur.

Sandaracha, Cap. LXIX.

B SAndaracha vstoriam vim habet velut arsenicum: vnde in compositiones discussorias & extersorias ipsam admiscent.

Sandyx quæ & Syricum, Cap. LXX.

DE Sandyce siue Syrico,vbi dẽ cerussa agemus, dicẽtur.

Scoria, Cap. LXXI.

SCoria omnis multùm siccat.Si itaque ferri scoriam siue recrementum quamleuissimè contriueris in acerrimo aceto,& postea coxeris, pharmacum maximè siccatorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. at C verò argenti scoria appellatur helcysma, itidem siccandi vim habens.

Stibium, Cap. LXXII.

STibium vltra siccatoriam vim omnibus metallicis cõmunẽ,habet & adstrictoriam facultatem : quapropter & ocularibus medicamentis admiscetur.

Spongia, Cap. LXXIII.

SPongia pice liquida ac bitumine imbuta & vsta , acrẽ & discussoriam vim habet,sanguinémque sistit.Spon- D gia noua aqua frigida aut posca aut vino madefacta, pro corporum videlicet differentia, vulnera cruẽta glutinat, velut alia ad hanc rem idonea medicamenta.

Stypteria,*id est alumen,* Cap. LXXIIII.

ALumen omne vehementissimam adstringendi vim habet.Scissile omnium maximè subtilium partium est: deinde rotundum. crassarum partium est liquidum, itémque crustaceum ac laterarium. placitin & plinthitin *Græci* appellant.

Titanos,*id est Calx,* Cap. LXXV.

E CAlx viua vehementer vrit vt crustam inducat.extincta,euestigio quidem & ipsa crustam infligit: verùm post vnam aut alteram diem,& minus vrit,& minus crustam inducit,& progressu temporis penitus crustam nõ infligit.calfacit tamen adhuc & carnes consumit. si verò lauetur,mordacitatem deponit,& lixiuium facit:ipsa verò citra mordacitatẽ siccat.& si bis aut ter aut pluries lauetur,penitus lenis euadit, & generosè citra mordacitatẽ siccat.

Phycos,*id est Fucus,* Cap. LXXVI.

F DE fuco referam vbi de cerussa tractabo.

Chalcanthus,*i. atramentum sutorium,* Cap. LXXVII.

DE hoc pharmaco meritò mirari licet, quomodo fortissimæ adstrictioni caliditas non ignaua in ipso mixta sit: quare manifestum est quòd omnium maximè humidas carnes siccare potest,humiditatẽ calore consumens,adstrictione verò densans ac spissans substantiã. Fit & hoc in Cypro propè locum vbi misy, chalcitis ac sori reperiuntur , vt ex his intelligi possit aquam pluuialem G per collem illum excolatam,omnem illam terrã circumluere ac abluere.Vidi autẽ hanc paulatim coaceruari quotidie in lacu quodam,& erat sanè tepida ac viridis, chalcitidem & æruginẽ odore repræsentans. Quidam autem ipsam exhaurientes aquam,in vrnas quadrangulares fictiles trãffundunt, in quibus plurimis diebus coacta ac densata chalcanthus fit: verùm temporis progressũ etiã chalcanthus in chalcitidem transit.

Chalcitis, Cap. LXXVIII.

DE chalcitide iã diximus vbi de misy egimus:nũc satis H est illud tãtùm dicere,quòd adstrictoriã & acrẽ vim mixtam habet. Prædominatur autem acris, vehemens adeo existens vt & carnem inurat,& crustam inducat. Vsta chalcitis mordet quidem minus,sed nõ minus siccat:deponit & adstrictionis nonnihil : quare penitus melior est vsta chalcitis quàm non vsta , tenuiorum partium velut

alia vsta euadens, acrimoniam autem nō assumens: nam quæ natura acria sunt, vsta mitiora fiunt: reliqua acriora. Lota insuper chalcitis adhuc lenior euadit.

Chalcos, AEs vstum, Cap. LXXIX.

AES vstum habet quiddam acre in se, sed & adstrictionis particeps est. & propterea si lauetur optimū pharmacum est ad vlcera cicatrice includenda. verùm ante vsturam, in his qui duras carnes habent vsus eius assumitur.

Chalcu anthos, *id est AEris flos*, Cap. LXXX.

AEris flos tenuiorum partium vim habet quàm æs vstum, & squama æris. participat extersoria vi: vnde ad magnas asperitudines palpebrarum conducit: sycoses *Græci* appellant.

Chrysocolla, Cap. LXXXI.

CHrysocolla ex eorum numero est quæ carnes eliquāt, non tamen fortiter mordet, discussoria vtique satis est & siccatoria. quidam eam solam ita appellant quæ inter metalla reperitur: verùm præstat arte parata, in pila ænea æris rubri, pistillo quoque similiter æreo, vrina pueri impubis addita, ita vt diutius in sole calido teratur. nam quod inter terendū resoluitur, id siccatum cōmodissimū medicamentum fit vlceribus malignis, tum per se, tum idoneis ad eandem rem pharmacis admixtum.

Psimmythium, *id est Cerussa*, Syricum, Sandyx, Fucus, Cap. LXXXII.

CErussa ex plumbo acri aceto dissoluto paratur, & tamen neque acris neque mordax est, neque discussoria: sed & meatus obducit & perfrigerat. Vsta autem pura cerussa in id quod Syricum appellatur transit, (medici sandycem nominant) & vsta quidem cerussa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. at verò fucus frigiditatem cerussæ seruans, partium subtilitatem insuper assumpsit, vt per ipsam in altū corporū penetrare queat.

Psoricum, Cap. LXXXIII.

PSoricum fit dupla chalcitide ad argenti spumam admixta, ita vt hæc primùm acerrimo aceto terantur: deinde in ollam nouam indantur, quæ media æstate per dies quadraginta in sterquilinio defoditur. Hoc medicamentum magis siccatorium, & minus mordax fit quàm chalcitis. palam est autē quòd & tenuiorū partiū euadit.

De materia medica ex animalibus, Cap. LXXXIIII.

PLantarū materia explicata, non omni videlicet per totum terrarū orbem, sed quantæ nos experientiā habemus: imò & terrea & lapidea materia medica enumerata. superest adhuc materiā ex animalibus persequi, siue ea in aqua siue in terra vitam degant. Quēadmodum autem in plantarū materia, etiā de succis qui ex ipsis fiunt mentionē fecimus, sic etiā nunc nō solùm solidarū in animātib⁹ partiū vim trademus, sed etiā in ipsis contentorū, velut sanguinis, bilis, vrinæ, stercoris, & similiū: relictis tamen abominandis ac detestandis, & quibusdam lege prohibitis, de quibus cū alii quidā, tum Xenocrates scripsit, velut est, homines comedere, vrinas bibere, ac menses muliebres, & similia. imò relictis quoque medicamētis certa morborum genera inducentibus, itémque cōpositionibus venenosorū pharmacorū. Qui enim talia scribunt, non minori sed maiori odio digni sunt quàm qui perpetrant, quanto maior iniuria est cū multis malū aliquod, quàm vnū solum perpetrare. & cum actore quidē flagitiosarū speculationū experientia cōmoritur: scribētium verò malefactum immortale est, arma malitiæ improbis suppeditans. Dicemus itaque nos de cōmodis hominibus rebus, quarū experientiam habemus, & sanè primùm humorum in animalibus mentionem faciemus.

De sanguine, Cap. LXXXV.

COlumbinum sanguinem solent ii qui ossa capitis fracta perforant, crassæ mēbranæ infundere, quòd si columbinus nō adsit, palūbi aut turturis sanguine vti licebit. Quidam & ad sugillatos oculos eodem vtuntur calido instillato de recēs mactato animali, aut de venis alarum dissectis. Ego verò sexcentos vidi ossibus capitis perforatos, & nihil læsos ex rosacei vsu, citra sanguinem columbinum. Sunt autem & sugillatorum oculorum medicamina multa ex collyriorum genere & ma-

A ximè Damocratis ex myrrha. item quod ex thure cōstat, & quod ex croco. Sed & fænigræci succus in hunc vsum potior est sanguine columbino. At verò caprinum sanguinem quidam hydropicis pharmaci loco dederunt, & ad ventris fluxiones aut dysenterias eodem assato vsi sunt. Hircinum quoque sanguinem aliqui siccatum & aliis ad hanc rem commodis admixtum, calculosis exhibent. Itaque licebit ruri degenti & aliis auxiliis carenti, etiam in hunc vsum vertere. nam expetientia periculo vacat. Quin & hœdinus sanguis in vsum venit, de quo Xeno-
B crates sic scripsit: Hœdinus sanguis spuentibus sanguinem valdè commodus est. Oportet autem nondum congelato dimidiæ heminæ mensura, aceti acerrimi tantundem admiscere: deinde ferue factum in tres partes diuidere, & singulis diebus partem vnam absorbendam præbere. Vespertilionum porrò & ranarum ac ricinorum sanguine pilos extirpare falsum reperi, quum experientia id explorarem. Quemadmodum etiam aliorum animalium sanguinis vanas promissiones comperi, & partim experiri ne tentaui quidem, quum pharmaca haberem aptiora & pa-
C rabiliora ad singulos affectus. cauebam autem simul ne præstigiatoris opinionem incurrerem.

De lacte, ex Rufo & Galeno, Cap. LXXXVI.

DVplex lactis vtilitas est, altera vt alimenti, altera vt medicamenti. Saluberrimum est lac purum ac syncerū, neque amaritudinis, neque aciditatis, neque salsedinis, neq; acrimoniæ, neque graueolētiæ particeps, sed, vt ita dixerim, odoratū, aut odoris expers: aut, si quidē modicè doratū fuerit, palàm est quòd & gustātibus dulce erit, vt-
D pote modicæ dulcedinis particeps. primùm autem differētias ipsius considerare oportet.

De lactis differentia, Cap. LXXXVII.

QVantum natura inter se distant vacca & equa ac alia animalia, tantum & lac ipsorum inter se differt. Bubulum enim crassissimum est ac pinguissimum, commodéque nutrit ac partes subit. Liquidissimum autem & tenuissimum ac minimè pingue camelinum est, & ventrem minus subit, quanuis multum seri habeat. Sed vice versa equinum magis aluo secedit, similiter & asininum,
E quod minimum pinguis succi possidet. quapropter etiam rarò in ventre in caseum mutatur. Caprinum moderatam compagem habet, & ad purgandum debilius bubulo est. de cætero æquè commodum & multum nutriēs. Ouillum hoc crassius est, verùm vitiligines albas sub cute inducere solet siquis assiduè ipso vtatur. Suillū crassissimum est, vt neque coagulo opus sit ad id coagulādū, & serum modicum secernat, & in coctura celerrimè coeat. Quare nec ad alui excretionem commodum est, & vētriculo nauseam mouet.

F De lactis differentia ab animalium habitu, Cap. LXXXVIII.

MAnifestum est autem quòd omne sanum animal melius lac quàm morbidum præbet. At verò morbos animalium ex tenuitate cutis deprehendere licet, & pili raritate, tuberculis, impetigine, scabie & inedia. Nigriora quoque in brutis ferè in totum fortiora sunt: quod & carnes ipsorum testantur, vtpote iucundiores: alba cōtrà, imbecilliora.

De lactis differentia à temporibus anni,
G Cap. LXXXIX.

IVxta anni tempora liquidissimū & tenuissimum est lac vernum, hoc est post partum. spissatur autem temporis progressu, vt media æstate siccius ac crassius reddatur. Laudatur æstiuum vt cōcoctu facilius, & iucundi odoris.

De lactis differentia à pabulo, Cap. XC.

QVIN & circa pabulum plurima differentia in lacte reperitur. Nam alias aliam herbam animalia depascuntur. & viridis quidem herba, & iuxta aquas nascens, liquidius & modicum lac suggerit. Durior verò & monta-
H tana, apta est ad boni ac multi lactis generationē. Omnia pabula adstringentia, acerbum & aluum sistens lac præbent. Acria verò & præsertim purgantia, velut est scammonium, & veratrum, & tithymali, ventrem turbans lac exhibent. cytisus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate,
Cap. xci.

ANimalium in vigore ætatis consistentium lac opti
mum est. iuniorum liquidius, seniorum siccius.

Quibus lac conueniat, Cap. xcii.

EX omnibus ferè eduliis optimum lac optimi succi
est ac alimenti ex contrariis substantiis ac facultati-
bus compositum, subducente ac sistente aluum, obturan-
te ac attenuante. Et sanè vbi qualitas ipsius nihil contra-
rium vtentis naturæ habuerit, & viscerum ipsius exitus
B ob vasorum amplitudinem spatiosi fuerint, vtilitas ex la-
cte cõsequetur, & nihil mali ille ex eo experietur. Vtilita-
tes autẽ lactis etiam veteres medici recensuerunt: ventris
moderatam subductionem, succi bonitatem, & alimoniã,
& quod concoctum probè carnem meliorem reddit, &
mordaces succos expurgat. Vnde in vrinæ difficultate, &
acri egestione alui, non solùm bibere conducit, sed etiam
infernè per clysterem infundere. Ad acres enim & mor-
daces fluxiones commodissimum est, non solùm abluẽs
ipsas de partibus infestatis, atque hoc per extersoriam hu
C miditatem, quam in serosa sui parte complectitur, sed e-
tiam crassitie ac pinguedine sua corporibus oblitum ac
inductum, non sinit fluxum acrem nudis ipsis allabi. Ad
pulmonis itaque ac intestinorum vlcera, item renũ, vesicæ
ac vteri, & ad papularum eruptiones, ac furunculos, & a-
lias cutis asperitudines, conuenientissimum est in potu. I-
tem ad eos qui cantharidas hauserunt, aut buprestin, & in
summa ad medicamenta erodentia ac exulcerantia, & ad
hyoscyamum velut peculiare remedium est: nam statim
resipiscere affectos facit. Cæterùm in gutturis exulceratio
D nibus, quæ cum ob alias multas causas, tum ex anginis fiũt
& iis qui ephemerum sumpserunt, lac gargarissare condu
cit. Idem potum magnopere prodest alimentum non sen-
tientibus, & siccioribus, ac qui ægrè vires recolligunt. Cõ
modum est & ad oculorum fluxiones acres, & ad oculos
sugillatos: quin & forinsecus palpebris impositum lippiẽ-
tium, vbi dormire volent, cum rosaceo & oui candido in
flammationes ipsorum concoquit. Eodem modo vtimur
& vbi sedis vlcera mitigare volumus, propter acres sero-
sos humores ac inflammationes dolore affecta, similitér-
E que ad pudendorum vlcera, & in summa ad omnia leni-
mento opus habentia, ob inflammationem, aut mordaci
tatem, aut vlceris malignitatem. Quapropter & cancero-
sis adhibetur vlceribus in medicamenta dolorem eximẽ
tia admixtum: qualia maximè sunt quæ ex pompholyge
fiunt. In vniuersum igitur mitigatorium est lac, leuem na
turam habens, atque multo magis, vbi serosi humoris
maior pars per cocturã, aut aliam artẽ fuerit consumpta.

De modo, tempore, ac mensura vtendi lactis,
Cap. xciii.

F OMnis qui lac bibere volet, à reliquis cibis ac potibus
abstineat, donec concoctum sit ac secesserit; si enim
ante eius concoctionem alium cibum quis sumat, necesse
est & ipsum lac corrumpi, simúlque corrumpi & cibum
qui superingestus est. Præstat autem manè bibere recèns
mulctum, & tunc plures labores detrahere, quietè ac sen-
sim ambulare, & interim cessare citra somni admissionẽ.
Qui enim hoc modo se gesserit, potum lac excernet, idque
inutilia secum educet. Opus est enim si quid aliud, primũ
acceptum secedere, quo facto aliud bibere. principiò igi-
tur secedit aluo commodè purgans, non totam corporis
molẽ, sed quæ in aluo & intestinis sunt partibúsq; vicinis.
Post hæc iam in venas defertur optiméque nutrit, & nõ
amplius secedit, sed ventrem sistit. Mensuram sumendi de
finire omnibus impossibile est, quemadmodum in aliis
quoque eduliis, satis est igitur quantum facilè quisque fe
rat. Cæterùm ad mordaces humores & maximè infartos,
cum modico melle bibere conducit. nam sic & vtilius &
magis extersorium est, & citius aluo secedit. admiscenda
est & sapa & vinum dulce. Ita enim commodius stoma-
H cho euadit. quòd si salem accipiat, magis etiam aluo sece-
dit, sed iniucundius existit.

Quibus lac noceat, Cap. xciiii.

LAC quod plurimum seri habet, periculo maximè va-
cat, etiam si quis semper ipso vtatur. quod verò modi-
A cum serosi humoris, non parum autem caseosæ crassitudi
nis habet, non securi vsus omnibus est, qui frequenter
id sumunt. Renes enim lædit qui apti sunt ad calculorum
generationem. obturationes quoque & affectiones circa
hepar efficit, in his qui promptè affici possunt. Eiusmodi
sunt quibus angusti fines sunt vasorum transsumentium
alimẽtum ex sima hepatis parte in gibbosam. Sed neque
capiti commodum est, nisi quis ipsum valde validum ha-
beat. Quemadmodum neque præcordiis quæ facilè inflã-
tur, plerisque omnibus enim in ventre inflatur, vt paucis-
B simi sint qui non hoc perpetiantur. Assiduus quoque eius
vsus dentes lædit, vnà cum circunsita carne gingiuarum.
hanc enim humore flaccidam efficit: dentes verò putredi
ni & erosioni obnoxios facit, id quod crassiori lacti maxi
mè inest. Nam asininum lac propterea quòd valde tenue
existit, non solùm non lædit dentes, sed etiam ipsis com-
modat, propter vim extergendi. Oportet itaque ab esu la-
ctis, vino mulso aqua diluto dentes colluere: ita enim o-
mne caseosum dentibus ac gingiuis infartum extergetur.
Cæterùm qui caput non facilè læsioni expositum habent,
C commodius est vino mulso meraco citra aquæ mixturã
os colluere.

De lactis coctura, Cap. xcv.

SIquis præcocto lacte serum consumpserit, omnino vẽ-
trem non subducit. dant autem hoc ipsum iis quibus
venter ac intestina ab acribus superfluitatibus morden-
tur, & qui ieiunum intestinum biliosis fluxionibus infe-
statum habent, & dysentericis. Modus præparandi duplex:
aut enim diutius cocto lacte serum insumitur, aut silicibus
iniectis: sed quod per silices iniectos fit, crassius præpara-
D tur, & propterea vitiosius euadit, cum aliâs, tum quòd ci-
nis ex ignitis lapidibus lacti commiscetur. Habet autem
tale lac aliquid commoditatis in putredinosis vlceribus:
quare his exhibere oportet lac per silices præparatum, re-
liquis coctum. Coctura fit ad ignem assiduè agitando nẽ
dirimatur, & si quid ollæ labro adhæserit, etiam id spon-
gia munda auferre oportet. nam sæpe hoc ipsum lacti ad-
mixtum totum corrupit. Porrò per silices sic præparatur:
Lac præcoquitur donec plurima humiditas cõsumatur,
deinde lapides silices igniti in lac mittũtur, quot omninò
E suffecerint ad serum consumendũ. Nec minus, imò ma-
gis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immersæ:
est enim ferrum adstrictoriæ facultatis particeps: & pro-
inde plures cylindros ferreos paraui, qui veru ad finem
additum habent, vt hac quasi ansa facilè quis ferrum i-
gnitum tollere queat panniculis detentum, velut in caute
riis facere solemus. Lac tamen hoc modo præparatum, fa
cilè in ventre casei figuram accipit: quapropter securius
est aquam affundere, quemadmodum medici non pauci
faciunt, vbi serum primum consumptum est, rursus aquã
F puram affundentes. non enim humiditatem seri fugiunt,
sed acrimoniam per quam ventrem subducit.

De sero lactis, ex Galeno, Cap. xcvi.

SErum lactis extersoriam velut vim habens, subducẽ-
di ventris gratia assumitur, tum in potu, tum per
clysterem immissum. nam acrimoniam intestinorum ci-
tra mordacitatem abluit & exterget. Potest & pro aqua
commodissimè assumi ad vlcera acri sanie infestata eluẽ-
da. Quin & medicamenta discussoria aut sugillata liuorés
que ac nigredines ex corpore melius eluuntur per serum
quàm per aquam. Sic quoqúe eodem ad contusa, suffusa
ac liuefacta vtimur, commodis ad hæc pharmacis ipsum
admiscentes. Serum autem sic præparare oportet: Lac in
ollam funditur, sed non ouillum neque suillum, (vtrũque
enim ineptum est ad serum detrahendum) coquitúrque
igne concitatiore, & assiduè ac æqualiter mouetur, & vbi
efferbuerit, à motu cessatur: & vbi amplius efferbuerit, a-
qua frigida in promptu sit in profundiore quodam va-
sculo sita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur. sta
tim enim sedatur. Sedato autem feruore, rursus coqui-
H tur, & vbi efferuescit, acetum mulsum aut aqua mulsa bis
aut ter irroratur: quo facto caseus statim à sero disparatur.
serum itaque mox per panniculum excolatur. Vbi igitur
crassas & pituitosas superfluitates abundare suspicatus fue
ris, acetum mulsum irrorabis: vbi acres & biliosas, aquam

muſſam.Quin & immiſſo in ollam, poſtquam lac bis aut A ter efferbuerit,vaſe frigidiſſimam aquam habente,fiſſurã ac ſecretionem facimus. Vtendum eſt ſero ad debiles & cibos auerſantes. Oportet autem ſero quod primùm bibitur ſalem admiſcere:vbi verò purgare cœperit,citra ſalem dato,atque hoc per interualla quædam facito,donec ſatis æger purgatus fuerit. Copiam iuxta vires expendere oportet,neque tamen magnopere deliqueris etiamſi quid amplius præbueris.In ſumma autem copia ſit ſeri potus heminarum quinque.& modus quidem parandi ſeri talis B eſt. Cares autem ſic præparant: Cnici ſemen cõtũdũt,eóque lac coagulant,& validum ſerum efficiunt.Deinde ex colant & ſalem aut aquam marinam addunt,rurſúſque cõquunt ac exhibent. fortiter itaque hoc purgat,ſed omniũ iucũdiſſimè bibitur.Omnino autem longæ coctūræ medicatius ſerum efficiunt. Et iis quidem qui forti euacuatione indigent,thymi drach.tres aut quatuor vnà cum ſero dabis in prima potione:ſi verò adhuc amplius purgare velis,epithymi tuſi ac cribrati drach.tres dabis.vitare tamen medicamenta oportet in quibus non magnum eſt id quod moleſtat.Cæterùm ſimplicius præparato ſero vti C oportet in corporibus mollibus,& in quibus euacuare & eluere ſolùm ea quæ in ventre ac inteſtinis hærent volumus,& in quibus inteſtinum exulceratur à quibuſcunque vulgaribus purgatoriis medicamentis, & in quibus bilis pura ventrem infeſtat,& in quibus inanes ventrem ad egerendum ſtimulant cupiditates, & in quibus periculum eſt renes aut veſicam aut vterum exulcerari:& in macilentis ac tenuibus,purgatione tamen egentibus. Maximè omnium autem ſero vti oportet in iis qui imbecillum ſtomachum habent,& tamen purgatione indigēt. His omni D bus exhibendum eſt ſerum,neque ſale neque alio quopiã medicato admixto. Sed & puero & mulieri & ſeni hoc ſerum citra omne periculum exhibetur,& in caniculæ æſtibus intrepidè datur:quanquam tunc temporis alia medicamenta ſuſpecta ſint. At verò fortiori ſero vti quis poteſt & ad corpora & ad vitia vehementioribus medicamentis egentia:præſertim ad inueteratas papulas, & varos liuidos,& vitiatos ſub cute humores,velut lepras & ſimilia.Item ad vlcera vetera & efferata,& ad vlcera capitis manantia,ac ſimilia. Ad oculos quoque aſſidua fluxione vexatos,& ad ſcabiem palpebrarum,& maculas ſolares in E facie.Poteſt & quis eo in longis febrium circuitibus vti, & in quibus periculũ eſt vt ex morbis in aquã inter cutē delabantur.Atque hæc quidem de ſero ſufficiunt.

De iis quæ iucunditatis gratia cum lacte coquuntur,ex Galeno, Cap. XCVII.

LAC cum aliquo craſſi ſucci edulio diutius coctum,flatuoſitatem deponit,& magis nutrit, & alui fluxionibus,& tenuibus ex capite in pectus deſtillationibus conuenit:ſed & in hoc conſiderandum eſt ne clam nobis alia quædam viſcera lædat. quorundam enim natura ab hoc F abhorret, & aliàs periculo eiuſmodi edulia non vacant. nam & iecur obturãt,& calculos in renibus generãt. Quæ autem cum lacte coquuntur hæc ſunt: amylum,ſimilago, alica,tragus,oryza,lagana,placentæque, & panes quidam neque probè aſſati,neque probè præparati,neque fermenti neque ſalis participes.

De lacte acido ex Galeno, Cap. XCVIII.

LAC acidum oxygala appellatum,dentes quidem nõ lædit qui naturali modo habent:qui verò frigidiores aut debiliores ſunt,velut ab aliis frigidis,ſic etiam ab hoc G læduntur. aliquando autem & dentium ſtupor inde oboritur.Et venter quidem frigidus non probè concoquit ſic acidum:qui verò moderatè habet,ægrè quidem ſed tamen concoquit. Qui verò calidiores æquo ſunt ventres, ſupra hoc quòd nihil læduntur, etiam cõmodi nonnihil ex eiuſmodi eduliis percipiunt.Atque tales ventres etiam per niuem circundatam perfrigeratum oxygala citra moleſtiam ferunt,niſi pectus frigidum fuerit,aut caput aut alia particula. Neque enim calidam & acrem ſeri qualitatem H oxygala habet, neque pinguem & calidam butyri: ſed ſolùm in ipſo reliquum eſt caſeoſum: vnde frigidum eſt & craſſi ſucci,& crudos humores generat, & in frigidioribus ventriculis etiam calculos in renibus gignit.

De primario lacte, Cap. XCIX.

PRimarium lac appellatur quod ſtatim à partu mulctum eſt:id calido cinere modicè calfactum, citra coagulum ſtatim coagulatur. veteres pyriaton hoc vocabãt, alii pyriephthon. Comeditur hoc ipſum cum melle:melle enim non addito,ægrius concoquitur,& craſſioris ſucci eſt,& tardius tranſit.

De lacte concreto ex Galeno, Cap. C.

QVidam lac etiam concretum exhibent, per coagulũ videlicet coactum,& ſero ablato, melléque addito: quidam verò etiam ſeri plurimam partem abſorbent, & contingit ſanè his ventrem magis aut minus ſubduci, pro abſorpti ſeroſi humoris quantitate.

De caſeo Galeni, Cap. CI.

CAſei omnes mali ſunt, excepto oxygalactino qui ex acido lacte fit.nullum enim laudare poſſum: omnes ægrè concoquuntur,acidum ructum generant,& flatu vētrem implent,improbè aluo ſecedunt, pituitam & æſtum ventri inducentes.Nam in præparatione ab amiſſo coagulo acrimoniam aſſumunt,& omnem humorem deponũt, præſertim inueterati,qui & acriores fiunt, & ſeipſis calidiores & æſtuoſiores,ſitímque amplius inducentes, & ægrius concoctiles,& peioris ſucci euadunt.Quapropter illud commodi quod craſſi ſucci edulia attenuantibus medicamentis admixta attrahunt & acquirunt,neque caſeus obtinet citra detrimentum. Maius enim ex ſucci malitia & æſtuoſa humiditate damnum accedit, quàm vtilitas ex craſſitudine attenuata emergat.Itaque fugiendus maximè talis caſeus qui penitus nihil boni in ſe habet:at verò recens caſeus appellatus oxygalactinus,omnium optimus cēſendus eſt.nam & in cibo iucundiſſimus eſt,& ſtomacho innoxius præ omnibus aliis caſeis exiſtit: minus ægrè concoquitur,& minus ægrè tranſit.neque verò valde craſſi ſucci eſt:quo crimine in commune omnes caſei ſunt infames.Inter reliquos porrò caſeus recēs melior vetere eſt,& mollis duriore,& rarus ac laxus valde denſo & coacto,& qui præcellentem dulcedinem habet ſalſo præſtat,& qui moderatè ſalſus eſt,potior eſt eo qui plurimum ſalis,aut penitus nullum ſalem accepit:iucundus iniucundo,aſſatus crudo præfertur.Caſeus coctus multo ſolidior eſt.ſunt tamen omnes mali.

Pharmacum ex caſeo vetere ad calloſas concretiones podagricorum, Galeni, Cap. CII.

QVVM arthriticus in ſella ad me delatus eſſet qui calloſas duritias in articulis haberet,ſtatim in mentē venit mihi vt pernam ſuillam veterem ſalſam coquerem, eiúſque decocto caſeum vetuſtiſſimum rigarem, ſubigerémque ac in pila probè vnirem, & duritiebus calloſis imponerem. quo facto ſponte rupta cute citra ſectionem, quotidie callorum particulæ emergebant.& quum commoditatem homo ille experiretur, talem de cætero ſibi parans caſeum adſeruabat, & inueterato vtebatur, atque ſic in eius vſu perſeuerabat.quin & alios ſimiliter affectos ex amicis ſuis medicamenti eius vim edocebat.

De efficacia recentis caſei foris adhibiti, Galeni, Cap. CIII.

REcens & humidus caſeus magnopere auxiliari videtur iis qui ſpumam argenti hauſerunt, ſiquis ipſum in cibo accipiat.Poteſt & vulnera crueta ſimpliciora glutinare in cataplaſmate impoſitus, ſuperimpoſitis foliis vitis,aut lactucæ,aut betæ. Caſeus autem oxygalactinus etiam magna vulnera glutinat:nam & diſcuſſoria vi participat.

De butyro, Galeni, Cap. CIIII.

BVtyrũ ex pinguiſſima lactis, præſertim bubuli, parte fit:cõcoctoria autem vim habet,modica quoque diſcuſſoria participans.Has vires tamen in mediis inter mollitiem ac duritiem corporibus exercet. nam vbi hæc fuerint inflammata concoquit ac facilè diſcutit: quare parotidas aurium, & bubonas inguinum abſceſſus ipſo ſolo ſæpe perfectè ſanauimus,puerilibus corporibus ac mulieribus affectis.Durorum enim penitus corporum tumores præternaturales butyrum diſcutere non valet. Idem reiectionibus ex pulmone,in pulmonis ac lateris affectio-

nibus magnificè confert cum melle datum, eáſque concoquit. Si itaque ſolùm delingatur per ſe, magis concoquit, minus educit: ſi verò vnà cum melle & amygdalis amaris, magis rurſum educit, minus concoquit.

De coagulo, Galeni, Cap. cv.

COagulum omne acrem & attenuatoriam vim diſcuſſoriámque & ſiccatoriam habet. Optimum coagulũ eſt leporinum. diſſoluit omne coagulũ cum aptis ad hãc rem medicamentis potum, ſanguinem in ventre in grumos concretum. Cætera quæ de coagulo à multis prodita ſunt, ſuperuacaneum adſcribere exiſtimo.

De felle, Galeni, Cap. cvi.

HVmorem qui in veſica bilis ſuſceptrice coaceruatur nunc fel ac bilem nomino, nonquã atram, ſed quam flauam appellant. Et eſt ſanè humor hic omnium animalitis humorum calidiſſimus. Differentiæ ſunt in ipſo plurimæ, tum iuxta naturam animalium, tum iuxta victum: nam pallidior colore bilis, moderatè calida eſt: ſubalbida verò, inquantum colorem exolutum habet, tanto caliditate inferior eſt. Flaua autem tanto calidior quàm pallida eſt, quãto craſſior & flauior exiſtit. Etenim flaua fit ex pallida amplius calfacta. Si verò adhuc amplius ſuper incaleſcat, ad atriorem colorem tranſmutatur. qui aliquando æruginoſus fit, aliquando cæruleus, interdum etiam ad iſatidis colorẽ tranſit. Itaque & tu colorem bilis expendes, vbi pharmacum præparas in quod fel recipitur. Fit & bilis differentia circa corpus ventium ipſa, prout ſubtili aut hebete ſenſu præditum eſt. Et ſuillum quidem fel omniũ aquoſiſſimum eſt, & propterea debiliſſimũ, exceptis agreſtibus ſuibus. Vtuntur autem felle ſuis domeſticæ ad vlcera aurium non contemnendo pharmaco, quo & tu vti poteris, ſi non aliud compoſitum adfuerit. Fel ouillum paulo acrius ſuillo eſt, atque eo adhuc magis caprinum. Conſimile huic eſt vrſinum & bubulum: taurorum his fortius eſt, ſed inferius hyænarum felle. Callionymi piſcis & ſcorpii marini ac teſtudinis fel hoc etiam ſuperant. Eſt & volucrium animalium fel omne acrius ac ſiccius quàm in quadrupedibus: ex volucribus, gallinarum ac perdicum fel in vſum medicum præſtat. accipitrum & aquilarum fel multùm acre eſt & corroſiuum. Has itaque vbi noueris fellis differentias, ſciuerı́ſque quæ affectiones magis, quæ minus ſiccatione opus habent, vix contingere poteſt vt circa curationem aberres.

De ſudore, Cap. cvii.

DE ſudoribus aliqui ſuperuacanea cõſcripſerunt, quæ per aliam materiam parabiliorem fieri poſſunt. Admiſcetur autem ſudor eorum qui in palæſtris exercentur, ſubſtrato pulueri, atque hoc paton *Græci* vocant: eſtque pharmacum diſcuſſorium. Itaque inflammatis mammis auxilium efficacius eſt ſolus is patos impoſitus. Si verò aridior eſt, Cyprino, aut (eo nõ præſente) roſaceo emollire ipſum oportet. Hoc pharmacum illitum, lac in vberibus redundans extinguit. Et ego ſanè aliquãdo ipſo in inguinum abſceſſu vſus ſum, & breui tumorem ſedatum vidi.

De vrinis, Cap. cviii.

VRina hominis ferè omnium aliarũ debiliſſima eſt, excepta ſuilla porcorum domeſticorum caſtratorũ. Vim habet extergendi, hominis vrina, ſiquod aliud vrinæ genus: quod ſatis indicant fullones, vnde & medici ad ſcabies ac lepras adhibent, vlceráque multa humiditate ſordéque ac ſpurcitia plena, ea perfundunt, idque multo magis ſiquid putredinoſum habuerint. Manãria item capitis vlcera & porriginem eadem fouentes curant. Nos autem abominati ſumus talia facere, quũ alia pharmaca ſint ad manum. Cæterùm vlcera in digitis pedum, præſertim ex offenſione, vbi non fuerint inflammata, etiam ego ſæpe vrina curaui: & ſanè iter facientibus ac peregrè proficiſcentibus linamentum vrina tinctum in vlcus impoſui, deinde forinſecus linamentum circundedi, & quoties meiere vellent, vrinam ad digitum demittere præcepi, & non ſoluere priuſquam exactè curati eſſent. Permiſi & ruri degentibus, non præſente medico, vlcera vrina perfundere, vbi in partibus infernis eſſent à pectore vſque ad ſummos pedes. At verò bibere vrinam in difficili ſpi-

A ratione quæ erecta ceruice contingit, quemadmodum aliqui prodiderunt, non eſt neceſſe, quum ſint plurima alia pharmaca quæ huic malo opitulantur. Et ſane quidam etiam pota vrina ab affectu non conualuit.

De ſaliua, Cap. cix.

SAliuæ vires diuerſas eſſe noſſe oportet, tum iuxta animalium ſpecies, tum prout ſingula ex his ſana ſunt aut morbida, prout comederunt aut ieiuna ſunt, potarúntque aut non potauerunt. quemadmodum enim vrinæ & fel & ſudores, ſic & ſaliuæ debiles quidem ſunt eorum qui ci-
B bum & potum ſumpſerunt: fortes autem & acres eorum qui ſitim nimiam itémque famem tolerarũt: medium locum occupant eorum quæ probè quidem concoxerunt, nondum autem cibum aut potum ingeſſerunt. Hac itaque ſaliua poſtremùm relata nutrices infantium impetigines curant, madefacto ex ea paruo digito, deinde loco perfricto: atque hoc aſſiduè faciunt. Sed & triticum quidam rurales manducant, & furunculis imponunt, qui ſic ex ſaliuæ viribus diſcutiuntur & citò concoquuntur. At verò iuxta omnem ſuam ſubſtantiam ſaliua, *ſiue ſputum*, hominis reptilium venenatorum generi maximè contraria eſt.
C Ego enim citra omnem incantationẽ ex ſolo ieiuni ſputo ſcorpium pereuntem vidi.

De ſtercore, Cap. cx.

STercus ſummam diſcutiendi vim habet. Humanum ob fœtorem abominamur: verùm boum, caprarum, ac canum (vbi oſſa comederint) neque fœtidũ eſt, & magna experientia commendatum non nobis ſolùm, ſed multis veteribus medicis exiſtit. Ego itaque mirandam vim humani itémque canini ſtercoris experimento cognoui.

De ſtercore canino, Cap. cxi.

D DIcendum autem primùm de canino ſtercore quo frequenter quidam ex præceptoribus noſtris vtebatur. dabat autem cani oſſa tantùm, biduò comedere, tertia die excretum ſtercus accipiebat, ſiccabat ac reponebat, & vſus tempore terebat. Vtebatur autẽ ad anginas, aliis huic malo commodis pharmacis id admiſcendo. Dyſentericis idem aridum tritum in lac per ſilices coctum inſpergebat, & præbebat, multos ita fallens. Hos itaque duos canini ſtercoris vſus multa experientia, velut mirabilis medicamenti, didicerat. Sed & in maligniſſimis vlceribꝰ parum de eo ſtercore addebat in pharmaca aliàs ad eiuſmodi
E vlcera commoda, & palàm fortius ſeipſo redditum pharmacũ videbatur. Quin & ſiquid diſcuti ac ſiccari opus eſſet, etiam illis medicamentis admiſcebat.

De ſtercore humano, Cap. cxii.

STercoris humani eiuſmodi experimẽtum habeo: Quidam faucibus aſſiduè inflammatis vehementer vexabatur, vt periculum ſuffocationis ipſi immineret: & ſanè venam ſecare propter periculum cogebatur. huic quidã obuiam factus promiſit ſe pharmacum daturum experi-
F mento conſtans, & vocari ſe iubebat ante venæ ſectionẽ, ſi rurſus fauces eſſent inflammatæ. itaque accerſitus, & illito pharmaco quodam celeriter hominem ſanauit, Erat autẽ pharmacũ ſtercus pueri aridũ, quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius ſtercus accepturus erat, velut idem ille medicus docebat, lupinorum eſu, eorum videlicet qui in frequenti cibi vſu ſunt, cum optimo pane. dabat & vinum bibendum vetus. omnia hæc moderata mole, vt probè cõcoquere puer poſſet. Tertia die excretum pueri ſtercus ſumebat, ſiccabat, ac vtebatur velut de canino ſtercore prædictum eſt.

G De ſtercore lupino, Cap. cxiii.

LVpinum ſtercus quidam colicis bibendum dabat, nõ ſolùm in exacerbationibus, ſed etiam in interuallis, ſi quidem citra inflammationem affecti erãt. vidique quoſdam nõ amplius morbo hoc correptos, & correptos etiã, non ita fortiter afflictos, neque frequenter. Sumebat autẽ & ille albius luporum ſtercus, quod ab oſſium eſu excreuerant. Sumebat autẽ quod nondũ in terrã cecidiſſet. nã in fruticibus ac floridis herbis hoc ſtercus ſæpe reperitur. Miratus ſum porrò de ipſo quòd etiam adalligatum ſæpe prodeſſet. Inuenitur & in ipſo quid ex oſſibus deuorati animalis, quod manducationem effugit itémque concoctionem: quod ipſum etiam tundens ac conterens, colicis

bibendum dabat, salem & piper aut tale quippiam admiscens odoris commēdandi gratia. Dabat autem cum vino substantia tenui, aliquando cum aqua. Quod verò lumbis ægri ex stercore adalligaretur, id ligamentum habere iubebat ex lana agni à lupo discerpti, aut si id haberi non posset, ex corio ceruino, & sanè tum lorum quod lumbis circundaretur, tum id in quo stercus inuolueretur ac contineretur, ex eo parare iubebat. Nos autem in ollulam argenteam stercoris lupini fabæ magnitudinem iniecimus & quibusdam experimenti gratia appendimus: & admirati sumus quum videremus manifestam opem inde eos consequi.

De stercore caprino, Cap. cxiiii.

STercoris caprini vsus frequentissimus est, acrem & discussoriam vim habet, induratis tumoribus conuenit, non lienis tantùm sed & aliarum partium. Itaque ego in genuū tumore inueterato & ægrè solubili, ipso vsus sum ex posca, cataplasmate parato ex ordeacea farina stercore admixto. & qui curabatur homo mirificè sanatus est: erat autem ruralis. nam mollibus corporibus pharmacum acrius est. Equidem vstum tenuiorum partium redditur. quare ad alopecias competit, & omnia quæ extergētibus indigent medicamentis: velut lepras, impetigines, & similia. quin & cataplasmatis ad parotidas & inguinū abscessus admixtum, discussorium existit. Medicus certè quidā ruralis ipso ad viperarum morsus, multóque magis aliarū bestiarum, vtebatur cum aceto, & valde multos seruauit. Idem ille etiam eiusdem stercoris pilulas ictericis ex vino bibendas dabat, & ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De stercore bubulo, Cap. cxv.

BOum stercora exiguam habent inter se pro pabuli ratione differentiam. nam & ipsa siccandi vim habēt: possident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariæ expertus hydropicos stercore bubulo oblitos ad solem exponebat, & multis opitulatus est. Accipiebat autem humidum adhuc vere quum boues herbam depascunt, & exiccatum reponebat. Vtebatur eodem & ad strumas: & ad omnes induratos tumores cataplasmatis modo imponebat.

De stercore ouillo, Cap. cxvi.

IDem medicus & ouillo stercore vtebatur ad verrucas, & specialiter myrmecias appellatas, thymos item vocatos, & clauos: aceto autē id diluebat. Sed & ambustorum vlcera ad cicatricem eodem perducebat, rosaceo cerato admixto.

De stercore columbino, Cap. cxvii.

COlumbarum foris victum quærentium stercore, velut calfactorio pharmaco, ego ipse sæpe ad multa vtor cum nasturtii semine, quod leuissimè tritum pro sinapi admisceo, in veteribus affectionibus rubificatione opus habentibus, qualis est coxēdicū morbus, hemicrania, cephalæa, vertigo, & inueterati dolores iuxta spurias costas aut scapulas, aut tendines, aut lumbos. Item renum, pedū, & articulorum, vbi callosæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De gallinaceo stercore, Cap. cxviii.

GAllinarum stercore vsus etiam ipse ad eos quibus strangulationis periculum ex esu fungorum imminebat: inspergebam autem ipsum tritum cyathis tribus aut quatuor poscæ aut aceti mulsi, & breui conspicuam opem senserūt. Paulo pòst enim pituitosum crassissimum humorem euomebant, à quo perfectè suffocationis accidens conquieuit. Medicus qui me hoc remedii docebat, etiam inueterato colico dolori id ipsum stercus ex vino mulso dabat. quidam & in angina bibendum præbent. est autem gallinaceum stercus debilius columbino: sed & hoc ex gallinis in agris victum quærentibus, & non inclusis, accipere oportet.

De stercore anseris, accipitris, ciconiæ, & terrestrium crocodilorum, Cap. cxix.

STercus anseris, accipitris, ciconiarum, & reliquorum de quibus quidam delirantes scripserunt, ipso experimento cognitum est inutile esse: terrestrium verò crocodilorum etiam ægrè parabile est.

Sordes ouium ex qua œsypus, Cap. cxx.

SOrdes quæ ouium lanis in nutritur, ex qua œsypus fit, concoctoriam vim similiter vt butyrum habet, & parum quid de discussoria. Œsypus, velut Dioscorides tradit, sic præparatur: Sumito lanas sordidas ex alis ouiū tortas, crispas, & molles, & calida aqua eluito, omni sorde ipsarum expressa: deinde ipsam loturam in craterē amplioris mittito, & alia feruente aqua affusa conturbato, ita vt poculo vel alio simili vase haurias, & ex alto violenter illidas donec spumescat: deinde aquam marinam, vel frigidam, illa non præsente, irrorato, & desidere sinito: atque vbi perfrigeratum fuerit id quod superstat conchula tollito, & in aliud vas mittito: & affusa modica frigida aqua, manibus subigito. Deinde diffusa aqua, aliam calidam affundito, & similiter vt prius conturbato, & aquam maris vel frigidam irrorato, & desidere sinito: atque vbi perfrigeratum fuerit, rursus id quod superstat conchula tollito, & similiter manib⁹ subigito. Rursúsq; tertiò calidā aquā affundito, & idem velut prædictum est facito, donec candidus & pinguis œsypus reddatur, & nihil impurum habeat, atque ita fictili inditum per dies aliquot in solem exponito & adseruato. Sed & omnia prædicta ad solem æstiuum facito. Sic enim commodior reddetur & albus, nihilque duri ac contorti habens, quemadmodum qui cerato aut adipe adulteratur. Facit ad vlcera sedis & vuluarum cum meliloto ac butyro, item ad plurima alia. Œsypus vstus fuliginem ex se reddit commodissimam ad erosos ac scabros oculorum angulos, & ad palpebras callosas & pilorum defluuio laborantes. Vritur autem in testa noua, donec in cinerem redactus omnem pinguitudinē deposuerit. Testa ipsa carbonibus imponitur, deinde exustum colligitur, teritur, & ad prædictos vsus adhibetur.

De carnibus, ex Galeno, Cap. cxxi.

NON omnes animalium carnes hominem alunt, sed aliquæ etiam sunt lethales: quædam verò non solùm vt cibus, sed etiam vt auxiliare medicamen assumuntur. & ex iis quæ alunt, non omnes eandem vim habent. Omnium quidem igitur eduliorum caro suilla maximè alit, boni succi est, & melius omnibus concoquitur, cum alias, tum ob similitudinem ad homines. Carnes bubulæ non modicum & ipsæ alimentum præbent, neque facilè transpirans, sanguinem tamen crassiorem quàm conuenit generant, & si quis natura atrabiliariorum habuerit temperamentum, affectu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti bubulæ carnis esu. Tales affectus sunt, cancer, elephas, impetigo, scabies, febris quartana, & quæ priuatim vocatur melancholia. Sed & lien quibusdam ex eius succo intumuit: vnde deprauatus corporis habitus & hydropisis sæpe insequuntur. Siccioris enim & multo calidioris temperamenti est bos quàm porcus. Cæterùm vituli carnes concoctu faciliores habēt quàm perfecti boues: sunt enim temperamenti humidioris. sic etiam hœdi capris præstant. Et capra quidem minus sicco temperamento prædita est quàm bos, sed homini ac sui cōparata, multùm euariat. Humidissimam autem & pituitosam carnem agni habent. verùm ouilla caro magis superfluitatibus redundat, & peioris succi est. Mali succi est caprina cum acrimonia, hircina autem pessima est & ad boni succi generationem, & ad concoctionem. Deinceps est arietina, deinde taurina. In omnibus autem his castratorum melior est. Vetustorum pessima est concoctu succo & alimento. quare & sues quauis humidum temperamentum habeāt, senescentes fibrosam & duram ac aridam & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Leporina quoque caro crassiorem sanguinem generat, sed melioris succi quàm bubula aut ouilla. Mali succi est & ceruina, duráque ac ægrè concoctilis. At verò asinorum syluestrium caro (nam & hanc quidam comedunt, velut domesticorum asinorū in Alexandria) crassissimi succi est, & ægerrimè concoquitur, & stomacho incommodat. insupérque esu iniucunda est, quemamodum etiam equina & camelina. nam & horum animalium carne, homines tum anima, tū corpore, asinini ac camelini vescūtur. Quidam etiam vrsinas car

nes edũt,& quæ his adhuc deteriores sunt,leoninas ac pãtherinas.quid verò attinet dicere de canibus, quorum catulos pingues plerique homines edunt? Horum omnium animalium carnes ſicciſſimæ natura ſunt,& acre alimentum corpori apponunt,& pro modo præparationum etiã magis aut minus nutriunt,& magis aut minus concoquũtur.nam quæ aſſatæ aut in ſartagine frictæ comeduntur, ſiccius alimentum corpori ſufficiunt:quæ coctæ, humidius:quæ verò conditæ ſumuntur,medium inter vtraque locum obtinent.Sed & harum ipſarũ nõ parua differẽtia eſt iuxta conditura modũ.quapropter vbi ſiccare corpus voles,ſicciorum temperatura animalium carnem dabis: vbi calfacere,calidiorum;frigidiorum item & humectiorum ſimiliter conuenienti proportione exhibebis.

De extremis terreſtrium animalium partibus, Cap. CXXII.

HÆC itaque in ſumma de terreſtrium animaliũ carne dixiſſe ſatis eſt.Verùm de aliis partibus conſequẽter quam vim habeant diſce.Extremas partes appellant in familiari vſu homines,roſtra,pedes,& aures: nam hæc minimè pinguedinem habent, minimè item carnoſam naturam.prædominatur autem in his neruoſa & coriacea ſpecies.Suntque hæ partes multo motu magis exercitatæ & propterea etiam viſcoſiores.Meritò itaque paucius nutrimentum corpori præbent, & ob viſcoſitatem facilius aluo ſecedunt.Præſtant autem pedes ſuilli roſtro, quemadmodum hoc auribus.Lingua laxioris & exãguioris carnis ſubſtantiam habet: venter verò adhuc laxior & exanguior eſt quàm lingua, & propterea etiam friabilior & concoctu facilior citra adiacentium inteſtinorum admixtionem.

De glandulis, Cap. CXXIII.

OMnes glandulæ hoc commune habent,quòd iucũdæ & teneræ edentibus appareant. Mammarũ verò glãdulæ quũ lac habuerint,etiã illius dulcedinis nobis quid repræſentant,maximè in ſuibus.Alimentum ex ipſis probè concoctis,ad carnium naturam propè accedit. Si verò defectuosè concoquantur, crudum ſiue pituitoſum humorem generant:& humidæ quidem glandulæ pituitoſum,ſiccæ crudum producent.

De teſtibus, Cap. CXXIIII.

EX glandulosis corporibus ſunt etiam teſtes. Suilli itaque & ouilli & hircini comeſti ægrè concoquuntur,& malum ſuccum gignunt, propter viroſitatem quæ in ipſis exiſtit.Quanto autem ſuilla caro aliis melior eſt,tanto teſtes probè concocti magis alunt. De cætero ſoli gallorum teſtes per omnia optimi & iucũdiſſimi ſunt,& bonũ alimentum corpori ſufficiunt,præſertim ſaginatorum.

De renibus, Cap. CXXV.

REnes palàm eſt mali ſucci eſſe ac ægrè cõcoqui,quãdo etiam in guſtu vrinæ qualitatem nobis repræſentant.

De cerebro, Cap. CXXVI.

PItuitoſius edulium cerebrũ eſt, craſſiq́ue ſucci,ac tardi tranſitus,& ægrè concoquitur,maximè verò ſtomacho incommodum eſt omne cerebrum. Quidam autem mollitiẽ eius decepti infirmis ipſum exhibent, quum fit præter alia etiã nauſeoſum. itaq; poti⁹ vbi vomere aliquẽ volueris ab accepto cibo,cerebrum ipſi pinguius conditum poſtremum exhibebis. Verùm vitabis ne cibum aperſantibus præbeas. At verò cum calefacientibus ac inciſiuis medicamentis præparatum, melius ſeipſo euadit.

De terreſtrium animalium viſceribus, Cap. CXXVII.

IEcur omnium animalium craſſi ſucci eſt,difficilis concoctionis,ac tardi tranſitus, præſtat ex ipſis non ſolùm ad voluptatem ſed ad alia quoque,porcinum,eorum vide licet porcorum qui ficubus aridis ſunt ſaginati, quod ie-cur propterea Græcis ſycoton, *hoc eſt ficatum*, appellatur. Lien mali ſucci eſſe creditur,vt qui atrabiliarium ſanguinem generet.Pulmo vtroque facilius concoquitur, quanto etiam rarior eſt:verùm multo minus quàm iecur alit. Alimentum igitur quod corpori inde accedit pituitoſius eſt,propter cartilagineum aſperæ arteriæ corpus in ipſo ſitum.At verò cor ægrè concoquitur ac tardi tranſitus eſt:

A ſi verò concoquatur probè,alimentum non modicum neque mali ſucci corpori exhibet.

De aluo,inteſtinis,ac vtero terreſtrium animalium, Cap. CXXVIII.

ALuus & vterus & inteſtina in terreſtribus animalibus duriora carnibus ſunt: propterea etiamſi probè concoquantur,non exquiſitum & inculpatum, ſed frigidiorẽ ac crudiorem ſanguinem gignunt.

De ſylueſtrium animalium carne, Cap. CXXIX.

B OMnium animalium per montes ac ſyluas victũ quærentiũ caro durior eſt,& pauciſſimæ pinguitudinis particeps: quapropter alimentum minus excrementitiũ ex ipſis quàm ex domeſticis animalibus corpori accedit.

De volucrium animalium carne, Cap. CXXX.

OMne volucrium animantium genus minus alimenti corpori ſuppeditat,ſi terreſtribus & maximè ſuib⁹ comparetur. facilior tamẽ concoctu volucrium caro eſt, maximè perdicis, & attagenæ, columbæ, gallinæque ac

C galli.Verùm turdorum & merularum,& paruorum paſſerculorum, item eorũ qui in turrib⁹ degũt,durior eſt:atque his amplius adhuc turturis & palumbi & anatis. Gallinarum carni ſimilis eſt phaſianorum, quãtum ad concoctionem &alimentum attinet,ſed iucunditate cibi præcellit. His durior eſt & magis ægrè concoctilis, ac fibroſior pauonis.In commune autem in omnibus volucribus animantibus, velut etiam in quadrupedibus id noſſe oportet:quòd caro creſcentium adhuc multo melior,eſt quàm decreſcentium:in vigore conſiſtentium medium locum

D obtinet.Mala item eſt caro vetuſtorum & infantium adhuc ſiue paruulorum.nam hæc mucoſa & humida & excrementis redundans eſt,& facilè aluo ſecedit: vetuſtorũ autem dura & ſicca,& neruoſa eſt,& propterea cõcoctioni reſiſtit.Atque huius memineris in vniuerſum de omnibus animalibus, Neque verò parua differentia eſt eorum quæ in ſtagnis aut paludibus ſiue paluſtribus locis degũt, ad ea quæ per montes ac ſiccos locos victum quærunt.Et enim iuxta locorum proportionem, carnes animaliũ aut ſiccæ & ſuperfluitatibus carentes,& concoctu faciles, aut

E contrà humidæ & ſuperfluo excremento refertæ & ægrè concoctiles redduntur.

De anſeribus & ſtruthocamelis, Cap. CXXXI.

HArum caro excrementitia eſt, & difficilius cõcoquitur quàm prædictarum volucrium: non tamen alas prædictis peiores habent.

De gruibus, Cap. CXXXII.

GRuum caro tota dura eſt & fibroſa, alæ verò adhuc carne ipſarum duriores exiſtunt.

F De partium volucrium animalium differentia, Cap. CXXXIII.

VIſcera in auibus eandem proportionem habent ad carnes,quam in pedeſtribus habere dictum eſt.Inteſtina verò omnium fermè ad eſum inepta ſunt: ventres verò eſiles ſunt & bene nutriunt:quidam ipſorum etiam in cibo iucundi ſunt; velut anſerinus, deinde gallinaceus.Aliqui falſò collaudant ſtruthocameli ventriculum,velut pharmacum concoctorium: alii multo magis prædicant præferũtque huic mergi vẽtrem.Verùm neque ipſi facilè cõcoquũtur,neque aliorũ ciborum conco-

G ctionem,velut pharmacum,adiuuant. Alæ in iuuenibus ac pinguibus volucribus optimæ:in macilentis contrà ac vetuſtis peſſimæ exiſtunt.Teſtes optimi gallorum præſertim ſaginatorum;atque adhuc magis eorum qui ex ſeroſo lacte cibos ſumunt.ſunt enim boni ſucci,probéque nutriunt,ac facilè cõcoquuntur.cæterùm alui excretionem neque proritant neque inhibent.Cerebrum porrò in volucrium genere lõgè præſtantius eſt quàm in pedeſtrib⁹, quanto ſanè etiam ſiccius eſt,præſertim auicularum montanarum.

H De ouis, Cap. CXXXIIII.

OVA gallinarum & phaſianorum meliora ſunt, deteriora anſerũ & ſtruthocamelorũ.Optima ad corporis alimoniã ſũt tremula appellata,Sorbilia min⁹ nutriũt, ſed facilius aluo ſecedunt.læuigant autem faucium aſpri-

tudines ex clamore,aut humoris acrimonia obortas.nam A affectis partibus obliniuntur & adhærēt velut cataplasma quoddam,& substantiæ totius lenitate asperitatem curāt. Eadem ratione etiam stomachi ac ventris & vesicæ asperitates sanant.Ouum in aceto coctum & comestum, ventris fluxiones resiccat.quòd si admiscueris ipsi quid ex medicamentis ad dysenteriam vel cœliacam affectionem commodis,deinde ad prunas in sartagine frixeris,& in cibo præbueris,nō parum ægris opitulaberis. Cōmoda ad hanc rem medicamenta sunt,vuæ acerbæ succus, & rhus B insperfus,& cinis cochlearum integrè vstarum, vinaceáq; vuarum,& myrti baccæ,ac similia.Oua cocta ægrè concoquuntur,tardi transitus sunt, & alimentum crassum corpori præbent.His autem adhuc magis tardi transitus sunt crassiorisq; succi,in calido cinere assata. Fricta pessimum ad omne alimentum præbent.nam in concoctione in nidorem transeunt,& crassum humorem gignunt,vitiosumque ac excrementitium.coctis & assatis meliora sunt quæ densata,vel(vt alii malunt)suffocata appellantur,cum oleo & garo,& vino modico subacta,& in duplici vase ad moderatè densam compagem cocta.quæ enim amplius spissantur,coctis & assatis similia euadunt.Idem facere oportet & in ouis quæ patinis infunduntur. nam dum adhuc succulenta sunt,patinam ab igne tolles.

Quorum vis medicamentaria,
Cap. CXXXV.

IN cœliacis ac dysenteriacis affectionibus ouum prædicto modo datum,commodum pharmacum existit.Cādidum & tenue in recentibus ouis leuissimum & omnis mordacitatis expers medicamentum est,non solùm oculis adhibitum, sed etiam aliis omnibus partibus leuibus D pharmacis indigentibus,velut sunt sedis & pudendorum vlcera,omniáque maligna,si ad ea quæ citra mordacitatem siccare illa solent,admisceatur,qualis est pompholyx & similia. Vitellus eandem facultatem habet, & propterea lenibus ceratis additur,ouis præcoctis aut assatis quāto autem ficciora fiunt, tantum de leniendi vi perdunt. Testæ ouorum vstæ medicamentum sanguinem sistens euadunt.

De alimento ex animalibus aquaticis,
Cap. CXXXVI.

E ANimalium in aqua degentium & genera multa, & species differentiæque plurimæ existunt. Hoc loco referētur, velut in superioribus fecimus,ea saltem quæ ad vsum medicum & ad sanitatem conseruandam assumuntur. In vniuersum igitur illud scire oportet,quòd optima caro est piscium in puro mari degentium, magisque vbi locus is ventorum procellis agitetur, & neque terrea, neque læuia littora aquam ambiant,sed arenosa aut aspera & lapidea.Si verò etiam ad aquilonares ventos loci cōuersi sint,multo melius est. manifestum est autem mare F mari præstare,in eo quòd aliud perfectè purum est, aliud magnos & multos fluctus excipit. nam pisces qui in eiusmodi mari degunt,quanto meliores sunt palustribus, tanto deteriores sunt iis qui purum mare incolunt. nam & ii qui in protecto & tranquillo mari degunt, peiorem carnem habent. At verò in stagnanti mari viuentium pisciū caro medium inter fluuiatiles & marinos locum obtinet. Recrementitia verè & multùm mucosa est caro eorum qui in limosa ac sordida aqua degūt. hac adhuc deterior est caro in stagnis degētiū.Si verò & parua sint stagna,ne- G que magnos fluuios suscipiant, neque fontes habeant,neque effluxum largum,multo sanè deteriores piscium carnes sunt.Si verò in totum nihil aquæ defluat,sed stagnum perpetuò stans sit,omnino deterrimæ.Cæterùm in paludibus & cœnosis locis degentium extremè vitiosa caro est. Porrò ex fluuiatilibus meliores sunt qui eiusmodi flumina incolunt,quorum velox est & multus fluxus. nam stagnantium fluminum pisces carnem habent concoctu difficilem,& bonum alimentum quampauciffimum habēt. pessimi autem sunt qui in ostiis fluminum degunt, quæ H sterquilinia,aut balineas,aut culinas,& vestium ac linteorum sordes expurgant,& siquæ alia sunt retrimenta vrbis quam præterlabūtur, & quæ in ipsa flumina expurgantur, maximè si populosa vrbs existat. Cæterùm & iuxta nutrimentum pisces meliores & deteriores fiūt. quidam enim herba & optimis radicibus abundant, & propterea meliores sunt:quidam & limosam herbam & radices mali succi edunt:& aliqui in fluminibus magnam vrbem præterlabentibus degentes,stercora hominum & quosdam consimiles cibos vorant,atque hi omnium pessimi,velut dixi, existunt:&,si paulo ampliori tempore mortui permanserint, euestigio computrescunt ac pessimè olēt.Suntque hi omnes esu iniucundi,& ægrè concoquuntur,& bonum alimentum paucissimum habent,sed non modicam recrementitiam superfluitatem,& vitiosum succum in corporibus eorum coaceruant qui ipsis quotidie vescuntur.

De cephalo, *id est mugile,* Cap. CXXXVII.

CEphalus maximè omnium piscium vtrisque aquis vtitur,fluuialibus & marinis.Qui igitur in mari versatur paruas & multas spinas non habet,iucūdiórque est,& pinguedine carens ipsius caro.Verùm in fluminibus degentes cephali, spinis referti sunt, & pinguē saporem habēt, esuque & concoctu deteriores sunt, stomacho incommodant,mali succi & virosi existunt.At verò sale inueteratus cephalus melior seipso euadit.

De lupo, Cap. CXXXVIII.

LVpus ex pelagiorum piscium numero est, *hoc est eorum qui in profundo mari degunt.* huius itaque caro velut reliquorum pelagiorum piscium, tenuiorem sanguinem generat:si verò ad flumina ascendat,cephalo similis euadit.

De trigla, *id est mulo,* Cap. CXXXIX.

EX pelagiis piscibus est & mulus qui existimationē apud homines reperit tanquā excellenter iucundus in cibo sit, habet autem duriorem omnibus pelagii generis carnem, non pinguē & friabilem: & propterea magis quàm alii pisces nutrit, vbi probè cōcoquatur. quidā iecur eius & caput voluptatis gratia magni faciunt. At verò muli qui carcinadas(*animalcula sunt hæc, valde minutis cancris similia colore fulua*)vorant, fœtidi sunt, & iniucundi, ægréque concoctiles,ac mali succi. Cognoscuntur hi ex odore & sapore.sed & siquis ventrem ipsorum discerpat, carcinadas in ipso inueniet. Quòd siquis in frequēti mulorum marinorum esu perseueret, hebetudinem visus incurret.

De piscibus petrosis, Cap. CXL.

PEtrosos & saxatiles appellant pisces,degentes vbi petræ sunt & littora saxosa.In hoc genere optimus censetur voluptatis gratia scarus,deinde merulæ & turdi, & postea iulides,phocæque ac percæ.Alimentum ex his nō modò cōcoctu facile est,sed & saluberrimum sanguinē generans,compage mediocrem.

De gobio, Cap. CXLI.

GObius,littoralis piscis est semper paruus manens,sicut etiam alii plures.optimus est & ad voluptatem & cōcoctionem,distributionémque in corpus,ac humoris boni generationē, qui circa arenosa ac petrosa littora capitur: qui verò in fluuiorum ostiis aut stagnis degit,neque similiter iucūdus est,neque boni succi, neque cōcoctu facilis: si verò aqua vitiosa sit,etiam in ipsa pessimus gobius euadit.Si iure albo decoctus sit donec flaccidus fiat,ius ipsius potum aluum subducit: assatus citra salem comestus promptitudinem egerendi inanem sanat.

De piscibus mollis carnis, Cap. CXLII.

EX piscium mollis carnis numero sunt aselli,murænæ, buglossæ ac passeres:& ex his aliqui in fluminibus & stagnis degunt,aliqui in mari.Et propterea aliquando iucundi & probè nutrientes reperiuntur, aliquando vitiosi & mali succi.

De piscibus duræ carnis, Cap. CXLIII.

EX duræ carnis piscibus sunt dracones,cuculi, scorpii, orphi,glauci,cōgri,phagri, amiæ, & parui thunni ac pelamides: qui ægrius concoquūtur quàm pisces mollis carnis,& crassum humorem generāt,& propterea fortiore ventre indigent ad concoctionem.

De piscibus testa intectis, Cap. CXLIIII.

BVccina & purpuræ & reliqua ostrea ac chamæ, ostracoderma, *hoc est testa intecta,* appellātur. his omnibus commune est salsum saporem & qui vētrem nostrū molliat,

liat,in propria carne habere: verùm in vnoquoque genere magis aut minus talis actio ineſt.Nam oſtrea ſiue conchæ inter alia molliſſimam carnem habent,& magis větrem ſubducunt.& quidam ipſa citra cocturam edunt.At verò paruæ chamæ,& purpuræ, buccinàque ac murices & ſimilia duram & ægrius concoctilem carnem habent, & minus quàm illa větrem ſubeunt.quemadmodum autem ægrè concoctilem carnē habent oſtracoderma duræ carnis,ſic etiam ægrè corruptilem habent:quapropter ex hiberi ipſa ſolent ſæpe iis qui ex humorum prauitate cibum in ventre corrumpunt.coquunt autē ipſa, & aqua iterum atque iterum diffuſa, donec ſalſa qualitas deponatur. ſic præparata etiam ventrem ſiſtunt. Si verò coquas, & primam aquam diffundas,deinde ſale aut magis garo condias,& ius bibendū præbeas, aluus bibentis multùm ſubducetur.

De cruſtatis *ſiue molli teſta intectis*, Cap. CXLV.

GAmmari,paguri,cancri,locuſtæ & ſquillæ, & quæcū que alia cruſta intecta, tenuem quidem habent ambiētem teſtam,verùm duram,minus ſuperioribus ſalſum ſaporem habent,habent tamen, eúmque non modicum. Omnia autē carnis duræ ſunt,ægrè concoquuntur,ſúntq; multi alimēti,præcocta videlicet.Horū caro velut etiā oſtreorū,ventrē ſiſtit,vbi præcocta ſalſum humorē in aquā depoſuerit.Sed & hæc ægrè corruptilem carnem habēt, ſimiliter vt duræ carnis oſtracoderma.

De piſcibus mollibus, Cap. CXLVI.

MOlles appellantur piſces,neque ſquamas habentes, neque cutē aſperā aut teſtaceā,ſed mollē. ſúntque tales,polypi,ſepiæ,loligines,& qui his ſimiles ſunt. Habēt autem carnē duram,ægrè concoquūtur,& ſalſum humorem modicū in ſe continent.Si tamen concoquantur, alimentum non modicum corpori præbent : plurimùm autem crudum humorem hi ipſi gignunt.

De piſcibus cartilagineis, Cap. CXLVII.

ASperam & nocte ſplendidam cutem hoc genus piſcium habet: quapropter aliqui à Græcis ſelachia appellata volunt quòd ſelas,*hoc eſt ſplendorem*,emittāt.Mollem in ſe carnem habent torpedo & paſtinaca, aluo moderatè ſubeuntem,& non ægrè concoquuntur, & moderatè quoque alunt.

De Echinis marinis, Cap. CXLVIII.

EChinos *ſiue herinaceos* marinos quidam ex vino mulſo præſumunt & garo, ſubducendi ventris gratia, ſed & patinas ex ipſis præparant . Referuntur autem inter edulia modici alimenti, & quæ mediam facultatē inter ſpiſſantia & attenuantia humores habent.

De ſalſamentis omnium animalium, pedeſtrium, volucrium , & aquaticorum,

Cap. CXLIX.

NON modica differētia ſalſarum carnium eſt, prout quædam ex ipſis ſaliuntur. nam adeo immutantur vt ſæpe animalis temperamento humidi caro ſalita longè ſiccior euadat quàm caro animalis natura ſicci nō ſalſa. Apta itaque ad ſalſuram ſunt animalium corpora quæ duras ſimúlque ſuperfluitate redundantes carnes habēt. quæ verò aut valde mollem, aut valde durum, aut ſiccū & ſuperfluitatum expertem corporis habitum habēt, ad ſalſuram inepta ſunt.Quēadmodum enim ſicca corpora ſalita coriis ſimilia euadunt: ſic valde humida diffluunt, & ſalis familiaritate colliqueſcunt. Itaque manifeſtū eſt quòd dura & neruoſa & velut pelliculoſa ac coriacea omnia,ſalita ægrè concoquuntur: quæ verò ad ſalſuram idonea ſunt,tenuium partium fiunt, & comeſta craſſos ac glutinoſos humores attenuant. Cæterùm vetera ſalſamēta omnia vitioſa ſunt.

De garo, Cap. CL.

GArum vim habet multùm calidam & ſiccam : & propterea quidam medici vſi ſunt ipſo ad putredinoſa vlcera. quin & dyſentericis & iſchiadicis per clyſterem infundunt.

De muria, Cap. CLI.

MVria ſalſorum piſcium,ſimiliter vt garum,putredinoſis vlceribus conuenit,& ad iſchiadas ac dyſenterias per clyſterem infuſum. Acrimonia enim ſua humores coxendicem infeſtantes attrahit, & per inteſtina euacuat.

A In dyſentericis autem putredinoſa vlcera abluit & ſiccat.maximè verò ſilurorum ſalitorum & mænularum muria ad talia medici vſi ſunt,& nos ad putredinoſa oris vlcera adhibuimus.At verò oliuarum colymbadum muria frequenter in dyſentericis vtimur , præmittimúſque eam hora vna antea quàm cruſtifica infuſa immittamus, ad vlcera videlicet præmundanda.

De adipe pinguedinéque ac ſeuo,

Cap. CLII.

OMnis pinguedinis vis eſt humana corpora humectā
B di ac calfaciendi : verùm ſingulæ inter ſe differunt, prout magis aut minus eas vires habent. Differt pinguedo à ſeuo craſſitudine: quapropter animalia tota natura magis terrea,ſeuum habent,velut humectiora pinguedinem. Et propterea adeps ſiue pinguedo facilè liqueſcit ab igne, non facilè autem congelatur : ſuum contrà non liqueſcit facilè, & liquefactum celerrimè congelatur, & multo durius adipe apparet. Humidiſſima omnium ferè animalium pinguedo eſt ſuilla,magis molliens ac concoquens oleo:quare cataplaſmatis inflammationum admi-
C ſcetur. Cæterùm iis qui in recto inteſtino aut colo morſum percipiunt,item in dyſentericis & egerendi cupiditate inani,caprinum ſeuum magis iniicimus, non quòd acrimoniam obtundat,ſed quòd congeletur ob craſſitiē. nam ſuillus adeps defluit velut oleum. At verò anſerinus adeps ſuillo quidem calidior eſt, & valde tenuiū partiū, & propterea infundimus ipſum iis qui in alto corporum morſum ſentiunt.nam partium tenuitate tota corpora penetrat, & omnibus mordentibus ſeroſis humoribus admiſcetur,& mordacitatem hebetat. Mediū inter ſuillum
D & anſerinum locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porrò taurorum ſeuum multo calidius & ſiccius eſt pinguedine ſuilla. Vitulinum inferius taurino eſt caliditate & ſiccitate. ſimiliter, hœdinum inferius eſt caprino ac hircino. rurſus hircinum inferius eſt leonino. maximè enim diſcuſſorium eſt leoninum , & tenuiſſimarum partium fermè præ omnium quadrupedum ſeuo. vnde tumoribus inueteratis induratis ; & contractis articulis adhibitum,validiſſimam vim diſcutiendi habet . Taurinū medium locum obtinet inter ſuillum ac leoninum,& pro
E pterea vtrique medicamentorum generi miſcetur, tum iis quæ induratis medentur, tum quæ inflammata concoquunt: quale eſt tetrapharmacum & regium appellatum. quidam viperarum adipem in principio ſuffuſionum cōuenire tradunt. Verùm vrſinum alopeciis prodeſſe verè ſcripſerunt.Quidam piſcium pinguedinem collaudāt ad ſuffuſiones & aurium dolores,aiúntque omnium piſcium adipem ad hæc pollere.Omnis adeps veteraſcens calidior ac tenuiorum partium euadit,ob id etiam magis diſcuſſorius. id quod omnibus veteraſcentibus contingit quæ
F nō putredo præoccuparit. Summa autem huius ſermonis in cōmune hæc eſt,cuius meminiſſe oportet. nēpe iuxta animalium temperaturā,ſemper differentias adipis ac ſeui in ipſis fieri.item iuxta differentiā generis.nam maſculum ſemper ſiccius & calidius eſt fœminino:mas autē caſtratus ſimilis eſt fœminæ. ita etiā omne iuuenile animal fœminæ aſſimilatur. Sic autem & ſylueſtre calidius eſt & ſiccius domeſtico.

De medulla, Cap. CLIII.

OMnis medulla vim dura & indurata corpora emol-
G liendi habet,ſiue muſculi,ſiue tendines,ſiue ligamenta, ſiue viſcera hoc modo ſint affecta. Optimā autē ſemper expertus ſum eſſe ceruinam,deinde vitulinam.taurorum & hircorū acrior eſt magiſque ſiccatoria,& propterea duritias in ſcirrhum induratas diſſoluere nequit. Cæterùm methodum reliquarū differentiarum , ex iis quæ de adipe relatā ſunt,coniectare potes.

De pulmone, Cap. CLIIII.

PVlmo agninus & porcinus vſti ac triti impoſiti,attritus calciamentorū ſanant. Vulpis pulmo ſiccatus &
H tritus paulatim potus,anheloſos ſanare creditur.

De capitibus, Cap. CLV.

CApita mænularū ſalſarū vrebat quidam,vtebatúrque ad rimas ſedis,& putreſcentes gingiuas , & ad gurgulionem induratum. Vis ipſorum ſiccatoria eſt non valdè

acris. alius quidam caput integrum leporis vrebat, & vtebatur ad alopecias cum adipe vrsino. Viperarum capita vsta in olla ad cinerem, deinde trita cum decocto lupinorum amarorum crassissimo, & temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum sistunt. Cinis ipsorum per se læuissimè tritus, & vt aridum collyrium adhibitus, hebetem visum magnopere corrigit.

De cornibus, Cap. CLVI.

Cornibus cerui ac capræ vstis sæpe vsi sumus ad illustrandos dentes. gingiuas quoque flaccidas adstringunt. Aiunt cerui cornu, si post vsturam lauetur, dysenteriam ac sanguinis sputum, & cœliacas affectiones sanare. Ictericis quoque vtiliter præbetur: datur omnibus duorũ cochleariorum mensura. Vstum & lotum collyriis ocularibus ad fluxiones oculorum destinatis admiscetur. Est autem horũ collyriorũ vis siccatoria. Capræ cornu ad pruritus facere aiunt, itémque ad scabiem, vlcera, affrictum.

De vnguibus, Cap. CLVII.

Quidam vngues caprarum vrunt, deinde cinerẽ aceto subigunt, & alopeciis illinũt. Sunt autẽ attenuatoriæ facultatis: alii suum vngues vrunt, & cinerem colicis in potu præbent: aliqui asinorum vngulas vstas comitialem morbum sanare aiunt, si assiduè bibantur. Easdem oleo subactas, strumas discutere. Cinerem quoque earundẽ cum muliebri lacte probè tritum, & in collyria redactũ, oculorũ cicatrices detergere, si cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum, Cap. CLVIII.

Impetiginem equorum aceto tritam ac potam, comitialem morbum curare aiunt: aliqui & ad omnis reptilis bestiæ morsum eadem vti iubent.

De lanis succidis, & puris, & vstis, Cap. CLIX.

Lanæ sordidæ ac succidæ appellatæ, vtiliter adhibẽtur ad contusas aut quomodocũque percussas partes, fomẽtis excipiẽdis aptæ: quanquã non desit & ipsis sua vtilitas ob sordium efficaciam. Quomodo autem ex iis œsypum parare oporteat, iam dictum est in hoc sermone secundo, vbi de ouiũ sorde tractauimus. Lanæ lotæ ad suscipiendas fomentorum humiditates materia apta existũt. Eædem vstæ vim habent acrem & calidam, cum quadam partium tenuitate, vt etiam humectas in vlceribus carnes celerrimè consumant. Cõiiciuntur & in pharmaca siccatoria. vruntur in fictile nouum missæ, operculo addito multa foramina habente.

De pilis vstis, Cap. CLX.

Pili vsti consimilem lanis vstis calfactoriam ac siccatoriam vim habent.

De ossibus vstis, Cap. CLXI.

Ossa vsta omnia discussoriam & siccatoriam vim habent: quidam tamen de hominum ossibus id maximè prædicant. Talum vtique suillum vstum deinde potũ inflationes ac tormina sanare prodiderũt. Et noui sanè ego quendam nostrorum hominum, qui ossa vsta potanda dabat, ignorantibus bibentibus quid potarent, ne abominarentur: atque sic in multis & morbum comitialem ac articularem curabat.

De pellibus & coriis, Cap. CLXII.

Pellis ouilla recens excoriata, flagris cæsis circundata, manifestè auxiliatur præ omnibus aliis auxiliis, vt in vna die ac nocte ipsos curet. concoquit enim & discutit suberuenta. Hyænæ pellem quidam domi repositam adseruant, & vsu expetente ipsam à rabioso cane commorsis circundant. nam proprietate quadam prohibet ne cõmorsus in aquæ timorem delabatur, sed & iam elapsis auxiliatur. Coria vetera, maximè solearum, vsta, cinere ipsorum trito insperso, attritus calceamentorum non inflammatos sanant. nam inflammatos exacerbant.

De ventriculo mergi, Cap. CLXIII.

Mergi ventrem torrefactum & sali modico admixtũ crudis bonam concoctionem facere tradunt.

De vulpibus, Cap. CLXIIII.

Quidam vulpes viuas in oleo coquunt, eóque articulares morbos sanant. Solia enim oleo calido replent, atque sic arthriticos totos insidere faciunt, & diutius immorari iubent. Maximè autem discussorium fit hoc oleũ, vt ad superficiẽ trahat in alto corporũ cõtenta, istícque dolores faciẽtia, aut ob substantiæ crassitudinem, aut ob frigiditatem, aut vehementem acrimoniam, aut ob flatuosum spiritum egressum non habentem. Ex hoc enim non solùm tumores in articulis ipsorum, sed etiam totũ corpus repletione affectum euacuari contingit, & propterea maxima vtilitas inde cõsequitur: nimirum quum causæ in articulis contentæ discutiantur, & nihil amplius affectis partibus influat, toto corpore à superfluitatibus liberato. At verò siquis improba diæta vtatur, affectio redire solet: non tamen ita vehementer velut antea. nam & antea, quũ illæsum ab eo affectu esset corpus, vitiosa diæta malum id induxit. Idem facit & hyæna tota oleo velut vulpes cocta.

De aranearum telis, Cap. CLXV.

Ranearum telas quidam scripserũt vlcera in superficie ab inflammatione asseruare.

De ranis, Cap. CLXVI.

Ranæ palustres coctæ, & modico sale ac oleo modico conditæ, magnam medelam afferunt à reptilibus venenatis commorsis, si ius ipsum in potu sumatur. Aliud. Rana in oleo cocta, & oleo pro fomento admoto, diuturni tendinum dolores sedantur. Idem oleum articularem morbum mitigat, & duritias emollit. Ranæ vstæ cinis membranæ cerebri sauciatæ, aut venæ ruptæ inspersus, sanguinis eruptionem sistit.

De Mustela, Cap. CLXVII.

Mustelam arefactã & potam, morbũ sacrum curare aiunt. Si tota viua vratur in olla, cinis eius strumas sanat cum melle, aut terebinthina, aut butyro impositus.

De terræ intestinis, Cap. CLXVIII.

Terræ intestina trita & neruis dissectis imposita, e uestigio mirabiliter auxiliantur, omnem quoq; ferri aut lapidis, aut alterius rei plagam glutinant, præsertim in neruosis & ægrè glutinum admittẽtibus partibus, aut naribus, aut auribus, & similibus. Oportet autem ea læuigare cum terra in qua reperiuntur, si non acrem aut salsam habeat qualitatẽ. Terræ intestina pota numero quinque aut septem, cum passo vrinam cient, & omne genus lumbricorum eiiciunt eodem modo pota, aut quocunq; velis. Verùm latum lumbricũ expellunt cum aceto mulso pota. Sed & morbum regium ægrè curabilem per vrinas expurgant, similiter cum passo septem numero pota, aut etiam per se, & cum myrrha troglodytide magnitudine ciceris. vtere confid enter. At verò in rosaceo cocta, aurium dolores sanant, oleo calido infuso. oportet autẽ terræ intestinorum drach. VI. esse, & rosacei lib. I. Dentium quoque dolores idem oleũ sedat, propinquo dolenti denti auri calidum instillatum. Eadem super prunas suffita dentium dolores sedant, ægro per infundibulum fumũ suscipiente ad dolentem dentem. Molares quoque quos tollere oportet, citra forcipem tollunt vsta trita, circũ dolentem dentem inspersa: prius tamen dentem exactè circumscarificare conuenit. Cinis eorundem in testa exustorum læuissimè tritus, & vt collyrium aridum admotus, incipientibus suffusionibus magnificè opitulatur. Auxiliatur idem palpebris in pilos eluxuriantibus, præeuulsis antea superfluis pilis, deinde insperso cinere in loca ipsorũ per specillum. prohibet enim pilorũ præter naturã regenerationẽ. Septem autẽ terræ intestina trita, ex vino mulso ad plures dies pota, calculos in vesica confringunt, & paulatim emingere faciunt. Rumpunt & internos abscessus, & ad excretionẽ deducunt septẽ aut nouẽ pota pro viribus, trita in aquæ cyathis tribus. Si verò quis ipsa trita in melle reposita asseruet, optimũ auxiliũ ad percussos à scorpio habebit. Neruorũ nodos, quos ganglia vocamus, eadem per se trita in cataplasmate imposita dissoluũt: itẽ mãmarum abscessus, per se cataplasmatis vice imposita: suppurant enim attrahũntque, & rumpunt, & ad cicatricẽ perducunt. Prosunt & erysipelatis vsta trita cum aceto illita. Podagrarum inflammationes soluunt trita cum melle, ad cerati crassitudinem, locis illita & tertia die soluta, locis rosaceo antea sublitis. sed & rosaceo cerato trita excepta, optimè pedum dolores mitigant. Cæterùm in capite non sinunt leucas, *id est vitiligines albas*, altius insidentes nasci, si fuerint consuetis medicamentis præadstrictæ,

& pili postea ex ipsis tritis cum vrina pueri illinantur. oportet autẽ in testa prius exurere ipsa,& sic in vrina vti. dato & hydropicis septem cum vino mulso: verùm exulceratæ vesicæ aut renibus, septem item dato trita cum sapa diluta. Strumas porrò paulatim minuunt viua locis adalligata,tot numero in pãniculũm illigata quot strumæ existunt. Sedant omnem capitis dolorem & hemicraniã trita temporibus illita. Subterranea autem sunt hæc terræ intestina: prodeuntia igitur & ad solem conspicua,tẽpestates ac pluuias significant.

De dracone marino, Cap. CLXIX.

DRaconis marini squamas vrito, & tenerrimè tritum cinerem sublinito,& turbatos ac hebetes oculos sanabis: item eos quibus animalcula velut culices,præ oculis volitare videntur.

De vipera, Cap. CLXX.

VIperæ caro comesta palàm calfacit ac siccat.Oportet autem capite & cauda amputatis ipsam excoriare,& omnia interanea eximere,aquáque triplici carnem eluere:deinde in aqua velut anguillam coquere, addito marrubio,& anetho modico, paucóque oleo. atque vbi iam cocta fuerit,moderato sale condire,& edendam præbere, itémque ius absorbẽdum.Quòd autem viperæ carnes sic comestæ purgent per cutem totum corpus, ex iis cognoscere licet quæ quum adhuc iuuenis essem expertus sum. Homo quidam elephantiasi correptus abominabilis erat & graueolens:itaque casa prope vicum extructa in ipsa degebat. Metebant autem in vicino messores quibus vinum in amphora apportabatur: vbi ergo tempus bibendi adesset,messores vinum in craterẽ effundebant, atque sic mortua vipera simul excidebat.Itaque plenum humanitatis opus se facturos rati,vinum ægrotanti elephantiaco largiuntur:melius enim esse iudicabant ipsum mori, quàm talem viuere vitam. verùm is epoto vino mirabili modo sanatus est: etenim vniuersa eius tumescens cuticula,velut ostreorum tectorium decedebat, & quantũ eius reliqui fieret,satis molle apparebat.velut in locustis ac cãcris videre est,vbi testam exuerunt.Quin & in aliis plurimis consimiliter accidisse,veteres memoriæ prodiderũt. Et nos multos ex viperis curatos vidimus: vnde etiã theriacæ ipsas miscemus.

De herinaceo marino, Cap. CLXXI.

HErinaceus marinus comestus superiori ventriculo conducit,& cibos auersantibus appetẽtiam excitat. Vrinam laxat idem vesicam expurgans,vnáque aluum leniter emollit.

De herinaceo terrestri, Cap. CLXXII.

HErinacei terrestris caro siccata & paulatim pota,elephãtiacis auxiliatur,& vitiato corporis habitu præditis, conuulsisque ac nephriticis, insupérque aqua subter cutem laborantibus: habet enim vim discussoriam ac siccatoriam.sed & iecur ipsius sole siccatum ac potum elephãtiacis opitulatur. Cæterùm vtriusque herinacei,terrestris ac marini vstorum cinis extersorius est ac discussorius,& carnem consumit: quapropter & vlcerum superexcrescentem carnem demolitur ac compescit,& sordida vlcera expurgat. verùm herinacei terrestris vsti cinis pice liquida exceptus alopecias sanat: eiusdem cinis potus cũ vino mulso calculosos renes sanat,& aquam inter cutem. Bibitur cineris cochlearii dimidii mẽsura. Omnem vrinæ difficultatem ex quacunque causa obortam soluit herinaceus, si intestina ac interanea ipsius suffiantur, ægro vndiquaque cooperto:celerrimè enim sic malũ soluitur. Ad hanc rem interanea inueterata esse oportet, & sicca asseruata:quibus non præsentibus caro aut pellis sicca suffienda est. Multam vrinam cient interanea sicca trita pota,quantum tribus digitis apprehendi potest,ex vino. Eiusdem caput vstum & cum adipe vrsino illitum,nõ modò alopecias persanat,sed etiam pilos ex cicatricibus producit. Corium autem vstum itidem cum adipe maximè vrsino illitum, similiter alopecias sanat. Totus porrò terrestris herinaceus viuus in oleo ad mollem ac lentum ignem coctus diutiusculè,oleum ex ipso coxendicum dolores veteres illitũ sanare facit. Fit ex ipso & psilothrum pilis denudãdis hoc modo:Herinaceum viuum in ollam densissimum operculum habentem,& duodecim sextarios capientem mittito, & ad ipsum olei sextarios sex tantùm affundito,& ollæ osculum diligenter gypso oblinito,vt nullatenus transpirare possit: deinde ad dies quadraginta ad solem sub caniculæ æstibus exponito: pòstea apertam rudicula noua diligenter agitato, & mox excolato per panniculũ vtitor.Illinatur ex eo locus in sole,& diu confricetur donec exsudet, postea aqua dulci affusa prolue.Cauendum autem ne alios locos contingat, quos depilare nolis.

De Hippocampis marinis, Cap. CLXXIII.

HIppocampi marini & assati comesti, & morsui impositi, à carne rabioso commorsos sanant: verùm cum aceto mulso & melle ipsos conterere oportet.

De Cantharidibus, Cap. CLXXIIII.

CAntharidum magnificum experimentum habemus ad scabros vngues. extrahunt enim ipsos commodis medicamentis admixtæ: miscentur autem aliis erodentibus cõpositionibus,& excoriatoriis leprosorum.Quidã ex præceptoribus nostris in pharmacũ vrinam ciens parum de cãtharidibus addebat,reiectis alis ac pedibus.Ad hos vsus cõmodiores sunt (velut ego expertus sum) quæ in tritico reperiuntur,& virgulas transuersales melini coloris in alis habent. Magis autem adhuc idoneæ fient, si viuas ipsas in vas fictile mittas: deinde osculo vasis rarũ linteolum obducas,deinde acetum in olla feruefacias, & vas cantharidum inuersum supra ollam detineas,ita vt vaporem ab aceto elatum,per linteolum cantharides excipiant, donec emoriantur.

De cancris fluuialibus, Cap. CLXXV.

CAncros fluuiatiles crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe,& omnis reptilis morsum curabis,& præsertim scorpii plagæ medeberis. & eum qui poto lepore marino iam perit,statim restitues. Manifestum autem est quòd internam eius carnem cum lacte terere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthisicis contabescẽtibus: itémque iure albo cocti & comesti,absorpto insuper iusculo.Cæterùm cinis cremati cancri similiter vt alia vsta,siccat:verùm quadam totius substantiæ proprietate, ad rabiosi canis morsum efficax est, tum solus, tum multò amplius gentiana & thure additis: ita vt sit thuris pars vna,gentianæ quinque, cineris cancrorũ partes decem. Vsi sumus autem vstis aliquando quidem alio modo,ferè tamen quomodo præceptor noster vtebatur. Patinam habebat is ex ære rubro,in quã viuos cãcros missos vrebat,lignis vitis maximè subiectis,donec ad cinerẽ redigerentur, vt cõmodè teri possent. atque sic habebat semper præparatum domi suæ pharmacum. Vrebat autẽ ipsos cancros mense Augusto sub caniculæ æstibus luna decimaoctaua. Ex eo verò quotidie à rabido cane cõmorsis dabat vsque ad quadragesimum diem cochlearium satis amplum in aquam inspergens.Si autem non à principio,sed post aliquot dies à morsu cõmorsi curam suscipiebat,bina cochlearia quotidie dabat, vt quadraginta dierum exhibitio expleretur. Vtebatur verò & ad vulnus ipsum medicamento ex brutia pice, in quod recipiebat picis lib.I.aceti acerrimi sextarium I.opopanacis quadrãtem.Porrò cinere cancri fluuiatilis vsti melle addito, plãtas pedum à frigore ruptas, & digitorum rimas sanabis. Eodem etiam maligna & cancerosa vlcera curabis.

De carabo *siue locusta*, Cap. CLXXVI.

LOcustæ testam vstam ac tritam cum meraco bibendam dato, & alui infernum fluxum compesces. Expurgat eadem & calculosos renes,multam arenosam vrinam deducens.

De testibus castoris, Cap. CLXXVII.

CAstoris testes castorium appellant, celebre & multi vsus medicamentum: hic in vniuersum vim eius referemus, ad quam siquis respiciat,particulares vsus sibiipsi exquirere poterit.Calfacit itaq; & siccat,éstque multùm tenuiũ partium medicamentum, siue quis humido corpori adhibeat egenti siccatione, siue frigido indigo caliditatis,siue iis qui ex repletione conuelluntur: vbi eã quæ præter naturam in neruis cõtinentur euacuare oportet, magnam quidem vtilitatem ex se ostendit, & nullã

parti vllum aliquod detrimentum affricat, præsertim si homo non vehementi aliqua febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob crassorum ac viscosorum humorũ multitudinem, commodissimum est potum. vtile est & singultui, ex humorum frigidorum ac viscosorum copia osculo ventris infarta oborto. Si verò ex siccitate, aut immodica euacuatione, aut acrium humorum mordacitate, singultus aut conuulsio oriantur, castorii vsum velut infestissimum fugere oportet. Sed & febrientibus non adeò calida febri, sed, vt ita dixerim, tepida (velut in altiore sopore ac lethargo fieri solet) valde multis castorium exhibuimus cum pipere, vtriusque cochlearium ex aqua mulsa: & nemo ex ipsis vlla parte læsus est. At verò in lethargicis ac alti soporis febribus, castorium rosaceo dilutum capiti imposuimus ac ceruici. Ad suppressos autem menses ob copiam ac crassitiem sanguinis, sanguine à talo moderatè detracto, cochlearium castorei cum pulegio aut calamintha exhibui, cognouíque medicamentum ipsum purgationẽ menstruam ciere. Eiicit & secundas detentas & morantes, similiter cum aqua mulsa potum. Inflatos ventres & torminosos propter crassum ac flatuosum spiritum conclusum, ex posca potum sanat. Datur & orthopnoicis, *id est recta ceruice spirãtibus*, cum aceto mulso aut posca. Suffitur & in carbonibus, hiante ægro & vaporem excipiente.

De canis fluuiatilis testibus, Cap. CLXXVIII.

CAnis fluuiatilis testes ad eadem commodi ad quæ castoris testiculi existunt, sunt tamen debiliores. eiusdẽ canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorũ morbum egregiè mitigat.

De canis terrestris catulo, Cap. CLXXIX.

CAtulus canis terrestris probè saginatus iuxta ægrum acclinatus, siue stomacho, siue alia interna parte ægrotet, morbum eximit ac sanat, affectu in ipsum transeunte. Aiunt eundem mortuum diligenter sepeliri oportere.

De cygni pullo, Cap. CLXXX.

CYgni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionem medetur.

De buccinorum testis vstis, Cap. CLXXXI.

BVccinorum testæ vstæ vim multùm siccatoriam habent: vnde commodis medicamentis admixtæ inflãmationes induratas discutiunt. Consimilem vim habent purpurarum ac ostreorum testæ.

De galerita volucre, Cap. CLXXXII.

COrydalus *Græcis* appellatur, *& Latinis galerita*, volucre animal paruũ, quod sæpe iuxta vias videmus: id simplici iure coctum ac comestum colicis prodest. Oportet autem assiduè & frequenter id edere, vnà cum iure. nam vtilitatem ex ipso sæpe expertus sum. Habet autem eminẽtiam quandam in capite velut cristam, ex pinnis spõte naturæ productam.

De cochlea terrestri, Cap. CLXXXIII.

COchlea terrestris duram carnẽ habet, & propterea comesta ægrè concoquitur: verùm iusculum ipsius coctæ ex aqua & anetho, oleóque ac garo, aluo secedit, si potetur. Si verò prima & secunda aqua in qua coquitur diffusa, in tertia coxeris donec exactè flaccescat, & in fluxione ventris exhibebis, ventrem sistet. At verò cochlearum humiditas sola per se citra carnem accepta, (vocant autem eam ipsam cochleæ mucũ) & thuri admixta, aut aloæ, aut myrrhæ, aut aliquibus ex his aut omnibus, donec cerati crassitudinem habeat, pharmacum euadit glutinatorium, & submuscosos aurium tumores probè siccat. Glutinat item ac siccat oculorum fluxiones fronti impositum. Quum itaque multum eius muci colligere voles, carnem ipsarum stilo perforato: non modicam enim humiditatem emittunt, præsertim si nõ ante multos dies captæ fuerint. Hæc autem humiditas palpebrarum pilos reglutinat. Ego autẽ aliquando in agro cuidam neruos sauciato vnà cum tendinis contusione, carnem cochlearum imposui cum farinæ polline qui molendinis adhæret, tritam, & citra inflãmationẽ vulnus glutinatũ est. Erat autem homo duræ carnis. Quòd si ad manum sint, præstat admiscere in talibus myrrham, aut thus, aut resinam frictam leuissimè tritam. Cæterùm caro ipsa in pila prius contusa, deinde trita & imposita, omnes partes superfluam humiditatem habentes siccat, vt etiam hydropicis prosit. Sed & vnà cum testis suis tritæ cochleæ ventri vniuerso hydropicorum imponuntur, & super articulorum tumores in arthriticis. & appositio quidem ipsarum difficulter auferri potest, verùm multùm siccat, & sanè sinendæ sunt donec sua sponte decidant. Idem facere expedit & in tumoribus ægrè solubilibus, ex plaga aut contusione factis in auribus. nam omnes hos exsiccat, etiãsi viscosum & crassum in alto contineatur. Integræ porrò cochleæ vnà cum testis vstæ, galla omphacitide ac pipere admixtis, magnopere prosunt dysenteriis in quibus vlcera nondum sunt putredinosa. Oportet autem esse piperis partẽ vnam, gallæ duas, quatuor cineris cochlearum. quæ omnia exactè læuigata ac mixta, reposita seruabis, & vsu expetente cochlearii pleni mensuram obsoniis insperges, aut cum aqua calida aut vino bibendam dabis. Citra verò vllam admixtionem ipse cinis cochlearũ vstarum siccãdi vim habet, cui & quiddam caliditatis propter vsturam inest.

De mænulis, Cap. CLXXXIIII.

MÆnulæ salsæ caput vstum, excrescentes in vlceribus carnes, maximè in dentium gingiuis reprimit inspersum, & callos eximit quos clauos vocãt, & extuberãtes sedis eminentias tabefacit ac consumit.

De torpedine, Cap. CLXXXV.

TOrpedo viua apposita diuturnum capitis dolorẽ depellit, & prolabentem sedem intrò pellit. mortua verò, aut omnino non, aut modicè hæc facit.

De asello marino, CLXXXVI.

ASellus marinus aqua coctus cum anetho & modico sale conditus oleóque pauco, omnem interaneorum morbum sanat, maximè alui ab acribus humoribus infestatæ.

De ostreorum testis, Cap. CLXXXVII.

OStreorum testæ omnes læuissimè tritæ & ad puluillũ redactæ, vlceribus malignis conueniunt, & præsertim in vlceribus corrodẽtibus labiorum optimum pharmacum sunt, citra mordacitatem ad cicatricem perducentes: participes enim sunt facultatis adstrictoriæ, per quam duræ ac terreæ existunt: eam autem per vsturam amittũt. Eædem cum aceto aut posca aut vino mulso tritæ, putredinosis cõmodæ fiunt, pro habitu videlicet ægroti, conueniente humore admixto. quòd si vratur ostreorum testa, tenuiorum partium euadit quàm buccinorum testa: nam & minus durum est ipsarum corpus. Si verò lauetur hic cinis, commodus fit ad humectiora vlcera explenda, & ad cicatricẽ perducenda. Atq; ego sanè ostreorum testa hoc modo præparata semper vtor, ad cauitates ac fluxiones diuturnas & ægrè carnem recipientes, etiamsi fistulosæ essent ac profundæ. Circumpono autem eam forinsecus cum adipe suillo vetere, & in ipsum sinum quid indo ex iis quæ talia carne replere solent: quale est pellucidus lapis, specularis appellatus. quin & dentes ostreorum testa illustrat, velut etiam buccinorum, & purpurarum, non solùm vi extersoria, sed etiam substantiæ aspritudine. quapropter nõ est necesse ad hanc rem ipsas valde læuigare. eædem lotæ ac tenuissimè tritæ humore flaccida vlcera exsiccant.

De purpurarum testis, Cap. CLXXXVIII.

PVrpurarum testæ cum aceto potæ lienes tumentes sanant: suffitæ verò vteri strangulatus curant, & secũdas morãtes detrahunt. Vstarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De squatina marina, Cap. CLXXXIX.

SQuatinam marinam vstam crassioribus corporibus in balineo inspergito.

De sepia, Cap. CXC.

SEpia suffocata in aceto, si cum oleo acetum bibendũ dederis, eum qui hippocampi marini venenũ sumpsit seruabis. Testa sepiæ extersoriam & siccatoriam vim habet, éstque tenuiũ partium. quapropter vsta vtimur ad vitiligines, maculas solares, ac lentigines, & scabiem. sed & sale ammoniaco admixto, oculorum vngues exterit. Eadem non vsta, dentes illustrat, & affricta oculorum

cicatrices deterit,& vlcera in ipsis ficcat.Magnas quoque palpebrarum afpritudines, fycofes *Græcis* dictas, cõfumit.

De Scinco, Cap. cxci.

SCinci circa renes partes, ad tentiginem pudendorũ ciendam bibuntur.Neque aliud magis contrariũ huic facultati deftruendæ videtur quàm lactucæ femen ex aqua potum.Quidam etiam lenticulæ decoctum cum melle potum tentiginem fedare tradunt.

De Tellinis, Cap. cxcii.

TEllinarum falfarum vftarum cinis cum cedria adhibitus,fuperfluos palpebrarũ pilos renafci prohibet.

De cicada, Cap. cxciii.

CIcadis ficcis quidam vtuntur in colicis affectionibus, cum pari numero granorum piperis,exhibéntque aut tres,aut quinque,aut feptem,tum in interuallis,tum in exacerbationib⁹. Alii toftas in veficæ dolore,ac calculofis, edendas præbent.

De hyæna, Cap. cxciiii.

HYæna viua in oleo cocta, velut de vulpe dictum eft, oleum difcufforium efficit arthriticis vtiliffimum. Vfus fiat velut de vulpe indicauimus.

De hirundinibus, Cap. cxcv.

HIrundinum vftarum cinis cum melle illitus, anginã fanat, & omnino omnes affectiones quæ in faucibus ac gurgulione cum tumoribus fiũt. Quidam & ad acuendum vifum cinere vtuntur, collyrii ficci modo adhibentes.

De electione optimorum medicamentorum, Cap. cxcvi.

AGaricum præftat quod ftrias rectas habet.

Acaciam eligito fuluam & odoratam.

Aloem elige puram,non lapidofam,valde fplendidam, denfam, fubflauam,friabilem,hepatis colore,facilè liquefcentem, odoratam, amaritudinis intenfæ. Nigra verò & valde dura reprobatur.

Amomum elige recens & album aut fubruffum, non coactum,fed folutum & diffufum,femine plenum fimili racemulis,valde graue & odoratum,non cariofum,acre & guftu mordax, colore fimplex,non varium. Adulterant quidã id amomide fimili exiftẽte. Sẽper autem fragmenta reprobanda funt,electis ramis perfectis ab vna radice.

Ammomiacum thymiama eligendum eft non lignofum,granis thus referens,purum,denfum,nihil fordium habens,caftorei odorem præ fe ferens,guftu amarum.

Afpalathus,bonus eft grauis,& poft decorticationem fubrubet,aut purpuram referens,denfus,odoratus, faporis amari.

Abfinthium,melius eft quod in Ponto & Cappadocia nafcitur.

Bitumen,optimum eft purpurei coloris, fplendidum, intenti ac grauis odoris.Nigrum autem vitiofum eft. nã pice admixta adulteratur.

Bdellium præftat guftu amarum, colore glutinis,pingue in altum, & facilè molliri potens,non lignofum,non fordidum,iucundi odoris in fuffitu, & vngui fimile aromatico,onychi appellato.

Elleborum nigrum eligito probè coaltum,tenuem habentem medullam,acrem guftu ac feruidum. talis eft qui in Helicone prouenit ac Parnafo & Anticyra.

Elleborum album elige moderatè extentum,& album fragilémque ac carnofum,non acuminatum & iunceum, aut puluerulentam lanuginem remittentem dum frangitur,quique medullam tenuem habeat,guftu feruido non valde neque aceruatim faliuam attrahentem: qui enim talis nõ eft,fuffocatori⁹ exiftit.primas obtinet Cyrenaic⁹.

Euphorbium elige pellucidum & acre.

Vifcũ,optimũ eft recẽs,coloris praffini intrinfecus,foris fubflauum,nihil afperum aut furfuraceũ habẽs. colligitur ex quercu,malóque ac piro, & aliis arboribus.

Gluten pifcium bonum eft non glaucum, fubcraffum, non fcabrum facilè liquefcens.

Calamus aromaticus bonus eft fuluus,dẽfis geniculis, & qui in multas fciffuras & fegmenta affulofè frangitur,fiftula telis aranearum repleta,fubalbidus,in manducando vifcofus,adftringens,& fubacris.

A Cardamomum,optimum eft quod ex Armenia affertur.elige quod ægrè frangitur,plenum & conclufum.

Cafiam elige fuluam,boni coloris, corallium referentem,arctam valde,longam,craffam,fiftulis plenam, guftu mordacem, & adftringentem cum quodam aromatico feruore,vinum redolentem; verùm purpurea & craffa,zigir appellata,rofam odore referens, ad medicũ vfum maxime apta eft.

Cera,optima eft fubpinguis,odorata,pura,Pontica.

Glutinum quod aliqui xylocollam vocant,optimũ eft B Rhodianum, eftque albũ & pellucidum. nigrũ verò deterius eft.

Gummi elige vermiculatum,vitriforme, pellucidum, non lignofum.ab eo proximum eft album: refinofum verò ac fordidum,inutile eft.

Coftus, optimus eft Arabicus, albus exiftens ac leuis, plurimum habens & iucundum odorem.fecundum locũ obtinet Indicus,denfus exiftẽns ac leuis & niger velut ferula. Tertius eft Syriacus,coloris buxei, odore nares percellens.Optimus eft recens, albus,plenus ex toto, denfus, C ficcus,teredinem nõ fentiens,guftu mordax ac feruidus. Quidam adulterant ipfum helenii radicem admifcentes. facilis eft cognitio: nam helenium linguam non feruefacit,neque odorem intentũ &nares percellentẽ exhibet.

Crocus optimus Corycius eft, recens ac boni coloris, parum albedinis in capreolo habens, oblongus, integer, probè coaltus,plenus,non friabilis,non pinguis, & tamẽ in attritu digitos facilè tingens, non cariofus, impetuofi odoris,& acris.qui enim talis non eft,aut vetuftus eft,aut D maceratus.Quo verò facilè teri poffit,in fole ac fictili nouo ficcare oportet.

Crocomagma fic præparatur:Croci drach.centum,rofarum ficcarum drach.L. amyli drach. L. myrrhæ troglodyticæ,gummi vtriufque drach. L. vino odorato terito, & paftillos formato,eifque in vmbra ficcatis vtitor.

Cyperi radix optima eft quæ grauiffima & denfa ac plena,ægrè friabilis,afpera,odorata, cum quadã acrimonia.

Thus primas obtinet mafculum,rotundum, nõ fectũ, album,& vbi incifum eft,intus pingue. Adulteratur refi- E na pinus aut gummi.facilis eft cognitio.

Thuris cortex præftat craffus ac pinguis,odoratus, nõ fcaber aut pelliculis refertus: adulteratur cortice ftrobili aut pini admixto.deprehenditur id igne: alii enim cortices fuffiti fumum edunt,verùm hic ardet odore iucundo velut thus.

Malabathri folium bonum eft recens, in nigrore fubalbidum,non friabile,integrum,odore nares percellens, & dum diluitur odoratum,nardum fapore non falfuginẽ referens.quod verò in tenues partes contufum cariofum F odorem repræfentat,vitiofum eft.

Medulla optima eft ceruina, deinde vitulina, poft taurina. Bona eft quæ æftate accedente ad autumnum colligitur: aliis enim temporibus cruenta veftigia in ipfa reperiuntur. curatur ad repofitionem, recens mollitur aqua affufa,deinde per linteum excolatur. rurfúfque lauatur,donec aqua pura fiat, poftea in duplici vafe liquatur, fordibus innatantibus penna ablatis: poftquam autẽ con gelata fuerit,in fictili nouo reponitur, derafa diligenter fæce quæ poft liquefactionem & excolationem fubfidet.

G Panacis radices meliores funt ficcæ & albæ extentæ, & incorrofæ,guftu feruidæ,& aromaticæ.Succus panacis cõmodus eft guftu amariffimus, forinfecus viridis, intrinfecus albus,pinguis,citò folubilis,grauis odoris, & guftu calfaciens.

Myrrha,primaria eft Troglodytica, fubuiridis & pellucida,odorata, acris:quæ verò colore picea eft,inutilis exiftit.

Stacte,*i. myrrha*,bona eft odorata, læuis, oleũ admixtũ non habens.

H Styrax præfertur flauus & pinguis,refinofus,grumos habens fubalbidos,valde odoratus, & dum mollitur humiditatem melleam remittens.

Tragacantha, optima eft pellucida & læuis, tenuiffima & pura,fubalbida.

Hyofcyamo vtendum eft eo qui albos flores producit.

Galbanũ, optimum eſt thuriforme, grumoſum, purum, non lignoſum, quod ex & ſemine quid admixtũ habet, odore graue, & neque ſummè liquidum, neque valde ſiccum.

Gagates lapis præfertur qui facilè accenditur, & odorẽ bitumnoſum repræſentat.

Melanteria, optima eſt ſulphurei coloris, leuis, æqualis, pura, & contactu aquæ citò nigreſcens.

Põpholyx optima eſt Cypria, & quæ aceto ſubacta æris odorem refert, colorem autem picis. Eſt autem & cœnoſi ſaporis, & carbonibus ignitis impoſita, ardet colorem aereum repræſentans.

Ex Oribaſii libris ad Euſtathium & Eunapium, De ſimplicium pharmacorum facultatibus.

Quæ media ſunt inter calfacientia ac frigefacientia, Cap. CXCVII.

Adiantum, aſparagus myacãthinos, muſcus, qui & ſplãchnon dicitur, glycyrrhizæ ſuccus, oleum dulciſsimum, cera, faba, lycium, lotus ſiue trifolium, cytrii cortex filicis radix, nuclei nucis pineæ, lentiſcus, lens, terra Chia & Samia, cadmia, ſpuma argenti.

Quæ moderatè calfaciunt, Cap. CXCVIII.

Viticis folia & ſemen, vrticæ fruct⁹ & folia, amygdala dulcia, anagallides ambæ, atractilis, glycyrhizæ radix oleæ radix & fructus maturus, fermẽtũ, eryngiũ, reſinæ omnes, cicerbita ſicca, iunci odorati flos, palmæ fructus, cochlearum cinis, cynocrambe, batrachii herba & radix, pulegium, lauri folia, & magis baccæ: minus autẽ radicis cortex. dictamnũ, pſeudodictamnũ, ſaluia, eryſimũ, lanæ vſtæ, bryoniæ radix, ariſtolochiæ radix, aſphodeli radix, daucus, chamædaphne, dracũculi radix, oleũ raphaninũ, cicerũ ſpecies tres, viſcũ, caucalis, liguſticũ, ferulæ ſemen, ſagapenum, ſatyriõ, apion, ſion, ſinon, ſtyrax, hydropiper, hypericum, ſal, ſanguis, fel, vrina, ſaliua, ſulphur, viperarũ carnes, adeps, ſalſorum piſcium muria.

Quæ calfaciunt primo ordine, Cap. CXCIX.

Aloe, chamæmelon, agaricum, abſinthium, ladanum, lini ſemen, malabathri folium, ſpica nardi, nardus Celtica, vinum nouum, ſerum lactis, caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calfaciunt ſecundo ordine, Cap. CC.

Amurca, anethum ſiccũ, ſed viride minus, artemiſia, balſamum, elaphoboſcum, calamus aromaticus, crocus, thus, maſtiche Chia, mel, vinum, pix, meliſſophyllum, marubium, propolis, cucumeris ſylueſtris ſuccus, ſcandix, ſcilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex foliáque ac fructus, fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys, ocimum.

Calfactoria tertii ordinis, Cap. CCI.

Abrotonũ, præſertim vſtum, lolium, populi nigræ flores & reſina, acorus, amomum, amaracum, ammiũ, anethũ vſtum, aniſum, iuniperus, aſari radix, ſabina herba, veratrum vtrũque, epithymũ, mẽtha, calaminthe, thymbra, arundinis vallatoriæ cortex vſtus, caroum, caſia, cedrus vtraque, cnici ſemen, conizæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, mei radices, moly ſiue ruta ſylueſtris, aut beſaſa, rhododaphne, vinum vetus, origanũ omne, opopanax, petroſelinum, ruta, ſmyrniũ, hyſſopus, galbanum, chamædrys, raphanus, ſampſuchus.

Calfactoria quarti ordinis, Cap. CCII.

Adarce, ampelopraſon, euphorbium, oleum cedrinũ, coſtus, cæpa, lepidium, ſinapi, allium, ſthruthii radix, tithymalorum ſucci, & omnia vſtoria vi prædita.

Quæ frigefaciunt, Cap. CCIII.

Gramen moderatè, auricula muris citra adſtrictionem: pira in cataplaſmata impoſita moderatè frigefaciunt, balauſtium, rubi folia & germina, & fructus viridis ac flos ipſe. Auena moderatè, muſcus marinus, glaucum moderatè, dorycnium valde frigefacit, arundinis ſepiariæ folia moderatè, cicuta ſummè, lichen in petris naſcens, papauer omne, mali fructus, oleæ fructus & folia, oleum myrteum, ſeſaminum, balaninum: helxine ſiue perdicias moderatè, panicum, violæ folia & ſuccus, mali perſici & citrii caro, fungi multùm frigefaciunt, item omphacii ſuccus, amylum moderatè, roſaceum mediocriter, ſordes ex palæſtra, cicerbita non ſicca, tribulus vterque, ramorum palmæ ſuccus, Samia terra moderatè, Cimolia terra, Naxiæ cotis detritũ ſiue retrimentũ, plumbago mediocriter, plumbum, ceruſſa, ſandyx, caſeus mollis recèns coactus moderatè perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine, Cap. CCIIII.

ACacia illota, atriplex citra adſtrictionẽ, vinacea, milium, ordeum, platanus, rhamnus, ſeris.

Quæ frigefaciunt ſecundo ordine, Cap. CCV.

ACacia lota. plantago, blitũ, galla omphacitis, cucurbita, cucumis, pepo, ſolanum hortenſe, lens paluſtris, alga viridis circa prærupta maris littora collecta, pſyllii ſemen.

Frigefactoria tertii ordinis, Cap. CCVI.

SEmperuiuum vtrunque, portulaca, mandragoras, citrii pars acida, polygonum, potamogeton, hyoſcyamus qui & florem & ſemen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis, Cap. CCVII.

SVccus papaueris, cicuta.

Quæ ſiccant citra mordacitatem, Cap. CCVIII.

VRticæ ſemen & folia, amurca, anagallis vtraque, auena, plantago, oleum dulce inſulſum lotum. fermentum attrahit ex alto ac diſcutit. Lupinus amarus, hippuris fortiter, iſatis, ſalicis flos & folia cum quadam adſtrictione. Quidam & ſuccum ex ipſis faciunt, & pharmacũ habent citra mordacitatem ſiccans ad multa cõmodum: verùm multo amplioris vſus eſt pharmacũ ſiccãs & adſtringens, nucis cortex vſtus, ſimúlque tenuiũ partium exiſtit: milium, centaurium tenue fortiter ſiccat, ceraſi gummi, liliũ, faba forinſecus impoſita, cupreſsi folia ac reliquæ partes, cyperi radix, nucis pineæ nuclei aqua macerati, nymphææ radix, ſiræum ſiue ſapa, quinquefolii radix, polypodium, myrrha, ſarcocolla, ſtœbe, tragacantha, terra omnis, cadmia, aſiæ petræ flos humore flaccidas carnes cõſumit, pompholyx ſæpe vſta, calx ſtrenuè, oui candidum ac tenue: eadem vis & vitellorum eſt.

Quæ ſimpliciter ſiccant, Cap. CCIX.

VIticis folia & ſemẽ, graminis radix moderatè, adiantum, ſemperuiuum vtrunque, amarantum fluxiones ſiſtit potum, bryoniæ radix, anagiri folia ſicca, pira in cataplaſmate impoſita moderatè, ariſtolochia, aſparagus myacanthinus, aſphodeli radix, & magis cinis, balauſtiũ valde, ruborũ fructus immaturus, quercus partes omnes, phagi ſimiliter, bulbus in cataplaſmate, eryngium, iſatis, ſalicis corticis cinis vehementer, cannabis ſemẽ, pæoniæ radix, lauri folia vehementer, & magis baccæ, oleum Cyprinum, laurinum, panicum in cataplaſmate impoſitum, naſturtium, caucalis, paſtinaca ſylueſtris ſiue daucus, lixiuium, præſertim ex cinere ficulneo, braſſica: caules autẽ eiuſdem cinerem fortiter ſiccantem faciunt, crethmum, lilii folia & radix, omphacium, platani cortex & pilulæ moderatè, polypodium, amylum, ſal, nitrũ, gypſum, præcipuè vſtum: cadmia omnis, omnia metallica, & lapidea ac terrea, teſta clibanorũ, coagulum omne, ſtercus: anſerũ tamen & accipitrum inutile eſt propter multam acrimoniam. ſordes ſiue ſtrigmenta, carnes viperarũ, capita mænularum ſalſarum, cornu cerui ac capræ, caſtoriũ, oſſa vſta fortiter, capilli vſti, ſepiæ teſta, lanæ vſtæ, cancrorũ cinis, garum abundè, muria.

Quæ primo ordine ſiccant, Cap. CCX.

CHamæmelum, iuniperi baccæ, caroum, ordeum, polenta, crocus, thus, fœniculum, rododaphne, vinum nouum, cucumeris & peponis ſemen, & radix ſicca, fœnumgræcum.

Quæ ſecundo ordine ſiccant, Cap. CCXI.

LOlium, amaracus, bitumen, anethum, balſamũ, vinacea, gingidium, elaphoboſcum, calamus aromaticus, thuris cortex & folia arboris, itémque ſemen: meon, maſtiche, mel, ſpica nardi, nardus Celtica, vinum, eruum, opopanax, pix, rhamnus, raphanus, ſcandix, cardui radix, myrrha, lentiſcus, terebinthi fructus & folia, lentes, alga humida & viridis, malabathri folium, galbanum.

Quæ tertio ordine ſiccant, Cap. CCXII.

ABrotonum præſertim vſtum, acacia, acorus, aloe, ammium, anethũ vſtũ, aniſi ſemen, iuniperus, aſarũ, abſinthium, herba ſabina, veratrum, epithymum, thymbra,

calamintha,arundinis ſepiariæ cortex vſtus, caroum, caſia, cedrus,conyza,thuris fuligo,nigella,citrii ſemen,vinum ſatis vetuſtum,acetum,origanum, quinquefolii radix,petroſelinum,ſmyrnium,ruta hortenſis,marrubium, thus,ſampſuchus,ſeriphium, hyſſopus, chamædrys, chamæleontis vtriuſque radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine ſiccant, Cap. ccxiii.

AMpeloproſon,oleum cedrinum,ſinapi,ruta ſylueſtris, allium.

Quæ media ſunt inter ſiccantia & humectantia, Cap. ccxiiii.

GRaminis radices in cataplaſmate impoſitæ, oleum dulciſſimum.

Quæ primo ordine humectant, Cap. ccxv.

AVricula muris,bugloſſum,ſuccus glycyrrhizæ,lactuca moderatè,violæ folia moderatè,mali Perſicæ fructus,fungi,roſaceum,ſatyrium,ſtratiotes fluuiatilis.

Quæ ſecundo ordine humectent, Cap. ccxvi.

POrtulaca,atriplex,blitum,cucurbita,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo,lens paluſtris.

Quæ aquoſam frigiditatem habent, Cap. ccxvii.

ACacia,auricula muris,portulaca, plantago, atriplex, rubi folia,blitum,muſcus marinus,glaucium, dorycnium,viſcum,ſalix,cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor,malua ſatiua,papauer,mala præcocia, fungi, platanus,polygonum,potamogeton, ſideritis, cucumis cibarius,holoſchœnus,cicerbita,tribulus, lenticula paluſtris, pſyllii ſemen,plumbum.

Quæ tenuium partium ſint, Cap. ccxviii.

ABrotonum vſtum,vitex,ſcandix,populi nigræ flores & folia,vrticæ ſemen & folia,amomum,acorus,aſari radix,bryoniæ radix,chamæmelon,aparine,ariſtolochia, plantago ſicca,aſphodeli radix, præſertim vſta: balſamū, herba ſabina,ſinapi,rubi radix,glycyrrhizæ radix,oleū vetus,oleū cicinū, elaphoboſcū,euphorbiū,fermētū,ſalicis ſuccus,calamintha,calamus aromaticꝰ, arūdinis ſepiariæ cortex vſtus, caſia, carpeſion,miliū,oleū cedrinum,pruni gummi,maſtiche,nigella, ſuccus Cyrenaicus, opobalſamum,ruta,piſtacii fructus,propolis, terebinthus, roſaceū oleum,ſagapenum,ſampſuchus,ſeſelis,cucumeris ſemen, ficus aridæ moderatè, flos iunci odorati,cinis, calx, ſalis flos,hyſſopum,ſal,alcyonium Mileſium, nitrum, auripigmentum vſtum,gypſum vſtum,ſulphur,cadmia, pumex vſtus,lixiuium,aſiæ petræ flos,melanteria,miſy,æs vſtum, chryſocolla,ſandyx,fucus,adeps leonis ac pardi, itémque hyænæ valde,caſtorium,ſepiæ teſta vſta,lanæ vſtæ.

Quæ craſſarum partium ſint, Cap. ccxix.

PLantaginis radix,balauſtium, vinacea,zingiber,cucumis,cæpe,ſquamæ omnes,ſori,alumen.

Corroborantia, Cap. ccxx.

CAſia,galla omphacitis,ſtœchas,palmæ fructus,abſinthium,maſtiche.

Concoctoria, Cap. ccxxi.

AMomum,vua paſſa,cera,ladanum, glutinum librarium,crocus,thus,pix,maſtiche Ægyptia', roſaceum oleum,myrrha,ſtyrax,galbanum,alica,adeps ſuillus & vitulinus,butyrum,œſypus.

Suppuratoria, Cap. ccxxii.

AQuæ temperatæ affuſæ fomentum,aqua & oleum tēperata,farina triticea,panis,alica, adeps porcinus & vitulinus,butyrum,thus,pix,reſina.

Mollientia, Cap. ccxxiii.

QVæcunque calfaciunt non tamē vehementer, ſimúl que non vehementer ſiccant:ſunt autem talia,ſeuum caprinum,adeps gallinaceus,& porcinus.ſeuum taurinum & hircinum,medulla ceruina,vitulina,ammoniacū,thymiama,ſtyrax, galbanum, bdellium, oleum ſicyonium, oleum liliorum,oleum dulciſſimum,chamæmelinum,althææ radix, cucumeris ſylueſtris radix, maluæ ſylueſtris folia,maſtiche Chia & Ægyptia,terebinthina,reſina Colophonia,opopanax,ſordes ſtatuarum in gymnaſiis, ſordes palæſtrarum,butyrum,œſypus.

A Quæ indurant, Cap. ccxxiiii.

SEmperuiuum,portulaca,pſyllium, lens paluſtris, ſolanum.Indurantur autem corpora & partes aut ob ſiccitatem,aut ob plenitudinem,aut ob cōgelationem. Si quidem igitur ob ſiccitatem pars dura fiat, humectare omni modo ipſam oportet: ſi verò ob plenitudinem,euacuare ipſam oportet:ſi verò ob congelationem fuerit indurata, congelationem moderatè calfacientibus diſſoluere oportet.nam congelatio ex frigore eſt,quæ autem vehementer calfaciunt,magis congelant.

L Exterſoria, Cap. ccxxv.

STercus caprinum vſtum & non vſtum,omnes teſtæ teſta inte ctorum,ſepiæ teſta,herinacei terreſtris ac marini cinis,ſerum lactis, ac bryoniæ radix, mel, amygdala dulcia eſui apta,& ipſorum arbor,anagallis vtraque,anemonæ omnes,plantaginis folia,maximè arida: ariſtolochia,aron,aſparagus myacanthinus, ſtaphis agreſtis, aſphodeli radix,atriplicis ſemen, abſinthii ſuccus, bulbus impoſitus,veratrum vtrunque,helxine ſiue perdicias,ſalicis ſemen,calami ſepiarii radix trita moderatè,fabæ caro,
C lapſana in cataplaſmate impoſita,lichen petrarū, leucoii partes omnes, platani radicis cortex,marrubiū, meō,propolis moderatè,vlmi folia & cortex ac radix,ptiſana,terebinthina ampliꝰ quàm maſtiche, ſagapenū moderatè,cucumeres,peponis partes omnes,cucumeris ſylueſtris radix, beta,tithymalus,phu,chamæpitys.halcyonia omnia,terra Chia & Samia moderatè,ſmiris abundè,cornu cerui & capræ vſtum:& quæcunque inueneris nitroſa & amara, eā omnia meatus expurgare poſſunt.Quæ verò tenuium partium ſunt dulcia,extergent moderatè vlcerum ſordes &
D totius cuticulæ,velut ſunt fabæ,eruum,ordeum, lupinus, & ſimilia.

Quæ vaſorum oſcula aperiant, Cap. ccxxvi.

QVÆ oſcula vaſorum aperiunt,calida ſunt nō valde, & craſſarum partium: quæ enim vehementer calfaciunt,vrunt & cruſtam inducunt,anemonæ omnes,cæpa, allium,fel taurinum,irini & amaracini olei ſiue vnguenti fæx.

Rarefacientia cutem, Cap. ccxxvii.

RArefactoria ſunt quæ moderatè & citra moleſtiam
E calfaciunt,nequaquam verò ſiccant: Chamæmelon, althæa,cucumeris ſylueſtris radix,coſtus,libanotides, nitrum,abrotonum,oleum vetus.

Denſantia cutem, Cap. ccxxviii.

AQua frigida,ſemperuiuum,portulaca, tribulus viridis,pſyllium,lenticula paluſtris, mandragoræ mala, & ſummatim omnia quæ frigefaciunt non ſiccantia.

Corrodentia, Cap. ccxxix.

AVripigmentum,ſandaracha,chryſocolla,cãtharides, erucæ pinus,cedria,veratrum nigrum.

F Reprimentia eminentias, Cap. ccxxx.

ELaterium,cucumeris ſylueſtris radix,ochra, mandragoras,aſiæ petræ flos,oſtreorum teſtæ, herinaceus vterque vſtus vnà cum teſtis ſuis, hæmatites lapis ſiccus tritus & ad puluillum redactus,faba, ſquama æris,chryſocolla.

Cicatricem inducentia, Cap. ccxxxi.

QVæcunque adſtringunt & ſiccant,alumen,galla omphacitis,æs vſtum,præſertim lotum, malicorium aridum,recrementum plumbi, ſpuma argenti, helcyſma,
G *id eſt argenti recremētum*,plumbum vſtum, teſta inte ctorum omnium teſtæ,vitrum,pumex præſertim vſtus,& vino ex tinctus,ſpecularis lapis vſtus,ceruſſa,pompholyx, ſpodiū lotum,chryſocolla,ſtibium vſtum,diphryges,ſarcocolla. omnia prædicta ſi vlceribus inſperſeris, ipſa cicatrice includes.Verùm cum mordacitate cicatricem inducit atramentum ſutorium vſtum, cadmia, ſquama æris ac ferri, præſertim ſtomomatis,ærugo,calx vſta & lota.

Exulcerantia in ſuperficie, Cap. ccxxxii.

RVbi canini folia,betæ radix,allium,pulegium,hyſſopum,origanum,ſepiæ teſtæ, aſphodeli radix, ſemen lini:& ſalſa,& acria,& amara.

Vſtoria, Cap. ccxxxiii.

CAntharis,diphryges, fæx aceti vſta, anemona puniceum florem habens,allium,cinis, præſertim ſiculnꝰ

nitrum aſſatum,æs vſtum,alumen, buccinorum teſtæ vſtæ, mænularum capita,auripigmentum, ſtaphis agreſtis, granum cnidium,ſinapi,pyrethrum. calx non extincta virit,extincta cruſtam inducit.

Attractoria, Cap. CCXXXIIII.

ANemonæ omnes,anagallis vtraq;,dictamnus, cicer, thapſia,cyclaminos,narciſſi radix,propolis fortiter, fermentum,ſtercus omne,ſagapenum,ſuccus Cyrenaicus & Medicus,ſilphii ſuccus & radix,ſparti quo aucupes vtũtur,& ſemen & virgarum ſuccus generoſè, terebinthina magis quàm aliæ reſinæ,ſulphur,ſtercus bubulum, præſertim ſi eruo boues paſcantur, calaminthe in cataplaſmate impoſita,coſtus contritus cum oleo: fortiter autem attrahit viſcum.

Diſcuſſoria, Cap. CCXXXV.

ABrotonum,agaricum,adiantum,ægilops, vrticæ ſemen & folia,ſambucus,ebulus, chamæmelon, aniſi ſemẽ,ariſtolochiæ radix,aſphodeli radix, præſertim vſta: atriplex,bulbus,herba Sabina, muſcus qui ſplanchnon & hypnon *Græcis* appellatur,daucus,althæa,oleum dulce, oleum vetus,oleum raphaninum & cicinum, thapſia, calami ſepiarii cortex vſtus abundè diſcutit, braſſicæ folia, lilii folia & radix,ladanum,mercurialis,malua ſylueſtris, mel,mali Perſicæ folia & germina,rhododapne,groſſi ficus,ficus ſylueſtris,maſtiche Chia, opobalſamum, ſuccus Cyrenaicus vehementiſſimè,paliuri folia & radix, ruta, pix,marrubium,terebinthina,roſaceum oleum moderatè,ſordes à ſtatuis,ſordes palæſtrarum quæ patos *Græcis* dicitur,ſampſuchũ, cucumeris ſylueſtris radix,myrrha, caricæ acriores amplius quàm groſſi,beta citra calfactionem, fortior eſt autem alba:galbanum,ſal,præſertim vſtus: ſalis flos,nitrũ,halcyonia omnia,terra Samia,hyoſcyamus,caſeus tener ex acido lacte moderatè, butyrum, coagulum omne,ſtercus omne valde,œſypus moderatè,carnes viperarum fortiter,adeps,præſertim leoninus:oſſa vſta eorundem leonum,& omnium aliorum cinis.

Adſtringentia, Cap. CCXXXVI.

OLeaſter,piraſter,lentiſcus,apium,ſemperuiuum, papauer,cytiſus,aloe,vrtica,vinacea, pira,crocus, althæa, terebinthus,glans,hyoſcyamus, hedera, nymphæa, palmæ,oui vitellus aſſatus,paliurus,hippuris,ſanguis concretus,liguſtrum,œnanthe,braſſica bis cocta,coagulum leporinum,ſpongia vſta,rhamnus.Sunt & multa alia adſtringentia,quæ omnibus nota exiſtunt.

Quæ ſemen generant ac prouocant in cibis ac medicamentis,& cibis medicamentariis, Cap. CCXXXVII.

EX eduliis omnia quæ amplius nutriunt & inflant, itẽ medicamẽta omnia flatuoſa & calida.Itaque bulbi,& cicer,& nuces pineæ,fabæque ac ficus, edulia ſunt multũ ſemen generantia.Scincus autem, & ſatyrion, ac ſimilia medicamenta ſunt.Edulia autem ſimúlque medicamenta ſunt,lini ſemen,eruca,& horminum.

Quæ ſemen inhibeant, Cap. CCXXXVIII.

SEmen inhibent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta,itémque quæ craſſefaciunt & condenſant, velut lactucæ,cucurbitæ,blitum,atriplex,cucurbita, mora,melopepones. Quæ verò ſiccant,ne ab initio quidem generari ſemen permittunt,etiamſi calfactoriam naturã habeant,velut eſt ruta.Si verò calida non fuerint, multo magis ſiccant,& ſemen generari non ſinunt, velut nymphææ radix.

De alimentorum viribus, Cap. CCXXXIX.

SAnitatis ſtudioſum,ſiquid aliud,alimentorũ vires noſſe oportet.itaque ea quæ attenuatoriam vim habent, anguſtos tranſitus obturatione liberant,& viſcoſa infarta expurgant ac craſſa ſecant. Verùm qui in ipſorum eſu perſeuerant,ſeroſas & bilioſas ſuperfluitates congregant,&,ſi quis adhuc amplius perſeueret,atrabiliarium ſanguinem reddet. quare ab aſſiduo ipſorum vſu abſtinere oportet, præſertim eorum quæ temperamentum bilioſum habẽt. Solis enim iis qui pituitam & crudum humorem viſcoſúmque ac craſſum coaceruarunt, talia conueniunt. At verò craſſefaciente vi prædita, multùm alunt,& ſi in ventre ac iecore probè concoquantur, ſanguinem boni ſucci generant,lienem autem & iecur obturãt. Ex his verò quædam craſſi tantùm ſucci ſunt,velut lenticula: quædam verò viſcoſi,vt malua:quædam craſſum ſimúlque viſcoſum ſuccũ poſſidẽt,velut eſt caro teſta intectorũ. Securior itaque eſt diæta & victus attenuatorius ad ſanitatis conſeruationem, præ craſſefaciente:verùm quum modicè alat, firmitatem non addit corporibus neque robur:& oportet aliquando etiam multùm nutrientia moderatè aſſumere, vbi firmitatem acquirere voles. Cæterùm citra periculũ craſſa diæta vti poſſunt,qui exercitiis dediti ſunt, & qui dormiunt quantum volunt.Omnes autem qui ante acceptionem exerceri nõ poſſunt, alimenta craſſi ſucci vitẽt: maximũ enim ad ſanitatis conſeruationẽ malũ,perpetuũ ocium exiſtit, quemadmodum contrà moderatus motus maximum bonum. Omnium porrò eduliorum optima ſunt quæ inter attenuantia ac craſſefacientia medium locum obtinent,& ſanguinem ſubſtantia ac compage moderatum generant.Itaque tale alimentum corporibus noſtris conueniens eſt:nociuum verò craſſi ſucci, & propterea ſemper fugiendum.quin & alimentorum varietatem fugere oportet,præſertim ſi ex contrariis viribus ac facultatibus conſtiterint:ita enim aſſumpta probè concoquuntur.

Attenuatoria alimenta, Cap. CCXL.

ALlium,cæpe,naſturtium,porrum,ſinapi,piper, ſmyrnium,pyrethrum, origanum, calamintha, hyſſopus, ſiſymbrium,pulegium,thymus, ſatureia viridis accepta: ſicca enim medicamentum eſt. Ab his proxima ſunt eruca,ſion,apium,petroſelinum, ocimum,raphanus, braſſica,beta,fœniculum,coriãdrum,ruta,anethum, liguſticũ, cuminum,capparis,& terebinthi fructus,caroi ſemen,aniſi,dauci,& omnium odoratorum & acrium ac palàm calidorum ſemina, verùm fortiter attenuat rutæ ſemen ac cannabis,vt medicamenta de cætero exiſtãt. Ex cerealibus ſeminibus attenuanti diætæ ſolum ordeum conuenit,deinde panes clibano cocti triticei:à reliquis abſtinendum. præterquam ſiquis per longius interuallũ piſum,aut lentẽ guſtare velit.plurimùm autem eduliorum vſum pro attenuantis victus ratione ſuppeditant piſces petroſi & montanæ volucres paruæ. in vniuerſum enim omnia exercitata meliora ſunt inexercitatis,& ſicciore victu vtentia, & purum ac tenuem aërem inſpirantia, & ex piſcibus qui mollem ſimúlque friabilem carnem habent reliquis præſtant.nam qui duram aut viſcoſam habent, ab iis penitus abſtinendum eſt.Habes autem notas carnis omnis animalis,friabilitatem ac mollitiem,&quibus ſanè vtraque adfuerit,ad ſatietatem edere licet:quibus altera tantùm,edere quidem expedierit aliquando,ſed vitanda ſatietas eſt. Neque gallinas prohibeo ſiquis exercitio vtatur, neque columbas,neque turtures,maximè ſi in agro degant, ac montanis locis.Oportet autem non recèns mactatas, ſed vnam minimum diem ſeruatas à mactatione edere, non ſolùm turtures & gallinas, ſed etiam perdices, & omnia quæ moderatè duram carnem habent. Sed & ſalſi piſces abundè attenuant,& craſſos ac viſcoſos humores ſecant. eligendi ſunt autem & ex his qui mollem carnem habẽt. nam cetacei generis vitandi ſunt. Præſtat & plurima edulia aceto & aceto mulſo præparata accipere, & ſale prius condire quantum eius fieri poteſt.neque læſionem incurret,qui fructus pomorum aluum mollientes acceperit:verùm tardè trãſeuntes deteriores ſunt:& magis ſi duri fuerint.quare ex his ne guſtare quidẽ oportet, præter eos qui repoſitioni apti ſunt,velut pira & mala,& vuarũ nõ pauca genera:molliores autem magis edere expedierit:qui verò valde auſteri & acerbi ſunt, ad hanc diætam inepti exiſtunt.Omnium maximè autem aptæ ſunt caricæ,& nuces & piſtacia,& amygdalæ ſubamaræ. Cæterùm oliuas neq; laudo neque vitupero. Verùm ex dulcibus non ſolùm eduliis,ſed etiam potionibus,mel ferè ſolum exactè tenuẽ ſuccum generat. Vina quoque tenuia & alba craſſos humores ſecant,& per vrinas expurgant. Vtiliſſimum verò ad extenuantem victum eſt acetum mulſum.

Craſſi ſucci alimenta, CCXLI.

PAnes furnacei,& ſiliginei,& non probè præparati, placentæ ex muſto & ſimilagine,itémquæ liba,& omnis

placen-

placenta non fermentata ex tritico,& quæcunque eius generis inde parantur. Sũt enim similago ac alica satis crassi succi: amylum vero moderatè. Sunt & dolichi crassi succi & lupini,& interna lentis caro: nam cortex exteriorũ quid possidet. itémque fabæ frictæ,& pisces molles appel lati loligines, sepiæ, polypodes, & cetacei generis, ex quo sunt & thunni: moderatiores autem ipsis sunt pelamides. Multùm crassi succi sunt ostrea,& buccina, purpuræque & chamæ, patellæ, pectines, pinnæ,& omnia testa intecta, anguillæ item ac cochleæ. bubulæ carnes, caprinæ, ceruinæ, leporinæ. suillum hepar, renes, testes moderatè, lac coctũ, casei omnes, verùm recentes & ex ecido lacte minus: oxygala, protogala, quod & pyriephthõ vocatur: oua ad perfectam cõcretionem cocta,& magis adhuc, assata, atque amplius etiamnũ, fricta in sartagine: palmæ, castaneæ, bulbi, rapa, fungi, tubera, nuces pineæ, coni ac strobili appellati; ficus nõn probè maturæ, citrii caro, cucumeres, præsertim vberius ingesti: mala nondum matura. vina dulcia quoque sanguinem crassum generant, & his amplius sapa, & vinum nouum, vináque crassa ac nigra.

Media inter attenuatoria & crassefacientia, Cap. CCXLII.

PAnes optimè præparati, carnes gallinarũ, phasianorũ, perdicum, columbarum, attagenarum,& paruarum auiculatum omnium, optima edulia sunt. Insuper piscium petras ac littora & altum pelagus incolentium, gobiorum, murænarum, buglossorum & omnium consimilium, qui neque viscositatem neque graueolentiam in cibo repræsentant. Item ficus, pepones,& ex syluestribus oleribus feris: id quod commune pluribus genus existit. singulorum autem speciales appellationes sunt apud Atticos, velut lactuca, chondrile, gingidium, & alia infinita syluestria olera quæ feridis nomine veniunt. Eius generis est & asparagus palustris, itémque myacanthinus, & chamædaphnes, ac bryoniæ. Vinum item fuluum similque dulce ac pellucidum, quale est autiusium, & Lesbiũ,& dulce Falernum, ac Tmolites. hæc enim bonũ & moderatè crassum sanguinem generant.

Quæ viscosum sanguinem generant, Cap. CCXLIII.

TRiticum graue, densum, & in alto flauum, viscosum succum generat: leue autẽ & rarum & extrinsecus album, minus viscosum humorem generat. Est & similago itemque halica satis viscosa. Item tendines, præsertim in musculorum extremitatibus, aponeuroses *Græcis* appellati & partes circa labra,& lingua, suilla quoque caro,& agnina. sesami item semen,& palmulæ pinguiores.

Quæ crudum humorem generant, Cap. CCXLIIII.

PAlmulæ virides vescentes crudis humoribus implent, & rapa,& testa intectorum caro, si diutius cocta falsum humorem deposuerit:& pisces molles appellati, velut sepiæ, polypi, & alia huius generis: item cetaceum genus in mari. quapropter antea salsa hæc in vsum cibi veniũt. Talia sunt & intestina,& ventres,& vuluæ quadrupedum, & acidum lac, lupini, vua in ventre retenta.

Quæ frigidum humorem generant, Cap. CCXLV.

QVi ſe cucumeribus valde explent, frigidũ humorẽ concernant. Insuper & qui ventres ac intestina & vuluas quadrupedum animalium ingerunt, & lac acidum,& mala nondum matura.

Quæ atrabiliarium succum generent, Cap. CCXLVI.

CArnes bubulæ, caprinæ,& magis taurorũ ac hircorũ, & adhuc amplius ouium ac leporum, ac suum syluestrium: carnes item salsæ quadrupedum animalium. Ex marinis piscibus thunni, balænæ, & omnia cetacei generis, cochleæ, brassicæ, arborum germina, muria & acida muria condita, velut lentisci & terebinthi. Item cinaræ caro,& lens edulium est maximè atram bilem gignẽs:& post hanc fursuracei panes,& qui ex thypa ac aliis vitiosis seminibus fiunt, & casei antiqui,& vina crassa ac nigra.

Quæ biliosum humorem generant, Cap. CCXLVII.

A Siliquæ, item cinaræ succus amarum bilem gignit: præstat itaque ipsam feruefactã in cibo sumere. Mel quoque facilè in bilem transit. Omnes quoque dulcis saporis succi, materiam flauæ bili præbent, itémque dulcia vina

Quæ superfluitatibus redundant, Cap. CCXLVIII.

PAlumbes, anseres, pisces, exceptis petrosis, viscera omnia, medulla, spinæ dorsi, cerebrum, auiculæ palustres & stagnorũ, cicer, fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli recèns nati, ouilla caro,& omnium iuniorum animalium &
B ociosè viuentium: pisces fluuiatiles & palustres, & qui in limosa aqua degunt, item omnia cetacei generis in mari.

Quæ superfluitatibus careant, Cap. CCXLIX.

COlla animalium, caudæ, alæ: syluestrium animalium caro;& eorum quæ siccis locis degunt.

Multùm nutrientia, Cap. CCL.

SVum domesticorum carnes ex omnib[9] eduliis optimè alunt: cerebrum bubulum, testes, cor, medulla spinalis, itémque reliquæ: anserum alæ,& magis gallinarum, omniũ volucrium ventres, cochleæ, præsertim ter coctæ. Ex testa
C intectis quæ duras carnes habent, velut purpuræ, buccina, & similia, gammari, paguri, cancri, locustæ, squillæ,& consimilia. Item molles appellati pisces, velut polypi, sepiæ, loligines,& consimiles. ex cartilagineis, torpedo & pastinaca moderatè, squatina verò magis, mulli & gobii minus. Lac crassius quidem, magis, liquidius, minus. Ex panibus siligineus maximè alit, deinde similagineus, tertio loco est cui furfures non decesserunt. triticum coctum, siligo, alica, fabæ, carnis habitum non adstrictum & densum faciũt, sed laxiorẽ. cicer magis nutrit, phaseli & ochri magis
D quàm fœnũgræcũ. dolichi quos lobos vocãt *Græci*, nõ pisis minus nutriunt. castaneæ, lens, palmulæ dulces, vuæ passæ dulces ac pingues, rapa. bulbi maximè alunt & præsertim bis cocti. Mel despumatum & ad distributionem & ad nutritionem aptum est. vinum omne nutrit quod crassum est. Rubra itaque & crassa ac adstringentia, magis alunt: minus verò his alba similque crassa & austera: omniũ minimè alba & tenuia. Omnia item crassi succi, si probè concoquantur, valde alunt.

Quæ parum nutriunt, Cap. CCLI.

E EXtremæ animalium partes, vulua, vẽter, intestina, caudæ, aures, pinguedo, adeps, omne volucrium genus minus alit, terestrium generi comparatum. caro quoque animalium annosorum minus alit quàm augescentium. Piscium etus sanguinem tenuiorem generat. Ex testa intectis quæ mollem carnem habent, velut ostrea, minus alũt. panes ordeacei, polẽta ordeacea, panes furfuracei & sordidi omnes ac loti, amylum, maza ex polẽta ordeacea, auena, milium, eóque magis panicum. oryza, fabæ virides, semẽ papaueris, mora, amygdala, pistacia, pruna, persica, armeniaca, præcocia, oliuæ, maximè drupæ: nuces auellanæ, &
F magis adhuc regiæ: serica, corna, pruna syluestria, mora rũbi, capparis,& magis sale condita: terebinthi summitates, brassicæ, betæ, raphan[9], sinapi, asparagi omnes, pastinaca, daucus, carus, cæpa, allium. porrum, crudum quidem nullum penitus alimentum præbet, bis verò aut ter coctum, paucissimum: punica mala, pira, cucurbitæ, vuæ passæ austeræ & non pingues.

Porrò media quodam modo sunt inter parum nutrientia, phaseli, ochri, cicerculæ. ficus autem non similiter vt
G reliqui fructus parum nutriunt, verùm laxam carnem faciunt. Vuæ verò minus quàm ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni succi sunt, Cap. CCLII.

OPtimi succi est optimũ lac ferè inter omnia quæ in cibo accipimus. optimum autem lac est animalium bonæ habitudinis, statim vbi mulctum fuerit calidum adhuc potum. Oua trementia & sorbilia gallinarum ac phasianorum. Volucres & pisces fermè omnes boni succi sunt, exceptis iis qui in paludibus ac stagnis & fluminibus
H limosis ac turbidis degunt: verùm odore & gustu cognobiles fiunt: nam fœtidi & insuaues ac mucosi sunt, propterea quòd in vitiosa aqua degunt. Carnes autem quadrupedum animalium si probè concoquantur, optimum sanguinem generant, maximè si bono succo prædita sint, ve

A lut est suillum genus: at verò omnes circa labia partes, aliæque extremitates,& alæ volucriũ, intestináque & vuluæ ac caudæ,minus boni succi sunt quàm carnes:glandulæ autem probè cõcoctæ similiter vt caro boni succi sunt, cornũ est mali succi.pedes suilli meliores sũt quàm rostrũ & aures.Syluestriũ quoque animaliũ carnes meliorẽ succũ quàm domesticorũ habent.panis purus probè præparatus boni succi est:alica itẽ & ptisana probè præparata,fabæ,castaneæ non habent malum succum: ficus maturæ & vua B matura,itémque pensilis reprehendi non merentur. caricæ statim quidem in corpus digestæ ac distributæ, boni succi sunt: verùm si in ventriculo morentur, mali succi fiunt,& pediculos generant:si verò cum nucibus edantur, bonum edulium existunt. Cæterùm siquis ficus & caricas assiduè in cibo sumat,non parum lædetur.Lactuca vt olus sanguinem bonum gignit,& ab ea intubi. Vina odorata boni succi sunt, sed omnium optimi succi est Falernum dulce & Tmolites.

Quæ mali succi sunt, Cap. CCLIII.

AB omnibus mali succi eduliis abstinendum censeo, C etiamsi facilè concoquantur: latenter enim diutiori tempore vitiosus humor in venis ex ipsis congregatur, qui leuissima putrefactionis occasione arrepta, malignas febres gignit. Est autem maximè vitiosi succi caro ouilla ac caprina, pessima verò hircina, deinde arietina, postea taurina.In omnibus his præstant castratorum carnes. seniorum autem animalium pessimæ sunt.Caro leporina crassiorem quidem sanguinem generat, verùm meliorem ad succi bonitatem,quàm bubula & ouilla. nihilominus tamen & ipsa mali succi est, itémque ceruina. renes & testes perfectorum animalium mali succi sunt,exceptis gallis.I- D tem cerebrum & medulla spinalis,exceptis gallis:lien,oua in sartagine fricta,casei veteres,boleti amanitæ,fœnũ græcum,lens,auena,cicer non est boni succi.olyra verò tanto deterior est tritico,quãto melior est quàm tipha & auena, panicum,milium,& similia nõ sunt boni succi. dracones, callionymi,scorpii,trachuri,mulli,orphi,glauci, zygænæ, congri,phagri,& quæcunque alia cetacei generis in mari animalia,omnia mali succi sunt.Item omnes fructus subcaniculares mali succi sunt, mala nondum matura, pira priusquam concoquantur, persica, mala punica, mespila, E corna,pruna syluestria,siliquæ,& terebinthi fructus,cinara,præsertim vbi dura fuerit:cucumeres, pepones, cucurbita his quidem melior est, sed & ipse in ventre corrupta satis mali succi euadit: ficus & caricæ minus quàm alii subcaniculares fructus malum succum habent: verùm iis qui in ipsarum esu perseuerant,non valde bonum sanguinẽ gignũt.vnde & pediculorũ copia ex ipsis cõsequitur.Ex oleribus nullũ boni succi est:in medio boni ac mali succi sunt lactuca,intubi,malua,blitũ,atriplex.radices plantarũ olerũ generis mali succi sunt,quæcunque acres, velut cæ- F parum,porrorum,alliorum,raphanorum,& dauci.Medio loco sunt raporum & cari appellati radices. Ocimũ pessimi succi est,rapum crudum, brassica, bulbi non probè cocti. At verò allium & cæpæ ac porrum bis cocta humoris malignitatem deponunt.Cæterùm extremè mali succi sunt olera quæ syluestria appellant. Vina crassa símulque fœtida & iniucunda ac austera mali succi sunt, quale est Bithynium quod in magis doliis apportatur. nam quod in paruis affertur,neque boni succi neque mali existit.

Quæ facilia concoctu sunt, Cap. CCLIIII.

G PAnes bene præparati.piscespetrosi omnes,gobio,torpedo,pastinaca,si volucrum generi comparentur. volucrum caro terrestrium generi comparata concoctu facilior est,præsertim perdicis, attagenæ, columbæ & phasianorum, alæ anserum,magisque gallinarum,& in summa præstant alæ saginatorum & iuniorum: pessimæ autem sunt gracilium & seniorum.iecur anserum sero lactis saginatorum, itémque testes gallorum similiter nutritorum facillimè concoquuntur. Carnes suillæ concoctu i- H doneæ sunt,in vigore ætatis consistentibus,& laborãtibus porcorum vigorosorũ,reliquis eorum qui adhuc crescũt. Vituli meliores concoctu sunt quàm boues perfecti, & hœdi quàm capræ.In vniuersum autem, omnium adhuc augescentium caro facilior concoctu est quàm decrescentium,& animalium in siccis locis degentium facilius concoquitur quàm aliorum. Nux regia magis concoquitur quàm auellana, bulbi bis cocti melius concoquũtur, oua trementia & sorbilia,lactucæ,intubi,malua,cucurbita cocta,si non corrumpantur.vina dulcia facilius quàm austera.Facilius autem concoctu est quicquid vnicuique iucũdum est.

Quæ ægrè concoquuntur, Cap. CCLV.

CAro caprina,bubula, ceruina: pessimè autẽ cõcoquitur hircina,deinde arietina,postea taurina.pessima est & seniorum animalium caro. sues quæ senes fibrosam & siccam, & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Ventriculus ægrè concoquitur,item intestina,vulua, cor, iecur,aures,caudæ,renes,cerebrũ,medulla spinalis, & perfectorum animalium testes,anseres, exceptis alis, palũborum & sturnorum ac merularum & paruarum volucrium caro durior est,atque his magis turturis antiqui, & anatis. ægrius tamen adhuc concoquitur & fibrosior his est pauonis & otidum caro. ventriculi quoque volucrum omnium ægrè concoquuntur, propter substantiæ duritiam. falsò enim quidam laudant vetrum struthocameli ac mergi.Cochleæ item, & lac acidum,caseus vetus, recens autẽ & maximè ex acido lacte melior est: purpurarum caro ac buccinorum, aliorúmque testa intectorum duram carnẽ habentium.gammari,locustæ,cancri,paguri,squillæ,& omnia huiusmodi.polypi, sepiæ, loligines, & omnia molli cute prædita,raia,leuiraia,squatina,dracones,cuculi,callionymi,scorpii,trachuri,oua cocta,fricta, triticum coctũ, polẽta, tipha,auena,fabæ,dolichi,phaseli,cicercula,cicer, oryza,lupini,panicum,milium, & quæcũque huiusmodi. lens,sesamum,castaneæ,mala, pira nondum matura, ficus nõ maturæ,vuæ acidæ & austeræ,palmulæ omnes,siliquæ, ocimum, rapum crudius,bulbi crudiores,pastinaca,daucus,carus, & omnes olerum radices,ipsáque olera vniuersa,excepta lactuca & intubis. vina crassa & noua ægrè cõcoquuntur: verùm multo magis concoctioni resistit aqua.

Quæ stomacho commodant eúmque roborant, Cap. CCLVI.

PAlmulæ austeræ, mala cydonia, oliuæ muria conditæ; aptiores tamen sunt aceto compositæ. vuæ passæ austeræ. vua in vinaceis reposita.nux regia hac parte auellanæ præstat,multóque magis si cum caricis sumatur.gingidium scandici simile,est valde stomacho commodum,tũ crudum,tum coctum comestum: longiorem autem cocturam non sustinet: cinara, sinapi,raphanus,rapum,nasturtium,asparagus palustris,chamædaphnes, oxyacãthæ & bryoniæ.bulbus appetentiam cibi excitat, itémque capparis sale condita. citrii pars externa corroborat stomachum medicamenti loco sumpta. Vinum austerum os vẽtris roborat,itémque ventrem ipsum,præsertim calida intemperie affectum.

Quæ stomacho incommoda sunt, Cap. CCLVII.

BEta stomacho incommoda est,adeò vt & morsum inducat si vberius comedatur,ocimum,rapum crudius, blitum,atriplex,si nõ cum aceto ac oleo & garo sumantur, fœnumgræcum stomachum subuertit,itémque sesamum. Lac,frigidum habentibus ventrem acescit, calidum habentibus in nidorem trãsit.Meritò itaque nociuum est febricitantibus,& si quis amplius cum melle sumat,vomitũ ciet. pepon non probè concoctus cholericos, *id est bilem supernè ac infernè eiicientes*, facere solet. similiter & melopepon.omne cerebrum stomacho incommodum est, & nauseosum,velut etiam ossium medulla. Vinum nigrum & austerum facilè acescit,& vomitum concitat.Item crassum & nouum.

Flatus expertia, Cap. CCLVIII.

CVminum,ligusticum,viticis semen,cannabis semen, fabæ frictæ,bulbi diutius atque iterum cocti & ex oleo & aceto comesti, mel quod in coctura omnem spumam deposuit. flatus discindunt panes ordeacei. Media porrò inter flatus expertia ac flatuosa, sunt pisa, ochri, cicerculæ.

Flatuosa, Cap. CCLIX.

C Icer, lupini, panicum, milium, & huiusmodi: fabæ, lobi siue dolichi, minus tamen fabis: maza ex polenta, ſucci omnes, præcipuè Cyrenaicus, ſilphii ſuccus ac radix. ficuum flatus modico tempore durat, propterea quòd facilè aluū ſubeant: quæ verò exactè maturæ ſunt, propemodum nihil offendunt, ſimiliter vt caricæ. palmulæ virides flatuoſæ ſunt, rapum crudius. lac facilè in ventre inflatur, bulbi crudiores, mel non perfectè coctum. vina dulcia flatum tardè tranſeuntem generant, item dulcia ſimúlque austera. muſtum, *hoc eſt uinum nouum* itidem.

Quæ extergent, ſecant, obturatione liberant, Cap. CCLX.

P Tiſana exterget, itémque fœnūgræcum, melopepon, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, magiſque nigrum. capparis ſatis ten..ium partium eſt, & exterget, & expurgat ac obturatione liberat, maximè ex aceto mulſo aut ex oleo & aceto, præ reliquis omnibus cibis comeſta. betæ ſucc⁹ exterget, & magis vbi cum ſinapi & aceto comēdatur. bulbi attenuatoriā vim habent & obturationes aperientē; cepæ, allia & porri attenuant & ſecant craſſos ac viſcoſos humores. ſerum quoque lactis humorum craſſitiem attenuat. ficus extergent, quapropter multa arenoſa de renibus expurgant. Caricæ attenuant ac ſecant & renes expurgant. amygdalæ extergent & attenuant purgántque viſcera, & humorum per ſputum reiectiones ex pectore ac pulmone expeditiores faciunt. piſtacia robori ac ſanitati iocineris conducunt, & ad purgationem humorum id obturantiū iuxta exitus ipſius. raphanus attenuatoriam vim habet. Mel tenuiſſimarum partium eſt, maximè quod ex calidis ac ſiccis plantis natum eſt: quapropter etiam aqua mulſa ad ſputorum eductionem commodat. Acetum mulſum non penitus viſcoſa ac craſſa facilè educit, & viſcera citra moleſtiā expurgat. valde autem cōmodat iis qui craſſum humorē in pectore ac pulmone coaceruarūt. Vina tenuia ac vetera cū acrimonia ad idem conferunt. At verò aquoſum, hoc eſt album & tenuiſsimum, aptum eſt ad humorum ex pulmone eductionem. roborat enim, & humores humectiores reddit ac moderatè ſcindit. Vinum dulce in morbis acutis, reficiendis viribus accomodatum eſt, velut in peripneumonia & pleuritide, concoctione morbi iā facta.

Quæ obturant, Cap. CCLXI.

L A C modicum ſeri habens, & multum de caſeo, non ſatis tuti vſus eſt, ſiquis in eius eſu perſeueret. nam lædit renes, qui aliàs ad calculorum generationem aptitudinem habent, & iocineris obturationes facit iis qui eas pati aliàs ſolent. Caricæ hepati ac ſpleni inflammato nocivæ, velut etiam ficus. omnia quoque dulcia ſplenem ac iecur lædunt. Aqua mulſa incommoda eſt iis quibus viſcera indurata, aut laxo tumore occupata, aut inflammata in tumorem eleuata ſunt. Palmulæ pingues obturant, & præſertim crudæ, omnia item libo um genera, & ex ſimilagine præparata, obturant, & ſplenem augent, & calculos in renibus generant. Similiter & triticea farina cum lacte. Alica quoque inepta iis qui iecur obturationi obnoxiū habent & renes calculo generando aptos. Vinū dulce obturat, & viſcera auget ſiue inflat.

Quæ tardi tranſitus ſunt, Cap. CCLXII.

O Mnia liborum ac placētarum genera ex ſimilagine facta, trāſitus tardi ſunt, fabæ frictæ, panes puri, lens cortice detracto, cerebrum, medulla ſpinalis, iecur, cor, triticum coctum, oua aſſata, fricta, lupini, phaſeli, piſa, ſeſamum, mala, pira nondum matura, ſiliquæ, vina dulcia, & magis auſterū & nigrum, citra dulcorem. item omne craſſum ac nouum. Aqua autem adhuc tardius tranſit.

Quæ facilè corrumpuntur, Cap. CCLXIII.

P Erſica, armeniaca, præcocia, & omnes ſubcaniculares fructus, qui humidum temperamentum habent, in ventriculo corrumpi ſolent, vbi non probè & citò alvum ſubierint. Omnia porra mali ſucci, humida autem & lubrica, ac facilē ſubire potētia, præ aliis edere oportet. ſic enim & ipſa citò ſubeunt, & alia deducūt: ſi verò poſtremùm accipiantur, etiam aliæ ſimul corrumpunt.

A Quæ difficulter corrumpuntur, Cap. CCLXIIII.

C Hamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & quæcunque teſta intecta durā carnem habent, dātur corrūpentibus cibū præ humorū vitiatione, ita vt bis aut ter aqua optima coquantur, ſemper in aliam purā feruentem tranſlata, vbi prior ſalſa reddita fuerit. Sed & gammari ac paguri cā crique ac locuſtæ, & ſquillæ, & quæcunque eius generis, carnem habent ægrè corruptilem, ſimiliter vt teſta intecta duræ carnis.

Quæ ventrem ſubducunt, Cap. CCLXV.

B L Enticula, braſſica, ex marinis teſta intecta, & cochleæ compoſitam naturam habent ex contrariis facultatibus. Ipſum enim ſolidum vniuſcuiuſque corpus tranſitus tardi eſt, & ventrem ſiſtit: verùm humiditas ad excretionem irritat. Siquis igitur lenticulam aut braſſicam aut aliud quid ex prædictis coquat, deinde decoctum ipſum oleo & garo ac pipere condiat, & poſtea cui velit bibendū præbeat, palàm conſpiciet ex ea potione ventrem ſubduci. Sed & herinaceorum marinorum ac conchularum omnium, itémque gallorum veterum iuſcula, ventrem ſub

C ducunt. At verò ſi braſſicam aluum ſubducere velimus, cacabo in quo cocta fuerit propè poſito ſtatim extractam in oleum ac garum mittimus. neque enim valde ipſam coquere oportet. Panes furfuracei ventrem ſubducunt. fœnigræci ſuccus coctus cum melle acceptus, commodus eſt ad ſubducendum omnes vitioſos humores in inteſtinis contentos: ſed modicum eſſe oportet mel quod admiſceatur, ne morſū ſtomacho infligat. Oliuæ ſalſæ ſubducūt præ reliquis cibis comeſtæ. Lac quo liquidius eſt eo magis ſubducit: craſſum, minus. ſerū verò lactis valde emol-

D lit ventrem. Iniiciendum eſt ad ipſum mellis optimi tantum quantum ſatis eſt ad condiendum ſolummodo, nè ſtomachus ſubuertatur: iuxta eandē rationē & ſalē indere oportet, ne guſtus offendatur. Animalium valde iuuenum carnes aluo facilius ſecedunt: ſimiliter & cartilaginei piſcium generis torpedo & paſtinaca moderatè ſecedūt. beta quoque moderatè ſubit, & recens caſeus cum melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, vuæ paſſæ dulces, præſertim humidæ, mora ante reliquum cibum ſumpta. nux adhuc viridis ad excretionem cōmo-

E da eſt: imò etiam ſicca, aqua præmacerata. & pruna ſicca ſimiliter aqua, aut aqua mulſa præmacerata edantur. etenim plus mellis habentia ventrem multùm emolliunt, etiam ſiquis ſola ipſa comedat: ſed multo amplius ſi aquam mulſam inſuper ſorbeat, ventri ſubductioni conferēt. Cæterùm à ſumptione talium, vinum dulce bibere oportet, & pauco tempore interiecto prandere. Porrò mora, ceraſa, præcocia, perſica, & omnia humecta & aquoſa, & in totum quæcunque nullam fortem qualitatem guſtui aut olfactui offerunt, ea mediæ quodammodo facultatis inter

F ſubducentia ac ſupprimentia aluum exiſtunt. Mel ſolum non coctum ſiquis delingit, probè aluum ducit. aqua mulſa item parum aut omnino nihil cocta aluū ſubit. vinum dulce confert ad ventris excretionem. Muſtum aluum emollit ac ſubducit.

Quæ ventrem ſupprimūnt, Cap. CCLXVI.

P Almulæ auſteræ, vuæ paſſæ auſteræ, mora rubi, prunā ſylueſtria, poma adſtringendi vi prædita, pira, mala punica, ſimiliter gāmari, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, & quæcunque alia eiuſcemodi molli teſta intectorum, mi-

G nus quidē quàm teſta intecta vētrē ſupprimūt: verū habēt etiā hæc ipſa ſalſum in ſe humorē, quem vbi in aqua depoſuerint, vētrē ſiſtūt, velut oſtreorū & teſta intectorū caro. Lenticula itē & braſſica bis coctæ ventrē ſiſtūt. &, vbi humectā aluum ſiccare velimus, quum iam moderatè cocta eſſe videtur braſſica, prima aqua diffuſa, aliam calidam ſtatim affundimus, deinde rurſus in illa ipſa coquimus donec flaccida fiat. Oportet autem neque aerem neque aquam frigidam attingere quod bis coquitur. non enim amplius exactè flacceſcit, etiamſi diutiſſimè poſtea

H coquatur. Cæterùm lenticula decorticata fortem adſtrictoriam vim perdit, & non ſimiliter ſiccat ventris humiditates. Si tamen ipſam bis coquas, priorémque aquam diffundas, deinde parū ſalis aut gari addas, & aliquid ex

sistentibus ventrem immittas, ita vt gustus non lædatur, iucūdissimū simúlque vtilissimū pharmacū simúlque edulium efficies. Polēta ex vino austero pota ventrem siccat, oryza sistit, panicum item & milium, carnes leporinæ, vinum austerum & nigrum citra dulcedinem, & album ac austerum, & fuluum ac austerum.

Quæ calfaciunt, Cap. CCLXVII.

TRiticum coctum, & panes ex illis, tipha, auena, fœnūgræcum, palmulæ dulces; mala dulcia, moderatè, sesamum, vuæ dulces, quapropter & sitim inducunt: vuæ passæ dulces, magis mediocriter, apium, smyrnium, eruca raphanus, rapum, sinapi, nasturtiū, pyrethrum, pastinaca, caros, allium, cæpa, porrum, caseus vetus. Vinū dulce moderatè calidum est, & propterea sitim inducit. fuluum verò calidius est nigro: flauum calidissimum est extremè, deinde fuluum, deinde russum, postea dulce, postremò album omnium minimè calfacit. Vinum vetustissimum, multùm calidum existit.

Quæ frigefaciunt, Cap. CCLXVIII.

ORdeū iuxta omnes vtēdi modos, milium, panicū, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, vuæ austeræ & acidæ, vuæ passæ austeræ, mala adstringētia, & acida ac teneriora, & pira eiusmodi, & mala punica adstringētia, palmulæ. frigidū succū habēt, lactuca, intuba mediocriꝰ. portulaca, papaueris semē, aqua. Vinū aquosum nō manifestè calfacit, ideo etiā febrietibus citra periculum datur, vinum albū simúlque austerū, minimè vt vinum calfacit: vinum verò album austerū & crassum ac nouum sensibiliter frigefacit. Frigefacit autem & acetum. nam tenuium partium existit: quapropter neruos amplius quàm alia frgefacientia lædit. Media porrò quodammodo inter calfacientia ac frigefacientia sunt, panes loti, amylū, vuæ vinosæ.

Quæ siccant, Cap. CCLXIX.

LEnticula, brassica, polenta, viticis semen, eruum bis coctum & aqua sæpius edulcatum, præstat autē album: sed & assatum aut frictum siccius alimentum corpori præbet. item quod simpliciter garum & vinum habet, siccius est non habente. maxima autem est differentia & seminū, & olerum, & plantarum omnium plus aut minus siccantium, iuxta eorum quæ ipsis adiiciuntur vires.

Quæ humectant, Cap. CCLXX.

PTisana, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucurbitæ, nuces virides, pruna, mora, sycomora, lactucæ, intuba. malua verò & blitum ac atriplex aquosissima olera sunt. fabæ virides humectant, & cicer. aqua calida humectat & calfacit: frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt, Cap. CCLXXI.

PAlmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, mora rubi. Vinum quoque fuluum capitis dolorem inducit, & mentem tentat magis quàm nigrum. austerum etiam & odorum caput tentat. aquosum verò neque capitis dolorem inducit, neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex humoribus in ventre ortum sedat. Lac non est commodum capiti, nisi quis valde forte ipsum habeat. Cremor vuarum quem fæcem dicunt, dolorem capitis inducit. item vua ipsa in vinaceis reposita.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ,tetrabibli primæ, Sermo tertius.

De iis quæ per clysterem infunduntur, euacuantur, & exhibentur. Et de aere, ventis,locis, aquis,rubificationibus,finapifmis,ac fimilibus.

De frictione præparatiua, Cap. I. A

Ante exercitationem corpus calfacere oportet,frictionis tum per lintea tum per oleum vfu:fricandúmque eft corpus nudis manibus donec probè calefcat, & molliatur, rubórque floridus efflorefcat, & confricta particula in molē eleuetur.

De exercitationibus, Cap. II.

Exercitatio,eft motus vehemens. vehementiæ autem terminus eft refpirationis alteratio ad celeritatem ac denfitatem. Exercitatio ipfa partes inftrumentales præ- B parat,vt non facilè affectionibus impetantur,& ad actiones obeundas robuftiores reddit,& alimenti attractionē fortiorē,& nutritionem meliorē, propter excitatū calorē facit:fed &fenfibiles itémque obfcuros meat⁹ propter fortē fpiritus motū expurgat.Quandoquidē igitur diftributioni alimenti opitulatur,oportet fanè neque humorum crudorum,neque ciborum inconcoctorum copiam neque in ventre, neque inteftinis contineri: periculum eft enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequam probè concoquantur.manifeftum igitur eft etiam C ante cibos exercitari corpora oportere.Opportunitatis nota ex bonitate coloris vrinarum fumitur. aquofa enim vrina,humorem ex ventre in corpus digeftum ac diftributū,incoctū effe fignificat: fulua verò & biliofa iamdudum perfectam concoctionem notat.At verò moderatè pallida fignum eft concoctionis nuper factæ. Tunc itaq; ad exercitia prodeundum eft,ventris ac veficæ excremēto prius depofito.

De exercitationum fpeciebus, Cap. III. D

Commune eft omnibus exercitationibus,caloris innati corporibus augmentum. Cæterùm fingulatim robufta exercitatio,hoc eft violēta,mufculos ac neruos validiores reddit.tales funt,fodere,onus maximum leuare, & aut in loco permanere,aut paululum progredi & velut deambulare. huius generis eft & per funem manibus apprehenfum repere ac afcendere, & plurima alia eiufcemodi. At verò veloces exercitationes , citra contentionem & violentiam,curfus funt,& fummarum manuū luctæ ac exercitia,& parua pila. Cæterùm robuftis exer- E citationibus velut vehementibus vti quis poteft, fi celeres motus addat.Infuper exercitiorum aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent,aliqua fpinam,aut pect⁹ aut pulmonem folùm. Exercēdum eft autem donec corpus in molem eleuetur,& floridum euadat,motúfque expediti ac æquales & validi exiftant.In hoc autem corpore etiā fudorē cōfpicies calidū vapore permixtū.Ceffandū verò tūc primū vbi quid ex prædictis fuerit alteratū. velut fi corporis moles contrahi videatur,ftatim quiefcēdū eft: fimiliter etiam fi coloris floriditas contabefcat. Quin & fi motuum vigor remitti videatur, ftatim ceffan- F dū eft, & fi circa fudorē mutatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem fiue qualitatem.Si enim paucior aut frigidior prodeat,eueftigio definendum eft,oleúmque affundendum, indéque corpus recurandum,móxque frictione recuratoria, quæ poft excercitationem adhiberi folet, vtendum,quemadmodum pædotribæ in vfu habent.

De frictionum fpeciebus, Cap. IIII.

Frictio dura, corpora conftringit,mollis foluit. quare quæ fupramodū exoluta funt corpora,frictione dura: quæ cōtrà adftricta,molli fricanda funt.fi verò æqualiter G habeant,palàm eft q; neq; molliterneq; durè,fed quantū eius fieri poteft,vtroque exceffu vitato.Frictio multa gracilitatem inducit: pauca,vice verfa:media,mediocritatē.

De vociferatione, Cap. V.

Vociferatio,exercitatio eft pectoris & vocaliū inftrumētorum,infupérque caloris naturalis,purgans, attenuās ac roborans, & corporis partes folidas & robuftas reddens,vt non facilè affectionibus impetantur. Vtendum eft vociferatione in anhelofis, & recta ceruice fpirātibus,tabidifque ac doloribus diutinis pectoris ac dorfi, & in pectoris abfceffibus poft rupturam , & ad raucā vocem ex plurima humiditate factam, & in febribus quartanis.nam concretum humorem conuenientiffimè excutit, & ftomachi humiditatem quam priuatim quartana febris inducere folet, expellit.Conuenit etiam ftomachicis , præfertim affiduè vomentibus, & acidum ructantibus.at verò capitis affectionibus incommodiffima vociferatio exiftit.Cæterùm qui vociferatione vfurus eft , aluo prius exonerata,& infernis partibus fenfim cōfrictis, lotáque facie placidè perfufa, & vbi mox à fomno fe moderatè loquendo & deambulando præparauerit, ita tandem ad vociferationem debet progredi. In ipfa autem vociferatione concinnitas, & vocis bonitas ac iucunditas nihil contulerint ad fanitatem; verùm grauiorum vocum fonus vtilis exiftit. quare in hoc fe exercere oportet. Sic enim plurimus aer in refpiratione attractus pectus diftendit,& aluum ac totius corporis meatus dilatat ac difparat.vnde in vociferationibus & concitatis lectionibus redundantium humorum excretiones contingunt:& in iis quidem qui concitatius legunt,magis & per fudores:qui verò mitius vocem intendunt,per occultam tranfpirationem. nam tota corporis moles in lectionib⁹ ac vociferationibus intenditur . Contingit item propter attenuationē ex motu factam,multa fputa refoluta , mucúmque ac pituitam excerni. Porrò iis qui propter frigiditatem caliditate opus habent , quódnam commodius auxilium afferri queat quàm actio per refpirationem?Oportet itaque fæpe legere,& vniuerfum corpus relaxare, fufáque carne ad corporis rarefactionem, afperam arteriam,& alios fpiritus exitus commodè diftendere,& grauiffimas voces concinnè fonare. Vtendum autem vocis actionibus neque temerè,neque incōfideratè, fed neque prauis ac corruptis humoribus corpore repleto.neque in magnis ac manifeftis cruditatibus ad vocis exercitium progrediendum,ne amplior diftributio corruptorū humorum aut vaporum in corpus fiat.

De geftatione, Cap. VI.

Reliquæ quidem exercitationes in motu corporis fitæ funt,geftatio verò mixta eft ex motu & difpofitione quieti fimili,quum plurimæ corporis partes quiefcere videantur,vniuerfum verò geftationis tractu moueatur. Atque hinc adeò vtiliffima fimúlque leniffima exercitatio eft geftatio, vt quæ neque laffitudinem corporibus inducat,ipfáque confimiliter velut magna exercitia moueat.Omnis autem geftatio infitum calorem ventilare & excitare poteft,& materiæ multitudinem difpergere,habitúmq; corroborare,& actiones ftupidas fufcitare. Differentiæ geftationis multæ funt: verùm peculiares hæ funt. prima quidem in lecto,eóque aut penfili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente:altera in lectica, quæ & ipfa duplex eft,ita vt qui geftantur vel defideant vel decumbant. tertia in curru. quarta in nauigio. ponenda etiam equitatio eft inter geftationis partes.Itaque geftatione in lecto vtendum in febricitantibus,aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora confumpta fe erigere non ita valent.item in iis qui vires recolligere à febrili actione iam incipiunt,& in iis qui veratrū fumpferunt.Vtendū & in phreniticis. nam fpiritus perturbationem placidè lenit,& ad fomnum illicit.Vtendū & in lethargicis,& appetentia ciborum deiecta. At verò in lectica fiue ferculo decumbentes geftamus, febri lethargica aut femitertiana aut quotidiana correptos. Itē hydropicos,ftupore attonito percuffos,refolutos, nephriticos,podagricos. defidentes autem in lectica geftamus eos in quibus febris exactè remifit. Cæterùm geftatio in curru, concufforium quiddam habet , & diutur-

nos morbos cōmouet.Eſt autem & in hac alia vehementior,alia mitior.Mitiore itaque vtendum in capitis affectionibus,& iis quibus inteſtina fluxione laborāt: vehementiore,in affectionibus pectoris ac ſtomachi, & in tumoribus laxis,hydropicíſque,ac ſtupore attonito perculſis. Verùm vertiginoſos & dimidia capitis parte affectos, auerſos ab itinere retrorſum deſidere in curru oportet, eóſque leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos,qui nullo alio auxilio indiguerūt.ſed tamē ſedē aliquāto ſupiniorē ipſis eſſe oportet. Porrò geſtatio in nauigio ſi iuxta terram fiat, & in mari tranquillo, hydropicis conuenit,& elephantiaſi laborantibus,ſyderatis, tumidis. & ſtomachum quidem ab initio ſubuertit, paulo autem poſtea in aſſuetudinem venit. Verùm geſtatio per pelagus vehementiſſima eſt, & mutationes plurimas ac maximas facit. nimirū quum anima mixtos affectus habeat ex triſtitia & ſpe, timoréque ac periculo,modò gaudentibus & lætis, modò in agone exiſtentibus nauigantibus.Omnia autem hæc compoſita ſufficientē vim habent omnem veterem morbum exigendi & è corpore excludendi.quin & mixtura ex quiete ac motu corporis, ſiquid aliud, probè corpus nutrit.

De equitatione, Cap. VII.

EQuitationis vſus modicus eſt in ægrotis: neque enim multam vtilitatem opus ipſum præbet.nam ſi leniter impellatur equus,nihil aliud quàm laſſitudinē facit, maximè inguinum, iuxta crurum explicationem ac dependentiam:ſi verò agitetur equus, vniuerſum corpus doloroſè concutitur.& tamen etiam hic modus aliquid vtilitatis habet in valentibus. Supra enim alia exercitia & ſpiritum,& corpus, & maximè ſtomachum firmat, ſenſúſque purgat & acutiores reddit.verùm pectori peſſimū eſt hoc exercitiū.Cæterùm in omni geſtatione omnique exercitatione,curandum eſt maxime vt in ſalubri loco fiant,& in aere puro: nec ſolùm de aliis exercitiis hoc accipiendum eſt,ſed etiam de nauigatione.

De re venerea,ex Rufo, Cap. VIII.

NAturale opus coitus eſt.nullum autem ex naturalib⁹ operibus nociuum eſt: verùm iuxta immodicū & aſſiduum vſum, itémque iuxta tempus non conueniens aſſumptus,noxius euadit. Multo autē magis nociuus fit aſſiduus vſus iis qui neruos,aut pectus,aut renes,aut lumbos,coxēdicéſque ac pedes imbecilles habent. Cuius rei cōiecturam hinc facere licet,quòd omne hominis robur in coitus vſu debilius redditur. robur autem, eſt inſitus in nobis calor. Vnde ſanè concoctiones coeuntibus non integræ cōtingunt,& pallidi fiunt, & neque exactè vidēt, neque vt oportet audiūt,neque alios ſenſus integros poſſident.quin & obliuioſi tales & tremuli exiſtunt, & articulis,maximè coxendicum,dolent, & alii ex ipſis renum, alii veſicæ morbos incurrunt.quibuſdam etiam oris graueolentia,& dentium dolores,& gurgulionum inflāmationes oboriuntur.Et viſi ſunt iam viri multi qui ex multa venere ſanguinem expuerunt, partim ob violentā ſpiritus compreſſionem ac intenſionem, partim ob venarū ac arteriarum quæ ex pulmone ad teſticulos deferuntur cōmunionem.Cæterùm fœmina ex coitu ſanguinem nō ſpuit, cum propter reliquam corporis humiditatē, tum quòd in mixtione minus laboris perfert:imò etiam propter cōſuetas infernas purgationes: quare ſi contingat etiam fœminam ſpuere ſanguinem, magnam ex purgationibus medelam acquirit. Itaque propter iam relatas cauſas medici boni iubent venere abſtinere, ſiue adſit quis ex prædictis morbis,ſiue timeatur, ob naturalem corporis debilitatem.atque hactenus quidem offenſiones & cō ſenſus coitus,quantum vires noſtræ tulerunt,paucis retulimus.Reſtat vt etiam vtilitates recēſeamus : neque enim penitus inutiles & omnibus nociuæ res venereæ exiſtūt, ſi & vſus tempus,& modum,& ſanam vtentis cōſtitutionem inſpicere velis. Vtilitates ex coitu hæ ſunt:repletionē euacuare,& leuius reddere vniuerſum corpus, idémq; ad augmētum promouere, & virilius efficere. Duris habitudinibus ex longioribus interuallis vſus eius commodat: mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitā ex-

A purgat, & impeditam rationis vim explicat, & maximas iras remittit.quapropter & atra bile percitis,ſubtriſtibúſque & hominū conſortia fugientibus, velut magna quædam medela,commodiſſimus exiſtit : ſed & iuxta alium modum furioſos ad ſaniorem mentem reducit, & quoſdam comitiali morbo prehenſos ſanat,& capitis grauitatem ac dolorem ad vigorem ac integritatem permutat. Hippocrates ſummatim morbis à pituita rem veneream optimam eſſe pronuntiauit.multi quoque ex morbis alimentum non ſentientes,ex vſu ipſius refecti ſunt: alii B benè ſpirantes ex ægrè ſpirantibus euaſerunt: alii cibos auerſantes appetentiam edendi aſſequuti ſunt : quidam à frequentibus ſeminis per ſomnum effuſionibus liberati ſunt.Naturæ ad venerem appoſitæ ſunt calidiores & humidiores. nam eius vſum pluſquam aliæ ferre poſſunt: minimè autem ſiccæ & frigidæ. Eſt & vigentium natura ad eam accommoda,ſenum verò nequaquam.Ex temporibus ver aptum eſt,ineptus autumnus & æſtas,ſed neque hyems commoda eſt propter frigiditatem. & ſanè diæta quoque calidior & humidior ad coitum idonea eſt,con- C trà ſiccans & frigefaciens,inutilis. humidæ enim diætæ etiam impotenti ad coeundum commodant. Oportet igitur humidum & calidum eſſe victum,cui accedere debet labor moderatus,& cibus boni ſucci. Vinum itaque ſit colore fuluum,ſubſtātia tenue,panes purifurnacei recentes,carnes hœdorum,agnorum,& porcorum.Ex volucribus gallinæ,attagenæ, perdices,anſeres,anates. Ex piſcibus polypi,& molli carne præditi.Olerum,horminum, irio,eruca,rapum bis coctum & flaccidum factum : hæc enim medicamenti loco exhibentur.Leguminum,fabæ, D cicer,ochri,phaſeli,piſa,dolichi. nam & flatu corpus implent,& luculenter alunt.Magnopere etiam optimam vuam laudo,quod ad hanc victus rationem attinet: humectat enim & ſanguine ac ſpiritu corpus replet. Cæterùm qui venere vti volet,recentes repletiones vitabit, cruditates item ac ebrietates,ſimilitérque famem. malum eſt enim repleto corpore coire,item à gymnaſiis & à balneis. Vitandæ laſſitudines,& prægreſſi vomitus,& alui profluuia recentia.nam inueterata aliquando per venerem reſiccantur. Commodiſſimum coeundi tempus eſt à cibo E non nimium ingeſto:nam & ad robur conducit,& frigiditates euenire ſolitæ minus fiunt. Et ſi quidem à prādio quis ad vētrem incitetur,quieſcere oportet donec cibus deſideat: ſi verò à cœna,neceſſe eſt paululum antea dormire. Porrò vehementes impetus ac cupiditates ad venerem non probo, ſed eis reſiſtere ſuadeo, præſertim ſicui morbus ſit qui ex venere facilè offenſionem perceptet.

De inſolatione, & arenæ aggeſtione, ac aliis vaporatoriis fomentis,ex Antyllo, Cap. IX.

F QVidam ſe ad ſolem exponunt,partim non vncti,alii etiam vncti,& alii deſidentes aut decumbentes,alii ſtantes & deambulantes aut currentes. Ex decumbentibus aliqui in ſtrato,aliqui ſuper corio, alii in arena aut ſale decumbūt.Solaris itaque inuſtio citra vnctionē moderatè adhibita,perſpirationem occultam auget,& ſudores elicit,aluum autem ſiſtit,& carnem conſeruat:pinguitudinem verò abolet, & tumores laxos cum alios, tum maximè hydropicorum deprimit. Spiritum autem denſiorem ac velociorē reddit, & propterea anhelos & rectā G ceruice ſpirantes exacerbat.verùm capiti diuturna frigiditate laboranti cōmodat: nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxium efficit.oportet tamen in his aluum præeuacuare. Inimica eſt enim inſolatio capiti, euacuatione infernè non præmiſſa. At verò inſolatio cum vnctione,eadem ſimiliter poteſt. verùm corpus magis ſiccat, velut vnguine aſſatum:quapropter & ſuperficiē magis denigrat. Cæterùm per occultam tranſpirationem hæc minus diſcutit. nimirum ad cauterii ſimilitudinem denſans carnem. Qui verò deſidentes aut ſtantes H inſolantur, vehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in ſtrato, non magnopere iuuantur, ſed capite magis replentur. Qui ſuper corio ſe ſoli exponunt, magnam vtilitatem conſequuntur, præſertim hydropici & iſchiadici,

nephritici, resoluti, elephantiasi laborantes, intumescentes circa refectionem, cœliaci, & qui circa vesicam veterē morbum habent: itémque syderati, fœminæ quoque quæ ab vtero strangulantur, & adhuc amplius quæ alba vteri fluxione infestantur. Oportet autem magnum esse coriū, & oleo perunctum, & super tenuem arenam cribratā extentum, & vbi præcalfactum est corium, tum demum ægrum super id decumbere, capite cum crudo linteo velato. Permanendum est autem diutius in eadem decubitus figura, & postquam corpus multùm fuerit feruefactū, vertere iubendum ac deuoluendum, & postea rursus in alterum latus reuoluendum, ac quiescendum: atque hoc ipsum sæpius facere oportet. Idem modus etiam in arena adhibetur, loco assiduè permutato. oportet autem ministrum adesse, qui calētissimam arenam colligat, & corpori defossi ac obruti superingerat. Si quidem igitur mare affuerit, vtendum est eius arena. nam & lenior & magis resiccans huius arenæ fomentatio ac feruor est quàm eius quæ per corium contingit. si verò fluuialis arena fuerit, præstat corio vti. nam & arena fluuiatilis, & aer humectior est ex euaporationibus. Quòd si salis copia adsit, multo præstabilius est tenui sale substrato hominem decumbere. oportet autem altitudinem esse non minorem tribus palmis paruis: si enim non fuerit altus sal, caliditas ipsius facilè difflatur, vtpote quæ ex alto emersum ac progressum non habeat.

De venæ sectione, ex Galeno, Cap. x.

A Similaribus corporis partibus primas actiones perfici, alibi demonstratum est, itémque per instrumētales, secundas. Itaque humores in corpore contenti considerandi sunt, quam tandem vtilitatem aut cladem partibus afferant per quas corpus actiones suas facit. At verò plenitudo colligi dupliciter dicitur: aut enim virium respectu plenitudinem dicimus, aut respectu capacitatis vasorum humores continentium. quemadmodum enim is qui onus gestat, non statim vt grauatur & laborat, iam etiam concidit & vincitur ab ipso onere: iuxta eundem modum vbi vires à plenitudine grauantur, possibile est ipsas diu resistere, & nondum hominem ægrotare: vbi verò quis diutius negligatur, vires concidunt. His itaque magnopere prodest venæ sectio priusquā vires vincātur. Sed & plenitudine ac copia sanguinis in corpore non existente, venæ sectio vtilis fit, inflāmatione incipiente ob prægressam plagam, aut ob particulæ debilitatem, humoribus ex corpore aceruatim in ipsam congregatis. Aliquando enim sanguis aceruatim ad particulam quādam irruens, aut stupefacit eam, vt actio ipsius corrūpatur: aut memorabilem cladem inducit, velut in syderationibus cōtingere videmus: quandoque verò etiā ipsum vas perrumpit, velut in sanguinis sputo contingit. Conandum itaque est vt redūdantem sanguinem euacuemus quamcitissimè, priusquā magnū aliquod malum circa aliquam corporis partē operetur. quin & magni alicuius morbi timore venā secamus. atque ego sanè multos podagricos annis tribus aut quatuor infestatos ex interuallis, aut purgato redundante humore in principio veris, aut sanguine detracto curaui. nam & podagricis & arthriticis, comitialibúsque ac atrabiliariis morbis, itē sanguinē spuentibus, vertiginosis, & iis qui frequenter angina arripiūtur, peripneumoniis, pleuriticis, lippitudinibus vehementibus, & in summa iis qui in magnos morbos frequēter incidunt, venæ sectionē omnibus auxiliis potiorē pronuntio. Consideranda porrò veniunt in omni venæ sectione, plenitudinis quantitas ac qualitas, morbi magnitudo, siue præsens sit, siue timeatur, ætas vigorosa, & præ his omnibus virium robur aut debilitas: deinde naturalis habitus totius corporis, hora ac tempus anni, regio, præsens ambientis constitutio, prægressus victus & diæta, copia ciborū & potus: & maximè, an multùm nutrientes cibos homo ingesserit, & an consueta exercitia reliquerit, & an consuetæ excretiones suppressæ sint. At verò aggrauante & infestante plenitudine, non omnino sanguis detrahendus est: aliquando enim crudus quidam humor in corporibus coaceruatus est. quapropter diligen- A ti animaduersione opus est, quantopere vires validæ sint, & quantopere humor ipse perfrigeratus est. quod ipsum ex vrinis & aliis signis cognosces. Nam in eiusmodi affectionibus præexolutæ vires, in venæ sectione extremè concidere solent, vt refocillari amplius non possint. quod vbi contingit, periculum non paruum consequitur, præsertim incidente febre, in constitutione æstiua, stomacho malè affecto, aut corpore vniuerso molli & temperamenti humidi ex natura existente. Exoluuntur enim tales, & celerrimè in animi deliquium collabuntur, etiāsi B non magna febris in ipsos irruat. Sed & si hyems fuerit, aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minimè venæ incisionem admittemus: tales enim hoc modo dispositos moderatis frictionibus, & vnctionibus moderatè calfaciētibus, & potionibus incisoria vi præditis sanamus.

De euacuationis mensura, Cap. xi.

MAgnitudo morbi & virium robur principales scopi sunt incidendæ venæ, qui vbi aucti fuerint, maiorem euacuationem fieri oportere indicant: sicut contrà vbi nō fuerint aucti, euacuationis quantitatem immi- C nuere oportet, inquantum vires imminutæ sunt, itémq; morbi magnitudo. Consequenter autem simul considerāda est hominis natura. nā eos qui moderatè graciles sunt & magnas venas habent multúmque sanguinis, largius euacuabis: qui verò venas angustiores habent, & corpore albi & carne teneri sunt, parcè. sanguinem enim modicum hi habent, & facilè humores ipsis transpirant. Iuxta eandem rationem neque pueris venam secabis, vsque ad quatuor & decem annorum ætatem: imò neque senibus, præsertim viribus debilibus existentibus. Quòd si vires D fuerint fortes, & necessitas vrgeat, etiam septuagenariis venam secabis.

Quales venæ secandæ, Cap. xii.

REuulsionis gratia semper venas in directum secabis in iis à quibus sanguis erumpit. nimirum vt sanguine è dextro nare fluente, venam dextræ manus seces: è sinistro verò, sinistræ. Quòd si splen patiatur, venam inter anularem & paruum digitum manus seca, aut in cubito internam. sed & in pleuriticis venam è directo affecti lateris seca. Grauissimos item oculorū dolores mirabiliter mitigat vena è directo affecti oculi secta in cubito, quæ E humeralis appellatur. Nam interiores venæ sectæ vtilitatem præbent in partibus infra collum affectis: externæ verò, faciei & capiti: mediæ, vtrisque. Si autem in venæ sectione error contingat, in media quidē vena neruus subiacens diducitur: in interna verò, arteria substrata. Et vitandum est ne hanc secemus citra magnam necessitatē. nam minoris periculi est humeralem secare. Et sæpe facta in hac fissura magna, neque inflammationes sequutæ sunt neque dolores. quare hanc confidenter secare licet: F internam verò, cum multo metu. vitandum item vt ne tentemus mediam. Quemadmodum autē prædictæ partes ex venarum cubiti sectione opem sentiunt, ita inferiores his, hoc est coxa, & vterus ac vesica, ex venarū poplitis ac talorum sectione. Renes autem vtrinque opem ferunt & ex cubiti & ex infernarum venarum sectione. Scio autem coxendicum affectionem in vna die sanatam per euacuationem à cruribus, quæ sanè non propter frigiditatem sed vasis coxæ sanguine impletis facta erat. Oportet autē in omnibus quidē inflāmationibus incipiētibus, G reuulsoriè facere venæ sectionem, velut pede inflammato ex manu: verùm in affectibus diuturnis, maximè quidē ex ipsis affectis partibus: sin minus, ex propinquis.

Quomodo vena secanda est, ex Antyllo, Cap. xiii.

PVnctim quidem venæ incisionem facimus, vbi vasa fuerint obscura: cæsim verò, vbi fuerint manifesta, ita vt firmemus manum in obscurioribus, & iis qui ad ictū flectere solēt cubitum. Oportet autem non totum vas diducere. nam dum labia ipsius euertuntur, fluxus non fit H cum eiaculatione. Neque verò infernam vasis partem ad radium diuidere oportet, sed supernam ad brachii exortum tendentem. superna enim secta, speciosa sanguinis eiaculatio contingit. Et ad hæc commoda est supernæ partis venæ sectio, quoniam è vase quis aberrare non potest.

De magnitudine sectionis, ex Antyllo, Cap. XIIII.

IN iis qui asseruata euacuatione opus habent, magna fissura facienda est: itémque in quibus crassitiem sanguinis contineri coniectabimus. In quibus verò reuellere & auertere volumus lationem sanguinis, velut in reiectantibus sanguinē, aut quibus de naribus aut alia quadam parte sanguis erumpit, parua vulnuscula incutimus. non enim indigent euacuatione, (quum euacuentur ab affectione) sed retractione ac reuulsione. Oportet igitur in iis permittere vt sanguis fluat multo tempore per venā. Paruis item fissuris vtendum est in phreniticis aut mente motis, aut aliàs delirātibus, quò cita cōglutinatio vulnusculi fiat: contingit enim vt deliri sæpe latenter vincu lum manus soluant. & si quidem contigerit magnam esse fissuram, sequitur periculum ex sanguinis eruptione. In parua verò, etiam grumus vulneris osculo insidens, sanguinis eruptionem prohibere poterit. Insuper & paruis fissuris vtēdum est in paruis vasis, magnis verò in maioribus. nam si in magnis vasis paruum vulnusculum fiat, necessariò grumi collecti fluxum sanguinis impedient.

De figuræ sectionis, Antylli, Cap. XV.

SEctionis figuræ tres sunt: trāsuersa, recta, non pungens sed findens venam in directum, & inter has media quæ appellatur obliqua. Transuersa igitur vtendum est in quibus detractionem omnino non repetere volumus. curuato enim cubito oscula fissuræ componuntur. & commoda est hæc figura, vbi magnam fissurā facere voluerimus. Obliqua verò figura vtilis est in quibus detractio repetenda est: & eo quòd à vase non aberramus dum sic secamus. Sed & sanguinis eiaculatio ex obliqua fissura pulchrior aspectu est vidētibus, dum velut obtorquetur & obuoluitur sanguis in saltu. Oblonga verò in directum figura cōmoda est in iis quibus non solùm eadem die sectionem reiteramus, sed etiam post vnam aut duos dies: Incuruato enim cubito disparantur oscula fissuræ. Commoda est item in directum fissura iis in quibus præuaricatio labiorum fissuræ fieri solet. at in hac figura minus speciosa sanguinis eiaculatio contingit.

Quod sit opportunum venæ secandæ tempus, Galeni, Cap. XVI.

IN omni diei ac noctis hora, necessitate vrgente, venā secabis, ita vt scopū habeas in iis qui febriunt, exacerbationis declinationem: in iis verò qui aut propter lippitudinem, aut aliud quid eiusmodi, absque febre, venæ sectione indigēt, magnitudinē doloris aut inflammationis. qua enim hora videris dolorem mitigari, venam secabis: at verò si nihil tale vrgeat, melius est manè venam secare, nō statim vbi à somno surrexeris, sed vbi vigilaueris ad horam vnā. sed & quosdam prælauare præstat & prædeambulare. In quibus verò præseruationis gratia venam secamus, licet etiam ab actu cōsuetarum operationum venam incidere.

De repetita detractione, Galeni, Cap. XVII.

IN quibus simpliciter euacuare volumus, eadem die iterata detractio fiat. in quibus autē reuellere, præstat vt post duos dies fiat. Et in quibus quidem opus est multa euacuatione, vires autem nō sunt fortes, in iis euacuationem reseruare oportet, & prima detractione defectuo siore facta, rursus iteratò detrahere, aut si voles tertiùm. Quum verò feruentis sanguinis multitudo febrem acutissimam incenderit, velut in synochis *id est continentibus*, ibi aceruata euacuatione opus est: & oportet tentare vt euacuemus vsque ad animi deliquium, virium robore ex pulsibus cōsiderato. in aliquibus enim noui vi. lib. statim esse detractas. Fluente itaque sanguine attendere oportet semper pulsuū tactui, vt ne citra animaduersionem pro deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum sectione, Galeni. Cap. XVIII.

ARterias secant medici in temporibus quidem ob oculorum fluxiones, quū calidæ & flatuosæ fuerint: eas verò quæ sunt retro aures, in vertiginosis, & iis maximè qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac flatuosis laborāt. Iā verò & ob alias plurimas affectiones circa caput cōsistentes diuturnas, quidam secant arterias retro aures. Verùm aliqui arteriarum sectiones verentur, propter sanguinis retinendi difficultatem, & quòd dum fissura in cicatricē abit, aneurysma in quibusdam fit, *id est vasis ipsius arteriæ dilatatio, quæ inter tumorum genera recensetur.*

Medicamentum sistens sanguinem arteriarum, Cap. XIX.

QV V M igitur sanguinis eruptio ex incisa arteria cōsequatur, oportet hanc hamulis attractam totam transuersim dissecare, deinde aloem & mannam thuris terere, & ouorum albumine subigere, & tenellis pilis leporinis medicamentum excipere, & fissuræ imponere. Dicetur autem de hoc amplius in loco De sanguinis eruptione, inter vulneraria medicamenta.

De cucurbitularum vsu, Ex Antyllo. Cap. XX.

NEque in morborum principiis, neque in corporibus repletis, cucurbitis vtemur, sed quum euacuatum fuerit totum, & non amplius influxerit parti cui cucurbitæ sunt adhibendæ, & opus fuerit mouere ac excutere & attrahere relictam in parte inutilem fluxionem. Cauēdum est autem ne cucurbitam prope māmas affigamus. nam illabentes in cucurbitas māmæ & tumescentes, nō facilè sinunt illas tolli. Tunc verò spongiis ex calida expressis cucurbitas circundare oportet; sic enim remittere solent. si verò non sic remiserint, cucurbitæ perforandæ sunt. Illud porrò nosse expedit, quòd nō solùm localis venæ sectio detrimento est antequam vniuersum corpus euacuetur, per affectas partes sanguinem detrahens, sed etiam cucurbita. Et venæ quidem sectio minus est periculosa: pro ratione enim allationis materiæ, etiam sanguinis excretionē facit: cucurbita verò tum impetu affixionis violenter materiam attrahens, tum multum locum occupans, & tamen neque vasis sensibilem fissurā faciens, attrahit quidem memorabilem materiā, non euacuat autē pro ratione attractæ. Et præcordiis quidem intempestiuè affixa, præsertim in continentibus febribus aut semitertianis, & maximè si etiam mens ægri fuerit turbata, & sensus sit obtusus, strangulatus & mortē eadem die inducit: capiti verò intempestiuè admota, lethargos, & corporis ac mentis stuporem, & oculos prociduos facit; quibus autem contigerit vt hæc effugiant, hi omnino in diuturnū capitis affectum hinc incidunt.

De scarificatione, Ex Galeno. Cap. XXI.

VEnam secare sæpe in anno non arbitror cōmodum esse: simul enim cum sanguine multus vitalis spiritus excernitur. Quum autem hic frequentius consumitur, & tota corporis moles perfrigeratur, & omnia naturalia opera deteriora fiunt. Probo igitur vt ab ignobilioribus partibus, velut sunt crura, per scarificationē detractio fiat. Optimum autem est hoc auxilium ad conseruationē sanitatis, & ad eandem recuperādam, si fuerit præuaricata. Prodest autem scarificatio etiam oculis diuturna fluxione affectis, & aliis capitis affectionib[9], itémque thoracis, & anginis. Oportet autē in vnoquoque mēbro factas sanguinis inspissationes, post vniuersalem corporis euacuationem, soluere per localem scarificationem.

De sanguisugis, Galeni, Cap. XXII.

SAnguisugas captas vna die seruare oportet, eásque pauco sanguine alere. vsus autem tempore pars cui admouendæ sunt nitro præparetur, & aqua dulcissima exactè abluatur, postea è fomento sanguis illinatur. Atque sic accipiātur sanguisugæ ac mittantur in aquam paruam, & fuligine ipsarum per spongiam detersa sic admouebis. inhærentes enim non cessant trahere, donec salem aut nitrum aut cinerem ori ipsarum inspergamus. postquam verò exciderint fouendi, sunt loci per spongiam. & si sanguis erumpat, gallam aut linteum vstum, aut spōgiam liquida pice imbutam ac vstam insperge, & superne chartam aceto madidam impone.

De purgatione, ex Antyllo. Cap. XXIII.

EOS qui sana habent corpora purgare difficile est, nam & vertiginosi ac voluulosi fiunt ac torquentur, purgatióque difficulter ipsis procedit: & ad hæc citò exoluuntur tales dum purgantur. Quum igitur purgare volueris, præattenuare oportet ac secare crassos ac viscosos humores, & meat[9] aperire, per quos humores trāsferūtur ac trahuntur à purgatoriis medicamētis. Et serosos quidē

ac tenues humores in principio morborum euacuare o-
portet: in crassis verò ac viscosis concoctio expectāda est,
qualis est pituita & bilis atra. Sed & in omnibus diutur-
nis morbis semper concoctionem expectare cōuenit. In
acutis verò quum cōmotæ fuerint materiæ, etiam in prin
cipio pharmacum exhibe, & tamē cum multa cautione.
Nam quum humores sunt in motu, lationéque ac fluxu,
timor est nequod ex visceribus natura debile existens
materiam cōmotam excipiat, & præsertim thorax. At in
vna aliqua parte firmatos humores, velut in viscerum in
flammatione contingit, medicamentis aggredi non o-
portet priusquam concoquantur. quicunque enim inflā-
mata in principiis per medicamenta soluere conantur
(inquit Hippocrates) à distento quidem & inflammato
non auferunt quicquam, (nihil enim remittit cruda affe-
ctio) verùm sana & morbo resistentia consumunt: dum
enim debile fit corpus, morbus dominatur: quum autem
morbus dominatur, pernicies adest. Proinde materiæ re-
mouendæ gratia vtimur purgatoriis medicamentis in ce
phalæa, vertigine, hemicrania, comitiali, anhelatione, e-
rectæ ceruicis spiratione, coxendice, arthritide, podagra,
nephritide, & in affectionibus vesicæ ac vteri diuturnis.
Similiter autem etiam vbi fluxus assiduè infestauerit au-
res, aut nares, aut oculos, aut os, aut stomachū, aut totam
superficiem: & neque reficcetur ab aliis auxiliis, neque
aliter sisti possit. solet enim purgatio per aluū fluxiones
cohibere. Et in hoc ordine locari potest etiam humoris
atræ bilis purgatio, quæ hæmorrhoidum suppressarum
gratia assumitur post venæ sectionem. At antiquæ affe-
ctionis emouendæ ac expurgandæ gratia vtimur purga-
toriis in resolutione, sideratione, alimentum non sentien
tibus, torpore, sopore, grauitate perseuerante in quacun-
que corporis parte. Cæterùm ob corporis temperamentū
transmutandum, vtimur purgatoriis in diuturnis febri-
bus, nimirum quotidianis ac quartanis, insania, atra bile,
mentis excessu, malo habitu corporis, iis qui alimentum
non sentiunt propter vitiosum humorem: insuperque in
elephantiasi, scabie, lepra, pustulis, morbo pediculari, &
in vlceribus spōtaneis ac grauibus, & affectionibus flui-
dis. At verò quò circumsitus & infestās humor educatur,
vtimur purgatoriis, in aqua inter cutem, & regio morbo.
Et hoc loco ponendæ sunt etiam vētris fluxiones, in qui-
bus purgatoria assumimus: aliquando enim acris & inu-
tilis humor, ventris tunicis insidens aut intestinorum, si-
militer velut acres glandulæ aut infusiones per anum, ir-
ritat intestina, & simul ipsa stimulat, & promptitudinem
efficit ad excretionem, simúlque per acredinem suam ex
circumferētia corporis ac totius molis humorem attra-
hit. In his igitur consentaneum est purgatoriis vti, quò ta
lis humor ex corpore expellatur, & venter ac intestina pu
ra fiant. In summa vtendum est purgatoriis medicamen-
tis, in iis quibus vires validæ sunt, & voluntas prōpta est,
& qui stomachum robustum habent, & multam inutilem
materiam in corpore colligunt. At pingues & prægraci-
les ad purgationem inepti sunt: insuper & qui multo san
guine abundant, & qui assiduè animo linquūtur, & ægrè
reuocantur, & qui citò vomunt ex omni occasione. Pueri
item ac senes, & mulieres quibus menses validè purgan-
tur. & qui valde purum habent corpus: & qui certam ha-
bent victus rationē, & quibus aluus est natura adstricta,
& qui dysenteria & cœliaca affectione facilè corripiun-
tur. omnes hi ad purgationem inepti sunt. Incipiendum
est autem à bilem purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloe, Cap. XXIIII.

ALoe totum quidem corpus non purgat, verùm sitam
in stomacho & ventre ac intestinis bilem, citra mo-
lestiam educit ac placidè vnà cum subiectis excremētis.
Datur itaque iis quibus caput affligitur propter assiduas
fientes ad ipsum de stomacho euaporationes. excindit
enim inutilium vaporum allationē. Danda est & lippien-
tibus, propter eandem causam, & iis qui ob bilis augmē-
tum sitiunt, quibus lingua & os facilè reficcatur: & qui
circa stomachum ardorem, aut nauseam, aut molestiam
aliquam euersoriam percipiunt. Præbetur & iis qui præ-
ter rationem pallidiores facti sunt, & in quibus super-
fluitates eductione indigent, & clyster adhiberi non po-
A test ob aliquam causam. Dantur autē aloes drach. II. cum
aqua mulsa. Cōmoda est etiam si quis ipsam quotidie su-
mat, aut à cœna aut mane ante cibum potius. Tritam ita-
que aloen corticis citrii succo excipe, aut si is desit, succo
brassicæ vtere. habeant autem hinc formatæ pilulæ cice-
ris magnitudinem. & dato tria aut quinque quotidie ei
qui opus habet. potes & cum terebinthina ipsam effor-
mare, & cum melle cocto. Oportet autem in deglutiendo
aut postea absorbere aquam mulsam. Purgatoria equidē
medicamenta omnem causam ex corpore extrahunt, in-
B star cucurbitæ, principalibus partibus inhærentia, ipsáque
per ventrem euacuantia.

Scammonia, Cap. XXV.

SCammonia flauam bilem maximè educit. Inducit au
tem stomachi dolorem, & graue olet, ac iniucunda est
& valde siticulosa. Quum enim omnia purgatoria stoma-
chū infestēt, aloe excepta, scāmonia plus omnibus illi mo-
lesta est. Vitanda igitur est iis qui debilem stomachum
habent & febricitantibus: quum enim leuissima sit, faci-
lè abripitur in corpus, & omnem in ipso immunditiam
C commouet: prohibetur autem à febrili calore, vt ne super
fluitates ad excretionem ducat. Danda igitur est iis qui
bonum stomachum habent, & non febriunt, atque non
facilè vomunt, & non facilè animo linquuntur. Dantur
ex ea scrupuli duo, plus minus, pro virium ratione. Admi
sceatur ipsi sal, & thymi coma, aut pulegium. In iis verò qui
ferre possunt, præstat aloen miscere. Datur & per se cum
melle, aut ptisanæ succo, si clanculum exhibere volumus.

Peplium, Cap. XXVI.

PEplii semen, aliquando verò & ramulos simul, in vm-
bra siccata, tusa ac cribrata dato, scrup. IIII. pōdere, in
D aqua mulsa, adstillato modico aceto. Nam post flauam bi
lem, etiam nigram & pituitam ducit. & flatus dissipat,
quemadmodum etiam Hippocrates alicubi dicit. Maxi-
mè igitur conuenit flatuosis affectionibus, quæ sanè atrā
bilem lacessunt & auspicantur. Cōuenit etiam splenis in-
flammationibus diuturnis, vteri item ac coli, & laxis ab-
dominis tumoribus.

Veratrum nigrum, Cap. XXVII.

VEratrum nigrum atram & flauam bilem ex toto cor-
E pore trahens, infernè expurgat, non tamen cum vlla
difficultate. quapropter etiam febrientibus per circuitū
& diu ipsū exhibemus. Datur & furiosis, & hemicranicis,
ac diuturno capitis dolore afflictis. Maximè verò idoneū
est visceribus, & vtero & vesicæ, si purgatorio medicamē
to opus habent. Maxima verò ipsius vis est, priuatim edu
cere si quid corruptorium sanguini fuerit admixtum.
Vnde etiam in diuturno regio morbo commodum est,
& ad asperitates cutis, velut sunt lepræ, impetigines, & si-
milia. est & elephantiasi vtile. Dantur ex eo scrup. III.
F plus minus, ita vt tenuia circa radices lignula paululum in
aqua madefiant, deinde auferatur cortex, & siccetur in
vmbra, tundatúrque ac cribretur. datur cum passo aut a-
ceto mulso. Condimenti porrò gratia addere oportet ipsi
petroselini & dauci parum. Si verò efficacius purgare vo-
lueris misce & de scammonia parum.

Bilem atram purgantia, Cap. XXVIII.

ATram bilem ducētibus vtendū est præcipuè in me-
lancholicis, *id est atra bile uexatis*, stomachicis, iis quæ
facilè irritantur, iracundis, hominibus auersantibus, secessū
G quærentibus, & iis qui in refectione virium purgatione
opus habent, & in habitibus obaridis & parum musculo-
sis, & præsertim in autumno feruente.

Epithymum, Cap. XXIX.

EPithymum atram bilem infernè purgat. Dantur ex i-
pso contuso ac cribrato perfectis scrup. XII. cum passo
& aceto mulso ac modico sale. Confert affectionibus fla-
tuosis & hypochondriacis præcordiorum, & quibus iecur
grauatur, & difficulter spirantibus. Similiter autem velut
epithymum purgat flos in stœbe enascens, & flos qui in
H thymbra nascitur, atque epithymbrō appellatur. verùm v-
terque viribus debilior est.

Polypodium, Cap. XXX.

POlypodium bilem maximè nigram ducit & pituitā.
dantur radicis purgatæ scrup. VI. affusa aquamulsa di
luta. Potest & super salsamentum deradi ac comedi ante

prandium. Purgat etiam mediocriter ac citra molestiam radix cocta in iure gallinaceo, & in ptisana.

Pulegium, Tragoriganum, Leucanthemum, Alysson, Cap. XXXI.

PVlegium ducit atram bilem acetabuli mensura potū in aqua mulsa: similiter & tragoriganum, & parthenium, quod & leucanthemum vocatur. Dantur singulorum scrup. VI. sed & alysson similiter purgatiuum est, dantúrq; etiā ipsius scrup. VI. Præstat autem hæc dare cum aceto, & modico sale, ex aqua, ita vt arida trita potui insper gantur.

Armenium, Cap. XXXII.

ARmenium quo pictores vtūtur, purgat atram bilem & quicquid crassi ac viscosi sanguini admixtum est. datur melancholicis, & elephantiasi laborantibus, ac cōsimilibus, & in renum affectionibus, & anhelosis: dantur ex eo scrupuli plus minus IIII.

Centaurium minus, Cap. XXXIII.

CEntaurium minus crassissimam bilem purgat & mucum: quare conuenienter datur splenicis & coxendicum morbo affectis. Bibitur eius decoctum, vbi coctum fuerit in aqua. Sint autem centaurii scrup. sex, aquæ mensura heminæ. coquatur ad medietatem.

Pituitam ducentia, Cap. XXXIIII.

PItuitam ducentium vsus est in habitibus frigidiorib⁹, ætatibus item ac morbis frigidioribus: velut sunt resoluti, siderati, & qui laxis tumoribus tumēt. & in iis qui multa & crassa emungunt, & qui ex coxendicum morbo à pituita infestantur, & in aqua inter cutem.

Colocynthis, Cap. XXXV.

COlocynthis purgat pituitam & bilem & mucosa: vnde neruorum neruosorúmque corporum purgatiua est. Datur igitur cōuenienter in omnibus capitis affectionibus, & in erecta ceruice spirantibus ac similibus. & in coxendicum morbo, & arthriticis, & ad diuturnas renum ac vesicæ affectiones. Est & aliis morbis commoda, qui ægrè excuti possunt, & induratam affectionem habent. Datur ex medulla ei⁹ scrup. II. in aquæ mulsæ cyathis duobus, in debilioribus scrupulus vnus. Eligenda est alba & tenera medulla. nam aridior & nigra mala est. Tundatur autem & teratur diligenter, & cribretur sæpe. & vsus tempore læuigetur valde bene in mortario cum aqua mulsa. solet enim tale quiddam pati: nam tusa priusquam madefiat, tenuissima apparet: vbi verò in aquā mulsam iniecta fuerit ac macerata, intumescit adeo vt vix cribratam esse credas. Itaque tumidæ ipsius partes aliquando inhærent vētri aut stomacho, & præsertim inuolucris intestinorū, propter mollitiem: & quū acres sint natura ac mordaces, adhærentes vlcerāt intestina, & affectiones neruorum per consensum inferunt, torminaque ac contractiones. quare multa animaduersione opus est, vt læuissimam ipsam faciam⁹ cum aqua mulsa. Quòd si mitius purgare volueris, sumito colocynthidem iustæ magnitudinis, eámque ape rito supernè, & semen totum eximito: deinde quicquid tomenti speciem præ se fert in ipsa, rursus citra semen in ipsam indito, & repletam ipsam sapa, aut vino dulci veteri, per diem & noctem macerari finito: deinde excolatum per pannum vinum calfactum bibendum dato. Purgat optimè & morbum regium, & eos qui pustulas liuidas circa cutem habent.

Tithymalus, Cap. XXXVI.

TIthymalus pituitam & bilem ducit. dantur ipsius ramuli virides accepti, & in testaceo quopiam vase parum fricti, deinde triti. Miscentur autem ex ipsis scrupuli IIII. aut III. cum polenta in aqua, & bibuntur. nam aridiores ramuli impotentiores sunt. At verò tithymali characitæ radicem accipe, & siccato in vmbra, deinde vsus tempore corticem detrahito, tundito ac cribrato, & IIII. scrupulorum pōdus in vinum dulce vetus mittito, & per diē ac noctem macerari finito: excolatum per pannum vinū calfactum bibendum dato. purgat maximè, vt aliqui in omnibus ipso vtantur velut quopiam arcano. Bene & citra molestiam purgat etiam succus tithymali circa aquas in humidis locis ac syluis nascentis, exceptus sale, aut pane arido trito, ita vt ex hoc nucis auellanæ magnitudo de tur cum frigida aqua. At succus tithymali à quibusdam datur, aut cum caricis, aut cum polenta, guttæ IIII. aut V. Verùm valde exulcerat linguam & partes circumcirca sitas, & potus multùm calorem in ventre facit.

Isium, Cap. XXXVII.

ISii corticem siccato, tundito, ac cribrato: & ex eo scrup. V. aut VI. dato, macerans velut dictum est in passo, & excolans, ac passum ipsum exhibens. Purgat autem magis pituitam. quandiu verò volueris ferri ventrem, ne abluas anum aqua, sed linteo deterge. Quum autem satis pur gatum te putaueris, laua anum aqua frigida, & manuum ac pedum extremitates aquæ impone, & sistetur fluxus.

Elaterium, Cap. XXXVIII.

ELaterium purgat pituitam & bilem. Dato obolos tre cum lacte recēns mutcto heminæ vnius mēsura. At obolus habet siliquas tres.

Granum cnidium, Cap. XXXIX.

GRanum cnidium purgat magis aquosa ac serosa: purgat etiam pituitam & bilem moderatè. Est autem feruens & acutissimum. dantur ex eo grana XXX. si verò mitius purgare voles, dato grana XX, aut XV. Dato autem in ternam granorum partem tritam cum polenta, & vino immissam bibere iubeto. A potu verò parum olei rosacei aut melini absorbere oportet, ne fauces exurantur. Præstat autem terere & efformare catapotia cum cocto melle.

Agaricum, Cap. XL.

AGaricum purgat pituitam & bilem, sed nō acutè. dātur drach. II. cum aqua mulsa aut aceto mulso. Est autem stomacho incommodum, eo quòd leue sit, & in ipso supernatet.

Cnici semen, Cap. XLI.

CNici semen purgat pituitam, non tamen fortiter. Huius seminis drach. V. tritas mitte in ius gallinæ aut ptisanæ, & excolatum bibendum præbe. Quidam internam cnici partem drachmæ pondere accipiunt, & terunt cum amygdalis & aniso, & cum melle cocto catapotia formāt, ac exhibent arquato affectis. Et conueniens quidem, sed leuius est hoc.

Lathyris, Cap. XLII.

LAthyris pituitam magis ducit. danda sunt eius grana XV maiora, aut viginti de minoribus. Et qui quidem efficacius purgari debent, iis præcipiendum est vt manducent: qui verò non valida neque multa euacuatione opus habent, integra deuorent, maximè si vitiosum stoma chum habet is qui accipit.

Aristolochiæ clematidis semen, Cap. XLIII.

ARistolochiæ clematidis semen siccum tritum II. drachmarū pondere bibitur, & purgat pituitam ac bilē. Est autem stomacho gratum.

Mercurialis, Cap. XLIIII.

SI mercurialis tenera folia cocta comederis, abundè stercus expellunt: si verò decoctum vino mixtum biberis, moderatè stercus educit.

Cucumis syluestris, Cap. XLV.

CVcumeris syluestris radicis cortex, II. obolorū, hoc est siliquarū VI. pondere, potus cum aqua mulsa, ducit pituitam multam citra molestiam, ita vt neque stomachum lædat.

Styrax, Cap. XLVI.

STyrax pinguis flauus datur drach. II. pondere, cum æquo pondere terebinthinæ in pilulas coactus. Ducit pituitam multam citra molestiam.

Thymus, Cap. XLVII.

THymi cacumina tusa trita dato cū posca & modico sale, ad drach. IIII. aut III. pōdus: purgat enim citra molestiam & abundè pituitam ac bilem.

Cyclaminos, Cap. XLVIII.

CYclamini radicis læuissimè tritæ drach. IIII. aut III. pro viribus cum aqua mulsa potæ, purgant pituitam & bilem: maximè verò per sudorem purgant. quare qui bibit reclinari debet, & corpus in tegumentis ponere, & sudorum exclusionem iuuare.

Scordium, Cap. XLIX. A

SCordium tenuissimè tritum duarum drachmarum pōdere ex aqua mulsa potum, ducit pituitam.

Chamæpitys, Cap. L.

CHamæpityos drach.II.tritæ, & cum ficubus aut cocto melle in catapotia coactæ & exhibitæ, multam pituitam ducunt.

Bdellium, Cap. LI.

BDellium Arabicum pellucidum & flauum, drach. II. pondere tritum potum cum aqua mulsa, purgat pituitam. B

Aquam ducentia, Cap. LII.

AQuam ducentibus vtendum est & in hydropicis qui ex ascite intercute aqua laborant, & in fœminis quæ diuturno albo fluxu vexantur, & ad fluida vlcera.

Squama æris, Cap. LIII.

SQuama æris aquam purgat: datur drach.I. & dimidia cum aqua mulsa. Non solùm autem aquam ducit, sed etiam pituitam. Ducunt porrò aquam etiā aliqua ex relatis, velut granum cnidium & cnicus. At cucumeris syluestris radix conuenientissima est hydropicis, miniméque C molestiam affert.

Euphorbium, Cap. LIIII.

EVphorbium ducit quidem pituitam, magis verò aquam. Est autem acutissimum inter ea quæ ego noui & feruentissimum: vnde & colicis datur & iis qui frigidiores ventres habent. reliquos fortiter turbat, & validam sitim inducit. Miscebis cum ipso aliqua odorata semina, dans ex eo obolos tres cum aqua mulsa. Præstat autem cum melle cocto in catapotia ipsum efformare.

Chamelæa, Cap. LV.

CHamelæa cocta in aqua mulsa & pota, aquosa magis D ducit. purgat autem etiam pituitam & bilem: Immittantur ex ea drach.V. in duas heminas aquæ, & fiat coctura ad dimidias. In fine cocturæ mellis moderata portio addatur, & modica facta coctura, coletur ac bibendum præbeatur. Aliqui contusæ tritæ chamelææ drach.II. cum duplo comæ absinthii committunt, & cum melle formata catapotia præbent.

Sanguinem purgantia, Cap. LVI.

SAnguinem purgat porri capitati succus, mercurialis, viola alba, malua syluestris, saluia. E

Methodus componendi purgantia pharmaca, Cap. LVII.

QVÆ quidē per se purgare possunt simplicia pharmaca, talia sunt velut iā expressim⁹ ac præscripsim⁹. Nō fuerit autē difficile etiā mixturas ipsorum facere iis qui ex iam prædictis singulorū vires didicerunt. Siquis enim ex relatis duo miscere velit, dimidium pondus de dosi singulorum accipere oportet: si verò tria, tertiam iusti pōderis partem si verò plura, iuxta eandem proportionem. Facimus autem ipsorum mixturas, vbi nō fuerit vnus hu- F mor qui infestat, velut pituita, aut bilis, aut aqua, sed omnia simul. Et, si quidem putauerimus æqualiter redundare humores, æqualiter ipsa miscemus in compositione: vbi verò vnus plus aliis redundarit, amplius admiscemus de his quæ talem humorem euacuare possunt. Primùm igitur volo ea mollientia pharmaca aluum subducentia subiungere quæ in cibo sumuntur. in cibo enim medicamentum optimum est, (inquit Hippocrates) quò etiam sanis naturaliter adstrictam aluum habentibus, hæc specu- G latio vtilis fiat. Fortassis autem & iis qui se ex morbo recolligunt, insupérque iis qui ex diuturno morbo ægrotant, hæc pharmaca auxiliaria fient, si vnum aut alterum simplex pharmacum iucundis eduliis fuerit admixtum, aut ad ventrem molliendum, aut si etiam redundantem humorem paulatim & latenter euacuare volumus. Incipiamus igitur à potionibus propomatis appellatis.

Vini purgantis bilem præparatio, ex Theone, Cap. LVIII. H

CAsiæ vnc.I. scammoniæ vnc.I. vini sextar.V. Hæc tenuissimè trita linteolo illigentur, & hoc exactè constrictum in vinū suspendatur, ac finatur ad dies quinque: deinde ex hoc vino dato ante cibum potionem perfectā, cum aqua calida. creditur bilem purgare.

Vinum pituitam ducens, Cap. LIX.

LAthyridum purgatorum vnc.I. spicæ nardi drach. III. vini sextar.V. præpara velut prædictum est, & vtere. creditur pituitam leuare.

Vinum melancholicis commodum, Cap. LX.

POlypodii vnc.I. tusam, cribratam, & linteo illigatam in vini sextarios V. suspendito, & ad dies septem finito macerari: & dato potionem velut dictum est.

Aliud vinum polypodites, Cap. LXI.

VIni dulcissimi sextar.VI. mastiches sextantem, epithymi drach.IIII. radicum polypodii non veterum derasarum lib.II. radices polypodii purgatas tūde in crassiores partes & coque cum passo, immisso etiam epithymo ac mastiche. Quum autem ad tertias redactum fuerit, aufer ab igne, & frigefieri sine, & ad excolatū spicæ nardi contusæ ac cribratæ scrup.III. insperge. præstat autē hāc in mortario counire, deinde fictilibus paruis picatis excipere, & osculo vasorum oblito adseruare. Dabis autem in prādio potionem magnam inter medios cibos, aqua calida temperatam: est hoc iucūdissimum & efficax. Præparatur hoc in Babylone Phœnices, laudatúrque ac quoquouersus nauibus aduehitur.

Vinum mulsum stercus exigens, Cap. LXII.

VIni sextar.V. mellis sextar.I. mastiches quadrantem, mastichen tritam & linteo illigatam in vino mulso suspende, & ad dies septem macerari sine: & dato ante cibum potionem vnam calida aqua temperatā. Optimè hoc stercus educit, & stomacho commodum est. euacuat etiam pituitam.

Vinum mulsum flauam bilem ducens, Cap. LXIII.

SCammoniæ drach.I. spicæ nardi drach.I. tusa, cribrata, & linteo illigata, in vini sextar.V. macerato, & mellis sextar.I. & vtitor.

Vinum mulsum pituitam ducens, Cap. LXIIII.

CNici seminis purgati drach. IIII, & vini sextar.V. & mellis sextar.I. accipito. Et cnicū in crassas partes cōtusum ac linteo illigatum, macerato, vtitórque velut dictum est.

Vinum mulsum atram bilem euacuans, Cap. LXV.

POlypodii drach.III. vini sextar.V. mellis sextar.I. tūde, cribra, macera, & vtere.

Conditum ad flauam bilem, Cap. LXVI.

PIperis drach.III. scammoniæ vnc.I. seminis apii drach. I. vini sextar.V. mellis sextar.I. terito species per se primùm, deinde etiam cum melle, & postea vinum adde, & sine ad dies quinque, & vtere.

Conditum pituitosis, Cap. LXVII.

LAthyridum vnc.I. piperis vnc.I. seminis anisi, apii, singulorum vnc.I. vini sextar. quinque, mellis sextar. I. præpara velut dictum est, & vtere.

Conditum melancholicis, Cap. LXVIII.

POlypodii vnc.I. piperis vnc.I. seminis apii, drachmam vnam, vini sextarios quinque, mellis sextar. I. præpara velut prædictum est, & vtere.

Absinthati præparatio flatus & stercora euacuans, Cap. LXIX.

LIgustici drach.I.S. cumini drach.I. spicæ nardi scrup.II. floris iūci odorati scrup.VI. mastiches scrup.VI. vini sextar.V. mellis sextar.I. tusa ac cribrata terito cum melle, & vinum admisce. excipe & vtere post dies quinque ante prandium.

Absinthatum flauam bilem ducens, Cap. LXX.

COsti drach.I. mastiches drach.IIII. rosarum siccarum drach.II. spicæ nardi drach.II. floris iūci odorati drachmā I. aloes vnc.I. scammoniæ vnc.I. mellis sextar.I. vini sextar.V. præpara & vtere velut dictum est.

Absinthatum ad pituitosos, Cap. LXXI.

MAstiches drach.quatuor. costi drach.quatuor, folii Indici drach.I. spicæ nardi drach.I. floris iunci odora-

ti drach.i.casiæ drach.i.polypodii vnc. i. mellis sextar.i. lathyridum purgatarũ vnc.i.vini sextar.v.præpara,& vtere velut dictum est.

Rosatum flauam bilem ducens,
Cap. LXXII.

ROsarum exunguium recentium libra vna,vini veteris sextarii sex,mellis sextarius vnus. Rosæ ad diem vnam præsiccatæ mittuntur in vinum, & macerantur per dies nouem : deinde vinum excolatur,& adiicitur melli prius trito cum scammoniæ vncia vna.oportet autem tũdere ac cribrare scammoniam,ac sic læuigare cum melle. Postea verò condatur in vasa,quæ exactè cooperta suspendes in puteum aquæ frigidæ,& sines per dies septem aut nouẽ:deinde extrahe & alios triginta dies sine,& sic pro pomate vtere.

Rosatum pituitam & serosum ac atræ bilis humorem euacuans, Cap. LXXIII.

SI præcedens descriptio acceperit grani cnidii vnciam vnam absque scammonia, euacuat serosum humorem & pituitam:si lathyrida solùm, pituitam euacuat:si epithymum solùm,atræ bilis humorem expurgat.

Mellis rosacei purgatorii præparatio,
Cap. LXXIIII.

MEllis librã vnã, succi rosarum librã vnã, mastiches drach.IIII. piperis drach. duas,zingiberis drach. II. scammoniæ scrup.octo,coquito mel cum rosarum succo ad compagem mellis liquidioris,deinde insperge scammoniam & mastichen læuissimè trita,& parum coque,& ablata ab igne cum reliquis in mortario vnito & seponito,& dato cochlearium:euacuat flauam bilem. Quidam verò simpliciorem præparationem facere volentes, præmacerant modica aqua scammoniam, deinde feruefaciunt,& detracto superstante ipsius concremento excolãt & læuigatam ad mel rosaceum adiiciunt,& simul coquũt, velut dictum est.Si verò lathyridum vnciam vnam acceperit prædicta præparatio mellis rosacei,absque scammonia,purgat pituitam: si verò polypodii acceperit vnciam vnam,atræ bilis humorẽ euacuat. Verùm efficacior fit si pro polypodio epithymum acceperit.

Aceti purgatorii præparatio,
Cap. LXXV.

SCammoniæ vnciam vnam,aceti sextarios quinque terito simul,& finito ad dies quinque,& dato ad intinct⁹ cum cibo cochleariũ vnum aut duos.purgat flauam bilẽ. Si verò pro scammonia inieceris lathyridum vnciam vnam,purgat pituitam:si verò epithymi vnciam vnam inieceris,euacuat atræ bilis humorem.

Aceti mulsi purgatorii præparatio,
Cap. LXXVI.

MEllis despumati sextar.i.aceti acerrimi sextar.i. coquito simul vsque ad mellis compagem,deinde adiice epipetri triti ac cribrati vnciam vnam.vtere ad intinctus.aut cum aqua dato bibere cochlearia duo circa horã tertiam ieiunis:euacuat bilem.si verò non affuerit epipetrum,scammoniæ iniice vnciam vnam. Aliud acetum mulsum. Mellis despumati sextar.i.aceti sextar.i.coquito simul ad compagem,deinde iniice cnici internam partem purgatam & tritã,pondere vnc.i. & sine ad dies quinque,& vtere vt voles:purgat pituitam. Aliud. Mellis & aceti singulorum sextarium vnum coquito,& thymi læuissimè triti vnciam vnam addito,& finito per diem, ac vtitor:euacuat atræ bilis humorem.Omnia verò quæ prædictis aceti mulsi præparationibus iniiciuntur, linteolo alligata macerentur.

Acetum mulsum purgans omnes vitiatos
humores, Cap. LXXVII.

COmæ hyssopi sesquiunciam, origani vnciam vnam, pulegii sesquiunciam,marrubii vnciam vnam, epithymi,seminis cnici,cacuminum thymi,agarici,singulorum vnc.i.polypodii sextantem, scammoniæ vnciam i. & scrupulos vi. aceti sesquisextariũ,aquæ sextariũ vnum mellis libras duas,sapæ sexuncem. Herbas præmaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito,ac rursus coquito ad bonam compagem,& scammoniam, epithymum, agaricum,trita ac tenuissimo cribro

A excreta,in mortario admisceto.Et vbi moderatè purgare volueris,scrupulos quindecim exhibeto:medio verò modo scrupulos viginti. At verò fortibus perfectam dosin exhibere potes vnciam vnam: quidam etiam alypiadis vnciam vnam addunt. Aliud flatus euacuans. Aceti sextar.i.mellis sextar.i.baccarum iuniperi drach. quatuor, piperis vnc.i.zingiberis vnc.i.petroselini drach.quatuor, seminis apii,ammii,ligustici,anisi,epithymi,singulorum drach.quatuor,cumini drach duas,seminis anethi drach. duas,polypodii vnciam vnam.præpara & vtere velut præ
B dictum est. conuenit colicis.

Acetum mulsum quod colicis ac nephriticis per sedem infunditur,
Cap. LXXVIII.

CEntaurii vnciam vnam,alypiadis recentis sextantem, rutæ viridis sextantem,marrubii,agarici, casiæ, iridis,hyssopi,pulegii,singulorum drachmas quatuor, scillæ vnciam vnam,aceti sextarios tres,mellis sextarium vnũ: omnia aceto macerata ad tertias coquito & colato, & adiecto melle ad mellis liquidioris compagem coquito. de-
C inde scammoniæ tenuissimè tritæ vnciam vnam, spicæ nardi vnciam vnam,purgatorii medicamenti ex fœniculo vnciam vnam inspergito,& vnitis vtitor hoc modo.vbi præeuacuaris colicum per clysterem stercora educentem,accipe aceti mulsi cochlearium, & dissolue cum succo ptisanæ,& infunde. vtere similiter & in nephriticis pituitosioribus.euacuat pituitam citra molestiam & sanat.

Acetum mulsum amarum, Cap. LXXIX.

FŒniculi viridis vnã cum radicib⁹ fasciculum vnum, apii cum radicibus, rutæ viridis, singulorũ fasciculũ
D vnum,aceti sextarios II. & S.hoc est libras quinque,mellis sesquilibram.Coquito herbas cum aceto ad tertias,& excolato,& mel ad acetum indito, & coquito donec mellis liquidioris compagem habuerit: deinde aloës primariæ vnciã vnã in mortario terito ac cribrato,& ad ipsam paulatim acetũ mulsum addito,vnito, excipito,ac vtitor:exhibetur ex eo cochleariũ i.ita vt ab ipso absorbeatur aqua calida.caput egregiè purgat.est autẽ & stomacho gratum.

Acetũ mulsum vẽtrẽ emolliẽs,Prosomiletæ. Pulegii, origani,thymbræ syluestris,polypodii,singulorũ vnc. v-
E nam,radicum apii drachmas quatuor,radicũ anethi scrupulos sex,agarici,epithymi, scammoniæ, singulorum vnciam vnam,mellis sextarium vnum,aceti sextarium vnũ, macerato species & coquito velut acetum mulsum. Vbi verò deuenerit ad bonam compagem,tollito ab igne, & adiice scammoniam,epithymum,& agaricũ.& dato quadrantem cum aqua calida.

Posca aluum emolliens, Cap. LXXX.

CYmini quadrãtem,hyssopi sesquiunciam,ammii sesquiunciam,pulegii sesquiunciã,petroselini drachmas
F quatuor,cacuminum thymi drachmas quatuor, zingiberis vnciam vnam,seminis cnici vnciam vnã, piperis drachmas quatuor,epithymi drachmas quatuor,salis Cappadocici dodrantem:tundito & cribrato,& aridum seruato, vsus tempore dato cochlearium vnum ex posca.

Alia posca valde clara, Cap. LXXXI.

CYmini quadrantem, pulegii sesquiunciam, fœniculi sextantem,seminis apii sextãtem,anisi sextãtem,scrupulos octo,scammoniæ trientem,epithymi quadrantem, salis communis bessem aut libram vnam:tundito, cribra-
G to, & dato cochlearium vnum ex posca. purgat imperuersè.

Gari purgatorii præparatio, Cap. LXXXII.

SCammoniæ drachmas quatuor,piperis grana quinquaginta,gari nigri quadrantem,misce ac vtere ad intinctus,aut quomodo volueris.purgat bilem. Aliud. Cnici grana viginti,piperis grana L.gari quadrantem.Internã cnici partem tritã vnito ac vtitor.purgat pituitam. si verò pro cnico adieceris lathyridas,efficacius facies. si verò polypodii drachmas quatuor inieceris, atræ bilis humo-
H rem euacuat. Efficacius autem euadit si pro polypodio epithymi drachmas quatuor aut tres inieceris.

Mellis emollientis præparatio, Cap. LXXXIII.

FŒniculi viridis manipulum vnũ, aquæ sextarios tres, coquito ad tertias, colato, & adiicito mellis libram

vnam,& coquito ad compagem mellis,& dato ex eo cochlearia tria: purgat bilem flauam. Si verò pro fœniculo, seminis cnici interiorem partem adieceris vnc.I. pondere, purgat pituitam: si verò polypodium aut epithymum eodem pondere simul coques: purgat atræ bilis humorem.

Garum aquosum, Cap. LXXXIIII.

GAri vnciam vnam, piperis grana L. seminis apii obolum vnum, hoc est siliquas tres, mellis cochl.I. aquæ quadrantem, scammoniæ scrup.I.S. aut II. Reliquis coctis & ab igne ablatis admisceto scammoniam, & dato ante cibum. Si verò pro scammonia, seminis cnici granorum XX. internam partem adieceris, purgat pituitam: si verò polypodii drachmas quatuor adieceris, purgat atræ bilis humorem.

Garum vinosum purgatorium, Cap. LXXXV.

GAri conchulas duas, vini conchulam I. piperis grana XX. ligustici scrupulum vnum, scammoniæ scrupulũ vnum, mellis parum, vtere: purgat bilem. Si verò cnici granorum XX. internam partem inieceris pro scammonia, purgat pituitam. si polypodii drachmas quatuor, atram bilem.

Garum acetosum purgatorium, Cap. LXXXVI.

SEminis apii drachmam vnam, piperis grana L. cumini obolum vnum, succi Cyrenaici siue laseris tantũdem, scammoniæ scrupulum vnum, gari vnciam vnam, aceti quadrantem, vtere: purgat bilem. Si verò pro scammonia, cnici granorum viginti internam partem adieceris, purgat pituitam: si verò polypodii drachmas quatuor, atræ bilis humorem euacuat.

Iuscula emollientia, Cap. LXXXVII.

AQuæ sextarium vnum, olei conchulam vnam, gari parum, salis pauxillum, anethi modicum: omnia donec succulenta fiant coquito, deinde granorum cnici XX. internam partem indito & dato: euacuat pituitam. Si verò polypodii drachmas quatuor contusas ac cribratas inspersers iusculo perdicis aut phasiani, purgat atræ bilis humorem. At verò scammoniam nõ probo in iuscula cõiectam, eo quòd experimento compererim inidoneam esse.

Lac purgatorium, Cap. LXXXVIII.

LActis asinini aut caprini heminam vnam, scammoniæ scrupulos duos, misceto ac exhibeto: purgat bilẽ. Si verò cnici granorum XX. internam partem inieceris, euacuat pituitam. At verò polypodiũ aut epithymum non probo vt lacti misceantur, eo quòd tingant lac, & non potest hoc latere accipientem. plerique enim ob timiditatẽ purgari non volunt.

Oliuæ purgatoriæ, Cap. LXXXIX.

PIperis drachmam vnam, epithymi drachmas duas, silphii drachmam vnam, menthæ viridis drachmam vnam, comæ pulegii drachmam vnam, cymini drachmã vnam, rutæ drachmam vnam, scammoniæ vnciam I. palmularum pinguium sextantem, mellis sextarium vnum, aceti sextarii dimidium, oliuas muria conditas CXX. numero. omnia prædicta per se tenuissimè terito, & deinde cum aceto mulso, postea oliuas singulas ter lancinatas iniicito, & finito ad paucos dies, ac vtitor. dato in cibo oliuas tres, & iusculi cochlearium vnum aut duo, pro viribus.

Oxyporia purgatoria, Cap. XC.

SI ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari solet, cochlearii vnius mẽsura acceptum, admiscueris scammoniæ scrupulos duos, flauam bilem citra molestiam euacuabis. Si verò lathyridum grana viginti addideris, purgat pituitam. Si polypodii aut epithymi drachmas quatuor addideris, purgat atram bilem. Similiter autem si Diospolitico quoque cõcoctorio pharmaco vteris, idem efficies, & maximè in quibus pituita in thorace residet. Si verò ad concoctorium ex calamintha pharmacum admiscueris medicamenta purgantia, euacuabis omnem circa cutem corporis vitiosum humorem, lepras, impetigines, & similia.

Oxyporium ex palmulis, Cap. XCI.

ZIngiberis, piperis, cumini, petroselini, singulorum vnciam vnam, scammoniæ in fermento assatæ ac tenuissimè tritæ vnc.II.S. palmularum pinguium carnis trientem, foliorum rutæ vnciam vnam, mellis libram vnam, aceti sextarium vnum. Coquito mel & acetum & palmulas, donec reliqua fiat tertia aceti pars. Deinde rutã cum palmulis terito, & arida læuissimè trita inspergito ac vnito, & paulatim acetum mulsum coctum addito, vnito ac vtitor velut admirando & multa experientia cognito pharmaco. Perfecta dosis sunt coch.II. ad astrictam aluum, dum adhuc in vigore est medicamentum. Si verò non valde fuerit aluus adstricta, pro mensura illius adstrictionis exhibẽdũ est pharmacum, aliquando cochleariũ I.S. aliquando vnum solum: subducit egregiè flauam bilẽ. quapropter & in morbo regio vtiliter exhibetur, & tertianariis, vbi concoctio bona in vrinis apparuerit. purgat etiam pituitam moderatè. Vtere confidenter in omni tẽpore velut imperuerso ac minimè curioso. Ego verò etiã iis qui absque rigore febricitant dedi, postquam apparuit concoctio in vrinis: & confestim sanati sunt. In quibus autem atram bilem purgare volueris, adde ad prædictam dosin, epithymi scrupulum vnum, aut pro viribus. Si verò pituita multa insidet, adiice agarici aut isii scrupulum I. purgat enim moderatè pituitam.

Purgatorium ex cotoneis malis, Cap. XCII.

MAlorum cotoneorum maturorum, magnorum, odoratorum, fermento oblitorum & assatorum, carnis purgatæ trientem, mellis despumati quincuncem, piperis drachmas duas, scammoniæ drachmas sex, singula per se terito & vnito, ac exhibeto cochlearium vnum.

Purgatorium ex citrio, Oribasii, Cap. XCIII.

PVrgat hoc caput, facit ad stomachicos, cœliacos, & qui non possunt forte purgatorium ferre propter imbecillitatem. vnde etiam pueris citra noxam datur: est enim stomacho commodum. Citrii corticis ac carnis libram vnã, aquæ sextar.I.S. mellis sextarii dimidium, piperis vnciam vnam, scammoniæ vnciam vnam. Citrum in tenues partes secato, & cum aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctum adiicito, ac coquito ad bonam compagem, & reliquias coctorum citriorum terito, ipsisque arida tenuissimè trita inspergito, & vbi simul triueris, coctam aquam illam mulsam adiicito, & vnitis vtitor cochlearium vnum exhibens.

Purgatorium ex fœniculo valde bonum, Cap. XCIIII.

EPithymi, zingiberis, piperis, scammoniæ, singulorum vnciam vnam, fœniculi viridis, rutæ viridis, apii radicum viridium, singulorum quadrantem, aquæ sextarios tres, mellis libras tres: decocto ad tertias redacto adiice mel, & coque ad bonam compagem. deinde insperge arida, & exhibe cochlearium vnum magnum.

Aliud valde stomacho gratum, Cap. XCV.

FŒniculi, cumini, pulegii, apii, singulorũ manipulum, aquæ sextarios tres, coquito ad tertias, & colato, & tantundem mellis addito, & coquito ad mellis compagem: & inspergito in mortario scammoniæ læuissimè tritæ vnciam vnam, piperis vnciam vnam, mastiches tritæ drach. quatuor, vnito, datóque cochleariũ vnum. conuenit flatuosis.

Purgatorium ex fœniculo quod parari solet ad atram bilem, Cap. XCVI.

SCammoniæ sextantem, zingiberis, piperis, singulorũ vnciam vnam, petroselini scrupulos duodecim, corticis veratri nigri scrupulos sex, epithymi vnciam vnam, mellis libras tres, succi fœniculi libras tres. Coquito succum cum melle ad mellis compagem, & affundito paulatim ad arida tusa ac cribrata in mortario, & vnitis vtitor. datur ex eo cochlearium vnum.

Purgatorium atræ bilis, Oribasii, Cap. XCVII.

AQuæ sextarios tres, mellis dodrantem, epithymi vnciam vnam. Epithymum tusum ac cribratum insper

gito, vbi illa simul ad tertias decoxeris dato bibendum pro viribus. Mihi verò videtur quarta pars exhibēda esse: iis autem qui bono habitu præditi sunt, dimidium.

Aliud purgans atram ac flauam bilem,
Cap. XCVIII.

Scammoniæ, epithymi, singulorum sesquiunciam, petroselini, zingiberis, menthæ, singulorum drachmas duas, excipe melle, & exhibe nucis Pōticæ magnitudine.

Pastillus flauam bilem purgans,
Cap. XCIX.

Piperis, mastiches, nucum pinearum, passularum enucleatarum, singulorum grana x. cumini grana xv. scāmoniæ scrupulos duos, plus minus, mellis parum, trita simul dato velut pastillum. huius dosis vna est: purgat citra molestiam.

Buccella purgatoria, Cap. C.

Fermenti ex similagine libras duas, scammoniæ vnciā vnam, seminis fœniculi, cumini, folii malabathri, singulorum siliquas tres, piperis grana XXXII. salis commu nis parum, olei & gari coch. I. I. arida cōrundito ac cribrato, & cum fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliaresii habentes. Torreto in clibano & exhibeto perfectam dosin sextantem ex hoc pane edēdam quocunque quis voluerit modo, saltem vt ieiunus vtatur. est enim maximè alienum ab omni molestia. purgat bilem.

Aloedaria citra molestiam purgantia,
Cap. CI.

Aloēs quadrātem, agarici vnc. II. S. scammoniæ vnciā vnam, bdellii drachmas quatuor, gummi vermiculati sextantem, excipe succo brassicæ: in iis verò qui humore flaccidum stomachum habent, succo carnis citrii: & forma pilulas ciceris magni magnitudine. & dato perfectis septem ieiunis. Si verò voles, etiam ante cœnā & post cœnam: si autem mollire volueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud sine molestia purgans. Scammoniæ sextantem, bdellii vnciam vnam, aloes drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, & cum succo brassicæ fac cata potia ciceris magnitudine: & exhibe post cœnam. si mollire volueris, tria: si verò purgare, septem vt plurimum, aut quinque.

Pharmacum pituitam ducens, Oribasii,
Cap. CII.

Baccarum lauri recentium sextantem, euphorbii vnciā vnam, mellis quod satis est, vt eclegmatis formam habeat. datur cochlearii dimidium. Redundantibus humoribus plus datum plus profuit. vtere velut optimo. Aliud pituitam euacuans. Seminis anisi, piperis, casiæ, medullæ colocynthidis, singulorum drachmas quatuor, grani cnidii, seminis cnici, singulorum drachmas quatuor, mel lis quod satis est vt eclegma fiat. dato perfectis coch. I. S. Aliud. Anisi, apii, ammii, piperis, grani cnidii, seminis cnici, lathyridum, singulorum drachmas quatuor, casiæ drachmas duas, mellis despumati quod satis est. perfecta dosis sunt coch. II.

Purgatorium atræ bilis, Philagrii,
Cap. CIII.

Zingiberis drachmam vnam, seminis apii drachmas duas, succi Cyrenaici, piperis, ligustici, singulorū drachmam vnā, epithymi drachmas quatuor, excipe melle, vt eclegma fiat, & exhibe cochlearia duo. Aliud. Epithymi, agarici, aloes, singulorum drachmas quatuor, corticis veratri nigri drachmam vnā, hyssopi, iridis, absinthii succi, singulorum drachmas quatuor, bdellii, gummi, vtriusque drachmam vnam. Si verò non affuerit absinthii succus, adiice comæ tantūdem, & excipe melle, & dato pro viribus. euacuat atræ bilis humorem, itémque pituitæ.

Bilis & pituitæ, & atræ bilis, ac reliquorum
humorum commune purgatorium,
Cap. CIIII.

Lathyridum, medullæ colocynthidis, foliorum chamelææ siccorum, scammoniæ, epithymi, polypodii, anisi, singulorum drachmas decem, cacuminum thymi, pi-

A peris, mastiches, carpobalsami, casiæ, seminis apii, chamæpityos siccæ, singulorum drachmas quinque, absinthii succi aut comæ drachmas quinque, mellis quod satis est ad eclegma. dato coch. I. aut plus pro viribus. Vtere autem hoc non in omnibus, sed in quibus coniectaueris omnes humores æqualiter in corpore redundare.

Aloedaria emollientia ex rosaceo melle,
Philagrii, Cap. CV.

Aloes sexuncem, costi, spicæ nardi, carpobalsami, floris iunci odorati, singulorum vnciam vnam, casiæ
B vnciam vnā, agarici drachmas quatuor, croci drachmas IIII. S. comæ centaurii scrupulos quatuor, mellis sextantē, succi rosarum trientem, epithymi vnciā vnam, rhei scrupulos octo, asari scrupulos quatuor, ligni balsami scrupulos sex, mastiches scrupulos octo, excipe melle rosaceo, & da pro viribus. Aliud ex rosaceo melle, molliens ventrē sine omni molestia. Vtere verò ipso ad articulorum, & maximè coxendicum dolores, itémque lumborum. aperit etiam iecoris obstructiones. Isii scrupulos octo, agarici drachmas quatuor, aloes sextantem, spicæ nardi scrupulos
C octo, floris iunci odorati scrupulos octo, croci scrupulos quatuor, casiæ scrupulos sedecim, costi scrupulos octo, carpobalsami scrupulos octo, mellis rosacei quadrantem & scrupulos octo, terito & formato catapotia cum melle rosaceo, & quinque exhibeto post cœnam quotidie si voles, aut alternis diebus, aut prout visum fuerit. Exterget enim stomachum & articulos: præcipuè verò purgat pituitam. est autem consueto more prandendum ac cœnandum. Aliud bilem & pituitam ducens. Absinthii co
D mæ tusæ ac cribratæ, aloes tenuissimè tritæ, vtriusque vnciam vnam, excipe succo tithymali, maximè myrsinitæ, & efformato catapotia phaseli magnitudine. & dato III. tantùm.

Aloedarium, ex Philagrio, Cap. CVI.

Purgat hoc bilem & pituitam. Colocynthidis medullæ, aloes, scāmoniæ, singulorum drachmas quinque succi aut comæ absinthii drachmas quinque, excipe succo brassicæ, & fac catapotia ciceris magnitudine, & exhibe perfectis XXI. Aliud, & ipsum multo experimento
E cognitum. euacuat autem tres humores. Aloes, epithymi, scammoniæ, singulorum drachmas duas, colocynthidis, agarici, vtriusque drachmam vnam, excipe succo brassicæ, & dato catapotia quindecim. Aliud quod in Tyro præparatur. Scammoniæ sextantem, aloes drachmam vnam, mastiches, bdellii, piperis, absinthii, singulorum drachmam vnam, excipe succo medii citrii ac corticis, & fac catapotia: & dato VII. aut IX. Si verò voles probè purgare, habeant catapotia exhibenda pondere scrup. IIII. S. & amplius.

F Aloedarium, Oribasii, Cap. CVII.

Conuenit hoc maximè lippientibus. euacuat autem magis bilem flauam & atram. Scammoniæ vnciam vnam, corticis veratri nigri vnciam vnam, salis ammoniaci drachmam vnam, radicis panacis drachmas tres, piperis, pulegii, vtriusque drachmam vnam, efformato cū aqua pilulas fabis græcis similes. & dato ex eis septē mediam dosin, ita vt habeant septem drachmam vnam & obolos duos. Aliud, Oribasii. Aloes sextantem, spicæ nardi, asari, mastiches, croci, xylobalsami, singulorum dra
G chmas sex, casiæ drachmas duodecim, epithymi drach. duodecim, formato catapotia erui magnitudine, cum decocto pulegii: & dato XXI. hoc quartanarios sanat. Possunt etiam cum melle cocto efformari.

Sal purgatorius, Cap. CVIII.

Salis ammoniaci sexuncem, silphii drachmas duas, seminis apii drachmas duas, zingiberis drachmam vnā, piperis drachmas tres, folii Indici, spicæ nardi, pulegii, singulorum drachmam vnam, scammoniæ vnciam vnā, datur coch. I. euacuat bilem. Aliud. Salis ammoniaci
H sexuncem, seminis apii drachmam vnam, zingiberis drachmas duas, piperis drachmas tres, spicæ nardi drachmā vnam, pulegii scrup. III. S. folii scrupulum vnū, lathyridū vnciam vnam. dato cochlearium. euacuat pituitam. Aliud. Salis ammoniaci sexuncem, zingiberis drachmas quatuor, piperis drachmas duas, anisi, seminis apii, vtri-

usque drach. mas duas, folii scrupulũ vnum, epithymi vnciam vnam. dato cochlearium. euacuat atræ bilis humorem. Sal subducens & euacuans circumfitam in ventre ac intestinis pituitam, & reliquos humores. purgat moderatè etiam bilem. Conuenientissimum est arthriticis, vertiginosis. hoc vsus est quidam stomachicus & frequẽter ex comitiali morbo cadere solitus, & ingentes gratias egit. A morbis verò præseruat familiariter ipso vtentes. Petroselini drachmas tres, mastiches scrupulos tres, zingiberis drachmas tres, piperis, euphorbii, vtriusque scrupulos v s. salis ammoniaci drachmas quindecim. scammoniæ drachmas sex. Datur cochlearii dimidium in prandio, cum carnibus volucris aut gallinæ, aut piscis, ad intinctus. Sit autem pondus scrup. IIII. S. si verò efficacius purgare voles, dato ieiuno manè cum succo ptisanæ, aut cum aqua mulsa, scrupulos sex: fortioribus etiam septem dare potes: debilioribus verò scrupulos tres, aut IIII. S. Aliud purgatorium purgans citra periculum, non euertens stomachũ. datur in omni tempore, & omni ætati, & pueris. Educit stercus & omnem materiam corruptam à capite vsque ad vngues. Remouet furfures & reliquas circa caput nascentes pustulas. facit ad vertiginẽ, & ad lippiẽtes. medetur omnibus circa cutem pustulis. Sanat tertianam, quartanam, quotidianam, in interuallis exacerbationum datum, vbi concoctio bona in vrinis apparuerit. Bilem autem præcipuè euacuat. habet hoc modo: Zingiberis, petroselini, epithymi, silphii, ammii, seminis apii, cumini, ligustici, piperis, singulorum drachmas quatuor, scammoniæ quadrantem & vnciæ dimidium, salis ammoniaci tosti septuncẽ. torreto salem ac tũdito cum reliquis. Scammoniam verò tritam cribratam vnito in mortario, & dato scrupulos nouem cum succo ptisanæ aut aqua mulsa meraciore.

Aliud consimile acutius experimento constans, imperuersum. euacuat magis bilem. Ammii scrupulos sex, seminis apii scrupulos tres, piperis, petroselini, epithymi, cumini, singulorum scrup. IIII. S. scammoniæ vnciam vnam, salis communis quincuncem, salis ammoniaci trientem, datur cochlearium cum ptisana. Aliud experimento constans valde bonum. Epithymi scrupulos XVIII. cacuminum thymi scrupulos octo, salis ammoniaci scrupulos octo, piperis scrupulos duos, cumini Æthiopici, anisi, vtriusque scrupulos duos, mastiches scrupulos XII. contusa trita adseruato. Vsus autem tempore scãmoniæ scrupulos duos sumito ac terito cum modico melle, & adiicito aridi triti adseruati medicamenti scrupulos II. tantùm, & vnito ac dato cum ptisanæ succo aut aqua mulsa.

Purgatorium pituitam ducẽs, Diogenis, Cap. CIX.

EVphorbii, piperis, salis ammoniaci, singulorum vnciam vnam, terito & redigito in puluillum, & dato in ouo sorbili cochlearii dimidium. hoc purgat pituitã solùm. dosis perfecta sunt scrup. IIII. S. Aliud flauam bilem purgans. Scammoniæ vnciam vnam, costi, spicæ nardi, vtriusque scrupulos IIII. S. radicis rubiæ læuissimè tritæ scrupulos duos. perfecta dosis sunt scrupuli tres: media, duo: minima, vnus. Aliud atram bilem euacuans.

Scammoniæ in malo assatæ drachmas quinque, costi, spicæ nardi, vtriusque scrup. IIII. S. caryophylli scrup. I. S. radicis rubiæ scrupulos duos, epithymi scrupulos duos. perfecta dosis scrup. VI. media, IIII. minima, III.

Purgatorium aquam ducens, Oribasii, Cap. CX.

DVcit hoc item pituitam: Piperis, seminis rutæ, scobis siue ramentorum eboris, euphorbii, æquales partes. dantur scrupuli tres cum aqua mulsa aut condito. facit & ad colicos & hydropicos. Aliud aquã ducens. Petroselini, anisi, cacuminũ thymi, singulorum drach. tres, foliorum chamelææ siccorũ drachmas decem, mellis quod satis est vt eclegma fiat. Dato perfectam dosin cochlearia IIII. S. Si verò efficacius facere voles, admisce prædictis squamæ æris drachmas sex, & dato perfectam dosin cochlear. III.

De Hieris, Hiera Logadii, Cap. CXI.

MEdullæ colocynthidis sextantem & vnciæ dimidiũ, scillæ assatæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, thymi, scammoniæ, singulorum drachmas viginti, corticis veratri nigri, hyperici, vtriusque drachmas decem, epithymi, bdellii, polypodii sicci, aloes, chamædryos, marrubii, casiæ, singul. vnc. I. myrrhæ troglodyticæ, piperis albi, longi, nigri: cinnamomi, croci, opopanacis, sagapeni, castorii, petroselini, aristolochiæ longæ, singulorum drach. quatuor: excipe melle. Dosis perfecta sunt drachmæ quatuor, media tres, minima duæ. adiice ad dosin dum exhibiturus es, salis tenuissimè triti cochlearii dimidium.

Purgatorium citra molestiam purgans, Cap. CXII.

FAcit ad ischiadicos, & qui per circuitum diuturnè vexãtur. Medullæ colocynthidis vnciã vnam, nitri sextantem, terito probè & dato robustis drachmam vnam, cum aquæ mulsæ potione magna ieiunis: debilibus verò siliquas nouem. vtere confidenter. Aliud eximium. Ad principia insaniæ, melancholicis, paralyticis, ischiadicis, vertiginosis, comitiali morbo laborantibus, alopeciis, capitis doloribus. Veratri nigri, scammoniæ, vtriusque drachmas octo, salis ammoniaci drachmas quatuor, gummi drachmam vnam, efformato catapotia ciceris magnitudine cum succo brassicæ, & dato perfectis scrup. V. media dosis sunt scrup. IIII, minima III. iis qui valde debiles sunt. Est hæc descriptio Oribasii, Cap. LXXVII. desunt autem huic species tres. Purgatoriũ medicamentum Prosomi letæ. Epithymi quadrantem, isii vnciam vnam, agarici drachmas quatuor, euphorbii drachmas sex, spicæ nardi, folii, costi, piperis, singulorum drachmas triginta, caryophylli scrupulos sex. Dantur ex hoc scrupuli sex cum aqua mulsa. Si verò bilem flauam repereris cum aliis duobus humoribus redundantem, adde ad hanc dosin vsus tempore etiam scammoniam, quantum satis esse iudicaueris pro viribus. Habet autem hæc dosis, isii siliquas quinque, epithymi scrupulum I. S. agarici siliquas duas, S. euphorbii siliquas tres.

Hiera Galeni, Cap. CXIII.

MEdullæ colocynthidis sextantem & vnciæ dimidium, chamædryos, agarici, scillæ assatæ, ammoniaci thymiamatis, scãmoniæ, corticis veratri nigri, stœchadis, hyperici, singulorum sextantem, epithymi, euphorbii, vtriusque drachmas octo, polypodii sicci, bdellii, aloes, marrubii, casiæ, singulorum sextantem. myrrhæ troglodyticæ, sagapeni, croci, aristolochiæ longæ, piperis albi, longi, communis: cinnamomi, opopanacis, castorii, petroselini, singulorũ drachmas quatuor, mellis quod satis est. Dato perfectã dosin drach. IIII. mediã III, minimã, II, cũ aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario dimidio. Maxima porrò est huius vtilitas: purgat enim ex profundo varios humores excellenter, ita vt neque exolutionem, neque tribulationem, neque debilitatem, neque inappetentiam, neque aliam angustiam ægro accipienti exhibeat: sed potius facilè sperantes & hilares & robustos efficit, vt mirabilis sit ipsius excellentia. Sanat itaque hemicranicas affectiones, vertigines, comitialem morbum, insaniam, melancholiam, lethargum & similia, hebetudinem visus, grauitatem auditus, vocem interceptam, anhelosos, stomachicos, affectiones antiquas, splenicos, nephriticos, colicos, ischiadicos, arthriticos, podagricos. ducit menses. Conuenit tremulis & resolutis: impetiginem feram, & omnes circa cutem corporis nascentes pustulas, & elephantiasin, & febres diuturnas per circuitum repetentes sanat, & omnia maligna vlcera.

Hiera Archigenis, ex epistola ad Marsum de atra bile, Cap. CXIIII.

MEdullæ colocynthidis sextãtem & vnciæ dimidiũ, chamædryos, agarici, marrubii, stœchadis, singulorũ drachmas decẽ, opopanacis vnciã vnam, sagapeni vnciam vnam, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, singulorum drachmas quinque: cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, polii, croci, singulorum drach. quatuor, excipe melle despumato vt habeat strigmentitiam crassitudinem, & repone in vitreo vase. perfecta dosis sunt drach. quatuor (in alio exemplari adduntur scrupuli III) cum aqua mulsa adiecto salis cochleario paruo. Quũ enim sordibus inquinatus & malè affectus fuerit æger, strenuam constitutionem inducit, non solùm ob multitudinem eorum quæ per aluum subducuntur, sed etiã quòd priuatim

priuatim bilem atram imminuit. Pleuritidi itaque primùm præparata est, & flatuosis affectionibus conuenientissima est, & facilem spirationem facit, & impedimentis nutrimenti aduersatur, & colorē cutis depurgat, sanguinem quidem defæcans, male verò ardētem spiritū lucidius accendens. sed non est propositum nobis encomiū dicere eius quæ nō frustra hiera, *id est sacra*, appellata est: lōgum enim sermonē res ea requirat. Ad melancholicas autem affectiones non est aliud pharmacum quod huic comparari mereatur: & noui multos per assiduum eius vsum nullo alio opus habuisse, etiāsi nullam omnino bilem excreuissent. nō enim qui nigrā excernunt bilem soli melancholici vocantur, sed qui etiā habent in solidis membris talis cōstitutionis structurā. Sed & pāniculorū siue mēbranarum cerebri malos habitus valde bene exterit: vnde morbū comitialem & insanias inde orientes mirabiliter remouere videtur. Ego reperi hanc descriptionem in medicamentario libro Roma mihi allato, valde laudatam ad insanos, melancholicos, ischiadicos, paralyticos, vertiginosos, comitialē morbum, alopecias. non habebat autem opopanaca, neque piper, neque pulegium. Hiera Antiochi. Chamædryos, agarici, medullæ colocynthidis, stœchadis, sing. drach. x. opopanacis sagapeni, petroselini, aristolochiæ, piperis albi, singulorū drach. v. cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, ci, folii, singulorum drach. iiii. mellis quod satis est. facit ad melancholias, insanias, morbū comitialem, & omnes fæculentum sanguinem habentes.

Hiera Rufi, ad melancholias, Cap. cxv.

MEdullæ colocynthidis sextārem & vnciæ dimidiū, chamæpityos drach. x chamædryos drach. x. casiæ drach. v. agarici, marrubii, vtriusque drach. x. opopanacis vnc. i. sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi, sing. drach. v. cinnamomi, spicæ nardi, croci, myrrhæ troglodytidis, polii, sing. drach. iiii. excipe melle, & excipe drach. iiii. perfectam dosin cum aqua mulsa & sale. Habet aliquid ad intelligentiam vtile, eo quòd à capite plurima ducit. Vnde vertiginosis, & capitis grauitati & glaucomatis fieri minantibus, comitiali morbo, paralyticis affectionibus, hoc pharmacum priuatim adhibere soleo: & si opus fuerit memoriā reuocare. At melancholico non parua nec vulgaris vtilitas ex ipso contingit. quare sæpe per ipsum purgandus est. Etenim alia medicamēta alibi aliter præparantur, & ad alios quosdam morbos magis apta sunt. Si verò quis ad atram bilem vti voluerit, hoc vtile existit. vtatur autem singulis diebus ex hac antidoto fabæ magnitudine, non purgationis gratia: magnopere enim confert ad concoctiones, & flatus discutit. Videtur porrò mihi conducibile esse vt ob strenuas purgationes maluæ seminis drachmæ duæ bibantur.

Hiera Iusti, faciens ad eadem velut relatæ, Cap. cxvi.

EPithymi trientem & vnciæ dimidium, marrubii, stœchadis, chamædryos, corticis veratri nigri, scammoniæ, agarici, piperis albi, cōmunis, lōgi: squillæ assatæ, singulorum sextātem, medullæ colocynthidis, euphorbii, aloes, croci, gētianæ, seminis petroselini, ammoniaci thymiamatis, sagapeni, sing. vnc. i. opopanacis, polii, cinamomi, casiæ, myrrhæ troglodyticæ, spicæ nardi, floris iunci odorati, pulegii, sing. drach. iiii. aristolochiæ longæ & rotūdæ, vtriusque drach. ii. mellis despumati quod satis est. Perfecta dosis drach. iiii. s. cū aqua mulsa & salis tenuissimè triti cochleario vno.

Quomodo auxiliari oportet iis qui pharmacum biberunt, & non purgantur, Cap. cxvii.

SI verò quis poto pharmaco non purgetur, aquam mulsam meraciorem assiduè absorbendam dato, & nitri parum in aqua liquefacti. Optimum autē cognoui multo experimēto mastichen. vt dentur eius scrup. xii. læuissimè tritæ cū aqua tepidiore. optimū est & glādem ano indere ex sale, nitro ac melle. Et malū aliquādo manducatū effecit quod debuit: corroboratum enim os ventris, superfluitates infernè protrudit. Ob quot causas non excernit venter purgatorio dato? Ob quinque causas. Aut propter naturæ ægri proprietatem, aut ob dati pharmaci A paucitatem, aut propter stercus durum impactū in quibusdam intestinis, aut quòd natura impetum per vrinas fecit, aut propter errorem, pars quidem purgātis, ad hoc vt nihil lædat corpus, alimentum fit animalis: pars verò in pharmacum venenosum vertitur. At verò Hippocrates de purgationis excessu sic dicit: Quum purgationis excessus hominem arripuerit, statim in balneum ipsum inducito, vinúmque bibendum & ante balneum & post dato, fuluum colore & album substantia. Et mea experientia B comperit hoc præstantissimum omnium. quare ne contempseris.

Cura excessus purgationis, Oribasii, Cap. cxviii.

IN iis qui nimium purgātur, potum contrahere oportet, & somnum procurare: dandum est autem vinum austerum paulatim cum aqua fontana. Bonū est & crassiorem polentam torrere ac potui inspergere, aut parum de capite papaueris & gallæ parum. Facit etiam probè lentis decorticatæ farina cum aceto & beta nigra cocta, C rhoe adiecto aut parum de capite papaueris. Conducunt & pira sicca expressa, & mala cotonea. Si verò adhuc perseuerat lationis impetus, vtendum est efficacioribus ad cœliacos descriptis. In iis verò qui facilè vomunt, aquam tepidam multam bibendam dato, & vomere iubeto, digito aut penna immissa. atque hoc facies bis & ter consequenter. Deinde oleum melinum & vinum calefacito, & in hoc linteum tinctum ventri admoueto, & post modicū interstitium antidoti theriaces, ad fabæ magnitudinem cum vino bibendam dato.

D De vomitu, Rufi, Cap. cxix.

QVandoquidem in violentis vomitibus sæpe absurda quædam sequi solēt, operæpretium fuerit prius modos referre quomodo quis facilè vomat. Nam pituitā mouet vomitus, & caput leuat: & eū qui auidius cibum ingessit aut plus vini hausit, lædi prohibet. Auxiliatur autem purgatio per vomitus nimiæ corporis moli. Opitulatur item excellenter gracilibus. Omnes autē fluidas affectiones vomitus sanare solet, velut vlcerationem renum, vesicæ, & ani, & aliarum partium, elephantiasin, cācros, malos corporis habitus, articulorū affectiones. Cō- E uenit & hydropicis, maximè aqua inter cutem laborātibus. regio item morbo, & comitiali in iis quibus à stomacho initium affectionis incepit. Nam iis qui in capite affecti sunt comitiali morbo, incongruus est vomitus. Cōducit item tremulis, resolutis, siderationibus, spirationibus erecta ceruice, melācholicis, impetiginosis. Contrarii verò sunt vomitus sanguinis reiectioni, strangulatibus vteri, naturis nauseabundis, animi deliquiis, iis qui à suffocatione assiduè vexantur, & qui ex qualibet occasio- F ne caput dolent, & qui suffusionem suspectam habent, & in summa omnibus oculorum affectionibus. Sint autē vomitoria non acerba & arida, sed partim dulciora, partim acriora. Videtur autem inter hæc raphanus probari, & eruca, & salsamentum vetus, origanum viride, cæpe & porrum. Coadiuuat vomitus etiam ptisana adiecto modico melle, & pingues carnes. Attamen non oportet prædicta aut huiusmodi decoquere, & succos ipsorum solos accipere, verùm totam molem deuorare. neque verò circa manducationem diu immorari oportet, si quis vomere velit. sint tamen omnia ex coctura emollita. Manifestū est autē, ex vinis quoque dulciora esse eligenda: hæc enim G magis in ventre supernatant. & calidæ potu vtēdum est. Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placētas gustare, & cucumeris semen maceratum cum melle offerre. Sed & cucumeris satiui ac peponis radix trita cum melle vomitum mouet, & Celticæ radix trita v ii. drach. pondere in aqua mulsa. ac pota fortiter sursum purgat, vt aliquando etiam excessus purgationis consequatur. Qui verò fortioribus vti volunt, narcissi bulbum in aqua coquunt, & cum decocto quidem temperant vinum. I- H psum autem bulbum edunt coctum, cum oleo & modico sale. Mouet etiam vomitum vnguentum irinum, & plus adhuc Cyprinum, si quis illitis ex his digitis irritet. Citra molestiam mouet vomitum etiam hyssopi decoctū, & thymi, & cnici semē tritum cū sesamo, ac cū aqua

mulsa plurima potum.& nasturtii semen: similiter oleū sesaminum, raphaninum, narcissinum: daphnoeidis folia viridia tria comesta. Optimū est & hoc: Raphani decoctū & caricarum cremorem simul misceto, tepefacito, & bibēdum dato. Pleraque igitur & curiosiora vomitoria reprobanda sunt. Dandi verò sunt raphani ieiunis qui inediam tulerunt, & à cœna prius vomuerunt. sint autem raphani valde acres, & secentur in tenues laminas: macerntur autem hæc frustula à vespera in aceto & melle. Edat autem vomiturus ex iis magnam copiam, & assiduè superingerat acetū mulsum. Deinde ad horas duas lentè obambulet, & plurima aqua tepida hausta vomat, per digiti aut pennæ irritamentum.

Præparatio raphanorum cum veratro albo, Cap. cxx.

PRæparantur etiā alio modo raphani ad diuturnas affectiones, & fortiore exagitatione indigentes. Veratri enim albi & optimi festucarum drach. VI. in raphanos figuntur, ita vt raphani prius arundine compungantur, & deinde festucæ veratri in foramina immittantur. hæ festucæ vbi totam noctem in raphanis manserint, sequenti die eximuntur, vi ipsarum in raphanis relicta. Postea verò raphanos conscindere oportet, & in aceto mulso macerare, & similiter edendos exhibere. Diligenter autem considerandum est nequid ex cortice veratri in raphanis permaneat.

Quibus dādum sit veratrum, & quibus non, ex Antyllo ac Posidonio, Cap. cxxi.

IPsum veratrum dandum est iis qui diuturno ac forti morbo laborant, & qui in aliis auxiliis spem non habent. Dandū est & hydropicis, elephātiacis, malo habitu præditis, resolutis multo tempore, comitialibus & melancholicis, arthriticisque ac podagricis. At enumerare in quibus affectionibus probetur veratrum, non facile est propter multitudinem. præstat itaque dicere qui morbi à veratro lædantur. Incōmodum est itaque veratrum sanguinis reiectioni, spirationi erecta ceruice strangulationem minanti, & in suffusione imminente, capitisque affectibus qui ex interuallis violentos dolores inducunt, cum rubore faciei & vasorum distentione: & in vteri strāgulationibus, & iis qui assiduè animo linquuntur.

Quid veratrum facere possit, Cap. cxxii.

VEratrum potest corpora transmutare ac permutare, temperaturam ipsorum recentiorem ac robustiorē efficiens.

Quòd multi accepto veratro nihil quidem vomuerunt, nihil tamen minus quàm purgati vtilitatē perceperūt, Cap. cxxiii.

MVlti accepto veratro, ipsóque concocto, omnino quidem non sunt purgati, vtilitatem verò non minorem perceperunt quàm ii qui purgati fuerant.

Qui sint magis apti ad veratrum, Cap. cxxiiii.

VIRI aptiores sunt ad veratrum mulieribus, & ex ipsis viris ii qui fortiorē habitum possident. At mulierosi, & habitu valde pingues, aut graciles, aut thoracē non carnosum habentes, & longam ac angustam ceruicē habentes, inepti sunt. Pueri quoque ac senes inepti sunt: & qui valde frigidam temperaturam habent, & qui sana corpora habent, & multo sanguine abundant, inepti sunt. Item difficulter vomentes & pusillanimes.

Tempora vniuersalia ac particularia ad veratrū sumendum apta, Cap. cxxv.

TEmpus vernum aptissimū est ad sumēdum veratrū: deinde autūnus: æstas incongrua est, & nimirū hyēs quoq;, nisi valde magna vrgeat necessitas. & tunc hyeme quidē qui valde calidum temperamentū habēt aptiores sunt: æstate verò, senes. Cōstitutio idonea est serena & calida & insolata. At in morbis in quibus interualla sunt, dandū est in interuallis: in aliis, quādocunque contigerit. in quartanis verò & intestinis fluxione vexatis, in ipsis accessionibus.

Veratri probati notæ, Cap. cxxvi.

OPtimū est veratrū quod ab vna radice plures festucas siue surculos habet, eósque paruos ac extētos, & non rugosos, & non in acutū desinentes, neque caudā mu-
A ris referentes: intus verò valde albos, foris autē pallidiores, profundā medullam habētes, friabiles, qui nō flectuntur ob mollitiē, sed franguntur trāsuersim instar caulis, & qui in fractura fumosum quid continent ac remittūt, atque hoc purum. nam si puluerulentū id fuerit, vetustatē veratri indicat. Bonū verò veratrū mansum primùm dulcedinis indicationē de se præbet, deinde modicæ acrimoniæ, postea feruorē fortem inducit in ore, & saliuam multā ducit, & stomachum euertit. Oportet autem vere colligere veratrum radice adhuc prægnante.

Victus ratio veratro purgandorum, Cap. cxxvii.

B VIctus ratio accuratissima constituenda est iis qui veratro purgandi sunt. attenuatis enim corporibus nō citra periculum exhibetur. Diebus tribus antea abstineāt à carnibus aut reliquis crassi succi eduliis ac potibus. Assuefaciāt autē seipsos ad vomitum, & ter aut quater prius vomāt à cœna, & aluus subducatur. Oportet autem declarata antea domesticis anxietate certaminis futura, sic ad hoc auxilium procedere.

Differentiæ exhibitionis veratri, Cap. cxxviii.

C DAtur diuersimodè veratrum: alii enim decoctum veratri dant, alii cremorem, alii ipsam eius substantiam. & alii forcipe in ramenta confectum exhibent: alii tusum & cribratū. In ramenta igitur confectum citò incipit purgare, post horas in totum duas, bilem & pituitā educens citra multā lancinationem. & ipsum simul vomitu reiectum, in quatuor aut quinque horis purgationem sedat. At in puluillum redactum valde tardè operatur, vt post quatuor aut quinque horas sæpe incipiat. verùm omnes species bilis & pituitæ educit, & ad periculum contractionis & nimiæ purgationis deducit. D Ad lōgum etiā tempus producit purgationem, sed vtilitatem multiplicē exhibet.

De cremore veratri, Cap. cxxix.

CRemor in quo maceratū est veratrum datur senibus & pueris, & iis quibus habitus defluxit, & qui morbum facilè solubilem habent. datur & iis qui elephantiasin futuram timent. Oportet autem drac. V. ramentorum in aquæ pluuialis hemina dimidia macerare ad triduum, deinde colare & calfacere, atque exhibere totum E cremorem.

De veratri decocto, Cap. cxxx.

DEcoctum veratri dandum est tum prædictis, & qui illis adhuc sunt robustiores, insaniētibúsque ac atra bile percitis. Præparatur hoc modo: Veratri lib. I. concisam in aquæ pluuialis sextar. II. macerato ad triduum: deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias: postea colato, & adiicito ad decoctum, mellis despumati primarii lib. II. & coquito vsque ad mellis cōpagem, & cochleariū ma- F gnum delingēdum dato. Licet etiam aqua calida miscere, & dare cum sorbitione quadam. hoc neque cōuulsiones, neque contractiones, neque nimiā purgationem facit. Exercitium autem est volenti ad ipsum veratrū transire, vt etiam confidenter ramenta eius confecta accipiat.

De ramentis veratri, item de contuso ac cribrato, Cap. cxxxi.

CÆterùm iis qui maiori molimine ac exagitatione opus habent, fortioribúsque ac confidentioribus, & facilè vomentibus, ramenta concisa danda sunt: at verò iis qui adhuc audentiores sunt, aut etiam consuetudinem G habent, contusum & tenuissimo cribro excretum dabis. Ramenta verò sic exhibe: Accipe festucas, conscinde forcipe ad polentæ aut furfurum magnitudinē: deinde puluillum linteo exterge, & detractis omnibus tenuibus particulis, vt ne strangulet, dato timidioribus quidem, cum ptisanæ aut alicæ succo, vbi parum decoxeris: fortioribus verò, cum aqua calida aut aqua mulsa, ita vt cogas ipsos insuper sorbere aquam mulsam puram aut aquam, vt ne relinquatur quid in faucibus aut stomacho. Dosis perfe- H ctissima fortibus, de ramentis concisis sunt drach. II. s. de puluere crassiore drach. I. & obol. II. de puluillo drach. I. & oboli II. Cōtundimus autē crassiorē eius farinam in mortario, & per angustissimū cribrū excernimus, & quod est tenuissimum auferentes, id quod crassius est exhibemus

cum ſucco alicæ, aut mazæ ex polenta factæ. Tenuẽ verò puluillum tundimus & exactè cribramus: & poſtea cũ cocto melle ſolidiſſimo in catapotia coactum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore, Cap. CXXXII.

PRæparantur porrò ad opem ferendam ipſis lancinationibus, animi deliquiis, & conuulſionibus, hæc: Aqua calida & frigida, decoctum hyſſopi, mel, ruta, pulegium, acetum, mala, panis calidus, vinum, pullus gallinaceus coctus, oleum cõmune & ſicyonium, ſal, galbanum, caſtorium, cremor veratri, oleum Cyprinum aut irinũ aut narciſſinũ, pennæ, ſternutatoriũ, cucurbitulæ diuerſæ, lectica ſiue ferculũ, lectus ſtratũ molle habẽs, clyſter.

Quomodo poſt potũ curandi ſint, Cap. CXXXIII.

SI quidem facile purgentur, poſtquã biberunt medicamentum, dabimus ipſis aquam frigidam abſorbendam aut colluendam, deinde odoramentum quoddam corroborans: & iubebimus ipſos ſedere aut reclinari, & in quiete manere ad horas duas, vt ne citius quàm oportet pharmacum reuomatur: poſtea iubebimus ipſos moueri. Prima perceptio caloris circa ſtomachum & fauces cõtingit: deinde ſaliua multa in os colligitur: poſtea partem alimenti & pharmaci cum pituita vomunt: deinde pituitam & bilem cum pharmaco: mox puram bilem. ſæpe verò etiam venter infernè ſubducitur, quando ſanè etiam tolerabilior purgatio contingit. Singultiunt leuiter, & facies rubicunda eſt. Si verò facilè procedit purgatio, & facies bonum colorem habebit, & ſingultus ceſſabit. Iis verò qui circa mediam purgationem ſingultiũt, aquã mulſam dabimus, aut decoctum rutæ, & aquam tepidam in potu: deinde purgatos lauabimus, & alimentum ſtomacho gratum exhibebimus. Perſeuerante verò purgatione, oportet dare aquam mulſam calidam abſorbendam in qua decocta eſt ruta, aut aquam cum oleo. penna quoque Cyprino aut irino oleo aut aliquo ſimili tincta irritẽtur, & lecto penſili reclinati cõmoueantur. Si verò valde vexentur à ſtrangulatione, cremoris veratri cyathos tres offeremus. nam ex qualitate adiuuat purgationẽ. Quòd ſi neque ſic ſtrangulationis periculũ leniatur, acerrima infuſione per clyſterẽ euacuabimus. Dabimus ipſis etiã galbani obolos tres deuorandos, non vt vomitũ cõcitemus, ſed vt ſtrangulationẽ ſedemus. Aut ſternutatorium forte admouebimus, aſſiduè per lectum penſilem agitantes, & pennarum immiſſione irritantes. Vbi verò incipiũt purgari, mitigandus eſt ſingultus, velut antea dictũ eſt. Si verò violentus fuerit ſingultus, ſternutatorio vtemur, & cucurbitis per totam ſpinam, & maximè circa magna ſcapularum verticula, detrahẽtes ipſas ad ſpinam. perſeuerãtes enim cucurbitæ ſæpe corrigunt ſtomachũ cõtractum & velut cõrogatũ à ſingultu. Ligabimus etiã extremas partes, & fouebimus immiſſas in aquam calidam. At verò ſuccedentes in quibuſdam contractiones, crurum maximè & manuum, (ſolẽt enim pleriſque hæc accidere) leniemus fortiter illinendo, fouendóque ac calfaciendo & fricando extrema & muſculos in ſuris. fit autẽ oleum ſicyoniũ, aut quoddã ex mollientibus & laſſitudinẽ ac dolorẽ eximentibus, acopis appellatis: ſed & caſtorium vnguento admiſcebimus, & in potu exhibebimus. Maximè verò prodeſt contractis balneũ, ſi adfuerit. ſin minus, in ſcapham aut in ſoliũ immittemus, ita vt oleo multo dulci totũ corpus, maximè verò cõtractas partes illinamus. Sit autem aqua probè temperata, vt in ipſa diutius manere poſſit. Porrò vbi ceſſauit conuulſio ac purgatio, ſtatim nutrire oportet, panem exhibendo vino diluto madefactum, aut in omphacomelite, iis qui valde ſunt euacuati. Si verò caloris ſenſus circa ſtomachum poſt cibum contigerit, ipſum omphacomeli aqua calida temperatum bibedum dabimus. aliquando verò etiã cum frigida mixtum ſecũda die dabis. Cibi verò poſtea boni ſucci omnes ſint, & vinum tenue valde ac vetus.

De purgationis exceſſu, Cap. CXXXIIII.

NImias purgationes ſiſtemus aquæ calidæ potu, & extremarũ partium ligatura, & frictione vehemẽti, & cucurbitis ad præcordia & dorſum affixis. At abſinthii A potus egregiè ſupprimit vomitũ. Si verò adhuc perſeuerarit, vtemur ſomniferis dolorẽ ſedãtibus. nã talia reficcandi vi prædita purgationes ſiſtunt: & ſomnus excretiones ſiſtendi vim habet. Succedit tamen ſomnus ſua ſpõte probè purgatis per veratrum, multus & profundus, ſi non periculum imminet: quibus ſanè intantum concedere oportet, quantum ſomno tenentur. Si verò ſudores immodici conſequantur, ſedabimus ipſos corporis ventilatione, & ſpongiæ ex frigida aqua aut poſca expreſſæ B deterſione. Vtemur etiam puluillorum adſtringentium & meatus obducentium inſperſione, & reliqua cura in cardiacis referenda.

Epithemata purgatoria, Cap. CXXXV.

MEdullæ colocynthidis, ſeminis erucæ, rutæ ſylueſtris, elaterii, grani cnidii, lathyridum purgatarum, galbani, ceræ, nitri rubri, ſing. drach. IIII. opopanacis drach. II. terebinthinæ drac. VI. Tunditur hoc pharmacum adiecto paulatim felle taurino quantum ſatis eſt. Et ſi quidem ſuper vmbilicum poſitum fuerit vſque ad pubem, inferiorem aluum mouet: ſi verò ſuper vẽtrem, ſuperiorem purgat per vomitum. Aliud. Nitri rubri, C ſeminis ſecuridacæ, medullæ colocynthidis, fellis taurini, ſtaphidis ſylueſtris, ſtercoris columbini, radicis cucumeris ſylueſtris, ſquillæ, mercurialis, ſing. æquales portiones, tundito, cribrato, & felle excipito ac melle ſufficienti, & vbi ad malagmatis formam redegeris vtitor. Aliud quod pollicetur ſanguinis per nares eductionem, ſi fronti imponatur. Vbi verò ſiſtere volueris, inquit, ſanguinẽ, ablato ipſo locum diligenter deterges per ſpongiam ex poſca aut frigida aqua expreſſam: ſi verò imo ventri impoſitum fuerit quadrangulari nouem digitorum figura, D ciet menſes & fœtus corrumpit. Imponitur & renibus in exacerbationibus. Compoſitio hæc eſt: Ceræ, galbani, euphorbii, radicis lanariæ herbæ, ſing. vnc. I. talorũ ceruinorum vſtorũ drach. IIII. ſucci abſinthii drach. IIII. terebinthinæ liquidæ drach. III. Sicca trita cribrata, rurſus terito cum felle vitulino ad ſtrigmentitiam craſſitiem, & liquida ac eliquata affundito & vnito: ac vtitor, inquit, velut admirando. Aliud emplaſtrum purgatorium quo vtor, Chezanance appellatum. Hoc impoſitum E vmbilico mouet inferiorem ventrem: thoraci verò & ſtomacho impoſitum vomitum ciet, donec ſplenium cui illitum eſt tollatur. Menſes autem fœminarum ducit, & fœtus corrumpit imo ventri & lumbis impoſitum. Compoſitio hæc eſt: Grani cnidii drach. III. lapidis aſſi drach. X. veratri albi drach. IIII. adipis caprini drach. V. elaterii drach. IIII. ſucci tithymali drach. IIII. amurcæ drac. XII. fellis taurini drach. II. ſpumæ nitri drach. V. farinæ lupinorum amarorum ſextãtem, comæ abſinthii drach. II. reliqua tundito ac cribrato: deinde fel tritum adiicito, F mox amurcam, & poſtea adipem liquefactum affundito, & vnitis vtitor. Aliud vmbilicarium. Et hoc vomitum ciet ventri impoſitum & menſes ducit non ob vaſorum concluſionem ſuppreſſos, fœtúſque corrumpit imo ventri ac lumbis impoſitum. Abſinthii, ſucci radicis cyclamini, artemiſiæ, elaterii, ſing. drach. VI. medullæ colocynthidis drach. X. radicis cucumeris ſylueſtris, farinæ lupinorum, chelidonii, ſeminis violæ albæ, ſing. drach. VI. opopanacis drach. II. ceræ drach. C. terebinthinæ drach. L. cyprini drac. L. aut quantum ſatis eſt. Im- G poſitum autem vbi aluum commouit, mox ipſum tollere oportet. Aliud. facit & ad colicos. Nitri ſcrup. IX. terebinthinæ ſcrup. VI. elaterii ſcrup. III. ſtaphidis ſylueſtris ſcrup. I. S. caſtorii, ſeminis roſmarini, ſampſuchi, baccarum lauri, grani cnidii, lupinorum ſiccorum, medullæ colocynthidis, ſing. ſeſquiũciam, ſcammoniæ vnc. I. fellis taurini vnc. I. ceræ ſextantem, adipis anſerini quadrantem. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſuccum, & cyclamini ſuccum, paribus portionibus cum melle miſceto, & hæc exactè vnito in ſole aut calido cinere, & vtitor H illinens ab vmbilico vſque ad pubem. Aliud. Elaterii drach. III. colocynthidis drach. I. ſcammoniæ, ſquamæ æris, radicis cucumeris ſylueſtris, ſing. drachm. I. lathyridum drach. I. aut pro ipſis ſucci tithymali tantundem. Tundito, cribrato ac terito cum oleo plurimum

salis habente,& hapsum lanæ magnum facito,ipsúmque pharmaco imbutum imponito vbi volueris, vmbilico inquam,aut ventri,aut imo ventri & lũbis. Aliud.Mespilorum exemptis nucleis scrup.XVIII.scãmoniæ scrup. XII.atramenti sutorii scrup.XVI.sagapeni scrup.XXXII. lathyridum scrup.XII.colocynthidis seminis scrup.XII.trita excipe oleo & vtere.

Compositio olei siue vnguenti purgatorii, Cap. CXXXVI.

FEllis taurini sextantem,elaterii vnciã I. grani cnidii viridis trientem,lupinorum viridium succi sextantẽ, euphorbii vnciam I.medullæ colocynthidis vnc. I. adipis vulpini recentis sextantem, adipis viperæ sesquiunciam,stercoris muris drach.IIII.succi pæoniæ drachmas IIII.castorii drach.IIII.olei Cyprini sescuncem,olei veteris lib.I.arida tundito ac cribrato per tenuissimũ cribellum.Adipes autem præmollito in mortario, præsertim vulpinum: fibris enim refertum est. deinde ad lentas prunas liquefacito cum oleo, & ipsis reliqua omnia inspergito,& parũ ad prunas coquito.ac seponito in stanneo vase diligenter operto,vt ne transpiret: & deponito in domo superiore non humecta ad dies XXX. Et postea vtere in omnibus & ad omnem affectionem: citra molestiam enim purgat. Sanat autem cum reliquis etiam mentis perculsionem. Mensura quæ in vsum assumitur, vtplurimum est cochleariorum duorum, in quibusdam etiam vnum solum.inuncto enim vmbilico perfectam feci euacuationem.Si verò immodicè feratur venter,& voles supprimere,spongiam vino tepido imbutam ac expressam adhibe,& sistetur. Aliud epithema. hoc vmbilico imponitur,& splenem purgat: Veratri nigri quadrantem,veratri albi trientem, ammoniaci thymiamatis,nitri,vtriusque trientem:scammoniæ sextantem, piperis grana XXX.contusa cribrata excipe terebinthina,vt malagmatis formam induant. & vbi præfricueris locũ ac fomento præparaueris,formato quadrangulare quinque digitorum figura splenium, & imponito. at pectini impositum fœtus corrũpit. Epithema sanguinẽ ducens,vt hæmorrhoidas irritet & menses muliebres. Elaterii,myrrhæ,galbani, farinæ ordeaceæ, singul. drach. IIII.foliorum rutæ viridis drach. II.fellis taurini quod satis est.Singula seorsim tenuissimè terito,deinde vnito, & fellis quod satis est affundito. Vsus verò tempore locũ sub vmbilico & partes circũcirca sitas illinito: aliquando etiam lumbos.Ducit menses & hæmorrhoidas.

De localibus euacuationibus, Cap. CXXXVII.

ET de iis quidem quæ superfluitates quæ in toto corpore sunt purgare possunt,sufficiunt relata: tempus est autem transeundi ad locales euacuationes. Verùm illud meminisse te volo per totam tractationem,vt primũ totum corpus purges,& à superfluitatibus liberes per prædicta purgatoria medicamenta,& postea per localia euacues.Si enim ante totius corporis euacuationem aut purgationem,per localia auxilia volueris partium affectiones curare,in magna mala immiseris ægrotum.ampliorem enim materiam ad debiles locos attrahes.

Quæ oculos purgant, & lacrymas prouocant, Cap. CXXXVIII.

LAcrymas prouocantibus vtimur ad oculos diu resiccatos,& palpebras scabras ac pruriginosas: extergentibus verò & repurgantibus ad hebetem visum & suffusionis principium.Prouocant autem lacrymas & extergent omnia hæc:Mel,oleum vetus,ricininum,amygdalinum,ex nucibus regiis,è fœnogræco,lentiscinum, laurinum,anethinum,susinum,nardinum,opobalsamum. Ex succis autem oculos purgant,succus vuæ acerbæ,lactucæ syluestris,lyciũ,radicis acori succus. Item chamædryos, centaurii,chelidonii,ocymi,cæparum, rutæ hortensis ac syluestris,quæ etiam besasa appellatur: item mali punici succus,fœniculi,vtriusque anagallidis,marrubii, trifolii,veratri albi,& anemones. Ex liquoribus verò spissis, myrrha,sagapenum, opopanax Cyrenaicus & Medicus, ammoniacum thymiama,galbanum,thus.Ex animantibus,testudinis terrestris sanguis,hepatis caprini cruor, itémque siluri. sed & siluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ, perdicis,vulturis,vrsi,scari,callionymi,& coracini. Ex adipibus,viperæ adeps,gallinarum,piscium fluuiatilium: castoris testes.Ex cineribus,hirundinum pulli exusti, lacertæ vstæ,cornu cerui vstum.Ex metallicis, lapis hæmatites,& scissilis,æs vstum,atramentum sutorium,chalcitis,misy,alumen omne,squama æris,rubrica, lapis Phrygius,iaspis,magnes, moroxus,qui & leucographis appellatur,lapis galactites.Ex plantis,cortex thuris, ericæ fructus,& quæ eiusdem generis sunt.

Quæ aures purgant, Cap. CXXXIX.

MEL,vinum mulsum,vinum dulce,oleum nucũ regiarum,amygdalinum per se & cum anserino adipe: irinum cum aceto,myrrha cum alumine acetóque ac aqua: spuma nitri cum melle & aceto, alumen cum aceto,senecta serpentis cum aceto, fel bubulum, suillum, & omne fel piscium,betæ succus,foliorum capparis succus,corticis raphani succus,mercurialis succus,bdellium, galbanum, castorium,casia, veratrum album & nigrum, herba lanaria,capparis folia cum oleo cocta, acetũ mulsum,nitrum cum aqua calida infusum.Cæterùm ex prædictis quædam ad pruritus,quædam ad vlcera, quædam ad ea quæ in meatum inciderunt,aliqua ad sordis duritiem,item ad sonitus & grauẽ auditum ac surditates cõmoda sunt.Capitis itẽ doloribus antiquis & morbo comitiali hæc prosunt.

Quæ per nares purgant, Cap. CXL.

PER nares purgat caput,radicis betæ succus, elateriũ, anagallidis cæruleum florem habentis succus,oleum irinum,amygdalinum,cyclamini radicis succus, & ipsa arida trita insufflata,piper, nitrum, atramentum sutoriũ, mel,thlaspi,veratrum album, euphorbium, herba lanaria,castorium,calamintha,melanthium,iris,marrubium, anemone. hæc verò naribus admouentur, propter diuturnas capitis affectiones,& ad morbum comitialem, & oculos arquato morbo infestatos. Item ad obtusum auditum ac visum,& ad nariũ obstructiones antiquas,& in læso olfactu,& ad eos qui caninã conuulsionẽ passi sunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt, Cap. CXLI.

LEntiscus & ipsius folia, & quod ab ipsa resinaceũ defluit mastiche appellatum,cum staphide syluestri, piper,granum cnidium. Sinapi cum aceto mulso ac nitro gargarizatum multam pituitam euacuat: rumicis radix cum aceto cocta,pyrethrum,capparis cortex, tæda, mel, origanum,thymus,pulegium,hyssopum, thus cum melle,alumen, chalcitis, misy,myricæ fructus, terebinthina cum melle,omphacii succus cum silphio, Cyrenaicus succus,casia, & omnia quæ ori illini solent. Cæterùm quæ valde efficacia sunt, in diutinis affectionibus assumenda sunt,ore prius ex oleo colluto,vt ne acrimonia impediat vsum.Adhibenda verò sunt hæc omnibus diuturnis capitis affectionibus, & hebetudini visus, & graui auditui citra dolorem. Ad linguæ item ac gustus resolutiones,ad parotidas,anginas,pustulas capitis aut faciei, ad caninã cõuulsionem. At verò recurationis gratia adhibenda est postea aqua calida,sapa, aqua mulsa,lac, micarum panis cremor,aut ptisanæ succus.

Quæ lac generant ac mouent, Cap. CXLII.

GEnerant ac mouent lac in potu accepta, ptisana cum fœniculo cocta,præsertim viridi: sinminus, cum semine.Sed & ipsum fœniculum per se comestum, & anethum,sesamum,anisum,semen lini,cuminum, milii farina cocta,tritici decoctum,eruca viridis, cucumeris semen.Foris autem illita vberibus prouocant & mouẽt lac, intestina terræ, nigella, fel tauri, ordei macerati succus, portulacæ succus,adeps anserinus,cera,sulphur,recremẽtum ferri. hæc adhibentur in iis quibus lac deficit.

Pulmonẽ ac pectus purgantia, Cap. CXLIII.

SEmen vrticæ,dauci,apii,thymus, semen raphani, in potu ac cibo accepta,itẽ sinapi,sesamũ,nasturtiũ,erysimum,cardamomũ,cucumeris semen,nigella,piper, ruta,poliũ,marrubiũ,baccæ lauri,casia,aron, dracunculus, bulbus,cæpe,allium,costus,amomũ,spica nardi,sulphur, styrax,galbanũ,terebinthina, myrrha, opopanax, scilla, origanum, pulegium, hyssopum, abrotonum, bryoniæ radix, amygdalæ amaræ, caricæ, vuæ passæ, nuces pineæ,maximè recentes:mel,sapa,vinum dulce,castorium,

farina erui, picearum nuclei, ammoniacum, bdellium, thus, silphium, & succus æris, aristolochia, baccæ iunipe-ri, stœchas, porrum capitatum cum ptisana coctum in ci-bo acceptum, ouum recens absorptum, butyrum per se & cum melle, glycyrrhizæ succus & ipsa radix. His vtēdum est ad anhelosos & erecta ceruice spirantes, & ad veterem tussim. Pleraque verò ex ipsis, etiā phthisicis & suppura-tum pectus habentibus conueniunt, propter eductionem eorum quæ in thorace collecta sunt, & ad vlcerum repur-gationem.

De suffitionibus, Cap. CXLIIII.

SVffitus non cōmodi sunt omnibus affectionibus cir-ca thoracem consistentibus. neque enim in sanguinis sputo idonei sunt, quum per acrimoniam eorum quæ suffiuntur, vasa rursus aperiantur: neque iis qui siccū mor bum circa thoracem habent: verùm solis anhelosis & e-recta ceruice spirantibus, & quibus thorax ob copiam fri gidorum humorum infestatur. Vtendum autem est suffi-tionibus toto corpore euacuato. Collocādus autem est ho mo, & vbi vestibus cōtectus fuerit, iubēdus est crura dis-parare, & deorsum nuere, vt facies prope genua existat, atque ita os aperire, quò suffimento inter crura posito, fu mū ore suscipiat. Præstat tamē per infundibulum fumū suscipere. sunt autem suffimenta hæc: Castorium suffitū humidam & frigidam affectionem pulmonis ac cerebri sanat. similiter aristolochia, bitumen, sandaracha, lada-num, lolium, paleæ antiquæ, funiculus vetus marina a-qua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe, styrax, mastiche, thus, erysimū, leporis stercus ac pili, dor-cadis stercus, cucumeris syluestris radix, centaurium, fœ-niculi semen. At nos habemus suffumigium per experiē-tiam cognitum quatuor specierum: nimirum styracis, te-rebinthinæ, sandarachæ, mastiches, æqualibus portioni-bus commixtis. Hoc fidem reperit quòd anhelosas & sup puratas & pleuriticas affectiones sanet, itémque tussim, quemadmodum & quæ prædicta sunt.

Quæ tenuia intestina euacuant, Cap. CXLV.

TEnuia intestina purgat fructus tithymali, & semen ipsius quantum guttæ quinque caricis aut palmulis excepta, atriplicis semen, brassicæ succus, cicerum deco-ctum, tithymalbræ & polypodii decoctum, pulegii decoctū, viticis folia, thymi decoctum, chamæpitys, butyrum re-cens assidue delinctum, chamæ valde coctæ ac comestæ, iusculo insuper absorpto, oleum omphacinum potatum, rosaceum item ac ricininum. agaricum cum aqua mul-sa. sed hoc cum molestia purgat. est enim stomacho in-commodum, eo quòd leue sit, & stomacho innatet: aloe cum aqua frigida, aut aqua mulsa, aut lactosa, *siue lactei seporis*, pota, itémque cocto melle excepta ac deuorata, citra molestiam purgat, styrax terebinthina exceptus ac deuoratus, absinthium & abrotonum similiter. At verò tenuium intestinorum purgatio recentes obturationes, & crudorum humorum generationes, & lumbricos rotun-dos curat. His verò purgatis, etiā vesicæ bilem suscipien-tis meatus, qui ieiuno intestino inferitur, propriā actio-nem minime impedite perficit. quin & inflationes & tor mina vertiginosa ac voluulosa horum purgatio persanat.

Quæ sima hepatis purgant, Cap. CXLVI.

POlypodium, mercurialis cocta comesta, lathyrides cū aceto mulso, chamelæa cum absinthio & aqua mulsa pota, brassicæ succus, cyclamini radix, lactis serum, helio tropii scorpiuri appellati succus, galli veteris iusculum. Hæc auxiliantur diuturnis inflammationibus circa sima hepatis. nam incipientibus prosunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant, Cap. CXLVII.

AMomi decoctum, flos iunci odorati, acori radix, gē tiana cum aqua, agaricum cum vino mulso: est autē stomacho incommodum. radicis lauri cortex cum vi-no, rheon Ponticum, glycyrrhizæ succus, amygdalæ a-maræ præsertim, absinthii coma, anisum, fœniculi semē, spica nardi, radicis quinquefolii succus, viticis semē, dau-ci semen, petroselinum, centaurii decoctum, pæoniæ fru ctus, sesamū torrefactum, lauri, palmularū ossa vsta, sym-phyton, polygonum, erigeron, smyrnium, hipposelinū, anagallis cæruleum habens florem, fumaria siue chelido

A nia quæ in sepibus nascitur, securidacæ semen, cornu cer ui vstum, mēthæ succus & decoctū, calamintha, costus fœnumgræcum modicè frictum, bacanum, opobalsamō, radicis myrti syluestris cortex, ordei cremor, lupini, phu, asarum, meon, pix. Hæc sanant diuturnos circa gibba he patis morbos, siue cum tumore aliquo sint, siue sola intē-peratura adsit cum dolore, siue obturatio.

Splenem euacuantia, Cap. CXLVIII.

VEratrum nigrum, epithymum, polypodium, scolopē drium, pæoniæ radix, chamædryos decoctum, item

B chamæpityos, centaurii præsertim minoris, pulegii de-coctum, capparis cortex, colocynthidis cremor potus, mercurialis comesta, & decoctum ipsius potum, lathyri-des cum aceto mulso potæ, chamelæa, aqua marina cali-da pota, ericæ fructus cum petroselino, viticis semen. Hæc omnia splenem purgantia, etiam hepar ab obtu-ratione liberant, & malos habitus, & hepaticas ac sple-nicas morbique regii & aquæ inter cutem affectiones generari prohibent.

Renes purgantia, Cap. CXLIX.

C OMnia incisoria vi prædita, plantaginis radix & folia & semen, arida trita pota, asparagus myacanthinus, pæoniæ radix, cicerum nigrorum decoctum, amygdalæ præsertim amaræ, eryngii radicis decoctum, damasoniū, adiantum, apii semen, fœniculi, dauci, petroselini, am-mi, anisi, ligustici, asari decoctum, meon, phu, flos iunci odorati, seseli, acori radix, gramen, vitis lacryma & cor-tex, sanguis hirci aridus. Auxiliātur autem hæc pota post remissum inflamationū vigorē. dissoluunt enim duros tumores qui fieri parat, & lapides generari prohibent.

Vesicam purgantia, Cap. CL.

D VRinas à vesica ducit acori decoctum potum, itém-que asari, oleum amaracinum, amygdalæ amaræ cū passo potæ, radicis althææ decoctum, adianti decoctum, hæmatites lapis tritus cum vino potus, gallinarum ster-cus siccum, anchusæ decoctum, abrotoni, anisi semen, sanguis hirci aridus, atriplicis semen, artemisiæ decoctū, aristolochiæ decoctū, sabinæ læuissimè tritæ drachma vna cum aqua mulsa (in non febriētibus cum vino) bal-sami semen, gladis decoctum, bdellium, apii semē, bryo

E niæ radix, glycyrrhizæ succus, pulegiū, pæoniæ fructus, dictamnum, dracunculus, abietis decoctum, rubiæ deco ctum, serpyllum, eryngii radix, heliotropiū, senecio, mē-tha, saluia, foliorum oleæ decoctum. Hæc non finunt la-pidum generationem in vesica fieri: & crassities ac fæ-culentas subsidentias, insupérque scabiosas & vlcerosas affectiones sanare solent.

Quæ glandi indantur ad prolectandas vrinas, Cap. CLI.

F POstquam verò repleta fuerit vesica vrina, & contrahi non poterit, neque vrinam exprimere, in glandem hæc indere solemus, nitrum aqua dilutum, muriam, fel, cyclaminum.

Lapides in renibus ac vesica euacuantia, Cap. CLII.

HÆc lapides frangunt, cardamomum cū cortice ra-dicis lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum, paliuri semen, bdellium, fœniculi radix, libanotis, myr-ti syluestris folia, cerasorum fructus, prunorum succus, a-

G mygdalæ amaræ, rumicis radicis decoctum, seminis al-thææ decoctum, triboli viridis decoctum, adianti deco-ctum, vitis lacryma, apri vesica sicca, lithospermon, te-colithos, betonica, saxifraga, lapides in spongiis, electrū.

Vterum euacuantia, Cap. CLIII.

SAnguinem ab vtero ducunt iniecta & apposita hæc: casia cum myrrha, calami aromatici decoctum, oleū amaracinum, viola alba, thymi ac thymbræ decoctum, centaurii radix & ipsum centauriū, opopanax, viticis se-men, amygdalæ amaræ, nucum regiarum nuclei vsti cū vino appositi, decoctum absinthii, itemque succus, sam-

H psuchus, seseli, galbanū, lilii radix, chamæpitys, artemi-siæ decoctū, dictamnum, conyza fœmina, rubiæ radix, vrticæ semē cum myrrha, elaterium, veratrum nigrum, lupinorum decoctum, raphani cortex, herba lanaria, adeps cerui recens, adeps anseris, resina terebinthina,

fel taurinum cum maſtiche, muſcus qui & ſplanchnon
& hypnon dicitur,cyperus,vnguentum irinũ, ſuccus cy-
clamini,anchuſa,quinquefolium,cuminum,ſiſymbriũ,
helenium,ſaluia,heliotropium,mercurialis,gran umcni-
dium, vua exemptis granis, fœnumgræcum , ſeſamum,
nucleus baccarum lauri,amygdali amaræ radix,cochleæ
paruæ , lanæ ſuccidæ, œſypus, lactucæ ſylueſtris ſuccus,
porrum,cæparum ſuccus,calaminthæ folia.Tot quidem
ũt quæ in peſſos, *hoc eſt talorum formas*,excipiũtur,iniiciũ-
túrque ac apponuntur. Vitandus tamen eſt aſſiduus vſus
eorum quæ inter ipſa ſunt acriora: ſolẽt enim vlceratio-
nes inducere.

Quæ in potu ſumpta menſes ducunt,
Cap. CLIIII.

AT verò in potu accepta ſanguinem ab vtero ducũt
pleraque quidem ex prædictis, & omnia quoque v-
rinam cientia.ſed & eryſimum & aſarum cum aqua mul-
ſa,calamus aromaticus,alumen,caſtorium,cicerum deco
ctum cum pipere & ruta.radicis aſphodeli decoctum in
vino elixatæ,item pulegii in vino cocti, radicis eryngii
decoctum,abrotoni ſemen,origani,thymi,thymbræ,ru-
tæ decoctum,fœniculi decoctum,crethmon,cuminum,
ſinapi,marrubii ſemen & ſuccus & decoctum , ſmyrniũ,
ſion,oreoſelinon,dauci ſemẽ thlaſpi,nigella, violæ albæ
ſemen,carpobalſamum,pæoniæ ſemen,baccæ lauri,myr
rha,cardamomum,cyclaminus, ſagapenum, galbanum,
ſemen fœniculi, ſpica nardi, mercurialis, coſtus, ſtyrax,
centaurii magni radix,ſabina,iris,ariſtolochia,bryonia-
rum flos & ſuccus,radicis rumicis decoctum , artemiſia,
dicta mnum. Singula ex iis cocta cum vino , aut trita &
pota, ſanguinem ducere creduntur. Conueniunt autem
hæc iis in quibus purgationes impediuntur , vel gutta-
tim purgantur,aut occluſio vteri adeſt. Auxiliantur autẽ
& declinationibus,& in recurſibus ſurſum verſus & ſtrã-
gulationibus vteri.

Quæ ſtercora euacuant, Cap. CLV.

STercora euacuant ſtyrax deuoratus,maſtiche cum a-
qua frigida trita pota,ſcrup.XII.pondere,aloes drach.
I.terebinthinæ cochlearium,ſinapi,alliũ cum oleo & ga-
ro feruefactum, ficus cũ nitro,& cnici ſeminis medulla.
Omnia verò prædicta ad tenuia inteſtina commoda,etiã
magna inteſtina purgant.

Lumbricos educentia, Cap. CLVI.

LVmbricos rotundos & latos & aſcaridas expurgant ea
quæ de tenuibus relata ſunt,in potu accepta.Propriè
verò expellit ipſos auriculæ muris ſuccus cum melle po-
tus,aut cum zytho,vtriuſque cyathi menſura. Senecio in
cibo acceptus,ſantonicum cum fico comeſtum,abrotoni
decoctum,inteſtina terræ trita cocta cum paſſo pota.

Sudores excludentia, Cap. CLVII.

IN potu accepta ſudores excludunt, cuminum, baccæ
lauri,aniſum,vitex,ſerpyllum,calamintha,polium,ra-
phani cortex comeſtus,coſtus,ſiſymbrium,dictamnum,
artemiſia, cardamomum , linabotis, mel, lac bubulum,
caſia,iunci odorati decoctum,ſuccus Cyrenaicus ciceris
magnitudine deuoratus in frigidioribus morbis,chamæ
drys,caſtorium cum aqua mulſa,centaurii magni radix,
radicis capparis cortex,liguſticum,petroſelinum,nigella.
Hæc aliquando cum vino,aliquando cum vino mulſo
bibuntur,& ſudores mouere creduntur.ſed & piſtacia co
meſta ſudores citra moleſtiam cient. At verò forinſecus
illita ſudores mouent,nitrum cum oleo,vnguentum iri-
num,anethinum,chamæmelinum, laurinũ, raphaninũ,
ſicyonium,myrobalaninum,althæa,coſtus,balſamum, a-
riſtolochia,caſia,calamus aromaticus,libanotis , ſingula
cum oleo cocta. Suffita verò ſudores mouent,caſtorium
cum pulegio,ſemen balſami,bdelliũ,viticis ſemen.Vten
dum eſt his ad morbum regium,& ad eos qui ob frigidi-
tatem aut cutis adſtrictionem non ſudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis
generis circa corporis ſuperficiem,
Cap. CLVIII.

SAndaracha,ariſtolochia,ſtaphis ſylueſtris,ſulphur viuũ
cinamomũ,calamus aromaticus, caſia, pyrethrũ, cinis
A quercinus,cucumeris ſylueſtris radix.

De infuſionibus ſedis, Cap. CLIX.

PLurima mala quæ in perniciem animalis generantur
propinat ventris ſuppreſsio. Sequitur enim ad ipſam
ventris adſtrictionem,capitis grauitas & vertigo,euerſio
ſtomachi,lancinatio vomitoria,nauſeǽque ac proſtratus
appetitus, oris ſiccitas & amaritudo, ructus iniucundi ac
viroſi,ſpiritus graueolẽs,ſomni ſuſpenſi ac iniucundi,in-
flationes,tormina, voluuli.Generat item plenitudines, &
articulares podagricóſque ac coxendicum morbos , o-
B mniáque auget, & maligniora ac diuturniora mala effi-
cit,aliquando verò etiam perniciosa ac lethalia.Cõtingit
autem infuſionum per ſedem vſus etiã in aliis affectio-
nibus,quarum ex parte mentionem faciam . Ex infuſio-
nibus igitur quæ iniiciuntur,aliæ ſimplices ſunt & tene-
ræ,aliæ acres, aliæ verò alium vſum ac vim habent. Ex
ſimplicibus igitur,aqua calida ipſa per ſeipſam facit, eli-
ciendorũ ſtercorũ gratia,in continuis febribus,malignis
que ac æſtuoſis, & in iis qui ex longa imbecillitate vires
recolligunt,in quibus difficiles ſeceſſus fiũt . calidiorem
C autẽ immittimus.inflat enim tepida.Verùm aqua & oleo
vtimur in detentione duriorũ ſtercorũ,& in iis qui vlce
roſum ac mordacem ſenſum circa inteſtina habent. Vi-
tare tamen aquam & oleum oportet, vbi capitis grauitas
fuerit,aut ſtomachus ſubuertitur, aut proſtratus appeti-
tus obtinuerit. Roſaceũ autem pro oleo cum aqua inie-
ctum,aptum eſt in æſtuoſis febribus ,& feruoribus excel
lentibus circa media,& maximè circa colum. Caput au-
tem complet, & minus lubricum eſt quàm aqua & oleũ.
immittẽdum eſt autẽ roſaceũ cũ quarta aquæ parte. At
D verò cum ouo & ptiſanæ ſucco iniicimus roſaceum in
æſtuoſiſsimis febribus,aut vbi mordacitas circa inteſti-
na adeſt. Chamæmelinũ verò oleum, & oui luteum ac
candidum, cum ptiſanæ ſucco infundimus ad noctem,
in ardentibus febribus,iubentes ipſum continere per to-
tam noctem: nam & ſomnum iucundum inducit, & cau-
ſas febris ſequenti die ſecum educit. Butyrũ verò cum
aqua iniectum morſum & tormina mitigat.modicum au
tem eſſe oportet in iis butyrum.Facit & ad eos in quibus
propter inflammationem inteſtini recti detinentur ſter-
E cora,& in ſordidis vlcerationibus circa inteſtinum . At
fœnigræci decoctum ex aqua citra pinguedinem infun-
datur in febribus ex pituita accenſis,& in mollibus ac mu
lieroſis corporibus,& in inteſtinorum morſu. caput autẽ
abundè complet: quapropter non vtendum eſt eo niſi ca
put à læſione fuerit alienum.Maluæ autem decoctum cõ
uenit in torminibus ac morſibus, & præſertim ſi durum
ſubeſt ſtercus.Seminis lini verò decoctum in corporibus
ac morbis ſiccis conuenit. vtile eſt & morſibus,& nauſea-
bundis,& valde ſitientibus.Caput autem cõplet quidem,
F non ſimiliter autem velut fœnumgræcum . Ptiſanæ verò
ſuccus ſtercora dura diſſoluere poteſt, & inteſtina exter-
gere,& morſus mitigare. Alicæ ſuccus morſus quidẽ mi
tigat,maximè verò conuenit cardiacis , & qui ex animi
deliquio exoluuntur. nam ad hoc quod nutrit, etiam vi-
res reficit infuſus:inſupérque lubricitatem ſubiectis ſter-
coribus exhibet. Furfurũ ſuccus febribus ſiccis, & do-
loribus colicis,& inteſtinorum vlcerationibus cõmodus
eſt.exterget enim abſque morſu. Portulacæ ſuccus febri
bus accommodatiſsimus eſt, in morſibus ac feruoribus
G tum aliis,tum in quibus propter durorum ac acrium ſter
corum excretionem,anus aut inteſtinum rectum læſum,
ignis ſacri affectionem incurrit. verùm in iis miſcere ad
ſuccum oportet & ouum & roſaceum.Sed & per ſe ſuccus
portulacæ cõmodus eſt,vbi ſacri ignis ardor in profundo
circa inteſtina conſiſtit. Lac iniicitur,vlceratione & in-
flammatione circa inteſtina conſiſtente, itémque in re-
nibus & veſica atque vtero. Serum lactis infuſum, egre-
giè ſtercus educit,& omnes ſuperfluitates in inteſtinis re
pertas expellit.Exterget etiã ſordidiora inteſtinorũ vlce-
H ra:verùm citra coagulũ paretur. Oleũ per ſe immiſſum
calidum,commodum eſt inflammatis inteſtinis. Idoneũ
eſt etiam in extremè ſenibus, in quibus ſtercus indura-
tur. Aqua mulſa conuenit infuſa in mitioribus febri-
bus , & in mulieroſis corporibus, & in decrepitis , quibus

Inteſtinũ rectum, aut colũ perfrigefactum eſt. Rutæ decoctum,item anethi,& cumini cum oleo,diſſoluit flatus: quapropter colicis immittitur. oportet autem in his eſſe duas partes decocti,& vnã olei. Fœnigræci ſuccus,butyro & terebinthina admixtis,ita vt ſit de vtriſque quarta pars ſucci,maximè mitigat tormina ſiue concuſſiones circa inteſtina. nã & diu intus manet citra mordacitatẽ, & ſuperfluitates educit citra turbationem: vtiliſſimus eſt etiã ad vteri morſus. At ptiſanæ ſucco miſcetur butyrum & mellis valde parum,& fit commodus in detentis ſtercoribus propter inteſtinorum vlcerationem,& in ſordidis inteſtinorum vlceribus. Rutaceũ oleum cum butyro & terebinthina,vtiliter infunditur.in colicis doloribus.Aliquando verò picis liquidæ drachmas tres, aut bituminis drachmas quatuor,cum rutaceo oleo terentes infundimus,& ſedat dolores & pituitam euacuat citra moleſtiam.Aliquando verò lanas ſordidas in vino dulci coquimus & excolamus,atque hoc ipſum oleo rutaceo admixtum infundimus,& coli dolores ſedat,ita vt ſint vini menſuræ tres,olei verò duæ. Si verò neruorum ex quibus teſtes pendent,aut veſicæ dolor affuerit,etiam petroſelinum læuiſſimè tritum rutaceo oleo inſpergatur.In doloribus verò abſceſſuum,aut doloribus vlceroſis in inteſtinis,butyrum cum manna thuris immittimus,aut medullam cerui aut vituli cum oleo. Vbi verò frigidi fuerint morbi & dolores lenti,galbanum iniicimus,vt ſit galbani drachma vna, butyri ſeſcũ x. aut ſtyracis oboli tres cũ butyro.Cæterùm acribus infuſis vtimur in iſchiadicis, lethargicis,erecta ceruice ſpirantibus,& frigidis morbis,& ad eos qui lethale pharmacũ acceperunt,& in iis quæ propter frigiditatem aut concretionem in grumos,occidũt. Proinde in frigefactis toto corpore,ſyderatis,iſchiadiciſque ac nephriticis,caſtorii obolos IIII.tritos cum oleo immittimus,addito modico ſale. verùm pro ſale nitrum addimus,quũ bis aut ter promptitudinem ad excernẽdum facere volumus.Sal etenim aceruatim quidẽ mordet,nõ perſeuerat autem diu ipſe morſus. at nitrum caput malè afficit ac replet,& ſtomachum euertit, quale nihil ſali adeſt.Efficacia autem ſunt ad paulo antè relatos, garum à ſiluro,marina aqua,muria:decoctum centaureæ,colocynthidis,ariſtolochiæ,cucumeris ſylueſtris radicis, agarici, thymi,chamæpityos , ſeminis roſmarini. Hæc enim & ſanguinem ducunt,& hoc ipſo affectiones leuant.

De glandibus, Cap. CLX.

GLandibus ſubdititiis vtimur aliquando ob ægrorum imbecillitatem,qui infuſis vti non poſſunt: aliquando propterea quòd ſtercora ſint apud inteſtinũ rectum, & infuſo non habeant opus:præſertim in febribus vehemẽtibus ac ardẽtibus,& materiam ſurſum repentem habentibus,in quibus nociuus eſt infuſionum vſus.Nam in his abſque omni moleſtia educuntur ſuperfluitates inſitæ per glandes ſubditas. Commodæ ſunt etiam omnibus frigidis capitis affectionibus,altiore ſomno preſſis ac deliris.Contingit etiam ipſorum vſus ſæpe in iis quibus nõ excernitur id quod per clyſterem immiſſum eſt.Præparantur autem diuerſimodè glãdulæ ipſæ.nam & ex melle cocto,& ſale toſto,& nitro præparantur: & ex cumino & ruta nitróque ac melle cocto,in quibus inflatio magis infeſtat.Sed & thymus tritus cocto melle excipitur:& cyclaminus trita cum melle:& abſinthium aut abrotonum aut lupinorum farina cum melle.hæc autem glandula ad lumbricos commoda eſt:aut hyſſopum & tragoriganum & epithymum cum melle. hæc in ſtomachi ſubuerſione vtilis eſt:aut granum cnidium cum reſina ſicca ſiue melle cocto,aut pyrethrum cum reſina ſicca , aut ſinapi cum ſicca reſina, aut centaurium cum pice & cera.hæ cõmodæ ſunt in partium reſolutione:aut bitumen , radicis panacis parum,hyſſopum,galbanum & reſina ſicca . Vtilis eſt hæc glans ad reſolutos toto corpore,& propterea facultatem excernendi debilem habentes . facit & in reſolutione inteſtini recti,facit & ad aſcaridas. Poteſt autẽ pro melle reſina ſicca in vſum aſſumi,aut pix , aut ficus pinguiſſima trita aut vua paſſa exemptis granis,aut ſapo.Optima verò glandula fit ex foliis mercurialis viridibus tritis ac efformatis & ſiccatis.In infantibus autem etiam gru-

A mus ſalis inditur,cæpáque ac porrum capitatum.

De tomentis ſiue floccis, Cap. CLXI.

SÆpe etiam opus eſt aliquid ſubdere in iis qui ſciſſuras aut condylomata in ano habent. dilaniãtur autem hæc à glãdium duricie: vnde cogimur tomentis pro illis vti. Materia verò horum ſunt omnia antè relata,quæ trita cum melle, & tomento ſiue flocco excepta ano induntur.

De aëre,Galeni, Cap. CLXII.

B BOnus eſt aer in omni tempore qui exactè purus eſt. Talis autem fuerit is qui non ex ſtagnorum aut paluſtrium locorum euaporatione turbatur , neque ex barathro quopiam venenoſam auram concipit . velut verbi gratia,ſi ex quibuſdam cloacis magnam ciuitatem expurgantibus conturbatur,malus eſt.At verò & qui nebuloſus eſt,non eſt bonus.Quemadmodum etiam qui in regione caua vndique altis montibus includitur, malus eſt & æſtuoſus ac ſtrangulatorius : qui verò in montibus altiſque regionib⁹ eſt & nullam auram ſuſcipit, ſalubrior eſt, **C** commodus erecta ceruice ſpirantibus & tabidis,& omnibus thoracis ac capitis affectionibus.At qui in humilibus regionibus purus eſt,commodus eſt animo delinquẽtibus ac ſenibus.Marinus verò, hydropicis & fluidis affectionibus,& præſertim frigidioribus vtilis eſt , & neruis per conſenſum affectis,& proſtratæ appetentiæ.Qui verò in petroſis locis eſt,hyeme quidem grauis eſt,frigidus enim eſt:æſtate verò æſtuoſus eſt . malus eſt etiam qui ex metallis exhalat. qui verò ex argilloſis,ſtomachum exoluit.At ex locis terræ fuluæ,magis priore ſiccat . Optimus **D** autem eſt ex terra nigra.ſed & circa anni tempora mutationes aëris fiunt.Et verno quidem tempore humidus & calidus eſt aër:æſtate verò ſiccus & calidus:autumno frigidus & ſiccus,hyeme frigidus & humidus . Rurſus autem in ſingulis temporibus tres differentiæ fiunt,prima,media,& vltima.Media itaque ſinceriſſimũ temporis temperamentum habent:prima verò & vltima à vicino tempore imminuuntur. Sed & luna ſecundum menſem quatuor differentias in aëre operatur.Primus igitur ſeptenarius à nouilunio vſque ad ſeptimam diem,ſimilis eſt ve- **E** ri,humidus & calidus exiſtens: ſecundus verò ſeptenarius vſque ad plenilunium, æſtati ſimilis eſt : tertius ſextenarius decreſcente luna,autumno: quartus & vltimus,hyemi.Sed & ſingulis diebus differentiæ aeris fiunt: matutinum enim tempus humidum eſt & calidum , velut veri: quapropter etiam corpora tum ſanorum, tum ægrotorũ remittũtur, vt etiam febrientibus hoc tempus facillimè toleretur. at medium diei,æſtati aſſimilatur. crepuſculũ autumno,veſpera hyemi.Quin & noctis prima pars veri aſſimilatur, media æſtati,& reliqua conſequenter.

F

De ventis,Adamantii Sophiſtæ, Cap. CLXIII.

QVandoquidem verò ex terræ exhalationibus ventĩ generantur , etiam de iis,paucis tractandum eſt.Vẽtos quidem parturit terra, parit autem fuliginoſas exhalátiones. nam caliditas humiditati inuoluta ſicciores exhalationes & velut fuliginoſas faciens,ventos generat . ſiccam autem exhalationẽ nunc accipe ad comparationem aliorum,velut ſi vinum ſiccius dicamus. Vniuerſales vẽti duodecim ſunt numero: orientales tres,eurus,ſubſola- **G** nus,cæcias : occidẽtales tres,africus,fauonius,thraſcias.vnus autem meridionalis appellatus auſter,& vnus ſeptentrionalis boreas:vt ſint relati octo.Alii verò quatuor inter relatos medii ſunt,& ab angulis mundi excitantur . inter orientẽ & meridiem, euro auſter:inter meridiem & occidentem, africoauſter:inter orientem & ſeptẽtrionem, aquilo : inter ſeptentrionem & occidẽtem, argeſtes ſiue circius: vt ſint omnes vniuerſales duodecim . Alii verò qui vernaculi ſunt ſingulis regionibus,ſpurii exiſtunt. At verò aliæ exhalationes ex terra fientes , humidiores iis **H** ſunt quæ ventos generant.Si quidem igitur modica & tenuis fuerit exhalatio,vapor nubiloſus generatur : ſi verò amplior & craſſior,caliginoſus:ſi verò adhuc craſſior, tenebricoſus. plurima verò ac craſſiſſima humiditate exhalante,vapor diffunditur in ambientem roſcidus. Ex his

quatuor exhalationibus concretis rores & imbres fiũt ac
A deferuntur:congelatis verò pruinæ & niues & grãdines,
pro frigoris qualitate ac quantitate.nulla verò harum vẽ-
tum generare ſolet, quum ſegnes ſint & impetu careant.
Et humida quidem exhalatio quæ vapor appellatur,rores
& imbres facit,ſiccior autẽ facit ventos,& eſt ſicca humi
dæ contraria. Quomodo verò ſæpe ſimul imber & vẽtus
fit? Dicimus quia ex alio atque alio loco afferũtur. Quũ
enim ex diuerſis latitudine locis contrariæ exhalationes
fiunt,tunc & pluit & flatus fit. Cur autem aliquando poſt
B pluuiam venti fiunt, aliquando poſt ventos pluuia ſequi-
tur? Dicimus quoniam caliditas in terra non habet in il-
lo tempore humorem quem accendat, & propterea ma-
net otioſa. vbi verò arripit pluuialem humiditatem,efflo
reſcit,& per materiæ incenſionem fuliginem excitans vẽ
tos efficit, qui iam ſanè conſumpta pluuia nube manent
in ſerenitate ſpirantes, aut impellunt id quod ipſos ge-
nuit.pluuia itaque hoc modo ventos generat. Ventus au-
tem pluuias hoc modo generat:Oſtendimus quòd com-
munis eſt caliditas vtriſque exhalationibus,verùm humi
C ditas quantitate diuerſa eſt.Quum igitur multa fuerit ca-
liditas,larga verò humiditas,tunc appropinquantem hu
miditatem in ſuperficie exurit,& fuliginem ſimul ac va-
pores facit. Tranſpirans autem caliditas ex multa humi-
ditate paulatim imminuitur, & non amplius humidita-
tem exurit,ſed diffundit & vapores pro fuligine facit, at-
que ſic ſuccedit imber póſt.Et ſæpe ad multos dies obti-
net pluuia calido exoluto,& non amplius materiam exu-
rere potente.Cur autem multi & aſſidui boreales ac anni
uerſarii venti in æſtate fiunt? quoniam ſol ſub boreali po
D lo plurimam reperiens humiditatem,partim in niue,par
tim in aquis congelatis,& hanc paulatim eliquans, diui-
dit quidem in fluuiorum ac ſtagnorum generationem,
effundit autem & fontes in terra:& propterea multas ex-
halationes efficit,quas in flammam exurens vna cum ca-
liditatibus multo tempore in terra occultatis,fuliginoſas
ipſas reddit,& quod exuritur ad venti diuturni fluxum
paulatim redigit. In communi igitur omnis vẽtus lon-
giorem aeris fruitionem exhibet corporibus, violento
motu aerem inducens. Porrò locales venti ſimiles ſunt
E locis ex quibus ſpirant,à ſalubribus locis,ſalubres:à mor-
boſis,morboſi.quare ex relatis de aere etiam de his con-
iectare oportet.Quo verò in ſumma dicamus, omnes lo-
cales venti vniuerſalibus morboſiores ſunt. nam corpo-
ra inæqualiter afficiunt,neque totum aerem commouen
tes,neque per totum diem ſpirantes.Maximè enim loca-
les venti circa matutinũ ſolum tempus ſpirãt,quos nau-
tæ Apogeos, *uelut è terra eleuatos*, appellant. At ex vniuerſa-
libus vẽtis ii qui in meridie ſpirãt,auſtri appellati, cali-
dum temperamentum habẽtes ſemper,ferme etiam hu-
F midi ſunt. Tranſmutantur autem ad tẽpora anni, & fiunt
calidi & ſicci:& propterea varios morbos generant. Bo-
reales verò frigido ſunt temperamento,& ideo omnium
ventorum ſaluberrimi, & præſertim in calidioribus ac
carnoſis corporibus. At venti orientales vehementiſſimi
ſunt,& morbos à ſiccitate contingentes efficiunt.Occidẽ
tales autem humidi ſunt ac lenes, & corporibus noſtris
magis familiares.

De acceſſione ac ſignificatione ſtellarum,
Cap. CLXIIII.

G QVandoquidem etiam ſtellæ in cælo orientes iuxta
tempora à Deo ipſis ordinata, & ſimiliter occiden-
tes aera mutant, vt contingat ex hoc etiam ventos aliâs
aliter ſpirare:neceſſarium duxi hic tempora indicare, in
quibus earum quæ palàm aerem alterant, ortus & occa-
ſus fiunt.nam ſanorum corpora,& multo magis ægroto-
rum,iuxta aeris ſtatum alterantur. Menſe martio qui di-
ſtros *Græcis* eſt,equus manè oritur decimanona die. Men-
ſe martio die XXIII.æquinoctium vernum eſt, & maxi-
ma aeris turbatio. Menſe aprili, hoc eſt xanthico, prima
H die intempeſta nocte pleiades apparent. Menſis aprilis
XIX.pleiades veſperi occultãtur.Menſis april.XXI.pleia-
des, cum ſolis ortu oriuntur,& eſt maxima circa aerem
turbatio.Menſis april.XXVIII.orion veſperi occultatur.
Menſe artemiſio, hoc eſt maio, prima die hyades ſimul

A cum ſolis ortu oriuntur.Menſis maii quarta, lyra veſperi
oritur,& aer multùm alteratur. Menſis maii ſexta, capra
manè oritur,& valde alteratur aer. Menſis maii ſeptima,
pleiades manè apparent,& aer ſedari incipit. Mẽſis maii
XIX.hyades manè apparẽt,& aer valde alteratur pridie aut
nudiuſtertius eius diei. Menſis maii XXIIII. capra veſperi
occultatur,& nudiuſtertius eius diei aer mouetur. Menſis
iunii ſecunda,aquila veſperi oritur,eiuſdem ſexta actur⁹
occidit,nona,delphin oritur. Viceſimaquinta orion manè
oriri incipit.Sunt autem ſolſtitia æſtiua,& aer tribus die-
B bus antea valde alteratur. Mẽſis iulii III.orion totus ori-
tur, decimaquarta,procyon *ſiue canicula* manè oritur:deci-
manona canis oritur,& contingit maxima aeris turbatio:
aliquando etiam nudiuſtertius eius die: viceſimaquinta,
aquila manè occidit. Menſis auguſti XV. lyra manè occi-
dit:decima nona delphin manè occidit,& eſt mutatio æ-
ſtatis ad frigiditatem: viceſima octaua vindemiator ma-
nè oritur: & malus nauis occidit. & eſt finis dierum
poſt exortũ canis.Mẽſis ſeptẽbris ſeptima capra veſperi o-
ritur: decimaſeptima arcturus oritur, & alterat ſequenti
C die aerem, decimanona ſpica manè oritur. alteratur aer
duobꝰ diebꝰ antea: viceſimaquinta æquinoctiũ fit autum
nale,& eſt maxima aeris turbatio tribꝰ antea diebꝰ.quare
eſt cauẽdũ ne venã ſecemus, neque purgemꝰ, neq; aliâs
corpus vehemẽti motu moueamꝰ,à decimaquinta ſeptẽ
bris vſque ad viceſimamquartam eiuſdem menſis.Men-
ſis octobris ſexta, corona manè oritur, & eſt vehemens
aeris mutatio:ſeptima hœdi veſperi oriuntur: decimaſe-
ptima hyades veſperè oriũtur,& magna fit aeris turbatio:
viceſimatertia, vnà cum ſolis ortu pleiades occidunt, &
D contingit pridie maxima aeris turbatio.Menſis nouem-
bris ſexta pleiades manè occidunt, & incipit aer ſedari.
vndecima,lyra manè oritur: viceſimaprima hyades ma-
nè occidunt,& ſequenti die turbatio fit circa aerem: vice
ſimaſeptima orion oritur,& corona occidit.Menſis decẽ-
bris prima,canis manè occidit. Obſeruatum eſt autem à
multis quòd ſi tẽpeſtuoſa fuerit hæc dies, perſeuerat ple-
runque turbatio aeris ad dies XXXVII.ſi verò ſerena fue
rit,per tot dies ſerenitatẽ fore ſignificat. Decima,hœdi
manè occidũt:vndecima,capra manè occidit, & pertur-
batio aeris fit poſtridie. viceſimatertia,ſolſtitiũ eſt hyber-
E num. Menſis ianuarii quarta,delphin oritur:quinta, aqui
la veſperi occidit,& fit turbatio vehemẽs poſt duos dies:
viceſimaquinta,illuſtris ſtella in leone occidit. Menſis fe-
bruarii ſexta fauonius ſpirat:viceſimaſecunda,malus na-
uis veſperi occidit,& eſt turbatio aeris magna: viceſima
quinta,arcturus veſperi oritur. viceſima ſexta,hirũdines
volant & apparent.

De aquis,ex Rufo, Cap. CLXV.

AQuarum potabilium quinque ſunt vniuerſales diffe
F rentiæ,pluuia,fontana,puteana, fluuialis, ſtagnina.
Ex his apparet aqua pluuia leuiſſima & facillimè mutabi
lis,& in aliis affectionibus potu optima,ſi ſtatim excipia
tur ac coletur. Verùm febribus, & iis qui bilem ſupernè
ac infernè reddunt,& regio morbo incommoda eſt.Mu-
tatur enim facilè & in bilem tranſit.Idonea verò eſt ocu-
lariis medicamentis ad fluxus aut vlcera deſtinatis. at iis
quæ viſum acutiorem reddũt inepta eſt, itémque ad me
tallicorum pharmacorum loturam.adſtringit enim am-
plius quàm fontana:quare neque exterget,neque conco-
G quit,neq; madefacit,& excretiones impedit. Diuturnior
autem acerbior fit,& difficilius tranſit, & ægrius ſecerni-
tur,tardius item cõcoquitur ac digeritur. Generat autem
deſtillationes,præſertim ſi frigida bibatur. Fontanæ verò
aquæ, quarum fontes ad ſeptentrionem erumpunt ex
petris ſtillantes. ſolem auerſum habẽt,incoctiles ac tardi
tranſitus ſunt,& tardè calefiunt ac frigefiunt.Quarum ve-
rò fontes ad orientẽ erumpunt, & per meatum quẽdam
aut terram puram excolantur,calefiúntque ac frigefiunt
citiſſimè,hæ optimæ ſunt, niſi ex cloacis quibuſdam vi-
H tium ipſis accedat. At puteana frigida eſt,terrea,difficul-
ter excernitur,ægrè digeritur:& propterea æſtuoſo ſtoma
cho aut ventri commodior eſt quàm fontana. Fluuiales
autem aquæ & ſtagninæ omnes malæ ſunt,Nili aqua exce
pta:hæc enim omnibus virtutibꝰ exornata eſt. nam & in

potu iucunda est,& moderato tempore in aluo moratur, sitimque extinguit:& siquis frigidam bibat,minimè molestat & ad concoctionem ac digestionem vtilis est.vnde concinnum & robustum & bene coloratum corpus facit.At aliorum fluuiorum aqua ægrè concoquitur, siccat & siticulosa est, & præsertim si vitiosas aliquas regiones pertransit.Meliores autem sunt fluuii qui per fontes perpetuos fluunt,& aliis fluuiis non miscentur. Stagnina verò aqua,propter cœnosam circumferentiam limosa & grauis est,& propter stationem ac immobilitatē velut mortua & putrefacta.quare nunquam alia præsente aqua exhibenda est hæc debilibus.Porrò iuxta terram quoque ac regiones,plurimæ aquarum differentiæ fiunt. Verùm vt in summa dicam,quæ gustui congrua est,& cui inhabitatorum experientia testimonium præbet, optima censenda est.nam quæ citò calescit ac frigescit, & facilè carnes ac alia omnia coquit, ea etiam cibos in ventre concoquit.Quæcunque verò aquæ adstrictionem,aut salsedinē, aut nitrositatem, aut crassitiem, aut aliud quid in gustu detegunt,malæ sunt.Item quæ graue oleat,& quæ cocretionem superstantem habent, & subsidentiam fœtidam ac solidam,& quæ instar lapillorum æreis vasis adhærent & quæ hirudines nutriūt,aut talia quædam praua animalia:& stantes, & palustres, & quæ sunt in metallis auri & argenti,aut aluminis,aut sulphuris,aut similibus. Et quibus radices infixæ sunt,incommodæ sunt.& quibus vicinæ sunt calidæ aquæ siue spontaneæ erumpentes, omnes tales malæ sunt.Optimum igitur fuerit talem aquam præ coquere in fictilibus vasis, & frigefacere & rursus calfactam bibere.Cæterùm in peregrinationibus aut exercitu fossæ consequenter faciendæ sunt, ab altissimis locis ad decliues,& per has ducenda est aqua,ita vt in totas fossas terra dulcis ac pinguis mittatur,ex qua fictilia fiunt. semper enim in fossis relinquitur aquæ malitia.In summa omnis aqua tardè transit,ægrè concoquitur, & flatuosa est, & præsertim frigida destillationem facit. Si verò ab acceptis in cibo oleribus quis aquam bibat,maius est periculum ne homo tenuia capitis vlcuscula,& scabiem, & lepras,& pustulas,impetigines,furfures,putrida vlcera,herpetas,satyriases, aut ex iis aliqua incurrat,& ad hoc vrinas mordaces, talesque etiā egestiones habeat, & præsertim si nitrosa fuerit aqua.Incōmoda est etiam thoraci,& arteriæ vlceratæ nitrosa aqua,renibus itē ac vesicæ, & omnibus vlcerib⁹.Emēdāt autē nitrosam aquā cibi hebetātes, ac vinum:crassam verò,siccantes & attenuantes,velut sunt allia& similia: aluminosam,vinum tenuissimum,omnia vrinam cientia,& omnia excretionem impellentia. Videtur porrò aqua conuenire capitis doloribus,hebeti visui,comitiali morbo,articulari morbotremulis resolutis, per se & cum melle pota.Commodior est autem iis quæ ab vtero strangulantur,& qui bilem generant nigram siue flauā,à quibus os vētris roditur,& robusto ventri,ac in testino ieiuno,& iuuenibus exudātibus carnosis,& omnibus pinguibus,& nimiū purgatis,& ex vulnere sanguinē fundētibus, aut ex naribus,aut alio loco.Cōmodat & æstuosæ febri tempestiuè data. Cōuenit etiā iis qui assiduè in somnis semen effundunt, & qui aliàs seminis profluuio laborant,in potu accepta: quanquam prosit etiam in ipsa natare,exqua que perfundi conueniat mulieribusè fluxu aut pica laborātibus.Cōuenit item singultiētibus & oris graueolentiam habentibus frigida pota: tepida verò conuenit morbo comitiali,capitis doloribus,lippiētibus, gingiuis dentium corrosis,dentibus perforatis, gingiuarum abscessui,& gingiuis cruentis,faucibus vlceratis,tonsillarum morbis,fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili supernè ac infernè erumpenti in principio, & vomentibus in febri biliosa. Conuenit etiam tepida aqua quum frigidæ impedimentum fuerit, & iis qui vlcera habent circa septum transuersum,& sanguinem spuentibus,& rupturis in succingente costas membrana. At verò calida aqua conuenit vbi oportet excretionem præparare,& vbi quid attenuare,& vbi diffundere,aut liquefacere, aut mollire,aut eluere, aut concoquere, aut discutere volumus.in vniuersum igitur calida pota hæc potest. Particulatim verò,mucum educit,& screatum adiuuat, & dolorem omnem mitigat,& præsertim in præcordiis ac intestinis ructum mouet,& flatum prouocat, vrinam ac secessum ducit.bona est etiam ad concoctionem, ac digestionem,& nutritionem,atque augmentum. Menses ducit,neruis & cōuulsionibus idonea est: pleuritidini item ac peripneumoniæ & anginæ.An verò nutriat,aut nō nutriat,& an sit alimenti vehiculum,nō est propositum hîc quærere.Quod verò dicere necessarium est, hoc est,quòd sine aqua alimentum concoqui non potest:sicut neque citra aquam quicquam commodè coqui potest. Cæterùm aqua lixiuii pota splenicis prodest. & siquis panem cum tali aqua præparatum ipsis præbeat,multùm prodest.

De balneis,ex Galeno, Cap. CLXVI.

BAlnea quædam sunt dulcia,quædam qualitatis exortia,quædam qualitatem aliquam habent. & quæ aliā quandam qualitatem habēt,partim ex nostro studio vim habent,partim naturalem vim per se possident. Primùm igitur de dulcibus dicendum est,quandoquidem horum vsus frequentior existit.Dulcium itaque aquarum vis humida & calida est,si quidem fuerint temperatæ: si verò tepidæ fuerint, humida & frigida: si verò calidiores æquò factæ fuerint,calida quidem ipsarum vis est,non autem similiter humida.inhorrescere enim cogunt corpora,& meatus ipsorum densari,vt neque extrinseca humiditate fruantur, neque ex internis superfluitatibus quid euacuetur.At enim à temperatis incipiendum est. temperatæ itaque semper humectant per seipsas ac calefaciunt.Contingit autem ipsas aliquando aut discutere humiditates ex corporis quibusdam partibus, aut mollire, aut concoquere,aut corroborare virtutem,aut dissoluere.Ad hæc tamē etiam quantitas ipsarum non parum cōfert.Commoda verò sunt talia balnea,dulcia inquam,& temperata,in febribus siccis & humoris exortib⁹,& præsertim in immodicè sitientibus, & in forti insolatione, & in pustulis scabiosis. Oportet autem & aerem balnei humidum efficere pauimento & parietibus aqua conspersis.At verò calida ex nostra industria parantur balnea quum frigiditatem infestantem sedare volumus,aut lassitudinis affectum,aut conuulsionem,aut dolorem mitigare.Fiunt autem calida calfactoriis quibusdam aquæ immixtis,velut pulegio,origano,hyssopo,thymo,thymbra,saluia,foliis lauri,pyrethro,chamæpity,panacis radice,rosmarini semine,& similibus. balneis autē discussoriis vtimur,aut habitū corporis graciliorē reddere volētes velut in pinguibus,& ex affectione tumefactis aut toto corpore,aut aliqua parte,velut abdomine,testib⁹,pedibus:velut in hydropicis cōtingit. Vtimur etiā in fluidis vlceribus,propter subiectam in toto corpore multitudinem,aut varicibus vlceri subiectis.Fiunt autem discussoria balnea,iniectis aquæ talibus quibusdam qualia sunt sal,nitrum,aqua marina calefacta,& mel aquæ admixtū, aut staphis syluestris cocta cum aqua ex cinere ficulneo aut vitis percolata:item baccæ iuniperi cum eadem aqua coctæ,& sulphur eadem aqua elutum, adarce & alumen cum eadem coctum.At verò mollibus & lenibus balneis vtimur in inflammatione ac duritie quadam partium. talia autem fiunt malua in aqua cocta, tum hortēsi tum syluestri,& semine lini,& fœnigræci,& meliloti. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum aquæ incoquitur,aut malicorium,aut rubi folia. In conuulsionibus autem inflammationem minātibus,vtimur iis quæ iam relata sunt in inflammationibus absque fluxionibus.Maximè verò prodest iis aqua & oleum in quibus malua,fœnumgræcum ac semen lini sunt incocta.Si verò duritia est citra inflammationem, prædictis discussoriis vtemur.

De balneis naturalibus,Archigenis, Cap. CLXVII.

EX balneis naturalibus quædam sunt nitrosa,quædam salsa,quædam aluminosa,aliqua bituminosa, aliqua sulphurulenta:aliqua ferri,aliqua æris qualitatem habēt: quædam verò ex iis composita sunt. horū autē omniū vis est siccare.Aliqua verò vnà cum hoc quòd siccant, etiam strenuè calfaciunt: quædam vnà cum siccando etiā adstringūt,velut aluminosa: ex parte verò, & quæ salsa,& quæ æris qualitatē habent.Omnia autem sunt commoda

humidis & frigidis præter naturam corporibus,& talibus morbis diuturnis.Quapropter conueniunt morbo articulari,podagræ,resolutionibus,nephritidi,anhelosis,fracturis calli inductione egentibus,vlceribus fluidis, inflammationibus diuturnis & iam induratis. Et nitrosa quidē ac salsa capiti conueniunt,& thoraci fluxionibus vexato, & stomacho humido,& hydropicis,& tumoribus omnibus: aluminosa verò,sanguinis reiectioni, stomacho vomenti,& in iis qui immodicè ab hæmorrhoidibus euacuantur,& fœminis quæ inordinatè purgātur, aut nimiū purgantur, & quæ citra manifestam causam frequenter abortiunt. Prosunt & iis qui immodicè exudant, & tardè concoquunt, & tumoribus surarum. commodant etiam varicibus. At sulphurulenta & neruos molliunt & tenesmi dolores mitigant:verùm stomachum exoluūt ac subuertunt. Purgant autem cutem. & propterea conferunt vitiligini albæ ac nigræ,lepræ,scabiei,impetigini, & vlceribus antiquis,articulorum fluxionibus,spleni indurato,hepatique ac vtero,resolutis, coxendicum morbo, & pruritui.bituminosa verò caput replēt,& sensuum instrumenta lædunt. perseueranter autem calfaciūt,& cum tēpore molliunt, & præsertim partes circa vterum & vesicam ac colum.Quæ verò æris qualitatem habent, ori & tonsillis,& vuæ,atque oculis excellenter commodant. Ferri verò qualitate prædita,stomacho & spleni conuenientissima sunt. Porrò quæ mixtam qualitatem habent, iuxta dominium mixtorum operantur.Oportet autem ingressos ad naturalia calida balnea citra turbationem facere,quò vis ipsorum remisso corpori allabens immergatur.nam qui perturbati ingrediuntur, eorum corpus horrescens densatur,& non suscipit ab aqua qualitatē.Cæterùm bituminosis & sulphurulentis aquis salientibus caput supponere non oportet:facilè enim inde læditur.

De frigidæ lotione,ex Galeno,
Cap. CLXVIII.

FRigida balnea conueniunt inculpatè sanis: corroborant enim totum corpus & cutem duram ac densam efficiunt.optimum est autem hoc præsidium contra læsionem ab externis.Non autem dico conferre frigidæ lotionem iis qui vulgari victu temerè vtuntur, sed solùm iis qui exactè viuunt,& laboribus ac cibis conuenientibus vtuntur. Sint autem neque ex venere neque aliàs lassati,neque crudi: neque prius vomuisse debent,neque vētre malè affecti esse, neque vigilasse. alioqui periculosus fuerit eius vsus.Oportet autem insuetos ad frigidæ lotionem paulatim assuefacere.Et primùm quidem in æstate ipsius vsum auspicari,& primum nō in sincerā frigidā ingredi,sed quæ superficiem habet exolutam: deinde vbi paulatim per totam hyemem assueuit quis, ita ad frigidam accedere.Sit autem dies in qua auspicatur,à ventis tranquilla,& quammaximè pro illo tempore calida, & in meridie initium faciat.Qui verò frigida vsurus est, sit ætate circum quintum & vicesimum annum, sit animi alacris& valde virilis.& primùm fricet corpus linteis diutius frictione duriore:deinde per oleum fricetur consuetum,postea exerceatur,atque ita in frigidam descendat, non lentè sed confertim insiliens, quò in vno tempore omnibus corporis partibus aqua circumfundatur. nam quæ paulatim appropinquat horrorem inducit.fit autem aqua,velut dictum est,neque tepida neque purè frigida. Postquam autem egressus fuerit ex aqua à pluribus per oleum fricetur,donec cutis incalescat. Et postea cibos plures quàm solet ingerat.nam plures appetunt à frigidæ lotione,& melius concoquunt,& minus sitiūt: quare etiam paucior potus ipsis dandus est.

De insessu in solium ex oleo,Galeni,
Cap. CLXIX.

INsessus in solium ex oleo conueniunt diuturnis cum frigore febribus, & lassatis, & dolentibus neruos ossibus incumbentes,& conuulsis, & vrinæ suppressæ.Oportet autem quintam olei partem ad ignem calfacere:reliquum verò in solium immittere. satis autem calidum fit quod in parua solia balneorum immittitur. quinta verò pars ad reliquum calfacta adiiciatur,atque sic æger inducatur.

De spongiæ vsu, Archigenis,
Cap. CLXX.

SPongiæ vsum assumimus in aliis quidē partibus, aut ad sordes incumbentes detergēdas,aut ad saniem, aut sanguinem aut pus,aut ipsa medicamenta,aut vt corpora à mordacitate aut pruritu vexata mitigemus. Verùm in facie vt spiritum reuocemus ac resuscitemus, velut in iis qui animo linquuntur aquam adhibemus: æstate quidem frigidam, hyeme verò lactosam *siue lactei teporis*. In ægrotis autem cautè hoc faciendum est,non in principio neque in augmēto exacerbationis, sed in vigore ac declinatione.in principiis enim impetuum refocillamus per odoramenta. Vult autem Archigenes in febris ardentis excessu iuxta ipsum vigorem,vt nō solùm faciei spongiam adhibeamus,sed etiam pectori.

De aspersionibus, Cap. CLXXI.

SED & aspersiones faciei assumimus in ægrotis ob prædictas causas. Et æstate quidem in ardentissimis febribus frigidam adhibemus,hyeme verò calidiorem. verùm in simplicioribus febribus & in stomachi subuersione etiam poscam aspergimus. Cauendum autem ne diutius immoremur,& præsertim in iis qui caput quod facilè læditur habent.nam delationis in soporem grauiorem ac periculosæ frigiditatis initium præbet. Vtimur etiā aspersionibus in oculis fluxione infestatis, ocymi decoctū velut efficacissimum adhibentes, & ramulorum pinastrorum contusorum decoctum. Subiiciatur autem mento spongia sicca, vt ne defluat aqua ad pectus.

De irrigationibus, Cap. CLXXII.

IRrigationibus vtimur vbi ob aliquam circunstantiam balneū adhibere prohibemur. Et in vigiliis & in febribus,& ad delirantes ipsis vtimur, velut est decoctum chamæmeli:aliquando etiam capitum papaueris.quin & decoctis in oleo capitibus papaueris caput irrigamus, & statim iucundus somnus sequitur. Archigenes autem præceptorem suum Agathinum ex vigiliis delirantem, confestim à dilirio ac vigiliis liberauit,capite eius multo calido oleo irrigato.At in conuulsionibus caninis oleo sicyonio calido aut aliquo cōsimili caput perfundendum est. item in iis quibus nerui fortiter sunt afflicti. Si verò frigiditas & tremor ad afflictionem neruorum consequatur, etiam castorium ad sicyonium admiscendum est. Podagricos verò marrubio in aqua aut vino cocto irrigamus.

De insessionibus, Cap. CLXXIII.

INsessiones assumimus in partibus inflammatis, aut ob balnei penuriam, aut propter virium debilitatem, aut ob aliud quoddam impedimentum. In inflammatis igitur renibus,vtimur decocto fœnigræci, maluæ hortensis ac syluestris,feminis lini.In calculosis verò, iisdem propter inflammationem,& artemisiæ decocto, ac rosmarini,& petroselini,ac spicæ nardi.iisdem etiam vtendū est in vesica,adiecta etiam ruta. Ad vterum verò, artemisiæ decocto,saluiæque & lauri,ac similium. Ad colum autem, sinonis & panacis decocto, & lauri ac similium. ad sedē, meliloti, capitum papaueris & rosarum decocto. Ad fluxiones autem vteri & hæmorrhoidas ani,plātaginis decoctum conuenit,& polygonii,malicorii,rosarum,tuborū, ac similium.ad vulnera verò conuulsionem denūtiantia, aqua & oleum.Omnes igitur illinendi sunt, & inducendi vsque ad imum vmbilicum. Oportet autem & partes quæ madefiunt,prius inungere,& præsertim caput: & tegere vt ne repleatur.

De humectationibus, Cap. CLXXIIII.

HVmectatio differt ab irrigatione, eo quòd perseuerantem ex adhibito auxilio habet vtilitatem: nam aut lanam aut linteum humectātes,imponimus partibus affectis post perfusionem siue humectationem. Habēt igitur minorem vim quàm cataplasmata. Vtimur autē ipsis ad caput quod nō probè ad cataplasmata dispositum est,& ad eos qui ob debilitatem ferre non possunt cataplasmatum grauitatem,& ad præcordia inflammata, circa morborum principia,quum intempestiuus fit tunc cataplasmatum vsus. Vtimur etiam ad fracturas ac contusiones necessitate expetente, quando emplastica pharmaca assumere non possumus.

De fomentis, perfuſione, cataplaſmatis, ac cucurbitis, ex Galeno, Cap. CLXXV.

FOmenta cutem rarefacere ſolent, & facilè tranſpirabilem efficere, & ſanguinem in inflammationibꝰ attenuare ac diſcutere, toto nimirum corpore tunc ſuperfluitatibus carente. nam ſuperfluitas quæ redundat in quibuſdam per omnem cutem, plus ad calefientem partem trahetur quàm diſcutietur. quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet. Humida itaque fomenta inflammationibus conueniunt à biliofioribus humoribus factis: ſicca verò iis quæ à tenui & aquoſo ſanguine productæ ſunt. Et lenia quidem fomenta in mordacibus humoribus conueniunt: mordacia verò & attenuantia, craſſis ac viſcoſis. At verò calfacere præcordia cataplaſmatis aut irrigationibus, non ſemper tutum eſt; ſed in illis ſolùm ægrotis in quibus nulla ſuperfluitas in toto corpore oberrat: aliis omnibus extremum malum eſt. Contingit autē in plenitudinis morbis, vt diuites magis quàm pauperes malè curentur. Plerique enim ipſorum præ deliciis non ſuſtinent venæ ſectionem, & quidem quum magis quàm pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur, vt qui etiam magis impleantur & ocioſius viuant. At qui curant ipſos medici, eo quòd relictum eſt maximum auxilium, arbitrantur ſe aliorum vſu expleturos eſſe quantum deeſt. Et ſanè ipſi etiam ægri putantes quietum victum negligentiam eſſe, at quodcunque tandem facere, curationē eſſe, cogunt medicos quotidie aliquid præcordiis adhibere, conſentientibus ſanè etiam medicis in hoc ipſum, vt ſemper aliquid facere videantur. hinc enim ſperant ſe plus lucri facturos eſſe. Atque ſic ipſi efficiunt inflammationes per ea quæ faciunt, ſemper aliquid præcordiis adhibentes. Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus, in quo iam in pauperibus morbus eſt prope ſolutionem. Vena enim ſecta in principio præſertim continentis febris, & pauperes, & ſerui diuitum plerique in quinta die iudicati ſunt: aliqui verò in ſeptima. at verò diuites, plenitudinem & ſuperfluitates plures quàm ſerui & pauperes habentes, & venæ ſectionis auxilium tranſgreſſi, & poſtea quotidie per calidum oleū foti, & laxatoriis cataplaſmatis intecti, inflammationem quandam cōflatam habent aut circa hepar, aut ventrem, aut alia viſcera, aliqui in quarta die, aliqui in quinta, aut omnino in ſexta. Vidiſti autem etiam tu qui eodem tempore dum fomentum adhiberetur, difficulter ſpirauit, omni ſuperfluitate ad præcordia attracta à caliditate, Hic itaque mortuus eſt: & alii innumeri quotidie moriuntur, quum cataplaſmata inſtar cucurbitæ attrahant ad viſcera ſuperfluitates ex toto corpore. Quidam verò etiam ipſa cucurbita vſi ſunt in præcordiis, hoc vnum etiam illi cogitantes vt viderentur aliquid ſemper facere circa ægrotum. In principiis igitur, dum adhuc ferūtur fluxiones ad affectum locum, melius eſt repellere ac reprimere, non attrahere ad ipſum. Commoda autem ſunt in principiis adſtringētia cū oleo adhibita: quæ ſimul & firmitatē addūt partibꝰ affectis, vt ne facilè affluētes ſuperfluitates ſuſcipiāt, & ſimul iā in ipſis cōtentarū tenuitatē intus reprimunt. Poſtquam verò latio quieuerit per repulſoria auxilia, & denſitas ex adſtrictione inducta partibus affectis cōtinet ſuperfluitates, tunc iam tempus eſt laxare, quò contentæ ſuperfluitates euacuentur: præſertim verò vbi ad hepar aut ventrem impetum fecerint ſuperfluitates, moderatè adſtringentibus vti conuenit in principio. valde enim principales ſunt hæ partes. Imò vbi etiam tempus iam fuerit diſcutiēdi firmatas, tunc quoque partes hæ adſtrictione opus habent: quare decocto in oleo abſinthio irrigabimus. In quibꝰ autē fortiore adſtrictione opus eſt omphacinum ſit oleum, in quo decoquitur abſinthium. In penuria verò abſinthii, melinum aut maſtichinū aut lentiſcinū ad hoc ſufficiet. Si verò minor fuerit febris, etiam nardinum vnguentum addatur. ſi verò declinatio febris non valde mitis fuerit, à nardo cauere oportet, vti verò melino: quo nō præſente, roſaceum ad nardinum miſcendum eſt. ſimiliter etiam cataplaſmata compoſitā vim habeant ex laxatoria ac tenui, & ex amara & adſtringente. Quòd ſi colum fuerit affectum, aut alia inteſtina

A tenuia, aut muſculi præcordiorū, aut pellicula aluum & inteſtina amplectens, nequaquam miſcenda ſunt adſtringētia, quēadmodū neque ſi veſica aut vterus, quū velut dictū eſt, neq; influxerit quid amplius, neq; ſuperfluitas fuerit in toto corpore. At verò renes & thorax in medio relatorum ſunt: neque enim multa adſtrictione in his opus eſt, neque tamen exoluere conducit. Splene verò inflammato, in principiis adſtringentia miſcenda ſunt: euacuato verò corpore, etiam diſcutientia. quin & ſi cucurbitis opus fuerit, præeuacuato toto corpore vtemur ipſis, nū in
B principio affectionum.

De cataplaſmate ex fermento, Cap. CLXXVI.

HOC cataplaſma diffundere ac eliquare compacta valde poteſt, & aculeos infixos extrahere, & tumores induratos mollire. Oportet autem fermentum diſſoluere in oleo ſufficienti, atque ſic imponere. quòd ſi vehementius efficere volueris, nitrum modicum admiſce: ſi verò etiam aceto diſſolueris fermentum, & rurſus coctū per coctūram ſpiſſaueris, conuenientiſſimum erit ad in-
C duratos tumores in ſplene ac hepate. Si verò thymum & pulegium, aut abſinthium, aut abrotonum fermento miſcueris, optimum efficies pharmacum.

De cataplaſmate ex pane, Cap. CLXXVII.

CAtaplaſma ex pane efficaciſſimum eſt ad omnes inflammationes. multis autem modis paratur. Nam frigida aqua madefactis & tritis, & adiecto modico roſaceo & coriandri ſucco, commodum fit cataplaſma inflammationibus ignis ſacri. aut pro aqua, ex aceto paratur: atq; ſic magis conducit igni ſacro. verùm ſi pro oleo butyrum
D addatur, commodum fit cataplaſmā ad inflammationes ægrè concoctiles. Paratur etiam ſic: Panis multa aqua diſſoluitur, vt ſucci ſpiſſitudinem habeat: & huic miſcetur oleum aut butyrum, deinde coquitur ad compagem. hoc præſtantiſſimum omnium eſt ad vulnerum inflammationes, & vt citius ſuppurentur. hoc vtimur vbi neruus aut neruoſum quid intus contuſum fuerit. Ego verò etiā picis liquidæ parum admiſceo, & vtile cataplaſma exper tus ſum. hoc & podagricis inflāmationibus idoneū eſt. Alia præparatio panis cū melle. Pridiani panis medullā
E manibus conterimus, & vbi velut ſimilago diſperſa fuerit, mel in olla calefacimus, & ſic tritum panem inſpergimus ac coquimus ad moderatam compagem, deinde oleum moderatum adiicimus, & vnita imponimus. hoc cataplaſma commodum eſt inflammationibus præcordiorum. præſtat autem parum aquæ melli admiſcere. ſic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoque triticeæ cataplaſma eadem ferme facere poteſt, & eodem modo præparatur.

De cataplaſmate ex furfuribus, Cap. CLXXVIII.

F FVrfures in mortario tundimus ac cribramus, vt tenuiſſimi fiant, & vtimur ipſis ad tumorem induratū in omni corporis loco conſiſtentem, & præſertim in hepate aut ſplene. Oportet autem ipſos præparare cum aceto mulſo. aut ammoniacum thymiama cum aceto mulſo terimus & furfures admiſcemus, & cataplaſma imponimus, atque adhibemus lenticulata vaſa vaporatoria aqua calida plena, vt ne frigefiat cataplaſma. Aliquando verò ad teſtes inflammatos vtiliſſimum eſt hoc cataplaſma: verùm ad hos ſine aceto paratur, cum aqua mulſa vi-
G delicet. Commodum eſt hoc cataplaſma etiam furunculis, & aliis duris tumoribus ac tuberculis. verùm ad venenum iaculantes beſtias, furfures aceto imbuti commodius cataplaſma efficiunt.

De cataplaſmate ex ficubus, Cap. CLXXIX.

FIcus pingues exactiſſimè contunduntur, vt nihil inalteratum in ipſis appareat, deinde vnguenti irini parū additur, & cataplaſma imponitur. Facit autem ad duritias neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iuſto laxatos: & ad duros tumores, præſertim hepatis ac ſplenis. Vbi
H verò ad relatum cataplaſma nitri parum additum fuerit, rumpit abſceſſus & aculeos extrahit: ſi verò ad ficus ita paratas admiſcueris pulegium, aut origanum, aut thymum, aut abſinthii comam tenuiſſimè cribratam, hydropicis confert. Sed & ſi coquantur ficus probè, & deinde cum de

coƈto terantur, & ordeacea aut triticea farina admiſcea-
tur,& rurſus coƈtura fiat ad compagem , commodum fit
cataplaſma abſceſſibus qui non facilè maturi fiunt. ſi ve-
rò voles pinguedinem adiicere, aut butyrum admiſcere,
aut rutæ folia trita , dolores inteſtinorum à flatu factos
ſedabis. Miſceatur autem ſimiliter & cuminum & oleum.

De dropace & picatione, Archigenis,
Cap. CLXXX.

DRopax à quibuſdam etiam picatio appellatur:diutur
nis autem maximè morbis conuenit. Omnino autē
& ante ſinapiſmum aſſumitur vt corpus ad ſinapi præpa-
retur,& poſt ſinapiſmum, vt reliquiæ affectionis excindā
tur. ſimpliciſſimus itaque dropax eſt qui picatio voca-
tur.Pix arida cum valde modico oleo liquatur,deinde ca-
lida adhuc cuti illinitur,& præraſis locis agglutinatur , &
priuſquam perfectè frigeſcat auellitur.Ea rurſus calefacto
emplaſmate ad ignem agglutinatur , & ſimiliter priuſquā
frigefiat auellitur : atque hoc ſæpe repetitur . Vtiliſſimus
eſt aſſiduè vomentibus,& crudis ac non concoquentibus,
& cœliacis affectionibus,& reliquis partibus alimentum
non ſentientibus. At verò ad hunc communem dropacē,
calfaciendi gratia adiicitur piper,pyrethrum, ſemen roſ-
marini,bitumen:ſi verò ſiccare opus fuerit,ſulphur viuū,
ſal,cinis ſarmentorum:ſin lancinare,limneſtis(quæ adar-
ce vocatur)adiicitur,aut euphorbium.ſingula autem hæc
trita liquefactis inſpergūtur.Eſt autem dropax qui à mul-
tis in vſum aſſumitur,& Gallas appellatur,hic: Colopho-
niæ thus redolentis,& reſinæ ſordidæ lignoſæ quæ in do
liis affertur,reſinæ à nauibus deraſæ,quam Græci aliqui
apochyma vocāt,picis ſiccæ,ſingulorum libram vnam,S.
picis liquidæ brutiæ libras duas,ceræ libras quatuor , ni-
tri librā I.bituminis , galbani,adarces,pyrethri,veratri al-
bi,piperis,ſingulorum trientem, ſulphuris viui quadran-
tem,caſtorii,ammoniaci thymiamatis,ſtaphidis ſylueſtris
ſingulorum ſextantem, olei ſicyonii libram vnam , opo-
balſami ſeſcūcem. Alius dropax optimus & probatus.
Picis,ceræ,colophoniæ,ſingulorum lib.vnam,nitri ſeſcū-
cem,bituminis quadrantem, ſulphuris viui ſeſquiunciā.
piperis,euphorbii,adarces,ſingulorum vnciam vnam,cā-
tharidum drachmas quatuor,olei Cyprini triētem,vtere.
Oportet autem,velut prædictum eſt , dropacem calidum
illinire,craſſitudinem habentem pro ratione virium æ-
gri,præraſis pilis in locis quibus adhibetur. Eos verò qui
robuſti dropace vtuntur, etiam lauare conuenit incum-
bente dropace:&,ſi fieri poteſt,etiam exerceri. At dropax
confertim auulſus,remiſſum ſpiritum firmare poteſt, &
ad ſuperficiem reuocare,& propriorum operum commo
nefacere.

De ſinapiſmo, Archigenis, Cap. CLXXXI.

CAtaplaſmata ex ſinapi,ſinapiſmum vocare omnes ſo
lent.Eſt autem efficaciſſimum auxilium.verùm in a-
cutis morbis non valde probatur, paucis exceptis : nam
in ſolis ſegnioribus ac prigrioribus,& in acutis affectioni
bus immerſis,ſinapi vtimur.At in diuturnis ferme omni
bus,poſtquā reliqua auxilia nihil profuerunt, ſinapiſmus
efficaciſſimus reperitur.Quandoquidem igitur in omni-
bus fere diuturnis conuenit,præſtat vt dicamus in quib⁹
non vtendum eſt ipſo.Itaque in vlceratione pulmonis ſi-
napiſm⁹ nō aſſumitur,neq; in alia in profundo exulcera-
tione.Efferantur enim vlcera & exacerbantur ob acrimo-
niam.ſed neque in exulcerata cutis ſuperficie , neque in
cartilaginoſis partib⁹,velut ſunt aures aut naſus ſummus.
Exuruntur enim ab ipſo & nigreſcunt partes quæ valde
ſunt excarnes. At reliquæ partes corporis itémque affe-
ctiones hoc auxilio gaudent,præcipuè verò caput,in diu-
turnis capitis totius,itémque alterius partis doloribus , &
in vertiginibus, comitialique morbo ac inſania . Sed &
thoraci commodus eſt in erectæ ceruicis ſpiratione ,
anhelationibus,tuſſi diuturna.In deſtillatione verò caput
vnà cum thorace ſinapiſmo integendum eſt. Stomachus
autem & inteſtina in omnibus diuturnis affectionibus &
maximè poſtrato appetitu, & in renum affectionibus ac
lumborum,& in ſpinæ coliſque ac veſicæ reſolutionibus.
quin & omnes reſolutæ ac frigefactæ partes hoc auxilio
gaudent.Commodum eſt & arthriticis & iſchiadicis ac

A podagricis.Inditur & in inteſtinū rectum glans ex ſinapi,
vbi illud fuerit reſolutum,& poſt morſum ablata glāde,
infunditur aqua mulſa.modus autem præparādi hic eſt.

Sinapiſmi præparatio.

Caricas pingues in aqua tepida pridie macerare o-
portet,ſequenti autem die fortiter expreſſas probè conte
rere,deinde acre ſinapi acceptum per ſe terere,& inter te
rendum paulatim de caricarum cremore affundere, quò
facili⁹ teri poſſit,nō tamē aquoſū fiat. deinde vtrūq; per
ſe in maſſas redige, & inter ſe miſce prout vſus poſtulat.
B Si quidē fortiter ſinapiſſare voles,duas ſinapi partes ad v-
nā caricarū:ſi verò mediocriter,vtriuſque parē portionē:
ſin mitius,tertiā partem ſinapis,& duas caricarum.Cæte-
rùm in corporibus molli ſenſu præditis,& in quibus circa
ſuperficiem eſt affectio,panem pro caricis ad ſinapi ad-
miſcere oportet.Sed & hoc noſcēdum eſt,ſi in aceto ma-
ceratur ſinapi,inefficacius redditur:acetum enim ſinapis
vim diſcutit. at vbi tenue factū eſt cataplaſma,in omni-
bus prædictis infarciatur in linteum,& locis adhibeatur.
Tēporis porrò lōgitudinē in omnibus decernere impoſ-
C ſibile eſt.quare frequenter leuandum eſt cataplaſma , &
caro conſideranda an exactè rubefacta eſt. Et hoc maxi-
mè facere oportet in partibus hebetiore ſenſu præditis.
In quib⁹ verò celeriter operari ipſum volumus, locus ſpō
giis ex calida expreſſis fouēdus eſt,incūbēte adhuc cata
plaſmate.hoc eſt,ſuper linteū ſpōgiæ adhibēdæ ſunt.Poſt
ſufficientem vſum,in balneum ducendus eſt æger , & in
calidum ſolium ponendus , & pars iterum perfundenda
citra inunctionem.poſt balneum verò roſaceo illinimus
locum.At in vehementi dolore aut etiam vlceratione,ha
D pſo lanæ aqua & roſaceo imbuto integendus eſt,& impo-
nenda eſt malua cocta trita cum pane.Poſt ſedatum dolo
rem vtēdum eſt cerato roſaceo cum ceruſſa:in quibus ve
rò balneum adhiberi non poteſt, in iis per reliquum cor
pus ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum fomento v-
tendum eſt. verùm in capitis & præſertim frigidis affe-
ctionibus,olei calidi perfuſione locus mitigandus eſt.

Quòd caprarum fimi pilulæ cum aceto impo-
ſitæ priuatim coxendicum morbo con-
ueniunt, Cap. CLXXXII.

E CAprarum fimi pilulæ in aceto tritæ , ſinapiſmi vſum
exhibent. Priuatim verò iſchiadicis, *hoc eſt coxendicum
affectione laborantibus*, conuenit hoc cataplaſma , vt quod
longè efficacius ſinapiſmo in ipſis compertū eſt.

Quæ ſint alia rubificantia, Cap. CLXXXIII.

RVbificat naſturtii ſemen,& calefacit velut ſinapi. ſi-
militer helenii radix , & ſylueſtrium columbarum
fimus,quo valde frequenter vtor.Sed & cum naſturtii ſe-
mine contuſo ac cribrato,pro ſinapi illo vtor in iſchiade
hemicrania,vertigine,capitis dolore antiquo,in dolori-
F bus diuturnis laterum,humerorū, tendinum , lumborū.
Et ad hæc in nephriticis ac colicis affectionibus,& arthri
ticis ac podagricis,quum nondum pori ac duricies callo-
ſæ fuerint coactæ.quin & ſquilla cōtuſa in mortario.Con
ſimilem ſinapi vim habet in cataplaſmate impoſita . ve-
rùm ad modicum tempus imponatur : nam diutius im-
morans locum exulcerat . Vtendum eſt ipſa priuatim ad
erecta ceruice ſpirantes thoraci impoſita.item in reſolu-
tione,quando non ſolùm motus , ſed & ſenſus tactus de-
fecit.Poſt hæc autem mitigandæ ſunt partes,velut in ſi-
G napiſmo prædictū eſt.priuatim verò ſquillæ morſus mi-
tigat perfuſio olei,præſertim roſacei.

De Iberide ſiue cardamine quæ & lepidum
vocatur, Cap. CLXXXIIII.

EX iis verò quæ valde vtiliter rubificant , eſt & iberis
quæ etiam cardamine vocatur:de qua Galenus in tra
ctatione de iſchiade plurima ſcripſit. Sed & Archigenes
ipſa vſus eſt in ſplenicis ac coxendicibus. verùm in epiſto
la ad Ariſtonem Archigenes ſic ſcripſit de ipſa : vellem
autē te vti etiā radice eius herbæ quæ nūc hîc Iberis ap-
H latur.Habet autem folia velut naſturtium,vere floridio-
ra,caulem longitudine cubitali,ampliorem aut minorē,
Et naſcitur quidem in incultis locis:æſtate verò lacteum
florem producit:túncque efficaciſſima eſt.radices naſtur
tium odore referūt.Radices igitur accipe prædicto tem-
pore

pore, ipsásque diligenter tunde: ægrè enim conteri possunt. & adipis suilli inueterati tantùm adiice quo emplastri formæ cataplasma fiat. quod non minus horis quatuor impositum habe: deinde in calidum balneum citra inunctionem ingressus, post modicam corporis exudationem, in solio mordaciore morare. Egressus autem, vino & oleo multo perfusus ac detersus, coxendicem lanis puris intege. Atque hic quidem est sinapismi modus: verùm vtilitates spe maiores habet, eo quòd medicatiorem vim possideat, & cum minore mordacitate curet.

De euocātib⁹ ex alto auxiliis, Galeni, Cap. CLXXV.

IN omnibus diuturnis affectionibus, quum nihil profecerint vlla auxilia, euocantem ex alto curationem, metasyncriticam à methodicis appellatam, *hoc est, quæ meatuū miscellæ corporis statum præter naturam habentem transmutat*, facere plerique solent. Ego verò, vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis partibus est, aut obtusus aut stupidus sensus, adhibeo ipsis pharmaca ex sinapi, aut thapsia, & similibus, confecta: at siccis & calidis affectionibus ea non adhibeo.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO AETII SERMONE continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, ſiue quaternionis primi, Sermo quartus.

De ſanitate tuenda, Galeni præfatio, Cap. I.

QVVM vna ſit ars quæ circa humanum corpus verſatur, duæ ſunt ipſi⁹ primæ ac maximæ partes, prior, quæ ſanitatem tuetur, altera, quæ morbos curat. Quandoquidem verò & dignitate & tempore prior eſt ſanitas morbo, oportet ſanè etiam nos prius conſiderare quomodo quis hanc cuſtodiat, deinceps verò etiam quomodo quis quamoptimè morbos curet. Dicitur autē ſanitas dupliciter: altera, exacta, & optima, & perfecta, & ſumma: altera, deficiens quidem ab hac, non tamen intantum vt animal ægrotet. & huius graduū non parua eſt in corporibus differentia, circa magis ac minus. Prius autem recenſere conuenit quomodo quis optimæ ac inculpabilis naturæ ſanitatem cōſeruet, & adhuc ante hoc mentionem facere quænam ſit optima corporis ſtructura. Eſt autem, ſiquis iuxta ipſam eſſentiam rei exponet, temperatiſſima, & quæ formationem partium actionibus ipſarum exactè conuenientem habet: & ad hæc numerum omnem, & magnitudines, & compoſitionem omnium ipſarum inter ſe actionibus cō modum exhibet. Si verò quis iuxta notas deſignare volet corpus exactè bene carnoſum, tale eſt: quod medium eſt inter gracile & multa carne obeſum, & neque hirſutum eſt, neque pilis nudum: neque moderato mollius, neque durius, neque album aut nigrum, aut venis occultis aut amplis, aut animoſum, aut deiecti animi: aut ſomnolentum, aut vigilans, aut hebeti mente præditum, aut vafrum: aut veneri deditum, aut vice verſa. Si verò etiam omnibus partibus fuerit exactè inter omnes exceſſus medium, erit profectò etiā pulcherrimum aſpectu tale corpus, vt quod ſit moderatum & ad omnes labores idoneū. Habebit autem & alia omnia ſigna temperamenti boni per ſingulas partes, de quibus pro viribus pauca indicabimus circa finem huius ſermonis. Multa enim corpora tēperata quidem ſunt (ſi ita contingat) capitibus, verùm intemperata pectoribus, aut ventre, aut genitalibus. In quorundam verò artubus eſt intemperies, & pleriſque in vno viſcere, aut alia quadam parte. ſed & de his in prauis corporum ſtructuris poſtea dicetur in hoc ſermone. Cæterùm de optima ſtructura iam dicamus, cuius ſingulæ partes vniuerſam habent inculpabilem eſſentiam. Dicetur autem primùm quomodo quis ab initio ſuſceptū eiuſmodi hominem, per omnem vitam ſanum conſeruarit, niſi ſiquid extrinſecus violentum ipſi accidat.

Quomodo infans recēns natus ſanus cognoſcitur, Cap. II.

INdicabitur autem ſanus infans ſtatim ex natiuitate, primùm quidem ex eo quòd genitrix per totum geſtationis in vtero tempus ſana vixit: deinde ex eo quòd vbi natus eſt & in terram poſitus infans, ipſe eiulatum edit cum conueniente firmitate: & ex eo quòd omnibus partibus ac ſenſibus integer eſt, & naturales meatus omnes expeditos habet, velut ſunt aures, nares, fauces, vrinæ meatus, podex: & quòd vniuſcuiuſque membri naturales motus non ſegnes neq; exolutos habet, & iūcturarū flexuras ac extēſiones, magnitudineſq; ac figuras, & ſēſum exactū.

De infantis educatione, Cap. III.

PRoinde recēns natus infans, hic nimirum per omnē ſtructuram inculpabilis, primùm ita tractetur, vt ipſi vmbilicus quatuor à ventre digitis acuto ſcalpro reſecetur (reprobamus enim aliam materiam arundinū ac vitrorum, vt ne quid atteratur) deinde cōtentus in ipſo ſanguis grumoſus exprimatur, & ſpongia detergeatur, ac lana carpta obturetur. poſtea moderato ſale per ſe tenuiſſimo conſpergimus. Aliquando verò etiam in delicatioribus totum corp⁹ ſucco ptiſanæ aut fœnigræci depurgare oportet: & aqua tepida viſcoſitatem corpori obſitam abluere, & ſordes naribus inſitas digitis exprimere, & os atque aurium meatus purgare, palpebras diducere, & oculos detergere, ac oleum ipſis inſtillare. digitis item diſparare ipſum anum. Confeſtim itaque excernit per ſedē id quod *Græcis* meconium vocari ſolet. Porrò ſupra vmbilicum hapſus lanæ madefactus imponatur, ad vmbilici figurā formatus. At cuminum ipſi inſpergere reprobamus, propter acrimoniam: etiamſi quidam id vſurpare ſoleant. Deinde duplicatus vmbilicus, & lanæ inuolutus, leniter in medio componatur: & poſtea infans de more faſciis inuoluatur. Eyhibendum eſt autem ipſi mel præ omni alimēto, quod optimè eſt deſpumatum, vt delingat: reprobato butyro velut ſtomacho incommodo. deinde inſtillanda eſt aqua mulſa tepida. Poſtea verò mater, vbi prius craſſum ex vberibus emulxit, & ipſa aqua calida fouit, lac præbeat infanti. præſtat enim non accipere matris lac vſque ad quartam diem. Lauare verò oportet puerum bis in die, horarum aliquot interſtitio poſt cibum. Poſtquā verò exciderit vmbilicus poſt tertiam aut quartam diem, cochleæ teſtam vſtam tritā loco inſperge, aut talum ſuillum vſtum, aut plumbum vſtum cum vino illine, & obliga.

De nutricis electione, Cap. IIII.

PRÆ omnibus his eligenda eſt nutrix neque iunior viginti annis, neq; ſenior quadraginta, quæ bis aut ter peperit, non morbida, boni habitus, iuſtæ magnitudinis, ampli pectoris, vbera habens moderata, nō rugoſas papillas neque magnas, neque paruas, neque anguſtiores, neq; valde latas aut cauernoſas. Magna enim vbera pluſquam opus eſt lactis præparant, & hoc manens in ipſis corrumpitur, & infantē lædit, ſimúlque etiā matrem grauat: parua verò parum lactis exhibent. Et magnæ quidem papillæ offendunt gingiuas, & impediunt linguam ne iuuet deglutionem: paruæ verò apprehēdi nō poſſunt, & propterea fligunt maxillas. Sed & eiaculatum lac per anguſtos meatus ſublinentem os pelliculam ferit, & aphtham *Græcè* appellatum vlcus igneæ caliditatis generat. At latiores & cauernoſæ papillæ aceruatim remittentes lac, ſuffocationis cauſa fiunt. Præterea conuenit eſſe nutricem caſtam, ſobriam, manſuetam, mundam, hilarem, nō triſtem. Ego, inquit Galen⁹, quū puer aliquādo ploraret per totā diē & indignaretur, vbi vidiſſem ſtratum ipſius & veſtimenta ſordida, & ipſum puerum ſordidum, iuſſi & ipſum & ſtratum ipſius lauari, & veſtimenta mutare: quo facto ab eiulatu & indignatione ceſſauit & obdormiuit.

Probatio lactis, Cap. V.

PRobandum eſt lac guſtu, viſu, olfactu. nam & guſtantibus & olfacientibus iucundum, & videntibus album ac æquale, & inter liquiditatem ac ſpiſſitudinem mediū habens, ipſum eſſe oportet. At vitioſum lac, aut craſſum eſt & caſeoſum, aut liquidum & ſeroſum, aut liuidum, aut ſtrias floridas habens, aut ſpumoſum, aut graueolens, aut fœtidum, aut citò aceſcens, aut guſtanti, amaritudinis, aut muriæ, aut alterius cuiuſdam peregrinæ qualitatis ſignificationem exhibens. Hæ igitur ſint notæ vitioſi itémque boni lactis, ex quibus coniecturā facies mulierē morboſam eſſe, & ad aliam tranſibis. Cæterùm opulentis plures nutrices eſſe oportet.

Victus nutricis, Cap. VI.

EXercere oportet nutricē moderatis exercitiis, & maximè ſupernis partibus. Cibos autem exhibere boni ſucci, & qui facilè digeruntur, & tempore conuenienti, & menſura congrua: atque ita etiam potus. Abſtineat à porro, cæpis, allio, ſalſamentis, & omnibus fœtidis & graueolentibus: & à pleriſque bellariis, præſertim nucleis pineis. ſunt enim oleoſi, & propterea bilē faciunt, & ventriculo innatant; itémque venerem ſtimulant. Itaque penitus ab his nutricem abſtinere oportet. Irritantur enim in coitu lunares purgationes, & propterea lac corrumpitur, & vitioſum ac pauciſſimum fit. quædam verò etiam concipiunt. quo nihil nocentius fieri infanti qui ex ipſa alitur, poſſit. Vbi autem imminuitur lac, aut corrumpitur,

aut etiam omnino extinguitur, aut ſpiſſatur, aut attenuatur, præſtat quidem alterius nutricis lac præbere: ſin id non permittat res aliqua inſtans, victu nutrix curanda eſt, vt ne in morbum incidat infans. Extincto itaque lacte, conſiderandum eſt an totum corpus, aut vna pars ægrotet, & lædentem affectionem corrigere oportet. Si verò ob penuriam extinctum eſt lac, alimentum augere, & melioris ſucci cibos dare, & plures auferre, aluúmque, ſi plus iuſto feratur, adſtringere, & exercitiis ſupernarũ partium vti, & vberum frictione, & fomentis per ſpongias, ceratis item liquidiorib⁹ ad vbera ex oleo irino aut gleucino. Lini verò ſemen delingere cum melle aut paſſo: aut ſeſamum crudum cum palmula paſſa, *quam pateton Græci vocant*, æquis portionibus edẽdum præbe, & bibat zythũ, & eadem die vbera lacte replebuntur. Putabit autem mulier, ſimul vt acceperit potum, omnia ſua membra reſoluta eſſe, donec lac in vberibus factum fuerit. Aut lumbricos piſcatorum, qui in limo fluminis reperiuntur & inteſtina terræ appellantur, quinque aut ſeptem terito, & palmulas paſſas addito, & ſimul terito, ac dato in zytho bibẽdos prælotæ mulieri ieiunæ ad dies decem: & de multitudine ac bonitate lactis mìraberis. Præſtat autem etiã præcedens pharmacum ſimiliter cum zytho conterere, & bibendum præbere. Vinum verò exhibendum eſt dulcius. & fœniculum aut anethum viride cum ptiſana coctum, ſorbendum dato. Si verò tenue fuerit lac, balnea reprobãda ſunt, velut quæ humores aquoſos reddant. In cibo vtendum eſt alica, ouis ſorbilibus, pane ſimilagineo, pedibus ac extremitatibus porcinis, volucribus teneriori bus, carnibus hœdinis, & vino dulci. ſin craſſius fuerit lac mulieris, attenuante alimento vtendum eſt, ac minus nutriente, & balneis frequentibus. Craſſius enim lac abſceſſus & furunculos circa infantis corpus generat, & venter ipſius cohibetur. Sed neque vrinæ pro ratione prodeunt, & vomitus pituitoſi infeſtant. & ægrè mobilis ac difficulter ſpirans puer euadit, & appetitum perdit, ac decolor fit, & ſordes oculorum habebit craſſas, & mucos. ſimiliter & flatus multi ab eo prodeunt. Si verò acrius fiat lac, excretiones per vẽtrẽ plures fiunt cũ mordacitate, & appetitus deficit, & puſtulæ acerrimæ in corpore fiunt, & præſertim circa ſupernas partes, imò etiã infernas, & infans paulatim graciles cit. Quare omni modo temperandum eſt corpus nutricis balneis dulcibus, & boni ſucci alimẽto. Si verò lac quod multum fertur imminuere voles, cibos minus alentes & pauciſſimos dato. vbera verò lenticula cocta integito, aut cuminum cum aceto illinito: aut lapidem album ſimplicem, quo ad ædificia vtimur, ſimiliter cum aceto, aut hyoſcyamum cum aceto: aut linteum aceto imbutum imponito, & aſſiduè humectato. perfundito autem aqua marina, aut muria calida, aut myrti decocto.

Ad ſtertentes infantes, Cap. VII.

Quandoquidem pleræque nutrices ineptis, velut dictum eſt, vtentes cibis, vitioſum lac ſuum efficiunt, & ex hoc diuerſis morbis infantes, qui etiam optimam ſtructuram adepti ſunt, obiiciunt: aliquando verò etiam ex forinſecus corpori accidentibus morbi accedunt: neceſſarium eſt etiam de diuerſis affectionibus pueros infeſtantibus, pro viribus breui tractare. Siquidem igitur infans craſſiore alimento nutritus, pituitam in ventre colligat, & propterea ſtertat, lini ſemen cũ melle delingendũ dandũ eſt, aut cumini parũ cum melle. & aqua mulſa inſtillanda eſt ori aſſiduè calida. Si verò hæc preſſura perſeueret, oleo medium digitum tingito, & tonſillas illinito, & depreſſa linguæ radice ad vomitum irritato: vbi enim vomuerit, ab omnibus vexationibus confeſtim liberatur.

Ad vocem infantium interceptam, Cap. VIII.

Ad interceptam in infantibus vocem, ob quamcũque cauſam præcedentem: (contingit autem hoc maximè ſuppreſſa aluo) braſſicæ ſuccum cum modico ſale bibendum dato aut inſtillato. ſtatim enim ſoluit aluum, & vocem reſtituit. ſed & glans ano indenda eſt.

A

De dentitione, Cap. IX.

Circa ſeptimum menſem incipiunt infantes proferre dentes, & dum punguntur ac ſtimulantur, velut ab aculeo, dente gingiuas diſparante, inflammationes ſuccedunt ipſarum gingiuarum ac maxillarum & tendinum: ad quas etiam febres omnino conſequuntur. accedit & pruritus auditoriorum meatuum, & aures humectantur. aliqui verò etiam lippitudinibus capiuntur, & ſanguis ex oculorum angulis fluit. Pleriſque verò etiam exturbatur venter, propter ſtomachi inflammationem, & ventris exò
B lutionem. Itaque lenire ac pingueſcere oportet tendinem & maxillas, mollium lanarum ac mũdarum circumiectu circa collum & ipſius neruum per oleum dulce ac calidũ: inſtillare quoque auditoriis meatibus oleum calidum: perſeuerante verò inflammatione, etiam ceratum roſaceum liquidum locis imponere. In cibo offerendum eſt puero cerebellum, maximè quidem leporis coctum aut aſſatum: ſinminus, ouiculæ. naturaliter enim opitulatur. Sed & melle moderatè cocto illinendæ ſunt gingiuæ. efficit enim minimè moleſtum dentium exortum. Nihil
C verò duri dandum eſt ipſis ad mandendum, vt ne gingiuæ calloſiores redditæ impedimento ſint dentium exortui. Balneo autem vtendum eſt febribus remittentibus. Neque ſtudio habendum eſt vt venter adſtringatur, vt ne materia ſurſum repẽs, ſupernas partes (præſertim oculos) lædat, & febres vehementiores efficiat. Sed & nutrix cogẽda eſt vt aquã bibat, & cibos leuiſſimos ac ſorbiles accipiat. Aiunt autem naturaliter auxiliari dentiẽtibus pueris colocynthidis ſylueſtris radicem, in aureo aut argenteo canali geſtatam. itémque rubi radicem. Sed & viperæ,
D præſertim maſculæ, dentem in argento pro amuleto appende. At circa ſtomachum geſtent ſemper viridem iaſpidem de collo ſuſpenſum, ita vt ſtomachum contingat.

Ad inflammationes oculorum, Cap. X.

Lycium, Indicum præſertim: ſinminus, Pataricum cũ lacte diluito, & ſupernas palpebras cum ſuperciliis illinito. Aliquando etiam ipſis oculis inſtillato, multo lacte dilutum. Mirabiliter etiam facit Nili ex roſis collyriũ illitum. ipſos verò oculos ocymi decocto abluito.

Ad albugines puerorum, Cap. XI.

E Ad albugines puerorum ab eiulatu factas, ſolani nigri ſuccum illine.

Ad inflammationes & humiditates aurium, Cap. XII.

Ad inflammationes & dolores aurium, oui candidum cum lacte muliebri inſtilla: aut inteſtina terræ cum roſaceo cocta. Ad humiditates verò aurium, alumen vino dilue, & lanam puram ac mollem in ipſo imbue, & in ſole aſſicca: & rurſus imbue ac ſicca: & vbi ter hoc feceris, lanam ſiccam aſſerua. Vſu verò expetente, de ipſa accipe,
F & in aurem inde. Ad vlcera verò in auribus, paſtillo Muſæ vtere, diluto cum ſapa ac modico aceto. Si verò caro ſuperexcreuerit, primùm reprime per paſtillum Bithynum dilutum cum vino: deinde vtere Muſæ paſtillo, velut dictum eſt.

De inflammatione, ſiriaſi Græcis appellata, Cap. XIII.

Ex affectionibus quæ cum febre accidunt, eſt & ſiriaſis in infantibus appellata, quæ eſt inflammatio partium cerebri & membranarum, adeò vt ſincipitis & ocu
G lorum cauitas conſequatur, cum febre ardente, & pallore, & corporis ſiccitate, ac proſtrato appetitu. Siriaſis autẽ appellata eſt à ſincipitis cauitate. Siros enim apud Græcos dicitur foſſa ac corpus cauum in quo ſemina ſeruantur. Quare omnia velut ad inflãmationes facere oportet, ita vt leniamus & mediocriter frigefaciamus caput, coriandri ſucco cum roſaceo humectantes. ſed & totum corpus ex hoc illinatur: aut cucurbitæ ramẽta ſincipiti impone, aut vitis folia, aut portulacam cum roſaceo tuſam, ſincipiti illine: aut heliotropii ſcorpiuri ſucco ſinciput illine: aut
H oui luteum cum roſaceo concutito, & ſincipiti illinito, & aſſiduè permutato.

Vt exudet puer in febre, Cap. XIIII.

Arũdinis viridis medullã terito, & ex ea ſinciput ac pedes illinito, ipſúmq; puerũ veſtimẽtis cõtegito.

De aphtha vlcere oris ardente, Cap. xv.

DE aphthis vlceribus & inflammationibus tonsillarũ, dicetur absolutissimè in sermone de affectionibus quæ perfectis accidũt circa has partes, in octauo nimirũ.

Ad deuoratas spinas aut festucas eximendas, Cap. xvi.

ALumen quo ad coria vtũtur, cum oleo terito, & gulæ illinito, radicem linguæ digito valde comprimens: & facilè ipsas sursum effert.

Ad assiduas sternutationes infantium & grauedines, Cap. xvii.

OCymum siccum tusum ac cribratum naribus admoue, vt per respirationem attrahatur: aut insuffla. Idem etiam ad grauedinem facit.

Ad tusses puerorum, Cap. xviii.

NVcleorum nucũ pinearum modicè tostorũ drach. iiii. seminis cucumeris parum tosti drach. i. tragacãthi drach. iii. mellis despumati dodrantem, præpara & præbe delingendum. Tragacanthum autem in vino veteri dulcissimo macerato. Aliud Hippocraticum. Vitellũ oui assatum, & sesami duplum, & salis granum vnũ moderatum terito sufficienter, & cum melle delingendum dato. Aliud. Nucleos pineos tostos xxx. amygdalas decorticatas xxx. seminis lini tosti, succi glycyrrhizæ, vtriusque sextantem. mellis quod satis est, dato delingẽdũ. Probè etiam facit cuminum cum melle. item ammium.

Ad alui infantium profluuium, Cap. xix.

SI aluus infantis fluxione laboret, balneum & gestationẽ reprobam⁹. Vtimur autẽ humectatione stomachi ex vino & oleo melino. Si verò fluxio extẽdatur, œnanthen læuissimè tritam, & acaciã, ac mastichẽ, æquis portionibus singulis tritis, oui luteo quantum satis est excipe, & ex emollito stomachũ illine & dorsum, & hapsum lanæ purpureæ impone, ac deliga. facit enim citra molestiam. Præ omnibus verò nutricem alimentis boni succi vti oportet, & potibus adstringentibus. Si verò aluus infantis farinæ similia excernat, mentham tritam cum vino nigro, aluo impone ac obliga.

Ad aluum suppressam, Cap. xx.

SI verò supprimatur aluus, glande irritanda est, aut ex sola aqua mulsa infusum immittẽdum est, & mel alimẽtis admiscendum. Cæterùm florem artemisiæ cum oleo tere, & circa vmbilicum affrica, & fluet aluus. At de lumbricis dicetur in vniuersalibus auxiliis in nono sermone.

De pustulis puerorum, Cap. xxi.

IAm antea dictum est quòd infantes vitioso alimẽto vtentes, in varios incidũt morbos, vt cũ aliis, & pustulæ & papulæ instar bullarum efferuentes, & humida vlcera in cute fiant, quæ bubastica vocant, & alia consimilia. Itaque muriam & vrinam & alia quæ aliqui adhibent, reprobamus ob acrimoniam: lauamus autem ipsos rosarum decocto aut lentis. & si ampliori adstrictione opus habemus, myrti aut malicorii. Magis verò vlceratis cataplasma ex plantagine imponimus, aut ex seride siue intubo cum pane: aut ex flore polẽtæ cum portulaca, aut semperuiuo, aut veneris vmbilico, aut hyoscyamo: aut rosas virides aut siccas coctas cum meliloto & palmulis adhibemus: aut spumam argenti, melilotum, alumen cum aceto terito, & myrteum oleum siue rosaceum adiicito, atque illinito. Aliud ad bubastica vlcera. Recrementum plumbi & amylum æquis portionibus cum solani succo terito, & adiecto rosaceo illinito. Aliud pulcherrimum. Cadmiam tritam cum aqua illinito, aut cimoliã cum vino. Aliud. Spumæ argenti, cerussæ, vtriusque trientem, malicorii sicci læuissimè triti sextantem, succi stratiotæ fluuialis quod satis est, vtere. Quòd si non adsit stratiotes, lentis palustris succũ accipe, & vtere, aut herbæ viridis quæ in aquis inuenitur, & stratiotæ similis est, succum admisce. Probè etiam facit serapiadis tritesticularis succus. Aliud. Retrimentum ferri terito cum vino ac illinito. valde enim bonũ est hoc. Probè facit & emplastrum ex ladano, & emplastrum ex hordeo, oui candido, & rosaceo aut myrteo oleo diluta. Aliud, ad infantiũ pustulas ac papulas feruidas post rupturam. Cadmiæ

A drach. lxxx. æris vsti drach. lxxx. acaciæ, croci, vtriusque vnc. i. tragacãthi sextantem. Tragacanthum aqua macerato ac terito, & cum ipso reliqua excipito, ac pastillos formato. Et vsus tempore cum succo senecionis, aut intubi, aut solani, diluito, & addito rosaceo illinito. Ego, inquit, succo senecionis aut intubi excipio tragacanthum, ac reliqua, & pastillos effingo.

Ad capitis vlcera, & achores, tenuia capitis vlcuscula, Cap. xxii.

B PHarmacũ ex cuius vsu ego nomẽ assequutus sum: Spumæ argenti, cerussæ, vtriusq; bessẽ: seminis ericæ, thuris, vtriusque drach. iiii. vino & oleo raphanino terito, ac vtitor. Aliud. Acaciæ fuluæ vnc. i. ladani trientem, myrrhæ sextantem, opii vnc. i. aqua palustri excipe & forma pastillos, & vtere assiduè. Aliud. Cochleas albas vnà cum testa exustas insperge. Aliud. Aloen læuissimè tritam cum plantagine arida trita insperge. Aliud. Balaustium aridum tritum insperge, aut cum aqua tritum impone, & illine. Aliud. Herbam quam in Alexandria liparonem vocant, aliqui verò cnestrum appel-
C lant, vrito, & cinerem cum vino tritum illinito. Vtere etiam reliquis, cum discriminationibus referendis in sexto sermone, de vniuersalibus auxiliis ad achoras.

Ad vlcus melicerida à mellei humoris similitudine dictum, quod & dulce appellatur, & Syriacè sanalia, Cap. xxiii.

SPumæ argenti, baccarum lauri æquales portiones terito cum aceto & oleo, & illinito. Sæpenumero eius experimentum fecimus.

Ad sedem infantium procidentem, Cap. xxiiii.

D SPongitide herba podicem assiduè deterge. Acaciã cũ ape & vino nigro tritã podici illine. Aliud. Cochleã vstã trita, quũ egreditur, prælotæ sedi insperge, & sanabis. Ostreorum testas crudas tusas ac tenuissimo cribro excretas insperge. myrti baccas virides cum vino tritas impone, Vtere autẽ perfusione aquæ fabrorũ, in qua ferrũ tingunt. Ego verò semper vtor muria tepida, & valde probè facit: similiter autem & aqua marina. Vtere etiam dicendis in vniuersalibus auxiliis, quæ suo loco referentur.

E Ad femorum intertrigines, Cap. xxv.

MYrtum siccam tritam insperge, aut cyprinum cum rosis.

Ad procidentes puerorum vmbilicos, Cap. xxvi.

PRocidunt pueris vmbilici dum aut in eiulatu diu & multùm distenduntur, aut ex plaga, aut ex casu. Talib⁹ igitur ammium cum muria tritum vmbilico illine, & rasuram lintei impone, ac ad triduum obliga. Et rursus eo
F soluto, idem facito: aut lupinos amaros, & vngulam asini vstam, & laterem vstum simul terito, ac imponito, & obligato. Si verò efficacioribus opus fuerit, iis quæ ad herniam inguinum referuntur vtere. Critonis ad pueros exumbilicares ob quancunque causam. Resinæ pinus vnc. xv. aluminis scissi dextantem, mellis dextãtes duos. Alumen tritum cum melle ad prunas coquito, & vbi bonam compagẽ habuerit, resinã addito, assiduéque moueto, & vbi dissoluta fuerit, laminã de hoc pharmaco accipito, & vmbilico imponito, ac quotidie alterato. Verùm supra laminam plantaginis folia aut hederæ imponito.

G Aliud. Aluminis scissi vnc. xv. fæcis vini austeri dextantem, gallarum drach. ii. vino dilue vt spissitudinem habeant, & vmbilicum illine, & forinsecus spongiam impone posca imbutam ac expressam.

Ad hispidos pueros, Cap. xxvii.

CRassioribus & plurib⁹ fuliginosis superfluitatibus sub cute collectis, ex quibus pili generantur, hispidiores infantes fiunt. Itaque caricas vrito ac terito, & cum hoc cinere pilis obsitos locos confricato. Ex alio exemplari. Resinam coquito in aqua, & puerum lauato, ac leui-
H ter detergito, ac cum caricarum vstarum cinere & fabarũ cremore confricato. Aliud smegma corroborans ipsos. Farinæ fabarum, cimoliæ, spumæ nitri, candidi ouorum & testarum, æquales portiones pro smegmate adhibe.

Quando ablactandi sunt infantes, Cap. XXVIII.

DOnec firmetur infans,lacte nutriatur: postquam verò solidus factus fuerit, micis panis ex vino mulso, aut vino dulci,aut lacte.deinde etiam oua sorbilia sumat: nam quæ mandere oportet,saliua in ipsis replentur. potus dandus est vinum dilutum. Vbi verò iam intrepidè frumentaceum alimentum infans sumit(quod plerunq; circa vicesimum mensem contingit)tunc latenter & paulatim ab vbere desuescat.Si verò ablactatus in morbū inciderit,rursus ad lac trāsferatur: & vbi cessauit morbus, refocilletur corpusculum,atque sic ablectatur.

Victus ratio post ablactationem puerorum,& aliarum ætatum, Cap. XXIX.

ABlactati infantes in remissione ac hilaritate exercitiorū versentur,dentúrque ipsis cibi leues ac boni succi.verùm à multo vino abstinere oportet eum qui bonū corporis temperamentum habet.nam in humidis ac calidis corporibus vinum replet caput vaporibus. neque verò à frigidæ aquæ potu penit⁹ arcere iubeo tales pueros, sed inter cibos plerunque & in calidiorib⁹ horis optima aqua vti permitto.A septimo anno ad literas veniant,& mitibus ac humanis magistris tradantur. At à decimo quarto anno vsque ad vicesimum primum conuenit exercitatio in disciplinis philosophicæ doctrinæ.prohibendi sunt à veneris vsu.Contrahendum est & vberius vinum:& plura exercitia iam sunt assumenda. Iis verò qui iam in vigore ætatis degunt,victus ratio remissa conuenit, tum animi,tum corporis.Et corporis exercitia qualiacunque fuerint,pro ratione his detrahenda sunt,& alimenta sensim cōtrahenda:quum habitus ipsorum frigiditatis principium sumat.Maximam autem optimè constructi corporis notam esse statuo ipsius naturæ promptitudinem, quicquid tandem fuerit agendum,ipsa suiipsius mensurā excogitante in optimis constitutionibus. Nam & dū exercentur ac fricantur, aut quiduis aliud agunt, tunc primùm pigrescunt,quum sufficienter fuerint exercitati. & sanè etiam à cibis ac potibus tunc abstinent, quum sufficienter fuerint impleti:neque plus iusto appetentes, neque minus ingerentes.Quare nullus timor est de optimæ constitutionis homine,ne vel nimium labore fatigetur, aut cibis nimium expleatur. Ipsum enim sanum corpus omnia sibiipsi excogitat,naturæ motibus impulsum,præsertim si animus ipsius à puero probè fuerit institutus. Plerique enim in improbis moribus educati, dum licentiore aut negligentiore victu vtuntur,bonas naturas corrumpunt: quemadmodum aliqui vice versa vitioso corpore à natura producti, moderato victu & tempestiuis exercitiis,multa naturæ vitia ac delicta correxerunt. At de exercitiorum mensura & vtendi modo dictum est in præcedenti sermone.

Victus senum ratio, Cap. XXX.

NAturalis senecta,est sicca & frigida corporum temperatura. ex longæuitate proueniens. quum enim corporum essentia vnà cum insita caliditate paulatim defluat,& instrumenta iam vlterius quàm conueniens erat sicca fiant,tum actiones deteriores redduntur, tum animal ipsum excarne & seipso gracilius euadit.Postquam verò adhuc amplius fuerint resiccata, non solùm excarne sed etiam rugosum efficitur,& membrorum impotēs, & in motibus ambiguum.Qui itaque affectionem exsciētia nouit, quòd videlicet siccitas est cum frigiditate, is bonus fuerit senum medicus. Cognoscet enim quòd horum correctio per humectantia ac calfacientia cōtingit. talia autem sunt,aquarum dulcium balnea calida, & vini boni potus,& cibi qui humectant simúlque calfaciunt,& frictiones per oleum manè moderatè fientes: deinde deambulationes & gestationes citra delassationem, virium senis coniectatione facta.non enim parua est etiam in ipsis senibus differentia.Dandus autem est cibus modicus quidem,verùm sæpe .nam si paululum iustam mensurā senes excesserint,non parum læduntur. Securius itaque est debilibus senibus parū cibi offerre, verùm ter in die. Circa terti. m quidem horam panem probè paratum recentem,cum optimo melle despumato:circa septimam verò,præfrictis,& conuenientibus senibus exercitiis exer- **A** citatis,ac lotis,prandium exhibendū est:& primùm quidem dāda quæ ventrem molliunt,velut sunt olera ex beta ac malua:deinde pisces petrosos ac pelagios præbere conuenit:postea verò paululū in lecto quiescere:deinde moderato motu vti.ad vesperam autem cœnantes à piscium esu abstineant. Accipiant autem cibos boni succi & ægrè corruptiles,velut est gallina aut volucris aliqua ex simplici iure. Vinum verò senibus vtilissimum est.Sit autem ex calidioribus natura, quale est quod substantia **B** quidem tenue est,colore autem fuluum aut flauum. Atque vnum quidem hoc maximum bonum senibus ex vino accedit,quòd calfiunt omnes ipsorum partes: deinde quòd serum sanguinis per vrinas purgatur. Quæcunque verò vina pallida sunt aut flaua,& simul crassa,ea sanguinem generant, & corpus nutriunt. quapropter etiam ipsa aliquando commoda fuerint senibus, quo videlicet tempore neque serosum humorem in venis habēt,& ampliore nutrimento indigent.Vt plurimum enim vino vrinam ciente senes opus habent, eo quòd aquosa superfluitas in ipsis redundat. At verò à nigris & acerbis ac crassis **C** et similibus vinis abstinere ipsos oportet. diutius enim in ventre manent,& propterea incommoda sunt. Dulci verò si senex vti velit, post balneum sumat dulce simúlque pallidum colore. Non prohibeo etiam vinorum ex melle paratorum vsum, & præsertim iis senibus qui suspecti sunt de calculi in renibus generatione, aut quos podagra aut articularis morbus infestat. Et tunc in vinum iniiciendum est petroselinum solum. sufficit enim hoc arthriticis.Ad calculosos verò betonica admiscetur,quæ & cestrum appellatur,& saxifraga. Abstinere autem oportet se- **D** nes ab eduliis & potibus viscosum & crassum humorem gignentibus,qualia sunt alica,caseus, oua cocta,cochleæ, bulbi,fungi,lenticula, & ostreorum caro, & reliqua supra relata in alimentorum crassi succi mentione, sermone secundo. Si verò ex necessitate aliquando contigerit aliquo ex talibus vti, statim exhibendum est pharmacum ex calamintha,aut ex tribus piperis generibus. Si verò non sit ad manum quid ex his,piper tundendum est,&exactè cribrandum,& tum cum obsoniis edendum, tum potui inspergendum. & allium tunc gustare conducit. Postquam **E** autem soluta est obturatio, & aluus subducta, etiam theriacam antidotum,&mithridaticam,aut aliam quandam ex iis quæ ex aromatibus constant exhibere conuenit: à talium vero vsu, transire statim ad humectantem ac calfacientem victus rationem suprà relatam. Dandæ sunt ipsis etiā maturæ & dulcissimæ virides fic⁹ ante aliū cibū. Sed & in hyeme caricæ, nisi accidēs aliquod circa dextrā præsertim præcordiorū partē adsit. Quādoquidē verò serosæ ac pituitosæ superfluitates in senū corporib⁹,velut dīctū est,colliguntur, vrinā quotidie propellere oportet: nō per medicatas res, sed apii decocto cū melle,& vinis vri- **F** nam cientibus vti. Vēter quoque per oleum bonum subducendus est,præsertim absorptum ante cibos. Manifestum est autem quòd & oleracea omnia præ aliis cibis edere oportet,ex oleo & garo. Emolliunt autem ventrem & pruna sicca,præsertim quæ ab Hispania afferuntur.Damascena verò in aqua mulsa meraciore præmacerentur, aut in ipsa decoquantur. Sed & oliuæ muria conditæ, si fieri potest albæ,præsumendæ sunt. Ventre verò amplius suppresso, etiam mercurialis cocta detur, & cnicus cum **G** ptisana.sed & resina terebinthina. De hac verò accipiendum est aliquando ad nucis regiæ magnitudinem, aliquando ad duarum aut trium.Non enim solùm citra molestiam mollire solet, sed etiam viscera extergere, & pulmonem & renes. At perfecta dosis eius est vnc.vna. Idoneum est ipsis & hoc. Caricas pingues accipe,& corium forinsecus ipsis obsitū detrahe, deinde in mortario tunde,& cnici medullam ipsis adiice,decima plus minus caricarum parte: deinde ambo tusa misce, ex hoc duarum aut trium caricarum magnitudinem præbe. At verò ex **H** relatis pharmacis nullum vnquam largius accipiendum est. Quidam enim gaudent quòd confestim vehementer sunt purgati:verùm quanto magis fuerint euacuati, tanto amplius venter sistitur per sequentes dies. Suppressa autem aluo ipsorum, infundere oportet oleum solum cali-

dum. nam & dura ſtercora hinc educuntur,& lubricitas quædam fit in tranſitu,& ipſum ſenum corpus molleſcit, inſtar aridarum pellium induratum.

Victus ratio eorum qui in otio degunt, Cap. XXXI.

QVI vitam in otio degit,cõſiderare debet an in priore vita exerceri conſueuit, aut citra exercitationem lauari.nam quidam hunc morem moderatè ferunt,vt aliqui ex ipſis non aſſiduè ægrotent,vbi corpore facilè trãſſpirante præditi fuerint.Atque talem ſanè corporis naturam ad aliam conſuetudinem transferre minimè oportet;quemadmodum neque illam aliam eorũ qui per multum temporis interuallum ægrotant.Si verò aſſiduè quis ægrotet,conſideranda eſt in ipſo cauſa, an ob plenitudinem,aut propter humorum vitiationẽ ægrotet.Et ſi quidẽ è morbis ex plenitudine ægrotare videatur,ſcop⁹ tibi erit propoſitus,vt omnino ſalubrem ipſius diætã conſerues,quò ſemper moderatos habeat humores: ſi verò propter vitiatos humores ægrotare ſolet,optimos facere humores.Quidam igitur plenitudinem coaceruant, quum ea quæ per corpus tranſpirant pauciora fuerint iis quæ accipiuntur.in his itaque ſeruanda eſt ſymmetria ac proportio eduliorum ac potuũ ad ea quæ euacuãtur.Symmetria autem eſt vt in vtriſque conſideremus nos quantitatem tum eorum quæ ingeruntur, tum eorum quæ euacuantur.Nã qui in priore vita ſtatim priuſquam exercerẽtur in balneum ingreſſi ſunt,in his nunc frictione moderata vtendum eſt,& breui motu:qui verò exercitabantur ante balneum,his conſulo vt nunc paulùlum augeant conſuetudinem.Detrahere verò oportet etiam aliquid de cibis,& quantitate ac qualitate moderatos exhibere. qualitatem autem dico velut in carnibus porcinis: celerrimè enim plenitudinem & copiam boni humoris congregant.Itaque ad olera ducendi ſunt, & ad piſces ſimiliter ac volucres,qui non multùm nutriunt. At verò in iis qui vitioſos humores colligunt,non vnus eſt ſcopus: quoniã neque vna eſt vitioſi humoris ſpecies.Quidam enim frigidiorem ac pituitoſiorem vitioſum humorem congregant:aliqui verò calidiorem & bilioſiorem:ſicut alii atrabiliarium.Fugiendi itaque ſunt ſinguli cibi ac potus, qui promptè generare ſolent humorem qui in ipſis congregatur.Dictum eſt autem de ipſis abundè,in boni ſucci & mali ſucci eduliorum mentione in ſecundo ſermone huius operis,in quo ſanè de attenuãtibus eduliis dictum eſt quæ commoda ſunt iis qui crudum appellatum humorẽ coaceruant:qui ſemper quidem craſſus eſt,nõ tamẽ ſemper viſcoſus. Porrò in omnibus his commune auxilium eſt moderata ventris ſubductio,& maximè quibus venter eſt natura durior. Commune auxilium eſt etiam ventris vſus moderatus.

De carnium ſubuerſione, Cap. XXXII.

QVVM ad immodicam carnium multitudinem deuenerit corpus,liquare ipſum ac ſubuertere oportet. Oſtenſum eſt autem quòd calidius & ſiccius temperamẽtum gracile corpus efficit. huiuſmodi igitur faciendum eſt carnoſorum hominum temperamentum, ſi moderatum fieri debet. Didiciſti autẽ iam quòd velocia exercitia atque acuta,& diæta attenuãs,itémque eiuſmodi medicamenta,ſed & animæ curæ,totum temperamentum calidius & ſiccius reddunt,& ipſum corpus tenuius. attenuãs itaque diæta manifeſta eſt. Pharmaca verò vehemẽtiora ſunt,rutæ ſemen,& præſertim ſyluestris,cum cacuminibus:ariſtolochia rotunda,centaurea tenuis, gentiana,& polium,& quæcunque fortiter vrinam cient, velut petroſelinum. ſingula enim hæc & per ſe & inter ſe vniuerſa mixta,attenuare & euacuare humores poſſunt. Sed & ſal ex viperis vſtis multùm attenuat:quin & ipſa theriaca antidotus attenuat & diſcutit. Illinatur autem oleo in quo cocta eſt cucumeris ſylueſtris radix,& althæa,& gentiana,& panacis radix,& ariſtolochia rotũda, poliũmque ac centaurea. Cibi verò non ſtatim à balneis dandi ſunt, ſed permittendum eſt vt prius quieſcant,aut quid cõſuetarum actionum obeant,& rurſus ad ſecundum balneum ducantur. Præſtat autem & balnei aquam diſcuſſoriam eſſe,ſi naturalem habere poſſent:ſin minus,flos ſalis marinæ aquæ admiſceatur:deinde verò edulia magna quidẽ mole,pauci verò nutrimenti danda ſunt vt impleatur quidẽ, modicum verò alimẽtum ex ipſis in corpus diſtribuatur: talia verò ſunt olera,& panes ſordidiores, & ſimilia quæ iam in ſecundo ſermone relata ſunt. Vino autem vtẽdum eſt albo colore & tenui ſubſtantia. neque verò ante cibos potus permittendus eſt,neque copioſus potus indulgendus.Sed & ſemel in die cibum capere melius eſt, & pro exercitiorum ratione pauciores cibos exhibere. Quin & frictio ſicca ex mappis craſſioribus ſufficiens eſt ad attenuandum.ſed & nitro ac aſperiore ſale frictionẽ facere conuenit. Multum itaque nitrum in balneis attenuat:modicum verò, irritamentum eſt ad carnoſitatem vberiorem & ad meliorem nutritionem. prodeſt etiam inſolatio carnoſis. Probè attenuat etiam potũ hoc pharmacum:Petroſelini trientem,piperis ſextantem,aniſi, aſari,vtriuſque vnc.vnam.hoc & lotium ciet & aluum promouet.

Quomodo graciles renutrire oportet, Cap. XXXIII.

GRacilitas corporibus accedit, quibuſdam ex totius corporis intemperatura frigidiore ac ſicciore,quibuſdam verò, digerendi facultate aut nutriendi,aut vtriſque imbecillioribus natura exiſtentibus. Omnes autem ſic habentes iuuant edulia boni ſucci,& exercitia tarda ac moderata,& frictio conſimilis:& in ſumma omnia contraria relatis ad carnoſos. Commodum eſt etiam ipſis picari per dies tres aut quatuor. nam & digeſtioni confert & nutritioni. Et multos videre eſt craſſefactos ex hoc picationis auxilio,& præſertim eos quibus facultas digerendi debilis eſt.Nutriendi verò facultas non debilis quidem eſt,ſed ob idoneæ materiæ penuriam nutrire non poteſt.Si verò ieiuni lauentur, ante balneum corpus linteis confricare oportet donec rubefiat, deinde frictione non valde dura vti,vt ne conſtringentes, cutem denſam ac duram efficiamus.Oportet autem decoloribus & alimentum non ſentientibus iracundiam inducere, & commotiones animales.

Quomodo quis partes attenuatas ſanare poſſit, Cap. XXXIIII.

EX iis qui in quibuſdam partibus graciles fiunt, plerique aut ob diuturnam ipſarum quietem,aut ob deligationis fracturæ modum,ad hãc affectionem deueniũt. Oportet igitur vires quidem in membro corroborare, largum verò ſanguinem attrahere, tum per moderatarũ frictionum vſum poſt cibum,tum per commodos partis motus,& per moderatas aquæ calidæ affuſiones. hæc autem poſt cibum facere oportet,donec pars rubicunda facta eleuetur: & tunc ſtatim à perfuſione ceſſandum eſt. Oportet etiam picatorum medicamento vti, de quo dictũ eſt in præcedenti ſermone.vbi verò frigiditatis ſenſus circa attenuatam partem fuerit,linteis ipſa perfricanda eſt,& quodam pharmaco calefaciẽte.Sed & thapſia illinenda eſt,aliquando cum melle,aliquando cum cerato.

De laſſitudinibus à gymnaſiis,aut ex itinere obortis, Cap. XXXV.

LAſſitudinũ primæ ac ſimplices tres ſunt differentiæ. quæ vlceroſa appellatur,& quæ tẽſiua,& quæ inflammatiua.Et ad has inſuper ea quæ ob multam muſculorum ſiccitatem generatur, quam laſſitudinem vocãt abuſiuè, quum non ſit laſſitudo,ſed ſiccitas.

De laſſitudine vlceroſa, Cap. XXXVI.

VLceroſa itaque laſſitudo in ſuperfluitatibus tenuibus ſimulque acribus ac mordacibus generatur.Nõ enim in his plenitudinis copia eſt quæ affligit, ſed humorum acrimonia, qui exercitiorum tempore,aut aliorum vehementium motuum,ex duplici cauſa generantur:aut craſſioribus ſuperfluitatibus diffuſis quidẽ ac attenuatis, non autem omnibus excretis: aut colliquata aliqua pinguedine,vel carne tenera,in vehementibus motibus.neceſſe eſt enim à talibus tenuibus humoribus & acribus pungi ac velut ſauciari cutem & carnes, vt & horror aliquando fiat,& rigor,quum fortiter fuerint acres & multi. Tumor autem non eſt oculis expoſitus in partibus dolentibus. Accidit hæc laſſitudo præcipuè corporibus vitioſis hu-

moribus ac superfluitatibus refertis. Consequitur & ad recẽtes cruditates, quum aut immodestius se exercuerint aliqui, aut in sole diutius versati fuerint. Sed & citra cruditatem in boni succi corpore conflatur, propter immodici exercitii excessum. Densa autem & horrida apparet his cutis, & dolent velut qui vlcus habent, alii cute tantũ, alii etiam carnibus sub ipsa. Sanatio porrò cõtingit ex eo quod contrarium est affectioni. oportet enim superfluitates discutere, & sedabitur affectio. Discutientur autem frictione multa, & molli cum oleo dulcissimo nulla adstrictione prædito, quale est dulcissimum sabinũ. maximè enim aduersatur his omphacinũ. In prima igitur die B largo oleo cum multa frictione vtendum est, quò omnino nullus percipiatur futuræ lassitudinis sensus: in secunda verò, quò ea quæ facta iam est soluatur. soluit autem ipsam exercitium moderatum & frictio multa, pluribus ministris simul contrectantibus, quò pars ipsa non frigefiat & superfluitates celerrime discutiantur. Hæc autem lassitudo plerunque extendi solet vsque ad quartã diem. itaque quarta die lauentur & consueto cibo nutriantur. primis tamen diebus pauciores sint ac humidiores cibi, C & nihil viscosi habentes. fit autem & balneum non moderato calidius: laxare enim & discutere volumus ipsum corpus.

De lassitudine tensiua, Cap. XXXVII.

LAssitudo tensiua nullam memorabilem superfluitatem in corporibus sitam habet: verùm in musculis ac neruis affectio est ob vehemẽtes distentiones factas, quas per exercitia fecerunt. cõtingit enim in his rectas in musculis fibras laborare ac tẽdi, vt proximæ sint diuulsioni. Fit autem hæc lassitudo viris maximè boni succi, qui nõ D acuta & velocia exercitia faciunt sed magis robusta. & efficit sanè lassatos valde pigros & ad motum ægros: non tamen horridi fiunt, velut qui vlcerosam lassitudinẽ inciderunt. at verò corpus in his nihil minus quàm in vlcerosa lassitudine, & in musculorum squalore contractum videtur. & calidiores quàm pro natura contingentibus esse videntur. sanatio autem in his est tẽsarum partium laxatio. Frictio igitur his conueniens est modica simúlq; mollis, per oleum dulcissimum tepidum fiens: & otium ac quies, & balnea maximè temperata moderato non ca- E lidiora, & mora in calida aqua diutius facta. quare etiã si bis talem laueris, magnopere profueris. Hi etiam post balneum vnctione opus habent, antequam induantur: & si quidem postea sudauerint, detersos rursus inungere conuenit. quin & sequenti die vbi surrexerunt de strato, post defrictas superfluitates & subductam aluũ, vnctione opus habent, ita vt neque extremè frigido oleo neq; dura frictione cõfricẽtur. Cibus dandus est his modicus quantitate, verùm boni succi & nihil viscosum habens.

De lassitudine inflãmatiua, & ad ossa pertingente, Cap. XXXVIII. F

TErtia lassitudo est, in qua velut contusas ac inflãmatas sentiunt partes. hæc tunc accidere solet quum ob vehementissimos motus calefacti musculi attraxerint quid de circunfusis ipsis superfluitatibus. & sola hæc eleuat musculos præter naturam, vt inflammationi similis sit affectio. Et propterea ex contactu dolent, & calidiores apparent: dolent autem magis quũ moueri volunt. Si verò circa tendines aut neruos in profundo eandem affectionem fieri contingit, ossium lassitudinem affectionẽ G eam appellant, ob sensus profunditatem. Hæc lassitudo accidit vtplurimùm hominibus ad exercitia non assuetis. Sanatio scopos tres habet, quemadmodum omnia inflammata: superflui euacuationem, distentæ partis remissionem, & inflammatæ refrigerationem. Oleum itaque multum dulce tepidum, & fricationes molliores, & in tẽperatissimis aquis mora diutissima, tales lassitudines sanant. Si verò etiam paulo tepidior fuerit aqua, magis his prodest. ita verò & quies multa & assiduæ inunctiones. Cibi dandi sunt his boni succi, verùm pauciores, & nihil H omnino viscosi habentes.

De lassitudine ob siccitatem & gracilitatem, Cap. XXXIX.

ALia præterea est quarta affectio, similis quidem lassitudini, sed non est lassitudo, eo quòd neque vlcerosam neque tensiuam, neque inflammatiuam affectionem habet, imò neque horrorem aliquem, neque dolorem, neque ad motus pigritiam similem lassitudinibus infert: verùm solam gracilitatem cum siccitate. Contingit igitur in boni succi & exercitatione vtentibus corporibus, quum immodestius exercitata non probè recurata fuerint. discutiuntur enim sic superfluitates, & laxantur distenta corpora, & nihil reliquum fit in corpore præter siccitatem quam ex immodica euacuatione habet. Quare etiam correctio huius affectionis in appositione ac repletione euacuati consistit. non potest autem hæc fieri dum cutis rarefacta est. proinde cutem contrahere oportet, ac densare & adstringere. Contrahit autem & adstringit, tũ frigida aqua, tum feruens. At à frigida periculum est ne homo lædatur, qui iam rarus simul ac vacuus ob exercitiorum copiam factus est. A feruenti verò nulla læsio, sed secura densitas cuti accedit, ita vt etiam relictus in ipsa calor reuocetur ex feruentis aquæ solio: vnde feruentius calidæ solium parandum est. Exiliant autem ex ipso statim in frigidum, quò in ipsis maneat firmitas in cute vnà cum caliditate. nam & in sequenti tempore minus discutiuntur, & alimentum facilè in carnes & in cutem suscipiunt, quo bono nullum maius ipsis excogitare possis. Vitanda est autem longior in frigidæ solio mora. exoluit enim frigidæ lotio calidæ lotionis vtilitatem. Prima itaque die lotus, velut dictum est, cibum accipiat boni succi & humidiorem: secũda verò recuretur modicæ simul ac mollis & lentæ frictionis vsu, & solio calido: atque hoc faciat consequenter per multos dies.

De lassatis ex venere, Cap. XL.

DEbilitas virium sequitur ad immodicum veneris vsum, præsertim in corporibus natura debilibus. Rarefit autem ipsis & cutis ex vehementi motu, & plurima fit per trãspirationem discussio ac exhalatio, & propterea siccitas. Aliquando verò etiam frigiditas consequitur, tum propter raritatem, tum propter caloris transpirationem ac sudores. Correctio igitur horum est per cõstringentia spissantiáque ac corroborantia cutem: de quorum numero est & moderatum exercitium, & feruentius calidæ aquæ solium: quies item ac somnus multus. Edulia verò sint multitudine quidem pauciora, qualitate verò humidiora & moderatè calidiora, quò & concoctio bona fiat, & siccitas ex lassitudine corrigatur.

De lassitudinibus spontaneis, Cap. XLI.

QVVM de lassitudinibus ex gymnasiis aut ex itinere obortis dixerimus, nunc de iis quæ sine vehementi motu sponte fiunt docebimus: tales enim morbosæ sunt, velut etiã Hippocrati videtur. Lassitudines enim, inquit, spontaneæ denuntiãt morbos. sunt autem & harum tres differentiæ, vlcerosa, tensiua, inflammatiua.

De lassitudine vlcerosa spontanea, Cap. XLII.

SPontanea igitur vlcerosa lassitudo, ob vitiosos humores clandestinè coaltos fit, qui acres & tenues ac calidi sunt, vt corrodant & stimulent ac pungãt corpuscula sensu prædita. Et quãdiu quidem ipsi in venis admixti sunt sanguini, latet ipsorum vis à sanguinis bonitate superata: vbi verò in carnes & cutem trãssumpti fuerint, & per mãsionem confirmati, tunc vlcerosam affectionẽ ac sensum inducunt: & tunc maximè in talibus augentur quũ moueri volunt. Considerandum est autem in his, vtrum in cute & carne sola vitiosi humores contineantur, aut etiam cum sanguine intra venarum vasa. Horum autem signa habes ex vrinis, & morsu circa cutem, & sudoribus. Quando enim vnà cum hoc quòd etiam in vrinis apparent vitiosi humores, sensus quoque ipsorũ mordax circa cutem contingit, & sudores alieni tum colore tum sapore apparent, manifestum est quòd & in venis cum sanguine vitiosi humores continentur, & quòd in cute sunt ac carne. Si quidem igitur modicus sensus vitiosorũ humorum contingat, ieiunum hominem per totum diem seruabimus, quiescere ac dormire iussum: deinde vesperi multùm & pinguius illito, atque temperatissima calida loto, paucissimum boni succi ac sorbilem cibum dabimus. Neque verò vinum prohibebimus: concoquit enim

vinum semicrudos humores, si quicquam aliud hoc facit,& sudores ac vrinas prolicit,& ad somnum conducit. Si quidem igitur à prædictis quieuerit hoc symptoma, paulatim ad consueta reducere hominem oportet. Si verò sequenti nocte ac postera die adhuc permanserit, aut auctum fuerit,videndum est de auxilio fortiore.nam tales,vbi vires robustæ sunt,alterum ex duobus facere oportet,vt aut venam secent,aut purgatione vtantur.ita tamen vt decernas vtro auxilio magis opus habeant,velut consequenter dicam.sin verò debiles fuerint vires, minimè secanda est vena: purgandum verò moderatè,aut omnino non.Si quidem enim cum multitudine sanguinis robustæ fuerint vires,vena secãda est, aut cõsuetæ excretiones suppressæ mouẽdæ, velut sũt hæmorrhoides in sede,&in mulieribus lunares purgationes.at vbi soli vitiosi cõgregati sunt humores,citra sanguinis multitudinẽ, ad conuenientem redundanti humori purgationem veniẽdum est. Affligit autem quandoque bilis amaræ humor aut atræ,quandoque pituita salsa aut acida, aut serosi humores.Si quidem igitur otiosiorem vitam habuerit homo,& cibis crassi succi vsus fuerit, & præsertim in hyeme,pituitosus humor colligitur. Verùm in pluribus laboribus & cibis acrioribus,& in æstate, amara bilis coaceruatur: in autumno verò & eduliis eiusmodi, ac laboribus diuturnis,atra bilis. Horum verò notas sumere oportet & ex colore,& ex hominis motibus,& ex vrinis ac sudoribus,& ex siti ac ciborum appetentia. Proinde sanguine prædominante reliquis humoribus,vnà cum viribus robustis,venam secabis: si verò vitiosi humores prædominantur,& vires robustæ sunt,purgatione conuenienti vtemur. At post venæ sectionem aut purgationem, nutrire oportet hominem eduliis boni succi quæ exterforiũ quid habent,velut est ptisana:& quæ nulla viscositate prædita sunt,neque crassi succi sunt, neque multùm nutriũt. Vtendum est & balneis temperatissimis, & vnctione ac frictione moderata.sed & reliqua diæta ac cura sic faciẽda est velut relatum est in lassitudine ex gymnasiis generata.Si verò bonus sanguis paucus fuerit, crudi verò humores omnino multi, vires autem debiles, neque vena secanda est,neque purgatione, neque exercitio vtẽdum: imò neque omnino motu vtendum est, neque lauandũ. Nam venæ sectio bonum sanguinem euacuat: vitiosum autem,qui sanè in magnis venis circa hepar & mesaræũ congregatur,ad totum corpus trahit. At purgatio in his tormina ac morsus efficit, & animi deliquia intentat,ad hoc quòd nihil memorabile euacuat. Crudi enim humores omnes pigri sunt ac ægrè mobiles, ob crassitudinem ac frigiditatem.Itaque obturant omnes arctas vias, per quas oportet id quod in purgationibus euacuatur ad ventrem accedere ac inferri.& ob hanc causam,neque ipsi euacuantur,& alios impediunt. Ob eandem verò causam neque exerceri,neque omnino moueri neque lauari hos conuenit.omnes enim tales motus humores in totũ corpus ducunt,& angustos transitus obturant. Seruandi igitur sunt in omni quiete,& danda edulia potúsque ac pharmaca attenuantia ac secantia, & crassitudinem humorũ conficientia,citra manifestam calfactionem.nam humores quomodocunque fortiter calfacti, vndique per corpus meant. Vtantur igitur in victu aceto mulso præsertim,aliquando & ptisana: aliquando verò danda est & aqua mulsa. possunt enim ferre tenuem diætam, si qui alii idem possunt,propter subiectam crudorum humorũ multitudinem. Quandoquidem verò præcordia omnibus talibus eleuata sunt ac inflata, & facilè sanè inflantur,quicquid tandem ingesserint, præstiterit ipsis dare cum cibo modicũ piperis,præsertim longi. Melius fuerit & Diospolitico vti medicamẽto. Cõmodissimum est autem ipsis acetum mulsum,ex solo optimo melle & aceto præparatum: vt sint mellis quidem despumati partes duæ,aceti verò pars vna,plus minus. Præstat enim ex accipientium sensu modum iudicare,non nostris commoditatibus. nam quod naturæ iucundum est, hoc commodum est: quod verò iniucundissimum est, id maximè aduersarium est. Prodest talibus etiam apomeli, & præsertim acidum factum. At vbi iam attenuati aliquantulùm fuerint humores, etiam vinum dandum est moderatum, album ac tenue. Sed & in apomelite ac aceto mulso coquendum est aliquando hyssopum & pulegium. Eduliis verò vtendum attenuantibus, citra vehemẽtem calfactionem: qualis est capparis ex aceto mulso,aut ex aceto & oleo. Postquam verò omnia perfectè bona tibi apparuerint,tunc ad familiarem victum paulatim reducere conare,ita vt moderatis exercitiis vtatur, & balneis, & vnctionibus. Idoneum est autem ipsis vnguẽtum lassitudinem eximens ex abiete paratum,itémque quod ex populo nigra fit: quorum præparandi modum inter acopa vocata referemus. Congruum est ipsis & oleum chamæmelinum,& anethinum: item sampsuchinum tempore hyberno. Sampsuchinũ verò oleum sic præparatur: Coquitur sampsuchus in duplici vase cum oleo, similiter coquitur & rosmarinus herba: si verò hæc nõ habeas,radicem cucumeris syluestris,aut althææ, aut bryoniæ,aut betæ albæ accipe, & cum oleo coque. multùm enim discutiunt.

De lassitudiue tensiua spontanea, Cap. XLIII.

TEnsiua spontanea lassitudo, si sine exercitiis aut alio quodam motu excitata fuerit,multitudinem nimirum humorum indicat, qui nimia copia solidas animãtis partes distendunt,& præsertim musculorum fibras. vlcerosus sensus nõ est in hac lassitudine,sed neque tumor alicuius partis sub tactum aut visum cadens, verũ solùm grauitatem & distentionem percipiunt. Manifestum est autem quòd sanguine redundante optimum auxilium est venæ sectio in cubito. possunt & venæ in talis secari. At verò post totius corporis euacuationem, ad distentarum partium laxationem procedendum est per vnctiones ac frictiones molles,otiúmque ac quietem. Et vtendum est balneis temperatis, & cibis citra mordacitatem exterforium quiddam habentibus, qualis est ptisana, & apomeli,& consimilia. Et,vt in summa dicam,post venæ sectionem eadem cura vti oportet quæ relata est antea ad tensiuam lassitudinem ex gymnasiorum exercitiis obortam.

De lassitudine inflammatiua spontanea, Cap. XLIIII.

INflammatiua lassitudo quum sponte citra aliquem motum oborta fuerit, tum propter doloris magnitudinem, tum propterea quòd cum manifesta inflammatarum partium caliditate consistit, coeleuans musculos in tumorem,neque paucarum horarum, nedum dierum duorum aut trium,moram ac dilationem tolerat,sed statim febrem vehementissimam inducit: nisi quis sanguinem detrahẽdo præueniat. Calidissimus est enim talium sanguis,& plurima opus habẽt ipsius euacuatione omnes ferme ab hoc malo apprehẽsi: & plerique ipsorum etiam post venæ sectionem febriunt. Quare neque cunctari, neque parum detrahere conuenit: sed & citò euacuare, & vsque ad animi deliquium ducere, si nihil aliud amplius impedierit. Præstat autem & detractionem repetere in eadem die,ita vt in priore euacuatione homo nõ animo linquatur. In posteriore neque ferendum est animi deliquium. At quibus hoc modo affectis vena secta non fuerit,aut sponte aliunde sanguis eruperit,hi bona fortuna opus habent vt seruentur: & neque seruantur. Si quidem igitur in capite & collo dolores magis hæserint, humeralem appellatam venam secare oportet. Si verò thoracem & dorsum & lumbos doleant, internam venam secabis: sin æqualiter totũ corpus,mediam: si quidem igitur à venæ sectione febris permanserit,curationem facere oportet, quam in febrium tractatione referemus. Si verò sine febre maneant,in prima quidem die à venæ sectione, ptisanæ succus aut alicæ solum dandus est: similiter autẽ & secunda. Si autem & in tertia die sine febre manet,etiã lauato, & largo oleo inungito. Etiamsi autem laueris, moderatum tamen victum exhibebis, ex lactuca aut, si ea non adsit,cucurbita: & alicam coctam. velut ptisanam Sed & beta,& malua,& atriplice vtẽdum est, si non adsit lactuca. Ex piscibus dandi sunt petrosi, & asellus ex albo iure probè coctus. Vtatur aquæ potu. Aquæ potum dico, non frigidæ aquæ potionem,sed calidæ. Post tertiam si

tolerabilis manet æger, inſpergere oportet in potum vini parum albi ac tenuis, & de cætero pro ratione reficere, per boni ſucci & neutiquam calfacientis diætæ vſum.

Quali curatione ad frigiditates vtendum eſt, ex Herodoto, Cap. XLV.

DVplex eſt frigiditatis curandæ modus: nam & futuram frigiditatẽ præcauere oportet, & corrigere iam factam. Quò igitur non capiatur frigiditate is qui in frigido aere verſaturus eſt, neque famem tuliſſe, neq; præuomuiſſe oportet, neque cruditatem pertuliſſe, aut fatigatum eſſe, aut crapula impletum eſſe. Frigiditas enim conſequens ad ciborum cruditatẽ, morborum cauſa eſt. Iis verò qui famem pertulerunt, frigiditas ad ipſos neruos penetrat, qui nudi quodammodo ſunt, & propria materia priuati: quapropter qui in frigido aere verſabitur, totum corpus nardino aut gleucino oleo præinungere debet: plantas autem pedum, cerato ex laurino parato illinere. Aut ipſas lauri baccas cerato excipe, ac vtere. Verùm ex veteribus quidam ſuccũ Cyrenaicum milii magnitudine, in talibus neceſſitatibus deuorandum dederunt, cera oblitum. At verò à conuerſatione in frigido aere, deſidere nõ oportet, ſed ambulare prius in tepidiore loco: & poſtea ad balneum ingredi, & in calida aqua diutius morari. Non præſente verò balneo, ad ignẽ corpus illinendum eſt, ac cõfricandum diligentius tum per ſeipſum, tum per alios: deinde accipiendus eſt cibus calidus potentia & actu. Vinum verò neque valde acerbum, neque nimis vetus dandum eſt. tale enim neruoſas partes offendit iam à frigore vexatas, & præſertim veſicam ac renes. Si verò ſequenti die frigiditas perſeueret, curatio per balneum aut inunctionem conuenit, & diæta conſimilis, & acopa ex oleo gleucino & amaracino ac ſimilibus præparata.

Cutis denſatæ curatio, Galeni, Cap. XLVI.

DEnſatur aliquando cutis tum per vehemens frigus, tum per balnea aluminoſarum aquarũ, aut aliquid huiuſcemodi. Fieri poteſt autem vt & poſt balneum, & poſt ſudores, aut alio quodam modo rarefacta ac frigefacta cutis denſetur. Cognoſcitur affectio colore albidiore quàm pro natura, & cutis ariditate ac denſitate, & quòd ſic affecti in exercitiis ægrè calefiant. neque enim ſudant neque bonum colorem habent. Si verò etiam à plurimis exercitiis coacti ſudauerint, modicum ac frigidum ſudorem excludunt. Sanatio horum eſt calfactio, & cutis rarefactio. Vtendum igitur eſt exercitiis, & balneis calidioribus. præſtat autem in prima balnei domo ſuper lauila pide ſedentem perfundere. Vngantur etiam oleo quopiam laxatorio, velut eſt quod dulciſſimum eſt, verùm duorum aut trium annorum. Vtantur & lauacro natationi apto, calido temperato diutius: in frigido verò ne immorentur. neque verò aqua ſit valde frigida. Vbi verò induere ſe volunt, inungantur aliquo moderatè calfaciẽte, quale eſt anethinum aut cicinũ: ex vnguentis verò gleucinum, aut ſuſinum, aut irinum, aut amaracinum. Cibis porrò vtantur moderatis, nihil viſcoſi habentibus.

Quomodo curandus ſit æſtuoſus ardor, Herodoti, Cap. XLVII.

QVemadmodũ frigiditas famelicos magis lædit, ſic ardor repletos. quare qui in æſtiuo ſole verſari volet, repletionem & acrium eſum vitet, vinoſitatem item ac cruditatem: præhumectet autem corpus balneis potabilium aquarum, & cibis humectantibus. proſpiciẽdum G eſt & in mora ipſa ſub ſole, vt caput tegatur leuiore aliquo veſtimento, aut foliis vitis, aut myrti, aut polygoni. Si verò ſitis vehemens oriatur, non aceruatim ingerendus eſt frigidæ potus. Plurimis enim hinc præterfuſio aquæ inter cutem contingit. aliis verò ad ardentem pulmonem aquæ frigiditas illapſa, tuſſes & grauedines excitat: aliquibus etiam tabem. Præſtat igitur prius faciem frigida proluere, manúſque ac pedes, deinde colluto ore paulatim ex interuallis abſorbere. Poſtquã autem diſceſſit à ſole, temperata calida ſe lauet, & in frigida natet. Si verò non adſit balneum, aqua & oleo, aut aqua & roſaceo totum corpus humectetur, & mollibus manibus præfricetur, & tũc in frigidam inſiliat, præſertim ſi aſſuetus fuerit. Si verò

A nihil tale adeſt, aqua perfundatur. poſtea potus quidem ſit aqua: edulia verò, lactuca, intuba, cucumis, cucurbita. vinum quoque dilutius ſolito ſit. obſonium, piſces delicati, domeſtica gallina ex iure albo. A coitu verò abſtineat. At vbi caput vehementer calfactum eſt, aut ſtomachus adhuc exardet, vt alba & glutinoſa ſit ſaliua & vix ſputo reiici poſſit, & reliquum corpus pigrum apparuerit ac velut exolutum, caput roſaceo irrigandum eſt, aut roſarum ſucco cum oleo omphacino, aut polygoni ſucB co, aut pampinorum vitis, aut intubi, aut alicuius ſimilis ſucco. Totum verò corpus humectandum eſt aqua & oleo, aut aqua & roſaceo. Super ſtomachum autem molle linteolum imponendum vino & oleo imbutum, aut cera, tum roſaceum, aut melinum quod abſinthium habet aut portulacam. Optimum eſt autem & abſinthii cremorem bibere, ad detergendas bilioſas & acres in ventre congregatas ſuperfluitates. Conducit & roſaceum abſorbẽdum dare ad cyathi vnius menſuram.

De matutina frictione, Galeni, Cap. XLVIII.

C MAtutinam frictionem aſſumimus poſt ſuperfluitatum excretionem, excellenter quidem mollem in plus iuſto reſiccatis, & in iis qui in vehementi frigore verſari volent, & quibus propoſitum eſt frigida lauari, & qui laſſitudinis ſenſum habent, & in quibus cutis denſitatem corrigere volumus cum largo oleo. At verò denſitatem ex frigore obortam ſanamus, primùm quidem ſiccarum & aſperarum frictionum vſu: deinde frictionibꝰ ex oleo calido. Ad raritatem verò cutis obortam ex balneis, aut frictionibus, aut ob veneris vſum, paucis quidẽ D ſiccis frictionibus vtimur, paucis verò etiam poſt ipſas, ex oleo frictionibus, & eo quopiam ex adſtringentibus. Cæterùm humiditates ex multo potu obortas ſolæ ſiccæ frictiones curant per lintea factæ citra pinguitudinẽ, aut cum aliquo ex diſcuſſoria vi præditis.

De veſpertina frictione, Cap. XLIX.

VEſpertina frictio laſſatis, aut reſiccatis, aut alimentũ non ſentientibus commoda eſt. Prandium in his parcius fiat, & amplius tẽpus intercedat vſque ad cœnã; & plerunque in quiete, deinde etiam paululùm deambulent: melius enim eſt ſi ſubductis cibis etiam ventrẽ exo-E nerauerint. his ita factis, citra periculum frictio aſſumitur. Frictio fiat cum oleo dulci, ventre penitus non contacto. Periculum eſt enim & ipſos cibos prius concoqui, & ſemicoctum aliquem humorem digeri, & caput perturbari, & ſtomachum ſubuerti: quare nardino vnguẽto venter perfundendus eſt abſque defrictione.

De cruditate, Cap. L.

QVOT modis cruditas fiat, & quomodo variè reſiſtere oporteat oboriẽtibus ex hac corpori detrimẽtis, F in loco de alui affectionibus poſtea declarabitur: nunc verò neceſſarium eſt dicere quomodo ad vrgentia accidentia inſtare oportet. Ructu itaque accedente ac irritante, & grauitate circa præcordia exiſtente, & ex hac moleſtia quadam in totum corpus ſe diffundente, non cunctã dum eſt ad vomitum deuenire, ſed aqua plurima tepida hauſta cogendus eſt, vt cibi penitus excernantur. vbi enim permanſerint, & torminum, & dolorum, & grauitatis capitis, & deſtillationis, aliquando verò etiam febris cauſa fiunt. Si verò quis natura difficulter vomat, aut ob aliã quandam cauſam vomere impediatur, elaborandum eſt omni modo vt cibus ſubducatur, & ex præcordiis ſecedat. Ad hæc erectior decubitus paretur: adiuuat enim, ſi quicquam aliud, concoctionem. Et ſi vigilans quis fuerit, propter nimiam expletionem ſomnum aſſequi non potens, is immotus permaneat, & eandem decubitus figurã conſeruet. nam aſſiduæ cõuerſiones flatus pariunt: flatus autem materiam ſurſum vergere faciunt. Si verò perſeuerarit hoc accidens, etiam pharmaci concoctorii ex malis cydoniis præparati, cochlearii mẽſura danda eſt. Si verò quis aſſuetus ſit ad frigidæ potum, & multam ſitim per-H cipit, non incongruum fuerit ſinceræ frigidæ heminam exhaurire. celerrimè enim corroboratum os vẽtris, quæ in aluo ſunt expellit. At ventrem nardino vnguento illinire oportet, & partes circa præcordia fouere, & extremarũ partium frictione vti. Exonerata aluo ad deambulationẽ

procedendum est, tardè progrediendo, ne vapores ex cruditate ad caput allati concutiantur. Postea verò ad consueta vitæ munia pergendum est: deinde succedat balneum, & inunctio ex oleo dulci. vtilis est & absinthii potus. Cibo verò vtendum est facilè concoctili ac moderato, & cui addita sunt quæ aluo commodant, velut sunt erinacei & cancri: deinde olera, beta, malua. modicè vtēdū est vino, verùm calidiore. A reliquis vero abstineat, velut sunt acrium esus, & bellaria, ac placentæ ex melle, & fructus dulces. talia enim omnia ægrè concoqui ac digeri possunt. Hinc autem somnus imperturbatus succedat.

De crapula, Philumeni, Cap. LI.

SED & cruditates ex vino obortas, quas crapulas vocant, ferè eodem modo tractare oportet, ita vt cogamus ipsos vomere à tepida aqua, aut sola immissione digitorum aut pennarum, & in lecto quiescere iubeamus, & turbationē somno sedemus. & si quis sanè ad frigidæ potum assuetus sit, & stomachi ac ventris vexationem siue morsum perceptet, dandi sunt ipsi cyathi duo aut tres sinceræ puræ frigidæ aquæ ex interuallis. Sedata verò turbatione, cibos exhibebimus boni succi, & magis frigefaciētes. Potus autem sit modicus, vinum album & tenue, dilutius temperatū. Optimus verò in his est vini absinthitæ potus à balneo.

De æqualibus intemperaturis, Galeni, Cap. LII.

QVVM tractauerimus quomodo quis à prima ætate vsque ad senectutem conseruet hominem optimè constructum: transibimus nunc ad eos qui statim ab initio morbosam corporum constructionem adepti sunt. Duplices autem sunt secundum genus vitiosæ corporum structuræ: quædam enim æqualiter habent temperatas vniuersas corporis primas partes, quæ similares appellantur: quædam verò inæqualiter. dico autē æqualiter, quū ad aliquam intemperaturam immutatæ fuerint omnes simul corporis partes, frigidiores quàm conuenit, aut calidiores, aut ficciores, aut humidiores factæ: & per coniugationem quædam calidiores & ficciores, quædam humidiores & frigidiores, quædam calidiores & humidiores, quædam frigidiores & ficciores. Et sanè iuxta instrumentalium partium compositionem, aliquæ æqualiter, aliquæ inæqualiter cōpositæ sunt. Vidi enim iam quosdam habere ventrem quidem frigidum, caput autem calidum: alios verò caput frigidum, ventrem verò calidum. Vidi autem & ventrem per accidens assiduè bile vexatum, qui non esset natura calidus: quemadmodum etiam alium frigefientem, qui non esset frigidus. Sic & caput, & hepar, & splen, & omnes aliæ partes fruuntur aliquando alterius intemperatura, quum ipsæ ex natura nihil læsæ sint in proprium temperamentum, neque contrario modo dispositæ. Proinde de primis optimū temperamentū adeptis à me dicetur, quò hoc exemplum habeas quod temperatum est: deinde de iis qui æqualem intemperaturam habent. Demonstratū est à me sæpe, impossibile esse vnam aliquam intemperaturam diutius perseuerare: ipsa enim sibiipsi necessariò aliam quandam ascifcit. Illud porrò nosse expedit, quòd quæcūque corpora morbosam structuram in prima natiuitate habuerunt, ea omnino non perueniunt ad senectutem: si verò etiā peruenerint, vnum quendam morbum diuturnum habent. Proposuimus autem in hac tractatione de vitiosam structuram habentibus agere, considerantes quomodo quis ipsa conseruet vtplurimùm sana. Prius verò referendæ sunt temperamentorum notæ, postea cōsequenter etiam intemperaturarum correctiones.

Optimi temperamenti dignotio, Cap. LIII.

OPtimè temperatus est homo quum corpore apparet exactè medius inter omnia extremè disposita corpora, in gracilitate ac crassitudine, mollicie ac duritie, caliditate ac humiditate, siccitate ac frigiditate: & vt in summa dicam, si animales ac naturales actiones inculpabiles habuerit: medio itē modo se habuerit inter hirsuta corpora ac glabra, & inter nigra colore ac alba: habuerit autem capillos, dum quidem puer est, fuluiores, in vigore verò ætatis flauiores.

Temperamenti calidi notæ, Cap. LIIII.

CAlidius quàm conuenit temperamētum totius corporis, nunc dico illud quod proportionem secundū humiditatem ac siccitatem inculpabilem habet. Qui igitur ab initio talem corporis naturam adepti sunt, saniores aliis apparent, & articulata voce loquuntur, & canunt, & citius gradiuntur. Augebitur autem ipsis caliditas pro annorum proportione. Iuxta vigorem autem ætatis palàm calidiores apparent. quare morbis & accidentibus à flaua bile facilè capiūtur. Nam multa caliditas paulatim consumens humiditatem, siccius temperamentum efficit. Hi colore rubicundi sunt, & nigros capillos habent: progressu verò temporis etiam moderatè dēsos. habentque venas amplas. sunt enim & graciles. Nam pingues & venas amplas habentes, non natura pingues sunt, sed acquisitum temperamentum habent.

Temperamenti frigidi notæ, Cap. LV.

FRigidum ad contactum est iis corpus, depile & pingue. Color autē vnà cum capillis, fuluior his est. Si verò multa est frigiditas, liuidi sunt & plumbei coloris, & angustas venas habent. Si verò quis angustas habet venas, & gracilis est, is necessariò acquisitum temperamentum habet, & non ex natura gracilis est.

Siccicioris temperamenti notæ, Cap. LVI.

AEgrè mobile, & siccum, & squalidum in iis fit corpus facilimè ab omnibus siccantibus. nam & natura excarnes sunt ac graciles. At quum hoc quòd ii graciles sunt & excarnes, amplius etiam durum & asperum apparet tangentibus horum corpus. Gracilitas autem non solùm ad naturales consequitur temperaturas, sed etiā ad acquisitas ex longa consuetudine succedit.

Humidioris temperamenti signa, Cap. LVII.

HVmidius temperamentum in reliquis cōsimile est temperato, verùm mollius & carnosius. nam mollities ab humida temperatura separari non potest. Quēadmodum sanè & crassities non solùm ad naturalem sequitur temperaturam, sed etiam ad eam quæ ex longa consuetudine facta est, succedit. Proprium autem est humiditatis etiā grauari corpus ab omnibus humectātibus.

Calidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LVIII.

MOllius & carnosius est hoc optimo temperamēto: vbi verò plurimùm fuerit auctum, putredinosis facilè capitur morbis. Si verò paulò humidius, multo verò calidius fuerit, tales molliores sunt moderatis, & carnosiores, & non paulò calidiores. nigri autem sunt ipsis capilli, & caro non pinguis. Si verò paulo calidius, multo autem humidius fuerit, mollis his & multa est caro, & color mixtus ex rubro ac albo: & ad contactum paulo sunt calidiores. Quò verò in summa dicam, in coniugatis temperaturis semper prædominantis qualitatis notæ præualent.

Calidi & sicci temperamenti notæ, Cap. LIX.

CAlidum & siccum temperamentum, hispidius ac calidius est, & gracile. Capitis autem pilos boni habitus & nigros ac multos habet in iuuentute: temporis verò progressu etiam caluities sequitur. At venæ ipsius amplæ sunt, & arteriæ magnæ ac vehementissimè pulsantes. Et sanè & firmum, & articulatum, & musculosum, & minimè pingue totum est corpus, & cutis ipsa durior ac nigrior.

Frigidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LX.

THorax iis angustus est, & pilis nudus, quemadmodū etiam totum corpus: cutis autem tenera & alba: capilli subfului, præsertim in iuuentute. & senescentes non caluescūt. Sunt item timidi, & minimè audaces, ac pigri, & obscuras habent venas. Et crassi sunt ac pingues, & femoribus ac musculis infirmi & inarticulati, & fiūt blæsi. Quòd si frigiditas ac humiditas amplius augescant, color vnà cum capillis fuluus euadit: si verò plurimùm augescant, liuidus. At si inæquale fuerit qualitatum augmentum, eius quæ magis aucta fuerit propriæ notæ prædominabuntur.

Frigidi ac ſicci temperamenti notæ, Cap. LXI.

SI verò frigiditas ac ſiccitas ex æquo fuerint auctæ, natura durum & gracile habent tales corpus, albúmque ac non muſculoſum,& inarticulatum,ac depile,& ad tactum frigidum. pinguitudo tamen ipſis etiamſi graciles ſint, per carnē diſſeminata eſt. Pili & calor corporis pro menſuræ frigiditatis portione ſe habent. Porrò quum calida & ſicca temperatura in tempore inclinatæ ætatis ſæpe tranſeat in ſiccam ac frigidam, habitus talium gracilis ac durus ſimiliter fit: verùm melancholicus eſt, & propterea colore nigriores ac hiſpidiores fiunt. Prædominabuntur autē ſemper prædominantis temperamenti notæ,obſcuræ verò alterius notæ erunt.

De capitis dignotione, Cap. LXII.

CAput paruum quidem vitioſæ cerebri ſtructuræ proprium ſignum eſt:magnum verò,non neceſſariò bonæ. Si quidem enim propter robur inſitæ virtutis materiam multam ac bonam creantis factum eſt,bonum eſt: ſi verò propter ſolius materiæ multitudinē, nō bonum. Diſtinguendum vero de ipſo tum ex figura, tum ex iis quæ ab ipſo ortum habent. Ex figura quidem,ſi fuerit cōcinna. ſemper enim hoc ſignum bonum eſt. Ex iis verò quæ ab ipſo ortum habent,ſi validam ceruicem habet,& aliis oſſibus optimè diſpoſitum eſt: & ſi vniuerſum ipſorum neruoſum genus bene nutritur,ac robuſtum eſt: & ſi oculi acri viſu fuerint præditi. At verò acuminata capita defectuoſam circa occiput aut frontem eminentiā habent,aut vltra iuſtum modum auctam. Proinde vt plurimum ſicut magna,ita etiam hæc capita vitioſa cōperimus. Rarò autem & ex his aliqua ſunt bona,efformatrice ipſorum virtute forti exiſtente, & multitudinem materiæ bonam adepta. Nam qui acuminata capita habent,& ceruice valida præditi ſunt,hi tum aliis partibus omnibus,tum oſſibus robuſti ſunt,ait Hippocrates.

Cerebri temperati notæ, Cap. LXIII.

TEmperatum cerebrum naturales actiones moderatas habet,itémque ſuperfluitates quæ per palatū, aut aures,aut nares purgantur:miniméque læditur ab omnibus extrinſecis quæ calfaciunt,& frigefaciunt,& ſiccant, & humectant. Talibus pili capitis,dum infantes ſunt,ſub fului ſunt, pueris verò ſubflaui: perfectis autē flaui fiunt, medium quodammodo tenentes inter exactè criſpos ac ſimplices. Nec verò facilè caluеſcunt.

Cerebri calidioris notæ, Cap. LXIIII.

SI verò moderato calidius fuerit, vniuerſa circa caput rubicundiora ac calidiora erunt, & oculorum venæ conſpicuæ. Pili his genitis citò in capite oriuntur, vbi multo ſunt calidiores temperatis,nigri & multi,& criſpi ac robuſti:vbi verò non multo,ſubflaui primùm,deinde nigreſcunt,& progreſſu ætatis caluеſcunt. Superfluitates in palato,& naribus,oculiſque ac auribus,paucæ his ſunt ac maturæ,quum inculpatè ſani fuerint. Replentur autē capite maximè,quum incauta diæta vtuntur, & grauātur à calfacientibus eduliis,potibus,& odoribus,atque omnibus forinſecus accidentibus. Et hoc magis adhuc, ſi non ſolùm calida ex natura fuerint talia, ſed etiam humida.

Frigidioris cerebri notæ, Cap. LXV.

SVperfluitates plures circa proprios meatus hi habent. Capilli verò ipſis recti ſunt & fului ac ſtabiles, & multo tempore à natiuitate oriētes,tenues ac macri primùm. Et citò à frigidis cauſis læduntur,& iuxta ipſum læſionis tempus deſtillationibus ac grauedine corripiuntur. Neq; verò capitis partes ad tactum calidæ ſunt,neque rubicundæ apparent. Et oculorum venæ inconſpicuæ ſunt: & ipſi quodammodo ſomnolentiores.

Siccioris cerebri ſigna, Cap. LXVI.

MEatuum à ſuperfluitatibus puritas & ſenſuum ſinceritas ſignum ſunt talis temperamenti. Vigilantiſſimi verò ſunt,& pilos robuſtos celerrimè vbi nati ſunt producunt,criſpos magis quàm rectos. citò verò caneſcunt.

Humidioris cerebri notæ, Cap. LXVII.

PILI ſimplices,& omnino non caluеſcunt:& ſenſus caliginoſi ſunt,& ſuperfluitatum copia adeſt, & ſomni multi ac profundi.

A

Calidioris & humidioris cerebri ſigna, Cap. LXVIII.

SI verò caliditati affuerit humiditas, vtriſque paruū excedentibus modum bonus color adeſt & calor, & venæ oculorum magnæ ſunt,& ſuperfluitates plures moderatè maturæ:& capilli recti ac ſubflaui, & nō facilè caluеſcunt. Replentur autem & grauantur capite à calefaciētibus ac humectantibus. quum autem ad plurimam humiditatem ac caliditatem veniunt,morboſum fit his caput & ſuperfluitatibus redundans,& quod facilè ab humectantibus ac calfacientibus læditur. B Auſter his valde aduerſatur, optimè autem in aquilonariis locis degunt. Neque verò vigilare poſſunt diutius: & vbi ad ſomnum ſeipſos conuerterint,ſimul ſopore premuntur altiore, & vigiliis, & in ſomnis varias imaginationes obuerſantes habent. Viſum item habent caliginoſum, & ſenſus non exactos. Si verò vna ex tēperaturis fuerit intenta,notæ ipſius magis prædominabuntur.

Calidi ac ſicci cerebri notæ, Cap. LXIX.

A Superfluitatibus puri ſunt hi,& ſenſibus ſinceri, ac vigilantiſſimi, & citò caluеſcunt: prima capillorū C generatio ipſis celerrima eſt,& probè nutritur. Sunt autē nigro ac criſpo capillo præditi,& calidi ad capitis contactum,rubicundique vſque ad vigoris tempus.

Frigidi ac ſicci cerebri ſigna, Cap. LXX.

FRigidum ac decolor caput efficit hoc temperamentum,quantum in ſe eſt. alterantur enim aliquādo partes ipſius ex humorum in toto corpore temperamento. Tales temperaturæ venas oculorum latentes habent,& à frigidis cauſis promptè læduntur. quare etiam inæqualiter ſani ſunt iſti,aliquando quidem capite leuiſſimi, & D meatibus ſuperfluitatibus puri: aliquando verò deſtillationibus ac grauedine ob paruas cauſas corripiuntur. Senſus ipſis ſunt in iuuentute quidem ſinceri, & per omnia inculpabiles, verùm progreſſu temporis citò contabeſcunt: &, vt in ſumma dicam, omnibus capitis partibus citò ſeneſcunt. quare etiam citò caluеſcunt. Capilli ipſis genitis prodeunt quidem vix,verùm macri ac fului. Progreſſu temporis frigiditate prædominante ſiccitati,non caluеſcunt: ſi verò ſiccitas obtinuerit dominium,parum hi caluеſcunt.

E

Frigidi ac humidi cerebri notæ, Cap. LXXI.

HVmidæ ac frigidæ cerebri tēperaturæ ſoporoſos faciūt & ſomnolētos, & ſenſibꝰ vitioſos, ac ſuperfluitatibus redundātes, & quibus caput facilè frigefiat ac repleatur,& qui deſtillationibus ac grauedine facilè corripiantur. tales tamen non caluеſcunt.

Ventris ſiccioris ſigna, Cap. LXXII.

SI citò ſiticuloſi fiant, & modicus ipſis ſufficiat potus, & vberiore grauentur, & fluctuationes habeant F ſuperfluitate ipſis innatante,& eduliis ſiccioribus gaudeāt.

Ventris calidioris notæ, Cap. LXXIII.

CAlidior venter concoquit melius quàm appetit, & multo magis quæ dura ſunt & difficulter alterantur. quæ enim facilè alterantur, in ipſo corrumpuntur. Gaudet autem eduliis ac potibus calidis: & neque à frigidis læditur,ſi moderatus contigerit ipſorum vſus. at verò calidorum forinſecus allabentium diuturnam cōuerſationem ferre non poteſt.

Humidioris ventris notæ, Cap. LXXIIII.

G HI neque ſiticuloſi fiunt, & ampliorem humorē citra moleſtiam ferunt, eduliiſque humidioribus gaudent.

Frigidioris ventris notæ, Cap. LXXV.

FRigidior natura venter bene quidem appetit,non autem bene concoquit,& præſertim edulia quæ ægrè alterantur & frigida ſunt. Facilè itaque in ipſo aceſcunt,& propterea ructum acidum habet: & gaudet quidem frigidis,læditur autem facilè immodico eorum vſu: atque ita etiam extrinſecus allabentium ipſi frigidorum diu-H turnam cōuerſationem ferre nequit. Cæterùm ex morbo cōflatæ in ventre intēperaturæ in hoc differunt à naturalibus, quòd contraria concupiſcunt, non ſimilia, velut naturales. Si quidem igitur concoquit probè, temperatus eſt venter: ſi verò non concoquit, non omnino

intemperatus est.sed si quidem nidorosos ac fumosos efficit ructus,immodicus est ipsi ac feruens calor: si verò acidos,viceuersa. Sic etiam ventres qui ægrè concoctilia probè concoquunt,immodicum calorem habent: si verò ipsa non concoxerint,debilis est ipsorum calor.Considerandum est autem an ob aliquem humorem aliunde in ventrem confluentem,hoc ipsis contingat. Nam ad pituitosos humores,acidi ructus consequuntur : ad biliosos verò,nidorosi aut virosi,aut aliæ quædã peregrinæ qualitates.Communia autem accidẽtia omnium redundantium in ventre humorum sunt nauseæ. verùm si quidem in vẽtris amplitudine humores innatarint, supernatabũt in iis quæ per vomitum reiiciuntur: si verò in ipsis ventris tunicis impacti fuerint, frustra lancinabunt per inanes nauseas,ita vt nihil vomitu reiiciatur.

Pulmonis notæ, Cap. LXXVI.

NON solùm venter siticulosos & nõ siticulosos facit, & frigidi ac calidi potus appetentes: sed etiam thorax,cor,& pulmo. verùm qui propter horum caliditatẽ sitiunt,plus inspirãt,& amplius ac diutius efflant. Percipiunt autem æstum in thorace, non circa hypochondria, *Latinis præcordia appellata*, quemadmodum qui propter ventrem siti vexantur.Et sanè vbi bibunt, non statim quiescunt:& frigidus potus magis ipsorum sitim sedat quàm multus calidus. Refrigerat autem ipsos & frigidus aer inspiratus,qui ne alleuiat quidem propter ventrem siticulosos.Sic verò etiam frigefactum thoracẽ habentes,à frigida inspiratione sensibiliter læduntur.& maxima est hæc frigidi pulmonis nota.Quemadmodum autem frigidum aerem inspirantes,palàm sentiunt molestiam ac frigiditatem: sic calidus ipsis est gratus. Sed & pituitosas superfluitates hi cum tussi reiiciũt.At pulmonis siccitates superfluitatibus carent,& vocem puram habent.quemadmodum humiditates obscuram & raucam vocem efficiũt,& vbi amplius aut acutius loqui volunt, superfluitates ipsis incurrunt.

Cordis calidioris notæ, Cap. LXXVII.

MAgnitudo respirationis,& pulsus velocitas ac dẽsitas,calidioris cordis notæ sunt,audaciáque ac velocitas ad actiones obeundas impigra: si verò amplior fuerit caliditas,excandescentia & furiosa temeritas. Est & thorax ipsis hirsutus,& maximè pectus,&præcordiorum partes thoraci viciniores. Vtplurimum verò & totũ corpus calidius fit ex calido corde,nisi hepar magnopere reluctetur.Sed & thoracis amplitudo, caliditatis signũ est, nisi etiam hîc magnopere cerebrum resistat.

Frigidioris cordis notæ, Cap. LXXVIII.

PVlsus sunt moderatis minores, non tamen tardiores necessariò,aut rariores. Timidi verò ex natura sunt tales,& socordes,ac minimè audaces.& pectus pilis nudum habent.

Siccioris cordis notæ, Cap. LXXIX.

PVlsus sunt duri,& animi concitationem non facilem, sed feram & ægrè sedabilem tales habent.& fermè totum corpus his siccius est,nisi hepar reluctetur.

Humidioris cordis signa, Cap. LXXX.

PVlsus molles,& mores ad iram procliues, ac facilè sedabiles,& totũ corpus humidius, nisi hepar restiterit.

Calidi ac sicci cordis signa, Cap. LXXXI.

PVlsus duri & magni,& veloces ac densi,& respirationes magnæ ac veloces & densæ. & sanè multo magis velocitas ac densitas ipsarum augescit, si thorax ad proportionem cordis responderit. Hi omnium maximè pectore hirsuti sunt, & circa præcordia. Ad actiones verò expediti,& animosi,& tyrannicis moribus præditi,& celeres ad iram,ac pertinaces in ipsa.

Calidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXII.

SI verò humiditas vnà cum caliditate dominetur,minus quidẽ prædictis hi hirsuti sunt,nihilo verò minus ad actiones expediti.verùm non adeò ferus est ipsis animus,sed ad iram solùm sunt procliues. Pulsus verò molles sunt & magni,& veloces ac densi.

Frigidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXIII.

PVlsus molles sunt, mores minimè audaces,ac timidi,

A & pigri. sunt autem ii pectore pilis nudo, & minimè furiosi fiunt. nam neque ad iram procliues sunt. De thorace ac toto corpore similiter velut in superioribus distinguendum est.

Frigidi ac sicci cordis notæ, Cap. LXXXIIII.

PVlsus duri & puri: hi omnium maximè ab ira alieni sunt : coacti tamen ad irascendum,in ira perseuerant. Sunt autem pectore omnino depiles.

Hepatis calidioris notæ, Cap. LXXXV.

B VEnæ amplæ, flaua bilis copiosior, tempore vigoris etiam nigra. Calidior est ipsis sanguis, & propterea etiam totum corpus, nisi cor resistat.Præcordia & venter hirsuta sunt.

Frigidioris hepatis notæ, Cap. LXXXVI.

ANgustia venarum,pituita copiosior,& sanguis frigidior, & totius corporis habitus frigidior , nisi à corde calfiat. Præcordia & venter iis pilis nuda sunt.

Siccioris hepatis signa, Cap. LXXXVII.

SAnguis crassus & paucus,venæ duræ,&vniuersus corporis habitus siccior.

C Humidioris hepatis signa, Cap. LXXXVIII.

SAnguis copiosior & humidior: venæ molliores. sic & totum corpus,nisi cor reluctetur.

Calidi ac sicci hepatis signa, Cap. LXXXIX.

PRæcordia hirsutissima: sanguis crassior ac paucior: amara bilis plurima, iuxta vigorem etiam atra. venarum amplitudo ac durities.Sic & totum corpus calidũ ac siccum. nam caliditas ex corde proficiscens, frigiditatem ex hepate proficiscentem superare potest: quemadmodum etiam frigiditas cordis, caliditatem hepatis
D superare potest.At siccitatem hepatis,cor humidius ad cõtrarium transmutare non potest. Quare manifestum est quòd vbi amborum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur.

Calidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XC.

MInus quidem quàm calidum ac siccum præcordia hirsuta facit: verùm plurimum sanguinem & venas magnas habent tales :& habitum humidum ac calidum,nisi cor resistat. Si verò amplius vtrisque qualitatibus naturalem modum excesserit, facilè capitur morbis
E putredinosis ac mali succi,atque hoc adhuc magis si amplius aucta fuerit humiditas,paululum verò caliditas. Si verò vice versa, modicè aucta fuerit humiditas, plurimũ verò caliditas,vitiosi humores minimè gignuntur.

Frigidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XCI.

DEpile habet præcordium, sanguinem verò operatur pituitosiorem,vnà cum venarum angustia. & corpus totum frigidius ac humidius, si non à corde ad contrarium transferatur.

Frigidi ac sicci hepatis notæ, Cap. XCII.

F FRigidum ac simul siccum hepar, corpus modici sanguinis,& angustarum venarum facit,atque frigidius. Præcordia verò pilis nuda talibus sunt, nisi & hîc cor superarit.

Testium temperamenti signa, Cap. XCIII.

CAlidum testium temperamentum venereum est,fœcundúmque ac masculorum generatiuum : & citò hirsutas facit genitales partes, & circumsitas moderatè. frigidum verò,vice versa. Humidum autem multo & liquido semine abundat: siccum verò pauco & moderatè
G crasso. At calidum & siccum, crassissimi seminis est ac fœcundissimum, & celerrimè ad coitum stimulat animal statim ab initio.Tales etiam celerrimè hirsuti fiunt circa genitales partes & omnes circumcirca sitas,sursum vsque ad vmbilicum,deorsum vsque ad media femora. Concitatum quidem igitur est tale temperamentum ad venerem,verùm citissimè satiatur: & si cogatur,læditur. Si verò humiditas ad caliditatem accedat, minus quidem hirsuti sunt hi,sed plus seminis habent. non tamen magis aliis appetunt,sed multæ veneri minore detrimẽto sufficiunt. Si verò & humiditas & caliditas multùm
H fuerint simul auctæ,ex veneris abstinentia magis lædũtur. At si testes humidi ac frigidi temperamento fuerint, partes circumcirca pilis nudæ sunt, & tardè rem veneream agere incipiunt, &neque ad actionem procliues sunt.

sunt. Aquosum autem & tenue est ipsis semen & infœcundum ac fœminarum generatiuum. Siccum autem & frigidum temperamentum, prædicto quidem in reliquis simile est: crassius est autem ipsis semen, & omnino modicum. Porrò quicunque totum scrotum cum testiculis laxatum habent & velut exolutum, ii viribus vtplurimū sunt debiliores. Qui verò contractum habent scrotū vnà cum testibus, & velut adstrictum, robustioribus viribus ferme præditi sunt. & huius rei signa sumi possunt ex omnibus quadrupedibus animantibus.

Calidorum intemperamentorum correctio, Cap. XCIIII.

QVandoquidem in calidis intemperaturis biliosa superfluitas redundat, considerare in eis oportet vtrū subit ipsis bilis cum secessibus ac excremētis alui, aut ad supernū ventrē procedit. si enim subit, nihil moliri oportet: si verò ad supernū ventrē fertur, per vomitus euacuare à tepidæ aquæ potu. At si ægrè vomāt, vinū dulce tepidæ aquæ permixtum bibendū dato: atque sic voment. Exercendi autem sunt exercitio non veloci ac concitato, sed tardiore ac molliore. Quidam verò ex vehementer calidis omnino non opus habent exercitiis, sed sufficit ipsis deambulatio & balneum, inunctis oleo cum mollibus manibus. Hi etiam post cibum balneis gaudent, & aliqui ipsorum crassefacti sunt ob talem diætam. Vinum his conuenit aquosum tenue & album. nam fulua, calida sunt, item valde vetusta: quare his valde aduersantur. Attendendum est autem in omnibus qui post cibum lauātur, ne hepar affectum sit: extremè enim læduntur tales si post cibū lauētur. Qui verò cū siccitate calidi sunt, circa ætatis vigorem maximè, opus habent humida diæta ex eduliis ac balneis, & concitatorum ac multorum exercitiorum abstinentia. quare æstatis tempore citius lauentur, & post cibum rursus, nisi aliquod ex visceribus affectum fuerit. proderit iis & frigidæ potus, si nihil impedierit. At siccioribus temperamentis valde aduersatur venus. Abstineant item ab ardore, lassitudinibus, vigiliis, curis, & omnibus motibus acutis. Biliosi verò ira perciti exardescunt, & in acutas febres incidunt. Verùm excessus quantitatem considerare oportet, & pro portione aucti caloris augere etiam frigefacientem ac humectantem victus rationem.

Frigidi intemperamenti medela, Cap. XCV.

QVicunque frigidiores natura sunt, circa siccum verò temperamentum ac humidum moderatè se habet, minus vitiosi sunt ad corporis robur ac sanitatem. Excitare igitur oportet ac corroborare ipsorum caliditatem, in humiditate verò ac siccitate totius diætæ medium eligere.

Humidi intemperamenti correctio, Cap. XCVI.

HVmidæ naturæ in puerili ætate fluidis & plenitudinis morbis corripiuntur, & insuper putredinosis: opus igitur habent pluribus exercitiis, & exacta in ventre concoctione. Nam cibi qui in hoc corrumpuntur, putredinosorum morborum materia fiunt toti corpori. Quapropter ante cibum hi loti & naturalibus calidis aquis vtētes, magnam opem sentiunt. Scopus enim in ipsis est ipsas corporis partes humidas seruare. atque hoc cōmune est omni temperamēto. Nam contrarium, ipsa inquā siccitas, omnium animalium corpora citius ad senectam perducit. Quare si quidem possibile esset semper conseruare humidum temperamentum corporis, verus profectò esset sophistæ Philippi sermo, qui obedientem ipsi, immortalem fore promisit. proinde diutissimè vixerit qui minimè resiccatur. Quum autem humida diæta superfluitates & humorum multitudinem generet, difficile est congruam tenere proportionem, vt neque morbis corripiantur neque citò senescant. Quantum igitur ad temperamentum attinet, qui humidissimi sunt diutissimè viuunt. Et sanè etiam plus aliis sani sunt, vbi corpus fuerit corroboratum: quemadmodum etiam robustissimi sunt omnium eandem ætatem habentium, vsque ad extremam senectutem. Et propterea laudatur hoc temperamentum ab omibus ferè medicis ac philosophis, qui corporis elementa exactè cognouerūt. & quidam solum hoc naturale esse putauerunt. Melius enim aliis progressu temporis euadit, quū ab initio sit deterius. Quare qui tali corpori corrigendo præfectus est, ea quæ desunt ipsi prouidere debet per exercitia ante cibum ficta, & balnea ac cibos idoneos, & per plures excretiones tum per vrinas, tum per ventrem contingentes. Nihil autem vetat & apophlegmatismis pituitam à capite trahentibus vti, & purgationibus tempestiuis: & præ omnibus, eduliis boni succi, & vini vrinam protitantis potu.

Sicci intemperamenti medela, Cap. XCVII.

BAlneum siccis corporis temperaturis omnibus commodissimum est. temperata autem sit & dulcissima aqua. & si bis aut ter in die lauentur, magis conferet. Sed & vniuersa diæta humectans sit. A lassitudine verò & curis ac vigiliis abstinendum est.

Calidi ac sicci intemperamenti curatio, Cap. XCVIII.

CAlidum ac siccum intemperamētum variis curationibus subiacet. non tamen iniucundus est similiter frigefacientium vsus. Nam iuxta siccas dispositiones necessarium est non solùm vicinas ventri partes sed etiam totum corpus gracilius fieri.

Humidi ac calidi intemperamenti medela, Cap. XCIX.

QVòd si humida intemperatura est cū caliditate, adstringentium eduliorum vsus vtilis est. sunt autem hæc austera citra caliditatem. Et sanè etiam frigidus potus ipsis commodus est.

Humidi ac frigidi intemperamenti sanatio, Cap. C.

HVmidi verò cum frigiditate intemperamenti optimæ medelæ sunt omnia actia ac calida. misceantur autem ipsis etiam acerba, citra manifestam frigiditatem. Optima item medela est iis modicus potus. sit autem vinum calidum fortiter & adstringens, ac valde vetustum. Iis verò etiam ea quæ forinsecus adhibentur, proportione respondeant.

Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante, Cap. CI.

AT si frigiditas humiditatem superauerit, vitiosæ fiūt tales tēperaturæ, & hæ maxime fluidis morbis corripiuntur. Prodest autem ipsis illuuies, & exercitia pura, & ratio victus attenuās, & vnguenta moderatè calfacientia.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIBLI secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo primus,

Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latinè conscriptus.

De febrium cognitione ac curatione.

SALVBRIS diætæ præcepta ad conseruandam sanitatem commoda ac necessaria iam antea præscripta sunt. Didicisti itaque ex ipsis, qualis & cuiusmodi diætæ vsu, tum ipse, quantum eius fieri posset, maximè sanus esses, tum tuæ curæ cõmissis singulis conuenientem sanitatem conseruares. Quandoquidem verò clàm nobisipsis sæpe contingit vt negligentiore diæta vtamur, aut vt propter aliquas actionum circumstantias, aut ob ambientis nos aeris violen- B tiam læsi, aliquando morbosis structuris acutarum aut diuturnarum affectionum corripiamur: præstat etiam de ipsis morbis tractare, & ab vniuersalibus febrilium morborum notis auspicari, tum quòd hi magis abundant omnibus ætatibus communes, tum quòd non periculo va cant, turbántque ac tumultum repentinum inducunt ob symptomatum accidentium copiam.

Quòd oportet medicum naturæ operum gnarum esse, Cap. I.

QVare circa prognosticon Hippocratis & alios eiusdem libros medicum exercitatum esse oportet, & C naturæ opera nosse. Naturæ enim sunt morborum medici. adiuuare igitur naturam oportet ad salutem decertãti aduersus morbum. Sic enim natura, vbi medicum ea quæ oportet facientẽ auxiliariũ accepit, & ipsum ægrotum obedientem & nihil in diæta delinquentem, morbum facilè superarit. Oportet autem cooperari etiam ministros & extrinseca, quò nihil iis quæ rectè fiunt resistat.

Quòd citra prænotionem morbi fieri nequit vt probè cures, Cap. II.

PRopositum est autem nobis partem eam quæ de si- D gnis ac notis morborum tractat, prius exponere. Nam citra hoc vt prænoscas in quid desinet morbus, fieri non potest vt modus diætæ tibi probè suppetat: & præsertim in acutis & citum periculum inducentibus morbis.

Quæ sint bona signa, Cap. III.

FAcies bonis signis prædita. poteris enim vel ex sola facie cõstantem ac firmam prænotionẽ sumere, prius- E quam ægrum contingas: dico autem ex sensibus in ipsa, visu, auditu, olfactu. & ad hæc ex respiratione, sine qua vi uere non datur, & quæ indicat nobis dispositionem cordis. Adest autem & loquendi instrumẽtum in facie, ipsa

A lingua, quæ ostendit nobis rationalis animæ partis robur ac debilitatem. Bonum signum est & decubitus decorus, prout maximè consueuit etiam in sanitate se facilè conuertere. Bonum signum est & totum corpus ad portandũ facile esse, & æqualiter ac leniter calidũ, & sitis quãtum eius fieri potest exors: item sanam esse mẽtem, & bene se habere ad ea quæ offeruntur. Bonũ signum est & facilis spiratio & ordinatus pulsuũ motus. Ex his enim & iis quæ adhuc referentur, cognoscemus tum robur, tum debili- B tatem trium animæ actionum. Nam sanam esse mentem & nõ defluere corpus in decubitu ad pedes, cerebrum per omnia sanum esse indicat. Faciei verò floriditas, & facilis spiratio, & pulsus ordinatus, cor sanum esse arguũt. quãdoque enim florida fit facies cum difficili spiratione, velut in peripneumonicis fieri solet. At sitis exortem esse, & bene se habere ad ea quæ offeruntur, naturalem facultatem in hepate & toto corpore sanam esse indicat. Bonũ signum sunt & somni boni, & sudores per totum corpus temperati & æquales ac moderati, & opportuno tempo- C re apparentes. Bonum item signum est præcordia dolo- ris expertia ac mollia esse. Et ad hæc secessus alui & vrinarũ ac sputorũ expeditos esse, & bona concoctionis signa.

Quæ sint mala signa, Cap. IIII.

TOtius faciei ac temporum collapsio, oculi fixi ac caui, lacrymæ inuoluntariæ, & alba oculorũ in somnis apparentia, si nõ adsuetus fuit sic dormire, & defluere corpus ad pedes, & præter morem pronum iacere, dentibus frendere, totum corpus inæqualiter calfieri ac frigefieri, & ad portandum difficile esse. Item sitis intolerabilis, & ardor internarum partium externis frigidis existen- D tibus, excessus mẽtis & velut deliriũ quoddã, aut stupiditas, sopor profundior, auersio totius appetitus. Frigiditas oboriens ex inflãmatione thoracis ac costarũ, difficulter spirare, & frigidũ respirare, & foras multũ expirare, intra verò parũ inspirare: hoc enim iã futurã cordis mortificationẽ indicat: quẽadmodũ etiã pulsum interceptum esse, aut malè ferire. Facilẽ enim spirationẽ, inquit Hippocra- E tes, putare oportet valde magnã vim habere ad salutẽ in omnibus acutis morbis qui cũ febre fiũt, & in quatuordecim diebus iudicantur. Malũ signum sunt & vigiliæ cõ comitãtes, aut etiã somni fientes quidem, verùm turbati. Sudores frigidi & inæquales, & non per totum corpus, &

aliquando milii figuram præ se ferentes ac viscosi. frigiditatem enim fortem hæc indicant. Et non in debito tépore apparere sudores malum est, & sudores statim febrim sequi: item suppressio retrimentorum alui, & maximè vesicæ, & aliarum excretionum. Imò etiam si hæc procedant, ne alicuius perniciosi notas ferant, & præsertim vrinæ graueolentes & crassæ & nigræ: tales enim in acutis ac malignis morbis omnino periculum significāt. Præcordiorū distentio, & principalium partiū inflāmationes, maximè cerebri inquā ac cordis & pulmonis, & membranæ costas succingentis, hepatisque ac ventris: vbi enim aliquis ex talibus morbis adest, valde mala signa apparentia periculosa sunt. Oportet autem vniuscuiusq; signi vim perdiscere: vnum enim aliquando signū forte ac fidum plura signa infida ac debilia vincit.

Quæ prima dies totius morbi dicenda sit, Cap. v.

PRincipium totius morbi dicere oportet illud tēpus quando homo febrire incepit adeò manifestè vt continuitatem corporis sibi solutā esse putet, & non amplius in publicū prodire valeat, & cōsueta vitæ munia obire, & propterea decubitu opus habeat. Non enim idem est displicētiam habere, & febrire. qui enim caput dolet, aut displicentiam habet, & corpore grauatus est, potest ferè in principiis consueta facere, donec præualens ipsi morbus vires eius deiiciat.

Principium morborū trifariam dici, Cap. vi.

PRincipium propriè dicitur impartibilis illa ac indiuisibilis primi morbi impetus inuasio, in qua victus homo decubuit. Principium etiam dicitur quod per dilatationem nominant, quod vsque ad tertium diem extenditur. Principium quoque dicitur proprium ac necessarium, quod, velut partem totius morbi, principium nominamus. quod sanè non dierum numero cognoscitur, sed exacerbationū qualitate, & concomitantiū accidentium lenitate. Nam in augmento & morborū & symptomatum accidentium incrementum fit: exacerbationes enim anticipant, & longius extenduntur in augmento, & symptomata grauiora fiunt. Principium igitur totius morbi dicitur, donec apparuerint manifesta & bona cōcoctionis signa. Si quidem igitur principium breuis temporis fuerit, morbū velociter soluendum ostendit, velut etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis, inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis fit: si verò posterius appareat, prolongatur morbus ipse videlicet. Qua igitur die apparuerint in superfluitatibus quæ excernuntur manifestè concoctionis signa, in ea dicimus principium totius morbi cessasse, & incipere ipsum augmētum. Concoctionis enim signa nūquam malè apparent.

Quid sit febris, Cap. vii.

FEbris est calor præter naturam cordis & arteriarum, vitalem firmitatem lædens, ex profundo emergens, & acris ac mordax, ad tactum allabens, præsertim circa thoracem, & vbi arteriæ magnæ sitæ sunt: verùm ad talē calorem inæqualitas quædam & inordinatus motus pulsibus accedit, iuxta ipsam febris speciem.

Quid sit exacerbatio, Cap. viii.

PAroxysmus, *quem Latini exacerbationem* vocant, est motus morbi particularis à remissione ad deterius. Particularis autem motus dictus est, ad discretionem vniuersalis morborum augmenti.

Quid sit remissio, Cap. ix.

REmissio est particularis exacerbationis temporaria quies symptomatum corpori coincidentium.

Remissionē dupliciter dici: comprehenditur enim & interuallum, Cap. x.

EX remissionibus ea quæ sincera est, cognoscitur ex quiete concomitantiū ad exacerbationem symptomatum circumscripta. & propterea dicitur Interuallum, quemadmodum in iis qui per circuitum quendam exacerbant, velut tertiana, quartana, quotidiana, capitis dolor, morbus comitialis, podagra, & consimiles. Quæ verò insincera est & non pura, deprehēditur ex symptomatum diminutione, quemadmodum in cōtinuis maximè febribus cōtingit. nam in his ante absolutam morbi solutionem non contingit pura remissio: declinationem enim prioris, posterior exacerbatio excipit.

Quod sit principium febrilis accessionis, Cap. xi.

PRincipium febrilis exacerbationis, ferme est contractio extremarum partium omnium, & maximè nasi: & quandoque etiam frigiditas totius corporis: & aliquando tussicula parum irritans, vnà cum frigiditate irruens. Item oscitatio, & partium corporis extensio, aut nausea, aut vomitus, aut animi deliquium, & capitis dolor aut alterius cuiusdam partis, & in profundum somnum delatio. Pulsus insuper paruus & contractus, tardè feriens ac relidens: & symptomatum ad præsentem morbum concomitantium irritatio.

Augmenti particularis exacerbationis signa, Cap. xii.

IVxta augmentum exacerbationis, aliorū quidem accidentium incrementum & vnio accedit: contractio verò & frigiditas cessant, & pulsus inæqualis emicat, & corpus calefit quidem, verùm non exactè.

Vigoris particularis exacerbationis signa, Cap. xiii.

IVxta vigorem exacerbationis, calor æqualiter diffunditur, & particulatim distribuitur per totum corpus. & pulsus totam augmenti magnitudinem accipientes, ad subiectæ materiæ proportionem extenduntur, itémque reliqua exacerbationis accidentia. tunc verò iam tempus est ægroto potum dare.

Declinationis parti cularis exacerbationis signa, Cap. xiiii.

DEclinatio est vbi incipiunt aliqua aut omnia prædicta accidentia minui, & pulsus ad ordinatum quodammodo motum deueniunt: aliquando verò & humores exudant, & calor nimirum contabescit: quandoque etiam somni boni concurrunt, si longum tempus inter accessiones futurum est, velut in puris remissionibus fieri solet. Contingit enim in quibusdam morbis vt exacerbatio posterior prioris declinationem excipiat, velut in febribus continuis apparet.

Quod sit principium totius morbi, Cap. xv.

IAM antea dictum est quòd principium totius morbi illud tempus dicimus, quando per morbi violentiam vires hominis victæ principium decubitus factæ sunt.

Quod sit augmētum totius morbi, Cap. xvi.

AVgmentum totius morbi est, quum exacerbationes consuetam horam anteuerterint, & lōgiores ac maligniores & cum pluribus ac grauioribus accidentibus factæ fuerint.

Vigoris totius morbi cognitio, Cap. xvii.

QVVM exacerbationes statū acceperint, & similiter per omnia consequenter contigerint, & concomitātia symptomata neque detraxerint neque addiderint, tunciam in vigore esse morbus dicatur. Vigor enim, vehementior morbi totius pars est, quando etiam bonæ iudicationes vel maximè fieri solent.

Declinationis totius morbi dignotio, Cap. xviii.

IN declinatione totius morbi, cōtraria augmēto fiunt. remoratur enim exacerbatio consuetæ horæ impetum, & modico tempore occupat: & symptomata leniora ac simpliciora fiunt, & bona tolerantia ac remissio adest per omnia.

Quòd declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fientibus sensum nostrū effugit, Cap. xix.

QVicunque morbi in vigore confertim iudicātur, & perfectam solutionem recipiunt, eorum declinatio difficulter comprehendi potest, vt neque sensui manifesta fiat. imò neque commodum est de ipsa inquirere: satis enim est cognoscere quòd morbus fideliter, securè, ac perfectè solutus est.

Quòd seruandus æger quatuor totius morbi tempora pertransit, Cap. xx.

SI quidē igitur sine periculo fuerit morbus, acutéque moueatur, & ad hæc bona & cōmoda signa affuerint

ægroto,quatuor morbi tempora citò pertransit,& manifestum est quòd etiam seruabitur. Si verò his contraria affuerint,ante vigorem plerunque morietur.

Vtrum tardius aut citius morbus iudicatur, Cap. XXI.

TArdiúsne an citius iudicabitur morbus, ex morbi magnitudine & motus vehementia manifestū fit: nam magni morbi citò mouentur: quod verò citò mouetur,etiam citò iudicatur.

Quomodo prænoscere oportet an iudicabitur morbus,aut non,& quando, Cap. XXII.

MAgni morbi qui & citò & vehementer mouentur, omnino iudicatur: parui verò & obscuriores,& qui debiliter mouentur, si diuturni sunt, soluuntur tantùm paulatim citra iudicationem, rarò verò & ad abscessum tales procedunt. Tertiana enim etiamsi intermittat,tamē quia citò & vehementer mouetur, iudicatur: quartana verò,quia diuturna est,paulatim ferè soluitur. itē omnes qui pigrius mouentur. Naturam itaque morbi inspicere oportet,an biliosus sit,aut pituitosus,aut atrabiliari⁹:dein de anni tē pus,& ægroti ætatem & temperamentū ac studium,& prægressam victus rationem,imò & regionem, & statum ambiētis nos aeris. Postea verò cōsiderare exacerbationū circuitus,velut antea dictum est:& an intermittant,siue non,velut in continuis ac continentibus febribus videre datur. Si enim festinauerint,& semper anticipauerint conuenientē horam, & vehementiores facti fuerint,& per tertiā occurrerint,breui iudicationem futuram indicant: si verò pigrè moueantur,& eadem hora irruerint,& quotidie contigerint,tardam fore iudicationem significant. Considerandæ insuper sunt & superfluitatū concoctiones,an bonæ sint,& an in diebus indicatiuis fiant,viribus robustis. Si enim morbus statim ab initio ostenderit omnia signa extra periculum,in primo quaternario iudicationem promittit: si verò in quarta præsignificarit,septimā non transgreditur. Leuissimæ enim febres & in signis securissimis fiētes,quarta die quiescūt,aut citius,inquit Hippocrates: maligniores verò & in signis grauissimis fientes,quarta die occidunt,aut etiā citius.

Futuræ iam iudicationis signa, Cap. XXIII.

VBI iam affutura est iudicatio,non parua turbatio in ægri corpore præcedit,& præsertim in nocte iudicatoriam exacerbationem præcedente. Quibus enim iudicatio futura est, iis nox grauis est ante exacerbationem, inquit Hippocrates. Grauitates enim & vigiliæ, & deliria,& graues sopores,& spirandi difficultates, & vertigines,& sensus obtusi,& dolores capitis,colli, stomachi, ac multarum aliarum partium adsunt: in quibusdam verò, aurium sonitus:& splendores oculis obuersantur:& lacrymæ inuitæ fluunt:& vrina supprimitur:& labium concutitur,& alia quæcunque pars tremula efficitur: & contingit obliuio ac ignorantia præsentiū, & vehemens rigor aliquando incidit,aut ardor antea non factus,& in summa exacerbatio ante solitam horam irrumpit: & multus sopor ac sitis intolerabilis sequitur,& vociferantur ac exiliunt velut consternati:& decubitus figuram seruare non possunt & timor impēdet videntibus. At imperitus medicus videns symptomatum accidentium tempestatem perturbatur,& cum familiaribus ægri calamitatē deplorat,& per cōdolentiam occultat imperitiā. Verùm generosi medici est non turbari,neq; ignorare quod euenturū est:sed ex præsentibus prænoscere non solùm quòd iudicatio futura est,sed etiam qualis futura est.

Quomodo prænoscere oportet bonáne an mala iudicatio futura sit, Cap. XXIIII.

OPtimam iudicationē (quam etiā solam simpliciter iudicationem nominamus) non per coniecturam, velut alias,sed cōstanter quis prænoscere poterit. Omnia enim signa in talibus morbis statim à principio citra periculum apparent. queādmodum rursus in morituris vt plurimū ab initiò omnia mala apparēt. Primùm omniū igitur considerare oportet ægri vires: Deinde cōcoctiones ex vrinis ac fecessibus & sputis. nullum enim, inquā, perire vidimus,ex iis qui ob præostensam bonam concoctionem iudicati sunt. Tertiò,quòd in vigore & totius morbi & particularis exacerbationis, & in die testabili iudicatio cōtingit. Consequenter autem, & speciem,morbi & mores. Speciem dico,tertianam,aut quartanam,aut quotidianam, aut aliquam aliam: Mores autem, an sint moderati & leues,aut mali ac maligni. & mores præcipuè indicabunt tibi,an seruabitur, aut morietur. Et in affectionibus quidem thoracis ac pulmonis attēdere oportet sputis. Neque verò vrinarum inspectio negligēda est. Considerādæ verò sunt etiam egestiones. At in febrientibus absque inflammatione alicuius visceris,vrinis maximè mentem attendere oportet. Cæterùm in perniciosis morbis primum ac maximū signum est futuræ mortis citra iudicationem extrema virium debilitas. non enim excitantur ad pugnam. Secundum,si nullum omnino fuerit ac ne minimū quidem concoctionis signum. imò etiamsi præmanifesta fuerit indicatiua dies, futurā iudicationem simul præmanifestat, & malam fore indicat. Ad hæc videndū est an magnus sit ac malignus morbus, non tamen citò moueatur. Magnum autem dico; peripneumoniam *pulmonis abscessum*, semitertianam, febrem ardentem, & consimiles. Velut (verbi causa) contingat vt videatur in quarta die primùm in vrinis nubecula nigra,aut simile quiddam in medio ipsarum pendens, aut subsidentia nigra: sint autem & omnia accidentia perniciosa: morietur quidem talis homo: verùm si quidem celeriter moueatur morbus, in sexta: si verò tardè, in septima.

Qui sint boni iudicatorii dies,& qui mali, Cap. XXV.

SEptima ab initio morbi dies omniū maximè semper perfectè soluit ac fideliter, & bene ac citra periculum, & manifestè ac signanter. Septimæ verò fidem decimaquarta maximè imitatur. Propinqua autē ipsis est nona & vndecima. Et huic propinqua est decimaseptima, & quinta. Post has quarta. Et post hāc tertia & vicesima. Sexta verò sæpe quidem iudicat, verùm plures iudicationes malas aut etiam lethales inducit,aut certè non perfectas neque fideles. reuertuntur enim morbi qui in sexta die iudicantur,etiamsi soluti esse putentur. Si verò etiā perfecta iudicatio (id quod rarum est) in sexta contingat,tamē cum periculosis ac grauibus accidentibus contingit. Proinde sextæ naturam nulla alia dies imitata est. Si verò aliquando in octauam diem aut decimam solutio morbi aceruata exciderit, assimilatur quodammodo ei quæ fit in sexta. rarò enim in iis morbus soluitur,& neque fideliter,neque bene,neque perfectè:sed & obscurè ac minimè signanter. At medio quodammodo inter primas bonas relatas,& inter postea malas, tertiadecima locata est, neque similiter reprobanda velut malæ, neque tamen similis bonis existens. Quòd si bona iudicatio futura est, oportet omnia prius iudicata esse, in vrinis præsertim: imò etiā in aliis signis. Tertia igitur & quarta ac quinta dies statim ab initio præiudicantur: quarta verò septimā præiudicat,& septima vndecimam, vndecima verò decimamquartam, decimaquarta decimamseptimam, decimaseptima vigesimam. Terminus porrò acutorū morborum est decimaquarta. quare si hanc transgressus fuerit morbus,ab acutis excidit.

In quibus ambiguā est dies principii morbi, & nulla præiudicatiua facta derepente contigit iudicatio, quomodo ambigua inuenire oportet, Cap. XXVI.

IN quibus autē nulla præiudicatiua die facta, derepētè cōtingit iudicatio, & in quibus nō exactè cognoscim⁹ principium morbi,in his respicienda sunt signa,& ambiguum reperietur, si ad exacerbationum proportionem, & ad dierum naturam mentem aduerterimus. Si enim imparibus diebus facta fuerit exacerbatio in intermittentibus aut seipsa vehementior facta fuerit in continuis febribus, æstima præsentē, iudicationē imparis diei propriam esse: si verò in paribus exacerbetur, illarū propriè iudicatio erit. Nā ad vehemētiores exacerbationes omnino sequūtur iudicationes. Cæterùm ad ipsam dierū naturā sic animum aduertere oportet, si ambiguum sit vtrum nonæ aut decimæ diei iudicatio sit. Si enim accidentia

omnia mitiora fuerint; & citra periculum, ac bona A facta fuerit iudicatio, & consequuta fuerit ad iudicationem bona tolerantia, nonam potius esse iudicatoriam diem dicere oportet. Si verò periculosa & mala facta fuerit iudicatio, & cum grauibus accidentibus, & grauis tolerantia post iudicationem sequatur, decimam diem magis iudicatoriam fuisse dicendum est.

De notis ex pulsibus, Cap. XXVII.

QVVM iam expectatur iudicatio, ante omnia pulsus tangere oportet. nam altus pulsus, quemadmodum etiam vehemens, omnis bonæ iudicationis nota est, & B constans signum iam adesse morbi iudicationem. Si verò vehementer ac fortiter ferit digitos, & cum hoc etiã magnus fuerit, & ad distẽtionem magis quàm ad cõtractionem festinarit, motus externi potius signum est. Externum autem motum dico, sanguinis eruptionem ac sudores: internum verò, ventris exturbationẽ ac vomitus. Si quidem igitur magnus fuerit pulsus & vndosus, & simul mollescat, vnà cum hoc quòd etiam ipsum arteriæ corpus humectum est, & ad distentionem magis festinat: per sudorem futurã iudicationem sperare oportet. Si verò magnus simpliciter fuerit ac vehemens, & magis ad distentionem quàm ad cõtractionem festinarit, sanguinis eruptionem per nares fore significat, vbi videlicet simul testimoniũ præbuerint signa in sanguinis eruptione referenda. Si verò vehemens quidem fuerit, non autẽ magnus, & durior seipso factus fuerit ac inæqualis, & ad contractionem magis festinarit, inclinatione iam ad intestina facta, per ventrem iudicationem futuram expectare oportet.

De vrinarum notis, & primò quæ sit naturalis, Cap. XXVIII.

IN febrilibus maximè morbis notæ ex vrinis commodissimæ sunt. quandoquidem verò quicquid est præter naturam, ex naturalibus inuenitur, à naturalibus initium faciamus. Vrina igitur optima est in sanis ac optimo habitu præditis hominibus, subfulua aut subflaua, & moderatè crassa, & talis manens colore qualis micta fuit, & leuem ac albam & æqualem subsidentiam habens omni tẽpore: copiã verò, potus ratione. At in fœminis naturalem vrinam colore albiorẽ virili esse conuenit, & subsidentiam habere ampliorem. In puerili verò ætate, multũ crassam subsidentiam habere oportet, propter puerorum voracitatem, & inordinatos ac intempestiuos motus. Leuem autem subsidentiam Hippocrates vocat, cohærentẽ ac indiuulsam indicare volẽs: æqualem verò dicit, vt per totum semper similis mingatur, & non hodie quidem cõcocta, cras verò cruda: & vt neque subsidentiam aut totã diffusionem inæqualem habeat. Proinde in naturali vrina quærimus colorem, & diffusionis compagem, & quæ F in ipsa diffusione obiter feruntur, velut est nubecula, aut simile quiddam in medio pendens, & subsidentia siue residentia quæ fundum occupat. Manifestum igitur est quòd vrina in aliquo ex istis mutata cruditatem in venis indicat.

Qualis vrina optima sit in ægrotis, Cap. XXIX.

OPrima igitur est vrina in ægrotis quæ simillima est sanis, suppallida aut subflaua, albam ac leuem & æqualem subsidentiam habens. Defectuosior est quæ id quod in medio pendet, album ac læue & æquale habet. G Crudior autem adhuc hac est, quæ nubeculam talem habet. In qua enim flatus est in profundo crassus ac crudus, si quidem paucus fuerit, permittit materiã ad fundum vasis deferri, diuidens autem ipsam, vniri non permittit. si verò redundauerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam ad medium diffusionis vrinæ, & facit id quod in medio pendet. Si verò adhuc amplior fuerit crudus in profundo flatus, eleuat subsidentiam, & ad supernam superficiem diffusi vrinæ liquoris attollit. Inquantum igitur flatus diuidere ac eleuare valet ipsam subsidentiam, intantum crudiorem vrinam putes. Si verò ne H que subsidentiam, neque quid in medio pendens, neque nubeculam habuerit vrina, nosse oportet quòd natura nondum humorem concoxit: si verò aliquando habet subsidentiam, aut illud in medio pendens, aut nubem, aliquando verò non, pugnam indicat naturæ aduersus morbum: atque hinc modò cruda est, modò non. At verò in tertianis exquisitis & in diariis febribus, nubecula sola aut illud in medio pendens ad morbi solutionem suf fecit: aliquando verò etiam vrinam solùm boni coloris factam esse.

Quòd non omnis alba subsidentia bonum significat, Cap. XXX.

SÆpe verò albus color eius quod in vrinæ fusura siue diffusione fertur, idiotas decipit, vt subsidentiam bonam putent quæ bona non est. Contingit enim crudum ac album humorem vnà cum vrina excretum subsidere, & bonæ subsidentiæ imaginationem exhibere. Quandoque verò hepate aut renibus affectis pus excernitur cũ vrina, & subsidens decipit artificem. Verùm primùm distinguendum est an homo antea affectos habuerit renes, aut hepar, aut aliam quandam partem per vrinam expurgari solitam: deinde etiam graueolẽs reperitur vrina pus habens. Crudus verò humor à bona subsidentia distinguitur per inæqualem subsidentis substantiam siue com C pagem. Non enim cohærens sibiipsi manet, sed in paruas velut arenulas diuiditur: & omnino non leuis est, quemadmodum vera subsidentia. In bonis igitur vrinis primùm supernè apparet nubes: deinde subdescendens facit id quod in medio pendet: in fine verò subsidens in fundo vasis, nimirum vbi perfectè fuerit concocta. In crudis verò humoribus, statim ab initio ad fundũ vasis mul ta copia secedit, vnà cum hoc quòd mali coloris est tota fusura: postea verò etiam paulatim concoctus ac attenua D tus, circa medium fusuræ vrinæ conspicitur, & facit id quod in medio pendet: quum autem amplius attenuatus fuerit ac concoctus, in superficie diffusionis vrinæ consistit, & nubeculã facit, decipitque idiotas vt putent morbum ad deterius procedere.

Quid indicet tenuis & pallida vrina, Cap. XXXI.

TEnuis & pallida vrina, cruda quidẽ est substantiæ cõpage, cõcocta autẽ mediocriter colore. Debilitatem autem indicat etiam hæc naturæ, quòd colore quidem concoxit, velut quæ res facilis sit: non autem etiam com E page, propter difficultatem. Si verò per multum tempus hæc fertur, periculum est ne sufficere possit homo donec concoquatur morbus. nam quæ valde tenuis est, mala est. Indicat enim cruditatem, inquantum calorem id quod tenuius est depascere oportet.

Quid indicet tenuis & fulua, Cap. XXXII.

AT tenuis in substantiæ compage vrina, & fulua colore, melior est quàm pallida, & tamen reprehensione non caret propter substantiam.

Quid indicet rufa vrina, Cap. XXXIII.

RVfa vrina cruditatem indicat, non mortem: verùm tempore opus habet ad concoctionem. est enim ex sanguine seroso, nondum valde concoctionem adepto, neque proprium colorem, & propterea diuturniorẽ morbum significat. At in febribus continentibus, ob sanguinis multitudinem consistentibus, excernitur vrina rufa & crassa, & subsidentia rufa, & colore, & fusuræ compage, & subsidentia, cruda.

Quid indicet vrina tenuis micta, & postea turbata, Cap. XXXIIII.

VRina quæ tenuis mingitur, & postea foris turbatur, cruda est propter flatus crassi redundantiam. Indicat autem naturam incipere concoquere.

Quid indicet vrina crassa micta, & crassa manens, Cap. XXXV.

VRina quæ crassa mingitur, & crassa manet, & non desidet, qualis est iumẽtorum, significat vigere crassorum flatuum ac humorum velut fermentationem. In his capitis dolores aut adsunt, aut aderũt, propter humorum turbationem ac euaporationes.

Quid indicet vrina crassa micta, & postea desidens, Cap. XXXVI.

QVÆ crassa mingitur vrina, & postea desidet, indicat humorum fermentationem quiescere, & quodammodo attenuari, & separationem ac secretionem incipere.

Vrina

Quid indicet vrina tenuis micta,& poftea defidens, Cap. XXXVII.

A Extremam cruditatem tenuis & alba vrina fignificat. non enim aggreffa eft in his natura concoctionem. Contingit autem hoc aut ob virium debilitatem,aut pro p ter obturationem,aut ob morbi lõgitudinem. Nam in quartanis diuturniffimis, in principio ob craffitudinẽ& n itractabilitatẽ materiæ, vrina excolata tenuis vocatur. Mingitur autem tenuis,etiam ob hepatis obturationem aut renum:verùm cognofcitur ex locali dolore.mingitur etiam aliquando tenue & album in febribus ardentibus. Febris enim ardens bilis multitudinẽ indicat, atque hæc vrina phrenitidem imminere fignificat.Non tingitur autem vrina quia non manet in vafis ipfa bilis, fed leuitate fua ad cerebrum decurrit.Siquidem igitur non adeft in his phrenitis,fcito ipfam iam affore: fi verò adeft, & vrina tenuis ac alba mingitur in ardentiffima febre, vt plurimùm mortem prænunciat.Non enim tolerare poffunt vires cerebri iam proftratæ ab ardente febre, acrimoniã ac mordacitatem bilis iam putrefactæ.

Differentiæ vrinarum oleofarum,& quid fignificent, Cap. XXXVIII.

Solet febris primùm pinguedinem eliquare,poftea car nem,poftremùm etiam ipfa folida corpora inuadit. pinguedine igitur liquefacta oleofæ vrinæ excernuntur. Paulatim autem liquatur pinguedo: vnde & principium habet,& augmentum,& vigorem.In principio igitur col liquationis, ita oleofi coloris facit vrinas vt ambiguum fit aquofæ fint an oleofæ:in augmento verò oleofæ fiunt, ita vt notabiliorem oleofi mixturam habeant. In vigore autem colliquationis totæ vrinæ per totum,tum in colo re,tum in fubftantiæ compage,velut oleum funt.Ad hæc pinguedo eliquata,aut renum folùm eft aut totius corporis.Si igitur renum folùm fuerit,confertim excernitur ta lis copia,imò & caloris fenfus amplior circa renes contin git:fi verò totius corporis fuerit,paulatim additamẽtum facit.

Quid fignificent eruinæ fubftantiæ, Cap. XXXIX.

Quando cõfumpta eft pinguedo,deinceps caro lique fcit,& eruinæ fubftantiæ in vrinis fiũt:fed & hæ aut renum folùm funt,aut totius corporis.Siquidem igitur in febribus apparuerit talis vrina,totius corporis affectionẽ effe indicat:fi verò non,in renibus folùm.Et rurfus fi crudæ funt vrinæ,totius corporis eft malum :fi verò cõcocta eft vrina,eruinæ autem funt fubfidentiæ,renum affectionem indicant.

Quid indicent furfuraceæ fubfidentiæ, Cap. XL.

Quum febris pinguedinem confumpferit,& maiorem carnis partem,& in profunditatem vaforum irruerit,furfuraceæ fubfidentiæ fiunt, anguftiores quidem lamineis,verùm craffiores ipfis.Et hæ fimiliter aut ex toto corpore, aut ex vefica excernũtur. at fi quidem febris affuerit,ex toto corpore:fi non,ex vefica.&,fi quidem cru da fuerit vrina,corporis eft affectio:fi verò concocta, folius veficæ.fed & localis adeft dolor.

Quid indicent laminæ fubfidentiæ, Cap. XLI.

Quum ipfæ folidæ partes affectæ fuerint, primùm in fuperficie deraduntur,& quæ in vrinis fubfident, laminea fiunt.fed & ex vefica fola talia excernũtur.Si qui dem igitur fuerit febris,totum corpus afflictum eft:fi nõ, veficæ affectio eft.

Quid indicet polentaceum in vrinis, Cap. XLII.

Quum febris poft occupatam profunditatem,& ma iorem & longiorem profunditatem inuaferit, fiunt talia furfuribus craffiora, & vocãtur polentacea.At duo fi gnificant hæc polentacea:aut enim fanguinis affationẽ in dicant,aut fortem folidorũ colliquationẽ.Si quidẽ igitur alba fuerint polẽtacea illa,folidorum corporum affectio eft:fi rufa,fanguinis.

Quid indicet graueolens vrina, Cap. XLIII.

Graueolẽs vrina putrefactionem indicat, & futuram naturæ mortificationem.

Vrina nigra quid fignificet, Cap. XLIIII.

Omnes nigræ vrinæ,ftatim etiam craffæ,omnino perniciofæ funt. rarò enim aut nunquam inuenitur tenuis & nigra. Nam niger color accidit vrinis,dum expurgatur atræ bilis humor,aut ipfa atra bilis,tum quæ ob fri giditatem, tum quæ propter nimiam affationem facta eft. Et viris quidẽ ac fœminis nigræ vrinæ peffimæ funt: pueris verò,aquofæ.Minus autem perniciofæ fiunt nigræ vrinæ iis qui debilem habent fplenem, quibus non ex ad

B uftione neque ex perfrigeratione nigrefcit ac liuefcit fan guis,quemadmodum in aliis quibufdam contingit: fed ex melancholici humoris diffufione. At hæ tres differẽtiæ craffitudinem fubftantiæ habent. neceffariò igitur etiam craffæ reperiuntur nigræ vrinæ. Proinde in acutis morbis perniciofiffima eft omnis vrina denigrata,& præ fertim quum & graueolens fuerit & craffa,& nigram fubfidentiã habuerit.Fieri enim non poteft vt feruetur æger ex acuto morbo,qui talem vrinam minxit : & fi quidem fubfidentia fuerit nigra, perniciofiffimum eft: fi verò id quod in medio pendet nigrum fuerit, minus malum,

C aut non fimiliter malum:fi autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius,& non fimiliter malum. Nigra porrò vrina aliquando indicat frigiditatem, aliquando caliditatem fiue fuperaffationẽ. Si quidem igitur prius micta fuerit liuida vrina,deinde fic nigra fiat,frigiditatem caufam habet:fi verò flaua præcefferit,& poftea nigra inuenta fuerit,ab ampliore nimirum caliditate fuperaffata,nigra facta eft. Scire tamẽ operæpretiũ eft quòd & in febris quar tanæ declinatione, & in melancholici delirii folutione, vrinæ apparent nigræ ac craffæ.Splenicis autem vt plurimùm talis vrina mingitur quando debilis fuerit fplen.

D nullam enim concoctionem ac diftributionem melancholicæ fuperfluitatis facit.

De egeftionum notis, Cap. XLV.

Quod de vrinis antea dictum eft,hoc etiam in ege ftionibus cognofcere oportet. Dico autem qualis fit naturalis egeftio. nam ab hac euariatio in aliqua parte cruditatem indicat. Optima igitur eft egeftio mollis & compacta,& leuis,& iuxta confuetam horam quammaxi mè prodiens,& ad proportionem comeftorum: colorata quidem moderatè biliofo humore,hoc eft fubfulua,& nõ

E valde graueolens.quæ enim talis eft,naturalis eft: & manifeftum eft quòd fignificat fana effe omnia circa ventrẽ ac inteftina.Si verò aliqua parte à relatis euariauerit,præter naturam iam dicitur: velut eft valde graueolens, aut craffa,aut ficca,aut dura,aut diftorta, & non humori admixta,& quæ cum ftridore & velut ftrepitu quodam præ ter rationem excernitur.Tales enim omnes concoctoriæ actionis debilitatem indicant.His adhuc deterior eft exa ctè fulua:eft enim bilis intemperatæ ac puræ fignum.Nigra verò egeftio,atræ bilis fignum eft aut fanguinis adu-

F fti.Liuida verò,inteftinorum frigiditatis ac mortificatio nis.Pinguis autem & oleofa, pinguedinis colliquationẽ fignificat.Vifcofa verò ipforum folidorum corporũ colliquationem indicat.Quæ autem varia eft colore,& valde graueolens, variorum humorum excellẽtem putrefa ctionem fignificat.Cæterùm in omnibus his confiderare conuenit an edulia talia fuerint,aut inteftinum ex mo re fluxione laboret,quum debile fit.

De egeftionibus iudicatoriis, Cap. XLVI.

G Si porrò iudicatio alicuius morbi per ventrem futura eft,nihil quidem præiudicãs,velut in aliis,neque quic quam proprium ac firmũ præfignificãs habet: verùm ex eo quòd adfunt quidem iudicationis figna, non autem adfunt figna vomitus,aut eruptionis fanguinis narium, aut fudoris,colligere datur.Confiderare tamen oportet ex aluo egefta,an plura prodierint quàm prius ante iudicationem.indicant enim inclinationem hac magis fore: & præfertim vbi imminutæ fuerint vrinæ.Infuper autem & grauitas notabilis, & dolor & tenfio circa præcordia &

H lumbos,ventris excretiones præcedunt.Quandoquidem verò,& per hæmorrhoidas & per locos muliebres iudica tionem fieri poffibile eft, communia etiam amborũ funt figna quæ nunc funt relata.verùm confiderandum eft an horum quid ex more expectetur. fi quidẽ igitur in prin-

cipio morbi aut augmento venter perſeueranter liquidio ra egerit, aut velut biliosa quædam pura, & febris perſeuerat & bilis magis augeſcit. tunc & ardentior & periculoſior vtplurimum eſt morbus. Si verò in vigore multùm exturbetur aluus ſua ſponte, ferè morbi ſolutionem efficit. At circa vigorem aliquando in morbis diuturnioribꝰ venter exturbatus omnem materiam morbum facientē deterit. Verùm in acutis morbis, & nigra pura & graueolentiam inducentia, præſertim in principio peſſima ſunt. quibuſcunque enim morbis inchoantibus bilis atra ſurſum aut deorſum prodierit, mortale eſt. Et rurſus quibuſcunque ex morbis acutis, aut diuturnis, aut ex vulneribus attenuatis, bilis atra ſubierit, poſtridie eius diei moriuntur. Non autem ſimpliciter ſiquid nigrum excernitur, iam etiam hoc atra bilis eſt. poteſt enim & ſanguis è propriis locis excidens, & tempore aliquo manēs, frigefactos in grumos congelari. Atram itaque bilem cognoſcemus ex eo quòd ad terram fuſa, ipſam radat ac fermentet, velut acerrimum acetum.

De vomitus prænotione ac ſignificatione, Cap. XLVII.

INſtante iam iudicatione, vomitum fore expectare oportet, ſi pulſus fuerit vehemens & ad contractionem magis feſtinarit, & duriſſimus exiſtens ac inæqualis. Cordis item punctura & vehemens oris ventris morſus adeſt vnà cum capitis dolore, & vertigines oculorū, tenebris ſimul obuerſantibus. Et labium concutitur, & ſaliua multa ac tenuis defluit, & nauſeæ infeſtāt, & infernæ præcordiorum partes frigidæ tangentibus apparent. Omnia enim hæc coincidunt, bilioſo ac mordaci humore in vētre ac ſtomacho coaceruato, mordentéque ac ſimul contrahente totum ſtomachum infernè. vnde & labium cōcutitur, & ſaliua defluit. Si verò cum his etiam rigor acceſſerit, citiſſimè vomūt: quòd ſi etiam cibos recens ingeſſerint, & maximè potū, citò vomūt. Vtiliſſimus eſt vomitus pituitæ ac bilis quàmmaximè mixtorū. vomatur autē non craſſus: nam ſinceriores, hoc eſt nō mixti, reprobandi ſunt. Tales enim & cum violentia & lācinationibus ac moleſtia vomuntur, vnà cū hoc quòd ſignū ſunt ſolā bilem prædominari. Quin & varii reprehēdi merentur, velut ſunt liuidi & nigri ac porracei. mali enim ſunt hi, inquit Hippocrates. Si verò omnes hos colores idem homo vomuerit, pernicioſum eſt. deteriores tamen ſunt liuidi ac nigri, in acutis & ardentibus morbis fientes: & præſertim ſi fuerint graueolentes. Attendere verò oportet & in his num ſanguis confluxerit in ventrem, & tempore quodam in ipſo moram traxerit, & grumoſus excernatur. In plurimis enim tale quiddam cōtingit ex circuitibus quibuſdam: & non ſolùm nihil moleſti infert, ſed etiam tolerātiores ſeipſis fiūt, vbi hic per vomitū fuerit reiectus.

De eruptionis ſanguinis ex naribus prænotione ac ſignificatione, Cap. XLVIII.

SI ſanguinis ex naribus eruptio futura eſt, propria ſigna præcedunt hæc: Splēdores oculis obuerſatur, eo quòd flauus eſt humor. Obtuſus autem eſt viſus propter multitudinis ſurſum verſus lationem. quapropter etiam lacrymantur oculi: facies rubicunda eſt, & præſertim malæ. præcordia diſtenduntur citra dolorem: difficultas ſpirandi adeſt, propter tranſitum ſanguinis per thoracem: capitis item dolor, & temporum pulſus irruens ſimul cum iudicatoria exacerbatione, & non in principio morbi exiſtens: collum dolet, & deliria ſæpe ac exultationes fiunt. Pulſus autem alti ſunt & magni & ad diſtentionem magis feſtinant. Si verò cum his omnibus etiam nares ſcalpat, iam adeſt tempus vt ſanguis erumpat, & præſertim quum dolor fortiter circa frontem ac tempora incumbit. Quòd ſi etiam ſano ſanguis erumpere conſueuit, augebit ſanè etiam hoc valde ſpem tuam: atque hæc ſunt ſigna iam futuræ ſanguinis eruptionis. In principio verò apparētia crudo exiſtente morbo, periculum ſignificant, & tales plerunque moriūtur. Si verò facta iam concoctione, præſertim in vrinis, hæc ſigna appareant, circa vigorē morbi commodè conſpiciuntur. Soluūt autem tales ſanguinis eruptiones etiam viſcerum inflammationes in febribus, quādo maximè ex directo fiunt, velut inflamma-

A to hepate, ex dextra nare: inflammato ſplene, ex ſiniſtra. Vnde facillimum iam fuerit etiam medicum prædicere vtra naris ſanguinem emiſſura ſit, occaſione ex dolente parte accepta. Soluunt etiam ſæpe ſanguinis ex naribus eruptiones phrenitidem, non tamen lethargum aut peripneumoniam.

Quòd & per hæmorrhoidas & muliebres purgationes ſæpe ſoluitur morbus, Cap. XLIX.

B VIdimus in multis etiam per hæmorrhoidas prius exiſtentes in ſede apertas, morbum ſolutum: ſimiliter & in fœminis menſtrua purgatione facta. Oportet autem & in his prægreſſa concoctione in morbi vigore excretionem fieri, quò bona & tuta iudicatio fiat. Præcedit & in his notabilis grauitas, & dolor lumborum, imò etiam imi ventris dolor ac diſtentio.

De ſignificatione ex ſudoribus, Cap. L.

FEbrem per ſudores ſoluendam cognoſcemus ex eo quòd ardentiſſima eſt, qualis eſt quam inde cauſon
C *Græci* vocant. Bilioſus eſt enim hic morbus, & vbi fortiter motus fuerit, rigorem efficit. Si quidem igitur pro ratione ſuppreſſa fuerit aluus aut vrina, iudicatione propinqua exiſtente, rigorem expectare oportet: ſi verò amborum ſuppreſſio facta eſt, & non adſunt ſigna vomitus aut eruptionis ſanguinis, ſudor neceſſario erit multus. & hoc magis fiet vbi augeſcente exacerbatione ægri mēte moti fuerint, & forinſecus calidiores facti, & vapor quidam calidus ex corpore aſcenderit, qualis antea non contigit, velut viderē eſt in recēns lotis. Pulſus item hi ſunt magni
D & alti, & veloces, & ad diſtentionē magis feſtinantes, ac velut vndoſi: & arteriæ tunica mollis ac humecta apparet: ſuperficies autem totius corporis prurigioſa & mollis, & quibuſdam horis rubicunda. Hæc in exacerbatione iudicatoria fientia, concoctione prægreſſa, & iudicatoria die bona exiſtente, ſalutares & ſolutorios ſudores ſignificant. Manifeſtum eſt autem quòd moderatè calidum eſſe oporteat ſolutorium ſudorem, & per totū corpus fieri, & pro ratione leuare, ac tolerātiorem facere ægrotum. At frigidi ſudores cum acuta quidē febre, mortales ſunt: cum mitiore verò, longitudinem morbi ſignificant.

E Abſceſſuum ſigna iudicatoria, Cap. LI.

SI ad abſceſſum conuertatur morbus, ſalutariter ſe habēte ægro, ad hoc maximè animum aduertere oportet. Durante quidem febre & continua exiſtente, & vrinis tenuibus ac crudis ſemper exiſtentibus, & ſubſidentiam nō habentibus, ſi poſtea apparuerit in aliqua inferiori parte, velut in cruribus aut circa iuncturā aliquam, aut grauitas, aut tenſio, aut ardor, aut dolor, abſque manifeſta cauſa, in ea parte abſceſſum fore expecta. Si verò æger derepente
F difficulter ſpirans, citò quidem à difficili ſpiratione liberatus fuerit, ſucceſſerit autem dolor aut grauitas capitis, & altus ſopor ac ſurditas, huic in glādulis circa aures abſceſſum fieri neceſſe eſt. Fiunt autem abſceſſus magis in hyeme, & ſenioribus qui trigeſimum annum exceſſerūt.

De ſputorum ſignificatione, Cap. LII.

IN peripneumonicis ac pleuriticis affectionibus ſputa propriè appellata ſubſidentiis in vrinis ſimilia ſunt. At nihil omnino expuere, ſed ſolùm ſiccè tuſſire, eſt veluti in vrinis quum extremè crudæ ſunt. Si verò incipiat æger humida & perfectè cruda educere, obſcura eſt & incerta talis tranſmutatio, & definit primum morbi tempꝰ, hoc eſt principium. Vbi verò inceperit ſpuere pauca & matura, & ſemper plura, ac facilius educit, tunc augmentum eſſe dicimus. Quum autem exactè fuerint concocta ac mollia, & non ægre educuntur, tunc inſtat vigoris tempus. Vbi verò concocta fuerint, ac citra moleſtiam educū tur, & imminuta eſt copia, & dolor non amplius fuerit, & homo facilè ſpirat, ac bene tolerat, vigorē ceſſaſſe putādū eſt, & morbum iam declinare. Cæterùm ante alia animū aduertere oportet vtrum citius aut tardius ſputa extuſſire
H incipiat, quemadmodum etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis, inquit, ſi ſputum ſtatim appareat, in principio quidem breuis fit: ſi verò poſterius appareat, prolongatur, morbus ipſe videlicet. Quæcunque igitur ſputa ſubflaua ſunt & ſubfulua & ſubſpumoſa ac tenuia, ſolius cruditatis

notæ ſunt,& nihil notabilis mali indicant.Quæ verò purè flaua & fulua & viridia ac ſpumoſa ſunt ac viſcoſa,inſupérque nigra,mala ſunt.Nam,excepto ſanguine,quicunq; alius humor purus fuerit,malam affectionem indicat ex calore generatam.Sanguinea igitur & pituitoſa ſputa,moderata ſunt:flaua verò ac nigra,mala.Conſiderare verò oportet & eductionis ipſorum modum.ſi enim facilè expuũtur,indiciũ eſt quòd talia bona ſunt:ſi verò ægrè educuntur,mala.& præſertim ſi nigra,aut liuida,aut æruginoſa fuerint,aut valde graueolentia, vt prunis iniecta graue oleant.

Signa perfectè ac fideliter ſoluti morbi, Cap. LIII.

PErfectè ac fideliter ſolutum eſſe morbum putare oportet,quum in idem ſimul conuenerint omnia ſolutoria ſigna.Siue igitur in vigore ſtatim & confertim ac conſtanter iudicatus eſt morbus,ſiue paulatim declinando fideliter ſolutus eſt,ex his ſanè cognoſcere poteris: Primum enim & maximum ſignum bonæ ac fidelis iudicationis, ſunt concoctiones ſuperfluitatum apparentes in dieb⁹ indicatiuis,cũ viriũ fortitudine:Deinde ſi in impari die iudicatio facta eſt,& ad hæc inſuper ſi febris ſoluatur ægro iudicato, & ipſe æger ab omnibus accidentibus liberetur, & coloratior fiat tum in facie tũ in reliquo cor pore,pro euacuationis ratione: & ſubtiliore pulſu præditus,ac fortior dum aſſurgit,& bene tolerãs per omnia,& maximè circa concoctiones ciborum ac digeſtiones:& ſi omnes naturales actiones inculpatè facit, & corp⁹ pro refectionis ratione roboratur:& color ex nõ naturali in naturalẽ tranſmutatur.Hæc eſt optima iudicatio,& oportet ipſos cõfidenter renutrire, cõuenienti victu ac balneis videlicet:ſi vero defectuoſa facta fuerit iudicatio, morbus recidiuare ſolet.

Signa morbi non perfectè ſoluti, Cap. LIIII.

SVſpectos de recidiua cognoſcemus ex eo quòd putatur quidem ſolutus eſſe morbus,perſeuerãt autem cõſimiles prioribus vrinæ ac pulſus: & quòd adhuc pallidus eſt æger,& difficulter tolerat,& reliqua contraria omnibus prædictis bonis fiunt.Et in ſumma,quoties præter rationem ſolutus eſt morbus,bis ipſum reuerti timor eſt.

Prænotio diei qua moriturus eſt æger, Cap. LV.

IN perniciosis morbis conſiderare oportet exacerbationes per ſingulos inſultus, an quotidie, aut alternis,aut alio modo fiãt.ſi verò febris eſt nõ intermittẽtiũ generis, vide an in imparibus diebus, aut paribus,æger magis intolerãs ſeipſo fit.Noſſe enim clarè oportet quòd in illa die aut nocte,in qua magis intolerans ſeipſo fit æger,morietur:&,ſi morbus multo plus vires excedit, citò morietur:ſi verò vires parum reſiſtunt,differri poterit ad vnam atque alteram diem.Fieri autem non poteſt vt moriturus ad declinationis morbi tempus deueniat. Raro verò in declinatione morbi aliquem mori cõtingit, niſi alius morbus priori ſuccedat. neque verò neceſſariò ad vigoris tempus peruenit moriturus:ſed vt plurimùm in principio aut augmento ægroti moriuntur.

Quòd etiam horam mortis ægri prænoſcere poſſit doctus medicus, Cap. LVI.

QVVM quatuor ſint particularis exacerbationis tempora,obſeruare oportet qua hora diei aut noctis grauior exacerbatio irruere ſolet:inſupérque in qua parte exacerbationis æger ſeipſo grauior factus eſt, nimirum an circa acceſſionem,aut augmentum, aut vigorem ipſius exacerbationis. In illa enim hora in qua languidior aut præter ſolitum magis pulſu deſtitutus factus fuerit,morietur.Et in acceſſione quidem exacerbationum moriuntur,ob inflammationes magnas in partib⁹ principalibus, aut propter multitudinẽ craſſorũ ac viſcoſorũ humorũ aceruatim intrò lapſorũ,vt trãſitus ſpiritus perfectè obturentur:ita vt ſuffocetur ac velut extingatur natura,quemadmodum ſiquis viridium lignorum copiam accumulet in flammam: In vigore verò exacerbationum moriuntur, emota natura per violentiam ac vehementiam morbi. Eodem modo contingit ipſos etiam in exacerbationis

A augmento mori.In declinationibus autem exacerbationum moriuntur,exoluta ipſis per violentiã vitali firmitate.Obſcurior enim & collabẽs ſẽper fit pulſus in pernicioſis exacerbationis declinationibus.Diffluit enim tũc vnà cum aliis in corpore, etiã febrilis calor.atq; hinc idiotæ meli⁹ rẽ habere imaginãtur. Ægri verò aut ad exonerandũ aluũ ſurgẽtes,aut alio motu facto,animo linquuntur aliqui verò pauco ac viſcoſo ſudore excluſo moriũtur.

In acutis morbis mortem non eſſe prædicendam, Cap. LVII.

B IN acutis morbis coniectatione vti non oportet,in quibus maximè repentina mors aut periculum ingruit. In his enim facilè trãſfluit & ardẽtior eſt humor,& vehemẽtiſſima febris violentia. Et de his morbis Hippocrates pronũtiauit; Acutorũ morborum nõ omnino tutæ ſunt prædictiones neque ſanitatis neque mortis.

Febrium diuiſio,& de diariis febribus, Galeni, Cap. LVIII.

EX morbis ob intemperiem orientibus vnus eſt & febris ipſa,calore præternaturali ad tantam immode-
C ſtiam euecto vt angat hominem & actionem lædat.Differentiæ huius caloris,maioris ac minoris ratione diſtinguũtur,& iuxta ſubiectũ ſiue materiã, aut ipſũ cordis corpus calore occupante,aut humores,aut aeream eſſentiam. Incipit igitur hæc præternaturalis caliditas aliàs ex alio de prædictis: & niſi ſoluta fuerit, temporis progreſſu ſimiliter reliqua duo genera afficit. & ſi quidem in ſpiritibus permanſerit hic calor, diariam febrem efficit: ſi verò humores occuparit, febrem putridam incendit: ſi verò ipſum cordis corpus iniuria affecerit, hecticam
D ac habitualem febrem facit.Nam aliqui febricitantes facilè ſolubilem affectionem habent, velut calefactum in ſole lignum:aliqui verò ægrè ſolubilem, velut accenſum ab igne lignum,vt etiam fumum edat: quidam verò planè exuruntur,velut lignum ad carbonis naturam adactũ. Tria igitur ſunt genera,diariæ, putridæ, & hecticæ. primùm itaque de diariis tractabimus.Fiunt hæ febres, velut dictum eſt,citra humorum putrefactionem, ſolo ſpiritu feruefacto,& propterea diariæ appellantur. nam vbi loti ſunt ægri in prima huius febris declinatione, & cibũ
E boni ſucci ac humectum acceperint,non amplius ſecundariò febricitant.Proprium autem & inſeparabile ſignũ diariarum febrium eſt vrinarum cõcoctio in prima die, & caloris iucunditas.verùm poſt exacerbationem ſedatã certiorem habebis cognitionem.nam arteriarum motus per omnia aſſimilatur motui ſanorum,quod nulli alii febri adeſt.& ipſa bona ægri tolerantia maximũ liberationis ſignum eſt.Et vrinæ multo meliores poſt exacerbationem quàm in febris principio tibi apparebunt. Et ſi ipſis, dum lauantur,neque horror aliquis inſuetus acciderit,ne
F que alia aliqua iniucunditas,& poſt balneũ conſequenter bona tolerantia manſerit,cõfidenter nutrire potes ipſum, & vinum exhibere intrepidè bibendum,quãtum in præſens moderatum eſt.Facilè verò à talibus febribus capiũtur ii in quibus defluxiones corporis nõ vaporoſum ſed acre quid ac fumoſum habent. quare ſiquando ſuppreſſus fuerit coaceruatus in ipſis calor,febrilis efficitur. Auſpicantes verò ac externè laceſſentes harum febrium cauſæ ſunt,laſſitudines, frigiditates, vigiliæ, curæ, triſtitiæ, iracundiæ,rigor,ardor ac exuſtio cutis,vt difficulter trãſ
G pirationem admittat.

De diariis ex laſſitudine febribus, Cap. LIX.

QVI ex laſſitudine febricitant, cutem ſicciorẽ quàm qui ex alia quadam diaria febre laborant, habent.Et hoc maximè contingit iis qui ſimul frigefacti ſunt ex multa laſſitudine, vt etiam poſt febris vigorem permaneat ipſis ſiccitas:& pulſus his parui fiunt.qui verò nõ nimiũ fatigati ſunt,his humiditates quædã, aut vapor calidus ex profundo effertur.magni autem ſunt & his pulſus. Oportet autem ipſos ſtatim poſt exacerbationis declina-
H tionem in balneum ducere, & accuratè ſimul ac molliter modico oleo dulci tepido perfrictos, aquarum dulcium lauacris lauare. Sed neque ſi in aere balnei ipſos morari iuſſeris,quicquã læſeris propter frigiditatem. Poſtea quietis ſtudium prodeſt.

De febrientibus ex vigiliis,& cura,& tristitia, aut ira, Cap. LX.

EOS qui ex vigiliis febricitant,distinguit etiam coloris species: est enim subtumida.Sed & oculorum motus manifesti sunt: vix enim attollunt supercilia. & caui sunt ipsis oculi:imò etiam sicci. Pulsus autem densiores fiunt omnibus ob vigilias,curam,ac tristitiam febrientibus.Qui verò ex ira febriunt,his neque cauitas oculorum adest,neque color ille:& calor his est amplior,& velut ex profundo emergens:& magni sunt his pulsus.Omnes igitur relati neque frictionibus, neque balneis multis opus habent:sed multi olei perfusione omnino non adstringẽtis,atque vbi parum defricti sunt,pro more lauentur.

De febrientibus ex ardore, Cap. LXI.

FEbrientes ex ardore, statim ab initio perfrigerantibus sanare oportet,& balneis pluribus dulcissimarum ac temperatissimarum aquarum.Oleum autem modicũ adhibendum est,& omnino non affricãdum.Sint autem quæ adhibentur capiti frigefacientia, omphacinum & rosaceum ex ipso præparatum sine sale. Facere autẽ hæc possimus frigida, vas in quo continentur suspendentes in puteum vt aquam contingat. Sed adhuc magis saliens aquæ frigidæ oleum frigefacit:& magis adhuc nix forinsecus vasi circumposita. Perfundendum est autem sinciput ex oleo sic frigefacto,lana moderatè excepto, ita vt manum in sublime leuemus, & hoc indesinenter faciamus vsque ad febris declinationem:atque ita in balneũ dulcium ac temperatarum aquarum ducamus,accessu solo aeris balnei per transitum concesso.

De febrientibus ex frigore, Cap. LXII.

SI quis frigefactus febricitarit,suppressis videlicet fumosis transpirationibus,quæ per cutem fiunt,& hic in balneum ducendus est in febris declinatione. Caput autem calfaciendum est & ante balneum & post balneum, in declinatione,ex vnguento amaracino & nardino.

De febrientibus ex grauedine ac destillatione, Cap. LXIII.

QVI ob grauedinem febriunt lauare non oportet priusquam ea concoquatur,si ex frigiditate aut cruditate destillatio facta est. Caput autem humectandum est irino vnguento aut amaracino aut nardino: si verò ex ardore facta est destillatio capite calfacto, & instar cucurbitæ attrahẽte materiã ex locis subiectis, hunc statim in balneũ dulciũ ac tẽperatarũ aquarũ ducere oportet,& in frigidam immergere,& sub salientem locare:in balneis autem frigefacientibus caput humectare. sunt autem ea moderata propter balneum.

De febribus ex cutis densitate, Cap. LXIIII.

DEnsatur cutis aut ex frigore,aut acerba qualitate ipsi præter assuetudinem allapsa:quale quid accidit etiam iis qui in aluminosa aqua lauantur. Arctissima est iis cutis,vt etiam tactu cognoscatur. Imò & caloris motus, leuis quidem iuxta primam manus admotionem apparẽs, acris efficitur si diutius tactus perseueret:vrinæ autem non velut aliis fuluæ sunt. quare non accusamus in iis quòd alimentum non sentiant,vnde corporis moles contrahitur. Neque verò oculi caui ac sicci fiunt. verùm sunt quibus humidiores & prominentiores esse videntur naturalibus,eo quòd non contigit transpiratio in ipsis,sed materiæ magis intus concluduntur. Vnde neque pulsus parui sunt,velut in tristitia aut cura,aut vigiliis,&valde immoderatis exercitiis. Curare porrò eos oportet aquarum dulcissimarũ ac tẽperatissimarũ balneis,post exacerbationis declinationẽ,& præcipere ipsis vt aliquãdiu in balnei aere moretur: affundẽdumque est ipsis oleũ dulce tepidũ, & fricatio mollis ac moderata adhibenda. Tenuis autem victus præscribendus est,& vinum dandum tenue & album.

De febribus ex fame, Cap. LXV.

SI ob famem fiat febris, exacerbatione declinante in balneum ducantur,& plurimo oleo tepido dulcissimo perfusi leuissimè fricentur,& plurimo tempore in calido folio morentur. Egressi deinde ac viribus refecti rursus in balneum ducãtur,& in calidum solium locẽtur.Postea A egressis post balnei turbationem sedatam,danda est aqua calida potanda,deinde ptisanæ succus: aliquando etiam pisces petrosi in iure albo parati.

Diæta communis omnium diariarum febrium, Cap. LXVI.

DIæta in febrib' diariis omnibus communem scopũ habet,vt sit ex eduliis boni succi & quæ omnino cõcoquuntur,& nusquam circa meatus detinentur: iis quidem qui ex ardore aut ira febriunt,quæ simul frigefaciũt ac humectant: frigefactis verò,minus alentia & moderaB tè calfacientia. Iis autem qui vigilarunt,aut tristes fuerũt aut curis vexati, humidus & somnificus cibus congruus est fatigatis autem,plurimus & maximè nutriens. At in quibus intẽperatura corporis calidior ac siccior facta est, eos oportet aliquãdo circa primũ exacerbationis impetũ nutrire. Vinum autem dandum est omnibus qui ex diaria febre laborant,aquosum,tenue ac album,quod & concoctionem adiuuat& vrinas ac sudores propellit. Iis verò qui vigilarunt aut tristes fuerunt,aut curis vexati, magis intrepidè vinum datur.sed & fatigatis nimium,dandum est quantum superare possunt. Iratis autem,priusquam ab C affectu omnino liberati fuerint, minimè tutum est vinum dare.

De febrientibus ex inguinum inflammatione, Cap. LXVII.

SI quidem citra lacessentem externam causam, inguinis glandularum inflãmatio fiat, multitudinẽ sanguinis plerunque in vniuerso corpore indicat. nam & calor in his amplior est quàm in prædictis,& facies rubicunda ac tumida apparet. Oportet igitur celerrimè venam secare priusquam materia in inflammato putrescat, ac febrẽ D putridã accẽdat:post venæ sectionẽ vtẽdum est tenui diæta,vsque ad perfectam liberationem. At inflammato inguini ante venæ sectionem adstringentia ac repellentia imponenda sunt:post venam sectam,laxantia ac moderatè discutientia. Cæterùm quibus propter offensionem digitorum pedis,aut aliud quid tale, inguinis inflammatio facta est,& ea de causa febris diaria consequuta, tales ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat, sed vlceri ex quo inguinis inflammatio facta est prospicienE tes,lauantur circa exacerbationis declinationem. Prohibendum autem vinum omnibus ex inguinis inflammatione febrientibus, donec inflammatio fuerit soluta. & victus ratio tenuior ipsis constituenda est.

De diariis febribus ex cruditate obortis, Cap. LXVIII.

IN corporibus ex malis humoribus vitiatis cruditates orientes citissimè febrem accendunt. minus autem fit malum si ob cruditatem aluus infrà erumpat:nũ paruum autem malum est si fuerit suppressa. Febriunt autem aliF qui etiam in quibus profluuium vẽtris ob cruditatem fit. Si quidem igitur sola corrupta euacuata esse apparuerint, lauandi sunt ac nutriendi in febris declinatione: si verò plus iusto euacuatio fiat,melius est nutrire citra balneum prospiciendo ventri ipsi. Cura verò vẽtris dupliciter fiat: Si enim non amplius feratur ipsa aluus, absinthium modicum aqua macerans coquito cum oleo in duplici vasculo,& ex hoc locos circa ventrem humectato: deinde hapsum lanæ purpureæ oleo imbutum ventri imponito: Si verò debilius est os ventris,mastichen cum vnguento nardino ad strigmentitiam crassitudinem redige, & purG puram ex eo imbutam impone. Sint autem ea quæ imponuntur, ad tactum calida. tepida enim robur ventris exoluunt. At si adhuc feratur aluus,melius est optimo melino vti pro nardino,cum modico vino. commodum est ad hæc & mastichinum. Si verò etiam vẽter exuratur post euacuationem,melino similiter vtaris,aut cerato ex ipso parato. Nutriendi porrò sunt adhuc fluente aluo ex polẽta & panibus qui oxylipes vocantur, *ex eo quòd paucissimum acetum habeant*. Inspergenda est autem polenta sucH co malorum punicorum,aut pirorum,aut malorum,præsertim cotoneorum:vel in ipsorum decoctum,aut myrtorũ. Si verò fluxus cessarit,alica detur, & gallorum testes,& pisces petrosi in iure albo parati,& fructus adstringentes. Si verò inappetentes fuerint,vt auersentur cibos, ex con-

coctorio medicamento ex malorum cotoneorum succo ac melle composito, cochlearium vnum aut duo danda sunt. Si autem non affuerit id quod ex succo compositum est, detur id quod ex carnibus cotoneorum paratur, cui nihil omnino piperis additum est, aut valde exiguum quiddam. Si vero supprimatur aluus in iis qui ob cruditatem ex diaria febri febricitant, si quidem cibi adhuc in ventre continentur, plurima tepida pota, digitis aut pennis immissis, per vomitum iubebimus id quod molestū est reiicere: deinde præcordia fouere & quietem agere. Si verò cibi iam descenderunt ad intestina, reclinatis ipsis ita vt partes circa caput & stomachum sursum vergentes habeant, foueatur venter, & somnus cōcilietur. Post somnū autem glandula subdatur, ad superfluitates quæ descenderūt educēdas: aut per mitioreēclysterē (quale est furfurū decoctum) euacuatio fiat. diæta sit tenuissima, quæ plurimā exterforiam vim in se habeat. Quòd si inflatio accesserit, incoquere oportet in oleo cuminum ac rutam, & infundere per sedem. Euacuata verò aluo, statim nutriantur: si verò etiam citra molestiā dormierint, postridie lauētur, adhibentes ventri vnguentum nardinum cum modico vino, & post balneum similiter tenui victu vtantur: si verò etiam tertia dies febrem aliquam induxerit, neque sic timendum est: sed similiter lauandum, ac moderatè nutriendum. Dare autem oportet talibus ante cibū aliquod concoctorium, oxyporium *à cita penetratione appellatum* medicamentum, & præsertim quod ex cotoneis malis fit, cochlearii mensura.

Curatio diariarum febriū multarum dierum, quarū aliquæ ex mutatione diariarum generantur ob cutis obturationem, Cap. LXIX.

QVædam febres propter obturationem vasorum circa cutem fiunt, ex diariarum mutatione, quum non probè curatæ fuerint statim ab initio. Contingit hoc maximè in corporibus vitiosis humoribus præditis, quū multùm fuerint voraces. Nam in talibus circa primam ac secundam diē aliquantisper non est in pulsu, putredinis signum: sicut neque in vrinis, cruditatis. dum enim prolongatur quidem declinatio, & nō amplius iuxta proportionem remittit, suspecta est affectio. si enim non transpirauerint perfectè, necesse est putrefactos esse vitiosos humores. Si quidem igitur puer aut senex fuerit ægrotus, venā secare nō expedit: in mediis autem ætatibus, robore præsente ægroto, vena secetur, si sanè etiā plenitudinis signa affuerint in corpore. Detrahendum est autem pro viribus & obturationis magnitudine. maior enim febris ob vehementiores obturationes incidit: minor autem ob minores. Euacuata verò multitudine, & rarefactis meatibus, fumosæ ac fuliginosæ superfluitates transpirantes pauciores fieri poterunt. Periculosum enim est aperire potētibus obstructiones vti ante euacuationē. Quæ enim vim exterforiā habent, exhibita dum exhalant, simul attrahūt quid ex crassis ac viscosis humoribus in vasis, & duplicant in angustis meatibus obturationes: si verò etiam extrinsecus cuti admoueantur exterforia, periculū est ne attrahant etiam aliud quid ad meatus obstructos. Quò igitur securè & intrinsecis exhalatio & extrinsecis attractio contingat, vtilissimum est euacuare pro viribus corpus: post euacuationem verò non longa facta dilatione, aliqua exterforia edulia aut pharmaca dare: eduliorum quidem loco ptisanam & aquam mulsam, pro pharmacis autem, acetū mulsum ex solo aceto ac melle paratum. Quæ enim in aceto mulso coquuntur aliàs, velut calamintha, & similia calida, febres accendunt: velut etiam vinum. At post tertiam diem, neque putredinis humorū signo in pulsibus præsente, neque in vrinis cruditatis, & vbi hora suspecta in qua febris accessit in prima die, transiit, confidenter iam hominem lauare oportet: si verò etiam circa decimā horam suspectus tibi fuerit paroxysmus *siue exacerbatio*, lauare oportet ante horam sextam. In balneo verò corpore præcalefacto illinire oportet dulci tepido, & moderatius confricare, postea depurgare & abluere forinsecus corpus. Eligenda ad hoc quædam moderatè extergentia, qualis est ordeacea farina & fabacea: deinde immittēda in solium calidæ temperatæ, deinde etiam in frigidam. Si verò circa decimam horam (vt ita demus) turbatio quædam suspecta fit, nihil exhibendum est præter aquam cui incocta est hyssopus, & parum apii: deinde si nihil mali intulerit hora, nutriantur. Si verò etiam quid attulerit, omnino moderatum apparebit: quare & lauare poteris postridie ac nutrire. At vbi magna facta est obturatio, necessariò putrefactio contingit: vnde curatio in putredinosa febre referenda, etiam his congrua est.

De febribus *id est continentibus* synochis, Cap. LXX.

COntinens febris nominatur cuius ab initio vsque ad finem vna est exacerbatio, nullam alterius exacerbationis principii significationem faciens. Corporibus bono habitu præditis, & multo sanguine refertis, & ætati calidæ peculiaris est continens febris. conflatur enim ob calidi sanguinis copiam nondum putrefacti, &, eo quòd non transpirat, feruore solùm caliditatem excitantis: quēadmodum nouum vinum solet in doliis. Tempus autem taliū febriū maximè vernū est. Sunt autem differētiæ febris continentis tres. nam aut æqualis permanet magnitudo ab initio vsque ad solutionem, aut additamentum facit, aut detractionem. hoc autem contingit prout maiores aut minores fiūt trāspirationes, ex eo quòd dēsior aut rarior est habitus corporis affecti. Est autem multa copia quæ in talibus affligit, & feruorem sanguinis ebulliētem consequenter febris accendit: aliquando verò etiam crassitudo. Scopus igitur curationis in ipsis est euacuare copiam, & extinguere calorem præternaturalem, & crassitudinem secare: si quidem affuerit. deinde veterem bonā temperaturam debilitatis partibus reparare.

De venæ sectione, Cap. LXXI.

SI validæ sunt vires, & ætas permittit, & nihil aliud fortiter resistit, sanguinis tantum auferre oportet quantū vires tolerant. præstat autem, si vires adsunt, vsque ad animi deliquium ducere. Quibus verò nō sic vena secta est, hi ad extremum periculum deueniunt, vt aut suffocentur aut animo linquantur: nisi virium robur, aut larga sanguinis eruptio, aut multus sudor ex manifesta pernicie ipsos eripiat. Nā multitudo in his non amplius à venis contineri potens obturat ac distendit corporis molem, & propterea ipsum aliquando dirumpit, & vasa maximè in naribus aperit. Ea gratia festinare oportet ad sanguinis detractionem quantum vires ferunt, quò vasorum natura ex transpiratione ac ventilatione naturale tēperamentū cōseruans, iuxta morē ab initio humoribus dominetur. verùm animaduertendum est & ad ipsius venæ sectionis scopos. Præcedente enim ciborum cruditate, eousque venæ sectionem differre conuenit, donec tibi satis esse videbitur concoctio ipsorum in ventre peracta, itémque secessus superfluitatum in intestinis: si verò suspectum habes post venæ sectionem, aliam fore sanguinis euacuationē, velut muliebrem purgationem, aut hæmorrhoidum in sede fluxum, relinquere oportet in venæ sectione tantum sanguinis quantum per alios locos euacuandum putas. Quare siue menses fuerint moti siue hæmorrhois aperta, totum negotium naturæ permittito: si verò non tantum quantum oportebat euacuatum fuerit, tunc venam secato, quò ex vtrisque compositis perficiatur quod conuenit. Aptus est ad venæ sectionem habitus corporis durus, multi sanguinis, densus, & ægrè transpirans, status aeris humidior. Resistit venæ sectioni puerilis ac senilis ætas, temperamentum calidum ac siccum valde, & tempus ac regio consimilis, & qui natura humidiores sunt, & præsertim cum caliditate: & qui raro habitu præditi sunt. Insuper quibus os ventris aut amara bile valde vexatur, aut debile est, aut vltra iustū subtili sensu præditū. hi enim omnes facilè transpirant, & in venæ sectione animi deliquiis corripiuntur, ex quibus ægrè reuocari possunt. Similiter autem etiamsi triginta annorum fuerit is cui vena secanda est, verùm humidus & mollis & pinguis ac albus corpore, & paruas venas habuerit, huic aut omnino non venam secabis, aut parum detrahes: omnino quidem nō, æstatis tempore & in reliquis eiusdem ordinis: parum verò, aliis temporibus ac reliquis constitutionibus. Proinde

aliqui in animi deliquium collapsi in ipsis medicorũ ma- A nibus,non sunt reuocati. quare si quis euacuasset citra virium dissolutionem,nõ periissent: Aliqui verò per omnẽ deinceps vitam totũ corporis temperamentum frigidi⁹ habuerũt,propter immodicam euacuationem, vt qui in malo corpore ac habitu vitam degerint.Quidam verò ex hoc ipso perniciosis morbis correpti sunt, ab aqua inter cutem,& erectæ ceruicis spiratione,hepatisque ac ventris debilitate,& semisideratione. Optimum igitur est,quem admodum nos semper facere vidisti, non dierum nume- B ro animum aduertere,neque soli multitudini, sed viriũ robori: in omnibus quidem, verùm maximè in continentibus febribus. si enim vires conseruentur, nõ solùm sexta ac septima,sed etiam sequentibus diebus venam secabis.

De frigidæ aquæ exhibitione, Cap. LXXII.

SI aliquando coactus fueris curare ægrotum qui non solùm antea venæ secandæ auxilium omisit,sed etiam nunc aut propter timiditatem ægroti, aut cognatorum, C sanguinem detrahere prohibearis, ad frigidæ exhibitionem deueniendum est,exacta præscriptione facta, quatũ ex ipsa fieri possit detrimentum.Nam si hoc paruum vel omnino nullum futurum est, danda est in potu frigida sincera quantum æger eius voluerit. Tunc autem danda est frigida quum in vrinis videris concoctionis signa.neque autem in principio,neque in augmento dãda est frigida,sed in ipso vigore totius morbi ac particularis exacerbationis.Opportuno enim tempore data frigida corroborat solidarum partium naturam. Corroborata verò D natura præattenuatos humores aggreditur,vt bonos quidem detineat,inutiles verò eiiciat,aut per ventrem, aut per vomitus,aut sudores. Si verò frigidæ potor fuerit æger tẽpore sanitatis, valde cõsidẽter frigidã dato,ipsa experientia doctus omnia viscera frigidæ familiaritatẽ sustinere.Si enim omnino aliqua pars adeo frigida esset vt ab ipsa læderetur, sanitatis vtique tempore euidens detrimentum ostendisset: quum autem nulla pars in sanitate læsa sit,ne in febre quidem lædi poterit, quum maximum propugnaculum habeat in profundo ardentis calo- E ris multitudinem. Quapropter iis qui modicum sanguinem & minimum carnis habent,frigidæ potus periculosior est. citò enim ad solidas animalis partes penetrat carnibus nudatas. Quapropter etiam habituales febres neque sincera neque multa frigida opus habent: tenuia enim sunt in ipsis ac modici sanguinis corpora. Vnde quũ magni detrimenti timor immineat in ineptis, à frigidæ exhibitione abstinere oportet,& vti aliis auxiliis,quæ obturationes referant,& multitudinem euacuant, & feruorem febris mitigant. At verò detrimenta ex intempesti- F uo frigidæ potu orientia hæc sunt: viscosos ac crassos humores attenuari ac trãspirare frigida impedit. Quare siue inflammatio fuerit in aliquo viscere,siue ignis sacer, siue indurata,siue mollis ac laxa affectio, frigidæ potus ad huius sanationem nihil confert: sed euestigio quidem non modicam affert lenitatem, eo quòd febrem iam factam extinguit: manente autem intus causa,quum ex frigida densatum fuerit corpus, aliam febrem accendit priore grauiorem.Atque hæc quidem detrimenti species contemni poterat:verùm plerique debilia habentes viscera, citius ac facilius à frigidæ exhibitione læduntur.Quibusdam enim stomachus siue gula adeo fortiter affectus est, G vt perdiderit actionem,& vix potuerit deglutire: aliis vẽter læsus est, vt vix concoquere potuerit:aliis hepar, vt ex hoc in aquam inter cutem inciderint: aliis colum, aut pulmo,aut renes & vesica:aut aliud quid à frigida læsum, debile ad propriam actionẽ factũ est. Quidam ipsorum statim erectæ ceruicis spiratione, aut alto sopore, aut lethargo,aut aurium abscessu,aut conuulsionibus, aut tremoribus,aut siderationibus corripiũtur. Et,vt in summa dicam,omne neruorum genus & caput ipsis affligitur. No- H ui quòd formidinẽ tibi induxerim per ea quæ retuli,ad frigidæ exhibitionem: verùm vidisti me sæpe ipsa opportunè vsum esse,& in quibus dare oporteat,& semper vtilitatem assequutum esse citra ægri læsionem.

Diæta in febribus continentibus, Cap. LXXIII.

QVibus vena secta est,his ego post duas venæ sectæ horas semper do modicum ptisanæ succũ, & iubeo quiescere.Et postquã ex somnis surrexerint, rursus similiter ptisanæ succũ exhibeo,& hoc perseuero vsq; ad tertiã diem: quarta ferè semper in balneum duco. Tales enim opportunè vena secta viribus robustis, & ad animi deliquium euacuati,necessariò sequitur non longè postea vẽtris secessus, attenuatis videlicet humoribus, & leuatis ac corroboratis viribus:aliquando verò etiam bilis vomitus. Ad quæ statim etiam humiditates per totum corpus aut sudores succedunt.quare confidenter hos lauato quarta die.At verò tempus exhibendi cibi in febribus continentibus,tum iis quæ iam relatæ sunt, tum iis quæ postea referentur:quæ sanè vnã solùm ab initio vsq; ad finẽ exacerbationẽ habẽt(est bona ægri tolerãtia & consuetudo. tũc enim ipsis cibi dandi sunt) quãdo tolerãtissimi sibiipsis esse videntur:& illo præsertim tempore diei in quo etiam prius morem accipiendi cibi habuerunt: maximè enim toleranter pertulerint cibos isto tempore acceptos. Robustis igitur viribus,& dum vigor morbi breui expectatur,tenuissimo victu vti licet: vbi verò vires ægræ sunt,non licet tenui victu vti citra magnum detrimentum.quare alimentis tantum apponendum est quantum roboris viribus detractum est.

Vniuersalis doctrina de febribus putredinosis, Cap. LXXIIII.

TRanspirationis angustia ac impedimentum meatuum obscurorum totius corporis obturationem facit,per quos fumosæ & fuliginosæ superfluitates quotidie transpirant. At obturationis affectio quum parua fuerit & probè tractata, diariam febrem effecit: Quum autẽ siue propter magnitudinem, siue imperitiam medicorũ consuetum diariarum tempus excesserit,aut continentem aut aliam quandam, ob humorum putrefactionem, accendit febrem.At verò transpiratio multiformiter impeditur,& dum densantur meatus propter siccitatem aut adstrictionem cutis,& dum obturantur propter multitudinem & crassitudinem ac viscositatem humorum. Dũ itaque quotidie fumosarum ac fuliginosarum superfluitatum transpiratio impeditur,naturalis in nobis calor affligitur. Alius verò præter naturam corporibus accedens, primùm humores propter humiditatem putrefacit ac corrumpit: progressu verò tẽporis etiam pinguedinẽ ac carnẽ & ipsa solida corpora inuadit. Est autẽ putrefactio, essentiæ putrescentis corporis ad corruptionẽ transmutatio à calore præter naturã fiẽs.Putrescentes igitur humores,aut intra vasa arctati,continuas & nunquam intermittentes vsque ad perfectam morbi solutionem febres efficiunt:aut per totum corpus delati & extra vasa elapsi, quandam febrem per circuitum accedentem & interualla habentem accendunt,velut tertianam,quartanam,quotidianam,aut aliam consimilem. Causa verò cur non excidant extra vasa humores in febribus continuis, est aut multitudo,aut crassitudo,aut viscositas ipsorum. Quemadmodum igitur dum inanimata corpora putrescunt, primùm abiicimus ex ipsis quæ iam putruerunt, deinde reliquum in aere frigido suspendimus, & perspirationes perfrigerantes molimur:eodem modo sanabimus in humanis corporibus putrefactionem,quod quidẽ iam corruptum est,omni modo euacuantes,reliquum verò gestationibus moderatis & transpirationibus perfrigerãtibus ad exactam ac naturalem proportionem reducentes. Proinde vbi prius de non intermittentibus febribus tractauerimus, mentionem faciemus deinceps & reliquarum.

De febribus putridis, Cap. LXXV.

QVVM in omnibus vasis,& præsertim maximis,circa alas ac inguina,ac consimilibus, sanguis calidior æqualiter redundans putruerit, febrem putridam continentem efficit.Plerunque verò in corporibus multi sanguinis ac carnosis & denso habitu præditis,& superfluitatibus calidis refertis hæc generatur. Proinde his iam febrientibus pulsus maximus & æqualis ac vehemens est, & qui compagem arteriæ neque duriorem neque molliorem habet.Ad tantam verò velocitatem ac densitatem

venit

venit,ad quantam magnitudinem ipſa febris venit. Atque hæc quidem ambabus communia ſunt, huic videlicet,& prædictæ continenti citra putrefactionem febri. verùm huic præcipua putrefactionis ſigna in vrinis, & pulſibus, & caloris ſpecie adſunt. Curatio verò harum febrium, in vtroque genere communicat, tum in eo quòd cum putrefactione,tum eo quòd ſine hac eſt:at eſſẽtia quidem & vniuerſa ipſarum natura ex genere putridarum eſt. Verùm quatenus vna eſt tota ipſarum exacerbatio,ab initio vſque ad totius morbi ſolutionem,eatenus communicat cum continenti abſque putrefactione. Oportet itaque etiam curationem ipſis in hoc ſolùm cum illis continentibus communem eſſe:per alia verò omnia bifariam ſecari, ita vt quoſdam medendi ſcopos ex genere putridarum accipiamus,quoſdam verò ex propria ipſarum eſſentia.ſanguis enim eſt qui in hac febre putrefactionem ſuſcepit. Sic verò etiam alias differentias putrefactorum humorum ſanare conuenit, iudicationem partim à putrefactione ſumẽdo,partim à propria vniuſcuiuſque differentia,velut pituita,aut vtraque bile.Quandoquidem igitur putridarum febrium ſeptem ſubiecta ſunt præter naturam ,à quibus iudicationes ſumuntur,nẽpe copia humorum,& craſſitudo,& viſcoſitas,& obturatio, & tranſpirantium ſuppreſſio,& putrefactio,& febris nõ habens interuallum:Vnamquanque ſanè ex relatis affectionem ſanare oportet per contraria, copiam per euacuationem,craſſitudinem per ſecantia, viſcoſitatem per extergentia,obturationem aperientibus tranſpirantium ſuppreſſionem: ſi quidem propter conſtrictionem cutis facta eſt,per diffundentia:ſi verò propter denſitatem,per rarefacientia. Deinde putrefactionem, extergentibus & alterantibus ac tranſmutantibus.febrem autem,per frigefacientia.Quum igitur vires fuerint fortes, vena & iis ſecanda eſt, niſi cruditas ventris aut alterius cuiuſdam partis prohibeat,velut antea dictum eſt. nam ex iis quæ de illis diximus,conſiderare oportet conuenientia etiã de his. Quandoquidem verò neque obturatio neque putrefactio curari poteſt per ſolam venæ ſectionem, quum aliis auxilis opus habeant, reſeruare aliquid ſanguinis oportet ad curationis tempus, vt ne neceſſitas aliqua ingruat ob inopiam intempeſtiuè nutriendi. Quantum enim ad talem febrem attinet,omnino non nutrire oportet: quantum verò ad ſanguinis euacuationem,nutrire opus erit. Quare ex duobus alterum neceſſariũ,erit vt aut nutrientes,febrem augeamus :aut non nutrientes, vires diſſoluamus. Melius igitur, velut dictum eſt, relinquere ſanguinis proprium alimentum animalis partibus : & ipſum contentum eſſe modicis ſorbitionum exhibitionibus,velut ſunt ptiſana & aqua mulſa, quibus vt medicamentis magis quàm alimentis opus habemus. Si verò ob aliquam cauſam relictum fuerit venæ ſectionis auxilium,homini per tenuem victum connutrito, quum iam concocti fuerint humores,&craſſitudo ipſorum fuerit præattenuata,febre in vigore exiſtẽte, dabimus frigidã aquam,velut in ſuperioribus continentibus febribus,niſi quid ex illic relatis prohibeat exhibitionem. Quòd ſi verò etiam frigidæ potionis auxilium fuerit relictum,aliis auxiliis vtendum eſt, quæ obturationes aperiunt & multitudinem euacuant, & feruorem mitigant, velut antea dictũ eſt,& deinceps conſequenter referetur.

Communis diæta omnium febrium putridarum, Cap. LXXVI.

IN omnibus putridis febribus in communi putrefactos humores expurgare oportet, per vrinam & ventrem ac ſudores. hoc enim commune eſt omni putredini.Si verò aliquando ſua ſponte ad os ventris impetum fecerint,per vomitus euacuentur. Alioqui non oportet ægrè vomentes præter naturam irritare, vt ne vires oris ventris exoluantur, quibus maximè in morbis opus habemus. Eligenda verò ſunt quæ citra calefactionem ac reſiccationem prædictas euacuationes perficere poſſunt :velut eſt ptiſanæ ſuccus,& aqua mulſa, acetum mulſum ſimpliciſſimum, & apomeli,*id eſt fauorum mellis elutorum cremor*, & radicis apii decoctum . Aqua itaque mulſa ad ſecandos craſſos humores, & detergẽdos viſcoſos , &

A promouendas excretiones,optima fuerit, in febribus ex coarctatione ac putrefactione obortis,& præſertim continentibus putridis: attamen febrilem calorem auget. Quare ſi immodica fuerit caliditas,ab aqua mulſa abſtinendum eſt,& vtendum ptiſanæ ſucco.Si verò obturationes ægrè ſolubiles eſſe iudicauerimus, acetum mulſum dandum eſt: quanquam & hoc ſi quis immodicè vtatur, inteſtina radit,& tuſsim mouet, & neruoſas partes lædit, vt difficile ſit reperire tale auxilium quod nihil lædens multùm profit.atque hoc contingit propter complexũ

B affectionum præter naturam in corpore. Quapropter iis qui facilè à quacunque re exhibita læduntur, melius eſt vt ptiſanæ ſucco vtantur, donec validius alimentum accipere poſsint. At ſi aluus non egerat, aqua mulſa cum ſolo oleo infuſa eluatur. totum verò corpus forinſecus ante euacuationem diſcuſſoriis difflare non oportet: poſt euacuationem verò diſcuſſoriis vti licet. Pharmacis autem vtendum eſt tepidam caliditatem habentibus, velut eſt oleum chamæmelinum. & in hoc tempore, inter diſcutiendum inquam,etiam vinum aquoſum po-

C tum omnes excretiones mouet. Concoctione verò manifeſta in vrinis apparente, etiam lauare licet dulcis & potabilis aquæ balneo.

De febribus continuis, Cap. LXXVII.

FEbres cõtinuæ eiuſdẽ generis ſunt cũ intermittentibus ſiue interpolatis. Eiuſdem autẽ generis dico cum tertiana exquiſita cauſon , *id eſt febrem ardentem* , exquiſitam,& cum quotidiana eam quæ quotidie exacerbatur, & tamen non intermittit. nam & febris ardens omnes alias exquiſitæ tertianæ notas ſeruat, & in hoc ſolũ ab illa

D differt,quòd cũ rigore nõ irruit neq; intermittit. Et quæ quotidie exacerbatur, ſimiliter omnes notas habet cum quotidiana:in eo verò quòd nõ intermittit,eiuſdẽ cũ illa generis eſt. Eodẽ modo etiã quæ per quartanã exacerbatur,nõ autẽ intermittit,eiuſdem generis eſt cũ quartanis. Et manifeſtũ eſt quòd neque rigor exacerbationes præcedit,neq; ſudor cõſequitur in hac febre, quẽadmodũ neq; in febre ardẽte rigor ſuperueniens ſoluit ægritudinem. Differt autẽ febris ardens à continente putrida, eo quòd

E hæc ex ſanguine putrefacto cõflatur,& à principio vſque in finẽ vnam habet exacerbationẽ. Febris autẽ ardens ex flaua bile putreſcẽte incẽditur,& alternis dieb⁹ exacerbatur,& quãdã habet febris imminutionẽ ac velut remiſsionẽ.Cõtinẽs verò putrida,ſimilis manet vſq; ad ſolutionẽ.

Cura febris ardentis,Philumeni, Cap. LXXVIII.

EST igitur febris ex flaua bile putrefacta incenſa, continua ardentiſsima,& neque medicis neque ægris bonum ordinem exhibet. lingua enim in iis arida eſt & nigra ac aſpera.Morſus item ventris,ac ſitis intolerabilis,

F & vigiliæ:aliquando etiam delirium. Primùm itaque leniter ac blandè hanc febrem aggredi oportet. Vbi verò concoctionis ſigna apparuerint in vrinis, & morbus iam viguerit,acrius inſtare,& ad frigidæ potum accedere:niſi & hîc aliquid prohibeat ex iis quæ de continentibus febribus relata ſunt. Prima verò auxilia in febre ardenti ſunt decubitus in locis frigidis, qui ad purum aerem patent ac perflantur: ſtratum molle & ſæpius renouatum: amicula aſsiduè permutata , & ſatis gracilia & non ſordida.Lectus ſit abundè amplus, quò poſsint membra cale-

G facta ſubinde ad alias atque alias eius partes tranſferri. & per flabellum aer ignauior cõcitetur . Epithemata conueniunt pectori ac ſtomacho impoſita:palmulæ cum vino & roſaceo,aut melino tritæ.Sunt & frigefacientia cõmoda: velut ſunt pampini vitis triti, ſeris, polygonum, plantago,ramenta cucurbitæ,lactuca, rumex acutus . Singulis autem admiſceantur micæ panis præmadefactæ, aut polentæ.Oportet tamen aſsiduos horum vſus deuitare. At verò panniculi linei complicati moderatè graciles, aqua & oleo calido imbuti, & pectori ac ſtomacho impoſiti,

H ardentem febrem mirificè mitigãt.Sed & aqua & oleum calidum , aut aqua & oleum roſaceum , ex alto in pectus delata per lanæ manipulum, vehemẽtiam ardoris facilè obtundunt. Oportet autem abundè calida eſſe aquam & oleum,aut aquam & roſaceum.tepida enim partium firmitatem exoluunt. Si verò parũ nitri iis admixtũ fuerit,

ſudores excludere poterint. In ardentiſſimis autem fe- A
bribus etiã aceti parum admiſcendũ eſt.nã & hoc quod
debet,facit.Cibi porrò offerendi ſunt humidiſſimi,& ni
hil acre habentes, velut ſunt lactucæ,caules cum poſca
aquoſa feruefacti, & cucurbitæ ſimiliter cum poſca.
Sed & ptiſanæ ſuccus tenuior dandus eſt abſque ſale,aut
alio additamento.Et aliquando poſt cibum aquam frigi
dam cochlearii vnius aut duorum menſura abſorbeant:
aut ſit potius ipſorum potus in totum lactei teporis.
ſed & aqua frigida fracta colluẽda ac gargariſſanda præ-
beatur.Et roſarum ſucci cochlearium abſorptum ſtoma B
chum refrigerat. quin & alia animi oblectamenta pro-
curentur.Folia vitis viridia, item myrti ac roſarum per
pauimentum ſpargantur,& aqua frigida frequenter irro-
retur. & aquæ ſalientes in vicinia ſonum edant. Tem-
pus autem frigefacientium epithematum ac ſimilium,
eſt vigor exacerbationis. Nam in principiis ac augmen
tis exacerbationum, dum adhuc inæqualiter affectum
eſt,& caliditas circa viſcera reſidet, ſi hæc adhibeantur,
diffundunt quidem ſenſum, verùm repellentia calidita-
tẽ in profundũ, maius detrimentũ inducũt, incluſo in- C
tus feruido calore, & rurſus febrem ardentiorem effici-
ente. At in vigore exacerbationum, expaſſa caliditate
per totum corpus, facilè extingui poterit ea quæ ad-
huc reliqua eſt circa viſcera. nam & melius ſpirantes, &
minus ſiticuloſi fiunt, his in tempore adhibitis: & ipſo-
rum roſcido vapore excluſo, ad ſomnum conuertuntur.
Cæterùm inſtante iam vigore totius morbi,& nullo pro-
hibente ex iis quæ in continenti febre relata ſunt, tem-
pus iã eſt frigidæ exhibẽdæ. In quibus igitur cõfidimus D
nullũ ex viſceribus, neque caput(velut dictum eſt)læſio-
nem incurſurum, ſinceram ſanè frigidam exhibemus:
in quibus verò metus eſt, atque is vel minimus impe-
dimento eſt, pro prima vice fractum exhibebimus po-
tum ſiue frigidam. Frangitur autem, ſiquis temperatæ
aquæ calidæ cyathum vnum ad quinque frigidæ puræ
ſinceræ admiſcuerit. atque talis potio ſuſpectis corpori-
bus exhibetur. Quidam verò olei roſacei cyathum fri-
gidæ exhibẽdæ affundũt:& ſic exhibẽt. ipſum enim ro-
ſaceũ nõ valde frigefacit,& oleoſitas eius corporibus in- E
tus oblita nõ permittit ipſa à frigida aqua lædi: & ſimul
firmitatẽ quandam exhibet ventri roſaceum, & lubrici-
tatem, propter oleoſitatem. quidam pro roſaceo meli-
num exhibent. Galeni. Porrò balneum illis ſolùm
conuenit in ardenti febri, qui citra tumorem aliquem
inflammatum, aũt eryſipelatum ægrotant, vbi conco-
ctionis ſigna apparuerint in vrinis. Quòd ſiquis iuuenis
ſit carnoſus, tempore æſtatis, & conſtitutione calida ac
ſicca,febre in vigore exiſtente, & concoctione in vrinis
apparente, citra viſceris alicuius inflammationem, & in F
lauacrum frigidæ natatorium ſeipſum iniiciat atque na-
tet,ſudores vtique commouerit:ſi verò etiam ad frigidæ
balneum aſſuetus fuerit, valde confidenter hoc auxilio
vtatur.quibuſdam enim ſtatim venter bilioſa egeſſit. At
ſi moderata eſt febris,& vires robuſtæ, vnà cum conco-
ctionis ſignis proſunt ipſis balnea dulcium ac tempera-
tarum aquarum,& ex vnguentis chamæmelinum: præ-
ſertim ſi aer ambiens frigidus fuerit. Nam ſi aliquando
contigerit vt frigido exiſtente ambiente æger fortiter
à febre exuratur, modicam ſalutis ſpem de ipſo habere G
oportet: ſi verò neque concoctionis ſigna affuerint in ta-
li aeris ſtatu,neque vires fortes habere apparuerit, talem
ſeruari impoſſibile eſt. quare neque lauabis ipſum, ne-
que inunges rarefacientibus medicamentis: neque vi-
num dabis neque frigidam. In quibus enim deſperata
eſt ſalus,vanum eſt auxilia multos ſeruantia imperitorum
calumniæ exponere. Proinde ego ſanè medicos quoſdã
noui methodi ignaros, qui imitati ſunt ea quæ à nobis
fieri ſolent,& vſi ſunt his auxiliis in iis qui penitus mor-
tui fuerunt, & neque quicquam profeciſſe, & opportu- H
num ipſorum vſum ſuſpectum ac horrẽdum feciſſe. At
nos & temporum occaſiones & auxilia deſcribimus, in
iis qui ſeruari poſſunt. nam qui incurabiles ſunt ægri,iis
neque occaſio neque auxilia commodant.

Tertianæ exquiſitæ dignotio, Cap. LXXIX.

Febris tertiana exquiſita in corporibus natura bilioſi-
oribus omnino cõſiſtit,& in ætate vigoris,& maximè
tempore æſtiuo,& in locis calidis ac ſiccis temperamen-
to,& in tali ambientis nos aeris ſtatu.Sed & vita in labo-
ribus,& curis,ac vigiliis, ardoribúſque,& pauco alimen-
to, eóque calido & ſicco: & immodicus calefacientium
ac ſiccantium potionum ac medicamentorum vſus, apta
ſunt ad febrem tertianam.Quum igitur gignatur tertia-
na ex flaua bile putrefacta, ac mota,& extra vaſa lata,ſta-
tim à principio rigorem inſignem inducit,qui à quarta-
næ febris rigore in hoc differt, quòd in tertianis pungi
ac vulnerari corpus videatur. Nam in quartanis inuaſio
vehementem perfrigerationem habet, & magis in pro-
fundo:quotidianam verò neque rigor omnino præcedit,
ſed magis circumfrigefiũt. Eſt etiam in tertianis febri-
bus ordo pulſuum exquiſitus, & æqualitas. excitatur au-
tem in progreſſibus exacerbationum pulſus ipſe ad ve-
hementiam ac magnitudinem & denſitatem. Sitim etiã
inducit tertiana,maximè in vigore, & hominem exurit
vt ſe denudet & abiiciat veſtitum, & magnum ac dẽſum
ſpiritum ducat,& velut flammam quandam efflet, & fri-
gidam bibere expetat. & paulo pòſt calor æqualiter per
totum corpus extenditur. Quòd ſi etiam manum iniece-
ris corpori, iuxta primum contactum calor multus & a-
cris occurrit,qui velut cum vapore quodam affertur: vin
citur autem paulo pòſt à manu.& ſanè iam etiam bibere
tempus eſt ægro: atque vbi bibit, ſtatim multitudinem
calidi vaporis per cutem remittit prænuntiam ſudoris:
& vomitus bilis apparet,& aliquando etiam vẽter egerit.
Vrinæ verò iis ſunt bilioſæ & ſubfuluæ ac ſubflauæ, &
moderatè craſſæ,& paulo pòſt aut nubeculam albam,aut
quiddam in medio dependens bonum efficiunt: at ſi ful
uiores fuerint vrinæ, & neque quid in medio pendens,
neque nubecula in primo circuitu apparuerit, ad ſeptẽ
circuitus extendetur morbus. Verùm exquiſita tertiana
quæ in prima die oſtendit in vrinis ſubſidentiam albam
ac læuem & æqualem,tertium circuitum non tranſgre-
dietur. Hæc febris in integram febris quietem deſinit
poſt exacerbationem, vniuerſum exacerbationis tempus
duodecim horarum ad ſummum faciens,& non pluriũ.
atque hanc exquiſitam tertianam nominamus: quæ ve-
rò diuturniorem habuerit exacerbationem,eam appella-
mus extentam: ſi verò quotidie exacerbauerit cum rigo
re irruens vehementi, habuerit autem omnes prædictas
notas in pulſibus & vrinis & reliquo corpore, hanc du-
plam tertianam nominamus. Et hoc contingit propter
multitudinem & craſſitudinem & bilis inæqualitatem.

Tertianæ exquiſitæ curatio, Cap. LXXX.

Tertianam igitur exquiſitam,velut à flaua bile com-
mota fientem,humectare ac frigefacere quantum e-
ius fieri poteſt conuenit.Et quæ quidem in ſupernum vẽ
trem confluunt euacuare per vomitus: quæ verò infernũ
ſubeunt, ſimiliter per infernam excretionem.Sed & vri-
nis ac ſudoribus via aperienda eſt.& venter quidem mol
libus infuſis euacuandus eſt: vrinæ autem propellendæ
ſunt apio & anetho in potionib⁹ maceratis.Et ſi cõcocti-
onis ſigna apparuerint, cõfidenter iã etiã abſinthii comã
aqua mulſa maceratã ac excolatã dabis. Balnea verò ipſis
cõueniũt, ex aqua calida potabili tẽperata, & neq; nitrũ
neq; aliud quiddã tale in balneis adhibere,ſed aquã & o-
leũ præcalfacto corpori circũfundere, & in calidæ ſoliũ
locare, ac hortari vt in ipſo morẽtur quantum eius fieri
poteſt. eos verò qui balneum amant etiamſi bis laueris,
non peccaueris. A vino verò abſtinendum eſt penitus,
priuſquam concoquatur morbus, vbi verò concoqui in-
cipit, tenue & aquoſum ac modicum, primùm dandum
eſt: prope ſolutionẽ verò, vberius. Cibi qui humectant &
frigefaciũt, omnes commodãt tertianis exquiſitis.quãti-
tas verò in ipſis tãta ſit, quãtũ probè cõcoquere poſſũt. Et
ex oleribus quidẽ cõueniũt atriplex, blitũ, malua, lactuca,
& cucurbita. Ex reliquis autẽ ptiſanæ ſuccus, & ſorbitio-
nes ex alica,& piſces petroſi:& ex volucrib⁹ quæ mollẽ car
nẽ habẽt. Ex aliis alas,& gallorũ teſtes,& ſuillos pedes, ac

cerebella,& paruorum porcellorum extremas partes dare conuenit. Sorbendi sunt etiam ouorum vitelli, & fructus gustandi nõ ægrè concoctiles. Abstinendum verò ab omnibus dulcibus & acribus,& salsis,nidorosisque ac virosis eduliis ac potibus:& à veteribus ac natura calidis vinis.

Tertianæ spuriæ curatio, Cap. LXXXI.

IN non exquisitis tertianis neque lauare statim ab initio bonum est,sed quando iam apparuerint signa concoctionis: neque quotidie nutrire, sed satis est alternis. Quies autem & calfactio præcordiorum ipsis conducit, & sorbitiones concoctu faciliores:infusa item inferni vẽtris nõ valde mollia. Et si sanguinis detractione opus habuerint,neque hæc relinquatur , sed statim ab initio distinctione facta,velut in sermone De venæ sectione dictũ est,moderatus sanguis auferatur,quantum in præsens satis est. Totus verò diætæ status non frigefaciens & humectãs sit in totũ,velut in tertianis exquisitis , sed etiã quid de incisorio ac calfactorio modo assumat: nimirum velut crassiore bile subiecta,& nõ valde calidiore. Maximè verò contulerit ipsis ptisanæ succus iniecto pipere & hyssopo aut origano. sed & nardi spicã, cum aqua mulsa coctã bibẽdã dato: & alia quoque quæ vrinã cient,præterquã extremè calfacientia ac siccãtia. Maximè quoque absinthii cremor assiduè dãdus est post septimã diẽ. Sed & acetum mulsum multis profuit potũ: & aliquod lene purgatoriũ,bona concoctione in vrinis apparẽte. At verò vomitus ab accepto cibo vsque adeo cõmodus est iis qui in hac febre perseuerant , vt multos nouerim statim perfectè liberatos ex huius vsu.

De hemitritæo, *hoc est semitertiana*, Cap. LXXXII.

FEbris semitertiana appellata,fit pituitã putrefactã ad putrefactum amaræ bilis humorem admixta: & est ex duabus febribus cõposita. Quotidiana enim cum circumfrigefactione irruente,tertiana verò cum rigore,febris ex ambabus mixta,horrorem inducit : & de rigore quidem minus,plus autem de frigefactione.id quod extremitatibus permixtis contingit. Itaque neque absonũ nomen huic febri imposuerunt qui hemitritæam dixerunt. Duplex est autem modus generationis eius:aut duabus exacerbationibus vno tempore coincidentibus, aut statim ab initio vtrisque inter se permixtis. Quum igitur tertiana prædominatur,horridior febris fit,& iuxta accessionem etiam aliquid rigoris assumit.statim verò talis etiam calidior est & æstuosior,& quendam bilis vomitum aut egestionem,aut sudorem inducit. Vbi verò altera pituitosior febris præualet,prædominatur quidem frigiditas extremitatum, verùm modici sunt horrores, & non sunt siticulosi neque æstuosi. At vbi æquales magnitudine fuerint,& tertiana interpellata, & quotidiana continua, inuasio quidem exacerbationis cum horrore contingit. Et quum pituitosa febris dominatur, contractiones fiunt ac horrores:quum autem biliosa febris præualuerit,aceruatim incalescunt. Atque hæc quidem est semitertiana exquisita,ex tertiana intermittẽte & quotidiana continua composita, ambarum febrium temperatura æquali existente. Cæterùm semitertiana non exquisita,aut biliosum humorem habet aut pituitosum. Quum igitur ex vtrisque relatis humoribus semitertiana febris confletur,etiam curationem mixtam esse conuenit. Quare ex iis quæ de tertiana relata sunt,& ex iis quæ de quotidiana dicentur,curationem componere oportet.

Quartanæ exquisitæ dignotio, Cap. LXXXIII.

QVartana exquisita omnem ætatẽ inuadit, præcipuè tamen inclinatam. Hippocrates autem in libro De septenario,vigoris ætatem dixit. Idem asserere videtur, eundẽ hominem non bis in quartanam febrem incidere. verba eius sunt: Primùm quidem quartana febre idẽ homo bis neque capitur neque vnquam captus est,neque de cætero corripietur,si semel sanus fiat.& hoc propterea: Iuxta propriam vniuscuiusque hominis naturam & ætatem vigoris cõtingit. Necesse enim est, vigentem hominis naturam in hoc tempore quartana febre corripi: præterito autem vigore exolutam esse & à quartana & ab inuasione. At verò naturæ corporum magis atrabiliariæ hanc febrem perferunt, & ex temporibus autumnus , & præsertim vbi ipse seipso fuerit frigidior ac siccior, & inæqualis. Edulia item ac potiones, & totus vitæ victus siccus & frigidus tempore existens , quartanarũ febrium signum est:& lienes aucti. Hæc autem febris non statim à prima die omnino irruit cum rigore,sed aliquando ex aliis in hanc fit transmutatio, ex iis quæ erroneæ ac inordinatæ vocantur: verùm in progressu rigor accedit,& cum augescente etiam rigor augetur. Sensus autem ægrotis cõtingit,non velut si pungatur & stimuletur cutis,veluti in tertianis cõtingit,sed & perfrigerãtur vehemẽter,& velut franguntur vsque ad ossa. proinde audire est ægros dicentes quòd ossium lassitudine tenentur,& carnem cõfringi imaginantur. Pulsus porrò sunt parui,obscuri, ac tardi & rari in principiis accessionũ , velut in nulla alia affectione. Etenim iuxta inuasiones quartanarum, arteria tibi ligata esse videbitur, & introrsum retrahi, ac prohiberi à regressu. quare etiamsi iuuenis fuerit æger,tamen senilis extremæ ætatis motum arteria imitatur. Si enim ægrotãtis naturalem pulsum noueris,aut in principio exacerbationis alterius morbi adfueris , nihil aliud expectaueris quo minus pronunties irruentem à principio febrem, quartanam esse. adeo immensa quædam mutatio pulsus ad raritatem ac tarditatem fit. Vrinæ verò his in principio quidem albæ ac tenues & aquosæ, nimirum propter materiæ crassitudinẽ percolatæ: progrediente verò morbo,pro ratione coloratiores fiunt & subsidentiam habent crassam. Sequitur autẽ sudorum copia circa exacerbationis declinationem. Ex Rufo. Quartanæ igitur à splene initium sumentes,diuturniores sunt. Fiũt autem manifestæ ex colore & cruditatibus,& quòd venter non facilè egerit,& ex splenis tumore,& quòd ad sinistrã magis se reclinent. Est autem periculum ne progressu temporis etiam in aquam inter cutem incidant. At verò propter hepar inflammatum , quartanarii coloris sunt albicantis & toto corpore tumidi,& vrinæ iis sunt valde rubræ,sandaracham referentes: & ad contactum tumor dextri præcordii occurrit. Et ii etiam magis difficulter spirant quàm splenici,& subtussiunt, & postremùm in hydropem ineuitabilem delabuntur.

Quartanæ curatio, Cap. LXXXIIII.

IN principio igitur moderatè ac leniter tractandi qui ex quartana febri laborant, ita vt neque medicamentum aliquod forte adhibeamus neque euacuationem, nisi sanè sanguis valde abundare videatur: tũc enim moderatè sanguinem auferre oportet. Et si dẽducta vena sanguis fluens niger ac crassus fuerit, confidenter euacua: talis autem in splenicis maximè reperitur: vbi verò flauus ac tenuis apparuerit, statim cohibe. Secãda est autem vena aut interna,aut media in sinistro cubito, si splenicus fuerit homo: aut in dextro, si circa hepar fuerit affectio. Diæta verò sit flatus expers,& bona: venter autem molliatur quantum eius fieri potest per consuetos cibos. Si verò ii nihil profecerint,infusis per clysterem vtendum est, primùm quidem mollibus,postea acribus. Prohibendæ sunt carnes porcinæ,& omnes viscosæ ac tardi transitus. item frigida ac humida edulia omnia. Vino vtendum est pauco albo & tenui,ac moderatè calido. Volucribus autem montanis,& piscibus mollis carnis ac facilis concoctionis,& nihil viscosum habentibus. Vtendum est etiam salsamentis ac sinapi. Et per dies aliquot accipiendum est pharmacum ex tribus piperis generibus, & diospoliticum appellatum. & si piper solum tritum quotidie acceperint,rectè vtique fecerint. A frictionibus autem & deambulationibus & aliis consuetis non penitus arceantur. A balneis verò abstineant, frictionibus cõtenti quæ valde prosunt. Et si breuis fuerit ac non valde violenta quartana,non malũ fuerit in intermediis diebus consueta exercitia cõtingere. Atque hæc quidem in principio ac augmento facienda sunt. In vigore verò morbi,tenuiore victu vtendum est, & iubendi sunt ægri diu quiescere,& visceribus prospiciendum est,adhibitis fomẽtis ac cataplasmatis mollire ac laxare potentibus,& flatus dissoluere. Talia verò sunt,farina ordeacea, & semen lini, iris,cuminum,chamæpitys, & ruta in aqua mulsa cocta, oleum

quoque à fomento cataplaſmati miſcēdum eſt. Oportet A autem primùm olei fotu per paucos dies irrigare, atque ita cataplaſmatis vti, in die videlicet adhibitis, ſi æger ferat. Epithematis autē vtēdum eſt, polyarchio, & eo quod ex ſtyrace paratur, & ſimilibus. conſequenter autem etiā vrinam cientibus vtendum eſt. Et aqua mulſa in potu exhibenda, in qua cocta eſt ruta & anethum. Quòd ſi concoctionis morbi ſigna euidenter apparuerint, confidendum eſt ſtatim pharmacis humores nigros euacuantibus, & non ſemel ſed ſæpius, ſi opus fuerit. Conuenit autem epithymum quartanis potum. & veratrum nigrum B maximè prodeſt, eo quòd citra moleſtiam euacuat ea quæ moleſtant: & vinum dulce in vacuū colocynthidis caput infuſum. Omnibus tamen miſcendum eſt apiū, aut aniſum, aut dauci ſemen, iucunditatis gratia. Aſſiduè etiam betæ ac oſtreorum decoctum bibant. Conueniunt his quoque aloedaria Oribaſii quæ ſic habent: Aloes drach. c. ſpicæ nardi, aſari, maſtiches, croci, xylobalſami, ſingul. drach. v i. caſſiæ drach. x i i. epithymi drach. x v i. veratri nigri exempta medulla drach. v i i i. forma pi C lulas magnitudine erui cum pulegii decocto, & exhibe pro viribus. poſſunt & cum melle cocto pilulæ formari. Ego verò etiam veratrum interdum adieci. Vtendum eſt & vomitibus à cibo & à raphanis, ſi nihil impedierit. plerique enim ipſis aſſiduè vſi, partim perfectè à morbo liberati ſunt, partim facilè pertulerunt. Nam vnà cum hoc quòd euacuant ea quæ ſtomachum infeſtant, etiam facilius concoquunt tales. Vbi verò nihil iam prohibet, etiam album veratrum dandum eſt, primùm quidem raphanis infixum, velut in Sermone De purgatoriis dictum D eſt, poſtea verò etiam ipſum per ſe. Qui verò vomere nō poſſunt, iis vehementius infernè purgatis dandum eſt medicamentum ex viperis, theriaca appellatum, & reliqua quæ ad tales febres laudantur. Inter quæ eſt & familiare illud nobis omnium probatiſſimum, quod recipit ſucci Cyrenaici, & piperis, & myrrhæ troglodyticæ, & foliorum rutæ viridium, ſingul. æquales partes. Singula ſeorſim læuiſſimè terūtur, & ruta cum melle trita excipiū tur: fiūntque pilulæ, de quibus aliquibus obolus vnus, a- E liis duo exhibentur. Aliud Aſclepiadæ. hoc etiam ſomnū facit, quo etiam ipſe vtor. Piperis longi, myrrhæ troglodyticæ, ſucci papaueris, caſtorii, ſingulorum pares portiones: efforma & vtere, obolum vnum aut dimidium exhibens cum aceto mulſo, duabus horis ante acceſſionē. Aliud ad quartanā. quod facit & ad arthriticos. hoc in quartanis dato prælotis duabus horis ante acceſſionē drach. vnius pondere cum aceto mulſo: arthriticis verò cum aqua mulſa. Bituminis vnc. i. myrrhæ troglodyticæ drach. i i. foliis menthæ viridibus læuiſſimè tritis exci- F pe, ac vtere velut prædictum eſt. Cæterùm qui in principiis, talium pharmacorum aliquod exhibuerūt, aut omnino ante vigorem, hi ſæpe ſimplicem quartanam duplicem fecerunt, aut omnino maiorem aut difficiliorem effecerunt: aut duplicem antea, triplicem reddiderūt, aut omnino duas difficiliores ac maiores effecerunt. Noui ego quendam medicum qui auſus fuit tribus quartanis correpto dare theriacam ante morbi vigorem: deinde auctis omnibus accidentibus, quum febris continua G ſucceſſiſſet, hominem peremit. Archigenis. Quartana febre laborantibus, inquit Archigenes, trifolii bitumē olentis ſeminis drach. i. in trib⁹ aquæ mulſæ cyathis exhibere ſoleo. Mirificè etiā ipſis prodeſt bitumē ipſum Iudaicum tritum potum cum vino diluto drachmæ pondere. Verùm pharmacum minimè moleſtum, & ſæpe ſucceſſum ſortitum expertus ſum ego hoc, maximè in quibus ſplenes tument, & hydrops initium capit: Hederæ corymbiferæ folia quinque cum myrrha troglodytica magnitudine fabæ trita, in aquæ mulſeæ dulcioris hemina exhibentur. Sed & caſtorium potum rigores mitigat H & morboſam carnem conſumit, & concoctionibus in venis opitulatur, & ſegnitiem admotum eximit. Rufi.

Abſinthii cremor humores ventrem infeſtantes deterget, & concoctioni auxiliatur. vnde neque ſaliuam colligunt qui abſinthium bibunt. Mitigat etiam inflammationes hepatis ac ſplenis, & vrinas impellit, & menſes muliebres. At ſi æger adſuetus fuerit, & habitus ventris

A euacuatione gaudeat, & mordaces humores ſecedant, lac recèns mulctum aſininum aut equinum quibuſdam dedi, quos magis purgare volui: aliis verò caprinum, propter familiaritatem & parabilitatem. Exhibui autem ab initio heminas tres, & progreſſus ſum vſque ad ſex: deinde intermiſſo vno circuitu, ſimiliter à trib⁹ heminis incepi, & addita quotidie hemina, ad ſex progreſſus ſum: & poſtea detracta quotidie hemina vna, rurſus per duos circuitus quieui. & ſimul morbus diſſoluebatur, & corpus nutriebatur. oportet autem animal boni ſucci eſſe, cuius B lac exhibemus. Si verò alicui non aceſcit, neque nidoroſum fit, neque per vētrem erumpit, etiam in ſuſpecta die, ſorbitionis loco moderatè dandum eſt, multo tempore ante acceſſionem, & buccellæ panis modicæ ſuperingerendæ. At verò morbo in vigore conſtituto, apparente manifeſtiſſima concoctione, nullo viſcere læſo, adſuetis tempore ſanitatis, etiam aquam frigidam exhibui duarum heminarum menſura, inſtante iam propè inuaſione: & re vera à multis rigorem prohibui: non parum ſæ C pe etiam febribus exemptis. Melius eſt autē etiā forinſecus calfacere corpus cyprino aut ſicyonio: ante exacerbationes quidem, vt ne rigeant: ſedatis autem exacerbationibus, vt ne ab extrà allabentibus perfrigerentur. Dioſcorides porrò dicit prodeſſe iis qui quartana tenentur febre, hæc in potu accepta etiam ante acceſſionem: Plātaginis radices i i i. ſiccæ tritæ in vino bibuntur. Verbenacæ rectæ quartus à terra geniculus tritus cum vino potatur: in tertiana verò, tertius. Radicis item libanotidis drach. i. in vino exhibetur. Quòd ſi oleo illeueris totum D corpus, extremitates autem ex vnguento aliquo ad rigores deſtinato inunxeris, & ægrum contectum quieſcere ſiueris, non experietur rigorem.

Quotidianæ febris dignotio, Cap. LXXXV.

QVotidiana febris in pituitoſioribus naturis conſiſtit, & tēpore hyemis & in humidioribus ac frigidioribus conſtitutionibus. Et ſenes quoque magis infeſtat & pueros, propter edacitatem: & præſertim eos qui in humidis ac frigidis regionibus degunt, & vitam otioſam E agunt cum repletione: atque hoc magis vbi poſt cibos aſſiduè balneis vtuntur, & adhuc multo magis vbi ipſi cibi natura ſunt pituitoſiores, & inordinatus eſt ipſorum vſus. Hæc igitur febris neque cū rigore irruit ſtatim in prima die, ſed temporis progreſſu non rigor, ſed circumfrigefactio ægrè concaleſcens ipſis accedit. In pulſibus autem manifeſta ordinis confuſio & inæqualitas adeſt, tēpore irruptionis exacerbationis præſertim: & velocitas ac vehementia motus ipſis non adeſt. Non autem exurit febris hæc ægrotos, neque denſam reſpirationem facit, ne- F que crebras efflationes, neque frigidæ expetentiam excitat. ſed hæ febres minimè ſiticuloſæ ſunt. Vomunt autem pituitoſa, & quæ per ventrem infernè ipſis euacuantur, frigidiora, pallidiora, crudiora, & aquoſiora omnino ſunt. Exudant autem nequaquam in primis diebus, neq; ad perfectam febris quietem deueniunt. albus eſt ipſorū color. Vrinæ albæ & tenues in primis diebus minguntur, poſtea verò craſſæ ac cōturbatæ. Hic humor quotidie exacerbatur, deſinit autem in quietem febris non integram, vniuerſum tempus faciens horarum plerunque o- G cto & decē. Quapropter etiam amphemerina febris *Græcis* vocatur: de ambabus enim participat die ac nocte.

Quotidianæ febris curatio, Cap. LXXXVI.

IN quotidianæ febris curatione aceto mulſo vtimur in primis diebus, & iis quæ vrinas probè impellere poſſunt. & tota diætæ forma ſecandi vim habeat. Circa vigorem verò ventri proſpicere oportet, & præſertim ori ipſius: & poſtea vomere à cibis & raphanis & purgatoriis pituitam euacuantibus vti. Reliquam diætam ad communes ſcopos reſpectu facto comperies, vt ſcilicet attenuan- H te diæta & pharmacis inciſoriis ac attenuantibus vtaris.

De epialis febribus, Cap. LXXXVII.

PRædicti generis, pituitoſi inquam, eſt & febris quæ priuatim à leni afflictione epiala appellatur, quum ſimul & febricitant & rigent & vtrunque percipiunt, eodē tempore in omni corporis parte. Pituita enim acida & vitrea appellata, citra febrem quidem rigorē inducit: ſi verò putredo aliqua moderata ipſis accedat, febrē epialam

efficit. Si verò amplius putrescat, præcedit quidem rigor, sequitur autem febris, exuperata frigiditate à multitudine caloris, vt omnino non appareat iuxta augmenta & vigores exacerbationum. fortassis autem & pituita vitrea acidam qualitatem habet. Curatio porro consimilis est iis qui quotidiana febre laborant, inciforio curationis modo amplius aucto.

Communia auxilia febrium per circuitum repetentium, Dioscoridis, Cap. LXXXVIII.

IN communi ad omnem circuitum ac rigores vtiliter exhibentur ea quæ sudores mouere possunt, & sunt hæc: seminis smyrnii drachma vna datur potanda ex vino duabus horis ante accessionem. Item aristolochiæ drachma vna, & iridis drach. duæ, & calaminthes decoctũ cum castorii drach. vna, in quartanis & quotidianis. Chamædryos item decoctum, assiduè potatum, quartanam & quotidianam soluere solet. Caroi quoque semen, ferulæ semen, verbasci radix aut succus cũ vino. Aliud quod ad omnem circuitum, & maximè ad quartanas datur, duabus horis ante accessionem. Facit & ad calculosos, ac dysentericos, & stomachicos. Est etiam anxiosis ac desperatis & lippientibus commodum: Seminis hyoscyami albi, seminis apii, seminis anisi, styracis, sing. drach. IIII. croci drach. x. opii drach. III. castorii drach. II. myrrhæ drach. II. cum aqua ad fabæ Ægyptiæ magnitudinẽ formato, & cũ duobus aquæ cyathis exhibeto. Aliud ad omnẽ circuitũ, Aphrodæ: Seminis hyoscyami, myrrhæ troglodyticæ, opii, styracis, sing. drach. I. croci, zingiberis, aloes, singul. drach. x. & obolos tres, excipe melle, & exhibe nucis põticæ magnitudine, cum aquæ cyathis tribus, præillitis extremitatibus ac cruribus: & sine vt dormiãt. Ego verò etiã castorii drach. I. adieci, & mirificè vim suã declarauit. Vtere etiam confidenter antidoto pæonia, & ea quæ ex sulphure constat. miram enim efficaciam habent aduersus omnem circuitum, præsertim quartanas ac quotidianas febres. Cæterùm quæ trita cum oleo illinuntur, prosunt omnibus qui per circuitum exacerbantur cum rigore: fouent enim corpus & sudores mouent. sunt autem hæc: Chamæmeli flos tritus, & in pastillos efformatus, ac in vmbra siccatus, & vsu expetente cum oleo tritus ac illitus. Semẽ viticis cum oleo, semen libanotidis, flos salis, nitrum, spuma nitri, baccæ lauri, pyrethrum, smyrnii semen, hypericũ, calamintha, canchryõ, castorium, conyza, costus, granum cnidium, cũ nitro & oleo & aceto, oleum amygdalinũm, cyprinum, irinum, gleucinũ, chamædrys, staphis agrestis. Asclepiadæ vnguentum ad accessiones cum rigore. Hoc sæpe tertianas depuli, inquit. Spumæ nitri drach. II. myrrhæ drach. II. piperis grana x x. ceræ drach. III. olei cyprini, aut irini, aut gleucini, aut amygdalini sescuncem. liquefacta aridis admisceantur. vsus est hora ante accessionem. Magis autem confricandi sunt pedes, vnde horrores initium sumere videntur. Aliud ad tertianas: Grani cnidii, spumæ nitri, piperis, æquales portiones excipe irino, & ad strigmẽtitiam crassitudinem redige, & vtere extremitates leniter confricans. Hoc medicamentum sudores ciet, & per duos aut tres circuitus sanitatem reducit. Aliud ad quartanas, tertianas, ac reliquos circuitus. Myrrhæ drach. VIII. casiæ drach. x. piperis drach. x II. staphidis agrestis drach. I I. nitri drach. I I I. ceræ sescuncem, cyprini aut alterius talis lib. I. Myrrham vino dilue, & staphidẽ & reliqua contunde ac cribra, & cum myrrha tere, ac cerato affuso excipe. vsus autem tempore pharmacum cũ pari cyprini portione illine.

De ignis sacri circa viscera affectionibus, Cap. LXXXIX.

FIunt aliquando ignis sacri affectiones circa aliqua viscera, febrem ardentem ac habitualem inducentes. Et si quidem circa ventrem fuerit erysipelas, *id est ignis sacer*, febrem in iis accensam lipyriam nominant: si verò circa hepar, vrentem siue fumosam: si circa pulmonẽ, algidam. Talis autem febris frigefacientibus ac humectantibus opus habet eduliis ac potibus, & iis quæ extrinsecus imponuntur. Quum igitur febris habitualis alium morbũ admixtũ non habet, balneo indiget: quẽad-

A modum etiam aliæ omnes caliditates ac siccitates. Si verò affectio fuerit circa viscera ignis sacri, à balneo quidẽ abstinere oportet in totum: frigida verò in vigore morbi vtendum est contentiosè. sic autẽ appellare solemus, quum semel frigidissimã & multam damus. Ante vigorem autẽ frigida non est danda, nisi ab ægroto cogamur, cui mos sit frigidam bibere, & qui sitim non ferat. At forinsecus imponenda sunt frigefaciẽtia, & si nihil profecerint, tunc etiam frigidæ potus exhibeatur, aut edulia potius frigefacientia. Conueniũt autem maximè lactucæ humidæ ac dulces pura frigida elotæ: atq; sic quidem acceptæ optimæ sunt. Si verò opus fuerit aliquado ad preces ægrorum, insuauitatem ipsarum mitigare, acetum multæ aquæ frigidæ admixtum ad intinctum concedemus. sit autem acetum exactè separatum ab omni vinosa qualitate. Forinsecus autem etiam ipse lactucæ succus aptus est: imò etiam semperuiui, & intybi, portulacæ, atriplicis, solanique ac plantaginis, cum pane sicco trito, & modico bono rosaceo: & iis quæ similiter reficcãt. Optimum verò est id quo nos vtimur iuxta vuarum acerbarum tempus. Expressum enim ipsarum liquorem in mortarium coniicimus, cum portulacis viridibus tundimus, & vtrunque liquorem in vas mittimus, osculumque eius diligenter obturamus, atque sic vas in aquam immittimus. melius autem est etiam niue vas obruere. Vsus autem tempore polentam tenuissimam admisceo, & postea subigo, vt liquidius euadat medicamentum: idque duplici linteolo infarctum præcordiis impono: non immorari sino, sed vbi tepidum factum fuerit tollo, ac alterum impono. Atque hoc semper consequenter facio, donec æger sentiat profunditatem quodammodo perfrigeratam, & à siti liberetur. Admiscemus autem aliquando etiam oleum omphacinum, aut rosaceum, vbi circa præcordia fuerit ignis sacer, inflammationis naturam habens. Vidi mulierem supinam decumbentem in terra, & voce destitutam, habentémque pulsum formicantẽ, vnà cum manuum ac pedum perfrigeratione. putabam autem calidam esse affectionem. nam simul cum relatis pessimis signis, densiorem videbam respirationem factam. hoc autem signum est magni doloris, ac calidi morbi in præcordiis ac thoracis partibus existentis. Dixit autẽ quidam ex astantibus, se audiuisse mulierem dicere quod arderet eius stomachus, & frigidæ potionis magnam cupiditatem haberet, quapropter etiam in pauimento iacet, inquit, venans frigiditatẽ. Itaque cõfisus dedi ipsi per cochleariũ aquam frigidã, iterũ atq; iterũ immittẽs ipsam ori eius violẽter. Videbam autẽ labia ipsius placidè aquã intus attrahere, & ratiocinatus ipsam expetere frigidæ potum, propter insitam ventri feruidam affectionem, rursus amplius exhibui. post hoc autẽ oculis quoq; annuere incepit, indicans sic me facere debere. Accepto itaque cõfectione ex papaueris capitibus cõstante, dia codyon appellata, parum de ea cum vino cnidio & aqua frigida per cochlearium ori infudi. & ex hoc nimirum paulo pòst sensim loqui cepit. Quare rursus amplius de hac potione dedi, vino emmeleo pro cnidio accepto, cum modica aqua. Ori item ventris semperuiuum & lactucam cũ pane trito & rosaceo imposui. Frigida autem hæc adhibui propter affectionis caliditatem & tempus æstatis, donec frigiditatem abundè sentiret.

De colliquatione, Philagrii, Cap. XC.

COlliquatio nominatur quũ excernitur quid per vẽtrẽ, nõ ex comestis aut cõcoctis, sed ex humorib[9] ex toto corpore in ipsũ cõfluentibus, quòd simile quidẽ est bili quæ assiduè per vomitũ reiicitur, ac per vẽtrẽ secedit: differt autẽ ab ipsa fœtoris graueolentia, & quòd egestio fuluior apparet, & crassitudinẽ habet strigmẽtitiã, aliquãdo etiã oleosam aut adiposam. Colliquatio autẽ appellatur hic morbus, quoniã recẽs cõpacta essẽtia pinguedinis ac carnis, ab ardẽtissima febre dissoluitur ac colliquescit. Et vbi iam diuturnũ est malũ, etiã ipsarũ solidarũ partiũ essentia ex parte eliquatur, quapropter grauissima omniũ est hæc febris. Satis autẽ clarum est quòd extinctoriis medelis vtimur, ita vt valde frigidã aquã potandã exhibeamus, & cataplasmata & epithemata frigefaciẽtia thoraci

ac præcordiis imponam⁹,&cibos humectātes ac frigefaciētes demus. Dictū eſt autem de his in tractatione de febribus ardētibus.dicetur itē cōſequēter in ſequēti capite.

De febribus quæ in calidis ac ſiccis temperaturis fiunt, citra inflammationem ac putrefactionem, Cap. XCI.

QVicunque temperatura biliofi, & habitu graciles,& natura aridi, & ſtomachum ſubtili ſenſu præditum habentes, & qui facilè in bilem efferueſcūt,hi vbi famē aut vigilias pertulerunt, aut nimium delaſſati ſunt,& præſertim in profectione ac æſtiuo ſole, aut triſtitia affecti ſunt,aut grauibus curis preſſi,prōptè ab horroribus ac febribus corripiuntur. nam habitus in bilioſis naturis, ob famem ac omnia relata,facilè in bilem efferueſcit.Et primùm quidem inæqualitatem percipiunt, poſtea etiam horrorem.Et ſi quidem in motibus perſeuerarint aut cibum non acceperint,ſtatim febricitant. mordaces enim humores ac vapores per ſenſitiua corpora delati, horrores ac rigores generant.Et propterea horrente ac denſata cute,velut quæ ex natura in his aridior eſt,cohibentur fuliginoſæ ac fumoſæ ſuperfluitates antea trāſpirare ſolitæ, & ſic febrem accendunt,niſi talis cibum accipiendo, velut dixi,præuerterit. Oſtendi autem tibi aliquos qui ſic febricitarunt, & maximè qui ex longo morbo ſe recolligebant.Ex quibus vni in foro obuiam factus horrore incipiente, introducto ipſi in officinam quandam,panem ex vino diluto exhibui, & eueſtigio horrorem ſedaui & febrem prohibui.Alios verò in ſuas domos abire feſtinātes,in principio horroris aut paulopòſt nutriui.Et in ſumma, quibus adhuc ſunt principii exacerbationum accidentia in talibus temperaturis,his omnibus panem ex vino diluto citò exhibui,& horrorem ſtatim ſedaui & febrem prohibui. quanto enim citius ipſos nutries, tanto magis febrem impedies.Si verò aliquando paulo tardius ipſos nutriui, febris quidem facta non eſt, calor autem modicus ipſis accedebat:vt,ſi diutius moreris nutrire,tali liditate excaleſcat, ambiguum vt ſit an febrem appellare ipſam oporteat.Si verò duæ horæ poſt horroris initiū factæ fuerint, manēte adhuc horrore,etiā tūc nutrire oportet: verùm prædicere quòd febricitabunt hi febre non moleſta,ad quam exudationes conſequentur. & hoc facto & lauare oportet & rurſus nutrire. At poſtquam ſedatus eſt horror, incepitque febris cum contractione, non amplius nutriendi ſunt illo tempore:declinante verò exacerbatione,ſtatim alantur,& ne expectetur donec febris integrè quieſcat. detur etiam potus aqua calida in vigore amplior:in omnibus enim ſqualentibus affectionibus nō ceſſant exacerbationes priuſquā aut balneis aut alimentis humectantibus rigētur.Quoſdā verò etiam declinatione incipiente,alios autē vigore exacerbationis inſtante nutrio. Fames enim in his temperaturis maximè febrientibus,non ſimpliciter nociua eſt,ſed ſiquid aliud, pernicioſa: aut enim ex fame in ardentes febres incidunt,ex quibus ſi nō morte præuēti fuerint in habituales delabūtur, & ex his rurſus in tabē: aut ſtatim ab initio habitualis febris ipſis coincidit.Proinde à principio ſic nutrire oportet eos qui talē tēperaturā habēt.Quū verò aut ex laſſitudinibus, aut ira, aut curis plurib⁹,aut vigilia,aut triſtitia, aut ex omnibus ſimul cōmiſſis,corpore vehemēter reſiccato,febris inuaſerit, ſqualidam quidem habens cutem, ardentem autem caliditatem, timor profectò eſt talem hominem habituali febre corripiendum eſſe, & præſertim in æſtate,& ſicca ac calida conſtitutione. Opus igitur habent tales humectantibus ac frigefacientibus eduliis ac potibus. Qui enim temperatura calidi ac ſicci ſunt,hi etiam neceſſariò vires debiles habent. non enim fieri poteſt vt corpus calidum ac ſiccum, vbi febricitet,vires validas habeat. Conuenit igitur quamcelerrimè per ptiſanæ ſuccum aut ſorbitiones ex alica nutrire, & paululum panis inſuper exhibere, atque ſic per frigidæ potum ægrum curare. Extinguitur enim ſtatim ac ſedatur febris perfectè, ſi non inflammatio aliqua ipſi adeſt, neque humorum putrefactio. Si tamen magnum detrimentum futurum coniectaris, exhibitionem eius inhi-

A be,& per ea quæ extrinſecus corpori adueniunt ac adhibētur,curationem molire. Forinſecus autem adueniunt, aer nos ambiens,& quæcunque humectare ac frigefacere ſolent medicamenta, & ad hæc aquarum dulcium balnea.Si itaque ambiens nos aer temperatus fuerit, vtendū eſt eo velut habet, nihil amplius moliendo. ſi verò aut multùm calidus eſt aut frigidus,calido quidem vice verſa excogitandæ ſunt ſubterraneæ domus, frigidæque, ac quæ ventis perflantur ad ſeptentrionem conuerſæ. Auras quoque ipſis quaſdam proprias excogitabimus: aliquando ex euripis in quos plures aquæ

B ſalientes ſe præcipitant, aliquando aqua frigida ex vaſis in vaſa tranſfluente. Hæc verò ſtatim etiam ſomnum conciliant. Reſpergenda eſt etiam domus aſſiduè frigida aqua pura:& roſæ multæ, aut vitium pampini, aut myrtus per terram ſternantur,aut aliæ quædam plantæ frigefacientes. Arcenda etiā eſt ab ingreſſu hominū copia:nam & hoc domum calfacit.Si verò frigidiſſimus eſt aer, velut in hyeme maximè,per tegumenta corpus foueatur. Frigus enim denſat ac conſtringit cutem, & humorum qui intus

C aduruntur defluxiones tranſpirare prohibet. Maiorem enim ex frigida inſpiratione vtilitatem fore noſcendum eſt,quàm ea eſt quæ ex cutis perfrigeratione contingit. Similiter autem & in iis quæ forinſecus imponuntur, eligenda ſunt frigefacientia citra fortem adſtrictionem dēſationémq; ipſius cutis. Et nō ſolùm quæ frigefaciūt, ſed etiā quæ cōpage corporis fuerint partiū tenuiū,quātū eius reperire eſt in frigefaciētibus,aut citra admixtionē alterius vehemētis qualitatis.Eſt autem ſimpliciſſimū

D medicamentum ex humectantibus ac perfrigerantibus, quo & ad ignem ſacrum vtor,& ad pudendorum inflammationes in principio:Ceram albiſſimam in duplici vaſe liquato,& in aquam frigidam diffundito, ac manibus emollito,diu eam eluens: deinde ſimiliter ipſam liquatam in aliam aquam diffundito, & rurſus tertiò idem facito.Ad hanc autē ceram ſic lotam,roſaceum ex optimo oleo omphacino præparatū adiicito,vt ſit quidē ceræ vncia vna, roſacei verò triens. Hæc ſimiliter in duplici vaſe liquato,& ab igne ablata moueto, donec aliquantulùm

E frigefiant.Poſtea in mortarium diffunde, & piſtillo fortiter tere, aqua potabili ac frigidiſſima paulatim inſtillata quantum ſatis eſt. & tandem fictili puram aquam habente excipe:& aquam quotidie permuta. Hoc pharmacum tenui linteo inductum impone, non ſuper totum pectus,velut quidam faciunt, neque ſuper tota præcordia, ſed illo maximè loco in quo multæ caliditatis ſenſus percipitur. permutetur autem pharmacum ſemper priuſquam manifeſtè caleſiat. Aliud epithema optimum: Rumicis acuti ſuccus polenta tenui admixta,du

F plicato linteo detrito excipiatur,& frigidus imponatur. Facit & portulacæ ſuccus & ſemperuiui, cum vuæ acerbæ ſucco & polenta. Item tribuli viridis ſuccus, & polygoni, ac ſeridis & lactucæ cum polenta: ſed & ipſa horum folia trita imponito. Bonum pharmacum etiam hoc eſt: Palmarum pinguium carnem exemptis membranis cum poſca meraciore ad flacciditatem vſque coctam, & cum tenuiſſima polenta tritam impone. Si verò aridius hoc videbitur, ex prædicto cerato parum, aut roſacei optimi minimum quiddam admiſce. Bo-

G num etiam pharmacum eſt roſarum ſuccus cum tenui polenta: & ipſæ roſæ tritæ impoſitæ. & hæc quidem aſſumimus multùm frigefacere volentes. Si verò moderatè hoc facere voluerimus, non modica eſt copia emplaſtrorum leniter perfrigerare potentium. Ego enim noui,impoſito aliquando frigido medicamento præcordiis,hominem eueſtigio difficulter ſpiraſſe: alium autē ſtatim tuſſiuiſſe: & paulo pòſt amborum accidens quieuiſſe,frigido pharmaco ſublato. Balnea porrò dulcium ac calidarum aquarum,aut potius temperatarum,vtiliſſi

H ma ſunt omnibus ſiccam ac calidam temperaturam habentibus.Lauādi autē ſunt quēadmodū hectici,in ſecūda balnei domo,corpore ex aqua & oleo calido perfuſo, & ipſis ſtatim in tēperatæ aquæ ſoliū locatis:deinde etiā in frigidæ ſoliū. In frigida tamen morā diutius trahere nō oportet. Si verò inflāmatio alicuius viſceris accedat,

balneum recuſare oportet.Illud tamē noſſe expedit,quòd ſi quando inflammatio principalis partis in talibus febribus ac corporibus coinciderit,omnino morientur: & præſertim ſi pulmonis, aut membranæ coſtas ſuccingentis, aut ventris,aut hepatis inflammatio fuerit. Nam quantū ad inflammationes harum partium attinet, minimè nutrire oportet:quantum verò ad virium debilitatem,ſæpe nutrire oportet.Quare neceſſarium eſt vt aut dum non nutrimus,vires exoluamus:aut dum nutrimus, inflammationes augeamus.

De febribus hecticis ac tabidis,
Cap. XCII.

HEctica febris dicitur,*id eſt habitualis*,quū ad tanta immodeſtiam venerit caliditas præter naturā, vt in habitu ſit ipſius ſolidæ eſſentiæ ſimilaris corporis cordis:& propterea ægrè ſolubilem habeat ſtructurā. Primùm igitur calor præternaturalis eliquat & reſiccat ac conſumit eſſentiam in partibus velut ex humore concretam, qualis eſt pinguedo & caro:deinde verò propriam humiditatem conſumit,ex qua corpora nutriuntur:quæ ſanè circūfuſa eſt ac inſtar roris diſperſa circa omnes animalis partes.Hinc autē trāſit ad carnoſum gen⁹,quod fibris & mēbranoſis partibus ſolidorum corporum inſitum eſt, quod ſanè diſcindentes coci tollunt, fibras verò abiiciunt.Exactum autem eius complementum in hoc eſt: ſi ipſa ſolida ſimilarium partium eſſentia ſiccior facta eſt, quando & tabida febris vocatur.Duplex eſt autem genus hecticarum febrium:quædam enim ex ipſis poſt febres ardentes plerunque fiunt, aut vſqueadeo in longum extentas vt temporis progreſſu humorem corporis cordis conſumpſerint:aut manente adhuc humiditate fientes, & cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarū flamma ex funiculo, ſuperſtite adhuc in lucernis oleo.& hæc quidem vna eſt ipſarum generatio.Altera verò quum ab initio ſtatim irruerint,primam generationem diariis ſimilem facientes, ob triſtitiam, & iram, & laſſitudinem ampliorem ſimul cum ardore factam. has igitur non difficile eſt curare:Eas verò quæ in tabem procedunt, ſanare impoſſibile eſt.natura enim ipſarum calida eſt & ſicca,ſimile quiddam patiente corde quale quid patitur funiculus in lucernis, vbi plurimùm fuerit exuſtus.Qui enim exuſtus eſt comminuitur,vt neque ſi largū oleum affuderis, luculentam flammam excitare poſſis. Proinde parua hæc & infirma flāma circumcirca tremit, ſemper amplius minor euadens, donec fuerit extincta. Facilis autem cognitu eſt hæc febris:priuſquam enim cō tigeris pulſus ac caliditatem,oculos immodicè cauos videbis,velut in foueis quibuſdam ſitos, & gramas in ipſis reperies ſiccas,& ſqualidam quandam affectionem, qualis iis fieri ſolet qui per totum diem in ſole æſtiuo multum puluerem percurrūt.Periit autem & ipſorum coloris vitalis flos:& cutis circa frontem ſicca eſt ac circūteſa: & plerunque palpebris nictant, velut ſomno grauati. Eſt autē hæc affectio non ſomnus,ſed impotētia vigilandi.& tempora ſunt collapſa,vt loci caui appareant.& quid aliud quàm oſſa & cutis ſunt in totum? vt etiam,ſi denudatum conſideraueris vētrem,neque aliquod inteſtinum, neque viſcus aliquod ſaluum eſſe putes, & præcordia vehementer retracta eſſe ad thoracem, & cutem totam ſiccam ac obaridam:&,ſi diſtenderis digitis apprehenſam, velut corium quoddam producitur. Febris itaque exactè tabida incurabilis eſt,velut dixi.Tabeſcit enim in ipſis totū corpus inſtar arboris extremè areſactæ, aut ob flammæ viciniam, aut ob vehementem ac immodicam ſiccitatem. atque hæc eſt quam ſenectam ex morbo vocant. Tale enim corpus ſit in iis qui ſecundum naturam ad extremam ſenectam perueniunt citra febrem,paulatim extincto in ipſis inſito calore. Verùm eorum qui ſecundum naturam conſenuerunt,mors ſine moleſtia contingit, ob frigiditatem ac ſiccitatem imminēs. Tabida verò febris non ſolùm ſicca,ſed calida affectio eſt. hæc igitur velut dixi,incurabilis eſt.Illud porrò omnibus febribus hecticis commune eſt,vt debiles ſint & æquales ſemper, à prima die vſque ad extremam reſpirationem. Maximum autem & minimè ambiguū naturæ ipſius ſignum habe-
A bis,ſi cibum homini præbueris. Alimento enim accepto accenditur calor, & pulſus augetur ad magnitudinem ac velocitatem. & quod in ipſis contingit,ſimile eſt ei quod accidit in calce ac lapidibus calefactis.Si enim frigidiſſimam aquam ipſis affuderis,multo calidiores apparent,vt poroſa in ipſis caliditate ab humida eſſentia irrigata.Donec igitur aliquid humidæ eſſentiæ ſeruatur, hectica ſolùm febris eſt: quum verò in periculum venerit vt non amplius ſuperſit aliquid humiditatis, exactus iam maraſmus,*id eſt exacta tabes*, cōſiſtit. Nos autem earum ſolùm
B curationem aggredimur quæ ſanari poſſunt.

Hecticarum febrium curatio,
Cap. XCIII.

HEcticas febres omni modo ſtatim refrigeramus, priuſquam progreſſæ in tabem deſinant. Caput autē curationis ipſarum in humectantibus ac frigefacientib⁹ conſiſtit, tum iis quæ foris adhibentur, tum quæ intra corpus accipiuntur, in quibus eſt & aer qui inſpiratur. Omnes igitur hecticos,etiamſi iam principium tabeſcendi acceperint,abſque hoc vt alia febris ipſis ſit implicata,
C aut propter humorum putrefactionem,aut cum principalis partis inflammatione, confidenter lauato,citra omnē tamen laborem:vt ne vires exoluantur. Deferatur itaque æger in lecto ad balneum. præparata autē ipſi ſindone calida,in ipſa ad primam balnei domum geſtetur.Sint autē quatuor qui ſindonem teneant, in ſingulis angulis vnus: deinde in prima domo nudatus, ad ſecundam portetur, in qua toto corpore ex oleo tepido dulciſſimo perfuſus, ad tertiam domum feratur,& in ſolium locetur. Sit autē aer balnei temperatus,& humidus præparetur,parietibus
D aqua calida reſperſis.In ipſa verò ſolii aqua tēperata abū de quieſcat,moderatè in ſindone vectus, nulla corporis perfuſione fiente,neque item capitis perfuſione.Hinc autem extractus à quatuor adoleſcentibus ſindonem geſtātibus,in frigidam aquam confeſtim mergatur, ne minimum quidem moræ in ipſa trahens. Statim autem alius paratam habens ſindonem aliam,ipſi iniiciat, & alius aliā ſimili modo.Demiſſus autem in lectum,mollibus linteis leniſſimè detergatur: poſtea verò vnctus & veſtibus contectus ad domum in lecto referatur. ſit autem & domus balneo vicina.Eos quidem igitur qui iam tabeſcunt
E lauare oportet velut dictū eſt: qui verò in hecticis febribus ſunt nondum tabeſcentes,hi etiam citra ſindonem lauari poſſunt.Deferendi tamen & hi ſunt ad domum ſiue in lecto,ſiue vehiculo quopiam,aut lectica: deinde oleum ipſis infundendum, velut dictum eſt: & poſtea ad calidam aquam ducantur,vt in illa immorentur: deinde ad frigidam prodeant,vt nullam omnino moram in ipſa trahant.atque ita deterſi ac inuncti ad domum reducantur. De balneis igitur ſatis dictum eſt. conſequens eſt vt
F de alimentorum viribus addamus. Quòd quidem igitur frigidos & humidos conuenit eſſe cibos hecticis febribus profuturos,omnibus manifeſtum eſt.Tales autē ſunt, ptiſanæ ſuccus frigid⁹ acceptus,& alica velut ptiſana præparata:conuenit etiam panis aqua frigida madefactus.Verùm nullius horum frigiditas ſincera ſit,veluti potus. nā quæ bibuntur,& citò calefcunt,& meatus penetrant:quæ verò eduntur aut ſorbentur,diutius in ventre perſeuerantia,perfrigerant ipſum,ſi immodicè fuerint frigida. At vbi iam diuturna eſt febris,lac aſininum dandum eſt, dili-
G genti animaduerſione habita ne in ventre in caſeum coaguletur.Hoc verò aliquando etiam ipſe æger nos docebit,vt qui ſuæ naturæ habet experimentum: quandoque autem noſipſos deprehēdere oportebit, paulatim ad eius vſum progrediendo.Fugienda eſt autem,quātum eius fieri poteſt,mellis mixtura in omnibus hecticis febribus.Dādum verò eſt primùm lac aſinæ in cubiculum adductæ, quò calidum adhuc lac potetur. Si quidem igitur probè fuerit concoctum & non corruptum, copia eius augeri poteſt,vt in exhibitione cyathus dimidius addatur: reli-
H qua verò diæta facienda eſt velut in ſiccis ventris intēperaturis,velut in proprio loco dicetur. Quanto autem hecticarum febrium caliditas maior illis eſt,tanto frigidioribus auxiliis opus habet, & diligentia ampliore, vt ne damnū aliquod conſequatur ex fortiorū auxiliorū vſu.

De popularibus paſſim vagantibus ac peſtilentibus morbis, Cap. xcIIII.

POpulares & communes morbos vocãt eos qui ſimul multis hominibus coincidunt: quorum velut generatio,ita & cauſa communis eſt. Cõmunia itaque edulia praua morbos cõmunes pariũt:itẽ vitioſæ aquæ potus,& ærumnæ immodicæ,& labores conſueti relicti:fames & repletio,præſertim vbi poſt magnam indigentiam abũdantia ſuccedit. Sed & regionis natura ſæpe communes morbos inuexit, aere quem inſpiramus à putredinoſa euaporatione inquinato: cauſa verò talis putredinoſæ euaporationis,aut mortuorum multitudo eſt, velut in bellis contingere ſolet:aut paludes quædam,aut ſtagna, aut barathrum aliquod profundum in propinquo, venenoſam ac prauam exhalationem remittunt. hæc igitur aſſiduè contingere ſolent.Sed & ambiens nos aer temperamenta aſſiduè peruertit,dum aut immodicè calidior,aut ſiccior, aut frigidior,aut humidior euadit. Nam reliquis cauſis non omnes ſimul obnoxii ſumus,neque per totum diem occurſamus: aër autem nos ambiens forinſecus omnibus circumfuſus eſt,& per inſpirationem trahitur.Neceſſe igitur eſt vt ad mutationes eius iuxta temperamentum ipſius coafficiantur etiam animalium corpora. Aliquando verò ambiens nos aer humidior ac calidior factus,peſtilentem conſtitutionem inducit: & quia ſunt in corpore humores ex vitioſo victu ad putrefactionem idonei, principium fit peſtilentis febris. Quare ſiquis moderatis laboribus & victu modeſto ac caſtigato vtatur,in totum illæſus manet per omnes eiuſmodi affectiones. Et nos ſanè hoc prænoſcentes,ſtatim incipiente tali conſtitutione quæcunque corpora humida videmus,omni modo ſiccare conamur:in iis autem quæ natura ſicciora ſunt, priſtinam naturam conſeruamus:quæ verò ſuperfluitatibus redundant purgationibus ſanamus. Obturationes autem meatuum aperimus ac extergemus: & in ſumma ſanitatẽ corporibus cuſtodiuimus contraria adhibentes.& quandoque refrigerationibus vſi ſumus,ſi ita opus eſſet: quandoque verò calfactoriis.Sed,& rogo ingenti extructo& incenſo,aerem ad caliditatem ac ſiccitatem tranſmutare quis poteſt,humidum & frigidum factum. quemadmodum Hippocratẽ Athenis feciſſe dicunt, itémque Acronem Agrigentinum.

De peſte,Rufi, xcv.

OMnia horrendiſſima in peſte fieri poſſunt,& nihil occultatur velut in ſingulis morbis. Plurima enim & varia fiunt:deliria varia,bilis vomitus,præcordiorum diſtentiones, dolores,ſudores multi, extremitarum frigiditas,profluuia bilioſa,tenuia,flatuoſa:vrinæ aliis aquoſæ ac tenues,aliis bilioſæ,aliis nigræ, malas ſubſidentias habẽtes,& peſſima ea quæ in medio vaſis dependent: ſanguinis narium deſtillationes,æſtus in thorace, linguæ torrefactæ,vigiliæ,conuulſiones violentæ. Sed & vlcera praua & carbunculoſa & pernicioſa in peſte fieri poſſunt, & in reliquo corpore,& in facie,ac tonſillis.Si verò ſolerti ingenio quis præditus ſit,futurã peſtem prænoſcet,attendẽs anni temporibus,quæ & mala ſunt,& in bruta animantia impetũ faciũt.ſi enim ambiẽs nos aer peſtis cauſa fuerit,volucriũ generis prior interit⁹ erit:ſi verò ex prauis de terra exhalationibus hoc contigerit, quadrupedium animantium prior corruptio fiet. Quum autem hæc tecum expẽderis,ampli⁹ etiã illud cogita,quale eſt præſens anni tempus,qualis totus annus: hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè conſtituas. Verbi cauſa: debebat eſſe,ſi rectè res fieret,tempus ſiccum, nunc verò humidum factum eſt: at ſi quidem humidum factum eſt,neceſſe eſt etiam victum reſiccantem cõſtituere, quo excedens humiditas conſumatur.Reſpicienda ſunt etiam ſtudia hominum an non ad ſanitatem conducant, & ea prohibẽda. Ventris quoque cura habenda eſt:ſi verò ſuperior venter pituitam habuerit,vomitu euacuetur.Quibus autem ſanguis abundat,iis vena ſecetur.Bona eſt & per vrinas purgatio,& quæcunque aliæ. Si verò æſtuoſus fuerit æger,& flamma vſque ad pectus aſcenderit, non fuerit alienum frigefaciẽtia pectori adhibere, & frigidæ potum dare,non paulatim exhibendo:vincitur enim ab ampli-
A ori in ventre caliditate,& plus nocet,ac amplius exurit:ſed & multa & aceruatim frigida danda eſt,vt copia eius flãmæ extiguatur. Si verò ardor occuparit interiores partes, extremitates autem & ſuperficies frigidæ fuerint,& præcordia diſtẽdantur,& vẽter colliquamẽta partim ſurſum, partim deorſum mittit, vigiliæque affuerint ac deliriũ, & linguæ aſperitates,his calfactoria fomẽta adhibere oportet,vt calor ad ſuperficiem corporis trahatur. & quibuſcunque id fieri poteſt modis, conandum eſt vt calor ex profundo ad externa educatur.

B De iis qui ob crudorum humorum multitudinem animo linquuntur, Cap. xcvi.

QVidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta,vnà cum hoc quòd os vẽtris malè affectum eſt,aut ex cruditatibus,aut aliâs.His inflata ſunt præcordia, & totum corpus maiorem naturali molem habet.Et color aliis quidem albidior & aquoſior fit naturali:aliis autẽ nigrior ac liuidior euadit,quos plũbicolores aliqui appellant.Pulſus verò omnium minores ſunt quàm pro caliditatis ratione, obſcurioréſque ac omnino inæquales. Si quidem igitur hi humores copia
C ſua vires grauarint,& craſſitudine ac multitudine meatus animalis obturarint,multis de cauſis pernicioſa eſt affectio, & animi deliquium inducens; tum quòd animal non nutritur,tum quòd ſuffocatur: & quòd temperamenti ſymmetria alteratur ac corrumpitur. etenim crudi humores nutrire non poſſunt priuſquã concoquantur.Multi verò grauant aut obturant tranſpirationes,& calorem extingunt. Si verò neque obturarint, neque grauarint, hi ſyncopas, *id eſt animi deliquia* non inducunt, ſed omnino animo exoluuntur tales, ſi non frequentius alantur.
D Danda eſt autem iis copia, non pro vna vice, neque cibi craſſi aut viribus frigidi, ſed ex genere attenuantium & calefacientium: ſic etiam medicamenta ipſis danda ſunt quæ homo febricitans accipere poteſt, attenuantia ac calefacientia.His commodum eſt vinum aquoſum album ac tenue, niſi valde febricitarint. quod tamen non adeo contingit in relata affectione.debiles enim ſunt iis febres,& adhuc magis ſi fuerint ſenes. Vinum autem dãdum eſt ipſis ad ſingulos cibos,& potius ad veſperam & noctẽ,nõ manè & vſque ad meridiem.iuuenibus verò nõ
E ſtatim ab initio vinum detur.Nulli porrò talium ſanguinis ablatio citra maximum detrimentum fieri ſolet,etiã ſi euacuatione indigent.Imò neque venæ ſectionem neque purgationem ferunt,qui ſanè etiam citra hæc derepente animo concidunt. Quomodo igitur hos ſanare oportet qui egent quidem euacuatione, euacuantia verò non ferunt? nullum equidem inueni in his euacuationis modum præter confrictionem. Incipere verò ſtatim ab initio morbi conuenit,primùm à cruribus supernè deorſum per lintea moderatè aſpera: deinde etiam totæ
F manus confricentur ſupernè deorſum. Poſtquam autem artus ſatis calidi apparẽt,& timor fuerit laſſitudinis ſenſum ipſis acceſſurum ob multitudinem frictionis, oleo laxãte vtẽdũ eſt,quale eſt quod dulciſſimum eſt:abſtinẽdum autem ab omphacino & omnibus adſtringentibus.Hyemis autem tempore,etiam diſcuſſorio vtendum eſt,quale eſt oleum ſicyonium,& chamæmelinum, aut aliud ſimile,velut anethinum. Poſtea verò oleum detergeatur,& progreſſus ad totam ſpinam fiat:& hæc ſimiliter fricetur: primùm per lintea, deinde oleo. Poſtea rurſus ad crura
G progreſſus fiat,& rurſus ad manus,deinde rurſus ad ſpinã, ita vt per totam diem hoc agamus in domo lucem habẽte puram,& minimè humecta:ſit autem & caliditate moderata domus. Commodiſſima eſt iis aqua mulſa, in qua coctum eſt hyſſopum: verùm neque cibi,neque ſorbitio, neque aqua ipſis danda eſt.neque permittendum vt largè bibant,ſed aqua mulſa ſola vtãtur per primos tres dies, ita vt per ſucceſſionem fricemus,& illud ſolùm tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. ad hũc au-
H tem conducit maximè amplior frictio. ſed neque amplior ſomnus talibus commodus eſt: neque enim humores diſcuti permittit,& viſcera grauat. Vtriſque igitur moderatis natura opus habet ſomno & vigiliis. Si quidem igitur pulſus ipſis valde paruus & fortiter inæqualis eſt,

extremum periculum imminet,& facere oportet quæ dicta sunt,nihil aliud curiosius conãdo. Si verò firmitatem & magnitudinem moderatam habuerit,& non fractus neque mollis fuerit ac æqualis, ventrem considera,& clysterem adhibe confidenter,si non probè egestionem faciat. Contingit enim ex aquæ mulsæ potu vt probè euacuetur omnis superfluitas quæ in primis venis congregari solet iuxta simas hepatis partes & mesenterium. Si verò superfluitatum impetus amplius quàm oportet in ventrem fiat, primùm amplius ipsam decoquito:(talis enim minùs aluum subit) si verò etiam postea superfluitas humorũ amplius feratur,neque sic sistere oportet, sed pro aqua mulsa ptisanæ succum dare:si verò ferri adhuc perseueret,sorbitionem ex alica dato,pulsus nimirum in hoc sequens. Aliquando enim derepente mutãtur ad debilitatem, aut inæqualitatem,aut paruitatem:quo tempore conuenit exhibere panem ex vino diluto,neque ventre videlicet neque hepate inflammato.nam si inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, desperatus est æger, pulsibus ita mutatis.In talibus igitur ægrotis si mortem prædixeris,& nullum strenuum auxilium adhibueris,teipsum inculpatum seruabis.In quibus autem spes est salutis (est autem in omnibus citra inflammationem ita ægrotantibus)quum à principio susceperimus ipsos,turpissimum mihi videtur vt animo cõcidat æger.Si verò perceperis aliquando crassos esse humores, semper acetum mulsum dabis pro aqua mulsa.Et si quidem æstas fuerit, & æger frigidæ potor, huic frigidũ acetum mulsum dabis:hyeme verò omnibus calidum.Aduersissima sunt iis balnea,& aer nos ambiens multùm calidus aut frigidus factus.quare neque lauare conuenit, & reclinare tempore æstatis in domo frigida:hyeme verò,calida. læduntur enim valde ex vtroque excessu.Nam in balneis,& æstate, & omni caliditatis incremento,crudi humores diffunduntur,& per totum corpus diffluunt,vt periculum sit etiam ad pulmonem & cor peruenturos esse, & quandoque etiã ad cerebrum recursuros esse.melius igitur est circa hepar & venas ipsos permanere. At verò in domib⁹ immodicè frigidis,& hyeme,& omnino in frigido ambiente, humores crudi incocti permanent, & obturationes hepatis augent & exacerbant,si paruæ fuerint:si verò nõ fuerint, generant propter crassitiem detenti ac impacti. A cataplasmatis autem & perfusionibus abstinere oportet, donec multitudo partim euacuetur, partim concoquatur. qui enim hæc in talibus affectionibus adhibent, ipsi inflammationes per ea quæ faciunt efficiunt,non animaduertentes præcordia lædi.Hæc igitur facienda sunt à prima die,vbi ipse inceperis curationem.Si verò vbi iam animo concidunt vocatus fueris, præcordiis nõ inflammatis,dabis ipsis panem non multùm vino fuluo madefactum.Et si quidem fuerit æstas,aut regio natura calida, aut constitutio calida,cum aqua frigida:sin contrà, cum calida vinum dabis.Postquam autem sedatum fuerit eiusmodi animi concisi accidens,experiendum est vt calidæ potum exhibeas. nam ad totam curationem melior est calida, crudorum humorum concoctionem adiuuans. Statim verò & in iis ad frictionem deuenies eo quo dictum est modo.

De iis qui animo concidunt ob flauam bilem os ventris lædentem, Cap. XCVII.

IN quibus ob flauam bilem os ventris lædentem animi deliquium cõtingit, iis exhibendus est frigidus potus: sit tamen hic vinum calidum natura, fuluum tenue & vetus.

De iis qui ob tenues humores animo concidunt, Cap. XCVIII.

QVI ob tenues valde humores animo concidunt, vt citissimè tũ per sudores tũ per obscurã transpirationem exoluuntur,contrario modo curentur iis qui ob crudos humores animo linquũtur. Nos enim paulatim euacuamus,eo quòd vires aceruatam euacuationẽ nõ ferant: qui verò ob tenues humores animo concidunt, paulatim assiduè nutrimus:si verò à principio hos exceperim⁹,viribus adhuc robustis, non paulatim alimus. possunt enim hi amplius alimẽtum semel exhibitum superare.Quem-

A admodum autem diximus priores perniciosè affectos esse,vbi viscus quoddam inflammatum fuerit,eodem modo etiam hos incurabiliter habere putandum est, si aliquod viscus fuerit inflammatum, viribus iam languentibus.Neque enim possibile est ipsos assiduè nutrire, sed in declinationibus solùm.neque si non nutriuerimus,possibile est ipsos seruare.In talibus affectionibus lethalis constitutio celerrimè fit in facie:nasus acutus,oculi caui,tempora collapsa,& quæ deinceps recẽsentur.Et siue amplius

B excreuerint,siue vigilauerint,aut tristitia affecti fuerint,si nõ citius alantur,statim talẽ faciẽ habẽt.Si igitur propter vigilias, aut tristitiã,aut ampliorẽ excretionẽ, tale factũ fuerit,parum mali esse putã:si verò citra hæc, pernitiosum:atque hoc magis,si statim à morbi initio sic habuerint.non enim durabunt ad ipsius concoctionem. Nutrire igitur ipsos tunc necessarium est,& cutem ipsorum dẽsare,& aerem domus frigidum præparare, velut dictum est de iis qui ex sicca intemperie febricitant. Vngendi quoque sunt adstringentibus vnguentis:& cibi exhibendi,non valde promptè defluentes.Et neque aqua mulsa,ne

C que ptisanæ succus eis exhibendus est,sed panes,& sorbitiones ex alica,& fructus austeri ac ægrè corruptiles, tum per seipsos,tum cùm pane & alica ex aqua cocta. Dentur etiam ipsis ouorum sorbilium vitelli soli, & gallorum testes,& cerebella suilla probè assata,aut benè cocta. nam crudiora extremè lædunt. Et in summa, omnia facienda quò crassior materia fiat,& cutis densetur, & trãspirationes impediantur. Prodest his vinum aquosum ab initio post cibos acceptum.

De aliis animi deliquii causis, Cap. XCIX.

D SVnt & aliæ quatuor causæ ob quas homines animo cõcidunt:dolor vehemens, vigiliæ,euacuatio immodica, & in delirantibus ipse motus:his quintam,si libet, adde principiorum intemperiem. Celerrima igitur pernicies instat corde affecto:consequenter autem cerebro.

De dolore animi deliquium inducente, Cap. C.

DOlor est repentina temperamenti mutatio, & futura continuitatis solutio.non enim quæ paulatim fit alteratio animal dolore afficere potest. Apparet enim corpora non solùm dum aceruatim ad non naturalem habitum

E ducuntur,molestam habere mutationem,sed etiam dum ad naturalem habitum reducuntur(nisi paulatim id contingat)dolore affici. Proinde eos qui in vehementissimo frigore iter fecerunt, aceruatim calefactos dolore affici scimus circa vnguium radices, adeo vt ferre nõ possint. Quærimus igitur quomodo ægrotantes doleãt, nullo forinsecus accedente ipsis dolorem inducente. Necessariũ est in corpore talem quandam causam quærere,quæ calfaciens vehementer,aut perfrigerans, aut essentiam alicuius sensitiui corporis diuidens, angorem nobis inducat.

F Et primùm sanè considerabimus cuius naturæ esse oportet id quod corporum diuisionem facere poterit. Necessarium igitur est,aut rupturam,aut contusionem, aut erosionem esse affectionem in qua continuitas diuiditur. At ruptura fit ex tensione,cõtusio ex grauitate,erosio ex mordaci qualitate.Quum igitur foris nihil fuerit quod dolorem inducat,aut tendens,aut grauans, aut mordens, sed ex seipso aliquid horum patitur corpus, omnibus nimirum manifestum est quòd ab aliquo intrinsecus fit. Ac tẽ

G sio quidem ab essentia distendente corpus ipsam contingens fieri potest,aut ab immodica siccitate: contusio verò ab aliquo tumore duro adiacente: morsus autem ab acri humore. Considerandum igitur est in doloribus, an sit humor multus,aut flatus transitum non habens, velut in colicis: aut grauis moles, velut in inflammationibus & tumorib⁹ induratis:aut tumor mordax,aut affectio sicca,velut in cõuulsis:aut frigiditas vehemẽs,aut caliditas. & horum singulorum correctio ritè facienda est. Stupid⁹ itaque dolor ex frigida fit affectione:pulsatiuus autem do

H lor proprius est magnæ inflammationi. Si verò velut ab aculeo infixo, aut velut à terebro perforari quis sibi videatur,crassi intestini quod colum nominamus,hæc doloris species existit. At verò in renibus cum grauitate quadam dolor est in vno loco firmatus,circum lumbum

dextrum aut finistrum,retrorsum magis:in colo verò dolor ex loco ad locũ trãsit. Pungitiuus autẽ dolor circa mẽbranas consistit:qui verò prosiliens dolor appellatur,contingit in vehementibus hemicraniis,dimidia capitis parte affecta. Cognoscitur ex hoc quòd velut à radice quadã, à primariò affecta parte dolor initium sumens,celerrimè ad adiacentes vtrinque partes fertur. Quapropter ad ambas extremitates contingentibus distentionibus, etiam nerui ad vtranque partem distenduntur: minimè ad latitudinem distentos dolores nerui ipsi habent. At verò mẽbrana subter omnem cutem distenta tensiuos & stupidos dolores inducit: quæ verò inter carnem sunt mẽbranæ, dolores velut diuellentes faciunt. sunt enim multæ & in æqualiter insitæ,& forinsecus ipsam carnem ambientes. Cæterùm circumsitarum ossibus membranarum dolores profundi sunt,& ipsorum ossium dolentium imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa causa doloris apparet, prægressam causam & diætam considera. Si enim fuerit præter consuetudinem otiosior, aut cibis pluribus homo vsus sit, aut multùm nutrientibus,aut cõsueta excretio suppressa sit: si quicquam horũ, aut omnia apparuerint,multitudo est doloris causa:& propterea quã celerrimè homo euacuetur. Sic enim cum omni securitate tibi licebit iis quæ fluxiones repellũt vti in partibus dolore affectis. Si quidem igitur multitudo fuerit quæ distendit, viribus fortibus existentibus,vena secetur, & ex magna vena inflammatæ aut doleti parti propinqua sanguis auferatur:si verò debiles fuerint vires, reuulsio fiat & deriuatio sursum,aut deorsum,aut vtrinque,aut per frictiones. vitiosis autem humoribus solis infestantibus,purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtrisque euacuationibus vtendum est,primùm venæ sectione, postea purgatione:si verò his factis dolor remanet, manifestum sanè est circa partem affectam impactum esse id quod molestat. Manifesta est etiam curatio, per discussoria fiés medicamenta. Eodem verò modo etiam propter spiritũ flatuosum aut pituitam viscosam fiente dolore, velut in colicis,per fomenta & irrigationes medemur:si verò tumor grauans aut cõtundens dolorem effecerit, tumor ipse curãdus est per attenuantia ac rarefacientia: at si ob mordacem humorem dolor fiat,aduersissima his sunt attenuantia ac calefacientia. Anethum autem viride in oleo coctum,dolorem eximit,& somnum inducit si affecta pars oleo calido irrigetur.

De animi deliquio propriè dicto, Cap. c i.

HActenꝰ de syncope dictũ est, *id est animi deliquio. q. d. animi concisione*. Tale verò quiddam est & quod propriè lipothymia, *id est animi deliquium*, vocatur, itémq; eclysis, *id est exolutio*. Et nomen quidem lipothymiæ vnum est, causæ verò ipsius plures:& curationes iuxta singulas species. In tantum autem de ipsis nunc dicemus, in quãtum quis his satis cognitis, resistere possit exacerbationibus derepente incidentibus. Differt autem lipothymia à syncopa,quòd lipothymia derepente incidit, sensu & motu hominem priuans:& omnino nõ sudant:syncope verò & vigilantes & dormientes inuadit,& omnino cum sudoribus qui syncoptici appellari solent.

De iis qui ob ventris profluuium,aut sanguinis eruptionẽ,aut immodici sudoris euacuationem animo linquuntur, Cap. c i i.

QVI ex bilis supernè ac infernè excretione & alui fluxionibus,& aliis immodicis euacuationibus animo linquuntur,his aqua aspergenda est,& nasus apprehendẽdus,& os ventris confricandum,& digitis aut pennis immissis lancinandum,& ad vomitum cogendum. Manus & crura pluribus & vehementioribus vinculis deligẽtur. manus in euacuationibus infernè fientibus,crura verò in supernè fientibus. Auxiliatur etiam in talibus euacuationibus vinum aquosum vetus frigida dilutum. Balnea verò fluxionibus in ventrem commoda sunt:verùm iis qui ob sanguinis eruptionem, aut sudorum immodicorum euacuationem animo linquuntur,aduersissima sunt. Adstrictione enim hi indigent,& frigiditate,non laxatione.

A Vinum verò frigida dilutum,velut dictum est,etiam his commodum est. neque verò extremitates ligare conducit,neque vomere,neque omnino moueri: sed dẽsari his conuenit ac frigefieri. Quapropter aerem domus frigidũ paramus,frigidos ventorum flatus inducentes, & pauimenta adstringente qualitate sternentes,velut myrto,rosis,pampinis vitis.

De iis qui ob humorum copiam animo linquuntur, Cap. c i i i.

B QVI ob humorum copiam animo linquuntur, plurimùm fricentur & calefiant,& manuum iũcturæ ac malleoli ipsis deligentur: à cibo verò & vino, ac balneis omnino arceantur,si febricitarint. in potu autem detur acetum mulsum.

De eis quæ ob quandam vteri affectionem animo linquuntur, Cap. c i i i i.

SImiliter etiam eæ quæ ab vtero affecto exoluuntur,ex aceto mulso curandæ sunt. Et crura fricanda ac ligãda, C maximè eis quæ ab vtero strangulantur,& in quibus retractus aut loco motus est vterus. cucurbitas quoque inguinibus à femoribus affigemus. Et naribus quidem odoramenta graueolentia adhibebimus:vtero verò beneolentia,& laxare ac calefacere potentia medicamenta admouebimus. At verò eis quæ ob immodicam mensium euacuationem animo linquuntur, manus magis deligabimus,& fricabimus,& cucurbitam pectori affigemus.

Ad eos qui ob stomachi debilitatem animo linquuntur, Cap. c v.

D AD eos qui ob stomachi debilitatem animo linquuntur, cataplasmatis vtemur stomachum roborantibus,ex palmulis,vino,polenta,croco,aloe,mastiche: & irrigationibus ex absinthio,& oleo melino & mastichino ac nardino, & vino. Et,si stomachus exuratur, admiscenda sunt etiam frigefacientia,velut est ramentorum cucurbitæ succus,aut lactucæ,aut portulacæ,aut solani, aut intybi,aut rumicis acuti,aut vuæ acerbæ. hic autem non solùm frigefacit,sed etiã adstringit. Prodest etiam generose ipsis extremarum partium frictio. Si verò ex horum vsu melius habuerint,eos quidem qui stomacho exurũtur, E statim ad balneum ducere oportet:iis autem qui quendã frigiditatis sensum habent,parum dandum est de medicamento ex tribus piperis generibus cõstante,aut ipsum piper album.

De iis qui ob vitiosos humores os ventris rodentes animo linquuntur, Cap. c v i.

QVicunque vitiosis humoribus os ventris mordentibus exoluuntur, iis aqua calida data vomere iubeto. Si verò ægrè vomant, stomachus & pedes ac manus prius foueantur, deinde digitis aut pennis immissis vo- F mant:si verò vomitus non contingat,ventris excretionẽ adiuuare oportet glandulis subditis. Si verò ex his melius habuerint, comam absinthii in aqua mulsa coctam bibẽdam dato,& omnibus modis stomachum corroborato, tum per ea quæ foris imponũtur,tũ per ea quæ intra corpus sumuntur. Non tamen à principio hoc facere conuenit, neque absinthium præbere: sed post vitiosorum humorum euacuationem, vbi iam pura facta fuerit aluus.

De iis qui ob pituitam in stomacho collectam animo linquuntur, Cap. c v i i.

SI pituita multa & frigida in stomacho collecta exolutiones fieri contingit,stomachum oleo calido in quo G absinthium coctum est,plurimum rigabimus: deinde aquam mulsam dabimus,in qua hyssopus aut simile quid commaduit. Item acetum mulsum,& piper, & pharmacum ex tribus piperis generibus cõstans, & id quod diospoliticum appellatur. Et tota rationis victus summa ad incisorium ductum sit destinata.

De animi deliquio ob fortem frigiditatem, Cap. c v i i i.

H EXolutiones ob fortes frigiditates, similiter vt correpti bulimo, *hoc est magna fame ex frigore oborta*, curentur, ita vt omni modo ipsos calefaciamus. Vinum igitur dandum est ipsis calida dilutum,& cibi calefacientes. fricandi sunt etiam ac fouendi iuxta ignem.

De animi deliquio ob multam caliditatem, Cap. cix.

QVI ob multam caliditatem animo linquuntur, aut in aere suffocante versati sunt, aut in balneo diutius moram traxerunt, eos roborare oportet, confestim quidē frigida aqua aspersa, & ventilatione facta, & ægro ad ventum conuerso. Fricandum est etiam ac lancinandum os ventris: & consequenter vinum, & cibi dandi.

De animi deliquio ob inflammationem, aut malignam febrem, Cap. cx.

QVI ob inflammationum magnitudinem, aut vehementis febris malignitatem animo linquuntur in ipsis accessionibus, & artus perfrigeratos habent, eos fortiter fricare oportet ac fouere, & crura ac manus ipsorum deligare, & iubere vt vigilent, & ab omni cibo ac potu abstineant. Optimum est autem in iis prænosse quod futurum est, & ipsum ante exacerbationem lenire ac mitigare.

De animi deliquio ob siccitatem, Cap. cxi.

SED & eos qui ob siccitatem animo linquuntur in exacerbationum principiis optimum est prænoscere. Si enim duab⁹ aut tribus horis ante accessionē, nutriueris, & manus ac pedes ligari iusseris, non interibunt. oportet autem cibos esse cōcoctu faciles & stomacho commodos. Si verò etiam vehemens periculum fore suspicaberis, panem ex vino dabis, aut alicam coctam vino infuso exhibebis: si verò modicam syncopam fore speras, vinum ne dederis, sed mala punica, aut alia poma, & adstringentes fructus cibis admiscebis. at post exacerbationem nō est necessarium fructibus vti. Iis verò qui derepente in periculum incidunt, vinum calidum dandum est, & panis, & alica omnino modica: si enim aut amplius dabis, aut cibos concoctioni resistentes, ii qui sic affecti sunt suffocabuntur.

De animi deliquio ob principalis membri obturationem, Cap. cxii.

QVI ob principalis partis obturationem animo linquuntur, iis acetum mulsum dandum est, & potiones ex hyssopo, origano, pulegio & melle, & cibi incisoria vi præditi. Crassi enim & viscosi magno iis detrimēto sunt. quare ab ipsis abstinendum est. Fricandi sunt artus & ligandi: & potionibus vrinam cientibus vtendum, ex apio, petroselino, dauco, & similibus. Vbi verò manifesta consequitur vtilitas, etiam vino aquoso veteri vtendum est.

De animi deliquio ob repentinam euacuationem, Cap. cxiii.

SI ob repentinam & aceruatim factam abscessus rupturam, aut sectionem, aut euacuationem (velut in hydropicis) animi deliquium cōtigerit, statim quidem odoramentis reuocentur, postea verò sorbitionibus probè concoctilibus nutriantur.

De animi deliquio propter affectus, Cap. cxiiii.

SI propter tristitiam, aut gaudium, aut timorem, aut iram, aut terrorem, exolutio fiat, per odoramenta, & narium ac oris apprehensiones reuocatos ad vomitum cogito. De cardiacis & bulimo dicetur suo loco in stomachi affectionum tractatu.

De capitis dolore in febribus, Cap. cxv.

IN iis quibus in febribus caput dolet, vitanda est multa lux: lædit enim visum, & membranas ad motum ducit. Vtendum est autem frictione pedum, & extremitatū deligatione ac constrictione. Vitanda est etiam caliditas à carbonibus, aut lucernis, aut sole & fumo: itē iniucundi & humiditate referti odores, & clamores, & iræ, & frequens potus, ac collutio oris. Nam aut statim ab ore aut humecto stomacho, vaporum multitudo ad caput defertur, quod aliàs iam ignitum est. Maximè verò irrigationibus largioribus vtendum est, ex oleo omphacino aut optimo rosaceo, lanæ manipulo excepto, & digitis ex alto expresso, & instar salientis cum ictu quodam delabente. Quòd si non resistat aer ambiens, frigida sit irrigatio, aut

A per se, aut ex nostro studio. Aucto autem dolore, etiam in aurem rosaceum fundatur. Si verò tempus permittat, & dolor cum ardore quodam innitatur, ocymi succus aut polygoni, aut menthæ, ex tertia aut quarta parte rosaceo admisceatur. Et tunc etiam parum aceti ipsis diligenter admisceatur, maximè in quo serpyllū fuerit coctum. Perseuerante verò dolore, ad venæ sectionem deueniendum est, si nihil aliud fuerit quod prohibeat. Odoramēta quoque non incommodè assumuntur, myrtus, rosa, pulegiū. Cataplasmata verò conueniunt in sincipite ac fronte, po-
B lygonum tritum cum flore polētæ, & foliis seridis ac plãtaginis: si verò dolor vehemēter incumbat, hyoscyami folia viridia aut papaueris cum micis panis. Præstant autē amygdalæ amaræ madefactæ ac decorticatæ, & cum micis impositæ temporibus ac fronti. Optima verò est aloe fronti illita cum aceto: aut crocomagma. & intestina terræ trita illinuntur: & celerrimè mirificè opitulantur. Venter porrò in ipsis facilè solubilis præparetur. Considerandum tamen ne stomachus vehementer infestatus, caput ad cōsensum perducat. & conandum vt quæ molesta sunt
C per vomitus euacuentur.

De vigiliis in febribus, Galeni, Cap. cxvi.

SI vigiliæ nimium infestauerint, manus & crura deligari iubebimus eo tempore quo ad somnum conuerti solent, & hortamur vt assiduè aperiant ac claudant palpebras, donec satis fatigati fuerint. Deinde repēte soluimus ligamenta, & tollimus lucernam, & multam quietem esse iubemus. Ex Herodoto & Philumeno. Puluinaribus vigilantium subdantur capita papaueris, aut radices papaue-
D ris nigri, aut mala mandragoræ, aut hyoscyamus. Odoramentis autem vtendum est, papauere viridi, & lactucis quæ meconitides appellantur, & mentha, & coriandro ac rosis. Nos autem minus horrenda faciei prolutione vtimur, incoctis in aqua capitibus papaueris nigri, & meliloto, aut calamintha, aut pulegio: & meli⁹ facit. Odoramētū verò optimum hoc est: Papaueris albi capitum tostorum, corticis radicis mandragoræ, æquales portiones terito, & vino ac pauco rosaceo subactas olfaciendas exhibeto. Suffumigio autem somnifico vtendum est tali: Styracis, a-
E momi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, corticis radicis mandragoræ, opii, singulorum æquas partes præparato, & suffito in lignis cupressinis. Mirificè facit etiam Berenices suffumigium, similiter suffitum: ducit enim ad somnum. descriptum autem habetur in tractatu de theriacis, Sermone inquam decimotertio. Vnguento verò somnifero vtere hoc: Styracis sextantem, rosarum siccarum vnciam vnam, seminis hyoscyami nigri vnciam vnam, baccarum myrti nigrarum vnciam vnam, olei rosacei libram vnam, vini veteris odorati quātum satis est.
F Contusa & cribrata terito cum vino, & adiicito oleum, & vnitis vtitor, illitis ex eo naribus intrinsecus ac extrinsecus, & fronte. Imponendum est etiam fronti serpyllum cum meliloto in passo coctum: item semā ocymi, & attractylidis semen, hyoscyami semen & folia: similiter & solani halicacabi, itidem faciunt. Illine etiam frontem ex cyphi cum vino, & crocomagmate. Si verò perseuerarit vigiliarum symptoma, frontem & tempora aliquo pastillo dolorem eximente illine: & si nihil profecerit, prædicta rei difficultate, ad dolorem eximentia, in potu exhi-
G benda procede. Est autem minus molestum, & sapore iucundius omnibus pharmacis somnificis, id quod ex capitum papaueris decocto ac melle componitur, cuius compositionē paulo pòst in hoc Sermone referemus. Vtere & cataplasmate optimè ex palmulis maceratis aut coctis in vino, & cum polenta tritis, adiecto modico rosaceo, aut melino. Pectori enim impositum quodammodo præparat ad somnum.

De graui sopore, Herodoti, Cap. cxvii.

PErfectā curationē eorū qui in grauem soporem dela-
H psi sunt, in sequenti Sermone de capitis affectionibus tradem⁹, in quo etiam de phrenitide docebimus: nunc autem dicere necessarium est quomodo quis vrgentibus symptomatis resistere possit. Proinde spongia posca imbuta, non valde frigida, faciem detergere oportet, & ex

tremitates fortiter deligare. Odoramenta verò adhibeãtur inciforiam vim habẽtia & excitatoriam: & maximè caftorium. Et in exacerbationũ remiffionibus cucurbitæ dorfo ac fpinæ efficaciter affigantur. Perfeuerante verò morbo, etiam fternutatoria in exacerbationũ remiffione adhibeantur. Cauendum autem eft à lucernarum vfu: caput enim inde repletur. fit autem & ciborum materia inciforia vi prædita. Habẽt autẽ vim excitãdi etiam in ipfis ea quæ fequenti Sermone ad lethargicos defcribentur, tũ per fe, tum cum aceto naribus admota.

Quomodo linguæ afperitas in febribus curanda fit, Cap. CXVIII.

LIngua in febribus aliquando ficcatur, & opus habet humectatione: aliquando verò exafperatur magis aut minus, & diffringitur, aut nigrefcit, aut carbonis fpeciem induit: quod à vifcerum inflammatione contingere folet. Si vero ipfa quidem lingua, velut dictum eft, affecta fuerit, præcordia verò mollia reperiũtur, periculofum fignũ eft. Humectare autem ipfam oportet, feminis lini decocto in ore detento. efficacius id erit fi myxæ cum femine lini fuerint coctæ. Sed & digito in hoc fucco madefacto linguam confricabimus, fimul detrahentes etiam fordes dentibus adhærentes: deinde colluant os aqua pura, aut fpongia pura detergeant: deinde rofaceo diligenter illinantur. fed & ipfum rofaceum melli admixtum egregiè efficax eft. Et portulacæ fuccus in ore detentus, locos humectat: & rhus culinarius, aquæ aut aquæ mulfæ admixtus: & prunorum damafcenorum aut myxarum offa in ore detenta mitigant. Sæpe etiam lactucæ caulem ad oliuæ magnitudinẽ defectũ, aut de fymphyti radice in ore tenendum dedimus, & quod oportuit fecit. Sint autem cibi mordacitatis exortes: & omnino non adftringentes, leuéfque ac forbiles: fi verò etiam præcordia inflammata fuerint, horum curationem facere oportet. Principium enim & finis interaneorum lingua eft: fi verò diutius durauerit linguæ afperitas, adipem anferinum fi affuerit: fin minus, gallinaceum aut qui adhuc præftãtior eft, phafianicũ duplici vafculo liquato, & digito in ipfo intincto, linguam abundè fricato. Si verò adhuc perfeuerarit afperitas, butyro recenti fimiliter vtere: facit optimè, fed in principio eo vti non conuenit.

Quomodo fitis curanda fit, Philumeni, Cap. CXIX.

SItis duplex eft, altera ob humiditatis inopiã: altera ob caliditatis redundantiam. In febrientibus itaque ambæ affligunt. nam caliditas in his multa eft, & ficcitas fuccedit, multa humiditate per violentiam febris confumpta. Si quidem igitur fine detrimẽto bibere poffent quãdo vellent, hanc fanè fitis medelam ftatim amplecteremur. Quandoquidem verò & menfuram & tempora potus difcernere oportet, lenimenta quædam fitis excogitãda funt. nam intempeftiuè fumptus potus, nõ folùm fitim non extinguit, fed etiam vice verfa auget. In principiis enim exacerbationum omnes materiæ febres accẽdentes ad profundum declinant, & propterea fitim intendunt. Datus autem in illo tempore potus à materiæ multitudine fuperatur, & fimul vitiatus acceffio fit mali. Quare in principiis & augmentis potus exhibitionem prohibere oportet. In vigoribus autem primùm per gargarifmos & per collutiones oris, fqualorem corporis mitigare oportet: deinde declinatione incipiente potum dare. In remiffione verò etiam nolentes aliquando cogantur potum affumere, vt ne humore indigi ad exacerbationem acceffionem delati reficcentur ac exurantur. Mitigare autem aliquo modo fitim oportet olei frigidiffimi irrigatione, aut rofacei inftar falientis delabentis. fed & auxilia ad febres ardentes relata, & ea quæ ad linguæ afperitatẽ dicta funt in ore retinenda, fitim mitigant. Omnibus autem præftat lactucæ femen commanfum, & radix dulcis appellata, & cucumeris femen. Oportet autem poft horum commanducationem collutionibus ac gargarifmis vti. fint autem & cibi omnes humectantes. Catapotion fitim eximẽs, ex Diofcoride: Seminis cucumeris drachmas octo, tragacãthæ drachmas quatuor, tragacantham tufam ac cribratam ouorum crudorum recentium candido dilue, & A ex contritis fimul catapotia efforma, eáque in vmbra ficca, & vnum fub lingua tenendum præbe, ita vt diffolutus liquor abforbeatur. Dato etiam cremorem malorum cydoniorum abforbendum, aut pirorum, aut omphacii fuccum, aut hydrorofatum, aut mel rofaceum cum aqua calida. at verò in fanis, fitis ob ficcitatem factæ, medela eft fomnus. concoquit enim humores. Sitis autem ob caliditatem medela, funt vigiliæ. Caliditas enim in vigiliis circa fuperficiem expanditur: fitis verò ob caliditatem eduliorum factæ, aut ob multum vini potum, medela eft frigidæ potus.

B De aurium dolore in febribus, Philumeni, Cap. CXX.

AVrium dolor in febribus fit, & aut ipfe febrem aufpicatur, aut fuccedit, & periculofiores febres efficit. Succedunt dolori atque inflammationi etiam vigiliæ: fi verò perfeuerarit, etiam mentis emotiones. Hippocrates autẽ lethales fieri dicit in his dolores. Si igitur moderatus eft dolor, & in principio rofaceum tepidum auribus inftilletur: aut candidum & aquofum oui, cum lacte muliebri. forinfecus autem hapfo lanæ oleo imbuto, in C quo anethum coctum eft, aures obturentur & integantur. Caput etiam rofaceo irrigetur, aut oleo omphacino: fi verò dolor amplius intendatur etiam venæ fectio affumatur, & aluus irritetur. Poftea quoque forinfecus per ambitum aurium cataplafma ex pane aut femine lini imponatur, hyofcyami aut papaueris viridibus foliis fimul contritis: butyrum autem pro oleo in cataplafma mifceatur. At in dolorum exacerbationibus, fouendi funt loci fpongiis aqua & oleo calido imbutis, donec dolor fiftatur: vehementer enim hæc mitigant: & rurfus prædictum empla- D ftrum imponatur. Inftillandum eft etiam auribus oleum amygdalinum: aut rofaceum, in capite papaueris ad calidum cinerem calfactum: aut inteftina terræ in rofaceo cocta inftilla: aut afellos fub hydriis ftabulantes, aut araneos.

Auris fuppuratæ curatio, Cap. CXXI.

SVppurata inflammatione & eruptione per meatum facta, vbi lana fpecillo obuoluta pus eduxerimus, primùm aqua mulfa eluimus: deinde vino mulfo: poftea aceto mulfo: deinde modica nitri fpuma aceto mulfo admi- E xta. In meatum verò indemus noftrum medicamentum lana exceptum, quod egregiè facit. Eft autem alumen liquidum, mel, & rofaceum, æquis portionibus fingula modicè cocta. Optimè facit & Mufæ paftillus, optima fapa & modico aceto dilutus. Cæterùm de fonitu & audiẽdi difficultate, inter cõmunia auxilia dicetur. Noffe tamẽ oportet, peffimũ fignũ effe in acutis febribus auditus difficultatem. nam aut lethargum, aut mentis apprehenfionem, aut parotidas perniciofas, aut aliud quoddam periculum minatur. Rarò autem permanet audiendi difficultas in a- F liquo qui morbum fuperauit, fed fimul cum morbo intercidit. Etenim aliquãdo per circuitũ repetit in exacerbationibus augefcẽs, in remiffionib⁹ verò fimul difcedẽs. Quo cõtingente auditoriũ meatum vexare non oportet: fed folùm caput irrigare cum iis quæ in febribus ad capitis dolorem conueniunt.

De lippitudine in febribus, Cap. CXXII.

SI lippitudo in febribus fiat, abftinere oportet ab omni medicatione. Infundẽdum eft autem oui tenue & cã- G didum cum lacte. & foris illinendum glaucium, aut Nili collyrium ex rofis, aut aliud quoddã ex croco, ex iis quæ fluxiones repellunt cum refrigeratione. Si verò dolor vehementer vexet, fomentum fiat per fpongias, & hapfus lanæ ouo imbutus pro more imponatur: fi verò augeatur dolor, etiam panis imponatur in capitum papaueris ac meliloti decocto madefactus, cum oui affati vitello, aut etiam cocti, addito modico rofaceo: aut pfyllium feruenti aqua madefactum imponito. Suppurata inflammatione collyriis dolorem eximentibus vtendum eft.

H De oculorum obfcuratione, Philumeni, Cap. CXXIII.

FIeri folet circa morborum folutiones, aut etiam vbi vires recolligunt ægri, circa vtrunque oculum aut circa alterum obfcuratio, vt vix videre poffint, velut per cali-

per caliginem quandam: & vt aliquando quædam ante oculos videantur pilis similia. at dum oculi considerantur puri apparent. Rarissimè verò in talibus circumstantiis, circulus pupillæ aut minor aut amplior reperitur. Ipsum porrò obscurationis oculorum accidens, vt pluri-mùm feminis in somno effusione prægressa, iuxta morbi solutionem, aut refectionem euestigio incidit. Et est signum debilitatis spiritus visiui ac neruosæ partis. Itaque in perfecta corporis conualescentia, etiam visus actio integrè restituitur. Quapropter à localibus auxiliis abstinere oportet, & neque fomenta, neque illitiones adhibere: verùm refectorii totius corporis ductus vsu, hoc ipsum accidens corrigere.

Fluxus sanguinis narium in febribus curatio, Cap. CXXIIII.

FLuxum sanguinis è naribus in quarta die in febribus fientem, pessimum signum Hippocrates dicit. multitudinem enim significat in toto corpore aut in capite. De stillat enim sanguis, aut ob cōpressionē, aut ob dēsationē meatuū: at verò vberior excretio eius multitudinē & laxare & minuere potest. paulatim igitur euacuationē facere oportet inde vnde natura impetū habet. Hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus in quarta die fientibus, per graminis cauliculum, velut mos est, vasa narium sauciare. Non autem oportet modico fluxu contentum esse, sed pro viribus detrahere: sufficiente autem facta euacuatione, consueto more eundem supprimere.

Vesicæ & vrinæ difficultatis curatio in febribus, Philumeni, Cap. CXXV.

IN principio pessimarum febrium etiam hoc accidit vt vesica doleat, & paulatim ac cum dolore vrinam emittat. Et hoc non solùm molestum est, sed etiam signū quòd tota pars neruosa doleat. est enim totum corpus crudioribus humoribus refertum. Confluit autem ex ipso aceruata multitudo in vesicam, quæ amplius distenta ad actiones suas inefficax fit, & periculum suppressæ vrinæ inducit. Proinde imo ventri, pectini, ac inguinibus, lana pura oleo dulci calido aut sicyonio imbuta imponatur. Præstat autem rutam, & anethum, & apii semen in oleo cocta esse, aut cuminū tritū lanæ inspergere. Si verò dolor augeatur, etiā cataplasmata post irrigationes adhibeātur. Et in intestinū rectū oleū & butyrū cū fœnigræci decocto infundātur: in mulieribus verò, & in vterū & in intestinū rectū. Si verò inflammatio vrgeat, & rubor multa caliditate in summo ventre appareat, etiam venæ sectio assumatur. Diæta autem sit tenuis & exquisita. vtantúrque ptisana, aut alica lota ex aqua mulsa, aut ouis sorbilibus. Post hæc etiam micæ panis probè lotæ exhibeantur. deinde malua friabilis assumatur, & porrum capitatum pluribus aquis coctum: & pisces tenerrimi. Insessio quoque apparetur vsque ad vmbilicum & totos lumbos, ex artemisiæ, fœnigræci, pulegii decocto, & oleo admixto. progressu verò temporis, castorium lanæ inspergatur. Cæterùm potus ita affectis commodissimus est, post augmentum quietum, cucumeris satiui semen, quod præmaceratum decorticatur, & tritum datur cochlear. II. mensura cum aceti cyathis tribus. Et mouet quidem vrinam citra molestiam, dolores autem euestigio soluit. A reliquis autem vrinam cientibus, quamdiu febres perseuerarint, in totum abstinendum est, vt ne vrinæ copia ad vesicam delata, ipsam distendat & malum augeat.

Lumborum doloris curatio, Cap. CXXVI.

LVmborum dolores fiunt plerunque in febribus prauis statim ab initio, & permanentes maximas vexationes inducunt, & repētè dissipati, periculosiorem fore morbum indicant. Circa primos igitur dies irrigatione ex vino & oleo vtendum est. deinde spuma nitri, & vinum dulce mari mixtum, & oleum, simul vnita & lana sordida excepta locis adhibeātur. Tales autē irrigationes vehementiā quidē doloris mitigant, dolorem autem nō omnino tollunt. Progressu verò temporis venæ sectione vtendū est: deinde cucurbitæ adhibēdæ postea: cataplasmata parabimus ex semine lini & fœnograeco, & hoc in sacculum coniectum lumbis supponemus, vt super

A ipso decubitus fiat. deinde irrigatio ex oleo rutaceo fiat, & cerata ex cyprino facta adhibeantur. Venter autem à principio facilè solubilis per cibos paretur. Vehementer autem prodest ipsis clyster, ex decocto cucumeris syluestris & melle solo iniectus. euacuat enim pituitam, & citissimè alleuat, nisi vehemens fuerit febris.

Vlcerationis circa os sacrum in febribus curatio, Philumeni, Cap. CXXVII.

IN diuturnis & aliàs habitum eliquantibus febribus, consumpta carne, super nudis ossibus decubitus fit, & B eminentes maximè ipsorum partes, dolorosas & ægrè curabiles vlcerationes habent, eo quòd per stratum trahantur. Nō solùm autem ob curationis difficultatem graues sunt vlcerationes: (dilatantur enim & profundæ fiunt, & crassa labia habēt, proserpúntque, & vsque ad nuditatem procedunt) sed etiam notatæ sunt à veteribus, velut hæc affectio perniciem portendat. Quapropter antequam immedicabilis fiat, curationem eius aggredi oportet. Primùm itaque vbi locus rubicundus & dolorosus fieri incepit, circulum laneū iustæ magnitudinis loco subdemus, C quò affecta pars per vacuum firmata, à compressione liberetur, & decubitus minimè ærumnosus fiat. Postea verò ceratum ex rosaceo aut myrteo oleo paratum, quod recipit spumam argenti, cerussam, ordeum vstum, imponemus: subiecto videlicet ex lana circulo. Idem faciunt etiam omnia sedis cerata: & adhuc magis id quod residet in æreis vasis in quibus aqua coquitur: quod velut testa adhæret fundis ipsorum, si cerato rosaceo admisceatur. reperitur autem eius copia in æneis balneorum vasis. Item ceratum ex melle, quod quatuor hæc æqualiter re- D cipit, spumam argēti, oleum, ceram, mel. diluitur autem rosaceo, & mirificè facit. Adhibeatur etiam fomentum per spongias. Si verò inflammatio fiat, panis cataplasma locis imponatur, cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassicæ foliis. Si verò pascendo proserpat vlceratio, lenticula cocta cum malicorio imponatur. Vtendum est & medicamentis ad nomas paratis, cum rosaceo dilutis. Item emplastro viridi Epigonii: & pastillo qui Corax appellatur: & Andronis aut Musæ pastillo cum sapa. Contracta autem & repressa noma, mitioribus commu- E nibus auxiliis vtendum est.

Vlcerationis circa scrotum & anum in febribus curatio, Philumeni, Cap. CXXVIII.

SÆpe in ægrotantibus exulcerantur partes hæ, quandoque ob solam negligentiam: aliquando verò etiam à prauis & acribus humoribus, & malignis febribus. Itaque reperire est ita affectos, etiam mente læsos, & non percipientes dolorem, neque animaduertētes feruorem, nisi is qui curam ipsorum gerit, ex odore cognoscat. Pri- F mùm itaque per spongias fouendus est locus ex aqua leniter calida: deinde illinendus myrteo aut rosaceo oleo. & postea scrotum myrto sicca læuissimè trita conspergatur: deinde ex candido oui, cum cerussa & modico rosaceo aut myrteo illinatur, vt ne exarescat. Si verò illitionū inquinamenta non ferant, ceratum molle præparetur ex rosaceo quod cerussam & argenti spumam habeat, & vitellos ouorum coctos. Conuenit, etiam ceratum butyrinū & quod ex anseris aut gallinaceo adipe paratur: & emplastrum siue ceratum ex ordeo: & omnia ad sedem parari solita. Si verò nome succedat, vtendum est curatione in G ossis sacri vlceratione relata. Cibi verò exhibeantur ipsis dulciores, pro facta de febribus coniectatione. Ventris quoque cura habeatur, maximè locis circa sedem alleuatis.

Pustularum in febribus curatio, Herodoti, Cap. CXXIX.

IN febrientibus assiduè fiunt pustulæ circa labia & nasum, iuxta febrium solutionem. Verùm in principiis febrium non simpliciorum, sed à prauis humoribus ortarum, circa totum corpus exoriuntur vibices similes culicum morsibus: in malignis autem & pestilentibus febri- H bus exulcerantur, & quædam ad carbunculorum speciē accedunt. Omnes autem multitudinis corrupti & habitū erodentis humoris signa sunt. Quæ verò in facie oriūtur, omnium malignissimæ sunt. deteriores autē sunt plures

A quàm pauciores, & maiores quàm minores, & quæ citò delentur quàm quæ multo tempore durant. Deteriores item feruentes quàm quæ pruritus inducunt. Et quæ quidem succedunt aluo suppressa, aut moderatas egestiones faciente, bonæ sunt: quæ verò fluente aluo & vomitibus vexantibus fiunt, malæ: si verò succedentes aluum reficcent, bonæ. Sequuntur ad pustulas, febrium malignitas, & plerunque etiam animi deliquia. Eas igitur quæ circa febrium simpliciorum solutiones fiunt circa labia & nasum, rosaceo illinere oportet per se, aut cum cerussa & spuma argenti. B Confert etiam pastillus ex croco, myrrha, & alumine, quem iridem vocant. & niger pastillus qui recipit crocomagmatis, balaustii, atramenti sutorii, myrrhæ & aloes, singulorum partes æquales. Teruntur hæc cum vino velut collyrium, & in pastillos efformantur, & vsus tempore cum aqua aut lacte illinuntur: aut cũ vino, vbi adstrictionem augere voluerimus. Agglutinãtur autem hæc post illitionem: aut sine hac, pellicula palmulæ ossi adhærente, aut membrana oui. At verò pustulæ vibices referentes curentur venæ sectione in principio, si nihil impedierit. solent enim reuersæ intra corpus C periculũ afferre, si non per vomitus aut per aluum acrimonia secedat. Quapropter etiam aluus per ptisanæ succum, & oua, & oleum chamæmelinum molliatur. detineant autem vesperi infusum per totam noctem. Sed & ciborum contractione vtendum est, quò vndique multitudo tollatur. At in accessionibus propter succedentes circa stomachum vehementissimos morsus, aqua tepida data vomere iubemus, digitis aut pennis immissis. Cibi verò exhibeantur contemperandi vim habentes: velut est ptisanæ succus, aut alica cum aqua mulsa. D Si verò febris ardens infestet, illinatur corpus aqua & oleo, nitro modico admixto. Pustulas enim circa superficiem retinet & materiam in profundo attrahit, & profunditatem refrigerat, & sæpe sudores excludit, qui acrium humorũ multitudinem in vaporem difflare possunt. Cæterùm in pestilentibus & carbũculosis, venæ quidẽ sectionẽ adhibemus statim in principio, nõ autem cibi cõtractionem. Fames enim peiorem materiam facit, & vires in his conscindit, quas integras seruare volumus in omnibus febribus, E maximè pestilentibus. Si quidem igitur admiserint loci, illinendæ sunt pustulæ pharmaco crasso, ex rosaceo & cerussa, & thure ac vino dulcissimo. aut ex spuma argenti & manna thuris cum rosaceo. reliquæ verò partes cerato integantur ex eadem materia parato. Conueniunt etiam ipsis omnia cerata & emplastra quæ ambustis adhibentur. & pustulas quidem circa faciem, calidæ prolutione mitigabimus. Quæ verò in reliquo corpore sunt, per spongias diutius foueantur, maximè prurientes. si ve- F rò serpentia fuerint vlcera etiam calcis viuæ parum admisceatur: mirificè enim reficcat, & serpiginem ipsarum sistit. Quæ verò iam depascunt, lenticula cocta cum malicorio ac melle, aut plantagine, aut polygono, aut rosis cũ pane integantur. Bonum est etiam his caprinum lac, ad humorum prauitatem cõtemperandam. Oportet autem quartam partem lactis aquæ admiscere, & simul coquere assiduè versando donec dimidum de toto supersit, quò neque in casei naturam transiens exacescat, neque feruefactum nidorosum fiat, propter febrem detinentem. De- G clinatione verò facta, per medicamentum purgatorium idoneum materiæ euacuentur. Postea autem antidotus theriaca detur aut mitridatica, aut alia quædam ad lethalia venena & virus eiaculantia facta. Nam humorum fortis mutatio per corruptionem facta, venenoso pharmaco similis est. Fiunt porrò aliquando pustulæ magnæ colore albæ, modicum pruritum inducentes, redundantes in femoribus, natibus, lateribus, & summa ventris plerunque parte: originem autem ex multa lenta & alba materia habent. hæ verò cum toto corpore curantur. Neque enim H grauem morbum minantur, si saltem modico victu quis vtatur. Quòd si febres in his vrentes fiant, commodum fuerit frigidam dare in exacerbationũ vigoribus, morbo in vigore existẽte, nisi viscera habeãt quæ facile lædũtur. Fiũt etiã aliquãdo pustulæ rotũdæ, inæquales, subalbidæ aut subrubræ cũ eleuatione carnis, aut varis similes, qui in facie oriri solent, & duræ sunt, ac multum pruritum inducunt, vt vigiliarum causa fiant, dum indesinens adest cupiditas ad scalpendum. Consequuntur autem hæ plerunque ad febres intermittẽtes, & minimè grauem indicant morbum. quapropter conuenienti tẽmpore æger in solium calidum intentè insideat. Vtendum est & iis quæ foris illinuntur, velut est oleum myrteum aut lentiscinum cum myrto, manna thuris, aut cimolia torrefacta, aut alumine liquido, aut farina fabarũ aut sesamũ tritum cum modico aceto illinito. Si verò pruritus vrgeant linteis crudis aut per spongias ex aqua feruente foueto: si autem exulceratæ fuerint, vtendum est ceratis ad ambusta destinatis, præsertim eo quod ex ordeo paratur. Porrò quæ valdè rubræ sunt, pessimæ existunt. His autem deteriores sunt liuidæ, nigræ, & tumidæ, similes existentes carnibus compunctis: redundant autem in facie & pectore, & ventre, lateribúsque ac dorso. Tales à principio aggredi non oportet, sed differre. si enim non successerit, in eum qui curationem aggressus aut pollicitus est, culpa recidit: si verò permanserint hæ vsque ad vigorem, & non progrediantur in peius, non omnino negligere oportet, etiamsi rarò, attamen aliquando opem ferre, & opportuno tempore medicamẽta adhibere, atque magna animaduersione curare. Quæ enim post mortificationem superficiei ex alto emergũt, quid aliud significarint, quàm vitam aliquo modo ab internis efferri?

De tremoribus in febribus, Herodoti, Cap. cxxx.

IN malignis febribus fiunt tremores. cõflatur enim ex vitiato victu, & frigidæ potu, & poscæ ac multi vini, & ex immodico rei venereæ vsu, ac similib⁹. Abstinẽdũ itaq; est ab iis quæ nocuerũt, & exhibẽda quæ prodesse possunt. necesse est autem omnino affectam esse in omnibus spinalem medullam. Quapropter tota spina contegenda est, & affectæ partes, lanis sicyonio aut potius gleucino imbutis: aut cerato liquidiore aliquo talium parato: aut ex oleo rutaceo. rigandum est etiam caput in primis diebus oleo dulci: si verò protrahatur morbus, anethino in accessionum interuallis. Deinde adhibeantur cucurbitæ à primo verticulo vsque ad lumbos, impositis cataplasmatis iisdem partibus vnà cum præcordiis, ex cruda ordeacea farina oleo & aqua diluta ac cocta. Integantur autem hæc lanis oleo veteri aut sicyonio imbutis. cibi exhibeantur sorbiles calidi. Prouidendum etiam vt facilè solubilem faciamus aluum, permanendùmque in hoc ductu donec febres minuantur aut soluantur. Progressu verò temporis si peruaserint tremores, communis auxiliorum modus velut in aliis tremoribus adhibeatur, ita vt alternis in olei calidi solium locemus, & ante solii insessum, & postea sicyonio aut antiquo oleo illinamus. aliquando etiam castorium vnguento admiscendum est. Si verò perseuerarint dolores, etiam in potu exhibeatur castorium. & ceratum: imponatur ex ipso paratum: & communia vnguenta ad resolutiones in vsum assumantur.

De conuulsionibus in febribus, Galeni, Cap. cxxxi.

CONuulsiones plerunque fiũt propter repletionem neruosarum partium, qua ratione etiam fortiter inflammatis accidere solent: insupérque ob mordacem tenuem humorem neruosas partes erodentem: & propter fortem frigiditatem congelato simile quiddam afficientem. fit etiam conuulsio ob excellentem siccitatem. Sequitur autem maximè ad perniciosas phrenitidas, & tum propter febris vehementiam, tum intentos & agrestiores motus. Et ex iis qui sic conuulsi sunt neminem seruatum esse, ipse vidi, neque qui vidisset audiui. proinde prædictæ tres conuulsionis species curantur. Incurabilis est autem ea quæ ob neruosarum partium fit siccitatem. Aliquando verò in ore ventris humor tenuis, & acris, ac maximè æruginosus, conuulsiones fortes & syncopam inducentes efficit, vt frigidæ exudatioues fiant. In iis aqua tepida in potu oblata, digitorum aut pennarum immissione, vomitum mouemus. Si verò circa intestina morsus sensus contingat, ptisanæ succum per clysterem iniicimus. Da-

mus autem cibos ægrè corruptibiles,velut est alica cū mali punici granis,& similia.Si verò nihil tale fiat,cōuulsiones per totum corpus fientes similiter vt tetanicos,qui antrorsum ac retrorsum cōuellūtur,curabimus.In particulibus verò primùm partes contractas blandè contrectabimus,& dolores ipsarum mitigabimus,mollitérque fricabimus oleo sicyonio antiquo calefacto. Si verò adhuc perseuerent, etiam castorium admisceatur,& reliqua relaxantia vnguenta adhibeantur. Qui verò ob siccitatem conuelluntur,propter febris violentiam, & præsertim delirio præsente,iis lauandum est caput multa calida dulci ac temperata aqua. Manus quoque ac pedes multa calida perfundantur: deinde oleo dulci calefacto caput irrigetur,& manus ac pedes illinantur, & amiculis foueantur, & quies indicatur.Quòd si sanguinis multitudo adsit,& conuulsionē inducat,vena secanda est, deinde cucurbitæ affigendæ cum scarificatione.Et si quidem crura fuerint contracta, postremo verticulo cucurbita affigatur. Manibus verò conuulsis,septimo verticulo, & ei quod humeri articulo subiectum est,cucurbitas affigemus. Si verò toto corpore ab affectione immuni labium contrahatur aut palpebra,graue hoc accidens ducendum est. Detractiones autem sanguinis per cucurbitas in his fiant à ceruice & primis duobus verticulis.caput verò oleo anethino calido irrigetur.Vbi autē tempus balnei opportunum apparuerit, lauentur,& in aquæ potu adhuc ferueantur. si verò vinum exhibere opus fuerit, modicum & aquosum præbeatur.

De iucundis ac commodis potionibus in febribus, Philumeni, Cap. cxxxii.

DVplex robur & admirandum simul auxilium exhibet id quod etiam naturæ ob iucunditatem gratum existit. Venter enim vbi quod blandum est suscepit & in se complexus est, tenet & probè concoquit pro viribus, maximè si fuerit quantitate moderatum. Excitatur enim natura, & actiones sæpe ab affectionum feritate miserè afflictas suscitat, ac morbo repugnat iuxta duplicem modum: Ipsum quidem malum palàm contrarietatis natura castigans: vires autem animal gubernantes consolans, & excitans,ac fortificans ad superandum morbum.Omnes igitur homines vtplurimum dulcibus gaudent potibus, & præsertim si adstrictionem & caliditatem, & quasdam eiusdem generis qualitates habuerint admixtas: quale est vinum dulce, & vinum mulsum. verùm hos potus non tutum est in febribus exhibere. At eos quos nunc referemus, etiamsi magna animaduersione opus habeant, tutius tamen quàm prædictos exhibere possumus.

De potione pharmaci ex capitibus papaueris, Galeni, Cap. cxxxiii.

SVmatur autem in manus medicamentum ex papaueris capitibus,quod optimum potu est iucunditatis gratia,& optimum ad calidas ac magnas affectiones circa viscera consistentes, & totum corpus apprehendentes. Item febricitantibus & cholericis in quibus bilis infernè ac supernè erumpit, affectionibus. & iis qui deliriis in febribus ac vigiliis affliguntur.Prodest & tussi frequenti ex tenui fluxione factæ, quæ ex capite calidiore in pectus destillat. Præparatur autem hoc modo: Capita papaueris moderatæ magnitudinis decem numero vnà cum ipso semine,recentia,neque valde mollia, neque dura,in aquæ pluuiæ optimæ sextario vno per diem ac noctem macerare oportet: deinde ad ignem non fumantē coquere,donec flaccida appareant:& expresso liquore,& per panniculum rariorem excolato, mellis optimi despumati dimidiam aquæ mensurā admisce,& agitando coque ad compagem mellis Attici.Præstat autem per passum Creticum,aut per sapam,mellis loco præparare, vbi fluxus fuerit valdè tenuis.Admisceo etiam aliquando ad hoc pharmacum glycyrrhizæ radicem, vt vnà cum papaueris capitibus coquatur: si verò hæc non affuerit, succū ipsius siccum initio. Si verò continetur in pulmone humor delapsus eductione indigens, melius est per mel ipsum parare. datur moderata mensura duorum cochleariorum. Augebis autem & minues copiam, pro corporis

A magnitudine cui id exhibes, & pro ætate, anníque tempore ac regione. In omnibus enim his ad frigiditatē declinantibus,minimū dabis:ad caliditatem verò,plus. Sed & destillationis quātitatis ac qualitatis respectu, plus aut minus dabis. Certè ex eo quod ex capitibus papaueris Thebaici præparatur,datur ad summū vncia vna. talis est descriptio Galeni huius pharmaci. Ego verò semper in vsu eius quod ex passo præparatur perseuero, aliquando mel admiscēs ad eius exhibitionē, aliquādo acetū mulsū,aut mel rosaceū,aut omphacomeli,aut aliud quoddā pharma-
B cū hepaticū,aut splenicū,aut stomachicū,& vires eius ad præsentē sēper affectionē transmutās. Exhibeo autē ipsū non solùm somno indigentibus,ad vesperā,& ad tussim: sed etiam insania laborantibus post venæ sectionē,& febrientibus vehemēter, & quibus os vētris intolerabiliter perustū est,& in igne sacro atque aliàs calida affectione thoracis & pulmonis: hepatis itē ac intestinorum & mesenterii: Et non solùm semel,sed iterum: & non solùm in febrium vigore,sed etiam ante vigorem,& ante manifestam concoctionē, in quibus vigiliæ, aut caliditas a-
C eris & magna hominem affligunt. Præstat autem ea quæ sexcenties feci, in huius pharmaci exhibitione recensere. Etenim in febribus putridis ante morbi vigorem, & in iis qui ex hepatis, aut splenis,aut pulmonis affectionibus ægrotant,acetum mulsum simplex exhibitioni eius admisceo.In vigore verò febriū, omphacomeli, aut mel rosaceum adiicio.In rarioribus quidē corporibus, & qui os ventris debilius & non appetens habent,omphacomeli: iis verò qui dulci potu gaudent,& qui medicatum ali-
D quem humorē,aut biliosum in ventre habent,mel rosaceum. atque hæc quidē in febrilibus affectionibus. Vrinæ autem stillicidium ex vrinarum acrimonia obortum, magnificè sedat,maximè in balneo,& ante balnei ingressum largè datum. in quibus etiam victus rationem pleniorem & melioris succi esse iubemus. Sed & in nephriticis ac lumbis calidioribus medendi vim habet. At verò iis qui vrinæ profluuio laborant,& quibus bilis supernè & infernè erūpit,exhibeo frigida admixta,præsertim in calidioribus tēperamentis. Oportet autem in bilis
E supernè ac infernè effusione, habitum corroborare forinsecus per adstringentes irrigationes, & similia: atque sic pharmacum exhibere, cum omphacomelite calido temperatū. Si verò thoracē humoribus repletum per tussim euacuare volueris, acetum mulsum variè ad eius exhibitionem admisceto, & calidum exhibeto.

Omphacomelitis præparatio, Cap. cxxxiiii.

BOtri vuæ aceruæ accipiantur qui iam maturescere incipiūt.Deinde in domo tēperie moderata ad biduū vel triduum expandātur,& resiccati exprimātur,& liquor
F vase vitreo excipiatur, & optimi mellis despumati pars vna ad tres succi partes admisceatur,& ad dies aliquot ad solem exponatur hoc pharmacum, donec feruere desierit ac quieuerit. deinde in domo superiore seruetur ne putrescat.Hæc autē proportio tibi pro regula sit in optimo melle & optimo vuarū acerbarū succo. Augebis autē & minues quantitatē mellis,pro tenuitate aut crassitie succi.Vtendū est ipso in tenuibus ac diuturnis vētris fluxionibus ob calidas affectiones factis: & in iis quibus os vētris appetentiā nullā habet,propter caliditatē: & in his q̄
G humectū stomachū habent,post vētris per vomitus euacuationē.Et in prægnātibus mulieribus, & quæ terrā aut carbones, aut alia quædā aliena edūt, vbi per picrā ex aloe purgationē feci, omphacomeli exhibeo. Bonū est & iis qui ob excedentē vētris euacuationē, animo liquātur.

Mellis rosacei præparatio, Cap. cxxxv.

MEl rosaceum tres partes succi rosarum exunguium excolati accipit,& mellis partem vnā.Coquitur autem ad solem calidum expositum ad plures dies,eodem modo quo omphacomeli.& postea adseruatur.Si verò tur-
H bulentus fuerit aer, aut frigidior, quando mel rosaceum paras,admixto optimo melle ad rosarū succū,& per rarū panniculum siue linteum excolato, simúlque ad lentum ignē coquito,donec quartā aut tertiā succi partē cōsumpseris,atque sic exceptum medicamentum velut dictum

est adseruato: & vbi calidiorem viderit aerem, velut om A phacomeli insolato. Adstringit equidem leniter, & propterea frigefacere potest. habet & vim extersoriam ex melle. Habet & subamarum quiddã & leniter acre: vnde ori cõmodũ est calidã quandã inflãmationẽ habẽti, propter calidi fluoris influxũ, itémque in acrib⁹ ac biliosis fluxionibus in vẽtre: vbi videlicet affecti prius vomuerint. Exhibem⁹ etiã ipsũ iis qui vẽtre exurũtur citra humorũ superfluitatẽ, atque hoc absque vomitu. Itẽ febricitantibus, vigore iã totius morbi instãte, & particularis exacerbationis. Sæpe enim in febrilibus morbis etiã vnica potio larga sufficit in cõueniẽti tempore data, ad affectionis solutionem, tum per sudorum eruptionem, tum per ventris subductionem. Inter reliquos enim potus, mel rosaceum conuenientissimum est iis quibus acres humores per ventrem subire velis. B

Hydrorosati præparatio, Cap. CXXXVI.

ROsarum recentium exũguium, & per diem ac noctẽ præsiccatarum libram vnam, mellis sextar. I. aquæ pluuiæ ad tertias decoctæ sextar. III. commisceto hoc modo. Aquæ pluuiæ sextar. IX. coquito donec tres reliqui fiant, & ad ablatam ab igne aquam feruentem præsiccatas rosas iniice, & vas pluribus operimentis probè contectum afferua. Sequenti verò die aquam excola, & rosas non expressas abiice, vt ne aspera aqua fiat, & coniecto melle in mortarium, ac probè trito, aquam cum ipso vnito, & fictilibus vasis præsertim recentibus ac crudioribus excepta, ad paucos dies insolato, & in domo in qua vinum repositum est adseruato. Hoc multo magis quàm mel rosaceum frigefacit. C

Apomelitis præparatio, Cap. CXXXVII.

APomeli sic præparare oportet. Fauos accipe melle plenos, colore quidem albos, verùm mel pellucidũ continentes, & mel ipsum manibus exprime, & ad aquã fontanam optimam admisce. Et si quidem crassius fuerit mel, quatuor aquæ partes ad vnã mellis admiscem⁹: si verò liquidissimũ fuerit mel, tres aquæ ad vnã mellis adiicimus: si verò ficciores tibi videbũtur faui, ipsos in tenues partes cõminutos in mensuratã aquã mitte, & manibus sufficienter tere, exprime, excola, & metire, & cognosces quantum mellis addere oporteat. Deinde in ollam nouã mittimus, in qua prius aqua fuerit feruefacta, propter terream qualitatem, & ad ignem non fumantem coquimus, detrahentes semper inter ebulliẽdum insidentem spumam, aut cerosam partem. Postquam autem neque spuma, neque quicquam fæcis superstiterit, & octaua aut septima pars de tota mensura decesserit, ollam ab igne tollimus ac frigefieri sinimus. Et post perfectam perfrigerationem, sequenti die id quod supernè fluitat detrahimus, & in vasa fictilia recentia ac crudiora transfundimus, & in vinaria cella adseruamus. Est autem apomeli exterforia ac incisoria vi præditum, & biliosa per aluum ducit, & ad vrinam ciendam conducit, & febres putridas ad solutionem præparat. calidis tamen & siccis naturis aduersatur. Et in morbis calidis, & præcordiis inflammatis nociuum est. & neque sitim sedat, imò etiam auget. Dandum est autem ante sorbitiones. nam post cibum datum, nociuum est. D E F

Hydromeli & crustuminati præparatio, Cap. CXXXVIII.

HYdromelum sic præparatur: Succi malorum lib. VI. mellis lib. XII. aquæ ad tertias decoctæ lib. XVIII. Alia præparatio. Malorum dulcissimorum & odoratissimorum, ac friabilem carnem habentium, corticem & interna grana detrahito, deinde contusa exsuccato, & G

succum per pãniculum purum ac densiorem excolato. Sumito autem succi sextar. I. mellis sextar. II. aquæ pluuialis in coctura ad tertias redactæ sextar. III. Postquam igitur præcoxeris aquam ad tertias, adiice ad ipsam mel, & vbi efferbuerint simul, ab igne ablata quodammodo frigefieri sinito, & sic omni spuma detracta, malorum succum adiicito, & vasis fictilibus excipito, oblinito, & in cella vinaria reponito. vtimur autem eo post dies quadraginta. Quum autem rosas exungues ad hydromelum admiscere volueris, vnciam rosarum per diem ac noctem in ipso macerato, deinde excolatum adseruato. bonum enim colorem inde acquirit, & non acescit. Eodem verò modo etiam ex crustuminis, & aliis pirorum generibus præparare potes.

Cydonati præparatio, Cap. CXXXIX.

PRæparatur etiam ex malis cydoniis magnis, cortice & internis granis exemptis, deinde contusis & exsuccatis, & succo per pãniculum excolato. Sumantur autem succi sextar. III. mellis sextar. VII. aquæ pluuialis ad tertias decoctæ sextar. XII. Primùm itaque aquæ sextar. XXXVI. coquimus, & vbi reliqui fuerint sextar. XII. mel adiicimus, & quum ebullierint, ablatã ab igne ollam aliquatenus frigefieri sinimus: postea detracta, superstante spuma, succum cydoniorum adiicimus, & vnita excipimus, ac velut hydromelum asseruamus. Aliquando verò vt ne præparata potio corrumpatur in hyeme propter frigus, mel prius despumamus, & succum excolatum ad ipsum iniicimus, & in fictili oblito per totam hyemem seruamus. Postea in vere aquam ad tertias decoctam, velut dictum est, accipimus, & mel cum succo ipsi admiscemus, atque sic vtimur. Idem faciemus etiam in malis, & crustuminis, ac aliis piris. Quomodocunque verò præparauerimus cydonatum & hydromelum, & ante hyemem & post hyemem, insolamus ipsum per dies quadraginta, cauentes ab imbribus ac ventis, & sic in vinaria cella reponimus. melius igitur est præparare id quod cum melle seruatur sub caniculæ æstu. Potest etiam rosarum exunguium, & per diem vnam siccatarum vnc. I. ad sextariũ mellis despumati adiici, & aqua, velut dictum est, sub canis æstu coqui, & vniri & sic excolari, ac per dies quadraginta insolari. Conuenit hoc quod ex succo malorum cydoniorum præparatur, morbis qui adstrictione & exterfione opus habẽt, qui internis partibus exulceratis fiunt, ore, stomacho, ventre, & intestinis. Auxiliatur etiam scabiei in venis, & renibus ac vesicæ in quibus furfuraceæ ac squamosæ & capilliformes vrinarum sunt subsidẽtiæ.

Aceti mulsi præparatio, Cap. CXL.

ACetum mulsum componitur ex optimo melle, & pellucidissimo aceto, ita vt sint mellis partes duæ, aceti pars vna. Hæc proportio pluribus corporibus conuenit. variari tamẽ potest semper pro gustus & temperamẽti ægroti ratione, vt habeat quod blandum ac gratum est naturæ. coquitur ad mellis compagem, & exhibetur calida temperatum. Potatum exterget viscosos humores, & crassos attenuat: quapropter viscera omnia ab obturatione liberat, hepar, splenem, ventrem, mesenterium, & renes. commodum est enim iis, siue in febribus, siue citra febres detur. Aquæ verò multæ admixtione, vehementia virium ipsius exoluitur. Tussim autem mouere quæ non est, & intestina radere acetum mulsum, Hippocrates & Galenus dixit: non in corporibus crassis & glutinosis humoribus refertis, sed puris & non redundantibus superfluitatibus: aut iis quæ ex tenui & acri fluxione laborant, & quæ neruosas partes valde subtili sensu præditas habent.

INDEX

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo secundus.

De cerebri, capitis & neruorum affectionibus, aurium item ac narium.

De hydrocephala aquosa capitis affectione, Leonidæ, Cap. I.

Hydrocephala affectio appellata est ab aquoso humore in capite collecto. Plerunque igitur aquosus humor colligitur: aliquando autẽ fæculentus aut cruentus. Sẽper verò lentus cõsistit, aut ex obscura aut ex manifesta causa. Ex obscura quidem, localibus vasis sua spõte rarefactis, & aquosa in ipsis essentia quæ cũ sanguine permixta est, & depulsa, & in vnũ locũ cõgregata, atq; ex huiusmodi causa aquosus humor colligitur: at verò ex manifesta causa fit, vasis localibus ex plaga aut cõtusione ruptis, & sanguine in ipsis prætereffuso, & deinde rarefacto, ac in essentiã fæculẽtã aut cruẽtã dissoluto. Frequẽtissimè verò fit hæc affectio ex tali causa in infantibus, quũ obstetrix fũctionis suæ inexperta, & duriore manu rẽ tractãs, corpora aliqua in capite infantis atriuerit. Colligitur autẽ hic humor in hydrocephalis, aut

inter cutē & mēbranā caluā ambientē, siue musculū tem A
porū: aut sub mēbrana caluā ambiente, inter ipsam & os
capitis: aut sub calua, inter os & cerebri mēbranā. Maiores
autē nostri dicūt, etiā inter cerebri membranā & ipsum
cerebrum colligi id quod perniciosum existit. Si qui-
dem igitur lentus humor fuerit collectus sub cute extra
membranam caluam ambientem, aut inter hanc mem-
branam & os capitis, tumor adest iuxta capitis partem v-
bi collectio facta est concolor, citra dolorem, mollis ad
tactum, cedens ac transiens ad digitorum contactum. Et
si quidem sua sponte fiat, ab initio doloris exors & conco B
lor est locus: si verò ex plaga, aut contusione, primùm qui
dem rubicundus & dolorosus fit tumor, postea verò len-
tescente humore & in tenuem essentiam transeunte, tu-
mor concolor citra dolorem euadit. At vbi collectio sub
calua facta est inter os & membranam cerebri, ab initio
dum modicus est humor, caput grauatur, & vertigines
assiduè fiunt, & sensus hebetantur, visus inquam, auditus,
& reliqui. Quum autem redundarit humor, suturæ capi-
tis ob multitudinem disparantur, & propterea caput ma- C
gnum fit, & locus collectionis apparet. humor enim ad
digitum cedit. In communi igitur in collectione sub cu-
te, & in ea quæ inter membranam caluam ambientem
& ipsum caluæ os fit, iisdem aggressionibus vtimur ad
humoris excretionem. Et si quidem paruus est tumor, a-
pex ipsius vnica sectione diuiditur: si verò maior, duæ aut
tres sectiones fiunt, aut plures iuxta magnitudinis propor
tionem, in locis ad effluxionem commodis. Non opor-
tet autem velut in abscessibus, post chirurgiam limni-
scos transmittere, sed ipsas solas sectiones linamentis dis- D
parare. Nam post humoris excretionem corpora in his
facilè agglutinantur: quapropter linamentorum vsu in
ipsis contenti sumus. Post indita linamenta, si infans fue-
rit cui chirurgia adhibetur, deligationē propter grauita-
tem recusamus, verùm lana ouo imbuta imponatur, &
caput pileo contegatur. In robustioribus autē linamenta
forinsecus custodiantur, & deligatio fiat. Poterit autem à
tertia die conglutinatio adiuuari per emplastrum quod-
dam glutinatorium. Quòd si sub temporum musculo E
collectio fiat, expectare oportet donec humor redundet,
vt ne musculus incidatur: & postea à lateribus musculi
sectionem facere. Et si quidem humor in profundo sub
musculo contineatur, duæ sectiones fiant vtrinque à lateri
bus musculi ipsius: deinde corpuscula secūrè per scalpelli
manubrium excorietur, post totius autem humoris excre
tionem, curatio fiat, velut dictum est. At si sub calua colle
ctio facta fuerit, itidem expectare oportet, & quum redū-
dauerit humor & suturæ fuerint disparatæ, fastigiatum
locum dissecare, & consequenter facere velut in capitis F
suturis disparatis.

De phrenitide, ex Posidonio. Cap. II.

PHrenitis, inflammatio est membranarum cerebri cū
febre acuta, delirium & mentis perculsionem indu-
cens. Raro autem ab initio phrenitis cum febre irruit:
plurimis verò à quarta aut quinta aut sexta incipit, & ad-
huc serius, cum ipso ferme periculo incidens, vt iam ali-
qui septima, aliqui nona delirare inceperint. Differentiæ
autem phrenitidis plures sunt, sed tres principalissimæ:
Aut enim imaginatiua facultas solùm læsa est, seruatur au G
tem ipsis ratiocinatiua & memoria: aut ratiocinatiua so-
lùm læsa est, seruatur autem imaginatiua & memoria: aut
etiam imaginatiua læsa est, seruatur autem memoria. At
verò vbi memoria deperdita in febrilibus morbis, simul
perit omnino & ratio & imaginatio. Proinde anteriore
cerebri parte læsa, imaginatio solùm læditur: medio ve-
rò cerebri ventriculo læso, ratio peruertitur. Posteriore
autem circa occipitium parte læsa, perit memoria, & cum
ipsa omnino etiā reliquæ duæ facultates. Quibus igitur H
imaginatio læsa est, hi iudicant quidem rectè, imaginan-
tur autem peruersè: quibus verò ratio solùm læsa est, ima
ginantur quidem rectè, iudicant autem non rectè: qui-
bus autem memoria læsa est, nullius antea factorum me
minerunt, imò neque omnino rectè imaginantur, neque
iudicant. Conuenit itaque parti magis læsæ auxilia ad-
hibere, & tamen neque alias negligere. De memoria ita-
que perdita priuatim paulo pòst dicemus: nūc verò quo-
modo phreniticos curare oporteat dicendum est. Æger
igitur decumbat hyeme quidem in domo tepida: æstate
verò, frigida. quies autem imperanda est & ipsi ægroto,
& omnibus in domo & vicinis. Et qui quidem ad lucem
efferatur, in tenebricosa domo decumbant: qui verò ad
lucis splendorem resipiscunt, in lucida domo degant. Si
quidem igitur phrenitis cum febre ab initio in prima
die, aut secunda, vsque ad quartam irruat, & non ex trans-
mutatione alterius morbi succedat, & vrinæ fuerint sub-
cruentæ, & facies rubicunda, & ætas vigoris, & bona cor-
poris habitudo adest, & omnia signa simul indicant san-
guinis multitudinem: vena cubiti secetur, ea quæ media
est, & pro viribus detrahatur, & non vsque ad animi deli-
quium. Minus autem quàm oportet auferatur, ob pluri-
mam quæ in ipsis ex vehementi motu contingit discus-
sionem ac exhalationem, & propter lassitudinem. Sed
& sectio moderata fiat, vt ne æger clanculum brachii vin
culum exoluat. consequitur enim periculum sanguinis
eruptionis. Quòd si ob aliquam causam, venæ sectionis
auxilium relinquatur, per clysteres ventrem euacuare o-
portet, cum furfurum aut ptisanæ succo, modicáque ni-
tri spuma ac pauco melle. Caput autem rosaceo magis te
pido irrigetur. nam cerebri membrana inflammata, fri
giditas rosacei non est tuta: imò neque caliditas. Frigi-
dum enim densat meatus, & superfluitates in capite dis-
cuti non permittit. quod verò valde calidum est, feruo-
rē duplicat. Quare æstate exactè tepidū rosaceū adhiben-
dū est, cū modico aceto: hyeme verò moderatè calidum.
Commodum est & chamæmelinum ex æquo ipsi admi-
xtum, si ambiens frigidior fuerit. Si verò vehemen-
tius fuerit delirium post factam euacuationem, velut di
ctum est, per venæ sectionem aut clysteres, capitibus pa
paueris in oleo coctis caput rigato, & faciem assiduè pro-
lui præcipito ex aqua in qua papaueris capita sunt cocta,
frontem verò somnifero aliquo pastillo illine. Olfaciant
etiam assiduè somnifica, in præcedenti sermone con-
scripta ad vigilias. Et sub ceruical capita papaueris sub-
dantur, aut mandragoræ mala. At verò auctis malis, dan-
dum est etiam somniferum ex capitibus papaueris phar-
macum, cochlearii mensura plus aut minus, pro viribus.
Dandum est autem id quod ex melle præparatur, non
quod ex passo, propter vinositatem. detur autem hoc
pharmacum in exacerbationis declinatione. Si enim da-
tum fuerit in vigore, trahit quidem ad somnum, febris
autem excitatur, & æger ad ambo partitus grauius fert
quod contingit. dato verò pharmaco quiescere iube.
Præstat autem mel rosaceum ad pharmacum ex capiti-
bus papaueris adiicere: contemperat enim acrimoniam,
& aluum subducit. Quapropter etiam aquæ quæ bibitur,
mel rosaceum irrorare bonum est, in exacerbationis vi-
gore. Cæterùm assiduū vsum stupefacientium pharma-
corum, potionum, irrigationum ac illitionum, vitare o-
portet. Facilè enim in iis qui immodicè perfrigerantur,
transitus fit à phrenitide in lethargum, quando etiam
perniciosus fit morbus. Quare vbi delirium moram tra-
xerit, serpyllum aut spondylium in oleo coquatur: cras-
sos enim vapores transpirare faciunt. Quum autem man
serit facies etiam post venæ sectionem incontracta & ru
bicunda, cucurbitas occipitio affige, & moderatis vulnu-
sculis impactis cutem scarifica, & ad libræ mensuram san
guinem detrahe. In cibo porrò dandus est ptisanæ aut a-
licæ succus, aut micæ panis sæpe lotæ cum rosaceo melle.
Mitigata verò febri, dentur oua sorbilia & lactucæ ferue-
factæ, & quæcūque moderatè humectant ac frigefaciūt,
vndique nutriunt, propter virium debilitatem.

De lethargo, Archigenis & Posidonii, Cap. III.

LEthargi principia duo sunt: Quibusdam enim septū
transuersum & viscera primariò affecta, cerebrum
ad consensum ducunt: in quibusdam verò cerebrum af-
fectionem auspicatur. Et quibusdam statim ab initio affe
ctio incidit, quibusdam autem ex mutatione alicuius a-
cuti morbi. Nā à phrenitide maximè, in iis qui per stupe-
facientia pharmaca perfrigerati sunt, transitio ad lethar-

gũ fit. Quin & à cõtinẽte febre mutatio in lethargũ fit sæpissime, itemque ex aliis plurimis morbis, præsertim in quibus plures euacuationes subsequutæ sunt. Aliquando etiam in diuturnis febribus per circuitum contingit ægrotos somno immergi, velut in quotidianis fit & semitertianis, quandoque etiam quartanis. Et alii quidem cũ conuulsione & contractione neruorum in soporem deferuntur, alii pedetẽtim facta accessione: & alii quidem vnã immersionem sustinent, in quo extremè periclitantur: alii in circuitibus in somnum deferuntur, & rursus reuocantur. Proinde considerare oportet speciem delationis in soporem. qui enim per circuitum somno immerguntur, manifestiorẽ pulsum habẽt: qui verò semper affecti sunt, minutissimum & ægrè mobilem. Hi verò, etiam dum excitantur, aliena loquuntur, & obliuiosi sunt: qui verò per circuitum afficiuntur, nihil tale patiuntur. Et alii quidem cum grauitate & elata respiratione in somnum deferuntur, vt & stertant, & singultus ac suspiria edant dolorem indicantia, quem reuocati neque eloqui possunt, propter rationis læsionem: alii verò quietissimè dormire videntur. Et aliis quidem perfrigerantur artus, & rugosi ac pallidi sunt, & corporis miscella ferè congelatur: aliis verò diffunditur, & velut rorem effundit circa exacerbationem declinationis. Qui igitur hac affectione occupati sunt, his hæc adsunt: Præcordia reuelluntur, venter contrahitur, & violenter ab assidentibus excitati, rursus in somnum deferũtur, & obliuio illis accidit. nam dum sæpe ad mictionem vrgentur, porrecta ipsis matula, se in manibus ipsam tenere obliuiscuntur. Aucto verò malo, totum corpus segne redditur, ac velut mortificatur. Supini autem decumbentes, ad pedes defluunt, distentis manibus ac cruribus. nasus quibusdam destillat: os ipsis hiat, & fortior eius hiatus succedit. inferna mandibula velut resoluta ac laxata videtur. atque hæc quidem adsunt lethargicæ affectioni. At verò curationem ipsorum aggredientes, in domo lucida ad splendorem ipsos locamus. sit autem domus tepida: pedes & manus confricentur. Odoramenta excitatoria exhibeantur: velut est castorium, funiculus lucernarius extinctus, pix liquida, bitumẽ, galbanum. Suffita quoque lethargicos excitant, lapis gagates, bitumen, castorium, peucedanum, sulphur, galbanum, sagapenum, cornu ceruinum, hirci sordes, abrotonum, silphium. Sternutatoria quoque naribus admoueantur. Si verò multitudo humorum in corpore est, si quidem sanguis fuerit redundans, vena secetur secunda die, & pro viribus euacuetur: si verò pituitosa & lentior materia fuerit, velut in lethargicis redundare solet, attenuãtia exhibere oportet, & quæ crassitiem secare possunt: ita vt iis quibus neruosa pars læsa non est, acetum mulsum exhibeamus: quibus verò læsa est, decoctum apii, fœniculi, adianti, & similium. Sed & aluus efficaciore infuso eluatur, & glandes subdantur ex ruta, nitro, cumino, & melle cocto. Caput autem rigetur in principio quidem serpyllo in aceto & oleo cocto: verùm in intentis affectionibus peucedani radicem pro serpyllo in aceto coquito, & cum oleo capiti adhibeto. bonum est ipsis & oleũ irinũ. Tremoribus autẽ & cõtractionibus succedentibus, castoriũ cũ modico aceto terimus, & oleo addito caput irrigamus: si verò præcordia sint inflãmata, in principio cataplasmata adhibeãtur, ex polline aut pane, & malo cotoneo cocto, aut pãpinis vitis: in progressu verò semẽlini ad pollinẽ aut panẽ admisceatur, & absinthiũ & althææ folia cocta: postea verò ex ordei farina, & fœno græco, & althææ radice cataplasmata fiãt. omnibus autẽ absinthium admisceatur. sit autem latum linteum, vt vtrinque latera & pectora sub mammis amplecti possit. Post cataplasma verò partes nudas sinere non oportet, sed cerato nardino aut cyprino contegere: retrò autem dorso ceratum ex sicyonio factum imponere, quod terebinthinã & baccas lauri tritas infartas habet. Et si quidem inflatio adsit, admisceantur cataplasmatis ea quæ flatus discutiũt: velut sunt, cuminum, baccæ lauri, ruta & similia: si verò quid induratum fuerit, & libanotis addatur & farina fabarum. At verò in diuturnis iam lethargicis, viribus præsentibus dãda est hiera ex colocynthide: & sternutatoria adhibenda, ex veratro albo, struthio, pipere, castorio. & na-

A ribus infundendum elaterium cum lacte, aut cyclamini succus: aut ipsa radix sicca trita insufflanda, & ori ac palato sinapi cum melle illinendum. Deinde occipitio cucurbitæ affigendæ cum multa flamma, item circa primum & secundum verticulum: sanguisque detrahendus ex posteriore capitis parte. Postea derasis capillis capitis sinapismus adhibẽdus ex caricis cum sinapi aceto macerato. In trementibus verò etiam castorium sæpe potandum detur. Affectione autem declinante æger ad balneum ducatur, & smegmate mordaciore vtatur, velut est fæx vsta, sinapi, pyrethrum, piper, baccæ lauri, calx viua: nitri verò duplũ adiiciatur. Cibi porrò sint tenues & incisorii ac resiccantes, & cum condimentis parati, apii, anisi, cumini, pipere & baccis lauri. Et ex volucribus conueniunt, gallina domestica, columba, auiculæ montanæ, & perdix: ex piscibus, petrosi: ex oleribus, porri, asparagus, petroselinũ, chamædaphne. vinum aquosum, tenue, album, subastringens. Sed & reliqua curatio iuxta eundem modum fiat.

De catocha & catelepsi, Cap. IIII.

MEdiam inter phrenitidem & lethargum affectionẽ reperies, quæ species est delirii siue amẽtiæ. Medici autem catochã, *id est mentis occupationem*, & catalepsin, *id est apprehensionem*, vocare solent, ex humore atræ bilis magis contingẽte. Periculosior est autem hæc affectio quàm lethargus. verùm in febribus lethargo similibus cõsistit, & aliquãdo vidẽtur dormire, aliquãdo verò palpebras apertas habẽt, aut nictãt, aut intentè vidẽt, & velut fixos oculos ac palpebras habẽt & penitus immobiles: adeo vt neque siquis manũ oculis ipsorũ obtendat, eos claudãt. voce insuper ac sensu priuantur, neque audientes neque respõdẽtes. Admouent autem manus suas aliquando ad caput & oculos ac nares, velut qui vellicentur, atque hoc non sentiunt. pulsus sunt parui, languidi, ferme deficientes. Spiritus aliquando densus, aliquando rarus, & per interualla quædam magnum spiritum ducunt. Aluus & vrinæ supprimuntur, non præ siccitate, (habent enim multum humorem) sed propter sensuum stupiditatem. Gramæ his subaridæ in angulis oculorum fixæ sunt, & aliquando vicinos parietes attingunt: Et in summa, neque phreniticis omnino similes sunt, neque lethargicis. Quandoque etiam ob sanguinis multitudinem confertim caput occupantis & ipsum semper implentis fit hæc affectio: quemadmodum vidimus in adolescente quodam multo sanguine referto, qui quum triduum exegisset neque claudens palpebras, neque ad vehementes vociferationes transmouens oculos, neque respondens, quarta die sanguinis eruptione larga per nares facta, ab omnibus molestiis cõfestim liberatus est. Quare si æger multo sanguine refertus appareat, citra dilationem venam supernam in cubito seca, & pro viribus detrahe. In aliis autem primùm ventrem per clysterem eluere oportet, simpliciore infuso immisso, velut est furfurum succus cum spuma nitri & melle: postea verò etiam polypodii radix cum furfuribus coquatur. Caput autem primùm irrigetur oleo dulci tepido, deinde si caput calidius apparuerit, caput papaueris in oleo coquatur: si verò frigidius, serpyllum. Et si quidem facilè solubilis fiat aluus ex prædictis infusis, in ipsis perseuerandum est: si verò sistatur, veratri nigri radix cum furfuribus coquatur. Potus ipsis conuenit apomeli, aut aqua mulsa pro tẽpore diutius cocta: quòd si vrinæ crassæ fuerint, etiam anethi & apii decoctum detur. Cibi sint ptisanæ succus & similia. Aqua iis aduersatur: auget enim inflammationẽ & fluctuationes facit, & splenes excitat, & sitim sedat. Totum autem corpus oleo anethino inũgatur, maximè hyeme: in quibus verò etiam tremor succedit, castorii drach. vna cum aqua mulsa ori infundatur.

De caro, Posidonii, Cap. V.

QVVM frigidi & humidi humores cerebrum occupant, caros, *hoc est capitis perculsio*, succedit cùm debili febre: consequitur sensuum stupor, & totius corporis immobilitas, cum principalium actionum læsione. oculi verò ipsorum semper sunt clausi. Differt autẽ caros à lethargo, quòd lethargici interrogati respõdeant, & non omnino sine voce decumbant: verùm qui in carõ collapsi sunt, somno profundissimo detinentur, vt dum pũguntur sen-

tiant quidem,non tamẽ loquantur, neque oculos aperiãt. A
Curãdi verò ſunt & hi ſimiliter velut lethargici,ita vt ma
gis inciſorium & attenuatoriũ curationis ductum facia-
mus.Stomachi quoque cataplaſmata,vnà cum hoc calefa
ciant,etiam corroborandi vim habere oportet.

De comate, Poſidonii, Cap. VI.

SOli vapores calidi & humidi è ſubiectis partibus ad ca
put in febribus delati,& ipſum implentes , affectionẽ
faciunt quam medici coma nominant. Cognoſcitur, ſi
ſomnus amplior naturali fiat,& in ſomnis peregrina lo- B
quantur,& corpore inæqualiter habeãt,& infernam man
dibulam inter dormiendum laxatam:& ſæpe excitati cõ
fertim rurſus in ſomnum deferantur: & caput humidius
habeãt. Curantur ex irrigatione roſacei,aut chamæmeli-
ni cum aceto.ſit autem acetum acerrimum: ſi verò frigi-
dius appareat caput,anethinum cum oleo dulci ex æquo
permixtum ac calefactum adhibe.Et in ſumma,in quan-
tum intenta eſt frigiditas in tantum calfactoria augean-
tur,vt etiam pulegium aliquandò & rutam in oleo coqua
mus.glandes quoque ſedi ſubdantur,quæ multùm irrita- C
re poſſunt.nutriantur autem ptiſanæ ſucco, & apomelite.

De vertiginoſis, Archigenis & Poſidonii,
Cap. VII.

VAporibus calidis & acribus ad caput delatis, & ani-
malem in cerebro ſpiritum euertentibus , primùm
hebetudines quædam in oculis fiunt: poſtea etiam auriũ
ſonitus aſſidui , & auditus grauitates. atque hæc maximè
contingunt circa ciborum coctionem . & vbi ex ſomno
exurgunt,augeſcente affectione,vertigines & obtenebra-
tiones oboriuntur,vt putent ſe videre omnia circumuer- D
ti. contingit hoc etiam vbi confertim ex ſellis ſurrexe-
rint , cruditate quadam prægreſſa . Perſeuerãte verò diu
tius malo,ex facili occaſione vertigine afficiuntur,vt e-
tiam concidant aliquando,maximè vbi in circulum cir-
cumuertãtur.nam quod aliis ob multas circuitiones con-
tingit,hoc illis ex vna: ſed & ſi alium quendam circum-
uerti viderint,vertigine afficiuntur:aut ſi trochum aut ta
le quid circumuerti conſpiciant,idem perpetiuntur.Spiri
tus enim viſiuus ad trochum qui circumuolutatur alla-
bens mouetur,& ſimul cum illo circumfertur : atque ſic
inæqualem & turbulentum ac inordinatum humorem, E
ac ſpiritus motum efficit.Facilè verò corripiuntur hac af
fectione quibus conſuetæ excretiones ſunt ſuppreſſæ : ſed
& cruditates,& ardores aſſidui,& ebrietates,affectionem
hanc afficiunt.Conſequitur & alui ſuppreſſio:& propter-
ea multa inflatio,& vrinarum tenuium ac paucarum ex-
cretio,materia ad caput accurrente:graciles autem in to-
tum ferme fiũt,& pigri ad omnem aggreſſionem.Si qui-
dem igitur ea quæ oculis obuerſantur ſanguinolentiora
ſe videre putant,ad inſaniã magis apti ſunt: qui purpurea F
vident,ad morbum comitialem.Si igitur vires robuſtæ
fuerint,& nihil aliud aduerſetur , vena ſecanda eſt , ſiue
principium affectionis fuerit,ſiue tempus iam progreſ-
ſum fecerit. In venæ autem ſectione vitandum eſt ne a-
ceruatim euacuemus,eo quòd ex qualibet occaſione con
cidant.Quare pluribus detractionibus ex quibuſdam in-
teruallis vtentes,congruam menſuram explebimus. Irri-
getur autem caput tempore ſectionis venæ,aceto & roſa-
ceo,polygoni aut hederæ ſucco admixto. Et lana cõuolu
ta roſaceo aut œnanthino,madefacta eodem tempore vẽ
tri imponatur.Si verò quid ſanguinis detractionem im-
pediat,velut gracilitas,aut aliud quid ex ſæpe relatis,ſub- G
ducatur aluus,primùm per clyſterẽ ex furfurũ ſucco,ſpu-
ma nitri & melle : poſtea verò picra ex aloe compoſitio
aſſiduè detur.Si verò accidentia perſeuerarint, etiam ve-
hemẽtioribus purgatoriis vtẽdum erit,ita vt ad redundã
tem humorem pharmacum adaptes. Ex efficacioribus
autem purgatoriis commodant iis quæ fœniculum in a-
ceto mulſo coctum habent,& quod ex palmulis, ruta , &
ſcammonia præparatur : quorum compoſitiones relatæ
ſunt in purgatoriorum Sermone.Sed & pituitam à capite H
per os detrahentibus,& gargariſmis vtendũ eſt,ex origa-
no,pulegio,& aceto mulſo.Poſtea verò etiam anagallidis
ſuccus naribus infundatur,aut cyclamini, aut radicis be-
tæ,aut elaterium cum lacte:ſed & nitrum cum nigella tri

A tum,& oleo veteri admixtum,generoſam per nares pur-
gationem facit. poſt hæc autem ad balneum ducantur.
Tale verò frictorium caput corroborans ipſis conuenit:
Lapidis aſii vnc.I.ſpumæ nitri albæ vnc.II. iridis vnc.I.flo
ris iũci odorati ſextãs.Ex hoc quod ſatis eſt accipe,& ſin
cipiti inſperge,modicã aquã calidam irrorans: deinde v-
bi lauiſti,& caput calida aqua nõ madefeciſti, ſed ſolùm
abluiſti,egreſſus de ſolio frigida ter aut ſæpius madefaci
to.Iis verò qui valde calidum caput habent , etiam roſa-
B ceũ cũ aceto ſæpè adhibeas,& ipſum ex ſaliẽtib⁹ aquæ in
balneo frigefacias . Et ſi quidem ex his ceſſerit affectio,
ceſſandum eſt à medicationis moleſtia: ſi verò perſeue-
rarit,arteriæ in capite iuxta tempora ſupra aures incidan-
tur,ventre prius euacuato aut per hieram aut per clyſte-
rẽ.poſtea verò confrictoriis fortioribus vtẽdũ eſt,quæ ad
inſanos referẽtur.Cibi ſint boni ſucci,facilè concoctiles,
flatus exortes,omnino ſtomacho cõmodi, ventri cõmo-
di,vrinam cientes:vinum modicum ſit,album & tenuiſ-
ſimum,& non valde vetus . Conueniunt iis balnea natu-
C ralia aluminoſa:maxima verò & prima ac vltima in iis,
præſeruatio ac curatio eſt, vt ſuppreſſæ excretiones com-
moueantur,& officii ſui commoneantur, maximè in mu
lieribus.

De inſania,Archigenis & Poſidonii,
Cap. VIII.

INſania fit citra febrem, multo ſanguine non putrefa-
cto ad cerebrum confluente , qui aliquando purus eſt,
& multitudine ſolùm affligit,velut in ebriis : aliquando
verò flaua bile admixta. Præcedit inſaniam capitis debili
D tas,velut in podagra debilitas pedum ſemper adeſt : tunc
autem dolent quum materia locis influxerit.Si itaque ob
ſolum ſanguinem inſania fiat , hæc conſequuntur : Riſus
immodicus ipſis commouetur videntibus ,ſæpe ob ocu-
los imagunculas quaſdã riſu dignas, & hilaris eſt ipſis fa-
cies,& aſſiduè canunt. Aliquando etiam ex contingenti-
bus euaporationibus ſonitus circa aures adſunt,vt putent
ſe tibicines quoſdam audire. Seruatur in ipſis memoria,
velut ex cantilenis quas familiares habent coniectare li-
cet. læſa eſt autem imaginatio & ratio. Si verò flaua bilis
ad ſanguinem fuerit admixta,& mordacem ipſum effe-
E cerit,velut ſi ex ipſa ſtimuletur ac pũgatur cerebrũ & mẽ
branæ eius,iracundi & temerarii & percuſſores ac iniu-
rioſi ſunt.in quantum enim bilis ſanguini mixta eſt , in
tantum mutat iucunditatem,& auget triſtitiam ac iram:
ſi verò amplius fuerit bilis ſuperaſſata & craſſefacta, & i-
pſi corpori cerebri ac mẽbranarum inſtar viſci agglutina
ta pungátque ac diuellat,ferina deliria efficit.Quidam e-
nim iam propriam carnem guſtarunt, & domeſticos ve-
lut inſidiatores tractarunt,occiderunt,percuſſerunt , vul-
F nerauerunt. contingit autem eundem hominem aliquã-
do riſu immodico teneri,aliquando ira & indignatione.
Nã in fame ac inedia tolerata, & ex acrioribus ac ſalſiori
bus alimẽtis,& in plurib⁹ motib⁹ ac turbationib⁹,ſanguis
ſeipſo acrior efficitur: in cõtrario verò ſtatu,mitior.Sæpe
autem etiam nullo auxilio adhibito, per modicum cibũ
& cõmoda alimẽta,progreſſu tẽporis id quod lædit cõ-
ſumitur,& cerebrum à ſuperfluitatibus intactum manet,
& purũ mentis emotionis interuallum ac defectus, & in
termiſſio conſequitur.Quibuſdam per circuitum quendã
irruit affectio,aliis ſemel in anno,aliis bis,aut ſæpius coa
ceruato videlicet paulatim eo quod moleſtum eſt. Corri-
G piuntur hac affectione pauci ante vigorem ætatis : pluri-
mi in ipſo vigore,& poſt ipſum:viri magis quàm mulie-
res: & ex illis magis qui animalibus affectionibus diuexã
tur,velut ſunt irriſores,riſu multo & intempeſtiuo vten-
tes,intractabiles,iracundi,curioſi , auari, potores item &
aſſidua cruditate laborãtes, & in quibus cõſuetæ excretio
nes ſuppreſſæ ſunt.& propterea etiam mulieres aliquan-
do inſaniunt,quibus menſes ſuppreſſi ſunt . Infinitæ verò
ſunt inſaniæ ſpecies,quas exponere ſuperfluum eſt.In de-
H lapſuris igitur in hanc affectionem , prædictorum procē-
mia quædam præcedunt, velut riſus præter rationem nõ
aſſuetis id facere:& facili occaſione iraſcuntur,& aurium
ſonitus adeſt.& ſplendores oculis obuerſantur, & vigiliæ
adſunt intentæ,& curæ per vices repetentes ac peregrinæ,

grauitas,item & vibratio capitis. In progressu verò temporis omnia hæc intenduntur, & appetentiæ ipsis putridiores fiunt,& ad venerem prompti sunt: & ideo assiduè seminis in somno effusiones ipsis fiunt,& oculi cauantur; simulque intenti ac fixi consistunt.atque hæc consequuntur vsque ad perfectam mentis emotionem. Oportet igitur doctum medicum ægri curam gerentem, his apparētibus aut quibusdam ex ipsis, facere quæ oportet. Si itaq; tales notas affectio præmiserit, aut etiam iam institerit, victum tenuem exhibere conuenit, sorbilem, liquidum nō præcellentem, ventri commodum,& qui neutiquam sanguinem generare potest. à vino abstinendum est penitus. Vbi verò per triduum hominem eo victu curasti, aliquā cubiti venam secato, præcipuè quidem supernam: si verò non appareat, mediam: aut si hæ non appareant, venas circa talos perquirito: maximè in mulieribus: eo enim momento etiam menses impelluntur. Quòd si neque hæ appareant, ad eas quæ in summis manibus ac pedib⁹ sunt transeundum est. Studendum enim est vt prius per venæ sectionem generosa euacuatio fiat, atque sic affectarum partium curatio sequatur. In venæ autem sectione pro viribus euacuationem facere oportet: extincto enim feruore, euestigio quidē considerantes fiunt: simul autem & locus aliis auxiliis datur. Quandoquidem verò aliqui in prima detractione generosè ferunt euacuationem, in repetitis autem detractionibus animi deliquia incidunt, conuenit hos in prima detractione euacuare quātum opus est: sic enim multum de flatuosa & vaporosa superfluitate coeuacuatur. Itaque pulsus assiduè tangere oportet, dum sanguis fluit: & si conciderint, reseruare ad repetendam detractionem. sæpe enim recuperatis viribus postera die detractionem repetimus, aliquando etiam tertiam sectionē seruantes apposito sale. Caput verò irrigare oportet rosaceo cum aceto, aut polygoni succo, aut oleo œnanthino aut melino. Lana autem sordida oleo imbuta sincipiti imponatur,& frequentius renouetur. Post euacuationem omni modo procurandus est somnus: sanguine enim euacuato si successerint vigiliæ, acriores & magis feros ipsos faciūt. Quapropter confidēter pharmacū ex papaueris capitibus dabimus quod somnum inducit, cum ptisanæ aut alicæ succo, aut cum aqua: iucundum enim fuerit, & postea somnus succedet. Plerique enim ipsorum omnia somnifica contemnunt: quapropter etiamsi prima die eo accepto dormierunt, intermissa die vna, rursus dandum est de eo cochlearium vnum: solet enim vel solum post venæ sectionem perfectè liberare ab affectione, vnà cum conueniente diæta: cauendum tamen est ne consequēter ipsum exhibeamus: stupefacit enim sensus. Studendum etiam est vt ventrem facilè solubilem faciamus, tum per cibos, tum per clysteres. His autem factis, à localibus auxiliis incipere oportet hoc modo: Sanguinem à vena in fronte eleuata media detrahere cōuenit, ita vt per phlebotomum instrumentum ipsam diuidamus, non facta impulsione, velut quidam facere solēt, propter maximas inflammationes membranæ caluam ambientis, quæ sæpe sauciata ipsa succedere solent. detrahēda est autē sanguinis libra ferme vna. Post hanc euacuationem in iis qui sanguinem habent biliosiorem, intermissis quinque diebus, detur picra ex aloe, cochlearii magni mensura cum aqua mulsa: deinde etiam per nares caput purgetur, radicum betæ succo infuso, aut elaterio, aut atramento sutorio cum lacte. Sternutatorium quoque adhibeatur ex veratro albo & herba lanaria: sed & per os pituita detrahatur, per mastichen & staphidem agriam,& per gargarissationem aceti mulsi in quo coctum est pulegium & hyssopum. Subducatur etiam aluus purgatoriis ex centaurea,& ex gentiana. sed & ipsa per seipsam radix gentiana commoda est pota drachmæ vnius pondere, cum aqua mulsa. datur & aristolochia eodem modo. Prodest autem maximè ipsis fœniculi magni syluestris radix & semen, ex aqua quotidie pota, & radicis bryoniæ drachma vna. Postea verò sanguisugæ toti capiti circumcirca affigātur, & præsertim sincipiti. At in mulieribus studendum est vt menses moueamus: deinde viribus reparatis per dies septem Galeni hieram dato, quæ maximè ob stœchadis copiam

A euacuat. Dato autem drachmas quatuor ex aqua mulsa: deinde rursus narifusoria adhibeātur. declinante verò affectione ad balneum ducantur. Frictorium autem commodum ipsis in balneo hoc est. Iridis Illyricæ, lapidis asii, mānæ, thuris, spumæ nitri albæ, pumicis, buccinorum vstorum, floris iūci odorati, apii, cassiæ, rosarum siccarum, singulorum vnc. i. tundito & cribrato, ac vtitor in prima balnei domo, inspergēs sincipiti quātū satis est,& aquam tepidam irrorans, ita vt satis longam moram in domo trahat, quò vires pharmaci vsque in profundum distribuantur.
B tur. Deinde capite leniter deterso & abluto, vbi lotus est ita vt caput non madefecerit calida, ex solio exeat, & frigida iterum atque iterum irriget: si verò valde calidum caput habuerit, etiam sæpius frigida perfundatur. Post hæc per rubificatorium ex sinapi & caricis caput cor roboretur,& per interualla quædam pituita per os detrahatur,& narifusoria adhibeantur. Diæta verò statuatur tenuior, concoctu facilis, ventri cōmoda, flatus exors, vim contemperandi habens. vini vsus his rarus sit. Si verò reliquiæ affectionis superfuerint, ad veratrum album deue-
C niendum est. modus autem vtendi, relatus est in Sermone de purgantibus medicamentis. De cætero verò admonendi sunt vt ab omnibus eduliis & potibus bilem gignētibus abstineant. In vere autem quotannis venam secent gratia præseruationis: deinde etiam purgentur,& præsertim si bilis magis redundarit. Mulieribus verò menses consueto tempore proritentur, vt fluant citra impedimētum. sed & in aliis consuetæ excretiones procurentur.

De melancholia, ex Galeno & Rufo,

Cap. IX.

D QVemadmodum in apparentibus corporis partibus, aliquando omnibus eadem temperatura apparet, velut in malo corporis habitu, elephantiasi & hydropisi: aliquando verò vna quædam pars, aut amaræ bilis, aut pituitæ, aut atræ bilis humore suscepto, ipsa solùm temperaturam mutat: Sic etiam circa cerebrum fieri potest, vt aliquando toto in venis sanguine atrabiliario facto, ex cōmunis detrimēti ratione etiam cerebrum lædatur: & rursus vt alio tempore, sanguine in toto homine illæso permanente, is qui iuxta solum cerebrum est alteretur. Et cō-
E tingit hoc dupliciter, aut aliunde cōfluente in ipsum, aut generato in loco atræ bilis humore. Generatur autem à caliditate multa indigena, aut flauam bilem aut crassiorē & atriorem sanguinem adassante. Plerunque verò partes circa præcordia primariò affectæ, caput ad cōsensum perducunt,& delirium efficiunt, aut ipsa bile cerebrum occupante, aut aliqua vaporis melācholici exhalatione, quēadmodum in morbo flatuoso & præcordiali appellato. Nil enim rationi nostræ obstat aliunde & ex alia parte principium & generationem affectionis esse. nam os vē-
F tris quomodocunque affectum, facilè ad consensum ducit cerebrum ob cognationem, per maximos duos neruos qui ex supernis ad ipsum deferuntur. Perducit etiam ad consensum cor ipsum ob vicinitatem: similiter quoq; septum transuersum, quod etiam ipsi inseritur. Cōmunitas est etiam stomacho ad spinalem medullam, qua parte & incumbit & colligatur verticulis colli. Principium itaque eiusmodi melancholiæ plerunque ex cruditatibus: flatus enim ipsis succedunt multi, qui facilè euelantur,& circa præcordia diutius morantur,& ructus ipsis acidi con-
G sequuntur, nullo eiusmodi cibo accepto. Ventres plerunque ipsis sicci sunt, somni parui diuulsi, insomnia turbulēta & peregrina, vibrationes corporis aliæ aliàs, vertigines capitis,& flatuum sonitus circa aures. Et aliis quidem caput plenum & graue esse videtur: aliis verò leue & vacuū: aliis siccum. Quidam neque omnino caput se habere putauit, ad quē excogitasse dicitur Philotimus supra reliquā curationem plumbeum pileum, à quo grauatus caput se habere intelligeret. Fiunt etiam mente capti,& timidi, & misericordes,& lacrymantur, ac deserta persequūtur: qui-
H dam etiam dæmones ab inimicorū præstigiis sibi immissos esse putant: alii venenosum pharmacū accepisse suspicantur,& suspicionem ipsorum confirmant virosi ac peregrini ructus qui ipsis adsunt. Et est morbus hic omnifarius & non facilè enumerabilis. Velut verbi causa circa

timores:alius amicissimos timet, alius omnes homines. & alius ad lucē prodire timet, & tenebras persequitur: alius fugit caliginosos locos. Plerique tamen in tenebrosis locis degere cupiunt, & in monumentis ac solitudinibus. quidam verò etiam aquam timent, & vinum, & oleū & omnem liquorem: velut qui morsi sunt à rabioso cane. Et in summa, melancholica deliria multiformia quidem sunt ob particulares corruptas imaginationes, vnum vero omnibus ipsis commune est, timor & tristitia. Tristantur enim omnes præter rationem, & neque si interroges habent quod dicāt cur tristētur. Non pauci verò ipsorum mortem timēt, & alia quædam nullo timore digna. sunt etiam qui mortem vehementer exoptant. Galeni.

Quòd igitur ob atram bilem rationalis animæ principia occupantem, timor fit & tristitia, & mortis formido, nihil miri est. videmus enim etiā extra corpus nihil nobis ita horrendum, velut sunt tenebræ. Quum igitur velut caligo quædam rationali animæ parti circumfusa fuerit, necesse est timere hominem, vt qui causam timoris secum in corpore circūferat. Sicut enim in profundis tenebris pueri timent, itémque adulti imperiti: ita etiam atræ bilis color, velut tenebræ, rationis locum obumbrās timores efficit. Rufi. Quapropter omnium symptomatum singulis accidentium causas enarrare impossibile est. Pleraque enim multam difficultatem habēt, velut verbi gratia: cur fugiunt velut horrenda, quæ nō sunt horrenda? alia verò persequuntur velut bona, quæ non sunt bona? & cur alius domesticos timet, alius verò omnes homines, & huiuscemodi? Plurimorum verò symptomatū causas medicum dicere non est difficile. velut qui sibi videtur vas fictile esse, propter siccitatem hoc patitur: frigidus enim & siccus est melancholicus humor. similiter etiam qui cutem suam siccis pellibus similem esse putat. Qui verò putabat se caput non habere, fortassis ob leuitatem hoc passus est, quam flatus ventosus sursum latus, ipsi exhibuit. Cur verò appetunt melancholici plures cibos? num quia frigescit ipsis os ventris? Cur autem aliqui ipsorum vini potores sunt? num quòd frigiditas calfactione opus habet? cur autem occidunt seipsos? num quia à maioribus malis liberari se putant? nisi fortassis talem opinionem induūt quòd bonū est mori: quod barbaris quibusdam videtur. Cur autem cruditates assiduæ ipsis fiūt? num quia turbatum & superfluitatibus plenum est ipsorū corpus, & propterea etiam venter intemperatus, vt qui semper ex atræ bilis humore perfrigeratur? Cur autem alui plerunque ipsis siccantur? num quia flatus supernè circa præcordia consistunt, & non valde infrà secedunt. Necesse itaque est ob hoc ipsum etiam ventres siccos esse: ex multa verò retentione, aliquando coaceruata colliquata egerunt. Oculis autem plerunque nictant, & oculi ipsis procidunt, & crassa labia habent, propter crassum flatū. atri verò sunt coloris, propter humoris diffusionē. hirsuti verò plerique ipsorum sunt, propter multitudinem crassarum superfluitatum. Veloci verò plerunque lingua sunt, & balbi & gracili voce præditi, ob linguæ incontinētiam. motus enim concitationes à flatu fiunt. quicquid autem concitatè mouetur, citò defluit. Et procliue sanè fuerit etiam aliorum symptomatum causas reddere, siquis ex his progressum facere volet. Porrò nigrescit aliquando hic humor supercalefactus, aliquando superfrigefactus. Nam quale quiddam patiuntur carbones, dum vruntur lucidissimi ob flammam existentes, extincta autē flamma nigrescentes: tale quiddam circa clarum sanguinis colorem frigiditas facit. Videmus enim etiam in externis, quædam corpora liuida fieri ac denigrari à frigiditate. Et rursus excessus caloris reficcans ac consumens humiditates à quib⁹ calor nutritur, humores nigrefacit, quēadmodum etiam sol fructus, & hominum corpora. Hæc igitur sunt quæ ante curationem medicum cognoscere oportet: quæ verò discenda sunt vt quis ita ægrotantibus opem ferre possit, iam tempus est subiungere. non parū autem refert ad curationē, nosse vnde morbus initium habuit. Cognoscere itaque oportet quòd duplex est melācholiæ species: quidam enim ex natura & temperatura ab initio atram bilem habent: quidā verò ex mala diæta

A postea id temperamentum acquisiuerunt, & est hæc species segnis semper & tristis. qui verò ex flauæ bilis superassatione in delirium incidunt, audaciores & iracundiores aliis sunt, & percussores & omnia horrenda facientes, & maximè tempore quo bilis superassatur. quo verò tempore ipsa extincta fuerit, tristes, mœsti ac timidi fiūt. Quū igitur totum corpus melancholicum sanguinem habuerit, à venæ sectione principiū curationis facere cōuenit: quum autem solum cerebrum, æger venæ sectione non habet opus, nisi multo sanguine redundarit, & præseruationis gratia, detractionē faciamus. Cognitio verò an

B toto tum corpus melācholicum sanguinem habeat, aut iuxta solum cerebrum talis sit, ex his à te fiat. Nigriores & hirsuti, & qui venas amplas habent, aptissimi sunt ad atræ bilis generationem: aliquando etiam homines colore rubicūdi, confertim in melancholicam temperaturam transeunt. Consequenter autem ab ipsis flaui, & præsertim vbi vigiliis, & laboribus pluribus, & curis, & tenui victu, aut melancholicis eduliis fuerint vsi. Ad hæc si suppressa est hæmorrhois in sede, aut alia excretio consueta, aut mulieribus menses. Nec parum confert anni tempus, & aeris

C status & regio, & ægri ætas ac studiū. His omnib⁹ præcōsideratis, vbi speraueris in totius corporis venis melācholicum sanguinem contineri, certissimum experimentum adhibeto, ex venæ cubiti mediæ præsertim sectione. Si enim effluens sanguis nō videbitur atrabiliarius esse, statim cohibeto: si verò talis apparuerit, quantum pro ægri corporis habitu satis fore putaris, euacuato. At verò tertia melancholiæ differentia, cuius principium à ventre hærere diximus, & quæ affectio præcordialis appellatur, sæpe ex relatis cognoscitur. Primùm enim incipiunt ven-

D tris symptomata, velut sunt inflationes, rugitus, ructus acidi ac virosi, & quòd venter reficcatur, & quòd in secessibus ac vomitibus & ructibus alleuantur, & quòd ipsi ægri percipiunt omnes vexationes circa præcordia consistere. Quemadmodum igitur dum quibusdam sæpe ex ventre fuliginosa quædam aut fumosa, aut omnino crassorū vaporum exhalatio sursum fertur, velut in suffusos oculos habentibus, aliqua ob oculos versantur: eodem modo etiam nunc dum melancholica exhalatio ad cerebrum,

E velut fuligo aut fumus, fertur, melācholica quoque symptomata circa mentem contingent. Quum igitur melancholici delirii propria symptomata apparuerint magna: circa ventrem verò aut nihil molesti, aut minimum fuerit: in iis cerebrum primariò affectum esse putādum est velut prædictum est.

Curatio melancholiæ, Galeni, Cap. x.

Melancholiam ex cerebro primariò affecto obortam, per balnea assidua, & diætam boni succi humidam

F ac flatus exortem curare oportet, citra aliud efficax auxilium, nisi ob temporis longitudinem humor affligēs ægrè euacuetur: tum sanè magis varias ac fortiores curationes adhibere oportet. Incipientem autem affectionem curare conuenit. nā inueterata ac aucta, ægrè tractabilis euadit. Rufi. Siue autem cerebrum primariò affectū fuerit, siue præcordia, communia sunt subducentia ventrem auxilia. Primùm igitur bonæ concoctionis curam habere oportet: postea verò purgare primùm epithymo & aloe. horum enim etiamsi parum quotidie acceperit,

G prodest tamen moderatè & paulatim subducendo. Posidonii. In quibus sanguis redundare apparuerit, statim ab initio vena secetur in cubito, & præsertim in quibus consuetæ sanguinis excretiones sunt suppressæ. Verùm in mulieribus, quibus menses defecerunt, venā in talo secare oportet, & in singulis pro viribus sanguinem euacuare. In quibus autem vitiati humores magis redundant, præparatum per victum ægrum purgabis per hieram.

Rufi, aut Archigenis, aut Iusti. Si verò vtrique redundant, facta prius venæ sectione purgato: postea interposi-

H tis aliquot diebus, aluum per clysteres euacuato, primùm cum furfurum succo, spumáque nitri ac melle: deinde etiam polypodii radices cōtusas, aut epithymum cum furfuribus coquito. Post triduum à clysteris vsu, detur ipsis picra ex aloe compositio, quæ supra reliqua omnia, etiam

epithymum accepit.Præparanda est autem velut Themi
son iubet,ita vt aloes accipiat drach.c. mastiches, croci,
spicæ nardi,cinnamomi,aut cassiæ duplum,asari, carpo-
balsami,singulorum vnc.i.his verò etiam epithymi sex-
tans addatur. detur autem cochlearii magni copia cum
aqua mulsa,detúrque ipsis ex modicis interuallis iterum
atque iterum:deinde rursus per victum reparatis viribus
rursus dato hieram Rufi,aut Archigenis,aut Iusti.Sit autē
pondus drach.IIII.cum aqua mulsa,& salis cochleario par
uo.melius est autem per euacuantia quotidie leniter vē-
trem subducere.Atram verò bilem ducit amaracus,& cu
nila appellata,drach.II. pondere aquæ mulsæ inspersa &
pota.Conducit & lactis sero aluum subducere,sed non de
caseis dandum est serum.præstat enim quod à lacte per
cocturam separatur.Sit autem lac equinum,aut si nō pos-
sit haberi,bubulum:lac ipsum in ollam nouam mittatur
& fici ramulo agitetur. Postquam autem ter aut quater
ebullierit,acetum mulsum irroretur:deinde percolatum
in potu detur.Et primùm quidem admiscēdum est mel:
quum autem venter subire inceperit,non amplius adda-
tur mel. Accipiat autem æger hoc serum per heminas,
non infra quinque heminarum mensuram. Ab omni ve-
rò euacuatione vtendum est maluæ semine læuissimè tri
to,duarum drachmarum pondere,cum aquæ cyathis tri
bus.egregiè enim facit:quare sæpe ipso vtendum est.Opti
mum est & pulegii decoctum sæpe bibere,& ante purga
toria,& post ipsa:& similiter centaurii parui.Absinthii au
tem decoctū & assiduè & consequenter præbe.stomacho
enim & ventri in his cōmodum est:& neque flatum mul
tum in ventre fieri permittit,neque secessum penitus re-
siccari: & vrinam ciet, & concoctionem probè adiuuat,
adeo vt ego ex huius solius vsu nouerim quosdam à mor
bo liberatos.Danda sunt etiam vrinam mouētia,anisum,
daucus,petroselinum,asarum,nardus:& his adhuc amplius
fœniculi magni syluestris semē & radix. Chamæpitys au-
tem & chamædrys promptius accipienda sunt, ita vt sin-
gula hæc cum aqua coquantur,aut arida trita potioni in-
spergantur. Commodæ sunt etiam euacuationes per su-
dorem,& labores,& balnea sientes, & per illitiones in so-
le,qualis est quæ cum oleo chamæmelino fit,& cum oleo
ac nitro.quòd si habitus permiserit,rursus per hierā pur-
gato.Conuenit autem neque præcordia negligere:& ma-
ximè vbi accesserit medicus,curationis ipsorum conie-
cturam faciet.Fomenta igitur cōueniunt ex oleo, in quo
cocta sunt ruta,anethū, serpyllum,absinthium,artemisia,
pulegiū,viticis semen,baccæ lauri,aut folia tenera. hæc
enim dolores mitigant,& flatus minuunt.at verò in infla
tionibus stomachi cum morsu,cuminum & pulegium in
aceto coquere oportet,& per spongias stomachum foue-
re:aliquando etiam alumen aceto inspergimus. Catapla-
smata autem,habeant aut anisum,aut apium,aut cuminū
in oleo præcoctum:& cyperus læuissimè trita,& iris, & li-
banotis cataplasmati addatur. permittantur autem diu-
tius,& ante & post cibum.Ablato autē cataplasmate,præ-
cordia contegantur,aut lana amplissima,aut læuissima &
pura pelle agnina,prælitis locis ex nardino. Vtendum
est etiam cucurbitarum adhibitione, ad flatus quidē ina-
nium,ad inflammationes verò ac duritias,cum scarifica-
tione. Postea verò ceratis ex cyprino vtendum est, & po-
lyarchio, & quod ex styrace paratur, & quod ex femini-
bus fit,& similibus.In progressu autem curationis, etiam
rubificatione ex cariceis ac sinapi vti,valde proderit:& cō
coctiones reuocat.nam & ventri robur addit: &, siquis
dolor in præcordio restat,eum eximit.Vtendum est etiā
acribus smegmatis ad præcordia, & picatorum medica-
mento, hoc est pice sicca per seipsam liquefacta,aut cum
modico oleo: calida autem imponitur cuti, & ventri ac
dorso adhibetur,ac sinitur donec sua sponte decidat.qua
re licet cum ipsa lauari,& quod paulatim disparatur,forsi
ce auferre. Valde verò prodest eis stercus bubulum aridū
aceto infarctum ac impositum. prosunt etiam bulbi cum
nitro aut alumine triti ac impositi: sed & iis ad bubulū
stercus admixtis vtile sit cataplasma, & præserim vbi
morsus ab ipsis circa stomachum percipitur.Cæterùm in

A quibus conuulsiones assiduæ corpori adsunt,confert etiā
castorii potus,& illitio corporis ex castorio cum oleo si-
cyonio. conuenit & moueri & exerceri ipsos pro viribus
ante cibos.Balnea verò probè concoquenti non sunt val-
de necessaria,nisi lassitudini alicui mederi velis. Qui ve-
rò non bonum ventrem habet ad concoquendum, huic
conducit frequentius lauari,aut ieiuno, aut post perfectā
concoctionem. Post balnea cibos damus concoctu faci-
les,flatus exortes,ex aluo secedentes,exacta consideratio-
B ne facta quomodo ex singulis homo afficitur. non enim
omnes ad omnes cibos similiter dispositi sunt.Plerunque
tamen conueniunt panes clibano cocti probè præparati:
volucres non pingues,non virosæ,montanæ:oua gallina-
rum mollia:pisces petrosi & molles carne.Herinacei verò
marini plurimum præstant ad iucunditatem & vtilitatē.
vitanda sunt omnia in stagnis degentia, & in paludibus.
Ex carnibus conueniunt hœdinæ,& lactentium anima-
lium,& ex his magis extremæ partes probè coctæ. nō in-
utiles sunt etiam vuluæ,& ventriculi,& pedes suilli.Ex ole
ribus ad communem victum conferunt dulcia. acriora
C verò aliquando danda sunt pharmaci loco, velut est aspa-
ragus palustris,petroselinū,& similia:moderata verò copia
omnia accipiatur. Vinū sit tenue & albū & nō valde ve-
tus. non autem aceruatim detur potus inter cibum, neq;
magna copia potus exhibeatur, vt ne cibi in ventre flui-
tent.Acetum quoque acerrimum cochlearii mēsura post
omnem cibum absorbeatur vbi iam vult dormire: sed &
pleraque obsonia in aceto tincta edere conuenit. præstat
autem aceto admiscere parū de squilla,& ruta, & aristolo
chia tenui. Posidonii. Commodum est autem ad in-
D flationes tale oxyporium præparare:Ligustici,seminis a-
pii,zingiberis,thymi,singulorum vnc.i.mellis despuma-
ti quantum satis est.dato cochlearii dimidium manè, &
vesperi similiter.Quòd si mellis dulcedinem auersentur,
salem concoctoriū eiusmodi ipsis præparato: Squillæ as-
satæ vnciam vnam,salis ammoniaci quincuncem, semi-
nis apii,fœniculi,thymi,petroselini,anisi,sinonis, zingi-
beris,singulorū drach. quatuor,panis puri sicci quincun-
cem,piperis sesquiunciam. ex hoc cochlearii mensuram
edendam dato cum cibo,prout voluerit. Detur etiam i-
psis antidotus theriaca ex quibusdam interuallis, & præ-
E sertim hyeme, & inchoante vere. Rufi. Vomant ex
longioribus interuallis etiam à cibis, verùm à raphanis,
aut origano, aut thymo ieiuni. non tamen fortioribus
vomitoriis vtendum est. Sunt enim talia nociua in his,
ærumnam ventri ac stomacho addentia iam antea ex
morbo afflicto. videntur enim aliqui ex efficacioribus
vomitoriis melancholia correpti. Proinde operæpre-
tium est nosse, quòd multi sic ægrotantes, in tempo-
re curationis nihil commodi perceperunt: demissa verò
curatione restituti sunt,natura ante curationem præua-
F lente contra morbos debiles ex medela factos. quapro-
pter naturæ remissionem dare oportet. videtur enim
vnà cum curationibus affligi:in quiete verò inualescere,
& superare morbos iam antea attenuatos.

De insania lupina aut canina appellata, ex Marcello, Cap. XI.

QVI morbo lupino siue canino appellato corripiun-
G tur,in februario mense noctu exeunt, per omnia i-
mitantes lupos aut canes,& vsque ad diem monumenta
maximè aperiunt.Cognosces autem ita affectos ex his si-
gnis:pallidi sunt,& visu imbecilli,& oculos siccos habent
& non lacrymantur.Videbis etiam ipsos cauos oculos ha
bere,& linguam siccam.& saliuam omnino non profun-
dunt.Sunt quoque siticulosi,& tibias habent exulceratas
immedicabiliter,propter assiduos casus, & canum mor-
sus.ac talia quidem sunt signa.Nosse verò oportet melan-
choliæ speciem esse hunc morbum:quem curabis tempo
H re accessionis venam secando,& sanguinem vsque ad a-
nimi deliquium euacuando, & ægrum boni succi cibis
nutriendo.Vtatur autem balneis dulcibus: deinde sero
lactis per triduum vsus, hiera verò ex colocynthide Rufi,

aut Archigenis, aut Iusti purgetur, iterum atque iterum ipsam sumens ex interuallis. Post purgationes etiam theriaca ex viperis vtendum est,& alia adhibenda in melancholia iam antea relata. Ad vesperam verò inuadere iam morbo, irrigationibus capitis somnum inducere solitis vtendum est,& talibus quoque odoramentis. nares item opio illinantur. quandoque verò etiam somnifica in potu exhibeantur.

De incubo, Posidonii, Cap. XII.

QVI incubus appellatur, non est dæmon, sed magis præludium & proœmium morbi comitialis, aut insaniæ, aut syderationis. nam cruditates ex voracitate affectionem præcedunt. Dum enim ventriculi cerebri vaporibus crassis ac frigidis implentur, prohibent hi facultates per neruos transire,& morbum ægrè excitabilem efficiunt,& qui vix ad rectam actionem perducitur. vnde etiã immobiles penitus tales permanent. Præcedit enim incubum suffocatio, vocis priuatio, grauitas, & immobilitas. Per multam verò anxietatem attenuato ac discusso spiritu,& apertis meatibus, derepentè excitantur. Cauendum igitur est à malo dum in principio est: inueteratum enim & assiduè incidens, quosdam ex relatis morbis inducit, dum paulatim in ventriculis cerebri crassus humor coaceruatur. Quæcunque enim patiuntur comitiali morbo correpti in exacerbationibus, eadem perpetiuntur incubo pressi dum dormiunt. Si quidem igitur sanguis redundat, venam in cubito secare oportet: si verò vitiosi humores magis prædominantur, purgatio facienda est per hieram Archigenis. Maximè autem opitulatur ipsis hoc. Corticis veratri nigri drach. I. scammoniæ obol. III. anisi, aut dauci, aut petroselini parum. Diæta verò sit tenuis, & penitus flatus exors. Auxiliatur etiam ipsis niger pæoniæ fructus, si quindecim grana trita cum aqua in potu exhibeantur. Rigare verò oportet etiam caput oleo anethino calido,& pileo contegere vbi cubitum vadit æger.

De morbo comitiali, Galeni, Cap. XIII.

TRes sunt morbi comitialis differentiæ. Omnibus autem commune est cerebrum affectum esse: aut primariò consistente in ipso affectione, aut per consensum oris ventris. Raro autem fit etiam tertia species ex parte quadam, in qua incepit affectio,& deinde sensibiliter ægroto ad caput ascendit. Atque hanc speciẽ in puero quodam vidi, qui principium affectionis in crure habebat,& postea per tempus quoddam per femur & lumbos ac spinam ad collum & vsque ad caput ascendebat. Vbi verò caput pertigisset, non amplius sui compos erat. Tale quiddam contingit etiam in iis qui à scorpio, aut aliqua alia venenum eiaculante bestia icti sunt. Quidam enim ictus à scorpione, grandine se impeti putare dixit: & erat totus subfrigidus,& frigidum sudorem excludebat,& medicamentis adhibitis vix seruatus est. Non igitur impossibile est circa aliquas non principales partes eiusmodi essentiã generari, citra externã causam,& hanc ipsam vbi in neruosa parte constiterit, vim suam per cõtinuitatem ad neruorum principium transmittere. Posidonii. Conuulsio sequitur ad morbum comitialem, eo quòd principium neruorum affligitur ab infestantibus ac molestiam exhibẽtibus. Quemadmodum enim stomachus, dum aut alimenti copia grauatur, aut ab acri humore mordetur, non solùm singultum, sed etiam conuulsionem inducit: sic etiam principium neruorũ ad talẽ motũ perducitur, dũ reiicere conatur quicquid tãdẽ fuerit id quod ex primariò affecta parte ad ipsum affertur. Cæterùm ordinati aut inordinati circuitus ipsis fiunt iuxta diætæ modum: aut enim per omnia æqualiter diætam habent ægri, aut inæqualiter & inordinaté. Irruente igitur comitialis morbi exacerbatione, conuulsas & obtortas partes deligare oportet, inungeréque ac dirigere: deinde disparato ore pẽnam oleo illitam immittere, cyprino præsertim, aut irino aut narcissino,& vomitum irritare, quò incumbentes stomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramentis sensum irritare, velut peucedano aut succo Cyrenaico. Perseuerante verò exacerbatione, medicus confidenter cogens, ac mandibulas diducens castorium ori infundat, & succum Cyrenaicum cum aceto mulso. Reuocatis autẽ ipsis, per sedem infundatur cẽtaurii ac calaminthæ decoctum aut aristolochiæ: deinde recuperatis viribus, per hieram Galeni ex colocynthide purgentur. Eiusmodi sanè est recẽtis & acuti comitialis morbi curatio: deinceps autem quæ ad inueterati demolitionem pertinẽt trademus. Oportet itaque ægros in longo aquæ potu continere; & in curationis aggressione si nihil impedierit, venam secare,& intermissis diebus quatuor aut quinque corpus reficere, ac sic infrà euacuare, maximè per veratrum nigrum aut colocynthidem. Veratri autem corticem siccum tundere ac cribrare oportet,& eius drach. I. cum aqua mulsa præbere: aut modico pipere addito melle excipere,& catapotia deuoranda dare. In colocynthide verò, eiecto semine,& relicta medulla, vinũ dulce infundito, ac per noctem sinito: manè verò vinum excolatum ac tepefactum bibendum dato. Post sufficientem purgationem lauare ipsos oportet. tertia deinde die cucurbitas affigere præcordiis ac dorso cum scarificatione: deinde intermissis aliquot diebus ac refecto corpore, purgare per hieram Galeni ex colocynthide. postea verò etiam capiti cucurbitas affigere. & sequenti die cataplasma capiti adhibere, ex pane cocto cum aqua mulsa, amygdalis amaris simul cõtritis, aut serpyllo, aut calamintha, aut mentha, aut ruta. & hoc faciendum est per triduum. Postea radendum est caput,& illinendum peucedani succo in aceto diluto: aut spondylium, aut serpyllum, aut iris in aceto coquatur, & facta intermissione, rursus ex hiera drach. II. solùm dato: deinde sternutatoriis vtendum est,& pituitam per os ducentibus,& narifusoriis, ita vt cyclamini succum naribus infundamus, aut ipsam radicem siccam tritam insufflemus, aut elaterium cum lacte. Et rursus facto interstitio, clystere ex centaurio & colocynthide vtere: deinde sinapismum capiti adhibe, & eduliorum acrium esu per interualla vtere.

Quæ arguunt morbum comitialem, Cap. XIIII.

ARguunt comitialem morbum,& eo affectos collabi faciunt suffita, bitumen, lapis gagates, cornu ceruinũ, odor hepatis caprini assati, & ipsum hepar dũ editur.

Quæ collabentes comitiales excitant, Didymi, Cap. XV.

SI magnum pedis ægri digitum diuiseris ex quacunq; parte,& destillante sanguine labia ipsius collapsi illeueris, statim excitabitur. Asclepiadæ odoramentum excitans comitiales. Sagapeni, piperis, castorii, amygdalarũ amararum, radicis peucedani, spondylii, galbani, singul. drach. II. silphii drach. I. opobalsami drach. I. aceto dilue ac pastillos efforma. vsu verò expetente aceto dilue ac naribus subline. Vtendum est hoc in exacerbationibus. facit & ad vteri strãgulationes. Pharmacum hoc repositum seruetur in ærea pyxide, quam naribus ægri admouebis.

Aliud. Galbani, spondylii aut serpylli, æruginis rasæ, castorii, acori, sing. drach. IIII. succi peucedani drach. II. aut radicis drach. III. succi Cyrenaici drach. I. opobalsami drachmam vnam, piperis grana XXIIII. amygdalas amaras decorticatas XXX. picis liquidæ quantum satis est, aceti tãtundem. Excipe & vtere.

Auxilia ad comitiales, Dioscoridis, Cap. XVI.

AD comitiales facit rutæ syluestris semẽ cum aqua potum,& spõdylium eodem modo. Item radicis bryoniæ drach. I. seminis siue fructus balsami drach. III. cardamomi drach. I. Ramentorum loti arboris cremor. Foliorum quinquefolii drach. I. quotidie pota. testudo terrestris cocta ac delincta, laser cum cibo acceptum. Summè verò prodest castorium post aliquam purgationem acceptum ad dies quinque aut plures, drach. I. põdere cum aqua mulsa. Et eboris ramenta magnopere profuisse cognouimus, ad dies quinque aut plures, duorum cochleariorum mensura quotidie pota cum aqua mulsa. Ex Asclepiade. Oxalidẽ, siue rumicẽ acutũ, viridẽ præsertim, quotidie dato à prima luna vsq; ad tricesimã. Eadẽ oxalis herba viridis data cũ vino delyrãtibus, in naturalẽ statũ eos resti-

cos restituit. Aliud vt ne assiduè cadant, inquit Archigenes: Eryngii montani appellati, cuius folia angusta & parua, & flores auricolores, & oculorum speciē præ se ferentes. huius radicē contundito, ac diligenter cribratam reponito: & ex hac mystra duo ad dies quinque dato, sufficienti melle adiecto vt eclegmatis crassitudinem habeat: & hoc facito ex interuallis, vt trecentos sexagintaquinque dies expleas. Qui enim hoc pharmacum per anni spatium, hoc est trecentos sexagintaquinque dies sumit, ab hac affectione nō corripietur. Aliud. Squillæ assatæ internæ partis tritæ, anethi, sing. acetabulum, apii acetabula tria. excipe melle, & nucis Pōticæ magnitudine exhibe cum aceto mulso: & qui bibit, si potest, currat: sin minus, concitatè deambulet. Aliud Asclepiadæ. Foliis oleæ XXV. & castorio cum aceto mulso, vsus est Themison. facit ad comitialem morbum & elephantiasin. Est & hæc theriaca bona: Seselis drach. V. scordii, castorii, cinnamomi, seminis trifolii, singul. drach. VI. staphidis syluestris drach. III. gētianæ drach. VIII. aristolochiæ drach. VI. pyrethri drach. VIII. euphorbii drach. V. piperis albi drach. X. opobalsami drachmas III. succi Cyrenaici drach. III. excipe aceto mulso simplici, & dato comitialibus cum aqua mulsa drach. tres: elephantiasi verò affectis sesquidrachmam præbe.

Aliud, quo Serenus vtebatur ad comitiales, cui nullum comparari potest. idem concoquit & euacuat. Castorii, veratri nigri, scammoniæ, sing. drach. II. opopanacis, cumini Thebaici, centaurii, nitri, sulphuris viui, abrotoni, ammoniaci thymiamatis, seminis rutæ syluestris, absinthii. sing. drach. I. cōtusa & cribrata excipe aqua, & efforma pilulas fabæ Ægyptiæ magnitudine, & vnā quotidie præbe cum aceti mulsi cyathis IIII. diuina hui⁹ cōpositionis vis est. Recipit autē simplicia XII. & habet drach. XV. Aliud. Coagulū leporis quotidie ieiunus bibat erui magnitudine, aqua dissolutum: si nō adest leporinum, hœdino vtatur. Aliud Archigenis, ad comitiales & qui per circuitū conuelluntur, & à voluulo vexātur, & ex diuturno capitis dolore laborāt. Castorii, abrotoni, radicis panacis: pyrethri, croci, sing. drachm. 8. seminis rutæ syluestris, myrrhæ, piperis, singul. drach. IIII. terito in aceto mulso squillitico, & pastillos dr. formato, & vnū exhibeto nō febriētibus cum aceto mulso: febrientibus in remissione ac interuallo cum aqua mulsa per triduū: deinde interposito triduo, rursus per aliud triduū dato. facit etiā ad arthriticos. Ducit mulieribus mēses, si nouies per interualla (velut dixim⁹) bibatur. Aliud cōsimilis vsus: Castorii, piperis, radicis panacis, sing. drach. 8. pyrethri, staphidis syluestris, abrotoni, seminis rutæ, zingiberis, acori, dauci, sing. drach. 4. croci, iridis, cardamomi, sing. drach. 2. Dato ex hoc arido cochlearium cum aqua mulsa. facit ad comitiales, resolutos & tremulos.

De iis qui ex stomacho primariò affecto comitialis morbi morbo exacerbantur, Galeni, Cap. XVII.

QVando stomacho primariò affecto fit morbus comitialis, oportet ægro præcipere vt bonæ concoctionis studiosus sit, & circa horam tertiam panem accipiat probè præparatum, ex vino veteri albo & tenui diluto ac leniter adstringente. Dato autem ipsis etiam amarum ex aloe pharmacum sæpe in anno. Dicetur autē amplius de iis qui ex stomacho comitialis morbi modo affliguntur, in sermone De stomachicis. Multū verò prodest ipsis seseli, & spondylii radix ac semē, & aristolochia cum aqua trita pota. Auxiliatur iis magnificè & venæ sectio à talis & poplite, si assiduè fiat. Noui etiā puerū qui omnino non corripiebatur comitiali, ex quo pæoniæ radicem gestabat magnam & recentem de collo suspensam, vt indefinenter stomachum contingeret.

De iis qui ex parte aliqua habent morbi comitialis caussam, Posidonii, Cap. XVIII.

QVibuscunque verò ex alia manifesta parte morbus comitialis principiū habet, velut in prædicto puero ex crure: post totius corporis euacuationem, vnguentis locum prius excalfacere oportet: deinde epithema ex

A seminibus imponere, & ex emplastris quæ rarefaciunt & intemperiem transmutant: quale est quod ebrietas appellatur, & quod ex althæa paratur, & Mnaseæ inscriptum: postea verò Phœnicinum appellatum. Post temporis autem interstitium dropaces ac sinapismi loco adhibeantur. & sic quidem adolescentes ac iuuenes, & inclinatæ ætatis homines fortiter curare oportet.

Curatio senum ac puerorum comitiali correptorum, Cap. XIX.

B SEnes autem & pueri affecti hoc modo curentur: corporis equidem euacuationes in iis vitare oportet per purgantia medicamenta: imbecille est enim & senibus & pueris corpus ad resistendum fortitudini purgatiuorum. Per clysterem verò euacuādi sunt, præsertim senes, ex centaurea, aristolochia, polypodio ac anetho. Sed & manducationum vsus senibus conuenit, & gargarismatum, ac eorum quæ naribus induntur: at verò pueris simplicissima infusa immittatur. Frictoriorū quoque ac sinapismorum simpliciorum vsus pueris adhibeatur: senibus autem efficaciorum. sed & antidoti præscriptæ seni-
C bus sunt exhibendæ.

Curatio valde senum comitialium, Posidonii, Cap. XX.

VAlde senibus consulendum est vt victu solùm calidiore vtantur, & vt bonæ concoctionis rationem habeant. Impossibile est enim eos qui cum hac affectione cōsenuerūt, humana ope curari, ac à morbo liberari. Quibus autem temporaria est affectio, ab aliquibus occasionibus allapsa, etiamsi valde senes fuerint, ab ipsorū curatione desperandum non est.

D Curatio puerorum recèns natorum comitialium, Posidonii, Cap. XXI.

AFficiuntur etiam recèns nati puerulì à morbo comitiali, & difficilem curationem habent, non tamen desperatam. Possunt enim ipsorum matres aut nutrices calidis cibis ac potibus nutriri, quò lac semper calidius ac tenuius fiat. possunt etiam capita infantium puluisculis calidioribus cōspergi, velut est cyperus, adiantum, iris: oleo item anethino assiduè illini & irino,
E ac amaracino calidis. Lauari quoque possunt ita vt caput nō rigetur neque calida neque frigida: nisi vbi opus fuerit sordes detergere per spumam nitri ac mel, & sic caput solùm calida abluere, non autem immergere. Dandum est etiam ipsis mel despumatum ad delingendum: & collo alliganda est pæoniæ radix recèns, vt semper stomachum contingat.

De fatuitate, Cap. XXII.

FAtuitatis quoque ac delirii curationem aggredi oportet à principio generationis ipsorū, si partes cor-
F poris vniuersæ & præsertim capitis moderatè se habuerunt, & si rationem antea moderatam ac integram habuerunt, postea verò dementes apparuerunt. Oriūtur ambæ affectiones frigidiore cerebro facto, aliquando ex sola qualitate, velut fieri solet in profectionibus dum pluuia caput frigefacit, aut etiam vehemens ventus: aliquādo verò etiam modica pituita ad cerebrum illapsa. Differt autem fatuitas à delirio, quòd fatuitas quidem cōsequentia & dicit & facit: delirium autem transgressionem inconsequētem habet, & sermonem alium alii cō-
G nectit, ita vt posterior nihil commune habeat cum priore. Deliriū itē senibus plerūq; accidit: fatuitas autē & in pueris & adolescētibus ac reliquis ætatib⁹, ex prægressis quibusdam morbis consequitur. Cæterùm curatio amborum morborum consimilis est ei quæ ad comitiales relata est, per calefactoria auxilia similiter fiens, non tamen similiter siccantia.

De memoria amissa, ex Rufo ac Galeno, Cap. XXIII.

H MEmoriæ detrimentum sæpe in quibusdam morbis factum esse compertum est, læsa simul etiam ratione: ita vt affectio quidem vtraque, eadem sit, intendatur autem quando vnà cum memoria etiam ratio periit: quod sanè fatuitas appellatur. Pereunt autem ambo hæc in lethargo, & omnibus affectionibus soporiferis. Vnde etiam curatio ad prædictas affectiones descripta

A adhibetur instantibus iam morbis. Contingit autem hoc etiam ex peste, quemadmodum accidit in peste Athenis facta. Si verò irruerit aliquando ex aliquo prædictorum morborum, soluto iam in totum, & in obliuionē transeunte, considerare oportet qualitatē magis prædominantem, hoc modo, Sola quidem humiditas redundans profundos ac longos somnos facit: sola verò siccitas, vigilias. Si verò frigiditas fuerit cum humiditate, soporiferæ ac stupidæ affectiones fiūt: si verò humiditas fuerit cum modica frigiditate, memoriæ detri- B mentum & fatuitates succedunt. Quum autem multa sit differentia temperaturarū, pro maioris ac minoris ratione, multiformis fit varietas causarum animales actiones lædentium. Obseruare igitur oportet somnos eorum qui memoriam perdiderunt, aut intelligētiam, (intelligentiæ enim amissio fatuitas est) vtrum somnolenti sint valde, an moderatus ipsis sit somnus. ita enim reperies intemperaturam prædominantem. Insuper autem considerandum est vtrum multa excernantur per os & nares de humoribus ex capite delabentibus, aut sic- C cæ appareant partes hæ. Si quidem igitur frigiditas sola est, calefacere solū conuenit, non item siccare: si verò cū siccitate fuerit frigiditas, calefacere ac humectare. Atque ego sanè noui quendam qui ferme memoriam amiserat, & ratione læsus erat ob studium & vigilias circa disciplinas: alium item vinitorem ob vineæ labores similiter affectum: & vterque ipsorum palàm à calefacientibus ac siccantibus lædebatur: ab humectantibus verò simulque calefacientibus opem sentiebat. his autem prædistinctis curationem annectamus. Si igitur ob purgationes quasdā, aut alias immodicas euacuationes, D aut animi deliquia, fractis viribus, memoriæ detrimētū succedat, refectoria diæta vti conuenit, nihil aliud curiosius moliendo. roboratis enim corporibus & collectis viribus, restituitur etiam memoria. Eodē verò modo si propter extremam senectutem accesserit memoriæ detrimentum, non oportet curiosè quid moliri, sed sola conueniente diæta contentum esse. Quibus autem derepentè deficit memoria, alia verò sana esse vidētur, in his comitialem successurum timere oportet, aut resolutio- E nem, aut etiam syderationem. & in summa magnum quoddam malum in ipsis comperies. his igitur sufficiūt aliquando præseruationes à morbis imminētibus. dum enim morbi aduentum prohibemus, ex hoc etiam memoria conseruatur. Prohibēt autem prædictos morbos primùm attenuans & incisoria diæta: deinde etiam purgationes conueniunt & similia. Si verò ex morbis, velut dictum est, irruerit, velut lethargo aut peste, horum curationem contentiosius aggredi oportet. Summa verò medelæ est in calefaciendo vniuersum ipsorum corpus intrinsecus ac extrinsecus, iuxta mensuram euariationis F habitus naturalis. Calefactoria quæ ferme talibus conueniunt, æstate quidem oleum per se calidum: hyeme verò irinū cum aceto acriori, aliquando serpyllo, aut spondylio, aut calamintha in ipso cocto: aliquādo etiam nitro iniecto & pipere, aut baccis lauri. cōmodum est etiam castorium cum oleo occipiti adhibitum. Auxiliatur autem iis maiorem in modum hieræ Rufi purgatio. Quandoque enim, inquit, huius solius purgatione vsus, multùm profeci in purgando, quum nihil boni secum detra- G hat. incipit enim supernè à capite detrahere, & postea etiam alias partes pertransit, nullam violentiam, nullum dolorem inferens, non ardorem, non stomachi dolorē, non sitim: verùm semper pro euacuationis ratione alleuat. vnde etiam stomachum corroborat per purgationē, vt ciborum quoque appetētiam augeat. Creditur etiam post purgationem per hieram, eboris ramentum memoriæ opitulari, drachmæ pondere potum cum aqua mulsa, & similiter cerui cornu. Quin & castorium similiter drachmæ pondere potum, post purgationem cum aqua mulsa magnopere prodest. Maximum auxilium est & ve- H ratri albi potio, non (velut quidam putant) postremum, sed ab ipsa rectè etiam quis incipere possit. Quid enim opus est diu & multùm laboribus fatigari, quum ex maximo auxilio maximam medelam consequi liceat? Quare citra omnem formidinem veratrum dandū est priusquam æger per morbum excoletur, & vires auxilii exiles fiant. Commoda sunt quoque sternutatoria ex veratro albo & castorio, naribus admota post euacuationes, & quæ naribus induntur ac infunduntur, & quæ pituitam per os detrahunt. Alimentum verò conuenit friabile, & aliquo modo calefactorium ac attenuatorium. Ab oleribus autem omnibus frigefacientibus abstinendum est, & à fructibus ac bellariis, caseóque ac lacte, & à cibis crassefacientibus ac inflantibus. alia enim ex ipsis spiritum conturbant, alia densant. Acriora verò ex interuallis exhibeantur, velut sunt allia, thymbra, origanum, pulegium & raphani. sed & horum copia vitanda est. Semper autem cruditas cauenda: nā cruditates omni re magis mentem vitiant. Vinum his conuenit tenue, album, & non valde vetus: per moderatam enim caliditatem tum alia non pauca potest, tum animam mansuefacit, & ad tripudia aptam facit, motum ei præbens concinnum ac sedatum. Multus autem aquæ potus, & adhuc magis vini, pessimus est: caput enim valde humectat. multa autem humiditas obliuiosissima est. Somnus sit moderatus, & à repletione ne fiat. Veneris verò vsus sit rarissimus: neque enim ad totam sanitatem conducit, neque ad animæ ratiocinationes: imò & tristitiam inducit, & lancinatio illa in coitu contingens, conuulsioni quodammodo cognata est: & perfrigeratio quæ succedit, congelat quodammodo ac stupefacit intelligentiam. Cæterùm post purgationes vniuersales ac locales, etiam sinapismus occipitis commodus est, & post sinapismū, balneum. Cruditas autem & lassitudo penitus vitentur, tum aliarum corporis partium, tum maximè capitis ac ipsius mentis. Vitandi quoque sunt vehementes ardores ac frigora: ambo enim caput replent. vitanda & edulia crassefacientia & inflātia ac humectantia. At verò quis ex iis progressum faciat, etiam in sanis qui humidius caput habent, victus rationem commodam præscribere poterit, vt quis optima memoria præstet.

De commorsis à cane rabioso, aut iis qui aquam timent, ex Rufo & Posidonio, Cap. XXIIII.

QVVM canes natura calidi ac sicci sint, per æstatem ex ambiente nos aere aliam caliditatem ac siccitatem acquirunt, & ob immoderatam intemperaturam insaniunt, & hæc insania rabies vocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus in quibus maximæ & inæquales ambientis mutationes inordinatæ fiunt, in quibus & hyemes vehementes fiunt, & æstus excellentes. Insanientes autem canes, & siti vehementi correpti, potum non admittunt, eo quòd insaniunt: vnde etiam magis intenditur ipsis veneni malignitas. Signa canum rabiosorum hæc sunt, Muti sunt, & adeo deliri vt ne familiarissimos quidem cognoscant, sed hos primùm attingant. Cibum auersantur, & siticulosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerunque anhelant. Ore autem hiant, & linguam exerunt, ac saliuam largam & spumosam profundunt. aures item inclinant, & caudam laxatam habent, segniùsque incedunt, & velut somnolentiores existunt. si verò etiā cucurrerint, velociùs solito currunt intempestiuè ac inordinatè. huiusmodi canes fugere oportet. Omnes enim qui à rabioso cane morsi sunt, si neglecti fuerint, aut malè curati, in affectionē timoris aquæ incidūt. & hoc maximè patiūtur qui vitiosis humoribus repleti sunt. Vnde quidā statim vbi cōmorsi sunt, aquā & alios liquores timēt: alii post quadraginta dies, alii post lōgius tēpus. Contingit autē ipsis grauior perturbatio, quū aquā aut aliud quoddam pellucidū speculū viderint. aspiciūt enim faciē suā rubicundam, ac toruè tuentem atque ira plenam. Fieri autem potest vt (quemadmodum aliqui dicunt) etiā canis à quo morsi sunt, imaginem in aquis apparere imaginentur. Recordati autem formæ canis, confertim ab immodico timore corripiuntur. hoc verò patiuntur ob immodicam siccitatem. Nam philosophus quidam morsus à rabioso cane, & generoso animo affectioni resistens,

& inconsequens ratus canem in balneo apparere:(apparebat enim ipsi quemadmodum etiam aliis hoc modo affectis) ratiocinatus igitur & sic secum loquutus: quid cani & balneo commune est? superauit affectionem, & sanatus est ab affectione, vbi citra timorem bibisset. Quum igitur aliquis à rabioso cane commorsus est, ei quamcelerrimè per receptam curationem auxiliari oportet, etiã si paruus & in superficie consistens fuerit morsus, de hac re certi quòd nullus ex iis qui non probè curati sunt, effugit. Primùm itaque vulnus maius facere oportet, osculo ipsius per scalpellum diuiso ac dilatato: deinde etiam fissuris incussis omnem circumcirca locum vellicare, eo studio vt effluxum sanguinis multũ per locum efficiamus. Vlcus verò cauteriis ignitis amplioribus inurere: deinde porrum imponere, aut panem cum sale trito, aut cæpas, aut allium. Et vbi crustæ exciderint, vlcera ad dies quadraginta aut sexaginta à cicatrice arcere. & si ad cicatricem peruenerint, rursus per cinerem vitis aut ficulneum, & similia, vlcera resoluere. Hac de causa bonum est etiam folia marrubii, & anagallidem imponere. hæc verò etiam à ceraste serpente morsis magnopere auxiliatur. Vlcus autem perfundendum est chamæmeli, & oxalidis, *id est radicis ramicis acuti*, decocto. Noui ego quendam senem, qui vbi quis morsus esset à rabioso cane sola oxalide curabat. nam & vlcus decocto perfundebat, & herba integebat, & de ipsa bibendum dabat: & hoc pharmacum velut robustum valde laudabat. Mingunt autem homines qui ipsam acceperunt, multa & intemperata: & propterea morbum regium hæc expurgat. Nos verò etiam impetiginem ex ipsa cum aceto confrictam depellimus, & pruritui auxiliamur per eãdem radicem. vtimúrque etiã ipsa ad morsus canis rabiosi cum aliis auxiliis. Similiter facit etiam syluestris rumex aculeatus, radicem habens oblongam, velut raphanus paruus. Commodum est etiam ipsis pharmacum Galeni ex pice brutia. Est autem hoc: Picis brutiæ lib. I. opopanacis quadrãtem, aceti heminas II. Opopanacem cum parte aceti terito, residuum verò aceti ad picem adiice, & coque donec acetum consumatur, atque ita ad tritum in mortario opopanacem diffunde, & vnita excipe, ac impone, & hoc pharmaco per dies quadraginta aut sexaginta vtere, & non permittet vlcus cicatrice includi. Bonum est & theriacam antidotum ex viperis oleo rosaceo dilutam vulneri imponere. Sed & aridum hoc ipsis conuenientissimum est. Salis fossilis drachmas VIII. chalcitidis drach. XVI. squillæ drach. XVI. rutæ viridis drach. IIII. æruginis rasæ drach. IIII. seminis marrubii drach. I. Reponitur siccatum in sole in ærea pyxide. Vtere primùm sicco donec crusta inducatur: deinde cum rosaceo, donec crustæ excidant. Sed & potamogetõ cum sale impositus non permittit incidere in affectionẽ timoris aquæ. vtere autem hac herba, & humida & sicca. Danda est etiam antidotus theriaca in potu primos tres dies, nucis auellanæ magnitudine. Neque enim aliquem noui qui eam accepit, aquæ timore correptum. Nec verò ab aliis auxiliis abstinendum est, sed danda maximè est antidotus celebris ex cancris fluuialibus. Est autem compositio eius hæc: Cancrorum fluuialium magnorum viuorum, in vase æris rubri vstorum cineris dextantem, gẽtianæ quincuncẽ, thuris vnc. I. præparãdũ est hoc pharmacum mense Augusto luna decima octaua. Si verò non affuerit quod sic præparatum est, nihil de hoc curiosus sis, sed quocunque tempore paratum exhibe, velut dictum est. præstat tamen lignis vitis exustionem ipsorum facere. Dato cochlearii mensuram cum aqua calida ad dies quadraginta, si ab initio hac potione vsus fuerit: si verò nõ ab initio, sed post aliquot dies, dato quotidie cochlearia duo donec impleueris quadraginta dies. Facit quoque per seipsum cinis cancrorum potus, & cum melle vulneri impositus. Præparatur quoque antidotus ex nucibus, etiã febricitantibus iam conueniens. nam supra hoc quòd affectioni resistit, etiam somnum cõciliat. Cõpositio eius hæc est: Sagapeni drachmas duas, opii Thebaici drach. duas, croci sesquiscrupulum, lycii Indici scrupulos vndecim, & dimidium, carnis nucum iuglandium non valde

A veterum drach. XL. excipe & exhibe drach. I. cum aqua pluuiali calida ad noctem, post vigorem febris, ita vt manè quidem antidotum ex cãcris, vesperi verò ex nucibus præbeas. Quòd si hæ antidoti non adsint, dato confectionem cyphi appellatam, siue eam quæ ex rebus XXXVI. constat, siue eam quæ ex XXXVIII. paratur, habueris. commodus est etiam succus Cyrenaicus aut Parthicus, fabæ magnitudine deuoratus. Quidam hepar ipsius canis qui momordit coctum præbent commorso. Mergi quoque iecur assatum datum cum oleo ac modico sale commo-
B dum est. Aiunt enim ita efficax ipsum esse vt æger euestigio aquam petat. Sed & hippocampus marinus assatus comestus prodest. sanguinem enim ipsius amorem aquæ inducere dicunt, & formidini aquæ resistere. vnde iterum atque iterum hippocampum edere iubent. & ipsos hippocampos cum acri aceto tritos vlceri imponunt, & hoc pharmaco sæpe rabiem superarunt. Quin & catuli coagulum cum aqua datum, vtilissimè ab ipsis bibitur. & vbi semel ipsum acceperint, assiduè commouet ipsis potus cupiditatem, & bibũt etiam alios liquores intrepidé. Opor-
C tet autem catulum non multorum dierum esse, sed recẽns natum & adhuc lactentem. prodest ipsis etiam leucãthemum herba pota. Tantam autem eius vim esse aiunt, vt si ex ea fundum poculi sublinatur ac exhibeatur, ipsi libẽter potum accipiãt. idem etiam de chamæmelino traditur. Vtilissimum autem est ipsis bitumen Iudaicum potũ cum aquæ cyathis tribus. datur ex ipso perfectis scrupul[us] vnus, aut (velut aliud exemplar habet) drachma vna. vtiliter etiam datur syluestris fici virgultorum cortex siccatus ac tusus, & cum aqua potus: & lycium Indicum, & absin-
D thium, & scordium, & centaurea parua, aristolochia, artemisia, chamædrys, bryoniæ radix, polium, laser, cancrorũ fluuialium decoctũ multo anetho cum ipso cocto. Substernitur autem commodè & insternitur ipsis, vrsæ pellis, & phocæ. Sed & hyænæ pellis efficacissima est, vt ipsis intecta velociter mentem in integrum restituat. quin & pellis hyænæ exusta, ita vt cinis in potu detur, affectionẽ formidinis aquæ sedat. Cognitionem autem an homo à periculo liberatus sit, ex his sumito. Vlcus nucibus regiis læuissimè tritis intege: sequenti verò die solue, & cataplasma gallo aut gallinæ edendum obiice. Si enim ex eius e-
E su non mortui fuerint, tunc vlcus ad cicatricem perducito: nimirum velut liberato ægro à periculo. vtere autem eodem etiam ab initio ad dignotionem. si autẽ gallina ex esu cataplasmatis prima die impositi vlceri non moriatur, scito nõ à rabioso cane hominẽ morsum esse: si verò mortua fuerit, vice versa. Primùm enim ne attinget quidem: si verò à fame coacta ederit, morietur, si rabiosus canis fuerit. Hoc igitur quotidie alterare oportet, donec ex ei[us] esu gallina nõ moriatur. Cæterùm vlcus ipsum optimè
F ac tutissimè ad cicatricem perducit antidotus theriaca, cum rosaceo diluta. Vlceribus autem ad cicatricem perductis, veratrum album præbeatur ad totius affectionis destructionem. nam & rabiosi canes hoc cum polenta accepto vomunt, & statim resipiscunt à rabie liberati. Fieri etiam poterit quod opus est, si per Rufi hieram infrà purgaris, vbi quid prohibuerit veratri acceptionem. Danda est etiam quotidie hiera, non ad purgationem, sed tanquam auxiliare medicamentum, nucis auellanæ magnitudine, cum cyatho decocti saluiæ, aut herbæ sideritidis,
G quam heracleam appellant. Quidam etiam sola ipsa vtuntur; & multùm prodesse dicunt, & propterea etiam alyssum ab eo quòd rabiem eximat, ipsam nominant. In victu, indigentia & repletio vitanda sunt: & magis indigentia. nam indigentiæ humorum malignitates augẽt: quod nequaquam commodum est vlceri maligno. Quapropter alimentum moderari oportet, quò & probè concoquat corpus & succulentissimum ex bono succo fiat: quin & egestionum quotidianarum & mictionum cura habẽda est. Ad hoc autem faciunt & prædictæ radices, & scan-
H dix comesta, & fœniculum. Crethmum autem tum ventrem tũ vrinã mouet. cichoriũ verò syluestre etiam stomacho commodum est, crudum comestum. appellant ipsum aliqui serin, aut picridem. Commodus est & bras-

sicæ asparagus,& asparagus palustris, & rumex hortensis, & agrestis,& acutus. Et ex piscibus qui teneram carnem habent,gammari & cancri,& herinacei recentes cum vino mulso.ex carnibus extremæ partes:& volucres omnes mõtanæ,cõcoctu faciles ac boni succi.vinũ tenue & albũ, nõ valde vetus.At verò præseruationis gratia,singulis annis appropinquante eo tempore,per hieram præpurgari oportet:& instante iam die theriacam antidotum accipere per triduum.

De cerebri inflammatione, Cap. XXV.

CErebrum inflammatum sæpe ita intumescit vt etiam suturæ capitis disparentur,& dolorem maximum ac exurentem compressis membranis inducit.Consequitur nausea stomachi multa,& bilis vomitus, & rubor multus in facie consistit,& oculi prominẽt,& facies intumescit, itémque totum caput:iis ergo vena secanda est à cubito. Oportet quoque à naribus & venis sub lingua sanguinem euacuare. Vtere etiam irrigationibus capitis, quarum vsus aliâs ad inflammationes adhibetur, & cataplasmatis humectantibus & concoquere ac maturare potentibus.

De erysipelate cerebri, Cap. XXVI.

FIt & erysipelas,*id est ignis sacer*, in cerebro: & patitur æger hæc.Dolet totum caput, & videtur sibi flammam in ipso habere:& facies ipsius frigida est,itémque præcordia,& os siccatur.Iis igitur vena secetur, & præsertim venæ sub lingua incidantur.Forinsecus autem adhibe capiti frigefacientia vnguenta,& pastillos quibus ad erysipelata vtimur.

De apoplexia,id est syderatione, ex Galeno, Cap. XXVII.

SYderatio,propter repentinum exortum indicat humorem crassum,aut frigidum,aut viscosum implere principaliores cerebri ventriculos, & non propter intemperiẽ totius essentiæ eius fieri. Magnitudinem itaque periculi ex magnitudine læsionis respirationis coniecta.Quum enim respirationem multùm impediri & vix fieri videris, non paruam morbosam affectionem coniice in cerebro factam esse.Est autem apoplexia,*id est syderatio*,priuatio sensus & motus totius corporis, vnà cum læsione principalium actionum derepentè incidens. Ex Archigene. Syderationis affectio ex natura magna est, & vehementer acuta.Cõtingítque vt qui periculum effugerunt,in diuturnum morbum incidant resolutionis aliquarum partium, aut etiam totius corporis, aut etiã violatæ rationis. Senibus autem magis accidit affectio, & magis in hyeme & constitutione frigida,& ex vehementibus cruditatibus, & ardoribus vehementibus, & immodico vini potu ac ebrietate.talia enim habitum perfrigerant.Et in summa, qui in hanc affectionem collapsi sunt,viuentes sunt cum mortificatione,aut cum tota sensus priuatione. Primùm igitur corpus oleo calido inungendum est: caput autem rigandum rosaceo cum aceto.Coquendum est autem in aceto serpyllum,aut spondylium.odoramẽta quoque adhibenda sunt,castorium,opopanax,& galbanum: & aperto ore instillandum est acetum mulsum. Et pennæ oleo cyprino aut irino aut narcissino imbutæ immittendæ sunt,& vomitus prouocandus, & sedes assiduè illinenda cum ruta & cumino,addito nitro ac melle, ad flatus prouocandos.Si verò hæc nihil profecerint, clysteribus vtẽdum est ex decocto furfurum & cucumeris syluestris radice,& centaureo, nitróque ac melle: aut ex muria cum melle ac oleo rutaceo.Enitendum autem est vt quod infusum est emittatur per lumborum ac ventris frictionẽ: & si opus fuerit,etiam digiti in sedem immittãtur,& obturamenta educantur.His peractis,venam secare oportet periculo prædicto.Detractio autem fiat è dextra manu,& copia eius qui detrahitur diuidatur. Commouere enim oportet tantùm non exoluere vires & calorem extinguere.Inspiciantur etiam pulsus in euacuatione, & faciei color ac respiratio:&,si nihil mali consequitur, etiam repetenda est detractio.Post venæ sectionem adhibeantur odoramenta excitatoria, & vociferationes: & corpus totũ inungatur.Et siqua pars resoluta fuerit insigniter, hapso lanæ integatur sicyonio aut pingui veteri oleo imbuto. Qui verò ad venæ sectionem inepti sunt,primùm ad vomitum,velut dictum est,commoueantur, & sedes ipsorum illinatur iis quæ flatus educunt. Deinde post illitiones, cucurbitis concutere conamur magnis & fortibus, retrorsum iuxta lumbos affixis.& vbi per tempus aliquod attraximus,transferimus ipsas vtrunque ad pectinem ac imum ventrem. sæpe enim expresserunt ea quæ in ventre sunt,& simul cum expressione reuocarunt morbo occupatos.His verò nihil efficientibus, aliquando ipsi ausi fuimus ori hieram infundere:& quum suscipere non possent,quantum oportet per clysterem infudimus.Et priusquam quicquam egereretur,accidentia concurrentia reuocarũt me ad ampliorem aggressionem. & sanè permittit hæc affectio ac cogit vel temerè omnia tentare. Hæc igitur in necessitate fiunt.vbi verò tolerare possunt,etiam reliqua auxilia annecte.Febris tamẽ occupat hominem: alios prima,alios secũda die,& exhibet spem salutis ipsa calamitas febris.sed neq; negligenda est:verùm siqua resident in intestinis, ea educere oportet: si deorsum repant,per clysterem:si sublimia sint, per purgatorium infernè pharmacum,& maximè per hierã Archigenis.Post purgationem cucurbitæ præcordiis ac capiti affigantur cum scarificatione.Si verò aliqua compunctio etiam inferius fiat,illic quoque scarificatio adhibeatur,præsertim in mulieribus,iuxta vteri regionem:quòd si ad aliã quandam affectionem transitus fiat, curatio ad illam adaptetur.In summa verò prouidendum est in syderatis vt facilis fiat per aluum ac vrinas excretio.Curandum est autẽ vt accipiant cibos,quotidie quidem,verùm paucos & leues ac calidos,& extersoria vi præditos, plerunque cum melle edulcatos.

De resolutione, ex Archigene, Cap. XXVIII.

QVVM omnes nerui sensum simul ac motum amisérunt, syderatio appellatur affectio.si verò iuxta alteram partem siue dextram siue sinistram hoc contigerit, resolutio vocatur,illius partis videlicet iuxta quam facta est.Conflatur hæc affectio,humoribus multis viscosis ac crassis neruos obturantibus, per quos motus voluntarii perficiuntur. Manifestum igitur est quòd redundantem humorem euacuare oportet:nec verò aptius principium in his reperire datur quam à venæ sectione, si quidẽ permiserit ætas,habitus,tempus,studium,prægressus victus, & reliqua quæ prohibere solent venæ sectionem. Oportet autem moderatam detractionem facere, vt ne perfrigerentur.Frigiditas enim cum siccitate,velut dictum est, affectionem inducit.quapropter solùm imminuenda est materia paululum per venæ sectionem, & præsertim in prouectiori ætate:detractio verò fiat à sanioribus partibus.In hoc autem tempore contecta esse oportet membra hapso lanæ oleo sicyonio aut gleucino imbuto. in prouectioribus ætate,etiam castorium inspergendum est irrigationi.At in iis qui derepẽtè resoluti sunt,velut ex ardore,præstat irrigatio ex lanis succidis, & oleo ac aceto: aliquando etiam nitro. sæpe verò irrigationem renouare oportet.Cibus conuenit his modicus.sint autem sorbitiones alicæ lotæ,& succi ptisanæ.Interpositis dieb⁹ quibusdam à venæ sectione,aluus subducatur, primùm clysteribus:deinde etiam per aloes & polypodii ac colocynthidis cremorem purgetur.conuenit etiam hiera Archigenis pro viribus accepta. Post purgationem cucurbitæ affectis partibus adhibeantur: si verò hæ ineptæ fuerint, vicinis affigantur.Post cucurbitas vtendum est cataplasmatis ex semine lini,& fœnograeco,ac ordei farina,cum oleo veteri coctis, & pulueribus inspersilibus admixtis: aut etiã emplastris quæ acceperunt picem,resinã, mannã thuris,aliquando etiam bitumen.Egregiè facit & artemisia coincocta,& calamintha ac ruta,& conyza. Postea verò etiam nitrum admiscemus,& in muria cataplasmata coquim⁹.Modicã autẽ aquã esse oportet,quæ & ipsa in coctura cõsumatur.postea autẽ pro lini semine farinã loliaceã & fabaceã adhibere cõuenit.Optimũ est & erysimũ. Deinde cerata & vnguẽta adhibeãtur:alu⁹ autẽ semper facilè solubilis fit. Catapotia ad resolutiones,tremores, & opisthotonicos:Succi Cyrenaici,piperis,galbani,sing.dra. passo dissoluito,ac facito catapotia, & dato ex eis obollos II.& his acceptis absorbeant aquæ mulsæ cochlearia

duo aut tria. Aliud ad tremulos resolutos & opisthotonicos. Myrrhæ,castorii, styracis,piperis, æqualibus partibus vtere. Aliud. Opopanacis,sagapeni,castorii, myrrhæ,succi Cyrenaici,piperis,virgultorũ rutæ,singulorũ drach.i.præpara catapotia,& exhibe:& insuper absorbeant aquam mulsam. Vnguenta verò idonea sunt huiusmodi:In aliquo ex prædictis oleo squillam macerare oportet in sole ad dies quadraginta:si verò tale oleũ non affuerit præsens , squillæ sextantem in olei sextario coquere oportet. similiter etiam canchry, *hoc est libanotidis semine* vtendum est. Admiscendum est & ceræ parum, & galbani, & propolis: aliquando etiam castorii vncia i.& adarces ac euphorbii, singulorum drach.iiii. & nitri drach.iiii. Commoda est quoque ranunculus herba similiter præparata.manifestum est autem quòd à lenioribus incipere cõuenit.Sed & cerata ex iis parari possũt, adiecto pyrethro,baccis lauri,nitro,sinapi. Malagmata verò conueniunt ex baccis lauri,& quod viride appellatur.sæpe verò sufficit ceratum Cyprinum,largo sinapi admixto, quod malagmatis vsum exhibet. Conueniũt etiam smegmata ex fæce vini & aceto,& combusta adarce,euphorbióque ac calce viua parata.sed & dropaces ipsis commodissimi sunt. sint autẽ leuia omnia quæ imponuntur,propter corporum debilitatem.Reuocat autem sensus etiam thapsia cum aqua illita aut cum aceto post dropaces:item illitio ex cantharidibus.Verùm vlcerationes ex talibus fientes,cicatrice citius includere oportet : quin & sinapismi ipsis commodi sunt, & postea balneum . vtendum est post purgationem etiam potionibus ipsis conuenientibus.Castorium itaque assiduè ipsis detur drach. ii.pondere cum aqua mulsa : & opopanax magnitudine fabæ , cum castorio & sagapeno erui magnitudine,ab ipsis deuoretur: item succus Cyrenaicus eadem magnitudine.sed & sarmentorum vitis viridium decoctum,à ieiunis assiduè potum, valde prodest partibus corporis resolutis. Vtilissima est etiã post purgationes & alias euacuationes, theriaca ex viperis antidotus,& mithridatica.Est & simplicius pharmacum valde celebre ad huiusmodi affectiones,hoc:Castorii,seminis rutæ syluestris,opopanacis,sing.obol.ii. pyrethri obol.i. acori tantundem, piperis grana x.cum aquæ mulsæ cyathis duobus,dimidiũ huius totius primùm dato: robusto verò,totum. Vniuersa verò curatio à capite initium sumat:hoc enim radix est & principium totius affectionis.Quapropter illitiones ipsius sint castoriũ,peucedanum, baccæ lauri & mẽtha. Hæc modico acri aceto excipiantur , addito irino vnguento,vt liquidioris cerati crassitudo fiat : & illinatur ex hoc totum caput vsque ad frontem . sed & odoramenta eiusdem generis adhibeantur.Postquam autem aluus efficaciore clystere præeuacuata est,& totum corpus iam minus superfluitatum habet,cucurbitæ capiti adhibeãtur cum scarificatione: primùm quidem tali quæ multum sanguinem extrahere potest:deinde verò moderatiore. Hoc autem auxiliũ sæpe adhibendum est,leuibus & inanibus cucurbitis primùm capiti circumpositis; & deinde locis agglutinatis. sic enim affixæ nihil minus quàm repetita sanguinis detractio possunt.Tonsura verò, non solùm cucurbitarum gratia,sed etiam per seipsam assiduè fiat.si verò ambiens nos aer non fuerit frigidus , etiam rasura commoda est. statim autem prædictis illitionibus caput modicè confricãdum est. Postquam autem detracta fuerit materia, etiam sternutatoriis & pituitam per os ducentibus vtẽdum est.Ego verò etiã crustas inurere nõ dubitarim per ignem,aut per medicamentum:vnam quidem circa occipitis cauitatem,quo loco spinalis medulla initium habet:duas autem ab vtraque ipsius parte: tres aut quatuor in vertice,vnã ex his in medio capitis , tres circũ ipsam. Vlceribus enim diutius fluidis permanentibus,non despero perfectam restitutionem. Reliqua diæta sit attenuatoria,ventri cõmoda , nihil viscosi aut virosi habẽs. & quæ vrinam cient alimentis admisceantur. Vtendum etiam potionibus relatis ad morbum comitialem,& vnguentis ad arthriticos referendis.Quum enim communia sint hæc, superfluum est eorum etiam hîc meminis-
A se.si verò fuerit æstas,etiam in totum detegantur loci, & denudati aeri exponantur . quibusdã enim hoc tempore principium recuperationis actionum contigit.

De supercilii aut palpebræ resolutione, Cap.xxix.

SI supercilũ aut palpebra fuerit resoluta , curabuntur vnguentis calidioribus & acrioribus frõti illitis.Palpebra verò collyrio ex sandice & germinum oleæ succo illinatur.Optimum autem in ipsis,& maximè in supercilio relaxato,hoc: Mastichen cum succo brassicæ non lotæ terito , & distenta frontis cute,fronti crassius illine.
B perseuerante verò affectione,palpebram quidẽ sutura curat:supercilium verò fasciolæ de fronte ablatio.

De conuulsione canina, Cap.xxx.

CAninam conuulsionẽ vocant mandibularium musculorum resolutionem.distorquetur igitur in obliquum os,& nasus & oculus, & in summa dimidia faciei pars.auxilia itaque resolutæ parti adhibeantur nõ oppositæ.Decipiuntur enim aliqui qui mãdibulam ab opposita parte distrahi putant.In communi igitur ipsis commodãt omnia in resolutione relata.Nã & sanguinis de-
C tractio,si nihil prohibuerit,& purgatio,& clyster,& cataplasmata,& vnguenta, & malagmata, & sinapismi, & thapsiæ vsus cõducũt. Priuatim verò deligatura quæ ad opposita reducit: & sanguinis detractio à venis sub lingua:& cucurbitæ duobus verticulis impositæ: & quæ pituitã per os detrahunt, itémque quæ per nares.Iam verò etiã acribus illitionibus vtẽdũ est ad oculũ affectũ,præsertim collyrio ex sandice & germinum oleæ succo.

Linguæ resolutæ curatio, Cap. xxxi.

D SI lingua fuerit resoluta,venæ sub ipsa secentur,corpore vniuerso prius euacuato,& cucurbita sub mentum ponatur:& quæ pituitam per os detrahunt , & collutiones ex sinapi,& linguæ exercitia adhibeantur. Reliqua item occipitio ac collo vniuerso admoueantur , velut sunt illitiones acres,& epithemata,& sinapismi.

De instrumenti vocalis resolutione, Cap. xxxii.

REsoluitur & vocale instrumentum,faucium inquã musculi,& extremitatis asperæ arteriæ , imò etiam
E thoracis superiores.spiritus itaque in ipsis supprimitur. Quidam etiam gracilem vocem acquirunt : alii vix loqui possunt : & aliis aliter vox impeditur.Proinde post vniuersalia auxilia,etiam thoraci adhibeãtur ea quæ antea enumerauimus . & gargarismi acres ipsis exhibeantur. Priuatim verò ad ipsos vtendum est spiritus detentione & coaceruata expiratione , & concinna vociferatione. Post hæc autẽ per victum ac exercitia vniuersum corpus corroboretur.

Deglutitionis resolutæ curatio, Cap. xxxiii.

F SI deglutitio resoluta fuerit , hoc est, delatrix ciborũ promptitudo: nam si stomachus , *hoc est gula*, resolutus fuerit, perniciẽ inducit: calida omnia adhibẽda sunt. priuatim verò conandum est vt cibi indantur quampenitissimè,vt ne ad asperam arteriam dilabantur.Cucurbitæ quoque mento affigantur:& vnguenta vsurpentur ad partes iuxta tonsillas acria, ex castorio, sagapeno,succo Cyrenaico præparata. gargarismi item ex sinapi : & quæ commansa pituitam ducunt.forinsecus quoque adhibẽdæ sunt illitiones communes prædictæ ipsi mento.

G Vesicæ resolutæ curatio, Cap. xxxiiii.

VEsicæ resolutio siue detinuerit vrinas , siue inuoluntariè excreuerit, iisdem cõmunibus auxiliis curabitur,circa pectinẽ,& maximè circa intercapedinẽ inter anũ ac scrotũ adhibitis qua parte situ est vesicæ collum,quẽ locũ quidam siran , *id est catenulam* appellant. Vtendum est autem supra prædicta, irrigationibus pectinis ex vnguẽto nardino,& malabathrino susinóq; ac sicyonio,in qua cocta est eryngii radix,cyperus,cardamo-
H mũ,ruta.sed & sedes iis illinẽda est. Post cõmunia verò auxilia,etiã per infusa in anum conandũ est reuocare vesicæ actiones. sũt autẽ hæc,à principio quidem castoriũ cum oleo sicyonio,aut ruta , aut cumino, aut anetho in oleo cocto.deinde centaurii & colocynthidis decoctũ,

ita vt modò cum aqua, modò cum ptisanæ succo simul coquantur. Optimè facit & anagallidis succus, & origani ac thymi decoctum. Omnibus autem admiscendū est oleum sicyonium & castorium. aliquando etiam opopanaca & galbanum in ipsis eliquamus, si frigoris sensus ipsis adfuerit. Infundimus etiam per colē oleum sicyonium cum castorio aut opopanace. Quandoque etiā silphium in oleo coquimus: priuatim verò in iis qui vrinas detinent, cathetere instrumento immisso, ad vrinas prolectādas vtimur. Et post vrinæ euacuationem, cathetere adhuc insito, aliquod ex prædictis infundimus, angustissima fistula ad vtrē parata, quæ catheteri adaptari possit. & mirum est quanta inde vtilitas emergit, ex infuso videlicet post vrinas excretas. Vtendum est autem in vtrisque etiam vrinam cientibus per interualla, velut est sion, & iunci odorati flos ac similia. vtendum & aceto ac vino squillino. Dicetur autē de his amplius in sermone De affectionibus vesicæ.

Colis resoluti curatio, Cap. xxxv.

IN colis resolutione vrinæ excretiones non impediuntur: feminis autem excretio& coitus impeditur. Oportet igitur auxiliis ad vesicam relatis vti: priuatim verò nunc etiam coxendicibus calefactoria adhibere: & iam quoque tentiginem cientia, de quibus suo loco dicetur exhibere. Facit autem cum reliquis pudendum cerui femori velut zona alligatum, & carnes ipsius comestæ: & polypi marini & herinacei: & ex volucribus sturni. Castorium autem in omni resolutione commodum est: cauenda verò sunt in ipsis omnia frigida edulia ac potiones.

Intestini recti resoluti curatio, Cap. xxxvi.

INtestino recto resoluto omnino inuoluntariè stercora excernuntur. aliquando verò etiam sistūtur. Itaque etiam auxilia eadem sint quæ in vesica sunt relata, coxēdicibus adhibita. Priuatim verò in his, nunc adstringentia & corroborantia, nunc pinguia & leuia per clysterē infundimus, & rursus mordacia ac lancinantia. proinde cupressi ac rubi decoctū adstringit, maximè vbi immodicè egerit. Suillus autem & anserinus adeps, & oleum maluæ maximè pinguefacit ac lenit, vbi stercora supprimuntur aut acria existunt. Muria verò & colocynthidis decoctum, itémque centaurii, artemisiæ, conyzæ ac thymi lancinant ac mordent. egregiè facit & trifolii bitumen olentis decoctum. Quum autem frigiditatis sensus affuerit, commodum est silphium, & gentiana, & bryoniæ radix in omnibus infusis sedis. Ego verò aliquando etiam acopon lassitudinem eximens ex euphorbio paratum dilutum, per clysterem cum fœnigræci decocto immisi, & bene successit.

Cruris aut alterius cuiusdam membri resoluti curatio, Cap. xxxvii.

SI crus aut manus aliud membrum resolutum fuerit, communia auxilia in resolutione relata adhibeātur, & exercitia moderata vnicuique parti congrua. Vtendū est etiam in omni resolutione vnguētis quæ ad arthriticos referētur: cibi verò sint in omnibus faciles cōcoctu, attenuatorii, ventri commodi, nihil viscosi aut mali succi habentes. vinum sit album, tenue, & non valde vetus. In summa, vitāda est corruptio, frigiditas, ardor, otium, lassitudo, coitus, vini multi potus. Ex epistola Archigenis ad Marsum, potio resolutis conueniens, de qua sic ait, Optimum est hoc pharmacum, & ad eiusmodi affectiones valde à me probatum: Castorii, seminis rutæ syluestris, opopanacis, singulorū obolos II. pyrethri, acori, singulorū obolum vnum, piperis grana decem. Cum aquæ mulsæ cyathis duobus, dimidium ex hoc primùm dato: robusto verò, totum. Indicat autem obolum habere siliquas tres.

De conuulsionibus aut distentionibus, Cap. xxxviii.

QVVM statim à principio, aut non multo post principiū morbi fiunt conuulsiones, & permanserint, ex repletione originem ducunt. Quum autem multis sudoribus prægressis, aut vomitibus, aut ventris excretionibus, aut sanguinis eruptione, aut post vigilias, aut fa-
A mem, aut motus multos & vehementes cōflatæ fuerint, ad euacuationem consequuntur. Et vbi etiam in sanis cōtigerit aliquas partes repentè conuelli, ob repletionem fieri necesse est. Si verò ex febribus ardentibus succedit conuulsio, ob vehementem nimirum totius corporis & maximè neruosarum partium siccitatem contingit, & est huiusmodi malum maximum ac ferè incurabile. Quum igitur corporis partes antrorsum distenduntur, emprosthotonus appellatur: quum retrorsum, opisthotonus: quum verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, te-
B tanus vocatur. conuulsiones itaque ob vehemētem siccitatem nemo curauerit. Eas autem quæ ob plenitudinē aut inflammationem fiūt curaueris, plenitudinem quidem, euacuando, inflammationem verò, propriis ipsius auxiliis adhibitis. Fit etiam conuulsio in iis qui vehementer ob vomitus lancinantur, & sedatur vbi quæ molesta sunt per vomitum fuerint reiecta. Auxiliatur conuulsis succus centaurii tenuis potus, & seseli cum aceto mulso aut posca. castorium autem non solùm potū, sed etiam foris illitum commodat. Atque hæc exhibemus
C iis qui ob plenitudinem conuelluntur.

De tetano siue distentione & conuulsione, ex Archigene, Cap. xxxix.

QVID significet tetani nomē, iam antè dictum est. Corripiuntur autem hac affectione cū ob alias causas, (velut dictum est) tum ex vulneribus, & in fœminis ex aborsu. Verùm tetani ex vulnere fientes non ita sanātur. neque autem pueris, neque senibus conuulsio fit tetanica: infantes enim magis infestat morbus comitialis. Quare negligendum non est, sed vena secanda, si disten-
D tio ex vulnere cōsequitur: copia verò detrahēda est multa quidem, sed tamen non vsque ad animi deliquium. Et paulo pòst exhibeatur alica cum aqua mulsa. sit autē modicum quod exhibetur. Et ex aqua & oleo tepido ægri illinātur, & in solio desideant infra vmbilicum. Oportet autem & partes quæ non madefiunt præillinere, & præsertim caput, & probè contegere vt ne impleatur. Vnguenta autem & illitiones adhibeātur ex oleo sicyonio & gleucino, aut irino, aut oleo veteri. Conueniunt &
E vnguenta lassitudinem eximentia, moderatè calefacientia, velut est quod fœtidum appellatur, & quod ex sampsucho fit, & quod ex populo nigra, & similia. quorum compositiones in Sermone de arthriticis referentur. Si verò nō à vulneribus, sed ex repletione fiat tetanus, post venæ sectionem vnguētis magis lancinantibus vtēdum est, quæ adarcen habent, & similibus: deinde etiam cataplasmata locis affectis adhibeantur, quæ laxare ac discutere possunt, simúlque lenire. Et hæc maximè musculis circa collum & maxillas ac spinam adhibeantur. Horū
F autem materia sit fœnumgræcum, & semen lini, & farina ordeacea ac loliacea. His addatur terebinthina resina, & galbanum, & mel, ac oleum multum in quo decocta sunt ruta, conyza, aut artemisia, aut libanotis. infarciatur etiam aliquando ammoniacum thymiama. Sint autem mollissima ac lenia cataplasmata. Sed & fomentum adhibeatur incumbente cataplasmate, ex vesica magna & oleo calido semiplena, aut ex sale fricto, aut ex milio in sacculis. Sed & cataplasmata in saccos cōiecta imponātur, vt fomentum citra inquinamētum fiat, & præsertim
G si capiti id imponere oportet. Vitandæ autem sunt assiduæ irrigationes capitis: caput enim inde repletur. Occupet cataplasma & irrigatio ceruicem & maxillas ac totam spinā vsque ad lumbos. Inspergatur irrigationibus castorium: & cucurbitæ cum scarificatione locis affectis omnibus affigantur. Temporis autem successu etiam solia ex oleo assumantur moderatè bis aut ter in die, ita vt quinta olei pars ad ignem calefiat, reliquū in soliū mittatur: domus autem calida apparetur. In potu conueniūt optimū apomeli & radicis silphii decoctum, & ipsa trita, & hyssopi decoctum. & succi Cyrenaici magnitudo
H erui deuorata, & myrrha troglodytica magnitudine fabæ. Ex omnibus autem minimè offendit & maximè efficax est castoriū tritum datum cochlearii mensura. Post hæc commodant sedis illitiones ex ruta & opopanace. auxiliatur & olei infusum rutacei cū terebinthina. Dan-

da est ipsis & Archigenis hiera drach.II.pondere cũ pari castorio,cum ptisanæ succo ac melle:deinde quædam ex aliis dentur,& ipsum castorium per se.

De capitis dolore distinctiones, ex Galeno, Cap. XL.

QVI citra distinctionem doloris capitis auxilia descripserunt,maius detrimentum quàm emolumẽtum iis qui eis fidem habuerũt, attulerunt. Neque enim omnes ob vnam affectionem caput dolent,sed tum ipsæ affectiones plures sunt,tum curatio ipsarum singularum propria existit. Vna enim affectio est iuxta intemperiẽ simplicem citra humorum complexũ,alia iuxta humorum qualitatem:tertia verò multitudinem tantùm ipsorum humorum contingit: quarta quum multitudo hæc transitus humorum ac vaporum obturarit.Et ad has adhuc alia,quũ ob imbecillitatem in aliquibus capitis partibus spiritus flatuosus innascitur. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem ac frigiditatẽ:moderati verò iuxta siccitatem . ad humiditates autẽ nullus consequitur dolor. Eodem modo quum ob redũdantes humores,siue iuxta omnes capitis partes,siue iuxta vnam quamcunque tandem dolor contigerit,vehementior quidem ob calidos ac frigidos:moderatior autem ob resiccantes citra caliditatem aut frigiditatẽ manifestam oboritur. Humectantes autem penitus nullum dolorem inducunt,quantum ad qualitatem ipsorum attinet.Nam ob multitudinem, citra quidem obturationem,grauant caput:cum obturatione verò dolores inducũt:si verò multitudo mordacem qualitatem habuerit, dolorẽ augebit : at verò spiritus flatuosus & vaporosus distentionem efficit citra mordacitatem.

De dolore capitis ex ardore aut caliditate oborto, Cap. XLI.

CApitis dolores ex ardore solis aut caliditate obortos sanant quæ frigefaciendi vim habent, citra manifestam adstrictionem. Optima verò ex ipsis sunt quæ essentiam tenuiorem habent: quapropter nihil melius est ab initio,quàm optimum rosaceum frigidissimũ factum,& sincipiti affusum. Sit autem rosaceum eo anno factum ex oleo omphacino,citra salis admixtionẽ.Proximum à rosaceo locum habet chamæmelinum,vbi moderatam frigiditatem inducere volumus. Quum enim vehemẽter frigefacere voluerimus, semperuiui succum admiscere conuenit, aut polygoni, aut lactucæ,aut vuæ acerbæ,aut portulacæ,aut pampinorum vitis, aut psillii, aut intybi.Papaueris autem & mandragoræ succus vehemẽter frigefacit:quapropter nociuus est. Cæterùm Erasistratus maximum præseruatiuum in calidioribus habitibus esse dicit, vbi quis in sole versaturus sit, si spongiã latam,densam,aqua imbutam & probè expressam capiti imponat. At si dolorosa caliditas in capite inualescat,vnà cum spiritu flatuoso,ab initio quidem curatione per repulsoria vtendum est,quæ ex adstringentibus ac frigefaciẽtibus contingit : postea verò ex mitigatoriis ac cõcoctoriis medicamentis aliquid ad repulsoria admiscere oportet:deinde etiam ex discussoriis quippiam addẽdum,paulatim detractis pharmacis quæ repellunt.

De dolore capitis in febribus, Cap. XLII.

IN capitis doloribus in febribus concidentibus,vena secanda est in prima aut secunda remissone, si nihil impedierit:&præsertim in bono habitu præditis ac multo sanguine refertis. Animaduertẽdum est autem ne ob exhalationes ex ventre fiant,aut propter aluum suppressam.si verò posterius post septimam irruant, præuacuata memorabiliter per clysterem aluo, cucurbitæ occipitio aut ceruici affigãtur. & caput ex olei irrigationibus mitigetur , rosacei quidem in calidioribus, & hora æstatis cum modico aceto:chamæmelini verò in non valde calidis. anethini autẽ in frigidioribus habitibꝰ,& in hyeme,quinta aceti parte addita.Frons verò illinenda est ex cypheos cõfectione in frigidioribus: crocomagmate autem in calidioribus.Porro medelæ doloris capitis ex febrium magnitudine oborti , in febrium tractatione suprà descriptæ sunt.

A

Ad capitis dolorem ex ebrietate & meri potu, Cap. XLIII.

VIna temperie calida maximè generant capitis dolorem,vt quæ omnino quidem vaporibus caput replent:aliquando verò etiam humoribus calidis. proinde opus est multitudinem quidem euacuare , caliditatẽ verò frigefacere. Rosaceum igitur aut tale quoddam nõ valde frigidum,satis est capiti adhibere: somnum item ac quietem. Et vbi talia per totum diem fuerint adhibi-
B ta,in vesperam lauare oportet,& boni succi cibis nutrire:non tamen calefacientibus, qualis est ptisanæ aut alicæ succus, & panis ex aqua , & oua sorbilia sine garo, & lactucæ feruefactæ. in potu omnino vtendum est aqua. Post omnem verò cibum,parum dandũ est de malo Punico,aut piro,aut pomo,aut vua passa. Sequenti verò die lauetur,& boni succi cibo nutriatur : & vinum tenue album modicum detur. Cæterùm præsumpta ebrietatem arcent hæc: Amygdalæ amaræ quinque aut septem à ieiuno comestæ. vinũ absinthites aut myrteum præsumptum:& ipsæ myrti baccæ præsumptæ. brassicæ caulicu-
C li præcomesti. Ebrietatem autem extinguũt postea ingesta,cẽtaurii tenuis decoctum,ceruinum cornu, verbenacæ rectæ semen cum aqua.

Perfrigerati capitis medelæ, Cap. XLIIII.

IN capite recèns frigefacto,rutaceo oleo calido sinciput irrigare oportet: si vehementiore caliditate opus habuerit,parum euphorbii oleo iniiciatur,aut vnguentum irinum illinatur, aut amaracinum,aut laurinũ , aut serpillinum,aut nardinum. Frons quoque talibus inungatur,& aurium ac narium meatus illinantur.

D

De capitis dolore à stomacho, Cap. XLV.

QVidam etiam si modicus in vẽtre, & maximè circa os ipsius humor acris fuerit collectus,statim caput dolet:humoribus in vẽtre prauos vapores ad caput mittentibꝰ,vt aliquibus ipsorũ suffusis similia symptomata accidant ex exhalationibus si non cibum ingesserint. & propterea famem ferentes læduntur. augescit enim ipsis huiusmodi humorum malignitas propter inediã. Oportet itaque sic vexatos sanare ita vt nihil capiti adhibeamus, verùm quamcitissimè molestos ventris humores euacuemus,aqua tepida exhibita in potu,& immissis pẽ-
E nis vomitu proritato.deinde verò post modicum interstitium cibus boni succi & stomacho commodus detur si fieri potest,lotis post vomitũ:sin minus, ante balneũ. atque hic tantus sit vt ne lædantur dum lauantur. A cœna verò parum bibant, & sequenti die manè absinthio & eadem diæta vtantur.& de cætero quotidie circa horam tertiam aut quartam modicum panem accipiãt cũ oliuis albis,aut cum vua passa , aut aliquo huiuscemodi per experientiã reperto,eo quod singulis optimum est.
F Aliud enim alii optimum est iuxta naturæ proprietatẽ. interpositis autem horis duabus balneum petãt. Pessima porrò affectio est vbi vitiosis humoribus in ventris tunicis absorptis,aut ineluibiliter infarctis,nauseæ ac lancinationes inducũtur. quibus optimum auxiliũ est aloe pharmacum: quod aloes quidem habet drachmas cẽtũ, reliquorum verò quæ recipit,singulorum drach.VI.croci verò drach.IIII.aut minus. crocus enim caput percellit.Datur ipsis ex hoc pharmaco drach.I.cum aquæ cyathis duobus. Cauenda autem sunt in omnibus,& præser-
G tim his edulia natura capitis dolorem inducentia.

Quæ ex natura capitis dolorẽ inducãt, Cap. XLVI.

NON solùm in his qui caput per stomachi consensum dolent,sed etiam in omnibus capitis affectionibus vitanda sunt quæ natura capitis dolorẽ inducunt. Sunt autem hæc:viticis semẽ,absinthii succus,lactis potus,glandes quercinæ comestæ,oliuæ nigræ,memecyla, eruum.hoc etiam articulos exoluit. Amplius autem lædunt myrrha,thus,hederæ corymbi.Mentẽ verò perturbant lentisci fructus,crocus, peucedanum , cyclaminos
H sicca cum vino pota, styrax modicus quidẽ potus, tristitiam discutit:multus autem, turbulentos somnos facit.

Ad dolorem capitis ob plagam, Cap. XLVII.

SI vulnus ob plagam factũ fuerit , glutinatoriis & inflammationibus arcentibus pharmacis vtendum est,

poſtquā vlceris labia fibulis impoſitis cōſtrinxerimus. ſi verò vſque ad pelliculam os caluæ ambientem plagā penetret, diducta pellicula caluariam ambiente, oſſéque conſcalpto, iuxta concarnationis modum curare oportet. Contingit autem non parum ſæpe, in caſu præſertim ex ſublimi facto, vt quædam partes circa cerebrum aut membranas eius abrumpantur: quando ſanè etiam periculum vehementius & acutius imminet. Optimum itaque fuerit in iis, niſi ætas prohibeat & niſi vitalis facultas debilis appareat, à venæ ſectione curationis initiū facere. Quòd ſi aliquid venæ ſectionem impediat, aluum per clyſterem euacuabimus, reuulſionis ſimul ac euacuationis gratia: deinde auxiliis ad inflāmationes commodis vtemur. At verò membranam cerebri ſauciatam, inquit Archigenes, probè glutinat calaminthæ ſuccus infuſus, & farina milii arida inſperſa: deinde butyrū & roſaceum, & adeps ſuillus inſulſus vetus, ſimul mixta & tepefacta infuſa.

De cephalæa, Galeni, Cap. XLVIII.

CEphalæa inueteratus & ægrè cedēs capitis dolor appellatur, qui ex facili occaſione maximas exacerbationes habet, adeo vt neque ſtrepitus neque vocem vehementiorem, neque lumen ſplendidum, neque vini potū, neque odoramenta caput replentia tolerare poſſint, neque item motum: ſed in quiete ac tenebris ob dolorum magnitudinem decumbere velint. nam velut à malleo ſibi pertundi videntur. Quidam verò velut cōtundātur aut diſtendantur ea quæ circa caput ſunt, ſentiunt. non paucis autem vſque ad oculorum radices dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquando continuos dolores, aliquando exacerbationes & interualla, ſiue ordinata ſiue inordinata. Intermittunt enim aliquando eiuſmodi exacerbationes, velut in comitiali morbo correptis, interceditque tempus aliquod quod omnino accuſari non poteſt. Manifeſtum igitur eſt, hanc affectionē conſimilem aptitudinem capitis vt facilè lædatur, velut in cephalalgicis, habere. Verùm ad maiorem debilitatē deueniunt in hac affectæ capitis partes: & quidam ex eis cerebri membranas dolitant: quidam verò membranam tantùm caluariam ambientem. Dolores igitur cum grauitate, humorum multitudinem indicant: cum mordacitate verò, aut humorū aut vaporū acredinē: cum pulſu autē, inflāmationē: cū tēſione verò, ſi quidē citra grauitatē ac pulſum fiat, flatus tenuis & vētoſi multitudinem demōſtrant: ſi verò cum pulſu, mēbranoſi corporis inflāmationē: ſi verò cum grauitate diſtentio fiat, humorū multitudinē intra mēbranas cōtentā. Et dolores quidem in ſuperficie hærentes, mēbranæ os caluæ ambiētis affectionē ſignificant: qui verò in profundo ſunt, cerebri mēbranarum. Quibus enim affectio inter caluariā eſt, iis dolores vſq; ad oculorū radices procedūt, eo ꝙ oculorū tunicæ ex cerebri mēbranis ortū habeāt. Si quidem igitur humorum aut vaporū multitudinem repereris cauſā, ſi quidē propter totius corporis repletionē facta eſt, vniuerſo corpore euacuato capitis dolorem ſanabis: ſi verò velut debile exiſtens caput, ad ſe ſublatos humores ac vapores ſuſceptet, materiam reuellere oportet in totum corpus: atque ita particulæ mederi. Per clyſteres itaque reuulſio fit, & ligaturis extremitatum, & plurib⁹ infernarum partiū cōfrictionibus. interdum etiā ſanguinis detractione. Caput autem curabis, quandoquidē reuulſoriis vti oportet, per repulſorias irrigationes. Poſt totius verò corporis euacuationem iam caput euacuantibus ac diſcuſſoriis vteris: deinde iis quæ corroborare poſſunt. Repellit igitur oleum omphacinum, & roſaceū per ſe & cum aceto, & quod ex papaueris capitibus, & oleæ teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, ac mentha viridi apparatur. Adhibeātur autem remedia tepida quidem, vbi frigidior & crudior fuerit humorum multitudo: frigida verò, vbi calidior & bilioſior extiterit. Diſcutit autem oleum dulciſſimum calidū, & hoc magis inueteratū: itē ſicyoniū. Si verò craſſior fuerit humorū multitudo, ſpōdyliū aut ſerpyllū, aut pulegii comā, aut calaminthā, aut mēthā oleo incoquēs, multitudinē euacuabis. Eadem hæc etiā robur parti addunt. quapro-

A pter vſque ad perfectā curationē eis vti cōuenit. Omniū porrò maximè diſcutit & mirificè corroborat verbenaca recta, præſertim viridis: imò etia arida cū radicib⁹, & ſimul cū ſerpyllo oleo incocta. Cōiicièda etiā ad ea crocodiliadis maximæ circa aquas naſcētis radix: quin & ipſam per ſe verbenacam ſi oleo incoxeris, caputque inde rigaueris, omni capitis dolori antiquo ex frigiditate aut ex craſſis humoribus oborto medeberis. Maximè etiam proſunt ſub aquario vaſe naſcentes aſelli, *millepedæ appellati*, ſi cum oleo coquantur.

B

De hemicrania, ex Galeno, Cap. XLIX.

AFfectio doloroſa iuxta dimidiam capitis partē cōtingit, quam hemicraniam appellant, & vtplurimū per circuitum exacerbatur. Fit autem propter influxum vaporū aut humorū, ſiue multorū, ſiue calidorū ſiue frigidorū. & aliquibus contingit vt extra caluariā doloris ſenſum perceptēt: quibuſda autem in capitis profunditatem penetrat: aliqui verò temporum muſculos vehemēter dolēt. dignotiones autem ex iis quæ de cephalæa C dicta ſunt fiāt. Proinde purgare ipſos oportet, aut prius venam ſecare, atque ſic localibus auxiliis vti, ita vt quis tum per digitos ſuæ manus, tum per lintea, dimidiā frōtis partem, & maximè circa temporum muſculum cōfricando excalfaciat, ante exacerbationis tēpus hoc faciēs. Poſt exacerbationē verò, hemicranicis appellatis pharmacis vtēdum eſt. ſi quidem multa caliditas in doloribus percipiatur, iis quæ refrigerans quippiā habent: nō præſente verò caliditate, iis quæ multùm calefaciūt. Vtriſque verò aliquid ex iis quæ robur addunt miſceatur, D quod adſtringentem habeat facultatem. Optimū porrò eſt vnguentū quod habet euphorbii vnc. I. ceræ quadrātē, olei dulciſſimi lib. I. ex hoc dimidiā frontis partem vnà cum temporū muſculo illine. Cōmodiſſimū eſt ad frigidas affectiones, vt ſæpe ex vnico ei⁹ vſu ante balneū dolor ceſſarit. Sic autem affectis prodeſt etiā in aurē infuſum oleū tepidū modico euphorbio adiecto. ſatis eſt enim ſi ad librā olei drach. IIII. euphorbii addātur. Cæterùm naturali quadam ratione aut potentia euphorbiū ad hemicrāicos facit, ſic adhibitum: Terito ipſum cum E aceto, & ſi quidem dextrum tempus dolet, illinito ſiniſtrum: ſi verò ſiniſtrum dolet, illinito dextrum: & celerrimè ſanat dolorem. Item inteſtina terræ terito, & dolēs tempus illinito: mirificè faciunt. ſimiliter vtere carne cochlearum. Vtere etiā paulo pòſt deſcribendis communibus omnis doloris capitis auxiliis.

Communis curatio cephalææ & hemicraniæ, ex Archigene & Galeno, Cap. L.

INueterata & ægrè ſolubili cephalæa aut hemicrania exiſtēte, principiū curationis à venæ ſectione aut pur F gatione facere conuenit, aluo prius per clyſterem euacuata. Manifeſtum eſt autē quòd multo ſanguine refertis venam ſecare oportet: vitiatis autem humoribus referti, purgandi ſunt. & deinde irrigationibus cōmodis vtendū eſt: & à naribus ſanguis detrahēdus: deinde pituitā per os ducentibus, & iis quæ naribus induntur vtēdū. Poſtea raſo capiti illinendum eſt id quod ex ſcammonia & peucedano ac aloe conſtat. Epithema verò cōuenit ex amygdalis amaris, & thure ac myrrha. emplaſtra verò ex agarico & quod ex ſquilla cōſtat, & nigrū ex cucumere G ſylueſtri, conueniunt, puſtulas locis inducētia, & quæ in profundo ſunt ad ſuperficiem transferentia. non incongruum eſt etiam malagma ex baccis lauri. Nos autem vtimur cataplaſmate ex cantharidibus: & mirificè facit, dum per longum tempus vlcuſcula ab hoc pharmaco fiētia, ſanie manant. Oportet autem munitam eſſe veſicā per lactis potum ac irrigationes, eo quòd facilè ab vnguentis ex cātharide lædatur. Perſeuerāte verò affectione, ſecandæ ſunt arteriæ circa aures, & præſertim quæ in temporibus ſunt. Quidam etiam vſtione profunda vſi H ſunt in cephalæa: qui hoc ſolùm cauerunt ne quis muſculus ſub cauterium caderet. Adhibentur autem cauteria nucleoformia, vbi magis dolor hæret: & licet vſque ad os vrere, quò ſquamæ diſcedāt. Barbari verò luniformē diuiſionem faciunt circa anteriorē capitis partem, ſupra frontem, à ſiniſtra aure vſque ad dexteram, pelliculam

caluam ambientem exoluentes, & os capitis deradentes, caput tamen munientes. Et non poteſt temerè aſſumpta eſſe videri iis qui mali difficilem tractationem nouerũt, propter quam neque talia auxilia maiora quàm opus eſt exiſtunt. Veratrum autem non minus cauteriis prodeſt, imò etiam magis. Inducendi igitur ſunt prius per vomitum à raphanis: deinde dandum eſt veratrum. Ego verò tum his, tum comitialibus, veratri albi bulbũ tritũ & in puluerem redactum exhibui drach. vnius pondere, velut in ſermone De purgatoriis dictum eſt. purgantur enim hinc efficaciter cum valde multa excretione. Deinde interpoſitis quibuſdam diebus, de ſurculis exhibeo drach. II. (amplius enim hinc lancinantur quàm excernunt) & rurſus tertiò ſimiliter præbeo. Nam ad affectionem iam firmatam, & in ipſis, vt ita dicam, oſſibus fixã, non eſt alius efficacior modus. Poſt hæc reparatis viribus infrà purgamus, per interualla quædam per noſtram hieram, quò illuc repere cogamus materiam ſurſum vergentem. Vitare autem oportet frigiditatem, ardorem, laſſitudinem tum reliqui corporis, tum ipſius capitis, per viſum, auditum, olfactum & guſtum: & præcipuè tactum. Vitanda ſunt etiam acriora edulia, velut cæparum, alliorum, & ſimilium: item ea quæ inflant, & quæ difficulter tranſeunt, velut ſunt caſei, lac, fungi, tubera, bulbi, rapa. Eligantur autem ventri commoda, & quæ facilè concoquuntur, friabilia, non pinguia, non viroſa, ſtomacho grata, vrinã ciẽtia. fugiendũ eſt etiã mel & omnia dulcia. Vinũ verò albũ & tenue ſit, & nõ valde vet⁹, neq; valde odorum, & copia moderatum. At verò ſtœchadem herbam coctam cum aqua, aut aqua mulſa, in omni capitis dolore velut ſolum & maximum remedium exhibeto. Aliud ad omnem capitis dolorem. Os cerui vſtum & tritum cum roſaceo dolenti loco illinito. Aut ocimum tritum imponito: aut mentham cum aceto tritam bis in die illinito. Aut rumicem ſylueſtrem & gallas ſimul tritas tẽporibus ac fronti illinito: & eueſtigio ſanabis. Aliud. Stercus hirundinum antequam in terram cadat, vnà cum luto quod in nido reperitur, aceto in ligneo vaſe madefacito, ac illinito. Aliud. Pilulas caprini ſtercoris tritas illinito ac alligato. atque hoc manè ac veſperi facito: & ſanabis. Aut naſturtium torrefactum cum aceto & roſaceo terito, & cerati craſſitudine imponito: & citiſſimè medeberis. Aut inteſtina terræ trita illine. Aut cohlearum carnis cinerem, ſtercus bubulum, thus, æqualibus portionibus cum aceto trita illine. Quidam verò ex noſtris præceptoribus, inquit Galenus, hoc vtebantur ad hemicranias: Piperis drach. II. crocomagmatis drach. II. euphorbii recentis drachmæ dimidium: ſi verò vetus fuerit, drach. vnam, ſtercoris columbarum in agris degẽtium drachmæ dimidium, atramenti ſcriptorii boni drachmæ dimidium. Terito cum acerrimo aceto, & illinito temporis muſculum & dimidium frontis, ac totã affectam partem. Crocomagmatis præparatio: Croci drach. C. myrrhæ troglodyticæ drach. L. roſarum ſiccarũ drach. L. amyli recentis drach. L. gummi drach. L. teruntur cum vino. Ad capitis dolorem temporibus illinitur. Miſcetur etiam in præparationes aliorum pharmacorum. Aliud quod non ſolùm hemicranicis commodat, ſed etiam omni inueterato capitis dolori, illitum. In dolore quidem capitis, à tempore ad tempus per totam frontem: in hemicranicis verò dimidiæ parti affectæ. Croci drach. XV. atramenti ſutorii drach. X. aluminis drach. III. myrrhæ drach. IIII. opii, omphacii ſicci, chalcitidis crudæ, ſingul. drach. III. gummi drach. XV. Cum vino falerno velut collyrium terito, & paſtillos formato. & vſus tẽpore cũ poſca, aut aceto meraco illine. Aliud.

Scammoniæ drach. VI. croci drach. II. comæ hederæ drachmas ſex, ſulphuris viui drachmas quatuor aniſi drachmas octo, ſeminis apii drachmas octo, diligenter terito, & cum ocimi ſucco paſtillos efformato. Hoc multo roſaceo dilutum, irrigatio fit capitis lethargicis commoda. verùm in capitis dolore cum aceto adhibetur. Aliud pharmacum non ſolùm in his commodum, ſed etiã ad vertiginoſos faciens. Radicis peucedani drachmas quatuor, iridis Illyricæ drachmas duas, æruginis, acori, ſingulorum drachmam vnam, ſpondylii drachmas quatuor, piperis nigri drachmas duas & dimidiam, ſerpylli drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas, caſtorii drachmas duas & dimidiam, baccas lauri trigintaquinque, rutæ viridis drachmas octo, menthæ viridis drachmas quatuor, opii drachmam vnam: vino excipe & forma paſtillos. vſus autem tempore, aceto & roſaceo dilutos illine. Sed & cerato roſaceo excepti fronti imponuntur, velut malagma. Paſtillus qui non ſolùm hemicranicis prodeſt, ſed etiam iſchiadicis. Thapſiæ drachmas tres, euphorbii drach. III. ſucci Medici drac. III. myrrhæ drach. I. opopanacis drach. vnã. contuſa ſimul ac trita cum vino efforma, & vtere cum aceto. Alius. Radicis peucedani drachmas quatuor, croci drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor opii drachmã vnam. cum aceto formato paſtillos, & vtere cum aceto in irritationibus. eueſtigio ſoluit dolores. Alius ad omnem capitis dolorem & hemicraniam, per multam experientiam cognitus. Succi abſinthii, ſucci hederæ, ſtercoris caprini, cochlearum vnà cum teſtis exuſtarum, chartæ vſtæ, baccarum lauri, bulborum, thuris, euphorbii, atramenti ſcriptorii, crocomagmatis, gallarum, foliorum raphani, vitellorum oui, ſucci maluæ, æquales portiones terito cum aceto, ac formato paſtillos, ac vtere cum aceto.

Epithemata ad capitis dolorem, Cap. LI.

AMygdalarum amararum, floris viticis, radicis peucedani, menthæ viridis, virgultorum rutæ, baccarum lauri, ſerpylli, ſpondylii, caſtorii, ſing. vnciam vnam, roſarum ſiccarum ſextantem. Diſſoluito cum aceto, & excipe cerato roſaceo: deinde in linteum infarcta, deraſis capillis, toti capiti imponito, & per faſciam deligata vſque in ſequẽtem diem ſeruato, & ruſus exoluito, ac renouata imponito. Aliud malagma, ad omnem capitis dolorem. Æruginis drach. quatuor, æris vſti drachmas quatuor, ſquamæ ferri ſtomomatis appellati, drachmas duas; terræ cimoliæ drach. quatuor chalcitidis crudæ drachmas quatuor, pumicis crudi drachmas tres, terebinthinæ vnciam vnam, ceræ ſeptuncem, olei veteris quinquũcem. Aridis læuiſſimè tritis liquabilia liquefacta affunde, & emollito, ac vtitor. Si verò durius eſſe videatur, oleo amygdalino emolli, & vtere velut dictum eſt. facit, etiam fronti ac temporibus impoſitum. Facit quoque mirificè emplaſtrum nigrum Archigenis corio inductũ, & dolenti tempori impoſitum: eueſtigio enim ſoluit dolores. Habetur autem inter auxilia ad orthopnoicos deſcripta Sermonis octaui capite quinquageſimoſeptimo.

Quæ naribus indita caput purgant, Cap. LII.

QVòd ſi neceſſitas poſtularit, etiam per nares caput purgare oportet poſt totiuscorporis euacuationem, anagallidis ſucco naribus infuſo, aut cyclamini, aut ipſa cyclamini radice inſufflata, aut elaterio cũ lacte infuſo. Cæterùm pharmaco parabili ſæpe vſus ſum, nigella pridie in acri aceto macerata, & deinde cum aceto trita, ac naribus infuſa. facit etiam ad narium obturationẽ. Aliud. Hederæ ſuccus aut calaminthæ per narifuſorium inſtrumentum naribus infuſus, multum mucum ducit. Aliud Nucleum ſpecilli in aquam tingito, & eo atramẽtum ſutorium læuiſſimè tritũ excipito, & in nares penitiſſimè indito. hoc multùm purgat, & dolores eueſtigio leuat Aut atramentum ſutorium lacte tritum infundito. purgat maximè ictericos. Aliud. Nigellæ tritæ drachmas VIII. ſpumæ nitri drach. I. ſalis ammoniaci drach. I. oleo veteri aut irino, aut cyprino dilue, & tomentum ſpecillo obuolutum medicamento immerge, & ex eo nares aſſiduè illine: & defluet quicquid caput infeſtat. Habeat autem pharmacũ compagẽ cerati liquidioris, & ſeruetur in cornea pixide. Aliquãdo pro ſpuma nitri elateriũ adiicio: & facit ad diuturnas lippitudines, ac morbũ comitialem. ducit enim multam humiditatem. Aliud citra moleſtiã purgans, & confeſtim dolorẽ eximẽs. Cyclamini ſiccæ drach. VIII. iridis ſiccæ drach. II. nitri rubri drach. I. Ego verò elateriũ pro nitro adieci, & probè trita per ſtipulam inſufflaui, ſurſúmque attrahere iuſſi, & poſtea deorſum inclinari vt collectus humor deflueret.

Sed & per sternutatoria caput concutere oportet, quæ describentur in Sermone hoc inferius, vbi de narium affectionibus agemus.

Apophlegmatismi pituitam per os à capite detrahentes, Cap. LIII.

NItri semissem, staphidis syluestris quadrantem, anisi trientem, foliorum lauri viridium sextantem, vuarum passarum, vinaceis exemptis, quantum satis his excipiendis. Ex hoc commanducandum præbe pro vna vice quadrantem, & commansa expuere iube. Aliud quod commansum, caput purgat. Pyrethri, piperis, hyssopi, staphidis syluestris, sing. æquales portiones vuarum passarum carne excipe, & manducanda præbe. verùm post horum vsum, sale ac melle recurentur. Aliud caput purgans, quod neque caput dolere permittit, neque oculorum caliginem fieri. prodest & auribus & dentibus. & qui per tēpus ipso vtitur, in nullam ex his affectionibus incidit. est autem optimum: Sampsuchi sicci, iridis Illyricæ, pyrethri, hyssopi, nitri, piperis, seminis apii, radicis panacis, staphidis syluestris, sing. drachm. quatuor. Si verò vim eius intendere voles, adiice etiam myrrhæ drach. IIII. Singula primùm seorsim, deinde simul terito cum aqua, & formato pastillos, paulo melle admixto. Vsus autem tempore, melle & aqua diluito, ac pro gargarismate vtitor. aut oleo cyprino aut irino, aut veteri admixto naribus infundito.

Smegmata & puluilli inspersiles caput densantes, Cap. LIIII.

SMegma densans caput. Nitri Bernicarii semissem, baccarum lauri, sinapis, sampsuchi, sing. sextantem, cyperi vnc. I. fæcis vini vstæ vnc. I. Hoc smegmate in balneo illito defricetur. Oculis autē linteū multiplex aut spongia prætēdatur. Aliud. Nitri assati lib. I. baccarū lauri lib. II. staphidis syluestris, sinapis, sing. lib. I. radicis cucumeris syluestris semissem. Vtere, velut dictum est, in inueteratis affectionibus. Smegma capitis, faciens ad destillationes & aquosam capitis affectionē, experimento constans: Nitri assati vino extincti semissem, iridis, aristolochiæ, helenii, sing. vnc. I. aceti mulsi quantum satis. Contusa ac cribrata aceto mulso permisceto, & præraso sincipiti ante balneum illinito, & breui tempore finito, ac affricato. Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum fluxionem, experimento constans: Helenii, myrrhæ, calami aromatici, farinæ lupinorū, farinæ erui, sulphuris viui, spumæ nitri, æquales portiones ptisanæ succo excipe, & pastillos forma. vsu verò postulante, ptisanæ succo dilutis vtere. Hoc smegma in balneo sincipiti inspergere oportet, capillis antea inter se disparatis, vt corpori auxiliū adhæreat: præcipereque vt os claudatur, quò per nares calidum aerem vehementer attrahentes, subiectam materiam citius transmittant. Sapo Constantini resiccans fluxiones: Balaustiorum sextantem, myrrhæ, sandarachæ, spicæ nardi, singulorum sextantem, costi, aloes, gallarum, thuris, mali corii, foliorum rosarum, sarcocollæ, singulorum quadrantem, saponis Gallici lib. I. decocti lupinorum amarorum sextarium I. Arida contundito ac cribrato, & cum liquidis conterito, sapone adiecto, & pastillos formato, ac vtitor vbi opus fuerit, diluens quantum satis est cum vino, & illinens ante balneum sincipiti præraso: deinde paulo pòst affricans & abluens. Sapo Andreæ comitis valde celebris: Floris iunci odorati, casiæ, cyperi, amomi, folii, malabathri, costi, singulorum vnc. I. gallarum sesquiunciam, nardi Celticæ, aluminis, iridis, fæcis vini antiqui vstæ, gypsi vsti, nitri, sing. scrup. XII. rosarum siccarum scrup. VIII. salis scrup. VIII. testarum purpurarum vstarum quadrantem, saponis Gallici lib. I. lupinorum decocto trita accipe ac vtere. Xeromyron, *id est unguentum siccum* ad capitis fluxione laborantis curationem minimè vanum. Iridis, helenii, floris iunci odorati, sing. lib. I. rosarum siccarum quadrantem, amomi, costi, folii, gallarum, sing. semissem. Vtere post balneū, præillito capite ex vino austero, & tunc insperge. Aliud optimum. Iridis quadrantem, gallarum vnc. I. casiæ, costi folii, spicæ nardi, balaustiorum, rosarum siccarum, carpobalsami, sing. sextantem, myrrhæ drach. IIII. Contūdito

A ac cribrato, & præillito capite ex vino austero inspergito, maximè post balneum. Alius puluis inspersilis Theodosii, caput resiccans. Gallarum, balaustiorum, singul. trientem, cyperi sextantem, spicæ nardi folii, corticis thuris, corticis pinus, nardi Celticæ, sing. vnc. I. iridis sesquiunciam. contusis ac cribratis vtere. Alius valde bonus. Iridis quadrantē, gallarū rosarū siccarū, singul. sextātē, aluminis vnc. I. vtere, velut dictū est, in capite calidiore. Alius puluis, ad caput humidum à quo tum oculi, tum aliæ partes fluxione infestantur: Radicis pæoniæ B vnc. I. aluminis scissi vnc. I. baccarum lauri drach. IIII. cyperi sextantem, nardi Celticæ semissem, contusa cribrata insperge. hoc ego sæpe expertus sum. Puluis caput corroborās. facit & ad eos qui oculos assidua fluxione laborantes habent. Florum mali punici satiui vnc. I. gallarum vnc. I. cyperi, iridis, helenii, sing. triētem, seminis rutæ syluestris quod Hermala & Besasa vocant, sextantem, radicis chamæleontis nigri sextātem, carpobalsami vnc. I. floris iūci odorati sextātem, aristolochiæ rosarum siccarum, myrti siccæ, nardi Celticæ, singulorum vnc. I xylo- C balsami sextantem, amomi, malicorii, staphidis syluestris sing. vnc. I. contusis cribratis vtere. Aliud smegma resiccās omnigenas fluxiones, & præsertim acres, & subcrassas, multo experimento comprobatum: Milii quadrantem, ladani sextātem, floris iunci odorati sesquiunciam, seminis rosarum sicci sesquiūciam, aluminis liquidi sextantem, spicæ nardi vnc. I. sinapis sextātem, iridis, acaciæ, piperis, staphidis syluestris, sing. sextantem, costi folii, pyrethri, sing. vnc. I. calami, musci, quem sphagnum siue hy- D pnō vocāt, sing. sesquiunciā, nitri rubri lib. II. Nitrū vrito, & aceto mulso extinguito, & ad reliqua trita admisceto, ac vtitor ita vt sincipiti inspergas, & paulatim affrices.

De alopecia, Cap. LV.

QVemadmodum plātæ aliquæ ob humoris inopiam resiccatæ corrumpūtur, aliquæ verò ob humoris alieni ab ipsarum natura attractionem: eodem modo & capilli, aut propter humorum ex quibus nutriri consueuerūt inopiam, aut propter eorundem vitiationem corrumpi solent. Et propter inopiam quidem humorum, E caluities contingit: propter vitiatos verò humores alopecia & ophiasis, vnum quidem ambæ secundū morbosam affectionem malum: nomina verò iuxta figuram habentes diuersa. Serpenti enim similis læsa capitis pars in ophiasi apparet: Alopecia autem sic appellata est, quoniam vulpibus frequenter accidit hæc affectio, velut tradunt. Humorum igitur prauorum redundantia, causa est affectionis. quales autem sint hi, ex colore cutis capitis cognosces. Si enim albidior est, pituitam: si nigrior, bilem atram: si pallidior, bilem flauam significat. Et sanè re- F dundantes vitiatos humores euacuare oportet, aut per pilulas ex aloe & colocynthide, aut per Galeni hieram ex colocynthide. Si quidem atræ bilis humor redundauerit, veratro nigro ad ipsam admixto: si verò amara bilis, scammonia: si pituita, ipsa per seipsam detur. Post totius corporis purgationem, pituitam per os ducere melius est: atque ita localibus auxiliis vti. Hæc autem, discussoria vitiati humoris esse oportet, & essentiæ tenuium partium. Si verò supra hoc quòd discutit vitiosos humores, aptum fuerit pharmacum ad bonum sanguinem attrahendum, G optimum sanè tale fuerit. Porrò præraso capite, locum linteo confricare oportet, ac considerare. si enim post modicam frictionem pars rubescit, affectionem sanatu facilem putato: si verò post multam frictionem rubescit, sanatu difficilem. deinde thapsiā recentem tritam, viribus ipsius larga aquæ admixtione exolutis, illinire. Considerare autem oportet post thapsiæ illitionem, num ob vehementiam vltrà quàm conuenit, cutem rubefecerit. Hoc manifestum erit, si flauior colore euaserit. periculum est enim ne exuratur cutis, si nos sæpe ipsa vtamur. H Proinde aut ad aliud mollius trāsire oportet: aut si ipsa vti velimus, vim ipsius exoluere, per cerati aut adipis admixtionem. Animaduertas autē ne alopecia vlceretur: quod si fiat, anserino adipe aut alio quodā tenuiū partiū illine. Adhibeantur autem hæc auxilia in aere calido, citra aurā frigidā in sole: hyeme verò in balneo. Ex reliquis por-

rò pharmacis huiuſcemodi affectionibus conuenientibus calidiſſimum eſt euphorbium:minus autem ipſo calida eſt thapſia : poſt thapſiam verò ſinapi & naſturtiũ. Iuxta alium autem modum,adarce, deinde nitrum Berenicarium & ſulphur,& ſpuma nitri,& vtrunque veratrũ, & erucæ ſemen,& oleum laurinum,& alcyoniũ vtrunq;, vſtum & nõ vſtũ,& pix,& cedria,& radices calami ſepiari & cortex,ambo vſta. & murinum ſtercus,& anſerinus adeps,& maximè vrſinus ac hyænæ.Et amygdalæ amaræ totæ vſtæ,& viperæ pellis ac caput vſtũ. Et fortibus quidem ex iis ceratũ liquidũ admiſce:imbecilliora verò oleo laurino aut pice liquida excipe.Et diuturnas ac ægrè curabiles affectiones per fortia curato:incipiẽtes verò & curatu faciles per debiliora. Critonis medicamẽta ad alopecias. Pilorũ vrſi vſtorum, radicum calami vſtarum,adiãti vſti,foliorũ fici vſtorũ,pãniculi Cilicii vſti, ſing.æquales portiones adipe vrſino & cedria excipe.Vſus autẽ tẽpore,loco foto & per fici folia cõfricto,ac per nitrum deterſo,pharmacũ illine. Archigenis ad alopecias. Verbenacã rectã in ſole cũ aceto tritã,loco prius per nitrũ præparato illine ,& rarũ linteũ ſuperimpone, hoc præmadefacto loco tollẽdũ eſt. Aliud. Alcyoniũ clarius ad lucernã exurito, & opobalſamo nõ adulterato extinguito,& cum eodẽ tritũ illinito. adhæret enim in totũ,& non diſcedit donec pili fuerint exorti. Aliud. Equinos dentes exure ac vtere cum aceto. Ad diuturnas autem alopecias egregiè facit thapſiæ ſuccus cerato exceptus ac loco impoſitus,vt nihil aliud facere ſatagas. decedit enim ſumma ſuperficies & ſanies effluit, & pili ſua ſponte enaſcuntur. Aliud. Squamam ferri ſtomomatis diu cum aceto in ſole tere, & modico oleo addito illine. Aliud,ad alopecias & pilorũ defluuiũ ac vitiligines inueteratas. Buccina vſta cum oleo veteri terito ad ſtrigmentitiam craſſitudinẽ, & præraſo ac confricto loco illine.inſigne hoc eſt. Aliud Aſclepiadis. Spumæ nitri partes II. ſalis ammoniaci partẽ I.hæc vſta & cum acerrimo aceto ad ſtrigmentitiã craſſitudinẽ trita,illine & affrica donec pharmacum in profundũ penetret, alopecia prius leuiter conſcalpta vt locus pilis commodè dẽſetur:& hoc bis per diẽ faciamus. Aliud. Marrubium viride tritũ illine. Aliud. Perdicii herbæ viridis foliis locũ aſſiduè confrica. Aliud. Sphæritidis, *hoc eſt cupreſſi* folia trita cum aceto adhibe. Aliud. Herinaceorum marinorum teſtas vſtas cum melle illine. Aliud. Herinacei terreſtris pellem aut caput vſtum adhibe cum melle. Aliud. Alcyonii drachmas duas, ſulphuris viui drachmam vnam, muſcarũ toſtarum,vt reficcentur,cyathos duos. Muſcas per ſe terito:alcyonium verò vrito,& ſulphur vſtum & cõtuſum ac cribratum cum aqua contere,& fel ſuillum & acetum paulatim ſiccis affunde,donec ſtrigmentoſum fiat : deinde axungiam à rotis curruum deraſam & in manu emollitam, vt emplaſtri forma fiat admiſceto, & præraſis ac confrictis,cõfidenter,velut optimum, illine. Aliud. Herinacei terreſtris vſti cinis pice liquida acceptus,alopecias remouet. Aliud. Sorani,quo etiã Archigenes vſus eſt,& id vehementer laudat. Alopeciam præſcalptam & confrictam, deinde in ſuperficie ſcarificatam , cæparum aut raphanorum cortice trito intege, addito melle : aut cum his confrica,& naſturtii ſemen, & muſcerdas,& piper,& veratrum album,æquis portionibus cum aceto illine:eſt enim valde inſigne. Aliud Archigenis. Rhois culinarii drachmas quatuor,ſinapis drachmas duas cum aceto illine. Aliud. Cantharidas vſtas & tritas cum melle affrica. Aliud. Corii noui partem lanuginoſam,in æreo vaſe vſtam,cum oleo antiquo , aut melle , aut aceto tere ac illine. citò pilos producit. Aliud. Cyclamini radicẽ viridem tritã illine,aut ſiccam vſtam adhibe. Aliud. Felis ſtercore cum ſinapi ac pipere , addito aceto,vtere. Aliud. Allium vſtum cum roſaceo illine,aut betæ radicem eodem modo. Aliud. Vngulas aſini vſtas, aſphodeli radicem vſtam , alcyonium, nitrum, æquis portionibus oleo veteri excipe ac vtere. Aliud. Herinaceorum marinorum cum teſtis exuſtorum drachmas duas , mu-

A ſcerdæ drachmam vnam aceto dilue ac illine loco præfricto. Aliud. Alcyonii vſti,cornu ceruini vſti, cypri vſti ex toto, æquis portionibus vtere cum aceto: aut abrotonum vſtum cum oleo vetuſtiſſimo adhibe. Ad alopecias & caluitiem ac pilorum raritatem ægrè curabilem in capite,in mento & in ſuperciliis: Pilorum vrſi vnciam vnam,radicis calami quadrantem,filicis cum radice quadrantem , caſtanearum hiſpidi corticis quadrantem,lanarum ſuccidarum pinguiſſimarum ſeſcuncem,capita muſcarum triginta,muſcas quinque ſine B capitibus: omnia in nouam ollam cõiecta, in furnum ponito vt exurantur:deinde cinerem terito. Habeas autem in vino Aminæo prius trita , ladani vnciam vnam , folii malabathri vnciam I.myrrhæ ſextãtem: & adiiciatur iis olei veteris ſextans,olei cedrini vncia vna , atque ita aridis inſperſis excipe:deinde vbi linteolo alopeciam perfricueris , & leui ſcarificatione vſus fueris: aut cæpa,aut ſquilla,aut fici foliis exſcalpſeris,pharmacum ipſum illitum affrica.De cætero verò locum rigido ac aſpero linteo confricato,& hoc modo illinendo vſque duos C menſes progreditor:quòd ſi amplius in hac curatione perſeueraris,etiam caluitiem perſanabis. Aliud Oribaſii. Muſcerdarum vnciam vnam,ſtercoris cameli exuſti, ordei vſti, ſing.pugillum vnum , foliorum lauri vſtorum manipulum I.excipe ſorde ab axibus deraſa, hoc eſt quæ à rotis curruum deraditur.

De defluuio capillorum, Cap. LVI.

EST & alia capillorum affectio quæ ex raritate cutis & penuria eſſentiæ pilos generantis, cõſequitur. quapropter etiam curatio hoc modo læſorum , non eun- D dem ſcopum cum alopeciis habet. In alopeciis enim ſcopus eſt vt vitiatus humor conſumatur : in his verò,vt habitus corporis corroboretur,& boni ſucci allatio procuretur , & cutis denſitas ac raritas moderata reuocetur. Solet autem hæc circa pilos affectio plerunque iis qui ægrotarunt accidere : rarò verò etiam citra morbum: & plurimi ægrotantes citra pharmacũ per reficientẽ corpus victum breui ſanati ſunt. Quare pharmaca in ipſis ſint quæ moderatè cutẽ denſant,vnà cum hoc vt nõ perfrigerent ipſam. quæ enim valde adſtringunt , omnino E etiam frigefaciunt,& alimenti affluxum repellunt: vnde etiam amplius pili defluunt. Quapropter moderatè adſtringentia admiſcere oportet humectantibus pharmacis,quale eſt ladanum,& oleum lentiſcinum,quæ ex natura ſua adſtringunt & moderatè calefaciunt.itaque neque expertus ſum, neque mente cõcipere poſſum, aliud præſtantius fore medicamentum ad defluos pilos,eo quod ex ladano & lentiſcino oleo paratur:ſi verò non affuerit lentiſcinum , crudo & immaturo oleo vtendum eſt.Illud autẽ manifeſtum eſt, quòd raſo capiti pharmacum craſſius adhibere oportet : verùm ad cutem deton- F ſo,liquidius. Quòd ſi magnũ fuerit pilorum defluuiũ, & coniectes magnam cutis capitis raritatem factam eſſe, oleum myrteum pro lentiſcino, ad ladanum admiſcebis. potes & vnguentum nardinum admiſcere in ætate frigida , & tempore hyemali. Commodum eſt etiam ad hæc pharmacum , vnguentum illud diuitum fœminarum, ſpicatum appellatum, & quod ſalca appellatur. quare his vel ſolis diuites vti iubeto. Cleopatra porrò inquit , ad defluos pilos vtere hoc: Terram G cimoliam ſolidiſſimam in vino auſtero macerato , addito mororum ſucco tanto quantum combibere poteſt, & ſemen hyoſcyami tenuiſſimè ſufficiente menſura adiicito, terito ac paſtillos formato,eóſque in vmbra ſiccatos , in fictili nouo reponito. Vſu verò expetente , aqua dilutos affricari iubeto : deinde reſiccatos eluito,& per dies quinque rurſus illinito.Vtere hoc in capitibus calidioribus.facit etiam ad faciei ac colli impetigines. Aliud ad defluos pilos. Verbenacam rectã viridem vnà cum radicibus in oleum omphacinum cõ- H iectam per plures dies inſolato , & oleo excolato.vtitor quotidie pro communi:ſi verò non adfuerit viridis herba,ſiccam vnà cum radicibus contuſam ac cribratam oleo admiſce vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem accipiat, & vbi per aliquot dies ſiueris , vtere : & minimè vanum

medicamentum comperies. Aliud ad pilos ex morbo defluentes. Chamæleontis nigri radices vino coctas crassius capiti illine. Aliud. Sãbucũ vstũ & cerato liquidissimo exceptũ illine. auget hoc pilos & cutẽ densat,& defluere non permittit. Sed & narcissinum vnguentũ illitum pilos defluere non finit. Aliud. Ladanum & rosas in vino veteri terito ac illinito. conseruat enim pilos,eosdémque nigros facit. Aliud conseruans pilos: idem etiam nigrefacit. Myrti baccarum nigrarum sextarium I. virgultorum myrti sextarium I. seminis apii sextar. I. adianti sextarii dimidium, ladani tantundem, vini nigri sextarios V. coquito ad perfectam dissolutionẽ. Et vbi tertia pars restat, adiicito olei omphacini aut alicuius vnguenti sextar. II. ac rursus coquito. Postquã autem bis aut ter ebullierit, expressum ac excolatũ humorem diligenter reponito: vsu verò expetente,in prærasis omnino vtitor, bis per diem illiniens ex eo capillos. Cæterùm in pueris pulchros ac densos pilos facit,nucis testa vsta ac vino trita & illita. Aliud. Loti arboris folia trita illinito.

Ad supercilia pili denudata, Cap. LVII.

VT ne defluant pili neque à superciliis, neque alia corporis parte,melanthiũ & vstum & cum aqua tritum impone vbi pilos emergere volueris: præsertim verò in superciliis. Aliud. Apes plurimas vstas,ac oleo admixtas illine,animaduersione habita ne alium locum contingas vbi pilos enasci non oportet. Aliud. Adamantem lapidem cum aqua tritum illine. quòd si albos producere voles pilos,cum aceto eundem terito.

Tingentia ac nigrefacientia capillos, Cap. LVIII.

MEdicamenta quæ albos pilos tingunt ac nigrefaciunt,ex austeris ac acerbis composita,magnopere lædunt. non enim solùm in superficie,sed etiam in profundo cutem alterant vsque ad locum radicum pilorũ. Detrimentum verò fœminis vtentibus illis accidit, aliquando ad morbum comitialem,aut syderationem,aut veternum,aut soporem profundiorem: aliquando verò etiam destillationibus ægrè solubilibus corripiũtur, vt tabes consequatur. Et scio multas fœminas mortuas esse ex perfrigeratione à talibus pharmacis inducta. magis autem læduntur quæ frigidius temperamẽtum habent. Cæterùm quæ citra læsionem adstringentium pilos nigrefacere volunt,cedria illinantur. Illinantur autem tribus vel quatuor horis ante balneum: deinde lotæ confricentur. Oportet autem ipsam citra olei admixtionem adhibere,in capitibus vehementi reficcatione ac calefactione indigentibus. in aliis verò oleum admiscendum est. Nam vnà cum hoc quòd consumit humiditates, etiam pilos nigrefacit & defluos corrigit, & non defluos habitiores efficit. idem facit & pix liquida cum oleo adhibita. At verò Archigenes pilos nigrefacientia sic describit: Radicis capparis corticem cum lacte asinino ad tertias coquito, & trita in noctem imponito,pilis antea confrictis. Aliud. Radicis ilicis corticem aqua coquito donec mollis euadat,& imponito. aquam verò decocturæ affricato. Aliud. Quod intrinsecus in anemona nigrum est,cum oleo myrteo tritum illinito. Aliud. Corticis salicis succum cum oleo africa. summè denigrat. Aliud. Lapis alabandicus siue alabandinus vocatus, colore subnigricans cum fuluedine ac pelluciditate,quo mulieres ad ornatum vtuntur: tritus & cum vino nigro ac oleo omphacino affrictus superficiem pilorum nigrefacit. Aliud. Malum Punicum viride immaturum accipe, & collum eius diligenter resera,quò id quod amputatum est,congruum operculum fiat: deinde eiectis granis,& tenuibus membranis intus relictis, in vacuum mali caput sesami illoti drach. IIII. iniice,& thuris tantundẽ,vtrísque vicissim locatis donec impleatur: & tunc proprium operculũ impone,& luto aut fermento triticeo obline, & in clibano torre. Postea verò lutũ aut fermentum adime,ipsum verò malum Punicum læuissimè tere, & in vitreo vase repone: deinde præfricto ac reficcato capite modicum de pharmaco ad paucum oleum admisce,ac pilos illine: &

A hoc quinquies repete. hoc etiã crispos ipsos facit. Quidã pro sesamo ac thure, nigellæ ac gallarum contusarum, sing. drach. IIII. in mali Punici caput coniiciunt. Aliud quod pilos denigrat ac crispos facit. oportet autẽ per terrã cimoliam confricare, & tunc tingere. Præstat quoque caput prærasum esse, & crassiore medicamento illinire,vitata frõte & omnibus vicinis partibus:in multis celebre factum est:& est valde necessarium. Sulphuris fullonici,atramenti sutorii,gallarũ, calcis viuæ,spumæ argenti,singulorum sextantẽ, ferruginis vnc. I. Singula seorsim terito, & cum aqua ad vnguenti formã reducito, ac confidenter vtitor nihil veritus calcem. non enim vrit,eo quòd vis ipsius à reliquis est oppressa. Hoc & ligna & cornua & lanas tingit. Aliud efficax experimento cognitum: denigrat pilos ad miraculum vsque. Foliorum fici nigræ,foliorum vitis nigræ, foliorum mori, singulorum libr. I. Omnia in aqua pluuiali per diem vnum macera,deinde diligẽter coque,& prærasis pilis impone: aut si hoc nolueris,radicib[9] pilorum liquidius illine. Aliud quod pilos nigrefacit. Ladani, gallarum, amygdalarum amararum depurgatarum, fæcis vini,foliorum adianti,singulorum sescũcem, vini è vinaceis expressi (quod loram vocãt) sextar. III. Omnia in vas æreum stanno obductum coniice,& ad tertias coque:deinde excola,& in alio vase paruo ad mellis consistentiam coque,& ad hæc vnguenti Mẽdesii aut alterius huiuscemodi,parem mẽsuram adde, & conquassata repone,& hoc quotidie vtere. sit autem plumbum potius quàm stannũ, id metallum quo æneum vas obducitur.

B

C

D Aliud quod à canis præseruat. Colocynthidẽ syluestrẽ perforato,& interna probè repurgato. Deinde ipsam oleo repleto,& integrum hyoscyami albi semen adiicito, & per diem vnam finito: & hoc per annum semel commodè illinito. Aliud barbam nigrefaciens. Recrementũ ferri & plũbũ in aceto coquito, donec tertia pars restiterit, & illinito, atque ab oleo penitus abstineto.

Vt fului pili fiant, Cap. LIX.

FVluos pilos faciunt lupini crudi & nitrum cum aqua illitũ:loti arboris ramentorum decoctum. Ligustri folia trita cũ herbæ lanariæ succo imposita. Fæx vini veteris vsta,& cum oleo balanino trita vt iustã spissitudinem habeat. hoc vbi dormitum ire voles illine,& manè flaui erunt.

E

Vt albi pili fiant, Cap. LX.

HIrundinis fimum cum felle taurino tritum illine:& albi euadent. Aliud. Verbasci albi florem vrito & aceto extinguito, & ad smegma admixto vtitor.

Vt crispi pili fiant, Cap. LXI.

SPumam salis cum myrrha affricandam præbe. Aliud. Carpasi succum illine:& manebunt crispi ac nigri. Aliud. Asphodeli radices vrito,& tritis cum vino vtitor. Aliud. Semen lini vino maceratũ modicè coquito ac excolato,& ad succum oui cãdidũ admisceto, & ex eo vesperi pilos confricato ac caput obligato. postera verò die in balneo abluito,& hoc sæpe facito:verùm in iis qui caput habent quod facilè perfrigeratur, in balneo illinito,& illa die non abluito. Aliud celebre. Nucẽ pineã integram viridẽ bonã I. iridis scrupul. XII. myrti vnc. I. baccarũ myrti vnc. I. polytrichi sesquiunciã,ladani sextãtẽ, gallarũ vnc. I. masticheѕ Æthiopicæ vnc. I. pampinorũ vitis sextantẽ, lacrymæ palmæ arboris scrupul. XII. adipis vrsini scrupul. XII. seminis betæ scrupul. XII. rhois coriarii scrupul. VI. aluminis scissi scrupul. VI. olei omphacini sextar. III. succi artemisiæ, succi serapiadis tritæ testicularis, succi polytrichi, succi asphodeli, succi anagallidos, singulorum quadrantem: misce ac vtere.

F

G

De iis quæ pilos corrumpunt, Cap. LXII.

H EOrum quæ pilos corrũpunt tres sunt differentiæ: nã quædã propriè psilothra appellãtur, quædã attenuatoria,quædã omnino ipsos extirpãtia. Quæ igitur ipsos penitus extirpant,periculosi vsus sunt. aliquando enim non solùm illitas partes corporis,de cætero penitus depiles reddũt, sed & vsque ad caput & mentũ,superciliáque ac palpebras, nuditas pilorũ procedit. At verò attenuatoria

nuatoria & psilothra, minimè periculosum vsum habet.

Quæ pilos extirpant, Cap. LXIII.

Pilos penitus extirpare dicitur thynni hepar putrefactū, ranarum in arundinetis degentium sanies, testudinis marinæ sanguis, vitis albæ lacryma, lacrymæ hederæ, itémque bryonia, scolopendra marina, stellæ marinæ. His admiscetur nitrum, amurca & cedria, & oleum quod insulsum appellatur: item alcyonia & sandaracha, & his similia. Aliud. Vrticæ syluestris semen cum oleo tritū fortiter affrica, & defluent pili. Tardius autem circa pubem puerorum pilos enasci facit, aliquando verò etiam eos qui sunt extirpat vitis lacryma cum oleo illita, & humor qui ex viridi sarmento dum vritur exudat. Aliud. Succi tithymali characitæ cyathum I. vini & olei, sing. cyathum I. misce, & illine in balneo: & vbi modicum sudaueris, & deinde per strigilem confricueris, reperies pilos in strigile. Qui verò post dies quadraginta exorientur, lanuginosi erunt. Aliud. Asellorum sub hydriis stabulantiū drach. XII. sandarachæ drach. IIII. calcis viuæ drac. VIII. auripigmenti drach. VIII. lixiuii ex ligni ficulnei cinere excolati heminas II. aceti cochlearium I. Omnia vnita in olla coquito, donec experimentum tibi facienti, illita pilos tollant: & vtere in balneo velut dictum est. Aliud. Buglossi & semperuiui succum æquis portionibus cum stercore hircino terito, & vitrea tabella excepta densari sinito, ac vtitor in balneo. Aliud. Bulbum hyacinthi purpureos flores habentis cum thure & amygdalis amaris terito, & oleo affuso vnito, & in balneo vngito ex hoc: itémque citra balneum quotidie, & paulatim pili corrumpuntur.

Psilothra pilorum, Cap. LXIIII.

EX iis quæ pilis denudant, & psilothra appellantur, vtile est lixiuium, & auripigmentum, & sandaracha, & calx viua. Manifestum est autem vehementiam ipsorum frangi debiliorum & liquidorum admixtione: ptisanæ, inquam, aut oryzæ succi. Crito itaque tale psilothrum in libris De ornatu describit: Calcis viuæ partes II. auripigmenti partem I. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua calida aut ptisanæ succo affuso terito, & vbi nigra facta fuerit, in balneo illini iubeto. Hoc statim corpus glabrum facit, & pilus enascens tenuis emergit. Aliud. Oryzam, fabas, cicer, ptisanam, simul in aqua coquito, & ad hoc decoctum primùm calcem admisceto sufficiētem, & prout moris est agitato: & vbi dissoluta fuerit, auripigmenti vnc. I. inspergito, vnito & myrrhæ tenuissimè tritæ vnc. I. mastiches vnc. I. pumicis torrefacti drach. IIII. opobalsami cochlearia II. adiicito. Aliud. Sandaracham cum hyoscyami succo tritam illine. Aliud. Fructus fici syluestris sescuncem, & foliorum eius sescuncem, herinaceum terrestrem integrum viuum, succi aconiti, *id est iridis syluestris* lib. I. veratri nigri lib. I. fæcis vini vstæ lib. I. caricarum pinguium nigrarum lib. I. auripigmenti auri coloris trientem, costi trientem, casiæ trientem, carpobalsami triētem, olei sextarium I. Omnia contusa cum herinaceo terrestri viuo, in duplici vase cum aqua coquito. sint autē aquæ marinæ lib. V. donec aqua fuerit consumpta. & ab igne ablata per triduum sinito, & vbi sedata fuerint excolato, ac vtere oleo in prima balnei domo antequam sudare incipiunt.

Quæ pilos attenuant, Cap. LXV.

IIs quæ pilos attenuant vti poterit medicus, in his qui duros ac magnos pilos habent. sunt autem talia extersoriæ & attenuatoriæ facultatis. Quemadmodum autem in omnibus aliis medicamentis differentia secundū excessum & defectum, ita etiā in extersoriis. Ordei itaque farina & fabarū, & erui, spumáque nitri ac nitrum, moderatiorem vim habent. Quæ verò his fortiora sunt, in iis qui duros ac magnos pilos habēt cōueniūt: quale est nitrum vstum, & nitri spuma, & aphronitrum, & testæ calainæ. itē sepiæ testa vsta & non vsta, & fictiliū ac clibani testæ, & pumex vstus ac non vstus, & muricū ac purpurarum ac reliquorū ostreorum testæ, alcyoniáque ac herbæ lanariæ radix. veratrum item vtrunque, & bryoniæ radix ac dracunculi, aristolochiáque ac panacis radix, & sanchry, ac huiuscemodi. Quòd si odorata hæc facere

A volueris, cyperum & melilotum, & rosas siccas, & iunci odorati florem, & iridē, & melissophyllum admiscebis: diuitibus verò nardum Celticam & Indicam, amomum, folium malabathri, myrrham & costum. Attenuat etiam pilos cinis sarmentorum vitis & ficulneus, & ex tithymalis tritus & in balneo affrictus. & ab exustis vinaceis cinis, & alumen scissum, & stercus caninum siccum. Aliud smegma illustrans cutem, & pilos lanuginosos faciens, valde bonum. Mora crudissima cum terra cimolia ac nitro, æquis portionibus trita adseruato, ac vtitor.

Puluillus attenuans pilos in balneo, multo experimen-
B to constans: Pumicis tosti, testarum sepiæ vstarum, nitri, cimoliæ, æquis portionibus vtere confidenter. Alius. Testarū purpurarū vstarū sextantē, alcyonii sextātē, nitri bessem, cimoliæ bessē, pumicis vnc. II. omnia tosta terito, & vtitor in balneo, ac miraberis. Alius, quo vsi sumus in cubicularia. Calcis viuæ ex marmore factæ lib. I. auripigmenti vnc. I. staphidis syluestris, cimoliæ, testarum sepiæ, radicis bryoniæ siccæ, aluminis scissi, sing. drach. IIII. cerussæ vnc. I. sampsuchi, aloes, veratri nigri, sing. scrup. VI. Contusis ac cribratis vtere, iniiciens ex eo in fa-
C miliare psilothrum drach. IIII. & ouorum candida III. Deinde psilothrum ablue, & rursus siccum affrica, & quotidie in balneo hoc vtātur. Aliud smegma attenuatorium, & lanuginem producēs. Farinæ fabarum, pumicis, similaginis, spumæ nitri albæ, sing. chœnices Atticas II. fœniculi cum ptisana cocti, & postea aceto mulso eloti ac siccati, tusique ac cribrati chœnices II. saponis gallici lib. II. Saponem reliquis antea tritis admisce, ac manibus subige, & vtere.

D De furfuribus siue porrigine, Cap. LXVI.

QVibusdam se scalpentibus, furfuribus similia sæpe ex capitis cute decidunt. Contingit autem hæc affectio à vitiosis serosis humoribus, quos consumere scopus est in eius curatione. Itaque discussoria ac extersoria adhibenda sunt pharmaca vbi per purgatorium medicamētum prius totū corpus euacuauerimus, si vitiatis humoribus fuerit refertum. Quidam etiam aliqua adstringentia ad discussoria admiscuerunt, quò per ipsa affecta pars corroboretur, vt ne facilè in seipsam suscipiat influē-
E tes serosos humores, sed resistat eósque repellat: veluti est sutorium atramentum, & similia. Deterge itaque furfures in capite, Cimolia cum betæ succo aut fœnigræci, aut vtrisque simul admixtis. Aliud. Fabam vnà cū cortice molito, & cū betæ succo vtitor. Aliud. Furfurū dimidiā chœnicē in aquæ sext. I. macerato, deinde diu manibus terito, & succū excolato, & ad ipsum aceti heminā dimidiā addito, & ad spissitudinē coquito, & sic affricato. Deinde betæ, aut fœnigræci, aut lupinorum decocto abluito. Aliud. Terræ cimoliæ, sulphuris viui, æquales
F portiones terito cum aceto, & affrica in balneo, & calida aqua ablue, & illine non solùm in balneo, sed etiam citra balneū. Aliud. Spumæ argenti, olei rutacei, aceti, pares portiones terito & illinito. hoc multo experimento constat. Aliud. Cucumeris syluestris radicem coquito, & decocto vtitor. Archigenes de medicamento ex bryonia dicit, Præ omnibus, inquit, hoc tibi paretur. Si igitur iuxta pondus præparare voles, sic facito: Cimoliæ sescuncem, nitri quincuncē, farinæ fabaceæ quadrantem, corticis aridi radicis cucumeris syluestris sextan-
G tem, bryoniæ sextantem farinæ ordeaceæ ac lupinorum, sing. vnc. I. Aliud. Cimoliæ lib. II. nitri, brioniæ, corticis radicis cucumeris syluestris sicci, farinæ fabarum, sing. lib. I. farinæ ordeaceæ ac lupinorum, sing. sextarii dimidium. Singula seorsim læuissimè terito, mensurato, ac vnitis vtitor in balneo. Archigenes dicit, Ad furfures farinam fœnigræci, & nitrum, & cimoliam cum betæ succo affrica, & fel bubulum aut suillum addito aceto illine: deinde post horam ablue, & atramento sutorio ac nitro cum modico oleo tritis illine: aut cuminum, & myrobalanum & fabaceam farinam, æquis portioni-
H bus cum aqua lixiuii terito, & affricato. Aut amygdalas amaras decorticatas, cum aqua aut aceto tritas affrica. postquam verò resiccati fuerint pili, calida aqua ablue. Aut maluam syluestrem in aqua marina donec

decima pars ſuperſit,terito & affricato. Aut nitrum & pumicem,& fæcem vini,pari portione cum aqua calida affrica. Aut ſpumam nitri,& atramentum ſutorium æquis partibus cum vino adhibe,ter aut quater in menſe. Hoc adeo efficax eſt vt nihil reliquum faciat. Aliud. Thus tritum cum aceto illine. Aut ſcorpiuri ſuccum illine. Aut ſquillā aſſato, & vbi mollis facta fuerit, expreſſum ſuccū oleo admixto illine. Victus ſit flatus exors, nihil ex craſſo humore præditis habens: velut ſunt tubera,fungi,bulbi, legumina,& carnes bubulæ ac ſimiles. Sint autē quæ ingeruntur ventri commoda, concoctu facilia, & mel cibis addatur. Ad intinctus confert acetum cum ſapa. Condimentum ſit cuminum,apium,fœniculum. aliorum parcus ſit vſus. Et maximè ab omnibus bellariis abſtinendum eſt. Vinū vtile eſt tenue & albū: iucunditatis tamen gratia etiam vinum dulce & vinum mulſum permittitur. Ex fructibus vua arefacta optima eſt,deinde ficus ante cibum. poſtea malum Punicum poſt omnem cibum. Et amygdalæ virides commodæ ſunt ante cibum. Et bonæ concoctionis potiſſima ratio habenda eſt. Deambulationes lenes plurimæ manè ac veſperi optimæ ſunt. Frigidæ lotio balneis præſtat. verùm in calida ſe lauanti incommoda eſt multa in aere conuerſatio. Et capitis perfuſio foliis melior eſt. & poſt hæc largè per frigidā refrigera. Dormire ad ſatietatem commodum eſt. Ab ira & indignatione,inſolationéque ac vehementi frigore abſtineant. itémque ab omnibus quæ caput replent.

De morbo pediculari, Cap. LXVII.

PEdiculorum generatio quibuſdam aceruatim in capite contingit, multis humoribus moderatè calidis in profundo cutis collectis, vbi etiam pediculos generari contingit,non in ſuperficie cutis, in qua furfures conſiſtunt. Itaque pharmaca ipſorum neceſſarium eſt ſiccantia eſſe,& quæ magis ex profundo attrahere ac euacuare poſſunt. Lupinos igitur in aqua coquito,& decoctum ipſorum affricare iubeto. Aut myricæ decocto, aut aqua marina,aut muria meraca cum aceto perfundito. Aut hederæ ſuccum melle mixtum illinito. Aut perdicii ſuccū dormitum eunti illinito. Aliud ad pediculos capitis ac totius corporis. Liguſtri florem cum vino tritum capiti ac toti corpori affrica,vbi dormitum ire volet. Aut ſtaphidis ſylueſtris partes II. ſādarachæ & nitri,vtriuſq; partem I. adhibe cum aceto. Aut rhoem culinarium cum oleo tritum illine. Aut alumine cum oleo trito vtere. Aut veratrum album,& ſtaphidem ſylueſtrem,ac nitrū,æquis portionibus cum oleo trita in balneo adhibe. Aut rumicis ſylueſtris radice cum oleo in balneo vtere. Aut modico pipere cum multo oleo vtere. Aut oleum laurinū aut raphaninum illine. Si verò pili denudati ſint, ſtaphide ſylueſtri cum aceto & oleo vtere. aut alumine liquido cum oleo. Prodeſt item ipſis potus allii drach. II. cum origani triti drach. I. ex aqua mulſa.

De achoribus & reliquis puſtulis capitis,
Cap. LXVIII.

VLcuſculū quod achor *Græcis* appellatur,in capitis cute cōſiſtit,tenuia foramina habēs,per quæ tenuis ſanies effluit mediocriter viſcoſa. Similis autē eſt ipſi alia affectio,quæ ceriō, *id eſt fauus* appellatur. Quæ quia foramina maiora habet,humores melli ſimiles cōtinētia,meliceris vocatur, *id eſt fauus mellis*. Proinde ſcopꝰ in his eſt vt humores affectionē faciētes euacuemꝰ. Si verò adhuc influxerint,vt priꝰ influxionē impediamꝰ,euacuato primū corpore per purgatoriū medicamētū,initio ſumpto à venæ ſectione(ſi æger ferre poteſt:)deinde purgatorio vtimur ſero lactis præparato ex aqua mulſa, admixtis ad ipſum epithymi drach. III. Relata eſt autē ſeri præparatio Sermonis ſecūdi capite nonageſimo ſexto. Si verò inteſtiuus eſt lactis vſus,colocynthidem perfectam accipe, & ſemē eiice,& in ipſam tomētū ſiue pulpā adhuc habētē,ſapam aut vinū mulſum infunde,& per diem ac noctē macerari ſine:& poſtea calefactum exhibe. Deinde verò etiam caput purgandum eſt per ea quæ naribus induntur, & quæ per os pituitam extrahunt. Conueniunt autem ipſis ſecantia & diſcuſſoria medicamenta, eo quòd viſcoſus eſt humor qui affectionem generat.

A ſcoſus eſt humor qui affectionem generat. At verò incipi
entes achoras vbi totum corpus ſuperfluitatibus carue-
rit,per adſtringētia ac repellentia curabis. Talia autē ſunt
myrti,& pini cortex,& rubi folia impoſita,plātago impo
ſita oleæ ſylueſtris ſuccus affrictus,ſalicis folia & flos im-
poſita: ſimiliter polygonū. Quædā verò prohibēt ne acho
res augeſcāt,ſimul reprimētia quod influit,ſimúlque con
coquentia ac diſcutientia quod iam continetur, vt quæ
mixtas vires habent: quibus ſanè poſt principium vti o-
B portet. Tale eſt oleū myrteū & roſaceū & lētiſcinū,rubi
ſuccus cū oleo, portulacæ ſuccus cū oleo, ladanū cū vino
illitū,liguſtrum & lentes. Quædam verò antiquis & mo-
deratis auxiliantur, diſcutientia & extergentia citra ſenſi
bilem caliditatem,non tamen aliquid irritans habentia.
Quibus vtendum eſt maximè vbi dolor aliquis cum a-
choribus affuerit. ſed & in his à debilioribus initium fa
cere conuenit. Cimolia igitur ad hanc rem apta eſt,& Cre
tica ac Samia terra,pompholyx item ac ſpodium, & ſpu-
ma argenti,& Cadmia tenera,& adiantum cum roſaceo
C illitum, & fœnigræci decoctum affrictum,& malua trita
cum loliacea farina impoſita. aut melilotum cum farina
fœnigræci ex vino impoſitum. Item cicerum decoctum,
& ipſum cicer coctum impoſitum, nuces rancidæ com-
manſæ ac illitæ Quòd ſi his nihil effeceris,ſiccū ex char-
ta pharmacum illine cum aceto: ſi verò acrius tibi videa
tur,ſpumam argenti pari portione adde. Si verò non affu
erit ſiccum pharmacum ex charta,chartam vre, & cinerē
eius aceto ſubige, ac vtere in iis qui duram carnem ha-
D bent. Quædā porrò vehementē adeo vim habēt, vt val-
de craſſos ac viſcoſos humores euacuare poſſint, ipſóſque
diſſoluere achoras, etiamſi iam in ſcirrhum indurati fue-
rint. Talia ſunt chalcitis, fæx vini vſta,ſandaracha,& calx.
Acetum autem fortiſſimum eſt omni tempore ad acho-
ras,& diſcutiens & repellens. fit autem acerrimum. Diſ-
cutit etiam optimè lilii radix affricta, & thus cum aqua
& nitro , & lupinorum amarorum decoctum affrictum,
& cucumeris ſylueſtris radix cocta,& fici folia cum aceto
trita,bulbi cū nitro affricti,rutæ folia impoſita,farina fœ
nigræci cū nitro affricta, thus cū aceto illitū, malicoriū
E cū laurino oleo illitū,alliū cū cauliculo vſtū ac cinere cū
oleo illito. hoc valde bonū eſt. Aliud. Mulier quædā
nuces regias mandebat, & puero achoras habenti impo-
nebat,& ſanatus eſt. Aliud. Radices anchuſæ vſtas,ac
cum oleo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem tritas illine cum
penna,& ſanabis. Aliud. Thymum vrito,& cinerē cū
vino & oleo ſubactum illinito. Aliud. Cneſtrum quā
in Alexādria liparona vocāt vrito,& cinerē cū vino tritū
illinito. Aliud. Buccinarū vſtarū cinerem cum aqua
adhibeto. Eſt hoc ſalutare pharmacum non ſolùm ad a-
F choras, ſed etiam ad omnem papularum eruptionem.
Quòd ſi incideris in achoras inflammatos & dolētes,do-
lorem prius liquido medicamento concoctorio mol-
lientéque ac leni mitigabis,quale eſt parhygrū & omnia
ad ſedem parata, & quæ ad carcinomata deſcripta ſunt.
Farinam itaque fabaceam vino madefactam ac tritam,
vt emplaſtri formam acquirat imponito. Facit & ad fer-
uentiora & agreſtia in capite puſtularum genera. Aliud,
ad maximos & inflammatos dolores, leniēs, dolorem ex
imēs ac percurans. Collyriū quod aſter appellatur, aut
aliquod ex Libyanis appellatis, aut cōſimile quoddā cū
G modico hyoſcyami ſucco terito, & adiecta ſapa ac roſa-
ceo illinito. Alia pinguis cōpoſitio,ad achoras,puſtulas,
papulas feruidas intertrigines. Eſt & ad ſedē bona. Spu-
mæ argēti drach. octo,foliorū rutæ tenerorū drach. XXV.
Aceto dilue, & roſaceo aut myrteo excepta pēnis illi-
ne. hoc magno experimento nobis conſtat. Alia ſimi-
lis. Spumæ argenti drach. quatuor,ceruſſæ drach. VI. ſul-
phuris viui drach. IIII. ceræ drach. IIII. roſacei aut myrtei
quātum ſatis eſt,vt liquidi cerati ſpiſſitudinem accipiat.
Liquida ſiccis affunde & vnitis vtere. hæc ad totius cor-
H poris puſtulas commoda eſt. Alia ad humidos achoras.
Ladani drach. octo, ceruſſæ tantundem,ſulphuris viui
drachmas octo: vtere cum vino & myrteo oleo. A-
liud pharmacum. Ladani,baccarum myrti nigrarum

spumæ argenti, sulphuris viui, seminis hyoscyami, malicorii, æquas portiones terito, & vino, ac myrteo aut rosaceo oleo affuso, vtitor. Aliud ad feruidas, saniosas & impetiginosas papulas. Verbenacæ supinæ drach. VIII. acaciæ drach. VIII. myrrhæ drach. II. vino austero trita illine. Aliud: facit & ad eas quæ in mento sunt. Baccarum myrti, malicorii, atramenti sutorii, spumæ argenti, æquales partes tritas cum vino & oleo myrteo adhibe. Emplastrum ad achoras vetustissimos. Resinæ pinus siccæ, ceræ, adipis suilli aut bubuli, æquas portiones simul liquatas in aquam excolato & diutius manibus emollitis vtitor. Aliud, quo vsus est Ægyptius in Palladio Magistriano in Alexandria, vbi medicorum auxilia frustra tentasset. Colophoniæ semissem, ammoniaci thymiamatis sextantem, galbani scrup. IIII. opopanacis scrup. III. olei drach. IIII. mastiches. ceræ, sing. vnc. I. resinæ pinus lignosæ drach. IIII. æruginis scrup. IIII. quòd si magna affuerit acrimonia, æruginem ne adiicias. Hoc abscessus discutit, & iam ruptos euacuat ac sanat.

Ad capitis scabritiem, Cap. LXIX.

RVtam & alumen terito cum melle, & prærasis pilis illine. Aliud. Sulphur viuum & staphidem syluestrem terito, & picis sero admixto illinito.

Ad parua & densa ac rubicunda capitis vlcuscula, Cap. LXX.

IN paruis ac densis & rubicundis capitis vlcusculis mammarum papillis similib⁹, à quibus etiam sanies effluit, caput radito, & semen lini tritum ac melle subactum imponito. Aut conchylium vrito, & cum aqua tritum imponito. Aut emplastrum è lolio imponito: & vbi euacuati fuerint humores, hoc sublato, myrsinatum appellatũ imponito. Cæterùm ad rubicundas papulas in capite, cerussam cum laurino illine: aut pini corticem cum cerato: aut testam clibani cum aceto aut vino. Aut betam coctam impone: aut betæ succum ad ceratum rosaceum quantum eius admittit, adiice & impone.

Reficcantia & cicatricem inducentia achoribus, Cap. LXXI.

SPumæ argenti drach. XXI. calcis viuæ tantundem, aceti vnc. I. rosacei tantundem, vtere. Aliud valde bonũ quod humida vlcera reficcat, & cicatrice includit. Spumæ argenti, cerussæ, ordei vsti, æquales partes cum rosaceo aut myrteo illine. Emplastrum melinum, reficcãs omnem fluxionem, & cicatricem inducens, præsertim in antiquis vlceribus: Spumæ argenti, cerussæ, salis fossilis, sing. lib. I. aluminis scissi semissem, atramenti sutorii semissem, olei lib. II. aceti sextar. I. Oleum, spumam argenti, & salem ac cerussam coquito, singula per se & simul læuissimè trita. Vbi verò non amplius inquinauerint, alumen & atramẽtum aceto diluta, ad pharmacum ab igne ablatum & aliquo modo frigefactum paulatim adiicito, vnito, & in mortariũ diffundito, & probè mollito vtitor.

Smegmata ad achoras, furfures, asperitates, ac scabritiem, Cap. LXXII.

QVòd si in declinatione fuerit affectio, & omnino ad cicatricem vergat, ad totam affectionem eradicandam huiusmodi smegmatis in balneo vtẽdum est. Terræ Cimoliæ lib. II. nitri rubri tantũdem, myrobalani lib. I. myrrhæ, iridis, piperis, sing. vnc. I. nardi Celticæ, costi, casiæ sing. vnc. I. contundito, cribrato, ac vtitor in balneo.

De aurium affectionibus, Cap. LXXIII.

AVrium dolores fiunt, tum ob frigiditatem à ventis inductam, aut à frigidis aquis, aut iisdem medicatis, in quibus homines se lauant: tum ob inflammationem cutis in meatu, aut nerui auditorii in profundo. Fit etiam dolor propter spiritum flatuosum qui transitum non habet.

Ad dolores ex frigiditate, Cap. LXXIIII.

DOlores itaque à sola frigiditate obortos, calefaciẽtia quamcelerrimè curant. Cæpa igitur aut alliũ in oleo feruefactum frigiditates omnes sanat. Ego verò euphorbio modico ad multum oleum admixto vtor: aut pipere exactissimè trito cum vino & oleo. Prodest & amaracinũ, & optimum nardinum, & laurinum. Sed & ruta in oleo dulcissimo cocta magnificè facit.

A Ad dolores ex aqua medicata, Cap. LXXV.

QVum medicata aqua circa auditorium meatum continetur, oleum assiduè infundere conuenit, ita vt aurem eluamus, & per mollem lanã detergamus, & deinde rursus infundamus. Magnopere verò ipsos mitigat oui candidum cum lacte muliebri tepidum infusum. omnia enim quæ adhibẽtur, moderatè calida sint. Prodest ipsis & anserinus adeps. Sed & exuctio per os, aquam attrahit: aut per arundinem, velut per aquæfusorium instrumẽtum (siphonem *Græci* dicunt) exuctione facta, cæ-
B parum succum cum anserino adipe instilla: valdè enim mitigat. Si verò quis vno pede auri affectæ proximo exiliat, inclinans quodammodo seipsũ, aquã facilè excernit.

Ad dolores aurium ob humorum crassitudinem, Cap. LXXVI.

SI dolor auris cum capitis grauitate obortus fuerit, crassi & pituitosi humores causa doloris existunt. dignotio autem ex præpressa diæta tibi continget. Nitrum igitur ac spumam nitri, auricularibus pharmacis misce-bis. Veratrum item album ac nigrum, & amygdalas ama-
C ras, & ex aristolochiis eam quæ ad manum est, & cucumeris syluestris ac bryoniæ radicem, & centaurii magni radicem, & parui comam, & iridem, & cassiam. Et in summa, omnia amara citra mordacitatem ac molestiã mea-t⁹ purgãt, & extergẽt, & crassos humores impactos secãt.

Ad aurium sordes, Cap. LXXVII.

AD aurium sordes, vnguentum nardinum tepidũ instilla, & sequenti die per specilli concauum eas quæ expositæ magis sunt expurga, & rursus nardinum infunde. Si verò locus durus fuerit, aut etiam sordes duræ, ni-
D trum torrefactum ac læuissimè tritũ in aurem insperge, & acetum calidum instilla, & apposita lana pernoctare sine. postera verò die, aqua & oleo calefactis elue.

De sonitu aurium, Cap. LXXVIII.

SOnitus in auribus plerũque ex flatuoso spiritu generãtur. fiũt etiã aliquãdo ob sensus auditus subtilitatẽ, ex euaporationibus. Dignotio contingit tibi primùm ex tẽperatura & habitu hominis: deinde etiam ex omni præ-
E gressa diæta. Sed & ex eo quòd aut paulatim, aut aceruatim fit sonitus, inuenire datur affectionem. Quin & ex eo quòd hoc sonitus accidens aut per interualla redit, aut perpetuò permanet, affectio cognoscitur. Exacta verò dignotio hæc à te fiat. Si enim quis putet à spirituoso exitũ non habente sonitum fieri, & secantia ac attenuantia adhibeat, & nihil proficiat vnà cum hoc quòd etiã iis quæ pituitam per os ducunt vtatur, tunc sanè ob auditus subtilitatem, sonitum fieri coniectet. Ego verò in talibus admisceo ex iis quæ sensum stupefaciunt, velut est mandragoræ succus, & opium paucissimum. Aut oleum in quo
F intestina terræ cocta sunt, infundo. At verò ad sonitus ob flatuosum spiritum generatos, talia commoda sunt. Apollonii, ad sonitus ac bombos & sibilos derepentè fientes: Acetum acerrimum calefactum instilla. Aut acetum cum rosaceo calefactum instilla. Si verò perseuerarat, cuminum, rutam, anethum, & nigellam, cum aceto coquito, & rosaceo adiecto vtitor. Aut colocynthidis medullam in oleo coquito, & oleum infundito. Si verò adhuc remanet ampliori tempore, omnibus amaris & acribus, & attenuatoriis ac discussoriis vtere, quæ paulo antea
G descripta sunt ad eos qui ob humorum crassitudinem aures dolent, ita vt singula cum aceto coquas, & mel addas. Facit autẽ ad inueteratos sonitus, castoriũ & spica nardi, æquis portionibus cũ aceto & rosaceo. Aliud ad sonitus diuturnos: Herbæ lanariæ, croci, castorii, veratri albi, æquales partes tere cũ aceto, & informa pastillos, & vtere cũ vino. Cæterùm ad sonitus ex morbo, fomẽto per absinthii decoctũ adhibito acetũ cũ rosaceo infunde, aut raphani succũ cũ rosaceo, aut aloẽ optimã cũ vino mulso. si adhuc perseuerarint, veratro nigro cũ aceto cocto vtere.

H Ad auditus difficultatem ac surditates, Cap. LXXIX.

QVI difficulter audiunt, per hieram ex aloe, aut per catapotia ex colocynthide purgandi sunt, & pituita per os detrahenda est, & caput omni modo reficcandum ac corroborandũ. Vtendũ est & attenuatoria diæta.

In ipsam verò aurem immittēda sunt pharmaca quæ fin A dunt ac secant,& attenuant viscosos ac crassos humores, quorum sylua iam antea relata est in iis qui ob humorum crassitudinem aures dolent. Fomenta ad grauem auditum, Apollonii. Ad audiendi difficultatem derepente obortam,& ex capitis dolore, absinthium cum aqua in olla coctum per arundinem pro fomento adhibe, ita vt alterā arundinis partē cauitati auris adaptes, alteram verò foramini operculi ollæ inferas, quò vapor qui exhalat, ad auditoriū meatū allabatur. Aliud. Baccas lauri aut folia in aqua coquito & similiter vtere, aut origanum,aut hyssopum eodem modo, aut aquam marinam cum aceto similiter. Est & hoc optimum:vrinā tauri aut bouis, tertia aceti parte addita,pro fomento adhibeto. Item myrtum contusam similiter coctam adhibeto. At verò circulum ex lana auri circūdare oportet, vt ne loci vicini amburantur.Elotiones porrò his conueniunt,acetū acre album,cum pari aquæ mēsura, & nitro læuissimè trito calfactum infunde per multos dies: & postea aqua calida elue,atque sic subscripta infunde. Quæ auribus in auditus grauitate infundātur. Porri succum irino vnguento admixto infunde. Veratri nigri radicem cum aceto tritam,& melle exceptam in aurem inde,& per dies quinque sine.Capræ recens mactatæ cornu vrina eiusdē exple,ea maximè quæ in vesica ipsius reperitur, aut alia asseruata, & cornu in fumum ad dies nouem suspende, ac vtere.Clauos caligarum veterum numero centum, in vino Aminæo ad dies septem macerato,& donec septies ebulliant coquito,excolato,& adseruato,& vsus tempore quātum satis est calefactum infundito.Hoc vsus ego surdum curaui. Aliud. Asphodeli radicem in oleo coctā adhibe. hoc etiā inueteratā audiendi difficultatē sanat. Optimus est etiam cucumeris syluestris radicū aut foliorum succus cum aceto infusus. Aut capræ vrinam & fel eiusdē simul calfacta infunde: Aut castorium cū baccis lauri & aceto.Aut veratrum nigrum cum aceto terito,& melle diutius cocto excipito,& collyria ad glandis figuram formato,& in meatum indita per triduum finito. Aliud. Nasturtii seminis quantum satis est,& nitri parū, ficus pinguis carne,granulis exemptis,excipe, & collyria meatui auris congrua efforma ac inde,& per triduū fine. hoc sordes multas ducit, & statim alleuat.Aliquando verò pro nasturtio sinapi coniicimus. Vtere hoc etiā ad aurium sordes. Multùm quoque opitulatur ad auditus grauitatē spongia in tenues partes concisa ac intorta,& melle imbuta meatui indita. Idem cōmodū est ad enascētē in auditorio meatu superfluam carnē. Aliud. Omnis piscis fel infusum prodest.item perdicis & capræ. Aliud. Fel tauri cum anguis senecta tritissima aceto exceptum, & meatui inditum,grauem auditum soluit. quidam cum rosaceo indunt.aquæ verò fomentum adhibere oportet.

Aliud. Saluiæ succū cū oleo omphacino in aurē instilla: vtere:est valde commodum. Aliud. Herinacei terrestris fel cum oleo infunde. Aliud. Veratri albi drach.IIII. castorii drach.I. spumæ nitri drach.I. infunde cum aceto,& vtere velut optimo. Vtere etiam pastillo ex amygdalis amaris cum aceto mulso. descriptus est ad aures purulentas.

Ad aurium inflammationes, Cap. LXXX.

Moderatas & non pulsantes inflammationes sanat rosaceum cum aceto tepefactum. & glaucium in cote medica tritum cum vino dulci ac modico aceto.Si verò vehemētior fuerit inflāmatio, dolores quidem mitigat,tenue ac candidum oui cum lacte muliebri tepidū infusum.Optimum verò ad ipsos pharmacum est nardinum vnguentum,cum modico medicamento Basilico appellato,aut cum adipe anserino aut phasianino. Vbi verò magnus est dolor,necesse est stupefacientibus sensum vti,ita vt ad lac muliebre & oui candidum,modicum opii admisceamus.Admiscendum est castoriū ad vehemētiores dolores pari mēsura, ad leuiores dupla proportione. Nos autē opiū & castoriū cū sapa probè conterimus: & tepefacta infundimus.Oportet autem omnino nō contingere auditorium meatum tempore doloris: & fomētū adhibere per auricularium specillum lana mollissima circumdatum, ita vt lanam tepido Basilico medicamento,cum nardino aut alio ex iis quæ infunduntur tingamus,& ad principium auditorii meat⁹ indamus,& pharmacum in profundum destillare sinamus.& hoc assiduè facere oportet. Postquam verò repletus est meatus, lanā supernè obdito.Quòd si æstas fuerit, & multæ caliditatis sensus ægrum circa inflāmatam aurem vexarit,fomentū per rosaceum bonum fiat. Mitigat porrò feruentes inflāmationes tepida cum rosaceo instillata, auriculæ muris

B succus,& polygoni, & portulacæ,& ramētorū cucurbitæ succus:Itē aranei cū rosaceo cocti,& aselli sub hydriis stabulātes,similiter & intestina terræ eodē modo: Et blattæ domestic interanea cum rosaceo,& oleum amygdalinū ac hyoscyaminum. Medicamentū auriculare e succis ad inflammationes quæ ægrè transmutantur: citò enim ipsas suppurat.Succi ramentorum cucurbitæ, succi calami,succi perdicii,succi brassicæ,sing.cyathum vnum, nitri tosti,myrrhæ, croci,sing.drach.IIII. vnguenti nardini vnc.I.aluminis liquidi.vnc.I.aceti squilliticí sextārē, mellis optimi lib.I.excipe & repone in vitreo vase. Et vsu po

C stulāte, cum nardino & rosaceo diluto vtere. Aliud, ad diuturnas & ægrè trāsmutabiles inflāmationes. Galbani drach.VII.seui taurini drach.IIII.ceræ,colophoniæ,saponis sing.drach.III.picis drach.I. Colophoniā,picē,seuū liquefacito,& galbanū cū cera præmollitū adiicito,& deinde etiam saponem,& excolatis vtitor, ita vt in cote cum aqua aut oleo aliquo diluas. Ad maximos dolores. Aloem optimam vino mulso dilutam instilla: aut lanas

D succidas aceto feruefacto,& instillato, insuperque ipsam lanam in aurem indito.Quòd si mitius facere velis,cum aceto aut sapa coquito.

Ad aures absque vlceratione humectas,quæ velut exudant & serosum humorem excludunt, Cap. LXXXI.

Misy in linteolum illigatum & prunis obrutū exurito,& vnà cum exusto linteolo terito,& per arundinē insufflato. Aut gallas terito & linteolo illigatas exurito,ac similiter vtitor. Aut alumen in testa exustum,

E & oleo præaffuso tritum insufflato. Porrò postquam penitus sedata fuerit inflammatio,castorium cum oleo infundatur,quò detrimentum ex afflictione soluatur.

Ad vlcera in meatu auris, Cap. LXXXII.

Recentia quidem vlcera glaucium curat solum cum aceto tritum, & omnia ex ipso collyria, & quæ ex croco itémque ex rosis fiūt & appellationē habent.Curat etiā eadem collyriū Damocratis ex myrrha. Quæ verò pure manant citra dolorem & moderatè hoc patiuntur, per eadem curantur.Quæ verò fortiter pure manant,per pastillos,qualis est Andronis,& præsertim Musæ cum sapa

F & modico aceto infusus. Quòd si etiam hæc superentur, recrementum ferri cum acerrimo aceto in caniculari æstu ad solem terito, & pastillos efformato, & vtere cum aceto.Si verò non est canicularis æstus, recrementum ferri læuissimè tritum cum aceto ad prunas coquito donec reficcetur: & vtere cum aceto. Aurium elotiones. Cæterùm Apollonius ad aurium vlcerationes talia scribit,Vino mulso calido frequenter ipsas elue. Aut myrtū cum vino coquito,ac vtitor. Si verò fœtidum quod pro-

G dit,malicorium & lentem cum vino coquito, & tepidum infundito. Post elotiones autem conueniunt ad infundendum, fel bubulum: & maximè porcinum in malicorio tepefactum instilla.Idem facit & caprinū fel,& omnis piscis fel rosaceo admixto. Aliud optimū. Alumen scissum tritum,cum sapa & aceto in feruenti cinere coquito ad mellis spissitudinem,ac vtitor. Facit etiam omne alumen cum polygoni succo,& Erasistrati panchrestos *appellata ab omnimoda vtilitate*,liquida. habetur autem inter ocularia medicamenta. Aliud. Aluminis scis-

H si, croci, gallarum, æquis portionibus vtere cum vino.

Auricularis compositio ad dolores magnos, & pus album. Amygdalas amaras decorticatas octo,spumæ nitri albæ drach.III.thuris drach.III.opii drach.III. croci drach.IIII.galbani drach.II.myrrhæ drac.I.aceto trita excipe,& forma pastillos ac vtere, si dolor adest cū rosaceo.

si purè manant,cum vino mulso,aut aceto,aut sapa: si verò auditus grauitas affuerit,cum aceto. Ad diuturnas vlcerationes.Aloes,thuris,myrrhæ sing.drach.IIII. misyos drach.II.efforma cum aceto & vtere resolutis cum aceto aut rosaceo.

Ad corruptiones ac fœtores aurium,
Cap.LXXXIII.

MAlicorii & lentis decocto elue, velut prædictū est, & vtere subscriptis.Aluminis scissi lib. I. atramenti sutorii drach.VIII.myrrhæ drach.VIII. crocomagmatis drach. VIII. vini dulcis myrtei sextar.III. Alumen cum vino coquito,& vbi ad compagem redactum fuerit, reliqua prius trita cum aceto adiicito, & vnitis vtitor cū sapa & aceto. Aliud,ad purulentas & graueolentes aures. Vrsi fel instilla:si verò aridum fuerit,cum aceto & sapa diluto vtere. summè enim prodest. Ægyptiū pharmacum ad omnes relatas affectiones,etiamsi fuerint cōgenitæ. Amygdalarum amararum drach.II.piperis albi drach.II.fabarum Ægyptiarum internā partem drach. II.pōdere,croci,myrrhæ,opii,thuris,castorii,sing.drach. II. omphacii drach. IIII. atramenti sutorii drach. IIII. spumæ nitri drach.II.Terito cum aceto in quo malicorium coctum est, & excipe ad strigmentitiam spissitudinem.Vsus autem tempore quantum satis est de hoc pharmaco accipe,& nardino vnguento dilutum instilla.

Ad superexcrescentes in aurium vlceribus carnes,
Heraclidæ Tarentini, Cap.LXXXIIII.

AEruginis drach.VIII.squamæ æris drach.III.mellis heminæ dimidium,hoc est dodrantē.Arida trita melle excipe, ac coque vt rubicundum pharmacum euadat,& vtere super eminentem locum imponens. Aliud. Æruginis drach.IIII.atramenti sutorii drach. IIII.succi marrubii cyathos III mellis quantum satis est,præpara & vtere velut dictum est. Aliud Apollonii Memphitæ. deprimit omnem superexcrescentem carnem citra dolorem. Aluminis scissi drach.IIII. misyos vsti drach. IIII. æruginis drach.II.Lemnii sigilli drach. II.gummi drach. II.*alii tot uncias pro drachmis habent*.Terito cum aceto,& formato pastillos , ac vtitor cum vino aut aqua. Deprimit, & cicatricem inducit.facit & ad nares exulceratas.

Ad vermes in auribus, Cap. LXXXV.

VErmes in auribus aut generatos aut extrinsecus illapsos,amara & acria in summa occidunt: velut sunt, capparis folium aut succus,cedria, vrina humana vetus, singula cum melle:aut aristolochiam tritam insuffla: aut calaminthæ succum infunde : aut veratrum album cum vino: aut colocynthidis decoctum,aut centaurii, aut absinthii,aut polii cum vino:aut scordii,aut marrubii succum, aut elaterium cum aceto. Facit & maluæ hortensis aut syluestris succus:maximè in iis quæ sunt inflammatæ.

Ad sanguinis ex auribus eruptiones,
Cap. LXXXVI.

AD sanguinis ex auribus eruptiones,vt ne in grumos coeat,porri succum & acetum mixta infunde,& sanguinem sistet,& grumos dissoluit. Aut malum Punicum in aceto coctum infunde. Aut gallam in aceto coquito & excolato,& rubi succum misceto,ac infundito. Aut polygoni succum cum modico aceto, aut acaciam, aut amurcam,aut lycium cum aceto instillato.

De calculis aut aliis corpusculis in aurem
illapsis, Cap.LXXXVII.

SI calculus,aut faba,aut consimile quid in meatum auris illapsum fuerit,elue.aut specillum lana obuolutum resina tinge,& extrahe. Aut per glutinosum aliquod pharmacum aut dropacem idem facito.Quòd si non successerit,sternutatorium naribus inde,& os obtura ac nares. nā iuxta contingentem spiritus extensionem,id quod incidit efflatur. hoc autem assiduè fiat donec exciderit. Si verò intus manserit, auris inflammata conuulsiones inducit. Optimè verò eorum quæ illapsa sunt eiectionem adiuuat concussio : ita vt si puer fuerit,pede teneatur , & cum concussione in caput eleuetur: si verò perfectæ ætatis quispiam ita fuerit affectus, ipsum in tabulam secundum affectam aurem reclinatum caput ad tabulam firmare iubeto : deinde leuata tabulæ circa ca-

A put parte deferri sinito', idque sæpe repetito: mouebitur enim quod incidit,& ad expeditiores meatus partes progredietur:atque ita angusta & concaua specilli parte immissa scitè extrahito.Si verò faba aut cōsimile quid in aurem illapsum in ea maneat,madefactūmq; ac tumefactū dolores inducat,impossibile est ipsum integrum eximere. quare per specilli concauū industriè partiri ac diuidere ipsum oportet,atque sic particulatim extrahere.Deinde sapam aut vinum dulce calidū infundere ac lenire meatum ex lancinatione offensum.

B Ad affectiones aurium extra meatum,
Cap LXXXVIII.

FOramina in pulpis aurium in pueris inflāmata , oleo quod in ærea lucerna æruginem contraxit, assiduè illine:& sanabis.Ad contusas autem aures,myrrham, mannam thuris,terram nigram , qua quidam pro smegmate vtuntur,cum aceto ad cerati spissitudinem vnita imponito.& nequaquam amplius irritato. Aliud. Sulphur viuum, myrrham, thus cum pice liquida in splenio imponito. Philagrii ad contusas aures. Mannā thuris, aut
C ipsum thus,& aloē,cum vino & rosaceo terito,& imponito.his etiam cochleas paruas integras tritas, si haberi possunt addito. Aliud. Intestina terræ cum modica terra ex qua excepta sunt,tere & impone. In quibus verò fractæ sunt aures, intrinsecam expeditiorē concauitatē cartilagineam figulina terra expleto,& resiccari sinito,ac solanum cum cerussa illinito donec in integrum restituantur. Si verò inflammatio ad contusionē accesserit,meatui quidem butyrum tepidum,aut adipem anserinū, aut gallinaceum instilla: aut etiam ocimi succum cum ali-
D quo ex relatis adipe. Forinsecus verò cerussam cū solani aut polygoni,aut coriandri succo illine. aut putamē mali Punici dulcis in vino coctum ac tritum obline: aut glaucio vtere. Emplastrum autem hoc adhibeto: sandycis lib.I.olei lib.I.aquæ semissem. Coquito simul donec non amplius inquinent,& vtere.

De parotidibus, Cap. LXXXIX.

PArotides ex genere sunt inflammationum . sunt autem glandulis circa aures affectis . Non tamen vtimur in ipsis,velut in aliis partibus inflammatis,in princi
E pio repellentibus.imò vice versa attractoriis vtimur,affligentem humorem ex profundo ad cutem attrahere conantes,& naturæ opem ferre, quæ per humorum ex loco in locum,impetuosum illapsum febres curat.At verò quū vehementi impetu fluxus illabitur, nihil nos curiosius agentes,omnia naturæ permittimus . Si enim aut cucurbitam , aut pharmacum quoddam humores ex profundo ad cutem attrahens adhibuerimus, vehemens dolor hominem occupat,vt ex ipso & vigiliæ succedant, & febres intendantur,ac vires exoluantur . Mitigare igitur
F tunc potius conuenit,& non humorum influxui opitulari,per cataplasmatum maximè lenientium vsum,quæ ad hoc quòd moderatè humectā habēt caliditatē, per quam mitigare dolores valent,etiam influentes humores concoquere possunt ac suppurare.vbi verò suppurati fuerint, discutere ipsos aggrediemur . si verò duritia cum dolore apparuerit,emolliētia ad attractoria miscebimus.Proinde vbi vehemens dolor obtinet , & humores adhuc influunt,butyro vtemur,locum assiduè illinentes,aut adipe suillo:aut butyrum & adipem simul & liquefaciemus, &,
G modica cera adiecta vt mollius ceratum fiat, imponemus.At verò moderatas parotidas,in quibus neque multa copia influit,neque dolor vehemens adest , neque suppuratio expectatur,facilè curabimus per fomenta ex muria , & cataplasmata ac pharmaca discussoria : quale est Mnasææ emplastrum,& emplastrum ex succis : & his adhuc magis ea quæ molliora sunt & ceratiformia,ex butyro & œsipo parata,quæ assumunt ostrea vsta,aut buccina,aut purpuras , Quale est & hoc : Adipis anserini ve-
H teris insulsi sescuncem, butyri vnciam vnam , ceræ sextantem,ostreorum vstorum tritorum sextātem.Liquabilibus liquatis ostrea insperge , & vnitis vtere confidenter.est enim efficacissimum hoc. Aliud valde bonum. Apochymatis sescuncem,picis bessem, ceræ quadrātem, colophoniæ sextantem , adipis vitulini sesquiunciam

bituminis ſextantem. reliqua liquato ac excolato. Bitumen verò cum modico aceto terito, & liquata ad ipſum affundito:& emollitis vtitor.Quin & in induratis iam ac diuturnis parotidibus,buccina vſta & omnia oſtrea, adipi veteri porcino liquato admixta, velut dictum eſt,citra omnem moleſtiam diſcutiunt omnes diuturnas ac induratas inflammationes.Quapropter vtendum eſt in durioribus parotidibus albo emplaſtro ex buccinis,quod Ariobarzanium appellatur, & eo quod Dionyſia appellatur,& ex miſy paratur. deſcribentur ea in Sermone de emplaſtris. Ego verò ſoleo parotidas puerorum & mulierum ſolo butyro curare.

De narium affectionibus, Cap. xc.

EX genere tumorum præter naturam,polypi in naribus generantur : è genere verò vlcerum ozænæ : de excretionibus autem præter naturam,ſunt ſanguinis eruptiones. Ozænæ itaque ex acrium & putredinoſorum humorum influxu fiunt. nam ſi ſolùm acres fuerint,incurabilia vlcera facere ſolent, non tamen graueolentia. At polypus appellatus,polypi marini carni iuxta eſſentiæ proprietatem & colore & compage ſimilis, ex craſſis & viſcoſis humoribus generatur. Cæterùm curatio vtriſque communis eſt, ozænæ & polypo, vt primùm caput reſiccetur ac corroboretur. manifeſtum eſt enim quòd vitioſorum humorum redundantia naribus ex capite influit.Quomodo verò caput roborare oporteat,iam dictũ eſt, vbi de capitis dolore egimus,vbi diuerſa ſmegmata & epithemata deſcripſimus, quæ ſincipiti ac toti capiti præraſo imponuntur. Verùm ad iam præſcripta,optimè ad ipſos facit emplaſtrum ex anemona capiti impoſitũ. Itémque hoc: Myrrhæ vnc.I. thuris vnc. I. cochleas integras V.ouorum candida II.Omnia in mortario contuſa ac mixta illinito,linteo capiti ſuperimpoſito:& ſinito per dies IX. atque ita poſtea localibus auxiliis vtere.

Ozænarum curatio, Cap. xcI.

POſtquam itaque per prædicta caput corroboratum præparaueris,ad naſi curationem procedes, ſcopum propoſitum habens in ozænis,vt affectam partem per pharmaca mixtam vim habentia reſicces,repellentia videlicet ac diſcuſſoria. Repellunt igitur auſtera & acerba, quæ in communi adſtringentia appellantur. diſcutiunt autem ſiccam & calidam vim habentia. Archigenes autem ad dolores in naribus & ozænas talia deſcribit. Calaminthæ ſuccum infunde: aut ipſam ſiccam tritam inſuffla per arundinem. aut erucæ ſuccum aſſiduè infunde. aut mel in naſum ſtillato, & per ſternutatoriũ cõcuſſione facta,tectoria vlceri obducta excutito.Deinde veratrum album cum multo naſturtii ſemine naribus attrahere iubeto,& poſtea amurcam cũ melle illinito.Aut ranunculi ſuccum cum alumine liquido in naſum inſtillato,& attrahere iubeto:atque hoc facito donec perſanaueris. Si verò antiqua fuerit affectio,etiam acetum acerrimum admiſceto. Meatus autem naſi ex hoc illinito: Spicam nardi & miſy,æquis portionibus trita cum vino auſtero ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem illine & lana obtura. Optimè verò facit ad ozænas atramentum ſutoriũ melle cocto exceptum,& chalcitis eodem modo,& ærugo,& ſquama æris,& floridum medicamentum ori deſtinatum. Et hoc: Chalcitidis crudæ drach.XII. cadmiæ drach.VIII.terito cum aceto ad multos dies ſub caniculæ feruore:& exſiccato vtere cum vino ipſum diluens, aut ſiccum inſufflans. Aliud. Miſyos,chalcitidis,myrrhæ, atramẽti ſutorii ſingul. drach.III. aluminis ſciſſi,gallarum,ſquamæ æris,ſingul. drach.III.aluminis rotundi drach.II.thuris drach.I.aceti lib.I. Omnia trita ſimul coquito in æneo vaſe:& vbi ad mellis compagem redacta fuerint, ablatis vtere, linamento intincto & naribus penitiſſimè indito. Siccus puluillus ad ozænas: Fructus ericæ,myrrhæ,nitri,malicorii,ſingul.drach. IIII. croci,coſti,ſingulorum drach.II.trita inſuffla. Alius. Aluminis ſciſſi, myrrhæ ſing. drach. IIII. ſandarachæ, rhois culinarii,ſalis ammoniaci,croci,coſti, ſing. drach. II.trita inſuffla,naribus prius vino mulſo collutis. Aliud Theodori ad graueolentiam narium: Amomi,myrrhæ, caſiæ,roſarum ſiccarum,æquales partes tritas cum vnguẽto nardino dilue ac vtere. Aliud. Myrrhæ,caſiæ, roſarum, ſing. æquales portiones contuſas ac cribratas melle excipe,& mane ac veſperi illine donec malum ceſſet. Aliud. Hedychroo cũ vino mulſo trito vtere. Aliud, iucundum appellatum. Myrrhæ drach.III.caſiæ drachmas quatuor, floris iunci odorati drach.III. roſarum ſiccarũ drachmã vnã, terito cum vino mulſo veteri, reponito ac vtitor illinens ex eo nares. Aliud. Cyperi quadrantem,ſandarachæ,aluminis ſciſſi,myrrhæ, croci, ſing. vnc.I. aridum inſuffla. Aliud Apollonii ad polypos: Veratrum & origanum trita inſuffla. Aliud. Veratrum nigrum & ſandaracham,æquis portionibus cum oleo terito,& lana excepta naribus indito. Aliud. Atramentum ſutorium, æruginem, laſer, æquis portionibus,cum oleo illine naribus per ſpecillum lana obuolutum ad dies nouem. deinde volſella trahe ac exime. Aliud ad ozænas quo aſſiduè vtor: Ad paſtillum Muſæ adiice chalcitidis drach.VI.aliquando etiam XII. & veratri albi drach.II. vteréque cum vino mulſo. Aliud. Auripigmentum tritum per ſpecillum largè admoue. Vbi verò intumuerit & eminuerit, veratro nigro arido trito moderato vtere:& in ſeptem diebus vtplurimũ naſus vacu[9] redditur. deinde diphryge trito cũ melle expurga. Aut auripigmentũ,calcem, & veratrũ album trita cum melle adhibe. Aliud celebre. Myrrhæ drach. III.chalcitidis drach.III. caſiæ drach. III. ſpicæ nardi drach.II.miſyos drach.II. veratri albi drach.I. vtere ſicco,& cum vino mulſo. Aliud bonum. Miſyos torrefacti drach.VIII.iridis drach.IIII.croci drach.I. excipe melle ac illine. Aliud. Aluminis ſciſſi vnc.I. myrrhæ vnc. I.thuris ſeſquiunciam,muſcii herbæ quæ & dorcadias appellatur,drach.IIII.æruginis drach. II. ſalis ammoniaci ſcrup. IIII.terebinthinæ vnc.I.mellis trientem,aceti quãtum ſatis eſt. Aliud facit & ad polypos: Æris vſti,ſquamæ ferri ſtomomatis,aluminis ſciſſi,ſing.vnc.I.myrrhæ vnc.I. thuris ſeſquiunciam, ariſtolochiæ, verbenacæ rectæ,ſquamæ æris,æruginis,ſing.vnc.I.aut omniũ æquas portiones adhibe aliquando vino diluta,& per linamentum inde : aliquando verò cum compoſitione ex moris,aliquando cum melle. Aliquando etiam ſiccum inſuffla, aquam in ore continere iubens. Aliud,cuius vtilitatem ne contempſeris. Centaurii tenuis vſti, polii vſti,chamæmeli vſti,ſing.drach VIII.æruginis, ſquamæ æris vſtæ,radicis cyclamini ſiccæ,myrrhæ,aloes,malicorii,ſing. drach.IIII. tritis vtere prout voles. Aliud ad ozænas,& eroſiones,& nomas, & craſſitudinẽ, & omnia narium vitia:Succi foliorum vitis albæ quadrantem,mãnæ thuris, atramenti ſutorii, chalcitidis, ariſtolochiæ, ſing.drach.III.terito & ſiccato ac inſufflato. Paſtillus ad ozænas Cyri archiatri Edeſſæ: Cadmiæ ter vſtæ ac vino extinctæ,plumbaginis,plumbi vſti,ſpumæ argenti, ſpicæ nardi,thuris,foliorum cupreſſi,herbæ Sabinæ,gallarum, lycii Indici,gummi,ſing.drach. IIII.ceruſſæ,glaucii,folii balauſtiorum, floris iunci odorati, malicorii, aloes,acaciæ,ſing.ſcrup.VIII.florum roſarum & foliorũ, ſing.ſcrup.VI.contuſa & cribrata terito cum aceto,& formato paſtillos,ac vtere cum vino aut ſapa.

Polyporum curatio, Cap. xcII.

IAM antea dictum eſt quòd ex craſſis ac viſcoſis humoribus polypus generatur,& propterea mixta materia opus habet,adſtringẽte & ſecante, diſcutiẽte ac ſiccãte: quorum ſylua talis eſt: Aluminis ſciſſi,myrrhæ,ſandarachæ,ſing.drach.IIII.atramẽti ſutorii vſti drach. I. gallarũ drach.I. tritis vtere,vbi prius nares vino odorato elueris,ita vt poſtea per ſpecilli nucleũ illinas. Vtere etiã iis quæ ad ozænas præſcripta ſunt. Aliud. Soreos drac. II.chalcitidis toſtæ drach.II.fructus myricæ drac.I. croci drach.I.myrrhæ drach.I. trita inſufflato velut dictũ eſt. Aliud. Chalcitidis toſtæ drac.II.miſyos drac.II.atramẽti ſutorii vſti drac.II.amomi drac.II. myrrhæ drach. IIII. croci drac.I.terito,& vtitor ſiccis. Aliud mirabile. Soreos quadrãtẽ,aluminis ſciſſi quadrãtẽ,gallarũ ſextãtẽ,myrrhæ ſextãtẽ.vtere ſicco. Aliud ad polypos,ozænas,ægilopas, & quæ citra ſectionem ac vſtionẽ remouere voles.

disparat etiam ossa corrupta. Ramentorum æris rubri vnciam vnam, salis ammoniaci sextantem, aluminis rotũdi quadrãtẽ, aceti acerrimi hẽ. sex. Arida trita, adiecto aceto, æris rubri vase excipe, & ad solẽ expone, ac pistillo æneo sub caniculari æstu agita, donec resiccẽtur: deinde trita vase fictili reconde. Vsus autẽ tempore, aquã in ore teneri iube, & per arundinem naribus insuffla. Ad polypos & ozænas: Sinapi tritum aquæ misceto, ac subigito: & collyria glandiformia formato: deinde gracile linteolum sinapi obducito, quò ipsum extrahere possis vbi voles. & naribus indito, principio lintei foris relicto, totam diem finito: & excidet polypus. Aliud ad polypos & ozænas ac superexcrescentẽ carnem. Aluminis scissi scrupulos nouem, aluminis rotundi scrupulos sex, atramenti sutorii scrupulos sex, chalcitidis scrupulos XVIII. myrrhæ scrupulos XVIII. squamæ æris scrupulos IX. thuris scrupulos quatuor, gallarũ scrupulos XII. contusa cribrata terito cum aceto velut collyrium, & formato pastillos. Vsu vero postulante, quantum satis est cum melle contere, & linamentum intinge, ac naribus inde, & ad diem vnam sine, altera verò extrahe: & sequetur polypus, quod plerunque fieri solet. Aliud Oribasii. Squamæ æris drach. octo, sandarachæ drach. quatuor, æris drach. sex, veratri nigri drach. II. Siccum hoc insufflato, & velut optimo vtitor. nam in diebus decem manifestam vtilitatem declarat. Nechepsus rex ad carnẽ in naribus enatã: Squamã æris, & squamam ferri, ac alumen scissum, æquis portionibus terito ac insufflato, aut per specillum adhibeto, aut in linamento vtitor. Asclepiadæ ad polypos: Atramẽti sutorii drachmã vnam, diphrygis vsti drachmas duas, calcis viuæ drachmas duas, sandarachæ drachmas duas, sicca adhibe: aut linamentum intortum aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. Aliud quo Antipater vsus est: Atramẽti sutorii, sandarachæ, æquales partes tritas insuffla, & per specillum admoue. Aliud. Atramẽti sutorii vsti drachmas quatuor, rubricæ sinopicæ drach. vnam. trita insuffla. Naturale Apollonii ad polypos:

Nycticoracem iugulato, & calido ipsius sanguine polypum illinito: reliquum verò in sole siccato ac reponito, & aridum tritum inspergito. Aliud eiusdem ad exulceratos polypos, & ad ozænas: Dracunculi radicẽ aridãtritã insperge. facit & succus ipsius illitus, aut cupressi folia, aut pilulæ ficus carne exceptæ. Facit & saluia imposita: & laser cum atramenti sutorii aut æruginis pari portione. Galenus autem ad polypos, inquit, & ozænas comperi egregiè facere subscripta. Primùm quidem id quod ex malis punicis paratur. sint autem æquali numero ac magnitudine ex tribus generibus accepta, de austeris, de dulcibus, & de acidis. Oportet autem ipsa recentia matura contundere ipsáque tota confringere exactè, quò succus ex ipsis exprimi possit: quem modicè coctum reponimus in stanneo vase. Quod verò restat solidum & crassum, diligenter in mortario tundito, & valde bene in pila terito, ac collyria formato oblonga, & crassitudine & longitudine differentia: eáque siccato. Et vsu s tempore congruum ex his collyrium in nasi meatum inde, in quo polypus existit. nam citra mordacitatem & consensum tollit polypum lõgiori tempore. Si verò humidior & mollior polypus tibi videatur, amplius accipies de austeris punicis malis: si verò durior, de acidis. Quãdoquidem autem molestum est semper collyrium ferre, conuenit ab eius vsu interquiescere, & interim dum collyrium non adhibetur, succo expresso vti, & ex ipso internas oris partes illinire, hiante ægro, eo maximè loco quo nasus ad palatũ perforat⁹ est, atque hoc per pennam, aut lanam specillo obuolutam. Cæterùm ex siccis pharmacis noui aliquando diphryge polypum consumptum. Conuenit in ipsis quoque prædictum collyrium ex malis punicis siccum, læuissimè tritũ ac insufflatum, aut per specilli nucleum naribus inditum. Omnia autem hæc assiduè facere oportet, vt nunquam desit medicamentum loco affecto. facilè enim ab influente humiditate eluitur. Philagrii. At in eunuchis & molle corpus habẽtibus, & propterea nullam mordacitatem ferentibus, rosas siccas læuissimè tritas adhibe. mirificè enim prosunt mollibus & humidis corporibus. Nam ple-

A raque quæ efficaciter polypos eximunt, exacerbant quodammodo vbi scopum non contigerint. At verò in diuite quodam qui odoratum pharmacum expetebat ad ozænæ curationem, pastillo hedychroo vsus sum, subegiq; ipsum cum vino veteri odorato. & mirum est quàm breui affectio curata est. Relata est autem huius præparatio in theriaces descriptione.

Ad vlcera in naribus, Cap. XCIII.

VLcera in meatib⁹ nasi simpliciora semper curaui per B pastillos Andronii, & Pasionis, & Polyidæ, & Musæ, & per bithynũ appellatũ: aliquãdo vino dulci ipsos exoluens aliquando austero: & quandoque per acetum vinosum & acre, ita vt ab affectionum symptomatis, pharmacorum vsum inueniamus. Archigenes autem pinguibus emplastris eiusmodi ad ipsa vsus est: Plumbi recrementũ tritum, cum vino veteri ac myrteo oleo æquis partibus in fictili vase coquito ad prunas, sempérque agitato. & vbi strigmentosum factum fuerit pharmacum, ablatum in pyxide plumbea seruato. Oribasii ad narium vlcera:

Spumæ argenti drach. VI. cerussæ drach. VI. plumbi vsti C & loti drach. IIII. myrrhæ, aloes, singulorum drachmas duas, gallarum drachmam vnam, vino & myrteo oleo dilutis vtere. facit etiam ad sedis vitia. Aliud Oribasii.

Atramenti sutorii drachmas septem, aluminis scissi drachmas sex, gallarum drachmas tres, malicorii drach. tres, ex vino aut aceto terito. Aliud eiusdem, ad simpliciora in meatibus nasi vlcera: Spumæ argenti drach. sex, cerussæ drachmas octo, malicorii drachmas quatuor, aluminis scissi drachmas quatuor: terito cum vino & affuso oleo myrteo, in plumbeo vase seruato ac vtitor. Optĩ D mè faciunt ad eadem, Asteris collyria, & Libyana appellata, & præsertim Cleonis ac similia, cum vino & oleo myrteo diluta.

Ad sanguinis è naribus eruptionem, Cap. XCIIII.

SAnguinis è naribus eruptionem sistit foliorum vrticæ succus per linamentum inditus: & ipsa folia trita fronti imposita: item chalcitis arida trita linamento excepta ac indita. oportet autẽ linamentum lucernarium frigida aqua tinctum in chalcitide obuoluere. Sistit & lysimachii herbæ succus, & anthyllidis, & ferulæ pars lanugino- E sa cũ aceto indita: thus cum polygoni aut porri succo. Asini stercoris recẽtis succus, cum porri succo, & aceto per linamentum inditus: aut stercus idem vstum insuffla: aut spongiam nouam pice liquida imbutam inde: aut hippureos succum, aut ipsam tritam inde, & fronti impone: aut saluiæ folia trita adhibe: aut ouorũ testas vrito ac terito, & de his duas partes sumito, & de galla omphacitide partem vnam, & linamẽto aqua aut aceto tincto excepta indito. Frontem verò bulbis tritis cum porri succo aut aceto integito: aut gypsum oui candido subactum fronti ac F naribus imponito. magis autem facit lapis specularis trãslucidus cum aceto. Aliud. Cochlearum carnes cum aceto tritas adhibeto: aut cochleas vstas ac tritas, frõti ac naso cum aceto imponito. Apollonius autẽ inquit, Cochlearum carnes cum thure tritas naribus indito: & sanguis sistetur. Iisdem etiam frontem intege: aut siccum ex anemona' pharmacum emplastri forma fronti impone: aut emplastrum ex salicibus. Optimum autem est hoc ex cuius vsu sæpe laudem assequutus sum: Lapidẽ molarem feruefactum ac ignitum acerrimo aceto extingue, & G vaporem naribus admoue: ac sistetur. Commodum est & per spongias frontem frigefacere, & caput in sublime leuare, & manuum iuncturas inguináque ac genua deligare. Apollonius porrò ait, pedis è directo naris vnde sanguis erumpit, magnum digitum ligato, & multùm ac ægrè sisti se sinentem sanguinis lationem sedabis. Cõmodum est etiam cera aures obturare, & in ore aquam pluuiam frigidam continere. Sed & cucurbitam occipiti affige cum scarificatione: & circa viscera magnam cucurbi- H tam adhibe, si dextra pars sanguine manarit ad hepar: si sinistra, ad splenem: aliquando etiam venam secare cogimur. Summè verò facit hoc: Rhoidarii & ochræ æquales partes cum aceto in oppositam nari aurem instilla. nimirum si dexter nasi meatus sanguinem fundit, in sinistram

aurem:ſi ſiniſter,in dextrā.Sed & quæ ad ſanguinem ſpuē
tes deſcribentur,potanda præbe.

Quomodo ſanguis è naribus eliciatur,
Cap. xcv.

MEntham tritam melle exceptam ad collyrii formam
redige,ac naribus inde:aut rubiæ radicem læuiſſi-
mè tritam oleo ſubige, & naribus penitiſſimè illine:aut
graminis florem, aut ſummam eius aſperiorem partem
naribus inde, & obtorque donec ſanguis erumpat.

De narium obturatione,& odoratus oblæ-
ſione, Galeni, Cap. xcvi.

OCulis & linguæ ac vniuerſo corpori ſenſum ac mo-
tum ſuppeditat cerebrum per neruos.Verùm odora-
tus ſenſus intra caluariam eſt in anterioribus cerebri ven-
triculis vaporoſum quendam ſpiritum habentibus. Cæ-
terùm neceſſarium eſt prius noſſe quomodo naſus con-
ſtructus eſt,& quæ corpora meatibus ipſius cohærēt. Quū
itaque naſus habeat medium interſeptum,& duos memo
rabiles meatus qui ſanè apparēt,vnus in ſingulis narib⁹,
noſſe oportet ſupra naſi partes vtrunque ipſorum dextrū
ac ſiniſtrum bifariam findi. & altera quidem pars ad in-
ternam oris partem circa palatū vergit: altera verò rectà,
velut ab initio ferebatur,ad ipſum cerebrū aſcēdit. Sunt
autem in cerebro duæ propagines oblongæ ac cauæ,prin
cipium quidem ex anteriorib⁹ ventriculis habentes,pro
gredientes autem ad illam caluariæ partem, vnde naſus
initium habet.Iuxta hanc verò partem etiam oſſa colifor
mia ſita ſunt,per quæ inſpiratio & expiratio iuxta cere-
brum contingit,& ſuperfluitates in ipſo expurgantur.Sed
& craſſa cerebri membrana,qua parte coliformia oſſa cō
tingit, tenuibus cauernis perforata eſt. & per hanc ſanè
primam excolantur craſſiores cerebri ſuperfluitates quas
mucum appellamus. Et hæ dum deferuntur, primùm
quidem ipſam membranam penetrant: poſtea verò per
coliformia oſſa excolantur,atque ſic in naſi meatus inci-
dunt. At in tranſgreſſu per hos meatus,aliquādo pars ali-
qua ex iis quæ deferuntur,præterfluit in os, per prædicta
foramina ex naſo in palatum,& præſertim vbi fuerit mu
cus ille viſcoſus ac craſſus:reliquum autem quod defertur
per nares euacuatur. Adiuuamus autem excretiones per
os ex palato,per ſcreatum: excretionē autem ex naſo,per
violentioris efflationis ac ſternutatoriorū vſum.Reſpira-
tionis equidem ac olfactus gratia,facta ſunt foramina ce
rebri in nares: vtitur autem ipſis natura ad retrimento-
rum cerebri purgationem. Proinde odoratus læſio non
in meatibus naſi eſt,ſed aut anterioribus cerebri ventri-
culis ad intemperiem perductis,aut meatibus in oſſibus
colatoriis obturatis, muco ac deſtillatione vtplurimum
prægreſſis,aut his partibus perfrigeratis vel humectatis.
Nam & aer qui palàm per inſpirationes attrahitur, tum
nares aliquando perfrigerat,tum vicinas ac cōtiguas par
tes,& hoc maximè vbi ambiens nos aer frigidus factus
eſt. Archigenis. Primùm igitur cōuenit eos qui ol-
faciendi facultatem læſam habent, aut colatorios mea-
tus obturatos,in ſiccioribus locis diuerſari, quales maxi-
mè ſunt maritimi: & gymnaſiis pro viribus vti,itémque
vnctionibus ſingulis diebus,ita vt erectum habeant col-
lum,& per alios confricentur.Caput quoque pectine per
fricare oportet,& nitro detergere in balneo,& aqua ma-
rina calida abluere,ac caput perfundere marina calida af-
fuſa:deinde etiam aquæ frigidæ modicè immergere in
egreſſu.optimum eſt & in marina aqua aſſiduè natare.V-
tendum eſt & medicamentis quæ naribus indita caput
purgant. Cæterùm tota victus ratio attenuatoriæ ſit facul
tatis.quare etiam acrium rerum eſus ex interuallis adhi-
beantur. Domus in qua degunt, moderatè calida ſit, pro
temporis anni ratione.ſomnus diuturnus incommodus
eſt ipſis. Dum autem dormiunt,ceruicalia ſublimia ha-
beant,& in latus reclinentur,& non ſecundum affectam
partem,velut ſi contingat vnum ex colatoriis meatibus
eſſe obturatum. quotidiana itaque victus ratio talis ſit.
Claro autem inſtante aere, primùm ventrem expurgare
tētet, per Archigenis ex colocynthide hieram:deinde hi-
rudines ſublimiori naſi parti adhibe, & multum ſangui-
nem trahere ſine.Poſt tertium autem diem, ſplenio ab
A intermedio ſuperciliorum vſque ad malā,obturatam na
ſi partem intege.ſit autem factum ex emplaſtris diſcuſſo
riam vim habentibus:quale eſt melinum Serapionis, &
emplaſtrum Iceſii,& nigrum Archigenis, & quod ex ti
thymali ſucco paratur, & quod ex ſquilla,ac conſimilia.
horum autem vſus non fiat infra quindecim dies. Poſt
hæc picra ex aloe aſſiduè venter ſubducatur. commodus
eſt enim frequentior ipſius vſus. Poſtea pituitam per os
ducentibus vtendum eſt ex ſtaphide ſylueſtri ac maſti-
B che. Poſtquam autem ſufficiēs euacuatio per os facta eſt,
emplaſtro ex agarico,aut ex cācry,aut malagmate ex bac
cis lauri,aut aliquo conſimili naſus integatur,& frons vſ-
que cutis rubificationem.ſolent enim talia mucoſam hu
miditatē per cutem attrahere. Poſtea verò ſternutatorio
vtendum eſt,primùm ſimpliciore, deinde efficaciore:
quale eſt veratrum album læuiſſimè tritum.Tertia dein-
de,aut quarta die à ſternutatorii vſu, radēdum eſt caput,
& ſinapiſmus adhibendus vſque ad frontem:deinde lauē
tur.Et poſt multos rurſus dies,ſi opus fuerit, rurſus caput
C per naſifuſorium inſtrumentum purgetur. Sit autem effi
cax medicamentum quod adhibetur:quale eſt elaterium
cum lacte,aut cyclamini ſuccus: aut ipſam cyclaminum
ſiccam tritam inſuffla:aut cucumeris ſylueſtris radicem:
aut nigellam tuſam ac cribratam & oleo vetuſtiſſimo ad-
dito probè tritam,per nares infunde, & pharmacum per
reſpirationem vehemētius attrahere iube: aquam autem
ægro in ore tenendam exhibe.Hoc ego vſus ſum in quo-
dam adoleſcente,qui ex muco ac deſtillatione diuturna
olfactus ſenſum læſum habuit:& vbi conſequenter per
D triduum hoc auxilio vſus eſſet,magnopere auxilium per
cipiebat: quarta verò die attracto vehementius per inſpi
rationem pharmaco, fortem mordacitatem in profun-
do capitis ſentiebat,& quum hæc paulatim imminuere-
tur,poſtera die penitus conualuit. vtiliter etiam nigella
aſſumitur cum aceto. Cōuenit autem poſt horum vſum,
poſt triduum videlicet,ſinapiſmum fronti adhibere, fa-
cieíque ac naſo:& poſtea lauare. Sed & odoramenta aſſi-
duè adhibeantur.odorata hæc:Narciſſus,ſiſymbriū,ſerpyl
lū,lilii folia,violæ,mētha,poliū,ruta ſylueſtris, & thym-
bra.Omnium verò vtiliſſimum eſt caſtorium aceto dilu-
E tum. quin & potum caſtorium tritum cum aquæ mulſæ
cyathis tribus,præ multis auxiliis proderit. efficacius au-
tem redditur, aceti ſquillitici cyatho dimidio addito.At
verò acetum ſquillinū quotidie à ieiunis trium cochlea
riorum menſura acceptum,vtiliſſimum ipſis exiſtit.Cæ-
terùm poſt has omnes lancinationes, ſi adhuc affectio a-
liquo auxilio opus habet, adhibendus eſt etiam à rapha-
nis vomitus,ita vt ipſi conciſi aceto mulſo aut garo ma-
deſcant.Sequenti verò à vomitu die,æger abſinthii deco-
F ctum bibat,aut pulegii.Et poſt hoc imponendum eſt na-
ſo emplaſtrum ex ſquilla, cuius experientiam feci, re-
linquendúmque aliquo tempore,vt varos in loco exci-
tet,& ſtrigmentoſam humiditatem extrahat.habetur au-
tē hoc emplaſtrū in ſermonis De emplaſtris tractatu. At-
que hæc omnia etiam bis ac ter & ſæpius adhibenda ſunt
ad pertinaciores affectiones.

De ſternutatoriis, Hippocratis, Cap. xcvii.

STernutatio fit calefacto cerebro, aut humectato eo
quod in capite vacuum eſt.Aër itaque intus exiſtens e-
rumpit:ſonitus autem fit,quoniam per vacuum & angu-
ſtum ſpiritus tranſit.Conſideremus autem quomodo ſter
G nutationes capitis grauitatem ſanant.Fiunt equidem ſter
nutationes,maximis inſpirationibus prægreſſis, & effla-
tione celerrimè ſequente. appello autem efflationem, a-
ceruatam expirationem. Habet enim cerebrum duas has
facultates,per quarum alteram ſuperfluitates in anteriori-
bus ventriculis excernit,ad ſeipſum contractas: per alterā
verò alas naſi expandit,& ſpiritum attrahit.Quum itaque
à ſpiritu grauatur,tunc ipſum excernit per cōtractionem
ſui: ſi verò obturatis in narib⁹ viis impeditur excernere
H grauantem ſpiritum aut mucum,tunc violento motu ad
ſternutationem procedit,depellere conans ea quæ mea-
tus obturant. Vnde ſternutationes capitis grauitatem,ve-
lut dictum eſt,ſanant.imò etiam affectiones quaſdam cir
ca cerebrum conſiſtentes:quales maximè ſunt,lethargus,

& profundi sopores,ac consimiles,tales enim per sternutatoria maximè curantur. Sed & ad solem respicientes,ad sternutationẽ irritamur,diffusis,velut arbitror,à caliditate crassis cerebri spiritibus. Extrudũt autẽ sternutationes etiam mucos ex cerebro crassos ac viscosos,per vehementem spiritus impetum etiam hos foras coercientes.Porrò sternutationem mouet veratrum album, herba lanaria,piper,castorium,cyclaminum,euphorbium, nitrum, herba ptarmica,*id est sternutatoria*,cuminum,singula seorsim ac simul læuissimè trita & admota. Non autem hæc insufflare oportet,sed motam pyxidem naribus admouere,aut per specilli nucleum naribus penitissimè indere. & simplicia quidem sunt hæc.Sunt & composita ex ipsis ideo conflata, quale est hoc, Sternutatorium Heracleæ Tarentini: Cumini Æthiopici,piperis,herbæ lanariæ,castorii,singulorum æquas portiones, contusas ac cribratas in æream pyxidem repone.Vsus autem tempore agitatã pyxidem aperi & naribus adhibe:aut per specillum penitissimè inde. Aliud. Piperis,veratri albi,herbæ lanariæ,euphorbii,castorii,succi cyclamini sicci,æquis partibus vtere,velut dictum est. Aliud ad diuturnos capitis dolores,vertiginem,capitis grauitatem,& comitialem:

A Veratri albi drachmas quatuor,nitri rubri,herbæ lanariæ castorii,piperis,singulorum drachmam vnam, vtere velut dictum est.

Ad sedandas redundantes sternutationes, Cap. XCVIII.

Redundantes sternutationes sedant ea quæ etiam grauedinem sanant,oleum rosaceum naribus infusum, & oleum dulce, & vnguentum nardinum. Olfactu verò sedãt sternutationem:Anisum,ocimi festucæ siccæ tusæ, nigella sicca trita:aut thymum fermento oblitum,& ci-
B nere obrutum,& vbi tostus est,tritũ adhibe. singula verò hæc raro linteo alligata olfaciẽda dato.Sedat sternutationes & grauedinem etiam myrrha per se, vel cum thure & vino odorato trita,illitis hinc naribus.Facit & mentha & hedychroon,& cyphi: sed & aqua tepida fronti aspersa sternutationes sedat.Quin & si ab vtraque nasi parte,iuxta magnos oculorum angulos venas sitas digitis compresseris,sternutationẽ sedabis.At verò Apollonius naturale auxilium prodit ad hoc vt pueri non sternutent: Ciconiæ, inquit,pennæ in domo habeantur, & impossibile est vt
C sternutent.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TETRABIBLI secundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo tertius.

De morbis oculorum.

De natura oculorum, Cap. I. A

CVRATIO circa oculos varia est & diuersa. nam & ipsa particula, oculus inquam, nõ simplex est, sed compositionem sortitus est ad suam essentiam constituendam, tunicis nimirum & humoribus, insuperque palpebris ornatus. Natura enim neruos à cerebro ad oculorũ regiones descẽdẽtes, visiuos videlicet, & partem duarum membranarum cerebrum cõplectentium, quæ cum ipsis neruis excurrit, augens & velut dilatans, tunicis oculorum originem essentiæ largita B est, vt quæ omnium intimam tunicam retiformẽ appellatam, ex neruo visiuo construxerit: acinoformem verò tunicam huic præpositam, ex tenui mẽbrana produxerit. Similis est enim acino vuæ, & figura, & colore, & rotũdiore foramine perforata est iuxta pupillam. At verò tunica quæ ambabus his forinsecus prætẽditur, corniformis vocata, ex crassa membrana originem habet: quæ verò his omnibus foris obducta est, alba illa quam agnatam appellamus, ex pellicula forinsecus ossi capitis circumsita, quæ circumossalis & circumcaluaris appellatur, generationem habet ex propaginibus corporum oculo circumdatorum. C Cæterùm humores in oculo tres sunt: Intimus omnium est qui in cauitate retiformis tunicæ continetur, vitriformis dictus: similis est enim & colore & substantia vitro fuso. Exterius autem ab hoc situs est ad finẽ retiformis tunicæ, humor glacialis siue crystallinus, qui etiã discoformis & lentiformis appellatur: similis est enim colore quidem glaciei, figura verò lenti aut disco. Forinsecus autem circumfusus est, ouat⁹ siue ouiformis humor: similis est enim colore & substantia humori albo ac tenui in ouis. D Omnium igitur intimus humor vitriformis, ad hoc vt glacialem alat coustructus est: qui verò forinsecus ipsi circũfusus est ouiformis, ad hoc vt hũc humectet factus est, & ad hoc vt ipsum à solis splendore iniuria affici non permittat. Palpebras porrò constituit tunica agnata. Ex his autem singula ẽ naturali statu emota, oculum ægrotare faciunt.

Quot & quæ affectiones circa singulas oculi partes fiunt, Cap. II.

QVÆ propriè dicuntur lippitudines, & chemoses, & E perturbationes, & tumores, & suffusiones ex plaga, & pterygia, affectiones sunt tunicæ agnatæ. Eadem etiam vlceratur & carbunculo infestatur, & cancerosam affectionem habet. At lippitudo dura & lippitudo sicca, communes affectiones sunt palpebrarum, & ipsius oculi. Cæterùm circa externam palpebrarum superficiem, pustulæ aquosæ, melicerides & steatomata. Verùm ex iis quæ circa internam palpebrarum consistunt, est densitas, asperitudines, sycoses, grandines, calculi, concretio, conclusio. Et lagophthalmi appellantur, quibus superna palpebra reuulsa est, vt oculum contegere non possit: ectropii verò quibus inferna palpebra euersa est. Sed & mutilationes & corrosiones & vlcerationes in palpebris consistunt. Circa palpebræ verò extremitatem fit trichiasis, *hoc est pili pungentes*, & madarosis, quæ & ptilosis vocatur, *id est defluuium pilorum*. Fit & morbus pedicularis, ac porrigo, & paruus instar ordei abscessus. Sed & milphosis, *id est pilorum nuditas*, affectio est extremitatis palpebræ: rubicũda enim his est palpebræ ala, colore miltũ, *id est minium* referens, vnde etiã miltosis vitium appellatur. At verò anguli afficiũtur quidem etiam in ægilopis, sed non soli. Carunculæ autem naturalis supra iustum modum incremẽtum, & eiusdem decremẽtum, solorum angulorum affectiones sunt. Porrò circa tunicam corniformem cõsistit caligo, nubecula, argemõ, epicauma, cœloma, bothrium, rũptio, prolapsio, vnguis, pus, pustulæ, carbunculi, canceratæ affectiones. At circa acinoformem tunicam fiunt, prolapsio, myocephala, staphylomata, & mydriasis, quæ & platycoria vocatur, *id est pupillæ dilatatio*, tabes, confusio, pupillæ distractiones. Suffusio verò circa ipsum foramen acinoformis siue vuiformis tunicæ consistit, hoc est iuxta pupillã. Sed & ouiformis humor amplior seipso factus, aut crassior, exactum visum impedit. quin & imminut⁹ idẽ humorẽ crystallinum reficcat. Quæ verò glaucedo appellatur, siccitas est vehemẽs humoris crystallini. Obscuratio autem obturatio est nerui visiui, vt omnino non videat qui sic affectus est, pura tamen apparente pupilla. Læsos etiam oculos habent, citra hoc vt aliquid mali appareat circa oculos, qui nyctilopes appellãtur. Totorum verò oculorum manifesta læsio est, quæ expressio vocatur. est autem prominentia oculi velut extrà positi. Cæterùm curationis tractationem à simplicioribus & superficialibus morbis in oculis incipiendam putamus.

Perturbationis oculorum curatio, Cap. III.

PErturbationes oculorum à fumo factas, & ardore, aut puluere, aut alio consimili, facilè curabis si iusseris ægrũ à lædente causa discedere, velut sole, aut fumo, aut alio simili: deinde oculos lauare, primùm aqua tepida dulci, postea etiam frigida. iubendus est etiam splendorem auersari, & oculos claudere. Ex his enim sedatur malum, nulla alia re adhibita, sed solùm indigentiore victu: si verò ex ardore obortæ sunt perturbationes, ampliore potu vtendum est. Si enim somnus successerit profundior, etiã lippitudo formidata concoquetur. quare neque à balneis abstinendum, verùm diæta exquisitiore vtendum. Perseuerante verò affectione, quiescere oportet, & palpebras illinire collyriis ex croco aut rosis, & maximè collyrio Ni-

li ex rosis. Gramas autem, & glutinationes noctu circa oculos fiētes expurgat & probè iuuat posca aquosissima, & ipsa aqua per se frigida affusa. Et aliquod ex ipsis siccis de lacrymatiuis appellatis, præsertim quod croceum procatalepticū, *id est præoccupatiuum siue perseueratiuum* appellatur.

Inflammationis oculorum superficialis curatio, Cap. IIII.

QVòd si inflammatio superficialis fiat in tunica agnata, & dolor vehemens non adsit, repulsoria in ipsis adhibēda sunt collyria, ita vt vehementiā mordacitatis ipsorum per oui admixtionem mitigemus. Plerunque enim tenuis oui liquor cum collyriis monohemeris, *id est diariis* appellatis, sufficit ad curandas superficiales & incipientes lippitudines, citra magnam inflammationem & vehemētem dolorem. Sæpe enim ita inflammationes mitigauit vt homo ad vesperam balneo vsus sit, & postridie collyrio nardino ad restitutionem in integrū & corroborationem se illeuerit. Admisceatur autem ad collyrium nardinum circa primam illitionem, minimum quiddam ex repulsoriis: circa secundam adhuc minus. In quibus igitur collyriis dominantur adstrin gentia, plurimum liquorem oui esse oportet, modicum verò collyrii: in quibus autem præualent concoctoria, velut est nardinum, ea crassius adhibenda sunt. Fomentum adhibendum est his per spongiam, si moderatus est dolor, semel aut bis: si vehementior, melius est vel quinque vicibus eo vti, animaduersione tamen habita ad oculi qui curatur sensus subtilitatem aut hebetudinem. Quicū que enim oculi secundum naturam venas amplas habēt, & sanguine plenas, itémque qui glauci sunt, omnino non ferūt collyriorum adstrictionem. quare aquosiora in his collyria adhibere oportet.

De inflammatione ob plenitudinem, & chemosi oculorum, Cap. V.

SI plenitudo in toto corpore subiecta est, & inflammatio in oculis magna fit, & dolor vehemens adest, non amplius sufficit collyriorum vsus ad talem affectionem. Vario itaque opus habemus in his medicationis ductu: & oportet prima ac maxima auxilia adhibere, quorum etiam Hippocrates in Aphorismis meminit, vbi ait, Dolores oculorum soluit meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut medicamentum purgatorium, aut venæ sectio. At non eidem homini omnia auxilia hæc adhiberi iubet, sed alii venæ sectionem, alii purgatorium pharmacum, alii fomentum, alii balneum, alii vini potum. itaque à balneo initium faciamus.

De balneis, Cap. VI.

BAlneum conuenit iis quibus inflammatio tumida in oculis est. Est autem tumor mole quidem laxus, sed ad tactum frigidior, & colore albus: & qui influit fluxus, minus mordax est, & minus calidus: imò neque chemosis in ipso oculo subrubra est, neque distenta. Hæc autem affectio magis in senili ætate contingit, & plerunque hyemis tempore, & magis fœminis pinguibus: &(vt compendiò dicam) omnibus frigidum ac pituitosum cerebrum habentibus, inflammatio tumida contingit. Quùm itaque omnia relata signa videris, confidenter balneum assumito: adeo enim ægrum leuat vt alio auxilio nō habeat opus. Oportet autē magis in aere morā trahere, & oculos plurimùm fouere sicciore fomēto per spōgias multùm expressas. Quod vbi feceris, palàm percipies tumorē in calido aere disparuisse, & interim ægros penitus affectione libera tos: si verò quid ad perfectam curationem defuerit, nardinum collyrium in balneum ituro instillato. At si moderatus apparuerit dolor, etiam crassius collyrium adhibebis præcalefactum videlicet in cote: ita vt loto velut dictum est, & è balneo egresso, humiditatem diligenter per spongiam detergeas, & sic idem collyrium illinas, obseruans nequid ex ipso in oculum præterlabatur: solet enim magnum damnum excitare. quare neque sudantibus illinendum est. Fit enim in balneo humorū diffusio, & præterea ipsum collyrium mordacitate quadam inducta, materias facilè ad oculum trahit, & duplicat inflammationes. Si verò relata affectio durabilior fiat, & fluxionis essentia ad frigiditatē magis ducatur, tunc smegmata capitis in bal-

A neo adhibenda sunt, & pulueres inspersiles post balneum. & primùm quidē simplicibus vti oportebit: si verò causa perseuerarit, etiam ad composita transeundum est, quorum sylua talis est, Baccæ lauri, nitrū tostū vino extinctū, sampsuchus, fæx vini vsta, & similia. Puluisculi verò mulieribus, præsertim consueti, adhibendi sunt, quales sunt ex iride, & apii semine, & cupressi pilulis, & vnguētis siccis appellatis. Oportet autem non immodicè calida esse neque acria quæ adhibentur, sed leniter calida, & habere adstrictionem admixtam. horum verò cōpositiones iam

B relatæ sunt in præcedenti Sermone. Smegmata igitur in balneo iniicere oportet sincipiti, pilis prius inter se dispa ratis, quò auxiliū corpus inter se cōtingat, præcipiēdumque vt in balneo os claudant, quò calido aere vehemēter per nares attracto, subiectam materiam citius trāsmutet. Post balneum autem detersis capillis puluisculi inspergā tur, velut dictum est. & de balneis quidem hactenus. Consequenter etiam de vini potu.

De vini potu, Cap. VII.

VInum attenuat, & incrassatos humores transmutat, &

C sæpe per accidēs aliquod horum euacuationem facit. Conuenit autem esse vinum colore fuluum, & substātia tenue, & non vetus, neque vehementer adstringēs. Dādum est autem vinum iis maximè qui ipsi assueti sunt, & qui siccam ac frigidam intemperiē magis prædominantem habent. videtur enim societatem quandam ad balneum habere vinum ipsum. Quum igitur euacuatione ac transmutatione humorum opus fuerit, balneum assumēdum est: quum autem transmutatione, & renutritione, ac humectatione & calefactione, moderatáq; euacuatione,

D vino opus habemus. Miscere igitur vinum oportet aquā calida non multa. fit etiam meracius quàm pro consueta tēperatura. Sit & aqua quæ adiicitur purissima, & fumi ac odoris exors, & valde feruida, quò etiā seipsa tenuior euadat, & sufficiat ad amplioris vini temperaturam. Sit & poculum in quo exhibetur amplius, & conetur æger oculos inter potandum aperire: sic enim exoluta obstructione, & multa naturali ac saluberrima lacryma influente, à dolore liberabitur. Statim enim laxantur palpebræ, & seipsis magis mobiles fiunt ac leuiores. Illud verò considerare opor-

E tet, anne caput hominis facilè lædatur: taliū enim caput facilè læditur ex vini potu. Cæterùm ad reliquias affectio nis oculi, collyrio vti oportet, primùm leni ac dulci instil lato, ad accessoriam perturbationem curandam. Et vbi oculi in quieto statu fuerint, & à feruore inflāmationis liberati, tunc repulsorium collyrium adhibeatur, quale est quod Hermolaū appellatur: & consimilia sistentia appellata. Dum enim rubor adest & inflammatio adstringētibus collyriis vti nō oportet. Cōclusis enim per, adstrictionem materiæ reliquiis, dolorem maiorem faciunt. & de

F vini potu hactenus. Dicendum & de venæ sectione.

De venæ sectione, Cap. VIII.

ADhibenda est venæ sectio, si nihil ex sæpe relatis impedierit, in dolore oculorum, in iis quibus oculorum distentio est, & multus rubor, & ad contactum resultus, & ardor, & lacryma multa ac calida, & chemosis iuxta cor niformem & agnatam tunicam, vt à vehementi inflammatione palpebræ euertātur, vt vix oculos aperiāt, & subrubra apparet tunica agnata, & maiori tumore prædita est, & totum corpus sanguine repletū. Secanda est autē po

G tius superna in cubito vena, humeralis appellata, faciēdaque maior sectio, ad hoc vt crassior sanguis euacuetur, velóxque animi deliquium succedat, quò dolor eximatur & inflammationis feruor extinguatur. Euacuato autem toto corpore collyriis & reliqua curatione, reliquiæ affectionis percurentur. Vtendum est autē collyriis, qualia sunt cygnaria & Libyana, ita vt aquosiora calida instillemus. Fomenta in his non valde adhibenda sunt, sed per spongiam ex aqua tepida leniter detersio fiat. Alimenta danda sunt lenia, facilia concoctu & ad digerendum ventri cō-

H moda, vrinam cientia, nihil acre & salsum habentia, aut crassi humoris aut ægrè concoctile. Post inflammationis depulsionem, nardinum aquosius instillandum est vsque ad perfectam sanitatem. & venæ quidem sectionis hactenus mētio facta sit. Trāseundum est hinc ad purgationē

De purgatione, Cap. IX.

A Si neque ætas,neque anni tempus, ſtomachi imprimis debilitas,aut alterius cuiuſdam viſceris, neque aliud quoddam maximum impedimẽtum fuerit,purgatio aſſumenda eſt in iis quibus tenuis & multa lacryma defertur,aut ſalſa,aut acris,aut frigida.& vniuerſum corpus vitiatis humoribus refertũ,& caput ſuperfluitatibus redundans, & aluus aſſiduè ſuppreſſa,& copiam ex hoc malarũ ſuperfluitatum congregans:& ad hæc vehemens doloris vexatio adeſt. Nã in venæ ſectione plenitudinem totius B corporis ſuſpectam habemus: in purgatione verò,vitioſos humores auerſamur.Purgatoriorũ autem natura non vna eſt,ſed plures.iuxta redundantem enim & affligentẽ humorẽ,pharmacorũ materia euariat. Si quidem igitur aluus aſſiduè fuerit ſuppreſſa,aloe ipſis exhibẽda eſt cum braſſicæ ſucco trita,& in catapotia redacta.Si verò pituita magis redundarit aquoſa,exhibe pharmacũ ex euphorbio,pipere,& ſale ammoniaco præparatũ: ſi verò bilis ab undarit,picram ex aloe dato, ſcammoniæ læuiſſimè tritæ duobus ſcrupulis aut minus additis, pro virium ratione.Si autem atræ bilis humor dominatur, addantur ad C picræ doſin,epithymi ſcrup. VI.& ſcãmoniæ obol. III.Cæterùm poſt ſufficientẽ per purgatorium euacuationem,ſi quidem ſimplex & ſine vulnere fuerit affectio,adſtringẽtibus collyriis vtendum eſt:quale eſt Hermolaus, & ſimilia. & hæc per inſtillationem adhibẽda ſunt. Si verò vulneratus fuerit oculus,teneris vtendum eſt:qualia ſunt cygnaria,& Libyana. Iã igitur Aphoriſmi Hippocratis ſcopus,quãtum in præſens opus eſt,relatus eſt, hoc eſt Quomodo ad maximos dolores ac inflammationes citò inſtare ac reniti oporteat.Quãdoquidem verò in multis maxima auxilia relinquũtur,venæ ſectio maximè & purgatio: D conſiderãdum ſanè eſt quomodo tales tractare oporteat. Proinde cum vniuerſalibus iam relatis ſignis,etiam peculiaria quædam circa oculum ſigna videre eſt, totum morbum redarguentia ac indicantia. Gramæ itaque & lacrymæ apparent,aliquando glutinoſæ ac craſſæ,aliquãdo tenues & citò deſtillantes.& aliàs ſalſæ, aliàs acres, aliàs mordaces:& quandoque calidæ quandoque frigidæ.Grama itaque ſtatim in principio lippitudinis apparens,magis cruditatis ſignum eſt,& diuturnam lippitudinem fore ſignificat.Oportet itaque in talibus leniter curationem E facere per dulcia collyria inſtillata,& reliquum conſimilem ductum,quò temporis progreſſu concoctio verè fiat. Nam repulſoria collyria,quum ſint ferè viribus frigidiora,obſtructionem & corporum condenſationem faciunt, & dum humorũ materias concludunt,maximas inflammationes ac graues dolores inducunt: aliquando etiã ruptionem tunicæ corniformis faciunt,propter humorum diſtentionem,& maximè vbi rubor adeſt,& inflammmatio & materiæ multitudo in oculis ſubiecta eſt.talia verò collyria ſunt quæ ex vberiore opio & acacia præparantur: F quale eſt quod Antoninus,& quod Hermola[9] appellatur, & quæ Pelaria appellantur,& his ſimilia. Quidam enim collyrio Antonino ampli[9] vſi, vnà cum dolorum augmẽto etiam vim viſiuam iniuria affecerunt: nam per immodicam perfrigerationem particulæ mortificationem magis induxerunt.

De fomento, Cap. X.

Fomento vtendum eſt multo,maximè ſi in principio craſſiſſimæ gramæ apparuerint,quò ipſæ extenuẽtur. G A balneis autem penitus abſtinendum eſt : aliquãdo etiã à vino.Cibi exhibendi ſunt modici,ventri commodi, ac attenuantes.Quòd ſi duriorem aluum habuerint,per betarum ac furfurum decoctum eluatur cum melle ac ſale.Os autem per pharmacum ex moris illinatur, ad materiæ euacuationem:aut per collutionem aliquam pituita per os detrahatur. Plerique enim maxillares muſculos læſioni obnoxios habentes,manducationem ægrè ferunt.Poſtea verò,velut dictum eſt,ſimplicia collyria infundantur:& ſi H quidem calida fuerit affectio,Libyanis collyriis vtẽdum eſt.Quale eſt quod à nobis ad huiuſmodi affectiones experientia cognitum eſt,& in Heræ tomis reperitur, & ab ipſo tephrum appellatum eſt, pompholygẽmque non habet:vnde etiam nos deſcriptionem ipſius delegimus.nam pompholyx rara inuenitur,& facilè adulteratur. Optima eſt autẽ põpholyx colore nõ alba, ſed magis ad liuedinẽ vergens:ſignum optimæ eſt,ſi in prunas inſperſa,auricolorem ignis ſpeciem efficit.Vtendum eſt igitur collyrio tephro appellato,ad lippitudinem à calido humore obortam:ſi verò non affuerit hoc,alio quodam ex Libyanis appellatis vtendum eſt,aut cygnario. At ſi inflammatio affuerit cum lacrymæ calidæ influxu, Hecatontarchium collyrium aquoſius inſtillare conducit, ſi non vlceratus fuerit oculus. Et ſi quidem inflammatio prædominatur, addenda ſunt ad Hecatontarchium quædam non adſtringẽtia collyria:ſi verò influxus magis præualet, ipſum per ſeipſum aquoſius infundatur.Omnibus autem præſtat in quibus gramæ ſunt craſſæ ac viſcoſæ, id quod ex vino paratur,& iſotheum inſcribitur, cum albumine oui infuſum,atque hoc aquoſius,vt coloretur ſolum ouum ex collyrio. citiſſimam enim opem affert citra aliud auxilium. Poſt collyriorũ vſum ſi puncturam aliquam aut mordacitatem aut caliditatẽ perceperit,ſolum albumen oui calefactum infundatur.nã lacryma ex ſupernis partibus delata,apud palpebram colligitur,& arenæ imaginationẽ exhibet.Et quidam medici fidem habentes iis quæ ab ægro dicuntur,velut ſit aliquid ſub palpebra arenæ, inuerſam palpebram ſpongia detergent. Et videntur ſibi in præſens quidem ægrum ab omni ſuſpicione liberare, verùm maximum detrimentum in poſterum ipſi inducunt.Dum enim exaſperant palpebram,pungitiuum dolorem conduplicant. Proinde iis quæ ab ægris dicũtur non valde attẽdere oportet. dolorib[9] enim perturbati, ignorãt id quod ipſos lædit.Conuenit igitur poſt collyrii vſum, largo fomento vti:hinc enim lacrymæ influxus diſſoluetur: deinde ſolum oui cãdidum præcalefactum infundere.ſtatim enim à punctura liberantur. Rarefacit enim albumen oui meatus & per viſcoſitatem facilè euacuat lacrymam & meatus obducit,ac humorum acrimoniam cõtemperat, & ipſorum tenuitatem ad iuſtam ſpiſſitudinem tranſmutat.Et in ſumma,ſiue punctura infeſtarit,ſiue non,infundendũ eſt oui candidũ per ſeipſum poſt collyriorũ vſum. omnem enim morboſam putredinem deterget.Nam collyriorum eſſentia quomodocunque tenuis fuerit,tunicis tamen oculorum palpebris inſidens,aſpretudinem quandam inducit,quæ vbi oculum contigerit, minimè bona cenſenda eſt. Quidam porrò dolorem obtundere volentes,& caliditatem & acrimoniam edulcare, lac pro ouo infundunt.Decipiunt autem ſeipſos ex ignorãtia, pro paruo ſolatio diuturnam affectionem ægro propinantes.Idẽ enim faciunt quod ii qui vulneri pinguia adhibent, & carnem ſuperexcreſcentem augent.Sed & quum lac facilè alteretur,à caliditate in oculo præter naturam acrius euadit.& de calida quidem lippitudine hactenus. Conſequenter etiam de frigida dicendum eſt.

De frigida oculorum intemperie, Cap. XI.

In frigida oculorum intemperie minus quàm in calida dolores fiunt: tardius autẽ curantur,& ſi ſucceſſerit in his inflammatio,tumida fit,& colore velut plumbea. Plerunque autẽ oculus his non valde perturbatus eſt,neque rubicundus.Lacryma verò ipſis deſtillat per paruum angulum,aliquando etiam per magnum modica ac frigidiſſima.Progreſſu verò temporis etiam palpebræ inflammantur, & puncturæ conſequuntur. Conſtatur hæc affectio humoribus pituitoſis ac frigidis in capite redundãtibus:aliquando etiam ex mora in aere frigido,& maximè poſt balneum.His igitur tempeſtiuè præeuacuatis per clyſterem,balneum adhibeatur.Sed & vinum dandum eſt, velut paulo antè in Aphoriſmo Hippocratis dictum eſt. Infundendum eſt autem ipſis incipiente lippitudine collyrium nardinum Zoili,ad aquoſiorem compagem dilutum.Et quantùm lacrymæ imminuuntur, tantùm collyrii compages inſpiſſetur.Sitque tibi vniuerſalis ſcopus curationis oculorum, vt pro decremento influentium humorum,craſſefacias compagem collyriorum quæ adhibentur.Declinãte verò lippitudine, nardinum collyrium aqua dilutum per ſpecilli nucleum palpebræ ſublinatur.

De oculo-

De oculorũ inflatione, ex Demosthene, Cap. XII.

INflari oculum dicunt, quum absque manifesta causa intumescens, decoloratior & pituitosior ac fortiter pruriginosus sit cum fluxione. Contingit autem hoc plerunque senioribus, pruritu ab angulo ad nasum incipiẽte, velut si quis à musca aut culice sit cõmorsus. frequens est hæc affectio in æstate. Curatur spongiæ fotu: deinde palpebram intrinsecus subline melle per se, & cum croco trito. Commodat & liquida Erasistrati panchrestos. Illinendæ sunt & palpebræ forinsecus cum melle. Conducit & euacuare aluum: deinde etiam lauare, & temperata calida aqua caput perfundere: & post balneum dare vinũ. At si pruritus vehemens est, & ætas ac reliqua permiserint, & nihil aliud obstiterit, vena secanda est in cubito, aut aluus purganda. Prodest & aqua marina affusa, præsertim hyeme.

De tumore oculorum, Cap. XIII.

TVmere oculum dicunt vbi palpebram forinsecus eleuari cõtigit, decoloratioremque esse ac grauiorẽ, & ægrè mobilẽ: itémque dum pallidior apparet. aliquãdo etiã albũ palpebræ aliquantulũ excedit nigrũ. Est autẽ tumor laxus forinsecus circa palpebrã obortus, qui digito compressus citò cedit, & citò rursus repletur. Est & vtplurimùm citra dolorẽ, & concolor naturali habitui. fit autẽ plerunque à fluxione aquosa. Curãdi porrò sunt tumores qui circa solas palpebras forinsecus sunt citra oculi cõsensum, præeuacuata per clysterẽ aluo, solis illitionibus, præmissis fomẽtis per spõgiã. Laxi verò tumores & cõcolores, præeuacuata similiter aluo, & præmissis fomentis, melle illinãtur intrinsecus palpebræ sublito. Prodest & Erasistrati liquida illita. Vtendũ etiã ad ipsos apophlegmatismis ex melle cocto, vua passa, thymo & pulegio. acriora verò vitanda sunt, velut est staphis syluestris & similia. In quibus autem oculus condolet palpebræ, præeuacuata aluo, & inedia imperata, spongiæ fomentum adhibeatur. Aliquãdo etiam faciei perfusione vtendum est, & præsertim vbi pruritus cõsequitur. deinde absinthiũ aut hyssopũ tritũ supernè illinatur cũ melle. Si verò corpus debile fuerit, lentẽ coquito, & per colũ culinariũ, aut cribrũ, aut rarũ panniculũ seu linteũ excolato, & admixto melle expressum liquorẽ illinito. Quòd si æstas fuerit, crocum cum vino mulso illine, aut cũ coriandri, aut solani, aut intubi succo. facit & glauciũ. Oculus verò, Erasistrati liquida sublinatur, aut aliquo alio medicamento quod plurimam humiditatem ex oculis ducere potest.

De tumore indurato, Cap. XIIII.

FIunt etiam indurati tumores forinsecus circa oculũ, plerũque renitentes ad cõtactũ ac duri, progrediẽtes vsque ad malas & supercilia. Hoc autem maximè contingit ex carbunculosis affectionibus, & diuturnis lippitudinibus, præcipuè in mulieribus. Oportet igitur vbi palpebræ simul intrinsecus fuerint crassefactæ, ipsas euertere, & collyriis exasperationi destinatis cõfricare. Si verò forinsecus solùm fuerit affectio, nequaquã oculus sublinatur: sed frictio totius corporis & induratæ partis adhibeatur. Post hæc imperãdũ est vt oculos claudat, quò interim diutius confricentur: deinde subscriptũ collyriũ oculis illinatur, Thuris drach. VI. gũmi dr. VI. aluminis scissi dr. I. malicorii drach. I. trita ex aqua illine, & siccari permitte. ad vesperam autem linteũ molle & lana superligetur: imò etiã interdiu, si ferunt. Deãbulatione vtendum est multa & lenta. Vitãda sunt balnea, sol & reliqua calefactoria. legumina item & bellaria. Ira etiã, & detentio spiritus, & vomitus, & coitus tollatur.

Vlcerum in oculis communis curatio, Seueri, Cap. XV.

EXulceratur oculus aliquãdo extrinsecus aliqua re illabente: aliquando ex humorũ influxu, aut erosione tunicæ agnatæ, siue corniformis, aut palpebrarũ, aut angulorum. Curanda autem sunt in communi omnia in oculis quomodocunque fientia vlcera, vniuerso corpori præ omnibus prouidentia adhibita: quò id quod redundat in habitu tollatur per venæ sectionem aut pur-

A gationem, aut clysterem: si verò rei circunstantia omnibus his opus habuerit, omnibus vtẽdum est. Diæta verò constituenda est contraria afflictioni, ita vt tenuem humorem inspissemus: crassum autẽ attenuemus, & viscosum secemus, corruptorum & acrium temperamentum inducentes, & vndique naturale temperamentum ægro exquirentes. Aluus autem facilè solubilis semper per cibos reddatur: & fricatio multa infernarum partium fiat. Vtendum & deambulationibus pluribus lentis & aquæ potu: & balneum rarissimè adhibẽdum. Collyria verò tenera B vlcerato oculo infundantur: quale est quod aster appellatur, commodissimum ad vlcera medicamentũ. Sed & alba cygnaria à colore appellata, & præsertim quæ ex fœnigræci succo parãtur. Si verò sordidũ fuerit vlcus, cũ fœnigræci succo collyria diluere oportet: & sic infundere. viscositas enim ipsius facilè remouet sordes. Possidet autem cum viscositate etiã laxatoriam facultatem: quare sæpe in vlceribus ipso solo fœnigræci succo vsi perfecimus quod opus fuit: si verò multa fuerit sordes, ad fœnigræci succum parum mellis addere conuenit. Oportet C autem fœnumgræcum exactissimè purgare, & sæpe abluere, ac pura dulci aqua madefacere in fictili vase probè torrefacto: (vitare enim conuenit æneum vas ad eius coctuuram) postera verò die diffusa aqua, aliam puram adiicere, & ad lentum ignem fumum non edẽtem coquere. Reiiciatur autem primum & secundum decoctum, quò omnis amaritudo excludatur: deinde purissima aqua affusa, & olla probè operta, coquito ad compagem mellis liquidioris. postea per linteum excolato, fœnogræco nõ expresso, sed succo spontè defluente contentus: vtere, ve- D lut dictum est. Cæterùm decoctum hoc vsque ad secundam, aut ad summum tertiam diẽ seruare oportet. inueteratum enim acrius euadit. Postquã autem pura facta sunt vlcera, à fœnigræci succo abstinẽdum est. & si profundiora fuerint vlcera, Libyano vtendũ, aut potius collyrio ex thure. Vbi verò incarnata fuerint vlcera & explanata, aut etiam adhuc paulò profundiora, adhibẽda sunt collyria quæ cicatricẽ inducere possunt, quale est Cleonis. Et de communi quidem vlcerũ curatione sufficiunt relata. Consequens est vt dicamus quomodo ad singulas E affectiones instare oportet: & primùm dicendum est de vlceribus ab extrinsecus illabentibus obortis.

De illabentibus in oculum animalculis aut paleis, aut arena, Demosthenis, Cap. XVI.

SI in oculum inciderit culex, aut aliud quoddam animalculum, altero oculo clauso, & affecto aperto, animalculum sua sponte prodibit: si verò palea, aut arena, aut tale quid inciderit, tunc etiam idem facere tẽta: si verò permanserit, digito exime, aut potius aquam, aut lac, aut aquam mulsam instilla: si autẽ amplius oculo adhæ- F serit, per pharmacum quoddam non inquinans, & non acre eripe, quale est quod ex melle paratur.

De calce viua in oculũ illapsa, Cap. XVII.

SI calx viua in oculum inciderit, aqua quidem & lac infusa attrahunt & exurunt. Verùm albumen oui infusum, vim vstoriam calcis obtundit: & eo adhuc magis oleum rosaceum.

De vlcerationibus ab igne, Cap. XVIII.

QVÆ ab igne fiunt vlcera, duriores crustas faciũt: quapropter frequentius humectentur lacte infuso, G cum albumine oui. Collyriis autem vtendum est ex stibio, & quod Cleoni inscribitur.

De iis quæ oculo infiguntur, Cap. XIX.

SI in oculum infixus fuerit aculeus, aut officulum, forcipe extrahatur, atque hoc attentè in directũ ne frangatur: si verò nihil eminuerit, sed æquale corpori fuerit, specilla duo accipito, & nucleis ipsorũ vtrinque admotis, oculum comprimito, vt quod infixum est in medio consistat: vbi verò prominuerit, volsella extrahatur: H deinde turturis aut columbæ sanguis infundatur, aut albumen oui. Si verò statim eximi non poterit, oculus infusis & cataplasmatis ad inflammationes congruis curetur. nam post dies aliquot suppurata pũctura, id quod infixum est emerget.

De sugillatione, Cap. XX.

SVgillatio dicitur quum ex plaga quadam ruptis aut contusis vasis in oculorum tunicis sanguis sub tunicam subierit, & statim quidem cruentus color oculi fuerit, postea verò liuidus. Sic affectos curare oportet communi prædicta vlcerum curatione, per venæ sectionem, aut purgationem, & quæ consequuntur, infuso candido oui tepido, aut sanguine turturis vel columbæ. Supernè verò imponenda est lana vino & rosaceo ac ouo imbuta, & deligatio leuis adhibēda. postera die oculus sæpe foueatur per spōgiam cum absinthii aut hyssopi decocto: forinsecus autem lana imponatur. Quum verò oculus ab inflammatione liber factus fuerit, melle aut Erasistrati liquida illinatur, aut collyrio aromatico. Bene facit & solani succus cum melle infusus: & thus suffitum cū pari bitumine. Cæterùm ad inueteratas sugillationes probè facit hoc: In æris rubri vas pueri incorrupti vrinam mittito, & æreo pistillo in sole ad multos dies terito vt multū succum remittat: & siccatum melle excipito, ac vtitor. Apollonius autem Memphites ad sugillationes ac vibices tale collyrium prodit: Lapidis hæmatitæ, sanguinis asinini de corde siccati in sole, æquales portiones cum vrina pueri incorrupti tere, & cardamidis Iberidis appellatæ succum adiice, ac simul tere, & infunde: aut collyria ex his efforma, & vsus tempore cū muria instilla. Aliud. Lapidis hæmatitæ drach. IIII. sanguinis columbæ sicci dr. IIII. sāguinis asinini drach. IIII. gummi dr. II. terito ac vtitor, velut dictum est.

De puncturis oculorum, Cap. XXI.

OMnes pūcturæ in oculo, quales à stylo aut aliqua cō simili re fiunt, post communē prædictā curationē, sanguine turturis aut columbæ statim ab initio irrigato, aut oui candido. Et ab initio quidem vitanda sunt fomenta & cataplasmata calida: post quartam verò aut tertiam diem, toto corpore præeuacuato, spongiis foueto, & cataplasmata ad inflammationes destinata imponito. Collyria verò adhibeātur læuissima, etiā si impura appareant vlcera. vtendum igitur est spodiaco, & tephro, & astere, ac similibus. Facit & collyriū Nili ex rosis aquosum cum ouo instillatum.

De vulneribus profundioribus, Cap. XXII.

QVVM profundius & maius factū fuerit in oculo vulnus, vt periculū sit ne effluāt ex oculo humores, animaduertēdū est ne inflāmatio succedat, & febris subsequatur. Præ omnibus igitur venæ sectione vtendū est, si vires sustineāt. nullū est enim efficacius auxiliū ab initio: si verò venæ sectio relinquatur, purgatorio idoneo vtamur: sin minus, clysteribus aluū subducētib⁹ euacuatio fiat. In oculo verò candidū oui instilletur: & cataplasma adhibeatur ex ouo simul cōtuso vitello cū rosaceo & vino, ita vt leuiter tepefactū & lana exceptū imponatur. sequētibus diebus fomētū fiat ex decocto rosarū aut meliloti, & infundatur lac muliebre cū ouo tepidū. Cataplasmata adhibeātur ad inflāmationes descripta, & maximè id quod ex capitibus papaueris, meliloto, croco, & pane paratur. Illinenda est etiā frōs ac tēpora modico apio cū croco. sint aūt leuia cataplasmata, & superna palpebra sola ex his ītegatur, quò aperiri possit oculus, & lacrymas influētes excernere. oculus quoq; leuiter deligetur. Si verò aliqui cataplasmata ferre nō possint, iis palpebræ ac tēpora, & frōs collyrio Nili ex rosis illinātur. Siverò vehemētiores fiūt dolores, caput pilis denudetur, & cucurbita occipiti ac vertici affigatur: & in noctē quædā dolorē eximētia in potu exhibeantur. Circa quartā verò aut septimā diē, Nili collyriū ex rosis instilletur aquosissimū vsq; ad perfectā curationē. Cibus dādus est sorbilis, boni succi, ventri commodus: oportet enim ventrem semper probè solubilem esse. A vino verò abstinendum est vsque ad declinationem. cauenda sunt autem & quæ caput replent, & fluxionem irritant.

De vuiformis humoris excretione, Cap. XXIII.

SI pūcto oculo vuiformis humor excernatur, vt etiā oculus aliquātulū cōtrahatur, reliqua quidē similiter (velut dictum est) fiāt, vt ne inflāmatio succedat. Verùm post inflāmationis ac vulnerationis declinationem, balneum conducet, & vinū tenue moderatū: & cibus boni succi, quò humor probè renutriatur ac rursus expleatur.

De oculi prolapsu, Cap. XXIIII.

PRolapsus totius oculi, ex violēta quadā capitis plaga contingit, aut ex vlceribus carbunculosis, aut internis vasis ac pelliculis quib⁹ adhæret oculus, ruptis aut laxatis. Procidit enim quibusdā totus oculus foras, vt à palpebris contegi nō possit: aliquādo etiā vsque ad malas & supercilia procidit. atque hoc maximè cōtingit ex casu ab alto loco, aut ex plagis capitis violētis. periculosa est aūt affectio. Itaque curatio statim adhibēda est per venæ sectionē, aut purgationē: sed & reliqua adhibeātur, quæ relata sunt in cōmuni vlcerū curatione. Cōtrahēd⁹ est cib⁹, & postea in ouo & rosaceo ac vino simul cōtusis lanā imbue & impone: deinde verò cataplasma ex meliloto & papaueris capitibus adhibe, cui addita sunt hyoscyami folia cū pane aut psyllio modicè madefacto. Assiduè verò alterentur cataplasmata, vt ne calefactæ partes suppurentur. Sequentibus diebus remittēte inflāmatione, cucurbita occipiti cū scarificatione affigatur. præsente verò inflāmatione, cucurbitæ sūt ineptæ. Assiduè autē ouum & lac tepida instillētur: remittēte verò inflāmatione, collyrio Nili ex rosis cum ouo vtendū est: aut etiā mellis fumi exortis parum ipsi admiscendū ad saniē excernendam. simul autē sub palpebrā subiiciēdus est specilli nucleus, vt ne concretio aliqua fiat. Quòd si prolapsus magnus factus fuerit, & nulla spes est vt visus restituatur, cataplasmatis suppuratoriis vtēdū est, qualia sunt quæ ex polline fiūt. sed & lētē cū melle imponere oportet, & inflammatione declinante, balneū petendum est.

De vlcerationibus superficialibus ex humorū influxu obortis, nubecula, caligine, epicaumate & encaumate, Cap. XXV.

QVAE ex humorum influxu fiunt superficiales vlcerationes, diuersimodè nominantur. Caligo enim est vlcus superficiale in nigro oculi factum, consimile caliginoso aeri, colore cæruleo, quod multū locum nigri occupat: quum verò in pupilla factum fuerit, nō facilè ægri vident. Nubecula autem vocatur profundius ac minus caligine vlcus in nigro. & est colore albius. Epicauma verò dicitur, quū nigrum oculi in superficie exasperatum inustum fuerit, & colorem cinereum præ se tulerit. Encauma verò est vlcus vtplurimùm ex febre fiens, cum crusta impura in nigro aut albo. Et in nigro dū fit in profundo, plerunque in purgatione, maiore tunicarum corrosione contingente, humores paulatim foras effunduntur, & totus oculus effluit. Has igitur superficialissimas vlcerationes cum febre aut sine febre fientes sanare oportet, aluo per clysterem præeuacuata, ita vt collyrium Nili ex rosis aquosius instillemus, & in ipsis interuallis infusionis collyrii, lac infundamus. Præteritis deinde aliquot diebus, admiscendum est ad Nili collyrium, chiacum appellatum Apollonii, aut aromaticum: deinde verò etiam meracis his vtendum. citò enim cicatrices, eásque tenues & ferè non apparentes inducunt.

De argemo, Cap. XXVI.

ARgemum est vlcusculum circa iridis circulum factum, partem albi, & partem nigri occupans, & album apparens. Quum igitur profundius & sordidum factum fuerit circa iridis circulum, & citiùs repurgatum, aliquando procidit tunica vuiformis: quapropter meatus obducentibus pharmacis in ipsis à principio vtendum est, quò vlcera ab inflammatione liberentur, & tunica oculi subnutrita crustam reiiciat.

De fossulis & concauis vlcerum generibus, Cap. XXVII.

FOssulæ appellantur quum in nigro fiunt caua, angusta, & pura vlcera, puncturis similia: concaua verò vocantur, rotunda & ampliora fossulis vlcera, & minus profunda. Non igitur ipsa purgare oportet per acria collyria, sed potius per mitia renutrire, & maximè ea quæ fossulæ appellantur. Concaua verò diuturna primùm leniter detergētibus curabimus, & deinde ad renutriētia transibimus, qualia sunt quæ ex thure fiunt. Vbi verò

explanata fuerint,aut etiam adhuc cauiora sunt, Cleonis collyrio vtendum est.si verò sordes multæ vlceribus insitæ fuerint,aqua mulsa infundatur. Nos autem ad fœnigræci decoctum paratum velut antea dictum est, modicum mellis admiscuimus, & citius rem quæsitam assequuti sumus. Vtimur etiam in cauis ac sordidis vlceribus collyrio Theodotii Seueri aquosiore cum ouo:& citra omnem dolorem repurgat,& celerrimè ad cicatricem perducit. Meminisse verò etiam in his oportet prædictæ cōmunis vlcerum curationis.

De suppuratione aut vngue, Cap. XXVIII.

SVppurationes in vlceribus fientes diuersas appellationes habent. Vnguis enim dicitur quum à profundiore vlcere pus defluens,& inter tunicas illapsum, & in circulo iridis figuratum, similem vngui resecto imaginem præ se fert. Ampliore verò pure collecto, & dimidium nigri occupante,aut per totam corneam tunicam pellucēte, suppuratum esse oculum dicimus. Fiunt autem hæc etiam citra exulcerationem, dolore capitis aut lippitudine prægressa. Cōtingūt etiam inflammatione prægressa, propter ampliorem humorum repletionem diruptis quibusdam vasis,& sanguine ex ipsis profuso suppurato. Consequitur autem ad suppurationem dolor vehemens pulsatorius,& rubor circa oculum totum,& temporum dolor. Curatio facienda est ab initio reiectis fomentis, per alui per clysterē euacuationē: deinde per venæ supernæ in cubito sectionem,ita vt postea etiam venam circa magnum oculi angulum secemus, citra colli ligationem ab his fieri solitam. sed & cucurbitam occipiti affigemus, aut hirudines temporibus. Deinde collyriis ad inflammationes destinatis vtendum est, & maximè Nili ex rosis, cum ouo aut lacte aquosius instillato. Post tertiam verò diem fomentum per spongiā adhibendum est,moderatè primùm, deinde paulatim semper facta maiore accessione. Et collyria quidem meatus obstruētia vitāda sunt: vtendum autem discussoriis ac lenientibus, maximè chiaco Apollonii, & similibus ex myrrha paratis, quæ diasmyrna appellantur, quæ enim vehementer discutiūt ac reficcant, statim quidem multam tenuioris euacuationem faciunt: quod verò reliquum est, & crassius condēsat,&, vt ægrè dissolui possit, reficcat. Galeni. Medicus quidā apud nos expertissimus ophthalmicus, etiam capitis concussione multos sanauit. Et locabat quidem ipsos in sella erectos,& vtrunque à lateribus caput apprehendebat, atque ita concutiebat, vt nos manifestè videremus pus deorsum ferri, & infrà manere, propter grauitatem videlicet. Quum igitur in superficie fuerit pus,& vlceri contiguum, dum purgatur vlcus, omnino etiam in vapore exhalat pus: quū verò vlcus superficiarium fuerit & superius, pus autē amplius,& in profundo inferius vlcere,& à pharmacis nō excoletur, oculum sub pure perpungere oportet, acu obliquè circa iridem & coronam appellatam immisso,& pus excernere. Atque hanc chirurgiam locis non inflāmatis adhibere oportet. Suppurationes autē in albo tunicæ agnatæ fiētes, scalpro venæ sectorio ex inferna parte diuidito, & tunicam agnatam leniter subexcoriato. Cæterùm post humoris euacuationem, in vtrisque ouum candidum instillato: deinde integrum ouum cum vino mulso conquassato, & molli lana exceptum oculo superponito ac deligato. Postera verò die, fomento ex aqua calida per spongiam adhibito, & ouo infuso, rursus prædictū lanæ hapsum imponito, & post triduum collyrio Dionis illinito, aut quopiam ex iis quæ ad perpunctiones adhibentur. Est autē Dionis collyrium hoc: Spodii drach. III. thuris, squamæ æris, myrrhæ, acaciæ, spicæ nardi, opii, sing. drach. I. gūmi drach. VI. excipe aqua pluuiali. Vsu verò expetente, infunde cum candido oui, & prædictum lanæ hapsum superpone. Si verò postquam inflammatio cessauit, caro ex diuisione prominuerit, prædictum collyrium cum lacte dilutum illine. Probè etiam deprimit & repurgat chiacum Apollonii.

De pustulis, Cap. XXIX.

PVstulæ fiunt & in albo, & in palpebris: plerunque verò circa corniformē tunicā. Et aliæ in superficie fiūt aliæ in profundo: constat enim tunica corniformis ex A quatuor velut mēbranosis corpusculis, dēsissimis ac fortissimis. Aliquādo igitur sub prima mēbrana pustulam fieri contingit, quando etiā colorem nigriorē præ se fert: aliquādo sub secūda aut tertia cōsistit, quādo sanè etiam albidior pustulæ color fit, eo quòd in profundo tunicæ corniformis occultatur. naturalis enim pustulæ color, niger est: tunica verò corniformis alba est,& cornibus simillima. In quantū igitur in profundo corniformis tunicæ pustula occultatur, in tantū colorem adsimilat, & maB iorem dolorē inducit, & molestior est. Nam siue ob plenitudinē rupta fuerit pustula, siue ab acrimonia corrosa, vt tunica vlceretur, facilis curatu est superficiaria vlceratio: difficilis autē profunda. Periculum est enim ne reliquum corniformis in profundo tenue existens rūpatur, & vuiformis procidat, ac effluant oculi humores: præsertim si iuxta pupillā ruptio fiat. Facta enim iuxta pupillam ruptione, etiamsi pro more ægri, tamē aliud quid graue consequitur. Nā inducta vlceribus cicatrice, homo nō videbit, propter inductas cicatrices. Quādoquidem verò aC liquando etiā ob corniformis corrosionē vuiformis tunica procidit,& superficialis pustulæ imaginationem facit, operæpretium est de iis exactius distinguere. Pustula itaque superficialis, similiter vndique nigra est, nō tamen nigredine exactè saturata. At in vuiformi tunica pars quæ procidit, aut nigra est aut cærulea. Quod verò maximum signū est, fundū prolapsæ vuiformis per circulū reperies albū. Alba est enim colore corniformis tunica, qua rupta, vuiformis procidit. Sed & pupillæ magnitudo imminuitur in vuiformis prolapsu, aut sanè omnino euariat secūdum figurā: non enim pupilla exactè cōseruat rotūdam D figurā in prolapsu, sed iuxta partē quandā velut diuulsa apparet. Proinde relatis signis diligēter intendere oportet, & affectiones inter se distinguere. Nā iuxta affectionum differētias, etiā curationem variare oportet. In prolapsu enim vuiformis, magis adstringētibus ac repulsoriis vtimur: in pustulis verò, iis quæ leniter discutiūt. Curādæ igitur sunt pustulæ ita vt caueamus primū multiloquiū, fletus, nutationes, iras, spiritus detentionēs, clarū splendorē: deinde cōtrahēdus est etiā potus ac cibus,& ad alui euacuationem acri clystère vtendū est. Tentandum quoque vt la E cte aluus soluatur, in quibus id neque acescit, neque in nidorē vertitur, neque vomitu reiicitur. In talibus enim vitandū est lac, & vtendū gallinæ iure, aut cnici succo, aut aloe, aut per simplicius quoddam aluus soluenda. Vitāda sunt etiā vehemētiora purgatiua,& maximè quæ stomacho sunt magis infesta. Deligationes autē & multos lanæ hapsos in iis reprobamus: valde enim nocēt nō solùm in his, sed etiā in omni lippitudine ex humorū acrimonia facta. Cataplasmata igitur adhibere oportet vbi inflammatio adfuerit, maximè in principio: leuia quidem, sed F lata. sunt enim cataplasmata tenuibus ac mollibus linteolis illinenda, & super totum oculum imponenda, supercilio ac mala & tempore simul comprehensis: & sinenda quamdiu fuerint madida: postquā verò siccata fuerint, tollenda & alia imponenda. Ad inflammationem.

Adhibeantur ea quæ ad inflammationes congruunt, velut est tenue ouorum,& vitelli ouorum triti cum croco ac modico opio, moderatóque passo ac pane. Conueniūt etiā adstringentia, velut sunt mala cydonia cocta, aut malicorium in aqua coctum. Verùm vitandum est, velut di- G xi, ne oculus in his diutius deligetur. est enim nocentissimum hoc. Mitigata verò inflammatione, etiam ab emplastris abstinendum est, propter grauitatem. Collyria verò in principio conueniunt, Nili ex rosis cum lacte dilutum & infusum. Proficiente autem curatione, adhibendū est id quod ex thure, myrrha, ac croco paratur. postea etiam nardina. Forinsecus autem illinendæ sunt palpebræ collyrio Nili ex rosis, frons verò acacia & hypocistide, cū croco & modico opio. Fomenta ab initio tepida adhibeantur, nam intenta à principio, inflammationes H exacerbant: postea verò caliditatem intendere oportet. Deambulationes & alii motus ab initio non conueniūt. Balnea verò & reliqua vaporatoria fomenta post principiū. A vino abstinere oportet per omnē curationē,& aqua calida in potu vti, & cibos molles ac facilè concoctiles

accipere.Fugiẽdà eſt in his ſanguinis ex fronte aut venis
angularibus detractio: procidit enim oculus,& maximè
ſi inflãmatio ſimul affuerit, aut profundior exulceratio.

De carbunculis in palpebris, Seueri, Cap. xxx.

QVandoquidẽ & carbunculi ſunt ex genere puſtula-
rum,& fiunt hi quoque aliquando in palpebris,ocu-
lúmque ad maximũ conſenſum perducunt,age & ad hos
pauca auxilia proferamus, dignotiones ipſorũ primùm
exponentes,quũ ſint etiam alii quidam abſceſſus palpe-
brarum qui imperitis carbunculi videri poſſint. Nam &
ordeolum tuberculum,& pani,&vari circa palpebras fiũt,
ſed cũ tumore quodã hæc , & ferè citra inflãmationem,
& non cum vehementi dolore : carbunculi verò ruborẽ
ab initio habent,vt oculum ſibi peruri putent: tumorem
verò aut eminentiam non ſtatim inducunt.Nam ob im-
modicam caliditatem, velut ruptionem quandam car-
bunculus ſuſtinet,& quod effluit ex ipſo,quum ſit acre ac
mordax, ſuperficiem quidem carbunculi reſiccat,& cru-
ſtam inducit:vicinis verò locis morbum inſerit. Conſe-
quitur igitur ad ipſos fortis inflammatio,tum ipſius ocu-
li,tum partium circumſitarum,& maximè glandularum
circa aures , vt quandoque magnarum vlcerationum, &
ruptionum oculi cauſa fiant, inſupérque prolapſuum, &
nuditatis palpebrarum. & cicatrices à carbunculis craſſæ
fiunt,& aſſiduè vlcerantur.& in reliquo quidem corpo-
re ſanguis qui effluit ex carbunculis niger reperitur,pro-
pter ſuperaſſationem.in oculis autem ſanguis non omni-
no ex carbunculis manat,eo quòd neque redundet in o-
culo ſanguis : vnde plerunque etiam albi colore ſunt car
bunculi in palpebris.Et ſi quidem emotio affectionis ci
ta contigerit per conuenientem curationem, carbuncu-
lus penitus diſparet: ſi verò durauerit & ægrè diſcuti po-
terit, neceſſariò locus nigreſcit. Proinde incipientibus
carbunculis non ſtatim ad cataplaſmata & illitiones pro-
gredi oportet, ſed per clyſterem primùm aluum euacua-
re: deinde lacte moderatè cocto purgare. In ſanguineis
corporibus etiam vena ſecanda eſt. poſtea per ſpongias
fomentum adhibendum , primùm ex ſimplicioribus.
adſtringentibus enim & frigefacientibus, & aliquando
etiam reſiccantibus pharmacis vſi,hos ſanabimus.In prin
cipio igitur quum feruor adeſt, humorem extinguere
conantes,coriandro trito ruborem oculi illinimus.Et ſo-
lanum cum paſſo tritum & carbunculo adhibitum , ſta-
tim ipſum abolet. atque hic ductus in principiis magno-
pere prodeſt.At frigefacientia cataplaſmata oculo in car
bunculis adhibita, repellunt quidem id quod influit car-
bunculo,& externas inflammationes ſedant:verùm peri-
culum eſt ne in ipſum oculum impetũ faciat . hoc enim
ſolanum aliquando perpetrauit . adhibitum enim cum
paſſo,ſtatim quidem tumorem aboleuit: oculus autem
hinc repletus eſt.Cæterùm carbunculos iam depaſcentes
variè curare oportet. Nam quod defluit acre ac mordax
exiſtit , vt etiam vicinos locos depaſcatur, & periculum
ſit ne ocul⁹ lædatur:ſolet enim eroſio his contingere.Cõ
uenit igitur ſpongia detergere,&oculum moderatè per-
fundere roſarum,aut rubi, aut pampinorum vitis deco-
cto. ſit autem tepidius decoctum,aut potius lactei tepo-
ris.Quòd ſi etiam ſordidi fiãt loci, ex eo quòd nome de-
paſcens præualuit, (ſæpè enim etiam palpebræ excidũt)
ad huiuſmodi fluxiones etiam hypociſtidis ſuccum a-
quæ admiſcemus,& myrtum & acaciam paſſo diluta lo-
cis illinimus . oportet enim pro corporis curandi ratio-
ne, etiam materias eligere, maximè medias. valde enim
efficacia pharmaca loci non ſuſtinent, qualis eſt ærugo,
& ſimilia: per mordacitatem enim etiamſi ſalutis ſpem
habeat oculus,hac quoque priuatur:neruoſæ enim partes,
& præſertim carnibus denudatæ, à vehementer morda-
cibus læduntur, vt etiam cariem inducant. Malicorium
itaque ex malis Punicis acidis cum lenticula ferueféci-
mus,& deraſa interna parte, cum modico melle terimus
& ex eius vſu magnopere profecimus: celerem enim pur
gationem facit, & humores qui oculis inferuntur, quo-
dammodo ſupprimit.nã pinguia nomas augẽt.Aucta ve
rò noma,in vino malicoriũ coquere oportet,& per ſe ci-
tra lenticulam imponere. Cruſtas autem magis malico-

A rium coctum tritum cum melle impoſitum reſoluit.Sunt
& compoſita pharmaca carbunculis conuenientiſſima.
In principiis enim feruorum, paſtillus ex halicacabis il-
litus excellẽter extinguit. frigefacit enim & reſiccat mo
deratè.Si verò contrahere oportet carnem ſuperexcreſcẽ
tem,Muſæ paſtillum aridum tritum adhibemus: ſi verò
incarnatione opus eſt, ipſum Muſæ paſtillum cum ſapa
diſſolutum illinimus. At ſi cicatricem inducere intendi-
mus,rurſus paſtillũ ex halicacabis aſſumimus. Apolloni⁹
autem ait,Ad carbunculos oculorum hoc pharmaco vti-
B mur , Spodii drach.IIII. lapidis ſciſſilis drach. II.croci
obol.III.myrrhæ paululum torrefactæ obol.III. Terito cũ
vino odorato donec areſcãt,& paſſi Cretici, aut alterius
non acris heminã admiſce,contere,excipe ac ſubline.Diſ
parat cruſtas , & purgat vlcera , ſiue extra palpebras affe-
ctio fuerit,ſiue intrinſecus in profundo.facit & ad fluxi-
onem ac inflãmationes.Si verò dolor oculũ vexarit, hoc
collyriũ illine, & eueſtigio ſiſtet nomẽ. Recremẽti plũ
bi triti loti & exſiccati drach. IIII.ſpicæ nardi drach.I.gũ-
mi drach.II. foliorum oleæ centum viginti ſuccũ. Suc-
C cum aquæ hemina ad folia adiecta exprimito,excolató-
que,& ad reliqua conterenda vtitor. Facit & collyrium
Nili ex roſis cum ouo infuſum:maximè verò nardinum
Candido inſcriptum,per ſubmiſſionem palpebræ ſubli-
tum,vſque ad perfectam curationem. Oportet enim,vbi
pura facta ſunt vlcera,fomento præmiſſo, ſpecilli nucleũ
lacte tingere,& palpebris ſubmittere,atque angulos inter
ſe diſparare,ne diſtorta concretio fiat.Et ob hoc neque o-
culum deligare oportet,maximè poſt vlcerum purgatio-
nem. Nam circa principia ſi inflammationes maximæ
D & diſtentiones fuerint,lenticulæ coctæ cataplaſma cum
pane imponere cogimur. Sed & pſyllium impoſitum in-
flammationes mitigat:in doloribus enim aliarum oculi
inflammationum adhibitum, ſomnum inducit. ſint au-
tem leuiſſima cataplaſmata.Sed neque diu in cataplaſma-
tum,vſu perſeuerare oportet: augent enim putrefactio-
nem & oculum magnopere lædunt, velut etiam in puſtu
lis prædictum eſt. Poſtquam igitur aliquãtulum mitiga-
uimus inflammationes, ſtatim à cataplaſmatis , tum in
E carbũculis tum in puſtulis abſtinebimus.At verò in locis
circa aures per cõſenſum inflãmatis,ſpleniũ ex cerato bu
tyrino imponito.

De canceratis oculorum vlceribus, Cap. xxxi.

VLcuſcula in nigro oculi fientia,cicatricem non reci-
pientia,parua,doloroſa,parua vaſa habentia,varico-
ſa, cancerata dicuntur . & aliquando quum cicatricem
accepiſſe putantur,reſoluũtur citra manifeſtam cauſam.
Fiunt autem in his punctorii diſcurſus vſque ad tempo-
ra,& conſequitur in ipſis fluxio humoris moderatè acris
ac tenuis.Et album in oculo itémque nigrum, ſemper ru
F bicundum eſt.& auerſantur cibum.Augentur autem ipſis
vehementer dolores,illitis acrioribus medicamentis.
Contigit hæc affectio maximè ſenioribus, ex diuturnis
lippitudinibus: & fœminis quibus menſes defecerunt.
Curatio porrò adhibẽda eſt , habita totius corporis cura,
cum prædictione quòd fieri nõ poſſit vt perfectè ſanẽtur,
ſed fieri poſſe vt mitigentur,primùm per conuenientem
diætã , deinde etiã per pharmaca dolores lenire potẽtia.
Diæta igitur huiuſmodi ſit: Poſtquã à lecto ſurrexerunt,
G corpus moderatè illinant oleo dulci : caput autẽ modico
roſaceo aut omphacino.Et viridi ſindone oculo prætẽta,
deãbulare iubeto in tenebroſo ac nõ ventoſo loco, cum
ſilẽtio & abſque alia diſtẽtione , ita vt neq; caput agitẽt,
quãtũ eius fieri poteſt. Poſtquã autẽ ampliore & lẽta dea
bulatione vſi fuerint,ad domiciliũ tenebroſum & nõ val
de lucidũ ſe recipiant: & rurſus ab alio corpus ipſorum il
linatur, excepto capite,confrictis maximè lũbis ac infer
nis partibus. Poſtea verò lactis moderatè cocti, remota
concretione ſuperſtante, heminæ menſuram accipiant.
H Nam acrimonias quæ affluunth ebetat,& aluum facilè ſo
lubilem facit. Si verò ineptus eſt ad lactis potũ,pollinem
polentæ paſſo moderatè calido diluto inſpergito, & ſor-
bendum dato. Poſtea ſi fame vexentur, duobus ouis ſor-
bilibus vtantur,& ſomnum diurnum vitent.Circa deci-
mã autem horam confricti aſſumãt panem purum, cum

obsonio quodam viscosum quippiã habente, velut sunt oua sorbilia, cerebellum porcinum duabus aquis coctũ. ex piscibus murænа, torpedo, glaucіscus. ex oleribus malua, atriplex, lactuca. Assumenda etiam alica ac oryza, & laganum in gallinæ iusculo coctum, & pedes suilli ac tali probè cocti. omnia verò sint moderata. Vinum bibant & tenue subadstringens & ipsum moderatum. Ab omnibus autem salsamẽtis & leguminibus penitus abstineant. item à balneo, nisi necessarium hoc fuerit aut lassitudinis gratia aut tardæ concoctionis: at tunc non tardãdum in ipso est, sed citò exeundum. Dolore verò à fluxione oborta illinantur pharmaca lenia ad pura vlcera conuenientia, velut est spodiacum & collyrium Cleonis, & similia. In oculum autem assiduè infundendũ est ouum, aut lac muliebre tepidum. Mitigat etiã lentis decoctum infusum, aut plantaginis, aut portulaca. Verùm ad temporum dolores vtendum est collyrio Nili ex rosis: si verò ad vehementes inflammationes cataplasmatis vti cogamur, cataplasmate ex papaueris capitibus vtẽdum est leuissimo. antea enim dictum est quòd fugere oportet cataplasmata in oculis calidas affectionem habentibus. admiscendum est autem cataplasmati ex papaueris capitibus in his, & crocus, & lac muliebre.

De malignis oculorum vlceribus, Cap. XXXII.

Fiũt & alia maligna vlcera, partim à magno angulo initium sumentia, partim à nigro, partim ab albo: & oculum citò corrodũt, & præsertim in corporibus vitiosis humoribus refertis, & quæ acrium rerum esu vsta sunt. Sanies etiam ab vlcere manat multa ac graueolens, & sequuntur dolores vehementes ac febres: sæpe etiam alui fluxus. depascuntur etiam aliquando vlcera vicinos oculis locos. Curãdæ verò sunt etiam huiusmodi nomæ per prædictæ diætæ vsum. Veruntamen eiusmodi exhibenda sunt quæ aluum non soluunt: vnde in iis magis volucrium genere vtendum est, maximè montanarum. In oculum verò infundendum est lac aut ouum, & prædicta collyria. Si verò nome transgressa fuerit oculos, curatio ita fiat: Pompholygem optimè lotam, ex muliebri lacte illinire oportet, & superimponere, sanie prius per aquam elota, deinde per lac. Facit similiter & cerussa lota ac siccata, & cum lacte adhibita. & plumbi lotura sicca, quæ confricto plumbeo mortario cum plumbeo pistillo colligitur. Facit & plumbi recrementum lotum & amylum, singula cum lacte muliebri. Cataplasmata verò si coacti fuerimus adhibere, mala Cydonia cocta adhibeantur, aut rosæ virides, aut siccæ vino maceratæ. polygonum item ac solanum, & semperuiuum, & seris cũ polentæ polline. Si verò vasa in fronte ac temporibus fuerint eleuata, etiam sectionis vasorum rationẽ habere oportet.

De myocephalis, Cap. XXXIII.

QVVM vlcera quæ propter erosionem aut ruptionem corniformis tunicæ fiunt, profunda euadunt, pars acinoformis tunicæ procidit, & quod prolapsum est, nigrum aut cæruleum apparet. In circuitu verò circa fũdũ eius partis quæ procidit, labia corrosæ corniformis tunicæ alba apparẽt: & si adhuc magis pars prolapsa durauerit, labia ruptionis tunicæ corniformis callosiora facta adhuc magis alba apparẽt. Diuulsa est aũt omnino in vuiformis siue acinoformis tunicæ prolapsu pupilla ipsa, vt õnino nõ appareat, aut & situ & figura immutata. & per hæc discriminatur myocephalõ à pustula. dicitur autẽ myocephalon, quoniam figura simile est capiti muscæ. Repulsoriis autem & adstringentibus opus habet pharmacis, qualia sunt maximè quæ ex vino fiunt. Est autem & hoc celebre ad ipsum: Cadmiæ, æris, chalcitidis crudæ, sing. vnc. I. æruginis drach. IIII. myrrhæ troglodyticæ drach. II. & dimidiam, croci, drach. III. salis ammoniaci drach. IIII. gummi drach. IIII. excipe vino veteri adstringente. Aliud ad pterygia, carnis incrementũ iuxta magnum oculi angulum, asperitudines. exterit etiã cicatrices. in alio exemplari reperi, etiam ad staphylomata facere: Misyos crudi drachmas duodecim cum aquæ cochleario terito, deinde croci læuissimè triti dr. viginti adiicito, ac rursus terito, & additis myrrhæ dra-

A chmis quatuor, excipito, ac vtitor. Post illitionem verò ex ipso factam, spongiam teneram imponito, ac deligato. Aliud bonum. facit & ad staphylomata. Misyos crudi sextantem, croci vnciam vnam, gummi vnciam vnam: tere cum vino, & vtere. Mirificè etiam facit in ipsis Theodotium Seueri. & si quidẽ inflammatio non affuerit, crassius illine: si verò affuerit, cum ouo infunde. Adhibeatur ipsis quoque conueniens deligatio, & inflammatis cataplasma ex papaueris capitibus impones: aut psyllium aqua calida madefactum. Collyrium Hori fa-
B ciens ad myocephala cum Theodotio. facit & ad diuturnas tenues fluxiones: Cadmiæ, squamæ æris, croci, sing. drach. octo, opii drach. XII. misyos vsti, myrrhæ, acaciæ, gummi, sing. drach. IIII. excipe aqua.

De staphylomate, Cap. XXXIIII.

DIfferentiæ staphylomatum plures sunt: nam & causæ affectionis variæ sunt. plerunque tamen quomodocunque factum fuerit staphyloma, visum destruit. Appellatur autem staphyloma, quum corniformis tunica fuerit eleuata, & eminentiam acino vuæ similem fece-
C rit. Fit autem aliquando humoribus sub aliquam corniformis tunicæ striam collectis, à quibus humoribus coactam corniformem tunicam sustineri contingit ac eleuari ac incuruari, facereque staphyloma citra ruptionem. Fit hoc etiam ex pustula quadam inter strias corniformis tunicæ satis profundè consistente, quæ tunicam eleuauit, non tamen rupit. Appellant etiã staphyloma quum ob corniformis tunicæ rupturam, magnus vuiformis tunicæ prolapsus factus fuerit. Differt hoc à primo, quoniam in illo eleuatio sola est tunicæ cornifor-
D mis: vnde etiam tota molès albidior apparet: in hoc verò ruptura quoq; facta est tunicæ corniformis, & quod prolapsum est, cæruleum aut nigrum apparet. Quum autem maximum factum fuerit staphyloma, vt extra palpebras transgrediatur & induretur, ita vt ipsa corniformis circumcirca callosa facta sit, & talem affectionem constringat, clauus appellatur: quoniam per omnia claui capiti similis existit. Hæc igitur affectio quomodocunque fiat, duobus malis subiacet, visus videlicet detrimento, & figuræ deformitati. Et sic quidem affectum oculum
E ad naturalem statum reducere, impossibile est arti: figuræ verò deformitati consilium contingere potest, maximè per chirurgiam. Quæcunque igitur staphylomata recentia sunt, & propter inflammationem eleuatæ sunt tunicæ, curanda sunt cataplasmatũ ad inflammationes descriptorum vsu, & simili quoque diæta. In quibus autem sub corniformis strias humores aliqui collecti eleuationem fecerunt (si dolor adfuerit) semen lini cum fœnograeco ex aqua mulsa cocta imponemus: declinantibus verò doloribus, farinam fabaceam cum rosis aut semine
F lini ex aqua impone: aut rubi folia, aut bryoniæ botros immaturos, cum butyro & terebinthina, æqualibus portionibus impone & deliga. ad dolores verò cõuenit etiã solani succus cum lacte muliebri infusus. Collyrium autem ad non inflammata staphylomata commodũ hoc est: Alcyonii drachmas quatuor: salis ammoniaci vnc. I. spumæ nitri drach. I. lacrymæ oleæ syluestris drachmam I. gummi sextantem: excipe aqua. At Theodotium Seueri brassicæ succo dilutum, & crassius oculo adhibitum, vnà cum spongiæ deligatione molẽ dissipat, si non diu-
G turna fuerit affectio. Cæterùm ægrè curantur staphylomata quæ ampliorem fundum habent, & quæ venas sanguine plenas habent: incurabilia autem sunt inueterata, & colore varia, & temporum dolores inducentia. Iis sanè nihil aliud adhibendum est quàm ea quæ dolores mitigare possunt, quæ in malignis vlceribus iam antè relata sunt.

Staphylomatum chirurgia, Cap. XXXV.

IN staphylomatis quæ angustum fundum habent, & non maligna sunt, cõmoda est actio secundum cõstri-
H ctionem appellata. cuius hic est modus. Duas acus accipere oportet filum duplex intortum habentes, æquali prorsus lõgitudine: deinde hominẽ ad pedes tuos collocato, capite ipsius reflexo, ita vt occiput ipsius genibus tuis innitatur: & deinde disparatis palpebris, per mediã

ſtaphylomatis fundum, ex ſupernis deorſum acum trāſmittito. ſit autem non vade craſſa neque oblonga. Deinde dum detinetur oculus ab acu trāſmiſſa, alteram acum duplex filum habentem ſimiliter tranſmittito à paruo angulo ad magnum, per medium itidem ſtaphylomatis fundum: quò figura duarum acuum tranſmiſſarum cruciformis fiat, aut literæ *Græcæ* X ſimilis. Nam quū paulo obliquior facta fuerit tranſmiſſio, facilius acus extrahūtur. Deinde inciſis duplicatorum filorum principiis, ſuperna duo principia, ſuperno acus principio ſubiicientes, inferna verò inferno, ſtrenuè conſtringimus. ſimiliter autem & obliquæ acus principia conſtringimus. Optima verò conſtrictio fit, rectis principiis ad obliqua ductis, & hoc modo colligatis. Deinde apicem ſtaphylomatis reſecamus, ſolo fundo ipſius relicto gratia filorū, vt ne elapſis ipſis, humores oculi effundantur, & oculus cauior fiat. Cur autem ſtaphyloma excindimus? primùm quidem compendiariæ curationis gratia. citius enim fila excidunt, & vlceratio curatur: deinde etiā minori dolore æger affligitur per totum curationis tempus, quum & corpora tranſpirent, & neque magna inflammatio cōſequatur. Poſt reſectionem verò apicis ſtaphylomatis, acus extrahere oportet, filis (velut dictum eſt) conſtrictis: & tūc lac infundere aut oui candidum. Supernè verò oculo imponatur ouū cum roſaceo ac modico vino concuſſum, & molli lana exceptum. Imponatur etiam tempori alius lanæ hapſus iiſdem imbutus: & facta deligatione, æger in quiete ſeruetur. Poſtera die fomentū fiat per ſpōgias probè expreſſas, & lacte infuſo, lana ouo imbuta imponatur & deligetur. atque hoc faciendum eſt per plures dies donec fila excidāt. Elapſis autem filis illinantur collyria tenera ad vlcera deſcripta, vt pura exulceratio fiat: deinde cicatricem inducentibus vtendum eſt.

De vlceribus cicatrice indigētibus, Cap. XXXVI.

PVrgatis oculorum vlceribus & expletione indigentibus, animaduertere oportet vt ne carne redūdent, ſed aliquanto cauius ad cicatricē perueniāt: præſertim ſi in pupilla fuerit vlcus. nam ſupereminentes cicatrices viſum impediunt, & deformitatem afferunt: & dum ex palpebris punguntur, fluxiones inducunt. Quæ verò aliquantulum cauæ ſunt, melius apparent, ac ſplendorē excipiunt, & decoræ ſunt ſi fuerint parti concolores. tales autem conſequuntur ſi à mollibus & meatus obſtruentibus pharmacis, compendio ad cicatricem inducentia tranſeamus. Præſtat autem ſi aliquando clandeſtinè caro ſuperexcreuit citò reprimere, ac eminētias attenuare, & ſic cicatricem inducere. Vitanda autem ſunt tingentia cicatrices pharmaca, & maximè ſi iuxta pupillam fuerit vlcus: dum enim denigrantur, impediūt viſum. ſed & deligationes oculorum in vlcerationibus vitandæ ſunt, quibus aliqui vtuntur volētes humiliare cicatrices. Deligatus enim exulceratus oculus & immobilis factus, ſæpe palpebris agnaſcitur. Porrò vlcera ad cicatricem perducta diligenter notare oportet. Quidam enim decipiūtur, & cauiores factas cicatrices caua vlcera eſſe putātes, mollia & replentia collyria illinūt: deinde cōtingit locos quidem non impleri, verùm tunicas ex hoc craſſas fieri. Quum itaque ſuperficiem vlceris claram factam videris, & albam ac læuem, & album oculi naturalem colorem recepiſſe, & totum oculum à fluxione liberatum, ſcito ceſſiſſe iam vlcus, & cicatricem inductam eſſe. Eſt autem optimum collyrium quo vſi ſumus in puris vlceribus & cicatrice indigentibus, quod Cleoni inſcribitur.

De cicatricibus & albuginibus, Cap. XXXVII.

OMnes cicatrices in nigro oculi albæ apparent. Denſata enim corniformi tunica, ſubiectus ipſi cæruleus color non tranſlucet: maximè tamen ſupereminentes albeſcunt: æquales autem minus ſunt albæ: cauiores verò quodammodo concolores ſunt nigro. Quæ verò adſtringentibus pharmacis vſque ad inductam cicatricem curantur, magis obſcurantur, eo quòd pelliculæ per adſtrictionem multùm dēſantur. At verò calloſas ac diuturnas & craſſas cicatrices curare non oportet. neceſſe eſt enim

A in talibus collyriis valde acribus vti, & à vehemēti mordacitate aliæ oculi partes vlcerabuntur: ſi verò etiam ſuffuſio aut glaucedo affuerit, vanum eſt cicatrices extergere. Oportet autem eum qui cicatricem exterere velit, per victum corpus accommodare, quò moderata materia & boni ſucci, in toto corpore adſit. Itaque ab omnibus acribus abſtinere oportet, ſalſiſque ac craſſi ſucci cibis, & à multo vino: & bonæ concoctionis maximè curā gerere, & moderatè boni ſucci eduliis vti. à balneo verò curationis tempore vtendum eſt. Illitio autem facienda B eſt ante cibum vbi probè concoxit, & capite ac toto corpore leuis eſt, ventris onere prius depoſito, & nō ſtatim à lecto ad illitionem tranſeundum, neque ante cœnam. Vitanda ſunt excoriantia cicatrices pharmaca. Quidam enim illinentes ipſa acribus medicamentis, & excoriantes, ac candida ramenta per ſpongias detrahentes, ea in coticulis nigris circūferentes oſtentant: deinde illinunt aliquod medicamentū quod tingere poteſt. Verùm fluxionibus ſuccedentibus ex pharmacorum acrimonia, itémque inflammationibus, & aliquando reſolutis cica- C tricibus, vlcera magis profunda fiunt: deinde coguntur rurſus adſtringentibus ac meatus obſtruentibus collyriis vti, & cicatrices magis craſſas faciunt.

Materia attenuans cicatrices & albugines, Galeni, Cap. XXXVIII.

PRoinde in iis quæ attenuare poſſunt, vtēdū eſt pharmacis moderatè extergentibus. Exterſoria autem nō minima facultate participat æs vſtum, & ſquama æris, & flos eiuſdem, & chalcitis vſta. Si verò lota fuerint talia, exterſoria quidem adhuc manent: tanto verò imbe- D cilliora actionibus fiunt, quanto etiam leuiora. ſecurius eſt autem leuioribus vti. At fortiora iis ſunt, miſy & ærugo: quare etiam ad ſycoſes & callos cōueniunt ſi admiſcentur. Quidam iis adiiciunt etiam gallas pharmacum vehementer adſtringens: ſed vehemētius eſt adſtrictione ſimúlque acrimonia atramentum ſutoriū: multo verò moderatius euadit vſtum ac lotum. eiuſdem materiæ eſt & ſquama ferri ſtomomatis. Quæcunque igitur ex adſtringentibus multùm terream compagem habēt, aſpritudines ſycoſéſque ac callos eliquant, velut ſunt mi- E ſy, & ærugo, & ſimilia. Quæ verò ex ſuccorum genere ſunt, velut omphacium & hypociſtis, glauciūmque & acacia, in ſublitionibus facilè cum lacryma eluuntur. Citra mordacitatem autem extergent, cornu cerui vſtū, & cornua caprarum. at thus tardiſſimè particeps eſt extergendi facultatis, eximítque dolorem ac concoquit. Prædictorum verò animalium cornua, exterſoria quidē ſunt, ſed neque vim eximendi dolorem, neque cōcoctoriam habent, quum frigidæ ac ſiccæ ſint temperaturæ. Thuris autem cortex adſtringit quidem & ipſe non in- F ſtrenuè, ſed multùm omnibus prædictis inferior eſt: thuris verò inter onera confracti pollen (quod mannā dicunt) differt à thure eo quòd modicam adſtrictionem aſſumpſit. parua enim quædam corticis ſegmēta ipſi admixta reperiuntur. Habet & armenium appellatum vim extergendi: quo videlicet vtuntur pictores. Item atramētum Indicum, & propterea vlceribus non inflammatis citra moleſtiam adhibetur. At aloe mixtæ facultatis eſt: velut etiam roſa. habet enim amarum quiddam quod G extergit: habet & adſtringens quiddā quo contrahit vlcera, & ad cicatricē ducit. Sal verò ammoniacus, & lapis Aſius, & flos ipſius fortiſſima ſunt pharmaca: quare etiā ad ſcabras oculorum affectiones conueniunt. Cæterùm ex aromaticis commodè iis admiſcentur, caſia & malabathrum ac amomum: diſcuſſoria quidē facultate prædita, verùm etiam adſtrictione participantia. Nam in cōmuni de omnibus exterſoriis medicamentis noſſe oportet, quæ moderata ſunt, & quæ ſycoſes ac callos conſumunt, ea omnia etiam ad cicatrices craſſas conueniunt.

H Auxilia ad cicatrices & albugines, Cap. XXXIX.

AD albugines, dracunculi ſemen habentis occultatū in terra ſimile piperi, idipſum ſemen accipe, & tritū cum melle illine. Aliud ad cicatrices & hebetudinem viſus. Seminis rutæ ſcrup. II. Armeniaci ſcrup. VIII. ſalis ammoniaci ſcrup. III. ammoniaci thymiamatis ſcrup. III.

vtere ſicco. Aliud. Cicatrices recentes exterit citra
omnem moleſtiam: Lac equinum cum modico melle
aſſiduè illitum:aut anethi florem purpuraſcentem cum
modica aqua terito,& per linteum excolato, ac ſuccum
oculo bis in die inſtillato : & poſtea cucumeris horten-
ſis ſemen commande, & expreſſum per linteolum ſuccũ
in oculum inſtilla,& hoc aſſiduè facito. Aliud ad al-
bugines. Sideritidis herbæ fructum læuiſſimè tritũ in-
ſuffla:deinde comprehenſum manu oculum, frigida a-
qua paululum prolue. Exterget etiam generoſè, alcyo-
nium Mileſium cum melle, ammoniacum thymiama
tritum cum vino & melle. Quòd ſi puero paruo albu-
go facta fuerit in oculo,mater pueri ammoniacum com
mandat,& in pueri oculum ſufflet. Facit & anemones ra
dix bulbiformis læuiſſimè trita illita.& anagallidis cæ-
ruleum florem habentis ſuccus cum melle. Aliud.
Capnii chelidonii appellati ſuccus cum melle. Nitrum
cum oleo veteri.menthæ ſuccus mirificè facit. Colum-
bæ fimus in cote cum aqua dilutus, præter opinionem
facit. Item felis fel illitum. Aliud ad albugines
certum. Butyrum liquefactũ ſolũ illine, (ſummè pro-
deſt)& vtere.de hoc plura promittere nõ oportet:omnẽ
enim promiſſionem vincit. Aliud optimũ. Lac mu-
liebre, melanteriam ex clauis vetuſtis ac aceto paratam,
mel bonum: hæc tria æquis portionibus ſimul mixta &
excolata adhibe velut diuinum pharmacum. Aliud.
Rumicis hortenſis & plantaginis ſemen in teſta exurito,
& cinerem ex. ctè terito,ac vtitor. Aliud. Crocum,
piper,æquali pondere læuiſſimè trita, cum felis felle in
collyria redigito ac vtitor. Aliud. Pullorum hirũ-
dinum capita detracta in olla exurito ac terito,& in cor-
neo vaſe reponito,ac vtitor. eſt enim vtiliſſimum auxi-
lium etiam ad percuſſos oculos illitum. Aliud. La-
pidem ſarcophagum appellatum,ex quo loculos defun-
ctorum magnos faciunt,tundito,cribrato,& cum ſputo
ipſius ægri,præſertim ieiuni,terito ac confidenter illini-
to. Aliud. Vitulæ fel heminæ menſura ad ignẽ mo-
dicè coquito,& optimi mellis parem menſuram adiici-
to,&myrrhæ drach.II.croci drach.II.ſimul terito,ac rur
ſus in æneo vaſe ſufficienter coquito, & in pyxidem æ-
ream reponito,ac vtitor. Aliud. Lapidis magnetis
viui,lapidis ophitæ,ſtibii,æquas portiones tuſas,cribra-
tas,ac rurſus probè tritas,nycteridis herbæ ſucco ac opti
mo melle addito,illine per ſpecillũ ex lapide ſarcopha-
go factũ. Aliud. Galbanũ cum melle liquefactũ ac
ſimul tritum adhibeto. Aliud collyrium.tollit al-
bugines mirificè ac citó. Squamæ ferri ſtomomatis dr.
duas,aluminis ſciſſi drach.II. gũmi vermiculati drach.
III.terito ex aqua, & formatis collyriis vtitor. Aliud.
Rhamni ſuccum,ſi fieri poteſt,de ſemine:ſin minus,de
foliis,ſextãtem, ammoniaci thymiamatis vnc.I.teſtarũ
ſepiæ vnc.I.mellis Attici ſextantem. trita excipe,ac vte-
re.Quidam ſolum ammoniacum cum rhamni ſucco te-
rentes illinunt. ipſe verò ſuccus per ſe illitus cicatrices
tingit. Archigenis collyrium ad albugines,quod ex v-
na illitione plurimam albuginis partem tollit : ſum-
mè etiam facit ad omnem periculoſam ac diuturnam lip
pitudinem.Cochlearum vſtarum drach.III. æris vſti dr.
IIII.ſquamæ æris drachm. VI.ſquamæ ferri ſtomomatis
dr.XII.æruginis drach.VI.lapidis ſciſſi dr. I.aloes dr.I.
omphacii ſicci dr.II. lycii Indici dr.IIII. chalcitidis dr.
III.myrrhæ dr.III. thuris dr.III. corticis thuris drach.II.
croci dr.II. crocomagmatis dr.II.ſpicæ nardi dr.III. cy-
tinorum dr.II.gummi dr.VIII.terito cũ aqua,& forma-
to collyria,ac vtere cum aqua.Quòd ſi aridum facere vo
les,trito collyrio vtere ſicco. Facit & harmatium colly-
rium, & præſcriptum ad myocephala ex vino, & his
ſimilia. Probè etiam facit ad cicatrices (inquit Apollo-
nius) collyrium pepieſmenon,*id eſt preſſum* appellatũ,quæ
omnia in tractatu De multi vſus collyriorum compoſi-
tione deſcribentur. At verò Theodotium Seueri cum a-
qua craſſum illitum,ad tantam tenuitatem perducit ci-
catrices vt ſenſu cognoſci nõ poſſint. Optimum autem
in ipſis eſt ſiccum collyrium Alexandro regi inſcriptũ,
ex croco, ſpica Celtica,& terra ampelitide paratum. ha-

A betur autem inter ſicca multi vſus collyria.

Albuginum tincturæ, Cap. XL.

IAM antè dictum eſt quòd abſtinere oportet à phar-
macis cicatrices tingentibus: verùm vt ne ignorẽtur
ea quæ hoc facere poſſunt,etiam horum mentio facien-
da eſt.Gallam, inquit, tritã repoſitam habe, & vſus tem
pore nucleum ſpecilli calefacito, & eo de pharmaco ex-
cipito,ac albugini admoueto. Poſtea verò atramentum
ſutorium aqua dilutum adhibeto. Aliud. Malico-
rium tritum admoueto,& poſtea atramentum ſutorium
B cum aqua tritum. Aliud. Mali Punici dulcis carnem
tritam modica aqua adſtillata, & læuiſſimam factam re-
ponito:& vſus tẽpore,vbi hanc ſæpe affricueris, & præ-
adſtrinxeris, hyoſcyami ſuccum illinito ad dies quinde-
cim.hoc & tingit albugines & diſſipat multoties illitũ.
Aliud.facit & ad glaucos oculos. Miſy cum aqua tri-
tum in collyria redigito. ſimiliter autem aliud collyriũ
ex galla formato. Vſus autem tempore,vbi per collyriũ
ex galla præadſtrinxeris,collyrium ex miſy illinito. A-
liud ſiccum. Gallæ drach.I.acaciæ drach. I.atramẽti ſu-
C torii drach.II.vtere. Aliud collyrium. Florum mali
Punicæ, atramenti ſutorii, acaciæ, gummi, ſing.drach.
IIII. ſtibii drach. IIII.galbarum dr.II.aqua excipe: ſi verò
flores Punicæ non affuerint,id quod in ipſis malis inter
grana membranæ ſpeciem præfert,iniice.

Ad glaucos oculos,vt nigras habeant pu-
pillas, Cap. XLI.

MAlicorii Punici dulcis ſuccũ infunde : deinde in-
terſtitio facto hyoſcyami cæruleum florem cum
vino tritum inſtilla aut hyoſcyami ſuccum.oportet autẽ
D debito tempore flores colligere ac reponere. Aliud.
Acaciæ fructum,& parum gallarum diligenter tere,& a-
nemones ſucco excipe vt mellis craſſitudo fiat. deinde
liquorem per linteum diligenter exprime ac repone, &
vtere velut dictum eſt. Aliud. Cucumeris ſylueſtris
ſuccum illine. hic mulieres glaucoculas oculis nigricã-
tibus facit. Aliud. Hyoſcyami cæruleum florem
in vmbra ſiccato ac reponito. Vſus autem tempore flo-
rem vino auſtero dilutum præillinito : & poſtea ipſum
E florem læuiter tritum per ſe illinito. Hoc vim ſuam ſta-
tim declarat.

De puerorum curatione, Seueri,
Cap. XLII.

INgens gramarum copia in oculis puerorum reperi-
tur,& inflantur plerunque horum palpebræ à mate-
riæ multitudine.ſunt enim pueri natura humidiores ac
calidiores. Itaque horũ collyria perfrigeratoria ſunt, &
aliquo modo reſiccatoria : participantia etiam non mo-
dica adſtrictione, quò ſordium copiam influentem re-
F pellere poſſint. Ad tantam enim adſtringẽdi facultatem
progreſſa ſunt puerilia collyria,vt etiam aſpritudines
tollant. Hebetatur enim in pueris collyriorum acrimo-
nia à locali humiditate,& gramarum multitudine. Sed
& per allabentium humorum copiam, propter ploratũ
fientem, collyria eluuntur. Eſt autem nobis experientia
cognitum in ipſis primariũ& mirabile collyrium,quod
recipit lapidis ſciſſi drach.viginti,lapidis hæmatitæ dr.
viginti,æruginis dr.IIII.chalcitidis crudæ drach.IIII.
æris vſti dr.IIII.opii dr.VI. myrrhæ dr.VI.gũmi drach.
G XVI. Hæc eſt collyrii compoſitio ratione approbata,&
experientia vtilis cognita : teritur ex aqua. Sed & aliud
collyrium ad ipſos vtile experientia conſtat,quod reci-
pit lapidis ſciſſi dr. XXIIII.lapidis hæmatitæ dr. vigin
tiquatuor,æris vſti dr.VIII.ammoniaci thymiamatis dr.
VIII.miſyos vſti dr.octo,opii dr.IIII.ſeminis hyoſcya-
mi dr.quatuor,gummi dr.octo:excipe aqua. Oportet au
tem & in his à principio admiſcere lenia collyria, atque
ſic paulatim ad efficacem auxiliorum facultatẽ progre-
di. Mirificè etiam ad ipſos facit Theophilium collyriũ,
H & quod Mono inſcriptum eſt, quæ inter multi vſus col-
lyria habentur.

De aſpritudinibus & denſitatibus,ſycoſiſque
ac callis, Seueri, Cap. XLIII.

QVandoquidem ratio auxiliorum cognationem re-
ſpicit, & velut inter ſe condependentes facultates

reperit,admonet ſanè eadem vt nihil aliud ab ipſis interponamus. Proinde aſperitates,quæ etiam ab aliquibꝰ denſitates vocantur, ex mala curatione ſæpe fiunt, dum medici diutius collyria inſtillant. Quemadmodũ enim in externis vulneribus pinguium adhibitio, carnium quarundam inutilium cauſa eſt: ſic etiam in præſenti fieri cogitare oportet. Fiunt autem & ex fluxione diuturna minimè mordaci: ſi enim acris eſſet, citiùs oculis damnum induceret quàm palpebris affectionem inſeminaret.Fit etiam aliquando non prægreſſis fluxionibꝰ,neque manifeſta cauſa præſente. & ſut huiuſmodi nõ ſimiles iis quæ ex fluxionibus fiũt.In illis enim denſiores& aſperiores ac cruentiores euerſæ palpebræ apparẽt: in his verò,velut milii grana aut erui parua ſemina, videre eſt intra palpebras exurgentia,éſtque hæc ſpecies reliquis curatu difficilior. Differunt tamen hæc inter ſe. nam denſitas in ſuperficie eſt,& cum rubore: aſpritudo verò maiorem inæqualitatem ac eminentiam habet, cũ dolore ſimul ac grauitate. ambæ autem oculos humectant. Quæ verò ſycoſis dicitur,altiores eminentias habet & velut inciſas:& cui alii rei quàm ficui hianti ſimilis eſt?Calloſitas verò aſpritudo eſt diuturna, induratas & calloſas inæqualitates habens.Quidam igitur aſpritudines radere conantur, partim ferro, partim foliis fici. eſt autem hic conatus nociuus. amplius enim ipſas augent,& duras cicatrices inducunt,& aſſiduarum fluxionum authores fiunt,dum ſemper oculi ex ſuccedentibꝰ durioribus cicatricibus punguntur. Curare verò oportet aſpritudines,nullo vlcere circa oculum exiſtẽte,collyriis ad pueros relatis,ita vt euerſis palpebris,ſi non inflammatæ fuerint,illinãtur,& per ſpecilli nucleum diu affricentur:(qui enim citò ab affrictione deſiſtunt,denſant magis,& oculis fluxionem inducũt.)ſi verò permãſerit cauſa,efficacioribus vti conuenit:quale hoc eſt, Teſtæ ſepiæ drach.octo, pumicis drachmas octo, rubricæ ſinopicæ, ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ drach. decem,gũmi drach.octo:excipe aqua.Ex huius vſu magnam laudem reperies: ſtatim enim ab illitione cuticulæ quædam in ſpongiæ admotione excidunt. oportet autem poſt collyrii illitione, aquam frigidam per ſpongiã adhibere. Eſt & aliud collyrium ad huiuſmodi affectiones, quod recipit cadmiæ drach. quatuor, ſquamæ æris drach. quatuor,ſalis ammoniaci drach. quatuor, opii drach.duas,gummi drach. duodecim: excipe aqua. Ego verò Seueriano ſicco collyrio vſus profeci, cuius & tu experientiam magiſtram habebis. Apollonius autem dicit, Ad exaſperatas palpebras vtẽdũ eſt pharmacis quibus etiam craſſiſſimas cicatrices depurgamus: quale eſt hoc,Æris vſti drach.octo, myrrhæ dr.I. ſquamæ æris dr. I. acaciæ drach.II. cadmiæ drach.II. ſpicæ nardi drach.I. cinnamomi drach.I.croci dr.I.piperis grana XVI.hyperici drach.III.ammoniaci thymiamatis dr.III.æruginis obol.II.gummi dr.I.terito cũ vino veteri auſtero, & collyria formato,ac vtitor. Aliud ad fluxiones antiquas & palpebras dẽſas. Cadmiæ dr. XVI.æris vſti drach.IIII. ſeminis hyoſcyami dr.I.opii dr.II.myrrhæ, fructꝰ ericæ, acaciæ,ſing.dr.IIII.gummi dr. VIII. Omnia ſicca læuiſſimè terito,& lac muliebre adiicito,ac ſimul trita in collyria efformato: & ea ſimiliter lacte trita craſſè illinito, adhibito prius fomento. Liquida compoſitio ad aſpritudines. facit & ad oculos ſuppuratos. Chalcitidis vſtæ drachmas tres,croci drach.octo,mellis drach.nouẽ. Arida cum aqua terito,& vbi probè ſiccata fuerint,mel admiſceto,ac vtitor. Theophili liquida ad omnes ficoſas eminentias,& omnẽ carnis extuberãtiam: Æris vſti drachmas duas, miſyos vſti drachmam vnam, myrrhæ, croci,omphacii,ſingulorum drachmam vnã, vini Chii aut alius adſtringẽtis veteris odorati,vncias ſexdecim, mellis Attici dextãtem. Sunt & alia collyria facientia ad aſpritudines, quale eſt Phœnix & Dionyſius, & ſimilia, quæ inter multi vſus collyria deſcribentur. Cæterùm in quibus cum palpebrarum aſpritudine etiam tunicæ oculorum inflammatæ dolore vexantur, admiſcere oportet aliquid de exterſoriis ad propria inflammationi medicamenta,qualia ſunt collyria ex vino parata. ſedata verò oculorum inflãmatione, aſpritudines exterere oportet. Verùm in iis qui vlcus habent cum fluxione mordaci, fieri non poteſt vt huiuſmodi medicamento vtamur. Corniformis enim amplius corrodetur, & vuiformis prolapſus maior fiet, & vehemens dolor hominem apprehendet.augebitur autẽ & malignus fluxus. In his igitur collyrium huiuſmodi parare oportet, Pumicem læuiſſimè tritum tragacantho aut gummi madefacto excipimus,& parua collyria formamus: deinde euerſis leuiter palpebris diutius affricamus: & poſtea lac infundimus,& collyriis ad puſtulas ac vlcera deſtinatis vtimur. Ceſſante verò in temporis progreſſu fluxione, ad acriora collyria tranſimus,ac cum ipſis palpebras (velut dictum eſt) confricamus.Miſcemus etiam ad ea quæ vlceribus conueniunt,collyria ex vino,paulatim augentes ipſorum mixturam,quò neque palpebræ vexent tunicas oculorum, & vlcera pura facta impleantur ac cicatricẽ recipiant.

De oculorum debilitate, Demoſthenis, Cap. XLIIII.

DEbiles oculi dicuntur qui neque albũ, neque ſplẽdidum, neque igneum videre ſuſtinent,ſed ex quauis occaſione viſum continent & lacrymantur, præſertim inter legendum.Differunt autem ii à fluentibus propter carunculæ naturalis circa magnum angulum decrementum.fluentes enim hoc modo, etiam citra aliquam externam cauſam lacrymantur:hi verò occaſione aliqua oblata.Curandi verò ſunt deambulationibus, curſibus, exercitiis ſupernarum partium cum frictione & ſpiritus detentione,capitíſque raſura, ac leui oculorum frictione poſt exercitia,& frigidæ in caput perfuſione. Vtendum eſt & aquæ potu,& victus ratione media.conducit & legere cum clamore,itémq; ſic ſcribere.Si verò pharmacis opus fuerit, adſtringentibus & perfrigerantibus ac meatus obſtruentibus vtemur.

De myopia, Cap. XLV.

MYopes dicuntur qui ex natiuitate parua quidem propè vident,magna verò procul videre non poſſunt: & qui ſcripta admotis oculis legunt. & alii quidẽ inæquales,alii æquales oculos habent. Incurabilis eſt autem talis affectio.

De nyctalope, Cap. XLVI.

NYctalopas vocant qui die quidem vident,occidẽte verò ſole,obſcurius: deinde noctu penitus nihil cernunt. Hoc autem magis fieri videtur propter aliquã capitis debilitatem, & maximè viſiui ſpiritus craſſitudinem, itémque reliquorum oculi humorum ac tunicarum. Quibuſdam verò contingit, vt noctu quidem melius videant,interdiu autem deterius: & ſi noctu luna appareat,nihil cernunt. ſed hoc rarum eſt,illud autẽ prius plurimis contingit. Curandi porrò ſunt qui in nocte nõ vident (ſi bono habitu præditi fuerint) venæ cubiti ſectione,itémque ab angulis oculorum: qui verò vitioſis humoribus redundãt,cõuenienti pharmaco purgentur. Poſtea poſt vniuerſalem euacuationem vtendum eſt iis quæ pituitam per os ducũt, & quæ per nares purgant: & ſternutationes ciendæ. Narifuſorium autem pharmacũ ipſis cõmodum hoc fuerit:Piperis,ſtaphidis ſylueſtris, ſing.ſcrup.II.ſinapis ſcr.I. tundito ac cribrato, & radicũ betæ ſuccum adiicito, vt mellis liquidi compages fiat, & contrita naribus infunde, ac attrahere iube. atq; hoc ad dies V.aut VII. facito. Vtere etiã aliis quæ in nares mittuntur,in ſermone De narium affectionibus præſcriptis.Ante cibum verò bibant hyſſopum, origanum,rutam. diæta autẽ attenuatoria ſit ex toto. Si verò per hæc non ſucceſſerit,rurſus purgatorium dãdum eſt,quale eſt hoc, Scammoniæ obolos tres,caſtorii obolos duos,ſalis obolos tres. In debilioribus autem ſcammoniæ obolos duos iniice.Talis enim purgatio ſæpe eueſtigio ab affectione liberauit, aut multo meliorẽ diſpoſitionẽ induxit.Poſt paucos autẽ dies dandũ eſt purgatoriũ pituitã & bilẽ ducens,quale eſt hoc: Colocynthidis obolos II. ſcãmoniæ obolos quatuor,ſalis obol.quatuor:excipe in catapotia ſex, & mediis habitibus tria præbe: fortibus autem,omnia. Oculi verò illinantur melle cocto,& ad continendũ liquorem immiſſum claudãtur:aut oleo vetuſtiſſimo ſimiliter illinantur:aut aluminis ſciſſi in teſta

exusti drachmas duas, salis ammoniaci aut Cappadocici drachmam vnam, terito & cum melle illinito, aut cum lacte muliebri:aut hyænæ fel cum melle. Vitandus tamē est frequentior acriorum pharmacorum vsus:assiduè verò vtendum oleo vetustissimo. Putatur ipsis prodesse hepar hirci assatum, cum sale citra oleum calidissimū comestum. Quidam etiam destillante ex hepate, dum assatur, sanie ipsos illinunt:aliqui hepar coquunt, & oculos super elatum vaporem detinentes, hoc fomento vtuntur. Auxiliatur etiam elaterium ex interuallis cum melle illitum. & perdicis fel aut capræ syluestris, aut hirci. bugloßi etiam piscis fel illitum valde prodest. At verò diæta tota attenuatoria sit:& ab initio etiā à vino abstinēdū est:& vitanda omnia crassefacientia. Cæterùm in iis qui noctu melius vident, interdiu autem deterius, non cōiectamus spiritum multùm attenuari, aut tunicas rarefieri, atque ex hoc spiritū dissipari, ac visum obscurari:noctu verò crassefieri colligique, ac sensum mouere. & oportet in iis robur oculis addere. Herophilus tamen vice versa in libro De oculis dicit, Ad eos qui in die non vident, gummi, crocodili terrestris stercus, misy, hyænæ fel, trita cum melle illinito bis in die, & ieiunis hirci hepar edendum præbe. Ego verò coniecto hoc magis facere ad eos qui noctu nō vident.

De hebetudine oculorum, Galeni, Cap. XLVII.

HEbetudo oculorum est obscuritas videndi, ob plurimas causas contingēs:aut dū visiuus spiritus incrassatur:aut dū tunicæ densantur ac crassefiunt, aut dū humores in oculo crassi ac viscosi fiunt. Contingit etiam his hebetudo qui diuturno morbo detenti fuerunt, & tristitia ingenti. At in senibus cum hoc quòd crassi facti sunt humores, & tunicæ spiritus visiuus, etiam debilitas adest spiritus visiui, & imminutio multa, ac collapsio, & velut corrugatio nerui visiui ac tunicarum in oculo densatarum ac crassefactarum. Nam dum imminuuntur humores in oculo senibus ipsis, & minus de spiritu ex supernis ad pupillam defertur, vsqueadeo rugosa fit sæpe corniformis tunica, vt senes partim omnino non videant, partim malè & vix adhuc cernāt. Corrugationes enim mutuò inter se incidunt, & tunica velut conduplicatur, & aliam crassitudinem aduētitiam assumit. Porrò auxilia in communi ad hebetudinem, ex eadem materia componuntur ex qua etiam in incipiētibus suffusionibus, & partim in collyriorum formas effinguntur:partim liquida sunt: (quæ etiam induratis inflammationibus tunicarum conueniunt) partim sicca. Horum compositiones in fine huius Sermonis habentur.

De obfuscatione oculorum, Demosthenis & Galeni, Cap. XLVIII.

OBfuscatio est perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifestam circa oculum affectionem, pura videlicet apparente pupilla. Et quibusdam paulatim affectio conflatur:aliis confertim incidit, vt minimum aut semel in totum non videant. Et obfuscationis quidem paulatim conflatæ plures causæ sunt, de hebetudine iam relatæ. eius verò quæ confertim incidit, causa est obturatio nerui visiui, crassis ac viscosis humoribus confertim ipsi illapsis, aut eiusdem nerui resolutio. Præcedunt affectionem assiduæ cruditates, & meri potus, insolatio, capitis inustio ac ardor, aut perfrigeratio: aut assidua lectio post cibum, aut balnea similiter assidua post cibum, & vomitus intempestiui, coitus immodicus ac intēpestiuus, spiritus detentio violenta, quemadmodum in tubicinibus contingit. Hæc enim & his similia, cum modicè fiunt, visus hebetudinem efficiunt: dum verò immodicè, obfuscationem. Fit etiam aliquando obfuscatio ob fortes capitis plagas, aut casus ex alto, resoluto quandoque neruo visiuo, aut rupto, aut (quod omnium mitissimum est) humorum copia per vehementem concussionem illata & visiuum neruum obturāte. In resolutionibus igitur nerui, tardè mouetur oculus, aut omnino non. Quum verò ex violenta plaga in caput facta, aut ex casu, à cerebri connexu ruptus fuerit neruus, primùm quidē oculus prominentior fit:deinde cauatur & alimentum non sentit.

A Quū autē ob humorū crassorū ac viscosorum copiā neruus cōfertim obstructionem sustinuerit absque alia causa, necesse est capitis grauitatem consequi, maximè in profundo iuxta radices oculorum. Eos igitur quibus oculi cōfertim obfuscantur, curare oportet vena cubiti incisa, si plenitudine grauatus fuerit æger. validissimum enim auxiliū in ipsis est venæ sectio. Deinde interpositis aliquot diebus, fasciam collo circumdabimus ac constringemus: & postquam frontis venæ eleuatæ fuerint, rursus exoluemus, & hoc iterum atque iterum faciemus, quo per spiri- B tus motum humores obturati violenter concutiantur. Postea eleuatas angulares venas, ab vtraque nasi parte siccare oportet, & fortem euacuationem facere. Ego enim ad tres heminas ex angularibus venis aliquando euacuaui. Post hæc confestim cucurbita occipitio affigenda est cum scarificatione. Contingit enim plerunque statim incumbente adhuc cucurbita hominem respicere. sed non oportet hoc auxilio cōtentum esse:verùm reparatis viribus post tertiam diem purgare, deinde ad diætam deducere. At verò in iis quibus paulatim per multum tempus oculi obfuscantur, præmissa recta victus ratione, à venis C angularibus euacuationem, velut dictum est, faciemus. & in iis qui non multo sanguine abundant, statim ab initio ab angulis auferatur:deinde cucurbita occipitio affigatur:& postea purgatio fiat. Per diætam verò, maximè aluum facilè solubilē facito per cibos, bonæ concoctionis, præ omnibus ratione habita. Per aliquot dies autē dāda est aloe deuoranda, terebinthina excepta in catapotia. facit & cnici succus cum melle. Vtendum est & exercitiis infernarum partium, & deambulationibus pluribus in vmbrosis locis. Vitandus est vini potus, & aquæ potio vi- D riliter toleranda. Vitandus est etiam omnis cibus crassefaciens, & assiduus coitus, & capitis insolatio. Neque verò balneum conuenit, neque somnus diurnus, neque vehementior à cibo motus, neque legere aut scribere. Vitādæ sunt iræ, indignationes, & curæ pertinaces, & vehemētes perturbationes, ac timores, præsertim post cibum, & assidui vomitus. Quotidie autem proluenda est facies aqua frigida, præsertim pluuiali, & illinendum corpus per alios. Perseuerante verò affectione, etiā per narifusoria E caput purgetur, ita vt narib⁹ infundamus quæ ad capitis dolorem dicta sunt. Vtendum est & pituitam per os detrahentibus ibidem relatis. At verò illitio oculorum, diuturna iam existente affectione, primùm per simplicia fiat veluti per mel non fumosum, aut oleum vetus: postea etiam compositis vtendum est. Nos autem laudem assequuti sumus in ipsis ex Diacēteti collyrii vsu, & liquida Aglaidæ compositione ad suffusiones destinata. Commune verò ad omnē obfuscationem ac hebetudinem hoc est: videtur autem & ad membranarum crassitudines fa- F cere:Croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, piperis grana XV. spicæ nardi obolos duos, succi fœniculi drach. XVI. ammoniaci thymiamatis drachmam vnā, mellis quincuncem. Ad omnia læuissimè trita fœniculi succum affunde, deinde tere ac resicca, & admixto melle ænea pyxide excipe, ac vtere. Ante illitionem verò fomētum per spongiam in aqua calida marina tinctam oculis adhibendum est: aliquando etiam tota facies in marinā tepidam immittenda est. atque hæc quidem communia in omni obfuscatione. Cæterùm iis quibus ob coarctatio- G nem multorum aut crassorum humorum ad neruum delatorum, visus impeditur, post venæ sectionem & cucurbitæ admotionem & purgationem caput sinapismo integendum est:& postea etiam caustico pharmaco occiput exulcerandum:& capitis ex aqua calida perfusione vtendum. præstat autē salsuginosam aut nitrosam esse aquam.

De resolutione oculorum, Cap. XLIX.

NON solùm neruus visiuus, velut prædictum est, sed etiam totus oculus aliquando resoluitur, aliquando cum reliqui corporis dextris aut sinistris partibus resolu- H tis:aliquando verò priuatim circa solam palpebram fit resolutio: aliquando verò etiam totus oculus resoluitur. Et si quidem palpebra fuerit resoluta, oculus semper conclusus est, & palpebra non sentit: si verò totus oculus resolutus fuerit, motus ad dextram ac sinistram, sursum-

que ac deorſum perficere non poteſt:& ſiquis acrius pharmacum ſublinat,nõ percipit morſum.Si igitur palpebræ ſolius fuerit reſolutio,præpurgato per aloedaria vniuerſo corpore,& poſt aquæ potus & frequentioris deambulationis ac multæ infernarum partium frictionis vſum,palpebra aſſiduè alumine ſciſſo cum acri aceto illinatur, & collyriis calidioribus, aut eo quod ex ſandyce cõſtat.quòd ſi hinc non reſtituatur, ſurſum ſuere ipſam oportet. Totius autem oculi reſolutiones ægrè curabiles ſunt, maximè in ætate prouectis . Si verò ex natiuitate cõtigerit reſolutio, impoſſibile eſt hac corrigere.In quibus igitur ſalutis ſpes eſt,talis curatio facienda eſt præ omnibus:Si bono habitu præditꝰ fuerit, vena cubiti ſecetur,deinde anus per clyſterem eluatur,poſtea purgatorio corpus euacuetur: deinde pituitam per os ducentibus vtendum :deinde per ea quæ naribus induntur purgandum.Poſtea cucurbita occipitio affigenda cum ſcarificatione.& hirudines temporibus admouendæ.Propinandum etiam caſtorium per ſe, & cum abſinthio.Dandum & pulegium, hyſſopum,ruta, cum aceto mulſo ac ſale:poſtea caput caſtorio illinatur,cũ roſaceo & aceto.Et ex eodem vnguento,mollis lana imbuta,oculo clauſo imponatur,cauendo ne in oculum inſtillet:atque hæc curatio bis in die fiat.Palpebræ verò forinſecus & frons,caſtorio cum croco ex aceto illinantur.Mihi verò videntur liquidæ ex caſtorio ac melle ad affectionem commodæ,quæ compoſitiones & ſublinendæ & ſuperlinendæ ſunt.A vino verò,& carnoſo multúmque nutriente ac craſſi ſucci cibo omni abſtinendum eſt, & aſſumendi qui excretiones facilè ſolubiles faciunt,ac humores attenuant. In primis temporibus vitanda ſunt etiam balnea & vaporatoria &inſolationes. Vomitibus autem ex interuallis vtẽdum ieiunis,à raphanis, deligato oculo, & citra multam lancinationem.

De glaucedine, Cap. L.

GLaucedo duobus modis dicitur.Glaucedo enim propriè mutatio eſt cryſtallini humoris ad glaucum humorem,ſiccitáſque ac concretio: altera autem glaucedinis ſpecies,ex prægreſſa ſuffuſione fit, humore iuxta pupillam vehementiſſimè congelato ac reſiccato.& hæc ſpecies incurabilis eſt.At propriè dictam glaucedinẽ incipiẽtem aliquando ſanare datur , ex deambulatione pro viribus,& totius corporis frictione,ac lauacris,maximè capitis. Æſtate verò etiam frigidæ lauacrum conuenit,& tonſura capitis ad cutem : oculi verò ſolo oleo antiquo ſublinantur.

De ſuffuſione, ex Demoſthene, Cap. LI.

SVffuſio eſt præterfuſio humorum circa pupillam congelatorum,vt,vbi perfecta fuerit,viſum impediat.Incipiente verò ſuffuſione,talia ægris accidũt:Velut culices parui caliginoſa quædam oculis ſæpe obuerſari videntur. & quidam ex ipſis piliformia vident, alii velut lanarum filamenta,aut araneorum texturas: quibuſdam circa lucernas circuli apparent.Hæc autem vbi apparuerint, aliquando pura pupilla apparet iis qui negligentius conſiderant:aliquando verò colorem maris refert. Augeſcente deinde affectione, augeſcunt etiam accidentia : perfecta verò eadem,homo non videbit,pupilláque colorem ad albedinem mutat,& omnino non tranſlucet. Plures autem ſunt coloris ſpecies:quædam enim ſuffuſiones aerem aſſimilant, aliquæ vitrum referunt,aliæ albicantes ſunt,aliæ ad cæruleum colorem magis mutãtur, aliæ glauceſcunt: quæ etiam incurabiles ſunt.Curandi autem ſunt qui ſuffuſione tentantur,in principio ſanguinis de cubito detractione:& ſi nihil impedit, etiam clyſteribus acrioribus,& purgationibꝰ:deinde quoq; cucurbita occipitio affigenda eſt cum ſcarificatione:& pituitam per os detrahentibꝰ ac nariſuſoriis,ex interuallis vtendum. A vino verò abſtinendum eſt per totam curationem,& ab omnibus replẽtibus caput:itémque à balneo,niſi quis laſſitudinis ac tardæ concoctionis gratia ad ſe lauandum cogatur . Et tunc omnino non in aere balnei moretur, neque in ſolio moram trahat:ſed paululum inſcendat , & citò exeat . Diæta verò omnis ſit attenuatoria. Medicamentis autem vtendum eſt,primùm ſimplicibus,velut melle,& oleo veteri, ac fœniculi ſucco: deinde etiam compoſitis liquidis ac

A ſiccis collyriis,quæ paulo pòſt deſcribẽtur inter communia auxilia.

De midryaſi,*id eſt pupillæ dilatatione,*
Cap. LII.

PVpillæ dilatatio appellatur,quum pupilla colore quidem nihil abalienatur , multo verò latior quàm pro naturali modo euadit, vt aliquando ad iridis circulum accedat,& quandoque in totum viſum impediat : aliquando tamen vident,verùm obſcurè,& quæ videntur ab ipſis omnia minora putantur , diffuſo videlicet ſpiritu viſiuo. B Fit hæc affectio propter humorum allapſum,qui aut aceruatim aut paulatim ferũtur,à quibus citra ſenſum vuiformis tunica diſtenditur,& pupilla amplius dilatatur. Eſt autem affectio valde ægrè curabilis. quum enim membranoſa ſit tunica vuiformis, vbi ſemel diſtenta fuerit,induratur,neque facilè amplius contrahi poteſt . Accidit autẽ affectio hæc magis pueris,propter tunicarũ debilitatem. Sed & qui ex natura nigros oculos habẽt,magnas etiã pupillas habẽt: quapropter facilè in hanc affectionẽ delabũtur.Curanda eſt autem affectio,ſi nihil impedierit, venæ C ſectione in cubito,aut purgatione:ſi verò hoc fieri nõ poterit,angulares venæ ſoluantur:deinde cucurbita occipitio affigatur. Vtendum eſt & deambulationibus lentis ac pluribus,in locis vmbroſis:& omni modo conandum vt materia ad infernas partes detrahatur.Quapropter in principio etiam clyſteri vtendum eſt, & infernarum partium frictione per alios. Poſt deambulationem & inunctionẽ facies aqua marina proluatur,hyeme tepida, æſtate frigida. Tota etiam facies in aquam mittatur oculis per tempus quoddam apertis.quòd ſi marina non adſit, parum ſa- D lis aquæ miſceatur, aut poſca aquoſa aſſumatur . A vino abſtinendum eſt donec affectio fuerit ſoluta.& tota diæta tenuior ſit & ventri commoda.Balnei vſus rarior ſit, & tunc caput non valde perfundatur . Pharmacis vtendum eſt ſubadſtringentibus,velut roſa,croco,nardo,thuris cortice,pompholyge,ſpodio,& acacia.nam valde acres pharmacorũ facultates humorũ copiã attrahentes,diſtendunt membranas,& latiorem pupillã efficiunt . Quapropter & quæ vehementer adſtringunt,velut eſt chalcitis, miſy , & quæ amplius frigefaciunt,velut cicuta,membranas indurant.Sed & amplius contrahere ac coarctare pupillam in- E commodum eſt.nam hæc res pupillam ad tabem perducit.

De tabe pupillæ, Cap. LIII.

TAbes pupillæ dicitur quum anguſtior & hebetior facta fuerit.Hoc autem pleriſque contingit ex periculoſis debilitatibus,aut ingenti capitis dolore . His autẽ maiora apparent quàm pro naturali modo , quæ ab ipſis videntur,propter pupillæ anguſtiã. Curationem porrò in his contrariam midryaſi facere oportet,ita vt exercea- F mus ſupernas partes,humeros ac manus cum ſpiritus detentione.& caput ac faciem diligenter confricemus : deinde oculos ſummis digitis.facies etiam aqua calida proluatur:& caput vnguento quodam moderatè calefacere potente illinatur,quale eſt irinum.Et modico facto interſtitio,oculi rarefaciẽte,& acriore,ac humiditatem attrahente pharmaco ſublinãtur,quale eſt hoc collyrium:Ammoniaci thymiamatis drachmam vnam, crocomagmatis drachmas quatuor,croci drachmas duas,æruginis drachmas quatuor:trita cum aqua efforma,& vtere . facit & G Eraſiſtrati liquida compoſitio . Victus ſit optimi ſucci & ſorbilis,vinum fuluum & odorum.ſomnus excipiat cibũ. Sed & balnea cõueniũt,& capitis ex aqua calida perfuſio.

De macie oculi, Cap. LIIII.

OCulus macer eſſe & alimentum non ſentire dicitur, quum ex vehementi capitis dolore, aut in febribus acutis,paulatim humiliatur & cauatur , & in totũ minor ſit,& aliquanto obſcurior, & viſum impedit.Contingit autem hoc ſæpe ex caluæ inciſione & perforatione:quando ſanè etiam ægrè curatur.Differt autẽ macies à tabe , quòd H tabes pupillam ſolam minorem facit:macies autem totũ oculum minorem & humiliorem efficit. Curandi porrò ſunt ſic affecti , ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum circa oculos fomento.Lac quoque tepidum ipſis infundendum,& ab omni collyrii adhibitione abſtinendum.

Cibi dentur ipsis multùm nutrientes & optimi succi. vinum sit fuluum & tenue. Vtendum est balneis, & capitis ex calida aqua perfusione. exercitiis item partium superiarum, & spiritus detentione.

De expressione oculorum, Cap. LV.

EXprimuntur oculi aliquando vt prominẽtes permaneant. & hoc contingit iis qui strangulantur, & in athleticis certaminibus, & fœminis quæ in partus doloribus amplius distendũtur: aut ex fluxionibus plurimis quæ aceruatim à capite defluxerunt. Qui igitur ex strangulatione in hoc inciderunt, iis vena cubiti secetur: si verò aliàs crassi humores influentes oculos impetiuerũt, purgentur veratro nigro aut scammonia. At expressiones oculorũ, in fœminis ex partus doloribus sæpe contingentes, purgationes per locos muliebres soluũt: quare has procurare oportet. In viris autem post venæ sectionem, aut purgationem, si permanserit affectio, cucurbita occipitio affigatur, & aquæ potus exhibeatur, & cibi cõtrahantur. Oculo verò imponatur lana melle imbuta cũ modico croco, & hapsus lanæ superimponatur, & placida cõpressione deligetur. Cõducit his etiam post principium, aqua marina frigida faciei affusa, & intubi succus ac polygoni, & psyllii cum opio illitus: & quæcunque alia comprimere ac contrahere possunt.

De confusione, Cap. LVI.

COnfusio oculi plerunque ad vehementes plagas cõsequitur. sed & ex vuiformis tunicæ inflammatione cõtingit, ruptis in ipsa vasis. Pupilla verò colore turbida fit, & aut maior aut minor seipsa euadit. curãdæ igitur sũt cõfusiones ex plaga per venæ in cubito sectione. & totus oculus sãguine recẽs mactati turturis, aut in illius penuria, colũbæ expleatur, & mollis lana in ouo cũ vino & rosaceo cõquassato madefacta imponatur ac deligetur: & postera die idẽ fiat. Tertia verò fomẽtũ adhibeatur, & lac instilletur: postea ouorũ assatorũ vitelli imponantur, cũ melle & croco trito, linteolo illiti. Quum autem pupilla iã purgata fuerit, collyria ad antiquas affectiones destinata sublinantur, quale est aromaticum & chiacum Apollonii, & similia. Facilior autem curatu est confusio in iis quibus pupilla sola ampliatur: colore verò & figura simili permanet. difficulter autem curatur in iis quibus pupilla diuulsa est.

De iis quæ in albo oculi nascũtur, Cap. LVII.

OMnia quæ præter naturam in albo oculi nascuntur, quæ quidem doloris exortia sunt, in quibus pili sæpe exoriuntur, & quæ non valde à naturali colore euariant, curabis hamo apprehendens ac extendens, & postea scalpro pterygiis destinato resecans: deinde salem tenuem inspergens, & lanæ hapsum imponens ac deligans, & reliquam curam adhibens velut in pterygiorum resectione. Quæ verò subrubra & tumida ac varicosa sũt, dolorificáque & aspera, & tempora per consensum afficiunt, ea omnia fugere oportet velut maligna, & pericula ac oculorum prolapsus inducentia in chirurgia.

De pterygiis, Cap. LVIII.

PTerygium, *unguis Latinis quibusdam uocatus*, dicitur quum album in oculo amplius augescit, aut caro superexcrescit, ex scabra quadam lippitudine, aut assiduis fluxionibus. Incipit autem huius augmentum, sæpe quidem ab angulo magno appellato iuxta nasum, rarius autem à paruo: & adhuc rarius generatur à superna aut inferna palpebra, extenditúrque vsque ad nigrum. Quum verò maius factum fuerit, etiam pupillam contingit, & visum impedit. Facilia verò curatu sunt pterygia albicãtia, & angustum fundum habentia: his verò contraria ægrè curantur. nam subrubra post curationem chirurgicam, cariem ac dolores dimidiæ capitis partis inducũt. attamen post symptomatum sublationem oculus, libera tur. At pterygia in quibus etiam principia sunt suffusionis, curare non oportet. his enim sublatis, citiùs suffusio conflatur. Sed neque crassa pterygia curãda sunt, & euersa, & eminentia ac indurata, & quæ tempora per consensum afficiunt. sunt enim maligna & cancerata. Quæ verò vsque ad pupillam pertingunt, & propterea visum impediunt, si tollantur, liberant quidem oculum à fluxionibus, cicatrix autem quæ ex chirurgia iuxta pupillam succedit, nihilominus visum impedit. Cæterùm ex pterygiis ea manu curare oportet, quæ aucta ad nigrum se extendunt: quæ verò parua & in albo sunt, ea conandum est vt pharmacis comprimamus.

Pharmaca ad pterygia, Cap. LIX.

PTerygia probè deprimit siccum ad scabiem destinatum, ex chalcitide & cadmia compositum, quod ad scabros angulos descriptum est: & Theodotium collyrium Seueri tritum ac siccum adhibitum, & omnia extersoria collyria, ad aspritudines & sycoses descripta, & quæ ad myocephala & staphylomata cõueniunt, maximè ex vino parata. Archigenes autẽ, Ad pterygia, inquit, atramẽti sutorii drach. II. salis ammoniaci drach. II. gummi drach. I. terito ex aceto, & collyria formato ac vtitor. Aliud celebre, quod celerrimè ipsa consumit. Chalcitidis vstæ, vt fulua euadat, drach. IIII. croci drach. I. tritis vtere siccis. Aliud experientia cognitum. Chalcitidis vstæ drach. XX. cadmiæ drach. X. squamæ æris rubri dr. I. piperis drach. I. vtere. Aliud, ex fundo tollens pterygia. Atramenti sutorii torrefacti drach. II. æris vsti dr. I. siccum adhibe: & post detractionem, collyrio ex rosis cura, aut ex croco collyrio. Aliud. Magnetem lapidẽ viuum diligenter terito, & semel in die vtitor. Aliud. Populi nigræ succum cũ duplici melle illine. Aliud. Atramentum sutorium cum felle suillo, æquali pondere trita illine. Aliud. Sepiæ testas cum sale ammoniaco, æquis portionibus tere ac vtere. Aliud. facit & ad sugillationes & hebetudines: Lapidis magnetis viui drach. quatuor, æruginis drach. vnam, minii sinopici drach. quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, croci drachmas duas, mellis quincuncem. hoc etiam ad albugines facit. Aliud. Glaucium tundito, cribrato, & modica aqua terito, & sufficiente pompholygis cinere addito, collyria formato: & vtere cum aqua bis per diem. Aliud. Æs vstum cum pueri incorrupti vrina terito, ac vtitor. Aliud. Squamæ æris rubri, nitri rubri, pumicis, cimoliæ, sing. drach. IIII. terito ex aceto donec siccentur, & vtere. reponito autem in testaceo vase puro.

Chirurgia pterygiorum, Cap. LX.

AD pterygii verò sublationem ita chirurgiam aggredimur. Palpebras inter se disparamus, & hamulo circa medium pterygii transfixo, leuiter distendimus vt ne cuticula corniformis tunicæ eleuetur. simul enim sublata, maximas inflãmationes inducit. deinde acum accipimus, quæ filum & pilum equinum transmissum habet, & hanc distẽto per hamulum pterygio subiicimus. deinde deligatum per subiectum filum pterygium distẽdimus, filum leuiter sursum trahentes, & fili principiũ ministro industriè tenendum præbentes. Nos autem vtraque manu pilum tenentes, sursum ac deorsum ipsum commouemus, & pterygium subexcoriamus, initio à nigro facto vsque ad angulum: deinde continuitate ipsius ad nigrum exoluta per pilum, & distenta per filum, scalpro ad pterygia destinato funditus auferimus pterygii partem iuxta angulum, palpebras & angulum cauentes. quibus enim palpebræ simul inciduntur, iis concretiones fiunt: quibus autem funditus angulus resecatur, iis naturalis eius loci carnis decrementum succedit. Si verò fundum pterygii fuerit relictum, regeneratur, si non pharmaco aliquo ex prædictis fuerit consumptum. Congruentis igitur modi coniecturam facere oportet. Quòd si ægri formidolosi oculos aperire non fuerint ausi, hamulo supernæ palpebræ submisso, leniter ipsam extrà distendimus, atque sic (velut dictũ est) operamur. Post detractionẽ verò, muriã acriorẽ oculo infũdimus: deinde lanam ouo imbutam imponimus, & oculũ deligamus: sequenti deinde die soluimus, & moderato fomento adhibito, album ac tenerum Seueri collyrium infundimus: quarta verò, collyriis ad affectiones commodis vtimur, de cætero vitantes tenera & incarnantia collyria. Sunt autem ad affectiones commoda, nardina & Theodotia, & omnia ex vino fientia collyria.

De carnis in angulo magno incremẽto, Cap. LXI.

ENcanthidem vocant, quum magnus oculi angulus ad nasum, auctus carne superexcreuit, id quod

maximè in canibus contingit: verùm in hominibus redundat qui in mari versantur. Proinde si benignum fuerit hoc carnis incrementum, dolore vacat, & tenerũ est ac laxum: si verò malignum, durum erit & inæquale, & dolores punctorios inducet. Oportet autem benignum curare ac paruum pharmacis siccis, tum eo quod ex cal mia & chalcitide ad scabros angulos paratur, tum hoc ipso quod optimum est: Aluminis scissi, misyos torrefacti, atramenti sutorii, partes æquales. hoc egregiè cõsumit omne carnis angulorum incrementum. Vtere etiã Theodotio Seueri collyrio sicco trito adhibito: & eo quod ad myocephala ex vino paratur.

Chirurgia incremẽti carnis in angulo, Cap. LXII.

AT verò maius & malignum carnis in angulo incrementum, volsella apprehensum resecare oportet: si verò maior fuerit eminentia, acum duplex filum habentem transmittere ad fundum oportet, deinde filum constringere, & paruo interstitio facto donec caro liuescat, scalpro auferre, & siccum scabiei destinatum adhibere; & hapsum lanæ aut conduplicatum linteum superimponere: postera verò die fomentum adhibere: & post tertiã mellis vsu curam absoluere. Cauendum est autem ne vnà cum carne præter naturam aucta, etiam ipsum angulum funditus tollamus, alioqui rhœas, *hoc est naturalis carnis in angulo decrementum* succedet.

De sanguinis ex angulis eruptione, Cap. LXIII.

FIT & sanguinis ab angulis eruptio, maximè pueris, ob assiduos eiulatus ac distentiones, apertis circa palpebras vasis. Curãdi autem sunt poscæ frigidæ aut aquæ frigidæ perfusione tum super angulos, tum super caput facta. Infundendum etiam oui candidum per se, & cum aliquo collyrio ad tenues fluxiones conueniente. Vtendum & infernarum partium deligatura & cibo crassefaciente. in perfectis autẽ ætatibus cucurbita occipiti affigenda est cum scarificatione.

De concretione palpebrarum ac contractione, Cap. LXIIII.

COncrescunt & agglutinãtur palpebræ ad albũ aut nigrũ in oculo, aut ĩter se, vlceratione prægressa. Quũ igitur ad albũ cõcretio palpebrarũ facta fuerit, & oculi motus impeditur, affectionẽ hãc ancylosin vocant, *hoc est contractionem*. Quæcũque igitur cõcretiones iuxta angulum factæ sunt vtriusque palpebræ, eas hamulis distentas dissecare oportet, & linamẽto indito disparare, & postea velut cõmunia vlcera curare. Quæcũque verò concretiones factæ fuerint extremitatis palpebrarũ ad oculi tunicas, eas cæco hamulo distendere oportet, & scalpro pterygiis destinato concretionem exoluere, deinde carnis incrementum sicco aliquo deprimere, & ære læuissimè trito palpebras sublinire, & oculum vsque ad perfectam curationem indeligatum sinere.

De pediculis palpebrarum, Cap. LXV.

PEdiculi generantur in palpebris lati, parui, multi, ex ĩgluuie & illuuie ac mala diæta ortũ habẽtes. Curatio igitur adhibẽda est primùm, vt pediculi diligẽter expurgẽtur: deinde aqua marina tepida affũdatur: & postea subscriptũ pharmacũ loco adhibeatur: Aluminis scissi dr. II. staphidis syluestris obol. I. piperis obol. II. æris vsti dr. I. myrrhæ obol. II. lapidis scissi obol. III. misyos torrefacti drach. I. terito, ac ytere sicco. Adhibẽda præterea sunt balnea, & caput discutientibus ac corroborantibus cõfricandum: & exercendæ infernæ partes, & victu boni succi vtendum. Similis autem curatio lendibus quoque palpebrarum adhibeatur.

De pilis pungẽtibus palpebrarũ, & de duplici pilorũ ordine, itémque multiplici, quã phalangosin dicunt, Cap. LXVI.

PIlorum pungentium in palpebris exortum, trichiasin *Græci* vocant, quum sanè sub pilis naturalibus in palpebris alii exorti & intrò nutãtes, tunicas pungunt, & oculorum fluxiones concitant. Dicitur etiam trichiasis, quum ipsæ palpebræ laxatæ sunt: aut ipsarum extremitas intrò nutat, vt pili non facilè appareant nisi quis distendat ac disparet palpebras. Vocant autẽ medici pal-

A pebræ laxationem, phalangosin aut casum: pilorum verò subcretionẽ, distichiasin, *id est duplicem pilorum ordinem.* fiunt autem hæ affectiones, & præsertim duplex ordo, ex multa humiditate. Quemadmodũ enim in terra largitas aquarum plurimas herbas profert, sic etiam in palpebris: maximè vbi influentes humores minimè mordaces fuerint. Si enim id quod influit salsum fuerit, etiam naturales pilos reiiciet. Perfecta igitur pilorum pungẽtium curatio, est consutio palpebrarum sursum versus. quandoquidem verò aliqui ob mollitiem non audent
B seipsos chirurgiæ submittere, auxilium ferendum est ipsis quantum eius fieri potest. veteres itaque huiusmodi auxilia ad ipsos conscripserunt.

Pharmaca vt euulsi pili non renascantur, Cap. LXVII.

PVngentes pilos euellito, & euersa palpebra, sanguinẽ ranarum recentem illinito, & frigefieri sinito: aut cimicum sanguine similiter vtitor: aut chamæleontem album vrito, & cinerem sanguine ranarum excipito: & vsus tempore saliua diluito, & præeuulsis pilis loco illini-
C to. Aliud. Succum Chelidonii herbæ quæ etiam capniũ dicitur, sufficiente gummi excipito, siccato, ac parua collyria formato: & vtitor, velut prædictum est. Aliud. Cochlearum carnes cum viridium ranarum in harundinibus degentium sanguine, aut herinacei terrestris cruore terito, & atramento scriptorio moderato adiecto siccari sinito: & vtere (velut dictum est) vitata pupilla. Aliud. Hirudines vrito, ac terito, & vtitor assiduè pilis præeuulsis. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exusta, ac læuissimè trita, præeuulsis pilis inspergito.
D Aliud. Lacertam in olla exurito, & ad cinerem tritum par pondus sandarachæ adiicito, ac vtitor. Aliud bonũ minimè molestũ. Siliquas siccas non antiquas diffringito, & humorẽ qui in ipsarũ cauitatibus viscosior modicus ac melleus reperitur, specilli nucleo exceptũ, præeuulsis pilis loco illinito: atque hoc assiduè facito. Summè autem facit (inquit Archigenes) herinacei terrestris fel, & sanguis pari mensura, cum modico castorio. Castorium itaque læuissimè tritum sanguine ac felle ex-
E cipito, & velut piscium squamas formato. Vtere autem ita vt pilos radicitus euellas, deinde squamam vnam saliua ex ore ieiuni dilutam euersæ palpebræ illinas, & ad dimidium horæ in loco detineas donec siccetur. dolore quidem afficiuntur ægri, sed pili non amplius enascuntur. Aliud. Psyllium & cicutæ semen, ac cedriam, pari portione vespertilionis sanguine excipe, ac vtere (velut dictum est) ne oculum contingas. Aliud. Linteum ex naui vetus accipe, & in lucernam pro funiculo lucernario inde, & lucerna ex oleo Cyprino impleta, fuliginẽ
F in æreo vase collige, ac vtere, pilos euellens & locum assiduè illinens: & si renati fuerint, idẽ repetito. Aliud. Potamogitonis succum & artemisiæ succum, æquis partibus adhibeto. Aliud. Fel vituli, & castorium & gũmi, æquis portionibus citra aquam conterito, efformato ac vtitor, præeuulsis pilis illinens ter in die. & compe ries successum. Aliud. Porci masculi fel & adipem eiusdem, in fictile vas nouum densissimum ac læuissimũ mittito, & aceti acerrimi heminæ quartam partem, & olei aleni tantundem affundito, & denso linteo obligatũ
G ad dies septem sinito, & postea diffusa in mortarium terito, & velut vnguentum excipito. Idem etiam in toto corpore probè facit. at verò alenum oleum, amygdalinũ oleum esse dicitur.

Agglutinatoria pilorum, Cap. LXVIII.

PIlos in palpebris præter naturã introrsum refractos, glutinat mastiche per specillum calidum admota, & sic pilis ad proprium ordinem refractis. Bitumen eodẽ modo, glutinũ similiter. Cochleæ glutinositas acu excepta. Hierachii succus. Medicamentorum agglutinato-
H riorum appellatorum liquor. Ammoniacum thymiama. Compositum autem hoc, Resinæ siccæ, picis siccæ, sulphuris viui, bituminis: singulorum drachmam vnã, ceræ drachmæ dimidium. Liquata reponito: & vsus tempore specillum igne feruefacito, & pharmacum contingito, ac eo pilos reglutinato.

ſpecillum igne feruefacito,& pharmacum contingito,ac
eo pilos reglutinato.

De ſutura palpebrarum ſurſum verſus,
Cap. LXIX.

AD ſuturam palpebrarum ſurſum verſus faciendam,
æger deſideat ad ſiniſtram chirurgi partem , humi-
lior ipſo, ad ſplendidam lucem. Sint autem miniſtri duo
probè periti adſtantes , alter retrorſum, alter à latere . Et
chirurgus primùm per collyrium aut ſuperficiarias ſcari-
ficationes notet ſufficienter quantum in palpebra redũ-
dat,& corrugatæ cutis reſectionem , vt neque plus ne-
que minus quàm oportet reſcindatur. Si enim latius re-
ſecta fuerit, æger lagophthalmus euadit : ſi verò angu-
ſtius,rurſus palpebra laxatur,& pili ſimiliter pungunt. No
tetur etiam circa medium palpebræ iuxta extremitatem
locus ſuperficiaria cæſura. Poſt factam vero notationem,
euerſa palpebra,ſubſectionem intrinſecus faciamus, vl-
tra pilos præter naturam exortos , quò ipſi adnaturales
foras tendant. Aliquando verò in ipſos pilos præterna-
turales,ſi penitus inſiti fuerint,ſubſectionem facimus,vt
ſuccedens cicatrix ipſos rurſus enaſci prohibeat. Nihil au
tem vetat etiam duas ſubſectiones facere , vnam vltra
pilos præter naturam exortos,quò extremitatis palpebræ
fiat reſiccatio : alteram ſuper ipſos præternaturales pi-
los . Sit autem profundior ſubſectio. adiuuat enim re-
fractionem & palpebræ læuiutatem : & ab altero extre-
mitatis ſiue marginis palpebræ termino vſque ad alte-
rum procedat. Deinde linteola parua duplicata , figura
triangulari imponantur, vnum iuxta magnum angulũ,
alterum prope paruum. Super hæc autem lintea miniſter
qui retrò adſtat,apices magnorum digitorum firmet, &
vno impetu palpebram diſtendat , imprimens digitum
ſub ſupercilio,quò æqualis palpebræ tenſio fiat . Signum
autẽ ſit tibi optimæ tenſionis palpebræ,quum media no-
ta proprium ſeruarit locum,hoc eſt circa medium fuerit
reperta. Poſt diſtentionem verò primùm facienda eſt
obliqua,& ad veru ſimilitudinem ſectio ſuperficiaria in-
fernè,vt ne ex ſuperna influens ſanguis chirurgiam im-
pediat. ſitque hæc ſectio propinqua palpebræ extremi-
tati: deinde ſupernè luniformis ſectio fiat. Initium au-
tem & ipſa ſumat ex infernis à magni anguli loco , & de-
lata ad notam, rurſus deorſum vergat ad paruum angu-
lum. ſitque etiam ipſa ſuperficialior, vt ne muſculi ſauciẽ
tur. Deinde miniſter qui à latere ſtat,palpebram diſtẽdat.
Poſtea hamulus in circumſcriptæ faſciolæ principium
tranſfigatur,in ſiniſtro oculo ad paruum angulum: in dex
tro,ad magnum. Diſtento autem hamulo per ſiniſtram
manum, faſciola ſcalpro ad hanc rem deſtinato ſubex-
corietur,animaduerſione habita ne,ſi profundior exco-
riatio fiat,muſculi vulnerentur , & incurabilem habeant
palpebræ laxitatem . Poſt cutis autem exciſionem , ad
ſuturam ſurſum verſus veniendum eſt. & prima ſutu-
ra media fiat : deinde vtrinque aliæ duæ , vt in totum
quinque fiãt ſuturæ. Poſt ſuturam, diſtenta palpebra pro-
pter vulnera,moderatum ſplenium glutinoſum ſuturis
ſub ſupercilio impone: ſuper ipſas verò ſectiones ſple-
niola parua glutinatoriam & inflammationem arcen-
tem vim habentia imponantur . Poſtea lana ouo imbuta
toti oculo imponatur,ac deligetur. Quandoquidem verò
augeſcens & acris ac ſalſa fluxio illata,pilos naturales re-
iicit,& palpebræ marginem duram efficit : pilis autem
præter naturam ſubenatis etiam augmentum præbet, dif
ficiliſque fit in his palpebræ euerſio, conuenit acum ro-
buſtum filum habentem,per mediam marginem palpe-
bræ tranſmittere, & filum ſurſum trahere, atque ſic per
ſpecillum palpebram,prout moris,euertere,& ſectionem,
velut dictum eſt, facere.

De ſutura palpebrarum deorſum verſus,
Cap. LXX.

QVòd ſi inferna palpebra pilos pungentes produxe-
rit,ſutura deorſum verſus probatur. Et priusquoque
in iis ſufficiens laxatæ ſuperfluæ cutis reſectio notetur.
nam & hîc latiore faſciola exciſa, euerſio contingit:
anguſtiore verò, inutilis eſt chirurgia . Poſt factam no-
tationem, lintea complicata , velut dictum eſt,angulis
A imponantur, & palpebra diſtendatur. Poſtea miniſter
digito malæ impreſſo, ipſam detrahat . Fiat autem pri-
ma ſectio luniformis inferior: deinde ad veru ſimilitudi
nem & obliqua appellata circa palpebræ marginem. Fa-
cienda eſt autem excoriatio & ſutura, velut antea dictũ,
& reliqua eodem modo. Cæterùm ſola deorſum verſus
ſutura contenti ſumus in inferna palpebra , vitata ſubie-
ctione,vt ne palpebræ euerſio contingat.

De euerſione palpebræ, Demoſthenis,
Cap. LXXI.

PAlpebræ amplius euerti ſolẽt, vlceratione prægreſſa,
B & carni ipſarum ſuperaucta. Aliquando etiam à durio
re cicatrice palpebra contrahitur ac euertitur. contingit
autem hoc magis circa infernas palpebras. Curanda verò
ſunt moderata carnis incrementa,arido ſubiecto. Æris
vſti drachmam vnam , atramenti ſutorii, miſyos toſti,
chalcitidis toſtæ, ſingulorum drachmã vnam. Aliud.
Æris vſti drachmas VIII. miſyos torrefacti drachmas II.
chalcitidis toſtæ drach. I. atramenti ſutorii drach. I. A-
liud , ad inueteratas iam euerſiones : Æruginem in te-
ſta torrefactam terito,& per ſe adhibeto. aut plumbi vſti
C parem portionem admiſceto.

Chirurgia euerſionis palpebrarum, Antylli,
Cap. LXXII.

MAiora verò carnis incrementa ſcalpro auferre opor
tet: deinde ære vſto trito contingere, aut aloe cum
manna thuris: & ſequenti die fomento adhibito ſimili-
ter curare. tertia verò die poſt fomentũ, melle vtendũ eſt
vſq; ad perfectam curationem. Si verò maior fuerit euer-
ſio,ſic chirurgia facienda eſt: Ex interna palpebræ parte
D duæ ſectiones fiant, literæ *Græcæ* Λ figuram habentes, ita
vt anguſta literæ Λ pars infernè ſit ad malam : lata ve-
rò ad palpebræ marginem . deinde faſciola illa lite-
ræ Λ figuram referens excindatur , reſecta ſimul etiam
ſubiecta carne . non eſt enim cartilaginoſa inferna
palpebra (cutis tamen indiuiſa ſeruanda eſt) deinde la-
bia exciſionis ſutura contrahenda . ſufficiet enim vna
ſutura iuxta partes marginis palpebrarum facta . Sic e-
nim incuruata & eleuata palpebra, ad internas partes re-
uertetur. Si verò cicatrix ex aliqua cauſa extra palpebram
E facta,palpebram euerterit,tollenda quidem eſt,velut di-
ctum eſt, ex internis partibus palpebræ faſciola illa lite-
ræ Λ figuram referens, non profunda ſectione facta, &
labia ſectionis,velut dictum eſt,per ſuturam contrahen-
da. Poſtea cicatrice forinſecus per hamum diſtenta,acum
duplex filum habentem , ſub totius cicatricis carnoſam
molem trãſmittimus,à paruo angulo initium facientes,
& ad magnum ipſam acum ducentes: deinde acu ſic po-
ſita, filum vtriuſque ipſius partibus ſubiicimus, & per i-
pſum totã carnoſam cicatricis molem diſtẽdimus. & ſic
F ipſius exſectionem facimus,tollentes ſimul cum carnoſa
mole, etiam infixam acum . Poſt chirurgiam autem, ex-
ternam ſectionem linamentis diſparamus,& conduplica-
to linteo ex frigida aqua impoſito, deligatione vtimur vſ
que ad tertiam, frigidam irrorantes , & linteum compli-
catum incumbere ſinentes. Tertia verò die ſoluimus, &
ſpongias ex aqua tepida adhibemus. fomentum enim in
his non cõducit. Cauere enim oportet ne fortè glutinatio
intrinſecus non ſuccedat . Poſtquam verò exciderint ſu-
turæ corporibus glutinatis ,de cætero impauidè fomen-
G tum adhibeatur,ad hoc vt etiam cicatrix tenuior fiat, &
oculus mitigetur: deinde repreſſiua collyria palpebræ in-
trinſecus ſublinantur. Externa verò ſectio diſparata ſer-
uetur, per omnem curationem mollioribus pharmacis
adhibitis. Cõtinget enim ex intrinſeco cutis incremẽto
auxilium quoddam vt palpebra intrò vertatur. Si verò
propter carnis in angulo magno incrementum facta fue
rit palpebræ euerſio, exciſo eo incremento, palpebra ad
naturalẽ habitũ reuertetur. Cæterùm illud noſſe cõuenit,
quòd ſupernæ palpebræ euerſio incurabilis eſt. Sed & illa
quæ ob infernæ palpebræ reſolutionem contingit, ſanari
H non poteſt: ſimiliter & ea quæ propter reſectionem latio-
ris faſciolæ in ſuturis deorſum verſus contingit: & quæ ob
latam cicatricem fit, vlceratione videlicet prægreſſa, quẽ
admodum in carbunculis contingit.

De lagophthalmis, Demoſthenis, Cap. LXXIII.

LAgophthalmi appellantur, in quibus ſuperna palpebra reuulſa eſt, & apertus eſt oculus inter dormiendum, velut in leporibus fieri ſolet. Contingit autem affectio aliquando ex futura ſurſum verſus, palpebra plus iuſto reuulſa, vt oculum contegere non poſſit. aliquando vlceratione ſpontanea prægreſſa, velut in carbunculis. Curandi verò ſunt hi luniformi ſectione in totam cicatricem facta, vt ſuperior ſectionis circumferentia ſurſum tendat: apices autem deorſum ad margines palpebrarum ſpectent. Poſtea ramentis linteolorũ ſectio diſparetur, & palpebra deorſum detrahatur, & æqualis naturali figuræ fiat. At verò in cõuulſis palpebris qua parte cõtrahũtur, iſtic ſectio fiat, & palpebra ſimiliter laxetur. Verùm in curatione fugere oportet reſiccãtia medicamẽta, & aquam mulſam. Adhibendum eſt autẽ emplaſtrũ tetrapharmacum, & ſucco fœnigræci perfundatur. Et in ſumma totus curationis ductus laxatorius ac impinguans in his aſſumatur.

De lippitudine dura, Demoſthenis, Cap. LXXIIII.

LIppitudo dura eſt, quum palpebræ duriores fuerint, & ipſe oculus durior & ad motum pigrior fuerit, dolénſque ac rubicũdus, & præſertim quum poſt ſurrectionem ex ſomno palpebræ difficulter aperiri poſſunt, & nulla humiditas euacuatur, gramæ verò in angulis cõſiſtunt paruæ, contortæ, ſubaridæ: & quum ipſas palpebras euertere volumus, non facilè à nobis verti poſſunt ob duritiam.

De lippitudine ſicca, Cap. LXXV.

LIppitudo ſicca eſt, quum ſubaridus factus fuerit oculus, & pruriginoſus, & leniter dolens, citra duritiam palpebrarum.

De lippitudine ſcabra, Cap. LXXVI.

LIppitudo ſcabra eſt, quũ anguli vlceroſi ſunt ac rubicũdi, & valde pruriginoſi, & palpebræ rubicũdæ, & lacrymæ ſalſæ ac nitroſæ deſtillant.

Curatio lippitudinis duræ, ſiccæ, ſcabræ, Cap. LXXVII.

PRædictarum affectionum diligens cura habenda eſt. neglectæ enim, ſuffuſionum, glaucedinis, & lippitudinis diuturnæ, vlcerationúmque ac ſtaphylomatũ cauſa fiunt. Curanda itaque eſt lippitudo ſicca, cum reliqua corporis cura, etiam per ea quæ humiditatem ad oculos prouocant, qualia ſunt ſicca pharmaca poſtea deſcribenda, ſtratiotica appellata, & collyrium diacentetum, ac ſimilia. Dura verò lippitudo ſimiliter curãda eſt per pharmaca humiditatem excernere potentia, ſublita Eraſiſtrati liquida compoſitione, ac ſimilibus. Ad hæc etiam mollientibus ac humectantibus vtendum eſt, velut calidæ leniter temperatæ prolutione: & fomentum per ſpongias aſſiduè adhibendum. Vitanda verò ſunt pharmaca frigefacientia, meatus obſtruentia, & agglutinatoria, & aquæ frigidæ affuſio. ex his enim oculus magis induratur. Si verò ſimul fuerit ſcabra ac dura lippitudo, (ex humorum enim acrimonia palpebræ indurari ſolent, vt anguli quidem erodantur & vlceroſi ſint: oculus autem & palpebræ ægrè moueantur & indurentur) in talibus præmiſſo ſpõgiæ fomento, primùm per ſiccum ad ſcabritiem paratum medicamentum, anguli contingantur, & moderato tempore interpoſito, rurſus ſpongia fomentum adhibeatur, & pharmacum humiditatem detrahere potens ſublinatur: quale eſt Eraſiſtrati liquidum, & collyrium ſtratioticum, & diacentetum. Eſt autem compoſitio ſicci ad ſcabros angulos medicamenti hæc: Chalcitidis crudæ dr. V. cadmiæ drach. V. hæc trita in ollam induntur, quæ addito operculo, gypſo oblinitur, & in vas acetum dilutum habens imponitur, vt olla forinſecus quidem madefiat, non diffluat autem in ipſam humor: & ſinitur ad dies ſeptem: deinde ſiccatur in ſole, ac teritur. Aliud. Philoxeni ſiccum, Achariſton appellatum, *eo quòd digna ipſi gratia referri non poſſit* ad corroſos angulos & ſcabras affectiones: & lippitudines ſiccat: Cadmiæ dr. II. chalcitidis crudæ drach. I. aloes obol. II. æruginis obol. II. piperis grana X. florũ roſarũ dr. IIII. tritis vtere. Aliud ad ſcabrã lippitudinem: Cadmiæ drach. I. æris vſti drach. I. ſpicæ nardi drach. I. piperis torrefacti obol. II. terito cum aceto in ſole, & ſiccato vtere velut probato. Aliud Meneclis, ad corroſos angulos. facit ad delacrymationem. Spodii drach. IIII. omphacii ſicci drach. II. ſpicæ nardi obol. III. piperis torrefacti grana XV. tritis vtere. Aliud. Cadmiæ ſextantem, ſalis ammoniaci ſextantem, folii malabathri ſextantem, piperis vnc. I. vtere. Aliud. facit & ad carnis in angulo decrementum: Coſti quadrantem, æris ſextãtem, fuliginis cedriæ vnc. I. miſce, ac vtere. Aliud, ad ſcabras lippitudines, ſycoſes, putredines, & carnem ſuperexcreſcentem: Cadmiæ drach. III. chalcitidis drach. octo, piperis grana quinquaginta, ſpicæ nardi drach. I. cadmiam & chalcitidem terito cum vino, & vbi ſiccata fuerint, nardũ & piper læuiſſimè trita adiicito, & in puluillũ redactis vtitor. Aliud Capitonis, ad lippitudinem ſiccam, & corroſos angulos, ac oculos humectos, & palpebras ficoſas: Cadmiam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde melle Attico ſubactam in fictile vas mittimus & operculo foramen habente impoſito, eóque luto oblito, vas rectum inter prunas locamus, ac ventilamus. Quum autem albidior factus fuerit vapor exhalans, ſublatam ollam aperimus, & cadmiam vino vetere extinguimus: deinde eius accipimus drachmas octo æris vſti drach. octo, ſtibii dr. quatuor. & armenii, ſi affuerit, drach. VIII. & hæc cõtuſa ac cribrata, cũ vino velut collyrium terimus, & reſiccatum tollimus ac vtimur, per ſpecilli nucleum ſublinentes palpebras manè ac veſperi. Nos autem cadmiam, & reliqua omnia ſimul adipe viperæ ſubacta torrefacimus, & poſtea vino extinctis ſiccatíſq; ac tritis vtimur. Aliud: Tomẽti purpuræ veræ dr. octo, cadmiæ drach. XX. æris vſti drach. X. lapidis hæmatitæ drach. X. Omnia trita ac melle ſubacta, velut prædictũ eſt, torreto: & extinctis vino, ac tritis & arefactis vtitor. Aliud Archigenis, ad omnia prædicta: Amurcam coctam terito cum melle, & vtere. Vtendum etiam collyriis & & ſiccis medicamentis infrà inter multi vſus pharmaca deſcribendis.

De madaroſi, ptiloſi, milphoſi, *id eſt defluuio pilorum palpebrarum*, Cap. LXXVIII.

MAdaroſis & ptiloſis, extremitatis ſiue marginis palpebrarum affectiones ſunt. Et madaroſis quidem, ipſum ſolum pilorũ defluuium eſt, ex acri fluxione obortum. In ptiloſi verò & craſſeſcunt & calleſcunt hæ partes, vt compoſita ſit affectio ex madaroſi & lippitudine dura. quare etiam auxilia in hac ſimilia ſunt relatis ad illam. Optimũ autẽ eſt ad ipſos pilos, ſiccum Philoxeni ad pruriginoſos ac corroſos angulos. facit & ad viſus hebetudinẽ: Cadmiæ drach. VIII. ſalis ammoniaci drach. II. croci dr. II. ſpicæ nardi dr. II. piperis albi dr. I. vtere. Aliud ſtibiũ muliebre. facit ad corroſos angulos, ac ptilos: Stibii vſti & lacte muliebri extincti drach. XIII. aloes, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſing. drach. II. ordei vſti læuiſſimè triti drach. IIII. vtere ſicco. Aliud: ad ptilos & corroſas palpebras. Medullam bubulam ex anteriore dextro pede, cum fuligine terito ac vtitor. fuliginem autem ſic facito: Papyrũ pro funiculo lucernario in lucernam inde, & oleo ſeſamino repletum accende, & ſupra lucernam læue teſtaceum aut æneum vaſculũ pone, eóque fuliginem excipe, & paulatim per prunã collige, ipſáq; cũ medulla trita vtere. facit etiã egregiè vituli coagulum. Aliud Soſandri, ad milphoſes, & inueteratas affectiones. facit etiã ad carnis in angulo incrementum: Cadmiæ, ſtibii, chalcitidis crudæ, miſyos crudi, ſing. drach. VIII. Hæc contuſa & melle ſubacta torre, velut dictum eſt, deinde vino extinctis ac tritis adiice ſpicæ nardi drach. II. croci torrefacti drach. II. piperis drach. I. & ſimul contritis vtere. Cæterùm ſimplicia ad ptilos, & corroſas palpebras facientia hæc ſunt: Amurca cocta, lycium Indicum, armenium quo pictores vtũtur: nam cum aqua illitum conſumit vitioſos humores, & pilos naturales auget: rubigo ferri ad multos dies in ſole trita & cum vino ac myrrha in collyria redacta: ſpodiũ cæparum ſucco exceptum.

De abſceſſu in palpebris, Demoſthenis, Cap. LXXIX.

Abſceſſus in palpebris internos, apice ipſorum inciſo & humoris expreſſione curare oportet: deinde mutia infundatur, & lana ouo imbuta impoſita deligetur. Poſtera die fomentum adhibeatur, & mel ſublinatur, & de cætero collyriū repreſſum inſtilletur. Externos verò, poſt ſectionem & humoris euacuationem, impoſitis linteorum ramētis, ex melle, & addita lana deligabimus. Quicunque verò abſceſſus palpebræ cartilaginem corruperint, ſi quidem extrinſecus fuerint, eos poſſibile eſt ouo ac melle purgatos, capitali ſicco medicamento incarnare: ſi verò intrinſecus fuerint, euerſa palpebra, & nudata cartilaginis parte deraſa, æs læuiſſime tritum adhibeatur, & ſupra palpebram ouum cum vino & roſaceo conquaſſatum imponatur. Poſtera die fomento adhibito, æs læuiſſimè tritum inſpergatur, & rurſus ſupra palpebram ouum ponatur. Tertia verò die mel palpebræ ſublinatur. & poſtea collyrium repreſſiuum adhibeatur.

De calculo palpebrarum, Cap. LXXX.

Calculum in palpebris dicunt, quum euerſis palpebris, tofis ſimilia circa ipſas extiterint alba ac aſpera, varorum ſpeciem præ ſe ferentia. Eorum curam facere oportet euerſis palpebris, & cute iuxta apicem tenui ſcalpro diſſecta, ita vt per ſpecilli concauitatem tumorem mollis collectæ exſcalpamus: deinde æs vſtum tritum adhibeamus: & ouum cum vino & roſaceo in lana exceptum imponamus ac deligemus: poſtera verò die, eadem curatio repetatur: tertia mel ſublinatur. At verò in tofis forinſecus palpebris innaſcentibus, poſt diſſectionem & ſcalpturam, ſplenium emplaſtri tetrapharmaci imponito.

De grandine oculi, Cap. LXXXI.

Grandine affici dicunt palpebras, quum euerſis ipſis, rotundæ quædam eminentiæ pellucidæ grandini ſimiles apparent, quibus diſſectis humor euacuatur ſimilis candido oui. Curatio autem facienda eſt euerſis palpebris, & inciſione per ſcalprum facta, ita vt humore excreto ſubiectum aridum pharmacum affricetur: Æris vſti drachmas duas, ſquamæ æris drachmā I. ſandarachæ drach. I. æruginis, ſalis ammoniaci, croci, ſing. dr. III. myrrhæ obolos duos: vtere tritis. Fiunt etiam aliquando extra palpebras grandines ſubduræ, fabis ſimiles. Has ſiquis violentius contingat, dolores intentos inducit: & quandoque animi exolutionem. Has autem curare oportet cute iuxta apicem inciſa, & ſcalptura per ſpecillum cō cauum facta. Sanatur facilè mellis & ramentorum ex linteis impoſitione & fomentis. Si verò pharmacis ad grandines vti velis, his vtaris: Fici ſylueſtris groſſos coctos impone, aut fici folia. Alia illitio optima: Pollinis tritici quadrantem, ſulphuris viui vnc. I. terito cum aqua, & formato paſtillos, ac vtitor. faciunt & ea quæ ad ordeola deſcripta ſunt.

De ordeolo ſiue præputioſo, Cap. LXXXII.

Ordeolum aut præputioſum vocant, quum in palpebris forinſecus, iuxta pilos maximè, ſuppuratū quoddam tuberculum factum fuerit, figura ordeo ſimile. Facilè verò curatur nuclei ſpecilli calefacti fomento. Sed & ceræ albæ calidæ fomento id diſcuties. aut de muſca capite abiecto, reliquo corpore ordeolum confrica. aut galbanū mollitum, modico nitro addito, impone. aut cum cera emollita parum miſyos crudi commollito, ac imponito. Faciunt & ficus ſiccæ cum vino mulſococtæ, & cum modico galbano tritæ. aut ſagapenum cum aceto tritum illine. facit etiam ad grandines. Fomentum verò loco adhibeatur per ſpongiam, & per panem calidum. Poſt humoris excretionem mel illinatur: deinde collyria vlceribus commoda.

De gangliis, atheromatis, ſteatomatis, & meliceridibus palpebrarum, Cap. LXXXIII.

Fiunt aliquibus extra palpebras etiam hæ affectiones. Curantur autem ganglia ceratis & malagmatis ad ganglia deſcribendis, & aquæ calidæ affuſione. eſt enim neruí contortio ganglium. Melicerides autem, & parua ſteatomata, ac atheromata, curantur aliquando vſtorio medicamento apici ipſorum impoſito, donec incumbens

A cutis in profundum cruſtam accipiat: deinde poſt cruſtæ caſum, exſcalpta tunica humorem continente, per ſpecilli concauitatem: ſi verò tunica eximi non poſsit, per ſubiectum pharmacum eroſiuum conſumatur: Sandarachæ drach. II. arſenici drach. I. ſquamæ æris drach. I. veratri nigri drach. I. elaterii drach. II. chartæ in cinerem exuſtæ drach. II. vtere cum roſaceo. Magna verò chirurgia curantur, quemadmodum in reliquo corpore ex fundo ablata, vnà cum tunica humorem continente. Deinde labia cutis per ſuturam contracta curentur, velut ſu-
B tura palpebrarum ſurſum verſus fieri ſolet. Cauendum autem ne lata faſciola cutis in chirurgia auferatur, vt ne lagophthalmi fiant.

De varicibus palpebrarum, & malignis agnatis eminentiis, Cap. LXXXIIII.

Varices in palpebris ne cures: ſunt enim maligni. Neque etiam agnatas eminentias in palpebris tumidas, dolentes & ſubrubras, & ad digitorum compreſsionem in ſeipſas ſe contrahentes. ſunt enim etiam hæ malignæ ac incurabiles.

C De ægilope, Seueri, Cap. LXXXV.

Ægilops abſceſſus eſt iuxta magnū angulum. eſt autem affectio ægrè curabilis, propter corporū tenuitatem ſubiecto oſſe corrupto. Ob ſitus autem vicinitatē etiam ipſi oculo damnum infert aliquando, per naturale paruum iuxta angulum foramen. Incipiente itaque inflāmatione, ſtatim in prima die conandum eſt vt repellatur, ipſo ſolo inflammato loco illito ex collyrio Antonino, aut alio quodam vehementer repellente ac ſtupefaciēte. ſolet enim hæc illitio id quod confluxit diſsipare. Si verò
D perſeuerarit inflammatio, tentandum eſt vt ſimiliter velut aliæ inflammationes curentur per diſcuſſoria medicamenta, quæ citra mordacitatem agunt. coafficitur enim oculus ex acribus, & in ipſa affecta parte inflammatio augeſcit. Nos autem in inflammationibus nondū tranſmutatis, ex emplaſtri Barbari, aut Leænæ, aut Athenæ, aut ex ſalicibus, aut ex aceto & oleo parati vſu, abſceſſum diſcutimus ac reſiccamus. Aſclepiades autem ad ægilopas pharmaca talia cōſcripſit: Succi illecebræ, quam quidam portulacam ſylueſtrem vocant, aut ſemperuiuum
E paruum, ſucci ſolani, ſing. ſeſcuncem, thuris drach. VIII. galbani ſeſcuncem, maſtiches quadrantem: thus tritum cum ſuccis coquito, & vbi diſſolutum fuerit, galbanum præmollitum adiicito. maſtichen enim improbamus.

Aliud. Thuris drach. VIII. myrrhæ drach. VIII. ladani drach. I. ceræ drach. VIII. aluminis ſciſsi drach. IIII. ſpumæ nitri drach. IIII. coaguli leporis drach. IIII. Tundito hoc pharmacum, & cum fæce vnguēti irini emollito. Si verò victis diſcuſſoriis medicamentis inflāmatio ſuppurabitur, quamcelerrimè ſecare oportet, & humorem
F euacuare, ac ſubſcriptis vti: Bdellii, myrrhæ, ladani, ſpumæ nitri, colophoniæ, ſingul. drach. IIII. ceræ drach. X. vnguēti irini quantū ſatis eſt. Alii pro colophonia, oleæ folia trita habēt, & cū axūgia ægilopi imponūt. & ſordes ſub alares ouiū cū axungia eodē modo. Aut veratri nigri radicē madefactā impone. Aut perdiciū herbā pro cataplaſmate adhibe. Aut farinam erui cum melle. Aut cinerem lignorum vitis aceto ſubactum impone. Aut ſtaphidem ſylueſtrem & ammoniacum thymiama cum melle impone. Aut alumē ſciſſum cum terebinthina velut ſpleniū
G impone. Si verò ad angulum repſerit, ad ſuperficiem autem omnino non proceſſerit, tūc ſcalpro ad venæ ſectionem, aut pterygiis deſtinato, medium anguli corpus diducere oportet, & bonam carnem ex profundo producere: deinde ipſam enatam carnem reſiccare. id quod continget ſi penitus non pinguia loco adhibuerimus. Quare ſane in principio poſt apertionem, lenticula cocta, aut malicorio cum melle vtemur. Repurgato verò loco, & naſcēte iam carne, vitrum læuiſsimè tritum ſiccum inſpergimus, & in eius vſu perſeueramus vſque ad abſolutam cu-
H rationem. eſt enim admirandum auxilium, cuius efficacia ſatis expendi non poteſt. Sed & alumen ſciſſum læuiſſimè tritū, & modica terebinthina exceptū ad emplaſtri formā, purgat & incarnat ac cicatricē tutò inducit. Oportet autem & in vlceris cauitatem de pharmaco indere,

& forinsecùs paruum splenium ex ipso imponere. Profectò nos hoc curationis ductu vsi, alio auxilio ad recentes ægilopas non indiguimus. At verò quæ ab antiquis ad hanc affectionem descripta sunt auxilia, huiusmodi sunt. Ægilopa curant, si non per profundum corruptum fuerit os, chamæmeli folia commansa imposita. aut maluæ folia commansa cum sale impone. Post apertionem verò, ipsa malua trita vtere vsque ad cicatricem inductam. Aut solanum, maximè halicacabum, aut myrtum commansam impone, aut œnanthes, aut auriculæ muris folia. Facit & ægilopis frumentacei succus cum farina frumenti impositus, & plantaginis folia mãducata ac imposita. Thus item & columbinum stercus commiscentur ac imponuntur, & lapidescunt ac inhærent vsque ad inductã cicatricem. Aliud. Propolin, terebinthinam & thus paribus portionibus splenio illita adhibe. facit & siccum pharmacum ex eruo cum melle. Aliud. Fel porci fumo resiccatum terito, ac exulcerato ægilopi imponito. Aliud. Thus tritum pice liquida excipe, & emplastri formam impone. incipientes enim ægilopas hoc pharmacum dissipat: iam verò ruptos sanat vlceri inditum & superimpositum. Aliud ad ægilopas experientia cognitum, itémque ad strumas. Radicem lilii recentem ad emplastri formam terito, & imponito. rumpit enim, & repurgat, & vsque ad perfectam curationem cicatrice includit.

De vstione ægilopis, Cap. LXXXVI.

At in quibus affectio diuturna os corrupit, aut ad angulum in fibulam abiit, cicatrice superficiei inducta, in his triangulari incumbentis carnis detractione facta, & angusta sectionis parte ad angulum adaptata, & deinde spongia oculo imposita, cauteria ignita ipsi sectioni adhibemus vsque ad os, ad squamæ remotionẽ inurentes, ita vt etiam obliquas in vlceris cauitate partes, & maximè supernas inuramus. Si enim post primi cauterii admotionem spectaueris, apparebit tibi angustissima cauernula, quæ supernè ex obliquis humorem vlceri transmittit, velut lacrymam. Quare oportet cauterium cauernulæ fortiter apprimere. & vbi sufficiens facta fuerit vstio, lenticulam coctam cum melle adhibere. Elapsa verò crusta, & vlcere aliquo modo purgato, alumen scissum tritum, terebinthina liquida acceptum modica, vt emplastri forma fiat, cauitati vlceris indimus, & spleniũ ex eodem factum supra vlceris cauitatem imponimus. Celerrimè enim repurgat, incarnat, & cicatricem inducit. probè etiam incarnat vitrum læuissimè tritum inspersum. Vtere, & probabis.

De anchilope, Cap. LXXXVII.

Circa prædictum locum vbi ægilops fit, colligitur etiam lentus humor melleus ac pultaceus, plerunque in tunica contentus, dolorem non inducens, paulatimque augescens. Curatur autem chirurgia, quemadmodum etiam reliqua circa corpus atheromata, ita vt superficies dissecetur, & subexcorietur, & tunica humorẽ continens, funditus tollatur. Post sublationem autem ipsius, quò secura curatio fiat, & affectio non regeneretur, cauteriis ignitis crustas loco inurimus: & deinde lenticula cũ melle curamus: elapsa verò crusta, alumine cum terebinthina, velut antea dictum est, vsque ad cicatricem inductã.

De carnis in angulo magno decremento, Cap. LXXXVIII.

Carnis in angulo oculi magno imminutio ac decrementum fit, quum exulceratione aut pterygii aut incrementi carnis ablatione, totus angulus funditus fuerit sublatus, & allabentem lacrymam continere nõ potuerit, sed ad malas defluit. Contingit hoc etiam aliquando ex malè curato ægilope. & vocatur hoc vitiũ *Græcis* Rhœas: dicuntur autem etiam rhœades, qui ob assiduas fluxiones oculorum, semper lacrymantur. Curandi verò sunt illi quibus angulus funditus sublatus est, adhibito pharmaco locos densare potente ac consolidare, quale est quod tephrum dicitur. Si verò callus fuerit, præirritare oportet per aliquod acrius medicamẽtũ. Sed & chirurgia vtendum est. collum enim fascia circumdata cõstringitur, & vas circa nasum notatur: deinde vas illud scalpro biangulari dissecatur: deinde spongia oculo imposita, cauterium loco apprimitur, non vsque ad os, sed vt cutis & sectio solùm flammam sentiat. sit autem cauterium triangulare. postea lẽticula cũ melle adhibetur. Vbi verò pura facta sunt vlcera, oculus disparatus seruatur, donec angulus carne pura fuerit repletus, vt ne concretio fiat. Probè facit in ipsis etiam alumen cum terebinthina. At verò oculos præ diuturna lippitudine flentes aut humectos, curare oportet præ omnibus aquæ potu, & parco cibo, exercitiísque ac deambulationibus, & capitis frictione ac rasura, & frigidæ perfusione. Est & diæta optimi succi ac crassante vtendum, & oculi sublinendi ex medicamentis meatus obstruentibus, frigefacientibúsque ac adstringentibus. post aggressionem verò, frigida aqua & posca oculi proluantur. Optimum autem pharmacum ad hoc experimento constans hoc est: Plantaginis folia exsuccato & excolato, ipsúmque succum in fictili nouo ad solem exponito, & linteo tenui puro velato, quotidiéque agitato, & resiccatum tritum reponito, & pro collyrio sicco vtitor. Stibium ad anguli magni decrementum Alexandri regis valde bonum. facit etiam ad ptilosin palpebrarum. Terræ ampelitidis, croci, nardi Celticæ, æquales portiones tusas melle subigito, & in ollam missa, addito operculo foramen habẽte, eóque oblito, prunis imponito, & non ventilato. Quum autem non amplius caliginosus vapor per foramina exhalarit, ab igne tollito, ac frigefieri finito. Deinde tusa, cribrata, ac trita in tenuissimũ puluillum pro stibio adhibeto. Aliud stibium ad rhœadas: Æris vsti sesquiunciam, stibii sesquiunciam, croci vnc. I. spicæ nardi vnc. I. folii malabathri triẽtem, rosarũ viridium sesquiunciam. reliqua læuissimè terito. Deinde rosas per se benè læuigatas aridis vnito, & simul tritis donec siccentur vtitor. Aliud stibium, multa experientia cognitum: Æris, cadmiæ, stibii, sing. sextantem, piperis grana XIIII. caryophylli vnc. I. spongiarum nouarum quadrantem, mellis quantum satis est. Æs, cadmiam, stibium, tusa sufficiente melle subigito: deinde ipsa spõgia excepta in ollam mittito, oblinito, vrito. Et ad cinerem exactissimè tritum piper & caryophyllum adiice, & tusis, cribratis, rursus exactissimè tritis vtere.

De iis qui tempora inurunt, Cap. LXXXIX.

Qvidam barbaris legibus seruientes, in diuturnis oculorum fluxionibus, tempora inurunt aut per pharmacum, aut per medullam lignorum nucis iuglandis, quod hyscas appellãt. Quidã etiam ferrum candefaciũt, & vstionẽ perficiunt. Ego itaque eiusmodi affectionẽ ex tẽporum vstione conflatam vidi. Hi enim immodestè pharmaco vsi, & vstione vsque ad profundum facta, vnà cum alienis humoribus, etiam naturales consumpserunt, & ad extremam siccitatem oculum deduxerunt, & non intelligebant se morbum incurabilem præparare. Quid enim aliud contingere poterat, quàm quod hic cõtigit? Primùm dolor molestus, & immodicus ardor. Quũ igitur tentassemus per collyria obtundere dolores, amplius ægrum grauauimus. Liquidum enim collyrium oculo illitum, velut arenulas quasdam producit, ab immodica caliditate torrefactum. Et quum rursus per ouum mitigare vellemus, rursus per caliditatem etiam ipsum crassefactum est, & velut ad membranas quasdam redactum, quæ ægrè ab oculis secedebant. Sed & lacte vsi sumus, & ipsum similiter inspissabatur: & in summa, velut ab igne humores coacti inspissabantur. Proinde multo labore insumpto, quũ fœnigræci succũ instillassemus, moderatè dolorem mitigauimus. nam & hic à morbo superabatur. Postea verò rationem ducem sequuti, ad rosacei vsum deuenimus, tepefacientes hoc, ac infundentes, vt etiam æger nobis absentibus, ipsius solius vsu ab accidentibus alleuaretur. Quin & ad alia multa vtile nobis visum est rosaceum ad oculos. Si enim ex natura siccitas affuerit vt ægrè mobilis & penitus lacrymarum exors sit oculus, etiam his commodum est pro collyrio sublitum.

De arteriarum ſectione, Seueri,
Cap. xc.

IN chirurgiis circa caput & frontem, vnus generaliſſimus nobis ſcopus eſt vt ægrum à fluxionis affectione liberem⁹. Verùm priuatas & velut particulares aggreſſiones facimus, propter vires, propter accidẽtia, propter locos, propter materiæ fluxionũ qualitatem. Quũ igitur arteriarũ genus vnũ ſit, loci verò diuerſi, nũc de poſteriori-bus expẽdemus. Hæ enim velut principia quædã earum ſunt, quæ circa ſuperficiem capitis exiſtunt. Cõuenit igitur in magnis doloribus, carie, ſtaphylomatis & prolapſibus, arterias in poſterioribus capitis partib⁹ ſecare. ſtatim enim vtilitatẽ inde percipiũt ægri. Præradendi autẽ ſunt loci, & ſic pulſus exactè per tactum notandus, & ſpatium dimetiendum ab auribus trium digitorum ad caluam poſteriorem appellatam. Conuenit autem ſecare non obliquè, ſed tranſuerſim vſque ad os, & membranam caluam ambientẽ exactiſſimè radere, & ſanguinis excretionem vſque ad animi deliquium expectare, in quibus videlicet vires robuſtæ ſunt, & dolor vehemens. ſic enim ſopies accidens ſymptoma. Deinde cuneolũ ſectioni parem indimus, & linamẽta conuulſa plurimo cuneolo imponimus, & lanæ hapſo poſca imbuto pro linamentorũ cuſtode vtimur. Deinde ligamento vtimur ſufficienter adſtringentes, & ad frontem ambo principia ducentes ac deligãtes. Poſtera die vino & oleo ligamentũ rigam⁹, & non ſoluimus. Tertia die ſoluim⁹, & vibices moderatè proluimus & os deradimus. Et poſtea quoque oſſis raſura vtimur: & hoc facim⁹ vſque ad quatuor aut quinque dies, donec os ſanguinem emiſerit. hoc enim ſignum eſt ſufficientis raſuræ. Cæterùm medicamentis quæ linamentis illinuntur vtendum eſt in his, ex pumice & cera ac oleo paratis. & poſtea cephalico ſicco appellato ex eruo vtendum eſt. Sed & id quod à nobis præparatur, vnicè ad hos facit: ſtatim enim poſt oſſis raſuram impoſitum, carnem producit. Accipit autem farinæ triticeæ tenuiſſimæ partes .ii. colophoniæ liquidiſſimæ partem vnam. Hoc vbi ſiccum inſperſum eſt linamentis & ſplenio, cuſtos linamenti adhibendus eſt ex aliquo pharmaco è ceruſſa parato. nam & ad cicatricem inducendam confert.

De caluariæ circumciſione,
Cap. xci.

SED & periſcyphiſmon, *id eſt caluariæ circumciſionem, Græcis* dictũ aſſumimus, in quibus diuturna & tenuis oculorum fluxio exiſtit, & multa vaſa fluxionem delegantia. Oportet igitur raſos locos notare, vt ne in coronalem futuram aut temporum muſculos ſectio fiat. Facienda autem eſt ſectio paululùm ſupra frontem tranſuerſa, initio à tempore ad tempus facto, ita vt membrana caluam ambiens ſimul diſſecetur, vt diligenter radatur. Deinde cuneolis ſectioni inditis linamẽta adhibemus, & reliqua conſequenter facimus, velut prædictum eſt in arteriarum ſectione, aſſumpta ex vino & oleo irrigatione. A tertio die curatio ſuppuratoria fiat: deinde ea quæ reſiccationẽ promittit. Si quidem igitur à ſolo ſincipite oculi fluxione infeſtantur, prædicta ſectione contenti ſumus: ſi verò vnà cum ſupernis vaſis, etiam ex temporibus fluxio feratur poſt factam relatam ſupernam ſectionem, alias duas luniformes aſſumimus, vnam ab vtraque parte. Habeat autem principium, tum ea quæ à dextris ſit, tum quæ à ſiniſtris, à principiis tranſuerſæ ſectionis ſupernè factæ, ita vt ex ſupernis ad tempora deferantur vſque ad medium frontis. Procedant autem luniformiter ad ſupercilia conuerſæ vt ne temporum muſculos iniuria afficiant. Sit autem figura trium harum ſectionum ſimilis literæ *Græcæ* π. ita tamen vt apices ad internas partes incuruatos habeat hoc modo)(. Oportebit autem & hic cuneolos ſectionis indere, & conſequẽtia facere, velut antea dictum eſt. Porrò dicunt Æthiopas à natiuitate frontem circũcidere, vt ne oculorum fluxione infeſtentur.

De frontis per ſubmiſſum ſcalpellum excoriatione, Cap. xcii.

HYpoſpathiſmõ, *id eſt per ſubmiſſum ſcalpellũ excoriationem frontis*, aſſumunt qui deformitatem, cicatricis, maximè per circulum fientis, in frontis circumciſione deui-

A tant. Verùm hæc curatio imperfectior illa eſt: vnde magis frontis circũciſione periſcyphiſmo appellato vtendum eſt, ita vt rei magis neeſſariæ curam habeamus.

De vaſorum ſectione, Cap. xciii.

VAſorum ſectionem aſſumimus vno oculo affecto, & in oculorum perpetuis lacrymis, & in hemicrania. Aſſumimus autem in iis quibus manifeſta & eleuata ſunt in fronte vaſa. Vas verò atramento notamus, & ſummis vtriuſque manus digitis, frontis cutem ab vtraque notæ parte eleuamus, & ſuperficiariam ſectionẽ in ipſam
B notam ex directo vaſis facimus. Et rurſus paulatim ſubiacentes cuti membranas diſſecamus, donec nudum vas apparuerit. Atque ſic hamulis duobus tranſfixis labia ſectionis eleuamus, & paulatim per ſcalprum ſubradentes, vas à circumſitis membranis liberamus. Et cæco hamulo ſubiecto, vas ex profũdo attollimus, & ita eleuato acũ duplex filum habentem ſubmittimus, & mox ablata acũ filum dimittimus. Idem etiam in altero vaſis terminò faciamus. Et poſtea vas perpungimus, & euacuationem fieri ſinimus. Sufficienti verò ſanguine euacuato, vtroſq;
C terminos vaſis per ſubiecta iam fila deligamus, & mediũ ipſius reſecamus. atque ita linamentis inditis, & hapſo lanæ ex aqua frigida impoſito, deligatione vtimur. Poſtera die vino & oleo irrigamus. tertia verò exoluimus, & moderata perfuſione facta, linamenta ex aqua mulſa indimus, donec exciderint fila. Et vſque ad perfectam incarnationem eadem vtimur. eſt enim bonum auxilium. At verò cicatricis inductionem per emplaſtrum melinum facimus, aut per id quod ex cadmia paratur. Leonides
D porrò, Soleo, inquit, vbi mixta eſt fluxio, & à fronte, & à muſculis temporum, iuxta paruos oculorum angulos tẽporibus vicinos, ſupra fines ſuperciliorum, cruſtas inurere per cauteres nucleoformes, id vehementer cauens vt ne temporum muſculos contingam. At in fluxionibus à ſincipite, conſtringo collum, & vaſa in fronte magis eleuata noto, & hæc ipſa præraſis pilis inuro. Illitio valde celebris ad diuturnas fluxiones: Viperarum capita in olla probè exurito, & cinerem cum lupinorum amarorum decocto tritum temporibus illinito, & miraberis de me-
E dicamenti efficacia.

De muſculorum temporum cataplaſmatis, agglutinatoriis, ac illitionibus, Seueri,
Cap. xciiii.

QVandoquidem fluxiones ad oculos ex ſuperincumbentibus locis ſuppeditantur: (nam hemicraniæ, & caries, & fluxiones capitis, dolores oculorum augent:) operæpretium eſſe puto etiam ad hos pauca auxilia referre. Vtendum igitur eſt agglutinatoriis & illitionibus,
F velut dictum eſt, in iis quibus oculi fluxione infeſtantur, & in quibus vaſa circa frontem ac tempora eleuata diſtenduntur. Nam ſi influxio non ex vaſis circa frontem & tempora ac palpebras contingit, ſed ex profundius ſitis, agglutinationes & illitiones magis lædunt. Inſuper autem ſi citra inflammationem fluxiones oculorum fiunt, agglutinatoria ipſas cohibent. ſi verò inflammatio adfuerit, humores ex circumſitis locis ad inflammatos impulſos, per compreſsionem magis diſtendunt. Itaque agglutinatoria ex ſimilagine & ouis ac thure compoſita
G vitanda ſunt. reſiccata enim diſtendunt vaſa, & fluxiones augent. Quæ verò mollia permanent, aut diſtentiõnem non efficiunt, & tum frigiditate, tũ adſtrictione vaſa deprimunt, his vtendum eſt. Si igitur calida fuerit intemperies quæ lædit, crocum, opium, myrrham, thus, ex aqua trita & ad ſtrigmentitiã ſpiſsitudinem redacta illinimus: & ſtatim inducto ſomno, dolorem depellimus. Idem præſtant & fluuiatiles ſtratiotæ cum aloe contriti. Sed & polygonum cum maſtiche tritum ac illitum, dolorem mitigat. & mandragoræ cortex cum thure mirificè facit. Et maſtiche cũ ſucco braſſicæ illotæ trita mirificè
H reſiccat. Item fabrorum fuligo, quam vulcaniam appellant, leniter cum ouo ſubacta. Et calx viua cum ouo in frigidis intemperiebus. Et hirundinum ſtercus cum maſtiche & oui candido.

Totius capitis illitiones, Seueri, Cap. xcv.

TOtum caput intemperie calida affectum, acacia cũ vino trita illinendum est. nam acetum in huiusmo di capitis illitionibus vitare oportet. Facit & Samia terra, cũ plantaginis aut solani succo trita. Si verò frigidior fue rit causa, vt æger clarè frigiditatẽ in capite sentiat, & lacrymas frigidas deferri, contraria calidæ affectioni auxilia adhibenda sunt. Nasturtio enim cum ouo trito mul tùm profecimus. & per erucæ semen cum aceto tritum idem effecimus. Sed & thapsia cum sinapi aceto trita, ma gnopere prodest. Et cochleæ Aphricanæ cum thure ex aceto tritæ, multam fluxionis illitionem relidũt ac excindunt. Et hirundinum nidus cum stercore in ipso reperto, aceto subactus graues dimidii capitis dolores sanat. Et eu phorbium cum aceto tritum. Vtere etiam smegmatis & puluillis insperfilibus, suprà ad diuturnum capitis dolorem descriptis.

Cataplasmata oculorum lippientium, Dioscoridis, Cap. xcvi.

CAtaplasmatis vice imposita mitigant oculorum inflammationes, folia rubi, aut auriculæ muris, aut tribuli viridis, aut portulacæ, aut semperuiui, aut polygoni, aut intubi, aut coriandri, aut cupressi. aut hyoscyami folia trita. aut cucurbitæ ramenta. aut peponis caro. aut capitum papaueris decoctum affusum, aut ipsa capita co cta trita imposita. Commodus est etiam panis aqua madidus tritus cum modico rosaceo impositus. Et ouum cũ rosaceo ac vino conquassatum, & hapso lanæ exceptum ac impositum. Aut ouorum assatorum vel coctorum vitellos, cum modico croco & opio, phaseli magnitudine, ex sapa tere ac impone. Aliud Asclepiadæ ad maximos humorum influxus ac dolores. Rosarum siccarũ drach. i. opii drach. i. croci drach. i. efforma in pastillos cũ passo, in quo melilotum coctum est. Et vsus tempore, ex ipsis terito cum passo, & admixto pane imponito. Aliud ad maximos dolores ac vigilias. Psyllii semen in feruẽtẽ aquam côiectum paululum finito: & vbi dissolutum fuerit, conquassato vt emplastri formã acquirat, & ex eo oculum integito. suauẽ enim somnum inducit. Aliud Demosthenis. ad dolores & prolapsus oculorum, egregiè facit. Capita papaueris in aqua mulsa coquito, & ipsa quidem expressa abiicito, aquam mulsam autem triticeo, aut ordeaceo polline admixto imponito, modico etiam rosaceo adiecto. aut polentæ florem, pro polline, aut panem purum accipito. Cæterùm cataplasmata omnino tempora comprehendant, & supercilia cum fronte. Solã autem supernam palpebram cataplasmate integimus, infernam non comprimentes, quò aperiri oculus possit, & lacrymam illatam excernere. Assiduè verò permutentur, & maximè æstate, vt ne feruefacta exacerbent. Ad contactum autem summè tepida apponantur: hyeme verò leniter calida.

Illitiones oculorum, Cap. xcvii.

IN vehementibus doloribus palpebras forinsecus illinire oportet, maximè quidem collyrio Nili ex rosis, aut aliquo dolorem eximente ex croco parato, aut croco trito cum modico papaueris succo, affuso lacte aut hyoscyami succo. Alia illitio Asclepiadæ, ad doloris vexationes: Aloes, lycii Indici, rosarum viridium, croci, opii, myrrhæ, sing. æquales portiones terito cum vino, & formato pastillos, ac siccato in vmbra. Vsu verò expetente, passo dilue, & oculos ac tempora illine. Alia illitio repulsoria optima: Foliorum mali succorum tusorum ac cribratorum lib. i. myrrhæ sextantem, glaucii sextantẽ, gummi sescũcem. excipe aqua. Illitio Asclepiadæ mor dax, e uestigio fluxionem compescẽs. facit & ad lippitudines scabras: Æris vsti drach. iii. croci drach. iiii. piperis drach. ii. opii drach. ii. gũmi drach. iiii. excipe. Hæc forin secus illita, maximos humorum illapsus relidit: verùm vi tare oportet nequid de pharmaco in oculum præterlabatur. Aliud phloginum inscriptum linimentum. Æris vsti ac loti drach. xii. croci drach. vi. piperis dr. iiii. myrrhæ drach. iii. opii drach. iii. gũmi drach. xii. Terito cum vino veteri odorato adstringente. Alia illitio ex sandyce, ad perfrigerationes & resolutiones palpebrarum, quales

A contingunt & in iis qui canino more conuelluntur. facit etiam ad acuendum visum ante balneum illita: Sandycis drach. xiii. crocomagmatis drach. vi. piperis drach. iiii. gũ mi drach. vi. excipe aqua. Aliqui adiiciunt etiam opobal sami drach. iiii. & illinunt ad hebetudinem visus.

De aridis collyriis, Galeni, Cap. xcviii.

EX aridis pharmacis quædam affectionem in oculis congregari prohibent, humorum videlicet influxiones impedientia, ex quibus oculi affligi solent. Præstantissimum autem ex his apparuit & experientia iudicatũ

B est quod ego composui, inquit Galenus: & ob id apud multos in vsu est, ac ferè per omnes gentes quibus Romani imperarit. Ac primùm sanè ipsius compositionem scribam, quum præstantius esse putem nullis omnino affectionibus corripi, quàm eas quæ iam præoccuparunt sanare. Vtilissimum autem est sanis oculis pharmacum. Vritur lapis Phrygius in fabaceas magnitudines cõfract⁹. Eum verò in ollam nouam missum, deinde forinsecus luto oblita olla, addito operculo foramen habente, eóque oblito, ollam prunis imponimus. Quum autẽ lapis igni-

C tus factus fuerit, tunc iam ollam in aliud vas purum euacuare oportet, & recenti butyro extinguere. Facta autem extinctione, rursus in eandem ollam missum, prunis adhibemus, ac ventilamus. Ignito verò lapide, vbi purum vaporem efferri viderimus, rursus euacuatum extinguimus vino veteri fuluo odorato: deinde rursus missum in ollam lapidem tertiò vrimus & rursus extinguimus melle Attico non multo. Postremùm autem melle extinguitur, vt mellis qualitas in lapide permaneat. Cæterùm pluribus diebus trita ac prælæuigata in promptu habe-

D re oportet, ita vt in tenuissimum puluerem redacta sint subscripta: Æris vsti vnc. i. piperis albi vnc. i. folii malaba thri vnc. i. stibii drach. xii. His admisce lapidis vsti, tusi, cribrati ac triti lib. i. Et pòstquã omnia simul probè fuerint vnita, & reponere medicamentum voles, adiice opo balsami primarii drach. xii. Sit autem opobalsamum tenue, & pellucenti compage, non crassum. impedit enim crassitudo, ne siccum pharmacum euadat. Vtendum autem est ipso ad palpebras solas, inducto specillo citra tuni carum oculi contactum. Iubendúsque est homo cui hoc

E sublinitur palpebras apertas habere. Hoc itaque à me cõpositũ est, non permittẽs hominẽ qui ipso rectè vtatur, oculorum lippitudine apprehẽdi. Stibium ornandis palpebris præseruatiuum, pueris maximè commodum. Stibii drach. xvi. plumbi vsti ac loti drach. viii. squamæ æris drach. i. croci drach. i. florum rosarum, myrrhæ, spicæ nardi, thuris, piperis, sing. drach. i palmularũ ossa decem. Omnia in fictile vas conie cta diligenter torrefacito, dein de tusis ac tritis opobalsami primarii compage tenuioris cochlearia duo adiicito: & tritis ac siccatis vtitor. Aliud

F Seueri. facit ad oculorum & palpebrarum pulchritudinẽ: Stibii quadrantem, purpuræ veræ vstæ sextantem, spicæ nardi vnc. i. Vtere. Stibium ornans palpebras. Stibii vsti & loti drach. viii. ossium palmularum v storum drach. viii. atramenti sutorii drach. ii. nardi Celticæ drach. ii. Vtere. constat experimento. Aliud, faciens ad decorem, angulos rarefactos ac humectos moderatè exsiccans: Cornu ceruini vsti, purpuræ vstæ, sing. drach. iii. folii scylmatis vnc. i. vtere. Stibium optimum ad tenuem fluxum, & corrosos angulos. Nutrit hoc etiam oculos de-

G bilitatos, in multis affectionibus comprobatum, & mirificè omnibus se opponens. Facit etiam ad ornatum. indu ctum enim multo tempore in angulis permanet. Habet autem hoc modo, Carnis purpuræ torrefactæ drach. iiii. succi anemones dr. vi. stibii vsti & vino extincti drach. iii. succi baccarum sambuci drach. iii. spinæ Ægyptiæ drach. ii. ordei vsti drach. ii. gallarum nigrarum drach. ii. acaciæ drach. ii. mororum rubi aridorum tusorũ drach. iii. costi tusi drach. iii. folii tusi drach. iii. Singula seorsim terito, & simul in vase plumbeo reponito ac vtitor.

H Aridum Danai, quod velut res sacra in regia vt be venditum est numismatis centumviginti & cum multo labore ab eo impetratum. Præseruat ab omni lippitudine, palpebris inductum. Æris vsti vnciam vnam, onychas, *id est ungues*, aromaticos vstos magnos tres, piperis grana vigintivnũ ordei vsti grana vigintivnum, palmularum

ossa vsta nouem,aereas muscas xxi.folii scrupulos nouē, sanguinis draconcii scrupulos quatuor. Æs accipe quod ab æreis vasis deraditur,& in fictile vas missum ac prunis impositum,ad triduum vre,ita vt quotidie ter ipsum vrina pueri incorrupti extinguas,& postremùm aqua dulci. Æreas autem muscas accipe ex locis vbi boues degunt, aut si ibi non reperias, ex mortuis animalibus. Aliud palpebras ornans pharmacum,quod prosperè accommodatur. Facit & ad diuturnas lippitudines: Stibii vsti & vino extincti drach. tres, plumbi vsti ac loti drach. octo, fuliginis thuris, spicæ nardi, myrrhæ tostæ, croci tosti, squamæ æris,singulorum drachmam vnam: tritis vtere.

Aridum ad angulos calidiores & rubicundos ac exasperatos,Seueri: Croci drachmas quatuor, cadmiæ lotæ drachmas duas,cerussæ drachmam vnam. Aliud Seueriani: Cerussæ bessem,cadmiæ trientem, salis ammoniaci sextantem,piperis sextantem,folii trientem. Aliud palpebras ornans. facit & ad lippitudinem siccam. sanat etiam omnem lippitudinem,post mitigatos dolores illitum: Æris vsti læuissimè triti vnciam vnam, cedriæ puræ trientē.æs cum cedria ad strigmētitiā spissitudinem terito, & in arundinem mittito, & hanc obturatam forinsecus totam luto oblinito, & in clibano prunis obruito,& per diem ac noctem sinito,& exemptam terito,& collyrii Pelarii drach.xxIIII.adiicito, & croci drachmas duas,& folii scrupulos duos:& vtitor. Aliud siccum collyrium celebre,resiccans multas fluxiones,& visum acuens:optimè quoque attenuat cicatrices: Æruginis vnciam vnam,cadmiæ vnciam vnam,chalcitidis vnciam vnam,stibii vnciam vnam,mellis mensuram congruam.Omnia læuissimè trita & melle subacta, in ollam mittito,& addito operculo foramen habente, oblinito, ac vrito donec tenuis vapor progrediatur:deinde exemptoſac trito vtere.Quòd si ipsum paululùm mordax facere volueris, post vstionem adiice piperis grana xxv.

Aliud aridum valde bonum: Cadmiæ sextantē, mellis sextantem, æris vsti drachmas quatuor, salis ammoniaci drachmas duas,piperis drachmas IIII. spicæ nardi drachmas duas. Cadmiam læuissimè tritam melle subige,vre,& vino austero extingue, & cum reliquis tere ac vtere:est delacrymatiuum.facit & ad asperas palpebras.

Aliud siccum ad lacrymātes oculos, & eos qui à longa lippitudine nō probè sanati sunt. est etiā præoccupatiuū: Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drachmas octo, stibii drachmas quatuor. cadmiam cum ære in frusta crassiora contusam,& melle subactam,in olla exurito, velut antea dictū est, & vino veteri odorato extinguito,ac siccato.Et deinde stibium per se vstum in olla admisceto, & tusis,cribratis,ac tenuissimè tritis vtitor :quidam etiā armeniaci drachmas duas admiscent.Hoc siccum pharmacum sæpe cum vino,velut collyrium contriui,& siccato vsus sum,inducens ipsum palpebris manè & vesperi:aliquando autem etiam stibii drachmas octo inieci. Aliud siccum croceum,procatalepticon,*id est præseruatiuum.*

Aloes,croci,glaucii,sarcocollæ,singulorum vnciam vnam:læuissimè tritis vtere. Aliud quo vtor,& affectiones illino. sistit fluxionem in vna die,si densè ac sæpe illinatur. facit etiam ad ægilopas, & palpebras corrosas, & pilos pungentes in palpebris post euulsos pilos, pilorum locis illitum. Sarcocollæ,croci,glaucii flaui,aloes,chelidoniæ,singulorum vnciā I.myrrhæ troglodyticæ drach. quatuor.Chelidoniam tusam cribratam reliquis adiice,& contritis vtere.Ego cum aqua velut collyrium contero, & sicco vtor. Aliud siccum collyrium celebre,visum acuens,inoffensos conseruans oculos: Stibii scrup.IIII.fuliginis purpuræ veræ,rosarum siccarum,singulorū scrup. II.croci scrup.III.folii scrup.III.spicæ nardi scrup.III.tritis vtere. Fuliginem autem sic facito: Lanā purpuræ cedria tinctam incende,& pelui læuissima aut æreo vase contege,& conflatam fuliginem penna collige, ac vtere. Aridum album,visum acuens.Facit ad pruritus,& vstiones ex sole,& lippitudines incipientes ex frigiditate, ante & post cibum. Cadmiæ drach.II.salis ammoniaci drach. I.piperis drach.II.aluminis scissi drach. II. folii drach. II. cerussæ oboli dimidium:terito cum vino albo, & siccato

A vtitor. Aliud siccum acre. Cadmiæ drach. xxIIII. salis ammoniaci drach.II.spicæ nardi drach.I.piperis albi drachmam vnam:tritis vtere. Aliud optimum: Cadmiæ drachmas octo, croci drachmas duas, salis ammoniaci drachmas duas,spicæ nardi drachmam vnam,piperis albi drachmas sex:tritis vtere. Aridum Seueriani: Cadmiæ vstæ & lotæ drachmas octo,salis ammoniaci drach. duas,piperis albi drachmas duas,folii drachmam vnam: contusis, cribratis ac probè tritis vtere. Aliud aridum acre: Cadmiæ drachmas octo,testarum sepiæ sextātem, B salis ammoniaci vnciam vnam,piperis vnciam vnam,folii vnciam vnam: vtere.constat experientia. Aliud aridum,visum acuens,Oribasii: Radicis chelidoniæ sextantem,aloes sextantem,folii vnciam vnam, piperis decorticati drachmas quatuor,veratri albi drachmam vnā: vtere. Aridum Apollonii ad visus hebetudinem: Cadmiæ drach. octo, fæcis vini veteris siccæ vstæ drach. v. piperis albi drachmas quinque,salis ammoniaci drach. x. sandarachæ drachmas duas,folii drachmas duas,nitri vsti drachmas tres. Aliud aridum ad suffusiones & hebetu- C dines: Viperam masculam totam viuam in ollam mittito,& succi fœniculi cyathum vnum adiicito, & thuris nō fracti granum magnum addito: deinde totam ollam forinsecus luto oblitam,vrito donec in cinerem redigantur indita,teritóque,ac vtitor hoc arido medicamēto velut celebri.faciunt & viperæ capita vsta,trita,& inducta.

Aliud incomparabile: Veratri albi & piperis æquas portiones tusas ac tritas adhibe per triduum, purgatione prius per ventrem facta, & per os ac nares. Aridum D ad incipientes suffusiones, glaucedines, & pellicularum crassitiem: Cadmiæ drach. xxIIII. salis ammoniaci drachmas decem,sandarachæ drachmas quatuor, veratri albi drach.II.folii drach.II.vtere.Ego si aliquando opus habeo arido collyrio ad præsentes affectiones commodo, hoc trito & in læuissimum puluillum redacto vtor. Aliud siccum acuens visum, experientia cognitum: Cadmiæ drach. octo,folii drach.octo, spicæ nardi drach. duas,piperis,croci,auripigmēti,salis ammoniaci,chelidoniæ,singulorum drach. duas, artemisiæ,folii,malabathri, E singulorum drachmam vnam: vtere.

De liquidis collyriis, Galeni, Cap. XCIX.

Liquida ocularia medicamenta componuntur ex succis & liquoribus, felléque ac melle, & ammoniaco thymiamate,ita vt admisceantur ipsis etiam moderatiora quædam,verùm viribus non repugnantia, myrrha inquam,& thus,& crocus,& galbanum, & quæcunque alia huiuscemodi,quæ tunicas rarefacere,& crassitudinem humorum ac spiritus attenuare possunt,& humiditatē præternaturalem discutere,& tunicis oculorum per suum tē- F peramentum,robur præbere. Liquidum,acuens visum:

Succum ex malis punicis expressum,in vas fictile Atticum læuissimum ac densissimum mittito,& tenui linteo obligatum ad solem exponito,donec mellis crassitudinē acquirat,& parem mensuram mellis ad succum adiicito, & fictili vase exceptum reponito.inueteratū enim melius euadit.Quū autē dormire volueris, ex hoc leuiter oculos sublinito.hoc pictoribus,& scriptoribus,& aurifusoribus ac senibus conuenit. Aliud. Ampullam vitream oleo expleto,& iniectis fœniculi foliis teneris in solem expo- G nito ad dies quadraginta:& expresso fœniculo, oleo vtitor. Aliud visum acuens: Adipem viperæ in vitream ampullam mittito,& vbi liquatus fuerit, specillum in eo tingito,ac illinito.hoc valde commodum est. Aliud visum acuens: Colocynthidis semen tusum,cribratum ac læuissimè tritum cum melle adhibeto. experimento cōstat. Aliud ad visum acuendum, & ad suffusiones ac cicatrices oculorum: Chamæleontis nigri radicem vstam, ac læuissimè tritam illinito. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exure,& cinere trito cum melle vtere. e- H go hoc arido vsus sum ad albugines. Aliud ad inchoātes suffusiones: Mel,oleum vetus,& fœniculi succum, æquis portionibus misce ac vtere. Aliud: Sagapeni drachmas duas,spumæ nitri drachmas quinque,mellis libras duas. Aliud Demosthenis.ego verò subscripto vtor:

Caucalidis succum,coronopodis succum, chamædryos

A succum,æquis portionibus excol[a]to,siccato,collyria formato:ac vtitor:si vero liquido vti voles, cum melle tritis vtere. Aglaidæ liquidum ad principium suffusionis, Floris æris obolos quinque, piperis obolos quinque, croci drachmas duas,castorii drachmas duas,fellis galli drach. vnam,omphacii drachmas tres & dimidiam,spicæ nardi obolum vnum,lapidis hæmatitæ obolos duos,spumæ nitri obolos duos, floris salis drachmas xxxii. opobalsami drachmas xxxii.mellis quincuncem.omnia trita in argēteo vase reponito. B Erasistrati panchrestos liquida compositio ad inflammationes pruriginosas, & lippitudinē scabram,aures purulentas,vlcera ægrè recipientia cicatricem,cynanchen, *id est anginam*, & ad nomas in ore ac pudendis: Æris vsti drachmas duas,myrrhæ drachmas tres, misyos tosti drachmas tres,piperis drachmam vnam,croci sesquidrachmā,vini austeri veteris cochlearia tria,passi Cretici cochlearia duo,trita rursus terito cum vino,& vbi id combiberint,passum adiicito,& vnita in æreo vase ad mollem ignem coquito vsque ad mellis spissitudinē, & in ænea pyxide reponito. Alia liquida ex succo verbenacæ: C Facit ad hebetudinem visus, pupillæ debilitatem & obfuscationem.facit & ad corrosos angulos, ad tenuem fluxum,& inchoantes suffusiones: Fellis capræ drachmas octo, mellis Attici sescūcem, lycii Indici drachmas tres, piperis drachmas quatuor,succi verbenacæ rectæ deuncē, & sicci succi drachmas octo,piper tusum ac angustissimo cribro excretum,postea diu in mortario terito, & sicco succo adiecto,simul terito:deinde etiam liquidum succum,& mox lycium addito. Et vbi læuigata fuerint, mel adiicito,& mox fel ipsum, & vnita excipe ac vtere. Quidam ipsam herbam,verbenacam dico,tundunt ac cribrant,& drachmas octo adiiciūt: D si verò siccius medicamentum euadat, collyrium efformato,ac vtitor. Siccū Cassii,ad visum acuendum & ad glaucedines, antiquas lippitudines,visus hebetudines,ac obscurationes: Fel taurinum totum in æneam pyxidem euacuatum ad dies decem finito:deinde trita adiicito,croci,myrrhæ,opobalsami,singulorum drachmā i.piperis grana xx.mellis Attici,duplum fellis.Et omnia simul trita in vas æneum niicito, & ad mollem cinerem ad mellis spissitudinem coquito, & in ænea pyxide reponito,ac vtitor velut bono. E simul enim vt illitum est,efficaciam suam declarabit.

Alia liquida Bolæ inscripta ad suffusiones: Fellis felis partem vnam,mellis Attici duplum, succi hieracii parē mellis mensuram misce,& vtere. Alia ad suffusiones celebris: Fellis coruorū recentium trientem,sagapeni perlici drachmam vnam,succi Cyrenaici vnciam vnam,opobalsami vnciam vnam,mellis dodrantem. Alia valde celebris ex cuius vsu successum habui: Fellis capræ drachmas quatuor,opobalsami drachmas duas, croci drach. duas,spicæ nardi,cassiæ,lacrymæ oleæ Æthiopicæ,aluminis scissi, F medullæ struthocameli, myrrhæ, singulorum drachmam vnam,mellis vncias octodecim, præparato diligenter,& reponito in pyxide æris Cyprii,ac vtere.

Alia. Theriaces Andromachi drachmas quatuor,succi Cyrenaici drachmas sex, opobalsami drachmas duas, mellis non fumosi drachmas quinque.Theriacā primùm vino veteri dulci dissolue,& opobalsamum ac mel adiice,& vtere. Alia liquida Apollonii, valida compositio ad suffusiones: Sagapeni drachmas duas, succi Cyrenaici G obolos duos,veratri albi drachmas nouem,rutæ syluestris drachmā i.spumæ nitri obolos quatuor,mellis quadrantem. Alia: Omphacii drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam,salis ammoniaci drachmam vnam,opobalsami,lacrymæ oleæ Æthiopicæ, ammoniaci thymiamatis,singulorum drachmam vnam, fellis hyænæ drachmas duas.excipe melle,& vtere. Alia: Fellis hyænæ,adipis viperæ,singulorum sesquidrachmā, croci drachmam vnam,omphacii drachmam vnam, opobalsami drachmam vnam,myrrhæ drachmas tres & dimidiam, H mellis quantū satis est. Alia ad suffusiones, etiāsi fuerint diuturnæ: Lapidem Scythicum cum felle aspidis tritum illine:breui liberat.Sit autem aspis quæ acontias appellatur.fel eius reperitur ad dorsum hepati annexum.

Alia,ad omnem visus hebetudinem ac suffusiones, facit etiam ad palpebras pungentes pilos producētes: Mellis sextantem,opobalsami drachmas duas, myrrhæ drachmas duas,succi Cyrenaici drachmam vnam, opopanacis drachmā vnā:vtere. Alia ad suffusiones, vt ægerrima quinque dies visum recipiat. adeo magnū ac admirādum auxiliū est.Facit etiam ad asperitates palpebrarum, & rarò quis tale habere potest: Adipis viperæ,fellis galli albi,floris æris,succi rutæ syluestris,lactis canini,opobalsami,æquis portionibus tritis vtere: aliquando verò pro æris flore atramentum sutorium cōiicio. Alia liquida nigra, ad hebetudines,& fluxiones,ac affectiones: Clauorum caligarum veterum prælotorum ac probè siccatorum libram vnam,in sextari.i.aceti acerrimi mittito, & per dies quinque sinito:deinde in olla fictili aut ferrea, lēto igne donec ter ebulliat,coquito & excolato, & mellis despumati & colati libram vnam adiicito, & ad mollē ignem vsque ad strigmentitiam spissitudinem coquito, ramulis fortibus absinthii tribus simul colligatis agitando:deinde vbi coactum fuerit medicamentum,atramenti sutorii læuissimè triti vnciam vnam inspergito,ac vtitor per specilli nucleum angulos inde contingens. Alia repellens fluxiones,& detergens oculorum tunicas. attenuat etiam cicatrices,& forinsecus supernæ palpebræ illita repellit fluxiones,si statim ab initio illita fuerit. Melāteriæ,velut iam diximus,de clauis præparatæ, & mellis parem mensuram,& succi fœnigræci tantundem,simul mixta & excolata,ad lētum ignem coquito,assiduè agitādo, donec mellis compagem acceperint, & repositis vtere. Cæterùm fœnigræci succum præpara,velut dictum est in vlcerum oculorum tractatu.Sed & dum excolas fœnigræci succum,ne exprimas ipsum,sed spontè defluentem iniice.Si verò vbi paratum fuerit pharmacum & frigefactū grumi in ipso fuerint,totum paulatim in mortariū trāsfundito,& dissolutis grumis reponito ac vtitor. Alia liquida,ad sicosas eminētias,& omnē carnis extuberātiā,& ad carnis in angulis incrementū,& ad incipiētes lippitudines: Misyos tosti drachmas octo, myrrhæ drach. ii. mellis quod satis est. Alia. Misyos tosti drachmas sex, atramenti sutorii drachmas quatuor, myrrhæ drachmas quatuor,mellis quod satis est. Oribasii liquida ad suppuratos ex vlceratione: Atramenti sutorii drach. octo, croci drachmas octo,myrrhæ drachmas quatuor, mellis libram vnam. Alia liquida eiusdem: Mellis sextantem,opobalsami drachmas duas,succi Cyrenaici sesquidrachmam,opopanacis sesquidrachmam. Ex eodem liquida Bassi ad suppuratos oculos: Croci,aloes, myrrhæ, singulorum sesquiunciam,vini quadrantem, mellis sescūcem: Crocus teritur cum modico vino:deinde aloe & myrrha,& vbi ad cōpagē redacta fuerint,inspissata melli adiiciuntur,& vnita reponuntur in vitreo vase. Vtere hoc bis illinens in die:aut si res vrgeat,etiam ter, & oculum deliga.Repurgat,incarnat,cicatricem inducit,vsque ad finem illita.In plerisque verò post repurgationem, ad collyria transimus,& maximè id quod inscriptum est Scutulare,capræ faciem præferens. Alia liquida experimēto constans: Succi verbenacæ rectæ,lycii Indici, æquales partes,hoc est singulorum vnciam vnam, mellis tantundem. Alia liquida ex adipe viperæ.mirificè facit ad incipientes suffusiones,& hebetudines oculorū sanat: Succi rutæ,opobalsami,succi fœniculi,succi chelidoniæ circa sepes nascentis,adipis viperæ in duplici vase eliquati, mellis non fumosi,singulorum æquas portiones simul mixtas per purum linteum excolato,& vtere confidenter,ita vt aliquando mellis sesquiunciam,& reliquorum vnciam vnam coniicias.

Collyria ex croco,& ex succis diuersis,

Cap. c.

COllyrium ex croco ad initium lippitudinum: Glaucii drach.xxiiii.sarcocollæ drachmas sedecim,croci drachmas octo,gummi drachmas octo,tragacanthæ drachmas quatuor. arida omnia trita ac læuissima facta,tragacantha madefacta excipe. Aut sic præpara,Sarcocollam aqua terito,deinde glaucium cribratum adiicito, ac rursus terito. deinde crocum siccum læuissimè tritum,& tragacantham siccam in tenuissimum puluillum redactam

& gummi ſimiliter inſperge, quò eadem die aut poſtera in collyria redigantur. nam collyria diu in mortario manentia nigreſcunt, & vires immutant. Vtere autem ipſo, aquoſum infundens per ouum, lippitudine incipiẽte: incipiente verò declinatione, craſſum inſtilla: conſtante autẽ declinatione fiẽte, cum aqua illine. Aliud ex myrrha: Glaucii drach. XLVIII. ſarcocollæ drach. XLVIII. croci drachmas vigintiquatuor, opii drachmas ſex, myrrhæ drachmas ſex, tragacanthæ drach. XLVIII. lapidis hæmatitæ drachmas ſex, gummi drachmas ſedecim, excipe aqua. vſus eſt per ouum. Aliud Phoſphorus appellatum, ad dolorem & omnem inflammationem, & intentos humorum influxus: Glaucii drachmas vigintiquatuor, ſarcocollæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. octo, myrrhæ drachmas octo, miſyos vſti drachmas octo, gummi drachmas duodecim, excipe aqua. Aliud Euchrum à colore bono dictum. facit ad ea quæ Phoſphorus: commodat & aſperis palpebris: eſt & pueris commodum: Glaucii drachmas LXIIII. ſarcocollæ drachmas trigintaduas, croci drachmas vigintiquatuor, opii drach. ſex, myrrhæ drachmas ſex, hæmatitæ drachmas ſex, tragacanthæ drachmas ſedecim, gũmi drachmas ſedecim. excipe aqua, & inſtilla in principio per ouum. Aliud dolorem eximens ex ſuccis ad omnem doloris vexationem. ſomnum inducit confeſtim: Glaucii drachmas XLVIII. ſarcocollæ drach. ſedecim, croci drach. octo, opii drach. quatuor, lycii Indici drach. quatuor, ſucci roſarũ drach. quatuor, ſucci mandragoræ drach. quatuor, ſucci hyoſcyami drach. quatuor, ſucci cicutæ drach. quatuor, tragacãthæ drach. ſedecim, gummi drach. XLVIII. excipe decocto meliloti. Componitur autem hoc modo: Accipe meliloti libram vnam aquæ pluuialis ſextarios ſex, coquito ad tertias, & excola liquorẽ ad pharmaci præparationem. Collyrium ex ſucco polygoni: Succi polygoni ſeſcuncẽ, lycii Indici drach. ſex, aloes drach. quatuor, myrrhæ drach. quatuor, thuris drach. quatuor, opii drach. tres, acaciæ nigræ primariæ drach. duodecim, vini veteris odorati quantum ſatis eſt. Facit ad omnes in oculis affectiones, reprimit fluxiones, & ſedat dolores: amat autem balneum. quare vbi illeuiſti, lauari iube. facit & ad vlcera.

Collyrium ex ſucco rhamni, ad chemoſes & dolores, de quo quidam magnopere gloriantur: Æris ſextantẽ, cadmiæ ſextantem, opii ſextantem, aloes ſcrupulos duodecim, croci ſcrupulos duodecim, acaciæ beſſem, gummi beſſem, ſucci fructus rhamni libram vnam, aquæ quantũ ſatis eſt: ſi verò abundas, ſuccum fructus totum iniice, & gummi aqua macera. Collyrium è ſucco verbenacæ, quod maximas humorum influxiones intra ſecundam illitionem exoluit: Croci drachmas tres, meliloti drach. ſex, glaucii drach. duodecim, opii ſcrupulos tres, amyli drach. quatuor, gummi drachmam vnam, terito, & ſuccũ verbenacæ rectæ affundito, efformatóque ac vtitor. Eſt & alia efficax compoſitio, vt vix credi poſſit. facit ad lippitudinem, tumores laxos, & inflationes, omnémque humorum influxionem. & deſperatas in oculis affectiones intra triduum remouet: Croci drach. quatuordecim, amyli drach. duodecim, glauci drach. ſedecim, albuminis oui drachmas tres, tragacanthæ drachmas quatuor. tere, & ſuccum verbenacæ rectæ affunde, efformáque ac vtere.

Collyrium ex ſucco fœniculi: Cadmiæ dodrantem, ſtibii beſſem, miſyos crudi ſeſcuncem, omphacii ſeſquiunciam, chalcitidis vnciam vnam, croci ſeſquidrachmã, folii vnciam vnam, ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud fœniculum cum aqua pluuiali decoquito, & cum eo decocto prædicta terito ac efformato. hoc multi præparatum habent.

Collyria monohemera, *id eſt unius diei*, Galeni, Cap. CI.

Collyria vnius diei cum candido oui illita, plerunque ſtatim ab initio lippitudines abſque humorum multitudine factas curant. Reuera enim non parum ſæpe hæc magnas inflammationes mitigauerunt, vt in veſperã quidem homo balneo vſus, poſtera verò die collyrio nardino illitus fuerit ad inſtaurationem ac corroborationem. Admiſcetur autem ad nardinum in prima illitione, parum quiddam de acribus ac ſiſtentibus appellatis collyriis: in ſecunda verò illitione, paulo amplius quiddã de iiſdem. Sufficiũt enim duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum, ad perfectam reſtitutionem. Collyria igitur vnius diei, quæ priuatim fæculenta nominantur, multam habent acaciã: quædam verò aut omnino modicam, aut omnino non habẽt. Complectuntur autem in ſe, alia æris ſquamam, alia æs vſtum modicum, cum multis aliis quæ moderatè adſtringunt, & concoquunt ac diſcutiunt. Talia autem ſunt crocus, myrrha, lycium Indicum: ſed & caſtorium, ac thus citra adſtrictionem concoquunt ſimúlque diſcutiunt. In quibus igitur adſtringentia prædominantur, plurimum oui liquorem & parum de pharmaco eſſe oportet, & præſertim ſiquid ex metallicis pharmacum in ſe cõplectatur. In quibus verò crocus, & myrrha caſtoriúmque ac thus, & lycium præualent, paulo craſſiore pharmaco vtendum eſt. Fomentum præterea omnino adhibendum eſt ipſis per ſpongiam, ſi quidem mediocris ſit dolor, ſemel aut bis in die: ſi verò vehementior dolor vrgeat, præſtat ter aut quater, & ſæpius vti: in longis præſertim diebus. fiat autem fomentum per meliloti ac fœnigræci decoctum. Oportet tamen horum collyriorum vſum vitare, in quibus humorũ multitudo in toto corpore adeſt. nam monohemera quum ſint facultate frigida, obſtructionẽ corporum, & denſationem meatuum faciunt: ſi verò materiæ multitudo in oculis fuerit, ruptionis corniformis tunicæ cauſa fiunt. Nos autem in recentibus lippitudinibus, Theodotio Seueri illito ex aqua, & ſpongia forinſecus oculo impoſita ægrum ab affectione liberauimus. & plerunque balneo vti iubemus ſtatim poſt primam illitionem. Cæterùm monohemera collyria hæc ſunt, Collyrium monomelum appellatum, eo quòd ex vnica ſpecilli inductione, inquit, curat. eſt autem multi vſus. Facit ad diuturnas ac ægrè ſolubiles affectiones, & maximè in quibus etiam palpebræ exaſperatæ ſunt, per ſubiectionẽ illitum. oportet autem poſt illitionem diu claudere oculum. Facit etiam ad confuſiones oculorum, & ad ſtaphylomata: eſt etiam pueris commodũ. Vtere cum aqua diluto in iis qui mordacitatem ferre poſſunt: in aliis cum ouo. In omnibus autem per ſubiectionem palpebræ ſubline: ſi verò vehemens fuerit inflammatio, cum ouo infunde. Habet hoc modo: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, æris drach. duodecim, chalcitidis toſtæ drach. duodecim opii drach. vndecim, piperis grana vigintiquatuor, mellis ſeſquiunciã, gũmi drach. vigintiquatuor, excipe aqua. mel poſtremum adiicitur. Pelarium quod in principiis aquoſum cum aqua dilutum adhibetur: in vigore verò aquoſum cum ouo. ad diuturnas autem affectiones, craſſius cum ouo, deinde ſenſim progreſſu facto, etiam aqua ad ouum admiſcetur: ad finem verò ex ſola diluitur. in vlcerationibus tamen minus efficax eſt: Cadmiæ drach. ſedecim, ceruſſæ drach. XLVIII. acaciæ drach. vigintiquatuor, opii drach. IIII. amyli, tragacanthæ, gummi, ſingulorum drach. duodecim, æris vſti ſeſquidrachmã, myrrhæ drach. tres, croci ſeſquidrach. excipe aqua. Aliud pelarium Antoninus appellatum: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, ceruſſæ drach. vigintiquatuor, acaciæ, opii, ſingulorum drach. octodecim, gummi, tragacanthæ, amyli, ſingulorum drach. nouem, myrrhæ drach. tres, æris vſti ſeſquidr. excipe aqua. hoc magis facit ad exulcerationes.

Aliud pelarium, quod comitem vitæ vocant: Cadmiæ quadrantem, ceruſſæ quincuncem, pompholygis quadrãtem, opii ſeſquiunciã, acaciæ, myrrhæ, gummi, ſingulorũ drachmas octo, tragacanthæ quadrantem, amyli ſeſcuncem, æris vſti drachmas quatuor. croci drach. quatuor: excipe aqua. Eſt autem optimũ ad chemoſes & reliquas lippitudines etiam in vigore, & ad omnes vlcerationes in quibus denſæ factæ ſunt palpebræ. repurgat enim & replet ac cicatricem inducit. Maximè verò hoc vtor, ſi pro pompholyge, cadmia ter vſta admixta fuerit. Pelarium Edeſſenum: Tragacanthæ, gummi, acaciæ, amyli, ſarcocollæ, ſingulorũ drachmas duas, opii drachmas quatuor, ceruſſæ drachmas octo, cadmiæ drachmas ſedecim: excipe aqua.

De collyriis sistentibus, Seueri, Cap. CII.

Collyria quoque quæ sistentia appellantur, repulsoria sunt. sistunt enim inordinatum fluxionis impetum. Et quædam ex ipsis Hermolai vocãtur, quædam vero hexacontarchia, ex eo (velut puto) quod vniuersus ipsorum apparatus fit sexaginta drach. quædam autem hecatontarchia. multæ verò sunt etiam horum materiæ, ob quorum copiam medicus indignatus, velut in pelago vertigine affectus, à scopo aberrat. Oportet igitur omnium facultates discernere, & ad vnum finem horum efficacias adaptare. Nosse enim oportet quòd omnia sistentia collyria trigefaciunt & adstringunt, alia magis, alia minus: sed & resiccat aliquo modo. Proinde ad calidiores lippitudines talia cõmodant, non tamen statim à principio priusquã cõcoctio apparuerit. Optimũ verò & admirandũ nobis visum est album Seueri collyrium, quod ex fœnigræci succo præparatur, & cadmia, & cerussa, ac tragacantha: & quod post ipsum scriptum habetur. At vbi ad cõcoctionem perducta est affectio, rursus ex multis sistẽtibus commodum reperimus hecatontarchiũ: & adhuc magis ipso id quòd post ipsum scriptum habetur. Recipit autem hecatontarchium æris drachmas duodecim, cadmiæ drachmas quindecim, myrrhæ drachmas quatuor, acaciæ drachmas xxxii. opii drach. quatuor, gũmi drach. xxxii. quidã etiã croci drachmam vnam: excipe aqua. Hoc collyrium aquosum ad illitionem assumptũ, ad complicatas affectiones commodum compertum est, in quibus est inflammatio, & distentio, & fluoris influxio. Attenuat enim palpebras, & ipsarum dẽsitates ac aspritudines exæquat cum aqua illitum. Sed & visus hebetudines sistit, adstringens ac velut exprimens incũbẽtes oculo humores. In iis tamẽ qui subtili oculorum sensu præditi sunt, cum oui candido collyrium diluere oportet: si verò oui candidum desit, panem purum non aridum, neq; multi salis participem aqua maceramus, & aquam excolatam ad illitionem accipimus: sin minus, farinam puram madefacimus excolamúsque, ac cremore vtimur. Conuenit autem vt ne aceruatim auxiliorum mutationes faciamus, neque aliud illinamus, & aliud superillinamus. Oculus enim à peregrina innouatione magis perturbatus iniuria afficitur. Itaque hecatontarchio, velut dictum est, vtẽdũ est ad cõplicatas affectiones, ita vt aquosum ipsum faciamus in vsu. hic enim est admirandus ipsius ductus. Est & aliud collyrium sistens, ex eadem materia constans, sed dissonantiam solùm in apponderatione habens. excedit autem præcedens in sua actione. Vidimus enim operum ipsius euẽtum. sed & hoc à vulgo medicorum ignoratur. Accipit autem æris vsti quadrantem, cadmiæ quadrãtem; opii, myrrhæ, singulorum drach. quatuor, acaciæ, gummi, singulorum septũcẽ, & vnciæ dimidium: excipe aqua. Hoc collyrium inenarrabilem quandam vim habet, & tẽpestiuè adhibitum desperatas affectiones sanat, & graues dolores mitigat ac sedat. Tempus autem adhibitionis eius, est lippitudinis vigor, quando concoctio facta fuerit, & gramæ in oculo cõspectæ, & velut subcruentum quiddam in oculo apparuerit. siue enim chemosis fuerit id quod affligit, siue palpebrarum inflammatio, congruum est ipsis hoc auxilium. Tantam enim quietem ex eius vsu ægri consequuntur, vt quum antea diu vigilias tolerarint, statim ad illitione somnum assequantur. Confidenter igitur ad pharmacum accurre, considerans num tenuis lacryma post collyrii illitionem defluat. Habebis enim & in hoc successus signũ, si omnino non post illitionem lacryma defluat. In quibus enim ex prima illitione lacryma sistitur, sed inadstricti permanẽt, & velut somnus succedit, in his statim sanitas expectanda est, vt non opus sit secunda illitione: si verò adstrictio fiat in prima illitione, infundendum est ipsis oui candidũ per se moderatè calefactũ. verùm in secũda illitione aut tertia, ab eo symptomatis accidẽte liberabũtur. Primùm enim oculus velut re peregrina offensus, mordetur: deinde velut assuetus, magis delectatur. Pruritus enim modicus ipsis oboritur cum quadam voluptate. atque hoc est signum successus. nam corpora in profundo liberata, causas ad superficiem propellunt. Præcipiendum

A est autem vt quibus illitum est pharmacum, oculos ne aperiant ante collyrii concoctionem. Cõmoti enim meatus rarefiunt, & collyrium ad profundùm condescendẽs, mordacitatem inducit. Post concoctionem autem collyrii, spongias adhibere oportet non magno facto fomento; & ipsum collyrium aquosius illinire. distenditur enim palpebra in crassioribus illitionibus vt ægrè ferat æger, & palpebræ grauẽtur. In principio igitur cum ouo illinatur aquosius dilutum. At verò coactio eius fiat in feruida cote: (calefactũ enim crassius seipso euadit) nam sic adhibi-**B** tum in dolore admirandum collyrium compertum est. Etenim ex hoc ductu etiam paruam in ipso apparentem adstrictionem penitus excludimus. In vigore verò itidẽ cum aqua adhibeatur: in declinatione autem cum aqua, & sub palpebram illinatur. etiamsi enim densitas relicta fuerit, & hanc itidem sanat. Magnopere quoque pueris cõfert. curat enim etiam horum ardores. Possemus porrò plura auxilia recensendo, maiorem legentibus difficultatem parere: verùm quum paruo labore susceperimus, imò potius experientia inuenerimus præscripta collyria, effica-**C** cias ipsorum simul cũ præparationis modo candidè exposuimus. Collyrium sistens ex oleo, Oribasii: Cadmiæ vstæ & lotæ drach. XL. æris vsti & loti drach. octo; opii, myrrhæ, singulorum drach. decem, acaciæ drach. centum, gummi drach. centum viginti: terito ex aqua, & ad excipiendũ adiice olei omphacini quadrãtẽ & drach. tres. adhibetur in principio aquosum cum ouo. Aliud ex oleo; velut expertus sum. facit ad principia lippitudinis, & fluxiones, & veteres affectiones, & ad corrosas palpebras: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, æris drach. vi-**D** gintiquatuor, myrrhæ drach. sex, opii drach. I. acaciæ, gũmi, singulorum drach. XLVIII. olei omphacini sextantẽ: terito cum aqua. Collyrium scutulare appellatum, capræ faciem præferens, & sistendi vim habens, in principio quidem cum ouo crassum: & ad declinationes similiter: ad vigores autem aquosum. Facit mirificè ad suppuratos oculos, & sordida vlcera paulatim repurgat, & dolorem euestigio eximit: Cadmiæ sesquiunciam, æris sesquiunciam; croci drach. quatuor, aloes bessem, lycii Indici sextantem, acaciæ sescuncem, opii sesquiunciam, myrrhæ drach. quatuor, tragacanthæ vnciam vnam, gummi **E** sescuncem. Hermolaus paruus: Cadmiæ vnciam vnã, croci drach. quatuor, myrrhæ drach. quatuor, aloes drach. octo, acaciæ drach. octo, gummi drach. xx. excipe aqua. Vtere hoc admixto aliis collyriis lenibus, & infunde in principio cum ouo. Hermolaus magnus. facit ad prædicta multo melius: Cadmiæ bessem, spicæ nardi sesquiunciam, æris sesquiunciam, croci trientem, aloes bessem, lycii Indici sextantem, acaciæ sescuncem, opii trientem, myrrhæ trientem, tragacanthæ vnciam vnam, gum-**F** mi sescuncem: excipe aqua. Collyrium Olympionici. facit ad maximas doloris vexationes, & chemoses. & in summum, est ex collyriis prosperi successus. statim enim liberat: Cadmiæ lotæ drach. octo, stibii loti drachmas octo, aloes drachmas octo, myrrhæ drach. quatuor, croci drach. quatuor, opii drach. quatuor, gummi drach. octo: excipe aqua. vsus est cum ouo: temperatura verò crassior fit. Ego pompholygis drach. quatuor, & thuris drach. quatuor adiicio. Collyrium Ericerum Achariston appellatum, ab erica & dignæ gratiæ desperatione. facit ad **G** maximas humorum influxiones. Ex huius vsu in Ægypto successum sentiunt, præsertim in agrestioribus corporibus: Cadmiæ drachmas sedecim, æris vsti ac loti drachmas octo, opii drachmas quatuor, seminis ericæ drach. quatuor, acaciæ drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, gummi drach. sedecim: terito cum aqua & excipe. vsus est cum lacte muliebri. temperatura fit media. Vbi verò circa oculos affectio est, à collyrio abstinere oportet. Ego porrò hoc vsus sum: Cadmiæ drachmas sedecim, æris vsti loti drachmas quatuor, seminis ericæ dra-**H** chmas duas, opii drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam, acaciæ drachmam vnam, gummi drachmas octo: excipe aqua. vsus in principiis fit aquosus, & lauato: in declinationibus autem crassum cum ouo illine. Aliud Ericerum, quod cum magno labore accepi velut magnum

donum facit ad prædicta multo melius:& ad asperas palpebras: & ad ipsorum debilitatem. Si non prius mercedem acceperis,ne illinas. Cadmiæ drach.octo, æris vsti drach.IIII.chalcitidis crudæ drach.octo, aloes drach. sex,opii drach.IIII.croci drach.IIII.seminis ericæ drach.IIII.acaciæ drach.XII.gummi drach.XII. excipe aqua.

Aliud Ericerum celebre,quod appellatur fissum Achariston, *eo quòd digna gratia ipsi rependi non potest*. facit ad fluxiones antiquas, & dolores maximos qui sunt citra vlcerationem:ab initio vsque ad finem cum aqua cohibet diuturnos fluxus in vlcerationibus aquosum cum ouo.Aspritudines autem attenuat cum aqua, & albugines deterit,& diuturnas visus turbationes sanat:&post sublata pterygia commodum est.attenuat enim pelliculas, & cicatrices planas efficit. Valde vtile est in suffusis post punctionē:per lenem enim adstrictionem robur oculo addit.est etiam pueris commodum: Cadmiæ drach. XVI. æris drach.IIII.seminis ericæ,opii,myrrhæ,singul. drach. octo,acaciæ drach.IIII.gummi drach.octo. huius equidē periculum ego non feci:quæ verò de ipso dicta sunt,præstat id quod ipsum præcedit.

De lenibus collyriis, Galeni, Cap. CIII.

EX collyriis lenibus appellatis quædam terream essentiam habent citra frigiditatem aut caliditatem manifestam in medio quodammodo horum consistentia. & ex his ipsis aliqua modica frigiditate aut caliditate participant: aliqua verò omnino nullā talē vim præ se ferunt. Totum itaque genus ipsorum,obstruendi vim habet,contrariam iis quæ ab obturatione liberant:qualis est Samius aster appellatus: qui tenuiorū partiū est quàm terra simpliciter Samia nominata:& pompholyx lota,& cinis ipsius lotus:& cadmia vsta ac lota. Huic autem parum quiddā facultatis exterforiæ adest,siue post vstionē, siue sine hac lauetur. Pompholyx autem & spodium modicam adstringendi vim habent,quemadmodum etiam vstum ac lotū plumbum:est enim mordacitatis exors: habet autem & adstrictionis quippiam.Est & amylum lene. & cerussa lota,vicina est facultati plumbi vsti ac loti:lene est item fœnigræci decoctum:& quod in ouis est album ac tenue. & lac boni succi in horum genere esse putandum est, itémque gummi ac tragacantham.At stibium non lotum quidem,fortem adstringendi vim ostendit:lotum autē exoluitur,vt propè mordacitatis exors euadat.Alterum porrò genus est eorum quæ paruam habent mordacitatem, ex eo quòd admixta sunt ipsis quædam ex modicè adstringentibus:qualia sunt rosæ & thus,quum modicam quidē astrictionem habeant rosæ,& parum de exterforia facultate ipsum thus.quum autem moderatè calidum sit thus, ob id quandam concoquendi ac dolores eximendi vim habet.Ex eodē verò genere cum ipso in concoquendo ac moderatè discutiendo,putādus est crocus & myrrha:quæ inter se differunt, eo quòd crocus moderatè adstringit, myrrha verò citra astrictionem discutit, & humiditates non instrenuè reficcat. Adhibentur igitur à medicis lenissima ad affectiones ægrius curabiles, in quibus vlcus est aut solum, aut cū tunicæ corniformis corrosione, & vuiformis prolapsu,sanie mordacissima effluēte.in his enim nullum aliud pharmacum conuenire videtur: quum adstringentia quidem effluentem saniem detineant, & propter hoc ex mordacitate dolorem augeant: acria verò affectionem intendant.Laxatoriorū autem ac discussoriorū pharmacorum facultas euacuare quidem potest quod generatur,neque autem vlceratum renutrire,aut cicatricem inducere,neque quod prolapsum est reprimere ac concludere:quemadmodum neque concoctoriorum facultas,etiamsi concoquere affectiones non parum possit.Quid verò dicere amplius opus est de pharmacis acidas aut amaras vires habentibus, quòd huiusmodi affectiones mordent ac exacerbant? Ad maiorem autem malignitatem procedūt,quæ nitrosam ac salsam vim habēt. Ad has igitur affectiones conuenire videtur relatorum lenium pharmacorum genus,quod citra mordacitatem curare potest vlcera cum acri fluxione,per multum tempus vitiatos humores in affecta parte consumens ac resic-

A cans, qui sanè vitiati humores bonum sanguinem locis influentem corrumpunt. Vocantur autem talia collyria à medicis,Libyana & Cygni, adhibéntque ipsa oculis trita cum lacte mulieris boni succi, eo quòd vitare cupiūt obstructoriam vim ouorum.quum enim serosa quædam exterforia pars in lacte contineatur, vsus ipsius congruus fit ad propositam curationem. vlcera enim quæ impletione indigent,exterforiis citra mordacitatem opus habēt. si verò non affuerit tale lac, per fœnigræci decoctum talia collyria terere præstat;quum etiam ipsum aliquam ex-
B terforiam vim habeat.Proinde quæ spodiaca ac tephrica collyria,à cinere & spodio appellantur, communem habent vim leniendi ac frigefaciendi,& moderati mordacitatis exortem.

De lenibus ac albis collyriis, Cap. CIIII.

ALiud porrò est album collyrium quod multos latet ob præparationis vilitatem,putatūmque est à plerisque hoc nihil posse.magnam verò ex hoc vtilitatem percepi ad propositam affectionem. Egregiè itaque facit ad omnem calidam lippitudinem.efficax est etiam ad pruri-
C ginosas ac corrosas palpebras.Nos enim sæpe multis perpetratis in tali intemperie,nullum successum habuimus: serò autem aliquādo huius copiam adepti,magnam vim comperimus in ipso, in ægrè curabili ac ferè incurabili affectione. Intantum enim mitigatus est æger, vt ex deo esse collyrium diceret. Sed & ad suppuratos oculos eximiè facit. reficcat enim humorem ipsorum citra mordacitatem in breui tempore,& oculum imperturbatum cō seruat. Curat etiam compendio rubores sub paruis angulis
D in albo oculi fientes. Adest autem ipsis iuxta medium velut pustula quædam,à qua etiam totus rubor contingit.In prædictis igitur affectionibus,inter quas etiam vlcerationem posuimus,eximiè facit, vt neque fœnogræco opus habeamus.nam & hoc in collyrii compositionem recipitur. Vtimur autem ipso aliàs aliter, in doloris vexatione, cum oui candido:sic enim ipsum statim mitigat. in quibus autem dolor non præualet,palpebræ verò crassefactæ sunt,etiam cum aqua infundimus: aliquādo etiam illini-
E mus.Et in summa,ad omne lippitudinis principium,reliquam collyriorum materiam superfluam ducimus: excedit enim vi sua omnia eiusdem generis. est enim lenius ac doloris magis mitigatiuū quàm alia. Alia enim opiū recipiētia,& amylum, & quandoque etiam myrrham,adstrictionem aliquam inducunt: hoc autem collyrium ab his liberum est. Nam crocum excedit in efficacia, & ad feruores ac ardores palpebrarum facit:& ad solis æstus. Sed & tenues ac acres fluxiones obtundit cum aqua illitum,aliquando & cum rosarum decocto. Et glaucos ocu-
F los habentes,& eos qui prominentem habent crystallini humoris situ,bene illustrat aquosum infusum.Et in quibus oculorum natura non fert adstrictionem, his omnibus optimum est auxilium. Compositio autem collyrii hæc est: Cerussæ libram vnam,cadmiæ semissem, tragacanthæ quadrantem.Præparatur hoc modo: Cadmiā racemosam prunis ignitis obruimus, & flammam ventilando excitamus.& vbi ignita fuerit cadmia,ablatam lacte asinino extinguimus:deinde rursus prunis ipsam obruimus,& ignitam rursus lacte extinguimus: & tertiò idē facimus:deinde tundimus,& angusto cribro excernimus,
G & in profundum quoddam mortarium coniectam, aqua fontana pura affusa terimus: & postea desidere sinentes, per aquæ fusorium instrumētum aquam vnà cum superstāte cōcretione extrahimus, & rursus aliā purā aquā infundimus:& vbi satis contriuimus,& rursus desidere siuimus,rursus aquam per idem instrumentum extrahimus. & hoc sæpe facimus,donec non amplius concretio aquæ superstet. Postea verò cadmiam exactè siccamus,& semissem siue sescuncem apponderamus, ipsámque in mortarium collyriacum coniectam,aqua pluuiali purissima af-
H fusa,exactissimè terimus,vt nulla asperitas linguæ occurrat: atque sic ad cerussam prædicto modo ablutam, cadmiam adiicimus: & ipsa ad dies XV. cum aqua pluuiali conterimus.Et tunc tragacātham albam ac lucidissimam accipimus eámque lotam,& reiecto quod in ipsa est are-

noſo,in fœnigræci decocto maceramus, & per diem ac noctem ſolùm macerari ſinimus. Plurimum autem iniicere oportet de fœnigræci ſucco, præparato velut dictũ eſt in principio huius Sermonis capite decimoquinto. nã à tragacantha velut à ſpongia abſorbetur. Poſtera igitur die in mortario puro paulatim tragacãthã læuigamus, & alia prius trita in mortariũ adiicimus, & probè permixta patinis vitreis excipimus, & tenui linteo contecta in locũ humiditatis exortem, vbi ventus ſpirat, reponimus. Dehiſcit enim collyrium, & efformationem moratur, ſi in humido depoſitum fuerit loco. non enim tantum temporis poſtulat ad contritionem quantum ad efformationẽ. Eſt itaque hæc collyrii præparatio: & poteris ex hac methodo, ad eiuſdem generis materias tranſire. Talia autem ſunt libyana, & tephra, ac ſpodiaca appellata, itémque cygnaria, & alba quæ ex roſis & quæ ex coriandri ſucco præparantur. Quibus omnibus præferendum cõpertũ eſt propoſitum collyrium. Optimum verò experientia iudicatũ eſt & hoc: Cadmiæ vſtæ ac lotæ, velut dictum eſt, trientẽ, ceruſſæ ſimiliter lotæ vncias ſedecim, amyli recentis vncias ſedecim, opii drachmas quatuor, tragacanthæ trientem: reliqua cum aqua terito: Tragacantham autem fœnigræci ſucco diligenter velut dictum eſt, præparatum macerato: amylum verò neque acidum ſit, neque graueolẽs.

Aliud Nilammon appellatum, tenerum, dolorem eximens, ſtupefactiuum, ex genere cygnariorum. Facit & ad vlcerationes, poſt primum vigorẽ, dolore præſente, craſſum illitum: Ceruſſæ lotæ ſeſcuncem, cadmiæ vſtæ & lotæ trientem, pompholygis per linteum lotæ ſextantem, opii ſextantem, tragacanthæ ſextantem, gummi ſextantem: excipe aqua. Aliud collyrium Aſclepiadæ, dolorẽ eximens: facit ad fluxionem omnis generis, vlcera, doloris vexationes, puſtulas, prolapſus, chemoſes, affectiones omnis generis: Ceruſſæ lotæ drachmas octo, terræ Samiæ drachmas octo, cineris pompholygis lotæ drach. II. tragacanthæ drachmas duas, opii drachmas duas, gummi drachmas quatuor: excipe aqua. vſus eſt cum ouo. Aliud Athanaſia appellatum: Cadmiæ vſtæ & lacte aſinino extinctæ ac lotæ lib. I. opii quadrantem, ceruſſæ lib. I. ſucci mandragoræ lib. I. amyli ordeacei lib. I. tere cum aqua, & ad efformationem adiice ouorum recentium albumina, quantum ſatis eſt. Collyrium Cygnus reginæ, ad maximos dolores ac affectiones: Cadmiæ lotæ drach. XVI. ceruſſæ lotæ drach. octo, acaciæ flauæ drach. II. opii flaui drachmas II. tragacanthæ drach. duas, gummi albi drach. II. amyli drach. duas, terito cum aqua: & amylum poſtremũ inſperge. nam ſi moram traxerit in mortario, aceſcit, & collyrium acre facit. ad excipiendum verò adiice ouorũ recentium quatuor candidum. Collyrium Bolæ mitigat & concoquit omnem inflammationem: Ceruſſæ toſtæ drach. XXXII. croci drachmas tres, opii drach. quatuor amyli recẽtis drach. octo, gũmi drach. XXXII. excipe aqua.

Aliud collyrium ex ſpuma argenti quod Auguſtum vocant: Spumæ argenti vſtæ ac lotæ ſextãtem, pompholygis lotæ vnciam vnam, cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantem, amyli ſextantem, gummi ſextantem, tragacanthæ vnciam vnam: excipe aqua. Hoc maximè & dolores eximit, & fluxiones intercipit, & oculum imperturbatum ſeruat.

Collyria libyana & tephra ac ſpodiaca, Cap. CV.

COllyriũ libyanũ Aſclepiadæ, ad puſtulas, epicaumata, ruptiones, cœlomata, oculos ſuppuratos, chemoſes, ſtaphylomata, doloris vexationes & affectiones. deterit etiã cicatrices: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. ſedecim, ceruſſæ vſtæ ac lotæ drach. XVI. ſtibii vſti ac loti drach. duodecim amyli drachmas duodecim, cineris pompholygis drach. octo, plumbi vſti ac loti drachmas octo, tragacanthæ drachmas octo, opii drach. duas, gummi drach. ſex: & ad excipiendum ouorum candida VIII. Oribaſii inexuperabile collyrium Philumeni, inquit, tenerum libyanum ad ſuppuratos oculos, in vigore vlcera, dolores, chemoſes:

Cadmiæ, ceruſſæ, pompholygis, ſingulorum drach. ſedecim, ſtibii drach. duodecim, amyli drach. XII. plumbi vſti, terræ Samiæ, tragacanthæ, ſingulorum drach. octo, gummi drach. ſex, myrrhæ drach. II. opii drach. II. excipe aqua. vſus eſt cum lacte muliebri aut cum ouo. Aliud libyanum Oribaſii, ad principia & vlcerationes: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. XII. amyli drach. XII. plumbi vſti & loti drach. octo, ceruſſæ lotæ drach. octo, tragacanthæ drach. XVI. gũmi drach. XIIII. ſtibii vſti ac loti drach. XII. terræ Samiæ, pompholygis lotæ, ſing. drach. octo, myrrhæ drach. duas, opii drach. II. excipe aqua. Aliud collyrium, Aſter magni, quod præparari ſolet: Cadmiæ lotæ drach. XXXII. plumbi vſti ac loti drach. XXXVI. ceruſſæ lotæ drach. XXXII. ſtibii vſti ac loti drach. XXIIII. pompholygis lotæ drach. XXXII. thuris drach. octo, terræ quæ aſter appellatur drach. octo, myrrhæ, opii, ſingulorum drach. IIII. tragacanthæ, gummi, ſing. drach. XVI. amyli drach. XXXVI. excipe aqua. Aſclepiadæ aſter inexuperabilis, dolorem eximens. facit ad doloris vexationes, puſtulas, ſtaphylomata, vlcera ſordida & ſerpentia. facit ad inueteratas affectiones, & cicatrices exterit: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drachmas XVI. ſtibii vſti drach. XII. cineris pompholygis lotæ drach. octo, myrrhæ drach. II. opii drach. II. tragacanthæ drach. octo, gummi drach. VI. excipe aqua. Aliud collyrium vranium, velut Oribaſius habet, ad vlcera, puſtulas, ruptiones, inuſtiones, prolapſus, ſtaphylomata, oculos ſuppuratos, corroſiones, nomas, carbunculos, & ad omnes magnas affectiones. Maximè conuenit ad ruborem ac glaucedinem oculorum. in principiis aquoſius infunditur. Quum autem tenuis fuerit & mordax & feruida fluxio, vtere cum lacte: vbi verò craſſam fluxionem diſſoluere volueris, cum aqua. Cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantẽ, ſquamæ æris lotæ trientem, terræ Samiæ vſtæ ac lotæ ſextantem, cineris pompholygis lotæ vnc. vnam, opii drach. VI. gummi trientem, ſtibii loti ſextantem: excipe aqua, & vtere confidenter. Collyrium ſpodiacum Demoſthenis. facit ad inflammationes & fluxiones: Cadmiæ drach. XXIIII. ſtibii loti drach. VII. ceruſſæ lotæ drach. XXIIII. terræ aſteris drach. ſex, thuris drach. quatuor, opii drach. VI. gummi drach. V. terito cum ſucco foliorum oleæ. ſuccum autem ſic facito: Tenera oleæ folia lauato, deinde in pila tundito moderata aqua affuſa, vt ſufficientem ſuccum remittant: deinde exprimito, & per linteum purum excolato, ac vtitor. Aliud ſpodiacum admirandum, tenerum, faciens ad fluxiones & epiphoras humorum impetuoſas, vlcera, inuſtiones, puſtulas: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. octo, ſtibii vſti ac loti drach. duas, terræ aſteris drach. IIII. opii drach. duas, gummi drach. duas: excipe aqua. Collyrium tephron. inſpiſſat ac agglutinat tenues fluxiones velut præcedens. Optimum verò eſt hoc ad calidas fluxiones: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. XXV. ſtibii loti drachmas octo, terræ Samiæ drachmas ſex, ceruſſæ drach. VI. opii drachmas quinque, gummi drachmas octo, ouorum recentium albumina ſex: excipe aqua. Collyrium Philagrii penitus lene: obfuſcat enim fluxionum mordacitatem: quapropter confidenter ipſo vtendum eſt in acrib⁹ ac tenuibus fluxionibus. Obtundit enim has & reſiccat. hoc ſyricum aut ſandycem appellant: Pompholygis lotæ drachmas vigintiquinque, ceruſſæ vſtæ ac lotæ drach. vigintiquinque, terræ aſteris, plumbi vſti ac loti, ſingulorum drachmas vigintiquinque, gummi albi drachmas XL. aquæ pluuialis puriſſimæ, non olentis, quod ſatis eſt. ſingula ſeorſim vſta, lota, ſiccata, põderata, adiicito ac terito: & in fine gummi addito: deinde amylum. Aliud eiuſdem, ad vlcerum repletionem, præſertim malignorũ. Cadmiæ vſtæ ac lotæ, drach. XXV. põpholygis lotæ drach. XXV. tragacanthæ drach. X. excipe aqua.

Collyria ex thure, Cap. CVI.

COllyrium ex thure ad fluxiones, & chemoſes, & caua vlcera: Cadmiæ drachmas octo, thuris drachmas VIII. ceruſſæ drachmas quadraginta, opii drachmas ſex, terræ aſteris drachmas ſex, gummi drachmas ſex: excipe aqua. vſus eſt cum ouo. Aliud delicatum inſcriptum, ad inuſtiones, puſtulas, chemoſes, præſertim in iis qui nullam omnino mordacitatem ferre poſſunt: Cadmiæ lotæ drachmas octo, ceruſſæ lotæ drach. XLVIII. thuris drach.

drachmas octo, opii drachmas sex, amyli drachmas octo, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est cum ouo.

Collyrium Cleonis, Cap. CVII.

COllyrium Cleonis, velut Demosthenes habet: ad vlcera pura & iam cicatrice indigentia, ex cuius vsu nos valde laudati sumus. nam profundissima vlcera & pura celerrimè replet, & compendio ad cicatricem perducit, tenuibus & obscuris cicatricibus relictis, & vlcera absque inflammatione conseruat. habet hoc modo: Spodii loti drachmas quatuor, plumbi vsti ac loti drachmas quatuor, squamæ ferri stomomatis lotæ drachmam vnam, gummi drachmas duas, excipe aqua. & vtere cum lacte aut ouo. Vtimur autem ipso (inquit Apollonius) in profundiore vlceratione, cum cremore tragacanthæ aquoso. Quidam croci sesquidrachmam iniiciunt, & pro spodio pompholygis, cadmiam ter vstam accipiunt. Est autem lene quidem & mordacitatis exors, verùm graue. quare nunquam crasso ipso vtendū est, sed aquoso.

Collyria ex rosis viridia ac alba, Cap. CVIII.

COllyrium Nili ex rosis, ad dolores, fluxionem tenuem ac multam, pustulas, prolapsus, & vlcera sordida, & palpebras asperas: Rosarum viridium, resectis vnguibus, drachmas vigintiquatuor, croci Corycii drachmas duodecim, opii drachmam vnam, spicæ nardi drachmam vnam, gummi drachmas sex, excipe aqua. Vsus est cum ouo. temperatura sit liquidissima. Quidam etiam ad confusiones & pupillæ dilatationem ipso vtūtur.

Collyriū ex rosis, Diagoræ, quod magnum appellatur, aut viride, ex septuaginta duabus rosarum drachmis. Ad chemoses, & doloris vexationes, pustulas, epicaumata siue inustiones, staphylomata, prolapsus, oculos suppuratos, fluxiones antiquas, lippitudines inueteratas, & affectiones ægrè curabiles: Rosarum viridium exunguium drachmas septuagintaduas, cadmiæ lotæ drachmas vigintiquatuor, croci drachmas VI. stibii drachmas sex, æruginis drachmas duas, spicæ nardi drachmas III. opii drachmas tres, myrrhæ drachmas tres, gummi drachmas vigintiquatuor, squamæ æris drachmas duas, excipe aqua. Collyrium quo vsus est Florus in Drusi matre, quæ parum abfuit vt ab aliis medicis excæcata fuisset: Acaciæ drachmas quadragintaocto, rosarum siccarum drachmas quadragintaocto, meliloti drachmas quadragintaocto, spodii pōpholygis drachmas vigintiquatuor, croci drachmas vigintiquatuor, malorum mandragoræ drachmas duodecim, seminis hyoscyami drachmas sex, opii drachmas sex, myrrhæ drach. IIII. æris vsti drachmas quatuor, gummi drachmas quadraginta, vini Falerni heminas tres, aquæ pluuiæ heminas tres. Aquam & vinum misceto: & in hæc rosas, melilotum, hyoscyami semē, & mādragoræ mala: aut, si hæc non adsint, corticē iniicito, & ad triduum macerari sinito: deinde expresso liquore ad pharmaci compositionem vtitor. Vtere hoc velut probatissimo. Aliud Philagrii ex rosis, ad inflāmationes cōgruū, si suprà relato leni Philagrii collyrio fuerit admixtum: Rosarum viridium exunguium drachmas octuaginta, æris vsti drachmas trigintaduas, tere cum vino odorato veteri adstringente, & vtere. Collyrium album ex rosis, nostrum (inquit Oribasius) ad vigores & vlcera, & oculos suppuratos, inustiones, crustas & vlcerum sordes: Cadmiæ vstæ ac lotæ, stibii vsti ac loti, rosarum recentium exunguium, singulorum drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. quatuor, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est cum ouo aut lacte: in declinatione cum aqua. Aliud eiusdem. facit ad vigores: Cadmiæ vstæ ac lotæ drachmas sedecim, rosarum recētium exunguiū drachmas octo, opii drachmas quatuor, lactis drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, tragacanthæ drach. tres, amyli drach. quatuor. aliqui etiam Samii asteris dra-

A chmas duas. Collyrium ex rosis albū, quod cum hyoscyami succo præparatur. Cerussæ vncias vigintiquinque, croci quincuncem, opii libram vnam, myrrhæ quincuncem, rosarum viridium exunguium librā vnam, cadmiæ vstæ ac lotæ bessem, gummi libram vnam. Cadmiā, crocum, rosas cum aqua terito: deinde cerussam adiicito. succos autem & gummi, in hyoscyami succo macerato & efformato. Vtere ad tenuissimas ac acres fluxiones, & in his quæ sunt cum vlceratione. generosè repellit. Collyrium viride ex galbano, ad doloris vexationes & B affectiones veteres: Cadmiæ lotæ drachmas octo, spodii loti drach. octo, æris vsti ac loti drach. octo, opii drach. octo, galbani drach. octo, myrrhæ drachmas octo, gummi drachmas octo, excipe aqua. quidam spodium non adiiciunt.

Collyria diasmyrna, & chiaca appellata ex vino, Cap. CIX.

COllyrium diasmyrnum odoratū Synerotis, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. fa-C cit & ad rhœadas, *hoc est angulos antrosos, siue carnis in angulo magno decrementum*, & ad ægilopas. Cadmiæ lotæ drachmas vigintiocto, lapidis hæmatitæ loti drachmas vigintiocto, spodii pōpholygis drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas quadragintaocto, croci drachmas quatuordecim, opii drachmas octo, piperis grana triginta, gummi drachmas sex. terito cum vino veteri adstringente. Vsus est cum ouo in recentibus affectionibus. temperatura sit aquosa. Aliud Asclepiadeum Paccii, D ad doloris vexationes, fluxum tenuem & multum, inustiones, pustulas, pellicularum eminentias, asperitudines, diuturnas affectiones: & iis quià multis illitionibus læsi sunt, confestim opitulans: Cadmiæ lotæ drachmas duodecim, æris vsti drachmas duodecim, croci drachmas duodecim, squamæ æris lotæ drachmas duodecim, myrrhæ drachmas quatuor, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, piperis grana vigintiquatuor, rosarum siccarum drachmas quatuor, opii drachmas quatuor, gummi drachmas duodecim. te-E rito cum vino veteri odorato adstringente. Vsus est cum ouo: temperatura verò aquosa. Collyrium isophoton, *hoc est uiro par*, ab aliquibus autem isotheō, *hoc est Deo par* appellatū. Facit ad oculos suppuratos, & vlcera impura ac caua, & fluxionum principia, præsertim in corporibus repletis, in quibus gramarum copia crassissimarum in oculis reperitur. est & pueris commodum, & ad asperitudines bonum: Cadmiæ drachmas octo, æris vsti drachmas quatuor, rosarum siccarū drachmas quatuor, croci drachmam vnam, folii drachmam vnam, lapidis scissi F drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, gummi drachmas sex. tere cum vino vetere odorato adstringente, & vtere in omnibus prædictis cum ouo, aquosius per se infundens. post perfectam verò restitutionem cum ouo dilutum illine per subiectionem, & lauato. si verò adstringantur post illitionem, candidum oui infunde. verùm ad attenuandas cicatrices, cum ouo aquosius illine. Quidam etiam piperis grana nouē scripturæ adiiciunt. nos autem in his piper reiicimus. Collyrium Dionysius. Facit ad myocephala, asperitudines, fluxiones, hebetudi-G nes, maximè autem facit ad fluxiones inueteratas: Cadmiæ drachmas tredecim, æris drachmas quinque, lapidis scissi drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, casiæ drachmam vnam, aloes drachmas duas, croci drachmas duas, spicæ nardi drachmas tres, folii drachmas duas, lycii drachmam vnam, piperis grana vigintivnū, opii drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor, acaciæ drachmas duas, gūmi drachmas sex. tere cum vino Chio, aut alio austero veteri, & vtere velut efficacissimo, etiā ad oculos purulentos, & asperitudines: in prin-H cipiis cum ouo, deinde cum aqua. efficacia eius superat omnem pollicitationem. Collyrium chiacum, ex Demosthene (inquit Apollonius) & ad vlcera pura, & proserpētia, & eminentias, & veteres affectiones, asperas palpebras, sycoses, euersiones, clauos, staphylomata, o-

mnes doloris vexationes, lippitudines scabras. Facit etiã cicatrices obscuras, & recentes ac crassas cicatrices attenuat. oportet autem modò crassum, modò medium, modò aquosissimum sublinere: & quãdoque ex interuallis, quandoque assiduè. Facit ad carbunculos & suppurationes: pus enim percolat. & in summa, ad omnia oculorum vitia optimum est: Spodii drachmas tres, æris vsti drachmas duas, croci drachmam vnam, myrrhæ obolos quatuor, opii tantundem, piperis grana duodecim, gummi drachmam vnam. terito cum vino Chio, aut alio austero vetere. Aliud chiacum Oribasii, ad staphylomata & oculos purulẽtos, vlcera pura & sordida, & ad antiquas affectiones: Cadmiæ, rubricæ sinopicæ, gallæ omphacitidis, croci, rosarum recentium exunguium, gummi, singulorum quadrantem, opii vnciam vnã. tere cum vino Chio, aut alio austero vetere maris exorte. In principiis ad cygnarium aut pelarium quoddam miscetur. Cicatricem quoque optimè inducit cum aliquo horum, & per se. Fuscum nostrum, inquit Oribasius, ad oculos purulentos, & magnas affectiones, & omnem vlcerationem, præsertim diuturnam:

Rosarum exunguium sextantem, cadmiæ teneræ drachmas vigintiquatuor, cerussæ drachmas sedecim, opii drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duodecim, æris drachmam vnam, seminis ericæ drachmas duodecim, stibii drachmas octo, myrrhæ drachmas sex, spicæ nardi drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, acaciæ dr. quatuor, nitri dr. IIII, lycii drachmas quatuor, aluminis scissi drachmas tres, chalcitidis vstæ drachmas tres, castorii drach. tres, omphacii drachmas duas, gummi drachmas trigintaquatuor, terito cum vino austero veteri odorato, & vtere aquoso, per fœnigræci succum aut ouum diluto: in progressu verò crassius adhibe. Collyrium aromaticum, ex Demosthene, ad inflammationes ex humorum crassorum multitudine obortas. attenuat breui ac diffundit, & discutit humores. Facit & ad impura vlcera: Pompholygis drachmam vnam, æris vsti drachmas duas, myrrhæ drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, opii drachmas quatuor, piperis grana octodecim, croci drachmas duas, gummi drachmas tres. tere cum vino Chio, aut alio austero. Collyrium scylacium inscriptum, ex semine hyoscyami. Facit ad chemoses, & affectiones fluidas diuturnas omnigenas. Facit etiam ad staphylomata, & repellit fluxiones, primùm cum ouo aquosum, deinde etiam solidum illitum cum ouo: Cadmiæ, æris vsti, lapidis hæmatitæ, chalcitidis vstæ, singulorum quadrantem, misyos sesquiunciã, ammoniaci thymiamatis sesquiunciam, myrrhæ sesquiunciam, opii sesquiunciam, hyoscyami seminis vnciam vnam, aloes sescuncem, gummi sescuncem. tere cum vino austero. Aliud collyrium mirificè faciens ad myocephala. consumit etiam pterygia, & carnis in angulo magno incrementum deterit, itémque cicatrices. Est & ad aspritudines commodum: Cadmiæ vnciam vnam, æris vsti vnciam vnam, chalcitidis crudæ vnciam vnam, æruginis rasæ drachmas quatuor, myrrhæ sesquidrachmã, croci drachmas duas, salis ammoniaci drachmam vnam, gummi drachmas quatuor, terito cum vino austero. Collyrium Philagrii, de quo ita scribit, Tertium ab his est meum collyrium, quod appellamus præseruatiuum, repellens in principio fluxiones, & roborare potens debiles & læsioni obnoxios oculos. Quare non solùm in principiis lippitudinis, sed etiam sanis, præseruationis gratia ipsum adhibere oportet. Cytinorum, *hoc est florum mali Punicæ*, qui floribus anemones similes sunt, drachmas vigintiquinque, acaciæ flauæ drachmas trigintaquinque, glaucii drachmas sedecim, aloes drachmas quinque, myrrhæ troglodytidis drachmas tres, atramenti Indici drachmas septem, folii malabathri drachmam vnam, omphacii sicci drachmas tres, gummi drachmas quinque, opobalsami ad excipiendum drachmas quinque, terito cum vino vetere austero. Collyrium ex bdellio & styrace concoctorium, Philagrii. cuius multam experientiam habeo, non solùm probè concoquentis, sed etiam læsiones ex frigore obortas citra inflammationem sanantis. Bdellii drachmas sex, thuris masculi drachmas decem, myrrhæ drachmas decem, sarcocollæ drachmas quinque, castorii drachmas duas, galbani drachmas quinque, styracis drachmas quinque, croci drach. quinque, lycii drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas II. gummi drachmas duas, excipe aqua.

Collyria ad aspritudines, & exterforia, Cap. CX.

Collyrium ad aspritudines, phœnix appellatus. Facit & ad milphos, & diuturnas affectiones, & ad eos qui palpebras & angulos exacerbatos habent: Lapidis hæmatitæ vsti ac loti drachmas trigintaduas, æris vsti ac loti drachmas sedecim, lapidis scissi vsti ac loti drachmas sedecim, æruginis drachmas sedecim, cadmiæ racemosæ drachmas quatuor, opii drachmas sex, chalcitidis tostæ drachmas quatuor, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. Collyrium ad aspritudines Mono inscriptum. Lapidis hæmatitæ sescuncem, lapidis scissi sescuncem, æris vsti quadrantem, cadmiæ libram vnam, æruginis rasæ quadrantem, chalcitidis tostæ vnciam vnam, opii sextantem, gummi sextantem, excipe aqua. Est & pueris commodissimum. Collyrium Theophilium, ad pueros mirificum, & aspritudinibus commodum:

Cadmiæ libram vnam, æris vncias quatuordecim, æruginis quadrantem, opii libram vnam, gummi libram vnam, excipe aqua. Vsus est cum ouo in principio aquosi: in declinatione verò cum ouo crassius illinito. Aliud collyrium, xyster *à deradendo* appellatum. Facit ad ad albugines, cicatrices attenuat, & oculum imperturbatum conseruat. Ammoniaci thymiamatis, minii sinopici, singulorum quadrantem, cerussæ, gummi, singulorum sextantem, pumicis tosti vnciam vnam, excipe aqua. Collyrium aliud ad aspritudines. Facit ad milphoses, vlcera, fossulas, valde vetusta vulnera, staphylomata, myocephala. Lapidis hæmatitæ trientem, lapidis scissi trientem, æris vsti trientem, cadmiæ sextantem, æruginis sextantem, chalcitidis vstæ vnciam vnam, opii trientem. Rosas virides, si adfuerint: sin minus, siccas, per diem ac noctem aqua macerato, & cum expresso ac excolato cremore terito. Aliud collyrium xyster appellatum, celebre ad aspritudines: Pumicis vsti, ostreorum vstorum, misyos vsti, gummi æquales portiones aqua excipe. Collyrium ad aspritudines, eutonum *ab efficacia pertinacia* vocatum, ex Oribasio: Æris vsti drachmas vigintiquatuor, cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duas, croci drachmas tres, opii drachmas tres, myrrhæ drachmas tres, gummi drachmas nouem, excipe aqua. Egregiè facit ad asperas palpebras ac callosas, lippitudines scabras, euersiones, fluxus diuturnos citra exulcerationem, admixto cygnario aut collyrio ex croco. facit ad vigores. Sit autem quod admiscetur, decima ipsius pars. In summa, palpebras euertere nõ est opus, sed simpliciter illinire. Hoc alii harmation, *id est currum*, alii opisthobares *à grauitate*, nos autem eutonum vocamus. Aliud eiusdem, collyrium extersorium inquit, Gryali, ad aspritudines ex duobus lapidibus: Hæmatitæ lapidis drachmas octodecim, scissi lapidis drachmas octodecim, æris vsti drachmas nouem, cadmiæ drachmas nouem, æruginis drachmas nouẽ, chalcitidis vstæ drachmas tres, opii drachmas sex, gummi drachmas nouem. tere cum aqua & illine, donec toleraterit æger, non confricans palpebras, neque subiiciens specillum, sed per specilli nucleum explens oculum. Aliud eiusdem, ad multas affectiones: Chalcitidis drachmas vigintiseptem, cadmiæ drachmas vigintiduas, æris vsti drachmas sedecim, lapidis hæmatitæ drachmas tredecim, croci drachmas sedecim, misyos drachmas sedecim, myrrhæ drachmas sedecim, opii drachmas tredecim, gummi drachmas quatuordecim, tere cum vino vetere. Collyriũ ex oleæ foliis. Facit ad diuturnas fluxiones. Deprimit etiam aspritudines, & oculum cor-

roborat,ſyrici ſeſcuncem , æris quadrantem , opii trientem,gummi drachmas octo, foliorum oleæ tenerorum à fibris depuratorum drachmas octo. Cum vino ſpathite terũtur folia exactè fibris exemptis,ita vt per ſe in mortario biduum probè teras , vinum paulatim irrorans. Quum autem læuiſſima facta fuerint,æs adiicito,&ſimul diu terito,& ſic vinum affundito: ſi enim ab initio infuſum fuerit vinum, folia innatantia incontrita permanẽt. Contrito autem ære,ſyricum adiice,deinde opiũ, poſtea gummi , & efforma , ac vtere ab initio infundens : in declinatione verò etiam illinens.Ego verò,velut Demoſthenes iubet,folia in mortarium mitto ac contundo,vino ſufficiente paulatim inſtillato,exprimóque ac excolo, & cum vino excolato reliqua tero, retrimento foliorum reiecto. Collyrium harmation, *id eſt currus* inſcriptum: quo vſus eſt Ptolemæus rex. Exterit cicatrices, acuit viſum ,& ad aſpritudines commodum eſt: Æris vſti ac loti drachmas octo,ammoniaci thymiamatis drachmas octo,corticis thuris drachmas octo, gummi drachmas octo,excipe aqua. vſus eſt cum aqua. Quædam deſcriptiones habent etiam æruginis drachmas duas. Alius ex lapide hæmatite, ad viſum acuendum: cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis drachmas vigintiquatuor, æris vſti ac loti drachmas vigintiquatuor lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor,æruginis drachmas octo,gummi drachmas vigintiquatuor,excipe aqua. Exterſorium Oribaſii. Facit in principiis & ad chemoſes, aquoſum cum ouo infuſum. Cadmiæ drachmas octo, æris drachmas duodecim, croci drachmas tres, myrrhæ drachmas tres,opii drachmas ſex,lapidis hæmatitæ drachmas octodecim , lapidis ſciſſi drachmas octodecim, chalcitidis toſtæ drachmas ſex,æruginis drachmas duodecim,gummi drachmas nouem,terito cum vino, & vtere cum ouo. Collyrium exterſorium Philagrii per ſe adhibitum, & cum collyrio ſupraſcripto Philagrii ex roſis: Æruginis drachmas ſex,pumicis drachmas ſedecim, teſtarum ſepiæ drachmas ſedecim,gummi drachmas triginta duas.His ego, inquit, adiicio, ſquamæ æris drach. ſedecim,vbi fortius ipſum efficere voluero. Collyriũ rhinema, *hoc eſt lima*,inſcriptum.Facit ad calloſas affectiones,& cicatrices exterit. facit etiam ad ſuffuſiones: Cadmiæ drachmasquadragintaocto,ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, opii drachmas ſedecim, lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor,galbani drachmas ſedecim,aloes drachmas ſedecim, opopanacis drachmas octo, fellis taurini drachmas octo,ſalis ammoniaci drachmas quatuor, æruginis drachmas ſedecim , myrrhæ drachmas ſedecim, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. temperatura ſit aquoſa. Collyrium exterſorium albuginum,per vnam illitionem multam efficaciam oſtendens. Facit ad pterygia,& carnis in angulo magno incrementum.Eſt autem collyrium lene & mordacitatis exors. Conchylii purpuræ carnis vſtæ drachmas decem,æris vſti drachmam vnam , ſquamæ æris drach. duas,æruginis drachmas ſex, atramenti ſutorii drach.III. aluminis ſciſſi obol.I.lapidis ſciſſi drach.I.lapidis hæmatitæ drachm.I. ſtercoris crocodili drach.I. lycii drachm. vnam,ſucci omphacii ſicci drachmas quinque, chalcitidis obolos duos,myrrhæ drachmas tres,thuris maſculi obolos duos,corticis thuris drachmam vnam, florum mali Punici drachmam vnam,excipe aqua. Collyrium heliadæ, albugines tollens valdè citò, vt mireris. Lapidis armenii quo pictores vtuntur,gypſi,atramenti ſutorii,floris æris , æruginis , teſtarum ſepiæ vſtarum, ammoniaci thymiamatis,lapidis magnetis trahentis,lithoſpermi,gũmi,æqualibus portionibus vtere,& excipe aqua. Aliud quod præparat Petrus archiatros, & ipſi bonum teſtimonium præbet. Salis ammoniaci ſcrupulos ſex, lapidis armeniaci ſcrupulos duodecim, ſeminis raphani ſcrupulũ vnum,ſeminis violæ albæ ſcrupulos ſex, ammoniaci thymiamatis ſcrupulos nouem, gummi ſcrupulos duodecim,excipe ſucco rutæ.Facit & ad ſuffuſiones incipientes.

Collyrium preſſum, de quo Apollonius dicit optimũ eſſe pharmacum ad cicatrices, & ſuperexcreſcentem carnem, & ad aſperas palpebras , & ſycoſes , & euerſiones palpebrarum : calculos item ac grandines, & induratas affectiones,& pterygia,& carnis in angulo magno incrementa,& lippitudines ſcabras, & pelliculorum craſſitudines, & multæ ac craſſæ fluxionis depurgationem . ſed & aquoſum ac multum fluxum cohibet. conſumit autem & depurgat ſecurè, attenuátque ac exterit,ſufficienter mordens . verùm oculum imperturbatum ſeruat,iucundiſsimúmque ac leniſſimum eſt, & quod debet facit. eſt autem hoc: Æris vſti ac loti obolos quinque, croci drach. II. myrrhæ troglodytidis obolos III. ſpicæ nardi obol. II. caſiæ obolos tres , cinnamomi obol.II.opii obol. II. piperis grana quindecim , gummi drachmam vnam,vini Chii aut alterius auſteri odorati, quod ſatis eſt. Quòd ſi ad hanc deſcriptionem ſpodii drach.IIII.addere volueris,ad omnem fluxionem ac lippitudinem optimum euadit. Collyrium Iſidori Memphitæ ad acuendum viſum : Inungebam , inquit , non videntes, & incipiebant videre. Appellatur rhinarium, *id eſt limula.* Ego hoc præparaui : Ammoniaci thymiamatis drachm.XVI.æruginis vermiculatæ drach.XII.teſtarũ ſepiæ quod molle eſt,drach. VIII.ſagapeni dr.VIII. opopanacis drach.II.ſucci Cyrenaici drach.I.gummi drachmam vnam . Omnibus aqua prætritis, ſucci fœniculi drach.duodecim adiice,& mellis Attici drachm.duodecim. & efforma collyrium, ac vtere. At verò quidam amicus ipſum nunc ſic præparat: Ammoniaci thymiamatis vnc.quindecim,æruginis raſæ deuncem & drach. II.teſtarum ſepiæ trientem & vnciæ dimidium, ſagapeni quadrantem & drachmas ſex, opopanacis ſextantem, ſucci Cyrenaici ſextantem,excipe aqua. gummi autem non recipit. Aliud,ad viſus hebetudinem , albugines, ſuffuſiones , harmation, *id eſt currus* appellatum. Fellis hyænæ drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmas tres, gummi drachmas duas , æruginis drachmas tres , ſagapeni drachmas tres , galbani drachmas duas , ammoniaci thymiamatis drachmas duas, baccarum lauri decorticatarum drachmas ſeptuaginta, ariſtolochiæ rotundæ drachmam vnam , excipe aqua. Collyrium ad incipientes ſuffuſiones,vt aqua etiam ex auribus fluat: vocatur aureum. Sagapeni Perſici puri drachmas octo, æruginis drachmas ſex, ammoniaci thymiamatis drachmas duas,gummi drachmas duas, excipe aqua. Tere & vtere aquoſum illinens , & intra quinque dies efficaciam ſuam tibi comprobabit : ſplendidam enim reddet pupillam,ac claram. Collyrium Martiani , quo inquit,in meipſo vſus ſum ad imminentem mihi ſuffuſionem. Chelidonii capnitidis circa ſepes naſcentis, rutæ, fœniculi,coriandri , herbas ſingulas per ſe exſuccato & excolato,& de ſucco vniuſcuiuſque quadrantem coniicito , & opobalſami drachmas quatuor , mellis Attici drachmas quatuor adiicito,ac terito, donec ſtrigmẽtitiam habuerint ſpiſſitudinem,& tunc ſucci conyzæ tenuia folia habentis vnciam vnam addito,ac terito. & vbi probè habuerint ad excipiendum , gummi puri tuſi ac cribrati quantum ſatis eſt pro tua,velut medici,coniectura, adde quo collyrium fiat,efforma ac vtere ad incipientes ſuffuſiones cum vino: ad hebetudines viſus, cum aqua. illitum autem ad ſolem locato. Collyrium Proteus, cui nullum ſimile eſt ad initia ſuffuſionis, & ad omnem viſus hebetudinem. cicatrices , etiam ac callos exterit: Cadmiæ drachmas quadraginta,ceruſſæ drachmas quadraginta,piperis albi drachmam vnam,ſucci Cyrenaici drachmas octo, croci drachmas ſex , opii drachmas decem, ſagapeni drachmas duodecim, lacrymæ oleæ AEthiopicæ drachmas duodecim, auripigmenti drachmas octo,myrrhæ drachmas duodecim, ammoniaci thymiamatis drachmas octo,gummi drachmas octo,opopanacis drachmas ſedecim , opobalſami drachmas duodecim, excipe aqua pluuiali. vſus eſt cum aqua. Collyrium Hermophili thalaſſerum, *id eſt marinum*, ad omnem hebetudinem accommodatum, & ad omnem incipientem ſuffuſionem. éſtque odoratiſſimum: Cadmiæ drachmas ſedecim, æruginis drachmas quatuor, atramenti Indici drachmas ſedecim,piperis albi drachmas octo,ſucci Medi drachmas quatuor,opobalſami drachm.quatuor, gummi

drachmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Tẽperatura diuerſa eſt iuxta affectiones. Collyrium Indicum regium inſcriptum. facit ad principia ſuffuſionum, & omnem viſus hebetudinem. & cicatrices exterit: Cadmiæ vſtæ & lotæ libram vnam,& trientem,atramenti Indici ſeſcuncem, ceruſſæ trientem, piperis albi ſeſcuncem,fel hyænæ integrum quantum eſt, fel ſcarorum piſcium x.fel perdicum quatuor,opii vnciam I.opobalſami ſextantẽ,opopanacis ſext.ſagapeni ſextantẽ,gũmi libram vnam,excipe ſucco fœniculi. Collyrium ſul uum panchreſton, ab omnimoda vtilitate,inſcriptum, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos,& intentos pruritus, & palpebras ficoſas: Cadmiæ drachmas octuaginta, chalcitidis vſtæ drachmas quadraginta, piperis albi drachmas quadraginta,gummi drachmas quadraginta,excipe aqua.Quidam adiiciunt his etiam croci dr. XII.myrrhæ drach.XII. Collyrium pſoricum Ptolemæi, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos, & intentos pruritus, milphoſes,hebetudines. Pſorici dr.XL. ſandarachæ drach. XXX.chalcitidis vſtæ drachmas XXVIII. croci drachmas viginti quatuor, myrrhæ drachmas duodecim opii drachmas nouẽ, caſiæ drachmas duodecim, piperis albi drachmas, quadraginta piperis nigri drachmas ſeptemdecim,omphacii drachmas ſedecim, miſyos vſti drachmas tres,folii drachmam I. gummi drach. triginta ſex,excipe aqua. Collyriũ Hygieni aureum,ad corroſos angulos, & ſcabras affectiones. Sandarachæ drachmas vigintiquatuor,piperis albi grana duodecim, myrrhæ drachmas ſex, croci drachmas ſex, gummi drachmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Collyrium diacẽteton,ex Demoſthene. Æruginis obolos tres, miſyos tantundem, ſucci papaueris tantundem, gummi drach.quatuor, excipe aqua. facit ad prædictas affectiones,& ad viſus hebetudinem, & incipientes ſuffuſiones. attenuat etiam cicatrices. fit autem calidum. Collyrii Stratiotæ compoſitio hæc eſt: Cadmiæ drachmas octo, ceruſſæ drachmas ſedecim,piperis albi drachmas duas, æruginis, opii, omphacii, ſingulorum drachmas duas, gummi drachmas quatuor. Facit etiam ad aſperas palpebras. Collyrium exterſorium: Æris vſti,croci, ammoniaci thymiamatis,ſingu.ſext.gummi vnc.I.excipe aqua. Facit ad oculos purulentos,argema,nubeculas,caligines: ad aſpritudines verò,cum melle. Collyrium celebre,priuatim ad cicatrices in oculis faciens. Facit etiam ad viſus hebetudines, aſpritudines & pterygia: Teſtarum ſepiæ, pumicis, ſquamæ æris,ammoniaci thymiamatis, æruginis, cornu ceruini vſti, ſingulorum libram I. myrrhæ ſextantem,thuris ſext.opii quadr.gummi beſſem,oſſium palmularum vſtorum dextantem, mellis ſextantem,excipe aqua. Hoc præparabat Afer, & valdè ipſi confidebat. nominabat autem ipſum phœnicem nigrũ,eo quòd oſſium vſtorum phœnicum, *id eſt palmularum*, dextantem recipit.

Collyria enſtacta,*id eſt inſtillatitia*,
Cap. CXI.

COllyrium enſtactũm,*id eſt inſtillatitium*,Paccianum appellatum: Cadmiæ drach. ſexaginta quatuor,miſyos drachmas XXXII.ſtibii drachmas XXXII.atramenti ſutorii drachmas triginta duas,piperis albi drachmas triginta duas, æruginis drachmas ſedecim, opii drachmas ſedecim, opobalſami drachmas XVI. gummi drachmas ſexagintaquatuor,excipe aqua pluuiali. Facit ad acuendum viſum, & callos exterit. Collyrium aromaticum inſcriptum: Æris vſti drachmas ſedecim, æruginis drachmas quatuor,myrrhæ drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas duas, piperis albi drachmas quatuor, opii drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, opobalſami drachmas duas,gummi drachmas quatuor, excipe aqua. Aliud inſtillatitium non perturbans, Oribaſii. Cadmiæ drachmas ſedecim, ceruſſæ drachmas octo, opii drachmas tres, opobalſami drachmas tres, æruginis drachmas duas,omphacii drachmas duas,piperis albi drach. duas, gummi drachmas quinque. Aliud inſtillatitium, viſum acuens. Cadmiæ vſtæ & vrina pueri extinctæ drachmas decem,ſtibii drachmas ſex, atramenti ſutorii ſeſquidrach. æruginis ſeſquidrach. piperis drachmas II. miſyos dr.II.opii drachmam vnã, opobalſami drachmã vnam,gummi drachmas ſex,excipe aqua. Aliud nigrum, viſum acuens. facit & ad corroſos angulos. Stibii vſti ac loti drach. quadraginta, acaciæ drach. quadraginta, gummi drachmas quadraginta,cadmiæ drachmas ſedecim,nardi Celticæ drachmas octo,myrrhæ drachmas octo,croci drachmas octo,omphacii drachmas VI.opii drachmas ſex,excipe aqua.

Collyria ex cornu ceruino,
Cap. CXII.

COllyrium Aſclepiadæ ex cornu ceruino, ad vlcera,& puſtulas.& cicatrices exterit. Cornu ceruini vſti ac loti drachmas quatuor,plumbi vſti ac loti drach.IIII.ſquamæ æris lotæ drachmas duas, thuris drachmas quatuor, opii drachmam vnam,gummi drachmas quatuor, excipe aqua. Aliud, ad calidiores affectiones, & acerrimas fluxiones cum vlceratione: Cornu ceruini vſti ac loti drachmas ſedecim, ſpodii pompholygis lotæ drachmas octo,ſquamæ æris drachmas duas, croci drachmas duas, acaciæ drachmas octo,thuris drachmas octo, opii drach. duas myrrhæ drachmam vnam,gummi drachmas octo, tragacãthæ drachmam vnam,amyli drachmas quatuor, terito cum hyoſcyami cremore. Collyrium ex cornu ceruino,velut Oribaſius habet,maximè quidem ad vlcerationes in vigore,clauóſque ac ſtaphylomata,&huiuſmodi omnia,vt non ſimul ſint palpebræ denſatæ: & ad vlcera ægrè recipientia cicatricem & reſolutas cicatrices. Cadmiæ drachmas ſex,acaciæ drachmas quadraginta, ſtibii drachmas triginta duas,plumbi vſti ac loti drachmas octo,cornu ceruini vſti ac loti drachmas octo, gummi drachmas octo, æris drachmas ſedecim, opii drachmas ſedecim, myrrhæ drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor,excipe aqua. Vtere verò ad caua vlcera cum lacte, ad ſordida cum ſucco fœnigræci. Aliud collyrium è cornu cerui,efficaciſſimè exterit cicatrices in oculis, cũ aqua illitum. Vtere etiam ad exulceratos oculos, cum ouo inſtillans. Æris vſti ac loti deuncem & ſcrup.VI. cornu ceruini vſti ac loti tantundem,ſtibii loti ſext.& vnciæ dimidium,teſtarum ſepiæ trientem & vnciæ dimidiũ, æruginis ſextantem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,& vnciæ dimidium, myrrhæ ſext. & vnc. dimidiũ, thuris ſext.& vnc.dimidium,opii ſextantem & vnciæ dimidium,acaciæ quincũcem & ſcrupulos quindecim, gũmi deuncem,excipe aqua.

Collyria Nardina & Theodotia,
Cap. CXIII.

COllyrium nardinum Zoili, ad veteres lippitudines, & myocephala, & vlcera vetera ac ſtaphylomata: Cadmiæ drachmas octo, æris vſti drach.octo,ſtibii drachmas octo,ceruſſæ drachmas quatuor,caſtorii drachm. quatuor, ſpicæ nardi ſeſquidrachmam, aloes ſeſquidrachmam,folii,croci, chalcitidis toſtæ, atramenti ſutorii, lycii Indici,opii,ſingulorum drachmam vnam, myrrhæ drachmas duas, acaciæ drachmas viginti, gummi drachmas viginti,excipe aqua. Collyrium nardinum Candidi leuiſſimum ac validiſſimè reſiccans. Facit ad myocephala & ſtaphylomata mirificè, & maximè glaucis oculis conuenit. Vtere etiam in iis qui nullam omnino collyrii mordacitatem ſuſtinere poſſunt. Cadmiæ vſtæ & lotæ libram vnam, ceruſſæ ſeptuncem, ſtibii loti ſextantem, croci trientem, myrrhæ troglodyticæ trientem, aloes vnciam vnam,acaciæ vnciam vnam, opii ſextãtem, ſpicæ nardi vnciam vnam, gummi beſſem, excipe aqua. Theodotium nardinum,cuius multam experientiam habemus in myocephalis,& diuturnis vlceribus oculorum,& confuſionibus. maximum exterſorium eſt,& vehementer corroborat debiles oculos: Cadmiæ lotæ, ſtibii loti, acaciæ,gummi,ſingulorum drachmas viginti quinque, roſarum ſiccarum depurgatarum drachmas duodecim, æris vſti loti drachmas octo,myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, caſtorii,lycii Indici, croci, folii, ſpicæ nardi,chalcitidis toſtæ,ceruſſæ,glaucii,ſeminis erucæ,opii,gallarum omphacinarũ,ſing.dr.II. excipe aqua.

vtere in principiis cum ouo instillatis: in declinationibus cum aqua. Collyriũ Nicarium Zoili, ex lacte narinum. Ad affectiones & fluxiones diuturnas, vlcera, folliculas, myocephala, staphylomata, veteres lippitudines. tingit etiam cicatrices, & ipsas inconspicuas facit. Cadmiæ ter vstæ & muliebri lacte extinctæ ac lotæ drachmas centum octo, stibii vsti ac muliebri lacte extincti ac loti drachmas decem, æris vsti & extincti ac loti drachmas trigintasex, cerussæ lotæ drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas duodecim, opii drachmas duodecim, spicæ nardi drachmas tres, aloes drachmas tres, acaciæ drachmas centum octo, gummi drach. centum octo, excipe aqua. Collyrium Hygidium, quod quidã Ammonii dixerunt. facit ad incipientes suffusiones & inustiones. & ad omne vlcus, & oculos purulentos, confusiones, chemoses, prolapsus, & ad diuturna myocephala, staphylomata, vngues vlceris genus. repurgat, replet, & ad cicatricem perducit. eos verò qui ob aliquam causam, aut propter capitis aut oculi dolorem dormire non possunt, præclarè ad somnum perducit, velut somniferum medicamentum. Vtere cum ouo, aut lacte, aut aqua. temperatura sit media aut crassior, pro sensus ægrorum subtilitate. habet autem hoc modo: Cadmiæ lotæ drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas sedecim, castorii drachmas sex, nardi Indicæ drachmas quatuor, stibii loti drachmas quadraginta, æris vsti loti drachmas quindecim, rosarum drachmas viginti, squamæ æris vstæ drachmas quinque, aloes drachmas sex, casiæ drachmas quatuor, myrrhæ drachmas sex, lycii Indici drachmas tres, lapidis scissi loti drachmas quatuor & dimidiam: croci drachmas sex, plumbi vsti ac loti drachmas octo & dimidiã, opii drachmas tres, acaciæ drachmas quadraginta, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. est ex valde celebribus. Collyrium Indarium. Piperis drachmas duas, cadmiæ drachmas quatuor, costi drachmam vnam, stibii drachmas octo, gallarum drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, nardi drachmas quatuor, acaciæ drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, opobalsami drachmas duas, excipe aqua. facit ad visus hebetudinem. exterit etiam cicatrices. Collyrium Theodotium Placianum, facit ad maximos humorum illapsus, & doloris molestias. liberat citra venæ sectionem. Cadmiæ vstæ ac lotæ drachmas octo, æris vsti ac loti drachmas octo, stibii loti drachmas sedecim, croci drachmas tres, castorii drachmas quatuor, æruginis drachmam vnam, aloes drachmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas tres, lycii Indici drachmas duas, opii drachmas duas, acaciæ dr. XXIIII. gũmi dr. XXIIII. excipe aqua. vsus est cũ ouo. temperatura sit crassior. Collyrium quod tumorem laxum palpebris inducit, appellatur Testamentum Aurifabri. reliquit hoc moriens templo Ephesio dicatũ, quò ii qui à medicis relicti essent, in templo sanitatem consequerentur. inuentum est autem ab Adriano Cæsare. Facit ad humorum illapsus, & asperitudines, & ad omnes desperatas affectiones. pustulas sanat, caua vlcera explanat, cicatrices inconspicuas facit, oculum imperturbatũ conseruat. Instillatur cum ouo aut lacte, prout necessitas expetit. sit autem in omnibus dilutum aquosum. Optimum est insuper ad acuendum visum. habet hoc modo: Cadmiæ lotæ drachmas octo, stibii loti drachmas sedecim, spicæ nardi drachmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas duas, costi drachmam vnam, castorii drachmas duas, squamæ ferri stomomatis drachmas quatuor, æris vsti ac loti drachmas duodecim, æruginis drachmas duas, cerussæ drachmas tres, piperis, lycii Indici, opii, thuris, opobalsami, casiæ, singulorum drachmas duas, lapidis scissi drachmas quatuor, æruginis vermiculatæ drachmas tres, atramẽti sutorii drachmas duas, fucci fœniculi drachmas quatuor, fellis capræ drachmas quatuor, gummi drachmas octo: terito cum vino Aminæo aut Falerno, aut alio austero veteri odorato. Collyrium Testamentum, velut habetur apud Asteriũ. Cadmiæ drachmas septuaginta, stibii drachmas quinquagintaquatuor, myrrhæ drachmas quinque & dimidiam,

A spicæ nardi drachmas decem, croci drachmas decem, castorii drachmas septem, squamæ ferri stomomatis drachmas tredecim, folii drachmas quatuordecim, æris vsti drachmas quinque & dimidiã, piperis drachmas septẽ, cerussæ drach. quatuordecim, lycii, thuris, casiæ, opobalsami, singulorum drachmas quatuordecim, opii drachmas septem, lapidis scissi drachmas quatuordecim, æruginis vermiculatæ drachmas octo, atramenti sutorii drachmas quatuordecim, gũmi drachmas septuaginta, fucci fœniculi drach. XIIII. fellis caprini drach. quatuordecim, terito cum vino Aminæo. Collyrium Theodotium magnum. Cadmiæ lotæ bessem, æris loti bessem, stibii loti vncias vigintiquinque, rosarum siccarum, cerussæ, chalcitidis, gallarum, æruginis, lycii Indici, croci, aloes, spicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, ramentorum ebeni, castorii, atramenti Indici, thuris, opii, sarcocollæ, pompholygis, singulorum vnciam vnam, cornu cerui ni vsti ac loti vnciam vnam, acaciæ vncias vigintiquinque, gummi vncias vigintiquinque, excipe aqua. Quidã verò etiam folii vnciam vnam adiiciunt, & amomi vnciam vnam, rosarum verò quadrantem: gummi verò & acaciæ, singulorum vncias vigintiquatuor. reliqua autẽ eodem modo. Facit ad incipientes lippitudines, & exulcerationes omnes, & fluxum recentem ac veterem, inflãmationes, carbunculos, oculos purulentos, nomas, puncturas, prolapsus, myocephala, staphylomata, palpebras asperas, & ad desperatas affectiones, & ad ardores solis, aut calcis, aut pulueris, aut similis rei. Tollit etiam pterygia inflammata cum butyro. Ad vlcera verò cum ouo adhibetur: ad maligna autem cum lacte muliebri. Theodotium Seueri. Aliud quoddã collyrium etiam apud nos reperitur (inquit Seuerus) à veteri quodam descriptum: & hoc quidem compositam materiam habet, verùm efficaciam diuersam. nam omnibus simul relatis collyriis commodius compertum est: quare etiã ipsius præparationem referre necessarium puto, quum neque omnibus hoc sit notum: recipit autem, Cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æris vsti drachmas duodecim, stibii drachmas quadraginta, cerussæ drachmas octo, chalcitidis tostæ drachmas quatuor, misyos tosti drachmas quatuor, ramentorum ebeni drachmas duas, nardi Celticæ drachmas quatuor, folii drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, castorii dr. sex, aloes dr. octo, lycii Indici dr. IIII. rosarũ siccarũ dr. IIII. gallarũ dr. II. opii dr. II. myrrhæ dr. VIII. acaciæ drach. XL. gummi vermiculati drach. quadraginta, Cadmiam prunis obruimus & ventilamus, & vbi ignita facta fuerit, ablatam lacte asinino extinguimus. stibium verò in fictile vas coniectum, addito operculo foramen habente vrimus, & similiter lacte extinguimus. vsta verò singula per se tusa ac cribrata lauamus, & diligenter siccamus, & deinde ponderata ad præparationẽ adiicimus. cæterùm gummi non cõtusum inspergimus siccũ, sed madefacimus: sic enim neque lignosum quiddam, neque arenosum cum ipso penetrabit dum excolatur: & optima coactio collyrii fiet. Quidam ad relatam præparationem adiiciunt etiam costi drachmas octo. & magis ita cicatrices exterit (inquit) & pterygia ac carnis in angulo incrementum consumit. verùm ad inflammationes & vlcera incommodus est costus. Huius igitur auxilii actiones ac efficaciam dicere non est facile. audientes enim vix crediderint. nam desperatas affectiones ad naturalẽ statum reuocat: &, vt in summa dicam, omnia quæ Theodotiis appellatis ac nardinis, & iis quæ ex cornu ceruino parantur adsunt, multo plus in hoc cõperiuntur. In recentibus enim affectionibus eo illito, & spongia oculo imposita, ægrum ab affectione liberauimus: in diuturnis autẽ ac desperatis, partim instillantes partim illinentes, scopum attigimus. Nam in facilè solubilibus oculi affectionibus ipsum illinimus: in cauis autem & sordidis vlceribus, diluto ipso vtimur, cũ ouo aut fœnigræci succo: quandoque etiã cũ aqua mulsa. in myocephalis autẽ, crassius cũ aqua sublinimus pẽ subiectionẽ. Sed & cicatrices similiter attenuamus. ad tã tam autem tenuitatem perducit cicatrices vt penitus nõ

cognoſcantur per ſenſum : & in ſumma, inenarrabilem quandã vim poſſidet. Etenim in ſtaphylomatis, braſſicæ ſucco dilutũ collyriũ, & craſſa copia oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione, molem inconſpicuam facit: quin & carnis in angulo magno incrementum cõſumere poteſt hoc collyrium tenuiter tritum, & in ſiccũ puluillum redactum: itémque pterygia attenuare: ſed & ad alia mirificũ compertum eſt collyrium. Et nos quoq; permittimus poſteris per experientiam deductis, vt auxilio teſtimonium præbeant. iam enim quidam ad diuturna vlcera ac fiſtulas ſedis ipſo vſi, ſcopum attigerũt. A B

vnde non abſurdum fuerit etiam ad polypos ac ozænas narium ipſum adhibere. Collyrium ex ſucco fœniculi: Cadmiæ dodrantẽ, ſtibii beſſem, miſyos crudi ſeſcuncẽ, æruginis ſeſcuncem, piperis quincuncẽ, atramenti ſutorii ſeſquiunciam, chalcitidis vnc. I. croci ſeſquiunciam, folii vnc. I. omphacii ſeſquiunciam, ſpicæ nardi triẽtem & vnciæ dimidium, opii quincũcem & vnciæ dimidiũ, opobalſami trientem, gummi ſextantem, ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud fœniculum in aqua pluuiali decoquito, & cũ decocto illa terito ac efformato. hoc à multis præparatur.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE TETRABIBLI ſecundæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo quartus.

De faciei, oris, & tonsillarum affectionibus: cui annexum est, De destillatione, & tussi: asperae arteriae, pulmonis, ac thoracis affectionibus.

Ad superciliorum ornatum, Cap. I.

QVanquam quod ad hanc rem attinet, iã antè à nobis dictum sit, vbi de defluuio capillorum capitis, Sermone sexto, mentionem fecimus, dicemus tamen & hic, nõ importunè, sed vt habet, paucis. Illitio augens superciliorum capillos, atque etiam aliorum corporis partium: eadem etiam eosdẽ nigros reddit. Nucum Ponticarum interiora in vase figulino torre facta contere, & pinguedine caprae syluestris excipe, atque cum hoc ipso partes inungi praecipe. Aliud. Adianti vnciam vnam, ladani sextantem, passi Cretici heminã I. cõtunde ac subige cum passo: deinde torre, vt dictum est: ac rursus cum pingui caprae syluestris aut vrsi contere, & vtere. Potes & huc accommodare ea quorum meminimus Sermone sexto: item ex Armeniaco lapide, de quo Sermone secundo, capite XII. diximus, sicco trito supercilia insperge.

De hypopiis, *hoc est, iis quae sub oculis fiunt sugillationibus*, Cap. II.

QVOD hypopia sub oculis fiant, ipsum nomen indicat: siquidem hypopion *Graecis* hypophthalmiõ significat, *quod Latinis sub oculis sonat*. Sunt autem hypopia ex genere suffusionum sanguinis in locum contusum: fiũntque ex plaga, quum tenuibus sub cute venulis cõtusis, sanguis per fissuras sub ipsam cutem affatim effunditur, neque id vno loco. In grumos enim coit statim, & liuet locus, progressũque temporis nigrescit. quare medela occurrendum est antequam nigrescat, cura potissimùm ad hoc adhibita vt concretus sanguis discutiatur. Quòd si tunicula quoque rumpatur venularum ex quibus effunditur sanguis, miscendum est iis quae discutiẽdi vim obtinent, parum quiddam ex constringentibus. Nam si in principio sola discutientia exhibeantur, non tantùm id quod effusum est discutient, sed per ipsas venarum contusarum fissuras amplius quiddam elicient ex sanguine in ipsis venis contento. Quum verò in naturam suam redierint venulae, etiam citra admixtionẽ cõstringentium, ad discussoria transeundum. Atque ego sanè in principio vtor Nili ex rosis collyrio, ex eo in aqua dissoluto locum sugillatum illinens. Vtor autẽ pro momento, decocto meliloti & foenigraeci: deinde collyriũ quoque in eodem decocto dissoluo, aut etiam in solo foenigraeci decocto. Quòd si reliquiae quaedã restiterint ipsius affectionis, dissolutis ex myrrha collyriis in foenigraeci decocto, illino bis in die: prius tamen cum spongia in decocto madefacta loco foto. Idẽ praestat in principio, non praesente ex rosis collyrio, glaucium illitum, & faex olei coquendo condensata. Inueteratum autem iã malum ex sandyce collyria tollunt, & quaecũque praeclarè omnino discutiunt, qualia Dioscorides inter facilè parabilia enumerauit. Ea enim quae sub oculis fiũt, sugillata, inquit, & liuores iam inueteratos tollunt, raphani cortex cum melle illitus, bryoniae radix vino aut cerato excepta, bulbus cum vitello oui impositus, aqua marina calida pro fomento, aut muria vel salsugo, caseus antiquus cum decocto hyssopi impositus. Statim autem tollit sepiae testa cum aceto illita, sinapi cerato exceptum, cucumeris syluestris radix contrita cum melle, lini semen contritum cum lacte. Critonis compositio ad liuores altè infixos, & ea quae sub oculis fiunt sugillata: Seminis viticis albi drachmas tres, radicis herbae lanariae siue radiculae drachmas tres, nitri rubri, corticis raphani, hyssopi, farinae fabarũ, vniuscuiusque drachmas tres, myrobalani dr. quadraginta, cineris pulmonis agni vsti drachmas quadraginta, bulborũ rubrorũ dr. LX. radicis thapsiae aut succi dr. LX. corticis thuris drachmam v-

A nam, excipe cerato ex oleo rosaceo apparato, ac linteolo infartum impone. Oportet autem assiduè amouere, cum cautione ne locus exulceretur. Ego autem expertus sum nucem pinguem, vetustate rancidam, certissimum ad liuores remediũ. Porrò reclinato ac supino remedia adhibere conuenit, vt adhaereant spatio horarũ triũ quãoptimè contrita.

Circumlitiones praeseruantes faciem ne à sole aut vento exuratur, Cap. III.

CIrcumlitio faciei, quae aurea appellatur: Lupinorum siccorum sextarios tres, aquae pluuialis sextarios quatuordecim. iniice in vas aereum stãno obductũ, sinásque madefieri per triduum: quarta autem die decoque ad prunas vsquequo dissoluantur lupini: deinde per colum exprime liquorem, ac eum seorsim decoque: atque vbi condensatus fuerit, in vas vitreum repone. Vbi verò vti velis, quantum satis videbitur accipe, & cum eo in modica aqua dissoluto faciem illine. Alia valde laudata. Similaginem lotam & per pannum percolatã sinas desidere, aquámque abiice: faecem autẽ cum albumine oui permisce, donec mellis crassitiem accipiat, & cum hoc faciem obline versaturus in sole: quum verò à sole recesseris, frigida multa ablue. Alia. Boni coloris faciem haec reddit, atque item vniuersum corpus: Mastiche cum oleo omphacino dissolutam circumline: aliquando autem & olei loco medullam ceruinam aut vitulinam accipimus, aliquando ceratum liquidum. Alia. Cupressi ac ilicis scobem in oleo decoctam oblini. Alia. Solani succum cum oleo illine. Alia. Nuces pineas cum modico aceto contere, adiecto melle sufficienti, ac oui crudi vitellis, atque hoc ipso faciem oblini. neque refert etiam si citra acetum eo vtaris. Alia. Haec in aestate cõuenit, faciem praeseruans: Tragacãthae, ammoniaci thymiamatis, costi contusi, cuiusque sextantem, aluminis liquidi drachmas quatuor, thuris sextãtẽ, amyli sescũcem, oua cruda recentia tredecim, mellis libras tres, mulsi sextarios tres. Tragacantham, ammoniacum & thus in mulso madefieri per noctem vnam in vase vitreo finito: oua autem integra in acetum vetus & acre proiecta, per triduum macerato: alumẽ verò optimè lauato: deinde omnia simul in mortarium fictile coniecta ac diligenter commixta, melle cocto excipito, atque vtere, faciem ex eis oblinendo. Ante ingressum verò balnei, medicamentum hoc tollatur. atque id particulatim auellere conuenit leni tractu ex facie, induratum deinde aqua tepida abluere, & spongia abstergere. quod vbi factum est, manna thuris in albumine oui dissoluta faciem illinito.

Vt ne rugosa fiat facies, Cap. IIII.

FAciem corrugatam extendit medicamentum hoc: Cornu cerui non antiquum in aqua decoque, donec succulẽtum quid remittat: percola deinde ipsam aquam, & cum ea farinam fabaceam subige, ac pastillos informa, eósque in vmbra exsicca. Vbi autem vsus postulauerit, quantum opus fuerit in aqua dulci dissolue, vt cerati liquidi crassitiem accipiat: & cum eo faciem oblinere iube: atque quum agglutinatum fuerit, faciem aqua tepida abluere praecipe.

Ad faciei nigredines, Cap. V.

AD faciei nigredines his vtendum est: Iridis cõtritae, farinae ptisanae, farinae fabaceae, cuiusque sextarium vnum & dimidium, salis ammoniaci, cornu ceruini vsti, ammoniaci thymiamatis, cuiusque sextantem, in aqua dissolue, & pastillos informa, quos in vmbra exsiccatos adserua, atque vsus tempore, in aqua resolutos ante balineum faciei illini. Aliud. Farinae ptisanae, thuris, iridis, farinae fabarum, farinae erui, spumae nitri, costi, cuiusque choenicis partem quartam, amygdalas amaras XX.

informa cum candido ouorum & lacte asinino, exsicca in vmbra, ac vtere, vt dictum est.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia, Cap. VI.

QVandoquidem post vnguentorum ablationem plerique faciem extergere conantur, vtendum ad hāc rem cōpositionibus infrà scriptis. Smegma illustriorē reddens faciē. Amygdalas decorticatas XL. thuris, spumæ nitri, gummi, cuiusque dr. I. farinæ fabaceæ dr. XII. excipe oui candido, & in pastillos digere: quib⁹ cū aqua solutis, passim tum in balineo, tum citra balineū vtaris. Aliud smegma faciei celebre & admirandum, quod & faciem illustriorem reddit, & rugas expolit, asperitates pellit, incipiētem elephantiasin arcet, si quidem cum aliis remediis adhibeatur. vsus eius etiam reliquo corpori cōueniens est. Masticheś, thuris, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque vnciam vnam, tragacanthæ sesquiunciam, succi vuæ acerbæ immaturæ dodrantem, seminis peponis vnà cum concluso in ipso humore dextantem, candidū ouorum XXI. similaginis sextarios quinque: cōtunde omnia, ac cum candido ouorum, & humore peponis, succóque vuæ acerbæ commisce, & in pastillos redige, ac exsicca: pòst verò cōtusos ac attritos, in vase vitreo ad vsum adserua. Smegma faciei, quod simul & ipsam rubicundam reddit. Farinæ erui, fabarum, lupini, ptisanæ, ciceris, bulborum narcissi, cuiusque sextarii Italici dimidium, similaginis sextarium vnum, contunde ac cribro tenuissimo excute: deinde oui candido commixta, in pastillos digere, & in vmbra desicca. Vsu verò expetente, quantum libet accipe, & in aqua dissolue, atque à balineo vtere. Aliud, faciem illustrans, & vniuersum corpus. dissipat autem & rugas, & cutem depurgat. Vitis albæ radicē delibra, ac in sole æstiuo exsicca: deinde contusæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe, iridis contusæ tantundem, myrobalani siccæ decorticatæ tantundem, farinæ fabaceæ chœnicem vnum: hæc in vino veteri odorato subacta, in pastillos digere, quos in vmbra exsiccatos adserua: & vsu expetente, contusis & cribratis cum aqua vtere. Aliud Cleopatræ reginæ, odoratum & pretiosum. Costi, myrrhæ troglodyticæ, iridis, spicæ nardi, amomi, folii malabathri, casiæ, floris iunci odorati, cuiusque vnciam vnam, myrobalani lib. IIII. spumæ nitri lib. I. contundito, cribrato, vtitor. confert vniuerso corpori. Aliud efficax & odoriferum. Floris iunci odorati, iridis, cuiusque dr. duas masticheś dr. vnā, contere, & cum succo ptisanæ crassissimo pastillos forma, & in vmbra desicca. Vbi verò vsus expetit, in aqua dissolutos illinito, & post horæ spatiū frigida abluito. Aliud, splendidam & erugatam reddens faciem, ac totum corpus. Farinæ fabaceæ Italicum modium I. similaginis Italicos sextarios III. trifolii cōtusi sextarios quatuor, myrobalani tantundem, iridis cōtusæ tantundem, ammoniaci thymiamatis lib. I. costi tantundem, candidum ouorum recentium crudorum sexaginta, seminis peponis vnà cum humore chœnicem vnum, succi vuæ acerbæ tantundē, subige & informa pastillos, quos sufficiēter in vmbra exsiccatos à balneo illine. Præclarè facit & ad eas quæ in collo sunt & reliquo item corpore nigredines. Aliud, ad faciei nigredines, multo vsu exploratum. Thuris sesquiunciā, cerussæ probè lotæ, spumæ argenti in decocto cicerum alborum ad solem frequenter ablutæ, amyli recentis, scobis marmoris albissimi, masticheś puræ, spumæ nitri albentis, testarum sepiæ, sing. vnc. I. saponis Gallici vnc. XII. candidum ouorum decem appara, & vtere vt dictum est. Aliud mirabile faciem depurgans & illustrans. Farinæ fœnigræci trientem, terræ Samiæ quæ aster appellatur, quadrantem, amyli trientem, masticheś sescuncem, medullæ ceruinæ recentis sescuncem, tragacanthæ trientē. Tragacantham in lacte muliebri aut asinino macerato, ac cum eo dissoluto, reliqua tenuissimè trita in pastillos digerito: quibus in vmbra desiccatis (vt prædictum est) vtitor. Aliud smegma. Ricini seminis interioris drachmas octo, bulborum narcissi siccorū ac decorticatorū drach. octo, similaginis drach. quatuor, thuris drach. II. candidū ouorū octo, appara vt dictū est, & vtere. Sapo quo vsa est Pelagia patricia, ad faciē illustrandā. Saponis Gallici sescuncē, cerussæ sextantē, masticheś vnciæ dimidiū, medullæ cerui vnc. I. spumæ nitri albæ trientem, ceræ albæ quadrantem. Præmacera saponē in aqua in vitreo vase ad dies quinque, aqua pluuiali quotidie permutata, & sapone excolato. postea in ollam nouā immitte saponem, & sexta diē rursus affusa pluuiali aqua ad lentas prunas decoque, donec sapo dissoluatur: deinde cerā & medullā adde, & ad dissoluta masthichē & spumā nitri insperge, olla amota, & assiduè per spatham commota: deinde etiam cerussam modica aqua tritam adde, & medicamentum in testam missum cōtentè manu subige, & reposito in vitreo vase, vtere velut dictum est.

Smegma ex Rufi libris, ad totius corporis erugationem. Ficus pinguissimas, vitis albæ radicem siccam delibratam, sepiæ testam vstam, farinam erui: vnumquodque seorsim contunde: deinde etiam simul, & modico adstillato melle vtere. Aliud smegma, quod vniuersum corpus odore imbuit. Terræ cimoliæ bessem, iridis, tenuissimè tritæ drachmas vigintiquatuor, nardi Celticæ drachmas vigintiquatuor, cyperi, cardamomi, styracis flaui & pinguis, cuiusque dr. duodecim, styracem in vino veteri odorato dissolue, & in promptu habe: terram verò cimoliam in fictile vas coniectam carbonibus impone, atque vbi satis canduerit ab igne, eam ad dissolutum styracem iniice, deinde reliqua sicca tenuissimè trita insperge, ac simul sufficienter vnita in pastillos digere, quibus in vmbra exsiccatis, pòst verò tritis & cribratis vtere.

Cataplasmata æstiua, odorum corpus reddentia, ex Critone, Cap. VII.

QVVM sudores corpus vexant, magna oboritur ex eis molestia, præsertim in æstate. na & sordes multas inuehunt, & tetrum odorem de se præbent. Quare subscriptis remediis vti conuenit, non ad mulieres tantùm, sed ad ipsos etiam viros. Non importunum enim esse puto & in hoc smegmatum tractatu harum rerum mentionem facere. Cataplasma, *hoc est inspersio*, totius corporis odorem bonum efficiens, æstiuum. Rosarum siccarum quadrantem, casiæ quadrantem, amomi, costi, spicæ nardi, cuiusque drachmas duas, aluminis liquidi sextantem, dissolue in vino veteri odorato, & in pastillos digere, quos in vmbra exsiccatos vsu expetente contundito ac cribrato, atque in balneo inspergendos exhibeto, ita vt diligenter perfricent, & cum frigida aqua abluant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cicerum ad solem inalbatæ, amomi, casiæ, folii malabathri, costi, spicæ nardi, aluminis liquidi, iridis, omnium par pondus appara, & vtere vt dictum est. Potes autem præscriptis cataplasmatis vti quocunque tempore velis. Aliud, odorum & lene. Rosarum viridium & tamen siccarū drachmas quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, iridis Illyricæ, spicæ nardi, casiæ, cuiusque drachmas octo, vino odorato subige, & pastillos informa: quibus vbi vti velis, contritis & cribratis corpus insperge, maximè à balneo. Aliud. Amomi, casiæ, spicæ nardi, costi, folii, myrrhæ, singulorum æquales portiones, vini quod satis est, para, ac vtere velut dictum est. Aliud. Casiæ, iridis, myrrhæ, aluminis optimi, pares portiones vino subige, & pastillos forma, ac vtere. Aliud. Iridis, spicæ nardi, floris iunci odorati, cuiusque dr. IIII. amomi drachmas II. myrrhæ dr. duas, meliloti dr. V. appara & vtere similiter. Archigenes autē inquit, Ad omnes corporis tetros odores, atque eos qui grassoniæ à *Græcis* appellātur, ante omnia conducunt exercitia, inunctiones, siccæ fricationes, alui frequens subductio. Sunt etiam cibi ad destruēdum hoc malum commodi, itémque illitiones. Conueniunt itaque oleum rosaceum, melinum, myrteum, iris sicca per se in puluerem redacta & intrita: aut alumen liquidum in aqua vel vino dilue, & myrrham tenuissimè tritam admisce, ac ad mellis crassitudinem redige, & ex eo collum, locos sub alis, inguina, & reliquos exsudantes locos inunge. Aliud. Aluminis liquidi drach. IIII.

myrrhæ drachmas quatuor, ſpumæ argenti lotæ drach.
duas,caſſiæ drachmam vnam,contere,& cum eis ſub alis
locos,intermedia coxarum,& inguina confrica : tollit e-
nim eueſtigio eorũ fœtorẽ. Aliud. Caſiæ drach.qua-
tuor, aluminis ſciſſilis drach.II.vtere cum vino per ſe.
Aliud. Maſtiches quadrantem,aluminis ſciſſilis vn-
ciam vnam.vtere cum vino. Aliud. Myrrhæ troglo-
dyticæ,iridis Illyricæ, florum roſarum ſiccarum æquales
partes contunde,& cribra, ac forma paſtillos cum vino,
eóſque in vmbra ſicca vbi ventus non ſpirat:deinde con-
tuſos ac cribratos in pyxide repone coopertos vt ne tran
ſpirẽt, & vtere à balneo,inſpergens ac defricans locos le-
niter,atque ita imbibi ſine,& poſtea frigida ablue,& ma
net odor de quo meritò mireris. Probe facit & alumen
cum vino,& crocomagma cum myrrha,& cupreſſi ramẽ
ta,ac alumen cum vino.

Potiones ad eos qui tetrum habent corporis odorem, Cap. VIII.

IIS verò qui fœtentem habent corporis odorem , eiuſ-
modi potiones exhibere conuenit: Cardui radicem
in vino albo decoctam propina, & eiicient vrinam craſ-
ſam & fœtentem. Aliud. Reſinam terebinthinam oli
uæ magnitudine cũ pari melle decoque, & quotidie de-
glutiendam exhibe, & vinum inſuper abſorbendum.
Aliud. Myrrham & ſerpyllum paribus partibus terito,
& in pilulas formato,quarum duas deuorandas dato,& vi-
num inſuper abſorbendum.hæc etiam ad oris graueolẽ-
tiam faciunt.

Ad menti ſcabritiem, ex Galeno, Cap. IX.

FIunt & in mẽto aſpredines vtplurimùm ſeroſo humo
re à capite deſtillante, & præcedentibus furfuraceis
in collo ac vicinis partibus ſquamis, aliquando autem
vſque ad auditorios pertingit ac perreptat meatus.èſtque
omnino hæc affectio doloroſa,pruritus inferens,ac diſtẽ
dens corpus:quare ſubſcriptis remediis eſt ſubueniendũ.
Critonis. Amurcam ex oliua priuſquam exprimatur
deſtillantem decoque quouſque cogatur,eáque aſſiduè lo
cos inunge. Aliud. Myrrhæ vnc.I.ouorum crudorum
vitellos quinque:myrrham cum lacte dilue,deinde adii-
ce ei oua,eáque ſimul paſſo excipe,ac aſſiduè illini,& mi
raberis effectum. Aliud pharmacum efficax,quo mul-
tos hac affectione detentos liberauimus: Glaucii drach.
ſedecim,gummi drachmas quatuor,lacrymæ oleæ tãtũ-
dem,diſſolue & ad ſtrigmentitiã craſſitudinem cum paſ
ſo redige,atque aſſiduè illine. Exulcerata autem cute &
circumdolente,ſequentibus vtendum.Pinguis compoſi-
tio ad faciei manentes & ſquamoſas affectiones,ac aſperi
tates.vtilis etiam exiſtit ſedi, conuenítque ambuſtis ab
igne: Spumæ argenti vnciam vnam ,ceræ tyrrhenicæ
trientem,ouorum aſſatorum vitellos tres,adipis anſerini
bene ſubacti trientem:Spumam argenti in farinam redi-
ge,ac adiice ei oua:deinde his ſimul vnitis infunde quan
tum ſufficit lactis,vt ad ſtrigmentitiam craſſitiem redi-
gantur,poſtea ceram liquefactam vnà cum pingui,refri-
geratámq; ac eraſam coniice, ac ſimul cõmiſce atque in
pyxide reconde. Vſu verò exigente,de eo quantum ſatis
eſſe videbitur accipe,ac cum roſaceo dilutum impone.
Potes autem & ſedis remediis,& quæ ad ambuſtos ab i-
gne deſcripta ſunt,conſimiliter in hac affectione vti.

Ad faciei lentigines remedia,quibus etiam ad maculas à ſole prouocatas,& ad varos vti licet, Cap. X.

VItis albæ itémque nigræ radices cum oleo decoque,
donec ſucculentæ reddantur.tollit etiam tum lenti-
gines tum varos,oleum amygdalarum cum cera,radix li
lii cum melle.Maximè omnium autem lentigines delet
gummi & nitrum æquali pondere, melle permixta. A-
liud. Braſſicæ ſemen aqua contritum illini,abſterſo ta-
men & confricato prius loco. Vbi verò exaruit, atque
cutis attollitur,prolue aqua multa frigida,& illinito pin-
gui anſerino,aut medulla cerui, aut etiam cerato ex ali-
quo huiuſmodi apparato. Cauendum autem eſt, nequis
poſt excoriationem incidat in ea quæ faciem offendere
poſſunt,qualis eſt aër frigidus,aut ventus aut prolutio fa-
ciei. Aliud. Sandaracham attere cum melle ad ſtrigmẽ
A ti denſitatem,& per dies ſex illinito. arefacta autem cu-
te atque eleuata,vtere galbano cum modico nitro & ace-
to diſſoluto. Aliud,ad vibices ac lentigines:Columbæ
ſtercus cum acri aceto tere, ac vtere.& miraberis.Ad diu-
turnas autem lẽtigines his vtere: Radicis cucumeris ſyl-
ueſtris ſextãtem,cimoliæ vnciam vnam,in puluerẽ redi-
ge ac repone.Vſu verò expetente, quantum ſuffecerit in
aqua dilutum illini. Aliud. Bulborum depuratorum
vnciam vnam,thuris vnciam vnam,contere,adiecto co-
chlearum terreſtrium magnarum cruore. oportet autem
B ipſas adhuc viuas ſtylo pũgere, atque id quod effluit mu
coſum, pharmaco iniicere:quòd vbi vſus tempore diſ-
ſolueris,melle exceptum inunge.Eundem effectum præ-
ſtat ari radix ſicca cum melle, & vmbilici veneris radix
cerato liquido excepta atque illita. Smegmata ad len
tigines in calli modum obduratas. Quandoquidem
contingit aliquando ſublatis lentiginibus calloſam red-
di cutem, ac vix curabilem fieri affectionem, vtendum
eſt poſt lentiginum excoriationem huiuſmodi ſmegma-
tis.Farina erui chœnicis Italici dimidium,farinæ ordea-
ceæ tantundem,ſquillæ aſſatæ ſextantem,omnia in pul-
C uerem redacta,candido oui excipe,& in paſtillos redige,
quos in vmbra deſiccatos adſerua:vſu verò expetente cũ
aqua diſſolutos illinito,& poſt modicam temporis inter-
capedinem frigida abluere iubeto: aut cremore in quo
furfur maceratus eſt,maximè ſi adeſt inflammatio. A-
liud. Spumæ nitri drachmas octo, alcyonii drachmas
octo,galbani drachmas octo, amygdalarum amararum
delibratarum drachmas tres, melle excipe, ac illitũ ſinas
arefieri:deinde iube faba dentibus contrita extergi, ac
D ablui aqua moderatè frigida:cautóſque eſſe præcipe, ne
aut à vento,aut à ſole lædantur.

De maculis à ſole prouocatis,quas *Græci ἐφηλίδας* vocant,ex Critone, Cap. XI.

FIunt etiam in facie maculæ, quas *Græci ἐφηλίδας* vo-
cant,eo quòd à ſole prouocentur, maximè circa ma-
las & naſum:& apparent ſanè non in alto fixæ, ſed inſtar
floſculorum productæ,quare leniter eas confrictas attol-
lere oportet,ac ſinere arefieri,commoneréque vt vno ali-
quo ex ſmegmatum genere extergantur: diſcutiuntur e-
E nim ab illis,aut certè abſcedunt,vt digitis auelli queant.
Verùm non violenter id facere conuenit, ſed leniter &
paulatim.Quòd ſi adhuc inhæreãt, nihilo leuiores reddi-
tæ,ſubſcriptis vtendum eſt:Braſſica contrita & illita, ad
maculas à ſole productas,& lẽtigines,atq; omnia alia quæ
mediocri exterſione ac repurgatione indigent, vtilis eſt.
Similiter autẽ & ſepiæ teſtæ vſtæ aut teſtæ purpuratum ac
buccinorũ cũ melle illitæ. oportet autẽ has teſtas in cru-
dam ollam coniectas in fornacem immittere ac aſſare.
Oribaſii ad maculas à ſole prouocatas,varóſque & vitiligi-
F nes: Farinæ erui libras duas,ſeminis erucæ libram vnã,
amygdalarum amararum,cucumeris ſylueſtris radicis cu
iuſque libram vnam, in vino mulſo diſſoluta & contrita
illini,ac poſt horæ ſpatium ſpongia abſterge. Aliud val
de admirabile: Ceræ Tyrrhenicæ drachmas quindecim,
olei roſacei drachmas ſeptem & dimidiam,pinguis anſe-
rini vnciam vnam,ſpumæ argenti lotæ & dealbatæ vn-
ciam vnam,ceruſſæ vnciam vnam,gũmi drachmas qua-
tuor,mellis Attici vnciam vnam,diſſolutis illini faciem:
& poſt ſpatium horarum ſex ſpongia deterge,ac laua cũ
G ſapone. Aliud Oribaſii: Lupinos in lixiuio per triduũ
maceratos contere,& cum eis lentigines illini, donec a-
uelli poſſint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritum
modicè adiecto melle inunge & per horas tres inhærere
ſine: aut ſtercus colũbinum linteolo acceptum ac in pul-
uerem exuſtum cum oleo contere,ac illine confidenter.
Idem probè efficit myrobalanos contrita illita: itémque
bulbus crudus per ſe vel cum oui luteo & aceto aut melle.
Exuſti autem bulbi vnà cum alcyonio illiti depurgant lẽ-
tigines:quod facit elaterium quoque illitum, & caſia cũ
H melle,braſſicæ ſemen cum aceto,hederæ folia vino deco
cta,radix vmbilici veneris cum cerato liquido illita: aut
cucumeris ſylueſtris radix. Aut fici virgulta in aceto deco
que,ac contuſis vtere:quod idem & vitiligines ſanat: aut
rubeã oleo contritam,aut coſtum aqua contuſum,aut ni-

tri spumam cerato liquidiore exceptam, aut lupinos cru-
dos cum lixiuio cochleariorum decoctos & contusos, cũ
melle illini. Aliud. Radices narcissi delibratas in a-
ceto decoque ac tere, iniecta farina erui sufficiẽte, & pa-
stillos informa, quos in vmbra exsiccatos in vsũ adserua,
qui vbi postulauerit, contritos cum melle, ad vesperam
illine: manè autem rursus ablui præcipe. Aliud. Lilii
bulbos quinque, cõtere & coniice spumæ nitri libram v-
nam, deinde melle quantum suffecerit commistum illi-
ni, vsquequo integrè curentur, vt iam antea dictum est.

Aliud. Amygdalarum amararum partes duas, melan
thii torrefacti partem vnam, vnumquodque seorsim con
tere, & cum melle commisce: illinito autem ad vesperam
manéque abluito cum aqua dulci. Vtere autem vno ali-
quo ex smegmatis, superius ad faciei nigredines præscri-
ptis: itémque iis quæ sunt illis vicina ac similia. Vtile au-
tẽ est & hoc, (præsertim si fuerint diuturnæ) buccina ex-
ure & cum melle cõtere, & ad vesperam illine: manè ab-
lui cum aqua dulci præcipe. Aliud ad solares maculas,
valde pulchrum: Oua integra in aceto macerato, donec
testa quamtenerrima fiat, deinde superius perforato, ac
extrahe ab eis candidum: pòst verò iridis Illyricæ tusæ ac
cribratæ, & melanthii in tenuissimum puluerem redacti,
& thuris æquas partes cum eis conterito, adiectóque mel
le sufficienti, vt dictum est, vtitor. Quòd si adhuc perseue-
rauerit affectio, huiusmodi excoriatoriis vtendum erit.
Excoriatoriũ macularũ à sole prouocatarũ & lentiginũ:
Melãthii quadrantẽ, seminis ocymi quadr. radicis ari qua
drãtem, aqua subigito, & imponito, ac finito agglutinari:
post aliquantũ verò interstitiũ detrahito, atq; aqua calida
quamplurima proluito. Aliud, quod ad callosam fa-
ciem conducit, siue per ætatem, siue per continuam phar
macorum acriorum excoriationem, calli sint contracti.
Seminis erucæ sescũcẽ, ammii, cardamomi, radicis ari, co
sti, cuiusque quadrantẽ contũdito, cribrato, ac reponito.
Vbi verò necessitas exigit, quantum satis videbitur acci-
pito, acetóque subactum imponito satis condensatum:
quum verò agglutinatum fuerit, acetum aut aquam per
spongiam instillato. Facta autem excoriatione, multam a-
quam calidam affundito: à prolutione verò, subiectam
mixturam panniculo laneo exceptam imponito: Ceruf-
sæ drachmas octo, spumæ argẽti lotæ drachmas quatuor,
adipis anserini sescuncem, medullæ ceruinæ sescuncem,
œsypi medicamenti quadrantem, adipis suilli recẽtis qua
drantem, olei sesamini quantum sufficit. oportet autem
fomentum adhibere bis in die. Eleuata autem cute, se-
quens ceratum est imponendum: Adipis caprini à fibris
depurati & loti libras duas, olei susini sescuncem, olei rosa
cei & amygdalini, ceræ, mastiches, cornu ceruini vsti, sa-
lis ammoniaci, cuiusque vnciam vnam, terræ Cimoliæ
trientem. Et quæ eliquari possunt liquefacito & percola-
to: deinde rursus ad carbones lentè decoquito, & ad ea
quæ sicca sunt in mortarium adfundito, ac probè vnitis
vtitor.

De exulcerata menti scabritie.

Vtendum est ad eam iis quæ paulo pòst in capite vi-
delicet decimoquinto descripta sunt, ad manantes men
ti papularum eruptiones.

De stigmatis siue notis à verbere illatis, Cap. XII.

STigmata apppellant quæ in facie, aut alia quapiam cor
poris parte infliguntur, notas, quales videmus in mani-
bus eorum qui militiam exercent. Atramento autem v-
tuntur illi tali: lignorũ spinæ Ægyptiacæ & maximè cor-
ticis librã vnam, æris vsti sextantem, gallarũ sextantem,
atramenti sutorii vnciam vnam, contundito ac cribrato,
primúmque æs vstum cum aceto terito: deinde & reliqua
contrita coniicito, affusisque aquæ quidem partibus dua
bus, succi verò porri parte vna, & probè vnitis vtitor. Opor
tet autem locis prius cum acubus punctis sanguinem ex-
trahere, & primùm porri succo illinire, postea verò ipsum
adhibere pharmacum. Porrò quibus eiusmodi stigmata
extirpare penitus volumus, illis subscriptas mixturas ad-
hibebimus. Calcis partem vnam, nitri assati partem v-
nam cum lixiuio coactiliariorum terito, & nitro adsperso
locum prius præparato & extergito: deinde illinito conti

A nenter. idem quoque ad verrucas myrmecias dictas, effi-
cax existit. Aliud, quod stigmata tollit: Piperis drach. II.
rutæ drach. quatuor, auripigmenti drach. quatuor, contere
& adiecto melle in pyxide figulina repone. Vbi verò vsus
expetit, supra stigmata prius nitro confricta, resinã tere-
binthinã impone, vinculo adhibito in dies V. postera au-
tem die VI. solue atque acu stigmata penetra, & cũ spõgia
sanguinem exterge, salémque tenuissimum in ipsas pun-
cturas insperge: quem tãdiu inhærere sinas, donec stadia
decẽ quis cursu confecerit: deinde prædictũ pharmacũ
B linteo exceptum impone, neque soluas per dies V. sequẽti
verò VI. solue, & stigmata scalpendo expoli, atq; vbi quod
nigrum fuerit detraxeris, rursus pharmacum ipsum illi-
nito cum penna. eruit enim in viginti diebus citra ma-
gnã exulcerationem, nõ relicto etiam vestigio cicatricis.
Idem efficiunt mordendo erodentia medicamenta in
vulnerum tractatu descripta.

De varis faciei, qui *Græcis* ionthoi & acmæ
vocantur, Cap. XIII.

SOlet circa faciei cuticulã tuberculum oboriri, paruũ
C quidem sed durũ, quod vari nomine appellatur. id sa-
nè à crasso humore producitur. Quare cura eius per ea quæ
duritiem emolliunt & tumorem discutiunt, medicami-
na perficitur: quorum syluam eiusmodi tibi parabis: Li-
lii radicem tritam cum melle illinito, aut cyclamini radi
cem cum melle, aut narcissi radicem cum melle, aut ca-
siam cum myrrha & melle, aut plumbaginem cum aceto
aut pulegium tenuissimè tritum ac cerato exceptum im-
pone. Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiusque æqua
les partes permixtas illini, ac digito circumtere. Aliud.
D Sepiæ testæ vstæ sextantem, costi sextantem, myroba-
lani vnc. vnã contere cum aqua & illini, arefactum verò
rursus humecta. Aliud. Costum contunde, & cribratũ
in tenuissimum puluisculum redige, deinde cum felle ca
prino commixtum in cerati modum effinge, & cum eo
varos ad vesperam illini: manè verò à somno, lacte, quale-
cunque adfuerit, faciem abluere iube. Aliud. Alumen
scissile quamtenuissimè contere, & resina terebinthina
exceptum impone. Quum autem diu perstiterint vari, his
vtendum erit: Saponis Gallici drachmas quatuor, ammo-
niaci thymiamatis drachmam vnam, thuris drachmam
E vnam, dissoluito in aqua & ad cerati dẽsitatẽ reducito, sic
que illinito, ac post horæ spatium ablui cum calida præ-
cipito. Aliud. Rhois culinarii, hyssopi, pulegii, salis fos-
silis, seminis ocymi, cuiusque æquales partes cerato rosa-
ceo excipe, ac vtere. Aliud, quod ad eminentiores faciei
affectiones, itémq; pruritus efficax est, necnon ad princi-
piũ elephãtiasis. Gũmi albi & nitri æquas portiones, acri
aceto dilue & illini. Vbi verò exaruerint, subscripta mixtu
ra depurga: Saponis Gallici lib. I. ammoniaci, spumæ ni-
F tri, thuris, mastiches, cuiusque quadrãtẽ. saponẽ & ammo
niacũ in vase fictili cũ aquæ chœnice vnà decoquito: vbi
verò dissoluta fuerint, sicca cõtrita ac angustissimo cribro
excussa iniicito: deinde transfer in pilam, probéq; contu-
sum vitreo vase recondito. Necessitate verò expetente, fa-
ciem illinito, & post paruum interstitiũ multa aqua ab-
luito, prius leniter facie cõfricta. hoc pharmaco semper
ad varos vtere. Aliud, ad varos celebre. Nitri rubri sex
tantem, cimoliæ vnc. I. thuris drach. IIII. farinæ erui vnc.
I. vtere autẽ hoc modo: accipe halcyonium, ac per se o-
G ptimè contere: deinde iniecto oleo simul tere, & ex eo fa
ciẽ ad vesperã illini, manè verò à somno præscripta com
positione exterge. Aliud smegma, quo per omnẽ curã
varorum vti conuenit: Farinæ fabarum, farinæ sesami,
medullæ peponis siccæ, cuiusque drach. quatuor contere,
& cum his exterge. Aliud. Nitrum cum myrrha tri-
tum aqua permixtum exhibe, eóque extergatur.

De ficosis faciei tumoribus, ex Galeno,
Cap. XIIII.

EST & hæc vna aliqua ex menti affectionibus, in hoc
H differens à varis, quòd nõ solùm crassus existit humor
à quo producitur, sed serosa etiã tenuitate participat, ob
quam & citius exulceratur, si quidem non vt conuenit cu
res: & siccioribus etiamnum indiget remediis, quàm ea
sunt quæ varis adhibẽtur. Oribasius ad Eustathiũ: Ficos

appellant germina vlceroſa, rotunda, ſubdura, rubicũda, quæ conſequitur etiam dolor. Naſcuntur autem vt plurimùm in capite, atque etiam reliquo corpore: de quibus Crito ſic ſcripſit, Ad ficoſas menti eminẽtias, Critonis: Spumæ argẽti drachmas quatuor, thuris drachmas duas, ſalis foſſilis drachmas duas, ſandarachæ drachmam vnã, contrita ſimul impone. Aliud valde præclarum: Elaterii drachmas duas, ſalis foſſilis tantundem, chalcanthi drachmas duas, ſandarachæ drachmam vnam, miſce: & cum ſpecilli inſtrumenti (quod melã *Græci* appellant) extremo, admota impone, præhumectato prius loco, quò pharmacum melius inſideat: poſt impoſitionem verò, cataplaſmate ſeminis lini aqua diſſoluti supernè contege.

Aliud Archigenis, ad capitis & menti ficos: Calchãthi aſſati, aluminis ſciſſilis, glutinis, cuiuſq; æquales partes, ſquamæ æris duplum. glutinum in aceto maceratũ dilue, & cum eo reliqua trita committe. Vbi verò vti velis, in aceto rurſus dilue, ac ex eo ficoſas eminentias inunge, & raſura tenuis linteoli contege. Inhæret autem pertinaciter, atque citra cicatricem ficos depurgat. Vtor autem & hoc ipſo pharmaco ad callos fiſtularum lenien dos in collyria informato. Quòd ſi humidi ſint tumores, nimirũ aqua effluente ex eis, velut à fonte, pura, ſubſcriptis remediis vtẽdũ erit. Paſtillus ad ficoſas mẽti eminentias. Reprimit autẽ omnes tumores qui accidũt illis qui malè cicatricem obduxerunt: quemadmodũ videmus in iis quibus palpebræ aut labia ſunt conſuta: Squamæ æris ſextantem, miſyos aſſati ſextantem, auripigmẽti ſextantẽ, diphrygis dr. III. chalcitidis vſtæ dr. IIII. æris vſti dr. IIII. glutinis fabrilis dr. III. cõpone, & vtere vt dictum eſt in priore. nam & ob eius vſum, magnũ nomen adeptus ſum.

Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone, Cap. XV.

COnferunt quidem & his plurima eorũ quæ antea ad capitis vlera manantia præſcripta ſunt: propriè autem proſunt hæc: Spumæ argenti, chalcãthi, malicorii, baccarum myrti ſing. æquales partes cum vino & oleo myrteo tritas illinito. Aliud. præclarũ eſt hoc: Verbenacæ ſupinæ drac. octo, acaciæ drach. octo, myrrhæ drach. II. cum vino tritis vtere. Aliud. Myrrhæ vnc. I. thuris ſextantem, acaciæ trientem. vtere cũ vino. Aliud. Spumæ argenti, ladani, baccarum myrti nigrarum, ſeminis hyoſcyami, malicorii, æqualibus partib[9] cum vino & oleo myrteo aut roſaceo permixtis vtere. Aliud, quod & ad ea quæ inſtar faui, melle manant vlcera melicerides *Græcis* appellata, conducit, ſiue ea in mento, ſeu in capite exiſtant, quæ à Syris appellantur ſanalia: Spumæ argẽti & baccarum lauri æquales partes cum aceto ac oleo myrteo illinito. experimentum enim bonum de ſe præbuit ſæpe.

De impetiginoſis tum menti tum reliqui corporis tumoribus, ex Galeno, Cap. XVI.

PRæterea & hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore, nimirum ſeroſis & tenuibus acribúſque humoribus vnà cum craſſioribus permixtis: quapropter etiam facilè in pſorã & leprã tranſit. Indiget itaque hæc affectio pharmacis fortiter deſiccantibus. Quòd ſi verò in pſorã aut leprã tranſierit, ad hoc quòd deſiccãtia remedia adhibenda ſunt, neceſſe erit & repurgantibus vti. Itaque Crito ita ſcripſit, ad eas quæ in mento prodeũt impetigines, lichenas appellatas. Affectio (inquit) eſt inſuauiſſima, & pruritum inferens, & circumtenſionem, & periculum non minus. Proſerpit enim aliquãdo per vniuerſam faciem, & oculos ipſos contingit: quare diligentiori cura vtendum erit, vbi ea quæ iam longo tẽpore perſeuerarunt, ab iis quæ recèns prodierunt diſcreuerimus. Ad recentes igitur impetigines conueniunt hæc:

Perdicii herbæ folia continenter in loco confrica, aut thus, aut ammoniacum cum aceto terito, aut etiam cum perdicii ſucco, ac illinito. Aliud. Liquorem qui ex humidis oleæ lignis, dum comburuntur effluit, illini. Idem facit quod ex braſſicæ caule dũ aduritur, deſtillat illitum. Aliud. Maluæ agreſtis ſemen depuratum col-

A lige, contere, ac expreſſum inde ſuccum repone, eũmq; aſſiduè illine. Aliud. Portulacæ ſuccum continenter illinito. Aliud. Lacrymam ſylueſtris oleæ cum aqua diluito, & adiecto modico ſtyrace, vnito ac imponito. Vbi verò iam diu durauerint impetigines, viticis folia cum aceto trita illini, aut haſtulæ regiæ radicem in aceto decoctam & tritam adfrica. Aliud, ad diuturnas impetigines: Chamæleontis nigri radicem in aceto decoque, contere, & illine. Verùm quum ad impetigines multa & varia excogitata ſint remedia, parti-
B culatim de ſingulis dicam, initium ſumens à paſtillis.
Paſtilli. Paſtillus ad impetigines in quacunque corporis parte conſiſtant: Alcyonii vſti drachmas duas, ſulphuris viui, thuris, pyrethri, ſpumæ nitri, cuiuſque dr. duas, chamæleontis nigri radicis drach. quatuor, haſtulæ regiæ radicis dr. quatuor, glutinis drachmas quatuor. glutinum in aceto dilue, & cum eo reliqua excipe, deſicca, & vtere cum aceto. Paſtillus valde celebris: Foliorum fici ſiccorum drachmas duodecim, chalcitidis crudæ drachmas decem, calcis viuæ drachmas octo, miſyos
C crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, ſulphuris viui drachmas octo, aceto ſubige, & cum aceto vtere. Paſtillus ad impetigines, qui & callos extirpat, & cicatrices ſupra opinionem: Thuris, teſtarum buccinorum vſtorum, fimi columbini, alcyonii, gummi, ſingulorum æquales partes contere cum lacte, & informa paſtillos, ac vtere cum aceto. Paſtillus alius. Lacrymæ oleæ ſylueſtris drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, ſulphuris viui, alcyonii, ſpumæ nitri, halicæ contuſæ & cribro excuſſæ, cuiuſque dr. octo, halicam in acetũ
D multum atque acerrimũ coniectã tãdiu decoque, donec viſcoſa reddatur: reliqua verò cum ea ipſa commiſſa in paſtillos informa, ac cum aceto vtere. Circumlitiones ad impetiginem. Ad impetigines maximè feras: Nitri, chalcitidis aſſatæ, ammoniaci thymiamatis, ſucci ſerapiadis tres teſticulos habentis æquales partes contunde, & cũ aceto illini. Efficax eſt & ad humentes impetigines: atque ego ſanè vſus ſum, & ex animi ſententia ſucceſſit. Aliud. Stercoris dorcadis vnc. I. thuris vnc. I. cõtuſis vtere cũ aceto, ita vt cũ nitri ſpuma impetiginẽ pri[9] confrices: & miraberis. Aliud, quod & ad impetigines
E & vitiligines ac lepras valde commodum exiſtit: Stercoris muris, chalcãthi, ſulphuris viui, cuiuſque beſſem, farinæ fabarum vncias XIIII. aceti ſextarios quatuor. Muſcerdam contunde, & cum aceto decoque. atque vbi bis aut ter efferbuerit, ſulphur inſperge & chalcanthum, animaduerſione habita ne efferueant & effundantur: deinde vbi parum ſaltem concocta fuerint, etiam farinam fabaceam iniice, & ſimul ad ſtrigmenti craſſitiem decocta redige, & ablatis ac recõditis vtere. Ad lepras
F quidem linteolo exceptum impone, ac poſt quintum tãdem diem abſtrahe: ad impetigines verò aceto diſſolutum continenter inunge. Illitio cocta, ad diuturnas impetigines, quæ citra exulcerationem eas ſummouet: Halicæ mola tritæ ac cribro quamarctiſſimo excuſſæ vncias quatuordecim, chalcitidis, cimoliæ, ſulphuris viui, miſyos, cuiuſque ſextantem: ſpumæ nitri, aluminis ſciſſilis, alcyonii, radicis haſtulæ regiæ, thuris, lacrymæ oleæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiuſque vnciam vnam, aceti chœnicas tres. Alcyonium, haſtulam regiam
G cum aceto decoquito, atque vbi ad medietatem redactũ fuerit, percolato. In colamẽto verò ammoniacum, thus, & reliqua ſicca diſſoluito: halicam verò in aceto quod ſupereſt decoquito: deinde reliquis adiicito, ac ſimul commiſſis vtitor. Aliud valde præclarum: Aceti acerrimi ſextarios octo, farinæ hordeaceæ vncias viginti-quatuor, mannæ thuris vncias quatuordecim, radicis rumicis ſylueſtris drach. octo, radicis albuci drachmas octo, veratri albi drachmas X. alcyonii drach. X. cardamomi drachmam vnam, terræ cimoliæ dr. octodecim, glu-
H tinis drachmas XVI. ſpumæ nitri drachmas ſedecim, virgultorum halicacabi viridium faſciculum quantũ manu cõprehendere potes: appara, & vtere vt dictũ eſt. Quòd ſi hæc affectio diutius producatur extẽdatúrq;, & in callos

transeat, nihilominus his quæ dicta iam sunt vtendum est. maximè verò congruum est quod sequitur: Misyos, myrrhæ, thuris, aluminis scissilis cuiusque drach. octo, aloes, sulphuris viui, cuiusque drachmas quatuor. hæc cum passo ad strigmenti crassitudinem redige, & bis ac ter in die loco prius confricto illine: foris autem cõseruandi pharmaci gratia, pelliculam vesicæ, aut ex ouo suprapone. Oribasii lichenicum pharmacum. facit idem etiam ad pruritus: Chalcanthi, sulphuris viui, nitri, thuris, æqualibus portionibus vtere: ad impetigines quidẽ cum aceto, ad pruritus verò cum vino. Aliud, quod impetigines in paucis arcet diebus, valde commodum: quare præexigendam suadeo mercedem: Sulphuris dr. octo, calcis dr. octo, chalcitidis crudæ dr. octo. thuris drachmas quatuor, misyos drachmas quatuor, foliorum capparis viridium depuratorum drachmas duodecim, cum aceto tere ac in forma pastillos, & vtere. Emplastrum liquidum, multi ad impetigines experimenti, cuius rei nuper adeo periculum feci: Picis siccæ, ceræ, resinæ, colophoniæ, veratri triti, olei, æquales partes. Per experientiam commendatum hoc tibi habe, propterea & mercedem præexige. Quãdoquidem verò plurimi sunt qui illitionum vsum auersantur, malúntque adhibere emplastra, vtpote quæ neque per sudores obortos defluant, neque arefacta etiam cutem circumtendant, annectã & horum aliquot apparatus. Emplastrum ad impetigines, quod citra exulcerationem eas submouet: Ceræ, picis liquidæ, thuris, resinæ terebinthinæ, sulphuris viui, cuiusque sescũcẽ. quæ liquefieri possunt, liquefacito, siccáque cum eis committito. Aliud quod similiter citra exulcerationem opitulatur: Picis liquidæ libram vnam, mannæ, sulphuris viui, farinæ lupinorum, cuiusque vnciam vnam, galbani sextantem. Picem calefacito, & galbanũ præmollitum adiicito: liquefactis verò, ac ab igne ablatis reliqua inspergito ac vnito. vtere autẽ hoc vt vehementer commodo. Aliud, quod citra exulcerationem auxiliatur: Chrysocollæ siccæ qua aurifabri vtuntur, chalcitidis assatæ, misyos assati, squamæ æris, diphrygis, salis ammoniaci, terræ cimoliæ, cuiusque drachmas quatuor, æruginis drachmas duodecim, chalcanthi drachmas sex, lapidis asii, æris vsti, vtriusque drach. sex, soreos drachmas quinque, aluminis liquidi drach. quatuor, contunde omnia diligenter, & adiecto aceto sedulò in sole sub feruentis caniculæ æstu contere, donec ipsũ pharmacũ æruginẽ cõtrahat. Apparetur aũt in alio quopiã mortario, thuris sextãs, myrrhæ sextãs, aloes vncia vna, ladani vnc. I. opopanacis vncia vna: hæc in aceto diluta & ad strigmentitiam crassitiem redacta, illis quæ antea in æruginem commutata sunt iniice, ac rursus contere: atque his omnibus aristolochiæ contusæ & cribratæ vnciam vnam adiice, & rursus tere. Quũ verò omnia in formam emplastri redacta fuerint, liquescibilia liquefacito ac affundito. Sunt autem liquescibilia hæc: Ceræ drachmas centum, terebinthinæ drachmas ducentas, galbani drachmas nouem, olei libram vnam, emollita in vsum adseruato simul omnia. hoc ipsum pharmacum duplici aspectu se vidẽtibus offert. Aliud, quod similiter ad dictas impetigines efficax est, vt etiã ea quæ intus relinquũtur reprimere possit: Picis, bituminis, resinæ pinus, ceræ, sulphuris viui, mannæ, æquas portiones, olei Cyprini quantum sat fuerit. Liquescibilia liquefacito, & inspergito sicca: in tenui autem pellicula excepta imponito. Emplastrum aliud ad impetigines: Picis siccæ quadrantem, picis liquidæ vnciam vnam, salis vnciam vnam, resinæ colophoniæ, ceræ, sulphuris viui, cuiusque vnciam vnam, nitri fului vnciam vnam, chalcitidis vnciam vnam, olei sextantem: vtere. Excoriatoria impetiginum. Verùm vbi iam affectio stabilis facta fuerit, & pharmacorum adhibitioni & molimini resistit, vtendum erit excoriatoriis. ea enim ex facili superficiem auellunt. Excoriatorium impetiginum, quo Pamphilus vsus est Romæ, & plurimùm sanè profecit, quum in vrbe mẽtagra grassaretur, quæ impetigo fera existit. Squamæ æris drachmas octo, auripigmenti drach. quatuor, sandarachæ drachmas quatuor, æris vsti, veratri albi, cã-

A tharidum, reiectis alis & pedibus, singulorum drachmã vnam & dimidiam: vnumquodque per se contere deinde simul contusa cedria excipe, ac in densitatem strigmẽtitiam redacta, in pyxidem æris Cyprii repone. Vbi verò necessitas exigat, nitro ac modico aceto impetigine confricta, pharmacum hoc cum spathomele, *id est specillo lato*, illine: atque vbi iam affricueris, modicúmque temporis spatium intercesserit, cum specillo derade, ac rursus aliud illine: bísque ac ter eodẽ repetito, lo-

B cos illitos cum pellicula vesicæ bouillæ, aut alterius cuiusdam animantis contege. Post pelliculæ verò impositionem, fasciola leuiter colligato, ac sinito pernoctescere, si quidem tandiu sustineat: si verò non, ad horas aliquot donec bullas exsuscitet sanie crassa & glutinosa repletas: quibus productis lauari iubebimus, atque remorari aliquandiu in balneo: etenim hoc ipsum curam adiuuare solet. fit autem calidius ipsum balneum. Quòd si prohibeat quid balneo vti, fomento vtendum est calida aqua multa, quæ vbi iam ad molestiam vsque affusa fue-

C rit, extergere conuenit, ac panem cum aqua mulsa subactum imponere. At vbi sordibus vlcera scatuerint, emplastrum viride spleniolo exceptum adhibeto, modico itidem de excoriatorio præscripto admixto. Exclusa autem sanie, & nullo amplius tectorio vlceri incumbente, ex emplastro albo linteolum paruũ illitũ imponimus, eóque vtimur, donec omnino ad cicatricem perducatur: quotidie fomẽto adhibito, ac nouo spleniolo ex emplastro albo illinito. Porrò ante admotionem excoriatoriorum, vicinas impetigini partes munire oportet phar-

D maco quopiam ex iis quæ ab inflammatione locos tuẽtur, atque ita excoriatorium ad impetiginem solam adhibere. Excoriatorium ad mentagras, vt citra cicatricis vestigium ad sanitatem perducantur. Efficax est & ad alopecias ad solẽ vel ad ignem illitum. Vbi verò bulla producta fuerit, eam acu penetrare oportet, excluso autem humore, ceratis curare: cicatrice enim inducta, enascuntur pili. atque ita quidem ad alopecias adhibetur. Ad impetigines verò vtendum est eo modo qui prædictus est in excoriatorio primo. Pharmacum verò ipsum

E huiusmodi est: Sandarachæ, auripigmenti, squamæ æris, veratri nigri, cuiusque drachmas duas, elaterii drachmas quatuor, ventrium cantharidum drach. I. excipe cedria. vsus autẽ iam antè ostensus est. Emplastra viridia post excoriatoria adhibenda. Post ipsum excoriatoriorum vsum, subacta viridia emplastra adhibenda sunt: nimirum ad vlcerum ipsorum repurgationem. Viride emplastrum, quo Pamphilus vsus est ad mentagram, post eruptionem scilicet bullarum: Ceræ libram vnã, resinæ pinus siccæ libras duas, æruginis quadrantem, olei vete-

F ris bessem, aceti acerrimi quantum suffecerit. Æruginẽ ad solem cum aceto conterito: liquescibilia liquefacito, & frigefacta ac in mortarium coniecta simul vnito. Aliud. Æruginis drach. II mannæ drach. IIII. galbanĩ dr. III. adipis vitulini drach. XII. ceræ drach. octo, resinæ pinus drach. octo, aceti quantum satis videbitur, committe. Aliud, quod euchrun, *hoc est boni coloris*, appellatur.

Æris vsti quadrantem, aluminis rotundi, æruginis, salis ammoniaci, mannæ, cuiusque sextantem, ceræ libras duas, resinæ pinus siccæ libras duas, olei dextantem, aceti quantum ad sicca conterenda suffecerit. Empla-

G stra alba ad cicatricem perducentia. Verùm vbi iam per perscripta emplastra viridia, vlcera ipsa repurgata videris, vtendum erit emplastris albis, quò absque cicatricis vestigio ad sanitatem perducantur. quare neutiquam hæc relinquenda censeo, vt quæ ea multa ad tactum lenitate committunt. Emplastrum album, quod aquosum appellatur. hoc emplastro magnus medicus vsus est, post impetiginum excoriationem: Cerussæ, spumæ argẽti, ceræ Tyrrhenicæ, aquæ puræ, singulorum libram

H vnam, olei omphacini libras duas. Spumam argenti, cerussam, & aquam simul contere, atque vbi tenuissima facta fuerint, oleum guttatim instillatum simul contere, donec sufficienter fuerint counita: deinde in fictili vase ad ignem adhibe, ac continenter agita. quum verò aqua consumpta fuerit, iniice ceram: atque hoc modo in mortarium

mortarium infusa emollito,ac vtere. Aliud. Cerussæ libras duas,misyos crudi sextantem, terebinthinæ vnciã vnam,ceræ sescũcem,olei libras tres,aquæ chœnicas duas compone vt prædictum est,ac vtere. Licebit etiã vti cecatis sedis,& quæ ad ambustos descripta sunt tenerioribus.

Ad molestum oris odorem,
Cap. XVII.

AD grauem oris odorem, qui citra exulcerationem accidit,irin in vino veteri odorato maceratam, ad colluendum continuè exhibe,atque etiam in ore retinendam aliquandiu: aut myrrham in vino meraco dilutam colluendam præbe:aut acre acetum colluat quotidie,vespere dormitum iturus:manè verò spicæ nardi decoctum ore colluat,aut ipsam sub dentibus conterat:aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat: aut rosarum floribus continuè confricato: aut fici syluestris radicem vrito, & cinerem eius cum melle illinito: aut parum cyperi,aut floris iunci odorati contundito,& gingiuas continuè confricato:aut cimoliam cum sale terito & affricato.Aut ordeum cum sale, melle subactum & linteolo illigatum vrito, & contritis vtere: aut similaginem melle subactam ac exustam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiusque vnciam vnam, iridis sextantem, floris iunci odorati sextantem: his simul contritis dentes fricato & vniuersum corpus. Bonum enim odorem facit & dentes dealbat. Aliud ad fœtorem oris. Chalcitidis crudæ drachmas XIII veratri albi drachmas octo,trita illine. Aliud. Chalcitidis drachmas duodecim,cadmiæ drachmas octo, in aceto tere,& per aliquot dies ad solem æstiuum expone, desiccatóque vtere. Vtile est & ad sanguinolentas gingiuas, itémque putrescentes. Bibant autem & ipsi ea quæ præscripta sunt illis à quibus per totum corpus teter odor transpirat,in hoc ipso Sermone, capite octauo. Aliud, ad crassitiem labiorum. Prominet in plerisque superius labrum,aliquando etiam inferius,ex defluxu vehementi à capite delato,vt præ densitate labrum intumescat,& ad sermonis prolationem præpediatur:vltra hoc quòd aliâs indecentia quadam faciem dehonestet. Quare curabis hos aut incisa vena,aut purgatos per consuetas excretiones.Post hæc autẽ adhibebis illinitiones ac apophlegmatismos, quibus defluxus pituitæ à capite tollitur ac sedatur: deinde illitionibus ad os descriptis illines palatum.Quibus præmissis, porri succum cum oleo vetustissimo ad interna labiorum illini, aut foliorum brassicæ succum vnà cum oleo ad affectum labrum continuè admoue: aut glaucium cum vino, aut cimoliam,aut Musæ pastillum,aut pastillum ex halicacabis cum vino.

Ad labiorum fissuras,
Cap. XVIII.

QVI internam pelliculam fissuris labiorũ agglutina, aut quod pelliculæ similitudine, circa palmarum officula adhæret,aut araneorum à trabibus dependentiũ texturam,maximè albam.Eas verò quæ in altum magis se extendunt fissuras,cum adipe anserino,aut caprino curabis,aut cum medulla bouilla aut ceruina,ita vt cum sem peruiuo atque terebinthina vnita,illinas.aut gallam omphacinã tritam,terebinthina, aut œsypo liquido,aut mel le excipe & impone. Aliud. Gallam & mastichen quamtenuissimè trita,œsypo, *id est lana succidæ sordibus* in formam cerati redacto, excipe ac vtere. Aliud. Gallarum vnciam vnam, cadmiæ vnciam vnam, cerussæ quadrantem,contere cum rosaceo, & illine. Aliud. Cyperi sextantem,gallarum vnciam vnam, aluminis scissilis drachmam vnam,contere ac siccum insperge. Aliud. Mastichen cum vino tritam & dilutam illine. Aliud. Fæcem aceti vstam, myrteo aut rosaceo cerato exceptam impone.Idem etiam ad magnas in extremis ac summis corporis partibus inflammationes conducit. Aliud. Testarũ ouorũ vstarum,gallæ,myrrhæ,aluminis scissilis, singulorũ æquales partes lanæ succidæ sordibus exceptas impone. Ad omnia labiorum vlcera, & ad ea quoque quæ cacoethe appellant: Ostrea vsta tenuissimè trita insperge. Ego autem & non vsta cõtriui, eisque vsus sum: neq; malè cessit. Aliud,ad fissuras labiorũ. Musæ pastillum cũ sapa aut vino dilutũ, satis crassum illinito. Optimè prodest & id quod ex amurca,ad vlcera oris quæ aphthas appellant,apparatur:idémque similia remedia efficiunt,quæ ad fissuras sunt descripta, atque etiam pastillus ex halicacabis cum vino. Ad tubercula in labris. Vtendum est & ad hæc præscriptis ceratorum formis, atque etiã hoc ipso quod subieci: Radicis rumicis vstæ, nitri vsti,terebinthinæ vstæ, singulorũ æquas portiones cõtritas cerato excipe,& illine. Aliud. Adipem anserinum,melle ac solani succo mixto adhibe. Confrictis autem prius vlceribus, cũ pẽna sæpe illini. repurgat enim tubercula in internis labris oborta.Colluat autẽ ea & ante illinitionem & post eam,cum lacte.

De dentium affectionibus, Cap. XIX.

PArs quædam ex tertia coniugatione neruorum à cerebro vtrinque delatorum, distribuitur quidem in pelliculam quæ ipsum os,& linguam,ac gingiuas complectitur ac ambit,sensum eis suppeditans: ingenerat autem seipsam tum superiori,tum inferiori maxillæ inuoluens, ac omnibus dentibus ad eorum radices substrata, vt ob hanc causam inter ossa soli dentes dolore afficiantur. Illi ipsi sanè nerui delatum ad se nutrimentum suscipientes, quod in ipso liquidius existit,sibi lucrifaciunt:quod autẽ siccius quàm conueniat existit,tanquã alienum à se abiiciunt.Ea ipsa verò à neruis redundans superfluitas in cõcauitatibus locellorum in quibus ipsi dentes sunt infixi, aggregatur,paulatimque tenacior ac densior seipsa facta, ob diuturnam istic conuersationem, in ossium formam transmutatur.atque hoc modo nutrimentũ dentibus accidit.Itaque dentes hac nutricatione suscepta, vsque in senectutem augescunt. Vnde sanè in senibus ob defectũ connutrientis materiæ, attenuantur dentes, mobilésque fiunt,ac excidunt. Cæterùm quantum augescunt ipsi dẽtes,tantum ex attritione ciborum consumuntur.impossibile est autem citra nutricationem augeri. In vniuersum itaque duabus affectionibus dentes sunt obnoxii, & iis quidem contrariis: indigentiæ videlicet, & abundantiæ eius quod defertur ad eos alimenti. Indigentia ergo sicciores & alimentum non sentientes, atque ob id tenuiores eos efficit: abundantia verò consimilem in eis dispositionem facit ei quæ contingit in carnosis partibus inflammationi. Huius igitur affectionis cura iuxta eundem scopum fiet, quem propositũ habent ii qui inflammationibus medentur: nimirum vt abundantia partim discutiendo, partim repellendo euacuetur.Eius verò quæ indigẽtia alimenti contingit,tenuitatis dentium, nullũ remedium existit. Necessarium est enim laxari ac cõmoueri dentes,vbi cõpages eorum flaccidiores reddantur, quum non solùm ipsi dentes, sed & loculi eos cõtinẽtes graciles fiant.Hæc igitur affectio necessariò accidit senibus,quibusdam citius,aliis serius.Auxilio autem eis erunt pharmaca adstringentia, quæ gingiuas confirment,& ad arctius complectendum dentes adiuuent.Qui verò facilè exteruntur dentes,eos,si quidem id ex mollitie eorum contingat, duriores reddere conuenit & affectionibus minus obnoxios, per austera videlicet & acerba adhibita remedia.

Ad inflammatas gingiuas, Cap. XX.

GIngiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimum remedium existit oleum lentiscinum,cõduplicato vasculo calefactum,ac in ore retentum.Sit autem recens oleum. nociuum enim existit inueteratum. Repellit autem oleum lentiscinum citra asperitatem, & discutit absque mordacitate quibus maximè indigẽt inflammata.Atqui asininum lac in ore retẽtum,vbi maximè infestauerint dolores,eos mitigat ac ex tempore sedat. Et hoc quod ex vino ad tertiam vsque mensuræ partem decocto,apparatur, quod sapam dicimus itémq; hepsema,& palmularum stillamentum similiter ore retentum calidum vehementer lenit. oportet autem aquam calidam ad palmarum stillamentum affundere, quò crassities eius diluatur.Valet etiã semperuiui minoris decoctũ per se,aut cum rosaceo melle:aut cum sapa,aut palmarum stillamento in ore retentũ.Conuenit etiam inflammatis gingiuis hyoscyami succus aut decoctũ per se calidum

aut cum ſapa ore retentum. Supra opinionem autem lenit ſuccus portulacæ. Infenſiſſimū verò inflammatis gingiuis eſt acetum, omniáque acerba, & acria, & ſalſa.

Ad cruentas gingiuas, Cap. XXI.

CRuentis verò ob bilis acredinem gingiuis, præter ōpinionem vtilis eſt foliorum hyoſcyami ſuccus, aut decoctum cum ſapa, aut cum palmarum ſtillamento calidum ore retentum. foliis autem ad manum non exiſtētibus, radicem eius decoque cum paſſo, & retinendum exhibe decoctum. Vtile eſt & alumen ſciſſile cum myrto, ſi quamtenuiſſimè trita adhibeantur. Vbi verò adſtrictas iam cognoueris gingiuas, colluendam ſapam calidā exhibeto. Aliud Aſclepiadæ, ad cruentas gingiuas: Balauſtiorum, florum roſarum, ramorum myrti, ſing. æquales partes, cum poſca dilutiore decoquito, & liquorem inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentiſci, balauſtiorum, radicis mali cotoneæ, ſingulorum æquale pondus in poſca decoctum exhibeto. Epithema ad ſanguinem ex ginguis erumpentem: Polentæ partem vnam, vinaceorum vuæ tantundem, ſucci ſanguinariæ quātum ſatis eſt, contere, & ad cerati craſſitiem redacta impone ad ſanguinolētum locū, aut ſimul cū ſucco tādiu tere donec areſiāt, atq; hoc modo trita inſperge. Aliud. Spongiam nouam ſiccam in ſanguine taurino madefactam in vaſe fictili exure, contere ac repone. Vbi verò vti velis, cineris ipſius dr. IIII. accipe, thuris dr. II. chalcitidis crudæ dr. II. & ſimul trita inſperge. Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ dr. IIII. æris dr. II. tritis vtere. Calidas verò in ore inflāmationes & gingiuas corroſas, in quibus ſalſæ cuiuſdā aut mordacis humiditatis ſenſus percipitur, magnopere iuuant dulciū aquarum balnea, quæ ſuperfluitatem quidem per ſudores euacuant, ſanguinis verò acredinem obtundunt. Quare ſi nihil prohibuerit, bis aut ter lauans, non lædes. Illinendū eſt autem caput oleo roſaceo cum aceto.

Ad excreſcentes gingiuas, putreſcentéſque ac tumentes, Cap. XXII.

AD gingiuarum tumores, eaſdémque excreſcentes & putreſcentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta, oleum ex immaturis oliuis expreſſum, oliuarū colymbadum muria, cedria cum aceto, gallarum decoctum, pruni folia ex aceto decocta, cytinorum decoctum, corticis mori aut etiam foliorum eius decoctum. Arida verò & trita, gingiuis admoueri commodè poſſunt hæc, radix ariſtolochiæ, plantaginis ſemen tritum, bitumen tritum, fœniculi radix vſta, pulegium vſtum, diphryges, rubigo ferri, chalcanthum aſſatum, gallæ, cytini, malicorium, balauſtia. Optimè autē prodeſt gingiuis à fluore affectis: aceti & mellis, cuiuſque libram vnam, aluminis ſextantem. Decoque ad conſumptionem aceti, & vtere. Aliud. Aluminis ſciſſilis, myrrhæ & thuris æquales partes cū melle illine, ac poſtea vino collue. Medetur autē exeſis gingiuis, & humore prægnantibus, lac aſininum calidum collutum, foliorum oliuæ decoctum, aſpalathi decoctū, platani folia in aceto aut vino decocta. Sicca autem adhiberi poſſunt, rubigo ferri, balauſtia, & cytini. Aliud ſiccum, quod ad putredines oris gingiuáſque depaſtas ac cruentas efficax eſt: ad tonſillas etiam, ac glandulas & columellam ſiccum admouetur: ad quaſſatos verò dentes, aceto dilutum detinetur in ore: Gallarum quæ omphacitides appellātur, aluminis ſciſſilis. æquales partes accipe, ac vt valde efficaci vtere. Siccū quod antheron appellatur, *id eſt floridum*. Cyperi drach. VIII. crocomagmatis, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, iridis, cuiuſque drach. II. croci drach. I. ſandarachæ drach. III permixtis vtere. Alius ſiccus puluis floridus, Oribaſii. Cyperi, croci, vtriuſque dr. II. aluminis ſciſſi, ſandarachæ, iridis, gallæ, cytinorum, ſingulorum drachmas quatuor, floris roſarum drachm. ſex, miſce ac vtere. Ad putredines in ore. Foliorum oleæ vſtorum, radicis lactucæ, malicorii, ſingulorum drachmam vnam, coſti parum. vtere.

Ad corroſas & ab vlcere ſerpente infeſtatas gingiuas, Cap. XXIII.

[A] IIs qui corroſas gingiuas habent cum tumore atque etiam dolore, atque etiam quibus à ſerpente vlcere depaſcuntur, ſummè auxiliatur fomentum hoc: Specillo auriculario lanam innecte, ac in feruens oleum intinge, eámque donec exæquentur gingiuis adhibe, & quouſque vndiquaque appareant albæ. Ita enim vlcus ſerpēs ſiſtitur, atque ex ſana carne, id quod corroſum eſt cōnutritur. Poſt hæc autē vtere affrictoriis ad gingiuas deſcriptis. Propriè autem conuenit galla tenuiſſimè trita acetabuli menſura, cum myrrha magnitudine fabæ, quibus tritis, [B] vtere ſiccis. Præter opinionem autem ad corroſas, & quæ ſerpente vlcere infeſtantur gingiuas, prodeſt id quod ex chalcitide & cadmia conſtat ſiccum. ſint autem chalcitidis crudæ drachmæ duæ, cadmiæ vnc. vna. Cadmia in aceto ad ſolem æſtiuum aliquot diebus ſufficienter conteratur: deinde adiiciatur quoque chalcitis & ſimiliter cum ea conteratur, affuſo ſæpe aceto: pòſt verò ambobus exſiccatis, tritis & cribratis, vtere ſiccis: ſed cū cautione nequid ex pharmaco hoc deglutiatur. Præclarè facit etiā in ſerpente gingiuarū vlcere, id quod heliocaes [C] *hoc eſt ſole uſtum* appellatur ſiccum, conſtans ex calcis partibus duabus, auripigmenti vna & dimidia. Verùm conterere oportet & hoc ipſum in aqua ſub exoriētis caniculæ ardoribus, ita vt ter aqua diffūdatur, & poſtea pharmacū deſiccetur. cauendum etiam ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirandam etiam opem corroſis gingiuis affert id quod ex charta vſta conſtat ſiccum, ſiue per ſe ſolum ſiue cum melle adhibeatur. Aliud, ad vlcera ſerpentia gingiuarum: Aluminis ſciſſilis, florum roſarum, cuiuſque drach. II. ſalis foſſilis drach. IIII. croci drach. I. [D] vtere ſicco aut cum melle cocto. Floridū ad gingiuarum abſceſſus, ac vlcera oris profunda ac cruſtoſa: Aluminis ſciſſilis, cyperi, cuiuſque drach. III. myrrhæ drachm. VIII. ſandarachæ drach. IIII. iridis drach. III. croci drach. I. Aliud. Cyperi drach. III. ſandarachæ drach. III. myrrhæ, croci, aluminis ſciſſilis, iridis, cuiuſque drach. II. vtere ſicco, & cum melle. Denudatas autem gingiuas carne implet pharmacum hoc: Seminis roſarum non antiqui partes II. calami odorati Indici partem vnam, ſiccum tritum adhibe. Aliud. Florum roſarum drach. III. calami drach. [E] III. malicorii drach. II. aluminis ſciſſi drach. I. Optimè autem carnem gignit & hoc quod ex eruo conſtat, ſiccum capitale. Relatum eſt autem in iis quæ vulneribus adhibentur remediis.

Ad parulidas, hoc eſt gingiuarum inflammationes, Cap. XXIIII.

PArulis eſt inflāmatio partis alicuius gingiuarum cū tumore, quæ vbi non diſſoluitur, ſuppuratur. Quare in principio adiuuare oportet, quò ſubmittatur per diſſol- [F] uentes videlicet collutiones, quales ſunt ſuccus ptiſanæ, decoctum ſeminis lini, aqua mulſa calida, aut mulſum: deinde ſiccis deprimenda eſt eminentia carnis. Conuenit autem eis hoc: Sulphuris viui, piperis, aluminis ſciſſilis, partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne vſtum, aut etiam ſori, ſi trita adhibeantur. Quòd ſi ſuppuretur, ferro venæinciſorio diſtractam & exciſam linamento impoſito diſparato, aut cum linteoli raſura. Amant autem magis exciſionem gingiuarum abſceſſus. ſimpliciter enim inciſi in fiſtulam proficiunt. poſt exci- [G] ſionem, medicandum eſt ipſum vlcus per collutiones: & cauum quidem eius, eoiquod ex eruo conſtat ſicco capitali impleto: vbi verò ad æqualitatē peruenerit, eo quod floridum appellatur vtitor.

De epulide, id eſt excreſcente gingiuarum carne, Cap. XXV.

EPulis eſt excreſcentia carnis ab inflammatione conſequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre, & vehementi dolore internarum mandibularum, vt neque os ægro aperire liceat, contingens. [H] Primùm itaque inflammationem ſoluere oportet per collutiones eam ſubmittentes, qualis eſt aqua mulſa, ſuccus ptiſanæ, decoctum ſeminis lini. Proderit autē & totā maxillam cataplaſmate ex ſemine lini & aqua mulſa integere. Vbi verò inflammatio ſoluta fuerit, & hiare iā poterit,

infirmus, medicari oportet epulidem ficco deprimente: maximè eo quod iam in parulide dictum est, atque etiã eo quod ad serpentia gingiuarum vlcera descripum est, ex chalcitide & cadmia. imponenda est etiam rasura linteolorum. Vbi autem serius caro consumeretur, siccum quod carnem exedit apponatur: velut est ærugo per se, aut cũ æqualis põderis galla, aut siccũ quod appellatur flauum: deinde rursus rasurã lintei impone. Quòd si adhuc moram traxerit epulis, forcipe arrepta excindatur cum tenui scalpello, aut, si mauis, ensiculo paruo. Sequẽtibus verò diebus curetur vlcus per collutionem aquæ mulsæ, & per capitale siccum, rasura linteoli adimposita. postremùm florido sicco tota cura compleatur. Deprimit autẽ epulidas, galla per se, chalcitis cruda & vsta, sori vstum, alumen omne vstum, balaustia, squama æris in aceto ad solem aliquot diebus exposita, cõtrita & rursus exiccata. Probè facit & hoc: aluminis scissilis drachm. II. gallarum drach. IIII. salis torrefacti drachma vna. vtere sicco.

De gingiuarum fistulis, Cap. XXVI.

GIngiuarum fistulas dissecare ac explanare cõuenit, atque post incisionem curare vlcus eo modo quem paulo antè diximus. Vbi verò vsque ad radices propinqui dentis fistula ipsa extenderetur, conandum est vt quantum possibile sit, per fistularia collyria explanetur: & per siccum quod flauum appellatur, melle exceptum curetur, & consimili modo id quod constat ex eruo, postea adhibeatur. Quòd si confusio & perturbatio ægri non comitetur aut potius libenter hoc ferat, priuabis eum dente affecto. Hócque modo eruetur & fistula, & concidet gingiua: atque omnino facilis erit ea quæ deinceps requiritur cura.

Cura dentium à calido morbo doloroso affectorum, ex Adamantio sophista, Cap. XXVII.

GIngiuis dolore affectis propter inflammationem aut corrosionem, conuenientia ad hanc rem remedia locis affectis nudis adhibenda sunt, quæ sanè aut omnis mordacitatis expertia sint, aut mediocriter acerba, & terrei temperamenti. Vbi verò dentes solùm patiuntur, aut cum eis simul concreti nerui & pelliculæ: tum ipsis curatiuis pharmacis ea quæ tenuium partium in sua substantia existunt adiicimus, quò vis ipsorum in profundum perferatur. Et si quidem frigidus sit morbus, calida tenuium partium adnectimus: si verò calidus, ea quæ refrigerare possunt, & simul tenuium partium existunt, cõmiscemus. Calida itaque existente affectione, & vigente ætate, & temperamento calido, & regione, & aëris statu consimili, ad collutionem oris præparabimus, in aceto albo decoctam radicem halicacabi, semperuiuum minus, portulacam, perdicium, glycyrrhizam. Quòd si intolerabilis existat caloris sensus, vtendum est hyoscyami foliis, aut semine papaueris hortensis, & semine lactucæ, decoctis in aceto albo. Si verò vnà cum dentibus gingiuæ ipsæ doluerint & inflammatæ fuerint, acetum vt acutum & hostilem gladium deuita: suo enim acore gingiuas corrodit. maximè itaque consolatorium eis existit, lac asininum. Ego autem aliquando cuidam huiusmodi temperamenti existenti, & in hanc affectionem delapso, oleum rosaceum & myrteum in ore detinendũ exhibui. & sanè viri sibi videbatur hic homo, tanquam à face accenderetur. niuem itaque cum melle rosaceo miscui, & moderatè tepefeci, quò frigoris vehementia frangeretur: & ore detinendam exhibui, & à dolore liberaui. Maximum etiam auxilium affert, ea quæ ex papaueris capitibus apparatur antidotus soporifera, si tepida ore retineatur. Similiter & lac asininũ assiduè collutum, & sapa quoque ore retenta. Optimum etiam remedium eis existit, pastillus qui ex seminibus constat soporifer, & cõsimiles, sapa subacti, & affecto loco obducti. Oportet autẽ & caput madefacere ex rosaceo cum modico aceto diluto: idémque auribus instillare cum aceto. Aut terrenos vermes oleo decoctos in propinquã aurem instilla. Aut millepedes sub aquario vase stabulantes, qui aselli à *Græcis* appellantur, eodẽ modo. Similiter & araneos, & blattæ interranea oleo decocta in aurẽ infunde. Nutriantur autẽ ex ptisana, alica, ouis, lactucis & cucurbita, & quæcũque tandẽ his potestate sunt propinqua. A vino autem abstineãt. Ad cõmanducãdum verò exhibe sub dolentem maximè dentem, herbæ perdicii radicem, aut hyoscyamum: præsertim in balneo, ita vt contineat in ore succum ex eo, donec inde egrediatur. Suffire etiam conuenit ægro hyoscyami semen, aut canis mortui dentem. inde enim statim dolor sedatur. Eodem modo etiam terrenos vermes suffito.

Cura eorum quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur, Cap. XXVIII.

FRigidus dentium morbus cognoscitur ex figura tum capitis tum reliqui corporis, & ex ea quæ præcessit diæta, itémque exercitio, ac reliquis quæ ad hunc ordinem referuntur. Medeberis autem diæta omni ad caliditatem ornata. Sint itaque cibi, ptisana cum pulegio decocta aut cum ruta, aut cui post cocturam additum est piper. similiter & alica, olera, petroselinum, & similia. In potu exhibendum est vinũ, modicum tamẽ, & mulsum, atque etiam quod appellant conditum. Serò verò vbi dormire voluerit, confectionem ex calamintha citò penetrantem, aut potu aut linctu deuorandam exhibe. Ad oris collutionem, in aceto decoquito origanũ, calaminthã, hyssopum, pulegium, dictamnum, satureiã, tithymali radicem, chamæleontis nigri radicẽ, verbenacæ rectæ radicem, eryngii radicẽ, verbasci radicem, veratri nigri & capparis radicem. vnumquodque enim eorum aceto decoctum ac ore collutum, dolores dentium sedat, qui à frigiditate sunt oborti. Ad eos verò quorum sensus citius afficitur, hæc cum posca decoquantur. Porrò ex vino si decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in mẽse, præmuniunt ac conseruant eos qui frigidiore temperatura sunt, ne dolore dentium afficiantur. Obseruatum est & pinguium lignorum, veluti tædarum ac picearum decoctũ ipsis prodesse: contunduntur autẽ hæc ac cum caricis decoquuntur affuso vino. collutum enim hoc ipsum dẽtium dolores mitigat. At verò & ipsas tædas contusas in oleo decoquere licebit, oleúmque calidum in ore continere. Quinetiam ipsas tædas conquassatas solas ore detinere commodum existit, circa affectum maximè dẽtem. Succus etiam balsami in ore retentus, non paruam de se præbet commoditatem. itémque castoreum cum nardo auribus infusum. Quòd si omnes ex æquo doleãt dentes, in ingressu balnei cedriam in os coniectã vsquequo egrediatur contineat, & dolore liber erit. Commodum etiam erit manducandas & loco dolenti admouendas exhibere, radicem pyrethri, radicem tithymali, & ricini. Similiter autem & theriacen, aut Esdræ antidotum sapa dilutũ ore detinendum exhibe. Præclarè facit & Philonis antidotus illita, & quæ appellatur Sotira. Suffito autẽ canis mortui dente, ita vt fumus inde progressus ore excipiatur. pòst verò, ipsum dentem vstum & modico aceto tritum, calidũ ore retinendũ præbe: & dolore liber erit. Poteris alcyonium suffire. Capitis verò cura imprimis habenda est. Ad id ergo huiusmodi inspersione vtaris: helenii quadrantẽ, iridis sextantẽ, aristolochiæ longæ vnc. I. Quòd si fortiter infestauerint dolores, fomentũ adhibe ex milio, aut eruo, aut tritico torrefacto cum baccis lauri, modico adiecto sale. Vt ne putrescant molares immobilésque conseruentur: Succi racemorum vitis albæ lib. I. & dimidiã, corticis radicis mori sescuncẽ, decoque ad dimidium, calidúmq; ore retinendũ per septẽ continuos dies exhibe. qui enim hoc vtitur, nunquã dentis dolore afficietur. Collutio propriè ad dẽtes valens: Corticis radicis hyoscyami drach. VIII. pyrethri dr. IIII. spicæ nardi dr. I. mellis dodrantem, aceti lib. III. decoque cum aceto in fictili nouo, & percola: deinde adiecto melle vtere.

Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorum, Cap. XXIX.

ASsumamus autem mox aliũ ægrotũ, qui vniuersam corporis mixturã, imprimis verò capitis, habeat humidiorem, viuátque delicatius, & domum habeat in humiliore loco sitam: instet autem tempestas humida, & hora verna, quum afficitur. Quisnam sanã mentem habens, his visis, non dixerit à superabundante humore in hoc morbum esse productum? Etenim quum nerui qui se ad dentes inserunt, permadescunt, laxioresque fiunt vnà

cum circumadhærentibus corporibus, neceſſariò dentes mobiles fiunt: verùm multis hoc citra doloris ſenſum accidit. ſæpe enim iam diximus, humiditatem per ſe nō ſolere dolores inferre. Et dictum quoque antea eſt, ob ætatem ſenilem quibuſdam dentes laxari, & quòd pharmacis adſtringētibus gingiuas, ac dēſantibus eaſdē, ſenes queant iuuari. Porrò percuſſis etiam dentes laxantur. Iis maximopere prodeſt alumen ſciſſile, cum myrrha troglodytica tritum, ac inſperſum ad dolentem dentem: atque id vbertim & continuè facere oportet. nam ipſum cōfirmat. Eos verò quibus ab humiditate vacillant, curare cōuenit per diætam ad ſiccitatem ordinatam, & cum diuturniore abſtinentia ciborum. Cibi itaque eis conuenientes ſunt ſorbiles, halica, panis ex iure madidus, aut oryza, aut polenta cum aqua mulſa. Neque malè conuenit eis milium & lēticula, piſces muria conditi, volucres mōtanæ & ſicciores. Ex oleribus, braſſica, & ſimilia. In potu aqua exhibenda eſt, ſed non multa. Quòd ſi concoctioni non officeret, aqua mulſa danda eſſet: itaque ſi hanc ferre nequeunt, ad aquam modicum vini addatur. Tempore autem afflictionis, fouere conuenit locum cum milio & ſale. Collutiones exhibendæ adſtringentes, & deſiccantes, aut ſalſæ, niſi gingiuæ ſimul ſint affectæ. Quare gallas, quas omphacitidas appellant, ex acri aceto decoctas, & alumen aceto permixtum exhibebimus: itémque ſpinæ Ægyptiæ ſemen, malicorium, myrti baccas, cytinos, balauſtia, oliuæ folia, platani folia, cupreſſi pilulas, rumicis ſylueſtris radicē, lappæ radicē. folia rubi, & quæcūque alia acerbā in ſe qualitatē cōplectuntur: ita vt his cū aceto puro, aut etiam aqua mixto, aut vino, decoctis, os colluere præcipiamus, & in eo detinere adhibitum liquorem, ſenſui videlicet ægri maximè gratum & conuenientem: iudicata etiam & perpenſa eorum quæ offerimus potentia: nimirū pluſne an minus exhibere oporteat, iuxta exuperantis humoris multitudinem. Ego autem optimam ad collutionem oris expertus ſum oliuarum muria conditarum aquā, in quam videlicet condiuntur. Etenim omnē oris humiditatem muria ipſa extergit: corporum verò hiatum & laxitatem, oliuarum ſpiſſamentum coercens corroborat & firmat. Aliquando etiam oliuarum albarum cōtuſarum & expreſſarum accepimus ſuccum, eóque cum rutæ ſucco & melle permixto, cōfricauimus dentes: poſtea verò inſperſimus Indicam nardum cum pari pondere aluminis rotundi, & ſalis duplo adiecto. Optimè quoque faciunt ad hanc rem illitiones acerbæ: velut eſt confectio de moris ori valde cōducens, maximè ſi alumen ſciſſile habeat adiectum, & ea quæ ex nucum ſucco apparatur eodem modo. Aut alumen ſciſſile & miſy pari pondere cedria excepta, in cerati liquidi denſitatem redige, & cum eis dentes illine, ac pituitā defluere permitte: deinde lacte aſinino calido mordacitatem eluant, aut vino dulci. aut alumen, & myrrham troglodyticen inſpergito, aut cū aceto aut melle illinito. Siccæ autem inſperſiones ſemper eis ſunt conuenientes. Vltra hoc enim quòd dentes commotos firmant, etiam ex humiditate hiantes gingiuas cōmittunt. Itaque ſpodiū cypriū lotum & exſiccatum inſpergens, os collui præcipe ex aqua myrti aut rubi, aut alicuius conſimilis decocti. Poſtea rurſus ſpodio inſperſo, quieſcere iube. aut etiam rubiginem ferri ſiccam tritam admoue, aut ſori vſtum. Aliud ad laxatos dentes & gingiuas humectas: Aluminis ſciſſilis in fictili vſti drach. VII. myrrhæ drach. IIII. gallarum, florum roſarum, iridis, ſing. drach. II. croci drach. I. vtere. Aliud. Cornu cerui vſti drach. VIII. rhois culinarii drach. IIII. omphacii ſicci drach. II. balauſtiorum drach. IIII. corticis pinus, myrrhæ, croci, ſing. drach. I. Aliud. Alumen rotundum cū duplo ſalis pondere tritum, dentibus ob humiditatem labātibus inſpergito. Aliud. Myrrhæ, aluminis ſciſſilis, amyli, pompholygis, æquales portiones ſiccæ tritæ inſperſæ, labātes dētes firmāt. Aliud remediū, quod laxatis ac dolentibus dentibus præſentem fert opem: Aluminis ſciſſilis ſextantem, radicis ſtruthii ſiccæ tritæ vnc. I. contritis ſimul affectum dentem aſperge: teneátque donec ſaliua os impleatur: & tunc ſanè ipſam expuat & effundat: móxque dolore liberabitur. Aliud, quod & dentes dealbat: Aluminis ſciſſilis trientem, maſtiches vnc. I. thuris drach. IIII. folii drach. IIII. Aliud, quod & firmat & corroborat dentes: Æruginis, aluminis ſciſſilis, aut magis quod appellatur phorimō, minii, ſing. æquales partes: vtere ſicco aut cum paſſo. Aliud. Florum roſarum, balauſtiorum, myrrhæ, maſtiches, cuiuſque vnciā vnam, chalcitidis aſſæ, thuris maſculi, corticis pinus, cuiuſque drach. IIII. ſalis ammoniaci vnciā I. vtere ſicco. Aliud quod & ad exulcerationes oris commodum eſt vſurpare. Rubiginem ferri, aut ipſum ferrum multa rubigine opletum, igni candefacito, & in aceto puro, aut cum aqua diluto, aut vino, in iis quibus ſenſus facilè læditur, extinguito, ac liquorē ipſum in quo extinctio facta eſt ore cōtinēdū exhibeto. Dētes enim firmat, & vlcera curat: præclarè etiam facit ſiccum, quod floridum appellatur. Aliud Galeni: quo ego vtor, inquit Galenus: Polytrichi palearū vſtarum ſextariū I. (cōtinet autem ſextarius harū vncias XXVIII) aluminis ſciſſilis quadrātē, aluminis rotūdi quadr. ſpicæ nardi ſext. folii vnciā I. piperis vnc. I. pyrethri dr. V. cōtuſa & cribrata gingiuis vſque ad dentiū radices adhibeto. Vtile etiā exiſtit iis thuscū pipere māducatū, itémq; rub⁹ cōmāducata ac ricini radix. Prodeſt etiā Eſdræ antidotus ſapa diluta ac ore retēta, eodémq; modo theriace Andromachi. quinetiam in veſperam potu accepta theriace magnificè auxiliatur. Scribit Archigenes vt verum & naturali modo ad labentes dentes accommodatū. Dētem, inquit, canis mortui in nomine eius qui ægrè habet acceptū, ſuper prunas pone, vaporémq; inde prodeūtē æger aperto ore admittat, & firmabuntur ei dentes. Similiter autem & exuſtum canis dētem cum aceto calido tritum ore retinendum exhibe. In iis verò qui facilè ab aceti ſenſu offenduntur, præbe cum vino.

De dentibus lima atterendis, Cap. XXX.

Solent ferè dentes moti ac labantes reliquis eſſe prominentiores, maximè quum ex verbere hanc affectionē incurrerint. Quare viſum eſt mihi eos lima atterendos eſſe, in quantum ſcilicet præ aliis prominent, ne in loquendo vel etiam manducando, eos qui obiiciuntur, offendant. Atteſtatur autem & experimentum ipſum, quantū ſanè ego eius rei periculum feci. Ferream nanque limulā ad hāc rem apparaui, quò citius ac efficacius res procederet. Nam multæ aggreſſiones cōcutiunt dentem, quiete opus habentem, ſi modò aliqua ſpes eſt moti dentis firmandi. Sit autem caput ipſius limæ obtuſum, forma nuclei, & quamlæuiſſimum. Itaque aliquando quidem inæquales quædam dentium eminentiæ apparent, in quibus partes tantùm aliquas lima atterere opus eſt. Aliquando autem æquali planicie extremitates prominent. quare æquali etiam ac plana per limam attritione indigent. Oportet autem molle quoddam linteolum gingiuis ipſis vſque ad dentium radicem adhibere: deinde leniter ſiniſtræ manus digitis apprehendere, cautéque ac citra offenſionē limā affricare: ne, dum limā tolerat dens, ipſe cōcutiatur. Quòd ſi omnino dolorem percipiat æger dum lima adhibetur, aut ob id quòd vehementius digitis dentes apprehendantur, quieſcere ſtatim conuenit, interimq; collutiones, dolorem mitigantes, offerre: deinde rurſus, vt dictum eſt, rem aggredi, & paulatim lima deterere. Atque hoc nō prima ſaltem die bis aut ter conari, verùm & ſecunda repetere: ita vt ægro imperes vt neque ſermone nimiùm vtatur, neque vllū aliquem duriorem cibum aſſumat. Vtatur autē cibis ſorbilibus, aut pane madefacto. Quòd ſi citra laxitatem, quibuſdam dentes præter morem augeſcant, eos ſimiliter lima atterere oportet, ac collutiones eos cohibentes ac denſantes offerre.

Cura dentium à ſiccitate dolore affectorum, ex Adamanto Sophiſta, Cap. XXXII.

Qvartus iam ex ordine ſubiiciendus ægrotus, qui videlicet à ſicca intemperie afficitur. Eam autem efficiunt, autumnalis tempeſtatis conſtitutio imprimis, & vita ærumnoſa, tenui accedente diæta. Præterea regio ſicca, & ambientis nos aëris ſtatus conſimilis. Ad hæc accedit id quod nunc adeſt corporis ipſius tēperamentum ſiccū,

& maximè si caput eiusmodi sicca intemperie est affe- A ctum. Sitis autem insidet semper, nisi adsit frigiditas vnà cum siccitate. Minimum etiam sputi eiiciunt sic affecti. Et ob siccitatem dolor intolerabilis ferè eos cõcomitatur. Austerorum & acerborum vsus maximè contrarius eis existit: quare cõfectio ex moris sæpe his vehementem dolorem induxit. Itaque collutiones minimũ adstringentes, & mediocriter humectantes apparare oportet: aquam calidam per se, aut furfurum decoctum, aut radicis dulcis aut ptisanæ succum, aut amylum cum sapa aqua calida dilutã: lac per se, maximè asininum, mal- B uæ decoctum, & alia quæcunque his sunt similia. Cibus autem his conueniens est succus ptisanæ, micæ madefactæ, cucurbitæ, maluæ, oua sorbilia, & quæcunque his prosunt qui humectatione indigent. Atque hactenus quidem simplicium intemperierum curam ostendimus: Manifesta verò & hinc fit ea, quam compositæ requirũt nimirùm ex dictorum mixtura cognobiles, & ex temperatura ostensorum auxiliorum curam accipientes. Verùm propter eos qui se nuper ad hanc disciplinam contulerunt, & inexpertos adhuc, age paucis vnius tantùm cõ- C positæ intemperiei mentionem faciamus, quæ vt manifestum exemplum ad reliquas cognoscendas statuetur.

Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum, Cap. XXXII.

SIT sanè regio calida & humida, tempus autem anni vernum, & aëris quoque status calidus & humidus, qualis est austrinus. Contingat itaque æger qui caput habeat quod facilè eiusmodi humiditate impleatur, cuius coma plurima sit & subrufa, & totius corporis temperamentum calidum & humectum, & consimili quoque v- D tatur diæta. Quis autem, qui saltem probatus medicus haberi velit, in hoc calidum & humidum esse morbum non imaginetur? Medeberis igitur ita affecto, bifariam: si enim excessus naturæ contigerit iuxta qualitates tantùm, scopus curationis dirigendus est ad alterationem solam: si verò vnà cum qualitatum excessu, & humorum multitudo adfuerit, palàm est primùm oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in o- E mni corporis intemperie memorem esse conducit. Eum verò qui à calido & humido morbo affectus est (de quo nunc dicere instituimus) per venæ incisionem euacuare conueniens est, vtpote à sanguinis multitudine exagitatum. calidus enim & humidus sanguis ipse existit. Incidere autem oportet venam cubiti superiorem, quæ humeralis appellatur: quæ si non contingat, eam quæ media existit. Quòd si quid prohibeat venæ incisionem facere, modico & tenui victu superfluum & nõ necessarium detrahito humorem. Atque hoc modo etiam circa reliquas compositas intemperies operaberis: ita vt eas quæ iuxta F qualitatem tantùm constiterint, alteres & contrariis qualitatibus permutes. Eas verò quæ cum substantia quadam consistunt, humore per conuenientes purgationes detracto euacues: nisi quid & in his purgationem fieri præpediat. Reliqua autẽ quæ afferre oportet auxilia, veluti sunt collutiones, & victus constitutio, facilè ex prædictis inuenire licet. Qui enim formam tractandi simplices morbos cognouerit, in promptu habebit & circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoscitur autem affligens humor cum ex reliquis circa corpus signis, tum ex conse- G quenti dolore. Flauæ nanque bili dolor pungitiuus comes existit: pituitam verò sequitur vnà cum frigiditate distentio locorum: & fæce quidem sanguinis siue atra bile affligẽte, sensus adest, velut corpuscula quædam in profundo confringantur: vbi verò æqualiter omnes augescunt multitudine eorum, in corpore coaceruata, grauitas cõcomitatur. Verumenimuero & sapor ipse influentis humoris ægro specimen sui ostendit. aut enim amaritudinem aut salsedinem, aut acedinem sensu perceptat.

Curatio erosorum dentium, ex Galeno, Cap. XXXIII. H

EROsiones & cauernæ dentium ex influxu acrium & erodentis maximè naturæ humorum generantur: quẽadmodum etiam vlcera in cute, citra aliquam externam causam. Manifestum igitur hinc erit, quomodo sanandi sint erosi dentes: nimirùm per exsiccationem influctis vitiosi humoris: qui si paucus fuerit, localia remedia ex desiccãtibus pharmacis conflata suffecerint: si verò multus fuerit influens humor, totius capitis respectum habere conuenit. Contingit autem aliquando caput affici, ob reliquum corpus affectum. quare in his vniuersis corporis curam nos gerere oportet. Archigenes itaque ad hos hæc remedia descripsit: Sori resina terebinthina exceptum, denti circũlinito, atque in cauernã indito. Præclarè facit & hoc: Sulphur viuum lycio exceptum cauernæ impone, & prius depurgatum dentem per orbem ex eo intege: aut gallam tritã lycio aut resina terebinthina exceptam ad cauum intrude, similitérque depurgato denti appone. In maximis verò dentiũ doloribus summè prodest hoc: Senectam anguium vstam ac tritam cum oleo in mellis crassitudinem redige, eodémque modo (vt dictum est) vtere. Aut senectam ipsam non vstam dentibus adfrica: inde enim excidẽt. Aut melãthium torrefactum ac tritum cum oleo similiter adhibeto: aut melanthium torrefactum & acri aceto adfuso tritum cauo denti indito ac circumlinito. sistetur enim erosio, neque quicquã addet vltrà. Aliud. Melanthii partem vnam, allii dimidiam, & salis parum quiddam, simul contrita circumponito. à dolore enim liberat. Proderit autem & ad erosiones dentium vti ea quæ suprà ad motos dentes descripta est collutione, ex succo videlicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritum & melle cocto exceptum in cauernam impone, & præmundatum similiter ex eo integito dentem. Aliud. Thuris partem vnam, atramenti sutorii partes duas, contere cum passo, donec cerati crassitudo fiat: vtere vt dictum est, & citò sedabis dolorem. Aliud. Galbani partes duas, thuris partem vnam, contere cum passo ad cerati crassitudinẽ, vtere vt dixi, & eo ipso die sedabitur dolor. Aliud. Alumen scissile in caua intrude, & à dolore liberabit. Aliud. Fel vrsi indito, & ab erosione liberabis. Aliud. Rhododaphnes virgultũ exustum & tritum insperge cauernis: & medeberis. Andromachi compositio, ad dentes molares: quæ eadem hora dolores sedat: Piperis, pyrethri, succi tithymali, galbani, sing. æquales partes galbano exceptas, cauernis impone. Aliud Asclepiadæ. Eo, inquit, vsus, adseruaui caua dentium citra dolorem: Gingiber in aceto mulso decoctum, & probè tritũ, in caua imponito, similitérque extrinsecus ad dentem admoueto. Præclarè etiam facit ex duobus piperis generibus cõposita antidotus, cauis indita, atque etiam oleo amygdalino aut nardino aut rosaceo diluta, & in vicinam affecto dẽti auriculam instillata. Aliud. Ego autem ad caua dentiũ cum dolore affecta, Esdræ antidoto vtor, quam sapa dilutam & calefactam ore retinendam exhibeo. mirum enim quàm dolores ea mitiget. Verum si ad manum non adsit, theriaca Andromachi eodem vtor modo. Fomentũ etiam affecto denti adhibere conuenit huiusmodi: Origani sicci ramulos feruente oleo imbutos ægro denti apprime. Aut ricini virgulto similiter vtere: aut staphida syluestrem scalpello probè adaptatam ac affixam, itémque pyrethrũ adhibe similiter: aut ceram super affectum dẽtem pone, eámq; cũ specilli extremo ignito apprime. id enim continuè facere non ab re est. Est autẽ & hæc quædam fomenti species: primùm optimè præmundato dẽte, hyoscyami semen suffito. exurgentémque hinc fumũ æger admittat infundibulo adhibito, ad affectũ dentem. Mirum in modum etiam erosiones dentium mitigat canis mortui dens, quemadmodum & antè dixi, eodem modo suffitus & exustus in aceto tritus oréque retentus. Probè etiam auxiliantur vermes terreni suffiti. oleũ quoque in quo vermes terreni decocti sunt, in vicinam affecto denti aurẽ, tepidum infusum, dolorẽ vehementer lenit. Idẽ præstat blattæ domesticæ capite detracto adeps, cum rosaceo liquefactus ac auri instillatus. Eodem modo & hederæ albæ acinos quinque cum rosaceo tritos & in punici cortice calfactos in aurem assiduè instilla. Auxiliatur etiam radicis hastulæ regiæ succus, itémque nasturtii similiter instillatus. Prodest quoque in vicinam affecto denti narem infundere anagallidis ceruleæ succum,

aut radicis betæ ſuccum,aut atramentum ſutorium cum
lacte. Apollonii. Cumini quantum tribus digitis ap
prehendere potes,myrrhæ magnitudinem fabæ,interio
ris cucumeris ſyluestris duplum, cum lacte muliebri in
collyria redige, eáque in vtramque narem immitte: at-
que vbi tandiu hæſerint,donec quinque ſtadia quis cur-
ſu conficere poſſit,extrahere iube fortitérq; ipſum phar-
macum emungere. Idem etiam ad aurium dolores eodē
modo ſumptum prodeſt.

Vt dens citra dolorem & abſque ferro
extrahatur, Cap. XXXIIII.

QVòd ſi dentem tollere animus ſit citra dolorē, hoc-
ce pharmaco auferendus erit vehemēter ad hanc rē
cōgruente: Pyrethrum acerrimo aceto in dies quadragin-
ta conditum,deinde tritum,in vſum adſerua: qui vbi po
ſtulauerit,reliquos dentes cera præmunitos cuſtodito: i-
pſum verò qui dolet cicumcirca purgatum hoc pharma-
co integito, & poſt horæ interſtitium digitis extrahito,
aut ſcalpello exigito. Aliud. Sori acerrimo aceto, ad
dies decem,in ſole æſtiuo contritum ac exſiccatum,præ-
mundato denti imponito:& excidet. Aliud. Sanda-
racham eodem modo apparatam imponito. Aliud.
Sori & tithymali ſuccum galbano excepta, depurgato
prius denti apponito. aut cucumeris ſyluestris radicem:
vt pyrethrum apparatā, eodem adhibe modo. Aliud.
Grana cnidia trita ac galbano excepta circumponito,
& excidet. Aliud. Præclarè facit lappæ herbæ radix
feruenti cinere calfacta & denti aſſiduè appoſita. pauca
enim mora dentes tollit. Aliud. Cucurbitæ ſylueſtris
radicem cauo impone,& dentem eruet,aut ipſam cucur-
bitam tuſam & cribratam per aliquot dies in aceto mace-
rato,donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur:deinde in
eo ipſo pharmaco ſcalpro imbuto frequenter dentem cir
cumradito,atque os claudere parumper iubeto: deinde
dentem digitis apprehenſum trahe,& ſequetur. Aliud.
Vermes terrenos in teſta exuſtos,in cinerémque reda-
ctos contere,& circumraſo prius denti vbertim adſper-
ge, & per diem ac noctem excidet ſua ſponte. Itaque eo
confidenter vtere: vt myſterium enim celebratum eſt iā
ſæpe. Poteris autem & citra ſcalpelli raſionem inſperge-
re, idémque opus patrabit. Aliud. Corticem radicis
mori teneriorem tritum, ad dētem quem erutum cupis,
ſolum impone,& excidet. Aliud. Sori, gallam, ſtaphi-
da ſylueſtrem,alumen ſciſſum,ſulphur viuum,piper lon-
gum in puluerem redige,& adiecta cedria ſubige:deinde
ceram modicam liquefactam affunde,ſimúlque commit
te.Vbi verò vti velis ex hoc,quantum opus fuerit emolli
to ac depurgato prius denti circumponito. Aliud. Eru
cam ē braſſica natam,frequentius ad ipſum dentem adhi
be,cadétque ſua ſponte.Eiicit etiam dentem ſylueſtris o-
leæ lacryma cauo eius indita. Itémque rhus qua coria infi
ciuntur,& lacryma & ſuccus ſylueſtris fici,itémque tithy-
mali. Cauernam autē ſupernè galbano aut cera obturato.

Smegmata varia ad denigratos liuentéſque
ac rarefactos dentes, Cap. XXXV.

LIuent aliquando dentes per vniuerſam ipſorum ſub-
ſtantiam,non diſsimile quiddam inflammationi pa-
tientes,ob influxum videlicet vitioſorum humorū.Qua-
re conſimili cum iis qui eroſionem paſsi ſunt, indigent
curatione,nimirū per deſiccātia pharmaca:ſúntque ſme-
gmata eis cōuenientia. Apollonius itaque ad denigra
tos dentes hæc præſcribit: Sal foſſile melle ſubactum in
fictili vaſe torreto, ac tritum modica myrrha miſceto,
eóque dentes confricato. Aliud. Pulegii ac ſalis æqua-
les partes melle ſubige,ac aceto acerrimo ad fuſo exure,
Aliud,quod gingiuas adſtringit: Polentam aceto acer-
rimo ſubactam in olla exure, ac contere, cúmque ea dē-
tes confrica:hoc enim & gingiuas ipſas coercet. Aliud.
Communiter autem ad omnes , eiuſmodi dentifriciis
vtimur,radice ariſtolochiæ exuſta, aut oſſe ceruino vſto
& trito , vtere : nam & dentium doloribus medetur. A-
liud. Cornu cerui vre, modicáque maſtiche admixta
vtere. Aliud. Talos ouillos exure, ac contritis vtere.
Ad eadem pollent etiam buccina ſale expleta & vſta.pu-
mex aſſatus & vino extinctus, ſepiæ teſta vſta , conchæ

A vſtæ,cochlea terreſtris vſta cum melle: his autem ſingu-
lis odoris commendandi gratia parum iridis Illyricæ
miſcetur,aut floris iunci odorati , aut calami Indici, aut
ſpicæ nardi.Optimè autem facit,inquit Archigenes, tum
ad dentes à dolore præſeruandos, tum ad gingiuarum e-
roſionem, atque etiam decorem dentium , pharmacum
hoc:Lanas ſuccidas linteolo illigatas vre, & ſalis torrefa-
cti tertia earum parte admixta contere,& pro dentifricio
vtere. Aliud. Mel & ſalem in cerati formam contri-
ta,linteolóque ligata exure, deinde parum iridis Illyricæ
B admiſce,& dentes ex eo confrica. Aliud dentifricium.
Sulphur viuum tritum dentibus adfricato. Smegma
Oribaſii. Salis ammoniaci,cyperorum, iridis,ſingulo-
rum æquales partes aliquandiu adfricato , poſtea verò
gingiuas ex vino odorato colluito. Aliud ſmegma opti
mum. Pumicis trientem,teſtarum ſepiæ quadrantem,
maſtiches,aluminis ſciſſi,foliorum malabathri,cuiuſque
vnc.I. Aliud. Pumicis vſti quadrantem, teſtarum ſe-
piæ quadrātem,cornu cerui vſti ſextātem,ſalis aſſati ſex-
tantem, ſpicæ nardi trientem,cyperorum vnciam.I.coſti
C ſcrup.IIII. Smegma pulchrum. Marmoris drach.IIII.
foliorum malabathri vnc.I.amomi vnc.I. cornu cerui v-
ſti ſextantem,balauſtiorum vnc.I.iridis ſeſquiunciā,ma-
ſtiches drach. IIII.myrrhæ drach.VI. coſti drach.III. Bo
uis etiam talus vſtus, optimè dentes extergit, motos fir-
mat,affectos à dolore liberat. Aliud dentifricium,quod
oris odorem commendat,dentes dealbat,& ab eroſione
ac labefactatione cuſtodit: Nitri, teſtarum ſepiæ,myr-
rhæ troglodyticæ,æquales partes committe,ac vtere.
Aliud optimum. Aluminis ſciſſi ſeſquiunciam, ma-
D ſtiches vnc.I. iridis vnciam vnam,roſarum capitum vn-
ciam vnam,contritis vtere,& aqua calida inde os collue.
Aliud dentifricium. Buccinorum vſtorum,ſalis tor
refacti,teſtarum ſepiæ vſtarum,ſcobis marmoris Procco-
neſii ſing. vnc. I.coſti ſcrup. VIII. contuſis vtere. Aliud
Timocratis,quod ad gingiuas humore prægnantes & cru
entas,ad putredines,parulidas, *hoc eſt gingiuarum inflamma-
tiones*, motos dentes, dolentéſque, omnia item oris vitia
prodeſt: Accipe perdicii herbæ foliorum teneriorum
modium Italicum , ſalis albi & tenuis ſextarium vnum,
E mellis ſextarium vnū, contunde ſimul ac in maſſam mol
liorem redige, quam in ollam coniectam luto obtura:i-
ta vt circa os operculi foramen relinquas, per quod cum
virga agitetur.tandiu autem ſuper prunas poſitam torre-
to,quouſque fumus inde procedens purus videatur. tum
ſanè ab igne ablatā frigeſieri ſinito:atque piperis lōgi dr.
IIII.accipito,piperis albi dr.V.piperis nigri dr.VI.pyrethri
dr.ſex,aluminis ſciſſilis vſti & cum vino auſtero extincti
drach.II.pumicis vſti,myrrhæ, hyſſopi, pulegii, ſeminis
apii,ſingulorum drach.II.menthæ ſiccæ drach. III. iridis
F drach.III. hæc omnia in ſole prius exſiccata contundito
ac cribrato,iiſque quæ in olla vſta ſunt admiſceto ac vti-
tor.In aliquibus verò vtpote in frigidis dentium affectio
nibus,hæc magis conueniunt, ſiue ex potu frigidæ, aut
pomorum frigidorum comeſtione ſint obortæ. Conue-
niunt etiam iis qui à frigido humore afficiūtur,vbi pri⁹
per collutiones ac manducationes pituita ſufficiēter fue-
rit detracta.

De ancyloglosſis, & qui vix loqui poſſunt,
Cap. XXXVI.

G ANcyloglosſi quidam fiunt ex natiuitate, quidam ve-
rò ex aliqua affectione. Ex natiuitate fiunt, quum
mēbranæ inferiores,quibus lingua innititur,duriores &
mutilæ è natura ſunt productæ: ex affectione autem an-
cyloſis , *id eſt incuruatio* linguæ contingit,præcedente vl-
cere & cicatrice dura ſub lingua relicta.Qui hoc modo af
fecti ſunt,difficulter loquūtur,quare etiā mogilali à *Græ-
cis* ſunt appellati.qui verò ex natura ancyloglosſi exiſtūt,
principiò quidem tardè in ſermonem prorumpunt, vbi
verò loqui cœperint,citra obſtaculum & ſatis feſtinanter
H loquuntur : impediuntur tamen in prolatione nominum
aut verborum quorum aliàs difficilis pronuntiatio exi-
ſtit,veluti in quibus R,aut L,aut K literæ,frequenter oc-
currunt.Hos ſanè adhibita manu per ſolam chirurgiam
curare oportet. Ad eam itaque perficiendam, ægrum

desidere oportet,eiúsque linguam sursum ad palatum at-
tollere:& si quidem membranæ ipsæ curuitatis causa exi
stāt,incuruo vncino eas apprehensas & extēsas exscinde-
re,animaduersione habita ne simul subiacentes venas dis
secemus.Si verò cicatrix curuitatis causa fuerit, similiter
vncino apprehensa extēdatur, & quidquid durum adest,
& quod cum naturali carne non consentit exscindatur.
Ab opere autem patrato aqua frigida aut posca os col-
luant:postea inspergatur manna thuris, imponantúrque
linamenta conuulsa:sequentibus verò diebus curetur vl-
cus collutione aquæ mulsæ,aut illitione vnguenti Ægy-
ptii,linamentis conuulsis impositis, vt per eorum inter-
stitium cicatrix diducta coalescat, neque rursus eadem
cicatrix relinquatur.

Ad ranunculum sub lingua, Cap. XXXVII.

AD ranunculum sub lingua (est autem tumor earum
quæ sub lingua sunt partiū, præcipuè venarum)vtē-
dū sanè iisdem remediis quæ ad aphthas oris vlcera de-
scribemus,maximè tamē iis quæ sunt ex eis fortiora. Pro
priè autem eis prosunt etiam hæc:Æruginis rasæ,chalciti
dis,gallæ,æquales partes insperge.cum passo potes etiam
pro collutione vsurpare. Aliud. Farinā erui cum mel-
le,præfrictis locis illine:aut etiam gallam tritam cum mel
le,aut rosarum semen eodem modo. In corporibus autē
molliori sensu præditis, rhoem rubrum cum melle, aut
rhois drachmas octo,florum rosarum drachmas quatuor,
croci drachmas duas,costi drachmas duas,misyos,ærugi
nis,æquales partes commisce,& cum his locos sub lingua
confrica.decoctum verò foliorum oleæ colluant assiduè.
Aliud. Nuces iuglandes veteres integras vnà cū cor-
tice exustas cōtere:deinde piperis grana duodecim adii-
ce,thuris grana mediocria tria,hæc cum melle sufficienti
mixta illinito: & miraberis. Aliud. In inueteratis
verò & perfectæ ætatis,eas quæ sub lingua sunt venas dis-
secato: extrinsecus verò mento adhibēdum ex ouis phar-
macum. magis autem cōuenit *id quod Græci uocant* Sphæ-
rion. Aliud. Artemisiam maximè viridem cum sale
tritam ad locos sub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatam,desquamatam,ac
tumentem,& ad palatum ac gingiuas,
Cap. XXXVIII.

GLaucium in cote cum aqua dilue,eóque locos illine,
& eodem die sedabitur. Aliud,valēs etiam ad lin-
guæ exulcerationem: Paliuri folia manducent & ex-
puant.Vbi verò lingua infletur, doloréque afficiantur e-
ius partes vicinæ, similiter & mandibula, ita vt loquela
præpediatur,folia oleæ tenera trita & oleo perfusa illini-
to:egregiè enim auxiliātur.Aut origanum passo decoctū
colluendum exhibeto:aut pruni foliis cum melle tritis v-
tere. Ad linguam verò,cui superficies instar squamarum
aut corticis decedit,optimè facit amurca æreo vase, do-
nec cogatur, decocta & illita. Ad linguam putrescen-
tem & fere demortuam: Succum foliorum vitis albæ
cum misy permixtum illinito: depurgat enim, & carne
replet.quidam etiam hîc mel adiiciunt. Vt verò ad cica-
tricem perducatur,radicem vitis albæ contritam & cri-
bratam insperge. melius autē erit eam melle permisce-
re,ne dissipetur. Ad linguæ abscessus. Quòd si abscessus
in lingua fiat,furfures in aqua decoctos donec liquor lu-
bricus fiat,percolato,& huic succo mel adiicito: simúlq;
calidum ore detinendum exhibeto.Hoc autem sæpe fa-
cere oportet:aut enim abscessum discutiet, aut rumpet.
à ruptura verò,florido sicco vtendum est.

Ad aphthas,*hoc est oris ulcera*, ex Galeno,
Cap. XXXIX.

QVÆ in superficie oris fiunt vlcerationes, *Græci* a-
phthas appellant,habentes in se quiddā igneæ calidi
tatis.fiūt autem vtplurimùm infantibus,quum vitiosum
existit lac nutricis,aut aliâs puer non probè cōcoquit.Fa-
cilè autem medelam recipiunt,vtpote quæ ex eis quæ me
diocriter adstringunt,vtplurimùm contingāt. Aliquādo
tamen diuturniores existunt, ob temporis videlicet tra-
ctum,indissolubili quodam marcore emergente,aut etiā
ea quæ appellatur nome, malo nimirum semper vlterius
serpēte. Fiunt etiam aliquando in iis qui ad perfectam æ-

A tatem peruenerunt, tum propter vitiosorum humorum
ad os defluxum,tum propter acredinem eorum quæ bi-
buntur ac comeduntur.Cognitio omnium facilis est, vt-
pote visui ac tactui subiecta.ad tactum quidem, calidio-
res quàm conuenit loci fiunt,tumorésque excitantur:visu
verò cognoscuntur ob colorem. Quæ enim rubicundio-
res existunt,sanguinei humoris dominium indicant: fla-
uiores,bilis amarulentæ:albidiores,pituitæ:liuentes verò
& nigrefactæ,bilis atræ.Etenim qui ista probè discreue-
rit,singulorúmque simplicium virtutem cognouerit,faci
B lè constituet modum vtendi tum simplicibus tum com-
positis pharmacis:consideratione simul super corporum
naturis habita, númne molles sint & humectæ? an duræ
& siccæ? Siquidem fortioribus corporibus, fortiora etiā
remedia sunt adhibenda:imbecillioribus autem mollio
ra.Infantibus itaque conuenientia sunt ea quæ in cibis eis
offerunt mulieres,velut est lens cum modico pane, & me
dulla ceruina aut vitulina.Oportet autem miscere cibis a-
liquid ex malis acerbis,pirisque ac mespilis:aliquando e-
tiam lactucæ quiddam,& intubi ac portulacæ cibo admi
C scendum est,inflammata videlicet vlceratione existente.
Quòd si infans ipse cibum capere non possit,nutricem e-
ius huiusmodi victu curare oportet:necnon ora infantiū
pharmacis conuenientibus illinire.Si quidem enim sub-
rubræ infantium vlcerationes fuerint, à principio cum
iis quæ mediocriter adstringunt & refrigerant: conse-
quenter verò iis quæ citra mordacitatem discutiunt:si ve
rò subflauæ vlcerationes fuerint,iisdem similiter est vtē-
dum,verùm magis frigidis:si verò subalbæ & pituitosio-
D res fuerint,extergentibus vtendum est:si autem nigræ,iis
quæ generosè discutiunt.Ad maiores verò pueros, phar-
macis eiusdem generis facultate præditis vtaris, viribus
tantùm ipsorum auctis ac extensis.Ad eos autem qui iam
perfectæ ætatis existunt,durioráque corpora habent,effi-
cacioribus remediis vtimur. Moderata itaque remedia
ad oris vlcerationes recentes hæc sunt: Omphacinum in
vino dissolutū aut mulso, rhus culinarius eodem modo.
Pro infantibus,in principio sufficit flos rosarum,ipsǽque
E rosæ siccæ cū mulso,aut melle rosaceo.Inueterato autem
iam malo,in minoribus quidem admirandam opem cō
tulit hoc,inquit Asclepiades: Remedium Asclepiadæ:
Gallas contusas aqua decoque,& cum decocto percolato
parem mensuram mellis permisce:rursúsque decoque,do
nec ad mellis crassioris spissitudinem redigatur:eóque vt
maximo remedio vtere,ita vt locis illitum satis diu digi
tis affrices,aut tomento lanæ purpureæ digito circumuo-
luto locis apprimas.In iis verò qui perfectioris ætatis sunt
durioráque corpora habent,in vniuersum satis mihi fuit
F crudo misy vti, cum vino adstringente: quod sanè tum
intendit,tum remittit vires suas, iuxta vini vim aut ma-
gis aut minus adstrictoriam,atque etiam secūdum quod
densior aut liquidior vini & misyos mixtura apparatur. Si
verò sordidum apparuerit vlcus, misy cum vino mulso
tero.Aliis autem & qui adhuc fortioribus indigent reme
diis,ærugo & cum vino & cum mulso vtilis existit.neque
verò malum pharmacum his chalcitis existit cruda cum
oleo trita.Illiniuntur autem ex his pharmacis,solæ parti-
culæ oris affectæ. Quòd si collutiones obtulerimus, siue
mediocriter,siue intensè adstringentes,ea cautione vte-
G mur vt fortiorib⁹ corporibus fortiores:mollioribus im-
becilliores exhibeamus. Porrò si in putredinem aphtha
vertatur,non conuenit amplius aphtham, eam affectio-
nem appellare. neque enim ea quæ aphthas sanant phar-
maca,his adhibemus,sed fortiora:qualia quædam in capi
te De crustis oris,paulo pòst dicentur. Atqui si putrescere
incipiant,maximè in infantibus, præclarè facit præscri-
pta ex decocto gallarum & melle illitio, & anthera sto-
matica cum melle illita,& id quod ex rosarum floribus
constat,rhoe,croco,& costo,quod ad columellas inflam-
H matas describetur,siccum pharmacum.oportet autem id
illinire cum melle. Nec minus egregiè facit centaureæ
minoris exustæ cinis illinitus cum melle,& sphæritis,*id
est cupressus*,pilulas ferens,exusta eodem modo.Propriè au
tem,inquit Archigenes,facit cornu ceruinum vstum tri-
tum & affrictum.Ad aphthas autem quæ proserpunt sum

mè efficax eſt,fœniculi radix vſta,per ſe & cum melle illita.itémque amurca in æreo vaſe,donec in mellis craſſitudinem cogatur, decocta ac illita. Aliud, quod & ad aphthas & ad reliqua oris vlcera conducit: Aluminis ſciſſilis ſextantem,gallarum vnciam vnam conterito , ac oleo ſubigito,aut digito in oleo madefacto ſiccum excipito,eóque exulceratos locos quamplurimùm extergito.detrahit enim cutem,aſperitates tollit,vlceráque ad cicatricem perducit.

De gurgulionis affectionibus,ex Galeno, Cap. XL.

GVrgulionem quidam etiam columellam appellant: vuæ verò nomine accipienda eſt quædam in eo affectio,quum ſcilicet vuæ acino ſimile ſummum gurgulionis apparet.Lorum verò vocant aliam quandam eius affectionem,quum ex ſuffitu nimiùm ignitus gracileſcit , & loro ſimilis propendet.Verùm hæ affectiones raro circa gurgulionem accidunt:inflammatur autem frequentiſſimè.Euenit etiam aliquando vt citra inflammationem nimium humectus laxior fiat:velut in deſtillationibus continuis contingit: itaque inflammatione incipiente,repellentibus pharmacis opus erit,quæ adſtringentis facultatis eſſe oportet.Et ſi quidem moderatus fuerit humorum influxus,ea quæ moderatè adſtringunt ſunt aſſumẽda:vbi verò fortius inualuerit,acerba etiam ſunt adiungẽda.Collutiones igitur moderatæ ſunt ex palmis decoctis, aliquãdo in ſola aqua,aliquando etiam adiecto modico melle. Similiter autem & ex roſis,radice dulci, pampinis vitis, rubis,iunco rotundo odorato , terebintho , rhamno,cypero,& ſiliquis:itémque ex radice mori , hypociſtidéque & malis cotoneis , ac piris auſteris. . His autem fortiores exiſtunt,myrti & baccarum eius decoctum, & virgultorũ mollium ilicis, & vniuerſi quercini generis, ſimplicitérque & glandium:itémque decoctum meſpilorum & cornorum . Præclariſſimè autem omnium facit decoctum gallarum ,rhois culinarii,eiúſque quo coriorum infectores vtuntur,ſpinæ Ægyptiæ,myricæ,aut ericæ ſeminis ſiue fructus,vtriuſque mali punici floris & putaminis.Horum vnumquodque & ſingulatim & cum aliis decoctum in aqua,gargarizandum exhibere oportet.Mirũ verò quãtùm eorum mixturæ,ſimplicium & immixtorum vſum excedunt.Vtilis eſt etiam affrictus cochlearii frigidiſſima aqua repleti,& poſca frigida in balneo colluta . Conuenit quoque arida trita gurgulioni admouere: ita vt ſubmiſſe & paulatim ad ſuperiorem & extrinſecam regionẽ adferantur,& per cochleare aut ſpecilli concauum ſupra linguam immittantur.Itaque ex aridis moderata ſunt,roſæ ſiccæ,& flos earum,& prædictarum plantarum germina exſiccata,hypociſtis, rheon Ponticum, lapis coriariorum, quo calceamenta vt reſplendeant expoliunt,à *Græcis* ageratos,*id eſt non ſeneſcens*,appellatus : & is quoque qui Samius aſter appellatur,& omphacium ſiccum.His imbecilliora ſunt minoríſque acrimoniæ, gummi, tragacãtha, ſarcocolla,& amylum:quibus vtendum erit vbi gurgulio à nimiùm adſtringẽtibus remediis fuerit compreſſus,aut à mordentibus ac diſcuſſoriis irritatus. Fortiora prædictis ſunt,lapis hæmatites,necnon Phrygius vſtus, miniũ ſinopicum,& terra Lemnia quæ appellatur ſphragis, diphryges,fructus Ægyptiæ ſpinæ,rhus culinarius. adſtringunt enim hæc euidenter, citra tamen exaſperationem. Acerba autem ſunt balauſtia,& cytini, & malicorium,ac galla.Adſtringunt etiam ſufficiẽter omnia aluminis genera. Atque hæc quidem ſimplicia ſunt huic loco cõueniẽtia: ex quibus & compoſita fieri poſſunt,quum vehementi molle & lene quoddam adiungimus, aut diſcuſſorio quiddam adſtringens admiſcemus, iuxta temperaturam corporis cui medemur. Diuturnæ autem affectioni impoſſibile eſt per repellentia perfectum auxilium adferre, maximè vbi ægroti corpus plurimo humore repletum, aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaque ſæpe in principio ſtatim aut paulo pòſt omnino aliquid ex diſcutientibus,ad adſtringentia adiicere cogimur. Si verò vehemens affuerit dolor,etiam ea quæ eum mitigant,adnectemus:atque quum multa omnino ſint quæ diſcuſſoriam vim obtinent,à mollioribus eſt incipiendum. ab acribus enim inflammata exacerbãtur.Ob eam igitur rem compoſita in vſum venerunt,tum ad reliquorum membrorum inflammationes,tum ad eas quæ fiunt in gurgulione,veluti quum alumen miſcemus cum iride Illyrica, aut thure,aut myrrha.Tu verò perſpecta caloris in ipſa inflammatione magnitudine, conſideratáque influxus ad eam multitudine,atque amplius in toto corpore humorum quantitate ac copia perpenſa,vel eorum quæ adſtringunt, vel quæ diſcutiunt augebis mixturam . Optimum autem pharmacum ad inflammatos gurguliones,tum in principio,tum in vigore adhibitum exiſtit hoc:rhois culinarii drachmas octo , florum roſarum drachmas quatuor,croci drachmas duas,coſti drachmam vnam.contuſa & cribrata in vitro repone.Vſu verò expetente dimidium cochleare in duobus aquæ mulſæ aquoſioris cyathis diſſolutum ad gargariſandum aſſumatur . Vtilis eſt etiam eis paſtillus ex croco, qui iris à quibuſdam appellatur . Complectitur autem myrrhæ drachmas octo, aluminis liquidi drachmas duas,croci drachmas octo,diſſoluitur in vino.quidam etiam aloen adiiciũt, quam nos reprobamus.Hic itaque paſtillus fluidioribus,& magis humectis inflãmationib⁹ ſummè cõuenit,dilut⁹ in vino ac illitus.miſcetur etiã gargariſmis.In corporibus duriorib⁹ prodeſt quoq; paſtillus Muſæ. prodeſt etiã efficaciſſimè paſtillus Andronis.Facit & id quod Aſclepiades deſcripſit: Lapidis agerati drachmas quatuor,floris lapidis aſii drachmas quatuor,terræ Samiæ drachmas quatuor , aluminis ſciſſi drachmas duas,croci torrefacti drachmas duas, gallarum drachmas duas, contritis vtere. Hoc etiam nos vſi ſumus,inquit Galenus,optimúmque ſæpe ſumus experti:præterquam quòd ſtatim à principio,& quum rubicũdus & calidus exiſtit inflammationis tumor, minimè adhibẽdum videtur.Vbi verò diutinum adeſt malũ,& corpus prius eſt euacuatum , ſemel tantùm in vſum aſſumptum, magnam ſtatim oſtendit vtilitatem. Ad laxatã columellam: Gallarum drachmas trigintaduas, diphrygis drachmas duodecim,illini cum melle. Aliud philoſophi: Apparatur temporis neceſſitate inſtante.inueteratum enim vires amittit.Nuces virides accipe & exiccato, & palmarum oſſa, atque de ipſis vbi velis ſufficienter exurito,& amborum æquales partes miſceto,ac ſiccis tritis vtitor. ſufficienter enim diſcuſſoria exiſtunt. At verò cũ in aliis affectionibus,tum ad columellas citra inflammationem laxatas, gallæ omphacinæ,ſalis ammoniaci , amborum æquales partes per cochleare admotæ,præter opinionem auxiliantur.Præclarè facit & in his Cyrenaicus ſuccus tritus adhibitus: qui ſi non adſit,ipſum laſer. Aliud ad columellas laxatas: Mellis libram vnam,florum roſarum ſeſcuncem,aluminis liquidi beſſem,ſucci hypociſtidos quadrantem. Alumẽ & mel ſimul decoquito,deinde reliqua trita adiicito,ac rurſus paululùm decoquito, eóque vtere aliquando aqua calida diſſoluto , aliquando aqua mulſa ad gargariſandum,aliquando quoque eius illitu ipſam columellam reprimes ac eleuabis.Bonum hoc remedium eſſe adſtruit Galenus,eóque vti iubet. Aliud quod & columellas iam excidendas ſanat: facit idem & ad vlcera gingiuas depaſcentia , omnéque oris vlcus ſerpens: Fructus ſpinæ Ægyptiæ,gallarum,fructus myricæ, balauſtiorũ,foliorũ malabathri,aluminis ſciſſi,caſiæ,ſingulorum æquales partes: vtere ſicco. Aliud Aſclepiadæ: Roſarum ſiccarum nõ madefactarum ſextarium Italicum vnum,nardi Celticæ cum radicibus ac circumſita ipſis terra,faſciculum manipularem vnum,fimi columbini agreſtis ſicci ex ipſis nidis detracti drachmas tres,myrrhæ drachmas octo,gallarũ omphacitidũ numero XLV. contuſa & cribrata per arundinem inſufflato , & per ſpecilli cauum adhibeto. Aliud ſiccum, ad valde laxatas columellas,itémque tumentes: Piperis drachmam vnã, myrrhæ drachmam vnam , aluminis ſciſſi drachmas II. gallarum drachmas duas,contritis vtere:eueſtigio enim eas firmant,ac reſiccant. Aliud parabile,quod & ad laxatam & ſuffocantem columellam valet. Nitrum tritum digito excipe & affrica.deſtillabit enim inde plurima pituita,eáque cruenta: & ſanabitur. Aliud naturale, Philumeni: Picem liquidam accipe,eáque extremum polli-

cis tui infice,alteráque manu ſincipitis capillos diſtende, ac picem illine.recurret enim ſtatim vua. Quòd ſiquis omnino ab afflictione vuæ & tonſillarum ſecurus eſſe velit,quotidie per morborũ interualla quum lauatur,& à calido lauacro egreditur,modicam frigidam aquam ſorbẽdo deglutiat.Quod ipſum & ad tuſſim,& lateris dolorem humidiſque ſtomachi vitiis multis vtile fuit. Per ea itaq; quæ dicta ſunt,in naturam ſuã reducere gurgulionẽ oportet,omni conatu & molimine adhibito,neque feſtinandum ad eius exciſionem.

De ablatione columellæ, ex Galeno, Cap. XLI.

QVòd ſi continuè affligat columella, periculúmque ſit ne ſuffocatio aut tabes inde inferatur:aut quũ gracilis & loro ſimilis ſit, propterea quòd alimẽtum nõ ſentit,(quod ſanè aliquando accidere ſolet)aut quum reſolutionem patitur, (fit enim & hoc in aliquibus)tũc ſanè refert vtrum excidatur an non.Optima eius auferendæ opportunitas exiſtit,quum ſuffocatio vrget, vt tum imminente periculo,ægroto auxilium feramus.itaque quò ma num commodius afferas,æger in ſplendenti & claro loco collocetur:& tunc quidem os eius diducatur: mox verò immiſſo forcipe producatur,ita vt volſellam huic rei idoneam,iuxta medium ipſius columellæ, aut magis adhuc inferius adhibeamus: atque ita producta obtorqueatur. obtorta enim velut ſtupida efficitur, & velut illaqueata curuatur ac liueſcit,citra magnam ſanguinis eruptionem. Quapropter immorari oportet aliquãdiu, ac eam detinere quouſque æger tolerare poſſit:tũncque auferre non ſupra forcipem inciſione facta,ſed ad eius fundum. quum enim pelliculis referta ſit ipſa columella,& ob productionem cedat,prolixa ſanè inſpiciẽtibus apparet. vnde multi inexperti medici,ſiue per errorem,ſiue per ignorantiã altius incidentes,eam funditus auferunt,maximique incõmodi authores exiſtunt. quare relinquere oportet fundum eius circa palatum.Ab exciſione autem,ægro offerenda eſt poſca diluta,qua leniter os colluat.vehemens enim ipſius allabentis plaga,ſanguinis eruptionem excitat.Quum autem hinc morſum perceptat,aquam frigidã colluat:atque hæc viciſſim fiant,donec ſanguis ſiſtatur.Sequentibus deinde diebus ex radicis dulcis & palmarum decocto gargariſmus exhibeatur.ſimiliter & illitiones ad tonſillarum inflammationes deſcriptæ. Porrò Galenus ait,Ab exciſione ſemper diphryge vtor, donec cicatrix obducatur. cicatricem enim tum huius membri,tum reliquorum omnium exulceratorum probè conſtringit ac committit.

De oris inflammationibus, Cap. XLII.

QVVM vniuerſum corpus multitudine humorum redundat,aut vnius tantùm alicuius noxii humoris multitudo in corpore augeſcit,conuenienter vtimur inciſione venæ,aut purgatione, aut clyſteri, aut abſtinentia ciborum.Quòd ſi neutrum horum affuerit,ad localium auxiliorum opem ſtatim confugimus: in principio quidem reprimendo per ea quæ adſtringunt & frigefaciunt: ex adſtringentium ſylua eſt atramentum ſutorium, & ſimilia. verùm adeò fortibus & quæ ſimul vim venenoſam complectuntur ac nociuam,minimè conuenit vti ad oris affectiones ſanandas,niſi magna cogente neceſſitate. plurimùm enim nocumentum infert, ſi quid ex iis ad ſtomachum ac ventriculum fuerit delapſum,aut ad aſperæ arteriæ extremum & pulmonem.Ineſt autem huiuſcemodi remediis & circa guſtũ inſuauitas quædã quæ quidẽ vſus tẽpore moleſtiã infert, & permanet etiam totam diem.De fœminis quid attinet dicere maximè opulentis,quæ ob delicias intotum pharmacorum ad os deſcriptorum affrictum ægrè ferunt?Iam & viros quoſdam videas,qui non ob delicias ſolùm,ſed ex natura faſtidientẽ ſtomachum habent,atque huiuſmodi pharmaca non ferunt. Itaque ea quæ ex ſtomaticis appellatis pharmacis, *hoc eſt quæ ori conueniunt*,mitiora exiſtunt,crocum complectuntur,& myrrham, & alumen. Cæterùm confectio ex moris,& malis punicis,& ſimiles quædam,cum ſolo melle medẽtur,habéntque guſtum amplius ſuauem. Quin & confectio ex ſucco nucum cum ſolo melle apparata,ſuauẽ

A exhibet ſaporem.At verò ſuccus mororum pro debiliore habendus eſt pharmaco.Fortius verò,& quod nullo inferius exiſtit,eſt ſuccus corticis nucum.Inter hæc medium tenet,quod ad vim adſtrictoriam attinet, ſuccus mororũ naſcentium in rubo.His ſingulis admiſcere potes, ſi quidem vehementius efficere velis pharmacum, ſuccum vuæ acerbæ nondum maturæ, pari pondere: aut,ſi id non videatur,eius dimidium.Andromachus conjicit, croci, myrrhæ,ſucci vuæ acerbæ immaturæ,aluminis ſciſſi,ſingulorum drachmam vnam.

B Illitiones ſtomaticæ ori commodæ.Confectio ex moris, Cap. XLIII.

COnfectio ex moris ſic apparatur,quemadmodum docet Eras: Succi mororum heminas quinque,vini auſteri heminam vnam,mellis heminam vnam.Succum vnà cum vino decoquito, donec ad ſtrigmentitiã craſſitudinẽ redigatur:deĩde adiecto melle rurſus decoque, donec probè cogatur:deinde in pila eis admiſce croci ſeſquĩ drachmam,myrrhæ ſeſquidrachmam,omphacii ſicci ſeſquidrachmam.Optimum autem eſt omnibus oris illi-

C tionibus ſimul incoquere radicis dulcis drachmas octo, ad eiuſmodi ſanè menſuram qualem præſcripſi.Eſt enim radix dulcis natura mitis,& ob id aſperitatem ex adſtringentibus illatam lenire potens.Facit,inquit Eras,hæc cõfectio tum ad tonſillas,tum ad inflammationes oris, illita & gargariſmi modo colluta.Poteris autem ſuccum mororum cum ſolo melle apparatum,in vſum recondere,ob dulcedinem ori commendandam. Confectio ex malis punicis, Galeni: Accipe mala punica in vigore perfecta,matura & recentia,ita vt ex triplici eorum differen-

D tia,dulcium acidorum & auſterorum,æquales partes vnã cum corticibus in mortarium coniectas,contundas,& ab eis ſuccum exprimas:deinde confectionem appares hoc modo, Coniice ſucci heminas quinque,mellis heminam vnam,radicis dulcis drachmas octo. primùm verò ſuccũ cum radice dulci decoquito,ac percolato: deinde adiecto melle ſimul coagmentato, & vtitor. Hæc confectio commodius exhibetur iis qui oris inflammationem patiuntur,habéntque ſimul ſtomachum fractum & qui cibum auerſatur. vtilis eſt etiam bibita ad alui affectio-

E nes.Expedit autẽ ei(veluti reliquis oris remediis) adiicere:in principio quidem ea quæ adſtringunt:circa vigorẽ, ea quæ concoquunt,iuxta inclinationem, ea quæ diſcutiunt.Facit etiã ad oris vlcera,& quæ appellantur aphthæ.

Confectio ex malis punicis, Aſclepiadæ: Pharmacum ad os proſperè accommodatum, quod etiam ad vlcera ſerpentia conducit: Succi mali punici Italicos ſextarios ſex,mellis libram vnam, croci drachmas quatuor, myrrhæ drachmas quatuor. Succum per ſe ſatis diu decoqui-

F to:deinde adiecto melle rurſus donec probè coagmentetur,decoquito:poſtea in mortario crocum & myrrham ſimul committito:atque hoc, vt maximo remedio, vtitor. Remedium oris ex muſto Andromachi: quo inquit,vt pulcherrimo vtor: Gallas numero triginta,rhois quo coria inficiuntur chœnicem vnum, muſti optimi ex vua aminæa alba ſextarios ſex, gallas contuſas vnà cum rhoe per diem & noctem in muſto macerato: deinde ad quartas decoquito,&per linteolum percolato,rurſúmque ſuccum,donec mellis ſpeciem accipiat,decoquito, & adiecta croci drachma vna,aluminis ſciſſi drachma I. myr-

G rhæ drachma vna,probè miſceto & in vſum recondito. facit enim & ad aurium & ſedis quoque exulcerationes.

Confectio ex ſucco vuæ acerbæ,ex ferula medicamẽtario libro Sorani: Illitio ad os apparata ex ſucco vuæ acerbæ, incipientibus inflammationibus accommodata. Valet etiam ad humore prægnãtes gingiuas,& vlcera pura tonſillarum: Succi vuæ acerbæ ad coagmentationem decocti ſextarium vnum, florum roſarũ drachmas duodecim,croci drachmas quatuor,mellis heminam vnam:

H appara vt prædictum eſt.Eodem modo etiam apparatur confectio ex ſucco malorum cotoneorum & pirorum, piraſtrorúmque & meſpilorum,ac mororum rubi:ſimilitérque ex aliorum pomorum ſucco,atque item cornorũ: niſi quòd plus mellis iniicitur ad ea quæ magis adſtringunt. ſuccus enim pirorum & reliquorum pomorum ac

fructuum aliquando æqualem portionem mellis admittit: eorum verò quæ plurimùm adstringunt, veluti est succus corni, aliquādo duplū mellis suscipit. Cōfectio ex nucibus, Galeni: Fit etiam ex succo viridiū nucum pharmacum ori commodum hoc modo: Extrinsecum corticem nucis viridem quo tinctores vtuntur, in pilam coniectū contunde, succúmque expressum per linteolum excola, eiúsque heminas quinque, mellis heminam vnam, & radicis dulcis drachmas octo, hoc modo committe: Succum vnà cum radice dulci vsquequo cogatur decoque, & percola: deinde adiecto melle simul decoque rursus, ac vtere iuxta eam quam describemus methodū. Est itaque pharmacum ex nucibus omnium efficacissimum. verùm stomacho vtilissimum existit id quod ex malis punicis est confectum.

Summaria doctrina de vsu omnium illitionum ad os apparatarum, Cap. XLIIII.

IN principio inflammationum, omnibus oris remediis vtiliter quiddam admiscetur ex iis quæ restrictoriæ facultatis existunt ac repellunt. Quapropter commodum est solum succum cum melle apparare ac reponere. Sunt autem restringentia parabilia quæ in principio miscere cōuenit, rosæ, flos earum, baccæ myrti, myrtus ipsa, lētiscus, rubus, omphacium. Post hæc cytini & balaustia, mali punici cortices, gallæ, fructus spinæ Ægyptiæ, omnia aluminis genera, rhus tum culinarius tum quo coria inficiuntur: horum vnumquodque aqua decoquitur donec probè cogatur, atque ita percolatum decoctum illitionibus cōmiscetur. optimus est etiam mali punici succus in principio admistus. Frangenda autem sunt ipsa mala ac contundenda in mortario vnà cum corticibus suis: deinde exprimenda ac percolanda decoquendáque donec in totum cogantur: atque sic in præsentes illitiones ex eis admiscēdum est. Quòd si sumptuosius apparare velis pharmacum nempe diuitibus vtendum, adiicies corticem casiæ, Indicam nardum aut Celticam, aut folium malabathri. Post principium autem vbi constiterit influxus, sufficit confectio ex moris, croco modico ac myrrha adiecto, ad inflāmationis concoctionem. Quum verò ad vigorem peruenerint inflammationes, parum vtendum est illitionibus oris. Verùm collutionibus & gargarismis mitioribus inflammationem concoquere oportet, velut est ea quæ ex furfuribus fit, & radice dulci. Aliquando etiam remediū oris ipsum decoctum ex caricis cōstans gargarissandum exhibere cōuenit cū aqua mulsa permixtū, aut sapa calefacta, aut cum sola aqua calida, non præsente melle aut sapa. Optimum censetur circa inflammationum vigorem oleum lentiscinum conduplicato vasculo calefactum & ore retentum: verùm cauendum ne sit inueteratum. Vbi verò iam concocta fuerit inflammatio, & dolorum vehementia quieuerit: tum sanè & discussoria ad oris remedia admiscemus, cuius generis sunt, hyssopū, pulegium, thymus, calamintha, thymbra, mentha, in sapa aut aqua mulsa decocta & percolata, ita vt ex decocto cuiuscunque tādem istorum oris remedium permisceatur. Ex parabilibus discussoriis est decoctum caricarum ad mellis spissitudinem redactū. nam singula prædicta efficaciora fiunt, si diutius coquantur. Fortius autem prædictis existit spuma nitri, & nitrū ipsum, maximè Bernicarium vstum. atque nitro adhuc potentius est sulphur viuum. Porrò ad diuturnas & obturatas inflammationes adhibenda sunt ea quæ præclarius discutere possunt: contusa videlicet ac cribrata, de quorum numero hæc sunt: si diuites existant ægri, costus & amomum, & quod appellatur macer, perquàm calidum & adstringens: & succus sanè Cyrenaicus ad discussionem obduratarum inflammationum aptissimus, aut aliquis eorum qui ei successerunt, velut est laser. pauperibus autem pro sumptuosis illis pharmacis adiicere conuenit dictamnum, aut meon, aut pyrethrū, aut parum cardamomi aut sinapis. Sit autem pondus singulorum quæ adiiciuntur, iuxta eam quam in principio diximus apponderationem: nimirùm vt ad libras quinque succi, vna mellis adiiciatur, & annexorum sint drachmæ quatuor vel quinque.

De tonsillarum inflammationibus, ex libris Philumeni, Cap. XLV.

A TOnsillæ frequentissimè inflāmationem incurrunt: calidi enim & humidi sunt earum loci. Verùm hac affectione magis arripiuntur ii qui plurimo sanguine abundant: & pueri, vtpote mixturam habentes teneram, & multo cibo se explentes: & infantes adhuc lactentes ex haustu lactis id malum contrahentes. Infertur autem hæc affectio plerunque à nimia meri potione, & à multa ac auidiore deuoratione ciborum, maximè acrium & aspero-
B rum: acciditque ita affectis difficultas transglutiendi, & dolor aliquando etiam febris. Incipiente itaque inflammatione, cibum subtrahere oportet, & aquæ potum exhibere: præsertim febre simul irruente. Exhibēdi etiam gargarismi adstringentes, & repellentes, velut est lenticulæ decoctū, cū rosis, myxis, & palmis: reliquáque quæ in principio inflammati gurgulionis assumuntur. Cauendum autem ne mel in principio ad gargarismos coniiciamus, ne per acrimoniam malum irritemus. Verùm quum vehementius affectio ipsa inualescit, & periculum suffoca-
C tionis suspectum est, vena cubiti incidenda est, repetita sanguinis detractione: maximè si iuuenis sit æger, & multo sanguine abundet. cibi autem offerendi sunt sorbiles & ventri commodi. Quòd si venter nō probè egerat, iniiciendus est clyster: infantium verò ven tres glande immissa, & sedis illitionibus irritare oportet. Post euacuationē, gargarissent decoctionem furfurum calidam, aut ptisanæ succum in quo decoctæ sunt vuæ passæ, aut sapam tepefactam, aut decoctum radicis dulcis, aut passum cum decocto ficuum & hyssopi. Hæc omnia tepida exhibenda
D sunt: frigus enim non tolerant inflammata, sicut neque plurimum calorem. multùm autem proderit oleum amygdalinum auribus infusum. Extrinsecus leniter fouere conuenit spongiis expressis: & cataplasmata quoque imponenda sunt ex farina ordei, aut semine lini, aut fœnigræci, aut his simul mixtis. Remittēte autem iam inflammatione & decrescente, mel in gargarismos admiscere conuenit: quod in principio & in augmento minimè facere oportebat. quo tempore etiam calidiores gargarismi prosunt. Extrinsecus autem lana mollis oleo tincta collo circumponenda. Quòd si ex vsu acriorum collutio-
E num aut illitionum inflammatio exasperetur, & mordacitas inde accidat, leniores gargarismi colluendi sunt: quales sunt succus ptisanæ, aut alicæ, & micarum siliginearum cremores, qui tepidissimi offerantur: lac etiam tepidum gargarissandum. Remittente autem inflammatione & dolore, prædicta oris remedia sunt illinenda, immisso digito medio, ita vt cum leni adhibita illitione partes tonsillarum, quæ intumuerunt, comprimantur, quò contentam in se materiam excludant. Verumtamen non vio-
F lenter comprimere oportet, quemadmodum quidam faciunt, qui authores ob id fiunt, quò inflammatio amplius augeatur. Si tamen obtigerit aliquis ab eiusmodi curatione læsus, contenti erimus exhibitione gargarismatum lenientium nihil illinentes. Permanente verò ac immorante diutius inflāmatione, atque vbi tonsillæ ipsæ subrubri coloris fuerint, neque melius à prædictorum remediorū admotione habuerint, permutationem in pus expectare oportet. citò enim tonsillæ abscedunt. Abscessu autem facto, inflammationis signa augescunt, & exacerbationes
G ad vesperam fiunt fortiores, cum horrore & inæqualitate: aliquando etiam cum febre. Quare vbi suppurationem futuram speramus, coadiuuare oportet vt quācitissimè fiat. Sint autem gargarismi eis exhibendi calidiores, velut aqua mulsa calida, & decoctū caricarum ac hyssopi. Verùm ad molliendos & maturādos tonsillarū abscessus, maximopere auxiliatur vnguentum quod appellatur Ægyptiacum, quod ex resina terebinthina, & melle, & oleo dulcissimo apparatur: & extrinsecus cataplasma impositū ex ordeacea farina & fœnogræco cum decocto caricarū &
H althææ ac melle. Quū autē pus perfectū fuerit, dolores minuuntur, & inflāmationis tumor mollior redditus digito cedit: tū sanè acriores collutiones exhibendæ sunt, atque prædictæ quoque oris illitiones. In cibo accipiant frusta panis aqua macerata quāmaxima, & reliqua similiter quæ

eis pro cibo offeruntur aceruatim ingerant. Vehementiore enim ex his circa tonsillas obuolutione facta, consimili modo tumores afficiuntur, veluti sectionē sustineret. A ruptura autem, aqua mulsa gargarissanda per se: postea etiam admixta lenticula & rosis: atque his sanè immorandum est, donec penitus ad cicatricem perducatur. neque vetat sæpe adiicere quiddam ex prædictis oris remediis. Quòd si ruptura eis seriùs contingat, ob soliditatem videlicet corpusculorum incumbētium, inferatque inflāmatio ipsa dolorem, diducere abscessum conuenit ad proliciendam puris excretionem. Leonidæ. Itaque si perfectæ ætatis sit æger, eū desidere facito, postea diducto ore linguam cum specillo lato, aut instrumento linguæ deprimendæ apto, deprimito, ipsúmque abscessum cū scalpello aut acicula penetrāte diducito. Si verò puer sit æger, caput eius intra genua eius qui manum admolitur, contineatur: deinde facta abscessus diffectione, caput eius inclinetur ad humoris commodiorem exclusionem. Ab opere autem patrato, aquam lactei teporis frequenter colluant. Post multam autem intercapedinem ab opere patrato, & insequentibus deinde diebus aquam mulsam gargarissent: adhibeatúrque eis vnguētum ad exulceratas tōsillas conueniēs: quale est quod Ægyptium croceū appellatur, & quæ ei similia existunt. Est autem Ægyptiū hoc.

Vnguentum Ægyptium croceū: Croci drach. III. mellis sesquilibr. olei rosacei sextātē, succi fœnigræci & seminis lini decocti quadrātem. crocum in succo dissolue: deinde oleo adiecto, ea simul commisce, & mel prius despumatum coniice, & permixtis vtere.

De crustosis & pestilentibus tonsillarum vlceribus, Cap. XLVI.

Crustosa & pestilentia tōsillarum vlcera vtplurimùm nullo præcedente tonsillarū fluxu incipiunt, aliquando autem à consuetis fieri inflammationibus, maximè efferatis, perficiuntur. Fiunt autem frequentissimè pueris atque etiam ætate iam perfectis, maximè iis qui vitiosis humorib⁹ abūdāt, in iis quæ vere cōtingere solent pestilentibus cōstitutionibus. In pueris verò oris, vlcere quod aphtham vocant, præcedente omnino perficiuntur. Sunt autem partim alba, maculis similia, partim cinereo colore, aut similia crustis, quæ ferro inuruntur. accidit autem ægris siccitas in transglutiendo: & suffocatio coaceruatim incidit, maximè quum rubor subeat mētum: aut vbi hæc acrimonia præterierit, nome quæ depascitur, locos excipit, succeditque vnà putrefactio. Archigenis. Festinanter itaque auxilium afferre oportet iis qui sunt ætatis perfectæ, atque confidenter venam brachii incidere, si quidem nihil sit quod id fieri prohibeat. Multæ enim virgines circa vigoris ætatem mensium purgationem appetentes, hac affectione apprehenduntur, quæ præcipuè venæ incisione opus habent. Incidendæ autem sunt in eis tali venæ, & vnica sanguinis detractione facta euacuādæ, non autem ad vsque animi defectionem. deinde glandulis & sedis illitionibus ac clysteribus vtendum erit: itémque cucurbitulis iuxta lumbos, ac colligationibus extremitatum. atque omnibus modis conandum est, vt diuersio ab affectis partibus fiat. Postea etiam gargarismis vti conuenit: velut est lenticulæ decoctum, & myxarum ac palmarum cum melle & ptisanæ succo: deinde furfurum decoctum in decoquendo viscosum factum, adiecto melle. Potest etiam remedium oris ex moris, & maximè id quod ex malis punicis constat, colluendum exhiberi, hydromelite permixtū. Philumeni. Infarcitur autē hydromeliti & cost⁹ & iris, ac aristolochia, & similia post principium. Probè autem facit id quod ad columellas præscriptum est, siceum pharmacum ex rhoe, flore rosarum, crocóque & costo. Foliorum etiam glaucii siccorum decoctum optimè facit, quanquam gustus vehementer amari existat. Ego autem & glaucii succo, cuius ad collyria vsus existit, in aqua mellis meraciore diluto, pro gargarismate vtor, aut etiam cum iridis decocto. At verò fruticis ipsius sicci, glaucii inquam, cōtusi & cribrati optimus vsus existit, si insuffletur. Conandum autem est in vniuersum, ne digitum quidem locis admoueamus, aut leni saltem tactu manum admoliamur. Etenim inscii, ad quos

A maximè in rebus dubiis homines confugiunt, vehementius illinunt, simúlque inflammatum locum comprimūt simúlque crustam detrahunt: quod minimè facere conuenit priusquam eleuatam & vix innitentem crustam conspiciamus. Quòd si enim adhærentem adhuc crustā auellere aggrediamur, vlcerationes magis in profundū procedunt, & inflammationes consequuntur, augentúrque dolores, & in vlcera serpentia proficiunt. Itaque sicca quidem remedia insufflare conuenit: liquida verò cum pinnula illinire, ita vt quantum licuerit quāpenitissimè pin-
B nulam immittamus. Vtendum est etiam compositione ex semine rutæ syluestris ad anginam descripta, & ea quæ ex vstis hirundinibus constat, ita vt cū melle liquefactas illinamus, & cum hydromelite permixtas colluendas exhibeamus. Profuit etiam aliquibus aristolochia, & iris, & chalcitis adhibita cum melle. aliquando etiam Andronis & Musæ pastilli. Mirabiliter autē crustas aufert caninum recrementum melle illitum, & vstarum hirundinum cinis, & centaureæ minoris vstæ cinis cū melle, & cochlearum terrestrium, maximè nudarū vstarum cinis cū mel-
C le. His verò de quibus medici desperarunt, fel crocodili exiccatum & tritum ad crustā insperge, aut illine cū melle. Oportet autem post irritationes à pharmacis eiusmodi factas, lenire cum radicis dulcis decocto, & qui ex vino scybelite, mastiche Chia, myrrha & croco constat gargarismo, deinde cum amylo & tragacātha. Cohibito autem iam vlcere pascente, lac gargarissandum, Samia terra permixtum. Et febrium quoque curam habere cōuenit. (vehementes enim incidere solent) atque in repurgandis
D explanandisque vlceribus maximè sollicitum esse: cōuulsionem enim infantes plurimi passi sunt in vlcerum repurgatione: aliqui verò via transglutiendi exiccata, sunt strangulati. Sunt etiam quibus corroduntur gurguliones, atque vbi diutius perstiterit vlcerationes, & in profundū proserpserint, cicatrice iam inducta, adstrictiorem vocē edunt, reflectitúrque ipsis potus in ipsas nares. nam & ego puellam noui quæ post quadragesimum tandem diem consumpta est, quum se iā à morbo recolligeret. Verùm ad septimum vsque diem plurimi periclitantur. Vbi verò
E inflammationes & vlcera serpentia semper amplius extendantur, forinsecus fomentum adhibere oportet, & cataplasmatis cōmunibus vti, cum cautione ne refrigeremus. Feliciter enim res procederet si intrinsecus detentā materiam extrà queant transferre. Contegantur itaque semper post cataplasmata, partes circa mentum, cum nardino & cyprino cerato, cum circumpositione lanarū mollium. Vbi autem crustæ solutæ fuerint, & vlcera ipsa mūdata, antheris, *hoc est floridis* remediis vtendum est. Sa-
F nant enim in totum vlcerationes ipsas, tum siccæ adhibitæ, tum illitæ cum melle. Sunt autem crustarum tum oris, tum tonsillarum, composita pharmaca huiuscemodi. Asclepiadæ illitio ad exulceratas inflammationes: Florū rosarum drach. octo, croci drach. IIII. balaustiorū drach. I. myrrhæ drach. I. nucum pinearum repurgatarū drach. tres, subactis melle ad illitionem vtere. Asclepiadæ, ad oris putredines: Rhois culinarii drach. IIII. acaciæ drach. I. omphacii drach. I. medullæ ceruinæ aut vitulinæ drach. IIII. in vino dulci diluta, melle despumato excipe, & ad illitionē vtere. Andromachi remedium oris odoratum ac
G tenerum ad inflāmatiónes ac crustas optimum. Nucū pinearū depuratarū drach. III. amyli drach. II. aluminis scissilis drach. I. florū rosarum drach. I. croci drach. I. mellis quantum suffecerit. Aliud ad omnes tum oris tum tonsillarum affectiones: Rhois culinarii drach. IIII. florū rosarum drach. I. croci drach. I. costi drach. I. illine cum melle, aut cū aqua mellis gargarissandū exhibe. Critonis ad crustas: Misy assatū aut crudū illine cū melle: statim enim eas tollit. Sint autē misyos drach. III. & lib. I. mellis, quo modo etiam vti poteris chalcitide. Archigenes autē
H inquit, Ad crustas optimè conuenit stercus caninum cum melle: quod tum optimum erit, quū ossibus canes fuerint nutriti. magnopere enim auxiliatur neq; odiū sui inducit, in cibo oblatū. Licebit etiā vti plurimis eorū quæ ad anginā descripta sunt auxiliorū. Aliud Archigenis, ad crustas in ore: Hirūdinū vstarū & stercoris humani æqua

le pōdus cū melle illine. Accipiendū eſt ſtercus nō quod-
cunque obtigerit, verùm puerū biduo prænutrire opor-
tet pane & lupinis ac vino modico, atque deinde tertia
die ſtercus eius accipere & exiccare, atque repoſitum ſer-
uare. vſu verò expetente, contrito vti. efficax enim & ad
anginas exiſtit. Experti etiā ſumus, inquit Galen⁹, pharma
ca à Sorano deſcripta præclarè facere, quæ ſanè ille iuxta
dictionum ſeriem deſcripſit. Remediū ad cruſtas oris
conferens & ad gingiuas humore prægnantes & graueo-
lentes: Miſyos vſti drach. octo, ir idis Illyricæ drach. IIII.
croci drach. I. in puluerē redige, ac pyxide lignea repone.
vtere autē per ſe cū melle. Florida cōpoſitio ad prædi-
cta ſimiliter efficax: Iridis Illyricæ drach. IIII. ſandarachæ
drach. IIII. cyperi drach. IIII. aluminis ſciſſi drach. II. myr-
rhæ drach. II. crocomagmatis drach. II. in puluerem redi-
ge ac vtere. Quidam etiam flores roſarum, & gallas adii-
ciunt, ſing. drach. II. Vtere autē ad putrefacta, & ad abſceſ-
ſus gingiuarum ſicco: ad cruſtas verò cum melle. Phila-
grii, ad oris eroſiones: Seminis lentiſci nōdum denigra-
ti drach. IIII. gallarum drach. IIII. coſti drach. I. folii drach.
I. vtere. Theodori, ad tonſillarū vlcera, gingiuarúmque
& pudendorum, ad putrefacta & carbunculos: Aluminis
ſciſſilis, ſādarachæ, myrrhæ troglodyticæ, ſing. æquale pō
dus accipe, ac vtere ſicco. Hermi, ad omnes oris affectio
nes ab vlcere, quod aphtha appellatur vſque ad cruſtas &
carcinomata: Ericæ ſemen tritum, ſucco hyoſcyami exci
pe, & vtere cum melle. Aliud, ad vlcera quæ ſerpunt in
ore, gingiuis, ac lingua: Miſy cum ſucco foliorum vitis al-
bæ, quam bryoniam appellant, dilue, & coniecto ſimul
melle tere, ac ad illitionem vtere. diuinitus extergit ac re-
purgat. Vbi verò repurgata fuerint & carne expleta, bryo-
niæ radicem cōtuſam & in puluerem redactam adhibe.
ea enim ad cicatricem perducit. Aliud eiuſdem, ad o-
ris putrefactiones, vlcerationes, & vlcera quæ ſerpunt: Fo
liorum vitis albæ quadrantē, aluminis ſciſſilis trientē, mi
ſyos crudi drach. IIII. atramenti ſutorii drach. II. contere
quouſque arida fiant, & in puluerem redactis, vtere ſiccis.
Repurgat, explet, reprimit illatum fluxum. Ego verò præ-
cedens expertus ſum. Collutione autem vtendum eſt ad
omnia oris vlcera, & ea quæ ſerpunt, putrefactionéſque, &
gingiuas denigratas. Verbenacæ rectæ decocto & vino,
quod calidū ore retinendū exhibe. Aliud diuinū reme-
dium: Oleæ viridis folia aqua decocta colluēda exhibe.

De angina & eius ſpeciebus, ex Galeno,
Cap. XLVII.

ANginæ quatuor differentiæ exiſtūt. Vna, quum fau-
ces fuerint inflammatæ: fauces autem, pharynga *Græ-
cis* appellatam, voco intra os locum, vbi tum ſtomachi, tū
aſperæ arteriæ extrema conueniunt. Altera quum neque
circa oris regionem, neque iuxta fauces, imò nec forinſe-
cus, quicquam apparet inflammatum: & tamen ſuffoca-
tionis ſenſus infeſtat ægrum iuxta aſperæ arteriæ extre-
mum. Tertia, quū exterior gutturis regio vnà cum inter-
na fuerit inflammata iuxta mentum. Adhæc autem &
circa ceruicem quædam affectio oboriri ſolet, ex luxatio
ne & diſceſſu cuiuſdam in collo verticuli in anteriorē
regionem. vnde cauus apparet locus: & quum extrà attin-
gitur, dolore afficitur. quod contingit ob diſtracta intrò
verticula, & conſiſtentem circa muſculos faucium aut ex-
tremitatis arteriæ inflammationē. Hæc autē ſpecies pro-
priè cynanche à veteribus eſt appellata. Lingua enim à lu-
xato verticulo, iuxta radicem ſuam impulſa, ex propriis
locis excedit, & difficultas magis circa reſpirationem in-
feſtat: vnde coguntur aperto ore ſemper hiare, atque aerē
attrahere. Omnes autem prædictæ affectiones communē
habent difficultatem tranſglutiendi: ita tamen vt in alia
plus, in alia minus hoc malum augeſcat. Accidit etiam eis
potum aſſumptū a d nares reflecti. atque hæ ſanè ſunt af-
fectiones: curatio autem earū in paucis variat. Aretæus
autem inquit, Anginæ cauſæ multæ exiſtūt, maximè au-
tem frigiditas magis quàm ardores, & plagæ, & oſſa ex
piſcibus ad tonſillas impacta, & potus frigidæ ebrietas,
nimia ſatietas, & quæ ſpiratione attrahuntur mala. Ar-
chigenes autem ait, occultæ anginæ cauſam eſſe in qui-
buſdam, neruos qui ad ſtomachum deferuntur, dum ma

A lè afficiuntur, & pòſt inferioribus membris, pulmoni in-
quam & cordi reſpirandi, principium inflammant: arte-
riis verò quæ carotides appellantur, itémque aliis adiacē-
tibus, inde inflammationem tranſmittunt. At verò quòd
hi qui ſic afficiuntur, non fiant attoniti, inde eſt quòd hu
ius affectionis cauſa intemperies ſola exiſtit; non etiam
coarctatio locorum. Cōueniūt igitur, inquit Archigenes,
eis ea quæ vomitoriam vim obtinent, velut eſt elaterium
& ſquama æris illita cum melle. Ego autem, inquit, ab oc-
B culta angina prehenſos ex ſinapis gargariſmo releuo,
móxque in balneum induco: atque ita multos à periculo
liberaui, quibus affecta particula obliuioni tradita fuit,
per diſtributionem videlicet in vniuerſum corpus ſana-
tos. Aretæus autē inquit, Cucurbita accipiatur, primúm-
que infra vmbilicū adhibeatur, mox ad latera dorſúm-
que & ſcapulas, ita vt aſſiduè à loco vno ad alterum trāſ-
feratur, & in admolitione ex ſupernis locis deorſum tra-
hatur. Quòd ſi vehementer vrgeat ſuffocatio, ſinapi aqua
tritum & vili panniculo exceptum pectori impone. Ad
delingēdum verò conueniunt eis, ſinapi, nitrum, hyſſopū
C ſquilla aſſa, ſulphur viuum. omnia paribus portionibus cū
mellis cochleario permixta delingenda exhibe. Archi-
genes. In principio igitur, compendiarium & præceps
auxilium omnis angina requirit. Quandoquidem autē
ferè iuuenibus accidit, eueſtigio cubiti venā eis incidere
oportet, niſi quiddam maioris periculi impediat: auferre
autem ſanguinem parcè, non vſquequo animi defectio ſe
quatur: citius enim hi animo linquuntur, & aliâs ſanè ex
refrigerationibus & animi defectione perfacilè materia
à faucibus ad pulmonem defertur, & ineuitabile pericu-
lum infert. Curandum etiam vt modica fiat deductio ve-
D næ. nam cum in aliis tum in magnis venæ diductioni-
bus aceruatim animi defectus irruit. neque tamen angu-
ſtiorem facere venæ inciſionem conuenit, ne ſanguis ve-
lut percoletur, & craſſior eius pars intus remaneat, quæ
cauſa huius affectionis exiſtit. Vtilis eſt autem eis repeti
ta detractio in ſequenti die, niſi præpediat ægri timor
aut animi deliquium. Quòd ſiquid venæ inciſionem fie-
ri prohibeat, per clyſterem infundendum eſt centaureæ,
abſinthii, calaminthæ, & ariſtolochiæ decoctum, admi-
xto melle & plurimo nitro: poſtea etiam purgatiua dan-
E da, quæ magis pituitam ducunt. conuenientiſſimum au-
tem aliquando in angina eſſe videtur, elaterium: verùm
non oportet niſi cum ſero lactis & cnico in ſero cocto i-
pſum propinare. Conuenirent etiam eis ex aloe & colo-
cynthide catapotia, ſi modò queant deglutire. ſi verò con
fidentior contingat medicus. bonum eſt & hieræ Archige
nis ex colocynthide drach. tres cum aliqua ex prædictis
decoctione per clyſterem infundere, vbi prius aliquo ſter
corum eductiuo euacuauerit. Poſt vniuerſales autem eua
cuationes, cucurbitas apponere oportet: & ſi quidem tu-
F mor circa maxillas, aut ſub mento perſiſtat, in ipſum tu-
morem, & cum ſcarificatione plurimum ſanguinem ex-
trahere, ſaléque reſpergere ſciſſuras & confricare. Quòd ſi
nullus extrinſecus tumor appareat (veluti fieri ſolet in ea
quæ occulta appellatur cynāche) retrò ſub colli neruo in-
figenda erit cucurbita iuxta primū verticulum, & cōſtan-
ti attractione vtendum, & frequentius cucurbita auellē-
da. Ea enim inſtantia factis vertebrarum diſceſſibus ac lu
xationibus probè ſe opponit: deinde vbi pauliſper à reli-
G quorum remediorum adhibitione quieueris, cataplaſma
tis vtendum, tum eadem die, tum etiam in ſequenti. Ma-
iorem verò ſpem in ſequentibus diebus in illitionibus &
gargariſmis reponere conuenit. Itaque vbi initium ſit cū
multa inflammatione, ea quæ leniter adſtringunt offerē-
da ſunt primùm, velut eſt roſarum, lentium, palmarúmq;
decoctum, flos roſarum ex hydromelite, rhus cum hydro
melite decoctus, & decoctum myxarum. Quòd ſi excoria
tio contingat corpuſculorum, panis cremor exhibendus
eſt calidus, aut furfurum decoctum colluant, aut etiā lac
H ſolum. Ego autem, inquit Archigenes, ſiccum pharmacū
in promptu habeo, Ex rhois culinarii drachmis octo, flo-
rum roſarū drachmis IIII. coſti autem & croci cuiuſque
drachmis II. Ex quo ſanè in aquā mulſam inſpergo, & in
gargariſmate vtor, atque inflammationes & vlceration

entllaſi

tonsillarum facillimè sano, etiamsi contingant quibus illæ ad summum,progressum minentur: quin & illitiones mansuetiores inflammatis commodæ sunt,velut est ea quæ ex moris constat, & rhois culinarii cremor in hydromelite coctus donec cogatur. oportet autem præmacerare sufficiēter rhoē ipsu donec abūdè aqua mulsa ex eo colorē accipiat,& in sapore vim ei⁹ repreſētet.Probè etiā facit mali Punici integri vnà cū corticib⁹ fracti ac contusi succus melle permixtus,ita vt ad succi partes tres vna mellis coniiciatur, & donec cogatur decoquatur,ac illinatur. Quòd si ad nullum dictorum remediorum malum cedat, sed semper multitudo humorum augescat,venæ sub lingua incidendæ sunt, aut quæ sunt in fronte,aut etiam circa magnos angulos oculorum: forinsecus autem assiduè lanæ circum collum ponantur oleo calido madefactæ, aut ceratum ex oleo Cyprino apparatum adhibeatur,aut, si malis, ex gleucino siue musteo. Quòd si diutius moram traxerit, abscessum expectare oportet,& tum sanè conuenientius erit ficuum decoctum ad colluendum: multóque magis si hyssopum ei coniiciatur. Neque verò incommodus fuerit in his qui aliquo modo sunt exulcerati,crocus cum aqua mulsa,& decoctum radicis dulcis. In vigore autem,omnium vtilissimus existit succus ptisanæ aut alicæ ore collutus: nam & à multis minis liberat, & abscessus metum eximit confestim. Qui si non adsit, furfures probè cocti ei succedere possunt. atque hæc quidem iis cō-ueniunt. At in angina siue inflammatione ac vlcere, vbi sola multitudine ægri obturati periclitantur, iis quæ acriora sunt periculum est faciendum: sunt enim tunc etiam in principio conuenientiora, post vniuersales tamen euacuationes.Itaque hydromeli meracius pro fuerit, si cum eo hyssopum aut origanum decoquatur. Si verò in superioribus partibus,aut iuxta fauces malum persistet, sinapi tritum cum aqua mulsa & percolatum gargarisandum exhibebimus. Conuenit etiā casiæ decoctum, & iridis, & radicis panacis, gentianæ,centaureæ,aristolochiæ, agarici, & radicis cucumeris agrestis. vnumquodque autem cum hydromelite satis diu decoquatur donec succulentum reddatur. Vsus sum etiam in occulta angina ex sinapi gargarismo, & sæpe à periculo ægros liberaui. Illitio autem iis valde conueniens, iis inquam qui citra exulcerationem, anginam patiuntur, est ea quæ ex semine rutæ syluestris apparatur: & quæ ex vstis hirundinibus constat: quarum apparatum paulo pòst vnà cum aliis remediis describam. Iuuantur etiam fotu vaporis intra os accepto, hoc modo:

Origanum, hyssopum, satureiam, fœniculi semen, cum aceto plurimo & nitro feruefacito in olla diligenter operta,operculo foramen habente in medio: deinde arundine ori ægri & foramini adaptata, sinas foueri. si verò ex feruore arundinis os aduratur, ouum vacuum paruum vtrinque perforatum ore contineant, & per ipsum arundo immittatur. mollius autem fomentum fuerit, si pro aceto poscam affuderis aut aquam. Cæterùm magis lancinantia offerre illis oportet, quò rursus insurgat caro, & transmutare queat eam quam in profundo pertulit coarctationem. In dubium enim sæpe venit & ferè desperationem præ feritate morbus, vt & odiosa exhibere quibusdam necessarium fuerit: siquidem humano stercore quosdam vsos esse constat pro illitione, & magnum sanè commodum repererunt. Alii autem recenti vsi sunt, alii verò exsiccato & trito, ita vt cum nardo vel myrrha id permiscentes, fœtorem celarent. Ab acrioribus autem & iis quæ dilaniantem vim obtinent, ad mediocria est transeundum: velut est Andronis pastillus, & similia. Vtilia etiam iis sunt ea quæ vomitoriam vim obtinent, maximè illis quibus grauitatis sensus circa ventrem hæret. Archigenis remedium, quo vtor (inquit) ad occultas anginas: mirabiliter etiam conducit anhelosis: Elaterii oboli dimidium, spumæ nitri obolos tres,sinapis drachmam vnam, contere cum aqua & informa. Mouet autem vomitum elaterium cum oleo aut melle tritum & penitissimè illitum. multo autem efficacius id præstat, si squama æris ei commiscea-

A tur, aut ipsum æs vstum, oleo Cyprino tritum illitum. Probè etiam facit fel tauri illitum, & nitrum cum aceto mulso potatum, & centaureæ succus cum melle,aselli sub aquario stabulātes vase cum melle delincti. Quidam nasturtii semen tritum bibendum exhibuerunt quantum cochleario accipi potest cum aqua mulsa. nec ita longè pòst pituitam vomuerunt illi crassissimam & tenacem, statimque à plurimis molestiis sunt liberati. Aliud. Stercoris gallinacei albi, & colore cerussam referentis, bonam copiam exsiccatam & B repositam asserua. vbi verò vsus postulat, quantum cochleario accipi potest, in aqua aut aqua mulsa dilutum propina. etenim desperatos etiam sanat. Quòd si bibere nequeant, tritum melle quāmpenitissime illini. Aliud ad idem: Centaureæ drachmas octo, nitri drachmas octo, salis communis drachmas octo, contere & repone siccum. Vsu verò exigente melle imbue, & cum pinnula illine, aut quomodo videbitur vtere confidenter. nam periculum eius factum est. A- C liud. Absinthium contusum & cribratum, adiecto nitro trito, illine cum melle. Aliud. Elaterium cum felle taurino & melle contritum illine. Compositio ex semine rutæ syluestris ori commoda, Andromachi. Ad anginas & desperatos (inquit) hac vtor. summè etiam prodest stomachicis, & ad tormina intestinorum, fabæ magnitudine exhibita ex frigida: Seminis anisi, seminis apii, floris iunci odorati, ammii, aluminis scissi, iridis Illyricæ, seminis rutæ syluestris, quod quidam harmala, alii besasa appellant: cinnamomi, myrrhæ troglodyticæ, aristolochiæ longæ, singulorum D vnciam vnam, casiæ, crocomagmatis, rosarum siccarum, cuiusque vnciam vnam, costi quadrantem, cineris hirundinum recèns vstarum quadrantem, croci sesquiunciam, spicæ nardi drachmas quatuor, amomi drachmas quatuor, gallas omphacitidas numero octo, contere, & melle excipe, ac vtere. In principio quidem pharmacum hoc cum decoctione aliqua mediocriter adstringente, quales sæpe diximus, dilue: iuxta vigorem verò cum ptisanæ succo: iuxta remissionem autem & declinationem, melle, aut hydromelite, aut vino mul- E so: inueterata autem & velut indurata inflammatione,aceto mulso. Philagrius autem inquit, Aliquando post prædictas vniuersi corporis euacuationes,& adhibitiones cucurbitularum,& incisionem venarum sub lingua, miscemus etiam alia quædam ad præscriptum pharmacum, quæ partim quidem irruentem fluxum restringunt,partim autem omnia quæ iam insident discutiunt. Coniiciuntur autem ex rutæ compositione drachmæ octo, gallæ omphacitidis drachmæ octo, & stercoris canini albi,ac humani stercoris sicci, cuiusque F drachmæ octo. Verùm (quemadmodum & antè dictum est) stercus canum accipere oportet, eorum qui antea per biduum ossibus sunt nutriti: humanum verò ex puero biduo pane & lupinis nutrito. Vomitorium Marciani, quod & ad opertas & manifestas anginas prodest. Præexige (inquit) mercedem: Æris vsti drachmas duodecim, atramenti sutorii drachmas duodecim, myrrhæ drachmam vnam, elaterii drachmam vnam, spumæ nitri drachmam vnam, fellis taurini drachmas quatuor, excipe melle, & cū pinnula quampeni- G tissimè illine. Archigenes autem inquit, Stercus humanum quale prædiximus, accipe & exsicca, ac in vili panniculo ligatum exure, atque cum aqua mulsa dilutum propina. est enim remedium eorum qui iam suffocantur. Antonius verò Musa inquit, Stercus caninum quale prædiximus accipe & exsicca, contusóque & cribrato vtere ad anginas, cum melle quampenitissimè illinens, vt transglutire possint. Eo enim nullum potentius pharmacum noui (inquit Galenus) neque ex angina laborantibus, neque ad magnas tonsil- H larum inflammationes, neque ad glandularum tuberculorúmque gutturis suffocationes iam periculum minantes. Probè facit etiam cum aceto mulso & pice liquida illitum caninum stercus. Summè etiam auxiliatur ad anginas, confectio ex vstis hirundinibus, cuius compositio hæc est. Compositio ex hirundinibus

vstis: Cineris hirundinum syluestrium vstarum drachmas octo, croci drachmas duas, spicæ nardi drachmā vnā, excipe melle & permisce hoc modo, vbi iam incubuerint affectiones. Oportet autem exurere hirundines hoc modo: Pullos hirundinum viuos non deplumes, addito congruentis modi sale, in fictile vas coniicimus, idque obturatum super prunas ponimus, donec puluis & cinis fiat, quo contrito vtimur. Aliud ex hirundinibus, itidem valens ad anginas: Hirundinum vstarū pullos numero vndecim, succi myrti viridis cyath. duodecim, myrrhæ obolos tres, mellis cyathos duos. hirundinum pullos exure & contere: deinde omnibus simul mixtis vtere. Aliud cuius experimentum constat: Folii, costi, caryophylli, piperis, cuiusque vnciam vnam, sandarachæ trientem, excipe melle despumato, & illine. Aliud. Cochleas nudas citra testam in hortis repertas, in ollula exure ac contere, cineréque melle excepto vtere. Est etenim eiusmodi remedium, quod præsentem opem affert. Simili modo etiam cancrorum vstorum cinere vtendum est cum melle: & decoctum quoque cancrorum ore collutum vtile existit. Ego autē cancrum in aquæ hemina tritum percolo, ipsámque aquam calefactam gargarissandam exhibeo: crassa enim educit multa, & releuatur confestim æger. Aliud. Centauream minorem siccatam exure, cinerémque illine cum melle. Aliud. Maxillæ porcelli vstæ vnciam vnam, stercoris canini albi drachmas quatuor, malicorii vnciam vnam, gallarum vnciam vnam, costi drachmas quatuor, piperis torrefacti scrupulos sex, misce cū melle, ac vtere. Valde autem magna solicitudine ac contentione opus est etiam tum quum malum remittere videtur: etenim ea quæ iam ex profundo corporum circa fauces attracta sunt, ex improuiso in pulmonem transferuntur, si negligantur: atque ita repentina mors ægro infertur.

De glandulis, Cap. XLVIII.

OMnibus hominibus carunculæ quædam exiguæ naturales iuxta vtrasque tonsillas extant, antiades *Græcis, Latinis glandulæ* appellatæ, quæ quum naturalem modum seruant, nihil molesti inferunt: verùm vbi iuxta affectionis proprietatem augescat, & modi maioris quàm secundum naturam suam fiant, tunc sanè & trāsglutitionis & spirationis difficilis causæ existunt. Consistunt autem ferè intotum citra inflammationē, & paulatim etiā augescunt. aliquando autem & inflammationem patiuntur. Diducto itaque ore, manifestè apparent glandularum tumores maiores, citra quidem inflammationem, tonsillarum corpusculis concolores: inflammatæ verò, rubicundæ & inferentes dolorē. Quare quum inflammatio affuerit, gargarismis & illitionibus ad tonsillas inflammatas descriptis est vtendum. Quum verò citra inflammationem consistunt, conari oportet vt per commoda pharmaca paulatim deprimantur, & per admoti digiti compressionē. Remedia autē ad glandulas absque inflammatione auctas, talia conueniunt: Gallæ omphacitidis, salis ammoniaci, aluminis scissi, cuiusque vnciam vnam, adhibe siccum. Aliud. Myrrhæ sextantem, gallarum drachmas octo, misyos drachmas duas, salis torrefacti drachmas duas. vtere sicco. Aliud. Gallarum, misyos, myrrhæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe, & siccis vtere, vel cum melle. Aliud Asclepiadæ: Remedium ad glandulas accommodatum: Gallarum omphacinarum drachmas quatuor, diphrygis drachmā vnam, myrrhæ drachmas tres, croci drachmas tres, mellis quantum suffecerit. hoc pharmacum citra vlcerationem glandulas reprimit. Aliud Apolloniadæ: Diphrygis drachmas duas, chalcitidis assatæ drachmas duas, gallarum drachmam vnam, croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, excipe melle, & vtere. Chirurgia. Verùm si pharmaca vincantur, excindere glandulas oportet. quod vt commodius fiat, æger in claro & splendido loco collocetur: & diducto ore vnaquæque glandula vncino producatur, & excindatur. excinditur autem ex ea id quod supereminet, iuxta medium eius quod præter naturam excre-

A uit. Qui enim dum omnē quæ præter naturā accreuit carnem excindunt, etiam naturalē carnē ex fundo auferunt, periculosæ sanguinis eruptionis authores fiunt. Post excisionē autē posca frigida colluenda detur, ad sanguinis videlicet inhibitionē, & post eā frigidissima aqua. Post quā aūt sāguinis eruptio cōstiterit, satis longa intercapedine tēporis facta, aqua mulsa tepida exhibeatur: sequēti bus verò diebus, etiā cū ea illitiones afferātur, quales sunt ad vlceratas tōsillas descriptæ. Rarò autē, quādo videlicet vlcera eminentiora apparent, florido sicco ipsas tōsillas
B attingimus. per hoc enim eminentiæ deprimuntur, & cicatricis inductio perficitur.

De suffocatorum reuocatione, Cap. XLIX.

REuocantur aliquando suffocati ac strangulati, aceto ori infuso cū pipere, & semine vrticæ. verū difficulter tractari possunt vt admittāt: cogere itaque oportet ac ori infundere, ad vomitionémque irritare. Rubore autē circa collum dissoluto, statim respiciunt ac relaxantur. quare oleo multo calido, & lana, aut cerato, col-
C lum assiduè circum circa est amplectendum. Similiter etiam naufragos reuocare oportet, si quidē respiratio adhuc in eis seruetur. Prius autem in caput ipsos suspendere conuenit, ac cogere quò absorptam aquam euomant, siue pinnularum seu digitorum irritatione: forinsecus verò manuum impositione iuuare oportet ventris firmitatem.

De deuoratis ac fixis in tonsillas spinis, atq; iis quæ in asperā arteriā delabuntur, Cap. L.

SI in asperæ arteriæ extremum, atque ipsam adeo aspe-
D ram arteriam, aliquid eorum quæ degluriuntur prætérlapsum fuerit, tussis prouocanda est, per acetosam aliquam qualitatem: & sternutatorium quoque naribus ad mouendū. Ex vehemēti enim agitatione, & instantia, & spiritu simul cum violentia quadā expulsionem adiuuāte, eiusmodi consueuerunt excerni. Si verò iuxta tōsillas, aut iuxta principium stomachi seu gulæ, spinæ aut ossa fuerint infixa, ita vt oculis subiaceant, atque plurima sui parte extra tonsillas promineant, volsella apprehēsa extrahere oportet. Quum verò in inferioribus gulæ locis
E quid adhæserit, hoc modo: Spongiā paruā resina terebinthina madefactam, aut carunculam crudā recentē incisam, vnā cum filo valido ipsi alligato, deglutire coge, & mox comprehensam per alligatum filum rursus extra he: hoc enim modo sæpe etiā id quod infixū fuit, simul extrahi consueuit. Conuenit etiam panis recentis interioris buccellas deglutiendas exhibere citra commanducationem: aut caricam aliquantisper circummanducatam, non tamen penitus dissolutam. Quū autē ad fundum vsque ipsorum corporum penetrarit, neque extrahi potue
F rit, aqua mulsa gargarissada exhibeatur, & cibi sorbiles, velut ptisana cum melle, aut alica similiter: aut micæ aqua mulsa calida maceratæ offerantur. Forinsecus verò ceruici atque vniuerso collo lanam oleo calido imbutā imponere oportet, similitérque cataplasmate calido laxante ac deprimente collum contegere conuenit: velut est id quod ex semine lini cū aqua mulsa apparatur. Hoc enim ductu tum locus ipse suppuratur, tum spina cōmota, simul cum his quæ deglutiuntur, deducitur. Aliud ad eductionem eorū quæ in tonsillas deuorata sunt.
G Statim te ad ægrum desidētem conuerte, ipsúmque tibi attendere iube, ac dic, Egredere os, si tamen os, aut quicquid tandem ex istis: quemadmodum Iesus Christus ex sepulchro Lazarū eduxit, & quemadmodum Ionam ex ceto. Atque apprehenso ægri gutture dic, Blasius martyr & seruus Christi dicit, Aut ascende aut descende.

De arteriarum pharmacis, Cap. LI.

ASperæ arteriæ extremum & subiacentem ipsi asperā arteriam, cum suis propriis musculis, pellicula quædam fortiter complectitur & ambit. Quando igitur af-
H fectio aliqua, siue iuxta eam ipsam pelliculam, aut circa extremi ipsius arteriæ musculos contingit: remedia quæ vim medendi eam obtinent, arteriaca communiter appellātur. Afficitur autem pellicula hæc aut ob nimiam humectationem, aut asperitatem, aut vlcerationem. Vo-

cis enim nocumenta, videlicet eius interceptio, hoc est nō posse loqui,& raucitas in loquēdo,ad plures causas cō sequūtur: aliquando quidem propter diuturnos ex capite defluxus,aliquando verò propter supputationem thoracis & tabem. ex vociferatione etiam magna & plurima,raucedo vocis oboritur,& ob frigidi & insueti flatus inspirationem, & ob plurimam ac insuetam potionem vini meraciorem. Verùm hæ affectiones magnitudine inuicem distant. etenim vehementius humectis vocis instrumentis,vocis interceptio contingit:mediocrius autem rigatis,vox raucosa perficitur. Itaque qui ex vehementi clamore, amplius voce vexantur, consimile quiddam patiuntur iis qui reliquis corporis particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiuntur. Nam & pellicula quæ arteriæ extremum atque ipsam asperam arteriam ambit, per magnas vociferationes extrà prolato spiritu perculsa,inflammatur. Et iuxta arteriæ extremum, vltra hanc plagam, musculorum ipsum mouentium actio offensa, maiorem affectionem operatur. Musculi enim illi vocem operantes, ob magnas vociferationes, non solùm ab erumpente spiritu perculsi læduntur: verumetiam superextensi vehementer, maximam sustinent lassitudinem. Curatio autem horum coincidit cum iis qui alias particulas corporis habent fatigatas. Balneum enim dulcium & bene temperatarum aquarum, magnopere iuuat omnes phonascos *Græcis* appellatos, qui vocis exercitio magno vtuntur: citharœdos inquam, & præcones,& tragœdos, quum cōtendendo oblæserint vocem. Quemadmodum autem oleum forinsecus illitum,omne corpus à fatigatione refocillat: sic & cibi mordacitate carentes & deprimentes ac laxantes,tum affectam arteriæ pelliculam,tum ipsos musculos, & pharmaca arteriaca vim obstruendi meatus habentia,iuuant. Quum igitur afflictiones ac lassitudines velut distendentes circa extremi ipsius arteriæ musculos, & ipsam pelliculam generantur, in principio quidem lenissima edulia conueniunt: pharmaca verò obstructoriam meatuum vim habentia. Sedata autem inflammatione aliquod ex modicè repurgantibus est adhibendum: deinde rursum aliud, sed priore præstantius, vt paulatim ad medium repurgantium perueniatur: deinde ab hoc adhuc fortius discussorium adhibeatur, vt hoc modo semper ad vehementius progressus fiat, quando videlicet diutius veluti indurata affectio in vocalibus organis perstiterit. Primi itaque ordinis erit tragacantha, & gummi,& aster Samius, amylúmque, & ex alica ac trago probè decoctis sorbitio. lac etiam conueniens est,& dulciarii panes, oua sorbilia, & nuces pineæ madefactæ,sesama, & sapa quæ sireon quoque & hepsema appellatur. Hæc itaque inflammatis affectionibus circa arteriam arteriæque extremum,conueniunt: quibus vtendum donec moderatior inflammatio fiat. A vini autem potu abstineant hoc tempore intotum. Postquam autem inflammatio moderatior reddita est, passum theræum exhibendum est, & sapa. butyrum quoque conueniens est, & amygdalæ vnà cū sorbitionibus decoctæ: lac item ac mel diutius cocta, amylo ipsis iniecto: quòd si non adsit,panis siligineus siccus contusus & cribro excussus, lacti dum coquitur infarciendus est. Manifestum itaque est,quòd per huiusmodi victum, tum pellicularum,tum musculorum circa arteriæ extremum atque ipsam arteriam, inflammatio sedatur. Relinquitur autem humiditas multa, propter quam impossibile est vocem esse claram,nisi rursus eduliis vtantur & pharmacis mordacitate carentibus & repurgantibus, velut est faba elixata, & ptisana, & semen lini torrefactum. Hæc enim medium obtinent inter ea quæ mediocri vi prædita sunt, & ea quæ meatus obstruunt pharmaca. His autem amplius repurgat resina terebinthina,& thus cum despumato melle,amygdalæ amaræ,brassicáque & probè decocti porri. Iis verò adhuc fortiora sunt,farina erui,hormini semen, iridis radix & panacis. Omnibus autem prædictis,maximè mollibus, passum Creticum, deinde theræum & scybelites conuenienter miscentur: sapa quoque quam sireon & hepsema vocant, ex musto ad tertiam partem mensuræ decocto apparata, omnium maximè

A meatus obstruit,citra etiam mordacitatem meatus lenit. Quod verò ex caricis apparatur decoctum ad mellis spissitudinē,magis discutit ac repurgat. Omnium itaque simplicium pharmacorum vires nosse oportet, eum qui aliquod compositum est facturus. Qui enim eas nouerit,etiam eis quæ ab aliis composita sunt rectè vtetur, maximè quū indefinitè fuerint descripta. His igitur præexplicatis,arteriacas cōpositiones à veteribus descriptas subnectemus. Arteriaca ad vocis asperitates,in principiis B exhibita lenissima: Gummi drachmas duas, tragacanthæ drachmam vnam; sapæ sextarium vnum. Gummi & tragacantham contusa & cribrata, cum sapa contere donec dissoluantur; deinde super prunas fumum non emittentes decoque, donec non inquinent testæ instillata, exhibe autem ex ea sub lingua tenendum. Alia arteriaca. Gummi quincuncem, passi sextarium vnum, mellis libram vnam. Gummi modica aqua dilue & ad reliqua coniectum super prunas non fumantes decoque, vt prædictum est. Ante somnum verò delingen- C dum exhibe. Antonii Musæ, ad vocis interceptiones. Brassicæ viridis cauliculos depurgatos manducandos exhibe, & quod instar palearum exsuccum est expuere iube: succum autem ipsum deglutire. Aliud. Succi eryngii aqua decocti heminā vnam, succi ficuum aqua decoctarum tantundem, gummi læuissimè triti drachmas octo, decoque simul diligenter, donec ad arteriacæ crassitudinem redigatur,& delingēdum exhibe ex eo ante somnum vsque ad cyathi mensurā. Alia arteriaca,ad asperitates,raucitates,tussésque, & sputū sangui- D nolētum: Amygdalarum amararum decorticatarum numero vigintiquinque, seminis lini torrefacti drachm. quatuor,tragacanthæ drachmas duas,oui in fermento assati vitellum. tragacantham in modica aqua maceratam, vnà cum reliquis omnibus passo excipe. Si verò sonus vocis sit fractus, mel pro passo admisce,maximè si ex pectore aliquid educi oportet. Aliud. Brassicæ succum cum melle decoctum delingendum præbe, & confestim auxiliabitur.

Ad inueteratas affectiones variæ arteriacæ, E Cap. LII.

ORibasii,ad asperitates & superfluam vocem: Croci drachmas septem,radicis dulcis,spinæ nardi, cuiusque drachmas quatuor, myrrhæ drachmas tres, thuris drachmas tres, seminis hyoscyami drachmam vnam, mellis despumati vncias sex,piperis albi grana quinquaginta. exhibe sub lingua tenendam magnitudine fabæ. Alia arteriaca sub lingua tenenda, ad suppressam vocem, raucosos & cruenta reiectantes. Tragacanthæ drach. sex, gummi drachmas sex, myrrhæ drachmas duas, obolos F duos,thuris sesquidrachmam,piperis albi grana viginti, croci drach. vnam, succi radicis dulcis drach. sex, carnes phœnicobalanorum numero trium, passi Cretici quantum satis est. Gummi & tragacantha contusa & cribrata passo macerantur cum radicis dulcis succo: quòd si non adsit succus, radicem tusam & donec cogatur decoctam coniicimus quadruplici pondere. Alia arteriaca, quæ etiam ad tussim prodest: Seminis lini contusi & cribrati, vuarum passarum pinguium sine vinaceis, nucum pinearum tostarum,nucum auellanarum mundatarum, æ- G quales partes in farinam redactas,melle cocto sufficienti excipe,& cochleariū exhibe ante somnū. Eclegma quo vtimur: Vini scybelitæ sextarium vnum,gummi sescuncem,mellis dodrantem. Gummi pauca aqua præmacera, deinde omnia simul contrita in diplomate decoque, ac vtere. Aliud,Charixeni. Succi radicis dulcis drachmas sex, tragacanthæ drachmas sex, croci drachmas duas,myrrhæ, thuris, cuiusque drachmam vnam, spicæ nardi drachmam vnam, passi protropi chœnices tres: decoque donec in mellis modum cogantur, ficeis probè commixtis,ac vtere. Eadem enim potestate valet qua & H sequens. Aliud, sub lingua tenendum ad suppressam vocem, ac reliquas circa arteriam affectiones: Tragacanthæ drachmas duodecim. gummi drachmas duodecim, myrrhæ drachmas tres,thuris drachmas tres,carnē phœnicobalanorum numero sex, radicis dulcis drachma.

vi. paſsi protropi aut theræi quantum excipiẽdis his ſatis eſt. ſit autem paſſum ipſum præcoctum ad mellis craſsitudinem. Exhibe fabæ Ægyptiæ magnitudine ſub lingua detinendum, & diſſolutum deglutiendum. Alia arteriaca, faciẽs ad vocem fractã, raucoſam, & ſuppreſſam, inflammationes tonſillarum. vtilis eſt phonaſcis & ante & poſt certamen exhibita. iuuat refrigeratos. prodeſt veteri & recenti tuſsi, ſpuentibus ſanguinem, & ſurſum reiectantibus, & cœliacis. conducit etiam ad anhelitus fœtorem. Croci drach. iii. myrrhæ drach. i. ſucci radicis dulcis drach. i. paſsi Cretici ſextarios iii. paſſum ad tertias decoque & cum eo prædicta excipe ac vtere. Aliud, ad vlceratam arteriam, Charixeni. conuenit etiam phonaſcis, *hoc eſt qui uocis exercitio utuntur*, ante certamen & poſt exhibita. facit & ad circumdolentes oculos, extrà impoſita lana ex eo madefacta, & ad interaneorum affectiones delincta. Gummi drach. xii. tragacanthæ drach. xii. thuris drach. iii. myrrhæ drach. iii. croci drach. ii. ſucci hypociſtidis drach. ii. paſsi ſcybelitæ ſextarium vnum. Gummi & tragacantham contundito & cribrato vnumquodque ſeorſim, & cum modico paſſo diluito, reliqua verò fracta & præmacerata ſimiliter cum modico paſſo cõterito. Crocum verò in raro laneo panno ligatum, in ollam appendito, in qua reliqua coniecta ac aſsiduè agitata decoquuntur: deinde extracto croco, & probè contrito, reliqua omnia in pilam coniiciantur, & vt cocta ſunt, cum croco vniantur, & vtitor. Alia arteriaca, ex cuius vſu ſæpe magnam laudem aſſequutus ſum. Nuces pineas ſexaginta, amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnem phœnicobalanorum ſex, ſucci radicis dulcis ſcrupulos duodecim, croci ſcrupulum i. myrrhæ ſcrup. i. tragacanthæ ſcrupulos vi. paſsi Cretici quãtum ſufficit. Quibus verò eductione ex pectore opus fuerit, mel & ſapam adde.

Alia, Andromachi. Pinguedinis gallinæ recentis quadrantem, mellis heminam i. decoque ſimul, & cum rutæ ramulis agita donec cogatur. exhibe eam ieiunis, & poſt cibum, & ad noctem. Sorbitio ad ſuppreſſum ſonum, maximè ab humore. conuenit etiam phonaſcis: Porros in aqua ad tertias decoque, atque ipſos quidem abiice, aquæ verò alicæ ſuccum admiſce, & mel & ouorum lutea iii. quæ vbi commiſcueris, ad tertias decoque, & excola: deinde affuſo ſapæ optimæ ſextario i. rurſus donec cogantur decoque, ac ramulis anethi circumagita. da ex ea manè & veſperi cochleare vnum. Arteriaca neceſſaria, phonaſcis commoda: expertus ſum etiam eius valorem ad rauceſcentes ob humiditatem plurimam: Coſti, folii, ſpicæ nardi, amomi, piperis, caſiæ, maſtiches, cuiuſque drachmas quinque, opii drach. ii. mellis & ſucci mororum æqualiter mixtorum quantum ſatis fuerit. excipe pharmacum cum eis, quò viſcoſa coactio reddatur, & vtere. Exhibe ſub lingua tenendum magnitudine nucis auellanæ. caueto ne nimis ſolidum facias, vt facilius ſub lingua liqueſcat. Alia arteriaca, ad affectiones aſperæ arteriæ, & pulmonis, ad reiectantes ſanguinem, & omnia vitia manifeſta: maximè verò prodeſt crebrum & rectum anhelitum ducentibus: Squillæ depurgatæ coctæ drachmas ſex, ſeminis lini drachmas duas, ſeminis vrticæ drachmas duas, ſucci verbenacæ exiccati drachmas duas, thymi drachmam vnam, farinæ erui drachmas ii. pulegii, iridis, betonicæ, aniſi, naſturtii, apii, ſeminis fœniculi, ſeminis anethi, piperis, fœnigræci, cuiuſque drachmam vnam, excipe melle Attico: exhibe manè & veſperi quantum cochleari accipi poteſt. Alia, ad arteriæ affectiones, & pulmonis vlcera, reiectiones puris & ſanguinis, deſtillationes ad pectus, & ad eductionem eorum quæ in pulmone coaceruata ſunt valde efficax. Reſinæ terebinthinæ, croci, thuris, myrrhæ troglodyticæ, terræ quæ aſter appellatur, cinnamomi, nucum pinearum purgatarum, radicis dulcis, ſingulorum drachmas quatuor, amomi, tragacanthæ, carnis palmarum pinguium, cuiuſque drachmas tres, ſpicæ nardi drachmas duas, caſiæ drachmas duas, coſti drachmam vnam, galbani depurati obolos quatuor, mellis Attici libras ſex. Mel & terebinthinam in diplomate decoque, atque vbi condenſari

A cœperint, galbanum præmollitum admiſce, ac donec non inquinarint amplius decoque, deinde agitando frigefacito, & cum reliquis contuſis in pila permiſceto. vſus eius eſt ſub lingua detentæ. Alia quæ ſimiliter ad omnia prædicta efficax eſt: Spicæ nardi drachmas quatuor, croci drachmam vnam, piperis grana triginta, radicis dulcis drachmam vnam, nucum pinearum depurgatarum numero centum, ſtyracis drachmas duas, balauſtiorum drachmas tres, tragacanthæ drachmã vnam, cinnamomi B drachmam vnam, amomi drachmam vnam, thuris drachmã vnam, mellis ſeſquilibram, aut paſſi Cretici heminas octo. paſſum in duplici vaſculo ſiue diplomate coquitur ad mellis ſpiſſitudinem, & ad reliqua arida in pila trita affunditur. Tragacantha autem tunditur, cribratur, & diluitur vnà cum ſtyrace in vino modico dulci, atque ita admiſcetur. exhibe ex eo cochleariũ vnum: expertus enim ſum ambo hæc adſcripta magna celebritate probari. Compoſitio ex capitibus papaueris varia: Capita papaueris centum & viginti in aquæ ſextarios tres coniecta, ad dies quinque macerato, deinde ad tertias decoquito, & abiectis capitibus ad aquam mellis ſextarium C vnum admiſceto. quibus ſimul ad ſpiſſitudinem mellis ita vt nõ diffluãt, croci, myrrhæ, acaciæ, ſucci hypociſthidis ſing. drachmam vnam infarcito, & ante ſomnum delingendum exhibeto. prodeſt reiectantibus ſanguinem, cœliacis ac dyſentericis. Ego autem ad huiuſmodi ex capitibus papaueris compoſitionem, quando ſcilicet ad libram vnam aquæ decem papaueris capita iniiciuntur, prædicta commiſceo, & pro pharmaco fluxiones ſiſtente ac repreſſiuo vtor. Alia ex libris Aſclepiadæ, D panacea Mithridatis. Iis qui vocis exercitio vtuntur, ante & poſt certamen vtilis. facit ad glandularum inflammationes, columellam laxatam, & ad gingiuas humore turgentes & vlcera ſerpentia oris, ad motos dentes, & deſtillationem, tuſſim veterem & recentem, ſanguinem ſpuentes ac rurſum reiectantes. Vtor ea aliquando citra admixtionem, aliquãdo autem paſſo aut ſcybelite vino, aut aqua calida diluta. Etenim ad tonſillarum inflãmationes aque conſimiles affectiones vtendum eſt pharmaco hoc diluto: ad eas verò quæ in profundo hærent, E immixto & puro. Verùm compoſitio ipſa hoc modo habet: Radices filicis quamcraſſiſſimæ diligenter lauãtur, donec terrenæ ſordes in totum diſcedant: deinde refrigerantur, in fruſta digitali magnitudine diſſectæ: ex quibus libras tres accipimus, & capita papaueris agreſtis mediocria cẽtum & quinquaginta, radicis ſymphyti depuratæ, corticis radicis mandragoræ, rhei Pontici, roſarum ſiccarum, iridis Illyricæ, radicis dulcis, balauſtiorum, ſingulorum quadrantem, caſiæ trientem, nardi Celticæ ſeſquiunciam, aquæ pluuialis ſextarios quindecim. Omnia prædicta F craſſo modo contunduntur, & per triduum madeſcunt: deinde ſequenti die in diplomate ad tertias decoquuntur, exprimuntur & percolantur. In huius autem decocti parte, ſubſcripta per diem & noctem maceramus: ſunt autem gummi puri libra vna, tragacanthæ pellucidæ libra vna, myrrhæ troglodyticæ ſextans, ſucci radicis dulcis ſextãs, croci ſextans, ſucci hypociſthidis ſextãs, maſtiches vncia vna. ſequenti deinde die diligenter & paulatim hæc trita diluimus, & quod ſupereſt ex ipſo decocto ac expreſſo liquore paulatim adiicimus. & poſtea vinum G ſcybelites aut theræum, aut aliud dulciſſimum ſextariorum vigintiquatuor menſura, in vas fictile diffuſum decoquimus, donec ad mellis craſſitudinẽ redigatur: deinde adiectis etiam tritis omnibus, rurſus ad coactionem decoquimus, & ablatis vtimur. Datur ex hac quantum cochleari excipi poteſt. Compoſitio ex capitibus papaueris, ad tuſſes humidas, dolore affectam arteriã, & fauces, & ad deſtillationes à capite ad pectus. vtilis eſt etiam ad vigilias: Capita papaueris Thebaici mediocria vnà cum ipſo ſemine, decem, aquæ pluuialis ſextarium vnum, radicis dulcis parum quiddam: per diem vnum H præmacerato, donec flaccida tactu fiant capita, decoquito, exprimito & percolato, ac ad decoctum dimidium eius mellis adiicito, & rurſus ſuper prunas ad mellis craſ

ſitudinem decoquito ac vtitor. Accuratior huius antidoti apparatus, atque etiam partim vſus, prædictus eſt Sermone quinto, De propriis ægrorū potionib' loco. Quòd ſi magis adſtringens alui profluuiorum facere velis, & ſanguinem ſpuentibus commodum, ſucci rhois rubri drachmas duas adiice, & acaciæ drachmas duas. hæc autē in paſſo diluta, tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam conijce, & parumper feruefieri ſine, ac vtere, cochlearium exhibens ante ſomnum.

De deſtillatione ſiue catarrho, & narium muco, ex Galeno, Cap. LIII.

DEſtillationis & muci cauſa eſt cerebrum, quod quidem à frigore ad frigidam intemperiem deducitur: ab æſtu verò calefit & repletur. Vinum quoque vltra modum potatum, caput replet, & balnea calidiora, & largior perfuſio capitis ex aqua calida, maximè ſi alias calidius caput exiſtat: & cibus ſanè qui in ventre incoctus perſeuerat neque infrà excernitur, in caput impetū facit. Repletum itaque caput rurſus ad ſubiecta membra humores demittit: & ſi quidem ad nares hoc ipſum excrementum defluat, coryzam, *id eſt mucum* appellare conſueuerunt, *& Latini amplius grauedinem*: ſi verò ad gurgulionem, morbum vuam appellatum generat. Eſt autem affectio circa gurgulionem conſiſtens aut aliâs ipſum gurgulionem tumidum facit. Promptiſſima itaque eſt ad nares & ad os defluxus delatio, quanuis aliquibus etiam ad oculos, aliquando & ad aures deferatur. Atqui delationem ad os, etiam ſtomachus ſiue gula excipit, & aſpera arteria, atque ipſum adeo arteriæ extremum: quod ſanè extremum, ob ipſum ad ſe delatum à capite defluxum ſuperhumectatum, in principio raucoſam vocem producit, & progreſſu temporis etiam paruam. quòd ſi amplius augeſcat malum, vox ipſa in totum perditur. nam ipſa aſpera arteria vnà cum ſuo extremo permadeſcit. At ſi acrior fluxus ipſe exiſtat, non tantùm vocis damnum prædictæ particulæ patiuntur, ſed grauiſſima etiam eroſiò accedit, talis naturæ quales circa cutem accidere ſæpe videmus citra vllam externā cauſam, eóque modo etiam pulmo ipſis exulceratur, vocatúrque hæc affectio tabes. Quòd ſi ad gulam & in ventriculum fluxus deferatur, ſi quidem frigidus exiſtat, in frigidam intemperiem corpora perducit: calidus verò in intemperiem calidam. exulcerat etiam ea temporis progreſſu: in principio verò appetitioni nocet & concoctioni. Si itaque frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates ac ructus acidos efficit: ſi verò calidus fuerit, in corruptionem adiget cibos: vnde nidoroſè aut fœtentes aut acidæ eructationes producentur, aut etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius penetrarit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum afficit, & ad colum vſque pertingit, atque ad meſenterii venarum vaſa, per quæ ad hepar diſtributio atque digeſtio alimenti contingit. Aliquibus itaque deiectio appetitus accidit: aliquib' verò appetitiones præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam vitioſorum ciborum concupiſcentia, qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infeſtatis contingere conſueuit. Manifeſtum autem eſt & gurgulionem & tonſillas affici: quin & parulides & glandulæ, & dentium eroſiones, vlcerationéſque & putredines oris, ad ſeroſas ex capite in ipſum os deſtillationes ſequuntur. Cæterùm vulgus medicorum, aut gurgulionem reſecat, aut pharmaca exhibet quæ per aſperam arteriam ſputi eiectione in pulmonem dilapſa educant: alii verò ventris curam gerunt, quemadmodum alii dentium & oris, aut etiam affectionum in naribus aut oculis aut auribus curam moliuntur. Principium inuentionis Galeni. Melius autem erat (mea quidem opinione) velut fontem malorum excindere, ſanato videlicet capite: quòd ſi impoſſibile ſit facere, ob vehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti conſulere oportet, indicatione ex figura ipſius ac-

A cepta quomodo ei ſubueniri poſſit: non enim mox, veluti aliqui medici omnibus capitibus ſemper ex thapſia & ſinapi cataplaſmata adhibent, ſic & te facere volo. Etenim ſi à calida intemperie caput vexatur, omnia calida pharmaca nociua exiſtunt. Oportet itaque ipſos balneis multis calidis potabilium & dulcium aquarum conſolari, ſimulque generatos in capite vapores calidos diſcutere, & temperaturam omnem in melius mutare. Nociuus autem eſt eis vſus aquarum natura ſua calidarum. quæcunque enim ſulphurulentæ ſunt, & bitumen olent B ob caliditatem ſuam contrariæ ſunt capitibus natura calidis. quæ verò aluminoſæ, coarctatione ſua caput offendunt. verùm calidas dulces non appellamus ſua natura calidas. neque enim inuenire eſt quæ ſuapte natura calidæ exiſtant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui verò caput vehementer calidum & peruſtum habet, & ob id aſſiduè à deſtillationibus vexantur, his melius eſt hora æſtiua ex roſaceo vngi, ex ſolis roſis & omphacino oleo citra ſpiſſamentorum adiectionem apparato. Quædam autem capita propter calidio- C rem arteriarum temperaturam, tum vertigine tū dolore apprehenduntur: in quibus etiam arteriarum inciſione vtimur. Quare conſiderare oportet præcedentem deſtillationis cauſam, & præhabitam diætam: atque ita remedia contraria afferre. In vniuerſū autem pauco cibo & quiete vtendum eſt, vitato etiam frigore & calore: ſi verò cibi incocti amplius in ventre innatent, ad vomitum æger eſt inhortandus. Philumeni. Valde vtile eſt iis qui deſtillationem patiuntur, ſi eorum plantæ pedis cum pice in oleo plurimo diſſoluta conſtan- D ter fricentur, ex eadémque inguina & ſedes perungantur: nares verò ex thure & myrrha cum vino & oleo contritis, ac ad mellis craſſitudinem redactis illinantur, & vnguentum irinum ſimul naribus inſtilletur. Melanthium etiam torrefactum linteolo illigatum odorent, aut hedychroon manibus teneant & aſſiduè odorent, aut cyphi eodem modo. Conuenit etiam inflammationem arcentia emplaſtra fronti imponere, velut eſt iceſiæ, & emplaſtrum oxerum appellatum, itémque barbarum cruētis vulneribus deſtinatum, & athena. Gargariſſent autem E aſſiduè paſſum ſcybelites, aut ſapam calidam. Sorbitionibus verò vtantur decocto hyſſopi, ficuum & nucum pinearum, atque iridis: item alica ex paſſo decocta. Si verò ab his nihil leniatur deſtillatio, neque tamen amplius augeſcat, ſed eodem modo ad plures dies perſiſtat, præſentiſſimum auxilium capitis irroratio exiſtit, maximè in æſtate, & capitis temperatura calidiore. Oportet autem in balneis ex alto frigida aqua delabente caput ſubdere, vt violentum inde ſuſtineat inſultum: euectigio enim denſitatem diſſoluit. Animaduerſionem ta- F men habere oportet, an thorax inde facilè offendi poſſit: conſueuit enim promptè à capite frigiditatem tranſſumere ac fortiſſimas vexationes perferre. Porrò diuturnas deſtillationes fortis clyſter ſanat, aut vomitus à raphanis ieiunis factus, aut purgatio exhuberantis humoris, & irrigatio capitis ex vnguento irino aut optimo nardino. Iis verò qui continua & inueterata iam deſtillatione afficiuntur, caput radere oportet, & factis ſcarificationibus, bituminoſa emplaſtra imponere: pharmacis autem deglutitiis vtendum huiuſcemodi. Eclegma G ad deſtillationem: Mellis ſextantem, butyri recentis vnciam vnam decoque, & in duas partes diuiſum delingendum exhibe, iis qui eductione opus habent.

Manducatio ad eandem: Semen hormini, ſemen papaueris nigri, ſemen lini torrefactum, æquis portionib' contunde, & cribro excute, melléque cocto excepta comanducanda manè exhibe. Probè etiam ad deſtillationes facit antidotus ex capitibus papaueris ſoporifera, ante ſomnum exhibita: etenim ſomnum dulcem infert, & reprimit influxum. Eius apparatus paulo H antè inter arteriacas compoſitiones dictus eſt, & in quinto ſimiliter Sermone de propriis ægrorū potionib' loco.

Catapotium valde celebre, ac dolorem leuans: Styracis drachmas ſex, myrrhæ drachmam vnam & dimidiā,

terebinthinæ drachmas duas, opopanacis drachmas II. iridis drachmas duas, piperis albi, ſpicæ nardi, nitri, ſeminis hyoſcyami, opii, cuiuſque drachmam vnam. arida contundito ac cribrato; reliqua verò in pila citra liquoris admixtionem contuſa ſimul committito, & grana in erui magnitudinem informata ante ſomnum deglutiẽda exhibeto, neque quicquam vltra ſorbitionis admittito. dantur ad ſummum grana quatuor, medium tria, minimum duo. Aliud, quod etiam dolorem leuans, tum tuſſi, tum deſtillationi opitulatur: Styracis drachmas quatuor, myrrhæ drachmam vnam, opii drachmã vnã, galbani drachmam vnam, contunde in pila, & ſapa affuſa ſubige, & catapotia erui magnitudine informa, quorum ſimiliter ad ſummũ quatuor exhibe, medium tria, minimum duo. abſorbeant etiam inſuper paſſi calidi diluti cyathos duos. Aſclepiadæ remedium: Pyrethri, coſti, vtriuſque drachmas duas, piperis albi drachmam vnam, contuſa & cribrata repone. Vſu verò expetente, apprehenſis naribus pharmacum attrahere præcipe. Aliud: Piperis drach. duas, ſeminis vrticæ drach. duas, croci, myrrhæ, coſti, cuiuſque drach. I. vtere vt dictum eſt. Caſeus autem tener & recens, comeſtus vtilis eſt, & cauliculi braſſicæ crudi à ieiunis comeſti, ſimiliter & braſſica delicatior cocta & comeſta. Qui verò calidiori præditi ſunt temperatura, lactucæ cauliculos parumper feruefactos comedant: in poſca verò ipſos intingant.

De tuſſi, Cap. LIIII.

TVſſis cauſæ variæ ſunt. nam & humor à capite ad aſperam arteriam deſtillans tuſſim efficit, & aſperitas ſola pelliculæ aſperam arteriam intrinſecus ambientis tuſſim irritat. Qui præterlabuntur etiã cibi ac potus, tuſſim mouent: & lumbrici ſtomachum infeſtãtes, tuſſiculas paruas excitant. Et acris humor ſtomachum perturbans, ac irritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens, imaginariam tuſſim producit, quemadmodum etiã in iis qui ſtomachi morſum ſentiunt, & ſaliuæ ad eũ influxu vexantur, euenire ſolet, quum nihil moleſti iuxta aſperam arteriam obuerſetur. Intemperies quoque frigida reſpirationis inſtrumentorum, tuſſis cauſa exiſtit: verùm hi moderatè ac minimè violenter tuſſiunt, adeo vt non ſolùm per ſpiritus compreſſionem, retinere queãt & impedire tuſſim, ſed ſanare etiam ſæpiſſimè, per reſpirationis inhibitionem frigefactas particulas calefaciẽdo. Signum autem ob ſolam intemperiem frigidã tuſſientium eſt, ſi per inſpirationes irritentur, frigiditate videlicet exinde intenſiore facta & aucta. quãdo igitur hi leniter inſpirãt ac aerem attrahunt, & in calida domo verſantur, parum vel omnino nihil tuſſiunt. Quæ verò cum titillatione partium, ab vtraque palati parte contingunt tuſſes, palàm oſtendunt defluxum à capite ad aſperam arteriam afferri, itémque ad pulmonem. Quòd ſi nihil expuant ſic affecti, tenuem eſſe defluxum indicat, qui expulſione ſpiritus diſſectus, præ tenuitate ſua rurſus fluxum reflectit: id verò ex humore per ſputum reiecto manifeſtè apparet. craſſiorem enim priore habet cõpagẽ, etiãſi ſit à ſpiritus impulſione reiectũ. Manifeſtũ autem eſt quòd humor in pulmone & thorace detẽtus in morbo laterali, inflammatione pulmonis & tabe, maxima tuſſis cauſa exiſtit. Medemur autem tuſſi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitib⁹ inſpiſſantes, aut per alterius cuiuſdam pharmaci dolorẽ leuantis vſum, & per cibos boni ſucci. Si verò craſſus aut viſcoſus fuerit affligens humor, per ea quæ extenuant & diſcindunt medebimur. Inſtrumentorum autem reſpirãdi frigiditatẽ per calefacientia emendamus: quæ verò ab aſperitate fit, per lenientia & mordacitatem arcentia ſanatur, qualia ſunt ex arteriacis compoſitionibus ſimpliciora. His itaque præexplicatis, ea quæ à veteribus deſcripta ſunt ad tuſſim remedia ſubnectemus. Nos verò ad præſcriptam methodum animum conuertẽtes, atque vniuſcuiuſque ſimplicium pharmacorum vires edocti, facilè ad quamcunque affectionem conuenientia remedia afferemus, etiam ſi à priſcis indefinitè ſint deſcripta. Remedia autem hæc ſunt: Styrax nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tuſſes ſedat, ac deſtillationes. vtilis eſt etiam ad raucedinem. Aliud: Ficus ſiccas pingues in vino dulci meraco madefactas, vnà cũ vino deuorandas exhibe. hoc tuſſes mitigat. Terebinthinam & mel coctum delingenda præbe, & vinum dulce dilutum inſuper abſorbendum: hoc enim attenuat & educit. Aliud: Filicem contuſam & cribratã paſſo inſtar polentæ inſperge, & abſorbendam exhibe. prodeſt etiam ſanguinem reiectantibus. Aliud, quod ad tuſſes noctu moleſtiã exhibentes conducit: Mẽthæ ramulos tres tritos, affuſo aceti cochleario ante ſomnum abſorbendos præbe. adiuuat concoctionem, ſtomacho vtile eſt, & craſſitiem diſcindit. Aliud: Nucum pinearum torrefactarum, amyli, radicis dulcis, ſeminis vrticæ, ſeminis lini, cuiuſque ſextantem, iridis, piperis, hyſſopi, ſeminis naſturtii, amygdalarum amararum, ſingulorum vnciam vnam: excipe melle probè deſpumato, & præbe ex eo cochlearium mediocre. Compoſitio ex marrubio ad tuſſim: Marrubii ſextantem, hyſſopi vnciam vnam, iridis drachmas quatuor, pulegii drach. quatuor, calaminthæ montanæ drach. quatuor, bulborum ſcillæ ſcrup. ſex, nucem vnam pineam bonam & integram, caricas pingues quinque, aquæ ſextarium vnum & dimidium, mellis heminam vnam. vtere. Eclegma tuſſientibus aptum: Nucum pinearum repurgatarum drach. duodecim, palmarum pinguium drach. octodecim, iridis drach. duodecim, ſeminis lini torrefacti drach. octo, tragacanthæ drach. duodecim, amygdalarum dulcium delibratarum drach. ſedecim, mellis deſpumati quantum ſufficit. Tragacantham in vino dulci modico ma eratam & dilutã, primùm cum deſpumato melle decoquito, atque vbi ſ mel ebullierit, reliquis in mortario probè contritis affundito, & vtitor, cochlearium exhibens manè & veſperè de digito delingendum. mellis enim tantum adiicere oportet, vt delinguibile pharmacum fiat. Aliud eclegma ad tuſſes recentes: Vini dulcis veteris ſextariũ vnum, mellis Attici libram vnã decoque, cum rutæ ramulis aſſiduè agitando, exhibe ex eo myſtri I. menſura. eſt etiam vtile ſtomacho. Alia remedia ad tuſſim conducentia. Coptarium *hoc eſt placentula*, tuſſi accõmodatũ, Seminis lini contuſi & cribrati, vuæ paſſæ pinguis & exacinatæ, cuiuſque ſextarium Italicum vnum, nucum pinearum torrefactarum, nucum auellanarum repurgatarum, ſingulorum ſextariũ dimidium, piperis ſextantẽ, myrrhæ vnc. I. croci vnc. I. mellis ſextarios quatuor. Semen lini contuſum cum melle decoquito, atque vbi coactum fuerit & inſpiſſatum, reliqua optimè contrita admiſceto, & ſimul vnito. exhibe ex eo magnitudine nucis auellanæ. Ad tuſſim inueteratam remedium optimum: Cumini, piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque vnciã vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum. contrita cum melle ſubigito, ac parumper feruefacito, reponito, ac vtitor ex eo præbens cochleariũ delingendũ. Aliud admirabile: Piperis, pulegii, hyſſopi, calaminthæ, cuiuſque ſextantem, petroſelini vnciam vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum: da cochlearium. Aliud ſimplicius bonum: Mellis quadrantem, butyri recentis quadrantem, cumini quam tenuiſſimè triti drach. quatuor. melli prius deſpumato butyrum admiſce, & ſimul calefactis cuminum inſperge, & paulatim delingendum cochlearium vnum exhibe. Aliud ad tuſſes, pituitam repurgans: Hyſſopi vnciam vnam, pulegii ſextantẽ, iridis, ſinapis, ſeminis naſturtii, aniſi, piperis, ſingulorũ vnciam vnam, tuſa ac cribrata, melle deſpumato ſufficienti excipe, & cochlearium exhibe. Hyemis autem tempore, & febre non infeſtante accepturus, piperis ſextantem adiice, & pro aniſo, fœniculum aut cuminum, & pro naſturtio ſinapi, vt ſit ſinapis ſextans ſiue vnc. II. Aliud ad diuturnas tuſſes: Comæ hyſſopi, pulegii de ſuperiore anno, ammii, piperis, erui ruſi decorticati, iridis, cuiuſque ſeſcuncem, ſpicæ nardi drach. quatuor, terebinthinæ trientem, butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſextarios duos. Butyrum & terebinthinam cum melle liquefacito, ac reliquis vnito: vtere exhibito cochleari paruo. Aliud, thoracis affectionibus commodum:

Lomenti fabacei fricti ac tenuſſimè triti ſeptuncem,

seminis lini septuncem, iridis contritæ quadrantem, nucum pinearum torrefactarum drachmas duas, pulegii triti drachmas duas, seminis vrticæ drachmam vnam, piperis drachmas quatuor, mellis despumati chœnicem vnum. Melli despumato lomentum insperge, ac parũper decoque: deinde reliquis in mortario admixtis vtere. Aliud Acholii: Hyssopi, pulegii, ammii, piperis, erui rufi, iridis, cuiusque drachmas sex, terebinthinæ drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas tres, butyri recentis sextantem, mellis despumati sesquilibram. vtere. Aliud, ad tussim ex styrace: Amomi sextantem, casiæ sextantem, styracis sesquiunciam, spicæ nardi sesquiunciam, croci vnciam vnam, piperis vnciam vnam, mellis despumati sextarium vnum. exhibe cochleariũ.

Ad tussim siccam: Siccam tussim sanãt etiam paulo antè præscripta pharmaca: aliquando autem & aquæ feruefactæ sorbitio. Qui enim ob pituitæ crassitudinẽ nihil educere possunt, ab humectantibus plus emolumẽti sentiunt: maximè eo quòd quodammodo simul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis dolorem leuantibus & simul conferentibus tussi, Cap. LV.

HOcce pharmacorum dolorem leuigantium genus, ii qui ante ætatem nostram fuerunt, composuerũt, tussientibus & sanguinem reiectantibus præcipuè conducẽs, atque etiã iis qui vltra has affectiones tabescunt: itémque ad alios dolores & affectiones quæcunque circa pulmonem & pectus, ac asperam arteriam, reliquáque interiora membra consistunt, præterquam quæ propriè colicæ appellantur. Differunt enim hæc à colicis, similiter anodynis, *hoc est dolorem leuantibus*, appellatis, tum aromatũ & odoratorũ seminum, tum eorum quæ vrinam cient admixtione. Colicæ autem facultates ac compositiones iis vehementiores sunt, excellẽtem vim stupefactoriam complexæ, ob multitudinem videlicet eorum quæ refrigerantis naturæ existunt, velut est hyoscyami semen, & cicutæ, papaueris succus, & mandragoræ cortex: quibus sanè ad colicos necessariò ob doloris magnitudinem vtimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui styracem & crocum admiscuerunt: aliqui autem calefacientia: alii etiam aromatica, & cum pauca vi adstrictoria exsiccantia: quidam etiam nobis familiaria, velut anisum, apiũ, fœniculum, daucum, & seseli, quæ vehementium pharmacorum vires & iniucunditatem obtundunt, ampliúsque vrinam expellunt: quidam etiam quæ asperitates leniunt addidere, velut est tragacantha & radix dulcis, ac vinum dulce. Quæcunque autem ex eis de pharmacis stuporem inducentibus minus participant, ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à veteribus composita doloris leuamenta huiuscemodi. Catapotium. Pharmacum ad tussim accommodatum, inueterata maximè existente affectione. Efficax est ad diuturnam destillationẽ, dolorẽ capitis, difficulter spirantes, & inflammationes pulmonis, ad vesicæ quoque ac vuluæ affectiones: inscribitur Panacea, ab aliis etiam Stichus. Myrrhæ, opii, piperis, styracis, castorei, galbani, æquales partes cum sapa dulci subige, & in catapotii figurã redige, ac ciceris magnitudine exhibe: absorbeat autem à sumptione aquæ mulsæ cyathos duos. Harmonia. Aliud pharmacũ vehementer efficax quod harmoniæ appellatione inscribitur. valet ad destillationes, & inexuperabilem defluxum: Styracis, castorei, piperis, cardamomi, cuiusque drach. tres, opii, myrrhæ, seminis hyoscyami albi, cuiusque drach. quatuor, passo probè cocto excipe, & catapotia ciceris magnitudine informa, & ante somnum præbe deuoranda. Alia confectio, ad tusses diuturnas egregiè & concinnè valens: itémque ad humentes & ob humoris crassitudinem diu durantes, quæ Symphonos appellatur, & febrem optimè sedat. Ea omnes veteres celebres vsi sunt: Piperis, opii, cardamomi, cuiusque drachmam vnam, croci, sulphuris viui, myrrhæ, seminis hyoscyami albi, cuiusque drachmas quatuor, mellis cocti cochlearia tria. hoc enim modo nos apparamus: verùm sunt qui gentianæ, & daucii, cuiusque drachmas duas admiscent.

Alia ad tussim & tabem isostathmos appellata: Fo-

A lii, petroselini, hyssopi, rosarum siccarum, anisi, opii, croci, costi, seminis hyoscyami, myrrhæ troglodyticæ, spicæ nardi, iridis æquales partes cum melle sufficienti subige. datur fabæ magnitudine ad noctem. Alia isotheos appellata, ad tussim, tabem, omnes morbos internos, & certo circuitu affligentes affectiones: Spicæ nardi drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam, croci, costi, piperis albi, cuiusque drachmam vnam, galbani drachmam vnam, opobalsami, cinnamomi, mandragoræ succi sicci, castorei, cuiusque drachmas duas, seminis dauci sesquidrachmam, B casiæ sesquidrachmam, mellis despumati quantum satis erit. Facit ad dolores stomachi, iecinoris, pulmonis, oculorũ, sanguinis reiectationem, abscessus dysentericos, voluulum, renum ac coxendicũ affectiones, difficulter spirantes, dolorem laterum, vnicè tamen iliorum ac præcordiorum, profluuium muliebre, & muliebres suffocationes. prodest contra lethalia venena ante & post cibum sumpta, & ad omnem sanguinis eruptionem cum frigida, ad viperæ & phalangii morsus in vini cyathis trib⁹: quartanariis, ante febris accessionẽ, C dantur ex ea oboli duo cũ vini cyathis duobus: sed præloto tamen antea ægro. Sanat ægrè spirantes, & qui nisi erecti spiritum ducere non possunt, & anhelosos, etiamsi iã ad multos annos affectio durauerit. Sanat quoque antiquas à capite ad pectus defluxiones.

De suffitionibus, Cap. LVI.

QVanquam antea sufficiẽtissimè de suffitionibus dictum sit, in sermone De clysteribus & euacuantibus, ac aliis quæ ægris offeruntur, (qui sanè tertius huius operis fuit) dicetur tamen nunc quoque, sed paucis. Pa D stillus suffumigabilis tussientibus & orthopnoicis commodus: Abrotoni, sandarachæ, sinapis, cardamomi, æquales partes contundito & cribrato, & cum aqua in pastillos redigito ac suffito, ita vt æger ore fumum suscipiat. Alius pastillus: Sandarachæ sextantem, terebinthinæ sextantem, costi scrupulos sex, folii scrupulos sex, mastiches scrupulos sex, laseris scrup. tres, piperis grana quadraginta, redige in pastillos, ac vtere eodem modo.

Alius: Castorei, sandarachæ, galbani, sulphuris viui, E colophoniæ, propolis, terebinthinæ, mastiches, croci, chamæleuces, æquales portiones cum aqua in collyria redige, & ipsa per infũdibulũ suffito: si verò nõ adsit chamæleuce, his conyzã paruã aut capparis corticẽ adiice. Aliud bonũ suffumigiũ, per experientiã à nobis inuẽtũ, quatuor speciebus cõstãs: Styracis, terebinthinæ, sandarachæ, mastiches æquales partes excipe, ac similiter vtere. Creditur anhelosos & purulentos sanare: itémque tussim & laterum affectiones: quemadmodum etiã ea quæ F paulo antè hîc sunt præscripta, atque ea quoque quæ tradidimus in tertio Sermone. Epithema ad tussim optimu, ex sertula Campana: Sampsuchi, sertulæ Campanæ, prasii, iridis, cuiusque sextantem, myrrhæ vnc. I. thuris quadrantem, resinæ pinus libram I. olei irini libram I. vtere.

De orthopnoicis, anhelosis, ac ægrè spiritum ducẽtibus, ex Galeno, Cap. LVII.

QVI frequenter respirant citra febrem, quemadmodum solent à vehementi cursu fatigati, eos asthmaticos, *hoc est anhelosos*, medici vocare consueuerunt, ab ac- G cidente videlicet, hoc est anhelando: eosdem etiam ab altero accidente orthopnoicos appellant: desident enim ac pectus erectum habere videntur, ob timorem ne suffocentur, & stratũ quoque iuxta superiores partes, ad quas pectus ipsum reclinatur, erectius sibi apparant, ne dormientes strangulentur. Inspiratio enim minor ipsis contingit quàm respirationis frequentia expostulat, quãuis pectus plurimùm ipsis diducatur. Ex quo manifestum fit, coarctationẽ locorũ præter naturã intrinsecus adesse: cuius etiã manifestè ægri sensum perceptant. Fit autẽ H coarctatio locorum inspirationis, quum aut crassorum & tenacium humorum multitudo pulmonis bronchia obstruxit, aut tumor quispiam abscessui similis in ipso consistit. Similiter autem difficulter spirant qui asperã arteriã à multa destillatione habent repletam, aut quadã defluxione ex vicinis locis aceruatim in ipsas arterias

delabente. Distinguuntur autem inter se hæ affectiones:
nempe quòd destillatio etiam sanis ex manifesta causa
repentè accidit, intotum fere citra febrem, concomitan
tibus etiam propriis destillationis signis. Si verò tumor
abscessui similis in pulmone fiat, necessariò febris conse
quitur, neque ita diu pòst, inflammatione in pus trans-
mutata, pus reiicitur cum tussi. Si autem crudum tuber-
culum gignatur, velut Antipatro medico cõtigit, iuxta
leues pulmonis arterias, hi neque grauitatem magnam
sentiunt, neque ab orthopnœa intantum infestantur.
Qui verò propriè orthopnoici & difficulter spirantes
appellantur, intotum febrem non habent: grauitatis au
tem sensus eis contingit, neque quippiam purulentum
per sputum reiectāt. Porrò curatio prædictarum affectio
num quiddam commune habet, quiddam etiam cuique
proprium. Commune quidem vt superflua substantia
humoris has affectiones generantis consumatur & expē-
datur: proprium verò, vt si à crassis & tenacibus humo-
ribus fiant, per extenuantia & incisiua pharmaca con-
sumptio fiat: si verò à tumoribus abscessui similibus af-
fectiones fiant, per extenuantia & desiccantia consumā-
tur. quæ curatio omnibus in profundo corporis absces-
sibus communis existit. Vini autem potio ambabus cõ-
uenit, tenuis saltem temperaturæ. In vniuersum autem,
paucus potus conuenit, quibus abscessus alicubi adest:
multus verò, quibus bronchia tenacibus & crassis humo
ribus sunt obstructa. Etenim repurgantia hos humores
pharmaca, necessariò tusses commouent, verùm non fa-
cilè per sputum reiicitur, ob crassitudinem, id quod re-
purgatum est: humectatione igitur multa indiget, quò
facilius efferatur. & ob id sanè largior potus anhelosis
est exhibendus. Pharmaca verò eis conueniunt incidē-
tia citra vehementem calefactionem. crassi enim & te-
naces humores, à vehementi calore viscosiores reddun-
tur, glutinosique, vt & difficulter auelli possint: quapro-
pter maximè prodest eis acetum squillinū, & ipsa quo-
que squilla assa cū melle trita & delincta, & acetū mul-
sum ex ea apparatum. Maximum autem remedium (in-
quit Archigenes) purgatio frequentior existit per phar-
maca fortiora: & vomitus à radicibus per interualla sus-
cepti. Cataplasmata verò ex ficubus & hordeacea farina:
magis verò ex loliacea habente resinam & mel ac ceram
admixta. infarciri potest etiam ei iris & manna. Mala-
gmata autem conueniunt, quæcunque exulcerant cutem
& attrahunt saniem, quale est Cissophontis, & quod cõ-
stat ex baccis lauri, & quod ex semine rosmarini con-
stat, & emplastrum ex herbis, & quod icesium appella-
tur, itémque quod vocatur Thraseæ. Quòd verò Cyzi-
cenum emplastrum dicitur, si irini cerati æqualem sibi
portionem assumat & vniuerso pectori imponatur, hu-
miditates consumit & habitum corroborat. Omnium
autem conuenientissimum huic affectioni hocce est, in-
quit Archigenes: Emplastrum nigrum Archigenis:
Ceræ libram vnam, resinæ pinus siccæ libram vnam, iri-
dis sesquilibram, bituminis libram vnam, picis libram
vnam, æruginis vnciam vnam, myrrhæ sescuncem, thu-
ris sescuncem, radicis cucumeris syluestris, centaureæ, la
pidis asii, styracis, cuiusque sextantem, misyos crudi se-
squiunciam, chalcitidis crudæ sesquiūc. salis āmoniaci
vnc. I. galbani, terræ cimoliæ, terræ ampelitidis, cuiusq;
vnc. I. olei lib. II. aceti libram vnā, aut (vt ego soleo) lib.
duas, styracem cum modico oleo liquefactum in morta
rio probè cõtere, metallica verò cum aceto dissolue: her
bas autem contunde & cribro excute: liquefactis verò
quæ eliquari possunt, & percolatis, ac ab igne ablatis, cõ
trita adiice, atque herbas insperge. omnib⁹ autem simul
vnitis & emollitis vtere. Hoc sanè multos occultos abs-
cessus discutit, & in vaporem resoluit, alios autem ape-
rit. Quicunque autem iam rupti sunt, & fluidi tamen ad
huc permanent, eos mirabiliter exsiccat: eiusmodi enim
pharmacis vix aliud præstantius reperiri possit. Conue-
niens est etiam prædictis affectionibus, Amythaonis epi
thema, atque eo adhuc magis polyarchion, maximè tē-
pore coarctationis locorum. Pectus verò cum vrticis cõ
fricetur ac cædatur, ac squilla decorticata fricetur, deïde

A lauacro ac oleo calido loci rubefacti curētur. Assiduè aūt
lenioribus solutiuis aluum emollire oportet, quale est,
cnici acetabula duo optimè contusa, & cum sero lactis
decocta, ita vt percolatum serum & modico melle per-
mixtum bibatur. Vtendum est etiam ex thymo, lasere, &
pipere, salis confectionibus, quibus addita sit scammo-
nia, aut etiam iis quæ fiunt ex rosmarino. Ego verò etiā
herbæ sabinæ optimū vsum expertus sum, si per seipsam
drachmæ põdere trita sumatur, & sequenti die, duarum
drachmarum pondere, tertia trium. in aliquibus autē &
B quarta die vsque ad quartam drachmam pondus auxi.
Quòd si bene procedat purgatio, simúlque cruenta edu
cat, non est quem non melius spirantem in posterū red-
dat. Porrò interiectis duobus aut tribus diebus, absin-
thiū potandum exhibui, maximè si stomacho æger lan-
gueat. Quòd si non contingat stomachum languefieri,
irin bibendam dedi, aut abrotonum, aut castoreum ex
aceto mulso. Mirum in modum autem efficax est quod
ex elaterio constat, & octaobolon appellatur. Elaterii æ-
reolos II. spumæ nitri obolos tres, sinapis drachmam I.
C hæc in aqua diluta in octo catapotia informo: manéq; II.
tantundémque vesperi exhibeo. Purgat enim citra mo-
lestiam supernè, aliquandiu quidē permanens & soluēs,
Iis verò qui robustiores sunt, post trium dierum spatiū
rursus exhibeo. Atqui quæ ex colocynthide constat hie-
ra nostra, hoc est Archigenis, assiduè præbita, mitiorem
spirandi difficultatem correxit sæpissime, atque id bre-
ui & perfectè. Verùm si magis in profundo hæserit, auxi
liatur cū aceto mulso squillitico potata. Aliud ad dif-
ficulter spirantes, qui etiam asthmatici appellantur: A-
D ristolochiæ clematitidis, abrotoni, sulphuris viui, semi-
nis rutæ agrestis, cacuminū thymi, ammoniaci thymia-
matis, æquales partes cum aceto tritas in pastillos redi-
ge, & ex eis obolos tres exhibe cum aceto mulso ad tri-
duum. Alia remedia asthmaticis commoda, ex Ascle-
piade & Dioscoride: Aristolochia rotunda cum aqua
bibita, anhelosis auxiliatur: item centaureæ maioris ra-
dix, & minoris succus, & stœchas trita ac cum aqua pota
ta, & spondylii semen, & calaminthæ montanæ coma, &
hyssopum, & iris ac melanthium, & radicula, & vitis al-
E ba. Item asellos, qui & millepedæ appellantur, sub aqua-
rio vase stabulantes, sextarii mensura in fictile vas conie
ctos, ad carbones ignitos torrefacito, atque vbi inalbue-
rint terito, ac melle exceptos cocto, ante & post cibum
duorum cochleariorum mensura delingendos exhibe-
to. Aliud. Squillæ crudæ succū exprime, & cum eius-
dem mensuræ melle permixtū ad prunas decoque, eiús-
que cochlearia duo delingenda præbe ante & post cibū.
Summè autem hoc prodest, euidénsque eius rei pericu-
lum feci, inquit Archigenes. Aliud Archigenis: Ra-
F dicis cētaureæ maioris drach. sex, petroselini drach. sex,
ammoniaci thymiamatis drachmas tres, sulphuris viui,
bituminis, cardamomi, radicis panacis, seminis vrticæ,
iridis Illyricæ, cuiusque drachmas duas, thuris, myrrhæ,
castorei, nitri, sagapeni, abrotoni, polii, chamæpytios,
saluiæ, cuiusque drachmam vnam, piperis albi drach-
mas tres. Hæc omnia trita cum melle miscentur despu-
mato: dantur ex hoc oboli quatuor. Etenim assiduè pota
tum hoc, quibusdam perfectè medetur: citra molestiam
autem efficax existit dato hoc cum hydromelitis calidi
G cyathis quatuor. Aliud, quo etiam ego vtor, ad mul
tos vsus commodum: Squillā fuluam manum magni-
tudine sua implentem, fermento obductam, in furnum
coniicio vt quamoptimè assetur, deinde vbi mollissima
facta fuerit, superficie eius exusta reiecta, reliquum opti
mè contero, atque ei quātum, trimembri sectione facta,
duæ assatæ squillæ partes põderant, tantum farinæ erui
albi adiicio, & ammoniaci thymiamatis drach. IIII. ra-
dicis panacis drachmas IIII. iridis, & abrotoni, & acori,
cuiusque drachmas duas, piperis grana viginti. hæc o-
H mnia simul trita & vnita, in orbiculos digero pondere
sesquiobolares: ex eis autem drachmā vnam, aut etiam
obol. III. aut II. cū III. cyath. lactis asinini recèns mulcti,
aut aquæ mulsæ, exhibeo: pueris verò tātùm vnum orbi-
culum præbeo. Aluum hæc mensura mouet: quòd si hac

amplius quiddam exhibeas, & vrinā ciebis & compactā ac instantem mali irritationem dissolues: etenim & comitiales sanat, & vuluam strangulatam, & lumborum lāguidos dolores, & febres debiles ac per circuitum repetētes. Cum aceto mēses ducit per crassitudinem suppressos, ad quos consequuntur vertigines, interceptiones vocis, contractiones, dolores articulorum, pigrities, & spirandi difficultas. Euestigio enim sanguinē euellit, & ab omnibus molestiis liberat. Quare tenuitatem huius pharmaci ne contemnas, sed abundantem virium eius supellectilem, quasi per manus à maioribus traditam assumas. Alia potio ad suspiriosos: Polii, abrotoni, castorii, chamæpityos, ammoniaci thymiamatis, æquales partes melle excipe, & fabæ magnitudine exhibe. quidam spumæ nitri albi cochleare in aquæ mulsæ cyathis tribus exhibuerūt. Aut hoc modo: Spumæ nitri drachmas nouē, piperis drachmam vnam, laseris drachmam vnam. da cochleare cū aqua calida. Alia. Castorii drachmas octo, ammoniaci thymiamatis drachmas octo, piperis grana XL. excipe passo, & fabæ magnitudine præbe in aqua mulsa. Alia.

Abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ drachmas octo. rutæ hortensis drachmas octo, castorii drach. quatuor, artemisiæ drachmas quatuor, epithymi drachmas quatuor. datur ex ea scrupulus vnus & dimidius cum aceti mulsi cyatho vno. Alia. Iridis drachmas octo, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor. datur drachma vna cum hydromelitis cyathis tribus. Alia. Herbæ sabinæ, iis qui integra ætate consistunt, scrupulos sex, aliis verò scrupulos tres: butyri scrupul. duodecim, mellis sextantem. præbe delingendam ad dies tres, & intermissione per triduum facta, rursus præbe. Pastillus doloris leuamentum orthopnoicis & ægrè spirantibus præbēs: Opii drachmam vnā, sulphuris viui, plantaginis, seminis hyoscyami, succi radicis dulcis, styracis, myrrhæ, thuris, terebinthinæ, cuiusque drachmas duas, croci drachmam vnam, cum vino maris experte contere, ac in pastillos triū scrupulorum digere, quos bibendos exhibe. Porrò si radicis dulcis succus non adsit, ipsam radicem fractam ac tusam satis diu decoquito, atque hoc totum cum decocto eius committito. Alius Andromachi, ad idem: Squillæ assatæ, sulphuris viui, bituminis, æquales partes, melanthii drachmas duas, castorei drachmas duas, anisi obolos quatuor, cū aqua pastillos informa trium aut quatuor scrupulorum: exhibe ante somnum, cum aquæ calidæ cyathis duobus. Catapotium, suspiriosis dolorem leuans. Rutæ viridis sextantem, styracis sextantem, terebinthinæ sextantem, opii drachmas quatuor: ex his catapotia siliquæ pondere singula informa, triáque ante somnum exhibe deuoranda: à sumptione autem ebibant aquæ calidæ cyathos duos. Remedium pulchrum Philagrii, ad anhelosos: Radicum symphyti in petris nascētis, radicis centaureæ maioris, iridis Illyricæ, singulorum sextantem, aquæ sextarium vnum: radices fractas per biduum in aqua macerato, deinde ad tertias decoquito, & percolato, & tantundem mellis decocto adiicito, rursūmque donec cogatur decoquito: deinde rhei Pontici contusi ac cribrati vnciam vnam inspergito, ac vnito. exhibe circa primam horam diei cochlearia duo. quòd si nō adsit rheon, centaureæ maioris radicem contusam & cribratam vnciæ pondere iniice, aut eodem modo radicē symphyti. Hocce pharmacum pulmoni & thoraci firmitatem & robur præbet, simúlq; humores ad eum delatos repurgat, desiccat, & expellit. Aliud ad orthopnoicos: Boli Armeniæ drachmam vnā cū vino diluta bibēdā præbe. Ad tusses autem inde sequentes, antidotum, isotheon appellatam, paulo antè inter tussis remedia descriptam, exhibe ante somnum, nucis auellanæ magnitudine, cum aqua mulsa. Assiduus enim huius antidoti vsus in totum ab hac affectione liberat, etiamsi fuerit inueterata: confidenter itaque ea vtaris. Quòd si non adsit, pæoniæ antidotū præbe: quæ ipsa quoque si haberi non possit, eam quæ zopyrios appellatur: quarum descriptiones in sermone De colicis habentur. Suffitiones etiam ei sunt commodissimæ: de his in tertio Sermone plenissimè dictum est, & paulo antè inter remedia tussis. In earum autem vsu vndiquāque

A que stragulis conteganturatque ore sedulò hiantes fumū fortiter admittant, mucus enim & lacrymæ multæ, sputúmque vbertim ducuntur, & per vehementem tussim pituita viscosa ex profundo effertur. Verùm quod latere te nolim, antequam ad eiusmodi rerum ac lancinationum adhibitionem peruenias, ventrem subducere oportet vel per clysterem, vel pharmacum solutiuum. Prosunt etiam suspiriosis fricationes pectoris ex pumice cum nitro, fæce vini vsta, cum flore iunci odorati. Cuius generis & hoc est: Auripigmenti, pumicis, spumæ nitri, cuiusque B vnciam vnam, alcyonii sextantem, hæc contusa & cribrata cum vnguento aliquo calorifico commisceto, pectúsque & dorsum donec ignescant confricato. ex frequenti enim huiusmodi perfrictionis adhibitione spirandi difficultatem, & tussim, omnémque purulentā pectoris affectionē propulsabis. Cæterùm inueterato malo, & medicina omni frustra adhibita, ad vstionem confugiendum erit. Itaque iuxta medium cōmissuræ clauicularum, vtrinque vna crusta inuratur, cum cautione tamen admotis manib⁹ & distenta cute, ne aspera arteria oblædatur: deinde aliæ duæ paruæ iuxta carotidas colli arterias infligēdæ C paululùm sub mento, vtrinque vna, incumbentis cutis tātùm perustione facta. Infligendæ autē adhuc aliæ duæ sub mamillas, inter tertiā ac quartā costā: rursūmq; aliæ duæ retrorsum versus inter quintam & sextam costas. In medio etiam pectore vnam inurere oportet: & iuxta principium ossis pectoris, quod *à capitis gladii similitudine* xiphoides *Græcis* appellatur, supra os ipsius ventris, vnam. simili modo. & adhuc alias duas inter octauam & nonam costam, vtrinque vnam. Tres etiam retrò inurendæ sunt D crustæ, vna iuxta medium dorsi, reliquæ duæ ab vtraque vertebrarum parte, paululùm infra mediam crustam. Omnes autem infra collum inustas mediocriter latas esse conuenit, neque valde in superficie consistentes, neque rursus nimiùm profundas. vlcera autem crustarum satis multo tempore fluida permittere oportet.

De cordis tremoribus, ex Galeno, Cap. LVIII.

Cordis tremor, siue palpitatio, multis tum adolescentibus, tùm senibus inculpatè sanis accidisse visus est. E Dolent autem caput ita affecti, citra aliquam alteram externam causam: atque omnes hi ex venæ incisione opem senserunt: aliqui etiam ex eis in totum ab hac accessione sunt liberati, per extenuatoriam diætam & pharmaca cōsimilia, post venæ incisionem adhibita. Noui autem & ego quendam qui singulis annis, veris tempore, tremoris accessione afficiebatur. Hunc vbi expertus essem per triēnium ex venæ sectione iuuari, in quarto per venæ sectionem euasit, antequam, hoc malo apprehenderetur: atque F hoc modo pluribus deinceps is agebat annis, cōsentanea simul vtens diæta. veruntamen & is quoque ante senectutem fato functus est, quemadmodum alii omnes. Aliqui quidem in febribus acutis comprehensim animo destituti, similiter mortui sunt: aliqui verò etiam citra animi deliquium, stuporis attoniti modo affecti, repentè vitam cū morte commutarunt. Plures autem hac affectione laborantes ad ætatem peruenerunt, minorem quidem annis quinquaginta, quadragesimum tamen ætatis annum excesserunt.

G De sanguinis reiectatione, ex Galeno, Cap. LIX.

Sanguis qui ex pectore & pulmone aut aspera arteria educitur, omnino cum tussi reiicitur. Si verò ex locis circa fauces aut gurgulionem sanguis feratur, per excreationes excernitur: si verò ex aliquo loco oris aut gingiuarum, simpliciter expuitur. Aliquando autem à capite aut partibus gurgulionis delatus sanguis ad asperæ arteriæ extremum incidit, & tussim cōmouet, imaginationémque H facit velut ex pectore educatur. Itaque si quis pluribus ex ordine diebus sanguinē excreet & emungat, neq; capitis dolore aut grauitate aliqua quæ etiamnum adsit, antegressis, neque plaga istic illata: considerare oportet diligenter omnem narium meatum, atque etiam oris locum illum vbi nares ad palatum sunt perforatæ. Contingit e-

nim aliquādo hæc acceſſio,hirudine ad hunc locū affixa. Cæterùm aliqui per vomitū citra tuſſim ſanguinem ex ventre reiectant,aut ex venis adiacentibus in ipſum delatum,aut hirudine deuorata. Verùm ſanguis venarum ex hepate aut ſplene in ventrem delatus,grumoſus eſt,niger que euomitur:qui verò ex hirudinis præſentia procedit, tenuis eſt & ſanioſus,ſiue ex ventre,ſiue ex naribus,ſiue ex ſtomacho proferatur.Atqui & localis dolor qui concomitatur,affectam particulam oſtendet.Si enim ex ſtomacho eductio fiet,non magna ſanguinis eruptio continget:graciles enim ſunt ſtomachi venæ.Sed & cum nauſea ac vomitu ſanguis effertur,& in degluttiendo mordacitas percipietur,maximè ſi adſtringentia aut acria deglutiantur. ſi verò ex ventre educatur, nauſeæ plurimæ comitantur & vomitus,& ſi à cibo ſumpto eductio contingat, ſanguis cibis permixtus effertur. Aliquando etiam pituita ac bilis ſimul euomentur.ſi verò ex hepate & ſplene ſanguis in ventrem deferatur,aderit tumor:ſi verò ex pectore & pulmone,aut aſpera arteria ſanguis expuatur,impoſſibile eſt eum citra tuſſim per ſputum reiici. Fit autem ſanguinis eductio ex pectore,aut ob venæ rupturam, aut oris venarum apertionem,aut ob corroſionem. Venarū itaque pulmonis rupturæ cognoſcuntur ex eo, quòd poſt aliquam præcedentem cauſam manifeſtam, ſtatim ſanguinis eductio conſequitur.Præcedentem autem cauſam dico,delapſionem ex alto,aut ſi grauius aliquod corpus pectori inciderit.Aliquibus autem ob clamorem magnū quomodocūque editum vaſis venarum ruptura accidit, & citra manifeſtam externam cauſam copia ſanguinis cū crudo ac flatuoſo ſpiritu,diſtendens pulmonis vaſa,rupturam efficit.Cæterùm ob ſanguinis multitudinem factæ rupturæ cognitionem,exhibet ſanguinis effuſio repentè & coaceruatim facta.Magna enim pulmonis vaſa exiſtūt ac arteriarum ſpeciem habentia:ſanguis autem eis tenuis & calidus eſt,pérque ſaltum ſpiritus vi ac impetu excerni tur. De venarum apertione. Venarum autem ora aperiuntur,ſi quidem diſpoſitiones præceſſerint calidæ: veluti ſi calidis balneis plurimis vſus ſit homo, habitétque in calida regione,conſimili exiſtente maximè anni tempore,cibis quoque & potionibus calidis vtatur. Etenim multitudo ſanguinis exiſtens, venarum pulmoni incumbētium ora aperit & dilatat,atque hoc modo coaceruata effuſio contingit. De venarū corroſione. Quibus verò ex corroſione venarum pulmonis,ſanguinis euacuatio contingit,his per interualla modica ſigillatim cū tuſſi expuitur. Ipſa autem vaſorum corroſio,ex acribus contingit humoribus,ſiue à capite in pulmonem delabētibus,ſeu in ipſo pulmone generatis. Poſſibile eſt etiam propter corroſionem,coaceruatam ſanguinis eductionē cum tuſſi fieri. Quum enim præcedenti tempore per modica interualla ſigillatim,vt dictum eſt,& cum tuſſi ſanguinem expuerit quiſpiam: & pòſt ſequentibus diebus neque caſus,neque alia quædam externa violenta cauſa acciderit, & tamen ſanguinis eruptio multa prodierit, magnam corroſionem factam eſſe oſtendit.Multi autem hoc modo affecti,particulas pulmonis ſimul cum ſanguine extulerunt,aut tectoria vlceribus obducta.Impoſſibile itaque eſt latere eductionem propter corroſionem venarum factam.Quare diligentem animaduerſionem habere conuenit,numne ſpumoſus ſit ſanguis: nam & hoc firmiſſimum ſignum eductionis ex pulmone exiſtit: deinde númne bronchii particula quædam,aut tunicula arteriæ ſeu venæ ſimul efferatur.Horum enim nihil apparet in iis qui ex ſuccingente thoracem membrana ſanguinem ſpuendo educunt. Maximum etiam ſignum elationis ex pulmone eſt, ſi omnino citra dolorem effertur.

De eductione ſanguinis ex aliis pectoris partibus.

Sanguis autem qui ex aliis pectoris partibus educitur, nigrior eſt,& iam in grumos coactus,cum tuſſi etiam & dolore reiicitur particulæ affectæ, ac fœtidum odorem de ſe præbet: aliquando & pure admixto effertur.verùm hoc ſignum commune eſt.Si verò iuxta aſperam arteriā vlceratio fiat, pauciſſimus ſanguis expuitur, pauciſſimo omnino pure permixto:doloris autem ſenſum iuxta exulceratam arteriæ partem æger percepiat. De ſangui- A nis à capite eductione. Si verò à capite ſanguis deferatur,ſi quidem plurimus ſit,plurima adeſt capitis grauitas aut dolor:ſi paucus,pauca: aurium ſonitus iuxta proportionem affectionis,rubor faciei:venæ frontis emicant,& vertigines accedunt.cauſa autem iſta præcedens manifeſta eſt,nimirum plaga,aut frigiditas, aut calor,aut ebrietas.Vini enim potatio larga cumulatim caput replet,& cumulatim etiam ex rupto venæ vaſe effundit.in parua autē ebrietate,modicum adeſt ſanguinis ſputum, & conſueta fieri per nares ſanguinis excretio cohibetur:aliquando e- B tiam ad palatum conuerſa,imaginationem exhibet veluti ex pectore ſanguis ipſe educatur. Si itaque à capite ſanguis deferatur,titillatio palati accidit,& frequens excretio,atque hoc modo expuunt:irritantur enim ad tuſſim,& tamen non valde tuſſiunt. Si autem à palato ad aſperam arteriam deſtillat,tum tuſſiunt,& quod delapſum eſt educunt:& ob id quidam decepti, ex pectore eductionem fieri autumant.Defluit autem aliquando à capite per gulam ſeu ſtomachum in ventrem,vomitúque reiicitur, atque ob id putatur à ſtomacho prodire. habet autem & C ſua figurā ſanguis à capite delapſus.Eſt enim nō adeo craſſus,colore nigro,leuis,æqualis,immixtus,altero videlicet aliquo,pure vel pituita,& cū excreatione ſtatim ſe in linguam infert rotundus,facileque reiicitur per ſputū.Si verò palatum conſideraueris, denſius atque velut exulceratum ipſum inuenies,& vtplurimùm ſanguinolētum,propter deſtillātē ad ipſū à capite ſanguinē.Curatio autē iis qui ſanguinem à capite educunt,ſufficit ſimplicior & exigua.Adſtringentia enim per collutiones palato adhibita frigida ſufficiunt:nam à calidis & rarefacientibus collu- D tionibus plus ſanguinis erumpit: quare ſignū id eſt adeo à capite prodeuntis eductionis. Si itaque à capite feratur,multúmque ſit quod defertur,euacuatione opus erit. Quare citius per nares aut per venæ alicuius inciſionem euacuare oportet, ne per negligentiam conſuetudo fiat ſanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt, Cap. LX.

QVI ob deſtillationem ſanguinem expuunt,his venā incidere oportet ſtatim in principio, acri ſimul cly- E ſtere adhibito & euacuata aluo:deinde confrictis quamplurimùm manibus,brachiiſque ac cruribus per pharmacum calefactorium ac extenuatorium,extremæ eorū partes colligentur:poſtea verò capiti raſo pharmacum ex ſtercore ſylueſtriū colūbarum impone, & poſt horarum triū interſtitium in balneū deducito, citráque capitis cū pinguedine contactū lauato: pòſt verò capite mediocri pileo contecto,ſorbitione multa ex ſolis auſteris pomis connutrito:deinde dormire volenti,theriacen Androma- F chi ex viperis recēns apparatam exhibeto. Sequenti autē die omnibus corporis partibus,capite tantùm excepto,cō frictis,in quiete adſeruato,rurſúſque in veſperam theriacen exhibeto.Quòd ſi ex his deſtillatio ſiſtatur, tertia die manè mel parum coctum præbeto, quieſceréque finito, ac totum corpus defricato.In cibo exhibe ptiſanæ ſuccū modicúmque panem madefactū.Quarta autem die manè poſt acceptum ex viperis pharmacū, rurſus plurimum mellis præbeto,capiti ſimul pharmacō ex ſtercore columbino impoſito.Deinde lotis & mediocriter nutritis,quin- G ta die ea quæ humores qui in pulmonem defluxerunt, vehementer purgare queant,exhibeto. Pòſt verò per interualla ad caput cerato ex thapſia apparato vtaris.Vniuerſam autem curationem renutriendo ac refocillando corpori deſtinatam impendito.

De iis qui ob frigiditatem organorum reſpirationis,ſanguinem expuunt,ex Galeno, Cap. LXI.

QVI verò ob frigiditatem membrorum reſpirationis,ruptis pulmonis venis,ſanguinem expuunt, his H eueſtigio venā ſecare conuenit,ſecūdaria facta detractione eadem die,& poſtridie ſimiliter,videlicet vt paulatim euacuationem faciamus,& vt ad cōtrarium diuerſio fiat, quam antiſpaſin Græci appellant.Eius enim gratia venæ ſectio adhibetur:deinde fricatione extremarum partium,

& vt dictum est, ligatione facta, in vesperam ex seminibus pastillum exhibeto. Sequenti verò die post repetitā sanguinis detractionem, vniuerso pectori ceratū ex thapsia imponito: quod in vesperā rursus, ne vlterius quàm cōuenit calefaciat, detrahito, atque iterum pastillos ex seminibus dato: tertia autem die ex thapsia ceratum ad horas circiter tres rursus imponito, hominémque lauato. Cibum autem præbe. primis diebus sorbitionem, tertia autem ad succum ptisanæ, pisces qui facilè concoquūtur probéque conditi sunt, adde: ante somnum etiam rursus pastillum ex seminibus exhibe. nam & somnū conciliat, & dolores leuat, & exsiccat. Inflammatione autem ruptarum venarum sedata, & particulis ad bonam temperiem redactis, ea quæ thoracem repurgant præbe, adhibito simul vsu theriaces ex viperis apparatæ: deinde etiam lactis potu aliísque cibis vtaris. Hoc modo sanè, eos qui se mox eodem die medicandos exhibētr poteris curare: non tamen similiter qui post duos aut tres obueniunt dies. Aliqui enim eorum immedicabile vlcus habent, maximè qui per vitiosos humores erosionē sunt passi: quorum aliquibus sputum ipsum salsuginis aut muriæ saporem exhibere referunt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunque tandem modum ex pulmone sanguinē reiectant, Cap. LXII.

Difficiliorem autem curam vlcera in pulmone consistentia habent. conari itaque oportet, quemadmodum nos fecimus, ita vt ægro præcipiamus ne respiret valde, & vt sileat semper. Incidere autem statim venam oportet in cubito internam, ac sanguinis detractionem reiterare, bis aut etiam ter, paulatim, gratia diuertendi. non enim euacuatione indigent tales, nimirum ab affectione ipsa euacuati. Quapropter etiā frictionib⁹ vtātur, aut etiam totius corporis membrorum cum latis linteolis constrictione. Postquā verò hæc exacta fuerint, primùm quidem poscam dilutam tepidam bibendam exhibere conuenit: vt siquis sanguinis grumus in viscere hæreat, inde dissolutus eiiciatur: neque quicquā obstat bis & ter in tribus horis hanc potionem iterare. Post hæc autem pharmaca, inductoria & obstruendi meatus vim habentia, simúlque adstringentia exhibeantur, aut ex posca diluta in prima sanè die, aut ex decocto malorū, aut baccarum myrti, aut alterius cuiusdam adstringentis. In vesperam verò rursus exhibendum est pharmacum: abstineátque æger ab omni cibo, si virium robur adsit: sinminus, satis erit sorbitionem præbere. Optimum autem est & secunda die rursus parum sanguinis detrahere ex eadem quæ prius incisa est cubiti vena, si modò vires ad id tolerandum sufficiant. Cibis etiam & pharmacis similiter vtendum vsque ad diem quartum, pectore in orbē madefacto, æstate quidem ex vino, oleóque melino & rosaceo: hyeme verò ex vnguento nardino. Si verò emplastris vti velis, optimum pharmacum nostrum barbarum appellatum habebis. Conducunt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata, & maximè quod ex salicibus, & quod ex loliis constat. Maximum enim hoc est, cui diligenter attendere animum oportet, ac mox facta vasorum ruptura, inde remedium offerre incipere, quò cruētū adhuc vuln⁹ cōcrescat, priusquā inflāmatio apprehēdat. Etenim si īflāmatio præuenerit, parū spei est ad huiusmodi vulneris cōglutinationē, quippe quæ se in multū tēpus extēdit. Eluere enim oportet, tū pus, tū serosum sanguinem ipsius vlceris, posteaquā inflāmatio fuerit soluta: reliquam autem curam quemadmodum ad tabidos fieri solet, ordinare. Ex Archigene. Porrò si à stomacho aut ventre, sanguinis reiectiones cum vomitu procedant, vena incidenda est in cubito superior, humeralis appellata, etiamsi ex hepate in ipsum ventrem deferatur. Si verò à splene sanguis feratur, quod ex tumore circa splenem considente cognosces, incisa vena quæ inter paruum & annularem digitum in sinistra manu est, probè ac propriè auxiliaberis. Cæterùm & cibos & potus magis adstringentes dare conuenit iis qui ex ventre per vomitum, citra tussim sanguinem reiectant, non tamen vehementer & actu frigidos: ex vehementi enim frigiditate plagæ inferuntur. Quare suffecerit, si non calidi existant, neque nimiam humectationem inferant. Fontana igitur aqua non valde frigida neque multa, in potu exhibeatur: & cibi pauci similiter mediocriter frigidi, ac naturæ quoque adstringentis.

Communes methodi exhibendorum auxiliorum, in singulis reiectationis sanguinis speciebus, post sanguinis inhibitione, Cap. LXIII.

Ex Galeno. Primum periculum in reiectatione sanguinis, est ne vltra modum eius euacuatio fiat. Curatio autem post eius cohibitionem eiusmodi existit. Reiectatio quidem sanguinis quæ ob apertionem fit venarum, per obturationem occlusionémque dilatati oris ipsius venæ curatur: quæ verò ob venæ rupturam fit, per conglutinationem sanatur: quæ ob corrosionem, per renutricationem, & ea quæ carne implent corrosa. Obturatur quidem dilatatū & apertum os venæ ab adstringentibus. Conglutinatur autem rupta vena ab iisdem, & quæcunque in compositione eis admixta citra mordacitatem desiccant, ac glutinosum quiddam in se complectūtur, velut est Lemnia terra, & quæ Samius aster appellatur, & iis similia. Renutritur autem corrosum à cibis boni succi, & pharmacis sarcoticis, *id est carne explentibus*, appellatis. Conueniunt igitur adstringentia eis qui non tussiunt, qui corpus boni succi habent, & qui ob apertionem oris venarum, aut rupturam, sanguinem reiectant. Adstringit autem optimè acetum, & portulaca comesta: succus autem eius bibitus efficacior existit: plantaginis succus cyathis tribus, aut sanguinariæ succus eodem modo. Succus vuæ acerbæ in sole probè desiccatus, drachma vna, rhois aut gallæ decoctum cyathi mensura, cortex glādis, maximè castaneæ, drachma vna, radicis rubi decoctum mensura cyathorum trium, mora rubi & flos, balaustiorum drachma vna, acacia & hypocisthis eodem modo: Vinacea cochlearii mensura, similiter lapathi acuti semen. Efficacius autem operatur radicis althææ decoctum, radicis symphyti decoctum, atque ipsa quoque sicca trita potui inspersa, centaureæ radicis drachmas duas, quas febricitantibus cum aqua, febre carentibus cum vino exhibebis. lapidis hæmatitæ drach. vna, cum mali Punici succo, aut corallii lapidis, eodē modo, radix equiseti. mora valde cruda & immatura. Forinsecus autem pectori irrigatio adhibēda ex vino adstringente cum oleo rosaceo aut myrteo. Si verò multa sanguinis eruptio fiat, maximè in æstate, & citra tussim eius reiectiones contingant, neque debilis sit æger, sed robustus & carnosus, acetum, pro vino adhibendum est, non in sordidis amplius lanis, sed spongiis exceptum: fasciáque lata æger conuinciendus. Aliquando autem acaciam, aloen, aut omphacium aceto permiscere conuenit, & cutem ex oleo myrteo præillinire, ne mordacitas ex irrigatione succedat. aut etiam emplastrum barbarū, aut ex salicibus, aut aliud simile impone. Quòd si æger ferre nequeat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem & molestiam, neque toleret item emplastrorum incommoditatem, huiusmodi cataplasma est admouendum: ex palmis videlicet & acacia, alumine, malicorio in puluerem redacto, symphyto, polenta aut lentium farina apparatum. Si verò neque cataplasmatum grauitatem ferre queat, neque calefieri sustineat, illitionibus vtendum. Loti itaque aut mespili corticem, & rhoen culinarium, paucáque rhamni, aut sanguinariæ folia in aceto decoquito: deinde in eo decocto aloes succum, aut acaciæ, aut omphacii, paucúmque gummi diluito, & pectus ac dorsum ex eo illinito: atque vbi exsiccatum fuerit, rursus inungito, quò crassitudinem accipiat illitio seu vnguentum, & ne denudati frigore circumueniātur. Illa verò hora qua arescit illitum, ab ægro multus aer est arcendus. Quòd si inflammationes succedentes febres inferant (solent enim vehementer acutæ irruere & periculosæ, aliquando etiā lenes & obtusæ, quū videlicet in tabē sunt transituræ) tū omnis veluti in febribus

est ordinanda diæta: non tamen aceruatim, sed quietè & paulatim, vt ne rursus rumpantur conglutinata. Abstinē dum à vino, & sorbitionibus admisceda quæ leniter adstringunt, velut sunt palmæ & similia. Cataplasmate vtē dum pane calido, deinde semine lini. Vbi verò perseuearet malum, omnia vt ad tabidos facienda. Exsiccatoriā porrò, citra mordacitatem, vim obtinet succus ocymi: qui si aceto commisceatur: conuenientior fiet, & est quo que nobis in vsu familiaris, citráque formidinem eum porrexeris. Adstringit autem & desiccat simul rheon Ponticum. assumere autem oportet hanc ipsam Ponticam radicem ad recentes ac inueteratas sanguinis reiectationes, & ad pectoris fluxiones, in principio quidem ex posca decoctam: si verò per circuitus redierit reiectatio, omnino parum quiddam bibendum præbe cum aqua: quum verò asperitas & tussis molestiam intulerint, passo Cretico decoctam, deinde contritam præbe. magis autem desiccat arefacta in potum inspersa. Exsiccat etiam citra mordacitatem Samius aster, & minium sinopicũ, & terra Lēnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam & præclarè omnino desiccat obolus Armeniacus, vt nihil eo hac parte præstet. eius itaque drachmam vnam exhibere potes cum aqua confidenter. Exsiccat etiam coagulum hœdi: cerui verò magis inspissat. Quòd si stomachus æger sit, semel excipit quod adstringit, & semel quod desiccat. Aliquando autem manè adstrictorium damus: circa sextam autem horam desiccatorium: in vesperam verò quod inspissat. Quando verò inspissantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi ac tragacantha, quodlibet per se, atque etiā inuicem permixta. Simplicia ad sanguinem reiicientes, pharmaca. Huius generis, inspissantium videlicet, est & gluten piscium & symphyton mādúcatum ac deuoratum. Cibos etiam eiusdem cum prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum iis qui propter apertionem venarum, tum qui ex stomacho sanguinem reiiciunt: nimirum adstringentes, velut est alica ex posca, aut micæ panis eodē modo: aut oryza, oua mollia rhoē culinarium tenuissimè tritum infarctum habentia, plātago cocta, intubum, lens cum prædictis condita, aut lapathum acutum. In quibus verò inspissante materia magis opus est, lac coctum refrigeratur, datúrque tum ob corrosionem, tum à stomacho sanguinem educentib⁹. hi enim adstringente materia & carnis expletione opus habēt. Aliquādo autem lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. cauere enim oportet im modicum eius vsum: neque statim post eius admixtionē lac ipsum exhibere, sed post aliquantulam dilationem. valde enim in ventre cōcretum, mortem inferre consueuit. Conducit etiam palmas cum alica decoquere, aut cū similagine. Inspissant autem simúlque adstringunt, oua crassiora rhoe infarcta, maximè si sint assata: lens cū ptisana decocta, milium coctum. Fugienda autē in omnib⁹ vehementer astringentia, & excellenter inspissantia: eligenda verò simpliciora & minus molesta ex vniuerso genere eorum quæ sunt prædicta. De compositis ad sanguinem reiicientes pharmacis, Galeni. Iuxta primā quidem rationem ex adstringentibus & desiccantibus, ac inspissantibus pharmaca componuntur ad curationem reiectionis sanguinis conuenientia. Quum verò adstrictoria, & tenacia ac desiccantia vias præcludāt, & difficulter per corpora digerātur, vi quadā opus habēt præparāte ac aperiēte eis vias ipsas: & ob hoc ipsũ calida & tenuiũ partium, eiusmodi pharmacis miscentur, quæ iuxta omnem ipsorum considerationem contraria sunt sanguinis sistendæ reiectioni. Miscentur etiam eis stuporem inducentia, quò profundiorem somnum inducant: quæ sanè commodissima sunt iis qui à tusse lancinantur omnib⁹, maximè tamen qui simul sāguinem reiectant. Hi igitur scopi sunt compositionis pharmacorum ad sanguinis reiectionem conuenientium. Quæ verò per experiētiam cognita sunt à priscis medicis composita pharmaca, deinceps dicentur. Potio hæmoptoicis commoda: Lapidis corallii, terræ Samiæ quæ aster appellatur, succini,

A mastiches, cuiusque drachmas sex, amyli, thuris, gũmis,
cuiusque drachmas quatuor, excipe cochlearium vnum
siccum cum posca, aut cum aliqua prædictarum deco-
ctionum. Alia potio: Terræ Samiæ asteris, lapidis
agerati, terræ Lēniæ, æquales omnium partes accipe, &
ex eis cochlearium vnũ præbe cum cyathis duobus de-
coctionis plantaginis. Alia. Terræ Lemniæ drachmas
sedecim, terræ asteris drachmas octo, sarcocollæ drach.
quatuor, gummis drachmas duas, præbe cochlearium cũ
decocti palmarum cyathis duobus. fit autem decoctum
B ipsum crassum. Alia Andromachi: Corallii torrefa-
cti drachmam vnam, thuris obolos quatuor, acaciæ
drachmam I. balaustiorum obolos quinque, gummi o-
bolos duos, candidum ouorum duorum. huius quartā
partem, cum aquæ cyatho vno & dimidio exhibe. A-
lia Asclepiadæ: Radicis sanguinariæ manipulum, radi-
cis symphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ
sextarios tres, decoque ad tertias, & expressi ac percola-
ti liquoris cyathum vnum præbe, & ad singulas exhibi-
tiones, gummis triti drachmam vnam coniice. Alia
C valde præstans, cui testimonium præbeo: Thuris, ter-
ræ asteris, cuiusque drachmas octo, croci drachmam v-
nam, amyli drachmam vnam, succi plantaginis sicci dra-
chmam vnam, contusorum & cribratorum cochleare v-
num dato cum posca. Alia per experientiam: Coral-
lii drachmas octo, thuris drachmas octo, dato cochlea-
rium cum vino myrtite diluto. eadem etiam ad fluxum
muliebrem efficax est. Pastillus ex electro. Præclarè
facit ad hæmoptoicos vndecunque sanguis efferatur, ad
tussim veterem & recentem, tabidos, cruenta reiectan-
D tes, suppurationem pectoris, tormina intestinorum, ve-
sicæ fluxiones, & ad inflatos: est etiam aurium affectio-
nibus commodus: Psyllii drachmas quadragintaquin
que, ramentorum electri, iridis, mastiches, croci, cuius-
que drachmas quatuor, opii drachmas quindecim. Psyl-
lium in aquæ calidæ sextarios tres coniectum, parumper
macerato: atque vbi viscosum ac lubricum factum fue-
rit, liquorem indè exprimito, eóque præscripta diluito,
terito, ac pastillos informato. ex iis obolos tres cubitum
E ituris exhibeto. Pastillus Dosithei, valde celeber.
Virgultorum rubi sextantem, radicis symphyti, fru-
ctus spinæ Ægyptiæ, succi hypocisthidis, lycii, opii, thu
ris, rhei Pontici, terræ asteris, singulorum sextantem,
rhois culinarii quadrātem, rosarum siccarum drachmas
quatuor, baccarum myrti quincuncem, croci, terræ Le-
mniæ, corticis qui macer appellatur, cuiusque drachmas
duas, excipe succo plantaginis aut vino scybelite, & in-
forma pastillos. eos cum decocto symphyti aut sangui-
nariæ exhibeto. Alius pastillus, ex cuius vsu magnā
F nominis famam sum adeptus: Terræ asteris quadran-
tem, amyli recentis quincuncē, tragacanthæ sesquiunciā,
gummis quadrantem, glutinis piscium vnciam vnam, a-
ceti quantum sufficerit. Gluten more eorum qui arcus
faciunt dissoluito, per triduũ in sufficienti aceto mace-
ratum: quarta deinde die, exemptis ex eo pelliculis, re-
purgatum paulatim tolle, & in mortario cum pastillo
contunde, & quamdiligentissimè dissolue, aut super ca-
lidum cinerem pone. difficulter enim solubile existit.
Vbi verò solutũ fuerit, rursus in ære, aut ferro, aut (vt di-
G ctum est) cinere calido cum aceto decoque, & sufficienti
tempore assiduè agita, vt quamcrassissimum fiat: dein-
de in mortarium coniectum satis diu tere. Atque vnum
quodque prædictorum per se contusum ac cribratum in
promptu habens (maximè tamen tragacantham) in mor-
tarium ad dissolutum gluten insperge, omniáque dili-
genter vnita, vitreis lancibus solidis excipe & exsicca, pa
stillósque informa mediocres. durāt autem aliquandiu
donec formentur. eos cum posca exhibe, & vtere valde
confidenter. Pastillus ex corallio, qui nunc celebris
H & in vsu apud omnes empiricos existit: Terræ asteris,
balaustiorum, corallii, succi hypocisthidis, acaciæ, myr-
rhæ, rhei Pontici, dauci, omphacii, tragacanthæ, cuius-
que vnciam vnam, thuris sextantem, opii drachmas qua-
tuor, amyli scrupulos sex, aluminis scissi scrup. XII. terræ
Lemniæ

Lemniæ ſcrup.vi.rhois rubri quadrantem, radicis dulcis ſeſcuncem, ſymphyti radicis trientem, gummis ſcrupul. xviii.croci ſcrup.vi.fructus ſpinæ Ægyptiæ drach.iiii.Digere in paſtillos cum ſucco plantaginis, aut vino auſtero vetere,& exhibe ante ſomnum obol. iii.cum poſca. Facit etiam ad tormina inteſtinorum. Paſtillus ex Ægyptia ſpina,quo plurimùm vtor. Pharmacum clidion appellatum, quod proſperè omnibus ſanguinem reiicientibus conducit:itémque cœliacis,inteſtinorum torminibus, & ſtomachi fluxionibus:Cytinorum,fructus ſpinæ Ægyptiæ, balauſtiorum,acaciæ,ſucci hypociſthidis,ſing. drahc. vi. lycii,rhei Põtici,opii,cuiuſque drach.iiii.myrrhæ drach. iii. Cõtuſa & cribrata diligenter,baccarum myrti aut roſarum decocto excipito,aut vino myrtite, & in paſtillos redigito,& iuxta cuiuſque vires cum roſarum,aut baccarum myrti, aut pampinorum vitis, aut palmarum decocto exhibeto,aut cum frigida aqua. Quòd ſi lycio nõ abundes, hoc modo apparare potes: Rhus, qua coriorum tinctores vtuntur,in quadrupla aquæ portione ad triduũ maceratur,virga frequenter agitata:quarta autem die decoquitur vſquequo aqua ipſa rhois comam exæquet. Et tunc quidem rhus expreſſa abiicitur: aqua verò percolata,donec in mellis ſpiſſitudinem cogatur,decoquitur,atque ita pharmacis adiicitur.Quum verò bibendum præbes hoc prædictum pharmacum,ſpongias poſca madefactas ſtomacho aut pectori impone : atque vbi reſtiterit ſanguis,pectus aut locos fluxione laborantes ex omphacio in aceto diluto & aliquantulùm tepefacto inungẽ. Conuenit etiam ſanguinem reiicientibus paſtillus Philippi,qui in tractatu De inteſtinorum torminibus deſcribetur. Potio ad ſanguinem reiectantes: Succi ſaluiæ cyathos ii.mellis vnciam vnam,exhibe ieiunis in potu, & è veſtigio ſanguinem ſiſtes. Quæ grumos ſanguinis concretos diſſoluant. Sanguinem in grumos concretum, lixiuium ex cinere fici,& vitis, & quercinum diſſoluit. ſimiliter etiam thymus & ſatureia cum aceto. Coagulum leporis aut hœdi, ciceris magnitudine ex aceto. Itaque mox vbi quis ex alto ceciderit ac ſanguinem reiecerit,lixiuium per ſe bibendum exhibeto, aut cum modico aceto.

De aſperæ arteriæ vlceribus, Cap. LXIIII.

QVæcunque in aſpera arteria vlcera fiunt,iuxta pelliculam eam intus ambientem, maximè prope eius extremum,aut in ipſa adeò arteriæ extremitate,ſanabilia omnino exiſtunt: & nos non paucos hoc modo affectos curauimus. Reiiciunt autẽ hi per ſputum purulenta pauca ac cruenta, aliquando etiam tectoria quædam vlceri obducta , ſenſúſque doloris ab eis manifeſtè percipitur iuxta exulceratum locum. Hos itaque in quiete aſſeruare oportet ſupinos reclinatos,atque iis quæ capiti ſubiiciuntur,ſublimius inſtratis:admonere etiam vt quantum poſſibile ſit renitantur,& ne tuſſiant:deinde forinſecus loco affecto deſiccãtia imponere,veluti ſunt emplaſtra,barbarum,ex ſalicibus,& ex loliis,appellata,ac eis ſimilia.Pharmaca autem eis exhibenda ſunt,quæ ſuprà ad vlcera inter arteriaca & ad pectore ſuppuratos ſunt deſcripta: quæ etiã ſub lingua detinere conuenit,vt paulatim liquefacta, in aſperam arteriam delabantur : tum verò maximè obniti & non tuſſire.In potu autem exhibendum eſt lac quotidie recens mulctum ab adſtante adhuc animali : adiiciendum etiam mellis quiddam iis qui lac difficulter cõcoquunt,& quibus in caſei modum in ventre concreſcit.

De pectore ſuppuratis,ex Archigene, Cap. LXV.

EMpyici, *id eſt pectore ſuppurati* vocãtur, quibus abſceſſus in ſuccingente coſtas intrinſecus membrana aut in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus eſt,& in vacuum pectoris locum effuſus,inter pulmonem & membranam coſtas ſuccingentem. Qui ſi non quamcitiſſimè per ſputũ reiiciatur, tabidi fiunt. Febricitant autem pectore ſuppurati indeſinenter hecticen , *id eſt habitualem febrem*. Rumpuntur autem ſuppurationes , aliquæ quidem ſurſum verſus, aliquæ verò deorſum. Quæ deorſum rumpuntur , in aluum & inteſtina ac veſicam

A tranſfunduntur, per vaſa quædam tranſmiſsione ad ea membra facta . Quæcunque verò ſurſum rumpuntur, in vacuum videlicet thoracis locum,periculoſiores exiſtũt. Cognoſces autem ſuppuratos hoc modo: Quum lateris dolor præceſſerit,deinde vehementes febres quieuerint, & ex magna parte quoque dolor, grauitatis autem ſenſus remãſerit intus in lateribus in profũdo thoracis,ſimúlq; tranſfluere aliquid appareat,iuxta multiplices reclinationis permutationes,& maximè quum ab vno latere in alterum decumbunt:tunc ſanè multitudo puris manifeſtatur,& fluctuationis cuiuſdam ſonitus ſæpe ſenſibiliter in

B reclinationibus ipſorum auditur. Cognoſcitur itaque ſuppuratio facta,tum ex prædictis,tum quòd nihil relatu dignum per ſputum reiectarunt in eo qui præceſsit vehementi lateris dolore. Nouimus autem quoſdam citra febrem ſuppuratos, ex ſeroſo aut pituitoſo humore ex reliquo corpore in vacuum thoracis delapſo iſticque putrefacto.Itaque quibus ex gymnaſiorum exercitiis,aut ex caſu aliquo ſæpe ſenſibilis conuulſio facta eſt,quæ dolorẽ circa profundum thoracis intulit: Nitrũ,acetum,& oleũ

C cyprinum coniiciantur, iis addatur roſmarini ſemen cãchry appellatum, largè probéque cõtritum, aut pyrethrũ eius loco,ſeu ſtaphis ſyluestris:hæc ſimul calefiãt:deinde excolata ipſis locis ex lana ſuccida repletis irrorentur,aut cum lana imponantur . vtilis enim hæc irrigatio exiſtit, ſæpéq; ſola malũ omne diſcuſſit. In quibus autẽ inflãmatio præceſſit , vltrò venã cubiti incidere oportet,ſi nihil prohibeat , & mediocriter euacuare, vt alleuatio tantùm aliqua contingat . Nutrire verò ex ptiſanæ ſucco & aqua mulſa, excretioni conſulendo , & in quiete diligenter

D cuſtodiendo. Ac primùm quidem ex oleo pingui irrigationes lana conuoluta exceptæ ac impoſitæ conducunt.Quòd ſi febris abſit,paſſum etiam moderatum cum multo oleo commiſceatur , lanâque ſuccida excipiatur. Hæc enim irrigatio,in iis qui febre carent,vſque ad tertiam ſufficiet diem. Si verò febres ſimul adſint,& ruptura conſequatur ipſius puris : Rutaceo aut anethino oleo fœniculum aut flos cypri madeſcant: aut quod magis ad hanc rem conueniet, ipſi oleo incoquantur , cum radice

E maluæ.Conuenientius eſt autem oleum cyprinum, cum ſpiſſamẽtis apparatum. Hæc autem calefacta & lana molli excepta imponantur. Poſt hæc autem,cataplaſmata adhibere conuenit,ad febres quidem ſedandas, ex pane in aqua mulſa decocto, viridi apio,aut fœniculo, ſimul decoctioni iniecto, aut apii aut fœniculi ſemine inſperſo. cõmodius autem ad hæc butyrum pro oleo adiicitur. Deinde cataplaſma quoque ex ſemine lini adhibeatur: quòd ſi maius malum ſit,etiam fœnumgræcum addatur. Quòd ſi frigiditas ſuppurationis cauſam præbuit, irionis

F etiam ſemen cataplaſmatis indatur.Tardantibus autẽ ſuppurationib⁹,ordeaceæ farinæ caricas coctas addere oportet,& althææ radicem,terebinthinámque reſinam ac ſtercus columbinum.Fit etiã ad tardantes rupturas vtile cataplaſma ex ſolo ſtercore caprino,quod & collectionẽ maturat & diſcutit. Optimum etiam diſcuſſorium eſt ex loliis cataplaſma,ſi bitumine permiſceatur.Ablatis autẽ cataplaſmatis,ceratis affectæ partes contegantur ex butyro apparatis,& habentibus quoque admixtã irin, parum de baccis lauri,& rutam.etenim ad hoc quòd à frigore tutã-

G tur,adiuuant etiam reiectationem.Tempore reiectionis, congruit emplaſtrũ ex ſuccis conſtans,& Mnaſeæ,& ſimpliciora melina,poſtea verò Iceſii & quod ex loliis apparatur. Si verò fluxus timor immineat, id quod Thraſiæ appellatur erit aptum.Ego verò aſſiduè eo quod ſylueſtri cucumere conſtat vtor : omnium enim efficaciſſimum exiſtit.præſcriptum autem hoc eſt in anheloſorum tractatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionem quòcunque repere cognoſcatur.Quòd ſi ad aluum proreptet, magis emollientia ſint ea quæ offeruntur: ſi verò ad veſicam ſerpat, ea quæ vrinam magis cient, adhibenda . Si

H verò per tuſsim puris repurgatio fiat, nihil conuenientius aut familiarius exhiberi poteſt quàm ptiſana optimo melle permixta . Cæterùm ea quæ vrinam cient ,cibis commodè admiſceantur, vndecunque tandem puris excretio contingat . Commoda eſt etiam faba cocta,in

omni ſuppuratorum differentia exhibita, ſi ei parum ex ſeminibus erui maceratis, & duplici ex aqua decoctione dulcoratis adiiciatur. Allii comeſtio quoque vtilis ad repurgationem exiſtit. Inter potionum genera, ſimpliciſſima eſt aqua mulſa cum iride & plurima radice dulci decocta: vtilis eſt & radicis dulcis ſuccus commanducatus & cum admixto ſeſamo temperatus. Conuenit etiam hyſſopum aqua mulſa decoctum. Eclegma autem prodeſt hoc: Nucum pinearum tum quæ pityides, tum quæ ſtrobili appellantur, amygdalarum amararum, ſeminis lini, amyli recentis, æquales partes, mellis quantum ſuffecerit. Optimum autẽ eſt & piperis parũ ac ſeminis iridis addere. Quòd ſi tuſſis infeſtet, butyrum recens tepidum cum melle tepefactum delingendum præbe. Aliud eclegma, inter abſceſſus repurgans, vt etiam pelliculas maximas educat. Cardamomi dr. VIII. ſagapeni dr. IIII. myrrhæ dr. IIII. opii dr. II. caſtorei dr. II. piperis drach. I. cum aqua in paſtillos duorum obolorum pondere redige, & cum aqua calida paſtillum vnum pro vna vice exhibe.

Theſpiana ad internos abſceſſus: Seminis apii drach. tres, opii drach. III. melanthii drach. III. caſtorei drach. II. ſeminis dauci, iridis, ſinapis, cuiuſque drach. VII. excipe melle cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua.

Eclegma ex eruo, ſuppuratis commodum: Erui madefacti & indè torrefacti decorticatique & in farinam redacti drach. VIII. nucum pinearum drach. VIII. amyli drach. VI. piperis drach. V. ſucci rutæ drach. I. mellis cocti quantum ſuffecerit. Eclegma magnum ex marrubio: Spicæ nardi, piperis, ſucci marrubii, cuiuſque vnc. I. mellis libras III. vini veteris dulcis libras duas. Succum cum vino & melle decoque, atque vbi ea coacta fuerint, ſicca contuſa & cribrata inſperge, ac ſimul vnitis vtere. Aliud. Amomi ſextantem, caſiæ quadrantem, ſtyracis calamitæ ſeſquiunciam, ſpicæ nardi ſeſquiunciam, croci vnc. I. piperis vnc. I. naſturtii dr. IIII. thuris dr. IIII. mellis lib. III. vtere vt optimo. Antidotus panchreſtus *ab omnimoda vtilitate* appellata. conducit tuſſi antiquæ, ſuppuratis, orthopnoicis, tabidis, præcordiorum diſtentionibus, & omni inflationi. mouet menſes fœminarum, & quæ ex abortu aut partu relinquuntur. ſecundas etiam ac partus educit. & veſicæ abolet affectiones. Terebinthinæ drach. octo, ſtyracis drach. VI. myrrhæ drach. V. croci, iridis, galbani, cuiuſque drach. IIII. ſeminis hyoſcyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, cuiuſque drach. II. piperis drach. vnam, ſpumæ nitri drach. I. cum paſſo coge in paſtillos, ex quibus obolos duos cum aquæ mulſæ cyathis tribus præbe. Alia antidotus Ariſtarchi, Paulina appellata. vim habet admirandam. prodeſt tuſſientibus, reiectantibus ſanguinem, tabidis, ſuppuratis, pulmonis abſceſſib⁹, cõuulſionibus, & rupturis: ad ſtomachi ſubuerſiones, bilis per vomitum ac ſeceſſum eruptionem, cœliacos, dyſentericos, veſicæ affectiones, vteri ſtrangulationes, & ad febres per circuitum repetentes, vna hora ante exacerbationem exhibita. facit & ad malum habitum corporis, & ad eos qui alimentum non ſentiunt, ad exitialia pharmaca & venenatorum morſus. Habet autem hoc modo: Cinnamomi, coſti, galbani, caſtorei, opii, piperis nigri & longi, ſtyracis, ſingul. vnc. I. mellis ſextarium I. Sicca contundito ac cribrato: galbanum autem cum modico melle decoquito ac excolato: deinde omnia ſimul vnita in vaſe vitreo reponito, ac fabæ Ægyptiæ magnitudine exhibeto cum aquæ mulſæ cyathis duobus, irrorato de pollice modico aceto. Vtere etiam iis quæ ad tabidos deſcribemus. Exhibe quoque confidenter antidotum iſotheon appellatam ad tuſſientes ſuprà præſcriptam. Licebit & pæonia appellata antidoto vti, quæ in Sermone tertio & decimo cum aliis multi vſus antidotis deſcribetur. Farinas quoque apparare conuenit ex eruis albis madefactis primùm, deinde reſiccatis ac decorticatis & mola tritis. hæc enim farina & lacti dum decoquitur adiicitur, admixto etiam melle, & vehementer cõmoda redditur. admiſcetur etiã aliis ſorbitionibus: & eclegmata ad difficulter purulenta reiicientes apparata, ex hac conficiunt. Commodum eſt autem & amygdalas amaras delibratas ſorbitionibus infarcire. Facilem autem puris reiectionem facit porrum capitatum ceu ſorbitionibus decoctum, atque etiam per ſe aquæ incoctum, & in cibo acceptũ. In potu aqua offeratur probè cocta: ſi verò vino opus habeat, theræum detur aut aliud dulce paucum. Ab aceto autem & omni alio vinoſo genere, & ab aqua quoque frigida abſtineant. Tempore verò quo cicatrix obducitur, vinum ſquillinũ vtile eſt præpotatum, aut abſinthites & œnanthinum in vomentibus & purgatis per veſicam: hyſſopites verò & ſquillinũ, iis qui per tuſſim: pulegiatum qui per aluum purgantur: maximè ſi nigricantia ſubeant vnà cum purulentis, aut grumoſæ quædam coactiones. Quoniam autem per interualla colligi ſolent & rumpi quoque ſuppurationes, curam adhibere conuenit ne poſt factam earum curationem recurrant. Id fieri poteſt per lactis potationem, & hieræ ex colocynthide conſtantis purgationem. Pòſt etiam dropaces locis adhibeãtur, & ſmegmata ſeu exterſoria acriora cutem rubefacere potentia, & epithemata eius vſus, velut eſt id quod ex euphorbio fit: item quod ex baccis lauri. Aſſumendæ etiam arenæ ingeſtiones: & acrium ciborum comeſtio vtilis eis exiſtit per interſtitia adhibita, maximè verò alliorum coctorum. Multos autem ſuppuratos poſt cicatricis obductionem illæſos conſeruauimus per ſalſamentorum comeſtionem. Aſſiduè etiam acetum mulſum præbẽdum eſt. fit autem ex ſquilla apparatum. Pectus quoque aſſiduè ex abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ & hyſſopi aliiſque conſimilibus decoctionibus frequenter potatis. Quòd ſi ſæpe puris collectio cõtingat, ſecurius eſt cruſtas per cauteria pectori in orbem inurere, quemadmodum in anheloſis eſt prædictum.

De peripneumoniacis, Cap. LXVI.

PEripneumonia, inflammatio eſt pulmonis cum febre acuta. Conſequitur autem affectos thoracis grauitas abſque dolore. Quòd ſi pelliculæ ipſius, quæ cum thorace ſecundum longitudinem ipſius ſunt connexæ, ſint inflãmatæ, etiam dolorem percipiunt, & ſpirandi difficultas ſimul irruit, & ſurrecti ſedere volunt. pulmo enim cordi incũbẽs ſuffocationẽ infert. rubicũda eis eſt facies, & maximè malæ: naſus in ſummo fit ſimus, venæ temporum eleuantur, proſtratus eſt appetitus, reſpiratio calida, linguæ ſiccitas, aquæ frigidæ, magis autem aëris frigidi cõcupiſcentia, tuſſis ſicca. Si verò quid efferatur, ſpumoſum eſt ac bilioſum, & aliquando cruentum & floridum vehementer, quod etiam peſſimæ ſignificationis exiſtit. & ſi quidem mortale malum fuerit, vigiliæ amplius aderunt, aut ſomni breues ſtuporem ac delyrium inducentes: & imaginatione mentem viciſſim perturbante non ſentiũt valde præſentia mala: extremitates frigidæ, vngues liuidi incuruantur: quarta aut ſummum ſeptima die hi moriuntur. Verùm ſi ad ſalutem permutetur morbus, ſanguinis eruptio ex naribus abundanter ſequitur, aut alui exturbatio multis exeuntibus bilioſis & ſpumoſis humoribus. Aliquando autem inflammatione in pus commutata, per ventrem aut vrinam pus excernitur, ſtatimque ab omni moleſtia liberantur. Quòd ſi in pulmonem irruperit aceruatim, aut ſuffocat, aut cum grauibus acceſſionibus in tabem permutatur. Itaque ſi nihil obſtiterit, ſtatim vena ſecanda eſt in cubito, &, ſi ſuſtinuerint vires, ex vtroq; brachio ſanguis extrahendus. primùm quidem modicus & non vſque animi defectionem: vt videlicet aſſeruetur ad repetendam detractionem. ſi verò quid prohibeat fieri venæ inciſionem, acri clyſtere ſoluere oportet ex decocto hyſſopi, & colocynthide, & ruta melléque ac oleo plurimo, iniecto etiam nitro ac ſale. Eorum verò quibus vena inciſa eſt, ſedem illinire oportet iis quæ flatus educunt & ſeceſſum irritant: veluti eſt mel cũ cumino & ruta, ac modico nitro. Poſt vniuerſales autẽ euacuationes, peripneumonicis aqua mulſa in potu exhibenda eſt in qua decoctũ ſit hyſſopũ, aut iris ſicca trita, mẽſura duorũ cochleariũ aquæ mulſæ inſpergenda. Quòd ſi ſuffocatio vrgeat, etiam nitrum inſpergere conuenit ad decoctionem hyſſopi. Cibus ſit extenuatorius, ptiſana cum origano aut hyſſopo decocta, aut modico pipere trito ad ei⁹ ſuccũ inſperſo. Aliquãdo autẽ ſal pro nitro cõiiciẽd⁹ eſt, prout expedierit, & ſuſtinuerint vires. Porrũ etiã capitatũ bis coctũ

præbeatur,& alica cocta ex aqua mulſa,quæ omnia inflationis ſint expertia.Potus exiguus ſit quãtitate.humiditas enim noxia pulmoni exiſtit. Sub lingua autem detinendum præbe mel in paſtillos redactum, cui in decoquendo inſperſa ſint hyſſopum & calamintha quam tenuiſſimè trita.Vti quoque conueniet eclegmatis quæ in pleuriticis deſcribẽtur. Atque vniuerſa diæta eorum qui à peripneumonia cõualeſcunt,eadem ſit quæ pleuriticorum & ſuppuratorum.Pectus verò lanis cooperiatur cum oleo & nitro.Conueniet etiam cerato contegere tum pectus tum latera,ex oleo rutaceo aut cyprino apparato,quod habeat ſimul iridem ſiccam tritam inſperſam, aut epithema ex cera,& terebinthina,medulla ceruina,œſypo liquido,butyro,& iride tenuiſſimè trita imponatur. ſint autem horum partes æquales.

De phthiſicis ſeu tabidis,ex Galeno, Cap. LXVII.

PHthiſis propriè eſt exulceratio pulmonis, ad ſanguinis ſpuitiones conſequens,quum videlicet ſanguinis eruptione ſuppreſſa,vlcus non fuerit conglutinatum,neque cicatrix inducta. Cõſequitur etiam phthiſis in ſuppuratis & peripneumonicis. aliquando etiam in affectionibus pleuriticis.Difficillimè autem curãtur vlcera pulmonis,propterea quòd citra tuſſim non repurgantur: tuſſientibus autem mutuò vlcus dirumpitur, ipſiſque quaſi per circulum reuoluuntur mala . Lãcinatis nanque à tuſſi inflammatis, altera rurſus maturatione inflammatio opus habet, rurſúſque periculoſè per tuſſim pus repurgare neceſſe erit. Quare ex omnibus difficilis curatio ipſis ſubornatur, quòd neque pharmacorum vires vlcus pertingere valeant priuſquam in ventre permutentur, & quòd iuxta reſpirationes pulmo ſemper mouetur, & tuſſiendo lancinatur. Progreſſu verò temporis cartilagines quoque aſperæ in pulmone arteriæ aduruntur , quemadmodum in externis vlceribus oſſa quæ ſcalpturam ad ſquammularum diſceſſum ac detractionem non admittunt. Diuturna autem pulmonis vlcera etiamſi aliquando curentur, calloſas tamen & fiſtuloſas reliquias poſt ſe in ipſo pulmone relinquunt,quæ temporis progreſſu ex leui occaſione facilè refricantur:vnde contingit aliquando & tectorium vlceri obductum, & modicas ſanguinis guttas vnà cum aliis quæ inde per ſputum reiiciuntur efferri: vt alio planè principio opus ſit ad vlceris curationem. Notæ autem quæ ex ſputo ſumuntur,in tractatu De febribus ſunt præſcriptæ,nimirum quinto huius operis Sermone:vnde ſuperfluum exiſtimo hîc de eis verba facere. Medicari itaque pulmonis vlceribus oportet, eo apparatu quo facilè ſurſum efferãtur humores,cura ſimul adhibita ne alii cõgregentur. Itaque cataplaſmata in principio aſſumenda ſunt,ex ſemine lini & tenuiſſimo polline,cum decoctione fœnigræci & althææ,oleóque & melle.admiſceri poſſunt etiam ipſis althææ folia trita. Adhibeantur autem hæc omnia ſtatim poſt exacerbationum remiſſionem. Poſt temporis deinde intercapedinem, ad cerata tranſeũdum ex butyro & oleo laurino ac cera apparata.Repurgationis autem tempore,epithemate vtẽdum eſt ex terebinthina & oleo cyprino,& butyro, & ex medulla ceruina, ac adipe taurino,iridíſque farina,& œſypo,*hoc eſt lanæ ſuccidæ ſordibus*,æqualibus omnium partibus commiſtis. Pòſt etiam emplaſtro Mnaſeæ, aut aliquo ex ſimplicioribus melinis vtendum.Locis autem fluxione laborantibus, id quod ex ſalicibus conſtat,adhibendum:quod etiam exſiccationis tempore cõueniens exiſtit : ſicut & hoc quod ex ſylueſtri cucumere apparatur, ſuprà ad anheloſos deſcriptum,& quod ex loliis fit eodem modo. Ne autem cutis ipſa diſtẽdatur,primùm locum ipſum inungito,atque ita glutinoſa pharmaca imponito:ſic enim facilius auelluntur.Optimũ autẽ ad eos malagma tẽpore quo cicatrix obducitur, hoc eſt:Ceræ lib.I.picis lib.I.viſci quercini vnc.I.ammoniaci thymiamatis trientem,gallæ,hypociſthidis,aluminis ſciſſilis,acaciæ,malicorii,ſeminis apii,rhois culinarii, cuiuſque vnciam vnam,olei myrtini aut roſacei trientẽ: in hyeme autem paulo plus.Sicca cum ſuccis in aceto cõtere,liquefactiſque quæ eliquari poſſunt & ab igne ablatis viſcum iniice : ad quod deinde liquefactum in cacabo etiam reliqua trita coniice, ac ſimul vnita in pilam tranſfunde,& emollitis vtere. Inter pharmaca verò potabilia,ſimpliciſſimũ eſt aqua mulſa per ſe, & cum amylo, aut iride & radice dulci in ea decoctis.Omniũ autem cõuenientiſsimum phthiſicis eſt lac aſininũ potatum:quod ſi non adſit,bubulum aut caprinum : & cancri crudi triti cum lacte potati,aut cocti in cibo ſumpti, aſsiduè iure eorum inſuper abſorpto . Conuenit etiã eis adeps ceruinus recens in ſorbitionibus eliquatus . Quòd ſi moleſta tuſſis incubuerit,thymus tritus & hyſſopum melle cocto excipiuntur & ſub lingua tenenda exhibentur. Congruit etiam butyrum recens cum mellis & terebinthinæ æqualibus partibus decoctis . in iis verò qui tolerare poſſunt, plus butyri accipiatur:ſi tamẽ recens exiſtat.optimè enim repurgat.De hac itaque mixtura cochleariũ vnum ieiunis detur.Bonum eſt & amygdalas amaras,maximè cum ptiſana decoquere:& porrum capitatum cum ptiſana aut altera ſorbitione decoctum,aut etiam per ſe bis coctũ accipere. Vinum autem theræum & ſcybelites præbeatur, mediocri tamen valde menſura.Eclegma verò phthiſicis congruum tale eſt: Mellis optimi lib.I. vuarum paſſarum pinguium exacinatarum ſextantem,croci,iridis,ſeminis hyoſcyami, tragacanthæ,cuiuſq; drach. IIII.ſtyracis flaui vnc.I.nucum pinearum drach.VI.amyli vnc.I. Exhibe ex eo cochlearium ieiunis. Tragacantha in vino dulci modico teritur:ſtyrax verò in pila diſſoluitur,reliquis coniectis ac permixtis. Aliud. Fœniculi ſuccũ cũ pari melle decoquito,& ad ſextarii menſuram croci drach.I.rhei põtici drach.II.aliquãdo etiã hypociſthidis drach.I.adiicito. quòd ſi iuxta aſperæ arteriæ extremũ aſperitas adſit, coniice & radicis dulcis tritæ drach.II.detur cochlearis mẽſura à cibo. Aliud. Squillam optimè aſſato,eiúſque medium ſiue medullam terito , & ad vnam ſquillæ ſex mellis partes coniicito,& ieiunis inde cochleariũ exhibeto. Aliud eclegma celebre. Marrubii,hyſſopi,iridis, radicis dulcis,pulegii,dictamni,ſaluiæ,caricarum,palmularum paſſarum, ſing. vnc. I. craſſius contundito, ac in aquæ ſextariis tribus ad triduum madefacito : deinde ad tertias decoquito ac percolato, melliſque libra vna adiecta,rurſus donec cogatur decoquito,& pòſt farinæ orobi ſcrup.XII.terebinthinæ vnciam vnam,amyli drach.III. maſtiches tritæ drach. IIII.tragacãthæ vnc.I.adiicito. Tragacantham primùm in modico decocti madefactam cõterito:deinde adiectis ei reliquis ſiccis, etiam ea quæ decocta ſunt affundito,ſimúlque coactis vtitor.exhibeto ieiunis cochleare.Licebit & ante ſomnum exhibere. experimento,eius vtilitas cognita eſt. Aliud, ad phthiſicos fluxionéque thoracis laborantes:Seminis cucumeris ſatiui deſquamati drach. VIII. amygdalarum delibratarum drach.IIII. ſeminis lini drach.II. ſeminis papaueris albi drach.II.Contuſa ac cribrata cũ tragacanthæ cremore cogito,& in paſtillos digerito.Iuxta virium autem tolerantiam aliis drach.I.aliis obolos II.præbeto:eis qui febre carent, cum vino dulci & myrti cremore: febricitantibus verò, cum cremore ſolo. Aliud, quod & ad phthiſicos & ſuppuratos præclarè facit. Farinam erui albi ſucco ſquillæ ſubactã exiccato:aut ſquillã aſſatam ac tritam,farináque erui ſubactam eodem modo exareſcere ſinito. Vſu autem expetente,paſtillos ipſos exiccatos contundito ac cribrato,melléque permixtos cochlearii mẽſura ieiunis dato.optimè enim repurgat. Aliud,multo vſu cognitũ, citra moleſtiam repurgans. Farinæ erui vnc.I. hyſſopi quadrantem, ſeminis vrticæ quadrantem, iridis vnciam I.mellis quantum ſuffecerit, exhibe ieiunis cochleare, ac confidenter vtere. Aliud, experimentò cognitum,quod ad phthiſicos & ſuppuratos facit.magis tamen frigidis temperaturis conducit.Iridis Illyricæ ſextãtem,farinæ erui albi ſextantem,hyſſopi,pulegii fumo nõ ſiccati,ſeminis vrticæ,cuiuſque drach.VIII.piperis drach. XII.Excipe melle,ac præbe cochlearia duo:manè vnum,alterum ad veſperam. Potes & catapotia inde formare,atque alternis diebus exhibere. Aliud, phthiſicis & tuſſi veteri aptum. Cardamomi torrefacti drach.XVI. thuris,galbani,iridis,piperis,cuiuſque drachmas quatuor,caſiæ,croci,myrrhæ,cuiuſque drach.tres,opii drach.vnam,

contundito,ac cribrato:& cum aquæ cyathis tribus ac passi duobus,cochleare vnum,aliquando etiā duo præbeto. Licebit etiam pastillos inde formare cum passo. Aliud coptariū,*id est placenta*,ad phthisin,ex eclegmatū materia apparatū: ex amygdalis videlicet amaris decorticatis,nucibus pineis recētibus,propter oleaginosum in eis saporē aqua præmaceratis, semine lini,amylo recenti: hoc modo: Nucum pinearum quæ pityides appellantur sextariū vnum,seminis lini sextarii quartam partem,amyli quincuncem,piperis drach. I. mellis boni cocti & despumati quātū satis erit.In iis qui caput quod facilè oblæditur habēt,pityadas variare oportet, próq; eis semē vrticæ cōiicere. Eclegma ex orobis apparatum Dionysio prætori: Erui albi torrefacti & desquamati ac triti vnc. I. costi trientem,croci sextantem,iridis vnciam I.nucum pinearum vnc.I.piperis grana L. seminis lini, vuarum passarū à vinaceis depuratarū, terebinthinæ, sing. vnc.I. butyri drach.IIII.mellis quantum his cogendis satis erit. Summè hoc phthisicis auxiliatur. Antidotus ex orobo, valde celebris,ad phthisicos,suppuratos, & inueteratam tussim.optimè repurgat & cicatricē obducit: Amygdalarū amararū delibratarū sext.farinæ erui trientē,hyssopi trientē, iridis triētē,amyli sext.piperis, panacis radicis, croci, cuiusque scrup.VI.succi omphacii,exiccati drach.IIII.nucum pinearum torrefactarum sextantem, mellis despumati libram vnam, aceti vnciam. Farina erui in aceto per diem vnum maceretur,postea simul coactis omnib⁹, ex eis cochleare vnum ieiunis præbeatur. Alia antidotus ad phthisicos,quæ etiam ad omnem tussim inueteratam conducit. Amygdalarum amararum decorticatarum sextantem,seminis vrticæ torrefacti drachmas quatuor,succi radicis dulcis sicci,radicis symphyti,cuiusque sextantem,terræ asteris,nucum pinearum torrefactarum, seminis lini torrefacti,sesami, vuarum passarum à vinaceis depuratarum,sing.sesquiunciam,farinæ erui albi sextātē,iridis vnc.I.terræ Lemniæ vnc.I.sapæ & mellis quātum suffecerit ad eorum coactionem.Exhibe ieiunis cochlearii mensura:aliquando etiam ante somnum. Vtere & varia ex capitibus papaueris cōpositione,suprà ad destillationes descripta,exhibens ex ea ante somnum. Vtere & iis quæ ad suppuratos sunt descripta, item arteriacis remediis suprà præscriptis. Conueniētissima etiam eis est confectio isotheos appellata,ad tussim descripta: & antidotus pæonia,quæ in Sermone XIII.cum aliis multæ vtilitatis antidotis est relata:ea confidenter vtaris. Prodest & Mithridatis cōfectio, & quæ Esdræ inscribitur,miro modo:itē ex viperis theriace Andromachi per interualla exhibita:quæ omnes in tertio & decimo Sermone sunt descriptæ.Vltra opinionē autē efficax est bolus Armeniac⁹ dr.pōdere ex vino tenui albo.Catapotiō phthisicis valdè commodum & bonum,cui nullum comparari potest:faciens ad omnem tussim inueteratam,& purulentas reiectationes: quod in tribus diebus vtilitatē suā demōstrat. Styracis flaui,piperis albi,myrrhæ troglodyticæ,castorei, galbani puri, opii Achaici aut Asiani, omnium æquales partes,cum galbano & styrace subige, ac catapotia informa erui magnitudine,quorum tria aut quinque ante somnum exhibe deuoranda: calida aqua insuper ad sorbendum data:& admirandam vim videbis. Porrò diuti⁹ perseuerante malo,ac iam inueterato,cauteria admouere oportet, pectore in orbem inusto,quemadmodum in suspiriosorum prædiximus curatione.

De pleuritide,siue laterum morbo,
Cap. LXVIII.

PLeuritis exquisita & propria,inflammatio est mēbranæ intrinsecus latera succingentis, dolorem pungitiuum vehementer inferens cum acutissima febre. Consequitur hac affectos spirandi difficultas, & tussis,aliquando quidem sicca,aliquando verò cum reiectatione,ac primùm quidem cruentorum:inflāmatione verò matura facta,purulentorum. Pulsus adest durus,& siccantis quippiā modo habēs.Si itaque dolor circa māmas innittiur ac vsque ad clauiculam se extendit,citra dilationem confidenter vena secanda est'. si verò deorsum ad præcordia vergat dolor, corpus purgandum.Quòd si mediocris infe-

A stet dolor & non pungitiuus,neque adsit tussis, neque febris acuta,non opus est magna remedia adhibere. Clyster enim efficacior eis primùm infunditur:deinde euacuatione aliquod operæpretium faciēte. Adhibetur etiam irrigatio ac fomentatio lateris affecti.item sacculi ex furfuribus & pulegio ac mētha impleti:& diæta extenuatoriam vim habens. Archigenes. In iis verò qui acuto morbo, vt diximus,infestantur:siquidem circa mammas ac clauiculam hæreat dolor,venam incidere oportet (vt dictum est) in brachio, non eo quod rectà ab inflammato latere procedit,sed opposito. Sanguinis autē multitudo extrahatur

B non vsque ad animi deliquiū: periculū enim,ne in peripneumoniam morbus permutetur: siquidem refrigerato valde corpore,pulmo rarus &calidus existens laterique vicinus,promptè & facillimè morbum susceptat. Itaque modicum extrahere oportet, & post sufficientem temporis intercapedinem, rursus repetita incisione modicum auferre. Quòd si animi defectionem timeamus,vsque in sequentem diem eius repetita ablatio differēda erit. Deinde clyster aluo adhibeatur, si non vt conuenit feratur.

C Clystere autem confidenter vti oportet ex oleo rutaceo, eliquatis in eo terebinthina & butyro: deinde forinsecus latus ex oleo calido fouere in quo ruta, anethum,flos cyperi decocta sunt.Lanam item sulphuratam, aut ipsum sulphur inspersum habentem adhibe calido oleo imbutam, ita vt insperso modico thymo trito imponatur, leniterque ac prouidè colligetur.Atque hac sanè irrigatione vtendum est ad tertiam vsque diem: quarta deinde, cataplasma adhibeatur ex polline ac lini semine, melléque ac oleo rutaceo:sitque vehementer læue ipsum cata-

D plasma. Quòd si liquidior reiectio existat, farina etiam lolii,& seminis irionis admiscenda, aut fœnumgræcum ac nitrum inspergendum. Si verò repurgamento liquido prodeunte,adhuc perseueret dolor, suppuratum fieri hominem spes est.Quare sinapi etiam in cataplasmata commiscendum,& nasturtii semen,ac rosmarini semen canchry appellatum,itémque pyrethrū:aut farinam lolii,ceræ,& bitumini cum oleo eliquatis permixtam impone. Cura etiam adhibenda est vt calida permaneant cataplas-

E smata:quod hoc modo fieri potest: Oleo calido vesicam bubulam semiplenam redde, eámque frequēter cataplasmati admoue. Post septimum autem diem, si eodē modo dolor persistat, cucurbita lateri affigenda est, & cutis scarificanda. Manifestissima enim in pleuriticis vtilitas ex cucurbitulæ appositione apparet. Vulnuscula autē scarificati loci,sale aut nitro inspergenda,si quidem sustinere queant:in aliis verò linteolum oleo madefactum ac sale conspersum imponatur. Sequenti deinde à scarificatione die,optimū est rursus cucurbitā affigere, quò sanguis

F saniosus ex impactis vulnusculis extrahatur. Hæc enim detractio priore commodior existit. non enim sanguis sed sanies in secunda detractione aufertur. Tertia verò die post sanguinis detractionem, ceratum cyprinum aut rutaceum,tum pertusæ cuti,tum vniuerso lateri imponendum: neque vnquā affectus locus nudus relinquend⁹. Quòd si permutati in pus humoris signa appareant, & nō per exhalationem discutiatur, coadiuuare permutationē oportet, althæa & caricis in complexum cataplasmatum coniectis. Pòst verò etiam epithematis vtendum: reiectio-

G nis maximè tempore, huiusmodi mixtura apparatis: Butyri,terebinthinæ,œsypi, *id est ex lanæ succidæ sordibus pharmaci*, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omnium æquales partes coniice, modico oleo cyprino aut rutaceo admisto. Optimum est etiam sulphur tenuissimè tritum cerato liquefacto inspergere. Admirabiliter quoque eis auxiliatur brassicæ radix sicca vnà cum cauliculis exusta, cinere eius axungia veteri suilla sufficiente excepto,ita vt ne perfluat in corpus,ipsúmque inquinet. præclarè enim discutit,& mitigat dolores. Probè etiam auxiliantur brassicæ itémque cupressi folia tenera trita & cum axun-

H gia imposita: aut marrubium eodem modo, aut cinis sarmentorum,aut ficus pingues cum pari axungia commixtæ. Eundem vsum præstat stercus caprinum cum axungia impositum. Aliud epithema, pleuriticis valde commodum: Opopanacis vnciam vnam, foliorum

rutæ ſextantem,olei cyprini lib.1.ceræ ſeſcuncẽ,terebinthinæ ſeſcuncem , galbani ſeſquiunciam . Opopanax in oleo cyprino diſſoluitur:galbanum autẽ cum rutæ foliis cõteritur.quæ verò eliquari poſſunt, liqueſiunt, & refrigerata tritis admiſcentur. Aliud experimento cognitũ: Rutæ ſextantẽ,ſulphuris viui vnc.1.nitri ſeſquunciã,adipis ſuilli trientẽ,ceræ ſeſcuncẽ,olei cyprini ſeſcuncẽ,butyri,œſypi liquidi, vtriuſque ſextantẽ, terebinthinæ vnc.1.

Aliud epithema ad pleuriticos , in quibus dolor diu perſeuerat : Ceræ, reſinæ pini, picis, baccarum lauri decorticatarum,ſing.libram vnã,ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,galbani trientem,pyrethri ſextãtem,æruginis vnc.1.nitri ſextantem,euphorbii vnc.1. (alii tãtùm dimidiam accipiunt)olei laurini aut cõmunis antiqui trientẽ, appara,& vtere. Rubefacit cutem, & grauitatem leuiorẽ facit. Epithema fœtidum , pleuriticis commodum.

Reſinæ pini lib.1.ceræ ſeſcuncem , rutæ viridis trientem,olei cyprini ſeſcuncem, ſulphuris viui, opopanacis, ſagapeni,galbani,cuiuſque drach.III. De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici,in principio quidem aquæ mulſæ , in qua ruta eſt decocta : pòſt etiam hyſſopum,aut calaminthe, aut origanum, aut iris, aut radix ariſtolochiæ. Alia.eueſtigio auxiliatur. Radicis phu faſciculum in tribus aquæ ſextariis decoquito, & expreſſo liquore,ad ſextarium vnum, mellis trientem coniicito,rurſúſque decoquito, ac cyathos tres ante cibũ exhibeto. Alia, Chamæpityos manipulũ in tribus aquæ ſextariis appara, & vtere vt dictum eſt. Alia.Stœchadis tenuiſſimè tritæ drach.1.exhibe ex aqua mulſa:aut ſimili modo chamædryn,aut chamæpityos modo apparatam præbe in potu.Prodeſt & dracunculi radix cocta in cibo ſumpta,aut ari radix eodẽ modo. Sub lingua verò teſſellas ex melle cocto eliquantes deuorent. Eclegma autem eis conueniens hoc eſt. Eclegma ad pleuriticos: Seminis vrticæ,ſeminis lini,nucum pinearum, amyli,ſing. cyathum vnum,amygdala amara decorticata XXV.piperis grana quinquaginta.Nuces pineas ac lini ſemen parũper torreto:deinde alia trita ac cribrata ſimul cũ iis melle deſpumato ſufficiẽti excipito,& ieiunis cochleare vnũ exhibeto. Aliud. Butyrum recens cum pari mellis mẽſura decoquito, ac inde cochleare præbeto. In pleuritide verò diuturna, exhibe ſeminis balſami drach.1. ex aqua mulſa: aut etiam gentianæ drach.1.radicis centaureæ maioris drach.II.ex vino:aut radicis ſymphyti ex aqua mulſa.Quòd ſi liquida & cruda reiectet,cõuenit hoc:Myrrhæ troglodyticæ dr.II.croci dr.1.piperis grana XV.mellis deſpumati lib.1.cogito ſimul,ac inde cochleare dimidium præbeto.Oribaſii antidotus ad pleuriticos & omnes pectoris fluxiones.Seminis roſmarini,opopanacis, ſagapeni,caſtorii,aniſi,ſeſelis,cuiuſque drach.VIII.myrrhæ,opii, cuiuſque drach.IIII.bituminis drach.III. & dimidiã, piperis drach.II.thuris ſeſquidrach. Vtere, araci magnitudine exhibens cum hydromelitis cyathis tribus. Antidotus alia pleuriticis valde commoda. Baccarum lauri drach.VIII.ſeminis rutæ ſylueſtris drach.VIII. ariſtolochiæ lõgæ drach.VI.myrrhæ drach.IIII. gẽtianæ drach. IIII.mellis deſpumati lib. .Datur nucis Ponticæ magnitudine,aut fabæ,aut araci.Prodeſt ſuppuratis , conuulſis, itémq; ruptis. Cæterùm & antidotus quæ ex quatuor rebus appellatur præclarè facit.habet autem hoc modo: Gẽtianæ,myrrhæ, ariſtolochiæ,baccarũ lauri , æquales partes melle cocto excipe, & fabæ magnitudine præbe: iis qui febre carẽt,ex vini cyathis III.febricitantibus verò, cum aqua mulſa.Efficax eſt ad conuulſiones,rupturas,orthopnœam,tormina interaneorum,& morbum regium, & eos qui venenum hauſerunt:reſiſtit etiam ſerpentium venenis potata:præſtat idem & ad morſus locum impoſita. quidam eam myſterium appellant. Alia antidotus,ad pleuriticos pharmacum accommodatum.Extrahit menſes & partus, & quæ à partu relinquuntur, ſecundas:

Dictamni,ſagapeni, opopanacis , triſaginis , cuiuſque drach. quatuor, myrrhæ, ſeminis rutæ ſylueſtris , herbæ ſabinæ,comæ cẽtaureæ minoris,piperis,cuiuſque drach. octo,radicis gentianæ drachm. ſex, baccarum lauri drachmas ſedecim,ariſtolochiæ rotundæ drach.duas,mellis

A deſpumati quantum cogendis his ſatis.Datur nucis auellanæ magnitudine cum hydromelitis cyatho vno. Cibi porrò pleuriticis exhibendi ſunt ſorbiles qui in principio ventrem ſubducãt: velut eſt ptiſanæ ſuccus cum melle citra ſalem aut alterius rei admixtionem. Poſt hæc etiam, non colata integra ptiſana exhibẽda: deinde micæ quoq; ex aqua mulſa.Quòd ſi à melle abhorreat æger, oleum optimũ in principio ptiſanæ affundes, decoquéſque ſimul capitatũ porrũ:deinde modico ſale cõdies, & exhibebis. Remittente vero ac declinãte iam malo,in petroſis aquis
B degentes piſces exhibendi, & columbæ:omníſque diæta tenuis conſtituenda. Aluus autem aſſiduè ſubducatur, in maximis præſertim doloribus: ſed tamen cauendum ne fortiora ſolutiua exhibeantur. Maſtichen itaque tenuiſſimè conterito,eiúſque ſcrup.IX. cum aqua tepida, aut lactei tẽporis aqua præbeto. ſoluitur enim à calida aluus. Vbi verò hanc potionẽ obtuleris, amygdalas amaras decorticatas viginti in promptu habe:eáſque tritas cum pauco melle delingendas præbe:aquam etiam calidam modicam inſuper bibendã.Profectu autẽ ex his cõſequente,
C etiã cũ ſubſcripta Aſclepiadæ hiera purgabis,quò omnes morbi reliquiæ extergãtur:quæ enim relinquũtur à morbo,recidiuas facere cõſueuerunt:& nõ pura corpora quò plus nutries,eo amplius lædes. Hiera Aſclepiadæ, quæ omnes abſceſſus in profunda corporis parte conſiſtentes, vnà cum tuniculis ipſorum educit, phthiſicis ac pleuriticis commoda: facit & ad eos qui aſſiduè reuomunt cibũ. Colocynthidis medullæ drach. XXXII. marrubii, ſtœchadis,triſaginis,cuiuſque drach.XIIII.myrrhæ, ſpicæ nardi, piperis longi,floris iunci odorati,caſiæ, cinnamomi, cu-
D iuſque drach.III.croci drach.IIII.radicis centaureæ maioris drach.IIII.galbani dr.IIII. excipe melle cocto & pleuriticis duarum nucum Ponticarum magnitudine exhibe ex aquæ mulſæ cyatho 1.phthiſicis verò & ſuppuratis, vnius tantùm nucis magnitudine,itidem ex aqua mulſa.

De ea quæ pleuritis eſſe putatur, quum tamen non ſit, Cap. LXVIII.

EX cruditatibus plurimis,& cibis humoris craſſi ac pituitoſis,(veluti ſunt bulbi ac fungi,& conſimiles) cru-
E di humores viſcoſique & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente ſe in vacuũ thoracis locũ ingerũt, aut in ipſum etiã pulmonẽ.Multitudine itaque ſua ſuccingentem latera intrinſecus pelliculam diſtendentes, inferunt dolores:vt imaginatio factæ inflammationis, inexpertis exhibeatur. quinetiam vias ſpiritus intercipientes, vehementem ſpirandi difficultatem inducũt. Vnde quidam medici errore ſeducti,vena cubiti inciſa, multóque ſanguine euacuato, mortis cauſam ægris præbuerunt. Quare interrogare oportet,num eo cuius mentionem fe-
F ci, vſi ſint cibo, diligentérque perdiſcere formam ipſius reſpirationis,contingere etiam pulſus, & tactu explorare caloris qualitatem. Etenim in his non ob dolorem reſpiratio vtplurimùm intercipitur, ſed quod viæ ſpiritus ſunt obturatæ,& reſpirationis forma velut laqueo collo circũdato contingit.Supini autem ferè in totum decumbunt ſemper, præ impotentia etiam,neque probè loqui valentes. Vtplurimùm verò non febricitant hi: aliquando & frigidius ſolito corpus eorum inuenitur. quòd ſi febre afficiantur aliquando,debiliſſima ipſis febricula exiſtit, mi-
G niméque ſunt ſiticuloſi : & quod ad hæc vel maximum ſignum eſt,pulſus difficulter mouetur,minimus & tardiſſimus præter ſolitum morem exiſtens. Horum itaque cu ratione ſuſcepta,calefacientia,inciſiua,& repurgantia, intrinſecus & extrinſecus offeremus : & primùm quidem à ſimplicioribus incipiemus. Clyſteri ergo conſueto aluũ à ſtercoribus repurgabimus:deinde etiam efficaciori vtemur ex decoctione calaminthæ, aliquando centaureæ, melléque plurimo ac nitro & oleo. Colocynthis autem in his,quòd valde ſtomacho aduerſetur, deuitanda. Poſt alui euacuationem,rutam & anethum in oleo decoque-
H mus, & ex eis quamplurimum fouebimus affectos locos:lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquam mulſam,in qua hyſſopum,aut pulegium, iris, caricæ plurimæ ſint decocta . Succum etiam ptiſanæ

tenuiſſimum exhibebimus cũ melle,quò inde venter leniter ſubducatur. Eclegma autem ipſis commodum huiuſmodi eſt:Seminis vrticæ,hyſſopi,iridis, nucum pinearum, amygdalarum amararum, ſingulorum æquales partes,modico pipere adiecto,optimo melle deſpumato excipe, ac indè,ad ſummũ,cochleariũ vnum ieiunis præbe: deinde interſtitio facto, exhibe aquã mulſam,vt dictum eſt:ac poſt horas duas ſuccum ptiſanæ.tertia deinde die ex farina ordei, ac ſemine lini, multóque fænogræco cataplaſma imponatur. adiiciamus etiam ſinapi tritũ, & lauri baccas,ac parum nitri,& ex liquidis oleum rutaceum, aut cyprinum, aut anethinum. Apparandum autẽ eſt eo modo,vt thoracem & coſtas comprehendat. Ablato autem cataplaſmate, thorax cerato ex butyro & terebinthina, œſypóque liquido, & cera, taurino adipe, ac iride, æqualibus portionibus acceptis cõtegatur. aliquando etiam ex medulla ceruina & oleo cyprino. ſulphur quoque viuum cerato liquefacto infarciendum. Stomacho verò lanam conuolutam, vnguento nardino ac modico vino madefactam imponemus,eíque incumbere ſemper ſinemus. In iis verò quibus ſuffocationis periculũ imminet, vomitoriis ad anginam deſcriptis cõfidenter vtemur:& maximè eo quod ex elaterio, ſinapi ac nitro conſtat,primùm quidem ipſum cum oleo & pauco melle quampenitiſſime illinẽdo: deinde etiã bibendũ, quemadmodũ illic diximus exhibebim⁹. aſſiduè etaim aquã mulſam abſorbẽdã præbebimus,in qua hyſſopũ eſt decoctum. Porrò humoribus diſſolutis,reiectare eos incipiunt, & tuſſis in eis augeſcet. quare antidotũ iſotheon appellatam tunc eis ante ſomnum exhibebimus, nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulſa. ſomnũ enim dulcem infert,& humores quò facilè ſurſum efferantur præparat,ac tuſſim ſedat,doloréſque diſpergit. eſt autem ſuprà ad tuſſim deſcripta. Quãdo verò etiã vẽter eis nõ benè excernit, maſtiche tenuiſſimè trita ſcrupulorum nouem pondere,cum aqua tepida aut lactei teporis bibenda offeratur. deinde amygdalæ amaræ decorticatæ tritæ, ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida poſt eorum ſumptionem abſorbenda.

B Feliciter autem procedente curatione,& columbarum pullos in cibo offeremus,cũ porro capitato cocto, anethóque & oleo, modico ſale & pipere adiecto. Vinum bibant fuluum, vetus, mediocri menſura. Atque eclegma prædictum,ex ſemine videlicet vrticæ,quotidie ieiunis præbebimus. Ante ſomnum verò iſotheon antidotum alternis aut ſingulis diebus, donec ab omnibus moleſtiis ægri liberentur. Ceratum autẽ quod pectori adhibetur,ſingulis diebus renouetur:& ſi quidẽ vẽter adſtrictus ſit.maſtiche cũ amygdalis & melle præbeatur.

C Eclegma Galeni,ad diuturnũ pectoris dolorẽ citra febrẽ. Fœnũgræcũ aqua macerato,deinde decoquito,& prima aqua diffuſa, & palmarum pinguiũ carne adiecta,rurſus coquito,ac exprimito ſuccum: quem deinde melle largius permixtum,rurſus ad prunas decoquito,donec ad mediocrẽ ſpiſſitudinem redigatur:& ex hoc multo ante reliquum cibũ tempore delingendum exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIBLI tertiæ Aetii continentur.

AETII MEDICI GRÆCI CONTRACTAE MEDICINÆ TETRABIBLI TERTIÆ SERMO PRIMVS, PER IANVM Cornarium medicum phyſicum Latinè conſcriptus.

De ſtomachi, alui, ac interaneorum affectionibus.

De cardiacis, Cap. I.

QVOMODO eos qui cardiaci appellantur curare oportet, aut eos etiam qui aliter ob ſtomachi afflictionem animo linquuntur, iam abſolutiſſimè prædictum eſt in quinto huius tractationis ſermone, vbi ad febrium curã hæc annexuimus. Nunc verò quum affectionum ſtomachi ac alui remedia opportunè ex ordine deſcribemus, neceſſariũ viſum eſt & hîc paucis eorum mentionem facere. Cognoſcemus igitur eos qui cardiaci dicuntur, quum acuta febri, & maximè æſtuoſa, affliguntur hoc modo. Pulſum ſi inuenero dẽſum & obſcurum, & extremarum partium frigiditatem, ſudores circa faciem & ad pectus vſq; glutinoſos, & odorem corporis terreſtrem nares percellẽtem, & pulſus circa ipſum cor vehementiores & magnos: & ad hæc accedãt deſperatio, angor animi, & corporis iactatio, hoc modo affectum cardiacum eſſe dico. Os verò ventris, primum eſt quod ipſis afficitur, per conſenſum vehementer oblædens cor ipſum, propter vicinitatem. Porrò veteres, os ventris cordis appellatione cardian vocarunt, ab acceſſionibus nimirùm quæ ex eo accidunt & inferuntur. Aeris itaque frigidi admiſſione & ventilatione eis auxiliari oportet. Spongia igitur ex poſca frigida imbuta, facies permadeſcat, & aqua lactei teporis paulatim abſorbenda præbeatur. Odoramenta autem varia offerantur, malum cotoneum, pulegium, cucumer, & ſimilia. Stragula eis incũbentia tollantur: operimenta verò quibus cõteguntur, mollia ſint, & vſu priore detrita. pauimentum irroretur, ac foliis conſternatur myrti, platani ac quercus: maximè verò vitis atque ipſis etiam roſis. Solem autem domus in qua decumbit non admittat, ſitque minimè alta, ſed depreſſior, & non valde lucida. Exudantibus verò partibus, myrtus ſicca trita inſpergatur, aut cimolia, aut œnanthe, aut ordeum: imprimis verò collo & thoraci, & locis ſub alis ac inguinibus ea ſunt adhibenda. Eodẽ modo auxiliatur malicorium cum manna inſperſum: aut galla per ſe, & cum ſulphure viuo: aut Samia terra admixtum habẽs gũmi. Illinuntur etiam ad coercendos ſudores, oleum myrteum, œnanthinum, roſaceum, melinum, & lentiſcinum. Circumlita autem ſudores cohibent, manna & amylum candido oui excepta, aut bulbus albus, & piper, ac vrticæ ſemen, & gummi, modico cerato myrteo excepta aut oui cãdido ſubacta, quæ ſanè craſſius inungere conuenit. adglutinantur enim & exareſcunt, & potiſſima eis ſpes conſiſtit naturalis caloris reexſuſcitandi. Neque verò pinguefactæ cuti huiuſmodi inũctiones ſunt adhibendæ: verùm linteolo probè prius exterſæ inunguntur. neque mox vbi calor apparere incipit auferantur, ſed poſtquam ſufficienter extremæ corporis partes fuerint concalefactæ. Quod vbi contigerit, ſtatim tollantur, & thorax cooperiatur: atque ſicubi varoſum quippiam aut vlceroſum ex inunctionis aduſtione circa thoracem appareat, blandè tractetur, ac aliquo ex iis quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt, pharmaco locus curetur. maximè verò conueniet id quod ex ordeo conſtat. Extremæ verò corporis partes, ſiue ad genua vſque & cubitos, ſiue vſque ad locum ſub alis & inguina ſint refrigeratæ, fæce vſta & ſulphure viuo cõſpergendæ, aut pyrethro, aut piperide, aut bulbis tritis cum pipere illinendæ à brachiis vſque ad digitos & à femore vſque ad extremos pedes, gracilibus linteolis ſimul circumpoſitis. idem præſtat ſinapi & pyrethrum, ac adarce. Porrò mollibus corporibus ſufficit aliquando oleũ ſicyoniũ aut gleũcinũ illitũ, cũ multa fricatione ac cõcalefactione partium extremarum: quanquam nihil vetet piperis ac ceræ modicum his admiſcere, quò ſpiſſiora fiãt & melius adhæreſcãt. Faſciculus quoque ex lana pura in oleo calido madefactus, incumbat ſemper circa veſicæ

A regionem. Capitis fomenta frigida ſint, qualia ad phreniticos ſunt deſcripta: frons ſpongia ne madefiat, ſed ex acacia, galla, terra Samia, ac ſylueſtris punici flore illinatur. Optimè facit etiam omphacinũ, & gummi: verùm vnumquodque eorum ex roſarum decocto aut ſucco, aut aliquo cõſimili diluatur pri[9]: & deinde illinatur. Quòd ſiquis ſanitatis tempore nimiùm repletus exiſtat, & ſtercora antiqua recto inteſtino inſideant, tunc ſanè clyſtere ſimpliciore euacuare oportet: ex ſucco ptiſanæ, & modico melle, pauciſſimóque ſale & oleo quoque modico adiecto. B Illinenda eſt etiam ſingulis diebus ſedes ipſa ex cumino, ruta & nitro, cum modico melle commixtis, ob inflationum videlicet eductionem. Si verò nulla ſtercora in inteſtino recto ſubſideant, neque aliâs etiam excrementorũ multitudo inſit inteſtinis: ægri autem cibum nõ ſentiãt & tabeſcant, ptiſanæ ſuccum aut alicæ per clyſterem infundere oportet tepefactum, conquaſſato cũ eo ouo crudo. vltra hoc enim quòd ea quæ ſtomachũ infernè moleſtia afficiunt euocat & educit, etiam alimentum optimè corpori ſufficit ex languore ob non acceptum cibum C miſerè affecto. Auxiliãtur itẽ cardiacis, cataplaſmatis modo, ſtomacho ac ſiniſtræ mãmæ impoſita: Folia rubi cũ pane, aut myrti folia, ipſæque myrti baccæ, aut pampini vitis, aut plantago cum pane, aut mala cotonea, & palmæ, aut intubus cerato exceptus. Imbecillioribus polẽtam cũ palmis imponere ſufficiet: aut palmas vino madefactas vnc. vnius menſura contere: deinde adiectis aloes drach. quatuor, maſtiches drachmas quatuor ſimul tere, & affuſo eliquatæ ceræ ſextãte, & olei, ſi quidem hyems ſit neD que multus caloris ſenſus ægrum contingat, nardini: in æſtate verò, roſacei aut melini triente, ſimul miſce ac vtere eodem modo. Quòd ſi ex viſceribus quoddam inflammatum ſit, panem cum modico vino & melle decoctum impone: admixtis in iis qui imbecilliores ſunt malis repurgatis, aut œnanthe. Reprimit autem ſudores ſtomachúmque & cor ipſum firmitatis authorem placat ac cohibet cataplaſma ex palmis, & œnanthe, & acacia, roſis, alumine, hypociſthide & rhoe rubro: ita impoſitum vt ſiniſtram mammam atque ipſum ventrem complecta E tur: ſit etiam tactu molle & læue, ac aſſiduè permutetur. Reuocato autem ex acceſſione ægro, ſi loci quidam circa præcordia ſint inflammati, prouidere oportet vt per communia cataplaſmata ab inflammatione liberentur. Cibi offerendi, panis ex aqua frigida, aut ex vino albo & tenui frigidóque ac diluto: pedes ſuilli, taliqùe & roſtra: ex volucribus macræ & non fœtidæ, in ptiſanæ decoctione eliquatæ, aut etiam per ſe. frigida autem hæc exhibeãtur, ſi caloris ſenſus circa ſtomachum ſit, & æger inflammatione non vexetur: aliis calida exhibenda: ſimiliter autem F & potus calidus dandus, vinum tenue, album, dilutum. immodicã autẽ vini exhibiti multitudinẽ pulſus ægroti oſtendet. eouſque enim exhibendum eſt vinum, donec pulſus ſubtremulus eſſe deſinat, & robuſtior fiat.

De iis quibus atra bile ſtomachus infeſtatur, Cap. II.

EX Herodoto, Quibus ſtomachus ab atra bile in febribus vexatur, ſimiles acceſſiones cardiacis patiuntur. Accedunt autem ad hæc, fortis ſtomachi morſus cum eius exolutione, & capitis vertigine, ac frigido ſudore, parG uúſque & obſcurus adeſt pulſus. progreſſu verò temporis augetur morſus, atque hinc in dolorem qui difficulter leniri poteſt, tranſit. Cæterùm manifeſtè apparens flauæ bilis vomitus, has acceſſiones leuiores reddit: atræ autem bilis, ſoluit. Vomunt autem ferè in totum hoc modo affecti pituitam acidam in ventre coaceruatam ex aſſidua cruditate, propter ventris ipſius debilitatem. Qui verò citra febrem ab atra bile ſtomacho infeſtantur, his accidit tempore quo humor ipſe generatur & producitur

A triftitia,& fomnus cum acceffione imaginationum alie-
narum,contra&iòque & dolor poplitum ac furarum. A-
cutius quàm antè confueuerũt,cernunt, & deiectum ha-
bent appetitum: ructus autem & excreationes fœtidas,&
pifces olentes.Coaceruata verò bile, cum multa defpera-
tione intolerabiliter ignefcunt,vt omnia eis membra ar-
dere videantur:in primis autem ftomachus, velut à palis
igne candefactis pungatur,afficitur. Sudores animi deli-
quium inducentes per omne corpus deftillãt:& ferè fem-
B per fputi influẽtis reiectione vexatur,quũ morfum fẽtiũt,
multámque habent vomẽndi cupiditatem. Et aliquãdo
quidem fruftra lancinantur,quandoque autẽ pauca quæ-
dam biliofa aut acidam pituitam,quæ in ventrem deflu-
xerunt euomunt,modicóque tempore à malo leuati,rur-
fus idem patiuntur,atque in vniuerfum iis qui veratrum
fumpferunt,fimiles exiftunt. Pulfus autem aliquando dẽ-
fiores,aliquando etiã rariores & minores fiunt,plurimùm
vigiles permanent,& fi quidem dormierint cum pertur-
batione æftuofiores exurgũt,ebulliẽte,vt verifimile eft,
delato in ventrem humore. Sæpe etiam acceptum cibũ
C vnà cum atræ bilis humore euomũt: ferè intotum enim
poft duas ab accepto cibo horas,acceffione apprehendũ-
tur,maximè quum acrem aliquem aut falfum cibum aut
potum ingefferunt. Excrementa alui retinentur, aut præ-
ter naturam incocta excernuntur. Effertur autem aliquã-
do & bilis infernè per aluum, atque adiuuat affectionis
declinationem. Aliqui autem ob retentam bilem, etiam
atræ bilis affectionibus,& delyriis mentem alienantibus
funt apprehenfi. Quod fi contingat, fiue febris adfit fiue
non,fi quidem iuuenes fint fanguinéque abundent,& reli
D qui numeri ad venæ incifionem requifiti adfint: vena fe-
cãda eft,repetita fanguinis detractione: & hoc tamen per
infufum clyfteris,corpore pri⁹ euacuato. Atqui ad animi
vfq; deliquiũ id facere nõ oportet,propter ftomachi im-
becillitatem. Colligendæ autem adftrictæ extremæ cor-
poris partes,& ad paucũ cibum ægri cogendi: ftomachus
verò lanis fuccidis fouendus eft ex aceto plurimo,modi-
cóque rofaceo,aut melino,aut lentifcino. Quòd fi amplius
permaneat ftomachi imbecillitas, ex rofarum fucco fo-
ueantur,fiue intubi aut portulacæ cum rofaceo. adftrin-
E gentia etiam & lenientia cataplafmata imponantur. Qui
verò vnà cum morfu circa ventrem ac inteftina inflãtur,
iis conuenientiffimum eft acre acetum,in quo pulegium
eft decoctum,& cuminum calidum forinfecus ventri per
fpongiam impofitum. Dolore verò perfeuerante, alumen
liquidum cum atramento futorio trito,& aloe,melle exce
pta imponito,& alumine in acetum coniecto & calefacto,
ftomachum per fpongias foueto: aluminis ac aloes æqua-
les partes cerato myrteo exceptas ad os ventris apponito,
aut hederæ foliis in vino decoctis ventrem integito, aut
plantagine cum fale trita,aut marrubio cum pane & rofa
F ceo fubacto: aut bulbis rufis cum pari pondere aluminis
coöperito. optimum enim hoc eft inueterato malo re-
medium. quin & bulbi ipfi cum nitro triti & impofiti,ce
lerem curationem præftant. Optimè etiam conducit eis
gregarii bouis ftercus aridum vino decoctum & impofi-
tum. Epithema quoque ex feminibus adhibendum. item
bulbi cum ftercore bouis ac nitro,permixti. Ex Diofco-
ride. Conueniẽtiffimum omnium iis qui atram bilem
generant,inflatifque & morfum fentientibus, pulegii de-
G coctum exiftit potatum,aut aqua in qua ferrum eft extin
ctum. item intubi fuccus potatus. Bibant autem aquam,
eámque calidam. Si verò plurimi caloris fenfum perci-
piant,frigida dãda,fed modica, & maximè tempore ex-
acerbationum. Æftuantibus enim & in anxietate exiftẽ-
tibus,omnique miferia afflictis,frigida ad abforbendum
concedenda: per interualla tamen,& non vltra cyathi mẽ
furam. Non enim humectatione opus habent, fed refri-
gerationis tantùm gratia,frigida permittitur,& vt melior
intrinfecus temperatura fiat. Vtilis eft ipfis & mẽthæ fuc-
H cus cum fucco mali punici dulcis. Quòd fi aquam bibere
non poffint, parum vini aquofi concedendum eft inter
cibos,calida aqua probè diluti. Cibus maxima ex parte
fit frumentaceus & optimi fucci in omnibus: fimplicior
autem & qui facilius cõcoqui ac commutari poffit in fe-

A bricitantibus. Iis verò qui febre carẽt,adiici poffunt ex o-
leribus,lactucæ cauliculi ac maluæ,pifces in petrofis aquis
degentes,& ex volucrum genere,non graueolentes, ma-
cræ & montanæ: ex oftreis quæ tefta integuntur, herina-
cei recentes. A falfis verò & acribus intotum abftineant.
Moleftas autem mordacitates & naufeas, haufta plurima
tepida aqua,per vomitum foluant. Si verò id non bene
tolerent,quiefcere iubeto,& extẽfæ manus palma ftoma-
chum foueto: quò delatum ad ipfum, biliofum infernè
B per aluum excernatur. Quòd fi venæ incifionem non fa-
ciamus,fecunda ac tertia die per clyfterem euacuandum
eft,& modico cibo æger connutriendus: deinde in potu
exhibendum pulegii decoctum ieiunis,reliquáque fuprà
dicta. Fomentum etiam ex aceto adhibendum,& catapla-
fma ex ftercore bubulo, admixtis bulbis & nitro. Porrò
poftquam febris ceffauerit, aut vbi etiam intotum non
febricitauerint:& tamen diutius malum moleftia afflixe-
rit,& irritationes per longa interualla repetiuerint,purgã
dum eft corpus ex hiera Archigenis, aut Rufi. Qui verò
fputi multitudine ftomacho vexantur, his conyza arida
C maximè tenuis manducanda, aut pulegium, & mafticha
Chia ex aqua potanda. Exhibendum eft etiam lac in po-
tu iifdem,quemadmodum in proprio Capite de ipfis ex
profeffo eft oftenfum. Iis verò qui ftomachum valde exo
lutum habent,ferum lactis per acetum mulfum fiffi exhi
beatur,ita vt ad primum feri hauftum,epithymi tenuiffi-
mè triti fcrup. IX. & fcammoniæ obolũ I. aut II. iuxta vi-
rium tolerantiam infpergamus: deinde ferum ipfum per
interualla paulatim bibant,fitque eius potati menfura ad
minimum quinque cyathorũ. Bonum eft & cucurbitulã
ad dorfum affigere,aliquando etiam ad ftomachi regio-
D nem:& fcarificatione facta, fufficientem fanguinem ex
fiffuris extrahere. Quò verò penitus affectio hæc deftrua-
tur, quotidie horam vnam ante ciborum fumptionem
exerceantur,ac frigida lauentur,maximè in mari, & are-
na fub caniculæ ardoribus obruantur. Abftineant autem
ab omnibus atram bilem generantibus,maximè carnib⁹
bubulis,vino nigro, brafficáque & lente. Diligentiffimè
autem de ipforum diæta in fexto Sermone, vbi de atra
bile affectis egimus,eft prædictum. Quòd fi inflatio eis
augefcat,rutam & cuminum in oleo decoquemus: indé-
E que ventrem quamplurimùm irrigabimus,ex eodémque
oleo quincuncem per clyfterem infundemus: fi tamen
clyftere ftercorum eductiuo priùs ipfos euacuauerimus,
in quo decocta fint ruta & cuminum: deinde fplenium
magnum aluo ac vifceribus imponẽdum ex epithemate
quod ex feminib⁹ cõftat. In cibo verò fuccus ptifanæ de-
tur,qui ex aceto,melle,cumino,& anifo fit conditus. poft
etiam gallina iifdem condimentis apparata exhibeatur:
potus verò fit vinum rufum mediocri menfura.

Ad eos qui flauam bilem euomunt,
Cap. III.

F EX libris Philumeni. Qui flauam bilem euomunt, fiue
in febribus, fiue citra febres id contingat,eis conue-
niunt ea quæ ad naufeam,ac nimiam ftomachi humecta-
tionem defcribentur. Quare omnibus ad illos defcriptis
odoramentis,manducatoriifque & fomentis vtantur. De-
cubitus autem eorum,à cibo præfertim & potu, fupinus
adornetur,& fpongia ex pofca imbuta ad os ventris im-
ponatur,maximè fi non vilis & cõtemptilis fit dolor. Fri-
catio etiam & confrictio iuncturarum manuum vbi pul-
G fum exploramus,adhibeatur, & reliquarũ fimiliter extre-
marum corporis partium. Cataplafmata autẽ ex palmis,
malicorio,& fimilibus accipiantur, quæ ex vino quidem
aut pofca fint decocta,cũ pane autẽ & acacia, & hypoci-
fthide permixta ac cõtrita: quin & rhus & fylueftris puni-
ci mali flores commodè cataplafmati admifcẽtur. Atque
vniuerfi corporis curatio ex oleo fiat,modico nitro admi
xto,quò fudorem ex cute eliciamus, & fluores transfera-
mus:& ob id etiã alui per inferna excretio plufquam o-
H portet facta,vomitus deficcat. quare ex abfinthio & aloe
potionem conuenienter exhibebis. At verò affectione
diutius perfeuerante fi ægri vires non repugnent, etiam
hieræ catapotia ex colocynthide ab Archigene defcripta
apparabimus,déque eis minimum drach. I. fummum III.

dabimus.Et ſi nihil obſtet,cataplaſmate ex ſinapi præcordia rubefaciemus.præclarè enim ſenſum ipſum ad cutem tranſfert. verùm hæc diuturnæ affectioni remedia cõueniũt.Tẽpore autẽ exacerbationis,& circa acceſſionis acumen, cucurbitula plurimùm auxiliatur cum multa flamma ori vẽtris affixa,fortitérque abſtracta, rurſúſque ſecũdo ac tertiò agglutinata. Cibos quales vomentibus ſolemus,exhibebimus,ſæpe & paulatim ſumẽdos:& quotieſcunque reuomuerint acceptos,toties alios poſt modicũ interuallum offeremus.Ante cibum aquam tepidam dabimus,& vomere cogemus.Bilioſo enim humore circũcirca adhærente vnà cum aqua reiecto,ſtomachus elotus ac lenior redditus,ſtatim retinet oblatum ſibi cibum.Mitigat autem dolores& ſtomachi morſus,portulacæ ſuccus tum per ſe, tũ cũ vnguento nardino aut melino mixtus. Qui verò ſtomachum habent vehementer exuſtum, eis vtile eſt lapathi acuti ſemen,trium obolorum pondere ex aqua:aut maſtiches tenuiſſimè tritæ cochleare bibẽdum præbe ieiunis ex aqua. Maximè omnium autem, morſus ſedat lac aſininũ:aut,ſi hoc non adſit,bubulũ recens mulctum potatum.abſque dilatione enim auxiliatur. Si verò neque hoc adſit calidũ, quartam ei9 partem aquæ addere oportet,& feruefactum bibendum præbere.In balneũ quoque & ad vini potationem celerius ducendi ſunt qui bilem vomunt,quò videlicet ad cutem materiam tranſferamus.Cæterùm & vinum ſubadſtringens firmitatẽ corporibus addit,ac cibos retinere cogit.Vtendum eſt etiam aliquando ceratis ex lentiſcino aut œnanthino oleo, admixtis abſinthio,aut aloe,aut œnanthe.

Ad eos qui ſtomacho exuruntur,& ſiticuloſi ſunt, Cap. IIII.

Sitis fit aut ob penuriã humiditatis,aut abũdantiã caliditatis:ſiccitatis remediũ eſt ſomn9,caliditatis vigiliæ. verùm iis qui ob multi vini potũ ſitiunt,frigida aqua potata auxiliatur.Quibus autem longo iam tempore ſtomachus æſtuat,eis auxiliatur, ſimúlque ſitim ſedat, radicis dulcis ſuccus potatus,atque ipſa etiam radix ex aqua, pãpinorum vitis cremor,& portulacæ ſuccus.Ab imbecillitate autem vires recolligentibus ſitim ſedant ficus ſiccæ cibo acceptæ, & ſymphyton in petris naſcens commanducatum.In cataplaſmatis verò ad ſtomachi ardores conducunt,ſanguinaria,intubum,ſonchus, apium hortenſe, pampini vitis,portulaca, vnũquodque cum polenta aut pane.Qui in ſuperficie vruntur, his ramentorum cucurbitæ ſuccus opitulatur cum roſaceo,aut omphacii ſucco.Sitim autem quæ in febribus oboritur, lenire ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo aut roſaceo,ex alto nimirũ ſincipite irrorato. Sitim etiam adimit ſtomacho exuſtis, cucumeris ſemen commanducatum: decorticatum verò & tritum,ex aqua potatum valde iiſdem auxiliatur. Eodẽ modo prodeſt lactucæ ſemen manducatum & potatum. item ſemẽ portulacæ. Aliud adipſon,ſitim optimè tollens: Cucumeris ſatiui ſeminis decorticati drach. octo, tragacanthæ drachmas quatuor.tragacantham contundito & cribrato:ſemen verò conterito,eiſque ouorum crudorum recentium candida adiicito, & ſimul omnibus contritis catapotia informato,ac in vmbra exiccato. Ex his deinde vnum ſub lingua detinẽdum præbeto, vt paulatim diſſolutum deglutiatur. Aliud adipſon,ad ſtomachi nimiam humectationem commodum, in iis præſertim quibus humida & calida diſpoſitio adeſt: Roſarum viridium,vnguibus earum reſectis,drachmas ſex, radicis dulcis drachmas quatuor,ſpicæ nardi drachmas quatuor, excipe vino dulci,& redige in catapotiorũ formam, indéque ciceris magnitudine ſub lingua detinendum præbe. refrigerat & firmitatem addit. Aliud: Seminis cucumeris,ſeminis portulacæ viridis,tragacanthæ,cuiuſque drachmas quatuor,radicis dulcis drachmas duas. Excipe portulacæ ſucco, & in catapotia redige magnitudine fabæ,& vtere vno pro vice ſub linguam exhibito. Abſorbeant etiam malorum cotoneorum cremorem, aut pirorum,aut omphacii ſuccum cum aqua. Aliud adipſon: Seminis portulacæ viridis,ſeminis peponis, ſucci radicis dulcis,tragacanthæ, ſingulorum æquales partes aqua ſubigito,& ad fabæ magnitudinem reducito,ac vtitor.

De ſingultu, Cap. V.

Singultus acceſſio ſtomacho accidere ſolet ob repletionem,aut euacuationem, aut frigiditatem: aliquando etiam ob humorum acrium & medicata qualitate præditorum mordacitatem:quos vbi vomitu reiecerint, ſtatim à plurimo ſingultu liberantur.Quin & ii qui pharmacum ex tribus piperis generibus biberunt,aut ipſum adeo piper,ſi ſtatim vinum à ſumptione eorum ingeſſerint, omnino ſingultiunt. Cibus quoque in mordacẽ qualitatẽ corruptus aliquos ſingultire facit,& oris ventris frigiditas ſingultum inducit:maximè verò omniũ, pueris frequentes ſingultus accidunt ob ſtomachi frigiditatem, & alimenti corruptionem.Fit etiã in febribus ſingultus,ſtomacho præſertim aut aliquo alio viſcere inflammato.Frigiditate itaque ſingultum præcedente,oleum lana exceptum ſtomacho imponendum,in quo ruta, cuminum & abſinthium ſint decocta.In potu etiam ruta cum vino exhibenda,aut apium in aqua mulſa decoctum, aut cuminum tritum,aut calaminthe, aut aſarum, aut pulegium, aut dictãnũ,aut Celtica nardus,quodlibet eorũ per ſe aut ſimul mixta.vtile eſt & acetum ſquillinum ſorbillãdo acceptum.Caſtorium autem eis qui integræ ſunt ætatis, tũ ob frigiditatem ſingultientibus,tum ob humorum multitudinem ſimiliter affectis,drachmæ pondere ex poſca dandum:quin & ſtomacho forinſecus impoſitum vtriſque commodum exiſtit cum oleo ſicyonio aut antiquo. Quando verò ex repletione ſingultus oboritur,quomodo intotum frequentiſſimè conſiſtit, violento motu opus habet.Vomitus itaque remedio fuerit,& extremarũ partium adſtrictio,compreſſio ſpiritus,vociferatio concinna,cum plurimo clamore, deambulatio longa & concitata,geſtatio atque adhuc magis equitatio, cucurbitulæ cũ plurima flamma pectori,ſtomacho,& dorſo affixæ. Sternutatio etiã conuenienter prouocatur eis qui ob humorum multitudinem ſingultiunt.Singultui autem ex euacuatione oborto maximè contraria ſternutatio exiſtit. Sanantur autem hi per alimenti conuenientis aſſumptionẽ & per ea quæ defectum explent.Singultus in altiore ſopore,aut animi deliquio,aut tetanis,obortus, mortem non longè abeſſe præſagit.Cæterùm & his aquam mulſam aſſiduè bibendam exhibere conuenit, aut aquam puram mediocriter feruefactam.Conducit & caſtorium ex aqua mulſa potum pondere trium obolorum: in iis verò qui à malo victi ſunt,præclata remedia recuſanda ſunt. Porrò mordacitate ſingultum producente, primùm ſufficiens remedium vomitum ipſum reperiemus: deinde etiam ſenſus ſtupefactionem,& morſum inferentium alterationem ac diſcuſſionem. Stupefiunt itaque ſenſus per refrigerãtia:alteratur autem mordacitas per obtũdentia. Eiuſmodi mixtæ facultatis ſubiectum pharmacum exiſtit, & quæ ei aſſimilari poſſunt.Habet autem hoc modo, Aſclepiadæ pharmacum ad eos qui ſtomacho exuruntur, & ad vehementes ſingultus, voluuloſáſque ſtomachi affectiones: Coſti,ſpicæ nardi,chryſobalani,croci, roſarum viridium,maſtiches,cuiuſque drachmas quatuor,aſari, aloes, cuiuſque drachmas duas, opii drachmam vnam, ſubige cum pſyllii cremore,& digere in paſtillos, quorũ tres pro vice dato.Ego verò chryſobalano reprobata, paſtillo qui aſter appellatur ad hos vtor, qui paulo mox ad ſtomachi ſubuerſiones deſcribetur. Obtundit autem mordacitatẽ & ex ea obortum ſingultum ſedat intubi ſuccus potatus, cucumeris ſemen decorticatum tritúmque bibitum, lactucæ ſemen eodem modo,item portulacæ ſuccus potatus,ipſáque portulaca in cibo ſumpta: myxarũ decoctum in potu acceptum. maximè omnium tamen præſtat lac recens mulctum potatum.

De bulimo,id eſt ingenti fame, Cap. VI.

Bvlimos ex ſtomachi frigiditate oboritur,indigentiáque ac virium imbecillitate:& ab externo frigore ferè intotum initium capit. *Vox ipſa Græca eſt, & Latinis magna fames interpretatur.* Fames enim in principio multa adeſt, quæ tamen non vſquequaque perdurat. Nam poſtea repentè animo linquuntur,cum extremarum partium refrigeratione,& ſpiritus defectione. Et ſanè quidã in locis deſertis,aut in balneo in malum iſtud collapſi,ex

instanti perierūt,auxilii facultate destituti. Peregrinationes autem & itinera lōga,maximè per niuem facta, affectionem hanc inducunt. Eos itaque qui in itinere, aut aliâs fame magna citra febrem infestantur, refouebimus ac reuocabimus aceto aut pulegio ad odorandum exhibito.aut terra,quæcunque tandem obtigerit,aceto conspersa:item pomis ac aliis qui inueniri possunt fructibus. Auxiliatur & panis recens naribus admotus, & caseus boni odoris,caro suilla assata aut cocta: & in vniuersùm omne quod valde nutrit:maximè verò quod nidorosum ac pròbè cōditū habet odorē. his enim vtplurimùm multi refocillantur. Cæterùm & extremæ eorū partes fasciis constringendæ sunt,manuúmque ac pedum summitates calidæ aquæ feruentiori imponendæ, & ipsi quoque stimulatis eorum maxillis, crinibúsque ac auribus vellicatis excitandi. Reuocatis autem ab exolutione panem ex vino diluto offeremus,aut aliud quiddam eorum quæ aceruatim vires reparare possunt, velut sunt oūa sorbilia; alica cum vino. Compendiosissimum enim auxilium ex cibo sperare possunt: quem etiam si oblatum acceptare non possint,ori indere oportet violenter, cogeréque vt ipsum transglutiant. Euestigio enim & à fame & ab animi deliquio liberantur,& celeriter excitantur. Accedit etiam n febribus(raró tamen,neque citò)verùm circa vigorē ac declinationē. Si itaq; circa remissionis exacerbationum febrilium tempus, eius accessio irruat, aut circa exacerbationis declinationem, intrepidè eis cibi sunt offerendi: si verò in principio accessionis febrilis, aut in vigore apparuerit,per prædicta odoramēta conabimur eos primùm reuocare,maximè per ea quæ frumentacei generis existunt:velut est polenta aqua madefacta, aut posca, aut panis calidus vaporem adhuc emittens. Fricatio etiā extremarum partium adhibeatur,& cataplasmata ex palmis,aut malis cotoneis,aut polenta, in vino diluto decoctis: atque hæc vsque ad remissionem facere oportet, vt opportunè cibum offeramus. Quòd si ex his nihilo melius habeant,audendum est per ciborum ingestionem auxilium afferre. Farinæ itaque crassioris cochleare vnum, ex aqua mulsa quæ lactis speciem ac teporem in tactu de se præbet.exhibeto:buccellas item vnā atque alterā vino madefactas. His enim refocillati ac respicientes ex improuiso,deinceps vsque ad remissionis tempus perueniūt, in quo tum corporis curationem,tum sufficientem ordinabimus cibum. Vitabimus autem omnino in iis qui hac affectione sunt apprehensi, longiorem cibi dilationem ac inediam.& ne alternis tantùm diebus cibum offeramus; verùm solerti ratiocinatione facta, singulis horis simplicissimū modicúmque cibum dabimus. Assidui enim bulimi & exoluunt & in animi deliquia inducunt, quibus ægrè auxilium reperitur.

De animi deliquio, ex Philumeno, Cap. VII.

ANimi deliquium, siue in febribus, siue citra febres contingat ex præmanifesta causa, velut est plurima sanguinis aut vētris excretio,aut assidua surrectio,aut motus,aut dolor,aut timor: auxiliū ferto ex causarum ablatione,de quibus absolutissimè in febrium tractatu à nobis prædictum est,quinto videlicet Sermone. dicetur autem summatim & paucis etiam hoc loco de iisdem. Frequentes igitur surrectiones eis prohibendæ sunt, & aceruatim facta euacuatio cohibenda,doloréſque mitigandi causæ etiam quæ timorem inducūt soluendæ,siue forinsecus accedant,siue ex humoribus in corpore oboriātur. Extremæ corporis partes,animi deliquiis irruentibus,cōstringantur:cucurbitæ etiam aliquando tum posterioribus,tum anterioribus stomachi partibus affigantur, & in latus etiam apponantur. Caput autem agitatum leui manus impositione cum coarctatione etiam comprimatur. Odoramenta quoque offerantur,& aperto ori digitus,aut pēna immittatur,facies verò ac stomachus vehementissimè fricetur. Hoc enim modo præoccupati refocillantur,viréſque recolligunt,neq; in periculū animi deliquii incurrunt. Reuocatis autē,si quidem febre careant,cyathi III. aut IIII. frigidæ aquæ in potu exhibēdi: quā tamen paulatim & per interualla absorbeant.aut cremorem pal-

A marum,vuarum passarum,malorum cotoneorum, rosarū aut pampinorum,aut alicuius consimilis,aut vuæ acerbæ nondum maturæ succum cum frigida aqua, aut mēthæ ramulos tres tritos cum mali Punici dulcis siue acidi succo,præbeto absorbendos:aut polentam cum Punici succo. Forinsecus autē stomacho ea imponēda sunt quæ suprà ad cardiacos & bilem vomentes sunt descripta.

De iis qui in balneo animo linquuntur, Cap. VIII.

QVI in balneo animo linquuntur, aut magis animo B linqui incipiūt,eos celeriter educere oportet, neque multa aquæ infusione humectare. qui autem iam inciderunt,celerrimè exportandi sunt. Et reliquum quidem corpus leui quopiam velamine cooperiendum: facies verò spongia frigida imbuta madefiat, aut frigida aspergatur. Fricāda etiam facies,stomachúsque & pedes. Os quoque aperiendū pēnarū aut digitorū immissione:omniq; modo conādū,quò humor ipsius animi deliquii autor euomatur,aqua tepida ori instillata. etsi enim nihil inde euomant,stomachus tamen irritatione firmatur quæ animi C deliquiū soluit. Auxiliatur etiam ad oris apertionem auditoriorum meatuum compressio,similitérque ossium quæ à petræ duritia lithoeidea, *hoc est petrosa*, appellātur. Qui verò vilioris sunt conditionis,etiam alapis sunt cædendi, capillorum quoque facta euulsione. Et vociferatio quidē vnius,vtilis est:multorum,aut & simul edita,nocet. Cæterùm à vehementi animi deliquio conualescentibus,tum in calidam,tum in frigidā aquā demissiones,velut mortis causæ,timendæ. aut enim laxatis corporibus,calore discusso & resoluto,pereunt: aut à frigiditate adstrictis,ex- D tinguuntur.

De stomachi imbecillitate,& supinitate,ac subuersione,ex Galeno, Cap. IX.

QVÆ supinitas stomachi appellatur, ex intemperie quacunque tandem oboritur,nullis humoribus vitiatis. Oboritur etiā ex multitudine humorū, nulla tamē maligna qualitate accedēte. Stomachus enim à largo humore fortiter madefactus,ad similitudinem amplitudinis totius vētris laxatur,adeo vt cibis obuolui, eósq; contegere non possit: & propterea circa ipsum humores su- E pernatant:quos vbi ventriculus abrumpere omni impetu annititur,anxietatis accessionē perfert, ac prius quàm cibus præbeatur,extremæ imbecillitatis. Facillimè autē hæc affectio curatur,inter reliquas stomachi affectiones longo tempore perseuerantes. Opus verò habet pharmacis humorem desiccare valētibus, cohiberéque ac adstringere laxatum corpus. Itaque si in profundum vsque humiditas extundatur,& crassa tenáxque existat, pharmacū miscere oportet extenuatorium & veluti consumptiuum, quale est acetum & acetum mulsum. Si verò eiusmodi hu- F miditas non existat,neque in profundum vsque corporū extendatur,adstringentia sola ad curationem sufficiunt. Magnum autem signum ad cognoscendum frigidáne sit an calida sit hæc affectio,sensus ægri præbet:si quidem aut nullam aut aliquā sitim perceptet. Supinitates igitur stomachi ex vitiatis humoribus obortæ picra,curantur,quēadmodū paulo pòst dicetur, vtpote quæ celerrimè vitiatum humorem repurgat. Subuersiones verò & nauseæ ex imbecillitate stomachi factæ,per intemperiei correctionem sanantur,& per incumbentis humiditatis desiccatio- G nem. Si quidem autem calida affectio existat, catapotia adipsa & sitim tollentia exhibeantur, quæ ad eos qui stomacho exuruntur,sunt descripta, & maximè quod ex rosis,spica nardi & radice dulci constat. Ad frigidiores verò & humectiores affectiones,conueniunt subscripta. Asclepiadæ,ad stomachi subuersiones: Succi acinorum mali punici acidi sextarios III. succi menthæ sextarium vnū, coniice in vas fictile,& decoque assiduè agitando, & vbi coacti fuerint,ablatos recondito,& ante cibum,mystrum vnum aut duo exhibeto. Aliud. Vuam acerbam im- H maturam arefactam,contusámque & cribratam in promptu habe,& cochlearii mensura ex aquæ frigidæ cyathis duobus præbe. Aliud, quod calidioribus dispositionibus magis commodum est,sicut etiam præcedens: Mala punica matura, & in vigore perfecta quinque aut sex

numero,integra vnà cum putaminibus contunde, & in-
fusis aquæ pluuialis sextariis tribus vsquequo ad tertias
omnis liquor redactus fuerit,decoque,exprime,ac perco
la,liquorémque expressum rursus per se decoque, donec
ad mellis spissitudinem redigatur:ac inde cochleare vnū
aut duo exhibe: iis qui febre carēt cum vino,febricitan-
tibus verò ex aqua. Aliud valde bonum. Succo mali
Punici acidi,ac intubi,æqualibus portionibus permixtis,
menthæ siccæ tenuissimè tritæ,parum quiddam insper-
ge,& cyathi mensura bibēdū præbe.Idē facit oxylapathi
semen tritum ex aqua potatum:similiter & semen portu-
lacæ.Vtere etiam confidenter ad stomachi subuersiones,
Amazonum pastillo, & eo qui aster appellatur, quorum
compositionem paulo pòst in nauseæ tractatu describo.
Vtere quoq; cataplasmatis & epithematis, quæ mox post
sermonem De nausea describentur.

De nausea, ex Galeno, Cap. X.

NAuseæ,ex vitioso humore tum calido tum frigido
gignuntur: qui in ventre continetur, aut in conca-
uitate ipsius innatat, aut in tuniculis eius infartus instar
visci adhæret,atque ægrè auelli potest:aut serosior & me-
dicatior existens in ipsis ventriculi tuniculis, velut aqua
in spongia imbibitur.Atqui eiusmodi humores ex ven-
tris intemperie cum calida tum frigida aliquando gene-
rantur. aliquando autem ex aliis partibus prius affectis,
in ipsum ventrem, velut excrementa illarum confluunt,
vtpote ex hepate, aut splene, aut capite, aut ex vniuerso
corpore.Quando igitur aliæ partes prius afficiūtur,omni
modo vniuscuiusque propriæ accessionesc'oncomitātur:
& ipse æger primùm affecti membri læsionem sentit. aut
enim caloris sensus iuxta affectum membrum ipsi cōtin-
git,aut frigoris,aut grauitatis,aut etiam tactui nostro du-
rum,succumbit.Si verò vniuersum corpus vitiosis humo
ribus repletum est,idipsum ex calore & eruptionibus pa-
pularum circa cutem cognoscitur,atque ex ipsa adeo vri-
na.Quòd si nihil horum adsit,certum est ventrem ipsum
aliquo modo ægrotare.Si itaque cibi in ventre nidorosi
fiunt,nullo huiusmodi cibo assumpto, velut sunt pisces,
aut oua in sartagine fricta,aut alii consimiles, necesse est
ratiocinari causam calidam esse,quæ hoc in ventre ope-
ratur.Si verò acescunt in ventre cibi,nullo huiusmodi ci-
bo sumpto,velut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta,
aut alii consimiles,necesse est considerare frigidam cau-
sam esse,aut atræ bilis humorem ventrem infestantem.
Manifesta autem erit cognitio & scientia causæ, quam
habes suspectam. Frigidis enim pharmacis cibísq; ac po-
tibus statim adiutum hominem videbis, si quidem cali-
da dispositio extiterit:si verò frigida,calidis cibis & phar
macis iuuabitur,à frigidis verò lædetur.Cæterùm & sitis
ad calidā affectionem cōcomitatur: siti autem ferè into-
tum carent,qui frigidam intēperiem habent,nisi salsa sit
pituita.Atqui ex diligenti vomitus inspectione,eiusmodi
quoque cognoscuntur affectiones.Si enim intēperie qua-
dam venter afficitur,assumptos cibos ad intemperiei na
turā permutat,vt appareant vomitu redditi cibi,citra ali-
cuius humoris complexum,in nidorem aut acorem per-
mutationem suscepisse.Si verò humor quispiam vitiosus
amplitudini innatet,& cibum corrumpat,ipsi cibi mani
festè eiusmodi humore madefacti apparent, & in illius
naturam permutati.Quum verò cibi amplitudini ventris
innatent,humorem ipsum affligentem producunt,qui v-
bi infartus,aut imbibitus,vt dictum est,in ventris tunicu
lis fuerit,si quidem calidus sit,siticulosos facit,& ciborū
inappetentiam inducit: si verò frigidus sit, ciborum
appetentiam excitat, & sitim extinguit. Nauseæ autem
vtrisque accedunt,& inanes vomendi irritationes, quæ
lancinant tantùm & nullum humorem educunt. Prædi-
ctum autem & antea est,quòd,si tenues humores & ve-
nenosi existant,quos etiam *Græci ἰχῶρας,hoc est serosos*, ap-
pellant,per profundum solidorum ventris corpusculorū
procedunt,& velut aqua in spongia imbibuntur. si verò
tenaces sint,circa internam ventris superficiem visci mo
do adhærent.Serosi itaque humores vtpote tenuium par
tium existentes,non solùm ante cibos,sed & post acceptū
cibum,vomitum inducūt,perpetuò nimirum motu ver-

A sati:qui verò superficiei ventris infarti adhærent, ante ci-
bum magis inanes vomitiones mouent. Diligenter itaq;
considerare oportet,num ventris tātùm affectio hæc sit,
aut alicuius alterius membri:deinde qualis affectio exi-
stat,an calida,aut frigida,humidáve aut sicca. Et si quidē
ex alia quadam parte aut ex vniuerso corpore humores in
ventrem confluant,priorem curam membri prius affecti
habere oportet:ita tamen vt neque ventrem ipsum negli
gamus. qui enim primùm affectā particulā curat, velut
fontem omnium in ventrem influxionum excindit.Vē-
B tre autem solo affecto,dispositionis in ipso qualitate co-
gnita medebimur.Calidam itaque intemperiem semper
refrigerare oportet,in quocunque tandem membro exi-
stat,frigidam autem calefacere:eodémque modo humi-
dam desiccare,& siccam humectare:innatantes autē am-
plitudini ventris humores euacuare, siue per vomitum,
siue infernè per aluum commodius id fiat. Qui verò in
tuniculis vētris infartus adhæret, aut imbibitus est vitio
sus humor, per repurgantia ipsúmque incidentia ac eua-
cuantia pharmaca est curādus.Intēperaturæ enim in hu-
C moribus consistentes,pharmacis humores euacuantibus
opus habent.Qui verò absque vitiato humore,ab intēpe-
rie sola quacunque tandem,maximè tamen calida & sic-
ca infestantur,in tabem omnino perueniunt, pharmaco
euacuante purgati,etiamsi exhibitum pharmacum imbe
cillius existat:quale est ex aloe picrum appellatum. Quo-
modo igitur vnamquanque intemperiem,siue simplicē,
siue mixtam curare oportet,iam prædictum est in quarto
huius tractationis Sermone:dicetur tamen opportunè &
D hîc de eadē re,sed paucis. De intemperie frigida. Iis ita
que qui ex frigida intemperie afficiuntur, pharmacum
ex tribus piperis generibus commodum existit,aut quod
ex calamintha constat,aut aliud quoddam consimile, ex
vino tenui aut aqua potatum.Forinsecus autem stoma-
cho mastichen Chiam,vnguento nardino dilutam & tri-
tam,purpureáque exceptam lana imponito. Vinum verò
exhibendum est rufum subadstringens & vetustius,& cō
similes etiam cibi. De intēperatura calida. Iis verò qui
E à calida intemperatura afficiuntur,cum mediocriter ad-
stringentibus & refrigerantibus forinsecus stomacho ac
ventri adhibitis,medeberis,ita vt quanto magis calor ex
cellat,eo amplius refrigerantia adaugeas. Cibum autem
exhibebis,alicam ex vino albo & tenui,& subadstringen-
te:ex volucribus,macras & non fœtidas,ac quæ his consi-
miles existunt.Si autem humor tenuis biliosus aut sero-
sus in ventris amplitudine contineatur, tenuissimo pti-
sanæ succo exhibito vomere cogimus,digitis aut pinnis
immissis:aut aloes drach.I.cum aqua tritam potādam da
F mus.calidorum enim in ventre humorum optimū phar-
macum est aloe,vt in vna sæpe die stomachicos sanet. Si
verò pituitosi aut viscosi & crassi humores amplitudini
ventris innatent,aceto mulso vtendum est,in quo ex inci
dentibus,ac repurgātibus mediocritérque calefacientibus
quædā sunt decocta:iis verò quibus vitiosus humor in-
trinsecus circa superficiem vētris infartus adhæret, vt æ-
grè auelli possit,ex aloe picra appellata compositio vtilis
existit,quæ viscosum humorem repurgare consueuit,cras
súmque extenuare per vires eorum quæ cū aloe sunt cō-
mixta:quòd si serosa humiditas tuniculis ventris sit imbi
G bita,quæ (vt prædictum est) nū solùm ante cibū,sed post
acceptum etiam vomitus mouet,primùm Amazonū pa-
stillus conuenienter exhibetur,qui picræ est subscriptus.
Mediocriter enim per hunc vomitibus prohibitis, dein-
de ex aloe picra appellata vtimur. Cuius compositio hæc
est:Aloes drach. C.xylobalsami,mastiches,croci,spicæ nar
di,asari,cinnamomi,cuiusque drach.sex.contere & repo-
ne arida,& exhibe perfecto pondere scrup. XII. ex aquæ
frigidæ aut calidæ cyathis XII. Andromachus ad prædi-
cta etiam floris iunci odorati drach.sex,adiicit:& aloē lo-
H tam coniicere iubet.Verùm quod cognoscere operæpre-
tium est,ad ventris subductionem illota aloe conueniē-
tior existit:quæ enim lota est, multùm à medicamenta-
ria facultate deponit: quam confidentius etiam exhibere
quis possit eis qui non valde febricitant, & quibus firmi-
tatem ventris addere volumus.Quare scire oportet ex vi-

tiatis humoribus affectiones circa ftomachum & ventrẽ, per pharmaca ex aloe vtiliter fubduci & euacuari poffe: quæ in maximam perniciem perueniunt per adftringentium eduliorum, potionum, ac pharmacorum exhibitionem. Afclepiades autem picram eodem quo Themifon modo apparare iubet. habet autẽ hoc modo: Aloes drach. c. mafliches, croci, fpicæ nardi, afari, cinnamomi, cuiufque vnc. I. & pro xylobalfamo carpobalfami vnc. I. contūdito ac per anguftiffimum cribrum excutito, ficcúmque, ne in aerem tranfpiret, afferuato, & drach. I. tãtùm ex frigida præbeto: nifi menfes ciere velis. nam tũ præftat præbere ex vino. Educit mẽftrua fœminarũ: facit & ad vuluæ affectiones: propriè autem ad ftomachi fubuerfiones. cõducit hepaticis, affectionibus renum, atque omnino admirandam potentiam habet. Ad refrigeratos autem & qui pituitam craffam & vifcofam in ventre habent, fubiectum pharmacum commodum exiftit. Calefacit enim & extenuat ac diffecat craffitiẽ, vifcofitatémque repurgat. Habet autem hoc modo: Corticis radicis fœniculi viridis fefcuncem, aceti fefquifextarium, aloes quadrantem. Cortex cum aceto ad tertias decoquitur: deinde percolato aceto, mellis Attici vnc. XV. adiicimus, & ad mellis craffitudinem coquendo redigimus, & contritæ in mortario aloæ paulatim hoc ipfum acetum mulfum coctum affundimus: poftea verò fimul vnita tollimus, ac vtimur. Datur ad fummum menfura cochleariorum trium. Alia compofitio quæ dulcis appellatur. Aloes feptuncem, iridis fextantẽ, mafliches fefquiũciã, nardi Celticæ vnc. I. piperis drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. aceti chœnices feptẽ, cyathos feptẽ, mellis lib. III. fextariũ I. corticis radicũ fœniculi lib. III. Corticem fœniculi in aceto præmaceratum, ad tertias decoque & percola, refiduóque aceto mel adiice, ac rurfus decoque vfquequo probè cogatur: deinde ficca in mortario fimul admifce, & cochlearium vnũ exhibe. Conducit frigidioribus temperaturis, & aluum pituitofiorem mediocriter foluit, & caput leuius reddit.

Amazonũ paftillus: Facit ad voluulofas ftomachi fubuerfiones. Voluulos autem fortes ftomachi fubuerfiones appello. Quemadmodum enim in voluulis vomitus cum vehementi contentione fiunt, & ftercora reuomunt: ita etiam alios vomitus concitatos voluulofos appellare poffumus. Confequũtur autem huiufmodi vomitus, vbi magna moleftia affectis membris, à ferofis medicatifque ac venenofis humoribus eft illata: & fi aliquo modo imbecillior fuerit venter, geminatur malum ex mordacitate. Quapropter ita inftruenda curatio eft, vt fimul odoras qualitates affectis membris offeramus: quales funt aromatum quorundam & feminum in ciborum vfum veniẽtium: velut eft anifum, & apium, & fimilia. quemadmodũ enim graueolentia omnia ftomachum fubuertere confueuerunt: fic odora corroborãt, maximè quæ nobis funt familiaria & in cibo accipiuntur. In quibus itaque coniectamus ferofos humores in ventris tuniculas imbibitos effe, iis hoc pharmacũ magis conueniet. quibus verò circa fuperficiem ventris tunicularum infarti adhærent, eis picra vtilius exhibetur. Quòd fi exhibitam picram reuomant, coniectare oportet mixtam effe affectionem, & tũ tuniculis imbibitos, tum fuperficiei infartos humores, in ventre abundare. Quare vtile fuerit paftillum præbibendum exhibere, vt mediocriter vomitum prohibeat: deinde autem pharmaco picro vti. Eft autem paftilli compofitio hæc: Seminis apii drach. VI. anifi drach. VI. comæ abfinthii drach. IIII. myrrhæ drach. II. piperis drach. II. opii drach. II. caftorei drach. II. cinnamomi drach. VI. in paftillos redigito, & ad fummum drach. I. exhibeto. Ego verò, inquit Galenus, præfcriptum pharmacum citra myrrhæ admixtionem apparare confueui, ob medicamentariam eius vim, piperis pro eo coniiciens drach. II. ita vt in vniuerfum piperis drach. IIII. accipiantur. Datur ftomachicis ex vini diluti cyathis III. Cholericis autem fiue bilem effundentibus ex aqua frigida. iis autẽ qui cibum reuomunt, fi quidem fiticulofi fuerint, & caloris fenfus eos circa os ventris infeftet, & fanitatis tempore frigidam bibere fint affueti, fimiliter ex frigida præbe: fi verò nõ ita habeat, ex calida. cœliacis, & ad inteftinorũ tormina ex decocto myrti: fplenicis cum aceti mulfi cyathis tribus.

Afclepiadæ paftillus inexuperabilis, after appellatus.

Pharmacum quod profperè accommodatur, dolorem leuans, fomnum inducens, multæ omnino vtilitatis. Etenim morbos circa ftomachum mirabiliter fanat, acidos ructus & difficilem concoctionem aufert, inteftinorum tormina, & voluulos, inflationéfque curat. Prodeft hic paftillus ad capitis dolores potatus, & aceto dilutus forinfecus fronti illitus. Ad dolores aurium facit perdicii fucco liquefactus: facit & ad dentium dolorem tritus & galbano exceptus, aut fici fucco, & cauernæ inditus. Ad oculorum affectiones & fluxionum impreffiones paffo diluitur, & lana ex eo irrigata imponitur. In tonfillarum affectionibus, tepefactus ac dilutus ex aqua mulfa præbetur gargariffandus. Vtilis eft ad omnem fanguinis fluxum vino myrtite diffolutus. Ad deftillationem inueteratáfque & recentes tuffis affectiones, vino fcybelite aut theræo eliquatus. Prodeft fuppuratis & phthificis, marrubii decocto liquefactus. prodeft dyfẽtericis, cholericis, & fanguinẽ reiectãtib⁹, fanguinariæ fucco dilutus. prodeft ad omniũ reptilium plagas ex rutæ decocto potatus. Soluit per circuitum repetẽtes febriles acceffiones, fi duabus horis ante aduentantem febrem ex vini diluti cyathis III. exhibeatur. Fœminarum menfes ciet, artemifiæ fucco dilutus ac potatus. facit & ad veficæ affectiones vino mulfo folutus: quo modo & ad vuluæ ftrangulationes prodeft potatus. facit ad articulorum dolores & podagram, gentianæ deccocto diffolutus ac potatus. Compofitio autem eius hoc modo habet: Caftorei, opii, myrrhæ, cuiufque drach. IIII. fpicæ nardi, cafiæ, terræ Lemniæ, corticis mandragoræ, cuiufque drach. IIII. croci drach. fex, dauci, ftyracis, anifi, fefeleos, feminis hyofcyami, cuiufque drach. octo. myrrhã ftyracem & opium in vino odorato diffolue: reliqua autẽ contufa & cribrata infperge, ac fimul vnita in paftillos redige, ciceris magnitudinem æquantes, quibus in vmbra deficcatis vtere. Et de pharmacis quidem quæ in potum fumuntur, hactenus. Decubitus autem furfum vergens, in omnibus quomodocunque naufeantibus & vomentibus adornetur, in conuenienti & affectioni contraria domo. Quæ frigida quidem fit, affectione exiftente calida: contrà verò calida, vbi frigida affectio exiftat. Extremæ corporis partes fricentur, manibúfque calefactis palpentur. quin & violentius adftringantur: deinde pedes & manus in aquam folito calidiorem demittantur. Odoramenta autem admoueantur naribus olfacienda boni odoris: velut rofæ, mala cotonea, pulegium, mẽtha, malabathrũ, fpica nardi. Caput verò fomento olei dulcis frequentius irrigetur: in calidioribus verò ex rofaceo. Stomachus abfinthii cremore irrigetur, rofaceo in calidioribus admixto: nardino autem frigidioribus, apio infuper aut cumino, aut petrofelino adiũcto. Ex quibus fi nullum commodum fentiatur, ad cataplafmata ex palmis tranfeundum quæ paulo pòft dicentur. Conueniunt etiam ea quæ aloen, abfinthium, & mala cotonea accipiunt, & aliquando quoque alumen. Idem præftant & cerata ex his apparata. Si verò inflammatio circa præcordia exiftat, communia cataplafmata adhibeãtur. Iis qui in ftomacho exuruntur, frigida, etiã aqua quãplurimùm decocta: deinde rurfus refrigerata, abforbenda præbeatur, ita vt cyathi vnius menfura, aut duorum, aut etiam trium, paulatim tamen abforbeatur. Colluta etiam & in ore retenta, naufeas tollit, iis quibus propter obftaculũ aliquod potus eius negatur. Eodem modo affumitur pofca diluta. Portulaca etiam commanducata, & offa myxarũ, & cucumeris femen cochlearii menfura mirabiliter prodeft. Porrò affectione diutius permanente, & cibis præ morbo non retentis, cucurbita ad os ventris cum plurima flamma affigatur, donec locus rubefiat, atque ipfa adhuc affixa cibus præbeatur. Ad quotidianas autem naufeas, & acefcentem cibum, ac vomitus: coriãdri femẽ tenuiffimè tritũ, cochlearii mẽfura, veluti farinã aquæ infperfũ bibẽdũ præbe, aut mafliches cochleare ex frigida aqua, aut lactucæ albæ femẽ cochlearii menfura ex aqua, præbe iis qui ftomacho exuruntur.

Catapla-

Cataplasmata & epithemata ad nauſeas & vomitus, Cap. XI.

CAtaplaſmata ad eos qui cibum nō retinent, quos veteres propriè ſtomachicos appellauerunt. Farina fœnigræci, & maluæ ſemen aridum tritum, melli commiſceatur. Si verò præ duritie contundi non poſſit maluæ ſemen, ipſum decoctum & tritum modico oleo adiecto in malagmatis formam reducito, & vtitor. Aliud. Lolii & irionis farinam ſubige cum melle, & pro oleo liquidam picē admiſce. Ceratum autem conuenit ex olei irini fæce, ceráque ac modico caſtoreo. Aliud ceratum. Ceræ quadrantem, olei irini ſeſcuncem, galbani vnciam vnam, opopanacis drachmas quatuor, caſtorei drachmas quatuor. opopanax aceto teritur. Manifeſtum eſt autem talia in frigidis diſpoſitionibus adhiberi. Cæterùm epithemata hæc ad prædictas affectiones per experientiam (vt Galenus inquit) conducunt: non modò eorum qui ea deſcripſerūt, verùm noſtro quoque indicio comprobata. Aſclepiadæ epithema ad ſtomachi ſubuerſiones & choleras, ſiue bilis effuſiones:

Œnanthes, croci, florum roſarum, ſertulæ Campanæ, maſtiches, ſingulorum drachmas octo. cum paſſis palmis ſubige, modico roſaceo affuſo, & veſtis detritæ panniculo excipe, ſtomachóque ac ventri impone. Aliud. Œnanthes, omphacii, florum roſarum, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor, aloes, aluminis ſciſſi, vtriuſque drachmas quatuor, vini dulcis myrtei quod ſatis eſt. trita excipe palmis paſſis, & vtere. Aliud epithema ad ſtomachi imbecillitatem & dolorem, & ad eos qui cibum retinere non poſſunt: Palmarum paſſarum ſeſcuncem, œnanthes vnciam vnam, thuris vnciam vnam, maſtiches vnciam vnam, ceræ libram vnam, vnguenti nardini, aromatis ſpiſſati libras duas, vini quantum ſufficit. palmas in vino veteri maceratas optimè cōtere: deinde maſtichen & thus, vnumquodque per ſe optimè tritum adiice, ac rurſus ſimul tere. Liquefactæ autem cum vnguento nardino ceræ, œnanthen tenuiſſimè tritam inſperge, ſimúlque vnita & refrigerata ad reliqua in mortarium coniice, & probè remollitis vtere.

Aliud epithema ad ſtomachi ſubuerſiones, & circa ipſum vexationes. facit & ad particulares inflāmationes. Œnanthes beſſem, croci, roſarum ſiccarum, ſertulæ Cāpanæ, maſtiches, ramentorum electri, ſing. drach. IIII carnis phœnicobalanorū quadrantem, vini myrtitæ quātū ſufficit. arida contunde & per anguſtiſſimū cribrum excute, & vino myrtite diluta, in cerati craſſitudinē redige: deinde palmarū carnē adiice, ſimúlque cōtunde, & cerato ex oleo roſaceo apparato excipe. pòſt verò linteolo infartum, ad os ventris impone. Prodeſt etiam oculorum inflammationi.

De choler ſeu bilis effuſione, Cap. XII.

CHolera appellatur, quū ob multas cruditates vomitusললbilioſus & nidoroſus & acid[9] oboritur, ad plures horas continuè perſeuerans, & venter infernè eadem excernit: ſequiturq; ſitis, & exudatio, & impeditus pulſus, muſculorúmque manuū ac pedū, maximè verò ſurarum contractio & tenſio. Siquis igitur mox in principio aut coaceruatim, ea quæ efferuntur cohibere aggrediatur, is maioris mali author erit: inutilia enim quū ſint, euacuatione opus habēt. Quare cōuenit, ſi nō ſpōte ferātur, opportunè irritare, aqua tepida exhibita, ac ægro vomere iuſſo. aqua enim mulſa mordacitatē operatur, torſionéſque auget: aqua verò oleo mixta, auget fluxiones. quare aqua tepida potata vomant, quotieſcunque quidē cibis nimiùm fuerint expleti, priuſquā illi corrumpātur. Adiuuare etiā oportet per ſedē excretionē: alienū enim velut venenū inſidēs, & ventrē ac inteſtina rodit, & humores ex vniuerſo corpore attrahit. Per vomitus itaque opportunā prouocationē, vomitus ipſe ſoluitur & ceſſat. Quū verò humorū excretio quieuerit, colliquamēti autē & tabefactionis ſigna in excremētis ipſis appareāt, velúti ſi ſint raſuræ ſimilia, ſtrigmētitiáque & mucoſa, & gracilitas per ambitū corporis fiat, & maximè ſi venter cōſidat & adſtringatur, pulſúſque imminuatur ac præter modū cōdenſetur, tūc ſanè vētrē cooperire & fouere o-
A portet, mēbráque & artus ac muſculoſos ſimiliter locos, oleo multo calido impinguare, & vinculis adſtringere extremas corporis partes. Cataplaſma quoque vētri imponendū ex palmis & œnanthe, quibus hypociſthis, & acacia, & rhus ruber, & malicorium ſint admixta. In potu verò frigida aqua cyathi menſura præbeatur abſorbēda: cauendū tamē ne nimiùm frigida exiſtat. aceruatim enim exhibita reuomitur: & quæ valde frigida eſt, aliquādo innatū calorē ſtupore ſuo extremè oſtendit, aut inflāmationē ſtomachi aut viſceris alicuius efficit. Inſpergā-
B tur autē aliquādo aquæ ſorbendæ pāpini vitis, aut mali Punici ſuccus modicus inſtilletur. Si verò & hoc reuomat, craſſa etiā ſorbitio ipſa faciēda eſt per micarū intritionē, & per cochleare exhibenda. etenim ſi aceruatim deuoretur, aut reuomitur, aut infrà detrahitur. Annitēdū eſt etiā vt priore ſorbitione vomitu reiecta, rurſus altera exhibeatur. Dandus itē mali Punici ſuccus cū menthæ ſucco abſorbēdus, micis minutiſſimè tritis adiectis. ſit autē acidi mali Punici ſuccus, & multa quātitate mēthæ ſuccū excedat. Quòd ſi acriora ſint ea quæ excernū-
C tur, cucumeris ſemē maceratū, deſquamatū & tritū ex aquæ cyathis III. præbeatur. datur etiā vtiliter cū amylo. Pòſt verò, ſomnus procurādus & quies omni modo. At verò vbi intolerabilis effuſio exiſtat, & pulſus emolliatur, apprehēdátque frigiditas & exudatio, aliquādo etiā ſingultus, ad vinū tranſeūdū eſt mediocriter adſtringēs, neque viribus validū, & quod dulce quidē ſit, non autē odorū. Interant autē in ipſum micas, aut alicā iniiciāt, ſi fieri poſſit, calidū: ſi verò nō, frigidū. atque ita paulatim & per interualla cochleare abſorbeāt. Sitim verò ar-
D cet polēta tenuis ſine ſale vino diluto inſperſa & abſorpta. Vini multitudo vitanda eſt, ac omni arte conandū vt ipſos ſopiamus, ex roſis ac myrto domus pauimento cōſtrato. Odoramenta quoque naribus admoueātur, mala cotonea & ſimilia. reliqua autem omnia eo modo adhibeantur, quo ſuprà in æſtuantibus febribus eſt prædictum. Illitiones etiā ſoporiferæ circa frontē aſſumantur. Aluo autē adhuc egerente, amylū cū decoctione capitū papaueris per clyſterē infundatur: ſimul enim & cohibet & refrigerat, & ſomnū inducit. Ad vomitus verò coercē-
E dos cōmanducare conuenit ſuccúmque deuorare meſpilorū, malorū cotoneorū, pirorū cruſtuminorū, & vuæ, maximè quæ vinaceis interpoſitis ſeruatur, & penſilem quoque vnà cū vinaceis expedit mādūcare. Ad contractiones autē in muſculis factas, veſtis detritæ panniculi oleo calido madefacti conueniunt, contractis muſculis impoſiti: & cerata humida aliquando caſtoreū accipientia, & ex ſicyonio aut irino oleo facta. Quibuſdā eorū etiam maxillares muſculi dolent: quos quū lana operire non ſit facile, (eſt enim iniucundū, & ſudor quoque indè elicitur) illitionibus leniter factis, molliores reddere o-
F portet. In cibo exhibēdi ſunt pedes ſuilli cocti, pulli columbini & gallinarum, perdices, palumbi, turdi, & conſimiles his exiſtentes. Aſclepiades autem cholericis eiuſmodi electum planè remedium deſcribit: inutilibus tamen omnibus prius ſufficienter euacūatis. Baccarum myrti nigrarum exacinatarum Italicum ſextarium vnū, florum roſarum tantundem, carnes palmarum numero viginti, aquæ potabilis ſextarios ſex. decoque ad tertias, & expreſſum ac percolatum liquorem rurſus per ſe deco-
G que, donec ad ſextarium vnum redigatur: cui deinde paſſi myrtitæ ſextarium vnum affunde, rurſúſque decoque donec ad mellis craſſitudinem cogatur, & vtere. Datur ante & poſt cibum cochlearii menſura. vtere etiā ad hos potionibus & epithematibus ad ſtomachi ſubuerſiones præſcriptis.

De ſtomachi adſtrictione, Cap. XIII.

OBoritur aliquibus poſt cibum acceptum, circa concoctionis & digeſtionis tempus, ſtomachi adſtri-
H ctio, itémque alui. Æſtuat autem vniuerſum corpus, maximè verò manuū ac pedū extremitates: & facies ipſa rubeſcit: pulſus autem in denſitatem permutatur. Hos multi etiā febricitare exiſtimant. Nocumentū autem omne circa digerendi alimenti difficultatē cōtingit: conſiſtit

enim vtplurimùm in aridis & condenſatam habentibus
carnem, ſpiritu circa vias concluſo & coarctato: vtpote
qui per vapores ab alimento prodeuntes inſpiſſatur, &
ob id quòd non efflétur, immodicè concaleſcit. Curan-
tur autem hi in principio quidem cõſtrictione & colli-
gatione extremarum corporis partium, fricationéque
brachiorum crurũmque ac coxarum: ſæpe etiam extre-
mitatum compreſſione, ita vt præcipiamus ipſis vt deſi-
deant, & decubitus quoque formam erectiorem faciãt.
quoſdam & lectica geſtare expedit, donec alimentum
omnino ſubductum digeratur. Ante augmenti tempus
diligentiore totius corporis curatione vtendum eſt, ſtu-
dio adhibito vt carnem mollem & humectã reddamus.
Vtilis itaque eis tunc ex oleo inunctio exiſtit parum ni-
tri habens admixtum. Inclinante autem morbo & vigo-
re præterito, aquæ infuſio ad manus pedéſque lauandos
commoda eſt, quo tempore aliquando & calidæ pluri-
mum potum non improbo: nos enim remittente mor-
bo, & paulo longioribus exiſtentibus interuallis, pluri-
mos ante cibum lauimus, & vehementer iuuimus. Perfe
ctiore autem declinatione apparente, etiam vinum exhi
bendum eſt, quò tota affectio corrigatur. cibi autem ſint
facilè digeſtibiles, & quibus concoquendis corpus ſuffi
cit: quos diuidere etiam conuenit, maximè ſi bis cibum
ſumere ſint aſſueti. Quòd ſi in viſceris inflammatione,
adſtrictionis ſtomachi acceſſio contingat, illam ipſam
prius curatione aggredi ac demoliri oportet, per fomen
torum & cataplaſmatum adhibitionem. Cæterùm hæc i-
pſa adſtrictionis ſtomachi acceſſio, frequentius in eis ap
paret qui hepar præter naturam diſpoſitum habent.

De humoribus à capite in ventrem deſtillan-
tibus, ex Galeno, Cap. XIIII.

CApite ex intemperie affecto, (vt multa generat ſuper
uacanea recrementa) omnibus ſubiectis organis inde
nocumentum infertur, recrementis videlicet ad ipſa de-
latis: & promptiſſima quidem ad os & ad nares delatio
exiſtit. deferuntur autem & ad thoracem, aliquibus etiã
ad aures. delationem autem ad os, ſtomachus excipit, at-
que aſpera arteria. De aliorũ ſanè membrorum nocumẽ-
to, iam prædictum eſt. Quum verò ad ſtomachum flu-
xus deferatur & frigidus exiſtat, ad frigidam intempe-
riem corpora perducit, calidus cõtrà in calidam: hic ex-
ulcerat quoque temporis progreſſu: in principio verò ap
petitui nocet & cõcoctioni. Si igitur frigidus fuerit de-
fluxus, tardas concoctiones & cruditates efficit: ſi verò
corruptus, in corruptionem adiget cibos, vnde nidoro-
ſæ, aut fœtidæ, aut acidæ eructationes producentur, aut
etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt, aut
etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius deſcen
derit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum afficit, &
ad colum vſque pertingit: atque ad venarum meſenterii
vaſa, per quæ ad hepar ipſum alimenti diſtributio con-
tingit. & quibuſdam quidem deiectio appetitionis acce-
dit: aliquibus verò appetitiones rerum præter naturam,
quas appellant caninas, aut etiam ciborum vitioſorum
concupiſcẽtiæ. Optimum itaque eſt in his velut fontem
malorum excindere, capitis videlicet ſanitati proſpiciẽ-
do: aut, ſi hoc impoſſibile ſit facere ob vehementiam na
turalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti c nſulere
oportet, indic tione ex figura eius accepta quomodo ei
ſubueniri poſſit: non enim quemadmodum aliqui medi
ci, (qui ad omnes diuturnas capitis affectiones ſẽper ex
thapſia & ſinapi cataplaſma imponunt) ſic & te facere vo
lo. Lauacris itaque multis calidis potabilium & dulciũ
aquarum conſolari eos oportet, diſcuſſis ſimul calidis in
capite vaporibus, & omni temperamento melius permu
tato. Nociuus autẽ eſt eis vſus aquarum natura ſua cali-
darum. quæcunque enim ex eis ſulphurulẽtæ ſunt ac bi-
tuminoſæ, ob caliditatem ſuam capitibus natura calidis
aduerſatur: quæ verò aluminoſæ, coarctatione ſua caput
offendunt. ſolis itaque dulcibus aquis citra læſionem v-
ti poterunt. Quicunque verò valde calidũ ac peruſtũ ha-
bẽt caput, iis melius eſt vt æſtatis tẽpore vngantur opti-
mo roſaceo, ex ſolis roſis ac oleo omphacino præparato.
Aliquando verò caput euaporationes calidas ex vẽtre ſuſ

A cipiens, dolore ac intemperie afficitur: & propterea ven-
tris curam habere oportet, ipſiq; robur indere, vt bilio-
ſus humor aut omnino non confluat in ipſum, aut quã-
celerrimè euacuetur, atq; hoc per abſinthii, & picræ ex a-
loe compoſitionis potum. At verò quæ forinſecus adhi-
bentur ventri in his vnguenta, moderatè ſint adſtringen
tia. tale autem eſt æſtate melinum, hyeme verò nardinũ:
aut mulierum vnguenta quæ foliata & ſpicata appellãt.
nam & ipſa calefaciunt ac roborant ventrem. vere autẽ
idoneum eſt maſtichinum. Quòd ſi non ſolùm caput ca-
B lidos ſeroſos humores ad ventris locos demittat, ſed etiã
ipſe venter propriam intemperiem calidam habeat, refri
gerantibus eduliis ac potibus & illitionibus ſemper vti
conuenit, ita vt plus aut minus permutatio ſaltem in his
fiat. Similiter autem etiam vbi ambæ partes, vẽter vide-
licet ac caput, frigidam habuerint intemperiem, calidis
quidem eduliis ac potibus & illitionibus vti oportet: ve
rùm vires ipſorum permutare, iuxta anni tempora tem-
peramento ipſorum aucto aut remiſſo. Cæterùm grauis
mixtura eſt, quum aut in ventrem calidum defluxerunt
C ex capite frigidi ac pituitoſi humores, aut in frigidũ ca-
lidi. Intractabilior eſt autem ea in qua in calidum ven-
trem pituitoſi ac frigidi humores deferũtur: peſſima ve
rò, vbi cum his etiam venter ſupprimitur. Corrumpun-
tur enim humores in ventre moram trahentes, vt & mor
deant ipſum, & vitioſos vapores ad caput remittant. Ete-
nim pituita in ventrem defluens, calefacientibus ac atte-
nuantibus opus habet: os autem ventris, vbi natura cali-
dum fuerit, calefacientibus. Quare conari oportet in
his, vt pituitam in ventrem defluentem, per ea quæ non
D valde calefaciunt ſecemus. quale eſt acetũ mulſum ſim-
plex, cuius præparationem inter concoctoria referemus.
Quum verò pituitoſus humor à capite in frigidum natu
ra ventrem defluxerit, huius affectionis medela facilis
eſt, ſi manè ſimplex pharmacum ex tribus piperis gene-
ribus cõſtans ſumatur. ſed & ſolum piper exactè tritum,
aquæ admixtum bibere licet. At verò abſinthii potus ita
affectis valde aduerſatur. pituitoſum enim humorem i-
pſorum ventri infarcit. Sed neque aloe ſola per ſeipſam
E his prodeſt. bilioſi enim humoris attractoriam vim ha-
bet, non pituitoſi: & propterea bene inuenta eſt cõpoſi-
tio picra appellata, quæ propter aliorũ acriũ ac calidorũ
admixtionẽ, craſſos ac viſcoſos humores ſecat. Verũ fie-
ri nõ poteſt vt quis hac aſſiduè vtatur, quẽadmodum ea
quæ ex tribus piperis generibus cõſtat, & ſimiliter quæ
ex calamintha. Etenim ſi omni hora etiã his vtatur qui
frigida ventris intemperie laborat, nullum amplius no-
cumentum experietur.

F Diæta cõueniẽs iis qui ſtomachũ habẽt diſſolutũ,
aluum autem adſtrictam, Cap. XV.

GRauis & ægrè tractabilis cõplexus, huiuſmodi cor-
poris apparatus ac diſpoſitio exiſtit, in quo diſſolu-
tum & nauſeabundũ eſt os ventris, quod ſtomachi quo-
que appellatione venit: aluus verò eſt adſtricta. Quæcun-
que enim ipſam ad egerendum impellunt, ea omnia ſto-
machum ſubuertunt, vtque & in eo cibi innatent, & nau
ſeabundus ſit, efficiunt. ad quæ neceſſariò cõſequitur, ci-
bũ quoque nõ probè cõcoqui. Si verò rurſus ea quæ ſto-
G macho grata ſunt edulia eis exhibueris ad tres aut qua-
tuor dies, aluus inde adſtringitur. His igitur in tempore
diæta cõſtituenda eſt: ac in principio quidẽ exhibẽda ſũt
olera ex oleo & garo cõdita, & alia quæ ventrẽ emollire
conſueuerunt. poſtquam verò ſufficiẽs nutrimentum in-
geſſerint, ad extremum aliquid eorum quæ ſtomachum
corroborant, accipiãt: velut ſunt poma & pira, & aliqua
mali Punici genera, quæ citra acorẽ adſtringunt. Ipſe au
tem homo affectus, omnibus his partim experimẽto co
gnitis, quodcunque tandem minimè nociuum & iucun
H diſſimum repererit, eo deinde vtatur: neque tamen mul-
tum ex ſingulis horum generibus acceptandum eſt, ſed
quantũ imbecillitati ſtomachi curãdæ ſuffecerit. facilè
enim ſolubilis aluus ita affectis ſit, quãdo (vt dictũ eſt) à
cæteris cibis aliquid eorũ quæ ſtomachum adſtringunt
comederint. his enim os ſtomachi corroboratũ, ea quæ

ventri innatant, deorsum propellit.

De stomachi inflammatione, Cap. XVI.

OS ventris, quemadmodũ & ipsum hepar, eorum quæ adstringunt complexu semper quidem opus habent: multo maximè verò vbi fuerint inflammata. Si enim per laxantem diætam ac ductum, citra eorum quæ corroborant admixtionem curentur, periculum vitæ incurrunt. Medici nanque qui laxante diæta in eis vtuntur, velut est oleum dulce per se, animi deliquii ipsis authores existunt: neque enim vllum noui stomachicum aut hepaticum, qui in eiusmodi medicum inciderit, seruatum. Oportet itaque siue oleum sit, quo inflammationem patiẽtes fouentur, siue cataplasma ipsis imponatur, semper aliquid ex adstringentibus admiscere: velut est vnguentum nardinum, aut melinum: aut ipsum malum cotoneum in oleo decoquere, mastiche simul admixta. Ceratum autem quo assiduè in stomachi inflammatione vtor, hoc est: Ceræ Tyrrhenicæ vnciam vnam, vnguenti nardini tantundem, vel quantum sufficit, aloes drachmam vnam, mastiches drachmam vnam. Quòd si maiori adstrictione indigeant, tanta nimirum imbecillitate & dissolutione existente, vt neque cibos continere possint, omphacii succi sicci drachmam vnam, aut succi absinthii tantundem est admiscendum: aliquando etiam ambos addere oportet, & tertium quod ipsis conuenit, hypocisthidis succus existit, & œnanthes & rhois rubri succus, iuxta eam quæ adest videlicet dispositionem. Cerati autem amplitudinem augere oportet iuxta proportionem & mensuram reliquorum pharmacorum: veluti, si quatuor drachmæ aliarum rerum congregentur, cerati nardini vncias quatuor esse cõuenit: duas quidem ceræ, duas reliquas vnguenti nardini. Quòd si durius adhuc pharmacum ipsum appareat, apponẽdum est vnguenti nardini quantum omnino satis erit. Aliud ceratum: Ceræ trientem, rosacei vncias decem, gallarum, aluminis scissi, aloes, florũ rosarum, mastiches, singulorum drachmam vnam. vtere in iis qui vehementi adstrictione opus habent. Cataplasmata autem inflãmatis conuenientia, fiunt ex hordeo & semine lini, melléque & vnguento nardino, modicóque vino, adiecta mastiche & absinthii coma. Ad diuturnas autem inflammationes & iam induratas, magis varia pharmaca adhibere oportet: quæ & emollientium generis & discussoriorum existunt: veluti est quod fit ex sertula Campana, seu meliloto. Compositio autem eius multorum modorum est, propterea quòd omnibus iuxta præcordia inflammatis conducat, magnáque differentia eius sub alia atque alia forma apparati existat: alius enim apparatus circa stomachum inflammationibus, alius inflammato hepati aut spleni vtilior extat. Epithema stomachi, quod Philagrius composuit, & frequẽter apparatur: Ceræ quadrantem, œnanthes vnciam vnam, aloes sextantem, mastiches sextantem, ammoniaci thymiamatis, bdellii, cuiusque vnciam vnam, adipis anserini trientem, styracis vnciam vnam, œsypi bessem, olei rosacei libras duas, vini quantum sufficit. Stomachicum contusum, Andreæ comitis: Cypheos, styracis, terebinthinæ, cuiusque quadrantem, bdellii, aloes, mastiches, cardamomi, cuiusque sextantem, comæ absinthii vnciam vnam, propolis trientẽ, ammoniaci thymiamatis sescuncem, ceræ vncias decem, contunde, & vtere. Ceratum emolliens & relaxans, ad induratas inflammationes: Olei sextarium vnum, aquæ cyathum vnum, adipis suilli recentis sescuncem, ceræ trientem, chamæmeli quadrantem, squillæ quadrantem, anchusæ sesquiunciam. Epithema ex meliloto, Oribasii: Meliloti bessem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, bdellii quadrãtem, myrobalanorum sextãtem, œnanthes sextãtem, cardamomi vnciam vnam, croci, cyperi, iridis, myrrhæ, zingiberis, aloes, amomi, spicæ Celticæ, casiæ, cuiusque vnciam vnam, ceræ libram vnam, terebinthinæ vncias XVI. melini, aut nardini, aut rosacei lib. I. aliquando & succi balsami sextantem, thuris vnc. I. Arida contusa & cribrata cum modico vino in pila conterito: reliqua

A verò in vino diluito, & liquefactis quæ liquescere possunt, affusisque, omnia simul vnito ac vtitor. Aliud ex meliloto, ad omnem præcordiorum induratam inflammationem, & ad colicos ac dysentericos, quod & in Alexãdria apparare consueuerunt, quo vti soleo, hoc est: Meliloti, cyperorum, myrrhæ, nardi Celticæ, cuiusque vnc. vnam, croci drachmas octo, cardamomi drachmas octo, cypheos drachmas sedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas XL. terebinthinæ drachmas octuaginta, ceræ drachmas CLX. olei Cyprini drachmas cẽtum viginti,
B vini quantum sufficit. Epithema ex mastiche: Terebinthinæ dodrantem, ceræ vncias octodecim, mastiches dodrantem, adipis taurini dodrantem, mellis libras duas, rosacei lib. II. Epithema aliud ad induratas stomachi inflammationes, & ad omnem duritiem, ac diuturnam in ipso affectionem: in senibus præsertim, & qui vergentis sunt ætatis, experimento clarum: Colophoniæ pellucidæ sextantem, ceræ puræ vnciam vnam, mastiches puræ vnciam vnam, olei communis cochleare vnum tantùm. Omnia depurata in ollam coniecta su-
C per carbones liquefacito, assiduè agitando, donec exploratum habueris quòd in frigidam aquam destillata in pastilli modum emollire ac cogere possis. vtere, non cõtempta ipsius vtilitate. Epithema stomachicum valdè celebre, ad stomachi inflammationes & duritias, itémque debilitatem: Micarum siliginearum quadrantem, carnis palmarum pinguium vnc. vnam, meliloti vnciam vnam, comæ absinthii drachmas quatuor, mastiches vnciam vnam, aloes drachmas IIII. adipis anserini recentis sextantem, ceræ quincuncem, olei amari præ imma-
D turitate acerbi sescuncem, styracis vnc. I. pilularũ chamæmeli vnc. II. Palmas, melilotum, chamæmela, ad vesperam in sapam maceranda coniicito, & sequẽti die lento igni decoquito, exprimito & percolato, atque in decocto micas maceratas rursus percoquito ac conterito: styracem verò per se cum pauco oleo liquefacito, atque ita solutũ micis tritis admisceto, & ceratũ affundito: pòst verò, liquefactis quæ liquefieri possũt, aridisque inspersis, simul omnia in mortarium diffundito, ac subactis & simul vnitis vtitor. Ante pharmaci impositionem stomachũ ex
E oleo & modico vino irrigato, in quibus absinthium sit decoctum. Emplastrũ ex micis, emolliens, relaxãs ac diffundens. facit ad inflammationes in quocunque tandem loco induratas, emolliens, & discutiens, ac firmitatem addens: Radicis althææ lib. II. phœnicobalanorũ lib. II. fœnigræci lib. I. seminis lini lib. I. chamæmelorũ, melilotorũ, singulorum sescuncem, vini veteris odorati adstringentis sextarios octo, spumæ argenti, cerussæ, colophoniæ, cuiusque lib. II, ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. olei veteris lib. II. aquæ lib. II. panis siliginei aridi contu-
F si & cribrati lib. V. Herbæ verò præmaceratæ, deinde decoctæ, exsiccantur: in succo verò, panis contusus & cribratus maceratur. Sequenti deinde die spuma argenti & cerussa in aqua teruntur, & adiecto eis oleo, donec nõ amplius manus inquinent, decoquuntur, eísque liquefacta iniiciuntur: atque ab igne ablatis, fermentata panis farina emollita paulatim admiscetur: assiduè tamen omnibus cum spathula agitatis, & pòst in mortarium coniectis, ibique primùm pistillo, pòst etiam manibus fortiter emollitis, vtitor. Epithema Nilei, ad induratas tũ
G stomachi tum hepatis inflammationes: Ceræ lib. I. croci drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis sextantem, rosacei aut nardini lib. I. Crocum & ammoniacum aceto trita diluito: ceratum autem liquefactum & refrigeratũ, eis affundito, ac counitis vtitor.

De stomacho exulcerato, Cap. XVII.

VLcere in stomacho aut ventre existente, omnium acrium rerũ comestione abstinere oportet: succo autem ptisanæ, aut alicæ vti modico admixto melle, quò per ipsum vlcera repurgẽtur & extergãtur. In cibis enim
H exhibere oportet, aliquãdo quidẽ ea quæ vlcera repurgãt, aliquãdo autem & quæ dolores mitigant, & mordacitatem obtundunt. post repurgationẽ verò, quæ carne explẽt: deinde quæ ad cicatricem perducunt, velut sunt

ea quæ adſtringunt. Forinſecus autem epithemata his conueniunt ex palmis,& malis cotoneis,ac polenta. Ceratum verò imponendum ex melino aut roſaceo,ammoniaco thymiamate & thure admixto. Epithema autem eis conuenit Nilei,& tempore inductionis cicatricis,emplaſtrum ex ſalicibus, & quod Iceſium appellatur.

De iis qui à ſtomacho,comitialis morbi modo conuelluntur, Cap. XVIII.

QVidam homines vbi diutius ieiuni permanſerint, præſertim quum triſtitia interim affecti,aut ira concitati,aut curis anxiè torti fuerint, comitialis morbi acceſſione comprehenduntur,& concidunt conuulſi. Plures autem eorum qui hoc modo afficiuntur,gracilis habitus ſunt,& aſſiduè bilis in ſtomacho ipſis efferueſcit. His ſanè ſtomachus ſubtiliore ſenſu præditus exiſtens, & cerebrum per conſenſum affectum,vniuerſum corpus conuulſionis modo lancinat. Commune autem conſilium omnibus hominibus medicinæ quidem ignaris, ratiocinatione autem non inexercitatis ſubiiciam : ne, quemadmodum plerique è vulgo homines, rationis expertium animalium more viuant , eorúmque modo ſe habeant:verùm per experientiam iudicent qui cibi ac potus eis noceant:item quales ac quanti officiant motus. ſimiliter autem & circa rei venereæ vſum obſeruent,num innocuus eis exiſtat, an contrà nociuus. multos enim noui,qui ex rei venereæ vſu maximum periculum incurrerunt. Oportet itaque hos ipſos bonam & exquiſitam concoctionem ſibi prouidere , & tertia aut quarta diei hora panem diligenter apparatum accipere. ſolum quidem,ſi non ſiticuloſi exiſtant:ſiti verò vrgente , ex vino diluto mediocriter adſtringente & albo . hæc enim ventrem corroborant,& caput non percellunt , quemadmodum fortia facere conſueuerunt. Exhibere etiam eis oportet ex aloe pharmacũ,bis aut ter in anno. à ſuperfluis enim recrementis totum ventrem repurgat,& ad propria munia obeunda efficaciter corroborat. Vidi autem & alios in ore ventris comitialis morbi modo conuulſos,quum vehementi cruditate laboraſſent, aut vino multo meraciore ſe ingurgitaſſent , aut intempeſtiuius re venerea fuiſſent vſi. Quoſdam etiam in febribus vidi repentè cõuulſos:qui bilioſo vomitu ſuccedente,eueſtigio ab omnibus afflictionibus ſunt liberati. Quidam autem ex ita affectis,fuſca vomuerunt,quidam verò porri ſucco conſimilia. quidam à multitudine vitioſorum ciborum aggrauati,ſenſus ac motus priuati munere,à ſopore grauiſſimo ſunt apprehenſi ac detenſi,quouſque ea quæ os vẽtris compreſſerant omnia euomuerunt. Multis verò non inſomnia modò , ſed & ſomni perturbantes , & deliria, ob vitioſum humorem in ore ventris congregatum,acceſſerunt. De inflatiuo autem & præcordiali appellato morbo,nullus eſt qui non verba fecerit,quomodo videlicet triſtes, & deſperantes , & mœſto aſpectu reddat, & (vt in vniuerſum dicam) nulla re ab iis qui atra bile afficiuntur differentes aut inferiores. Apparet autem & hos vehementius poſt cruditates prædictis acceſſionibus apprehendi:plerique autem ex ipſis ſplenetici ſunt,quæ res facit vt æſtimemus & quendam ex ſplene confluere in ventrem vitioſum ac ſeroſum humorem. Curatio verò iis conuenit eadem quæ ad affectos ab atræ bilis deliriis eſt prædicta , in eo quo de capitis affectionibus egimus Sermone. itẽ ea quæ paulo antè eſt deſcripta, de iis quibus atra bile ſtomachus infeſtatur , & qui ventrem habent inflatum.

Viridis iaſpidis vſus, Galeni, Cap. XIX.

VIridis iaſpis lapis,ſtomacho,qui & os ventris appellatur,vtilis exiſtit pro amuleto appenſus , cuius rei multum experimentum fecimus. Oportet autem filo innexos ex collo ſuſpendere, eo modo vt lapides os vẽtris contingant.

De appetitus perditione, Cap. XX.

VEntrem natura promptuarium creauit, veluti terrã plantis: dedit & indigentiæ ſenſum , cuius impetu animalia ad cibum ac potum concitata,iis ſe expleant:& vocatur quidem eiuſmodi expletionis deſiderium,appetitus. Contingit autem ob indigentiæ ſenſum,quum venæ ex cibis in ventre ad ſe attrahunt , velut emulgentes & exugentes: quam exuctionem quum venter ferre non poſſit,ſed inde veluti diuellatur,huius angoris remediũ cibum exquirit. Itaque exuctionis ſenſus, ipſa fames exiſtit,& appetitus appellatur,naturale opus , non animale exiſtens. Huiuſmodi autem appetitum euacuatio præcedit , & contingunt ſanè quinque acceſſiones ordine mutuo ſeipſas conſequentes : quarum prima, euacuatio eſt:ſecunda , appetitus naturalis membrorum euacuatorum:deinde,per venas ex vẽtre exuctio: pòſt, exuctionis ſenſus:& quinta,appetitus animalis,qui omnium poſtremus exiſtit. Itaque appetitus perditio contingit, aut ob ſenſus exuctionis venarum perditionem,aut quòd exuctio non fiat,aut quòd corpus non euacuetur. Contingit autem ſæpe etiam ob immoderatam ventris & inteſtinorum fluxionem , & ob bilioſi humoris in ventrem delationem,tenacíſque & acris,ac porri ſpeciem habentis:& ob pharmaci potionem:& ob ſanguinis immoderatam detractionem: & in continuis ac vehemẽtibus febribus, ſtomachíque & ventris inflammatione,item hepatis,veſicæ & vuluæ. Contingit etiam in colica & voluuloſa affectione. Maxima autem quòd quis non eſuriat, cauſa,caliditas exiſtit,quæ ſolida corpora laxando exoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit:humida autem diffundit,atque amplius extendit. A plurimis etiam aliis cauſis appetitus perditio contingit. Itaque ſi iuxta principium morborum acceſſerit,aut iuxta vigorem,quum vires adhuc ſuſtinere poſſunt,nihil moleſtiarum infert. modico enim alimento ægri opus habent . ſi verò in declinatione totius morbi appetitus perditio accedat , aut in diuturna imbecillitate, aut viribus debilitatis,aut ex immodica euacuatione,periculo non vacat. Augetur autem affectio hæc & ab ætate. incommodè enim hoc malo pueri afficiuntur,vtpote qui natura voraces ſunt , & aſſiduo fomite opus habent. Quare magnus præter naturam exceſſus ſignificatur , ſi pueri appetitus perditione fuerint affecti. Si quidem igitur ex vitiatorum humorum præſentia,appetitus perditio contingat,antequam aliam curam adhibeamus,delatos in ventrem humores , vomitu reiiciendos præordinabimus. Quòd ſi ægrè vomant,ſorbitiones exhibere oportet , quæ eiuſmodi humores infernè expellere conſueuerunt:deinde per ea quæ ad hãc rem commoda ſunt,corpora ad bonum perducemus tẽperamentum. Si verò ex virium imbecillitate appetitus perditio accedat,cõſiderare oportet qualis intemperies vires exoluit,& per contraria eam ipſam corrigere. Si verò ob inflammationem,aut obturationem alicuius alterius membri,appetitus perditio concomitetur,tum & illius habere curam conuenit. Conandum eſt etiam vt per odoramenta appetitum reuocemus:per polentam videlicet poſca madefactam,aut vino odoro diluto,aut malorum cotoneorum decocto , aut pirorum , aut cucumerũ viridium maturorum cremore. Inunctione item leni & non nimiùm ſedula idem conabimur,ac moderata corporis fricatione, atque etiam pedum ac manuum palpitatione ac contrectatione accuratiore. Inſeſſus etiam lũbos ac pectinem amplectentes,adhibendi ſunt & aquæ affuſiones,ac gargariſſationes: abſorbitiones quoque aquæ frigidæ modicæ & dulcis. ab iſtis enim moliminibus ſæpe ad accipiendos cibos profecerunt. Quin & digitorum in os immiſſione ſtomachus lancinatus,ſæpe ad accipiendos cibos eſt cõuerſus:quare hoc ipſum tum ante curationem tum poſt eam eſt faciendum. euomuntur enim aliquando bilioſa aut pituitoſa quædam, quæ perditi appetitus in quibuſdã ſunt cauſa . atque ita ab hac acceſſione eos liberabis. Cibi apparentur plures & varii ac optimo apparatu , & vltra dulcedinem etiam illicientes & appetitum irritantes : frumentacei imprimis generis , ac multi alimenti , velut eſt alica ex decocto palmarum,aut prunorũ Damaſcenorũ lota,aut ex aqua mulſa diluta præparata,oua ſorbilia,panis ex calida

aqua lotus,aut ſi ita aſſueti fuerint,frigida.diuitibus autem,gallorum teſtes exhibēdi ſunt, & ex volucribus nō graueolentes,& macræ ac montanæ:pedes ſuilli in decoctione plurimùm eliquati.eiuſmodi enim cibos ſi guſtauerint tantùm,ſufficiens alimentum deinde corpori offerendum eſt. Omnia autem quæ exhibentur,eiuſmodi eſſe conuenit vt facilè deuorari poſſint. quæ enim multa commanducatione indigent, iniucunditatem quandam afferunt,& appetitum auertunt.In iis verò qui iam prompti ſunt, cupidíque cibum accipiendi, coniectare oportet ne ſufficientem menſuram excedamus. conſiderare enim oportet num ob naturalem infirmitatem, an conſuetorum ciborum cupiditatem,ſimulent appetitus perditionem.quod ſi ita contigerit,quantum in nobis eſt, grauiter obiurgatos admonebimus ne vtilibus negligant obtemperare. quòd ſi non obtemperent, ſed præ alimenti negligentia contabeſcant, viciſſim contemnere ac negligere eos oportet, ac cibum parum deteriorem exhibere: pôſtque primos affectionis dies, cataplaſma ex palmis,malis,œnanthe,abſinthio,& aloe,ſtomacho imponere. licebit & ceratis vti ex eadē materia apparatis.

De appetitu canino, Cap. XXI.

CONtraria appetitus perditioni affectio eſt,quæ caninus appetitus appellatur. Plures enim cibos appetunt,atque quum appetitum cohibere nequeant,in ingerendis nimiis cibis modum excedunt: deinde multitudine eorum aggrauati, & aſſumptos citra nocumentum ferre non potētes,ad vomitum diuertunt: deinde rurſus cibo ſe explentes,rurſus ad vomitum reuertuntur: quēadmodum canes:ex hoc autem aliquando & ad vomendi conſuetudinem delabuntur: ſæpéque etiam aliis affectionibus obnoxii fiunt,cœliacis videlicet & dyſentericis,atque aquæ inter cutem: propterea quòd priuſquam priores cibi ſint concocti, alios ingerant. Quòd ſi huius acceſſionis cauſa,humor quiſpiam vitiatus,& acidus extiſtat,qui os ventri mordeat & irritet, appetitúmq; excitet:frigidus enim humor vitiatus,exuctioni cōſimilem mordacitatem infert,ciborúmque appetitionem exſuſcitat, & affectionis naturalis,quæ fames appellatur,modo corpora ipſa vacua reddit,tuniculis eorum coactis & adſtrictis:quapropter & egeſtiones multæ ex ipſorū ventribus procedūt: crudis exiſtentibus nimirum cibis, aut ſemicoctis: Itaque vbi cognouerimus ab humoribus pituitoſis & acidis fieri hanc affectionem,qui in ipſum os ventris impacti,ac velut aqua in ſpongiam imbibiti,cogántque & irritent,& ad appetitum exuſcitent,picrū appellatum pharmacum cōuenienter exhibebimus, quòd non tantùm calefacere poteſt,ſed diſſecare ac repurgare, extraheréque ex profundo oris ventris imbibitum humorem,& per aluum infernè euacuare:quin & robur vētri addit,vt ne facilè nociuum humoris ſuſceptet. Exhibeatur autem pondere drachmarū quatuor,ex vino cū aqua calida diluto. ſi verò puer hac affectione laborat,& ob amaritudinem bibere nequeat, ſi quidem poſſibile fuerit, in catapotia drachmas duas huius pharmaci digeremus,melléque forinſecus oblinentes deuoranda dabimus cum ouis ſorbilibus aut ptiſanæ ſucco: quòd ſi neque ſic tolerare queant,ea quæ diſſecare & repurgare, calefaceréque poſſunt, in cibis annectemus,veluti ſunt allia,porri,thymus,ſatureia,origanum,pulegium, & quæ his ſimilia exiſtunt. Potum autem præbebimus ante cibum,multum ac aceruatim bibendum,calidum ſanè aut certè tepidiorem: ſorbitiones item appetitum deſtruentes,veluti ſunt pultes cum melle multo & oleo plurimo, aut adipe anſerino,gallinaceo aut ſuillo. ex oleribus cōuenit malua: cerebella item & pinguiores volucriū partes,piſciúmque eodem modo, & omnino quæ appetitū auertunt,ac ſatietatem inducunt, & quæ magno cumulo accepta,modicè alunt. Admiſcere etiam conuenit panibus dum fermentantur,acriora & vrinam cientia: ſimiliter & vino quod in potu ſumunt,velut eſt cuminum, aniſum,petroſelinum,& quæ eius generis exiſtūt:ad vinum etiam piper, & mel, & ſpica nardi vltra ea quæ dicta ſunt,coniiciantur. Panis verò non ſit recens, neque

A valde bene fermentatus. vinum verò quod bibunt,colore fuluum,ſubſtantia tenue,odorúmque & non valde vetuſtū: quod tū ieiunis tū à ſūpto cibo plurimū præbeatur, quantum videlicet bibere poſſunt. ventrem enim excalefacit,& humorum deſtruit acorem, vt ſæpe ſolum ſufficerit cum pinguibus & oleoſis cibis ad perfectam curationem. Abſtinere autem oportet ab omnibus acidis ac adſtringentibus cibis ac potibus, maximè verò à fructibus.Bellaria eorum ſint piſtacia,amygdalæ, nuces pineæ,colymbades etiam oliuæ exhibendæ ex melle.Co- B nandum eſt etiam, vt lac ipſis exhibeamus, tum per ſe tum cum paſſo aut melle:ita tamen vt obſeruemus ac vitemus in eis quibus in ſtomacho aceſcere conſueuit: in his enim maius nocumentum quàm vtilitas conſequetur:probè verò concoctum,non ſolùm appetitum obtūdit, ſed & aluum obturatam emollit, fluxionéſque eius ſiſtit. Apparādæ etiam ex ipſo lacte potiones & placentæ, veluti ſunt dulciaria & oryza. Viſcera verò cataplaſmate hordeaceæ farinæ contegere vtiliſſimum exiſtit. Lauare autē per interualla oportet, cuticulámque ipſo- C rum largè pinguefacere.

De canino appetitu,qui ex immodica trāſpiratione,ac cutis exolutione cōtingit, Cap. XXII.

EST & alia canini appetitus ſpecies, quū vniuerſum corpus rarius exiſtens, & per obſcuram reſpirationē exhauſtum,præter modum in aſſidua alimēti indigētia conſtituitur.Contingit autem id aut ex facultatis retentiuæ in toto corpore imbecillitate, quæ cibis dominari non poteſt:aut ob plurimi caloris fortitudinem,qui inſtar ignis cibos cōſumit,& cutem rarefacit, ac exhalatio- D nem efficit. His ſanè ventris egeſtiones longè pauciores procedunt, quàm pro eorum quæ ingeruntur modo ac proportione: & ſtercora quæ egerunt,exiſtunt ſicciora. Itaque pharmacum ex aloe eis inſenſiſſimum exiſtit:itē extenuatorii generis & diſcindentes tum potiones,tum cibi. cutem enim magis rarefaciunt,exhalationem mouent,ac appetitum augent. Quare eorum qui hoc modo affecti ſunt,cutem condenſare ac ſpiſſiorem reddere melius eſt,cum oleo quopiam ex immaturis oliuis expreſſo,in quo myrtus,aut roſæ,aut eius generis quippiam ad E lentum ignem ſint decocta,admixto etiā alumine ſciſſo in aceto acerrimo prius trito,intantū vt ad ſtrigmētitiā formā vnguētū reduci poſſit.Abſtineāt aūt à balneis calidis,cōſimilique aere,ac vini potu,& ab omnibus quæ tum extrinſecus tum intrinſecus calefacere poſſunt.Ducantur ad lauacra frigida, ſi quidem nihil id fieri prohibeat:vtpote corporis gracilitas, aut membrum aliquod refrigeratum,thorax nimirum,aut aliud quoddam. Cibi eis exhibendi ſunt ſtabiles,&ægrè corrūptibiles.Eius generis cochleæ exiſtūt, & toſtum oſtreorum quæ teſtis F integuntur genus,ſi ex duarum aquarum reiterata decoctione apparentur, & polypi eodem modo. carnes ſuillæ in vigore exiſtentes, maximè verò ventres & vuluæ, bubulæ quoque pinguiores, & omnia ſimpliciter pinguia,& quæ ventri innatant,tardéque concoquuntur, ac digeruntur.Ex ouis,ea quæ coquendo ſunt indurata,aut ſartagine fricta.Et ſimilago abſque melle ex pinguibus iuſculis apparata.ſimiliter & dulciarii panes, & oryza,& panes non fermentati.Iuxta proportionem autem quantùm acceſſio imminuitur, tantùm ex craſſi humoris ci- G bis eſt detrahendum,& ex adſtringētibus forinſecus admotis imminuendum.Aliquando enim ſedata vehemētis appetitus acceſſione,in aliud grauius malum tranſitio contingit:nimirum quum corpus ex crudis & craſſis humoribus repletur.

De vitioſo appetitu, ex Galeno, Cap. XXIII.

VItioſas ciborum qualitates concupiſcunt,qui in tuniculis ventris ſuperfluum vitioſum recrementum imbibitū habēt: id autē maximè mulierculis vitioſo humore repletis euenire ſolet,quū vterū ferunt, & vocatur H hæc affectio pica.Concupiſcunt autē in ea maximè quidem acida &acerba,aliquando etiā acria,quādoque etiā terram,aut teſtas,aut extinctos carbones,aut alios quoſdā abſurdos cibos:atque hoc affectu plures ex ipſis infeſtantur vſque ad ſecundum aut tertiū mēſem cōpletū:in

quarto verò quiescere incipit malum: partim quidem vitioso humore per vomitum euacuato, partim verò concocto & per tempus consumpto. vtpote quũ mulier modico cibo vsa sit, propter appetitus ab eduliis nutrientibus auersionem. Quin & fœtus in vtero auctus plurimũ alimenti ad se trahit, adducto simul cum sanguine & vitiato humore. Porrò idem affectus viros quoque infestat, quum & ipsis vitiatus humor quispiam ad os ventris fuerit delapsus. Conueniens autem eis remedium, Amazonum pastillus potatus existit: pòst verò etiam ex aloe confectio picra appellata. Euacuato autem plurimo vitioso humore, exhibendus est eis mali Punici dulcis succus, mẽtha sicca inspersa, aut aliud quippiam eius generis, quod est ad stomachi subuersiones ac nauseas præscriptum. Conueniunt etiam muria conditæ oliuæ albæ, & quæ colymbades appellantur: item amygdalæ amaræ à ieiunis acceptæ, & antidoti ad lethalia pharmaca aptæ. Quomodo verò à pica appellato morbo mulieres infestatas curare oporteat, in muliebribus remediis dicetur.

De cruditate, Galeni, Cap. XXIIII.

Concoctio est iuxta qualitatẽ permutatio, quæ nutrire poteſt. contingit autem à ventre sibiipsi cibos assimilãte. Quapropter manifestum est quòd citra permutationem, offensæ concoctionis accessio cõtinget. Si itaque cibi intotum non permutentur, cruditas ea accessio appellatur, & est perditio & perfecta priuatio actionis: si verò permutentur quidem cibi, verùm non vt oportebat, vitiatam significat concoctionem, non autem vt antea eius priuationem. Aut enim tardat, & nunquam propriam trasmutationem suscipit, & difficilis cõcoctio appellatur: aut cibos omnino corrumpit, ac transmutat in alienam qualitatem. Atque hæ quidem concoctionis offensiones existunt. Causæ autem ipsarum sunt intemperies ventris, inflammationes, scirrhi, abscessus, & quæcũque eius generis existunt. Aliquando autem vẽtre nihil malè affecto cibi crudi permanent, aut propter immoderatam ciborũ ac potuum ingestionem, aut ob vitiosam ipsorũ ciborũ qualitatem, aut ex intempestiua, aut etiã inordinata sumptione, aut ob recrementum vitiosum, aut ob vigilias. Cæterùm ex vitiosis ciborum qualitatibus, & recrementis quæ iuxta ventrẽ consistunt, cũ corruptione cruditas oboritur: aliquando & ex inordinata sũptione, siquidem poma, aut mala Punica, aut aliquid aliud tale primum comederint: deinde olera assumant ex oleo & garo, aut etiam alia quæ ventrem emollire consueuerunt. Intempestiuam autem acceptionem appello, si prius quàm prior probè subierit cibus, prandeant, aut etiã præter cõsuetã horã. Corruptiones aũt fiũt, nidorosæ quidẽ in calidiorib⁹ & biliosioribus: acidæ verò in frigidioribus natura, & magis pituitosis. Eodem modo & de excrementis quæ in ventre præexistunt iudicandum erit. quæcunque enim ex eis pituitosa & frigida sunt, acidas corruptiones efficiunt: quæ verò calida & amara bile mixta, nidorosas. Ipse quoque ventriculus aliquo modo affectus: si quidẽ frigidus morbus existat, acidas permutationes facit: calidus verò, nidorosas. Tardas autem concoctiones, cibi difficulter corruptibiles faciunt, & si vltrà quàm vires tolerant sumuntur: itémque vigiliæ. Quum verò citra corruptionem perfecta cruditas oboritur, vt quales accepti sunt cibi, tales permaneant iuxta omnem suam qualitatem, ex hoc cognoscere datur victũ esse ventriculum, aut ab immoderata ciborum multitudine, aut per vehemẽtem refrigerationem insiti caloris. Vt nequis igitur in cruditatem incidat, cautione in omnibus prædictis est vtendũ, vt neque in multitudine, neque in qualitate eorũ quæ in cibo accipiuntur, neque in acceptionis opportunitate, neq; in ordine delinquat: & vt quæcunque concoquere valeat, ea tantùm ingerat, & non quæ appetitus expostulat: mensuræ enim maximè omnium diligentem respectum habere oportet, appetitúmque refrenare: & neque plus quàm vires tolerãt accipere, neque quæ natura difficulter concoquuntur, veluti sunt carnes natura duræ. natura autem dico, velut carnes bubulæ, & cõsimiles: ætate verò, si mactata animalia seniora existant. Cauendum est etiam à partibus carniũ

A multi nutrimenti existentibus, & pinguibus salísque cõdimẽto seruatis, ac vetustis. Ex oleribus, quæ igneæ sunt naturæ, valdéque frigida: item quæ inflatione pariunt, incommoda existunt. Ex piscibus, qui duras carnes habent, & repositione arefacti. Abstineant quoque à cibis corruptis & fœtidis ac graueolentibus. Vitent fructus dulces aut flatus generantes & immaturos: bellaria quæ difficulter concoquuntur & oleaginosa, & quæ ægrè diuidi possunt, velut est sesamum, quod commanducationem ob paruitatem suam effugit. Non minus aũt vitãdi B cibi peregrini & inconsueti, ac medicamentariã vim habentes, quales frequenter placentis ac panibus immiscẽtur. Iuxta tempus autem accipiendi cibi neque impetuosè, neque aceruatim: neque solidis partibus, aut absque commaducatione eos ingerere oportet: neque etiam potus cibum interpellet. id enim vnitionem ciborum impedit, singulósque ventri innatare facit. Ex condimẽtis verò oxyporon quoddam quod citò penetrat, assumere non incommodum neque iniucundum existit, maximè verò huiuscemodi: Caroi drachmas sedecim, fœniC culi drach. vi. seminis apii drachmas octo, ligustici drachmas octo, ammii drachmas octo, piperis drachmas decem. aliqui autem & zingiberis drachmas tres. In frigidiorib⁹ tẽperaturis, õnia melle excipiãtur, & cũ carnib⁹ ac piscib⁹ exhibeãtur. Melius aũt est, cum cibo & piper, maximè longum, exhibere, in iis qui magis pituita abũdant: ventosi enim flatus crassitudinem dissoluit, & quæ circa præcordia consistunt, infernè ad aluum propellit. concoctionem etiam omnium maximè piper adiuuat: quòd si fortè non adsit, albo vtendum erit: quòd si neq; D hoc adsit, nigro. Vtendum etiam aliis concoctionem iuuantibus pharmacis, quæ ad finẽ huius capitis sunt subiecta. Post acceptum cibum vexationes inæquales ac cõturbantes vitandæ, item æstus & refrigeratio. hæc enim concoctioni ciborum resistunt. Adiuuant autem eandẽ fricatio pedum, calidius contuberniũ, & calefactio præcordiorum. Quòd si grauitas adsit circa ventrem, & ex ea molestia quædam in vniuersum corpus diffundatur, ex passa manu os ventris apprehendendum est, aut puerulus E carnosus admouendus. ex his enim sæpe alimentum corruptioni proximum est conseruatum. Cæterùm quũ ructus iniucundus proueniens, manifestè corruptionem factam indicat, citra cunctationem ad vomitum veniendum est, atque aqua tepida ingesta, omnia corrupta ad excretionem cogenda. si enim in ventre permanserint, & torsionum, & dolorũ, & grauitatis capitis causa existunt; aliquando autem bilis supernè ac infernè effusionẽ, aut profluuium ventris, aut etiam febres inducũt. Quare eos qui difficili concoctione apprehendi solent, longo antè F tempore assuefaciemus vt facilè euomant. commodissimus enim in plurimis periculis vomitus existit. Quòd si quis natura difficulter vomat, aut ob aliquam aliam incommoditatem vomere impediatur, omni modo conãdum est vt cibus subeat, & ex præcordiis deducatur. Ad hæc erectior decubitus apparetur, vt ea quæ capiti subiiciuntur, sublimius insternantur, & reclinatio ipsa in sinistrum latus fiat: atque siquis vigiliis infestetur, citra corporis vexationẽ permaneat, eãdémque decubitus formã obseruet. Frequentes enim agitationes cibos perturbãt, G intestináque inflata reddunt. flatus autem cibum sursum vergere facit. Si verò quis ob nullam causam malè dispositus sit ad frigidæ potum, non inconueniens erit cyathum vnum aquæ frigidæ puræ absorbere: corroboratus enim inde venter celerrimè quæ in ipso hærẽt extrudit, & ad subiectas partes demittit. Sequenti deinde die in quiete æger asseruetur, fricationéque pedum vtatur, & præcordiorum concalefactione, donec murmura & flatus circa intestinum rectum eruperint, eructationésque cum qualitate mansuetiori recurrerint. & tunc H sanè exurgere cõuenit, primúmque aluus ea quæ corrupta sunt egerat, deinde ad deambulationem moderatam æger procedat, atque otium agat, propter commotos vapores ex corruptione in caput delatos. Post hæc autẽ ad quotidianas actiones mens applicanda est citra perturbationem ac indignationem: deinde rursus venter cogẽ-

dus eſt ad eorum quæ reliqua ſunt excretionem. poſtea quieſcere iubemus, atque aqua calidiore pedes perfundere ac fouere. frigida verò pura facie proluta, in lecto quieſcere, omnibus conatibus ſomnum illiciendo. poſt quem modica deambulatio, deinde balneum ſuſcipiatur, quod calidius ſolito exiſtat. cæterùm refectis prius viribus lauetur, corporéque nitro conſperſo exudet, atque hoc modo in calidius ſolium deſcendat: deinde etiã in frigidum inſiliens, largiore oleo vniuerſum corpus pinguefaciat. Commodiſſimũ eſt etiam aqua calida in balneo hauſta vomere, velut abluendo ea quæ in ſtomacho deſident biliosa aut pituitoſa. Abſinthii quoque prælibatio à balneo quod conuenit facit, & aliena ventri adhærentia exergit. A lauacro cibum capere conuenit moderatum, & cui concoquendo corpus ſufficit. Dabimus itaque herinaceos marinos recentes, aut cancros fluuiatiles, ita vt ab eorum acceptione, maluam aut oua ſorbilia, aut piſces in petroſis aquis degentes aſſumant, & ex volucribus non graueolentes & macras. A reliquis autem carnibus abſtineant, & à leguminibus ac cæpis, ſalſamentiſque, & quæ eius generis exiſtunt. A bellariis item, & omnis generis placentis, & à fructibus dulcib⁹ ac facilè aceſcentibus in ventre. his enim omnibus concoquendis ægrè ſufficit venter, ampliũſque inflantis naturæ ea ipſa exiſtũt. Non ſolùm autem qualitates eorum quæ in cibo exhibentur permutatas eſſe conuenit, ſed etiam multitudinis adhibere modum. ea enim quæ facilè concoquuntur, iis quæ non concoquuntur paria fiũt, ſi præter modum ingerantur. Deinde verò ſomnus imperturbatus & æqualis procuretur, illito vẽtre ex vnguẽto nardino. Pharmacum concoctionem adiuuans ex malis cotoneis, Galeni. Pharmacum ex malis cotoneis, conueniens eſt apparando appetitui in iis qui eum perdiderunt: conuenit & concoctioni, in iis qui nõ probè concoquunt cibum, &, vt ſummatim dicam, ventrem robuſtiorem reddit: eiſque qui debile habent hepar, vtile exiſtit. Manifeſtum autem eſſe arbitror, quòd ieiunis exhibere hoc oporteat, myſtri mediocris menſura: quanquam nihil offendat, etiam ſiquis à cibo ipſum acceptet. rectè etiam exhibetur, ſi pranſo atque inde cœnare volenti præſumendum detur. opportunè verò duabus ante cibum horis datur. Apparatur autẽ hoc modo: Ex malis cotoneis maiora iucundioráque & minus acerba, quæ videlicet ſtruthia appellantur, eligito, expreſſique eorum ſucci ſextarios Romanos duos accipito, ac mellis quamoptimi parem menſuram admiſceto: aceti verò ſeſquiſextarium affundito: hiſque ſimul ad prunas ardentes moderatè decoctis ac deſpumatis, zingiberis quadrantem, piperis ſextantem adiicito: atque hoc modo rurſus ad ardentes prunas, donec ad mellis craſſitudinem perueniant decoquito. Quòd ſi magis adſtringens ipſum facere velis, etiam ex carne malorum cotoneorũ, appara. Iis verò qui intemperie ventris calida afficiũtur, & qui quomodocunque tandem bile ſunt referti, magis conuenit zingibere & pipere detractis, ſuccum malorũ cum aceto ac melle ſolo decoctum præſcripta commenſuratione exhibere. Quando verò mediæ temperaturæ fuerit venter, vt neque biliosa neque pituitoſa in eo aggregentur recrementa, dimidium prædictæ commenſurationis tum piperis, tum zingiberis radicis iniicere expediet, ita vt piperis quidem vncia vna: zingiberis verò ſeſquiuncia coniiciatur. Si verò frigidioris temperamenti fuerit venter, zingiberis triens, piperis quadrans, aut vnc. II. S. admiſceatur. Licebit etiam iuxta mediam commenſurationem apparare, atque vbi opus fuerit, vſus tempore reliquum adiicere. Pharmacum concoctionem adiuuans, dioſpoliticum appellatum. Conuenientior autem dioſpolitici pharmaci vſus erit, in iis præſertim qui aſſiduè inflantur. Duplex autem compoſitio eius exiſtit. Aliquãdo quidem æqualibus omniũ partibus coniectis, cumini videlicet & piperis rutæque & nitri: hoc enim modo magis aluũ ſubducit. aliquãdo aũt reliqua ſingula inter ſe pari pondere miſcentur: nitri verò dimidium aut quarta pars adiicitur. Præſtat cuminũ coniectum Æthiopicum eſſe, piper autem longũ aut album. Cuminũ in acerrimo aceto maceretur: deinde mo-

A deratè torreatur. ſint & rutæ folia præarefacta. Recens *Ia* enim ſuperfluo humore abundant. His autem omnibus tenuiſſimè tritis, mel deſpumatũ ſufficienti menſura admiſceatur. Aliquando tamen ſola hæc citra mellis admixtionem trita & exſiccata, repoſitáque adſeruantur, ac ptiſanæ ſucco inſperguntur, aut aliis etiam cibariis, quibuſcunque tandem maximè conuenire videntur. Admiſcetur etiam ipſum mel vſus tempore, exhibetúrque inde cochlearii mediocris menſura ante cibum. Porrò pe-
B regrinationis tempore, præſtat ipſum pharmacum aceto ſubactum in paſtillos redigere, atque vſu expetente, ſimiliter cum melle exhibere. Craſſo autem modo contundere oportet ea quæ ad huiuſmodi pharmacorum compoſitionem coniiciuntur, ea gratia vt ita venter melius inde ſubducatur: tenuiſſimè enim trita & in puluerẽ redacta, ad emolliendam aluum inepta redduntur. Cæterùm vrinam non modicam ciẽt. Craſſiora verò iuxta vẽtrem perſiſtunt, quum anguſta venarũ ora penetrare non poſſint. Pharmacum ex tribus piperis generibus,
C Galeni. Hoc autem modo diſpoſitis, frigidum videlicet & pituitoſum habitum nactis, ac inflatis, ex tribus piperis generibus pharmacũ conueniens exiſtit, ſi quidem non nimis medicato ac vario modo apparetur, quemadmodum multi cõficere ſolent, vt ſatis operoſum ſit eis qui hoc accipiunt, ea quæ ad eius compoſitionem ingrediuntur concoquere, velut eſt ammium, & ſeſeli, & liguſticũ, & quæ eius generis exiſtũt. Talia itaque ex pharmaco hoc ſũt adimẽda, ampliũſque & heleniũ, ſpicáque nardi, & caſia. In promptu autem duplicem eius apparatum habere conuenit, quemadmodũ nos ſumus conſue-
D ti. Alterum quidem ſimplicem, iis qui non concoquũt conuenientem, & qui recenti circa ventrem frigore, aut pituitoſo humore affliguntur: alterum medicamentariũ quo maximè in defluxionibus à capite ad thoracem vtimur. Simplex igitur, quo etiam ad crudos humores circa primas & magnas venas conſiſtentes vtimur, hoc modo habet: Ad quinquaginta drachmas vniuſcuiuſque trium piperis ſpecierum ſufficit admiſcere aniſi, cacumi num thymi, zingiberis, ſingulorum drachmas octo, atque hoc ſanè ſimplicius exiſtit pharmacum: quanquam
E adhuc ſimplicius apparari poſſit, ſi citra zingiberis admixtionem paretur. Alterum autẽ ex iiſdem conſtat: verùm ad quinquaginta vniuſcuiuſque trium piperis ſpecierum drachmas, ſingulorum ex his tribus, aniſo videlicet, cacuminibus thymi, & zingibere drachmas ſedecim coniicimus. Pharmacum ex calamintha oxyporon, *hoc eſt citò penetrans*, quod polyetes, *id eſt annoſum*, appellatur. Prædictorum quidem igitur pharmacorum caliditas circa primas venas extinguitur, minimè per vniuer-
F ſum corpus ſe diffundens quemadmodum id quod ex calamintha cõſtat, ſolet, & ei ſimilia. Neque enim volumus ea quæ cum cibo concoctionis gratia exhibemus, in vniuerſum corpus diffundi, ſed tantùm concoctionẽ ciborum in ventre adiuuare, itémque humorum crudorum in primis ac magnis venis cõtentorum. Quare quẽadmodum in dioſpolitico pharmaco dictum eſt, non nimis in puluerẽ redigere oportet ea quæ ad concoctionem ſolam adiuuandam apparantur. Hoc verò pharmacum in vniuerſum corpus vſque ad cutem ipſam digeritur ac diſtribuitur: quare iis ipſum exhibere cõuenit, qui-
G bus crudorum humorum multitudo in ſolidis animalis partibus conſiſtit. In talibus enim, omnium quæ ego noui optimum, id quod ex calamintha conſtat, exiſtit. Attenuat enim craſſa & viſcoſa, diſcutitque eaſimiliter, vrinámque &, menſes ciet. Compoſitio autem eius talis eſt: Calaminthæ montanæ, ſeminis petroſelini, pulegii, ſeſelis, cuiuſque drachmas duodecim, ſeminis apii, cacuminum thymi, ſingulorum drachmas quatuor, liguſtici drachmas ſedecim, piperis drachmas quadragintaocto,
H mellis deſpumati quantum ſuffecerit. Aliqui & zingiberis vnc. I. adiiciunt. Iucundiſſimum autem eſt quod plurimum mellis admixtum habet. Iis verò qui dulciora auerſantur, & à mellis vſu abhorrent, parum in compoſitione admiſceatur. Quidam tamen mellis lib. quatuor, & dimidiam admiſcent. Poteſt & abſque melle ſiccũ adſeruari, eodémque vt reliqua modo ſalibus commiſceri,

eduliisque ac liquamentis inspergi. A cibo verò nunquã neque hoc, neque aliud quoddam pharmacum quod vehementem penetrationem facit, accipiatur: distribuitur enim ac digeritur simul cum ipso aliquid crudorum ciborum, & obturationem operatur. Vsus eius conuenit post matutinam fricationem, duabus ante exercitiũ balneúmque horis. Aceti mulsi apparatus ac vsus, Galeni. Pituitosis in ventre humoribus etiam acetum mulsum cõuenit, quod hoc modo apparare oportet: Melle optimo ad prunas decocto ac despumato, dimidia ei⁹ mẽsura acetum affunditur, atque ita rursus ad prunas decoquitur, quò ipsorum qualitates optimè permisceantur, & ne appareat gustantibus aceti acor. Ad eos verò qui aceti multitudine auersantur, hoc modo apparato: Aceti pars vna accipiatur, despumati mellis duæ, & aquæ partes quatuor. Quòd si fortius facere velis, tantum aceti quantũ mellis conicies, & absque aqua apparabis. Præstat autẽ iuxta sensum eorum qui accepturi sunt. mixturæ congruentem modum iudicare, non verò secundum quod nostri sensus perceptant. quod enim naturæ accipientis familiarissimum est, id iucundissimum existit, & ob id etiam vtile & accommodatum. nocentissimum autem contrà est, quod minimè iucundum. Cæterùm vsus tempore, aqua calida mixtum, velut vinum exhibendũ est, prout ægro iucundius visum fuerit. Pharmacum ex malo citrio, tardè concoquentibus commodum: Carnis mali citrii libram vnam, hyssopi, rutæ, origani, cuiusque fasciculum exiguũ, aceti heminas tres, per quinque dies ac noctes aceto maceratas, ad tertias decoquito, & expressa reiicito: ad acetum verò mellis sextarium vnum admisceto, rursúmque ad mellis crassitudinem decoquito: deinde asari, mei, piperis, cuiusque sextantem inspergito. manè & vesperi exhibetur. Pharmacum ex vino scybelite, Archigenis: Vini scybelitæ sextarios quatuor, succi rutæ sextarium vnum, sisonis, piperis, cuiusque vnciam vnam, zingiberis sextantem, petroselini vnciam vnam, mellis sextarium vnum. Liquida ad compagem crassam decoquito, aridáque inspergito, ac cochlearium vnũ aut alterum exhibeto. Efficax est ad tardas concoctiones, ac inflationes, itémque colicos. Vinum autem scybelites est, quod sua sponte ex passis vuis destillat, vtpote vinũ vltrò effundentibus vuis. Sales Iamblichi: Salis ammoniaci libram vnam, salis Cappadocici sescuncem, piperis quadrantem, zingiberis quadrantem, seminis cnici scrupulos octodecim, seminis erucæ scrupulos sedecim, ammii scrupulos octodecim, hyssopi scrup. octodecim, silphii scrupulum vnum, cacuminũ thymi, phylli, seminis apii, petroselini, cuiusque scrupulos octodecim, origani vnciam vnam. Contundito ac cribrato, indéque dimidium cochlearium, cum ouis sorbilibus, aut cum ptisana ieiunis exhibeto. potes & cum carnium aut pisciũ liquamento exhibere, aut quomodocunque tandem velis. Huius medicamẽti auxiliarem facultatem nemo pro dignitate laudare potest. Quare, vt breuiter dicam, ad frigidiores temperaturas non reperias aliud pharmacum quod conuenientius crudos humores concoquat: vnde & colicis prodest, ventrem citra molestiam mediocriter mouens. Sales Poletis, aluum emollientes, pituitam à capite dissoluentes, per palatum transpirantes, reliquásque distentiones attenuantes. Salis torrefacti splendidissimi drachmas centum quadragintaquatuor, floris chamæmeli aridi & contusi trientem, conyzæ tenuis triẽtẽ, c laminthæ mõtanæ triẽtem, radicis eryngii mõtani, origani, cuiusque trientẽ, silphii trientẽ, piperis triẽtem. contusis & cribratis vtere. Sal dodecatæos, *hoc est duodecumanus, seu duodenarius.* Hyssopi trientem, pulegii quadrantem, cũmini sextantem, ammii vnciam vnam, salis torrefacti vncias triginta, contundito & cribrato, próque quotidiano sale, vtcunque placet, vtitor. Qui enim eo assiduè vtitur, nullis morbis per omne vitæ tempus infestatur. præcipuè tamen caput alleuat, & visum acuit, pituitámque in thorace congregari non sinit: concoctionem bonã operatur, & mesaraicas maximè venas ab obturatione liberat, & renes repurgat. Quidam & origani sextantẽ adiiciunt. Ego verò semper spicæ nardi vnciam vnam annecto. in hyeme amplius piperis vnciã vnam addo. Ad eos quibus alimentum in ventre acescit, vtiliter hoc remedium adhibetur: Piperis drachmas quatuor, seminis anethi drachmam vnam, cumini drachmas quatuor, contere ac exhibe cochlearium ante somnum ex vino diluto. Embamma optimum ad intinctus, concoctionem adiuuans: Cumini, piperis, foliorum rutæ, menthæ viridis, anethi viridis, cuiusque drachmas quatuor, pulegii sesquidrachmam, salis vnciam vnam, gari albi cochleare vnũ, mellis cochleare vnum. Vtere: valde enim commodissimum existit. Posca, concoctioni valde commoda, Cyrilli Archiepiscopi: Pulegii, seminis fœniculi, seminis apii, cuiusque scrupulos sex, caroi sesquiscrupulum, seminis coriandri sesquiscrupulum, baccam lauri vnam, cyperi, folii malabathri, costi, cuiusque scrupulum vnum, salis sescuncem, aceti sextarium vnum. Sicca contundito & cribrato, acetóq; admixta ad paucas horas macerato, ac vtitor.

De crapula, Philumeni, Cap. XXV.

Cruditates ex vino multo obortas, crapulas appellamus, easque consimili methodo tractamus, quali ad difficultatem concoctionis præscripta vti solemus. Itaque iis qui ad frigidæ potum assueuerunt, aliásque stomachum habent æstuosum ac exustum: aquæ frigidæ puræ cyathi duo aut tres per interualla ad absorbendũ exhibẽdi sunt. Pòst verò, per somnum meridianum turbationibus depulsis, confestim eos in balneum inducemus. prolixioréq; exudatione procurata, ab aquæ tepidæ haustu ipsos vomitum facere cogemus, aut digitorum tantùm immissione eundem lacessemus: deinde prædictos cibos exhibebimus, dilutiore ac pauciore addito potu, donec caput à grauitate liberetur. Statim verò à principio caput ex olei omphacini fomento irrigetur. sequenti autem die bonæ concoctioni consulatur. Optimum autem fuerit, siquis vinum absinthites ad plures dies à balneo præbibat, itémque post matutinas deambulationes. Prodest & acetum squillinum absorbere, I. mystri mensura: deinde in quiete, breui sanè tempore degere, at que ita ad reliqua facienda procedere, quemadmodũ in capite De cruditate est prædictum.

Quæ cura aluo adstrictæ adhibenda, Galeni, Cap. XXVI.

Recrementorum iuxta ventrem retentio, aut propter cibos ac potus contingit, aut propter ventrem ac intestina. Et propter cibos quidẽ, aut ob ciborum ac potuum acceptorum tum qualitatem, tum quantitatem, aut propter ordinem, & vtendi modum contingit. Ob qualitatem quidem, si acerba & austera ac sicca temperatura & commixtione constent ea quæ accipiuntur. ob quantitatem verò, si plura aut pauciora, & citra conuenientem exhibeantur mensuram. Circa ordinem autem retentio excremẽtorũ contingit, si arida & acerba prius: humentia verò pinguiáque & dulcia postea ingerantur. Circa modum verò vtendi, si bis cibum accipere conueniat, & semel omnem assumat. Quæ verò circa ventrem ac intestina consistit recrementorum retentionis causa, ea & ex natura ipsorum, & ob acquisititiam contingit dispositionem. Causæ itaque circa naturam ipsorum sunt vitiosæ corporum constitutiones. Octo autem existunt ventris acquisititiæ intemperaturæ: quatuor quidem simplices, caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas: reliquæ quatuor commixtæ, caliditas simul cum humiditate, caliditas cum siccitate, frigiditas mixta humiditate, frigiditas mixta siccitate. Oportet autem vnamquãque intemperiem in eam magnitudinem excedere, vt euidenter excretiuam facultatem imbecilliorem reddat, aut in ventre solo, aut in gracilibus intestinis, aut etiam crassis, aut simul in omnibus prædictis, quemadmodum in voluulis fieri consueuit. Ad hæc amplius, & in febribus aliquando aluus adstringitur, ob acrimoniam videlicet resiccantibus & consumentibus humores: aliquando autem materia ad alios locos diuersa, pérque illos

ipſos excluſa. Sudoribus enim multis per cutem excluſis aluus coarctatur, & ſtomacho ex fluxione affecto, ſtercus cohiberi contingit: propter inflammationem item inteſtino recto vicinam, ipſumque deprimentem, velut eſt veſicæ, aut vuluæ, & propter vlcerationem aut dolorem circa eas partes obortam, excrementa recurrunt. In iis verò qui à morbo vires recolligunt, venter cohibetur, propterea quòd plurima digeſtio ciborum in corpus fiat, & ob id exiguum & aridum, & quod difficulter excerni poteſt, ſtercus relinquitur. Ad hæc etiam venter adſtringitur ob flauæ bilis cohibitionem, quæ ad inteſtina delabi cõſueuit: ea ipſa enim in animali quod ſecũdum naturã habet, confluens, inteſtina mordet & irritat, & ad excretionem excitat recrementorum: quapropter etiam ſemper cibo vacuum ieiunum inteſtinum reperitur, in quod procedit meat⁹ qui ex bilis ſuſceptrice veſica bilem ad inteſtina deducit. atque ob has ſanè cauſas venter adſtringitur. Commune autem in omnibus præceptum eſt, vt cauſæ noxam inferenti contrariam curationem opponamus: proprium verò, vt ſecundum ſingulas cauſas cuique quotidie contraria remedia exhibeamus. Et ſi quidem ex pauciorum ciborum acceptione homo aluum habeat adſtrictam, plures ſimúlque humidiores ei offerantur: ſi verò ſiccioribus ſit vſus, humidiores quidem dentur, non autem multi. Si verò auſteri & acerbi cibi retentionis fuerint cauſæ, dulces & pingues exhibeantur. Si verò ob permutatum ordinem adſtrictio fiat, in eum qui conuenit reducatur. Si verò ſemel cibum accipiendo, quum bis id facere oportuerit, venter cohibeatur, non ſolùm bis, ſed & ſæpius conuenientes cibi dentur. Eodem etiam modo recentes intemperaturæ per contraria curentur: ita vt exſiccata corpora humectemus, humecta verò reſiccemus: & calefacta quidem refrigeremus, refrigerata verò calefaciamus, atque in coniugatis ſiue mixtis qualitatibus eadem iuxta proportionem faciamus. Cohibita autem quæ ad inteſtina defluere conſueuit bile, aut ob craſſitudinem, aut ob bilioſorum meatuum obturationem: extenuatoria diæta vtendum eſt. Similiter autem omni conatu inſtare & reniti oportet, ad reliquas alui adſtrictæ cauſas tollẽdas. Atque viſcerum quidem inflammationem ſoluemus, vbi per ipſam cohibitio contingat: materias verò ad inteſtina conuerſas deducemus, ſi quidem aliò proreptant. qua autem medicinali materia id fieri poſſit, in ſimplicium pharmacorum Sermone eſt prædictum in principio huius tractationis, atque in eo qui hunc ſequitur De purgãtibus pharmacis inſcripto. Communis autem, omnis quomodocunque euenerit adſtrictionis alui, curatio talis eſt. Ex decubitus figuris, erectior eis conuenit, & ad ſiniſtrum latus reclinatio: & ſilentium quidem ac quies ventrem cohibent, motus autem & deambulatio impellunt. Paucus potus, & non præpotare, neque inter medios cibos potum accipere, ventrem reſiccant: præpotatio verò & multa potio, ſtercora humectant. Somnus concoquit, & recrementa fluida facit: vigiliæ verò materias diſtrahunt, & ſuſpenſas tenent. Plurimùm autem ciborum qualitates poſſunt: quare eas quæ ventri gratæ ſunt, exhibere oportet: quanquam omnino melius fuerit abſinthii ſuccum dare, aut ex aloe catapotia deuoranda. Quibus ſi nihil proficimus, duriſque adhuc ſtercoribus inſidentibus, & lumbis aggrauatis, circumtenſóque & inflato ventre ſuperiore, humectantibus immorari cibis abſurdum. ſæpe enim lapidis modo recrementa indurantur, & in inteſtino recto condenſantur. quare accepti cibi ſtomachum quidẽ & ventrem humectant & effœminant: ad inteſtinum verò rectum peruenire nõ poſſunt, vt inde aliæ quædã moleſtiæ conſequãtur. Melius igitur in iſtis fuerit, aluo ptiſanæ ſuccum per clyſterem infundere, admixto oleo & melle: aut maluæ aut fœnigræci, vel furfurum decoctum ſimiliter cum oleo & melle. Vtendum etiam glandibus ac illitionibus ſedis. Alumen autem liquidum melle tritum donec indureſcat decoquitur, ex eóque ſedes illinitur, & facilè quidem plurima ſtercora prolectat: quanquam inde aliquandiu dolore afficiantur. Optimè autem facit & cy-

A clamini ſuccus cum melle illitus, & in tomento quoque appoſitus. Mercurialis etiam viridis contrita, & ad glandis modum redacta, exſiccatur & ſupponitur: valdéque commoda exiſtit. Alia glans purgatoriam vim habens. Comæ abſinthii contuſæ ac cribratæ drachmas quatuor, nitri drachmas quatuor, elaterii drachmam vnam, melle cocto excipito, glandéſque informato ac ſubindito: fomento tamen prius ad locum adhibito. De his autem abſolutiſſimè in tertio huius tractationis Sermone eſt prædictum, vbi etiam pharmaca purgantia B quæ circa vmbilicum illinuntur, deſcripſimus, eorũmque etiam quæ per os exhibentur ac ventrem emolliunt, tum ſimplicium tum mixtorum remediorum, mentionem fecimus: quare ſuperfluum exiſtimo hîc de eis producere ſermonem. Abſinthati emollientis vtilis apparatus: Coſti vnciam vnam, ſpicæ nardi ſcrupulos quatuor, folii ſcrupulos quatuor, maſtiches ſcrupulos duos, mellis ſextarios duos, vini ſextarios decem.

Abſinthatum bonum, emolliens & dulce: Siſonos vnciam vnam, floris iunci odorati ſcrupulos ſex, maſti- C ches ſcrupulos duodecim, folii ſcrupulos I I. ſpicæ nardi ſcrupulos duos, mellis ſextariũ vnum, vini ſextarios quinque. Abſinthatum amarum pituitoſis magis conueniens: Agarici, folii, amomi, ſpicæ nardi, caſiæ, cuiuſque ſcrupulos tres, coſti ſcrupulos duos, roſarum ſiccarum ſcrupulos duos, aloes ſcrupulos ſeptem, maſtiches ſcrupulos duodecim, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque. Aliud atra bile abundantibus, & pituitoſis ſimiliter commodum: Folii ſcrupulos ſex, D ſpicæ nardi ſcrupulos ſex, agarici ſcrupulos quatuor, epithymi ſcrupulos duodecim, maſtiches ſcrupulos duodecim, aloes ſcrupulos quinque, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque. Aliud optimum: Folii, ſpicæ nardi, caſiæ, amomi, cuiuſque ſcrupulos quatuor, coſti ſcrupulos quatuor, agarici ſcrupulos quatuor, maſtiches ſcrupulos nouem, aloes ſcr. duodecim, mellis ſextarium I, vini ſextarios quinque.

De inflatione, Galeni, Cap. XXVII.

INflationis principium cibus malè concoctus exiſtit. Contingit autem flatuum generatio in ventre, ex hu- E moribus in ipſo pituitoſis, aut ex cibis in vapores per mediocrem caliditatem reſolutis. Perfecta enim frigiditas nullum omnino vaporem efficit, propterea quòd neque omnino attenuat, neque conſumit, neque diſſoluit etiam ipſum cibum. Vehemens autem caliditas cibum attenuat, ſi flatuoſa natura exiſtat: & tunc ſanè nebuloſus flatus generatur, verùm paucus: adeo vt per vnum aut alterum ructum euacuetur. Mediocris verò caliditas minoris efficaciæ exiſtens, cibos quidem diſſoluit, non autem perfectè conſumit: vnde ſanè flatus genera- F tio contingit. Vna autem eadémque ratione quemadmodum extrinſecus frigidiſſimæ & aquilonares in hyeme conſtitutiones, & calidiſſimæ æſtatis tempore conſiſtentes, purum aerem reddunt: quæ verò inter has mediæ exiſtunt, nebulas gignunt: ſic eodem planè modo, in animalium corporib⁹, neque in extrema caloris debilitate, neque quum vehementer calor inualeſcit, ſed quum inter hos exceſſus medio modo habet, flatuoſum recremẽtum generatur, atque hoc ipſum vbi per ſtomachum excluditur, ructus operatur: per ſedem verò aut ſtrepentẽ, G aut abſque ſtrepitu flatũ. Quũ verò neque per os, neque per ſedẽ excernitur, inflationẽ appellatã producit. Archigenis. Accedit affectis ſtomachi grauitas & diſtẽtio, multóſq; fallit tãquã in ipſum ſolũ dolor innitatur. etenim malũ aliquãdo quidẽ iuxta totũ pectus, aliquando verò retrò iuxta collũ ac dorſum, atq; ipſa vertibula irruit: ſæpe autem & vtrinque occupatos tenet: aliquando autem & tumorem circa os ventris efficit, ructúſque inanes fiunt modicè alleuantes, inhibitióque flatuum qui per aluum excerni conſueuerunt. Succumbit autem & H tumor ipſe iuxta vẽtrem, ad manuum impoſitiones ſublaxus cedens. Quibuſdam eorum & dolores accidunt, & appetitus perditiones, ac capitis dolor: ſi verò ante perfectam reſtitutionem cibum accipiant, amplius mẽbra ipſa inflantur, & cum dolore amplius diſtenduntur, qui

ſæpe ad clauiculam vſque differtur, ipſáſque ſcapulas ac A
vniuerſam ſpinam, vltra hoc quòd & ructus cohibentur:
vt aliqui iam non diſſimile quiddam ſuffocationi ſe per-
peti æſtimarint. Leuantur autem alimento infernè ſub-
eunte, & flatibus ſiue per ructus ſiue per inteſtina exclu-
ſis. Eos igitur qui non ita diu ante cibum ſumpſerũt, pri
mùm vomere præcipe: deinde verò fouere oportet cum
lana in faſciculum conuoluta, & leuiter calido oleo ma-
defacta. Si verò dolor vrgeat, fomentum fiat per veſi-
cam bubulam aqua & oleo calidis ſemiplenam. Glandes
quoque confidenter & citra dilationem ſupponendæ B
ſunt, ex rebus flatus prolectantibus informatæ, velut eſt
rutæ ſemen & cuminum æquali pondere cum melle co-
cto, ac modico nitro coacta. inedia etiam affectioni ne-
ceſſaria exiſtit. Per vnam quoque atque alteram horam,
tempore irritationis, irrigationes ex oleo conueniunt,
in quo abſinthium, ruta & anethum ſunt decocta. Lanæ
verò cõuolutæ, cuminum tritum, aut apii ſemen, aut ſi-
ſonis magis inſpergatur: deinde & cucurbitæ aſſuman-
tur inanes multæ, & cum multa etiam flamma admotæ.
Perſeuerante autẽ diutius affectione, cataplaſmata ex ſe- C
mine lini, hordeaceáque & loliacea farina imponantur:
ex cumino etiam trito, ſeminéque anethi, aut apii, aut
fœniculi, aut chamælææ, aut tragorigani, aut centaureæ
coma, aut eryngii ſemine vel radice: ex hydromelite e-
tiam & oleo in quo ruta, baccæ lauri, & melãthium ſint
decocta. admiſcendum eſt & bitumen oleúmque lauri-
num. Si verò inflammatio vnà cum inflatione adeſt, pro
calefacientibus ea quæ relaxant admiſcere oportet, vel-
ut eſt anethum oleo incoctum, admixto adipe gallina-
ceo aut anſerino. Cibus verò, frumentacei generis ſit, & D
paucus: poſt multum etiam aſſumpti cibi tempus, potus
tãdem præbeatur: à cibo fricationes extremarum corpo-
ris partium adhibeantur. aluus verò tum per cibos tum
per aloen ſubducatur. Cerata etiam imponantur ex oleo
apparata, in quo cucumeris ſylueſtris radix ſit incocta.
Ad finem verò, malagmatis vtendum, quæ ex ſeminibus
aut lauri baccis conſtant. Marciani irrigatio ſiue fo-
mentum ad eos qui ex morbo circa ſeptum tranſuer-
ſum inflationem habent, & murmura circa interiora,
aut quibus viſcera inflammata ſunt aut inflantur: Ru- E
tæ viridis trientem, fœnigræci ſeſcuncem, meliloti triẽ-
tem, abſinthii trientem, fœnumgræcum in pauca aqua
diem vnum præmacerato: deinde reliquis ei adiectis, at-
que olei ſextariis tribus affuſis, ad non fumantem ignẽ
decoquito, percolatóque, & in eo lanam conuolutam
quamplurimùm madefacito. Si verò dolor intendatur,
in ſolium ex oleo apparatum eos imponemus: ſi tamen
nihil id fieri præpediat. Althææ itaque radicem, lauri
folia, fœnumgræcum, pulegium, rutã in aqua decoque-
mus, & oleo ad decoctum affuſo, eos inſcendere facie- F
mus. Quod vbi feliciter proceſſerit, cibum accipiant, pa
nem ex aqua, & piſces teneras carnes habentes. Qui verò
ſe iam recolligunt, diæta reſtituendis viribus apta vtan-
tur: ſinapiſmiſque & cucurbitulis cum multa flamma
poſt exercitia admotis vomant. Si verò fixa perſeuraue
rit acceſſio ipſa, tempore exacerbationis cataplaſma ex
ſinapi imponendum eſt, & paulo pòſt aloes drachma
vna propinanda, aut ſmyrnii ſemẽ ex vino. Ariſtolochia
autem longa ſiue rotunda drachmæ pondere potata, fla
tum diſſoluit, & tardè concoquentes iuuat: quod & ca- G
laminthæ decoctum, aut etiam polium decoctum cum
melle modico, & pauciſſimo pipere tenuiſſimè trito, fa-
cit. Ouillus autem talus vſtus & potatus, torminibus ac
inflationibus medetur. Aut rhamni folia viridia trita in
paſtillos redige, eóſque in vmbra exſiccatos drachmæ
pondere exhibe non febrientibus cum vino diluto: fe-
brientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad voluu-
loſas affectiones, omnéſque inflatiuos dolores miro mo
do: per ructus enim ac flatus infernè prodeuntes, diſcuſ
ſo & reſoluto malo, ſani fiunt, inquit Dioſcorides. Vti- H
le etiam eis caſtoreum ex poſca bibitum exiſtit, dra-
chmæ pondere acceptum. Idem quoque forinſecus cum
oleo ſicyonio impoſitum, etiamſi cum torminibus &

A inflationibus prædictæ affectiones contigerint, eas ſa-
nat. Acetum verò ſquillinum tum ante tum poſt cibum
abſorbeant, aut ante ſomnum. Apparatur autem ſimpli-
ciſſimè hoc modo: Squillæ repurgatæ & diſſolutæ li-
bras quinque, aceti ſextarios quadragintaocto, ſub cani-
culæ ardoribus ad dies quadraginta inſolato, ac vtitor.
Oxyporion etiam quod citò penetrat, eis conueniens eſt
huiuſcemodi: Foliorum rutæ drachmas trigintaduas,
cumini drachmas tredecim, liguſtici, caroi, ſeminis a-
pii, piperis, zingiberis, helenii, nitri, cuiuſque drachmas
B octo, exhibe cochlearium quomodocunque velis con-
gruenter. Exhiberi etiam poteſt ad noctem ex tribus pi-
peris generibus pharmacum, erui magnitudine: robu-
ſtioribus verò, Ægyptiæ fabæ. Aluo autem adſtricta, ci-
tra dilationem clyſter infundendus: balneo verò ex in-
teruallis vtendum eſt tempore remiſſionis. Præfricent
autem iſtis tum dorſum tum ſtomachum, conſpergánt-
que nitro aſſato. Soliis etiam calidioribus vtantur, & à
balneo cibus detur, minimè inflans. & poſt omnem ci-
bum vinum meracius exhibendum. Cibus autem ipſo-
C rum diuidatur, ita vt in prandio tertiam, in cœna verò
reliquas duas accipiant partes. Fructuum verò atque o-
lerum humidiorum eſum, ſemper habeant ſuſpectum.
multum autem potum tanquam infeſtiſſimum hoſtem
deuitent.

De voluulo Archigenis, Cap. XXVIII.

VOluulus affectio eſt inteſtinorum, lethalem dolorẽ
inferens. Cauſa affectionis, continua ciborum cor-
ruptio exiſtit: præſertim ſi multi accipiantur variíque,
& ad quos non aſſueuimus, & maximè ex pinguibus car-
D nibus. Oboritur etiam ex plagis quibuſdam, & frigore
vehementi, & ex aceruata frigidæ potione, maximè ſi ab
exudantibus accipiatur. Contingit & iis quibus inteſti-
num in ſcrotum vnà cum ſtercore delapſum eſt, indé-
que violenter retruſum, ex eóque inflammatum exiſtit.
Fit etiam ob veneni potionem, & ob induratum ſter-
cus circa tenuia inteſtina impactum, in vno loco dolo-
re innitente, circa tenuia videlicet inteſtina, vt admota
manu durities tactui ſuccumbat, quam affectionẽ chor-
dapſũ veteres vocarunt, hoc eſt inteſtinorũ emollitionẽ.
E Et multi ſanè ex dolore ſtatim intereunt. aliis verò in-
flammatio ſuppuratur, rurſúmque inteſtinum ipſum de
nigratum ac putrefactum excidit, eóque modo defici-
unt. Familiaris autem hæc affectio ætati puerili eſt. eua-
dunt tamen naturalis beneficio humiditatis. Senibus ve
rò non valde familiaris eſt: ſi tamẽ ipſi in hanc affectio-
nem incidant, ferè nunquam conualeſcunt. Accedit æ-
gris dolor circumuolutus, ſtomachi nimia humectatio,
exolutio, ructus inanes nihil alleuantes, murmura inteſti
norum, cohibitio perfecta ſtercoris & flatuum. Si verò
F intendatur affectio, omnia ſurſum feruntur, ob idque &
vomitus pituitæ ac bilis accedunt, frigiditas totius cor-
poris dolórque: plurimis etiam ſpirandi difficultas: mo
rituris autem amplius ſudor frigidus, vrinæ difficultas,
podex ita adſtrictus vt neque ſpecilli extremum ſuſci-
pere poſſit: aliquando & ſtercus vomitu reiicitur. Si qui-
dem igitur cibus crudus ventri inſidere videatur, aqua
mulſa cum nitro exhibita vomere cogemus: deinde rur
ſum aquã calidã puram dabimus, vt mordacitas obtun-
datur. Si verò nihil crudorum ciborum in ventre conti-
G neatur, omni conatu enitendum eſt, quò tum flatus tum
ſtercora infrà trahantur: idque per glandes illitionéſque
& clyſteres, magna diligentia in ſingulis adhibita perfi
ciendũ. Glãdes itaque cõueniũt ex ſemine rutæ & nitro,
cuminóque ac melle. Valent etiã quæ ex ex braſſicæ cau
liculis apparantur, cum melle cocto: ex profundo enim
attrahunt. Cæterùm glãdulas longiuſculas facere opor-
tet, quæ adſtrictiorem internã ani partem, ſphincterem
Græcis appellatam, tranſire queant: quibus appoſitis, po-
dex per ſpongias calidas foueatur, quibus ſanè cyclami-
H ni ſuccus vtiliſſimè excipitur. quanquam cum melle e-
tiam ac nitro idem illitus efficaciter opitulatur. Idem fa
cit centaurea cum melle & nitro: verùm in his conan-
dum vt quampenitiſſimè illinãtur. Per clyſterem autem

oleum infundatur, in quo cuminum, ruta, althææ radix aut folia, fœnumgræcum, cētaurea, cucumeris sylvestris radix, sint decocta. adiiciatur autem & butyrum, & resinæ terebinthina, vt inde crassitudo infuso ipsi accedat: per ampliorem etiam fistulam largius infundatur, iuxta corporum rationem, aliquādo vsque ad duarum heminarum mensuram. quin & clysteres ex prædictis apparentur. Probè facit & sylvestris cucumeris radix contusa, & in aqua satis diu decocta absinthio adiecto: si quidem ad decoctum ipsum, mel & nitrum oleúmque admiscean-tur. Si verò stercus durius intestinis insidere coniectamus, aut inflammationis obstructio adsit, althæam ac fœnumgræcum cum caricis decoquemus, butyróque & anethino oleo plurimo ad decoctum adiecto, per clysterem iniiciemus, & quandiu quidem queāt, retinere præcipiemus. Optimum autem infusum hocce est: Bituminis drachmas quatuor, nitri drachmam vnam, aloes vnciam vnam, olei rutacei dodrantem. Commodum est etiam, cuminum, rutam aut absinthium cum oleo coquere: deinde percolato modicum salis iniicere, aut opopanacis drachmam vnam, aut galbani drachmas quatuor. Prosunt & caricæ ac ruta in oleo decocta. Eiusmodi autem infusa, ante cibum infundere oportet, & maximè quod ex asphalto apparatur: vrgente verò malo, etiā à cibo. In solium etiam aqua & oleo refertum desidere eos conuenit: in aqua verò, althæa, ruta, & conyza decoquantur. Fomenta quoque adhibenda sunt ex furfuribus, & per pyriateria phacota, *id est uaporatoria uasa lenticulata*, & per vesicas bubulas ex oleo semiplenas. Conueniunt etiam fomenta ex lanis oleo madefactis, in quo cuminum, anethum, ruta, conyza, maximè parua, & nasturtium sint decocta. Cuminum quoque per se tritum ventri inspergendum est, deinde lana imponenda. conuenit enim ab irrigationib⁹ incipere, ipsisq; etiā inter cataplasmata vti. Cataplasmata verò ex melle sint apparata, aut hydromelite meraciore: assumant autem semen lini, fœnumgræcum, polinem hordeaceum, loliaceam farinam, & fabarum. Infarciendum est etiam ipsis plurimùm rutæ & cumini, anethíque semē aut apii, aut rutæ semē siccum. inspergantur autem hæc crassa, & post impositionem calefiant, posteàque assiduè permutentur. Post hæc cucurbitæ affigātur: primùm quidem ad remotos locos, inanes, deinde ad ipsos etiam dolore affectos: scarificationésque profundiores fiant: sale impacta vulnuscula conspergātur, quibus postquam cicatrix fuerit obducta, malagmate ex seminibus vtendum, aut eo quod ex lauri baccis constat. Potus eis conueniens est anethi decoctū, est enim vsitatum & accommodum. A potu, panem in aquam feruentē coniice, eiúsque frusta calida confestim edenda præbe. hoc enim modo seruabitur, etiamsi iam instet ei suffocationis periculum. Oribasius autem inquit, Anethum in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeātur. Mirum in modum enim inde iuuantur, inquit, etiamsi iam stercus vomant. Ruta etiam ac cuminum trita & potui inspersa commoda existunt, & sinapis arida trita inspersa. Cōmodum est etiam maluæ semen tritum ac potui inspersum. Balsamum quoque non adulteratum, in potu vtile existit. Alius potus. Bituminis drachmas quatuor, cum modico nitri contere, & ex aqua bibenda confidenter præbe. Alius. Radicis panacis drachmas duas, nitri drachmam vnam, cumini drachmas duas, excipe melle, & nucis Ponticæ magnitudine ex aqua calida præbe. Alius. Castorei, anisi, piperis, cuiusque æquales partes commisce, atque inde sesquidrachmam ex aceto mulso præbe. Asclepiadæ potus, qui & recrementa multa soluit: Elaterium sufficienti terebinthina exceptum, in catapotiáque redactum, deglutiendum præbe, aquámque insuper bibendam. Aliud ad volvulum remedium, quod ventrem soluit. confert etiam anhelosis, splenicis, aquæ intercutem, ex lapide laborantibus, vrinæ difficultati, paralyticis, tremoribus, comitialibus, vuluæ strāgulationi, mensésque ducit: Medullæ squillæ crudæ, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque drachmas quinquaginta, galbani drachmas vigintiquinque, opopana-

A cis drachmas duodecim. Squillam seorsim contere, deinde ammoniacum cum acerrimo aceto tere: postea etiā galbanū & opopanaca, simúlque mixta omnia in catapotia redige: ex quibus drachmam vnam deuorandam præbe, & vinum dilutum insuper bibendum, aut aquam mulsam, aut acetum mulsum. fit autem liquoris mensura cyathorum quatuor. Concoctionem adiuuat, si ante cibum deuoretur, vltra hoc quòd aluum facillimè soluit. Feliciter vsi sumus, inquit Archigenes, ad volvulos absque inflammatione, hiera nostra ex colocynthi-
B de pondere drachmarum duarum, aliquando etiam trium in catapotia redacto. aut enim vomitu reiicitur ipsum pharmacum cum multa bile ac pituita, aut infrà ad intestinum progressum, omnes causas affectionem operantes secum subducit. Doloribus verò perseuerantibus, & maximè quibus infusi clysteres non infrà rursus prodeunt, etiam ea quæ dolorem leuant exhibēda, itémque conuenientes antidoti ante somnum. Communissima igitur & optima ea quæ ex piperibus constat, & Andromachi ex viperis, theriaca existit: post eam verò quæ
C Mithridati nomen debet. Propriè autem in his colicæ antidoti faciunt, qualis est vel imprimis quæ zopyrios, & quæ Pæonia appellatur, quarum descriptiones in decimotertio Sermone continentur. Si verò à venenoso pharmaco quis in volvulum incidat, aquam tepidam multam bibendam dabimus, vomeréque cogemus: deinde oleum calidum in potu dandum, aut pinguia iuscula, vt rursum vomant, ex moderato eorum potu: deinde ita parumper quiescant, & statim postea theriacen accipiant cum vino dissolutam. Cibi eis exhibeantur bo-
D ni succi: aluus verò lacte scisso euacuanda. In eo autem volvuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in quo in vno loco dolor innititur, vt admota manu duritıes & tumor tactui succumbat, circa tenuia videlicet intestina, subitum periculum instat, vt plurimùm tertiam aut quartam horam non excedens. quando verò ad suppurationem inflammatio vergit, aut longior remoratio contingit, neque ea ferè citra periculum existit: quanquā sint qui ex eis sint seruati. Venæ igitur sectio antè localia remedia assumēda est, deinde cucurbita, & reliqua
E cura, quēadmodum in inflāmatione, fiat. Danda verò & his assiduè ex viperis theriaca ciceris parui magnitudine ex aqua calida. infusum etiam immittendum ex eis quæ inflammationibus conducunt, velut est fœnigræci & maluæ decoctum, cum oleo & butyro. In potu exhibeatur rosmarini decoctū, florisque iunci odorati, mei, fœniculi, & maximè omnium anethi. Probè etiam ad eos facit, foliorum rhamni viridium tritorum, & in pastillos redactorum, exsiccatorúmque drachma vna ex calida aqua exhibita. Porrò ex conuulsione aut ruptura ob-
F ortos volvulos, venæ sectione curare oportet, locósque vbi dolor insignitur, profundioribus fissuris impactis scarificare & diducere, lanísque succidis irrigare: antidotos etiam dolorem leuantes bibendas præbere: verùm clysteres omnino deuitare. Si verò volvulus propter intestini in scrotum delapsionem contingit, confestim tentandum est vt decubitu sursum versus vergente adornato, delapsum intestinum ad inguinum partes retrudatur, atque pòst leniter citra violentiam ac compressionē, ligamento adhibito contineatur. Si verò iam ex com-
G pressione inflammatio oborta sit, torminàque ac inflationes accedant, etiam hos ipsos venæ sectione curandos censeo, in inediáque ad tertium vsque diem seruandos: in principio verò, lanis succidis ex vino & oleo madefactis irrigandos: adhibito postea etiam cataplasmate crudæ hordeaceæ farinæ. Aliquando autem & inflammatæ partes commodè per ambitum scarificantur, per althææ quoque ac fœnigræci decoctum & oleum vtiliter irrorantur ac asperguntur.

H

De iis qui ab acri humore coli dolore infestantur, Galeni, Cap. XXIX.

QVibus in colo & intestinis acris & mordax insidet humor, hi à calidis cibis ac pharmacis itémque in infusis læduntur, & à cibis abstinentes magis irritantur. melius autem habent ex temperamentum inducentium,

& mordacitate carentium vſu. Tenues enim & acres humores vehementiſſimum inferunt dolorem, aliquando verò & conuulſiones, maximè vbi circa os ventris fuerint aggregati. Accedunt quandoque & animi deliquia, & humiditates ſudoris frigidæ. Hoc itaque modo affecti, calida potata ac vomitu reiecta, bilioſum humorem excernunt, quique etiam ærugini aliquando in colore ſimilis exiſtit. hic quidem igitur humor vbi in ventre conſtiterit mordens, & animi deliquia inferens, per vomitum expurgare ipſum oportet. Vbi verò in inteſtinis aggregetur, per ſedem infundere conuenit ea quæ humores eluere atque citra mordacitatē repurgare poſſunt, cuiuſmodi eſt ptiſanæ ſuccus. Cibi verò boni ſucci & qui non facilè corrumpantur, eis exhibendi, attenuātibus & calefacientibus vitatis. oportet enim infeſtantem humorem aut euacuare, aut temperare. Exempli verò gratia mentionem faciam quorundam à nobis curatorum. Quidam etenim quadraginta annorum, qui colicus eſſe putabatur, à perfuſionibus & fomentis, cataplaſmatiſque & acrioribus infuſis non modò non iuuabatur, verùm & magis exacerbabatur: & vbi mel cum pipere accepiſſet, extremum dolorem incurrit, & vbi fœnigræci ſuccum cum melle ſumpſiſſet, plurimùm fuit irritatus. Coniectationem igitur feci, mordaces in ipſis inteſtinorum tunicis imbibitos eſſe humores. non facilè corruptibiles ei exhibui cibos. Deinde vbi vidiſſem eum minus à dolore infeſtari, vitiati humoris purgatione ei opus eſſe cognoui. Cæterùm pharmaco ex aloe amaro, hominem aceruatim purgare minimè auſus fui: nimirum ob dolorem ac indigentiam, temporiſque diuturnitatem viribus attenuatis. per interualla itaque mediocria paulatim purgatione per picram ex aloe facta, in paucis diebus ipſum perfectè ſanaui, nullo altero remedio admoto. Alter quidam adoleſcens non paulùlùm antea à colicis doloribus vexatus, accepta ſcammonia purgatus eſt: qui ùmque pro ratione accepti ſatis multùm fuiſſet euacuatus, illa maximè membra quæ prius habuit imbecillia, morſu infeſtari ſenſit, vt inde quaſi fluidam quandam & doloroſam circa inteſtina haberet affectionem. Itaque & hunc curaui, colica remedia reiicere iuſſum, & ex alica cum aqua calida decocta nutriri, granis mali Punici ſimul incoctis. Quùmque totam noctem abſque dolore dormiiſſet, manè exhibuimus ei rhois ſuccum dilutiorem bibēdum: vt ſi qua vlceroſa affectio circa inteſtinum eſſet oborta, eam adſtringeret, ſi ue quippiam ex ſuperioribus partibus ad affectam influeret, id ipſum repelleret. In prandio etiam alica ſimiliter cum mali Punici acinis & aqua decocta, vti iuſſimus: in veſperam verò panem ex vino quopiam auſtero ac veteri madefactum dedimus. Conceſſimus etiam vt ex auſteris fructibus pro libitu, modicè tamen, caperet. Tertia autem die quum eodē modo fuiſſet refectus, in quarta, hauſta theriaca perfectè ſanus euaſit. Alium autem quendam ſimiliter affectum, æſtatis tempore quum plurimùm ſitiret, eodem victu curauimus, ampliùſque frigidum potum ei indulſimus. Cæterùm euacuato humore, & remanente adhuc dolore, ad ſtupefacientium vſum confugere oportet. In huiuſmodi enim affectionibus non ſolùm quod ſenſum ſtupefacit, ſed & quæ humores tenues inſpiſſant, calorémque refrigerat maximè opitulantur.

De iis qui à frigidis & pituitoſis humoribus coli dolore infeſtantur, Cap. XXX.

QVVM verò craſſi & lenti fuerint humores, qui doloris cauſa exiſtunt, nequaquam ſtupefacientia erunt offerenda. etenim alleuantur quidem ex eorum vſu, ob ſenſus videlicet ſtupefactionem: verùm rurſus peius inde habent, quòd amplius per ipſa humores inſpiſſentur, & difficulter omnino excerni poſſint. Atqui nauſeæ vnà cū vomitib⁹ magnæq; & frequētiores illis oboriūtur. Vomūtur autē pituitoſa & corrupta, retinētur excremēta, adeo vt ne flat⁹ quidē excernatur, neq; ructus etiā procedat. Sæpe enim veluti ſurſū reuoluitur dolor, ac plurimum occupat locum: aliquando verò ex loco ad locum digreſſus vehementius augetur. Manifeſta verò cognitio coli affecti eſt, quando aliquando quidem al-

A tius dolor infeſtat quàm pro renum ſitu: aliquando autem longè inferius. Si enim iuxta renum ſitum dolor innitatur, atque id in vno loco cum dolore & grauitate, renum affectionem eam eſſe cenſendum eſt. Conſiderandæ autem ad hæc vrinæ: aquoſæ enim & puræ in principio à nephriticis mingūtur, quemadmodum in ſequenti tempore ſubſidentiam habentes aſperam, deinde exquiſite arenoſam. In colicis verò etiamſi egerat aliquando venter, tamen flatuoſiora excernit: ſæpéque fiter cora aquæ innehuntur boum ſtercoribus compage non

B abſimilia. Contingit etiam quandoque humorem aliquem frigidum cum ipſis excerni: quo facto confeſtim melius habent. Per fomenta autem & cataplaſmata nephritici quidem doloris mitigationem accipiunt, laxatis videlicet iuxta obſtructum lapidem corporibus: colici verò parumper quidem videntur mitiores redditi: paulo pòſt verò vehementius intenduntur eis dolores, diffuſis videlicet per adhibitarum fomentationum calorem humoribus, generatiſque flatibus qui plurimam diſtentionem operantur. Quomodo igitur opor-

C tet dolores ex frigidis in inteſtinis humoribus obortos curare, ita vt neque vehementibus irrigationibus neque cataplaſmatis calefiant? à calefacientibus enim diffunduntur & inflantur omnes frigidi ac craſſi humores, qui, inteſtina diſtendendo, augent dolores. Conuenit itaque ipſos diſſecare & concoquere citra vehementem calorem, & per minimè inflantium vſum. In exacerbationibus igitur, conſimilis colicorum cura fieri debet qualis ad voluuloſos eſt prædicta, irrigationes videlicet ex oleo rutaceo & ſicyonio & anethino, in- diæque & fomenta ac cataplaſmata, infuſa item & glandium

D admotiones, illitionéſque ſedis. Vomitus verò ante cœnam, ſiquis facilè vomat, præ omnibus auxiliatur. Vbi verò malum ipſum producitur ad plures dies, inſeſſio in ſolium ex oleo repletum aſſumenda eſt: aut, ſi hoc fieri nō poteſt, ex aqua & oleo repleatur, in quibus althæa, pulegium, ac lauri folia, ſimiliáque ſint decocta. Fomētum verò ſiue vaporatorium adhibeatur ex furfuribus & milio, & cataplaſmata quoque ad voluuloſos prædicta. Poſt dies verò ſeptem purgatio & hiera Archigenis

E ſuſcipiatur. Licebit tamen & non purgare, verùm ab acrium ciborum eſu inchoare. quando verò allium ipſum omnium minimè inflat, niſi febris adſit, confidenter ipſum afferemus. Sitis autem ſequitur acrium rerum comeſtionem. præalleuetur itaque præcedēte victu æger, vbi ad acrium rerum eſum procedere volet: aquǽque potu vtatur. Flatu autem ventoſo infeſtante, egregium remedium cucurbita ſæpius affixa cum largiore flamma exiſtit: vt incantationi ſimilem affectum præſtare videatur, & in quacunque corporis parte apponatur, confe-

F ſtim à dolore liberare ac perfectè ſanare cognoſcatur. Quòd ſi humor quoque vnà cum flatu affuerit, eueſtigio quidem à dolore leuantur: mox verò rurſus redeunt dolores, maximè vbi quippiam peccati circa diætam fuerit admiſſum: aut ſi plus quàm oportuit calefecerint ipſa membra. maximum autem ſignum & hoc tibi fuerit ad affectionis cognitionē. Ne calefacito itaq; manifeſtè, ſed diæta attenuatoria vtaris. Oportet autem & ante infuſorum vſum, cucurbitam dolentibus locis adhibere: indéque oleo rutaceo, & huiuſmodi cūctis infuſis vti. Mul

G ti verò accepto clyſtere vehementer dolent, & vitreo humore excreto ſtatim liberantur. Febre autē vtplurimùm carent, ſitique intotum non infeſtantur. Naſcuntur & in colo lapides, ſed rarò: quare oportet eos vrinam cientibus, & ſtomacho gratis vti, ſanitatiſque tempore etiam venam ſecare, & catapotiis ex aloe gratia præſeruandi vti. Quandoquidem autem colum ipſum in quibuſdā debilitatum ex leui occaſione & per interualla quædā dolores inferre cōſueuit: melius vtique fuerit exquiſitiore diæta vti, & curam quoque affectioni conuenientē ſub-

H ornare. Qua de cauſa vbi à ſomno ſurrexerit æger, ventrem exonerare tentet: deinde ad deambulationem procedat. Deambulet aut & hyemis tempore, niſi frigidior ſit aer, aut ipſius debilitas hoc nō permittat: idque faciat in loco ſub dio aeri expoſito, & patēti: primùm quidem lentius,

lentius, pòst verò concitatius. quiescat vbi crura incaluerint fuerintque delassata. Deinde domum reuersus bibat aliquod pharmacum affectioni conueniens, modicéque quiescat. Et vbi quotidianæ alicui ac consuetæ actioni vacauerit, per horã equo vehatur, assiduè ei insidendo: quod si facere non possit, in curru: si autem imbecillior sit, per nauigiũ. iacens enim vectari poterit, quum omne corpus vnà cum nauigio commoueatur. Pòst verò, vbi molestiã ex vectatione obortam modica deambulatiuncula exclu serit, leniter exclamet, aut concinnè cum vociferatione procedendo legat: deinde rursus modicè quiescens ad inunctionem ac fricationem exuatur. Exercitatione itaque facta, & cura admota, cibum accipiat circa sextam horã, vt & ad cœnam sufficiens interstitium fiat. Partiatur autẽ cibos, maiorémq; eorũ partẽ in cœna assumat. vtilissima enim colicis ciborũ partitio existit. præpotato igitur absinthite vino, panem in clibano coctum recentem probè apparatum accipiat cum oliuis colymbadibus muria cõditis, aut paucis vuæ pensilis acinis, aut ficis viridibus tribus aut quatuor, deinde à potu, nisi valdè vrgeatur, abstineat: si verò siticulosus sit, modico potu vehementiæ sitis medeatur: otióque & iucunda animi voluptate fruatur. Deinde per circuitum affectione repetente, deambulet: cibóque probè disposito, ad cœnam accedat. In cœna si siticulosus sit, modicum præbibat, & post paruum interstitium cœnet: ex variis quidem pauca, & commoditatibus abundè referta. Potus medium cibum non dirimat, sed post ipsum reseruetur. qui sufficit etiam potus exhibeatur: multa enim potatio inconueniens affectioni existit. Non longo deinde à cœna interuallo facto, ad somnũ diuertat. & si quidem noctu sitis vrgeat, ei parcè medeatur, aqua paulatim absorpta. Atque de quotidiana quidem diætæ ordinatione hactenus. Cæterùm paucis subnectam etiam commodos affectioni cibos, potionésque & pharmaca. In vniuersum igitur omnia quæ colicis exhibẽtur, attenuatoriæ sunt diætæ. Panis itaque neque sit aridus, neq; calidus, in clibano coctus, aut si is nõ adsit, in furno, Olera autem cruda quidem non sunt danda, cocta verò conueniunt, cichorium, intubum: rarius autem cauliculi lactucæ, cucurbita in calido cinere assata, (cocta enim stomachũ lædit) malua cocta. verùm nihil horũ absq; pane exhibendum. Dandæ etiam colymbades oliuæ cum aceto mulso ac ruta præparatæ: ab aliis verò abstinendum. Legumina omnia per se quidem affectioni incommoda sunt. verùm varietatis gratia aliquantùm assumatur lenticula cum beta colliquata optiméque contrita, aut cum ptisana: aut faba cum ptisana diligenter subacta. Cæterùm rarum leguminum vsum probo, ptisana excepta: cõmoda enim hæc est, lapatho cum ea colliquato. Conuenit etiam salsamentum piscium petrosis locis degentium: itémque limaria non inueterata, nec muria condita: pipere autẽ & ruta cũ aceto mulso cõdita exhibeantur. Ex carnibus conueniunt imprimis volucrium, secundo loco pisciũ numerãtur, tertiũ ordinẽ terrestriũ carnes habent. In vnoquoque genere omnia inconsueta reprobanda. Inter ea verò quæ pro consuetudine in cibum nostrũ accipimus, vitanda sunt dura, siue natura siue ætate talia existãt: item quæ neruosam ac fibris refertam habẽt carnẽ, graueolentiáque ac fœtida, & quæ aliàs mali sunt succi, aut grauioris qualitatis, & pinguia, atque ea etiam quæ omnino macra sunt & infirma, & quæcũque præ humiditatis multitudine diffluunt. Quapropter ex piscibus, ii qui in fluminibus & stagnis degunt, vitandi sunt: ex marinis autem, qui in petris degunt, iis qui intra pelagi profundum versantur sunt præferendi: qui tamẽ in profundo maris degunt, littoreis præstant: & littorei rursum potiores sunt iis qui in marinis paludibus nutriũtur, etiámque iis qui in magnarum vrbium stagnis victũ quærunt. Eligendi autem sunt maximè lupi & aselli mediocri magnitudine: scari autem & turdi ac gobii tenerrimi quidem sunt, & facillimè secedunt: alimentum autem paucum robúrque corpori addunt. Scaros autem hîc nõ magnos intelligere oportet. Mulli autem & scorpii & passeres, nutrimenti quidem ac roboris gratia omnium gratissimi existunt, grauiorem autem omnem habitum

A reddunt, vt ob eam causam frequentiorem eórum vsum vitare oporteat. Murænas autem & loligines, sepiásque & polypodas, omniáque simpliciter mollia, vt quæ difficulter cõcoquantur, inflationes pariãt, noxiósque humores generẽt, cẽseo reprobanda. Ex iis verò quæ testa integũtur, squilla omnium minimè noxia existit. cancer turbationem inducit. gãmaro autem siue astaco pro voluptate fruatur. Ex ostreorum porrò genere, purpuræ & buccina reliquis præferenda: deinde pelorides præstant: postea herinacei recentes: deinde quæ propriè ostrea appellantur: reliqua verò relinquenda. Ex volucrium genere, gallinæ
B omnibus præstantiores. sint autem feræ, & in montanis altæ: deinde perdices, & palumbi, debilis nutrimenti gratia exhibendi, turturésque feri ac per agros nutriti & columbæ. Fugienda omnia volucrium genera quæ in aquis degunt, tanquam graueolentia, & quæ superfluitatibus multis abundent. Ex quadrupedum animantium genere præstant carnes suillæ, tum concoctionis & alimenti roborísque quod inde corpori accedit, gratia, tum quòd facilè secernantur: secundo loco hœdinæ haben-
C dæ: reliquæ verò domesticæ fugiendæ. Ex syluestribus & feris paucæ, varietatis tantùm gratia dentur. Omnes autem carnes quas exhibere velis, ad duas dies promptas & paratas habere oportet, in hyeme præsertim, vt friabiles reddantur. Ex aqua etiam omnes coquantur. quæ enim in sartagine fricta sunt, quantũ fieri potest vitẽtur. Cauendum etiam à visceribus omnibus. sunt enim frigida, & turbationem mouẽt, difficulter concoquuntur, grauiáq; sunt & saniosa ac fœtida, nimiásque humectationes ac nauseas producunt: maximè tamen omnium cerebrum.
D Pulmo sanè hœdinus bis assatus, ac in cibo acceptus, superabundans alimentum subtrahere videtur. qui verò eum lacte replent, deindéque coquũt aut assant, voluptatis gratia non vtilitatis respectu id faciunt: multóque magis qui eum frustatim concisum in sartagine torrent. Sale conditi arietis pulmo maximè vetusti, difficulter & grauiter à ventre exuperatur. Cochleæ autem terrestres succulentæ in cibo sumptæ, obluctari & sese opponere colicæ affectioni videntur. In liquamentis & condimen-
E tis conueniunt, cuminum, mentha, ruta, sison, fœniculum, origanum, ammium, thymum, piper, zingiber, daucus, succus silphii, acetum, mel, garum, vinum. Pyrethrum verò & ligusticum, ac helenium, similiáque, magis medicamentaria vi prædita sunt: & ob id in quotidiano vsu ac diæta vitanda. In vniuersum autem, vt summatim dicam, vnius coniectationem facere oportet, vt scilicet accepti cibi optimè concoquantur. Particulatim verò, vt ne siccitas excrementa apprehendat, neque fatigetur venter in multis cibis conficiendis: ne venter
F ciborum qualitatibus obluctetur, veluti si ægrè eas conficiat, & nimiam humectationẽ ei inferant, ne noxii humores generentur, neque in ventre neque in vniuerso corpore. Omnia enim inutilia recremẽta ex leui occasione ad affectum ac infirmum membrũ detruduntur. Quare vitare cõuenit omnia dulciaria & placẽtas. plurima etiã ex bellariis ac fructibus: iucunditatis tamen & gratificãdi stomacho gratia, vua alba dulcis præ ariditate corrugata cũ pane præbeatur, ficúsque maturæ cuticula auulsa: vua etiã vinaceis exemptis. reliqua verò omnino sunt fu-
G gienda. Vinum sit subadstringens, album, tenue, pellucidum, mediocri ætate, temperatura dilutiore, modicéque bibatur. Quòd si sitis à cibo accedat, aqua calida præbeatur. infensissima enim ipsis frigida existit. Dulces autem prælibationes ex vino & melle apparatæ, propomata *Græcis* appellatæ, eo quòd ante cibos biberentur, omnes deuitandæ. Atque hoc sanè modo ea quæ ad colicorum diætam pertinent, diiudicantur. Colicum remedium ex stœchade, nephriticis cõmodum. hoc omnes veteres interiorum membrorum affectiones curauimus. datur autem ex ordine diebus xxx. & perfectè ab omnibus affectionibus liberat. Stœchadis drach. xviii. radicis pa-
H nacis drach. v. agarici drach. ii. cinnamomi, myrrhæ, seminis brassicæ syluestris, iridis, mandragoræ, hyoscyami albi seminis, costi, nardi Cretici quod phu appellant, spicæ nardi, piperis, opii, cuiusque drach. xii. Accipio autẽ

piper longum, mei drach. xviii. feminis cicutæ drachm. xiii. dauci drach. viii. Contusa excipe melle despumato, ac exhibe robustis scrup. ii. reliquis, obol. iii. febre carentibus, ex vino mulso: febrientibus, ex aqua. Infusum quoque nucis Pōticæ magnitudine cum oleo in quo fœnūgræcum & ruta cocta sunt, colicorum dolores sedat.

Pharmaca ad colicos, Cap. XXXI.

CONuenientissimum ad colicos pharmacum, vinum absinthites existit, si prælibatione à balneo aut exercitio opus habent: éstque etiam non sitientibus valde commodum, si laxiore ac debiliore apprehendente aluo, cyathi tēperati mēsura ante aridorū ciborū comestionē accipiatur. Apparatur autem vinum absinthites & pro occasione, virgis recentis & pleni absinthii quindecim numero, per diem ac noctem in fictili vase vini tenuis & adstringentis mediocriter vetusti maceratis. mensura autē vini sit sextariorum trium. Decoctum etiam herbæ ipsius vbi semel tantùm ebullierit, pari modo ad vinum quod aliàs pro consuetudine bibunt, admixtum, vtiliter à balneo ac exercitio præbetur. Melius autem est quod vbi otium sit, sic præparatur: Selibra absinthii in amphoram vini optimi recentis, quod mustum appellamus, coniicitur, oblinitur, in eáque permittitur, donec mustum cessauerit feruere: deinde absinthium quidem abiicitur, vinum verò reponitur ac inueterascit. habet autem omnino amphora sextarios octo quadraginta. Vinum absinthites aluum corroborat potenter, & quicquid lubricum infernè in aluo ac intestinis hæret, citra animaduersionem detergit, bilis generationem præpedit, flatúsq; alios quidem depellit, alios verò auertit, quodámq; modo spiritum dispensationi præfectum defæcat. Aloe etiam optima, trium drachmarum pondere deuorata, aptissima est, vbi non pro ratione ciborum egestio excrementorum fiat. Quemadmodum autem optima aloe etiam sola sanitati restituere potest: ita vitiosa medicamentaria superfluitate ventrem replet. Intercidentes verò obiter inflationes, syluestre cuminum, quod & Æthiopicum appellant, cochleari mensura ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus potatum dissoluit: aut sison simili modo, aut rutæ ramuli in aqua ipsa feruefacti. Castoreum etiam assiduè potatum, totius affectionis apparatum demolitur, omnibúsque medicamentis præstare repertum est. datur eius drach. i. in tribus cyathis optimæ aquæ mulsæ. Lupi autē stercus, maximè albū, ex aqua aut vino albo & tenui, summè colicis auxiliatur, inquit Galenus: non solùm in accessionibus & irritationibus, sed tempore etiam interualli. aut enim perfectè morbum sedat, aut ita præparat, vt ad tempus aliquanto mitius affligat. melius autem stercus censetur, quod non in terrā delapsum reperimus, verùm in fruticem aut herbam excretum. ossa quoque in ipso stercore inueniuntur, quæ ipsius animalis concoctionem effugerunt, quæ si trita bibantur, magnopere colicis auxiliantur: quare mundioribus hominibus repurgatiora exhibenda sunt cum sale ac modico pipere mixta, aut alio quopiam ad commendationem odoris. Mirum in modū etiam manifestè colicos iuuat instar amuleti alligatum iliis ægroti, idem lupi stercus. oportet autem filum quo amuletum colligatur ex oue à lupo discerpta sumere, cum stercoréque ipso in pelle ceruina excepto, ac filo colligato ilia præcingere. Si verò non suppetet lana ex ouicula à lupo discerpta, ligamentum ex ceruina itidem pelle accipere oportet. Corydus idem passerculus qui & corydalus *hoc est galerita*, appellatur, simplici iure coctus, assiduéque vnà cum iure acceptus, summopere colicis prodest. Vtilitatem enim ex eo expertus sum, inquit Galenus. Cæterùm passerculis, quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris & cauernis appellant, similis est, qui sanè circa vrbium muros versantur ac degunt: verùm his maior est corydalus ipse, habétque in capite veluti cristam siue galeam ex pennis sponte naturæ enatam: & circa vias reperitur, hyemis præsertim tempore. Aliud. Talum suillum vstum & tritum, totum ex aqua bibendum præbe. Aliud. Thymi cacumina in aqua ad tertias decoquito, & ad percolatum decoctum mel despumatum adiicito, bibendúmque præbeto.

A Aliud. Radices verbenacæ rectæ tenuiter concisas in aqua ad tertias decoquito, ieiunísque per quinque dies bibendum decoctum hoc præbeto: & colicis medeberis. Vtere: est enim experimēto cognitū.

Aliud. Hoc itidem experimento constat, eóque ipse liberatus sum: Mētham viridem aliquandiu decoquito, decoctúmq; bibendū ad dies tres exhibeto, & nunquā dolore afficietur. cauendum autem ne olla in qua menthā decoquis, per tres dies terram contingat. remedium verò hoc eiusmodi est, vt præsentem opem ferat, éstque
B multo vsu cognitum. Lauri etiam teneriora virgulta arefacta, comedenda præbe per tres dies quibus mēthæ decoctum potant. Aliud mirabile. Marrubiū in vino mulso decoctum bibendū præbe: liberabitúrque æger à dolore, neque vnquam postea incidet in affectionem.

Rhamni folia viridia trita in pastillos informa, & exsiccata, drachmámque vnam inde exhibe, febre carentibus, cum vino: febrientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad voluulosos, omnémque dolorem flatuosum miro modo: per ructus enim ac flatus exoluti à malo, sani fiunt.
C Aliud. Rhamni succum poculi mediocris mensura, tantundémque passi Cretici misceto: dum in solium in balneo descendit, bibendum præbeto, plurimúmque tolerare id iubeto: in frigidæ autem aquæ solium nequaquam conscendat. experimento cognitum est. Ex apparatis verò pharmacis hocce nobis familiare est, inquit Archigenes. Castoreum & ammium tenuissimè trita, duorum cochlearium mensura præbe ex aqua mulsa. Secundum verò locum hoc habet: Castorei drach. iii. ammii, seminis apii, fœniculi, cuiusque drach. i. exhibe eo modo
D quo præcedens. Aliquādo autē pro apio, panacis radicē adiiciēs præbeo, assequórque ritè quod volo. Præstabile est & hoc: Anisi, castorei, æquales partes misceto, indéque drachm. vnam ex vino mulso exhibeto. Aliud. Gladiolum vnà cum radice exsiccatam, contusam, & cribratam, cum piperis granis vndecim bibendam præbe. diuturno malo hoc medetur. Cæterùm duo efficacissima ex multis omnino coli pharmacis, vsus approbatione præstātia, inquit Archigenes, vnicuique communicabo. Sagapeni, piperis, galbani, pyrethri, croci, spondy
E lii, myrrhæ, cuiusque drachm. i. radicis panacis drachmas viii. excipe melle, & ad cerati crassitudinem redige. Vbi verò vsus expetat, manipulum vnū chamæleuces aut chamæpityos in vino optimo, leui, anniculo, heminarum quindecim mēsura, vsque ad tertias decoque. In hemina deinde decocti vna, ex pharmaco ad fabæ magnitudinē dissolue: idque semel primo mense bibendum præbe: secūdo deinde mense bis, & tertio ter: atque hoc modo vsquequo quinquies exhibueris, secundum menses auctione facta, procedes: nisi alui ramenta inde succedant. ea e-
F nim leniter detrahere hoc pharmacum consueuit. Alterum verò ad dissoluendas accessiones valde efficax existit: Myrrhæ stactæ, opopanacis, succi Cyrenaici, croci, pyrethri, galbani, sagapeni, cuiusque drach. viii. olei picini drach. i. mellis despumati quantum suffecerit vt ad cerati spissitudinem redigatur. Ex hoc pharmaco drachma i. in tribus cyathis passi Cretici diluti calidi liquefacta exhibetur. Neque vereor hæc etiam in accessionibus, nisi ex cruditate laboret æger, præbere: atque etiam in interstitiis per aliquos dies ex his affectionem expugna-
G re, valdéque mihi ex sententia res procedit. Theriace porrò Andromachi ex viperis constans, interualli tempore assiduè accepta, prohibuit ne facilè ab accessionis irritatione rursus impeterentur. Antidotus Zopyrios appellata, præsens auxilium in debilibus doloribus existit. facit ad colicos & alui inflationes, & incipientes aquæ inter cutem suffusiones, maximè eam quæ tympanites appellatur: valet etiam ad iocinoris affectiones: prodéstque iis qui venenum hauserunt. Myrrhæ troglodyticæ dr. v. spicæ nardi drach. v. croci drach. iiii. floris iunci odorati drach. iiii. & dimidiam, casiæ drach. iiii. cinnamomi
H drachm. iii. thuris drach. vnam, piperis albi sesquidrach. costi drachm. vnam, excipe melle despumato: aut nucis Ponticæ magnitudine præbe ex vini mulsi, aut passi veteris cyathis duobus, aut ex aqua. Exhibeatur in colica

diuturna,habita tamen prius corporis cura,paululùm an
te horam cibi ſumendi ad dies ex ordine quindecim :de-
inde vbi ab eius exhibitione per quinque dies quieueris,
rurſus exhibe ad dies decem: iterùmque poſt multorum
dierum intercapedinem , parum præbe, donec ea am-
plius opus non habeat æger. atqui propria ſua efficacia
corpus ſe melius repræſentaturum promittit,tum carne,
tum colore,tum ſenſu, tum firmitate. Archigenes porrò
Zopyrium antidotum hoc parare iubet: Spicæ nardi
drach.vi.floris iunci odorati drach. v. myrrhæ drach.v.
croci drach.IIII.caſiæ drach.IIII.cinnamomi drach.III.
piperis drach. vi.coſti obolum,thuris obolum.Cæterùm
præter opinionem colicis conueniens antidotus eſt quæ
pæonia appellatur. in ipſis enim vehementibus acceſſio-
nū irritationibus ante ſomnum exhibita,compeſcuit do
lores,ſomnúmque dulcem ſimul produxit, ac morbum
diſſoluit. Quidam etiā ipſam cum oleo infundentes,ſco-
pum attigerunt. Deſcripta autem habetur in tertiodeci-
mo De theriacis ſermone,huius videlicet tractatus:quare
ea ipſa cenſeo confidenter eſſe vtendum. Aliud valde
bonum oxyporium,citò penetrans, cum colicis tum in-
flatis cōmodū: Cumini trientem,piperis albi,cacuminū
thymi,foliorū rutæ,nitri,ſing.vnc.I. contere cū aceto,ac
redige in paſtillos pondere vnius aut duarum drachma-
rum.exhibe iuxta cuiuſque vires cum aqua calida. Aliud:
Siſonis,caſiæ,foliorum lauri in vmbra exiccatorū, ſing.
drach.viii.petroſelini drach.IIII.ſpumæ nitri albæ drach.
v.excipe melle,ac vtere. Aut cochleare eius ſicci ex aqua
mulſa in qua ruta decocta eſt,præbe. Aliud. Cumini
ſylueſtris cochlearia tria,ſeminis coriandri,fœniculi,ani-
ſi,apii,ſeminis rutæ,cuiuſque cochleare vnū,piperis grana
ix.vini ſextarium I.Hæc tenuiſſimè contrita vino permi
ſce,& quotidie cyathum vnum bibendum cum aquæ cy-
athis tribus præbe.A potu autem æger deambulet,& pro
bè concoctionem iuuabit. poteris & ipſum vinum cale-
factum præbere. Aliud Aſclepiadæ, quod ab omni affe
ctione penitùs liberat: Corticis ſalicis viridis drachmas
v.zingiberis drach.IIII.piperis drach.II.palmas paſſas III.
rutæ viridis ramulos v.aquæ pluuialis ſextar. III. Omnia
ſimul ad tertias decoquito,atque ad horas ſiue dies tres,
prò qualibet vice cyathos duos exhibeto : & poſt triginta
dierum ſpatium,idem rurſus facito:quò per anni ſpatium
vnius, triginta & ſex potiones contingant. hoc enim
pharmacum potatum hoc modo,totam affectionem au-
fert. Aliud. Cornu cerui recèns enati adhuc capillis
obſiti,tenerrimique ac vſti,cochlearia maioris modi III.
piperis albi grana nouem , myrrhæ parum quid ad com-
mendandum odorem.Contere omnia, eiſque cochlearū
terreſtrium magnarū vnà cū teſtis ſuis tritarum,quātum
viſum fuerit adiice: omniáque ſimul trita,& vino faler-
no mari mixto triū cyathorū mēſura permixta,& ad mi-
tes prunas in vaſe fictili calefacta,ac ſedulò,nequid in fun
do reſideat,agitata, præbe bibēda,ita vt nihil reliqui ma
neat,atque id maximè tempore acceſſionis, & ieiuno ad-
huc ægro fiat Deinde verò cibum qui facilè conficitur
præbe,atque hoc ex ordine ad dies tres exhibe . Iis verò
qui cochleas ſumere non poſſunt, reliqua præbe ſicca
cum vino. Potio ad colicos,quæ etiam inflatis,& diffi-
culter concoquentibus, voluuloſiſque eſt accommodata.
Abſinthii,pulegii,piperis albi, cumini ſylueſtris, bacca-
rum lauri decorticatarum,omnium æquales partes exſic
catas ac tritas,cochleari menſura præbe ex aqua calida.v-
tereque eo confidenter. Aliud colicum remedium per
experientiam receptum: Baccas lauri IX. piperis grana
vii.opopanaca magnitudine ciceris.cōiice in aquæ cya-
thos III totúmque ſimul ferueſactum bibendum præbe:
quieſcátque inde æger, & perfectè ſanitati reſtituetur.
Oportet autem,inquit Galenus,ad viros maſculi, ad fœ-
minas muliebris ſexus herinacei internam membranam
accipere, exſiccaréque ac contundere , eiuſque partes tres
prædictis admiſcere. Aliud ad colicos præclarum.
Colocynthida maximam non ſolùm ferro perforatam,
ſed & ſemine eiecto euacuatam, ita tamen vt id quod in-
ſtar tomenti in ea eſt relinquas,vino veteri dulci quantū
eius capere poteſt exple, eámque per noctē integrā repone:

A manè verò vinum ipſum per panniculum diligenter ex-
prime ac percola , vt nihil ex medulla eius in ipſo potu
reſiduum maneat : vinumque ipſum calefactum biben-
dum præbe:quo facto æger deambulet & liberabitur.

De antidotis dolorem leuantibus,infuſiſque colicis
accommodatis, Galeni, Cap. XXXII.

PHarmacis dolorem leuantibus medici vti conſueue-
runt,vbi magnus adeſt dolor, aut vigiliæ , aut ne ob
violentam tuſſim lancinentur ægri, velut in ſanguinis re
B iectatione & deſtillationibus à capite contingere ſolet.
Verùm in illis mediocria exhibere ſolemus : quales ſunt
ex ſeminibus conſtantes tuſſi accommodatæ facultates,
quæ & ipſæ omnino aliquid ex ſoporem inducentibus
pharmacis admixtum habent : verùm modicum id eſt:
inter multa adeo ſemina,quæ & boni odoris ſunt, tenui-
úmque partium,& vrinam cient . cuminum dico, dau-
cumque & aniſum, & quæ his ſimilia exiſtunt . Cæterùm
quæ ad colicos apparantur pharmaca dolorem leuantia,
eiuſdem quidem generis cum illis ſunt,verùm longè ma
C iori facultate prædita , atque id ob magnitudinem in eis
doloris.Opium igitur fortiſſimum eſt ſtupefactiuū : ad-
miſcere autem ei oportet ea quæ aut doloroſam affectio
nem concoquere poſſunt,aut humores ab ipſo factos diſ-
cutere, aut ſecare & attenuare,aut ſecundum totam ipſo-
rum ſubſtantiā permutare. Scopus enim nobis in his eſt,
primùm quidem vt ſenſum ſtupidum reddamus:deinde
vt nihil in poſterum ex ſtupefactiuo pharmaco relinqua
mus quod membro nocumentum inferre poſſit : am-
plius autem,vt(quod maximū eſt)affectioni opitulemur.
D Ad hæc itaque reſpectu habito,videtur mihi debito mo
do & iuxta rationem propoſitum componere pharma-
cum,ex hyoſcyami quidem & opii permixtione, quicun
que altiorem ſomnum ac ſoporem,ſenſitiuǽque faculta
tis ſtuporem inducere velit. Quò verò citius digeratur,
omnémque profunditatem affectorum corporum pene-
tret,calefacientia admiſcere oportet , piper videlicet ac
euphorbium & pyrethrum,quæ nociuos humores diſcu-
tere poſſunt,& repurgare viſcoſos ſecaréque craſſos,& fla
tus ventoſos attenuare,concoqueréque & euacuare . Ne-
E que verò parum concoctoriæ facultatis, frigidorum præ
ſertim humorū,in Indica nardo exiſtit. Quemadmodū
autem ex aromaticis nardum coniecit Philo,ſic & ii qui
ei ſucceſſerunt,alii aliud adiecerunt,florem iunci odora-
ti,caſiam, amomum ac coſtum. Quemadmodum autem
rurſus crocum conicit Philo concoctorium pharmacū
ad humorem & affectionem crudā,ita alii myrrhámque
& caſtoreum admiſcuerūt: plurimique ex ipſis, neque id
malè,etiam familiaria nobis ſemina,apii videlicet & cu-
mini,aniſique ac dauci & petroſelini & quæcunque eius
F generis exiſtunt,adiecerunt.quò videlicet amarorū phar
macorum iniucunditatem lenirent, ad digeſtionémque
& vrinæ expulſionem totum pharmacum impellerent at
que inhortarentur.Si verò vaporum aut humorum craſ-
ſitudinem attenuare oporteat,& hoc ipſum per ea cōtin-
git. Prima itaque,vt apparet,ex omnibus vetuſtioribus
præclara Philonis antidotus exiſtit,de qua ipſe hæc ſcribit.
Philonis antidotus. Philonis Tarſenſis medici magnū
mortalibus inuentū ad multarum affectionū dolores,ſi-
ue colum quis doleat,ſemel datum,ſiue iecur:ſiue etiam
G vrinæ difficultas,aut calcularis morbus, aut orthopnœa,
aut tabes infeſtet.Sanat & conuulſionem & pleuritidē,ac
ſanguinis reiectationē,aduerſúſque mortē ſe opponit,o-
mnes viſcerū dolores ſedat,tuſſimque & ſuffocationē,ſin-
gultúmque & deſtillationē . Hanc etiā Andromachus in
ſuos cōmentarios retulit,hoc modo de ea ſcribens:Coli-
ca antidotus admirabilis,qua vtor & ad voluuloſos, & ad
eos qui ſtercora per vomitum reiiciunt, in maximis do-
loribus : datur magnitudine fabæ ex cyathis tribus aut
quatuor aquæ frigidæ.Cōpoſitio autem hoc modo habet:
Piperis albi drach.XL.opii drach.XX.croci drach.X.ſemi-
H nis hyoſcyami albi drachm. XL. ſpicæ nardi,euphorbii,
pyrethri , cuiuſque drachmas duas. excipe melle cocto,
ac vtere. Alia antidotus colica, Nicoſtrati iſotheos ap
pellata,duobus talentis empta,faciēs ad ſtomachicos qui
cibum continere non poſſunt, oculorum affectiones, &

magnas vexationes,& dolores vuluæ; ex hydromelite in quo ruta sit incocta. Croci sesquidrach.myrrhæ drach.II. spicæ nardi drach.II.costi,piperis albi, piperis longi, galbani,cuiusque drach.I. cinnamomi, succi mandragoræ, castorei,cuiusque drach.II. seminis dauci sesquidrachm. (alii drachm. III & dimidiam eius coniiciũt) opobalsami drach.IIII.sagapeni drach.III.casiæ drach.IIII.excipe mel le despumato,& fabæ magnitudine præbe.

Quæ colicis infundantur,& per anum subdantur, Cap. XXXII.

HVius generis sunt etiam quæ sedi applicãtur, quæque ad leuandum dolorem per anum, tum subduntur, tum infunduntur. Opium itaque ex genere eorum est quæ fortiter sensum stupidum reddunt, ac somnum soporiferum inducunt. atque hæc facit tum per se solum,tum cum pari castoreo in sapa aut oleo rutaceo imbutũ,tomẽtóq; exceptũ & ano inditũ. Miscere enim hæc pharmaca oportet quopiã vires ipsius opii mitigante,nocumentúmque quod inde mẽbris infertur impediente, ampliúsque affectionem iuuante. Aliud,quod subditur colicis:ad dolorem leuãdũ. Castorei,croci,opii,myrrhæ, styracis æquales partes in collyria lõga redige cum aqua, & vtere. Infusum ad colicos mirabile: Cedriæ quadrãtem, picis liquidæ semissem, castorei sesquiunciam, opii sesquiunciam, piperis grana L X. vnito cum digito medio vel eo qui index appellatur, vsque ad primam flexuram vncto,& simul cum olei rutacei cyatho vno inquinato,admixtáque butyri vncia I. terebinthinæ sesquiuncia,tepefactum per fistulam ampliorem infundito:subsidet enim & dehiscit,ac ab vnione discedit. Aliud infusum, quod ante somnũ acceptũ,somnum cõciliat, dolorẽ lenit, concoctionémque probè iuuat: Succi absinthii dr.IIII.opii.dr.IIII.aloes dr.XII.picis liquidæ vnc.I.cedriæ vnc.I.myrrhæ vnc.I.cẽtaureæ dr.IIII. castorei dr. X. costi dr.VI.mastiches vnc.I. foliorũ rutæ vnc. I. styracis vnc.I. mellis & terebinthinæ liquidæ quantum ad coactionem sufficit,quò ad mellis crassitudinem redigatur. Vsu verò expetente,ex pharmaco hoc drach. plus minus quatuor, iuxta ægri vires ac ætatem,in diplomate cum oleo cyprino,gleucino, anethino,telino,in quibus cuminum contusum coctum est,dissolue,modicúmque butyrum admisce.Et vbi aluum per clysterem stercoris eductiuum prius euacuaueris,deindéque laueris, & cibum exhibueris, ac caput ex anethino aut omphacino illeueris,ante somnum infunde. vtere. experimẽto enim cõstat. Aliud,quod infernè infunditur,quo ego vsus magnum nomen assequutus sum. Castorei drach.IIII.croci sextantem (alii tamen drach.II.tantùm habẽt)opii trientem,myrrhæ drach.IIII. succi rutæ drach.II.nitri rubri drach.II(quidam verò pro nitro spicam nardi scribunt)excipe melle despumato cocto. Vsus verò tempore,nucis auellanæ paruæ magnitudine, aut fabæ tantùm accipe, ac in vini mensura vna, dissolue, affusáque olei rutacei mensura vna,vt videlicet duæ mẽsuræ sint in totum,permisce, ac præloto ægro ante somnum infunde.Cæterùm præscriptas ad dolorem leuãdum antidotos & infusiones vitare oportet,ne in nimis assiduum vsum conuertamus:sedant enim confestim dolores,causas verò intus reseruant: & aut paulo pòst animi deliquium inferunt,& mortem,aut diuturnas & indissolubiles affectiones reddunt. Aliud infusum mirabile: Butyri quincuncem,adipis anserini,adipis gallinacei,medullæ ceruinæ, terebinthinæ, cuiusque sextantem, adipis vrsini vnc.I.cumini,foliorum rutæ,castorei,cuiusque quadrantem,euphorbii recentis drach.VI.opobalsami septũcem, nardi Celticæ trientem,vnguenti nardini lib.II.olei rutacei sextarios IIII. Vtere hoc ipso in vehementibus doloribus:euacuatione tamen prius per clysterem facta,& post horæ spatium mensuram vnam mediocris poculi tepefactam infunde,quiescere que iube, ac aliquandiu pharmacum retinere:atque ita diuinam eius videbis facultatem. Aliud infusum, quod etiam causas euacuat,ac dolorem leuat. facit & ad diuturnam renum affectionem,& ad calculosos, eósque qui inuoluntariè vrinam eiiciunt: Allii capita magna tria,rutæ viridis manipulares fasciculos duos,olei dulcis libras quatuor. Allia

A decorticato,& cum ruta ac oleo donec torrefiant coquito,atque id ad prunas fumum non emittentes facito, ac deinde percolato,ad oleúmque butyri librã I. affundito, picis liquidæ sextarii Italici quartam partem, cedriæ tantundem:vnito, ac in vitreo vase recõdito. Vsu autem expetente,sextantem inde, aut minus iuxta ægri vires accipito,oleóque & vino pari mensura acceptis,ita vt totum hemina vna fiat,cõmisceto,tepefactúmq; infundito. Aliud infusum: Olei cyprini lib. V.castorei sescũcem,antidoti regiæ,quæ etiam tetrapharmacũ appellatur,sescũcẽ: emplastri ex succis sescuncẽ,terebinthinæ sescuncem,

B butyri sescuncem,baccas lauri centum & vnam,baccas allii magnas quinquaginta vnam,cumini lati vnc.I.rutæ manipulum I. Baccas lauri & allia mundato:latũ verò cuminum & rutam in pila tundito,& in hemina vna vini veteris dulcis macerato.Sequenti verò die affuso oleo & butyro,in diplomate decoquito,percolato,ac reliqua admisceto,pariterque castoreum cum oleo tritum. vtitor. Vbi verò vsus postulauerit,pharmaci huius sextantem accipito,& adipis anserini liquefacti itidem sextantem admi-

C sceto,tepefactúmque iniicito. Infusum colicum admirandum: Fœnigræci ac lini seminis æquales partes,quã tum satis videbitur accipito, & in aqua præmacerata decoquito,atque vbi succus inde prodierit, quantum ad vsum satis videbitur percolato,ac in eo ipso quod percolaueris,lanas succidas eluito, expressisque lanis, ad aquam salem & oleum moderatè adiicito,simúlque vnito, ac tepefacta infundito.

Cataplasma colicum, ex libris Seueri, Cap. XXXIII.

D FArinæ cicerum nigrorum,seminis brassicæ,farinæ fœnigræci, singulorum æquales partes decoque cũ melle oleóque cyprino, modico vino affuso. Est & alterum admirabile remedium, cuius efficaciam experimentum ipsum approbauit. Accipit autem fœnigræci partes II, baccarum lauri contusarum,mastiches Chiæ, & terebinthinæ,singulorum partem vnam. Coquitur cum vino & melle. Epithema colicis,inflatis: Silphium plurimum cerato cyprino excipe,& impone.Ego verò,inquit Archi-

E genes,etiam castorei paululum admisceo, efficaciúsque redditur ad stomachi præsertim inflationes. Aliud epithema ad colicos,inflatos,coxendicum dolores,pleuriticos,ac stomachicos,& diuturnum vomitum cibi: attrahit etiã ac duritias emollit: Ceræ,picis, resinæ pinus,adipis taurini, baccarum lauri, singulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis trientem,galbani quadrantem, piperis sesquiunciam. aliqui etiam canchryos quadrantem,ammiique tantundem coniiciunt. Aliud. Ceræ libras II.Celticæ nardi, floris iunci odorati,casiæ, cyperi,

F cuiusque sextantem,colophoniæ lib.II. terebinthinæ sesquilibram, thuris,pyrethri, cuiusque sesquiunciam,euphorbii vnc.I.costi drach.X X X. vnguenti irini quantum suffecerit. Arida in vino rigata ac exsiccata contundito & cribrato,atque ita liquefactis inspergito. Ad finem etiam opobalsami sextantem aut quadrãtem admisceto. Facit quæcunque etiam polyarchion:maximè tamen inflatis conducit. Vtendũ quoque ad colicos paulo mox subscripto polyarchio appellato,atque eo quod ex baccis lauri cõstat,quod ad hydropicos describetur, & siqua his

G similia existũt.Propriè autem colicis conuenit,inflãmatisque & inflatis,quod in epistolis Archigenis refertur,ex seminibus cõstans: Ceræ drach.centum, terebinthinæ drachm. L.ammoniaci thymiamatis drachmas quinquaginta, opopanacis, iridis Illyricæ, anisi, meliloti, nitri adipis taurini, fœnigræci,seminis apii, cuiusque drach. XXV.mellis sescuncem,aceti cyathos duos.Arida contundito & cribrato:ammoniacum autem in aceto mulso per noctem vnam maceratum reponito.postera die liquescibilia feruefacito, in mortarióque cum pistillo tusa commisceto.Hoc pharmacum hoc modo purum citra aliarum

H rerum admixtionem impositum,cutem exasperat,eisque qui vitiosis humoribus amplius abundant,serpiginosum pruritum excitat:quare in iis qui tenuiores carnes habẽt, ex cerato rosaceo quantum tibi satis videbitur pro curandi corporis ratione, admisceto. Dropax etiam assiduè

ſuper omnem ventris amplitudinem iniiciatur, atque etiam ſuper dorſum. Componatur autem is ex pice & reſina, modica cera, ſulphure, bitumine, manna, nitro, adarce. Intenditur autem vſus eius, ſi calidiori & non pinguefactæ cuticulæ admoueatur, atque etiam inter exercitia incumbere ſinatur. Aliquando etiam balneum ſuſcipiatur, ex nitro aſſato toto corpore largè conſperſo. Huiuſmodi enim dropacis vſus violentius affectionem deſtruit: ſicut & ſinapiſmus & thapſiæ vſus, multis qui antea exquiſita diæta ſunt vſi, & per aluum, ſi quidem adſtricta fuerit, ſunt euacuati, affectionem omnem excidit. Porrò dropacum & ſinapiſmorum apparatus in tertio Sermone ſunt deſcripti. Aliud Archigenis, vile quidem, verùm ob efficacem ipſius lenitatem in pretio habendum.

Picis liquidæ lib. II. ceræ ſeſcuncem, ſulphuris viui, nitri, aluminis ſciſſilis, cuiuſque quadrantem. Ad picem liquidam præcoctam vſquequo non amplius inquinet manus, ceram iniicito, qua liquefacta ab igne tollito, aridáque tenuiſſimè trita inſpergito, vnito, emollito, ac vtitor. Flatus infernè educit, cutem vellicando iucundè afficit, ac per omnia colicis auxiliatur. Prodeſt etiam coxendicum doloribus, & articulis refrigeratis, lienique indurato. Epithema ex baccis lauri ad colicos. Ceræ, colophoniæ, picis ſiccæ, ſpumæ nitri albi, ammoniaci, cuiuſque dextantem, baccarum lauri decorticatarum ſeſquilibram, piperis ſextantem & vnciæ dimidium, ammii, cāchryos, iridis, cuiuſque ſeſquiunciam, galbani ſeſquiunciam, vnguenti irini lib. vnam. Quòd ſi canchrys non adſit, pyrethrum coniice: & liquefacta cum ſiccis permiſce. Hoc etiā approbat Oribaſius. Polyarchion, quod in Alexandria præparatur. Caſiæ, amomi, roſarum, cyperi, cardamomi, ſpicæ nardi, nardi Celticæ, folii, iridis, œnāthes, cōpoſitionis hedychroi, maſtiches, croci, meliloti, ſucci abſinthii, ammoniaci thymiamatis, aloes, bdellii, myrrhæ, cuiuſq; vn. I. xylocinnamomi, piperis cōmunis, helenii, ſtyracis, cypheos, thuris, cuiuſq; ſeſquiunciā. Succos cum aridis committito, admiſcetóque xylobalſami ſcrup. XII. floris iunci odorati ſcrupulos XII. terebinthinæ ſeſcuncem, vnguenti nardini beſſem, roſacei lib. I. hederæ vnc. XVI. opobalſami ſextantem. ſucculenta vino diluta terito. Polyarchion quod dialemma, *id eſt intermiſſio*, appellatur: quod & ipſum in Alexandria præparatur. Caſtorei vnc. I. piperis longi ſeſquiunciam, myrrhæ, opobalſami, hedychroi, foliorū malabathri, radicis panacis, ſpicæ nardi, cuiuſque quadrantem, coſti ſextantem, amomi ſextantem, cinnamomi ſeſquiunciam, aut pro eo caſiæ quadrantem, floris iunci odorati trientem, croci ſextantem, cyperi, cardamomi, iridis, ariſtolochiæ longæ, ariſtolochiæ rotundæ, cuiuſque ſextantem, pyrethri trientem, ammoniaci thymiamatis quadrātē, aloes quadrātē, ceræ libras IIII. terebinthinæ lib. IIII. reſinæ trientem, vnguenti nardini lib. III. quidam etiam ſtyracis ſextantem addunt. vini verò quantum omnino ſufficit. Polyarchion multo experimento cognitum, quo confidenter ad omnes diuturnos frigidiores, præſertim circa viſcera, morbos vtaris: ego ſanè eius vſu ſemper clarus euaſi. Styracis pinguis dextantem, foliorū malabathri ſextantem vnciámque dimidiam, malorum cotoneorum repurgatorum vnc. XV. maſnaphii vnc. duas & dimidiam, ſpicæ nardi, croci, cuiuſque ſextantem dimidiámque vnciam, micarum purarum dextantem, cypheos dextantem, œnanthes quincuncem, carpobalſami ſeſquiunciam, comæ abſinthii vnc. II. & dimidiā, maſtiches vnc. II. & dimidiam, caryophylli vnc. I. ſcrupul. VI. ammoniaci thymiamatis vnc. XX. colophoniæ vncias XVI. opobalſami vncias XII. & dimidiam, olei gleucini deuncem, nardini dextantem, melini vnc. XX. propolis dextantem, roſacei ſextantem vnciámque dimidiam, mellis cochlearia viginti, terebinthinæ Chiæ vnc. XX. ceræ vnc. XV. vini ſpathitæ quantum ſufficit ad reliqua cum eo conterenda, & ad rigandas micas. Arida quidem omnia contundito & cribrato: mala verò cotonea conciſa cum vino ſpathite coquito, ac per ſe terito: deinde ammoniacum & maſtichen cum vino conterito. Styracē verò cū opobalſamo in altero mortario diſſoluito, atq; omnia trita ac diſſoluta ſimul vnito: liquefactíſque quæ liquefieri poſſunt, & ab igne ablatis arida infarcito, ac donec refrigerentur agitato: deindéque ad ea quæ in mortario trita ſunt adiicito, ac vnito: adiecto etiam ſimul melle. pòſt verò emollito ac optimè ſubacto, tanquam valdè probato, vtitor. Aliud epithema præter opinionem efficax ad omnes præcordiorum vetuſtiſſimas etiam affectiones, præſertim in ſtomacho ac ventre. Quibuſdam etiam quibus aqua inter cutem iam ſuffundi incepit, profuit. Duritias enim in ſtomacho vnicè diſſoluit, ſupra hocq; viſceribus robur & firmitatē addit. Compoſitio hoc modo habet: Reſinæ pinus libras XX. ceræ lib. quinque, terebinthinæ deunces duas, olei lētiſcini vncias XVI. gleucini vnc. XVI. thuris quincuncē, ladani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, ſucci abſinthii, maſtiches, bdellii, caſiæ, cuiuſque quincuncem, cardamomi, floris iunci odorati, iridis, balauſtiorum, ſingulorum trientem, carpobalſami quadrantem, caryophylli quadrantem, herbæ ſabinæ quadrantem, ſtactæ albæ quadrantem, piperis ſextantem, ſuffimentorum ſubſcriptorum lib. quatuor, œnantharii quantum ſufficit. Suffimentorum verò quæ ad huius epithematis compoſitionem coniiciuntur, apparatus hic eſt: Liliorum alborum depuratorum lib. II. ſtyracis pinguis lib. II. & dimidam, folii lib. I. caryophylli trientem, coſti trientem, ſpicæ nardi trientem, maſtiches quincuncem, amomi ſeſcuncem, onychum aromaticorum vſtorum & extinctorum, opobalſami, ſingulorū beſſem, carpobalſami ſeſcuncem. Apparato ac redigito in paſtillos, eiſque ad præſcriptam compoſitionem vtaris.

Quomodo aluum fluxione laborantem curare oporteat, ex libris Philumeni, Cap. XXXV.

ALuus tum in febribus tum citra febres fluxione laborat: maiori verò difficultate eorum qui febricitāt cura perficitur, coniecturáque exquiſitiore opus habet. In principio enim aliena à natura ſalubriter euacuare cōſueuit: ipſa videlicet natura vndiquaque ad ſuperfluum & incommodum reiiciendum cogente, quemadmodum in febrilibus morbis frequenter fieri videmus. Conuenit itaque rebus ſic ſtantibus, aut vſquequo natura omnem curam ſuam impenderit expectare, aut ipſius etiam motus adiuuare. Etenim obluctari & excretionis cohibitionem moliri, maiorem morbum facit: ſiquidem quæ cohibentur ſurſum perlata dolores capitis, aut phrenitidas, aut lethargos, aut parotidas inferunt planè pernicioſas. Quare in principio ea quæ in corporis cōmoditatē vtiliter excernuntur, minimè inhibere oportet. Poſtquam verò iam diutius perſeuerauerint fluxiones, non ſolùm ſuperflua euacuantes, verùm habitum veluti colliquantes, viréſque conſumentes: tunc ſanè reſiſtere eis oportet, tum per ea quæ per os ſumuntur, tum quæ per anum infundūtur, atque ea quæ forinſecus imponuntur. Si itaque bilioſa pura recrementa prodierint, in magis ſalubria permutare ipſa oportet, non tamen per cohibitionem eos curare. Bilioſum enim tum in ventre, tum in ieiuno inteſtino aggregatum, atque poſt coaceruationem retentum, maximopere lædet. nam & ſtomachum ſubuertit, & viſceribus inflammationes infert, & ſitim accendit, & febres inſtaurat, omnéſq; prædictas affectiones in capite efficit, atque in totum grauiorem affectionē reddit. Lac igitur in tali incommoditate bubulum aut caprinum tepidū, recēs mulctum ac potatum auxiliatur, aut ad ignem decoctum, aſſiduéque agitatū, donec ad tertias ſit reductū: quod ipſum & per fluuiales ſilices, ferríque laminas igni candefactas ac in lacte extinctas fieri poteſt. Cæterùm in decoquendo ſuperſtantem concretionem ſiue ſpumam myſtro aut pinna auferre oportet. hoc enim nullum compendioſius remedium ad fluxiones bilioſas reperire poſſis. Quandoquidem autem febricitantibus lac ipſum in nidorem aut etiam acorem conuerti conſueuit, maiúſque nocumentū quàm commoditatem inferre, tunc ſanè in præſens ipſum exhibere vitabimus: aquæ verò quarta parte ad lac ipſū affuſa, decoctionē faciemus, donec dimidiū totius cōſumatur, atq; hoc modo exhibebimus. Et hæc quidē ad bilioſas fluxiones ſufficiāt: ad alias verò vbi ſufficiens iā euacuatio ſit facta, fluxióq; ipſa adhuc perſeueret,

irrigationes adhibeãtur ex oleo omphacino,aut rosaceo, aut melino cum vino:efficacius autem his myrteum est, si vehementiori indigeat adstrictione, tertia aut quarta vini parte ei admixta. Quòd si robustiora corpora contingant,gallæ,malicorium, cupressi pilulæ in ipsa irrigatione incoquantur.Cuminum etiam tritum lanæ conuolutæ infarciatur, & apii similiter semen pari pondere:vrinam enim irritat,fluxionésque ad intestina eò diuertit. Cæterùm & sedes ipsa ex decocto quopiam prædictorũ adstringẽtiũ foueatur. Perseuerãte autẽ adhuc fluxione, etiam cataplasmatis ex palmis & acacia & alumine erit vtendum:ceratis item ex oleo myrteo apparatis.Cõueniũt quoque emplastra ex eadem materia apparata. Parabile verò & efficax hocce est: Mora præ immaturitate adhuc acerbiora & albicantia septẽ accipe, probéque contere: deinde ceratum ex oleo omphacino apparatum, ita vt ceræ in eo vncia sit,olei verò sextans,adiice:vni,& vtere.Idem faciunt cruda mora exsiccata cum ouo trita ac illita. Porrò inueteratæ iam affectioni epithema ex œnãthe cõuenit:& ex micis emplastrum in stomachicis descriptũ, quod spumam argenti & cerussam admixtam habet : itẽ reliqua quæ in Sermone de cœliaca affectione describentur.In potu verò accepta.ventris fluxus, post sufficientem inutilium euacuationem,sanant:Capilli veneris decoctũ, paliuri folia,vinacei vuæ triti,spica nardi, spinæ albæ radix.quin & cœliacis & stomachicis eadem opitulantur. Mora etiam immatura & adhuc acerba ad solem pluribus diebus desiccata,deinde trita & reposita, vsúque expetente bibita, magnum pharmacum alui restrictiuum fiunt,vt ad diuturnas etiam cœliacas affectiones commodè exhibeantur,aliásque omnes quæ fluidæ existunt, atque etiam dysenterias.cõtunduntur quoque, & obsoniis admiscentur, quemadmodum rhus culinarius consueuit.Magis tamen aluum cohibent, rubi mora immatura & acerba eodem modo exsiccata,& in potu exhibita.Illitione autem optima ad fluidam aluum eiusmodi vtaris: Acaciæ,mastiches,œnanthes,cuiusque æquales partes accipe,ac vnumquodque per se contere,deindéque permisce,ac sicca asserua. necessitate verò exigente ouo subacta aluo illinito, fasciculúmque lanæ purpureæ imponito & obligato.Malo verò adhuc perdurante,etiã dorsum inde illinito.

Cura eorum qui ex debilitate,alui,fluxione laborant, ex libris Galeni, Cap. XXXVI.

VNumquodque membrum propria actione perfungitur,quum temperamentum suum iuxta naturã asseruat.Seruabitur autem temperamentum, si refrigeremus vbi ad caliditatem fuerit diuersum : contráque calefaciamus refrigeratum: humectemus verò exsiccatum,& rursus desiccemus humectũ. Iuxtáque eandem proportionem etiam tractemus eos qui ex harum intemperierum complexu & coniugatione afficiuntur. Oportet enim semper excessui contrarium opponere, vsquequo ad moderationem,& in id quod iuxta naturam habet,membrum ipsum reducatur. Ratione igitur edoctus sum,etiam octo differentias curationis imbecilli vẽtris esse. Calidæ intemperiei cura. Vidisti nanque & tuipse aliquos quidem per diem vnam, quosdam autem ampliori spatio,frigidæ potu curatos: quorum aliquibus non solùm recentem frigidam fontanam exhibui,sed etiam coctam & postea niue adobrutam & refrigeratam. Edulia etiam hoc modo refrigerata eos accipere, vidisti me concedentem:maximè si à plurima caliditate vexarẽtur. Dedi autem & lactis spumam similiter refrigeratam, & frigida iuxta ipsorum vires poma eodem modo refrigerata:ptisanam quoque citra salis aut alterius rei admixtionem probè coctã, aliáque eius generis infinita : vnicum scopum refrigerandi propositum habens. Prohibui autem ne absinthium aut aliqua adstringentia contingerent. Frigidæ intemperiei cura. Alios autem ex frigida intemperie laborantes,similiter ab adstringentibus vsu prohibui,omnibus verò modis calefeci, vino veteri facultatis plurimùm calidæ exhibito:itémque cibis calefacientibus cum pipere. Humidæ intemperiei curatio. Quibusdam verò humidam ventris intemperiem haben-

A tibus,medicationis scopum in exsiccando feci, dedique eis edulia ex natura sicca: carnes probè assatas,& paucum potum,omniúmque adstringentium vsus his conuenientissimus existit.in quibus enim humiditas multa ac veluti mador circa affectum membrum adest, citra tamen humorum vitiationem, ita vt quantitatis tantùm excessu affligant,ac veluti perstillantem ipsum ventrem reddant,in his commodissimus existit ciborum ac potuum, itémque pharmacorum adstringentium vsus: exoluto ni-
B mirũ ac languido tũc facto ægroto mẽbro. Cura ventris ob siccitatem immodicè fluidi. Alium autem siccissimum iam factum, vt tabidis simillimam figuram haberet,in contrarium omnino habitum deductum curaui.Huic, quum in principio exigua intemperie vexaretur,à siccitate videlicet humectatione indigente,medici qui eum curandum susceperant,absinthium bibendum dederunt, maláque cotonea,ac similia in cibo: extrinsecúsque similiter adstringentia adhibuerunt, atque hoc modo totum aridum hominem reddiderunt. Hunc i-
C psum nos curauimus vniuerso corpore eius omnibus modis humectato. Qualis autem est senectus in sanis, talis est sicca intẽperies in ægris: vt etiam incurabilis existat, vbi perfectè compleatur.Perfectum autem complementum in hoc est, si solida substantia similarium corporũ, aridior fiat. Est autem & altera quædam siccitas eorum corporum,quæ ex substantia humore compacta constat, velut est caro & pinguedo. Alia etiam tertia siccitas est, quum humiditas ex qua membra connutriuntur,est deperdita. Circunfunditur autem ea ipsa humiditas circa
D omnes animantis partes instar roris in ipsis dispersa, quam impossibile est ipsis membris apponere citra nutrimentum:quare difficillima omnium huius affectionis cura existit. Alia autem siccitas est,quæ circa paruas arterias ac venas cuique membro proprias consistit: hæc ipsa ob sanguinis penuriã cõtingit. Omnes verò has siccitatis species extremè offendũt austerorũ ciborũ ac potuũ pharmacorúmque exhibitiones. consumunt enim etiam siquid in ipsis innati ac insiti humoris relinquatur, partim quidem exhaurientes, partim verò exprimentes
E per meatus in interiorem latitudinem alui,partimetiam ad alia membra depellentes. Curare igitur has siccitates conuenit,tum conclusos meatus laxando, tum quod ad circumiacentes partes depulsum est, attrahendo, per humectantémque cibum vnumquodque similare membrum propria humiditate,replendo:quemadmodum nos arefactum penitus à medicis hominem curauimus. Balneum itaque temperatissimum his conuenit : ita vt æger aliquandiu in temperata aqua moretur. Præstat autem prope exteriores balnei fores calidæ solium locari:neque
F enim aere omnino ad ipsos indigemus. Oportet etiam gestando ipsum in balneũ inducere atque inde educere: deinde ex oleo antequã induatur inungere. A balneo verò statim lac asininum recens mulctum exhibendũ,asina in domum in qua decumbit æger deducta: paucissimo enim tempore in ambiente aẽre lac ipsum morari oportet. Parum etiam mellis optimi tepidi lacti admiscendum: atque ita vsque ad secundum balneum quiescendum. Postea verò mediocriter & accuratè fricatum, secũdò lauabimus,diligenti coniectura tum ex ructibus tum
G ex ventris tumore facta,an exhibitus cibus sit ritè confectus. modicum verò tempus à primo balneo vsque ad secundum intercedat,horarum IIII.aut V.puto, maximè si tertiò etiam ipsum lauare velis:id si non velis,non refert etiam plurium.Lauabis autem tertiò,si assuetus sit balneis plurimis vti:& hoc sanè minimè negligamus, quò à singulis balneis priusquam induatur,oleo eum inungamus. Cæterùm si lactis vsu delectetur,etiam à secundo balneo ipsum propinabimus:si verò non, ptisanam probè decoctam,aut alicam instar ptisanæ decoctam dabimus,indéque statim rursus quiescere iussum,postea in tertium bal-
H neum ducemus:aut contrà, ad cœnam,si lauare non velit.Panis ei præparetur clibanites, purus, recens, probè assatus, fermentum & salem mediocriter admixta habens. Pro obsonio sit piscium quispiam petrosis aquis degentiũ,aut asellus ex iure albo. Atqui & alæ & testiculi

gallinaceorum lacte nutritorum conueniunt:perdices itē
ac passeres montani ac molles carnes habentes. Verùm
quæ in palustribus ac fluminibus degunt,vitanda:omniá-
que duras habentia carnes,& graueolentia,pinguiáque &
fibris referta:&,vt summatim dicam,caput cibi sit vt be-
ne nutriat,& facilè concoquatur,miniméque viscosus sit,
neque superfluitatibus abundet.In potu sumat vinum al-
bum colore,tenuéque substantia,& modicè omnino ad-
stringens,purúmque & parum aquæ ferens: quo nomine
accipi volo id quod q[illegible] temperatur,modicā omnino a-
quæ admixtionem perferre potest.Scopus autē quantita-
tis potus,in hoc sit propositus vt nunquam ventriculo in-
natet, neque fluctuationis aliquem sensum faciat.In cibis
verò spectetur,vt, quantum possibile sit,ventrem nō gra
uent,celeriter concoquantur,& inflationem non pariant.
atque hoc sanè modo maxima corporis siccitas curatur.
Quum verò mediocris siccitas existit,vtpote quum vires
non extremè sunt collapsæ, pleniorem diætam sufficere
expedit.Proponatur autem siccitas similis quidem præ-
dictæ,cum qua tamen frigiditas sit coniugata. Intantum
igitur prædictis ex calefacientiū sylua miscebimus, quā-
tum membra fuerint refrigerata.Ponatur autē primùm,
mediocriter ipsa esse refrigerata:apponemus itaque pau-
lo antedictis,in lactis quidē vsu plus mellis: in vini verò
vsu, idē quidē genere dabimus, minus autē priore aquosū,
&pluriū annorum.Cæterùm & edulia omnia calidiora ex
hibenda,non solùm ex naturali temperatura,sed à recen
ti etiam qualitate.Ex vnguento etiam nardino assiduè vē
trem inūgemus vt nūquam aridus fiat:si verò nardinum
non adsit,mastichino erit vtendum. Sed & ipsam masti-
chen cum nardino vnguēto terere licebit,lanámque pur-
puream ex eis imbutā ad vētrem adhibere.Si verò frigi-
ditas multa intemperiei siccæ copuletur,vt cogat ferè ad
vberius calefaciendum, primùm quidem affectionem
grauissimam esse scito,& quæ difficulter corrigi potest,
multáque diligētia opus habet. vbi verò iisdem vsi fue-
rimus quæ ad mediocrem frigiditatem sunt descripta,
speramus sanè (quāquam longiori temporis tractu)nos af
fectionem sanaturos:ita tamen vt vehementer calefaciē-
tibus abstineamus. Demus autem amplius quiddam ex
melle despumato vnà cum lacte, atque etiam ipsum per
se ampliori modo:itémque decoctum ac in pastillos reda
ctum.vinum verò vetustius eis eligendum.Optimum au-
tem pharmacum in omnibus his,quo frequenter picato-
res vtuntur, existit. Eo itaque vniuersum ventrem illini-
re oportet,atque mox priusquam refrigescat auellere: ve
rùm hoc non sæpe in die,quorundam more,facere opor-
tet. discutit enim hoc modo,nō verò bono sanguine mē
brum ipsum replet:nos autem non discutiēdi gratia, sed
ob sanguinem bonum ex vicinis partibus attrahendum,
eius vsum approbamus. Auxiliatur etiam omnibus his
puellus carnosus dormientibus acclinatus,ita vt superiorē
ventrem semper contingat. Quòd si ex ordine multæ sic-
citati caliditas non valde multa misceatur: in hac pri-
mam victus rationem seruabimus,ita vt mel prorsum nō
gustent:vinum verò minimè vetus accipiant, quod sit al-
bum & tenue,& ætate annum non excedat.Edulia etiam
tepida exhibebimus quæ lactosa,*hoc est lactei teporis* appel-
lantur,si hyems adsit:in æstate verò, velut aquæ fontanæ
conueniunt edulia,quæ non summè frigida sunt. ventrē
quoque omphacino aut melino oleo illinemus. Si verò
maior caliditas adsit,etiam dilutiorem vini temperatu-
ram faciemus, frigidúmque dabimus, quemadmodum
fontana aqua in medio vere esse solet. Nosse tamen ope-
ræpretium est,febrium similem hanc affectionem esse,
atque siquis contentiosius eos refrigeret, periculo non
vacare.

De cœliaca affectione, Archigenis, Cap. XXXVII.

NON omnis ventris fluxus cœliaca affectio propriè
appellatur:neq; enim si cibi crudi & incocti infernè
prodeunt, neque si corrupti ac in peregrinum habitum
mutati sunt,cœliaca affectio vocatur: verùm tunc solùm
quū læuia & humecta excremēta egeruntur:vētre præ im
becillitate ea digerere nequeunte. Sequitur autem ipsos
A assidua egestio,aliquādo fœtida cum animi deliquii sen-
su:aliquando verò etiam sanguis flauus ac tenuis vnà cum
iis quæ egeruntur destillat:& ob eam causam cibum auer
santur,decoloresque & vehementer graciles fiunt, corru-
gata insuper eorum vniuersa cute:& venæ sanè quæ in
ventrem deferūtur,liuescunt:& ad magnam omnino de-
sperationem res deuenit, si morbus diutius duret, ægris
ad conuenientem diætam pigrescentibus.Si itaque mor-
bus autumno incipiēs ad hyemem vsque se extendat,dif
ficilius omnino curatur.Causæ autem affectionis sunt,as-
B siduæ cibi corruptiones,& peregrinorum eduliorū inge
stiones:amplius autem si frigiditas aut vehemēs ardor in-
sistat.similiter etiam plagæ ventrem lædunt:& in morbis
quoque longis,venter malè affectus affectioni huic obno
xius fit.A medicinæ quoque purgātis potione quidā in
cœliacam affectionem inciderunt.Nosse tamen oportet,
quòd aliquādo quidē per circuitus malū hoc affligit,tēpò
ribus quibusdā aluo restitāte:quibusdā verò ordinatè per
certas horas fluēte:aliquādo verò incessāter apparet.Quin
&hoc nosse oportet,quòd sæpe nō solùm permanet appe-
C titus,verumetiam amplius augescit:& ob id corruptioni-
bus aceruatim pérque vices factis,omnia mala augescūt.
Recente igitur morbo,diligenter inuestigandæ sunt ipsius
causæ,vt ab eis maximè nos asseruemus.Siue igitur cor-
ruptiones præcesserint, cauendum ne amplius fiant, si-
múlque vitiosi humores ex eis generati euacuandi: siue
peregrinorum eduliorum ingestio causa existat, ea ipsa
auferre oportet:siue labor,aut fatigatio,aut aliud quippiā
ex prædictis,ab eis similiter abstinendum est,ægrique in
quiete adseruandi: atque si ferre queant, in inedia, aut
D certè omnino modico cibi vsu.Aliquando autem etiam
larga potione vtendum,ægérque ad reuomendum cogē-
dus:maximè si humores in vētre collectos perceptemus.
Deinde attentè exquisitæ diætæ insistendum,donec affe-
ctio intotum tollatur. Consistit autem exquisita diæta in
electione qualitatis ciborum. Quòd si tamen in princi-
pio difficilis apparaat morbus,etiam reliquis præsidiis v-
tendum.Primùm igitur media inspicienda sunt, atque si
inflammatio aut similis inflammationi dispositio circa
ventrem reperiatur, cataplasmatis vtendum est quæ ex
E professo inflammationem soluūt,ac fluxus retrahunt: qua
in re,palmæ commodè semini lini admiscentur. Cæte-
rùm cataplasmata ipsa minimè calida apponere oportet:
sed tepida saltem.atque si intendere eorum vim velis, a-
caciæ quippiam & hypocisthidis,aut malorum cotoneo-
rum,aut aluminis rectè admiscueris. Magnificè autem
prosunt lentiscus & rubus simul cocta. acetū quoque mul
sum appositè in cataplasmatum cocturā assumitur.Sum-
mè verò commodam vtrique affectioni nouimus lolia-
ceam farinam simul cum eis incoctam.Inflatione autem
F plurima infestante,cuminum aceto mulso inspergimus,
rutámque & anethum.Manifestum est autem quòd ad ca
taplasmatum retentionem,quò contentius inhæreant, e-
tiam rosaceum adhibemus, ac parum vini: ampliúsque
lentiscinum,aut œnanthinum, aut myrsininum. oportet
autem lana excepta ipsa imponere. Cæterùm optimum
ad ipsos tale cataplasma existit:Malis maximè cotoneis,&
palmis,absinthiique coma in vino decoctis, vinū ipsum
percolatur,ac sapæ Creticæ tertia pars ei affunditur:dein-
de simul calefactis polenta tenuis inspergitur, & absque
G oleo decoquitur.oleum verò quo venter illinitur sit me-
linum.Post cataplasmata conuenient cerata ex myrsini-
no aut lentiscino oleo apparata:quæ tamen ex adstringē-
tibus quædam habeant admixta,ex acacia dico,& quæ e-
ius generis existunt. Aptissimum etiam his ceratum est
ex oleo myrsinino apparatum, quod mora immatura ac
acerba trita,parúmque sanguinariæ,habet admixta. Por-
rò vbi diuturnum fuerit malum, etiam ad malagmata
transeundum est.summopere verò concinnum eis vide-
H tur,quod ex seminibus constat,& ad colicos est præscri-
ptum:itémque quod ex lauri baccis, quod ad aquam in-
ter cutem describetur. postea etiam adhibenda ea quæ ve
hemēter rubefaciunt cutem.Quòd si affecti o adhuc intē
datur, etiam dropaces adhibēdi medicamētaria vi præ-
cellentes,bituménque habentes & adarcen: post dropacē

verò,morſum balneo ſecundum caliditatem mordaciore curare oportet:duabúſq; poſt dropacis amotionẽ horis ſinapiſmi adhibendi ex ſinapi & caricis: ita vt modico tẽpore impoſitos ſinamus,oleóque inde ad locum circumfuſo,ad balneum ducamus. Atque id ſemel facere non ſufficit,ſed bis ac ter: neque enim hoc ipſo aliud efficacius remedium in prædicta corporis cõſtitutione apparari poteſt:& ob hoc nõ multo tẽpore inhærere id oportet, ne loco nimiũ exuſto,ſecũda & tertia hui[9] præſidii admotio prohibeatur. Mirabiliter etiã vomit[9] efficaces ſunt, tũ à cœna,tũ à ieiunio facti:nimirũ quæ corrupta ſunt euacuãtes,& quæ ad inteſtina dilapſa ſunt attrahẽtes & cõuerrẽtes,ac proprias vẽtris actiones reuocãtes. Si verò liceret ab his ad eos qui à raphanis fiunt tranſire, maiore compendio affectio ipſa expugnaretur. Quidam etiam veratri albi purgatione vſi ſunt:& ſi ſubiectæ vires eius auxilii ſint capaces, præ omnibus huius vſus eligatur. Ego verò ad cœliacos priuſquam vires extremè deficiant, purgationẽ humori conuenienti vtor. Aliquando autẽ medicati quidam & acres,aut etiam ſeroſi humores tuniculis ventris aut magis inteſtinorum infarti aut imbibiti,rodunt & irritant,atque ex omni corpore humores ad locos circa vẽtrem & inteſtina aduocant,diuturnarúmque fluxionum cauſa fiunt. Cæterùm ex egeſtis recrementis & ex conſequentibus acceſſionibus,affligentis humoris ſpeciem cõiectare oportet,atque ita conuenientem exhibere purgationem. Præſtabilius tamen eſt picræ ex aloe compoſitioni,ſcammoniæ ſcrup.I. aut amplius,ſi vires tolerẽt,admiſcere, & cum aqua mulſa præbere. quòd ſi ex atra bile ſit humor infeſtans, epithymum adiicere oportet, & poſt affligentis humoris euacuationem, eis vti quæ affectis membris firmitatem addere poſſunt:cuius generis ſunt ex malo Punico eclegmata,ad ſtomachi ſubuerſiones deſcripta. Illud etiam notatu dignũ, quòd aliquibus fluxiones ex adſtringentium vſu oboriuntur: ventre nimirum ab ipſis læſo propter imbecillitatem aut mollitiem ſenſus. Vtimur autem,inquit Archigenes, ad alui fluxiones hiera mea,drach.II. ex ea exhibitis ad eorum quæ in ventre ac inteſtinis incident deterſionem:vt nullum enim aliud,hæc ipſa quamrectiſſimè emendat & corrigit: deinde theriaca vtor. Vtor etiam,inquit,zopyrio mea ad colicos deſcripta,ad fabæ magnitudinem ex ea præbens cum duobus cyathis paſſi veteris, aut aceti mulſi boni paulo ante horam cibi ſumendi,ad dies ex ordine XV. deinde vbi ab eius exhibitione per V. dies quieuero, rurſus exhibeo ad dies X. atque hoc tandiu facio donec non amplius opus habeat æger. Præſtat etiam exhibere quæ ex duobus piperis generibus conſtat,compoſitionem. Omnino igitur ſimplicia pharmaca & facilè digeſtibiles cibos exhibere oportet debili exiſtente aluo:ſi verò febricitẽt etiã, eo magis aſtringentium ſylua erit vitanda. Quòd ſi tamẽ prædicta remedia circa affectionis ſolutionem nihil efficiant,vſtio aſſumatur. Perurere autem ſuperiorem ventrẽ oportet,interuallis duorum digitorũ menſura aut amplioribus etiam factis,vlcerationéſque ſeruare ad multũ tempus,ad fluxionum in ventre tranſitum ac deriuationem. Licet autem & per pharmacum cruſtas infligere, ſi quis ignis admotionem formidet. Poſtremum quidem igitur locum inter prædicta remedia vſtio habet,propter nimiam ſeueritatem: ſiquis tamen virili animo præditus ſit, priuſquam concidant vires, poſt præſidiorum firmitatem addentium vſum, quodam modo vſtione vti poteſt,quæ ſola ſe affectionis difficultati opponere conſueuit. Atque huiuſmodi quidem eſt quæ forinſecus cœliacis adhibetur cura. Operæpretium eſt autem & per adſtringentes potus auxilium ferre,vbi humiditas imbecillitatis cauſa exiſtat ac fluxionum. Plãtaginis itaque ſemẽ ſiccum tritum ac potatum præclarè facit,tum per ſe tum aliis etiam admixtis. Quidam etiam gallinarum ventriculis vtuntur exiccatis ac tritis potui inſperſis. Eandem efficaciam & ſtruthocamelorum ventriculi habere creduntur. Proderit & lapathi ſemen tritum, maximè verò oxylapathi. Cornu item cerui tenerrimum vſtum,cũ modica galla præbe bibendum:aut nucum iuglandium corticem quo tinctores vtuntur,ſiccum tritũ,cochlearii mẽ-

A ſura ex aqua præbe:aut quercinam glandem contuſam ac cribratam cochlearii menſura,inſtar farinæ vino auſtero inſperge,ac exhibe:aut cancri marini vel fluuiatilis teſtã vſtam cochlearii menſura præbe cum aqua: aut thuris granum fabæ magnitudine in vini nigri cyatho vno diſſolutum,ſanguinariæ ſucco pari menſura admixto præbe:aut gummis albi vermiculati vnc.I. tritam ex vini nigri cyathis tribus præbe:aut vuarum paſſarum vinaceos, ſiue etiam vuarum torrefactos, exhibe cum polenta:aut canis ſtercus ſiccum,cum quodam odorato:aut plantagi-
B nem ſiccam contuſam & cribratam dato: aut bituminis quantum ſatis eſſe exiſtimas,deglutiendum præbeto. Bonum eſt etiam corticis quercinæ glãdis decoctum:itémque pelliculæ decoctũ,quæ ſub cortice quercus reperitur Caſtaneæ corticis decoctũ, aſpalathi decoctum, radicis pæoniæ decoctum,atque ipſa etiam radix ſicca trita potui inſperſa:corticis loti arboris decoctum. Capitum itẽ papaueris torrefactorum drach.I. ante ſomnum cum vino diluto potata. quin & ſemen capitum papaueris tritũ exhibitum egregiè auxiliatur. Mirabiliter autem acerba
C & immatura mora proſunt ſicca trita in potu exhibita: quemadmodum de alui fluxione eſt prædictum. eodem modo & rubi mora immatura & acerba exhibẽda. Vtendum & ſimplicioribus ad dyſentericos deſcriptis medicamentis,maximè iis quæ ex pomis ſunt apparata. Commoda ſunt quoque ea quæ vrinam cient,fluxionem ſæpe transferentia:velut eſt apium,fœniculum,aniſum,adiantum,acorus,damaſonii foliorum drach.I. & quæ eis poteſtate aſſimilantur. Ex compoſitis prodeſt paſtillus Thraſiandri,& qui ex ſeminibus conſtat, ad dyſentericos ſcri-
D pti. paſtillus item ex ſpina & ex electro, ad ſanguinẽ per ſputum reiicientes deſcripti. Omnium verò maximè antidotus theriace ex viperis conſtans prodeſt: multóque adhuc magis quæ Eſdræ inſcribitur:efficaciter enim auxiliatur. Mirificè quoque cœliacis conducit antidotus deſpoſynos appellata,cuius compoſitio hæc eſt: Spicæ nardi,cinnamomi,piperis,coſti,hyoſcyami,croci,ſeminis papaueris,opii,omnia æquali pondere accipito,contundito & cribrato,ac cum melle vnito. Datur ex ea duorum ſcrupulorum pondus ex vino. Oribaſii,ad cœliacos. Bacca-
E rum myrti nigrarum cochleare vnum & dimidium,roſarum ſiccarum,œnanthes,ſingulorum cochlearium dimidium,palmarum carne ſufficienti excipe,& paſtillos informa,ac exhibe drach.I. cum aqua aut vino dilutius tẽperato iis qui febribus carent. Aliud,ad cœliacos. Lauri virgulta III. piperis grana vigintiquatuor, cumini grana quinquagintavnum:contere,ac præbe febre carẽtibus cum vino, febricitantibus cum aqua:pro vna autem vice hæc in potu ſumuntur. Cæterùm ſimplicia & antidoti opportunè ante cibum exhibentur:paſtillus autem dolo-
F rẽ leuans,ante ſomnũ. Malagmate verò concoctorio,in alui fluore per omnia huiuſmodi vtaris: Bdellii,ammoniaci thymiamatis,canchryos,cuiuſque ſeſquiunciam,opopanacis drach.VI. ſtyracis drach.VI. myrrhæ ſeſquidrachmam,piperis grana centum & triginta,galbani drach. ſeptem,terebinthinæ drach.ſeptem,ceræ drachmas tredecim & dimidiam,adipis ſuilli drachmas ſedecim. Siccisſima conterito & cribrato:molliora verò in pila tundito, ac ſicca inſpergito:pila itémque piſtillo ex vnguento irino illitis,vt molle ad tactũ & glutinoſum reddatur. Ver-
G mes autem terreni in teſta ad cinerem exuſti, & ieiunis cum vino exhibiti,ventris fluxiones ſiſtunt: eorũ itaque tres aut quinque exhibeto. Porrò cognitu digniſſimũ & hoc eſt:infinita ſcilicet remedia hoc nomine prædicata eſſe quòd aluum ſiſtere poſſint: verùm ſeri profectus eſt omnium meminiſſe:& cauendum etiam ne nimium largus fiat eorum vſus: quanquam plurimi omnino morbi ab aceruata pharmacorum viciſſitudine delentur, qui aliâs non facilè hominem relinquant, ſi diæta ſolùm exquiſita vtatur. Vna autem tutiſſima & compẽdioſiſſima
H via,ad affectionis extirpationem diæta exiſtit. Diæta cœliacorum. Cœliacum oportet mox vbi à ſomno ſurrexerit faciémque proluerit,ad deambulationem prodire, ita vt pro viribus progrediatur. Deinde fricationem ſimpliciorem adhibere,parce videlicet & minimè contentè

fricando,maximè ventrem: oleo verò quo confricatur, canchry & pyrethrum incoquantur, quo postea deterso, corpus ex oleo dulci impinguetur.Balneo autem vtplurimùm renuntiamus: aliquando tamen ad lassitudinis vel alicuius alterius rei medelam ipso vtimur.In balneo verò smegmate quopiam vtatur,quod cutem lancinare ac pertundere potest,velut est nitrum assatum,fæx vini vsta, & quæ eius generis existunt. Ab inunctionibus & balneo prandendum est:perspiciendum verò,si quicquam aliud, vt cibum diuidamus.Duas itaque tertias partes cibi,in cœnam referuet,atque ipsum etiam qui in prandio exhibetur panem dimidiatum per se sumat: reliquum verò cum obsonio simplici.Frumentaceum enim alimentum,naturæ homini maximè conuenientis,existit.Oleribus autem rarò vescatur:inflationes enim pariunt. Minimè apti sunt etiam omnes arborū fructus,insuauibus humoribus ventrem & stomachum replentes.Cæterùm à prandio deambulationibus indulgendum, & animi aliqua laxamenta adhibenda.somni enim diuturni, nocentissimi sunt, nisi lassationis sensus adsit,aut nox vigilata præcessit: vesperi autem à cœna dormiat.Ex frumentaceis igitur coueniūt panis clibanites,alica,oryza:verùm sorbitiones ex milio non probo,quum concoctu difficiles & vitiosos humores milium producat. Ex leguminibus non inepta est lēticula assata, & cùm plantagine cocta: vtile est & palmas sorbitionibus incoquere,maláque cotonea,eísque simili vi prædita.Ex oleribus brassica eligatur duabus aquis decocta,cum oleo ac modico garo, paucissimóque aceto: intubus item coctus & cichorium,pastinacáque valde excocta cum simplici liquamento. Varietatis autem gratia eis etiam carnes exhibēdæ,ex gallinis,columbis,aut passerculis montanis,ex pedestribus etiam tenerrimæ & fria biliores,coctæ omnes,concoctis simul quibusdam fructibus,aut pomis,aut myrti baccis.Bellaria modicè præbēda,velut sunt amygdalæ,palmæ,nuces, atque ea voluptatis gratia tātùm ac dulcoris degustāda. Fructus sint minimè inflantes:vua modica pensilis:in pomis ac piris similibúsque mediocritas seruanda,atque hi ipsi cum pane exhibendi. Vinum conuenit subadstringens. Omnis autem liquor qui in potu exhibetur,paucus sit, & post omnem cibum præbeatur.Multus enim potus,ventris fluxionibus infensissimus existit. Nosse tamen oportet quòd in iis qui cum mordacitate fluxionibus infestantur,optimè facit lactis potus:ita vt in principio calidum ac recens mulctum detur:postea verò ad medietatem decoctum aut etiam ad tertias quemadmodū in alui profluuio est prædictum.hoc enim modo exhibitum simul sistit ac temperat fluxiones.Cæterùm in quibus lac ipsum in nidorosam aut acidam qualitatem permutatur,quartā partem aquæ affundito,prædictóq; modo decoquito ac exhibeto.

De colliquatione, Cap. XXXVIII.

QVVM verò per vētrē quiddam excernitur quod nō ab accepto cibo aut potu prodit,sed ab humoribus ex corpore in ventrem defluētibus,assimilatúrque ei quæ tum per vomitum reiicitur,tum infernè procedit, flauæ bili:differt autem ab ea tum graueolentia, tum quòd flauius quodammodo excrementum apparet, strigmentitiámque crassitudinem habet:aliquando verò & oleosum aut adiposum existit. Colliquatio morbus is & syntexis vocatur.Recens enim compacta substantia pinguedinis ac carnis,ab ardenti febre resoluitur & colliquatur. Diutiꝰ verò perseuerāte malo,ex ipsis etiā solidis partibus aliquid colliquescit:in qua pessima febricula frigidæ purissimæ frequens potus remedio existit:eiusdem etiam qualitatis cataplasmata & epithemata ad pectus & præcordia adhibere oportet.Cibi quoque refrigerantes exhibendi: reliquáque quemadmodum in æstuantibus,ac in habitū conuersis febribus dictum est,facienda. Quòd si in viscerum inflammatione hoc contingat,valde periculosa affectio est,& cum prædictione remediis prædictis vti oportet.Porrò si acre sit ac mordax quod excernitur,intestinā que inde ignescant,mordacitatem lenire oportet per infusiones,vbi vrgeat malum,nullo exacerbationum respectu habito,præterquam circa initium accessionis.Infundatur autem succus oryzæ ad tactum tepidioris,itémque

A lac tepens.Si verò mordacitas cum tormine contingat, ptisanæ succus infundendus est cum ouis crudis ac conquassatis,admixto rosaceo:aliquando verò bituminis etiam drach.i.admiscenda. Quòd si dolor adhuc perseueret, bis ac ter etiam prædicta infundantur.Cōuenit quoque his lac potatum,ad quod quarta aquæ pars est affusa, quemadmodum dictum est, decoctione ad tertias facta.

De lumbricis, ex Herodoto, Cap. XXXIX.

LVmbrici & in febribus,& citra febres nascūtur, tum multitudine,tum magnitudine,tum colore, tum tē- B poribus etiam differentes.Circa initia enim morborum generati,substantiam suam ex subiacente corruptione capiunt:circa vigorem verò,ex malitia morbi: circa declinationem autē,ex permutatione omnium in melius, qui sanè citius separantur:natura enim ipsos, reliquorum recrementorum instar,foras propellit. Cēsentur autem peiores ex ipsis maiores minoribus,paucis multi,& albis rubri,viuentes etiam mortuis deteriores.In infantibus autem & pueris,atque iis qui ad pubertatem accedunt,maximè abundant.Cæterùm hoc malo affectos incredibilis C morsus stomachi ac ventris concomitatur, tussiculǽque tenuissimæ ac frequenter irritantes, quum tamen nihil reiiciatur. In somno tremunt & præter rationem exurgunt.Quidam verò & linguam foras protrudunt, oculósque claudunt,ac taciturni sunt,excitantésque molestè ferunt,ob imbecillitatem vigilare nequeuntes.Quidam autem oculos sanguine suffusos habent,& pulsum inæqualē, obscurum,deficientem & recurrentem. Quibusdam etiā appetitus perditio accedit.Pueris insuper dum dormiūt D manducatio linguæ,cum exertione,cui accedit cōformatio oris in modum lactentium aut accipientium cibum. verùm hæc pauco tempore & per interualla fiunt. Aliqui verò infantes cum clamore præter rationem exurgunt, citóque rursus collabuntur. Aliqui etiam dentibus frendent:quod contingere verisimile est,animalculis attrahētibus cibum,mordentibúsque ventrem ac intestina. Iam verò & ad stomachum quosdam processisse constat,nausearúmque & morsuum fuisse causas. Sæpe etiam per se sursum reiectantur:aliquando verò cum pituitoso quopiā E humore. Quidam etiam infantes neglecti, motu pulsus destituuntur,ac refrigerantur,atque eorum instar qui animo linquuntur,tenuem quendam ac frigidum sudorem exudant,& vtplurimùm liuescunt. Contingit autem aliquando faciem fieri rubicūdam,maximè circa malas: verùm color hic rursus in pallorem solito maiorē transit. Alii autem instar delirantium peregrina in somnis loquūtur: alii decubitum transmutant continuè dormientes, angoréque vexantur, ex locóque ad locum sese vicissim proiectant.Verùm paucos omnino ex ipsis morsum con- F fiteri constat. plerique enim in mentis inopia ac taciturnitate degunt.Porrò qui à rotundis lumbricis infestantur etiam cibum auersantur,& siquid acceperint, reuomunt, aut nauseabūdi vix deglutire possunt. Febres in eos cum vehementi extremarum partium refrigeratione irruūt. Quibusdā autē venter ad tympani modū inflatur. Ex Hippocrate. Lūbrici circa aluū his signis deprehendūtur: si somnolēti sint nō permittente morbo,& extremæ partes frigidæ,& cordis siue oris ventriculi dolor, vrinæ cōturbatæ,& lingua humectetur.Item qui animalculis in G ventriculo abundant,sputo replentur: & si tenuis quispiā prodierit lumbriculus,amplius non spuunt. Quicunque igitur in ore ventriculi lumbricos habent, ferè in totum ipsos vomitu reiectant.Quibus verò in intestinis insunt, ipsos infernè excernunt.Omnes autem nauseabūdi sunt, vomúntque quæcunque acceperunt.Iis qui punguntur, similes sunt:totóq; corpore cōtrahuntur,& repentè acerua timque mouētur,ac tormina accusant, interaneorúmque dolores.Euaporationes quoque ad caput delatæ, vertigines inducunt.Quin & diæta quæ præcessit, ostendet tibi H lumbricorum generationem:ex crassioribus nimirum & quæ difficulter conficiuntur,& largius ingestis, & maximè frumentaceis contingentem:quos item balneis à cibo vsos fuisse comperies. Cæterùm cura ipsorum,alia cōmunis est & cum ea quæ febricitantibus conuenit coincidens:alia verò eis propriè conducit. Quum igitur am-

bigua adhuc affectio exiſtit, & rationabilis quædam ſuſpicio adeſt, incerta tamen neque planè comperta, mitioribus ſanè remediis vti oportet: ab actioribus enim febres magis exacuuntur, ſi affectionem falſò habuerimus ſuſpectam. Vbi verò conſtans ac euidẽs cognitio contigerit, ad tempora morbi animum intendere oportet. Ad eos enim qui circa primas horas naſcuntur, acrioribus remediis eſt vtendum: & magis vtique, ſi iuxta declinationem totius morbi apparuerint. Eos verò qui vigẽte morbo apparent, mitius curabimus: atque id eo magis, ſi inflammationes & tenſiones viſcerum concomitentur. His igitur cataplaſmata adhibeantur ex ſemine lini, craſſiore lupini farina pari menſura admixta. In potu, pueris ante cibum myxarum decoctum admixta mentha præbeatur: eis autem qui ad integram ætatem peruenerunt, abſinthii aut abrotoni cremor. Vtriſque verò etiam ſi febricitent, etſi trimeſtres tantùm infantes exiſtant, vermes terreni cum ſapa confidenter exhibeantur: ſi verò ſapam nõ admittant, cum hydromelite, aut vt libet præbeto, nihil veritus, neque vtilitate contempta, ſeptem numero dato. Quòd ſi non nuda ſit ſuſpicio, ſed certa deprehenſio lũbricorum, cataplaſma ex lupinorum farina in hydromelite decocta imponendum: cui aliquando etiam bryoniæ radix adiiciatur. Vmbilicus autem felle taurino expleatur, aut melanthio cum lacte muliebri trito, aut abſinthio, aut abrotono, aut bryonia, pinguib⁹ ficub⁹ admixtis. Spina verò vniuerſa, ex medulla ceruina inungatur. in potu etiam his vermes terreni ſeptem cocti ac triti cum ſapa præbeantur, aut, vt libet, aliàs tenuiſſimè triti. Efficax eſt & abrotonum, & ſantonicum, & abſinthium decoctũ, vnumquodque aut cum ficubus aut palmis exhibitum. Aliquando autem hæc contuſa & cribrata, & cum melle in catapotia redacta, deglutienda præbemus. Dari poteſt etiam chamæmelorum decoctum cum modico roſaceo: vehementer enim efficax exiſtit. Egregiè quoque facit Cretica ſapa cum roſaceo potata. Aliud. Nuces pineas in aqua calida macerato, terítóque ac roſacei cyathũ vnum affundito, & cum vino optimè temperato tribus horis bibendas præbeto: inde enim enecati, tum vomitu tum ſeceſſu eiicientur. Commodè quoque in cibo ſumitur ſenecio viridis ac barba hircina. Eoſdem etiam auriculæ muris ſuccus, & calaminthæ ac menthæ decoctum, citra moleſtiam educit, quod & braſſicæ ſemen ac petroſelini facere perhibentur. Superior autem venter cerato integatur ex abſinthio oleóque cyprino apparato: aluo autem adſtrictæ glans immittenda, præſertim pueris: quæ ſi nihil profecerit, clyſter adhibendus morbi vigore remittente, ex abſinthii & abrotoni, aut cẽtaureæ decocto, cũ melle ac nitro. Cæterùm lumbricos qui circa vigores febriles naſcuntur, quóſque malignos appellamus, per ſimpliciora remedia ſubducere conabimur. In cataplaſmata igitur abſinthium, abrotonum, ac ſantonicum miſcebimus: aliquando etiam lupinum. Olei autem omphacini propinabimus eis qui facilè id ferunt, cyathum vnum. In ſorbitiones verò mellis plurimum coniiciendum: & ptiſanæ quoque oleum plurimum omphacinum incoquẽdũ. alicam itẽ in myxarũ decocto præbebimus tum per ſe, tũ cũ aqua mulſa. Præbitiones verò ex oleo ſemper augebimus: multæ enim commoditatis exiſtunt. In vniuerſum enim omnia quæ lumbricos educunt aut per acredinem occidendo, aut per amaritiem ſubducendo, aut ad excretionem irritando, aut per conſequentem ad ea quæ exhibentur lubricitatem, efficacia cognoſcuntur. Extrahuntur enim ſimul, vt veriſimile eſt, per ſorbitiones lubricas vias reddentes, aut etiam per innominatam aliquã efficacem qualitatem. Viuentes equidem vicinas inteſtinorum partes apprehendunt: mortuæ verò vnà cum ſtercore euacuantur. Prodeunt autem quædam adhuc viuæ, verùm vertigine affectæ, &, ſi ita dicere libeat, ſemineca tæ. proſunt autẽ & his vermes terreni. Porrò per pharmacorum potiones enecatos lumbricos, citra dilationem per glandulas extrahere oportet: vitioſa enim ex ipſis exhalatio procedit, quæ & appetitum & digeſtionem lædit. Atqui ad nauſeas ex lumbricis obortas, lancinationéſque ſtomachi, ſalis granum in ore detineant, deglutiántque liquefactũ. acredo enim, vt apparet, eos ſtatim infrà ſubſidere cogit. Oboriuntur autem & in alui fluxione lũbrici. eos fluorem inſpiſſando, & concoctionem tum per cibos tum per cataplaſmata in melius permutando, curare oportet. Inquantum enim fluxiones inualeſcunt, tantùm etiam lumbricorum generatio augetur: viciſſimque fluxu ceſſante, lumbrici interquieſcunt: quare diligenter conabimur vt aluum adſtringamus, firmitatémque ei adiiciamus. Coniicienda itaque in cataplaſmata aliàs ad fluxiones ſiſtendas concinnata, ea quæ ad lũbricos ſunt prædicta, & quæ fluores non exacerbant, velut eſt abſinthiũ, abrotonum, ſantonicum: iámque etiam malicorium, acacia, & balauſtia, eiſque ſimilia, cum cruda hordeacea farina. Cerata quoque imponenda ex his apparata. Vtẽdum & præpotationibus, inter quas reliquis omnibus plãtaginis ſuccus eſt præferendus: ad vtranque enim affectionẽ, veluti dixi, efficax exiſtit. Licebit autẽ & in hoc caſu, vermibus terrenis, quemadmodum antea dictum eſt, vti.

Ceratum ad lumbricos: Farinæ lupinorum, abſinthii, farinæ hordeaceæ tenuiſſimæ, cuiuſque drach. ſeptem, fellis taurini vnciam vnam, ſcobis cornu ceruini drach. quatuor, ceræ quadrantem vnciæque dimidium, olei ſecundarii ſeſcuncem.

De lato lumbrico, Cap. XL.

LVmbricus qui latus appellatur, in iis qui febre carent abundat, & in longis ac diuturnis enaſcitur morbis. Eſt autem latus lumbricus, ſi ita dicere libeat, permutatio pelliculæ intrinſecus tenuia inteſtina ambientis, in corpus quoddam viuum, quod continuos ſtomachi morſus infert, & ad cibos incorrigibilem appetitum: cæterùm ea quæ accipiuntur, non ſuccenturiata digeruntur, ſed citò excernũtur. Cõſequitur affectos corporis gracilitas & imbecillitas cũ tarditate, aſſiduúſque famis ſẽſus. quod enim viuificatũ eſt in inteſtinis, vbi recẽs exhibitũ cibũ cõſumpſit, poſtea ipſa ſolida corpora arrodit. Minimè verò fallax ſignũ erit, ſi cũ recremẽtis quædã cucurbitæ ſemini ſimilia excernãtur. Porrò cura penitus cũ præcedenti concordat: præpotationes enim conueniunt amaræ & acres: allii item comeſtiones. Aut enim integræ excernuntur, vt incredibilem magnitudinis de ſe præbeant aſpectum: aut etiam prodeunt in partes conciſæ, & ſemel ſanè exolutæ non amplius ſecundariò congregantur. In potu igitur etiam his vermes terrenos, vt dictum eſt, exhibebimus. Propriè autem ad ipſas auriculæ muris ſuccus facit, duorum cyathorum menſura, cum vno zythi cyatho potatus: celerrimè nanque ipſos educit. Aliud ad latos lumbricos quos *cerias, id eſt inſtitas,* vernacula voce appellant.

Nitri, cardamomi ſeminis, piperis, ſingulorum æquales partes commiſceto, & cochlearii menſuram inde præbeto: confeſtim enim educit. Aliud. Corticis radicis mali Punicæ acidæ in ſuprema parte delibrati, piperis, cuiuſque drachmas quatuor, cardamomi drachmas ſex, marrubii drachmas duas, mellis deſpumati quantum ſufficit, præbe ex eo cochlearium poſt allii comeſtionem.

De aſcaridibus, Cap. XLI.

AScarides etiam lumbricorum ſpecies ſunt, circa extremas inteſtini recti, ac primam internã adſtrictiorem ani partem, ſphincterem *Græcis* appellatam, conſiſtẽtes, vehementémque pruritum his locis inferẽtes. Et pueri quidem aſſiduè ad egerendum irritantur: à cõtraria verò inſtantia, & aduerſus eas contentione, ac vtplurimùm ab excretione melius habent. Qui verò ad integram ætatem peruenerunt, cauſarum moleſtiam inferentium animaduerſionem habentes, digitos in anum immittunt, ac procidentes educunt. quin & ignitis lapidibus, aut littoreis calculis à ſole peruſtis fouendo, mordaces pruritus leniunt. Cæterùm, quum quidam præ puſillanimitate nihil horum auxiliorum admittant, minimè malum ipſum negligere oportet, ſed citra dilationem curare, atque iis qui falſi diuerſum ſentiũt, cauſas indicare ac curandi viam demonſtrare. Porrò cauſæ huius acceſſorii mali, cibi ſunt & frigiditates, alimentique corruptiones, quas præſtat prius vitare. Huius verò ſigna, potiſſimũ ex recremẽtorũ graueolentia ſumuntur. Poſtea pueri quidem acri muria infuſa ſunt euacuandi, aut abſinthii decocto oleo admi-

xto.Calidiorem quoque ſublutionem eſſe cõuenit:à qua vbi prodierint recrementa,affecti loci illinendi, ex ſimplicibus quidem,acacia & hypociſthidis ſucco, rhoiſque ſucco cum alumine liquido: compoſitis verò,Andronii paſtillo,& ſphragide Polyidæ inſcripta, & lanæ ſuccidæ paſtillo,ac quæ his ſimilia exiſtunt. Coacta enim ab adſtringentibus caro,corroboratur,aptitudinémque ad animalculorum generationem amittit,atque aſcaridas ipſas excludit. Perfectiores etiam ætate,ſimiliter euacuandi acrioribus ac calidioribus infuſis,velut eſt muria & centaureæ decoctum:deinde cedria eis infundenda: ad quã rem corneam fiſtulam vndiquaque perforatam apparare oportet,circa fundum amplam,ac magnitudine locis cõuenientem, quam vltra adſtrictiorem ani partem inditã cedria explemus,ita vt cedriæ immiſſio palàm tum per amplitudinem,tum per tranſuerſa vndiquaque cõtingat: poſt verò quieſcere iubemus,ſæpe eũdem curationis modum repetentes. Aliud,quod & pueris & qui perfectæ ſunt ætatis,conuenientiſſimum & efficaciſſimum exiſtit. Carnem veterem ſalitam, pinguedine deraſa, ſublongã & rotũdam formabimus,atque ita adaptatam, podici atque adſtrictiori ani parti intrudemus,ligamentóque adhibito,quàm diu ſuſtinere poſſint,inditam ſinemus: deinde ſoluemus,prædictáque infundemus ac illinemus. idẽ etiam remedium ſæpe repetemus. Cibi verò frumentacei generis,boni ſucci, ac qui facilè concoquuntur præbeantur.

De abſceſſu in inteſtinis, Cap. XLII.

OBoritur aliquando abſceſſus in inteſtinis, ad cuius eruptionem eliquationes aquoſi puris cõſequuntur: quare ignari ac inexperti hoc viſo decipiuntur,dyſenteriam hanc affectionem eſſe putantes.& ſanè,vt verum fatear,ſi poſt eruptionem diuturna ſit exulceratio & perſeueret,eo modo quo dyſenteria curatur:verùm in principio neutiquam conſimili curatione ſubducitur: vnde etiam quoſdam ægrotos periclitatos eſſe cõſtat,malè ab indoctis medicis tractatos,qui ſtatim in principio dyſentericas infuſiones adhibuerunt.Pro viribus itaque affectiones hæ inter ſe diſtinguantur:iudicatu enim faciles exiſtunt.In abſceſſu enim ſemper dolor pulſatilis præcedit, iuxta affectum locum innitens,neque morſus, neque decurſus adſunt,quales in dyſentericis præcedere conſueuerunt: deinde mutatione in ſuppurationem incipiente,rigores inæquales conſequuntur,febréſque,circa veſperam maximè,irruentes: poſteà vbi perfecta humidi mutatio fuerit facta,omnes moleſtiæ minores ſiunt,vehementéſque dolores remittunt:deinceps eruptionis tempore accedente,rurſus dolores intenduntur. aliquando autem perfecta ventris adſtrictio adeſt.Poſt eruptionẽ verò humor qualem prædiximus,excernitur: quum nihil tale in dyſentericis oboriatur. Cataplaſmatis igitur ad eos vti oportet ex ſemine lini,adſtringẽtibus aliquot ſimul admixtis, veluti ſunt palmæ,mala cotonea,& ſimilia. Atque ne fluxus augeſcat,infuſis vtendum erit, ex ptiſanæ ſucco aut alicæ cum quodam mediocriter adſtringente: vehementem enim adſtrictionem in his facere veremur. A cataplaſmatis verò ac prædictis infuſis,inflammationem mitigamus.Et ſi quidem eruptionem ſuſpectam habeamus, epithematis vtimur quæ eam adiuuant,althæam nimirũ ac caricas,ſimúmque columbinum admiſcentes.Si verò diſcuti poſſe ac euaneſcere inflammationem ſperamus, ea quæ diſcutere ac digerere prædicãtur epithemata adhibemus.Qua in re egregiè facit emplaſtrum anicetum, *hoc eſt inſuperabile*,appellatum.Si verò eruptio obuiam veniat,infuſis vtẽdum,primùm quidem ptiſanæ ſucco: cui deinde modicum mellis ad vlcerum repurgationem, eſt admiſcendum. Quòd ſi ſordidiora recrementa appareãt, etiam lenticulæ decoctum ac malicorii ad ptiſanæ ſuccum & mel affundatur. Repurgatis deinde vlceribus, à melle abſtinendum:parum verò quiddam ex paſtillo de halicacabo ad infuſum coniiciendum,quò vlcera ad cicatricem perducantur. Poſt hæc autem proſpiciendum vt corpora inſtauratione ſuſcepta,ſubſidant ac molliora reddantur:ſæpe enim identidem humoris collectiones fieri conſueuerunt. Quòd ſi verò ſinus quiſpiam relinquatur,

A rurſus eadem quæ prædicta ſunt adhibeantur: ſi verò ea quæ ex vlceribus promanant,ſerpendo depaſcant, ad ea quæ ad dyſentericos in principio cõueniũt, tranſeundũ.

De dyſenteria,hoc eſt torminibus inteſtinorum, ex Archigene, Cap. XLIII.

DYſenteria propriè exulceratio eſt inteſtinorum ſerpendo depaſcens,ab externis cauſis producta, veluti frigiditate,ardore,venenatorũ pharmacorũ potu, & quæ his ſimilia exiſtunt.Iam verò & à cruditatibus,peregrinorúmque & acrium ciborum acceptione:ab aliqua item acrium B humorum impreſſione,ei conſimili quæ circa externam cutis ſuperficiem contingit,à qua papulæ quædã feruidæ ac exulcerationes perficiuntur. Primùm verò egeſtio malum auſpicatur cum rugitibus ſubpinguibus ac bilioſis,pingui nimirum quod intrinſecus inteſtinis adhæret,paulatim circumliquefacto:& quibuſdam quidem cum torminibus,quibuſdam abſque his excretiones contingunt. Quum verò ſuperficies inteſtinorum perfectè fuerit denudata,exulceratióque ſupernè conſiſtit,fæculẽta ac cruẽta bilioſáque excernũtur. Vbi autẽ alti⁹ penetrarit vlceratio,etiã ſordes pelliculas admixtas habentes ex- C pelluntur:& ſi non celeriter cohibeatur,compendio vicinos locos depaſcitur:ſanioſa verò quædam excernuntur, qualia ab occiſorum corporibus defluere conſueuerunt. atque hæc ſanè eſt quodammodo acuta dyſenteria. Si igitur ab acribus cibis,aut à flaua bile dyſenteria oboriatur,ferè intotum ipſam curamus:ſi verò ab atra bile initium ſumat,ſi quidem ratione iudicationis febriliũ morborum atra bilis excernatur tranſitúque ſuo inteſtinum diſtendat,etiam hanc curare non deſperamus.Si verò ſua D ſponte,nullo præcedente febrili morbo,neque cõcoctione bona apparente, atra bilis excernatur, immedicabilis dyſenteria ex ea oborta exiſtit,nihilque à cancro exulcerato differt:eſtque omnino lethalis. Conſueuerunt etiam exulcerationes aliquæ diutius perſeuerare, ſerpendo nequaquam depaſcentes,verùm cauis vlceribus forinſecus conſiſtentibus ſimiles,quibus cicatrix tardè inducitur,labris nimirum vlceris in callum induratis: in huiuſmodi etiam,infuſa infeliciter adhibentur. Atqui in pleriſque dyſentericis teneſmus præcedere videtur. Eſt autem te- E neſmus egerendi promptitudo quæ differri ac deuitari non poteſt.Noſſe tamen oportet quòd aliquando quidẽ aliqua ſui parte inteſtinum rectum in dyſentericis exulceratur:aliquando verò totum,& cum ipſo etiam ſuperiora.Si quidem igitur circa colũ,hoc eſt circa inteſtina craſſa,vlceratio cõtingat,ſtercora quæ egeruntur, multa ſunt & coaceruata,& cum flatibus prodeunt,aliquando etiam fumoſa.Pinguia quoque & cruenta recrementis admixta apparent,inexplebiliſque edendi appetitus oboritur. Tenuibus autem inteſtinis exulceratis,dolores circa vm- F bilicum conſiſtunt,bilioſáque & porri colorem habentia,atque omnino variegata, ſtercori cõmixta plurimùm excernuntur,citra tamen ramentorum complexum,cum torminibus & mordacitate, deſperationéq; ac exolutione,vt non procul ab animi deliquio ægri abſint:à ſitique infeſtantur,& febricitant.ſtercus quoque crudius ab his prodit.Exulceratur autem,verùm rarò, & ieiunum inteſtinum.quod ſi contingat,egeſtiones crudiores apparent, ſanguinem nigriorem vehementer implicatum habentes,bilémque abundè flauam:ſitis multa itémque nauſeæ G affligunt:vomunt etiam aliquando, ac cibos auerſantur. Dolor quoque vehemẽs ſupra vmbilicum conſidet,quãdoque & febres malignæ oboriuntur. Atque ita affecti decolores ſiunt, & ad animi deliquium vſque exudant. vires etiam ipſorum citò deficiũt,neque procul ab interitu abſunt.Antyllus autem ſcribit,Tunc equidem ieiunũ inteſtinum exulceratum eſſe putamus, quum ſanguis qui cum recrementis egeritur,niger ac vetuſtus apparet: neceſſe eſt enim huiuſmodi,in omnibus infra ieiunum ſitis inteſtinis,decoctum excerni. Pituitoſa etiam ac ſub- H pinguia ſimul excernuntur:pituita enim,inquit, in ieiuno abũdat,ipſúmque etiam adipoſum exiſtit. Bilioſa itẽ abundanter in his excernuntur, ſitiſque infeſtat, vtpote ventriculo ob vicinitatem ex affectione inteſtini ieiuni concalefacto:quapropter & febriunt & dolent. Cæterùm

tenui intestino exulcerato, egestiones minus quidem biliosæ ac pituitosæ sunt:neque enim pituita,nec pinguedo in hoc velut in ieiuno abundat:subcruenta autem magis & rasuræ similia excernũt. Quæ enim deferuntur, pelliculas intestini in superficie radunt:quamobrem sanguis etiam eis minus niger apparet. Si verò circa colum exulceratio fiat,recrementa multa erunt,& flatu comitante coaceruata,& aliquando spumosa.quod verò cruẽtum in ipsis prodit,flauum erit:cibum plurimum expetẽt,crudioráque egerent:minus etiam à siti infestabuntur,& nõ multùm febriunt,nisi magnum sit vlcus,aut malignum. & si febricitare eos cõtingat, difficilius aliis febrem submouent & excludunt.magnam autem causam subesse oportet,si febris ex colo accendatur.Quòd si rectum intestinum sit exulceratum,concocta erunt recremẽta & sanguis floridus,& sordes plurimæ excrementis admixtæ. tenesmi etiam aderunt violenti, sæpiúsque ad excretionẽ incitantur,quum tamen nihil excernant:neque valde esuriunt,neque sitiunt,neque febriunt, nisi vlcus sit cancerosum. Porrò primum periculum ex vlcere serpente ac depascente dysentericis impendet: secundum verò ex sanguinis eruptione,tertium autem ex fluxu à locis ab imbecillitate affectis consequenti. Cæterùm ab vlcere serpente ac depascente pueros magis opprimi apparet, vsque ad ætatis vigorem.calidum nanque & humidũ huic ætati corpus est,quare ad putrescentes morbos perferendos magis sunt parati.A sanguinis autem eruptione, magis ii qui in ætatis vigore consistunt,infestantur,& qui à natura multo sanguine abundant.à fluxionibus autem seniores amplius lædũtur,& qui malo corporis habitu sunt præditi.At verò vbi vlcus proserpturum est,dolor concomitatur.Acria enim & liquida cum torminibus recremẽta egerentur:deinde & odoribus & coloribus variata,vnà cum mordacitate. Febres verò quoque prauæ accedunt, inediæque ac corporis iactationes consequuntur: æstus item continuus ac sitis.Iam verò vlcere serpendo ac depascendo in peius procedente,tamẽtã excernuntur:fæculẽta multa ac nigra efferentur, & sordes magnæ intestina ambientium pellicularum,si in crassis intestinis exulceratio consistat.Quum autem sanguinis eruptio futura est, exolutio totius corporis,animi deliquio similis præcedit ac grauitas loci: ea verò quæ egeruntur,lenta sunt ac viscosa,deinde cruenta.Postremùm etiam grumi multi excernuntur,primùm quidem flaui, ad finem verò nigri & graueolentes. Manifestum autem est quòd vires quoque eorum subuertentur,sudoréque effundentur: aliquando autem & conuulsiones ad plurimam euacuationem consequuntur. Atqui fluxione laborantes,curationis tempore compacta stercora excernent, deinde non longè pòst, vlceris tectorium splendidum vnà cum stercore effertur. modicè nanque ab infusis fluxus sistitur: deinde paulo pòst vlceratio excoriatur.Cæterùm si alicubi,certè in intestino recto ac colo consistens dysenteria facilè curabilis existit:quæ verò in tenuibus intestinis hæret,difficulter curatur,maximè verò in ieiuno. Iã verò & hæ quæ post abscessuum eruptiones fiũt dysẽteriæ,graues sunt,propterea quòd vires deiectæ iã sint per coincidẽtes inflãmationibus febres ac dolores. Graues sunt quoque quæ cum vehementi inflammatione oboriuntur, quæque cum febri ac perditione appetitus.Pessimæ verò dysenteriæ sunt in quibus quæ excernuntur,porri aspectum habent,suntque nigra,plurima,varia, graueolentia, & quæ vnà cum excrementis sordes pelliculis magnis commistis excernunt. Verumtamen & mulieres,quàm viri,senes & pueri, quàm iuuenes & in ætatis vigore consistentes, difficilius curam accipiunt. His prædefinitis, à tenesmi affectione curam dysenteriæ incipiemus,quum plerisque in dysenteria initium sumat.

De tenesmi cura, Cap. XLIIII.

QVemadmodum iam prædictum est,in plerisque dysentericis tenesmus præcedit.Est autem affectio hæc ad excernendum promptitudo,quæ differri ac deuitari non potest:nihil tamen præterquam pauca cruentũ aspectũ habentia propellens,& post ea quædam mucosa. vbi verò stercus fuerit excretum,ægri alleuantur.Iam verò &

A inflammationem cum laxo tumore,ex continuis distentionibus circa locum obortam esse constat,quæ stercoris insidentis suspicionem præbet quod exitum quærat.Cæterùm recrementa in ipsis concocta & compacta,ferè intotum excernuntur,pauco sanguine post recrementa destillante,stercori minimè admixto. In principio igitur,si grauis distẽtionis sensus circa imum ventrem fiat,& maximè circa dextram partem,coniectare oportet stercorũ multitudinem in cæco intestino insitam esse, quam furfurum ac fœnigræci decocto infuso eluere oportet,mel-
B le oleóque ac modico nitro admixto. Quòd si huiusmodi nihil apparuerit, statim in principio oleo myrsinino aut rosaceo,cũ vino & cumino,pectinem inguináque, ac inter anum & scrotum intercapedinem, perinæon *Græcis* appellatam fouere ac irrigare oportet.Deinde lac capri num recèns mulctum heminæ mensura & nequaquam minus præbendum:verùm non aceruatim,sed sigillatim partitum.Sequẽti,deinde die, lac ipsum ad dimidium decoquatur:ablato eo quod in decoctione cõcretum superstat:atque ita exhibeatur.Si verò pituita sit quæ ægrum in
C festet,aut præcesserit frigus,rutam in vino albo decoquito,atq; vinũ ipsum calidũ meracũ bibẽdũ dato, ac assiduè bitumẽ,picẽ siccã,coriãdri semẽ,& cyperum suffito: vndiquaque autẽ ægro cõtecto suffimẽtũ supponatur.Est autẽ & pastill⁹ suffumigabilis ad tenesmos ac intestinorũ dolores approbatus,hic: Picis siccæ sextantem, bituminis vnciam vnam,sulphuris viui vnciam vnam: bitumen ac picem cum modico aceto liquato:sulphur autem viuum tenuissimè tritum adiicito,hisque simul vnitis pastillos informato.vsu verò expetente,in calidum cinerem conie
D ctos suffito.bitumen autem in refrigeratis, etiam cum ptisanæ succo infundito. Glande quoque suppositicia in eis huiuscemodi vtendum est:Oleo raphanino,si adsit,aut communi,si non illud haberi queat,allia decoquito ac cõformato,deinde ladanũ & ceram paulatim adiicito:quibus liquefactis & ab igne ablatis,modicum lycii addito, vnito,ac tomento excipito,sedique quampenitissimè indito.Ad imum verò ventrem ac lumbos hoc adhibeto: Ladanum & styracem vnguento nardino oleóque suffumigabili appellato dissoluito,ac lana exceptum imponi-
E to ac colligato.Efficacissima autem sunt in tenesmi affectione fomenta sedi admota.Gallas igitur in aceto decoctas cum spongia adhibeto,aut glomis texturæ gynæciorum per successionem foueto.Efficax est & malicorium similiter decoctum,myrtique baccæ, ac rubus, quæque his similia existunt.Furfures quoque in aceto decocti, ac feruenti ligamento excepti,commodè sedi adhibentur. insessiones etiam ex prædictis vtiliter suscipiuntur. Verùm cui per nostram experiẽtiam cognito testimonium meritò præbemus,tale est.Later perquam vetustus & à fu
F mo denigratus,vnà cum contentis in eo paleis tunditur: deinde feruenti aceto subactus linteolóque illigatus,sedi subditur.Hæc autem statim ab excretione admoueantur, &maximè,si dolor infestet.iuuantur etiã per spõgitidem herbam sede extersa. Si verò exulcerationis principium oboriatur,inflammatióque adsit,ptisanæ succus infundatur,paucis rosis simul cum eo decoctis.quòd si acria sint quæ efferuntur,lac tepidum infundatur. Vehementiori autem inflammatione infestante, oleum rosaceum leniter calidum infusum ac pluribus horis detentum,doloris
G vexationem dissoluit. Si verò laxius intestinum rectum fiat,lentium ac malicorii decoctum infundatur.similiter autem,& si exulcerationis principium adsit. Si verò vigiliæ vnà cum dolore consequantur,sedi collyrium soporiferum subdetur,quod ad dysenterias est descriptum. In eis autem quibus iam vlcus serpendo depascitur, subiecta ad dysentericos cura vtemur. Epithema dysentericis: Croci,myrrhæ troglodyticæ,cyphii,mastiches, succi absinthii,aloes,palmarum,acaciæ,masucha,ladani, malorum cotoneorũ,cumini torrefacti, cãdidi ouorũ assati,
H panis vsti & in vino macerati, olei melini aut rosacei.

Cura dysentericorum, Cap. XLV.

PRincipiũ curationis dysentericorũ à quiete & modico cibo fiat,vndecũq; tãdẽ fluor procedat: & mediæ corporis partes lana oleo modico dulci imbuta cõtegantur:vehe-

tur: vehemẽti autẽ mordacitate infestante, rutaceũ sitoleũ, & cuminũ tritũ lanæ cõuolutæ inspergatur, maximè vbi inflationes & tormina affligãt. Quòd si hæc augescãt & intendantur, ad cataplasmata confugiendũ erit: & hoc maximè, si inflãmationis sensus percipiatur. Multis enim non dolorum tantùm, verùm etiam totius mali obliterationem, cataplasmatum commoditas induxit. Apparentur autẽ hæc ex polline in posca, vsquequo cogatur decocto: quem deinde linteolo complicato illigatum totis iliis impones. fluorem enim ipsum concoquit. Quandoq; autem & palmas, malaque cotonea, ac malicorium cum aceto cocta admiscemus: quòd si ardor adsit, symphyti radicem tritam, aut solanum, aut perdicium, aut plantaginem adiicimus. Stomacho verò imbecilli & exoluto, polentam cum œnãthe, aloéque & omphacio annectẽmus: inflatione autem simul infestante, anisi, fœniculi, apii, ac irionis semen addimus. & si lumbrici simul cum recremẽtis excernantur, melanthiũ, aut cornu ceruini ramenta, aut adeps ceruinus, aut coriandri semẽ non incommodè admiscentur. Quòd si dolor vehemens adsit, prædicta cũ lini semine commisceantur, & aceto mulso decoquantur. Si verò sanguis multus efferatur, acacia, hypocisthis, & alumen cum palmis ac malicorio decoctis & tritis aptè concinnantur. si autem liquida & cruda prodeant, quod eis qui vires debilitatas habent euenire solet, mel coctum per se aut polenta admixta, pelle exceptum imponitur. Aliquando autem & opii parum, aut hyoscyami semen, hypocistidémque & acaciam ac myrrham, apiique semẽ satis largum, itémque fœniculi & anisi inspergitur. Quòd si frigoris sensus adsit, pellem agninam leuem, liquida pice imbuito, calefactámque aluo imponito. Ego verò, inquit Archigenes, superioribus quidem intestinis affectis, pastillum aliquem ex eorum genere qui supernè per os exhibentur dissoluo, ac melle probè cocto, aut palmarum pinguiũ carne exceptum impono. neque enim impensæ parcendum est in iis qui de vita periclitantur. Inferioribus autem intestinis affectis, ac mucosis multis infernè prodeuntibus, & eiusmodi etiam occupante madore: ex pastillis qui infernè per anum infunduntur, tres aut quatuor palmarum carne exceptos impono, sempérque mihi iuxta votum res acta succedit. Mirificè etiam emplastra quæ cruentis vulneribus adaptata sunt, conducunt, postquam quieuerint inflammationes, ventri ac lũbis totis vsque ad dorsum imposita: qualia sunt Barbara appellata, & quæ ad fracturas apparantur, velut est quod Isis vocatur. Atque de his quidem quæ forinsecus imponũtur hactenus. Dicendum autem deinceps de iis quæ intra corpus assumuntur. In principio igitur post tertiam diem permittentibus febribus, lacte recẽns mulcto adhuc calido vtendum est, melle tepido ei admixto, atque in eius vsu ad tres dies perseuerãdum, quantum nutriendo corpori suffecerit exhibendo: sequentibus deinde diebus melle adempto, & modica aqua (quartæ nimirum lactis partis mensura) affusa, paulùm decoquimus, ac exhibemus: deinde post alias tres ad dimidium decoquimus, & post alias tres, ad tertias, similiter per tres dies, atque ita eis præbemus. Primum enim lac depurgat, simul ea quæ in corpore sunt contemperando: postremum verò aluum sistit. Non scio enim an aliunde grauior molestia dysentericis oboriatur, quàm ex eorum quæ egeruntur acredine contingit. Oportet autem insuper & panem madefactum à lactis acceptione offerre. Pultes etiam ex lacte apparatæ, tum pharmacum tum nutrimentum optimum præbent: velut est oryza cum lacte, dulciarii panes, amylum, & oua lacti cõmista. Quòd si adhuc fluxus perseuerat: inde ad eorum quæ aluum sistunt, syluam transeundum est. e quorum genere, alia quidem influentes humores obducunt & inspissant: alia verò, corpora plus iusto rarefacta & laxata adstringunt, alia autem reficcant. Pultes igitur ex alica apparentur: nam & hæ probè nutriũt, & aliquo modo obducunt. Condiantur autem paucissimo sale, ac modico oleo & anetho, aut pro oleo magis adipe gallinaceo, aut anserino recenti. Quæ verò ex oryza eodem planè modo parantur, præcedentibus magis reficcant: his autem

A adhuc amplius quæ ex milio fiũt. Quæ autẽ ex rhoe apparantur pultes, magis adstringunt. Ego verò, inquit Archigenes, eas hoc modo adorno: Rhoem culinarium in aqua pluuia per noctem macero: deinde diligenter expressum aquæ cõmitto. Farris apparatus, ex Archigene. Quod verò Latinè in regionibus Romæ vicinis far appellant, hoc modo apparatur: Frumentum modico tempore aqua madefacito, indéque extractum ac in pilam coniectum, veluti ptisanam à cortice repurgato. Vbi verò corticem exuerit, tollito atque in sole siccato: deinde manibus tritum donec penitus à cortice fuerit mundatum, B crassissimè molito, ita vt granum vnum in quatuor aut quinque partes redigatur; & siccum adseruato. Vsus autem tempore, alicæ modo coquitur, & à sanis in cibo sumitur: pro ægris verò variè apparatur, & epithematis quoque admiscetur. Quidam spicas frumenti adhuc virides tollunt, ex ipsísque far cõcinnant, quo modo & suauius & iucundius redditur. Far quod Clusinum appellatur: Porrò frumentum ipsum rursus madefactum, manibus sedulò cõfrico, atque ita percolatum ipsius succum coquo, C anethi ramulis assiduè agitando: coit autem celerrimè velut glutinum quo ad librorum compactionem vtimur: quo facto, ipsum sale, ac paucissimo oleo siue adipe condio, fitque hoc modo non solùm cõmodum, sed etiam iucũdum. Apparatur autem puls ex siccis item panibus, quos aliquando quidem posca, aliquando verò palmarum, aut malorum cotoneorum, aut pirorum, aut siliquarum, aut rhois, vt dixi, cremore contusos coquo, eísque aliquando ex fauo albo ac optimi mellis pleno aliquid admisceo. Ex adstringentium numero lenticula quoque proditur, quæ D probè assata cum plantagine aut malis Punicis contusis decoquatur, acetóque ac modico oleo condiatur. vtiliter etiam lenticulæ far Clusinum admiscetur. Olera quidem non valde probo: decẽtem tamen eorum degustationem non prohibeo, velut seridis coctæ, plãtaginis, brassicæ bis coctæ, ad quam post primam atque item secundam decoctionem aqua diffusa, poscam feruẽtem affundimus, rursúsque donec liquescat decoquimus. Intubum quoque ac sisarum cum liquamento simplici exhibemus. Damus & E ouorum assatorum lutea tantùm cum modico aceto ac rhoe, paucissimo oleo admixto. Carnes autem dysentericis non valde commodæ existũnt, dandæ tamen eis qui diuturno malo vexantur. Ex his volucrium eligẽdæ, deinde syluestrium ferarum: verùm ex his omnibus facilè solubiles & non graueolentes, tenerámque carnem habentes ac adstringentem, reliquis præferendæ: velut est inter volucres perdix, palumbes, & similes. Ex pedestribus verò carnes dorcadis, capreæ, ac leporis: ex marinis, aselli, percæ, loliginis ac mulli: singulæ verò in posca ebulliãt, F myrti baccis cum eis incoctis: deinde assatæ cum familiaribus eduliis præbeantur. Fructibus quoque parcè vtãtur: si tamen stomachus langueat, pirum coctum, aut cotoneum malum cõcedemus, aut vuam quæ in cado siue olla, aut etiam interpositis vinaceis adseruatur: mespila item ac Punicum malum. In potu, à principio quidem aqua pluuia quæ non sit ex domibus plumbo intectis delapsa, vtendum est: talis enim aqua potata etiam sanis dysenteriam propinat. quòd si pluuia optima non adsit, fontana vtemur: puteorum aqua semper deuitata, vtpote G quæ subsalsa est, ac ventrem perturbat. Cum aqua autem fructus adstringentes coquere oportet, maximè verò acinos. Pòst verò vbi vires fuerint deiectæ, etiam vinum præbendum, quò stomachi sanitas firmetur. sit autem vinum adstringens, & non valde vetustum. Ante cibum verò corpus inunctionibus, & faciei prolutione, similibúsque curetur, quæ in febrium tractatu sunt relata. Atque hactenus quidem de diæta. Iã verò ad remedia quæ infernè adhibentur transeundum. Magnis igitur intestinis affectis, etiam infusa adhibeantur: & si quidem tenesmus infestet, ptisanæ succus infundatur, adipe caprino aut H hircino admixto. Vbi verò corpora excoriationẽ incurrant, alicæ aut oryzæ succus magis appositus erit: triticea etiã ptisana ad tenesmos ac excoriationes accõmodata censetur. Aliquando in vehementi tenesmi ad egerendum prõptitudine, muriæ vsu ægrũ ab omni dolore liberauimus.

ſufficiunt autem ex ea drachmæ ſex,heminæ vni calidæ
aquæ illiquatæ: ſi verò ſucco alicui eam admiſcueris,dr.
octo iniicito.Præſtantius tamen oliuarum albarum mu-
ria conditarum liquamen cenſetur,tepidum heminæ mẽ
ſura infuſum,& ſanè per aſſiduum eius in teneſmi cura v-
ſum optimè ſucceſſit.Si verò ex veteri chirurgiæ perpeſſi-
one, aut aliâs ſubtiliore ſenſu prædita exiſtant circa ſedẽ
ægroti loca, anus aſſiduè,& maximè ante acrium aut ad-
ſtringentium pharmacorum infuſionem, adipe anſerino
aut ſuillo perungatur, & fiſtula quoque clyſteris craſſius
illita immittatur.Cæterùm poſt diſtentionum exolutio-
nem,aſperitates quæ circa inteſtinum ſunt,quæ quidem
mediocriores, per muriam reſiccantur: quæ verò relin-
quuntur,ſuccis magis adſtringentibus curantur:veluti gal
læ in vino decoctæ, aut tritæ & vino inſperſæ: malicorii
item ac corticis pinus, & baccarum myrti nigrarum.
Quòd ſi ardor conſequatur,oua cruda duo cum vino mo
dico,ac largo roſaceo conquaſſata infunduntur.Qui verò
caput quod facilè afficitur habent, in his ſeminis lini ſuc
cum reſiccamus, vtpote caput replentem.Portulacam au
tem cum ptiſana (ſi poſſibile eſt) decoctam,aut cum
aqua,ſi id fieri non queat,ſucco eius cum roſaceo & ouis
crudis permixto infundimus, in iis præſertim qui ardo-
ris affectionem circa inteſtina habent, aut qui aliâs à ca-
lidorum infuſorum ardore ſunt læſi:ex roſaceo verò quar
ta ipſius ſucci pars ſumatur. Mirificè etiam ſeminis lini
ſuccus facit,cum cãdidis ouorum,& lacte aſinino ſeſqui-
cochlearii menſura, permixtus: pro quo, ſi non adſit,
bubulum accipere non incommodum erit. Porrò inflã-
mationibus eryſipelatis,ciborum ac potuum citra mor-
dacitatem adſtringentium vſus conueniens exiſtit. Infu-
ſa verò eis conueniunt,plantaginis ſuccus, malicorii,per-
dicii,portulacæ,ſemperuiui: verùm ſingulis acaciæ aut
hypociſthidis ſuccum admiſcere oportet. Efficacius au-
tem in eryſipelatis glaucium infunditur cum aliquo ex
prædictis ſuccis,aut Andronis paſtillus,aut Muſæ inſcript⁹.
Quòd ſi ſanguis deſtillet,ſanguinariæ ſucco vtendum aut
plantaginis cum acacia,hypociſthide,aut balauſtio. Si ve
rò ſanguinis impetus vehementer vrgeat,quemadmodũ
etiam ſi maxima inflammatio ſubeſt,præſertim in iis qui
plurimo ſanguine abundant,vena incidenda,ſi vires non
reſiſtant:& maximè in quibus cõſueta ſanguinis excretio
cohibetur. Auferre autem oportet neque multum neque
coaceruatũ:ab vtroque enim venter conturbatur.Omniũ
verò maximè cauebimus ne animi deliquium fiat. quare
deſidenti etiam dyſenterico venam ſecabimus:hac enim
deſidentes forma,dum ſecatur vena,minus reliquis ani-
mo linquũtur.Secare autem oportet in dextro cubito ve
nam humeralem appellatam: neque enim ſimiliter hac
vena inciſa,vires labefactantur, & inſenſibiliter quodam
modo furtimque ſanguis aufertur. quòd ſi hæc non ap-
pareat, neceſſariò mediam ſecamus. Inferiorem au-
tem incidere,ob ſubiacentem arteriam,vitandum. cæte-
rùm fiſſuram omnino tenuiſſimam infligemus:nõ enim
ob multitudinem ſanguinis euacuandam,ſectionem fa-
cimus,ſed vt materiam quaſi per riuos transferamus.Pau
cus autem ſanguis etiã multo tempore emiſſus, inflãma-
tionẽ mitigat,& ſanguinis ad inteſtina delationem reuel
lit,innatúmque calorem ſenſim refrigerans,ſomnum ma
gis quàm animi deliquium inducit. eſt autem optimum
dyſentericis remedium ſomnus. Si verò quid venæ in-
ciſionem fieri prohibeat,ex eorum quæ ſanguinẽ ſiſtunt
admixtione infuſionem facio. qua in re lanarum ſuccida
rũ cinis optimè facit,aut ex ſpõgia noua vſta.Spõgiã au-
tẽ ipſam liquida pice imbuere oportet,aut ſanguine tauri
no, cinerémque eius in olla exuſtæ in aliquẽ ex prædictis
ſuccis inſpergere,atque hoc modo infundere. Succi autẽ
in his ad infuſiones apti ſunt,ex plãtagine,ſanguinaria,ac
ſimilibus.Quin & linteolum alumine liquido imbutum,
deinde vſtum,præclarè ſanguinis eruptiones ſiſtit. Sum-
mè autem conducẽtem cognouimus aſinini ſtercoris ſuc
cum,maximè ſi à paſtura prodeat animal montana & ad-
ſtringente:quòd ſi non ſufficit ipſe ſuccus, ſtercus planta-
ginis ſucco madefacito,exprimito ac infundito.Adhibe
antur autem ſimul & epithemata, & quæ per os accepta,

A ſanguinem ſiſtunt,& qui ſanguinem ſpuentibus commo
di ſunt paſtilli.Præter opinionem verò eis proſunt,mace
ris cortex,& mali Punici flores, æquali pondere contuſa
& cribrata,ſi inde ſcrupuli duo cũ vino adſtringẽte pro-
pinentur.In his etiam frigida,citra offenſionem tamen,
infuſa apparentur.in reliquis verò dyſentericis tepidiora,
aut leniter calida. vlceribus enim frigidum infeſtum
eſt, niſi ſanguinis eruptio ſimul adſit. Si verò exulceratio
abſque fluxione relinquatur, plura ne infundantur quàm
lac bubulum aut caprinum, cui lycii drachmæ tres ſint
B admixtæ.Optimè faciunt & terræ Samiæ drachmæ IIII.
aut amyli drachm.IIII.cum plumbi vſti drachmis II. tri-
ticeæ ptiſanæ admixtæ ac infuſæ: aut ceruſſæ drachm.II.
cum ſucco iniicio, ægérque ſanatur. Vbi verò fluxio-
ne afficiatur & nimiùm humecta ſit exulceratio, charta
vſta aut lentiſcus vſta,aut cinis pompholygis, aut aridum
ex charta conſtans pharmacum, ſimiliáque cum ſucco
plãtaginis infuſa, aut etiam cum altero conſimili ſucco
ægrũ à malo aſſeruant.Quòd ſi vehementior ſit fluxus,&
humectatio exulcerationis,ea quæ à callis indurata cor-
C pora læuigare ac à callis liberare poſſunt aſſumantur: i-
témque ea quæ humecta reſiccare & exurere,exolutáque
adſtringere poſſunt: velut eſt ſabinæ herbæ decoctum, i-
tem ſaluiæ,polii, ac pilularum cupreſſi: ex paſtillis verò
Muſæ inſcriptus,& qui ex lanis ſuccidis vſtis conſtat,& cõ
ſimiles.In potu verò,Thraſyandri paſtillus,& qui croceus
appellatur, conſimiléſque qui supernè per os ſumuntur,
præbeantur. cibi etiam magis reſiccantes eis exhibendi.
Si verò ſerpendo depaſcant vlcera ipſa,ſi quidem in inte-
ſtino ieiuno cõſiſtant, paruam omnino ſalutis ſpem pro-
D mittunt.Si verò circa tenuia inteſtina fiant, minus graue
malum eſt,attamen periculo non vacat: ſi autem in colo
fiant,vtplurimùm ſanabilia exiſtunt. Verùm quemadmo
dum in externis vlceribus depaſcentibus: ita & in his ſta
tim in principio,vbi depaſtio apparuerit,cruſtas inducen
tia & exurere valentia adhibere oportet. ſi enim ad ma-
gnitudinem peruenerit exulceratio,inutilis horum vſus
fuerit. Cæterùm vlcera circa ieiunũ ac tenuia inteſtina,
per potiones curantur: ea verò quæ cruſtas inducunt in
potu accipi non poſſunt: quare ſorbitiones & eclegmata
E extergere ac repurgare potentia,his ſunt exhibenda. éſt-
q; ptiſanæ ſuccus cũ melle abſorptus his aptus,atq; ipſum
adeo mel, per ſe induratũ & in decoquendo in paſtillum
coactũ,quod comeſtũ vlcera potenter repurgat. Sorbiti-
ones item ex eruo apparatæ, conuenientiſſimæ ſunt eis
qui in ſuperioribus partibus vlcus depaſcens habent. Ap-
parantur autem hoc modo: Eruum in aqua calida ſæpe
permutata ad horas octo madeſcere ſinitur:deinde donec
teſtam omnem abiecerit,manibus in aqua confricatur:
pòſt verò coquitur,& prima itémque ſecunda, tertiáque
F & quarta aqua diffuſa, ſemper vbi prius decoctum dif-
funditur, rurſus alia aqua feruens affunditur: quæ vbi
poſt quartam tandem decoctionem fuerit diffuſa, ace-
tum mulſum ad ipſum ſufficienter infundatur, & cum
quintæ aquæ affuſione ad compagem ſucci ptiſanæ de-
coquendo reducatur, atque hoc modo abſorbeatur. ali-
ca etiam cum lacte bubulo decocta non incommoda
efficitur. Maximè verò omnium prodeſt eis lac bubu-
lum recèns mulctum ac potatum. quicquid verò tan-
dem eis datur, valde modicum ſit. hi enim præ aliis dy-
G ſentericis pauco cibo indigent, ſitíque vexantur. Phar-
maci autem loco exhibeantur quæcunque ariſtolochia
rotunda participant, radicéque panacis,ac iridis, alumi-
ne ſciſſili,moris, & mali Punici flore. A vino verò abſti-
neant: depaſtionem enim dilatat. Quòd ſi circa inteſti-
na craſſa vlcus ſerpendo depaſcens conſiſtat, ea quæ per
ſedẽ infuſa cruſtas inducunt,adhibeantur: cuius generis
ſunt paſtilli Fauſtini,& conſimiles,& maximè qui Nym-
phodoto eſt inſcriptus,quo etiã nos vtimur: item qui ex
thallia,*id eſt oleæ ramulis* conſtat:quorũ omnium compoſi-
tiones paulo pòſt dicemus.Cæterùm cum attentione cru
H ſtã inducentibus vti oportet, excellentem ipſorum fa-
cultatem reuerendo. Porrò canceroſa & maligna quæ
cacoethe *Græci* appellant, inteſtinorum vlcera,ferè in to-
tum incurabilia exiſtunt, neque tamen citra auxilium

relinquere oportet,sed vehemētes dolores mitigare: optimum autem & his est asininum lac recens mulctum potatum: siquis enim eius vsum sustinere possit, nullúmque aliud nutrimentum accipiat,plurimam salutis recuperandæ spem habebit. bonum est & bubulum ac caprinum recens mulctum: si illud non adsit, bonum est & scissile lac cum amylo.Præbeantur autem eis & oua cruda,ac iuscula gallinarum & perdicum.Succi etiam præbeantur omnes qui facultate obtundendi dolores præstant: infusa quoque eiusdem generis sint. pharmaca item his conueniunt omnia quæ ad dysentericos à venenatorum acceptione factos, conducunt.Cæterùm irrigationibus & cataplasmatis neque curantur cancerosa & maligna vlcera, neque mitiora fiunt.Vtere autem &ad eos infusis ad cancerosam vuluam describendis, & pharmaco ad cancros mãmarum, ex vino Adriano & rhoe qua coria tingũtur, apparato.Porrò si à venenati pharmaci potione,vbi mortis periculum fuerit deuitatum,dysenteria oboriretur,iis quæ à venenorum potu cõueniunt erit vtendum.Triplicis autem modi remediis in iis qui venenum biberũt vtimur,vomitoriis videlicet,& obtũdentibus atque extinguentibus: in quorum numero etiam acria comprehenduntur. Vomitoria itaque remedia mox à veneni potu sunt accepta: extinguentia verò quæ acria sunt, tanquam vlceribus minimè conuenientia,recusamus. Alterum igitur tantùm genus extinguentium,hoc est aromatica assumemus.itémque ea quæ obtundendi vim habent. Ex cibis itaque cõueniunt ptisanæ succus,aut alicæ succus,cum anetho decoctus,aut palmis,aut mali Punici acinis: item radicis dulcis succus: cum his etiã tum gallinæ tum perdices decoqui possunt donec liquescant:cerebella item ac pedes eliquata præbeantur,& sorbitiones ex amylo & lacte,quibus anserinus aut gallinaceus adeps est admixtus. Ex pharmacis autem eis conducunt quæ de venenis referentur in tertiodecimo Sermone. In potu, vinum nõ inconueniens est tenue &album,nisi febris aut inflammatio adsit. Cæterùm cataplasmata & fomenta in eis quib⁹ ex bilis acredine dysenteria oborta est, vitabimus. Quod enim læue & bene succulentum in intestinis est,id distrahunt ac diripiunt:quod verò nulli vsui est & mordax, in ipsis relinquunt.

Cura eorum qui aurum,aut æs,aut tale quippiam deglutiuerunt, Cap. XLVI.

SIquis auro, aut ære,aut ferro,aut aliquo alio huius generis deglutito,sanguinē per vētrē egerat, maluæ aut seminis lini succo multo, in potu exhibito,lapsum facies deglutiti, supra hoc quòd & in intestinis obortam lenies asperitatē. Ego verò, inquit Antyllus,quum quidam per iocum anulum aureum deuorasset,& ramentosa ac cruenta infernè egereret, ob sculpturæ videlicet asperitatem: in ipso enim auro capitellum inerat asperè cõcinnatum, non sum immoratus iis quæ lubricas vias reddunt, sed confidenti animo ad ea quæ fortiter purgant pharmaca sum progressus.quare contigit vnà cum recrementis anulum excidere:quo facto, homo ipse ex ptisanæ succo, ac sorbilibus ouis nutritus,tertia diē sanus euasit.

Communia remedia dysentericorum quæ supernè exhibentur, Cap. XLVII.

POrrò vbi memor fueris remediorum iam antè in vnaquaque dysenteriæ specie dictorum,expeditè inuenies iuxta eundem planè modum, quomodo & communibus remediis,quæ nunc dicenda supersunt,vtaris.Commixta enim reperies hic remedia omnia simpliciter scripta quæ dysentericis conueniunt: nimirum adstringentia,obtundentia & reficcantia. Et simplicia quidem quæ tũ dysentericis, tũ cœliacis in potu dantur: alia quidem adstringendo & firmitatem addendo, humorésque inspissando,ventrem cohibent:alia autem obtundendo,alia etiam vrinam ciendo,ac fluxionem transferendo. Quæ itaque vrinam cient, omnibus sunt manifesta,& sæpe in hoc opere descripta, quibus etiam hic vti oportet. Quæ verò adstringũt,commoda eis hæc sunt: lapathi syluestris maximè semen, alterius autem lapathi tum semen tum radix,trita aquæ inspersa ac potata,siliquæ aridæ comestæ,

A rhusculinarius,gallæ,spinæ Ægyptiæ semē,malicoriũ aridum tritum,rubi radix,vnumquodque eorum cum aqua ad tertias decoctum,aut tritũ potui inspersum: ladanum cum vino austero,acaciæ succus,hypocisthidis succus,lysimachia,balaustium,sideritidis,heracleæ folia & radix, salicis folia,symphyti radix & folia & semen,rheon Ponticum,althææ radix,gnaphalium cum vino austero, hippuridis succus cum passo, loti arboris baccæ, & ligni lotini scobs,potui inspersa & potata præclarè faciunt: cor- B tex thuris tritus potatus, Lemnia terra quæ sphragis appellatur, minium sinopicum, œnanthe, polentæ modo potata,holoschœni iunci fructus torrefactus,verbasci radicis drach. II. mora acerba in sole desiccata ac trita liquori potando atque obsoniis inspersa, mora rubi acerba similiter exhibita,acini vuæ ac vuarum passarum tum aridi triti,tum in cinerem exusti,plantaginis semen aridum tritum,similiter folia & radix,maceris cortex.Ex eorum autem numero quæ aliquo modo adstringunt, verùm magis obtundunt, est aster Samius,& amylum. C Obtundit autem tragacantha & gummi. Reficcat coagulum leporis ex aqua,cornu ceruinum vstum, herinaceorum testæ vstæ,itémque ostreorum,& cancrorũ maximè fluuialium, atque etiam marinorum testæ vstæ ac tritæ.egregiè facit & saluiæ decoctum.

Composita pharmaca quæ supernè exhibentur, Cap. XLVIII.

VInum vetus adstringens ad tertias decoquito,mellísque optimi æquale pondus adiicito, rursúsq; donec in compagem cogatur coquito,& ante cibum mystri mēsura exhibeto. Aliud Asclepiadæ. Ouum recens in D vas quoddam euacuamus, putaminéque eius mel optimum ac vinum vetus adstringens, malicoriúmque tenuissimè tritum demetimur, piperísque granis decē adiectis,hæc simul in sartagine torremus, atque tertiã inde partem ieiunis cum pane præbemus. Summè etiam prodesse quod sequitur scimus:Corticis thuris,seminis plãtaginis,æquales partes tritas vino diluto ad triũ cochleariorũ mensurã insperge,ac ante cibum exhibe.Caninum etiã stercus album,tritũ,lacti scissili & per silices decocto E inspersum,summè dysentericis auxiliatur, si lac ipsum in cibo sumatur. cæterùm canem ipsum per præcedens triduum,nullo alio cibo quàm ossium comestione nutrire oportet. Aliud valde approbatum,cuius vsu scimus multos à morbo liberatos. Gallarum tenuissimè tritarũ, piperis,rhois culinarii, malicorii tenuissimè triti, sing. æquales partes misce,ac cum vitellis oui subige,& in mali Punici vacuam testã coniice,ex eodémque sumpto putamine os testæ contege: deinde totam mali testam fermento forinsecus oblini, & ad prunas assa: pòst verò ex F hac ipsa mali Punici testa repurgata cochlearium ante cibum edendum præbe. Aliud,quod & cœliacis prodest. Baccarum myrti nigrarum cochlearia tria,anisi,rosarum siccarum,œnanthes, acaciæ, singulorum cochleare vnũ. Palmarum carne subige, ac drachmam vnam præbe. si œnanthe haberi non potest, vuas immaturas siccatas cõiice. Aliud Marciani,ad eos qui neque potum,neque cibum accipiunt,sed pro desperatis habentur. Baccarum myrti albarum quincuncem,malorum cotoneorum me- G diocrium ac pulchrorum numero duo, aquæ sextarios tres,scobis corticis arboris loti sextantem & vnciæ dimidium. Decoquito simul donec sextarii duo reliqui supersint,ac quantum possint bibendum præbe, idémque etiam per clysterem infundito.Eiusdem facultatis est loti scobes potatus,atque amplius adhuc eo præstat eius decoctũ. quòd si lotus nõ sit,cortice pini vtaris. Aliud Marciani. Aloes ad carbonũ formã exustæ vnciam vnã,malicorii vsti vnc.I.seminis lini vsti vnc.I. contere & præbe cochlearia duo, iis qui febre carent cum vino antiquo. Egoverò,inquit Marcianus, quotiescunque hoc exhibeo, H duorum terrestrium herinaceorum membranam internam, quæ cibum complectitur, desquamatam adiicio. Quare hanc membranam illotam accipito, siccato, ac adseruato. per se enim huiusmodi pelliculæ potatæ ventris fluxiones sistunt. Aliud Marciani, cuius vtilitatem ne contemnas: Seminis anethi, apii, fœniculi

mōtani,piperis,ſing.vnc.I.in teſtaceam pilam coniicito, atque vbi probè contriueris, herinaceorum terreſtrium internam membranam illotam ac per ſe contuſam & cribratam vnc.I.pondere immiſceto.Deinde vinum purum vetus quantum ſatis videbitur, in nouum vaſculum infundito, & laminam ignitam ex ferro quod ſtomoma vocant, non minorem libra, in vino extinguito, & adiectis aridorum drachmis duabus,bibendum præbeto. tantum enim ad ſummum datur, atque hoc medicamine multos ille deſperatos ſeruauit. Aliud multa experientia cognitum: Cochlearum terreſtrium maximè B montanarum vſtarum carnem trium drachmarum pondere accipito, piperis ſcrupulos VIII. ſimul cum æreo piſtillo in puluerem redigito, & vini veteris ſeſcuncem, tantundémque gari affundito, ac ſimul vnita omnia in tres partes diuidito,& per tres horas exhibeto. Oribaſius autem ſic:Cochlearum vnà cum teſtis vſtarum vnciā I.(alii trientem habent)gallæ ſextantem,piperis vnciam I.in puluillum redige,ac obſoniis inſperge,aut cum aqua, aut vino albo tenui præbe.Præclarè auxiliatur hoc dyſentericis quibus vlcus nondum eſt putrefactum. C Aliud Marciani,quod Phemus appellatur. Myrrhæ, opii, balauſtii,rhois rubri , cuiuſque vnciam vnam, aniſi ſeſquiunciam,ſpinæ Ægyptiæ quadrantem, lentiſci quadrantem. cum decocto corticis lotini ligni ſubigito,& nucis Ponticæ magnitudine præbeto, cum lotini corticis decocto: quòd ſi lotinus non adſit, meſpilino pro eo vtaris.

Catapotium dyſentericum valde pulchrum, Aſclepiadæ. Radicis ſymphyti, ſeminis ericæ,malicorii,gallarum æquales partes ſubige,& in catapotia digere, ex quibus obolos tres cum vino aut aqua deuorandos præbe. D Alia eiuſdem: Gallarum drachmas quatuor, opii Aſiani drachmas duas,petroſelini drachmam vnam, aqua ſubigito & catapotia formato,éxque eis ad ciceris magnitudinem præbeto:aut quantū vires tolerare poſſint. Aliud.

Thuris,acaciæ,opii, gallæ, æquale pondus ſingulatim cum ſucco intuborum ſubige:indéque ad ciceris magnitudinem aut pro virium tolerantia præbe. Aliud. Florum roſarū,opii,acaciæ,gummi,ſucci hypociſthidis, cuiuſque trientem , ſeminis & ſucci plantaginis, cuiuſque E ſextantem,ſucci roſarum vnc.I. In catapotia redigito, ex quibus obolos tres dato. Paſtillus ex ſeminibus, qui in Alexandria præparatur: Aniſi vnc.vnam,fœniculi vnc. I.ſeminis hyoſcyami quadrantem,ſeminis apii quadrantem,(alii tantùm drachmas tres habent)opii vnc.I.dauci vnc.I. aqua ſubigito. Oribaſius autem hoc modo: Aniſi,ammii,fœniculi ſeminis,apii ſeminis, cuiuſque drachmas tres,petroſelini drachmas duas,opii drachmas II. valet cœliacis,dyſentericis, cholericis,& tuſſientibus. F Paſtillus trigonus , *hoc eſt triangularis* appellatus. Seminis apii ſextantem, ſeminis hyoſcyami vnciam I. opii vnciā vnam,aniſi vnciam I.aqua ſubigito. Aliud Andromachi,ad cœliacos & dyſentericos. Rhois culinarii drach. IIII.piperis drach.IIII.myrrhæ,croci,acaciæ,ſcobis corticis loti,ammii,cuiuſque drach.II.ſpicæ nardi,lycii,gallarum,ſucci hypociſthidis,apii,aloes,aniſi,cuiuſque drach. I.cum rubi ſucco ſubigito, & ante ſomnum,III.obolorum pondus ex aqua præbeto:non febrientibus ex vino frigido. Paſtillus Philippi,ad diuturnas dyſentericorum af G fectiones,leuans dolorem,& bibitur & infunditur,& forinſecus quoque imponitur, melle cocto aut palmis paſſis ſubactus. Acaciæ,balauſtiorum,hypociſthidis,rhois rubri, opii, thuris, myrrhæ, croci, gallarum, lycii, aloes, rhei Pontici,baccarum myrti nigrarum, malicorii, ſing. drach.IIII. vino veteri adſtringente ſubacta in paſtillos digere,& non febrientibus obolos III.ex vino præbe, febricitantibus verò ex hydromelite.Ego autem hoc paſtillo vtor & feliciter mihi ſuccedit,omnibus quidem prædictis ad eius compoſitionē adiectis,præter thus& rhoē. ad hæc autē,omphacii,floris mali Punici,caſiæ, caſtorei, aluminis ſciſſilis,roſarum repurgatarum & ſiccarum, ſin H gulorum æquale pōdus addo. Catapotium bonum. Abrotoni ſextantem,ſarcocollæ vnc.I. gummi parum, vt ex eo cogi ac formari poſſint.Catapotia ciceris magnitudine formato,& ieiunis vnum deuorandum præbeto,ſimi

A liter vnum ante ſomnum. Alius Oribaſii,ad dyſentericos & hæmoptoicos,fluxúmque muliebrem. Succi hypociſthidis, terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ ruffæ, cuiuſque drach.VIII.cum aqua pluuiali ſubige, & paſtillos forma,ac vtere, ad dyſentericos quidem in potu exhibitis,ac per clyſterem cum ſucco oryzæ aut lentis,aut aliquo conſimili infuſis: ad hæmoptoicos verò,cum aquæ frigidæ ſeſquicyatho,eius drach.I. Ad fluxum autem muliebrem,cum ſucco ſolani,aut ſanguinariæ,aut plantaginis,lana exceptos ſubde. Aliud parabile. Alumen liquidum tritum cum ouo abſorbendum præbe, & rurſus B aqua calida dilutum bibendum exhibe, & admiraberis. ſedat diuturnas dyſenterias , & in quibus cruenta excernuntur. Aliud. Pumicem in tenuiſſimum puluerem redactum,cum ouis ſorbilibus,cochlearii mēſura præbe, & miraberis. Aliud exquiſitum. Fici folia arida contuſa cochlearii menſura cum vino auſtero dato. Aliud, Macer , Mali Punici florem , æquali pondere contunde, & ex eis ſcrupulos duos cum vino adſtringente præbe. valde commodum hoc eſt in iis qui cruenta egerunt.

C Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos. Aniſi, ſeminis apii, ammii,balauſtiorum,ſucci hypociſthidis,ſeminis hyoſcyami albi,ſingulorum drach.VIII.opii drach. IIII.exhibe iis qui integræ ſunt ætatis drach. I. cum aquæ calidæ cyathis tribus. Polyidæ ſphragis,cœliacis,dyſentericis, quartanariis,& oculorum fluxionibus conducens. dolorem enim adimit & reſiccat.Hyoſcyami albi ſeminis dr. IIII.ſeminis apii drach.IIII.aniſi drach.II.opii drachm.I. cōtere cum aqua,& informa paſtillos obolares:ex quibus vnum cum aqua frigida præbeto.

D

Quæ infernè dyſentericis infundantur, Cap. XLIX.

PAſtillus Nymphodoti,ad dyſentericos,& vlcera depaſcendo ſerpentia omnibus præſtantior, quemadmodum experti ſumus,inquit Archigenes: compoſitus quidem vt Fauſtinus, diſſonans autem in auripigmenti apponderatione:opere verò longè efficacior eo cognitus. Cuius compoſitio hæc eſt: Chartæ vſtæ drach.XXX.auripigmenti drach.VIII.calcis viuæ drachmas decem, ſan- E darachæ drachmas ſex, vini auſteri ſextarios III. Vinum ipſum per ſe coquitur donec tertia pars reliqua fiat, cum qua,arida in mortario teruntur donec in compagem terendo redigantur. ex quibus deinde paſtilli drachm.IIII. aut trium ſiue duarum etiam formantur, quorum vſus iuxta ægri vires adhibetur:cum vino autem & aqua infūduntur,ita vt cum aqua,lenticula,roſæ ſiccæ,ac cortex loti decoquantur, cum vino verò,baccæ myrti,vt ex vtriſque heminæ menſura ſuperſit.In vniuerſum autem,non ſolùm in huius paſtilli,verùm omnium qui cruſtas indu- F cunt vſu,ſtomachum hora vna ante eorū exhibitionem, ex oleo myrteo ac vino veteri irrigare oportet: itémque caput ex oleo largo. quæ enim cruſtas inducunt,ſi infundātur, & ſtomachum & caput offendere conſueuerunt. Ante infuſionē autē fruſta panis duo aut tria ægro adhibenda,ex aqua frigida aut lactei teporis,ſi vehemēs adſit febris:aut vino diluto,ſi parua fuerit febris &nullius pēſi, pane madefacto. Quòd ſi ab infuſione ſtomachus exuratur aut ſubuertatur,aquæ frigidæ cyathi tres confidenter in potu præbeantur.exhibēdus eſt lactucæ caulis cum pa G ne & aceto:oliuæ item albæ ex aceto.Cæterùm iis qui ſtatim vbi infunditur pharmacum,rurſus reiiciunt,imò penitus infuſum retinere nequeunt,muriam præinfundere oportet:aliquādo etiam ſalis ammoniaci cochleare vnū, aut amplius tritum, pharmaco eſt admiſcendum, nullo habito mordacitatis reſpectu. vtilitas enim omnē dolorem exuperans inde procedet. Vtimur autem frequenter oliuarum albarum muria cōditarum liquamine,hemina nimirum vna ex eo infuſa,ſemihoræque interſtitio facto aut paululo diutiore, paſtillum ipſum conſequenter infundentes , quo modo facilè ipſum continent. & phar- H macum ſanè magis efficax fit,vbi nuda vlcera contigerit: ſi verò neque ſic continuerit , iterum atque iterum infundito.munitum eſt enim pharmacum ne cruſtas inurat . Porrò vbi efficacius fuerit pharmacum & vicerit affectionem, multa cum ipſo mucoſa ramenta prodibunt,

& à multis moleſtiis,egerendique promptitudine diſten-
tionibúſq; liberabit.Infuſum autē ipſum non vltra duas
horas retinendum eſt, neque infra vnius horæ ſpatium.
Atque hic canon vniuerſalis tibi in omni cruſtas inducē
te infuſo proponatur, vnà cum hoc quòd & ſtomachus &
caput ſit præmunitum. Ante infuſionem, etiam anus ex
oleo dulci illinatur, maximè verò adipe quopiam ipſa fi-
ſtula craſſiùs perlinatur:poſt infuſionē cū ſpōgiis aut glo
mis quopiā abſtringēti imbutis,ſedes foueatur:adiuuat e
nim hoc ipſum infuſi retentionē.Mirabiliter etiā prodeſt
Andronis paſtillus duarū aut vnius drach.pōdere infuſus.
Paſtillus ad dyſentericos,cuius multam experientiam ha
bemus:admirabilis enim in vlceribus ſerpendo depaſcen
tibus exiſtit,non ſolùm dyſentericis, ſed oris etiam gin-
giuarum,& ad omnem nomen ſerpentem. Calcis auri-
pigmenti,chartæ vſtæ, ſquamæ æris, æquales omnium
partes ramulorum oleæ decocto ſeu ſucco ſubigito,ac v-
titor cum oryzæ ſucco.Exuccatur autem olea hoc modo:
Ramulos oleæ cōtundito , eiſque cōgruentis menſuræ a-
quam affundito,atque donec quater efferbuerit deco-
quito,expreſſóque ſucco vtitor. Fauſtini inſignes paſtil
li,quorum alter conſtat ex chartæ vſtæ drachmis trigin
ta,calcis drachm.x x v.auripigmenti drachm.duodecim,
ſandarachæ drach.vi. infunditur duarum drachmarum
pondere cum rhois & baccarum myrti decocto. ſi verò
diuturna ſit affectio,ſalis etiam drachm.ii.adiiciuntur.
Alter verò conſtat ex calcis drachmis decem,ſandarachæ
drachm. v i. auripigmenti drachmis octo, chartæ vſtæ
drachmis triginta.in paſtillos redigito,ac vtitor,quemad
modum in Nymphodoti paſtillo eſt prædictum. Alter
adhuc paſtillus Fauſtinus,qui in Alexandria præparatur:
Auripigmenti trientem,ſandarachæ trientem,calcis vn-
cias duodecim,acaciæ vncias xii.ſubige cum vino. Pa-
ſtillus Philadelphus, ad dyſenterias & ſanguinis eruptio-
nes & omnes nomas: Sandarachæ,auripigmenti, cuiuſ
que quadrantem,calcis ſeſcuncem,acaciæ ſeſcuncem,ex-
cipe plantaginis ſucco aut vino auſtero, & paſtillos dra-
chmarum quatuor,aut trium,aut duarum informa,atque
pro ægri viribus infunde cum vino myrtite. Eras autem
hoc modo ipſum præparat: Auripigmenti beſſem, aca-
ciæ trientem,calcis trientem. Paſtillus alius,dyſenteri-
cis cōmodus,qui eueſtigio aluum ſiſtit, quod multo ex-
perimento conſtat: Bituminis, auripigmenti,ſandara-
chæ, aluminis ſciſſilis, ſquamæ æris , cuiuſque drachmas
quatuor, chartæ vſtæ drachmas decem, calcis drachmas
octo, ſucci hypociſthidis drachmas tres, balauſtiorum
drachmas tres,opii drach.ii. Cum vino myrtite ſubige,
ac vtere veluti in Nymphodoti paſtillo prædixi. Paſtil-
lus ex ſubere appellatus,quo veluti præter opinionem ad-
mirando vtor: Gallæ vſtæ,chartæ vſtæ,ſuberis ex vaſe vi
ni veteri accepti ac vſti, panis aridi vſti,ſingulorum dra.
quindecim,auripigmenti drachm.xx.ſandarachæ drach.
decē,calcis viuæ drach.x. acaciæ drach.v.ceruſſæ drach.
v. ſpumæ argenti drach.iii.omphacii drach.iii.fæcis vini
vſtæ drach.v.Cum vino adſtringente ſubige & informa
paſtillos drach.iiii. iii. ii.In principio autem hos cum
plātaginis aut ſanguinariæ,aut perdicii ſucco infundito,
aut cum aqua tepida, ſi hæc non adſint. ſi verò morbus
fortis ſit & in vigore conſiſtat,cum fœnigræci aut lini ſe
minis decocto infundito: in declinatione autem,cū myr
ti & rubi decocto ex vino. & in pueris quidem cyatho-
rum duorum menſura:in fœminis trium : in viris verò
qui ad perfectam ætatem acceſſerunt, quatuor infunda-
tur. Paſtillus Aſclepiadæ dolorem ſubmouens,ſomnū-
que inducens : diuturnis dyſentericis affectionibus eue
ſtigio auxiliatur, ſi abſit febris: Chartæ vſtæ drach.iii.
auripigmenti,ſandarachæ, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi,
omphacii,lycii,acaciæ,ſucci hypociſthidis,calcis viuæ,cu
iuſque drach.v.opii drach.ii.croci drach.ii.Vino myrtite
excipe & in paſtillos redige, quatuor & trium & duarum
etiam drachmarum, iuxta ægri vires: cum paſſi Cretici
cyathis ſex, iis qui integræ ſunt ætatis,infundito. Pa-
ſtillus alius dyſentericus. Auripigmenti ſextantem,
ſandarachæ quadrantem , ſquamæ æris vnciam vnam,
calcis trientem,aluminis ſciſſilis ſextantem, chartæ vſtæ
A quincuncem,omphacii ſextantem, acaciæ ſextātem,ſuc-
ci hypociſthidis ſextantem,thuris vnc.i.opii quadrātem.
Vino myrtite aut aliquo alio auſtero excepta ſubigito.
Quòd ſiquis infuſum non contineat,ſed ſtatim ipſum re-
iectet , omnino morti propinquum iudicato, quemad-
modum ſæpe iam ſum expertus. Infundito autem ex eo
velut ex præcedente,drach.i.tantùm. Paſtillus thronus
Marcellius appellatus. Auripigmenti quadrantem, ſan-
darachæ trientem,lentiſci triētem,balauſtiorum quadrā
tem,(alii dextantem habent)opii ſextantē,calcis beſſem,
B omphacii ſextantem, ſucci hypociſthidis quadrantem.
Vino auſtero ſubige , & vtere vt paſtillo Nymphodoti.
Paſtillus,Lycos appellatus, ad dyſentericos. Sanda-
rachæ drachmas ſex,auripigmenti drach.xii.calcis viuæ
drach.x. æris vſti drach. xx.acaciæ drach. vi. cadmiæ
drach.xii.chalcitidis crudæ drach. xii.rhois culinarii aut
quo coriarii vtūtur dra. iii.ſucci hypociſthidis drach.iii.
baccarum myrti nigrarum recentium drach.vi. ſoreos
drach.i.miſyos crudi drach.i.gallæ drach.octo, ompha-
cii drachmā vnam,lycii drach.octo. Vino myrtite ſubi-
C gito, affuſo etiā plantaginis ſucco,& paſtillos drach.iiii.
& iii.& ii.formato: cum vino verò adſtringenti infun-
dito,ægri habita cura, velut in Nymphodoti paſtillo eſt
prædictum. Paſtillus magnus,dyſentericos præclarè &
feliciter iuuans,etiam ſi extremè ſint affecti ac deſpera-
ti,vtpote in quibus carnoſæ & fæculentæ prodeunt ege-
ſtiones.Infunditur autem cum ſucco oryzæ, ita vt adeps
hircinus & myrtus cum ipſo decoquantur. Cæterùm in
iis qui retinere non poſſunt,muria oliuarum albarum
præmittenda , & poſt horæ interſtitium paſtillus infun-
D dendus, ſtomacho & capite præmunitis, velut in Nym-
phodoti paſtillo eſt prædictum . anus item ab infuſione
fomentis integatur. Prodeſt etiam ad caua ac profunda
cruſtoſáque vlcera,itémque nomas pudēdorum . Verùm
in dyſentericis præſtat vt cū reliquis prædictis remediis,
manus ægri latis & lōgioribus faſciis conſtringantur, ſu-
pernè ex humeris exordio facto,& in ſummos vſque di-
gitos ligamento protēſo:non parum enim hoc ipſum ad
fluxus repreſsionem facit. Porrò ipſius paſtilli cōpoſitio
hoc modo habet: Balauſtiorum recentium, malicorii,
E rhois quo coria tinguntur,phyllorum , ſingulorum dra-
chmas quatuor,iſatidis tinctoriæ dra.iii. (alii drach. vi.
habent)ſpinæ Ægyptiæ drach.iiii.ſeminis hyoſcyami dr.
iii. farinæ lentium drach.viii.ſuberis ex vaſe vini veteri
accepti ac vſti drach.iiii.gallæ omphacinæ à teredinibus
non corroſæ drach.iiii.roſarum ſiccarum drachmas ſex,
floris recentis roſarum drach.ſex. croci drach. quatuor,
myrrhæ drach.octo,lycii drach.octo, bituminis dr. ſex,
picis ſiccæ drach.ſex,acaciæ drach.octo,hypociſthidis dr.
octo,gummi drach.trigintaduas,thuris maſculi drachm.
F octo,omphacii ſucci ſicci drachmas quatuor,opii drach.
duas,amyli drach. duas, ſolearum veterum vſtarū drach.
quatuor,cornu cerui vſti drach.quatuor,oſſiculorū oliua-
rum vſtorum,oſſiculorū palmarū vſtorū,fæcis vini vſtæ,
ſpongiarum nouarum liquida pice & cedria imbutarum
ac vſtarum,oſtreorum vſtorum, æris vſti, ſquamæ æris,
ſing.drac.tres,lapidis gagatæ,corallii,rubiginis ferri, aut
ſcoriæ,cuiuſque drach.quatuor, aluminis ſciſsilis in teſta
exuſti drach.ii.aluminis quo tinctores coriorum vtuntur
drach.duas,auripigmēti drach.tres,chalcitidis crudæ dr.
G tres,ſandarachæ drach.tres,gypſi loti drach.tres,calcis vi-
uæ drach.tres,minii ſinopici ſeſquidrachmam,atramenti
communis drach.duas,diphrygis drach.duas & dimidiā,
ſpumæ argenti drach.ii.& dimidiam,ochræ drach.ii. &
dimidiam,atramenti Indici drach.ii.& dimidiam,plum
bi drach.tres,ceruſſæ ſeſquidrachmā,terræ Samiæ drach.
tres,terræ cimoliæ drach.ii. pōpholygis drach.duas, ſuc-
ci mandragoræ & plantaginis quantum ad hæc ſuffece-
rit. Compoſitio quidem igitur paſtilli hæc eſt , in qua
totus ille ſimplicium pharmacorum cumulus , ex quin-
quaginta quinque rebus conſtat , præter herbarum ex
H aqua decoctionem,quæ ad huius paſtilli ſubactionem ac-
cōmodatur. Cæterùm apparādi modus huiuſmodi eſt:
In pilam Thebaicā primùm æs, & æris ſquamā,& ſpumā
argenti,calcē,lapidem gagaten,corallium,rubiginē ferri

coniicito. Oſtrea etiam contuſa & cribrata probè & contentè terantur, donec in puluillum redigãtur: deinde adiecta chalcitide, ſandaracha, auripigmẽto, cornu ceruini oliuarũmque ac palmarum oſſiculis, ſpongiáque & alumine, rurſus terito, affuſis etiam ſpiſſamentis, quæ ſtymmata *Græci* appellant. Alumen autem hoc modo vtitur: Alumen in ollulam nouam coniectum, ſuper prunas ponito, & vbi diffunditur ac liqueſcit tollito, & frigefieri ſinito, & hoc modo tritũ adiicito. His deinde tritis, minium, diphryges, atramentum Indicum & commune, ochran, plumbum, terram Samiam, cimoliam, ceruſſam, pompholygem, reliquáque omnia metallica addito, & contentiſſimè ſub caniculæ æſtu conterito, donec ex ſpiſſamẽtis quartam aut quintam addideris partem. Poſtquam verò quodammodo ad collyrii formam fuerit redactum, arida contuſa & arctiſſimo cribro excuſſa adiicito, veteribus ſoleis ſimul cum aridis contuſis: deinde additis ſpiſſamentis, rurſus ſimiliter vt priora terito, ſæpe inſtillatis ſpiſſamentis. Vbi autem trita inaruerint, in altero mortario primùm crocum cum duobus ſuccis, mandragoræ videlicet & plantaginis, terito: atque vbi tritum fuerit, reliqua adiicito, myrrham ſcilicet & thus, omphacium, acaciam, hypociſthidem, gummi, lycium, opium, picem, bitumen, & lentium farinam: quodlibet eorum prius per ſe aridum in tenuiſſimum puluerem redactum. Cæterùm vbi optimè in mortario fuerint trita, duobus ſuccis largè affuſis, quò etiam ad aliorum exceptionem ſufficiant, de cætero, iam antè trita metallica ſic arida terito ac admiſceto: omnibúſq; probè permixtis ac ſubactis, paſtillos ad duarũ magnarũ fabarũ magnitudinẽ formato: & vtitor, aliquando quidẽ cũ oryzæ ſucco, aliquando verò cum vino, aut aliquo conueniente liquore. Ego verò ob mandragoræ viridis ſucci inopiã, aridi ſucci drachmas quatuor addo. Porrò ſpiſſamenta cum quibus paſtillum conteris, hoc modo apparato: Rubi, myrti, florũ mali Punici, radicis ſymphyti, radicis capparis, foliorum ſalicis, comæ cupreſſi, omniũ æquales partes cum aqua coquito, & vtitor. In his ipſis verò ſpiſſamẽtis, aut etiã aliis, ſpõgiã aut glomos rigato, cùmque eis ſedem foueto: aſſiduè quidem, maximè verò à paſtilli infuſione. Siccum dyſentericum. Terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, terræ aſteris, amyli, gummi, thuris, æquales partes omnium in puluillum redactas, cochlearii menſura infundito, ſpiſſamẽtis etiam quibuſdam adiectis. Indus autem medicus hoc vtitur: Terræ Lemniæ quæ ſphragis, buccinorum vſtorum, thuris, ſingulorum æquales partes commiſce, indéque cochlearia duo cum lotini corticis decocto, aut pinus aut meſpili, infundito. Quæ dyſentericis ſubdantur. Glans quæ dyſentericis ſubditur, Theoſebii: Opii drachmas x i. myrrhæ, caſtorei, croci, thuris, hypociſthidis, cuiuſque drachm. ſex, ſtyracis drachmas tres vino excipito. Alia glans ſiue collyrium. Opii, croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum æquale pondus cum vino veteri ſubige, & collyria drachmæ vnius pondere informa, ex quorum vſu & ſubditione diuinam efficaciam admiraberis. Optimè facit & ad dyſentericos opobalſamum tomento exceptum & ſubditum. Spiſſamẽta, quæ dyſentericis cataplaſmatis vice imponuntur. Florum mali Punici, gallarum, malicorii, myrti ſiccæ, lentiſci, mannæ, acaciæ ſiccæ, æquales omnium partes in puluerem redigito: quem ſiccum aſſeruato ac vtitor, ita vt vſu expetente cum vino decoctum imponas. magis verò mitigatorium fiet, ſi ſapa pro vino accipiatur. Illitio ad cœliacos & dyſentericos: Acaciæ quadrantẽ, gallæ, œnanthes, malicorii, balauſtiorum, aloes, ſucci hypociſthidis, maſtiches, aluminis rotundi, omphacii, ſingulorum vnciam vnam, cum vino ſubigito, informato paſtillos, quibus cum vino aut ſucco aliquo conuenienti vtaris.

Epithemata dyſenterica, Cap. L.

Epithema dyſentericis commodum, Marciani. Mala cotonea repurgata decem in vino decoquito, diligentérque terito, ac tritis aloes vnciam vnam, mannæ ſextantem, myrrhæ ſiccæ tritæ quadrãtem infarcito: deinde ceræ ſeſcũcem, vnguenti nardini libram vnam addito.

A Ceratũ ipſum liquefacito & refrigerato, tritiſque adiicito, ac vtitor. Epithema ex œnanthe, Philumeni, ſtomachicis & cœliacis dyſentericiſque in principiis cõmodũ: Œnãthæ ſiccæ drach. vigintiocto, gallæ, acaciæ, roſarum ſiccarum, omphacii, ſingulorum vnciam vnam, aluminis rotundi ſextantem, aloes ſextantem, rhois Syriaci trientẽ, olei myrtei libram i. ceræ lib. i. picis lib. i. quidam verò ſingulorum libras duas accipiunt. Arida vino veteri adſtringente rigato, deinde liqueſcibilia adiicito, ac ſimul emollita excipito. Efficaciter auxiliatur ad interaneorum fluxiones, & ſtomachi faſtidia ac exolutiones,

B & ardores. Aliud, per multam experientiam. Roſarũ, œnanthes, acaciæ, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum quadrantem, aloes ſeſcuncem, rhois culinarii libram vnam, ceræ, picis, olei myrtei, cuiuſque libram vnam, vini quantum ſufficit. Epithema ex lixiuio. Ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, croci, cardamomi, bdellii, cyperorum, ſingulorum vnciam vnam, lixiuii ex cinere lignorum vitis ſeſquiunciam, ceræ quadrantem, vnguenti nardini ſeſcuncem, vini quantum ſuffecerit. Apparatur

C autem & hoc modo: Croci vnciam vnam, aloes quadrantem, ſtyracis quadrantem, ceræ ſextãtem, lixiuii ex cinere lignorum vitis, vnguenti nardini, cuiuſque vncias duodecim, vini quod ſatis. Illud ſuperius apparaui, & præ œnanthes inopia, folia vitis conieci: in æſtate quidem viridia, in hyeme verò eiuſdem virgulta, reliquis ſiccis contuſis & cribratis. Epithema clidion appellatum, Cyrilli: Acaciæ, gallarum, thuris, aluminis ſciſſilis, aloes, rhois culinarii, hypociſthidis, myrrhæ, balauſtiorum, œ-

D nanthes, roſarum ſiccarum, ſing. vnc. i. ceræ dodrantem, picis, olei myrtei, cuiuſque dodrantem, vini ſpathitæ quãtum ſatis eſt. Ex libris Philumeni, epithema Mnaſeæ clidion appellatum, ad cœliacos & dyſentericos: Gallæ omphacinæ, ſucci hypociſthidis, aluminis rotundi, acaciæ, rhois rubri, malicorii aridi, ſeminis apii, ſingulorum vnciam i. viſci quercini drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis dra. iiii. picis ſiccæ drach. xx. ceræ dr. viii. olei myrtei aut lentiſcini drach. xx. gallas & malicorium contuſa ac cribrata in vini cyathis nouem decoquito, aſ-

E ſiduè agitãdo, donec tertia pars relinquatur: deĩde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito: ammoniacum verò aceto diluito, & viſcũ cũ modico oleo emollito: pici verò ac ceræ liquefactis cum reſiduo oleo, & ab igne ablatis, viſcum adiicito, ac vnito, & ſimul tritis affundito, fortitérque cõtundito: ac vtitor. Andromachi epithema ad dyſentericos & cœliacos: Seminis hyoſcyami albi, ſeminis apii, cuiuſque drach. iiii. aniſi, floris roſarum, ſucci hypociſthidis, balauſtii, rhois rubri, cuiuſque drach. ii. opii drachmam vnam,

F croci drachmam vnam contere: ac vino myrtite excipe, informáque paſtillos, quos in vmbra ſiccabis: vſus verò tempore, ex eis quantum ſuffecerit contundes ac cribrabis & ſubiges, linteolóque infartum ventri impones. Dropaces. Dropax ex tertio libro placitorum Sorani: Reſinæ libram i. picis ſiccæ lib. i. nitri, bituminis, ſulphuris viui, cuiuſque libras ii. pyrethri libras ii. veratri ſextãtem, olei heminam vnam. Si verò efficacius reddere velis, adiice & piperis trientem, adarcæ ſextantem, ſtaphidis ſylueſtris ſextantem. Alius dropax. Picis ſeſcũcem, reſinæ pinus torrefactæ ſeſcũcem, myrrhæ, ſulphuris viui, nitri, cuiuſque vnciam vnam, pyrethri quadrantem, adarcæ vnciam vnam, euphorbii ſextantem, (alii drachmas duas tantùm habent) adipis taurini ſeſcũcem. Vtendum & ad hæc rubefacientibus cutem, phænigmis à *Græcis* appellatis, itémque ſinapiſmis, in tertio Sermone deſcriptis: in declinatione præſertim dyſenteriæ, quò totum malũ penitus deſtruatur.

De lienteria, ſeu inteſtinorum læuore. Cap. LI.

Lienteria, quemadmodum ipſum nomen indicat, læuor quiſpiam inteſtinorum eſt, qualis etiam foriſe-

H cus in corporis cuticula ex cicatrice cõtingere ſolet. Oboritur autem frequenter, dyſenteria magna præcedente, & ex profunda vlceratione, cicatrice denſa & læui ſuccedente quæ deinde ob denſitatem quidem ſuam, ciborum per corpus digeſtionem fieri non permittit. quum ſanè

venarum ora sint veluti obturata: venarum, inquam, quæ alimentum ex intestinis ad se auellunt. Ob læuorem verò cibum statim priusquam permutationem & perfectam concoctionem admittat, dilabi sinit. Cæterùm lienteria ipsa propriè ex permutantis cibos ac digerentis facultatis debilitate contingit, cuius signum est quòd cibi crudi & nihil immutati excernuntur. quæ ratio & ex hoc amplius corroboratur, quòd non solùm à dysenteria hæc affectio oboritur, sed & post frequentia voluulosa tormina, & post longum profluuium ventris, aliquando etiam aqua inter cutem per ventrem euacuata, lienteria consequi solet. Ex quacunque igitur causa lienteria orta sit, ægri cibum non sentiunt, & malum corporis habitum acquirunt, quod vtrũque malum incorrigibile existit. Succedit enim ægris assidua excretio cruda, colore subalbida, inæqualis, & aquosissima, citra sanguinis ac bilis complexum. Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium concomitatur. Videtur autem bonum & amicum signum in eis ructus acidus esse. indicat enim iucundi quippiam factum esse, & vẽtrem ac intestina nõ velut inanima cibum sinere pertransire. Itaque quum eiusmodi sit affectio, facile est intelligere, quòd vim retẽtiuam, ac concoctoriam facultatem tum ventris, tum intestinorũ, omni modo refocillare oportet, quod sanè per

A ciborum conuenientium exhibitionem fieri potest, pérque diætam restituendis ac refocillandis viribus aptam &, vt simpliciter loquar, eodem medicationis ductu vtẽdum est, quem ad cœliacos & dysentericos habes præscriptum. Cæterùm quod dignum indicatione hic visum est nobis, acrium rerum comestiones frequentiores eis aptæ existunt; & maximè quibus cicatricem factam esse côiectamus: acrium enim rerum comestio, velut refricationẽ quandam cicatricum operatur: quin & insitum calorem reuiuificat, & concoquẽdi facultatem quodammodo refocillat. B Porrò vomitus à cœna ventrem etiam in melius transmutant, & actionis suæ commonefaciunt: frequentes quoque dropacum admotiones ad manus ac crura, thoracémque & ventrẽ, itémque rubefacientia ex malagmatis & ex sinapi, eis commoda existunt. Potiones etiam quasdam ad dysentericos & cœliacos præscriptas, liẽtericis præpotandas exhibere conuenit, quale & hoc catapotiũ existit. Catapotium dysentericum, maximè verò lientericis conueniens: Malicorii, myrrhæ, cuiusque drachmas octo, aluminis scissilis drachmas quatuor, succi hypocisthidis drachmas quatuor. C cum aqua catapotia ad erui magnitudinem ex his formato, indéque quinque aut septem iuxta ægri vires exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN DECIMO AETII SERMONE HABENTUR.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo secundus.

De dispositionibus iocinoris ac lienis, eorundémque affectionibus.

De debilitate iocinoris & iis quibus sanguis per ventrem defertur, Galeni, Cap. I.

INTEMPERIES quidem causæ sunt ex quibus iocinoris debilitas producitur: dispositiones autem diuersas in ipso faciunt. Quũ enim citra inflammationem aut scirrhum circa hepar, propter solam debilitatem, sanguinis effluxio contingit, tunc sanè propriè hepaticos ipsos ægros appellant: quemadmodum cœliacos & stomachicos vocare consueuerũt eos qui neque inflammationem, neque aliquem alium præter naturam tumorem in visceribus habent. Calidæ itaque intemperies, tum eos qui prius adsunt humores, tũ etiam eos qui per venas mesenterii ad ipsum hepar deferuntur, A adassant ac comburunt: frigidæ verò intemperies humorem qui iam in ipso continetur, crassum & lentũ ægréque mobilem reddũt: eum verò qui defertur, pituitosum ac crudum & semicoctum. Cæterùm sicca intemperies, sicciores & densiores humores facit: humida autẽ tenuiores & magis aquosos. Itaque vbi calida intemperies circa hepar constiterit, colliquationes fiunt, primùm quidem humorum, deinde etiam carnosæ ipsius hepatis substantiæ: bilisque per ventrem euacuatur fœtens ac crassa, abundéque colorata, velut in pestilentibus febribus B fieri solet. Vbi verò frigida intemperies affuerit, neque assiduæ excretiones, neque multæ fiũt: diuturnũ autẽ fit malum, & per dies aliquot aceruatim eis profluet venter: cæterùm egesta, nõ similẽ putorẽ habẽt iis quæ per calorẽ sunt colliquata, neque colorem etiam, neque compagem,

sed speciem præ se ferunt sanguinis putrefacti & in A grumos congelati: & siquis diligẽter inspiciat, velut limus & fæx sunt sanguinis crassioris: cõsimilia enim atræ bili colore apparent. quin & plures & iudicatu difficiles colores iuxta eandem dispositionem in excrementis apparent. In sicciore autem intemperie, recrementa adhuc sicciora videbuntur, ægríque magis sitient: in humida verò, humidiora & plura erunt recrementa, sitísque minus infestat. Quandocunque igitur egesta videris loturæ carnis recens mactati animalis similia, veluti siquis cum aqua sanguinẽ confudisset, certissimum signum debilitatis ipsius B hepatis habebis. eodem modo si velut fæcem sanguinis conspexeris per sedem excretam, hepaticum & hocce signũ esse scito. Si igitur sanguis tenuis & serosus destillat; ægri visceris signum iudicato: sin verò velut fæx fuerit, supercalefacti & sanguinem superassantis. Incipit enim aliquãdo etiam citra febrem in frigida scilicet intemperie ipsa affectio, quo tẽpore tenue sanguinis serum primùm excernitur: temporis autem progressu, corrupto citra viscus sanguine, leues febres accedunt: quarum quum inexperti C medici negligentes sint, atque ægrum omnino febri carere putent, quum nihil per vẽtrẽ excretum sit, ipsum ægrũ lauant, concedúntque negligentiori diæta vti: atque ita venter rursus corruptum sanguinem excernit. In huiusmodi igitur affectionibus primus curationis scopus sit vt intemperiem ad contrarium deducamus. Calidam enim dispositionem semper refrigerare oportet, frigidam verò calefacere, similiterq; humidã resiccare, & siccã humectare. Cæterùm omnib⁹ hepaticis remediis, tũ quæ per D os sumũtur, tũ quæ forinsecus imponũtur, aliquid ex adstringentibus admiscere oportet, quò firmitas viscerum conseruetur. Atqui in stomachicis idem facere non similiter cõducit, quum in ipsis adstrictoria qualitas aliâs dominetur. Fomenta igitur in hepatis debilitate cõuenientia ex oleo fiunt, in calida quidem affectione, ex chamæmelino, rosaceo, & lentiscino, absinthio, aut palmis, aut aliquo alio consimili in oleo decoctis: in frigida verò dispositione, ex vnguento nardino, cui thus & sampsuchus sint infarta. In humida autem intemperie, iisdem oleis E magis discutientia ac resiccantia incoquenda: velut est iris, cuminum, ac ruta. In sicca demum intemperie, balnea sufficiunt dulcium aquarum, & humectãs diæta commoda erit. cerata etiam atque epithemata fomentis similia sint, ex palmis scilicet, malis cotoneis, styrace, mastiche, ac aloe. in frigidioribus etiam poliarchia conducũt, similitérque in humidioribus. Porrò in potu vti conueniet plerísque eorum quæ in hepatis inflammatione sunt relata, si quidem calida intemperies fuerit: velut est seridis ac intybi succus, senecionis succus aut decoctum, per- F dicii succus, mel rosarum, & quæ his similia existũt: quin & Philonis antidotus semel tantùm exhibita, omnem aliquando calidam hepatis intemperiẽ mirabiliter sanauit. quod etiam Philo de ea testatum reliquit. Vbi verò frigida in hepate intemperies fuerit, calefacientibus ac firmitatem addentibus vtendum est: velut est nardi spica, capnium, quæ & chelidonia herba circa sepes enata, semẽ pelecini, & quæ his similia existunt. Vtilissimum & his nardinum vnguentum, quotidie manè cochlearii mensura ieiunis potatum, & à cœna ante somnum eodem mo- G do. In humida autem intemperie, simpliciora ex eis quæ ab oppilatione liberant, exhibenda, & quæ à proprietate totius substantiæ efficacia existunt, velut est lupinum hepar, quod sanè diligenter tritum drachmæ vnius pondere cum vino dulci aqua calida diluto præbetur. Hoc enim multiplici experimento cognitum omnibus hepatis intemperiebus commodum existit: vtpote proprietate totius substantiæ hanc efficaciam habens, non calfaciendo, aut refrigerando.

De oppilatione hepatis: in quibus plurima remedia, Cap. 11.

H A flatibus nebulosis & concoctu difficilibus, aliquando autem & à crassis humoribus viscosísque, in finibus venarum ex sima hepatis parte enatarum (per quas ex ventre ac intestinis alimenti digestio ad hepar contingit) oppilationes fiunt. Consequitur autem ad ipsas, grauitatis

A circa dextrum ilium cum dolore sensus, aliquando quidẽ obtusæ, aliquando verò vehementis: & quandoque quidẽ absque febre, quãdoque cum febre. Crassa enim & viscosa ac multa, omnino amplius reliquis oppilant, & maximè si ægri à cibo vehementiori motu vtantur: si verò acria sint & multa quæ in cibo sumuntur, dolor ex oppilatione vehementior fit, quum obturata corpora simul & tensionem perferant, simúlque pungantur. Cæterùm quũ vaporosi & crassi flatus multitudo coaceruetur quæ exitum non habet, non grauitatis solùm, sed & distentionis B sensus oboritur. Quare attenuantium & oppilationem dissoluentium quamcelerrimus requiritur vsus: oppilatio enim inueterata, non tantùm in hepate, sed in omni membro putrefactionem operatur, febrémque accendit. Præclarè autem & citra molestiam ab oppilatione liberat, simúlque firmitatem tum hepati tum stomacho addit, pelecini qui in frumentis nascitur semen, tritum cochlearii mensura, cum vino aut aqua mulsa in potu acceptum: capnium item, quod & chelidoniæ nomẽ inuenit, succo eius expresso & desiccato: reponitur autem is in pastillos C redactus, & semel quidem exhibitus dolorem omnem adimit: iter autem præbitus, intotum ab affectione liberat, vltra hoc quòd & firmitatem visceribus addit: decoctum quoque huius herbæ potatum, similem efficaciam habet, etiamsi valde febricitent ægri: aliquando autẽ herba ipsa exiccatur, contusáque & cribrata cochlearii mensura exhibetur. Aliud. Lupi hepar siccum drachmæ põdere, cum piperis granis nouẽ, ac myrrhæ magnitudine fabæ, in passo calido datum, confestim auxiliatur. Æsta- D tis autem tempore, alternis diebus ter potandum præbeto. Liberat ab oppilatione etiam eupatorium, simúlque firmitatem addit, similiter quoque stœchas, tum cocta, tũ sicca tritáque data: plantaginis item radix, & semen, foliáque sicca trita, siue per se vnumquodque, siue simul exhibeantur. Lauri cortex tritus potatus, spica nardi, fructus pistacii, amygdalæ amaræ, anthemis siue chamæmelum, anagallidis quæ cæruleũ florem habet, succus, radicis acori, eryngii, radicis dulcis decoctum vrinam ciet, & aluum emollit. Radix dracunculi viscera omnia repurgat, cras- E sósque & instar visci tenaces attenuat humores. Filicis succus cochlearii mensura ex aqua mulsa potatus, hepar repurgat, oráque meatuum ac venarum aperit, citra manifestam calefactionem. Præscriptum autem iam antè est de iis quæ tum simas, tum gibbosas hepatis partes ab oppilatione vindicant, in tertio nimirum Sermone. Catapotium hepatis oppilationem remouens. Radicis chamæpityos drachmas quatuor, radicis cichorii drachmas quatuor, contundito ac melle cocto excipito, nucísque Põticæ magnitudine præbeto: aquæ etiam calidæ cyathos F tres ab eius exhibitione absorbendos dato. Cæterùm non modò radices horum hepaticis opitulantur, sed & succus & decoctum. Pastillus hepaticus, ex amygdalis amaris: Seminis anisi, apii, asari, amygdalarum amararũ decorticatarũ, comæ absinthii, sing. drach. quatuor, apparato, & cum aqua pastillos formato, ex quibus drach. I. febre carentibus cum vini diluti cyathis III. præbeto: febricitantibus autem, cum aqua mulsa. Vrinam ciet, & placidè calefacit. Aliud hepaticum valde commodum: Seminis pelecini, capnii, costi, cuiusque drachmas quinque. G contundito ac cribrato, & cochleare vnum ex aqua mulsa dato. præclarè enim submouet oppilationem. Aliud hepaticum pulchrum, cuius vtilitatem ne contemnas.

Lenticulam torrefactam ac probè tritam cochlearii mẽsura ex vino bibendam præbe. Commodum est hoc & lieni, ex posca, aut aceto mulso. Aliud experimento cõstans: Comæ absinthii, piperis, costi, casiæ, radicis gẽtianæ, amygdalarum amararum, sing. vnc. I. fœnigræci sextãtem, seminis pelecini sextantem, exhibeto cochleariũ quomodocunque velis. Aliud ad hepatis oppilationẽ.

H Cacani scrupulos duos, (alii octo habent) costi scrupulos sex, spicæ nardi, iridis, phylli, lupinorum siccorum, baccarum lauri, fœnigræci, rhei Pontici, singulorum scrupulos sex, piperis, phu, asari, cuiusque drachmas quatuor. quòd si picis siccæ scrupulos tres admiscueris, efficacius operatur. Aliud simplicius, quo assiduè vtimur, valde admi-

randum: Cacani ſextantem,fœnigræci ſeſquiunciam,pi-
peris vnciam vnam,cyperi vnciam vnam, coſti vnciam
vnam:contundito ac cribrato & cochlearium vnum cum
condito præbeto. decumbat autem æger ſuper affectam
partem. Aliud. Potamogetonis ſicci drach. duas, co-
mæ abſinthii drachmam vnam,croci,coſti, ſpicæ nardi,
cuiuſq; drachmas duas,amomi drachmam vnam.datur
cochlearii menſura aridum. Aliud. Piperis drachmas
quatuor,dorcadiadis herbæ quæ & muſcii appellationem
habet,vnciam vnam,coſti trientem (alii drachmas qua-
tuor)contundito,cribrato,& cochlearium in potu exhibe
to. Aliud Philagrii. Rhei Pontici vnciam vnam,caſto-
rei ſcrupulos tres,farinæ lupini ſcrupulos tres,piperis gra-
na ſeptem:contundito,cribrato & manè cochlearium v-
num præbeto ex condito.

De hepatis inflammatione,& cognoſcendo vtrũ hepar an muſculi eius ſint inflammati, Cap. III.

GAleni. Hepar conſimiliter vt ſplen & inflammatur &
abſceſſu ſuppuratur,verùm raro ſcirrho,*hoc eſt abſceſ-
ſu duro* afficitur. Inflammato itaque hepate, dextri ilii
tumor cõſequitur:& maximè ſi gibboſa parte inflamma-
tum fuerit,faciliùs per tactum cognoſcitur tumor,graui-
táſque coincidit ilium totum diſtrahens, & dolor in de-
xtram vſque clauiculam ac ſcapulam pertingit,vt conuel-
li penitus æger videatur. Linguæ color in prĩcipio quidẽ
rubicundior fit,poſtea verò denigreſcit, appetitus deie-
ctio faſtidiúmque cibi vehemens, & implacabilis ſitis:
vomitus quibuſdam contingit, bilis puræ atque etiam vi
tellinæ,pòſt autẽ & æruginoſæ. Aluus autẽ ipſis eſt adſtri-
cta,ſi ſanè cum viſceris debilitate inflammatio eſt obor-
ta.febris adeſt acuta inæqualis,quæ plerunque ad veſpe-
ram & noctem exacerbatur:ſequitur & ſpirandi difficul-
tas,tuſſiculæque paruæ,vtplurimùm ſiccæ,per quas nihil
omnino reiectatur.Aliquando autem per vomitus bilio-
ſa pauca quædam reiectantur,quæ res pleroſque decepit,
qui ex pleuritide hanc eductionem fieri putauerunt. Cæ-
terùm & coſtæ nothæ vtplurimùm condolitant, & color
corporis ſubuertitur in arquati morbi ſpeciem permuta-
tus:ſingultus quoque conſequuntur.Acceſſionis autem tẽ
pore quidam delirio apprehenduntur, & acre lotium ex-
cernunt:& ſanè inflammationes quæ iuxta ſimam hepa-
tis partem contingunt,plus faſtidii & nauſeæ,& vomitus
bilioſos,ac vehementem ſitim inducũt:quæ verò in gib-
ba parte fiunt,dolores circa reſpirationem intendunt,tuſ-
ſiculáſque irritant,clauiculámque magis cum dolore cõ-
uellunt.Quandoquidem autem muſculis hepati incum-
bentibus inflammatis,quidam decepti,hepatis eam inflã
mationem eſſe ſuſpicantur,neceſſarium fuerit diſtingue-
re inter ſe has affectiones.Hepate etenim inflammato,tu
mor ſecundum lineamenta rotundus, figura videlicet i-
pſius hepatis,ſuccumbit, quíque ad corporis decubitum
ſimul conformatur.Maior enim apparet corpore ad ſini-
ſtrum latus reclinato: minor autem rurſus ad dextrũ de-
uoluto:nimirũ hepate ſub nothas coſtas cedẽte, neq; vi-
ſui neq; tactui ſimiliter ſuccũbẽte.Ampli⁹ autẽ in hepatis
inflammatione incumbẽs cuticula,naturali modo habe-
re conſpicitur:muſculis autem inflammatis,cutis circum
tenditur,vt ſiquis digitis apprehenſam attrahere velit,ea
minimè ſequatur.Propriiſſimè autem tactus diſcernet ſi-
ue in alto, ſiue in ſuperficie inflammatio ipſa conſiſtat.
Porrò hepate inflammato,ſanguinis detractionem expe-
riri oportet à cubito,ſi nihil id fieri præpediat.Incidenda
autem in dextro cubito vena interna, ita vt ſubſtratam
arteriam obſeruemus:quæ ſi non appareat,media: ſi verò
neque ipſa appareat,ſuperior.Multitudinem autem extra-
hendi ſanguinis,ex corporis reperies qualitate, ætatéque
& natura,horáque temporis,ac regione,ampliúſque ex vi
ribus ægri:quæ ſi id ferre queant,ſemel quantum ſatis eſt
detrahendum:ſi verò non, per vices partitum. Cæterùm
inciſio ipſa opportunè in prima & ſecunda die contingit:
ſi verò vrgeant dolores & adſint vires,etiã ſeptima venæ
inciſionem facimus:qua facta, poſt modicum interuallũ
ſimplici clyſtere euacuamus,maximè ſi non ſponte ege-
rat aluus. Sequenti à venæ ſectione die, cucurbitæ cum

A ſcarificatione affigendæ, rurſúmque poſt vnam diem cu-
curbita apponenda.non pauci enim à ſecunda earum ad-
hibitione opem ſenſerunt magis quàm à priore. At ve-
rò ante venæ inciſionem & poſt eam,fomentis vtendum
eſt ex lanis ſuccidis oleo imbutis & impoſitis:conuenit &
ex paſſo Cretico fomentum cum roſaceo aut lentiſcino
aut melino aut œnanthino. Optimum autem fomentum
hocce eſt: Chamæmeli,anethi humidi,ſi adeſt, rutæ vi-
ridis,ſeminis lini,cuiuſque vnc.I. capitum papaueris nu-
mero x.olei ſextarium vnum,ſemen lini contuſum in lin
B teolo colligato, & cum aliis in cacabum coniectum ad
prunas decoquito donec vires ſuas diſtribuat:deinde olla
in feruenti cinere collocata, ex ea multo tempore confi-
denter foueto.Poſt fomentorũ irrigationes, cataplaſma-
tis vti oportet,ex ſemine lini & fœnigræci,farináque hor
deacea aut triticea,his vel omnibus vel vno aliquo ex eis
aut quibuſdam in aqua mulſa decoctis.admiſcendum e-
tiam abſinthium & maſtiche ac melilotũ. quòd ſi vehe-
mentior ſit ardor,etiam ea quæ adſtringunt ſunt admi-
ſcenda,velut ſunt mala cotonea. oleum verò quod addi-
C tur,roſaceum ſit, aut melinum aut lentiſcinum. Si verò
feruor adhuc perſeueret,cotonea mala cum polenta im-
ponenda.Remittente autem vehementi calore, ficus o-
ptimas & althææ radicem decoquito, & decocto eorum
ſemen lini,farináſque hordei,fœnigræci,ac lolii infarci-
to:quòd ſi durior inflammatio ſuccumbat,etiam chamæ-
leontem aut chamæpityn,aut polium,aut aſarum,aut dau
cum,eryngiíque tum ſemen, tum radicem admiſcere o-
portet,aliquãdo autem & ficus cum althæa decoctæ ac tri
tæ cataplaſmati connectuntur. Cæterùm calidius & ma-
D gis emolliens reddideris cataplaſma,ſi terebinthinæ, aut
reſinæ pinus,aut picis quadrantem addas. Braſſicæ autem
crudæ folia cum melle trita ac impoſita,omnes indura-
tas inflammationes diſſoluunt.Hinc ad cerata tranſeun-
dum ex oleo cyprino aut gleucino apparata,althææ radi-
cibus ſimul admixtis.Vtendum etiam ex palmis cerato,
hepatis inflãmationibus ſummè accommodato, maxi-
mè ſi ſtomachus per cõſenſum ſimul ſit affectus, & coſtæ
coafflictæ.Habet autem hoc modo:Palmas interiore me
dulla exempta,diligenter contundito, ac cum pari cerato
E roſaceo in mortario probè committito,ac vnito, affuſóq;
modico oleo roſaceo imponito. Aut myrrham in vino
veteri adſtringente maceratam,palmis admiſceto, & pan
niculo veſtis detritæ excepta imponito.A ceratis ad epi-
themata ex ſtyrace, & ex meliloto, & ea quæ polyarchia
appellantur, & iã antè ad colicos & ſtomachicos deſcri-
pta ſunt, tranſeundum. Compoſitio autem epithematis
ex ſtyrace hæc eſt: Styracis pinguis,carnis palmarum,co-
ſti,maſtiches,caſiæ,ſingulorum triẽtem,ſampſuchi ſextã-
tem,croci ſemiunciam, vuæ paſſæ ſemiunciam, ceræ ſe-
F ſcuncem,vnguenti nardini beſſem. Porrò in inflamma-
tione hepatis vbi magni circunſtent dolores,etiam phar-
maca dolorem leuantia in potu eis exhibere conuenit,i-
ta tamen vt aſſiduum eorum vſum deuitemus. ſimplici-
bus autem potionibus frequentius vtendum. Senecionis
itaque decoctum tanquam maximè commodum,aut ſuc
ci radicis dulcis obolos duos,cum aqua calida exhibeto.
Aliud. Picridis ſeridis,aut intubi ſucci cyathum vnũ
cum aquæ calidæ cyathis tribus præbeto,mellis etiam co
chleariis duobus affuſis.Ad hoc enim quòd refrigerat,ac
G firmitatem viſceri addit,etiam ora venarum hepatis re-
purgat,neque tamen frigidas intemperies magnopere
lædit.Poteſt autem ſeridum ac intuborum ſubſtantia he-
pati commodare, tum ſi ſine humorum aut ſeroſi ac vi-
tiati ſanguinis complexu,intemperies in ipſo fiat, tum ſi
humiditatis cuiuſcunque tandem, adſit cum intemperie
complexus:mellis verò admixtio humiditatem per vri-
nam excludit.Quapropter etiam exiccata ac contuſa vti-
liter potui inſperguntur,eorum quoque decoctum pota-
tum magnam commoditatem præbet. Quòd ſi non infe
H ſtet calida aliqua intẽperies, ſed obturatione tantùm vi-
ſcus ipſum vexetur,ex vino albo tenui ac vetuſto,cum a-
liquo vrinas ciente pharmaco,potata magnificè auxiliã-
tur.Magni etiam pretii in hepatis inflammatione capnii
herbæ,quæ etiam chelidonia appellatur,ſuccus habetur,

aut eius decoctũ. Auxiliatur & præſcriptus ex amygdalis amaris paſtillus, niſi penitus magna caliditas adſit. Aliud. Cochlearũ terreſtriũ carnem optimè conterito, & vini nigri cyathos tres affundito, calefacito, ac bibendum præbeto. Cæterùm hæc iuxta omnem ſuam ſubſtantiam efficacia exiſtunt, quale eſt hepar lupinum, cuius rei magnum periculum fecimus, inquit Galenus. vſus autem ei⁹ idem qui cochlearum exiſtit: optimè enim conteritur, & drachma vna cum vino aliquo dulci præbetur. Hæc enim pharmaca omnibus hepatis intemperiebus conuenire videntur, quum neque calidas neque frigidas intemperies lædant: febrientibus tamen lupi hepar melius ex aqua, aut ſeridis ſucco, aut aliquo conſimili exhibetur.

Epithema ex ſtyrace: Coſti vnciam vnam, croci, thuris, aloes, ammoniaci thymiamatis, maſtiches, ſtyracis flaui, ſpicæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, terebinthinæ vnciam vnam, opobalſami drachmas quatuor, ceræ trientem: vtere.

De hepatis abſceſſu, Archigenis, Cap. IIII.

QVòd ſi inflammatio ad permutationem aptè ſe habeat, hoc eſt, principium permutationis ad ſuppurationem iam ſuſcepit, omnes prædictæ de inflammatione acceſſiones augebuntur: dolores (inquam) & febres, & delirium, anxietas, deſperatio, cibi faſtidium, & diſplicentia: maximè ab eius acceptione A rigoribus autem ferè in totum febriles acceſſiones initium ſumunt, præſertim ſi ad veſperam exacerbationes fiant. Adiuuare igitur permutationem ac puris eruptionem oportet, vt quamcelerrimè fiat, ne maiora inde corpora corrumpãtur: per vſum videlicet cataplaſmatum ex ſemine lini, aut hordeacea & fœnigræci farina apparatorum, admixtis etiam reſina, manna, pice, althææ radice, ſtercore columbino, ſtercore caprino, caricis, & quæ his ſimilia exiſtunt. fomentis autẽ vtendum ex cruda hordeacea farina, & ſpongiis decocto abſinthii, abrotoni, centaureæ, ſimilibúſque imbutis ac expreſſis, neque verò inconueniẽter emplaſtra quæ puris permutationem iuuare queunt, adhibentur. Quum autẽ perfecta ſuppuratio fuerit, dolores remittent, omnéſque acceſſiones mitiores apparebunt. Cæterùm rupturæ tempore, dolor rurſum magis augeſcet: quare etiam tunc rupturã adiuuare oportet per cataplaſmatum ad ſuperficiẽ attrahentium ac ſubadſtringentium vſum, & per potiones calorificas: quales ſunt quæ ex pipere & zingibere ac myrrha apparantur. Porrò poſt eruptionem, aliquando quidem per aluum, aliquando per vrinas, puris tranſſumptio cõtingit. Quidã etiam per os, puris eductionem factã tradiderunt: verùm periculoſior aliis per os tranſmiſſio exiſtit: id verò quod excernitur, nigrum eſt, quanquam & album reperiatur, quod ſanè ſalutare iudicatur. Aliquando autem humor qui ex abſceſſu promanat, inter pelliculam ventrẽ ac inteſtina amplectentem, peritonæõ *Græcis* dictam, atque ipſa inteſtina, colligitur: facilè ſanè curatur, ſiquis diducta citiſſimè cuticula humorem ipſum excludat, ea maximè parte qua tumor attollitur: aliquando autem rurſus poſt factam iſtic collectionem, tranſſumptio per inteſtina contingit. Cæterùm in iis quibus tumor foras prominet, ſectionem obliquam ſupra inguen infligere oportet, ac per eã ipſam humorem euacuare, atque etiã vlcus ipſum eluere, & pharmaca liquefacta iniicere, donec perfectè curetur. Neque verò negligendum quò & hepati poſt factam abſceſſus rupturam remedia auxiliaria adhibeantur. Primùm quidem igitur emplaſtra emollientia imponantur: deinde etiam reſiccantia, quale eſt quod Iceſium appellatur, quódque ex ſalicibus conſtat, & quæ his ſimilia exiſtunt. Si itaque per vrinas puris aſſumptio fiat, conſimilibus epithematibus vtendum eſt circa totum ile, & iuxta pubem, & tum per cibos, tum per pharmaca vrinam cientia, repurgatio eius adiuuanda. Pepones igitur in cibo eis conueniunt, & cucumeres cocti, paſtinacáque, & ſion. ex pharmacis verò, meon & aſarum, ſpica, caſia, cinnamomũ. ſunt & compoſita quæ huc pertinent, quorum compoſitiones paulo pòſt dicemus. Per interualla autem, etiam humores ipſos dulcorare oportet vini ſcybelitæ, theræi, ac protropi, ſimiliúmque potu. Cõmoda eſt etiam ipſis potatio lactis. Si verò per ſedem humoris tranſmiſſio contingat, epithemata quidem eiuſdẽ materiæ approbamus, verùm proſpiciendum eſt ne aluus cohibeatur, néque etiã ampli⁹ humectetur: nã hoc ipſum tum per cibos, tum per pharmaca, ac epithemata fieri poteſt. Vtimur autem & ad hos infuſis per clyſteres, quò inteſtina illæſa conſeruemus: ad quam rem ptiſanæ, ac tragi & oryzæ ſucci appoſiti exiſtunt. Quòd ſi tamen per os puris eductio fiat, maximam ad hoc curam adhibere oportet vt humores prius euacuentur: deinde cibus præbẽdus adſtringens & ſtomacho gratus. vtendum & vino tenui & odoro. Vẽtri verò epithemata ex palmis apparata, atq; ex œnãthe, ac eis ſimilia imponẽda, de quib⁹ in ſtomachicorũ ac dyſẽtericorũ tractatu eſt prædictũ. Ad hepaticos:

Folii malabathri, caryophylli, ſpicæ nardi, coſti, piperis, lupinorum ſiccorum, ſingulorum vnciam vnam contundito, cribrato, ac ſcrupulos quatuor præbeto cum vino.

Aliud Philoſophi. Hepatis, inquit, abſceſſus diſcutit Radicis graminis decoctum bis in die potatum, ſimiliter & fœniculi radicum decoctum, & dauci. Myrrham item & picem ſiccam contundito ac cribrato, præillitóque hepati ex oleo cyprino, inſpergito, & lanam puram oleo cyprino calido imbutam ſuperponito. vehemẽter prodeſt hoc: vtere confidenter.

Cura hepatis exulcerati, Archigenis, Cap. V.

SI exulceratio ex abſceſſu circa hepar relinquatur, aut illic ex acribus humoribus ac erodentibus fiat, colliquatio hæc affectio appellata eſt. In his ſanè venter cruenta, & putrefacta, ac ſanioſa excernit: atque omnino conſimilia ex hepatis vlceribus promanare ſolent, iis quæ à mortuorum corporibus diſtillãt: quare quidam inexperti decepti, dyſenteriam hanc affectionem eſſe putauerunt. Ructus autem fœtidi conſequuntur, & à ciborum acceptione grauitas præcordiorum: & pulſus eis eſt depreſſus ac denſus, fiúntque ægri amarulenti & iracundi. dolor circa locum fit vlceroſus, vſque ad clauiculam ipſam pertingens. Multis autem vnà cum ventris recrementis, etiam lotium excernitur ſanioſum ſandarachæ colore: nõ parum verò frequenter ea quæ in vrinis continentur, aquæ inter cutem ſignificationem portendunt. Cæterùm omnium periculoſiſſima eſt hæc affectio, & modica omnino ægris eſt ſpes ſalutis: & tamen nihilominus aggredienda eſt eorũ cura, conſimilibus remediis eis quæ paulo antè dicta ſunt etiam his adhibitis, epithematibúſque ex materia leniter adſtringente, ſimilibúſque fomentis. Liquoribus autem, tum qui ad fomenta, tũ qui in cataplaſmata aſſumuntur, cortex pinus, palmǽque ac cyperi, ſimiliáque ſunt incoquenda. propriè autem vlcera repurgat lac ſciſſile ſæpe acceptum: cui aliquando parum mellis addere nõ ab re eſt. Poſt repurgationem citiſſimè ad ea quæ carne replent feſtinandum. præſtãt autem id cibi moderati & boni ſucci, ac geſtationes: quòd ſi moleſtiæ id fieri permittant, etiam exercitamenta conueniunt, & vinũ. Poſt cataplaſmata verò, cerata & emplaſtra apta erunt, quorum ſæpe in præcedentibus fecimus mentionem. Plurima præterea pharmaca quæ vlceribus conueniunt: in potu ſumuntur, quale & hoc eſt. Andromachi ad hepaticos compoſitio, cyphoeides appellata, quæ etiam ad omnia thoracis vitia conducit: Vuarum paſſarum carnis drach. XXV. croci drach. I. calami Indici drach. II. bdellii drach. II. & dimidiam, cinnamomi drach. X. caſiæ drach. X. floris iunci odorati drach. II. & dimidiã, myrrhæ drach. IIII. terebinthinæ drach. IIII. ſcobis aſpalathi drach. II. ſpicæ nardi drach. III. mellis drach. XVI. vini dulcis quãtum ſufficit. Adſtringit mediocriter & reſiccat ac diſcutit ſeroſos ac vitiatos humores, inquit Galenus, corrigit malitiã humorum, & putrefactioni ſe opponit, intemperies ſanat, extergit, ac mundos facit, aperítque meatus, cit vrinam, atq; eapropter internas vlcerationes curare cõſueuit, & eos qui hepatici appellantur. Sunt autem hepatici propriè, qui ob hepatis debilitatem per ſedem cruenta liquidiora excernunt, quales ſunt loturæ carniũ animaliũ recèns mactatorũ, quos ipſos ignarũ vulgus dyſentericos eſſe putat. Alia cyphoeides Andromachi: facit & ad tuſſes, & ad liquidorũ per os reiectationes: Croci, cinnamomi, myrrhæ, cuiuſq; drach. I. bdel-

lii drach.IIII.aspalathi obol.IIII.floris iũci odorati drach.
III.calami Indici drach.II.casiæ drach.I. spicæ nardi drachmam vnam,terebinthinæ drachmas XVI.mellis heminam dimidiam; vuarum passarum pinguium numero CLX.carne earũ optimè mundata,vini veteris adstringẽtis,quãtũ ad vuas passas bdelliũ ac myrrhã maceranda ac conterenda satis est.Mel autẽ prius despumato, in eóque resinam liquefacito: & cum reliquis cõmittito,ac vtitor. aliquando quidem instar eclegmatis ad nucis Ponticæ magnitudinem aut amplius exhibeto: aliquando verò aqua mulsa dilutum bibendum præbeto.Inuenies & inter arteriaca remedia,ad tussientes itẽ & phthisicos pharmaca plurima his similia, quibus ipsis & ad vlceratum hepar vti oportet:proderũt etiã ea quæ ad renum ac vesicæ vlcera sunt descripta. Alia cyphoeides,qua vsus est comes Andreas,& Menas chirurgus:Croci drach.IIII.calami drachmas VI.bdellii drach.II.& dimidiã,casiæ scrup.IIII.spicæ nardi sesquidrach.floris iunci odorati scrup.I.& dimidiũ,myrrhæ drach.IIII.terebinthinæ drach.IIII.aspalathi scrup.I.mellis sextantem,carnis vuarum passarum quadrãtem,vini quantum ad hæc satis erit.

De hepate in scirrhum indurato, Galeni,
Cap. VI.

NON solùm autem à prædictis affectionibus apprehenditur hepar,sed & in scirrhum induratur,inflammatione videlicet præcedente. Manifestiorem autem cognitionem hepar induratũ ex hoc habet, quòd tumor circa ipsum scirrhum multo durior quàm in inflammatione existit.multo etiã minore dolore vexatur. In huiusmodi quoque dispositionibus corpuscula hepati insita attenuantur.Cæterùm temporis progressu,maiore tumore circa scirrhum facto,difficulter eius cognitio per tactum cognoscitur,propterea quòd iam aquæ inter cutem suffusio fit cõsequuta:vnde iis qui negligentius notas perscrutantur,tumor ad tactum laxus succumbit:color autem vniuersi corporis in nigredinem pallore permistam commutatur,venter & pedes intumescunt, supernæ corporis partes gracilescũt,& corp[9] ipsum tepescit: aliquãdo autẽ alu[9] multa & tenuia excernit:vrinæ verò à principio quidem multæ,verùm vbi iam ad aquam inter cutem dilapsi sunt,omnino paucæ.Porrò incipientem hepatis scirrhum sæpe curauimus ipsi: eum verò qui temporis diuturnitate est extensus, neq; ipse curaui, neque alium quẽpiam qui curare eum posset,vidi.intotum enim sic affectis aqua inter cutem accedit,& in longiori tempore corrumpuntur.Itaque ad prædicta de inflammatione cataplasmata & fomẽta,fortiora quædam(inquit Arhigenes)sunt annectẽda.Constant autem ea quæ inflammatis adhibentur,ex absinthii coma,nardóque tum Indica, tũ Celtica, croco,œnanthe,vnguento nardino, lentiscino, & mastichino.His igitur althææ radicem admiscere oportet, & stercus caprinum, ammoniacum thymiama, bdellium, medullásque & adipes:hæc enim incipientem in hepate scirrhum,conuenienti simul adhibita diæta,sæpe curauerunt.Post fomenta autem & cataplasmata, cucurbitæ hepati affigendæ cum scarificatione: & emplastra adhibenda,primùm quidẽ simpliciora,velut est Mnaseæ, & quod ex succis constat:deinde etiam fortiora,velut est melinũ Serapionis,& quæ huic similia existunt. Post emplastra, malagmatis vtendum ex baccis lauri,aut eo quod polyarchion appellatur,& similibus.quorũ aliqua in colicis præscripta sunt:aliqua verò in splenicis & arthriticis referentur.Quòd si neque sic proficias, hirudines admouendæ. plurimùm enim momẽti habet ad curationem, sanguis earum suctu extractus.]commodus est eis & dropax & sinapismus.Si verò neque hoc modo res succedat,vstio per frequentia interualla adhibeatur: ita vt aut per ferrum, aut per pharmacum crustæ infligantur, & post earum casum,vlcera multo tempore fluere sinamus. conferunt etiam potiones conuenientium pharmacorum: velut est zopyrios ad colicos præscripta,& quæ eupatorium habẽt admixtum.Complectuntur & vrinam cientes antidoti aliquam in se cõmoditatẽ:velut est quæ Bestiana vocatur. Scirrho enim induratæ particulæ ob crassos & viscosos humores in solidis corporibus imbibitos,necessariò frigi-

A dam habent dispositionem. quare & calefacientibus simul & tenuiũ partium pharmacis opus habẽt: verùm his, quemadmodum dictum est,emollientia sunt præmittenda.Si enim vehementer calida,antequam scirrho indurata corpora præmollescant, exhibeantur, statim quidem manifestam diminutionẽ fecisse apparent,verùm immedicabile fit quod relinquitur, vtpote nimiùm resiccatũ. Quapropter facilè est coniectare in hepatis scirrho necessariam esse emolliẽtium admixtionem. Simplicia igitur quæ ad hepar induratum bibuntur,sunt: anagallidis quæ
B cæruleum florem habet,succus exiccatus, itémque liquidus ex aqua mulsa:in moderatis autem febribus,ex aceto mulso,& squillæ assatæ medullæ oboli tres,seminis viticis torrefacti drach.I.radix eupatorii, radix dracunculi, cortex radicis lauri. Aliud, quo Ægyptius curatus est, quum iam in aquã inter cutem incidere promptus esset:

Herbæ Sabinæ, picis siccæ, quæ in fundo doliorum vini reperitur,(eorum præsertim in quibus vinũ dulce vetustatem est adeptum) vtriusque æquales partes singulatim contundito & cribrato,atque ex ambobus pariter co-
C chlearii mensuram cum vino diluto præbeto. Aliud.

Croci,spicæ nardi,casiæ,cuiusque drach.II.costi, floris iunci odorati,cinnamomi,myrrhæ stactes,cuiusque drachmã I.mellis despumati drach.XXV.Ex hoc drach. I.cum vino mulso præbe.Optimum est pharmacum in incipiẽtibus duris scirrhi dispositionibus. cuius rei plurimum periculum feci. Aliud ad omnes inueteratas hepatis affectiones,atque ipsum etiam scirrhum: Picis siccæ,costi, piperis, æquales partes contundito & cribrato, & ex eis cochlearium præbeto. Aliud. Myrrham troglodyticẽ
D optimam,& piper,pari pondere tundito:indéque scrupulum vnũ cum vino meraco veteri calefacto, ad dies tres aut quinque exhibeto. Oribasii ad hepaticos. Glaucii drach.IIII.aloes drach.II.hæc arida cõterito:& cochlearii mensura statim à balineo exhibeto: febre carentibus, cum vino diluto:febrientibus autem,cum aqua mulsa.

Aliud Oribasii,ad diuturnas hepatis affectiones,& circa sima ipsius dispositiones,in quibus tum stomachus tũ venter simul affecti sunt: Comæ pinus viridis decoctũ ad tertias redactum,cyathorum trium aut quatuor men-
E sura præbe.Quin & siccæ comæ drach.I.in potu exhibita simili efficacia præstat.Verùm ad multos hæc exhibenda sunt dies. Aliud,Oribasii: Chamæpityos,petroselini,cuiusque drach.octo,baccarum lauri,piperis,costi,singulorum drach.IIII.cyperi,fœnigræci,cuiusque drach.II. præbe cochlearium ex aqua mulsa. Aliud. Anisi,gentianæ,amygdalarum amararum,absinthii,æquas portiones permisce:indéque cochlearium ex calida præbe. Aliud. Thuris vnciam vnam,ammii,acori,cuiusque drachmas quatuor:præbe cochlearium ex aqua mulsa. Ori-
F basii antidotus hepatica: Casiæ drachmas octo,aloes,costi,corticis pinus,cuiusq; drachmas quatuor, glycyrrhizæ siccæ drachmas octo,spicæ nardi,croci,anisi,hyssopi, rhei Pontici,cuiusque drachmas duas,mellis sesquilibr. mel decoque ac reliqua eo excipe, & nucis auellanæ magnitudine præbe. Aliud Oribasii,ad hepaticos,ictericos, splenicos, & præcordia eleuata: Croci drach.decem,floris iũci odorati drachmas quatuor,casiæ drachmas duas, spicæ nardi drachmas octo,myrrhæ,cinnamomi,costi,cuiusque drachmam vnam,mellis cocti quantum his exci-
G piendis sufficit.Præbe ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem cum vini mulsi cyathis tribus.Facit & ad thoracis dolores,atque eos qui plumbeum colorem habẽt. Aliud hepaticum pulchrum: Seminis pelecini, capnii herbæ, costi,æquale pondus contundito ac cribrato,& drachmam vnam ex aqua mulsa præbeto. Aliud. Fœnigræci vnciam vnam,trixaginis sextantem & vnciam dimidiam, costi albi quincuncem,petroselini quincuncem, eupatorii quincuncem,mellis despumati quantum satis est. Datur sesquidrachmæ pondere.ei[9] vtilitas experimẽto con-
H stat. Aliud. Castorei,costi,cyperi, amomi, cuiusque drachmas octo,piperis drach. quatuor,petroselini drach. quatuor.datur cochlearii mensura. Aliud, ad diuturnã vexationem & duritiem: Costi,fœnigræci,piperis, foliorum rutæ viridis,picis siccæ æquales partes commisce,

indéque cochlearium cum aqua mulſa aut vino præbe.
Aliud. Ammoniaci thymiamatis drachmas triginta
duas,croci drachmas quatuor. crocum tundito, cribrato
& cum aqua diluito:deinde ammoniacũ adiicito, ſimúl-
que terito,ac in paſtillos redigito, ex quibus, aliis drach.
vnam,aliis duas præbeto. Aliud. Ammoniaci thymia-
matis,coſti,polii,fœnigræci,æquale põdus miſceto:indé-
que cochleariũ ſiccũ cũ aqua mulſa dato. Aliud. Ammo
niaci in tenuiſſimũ puluerẽ redacti cochlearium i.maſti-
ches grana decem ,præbe ex aqua mulſa, & admiraberis.
efficax eſt ad hepaticos iam deſperatos. Aliud,Aſcle-
piadæ:quo vtimur,inquit Philagrius:quod ad hepar ſcir-
rho induratum,atque etiam oppilatione obturatũ, pro-
ſpero ſucceſſu accommodatur,ad aquæ inter cutem quo-
que ſuffuſiones incipientes, & ad alias internas affectio-
nes citra tuſſim contingentes,optimè facit. Habet autẽ
hoc modo:Radicis gentianæ,chamæpityos,marrubii,pè
troſelini,radicis ſcolopendriæ,radicis panacis, terræ Le-
mniæ quæ ſphragis appellatur, ſiſonis, rubiæ, ſeminis
braſſicæ,radicis eryngii,baccarum iuniperi, ſeminis fra-
xini,trixaginis,ſeminis dauci,dictamni, ceſtri ſiue beto-
nicæ,ſingulorum drachmas octo,fellis vrſi ſicci, ſinapis,
ſeminis cucumeris,ariſtolochiæ,piperis,ſpicæ nardi, co-
ſti,ſeminis erucæ,ſingulorũ drach. octo, hoc eſt omniũ
æquale pondus, echii,eupatorii,polii,cuiuſque ſimiliter
drach.octo. Quidam etiam lupini hepatis,ac helenii tã-
tundem adiecerunt:quod & nos facere ſolemus. Oribaſi⁹
autem neque fraxini ſemen,neque betonicam,neque tri
xaginem,neque dictamnum, neque daucum adſcripſit.
Mellis quantum his omnibus excipiendis ſufficit. datur
ad nucis auellanæ magnitudinem,cum paſſi cyathis duo
bus. pharmacum hoc,experimento cognitum eſt.Semen
autẽ fraxini arboris eſt,ex qua fraxinea ligna quocunque
in opere apta ac operæ obedientiſſima cæduntur. Epi-
thema ex meliloris ad hepaticos: Meliloti ſextantem,
croci vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis libram i.
ceræ libram vnam,terebinthinæ triẽtem,cyprini aut nar-
dini,aut gleucini vnguenti plus minus quincũcem. am-
moniacum & crocum in aceto diſſolue. Porrò in diæta
totum ſitum eſſe exiſtimãdum eſt, ſiquidem omnis diu-
turnus morbus maiorem ex diæta opem ſentit.Quare ci-
bi qui facilè concoquuntur,eis exhibendi ſunt,quique &
inciſoriam vim & repurgantem complectuntur. Neque
verò ineptæ eis acrium rerum comeſtiones ſunt,ſi per in
terualla,& poſt exercitia ac geſtationes,ſumuntur. Cæte-
rùm pro ratione motuum & exercitiorum,tum quantita
tem tum qualitatem ciborũ augere oportet. Vinum eis
conuenit tenue,odorum,moderata quantitate acceptũ.
dulcia enim omnia nocẽtiſſima ſunt hepati affecto. Vi-
tandum & vinum mulſum,fructúſque ac bellaria omnia,
præter amygdalas & piſtacia:ex his enim moderatè à reli
quis cibis accipiendum. Vitanda etiam craſſa ac viſcoſa
edulia,atque ea quæ difficulter concoquuntur.

De lienis affectionibus cognoſcendis,ex libris Philagrii, Cap. VII.

QVibuſcunque ſub ſiniſtro ilio dolor,aut diſtẽtio,aut
grauitas,aut tumor ſubiacet, & dum conuertuntur,
velut aliquid ex illis locis conuellatur,imaginatio contin
git,his lien affectus eſt. Quemadmodum autem reliqua
corporis membra iuxta octo intemperierum genera affli
guntur,ita & ſplen afficitur:verùm frequentiſſimè frigi-
dam & humidam ſuſtinet intemperiem,ex conſimili ma
ximè diæta,atque ex iis quæ voluptatis gratia accipiun-
tur:veluti ſunt craſſi ſucci placentæ,itémque potiones.In
his igitur omnibus calor tempore debilitatur.Subſtantia
enim ſplenis laxa & rara eſt, promptiſſimáque ad ſuſci-
piendum craſſiorem humorem: etenim fæcem ac velut
limum ſanguinis ex hepate ad ſeſe trahit,hoc modo ſan
guinem repurgans,ex qua fæce confecta & attenuata per
maximas in ipſo arterias ſeipſum nutrit. Signum autem
certum & compendioſum intemperiei in ſplene,ea quæ
eduntur ac bibuntur exhibent,& quæ forinſecus cuticu-
læ iuxta ſiniſtrum ilium accedunt. Si enim frigida in-
temperies iuxta ipſum fuerit oborta,omnis cibus & po-

A tus qui efficaciter refrigerare poteſt, facilè & manifeſtè
ſplenem lædit:pallium item frigidum extrinſecus admo-
tum,maximè ſi in frigida aeris conſtitutione amician-
tur.ventus etiam,& aqua frigida tum in lauando, tum a-
liàs quoque adhibita, frigidam arguit ſplenis intempe-
riem. eam verò ipſam intemperiem omnia calida conſo-
lantur.Quòd ſi calida fuerit ſplenis intemperies, à nullis
quæ in cibo aut potu exhibẽtur,aut etiam forinſecus ac-
cedunt,dolorem perfert:& ſi quidem caliditas augeſcat,
non ſolùm nihil tumori apponitur, ſed & cõtractionem
B amplius ſuſtinet, præſertim ſi exurens ſimul adſit febris.
Cæterùm & cibi & potus calefacientes, & quæ extrinſe-
cus corpori calorem addunt, calidas etiam intemperies
augent & exacerbant. ſolatio autem ſunt eis omnia refri-
gerantia. Si enim ii qui calidam habent diſpoſitionem
per interualla frigidæ potu vtantur,ſtatim ſplen corrobo
ratur & minuitur, ægrúmque melius ſpirantem reddit:
& venter aliquãdo ex frigidæ potu flauam bilem profun-
dit.Atqui triſtitia affectis,aut ira concitatis,ſplen dolet, ſi
calidam habeant intemperiem,Similiter etiam ſiccæ in-
C temperiei in ſplene ſigna colligere oportet, maximè
quum pro magnitudine propriæ naturæ non eminet. Ea
item quæ forinſecus corpori adueniũt,atque intra ipſum
deuorantur,ſi arefaciẽdi facultate prædita ſunt, ſplenem
exiccant,quemadmodum etiam reliqua animalis mem-
bra deſiccare conſueuerũt.Qui enim laborioſam vitam
degit,aſſiduéque circa marinas aquas verſatur,aut bitumi
noſas,aut aluminoſas,aut ſulphurulentas,quique pharma
ca aſſumit hanc habentia naturam, facillimè exiccatur.
D Porrò vbi humida affectione ſplen fuerit detentus,atque
eà amplius inualuerit, intantum eius incrementum fa-
cit,vt etiam ventrem pertingat ac hepar. Conſueuit autẽ
humida diſpoſitio circa ipſum, conſiſtere ab immodicè
humectantibus,diæta & exercitio,aëréque & locis. Obo-
riri ſolet & iis qui circa paluſtres regiones frequenter cõ
uerſantur. Amplius autem & humidus morbus præcedẽs
hanc affectionem producit: aquæ item largior potus, &
holera humectandi vi prædita.Species quoque doloris v-
nà cum prædictis ſignis,infeſtantem intemperiem demõ
E ſtrabit.In calida enim & frigida intẽperie dolẽt:minus ve
rò,aut nihil omnino,in humida:minimũ verò in ſicca. At
verò ex prædictis coniecturã facere licet cõpoſitarũ in i-
pſo ſplene intẽperierũ. Ferè enim intotũ vbi candida in-
tẽperies fuerit intẽſa,ſicca eã cõſequitur:& ad frigidã inue
teratã humida cõcomitatur. Quãdoquidẽ autẽ & humo-
res in ſplenem cõfluentes,tumores producũt:eorum quo-
que diligentem conſiderationẽ facere oportet qualéſnã
ſint tandẽ,atque id nõ ſolùm ex prædictis iam diſpoſitio
nibus eſt faciendum,ſed ex iis quæ iam dicentur. Bilioſo
F enim fluore exiſtente,vniuerſum corpus calidius appare-
bit,etiam ſi nõ adſit febris,oculique & vrinæ per bilem
coloratæ:ſiccitatem ſemper accuſabit æger:& de ſiti con-
queretur ac bile os infeſtante. cibum faſtidit, & vigiliis
infeſtatur,& frigidam deſiderat,vnà cũ hoc quòd linguã
ſubflauam habet. exacerbationes tertianæ fient: ſúntque
ipſi ægri moribus iracundi,& qui præcipitanter excande-
ſcant.Si verò atræ bilis ſit fluor,materiæ ipſius atræ bilis
ſcilicet color,tum in lingua,tum in reliquo toto corpore
apparebit:& appetẽtia aderit ciborum:moleſtique ac ſub-
G triſtes ægri ſunt,reliquáque atræ bilis ſigna eis adſunt:ex-
acerbationes verò quarto quoque die affligent. At verò
vbi pituitoſus humor in ſplenem deferatur, conſimilis
pituitoſis aderit color,ægríque minimè ſitient & cibum
appetent,niſi ſalſa fuerit pituita: tunc enim cibum faſti-
diunt ægri, poculorúmque magis ſunt appetentes: quin
& coloris cutis nitentis ſpecies demonſtrabit tibi pituito
ſum eſſe humorem,& quòd ſingulis diebus exacerbatur.
vrinæ quoque pituitoſæ ſunt: ipſi verò ægri ſecundum
mores pigri ſunt & ſegnes.Quidam verò ex eis qui frigi-
H dam affectionem habẽt, magnum & durum ſplenem ac-
quirunt,atque vbi parum ſaltem conſuetam edendi ho-
ram fuerint tranſgreſſi,& impaſti manſerint, dolore affi-
ciuntur,propterea quòd neque plenum, neque firmantẽ,
neque ſuſtentantẽ ipſum habeãt vẽtrẽ, quiq; amplius ob
inediam

inediam refrigeratur, & concalefactione opus habet. Quòd ſi ſanguineus exiſtat in ſplenem cōfluens humor, poſſibile eſt ipſum colorem tum iuxta linguam tum circa cutem permutari. Inter appetentiam autem ciborum & faſtidium, medio quodā modo habent ægri, reliquiſque magis languent, etiamſi non parem viſceris tumorē habeant. Venæ autem vniuerſi corporis, ſanguine plenæ apparent, & vrinæ ſubfuluæ.

Intemperierum ſplenis cura, Cap. VIII.

IN vniuerſum quidem igitur ſplenis intemperies ferè citra tumorem fiunt: eas autem tum per cibos ac potus, tum per ſimpliciſſima pharmaca ac fomentorum irrigationes. quæ intemperiei cōtraria ſint, corrigere oportet. Calidæ intēperiei cura: Calidā itaque intēperiē curabis per irrigationis vſum ex roſaceo, aut melino, & per ſimplicia ex his compoſita cerata. Amplius autē & per vuæ acerbæ immaturæ ſuccum, & portulacam, & pampinos vitis, ac conſimilia. Cibis verò & potibus vtendum quibus calida intemperies caſtigatior reddatur: lauacris etiam temperatarum aquarum. Quòd ſi pharmacorum vſu opus ſit, rumicis acuti ſemē in potu exhibeatur, aut radicum aut foliorum eius decoctum: aut plantaginis, ſimilitérque limonii, quod cynogloſſum appellatur, decoctum. ſunt autem hæc in poſca diluta coquēda. Frigidæ intemperiei cura: Frigidas in ſplene intēperies ſanant irrigationes: & vnguenta, ac cerata, itémque epithemata, quæ moderata calefaciendi facultate prædita exiſtunt: velut eſt vnguentum nardinum & Cyprinum ac gleucinum, & cerata ex eis conflata. Poteris & epithema pentamœron appellatum, cum modica cera liquefactum adhibere. A balneis in principio abſtinendum, niſi quid obſtet. cibi & potus moderatè calefacientes exhibendi. Quòd ſi medicamentis opus ſit, conuenit eis calaminthæ, pulegii, ſcordii, trifolii, viticis ac ſimilium decoctum. exhibēda etiam rumicis acuti radix aut ſemen. Humidæ intemperiei medela: In humida ſplenis intemperie optimum pharmacum habebis ſalis florem, ſiue per ſe ſolum, ſiue cum aliquo ſimplici cerato imponere velis. ſolus enim calefactus, & aliqua veſica exceptus, ſpleni adhibetur. In epithemata quoque admiſcetur, quemadmodum eſt prædictum. Quin & ſalſugo & ſpuma ſalis, cum cerato aliquo ac modico aceto permixta, commodum pharmacum erunt ad humecti ſplenis affectionem. Proderit & quinquefolii radix, & plantago ſicca, & alumen ſciſſile in teſta exuſtum. Poteris etiam ex plantaginis foliis, radicibúſque quinquefolii, & ſpuma ac flore ſalis, pari vel impari modo permixtis, ſufficienti affuſo aceto, & pice ſicca in poſca liquefacta, exceptis: cera itē alba, ammoniacóque thymiamate, ac modico roſaceo admixtis, pharmacū vſui reſeruare. Melius autē cōpoſitionē facies, ſi & ſalicis ſuccū addas: hic enim cū vino aut altero ex prædictis permixtus, efficacius pharmacū reddet. eius autē collectio facilè cōtingit: lacrymā enim arbor inciſa emittit. Cōuenietiſſimæ autē his ſunt fricationes, quæ diſcutiendi facultatem habent. Siccæ intēperiei remedia: Siccā ſplenis intēperiē, balineū dulciū & calidarū aquarū curat: inunctio itē ex oleo dulci: cibi citra refrigerationem humectantes, velut eſt ptiſanæ ſuccus, & poſt eū qui ex alica eſt acceptus. Irrigationes forinſecus proſunt ex roſaceo, & cerata itidem ex eo apparata.

De ſplenis inflatione, Cap. IX.

QVVM inflatio circa ſplenem eſt, tumor loci conſequitur, qui impoſita manu ad tactum cedit, & diſtētionem loci infert. Verùm inflatio ipſa aut in vētre oborta ad ſplenem tranſfertur, aut in ipſo adeo ſplene generatur. ventoſa igitur flatus generatio, ex frigiditate mēbrorum ipſum producentium contingit: quare tum ventrem tum ſplenem concalefacere oportet, præſertim iis quibus vtrunque membrum eſt affectum: atque id tum iis quæ forinſecus imponuntur, tum cibis ac pharmacis quæ intra corpus deuorantur, perficiendum eſt. Ventri itaque auxiliabimur, ſi quidem per conſenſum ſit affectus, dioſpoliticam confectionem exhibendo, atque etiā alias quæ huic ſimiles exiſtunt. Panis verò ac edulia, vinúmque quod in potu ſumit, ex petroſelino, aniſo, cumino ac ſiſone, ſimilibúſque conſpergenda ſunt. Foris autem epithema ex ſeminibus quod paulo pòſt referetur, imponendum. hæc enim pariter vtrique viſceri auxiliātur. Propriè autem inflationes ſplenis diſſoluere ſolent, tum ea quæ iam dicta ſunt, tum viticis ſemen torrefactum, & melanthium, ſerpyllúmque & thymus, pulegium, origanum, rutæ ſemen. Pelecini autem ſemen & ſtomacho gratiſſimum, & omnibus viſceribus aptiſſimum eſt: ſimiliter & rheon Ponticum, & ſcordium. hæc enim vnà cum hoc quòd ſtomachum repurgant, etiam hepati proſunt, neque ſtomacho moleſtiam inferunt. Cæterùm vnumquodque horum & per ſe, & aliis commixtum exhiberi poteſt in poſca decoctum: aliquando autem & mel eis adiiciendum. Porrò quæ his fortiora ſunt, ea vitare oportet in iis in quibus venter per conſenſum cum ſplene eſt affectus, maximè ſi inflatio ſola infeſtet: quæ enim his præſtantiora ſunt, ſpleni in ſcirrhum indurato conueniunt. Vbi verò ſolus ſplen inflectur præter ventris læſionem, epithema ex ſeminibus in principio eſt imponendum. Poſtquam autem flatus craſſities fuerit attenuata, admiſcenda ſunt ei ea quæ noxam depellere poſſunt, qualia ſunt epithemata ex alumine & ſulphure apparata, quorum compoſitiones paulo pòſt dicentur, vbi de ſplenis in ſcirrhum indurati tractabimus cura. Epithema ex ſeminibus Aſclepiadæ: Epithema quod Aſclepiades ex ſeminibus compoſuit, hoc eſt, quod ad aquam inter cutem proſperè accommodatum pharmacum exiſtit, & ad omnem inflationem conducit. Cardamomi, meliloti, herbæ ſabinæ, baccarū lauri, nardi Celticæ, ſampſuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, caſiæ, fœnigræci, ſeminis apii, aniſi, thuris, ſingulorum drachmas vigintiquinque, ſtyracis quadrātem, myrrhæ quadrantem, terebinthinæ libras duas, ceræ libras duas, ammoniaci thymiamatis libram vnam, mellis optimi libram vnam, olei Cyprini lib. I. vini quātum ſatis eſt. Facit & ad ſtomachi & ſplenis inflationes: itémque hepatis. éſtque omnino pharmacum magni faciendum.

De ſplenis inflammatione, Cap. X.

IN ſplenis inflammatione venæ inciſio adhibeatur, ſi nihil id fieri vetet. venter etiam per clyſterem aſſiduè eluatur, & maximè ſi venæ incidendæ medela relinquatur. Quocunque autem tempore ſiue per venam inciſam ſiue per clyſterem euacuamus, ſemper aliquid adſtringēdi facultate præditum ſpleni imponemus, in principio præſertim, quum differimus euacuationem, quò id quod influit reprimatur, & quod influxione ſua præuenit, à loco depellatur. Atqui & ad ſplenis firmitatem conſeruādam vtilis adſtringentium ſylua exiſtit: quæ quidem robuſta ſint, vbi fluoris impetus fortis contingit: moderata verò, vbi mediocris. Cognoſces autem irruentis humoris magnitudinem, ex magnitudine & velocitate generationis ipſius inflāmationis. Itaque ſi moderata fuerit inflāmatio ſplenis, vinum vetus ac auſterum tenuiúmque partium oleo dulci permixtum, & lana ſuccida exceptum imponemus. Si verò maior ſit caliditas, roſaceum ſit oleum, aut lentiſcinum: quæ ſi nō adſint, oliuæ folia, aut rubi, aut mali arboris in oleo decoquantur, atque ipſa etiā mala: in decoctione etiam quædam tenuiū partium addantur velut eſt abſinthium & pulegium. Quòd ſi forti impetu fluxus feratur, acetum pro vino affundēdum eſt. Poſt irrigationes ad cataplaſmata tranſeundū: in quorum compoſitionem hordeacea & loliacea farina aſſumantur, cum poſca & mellis ac olei pauciſſima omnino menſura, in quibus abſinthium ac pulegium ſint decocta: aliquando & myrobalani infarciendi. Optimū & hoc eſt: Hordeaceam farinam & ſalicis folia cum aceto imponito, adipe caprino in aceto colliquato: verùm melius redditur cataplaſma, ſi caricæ adiiciantur. Optimum autē eſt & ex lini ſemine cataplaſma, maximè vbi affuerit dolor. Accipitur autem ſeminis lini pars vna, farinæ loliaceæ pars vna, adipis taurini in aceto & ſapa liquefacti, cuique deinde oleum Cyprinum ſit affuſum, quantum his ſubigendis ſatis eſt. Cæterùm cauendum

ne loc⁹ poſt irrigationes & cataplaſmata denudetur:ſed
vbi hæc fuerint ablata,mox ceratũ ex Cyprino aut nardi
no vnguẽto imponatur.Cõmodũ eſt autẽ feruẽtibus in-
flammationibus Nilei aut Nili epithema, cum cerato
chamæmelino & aceto emollitum. idoneum eſt etiam
Philagrii ſtomachicum epithema.ſunt autem ea integra
ad ſtomachicos deſcripta. Vtimur autem aliquando,ob
cataplaſmatum penuriam,ad ſplenem inflammatũ,fur-
furibus in vino,aut poſca &oleo decoctis: quibus etiam
abſinthium & pulegium,aut thymum, aut origanũ, aut
lauri folia,aut artemiſiã,& reliqua incidendi ac attenuã
di vi prædita adiicimus:nõ feruẽte videlicet inflãmatio-
ne,& corpore præeuacuato.Si enim corpore non euacua
to quis calidioribus vtatur,ipſe ſibi ſcirrhi author fiet.
Quod ſi ad permutationẽ in ſuppurationem ipſa ſplenis
inflãmatio repat,(quod tamen raro cõtingit)adiuuare eã
oportet,ne plura corpora putrefiãt, per cataplaſmata vi-
delicet quæ pus producũt:de quibus in hepatis abſceſſu
manifeſtè eſt prædictũ.hepar enim frequẽtiſſimè abſceſ
ſum perfert ac exulceratur. Quare ex iis quæ de hepate
diximus,ad ſplenis curationem exempla trãſſumes.

Cura ſplenis in ſcirrhũ indurati, Galeni,
Cap. XI.

IAM antea prædictum eſt ſplenem quamcelerrimè ſo
lere in ſcirrhũ indurari, ſanguine circa ſplenitides in
ipſo venas obturato, vt neque excerni neque digeri ob
craſſitiem facilè poſſit. Quare attenuãtium pharmacorũ
vſu opus habet,citra tamen manifeſtam caliditatẽ,ne ve
hemẽtius inſpiſſetur craſſus humor in eo obturatus. Ad-
miſcendum eſt autẽ eis quippiã ex adſtringẽtibus & au-
ſteris,quò ipſius actio & robur conſeruetur.Si enim præ
debilitate fæculentũ & atræ bilis humorem, ex hepate,
quẽadmodum cõſueuit,nõ attraxerit, vitioſum humorẽ
vniuerſo corpori affricabit. Immedicabilia enim vlcera
hoc modo affecti habebunt,& maximè circa crura,& co
lorem corporis vitiatũ ad nigredinẽ vergentẽ. diutius
autẽ durante malo,etiã aquã inter cutẽ incurrunt. Ob id
igitur in ipſo ſplene naturalẽ firmitatem cuſtodire opor
tet,quò conueniens ſibi alimentum attrahat, & ſangui-
nem repurget,ſuperfluáque in ipſo generata retrimenta
ad ventrem demittere queat,quæ poſtea cum ciborũ re-
crementis excernuntur. Ad hanc itaque rem amara ipſi
ſpleni offerimus, quibus aliquando ex auſteris quippiã
admiſcemus. amara quidem,vt humoris craſſitiẽ ſecent
ac repurgent:auſtera autẽ,vt robur & firmitatem eius cõ
ſeruent. Quale verò pharmacũ hepati eſt abſinthiũ,tale
exiſtit ſpleni capparis cortex:& quale eſt hepati eupato-
rium,tale ſpleni eſt ſcolopendrium. ſimilibus enim ſe-
cundum genus pharmacis,vtraque viſcera opus habent.
verùm ſplen tanto fortioribus indiget, quanto craſſiore
vtitur alimento.Cæterùm à veteribus plurima potabilia
pharmaca ad induratum lienem ſunt deſcripta. In curã-
do autẽ animaduerſionẽ habere oportet, nũ curãdi æ-
gri vniuerſum corpus frigidius ſit an calidius,nũ humi-
dius an ſiccius. Eis igitur qui corpora natura habent ca-
lidiora, citra moleſtiã myricæ folia dãtur, virgultáque
& radix:ſcolopendriũ itẽ,& rumicis ſylueſtris, maximè
verò acuti ſemen,foliáque & radix: optimè autẽ facit ra
dicis viridis contuſæ ſuccus cyathi vnius menſura pota-
tus. Probè facit & lycapſos, quæ & anchuſa appellatur.
danda autẽ eſt radicis eius drachma vna, aut cacumina
hederæ tria,aut folia eius,vel etiã radix: itẽ polytrichõ,
& capnii, quod chelidonium vocatur, decoctum ad ter-
tias redactũ.folia ſalicis & cortex, itémque radix limo-
nii,quod & cynogloſſum vocatur:folia & radix,& ſemẽ
quoque pelecini. hæc enim neque vehementẽ in ſe ha-
bent caliditatem,neque ſi calidior temperatura adſit,ei
moleſtiam inferre ſolent:quapropter his tum ad prædi-
ctos,tum ad reliquos vtendum in principio affectionis.
à mitioribus enim auſpicari oportet.His autem efficacio
ra ſunt quæ inueteratis ſcirrhis cõducunt,& corporibus
agreſtioribus,& qui omnem corporis habitum habent
frigidiorem:trixago, gentianæ radix,calamintha, pule-
gium,& cyclamini radix,ſcordiũ,trifolii bitumẽ olẽtis

A ſemẽ,hyperici coma,acori,aſari & eryngii radix, viticis
ſemẽ torrefactũ,centaureæ maximè minoris ſucc⁹ etiãſi
ſit exſiccatus,chamæpitys,polium,lonchitidis radix:ana
gallidis quæ cæruleum habet florem ſuccus, glycyſides
aut pæoniæ, itémque dracunculi radix tum viridis tum
ſicca. Aliud. Caroi ex terra ſuſcepti,radicis rubiæ,
bryoniæ,ammoniaci thymiamatis,cuiuſque drachmam
vnam: horum vnumquodque aliquando tritum ex po-
ſca datur, aliquando autem decoctum eorum præbetur.
quòd ſi ſicca dare velis,ſufficit drach. plus minus vnam
B exhibere. conducit item hoc, Ammoniaci thymiamatis
ſextantem,caſtorei vnciam vnam, conterito, & drach. I
ex poſca aut aceto mulſo præbeto. Aliud. Squil-
læ aſſatæ drachmam vnam, corticis radicis capparis dra-
chmam vnam,præbe ex poſca vel aceto mulſo. Mouet
enim craſſos & viſcoſos humores,inquit Archigenes,a-
liquando & cruenta non per vrinas tantùm,ſed & per vẽ
trem educit. Aliud. Thuris obolos duos,ſeminis
fœniculi cochlearium vnum, præbe ex vino. Aliud.
Marciani,præſens remedium:quod etiãſi ſit induratus,
C citra dolorem ipſum laxiorem reddit, vt neque ſignifi-
cationẽ, neque etiam ſuſpicionem ſuffuſionis aquæ in-
ter cutẽ relinquat.Seminis viticis contuſi & cribrati per
anguſtiſſimũ cribellũ drach. V. iis qui perfectæ ſunt æta-
tis ex poſca bibendas præbe. Aliud eiuſdem ad ſplenẽ
& hepar indurata,& principium aquæ inter cutem,& ad
alui,& inteſtinorum,ac ſtomachi inflationem, ſimplex
& periculo vacans: Bryoniæ radicem contuſam & cri-
bratam,repoſitam, ab aere & vẽto intactam, nequid in-
de trãſpiret, aſſerua, & pro viribus ægri præbe. Perfecta
D menſura exhibitionis eſt cochlearium vnum, hydropi-
cis quidem & ſplenicis ex poſca: hepaticis ex hydrome-
lite aut vini dulcis cyathis tribus. Paſtillus ad ſpleni-
cos, Aſclepiadæ.liquefacit ſplenem,vt multo experimẽ-
to conſtat: Seminis ericæ drachmas octo, piperis albi
drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas quatuor, am-
moniaci thymiamatis drachmas quatuor, ſcolopendrii
drachmas duas,coſti drachmas duas, cum aceto ſquilli-
tico ſubigito,& drachmam vnam cum aceto mulſo aut
poſca præbeto.Conuenientiſſimum autem ſpleni in ſcir
E rhum indurato remedium exiſtit ferrum aqua, aut vi-
no,aut poſca extinctum. Ea ipſa enim aqua,aut vinum,
aut poſca in principio exhibita iucũda & vtiliſſima ex-
iſtunt,& per plures ex ordine dies dantur.Itaque febriẽ-
tibus aquam,aut poſcam dilutam præbeto: eis verò qui
teneram carnem habent ac febre carent,vinum. Sit autẽ
ferrum quod in ipſis extinguitur ſtomoma:ipſius autem
ſtomomatis ferri ſquama, (quam in fabrilibus officinis
ferrum dum ignitur & malleo tunditur, abiicit) poſtea
agreſtioribus hominibus vtiliter exhibetur.Præclarè e-
F nim hæc ſplenem liquefacit, vtpote quæ conſumendi fa
cultatem præſtat: quare aliarum rerum complexu opus
habet,ne inde ſtomachus malè afficiatur. In calidiori-
bus igitur temperaturis, pelecini ſemen ei admiſcere
conuenit:aut, ſi id nõ adſit,ſcolopendrium:aut,ſi neque
hoc haberi poſſit,abſinthii comam,aut rumicis acuti ra
dicem aut ſemẽ.In frigidioribus autem temperaturis,ad
ſquamam ipſam,caſiam,aut amomum, coſtum,aniſum,
aut ſerpyllum montanum, & ſimilia addere oportet.
quanquam tum in his, tum in omnibus pelecini ſemen
G maximè conueniat. Omnia autẽ nunc dicta, itémque ea
quæ paulo antè ſunt relata ſimplicia pharmaca, in prin-
cipio cum poſca diluta coquantur: poſtea verò etiam
meraciore. Progreſſu verò temporis,etiam ipſa contuſa
& cribrata cum aceto aut aceto mulſo exhibentur. Ve-
rùm certam vniuſcuiuſque horum menſuram definire
difficile & periculoſum eſt, quum diuerſæ eorum qui
ea accipiũt ſint naturæ: quare in principio parũ quid ex
vnoquoque exhibendum,& pro ratione deinde exhibi-
tionis menſura augenda,iuxta ipſius pharmaci, atque e-
H tiam ægri vires. Omnia igitur prædicta quomodocun-
que tãdem potata,aut ſemel ſaltem deglutita,permanere
ſolent:verùm glãs vnguentariorum, quã myrobalanum
appellant,niſi cum poſca bibatur, facilè vomitu reiici-
tur. Licet igitur ſingulis prædictis ſimplicib⁹ pharmacis

per se vti,&duo itẽ vel tria aut quatuor,permixta æqualiter vel inæqualiter præbere.Ex cõpositis autẽ ferè pulcherrimũ est id quod ex ossibus cõstat, ad podagricos descriptũ Philagrii pharmacũ.Efficax enim reperies ipsum,inquit Philagrius,& conuenientissimum ad omnia splenis vitia, præsertim cum tumore magno & duritia oborta. Sensibiliter enim huiusmodi affectionibus auxiliatur: vtpote quod vi sua emollit & cõcoquit, ampliúsque diffundit & purgat, vltra hoc quòd paulatim discutit & resiccat.Est autem tum gustui,tum odoratui suauissimum, maximè si plurimo despumato melle mixtum delingendum præbeatur. Secũdo autem loco inter ea quæ ego nò ui est & hoc, inquit Philagrius, ipso sanè vsu probatum. Corticis radicis capparis drachm. sex, foliorum myricæ drach.VI.squamæ stomomatis ferri drach.VI.myrobalani drach.x.aut sex,ammoniaci thymiamatis drach. VIII. seminis pelecini drach.v.stœchadis drach.III. comæ absinthii drach. III. scolopẽdrii dr. x. excipe aceto & informa pastillos,ac exhibe drach.I.ex posca aut aceto mulso aut vino.Hoc itaque robustum est pharmacum,vt etiã ad duriora corpora quadret. Aliud eo imbecillius tale est. Pulegii drach. XII. radicis rumicis acuti drach. VI.seminis eiusdem drach.VI.capnii iuxta sepes nascentis ficci drach.VI.pelecini drach.III.scolopẽdrii drach.III. spicæ nardi drach.II.rhei Pontici drach.I.corticis capparis drach.II.excipe aceto ac redige in pastillos,exhibéque drach.I.quemadmodum in præcedenti dictum est. Pastillus ad splenicos,splenem liquefaciens, Asclepiadæ. Seminis ericæ dr. IIII. piperis,ammoniaci thymiamatis, spicæ nardi,cuiusque drach.II.quidam etiam costi drach. II.& scolopendrii drach.II. Arida contundito & cribrato. ammoniacum in aceto dissoluito,ac simul in pastillos digerito:ex quibus drachmam vnam cùm aceti mulsi cyathis III.propinato.Qui huius pharmaci compositionem docuit, per triduum hoc suis catulo se exhibuisse dixit: postea vbi catulũ dissecuisset, ipsum sine splene repertũ.

Aliud ad spleneticos & hydropicos,quod optimè vrinam ciet,& ventrem emollit, Archigenis: Squillã magnam luto oblitam assato:deinde repurgatæ internæ lib. duas accipito,dauci vnc.I.anisi,seselis,radicis panacis,iridis,cuiusque vnc.I.seminis vrticæ sextantem,cedridum, *hoc est fructuum cedri* sextantem,myrrhæ drach.IIII.farinæ erui vnc.XVI.cum vino informa pastillos, & præbe drach. I.cum aceti mulsi cyathis III. Aliud. Radicis panacis, ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis, radiculæ, squillæ assatæ internæ,æquales omnium partes cõmitte,& obolos tres aut quatuor præbe.conducit anhelosis & hydropicis. Pastillus summæ vtilitatis.Cacuminũ hederæ nigræ drach.IX.spicæ nardi drach.v.seminis rutæ syluestris drach.IIII.castorei drach.I.iridis drach.VI. Cum succo verbenacæ rectæ,pastillos informato,& per quinq; dies manè drachmam vnam ieiunis ex vino veteri præbeto.mouet vrinas cruentas. Atque hactenus quidem de pharmacis potabilibus.Cæterũ ad splenẽ in scirrhũ indurarũ etiam sanguinis detractionem commodam esse scimus,quæ inter paruum sinistræ manus digitum & eum qui medio proximus est,fit facta.Quidam autem venam retro sinistram auriculam sitam diducunt, inquit Archigenes,& ex profluente inde sanguine splenem illinunt,ac magnum commodum sentiunt. Idem etiam hepate affecto faciunt , incidentes retro auriculam dexterã venam. Quare neque absurdum fuerit etiam his auxiliis vti:animaduersione tamen habita ne arteriam pro vena dissecemus . Nos autem in iis qui multo sanguine abundant, inferiorem in sinistro cubito venam secare consueuimus . verùm & hic cauendum ne subiacentem arteriam simul dissecemus.A venæ incisione, etiam cucurbitulæ spleni affigendæ sæpe & cum scarificatione, extrahendúsque per ipsas plurimus sanguis. quin & hirudines summa commoditate in ipsum splenis locum affiguntur. Loci etiam amplius per spongiam acida muria imbutam fouendi, furfuribus quoque in aceto decoctis, absinthii coma , ac pulagio , & lauri foliis, similibúsque adiectis. Quidam autem lapidem molarem aut gagatem longitu-

A dine octo digitorum,& latitudine sex digitorum, secundum crassitudinem læuem igniunt & aceto adspergunt, panniculóque in aceto calido madefacto circumposito, locis imponunt, & quandiu calidus sit incumbere sinunt: atque huic fomento testimonium præbent , inquit Archigenes, tanquam quod insensibiliter deprimat tumorem. Post fomenta ad cataplasmata transeundum,ex farina ordei ac lolii , absinthii coma, myrobalano & althææ radice,cum aceto mulso. Aut panem a-

B ridum cum capparis cortice , & myrobalano contusum, cribratum,& cum aceto mulso decoctum imponito . Optimè facit & stercus caprinum cum farina ordeacea ex posca, cataplasmate impositum . Lupinorum item farina ex posca , & fabarum eodem modo . Cinis quoque ex officina fabrili,& bryoniæ radix cum caricis,aceto & cyclamino,eodem modo. Brassica etiam syluestris cum melle imposita,auxiliatur. similiter & folia isatidis, & marrubium cum ordeacea farina ex posca . Cardamomum cum caricis . cyclaminus cum caricis ex aceto de-

C cocta. Cataplasma optimum. Fœnigræci trientem, farinæ ordeaceæ quadrantẽ, cardamomi vnc.I. caricarum pinguiũ lib.I.verbenacæ herbæ vnc.I.ficus in aceto acerrimo macerato,fortitérque in mortario contũdito, reliquísque adiectis ac simul vnitis vtitor. Optimũ cataplasma & hoc est:Seminis raphani partes II.foliorum salicis partem vnã,farinæ araci partes II.seminis pastinacæ partes II.in aceto cum pari sapæ mensura decoquatur.Aliud, ad inueteratũ malum,& corpora dura. Corticis radicis capparis,radicis struthii,sinapis recentis, omniũ æquales

D partes,farinæ tritici duplum ad omnium trium mensuram. vtere veluti prædictis. Aliud præclarum ad duritias: Stercus gallinarum albũ,siccum,cõtusum,ac cribratum,cum aceto mulso decoquito,confidentérque imponito. Vnguentum optimum. Ammoniaci thymiamatis,thuris, foliorũ rutæ viridium, sing. æquales partes cũ aceto contere, & quamcrassissimè illita exiccari permitte. Aliud,quod anteaquam medeatur non abscedit. Ammoniaci staterem I. thuris staterẽ I. piperis staterẽ I. ammoniacum cum aceto cõtere, eodémque etiam reli-

E qua modo. Aliud. Ammoniaci staterem I. acaciæ stateres II.aloes staterem I.thuris stateres II. Apparatur autẽ hoc modo:Ammoniacum & aloen ac thus in aceto macerato, acaciam autem contundito. cribrata ac prædicta contrita omnia admisceto. Crocomagma etiam vtiliter cum aceto illinitur : sæpe enim non abscedit priusquam medeatur. Cæterùm epithematum medelæ magis fidẽdum. pleraque enim eorum quæ in medicamentariis libris referũtur ex alumine &sulphure cõposita,prædominantem habent adstrictoriam facultatem . Quare in eis

F animaduersionem habere oportet, non modò simplicitèr facultatis eorum pharmacorum quæ admiscentur:verùm etiam quantitatis ipsius mixturæ . Etenim in plagis quæ flatuosum habẽt tumorem, & maximè in quibus tumor laxus est, nihil peccaris etiãsi plurimũ ex aluminosis adieceris:in tumoribus verò in scirrhũ induratis,emolliẽtẽ & discussoriã facultatẽ præcellere oportet, quibus parũ quiddã ex adstringẽte fit admixtũ. Vnũ igitur ex sim plicibus & naturalibus ac nulla arte apparatis,discussoriæ

G & adstringẽtis simul est facultatis,ipse videlicet salis flos, qui splenẽ in scirrhũ induratũ sanat,inquit Galenus,calidus in vesicã bubulam cõiectus,& forinsecus impositus. Oportet igitur medicũ ad affectionem respicere,& pro eius ratione tũ addere,tum adimere ex eis quæ in epithematum compositionẽ cõiiciuntur : Veluti exẽpli gratia, si duritiem emollire velit, ammoniacũ & bdellium pingue,ac styracem optimũ æqualiter vniuscuiusque drach. III.admiscere debet: si verò crassos humores dissecare velit,opopanacis & costi tantundem addet . Quum autẽ humoresdiffunduntur,etiã discussoria ac digerẽtia sunt ad-

H miscenda:aut stercus caprinũ in aceto dilutũ addendum. hoc enim & crassitudinem dissecat,& simul discutiendi vim habet . Quòd si discutere tantùm velit, humoribus videlicet antea sufficiẽter attenuatis,nitrum pro stercore caprino admiscebit.Capparis autẽ cortex admixtus,vltra

hoc quod diſſecat & repurgat,etiā ſplenē corroborat. Ha
bito igitur ad ea quæ vbilibet accidunt reſpectu,aut e-
mollientia augebis,aut attenuantia, aut etiam ea quæ diſ
cutiunt & robur addūt.Optimū autē epithema emolliēs
&diſcuſſoriū hocce eſt:Ceræ quadrantem,propolis ſextā
tem,galbani drach.IIII.opopanacis dr.IIII. vtere. contun
ditur hoc pharmacum : & ſtrumas recentes, omnémque
duriciē recēns obortā diſſoluit. Aliud malagma Aſcle-
piadæ,quod articulos incuruatos relaxat:Bdellii pinguis,
adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis,iridis,cuiuſque
drach.XVI. opopanacis,galbani,thūris, canchryos, ſtyrā-
cis,cuiuſque dr. VIII. piperis grana CLX.ceræ dr. XLVIII.
fæcis olei irini ſextantem ac vnciæ dimidiū,vini quan-
tum ſatis eſt. Arida cōtundito,& cribrato. ammoniacū,
opopanaca,thus,bdelliū in vino diſſoluito: liqueſcibili-
bus autē liquefactis affuſis ac ſimul emollitis vtitor. Ex-
tremè emolliendi facultate præſtat hoc, inquit Galenus:
neque enim aliud magis eo emolliēs repereris.quòd ſi iri
ni olei inopia ſit,cyprino aut ſicyonio eius loco vtor.
Aliud malagma Amythaonis,ad præcordiorum diſten-
tiones:conducit & articulis qui difficulter mouentur, o-
mnémq; duritiem diſſoluit,&priore quidem minus e-
mollit,magis autē digerit ac diſcutit. Compoſitio ſic ha
bet: Ammoniaci thymiamatis drach.XXXVI.ceræ drach.
XXXVI.terebinthinæ dr.VIII.bdellii drach. VIII. myrrhæ
drach.IIII.thuris dr.IIII.galbani drachm.VIII.olei cyprini
ſeſcuncem.myrrham, bdellium,thus, vino præmacerata
cōterito: ammoniacum in aceto diſſoluito:liqueſcibilia
autem liquefacito,affundito,ac vtitor. Aliud prædicto
longè efficacius,& fortius, inquit Philagrius : diſcindit
enim & attenuat inſpiſſatos humores , & viſcoſos repur-
gat. Habet autem hoc modo: Malagma Aſclepiadæ.
Ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, galbani, myrrhæ,
cuiuſque ſextantem, ceræ ſequilibram , thuris quadran-
tē,opopanacis quadrantē,radicis panacis ſeſcūcē, propo-
lis quadrātē, aceti ſextarios II.ſtercoris capræ quadrantē.
ammoniacum cum aceto terito,deinde etiam thus , gal
banum, opopanaca, & myrrham: Propolin autem cum
modica cera in mortario tundito: ceram verò cum olei
triente liquefacito,paulatim,donec cogatur decoquēdo,
& deīde propoli adiecta,ab igne tollito,percolato, ac fri-
geſieri ſinito,perpolitáque tritis adiicito,vnito,ac vtitor.
Cæterùm epithema quod ego compoſui,inquit Phila-
grius,optimū ad diuturnas &frigidiores affectiones exi-
ſtit: Myrobalani drach. XLVIII.ammoniaci thymiama-
tis dr.XLVIII.bdellii drach.X LVIII.ſcythicū verò bdel
lium maximè probo, corticis radicis capparis dr.XLVIII.
mānæ drachm.XXIIII.opopanacis drach.octo,ſtyracis dr.
IIII.viſci drach.XII.ceræ drach.XXIIII.floris ſalis drachm.
XLVIII. Ammoniacum cum ſalis flore diſſolue: capparin
verò,myrobalanum ac mannam cum aceto:reliqua autē
iuxta ignem emollito,& in mortario tundito,& trita eis
adiicito,vnito,ac vtitor.hoc pharmacum ſplenem conſu
mit. Aliud. Verbenacam viridem cum manna teri-
to,atq; axūgia ſuilla veteri excepta imponito.Dura enim
corpora & diuturno malo affecta quammaximè inde iu-
uantur:reliqua verò integrè ſanat. Prodeſt etiā verbenaca
per ſe impoſita,itémq; trixago. Aliud epithema Aſcle
piadæ, ad ſplenicos.cōſumit tumores. Foliorum ſam-
buci tenerorū lib.III.aloes pinguis lib.I.cum aceto terito
ac lenito,linteolóq; excepta imponito.verùm ſi malū re-
cens eſt, cuiuſque par pōdus conicito. Aliud. Semi-
nis ericæ lib.I.galbani lib.I.ſemen cōtuſum & cribro ex-
cuſſum galbano excipito, rurſúmq; tundito,olei irini fæ-
ce addita,quò malagmatis formā acquirat,& linteolo in-
ditum imponito. Vniuerſo autem viſcere,recrementiſ-
que eiusatque meatibus opportunis,per emollientia, re-
purgantia , diſſecantia attenuantiáque & diffundentia
humores, ampliúſque etiam per ea quæ vias dilatant,
tum in potu accepta, tum foris impoſita, præparatis,
efficacius euacuare potentibus eſt vtendum.ac primùm
quidem ſimplicioribus, poſtea verò etiam fortiori-
bus, veluti exempli gratia: primùm quidem epithymi
drach.IIII.cum ſeri lactis heminis V.præbeto. dato autem

A eas epithymi drachmas IIII. tenuiſſimè tritas cum mo-
dico ſero.atque vbi venter operari inceperit, ſerum per
ſe paulatim abſorbendum exhibeto.Cæterū poſt aliquot
dierum interſtitium,vbi vires recollegerint, hieram Ar-
chigenis ex colocynthide præbeto,aut quæ Iuſti appella-
tur.Poſt horum autem omnium vſum,farinæ tenuiſſimæ
radicis cyclamini ſiccæ drach.III.aut IIII. ex aqua mulſa
dato, atque quò ſudorum excluſionem iuues, ægrum
velamentis contegito & in lecto concalefacito. Epithe
mata diſcuſſoria & reſiccantia. Poſtquam corpus fue-
B rit repurgatum,epithematis quæ digerere ſiue diſcutere
& reſiccare poſſunt,vtendum:qualia ſunt quæ ex auripi-
gmento & alumine componuntur. ex quorum numero
eſt etiam id quo ego,inquit Philagrius,vtor. Ceræ Tyr-
rhenicæ drach. XCIII,reſinæ pinus ſiccæ drach.XCVI. reſi-
næ pinus liquidæ drachmas XCVI. auripigmenti drachm.
XVI.aluminis ſciſſilis drachmas XII.metallica terito & li-
queſcibilia cum modico oleo liquefacito, ac refrigeratis
ſicca adiicito, vnito,& vtitor. Aliud aurei coloris, A-
ſclepiadæ,valde pulchrum:Ceræ libras duas,reſinæ pinus
C ſiccæ libras duas, auripigmenti ſextantem, aluminis ſciſ
ſilis ſextantem , calcis viuæ vnciam vnam, olei cyprini
vncias ſedecim, aceti vncias ſedecim. Aliud ad ſplenſ-
cos & hepaticos: Aluminis liquidi, ſulphuris viui,ni-
tri, ammoniaci thymiamatis , mannæ , radicis cappa-
ris corticis , ſingulorum ſeſcuncem, picis libram vnam,
reſinæ pinus ſiccæ libram ynam,olei cyprini ſeſcuncem,
aceti quantum ſufficit. Aliud epithema hepaticum, i-
pnoterium appellatum: Reſinæ pinus ſiccæ libram v-
nam,ceræ libras duas,picis libras duas, aluminis liquidi,
D nitri,ſulphuris viui,mannæ, cuiuſque libram vnam,aloes
ſeſcuncē,pyrethri,ariſtolochiæ longæ,bdellii,ammonia-
ci thymiamatis,amomi,viſci,cardamomi, olei,cuiuſque
quadrantem,aceti ſeſquiſextarium. Ammoniacum , alu-
men,ſulphur,nitrum, cum aceto diluta terito:reliqua ve-
rò arida quidem contundito, ac tritis admiſceto : lique-
ſcibilia autem liquefacito , atque reliqua cum eis exci-
pito. Optimè faciunt & ex caprino ſtercore apparata : i-
tem plurima eorum quæ ad hydropicos ſunt deſcripta:&
E Macharionis emplaſtrū, & emplaſtrū ex rumice quæ in
decimoquinto Sermone referentur. Phœnigmi, cutē
rubefacientes. Efficaciter autē in ipſis phœnigmi auxi-
liantur,tum qui ex ſinapi apparātur,tum qui eis conſimi
les exiſtunt. cæterùm corpore prius à ſuperfluis humo-
ribus euacuato, eos adhibere oportet. Pulcherrimus au-
tem phœnigmus talis eſt. Phœnigmus Aſclepiadæ au-
themeros, quaſi eodem die auxilians,inſcriptus: qui ſanè
ab vniuerſa affectione liberat.Pyrethri drachmas octo,
myrobalani,cardamomi,ſeminis vrticæ,piperis,cuiuſque
F drach.octo, ſinapis trientem. omnia conterito, & aceto
ſubigito,& tepefacta ex interuallo per horas tres imponi-
to,ſi ſaltem tamdiu ſuſtinere poſſit: deinde ablato phar-
maco lauari præcipito , in feruentioris ſolii deſeſſu . à
balineo autem cerato ex roſaceo apparato vtendum.
Alius. Lepidii folia trita cataplaſmatis modo imponi-
to:atque vbi morſum ſentiunt, in balneum inducito, &
ablato pharmaco , in feruentem aquam immittito &
perfundito. difficulter enim ferunt nimiam morda-
citatem. Sani autem exeunt, inquit Archigenes. Idem
G remedium & ad coxendicum dolores efficaciſſimum
reperitur . ſummè etiam auxiliantur myrobalani corti-
ces,& nitrum. nitrum per ſe terito, & parum aceti ad-
miſceto : deinde reſinam ac ceram cum pauco oleo li-
quefacito,affundito,emollito, ac vtitor. Cæterùm quod
operæpretium eſt cognoſce,fortia pharmaca nonniſi cor
pore prius à ſuperfluis humoribus repurgato,& probè cō
coquente,adhibere oportet. Smegmata,ſiue repurga-
toria.Oportet autem locum ipſum ſenſim ad phœnigmo
rum rubefacientium tolerantiam irritare,quod per repur
gatoria ſmegmata cōmodè fieri poteſt. Cōponantur autē
H ſmegmata ex ſtaphide ſylueſtri,pyrethro,pipere,ac alcyo
nio, pari vel impari modo,prout videbitur , coniectis.
Quòd ſi teneram carnem habeat æger,iridis,& cyperi, &
herbæ ſabinæ aliquid his admiſcebis,aut farinam aliquā

veluti erui,aut fabarum,aut cicerum.Quòd ſi etiam odoratum reddere velis pharmacum,caſiæ quippiam & phylli ac amomi adde : ſi verò durius contingat curandum corpus, ex pumice addes atque adarce. Poſtremùm autem phœnigmis ex ſinapi conſimilibúſque vteris,corpore prius vniuerſo à ſuperfluis humoribus repurgato : ne videlicet vehementia caloris alia attrahat recrementa, durioremque reddat ipſum locum.

De ſplenicorum vſtione, Cap. XII.

QVòd ſi prædicta auxilia irrita ſint, inefficacitérque adhibeantur,ad vſtionis patrocinium confugere oportet,ita vt vel per cauteria vel pharmaca cruſtas inuramus,& multo tempore ſaniem effluere ſinamus: corpore tamen prius per venæ inciſionem & purgationem euacuato. Etenim quum ferè in totum vitiatis humoribus ſplenici ſint referti,& non præeuacuetur vniuerſum corpus,maligna vlcera ex cruſtis fieri conſueuerunt.

Diæta ſplenicorum, Cap. XIII.

POrrò diæta ipſorum ſplenicorum,tempore inflammationis ſimplex ſit,& quæ facilè concoquatur:velut eſt alica lota , & ptiſanæ ſuccus , panis madefactus . ſi verò inflammatio diutius remoretur , etiam auicularum carnes eis concedendæ,& piſces petroſis aquis degentes. Vbi verò ſcirrhus ſit perfectus,diæta attenuatoria exhibeatur, & acrium rerum comeſtiones per interualla. propriè autē ſpleniciciscōuenit capparis comeſta ex aceto mulſo. Vinū ſit nō valde vetus,quod aqua permiſceatur, in quā ferrum ſæpe ignitū ſit extinctū . Plurimum autē fiduciæ in exercitamentis ponendū,quibus ante cibum vti cōuenit,corpore ſuperfluitatibus non abundante. Ex eorū autem genere ex ſuperabundanti faciunt deambulationes & curſus.& noui ſanè aliquos,qui ex his ſolis ab omni affectione ſint liberati . Geſtationes etiā omnes cōueniūt: propriè autem quæ fit in equo. Manifeſtum autē eſt quòd vociferationes quoque opportunæ & in tēpore aſſumptæ eis ſummè opitulantur.

Cura eorum in quibus ſplen frigida:venter verò calida affectione laborat, Cap. XIIII.

COgnitu verò neceſſariū eſt , quòd in aliquibus ſplen frigidam intemperiem habet,& ob id calefacientibus opus habet:venter autē bile agitatur,& contrariā ſpleni ſuſtinet intemperiem:aut etiam citra priuatā affectionem,ex meatu qui bilem ſuſceptat, flauā bilem aſſumit: & abſque hoc etiam, ſæpè ob ægram concoctionem & ciborum in ventre corruptionē ſplen afficitur.Etenim aliquando quum frigiditatis ſenſus cum grauitate circa ſplenē percipitur,venter bilioſum vomitū reiectat:tūc equidem difficilis cura nobis inſtat,& quæ difficulter procedit:nimirū ſplene caloris fotū expetente:ventre autē atq; etiam vniuerſo corpore refrigeratione indigente, atque id vno & eodem tēpore.Quò igitur quantum poſſibile eſt vtriuſque membri affecti effugiāt læſionē, pro virib9 conabimur vt eos à triſtitia & cura, iráq; & vehemētibus motibus, multa item inedia ac cibi auerſatione auocemus, ſimúlq; per ea quæ citra moleſtiam purgant pharmaca, bilioſum humorem euacuemus : os verò ventris firmemus ac corroboremus,nequid eorum quæ ex reliquo corpore ad ipſum influunt, ſuſceptet. Cæterùm corroboratio ipſius per ea quæ difficulter corrūpuntur cōtingit, de quibus in ſecūdo mētionē fecimus Sermone. Suffecerit autem ipſis exhibitio modici panis cū oliuis albis aut colymbadibus appellatis, citra potum, ſi balneum & prandium differant,ne bilis efferatur. melius autem eſt ſi priuſquam bilis efferatur,ieiuni lauent. In prandio cibi eis præbeantur tum quantitatis tum qualitatis moderatæ: verùm vt ſplen illæſus permaneat,conuenit primùm boni ſucci & actu calidos præbere, ac deinde poſtremùm tum actu tū potentia frigida porrigere,veluti lactucam & frigidum potum,ac ſimilia.non frigida enim frigidis præſubſtrata,ſplenem illæſum ab iis quæ poſtea ingeruntur frigidis, conſeruant, ex quibus os ventris corroboratur, & calida ipſius intemperies corrigitur. Optimum igitur fuerit poſtremùm omnium mala Punica, aut etiam alia,aut pira,aut quædam quæ ſtomacho grata ſunt

A acceptare:atque eodem omnino modo etiam cœnam inſtituere.Conuenit etiam per ea quæ forinſecus imponūtur hoc modo affectis opitulari. Refrigerant autem ventrem citra nocumentum forinſecus impoſita,oleum melinum & roſaceum:cerata item ex iiſdem apparata , modica maſtiche admixta, aliquando etiā oleo addito omphacino. calidus itaque venter per prædicta lenitur. Ad ſplenem autem calefacientia adhibēda ſunt, qualia ſunt epithemata polyarchia appellata.

B Cura ſplenicorum quos tuſsis infeſtat, Cap. XV.

QVòd ſi tuſsicula ſplenicū infeſtet, ſintque eiuſdem generis affectiones circa vtraque viſcera : veluti ſi contingat & ſplenem & pulmonem eodem tēpore craſsis ac viſcoſis humoribus,aut aliquo alio frigido morbo detineri,tunc ſanè podagricum pharmacum ex oſsibus cōſtans,vehementer vtile tum ſpleni,tum eo modo tuſſientibus exiſtit, & antidoti quæ ei ſimiles habētur. Si quidē igitur ſimiles cōtigerint affectiones,ſimilia remedia adhibere oportet:vbi verò diuerſæ erunt affectiones,diuer- C ſis pharmacis vtendum eſt.vtpote ſi ſplen à craſſis & viſcoſis humoribus & frigidis liquoribus afficiatur : tuſſis autem à tenui & acri deſtillatione contingat,ſi modò poſſibile fuerit & deſtillatio non vrgeat vehementer,à pharmacis fluxum condenſantibus abſtinere conducit,veluti eſt quod ex papaueris capitibus conſtat,itémque ex ſeminibus paſtillus,& quæ his ſimilia exiſtunt. Vehementiore autem & acriore exiſtente deſtillatione, & quæ periculum exulcerationis pulmonis minetur,vtēdum quidem ex papaueris capitibus confectione. verùm ſpleni D epithemata attenuatoria imponantur. Atqui niſi magna impēdeat neceſſitas,ea quæ ſtupefaciunt vitanda: capiti autem aliquis ex ſeminibus paſtillus, cum aceto roſaceo ad ſtrigmentitiam craſſitudinem redactus imponatur. præſtant autem ex ipſis in hoc præſertim vſu,hi qui crocei appellantur. cum aceto enim & roſaceo oleo triti , & ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem redacti , lanáque conuoluta excepti, ac ſincipiti impoſiti ,tenuitatē deſtillationis inſpiſſant,ſimúlque exurentem & acrem in capite qualitatem refrigerant,tuſſes ſedant,& ſomnum ſuauem indu- E cunt.Poſt hæc autem theriace per opium recēs apparata in potu accepta, tuſſientibus quibus ſimul ſplen affectus eſt,auxiliatur.

Cura eorum quibus ſplen in magnitudinem excreuit, ſimúlque durus exiſtit, Cap. XVI.

QVidā ex ſplenicis immodicè auctū ſplenem habēt, vt nō ſolùm hepar & inguina cōtingat,ſed & ob ſoliditatē attollatur, vitaléſq; cordis vires maximopere lædat,ac imbecillitatē inducat, vtq; ex eo vniuerſum refrigeretur corpus, ipſúmq; adeò hepar tenuiſſimū & aquo- F ſiſſimū in ipſis fiat,& eiuſmodi quoq; ſanguis. Horū ſanè qui hoc modo ſunt affecti,curā recuſare oportet. quòd ſi cogamur tamē,à dubiis & hebetibus remediis auſpicabimur,periculo eis incūbente prædicto.verùm neque intra corpus ſumendū ,neque forinſecus adhibendū vllū aliquod vehemēs pharmacū offeremus:neque euacuationē etiā coaceruatim faciemus,ſed paulatim & per ſimpliciorum medicaminū vſum. Cæterùm tū per os exhibitis, tum foris admotis,& quantū poſſibile fuerit cōuenienti diæta,virium imbecillitate refocillata,ſi in melius profi- G cere ipſos videmus, fortioribus omnino remediis vtemur,ita tamen vt ſenſim aucta ipſa apponamus.

De ictero,ſeu morbo arquato,ex libris Ruffi & Galeni, Cap. XVII.

ICterus à ſimilitudine ad animalculum,quod ictis, *id eſt uiuerra* appellatur,nominatus eſt:eſt autem muſtella ſylueſtris,quæ auricolores oculos habet. Verùm icterus morbus bilioſi humoris circum corpus effuſio eſt , ob ſecernentis eum facultatis debilitatē,quæ eum ſegregare & ad proprios excretionis locos demittere non valet. Errare autem eos credendum eſt qui hepatis affectionem in omni- H bus ictericis adeſſe putauerunt . conſpicitur enim ſæpe, quum hepar nihil malè eſt affectum,flauæ bilis ad cutem effuſio facta in iudicationibus morborum . Conſpicitur etiam citra febrem aliquando ſanguis in bilem exagitatus,per corruptionem videlicet aliquam peregrinā:qualis

quoque à venenatarum bestiarum morsibus contingere
cõsueuit. Etenim quum quispiam à vipera morsus esset,
vniuersum corpus prasini siue porracei coloris habuit, &
quum assiduè theriacen bibisset, celerrimè sanatus est:
quare nihil mirum est, talem aliquando contingere hu-
morũ in corpore permutationem, vt vniuersum corpus
ictericum colorem assumat. Quin & fieri potest vt propter
naturalis temperiei ipsius hepatis mutationem, eiusmo-
di humorum corruptio contingat, vt aliquando herbis
pallore albicantibus totum corpus manifestè assimiletur:
aliquando etiam plumbi colorem induat. quemadmo-
dum etiam eiusmodi colores nigricantiores fiunt, si ob
splenem quàm si ob hepar affectum contingant: splene
scilicet ad attrahendum ad se ex hepate atræ bilis humo-
rem, & ad repurgandum sanguinem pro more suo, debi-
litato. Fit autem aliquando icterus ob imbecillitatem
vesicæ bilis susceptricis, quæ biliosum humorem, veluti
cõsueuit, in sese ex hepate non attrahit, & ob id impurum
sanguinem relinquit: possibile est etiam eam nimis reple
ri, aut repletam, propter repletionis multitudinem non
posse euacuari: Aliquando autem & propter obturatio-
nem aut debilitatem venarum, quarum ora ex ipsa ad he-
par deferuntur, biliosum humorem non attrahit. Quare
in ictericis affectionibus, recrementorum figura necessa-
riò consideratur, quum in aliquibus multùm colorata
per flauam bilem appareant recrementa, quemadmo-
dum etiam in aliis vrinæ. In quibus enim ratione iudi-
cationis bonæ, in febribus biliosus humor ad cutem pro-
rumpit, his & recrementa & vrinæ naturali modo se
habere videbuntur. Quibuscunque verò citra febrem,
vnà cum grauitatis alicuius aut doloris sensu circa dex-
trum ilium, arquatus contigit, in his vesicæ bilis susceptri
cis obturationem factam esse putandum est. Quibus au-
tem neque grauitatis neque doloris sensus circa ilium
adest, in his splenem vitiati humoris causam esse iudica-
bimus. Si autem neque dolor neque grauitas circa ilia in-
festet, neque febris præcessit, & tamen sanguis in vniuer-
so corpore in bilem mutetur, atque ita arquatus contin-
gat, his pruriginosior cutis fiet & magis etiam arescet. In
quibus verò atræ bilis humor vnà cum sanguine ad cu-
tem est delatus, hi omnino grauius afficiuntur. Cõsequi-
tur enim ipsos tristitia præter rationem, & mordacitas
eorum quæ circa ventrem sunt, difficultásque spirandi:
& cibos auersantur, & nigra lotia excernunt. aliquan-
do autem & per interualla quædam corpora ipsorum
tepescunt: stercora verò chalcanthi colorem referunt, &
aluus magis his resiccatur. Cæterùm eos qui ex pallida
bile arquatum contrahunt: nulla mordacitas eorum quæ
circa ventrem sunt consequitur, neque etiam intantum
auersantur cibos: sed obtusior tamen aliquando fit in eis
ciborum appetitus, & stercora quidem albida egerentur:
vrinæ autem crocei coloris, turbatæ tamen & tenebras
referentes permanent. Communiter autem omnibus i-
ctericis pigrities & tumor grauans ad motũ corporis cõ
tingit, & ad dulces cibos animum habent alienatum: ama
ros verò non admodum auersantur, & variis imaginatio-
nibus vexantur. pruritus etiam vniuersi corporis comita
tur & difficulter exudant. Porrò alba oculorum & partes
faciei temporibus propinquæ, itémque malæ, pallorem o-
stendunt: venæ etiam sub lingua repletæ reperiuntur, &
abundantem humorem significant.

Cura arquati, Cap. XVIII.

ARquati igitur qui ratione bonæ iudicationis, febri-
bus perfectè solutis fiunt, facillimè sedantur, si ægri
lauacris aquarum dulcium vtãtur, ac olei discussorii per-
frictione, omnibúsque quæ rarefaciũt cutẽ: qualia sunt o-
leum chamæmelinũ, anethinũ, irinũ, gleucinũ, amaraci-
num: & rosmarinus herba oleo incocta, ipsum plurimùm
discussoriũ facit. Diætam quoque vniuersam humectio-
rẽ in his constituere oportet, & vt mediocriter humorũ
crassitudinẽ attenuare possit. In reliq̃s autẽ ictericis duo
maxima remedia principatum obtinent, sectio venæ, &
purgatio. In quibus igitur multitudo sanguinis vnà cũ bi
le in toto corpore abundat, & quos circa hepar aut splenẽ
dolor aut distentio infestat, nihil venæ incisione cõmo-

A diùs fieri potest, si nulla alia re id facere præpediaris. Par
ticulatim autẽ & per vices sanguis est detrahẽdus, ne per
coaceruatam euacuationem vires ægri prosternantur. ne-
q; verò ineptè clyster adhibetur, si venæ sectio impedia-
tur. A venæ autẽ incisione etiam commodè clyster assumi
tur, qui propter stercorum euacuationem spirandi facili-
tatem inducit, intestináque irritando ac mordendo, hu-
mores ad cutis superficiem delatos, ad ipsa retrahit & re-
uellit. Purgationes autẽ magis propriæ & familiares huic
B morbo existunt, inquit Rufus. Cæterùm eduliis ac potio-
nibus itémque pharmacis, humores prius attenuare opor
tet, obturationésq; deoppilare: atq; deinde pharmacũ ex-
hibere quod flauã aut nigram bilem ducit. Sint autẽ pur-
gationes ictericis exhibendæ fortiores: ob ventris enim
siccitatem, imbecilliores inefficaces in ipsis cognoscun-
tur. Quare in principio purgare non oportet, priusquam
per deoppilãtia bilis attenuetur, & quodam modo ad in-
testina reducatur: maximi nanque mali causam, purga-
tiones in principio datæ præbuerunt. Itaque conuenit
C primùm deoppilantibus mox dicendis vti, atque vbi at-
tenuatio humorum ac deoppilatio fuerit facta, tum de-
mum conueniens & forte (vt dixi) pharmacum purga-
tiuum est exhibẽdum. Quòd si primo purgatiuo pharma
co nihil proficias, rursus forte aliquod deoppilatoriũ phar
macum bibendum præbe, & post triduum rursus vio-
lentiùs pro secunda vice purgato, inquit Rufus: vt etiam
ad finem purgationis vnà cum vehementissima morda-
citate bilis excernatur, quæ cærulea magis sit quàm flaua.
Ego itaque euphorbium, epithymum, aloen, petroseli-
D num, & dauci semen misceo, ac ictericos purgo. Opti-
mè etiam ipsos purgat hoc: Piperis longi scrupulos no-
uem, piperis nigri scrupulos quinque, scammoniæ scru-
pulos sex, ammii scrupulos quatuor, seminis fœniculi ses-
quiscrupulum, seminis apii scrup. II. & dimidium, caroi
scrup. IIII. anisi scrup. III. mellis quantum satis est, quò ad
strigmentitiam crassitudinem redigatur. datur nucis Põ
ticæ magnitudine cum cochleario aceti albi, & aquæ cali
dæ tantundem. in melancholicis autem ad prædictum
dimensum farinæ epithymi scrup. III. addere oportet. Ve
E hementer commodum & hoc est: Colocynthidem ma-
gnam supernè perforato, eiectóq; semine, id quod instar
tomenti in ea est, finito, ac vinum vetus dulce infundito,
& pernoctare in ea permittito: manè verò per paniculum
detritæ vestis diligenter percolato, & vinũ calefactum iis
qui flaua bile abundant bibendum præbeto. ad melan-
cholicos autem epithymi scrupuli sex in vino dulci præ-
coquantur, idipsúmque vinum colocynthidi infundatur,
ac, vt dictum est, bibendum præbeatur. Cyclamini quoq;
radix trita potata, post deoppilantia remedia, aptissima
F est ad viscera repurganda, & ad bilem in vniuersa cute
excludendam per sudorem: quare post eius potionem,
sudorum exclusionem per velamenta ac concalefactionẽ
in lecto iuuare oportet. dantur autem ad summum ex ea
drachmæ quatuor ex aqua mulsa. Quòd si inflammatio
circa partem aliquam viscerũ subiaceat, primùm irrigati-
onibus & cataplasmatis vtendum est, & post ea ceratis &
epithematis ad viscerum inflammationem præscriptis.
Præstat autem farinæ admiscere rosmarinum herbam,
G florem iunci odorati, absinthium, artemisiam, abrotonũ,
rutam, cardamomum, chamæpityn, scordium, polium,
ac chamædryn. hæc enim singula admixta vrinam cient,
quod morbo maximè conducit, & visceribus inflãmatis
prodest. Cucurbitulis etiam vtendum, hepate quidẽ affe-
cto, inanibus, & aliquando cum scarificatione: splene autẽ
affecto, omnino cum scarificatione. inanes enim splenem
nihil iuuãt. Pharmaca autem quæ in potu accepta ab ob-
turatione ictericos liberant, maxima ex parte vrinam
cient, velut est apii decoctum, & adianti, ac similia. Vti-
lis est & absinthii cremor & per se & cum nardo Indica ac
H iũci rotundi odorati flore. item pulegii decoctum, & cala
minthes & verbenacæ rectæ, & oxalidis. est autem oxalis
rumex acri sapore, fuluis ramulis & foliis, caule qua-
drangulari, eóque semine referto, pallida radice. hæc sanè
per se comesta, & radicis decoctum ad tertias redactum
ac potatum, celerrimè auxiliatur. Prodest etiam rumex

satiuus & anchusæ radix, rubiæ radix, chamæpityos, rosmarini, & aristolochiæ. mirificè etiam prodest serpyllum, hypericum, & eius generis plurima alia. Singula hæc in aqua ad tertias decocta cum vino dulci bibenda præbeto, aut contundito & cribrato, ac singulorum drach. i. dato. Præclarè quoq; facit corticis raphani succus, vino meraco dulci permixtus aut vino mulso: ita vt succi cyathi duo, vni vini cyatho cōtemperentur. Datur itē valde cōmodè cichorii & seridis succus, febrientibus quidem per se: febre carentibus cum vino. brassicæ item succus eodē modo, & cornu ceruini ramenta cochlearii mensura, petroselinum, anisum, asarum, rheon. commodissimum autem est chamæmelon quæ & leucanthemos appellatur, itemque buphthalmum. Aliud multi experimenti:

Spumæ nitri albæ drachmas duas, in vino veteri dulci macerato trium cyathorum mensura. & per totam noctē sub diuo ponito, & ad triduum aut quatriduum bibendū præbeto. Aliud præter opinionem: Vermes terrenos coctos ac cum myrrha troglodytica tritos, in fabæ magnitudinem ex passo aut vino mulso dato: & postera die icterum per lotium eiicient. idem faciunt & absque myrrha dati. exhibeto hoc ad triduum, ac vtere confidenter.

Pastillus ictericus, qui ictericis & hepaticis mirabiliter conducit: Amygdalarum amararum repurgatarū drachmas quatuor, anisi, comæ absinthii, cuiusque drach. ii. spicæ nardi drach. i. asari drach. i. contundito & cribrato reliqua: amygdalas autem cum aqua terito, & pastillos informato: ex quibus drach. i. febre carentibus ex vini mulsi cyath. iii. præbeto. Cæterùm pharmaca quæ in potu accipiuntur, omnia, si fieri potest, in balneo exhibeantur, vbi ægri in calidum lauacrum conscendere parant. Plurimùm autem diætæ virium refocillatrici intentum esse oportet, per quam vis discretiua reparatur, & si quod membrum læsum sit, corroboratur, ac præsens coloris corruptio repurgatur. Quapropter cōueniunt exercitamenta, & gestationes, & inunctiones ac exudationes, ita vt ad pyriateria, *hoc est uaporatoria sicca*, & ad solem, & in balneis quoque, corpus nitri puluere vsti, ac vini fæce arida vstaque ac tenuissimè trita, defricemus. Optimum autem & serpyllū & th⁹ pari modo cū oleo illita. rosmarin⁹ itē herba in oleo decocta, si oleum illinatur, prodest. Cibi autem omnes incisorii sint & attenuatorii, & quicunque inter attenuatoria edulia prædicti sunt in secundo Sermone. Ex volucrum quidem genere, montanæ: ex piscibus verò, qui petrosis aquis deguntur: ex ostreis, herinacei recentes. Olera verò sint quæ magis vrinam ciēt, præsertim seris, intuba, asparagi palustres, smyrnium, carduus, eryngium: ex satiuis autem conuenit brassica & asparagus eius, raphani, allia cruda & cocta. Carnes autem ferinæ, mansuetis magis sunt aptæ: pro liquamine seu embammate, valet acetum in quo squilla & aristolochia sint macerata. à fructib⁹ abstinendum. Bellaria sint amygdalæ: sed modicè sumatur. & cicer modicum torrefactum. Ex leguminibus cicer assatum, & maximè decoctum ipsorum assiduè potatum. ieiuni autem citrium comedant repurgatum. Vinum conuenit album & subadstringens, neque valde vetustum. vbique autem mediocritas optima censetur. Quòd si quippiam ex ictero circa faciem & oculos relinquatur, vrinæ autem appareant puræ, aluúsque consueto more egerat, & appetitus in nulla re obstet, neque infestet sitis, &, vt compendio dicam, quum omnes prædictæ accessiones fuerint sedatæ, & tamen circa oculos vitiatus color relinquatur, narium infusis vtendum. Fortissimum autem omnium est elaterium cum lacte muliebri infusum. facit & cyclamini succus, & melanthium cum aceto. debilior his est anagallidis succus, & succus radicis betæ. Depurgat autem cyclaminus crassissimum mucum: elaterium autem pituitam & bilem. Omnium autem efficacissimum ad eos reperi atramentum sutorium lacte muliebri dissolutum ac naribus infusum: inde enim bilem largè ex naribus destillantem videbis. Oportet autem poscam probè dilutam in ore detinere dum infunditur hocce pharmacum. Præstat tamen primùm cyclaminum infundi, quò crassa per eam euacuentur, & postea ipsum sutorium atramentum.

A

De malo corporis habitu, Archigenis, Cap. xix.

QVVM corporis habitus in aquositatem diffunditur, cachexia, *id est malus habitus à Græcis* appellatur, in quo vniuersa corporis miscella laxior fit ac emollescit, quod maximè ex somno inæqualiter contingēte fit manifestum: corpúsque ipsum totum cum virore albicans redditur ac inualidum, ita vt crura inter eundum vacillent. & in principio quidem concoctiones impediūtur, manente etiamdum appetitu: postea verò & fastidiū B accedit, & respiratio ipsis fit rara ac debilis, quæ motibus & actionibus condensatur. aluus etiam inæqualia recrementa excernit. Hæc affectio vtplurimùm ex longo morbo congregatur: iam verò & ex viscere quopiam in scirrhum indurato consequitur, maximè hepate & splene: neque rarò in dysenteria diuturna & affectionibus cœliacis contingit, ob consuetam item aliquam cohibitam excretionem. Capiuntur autem hac affectione maximè senes, qui etiam maximè liberātur. imò & pueri qui facilè pereunt, propter vitalis firmitatis debilitatem, & quòd ob cutis raritatem succi in eis facilè transpirant. C at verò qui in vigore sunt, rarò incidunt, & facilè se inde extricant. quòd si diutius adsit malum in aquam inter cutem trāsit. Quod verò ad curam attinet, si quidem ex consuetæ excretionis cohibitione affectio contingat, admonere ac irritare eam ipsam excretionem oportet: aut venam incidere in cubito, si nihil sit quod id fieri præpediat, paulatim ac partitis vicibus per triduum sanguinem detrahēdo. Si verò venæ incisio impediatur cōuenienti medicina depurgante ipsos purgare oportet, & maximè ex hiera D Archigenis ex colocynthide apparata. Quòd si hepar sit affectum aut aliquod aliud ex visceribus, medelam adhibere his ipsis conuenit, per auxilia ad singula ipsorum suprà præscripta. A localibus autem remediis, ad diætam viribus reparandis aptam transeundum, per quam spes est eos qui huic malo sunt impliciti, ad restitutionem in integrum peruenturos. Diæta autem qua vires refocillantur, in moderatis deambulationibus consistit, gestationibus, vociferationibus, & defricationibus siccis per linteola ex lino crudo, deinde per inunctionem ex oleo, cui quædā E quæ humorem resiccant sint infarta: veluti sunt nitrum & sales. postea verò & exercitamēta moderata cōducunt. Ad lassitudinis autē curationē, balneū per interualla quædā adhibeatur: quòd si quis ad frigidæ lauacrū assuefieri possit, compendio ad omnem mali curationem peruenerit. Aquæ itē quædā naturales calidæ, robori ac viribus reparandis conduxerint, quales sunt aluminosæ, sulphuratæ, ac nitrosæ. Mirabiliter autem ipsos iuuat assidua absinthii præparatio & adhibiti dropaces. Cibi eorum sint simplices, & qui facilè concoqui possint, parum conditi, F olerum videlicet gratia: si quidem opus sit per ipsa vrinā ciere, & aluum submollire. Vinum conuenit eis album, tenue, odorū. Bellaria omnia vitent. omnia item nidorosa, & graueolentia, humoris crassi, & viscosa, & quæ difficulter concoquuntur, à cibis eorum sint aliena.

De hydrope, siue aqua inter cutem, Cap. xx.

HYdropis differentiæ tres sunt: alius enim ascites, ab asco, *id est utre*, appellatur: ali⁹ tympanites, à tympano: & tertius sarcites, aut iuxta carnem, *hoc est subtercus*, *à Græcis* etiam leucophlegmatias nominatus. Ascites igitur fit, G quum inter pelliculam peritonæon appellatam, & intestina, plurima aquosi humoris collectio contingit, vt verè vtris modo pellicula ipsa repleta esse videatur: aliquando verò vbi peius habent ægri, vsque ad femora tumor producitur, quando sanè ascitæ & sarcitæ hydropis complexus factus apparet: vnde aliquando quidem pedes inflantur, aliquando naturali modo habent. Tympanites verò, flatus aere repleti ac superflui plurimam collectionem in iisdem ventri incumbentibus locis facit, vt in principio sola inflatio esse videatur. postea tamen flatus inspissatur, H & veluti nubilus redditur, atque ita vnà cum flatu, quasi nebulosus humor consistit ac congregatur. Infert autem tympanites multam circumtensionem, atque in ipso etiā vsque ad femora & pedes tumor procedit. Porrò sarcites per omnem corporis coagmētationē ac miscellā humo-

vem diſſeminat,vt inſtar ſpongiarum aut papyri vniuerſa caro permadefacta appareat: atque ob id totũ corpus ſimiliter vt ilia intumeſcit,ac mortuo ſimile euadit. Cõmuniter autem omnis hydrops ſpirãdi difficultatẽ,& tumorẽ & grauitatẽ,& vitiarũ colorẽ inducit: ex virore nimirum albicantibus ægris.faſtidiunt etiam cibum potũ autem largiorem plurimi appetunt, maximè qui ex aſcite laborãt.Etenim humor qui in locis detinetur,ſalſus eſt & putrefactus.quare & ſitis & febris augeſcit: ferè enim intotum plurimi ex hydropicis febriunt.Conſequitur autem aqua intercus omnes morbos qui habitum corrumpunt:vna eſt enim ad hydropem aptitudo,coagmentatæ corporis miſcellæ demolitio & ruina. Contingit autem hæc aut ob ſuperexcellentem hepatis frigiditatẽ, aut ob aliqua alia membra vehementer refrigerata, quæ hepar in eandem diſpoſitionem deducere valent:citra enim hepatis refrigerationem, impoſſibile eſt aquam cõgelari,& aliquem in hydropem incidere. Coafficitur autem hepar ſpleni refrigerato,aluóque & inteſtinis, maximè iis quæ iuxta ieiunum inteſtinum ſunt,pulmonique & renibus,ac ſepto tranſuerſo.Congregatur etiam ex immodica hæmorrhoidum euacuatione, aut ex fluxu muliebri, aut ob menſtruorum retentionem,aut ob aliam quandã magnam vuluæ affectionem.In his enim omnibus nullum præter naturam tumorem hepar habere cõſpicitur, & tamen aquæ inter cutem morbo corpus apprehenditur,ex ſola refrigeratione hepate in his in principio affecto: pòſt verò aliquando & durum fit,quod palàm in illis videre eſt,qui ex intẽpeſtiua frigidæ aquæ potione, hepar aceruatim refrigeratum habent,vt ſtatim aquæ ſuffuſionẽ operetur,priuſquam ipſum in ſcirrhoſum tumorẽ eleuetur.Iis autem qui ex frigidæ potu aquam inter cutẽ incurrerunt,vehementes ciborum appetitiones fiunt,propter oris ipſius ventris frigiditatem.Multi autem & à podagra & coxendicum dolore vexati, in aquã inter cutem inciderunt.Frequentiſſimè autem eos qui cibum nõ ſentiunt,& malo corporis habitu præditi ſunt,itémque ab arquato infeſtatos,hydrops conſequitur,cœliacam item affectionem & dyſenteriam.Nouimus etiam quoſdam qui ex recta ſpiratione quam orthopnœan vocant, in aquam inter cutem ſunt deducti. Cæterùm huic affectioni non minus fœminæ quàm viri fiunt obnoxii:pueri verò vtplurimùm ab hydrope ſarcite apprehẽdũtur.Eſt autẽ tympanites omnino periculoſus, minus eo aſcites: adhibetur enim in eo pertuſio ſiue pũctio,quam paracenteſin *Græci* appellant,& reliquis quoque remediis promptius quàm ille obedit.Sarcites quoque aliquando curabilis fit per ea quæ cuti adhibentur,humorem detrahentia ac reſiccantia pharmaca. Omnes autem inueterati hydropes & qui iam habitum corrumpunt,ſunt periculoſi.Fiunt etiam aliquando bullæ inter peritonæon pelliculam & inteſtina, figura veſicæ ſimiles & ſeroſum humorem continentes: hæ ipſæ ſanè per fluctuationes quaſdam inæquales deprehenduntur:nimirum proprium locum ſecundum lineamenta quædam diſtributum,ac velut circumſcriptum,ipſo humore tenente.

Aſcitæ ac tympanitæ hydropis cura, Cap. XXI.

QVVM itaque difficilis ſit,quemadmodum prædictum eſt,aquoſæ affectionis cura,plurimo artis auxilio opus habet.In iis igitur qui febricitant hydropicis,febre intermittente,curam faciemus: itaque cataplaſmata ex farina ordeacea,althæáq; ac caricis,ipſis adhibebimus: ita vt in tympanite quidem,magis ex ſeminib⁹ flatus diſcutientibus commiſceamus:in aſcite verò,magis ea quæ euacuant humorem. Cæterùm poſt principium efficaciora ſunt cataplaſmata quæ pro ordeacea fabaceam farinã ſuſcipiunt,itémque eruinam,cuiuſque parem mẽſuram. coquuntur autem cum muria aut aceto mulſo.Præſtat etiam loliacea farina cũ caricis,& abſinthio, hyſſopóque & origano ex aceto mulſo:item bulbi cum melle: aut armentariæ bouis ſtercus ex poſca ſiue aceto mulſo;habeat autem quartam partem ſulphuris viui inſperſam.admirandum hoc eſt, ac minimè prætereundum. Valet & caprinum ſtercus in pueri incorrupti & venerem nõdum experti vrina impoſitum:humorem enim per vẽtrem euacuat. Valet & lupini farina,aut hederæ folia trita & vino decocta:aut ficuum partes duæ cum cupreſſi coma,& nitro:aut lens paluſtris in figulino vaſe deſiccata, trita & impoſita:aut cochleæ crudæ cum carne ſua tritæ impoſitæ: non enim priuſquam humor deſiccetur diſcedunt:aut alumen plurimum ſeuo caprino exceptum impone: aut caricas,nitrum,caſtoreum,marrubium,aut filicem in pila contundito,& raphanos donec colliqueſcant coquito: deinde ſimul terito,& farina ordeacea adiecta, cataplaſmatis modo imponito. Cataplaſma optimum ad aſciten: Lathyridum partes tres,ſquamæ æris partẽ 1.radicis chamæleontis partes tres, coquantur in aceto mulſo in quo adeps taurinus ſit præliquatus. Aliud optimum ad aſciten: Stercoris columbini partem 1. ſtercoris caprini tantundem, buphthalmi herbæ tantundem,aut leucanthemi.hæc tuſa in acerrimo aceto ac melle coquantur.

Aliud. Salis foſſilis partem 1. ſalis Cappadocici partẽ vnam,lathyridum contuſarum partes tres; coquantur ſimul aqua marina aut ſulphurulenta. optimum eſt hoc pharmacum: ſenſibiliter enim videbis materiam euacuatam,& tumorem diſcuſſum. Aliud. Rhois quo tinctores coriorum vtuntur,ſextarium 1.pollinis frumentacei aut loliacei,aut farinæ fabaceæ ſextarium 1.thuris quadrantẽ,aluminis ſciſſi quadrãtẽ,imponito cũ aceto mulſo hydropicis,ſplenicis,dyſentericis,ac cœliacis. Aliud.

Radicis cucumeris agreſtis vnc.XVI. ficuum pinguium vnc.XVI.radicis althææ vnc.XVI.Radicem vnamquanque per ſe tundito ac cribrato:ficus verò cum vino coquito,ac probè terito,ſiccáque trita inſpergito:vtitor.per aluum enim humorem educit. Aliud. Elaterii,ſtaphidis ſylueſtris,ſucci hyſſopi,fellis taurini,ficuum. omnia in mortario tũdito,ſubigito,ac vtitor.Poteris & prædicta in ſecundo Sermone cura vti,de diuerſis videlicet terræ differentiis. Cataplaſmata quæ magis ad tympaniten faciũt.

Farinæ fœnigræci,farinæ ordeaceæ,virgultorum rubi, comæ abſinthii,foliorum rutæ,ſeminis apii,cumini, ſiſonis aut liguſtici,mellis & vini & olei. Aliud, ad hydropicos inflatos: Panis contuſi ſextarium vnum, cumini ſextarii quartam partem,ſampſuchi quadrantẽ, pyrethri ſextantem,euphorbii vnc.1. Cum vino mulſo vniuerſam ſpinam & aluum vſque ad mamillas & pudenda contegito,alterniſque diebus ſoluito,atque id quinquies aut ſexies facito.ego pro euphorbio ſtruthion conieci. Vnguentum Apollonii: Stercus accipitris cum ſylueſtris braſſicæ ſucco aſſiduè illinito.mirificè facit:verùm meli⁹ fuerit ſi aquilæ ſtercus admiſcueris. Aliud. Laterem diligentiſſimè inſtar vaſis figulini aſſatum,cum hyoſcyami aut plantaginis ſucco terito,& quam craſſiſſimè ad ſolem frequenter illinito. Vnguentum ad hydropicos:

Radicis cucumeris ſylueſtris,radicis bryoniæ, vtriuſq; libras duas,ſtaphidis ſylueſtris ſeſcuncem,nitri ſeſcuncẽ, olei lib.1.aquæ marinæ ſextarium vnum.Quòd ſi nõ adſit aqua marina,pro ea muriam coniicito, reſinæ à nauibus vnà cum cera deraſæ(apochyma *Græci* appellant)libr. tres.Radices tenuiter contundito.nitrum & ſtaphidem terito,& per triduum madefacito:deinde vſque ad aquæ cõſumptionem coquito, percolato, & apochyma adiicito, quo liquefacto vtitor,ex eo ſæpe illinens tumorem.

Epithemata hydropica, Cap. XXII.

ASclepiadæ.Epithema hydropicis valde commodum quod adiacẽtem humorem abſorbet:quo etiam priuatim,inquit Archigenes, vtor. Farris Cluſini appellati mola triti ſextarios duos,floris lapidis aſii ſextariũ 1.(alii autem duos habent)mannæ ſextarium vnum, diligenter terito,& adipe ſuillo veteri probè ſubacto,& per noctem in vino macerato,excipito.Eius autem quantitas tanta ſit quãta ad hoc vt ad tactum molle reddatur, pharmacum, ſuffecerit. Aliud. Seminis rutæ ſylueſtris quod beſaſa & harmala quidam appellant,contuſi & cribrati ſextariũ vnum,mãnæ ſextarii dimidium,adipis ſuilli veteris quãtum ſufficit,vt prædictum eſt apparato. Aliud, cui teſtimonium præbet Oribaſius. Fœnigræci trientem,farinæ ordeaceæ quadrantem,ſtercoris columbini trientẽ,

resinæ pinus siccæ libram vnam, picis libram vnam, ceræ libram vnam, axungiæ veteris libras duas: quæ eliquari possunt eliquato, & ad alia in mortario contusa & cum aceto trita affundito. Aliud ex farinis epithema: Picis siccæ libras duas, resinæ pinus libras quatuor, ceræ libras tres, olei veteris libram vnam, farinæ tritici, ordei, fœnigræci, baccarũ lauri, anisi, salis, farinæ radicis chamæleõtis nigræ, singulorum bessem, vini austeri sextarium vnum, apparato vt prædictum est, ac vtitor. Facit & ad hepaticas dispositiones. Ego autem, inquit Asclepiades, & chamelææ quadrantem adieci, & pro triticea farina, irinã admiscui. Pharmacum quod omnem tumorem generosè reficcat: Cimoliæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrantem, salis vnc. I. resinæ à nauibus cum cera derasæ drach. centum & sexaginta, farinæ fœnigræci drachmas viginti, foliorum brassicæ viridium quincuncem. liquefacta reliquis tritis in mortario affunde. Aliud epithema valde pulchrum: Stercoris caprini sextantem, stercoris bubuli sextantem, stercoris columbini sextantẽ, farinæ fabaceæ sescuncem, calaminthæ, salis nitri, seminis apii, seminis dauci, seminis fœniculi, cumini, cuiusq; vnciam vnam, panis aridi quadrantem, mellis sescũcem, terebinthinæ quadrãtẽ. vtitor. Epithema ex stercore caprino ad hydropicos, qui hepar induratũ habent, apparatum: Olei cyprini, aut si hoc non adsit, vetustissimi libr. tres, ceræ libras duas & dimidiam, stercoris caprini bessem, baccarum lauri decorticatarum bessem, iridis bessem, terebinthinæ libram vnam, sinapis, nitri, cyperi, pyrethri, seminis raphani, corticis radicis capparis, cuiusque quadrantem, medullæ colocynthidis vnciam vnam, fœnigræci vnciam vnam. Aliquãdo quidem arida liquefactis inspergunturaliquando verò aceto prius subiguntur. Ego autem, inquit Asclepiades, colocynthidis sextantem adiicio. Quòd si aluus fluat, omnino colocynthidem amoueto: stercus autem caprinum, si quidem aridum sit, tunditur & cribratur: molle autem & recens aceto dilutum teritur. Malagma, quo Eras vsus est: quod imponẽdum est, neque prius amouendum quàm sua sponte decidat: Visci libr. I. lapidis asii sescuncẽ, calcis viuæ quadrãtem, olei cedrini libram vnã. viscum & oleum ad calidũ ac feruentem cinerem coquito, inspersisque aridis tritis, remollito, ac vtitor. Aliud. Caricarum pinguium libras sex aut tres, spumæ nitri libram vnam, origani librã vnam, sulphuris viui quadrãtem, cochlearũ Aphricanarum libram vnam. Arida contundito & cribrato, ac ficis cum carne cochlearum contusis excipito, & melle cocto sufficienti adiecto, vtitor in linteolum infartis. Aliud.

Radicum brassicæ tenuissimè tritarum libram vnam, calcis viuæ lotæ libram vnam, elaterii quadrantem, axũgiæ veteris libras tres, ad formam malagmatis reducito, & in linteolum infarcito, ac per omnem aluum imponito, alternisque diebus soluito. vrinam prolicit. Malagma ipoterium inscriptum. Pharmacum accommodatum, ac prosperi successus, cuius periculũ feci, inquit Philagrius, in hydropicis, splenicis, & affectionibus inueteratis: deprimit enim tumorem. Resinæ pinus torrefactæ lib. IIII. ceræ lib. II. picis lib. II. aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ, cuiusque libram vnam, aloes sescuncem, pyrethri, aristolochiæ, ammoniaci, bdellii, amomi, cardamomi, visci probè subacti, myrrhæ, radicis cucumeris syluestris, succi sycomororum, cuiusque quadrantem, olei libras tres, aceti sesquisextarium: quemadmodũ moris est apparato. arida aceto diluuntur. Malagma ex baccis lauri aridis, ad hydropicos & splenicos. omnem duritiã dissoluit, abscessus in profundo sitos absorbet: Ceræ, resinæ pinus, picis brutiæ siccæ, nitri rubri, baccarũ lauri aridarũ, ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini probè subacti, singulorum lib. I. Arida contundito, ac per tenuissimum cribrum excutito: quæ verò eliquari possunt liquefacito, eisque arida inspergito ac vnito, deindéque ammoniaco cum aceto dissoluto affundito. ego etiam nitrum cum aceto dissoluo. Emplastrum tonsoris appellatum, ad splenicos & hydropicos. hoc tonsor ex Bithynia vsus, multos à coxendicũ dolore in totũ liberauit. Picis siccæ lib. IIII. ceræ lib. II. resinæ pinus lib. I. farinæ fœnigræci, pollinis ra

A dicis herbæ chamæleõtis nigræ, cuiusque bessem, cumini tenuissimè triti trientẽ. apparato, & vt dictũ est, vtitor.

Emplastrum pardalis appellatũ, Andreæ. Pharmacũ inueteratis hydropicis prosperè accõmodatum: Grani cnidii depurati, rhois rubri, spumæ nitri, salis ammoniaci, aristolochiæ tenuis, maximè corticis: radicis cucumeris syluestris, terebinthinæ, cuiusque drach. III. piperis cõmunis, piperis longi, ammoniaci thymiamatis, iridis, bdellii, thuris, cardamomi, xylobalsami, casiæ, myrrhæ, amomi, adipis taurini, adipis caprini, resinæ pinus siccæ, cuius B que drach. x. ceræ sesquilibr. visci probè subacti sextantẽ, vnguẽti irini aut potius fæcis sescuncẽ, succi sycomororum sextãtẽ, si haberi possit. Cerã, resinã, adipẽ caprinũ, liquefacito, refrigerato, & cerati modo læuigata ac contecta asseruato: bdelliũ autẽ & ammoniacũ & succi sycomororũ sextantem, præcedenti die in vini quincũce macerato, sequentique in sole terito, & cõiecto in mortariũ cerato, bdelliũ & reliqua cũ eo adiicito, & diligẽter tundito: deinde arida trita paulatim addito, & per biduũ tusa in dẽsã pellẽ recõdito, nequid inde trãspiret. Quidã autẽ C hyssopi dr. IIII. addũt, & irinũ largius affũdũt, quo modo vsus est Eras Cappadox & Asclepiades. Facit ad multas & varias affectiones. facit ad hepaticos, splenicos, suppuratos, & arthriticos, podagricos, qui à calefactoriis iuuantur, è coxendicum dolore laborantes, pleuriticos, præcordiorum affectiones, & omnia quæ concalefactione opus habent. Vtere & ad strumosos, emplastro ad strumæ magnitudinẽ facto & imposito: suppurat enim, perforat, rumpit, eadémque attrahit, & cicatricem inducit. Conducit & ad ossa contrita. educit spinas, & omnia in profundo fixa. fa D cit & ad suppuratos præclarè, & ad omnes duritias internas: inflammationes autem internas eadem die soluit. vtitor & ad tubercula. Dissoluit & cãcerata & panos. prodest conuulsis & à scorpio percussis: summè autem hydropicis confert. Quòd si & ad lassitudinem neruorum ádque dolorem leniendum vti velis, ad vnam emplastri partem, irinum, nardinum, cyprinum, susinum, butyrum, lentiscinum, adipem, œsypum, mel, singulorum æquales partes misceto, & ad solidi strigmenti crassitudinem redigito, ac vtitor. Epithema hydropicis, splenicis. abscessus & furũ E culos sanat. humores in profundo & in articulis reficcat. hydrocephalis, *hoc est, quibus aquosus humor in capite consistit*, itémq; quæ hydrocele, *id est herniæ*, appellatur, pro glutino existit. prodest & hemicraniæ. tubercula quoque atheromata ac steatomata *Græcis* à spicarũ (siue vt alii volũt) pulticulæ, itémq; pinguitudinis in se cõplexu appellata curat.

Nitri, chalcanthi, salis, spumæ nitri, cuiusque quadrantẽ, cerussæ septũcẽ, ceræ septũcẽ, olei lib. I. in æstate autẽ dextãtẽ. Oleũ cũ cerussa donec non inquinet amplius, coquito, cerámque eis adiicito: qua liquefacta, reliqua in morta F rio terito, ac ad mellis compagem redigito, eisque cocta infundito, ac vtitor. est enim experimento cognitum.

Malagmata quæ euacuant humorem, ex libris Asclepiadæ, Cap. XXIII.

GRani cnidii repurgati drach. x. medullæ colocynthidis drach. octo, succi cyclamini sicci drach. XVI. scãmoniæ, elaterii, piperis albi, myrrhæ, cuiusque drachmas quatuor, polypodii drachmas octo, absinthii drach. XVI. amurcæ drach. XVI. fellis taurini drachmas XVI. sagapeni drachmas octo, cerati cyprini quantum his excipiẽdis sa G tis est. sufficiunt autem ceræ dextans, olei cyprini vnciæ XVIII. hæc in linteolo infarta pectini ac lumbis imponito, ita vt os ventris custodias illæsum. Summè prodest, inquit Archigenes, adeo vt quidam hoc solo se hydropicos sanaturos confidant. Aliud, quod largè cit vrinam, totique affectioni opitulatur: Radicis cucumeris syluestris, radicis chamæleontis, aristolochiæ longæ, corticis radicis rubi sicci, singulorum libram vnam, æruginis vermiculatæ, recremẽti plumbi, aluminis scissi, seminis apii, sulphuris, acori, asari, petroselini, nardi Celticæ, cardamomi, sin H gulorum trientem, ceræ libras duas, terebinthinæ liquidæ, picis brutiæ, adipis taurini, cuiusque libram vnam. apparato, & imponito vt prædictum est. Aliud. Veratri nigri, piperis, fellis taurini, singulorum æquale põdus melle cocto excipe, & vtere vt dictum est.

Epithemata quæ poſt euacuatos humores adhibita pro glutino ſunt, Cap. XXIIII.

MEllis libras duas,myrrhæ ſextantem,thuris vnciam vnam.mel vſquequo viſcoſum fiat, decoquito: eique myrrham ac thus tenuiſſimè trita adiicito, ſimulque ſubigito,& ſpongiæ nouæ infarta per omnem aluum imponito colligatóque,cute quodammodò conſtricta,& tertio die ſoluito. Aliud. Thuris drach. octo,gummi drachmas octo,roſmarini herbæ exiccatæ drach.x.mellis lib. II.apparato vt dictum eſt:ſimilitérque vtitor poſt euacuatos humores. Aliud epithema,quod poſt humorum euacuationem,toti affectioni ſe opponit: Lapidis aſii ſextātem,farris mola triti vnciam vnam, thuris trientem, chamelææ contuſæ & cribratæ drachmas quatuor, adipis ſuilli veteris quantum ſufficit:vtere vt dictum eſt. Emplaſtrum Magus appellatum:quod quidam etiam Hepheſtiadis nomine inſigniunt.facit ad ſinus,& fiſtulas cōglutinat,ac reſiccat præter opinionem. Egregium cenſetur & ad hydropicos & ad herniam,hydrocelen appellatam: Spumæ argenti ſeſcūcem,lateris furno aſſati ſeſquilibr. ſcoriæ argenti,quæ helcyſma *Græcis* appellatur, libram vnam,olei libras tres,ceræ ſeſquilibram,ſucci coriādri ſeſquiſextariū.alii ſextarii dimidiū accipiunt.Oleum,ſpumam argēti,helcyſma & laterem tenuiſſimè tritum,itémque ſuccum,donec amplius non inquinet decoquito,deinde ceram liquefacito,& percolatam adiicito, ac vnitis vtitor. quæ difficulter aliàs ſanantur,ad cicatricem perducit.Præſtat autem arida prius contundi, & cùm ſucco in mortario teri,ac deinde decoqui. Quidam autem pro cera pentatheton pharmacum coniecerunt, & ad hydropicos vſi humorem reſiccarunt. Epithematis igitur perſeuerantius & promptius vtimur,ſi abſit febris:quòd ſi febres ſint coniunctæ,per interualla quædam aſſumuntur. Cæterùm ad tumores crurium hydropicorum,panē madefacere oportet,tereréque ac ſale tenuiſſimè trito admixto,illinire ac quatuor horis ſinere. Quòd ſi aquoſus humor defluat,ſpongia mundare,ac panniculo veſtis detritæ extergere,oleóque myrteo,aut melino,aut lentiſcino inungere.

Aquam ducentia remedia,hydropicis valdè commoda, Cap. XXV.

SMilacis quæ iuxta aquas in ſepibus reperitur, ac ſiliquas producit,quemadmodum hortenſis ſmilax quæ lobia appellatur,huius foliorum ſuccū ſextarii vnius mēſura accipe,& ad tertias decoque, indéque cyathum vnū bibendum præbe. Aliud. Smilacem accipe,& donec flacceſcat,in aqua decoque:deinde vnà cum decocto folia ipſa tere vſquequo ſuccus inde exprimatur: & ex eo cyathum quotidie bibendum præbe donec ſanetur:in iis autem qui perfectæ ſunt ætatis,plus omnino exhibēdum eſt. Aliud quod aquam ducit: Seminis cnici drach.IIII. aloes vnciam vnam,grani cnidii ſcrupulos ſex, ſcammoniæ ſcrup. tres,cum ſucco ſcorpiuri cæruleum colorem habentis catapotia informato, & ex eis iis qui iam primùm inciderunt ſcrup.tres exhibeto:quibus autem in tumorem malum proceſſit,ſcrup.ſex,ieiunis.

Quæ ad ciendam vrinam hydropicis bibuntur, Cap. XXVI.

POrrò toto curationis tempore,aliquo iſtorum potuū vtendum erit: Cancri fluuialis decorticati interioris exiccati,manibus ac pedibus auulſis,lib.I.aſari libram vnam.In aqua permiſce ex ipſo flumine vnde cancri ſunt extracti,ac bibendum præbe:aliquando pro aſaro,opobalſami par pondus coniicitur. Aliud. Corallii drach.vnam,aluminis ſciſſi drachmam vnam,cum calaminthæ ſucco aut decocto in paſtillos digerito,& ex ipſis obolum vnum cum calaminthæ decocto bibendum præbeto. Summè,inquit Archigenes,& nephriticis conducit. Laueris item decoctum exhibeto,idémque lauer edendum dato,aut trifolii bitumē olentis drachmam vnam ex vino,aut iunci odorati,aut nardi,aut aſari,aut phu, aut mei decoctum,aut corticis radicis ari, aut ipſius radicis drachmam vnam ex vino, aut ſeminis viticis drachmam vnam ex vino, aut radicis bryoniæ conciſæ decoctum,

A aut anagallidis cæruleæ ſuccum per ſe, aut arnogloſſum
ab aridorum ciborum comeſtione quotidie paucū comedendum
præbe, ita vt inde reliquo cibo vtatur: aut ſeminis
hyperici drachmam vnam ex vino, aut cicerum
decoctum,aut ſquillinum acetum aſſiduè ſorbeant. Etenim
ex eorum numero quæ citra grauitatem vrinā ciēt,
eſt ſquilla aſſata delincta ex melle:aut ſquillam aſſatam terito,
eique farinæ erui albi par pōdus admiſceto, ſiccato,
ac drach.vnā dato:aut ex vino polium, aut ſampſuchum
ex vino decocta bibenda præbe.Egregiè etiam commo-
B dam myurum herbam perhibent,quæ folia alimo ſimilia
habet,verùm per terram ſtrata eſt, ac velut corymbos
in ſummo oblōgos habet:hanc itaque decoctā aſſiduè bibendam
præbeto.experimento conſtat.Aut herinaceum
terreſtrem excoriato,eiúſque carnem in ſole exiccato, ac
drach. vnā ex vino tritā præbeto. Præter opinionem etiam
faciunt vermes terreni cocti triti ex vino potati. Eſt
& compoſitum pharmacum quod vrinam ciet ipſis conuenientiſſimum,
hocce:Carpobalſami,ſpicæ nardi,caſiæ,
cumini,radicis dulcis,hyperici,floris iunci odorati,aſari,
C amomi,dauci,ſmyrnii,petroſelini,calami aromatici, piperis,
ſeſelis,ſpōdylii,omnium æquale pondus. conducit
etiam vnumquodque per ſe. Oribaſii pharmacum aquam
ducens: Salis ammoniaci drachmam vnam, maſtiches
drachmas duas,euphorbii drachmam vnam. hæc
pro vna vice dantur:eſt autem ex fortiſſimis remediis.
Potiones aquam ducentes,ex Aſclepiade. Cæterùm
per interualla longiora vti conuenit pharmacis aquam
ducentibus. nam incommodus eſt aſſiduus eorum vſus:
D vtpote qui vires ipſas diſſoluit.Similiter autem & iis quæ
vrinam cient,per modica interſtitia vtendum eſt. Ducūt
autem aquam,quemadmodū conuenit inter Eran, Dioſcoridem,
Aſclepiadem,& Archigenē,hæc: Radicis ſtruthii
decoctum,polypodii decoctum,corticem radicis tithymalli
characitæ appellati,contuſum & cribratum ſcrupulorum
quatuor pondere in vino per integram noctem
macerato,ac manè vinum ipſum bibendum præbeto.eueſtigio
enim aquam educit. Aliud. Radicis cucumeris
ſylueſtris contuſæ & cribratæ obolos duos in vino
E adſtringente per triduum macerato, ac per dies tres ex
ordine præbeto, factóque interſtitio rurſus eodem modo,
dato quouſque tumor demittatur. inde enim aquoſitas
leniter ſecedit:neque ſtomachum hoc lædit,& vires
conſeruat. Aliud,quod multam aquam per aluum ducit.
Ex ſolano hortenſi ſuccum exprimito, & quotidie donec
perfectè curentur,cyathum vnum bibendum præbeto.
Aliud. Salis foſſilis melle ſubacti & aſſati drachmas
duas,piperis longi drach.II.conterito,& cum ſucco ptiſanæ
totum præbeto.hæc enim eſt perfectum dimenſum.
F Aliud. Radicis vmbilici Veneris drachmam vnam,
ſquillæ repurgatæ drachmam vnam.contere, & cum vini
mulſi cyathis duobus per horam pro vna vice ieiunis
bibendum præbe. Aliud. Euphorbii drachmam vnam,
ſalis communis drachmas tres,caſtorei drach. quatuor(alii
drachmam vnam habent)contundito & cribrato, dimidiúmque
ex aqua calida exhibeto. Aliud. Chamelææ,petroſelini,piperis,
æquales partes omnium contundito,&
cochlearium ex aqua calida dato. Eclegma ad hydropicos:
Seminis ricini ex herba quæ cici appellatur depurati
G numero grana trigintaquinque, ſpumæ nitri cochlearia
duo.probè contrita melle excipito, atque id totum
delingendum præbeto, & aquæ mulſæ calidæ cyathos
tres,ab eius ſumptione bibendos porrigito.Euacuat
adhærentē humorem citra læſionem:& purgat aliquando
vſque ad dies aliquot. oportet autem ante eius ſumptionem
commoda diæta vti. Aliud inexuperabile:
Grani cnidii repurgati drachmas quatuor, lathyridum
mundatarum drachmas quatuor,euphorbii drachmas II.
aloes drachmas duas,gummi drachmas tres,aqua ſubigi-
H to,& catapotia erui magnitudine formato, ac perfectis
ætate ſeptem præbeto,& vini meri immixti cyathos quatuor
inde bibendos dato: reliquis autem iuxta virium tolerantiam
exhibendum. Aliud Xyſtici ſiue Spiculatoris,ex
cuius ſolius vſu ſanabatur: Grani cnidii repurgati

drachmas octo probè conterito, squamæ æris drachmas sex, lapidis magnetis drachmas sex, seminis ricini drachmas quatuor, succi squillæ mundatæ cyathos duos, mellis cyathos duos. Succum & mel vsquequo cogatur coquito, ac reliquis adiectis catapotia ciceris magnitudine formato, eáque pro viribus exhibeto: ita vt aqua mulsa ab eorum sumptione bibatur. Pueris autem vnicum tantùm præbitum sufficit. Aliud. Æris vsti drachmā vnam, foliorum rutæ drachmam vnam, stercoris columbini drachmam vnam, salis communis parum. hoc totum cum dimidia hemina vini tenuis præbeto. Aliud potabile, lagenium appellatum, commodum iis quibus venter plurimùm tumet, & reliquū corpus molle est & laxum. Radicis bryoniæ repurgatæ drachmas viginti, myrrhæ drachmas octo, cumini Æthiopici drachmas sex, anisi drach. sex, seminis capparis drach. sex, vini adstringentis sextarios duos, passi Cretici sextarios quatuor. Radicem bryoniæ cum reliquis in mortarium coniicito, atque citra myrrhæ admixtionem tundito, omniáque in vas vitreum recondita affusis liquoribus macerato, & post septimum diem percolato, ac myrrham simul dissoluito: indéque cyathos quatuor ante cibum exhibeto, & rursum interiecta die cyathos quinque præbeto: ac rursus interposita die, cyathos sex offerto: atque deinde rursus carnem ferinam assatam edendam dato, & vinum austerum meracius in potu. Aliud pharmacum, quod prosperè accommodatur, & aquam multam per sedem educit. optimè etiam cit vrinam:

Grani cnidii depurati drachmas quatuor, radicis bryoniæ drachmas quatuor, squillæ crudæ mundatæ drachmas decem, cumini Æthiopici drachmas tres, lathyridum drachmas duas, myrrhæ drachmas quatuor, vini adstringentis sextarios tres. Arida tusa per dies septem macerato, ita vt quotidie bene circūagites: deinde percolato, ac dissoluta myrrha, prima die cyathos tres præbeto, secūda duos, tertia vnum. Facta autem purgatione, virium refocillatrice diæta vtitor. Aliud vrinam ciens, aromaticum: Crunion, à torrentis similitudine appellatum, quo vsus est Eras & Asclepiades. Oportet autem purgatiuo quod ei præscriptū est præpurgare, atque ita ipsum quod vrinam ciet pharmacum exhibere. Purgatiuum autem quod præexhibetur, hoc est: Succi tithymali recentis cyathos duos, aloes drachmas quatuor. aloen in succo dissoluito, & in catapotia magnitudine ciceris redigito, indéque duo, aut pro viribus, dato. Porrò vbi probè purgaris, ipsam vrinam ciens pharmacum propinabis, cibo bis aut ter per diem exhibito. cum animaduersione autem vtaris, & vbi vrinam profluam videris, ne amplius dederis: quod si non feceris, vrinam cohibere nequibis. Compositio ipsa hæc est: Seminis apii drachmas vndecim, myrrhæ drachmas septem, dauci drachmas septem, croci drachmas septem, mei drach. septem, phu drachmas septem, acori drachmas quatuor, floris iunci odorati drachmas quatuor, seminis fœniculi drachmas quatuor aut sex, asari drachmas sex, spicæ nardi, casiæ, cinnamomi, seselis, sabinæ, singulorum sesquidrachmam, excipe vino odorato, & pastillos quosdam triobolares, quosdam diobolares, alios etiam vnius oboli pondere formato, eósque pro viribus præbeto. Facit & ad calculo laborantes cum vini diluti cyathis tribus. Aliud vrinam ciens: Seminis fœniculi, cardamomi, radicis eryngii, corticis radicis capparis, cuiusque drachmam vnam, stercoris columbini cochlearia duo, contere, & cum aqua catapotia ciceris magnitudine informa, & quinque ex eis quotidie præbe. Potus hydropicis commodus experimento constans, qui tum per vrinas, tum per ventrem euacuat: Caroi scrupulos vigintiseptem, fœniculi vncias tredecim & dimidiam, anisi scrupulos tredecim & dimidium, cumini lati scrupulos quinque, mei sesquiscrupulum, iridis filiquas tres, mellis sesquilibram, vini libras sex, exhibe mēsuram mediocrem ieiunis in insessu solii balnei præcalefactam. est & suaue gustui. Alius potus ciens vrinam, ex cuius vsu insignem virum tympanite detentum, seruatum vidimus, etiamsi à multis medicis iam esset de-

A tritus: Ammoniaci thymiamatis sextantē, radicis herbæ lonchitidis sextantem, petroselini sesquiunciam, calami Indici, costi, cinnamomi, spicæ nardi, piperis longi, myrrhæ stactes, singulorum vnciam vnam, seminis rutæ quadrantem, phu drachmas quatuor, styracis drachmas quatuor, phylli quadrantem, mellis despumati quantum sufficit. Excipe melle, & fabæ Ægyptiæ magnitudine præbe, cum calidæ aquæ cyathis tribus. Aliud valde commodum. ducit vrinam multam, & ad lūborum dolores facit, itémque eos quibus pituita in vni- B uerso corpore abundat, ad pleuriticos, peripneumoniacos, quartanarios, articulorum morbum, ac tetanicos: quibusdam cum vino, aliquibus cum aceto mulso, aliis verò cum aqua mulsa. habet autem hoc modo: Aristolochiæ, myrrhæ, absinthii, abrotoni maximè feminis, iridis, cāchryos, singulorum drach. quatuor, anisi, cedridū, radicis panacis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, singul. drach. I. cumini drach. II. & obolum vnum. digerito in pastillos, quorum aliqui tres, aliqui duos, aliqui vnum obolum habeant: eósque pro viribus C exhibeto. Oribasii ad hydropicos: Amara ex aceto mulso confectio: paulatim euacuat, nihil ex viribus subuertens. est autem in stomachicis relata. Aliud vrinam ciens, Oribasii: Aluminis liquidi ad fabæ magnitudinem in aqua dissolue, & per linteum excolatum bibendū præbe. Aliud. Opobalsami, spicæ nardi, carpobalsami, casiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iūci odorati, asari, amomi, dauci, seminis smyrnii, petroselini, calami aromatici, piperis, seselis, spondylii aut vmbilici Veneris, omnium æquale pondus, præbe cochlea- D rium cum vino mulso. conducit etiam vnumquodque per se. Pessus siue talus ad hydropicas mulieres: Anisi, cumini, cardamomi, nitri, aristolochiæ, pulegii, fœnigræci, medullæ ficus, omnium æquales partes cum vino subige ac vtere.

Cura post euacuationes, Cap. XXVII.

POST auxilia quæ humores euacuant, ligamentis ægrum amplecti & constringere oportet. Ab extremis autem partibus incipiamus, ac ligamentorum distributionem ad supernas partes faciamus, ita vt sæpe super ipsa E ligamenta spongias posca imbutas imponamus, iuxta tumefactas maximè partes. Ventri verò vniuerso quædam ex præscriptis epithematis imponantur, quæ post euacuatum humorem adhibentur. Reliquum, diætæ cōcredendum: quæ sanè in moderatis deambulationibus sita est, exercitationibúsque ac fricationibus. Adhibeantur autem & inunctiones & exercitamenta, si sol adsit, in sole: capite tamen velato: sin frigus sit, in domibus per subiectum ignem concalefactis, aut iuxta ignem. obuoluendi etiam ægri in pellibus sole vstis, aut in arenam F defodiendi. Post exercitia extergantur, aliquando etiam lauētur propter fatigationem: in balneo autem, siue inspersione, siue confricatione huiusmodi vtantur. Sampsuchi, nitri, cumini, melanthii, seminis rutæ syluestris, singulorum vnciam vnam, foliorū rhododaphnes siccorum sextantem. Vtēdum quoque in sole luti oblitione, quemadmodum prædictum est in secundo De terrarum differentiis sermone. Porrò quum res feliciter processerit, & tumor fuerit imminutus, & vires aliquantulum in integrum restitutæ, præ omnibus ex frigida la- G uatio fiat. Neque verò balneæ sponte naturæ calidæ, ineptè hoc tempore ipsis exhibentur. Ab extersione autem cibi offerendi: qui sanè communes sint cum iis qui post hydropis subter cutem curam describentur.

Cura hydropis qui propriè subtercus appellatur, Cap. XXVIII.

HYdrops subtercus, qui aliquibus etiā leucophlegmatias appellatur, maximā curandi rationē in insolationibus habet. Itaque tumefactæ partes ad solem exponan- H tur, capite saltē velato: cauendo etiā ne tumor vehementius supercalefiat. Si enim corpus supercalefcat, febres accedunt, vnáque cum ipsarum febrium generatione, tumores duplicantur: atque id multo magis quū febres remittant, ac tumor refrigerationem capiat. Vtēdū igitur

fricatione, prima quidem die per modicum oleum moderatè ac molliter facta: in progressu autem, & ſicca & multa & cum intenſione magis appreſſa: deinde etiã per lintea aſperiora. Oleum autem quod ad inunctionem apparatur, ſquillam mediocri magnitudine ad tres olei ſextarios habeat incoctam, aut canchryos vncia vna ad heminam olei addatur, & facta percolatione vtitor. Ab inunctione autẽ exercitiis vtantur, ac pro viribus currant, indéque ſudorem per lintea aſperiora extergant, & poſt hoc oleo dulci vngãtur. Cæterùm poſt dies aliquot nitro tenuiſſimè trito, per vniuerſum corpus largè cõſpergantur, ſuſtineántque ex eius morſu exudationem: deinde rurſum ſudore extergant ac oleo dulci vngantur. Optimè autem facit & fricatio ex ſale in aqua aut oleo trito donec viſcoſum reddatur, ſi cum eo in ſole aut iuxta ignem fricentur. valde enim celeriter & ſudores elicit plurimos, & carnem cogit, ſiue in ſole ſiue iuxta ignem defricentur: modò caput habeant probè contectum. Vtendum & in puluere volutationibus, ſi aut cimolia tenuiſſimè trita ſubſternatur, aut ſuper aſium lapidem deuoluantur. Aliquando autẽ & arena probè à ſole ignita, aut pellibus ſimiliter à ſole feruefactis ægrum occulere oportet: capite tantùm velato, & facie cum ſpongia aſſiduè exterſa. poſt hæc autem aqua marina, aut etiam aluminoſa, aut ſulphurulenta lauetur. Aliquibus enim qui ad huiuſmodi lauacra aſſueuerunt, ea ipſa tum ad detergendum morbum, tum ad habitum valentiorem reddẽdum ſuffecerunt. Adhibenda etiam his oblitio ex luto, veluti prædictum eſt in ſecundo De terrarum differentiis ſermone.

Cataplaſmata ex libris Aſclepiadæ, Cap. XXIX.

OPtimè conuenit & his cataplaſmatum admolitio, eorum præſertim quæ reſiccare ſimul & viſceribus firmitatem addere poſſunt, pueris maximè ac aliis qui mollem carnẽ habent, qualia ſunt ex malis cotoneis, myrti baccis, pampinis vitis, malicorio, ac lẽticula decocta: aliquando quidem per ſe, aliquando inuicẽ permixtis. Efficaciſſima ſunt etiam corna exacinata tenuiter trita: item rhus culinarius cum polentæ flore, & quæ eis ſimilia exiſtunt, & alumen ſanè cum duabus adipis caprini partibus ſubactum. Neque verò inconueniens ruta ipſa cenſetur ſi per interualla adhibeatur, neque bulbi cum melle triti. Plurimùm etiam cohibent ac adſtringũt tumorem, origanũ, aut thyma, aut abſinthium, aut hyſſopum, aut nitrum, cum caricis diligenter trita: aliquando hæc ipſa loliaceæ farinæ in poſca decoctæ permixta adhibentur. Stercus item bubulum conuenienter reſiccatũ, non ineptè cum poſca aut aceto mulſo imponitur, infarcta ſulphuris quarta parte. Caſeus quoque recens multũ coaguli habens, optimè ad omnes tumentes partes impoſitus facit. Similiter & cochleæ crudæ tritæ & impoſitæ. agglutinantur enim, neque diſcedunt priuſquam vniuerſus humor reſiccetur. Fermẽtum etiam ſale multo permixtum commodè locis adhibetur, aut panis cũ puluere hyſſopi: aut fabacea farina aqua marina & melle cocta, pari abſinthii modo adiecto: aut farinam alicæ fermentato, & cum raphani emollito cortice imponito: aut lentem paluſtrem in figulino vaſe ſiccato, ac terito, & cũ prædictis, cataplaſmatis vice, imponito. Porrò ex eorum quæ tumores cohibent numero, eſt & id quod byne appellatur: (eſt autem hordeum madefactũ, quod germen emiſit, & deinde vnà cum enatis ligulis toſtum eſt) ſi tritũ pro cataplaſmate imponatur. In principio igitur adſtringentibus cataplaſmatis vtendum eſt: deinde paulatim ad reſiccantia tranſeundum: poſtremùm etiam quæ firmitatem addunt adiicienda. Cæterùm omnia impinguantia & reſinoſa cerata ac malagmata, ſimiliáque vitanda ſunt, veluti quæ inflent & tumores diſtendant. Aſſiduè autem & crura, & manus, aliæque tumefactæ partes in ſole aut iuxta ignem, ex his inungantur: Sulphuris viui, thuris, aluminis ſciſſi, æquales ſingulorum partes aceto contere, ac vtere. Experiri etiam Herodoti remedium conuenit: neque enim minus quàm ipſa fricatio auxiliari poteſt. veſicis itaque bubulis aut etiam aliis magnis omnino, ac probè inflatis, & vacuis, tumentes

A locos pulſato, atque id authoritate tum Archigenis, tum Herodoti facito: inde enim citra moleſtiam caro condenſatur, neque dolore, neque repercuſſione duriore reſultante.

Chirurgia hydropis ſubter cutem, Cap. XXX.

OMnibus prædictis efficacius auxilium in hac hydropis ſpecie chirurgia præſtat, Aſclepiade authore. Fiſſuras autem circa internum talum infligere oportet in loco quatuor digitorum ſpatio ſupra talum eminente, B ea profunditate qua quis in venæ ſectione vtatur. Pauco enim ſanguine in principio euacuato, per reliquum tẽpus indeſinenter aquoſitatis excretio procedit, citra omnem inflammationem, vt neque claudi fiſſura poſſit, niſi humore omni antè expenſo, & homine gracili relicto: atque id citò contingit, nulla inflammatione ſciſſuram occupante, ſed ipſa in quadam congruenti temperie permanente, quò omne alienum per ipſam excolatur, & vt nullo opus ſit extrinſeco pharmaco. Præterea periculum hîc nullum verendum eſt, velut in hydropis ſcitæ C pertuſione: non enim coaceruatim quemadmodum illi euacuantur. At verò ſiquis velit, excretione plurima facta, eam cohibere, nihil vetuerit ipſas in talis fiſſuras linamentis obturare, ligamentiſque conſtringere, atque vbi rurſus prodire quid velimus, laxatis ligamẽtis, & ablatis linamentis, geſtatóque ac moto ægro, excretionem irritare. Leonides autem inquit, Quod ſi excretio fiſſuræ ſupra talos tardius prodeat, neceſſe eſt etiam alias corporis partes findendo diducere: veluti ſcrotum tumefactum, femora, pudenda, locos ſupra manuum iuncturas. D Quidam enim vulnuſculis pluribus ac altioribus incuſſis, plurimam aquoſam ſubſtantiam exhauſerunt. Et Hippocrates ſanè non ſupra talos adhibet chirurgiam, ſed iuxta ſcrotum & femora vulnuſcula infligere iubet, eáque ſale maximè confricare: hic enim modus paulatim & inceſſanter humorem educit, & valde celerem cõpreſſionem tumores ipſos recipere, ipſe tradit. Porrò ſi aliquibus excretionem amplius mouere velimus, poſt impacta vulnuſcula, & talorum lancinationes, eos ipſos pro deambulatione, ferculo geſtamus, aut lectica ſub- E limes circumuectamus. Cæterùm Archigenes ita prodit: Non ſunt audiendi, inquit, qui per huiuſmodi lancinationes nihil excerni dicunt: quin potius cum fiducia hæ ipſæ incutiendæ. Nam & nos, inquit, his cutis fiſſuris ſumus vſi, & per ipſas quamplurimùm excluſimus humorem, vt & femora, & ſuræ, & ſuperior venter euidenter ſint demiſſa ac compreſſa.

Reliqua prædictorum cura, Cap. XXXI.

MAximum hydropis ſubter cutem auxilium vomitus præſtant, quod ipſum difficile eſt in ætate pue- F rili adhibere, propterea quòd non facilè vt id admittant perſuaderi poſſũt: quare varias excogitabimus artes quibus vomitum concitemus: tonſillas videlicet pinnulis aut digitis oleo illitis irritando. aut ficus aſſata oleo imbuta, & piperis puluere conſperſa, poſt deambulationes à ſomno exhibeatur. Butyrum etiam cum melle guſtandum præbeatur: aut raphanus coctus adipoſè conditus detur, aut ſalſamentum pingue cum oleo multo offeratur: aliquando etiam aceto admixto. Sunt & alia plurima quæ vomitum mouent, relata in tertio Sermone. Amplius G autem tum ventrem, tum inteſtina ligamentis adſtringant, itidémque omnem cutis coerceant tumorem. fiãt autem ligationes ab extremis partibus incipiendo, & ad ſupernas procedendo. Vinciendæ etiam partes, manus videlicet & pedes, oleo Cyprino prius illinantur: ſpongiæ item imponantur latæ ab acida muria optimè expreſſæ. Poteſt & iuncus odoratus, aut roſmarinus, aut pulegiũ, aut calaminthæ, & maximè omnium abſinthiũ in ipſo aceto decoqui. pòſt verò, ligamenta ipſis ſpongiis circũdentur. A vomitu proſpiciendum vt inferior aluus in- H clinationem ad vomendum permutet: veteri ſalſamento crudo ante cibum reliquum accepto. mercurialis item cocta, ſaléque ac oleo cõdita in vino tincta ſumatur: aut decocti ipſius ſeſquicyathum cum ſale dato: quædam etiam in aſcite dicta his exhibeto. Præbenda & quæ vrinam cient, velut eſt daucus, ſeſeli, cardamomum, radicũ

aſparagi

ex vini cyathis III. radix eryngii ficca cum vino. item decoctum eius in potu acceptum, feminis viticis drachma vna. Commodè etiam feminis hyacinthi bulbi drachma vna cum vini cyathis tribus potatur: vrinā enim ducit. quidam autē hyacinthi flore coria tingunt. Inter omnia autem pharmaca quæ omnibus hydropicis, maximè tamen eis qui subtercutaneo dicto laborant, exhibentur, præstantissimi sales theriaci cēsentur tum cibis admixti, tum in liquamenta additi eorum qui ad perfectam ætatē peruenerūt. Eorū autē apparatū in XIII. reperies Sermone.

Communis diæta omnium hydropicorum, Archigenis, Cap. XXXII.

POST quotidiana exercitia communis omnibus hydropicis diæta hæc fit. Ab aridarū rerum comestione initium faciemus: quòd si tamen intēsa sitis instet, parum quid delibandum dabimus, solatii tantùm gratia & leniendæ sitis. Sit autem vniuersus cibus facilis concoctu & sufficienter coactus: exolutus enim aptus est vt in aquositatem commūtetur. sit itaque panis optimus clibanites qui salem, ammium, & fœniculum habeat admixtum. cōueniunt etiam cochleæ assatæ, oua assata, & auiculæ siccio res, velut perdices, coturnices, turtures. Ex terrestribus, lepus, capra syluestris, dorcades. ex mansuetis, extremæ suū partes. ex aquatilibus, cancri, locustæ, herinacei recentes,

A squillæ. Olerum rarus fit vsus: quæ verò ex eis exhibētur, acriora sint & magis syluestria, velut est coronopus, eryngium, pastinaca, porri capitati, allia cocta. à leguminibus verò abstineant in totum. Pro liquamine vtantur aceto cum pipere & lasere, aut quibusdam ex oxyporis citò penetrantibus ad colicos descriptis. Sales sint ex rosmarino, fœniculo, hyssopo, silphio, ligustico, & apii semine compositi. In potu tantum præbendum quantum ad infringendam aliquo modo sitim sufficit: incōmodus est enim eis plurimus potus. Porrò maximam ciborum partem

B in cœna accipiant: omnes autem placentas ex similagine & passo apparatas vitent, plurimos itidem fructus & secūdas mensas. Concedendæ tamen palmulæ, nuces, amygdalæ, vua pensilis, mala Punica, pira cocta, ac caricæ. omnia moderatè, neque omnia quotidie. Vinum autem sit tenue, & quod ciet vrinam. dulcia verò vina & vinum mulsum vitanda. Lectus non valde mollis sit, præsertim iis qui hydrope subter cutem laborant: substernantur autem arundinum folia, & herbæ reficcantes, velut est vitex, pu-

C legium, calaminthe, & similia. Mirum est enim quantum huiusmodi per somnum reficcent, vt constet iam quosdam frumenti aceruis obuolutos & abscōditos, à somno surrexisse firmos ac reficcatos. opercula etiam ipsa quibus teguntur, apparentur duriora. Moderata autem sit & probè temperata ipsa domus secundum anni tempus.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo tertius,

De renum & vesicæ affectionibus, & de priapismo, ac seminis profluuio, rebúsque venereis.

De diabete, hoc est profluuio vrinæ, Cap. I.

DIABETES diuturna est affectio circa renes consistēs, multum potum inducēs, vnà cum hoc quòd quicquid bibitur, simul vt acceptum est per vrinā reiicitur. Quidam autem affectionem hanc hydropem, siue hyderum, & siphonem à fusorii instrumenti similitudine appellant, alii vrinæ leuitatem vocant, alii dipsacon ab inexplebili siti appellauere.

A Cōcomitatur ægros pertinax sitis, neque vlla satietas ex alicuius liquoris exhibitione cōtingit. Aliquando & sitis supra sitim inexplebiliter ægros vrget, hoc est vt assiduè potū assumere cogātur, neque tamen satiātur, propterea quòd citissimè per lotium expellitur potatum. Cæterùm proprius renū affectus diabetes existit, qui videlicet immoderatè humorē appetunt, ipsúmque propter debilitatem retentiuæ in eis facultatis cōtinere nō possunt. Quēadmodū enim in appetitionibus caninis & in quibusdam lienteriis, vehementissimæ quidem appetentiæ obo-

riũtur, quæ multos cibos, eóſque affatim accipere cogũt. verùm nihil ferè ex acceptis retinetur:ſed in caninis quidem appetitionibus ob grauitatem reuomũtur:in lienteriis verò tum ob grauitatem, tum ob præſentem retentiuæ facultatis infirmitatem, infernè cruda excernuntur. Eodem modo etiam in renibus vehemẽtiſſima ſeroſi humoris appetentia contingit: propter debilitatem autem retentiuæ in eis potentiæ, eum ipſum humorem aceruatim in veſicam excernunt. Aretæus etiam hæc addit, Viſcera ipſis vri videntur, anxii ſunt ac animo dubii, & non longè pòſt moriuntur: igne amplius ardere ſe putãt, acceditque ſitis & mictio feſtina: ſed quanuis aliquando parumper vrinam retineant, intumeſcunt lumbi, teſtes, & coxæ. quòd ſi adhuc amplius mordens caliditas in viſceribus augeatur, ſuperior venter corrugatur, & venæ in ipſo eleuantur, vniuerſum habitum gracilem habent, & tabes totius corporis grauis accedit. Porrò alii ſunt qui non mingãt, neque ex eis aliàs potatũ tranſpirat: quare ob potus inſatietatem, & humoris inundationem, & veſicæ circumtenſionem, aceruatim vẽtre rumpuntur. Cæterùm humores vitioſi in ipſo renum corpore imbibiti, affectionem ipſam inducunt. Scopus igitur in curationibus nobis ſit, vt humorum acredinem deleamus, ſanguinémque ac cum eo permixtum ſeroſum humorem ad motũ tardiorem reddamus, & renum intemperiem reuocemus.

Archigenis. Itaque mox vbi occeperit malum, nondum ad perfectionẽ progreſſum, optimũ eſt cubiti ſecare venam & moderatè ſanguinem auferre. Vtendum etiã mediocriter vrinam cientibus, quæ vitiatum in renes imbibitum humorem repurgare poſſunt. Quòd ſi verò inueteratum ſit malum, neque venæ ſectio aſſumatur, neque quicquam quod vrinam cit exhibeatur. concidunt enim in inueteratis vires, & ex venæ inciſione totum corpus acrius redditur, & vrinam cientia in ipſis multiplicant malum. Maximum autem remedium huic affectioni, vt ſtatim potatum reuomatur. fit autem perquàm frigidus ipſe potus. Reliqua item diæta cõuenit vti frigidiore: quare olera refrigerantia miniméque vrinam cientia in cibo proſunt. pro ſorbitione autem, ptiſanæ ſuccus frigidus probatur. Materia etiam ipſa ad exudationem diuertenda. Optima verò, inquit Aretæus, eſt in dolio facta euaporatio ad exudandum, eo modo vt caput extra dolium promineat, frigidúmque aerem attrahat, reliquum verò corpus omne calefiat. De cætero velut æſtuantem febrem (cauſon Græci appellãt) curare oportet, quò celerrimè ſitis extinguatur. polentæ itaque florẽ aceto & roſaceo ſubactum cataplaſmatis modo præcordiis impoſito, vitis item folia tenera trita, aut vmbilici Veneris, aut portulacæ, aut ſeridis, & quæcunque alia conſimilia: præbibendum etiam ſanguinariæ ſuccum ex vino nigro aſſiduè præbeto. Symphyton item & palmarum cremorem baccarúmque myrti & pirorum. Vermes quoq; terrenos coctos ex aliquo prædictorum ſuccorum. Cibi exhibeãtur boni ſucci, mordacitate carentes, & qui acredinem obtundere poſſunt, velunt ſunt oua ſorbilia, & ſimilago, et alica ad ſorbitionis formam apparata, carnes porcinæ macræ probè coctæ. Vinum ſit rufum, craſſius, frigida amplius dilutũ ad ſalſuginoſorum humorum prolutionem qui ſitim inducunt. vinum enim corporis miſcellam ad dulcorẽ permutat. neque verò incommodè exhibetur eis caſeus recens compactus citra ſalem, & lac per ſilices aut ferrum ignitum ſciſſum, ſeroſo humore adempto. Porrò ſi prædicta auxilia fruſtra adhibeantur, affectióque ipſa augeſcat: non abſurdum fuerit etiam ſtuporem inducentibus vti, ita vt ſoporiferam antidotum ex papauerum capitib⁹ apparatã exhibeamus, aut aliquem ex dolores leuantibus paſtillis. infuſo etiam ſoporifero vtendum, velut eſt opium erui magnitudine cum pari modo caſtorei, aut etiam maiore. hæc in paſſo Cretico diſſoluantur: non, vt in colicis fieri ſolet, cum oleo rutaceo: refrigerare enim in his præſumimus. Infunditur etiam vtiliter oleum in quo vermes terreni ſunt decocti. Forinſecus autem retrò ad lumbos & ad pectinem illitiones & cataplaſmata refrigerantia adhibenda, qualia ſunt quæ ex lactuca, vmbilico Veneris, lẽticula paluſtri, perdicio, & ſimilibus apparantur. Cerata e-

A tiam his locis ex roſaceo adornata imponenda, aut ex chamæmelino, quibuſdam ex prædictis ſuccis admixtis. In quibus autẽ vehemẽter ſtupefacere ſenſum intendimus, etiam mãdragoræ ſuccum in cerata admiſcemus, foliorum item papaueris ſuccum, & ſimilia. Per interualla autẽ quædam, etiam antidoti ad lethalia venena deſtinatæ exhibeantur, & maximè theriace ex viperis conſtans Andromachi inuẽto, recẽs apparata, & ea quæ Eſdræ inſcribitur.

De renum cruentam vrinam excernentium debilitate, ex libris Rufi, Cap. II.

B RENum porrò & alia affectio eſt, in qua tenue ſanguinis ſerum mingitur, quod ipſum itidem propter renum debilitatem contingit, quemadmodum in hepate fieri ſolere diximus, atque propter amplitudinem oſculorum ex vena caua vrinam ad renes excolantium. Quum enim ampliores meatus ſint, quiddam etiam ex ſanguine venæ laxatũ emittũt, aliáque itidem craſſa: adeo vt poſtquam ea quæ micta ſunt conſtiterint, ſubſidentia quædam in vaſe reperiantur, & ſupernè quædam cõcreta, marinum maximè pulmonem ſimilitudine referentia. Con-
C cocto igitur cibo & in venas diſtributo, qualia dicta ſunt mingũtur: recẽns autem ingeſto & crudo adhuc cibo, pura & aquoſa, quæ nihil ſubſidẽs habẽt per lotiũ eiiciũtur. nihil verò dolitant, aut omnino parum, & eiecto lotio leuati melius habent. Extenuantur autem & emaciantur tẽporis progreſſu omnes, & magis adhuc ii qui plus ſanguinis mictu excernunt. A principio itaque conuenit his quies, & cibi adſtringentes, & vinum nigrum in potu. Ab iis quæ vrinam cient, & à coitu, omnino abſtinendum. In potu autem hæmoptoica pharmaca exhibenda, maximè verò ſanguinariæ ſuccus, & radicis ſymphyti decoctum,
D & tragacantha in vino nigro macerata. Siſtit verò ſanguinis ex renibus eruptiones ſtratiotæ aquis innatantis ſuccus potatus, & radicis magnæ crocodiliadis iuxta aquas naſcentis, quam Syri orophen appellant, decoctum, pæoniæ ſiue glycyſides grana fulua XII. ex vino. cornu ceruini vſti drachma ex vino, folia ſalicis trita cum vino, lyſimachii ſuccus, lapidis hæmatitæ drachma vna, ramentorum loti arboris cremor, radicis ſpinæ albæ decoctum, & ſimilia, quæ in ſermone de hæmoptoicis ſunt prædi-
E cta. Forinſecus autem renibus & lumbis imponuntur ea quæ ad muliebrem fluxum deſcribentur epithemata, itẽ quæ ad ſanguinis per ſputum reiectiones ſunt deſcripta: & quæcunque vnà cum eo quòd adſtringunt & reficcant, etiam robur addere poſſunt: qualia ſunt rubi folia & glãdes & myrti ac quercus folia, itémque myrti baccæ, malicorium & balauſtia, & perdicii folia, & ſimilia, palmis paſſis excepta & impoſita. Poſt hæc habitus cibariis, lacte ac auicularum carnibus, ſuillis etiam ac macris reficien-
F dus eſt, quò vniuerſum corpus ad priſtinas vires reducatur, & renes corroborati proprium obeant munus. Eſt autẽ proprium renũ munus, ſeroſum humorem à ſanguine ſecernere & excolare.

De iis qui per circuitum quendam ſanguinem mingunt, Archigenis, Cap. III.

QVidam per circuitus quoſdam ſanguinem è renibus excernũt, ſimili modo vt ex hæmorrhoidibus in ſede fieri conſueuit. & in principio quidem proptereaquòd citra vllum aliquem dolorem excernitur, nihil inſignum mali formidant ægri: vbi verò diuturnior fuerit affectio,
G & aliquando cohibeatur quod pro more excerni conſueuit, grauitatem inducit, aliorúmque peſſimorum morborum cauſa exiſtit, ſanguine nimirum ad alias particulas dilabente. articulares enim affectiones in aliquibus ex cohibitione accidunt, aut vertigines, aut deliria ex atra bile, & inſaniæ, aut oculorum cæcitates: qualia etiam mala hæmorrhoidibus cohibitis cõtingunt. vt plurimùm verò in malũ habitum corporis & hydropẽ delabẽdi aptitudo inde oboritur. Manifeſtum autem fit ſanguinem è renibus excerni, quòd ipſi ægri excreti ſanguinis tranſi-
H tum iuxta renum locum ſæpe ſenſu percipiunt, & maximè quum admixtus ſanguis reperitur. Contingit affectio hæc magis in ætate vigoris, præſertim iuuenibus qui licentius rebus venereis vtuntur. Quidam autem

ſanguinem ex renibus excernunt, propter venæ rupturã in renibus factam . quemadmodum contingit iis qui graue onus leuarunt, aut valde ſaltarunt, aut ex alto ceciderunt,aut aliud quippiam tale violentum pertulerunt.Aliquando autem & ob acres ex ſupernis defluentes humores, eroſio venarum cōtingit.Conãdum igitur ſtatim in principio vt ſanguinis impetus cohibeatur,præſertim in iis qui eum ſecundum circuitum excernunt. Si enim ab exercitatione,vt dictũ eſt,excretio contingat, nõ tutò cohibetur : itaque venæ ſectio in cubito cõmoda fuerit iis qui per circuitũ ſanguinem excernunt,paulo ante circuitum adhibita. eis verò quibus ob ruptam venam promanat,ſtatim in principio. Cæterùm ſanguinis detractionẽ partiri melius erit, vt paulatim eius reuulſio ac diuerſio fiat.Loci autem circa renes ſpongiis poſca imbutis cooperiãtur,aut lanis ſuccidis cum roſaceo & aceto.Poſthæc & emplaſtra imponenda cruentis vulneribus glutinandis apta. Commodè etiam cucurbita adhibetur,præſertim ſi ſuſpicio ſit inflammationem adeſſe in iis qui ob venæ rupturam ſanguinem mingunt. conueniunt item potiones hæmoptoicis aptæ.Porrò vbi ſanguinis excretio ceſſauerit, diæta vtendum eſt vnde non multus ſanguis gignatur, maximè in iis qui per circuitum excreuerunt, & ſupernæ corporis partes aſſiduè exercendæ. In iis verò qui ob venam ruptam ſanguinem mingunt,ſi exulceratio in locis relinquatur,ipſam poſt ſanguinis ſuppreſſionem,curabimus per ea quæ in loco de exulceratione dicentur.

Emplaſtrum renale. Ceræ ſeſquiunciam,croci ſtaterem vnum,vitellorum ouorum numero duo,palmarum numero decem,aceti & roſacei quantum ſatis eſt.

De calculoſis renibus,Archigenis & Philagrii, Cap. IIII.

RENum calculis homines prouectæ ætatis magis quàm pueri apprehenduntur:quemadmodum veſicæ calculis pueri frequentius quàm ætate prouecti.Cauſæ autem generationis horum calculorum,aſſiduæ exiſtunt cruditates,vnde materiæ incoctæ ac crudæ multitudo cõgregatur,& ardor circa renes & veſicam exoritur,quì humores adaſſans eos cogit , & in lapidem indurat, ad modum toforum qui in aquis reperiũtur, quæ in æreis præſertim balneorum vaſis coquũtur. Conſiſtunt autem lapides in renibus iuxta ventriculos ipſorum aut parui aut maiores:& aliquando quidem pauciores, aliquando autẽ plures:& magnitudine,& forma, & colore, & aſperitate, & multitudine,inter ſe differentes.nigri enim & ſubalbidi & pallidi reperiũtur.Ex eorum numero rotundi & læues facilè excernuntur:non item qui alia quacunque forma præditi ſunt. maximè tamen oblongi & aſperi difficulter excernũtur. Accedit ægris loci dolor,tumore nuſquam foris apparente,niſi inflammatio per lapillos producatur.ſpina ægrè flecti poteſt,& totum corpus ad motum pigrum eſt.crura torpent, & maximè crus reni affecto propinquum. Vrinæ circa obturationis principium paucæ, aquoſæ minguntur : poſtea verò,perfecta earum ſuppreſſio contingit, aluúſque nihil excernit, verùm promptitudines multas ad egerendum facit. Excernitur autem aliquando ſanguis propter violentiam calculorum , præſertim aſperiorum. Cæterùm vbi lapis ex renibus fuerit emotus,& ad veſicam delatus, vrinæ multæ prodeunt arenoſam ſubſidentiam habentes, & aluus ſimiliter largè egerit. ſenſum autem æger percipit, veluti calculo à renibus ad veſicam tranſeunte.

Cura renum calculoſorum, Cap. V.

QVVM lapis in renibus fuerit obturatus,& vehementiſſimos intulerit dolores, ſanguinis etiam multitudo periculum minitantis materias ad tenſione affectam partem aduocat , ob acutos videlicet dolores. Vena igitur cubiti propinquæ manus in corpore ex repletione affecto ſecanda eſt : verùm multo minus euacuandum eſt quàm ipſa repletionis copia expoſtulat: neque enim futurum ſperamus vt omnino citò è renibus excidat lapis,præſertim ſi magnus exiſtat.quare ſeruare oportet ſanguinem in eam quæ cum tẽpore futura eſt in corpore expẽſam. Itaque qui ſanguinis multitudinẽ cõgregarũt,eis venæ ſectio cõmoda exiſtit: qui verò vitioſo humore abũdãt,eis purgatio apta eſt,quæ abundãti humori conueniens erit. neque omittẽda hæc eſt,niſi aliud quippiam id fieri prohibeat. Poſt ſanguinem euacuatum aut expurgatum humorem, communis ad omnes calculoſos curatio quam infrà ſubiecimus adhibenda . Doloribus igitur repentè aut paulatim irruentibus, & per arenularum cum vrinis excretionem auctis: deindéque aquoſis vrinis excretis,& prædictis ſignis conſequentibus,ægri aluo per clyſterem infundere oportet furfurum decoctum caricarúmque ac fœnigræci & ariſtolochiæ:& ſi quidem decenter euacuẽtur,ſinere:ſi verò non, etiam bis aut tertiùm infundere, atque id maximè,ſi venæ ſectæ aut purgationis auxiliũ ſit relictũ.Cæterùm vbi ſufficienter excreuerit venter,quædam infundere oportet, quæ corpuſculorum circum lapidem ſitorum inflammationes lenire & laxare poſſunt: id ipſum verò oleum anethinum facere poterit,adipe gallinaceo recenti in eo eliquato,& maximè anſerino,& phaſiani,aut etiam butyro: quæ ſi non adſint,etiam fœnumgræcum & althææ radicem oleo decocta infundemus. Inſeſſiones item in balneis aſſumendæ,ex decocto fœnigræci,althææ,anethi,artemiſiæ,caricarum,& oleo. Maximè verò aſſumendæ ſunt inſeſsiones in balneis , & poſt hoc ſtatim ægri in ſolium tepidius demittendi, atque id aſsiduè facere non ab re eſt. Fomenta quoque locis admota commodant ex furfuribus,præſertim in prædictis decoctionibus incoctis. Poſt fomenta conueniunt cataplaſmata ex farina tritici,cũ ſemine lini & fœnigræci, melléque & oleo anethino aut gleucino, ita vt in decoquendo etiam althææ radicem contuſam & cribratam cataplaſmati infarciamus : in fine autem cocturæ, terebinthina quoque iniiciatur.Optimum etiam cataplaſma fit ex lupinorum farina in paſſo cocta , peucedani radice quamtenuiſsimè trita,& chamæmelo in puluerem redacto ad farinam lupinorum admixtis . Bonum eſt & panem paſſo decoctum circa lumbos & ventrem imponere. neque tamen abſurdum foret eadem cataplaſmata veſicæ ac pectini adhibere. Oportet autem coaceruatim alia ſuper alia cataplaſmata adferre,priuſquam primum frigeſcat:aut ſi id non libeat, calefactorio alio extrà contegere ne refrigerentur:id quod commodè fieri poteſt per ſaccellos, aut alia vaporatoria cataplaſmati impoſita. Multis enim ad lapidis per vrinam eiectionem hæc ſola ſuffecerunt. verùm tu etiam ea quæ vrinam cient præbibenda dato. Vrinam autem multam ducit,mei athamantici,phu Põtici,acori,graminis & nardi decoctum, calami aromatici,ammii,dauci,oreoſelini,hyperici,roſmarini,aſari,radicis aſphodeli,radicis bryoniæ decoctum,coccus item tinctorius. Ex iis ſingula eiſque ſimilia,tum per ſe,tum inuicem permixta data,vrinam manifeſtè mouent.Craſſa autem lotia ducit,radicis cardui decoctum,radicis rubiæ farina potata,radicis capparis cortex,& ſimilia.Exuſcitat autem facultates ad excretionem irritando,allium,camædaphne,aſparagi vitis albæ, aſparagus, tertiũ ſquillæ decoctum,primo ac ſecundo diffuſo. Deducunt autem ad renes ea quæ calculos cõfringũt, peucedani radix,bryonia, apium,radicula.Cæterùm lapides ipſos in renibus cõfringunt ac atterunt,ſion, adiantũ, bdellium, viticis ſemen, oxymyrſines radix,radicis lauri cortex,paliuri ſemen,tribuli decoctũ,ſarxiphagi,betonicæ,radicis graminis, damaſonii radicis,ciceris iuſculũ , radix cyperi, lithoſpermon,tecolithon à liquefaciendo lapidem dictum, lappæ quæ philanthropos & xanthiũ dicitur,ſemen,quod in ſpinoſis pilulis reperitur,& lithoſpermo aſſimilatur:aſparagi paluſtris radices,vitrum cõbuſtum tritum, althææ ſemen & radix,rumicis domeſtici radix,pruni arboris gũmi,ex ſpongiis marinis lapilli,vermes terreni cocti . horum ſingula partim decocta,partim tenuiſſimè trita,præbeto bibenda. Sunt & cõpoſita plurima lapidem frangẽtia,ex quorum numero vtiliora in cura calculoſæ veſicæ ſubiungã.Porrò ea quæ vrinam cient ac lapidẽ frangunt, tunc exhibere conuenit quum vehementes dolores remittunt . trãſmoto enim lapide & ex ſede agitato,dolores quieſcũt. Quòd ſi obfirmati ſint lapides,plurimus potus vitãdus, itémq; ea quæ vrinã ducũt.fomentis autẽ &

cataplaſmatis ac inſeſſionibus membra relaxanda,& ven-
ter per infuſa ac inſeſſus euacuandus, ne vreteres meatus
vrinam ex renibus ad veſicam tranſmittentes comprimã
tur. Poſt hæc autem doloribus aliquantulùm lenitis, etiã
cucurbitæ vtiliter ipſis adhibentur,& præſertim preſſius
affixæ, inflammatione videlicet id non impediente. Ad-
eo enim coaceruatim tranſmouent ſæpe cucurbitæ ipſos
lapides, vt repentè dolores ſupprimant, lapide nimirum
in veſicæ amplitudinem tranſuecto:quapropter in princi
pio ſupernè à rene cucurbitæ ſunt affigendæ,& ad ingui-
na attrahendæ obliquè ſecundum meatuum qui vreteres
appellantur,ſitum. Cæterùm ſi calidius ſit ægri corpus, ſi-
tiſque vehementer infeſtet: ſit autem vniuerſum corpus
iam per venæ ſectionem,aut purgationem,& efficaciſſi-
mos clyſteres præeuacuatum,ac nulla ſuperfluitate abun-
det,ſi quidem conſueti fuerint ad frigidæ potum,& nul-
lum ex viſceribus debile exiſtat,frigidam aquam frequẽ
ter & aceruatim ægro bibendam exhibuimus, & confe-
ſtim corroboratis renibus, obturatũ in ipſis lapidem ex-
pulerunt. In repletis autem corporibus, & abundantibus
ſuperfluitatibus,& in iis qui viſcera debilia habent,vitare
oportet frigidæ potum. Sæpe autem delati ex renibus in
veſicam lapides, & præ magnitudine circa collũ veſicæ
detenti,in extremum periculum ægrum deducunt, tum
propter dolorum acumen, tum quòd vrinam excernere
non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus
moliri oportet,ita vt ſupini ſituentur,& longè altiores co
xarum vertebras habeant: deinde multiformiter eos cõ-
mouere,quò omnibus machinamentis adhibitis, lapidẽ
ex ipſo veſicæ meatu excidere faciamus: pòſt verò ægros
iubere vt alacriter vrinam eiiciant,&eiecto lotio ſinere.
at verò vbi lapis non fuerit euacuatus,rurſus mouere,atq;
hoc ipſum ſæpe repetere. Quòd ſi non euacuetur, cathe-
ter inſtrumentum prolectandæ vrinæ aptum immitta-
tur,quod pro ægri ætate congruenter ſit moderatum:eó-
que humor educatur. pòſt verò per potiones lapidem in
amplitudine veſicæ exiſtentem confringere valentes,la-
pis ipſe atteratur. Si verò ex veſica quidem excidat calcu
lus,iuxta medium autem meatuum ipſius pudendi ob-
firmetur,&vulnerãdo exulcerationis periculum inducat,
decoctum quoddam ex prædictis vrinam ducentibus plu
rimum exhibendum eſt, iubendúſque æger vt multam
vrinam congreget,eámque poſtea emingat ac diligenti⁹
expellat. ita enim detractus lapis celeriter excidere con-
ſueuit. Noui autem, inquit Philagrius, quendam in
quo quidem aliàs lapis fuit progreſſus, non penitius
autem quàm in ſummo pudendo fortiter obturatus, &
parum abfuit quin homo periret, propter vrinæ ſuppreſ-
ſionem & maximum dolorem. Anguſta igitur volſella
ipſum lapidem extrahere non potuimus: quare ſenſim &
quietè agitauimus perquam tenui auriculario ſpecillo.
quùm verò neque hoc modo eum extrahere poſſemus,
ſecare ſtatuimus, vulnuſculo ſupernè iuxta glandis ma-
gnitudinem incuſſo. infernè enim ſecare non expedit:
quandoquidem ferè ſemper in fiſtulam proficit, ac poſt
ea per ipſam fiſſuram vrina excernitur. Porrò vbi per v-
rinam prodierit lapis, lac aſininum melle modico mi-
xtum præbeatur,& reliqua etiam diæta commodior,vel-
uti ad vlcera fieri conſueuit,conſtituatur,ob vexationem
videlicet in locis ex lapide factam. Inde verò præſeruare
hominem oportet ne rurſus renes lapide infeſtentur.
Smegma Archigenis,ad veſicam & renes affectos vt are-
nam per lotium excernant, quò in balneis ſudans vtaris.
Piperis,calcis viuæ,ſinapis,fæcis vini vſtæ, ſtaphidis ſyl-
ueſtris,nitri,adarces,pumicis,aluminis ſciſſi,ſulphuris vi
ui,æqualibus partibus vtere,ex oleo præillitis locis.

Diæta præſeruans ne lapides renaſcantur,
Cap. VI.

MAximi ad lapidis generationem præcauendã mo-
menti,moderatus cibus & bonæ concoctiones exi
ſtunt:ſatietates enim & cruditates non ſolùm exaſperant
morbum,ſed etiam quum non ſit generant:quare ægros
admonere oportet, vt à cœna ſæpe vomant, & abſin-
thiũ aſſiduè bibant,& per tempus certum conuenienti
temperaturæ ipſorum purgatiuo pharmaco ſe per ven-
A trẽ purgẽt. Cibos autẽ deligant è quibus neque ſatietate[s]
neque cruditates contingant: vrinam etiam cientibus v-
tãtur,paſtinacã indies edentes valde percoctã,& fœnicu-
lũ,ſion,carduũ,pulegiũ,calaminthen.& ex marinis, heri-
naceos recentes, ſtrõbos, locuſtas, gammaros, & cancros
fluuiatiles. atque hæc quidem quotidiana ſint. Per plu-
res autem dies radicis eryngii decoctum bibant: ſimili-
térque trixaginis,& dictamni,ac radicis tribuli, reliquá-
que pharmaca lapidem atterentia partim iam prædicta,
B partim dicenda. Oportet autem ipſam etiam aquam per
omnem victum puriſſimam eſſe & percolatam : vinum
item tenue,album,vrinam ciens, Exercitamentis verò v-
tendum eſt mediocribus, & fricationibus in balneis ex
nitro aſſato,& fæce vini vſta,ac pumice. pſilothris itẽ aſ-
ſiduè vtantur,ac reliqua aſſeruante diæta,quæ in calculo-
ſæ veſicæ loco dicetur.

Vnguentum renale, Oribaſii, Cap. VII.

CYprini lib. III. ceræ lib. II. terebinthinæ lib. I. vnguen-
ti amaracini & laurini,cuiuſque lib. I. centaureæ,caſto
C rei,ſatyrii,myrrhæ,piperis, euphorbii,cuiuſque quadran-
tem,cyperi,pyrethri,pulegii,cuiuſque vnc. I. ſubige, & in
fine etiam opobalſami trientem admiſce. quidã euphor
bii ſeſquiunciam tantùm adiiciũt. Aliud malagma. Hoc
exquiſitum eſt ad eos quibus renes aut veſica lapide labõ
rant,inquit Archigenes:neque reperias aliud his affectio-
nibus conuenientius. Picis liquidæ Italicas heminas II.
& dimidiam,ceræ,reſinæ pinus,ſulphuris viui, cuiuſque
ſeſquilibram,nitri ſeſquilibram, pyrethri ſeſcuncem, fæ-
cis vini vſtæ lib. II. naſturtii Italicum ſextarium I. ſtaphidis
D ſylueſtris ſextarium vnum,galbani ſeſcuncem. Liqueſci-
bilibus liquefactis arida trita infarcito. Emplaſtrum re
nale:facit ad colicos & coxendices: eſt autem Aſclepiadæ.
Ceræ trientem,ſtyracis ſeſquiunciam,aloes ſeſquiũciã,
croci,pyrethri,opopanacis,galbani,thuris, cuiuſque vnc.
I. ammoniaci thymiamatis ſextantem,olei veteris trien-
tem. Apparatum ac pro more ſubactum confidenter vſur
pato,& miraberis,inquit Aſclepiades. aliquando verò o-
lei tantùm ſextantem coniicimus.

Diæta eorum quibus renes è lapide laborant,reliqui
E verò totius corporis habitus gracilis eſt,
Philagrii, Cap. VIII.

MAligna corporis conſtitutio eſt in qua renes quidem
lapidem generant:vniuerſi verò corporis natura gra
cilis exiſtit. Etenim quum lapide laborantes pharmacis
& victu indigeant attenuatoriis,hæc ipſa gracilibus cor-
poribus maximè contraria exiſtunt. Noui enim quendã
qui ob renum ex lapide affectionem huiuſmodi diæta v-
ſus, proprios digitos ægrè mobiles, obtuſique ſenſus &
veluti ſtrepentes ac exarefactos ſenſit. Medici autem ipſi
F familiares, refrigeratos digitos ipſius rati, & reſolutionẽ
quam paralyſin *Græci* vocant,meditati pharmaca ex eu-
phorbio & adarce adhibuerunt:quorum vſu affectio mul
to peior reddita eſt, & acceſſiones ſemper ad ſuperiores
partes progreſſæ ſunt,vnáque vehementiſſimos dolores
intulerunt. Pòſt verò,vbi æger me acceſſiſſet, inquit Phi-
lagrius, & quæ contigerant circa ipſum declaraſſet,auxi-
lium meum implorabat. quare diætam ei inueni per quã
citra omnem renum læſionem vniuerſam corporis ſicci-
G tatem ſanauit. Ptiſanæ igitur ſuccum excogitaui, & ex pi
ſcibus in petroſis aquis degentes, itémque maritimos, &
quæcunque alia nihil viſcoſum habentia : ſimili modo &
ex volucrum genere quæcunque conſimilem habent
carnem, veluti ſunt perdices montanæ, attagenæ, ſtur-
ni, turdi, & merulæ, & deinceps columbæ in turribus
habitantes,& paſſerculi itidem in turribus nidos ſtruen-
tes ac habitantes: deinde etiam gallinæ in altioribus lo-
cis connutritæ. A lacte autem reliquorum quidem anima
lium abſtinere iuſſim⁹,ſolo verò aſinino vti indulſimus:
& vt compendio dicam,media inter ea quæ impinguant
H & attenuãt,eſſe oportet quæ his ciborum loco exhibẽtur.

De calculoſa veſica, Cap. IX.

GEnerantur etiam in veſica lapides,pueris frequentius
quàm ætate prouectis. voraces enim pueri ſunt, &
perpetui motus, & cibis vtcunque oblatis & nociuis
vtũtur, & neque horã cibum capiendi ſeruant ordinatã:

quinetiam priusquam prior assumptus cibus concoquatur,alium ingerunt:& quum vehementius à cibo moueātur,crudus & incoctus in venas cibus distribuitur. Mollia autem sunt ipsorum corpora, & quæ facilè cedant,eiúsq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt:quum verò crassissima lotia in vesicæ amplitudinem perferantur,ibidē veluti vini fæx,& limus aquæ subsistunt,ac post ea ex loci caliditate desiccata lapidescunt. Cæterùm aquæ impuræ & multo limo refertæ, itémque duriores & vehementer frigidæ, lapidum generationem adiuuant. Lapides igitur in vesica obortos, in principio subiectis pharmacis subducere conabimur.

Pharmaca lapides vesicæ atterentia, itémque vrinam ducentia, Cap. x.

SVnt & pharmaca quæ lapides in vesica atterunt: porri semen,fœniculi syluestris radix, artemisia, chamæmelum, amaracus, althææ radix & semen, carpobalsamum, sion quod circa aquas nascitur,graminis radix, adiātum, phileterii radix,smyrnii semen,oxymyrsines radix & semen,rumicis radix,pæoniæ grana fulua comesta,vmbilici Veneris radix, leucanthemum, lapides spongiarum, amomū, tecolithon, lithospermon, scolopendra herba, lapisq; ab ægris per lotiū eiectus est,tritus ac potatus:lappæ herbæ quæ xāthiō & philāthropos dicitur,semē, vermes terreni recentes cocti triti cū vino,aut cōdito,aut alio quopiā potu ex vino & melle,propomatis nomine *Græcis* appellato: paliuri semē,amomū, quod ipsum & aquas lapidē gignētes depurgat, si cum ipso amygdalæ amaræ gūmi coquatur:vitis lacryma,pruni arboris lacryma,hoc est gūmi,radiculæ radix cū panacis radice & capparis cortice,similiter lapidē per vrinā eiicere facit: thuris granū cum vino mulso,abrotoni semen cum piperis pari modo ex vino. Horum vnumquodque cum vino albo datur decoctum,aut ficcum inspersum,aut cum melle,aut cum quopiā ex vino & melle potu. Dāda etiam in potu ea quæ vrinam cient:eis quidē qui calidiore habitu præditi sunt, cucumeris semen,apii,petroselini,hyacinthi bulbi semē, violæ albæ semen,croci radix,& similia quæ ad calculosos renes sunt prædicta:eis verò qui tēperiē corporis frigidiorē habēt,his calidiora præbeto:quale est meū, phu, acorus, carpobalsamū, iris,& similia in renū affectionib⁹ prædicta. Oribasii ad calculosos renes & vesicā. Herbæ prosopidis quā scordiā appellāt,& Romana lingua personatā:est autē folio lato,similis symphyto:hui⁹ vnc.i.piperis dr.i.iridis vnc.i.tritā in vitro reponito.Datur inde cochlearii pleni mēsura cū hydromelite:datur autē quarto quoque die. Aliud Oribasii. Corticis radicis verbasci decoctum,largè per dies quinque bibendum ex ordine præbe,& interiectis decē diebus, rursus per quinque præbe.

Communia remedia vesicæ & renum calculosorum, Cap. xi.

ACetum mulsum aqua temperatum,omnibus è calculo siue renum siue vesicæ laborantibus,exhibendū est,qualicunque tādem temperie præditi sint, & qualemcūque sanguinē gignāt:acetū item squillinum. carduus etiam frequenter eis exhibendus est. Oportet autem radices eius recēns è terra extractas,si tempus ita ferat,aut aridas iuxta aliud anni tempus, in vino albo substantia tenui decoquere, & largius eam potionem offerre. crassæ enim vrinæ copiosam multitudinem ducit,tū ex omnibus venis,tum ex calculosis partibus detractam. Carduus igitur secundum totius substantiæ suæ proprietatem, & pro priuati temperamenti facultate, vim crassos humores detrahendi habet. Oribasii. Commodæ sunt etiam calculosis cicadæ aridæ tritæ potu, inspersæ tum per se,tum cum nardi spica.congruenter autem miscetur ad cicadas duas & dimidiam,nardi drach. i. Dato ex eis per dies nouem: primùm,cochlearium vnum, deinde ii. postea iii.deīde rursus ii.& pòst i.hoc modo progrediēdo donec nouē ex ordine potiones fiat, i.ii.iii.ii.i.ii.iii.ii.i. De passerculo. Sunt & alia quæ aliā naturā habēt,& per hāc ipsam prædicta efficacia prædita sunt,quali sanè præstat passer troglodytes appellatus.Est autē passerculus mi-

A nimus iuxta sepes & muros victū quæritās:éstque hoc animalculū omnium auicularum minimum, ea excepta quæ regulus appellatur : similis est autem regulo in multis,præterquam quòd in fronte auricolores pennas non habet.est etiam troglodytes passer regulo paulo maior & nigrior,caudámque semper subrectam & albo colore retrò interpunctam habet:magis item garrulus quàm regulus est, & sanè iuxta summum alæ lineamentum cinerei amplius coloris . breues item volatus facit: naturalem autem vim omnino admiratione dignam habet. Itaque sale conditus & crudus in cibo acceptus,morbum
B perfectè sanat: & noui adeo quosdam,ob eius vsum nunquam amplius ab affectione vexatos.Conditur autē optimè pēnis euulsis,atque inde largo sale adobrutus,& postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfectè sedat.Melius autem est etiam aliter ipsos edere,si plures contigerint:coctos nimirum, eius præsertim generis quod per hyemem vbique apparet. exhibetur autem & alio modo:Passerculus non deplumis in ollulam conicitur:ac deinde operculo addito vritur, animaduersione
C assidua habita ne fallaris quum in cinerem fit redactus,& in aerem exhalans,per exustionem totus consumatur.cōsueuit enim hoc contingere tum ipsi,tum aliis quæ vruntur:quapropter præstat ollæ operculum non oblinire, vt per interualla quædam operculo adempto, vstionis modum intueamur.Exhibendus est autē semel omnis vnius passerculi vsti cinis per se, aut modico phyllo & pipere admixto , quò saporis iucunditate ori commendetur. Vstus itaque passerculus peregrè proficiscentibus commodus est,licétque melle cocto exceptum in promptu ha-
D bere. Melior autem mihi videtur condiendi modus, atque adhuc dictis præstantior,siquis præeuulsis pennis viuum passerculum sale adobruat, quod & ego facio , inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se cōplecti quòd minimè vulgariter prosit: cui amplius stercoris efficacia accedit , quam exustione debiliorem reddi planè credo.Proderit etiā eis qui abūdant,assatos edere integros,ita vt nihil ex eis præter pennas abiiciant. Atque hæc quidem sunt quæ secundū pro-
E prietatem totius substantiæ efficacia existunt. Cæterùm nōn minus generosè etiam compositæ facultates, calculi affectionē in renibus & vesica deterūt.prius autē quàm ad eas progrediar,vnius simplicis pharmaci mentionem faciam valde celebris,quod perfectam affectionis destructionem promittit, & quodammodo ad ea quæ ex proprietate totius substantiæ operationem faciunt, accedere videtur. habet autem hoc modo. Pharmacum simplex ad calculosos,cui Marcianus testimonium præbet,medicus Apher. Leporis pellem in ollulam conice, & in fur-
F num demitte,atque vbi vsta fuerit vt probè conteri possit,acceptam tere,& ex ipsa cochlearium vnum cum vino ieiunis in folii calidæ aquæ inscensu præbe. Si verò velis experimentum pharmaci ipsius accipere,ex eo in vinum coniice,& in vinum item lapidem ex flumine acceptum iniice,& contectum per paucas horas sine, & in grumos lapis dissoluetur. Presbyteri Indi pharmacum ad calculosos,quod itidem externum lapidem in grumos resoluere posse quidam aiunt, quemadmodum id quod præcedit. Acori,phu,hyperici, cuiusque drachmas sex, se-
G minis porri drach. x i i. spicæ nardi drach. x. casiæ, lithospermi,cyperi,cuiusque drach.xxv.excipe melle. datur magnitudine fabæ. Aliud,quod lapidem celerrimè per vrinam expellit . Alliorum vnguiculos siue nucleos septem,piperis grana nouē, contere simul quamtenuissimè,& cum vino albo veteri adstringente , pro vna vice in balneo bibendū præbe,vbi ad calidum eius locū fuerit ingressus.A dolore quidem hoc ægrum liberat.aliquando autem & lapidem post vnicā potionem exigit. Oribasii nephriticis. Acori,mei,phu,asari,sarxiphagi, piperis nigri,seminis rutæ,betonicæ,spicæ nardi, piperis albi,singulorū æquales partes accipe:& ex eis siccis co-
H chlearium cum vino adstringente aut aqua præbe. Aliud.Oribasii,ad affectionē renum,quod & somnum inducit. Anisi, apii, petroselini,spicæ nardi, piperis albi

nigri & longi,ſingulorum drach.x.cinnamomi drachm. VIII.myrrhæ dr.IIII.opii drach.III.caſtorei,ſiſonis,dauci, cuiuſque dr.II.ſeminis hyoſcyami ſeſquidrachmam, ſarxiphagi,rhei,betonicæ,caſiæ,cumini, ſeminis cucumeris decorticati,cuiuſque drach.I.excipe melle, & nucis Pōticæ magnitudine præbe ex aqua calida. facit & ad vlcera. Aliud eiuſdem celebre. Piperis nigri albi longi, ſarxiphagi,betonicæ,petroſelini,aſari,nardi Celticæ,ſpicæ nardi,omniū æquales partes miſce. Dato drach.I. cum condito calido temperatam.

De hircino ſanguine, Cap. XII.

SAnguis hircinus, tum ad nephriticos,tum ad calculoſos præſens remedium: nam & præexiſtentes lapides ſoluit,atque ita per lotium excerni eos facit,vt etiam alii amplius non gignantur: præterea & dolorem ſedat. Colligitur autem hircinus ſanguis hoc modo:Quum vua maturescere cœperit,ollam nouam accipito,& infuſa in ipſā aqua,donec terreum depoſuerit, olla coquito: & accepto è grege hirco ætate matura,plus minus quatuor annorū, eum mactato,eiuſque ſanguinem medium olla excipito, ita vt eum qui primùm effluxit,itémque poſtremum penitus relinquas:medium autem inſpiſſari ſinito,& in olla ſitum per acutam arundinem in multa fruſta diſſecato: indéque reticulo denſo,aut linteolo raro , aut cribro arctiore contectum ſub dio exponito,vt inſoletur & roſcidus fiat,cauendo ne imbre commadeſcat.porrò vbi exſiccatus fuerit,eum diligēter terito & in pixide aſſeruato, & remittente malo,cochlearium plenum cum paſſo Cretico exhibeto. Cognominatur autem pharmacum hoc Theuchir,*hoc eſt manus Dei.* Huius & nos, inquit Philagrius,in breui tempore non aſpernandum periculum fecimus. Aliquando autem odoris commendandi gratia, parum folii,aut amomi, aut ſimilium admiſcemus. Ego,inquit, hoc pharmacum cum troglodytepaſſerculo permixtum, cuidam penitus nihil lotii eiicienti,poſt magnos dolores exhibui, & permagnum lapidem attritum ab eo expuli.

Antidotus Iuliani diaconi , cuius frequens periculum meo tempore fecit:calculos enim & in renibus & in veſica cōfringit,& paulatim per lotiū expellit.facit ad comitiales probè:ducit menſes ob denſitatē,aut frigiditatē reſtrictos. Oſſiū ceruinorū vſtorum quadrantem,caſtorei, piperis albi,agarici,acori,ammii,caſiæ,amomi,ſarxiphagi,corticis capparis,radicis panacis, calaminthæ, coaguli leporini,ſerpylli,petroſelini,ſingulorū vnc.I. mellis quātum ſufficit. Datur nucis Ponticæ magnitudine, ad renū affectionem & menſtrua purgamenta, cum vino mulſo: ad comitiales,cum frigida aqua:ad beſtias viſus eiectantes,cum vino. Antidotus ex hircino ſanguine. Componitur ex hircino ſanguine antidotus huiuſmodi. Siſonis ſcrupul. XII.ſpicæ nardi ſcrup.XII. piperis communis ſcrup.XII.piperis longi ſcrup.XII.cumini Æthiopici ſcrup. VI.petroſelini,dauci, rhei Pontici, croci, caroi, liguſtici, myrrhæ,acori, cuiuſque ſcrup.XII.ſanguinis hircini exſiccati veluti prædictū eſt,ſcrupul. XXXVI. mellis deſpumati quantum ſatis eſt. Datur auellanæ nucis magnitudine,cōdito calido temperata. datur autem in balneo in calidi ſolii inſeſſu. Alia Archigenis. Celebre & clarum eſt, inquit, ad calculoſos & hoc quo vtor: Hac antidoto inquit,vſus eſt etiam Philotimus & Iuſtinus: Spicæ nardi dr. x. croci drach.VIII.myrrhæ drachm.v.caſtorei dr.IIII. & obolos totidē,caſiæ,floris iūci odorati,cinnamomi,cuiuſq; dr.IIII. (alii dr.I.tantùm habent)coſti dr.II.ſcordii, polii,cuiuſq; dr.III.aſari dr.& obol.IIII.mei dr.I.piperis albi & lōgi,dauci,petroſelini,opobalſami,roſarū ſiccarum, ſing. dr.I. carpobalſami obol.IIII.quidā etiā ſanguinis anatis fœminæ drach.duas,& ſucci radicis dulcis drachm. II.addunt.Excipe melle deſpumato,& fabæ magnitudine præbe cum vini mulſi diluti cyathis duobus,aut aqua calida.hanc etiam Oribaſius commendat.

Antidoti variæ ad calculoſos, Cap.XIII.

ARchigenis. Spicæ nardi,ſeminis apii,dauci,cuiuſque drachmas quatuor,aluminis ſciſſi drachmam I. cinnamomi,caſiæ,floris iunci odorati, cuiuſque drach. I. croci obol.tres,myrrhæ tantundem.Trita cum vino œnāthite ſubige, & cum vino mulſo obolum vnum præbe.

A Præclarum,inquit,huius pharmaci experimentum feci, neque præſtantius aliud reperias,neque ad eiuſmodi affectionem deſtruendam , neque ad lapidis coactionem prohibendam,neque ad iam compacti attritionem,neq; ad defæcationem,neque ad eductionem & repurgationē limoſæ in vrinis fæcis:coadiuuāte præſertim diæta, quæ potiſſima præſeruatiuæ facultatis pars eſt exiſtimanda. Philagrii pharmacum ex damaſonio cōſtans,quod ſecūdi ordinis eſſe dicit: Damaſonii drach.x.ſeminis dauci drach.ſex,radicis dauci drach.ſex,radicis herbæ lanariæ, corticis radicis capparis,cinnamomi, cuiuſque drach.VI. B caſiæ drach. VIII. betonicæ, piperis,cuiuſque dr.VIII.nardi Celticæ,iridis,acori,aſari, ſeminis fœniculi, petroſelini,cardamomi,ſpicæ nardi,cyperi,coſti,ſarxiphagi, ſeminis apii,myrrhæ,ſeſelis,radicis panacis, zingiberis, piperis albi,cuiuſque dr.IIII.lapidis Syrici maſculi drach.XVI. lapidis fœminæ dr. XVI. ſeminis ſmyrnii, lyncurii quod ſuccinum itémq; electrū appellant,cuiuſque drach.XVI.ſeminis erucæ drach. XVI. mellis quantum ſufficit.datur nucis Ponticæ magnitudine cum radicis aſparagi paluſtris decocto,aut floris iunci odorati,aut radicis dulcis. daC tur à balneo. Aliud Philagrii,ex damaſonio pharmacū, quod tertii ordinis eſſe ait in lapide atterendo. facit & ad renum affectiones. Damaſonii drach.XXIIII.ſeminis dauci,radicis herbæ lanariæ,corticis radicis capparis, caſiæ, nardi Celticæ,cuiuſque drach.VI.(alii drach. XVI. habent) iridis,mei,aſari,fœniculi,cardamomi,cyperi,petroſelini, coſti,ſeminis apii,myrrhæ, croci,cuiuſque drach.II. ſeſelis drach.IIII.radicis panacis drach.IIII. (quidam & zingiberis drach.IIII.& piperis item drach.IIII.addunt)mellis Attici quantum ſatis eſt.excipe & vtere quemadmodum D prædictum eſt. Oribaſii,ex libris ad Euſtathium,antidotus Xenophili.Facit ad veſicam & renes calculoſos & exulceratos. atterit enim lapillos & vlcera ſanat. Caſiæ vnc. I.ſarxiphagi trientem,betonicæ,cyperi,petroſelini,coſti, tribuli,ſeminis viticis,lithoſpermi torrefacti,cuiuſque ſextantem,ſeminis apii ſeſquiunciam,phylli,ſpicæ nardi,aſari,dictamni,baccarum lauri,ſeminis ocymi.ſing.vnc.I. zingiberis drach.IIII.nucum pinearum,quas ſtrobilos *Græci* vocant,ſeſcuncem,mellis lib.II.in balneo exhibeto, aut ante balneum ex vino mulſo aut paſſo chryſatico,magniE tudine fabæ. Andromachi antidotus ad calculoſos,quæ paulatim confringit & extrudit lapides, donec veſicam perpurget,& pellucidum lotium procedat: &,quod maximum eſt,ita perſanat vt nec in poſterum gignantur. Habet autem hoc modo: Seminis dauci,aniſi,ſeminis cucumeris decorticati,ſeminis apii,petroſelini,myrrhæ,cuiuſque ſeſquidrachmam,caſiæ,cinnamomi, nardi Celticæ, cuiuſque drach.I.trita aqua ſubigito,& ad paruorum lupinorum formam redigito:ieiunis autem quotidie per dies triginta cum aquæ cyathis tribus exhibeto.Cæterùm ad F huius pharmaci apparatum, religioſè,inquit,accedēdum eſt.In lignea enim pila,& piſtillo item ligneo hæc cōtundenda ſunt: oportétque amplius eum qui hæc cōtundat, neque annulum ferreum geſtare,neque calceamenta clauis ferreis tranſfixa.atque id vt myſterium habe. Aſclepiadæ ad calculoſos compoſitio: Carpobalſami,lapidis qui in ſpongiis reperitur , pulegii ſicci, ſeminis maluæ ſylueſtris ſicci,ſing.æquales partes cōtuſas & cribratas reponito,indéque cochl.I. cū vini diluti cyathis III. præbeto. Alia cōpoſitio celebris. Electri ſiue ſuccini vnc.I.lapiG dū q in ſpōgiis reperiūtur vnc.I. ſarxiphagi vnc. I. dantur ex ea ſcrup.II. quomodocūque velis. Pharmacū ex cardamino ligno valde celebre:Spicæ nardi,piperis,hyſſopi,tecolithi,cuiuſq; vnc.I.piperis albi ſcr.XVIII.caſiæ ſcrup. IX. helenii ſiue inulæ ſcrup. v. ſcobis eboris ſcrup. XII. ligni cardamini ſcrup.XII.mellis quātū ſufficit. dantur ex eo obol.III.cū cōdito aut aqua mulſa. Aliud laudatū. Seminis braſſicæ drachmas ſex, cyperorum, petroſelini , electri,piperis,ſing.vnc.I.mellis quantū ſatis eſt. datur nucis Ponticæ magnitudine cū cōdito febre carētibus, aut cū H aqua mulſa. Aliud. Cucurbitam aridam exure, & cineris cochlearium I.vt velis,bibendum præbe : aut catapotia ex cinere formato ac exhibeto, & celerrimè per lotium calculum extrudet. Aliud , quod calidioribus

præcipuè conducit.Ex portulaca ſuccum exprimito,eúmque reſiccatum in catapotia redigito, & drachmam vnā exhibeto.ad miraculum vſque lapidem per vrinam expellit. Aliud. Cancros tres aut quinque aut ſeptē impari ſolùm numero,ſub teſta viuos exure,& contriti eorum cineris cochlearium vnum cum condito præbe:eóque calculoſos renes ſanabis. Aliud. Phu aqua feruefactū bibēdum præbe,omnéſque lapides educet. Quòd ſi Mithridatis compoſitione abundes,eam quæ ſcincos admixtos habet,vnà cum decocto præbe.experimento conſtat: vtere. Conditum Oribaſii: Vini ſextarios duodecim,mellis ſextarios duos,piperis ſeſquiunciam,ſarxiphagi, betonicæ,mei,phu,ſpicæ nardi, petroſelini, caſiæ, cuiuſque ſextantem. Aliud conditū,ad veſicæ lapides accommodatum: Sarxiphagi,ſpicæ nardi,cuiuſque drachmas quatuor,piperis vnc.1.carpeſiæ,zingiberis,mei,aſari,caſiæ,ſiſonis,petroſelini,acori,dauci,ſingulorum drachmas quatuor,mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quatuor aut quinque. Aliud renale: Spicæ nardi, phu, ſarxiphagi, betonicæ,aſari,lithoſpermi,petroſelini,cuiuſque vnciā 1. coſti vnciæ dimidium.Ex hoc arido cochlearium vnum in conditum mitte,idque æger hora ante prandium bibat.lapides atterit,& per vrinam expellit,neque amplius cogi lapidem permittit. Aliud Oribaſii conditum renale:facit enim ad inueteratos renum dolores, & ad difficultatem emittendi vrinam ex veſica.ad ſtrangulationē item ac vrinæ ſuppreſſionem,ad eorundem etiam membrorum frigiditatem. calloſas durities extrudit, lapides confringit,& ad alias affectiones eodem modo probè facit: Sarxiphagi drachmas duas,betonicæ drachmam vnam,petroſelini ſcrupulos ſex,ſpicæ nardi ſcrupulos tres, phylli ſcrupulos tres,rhei ſcrupulos tres, irionis ſcrupulos ſex,piperis ſcrupulos duodecim,mellis ſextarium vnum, vini boni ſextar.quatuor. Aliud pharmacum renale:

Zador,*id eſt zeduariæ*,galangæ,liguſtici,ſeſelis,cardamomi,piperis longi,piperis albi,cinnamomi,zingiberis,ſeminis ſmyrnii,caryophylli,phylli,ſtachyos, myrobalani, phu, coſti, ſcordii, ſilphii ſiue laſerpitii, rhei barbarici, pæoniæ:alii etiam arboris nucis viſcum,& paliuri ſemē, itémque ſarxiphagum ac caſiam addunt. ex his ſingulis ſtateres duos commiſceto. Datur cum condito aut vino vetere ad balneum ituris,& ſine balneo veſperi ſimilitérque mané. Abſinthaton renale valde bonum: Petroſelini vnciam vnam,ſarxiphagi ſcrupulos duodecim,betonicæ ſcrupulos duodecim,ſeminis irionis ſeſquinciā, ſpicæ nardi ſcrupulos ſex,phylli ſcrupulos ſex,rhei Pontici ſcrupulos ſex,calami aromatici ſcrupulos quinque, dictamni ſcrupulos tres,mellis ſextarium vnum,vini ſextarios quinque.præbe mediocris poculi menſura ieiunis.

Pharmacum lapides in renibus atterens, adeo vt in vna die commoditatem ſuam oſtendat: Abrotoni drach. octo,croci drachmas octo,herbæ anthyllidis drach. XVI. foliorum rutæ viridium drach.XXXII. Probè contrita in paſtillos digerito, & ex eis drachmā 1.cum aceto mulſo præbeto. Vtere ipſo,inquit, aſſiduè: mirum enim quanta vtilitate præſtet.

Cura eorum in quibus lapis atteri non poteſt, neque item per lotium excerni, Cap. XIIII.

QVòd ſi veſicæ lapides per lotium excerni nō queāt, ſed in meatu ſint obturati, & vrinæ ſuppreſſionem inducāt:ægrum ſupinum decumbere, veluti dictum eſt, oportet,ita vt coxarum partes magis ſurſum vergant: indéque huc atque illuc multiformiter commouere,quò ex meatu excidat:pòſt verò,ita adhuc ſupinum & poſitu ſurſum vergentem mingere iubere.ſi verò neque ſic excernere poſſit,per catheterem inſtrumentum vrinam prolectare.Quòd ſi ob lapidis aſperitatē veſica incidatur, & ex hoc ſubcruēta mingāt,aliquādo verò purulēta,& ſubmucida, illis ipſis,ſiue mingant ſiue nō mingāt,plus quā aliis dolorū adeſt. Cæterū in potu exhibēda ſūt eis pharmaca quæ lapidē atterere prædicātur,& vlcera ipſa ſanāt. Quib⁹ verò vlcera nondum ſunt oborta,lapides autem in veſica detinētur,hi pellucida & tenuia ac aquoſa mingūt:quin & arenam ſubſidentem vrinæ habent, & in lotii eiectione dolores augeſcunt.Quòd ſi neque per hæc adhibita pharmaca,lapis in veſica atteri poſſit, ad ſectionem tranſeundum,quæ pro more infernè fiat:atque ita lapis ſubtrahatur & fiſſura quamdiligentiſſimè carne repleatur, cicatrix inducatur, ne fiſtula per ſucceſſum oboriatur.

Diæta poſt exectos lapides,aſſeruans ne alii renaſcantur,& de affligentis humoris cognitione ex lapidis colore, Cap. XV.

POſt exectum lapidem,& cicatricem vlceri obductam, diæta conſtituenda eſt,ne eos renaſci contingat. Coniectura etiam facienda tum ex aliis tum execti lapidis colore,cuius humoris materia in corpore abundet, ex qua adeo lapides cogantur. Alii nanque ſubalbidi apparent, atque hi pituitoſiorē humorē oſtendunt: alii vero pallidi ſunt,& bilē abundare demonſtrant:alii autem coloris teſtacei ſunt,ob ſuperaſſatam videlicet à plurimo calore bilem:alii nigri,qui atræ bilis humorem exuperantem declarant. Omnes igitur quomodocunque calculoſi,à cœna aſſiduè vomāt, neq; quicquā feruēs in cibo ſumāt quod renes & veſicam excalefacere poſſit.Cauere autem conuenit cibaria ſubſtātiæ duræ, & quæ ægrè māducatione atteruntur: itémque ea quæ multam ſubſtantiam habent, plurimúmque ſimiliter nutriunt,& quæ aceruatim digeruntur antequam perfectè concoquantur:grauis item qualitatis,& quæ difficulter commutantur ac ſupernatant, & ægrè per aluum ſubeunt,ac inflant:item quæ meatus obſtruunt,aut aliâs diutius in corporibus inſident.Ex huiuſmodi enim cibis venter labore fatigatus, ipſos aut crudos aut ſemicoctos ad hepar & renes digerit, atque ita quod crudum cumulatim allatum eſt,ineptè prætérque naturam excolatur,& cum tumultu ad renes progreſſum, ſtatim coactum inſpiſſatur ac reſtitat. Quare omne lac, præter aſininum,eis incommodum exiſtit:hoc enim, inquit Archigenes,& ſubſtantia tenuiſſimum eſt, & facultatis facillimè diſſoluentis.igitur mirabiliter articulorum tumores & nodos(quos ad calloſæ duritiei modum ex vitioſi lactis vſu,pueri ſuſtinere coguntur)læuigat & delet. vnde admonendum duxi,vt ipſum calculoſis aſſiduè heminæ mēſura exhibeatur,poſt matutinas deambulationes:atque id aſſeruandi à lapidis generatione gratia, præ omnibus aliis fiat.Potus aliâs ſit aqua calida,fontana, pura,defæcata,leuis: vinum autem tenue,vrinam ciens, nō valde vetus. dulcia enim vina calculoſis ſunt nociua.Porrò,vt compendio dicam,omnis diæta in frigidiore temperatura præditis,exquiſitè attenuatoria ſit: in calidiorib⁹ verò,inter attenuatoria & impinguantia media.Satietatē verò præ omnibus aliis vitare oportet, dulcium præſertim & ex caſeo conflatorum ciborum: vnde & cruditatē infeſtiſſimam eis cenſere oportet: in quam ſiquādo incidant,impaſtos & abſque cibo manere decet.Frigora quidem magis quàm æſtus cauenda. in temperatis verò locis dégant,in quibus anni tempora & horæ nimio feruore non infeſtent.Aſſumātur etiam otioſæ deambulationes,& exercitia moderata: ſegnities enim & otium eis nocent.Cæterùm ventrem ſemper probè laxum habere oportet:hic enim ſi bene ſubierit, puriora lotia prodibunt. Vnguentis vtantur quæ locos defendere queant, ne facilè grauius oblædantur. Epithemata etiam cutem rubefacientia, itémque lancinantia,dropacéſque & ſinapiſmi adhibeantur.Malagma autem exquiſitum hoc eſt, neque facilè reperias aliud,inquit Archigenes, ad huiuſmodi affectiones magis accommodatum: Picis liquidæ heminas duas & dimidiam,ceræ ſeſquilibram,reſinæ pinus ſeſquilibram,ſulphuris viui ſeſquilibram,ſtaphidis agreſtis beſſem,galbani ſeſcuncem. liqueſcibilia eliquantur,& inſperſis aridis tritis,ſimul optimè ſubacta & vnita imponuntur.Varoſa aſperitas ex hoc inducta,mucum plurimum ducit,&pruritum non malum facit, adeo etiam vt volupe ſit,ſi per reſolutionem refrigeretur.Quòd ſi aliquando leuis moleſtia inde oboriatur,cerato eam lenire oportet per vnā diem, ac deinde rurſus eadem imponere.Conuenientiſſimum etiam renibus eſt, ſi ſuper ventris locum idem malagma imponatur.Sinapiſmi item calculoſis apti ſunt,& naturalium aquarum vſus. lauent autem non ſæpe,vngātur autem frequenter.Curioſè autem tem-

poris opportunitas dispicienda est,vt venam secemus,si quidem sanguis abundare videatur,aut vt purgationibus conuenientibus vtamur in eis quibus vitiosi humores coaceruantur.Bibant autem & ea quæ vrinam cient per interualla quædam tum simplicia,tum composita præscripta:in huiusmodi enim omnibus quicquid modicè relictum est, facilè ad debitam commutationem deuenit. Aiũt autem quidam terram ex latere veteri tritam cum vermibus terrenis, & pectini crassius illitã, præparare vt lapis in vesica aut renibus per lotium eiiciatur.

De renum inflammatione,Rufi, Cap. XVI.

OB plurimas causas renes inflammantur. nam & humores corrupti,& plagæ,& attritiones,& pharmacorum potiones inflammationem generant,& præsertim equitationes continuæ & vehementes. Accedit ægris dolor pulsatilis retrò iuxta primum dorsi verticulum,paulùm supra spurias costas. distendit autem dolor sursum vsque ad hepar,præsertim dextro rene affecto, deorsum verò vsque ad vesicam & pudendum,lumbósque & coxẽdices,pectinem item ac femora. consequitur etiam stupor propinqui cruris,& neque rectà erigi possunt, neque pedibus ingredi,& siue sternutatio, siue aliqua alia concussio irruat,vehementi dolore lancinantur.frigent eorũ extrema,& magis suræ ac pedes. adest vrinæ emittendæ difficultas,mingúntque assiduè ac laboriosè, in principio quidem tenuia & aquosa,in quibus nihil subsidet:inflammatione verò in peius proficiente,rubicundiora:deinde etiam crassa & mucosa, adsúntque febres vehementes. Quòd si adhuc amplius inflãmatio augescat,hæc omnia itidem fiunt vehementiora. his accedit nausea, & stomachi morsus,& vomitus bilis.Quidam autem ipsorum vsque ad animi deliquium angũtur & exudant.Sistitur ipsis venter, adeo vt inflentur & assiduè ructus emittant. Sequitur fastidium vehemens,& quibusdam cõtinuæ fiunt exacerbationes:quibusdam verò per interualla. in vniuersum autem,ventris egestio & vrinæ multa excretio dolores ipsos præcedunt.Noui autem ego quendam qui post vehementem vexationem animo linquebatur,multúmque exudabat:vbi autem restitutus sibi animum recepisset,simul ab omnibus molestiis liber euasit. Renes igitur inflammatos, hoc modo curare oportet. Ægrum in lecto mollissimo decumbere oportet, ac primo die à cibo abstinere,non tamen in multos dies inediam extendere. vrinæ enim puriores & acriores per inediam redditæ, vehementissimos morsus infligunt.Itaque in principio sorbitionibus tenuibus morsus lenientibus connutrire oportet,& aquæ calidæ potu. Aquam verò mulsam in principio non laudo, priusquam concoctæ & consumptæ fuerint inflammationes:neque item eorum quæ vrinã cient vsum:oblædunt enim, mordaces humores inflammatis partibus inducendo.neque etiam purgatiuum pharmacũ exhibendum,veluti quidam consueuerunt.Per clysterem autem,maluæ decoctum,aut seminis lini & fœnigræci, cum oleo infundendum,admixto etiam melle: aut ptisanæ succus cum oleo & melle. Cæterùm copia non multa infundatur, ne repleta intestina comprimant renes. Vbi verò stercora prodierint, & intestinum fuerit euacuatũ, oleum adiiciatur anethinum aut gleucinum cum butyro, eliquatis in his adipibus quibusdam: anserino videlicet aut gallinaceo,aut medulla ceruina.Subeunte autem ventre,incumbentem lanam ex oleo calido assiduè rigare oportet:melius tamen fuerit,si anethum,ruta,althæa,& artemisia,oleo sint incocta. Porrò si adhuc maiori acumine renes affligantur,& vehementior exurgat dolor, venam cubiti secare conuenit:sanguinis detractione repetita. & si post id auxilii,aliquid ex inflammatione relinquatur,ad cataplasmata procedendum, primùm quidem ex farina in aqua mulsa cocta,aut ex semine lini, postea etiam ex chamæpity,polio,abrotono,trixagine,asaro,iunci odorati flore admiscendum.atque tũ non amplius in aqua mulsa cataplasmata coquenda sunt,sed in passo.mixturæ autẽ modus sit, vt ad farinæ partes IIII.quorundã ex prædictis pharmacis partes duæ commisceantur. Bonum est & hoc cataplasma:Galbani,terebinthinæ,farinæ erui, cuiusque

A drach.quinquaginta,iridis drach.quatuor,cerati ex gleucino,aut amaracino,aut irino,aut cyprino,aut aliquo cõsimili oleo apparati libram vnam,farinæ triticeæ sextantẽ, passi Cretici quantum satis est. apparato, ac supra ilia ac lumbos imponito.Facit idem ad vesicam inflammatam si pectini imponatur.Quòd si per cataplasmata dolor nõ lenietur,cucurbita lumbis ac iliis est adhibenda, & fissuris impactis plurimus sanguis attrahendus, deinde spongiarum fotu vtendum,& in calidam aquam desidẽdum, in qua calamus aromaticus,chamæmelum,flos iunci odo-

B rati,semen lini,anethum,maluæ syluestris radices sint incocta. Prius autem & vesica ingens,aqua & oleo semiplena,ipsis locis imponatur, fomentis etiam pinguioribus admotis,póstque etiam ceratis. quin & malagmata amplius imponenda.Cerata quidem conueniunt ex cyprino aut irino apparata:malagmata autem odoratissima sint, qualia sunt hepatica ex styrace conflata.Cæterùm dolore affligente,bibenda sunt pharmaca quæ dolorem leuant: eiusmodi sanè: Capitis papaueris tosti oboli dimidium, styracis tantundem,thuris obolum vnum, seminis cucu-

C meris grana viginti,seminis apii quantum tribus digitis comprehendi potest,opii ad erui magnitudinem. Hæc omnia quamtenuissimè terito,ac cum aqua dulci permixta pro vice vna exhibeto:statim enim quiescet dolor,& obdormiet æger. conferunt item consimiles pastilli dolorem leuantes. At verò vbi perfectè concoctæ fuerint inflammationes,& quieuerint dolores,tunc etiam per vrinam cientia purgandum:veluti sunt acorum,meon, phu, petroselinum,gramen,casia,chamæpitys,polium. horum vnumquodque ex aqua coquendum est, & cum vino &

D melle bibendum.Cibi autem post concoctas & consumptas inflammationes exhibendi sunt,panis optimus, maximè clibanites:ex volucribus,montanæ:ex marinis,herinacei recentes:ex oleribus,fœniculum,apium,daucus, & syluestria omnia, & cucumis coctus. Hæc enim optimè vrinam prolectãt:maximè verò id præstãt pastinacæ probè percoctæ,& crithma,& scandix,& gingidia.A concoctis inflammationibus,vrinæ his prodeunt multæ & crassæ,& in quibus bonum est quod subsidet, atque hæ ipsæ maximè iudicant ac secernunt morbum: aquosæ autem

E mictiones & puræ ac pellucentes,ægrè morbum secerni indicant.

De duritie renum, Cap. XVII.

QVæcunque durities circa renes oboriantur, dolores quidem non amplius inferunt: ægris autem ex vacuo ventris loco veluti quippiam pendere videtur,& stupor adest coxẽdicum,& impotentia crurium, mingúntque pauca,& reliquo corporis habitu,aqua inter cutem laborantibus,maximè similes existunt. quidam etiam temporis progressu manifestè hydropem incurrunt,veluti e-

F tiam ab aliis visceribus induratis contingit. Hos itaque ceratis & malagmatis,itémque fricationibus ac pinguibus fomentis remollire oportet,& vrinã ducentia eis exhibere: vẽtrem item ex althææ,fœnigræci, & caricarum decocto subluere,melle & nitro ac oleo iisdem adiectis. Ad noctem item infusa per clysterem conueniunt,oleum anethinum cum butyro & adipe anserino.

De suppuratis renibus, Rufi, Cap. XVIII.

QVibuscunque renum inflammationes ad puris permutationem vertuntur, his omnes in renibus in-

G flammatis prædictæ accessiones extendentur,& febres cũ horrore irruent,atque id maximè circa vesperam.Iam verò & tumor quodammodo circa ilia apparet, & vehemẽtis caloris sensus ipsos circa renes affligit: mingúntq; rufa & pura. Vbi verò suppuratio fuerit perfecta, tunc & febrium & dolorum accessiones minores contingent: & grauitatis sensus magis circa affectum renem infestat: tempore rupturæ magis exacerbantur, ad quã etiam humorum excretio cum ipsis vrinis consequitur, inuehuntur & sordes quædam ex substantia renum elotæ. vtpluri-

H mùm enim ad vesicam ex renibus erumpẽs pus defertur: quod sanè conducibile putandum est. aliquando autem & ad intestina eruptio deuoluitur, & per sedem pus euacuatur. Quibusdam verò neque in totum suppurata erũpunt,sed circa renes per multum tempus consistunt, do-

nec cautere adhibito aut alio modo forinsecus apertionẽ & eductionem moliaris. Igitur postquam abscessus signa apparuerint, quamcelerrimè adiuuare oportet tum suppurationem, tum puris eruptionem. Qua in re spongiæ aqua & oleo, itémque furfuribus imbutæ assiduè proderunt fotus gratia admotæ. eundem vsum etiam cataplasmata præbent, ex farina ordeacea cum ficuum & althææ ex aqua mulsa decocto, aut ex Cretico passo. Bonũ est & ipsas ficus admiscere tritas, & absinthii comam contusam, aut chamelæam, aut irin, & bryoniam. addatur & terebinthina, pix, manna thuris, thus ipsum, columbæ stercus, poliũ, & quæ similia his existunt: & simpliciter omnia adhibeãtur quæ in hepatis abscessu suprà approbauimus. In malignis & putrescentibus humoribus, quos ex febrium acrimonia cognosces, etiam rosæ in cataplasmata cõmiscendæ, & myrti baccæ, eruique ac lentis farinæ. hæc enim eisque similia, humorum putrefactionem sistũt. Post hæc emplastris vtendum quæ pus permutare possunt, quemadmodum in hepaticis est prædictum. Quòd si ruptura moretur, acriori infuso aluus est subluenda, veluti veratri nigri cremore: raphani item & alliorum ac cucumeris syluestris radicis cremore. Macerare autem hæc in aqua maris aut salsugine vel muria oportet, parùmque olei admiscere, quò infusa lubrica reddantur. Hæc sanè per clysterem infundenda, iubẽdique ægri quò plurimo tempore apud se detineant: consueuerunt enim sæpe ipsam suppurationem disrumpere, vnà cum hoc quòd vẽtrem emollire solent. Si verò vehementiores sunt dolores, ptisanæ succus infundatur & lac recẽs mulctum. insessus quoque in aquã & oleum apparetur. In potu leniora vrinam ducentia exhibeantur, veluti cucumeris semẽ decorticatum ex aqua mulsa, palmulis in ipsa incoctis. Danda etiã iris cum melle despumato delingenda, aut ipsum mel in decoquendo in pastillum redactum. Remorantem item rupturam iuuat cuminum cum passo, ruta cum vino mulso. Si verò ex habitu corporis & doloribus languidioribus cõiecturã facias ob crassitiem pus ipsum non excerni, fœniculi decoctum in potu dato, & chamæpityos, pulegiique & origani. Post rupturam autem, carunculæ paruæ oblongæ cũ vrina excernuntur: & si quidem maligna fuerint vlcera, humores fœtidi liuidi & mucosi: si verò benigna fuerint, etiam pus ipsum album, & æquale, & leue, absque odore graui, & pacum reperietur. Lac itaq; cum melle post puris eruptionem eis præbendum: & primùm quidem asininũ aut equinum: ad vlcera enim repurganda conducit. qũũ verò repurgatione amplius opus non habent, & morsus fiunt obtusiores, indigétque æger nutrimẽto, tunc etiam bubulũ lac eis exhibẽdum II. & III. heminarum mensura. Amplius autem omne lac recèns mulctum calidum præbẽdum est, animali in domum vbi æger decumbit deducto. hoc & aliorum internorum vlcerum optimum est pharmacum, & graui puri maximè amicũ, & corpus probè nutrit. Porrò ad vires refocillandas ac restituendas, ægrum decumbẽtem molliter fricare singulis diebus manè conuenit, & primùm bubulo lacte nutrire: postquam verò concoxerit lac, sorbitionem ex ptisana apparatã præbere, aut amylum, aut similaginem lotam cum lacte coctam. dandum & lac ouis permixtum, & iusculum gallinæ pingue. Ex oleribus conueniunt, malua, seris, rumex, portulaca, asparagus palustris, cucumis, lactuca, omnia cocta, neque quicquam crudum vorẽt. hæc sanè morsus obtundunt. Cæterùm succedentes repletiones vomitu euacuare oportet. vt verò facilè vomãt, cucumeris semen tritum ex passo eis præbeatur: aut ptisanæ succus cum passo. oleo autem cyprino præsertim illinantur pennæ, quibus item ad vomitum irritentur. Non solùm autẽ ad repletiones vomitus laudo, verùm si quis omni mense audenter vomat, fortè & renum vlcus, & quicquid inde mali accedere possit, dissoluat. reliqua diæta eadem sit cum ea quæ postea ad vesicæ vlcera dicetur. Ex iis verò quæ vrinã ducũt, simpliciora iã sæpe dicta itémque dicenda, ad repurganda renum vlcera bibantur. Quum verò munda fuerint vlcera, quod inde tibi palàm fiet, si neq; tectoriũ etiã vlceri obductum cum vrinis excretum appareat, neque etiam pus excretum sit fæculentum, sed subalbum, &

A leue, & æquale & paucum: tunc sanè pro emplastris malagmata assumenda sunt: id quod ex seminibus constat: itẽ quod ex baccis lauri: & quod Apollophaniũ inscribitur: & omnia quæ cutẽ rubefacere possunt, quale est id quod ad calculi affectionem est præscriptum. Pro iis verò quæ vrinam cient, reficcantia adhibeantur: quare cibus ipse adstringens sit, & pharmaca quæ corpora cogant. Conferũt etiam dropaces, & sinapismi, & naturalium aquarum calidarum & frigidarum vsus. Porrò ad inueterata renũ vlcera, pharmaca sunt assumenda quæ ad exulceratam vesicam B describentur. Atqui nosse oportet omnem exulcerationem, & vesicæ & renum, ægrè curabilem esse: præsertim quæ ex erosione sit oborta, adeóque paucos nouimus qui ab ea perfectè sint liberati: si verò extrà suppuratio vertatur, inflammatio magis tumescit, & ad manum & ad oculum magis euidenter exposita est. His meritò medici manum admoliuntur vbi maximè tumor attollitur, curámque adhibent quæ ad communia & caua vlcera requiritur. non ignorandum tamen ea in fistulam abire solere: quare diligentiori omnino indigẽt tractatione.

C De dysuria, id est emittendi vrinã difficultate, & stranguria, hoc est stillicidio vrinæ, Cap. XIX.

DYsuria dicitur, quum meiere æger cupit, & cum vi vrinæ excernuntur, strãguria autem appellatur, quum paulatim & guttatim vrinæ destillãt, & assiduam ad mingendum irritationem faciunt. Hæc autem contingunt aut ob acrimoniam vrinæ, aut ob exulcerationem vesicæ, aut ob vesicæ debilitatem. aliquando autem & affectis renibus aut hepate, quum abscessus rumpitur, & pus per vesicam D excernitur, assiduam irritationem ad mictionem propter acredinem suam inducit. ex intemperie etiam quadam ægra vesica in propria læditur actione. Necessarium igitur est scire causas quæ stranguriam & dysuriam præcesserunt, atque ad ipsas remedia adornare. Si igitur frigiditas has affectiones præcessit, oleo rutaceo calido pectinem fouere oportet, ægrúmq; in sampsuchi aut rutæ decoctũ desidere, ac imum ventrem cõtegere ac calefacere: aliquando & per sedem oleum rutaceum calidum infundere, & cibis vrinam cientibus vti quæ cõcalfacere E possint. aromatum etiam decoctiones in potu exhibere. potest etiam præberi in potu theriace cum passo aut vino mulso. Sin verò biliosiores sint vrinæ & mordacitas circa vesicam contingat, ac vrinæ stillicidium inducat: tum sanè exuperantem vitiosum humorem quamcelerrimè purgare oportet, & cibis temperamentum inducentibus vti, ita vt ab omnibꝰ acribꝰ ac salsis abstineamus. in potu autem plurima aqua calida dulcis exhibenda, ægérque assiduè ad mictionem cogendus: si enim acre recrementũ diutius in vesica moretur, partes ipsas corrodit & exulcerat. Conueniet igitur continuis fomentis vti, & amylum F cum lacte decoctum, itémque cum palmarum decocto absorbẽdum præbere. vinum autem dulcius præbeatur. Optimum est & ipsum lac calidum potatum. Quòd si acrimonia adhuc augeatur, etiam per colem lac ipsum cũ amylo in vesicam iniiciatur: & pastillus ex physalide cõstans in potu sumatur. Porrò si aliud membrum sit affectum, & idipsum per vesicam expurgetur, manifestum est illi priorem curam deberi, ita tamen vt neque vesicam G negligamus.

De difficultate emittendi vrinam in febribus, Cap. XX.

PHilumeni. Fit & in febrium malignarum principio vrinæ emittendæ difficultas, vt & inde vesica affligatur, & paulatim cum dolore vrinam emittat. neque verò sola molestia hæc est, sed & signum totius neruosæ partis affectæ. Ad imum ventrem igitur & pectinem, inguináque & coxendices, lana pura oleo dulci imbuta, in quo ruta, anethum, aut oleum sicyonium sint decocta, imponatur, H lanǽque amplius cuminum quamtenuissimè tritũ infarciatur: & si aluus eis sit adstricta, fœnigræci & maluæ decoctiones infundantur. Insessiones etiam assumantur vsque ad vmbilicum & lumbos totos, ex artemisiæ, fœnigræci, rutæ, pulegii, & maximè sampsuchi decocto, oleo itidem admixto. Quòd si accessiones vrgeãt, etiam venæ

sectio adhibenda est,& diæta exquisita,quæ maxima par te ex sorbitionibus constet. Vtimur itaque alica lota cũ anetho in aqua mulsa despumata cocta,aut pane loto,aut sorbilibus ouis. Post hæc & malua conuenit,friabilis cocta,& porrum capitatum in tribus aquis decoctum,& tenerrimi pisces. Post fomenta verò,cataplasmata adhibeãtur ex eadem materia apparata. Vrgentibus autem doloribus, cucurbitæ cum scarificatione ad imum ventrem affigantur. Ceratum verò ad has affectiones conuenientissimum hoc est:Maluæ syluestris radices in oleo sicyonio cum modica aqua concoquuntur,donec aridæ fiant. & ipsæ quidem abiiciuntur,oleum autem cum rutæ succo permiscetur,vt quarta oleipars de succo rutæ addatur: hisque amplius cera sufficiens & parum castorei adiicitur. Cæterùm potus ita affectis commodus est cucumeris satiui semen,quod præmaceratum decorticatur: deinde tritum cochleariorũ II. mensura ex aquæ cyathis tribus præbetur. lotium enim citra molestiam ducit, & dolores circum locos infestantes euestigio dissoluit. A reliquis autem quæ vrinam cient,quandiu febres perstiterint,in totum abstinendum est. Moti enim ex febrili calore totius corporis humores,per ea quæ efficacius vrinam cient,ad vesicam prius afflictam deducuntur.

De ischuria,hoc est,vrinæ suppressione, Cap. XXI.

ISchuriæ, *hoc est urinæ suppressæ* affectionem etiam ipsum nomẽ declarat:ægris enim in totum vrina supprimitur ac cohibetur. Atq; id aliquãdo ob imbecillitatem contingit,vesica ea quæ in ipsa continentur arctè cõplecti ac exprimere non potente:aliquando autem & inferiore meatu à crassis humoribus obturato, aut lapide obstructo: quandoque autem ob inflammationem aut talem quempiam tumorem meatum angustum reddentem,& perfectè obturantem. Sanguis etiam in grumos concretus in vesica,suppressæ vrinæ causa existit. pus itẽ crassum per ipsam vesicam à renibus,aut hepate,aut alio quopiam inferiore membro excretum,vrinæ suppressionem operatur. Accedit & sanis sæpe vrinam ipsorum cohiberi,aut ob negotiorum importunitatem, aut in concionibus,aut foro iudiciario,aut somnis,si diutius continuerint mictionem. Afficitur enim in his comprehensiua & vrinam obuoluens vesicæ vis, ex immodica videlicet repletione & tensione: imò quantum amplitudo ipsius vesicæ expleta circumtenditur, tanto angustior seipso fit meatus. Vrinã igitur ob inflammationẽ suppressam,venæ sectione curabimus:fomentis item ac cataplasmatis aliisque remediis adhibitis, quæ iam sæpe ad inflammata sunt prædicta,& in sequentibus describentur. Si verò sanguinis eruptio præcesserit, coniectare oportet sanguinis grumos suppressæ vrinæ causam esse. hi itaque dissoluendi sunt eo modo, qui de eruptione sanguinis ex vesica,dicetur. Quòd si lapis sit qui vrinam supprimat,& hunc ex loco excutere ac dimouere oportet, quemadmodum de calculosis est prædictum. Si verò crassi humores in causa sint,fomentis & insessionibus ac cataplasmatis cura concredenda est: ab iis verò quæ vrinã cient,in totum abstinendum,velut in loco de difficultate emittendi vrinam in febribus est relatum. Quibus verò citra inflammationem & eruptionem sanguinis, aut aliam quandam ex prædictis causam,vrinæ excretio supprimitur,propter ægrum vesicæ sensum contigit id scilicet. quapropter irritando submonere ac excitare eius actionem oportet, & per insessus auxiliari, nitróque ad meatum admoto,aut nitri spuma, aut cimicibus contritis. Quòd si ita non procedat, ad catheterum vsum confugiendum,pérque hoc ipsum instrumẽtum immissum vrinæ prolectandæ. Vrinam ducentia nequaquam bibat, ne multitudine eius vesica distendatur. In sanis autem, quum, vt dictũ est, ob negotiorũ importunitatẽ lotiũ diutius retentum vesicam debilem reddat, auxiliari oportet ipsi, ambabus manibus supra imum ventrem admotis,ac vrina lentè expressa. Ad vrinam ægrè prodeũtem: Cucurbitæ semen præmundatum aqua macerato. quum verò emollitum fuerit,sufficienter aqua affusa te-

A rito,percolato,ac succum bibendum præbeto. vtere: experimento constat.

De scabiosa vesica, Cap. XXII.

QVibus vesica scabit,his pruritus tum imi ventris,tũ pectinis succedit,inque vrinis asperæ & furfuraceæ subsidentiæ deferuntur:progrediente verò morbo,vesica exulceratur,accessionésque ad vlcera præscriptæ inducuntur. Nosse igitur operæpretium est quòd non penitus curabile sit malum. conandum tamen vt pro viribus leniatur. A mordacib⁹ igitur & quæ humores acriores ac
B salsiores reddunt,abstinendum. Exhibenda autem vina dulcia, & lac,& gallinæ,aut hœdorum aut agnellorum carnium iuscula,palmarũmque cremor: similago item & amylum,ac sorbitiones ex his apparatæ. pisces molles carne & omnes cocti: & ex oleribus quæcũque vrinam quidem subducunt,nihil verò mordax in se habent,velut est pastinaca probè cocta: crithma,fœniculum,apiũ, hipposelinum,asparagus, cucumis, & quæcunque eius generis existunt:nam & vrinam agentibus,mitioribus tamen,vesicam suppurgare oportet: periculum enim est
C ne fortioribus exulceretur,quod omnino peius extat. Vrinam itaque commodè cient,ccãri,& pinnæ conchæ, & herinacei marini recẽtes,& herinacei terrestris caro exiccata & drachmæ pondere potu accepta. neque minus cõmodæ cicadæ censendæ & vermes terreni tres ex passo potati. Non inconueniens item fœnigræci succum cum melle sorbere:idipsum enim & intestini morsus obtundit:& si ad vesicam procedat,scabiem eius mitigat. idem etiam tragacantha facit. Iucundus est item baccarum myrti cremor cũ vino potatus,aut mali cotonei cremor,
D aut cuiuscunque alterius adstringẽtis fructus. Hæc autẽ, adstringentia inquam,pruritus mitigant:affectionem verò non sanãt. Diæta porrò optimi succi sit,& per aliquot dies vomant. Sero autem lactis aluus subducatur. mediocribus etiam exercitiis moderatè vtatur. Aliud, quod confestim auxiliatur: Serpyllum cum cicere satis diu coquito,percolatúmque decoctum bibendum præbeto.

Oribasii ad ægrè meientes: Amomi,cardamomi,floris iunci odorati,cuiusque drach. sex,costi,castorei,myr
E rhæ,cuiusque drach. tres,casiæ drach. I. mellis quantum satis est,datur fabæ Ægyptiæ magnitudine cum vino tẽperatum. Aliud eiusdem: Petroselini,baccarum myrti nigrarum,singulorum drach. XVI. seminis apii drach. XXXII. ammii drach. octo, nardi Celticæ drach. quatuor, myrrhæ drach. II. mellis quãtum sufficit,datur drachma vna ex aqua mulsa, aut vino diluto cyathorum trium mensura.

Simplicia remedia ad suppressam ac ægrè prodeuntẽ vrinam,si aut eius multitudo aut crassities in causa sit, Cap. XXIII.

F VRinam difficulter prodeuntem & suppressam,viscera herinacei terrestris sanant exiccata ac suffita ægro vndiquaque contecto. oportet autem ipsa sale condire ac exiccare. quin & in potu accepta sicca trita quantũ tribus digitis apprehendi potest ex vino multas vrinas cient:carnis item herinacei in sole exiccati drach. I. ex vino datur,& vrinã multã citra molestiã educit. Aliud.

Aselli qui & millepedæ sub aquario stabulantes vase,
G egregiè difficultatem emittendi vrinam soluunt, si duo aut tres in modico garo coquantur,ipsũmque garum cũ aquæ cyathis duobus bibatur. Aliud. Vermes terrenos tres aut quinque tritos ex vino mulso aut aqua mulsa præbeto. citò enim vrinam ducunt. Forinsecus autem artemisiæ folia cum myrrha trita pectini illini,itémque imo ventri,& lotium prodibit. Aliud. Perdicium herbam terito, & affuso oleo feruefacito: atque ita vesicæ imponito. Eandem item herbam cum oleo coquito ipsãque proiecta lanam oleo imbuito ac imponito:aut pepo
H nis pulcherrimi pelliculam cum modica ipsius carne imo ventri imponito & colligato,& prodibit vrina. si verò arida sit pellicula, ipsam in aqua macerato,& imponito,ac colligato. Insessus etiã ex sampsuchi maximè decocto apparentur,aut si id non adsit, ex decocto rutæ,artemisiæ,& althææ.

De dissoluta per paralysin vesica, Cap. XXIIII.

EX iis qui paralysi exolutam vesicam habent, alii quidem præter voluntatem vrinam emittunt, & quanto plus id eis contingit, eo minus periculo sunt obnoxii: alii autem lotium non excernunt, sed eo suppresso vesica & lumbi eis distenduntur, similiterque pecten: femora autem tumefacta habent, & quum non eiiciant lotium, subiecta membra mortificantur, neque ita lõgè pòst moriuntur. Quum igitur lædi cõtigerit neruos qui ex spinali medulla ad musculum vesicæ collum claudentem deferuntur, exoluto musculo, inuoluntaria vrinæ excretio cõtingit. Si verò proprii vesicæ nerui fuerint affecti, nerui autem musculi qui ceruicem vesicæ complectuntur vires suas conseruantes in actione sua validi sunt, vrina ipsa cohibetur. Cæterùm quum cuidam ob casum spina in anteriorẽ partẽ esset luxata, & inflãmatio successisset, tertia die vrinæ suppressio ei accessit: Curauimus autẽ ipsum, inquit Galenus, veluti cõtra inflammationem renitentes. Alius autem quum cecidisset, vertebris retrò inuersis & luxatis, præter volũtatem vrina ab eo prodiit, citra tamen vesicæ dolorem. ex quo coniecturam fecimus neruum esse læsum musculi eius qui vesicam claudit, & propterea medelam spinali medullæ adhibuimus affectis inquam vertebris. Iis igitur quibus citra casum vrina supprimitur, hoc modo auxiliari oportet: Insessus assidui in fœnigræci, seminis lini, althææ, rutæ, ac artemisiæ decoctum cum oleo eis apparentur, & loci ex oleo calido rutaceo aut sicyonio, aut gleucino sæpe per diem & noctem, & maximè post insessus irrigentur & perfundantur: cucurbitæ etiam locis affigendæ, & cataplasmata imponenda ex cruda ordeacea farina, ex vinóque dulci & vino mulso. In aluum autem per clysterem infundatur centaureæ, & radicis cucumeris agrestis decoctũ, addito oleo rutaceo & melle. Post sublutam verò aluum, oleum rutaceum sicyonio admixto infundendum, adiecto aliquando etiam modico castoreo. Vnguenta item & medicamẽta illitu lassos neruos reficiẽtia (acopa *Græci* vocant, & suprà ad resolutiones sunt descripta) tum spinæ, tum imo ventri adhibenda. castoreum itémque theriace in potu propinanda. Modicus autem eis conuenit potus, & vomitus qui pituitam educunt. Post euacuationes, sinapismi tum pectini tum lumbis commodi sunt. à quibus, cerata quæ partes mitigent, & malagmata odorata imponantur. Porrò vrinæ suppressionem quæ ob sauciatam spinam, aut casum, aut vertebræ luxationem, aut ob lethales accessionum concursus suborta est, impossibile est curare: quare cautè remedia adhibere oportet. Cæterùm eos qui præter voluntatem vrinam emittunt, curare conuenit roborando per mordacia cataplasmata, & malagmata, & per rubefacientia ex sinapi apparata, & arenæ à sole feruefactæ iniectione, aquísque naturalib⁹, primùm quidem calidis, postea etiam frigidis & maximè sulphurulentis & bituminosis. Exercendæ etiam ac perfricandæ partes, veluti in loco de resolutione est prædictum. vrinam autem ducentia nequaquam exhibeantur. Diæta verò calidior & siccior sit, nisi acriores ac mordaciores appareant vrinæ.

Ad eos qui se in somno permingunt, Cap. XXV.

AFfectio hæc pueris maximè contingit. ad eam Archigenes hæc descripsit. Pulmo hœdi moderatè assatus, & citra panem largè ad triduum in cibo acceptus, eos qui lectos commingunt, corrigit. Aliud. Leporis cerebellum siccum potatum ex vino, lectos permingentes sanat. Aliud. Testiculum leporis siccum in vinum radito, & bibendum dato. Quidam autem leporis cerebrum in vesicam porcinam coniectum & assatum, vnà cum vesica edendum præbent. etenim ipsa porcina vesica per se vsta, & in potu exhibita, iuuat. simili modo & ouilla vesica facit. cinerem itaque eius ex posca præbeto. Aliud. Adipem anserinum drachmæ pondere, cum coagulo leporino oboli pondere, & cum polenta subigito, & reclinatis in lectum præbeto. Aliud. Linguæ anserinæ coctæ per triduum exhibitæ, affectionẽ sanant.

A quidã assatas præbent. Aliud item Archigenis: Myrrhæ, calaminthæ, cuiusque obolum vnum terito, & cum vino odoro ante cœnã bibẽda præbeto. Aliud eiusdẽ.

Raphanidem marinam contusam vrito, eiúsque cinerem totum bibendum præbeto. Aliud. Rutæ, præsertim sylurestris, semen torrefactum duarum drachmarum pondere bibendum præbe. Aliud. Castorei drach. i. in potu præbe. Quòd si acriores & mordaciores sint vrinæ, lactucæ seminis drachmam vnam bibendam dato.

Aliud. Galli guttur vstum ac tritum cum aqua tepi-
B da ieiunis bibendum porrige. Aliud. Gnaphaliũ aut anthyllin herbas quibus pro tomento & strato vsus est æger, eásque perminxit, siccato, vrito, & cum potu exhibeto. Cæterùm in somno pudendum illinant ex cimolia cum perdicii succo. Circumligẽt etiam femora infra inguina, quatuor digitorum distantia, atque hoc per viticis virgas. Porrò vbi sitierint, omnino amplius dormiãt: multus enim potus affectioni incommodus existit. At-qui si diuturnum & inueteratum sit malum, velut eos
C qui præter voluntatem ob resolutionem vesicæ vrinam emittunt, curato. Differunt autem hi ab illis, in eo quòd his per somnum saltem hæc accessio contingit: illi verò quibus ob musculi colli vesicæ resolutionem hoc accidit, etiam dum vigilant, eodem modo afficiuntur.

De inflammatione vesicæ, Rufi, Cap. XXVI.

MOrborum qui circa vesicam oboriuntur, grauissimus & maximè mortalis, inflammatio existit. Cõsequuntur autem ægros communia inflammationis si-
D gna. Febri acuta infestantur, & vigilant, & delirantes aliena loquuntur, & vomũt biliosa pura, & lotium eiicere non possunt: durus fit pecten & pubes cum vehementi dolore, & egerendi appetentiæ, velut in tenesmo, fieri solent: quod verò egeritur tenue est, & subsidentiam non habet. aliquando & inflationes sequuntur, & aluus adstricta est, intestino recto ab inflãmatione vesicæ compresso. His itaque, si nihil aliud prohibeat, venam citra cunctationem in principio morbi secato, & pauco cibo asseruato, & aquæ potu: locos verò oleo in quo anethum semen lini, aliquando etiam ruta & althæa incocta sint
E irrigato. In decoctũ item seminis lini & fœnigræci insidere facito, odorato aliquo semine, veluti petroselino, dauco, aniso, simul incocto. admoneatúrque æger quò in aqua decocti desidens mingat. vesica enim non satis robusta est ad amplectendam & expellendam vrinam: igitur ipsum ægrum aut aliquem ex adstantibus scitè & placidè pectinem premere oportet, neque id vltra modum, ne dolor inde intendatur. est autẽ inuentum Philumeni, qui hominem hoc modo à se tractatum vrinam eiecisse testatur. Cæterùm primùm omniũ aluus leni in-
F fuso subluatur, & post stercorum eductionem, oleum quo suprà ad irrigationem vsus es, in intestinum, solatii & leniẽdi doloris gratia, iniiciatur. Præstat autem & papaueris caput simul cum oleo incoquere, & adipem anserinum aut gallinaceum recentem in ipso oleo eliquatũ simul infundere. Ego verò, inquit Rufus, vehementioribus existentibus doloribus, opium magnitudine erui cũ modica myrrha & croco lanæ illitum, in podicem indidi, & statim dolores quieuerunt, confestímque æger obdormiit. Post clysterem & infusa, insessúsque & irriga-
G tiones, etiã cataplasmatis vtẽdum ex cruda ordeacea farina, capitibus papaueris, & hyoscyami foliis, ac modico mandragoræ succo adiectis. Fomenta autem fiant per aquam & oleũ in vesicis bubulis semiplenis admota: aut polentam calidam in sacculis aut detritæ vestis pannicu lis ligato, & pro fotu admoueto. Post cataplasmata etiã cerata imponãtur, ex œsypo, & cera, & sicyonio aut gleucino oleo cum castoreo apparata. Quòd si neque sic mali tumultus cesset, cucurbitam affigemus locis vnà cum scarificatione. Cæterùm vbi euidens declinatio apparuerit,
H ad emplastra & malagmata transeundum est. Porrò catheteris immissionem ad inflammatam vesicam, in viro quidem non probo: etenim quum laboriosè immitti queat, dolores exacuit, & inflammationẽ auget. verùm mulieri ipsum adhibere nihil absurdum: breuis enim in

ipsis vrinæ meatus existit,& rectà situs,vt citra dolorem A hoc molimen admittant.Si verò vrinæ suppressæ pericu lum vrgeat,necessariò ad catheteris vsum confugimus, non quòd affectionis molestiam tollat, sed vt vrgentem vrinæ suppressionem corrigat,& à præcipiti periculo liberet.Post vrinæ prolectationem,rursus ad eadem mitigatiua auxilia accedendum,vsquequo inflammatio soluatur aut suppuretur.Solet autem sæpe repentè inflammatio solui,erysipelate iuxta cutis superficiem oborto,& permanente,neque rursus intrò recurrente: imò & lotio multo eiecto,sæpe id eadem iudicatione liberum homi- B nem reliquit.nihilominus tamen etiamsi hæc appareat, iis remediis insistere oportet, quandoquidem vtplurimùm tensione aliqua facta ac oborta,continuæ exacerbationes fiunt,& mali cõstitutio diuturna. At verò vbi periculosæ accessiones cessarint,& morbi constitutio iam fuerit inueterata,ad vnguenta quæ humores ex profundo euocant ac transferunt(metasyncritica *Græci* appellãt) &/ad malagmata, trãseundum est,quæ cutem rubefacere possunt.

De sanguinis ex vesica eruptione,& de grumis C eiusdem, Cap. XXVII.

EST & alius acutus vesicæ morbus. rumpitur autem vena in ipsa,& partim quidem sanguinem foras mittit,partim verò intus condensatur.Sanguine autem condensato,& grumis coactis, æger animo linquitur & pallescit,pulsusque paruos,obscuros,& densos habet, mœrore angitur,refrigeratur,ac virib⁹ destituitur. quũ verò grumus aliquando in vrinarium meatum inciderit,is etiam lotii excretionem supprimit.verùm omnino difficilioris curæ censenda est eruptio ex erosione facta.Qua D re quamcelerrimè,velut etiam in aliis sanguinis eruptionibus,auxilium ferre oportet, extremas partes constringendo,& pectinem ex spongiis posca imbutis irrigando. Quòd si inflammationem suspectam habes, lanas succidas vino & rosaceo madidas imponito. Cæterùm prædictum periculum, compendiariam curam facere conuenit,& nequaquam rem differre:& si quidem nihil prohibeat,venam secare partita sanguinis detractione, vt eo modo sæpe & paulatim sanguis detractus reuellatur: ægri verò in decumbendo sursum versus collocentur, & E coxendicibus ipsorum leuandis & simul refrigerandis spongiæ posca imbutæ subdantur, aut pelles substernãtur:summè autem prosunt vrgente malo cucurbitulæ iliis ac lumbis affixæ.Post irrigationes autem,cataplasmatis vtendum,sanguinaria,rubo,plantagine,perdicio,mali Punici floribus, lẽtisci & myrti foliis.horum vnumquodque cum polentæ flore pro cataplasmate imponẽdum est,& frequẽter priusquam tepescat,altero imposito,auferendum.Optimè etiam faciunt ex palmis, acacia & hypocisthide ac alumine apparata cataplasmata, & F quæ his similia existunt.Summè autem cinis linteoli vsti auxiliatur,si palmis admisceatur,aut alicui ex epithematis infarciatur. Spongia item pice liquida imbuta,vsta & epithematis admixta,mirificè sanguinis eruptiones sistit.Cæterùm detritæ vestis panniculus vstus,& spõgia vsta,nõ solùm forinsec⁹ locis apposita,sed & cũ plãtaginis, aut sanguinariæ,aut herbæ sideritidis succo vesicæ infusa,maximopere auxiliantur.Oportet autem infusi fistulam aliàs catheteri similem esse,verùm ex summo vtriculum aut vesicam adaptatam habere. quandoque & G sedi hæc infusa prosunt. Insessus autem conueniunt ex consimili materia constructi.nam & posca & lentisci decoctum,itémque rubi & similium eis conuenit. Danda autem & in potu pharmaca eductioni sanguinis apta tũ simplicia tum composita,veluti sunt rheon Ponticum tenuissimè tritum,& loti arboris scobes & ramenta,præsertim corticis eiusdem,& glycysides,aut pæoniæ grana rubra duodecim,terra Samia & Lemnia,sphragis appellata,hippuris,centaureæ magnæ radix,thuris cortex, & H similia.Optimum verò & hoc est,quo Archigenes vsus est. Ad sanguinem mingentes, Archigenis. Aluminis scissilis drachmam vnam,gummi obolum vnum,tragacanthæ drachmas duas,in passo diluito, & in pastillos redigito,& ex eis obolos duos cum passo præbeto. Ad sanguinis è vesica eruptionem, Asclepiadæ: Balaustii, acaciæ,succi hypocisthidis,cuiusque drach. quatuor, aluminis scissi drachmas duas.in pastillos cum aqua digerito,& obolos tres cum vini myrtitæ cyathis tribus exhibeto.Porrò quibus sanguis in vesica in grumos cogitur, primùm tentandum est vt pharmacis diffundatur.Artemisia igitur in potu præbenda est,& elichryson, & Cyrenaicus succus,aut laser purum,aut conyza præsertim parua,absinthium,raphani semen,rubi succus,betæ succus, leporis coagulum aut hœdi, vnumquodque cum aceto mulso.Ego autem,inquit Galenus,pharmacum eis præbui bibendum quod,lapidem confringit,ex aceto mulso:imò ipsum per se acetum mulsum exhibui,& quibusdam ipsorum grumi dissoluti paulatim per lotium prodierunt.Quòd si hoc modo nihil proficias,sed vrina supprimatur,necessitatem inducet catheteris adhibendi,per quem vbi vrinas eduxerimus,rursus prædicta in potu exhibemus præstantia ad grumorum coactorum dissolutionem:si verò neque grumi sic dissoluantur, intercapedinem inter anum & pudẽdum,perinæon *Græcis* dictam, infernè dissecare oportet, quemadmodum in calculosa vesica est prædictum,& eductis grumis,de cætero velut ad sanguinis eruptionem,vesicæ opitulabimur.vbi verò sanguinis eruptio cessarit, velut alia vlcera curato. At verò sanguinis ex cole eruptiones,epithemata colem refrigerantia,& quoddam ex prædictis infusum sanant.

Quæ tubercula in vesica maturescere oporteat, Cap. XXVIII.

OPtimum quidem est in principio conari quò tubercula dissoluantur,vt ne in pus permutentur.Si verò id citò fieri non possit,auxiliorum vsu ea matura facere oportet,quæ suprà renibus cataplasmatis modo dixi imponenda,atque amplius adhuc nasturtio cum erui farina & melle,& columbino stercore cum caricis imposito.Fomentis autem & aliis remediis vtendum, quemadmodum istic est prædictum. Vtplurimùm verò circa vesicæ collum suppurantur. quapropter etiam vrinæ stillicidium amplius inducunt. suppurantur & in vicinis sedi locis,& magis recrementi egestionem impediunt.Suppurãtur etiam circa pectinem vtrinque:verùm non difficile est ea coniectare,tum loci dolore tum grauitate:atque ipso adeò tactu. duriora enim & calidiora sunt corpora quæ suppurationem incurrent.Ex tuberculis etiam quædam foras vertũtur ad sedem,quædam quocunque cõtigerit defluxus.Periculosa igitur & hæc sunt ac omnino lethalia:periculosiora autem sunt quæ intus rumpuntur.

De vesicæ vlceribus, Rufi, Cap. XXIX.

SI vesica sit exulcerata,aut propter abscessum, aut ob tuberculum quod præcessit,aut ex ruptura,aut ob fluxionis erosionem, aut ob aliam quamcunque causam, ægros dolor acutus vesicæ omni quidem tempore comitatur,maximè verò tempore mictionis & excretionis puris.& si quidem sordida fuerint vlcera, fæculenta simul excernuntur & mucosa,& quæ crassam subsidentiam ad modum farinæ habent:aliquando autem & pelliculæ tenues ad modum foliorum & lamarum cum vrina excernuntur.Si verò serpendo depascant vlcera, subcruẽta excernuntur & saniosa ac fœtentia.Ad hæc accedunt vrinæ emittendæ difficultas,& pudendi arrectio ac petulãtia, & dolor non solùm quum vrinæ meatus fuerit affectus, sed & quum tale quippiam in profundo existit. Cognoscetur autẽ num in profundo, siue iuxta vrinæ meatũ sit affectio,ex eo quòd,si in amplitudine sua vesica sit affecta,dolor circa pubem cõsequatur:si verò iuxta collum vesicæ vlcera consistant, tempore mictionis tantùm,& maximè vbi mingere inceperint ac cessauerint, dolor sentitur:atque id amplius contingit si vrinæ sint acriores.Omnes quidem igitur assiduè decumbunt, & neque erecti stare possunt,neque reclinati quiescunt:ab indesinẽte dolore,febribus,vigiliis,& colliquatione perimũtur:alii quidem citius,alii tardius. Dolores enim acuti sunt & vlcera iniucunda, partim quòd vrina assiduè ea contingat,partim quòd vrina natura acris existat:neque, quamuis plurima excernatur, vniuersa vesica euacuari possit,

poſſit:ſed ſemper ex vrina quippiam in ipſa relinquitur, quod continuè vlcera contingit: ſempérque veſica lotio plena exiſtit.etenim quum multitudo eius euacuatur, veſica contrahitur,& quod in ea relictum eſt quantũuis modicum,id ipſum omnes eius partes contingit,& quantum rurſus repletur,paulatim ſimul extenditur. Propter hoc ipſum itaq;,& quòd neruoſa eſt,inſanabilia vtplurimùm eius vlcera exiſtunt:periculoſiora autem ſunt quæ ex eroſione orta ſunt,& modica ſpes eſt ea reſtaurandi. Attamẽ quum ſæpe etiam præter expectationem quædam eueniant,cura eſt aggredienda, per quam ſi nihil aliud, certè acceſſorii dolores minuentur. Primùm igitur perſuadendus eſt æger vt decumbat, & in lecto quietem toleret,ídque maximè ſi febres ſimul adſint:deinde remedia febribus intermittentibus adhibenda. Maximum verò hîc fuerit lactis potus, neque ſcio an poſt vllum aliud remediũ ſecundo ſaltem loco id ſit habẽdum:nam & aſperitates lenit,& vlcerationes eluit,aliâſque affectionem extergit.reliqua verò diæta frugi ſit & commoda,vt ne vrina acris fiens mordeat ac irritet vlcera. Per pharmaca etiam conſolari ægrum oportet, quæ ſupernè pectinem amplectantur:& ſi quidem cum inflammatione exulceratio conſiſtat,cataplaſmata ex lini ſemine & fœnogræco apta erunt,& reliqua quæ inflammationem ſoluere poſſunt:inſeſſiones item & fomenta ex oleo &per ſpongias. quin & cerata imponẽda ex œſypo, butyro,adipe anſerino,& ſtyrace apparata,& ceratum myrteum quod pro ceruſſa,Samiam terrã aut Lemniam, ſphragidem appellatam, aut minium ſinopicum, aut diphryges habet admixtũ. Quòd ſi loci violentius coarctentur,nardinũ quidem ſit ceratum : maluæ autem radices probè in aqua mulſa coctæ,deinde tritæ, in ceratum infarciantur, aut cerata ex meliloto & fœnogræco ſimiliter adhibeantur, aut quod tetrapharmacum, itémque quod enneapharmacum inſcribitur:laxationem enim mali faciunt. verùm his omnibus aliquid ſatis amplum de ſtyrace addẽdum. Porrò ſi exulceratio paſcendo ſerpat, epithematis ſubadſtringentibus vtendum eſt, atque his quidem calidis, vt ob calorem quidem partes circumdolitantes leniendo iuuent: ob poteſtatem autem ipſorum, nomen vicinos locos apprehendere prohibeant. Sylua horum ſæpè iam relata eſt, vtpote in palmis, vuis paſſis, gallis, malicorio, alumine, acacia, hypociſthide,& ſimilibus ſita.ex his ſingula aut palmis excipiuntur, aut cataplaſmatis ex loliacea farina.decoctio autem fit in poſca. Vtendum etiam pharmaci per catheterem infuſione,ita vt in inflammatis & exaſperatis, lac recèns mulctum infũdatur, aut roſaceum optimum recèns tepefactum. Si verò nihil horum adſit, aqua dulciſſima tepida aſſiduè infundenda, mordacitatis tempore inſtante. in inteſtinum quoque per ſedem ptiſanæ ſuccus infundendus eſt,& ſeminis lini ſuccus, & cucumeris ſemen decorticatum tritum cum lacte,roſaceo oleo ad ſingula inſtillato. Cæterùm vbi clyſterem adhibere velis ei qui veſicam habeat affectam, non ſupinum ipſum decumbere oportet : non enim permittunt veſicæ infuſum intrà tranſire, vtpote induratæ & graues factæ, & inteſtino incumbentes: verùm in genua pronum reclinare hominem oportet,atque ita infuſum adhibere. in hac enim ſitus figura veſicæ ſecedunt, & inteſtinum laxant, quò infuſum aſſumere poſſit. Frequenter autem & in aquam calidam deſideant ægri,& in decoctiones relaxantes:nam hæc mitigant dolores.At verò vbi vlcera iam paſcendo proſerpãt,per catheterem iniicienda ſunt quæ depaſtionem ſiſtere poſſunt.Multa autem eius generis ſunt, ſed plurimis itémque nobis familiare eſt ex charta ſiccum pharmacum, quod cum roſaceo infundere oportet.Facit & Muſæ paſtillus, cum paſſo Cretico tepidus infuſus. Quòd ſi verò ſordida ſint vlcera, pharmaca infundenda ſunt quæ repurgandi vim habent: velut eſt Epigoni chlora ſiue viridis compoſitio: item quæ Iſis appellatur,multo roſaceo diluta, aut ea quæ ex herbis conſtat, aut huiuſmodi quæpiam alia ſi verò acrimonia cõſequatur &mordacitas,lac recèns mulctum cum optimo amylo infundatur,aut pompholyx pluribus aquis elota & exſiccata, atque deinde cum lacte diluta:

A aut collyrium aſter inſcriptum, aut quod cycnarium appellatur:aut paſtillus ex phyſſalide,aut panchreſtus à cõmoditate dictus, qui ſomnum inducit. Quum verò repurgata fuerint vlcera, adiuuare oportet quò ad cicatricem perducantur, aque id per inſeſſus adſtringentes, & eiuſdem facultatis epithemata. Emplaſtrum igitur ex ouis commodè ſuperponitur,& ex hordeo vſto,& ex cadmia, tripla eorum parte cum cerato myrteo aut roſaceo contemperata. Si verò magis fluxione affectio infeſtetur,poſt repurgationem vlcerum,emplaſtro ex ſalici-
B bus,aut Iceſii, aut ex lolio vtendum eſt, donec intotum ad cicatricem perducantur. Atqui noſſe operæpretium eſt quòd in quibuſdam ob ſolidam cicatricem inductam,ſeminis meatus excæcantur, & vis generandi perditur: ita vt appetentiam quidem habeant ad coeundum, nihil autem intotum ſeminis emittant. atque hæc affectio penitus incurabilis exiſtit. Cæterùm ſi ad multum tempus exulceratio duret, quemadmodum in pleriſque fieri conſueuit, tunc ſanè & exacerbationes & interualla ſiue remiſſiones ægros apprehendunt.quare in exacerbationibus quidem cataplaſmata, & fomenta &
C irrigamenta leniendi vim habentia adhibeantur. remiſſionis verò tempore,ductu ad deſtruendum malum apto vtendum eſt. Pecten igitur iuxta membranæ peritonæi appellatæ, locum per malagmatum ad hanc rem deſtinatorum impoſitionem rubefiat: ſunt autem huius facultatis,id quod ex lauri baccis conſtat,& epithema viride appellatum,& ſimilia:maximè verò quæ ad calculoſos renes ſunt præſcripta. quin & ſinapiſmo vtendum: & diæta viribus reparandis apta eſt conſtituenda. Quòd ſi
D non manſueſcant,& diutius durent affectionis diſpoſitiones, cruſtas circa pectinem & peritonæon membranã infligere oportet, aut per pharmaca, aut per ferrum, ſineréque vt per multum tempus vlcera ſe per effluxionẽ repurgent. Neque verò ineptè pharmaca dolorem leuantia in potu exhibueris, ſi vehementes inſtent dolores.Et ſanè quidam iam papaueris ſuccum erui magnitudine cum croco & myrrha lacte diſſolutis in podicem indiderunt,aut cerato ex adipe anſerino apparato permixtum & lana exceptum eodem modo intruſerunt,ſcimúſ-
E que eos non vulgarem commoditatem inde conſequutos.Aſſumantur etiam quæ per os exhibentur, ſi quidem vrgeat vrinæ emittendæ difficultas: veluti eſt papaueris albi toſti ſemen, quod drachmæ pondere tritum in tres cyathos decocti floris iunci odorati, aut calami Indici, aut radicis dulcis inſpergitur & exhibetur: his fortiora ſunt,meon,phu,acorum,daucus. Plurimùm autem exulcerationis dolorem mitigat hoc: Semen cucumeris granorum triginta,nuces pineas duodecim,amygdalas amaras decorticatas quinque,croci quantum ad colorandum
F ſatis eſt,quotidie ieiunus accipiat cum lacte recèns mulcto,aut paſſo protropo,aut vino,aut ſapa.quòd ſi lenius reddere velis,pro nucibuspineis maluæ ſemen pari modo rectè conieceris. minore item moleſtia ab ægro procedet vrina ſi tragacantha prædictis commiſceatur. Probè autem exulcerationem iuuant verbenacæ rectæ folia cum paſſo potata, in duobus cyathis diſſoluta, quò facilè potu accipi poſſint. Ad vrinæ difficultatem quidem & ad ipſam exulcerationem pariter conueniunt, papaueris albi ſemen, amylum, myrti baccæ nigræ, ſin-
G gulorum drachmæ quatuor, croci oui aſſati dimidium: vnito & drachm.I.ex paſſo dato. Quòd ſi multum pus efferatur, ferulæ vſtæ drachm.I. ex paſſo diluto exhibita, ipſum repurgat. Deinde autem ſingulis diebus cucumeris ſemen decorticatum, & crocum, obolorum II. pondere, & nuces pineas pityidas appellatas deſquamatas quinque, & aniſi obolos tres, ſimul trita cum vino mulſo ex calida aqua temperato,exhibeto.Cyphi item & cyphoeides ad hepatis vlcerationes præſcripta,in paucis adeò diebus veſicæ vlcera perſanare poſſunt. Ego autẽ,
H inquit Archigenes,ad vetera vlcera hoc vſus ſum, neque opus fuit mihi pharmaco magis variegato. Trixaginis, chamæpityos,cuiuſque drachm. XXI.aſari drachm. VII.piperis albi drach.VII.cinnamomi drach.I. quamtenuiſſimè terito, & vnita ſimul reponito. Ego, inquit, ex

eo cochlearia duo,cum paſſo diluto præbeo.Quum verò morſus contingit vlceroſus,amyli cochlearibus duobus, & ſeminis cucumeris granis xv.adiectis,quod volui ſum aſſequutus.Suffecerint quidem igitur volentibus bona methodo remediis vti, hæc à Rufo & Archigene præſcripta pharmaca. Apponam tamen & alia conſimilia, itidem à veteribus tradita. ſint autem præſcripta eorum quæ deſcribentur quod ad vſum pertinet,exempla. Andromachi, ad vlcera renum & veſicæ. Seminis lini, ſeminis papaueris albi, ſeminis cucumeris repurgati,tragacāthæ, ſingulorum drach.II.amyli drach.IIII.cum aqua conterito,& in paſtillos nucis Ponticæ magnitudine redigito,ex eiſque drach.I.cum paſſo diluto dato. Aſclepiades autem & Eras hoc modo apparant ad aſſiduos morſus, & ſanguinis ex veſica eruptiones. Seminis lini torrefacti, ſeminis cucumeris repurgati,ſeminis papaueris albi,tragacāthæ,cuiuſque drach.VI.paſſi quantum ſatis eſt,apparato,& Ponticæ nucis magnitudine cum paſſi diluti cyathis II. præbeto. ad ſanguinis eruptiones, cum aqua dato. Oribaſii,ad veſicæ vlcera.Proſunt & his quidē quæ ad renes affectos ſunt deſcripta : propriè autē in potu acceptą:portulacæ ſuccus cum paſſo,graminis decoctū,lac, vinum dulce,cupreſſi coma cum myrrha, erui magnitudine. Ad veſicæ dolores: Seminis lini cochlearium I. ex paſſo, ſeſamum, ſeminis hormini drach.I. oxyſchœni ſemen,loti arboris bacca,ſeminis papaueris drach.I. cum aqua mulſa,floris cotoneorum decoctum. Eiuſdem,ad renum & veſicæ exulcerationem. Nucum pinearum heminam Italicam, phyſſalidas numero x. nuces iuglandes octo,(alii x.habent)croci drach.VIII. ſeminis rumicis dr. VIII.opii drach.III.ſeminis cucumeris decorticati drach. III.ſeminis apii drach. III. mellis cocti quantum ſatis eſt. datur obolor .III.pondere. Aliud,Andromachi,ad veſicam exulceratā & vrinæ emittendæ difficultatem. Nuces pineas xxx.amygdalas præmundatas vſtas VIII. carnes palmarū xxxv. tragacanthæ drach. IIII.ſucci radicis dulcis drach.II.croci obol.I.myrrhæ tantundem, excipe paſſo,ac vtere vt dictum eſt. Aliud,ad veſicæ vlcera & inflammationes. Nuces pineas xx.ſeminis cucumeris grana xx.amyli obolos III. ſpicæ nardi drach.I. ſeminis apii drach.II.Spica & apium in ſextario aquæ vno coquuntur: deinde ad decoctum prædicta miſcentur. dantur cyathi II.ad vehementes morſus,calefacti. Aliud, Amyli dr. octo, baccarum myrti nigrarum maturarum carunculæ drachmas VIII.ſeminis papaueris drach.XVI.paſſi protropi quantū ſatis eſt,apparato,& nucis Ponticæ magnitudine ex paſſo dato. Paſtillus ex phyſſalidibus,vt tradit Eras. valet ad renum & veſicæ affectiones, etiamſi pus aut ſanguis, aut corpuſcula mucoſa, aut fibris ſimilia, aut craſſa,per vrinam exeant. Facit & ad ſcabioſas affectiones, & ſtillicidium vrinæ , & vlcerationes ægrè cicatricem recipientes. idem & bibitur & in veſicam iniicitur.

Granorum herbæ phyſſalidis numero xxv.ſunt autem halicacabo ſimilia,paulo tamen maiora : amygdalarum thaſiarum decorticatarum, croci, nucum pinearum toſtarum,ſeminis rumicis hortenſis deſquamati, ſingulorū drach.III.ſeminis cicutæ, opii, ſeminis fœniculi,cuiuſque drach.III.ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis apii cuiuſque dr. ſex, ſeminis cucumeris ſatiui deſquamati drach. XII. Excipe paſſo, drach. I. præbe febre carentibus, cum paſſi diluti cyathis III. febricitantibus, cum aqua. cæterùm ſi vehementes fuerint dolores,etiam ante ſomnum præbe. per catheterem item iniice. Vtere autem vt efficaciſſimo.quidam etiam nucisPonticæ toſtæ drach.III.addunt.

Aliud ad omnem renum & veſicæ exulcerationem,omnémque emittendi vrinam difficultatem,&calculi affectionem. Portulacam exuccato, ſuccúmque reſiccato, & in paſtillos redigito, drachmámque vnam cum aqua calida potandam præbeto. Paſtillus ex tragematis ſiue bellariis, ad renū & veſicæ exulcerationes. Vuarū paſſarū albarū mundatarum beſſem,nucum pinearum ſextantem,ſeminis cucumeris decorticati,baccarum myrti exacinatarum, amygdalarum amararum delibratarum aut dulciū,amyli,palmarum pinguium, ſeminis apii, ſingul. ſextantem,ſeminis papaueris albi drach.IIII. tragacāthæ-

A croci,radicis dulcis, cuiuſque drach. IIII. myrrhæ drach. II.redige in paſtillos cum Cretico paſſo.Exhibe drachm. I.cum paſſi cyathis II. Aliud,experimento conſtans,Olympii ſophiſtæ,ad exulceratam veſicam. Rhei Pontici drach.IIII.ſeminis cucumeris decorticati drach.III.ſeminis hyoſcyami drach.II. ſeminis maluæ drach.V.nucū pinearum toſtarū drach.VI. ſeminis apii drach.I. amygdalas amaras delibratas LXX. cum ſapa ſubige, & Ponticæ nucis magnitudine præbe, cum paſſi diluti cyathis tribus. Aſclepiadæ pharmacum accommodatum, ex cu-
B ius vſu multos renum affectione apprehenſos intotum liberatos ſcimus. oportet autem ad multos dies pharmaco hoc vti.Sanat etiam veſicæ affectiones:datur &calculoſis. remedio eſt & colicis.Habet autem hoc modo. Nucum Pōticarum repurgatarum,amygdalarum amararum mūdatarum,ſeminis cucumeris depurati,ſeminis caroi,ſing. drach.III.ſeminis papaueris albi,aut ſi nō adſit,cicutæ dr. VI.croci,ſeminis maluæ,opii,cuiuſq; dr.VI.ſeminis hyoſcyami albi drach. XII. ſeminis apii drach.XII.excipe melle cocto,& informa paſtillos,datóque obol.III. cum aquæ
C mulſæ cyathis tribus. Aliud,ad exulcerationes renum & veſicæ. Damaſonii drach.II.palmarum drach. x. nucum pinearum drach.VIII. ſeminis cucumeris drach. IIII. aniſi drach.II.amygdalarum amararum drachm.II.croci drach.I.dato obolos VII.ieiunis cum paſſo diluto. quòd ſi damaſonium non adſit,eryngium conieci. Vtere etiam Xenophili antidoto ad calculoſos,capite XIII.præſcripto, & ſimilibus quæ ad exulceratā veſicam itémque renes valent,vnà cum hoc quòd arenulæ minguntur.

D Diæta ex libris Archigenis, Cap. XXX.

VItet æger omnem delaſſationem,& longiorem ac efferuentem geſtationem, maximè verò quæ fit in equó,vigiliáſque &omnē vehemētē concitationē:& è cōuerſo perpetuum otium,& balneorum aſſiduitatem.amplius autem & cruditates,& ſuprà quàm conuenit repletiones,& nequid crudum in cibo accipiat, & neque quod ægrè concoquitur,aut facilè corrumpitur,aut inflationes parit,ſumat:maximè tamen vitet quæ facilè aceſcunt, & quæ craſſi humoris ſunt,quæ vrinam cient, quæ ægrè ſe-
E cernuntur, quæ difficulter infernè excernuntur, & quæ amplius ventrem perturbant.item omnia acria & feruētia,& quæ accepta amplius adſtringunt,& magis reſiccāt, & non nutriunt:& quæ ſtomacho inimica ſunt,&quæcūque bilem,aut pituitam præcipuè,gignere poſſunt. quare & multus potus, & meracior potus, ac ieiunus potus, omnes incommodi exiſtunt,&vice verſa longa ſitis,& inedia,& eduliorum varietates, & ſuperflua condimenta: omne item nidoroſum & graueolens & putridum & crudum,præſertim olus,incommodum.Hæc enim omnia tū
F renum tum veſicæ vlceribus inimica ſunt.atqui ſiquando appetitui gratificari velimus,lactucæ cauliculos,aut ſerin, cruda & cocta,minore offenſione ſumere poſſunt. A placentis verò & aliis pinguibus abſtinere oportet,& à plerisq; bellariis. vua paſſa enim non incōmoda eſt, & nuces pineæ recētes duabus aquis maceratæ,& amygdalæ virides quidē,maturæ tamē & probè mūdatæ,ſiccæ verò nō vetuſtæ, ſed præmaceratæ & decorticatæ. licet & piſtacium ſumere,melius quidem viride, aut ſi id non adſit, madefactum:minimè verò vetuſtum. Thebaica autem
G palma caryotus qui os non habet,ſiue id à natura, ſiue arte ei contigit,acerbior eſt,& ſtomachi & renum & veſicæ debilitati conuenit. Cæterùm genera quidem reliquorū tandem deſcribantur : ſpeciatim autem panis ſit recens clibanites decenter apparatus.Ex volucribus,montanæ& teneram carnem habentes & non antiquæ. Ex pedeſtribꝰ,cōuenietiores ſunt hœdorū extremitates. Ex aquatilibus,ad renū & veſicæ vlcera magis cōgruūt,apua marina minima aſſiduè comeſta. nō inepti ſunt etiam aſelli parui, & qui gobii appellantur:extergunt item vlcera,gam-
H marus,locuſta, & aliquantulùm etiam ſquilla. cancer autem fluuialis,velut remedium præbeatur,& echinus recēs familiariter permittatur : ex conchis verò & peloridibus parum quiddam varietatis gratia detur. Pro liquamine autem,intinctus ac voluptatis gratia, acetum modicum,

& quamminimum gari albi & boni concedendum. Parcè autem vtendum est pipere & laseris succo, nasturtióque & sinapi. ab eruca verò intotum abstinendum. nam & venerē excitat. coitus autē omnibus renū & vesicæ affectionibus infensissimus est, & maximè senibus ac natura imbecillioribus. Omnia porrò quæ in cibo sumūtur, mediocris multitudinis sint, etiam si vtilia esse ferantur. Aqua pluuia non corrupta omnino melior est: ex aliis verò quæ nullam omnino gustanti qualitatem exhibet, exquiratur. A frigidæ potu intotum abstinendum. frigidum enim vlceribus inimicum. Balnei verò rarus sit vsus. quò verò aliquando appetentiæ gratificemur, & lassitudinem refoueamus, permittatur. Cæterùm naturales aquas experiri nō inutile fuerit: aluminosas videlicet, sulphurulentas & consimiles, quales sunt albulæ, & lactei temperamēti atque teporis. Frigida etiam lauare ac irritare, commodissimum est: supra naturam enim vlcerationes ægrè sanabiles, tum externas tum internas, destruit. De albularum aquarum potu. Conferent itaque aquæ albulæ, si adsint, & consimiles post matutinam deambulationem, trium heminarum mensura prima die potatæ: deinde vsque ad quinque & sex heminas perueniendum. Ad hoc enim quòd intestinum eluunt, aer etiam ipsarum fuliginosus, vesicam ad doloris sensum percipiendum hebetat, & humoribus segregatis, puriorem ac lucidiorem sanguinis vaporem reddit. quin & ipsæ aquæ vlcera vtiliter repurgant, & cum voluptate infrà subeunt, atque adeo nihil ægro sanando efficacius deprehēdere possis. hora autem calidior ad eas accipiendas apta est. Quòd si non adsit huiusmodi aquarum qualitas, adsint autem aliæ nullam gustui qualitatem exhibentes, sed latè se ad gustum diffundentes, hæ ipsæ reliquis meliores sunt censendæ, & proximo ab eis loco bituminosæ. Nitrosarum etiā, si adsint, & salsarum experimentum sumere prodest: maiorem enim quàm credi potest, sæpe ex his succedentem vidi effectum. Intercapedine autem & distantia à balneo facta, aridarum rerum comestio primùm vtilis est, nisi sitis simul adsit: tunc enim aqua calida modica sitis extinguenda est, aut aliquo vino dulciore. adsit autem & œnanthites & myrtites vinum: nā ea post balnea & exercitia vtiliter ad vlcera delabuntur.

De vesicæ fluxione, & iis quæ capillorum forma exeunt cum vrina, Archigenis, Cap. XXXI.

FIT aliquando & fluxio circa vesicam, vt aliquando quidem mucosa, & foliis ac lamis similia, itémque crassa excernantur, & aut crebrò aut post temporis morā lotia reddantur: aliquādo autem aquosa & tenuia. Nouimus autem quosdam etiam pilos per lotium eiecisse, modò inuicem perplexos, modò simplices, & aliquando valdè longos, aliquando breues, atque eos omnes à fluxione productos. hæc sanè Archigenes. Galenus autem de hoc ita inquit, Capillis similia etiam Hippocrates cum vrina prodiisse vidit, & nos sanè vidimus quandoque palmi lōgitudine, quandoque etiam longiora aut breuiora. ex colore autem & compage, persuasus sum ex crasso & viscoso humore calfacto & resiccato in venis eos coactos esse: quare quumprimùm vidissem, per vrinam cientia pharmaca medelam futuram speraui, atque ita ferè omnibus contigit. Cæterùm quibus hæc affectio accidit, nulla renalis mali accessione, neque antea neque postea sunt vexati, postquam videlicet per vrinam ducentia pharmaca sunt curati. Archigenes autem, Ad hæc, inquit, fluxiones ex locis remouere oportet, vniuersique corporis habitum, maximè verò circa renes & vesicam locos vendicare atque corroborare.

De priapismo & satyriasi, Galeni, Cap. XXXII.

PRiapismus, tentigo est membri pudendi, & auctio in longum & spissum citra rei venereæ appetentiam, ex caliditate quadam acquisititia cum inflammatione quadam & dolore locorum consistens. Appellationem autē accepit priapismus à Priapo videlicet Satyro: tale enim à natura habentem pudendum homines fingunt & pingunt. Fit autem affectio aut ob dilatata venarum ac arteriarum in pudendo ora, aut flatu vaporoso iuxta antrosum neruū, ipsum inquam pudendum, oborto. Mihi autē,
A inquit Galenus, propter vtrunque fieri videtur, sæpius tamen ad dilatata venarum ora consequi. Aliquando autē propter abstinentiam à rebus venereis, quidam hac affectione apprehenduntur, atque hoc ipsum eis qui multo semine abundant, simúlque præter cōsuetudinem se abstinent, euenit, quum non per frequens & multum exercitium, sanguinis abundantiam discusserint. maximè verò hoc illis contingit qui rebus quidem venereis opus habent, in imaginationem autem ipsarum perueniunt per visiones, quæ ipsos in rerum venerearum recordationem
B impellere possunt. Cæterùm dolores eis contingunt quales tetanici habent, & ii qui reliquis membris distenduntur: inflatum enim & distentum pudendum, conuulsionis modo afficitur, & ex præcipiti hoc modo affecti pereunt, nisi confestim eis auxilium feratur. quum verò moriuntur, ventre inflātur & frigidū exudant. id quod & eis euenit qui aliis conuulsionis modis perimuntur. Propter dolores igitur & inflāmationes, venā secare statim à principio cōuenit ab affectione prehensis, & in inedia adseruare vsque ad dies tres, irrigaréque pectinē & coxendices
C vnà cū pudēdo, ex lanis succidis vino & oleo imbutis: siti item premere, & aluum obturatam euacuare non acri nimium clysteri, ne inflammationes exacerbentur. cibum autem exhibere frumentaceum paucum atque omnino nihil inflantem, & in aquæ potu continere. Quòd si diutius duret affectio, etiam cucurbitæ cum scarificatione affigendæ sunt: & si amplius sanguinis multitudo adiacere videatur, hirudines adhibendæ in ipsum locum: cataplasmata verò imponēda sunt ex cruda ordeacea farina. Optimum etiam fuerit aluum submollire per betæ & maluæ
D decoctum, pauco mercurialis succo admixto. Concharum item decoctum in potu exhibendum. ab efficacioribus autem purgantibus pharmacis intotum abstinendum. Cauenda etiam quæ vrinæ ciendæ facultatem habent: vtendum autem cibis frumentacei generis qui leniter attenuare valent, citra manifestam calefactionem. Lumbis verò quæ euidenter refrigerant imponenda, velut est solanū, portulaca, hyoscyamus & semperuiuū. Necessariò etiam coles & intercapedo inter anum & pudendum, ex aliquo leniter refrigerante illinitur, velut est ar-
E genti spuma, cimolia & cerussa, si aceto aut posca aut aqua sint diluta. Optimè autem facit in ipsis ceratum ex rosaceo optimo apparatum, & frigida aqua sæpe elutum, si tū pudendis tum lumbis imponatur. Porrò in latus decumbere ipsos, ex re est, & substernere ea quæ ad seminis profluuium dicentur: in potu amplius præbere quæ ad illos describentur. A spectaculis verò & narrationibus ac commemoratione eorum quæ ad venerem excitare queant, penitus sunt arcendi.

De seminis profluuio, Galeni, Cap. XXXIII.

F PRofluuium seminis excretio est eius præter voluntatem, citra pudendi tentiginem. nomen autem habet ex eo quòd inuitis profluit semen. Fit autem affectio ipsa ob retentiuæ in vasis seminariis facultatis imbecillitatē. Quemadmodum enim in iis qui secundum naturam integris viribus præstant, ea quæ in nutrimentum cedunt retinentur, & excrementa excernuntur: sic in iis qui præter naturam habent, recrementa aliquando ob expulsiuæ facultatis infirmitatem retinentur, & ob retentiuæ debilitatem excernuntur, aut etiam ob aliquam aliam affe-
G ctionem quæ seminariorum vasorum partes eodem modo quo expulsiua secūdum naturam facultas, mouet: veluti in comitialibus & aliis violentioribus conuulsionibus contingit, aliquando etiam in iis qui ex conuulsione moriuntur, vt videlicet semen eis excernatur. Profluuium igitur seminis, vasorum seminariorū affectio est, non pudendi, quæ dolorem quidem non ita valde inferre solet, molestiam autem non vulgarem & pollutionem exhibet, ob assiduum & inuitis contingentem seminis flu-
H xum. Oboritur autem aliquando etiam ex seminariorum vasorum fluxione: quandoque etiam satyriasi præcedente, profluuium seminis succedit. contingit autem affectio maximè pubertatem transgressis citra decimumquartū annum: imò aliis item ætatibus. Est autem semen quod profluit, aquosum, tenue, citra appetentiam coeundi, &

vtplurimùm quidē citra sensum,quãdoque verò cum voluptate quadam promanans.Corrumpitur affectis sensim vniuersum corpus ac gracilescit, præsertim circa lūbos. Consequitur & debilitas multa,non ob multitudinem seminis profluentis sed ob locorum proprietatem.Non solùm autem viris sed & mulierculis hoc accidit: & in fœminis sanè ægrè tollitur.Cæterùm cura,communis est cū ea quæ in omni fluxione adhibetur. Primùm igitur in quiete,& pauco cibo,ac aquæ potu affectos asseruare oportet:deinde etiā lūbos & pubē cōtegere lanis vino & rosaceo,aut œnanthino, aut melino madefactis. neque verò ineptæ sunt spongiæ posca imbutæ.Sequentibus verò diebus cataplasmatis ex palmis, malis,acacia, hypocisthide, œnanthe, rhoe rubro, & similibus. Insessibus item adstringentibus vtendum est,ex lentisci,rubi,myrti,& similium,in vino austero siue mero siue diluto decocto.Cibis autem vtendum qui ægrè corrūpūtur,& difficulter permutantur,& reficcandi vim habent.Dandum etiam cum potu ac cibis,viticis ac cannabis semē,præsertim tostum. rutæ item semen ac folia,lactucæ semen & cauliculi, ac nymphææ radix.In potu verò quotidie pro communi aqua, aqua in qua ferrum sæpe extinctum est præbeatur. Quidam verò corticē radicis halicacabi ex aqua eis bibendum præbuerūt. neque ineptum fuerit huius aliquādo periculum facere. Antidotus etiam hæc magnæ celebritatis,tum ad hoc modo semen profundentes, tum ad assidua in somnis profluuia cōmodè exhibetur. Seminis salicis drach.VII.calaminthæ drachm. VI. seminis viticis albæ drach.V.rutæ drachm.IIII. seminis cicutæ drach. II. cum aqua in pastillos digerito, & ex eis ad Ponticæ nucis magnitudinē cum poscæ cyathis tribus præbeto. Omnē verò acrium rerum esum,& multi vini potum, & olerum exhibitionem vitare oportet:diætam verò vniuersam resiccatoriam & adstringentem constituere. Post prima autem mox tempora, ad vnctiones & exercitatricem diætam transeundum,per quam totum corpus,& præsertim affecta,ad sanitatem perducantur.& plurimo quidem tēpore circa vnctiones immorandum: paucies verò lauandum, si aut lassitudini aut cruditati mederi velimus. Bonum fuerit etiam(si nihil prohibuerit)ad frigidæ lauationem desugere,quæ omnem morbum ex fluxione obortum depellere consueuit:maximè si medicamentaria qualitate aqua prædita sit, velut sunt in albulis aquæ, quæ etiam in potu acceptæ eis summè prosunt. sunt autem sapore subsalso,& tactu lactei teporis. Conuenit item per interualla quædam, illitionibus & epithematis & malagmatis vti, quæ rubefacere & emollire possint, atque ea quæ in profundo hærent ad superficiem transferre.Decubitus porrò frequenter in latus fiat,calaminthæ foliis, & rutæ ac viticis substratis.Epithema autem in eis vsuuenit hocce. Capillum Veneris multum contundito & terito cum aceto,aut apii succo,aut seridis,aut psyllii, eóque cochlearum carnes coctas excipito, & simul in linteolum infarta coxendicibus imponito. Vtendum verò & præscripto ad priapismum cerato,& iis quæ paulo mox ad seminis in somno profluuia dicentur. Omnem autem de rebus venereis cogitationem excludere oportet.

De seminis in somnis profluuio, Philagrii, Cap. XXXIIII.

Semen in somnis profundere dicuntur,quicunque dū dormiunt, naturæ genitale semen emittunt: quod ipsum eis vtplurimùm ob vitiati humoris materiam, aut materiæ multitudinem,aut ob partium seminalium robur contingit.Iam verò quidam & ob animi mœstitiam aut inediam,per somnos præter consuetudinem semen excreuerunt:atque id materiæ acrimonia irritati,non ob partium seminalium robur,pertulerūt.Huiusmodi sanè, qui videlicet animo mœsti fuerunt aut inediam diutius pertulerunt,intotum ferè nulla imaginatione præcedente,citra sensum etiam in somnis profluit semen: reliquis autem non solùm cum pudendi intensione, sed etiam cū quadam proposita imaginatione quæ in somnis occurrit, inordinatè semen profunditur. Cæterùm pessimus corporis habitus hic est, quum semen multum & calidum aliqui generāt,quod eos ad excretionem vrget,atque post-

A quam per coitum eiecerint,exolutionem oris ventris patiuntur,& toto corpore exoluūtur,debilésque fiunt & sicci,& tenues,& pallidi.oculos etiam cauos habent hoc modo affecti. Quòd si à coitu venereo abstineant,propterea quòd ita afficiantur,capite discruciantur: itémque stomacho,& æstu fastidióque anguntur,nihilque magnopere ex continentia iuuantur: contingit eis per somnum semen profundentibus consimilia perpeti offendicula,qualia coeundo perpessi fuissent. Quidam verò ipsorum mordax & calidum semen percipiunt in excernendo, veluti ipsi

B confitentur.His igitur,inquit Galenus,consulere oportet, quò à cibis semen gignentibus abstineant: accipiant autem non solùm cibos,sed & pharmaca quæ semen extinguant,veluti est viticis semen tostum & perfrictum:folia item & flores venerem cohibere creduntur, non comesta tantùm sed & in potu sumpta & substrata. Lentium verò decoctum etiam membri tentiginem remittere ac sedare aiunt. Portulaca comesta, & lactucæ semen potatum, & nymphææ radix & semen in cibo accepta, semen refrigerando extinguunt. Ruta verò comesta

C calore suo semen coagulat & corrumpit. Calaminthen autem assiduè edentes, generandi potentia priuari dicuntur. id quod similiter & violæ albæ semen, & hederæ cacumina nigra tria faciunt. Cæterùm aqua fabrorum ferrariorum in qua ferrum sæpe extinctum est, assiduè potatā, citra molestiam imminuit semen. Horum autem omnium sylua vniuersa,in secūdo huius tractationis præscripta est sermone. Compositis porrò ad ipsos vtor, tum iis quæ ad seminis profluuium sunt præscripta , tum hoc ipso. Ammii grana VI.fœniculi tantundem,foliorū

D rutæ parum quiddam cū caricis pinguibus tribus, per mensem semel edito,aut quotiescunque velis. Atqui assiduum eorum quæ vehementer refrigerant vsum , tum in iis quæ per os exhibentur tum in eis quæ forinsecus apponuntur,vitare oportet: veluti sunt ea quæ ex papauere & mandragora apparantur vnguenta. Illitiones autem à balneo adhibeantur ex mediocriter refrigerantibus. sūt autem hæc,oleum ex crudis oliuis expressum quod omphacinum appellatur:rosaceum,maximè quod ex omphacino est apparatum,& melinum. Componenda autē sunt

E aliquando vnguenta compage crassiora, ne videlicet facilè defluant.Compositio verò ipsorum est ex cera,& succo aliquo adstringente aut refrigerante commissis hoc modo:Ceræ partem vnam cum quadruplici oleo liquefacito,deinde in mortario cum manibus sufficienter emollito,& paulatim ex succo refrigerāte quantū expedit instillato,vnito,ac vtitor.Succi verò ad hāc rē apti sunt,succus semperuiui,solani,vmbilici Veneris,psyllii,& sanguinariæ, tribuli, perdicii, nymphææ & portulacæ:verùm hæc succum non emittit, nisi ad eam contusam in pila,

F aliquis alius tenuis succus affundatur,vuæ præsertim immaturæ & rosarum, qui sanè in æstate facilè parabiles sunt: alii verò multi etiam aliis temporibus haberi possunt,veluti lactucæ, seridis, stratiotæque & lentium quæ in aquis nascuntur. semen lini etiam in aqua coctum, succum moderatè refrigerantem reddit: rhamni item foliorum succus, & quæ his similes existunt. Optimum etiam censetur laminam plumbeam lumbis supponere, tum eorum qui in somno,tum qui aliàs semen profundunt:multùm enim refrigerare consueuit.In iis verò qui

G plumbi duritiem ferre non possunt,consulere oportet vt ex prædictis herbis quædam arefactæ substernantur:quibus etiam viticis folia & modica ruta ac calaminthe commisceantur,maximè verò ipsæ rosæ. prosunt enim hæc citra renum læsionem. Vehementes nanque refrigerationes eorum quæ in lumbis subduntur, renes iniuria afficiunt. Ipsum etiam stratum, pelliceum fit & non valde molle.Decubitus porrò vtplurimùm in latus fiat,vitata forma decubitus supina,ne lumborum arteriæ inde supercalfiant.Atque hæc quidem communis est omnium

H quibus semen in somnis profluit,cura. Cæterùm eos qui prædictum vitiosum corporis habitum & constitutionē habent,de illis dico,quibus ex coitus vsu stomachus iniuria afficitur: illos, inquam, obseruare oportet quando maximè seminis multitudo quæ excretionem expe-

tat, cõgregata appareat:& tunc ſanè in die quadã mode-
rato ac boni ſucci cibo vſi,à cœna quum ad ſomnũ vertũ
tur,coitu vtantur:ſequenti verò die quum ſufficiẽter dor
mierint,& à ſomno ſurrexerint,linteolo corpus perfricẽt,
donec cutis quendam attrahat ruborem : deindéque olei
confricatione & intritu moderatè vtantur , & aliquantu-
lo temporis ſpatio interiecto,panem bene fermentatum,
clibanitem , purum , modicum,ex vino diluto accipiant,
atque hoc modo ad conſueta munia obeunda per-
ueniant.Eo verò tempore quod inter olei intritum & pa-
nis exhibitionem intercedit , ſi locus adſit, in vicinia a-
ptus, in eo pauliſper deambulent:ſi verò hyemis tempus
inſtet,melius fuerit tandiu intus deambulare . Abſtine-
ant autem à ſpectaculis & lectionibus quæ venereæ rei v-
ſum in memoriam reuocare poſſunt. Et quotidie ſa-
nè hoc modo affecti exerceantur his exercitiorum gene-
ribus quæ per ſupernas partes fiũt.At verò corroboratio-
nem ſtomachi ex eſu panis communem deſignamus in
omni homine cui bilis efferueſcit,& qui ſtomachum ex-
olutum habet.Quare & hi circa horam tertiam diei mo-
dicum panem ex vino cum calida aqua diluto madefa-
ctum accipiant,atque ita ad conſuetas operas prodeant.

De iis qui re venerea vti non poſſunt, Cap. XXXV.

QVI re venerea vti cupiunt,ignaua autem & impotẽ
tia mẽbra habent,infernas corporis partes exerceãt,
inguináque & femora his confricent , pipere videlicet,
nitro & euphorbio cũ oleo, vnguentíſque ex huiuſmodi
rerum admixtione apparatis:exempla autem componẽ-
di paulo pòſt dicemus . Dormiant in mollibus lectis, le-
gántque quæ ad coitũ cohortantur,lectionibus itẽ ac ſpe
ctaculis eiuſmodi aſſideant. Cæterùm edulia & pharma-
ca ipſis conueniunt calefacientia & inflantia, veluti ſunt,
cicer, fabæ, alica, porri, bulbi, paſtinacæ radix & ſemen
moderatè,nuces pineæ,ari radix cocta,colocaſii radix co
cta, itémque dracunculi,vrticæ ſemen, rapi ſemen, eru-
cæ tum folia tum ſemen , maximè agreſtis : coſtus & pi-
per cum vino mulſo,ſatyrium, ſeſamum, horminum, a-
mygdalæ moderatè,aniſum polypodes & concharum ge
nera omnia:perdicis itẽ oua ad coitum excitant , & teſti-
culus galli.Seminis verò multitudinem augent omnia bo
no ſucco prædita:teſtes vulpis ſicci triti cochlearii menſu
ra potati innocuam & minimè vanam membri tentigi-
nem faciunt: partes etiam renes ſcinci amplectentes ad
tentiginem pudendorum excitandam bibuntur. Orchis,
herba eſt quæ teſticuli appellationem habet, eius maior
bulbus cum lacte potatus tentiginem ciet : minor verò
cum aqua potatus tentiginem remittit. Cõpoſitum ten
tiginem ciens, & faciens ad languorem membrorum, ac
reſolutionem. Sinapis,radicis panacis,ſeminis erucæ,cu
iuſque drach. VIII. ſeminis cardamomi drach. IIII. piperis
grana XX. redigito in paſtillos cum erucæ ſucco, & dato
drach. I. ieiunis cum vino veteri adſtringente. Aliud.
Seminis hederæ nigræ, floris chamæmeli , ſeminis oxy-
ſchœni,cuiuſque drach. IIII. ſeminis erucæ,piperis albi,ſi-
napis,cuiuſque drach. I. pyrethri drach. IIII. excipe melle,
& ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redige, præbe à bal-
neo nucis Ponticæ magnitudine. Aliud. Pudendum
cerui aridum vrito,& drach. I. cum vino meraciore præ-
be.experimento conſtat. Aliud,quo & ego vtor. Semi-
nis hormini, ſeſami,piperis, ſeminis erucæ, ſinapis, nucũ
pinearum,caudæ ſcinci,ſatyrii, floris iunci odorati, ſtyra
cis,ſeminis porri,vuæ paſſæ, ſingulorum æquales partes,
mellis quantum ſatis eſt:præbe drach. I. Aliud,quo e-
tiam ipſe vtor. Salis communis torrefacti ſeſquiſexta-
rium Italicum,hoc eſt vnc. XXXVI. ſeminis hormini ſcru-
pulos duodecim,ſpicæ nardi vnc. I. ſalis ſcinci vnciam v-
nam,caudæ ſcinci dr. IIII. ammii ſcrupulos duodecim, ſa-
tyrii ſextantem, piperis vnc. I. ſeminis cardamomi vnc. I.
ſeminis fœniculi vnc. I. myrrhæ vnc. I. ſeminis erucæ dr.
VI. ſeminis verbenacæ ſupinæ aridi drach. tres,ſeminis ſã
guinariæ ſicci drach. II. nucum pinearum vnciam vnam,
phyſſalidum drach. IIII. ſeminis hyperici drach. IIII. cõtũ-
dito cribrato,& ad veſperam cochlearium quomodocun

A que velis exhibeto . Aliud vehementer efficax. Myr-
rhæ,piperis,ſpicæ nardi,tragacãthæ cuiuſque, dr. I. thuris
ſeſquidrachmam, croci drach. I. ſtyracis, galbani, dauci,
ſeminis hormini,cuiuſq; drach. II. canchryos,ſeminis fœ-
niculi,ſeminis lini,ſeminis vrticæ,ſeſelis,cumini Æthio-
pici,aniſi, ſeminis erucæ , cuiuſque drach. ſex, erui albi
toſti drach. ſex, ſeminis apii drach. tres, ſeſami non loti
drach. decem,amygdalas amaras delibratas quindecim,
amygdalas dulces triginta,nuces pineas centum, bulbos
crudos magnos ſex, mellis quantum ſufficit vt ad cerati
B craſſitiem redigatur.præbe drach. I. ante cœnam,cum vi-
no mulſo maximè,aut vino auſtero.Facit ad tentiginem,
& ſuperabundantem rei venereæ vſum ciendum,in ſeni-
bus præſertim & debilitatis.Facit & ad liberorũ procrea-
tionem. Vnguentum efficaciſsimum. Olei vetuſtiſſi-
mi lib. I. erucas in tithymalis repertas nonaginta ſex:eru-
cas in æſtate dum in vigore eſt herba,accipe, & in oleum
cõiectas,ad ſolem per dies ſeptem expone, & poſtea oleo
vtere:ani & pudendi intercapedine, itémque lumbis ex
eo confricatis.Idem etiam pinus erucæ faciunt,& tenti-
C ginem vehementer cient. Oribaſii ſatyrica. Zingi-
beris,radicis ſatyrii ſuperioris,cuiuſque drach. octo, cau-
dæ ſcinci,mei,aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, cu-
iuſque drach. quatuor,ſeminis erucæ drach. tres,cinamo-
mi drach. tres. hormini,piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque
drach. II. floris iunci odorati drach. I. ſpicæ nardi drach. I.
ſanguinis hircini ſicci cochleariũ plenum. datur drach. I.
cum vino,imbecillioribus verò cum lacte. Oribaſii,ad
pudendi languorem ac reſolutionem,præſertim ſenum.
Seminis erucæ drach. II. cumini vnc. I. portulacæ
D vnc. I. excipe melle,& manè ac veſperi cochlearium præ-
be. Porrò ad coitum concitat paſſer troglodytes appel-
latus,in cibo acceptus. Verùm iis qui frequentius & ſu-
prà quàm conuenit inde coeunt, vrinam capræ bibendã
præbe. Oribaſii,tentiginem ciens. Piperis,petroſeli-
ni,nucum pinearum, ſcobis pudendi ceruini aridi, tere-
binthinæ,æquales omnium partes melle excipe , & cum
vino bibendas præbe. Aliud,Oribaſii. Stellionem
vſtum quamtenuiſſimè conterito, deinde oleum affun-
dito,atque ex eo magnum dextri pedis digitum inungi-
E to,& coito:vbi verò à coitu ceſſare velis, digitum ipſum
abluito. Aliud eiuſdem. Leporis coagulum,aut leo-
nis adipem pudendo illinito: deinde tria piperis genera
cum tragacãthæ ſucco teſticulis intercapedini inter anũ
& pudendum ac lumbis oblinito. Ex Rufi libris vnguẽ-
tum efficax tentiginem ciens. Myrrhæ drach. I. ſulphu
ris viui drach. I. cnici interioris drach. I. pyrethri obolos
duos, melanthii drach. II. piperis grana triginta . grana
cnidia depurata viginti,contundito,& cum drach. I. ſucci
ſquillæ terito,ceræque vnciam vnam cũ olei cicini beſſe
F colliquato:mellis item quadrantem adiicito. vtitor. poſt
coitum verò,cum linteolo loci diligenter extergantur.
quidam verò hoc vnguento ſedem illinunt. Porrò Ru
fus etiam hæc addit: Facilè eſt, inquit, & hîc remediũ
reperire iis qui venere vti non poſſunt. Adoleſcens e-
nim quiſpiam nos acceſſit, & ſe vehementer coitum ap-
petere confeſſus eſt:verùm vbi commiſceretur,ſemen e-
mittere non poſſe,ſed flatus plurimos ſibi per ſedem erũ
pere.In hoc itaque cõiecturam feci , vaſorum ſeminario-
rum ſiccitatem adeſſe : quod ipſum etiam adepta ſanitas
G demonſtrauit.nam poſtquam humida & boni ſucci diæ-
ta eſſet vſus,ſemen emiſit. Alius item adoleſcẽs dome-
ſticus miniſter,confeſſus eſt ſe,quando cum muliere rem
haberet,ſemen effundere non poſſe : quum verò dormi-
ret,plurimum ei ſemen prodire. Viſum itaque mihi eſt,
vaſa eius ſeminaria propter multam vnà cum frigiditate
humiditatem,calfieri non poſſe:propterea quòd caliditas
in coeundo ad corporis ſuperficiem diffunderetur: in
ſomnis verò amplius calefieret , propterea quòd ſomni
interna calefaciunt,& refrigerant exteriora . Quare hunc
H ipſum infernas partes exercere iuſſi , atque id maximè
per equitationem. Caſtoreum etiã bibendum præbui, &
diætam omnem calidam & ſiccam conſtitui.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo quartus,

De ischiadicis siue coxendicum dolore, déque podagra & articulari morbo quem Græci arthritidem appellant.

De Ischiadis siue coxendicum dolore, Cap.I.

ARCHIGENIS. Ischiadici, *hoc est ex coxēdicū dolore affecti*, propriè dicūtur quib⁹ dolor circa iuncturam quandam vertebrarū innititur. Antecedit autem & quasi auspicatur hoc malum, aliquādo quidem vicinorum musculorum dolor, & maximè lūborum: aliquando verò ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam verò quandoque etiam contingit vt vertebri dolore ferè sublato, circa poplitē solùm afflictio hæreat: aliis autem iuxta talum: quibusdam verò totum crus æqualiter dolore affligitur. multis item circa inguina dolor figitur, & tum sanè vesica ipsa molestiam transfumēs vrinæ difficultatem inducit: & tunc maximè totum crus à coxendicibus vsque ad calcaneum dolorem perfert, & non solùm si ipsum crus moueatur, conuulsiones infert: verùm si etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Generant autem hanc affectionem assiduæ cruditates, & immodicus rei venereæ vsus: aliquando etiam deambulationes concitatiores, & hæmorrhoides suppressæ, & vomēdi consuetudo intermissa, & purgationes menstruæ, aut etiam aliæ familiares excretiones impeditæ, & exercitiorum contemptus. Communis quidem igitur ischiadicis, podagræ, & articulari morbo, existit valida alicuius humoris vbertas, quæ affectum articulorum nexū occupat, quo impleto exporrecta neruosa corpuscula tensione affliguntur, atque ex his oboritur dolor. Cæte-
A rùm ad affligentis humoris cognitionem, conferet diæta quæ præcessit, & anni tempus, & aeris nos ambientis status, ætásque & habitus, itémque color corporis: amplius autē & doloris specimē, siue feruēs & pungēs, siue stupidū. Initiū igitur curationis fiat ab affligentis humoris euacuatione, & si quidē humoribus ex æquo redūdarit corpus, præ omnibus venæ sectio assumatur: deinde etiam purgatio. postea verò ea quæ dicentur pharmaca opportunè & ordinatè adhibeantur, ita vt in manibus quidē & pedibus pharmacis fluxum repellentibus vtamur: circa coxendicū
B verò iūcturā id facere vitemus. Quum enim hic cōnexus in alto situs sit, sanguis ex vicinis & ambientibus venis ac musculis ad ipsum impellitur: quare lenitiuis in principio opus est pharmacis ad coxēdicū dolorē, atq; ea neq; omnino refrigerēt, neque fortiter calfaciāt. Etenim quæ refrigerāt, ad cōnexū materias impellunt: quæ verò vehementer calfaciunt, aliā amplius materiā ex adiacentibus partibus attrahūt. A multitudine itaque sanguinis coxēdicū dolorē obortum, venæ sectio curat, si primùm cubiti
C venā secemus: deinde etiā eam quæ iuxta talos est, aut poplitem. In principio enim omniū inflammationum, diuulsoriam venæ sectionem facere oportet, veluti si pes sit inflāmatus, ex vena è directo loci affecti sita sanguinē extrahemus: in affectionib⁹ verò iā inueteratis, maximè qui dē ex ipsis locis affectis extrahemus: aut si id fieri nō possit, ex vicinis. Post sanguinis verò è cubito detractionem, à talo repetita sectione auferre oportet: secāda est autē in

terna vena iuxta talos sita: viriliter enim imbecillis auxiliatur. Et scio, inquit Galenus, coxēdicū dolores in vna die curatos per hāc ex crurib⁹ euacuationē, maximè si nō à frigiditate sint oborti, sed ex vasorū sanguinis circa coxēdicē repletione. In omni equidē coxēdicū affectione, præcipuè tamen ea quæ humoribus ex æquo redundantibus oboritur, siquis prius quàm corpus euacuet, acribus pharmacis ad affectam particulam vtatur, ægerrimè sanabilem affectionem reddit, vtpote multitudine ibidē insolubiliter condensata. supra reliqua enim inspissatur & viscosa redditur, & ob acrium pharmacorum caliditatē & siccitatē, nō dissimile quippiā assationi perpetitur. Ab euacuatione igitur totius corporis, vt quæ maxima facultate ad huius affectionis curam præstet, curandi initium faciemus: & non solùm à cruribus, sed & à cubito primum sanguinem extrahemus. Sunt & vomitus ischiadicis commodi, atque adhuc amplius quàm per vētrem euacuationes, nimirum retrahentes humores infrà repētes. Eos igitur in principio affectionis facere à cibo expedit. inueterato verò malo, etiam à pharmacorum vomitū cientium acceptione, ita vt à mediocribus incipiamus. Porrò quibus iam indissolubilis humorum coactio in ipso articulo à medicis per immodicū acriū pharmacorū vsum facta est, his cucurbita quāmaxima cū scarificatione locis affixa auxiliatur, & purgatio per infusa efficaciora. Qui igitur iam dicta præ oculis habuerint, etiam præscriptis à veteribus medicis pharmacis iuxta methodum poterunt vti. Itaque post venæ in cubito sectionem & à talo item sanguinis detractionem, aut per purgatiuum euacuationem, vbi videlicet aluus leniori clystere iniecto excreuerit obturata, irrigare locos oportet, primùm quidem ex oleo rutaceo. postea verò etiam efficacior irrigatio adhibēda quæ sēsim calfaciet, & materias ex alto ad superficiem attrahere possit, qualis est quæ ex cyprino, aceto, nitro, & canchry constat: ita vt octo quidem cyathi olei cyprini, quatuor verò acris aceti, duo autem nitri, & vnus canchryos coniiciantur, & donec ter aut quater efferueant coquantur: pòst verò, expressus & in lanis succidis exceptus succus, super affectos locos imponatur: verùm quotidie renouare hanc irrigationem oportet, & tribus vicibus hoc fotu admoto, profectus animaduersionem habeto. Multos enim, inquit Archigenes, vidi qui nullo alio præsidio opus habuerunt. Ego verò, inquit, post prædicta etiam simpliciorem clysterem infundo, & sequenti die acriorem, atque haud scio an vllus tam degener coxendicum dolor reperiatur, qui huic præsidio non cedat: aut si aliquando ad primā adhibitionē nō cessit, post alterū ei⁹ vsum penitus excisus est. Apparatur autem acrior clyster hoc modo: Mellis sesquicyathum, olei tantundem, aquæ cyathos duos, nitri drachmas octo, terebinthinæ drach. IIII. hæc vnita & calefacta infundito, & podici fomentū apponito, quò diutius infusum cōtineatur: nā sic magis operatur: vtplurimùm verò mucosam humiditatē extrahere cōsueuit. aliquādo autē & sanguinē, quando etiā maior cōmoditas resultat. Quòd si adhuc affectio ipsa persistat, paucis dieb⁹ interpositis (non tamen vt prioris præsidii vtilitatem demoliamur) rursus clystere vtemur, pro simplici aqua, cētaureæ decocto ad prædicta affuso, quò robustius pharmacum reddatur. Supra opinionem autem ipsis commodat cucumeris syluestris radix in tenues partes concisa, deinde paulùlum cocta, atque decocto eius cum solo melle infuso, citra omnem mordacitatem euacuat affligētem humorem. Optimè etiam facit lupinorum amarorū decoctum cum pari oleo infusum. Sæpe enim, inquit Archigenes, hæc prædicta cura ad omnes ischiadicos mihi suffecit. Quòd si tamen affectio adhuc remoretur, cucurbita quammaxima, cum plurima flamma locis affigatur, vulnusculis etiam altioribus per scarificationem impactis. Cæterùm & reliquam curam referre operæpretium existimo, vt nota sit siquando vsus eius necessariò expetatur. In omni enim tempore plurima curationis principia cōstituenda: hoc enim modo facilius affectio destruetur, si assiduè præsidiorum permutationes fiant. Itaque vbi rursus mederi cœperis, vomitibus vteris siue à cœna

A siue à raphani acceptione cōcitatis: deinde loci affecti & totū corpus in balneo per nitrū extergatur: post balneū autē, loci ex vnguento per adarcem & euphorbiū cōposito illinantur. Deinde rursus aliud medendi initium à purgatione facies. Solitus autem fui, inquit, purgatiuum ad ischiadicos assumere huiusmodi: Colocynthidas quotquot velis accipito, & derasa ac proiecta medulla, ipsas oleo optimo expleto, & totam noctem finito. deinde oleo per se effuso, cum vacuo colocynthidis capite aquam vna & dimidia olei mensura commensurato, ac in B ollam fundito, atque cum eaipsa communi aqua colocynthidas ipsas donec flaccescant coquito: & expressas ipsas quidem abiicito, liquorem autem excolato, & affuso ad ipsum oleo feruefacito, ac panis siliginei cōtusi ac cribrati quantum satis erit inspergito, manibúsque satis diu emollito, ac pilulas ad nucis Ponticæ magnitudinē formato, ex eisque XIIII. pilulas à balneo exhibeto. Si verò fortius reddere pharmacum velis, ad hanc dosin, veratri nigri corticis tenuissimè triti obolos tres, & scam- C moniæ scrupulū vnū, adiicito. Possum autem idem de hoc præsidio quod suprà de clysteri dixi, referre, quòd videlicet solum aliquando sufficit etiā eam quæ per multum tempus indurata est, coxendicum affectionem extirpare. licet itaque eo sæpe vti: multitudine tamen eius imminuta: & sanè moderatam eius multitudinem obseruauimus numerum XVIII. pilularum. Eis verò qui pilulas deuorare non possunt, colocynthidis cremorem exhibeto hoc modo. Colocynthidem quāmaximam perforato, & eiecto semine, relicto autem eo quod instar tomen- D ti inest, intotum colocynthidem ex vino dulci veteri expleto, & per totam noctem finito, & cum defecto ex ea operculo cooperito. manè verò excolatum per pannicululum vinum & tepefactum, bibendum præbeto. Si verò parua fuerit colocynthis, duas pro vna vino expleto, & exhibeto. Quòd si efficaciorem reddere velis hunc cremorem, veratri nigri obolos tres adiicito, & scammoniæ sesquiobolum. Cæterùm per interualla quædā prædicto clystere ex cucumeris videlicet syluestris radice apparato, etiam ad ipsos vtaris.

E

De herba iberide quæ & cardamine appellatur, eiúsque sinapismo, Cap. II.

Quòd si vestigium quoddam affectionis relinquatur, herbæ iberidis quæ & cardamine appellatur, radix assumenda est: etenim odorem & saporem ac figurā cardami, hoc est nasturtii, habet. Multa autem vbique nascitur, maximè tamen circa vetera monumenta muróśque & circa vias in incultis locis. folia autem habet nasturtii, vere quidem virentia & nasturtio multo maiora: lōgitudo verò caulis, cubiti parui est aut paulo amplior: æstate florem lacteum promit, & tunc sanè efficacissima F censetur. semen fert quamminimum, atque idipsum per totum caulem enascitur. radix verò acerrimum habet odorem, & maximè omnium nasturtio similem. Hanc æstate maximè recentem effodito (arida enim vires amittit) & diligenter tundito: tunditur autem difficulter: & axungia veteri modica excipito, ac iūcturæ coxæ & vniuerso cruri imponito, adalligato, ac incumbere finito: mulieribus quidem nō infra duas horas, viris autem per quatuor horarum spatiū, si possibile sit id perferre. excitat tumores cum ardore & rubore, veluti sinapismus G facere solet. Pòst verò in balneum inducito, nullo vnguento aut smegmate eis illito: vbi verò modicum exudauerint, in solium ob feruorem mordacius desidere iubeto, idque fortiter perferre cogito. morsum enim cum ardore in principio inferre consueuit: deinde educito. ferme enim semper, quanuis ab aliis fuerint importati, sua sponte pedibus ingredientes, exibunt. Verùm à balneo ad oleum multum, paucum admodum vinum admisceto, & conquassata illinito, ac humore cum aspero panno deterso, crus ipsum cum leuissimis lanis cooperito. H Et sanè consueuit hoc ipsum præsidium nullo alio inde auxilio opus habere. quòd si tamen aliquādo vestigium affectionis relinquatur, vicenis horis siue diebus interpositis, rursus eodem præsidio vtaris. Atque hic quidem sinapismi est modus. Cæterùm pharmacum ipsum plus

res quàm sperare possis,in se complectitur commodita- A tes,& cum minori acrimonia eius vsus perficitur. Hoc autem vtendi modo etiam ad inueteratos capitis dolores,omnésque alios diuturnos dolores,quacunque tandē corporis parte constiterint:ad affectiones item ægrè solubiles & resolutiones persanandas,vti licebit. Ceratum ad ischiadicos, Archigenis. Porrò interiectis diebus quibus ab exhibitione remediorum quiescis, ceratum locis imponatur huiuscemodi: Opopanacis drachmas octo in aceti cyathis duobus dissoluito,deinde ceræ trientem,cum besse olei cyprini liquefacito, refrigeratóque B ac læuigato,& ad dissolutum opopanaca conücito, vnito,ac vtitor.

De vstione, Cap. III.

VEteres, inquit Archigenes,etiam vstione in ischiadicis vsi sunt,tum per cauteres ferreos igni candefactos, tum per struthii & aristolochiæ radices coxæ iunctura in altum perusta,itémque cruri per interualla quædam ,circa dolētes maximè locos,cautere admoto. Quidam verò alii ad propinquæ cruri affecto manus locum inter magnum digitum & indicem medium,circa infer C num magni digiti siue pollicis articulū,caprinum stercus feruens per forcipem imponunt, stercoráque variāt ac permutant,donec sensus vstionis ad locum affectum perferatur.tunc enim sufficientem vstionem esse dicūt. Dioscorides autem hanc rem ita tradit:Caprinū, inquit, stercus feruefacito,& extenso magno manus digito, cauum locum circa inferni articuli eiusdem digiti finem notato : deinde locum ipsum ex oleo prælinito , & lana conuoluta oleo imbuta ad cauum locum substrata , sigillatim caprinum feruefactum imponito, quousque D sensus per brachium ad affectam coxam procedat. Antyllus autem,Nos,inquit, etiam huiusmodi vrendi modo vtimur: Stercus caprinum siccū feruefacimus,eóque ventrem magni digiti affecti pedis perurimus, paulo infra vnguem vsque ad os ipsum vstione penetrante.Hæc ipsa vstio extremas coxendicum affectiones,& quæ nulli alii præsidio cedunt,dissoluit.Cæterùm post vstiones,porri folia cum sale trita,aut oliuas nigras cum sesamo illoto tritas,aut nucum interiora trita,ad locum crustosum imponito. eis verò qui molles carnes habēt,lac cum melle E adhibeto.Tertio autem die ab vstione,lenticulam coctā cum melle,donec crustæ penitus excidant,cataplasmatis modo imponito: atque deinde suppuratorio ductu vtitor,vlceribus ad plures dies asseruatis ne cicatrix eis obducatur.Nouimus,inquit Archigenes,plurimos qui ex prædictis vstionibus opem senserunt : verùm nobis, inquit,ad coxarum affectionis demolitionem prædicta remedia suffecerunt,itémque malagmata quæ paulo pòst dicentur.apposuimus autem De vstione , ne videlicet eius vsus ignoraretur.

Cura affectionis exacerbatæ, Cap. IIII. F

ARchigenis.Tempore porrò exacerbationis,reliquæ partes fasciis circumligandæ sunt,& diligenti frica tione contrectandæ:irrigationes item locos impinguātes,& per vices mutatæ,ex oleo sicyonio calido adhibeātur,& cū lana conuoluta contegantur. Cataplasmata autem ex semine lini ac fœnigræci affectis partibus imponantur:maximè verò quæ ex loliacea farina apparantur, ac quædam calefacientia assumunt, & althææ radicem. Mitigant etiam vehementes dolores,ex oleo fomen- G ta,& ex milio fricto,itémque sale in sacculis calfacto. Potiones ad ischiadicos:Succꝰ Cyrenaicꝰ exacerbationes diffundit,erui magnitudine potatus aut deuoratꝰ.Sūmè facit & castorei drach. vna cum opopanacis obolis tribus. Alia potio ad ischiadicos: Farinæ erui,anisi,fœniculi,singulorum parem mensuram conücito, tundito & cribrato,obolósque nouem in dimidia vini hemina dato.multa crassa per vrinam ducit.vbi verò purum prodire videris lotiū,ne amplius præbeto. Alia. Centaureæ H minoris ramulos contundito & cribrato,ac ieiunis cochlearium ex aqua calida ad horas tres aut plures dato. Alia. Radicem rubiæ contundito & cribrato, similitérque præbeto.sanguinem per vrinam educit:quotidie

autem bibētem lauato. Auxiliatur item irionis semen cum vino,& smyrnii semen eodem modo. Seminis nasturtii drach.vnam cum vino, radicis capparis corticis drach. vnam cum vino,radicis iridis tritæ drach.i. cum passo,ruta syluestris & domestica cum anisi decocto, symphyton in petris nascens,cum vino mulso decoctū: radicis althææ decoctum,aut centaureæ minoris,ammoniaci thymiamatis drach.i.ex aqua mulsa:seminis hyperici drach.i.quod ipsum & stercora educit itémq; pituitam,baccæ iuniperi ex vino,bitumen pro catapotio deuoratum,carpobalsamum ex aqua mulsa.Cæterùm & potiones dolorem lenientes,itémque soporiferæ,vbi dolores restiterint,commodè assumi possunt:maximè tamen omnium antidotus quæ pæonia appellatur, in tertiodecimo Sermone descripta.Ego autem,inquit Archigenes, etiam in exacerbationibus prædicto clystere vsus sum,eo videlicet qui ex terebinthina & nitro constat,& euidentem permutationem feci. poteris autem & cucumeris syluestris decocto in exacerbationibꝰ vti. De reliqua diæta, Archigenis.Subiungemus autem ex ordine & paucis reliquam curam.Præ omnibus igitur adhortor vt contentiones,& exquisitæ negotiorum incommoditates eis exhibeantur,non solùm à cibo accepto sed etiam sumēdi cibi tempore,diæta vnctoria & impinguante constituta,quò similiter carnis incremento sit consultum. Nam si hanc veluti neruorum operculum acquisierint, tutum simul ad omnē externā causam inuentū habebimus,simúlque cōmodā exercitationem omni vnctoria diæta potiorem apponemus. Vngantur autem ab expertis, & gymnasiis exerceantur. minimè enim molesti labores fient cum perito præexercitatore: & manus sanè exercitiis tritæ commodiores sunt mollibus ad curationem. At verò significandum est etiam quòd ischiadici ab assiduis flexibus & deambulationibus , & moderato cursu quamcommodissimè opem ferre possint. Præcedat itaque gestatio in equo,deinde naturalium aquarum vsus, primùm quidem calidarum,deinde etiam frigidarum.si enim ad frigidæ lauationem assuescant,sola suffecerit ad incolumitatem acquirendam. Cæterùm diæta,tempore quidem exacerbationis sorbilis sit & modica : per interualla verò solidior & reparandis viribus magis accōmodata,habeátque acrium eduliorum comestiones quasdā per aliquot dies adiunctas.Eorum autem syluam sæpe iā apposuimus,vtpote quæ nihil viscosum,aut crassi succi, aut ægrè concoctile,aut quod difficulter digeritur, cōplectitur.Bonæ verò concoctioni imprimis consulant, non solùm damni quod ex cruditatibus prouenit ratione habita,sed & incrementi carnis, qua præ omnibus ischiadici opus habent.Quin & qualitates eorum quæ ægrè,concoquuntur,fugiendæ,præsertim eorum quæ vrinam ducunt. Aluum autem probè solutam habere expedit: premuntur enim & aggrauantur articuli vbi ipsa fit adstricta.neque verò assiduè profluat venter,(nam id imbecilles reddit,& quod cùm purgationis impetu à toto corpore attractum est,idipsum vicinas partes replet. Cōtingit tamen etiam aliquādo à periculosa dysenteria oborta omnem coxarum mollitiem ac aptitudinem ad affectionem corrigi & emendari. Præstat etiam vomitus per interualla siue à cibo accepto siue à raphanis.neque latet nos quosdā veratro ad ischiadicos vsos esse. scimus item veratrū efficaciter auxiliari : verùm nō suspicamur eius vsu opꝰ esse ad hāc affectionē vtpote quæ ab antè tradita cura extirpabitur. Cataplasma ischiadicum: Farinam lupinorum amarorum in aceto mulso aut posca decoctam imponito. Aliud. Calaminthen præsertim viridem,aut si haberi nequeat,cum posca,locis imponito.est enim præsidium præclarum. Aliud, facit ad vehementes dolores: Papaueris capita in aqua mulsa decoquito,ipsísque proiectis,farinā ordeaceam aquæ mulsæ incoquito ac imponito. Aliud. Capita papaueris viridia terito,& adspersa polentæ farina in pastillos redigito, eáque in vmbra resiccato. Vsu verò expetente,in sufficienti aceto dissoluta ac calefacta imponito. Aliud Asclepiadæ,ischiadicis,podagricis, & articulorum

morbis euestigio auxiliatur. Fœnumgræcum in fictile A vas coniectum & posca sufficiente affusa,per integram noctem macerato:manè verò ad ignem appositum donec soluatur coquito:deinde in mortario tritum,& sufficienti melle affuso calefactum,& linteolo exceptum, ad affectos locos apponito,& fasciola adalligatum finito,idque per dies duos aut tres facito. Aliud. Radicis symphyti sescuncem rasam & in tenues partes concisam in pilam testaceam coniicito,& enixè terito,atque vbi contrita fuerit,mannæ quadrantem,& ouorum recentiũ crudorum candida tria vnà cum luteis adiicito,rursumque enixè terito,& contritis lib.I.adipis suilli veteris B probè subacti addito,vnito,ac linteolo excepta imponito. Euestigio dolores mitigat,& præsertim cum fluxione articulorum obortos. Aliud Asclepiadæ: Fœnigræci mola triti,corticis radicis mandragoræ, mannæ, cuiusque quadrantem,oua cruda recentia x.radicis maluæ lib. I. radicis symphyti libram vnã, carnis cochleæ terrestris sescuncem, vt prædictum est apparato diligenter,& sublatum reponito. Vsus verò tempore, pharmaci partem vnam,adipis suilli veteris partes duas accipito. C

Epithemata & malagmata ad ischiadicos, Cap. V.

MAlagma,inquit Archigenes,quod valde multo experimento nobis constat, est subscriptum. verùm cucurbitam prius ad dolentes locos affigere oportet:ipsum autem malagma aliquando inhærere consueuit. quare expectabis eius vtilitatem: Colophoniæ librã vnam,baccarum lauri bessem,seminis raphani trientem, corticis capparis libram vnam,picis aridæ libram vnã, D pyrethri libram vnam,ceræ libras duas & dimidiam,fœnigræci bessem,iridis libram vnam,sinapis bessem,nitri libras duas. Nitrum cum aceti libris duabus terito:deinde reliqua arida inspergito,simùlque terito,affusisque liquefactis,emollito,ac vtitor. Hoc quidem igitur malagma eiusmodi est quod malum penitus extirpat, cutem rubefacit,& materias ex alto ad superficiem educit: quo sanè in principio nõ oportet vti. Verùm quod sequitur, leuissimum est & multæ commoditatis, quóque citra formidinem conuenit vti: Ceræ triẽtem,styracis sesquiunciam,satyrii sesquiunciam, alo e primariæ sesquiunciam,ammoniaci thymiamatis sextantem,croci vnciam vnam, pyrethri vnc. I. opopanacis vnc.I.galbani vnc.I. E thuris vnc.I.olei veteris lib.IIII.(aliquando autem sextãtem solùm,in æstate)apparato,& vtitor. Præter opinionem etiam facit ad ischiadicos emplastrum pardalis appellatum,quod ad hydropicos inuenies descriptum.

Leæna emplastrum, malum penitus extirpans: Olei veteris libras duas,plumbaginis, salis communis, terebinthinæ,singulorum libram vnam, squamæ æris quadrantem,æruginis,herbæ lanariæ radicis,chamæleontis F nigri radicis,aristolochiæ,sinapis,singulorum sextantẽ: aliquando etiam canchryos vnciam vnam,aut pro eo pyrethri tantundem. auxiliatur etiam capiti ad hemicraniã impositum. Heræ ad ischiadicos. Hoc,inquit, vsus sum ad Frontinum,statim ab exacerbationibus imposito: Ceræ drachmas centum, visci drachmas sedecim, terebinthinæ drachmas vigintiquinque,galbani, myrrhæ,iridis,cuiusque drachmas sex,cedriæ heminæ dimidium,olei cyprini heminæ dimidium. ceram, cedriam cum cyprino oleo liquefacito:deinde resinam & galba- G num adiicito, & ablatis ab igne statim viscum addito, & vbi dissolutum fuerit,irin inspergito & vnito, & ad myrrham in mortario cum aceto tritam affundito. quidam etiam nitri drachmas duas adiecerunt. Asclepiades autem ita inquit, Malagma quod ischiadicis statim post exacerbationum remissionem imponitur. facit ad ossa contrita ac omnem neruorum per consensum affectionem,omnémque duritiem dissoluit: facit item ad alias inflammationes,comprimit & committit malignas cica H trices. prodest luxatis & collisis, & ad omnes malignas mamillarum dispositiones. est enim valde generosum: Ceræ, terebinthinæ, visci, galbani, myrrhæ, iridis siccæ,singulorum drachmas quadragintaocto, olei cyprini quantum sufficit. Galbanum cum cera in mortario contusum & emollitum cum cyprino liquefacimus, deindeablatis ab igne viscũ iniicimus,& vbi dissolutũ fuerit,irin inspergimus,& ad myrrham cum aceto in mortario tritam affundimus. Commodant etiam ipsis emplastra ex sale:quale & hoc est: Salis drachmas centum, picis sescũcem,olei libras quatuor, cerussæ libras duas. salem per se quàtenuissimè terito, similiter & cerussam: deinde oleum ad ipsa in mortarium affundito, & postquam sufficienter triueris,excepta vsquequo manus nõ inquinent coquito ad lentum valde ignem. deinde picẽ liquefactam & percolatam iniicito,ac rursus ad compagem quæ manibus non adhæreat reducito,& vtitor.

Malagma ex silphio,ischiadicis valde præclarũ. Ammii drachmas duodecim,silphii,seminis rutæ syluestris, baccarum lauri repurgatarum,singulorum vnciam vnã, medullæ colocynthidis drachmas duas,nitri, abrotoni, cardamomi,cuiusque drachmas quatuor,ceræ, adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis, cuiusque sesquiunciã. Arida liquefactis ab igne ablatis inspergũtur,simúlque in mortarium ad ammoniacum cum aceto tritum infunduntur. Quidam verò ammoniacum cum cera liquefaciunt,& ad compagem manus non inquinantem redigunt. Aliud malagma quo Theodorus proprium patrem curauit,quum ob dolorem suspicere non posset:

Ceræ,picis liquidæ,aluminis liquidi, æquales partes accipe:liquescibilia liquefacito,& ad alumen cum aceto tritum affundito,emollito, ac vtitor. Asclepiadæ, ad ischiadicos.facit & ad colicos:securéque in exacerbationibus exhibetur.scabiem etiã quam psoram *Græci* appellant,citra exulcerationem sanat: Ceræ,picis liquidæ, picis aridæ,cuiusque librã I.sulphuris viui,aluminis scissilis,nitri rubri,cuiusque sescũcem. Quæ eliquari possunt eliquato, aridáque quamtenuissimè trita paulatim adspergito,simúlque in mortario posca madefacto commisceto,emóllito,ac vtitor. quidam picem aridam & resinam pinus,ac ceram per singulos dextantes sumunt,oleique sextantem addunt, ac reliqua veluti prædictum est. Ischiadicum mirabile: Thuris, euphorbii, ammoniaci thymiamatis,pyrethri,picis,ceræ, singulorum quadrantem,resinæ pinus aridæ sescuncem,olei cyprini sescuncem,fellis taurini quadrantem. thus,euphorbiũ, ammoniacum, vnumquodque per se quamtenuissimas in partes vnà cum felle terito:liquescibilia verò liquefacito,& pyrethrum inspergito,eáque ad trita fundito,vnitóque,ac vtitor confidenter.experimento cõstat. Melius autem apparatur si ammoniacum quamtenuissimè tritum liquefactis inspergatur,atque eo eliquato thus tritum adiiciatur:euphorbiũ verò cum felle teratur. Vnguenta & acopa quæ neruorum lassitudinem in ischiadicis reficiunt. Ad coxẽdicum dolorem,pæoniæ radicem in oleo ad triduum contusam accipito, & quarta die paulùm coctam illinito. Cæterùm præpurgandos eos scito,ex succi tithymali guttis quinque tantùm cum caricis acceptis,aut ex corticis tithymali cremore. Corticẽ autem ipsum contusum & cribratum quatuor scrupulorum pondere in vino per integram noctem macerato:manè verò excolatum vinum præbeto. Aliud. Nycteridem herbam,quam vnguentum Helenes appellant,oleo decoquito,& per diẽ vnã in oleo manere sinito,percoláque & illinito. Aliud,multo experimento constans.

Herinaceum terrestrem viuum in oleum coniectum donec flaccescat coquito:deinde eo extracto, farinæ ad- arces sextantem oleo iniicito,& olei cyprini vnciam vnam.vtitor autẽ,illito ex eo loco. Cæterùm oleũ ipsum in quo herinaceus coquitur librarum duarum pondus esto. Aliud ischiadicum,quod isotheon appellatur. facit & ad resolutiones,& ad omnem neruorum per consensum affectionem: Castorei,opopanacis, euphorbii, œsypi liquidi,ammoniaci thymiamatis, galbani, terebinthinæ,singulorum sextantem,medullæ ceruinæ triẽtem,styracis vnciam vnam,olei styracini trientem, olei irini sescuncem,piperis vnciam vnam,ceræ libram vnã, olei sicyonii libram vnam,olei veteris librã I. Ammoniacum,galbanum,opopanaca,cum vino terito:liquesci-

bilia verò eliquato, &ab igne ablata reliquis affundito, ac probè vnito: ſtyracem verò in pila tundito ac paulatim ex pharmaco ei addito: vbi verò diſſolutus fuerit,cum reliquis vnito,acvtitor. Acopon ad iſchiadicos efficaciſſimum eſt, quod inter communia acopa poſt articularia remedia refertur, & Orcheſtæ inſcribitur.eo itaque confidenter vtitor.Vtere & ſimilibus acopis ac vnguentis quæ iſtic deſcribentur. Inſpergimen ad iſchiadicos in balneo. Inſpergimen iſchiadicum efficax: Farinam lupinorum in balneo inſpergito, & in exudatoria tabella proſtratum ſudare facito. Aliud. facit & ad inueteratas affectiones: Coſti,piperis albi,pyrethri,cuiuſque quadrantem,nitri vnciam vnam, fæcis vini vſtæ libram vnam,contuſa in balneo inſpergito.

Aliud. Coſti quadrantem, pyrethri quadrantem,nitri vnciam vnam,piperis albi,adarces,euphorbii, cuiuſque vnciam vnam,fæcis vini vſtæ libram vnam, ſampſuchi ſeſcuncem contundito,cribrato,ac in balneo vtitor. Heræ,ad iſchiadicos,inſpergimen lenitiuum doloris. Picis aridæ partes octo, ſulphuris partem vnam, terito ac miſceto,& præloto ægro,dum corpus adhuc calet,inſpergito,& cum charta contegito,atque donec ſua ſpōte decidat ſinito.nihil autem vetat ægrum lauare,charta adhuc inhærente. Alia inſperſio: Adarces, ſtaphidis agreſtis,canchryos, ſinapis,cardamomi,piperis, euphorbii,ſulphuris viui,cuiuſque vnciam vnam contundito & cribrato.ægro verò inducto,& in ſecunda balnei domo reclinato,pallio prius ad tabellam ſubſtrato, ad dolentem locum inſpergito,& contentè affricato: deinde in calidam deſidere facito,& prolutum educito ac extergito,rurſúſque inſperginem iniicito & affricato. poſtea verò dum adhuc calidum corpus habet, eiuſmodi malagma imponito: Cineris caulium braſſicæ vſtorum quadrantem & vnciæ dimidium, cineris lignorum ficulnorum agreſtium vſtorum tantundem, picis aridæ libram vnam.cineris lignorum vitis vſtorum quadrantē & vnciæ dimidium, ſulphuris viui quadrantem, axungiæ libram vnam.Liberabitur enim æger, atque id breui,ab omni dolore,vt incantationi ſimilis facultas videri poſſit.

De podagra & arthritide, ſiue articulorum morbo, Cap. VI.

POdagrica & arthritica affectio,eiuſdē ſpeciei inter ſe exiſtunt.Differt autem podagra ab arthritide non toto genere ſed affectis locis.In omnibus enim debilitas eſt articulorum diuturna cum fluxione. quæ quidem ſi in pedibus perficitur, podagra appellatur,ſi verò in aliquo coxarum vertebro,iſchias,*hoc eſt coxendicum morbus*, nominatur:ſi verò in multis corporis articulis innititur, arthritis ſiue morbus articularis vocatur. Cōtingit autem aliquando vt repentè irruat malum æqualiter per omnes articulos diſperſum: quod ipſum euenire conſueuit iis qui conſueta exercitia coaceruatim relinquūt & licentiore diæta vtuntur: vtplurimùm verò clanculū & paulatim fluxus irruere ſolet.alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor inuaſit,aliis verò calcanei extremum,rurſúſque aliis cauum pedis,aut ex calciamenti aut ex conſimilis rei affrictu.Cæterùm initio à pedibus ſumpto,paulatim ad genua malū procedit, ad coxendicum item ac femorum iūcturas,deinde ad manus, ſingulis articulis particulatim affectis,quando ſanè propriè,veluti prædictum eſt, arthritis & articularis affectio appellatur.Qui verò extremè ab hac affectione aprehēduntur,his & ſpinæ vertebræ & coſtarum iuncturæ & genæ dolēt;aliquibus autem & iris ſiue corona pupillam oculi ambiens.neque eſt aliqua oſſium connexio quæ ab hac affectione ſit immunis.

Cauſæ vniuerſales, Cap. VII.

GEnerant autem affectionem cruditates coaceruatæ & ebrietates: atque his adhucamplius immoderatus rei venereæ vſus:iam verò & deambulationes concitatiores quàm pro more,& ſtationes diutius productæ, & familiares excretiones ſuppreſſæ,& conſuetorum exercitiorum intermiſſiones.Vtplurimùm verò aptitudines à parentibus in filios ac poſteros transferuntur.In vniuer

A ſum verò amplius omnium.crudorum humorum multitudo affectionis cauſa exiſtit. Quòd humorū multitudo affectionem inducit.Quandoquidem igitur humorū multitudo in corpus digeritur,hique ipſi ad pedes deferuntur,& in ipſis partes omnes diſtendunt, inflammationéſque & dolores inferunt, manifeſtiſſimum ſanè id exiſtit.Nam & tumore attolluntur affectæ partes,& venæ ſanguinis in ipſis apparent repletæ,& euacuatis ipſis, in naturalem habitum æger reducitur. verùm multitudo influens, non in omnibus æqualis exiſtit.Etenim alii ex
B caliditate ægrotant,alii ex frigiditate. atque exinde etiā refrigerando aut calefaciendo,aut reſiccando,opem ſentiunt. Quam ob cauſam mēbra fluore infeſtētur.Poſteaquam igitur humorum multitudo in corpore congeſta,hominem moleſtia afficit, vnumquodque quidem membrum quod primum affectionem percepit,affligentem humorem à ſe repellit:eum ipſum verò ſuſcipit aliquod ex vicinis membris ac ſubiectis.Itaque quum fortiora membra eum depellant,& imbecilliora ſuſcipiāt, id adeò citra intermiſſionem contingit,donec id quod
C propellitur,ad omnium debiliſſimum membrum peruenerit,& in ipſo permanſerit.Vna quidem igitur fluidarum affectionum generatio hæc eſt, membris videlicet fortioribus ſuperfluum demittentibus, ſuſcipientibus autem imbecillioribus.Cæterùm articuli ipſi ex aſſiduo motu debiliores redduntur.

Quare verò in quibuſdam magnus ſit morbus, in aliis verò paruus, Cap. VIII.

MAgnitudo morborum ex fluxionibus obortorum, ad humorum influentium multitudinem conſe-
D quitur.Si enim plures humores fuerint,maior etiam affectio contingit:ſi pauciores,minor. cæterùm multorum recrementorum influxus,ob multas cauſas accidit. Etenim & copiam humorum multam eſſe oportet, & vias latas per quas feruntur,& partem quæ à fluxu infeſtatur raram,& facultatem in ipſa debilem: & membrorum eū delegantiū vires fortes,quò magna affectio fiat. Verùm ſi paruus futurus eſt morbus,prædictis contraria omnia concurrere oportet.

E

Quare multo tempore aut pauco morbus duret, Cap. IX.

POrrò vt multo tempore aut pauco morbus duret, etiam prædictæ ſunt cauſæ, tenacitáſque inſuper & craſſitudo humorum.Etenim ſanguis multus & craſſus, denſa pellicula concluſus, & à viribus debilibus ſegniter correctus,tempus auget & producit. qui verò contrario modo habet,minuit & breuius facit. Cæterùm & in aliis corporis affectionib⁹,ſiue in ſuperficie ſint, velut eryſipelata:ſiue ſub cuticula,vt herpetes:ſiue in carno-
F ſis partibus,velut inflammationes,recrementa vtplurimùm feruntur:in podagricis autem & arthriticis appellatis,vſque ad iuncturas per altum repletio ex fluxione contingit, vnà cum hoc quòd nerui permadeſcunt & diſtenduntur,itémque ligamenta & pelliculæ, omniáque circumcirca ſita:atque ob id ſæpe vſque ad quadrageſimum diem morbus extenditur.Etenim quum etiam ceſſauerit fluxus,neque amplius ex ſupernis feratur, repletæ adhuc multo humore exiſtentes iuncturæ, eum ad circumſita membra delegant. At verò ſi tenuior ſit
G fluxus,celerrimè ægri ſanantur:niſi malè omnino curētur.Quòd ſi verò quis ex medicis veram methodum ignorantibus per reſoluentia ſemper omnes inflammationes curet,non in quadraginta tantùm dies ſed & in quadringentos,& in omnem reliquam ægri vitam inflāmationes extendet.A mala enim curatione, podagricis pleráque mala accidūt:maximè verò calli & artuum durities, & articulorum curuitates ac contractiones,propter medicorum ignorantiam fiunt,qui neque per venæ ſectionem aut purgationem euacuant,neque redundan-
H tem in vniuerſo corpore humorem quíque ad iuncturas defertur,& proinde articulorum morbos producit, per ea quæ moderatè adſtringant repellunt. Quidam enim ex ipſis inflammationes immodicè reſoluunt,tum per aquæ & olei mixtionem, tum per cataplaſmata ex cruda ordeacea farina apparata, attrahúntque per catapla-

ſmatum caliditatem humorum copiam ex ſubiectis locis.Quin & ob hanc ipſam inductam laxitatem, affectas partes debiliores,& ad recrementorum ſuſceptionem aptiores reddunt.

Quæ ſit incuruatorum articulorum cauſa, Cap. x.

AT verò alii medici immodicè refrigerant,alii autem vehementer diſcutiunt.Ex quo ſanè neruoſas partes inſpiſſari contingit,incuruarique & diſtorqueri , ob redundantium videlicet humorum ſuſceptionem. Contingit item calloſas & calculoſas coactiones in ipſis emergere,& neruos ſpōtaneo motu ſe mouentes congelari:ligamenta item & neruos qui tendines appellantur,qui ſanè aptiſſimi ad perferendum cenſentur,propterea quòd ſubſtantia ipſorum denſa & ſolida exiſtat.

Quæ cauſa generationis toforum in artubus, Cap. xi.

GEneratio quidem igitur toforum ſiue callorum in artubus induratorum,materiam quidem habet craſſos humores:cauſam autem efficientem, qualitatem calidam & ſiccam. quemadmodum videre eſt & in toſis qui in æreis vaſis ex limoſæ aquæ incoctione generātur. At verò pharmaca quæ valde refrigerant,ſi aſſiduè adhibeantur,non ſolùm craſſos humores congelant,ſed & tenues.quemadmodum vehementiſſimum frigus congelat aquam. Quæ verò aceruatim & immodicè diſcutiūt, id quidem quod tenue in ipſo fluxu eſt , euaneſcere faciunt:quod verò reliquum eſt,inſpiſſant & conglutināt: atque id eo amplius,ſi ad hoc quòd diſcutiunt , etiam immoderatè calefactoriam habeant facultatem.

Quæ cauſa ſit cur inflammationes in podagricis non facilè ſuppurentur, Cap. xii.

CAuſa cur podagricæ inflammationes nō facilè ſuppurentur , primùm quidem eſt affectarum partium ſubſtātia, tum natura,tum pro more, ægrè permutabilis exiſtens.Ad hoc enim quòd natura duræ ſunt neruoſæ partes,etiam tolerandi cura anguntur ea quæ moleſtiam inferre poſſunt,præſertim tamē pedum & manuum extrema.Quin & carne nudatæ magis hæ ſūt partes minùſque calidæ & humectæ,& ob id etiam reliquis partibus frigidiores:imò & influentes in podagricis inflammationibus humôres,corruptioni minus ſunt obnoxii , & pharmaca ſimiliter adhibita,inepta ſunt ad putrefactionē ac ſuppurationē . etenim alia ex eis refrigerant & repellunt,alia verò diſcutiunt,alia autem reſiccant. Contingit tamen aliquando in quibuſdam inflammationem et ſuppurari aut erodi.Quum enim craſſus humor vehementer fuerit condenſatus,& deinde non ita vehemēter ſed moderatè calefactus, neceſſe eſt ipſum ſuppurari.Acri verò & eroſiuo humore influente,eroſio contingit,quemadmodum & marcor in quibuſdam ſuccedit, irruente videlicet in membrum humore qui putrefacere poteſt.quanquam rarò hæc in podagricis contingant.

Quomodo ex inflammationibus & conſequentibus acceſſionibus,ſiue ſymptomatis, affligēs humor cognoſcatur, Cap. xiii.

QVomodo quidem vniuerſi corporis intemperiem cognoſcere & curare oporteat, iam antè in quarto Sermone eſt præſcriptum , huius videlicet tractationis. Quomodo verò quis inflammationes in partibus inflāmatis conſiſtentes cognoſcere poſſit,neceſſarium & hîc paucis referre.Apparet autem id ex eis quæ accidunt & conſequuntur : quæ ſi quidem frigida fuerint , frigefaciunt:calida verò calefaciunt: mixta, autem mixtas etiā ſignorum ſpecies inducunt. Quo verò manifeſtior fiat hic ſermo,quæ iam dixi repetam , ſingulatímque retractabo.

Sanguinei humoris influentis ſigna, Cap. xiiii.

HVmor ſanguineus,ſi multus fuerit,& circa ſummam caliditatem moderatus,repletionem efficit,& tumorem ingentem : non venarum modò ſed totius membri

A affecti circa cutem:eúmque calidum quidem moderatè, vehementer autem rubentem.pulſus autem adeſt in alto inflammationis mediocris.Qui hoc modo ſunt affecti, neque refrigerantia,neque calfactoria valde præſidia adhiberi ſuſtinent,& aſſiduè ac cōtinuè exacerbātur, quādoquidem aſſiduè & æqualiter ſanguinis allatio contingit.quanquam & per circuitum,quidam irritatione vexētur,quum nō continuè ſanguis defertur, & exacerbationū acceſſiones omnino quotidie fiūt,verùm non ita durāt veluti hæ quæ ex pituita oboriuntur. Vrinæ verò eius

B qui ſanguine redundat fuluæ ſunt,& mediocri craſſitudine præditæ,aliquando etiam ſubſidentiam albam, aut nubem,aut tale quiddam in medio pendens quaſi ſuſpēſum habentes . quòd ſi magis ad pituitam declinet ſanguis,albiores & craſſiores:aliquando verò cōturbatæ reperientur vrinæ,& multum eſt quod in eis ſubſidet. Venæ autem in his ampliore ſanguine ſuſcepto replentur, & in tumorem attolluntur.Ætas verò ab adoleſcentia vſque ad ætatem vigoris , apta fiat ad multitudinem ſanguinis producendam.Edulia item boni ſucci & quæ ma-

C ximè alunt:& exercitia moderata. Ex temporibus verò, ver,& regio temperata.

Bilioſi fluxus ſigna, Cap. xv.

QVòd ſi verò bilioſus ſit fluxus,color cutis inflammati loci,aliquando quidem flauior quàm ſecundum naturam apparebit : aliquando verò rubore cum flauo permixto , quando videlicet flaua bilis ſanguini eſt permixta . Caliditas autem vehementiſſima & feruentiſſima adeſt,quæ amplius refrigerantibus pharmacis gaudet. qui enim ita habent,vehementer à refri-

D gerantibus iuuantur medicamentis,ſiue actu ſiue potentia talia exiſtant.Exacerbationes verò his per tertiū quēque diem mouentur,& præcipites quidem irruunt , citius verò vigorem remittunt:per ventrem enim & per vrinam recrementa ſuperflua his euacuantur : per cutem etiam tranſpirant,vtpote quæ tenuium partium exiſtant. Lotia eorum ſubfulua ſunt & ſubflaua:quandoque etiā acria vt in mictione vrinarium arrodant meatum. Curæ autem ingentes,& iræ & vigiliæ,& illuuies multæ,& fa-

E tigationes,& diæta omnis bilem gignens & attenuatoria,ex acribus videlicet & ſalſis eduliis , huius humoris influxum præcedunt . Ætas verò & temperies corporis, calida & ſicca ad eum apta eſt.Hora autem ſiue anni tempus,æſtiuum:conſimilis item regio.

Pituitæ fluxionis ſigna, Cap. xvi.

AT verò ſi pituitoſa ſit fluxio, ad digitorum appreſſionē cauus fit tumor,ſublaxus exiſtens & moderatus,& color dolentis mēbri albus . Dolores verò aliquādo quidem fortes,aliquando verò mediocres , & exacer-

F bationes quotidie paulatim irruunt & augentur , & per plures horas durāt, & breuem intercapedinem habent: imò neque vnquam integrè remittunt . Ætas autem hoc modo amplius afficitur ſenilis,& temperamentum humidum & frigidum, & conſimilis ambientis nos aeris ſtatus,& tempus hybernum.Aliquando autem & frigoris ſenſum in alto locorum affectorum ægri perceptant. Vita verò otioſa,& ſocordia,ad pituitoſi humoris generationem plurimùm conferunt.Edulia item refrigeran-

G tis & humectantis ac inſpiſſantis facultatis , & balnea à cibo,vnde & vrinæ craſſiſſimæ ab eis prodeunt , & ſæpe conturbatæ reperiuntur. atque hæc quidem ſigna ſunt pituitæ natura frigidæ prædominantis: nam & hæc ipſa propriè pituita appellantur. Salſæ pituitæ ſigna: Cæterùm ſi ſalſæ pituitæ fuerit influxus,color membri affecti & tumor eodem modo habent veluti de pituita eſt prædictum: pruritus autem maximus & mordacitas infeſtat locos.Vrinæ verò tum his tum prædictis,aliquando quidem tenues & aquoſæ,aliquando verò craſſum in eis eſt quod ſubſidet, ſúntque conturbatæ.

Bilis atræ influentis ſigna, Cap. xvii.

H QVòd ſi ex atra bile ſit fluxus,qui ſanè potentia frigidus eſt & ſiccus, quod rarò tamen contingit , frigoris ſenſus quādoque affectis adeſt, & corpora in profundo, velut atterantur aut ſcalpantur afficiuntur.Colo,

res verò tumorum nigriores sunt,& circuitus exacerbationũ per quartã quamque diem redeunt.sunt autem exacerbationes tum magnitudine tum impetu mediocres. Ætas verò quæ magis hunc fluxum generat, est vigore inclinato & vergente: temperies autẽ frigida & sicca.& natura quidem superfluitates pituitosas generat:non autem atræ bilis. Quæ verò ex degenerante & mutata caliditate fit,flaua bile superassata & nigram generante oboritur. Præcedit porrò hunc fluxum diæta ex eduliis atram bilem gignentibus,& lassitudines immodicæ. Regio autem ei apta est,frigida & sicca. tempus, autumni: & cõsimilis aeris status. Vrinæ verò vtplurimùm in principio tenues eis sunt & aquosæ propter obturationes: postea verò quàm secũdũ naturã atriores,& modicè crassæ,& quod subsidet in eis,aliquando fuscum est:aliquãdo verò mixtum, subcruentum videlicet & fuscum reperitur.

Serosarum fluxionum signa, Cap. XVIII.

SIN verò serosa recrementa influant,dolores non ita magnos inferunt, quemadmodum etiam neque fluxu infestatas partes in tumorem valde excitant: secundũ speciem verò consimilia perficiunt, qualia humores solent qui cum eis eiusdem generis existunt. Pituitoso enim sanguine demanante,serosa in ipsa pituita recremẽta consimiles quidem secundum speciem dolores inferunt:secundum magnitudinem verò,multo minores. Vbi verò alii humores defluxerint,consimiles etiam illis serosæ ipsorum superfluitates inferunt dolores.

De iis qui ex humorum complexu fluore infestantur, Cap. XIX.

NOsse porrò operæpretium est quòd aliquando fluxus fluxui commiscetur,aut calidus frigido, aut vicissim frigidus calido.& secundum vtriusque horum qualitatem exacerbationes fiunt, & continget quandoque ægrum bis in die exacerbationum accessionem sentire.

Diæta & cura podagricos,præseruans, Cap. XX.

QValis quidem igitur diæta vnicuique prædictarum temperierum conueniens sit, iam antè prædictum est in quarto huius tractationis Sermone: superfluum verò est eadem bis scribere. Cæterùm ad ea quæ istic relata sunt,vomitus in vniuersum ferè omnibus qui podagricam affectionem defugere volunt,commodi sunt, præterquam eis qui thoracem & caput quæ facilè læduntur habẽt. Quibuscunque igitur exercitiis,aut aliis quibuscunque motibus,recrementa in ventrem confluunt,his vomitus ante cibum prodest. Qui verò sanguinis copiã aggregarunt aut humores pituitosos, post acceptum cibum vomant per aliquot dies. Venus verò omnes podagricos extremè lædit,& præsertim si assiduè aut intempestiuè ea vtantur. Etenim voluptas per se neruosorum corporum robur & firmitatem dissoluit,multo verò magis,si cum vehemẽti motu perficiatur. & ob id membra affecta longè imbecilliora fiunt,& promptè ac expeditè confluentia recrementa suscipiunt. Adhibetur tamen eius vsus,aliquando propter consuetudinem vitiosam semine plurimùm irritante, quum videlicet multi & noxii fuerit humoris. generatur autẽ tale in naturis propriè multiseminis appellatis:& oportet sanè, quò molestiam eius vitemus,prohibere ne eius copia in seminariis vasis generetur. Quomodo verò seminis generationem prohibere oporteat, iam prædictum est in eo qui hunc præcessit Sermone.

De olei & salis affrictu in podagricis, Cap. XXI.

OPeræpretium porrò est nosse quòd omnes qui se, ne in podagricam affectionem incidant, asseruare volũt,& præsertim eos qui humecta & frigida natura sunt, magnificè iuuant sales cum oleo quamtenuissimè triti & affricti,non quidem tempore inflammationis & doloribus instantibus,sed quum hæc remittunt:nisi vehemẽter sicca temperie ægri sint præditi. Omnibus enim qui hoc modo fricãtur,insitus calor augetur,& quod præter naturam est,discutitur,recrementáque consumuntur, & affecta membra fiunt robustiora, ac aduersus affectionẽ firmantur,minimeque ei obnoxia redduntur:maximè si diligenter singulis diebus manè & vespere, vbi dolores quemadmodum dictum est,remiserint,per omnem vitã hoc præsidio vtatur. De quo sanè ausim cõfidenter pronuntiare,inquit Philagrius,quòd etiam solum sufficiat iis qui vel maximè circa diætam delinquunt,aut immodicè refrigerantur,aut ægrotant ex labore,aut rę venerea nimium sunt vsi,aut quemcunque alium fortem excessum admiserunt. quare omnino postquam inflammationes quieuerint & dolores,eo vtendum est.

Vniuersalis methodus curationis podagricorum, Cap. XXII.

ITaque prius dictis rursus in memoriam reuocatis,pronuntiamus & membrorum debilitatem & humorũ copiam, primas causas omnium fluidarum affectionum esse,præcipuè tamen podagræ & articularis morbi. Quare duplex etiam sanationis scopus nobis præfigetur: euacuatio redundantis humoris,& corroboratio partium debilitatarum. Euacuatio itaque fiat aut per venæ sectionem,aut purgationem. Post vniuersalem autem euacuationem,calidi quidem fluxus refrigerationem amãt: frigidi verò calfactionem: humidi resiccari, sicci humectari gaudent. Et tenaces quidem ac viscosos discindentibus & extergentibus curare conuenit: crassos verò tum eisdem,tum quæ amplius attenuatoriam vim habent: acres verò per ea quæ mordacitatem obtundere possunt. Amplius autem ea quæ assiduè influunt, per repellentia prohibenda sunt,itémque per ea quæ resiccant. Quæ verò per circuitum irritant,quum quidem influunt impedienda: quum verò non deferuntur,tũ sanè ea quæ iam illata sunt,euacuationem requirunt, ad quam itidem debilitatarum partium corroboratio accedat.

Cura eorum qui ex sanguinis copia ægrotant, Cap. XXIII.

QVVM igitur sanguinei humoris fuerit influxus, & dolor mediocris qui neque calore suo neque frigore manifestè infestet,locus inflammatus pharmaco quidem fortiter adstringente,modicè autem resiccante illinatur. eiusmodi autem est id quod ex acacia & vtroque veratro apparatur. Abstineat autem æger ob omni cibo & motu,& vini etiam potu. Et si fluxionis impetus non valde magnus fuerit,& pharmacum adhibitum cõmoditatem suam ostẽderit,rursus cum passo tenuis substantiæ aut posca largè dilutum quò strigmentosum reddatur,illinatur. Cæterùm neque aqua neque oleum pedibus adhibeatur,sed &, si illitum abluere oporteat quò videlicet aliud illinatur,posca mediocriter tepefacta abluatur,aut cum plantæ alicuius austeræ decocto, vsquequo id quod influxit sedetur. Cataplasma ob id etiam imponendum ex malis maximè cotoneis, aut mespilis, sorbis,cornis,hippuri,sanguinaria, aut foliis quercus tenerioribus,singulis pane permixtis & vino veteri maceratis. Idem verò ipsum & per alia quædã eiusdem materiæ existentia confieri potest: de quibus rursus postea sermonem repetemus. Porrò si sanguinis motus in vniuerso corpore vehementer inualuerit, vtendum nihilominus prædictis pharmacis,ne videlicet particula repleatur,& dolores fortes ac diuturnos inducat. Euacuetur autem id quod ex sanguine redundat, quantum sanè id vires & affectio permittunt,& maximè si qui continetur sanguis sit bene temperatus,& homo ipse ad sanguineas euacuationes sit assuefactus. Cognosces verò sanguinis impetum tum ex tumore præter naturam, tum ex doloris magnitudine & velocitate. proportionabiliter enim tum ad copiam sanguinis,tum ad allationis eius modũ, impetus ipse contingit. De sectione venæ: Eos igitur qui multo sanguine abundant,necessariò secta vena fortiter euacuabis,non solùm semel, sed iterum atque iterum &pluries,detractione paulatim repetita. Si enim venæ sectione omissa,repulsoriis pharmacis fueris confisus, magni mali autor eris. Ex ignobilibus enim membris ad principalia & vitæ necessaria sanguis repulsus, deinde in aliquod horum irruens, velut in hepar, aut septum transuersum,aut thoracem,aut pulmonem, aut in ipsum

ipſum denique cor pro morbo mortem inducit. Quapropter maximè neceſſaria eſt ſanguinis ac reliquorũ humorum in ſanguineis influxionibus euacuatio, præſertim in iis qui ſanguine redundant, itémque reliquis humorum recremẽtis, ac lautiore diæta vtuntur. In his enim antequã dolores oboriantur, venam ſecare oportet, bis in anno ſanguinẽ largè detrahendo, & purgare quoque eoſdẽ, ſi licet modò, per ſingulos menſes. Cæterùm in omnibus diei horis venã ſecare conuenit iis qui vehemẽtibus doloribus ſunt apprehenſi, adeo vt etiam ſiquis pranſus ſit, nihil veritus tamen, venam ſecare poſſit: atque id maximè ſi ex ventris locis cibus ad inteſtina fuerit dilapſus. Vbi verò in ventre adhuc cibus detineatur, euacuatione prius per vomitum facta, ita paulatim ſanguinem detrahes. Secanda eſt autem è directo cruris fluxione infeſtati vena: præſertim in brachio inferna, ita tamen vt obſeruemus in eius ſectione ſubiectam ipſi arteriam. ſi verò hæc non appareat, media: ita vt & in hac obſeruemus ſubiacentem neruum. Quòd ſi verò manus dextra dolore infeſtetur, venam in dextro crure ſecamus, iuxta talos aut poplitem, aut plantam pedis: poſt ſectam verò venam, ſi dolores adhuc perſeuerent, & fortis tenſio ſit in affecto membro, ſæpe in ipſo inflammato crure vena inciſa, & multo ſanguine detracto, hominem ab omni dolore liberaui. Memini itaque, inquit Philagrius, cuidam in quo humores æqualiter omnes, & multus imprimis ſanguis redundabat, bis ſanguinem ex ſecta vena detractum, in quo manifeſtè cognoui quantam vim habeat vena è directo membri affecti ſecta. Quum enim dexter pes ei fluxione infeſtaretur, venæ dextræ manus inciſa, confeſtim à moleſtiis eſt liberatus: quúmque tribus interpoſitis diebus, alterum item crus fluxus infeſtaret, vena ſiniſtræ manus ſecta, ſimiliter à dolore liber euaſit. & quum inde pharmaco ex croco curaretur, perfectam ſanitatem recepit. Verùm hic, quemadmodum prædictum eſt, multo ſanguine redundaba & vniuerſum corporis habitum eiuſmodi habebat qui non facilè poſſet exolui. In iis verò qui contrariam huic corporis diſpoſitionem habent, parcè ſanguinem detrahere oportet.

Quòd eleuatas & incuruas venas ex membris fluxione infeſtatis, velut in varicibus auferre oporteat, Cap. XXIIII.

Operæpretium eſt, inquit Rufus, etiam alios auxiliorum modos excogitare. Ego quidẽ igitur articulis pedum fluxu infeſtatis, laudo ſiquis venas quæ ex ſupernis in pedes deferuntur, excindat, veluti varicoſa in ſuris excindi ſolent. Etenim partes hæ, tempore præſertim inflammationum, apparent in tumorem eleuatæ, & venæ circũcirca rubẽt, & ſanguine repletæ conſpiciuntur, atq; qui ita affecti ſunt, magis à dolore vruntur, & frigidis gaudẽt. Si igitur quis venas veluti in varicibus excindat, multitudo ſanguinis non amplius influere & inflammationem facere, quemadmodum antea conſueuit, poteſt: atque id præſertim in ſanguinea podagra conducet. In aliis verò verò articulis, vtpote coxendicibus ac cubitibus & ſimilibus fluxu infeſtatis, venæ non valde apparent. Quòd ſi contrà contingat, etiam in his eas quæ altius eleuatæ ſunt excidere oportet.

De peruſtione in morbo articulari, Cap. XXV.

Cruſtas igitur inurere oportet, aliquas quidem paulo altius loco fluore infeſtato, aliquas verò propius: atq; id cauteriis facere præſtat: aut, ſi id æger ferre recuſet, cum medicamentis. longè autem præſtantior eſt cauteriorũ vſus. nam & citius & ſiccius perurunt. In vniuerſum verò pedibus ex fluxu infeſtatis, loci circa vtrunque talum foriniecus & intrinſecus inurendi ſunt, cauteriis iuxta magnas ibidem ſitas venas admotis, paulo altius ſupra talorum locum. Inurendus item locus inter magnum pedis digitũ & eum qui ei proximus eſt, medius, vbi ſanè venæ magis tumefactæ conſpiciuntur, præſertim ex eis maximæ. quibuſdã autẽ & articulos ipſos perurere expedit, quũ ſubmucidi valde conſpiciuntur, priuſquam durities ad modum toforum in eis generetur. Sciendum tamen, inquit Rufus, quòd in articulorũ ſubmucidorum peruſtione, vlcera ægrè curabilia oboriuntur: verùm vbi cicatrices coaluerint, maximum robur ipſis articulis præbẽt, vt non amplius ad ſuſcipiẽdum influentia recrementa ſint apti. & de iis quidẽ hactenus. Opportunũ autẽ & iam reliquã curam poſt ſanguinis euacuationẽ aptã deſcribere.

Cura in fluxibus ſanguineis poſt ſanguinem euacuatum, Cap. XXVI.

Poſt ſanguinem euacuatum, affectam partim aceto veteri tenuium partium cum roſaceo rigare oportet, & præſertim ſi in alto hærere dolorum cauſa videatur. Etenim acetum propria ſua tenuitate vſq; in altum progreſſum, expeditam roſaceo viam exhibet, quod natura ſua dolores lenire poteſt. Cæterùm ſi in ſuperficie dolor conſiſtat, per vini & olei vſum magnopere iuueris: æſtate quidem tepidorum, hyeme verò calidorum. Deinde etiã cataplaſmatis vtendum quæ inflammationes lenire poſſunt, citra hoc quòd prouocent & prolectent fluxiones. talia autẽ ſunt, farinæ fœnigræci & hordei, fabarúmque & cicerum tritæ vino coctæ. poteſt etiam aqua modica affundi, vbi vinum nimis forte extet. Quin & paſſo ac modico roſaceo vnaquæque ex prædictis farinis cocta, dolorem mitigare conſueuit. Oportet autem cataplaſmata omnino ſemper calida eſſe: quod commodè fieri poteſt, ſi aſſiduè permutentur, & lana forinſecus contegantur. De pharmaco ex croco. Quum itaque prædictis præſidiis adhibitis vehementes compeſcuerimus dolores, parum quiddam de pharmaco ex croco admiſcebimus, & præſertim ad cataplaſma ex fabis apparatũ, ne videlicet coaceruatim tranſitus fiat. Deinde etiam amplius quid de pharmaco admiſcendum eſt. poſtremùm verò, pharmacum ipſum cum roſaceo diſſolutum, & ad bonam compagem redactum imponemus. diffluit enim celerrimè ſi liquidius fiat. Hoc itaque pharmaco ſæpe poſt euacuatum ſanguinem, doloribus valde imminutis, ſtatim vſus ſum, loco prius ex aceto roſaceo perfuſo: multam enim vtilitatem & breui oſtendit. quare ipſo aſſiduè ad podagricos vtimur, vtpote quod laude dignum experimentum nobis exhibuit, inquit Philagrius. in pluribus enim ſolum hoc ſuffecit ad perfectam curationem, ſemper quidem cum roſaceo diſſolutum, aliquando verò vino tenui & fuluo admixto, quãtum ſanè eius conquaſſando &, excipiẽdo pharmaco ſatis fuit. cæterùm hoc ipſum in his faciendum eſt, quibus adhuc aliquid ex fluxione ad inflammatum locum defertur. Quandoque autem pro vino acetum addimus: maximè vbi tum quod infertur repellere volumus, tum diſcutere iam in loco contẽtum. paſſum etiam aliquando pro vino additum, mollibus corporibus profuit. Verumenimuero & ad paſtillum ex acaciis & veratris apparatum, adiectum hoc pharmacum, ſæpe quod influit prohibendo, & quod adeſt euacuando, & membrum confortando, non parum iuuit. Solum item poſt ſedatos dolores durius impoſitum, robur partibus addit, vt adſtricta & recrementorum influxui minimè obnoxia, ac breui fortia reddantur. Hoc quidem igitur medicamento variè & multiformiter vſi ſumus, multóſque iuuimus, tum inſtante dolore tum etiã eo ſedato. Habet enim repulſoriam vim, paucam quidem illam propter acetum & crocum. habet & concoctoriam & diſcuſſoriam ac moderatè reſiccantem, rurſus ob crocũ & galbani thuríſque & ammoniaci thymiamatis admixtionem. diſcuſſoria autem tum in iis ipſis ſita eſt facultas, tum in pice & aceto. meritò itaque podagricis inflammationibus conuenientiſſimum cenſetur. nam & fluxũ moderatè repellit, & calfaciendo ſenſim concoquit, & cõtentum diſcutit, & debilitatis membris firmitatem inducit. Compoſitio autem hoc modo habet: Galbani drachmas XXXII. thuris drachmas XXXII. croci drach. ſedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, ceræ drachmas nonaginta octo, picis aridæ drachmas CCCCCLXXV. olei roſacei drachmas quadragintaocto, aceti albi acerrimi heminam vnam. ceram, picem, roſaceum lento igne liquefacta excolato: galbanum autem & crocum, ammoniacum, thus, cum aceto terito, & ad liquefacta & ab igne ablata, in cacabum adiicito, vnáque in mortariũ quod modicam aquam frigidam habet, diffundito, & ſufficienter emollita extrahito, ac

quemadmodum prædictum est vtitor. hoc quidem modo Philagrius apparare pharmacũ ipsum præcipit. Quidam verò post eum, etiam opii vnc.I. ad hanc compositionem adiecerunt, eóque ad vehementes dolores sedandos vsi sunt. Alii autem vsus tempore instante, parum quiddam opii addunt ad maximos cruciatus compescẽdos. Pastillus ex acaciis & veratris. Porrò ex acacia & veratris pharmacum hocce est. Pastillus podagricus admirabilis ad podagricos & morbum articularem, inflammationésque & omnia pruriginosa: in principio enim illitus manifestam vtilitatem exhibet, vt eadem etiã die lotus æger deambulet. vbi verò dolor in vigore est, incommodè adhibetur. Quidam enim in vigore affectionis eo vsus, confestim quidem sibi inde iuuari visus est: paulo verò pòst, concalefacto & resiccato loco, à maximis doloribus æger apprehensus nos accersiuit. quare quum accessissemus & didicissemus factum, cognouimus quòd membra in superficie posita, contusionis modo affecta essent, tum ob inflammationem, tum ob exortam ex pharmaco adstrictionem & distensionem. distensæ autem erant & in profundo sitæ partes ex cuticulæ exterioris ad interna impulsu. Abluto igitur prius cũ aqua calida illito pastillo, cataplasma ei imponi iussi ex aqua mulsa dilutiore apparatum, & ex oleo modico dulcissimo farinísque fœnigræci & fabarum. atque hoc ipsum feci propter eam quæ ex ipso pharmaco ei cõtigit oppilationémq; & constrictionẽ. Quũ verò dolores euestigio essẽt sedati, à resoluentibus discessi: etenim cataplasmata & irrigationes in fluidis dispositionibus adhibitæ, incurabilẽ reddunt morbum. Verùm pastilli ipsius compositio hoc modo habet: Acaciæ nigræ drachmas triginta duas, acaciæ flauæ tantundem, glutinis fabrilis pellucidi, aut (quod magis expedit) glutinis pisciũ drach. trigintaduas, ammoniaci thymiamatis drachmas sedecim, glaucii dr. sedecim, aloes drachmas sedecim, thuris masculi drachmas octo, veratri albi & nigri, cuiusque drachm. octo. Aceto squillitico trita cogito in pastillos. vsus verò tẽpore, eosdem in aceto eodem liquefactos illinito, & exsiccari permittito, ægrúmque in balneũ demittito: & vbi inde redierit, similiter vtitor. Totum pastilli pondus drach. centum & sexaginta octo est, hoc est vnciarum XXI. Hoc pharmacũ podagricis inflammationibus inchoãtibus cõuenit, & solum sufficit, si non multitudo fluxus redundet: & multo amplius, si per plumbi succum fuerit dissolutum & liquefactum. Fit autem plumbi succus hoc modo: In mortarium plumbeum succum aliquem refrigerantem simul & adstringentem iniicito, & cum pistillo plumbeo in sole donec crassior reddatur terito, atque ita iniectum pastillum & contritum illinito. Sit autem succus ipse plantaginis, aut oxylapathi, aut sanguinariæ, aut vuæ acerbæ immaturæ, aut semperuiui, aut aliquarum cõsimilium herbarum, quæ & ipsæ commodæ sunt in principiis inflammationum. Hoc ipsum itaque pharmacum ex plũbi succo, nõ solùm in principiis & progressu, sed & in vigore mali aliquãdo cõmodum existit. Et Philagrius quidem hoc modo de pastilli vsu scripsit. Quidam verò pastilli ex croco ad dysenteriam descripti, atque huius ipsius pares partes, aceto aut plumbi succo terunt, & duabus ante balneum horis illiniunt, atque vbi lauerint à balneo rursus similiter illiniunt, & egregium testimonium huic vsui præbent. Diæta eorum qui ob sanguineum fluxũ ægrotant. Inflammationes ex sanguinis influxu obortas, quemadmodũ dictum est curare oportet. cæterùm cibos eis exhibere oportet qui minus nutriunt: quales sunt olera, & spinosæ plantæ: & ex volucribus, montanæ: ex piscibus verò, qui in petrosis aquis degunt. Aluum verò facilè subeuntem habere oportet: & si quidem officio suo non sua sponte fungatur, simpliciori aliquo clystere seu infuso eluatur.

Cura eorum qui neque venæ sectionem, neque purgationem sustinere possunt, Cap. XXVII.

QVandoquidem verò quidam adeo formidolosi sunt & mollitie fracti, vt neque nomen venæ sectionis aut purgationis audire sustineant, non melius tantũ sed & fortunatius est nullum talem contingere. Et tamen si ad curãdos eos cogamur, prædicere oportet diuturnos dolores eis affuturos, & vigilias, articulorúmque torturas & claudicationes: præsertim si crassus & multus sit sanguinis influxus. Abstinentia quidẽ igitur ciborum illi constituenda est, & clysteres moderatè fortes iniiciendi, & pharmaca vmbilicaria imponẽda, epomphalia *Græcis* appellata, quæ sanè vmbilico imposita aluũ ducunt. Vtendum etiã iis quæ sedi apponuntur, glandulis videlicet: veluti est cyclamini succus, & elaterium, & similia, quorũ in tertio Sermone feci mentionẽ. Vtendũ & post aluum exolutã vnguentis discussoriis & fricationibus eiusdem generis, & omnibus quæ superfluum euacuare possunt ex locis fluxu infestatis. Etenim repulsoria, si nõ prius vniuerso corpore euacuato assumantur, periculum inducunt. Cataplasmata igitur eis imponere oportet ex pane, fabaceáq; & fœnigræci ac cicerum farina, cum aqua mulsa aut adipe suillo non valde veteri. scarificationibus itẽ iuxta affectũ locum vtendũ. Irrigare autẽ assiduè oportet ex aqua & oleo, & aliquando cataplasmata ex lixiuio apparare, quò per erosam cutẽ, veluti per riuos malum euehatur. Huiusmodi hominibus conueniunt itẽ ceratorũ formã habentia medicamenta, ex oleo sicyonio, nitróque & cera apparata, quæ humorẽ ad locũ delatũ discutere possunt. Pharmacũ ex lixiuio & spuma nitri digerẽs ac exhauriens inspissatos humores: est autem pharmacum ipsis cõmodissimum & facilè parabile. excitat bullas & cutem erodit. Spumæ nitri albæ quã achelesiã appellant drachm. vigintiquinque, terebinthinæ drachm. trigintasex, olei drach. CCCCLXXX. lixiuii ficulnei, hoc est, exustis lignis & aqua extinctis, loturæ eorũ percolatæ drachmas octoginta quatuor, ceræ drachmas CCXL. Oleum, ceram, terebinthinam, & lixiuium, hoc est aquam ipsam, vt prædixi coquito. & quum pars maxima aquæ fuerit consumpta, spumam nitri prius tenuissimè tritam adiicito, vnito, ac vtitor. Huiusmodi sanè sunt inflammationum podagricarum ex sanguine curationes.

De iis qui ob bilis influxũ ægrotãt, Cap. XXVIII.

QVòd si verò inflammationes ob biliosum influxum fiant, tum & in his communis scopus euacuationis affligentis humoris existit. fiãt autẽ euacuationes in principio, tum per vomitũ, tum per ventrẽ. Danda itaq; pharmaca bilem educentia, ex quorũ numero aliqua per vtrãque viam bilẽ exigunt, velut est thlaspi: hoc enim acetabuli mensura potatum, & supernè & infernè purgat: atque tantum sanè de eo semine ad summum datur. Constat autẽ quòd & purgatoria medicamẽta ex scammonia apparata, flauam exagitant & euacuant bilem. horum verò cõpositiones iam antè retulimus in tertio Sermone: faciemus tamen & in hoc Sermone quorundam mentionem, sed paucorum, & paulo pòst. Purgare igitur eos oportet cõfidenter, & secundaria vice si res ita postularit: confestim enim in euacuationibus subsistunt & sedãtur. Quòd si tamen neque hi purgari velint, neque sustineãt ob quãcunque tandem causam: tum sanè & his, quemadmodum dictum est, mederi conuenit per vmbilicariorum purgatiuorum impositionem, & per ea quæ sedi subduntur. Per infusum item aluus ipsorum eluatur. & cataplasmata adhibeantur ex fabacea & hordeacea farina, adipe suillo recenti & insulso, tenuique chamæmeli farina ac aqua. At verò hæc ipsa posterius imponenda sunt: in principio autem vsque ad vigorem ea quæ ex semperuiuo apparãtur, & rosis viridibus, perdicii herba, anchusa, sanguinaria, helxine, sideritide, portulaca, rumice acuto, atriplice, solano, plantagine, hyoscyamo, lenticula & stratiote palustribus, blito, lactuca, seride, malua satiua, ramentis cucurbitæ, vmbilico Veneris, flore violarum, mali Punici corio. Horum vnumquodque cum pane ex farina polentæ impositum, dolorem tollit: & maximè psyllii semen aqua feruenti maceratum, &, postquam succulentum factum fuerit, pro cataplasmate impositum. Vnguentum etiam ex plumbi succo ad sanguineas influxiones præscriptum his commodissimum existit. commoda sunt & mala cum pane trita imposita, & quæ his sunt similia. Et cerata Hippiones & Ambrosiæ nomine insignita, & quæcunque ex cera, chamæmelo, & rosaceo apparantur: adiicitur

autem succus quispiam ex prædictis refrigerantibus,[& ouorum candidum, & aqua cum modico aceto, quorum compositiones paulo pòst subnectemus. Optimum autem pharmacū pro eis est ceratum ex rosaceo, betæ succo quā tum satis est adiecto. Vidi etiā quendā hac affectione occupatū, qui immißis in frigidā aquā pedibꝰ & aliquādiu in ea detētis, præclarā opem tulit. Aliū itē vidi qui ostreorū carnibus cū argenti spuma & viridibus hyoscyami foliis, ac oleo veteri diligenter tritis vtebatur, & tum illinēdo eas tum imponendo, probè restitutus est. Licebit autē per ostreorum penuriā, carnibus concharum fluuialium vti. Atque hæc quidem conueniunt, si mediocris inflammatio & ardor adsit. nam si magna fuerit, ad erysipelatorum modum curationem instituemus: cicutæ nimirum foliis & papaueris ac mandragoræ & hyoscyami adhibitis: quibusdámque medicamentis compositis stuporem inducentibus, quæ ex papaueris succo & similibus constant. In horum tamen medicamentorum vsu, immodici caloris deletionem pro scopo habere oportet, quæ sæpe in vna cōtingit hora: post quam statim stupefactiuo ablato, cataplasma ex fabacea farina adipéque & aqua imponatur. Etenim vbi ea quæ vehementer refrigerant diutius adhæserint, stuporem ægrúmque ac languidum sensum corpori inducunt. Quapropter quum in feruentibus doloribus fuerimus ad stupefaciētium vsum coacti, postea refouebimus partes per ea quæ calefacere possunt.

Parabilia remedia ad inflammationes non valde feruentes, Cap. XXIX.

Reliqua ex eorum numero quæ facilè parantur, quæque doloribus non valde magnis prosunt, palmularū glandulæ sunt, & mali Medicæ ramuli: citrium autem ipsam appellant & aureum malum. quin & fructus ipsius medulla sapore acris, pani aut pollini admixta in cataplasmatis, commodissima est. quemadmodum etiam si oleo coquatur, & cera sufficienti ad oleum adiecta, pedibus imponatur. Commodum est & symphyton per se pro cataplasmate impositum, & cum pane aut cerato permixtū. & malicorium aceto incoctum, aut aridum tritum cum pane subactum. his ergo vtaris. Optimum autem cataplasma podagricum & hoc est: Cupressi virgulta teneriora, & pilulas in ollam coniecta, cum aqua marina donec flaccescant coquito. deinde in mortarium culinarium transsumpta, ad cerati formam terendo redigito: & linteolo excepta dolētibus locis imponito. Hoc cataplasmate quotidie ante somnum vtitor, etiam si non adsit dolor, per integrum annū. nā perfectè ægrum sanat. Mirificè etiam facit cupressi decoctum, si ex eo æger sæpe perfundatur. Aliud. Cypri, hoc est ligustri folia viridia, trita in pastillos digerito: vsus verò tempore, aceto dilutos illinito: Barbari autē Indi, arida ipsa folia contusa & cribrata reponunt: vsu verò expetente, aqua feruenti subigūt, modico etiā aceto adsperso, aut rhois culinarii decocto, atq; hoc modo inflammato loco imponunt, foliis ricini aut carpasi superstratis: aut, si hæc haberi nequeant, brassicæ. reperies autem manè cataplasma aqua plenum. sensibilis enim discussio & exhaustio cōtingit, adeò vt æger exuctionem sensu perceptet, & maximè iuxta vngues. vitiat tamen colorē, eum ad fuscedinem corrumpēs. quapropter aliqui cerato liquido vngues prælinunt. Aliud cataplasma, quod eadem hora dolores sedat. Cerebrum porci cum amylo & rosaceo tritum, & panniculo infartum imponito, & confestim liberabitur æger, vt deambulare possit. Optimè faciunt item maluæ aqua coctæ & tritæ impositæ: celerrimè enim dolores sedant.

De stupefacientibus medicamentis, Cap. XXX.

Composuerunt medici, quemadmodum prædictum est, ob excellētes dolores, aut etiam ob ægrorum mollitiem quos curare cogimur & neque minimū dolorem tolerare possunt, medicamenta stupefacientia appellata. Hæc enim nequaquam affectiones ipsas in quibus dolores fiunt, curant: verùm stuporem & sensus hebetationem mēbris inducendo, quietem quandam doloribus obducunt. quapropter si ad huiusmodi pharmacorum vsum, aut ob excellentem dolorum magnitudinem, aut ob immodicam caliditatem erysipelatis cōsimilem, cogamur:

A vtemur quidem modicè, quò feruor immodicus refrigeretur, aut sensus oblæsio deleatur. adhoc etiā animaduersione habita diligenti, nequid post vehementis caloris & doloris extinctionem, ex stupefactiuo pharmaco in membro permaneat. Sunt autem medicamenta stupefactiua huiuscemodi. Asclepiadæ epithema dolorē leuās, podagricis & articulari morbo commodum. vsus eius est in ipsis exacerbationibus & excellentibus feruoribus inflammationum: Opii drach. quatuor, croci drach. I. panis siliginei quantum satis est. vnumquodque per se lacte bu-
B bulo maceratum terito, & vnita imponito. aut hæc ipsa cum lacte trita cerato rosaceo excipimus, & vtimur.

Aliud, quod confestim à doloribus liberat. oportet autem ante pharmaci impositionem ægrum lauare, atque ita extersis locis statim adhibere. Succi absinthii trientē, croci trientem, ceræ tantundē, opii vnc. I. irini sescuncē. opium & crocum in passo diluito, & affuso cerato, vnito, ac vtitor. Asclepiadæ pastillus podagricus, dolorē leuans. vsus eius competit tempore exacerbationum. Aloes lib. I. centaureæ sextātem, thuris trientem, myrrhæ trien-
C tem, lapidis asii, opii, succi mandragoræ, styracis, aluminis scissi, cuiusque sextantem: excipe ac subige passo, & ad pastillorum formam reducito. Vsu verò expetente, lacte dissolutos cum pinnulis illinito, supra illitum locū linteolo imposito passo imbuto.

Vnguenta recalfactoria quæ post stupefactiuorum vsum adhibentur, Cap. XXXI.

QVVM itaque stupefactiuis vsque ad feruoris inflāmationum deletionem fuerimus vsi, pòst calefacere mēbra conuenit cataplasmatis ex castoreo & thapsia cō-
D positis. si enim hoc non fecerimus, debilia & intemperata reddita membra perpetuo fluori obnoxia reddemus, & quæ in actionibus facilè offendentur. Quapropter vnam atque alteram vnguentorū recalfactoriorum cōpositionē apponā. ex quarū numero & hæc est: Succi thapsiæ drach. octo, piperis drach. XXIIII. adarces, cachryos, euphorbii recentis, cuiusque drach. XXXII. (si verò recens euphorbium desit, duplum eius sume) staphidis syluestris drach. XII. pyrethri drach. XII. terebinthinæ drach. XVI. ceræ dr. XXIIII. olei cyprini lib. VI. Altera, eiusdem vsus. Pyre-
E thri, castorei, helenii, adarces, piperis, euphorbii, zingiberis, nitri, ceræ, sing. drach. octo, irini quātum sufficit. Pro pauperibus autem satisfaciūt, allia, thymus, origanus, satureia, sinapi, & similia.

Pharmaca & edulia eorum qui flauæ bilis influxu infestātur, Cap. XXXII.

Exhibēda est autem & cyclaminus à flauæ bilis influxu infestatis: huius enim radix quamtenuissimè trita, cū aqua mulsa aut passo pota, biliosum humorem per sudores excludit. dandæ autem ex ea drachmæ quatuor, cor-
F poribus magnis & robustis: reliquis verò, pro virium tolerantia. Adiuuare verò oportet sudorum exclusionem, corpus calefaciendo & fricando, ita tamen ne affectos locos cōtingamus. Præbenda quoque in potu ea quæ vrinā cient: talia enim bilem per lotium euacuare consueuerunt: pastillus item ex seminibus soporifer, & qui à triangulari forma trigonus appellatur, & cōsimiles, doloribus infestantibus commodè à flaua bile affectis exhibentur. Nam & somnus alti soporis inde oboritur, & fluxiones ab ipsis resiccantur, atque id maximè si post corporis per pur-
G gatiuum euacuationem exhibeantur. Edulia autē eis apta quæ refrigerant, non tamen humectant: humiditas enim auget fluxiones. Dandū item eis lactucæ semē ob somnū conciliandum, & papaueris semen tum in cibo tum in potu. Mala etiam & sorba & mespila præbenda, & quæcunque ad hoc quòd refrigerant, fluxus cohibent allationem. Cæterùm à vino omnino exacerbationis tempore abstinendum est. intercapedine autem pura reddita, parum ex eo concedendum. Porrò inedia ab amara bile infestatos
H extremè lædit: nam bilem acriorem reddit.

Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant, Cap. XXXIII.

Horum item curationem à pituitæ euacuatione principium sumere oportet. Euacuatur autem humor pituitosus per vomitus quidem, nihilominus tamen &

inferne per ventrem. Vtilis eſt autem in hac affectione
per inferna purgatio, ſiue iuxta manus ſiue iuxta pedes hæ
reat morbus. & multo adhuc magis ſi iuxta omnes corpo
ris articulos fluxus fuerit diſperſus: familiarior enim pitu
itæ via & minus periculoſa per inteſtina exiſtit. Si enim
in ſuperiorem ventrem violenter adtracta non euacue-
tur, periculum inducit. quapropter tutius eſt vt ad infer-
nam excretionem ducatur. euacuata enim, in vna die
morbi vtcunque inueterati robur contundit: quare in po
dagra innatum ex pituitoſo humore fluxum, & medio-
criter affligentem, & qui tum potẽtia tum actu calidis re-
mediis delectatur, purgare oportet. Ante purgationẽ ve-
rò modicè adſtringentibus vtendum, atque id magis ad-
eò circa initiũ fluxionum. Atqui ſi euacuatio per purga-
tiones fieri non poſſit, quæ ſanè vel ſola ſæpe ſufficit ad
affectionum fluidarum curationem: tum inedia & fame
vtendum eſt ad plures dies. natura enim pituitoſi eam be
ne tolerare poſſunt. Vtendum etiam confricationibus diſ
cuſſoriis, ampliúſque efficacioribus infuſis, & pharmacis
cientibus vrinam. Cæterùm quæ ratione nutrimenti præ
bentur edulia, natura ſicciora ſint, & minus nutriant, velu
ti eſt oryzæ ſuccus & bromi, qui inter frumentacea refer
tur: nuces iuglandes paucæ, piſtaciáque & nux thaſia,
& vuæ paſſæ, & capparis ex aceto mulſo. quandoque e-
tiam parui piſciculi in petroſis aquis coaliti, & paſſer-
culi montani aſſati præbeantur. Vinum autem præbea-
tur quamminimum interualli tempore, tenue, fuluum &
vetus. Cataplaſmata autem quæ frigidis fluxionibus cõue
niunt, imponenda. in principio quidem terebinthi folia
viridia & tenera cũ adipe ſuillo recẽti & roſaceo, modica
cera adiecta. apta ſunt ipſis & cupreſſi folia & pilulæ vi-
no cocta: & cyperi radices & rhamni folia. poſt principiũ
verò, pituitoſis conuenit ex eruo & lolio ac fœnogræco ca
taplaſma. quemadmodum etiam ea quæ ex ciceribus
conſtant, ariſtolochiæ radice trita admixta, centaureáque
& gentiana, & pæonia, & bryoniæ radice ac fructu. ex a-
maraci itẽ coma & artemiſia, abrotonique foliis & adian
to, vitice, lauro, pulegio, ſampſucho, mẽtha, braſſica, ſiſym
brio, ſerpyllo, filice, fœniculo, eruca, & reliquis quæ ſapo-
ris acris, aut ſalſi, aut amari ſunt: & maximè ſi dolores ci-
tra ardorem ex refrigerationis ſenſu ſint oborti. Singula
verò ex his cum pane & adipe recentia pro cataplaſmate
imponito. quanquam nihil vetet vnũquodque per ſe ad-
hibere. Optimum eſt etiam fomentũ ex paſſo mari mi-
xto apparatũ. At verò quinquefolii radicum & malicorii
æqualibus partibus decoctis perfudi ac foui, inquit Ar-
chigenes, circumdolentes partes. imò & tritis ipſis magis
inflammata loca cataplaſmatis modo contexi, atque hoc
ipſum multis, velut obluctans & reſiſtens remedium, do-
lores expulit: aliquibus autẽ, vt pharmacũ nulli inferius,
ipſos mitigauit: rariſſimè verò citra commoditatem ap-
paruit. Manſuetiſſimum verò & hoc eſt. Althææ fo-
lia cocta trita tum per ſe, tum cum polline, aut ordeacea
farina, imponantur. ceratum item ex radice eius quæ hi-
biſcum appellatur, cocta in aqua mulſa trita. conſtet autẽ
ceratum ex gleucino aut irino: imponatur verò iis qui tũ
vehementer calida tum valde frigida auerſantur, medio-
cribus autem delectantur. Pharmacum porrò conueniens
noui, inquit Philagrius, podagricis qui vnà cum dolori-
bus frigoris ſenſu percelluntur, id quod ex laurino cõpo-
nitur. quum enim & alia eiuſdem generis ſint cum ipſo,
tantam tamen commoditatem à nullo exhibitam ſcio.
Compoſitio autem hoc modo habet. Pharmacum ex
oleo laurino. Ceræ, adipis ſuilli veteris, reſinæ pinus ſic-
cæ, terebinthinæ liquidæ, cuiuſque drach. xcvi. cyprini,
laurini, œſypi, butyri, cuiuſque drach. xlviii. galbani, me-
dullæ ceruinæ, cuiuſque dr. xvi. Hoc quidem igitur me-
dicamentum confeſtim à dolore liberat eos qui in dolo-
re frigoris ſenſum perceptant. Admirandum etiam in
his pharmacum eſt, quod ex croco conſtat & galbano,
ſupráque ad ſanguineum influxum præſcriptum eſt, &
in omni tempore adhibetur. Sunt autem & alia pharma
ca his apta. quemadmodum ea quæ Myracopa appel-
lantur, & quæ ex ipſis componuntur cerata. fiunt autem
hæc commenſurata & proportionata cera ad vnguen-
A ta ipſa admixta. Pharmacum ex metallicis. Optimum
verò & ipſis pharmacum eſt ex metallicis ad ſauciatos
neruos à Galeno apparatum, cuius & nos admirabile peri
culum fecimus, inquit Philagrius. quum enim partium
quamtenuiſſimarum ſit, ad profundum corpuſculorum
progreditur, & attenuat, & diſcutit. Cõmodum igitur ex-
iſtit in prædicta diſpoſitione, poſt ſedatos dolores ad-
motum, aut quum mediocres exiſtunt: non ſolùm enim
diſcutit vt dictum eſt, ſed & repellit. Compoſitio verò
hæc eſt. Chalcitidis drach. viii. miſyos drachm. xvi. ſqua
B mæ æris drach. xxiiii. thuris drach. xxiiii. galbani drach.
xii. colophoniæ drachm. xcvi. ceræ drachm. xcvi. olei
drachmas cxxviii. aceti acerrimi quantum ſatis eſt.
Metallica cum aceto in ſole æſtiuo terito ad plures omni
no horas: deinde thus adiicito, rurſúſque diu terito, & li-
queſcibilibus liquefactis, refrigeratis, & eraſis admixtis,
vnito ac vtitor. Pharmacum ex vino & oleo, Galeni.

Aliud pharmacum ex oleo & vino Galenicum, conue-
niens in declinationibus inflammationum, & poſt eaſ-
dem omnibus podagricis. Spumæ argenti drach. xcvi.
C olei veteris drachm. cxcii. ad podagricos verò ſufficit
ſi anniculum ſit oleum, vini veteris fului pellucidi at-
que leniter dulcis drachm. cxcii. Coquito ſimul ad cõ-
pagem manus non inquinantem: hic enim eſt optimus
eius apparatus. nam qui triplum olei accipit diutius co-
quitur, & magis reficcans redditur. Porrò iis qui poſt do-
lores vehemens frigus percipiunt, aliud Galenicum phar
macum ex euphorbio ad ſauciatos neruos deſcriptum
conducit. At verò adhuc pharmacum podagricis com-
modum, tum in inflammationum remiſſione, tum poſt
D eaſdem, exiſtit quod Ægyptium appellatur, & quod ex
lanis ſuccidis vſtis apparatur. habetur autem inter multæ
cõmoditatis emplaſtra in decimoquinto Sermone huius
tractationis.

Cura eorum qui ex atræ bilis influxu ægrotant, Cap. xxxiiii.

DIcatur autem ex ordine & de atræ bilis influxionibus
quæ & ipſæ omnino vniuerſali euacuatione præce-
dente opus habent, hoc eſt venæ ſectione aut purgatione.
quando quidem igitur ad atram vergunt bilem, euacua-
E tione per ea quæ ipſam repurgant: quando verò ad ſan-
guinem atra bile infectum declinant, per venæ ſectionẽ.
Si verò ambo hæc ſimul per totum hominem redunda-
rint, non vnum aliquod ex prædictis adhibere ſuffecerit,
ſed præſecta vena: deinde depurgare cogimur. quod ipſũ
& in aliis affectionibus duplici euacuatione indigentib⁹
erit faciendum. Priuſquam igitur totum corpus euacua-
mus, atque in ipſo etiam euacuationis tempore (dico ſa-
nè in principiis) repulſoriis & ſenſim ſimul calefacien-
tibus vtendum eſt. poſt euacuationem verò, iis quæ ſen-
F ſim calefacere, & attenuare, & diſcutere poſſunt vtemur.
Sunt autem repulſoria quidem ſimúlque leniter calefaciẽ
tia, terebinthi folia & cupreſſi, cyperi radices, & ſimilia.
calfactoria autẽ ſimúlque attenuatoria & diſcuſſoria, bry
oniæ radix & cyclamini, ſylueſtríſque cucumeris, & rapha
ni, lauri item folia mollia, & paſtinacæ, & caucalidis, ſina-
pis, naſturtii, conyzæ, braſſicæ, iridíſque & ocymi & alio-
rum innumerorum folia. Admiſcenda autem ſunt hæc
pani aut cuipiam ex prædictis iam ſæpe farinis, & adipi
anſerino aut gallinaceo, butyróque & œſypo: atque id
G maximè in humectis & mollibus corporibus, quò lenio-
ra reddantur. Quin & poſt huiuſmodi pharmacorum im-
poſitionem, præſcripto ex croco pharmaco, & eo quod
ex metallicis conſtat, vti conuenit: ampliúſque quod Ma-
chærioni inſcribitur, & quod Iſis appellatur, ſimilibúſq;,
quorum compoſitiones in xv. Sermone traditas repe-
ries. Etenim huiuſmodi pharmaca relictum in membris
humorem concoquunt, eundémque attenuant & diſcu-
tiunt, ampliúſque membra debilitata corroborant. Com
modiſſimum autem pharmacum per interualla exacer-
H bationum dolore non infeſtante, ad atræ bilis fluxio-
nes eſt Corax, quemadmodum etiam paſtilli, Andronius
inquam, & Muſæ, & qui ex centaurea, itémque qui ex la-
nis ſuccidis apparatur, & conſimiles in decimoquarto
Sermone deſcripti. illinuntur autem cum vino dulci.

Miſcentur etiã ad præſcriptum ex croco pharmacũ, & ad id quod ex metallicis conſtat, ita tamen vt parum quid ex paſtillis ad multã pharmaci partẽ cõmiſceamus, vt videlicet paſtilli duodecima pars ad vnã pharmaci partem addatur, hoc eſt ad pharmaci lib.I. paſtilli vncia vna: aliquãdo autẽ minus. Quum enim euacuare & diſcutere volucrimus, minus de paſtillo adiicimus: corroborare autem & firmitatem addere, plus. Quòd ſi neque perfecta, neque abſque dolore ſint exacerbationum interualla, panem vino maceratũ & ſufficienter emollitum ad prædicta medicamenta per interualla admiſcere expedit. Præſtans autẽ eſt & in iis diſcuſſoria fricationum ſpecies vniuerſi corporis, præter affectas partes, tum per interualla, tum tempore exacerbationum, vehementius & diutius facta, & maximè ſi non fuerint præeuacuati.

De iis qui ob tenuem fluxum ægrotant,
Cap. XXXV.

SI ſeroſi ſint humores qui ad articulos influunt, nõ paruum ſignũ tenuitatis ipſorum eſt, quòd neque tumorẽ magnum habeant inflammationes, neque diutius durẽt, imo neque moleſtiam aliquam in motibus perpetiuntur ægri, poſtquam quieuerint inflammationes. Eorum igitur qui ob tenuem influxum ægrotant, remedium quod eadem die opem eis fert, purgatio eſt per ea quæ ſeroſos humores euacuare poſſunt, facta. Fluxiones autẽ quæ non ita validum dolorem inferunt, ſæpe in ſolo irrigationum fotu ſubſtiterunt, ex oleo videlicet roſaceo & vino dulci ſuppreſſæ, modica cera admixta, iiſdémque lanis ſuccidis exceptis: additur etiam aliquando nitri ſpuma. Quin & quod ex cote Naxia ex ferri affrictu deteritur, & in ea congregatur, illitum iuuit: & Selinuſia terra & Cretica, & Samius aſter, & Lemnia ſphragis appellata, vino & poſca, & aceto ac paſſo diluta, illita eodem modo profuerunt. At verò & caſeus recẽs coactus impoſitus mediocres inflammationes etiam ſolus iuuat, & cum polẽta, aut farina præſertim ordeacea. Habẽt enim in ſe non modò quid repulſorium, ſed & diſcuſſorium, per quod & tenues fluxiones repellit, & humores in articulis euacuat. Lentiſci etiam ramuli teneri & fructus, ſimilitérque myrti & terebinthi, & pirorum, ac quercus, oleæ, punicæ, meſpilorum, ceraſi, pruni, rubi canini, & rubi: cuius etiam fructus & virgulta idem operantur: & vt ſimpliciter dicam, quæcunque res in fructibus, & foliis, & ſuccis, & radicibus aliquid amari, aut acris, aut ſalſi, aut nitroſi habent, ſimúlque cum amaritudinis & acoris omniúmque: prædictorum moderata qualitate non adeo excellenti, adſtringũt: hæ mediocres dolores ex fluxione obortos iuuant. ſuffecit autem vnà cum iis ad perfectam ſæpe curam fames ipſa, quemadmodum etiam clyſter omnibus ferè podagricis conuenire videtur, & maximè in quibus venter aſſiduè cohibetur. Ruta etiam viridis & paſtinaca viridis, vtiliter ipſis pro cataplaſmate imponuntur, maximè quibus venter cohibetur, ampliúſque quibus pungitiui ſunt dolores & inflantes. Admiſcere autem omnibus his expedit adipes, quandoque & polentas, & farinas quaſdã, quæ haberi poſſunt: mel item ac paſſum & roſaceũ, quò humecta & liquida conſeruemus. At verò ſi & fermentũ modicum hoc tempore admiſceas, nihil peccaris. Hoc igitur modo etiam plurima ex hortenſibus tibi cõmoda fuerint, ſi ipſa iuxta prædictas qualitates iudicaris, amaram nimirum & ſalſam, acidámque & adſtringentem atque acrem, quæ omnes ſint mediocres. Inuenies autem aliquando & dulcem qualitatem vnà cum his permixtam in eadem etiam planta. ea quoque quæ in mari naſcuntur, plerunque talia ſunt, vtpote quæ lactucæ appellantur. ſunt autem germina lata & oblõga ac viridiora, tenuia & ſubrugoſa, ac veluti conduplicata ad litora maris perfluctus eiecta. præſtãtiores autẽ fiunt cum poſca decoctæ. viridia item quæ in fuco ſiue alga tinctoria ad radices ſita ſunt. & ad hæc quæ in petris maris repetiuntur ſimilitudine fungorũ. reliquáque germina mollia commodant eodem modo. omnia enim huiuſmodi aptè cõmiſcentur adipibus ac farinis. Quin & torpedo tũ marina tum fluuialis, iuxta alium quendã modum, non in paruis ſolùm ſed in magnis quoque inflammationibus

A congruit. Naturali enim facultate quadam ſtuporem inducit, & dolores è corporibus tollit. quapropter ipſam viuentem aſſiduè admouere inflammatis locis oportet. Cocta item adhuc viua in oleo, deindéq; extracta, ac modica cera cum oleo eliquata, commodiſſimum pharmacum omnibus dolore afflictis podagricis redditur. Conſimili efficacia vermes terreni appellati præſtant, ſi in oleo coquantur, & cera poſtea in oleo liqueſcat.

De fluxionum inter ſe complexu,
Cap. XXXVI.

B QVVM itaque iam ſimplicium & immixtarum inter ſe fluxionum curatio ſit relata, nulla difficultas amplius eſt, etiam mixtarum curam inuenire. Satis enim manifeſtum eſt quòd ad humorum complexum, conſequenter etiam curationes oporteat mixtas eſſe. Cognitiones autem mixtarum fluxionum, ex prædictis ſimplicibus affectionibus ſunt ſumendæ.

Cura affectionum ex ſanguinis & bilis complexu, Cap. XXXVII.

SI igitur ſanguineæ & bilioſæ affectiones concurrãt, &
C propterea tumor magnus & ruber, & quodammodo flauus ac feruidus, membrum fluxione infeſtatum apprehendat, & dolores nunquam remittentes incumbant, & exacerbatio vehementer quidem alternis & tertio quoq; die fiat, benignior autẽ ſingulis diebus, omnino ſanè manifeſtum puto quòd medicationis initium à venæ ſectione primùm fiet, conſequente exinde bilioſi humoris purgatione. Satis conſtat autem quòd & euacuationum tempore repulſoriis vtemur: quæ videlicet frigidæ & adſtringentis ſunt facultatis. Et deinde primùm mitigatoriis &
D refrigerantibus quidem vtendum, non autem amplius adſtringentibus. adſtrictio enim tumorem inſpiſſat ac cogit, vt ægrè diſcuti & reſolui poſſit, ſi diutius ea vtamur. poſtremùm verò etiam iis quæ concoquere & diſcutere tumorem poſſint, vtendum eſt. In principio igitur, iuxta euacuationum inquam tempus, vtile pharmacum eiuſmodi affectionibus eſt ex acacia & veratris paſtillus in mortario plumbeo cum ſemperuiui, aut plantaginis, aut ſanguinariæ, aut ſenecionis, aut vmbilici Veneris, aut rumicis acuti, aut ſolani, aut vuæ acerbæ, aut hyoſcy-
E ami, aut lactucæ ſucco dilutus. Atqui iuxta augmenta & & vigores affectionum, etiam ea quæ ad ſanguineas affectiones dicta ſunt, in cataplaſmata admiſcere expedit, ſuccóſque item iam relatarum herbarum, & ipſas adeo herbas tritas. Poſtquam verò feruor inflammationis ceſſarit, concoquentibus cataplaſmatis & medicamentis vtemur: parte etiam affecta vulnuſculis impactis ſcarificata, præſertim ſi appareat tumefacta.

Cura bilis ad pituitam permixtæ, Cap. XXXVIII.

AT verò ſi pituitoſi humores bilioſis fluxionibus ad-
F miſceantur, ſi quidem vnio & permixtio ipſorum eodem tempore hominem infeſtet, miſcere etiam remedia oportet, eorúmq; multitudinem purgare per ea quæ bilem ſimul & pituitam educere poſſunt: forinſecus autem cataplaſmata imponenda pari aut impari modo, permixtis iis quæ pituitoſum & bilioſum euacuant fluxum. Et pari quidem modo vtraque cõiiciemus, quum affligẽtium humorum mixtura æqualis fuerit: impari verò, ſi alter humorum redundarit. Neque verò obliuioni tradendum quòd aliqua ipſorum in principio rectè adhibẽtur:
G aliqua verò iuxta mali progreſſum & vigorem: quædam verò eo remittente & circa declinationem.

Cura humorum atræ bilis aliis permixtorum,
Cap. XXXIX.

EAdem etiam methodo vteris, ſi atræ bilis fluxiones reliquis fuerint admixtæ, tum iuxta exacerbationum circuitus, tum iuxta continuitatem. Neque enim ſolùm ad affectionum complexus eſt reſpiciendum, ſed & num aſſiduè & citra remiſſionem, an iuxta circuitum infeſtent. Primùm quidem igitur & in illis euacua-
H tionibus conuenientibus vtendum eſt: deinde vbi quidẽ aſſiduè infeſtarint, cataplaſmatis dolores ſedantibus vti expedit. Vbi verò per circuitum moueantur, inſtantibus quidem doloribus, mitigatoria cura: per interualla verò, corroboratoria membrorum vtemur. Manifeſtum autem

quòd quæ magis feruent, maiori refrigeratione opus habent: quæ minus, minori. omnia tamẽ feruentia refrigerare oportet. Quæcunq; autẽ fluxiones pruriginosæ fuerint, obtũdentibus & discussoriis curabũtur: quæcunque verò mordaces, obtũdẽtib⁹ solis. Et quæ in alto sitæ sunt, per ea quæ tenuiũ partiũ existũt: quæ verò in superficie, per simpliciora. Omnium autem horum syluam in fine secundi huius tractationis Sermonis præscriptam habes.

Cura durorum tumorum qui post inflammationes relinquuntur, Cap. XL.

DVri & reluctantes aliquando tumores post inflammationes relinquuntur, qui ex crassis humoribus generationem habẽt, in corporibus præsertim durioribus, & quæ ægrè per discussoria exoluuntur, & malè curatis. huiusmodi enim non curati statim, seipsis peiores fiunt ad vitæ actiones obeundas. Cæterùm huiuscemodi tumores sedant, pharmacum Machærionis & Piscatoris, & Ægyptium, & consimilia. de quibus dicetur XV Sermone in pharmacorum multæ commoditatis relatione: dicetur autem & hìc vbi ex ordine de tumoribus qui ægrè concoquuntur tractabimus. Sunt etiam parabilia pharmaca ad hanc affectionem, si ruri viuamus, fatiuæ fici & syluestris quoque grossi cocti, triti & impositi, tum soli, tum cum quadam ex prædictis farina & adipe. Cyclamini item & cucumeris syluestris radix, & althæa bis cocta, & caricæ pingues, adianton, auena, vrtica, bryoniæ radix, bulbi anethi, abrotoni, buphthalmi, iridis folia, itémque marrubii, ita vt singula prædicta cum visco, pice, & sulphure viuo permisceantur.

De tumorum crudorum & incoctilium cura, Cap. XLI.

CRudi tumores ex materia albidiore ac lentiore cõgregãtur, diúque durant, neque cõcoquuntur, neque discuti possunt. Quandoque verò primis quidem discussis, loci statim fluxione infestantur, & inæquali magnitudine semper permanent tumores, & in quibusdam sanè penitus absque dolore fiunt, in aliis verò dolore quodã comitante. Quando quidem igitur diuturnos videris tumores citra dolorem, per discussoria curato, diligenti animaduersione habita nequid relinquatur induratũ, quod incurabile aut ægrè valde curabile reddatur, & maximè vbi callosarum duritierum generationem videris in articulis futuram. Si igitur citra dolorem videris crudos tumores, emollientibus ad discussoria admixtis curato, nequid penitus induratum relinquatur. Si verò cum dolore contingant tumores, non modò discussoriis, sed etiã quæ vnà cum hoc quòd discutiunt, lenire possunt, expedit vti. Manifestũ est autẽ quòd, si fluxus tenuis & modicus cum doloribus quibusdam deferatur, inde tumores post inflammationum remissiones oboriantur & infestent, atque id maximè in iis euenit qui delicatius viuunt, aut frequẽter lauantur, aut plusquam oporteat inambulant, vel etiam rebus venereis vtuntur. Oportet igitur in his ad tumefacta imponere pharmacum ex salicibus, ita vt agglutinari possit, apparatum: aut quod ex aspidibus constat ad strumosos destinatum, aut aliquod consimile: præsertim quum sensus ægris ad est iuxta coxendicem aut femur, tanquam aliquid ad inferiora deferatur. quúmque dicunt se affici velut formicas repentes sentiant, dolétque & iam refrigeratur, iam calescit membrum. Quin & lauantes per smegmata ex adarce, alcyonio, & pipere, defricare oportet. Adstringentia igitur sunt simúlque discussoria pharmaca quibus necessariò vtimur ad crudos & dolentes tumores, velut symphytõ petræũ, terebinthi virgulta, scolopendrium viride, cyperos, & similia (de quibus sæpe dictum est) cum pane multo & rosaceo permixta, præsertim in iis qui humido & albo corporis habitu sunt præditi. Ex compositis autem conuenit eis pharmacum ex succis, quod cum vino flauo & subadstringente est emollitum, & Galeni phœnicinum cum multo rosaceo liquefactum, & locis liquidius impositum. Cæterùm in tumoribus citra dolorem, conueniunt adiantum viride, folia vrticæ, althææ, chamæmelum, vua passa pinguis, sertula Campana, melissophylõ, lauer, citrii exterior cortex, & similia. Ad quæ singula, cicerũ & lupinorum farinæ, & pa-

A nis, & olei veteris ac sicyonii, & adipis suilli veteris tantum admiscendum est, vt mollis ad tactum compositio reddatur, & morsum nullum ad membrum accedere permittat. Ex compositis autem pharmacis conueniunt his, id quod ex croco & galbano constat, & quod ex liquefcibilibus apparatur ac mox referetur. & Machærionis & Piscatoris, cum cerato ex oleo sicyonio aut aliquo consimili liquefacta. atque hæc quidem in mollioribus corporibus adhibentur. In durioribus autem & quibus tumores non dolitant, conueniunt viticis folia, præsertim arida, & amaracum, amarãtum, ari & arisari radix, smyrniũ,

B & althææ radix, elaphoboscum, ericæ folia, fæniculi folia, filix, sisymbrium, scandix, erucæ folia & sinapis viridis. Composita autem conueniunt tum prædicta citra cerati admixtionem, tum Isis & Aphrodite appellatæ, & alia infinita iisdem viribus prædita. Huiusmodi autem pharmaca vnà cum hoc quòd tumores exoluunt, etiam fluxiones naturæ suæ aptitudine repellunt. quod ipsum etiam probè faciunt cupressi pilulæ virides cum vino coctæ, prædictorum leguminum farinis & suillo adipe ad-

C mixtis. quandoque verò & lauri ramuli, & rubi folia, & similia admiscentur. Efficaciora autem prædictis sunt, & agrestioribus corporibus, ac tumoribus qui ægerrimè concoquũtur conuenientissima, abrotonum, ammoniacum thymiama, anemonarum radices & hastulæ regiæ, bryoniæ radix, pulegium, dracunculi radix, bdellium, buphthalmum, gentianæ radix, & myrobalanus. His autem adhuc fortiora sunt capparis folia, glastum, betonica, cyclamini radix, brassicæ vstæ cinis, ruta, panaces viride, peucedani radix, squilla, fici syluestris fructus, trifo-

D lium asphaltites, trixago, sulphur, pix. Addatur autem singulis prædictis panis & adeps, aut prædictorum leguminum farinæ, quandoque etiam caricæ. In quibus omnibus scopum tibi propositum habeas, vt citra partis affectæ combustionem & afflictionem curam facias: quapropter etiam necessaria est prædictarum farinarum, itémque adipum admixtio. Tantum autem commiscere ex eis oportet, quantum vehementem vniuscuiusque vim obtũdere volumus. Admiscendus autem est non solùm adeps suillus, sed & caprinus, & vitulinus, & taurinus, ceruinus &

E anserinus. medullæ item omnes admiscendæ, habito naturæ curandi corporis respectu. Et cochleæ vnà cum testis tritæ, & sine alterius rei admixtione, & caprino stercore cum aceto trito admixto impositæ, tumores laxos & molles destruunt & adstringunt, qui sanè ex lentis & crassis humoribus oboriuntur. Porrò operæpretium duxi admonere, diligenti animaduersione opus esse ne clam te indurata aliqua tumoris pars relinquatur. quod sanè vbi videris factum, iis quæ fortiter emollire possunt, vteris, respectu simul ad habitum corporis habito. Ex ma-

F lagmatibus autem fortissimum est Lucio inscriptum ad articulos distortos.

Malagmata diuersa, in quibus etiam Lucii malagma est, ad articulorum distortiones destinatum, Cap. XLII.

MAlagma Lucii ad articulos distortos inscriptũ. facit ad thoracis affectiones & abscessus in profundo, ad neruos contractos, & articulos stupore occupatos: Latinè distortiones & Græcè ancylas appellam⁹. Facit opisthotonicis, & ad omnem neruorum per consensum affecti-

G onem. Ad neruorum item lassitudinem, acopon egregium est irino aut cyprino dissolutum. Bdellii, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque sextantem, opopanacis, galbani, canchryos, thuris, styracis, cuiusque drach. VIII. piperis grana CLX. ceræ sescuncem, terebinthinæ sescuncem, fæcis vnguenti irini aut cyprini sextantem & vnciæ dimidium, vini quantum sufficit. ammoniacum, opopanaca, thus, terito cum aceto, liquescibilia verò liquefacito, & ab igne ablatis sicca inspergito: deinde etiam trita ipsis adiicito, & vnita in mortarium dif-

H fundito, ac fortiter emollito, extractísque vtitor. Optimũ est etiam eis ex pice Brutia Galenicum pharmacum, ad rabidi canis morsum descriptum. habet autem hoc modo. Picis Brutiæ lib. I. opopanacis quadrantem, aceti acerrimi drachm. vnam, apparato quemadmodum de rabidi

canis morſu prædictum eſt Sermone ſexto. Aliud pharmacum ex liqueſcibilibus, Galenicum: quod concoquit ſimul & attenuat tumores. quo ſanè in mollib⁹ corporibus vel ſolo vtendum: in durioribus verò admiſcédum eſt ei id quod ex metallicis conſtat, ad ſauciatos neruos deſtinatum, ita vt mixtura vbilibet iuxta corporum & affectionū naturā fiat. Habet autem hoc modo: Opopanacis vnciam vnam, terebinthinæ Chiæ vnciam vnam, propolis teneræ quadrantem. Si verò propolis tenera non ſit, admiſcebis terebinthinæ trietem. quòd ſi neque intotum propolis haberi poſſit, coniicito picis Brutiæ ſeſcuncem. opopanaca in aceto albo contere. Hoc pharmacum prædictos tumores concoquit, & humores in alto ſitos attrahit, diſſecat, & repurgat. Cæterùm quod ex metallicis conſtat, item Galenicum ad ſauciatos neruos deſtinatum, hoc modo habet: Chalcitidis, miſyos, æruginis vſtæ, cuiuſque drachmas octo, colophoniæ beſſem, ſquamæ æris drach. vigintiquatuor, ceræ drachmas XCVI. olei drach. CXXVIII. reſinæ drachmas ſedecim, galbani drach. duodecim, aceti quantum ſufficit. chalcitin, miſy, æruginem, æris ſquamam cum aceto in ſole æſtiuo contere ad plures horas, & liqueſcibilibus liquefactis & affuſis, vni, emolli, ac vtere. Aliud Galenicū, ad eos qui tenerum corpus habent & neruis ſaucii ſunt, deſcriptum: Chalcitidis vſtæ, miſyos vſtæ, cuiuſque drach. octo, ſquamæ æris drach. XXXII. thuris drach. XXXII. ceræ drach. XCVI. olei drach. CXXVIII. reſinæ drachmas XVI. galbani drach. XII. aceti quod ſatis eſt: apparato vt dictum eſt. His itaque pharmacis vtemur per ſe, vbi dolores ex profundo diſſoluere velimus. miſcebimus autem pharmacum ex liqueſcibilibus conſtans, vbi tumores fuerint obdurati. Malagma ad podagricos & articulorum morbos valde generoſum. liberat à tota affectione. vſus eius eſt per exacerbationum interualla: Ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. ſpumæ nitri ſeſcūcem, floris lapidis aſii ſeſcuncem, thuris ſeſcuncem, olei cyprini libram vnam, lixiuii coactiliariorum, ſiue pileariorum, quantum ſufficit. Arida contundito, cribrato, & cum lixiuio ad liquidi cerati craſſitudinem terito, & liqueſcibilia liquefacta tritis affundito, vnito, ac vtitor.

Aliud. Calcis viuæ, thuris, cuiuſque drachmas quatuor, terebinthinæ drach. quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmas IIII. adipis taurini drachmas octo, floris lapidis aſii drach. II. ceræ trientem, olei trientem. liqueſcibilia liquefacito, & cum ſiccis vnito ac vtitor. valde præclarum eſt. Reſorbet collectiones circa articulos congregatas, & à doloribus vindicat. Aliud, quod intotum ab omni affectione liberat: Seminis cicutæ, comæ centaureæ, iridis Illyric, æagarici, cardamomi, fœnigræci, corticis radicis mandragoræ, ſingulorum ſextantem, terebinthinæ librā vnam, olei veteris ſeſcuncem, vnguenti Syriaci, aut ſalca appellati ſeſcuncem. terebinthinam cum oleo veteri modicè coquito: deinde vnguentum addito, & ablatis ab igne arida trita inſpergito & vnito, emollitáque in vas æreum aut ſtanneum reponito, vaſe tamen prius ex vnguēto malabathrino ſiue foliato illito. Hoc pharmacū craſſos & mucoſos humores trahit per obſcuros meatus.

Aliud ad eos qui à natiuitate articularem morbum cōtraxerunt, vtpote quibus genua, humeri, cubiti, & reliqui articuli dolitant: Ceræ, colophoniæ, reſinæ pinus, cuiuſque ſeſcuncem, terebinthinæ vnciam vnam, fœnigræci ſicci contuſi & cribrati trientem, cyprini trientē aut quantum ſatis. Eliquatis liqueſcentibus fœnumgræcum inſperge, & vtere. Aliud ceratum ad articularem morbum, pulchrum: Ceræ, adipis porcini, colophoniæ, reſinæ pinus, cuiuſque libras duas, butyri libram vnam, terebinthinæ librā vnam, galbani trientem, adipis taurini libras duas, œſypi libram vnam. liquefac, percola & aſſerua. vſus verò tempore, vnguento nardino diſſolue, aut etiam gleucino, & linteolo exceptum impone. Aliud ad articulorum morbum & podagricos, vt præ admiratione conſterneris. Ceræ drach. C. roſacei drach. CC. foliorum ſideritis tenerorum drach. C. ſtyracis drach. XX. thuris drach. octo, nitri drach. octo, mannæ drach. X.

A liquefacta cum reliquis tritis vnito, ac vtitor. Sunt autem & alia quamplurima pharmaca quæ tumores tollere poſſunt poſt inflammationes adhibita: maximè verò omnium quod ex aſpidibus conſtat ad ſtrumas deſcriptum, facit ad eos quibus laxi tumoris magnitudinem detrahere volumus. Subuertit enim quamplurimùm tumores laxos: itémque duros: eóſque ſimul diffundit. cōſtringit autem & condenſat articulos præclarè omnino, ſi quod ex ſalicibus conſtat, ei admiſceatur. Ego autem, inquit Philagrius, penuria pharmacorum ex metallicis

B præſcriptorum, id quod ex ſalicibus apparatur admiſcui, & maximopere profeci, articulis inde conſtrictis, denſatiſque ac corroboratis: obfirmato videlicet fluxionum humore prius euacuato. Licebit autem, ſi quis ruri viuat, & prædictis pharmacis careat, ex adipe qui ad manum ſit, & arida pice cum reſina pinus, aut etiam alia reſina quæ haberi poſſit, pharmacum in cerati formam apparare, ipſique chalcanthi quantum vbilibet rectè habere videbitur, admiſcere: ſalem item ac miſy, auripigmentum, & ſimilia. Quin & viſcum & irin, ariſtolochias, pæoniā,

C peucedanum, gentianam, centauream, artemiſiam, thymum, origanum, nitrum, nitri ſpumam, thus, myrrham, ſtyracem, propolin, maſtichen, ac alia innumera his conſimilia licebit reperire, indéque pharmaca tumores cōſtringentia componere, quemadmodum nos fecimus nō paucies, communibus ad podagricos & articulorū morbos pharmacis inde apparatis. Philagrii pharmacum ex nitro & oleo. Nitrum accipito friabile & nihil calculoſum in ſe habens, ídque ipſum quātenuiſſimè terito, olei tantum ad ipſum in mortarium affundens quò trita

D ſimul ad mellis craſſitudinem redigantur: atque vbi ſatis diu contriueris, cacabo excepta ad lentum ignem non fumantem coquito aſſiduè agitando, donec ad bonam cōpagem reducantur, animaduerſione habita ne liquidius pharmacum relinquatur. quod vbi contigerit, pharmacum penitus liquidum euadit, & neque in poſterum inſpiſſatur, niſi multam aliam ſuſtineat coctionem, quæ vim eius ſicciorem, & ob id affectis dolore membris inutilem reddit. Probare autem eius compagem tempore

E coctionis oportet, ad teſtam aridam ipſum deſtillando, teſta non prius humectata, quemadmodum in aliis pharmacis facere ſolemus. reſoluitur enim nitrum per aquæ contactum. Sit autem oleum quod nitro affunditur, dulciſſimum, tenuium partium, aut roſaceum, aut chamæmelinum, aut anethinum, aut vetus, aut cicinum, aut ſicyonium. Quandoque etiam chamæmeli humidæ ſiue aridæ, aut iridis tenuiſſimè tritæ, aut ariſtolochiæ, aut alicuius conſimilis partem admiſcere prodeſt. Si quidem autem repellere ſimul ac diſcutere velimus, aut etiam ca

F lidos dolores curare, cum roſaceo ipſum pharmacum coquemus, aceto quandoque in coctione aut modico paſſo affuſo. Si verò amplius diſcutere velimus, cū aliquo alio oleo coquem⁹, admixtis etiam quibuſdam præſcriptorū aridorum, iuxta habitū videlicet curandi corporis & cōpagem ipſius tumoris. Hoc ſanè pharmacum dolores in alto obortos, quamcelerrimè ſanat, atque id eo magis ſi non biliosum ſit neq; multū calidū quod influit. Neque verò ſolùm podagricos dolores ex profeſſo iuuat, verùetiam eos qui tales non ſunt, ſed ex fluxionibus congre-

G gati, & diſcuſſioni aliàs reſiſtentes. Vtimur itaque ipſo ſi poſt ſedatas inflammationes dolores in alto permaneāt.

Pharmacum ex vrina bordonis, *hoc eſt muli* apparatum. Attrahit quidem hoc, priore præſtantius: conuenit autem magis craſſis aut crudis fluxionibus, præſertim ſi cum chamæmelo viridi, vel ſola, vel cū adipe porcino recenti, fuerint prius cataplaſmatis modo contectæ: cum arida verò itidem eodem adipe admixto, ampliū ſque farina fabacea, aqua & oleo ac modico paſſo adiectis. Quin & ipſa anthemis, quæ & chamæmelon dicitur, valde ca-

H lidos dolores & inflammationes maximopere ex natura ſua iuuat, ſtatim poſt vigorem adhibita. Etenim cutem rarefacit, & attenuat moderatè, & bilioſos humores trāſpirare facit, adeo vt huiuſmodi inflammationes etiam ſola, nihil ex attenuatoris & inciſoriis, veluti eſt artemiſia, & ariſtolochia, & calaminthe, & alia infinita, admi-

xtum habens,curet.Hoc itaque pharmacum ex argenti spuma & vrina apparatum,de quo sanè sermonem institui,scio quosdam circa totius affectionis vigorem, non modò iuxta particulares exacerbationes,aliquando verò & augmenti tempore, ad dolentes locos pro cataplasmate imposuisse,humoresque forinsecus extraxisse, & tumores quidem maiores reddidisse: dolores tamen omnino sedasse ac extirpasse. cæterùm odor ipsius intolerabilis est eis qui tenero olfactus sensu prædití sunt. Compositio verò talis est. Vrinæ muli masculi non castrati,sextarios Italicos quatuor,spumæ argenti libras II. spumam argenti tenuissimè tritam in mortario habeto, eique vrinam affundito,ad solem videlicet æstiuum expositæ paulatim vrinam instillato, & postquam ad mellis spissitudinem peruenerit,vrina scilicet consumpta,olei vnc.XXIIII.addito, adipis porcini veteris vnc. XVI. & vsquequo non amplius inquinarit manus,coquito. vsus verò tempore,linteolo exceptum imponito. Oribasius autem axungiæ libram vnam coniecit,& medullæ ceruinæ non salsæ bessem,& mellis libras tres: reliqua verò eodem modo.Scribunt porrò quidam proprii muli vrinam accipiendam esse. resistit enim & obluctatur morbo ex natura sua hoc animal.Efficacius autem,aiũt,reddetur si quis dum coquitur ipsa,semel in cacabũ expuat, & semel in terram. atque hæc cum quibusdam barbaris nominibus inuenire licet adscripta, quæ sanè curiosam penitus habent scripturam, atque ob id superfluum & indecorum mihi visum est,inquit Philagrius,ea adscribere.Etenim citra eorum nominum incantionem ac nomenclaturam,ipsum pharmacum apparatũ, eodem modo efficax est, sicut id quod cum nominibus præparatur. Hippone Philagrii. Hippone verò hoc modo apparatur:Anethi viridis vnc.XVI.squillæ recentis sescuncem,olei omphacini sescuncem ac vnciæ dimidium, aquæ sextarios tres.anethum & squillam in aqua & oleo ad triduum macerato, deinde donec aqua consumatur coquito,& percolato oleo ceræ nouæ lib.II.adiicito,medullæ ceruinæ lib.I.aut si hæc non adsit, adipis ceruini libram vnam.apparato,vtitor.

Cerata podagrica, Cap. XLIII.

CEratum ex succo senecionis valdè pulchrum: Ceræ libram vnam,olei chamæmelini dodrantem,adipis porcini recentis sescuncem,croci drachmas quatuor. crocum cum succo senecionis terito:liquescibilia autem liquefacito,percolato,& succi quantum expedit paulatim instillato,fortitérque agitato, atque vbi refrixerint, ad crocum tritum adiicito,& subacta vnito,ac vtitor. Ceratum dolorem leuãs,ad inflammationes in vigore constitutas. appellatur autem manus Asclepiadæ. facit ad excellenter inflammata,eadem hora liberans citra dilationem: Succi hastulæ regiæ cyathos quatuor, succi solani cyathos quatuor,succi buphthalmi cyathos IIII. succi perdicii cyath.IIII.ceræ,butyri recentis,axungiæ, medullæ vitulinæ,calcis viuæ,cuiusque quadrantem, terræ cimoliæ drachmas duodecim, terræ Samiæ drachmas duodecim, sandarachæ drach. XII. nitri bernicarii, spumæ nitri,cuiusque drach.XII.fæcis vini vstæ drach. XII. glutinis chartarum,hoc est pollinis cocti drach.XII.olei boni libras tres, appara & vtere. Aliud ad præscripta item efficax: Ceræ,colophoniæ,adipis anserini,cerussæ, cuiusq; drachmas sedecim,picis drachmas quatuor,succi brassicæ cyathi dimidium,succi fœnigræci cyathi dimidium,succi seminis lini cyathi dimidium,succi stratiotæ cyathi dimidium,succi sertulæ Cãpanæ cyathi dimidium,lactis bubuli cyathi dimidium, oua gallinarũ numero quatuor,olei libras duas.Ex his cerata duo facito,eáque vnà cum eis quæ Ægyptia inscribuntur in prõptu habeto,quæ pauci adeò homines habent: apparato cõfidenter,nullique reuelato,& plus quàm hominis nomen assequeris. Podagricum aliud ceratum approbatissimum. Facit ad inflammationes & dolores,etiam in principiis impositum celerrimè sanat, & neruos arefactos emollit,adeò vt quidam ei hanc facultatem inesse non credant.dissoluit & pedum nodosos tumores condylomata *Græcis* appellata: Olei cicini libras duas,succi mandragoræ drach.XXXII.succi artemisiæ drach. XXIIII. succi rumicis drach.XXIIII.resinæ pinus drach. XLVIII. terebinthinæ drachmas XLVIII.adipis anserini drachmas XLVIII.succi rubi drachmas sedecim,butyri recentis drachmas XLVIII.lycii Indici drachmas vigintiquatuor, sanguinis hircini sicci drachmas sedecim,lacrymæ hederæ drach.XXXII.galbani drach.XLVIII. opopanacis drach. XXXII.Lycium & sanguinem hircinum & panacis succum cum modico vino terito,& affusis succis, si quidem liquidi affuerint,aut siccis,si illi haberi nequeant, vnito. liquescibilia autem liquefacito,eisque trita adiicito, & ad lentum ignem coquito,spathula assiduè agitando donec coquantur.Cæterùm ligna quæ ad coctionem eorũ suburuntur,arida vitis sarmenta esse oportet. Ceratum podagricum ex bryonia.Egregiè facit ad omnes inflammationes & dolores articulorum.hac vsus & in vigore & in remissione, successum & gloriã reperi. reperies enim inflammatas partes corrugatas & citra dolorem.frequenti experimento nobis cognitum est: nam multos eo seruauimus.Radicis cucumeris syluestris drach.CCCCCLXVI. squillæ mundæ drach.CCCCLXXX.radicis hastulæ regiæ drach.CXLIIII.olei raphani drach.CCCCCCXCVII.ceræ drachmas CXLIIII.galbani drachmas XLVIII. Herbas omnes in aqua sufficienti per triduum madefacito,singulis diebus bis ipsas sensim agitando. Deinde affuso oleo, coquito donec oleum solum relinquatur, ad lentum omnino ignem.percolato deinde,& ceram ac galbanum in mortario diligenter trita & emollita addito. Quibus omnibus postremùm liquefactis, & ab igne ablatis,vtitor ad omnes doloris affectiones. hoc etiam ad viscerum diuturnas inflammationes sum vsus. Ceratum in multis approbatum, ad inflammationes pedum, discutiens citra dolorẽ.vtere eo in vigoribus, & magis in declinationibus: Olei anethini quincũcẽ,chamæmelini quincuncem,butyri quincuncem,adipis anserini quadrantẽ, farinæ lupinorum sextantem & dimidium vnciæ.Liquefacito,& agitando refrigerato,in mortariũmque infundito,terito,& ouorum quinque crocea singulatim adiicito:deinde & lupinorum farinam inspergito, vnito, ac vtitor. Ceratum Iacobi Psychristæ, ad feruentes pedũ inflammationes: Ceræ albæ sescuncem, rosacei recentis vncias XV.ouorũ V.candida,aquæ septuncem & vnciæ dimidium.ceratum ad prunas liquefacito, & diligenter agitando refrigerato:deinde in mortarium fundito, & adiectis singulatim ouorum cãdidis,terito, postremùm instillata sensim aqua,omnia ritè vnito,& noua olla sufficiẽter prælota excipito,& infusa aqua pura finito, quotidie aquam permutando.

Vnguenta,& acopa diuersa ad podagricos, articulorum dolores, ischiadicos,membris exolutos & tremẽtes, Cap. XLIIII.

VNguentum Asclepiadæ.Facit podagricis, articulorum doloribus,& ad omnem neruorum per cõsensum affectionem: Vini veteris sextarios duos, lanarum succidarum ex locis sub alis lib.I.spumæ nitri libram I. lanas succidas in vino per triduum madefacito, deinde expresso liquore,spumam nitri tenuissimè tritam iniicito,dissoluitóque ac olei libras duas addito & conquassata in vitreum vas reponito,& vtitor,quotidie agitans & ex eo illinens locos affectos, à somno, & ante balneum & post balneum,& à cœna. Aliud vnguentum ex sale: podagricos à tota affectione liberat. Salis sordidi, hoc est ipsius terræ,libram vnam,aluminis scissi libram I.fæcis vini veteris sextarium vnum,floris lapidis asii trientem.Arida sigillatim vnumquodque per se diligenter terito,deinde etiam fæcem adiicito,simúlque terito,& ad trita demum olei veteris sextarios duos affundito, conquassato,reponito ac vtitor. quidam etiam mellis lib.I. addunt. Aliud itidem,Asclepiadæ: Thuris quadrantem,ammoniaci thymiamatis, zingiberis, piperis, salis sordidi,floris lapidis asii, aluminis scissi, cuiusque vnciam vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis sesquiunciam,terebinthinæ quadrãtem,olei cyprini,laurini,sampsuchini,& ceræ,singulorũ sescuncem,aceti quantum satis est ad ea quæ dissoluere oportet. vtere in frigidioribus

Aliud optimum: Spumam nitri albam cum oleo veteri terito,eóque locos affricato , & miraberis. Aliud Asclepiadæ: Vini veteris sextarios tres, olei veteris sextarios duos,virgultorum lauri libram vnam,foliorum tenerorum aut pilularum cupressi teneriorum libram vnam,ceræ libram vnam,galbani vnciam vnam , sanguinis testudinis terrestris satis largam copiam . herbas in aceto macerato,deinde coquito,& ad decoctum liquefacta reliqua addito ac vnito,& sanguine testudinis recēti affuso, côquassato,& vtitor. Olei gleucini præparatio. Oleum gleucinum dolores & lassitudines neruorū quammaxime sedans. Habet enim vim calfactoriam relaxantem.facit ad affectiones vuluæ, & ad omnem neruorum per consensum affectionem.Facit ad rigores per circuitum repetentes,quotidianæ præsertim & quartanæ febris.omni enim acopo præstantius est. Maximè autem facit ad eos qui tum retrò tū antè distēduntur,opisthotonicos & emprosthotonicos *Græcis* appellatos,si calidum puris lanis exceptum locis imponatur.Compositio eius hoc modo habet. Olei omphacini primarii libras CCL.vini falerni veteris odorati sextarios quinquaginta Italicos:musti ex vua aminea,hoc est adstringente alba sextarios Italicos centum quinquaginta, olei lib. duodecim,aspalathi libras quinque , spathæ vnguentariæ quam palmam elaten appellant,libras quinque , hedysari,*hoc est seminis pelecini* sesquilibram,artemisiæ libras duas & semissem ,cyperi libras duas & semissem , piperis sesquilibram,musci qui splanchnon & hypnon & bryon *Græcis* appellatur,libras duas &semissem,xylobalsami libras duas & semissem,asari libras duas & semissem , casiæ nigræ libras duas & semissem , carpobalsami , fœnigræci,cuiusque libras duas & semissem,foliorum myrti aridorum dextantem,rosmarini siccæ libras quinque, calami aromatici libras quinque,iunci odorati floris lib. quinque,thuris libras quinque,crocomagmatis primarii libras quinque,nardi Celticæ lib. quinque, zingiberis libras tres(quidam verò libram vnam & quadrantē) aristolochiæ longæ libram vnam & quadrantem , styracis pinguis libram vnam & quadrantem,casiæ fuluæ libram vnam & quadrantem,ladani, seminis cardamomi, amomi,radicis panacis,meliloti,sampsuchi, cuiusque libram vnam & quadrantem, bdellii sesquilibram , croci libram vnam & bessem,costi libram vnam & bessem,rosarum siccarum libram vnam & quadrantē, opobalsami vascula parua quinque , hoc est bessem , hoc est heminæ tertias partes duas,vnguenti malabathrini libram vnā.Arida contundito,& rariore cribro excutito,omniáque vino veteri macerato. bdellium autem & ladanum præmacerata in pila terito,& ad arida priᵘ macerata adiicito.Sit autem vas vnguētarium stanneum, quod diligenter opertum ad dies & noctes duas finito . deinde vuam flaccidam,ita vt nihil roris ei adhæreat,accipito,ac purè exprimito, & ex acinis excolato,inque aliud vas stāno illustratum ipsum mustum infundito. Sit autem magnum vas & capax,quò etiam ad ebullitionem musti locus amplus supersit. deinde omnia in veteri vino macerato.itémque oleum ipsum in mustum iniicito , & spatha vnguentaria bis per diem agitato.verùm spatham diligenter detergere oportet ,ne,quod adhæreat ei, acidū factum,pharmacum corrumpat. Cæterùm vas ipsum operculo & palliis pluribus supernè contegatur, & diligenter obligetur,supponatúrque vasi circulus ex quacūque materia,qui ipsum sustentet.Quum verò dies quindecim præterierint,amomum contusum iniiciatur,rursúmque vt dictum est agitetur. Tricesima autem die in diplomate coquito, atque vbi ter vel quater efferbuerint,ab igne ablatis statim opobalsamum indito , agitatáque & probè contecta tepefieri finito . Deinde totum oleum testa excipito : fæcem autem, hoc est calida,per sportulas primùm manibus,postea etiam prælo exprimito,& abiectis rebus instar fœni exiccatis , vnguentū per se curato: malabathrinum videlicet vnguentum in diplomate in aqua calida prætepefactum ei adiicito,cū spatha agitato,& probè vnito,& per biduum consistere sinito,ac mundis testulis excipito : indéque in vasa vi- A trea trāsferens reponito.quidam etiam ammoniaci thymiamatis libram vnam & quadrantem adiiciunt. Acopon ex abiete apparatum: Abietis semen maximè maturum circa Septembrem est mensem . verùm quocunque anni tempore libuerit,ipsum semen oleo iniicere oportet:præstat tamen,si prius contusum iniicias , & per dies quadraginta sinas.Nos autem, inquit Galenus, etiam ad tres & quatuor menses permisimus macerari : deinde liquore seminis expresso,ipsum quidē semen abiecimus, oleū verò per linteolū excolauimus.Sit autē oleum dul- B cissimum,& ad libras olei vigintiquinque, seminis modius Italicus vnus iniiciatur.Itaque vbi oleum, vt dictū est,excolaueris ac semen segregaueris , ceræ libras quatuor,terebinthinæ Chiæ bessem ei adiicito , & modicè quò vniantur calefacito,excipito,ac vtitor.Hoc pharmacum conuenientissimum est ad omnes spontaneas lassitudines,itémque non spontaneas,& ad neruorum per cō sensum affectiones.Eo vti conuenit ad eos qui iuxta carnem atque omnem corporis molem crudos humores congregarunt , siue concoctione siue discussione opus C habeant. Acopon ex populo nigra. Bonum est etiam acopon, quod ex populi nigræ floribus cōponitur. éstque huiusmodi.Ad florum populi nigræ iamiam prodeuntium modium vnum,olei dulcissimi libræ viginti iniiciuntur.melius tamen fuerit,si flos moderatè contusus oleo iniiciatur.exponatur autem ad solem, & singulis diebus agitetur,& in domum calidā deponatur : post menses autem tres florem exprimito, ipsúmque adiicito.Oleum verò vt acrimoniam arcens, & leuissimum & D discussorium asseruato:veluti id quod ex abietis semine est apparatum. At verò & terebinthinæ sescūcem iniicere licet,aut minus:aliquando item parum ceræ . quidā enim maximè liquidorum medicaminum vsu gaudent: quidam verò crassiorum. Hæc autem pharmaca crudos iuxta carnem & cutem humores discutere possunt, præsertim non valde crassos,neque viscosos. Quòd siquis confestim & necessitate moram omnem excludente apparare cogatur,semen ipsum in oleum conicere oportet,& in diplomate coquere:infundere autem ad oleum in decoquendo tantum aquæ aut vini,quantum consumi E potest,vt tamen quadruplum aut quintuplum oleum extet. Oleum sampsuchinum. Sampsuchinum etiam oleum eodem modo apparatur.Conuenit autem tempore hyberno,& in regione frigida,& constitutione aeris frigida. potest & ad hoc ceræ & resinæ quippiam addi , si corporibus ex eo illitis,diutius ipsum adhærere velis.

Acopon vnguentum Marciaton. Vnguentum Marciaton præclarum ad articulorum morbos & corporis languores ac resolutiones: Styracis primarii flaui trientē, medullæ ceruinæ sextantem,ceræ albissimæ quadrantē, masticheś puræ quadrantem , terebinthinæ Chiæ vnciā F vnam,œsypi vnciam vnam , opobalsami vnciam vnam, olei omphacini,vnguenti nardini,cuiusque sescuncē.styracem in pila contunde, opobalsamo paulatim instillato.deinde liquescibilia liquefacito & percolato , eísque styracem iniicito:quo liquefacto in mortarium omnia transferto,& pistillo donec quamalbissimum fiat terito, ac vtitor. Vnguentum Orchestæ siue Saltatoris, dolores remittens ac relaxans,ischiadicis ac arthriticis commo- G dum,multo experimento cognitum.Hoc Saltator,quum gymnasiorum consuetudinem reliquisset,& in articularem morbum incidisset,vsus sanatus est. cuius item periculum in multis aliis factum est.Habet autem hoc modo: Althææ,seminis lini,fœnigræci,rutæ,fabæ, singulorum libras duas.Hæc in aqua madefacta, & tertio die pòst cocta,vt quamcrassissimus eorum liquor fiat, percolato:& succi quidem excolati libras quatuor coniicito: olei verò veteris,medullæ ceruinæ, opobalsami , adipis anserini,vnguenti nardini,singulorum libras duas, ceræ colophoniæ,& resinæ pinus,singulorum libras tres , eu- H phorbii,opopanacis,terebinthinæ, singulorum libr. I. castorei sescuncem addito,ac vtitor confidenter. Pentamœron,*hoc est quinquimembre* vnguentum: Styracis vnciam vnam,mastiches sextantem,ceræ albæ quadrātem, opobalsami trientem , vnguenti nardini quincuncem.

ceram cum nardino super prunas liquefacito: styracem verò cum opobalsamo terito, & ad ceratum vnà cũ mastiche inijcito, liquefactáq; percolato ac in mortario diligenter terito, donec quamalbissima fiat. vtitor. Decamœron, *hoc est decumanum*, Oribasii: Spicæ nardi, folii, euphorbii, piperis, costi, adarces, singulorum vnciam vnã, mastiches sesquiunciam, opobalsami quadrantem, ceræ sescuncem, vnguenti nardini libram vnam. Alia varia vnguenta. Vnguentum ad morbum articularem, & omnem neruorum per consensum affectionem, approbatum: Styracis pinguis vnciam vnam, ladani pinguis vnciam vnam, mastiches vnciam vnam, ceræ sextantem, olei sicyonii quadrantem, adipis anserini libram vnam. vtitor. Aliud mirabile. Asphodeli radicem in superficie derasam accipito, & contusam cum oleo sufficiente coquito, percolato, & ad oleũ modicũ styracis cõiicito, quo eliquato sycomori succum addito, & vnitis vtitor. pedes autem si inde illeueris, confestim dolorem sedabis. Aliud, per multam experientiam constans, celerrimè dolores mitigans: Adipis hircini recentis lib. duas, heliotropii tria grana habentis foliorum viridiũ libram vnam, ouorum assatorum lutea quinque, rosacei optimi trientem. vtere. Aliud. Olei dulcis sextarios quinque, fœnigræci sextarios quatuor, radicum althææ, maximè viridium, verbenacæ foliorum, singulorum fasciculum manipularem, galbani drachmas quatuor. fœnumgræcum mundatum & lotum, cum verbenaca & althæa ad biduum in aqua madefacito. tertia verò die infusum oleum ad lentum ignem coquito, assiduéque agitato, ne fœnumgræcum adhærescat cacabo. postquam verò herbæ omnem liquorem emiserint, eas extrahito ac oleum percolato: seorsim verò cum modica olei parte galbanum præmollitum liquefacito, percolato, & ad reliquum oleum adiicito. vtitor sensim & quãplurimùm inungendo. Facit ad omnem neruorum per consensum affectionem, & dolores à frigore obortos. Aliud ad idem. Medullæ è medio squillæ quadrantem, seminis cucumeris syluestris quadrantem, fœnigræci repurgati sextarium Italicum vnum, anethi viridis sescuncem, sampsuchi sextarium Italicum vnum, baccarũ lauri sextarium vnum, sertulæ Campanæ libram vnam, ceræ libram vnam, bulborum cibariorum quadrantem, adipis porcini recẽtis libras decem, vini veteris odorati sextarios sex. Omnia in vino ad triduum præmacerato, & deinde adipe liquefacto ad macerata infuso, omnia ad vini consumptionem coquito, exprimito, ac percolato: & reliquis abiectis, ceram ad adipem liquefacito ac admisceto: atque hoc ipso, vt præter opinionem præstanti, vtitor.

Smegma podagricum: Ceræ sescuncem, colophoniæ sescuncem, succi seminis lini trientem, adipis anserini sextantem, terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium, olei omphacini dextantem, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, thuris quadrãtem, lactis bubuli quadrantem & vnciæ dimidium, candida ouorum nouem. ammoniacum & thus, cum lacte & succo seminis lini terito: deinde candida ouorum adiicito: liquescibilia autẽ liquefacito & refrigerato, atque ad trita admisceto, & pyxide lignea excipito. vtitor autem tum pro emplastro tum pro vnguento. Vnguẽtum Castini, ad podagricos & arthriticos. eo sanauit quendam vniuerso corpore languefactũ & exolutum. vnicè tamen articulorum morbo prodest: Adipis leonini vnciam vnam, adipis vrsini libram vnam, adipis equini libram vnam, adipis vulpis libram vnam, castorei sextantem, medullæ taurinæ sescuncem, medullæ ceruinæ quadrãtem, adipis struthocameli quadrantem, adipis phasiani saginati quadrantem, euphorbii sescuncem, opopanacis trientem, mastiches lib. I. styracis trientem, myrrhæ trientem, thuris sescuncem, ammoniaci thymiamatis sescuncem, heliotropii tria grana habentis vnciam vnam, pæoniæ sextãtem, artemisiæ vnciam vnam, phylli sextantem, nardi Celticæ sextantem, radicis althææ contusæ & cribratæ vnciam I. rutæ viridis drachmas quatuor, radicis cucumeris syluestris vnc. I. hippuris herbæ vnc. I. aristolochiæ drachmas quatuor, aloes libram vnam, sanguinis dracunculi librã

A vnam, ceræ sescuncem, colophoniæ sescuncem, vnguenti nardini libras octo, olei suffumigabilis libram vnam, opobalsami septuncem. Arida quamtenuissimè trita in mortarium ad styracem cum opobalsamo & ruta tritum indito, vnito, ac vtitor sedulò. Vnguentum ex hedera ad arthriticos, ac omnem musculorum aut neruorũ per consensum affectionem. mirabiliter etiam ischiadicis prodest: Fœnigræci libram vnam, baccarum lauri numero centum, pilularum cupressi numero XX. sabinæ libram vnam, rosmarini lib. I. olei dulcis aut veteris lib.
B I. ceræ lib. I. resinæ pinus lib. I. terebinthinæ sescuncem, succi hederæ trientem, aquæ sextarios tres. Herbas in crassiores partes contusas ad triduum in aqua macerato: deinde adiecto oleo sufficienter coquito, & percolato, liquescibiliáque liquefacta affundito: hederæ autem succum cum aceto diluito. Refrigeratis deinde liquefactis, omnia in mortarium diffundito, & quamplurimùm diligenter terito, reponito, ac vtitor. Acopon ad molestias ex laboribus & fatigationibus obortas. facit & ad neruorum per consensum affectiones. vehementer com-
C modum est. Hoc vtor, inquit Asclepiades, ad fatigatos.

Sampsuchini sextariũ vnum, rosmarini contusi sextariũ vnum, fœnigræci sextar. I. cardamomi sextarii dimidiũ, sabinæ sextarii dimidium, vini dulcis sextar. VI. olei optimi sextarios tres, ceræ lib. II. arida in vinum coniecta per triduum macerato, deinde affuso oleo ad prunas assiduè agitando coquito, & quum sæpe ebullierint, percolato, cerámque in eis eliquato, refrigerato, reponito, ac vtitor quandoque quidem immixto: aliquando verò cum quodam vnguento diluto & liquefacto. Aliud
D arthriticum, Asclepiadæ: pharmacũ prosperi successus: Basso inscribitur: quo vsus, quum antea multo tempore paralyticus fuisset, ab illa affectione liberatus conualuit.

Olei melini, olei cyprini, olei myrtei, cuiusque trientem, olei veteris sesquilibram, ceræ libram vnã, terebinthinæ sescuncem, galbani quadrantem, mannæ trientem, opopanacis sextãtem, castorei sextãtem, radicis bryoniæ trientem, æruginis sextantem, spumæ nitri albæ trientẽ, piperis sextantem, pyrethri sextantem, euphorbii sextan-
E tem, adipis hœdini sescuncem, aceti quantum satis est. bryoniam & pyrethrum cum aceto coquito & percolato, eóque decocto arida terito, & reliqua liquefacta eis infundito, ac vnito. vtitor aliquando immixto, aliquando liquefacto cum quopiam vnguento. Anthi viride acopon, ad podagricos & arthriticos multo experimento cognitum. vtere & ad ischiadicos confidenter.

Phu sesquiunciam, mannæ sesquiunciam, œsypi sesquiunciam, ammoniaci thymiamatis sextantem, aluminis scissi drachmas quinque, æruginis drachmas quinque,
F terebinthinæ quincuncem, spumæ nitri albæ trientem, opopanacis drachmas quinque, galbani drachmas duas, medullæ ceruinæ drach. V. olei cyprini triẽtem, olei melini triẽtem, ceræ quincuncem, mellis quincuncem, olei veteris lib. I. Æruginem, ammoniacum, alumen, mannã, opopanaca cum modico aceto tere, eísque liquefacta affunde, ac vtere ad omnes cum oleo melino eliquato: in inueteratis verò affectionibus etiam adarces & euphorbii, cuiusque vnciam vnam adde. Aliud eiusdem: Opopanacis quadrãtem & drachmas quatuor, terebinthi-
G næ drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis scrupulos XV. œsypi scrupulos. XVIII. æruginis scrupulos XVI. propolis scrup. XV. aluminis scissi, ladani, aristolochiæ rotundæ, lacrymæ hederæ, singulorum scrupulos sex, spumæ argenti scrupulos tres, salis ammoniaci scrupulos duos, camphoræ vnc. I. colophoniæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrãtem. vtere cum vnguento quopiam dissoluto. Aliud acopon vnguentum ad paralyticos, in principio: Olei gleucini, cyprini, irini, laurini, singulorum libram vnam, ceræ trientem, terebinthinæ sextantem, œsypi sextantem, castorei vnciam vnam, euphorbii drachmas quatuor. ex hoc tum affectæ partes, tum ex quæ facilè affectioni obnoxiæ fiunt illinuntur.

Aliud acopon ad coxendicum morbum inueteratum, distortiones & resolutiones paralyticas. est autem, inquit Asclepiades, valde efficax: Olei veteris libras duas, irini

sescuncem,styracini sescuncem, baccarum lauri sescun-cem,terebinthinæ,euphorbii,ammoniaci thymiamatis, castorei,piperis,opopanacis,galbani,cuiusque sextantē, medullæ ceruinæ trientem,& drachmas quatuor, liquescibilia liquefacito, & ad arida affundito, vnito,ac vtitor, aliquando quidem immixto,quandoque verò cum rosaceo aut alio quopiā vnguento liquefacto. arida verò vino teruntur. Vnguentum ad opisthotonicos, & quibus canino more os distorquetur,ex melle apparatū.

Olei irini,rosacei,gleucini,cyprini, cuiusque sescuncem,ceræ quadrantem, mellis vnciam vnam. Aliud ad eadem: Ceræ drachmas quinquaginta,terebinthinæ drachmas xxv. œsypi,medullæ ceruinæ, galbani, ammoniaci thymiamatis,spumæ nitri albæ,baccarum lauri aridarum,singulorum drachmas sex, olei veteris sextarios sex,vini heminam vnam.vtitor. Vnguentum ad resolutiones,valde pulchrum: Sphæritidis,*hoc est cupressi*,pilulas ferentis sextantem,marrubii sextantem, herbæ caucalidis quæ bulborum figuram habet, sextātem, stercorum cameli vnciam vnam, ampeloprasi vnciam vnā, eryngii vnciam vnam,cyclamini vnciam vnam,bituminis vnciam vnam, peucedani drachmas quatuor, terræ ampelitidis vnciam vnam,seminis apii, cyperi, lapidis gagatæ,dictamni,cuiusque vnciam vnam,sulphuris drachmas quatuor,lactis asinini sextantem,vnguenti susini quadrantem, medullæ cameli quadrantem, adipis asinini vnciam vnam, pilorum ex cauda simiæ drach. IIII. olei veteris sextantem,aceti dodrantem. Apparatum reponito:vsus verò tempore,cum vnguento aliquo diluto vtitor. Acopō Eræ Cappadocis,ad resolutos,& in vniuersum ad omnem dolorem musculorum & neruorum.

Rutæ viridis,pulegii,cyperi,fœnigræci, mercurialis, marrubii,rosmarini,aristolochiæ,amygdalarum amararum repurgatarum, singulorum libram vnam, nitri sextātem,iridis,terebinthinæ,baccarum lauri, radicis cucumeris syluestris,ammoniaci thymiamatis, sabinæ,cuiusque libras duas,myrti viridis libras tres,foliorum lauri aridorum libras tres,veratri albi sescuncem, ceræ lib. duas,bdellii libras quatuor, vini congios quatuor, olei congios tres. quæ contusione opus habent,crassas in partes contundito,ac modicam aquam, qua cōtusa tantum humectentur,affundito:deinde vinum & oleum adiicito, & per diem vnum finito: sequenti verò frequenter agitando coquito ac percolato.postremùm ceram & terebinthinam addito,itémque bdellium in modico vino prius tritum. Acopon ex rubetis quod omnem affectionem tollit: Radicis cucumeris agrestis viridis libras sex,olei dulcis libras sex,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,ceræ,cuiusque sescuncem,ranas rubetas appellatas viuas numero sex.rubetas traiecto per pedis plātam filo in oleum demissas,donec flaccescāt coquimus: deinde extractis per plantas filo traiectis ranis, syluestris cucumeris radicē viridē cōcisam iniicimus,atq; donec vires suas in oleū trāsmittat coquimus & excolamus: postremùm liquefacta, itidem percolata,ad oleū addimus, & in vitro reponimus.vtere manè & vesperi ad podagricos, arthriticos,ischiadicos & resolutos.Per huius vsum nouimus homines à podagra & chiragra toto corpore distortos, post lauacrum intantum conualuisse vt citra omnē offensionem obambularent. Quandoque apparauimus, inquit Asclepiades,hoc pharmacum additis ad hanc descriptionem sampsuchi libra vna,vnguenti crocini libra vna,opobalsami quadrante,sanguine testudinum numero decem. Aliud,ad podagram & articularem morbū mirabile.facit & ad diuturnum capitis dolorem, materiam ad superficiem ducens, & ad frontem ac sinciput.

Caniculam paruam probè saginatam viuam,& mustelam viuam in olei sextarios nouem, ac butyri libras tres coniicito,atque donec victa fiant animalia coquito: deinde in percolatum oleum calidum pedes aut manus per totam diem imponito. Galenus autem ait, Quidam vulpeculas & hyænas oleo incoquunt, eóque articulorum morbos curant. atque alii quidem ipsas viuas in maximum lebetem iniiciunt: alii verò mortuas, ac deinde vnà cū oleo quādiutissimè coquunt.Solia deinde ac vrnas

A ex oleo calido explēt.atque deinde arthriticos insedere,ac multo tēpore in eo morari iubent. Porrò oleū hoc maximè discussorium redditur,adeo vt etiam ad superficiem extrahat ea quæ in profundo corporum continentur.qua ex re magna commoditas consequitur. Quin & herinacei terrestres viui oleo incocti,ipsum discussoriū reddunt.Etenim oleum hoc dolores sedat, tum affecti articulis in ipsum demissis,tum etiam iisdem ex eo illitis. Alia vnguenta podagrica. Terram nigram, quæ præsertim in lenticula reperitur,aut etiam aliam nigram

B cum aceto terito,ac illinito.Sedat dolores & inflammationes etiam in iis qui multa prius experti nihil profecerunt. Aliud. Cypri folia viridia trita in pastillos redigito.eósque vsu expetente cum aceto terito, ac illinito. Aliud. Croci vnciam vnam,salis vsti vnciam vnā, spumas nitri numero decem,oui luteum vnius,in spinæ decocto ad tertias redacto,terito. Aliud. Vitrum in aceto probè tritum confidenter illinito. Aliud. Alumē aceto tritum illinito. Aliud, quod ad genuum fluxionem solum profuit, multis antea frustra admotis.

C Marmor,hoc est crustulam non vstam,contusam, & cū rosaceo tritam illinito. Ego autem scobem & ramenta marmoris lota & reficcata in promptu habui. vsu verò expetente,cum rosaceo trita adhibui. Aliud, valde bonum: Tecolithi,glaucii,myrrhæ, cuiusque vnciam vnam,aloes drachmas quatuor,terito, ac siccum asseruato.Vsu verò exigēte,luteum oui & vinum austerum admisceto ac illinito:& si circumtēdat,cum solo vino adhibeto. Aliud. Aetiten lapidem cum ouo ac modico rosaceo illinito. Aliud. Vrticæ semen & hirūdinis

D nidum cum sapa terito,ac illinito. Aliud mirabile, pro diuitibus: Mameram aqua macerato,deinde tritam illinito,& miraberis. Aliud,multa experientia cognitū, inueteratæ etiam affectioni accommodatum: Stercoris ciconiæ quadrantem,cum pari axungia tritum illinito. Vtere,inquit,neque cuipiā patefacito. multos enim seruauit. Aliud. Caninum stercus album cum aqua calida tritum, atque ita tepefactum, quamcrassissimè illinito,& folia oleris alicuius supra illitionem imponito.

Ad durities in artubus instar tosorum,

Cap. XLV.

E EST & hoc optimū pharmacum ad durities artuum in tosos coactas. sunt præterea & alia quædam, maximè verò Galenicum,quod ex caseo componitur: ac nostrum itidem ex huiuscemodi rebus apparatum, inquit Philagrius.Radicis peucedani drach.II.ammoniaci thymiamatis drach.II.myrrhæ drach.XXIIII.aristolochiæ drach.VI.pumicis drach.VI.castorei drach.IIII.lanarū succidarum vstarū drach.VIII. floris lapidis asii drach. VI.si verò non adsit,salis ammoniaci vsti drach.VI.pro-

F polis teneræ drach.XVI.stercoris canini sicci drach.VI. visci drach.XVI.æruginis drach.sedecim, squamæ æris drachmas sedecim, atramenti sutorii drachmas sex, misyos drachmas sex,ceræ drachmas centum, resinæ pinus drachmas centum quinquaginta, picis drachmas cētum quinquaginta,olei veteris quantum sufficit, aceti quod satis est. Hoc quidem igitur nostrum pharmacū spissitudine auctum,& imminutum ac liquefactū prout probè habere videbitur,iuxta curandorum corporum differentias,extrahit ac deiicit tosos in artubus coactos. A-

G liud Galenicum,quod omnibus ferè corporibus adhibitum congruit. est autem tale: Caseus bubulus vetustissimus adeo vt ob acrimoniam edi non possit,cum porcinæ carnis inueteratæ ac salsæ decocto teritur,& probè emollitus ad durities artuum imponitur. Est & aliud ab eodem compositum: Pinguedinis pernæ porcinæ veteris libram vnam,casei caprini vetustissimi librā vnam, adipis taurini libram vnam,apochymatis,hoc est resinæ cum cera ex nauigiis derasæ liquefactæ librā vnam, medullæ ceruinæ bessem, hyssopi quadrantem, cyprini sescūcem,vini Ægyptii heminæ dimidium.Liquescibi-

H lia liquefacito, & reliqua admisceto. Aliter apparatū emplastrum ex perna. Iusculi pernæ veteris porcinæ librā vnam,œsypi trientem,ammoniaci thymiamatis libram vnam,medullæ ceruinæ septuncem, adipis taurini

libram vnam, ceræ ſeſcũcem, apochymatis è nauibus deraſi ſeſquilibram, cyprini libram vnam, caſei caprini veteris libram vnam, opopanacis vnciam vnam. Aliud, ad tofos artuum: Granum cnidium deſquamatum internum cum myrrha & aceto terito ac illinito. vſque ad exceſſum mirabile eſt. Aliud ad durities artuum muliebrium, & eorum qui teneras carnes habent, experimento cognitum. Cadmiā quamtenuiſſimè tritam ac myrteo cerato exceptam imponito. Aliud. Spumam nitri cum oleo veteri & modico croco ac aceto tritam illinito. præſtat tamen ſi nitri ſpuma cum croco & aceto teratur, & cum cerato liquido illinatur. Aliud ad tofos pedum, quod contentum perrumpit & euacuat eadem ferme hora, ſanátque idem vt ne cicatrix quidem relinquatur. Mala mandragoræ accipito, ſeménque euacuato, ac tenuiſſimam ſquamam eis obductam detrahito, atq; carnem ipſam probè terito: & ceratum ex adipe ſuillo & cera factum affundito: vnito, ac vtitor. hæc tria pari pondere ſumuntur, aut adipis plus additur. Vtere, experimento conſtat. Aliud. Calcem viuam & nitrum, pari pōdere axungia excipito, ac imponito. Aliud Dioſcoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignem emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis ſaliua emollitum imponito, hoc eſt, manducando attritum adhibeto. Facit & ſeſamum non lotum tritum impoſitum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis, Cap. XLVI.

QVVM plurima ſint & varia medicamēta purgantia à nobis in tertio huius tractationis Sermone tradita, inde ſanè repetere oportet quod cuique ſit accommodatum. propriè tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibentur. Vniuerſale ex hermodactylis, quo aſſiduè vtor. Hermodactyli ſicci recentis vnciam vnam, aniſi, cumini, piperis communis, croci, piperis longi, ſeminis cnici interni, cuiuſque ſcrup. duos, myrrhæ drachmā vnam, euphorbii recentis ſcrup. IIII. maſtiches ſcrupulos ſex, caſiæ ſcrupulum vnum, moſchi ſiliquam vnam. Dātur ex eo ſcrupuli quatuor cum aqua mulſa. confeſtim minuit dolores. Quando quidem autem huiuſcemodi medicamenta fortem euacuationem facere non poſſunt: & quod ex ipſis intus relinquitur condēſatum & reſiccatum tofos in artubus generare conſueuit, conuenit vſus tempore ad ſingulos exhibitionis modos ſcāmoniæ ſiliquas tres addere: in pituitoſis verò lathyridas numero V. & agarici ſcrupulum vnum. Si verò humoribus redūdet æger, poſt dolores ſublatos eum rurſus cum hiera aut alio forti purgatiuo, temperamento corporis apto, purgato. Aliud purgatiuum podagricum, ad dolore affectos præclarum. Caſiæ ſcrupulum vnum, euphorbii ſeſquiſcrupulum, iſii, hoc eſt chamæleōtis nigri ſcrupulos quatuor, radicis alypiadis, hoc eſt chamelææ, ſcrupul. quatuor, radicis pæoniæ ſcrupulos quatuor, aniſi, zingiberis, cumini, maſtiches, floris cnici, piperis, cuiuſque ſcrupulos octo, hermodactyli ſextantem. Dantur ex eo ſcrupuli quatuor, cum vino mulſo. Antidotus purgatoria ex betonica ſiniens febrem. Facit ſummè ad podagricos, ter in menſe data. facit ad elephanticos & hydropicos: maximè aqua ſubter cutem laborantes. eſt ex valde laudatis. Comæ abſinthii drachmas vigintiquatuor, betonicæ drachmas vigintiquatuor, ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas ſedecim, centaureæ minoris drachmas ſedecim, caſiæ drachmas vigintiquatuor, corticis veratri nigri drachmas octo, contundito, cribrato, ac cochlearis vnius mēſura dato ex aqua calida, animaduerſione habita ne pharmacū vltra modum purget: eſt enim inexuperabile. Apud alios etiam laudatum reperi, ſi gentianæ & chamæpityos, ac ariſtolochiæ longæ, cuiúſque drach. octo addantur, chamædryos itē drachmæ vigintiquatuor. Omnia, inquit, hæc melle excipio: indéque ad ſummum cochlearium vnum exhibeo.

Antidoti podagricæ, Cap. XLVII.

PHarmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem ſunt & varia ac diuerſa. Cognita itaque à me ipſorum multitudine, tum eo quod tetrapharmacum à quatuor rebus ipſum conſtituentibus appellatur, tum quod ex hyperico cōſtat, itémque quod ex gentiana paratur, & ſimilibus, quibus pro conſuetudine medici ad ſimpliciter podagricos vtuntur: ipſe ſanè proprium pharmacum compoſui, inquit Philagrius, quale iudicaui ſufficienter excalfacere poſſe, non tamen expers facultatis moderatè humectandi, & attenuandi craſſos ac viſcoſos humores, & quod præclarè omnino poteſt excretionum vias dilatare, vnà cum hoc quòd vim ſubducendæ alui & mouendæ vrinæ complectitur. quin & naturales actiones excitat, & tranſpirationem inſenſilem ac obſcuram procurat. Compoſitio autem hæc eſt: Radicis pæoniæ recentis drachmā vnam, croci Cilicii drachmas quatuor, rhei Pontici drach. quatuor, calaminthæ montanæ, comæ ſaluiæ, cacuminū ſtœchadis, ſeminis thlaſpeos, epithymi, centaureæ maioris radicis, cuiuſque drachmas quatuor, centaureæ minoris ſucci drachmas quatuor (ſuccum accipito quum in ſummo vigore herba eſt ac floribus prægnans) iridis Illyricæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis longi, ſeminis anethi, cuiuſque drachmas quatuor: liguſtici, ſeminis apii, petroſelini Macedonici, ſeſelis Maſſilienſis incorrupti, origani, cacuminum thymi, ſeminis trifolii bitumen olentis, ſeminis cardamomi medulla priuati, ſeminis dauci, piperis albi, cuiuſque drachmas tres, mei Athamantici drach. duas, aſari drachmas duas, ſpicæ nardi, adianti, caſiæ, polypodii, thuris albi, galbani puri, terebinthinæ Chiæ, bdellii Scythici nigri pinguis ac reſinoſi, ammoniaci thymiamatis, cuiuſque drachmas ſex: radicis ſymphyti recentis ſiccæ, ſabinæ, radicis rubiæ, helenii, agarici, herbæ ſcordii, ſeminis paliuri, ſarxiphagi, betonicæ, radicis cyclamini ſiccæ, ſeminis viticis toſti, cuiuſque drachmas octo: maſtiches Chiæ, radicis bryoniæ recentis ſiccæ, terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, opobalſami, cuiuſque drachmas ſedecim, ſucci peucedani drach. ſedecim, (qui ſi nō adſit, coniiciendæ ſagapeni drachmæ octo, & radicis peucedani recentis ſiccæ drachmæ ſedecim) paſtilli theriaci drachmæ ſedecim. (habeant autem paſtilli carnium partes duas, panis partem vnam: compoſitio autem ipſorum in Sermone de theriaca dicta eſt) Styracis, ſi quidē adſit, calamitæ: ſi verò non, flaui & pinguis drachmas vigintiquatuor: niger enim vt vitioſus reprobandus eſt. ariſtolochiæ rotundæ non rugoſæ & plenæ drachmas quinquaginta, oſſium ceruinorum aut bubulorum ex ſuris recentium, & vt probè conteri queant, vſtorum, drachmas quinquaginta, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt quò ad bonam eclegmatis compagem pharmacum reducatur. Arida omnia contundito & cribrato: maſtichen autem & thus, vnumquodque per ſe ſenſim, ne in latas cruſtulas abeāt, terito & cribrato: deinde prædictum pōdus ex eis expēdito, & reliquis aridis tritis admiſceto. Bdellium autem & ammoniacum ac galbanum & peucedani ſuccum aut ſagapeni, in mortarium coniecta tundito: deinde ad ignem emollito, & poſtea cum modico melle liquefacito, & in pila optimè terito. Similiter autē & terebinthinam per ſe cum modico melle diſſolutam, ad reliqua in pilam cōiicito: ſtyracem verò in mortario conſtanter tundito. opobalſamo paulatim ad eum infuſo ac melle calido: deinde ſimiliter in pila terito. expedit etiam cum modico melle ſtyracem liquefacere ac deinde terere. Cæterùm vbi hæc ſufficienter fuerint vnita & diſſoluta, paulatim arida trita addito: melle itidem ſenſim affuſo. ad finem verò, centaureæ ſuccum per ſe cum opobalſamo terito, ac reliquis vnito. His verò omnibus probè commiſſis, mellis deſpumati tantum addatur quantum ſuffecerit ad pharmacum delingibile futurū, & quò per dulcorem ægro commendetur. Quare ſi guſtu pharmacum iudicaueris, nihil peccaris etiamſi piperis augeas modum. noui nanque ego ipſe quendam qui eovſus plus ſibi de pipere admiſcere iuſſit. itaque admiſcui ſæpe tātum ex ipſo, poſt reliquorum omnium mixturam, quantum quiſque pro guſtus ſui modo expetiuit. Satis verò manifeſtum eſt quòd quando quidem præſeruare aliquē à podagrico malo velimus, tunc ſanè plurimum piperis iniicere non ab re eſt, & præſertim in hyeme, & ſi humores ex

res frigidi fuerint ac diuturni. Porrò centaureæ ſuccus, tempore veris quum in vigore herba eſt ac florem fert, ex ea viridi ac contuſa exprimitur. deinde percolatus, vſque ad mellis ſolidioris ſpiſſitudinem in ſole reſiccatur.

Cæterùm in compoſitione pharmaci, ſi is qui eo vſurus eſt, amaris delectetur, amplius quàm drachmas quatuor ex ſucco centaureæ admiſcere expedit, atque id maximè ſi diſtortiones diſſoluere velimus: ſi verò æger amara auerſetur, quatuor omnino ſucci drachmas iniicere oportet. Ex hac verò antidoto ad eclegmatis compagem redacta, ad ſummum cochlearium vnum exhibetur. Dupliciter inſuper pharmacum hoc apparatur. Vno quidem modo paſtillis theriacis vt dictum eſt admixtis, itémq; oſſibus vſtis: alio autē modo citra paſtillorum & oſſium admixtionem præparatur. Licet etiam (ſiquis velit) poſt ſufficientem mellis mixturam, mel ipſum in duas ex æquo partes diuidere, deinde ad vnam partem, dimidium præſcripti ponderis tum paſtillorum theriacorum, tum oſſium vſtorum infarcire. eſt autem dimidia pars paſtillorum theriacorum drachmarum octo: oſſium verò vſtorum dimidia pars eſt drachmarum viginti quinque. Quandoquidem verò paſtillos theriacos impoſſibile eſt per ſe cōtundi, ſi non cum aliis aridis tūdantur, oportet eos quantum poſſibile eſt, in mortario tundere, ac modico vino veteri dulci madefacere. deinde in pila terere, ac cum largo melle diſſoluere, atque demum ad reliquam mixturam diligenter coaptare. Cæterùm quum humectare oportet & mollire, attenuaréque & craſſa diſſecare, repurgare item ac euacuare infartos humores, itémque vias dilatare, nihil ex paſtillis theriacis neque ex oſſium cinere admiſcere oportet. viperarum enim caro quamcelerrimè ad cutem ac ſuperficiem digeri ac diſtribui ſolet. Quapropter vbi recrementorum copia affuerit, & viæ fuerint obturatæ, minimè tutò viperarum caro exhibetur, ſed poſteaquam cōiectauerimus humores attenuatos eſſe, & dilatatas vias. Oſſiū verò ſubſtantia facultatem habet conſumendi ac reſiccandi, adeò vt etiam ſola aſſiduè & opportunè exhibita inueteratum articularem morbum curet. Vt verò nequid ex humoribus reſiccetur ac lapideſcat, incurabiléq; aut ægrè medicabile reddatur, tempore præſeruationis eam minimè miſcebimus, ſed poſtea, ſi ita videbitur. conſumit enim & reſiccat humores in ipſis articulorum iūcturis relictos. Forinſecus etiam, quando diſcutere animus eſt, pharmacū hoc oleo veteri aut ſicyonio dilutū maximopere profuit: maximè ſi citra oſſiū additionē eſt apparatum. tunc enim non modò diſcuſſoriam, ſed etiam coactoriā facultatem acquirit. quare eis qui non diſcuſſione ſolùm, ſed & exterarum corporis partium corroboratione opus habent, commodiſſimè hoc modo adhibetur. Hoc pharmaco ſi & arthriticis & podagricis medeberis, minimè pœnitueris. Hepaticos item ex obturatione affectos, itémque ſplenicos curabis, & à vipera morſos, & qui venenum hauſerūt, & comitiali morbo apprehenſos, ſi eo opportunè vtaris: quin & aliorum morborum per ipſum curationē fieri reperias ſufficientem, de quibus ſermonem producere minimè operæpretium exiſtimo. Theriaca item ex viperis, quæ Andromacho inſcripta eſt, de qua plurima tradidit Galenus, vtiliter exhibetur frigidioribus & magis humectis corporibus: forinſecus etiam cōmodè illinitur cum oleo veteri aut ſicyonio diſſoluta, vt dictum eſt. Sales quoque theriaci, & ex gentiana paſtillus, & qui ex hyperico conſtat, & ſimilia, iis qui ex multo & craſſo fluxu ægrotant, vtilia exiſtunt. Verum iis qui ex biliosa fluxione afficiuntur, & (vt ſimpliciter dicā) omnibus calidiori temperamento præditis, hæc ipſa nocentiſſima ſunt, & quod ſuprà relatū eſt noſtrum pharmacum. Ex horum enim pharmacorum potu, non ſolùm nihil opis ferunt ii qui calidiori temperatura præditi ſunt, ſed & reſolutionibus immedicabilibus apprehenduntur ſæpe, nimiùm reſiccati: & in vitioſos humores delabuntur qui eos erodunt, & in quibus aliquādo peſſimè intereūt. Porrò in huiuſmodi pharmacorū vſu etiam raritatem & denſitatē curandi corporis reſpicere oportet, ampliúſque & ætatē, & anni tēpus, & regionē. Ad hæc itaque reſpectu

A habito, min⁹ aut pl⁹ de eo dabis. neq; verò minus & ad magnitudinē & paruitatē corporis reſpiciēdū. De viperarū eſu. Viperarū eſus omnibus podagricis & arthriticis plurimū cōmoditatis adfert, quēadmodū etiā anhelosis, & elephātiaſi correptis. exigit enim per cutē omnia redūdātia recrementa, ſiue calida ſiue frigida fuerint, quæ morbi ipſius ſunt cauſa. Oportet autem craſſa & viſcoſa ex ipſis prius attenuare ac euacuare: quod vbi factum eſt, reliqua facilè per viperarum eſum euacuantur: nimirum ad cutem delata atque excluſa. Quapropter etiam in ſole

B ipſarum ferarum comeſtionem facere iubet, vtpote quòd inde iuuentur, atque vi caloris humorum delatio foras feratur: curandum tamen ne caput probè contegere ab æſtu negligamus. Oportet autem recens captas eſſe viperas, & iuſtæ magnitudinis, & non ex maritimis: tales enim ſiticuloſæ exiſtunt. Cæterùm ex vipera ipſa tum caput tum caudam amputare oportet, itémque interanea omnia abiicere, ac ex tribus aquis lauare. deinde cum aqua & anetho maximè viridi, & modi congruentis oleo coquere, & poſt ſufficientem coctionem congruenti ſale condire, ac viperam veluti anguillam comedendam

C exhibere. Porrò quidam ex harum comeſtione plurimùm exudant, & pediculorum copiam generant. omnes tamen qui eas comederūt, maximè ſe alleuatos ſentiunt. Quapropter iis qui corpus recrementis exundans habent, etiam bis ac ter in anno exhibere conducit: bis quidem veris tempore: ſemel autem in autumno. Quòd ſi verò ſint quibus corpus per inſenſibilem & obſcuram tranſpirationem, aut etiā per ſudores naturales euacuetur, his omnino viperarum eſu interdicemus: periculoſa

D enim fit huiuſmodi ipſarum comeſtio propter immodicam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine & de aliis antidotis. Antidotus ex quatuor rebus conſtans. Tetrapharmacum igitur ex quatuor rebus apparatum, & à quibuſdam Myſterium appellatum, ex gentiana componitur, & ariſtolochia, baccis lauri, & myrrha, æquali pōdere cōiectis. datur autē ſingulis diebus ex ea cochlearii dimidiū ex aqua calida ad præſeruationē. Prodeſt pituitoſis: bilioſos autē lædit. Antidot⁹ ex hyperico.

Antidotus ex hyperico, à quibuſdā hoc modo deſcripta

E eſt. Antidotus ſanās podagras, coxēdicū morbū, & (vt in vniuerſum dicā) omnes iuncturarū & articulorum morbis implicatos per annum potata. Firmat ſtomachum, & viſum acutiorem reddit, reliquóſque item ſenſus clariores & illuſtriores facit, euacuans leniter per vrinam. vnde etiam neque aliud vllum membrum offenſionem ſenſit. Neque enim materiam ex affectis locis ad aliam corporis regionem depellit, quemadmodum epithemata forinſecus contrahentia & cohibentia facere ſolent: ſed cauſas morborum tum per veſicæ tum per alui locos ex-

F pellit, atque vniuerſum corpus ſanius reddit. quare etiā comitiali correptis morbo auxiliatur in potu. Alios item à diuturnis & vehementer grauibus capitis doloribus liberauit, qui etiam de ſanitate ſua iam deſperauerant. Splenem verò & hepar in ſcirrhum indurata moderatur ac demulcet. Articularem autem morbum adeo efficaciter ſanat, vt etiam durities inſtar toforum in articulis quibuſdam per vim morbi coactas diſſoluat. Compoſitio autem hoc modo habet. Trixaginis dodrantem, centaureæ beſſem, ariſtolochiæ rotundæ ſeptuncem, radicis

G gentianæ ſeſcuncem, comæ hyperici quincūcem, petroſelini trientem, mei athamantici quadrātem, phu Pontici ſextantem, agarici ſextantem, mellis deſpumati lib. III. Hoc autem modo parato. Vnumquodque per ſe contundito & cribrato: deinde ponderata ſimul miſceto, ac rurſus cribrato quò accurata permixtio fiat. Deinde melli deſpumato admiſceto, ac paſtillos formato pondere drachmæ I. atque ex eis vnum pro vice exhibeto. Vſus eius eſt circa tertiam horam diei, vbi venter onus ſuum pro

H conſuetudine depoſuit. pharmacum verò ipſum cū aquæ calidæ ſeſquicyatho liquefacito. Oportet autē eū qui bibit (ſi nihil prohibeat) deambulare, quò ex motu euntis, pharmacū inferna contingat. Porrò pharmacū hoc aliâs quidē præclarè efficax eſt, vtpote ex fortibus ſimplicibus compoſitum: amplius autem efficacius redditur per ari-

libram vnam, ceræ ſeſcūciem, apochymatis è nauibus de-raſi ſeſquilibram, cyprini libram vnam, caſei caprini veteris libram vnam, opopanacis vnciam vnam. Aliud, ad tofos artuum: Granum cnidium deſquamatum internum cum myrrha & aceto terito ac illinito. vſque ad exceſſum mirabile eſt. Aliud ad durities artuum muliebrium, & eorum qui teneras carnes habent, experimento cognitum. Cadmiā quamtenuiſſimè tritam ac myrteo cerato exceptam imponito. Aliud. Spumam nitri cum oleo veteri & modico croco ac aceto tritam illinito. præſtat tamen ſi nitri ſpuma cum croco & aceto teratur, & cum cerato liquido illinatur. Aliud ad tofos pedum, quod contentum perrumpit & euacuat eadem ferme hora, ſanátque idem vt ne cicatrix quidem relinquatur. Mala mandragoræ accipito, ſeménque euacuato, ac tenuiſſimam ſquamam eis obductam detrahito, atq; carnem ipſam probè terito: & ceratum ex adipe ſuillo & cera factum affundito: vnito, ac vtitor. hæc tria pari pondere ſumuntur, aut adipis plus additur. Vtere, experimento conſtat. Aliud. Calcem viuam & nitrum, pari pōdere axungia excipito, ac imponito. Aliud Dioſcoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignem emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis ſaliua emollitum imponito, hoc eſt, manducando attritum adhibeto. Facit & ſeſamum non lotum tritum impoſitum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis, Cap. XLVI.

QVVM plurima ſint & varia medicamēta purgantia à nobis in tertio huius tractationis Sermone tradita, inde ſanè repetere oportet quod cuique ſit accommodatum. propriè tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibentur. Vniuerſale ex hermodactylis, quo aſſiduè vtor. Hermodactyli ſicci recentis vnciam vnam, aniſi, cumini, piperis communis, croci, piperis longi, ſeminis cnici interni, cuiuſque ſcrup. duos, myrrhæ drachmā vnam, euphorbii recentis ſcrup. IIII. maſtiches ſcrupulos ſex, caſiæ ſcrupulum vnum, moſchi ſiliquam vnam. Datur ex eo ſcrupuli quatuor cum aqua mulſa. confeſtim minuit dolores. Quando quidem autem huiuſcemodi medicamenta fortem euacuationem facere non poſſunt: & quod ex ipſis intus relinquitur condēſatum & reſiccatum tofos in artubus generare conſueuit, conuenit vſus tempore ad ſingulos exhibitionis modos ſcāmoniæ ſiliquas tres addere: in pituitoſis verò lathyridas numero V. & agarici ſcrupulum vnum. Si verò humoribus redūdet æger, poſt dolores ſublatos eum rurſus cum hiera aut alio forti purgatiuo, temperamento corporis apto, purgato. Aliud purgatiuum podagricum, ad dolore affectos præclarum. Caſiæ ſcrupulum vnum, euphorbii ſeſquiſcrupulum, iſii, hoc eſt chamæleōtis nigri ſcrupulos quatuor, radicis alypiadis, hoc eſt chamelææ, ſcrupul. quatuor, radicis pæoniæ ſcrupulos quatuor, aniſi, zingiberis, cumini, maſtiches, floris cnici, piperis, cuiuſque ſcrupulos octo, hermodactyli ſextantem. Dantur ex eo ſcrupuli quatuor, cum vino mulſo. Antidotus purgatoria ex betonica ſiniens febrem. Facit ſummè ad podagricos, ter in menſe data. facit ad elephanticos & hydropicos: maximè aqua ſubter cutem laborantes. eſt ex valde laudatis. Comæ abſinthii drachmas vigintiquatuor, betonicæ drachmas vigintiquatuor, ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas ſedecim, centaureæ minoris drachmas ſedecim, caſiæ drachmas vigintiquatuor, corticis veratri nigri drachmas octo, contundito, cribrato, ac cochlearis vnius mēſura dato ex aqua calida, animaduerſione habita ne pharmacū vltra modum purget: eſt enim inexuperabile. Apud alios etiam laudatum reperi, ſi gentianæ & chamæpityos, ac ariſtolochiæ longæ, cuiúſque drach. octo addantur, chamædryos itē drachmæ vigintiquatuor. Omnia, inquit, hæc melle excipio: indéque ad ſummum cochlearium vnum exhibeo.

Antidoti podagricæ, Cap. XLVII.

PHarmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem ſunt & varia ac diuerſa. Cognita itaque à me ipſorum multitudine,

A tum eo quod tetrapharmacum à qu uor rebus ipſum conſtituentibus appellatur, tum quoc x hyperico cōſtat, itémque quod ex gentiana paratur, ſimilibus, quibus pro conſuetudine medici ad ſimpli ter podagricos vtuntur: ipſe ſanè proprium pharmacu compoſui, inquit Philagrius, quale iudicaui ſufficiente excalfacere poſſe, non tamen expers facultatis moder è humectandi, & attenuandi craſſos ac viſcoſos humo s, & quod præclarè omnino poteſt excretionum vias dil are, vnà cum hoc quòd vim ſubducendæ alui & mou dæ vrinæ comple-
B ctitur. quin & naturales actiones exc it, & tranſpirationem inſenſilem ac obſcuram procur. Compoſitio autem hæc eſt: Radicis pæoniæ recen s drachmā vnam, croci Cilicii drachmas quatuor, rhei ontici drach. quatuor, calaminthæ montanæ, comæ ſa iæ, cacuminū ſtœchadis, ſeminis thlaſpeos, epithymi, entaureæ maioris radicis, cuiuſque drachmas quatuor, entaureæ minoris ſucci drachmas quatuor (ſuccum ac ito quum in ſummo vigore herba eſt ac floribus præg ns) iridis Illyricæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis longi, minis anethi, cu-
C iuſque drachmas quatuor: liguſtici, ſ inis apii, petroſelini Macedonici, ſeſelis Maſſilienſis i corrupti, origani, cacuminum thymi, ſeminis trifolii tumen olentis, ſeminis cardamomi medulla priuati, ſ inis dauci, piperis albi, cuiuſque drachmas tres, mei hamantici drach. duas, aſari drachmas duas, ſpicæ nard adianti, caſiæ, polypodii, thuris albi, galbani puri, tere nthinæ Chiæ, bdellii Scythici nigri pinguis ac reſinoſi, moniaci thymiamatis, cuiuſque drachmas ſex: radici ſymphyti recentis ſiccæ, ſabinæ, radicis rubiæ, helenii, a arici, herbæ ſcor-
D dii, ſeminis paliuri, ſarxiphagi, beton æ, radicis cyclamini ſiccæ, ſeminis viticis toſti, cuiuſc e drachmas octo: maſtiches Chiæ, radicis bryoniæ rece tis ſiccæ, terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, opob ami, cuiuſque drachmas ſedecim, ſucci peucedani drac ſedecim, (qui ſi nō adſit, coniiciendæ ſagapeni drachmæ cto, & radicis peucedani recentis ſiccæ drachmæ ſedec) paſtilli theriaci drachmæ ſedecim. (habeant autem ſtilli carnium partes duas, panis partem vnam: compoſ io autem ipſorum in Sermone de theriaca dicta eſt) Sty cis, ſi quidē adſit, calamitæ: ſi verò non, flaui & pingui rachmas viginti-
E quatuor: niger enim vt vitioſus rep bandus eſt. ariſtolochiæ rotundæ non rugoſæ & pler drachmas quinquaginta, oſſium ceruinorum aut bul lorum ex ſuris recentium, & vt probè conteri queant, orum, drachmas quinquaginta, mellis Attici deſpuma quantum ſatis eſt quò ad bonam eclegmatis compag pharmacum reducatur. Arida omnia contundito cribrato: maſtichen autem & thus, vnumquodque r ſe ſenſim, ne in latas cruſtulas abeāt, terito & cribrato einde prædictum pōdus ex eis expēdito, & reliquis ari tritis admiſceto.
F Bdellium autem & ammoniacum ac lbanum & peucedani ſuccum aut ſagapeni, in morta um coniecta tundito: deinde ad ignem emollito, & ſtea cum modico melle liquefacito, & in pila optimè te to. Similiter autē & terebinthinam per ſe cum modic melle diſſolutam, ad reliqua in pilam cōiicito: ſtyrace verò in mortario conſtanter tundito. opobalſamo paul m ad eum infuſo ac melle calido: deinde ſimiliter in la terito. expedit etiam cum modico melle ſtyracem l uefacere ac dein-
G de terere. Cæterùm vbi hæc ſufficien r fuerint vnita & diſſoluta, paulatim arida trita addito elle itidem ſenſim affuſo. ad finem verò, centaureæ ccum per ſe cum opobalſamo terito, ac reliquis vnito is verò omnibus probè commiſſis, mellis deſpumati ta um addatur quantum ſuffecerit ad pharmacum deling ile futurū, & quò per dulcorem ægro commendetur. are ſi guſtu pharmacum iudicaueris, nihil peccaris eti ſi piperis augeas modum. noui nanque ego ipſe quenc m qui eo vſus plus
H ſibi de pipere admiſcere iuſſit. itaqu dmiſcui ſæpe tā-tum ex ipſo, poſt reliquorum omniun mixturam, quantum quiſque pro guſtus ſui modo ex tiuit. Satis verò manifeſtum eſt quòd quando quidem præſeruare aliquē à podagrico malo velimus, tunc ſanè lurimum piperis iniicere non ab re eſt, & præſertim in eme, & ſi humo-

res ex

res frigidi fue nt ac diuturni. Porrò centaureæ ſuccus,
tempore veri uum in vigore herba eſt ac florem fert,
ex ea viridi ac ɔntuſa exprimitur. deinde percolatus, vſ-
que ad mellis lidioris ſpiſſitudinem in ſole reſiccatur.
Cæterùm i compoſitione pharmaci, ſi is qui eo vſu-
rus eſt, amaris :lectetur, amplius quàm drachmas qua-
tuor ex ſucco ntaureæ admiſcere expedit, atque id ma-
ximè ſi diſtor ɔnes diſſoluere velimus: ſi verò æger a-
mara auerſetu quatuor omnino ſucci drachmas iniicere
oportet. Ex ac verò antidoto ad eclegmatis compa-
gem redacta, ſummum cochlearium vnum exhibe-
tur. Duplicite nſuper pharmacum hoc apparatur. V-
no quidem m o paſtillis theriacis vt dictum eſt admi-
xtis, itémq; o bus vſtis: alio autẽ modo citra paſtillo-
rum & oſſium dmixtionem præparatur. Licet etiam
(ſiquis velit) ɔſt ſufficientem mellis mixturam, mel i-
pſum in duas æquo partes diuidere, deinde ad vnam
partem, dimi um præſcripti ponderis tum paſtillorum
theriacorum, ım oſſium vſtorum infarcire. eſt autem
dimidia pars ſtillorum theriacorum drachmarum o-
cto: oſſium ve vſtorum dimidia pars eſt drachmarum
vigintiquin qu .Quandoquidem verò paſtillos theriacos
impoſſibile eſ er ſe cõtundi, ſi non cum aliis aridis tũ-
dantur, oport eos quantum poſſibile eſt, in mortario
tundere, ac m lico vino veteri dulci madefacere. dein-
de in pila terer ac cum largo melle diſſoluere, atque de-
mum ad reliq m mixturam diligenter coaptare. Cæ-
terùm quum h mectare oportet & mollire, attenuaréque
& craſſa diſſe re, repurgare item ac euacuare infartos
humores, i ter que vias dilatare, nihil ex paſtillis theria-
cis neque ex ium cinere admiſcere oportet. vipera-
rum enim car quamcelerrimè ad cutem ac ſuperficiem
digeri ac diſtr ui ſolet. Quapropter vbi recrementorum
copia affuerit, viæ fuerint obturatæ, minimè tutò vipe
rarum caro ex betur, ſed poſteaquam cõiectauerimus
humores atter atos eſſe, & dilatatas vias. Oſſiũ verò ſub-
ſtantia faculta n habet conſumendi ac reſiccandi, adeò
vt etiam ſola a duè & opportunè exhibita inueteratum
articularem m bum curet. Vt verò nequid ex humori-
bus reſiccetur lapideſcat, incurabiléq; aut ægrè medi
cabile reddatu tempore præſeruationis eam minimè
miſcebimus, ſ poſtea, ſi ita videbitur. conſumit enim
& reſiccat hun res in ipſis articulorum iũcturis relictos.
Forinſecus eti ɔ, quando diſcutere animus eſt, pharma-
cũ hoc oleo ve ri aut ſicyonio dilutũ maximopere pro-
fuit: maximè ſ citra oſſiũ additionẽ eſt apparatum. tunc
enim non mo ɔ diſcuſſoriam, ſed etiam coactoriã facul-
tatem acquiri quare eis qui non diſcuſſione ſolùm,
ſed & exterarũ corporis partium corroboratione opus
habent, comn diſſimè hoc modo adhibetur. Hoc phar
maco ſi & arth ticis & podagricis medeberis, minimè
pœnitueris. H: ıticos item ex obturatione affectos, itém
que ſplenicos rabis, & à vipera morſos, & qui venenum
hauſerũt, & co itiali morbo apprehenſos, ſi eo opportu-
nè vtaris: quin aliorum morborum per ipſum curatio-
nẽ fieri reperi ſufficientem, de quibus ſermonem pro-
ducere minim operæpretium exiſtimo. Theriaca i-
tem ex viperi: quæ Andromacho inſcripta eſt, de qua
plurima tradi: Galenus, vtiliter exhibetur frigidiori-
bus & magis h mectis corporibus: forinſecus etiam cõ-
modè illinitu um oleo veteri aut ſicyonio diſſoluta, vt
dictum eſt. Sa ſ quoque theriaci, & ex gentiana paſtil-
li, & qui ex h ɔerico conſtat, & ſimilia, iis qui ex multo
& craſſo fluxu grotant, vtilia exiſtunt. Verum iis qui ex
biloſa fluxion afficiuntur, &(vt ſimpliciter dicã) omni-
bus calidiori t ɔperamento præditis, hæc ipſa nocentiſ-
ſima ſunt, & q d ſuprà relatũ eſt noſtrum pharmacum.
Ex horum eni pharmacorum potu, non ſolùm nihil o-
pi erunt ii q calidiori temperatura præditi ſunt, ſed
& ſolutionil s immedicabilibus apprehenduntur ſæ-
pe miùm re cati: & in vitioſos humores delabuntur
qu os erodu & in quibus aliquãdo peſſimè intereũt.
Po ɔ in huiuſ odi pharmacorũ vſu etiam raritatem &
den atẽ cura i corporis reſpicere oportet: ampliúſque
& a ẽ, & ann ẽpus, & regionẽ. Ad hæc itaque reſpectu

A habito, min⁹ aut pl⁹ de eo dabis. neq; verò minus & ad ma
gnitudinẽ & paruitatẽ corporis reſpiciẽdũ. De viperarũ
eſu. Viperarũ eſus omnibus podagricis & arthriticis pluri
mũ cõmoditatis adfert, queẽadmodũ etiã anheloſis, & ele
phãtiaſi correptis. exigit enim per cutẽ omnia redũdã-
tia recrementa, ſiue calida ſiue frigida fuerint, quæ mor-
bi ipſius ſunt cauſa. Oportet autem craſſa & viſcoſa ex
ipſis prius attenuare ac euacuare: quod vbi factum eſt, re-
liqua facilè per viperarum eſum euacuantur: nimiium
ad cutem delata atque excluſa. Quapropter etiam in ſole
B ipſarum ferarum comeſtionem facere iubet, vtpote quòd
inde iuuentur, atque vi caloris humorum delatio foras
feratur: curandum tamen ne caput probè contegere ab
æſtu negligamus. Oportet autem recèns captas eſſe vipe-
ras, & iuſtæ magnitudinis, & non ex maritimis: tales e-
nim ſiticuloſæ exiſtunt. Cæterùm ex vipera ipſa tum ca-
put tum caudam amputare oportet, itémque interanea
omnia abiicere, ac ex tribus aquis lauare. deinde cum
aqua & anetho maximè viridi, & modi congruentis o-
leo coquere, & poſt ſufficientem coctionem congruenti
ſale condire, ac viperam veluti auguillam comedendam
C exhibere. Porrò quidam ex harum comeſtione plu-
rimùm exudant, & pediculorum copiam generant. o-
mnes tamen qui eas comederũt, maximè ſe alleuatos ſen-
tiunt. Quapropter iis qui corpus recrementis exundans
habent, etiam bis ac ter in anno exhibere conducit: bis
quidem veris tempore: ſemel autem in autumno. Quòd
ſi verò ſint quibus corpus per inſenſibilem & obſcuram
tranſpirationem, aut etiã per ſudores naturales euacue-
tur, his omnino viperarum eſu interdicemus: periculoſa
D enim ſit huiuſmodi ipſarum comeſtio propter immodi-
cam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine
& de aliis antidotis. Antidotus ex quatuor rebus con-
ſtans. Tetrapharmacum igitur ex quatuor rebus appara-
tum, & à quibuſdam Myſterium appellatum, ex gentiana
componitur, & ariſtolochia, baccis lauri, & myrrha, æqua-
li põdere cõiectis. datur autẽ ſingulis diebus ex ea co-
chlearii dimidiũ ex aqua calida ad præſeruationẽ. Pro-
deſt pituitoſis: bilioſos autẽ lædit. Antidot⁹ ex hyperico.
Antidotus ex hyperico, à quibuſdã hoc modo deſcripta
E eſt. Antidotus ſanãs podagras, coxẽdicũ morbũ, &(vt in
vniuerſum dicã) omnes iuncturarũ & articulorum mor-
bis implicatos per annum potata. Firmat ſtomachum, &
viſum acutiorem reddit, reliquóſque item ſenſus clario-
res & illuſtriores facit, euacuans leniter per vrinam. vnde
etiam neque aliud vllum membrum offenſionem ſen-
ſit. Neque enim materiam ex affectis locis ad aliam cor-
poris regionem depellit, quemadmodum epithemata
forinſecus contrahentia & cohibentia facere ſolent: ſed
cauſas morborum tum per veſicæ tum per alui locos ex-
F pellit, atque vniuerſum corpus ſanius reddit. quare etiã
comitiali correptis morbo auxiliatur in potu. Alios item
à diuturnis & vehementer grauibus capitis doloribus li-
berauit, qui etiam de ſanitate ſua iam deſperauerant. Sple-
nem verò & hepar in ſcirrhum indurata moderatur ac
demulcet. Articularem autem morbum adeo efficaciter
ſanat, vt etiam durities inſtar toforum in articulis qui-
buſdam per vim morbi coactas diſſoluat. Compoſitio au-
tem hoc modo habet. Trixaginis dodrantem, centau-
reæ beſſem, ariſtolochiæ rotundæ ſeptuncem, radicis
G gentianæ ſeſcuncem, comæ hyperici quincũcem, petro-
ſelini trientem, mei athamantici quadrãtem, phu Ponti-
ci ſextantem, agarici ſextantem, mellis deſpumati lib. III.
Hoc autem modo parato. Vnumquodque per ſe contun-
dito & cribrato: deinde ponderata ſimul miſceto, ac rur-
ſus cribrato quò accurata permixtio fiat. Deinde melli
deſpumato admiſceto, ac paſtillos formato pondere dra
chmæ I. atque ex eis vnum pro vice exhibeto. Vſus eius
eſt circa tertiam horam diei, vbi venter onus ſuum pro
H conſuetudine depoſuit. pharmacum verò ipſum cũ aquæ
calidæ ſeſquicyatho liquefacito. Oportet autẽ eũ qui bi-
bit (ſi nihil prohibeat) deambulare, quò ex motu euntis
pharmacũ inferna contingat. Porrò pharmacũ hoc aliâs
quidẽ præclarè efficax eſt, vtpote ex fortibus ſimplicibus
compoſitum: amplius autem efficacius redditur per ari-

ſtolochiam quæ natura ſua articularibus morbis auxiliari ſolet, & duris corporibus imprimis prodeſt. Ex cancris autem pharmacum etiam mollibus corporibus conducit. Habet autem Antidoti ex cancris compoſitio hoc modo: Cancrorũ magnorũ viuorum vſtorũ in æreo vaſe trientem, gentianæ incorruptæ quincuncem, thuris integri & non ſecti albi vnc.I. datur inde cochlearium I. Ad cancrorum verò exuſtionem ligna vitis aduruntur.

Pharmacũ ex fluuialibus cancris vſtis. Deſcribã porrò & aliud pharmacum corporibus recrementis abundantibus & mollibus conducens: eſt autem id quod à rabido cane morſis datur, cuius compoſitionem in Sermone de rabidi canis morſu tradidimus, huius, inquam, operis ſexto. Adieci autem ego, inquit Philagrius, ad huius pharmaci apparatum, etiam petroſelini drachm. VIII. vtplurimùm verò X. quò vrinæ ciendæ vim acquirat. & multos ſanè arthriticos iuuit, præſertim quibus tenerum & album corpus fuit, mediocris myſtri menſura ex eo data, aliquando ex aqua ſola, aliquando ex aqua mulſa. Quin & melle deſpumato ſæpe ipſum excepi, quò validum & citra tranſpirationem aſſeruarem. deinde verò veluti prædictum eſt bibendum exhibui. Antidotus ex centaureis. Antidotus podagrica ex duobus centaureæ generibus, eſt ex vehementer laudatis & præter opinionẽ auxiliãtibus, quod ipſum experientia teſtatur. nam multos eius vſu ſeruatos noui. eſt enim adeò ſalutaris podagricis vt quoſdam per XV. annos podagra correptos, eius vſus ad iter pedibus faciendum præparauerit. eſt autem ſtomacho grata, aluo conferens, & vrinam ciens. Habet autem hoc modo: Centaureæ minoris comæ, centaureæ maioris radicis, trixaginis, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorum æquale pondus, puta lib.I. contundito & cribrato, & drach.I. præbeto per dies XL. ex aqua calida. In ſequẽtibus autem ex ordine anni diebus CCCXXV. drachmæ dimidium eodem modo præbe. Alia antidotus podagrica vſu cognita: Aniſi, cumini Æthiopici, piperis communis, piperis longi, ſeminis cnici interioris, cuiuſq; dr. II. euphorbii drach. IIII. maſtiches dr. VI. myrrhæ drach. IIII. moſchi ſiliquam vnam, caudæ ſcinci vnius extremũ, mellis quantum ſatis eſt. datur nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulſa. Hac amicus quiſpiam vſus, bis in hebdomade ex ipſa bibendum præbuit, & affectos locos ex viridi vnguento Antho inſcripto, cum roſaceo aut melino ſingulis diebus illeuit, multóſque ſeruauit. Antidotus podagrica experimento conſtans. accipitur per annũ. Anaſtaſii. Agarici vnc.I. rhei vnc.I. petroſelini ſextantẽ, phu ſeſquiunciã, gentianæ quadrantẽ, hyperici ſextantẽ & vnciæ dimidiũ, cẽtaureæ vnc.I. ariſtolochiæ longæ ſeſquiunciã, & rotundæ quadrantem & vnc. dimidiũ, chamædryos trientẽ & vnc. dimidiũ, cinnamomi vnc.I. folii vnc.I. aloes primariæ vnc.I. mei ſextantẽ, aut ſpicæ nardi duplum. Alia antidotus podagrica experimento cognita. datur per annum. Doari Epiſcopi. Agarici vnc.I. rhei barbarici vnc.I. petroſelini ſextantem, phu ſeſquiunciam, gẽtianæ quadrantem, hyperici ſextantem & vnciæ dimidiũ, centaureæ trientem, mei ſextantẽ, aut ſpicæ nardi triẽtẽ.

Qui podagrici lauandi ſint, & quomodo,

Cap. XLVIII.

MAnifeſtum quidem exiſtimo quòd poſt inflammationũ remiſſionẽ omnibus podagricis balneũ cõmodiſſimum exiſtit. quãdoque autem & in vigore vtiliter adhibetur, ſi æger prurigine aut vigiliis vexetur, aut aliâs labore ſit fatigatus. Lauare autẽ oportet tẽpore remiſſionis, ita vt ſpõgias aceto & ſale permixtis madefactas, locis affectis circũponamus, vt à fluxione immunes permaneãt. Amplius autẽ linteis ſiccis & plurimo nitro totũ corpus perfricare, & vt aeri diutius immorẽtur iubere, & moderatè non ſolùm calidam ſed frigidam adhibere, & in ipſarum ſoliis deſidere. Vtile autem eſt balneum natura ſiccioribus, & gracilibus, & colore nigrioribus, & qui à tumore in totũ ſunt liberati. In huiuſmodi enim affecta particula non intumeſcit adeò magno tumore excitato: verùm diſtrahi, velut à cane apprehenſas, in profundo ſi-

A tas corporis partes aiunt, & inopinabili tenſione diſtendi. & inhorreſcũt ſæpe, pellicula quæ os ambit à fluxione ſalſa aut acri & tenui valde ac erodẽte, vellicata. Hi à balneis opẽ ferũt. quapropter non ſemel tãtùm, ſed iterum atque iterũ eos lauare oportet, & in aere per omnia moderato, citra aliquam pinguedinem adhibitam, immorari. hoc enim modo magis euacuabũtur. Deinde oleo dulci cũ aqua conquaſſato illitos in aquam calidã demittere, & in eo aliquandiu morari præcipere: in frigidam verò minimè demittantur, niſi immodici caloris ſenſus infeſtet. Vt B plurimùm verò tepida aut lactei temperamẽti aqua profundatur in prima balnei domo. Si verò cũ tumore quodam non valde magno, poſt euacuationes ſuborto, aliqui dolore vexentur, conueniet in aere balnei reliquum corpus per ſicca lintea vſque ad rubefactionẽ perfricare. Vtẽdũ autem & exterſoriis ſmegmatis ex adarce, nitro, pipere, euphorbio, ſtaphide agreſti, æquali põdere cõiectis apparatis. Atque his quidem reliquũ corpus contentè defrictũ excitetur: pedes verò eorũ muria moderatè perfundẽdi ſunt, & in calida aqua nõ morãdũ: frigida verò ne C cõtingẽda quidẽ. Quòd ſi balneũ nõ adſit, eos qui ab acrioribus fluxionibus vellicãtur, aqua dulciſſima calida perfuſos fouere oportet, & totũ corpus ex oleo chamæmelino in ieiunio illinire: alios verò tẽperamẽto nõ calidos, & qui tamẽ tumorẽ habeãt poſt euacuationes relictũ, ſi balneũ non adſit, cucurbitulis admotis curabimus, initio à lumbis facto, surſum vſque ad ſcapulas progrediendo. fricabimus etiam per ſicca linteola & per exterſoria ſmegmata iam dicta. à talibus enim hi tum in balneo, tum citra balneũ opem ſentiũt: quale & hoc eſt ex profundo humo D res euocãs ac tranſferens, quod metaſyncriticon *Græci* vocant. Eo itaque in balneo vtantur, aut (ſi balneum non admittant) poſt exercitia ex eo defricentur: deinde ſpongiis extergatur id quod ex hac arida inſperſione corporibus adhæret. Cõpoſitio eius hæc eſt: Nitri rubri lib.I. ſinapis ſicci lib.II. ſabinæ lib.II. veratri albi lib.I. ſulphuris viui lib.I.

Aliud Andreæ comitis. Nitri, veratri nigri, piperis, æqualibus partibus vtere. Præter opinionem autẽ eis conducit Siccũ Magnum ipſis affectis locis in balneo inſperſum. éſtque hoc: Recrementi ſiue ſcoriæ ferri, ſpumæ ni- E tri albæ, cuiuſque æquales partes miſce, & odoris gratia parum folii & coſti adde. Siccum quod pſilothro podagricorum inſpergitur: Maſtiches, thuris, lapidis aſii, pumicis aſſati, alcyonii, ſtaphidis agreſtis, cimoliæ, veratri albi, ſampſuchi, ſpumæ argenti, amyli, caryophylli, ſpicæ nardi, cyperi, floris iũci odorati, bugloſſi, ſing. lib.I. auripigmenti vnc.X. ſandarachæ vnc.X. ſaponis quãtũ ſatis eſt. Prædicta omnia, excepto auripigmento, ſandaracha & ſapone, contundito, cribrato, & ſicca in promptu habeto. Vſus verò tẽpore, calcis viuæ vnc.X. in oryzæ aut ptiſanæ ſucco diſ- F ſoluito, & auripigmenti vnc.I. ſandarachæ vnc. I. ſaponis dr. IIII. & prædicti Sicci cochl. II. magna. omnia quãtenuiſſimè trita inſpergito, ac vnito, eóque pedes aut etiam alios locos fluxione infeſtatos illinito. Cæterùm qui hoc ſicco inſpergimine vtuntur, hoc modo diætam ſuam inſtituant. Thoth hoc eſt ſeptembri, lac & edãt & bibant. Phaophi hoc eſt octobri, allia edãt. Athir hoc eſt nouembri, in totum non lauent. Coiac hoc eſt decembri, braſſicam ne edant. Tibi id eſt ianuario, manè meracum bibãt. Mechir id eſt februario, betam ne edant. Phamenoth hoc eſt G martio, dulcia tum in cibo tum in potu ſumãt. Pharmuthi id eſt aprili, raphanũ ne guſtẽt. Pachon id eſt maio, polypum ne edant. Pauni hoc eſt iunio, manè frigidã aquã ſumant. Epiphi hoc eſt iulio, à venereis abſtineant. Meſori id eſt auguſto, maluam ne edant. Siccum Maioriani: Aluminis ſciſſi ſextantem, pumicis vnc.I. terito, & in vitro reponito. Vſu verò expetente, vino adſtringente locos prælauato, & quodãmodo extergito, ac ſiccum ipſum inſpergito, teneriſque manibus affricato, & ſiccari ſinito. Rurſúſq; idem per diem octies facito, & toties ſimiliter, H ſi poſſibile ſit, in nocte: & videbis tumores quamcelerrimè diſcuſſos & reſolutos. Ego vtriuſque & aluminis & pumicis, æquale pondus conieci, & magis ſanè ſucceſſit.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti, Sermo primus, Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latine conscriptus.

De noxiorum animalium morsu, & de bestiis virus eiaculantibus. Et de elephantiasi, pruritu, scabie, alpho, lepra, leuce. Et de antidotis multæ vtilitatis.

De iis qui ab homine morsi sunt, Cap. i.

DE NOXIORVM animaliũ morsib⁹ scribere auspicantes, initium ab iis qui ab homine morsi sunt faciemus, vt Archigenes inquit. In iis igitur quos homo momordit, loco ex oleo prælito, fœniculi radicẽ tritã cum melle cataplasmatis modo vlceri imponito vsquequo repurgetur: deinde iis quæ explere possunt vtitor. Cuius generis & hocce est. Mellis, terebinthinæ, butyri, adipis anserini, medullæ cerui aut (si non adsit) vituli, æqualibus partibus liquefactis vtitor. Si verò sinus statim in principio fiat, eum aqua mulsa diligenter eluito, & spongiam nouam Aphricanam melle cocto imbutam imponito, & ligamento quod ad sin⁹ referetur obligato, ac tertio die soluito. Aut myrrham terebinthina exceptam, vt malagma imponito. Aut æs tritum melle cocto exceptum, veluti collyrium indito, & postquam repurgaris, conglutinato. vel offa vitulina ad albedinem vsta, & pice liquida siue cocto melle, aut vtrisq; ex æquo simul excepta, in sinum indito. vel mannã aut ipsum adeò thus cũ myrrha terito, & cũ vino ac oleo imponito. Emplastra autẽ cruẽtis vulneribus destinata & agglutinatoria, eis cõueniũt. in expassis quidẽ & planis vlceribus, viride ex atractylide: in finibus verò cruentis, emplastrum Piscatoris ex aceto apparatum, & Athena & Nigrum appellatum.

De iis quos canis momordit, Cap. ii.

IN iis verò quos canis momordit, statim acetum irrorato, & expassa palma morsum percutito. deinde nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destillato, & spongiam nouam posca aut aceto imbutam imponito, & ad tres dies obligato, ligamentóque supernè ex posca aut aceto prout visum fuerit madefacito. egregiè enim auxiliatur. Post hæc verò vt commune vlcus curato. aut perdicium herbam cum sale tritam imponito, quotidie eam alterando donec excidat crusta. deinde vbi ad cicatricem perducere volueris, ipsam per se tritam imponito. Quòd si magnus sit morsus, quemadmodum à magnis canibus infligi solet, præscripta in sexto Sermone methodo curato, veluti eos qui à rabido cane sunt sauciati. Si verò cauus & angustus appareat morsus, in principio cum aceto, vt dictum est, irrorato. deinde nitrum itidem cum aceto tritũ ex alto superstillato, & anetho sicco vsto morsum expleto, & linteolum conuolutum ex aceto madefactũ indito, & obligato: post triduum verò soluito, & reperies morsum repurgatum. idem facit & cuminum tritũ morsui inditum. Postquam verò vlcera fuerint repurgata, prædicto pharmaco vtere liquefacto ad hominis morsum relato. Si verò inflammatio succedat, lenticulam cũ malicorio coctam & tritam imponito, aut rubi folia contrita. Aut panis medullam in betæ succo madefactã cum modico rosaceo pro cataplasmate adhibeto. Ad vulnera verò iã suppurata, erui farinã cum melle subigito & morsum expleto. summè enim auxiliatur. Aut irin cum melle & linamentis indito, ac supernè lenticulam coctam tritam cum modico melle & rosaceo pauco imponito. Repurgatis verò iam ipsis, cum prædicto liquido pharmaco expleto, ac deinde iis quæ cicatricem inducere possunt,

A vtitor. Emplastra autẽ ad demorsos à cane vel vrso aut similibus animalibus, statim à principio commodè adhibentur ex sale & cerussa apparata. Etenim venenosum humorem in morsibus ex dentibus relictum expurgant, & callosam ex impactis dentibus concretionem explanant.

Ad leonũ, pantherarũ, ac vrsorũ morsus, Cap. iii.

HOrum animalium consimiles sunt morsus: nam robusta sunt hæc & vnciũguia, implicántque quicquid cõtigerunt vnguibus penetrantia, & corpora ipsa dilaniant. Perseuerando autem in manducatione, non solùm carnes
B dilaniant, sed & ossa aliquando ad polentæ similitudinẽ cõfringunt, indéque & vicini stimulis afficiuntur nerui. Satis verò manifestum est quòd corpora quæ in eiusmodi ac tantas calamitates inciderunt, non effugiunt periculum abalienationis: nam etsi maneant, putrefactionẽ suscipiunt, & vlcera serpẽtia inducũt. Huiusmodi igitur vulnera cum aceto elota & circumrasa: solutis item corporibus ac ossib⁹ extractis, emplastris integere oportet, & post suppurationẽ partium dilaniatarum, repurgantibus linamentis curare, & cicatricem inducere, queãdmodum in
C cõmunibus vlceribus solemus. Emplastra autẽ his conuenientia sunt, id quod ex salibus constat, & similia: cuiusmodi etiã hoc est. Asclepiadæ pharmacum, ad cruenta vulnera accõmodatum, & ad intercisos neruos & ad vrsorum ac leonum morsus: Æruginis rasæ dr. viii. aluminis rotundi dr. viii. squamæ æris dr. xii. mãnæ, galbani, cuiusq; dr. xii. ceræ vnc. xvi. resinæ pinus aridæ vnc. xxxii. olei lib. i. arida & galbanũ aceto terito, & liquescibilia liquefacta affundito. Aliud emplastrũ Venatorũ appellatũ, admirabile. Radicis symphyti, comæ dictamni, iridis Illyri
D cæ, atramenti Indici, aluminis scissi, misyos, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusque sextantem, salis Cappadocici quincuncẽ, æris vsti trientẽ, aristolochiæ rotũdæ, iridis astragalitidis, gallarum, rosarum siccarum, squamæ æris, singul. vnc. i. æruginis quadrantem, picis sesquilibrã, resinæ pinus siccæ libras quatuor, olei trientem & dimidium vnciæ vnius. metallica in aceto terito. habeat autẽ & ceræ sesquilibram. Quòd si marcedo subsequatur & vlcus serpendo depascens, optimè facit subscriptum viride
E emplastrum, carnem arrodens. exest vsque ad os, & squamas eiicit, ac vlcus serpens compescit, & in vniuersum vtile est ad omnia inueterata eiusmodi actionis, & maximè in quibus veneni corruptio est, & corpora sunt abalienata: quibus etiam immixtum pharmacum adhibere oportet, in aliis verò dissolutum. Habet autem hoc modo: Spumæ argenti vnc. i. squamæ æris vnciã i. nitri, atramenti sutorii, salis ammoniaci, æruginis, singul. sextantem, cyperi quadrantem, olei sescuncem, aceti squilliticì quantum sufficit. Arida aceto terito vt strigmentitiam
F spissitudinem acquirant, & liquefacta affundito & in vitro reponito, aceto acri affuso, vt pharmaco ipsi innatet. Ad confectionem autem & præparationem, si acetũ squilliticum haberi non possit, squillam cum aceto coquito, ac vtitor.

De suum morsu, Cap. iiii.

QVandoquidem verò, & in venationibus à syluestribus suibus læduntur quidam, operæpretium est & de his facere mentionem. Vulnera itaque ab ipsis incussa

grauia sunt, propterea quòd non solùm profunda, sed & magna existant: agglutinatorio autem medicationis ductu ea curare impossibile est. nam vnà cum contusione labia vulnerum discindunt, imò & adurunt. mutuo enim dentium inter se attritu, ac veluti ad cotem affrictu vtũtur, ad vindictã eorum qui eis obueniunt, currentes. Adusta itaque corpora crustam quandam iuxta vulnerum labia inducunt. quare suppuratorium & non agglutinatorium curationis modum in eis adhibere oportet.

De iis qui à fele morsi sunt, Cap. V.

OMnia ferè quæ ad canis morsum dicta sunt, etiam à fele morsis conducunt. propriè autem eis cõuenit, mel, terebinthina, oleum rosaceum. simul eliquato ac vtitor. Aut centauream tritam cum melle imponito. Aut galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito, & imponito.

De morsis à crocodilo, Cap. VI.

PRimùm quidẽ eos quos crocodil[us] momordit quam-tutissimè custodire oportet, in domo conclusos fenestras non habente: etenim ob contrariam quandam affectionem, ferè in totum syluestres maximè feles ad demorsos accedere consueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morsos à cane ac ad reliquos relata sunt, conueniunt. propriè autem humanum stercus & misy simul trita & imposita, ad eos faciunt. Aut piscium garum, aut carnium salsarum iusculum morsui infunde, aut salẽ & myrrham æquali pondere in acerrimo aceto quamtenuissimè contere, & cerato excepta impone. Aliud. Stercoris hyænæ drach. IIII. æruginis drachm. IX. adipis anserini drach. VI. galbani drach. vnã, ceræ drach. VIII. olei drach. XII. æruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. quòd si hyænæ stercus non adsit, porcino vtitor. Apollonius autẽ inquit, Demorsos locos acri muria aut piscium garo perfusos ac fotos, adipe crocodili eliquato illinito, & linamentis inditis obligato. aut carnium salsarum pinguiores partes tusas indito, aut melanthium cum aceti fæce tritum imponito. hæc enim & vlcus serpens compescunt, & morsus euestigio ab inflammatione vindicant. Posthæc autem lenticulam coctam cum melle tritam cataplasmatis modo adhibeto. Erui verò, farina cum melle subacta, aut iride cum melle, morsum expleto. De cætero verò vlcera renutrito, & per communia auxilia ad cicatricem perducito.

De bestiis virus eiaculantibus, & primùm quibus artibus adhibitis venenata animalia tollantur, Cap. VII.

DE venenatis animalibus scripturi, primùm præsidia quædam indicabimus quibus ea tollantur & perimãtur. Perimuntur itaque ex syluarum ac materierum exustione, in quibus vitam degunt. Verùm in iis quæ intra domos reperiuntur, feruentem aquam in eorum lustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriam feruentẽ per instrumẽtum fusorium (siphona *Græci* vocant) immittere. Vespis verò oleum infundatur, & assiduus fumus ipsarum tẽtoriis ac habitaculis obfundatur. Quæ substrata, ab omni venenata bestia præseruent. Iuxta vias quidem igitur & in domibus ab omni venenato animali præseruant substrata, abrotonum, conyza, dictamnum, vitex, echion, calaminthe, solanum, hastula regia, saluia, peucedanum, hypericum, polium, sampsuchus, gentiana, origanus, ruta syluestris, serpyllum, laurus, pulegium, cupressi aut cedri coma aut ramenta, cardamomum, lysimachion, melanthium, bitumen. his addatur & gagates lapis. Suffitiones præseruantes, quæ incensæ vapore suo venenatas bestias abigunt: Viticis folia, bitumen, castoreum, melanthium, cornu ceruinum aut caprinum, nasturtium, cardamomum, galbanum, propolis, peucedanum, panax, opopanax, conyza, cupressi aut cedri ramenta oleo imbuta, gagates lapis, sagapenum, poliũ, cãchryos radix, filix, bacc æ lauri, & similia graueolentia. Quum enim venenata animalia omnia angustos habeant meatus, quamcelerrimè replentur, & ab huiusmodi odoribus obturantur ac suffocantur. Refertur etiam de

[A] stercore crocodili quòd per infundibulum suffitum, feras ipsas venenosas ex latibulis suis exigat. Archigenes autem, Vngulæ caprarum & pili, inquit, suffitu fugant bestias venenosas: procul enim per ipsorum odorẽ relegãtur. Stratonis suffumigium. Galbani, radicis cãchryos, cornu cerui, melanthii, cuiusque vnc. I. omnia terito, & in pastillos cum aceto redigito, atque vbi vti velis, oleo madefacito, ac incensa per mediam pomum suffito, aut in ipsum ferarũ latibulũ per infundibulũ vaporẽ immittito. Aliud suffimentũ, scorpios deturbãs, & omne [B] reptile ex ædibus exigẽs: Galbani, sandarachæ, butyri, adipis caprini, æquales omnium partes in pilulas redigito, & vt dictum est suffito. probè facit & pyrethrum cum sulphure suffitum. Mirificè item Beronices suffimentum facit, quod in hoc ipso Sermone descriptum est, vbi ipsum cyphi etiam reperitur.

Illitiones præseruatiuæ, Cap. VIII.

ILlita autem ferarũ accessum prohibent eásque fugãt, althææ semen & acetum cum oleo, baccæ lauri & galba-[C]num oleo trita: panacis semen & flos & succus cũ oleo: vehementer efficax est oleum in quo cedrina ligna viridia incoquuntur. baccæ iuniperi cum oleo, conyza, peucedanum, silphium, saluia, hastula regia, abrotonum, galbanum. horum vnumquodque excellenter facit aceto & oleo dilutum, aut etiam quædam ex iis, aut omnia mixta & illita. Aut castoreum cum medulla ceruina & vnguento narcissino illitum, vehementer efficax est. Apollonius autem inquit, Qui ex syluestris rutæ succo oblinuntur, omnibus venenatis bestiis manus admouent, & [D] non mordentur. Dracunculi item succo manibus illitis, qui viperam tenuerit non mordebitur. semen autem dracunculi aqua tritum & latibulis ferarum iniectum, ipsas in terram fugat. probè facit & solani succus illitus. In vniuersum autem omnem feram cuiusque earum adeps illitus fugat.

Quæ apposita, venenata animalia occidant, & de iis quæ in edulia & potiones incidunt, Cap. IX.

VEnenatas bestias occidit galbanum cum spõdylio & [E] oleo appositum. Cancri appositi scorpio, ipsum occidunt. lychnis syluestris scorpios fugat: quod item facit pastinacæ semen. Cæterùm & aquarum quas in potu accipimus, animaduersionem habere oportet. Non pauci enim perierunt ex quibusdam bestiis in edulia & aquas dum coquuntur collapsis. atque id maximè in peregrinationibus euenire solet. quapropter tunc culinæ procul ab arboribus extruendæ sunt, propter feras in eis latibula habentes. Quin & salamandræ quandoque & erucæ calefactæ obsoniis incidunt. præcipuè itaque pinus & picea arbor [F] fugiẽda: in his enim lethales sunt erucæ. In obsonia quidẽ igitur dum coquuntur, illabi consueuerunt, serpens & salamandra, & erucæ: in vinum verò, viperæ.

Communia remedia ad omnes venenum eiaculantium ferarum plagas, Cap. X.

PEr prædicta quidem igitur præcauere oportet ne in malignas bestias incidamus. Si verò contingat ab animante quopiam venenum iaciente percuti, huiusmodi remediis communiter vtemur. Si quidem leuior sit [G] plaga aut morsus, posca calida eum proluemus: deinde verò locum ipsum exugemus. verùm qui exucturus est, prius os oleo colluat, ne inde lædatur, atq[ue] ita ore ad morsum admoto, exugat & expuat venenum. cauere etiam oportet, ne exulceratam aliquam internam oris partẽ habeat exucturus. Post hæc verò cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur. maximè autem ad hanc rem conducit, ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis, aut lignis vitis: qui si non adsint, eo qui haberi potest vtendum est, [H] diligẽtia ad hoc potissimùm adhibita vt inflammatio in loco excitetur, & materiæ ad morsum prouocẽtur. Quòd si minus nobile sit membrum, & vehementior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & vicinos locos circumcirca impactis vulnusculis scarificato: attrahetur enim vnà cum sanguinis &

flatus attractione ipsius bestiæ venenum. Deinde à tepi-
dæ largæ haustu vomere iube: & sic deinceps pharmaca
exhibe. Vigilans etiam æger asseruandus est, ac desidens
per totum curationis tempus, donec euidentem remissio-
nem acceperint molestiæ concomitantes. Venter item
adstrictus citra dilationem per infusum eluatur, & vesicæ
quoque cura habeatur, quò citra impedimentum lotium
excernat. Optimè autem auxiliantur, si statim in princi-
pio post cucurbitas, plagæ imponantur animalia parua
discerpta, & adhuc intus calentia: veluti sunt gallinæ, hœ
di, agni, porcelli. venenum enim exugunt, & dolores le-
niunt. Apta sunt etiam his cataplasmata dilaniantia, vel-
ut sunt allia cum melle, cepæ cum sale, ruta cum melle,
silphium tritum inspersum, laser, piscis salsus maximè ve
tustus, allium vstum, plantago cum sale, melissophyllon,
virgulta fici cum melle, suillum recrementum aceto co-
ctum, calaminthe, stercus caprinum cum aceto. Summè
autem facit ad omnem bestiæ venenatæ plagam, præ-
terquam aspidis, calx viua cum oleo & melle crassitudi-
ne cerati imposita. At verò & inurere morsus ipsos ex-
pedit, vsque ad crustæ productionem. aut sinapi largum
cum rumice acuto imponere: aut salem tritum liquida pi
ce exceptum. Præter opinionem autem facit ex viperis
theriace Andromachi emplastri modo imposita. Empla-
stra verò ad omnem venenosi animalis ictum conue-
niunt, ex dictamno apparatum, omniáque quæ attrahen-
di vim habent: qualia sunt & quæ ex sale, & quæ ex cha-
mæleontis radice constāt, & aphroditæ appellata. Egregiè
autem hoc auxiliatur. Spumæ argenti lib. vnam, cerussæ
lib. I. resinæ pinus lib. vnam, olei veteris lib. tres, ceræ se-
scuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani tri-
entem. cerussam, argenti spumam, & oleum coquito do-
nec non inquinent manus: deinde liquefacta adiicito,
vnito, & vtitor reposito ad omnem morsum, & ad abscef
sus, & tubercula mamillarum, panos, sinus, fistulas, paro-
tidas: ad miraculum enim vsque discutit ipsas. vtitor &
ad carbunculos. Arcet vehementer inflammationem, &
rarò citra magnam commoditatem & efficaciam adhi-
betur. Potiones communes. In potu autem citra di-
lationem in omni virulenti animalis morsu, theriace An
dromachi præbeatur, aut Mithridatica, & consimiles
compositiones. Ex simplicibus verò, viticis semen cum
vino tritum bibendum præbeto, rutæ syluestris semen
cum vino similiter tritum dato, platani pilulas, polium,
polemonii quod & philetærium appellatur, drachmā I.
leporis coagulum aut cerui, allium, trixaginem, dicta-
mnū, saluiam, castoreum, ex vnoquoque drach. I. bryoniæ
radicem drachmæ pondere, seminis trifolii bitumen o-
lentis drach. I. Prodest & conyza & chamæpitys & scor-
dium, cuiusque drach. I. ex vino. auxiliantur autem omni
no cancri fluuiales cocti aut assati comesti. ranæ item
elixæ & comestæ. Verùm siqui earum esum auersentur,
ranas donec victæ reddantur coquito, & iusculum ipsum
ignaris absorbendum præbeto.

De vespis & apibus, Cap. XI.

QVòd siquis ab apibus & vespis illæsus permanere ve
lit, eum maluæ folia cum oleo illita, & eruca siue
bruchus cum oleo illitus asseruabunt. Quandoquidem
verò quidam ab his clāculum percussi, ob dolorem per-
turbantur, putántque se à maligno animante petitos es-
se, necessarium existimo prius ostendere quæ signa ad ho
rum plagas comitentur. Hos itaque qui ab apibus pungū
tur, dolor ictus consequitur, & rubor loci, cum tumore
partium in ambitu sitarum: stimulus autem omnino in
percusso loco reperietur. Eadem etiam hos quos vespa
pupugit concomitantur, sed intensiora: verùm stimulum
vespa in percusso loco non relinquit. Auxiliūautē vtrique
ferunt, luto aut stercore bubulo eis illito cum posca, aut
maluæ foliis impositis cum posca, aut cimolia cum mal-
ua & posca, aut sesamo cum posca. Naturaliter autem opi
tulatur veneranda & viuifica crucis imago in sigillo fer-
reo exsculpta, & plagæ appressa. non enim permittit am
plius inflammationem generari. In potu præterea ipsis
foliorum lauri tenerorum drachmas duas, cum vino au-
stero præbeto.

A Ad stellionis morsum, Cap. XII.

QVI à stellione morsi sunt, assiduè & contētè dolitāt,
morsúsque locum liuidum habent. Iuuantur autem
euestigio, si cæpe & allia cataplasmatis modò eis imponā-
tur. Auxiliantur amplius eadem comesta, vino meraco
post eorum acceptionem absorpto. Vtiliter etiam sesa-
mum eis imponitur aut melanthium, aqua multa affatim
affusa.

Ad salamandræ morsum & lacertæ chalcidis, Cap. XIII.

B QVos salamandra percussit, eos dolor vehemens &
crustæ productio consequitur. adhibeatur autem
eis communis cura iam prædicta. Qui verò à lacerta
chalcide appellata percussi sunt, eos tumor pellucidus
consequitur, veluti nigriore in ambitu plagæ relucente.
consequitur autem & putrefactio. Curatio verò eadem
illis accommodanda est, quæ ad muris aranei morsum
refertur.

De mure araneo, Cap. XIIII.

C MVS araneus colore quidem mustellæ similis est, ma
gnitudine autem muris: vnde & mygales apud Græ-
cos obtinuit nomen. os autem sublongum habet, & exi-
guam caudam. dentes verò tenues, atque eos duplici or-
dine sitos in vtraque maxilla, quò fit vt quatuor dentium
ordines habeat. Qui igitur ab eo morsi sunt, his vulnera
manifesta fiunt: quadrifido enim ordine vulnera conspi
cientur. Et sanguis quidem primùm purus promanat, pau
lo pòst verò saniosus. animal enim ipsum putrefactione
occidit. Consueuerunt etiam bullæ insurgere, quas siquis
dirumpat, carnem subiacentem fæculentam videbit, & sis
D suris disparatam. inflatio autem sequitur demorsos. Cæ-
terùm hoc animal frequentius ad testes insilire solet, eós-
que verbere impetere, non hominis solùm sed cuiusque
etiam bruti animantis. Auxilium autem ferunt quum
ob putrefactionem periclitantur, post prædicta cōmunia
remedia adhibita, ab huiuscemodi rebus: Lauri foliorū
tenerorum drach. I. aut II. cum vino tritas bibendas præ-
beto. Conueniunt etiam ipsis omnia prædicta commu-
nia remedia in potu accepta ex vino dulci: in pecoribus
verò & iumentis illa ipsa cum aqua trita naribus infun-
de. est enim ipsis præsens remediū: vnde etiam homini-
E bus similiter in potu præbeto. Morsum porrò cū cumino
integito & allio, putamine extrinseco non adiecto. eadem
etiam cum oleo trita assiduè & diligenter locis circum-
sitis illinito. Si verò ruptæ fuerint bullæ & vlcera oborta,
acida muria prolue, & ordeum vstum tritum impone. ve-
rum non rumpentur, nisi prægnans fuerit mus araneus
qui morsum inflixit. Quòd si exulcerētur, mali Punici dul
cis corium coctum tritum impone, vlceráque ex eodem
decocto, aut magis myrti decocto, perfusa foue. Strato ve
F rò inquit, in muris aranei morsu locū scarificato, ac ipsum
murem araneum vstum cum aceto cataplasmatis vice im
ponito, aut sinapi tritum itidem ex aceto. In potu verò
panaca exhibeto, erucam, capparis corticem, gentianæ ra
dicem, & verbenacam rectam tum cum vino bibendam
præbe, tum pro cataplasmate impone. maluæ item folia
impone, & antidotos magnas bibendas exhibe.

Ad scolopendræ plagam, Cap. XV.

IIS qui à scolopendra icti sunt, eadem remedia conue
niunt quæ ad muris aranei morsum sunt prædicta, &
G sales cum liquida pice impositi: & cedria cum melle: &
allium cum foliis fici, & cumino eruóque ac vino. In po-
tu verò etiam ea commodāt, quæ à mure araneo morsis.
ampl ius autem & absinthium & mentha cum vino.

Ad araneæ ictum, Cap. XVI.

EST & araneæ genus quod ictu continentes dolores
inducit: rubor verò circa præcordia, & vrinæ emit-
tendæ difficultas ægros concomitatur: aliquando verò
& suffocationes. Ab eo percussis, rutam syluestrem, & viti
cis albæ semen aut folia bibenda præbe. Allium etiam
H largè edendum, ac vinum insuper meracum absorben-
dum exhibeto.

De tetragnathis, Cap. XVII.

TEtragnathus, species est phalangii subalbida, pedes
scabros habens, & iuxta caput eminentias duas, v-

nam rectam, alteram latam, vt existimes eum ora quidē habere duo, maxillas autem quatuor, & lineam per os æqualem. Iis qui ab eo percussi sunt, cōmuniter quidem eadem accidunt quæ à scorpio percussis: propriè autem in ipsis plaga contentè dolet, & percussus locus subalbicās est: tumor verò faciem & caput occupat, & percussæ partes vsque ad articulos gracilescunt: cibum item ac alimētum non sentiunt membra, & post adeptam sanitatem vigiliæ intensæ succedunt. Opem autem ferunt ex calaminthæ potu aut trifolii, rutæ, panacis, polii, & iis quæ ad percussos a phalangio referentur.

De percussis à phalangio, Cap. XVIII.

PHalangiorum genera quidem plura sunt: quæ verò apud eos qui de noxiis bestiis scripserunt referuntur, vtplurimùm sex numero existunt: vnum quidem ex eis rhagium, alterum lupus, tertium formicarium, quartum cranocolaptes, quintum sclerocephalon, sextum scoleciū appellatum. Ac primum quidem rhagium, id est acineū, figura rotūdum est, colore verò nigrum, acini vuæ nigræ similitudine: vnde etiam appellationem accepit. Et os quidem iuxta medium ventrem habet: pedes verò ex vtraque parte quambreuissimos. Alterum verò lupus appellatum, muscas perdit, eisque pascitur. ac corpus quidem habet latum ac volubile: partes verò circa circa collum ipsius incisæ sunt. amplius autem & os eius eminētias tres habet. Tertium autem, myrmecium, *hoc est formicarium*, dictum, formicæ maximæ assimilatur: colore est fuliginosum, corpus verò eius velut astris quibusdam insignitum est, maximè circa dorsum. Quartum deinde cranocolaptes, sublongum est & viride, stimulúmque iuxta collum habet, atque si in quē irruat, locos circa caput petit. Quintum sclerocephalum dictum, caput habet saxeum & obduratum: lineamenta verò per omne corpus similia animalibus illis quæ circumuolitant noctu lucernas. Sextum autem scoleciū siue vermicarium appellatum, sublongum est & submaculosum, maximè circa caput. Atque hæ quidem species phalangiorum enumerantur, quas sanè obseruare oportet. Quæ verò percussos ab eis concomitantur, communia sunt iuxta magnitudinem & paruitatem discreta. Morsus porrò tenuis est vt vix conspici possit: tumor autem liuidus, quibusdam etiam rubicundus. frigiditas adest circa genua & lumbos ac scapulas, quādoque verò totum corpus aggrauatur. amplius & dolor assiduus adest, tremor, pallor, vigiliæ: quibusdam verò pudendi tentigo, & circa caput pruritus, aliquando etiam circa suras. oculi humecti & lacrymantes ac caui, & vēter inæqualiter eleuatur. intumescit autem vniuersum corpus faciésque, & maximè circa linguam partes, vt impeditum habeant sermonem. quibusdam verò & vrinæ emittendæ difficultas adest cum pudendi tentigine & dolore. si verò minxerint, aquosæ ipsorum sunt vrinæ, quædam aranearum textis similia in se habentes: & vomitus quoque consimilis est: aliquando verò per lotium, & per ventrem talia excernuntur. Cæterùm in calidam aquam demissi, à dolore leuati sibi videntur, pòst verò contentè dolent pudendum: senioribus verò pudēdum plurimùm laxatur, ac minimè intenditur. atque hæc quidem communiter ad omnium ictus sequuntur. Si verò cranocolaptes aliquem percusserit, caput magis dolet, & vertigines consequuntur, frigus continens, delirium, corporis iactatio, & stomachi puncturæ. Omnes autem à phalangiis percussi, assiduis balneis iuuantur. plaga etiam ipsa ex trifolii bituminosi decocto cum oleo proluatur: totum verò corpus ex cerato liquidissimo pinguefiat. Iuuātur etiā fomento spongiarum in calido aceto tinctarum, & sæpe ad plagam adhibitarum. Cataplasmata autem eis conueniunt, bulbi, sanguinaria, porrum, furfures aceto cocti, or deacea farina foliis lauri cum ea in vino aut melle incoctis, ruta, grossi ficus, caprinū stercus cum vino, sampsuchus cum aceto, syluestris ruta cum aceto, itémque cyperus. Asclepiades autē hoc, inquit, vtere valde laudato: Seminis rutæ syluestris, seminis erucæ, staphidis syluestris, canchryos, seminis viticis, pilularum aut foliorū cupressi, æquales omniū partes aceto terito, & melle exceptas imponito. idem & in potu acceptum auxiliatur. Aliud

A laudatum, quod similiter & potatū & impositum iuuat. Sulphuris viui drach. quatuor, galbani drach. quatuor, succi Cyrenaici drach. duas: aut, si nō adsit, laseris drachmas quatuor, amygdalarum amararum repurgatarum drach. duas: in vino diluito, & melle excepta imponito. bibendum etiam, vt dictū est, præbeto. Amplius verò & cupressi folia aut pilulas tritas cum vini & olei hemina vna à phalangio percussis dato. Aut anisum, aut daucum, aut cuminum, aut melanthium, aut piper, aut agaricum, singula drachm. pondere præbeto: aut ammii drach. duas, B aut iridis drach. vnam, aut hyperici drach. vnam, aut trifolii bituminosi quantū tribus digitis apprehēdi potest. Conueniunt etiā lauri baccæ, scorpiurō, serpyllū, silphiū, calamintha, chamæpitys per se & cum ruta ac pipere: singula verò, ex vino. Aut mēthæ fasciculum posca meraciore coquito, & decocti cyathos duos præbeto. Idem & sampsuchi, & radicis spinæ albæ decoctum, ac trixaginis & pulegii præstat. lixiuium item & radicis hederæ succus cum aceto. Vtere etiam ad eos remediis à scorpio percussorum, & ex viperis theriaca, & consimili- C bus. Asclepiadæ, ad percussos à phalāgio. hac Chariton vtebatur, & per hominum conuentus oberrans, à phalangiis percussis auxilia promittebat. Seminis spōdylii sicci, calaminthæ, æquale pōdus simul terito, & ex vini cyathis duobus præbeto: atque id sæpe per diem facito. Aliud eiusdē. Succi Cyrenaici, seminis dauci, mēthæ siccæ, spicæ nardi, singulorum æquale pondus coagmentato cum aceto, & drach. vnam cum poscæ meracioris cyathis quatuor præbeto, & à potu ægrum in calidam aquā demittito. quòd si succus Cyrenaicus non adsit, pro eo la- D ser purum conicito. Aliud valde præclarum. Canchryos, seminis rutæ, piperis, myrrhæ, staphidis agrestis, singulorū drach. vnā, radicis cyperi drach. vnā coagmētato, & drachmam vnam cum vini odorati cyathis quatuor, ac mellis cyatho vno exhibeto. Auxiliatur item eis allii esus, balneum & vinum.

De iis quos scorpio percussit, Cap. XIX.

E A Scorpio percussos vehemētissimus plagæ dolor cōsequitur, frigiditásque ac tensio, & stupor, circàque plagam & totum corpus frigidus sudor, & iis qui iuxta infernas partes percussi sunt, inguina excitantur, ac intumescūt: qui verò circa supernas, locus sub alis. & hæc quidem leuiter percussis adsunt. Validius autem ictis, ardor circa plagam adest, quemadmodum in ambustis, & verrucarum instar formicarum eruptio, circa labra & totū corpus, vt grandine se impeti putent: facies distorquetur: fordes circa oculos adsunt glutinosæ, & lacrymæ viscosæ: durities articulorum, anúsque procidit cum egerendi cu- F piditate, spuma circa os est, & vomitus largus, singultus, cōuulsiones opisthotonicis similes. His igitur serpyllum, althææ radicem, & elaphoboscum bibendum præbeto. Præter opinionem autem facit elaphoboscus, tum viridis comesta, tum sicca potata. Pastinacæ item syluestris semen & nuces Pōticæ: hæ enim in zona gestatæ nō permittunt aliquem à scorpio lædi. Aliud. Cochleam, hortulanam maximè, accipito: eámque vnà cum testa tritam plagæ imponito, & confestim sedabis dolorem. idē etiam vermes terreni facere dicuntur. Aliud. Can- G crum fluuialem cum vino & lasere terito, ac bibendum dato. Aliud. Verbenacam rectam aut viridem pro cataplasmate impone, aut siccam tritam bibendam præbe.

Aliud. Cumini, melanthii, seminis viticis, singulorum par pondus tere, ac drach. vnam inde ex vino exhibe. poteris etiam omnibus communibus auxiliis prædictis vti. Aliud. hoc & ad phalangii & scorpii ictum facit: Styracis drach. sex, sulphuris viui drach. sex, pyrethri drach. quatuor, seminis rutæ syluestris drach. tres, castorei drach. duas, seminis erucæ drach. duas, cum sanguine, ma- H rinæ maximè, testudinis, subige: aut, si nō adsit, terrestris, & nucis Pōticæ magnitudine præbe cum posca aut ex aceto. Alia antidotus, excellenter ad scorpii ictum conducens: qua etiam ad meipsum ægrè affectum vsus sum, & seruatus. Habet autem hoc modo: Castorei, succi Cyrenaici, piperis, cuiusque drachmas quatuor, costi, spicæ

nardi, croci, ſucci centaureæ, cuiuſque drach. duas, mellis A deſpumati quantum ſufficit. datur nucis Pōticæ magnitudine. Datur autem à ſcorpio ictis cum vino diluto: ab aſpide morſis, cum aceto diluto. detrahendi vim habet, adeò vt digeſtos etiam in membra veneni ſuccos eruat: & ob id etiam ad vuluæ ſtrangulationem vtiliter cum hydromelite exhibetur. Aliud. Ariſtolochiæ lōgæ, melanthii, radicis panacis, ſeminis rutæ ſylueſtris, æquales omnium partes committe. dantur inde drach. duæ cum vini meraci hemina vna. Optimè autem ad eos facit, ſimiliterque ad phalangii morſum, antidotus ex quatuor B rebus ad podagricos deſcripta: ex ariſtolochia videlicet, gentiana, myrrha, & baccis lauri. dato etiam, ſi abundes, ex theriaca. Ad plagam autē ſcorpionem ipſum qui percuſſit, ſi inueniri queat, imponito. aut ſtellionem diſſectum plagæ adhibeto. Calaminthe etiam quæ iuxta aquas naſcitur, impoſita, confeſtim dolores remittit & tollit. Allium quoque aut per ſe aut cum ſale tritum imponatur, aut ſylueſtris ruta, aut ſcorpiurus herba. Ego verò ſylueſtris rutæ drach. vnam in aceto tero, & ceræ vnciam vnam, reſinæ pinus quadrantem liqueſacio, & parum olei C affundo, vnio, ac impono. & eſt mirabile pharmacum. Quin & ouillum ſtercus vino coctum & impoſitum, confeſtim dolore liberat. Vtere item præſcriptis communibus emplaſtris, & eo quod ex dictamno apparatur, & quæ ex ſalibus, quæque ex chamæleonte conſtant.

De morſis ab aſpide, Cap. XX.

Aſpidum apud ferarū ſcriptores tres ſpecies reperiuntur. Quædam enim ex eis terreſtres appellātur: quædam verò chelidoniæ, & circa fluuiorum ripas, præſertim D Nili, latibula habent: aliæ verò ptyades nominātur. Terreſtres quidem igitur, maiores ſunt, & quandoque vſque ad quinque cubitorum longitudinem reperiuntur. maximè verò ptyades bicubitales ſunt. Chelidoniæ autem, cubito maiores reperiuntur, & colorem hirundini ſimilem habent. ptyades verò cinereo ſunt colore viridique & ad auri colorem declinante. terreſtres verò vtplurimùm & ipſæ cinerei ſunt coloris: quanquam & ſubuirides repeariuntur. Cæterùm acceſſiones & ſigna communia ſunt in iis quos aſpides momorderunt. vulnera enim in demor- E ſo loco, veluti ab acu puncta inueniuntur: bina quidem ex maſculi morſu, ex fœmellæ verò quatuor, citra magnū dolorem, à quibus nihil effluit, niſi violentum animal ſit quod morſum inflixit. Conſequitur autem ſtupor, pallor frontis, refrigeratio, aſſidui hiatus, palpebrarum nictationes, colli inclinatio, capitis grauitas, ſegnities, & collapſio in ſomnum profundum: ad finem verò & conuulſio. Mors autem in tribus ad ſummum horis ex terreſtris morſu ſequitur: in chelidoniæ verò ictu præſētiſſima adeſt. Porrò iis qui ab ptyade conſpuuntur, caligo oculo- F rum ſuccedit, & cordis dolor, faciei tumor, ac auditus corruptio. tardius autem mors conſequitur. Auxilium autem ab aſpide morſi ferunt, & præſertim quos ptyas momordit, ex acerrimi aceti potu: dandum autem eſt quouſque aceti qualitatem circa dextram præcordiorum partem percepent: hepar enim in morſis ab aſpide primum aiunt ſenſu priuari. Cæterùm ad prænotionem an victurus ſit percuſſus, centauream cum vino tritam bibēdam præbeto: ſi quidem enim euomet pharmacum, morietur: ſi non, viuet. Quò verò malignitas veneni diſtri- G buti & in corpus digeſti probè euomatur, allia trita cum zytho exhibeto, donec nauſeabundus reddatur. Aut opopanaca cum vino diluto dato, & confeſtim vomitionem operabitur. Numius autem inquit, Origanum viridem aut aridam pro ægri viribus cum vino dato. Poſt vomitū antidotis theriacis vtendum & communibus remediis prædictis. Vtiliter autem ad plagam imponuntur, poſt cucurbitarum adhibitionem & ſcarificationem, centaurea cum myrrha & modico opio. Rumex autem ſi cataplaſmatis modo imponatur, nihil læditur. præter opinionē H verò auxiliatur theriace tum plagæ impoſita tum potata. Profunt autem & aſſiduæ exercitationes cum euulſionibus & plagis, & vniuerſi corporis motus, & aqua marina & calida pro fomento aſperſa.

De viperæ maris & fœminæ morſu, Cap. XXI.

Vipera fœmina colore quidem eſt ſubflauo, multis inſtar rotarum notis exornata, magnitudine cubitali, longiſſima verò palmos tres æquat. caudam autem habet aceruatim in tenuitatem deſinentem, non paulatim imminutam. eſtque omnino carne nuda cauda, & aſpera. oculi verò ſubrubri, & caput latius, & anguſtius collum. ventrem autem ſinuoſiorem habet, & ingreſſu ad ſummum caudæ nititur: ſenſim verò inambulat. & quatuor habet caninos dentes. Vipera verò mas, eiuſdem eſt coloris: verùm caput anguſtius, & collum craſſius habet, & vniuerſum corpus tenuius, & quodammodo prolixius: greſſum autem ſupernè circa ventrem firmat, & alacrius mouetur: dentes autem caninos ſolùm duos habet. paulatim verò cauda ei imminuta eſt, quemadmodum & reliquo ſerpentium generi, non aceruatim velut in vipera fœmina dixi. & per hoc ſanè à fœmina differt. Reperiuntur igitur in iis quos vipera mas momordit, vulnera in plaga bina: in his verò qui à fœmina demorſi ſunt, vulnera quatuor. Primùm autem ex eis excernitur ſanguis, deinde ſanies ſanguinolenta & oleoſa: adeſt tumor bilioſus, feruidus, bulloſus, ſubruber, deinde liuidus & denigratus & proſerpens. Os adeſt exſiccatum, ardor, exolutio, & frigidi horroris inſultus: aliquando & bilis vomitus, tormina, capitis grauitas, vertigo, pallor, ſingultus, febris, ſpiritus & anhelitus celer, color plumbeus, ſudor frigidus. Mors in horis ſeptem aut, vt longiſſimè abſit, tertia die, in his qui non ſeruantur, & maximè iis qui à vipera fœmina ſunt icti. Conuenit igitur priuſquam cruenta prodeant lotia, allii plurimum edere, & vinum meracum multum bibere, ac vomere. Efficaciſſimum enim in eis remedium, eſt allii eſus ac meracior vini potio, inquit Archigenes: adeo vt ſiquis multū eius ſuſtineat vſum, itémque meri potum, nullo alio auxilio habeat opus. Dato autem citra dilationem theriacen ex viperis bibendam, eādémque plagæ ſuperponito. Quin & ipſam viperam excoriatam & coctam, capite ac cauda & interaneis viſceribus omnibus reiectis, veluti anguillam edendam præbeto. caput autem amputatum diligenter per volſellam teneto, & morſui imponito ea parte adhuc calente quæ contigit collum: id enim extrahet venenum. aut quempiā qui ore plagam exugat adhibeto, qui vt ſuprà dictum eſt in communibus remediis, os prius habeat ex oleo collutum. Aut gallinam diſſecato, & internè adhuc calentem morſui imponito, atque hoc remedium frequēter ac aſſiduè repetito. Scarificare autem per ambitum oportet demorſum locum, & cucurbitas admouere. Poſtea verò fraxini folia tundito & exuccato. & ſuccum quidem in potu exhibeto: quod verò ab expreſſo ſucco reliquum eſt, ad morſum imponito. eſt autem fraxinus arbor ex qua fraxinea appellata ligna cæduntur. eſt enim valde efficax ad viperarum morſus hæc arbor. Meliſſophylli item folia & ſuccus cum vino potatus & vulneri impoſitus, euidens auxilium confert, etiamſi iam moriatur æger. aiunt autem ſiquis melanthii drachmas quatuor edat, non moriturum. Similiter etiam melaphroditos herba efficax eſt. & cancri fluuiales cum lacte triti & potati & plagæ adhibiti. magnificè etiam profunt ranæ coctæ comeſtæ, & iuſculum earum bibitum. Præſtat & naſturtium plurimū edere, ac tritum quoque cum vino bibēdum exhibere. Facit autem mirabiliter teſtudinis ſanguis exſiccatus cum ſylueſtri cumino potatus. Vtendum etiam omnibus communibus remediis ſuprà relatis. ſuperuacaneum autē fuerit eadem ſæpe ſcribendo repetere. Maximè verò vtendū eſt anchuſæ radice, & heliotropio cum vino. dandus & hæmatites lapis. Auxiliantur & raphani largè in cibo accepti, deindéque vomitu reiecti. ſtatim verò à vomitu theriace Andromachi exhibeatur. Poſt ſcarificationem & gallinarum impoſitionem, plaga ex trifolii bituminoſi decocto calido per multum tēpus proluatur ac foueatur. nam ſi pauco id tempore facias, peius afficiuntur. Deinde porrum & panem cum ſale impoſito, aut allium cum aceto, aut cinerem ipſius exuſtum, aut fraxini cinerem, aut alium quemuis cum aceto, aut haſtulæ regiæ folia, aut

sycomori folia cum pane, aut lauri foliis teneris coctis & cum oleo tritis locos intege priusquam claudantur, aut caprinum stercus imponito cum vino. Asclepiadæ epithema, ad viperæ morsum: Sagapeni, piperis, laseris, maximè Cyrenaici: opopanacis, cuiusque vnciam vnam, galbani sextantem, sulphuris viui sextantem. succos aceto dissoluito, & arida trita inspergito, & ad emplastri formã redacta plagæ imponito: forinsecus autem foliis fici aut vrticæ contegito. Aliud. Centaureæ, aristolochiæ, radicis peucedani, æquales partes contundito, cribrato, & aceto subigito, adiectóque galbano, in emplastri formã reducito. Aliud. Canchryos, staphidis syluestris, aristolochiæ, radicis bryoniæ, singulorum partem vnam, opopanacis partes duas. aceto subige, & vtere vt dictũ est. Vtendum & prædictis communibus cataplasmatis, & epithematis, maximè verò Andromachi theriaca. Aliud valde bonum: Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe, rursus sufficienter terito, idémque rursus modico sale addito facito, & pastillos informato, quibus in vmbra exsiccatis vtitor, in potu quidem ex aqua mulsa, aut vino: in cataplasmata verò cum lacte dissoluito.

De dipsade, Cap. XXII.

Dipsas à quibusdam causus appellatur, éstque viperæ species quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinens. notas autẽ habet per omne corpus fuluas & nigras: caput verò angustius. Sequitur autem ab ea morsos, præter ea quæ de vipera dicta sunt, & sitis intolerabilis planè, adeo vt etiã si multus eis potus exhibeatur, sitis non sedetur. & tamẽ neque per vrinas, neque per vomitum, neque per sudores quicquam excernitur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant: aut ob multam expletionem distentus rumpitur venter, vel infernè circa inguina, vel circa imum ventrem, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit. Cæterùm & his veluti à vipera morsis auxiliamur: propriè autẽ in his potiones magis vrinam cientes exhibeantur. Aluus item per infusum eluatur, & oleo cum decoctionibus exhibito ad vomitum cogantur. Ad plagæ verò locum, post exuctionem & scarificationem, & cucurbitularum affixionem, & dissectas gallinas, calcem viuam cum oleo imponito, & emplastra attractoria & theriacen.

De hæmorrho & hæmorrhoide, Cap. XXIII.

Animalia hæc colore quidem sunt arenoso, magnitudine autem tres palmos æquant, & in tenuem ac angusta figura caudam paulatim desinũt. sunt autem igneo oculorum fulgore, rectáque & tardè proreptant. per corpus verò multis notis albis & nigris variegata sunt, & asperioribus squamis obsita, quapropter dum serpunt sonus auditur. & fœmina quidem ventri incumbens per terrã reptat, & gressum infernè circa caudam firmat: mas verò circa ventrem ingressu nititur, & collum in serpendo extendit. Consequitur horum morsum color icti loci cruentus, mali coloris & nigricans: ex quo nihil in principio effluit, præterquam paucum quippiam aquosum. Stomachi adest dolor, & spirandi difficultas. deinde sanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipsius morsus. Et quicquid est in toto corpore cicatricum, id rumpitur & sanguinem profundit: atque hæc quidem in maris hæmorrhi morsu contingunt. A fœminæ verò hæmorrhoidis morsu, adhæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuæ dẽtium, & vnguium radices: &, vt simpliciter dicam, per omne corpus sanguinem efferri contingit. dentes præterea excidunt & gingiuæ putresiunt. Horum porrò curam facere oportet, primùm quidem sanguinis eruptioni obluctando ac resistendo per ea quæ aptè sanguinem sistere possunt: deinde cataplasmata plagæ imponendo ex foliis vitis coctis tritis cum melle, & portulacæ foliis cum polenta. Antea verò quàm cruenta prodeat vrina, allium multum edant, & vinum multum dilutum bibant, & ad vomitum cogantur: deinde confestim theriace exhibeatur, & postea pisces multos, alliis tritis cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & vuam passam dulcem, & deinde vino diluto largè hausto vo-

A mant. Plaga verò aqua frigida proluatur. vesica autem spongiis calidis foueatur.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & vsus, Cap. XXIIII.

Testudinem super ligneum aut fictile vas supinam reclinato, eiúsque caput statim amputato, & leuata ipsa sanguinem supposito vase excipito, & congelatum deinde per harundinem in multas partes secato, atque operculi vice cribrum vasi superponito, & ad solem locato: siccatum verò reponito, ac vtitor ad viperæ morsum
B drachmis duabus exhibitis, ex poscæ cyatho vno, sequenti deinde die sicci sanguinis drach. quatuor cũ aceti cyathis duobus dato: & tertia deinceps sanguinis drach. octo ex aceti cyathis tribus.

De ammodyte aut cenchria, Cap. XXV.

Ammodytes magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur neque scribitur: colore verò arenosus, per corpus autẽ maculis nigris insignitur. caudam autem habet præduram supernè discissam. A qui-
C busdam verò cenchrias, hoc est miliaris, ob caudæ instar milii duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quàm vipera habet, quúmque in multis aliàs ei similis sit, colore magis discerni potest. vipera enim subflaua est. Cæterùm ab ammodyte percussos festina vtplurimùm mors sequitur. qui verò breui non pereunt, his sanguis ex vulnere promanat, & vulnus intumescit. paulo pòst autem sanies effertur, sequitúrque capitis grauitas, & animi deliquium: qui verò optimè dispositi sunt, in triduo intereunt. quanquam aliqui vsque ad septimum diem du-
D rarint. celerius verò mors adest iis qui à fœmina sauciantur. Auxilium porrò & hi ferunt, primùm quidem à communibus remediis, vtpote à cucurbitularum appositione cum scarificatione per ambitum vulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Propriè autem eis auxiliatur mentha cũ aqua mulsa potata, castoreũ, casia, & artemisiæ succus cum aqua. danda etiam in potu theriace: eadem quoque plagæ imponẽda. Vtendum & emplastris attractoriis: postea verò cataplasmata, quæ ad nomas siue vlcera serpen-
E tia conducunt, imponenda.

De sepe, Cap. XXVI.

Serpens qui seps appellatur, longitudine quidem duorum cubitorum reperitur, ex crasso autem in tenuem abit, rectà verò ac tardè proserpit: caput habet latum, os acutum: vniuersum autem corpus multis albis notis respersum. Cæterùm iis qui ab eo percussi sunt, ex vulneribus manifestus sanguis excernitur: paulo pòst verò sanies graueolens, tumor & dolor languidus est: at affectæ partes putrefactæ dealbãtur, ac totum corpus vitiligini (quæ
F alphos appellatur) simili colore inficitur: defluunt capilli toto corpore: atque intra tres aut quatuor dies pereunt. Porrò opem & hi sentiunt ex eisdem rebus quæ in viperæ & cerastæ & ammodytæ morsu relatæ sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & vinum bibendum myrtites meracius. Conueniet item spongiam calido aceto imbutam morsui imponere, & ex butyro cum melle locum illinire: aut milium cum melle: aut paleas vnà cum terra eis adhærente exustas illinito.

De cenchrite siue acontia, Cap. XXVII.

G Cenchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte. colore viridi, maximè iuxta aluum, vt milium colore referat: vnde & cenchrias, hoc est miliaris appellatur. aiunt etiam hunc seipso fortiorem fieri quum milium floret. Cæterùm vbi se ad lædendum parat, extendit seipsum, ac veluti iaculum vibratum corporibus inuolat, atque hoc modo verberat. Ab huius morsu omnia quæ de vipera dicta sunt sequuntur, atque etiam grauiora, adeò vt etiam pu-
H trefactiones & carnium defluxus consequãtur, ac grauior item mors succedat. Cæterùm remedia similiter eadem quæ ad viperæ morsum his conducunt.

De ceraste, Cap. XXVIII.

Cerastes magnitudine cubitalis est, longissimus cubitorum est duorum: corpore verò arenosus est, & iuxta

caudam desquamatus. eminentias habet in capite duas cornuum similitudine. partes verò circa ventrem ex ordine squamis obsitæ sunt: quapropter in serpẽdo sonum sibilo similem edit. per obliquum autem, non rectã proreptat. Cæterùm percussis ab eo, eleuatio ac tumor plagæ capitis claui similitudine insurgit, & sanies profluit vini colore aut nigricans, & maximè per ambitum, velut in cruentatis ac sugillatis aliàs fieri consueuit. Reliqua item quæ in viperæ morsu dicta sunt, etiam his succedunt, cum intensione vehementiori. vtplurimùm verò vsque ad nonum diem supersunt. Remedia autem eadem quæ morsis à vipera conferunt.

De dryino, Cap. XXIX.

SErpentes dryini appellati abundãt magis iuxta Hellespontum: latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus: vnde & si quis eum non videat, fœtore loci cognoscatur. Est autem cubitorum duorum longitudine, & obesus, ac asperrimis squamis circa vniuersum corpus munitus. in his ipsis squamis muscæ pennis æreis latibula sua habere dicuntur, quæ tandẽ ipsos serpentes occidunt. Adeo autem malignæ ac nocentis naturæ est, vt si quis eum calcet modò, illius pedes excoriet, & tumorẽ ingentem circa crura inducat. & (quod magis mirum videri potest) aiunt etiam medici curantis ægrum manus excoriari. Si quis autem, inquiunt, animal ipsum occidat, omnia quæ odorat, ab eius fœtore corrupta putat. Porrò qui ab eo percutiuntur, his tumor insurgit nigricans, dolor vehemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, vomitus biliosus aut omnino vomitus simplex, vrinæ suppressio, tremor, interceptio vocis, stupor, scissura & mortificatio percussorum locorum. plurimi etiã intereunt. Porrò & hi ipsi quoque ex iis quæ de viperæ morsu dicta sunt, opem sentiunt: itémque ex communibus remediis iuxta consequentium accessionum proportionem adhibitis.

De amphisbæna & scytala, Cap. XXX.

ANimalia hæc inter se similia sunt: non enim ex crassis in caudam tenuẽ abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existunt, vt neque cognoscant videntes ea, iuxta vtram partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphisbæna à scytala, in eo quòd ex vtraque parte progrediatur: vnde & amphisbæna *Græcis* est appellata: Galenus autem amphisbænam animal biceps esse dicit. De hac bestia ferunt quòd si fœmina vterum ferens ipsam transgrediatur, conceptum malè pariat ac abortiat. Cæterùm ab vtroque animãte demorsis, cõtingit morsum obscurum esse, ac vix apparere, veluti sunt muscarum punc̃turæ: quapropter etiamsi mordeant, non enecant tamen: verùm inflammationes inducunt, veluti contingunt etiã ab apum ac vesparum stimulis. quare transferantur ad hos quoque quæ de illis sunt relata: verùm facultate intensiore. Aiunt autem scytalam Chalcidicam eiusmodi accessiones sequi, quales à vipera morsos. Vnde & iisdem remediis ad eius morsum vtendum: &, vt compendiò dicam, ad omnẽ venenatæ feræ morsum, cuius speciei hic non reperis nomenclaturam, auxilia eadem quæ ad viperæ morsum conducunt.

De parea & spathiuro, Cap. XXXI.

PAreas serpens in Syriæ locis reperitur, colore autẽ alii quidem æs referunt, alii verò nigricant. Morsum autem etiamsi infixerint, non enecãt: verùm quemadmodum amphisbæna & scytala, ita & hic plaga sua tantùm inflammationem inducit. quare ex iisdem etiam curentur, & ex iis quæ de chersydro referentur. Cæterùm spathiurus in locis iuxta Chalcidem magis inuenitur. Est autem animal ex crasso in caudam abiens tenuem: latũ habens caput, ac mures comedens. Neque verò hic morsu enecat, sed inflammationes tantùm inducit. quapropter ab eis percussi itidem consimilibus remediis curentur.

De peliade & elape, Cap. XXXII.

SIgna quidem horum animalium apud veteres nõ sunt descripta, vtpote quæ omnibus sunt manifesta. Contingit à peliade morsis dolor circa locum, & putrefactio, non periculosa tamẽ, & vexatio ac obfuscatio oculorum,

A ex veneni nimirum ad ipsos distributione. Curantur autem succo ptisanæ cum oleo in potu exhibito, & oxylapathi decocto, & simplicioribus remediis ad ictericos descriptis. Oculi verò lotio pueri venerem nondum experti proluantur tum per se tum muria admixta. caput item similiter ex eisdem perfundatur. Post purgationẽ deinde corporis, opobalsamum cum melle illine, aut collyriũ aliquod visum acuens quod meatus rarefacere potest. simul enim cum lacrymarum profusione & venenum excernetur. Si verò dolor consequatur oculorum, eum leni- B bus collyriis mitigare oportet, quæ tamen non stupefactent. Elapis porrò morsum tormen voluulosum consequitur. Aliàs communibus auxiliis curantur. maximè verò his quæ tormina leniunt, & vrinam cient.

De basilisco, Cap. XXXIII.

HOcce animal magnitudine est palmorum trium, subflauum & capite acuto. in capite autem eminentias tres habet. Vim verò super alia omnia reptilia maximam acquisiuit, vt nulla ex eis queant vel sibilum saltem ipsius sustinere. quin & si quod ex reliquis animalibus C venenum iaculantibus ad cibum aut potum capiendum properet, & basilisci iuxta locũ præsentiam persentiscat, retrocedit, necessarii etiam ad vitam nutrimenti negligens. Cæterũ percussos ab eo totius corporis ardor comitatur, itémque liuor: defluunt capilli è corpore confestim, & in instãti omnino tempore mors sequitur. Neque verò corpus ipsius mortui vllum aliquod animal carniuorum attingit: si verò fame coactum ipsum cõtingat, tum & ipsi ilico eodem loci mors instat. aiunt autẽ quòd conspectus modò, & sibilans auditus, eos qui ipsum audierũt, D tollat, similitérque ab ipso conspectos. quare vanum & superfluum duximus auxilia contra eum referre.

De draconibus, Cap. XXXIIII.

ANimal quidem hoc venenum non iacit: attractione autem & vi sua enecat. Abundãt quidem igitur dracones in Æthiopia & Lycia: colore autem differunt: alii enim nigri sunt, alii rufi, alii cinerei coloris: & rursus alii quidem cubitorum quinque sunt, alii verò decem. sunt & qui ad triginta cubitos se extendant: quidam etiam E maiores narrantur. Squamis autem obsiti sunt per totum corpus asperrimis: magnos oculos habent, & supra oculos præeminentias quasdam similitudine pellium flexibiliũ superciliorum. in mento autem excrescentiam quandam habent quam barbam appellãt: maximè hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dentibus magnis similitudine syluestrium suum, cum quibus etiam fracturas & collisiones corporum inferunt. Quare curationes veluti ad mordentia animalia fiunt, nõ vt in iis quæ venenum iaciunt.

De chersydro, Cap. XXXV.

F SErpens hic chersydri appellationem inde habet, quòd in principio quidem in aquosis degit locis, & hydrus appellatur ab ipsis aquis, *hoc est natrix*: postea verò siccos incolit locos, & ex compositione locorum, chersydri, *id est natricis terrestris* nomen inuenit. In terra itaque degens, chersydrus appellatur, & tum sanè seipso sæuior redditur. equidem in humectis locis ex humido victu exsatiatus, non purum venenum habet: quum verò terrestris fit, maximè merum & nocentius id acquirit. Cæterùm similitudine est aspidis terrestris paruæ, præterquam quòd cer- G uicem non ita latam habet. hoc enim insigne solum aspides præ his habent. Qui igitur ab his morsi sunt, eis communiter eadem accedunt quæ in aliorum serpentiũ morsu: veluti est tumor, continuus dolor arsiuus, liuidus locus & fæculẽtus, vertigo oculorum, exolutio, vomitus biliosi fœtidi. propriè autem motus totius corporis inordinatus, vt & per ventrem quædam inordinatè ferantur. mors autem intra tres dies. Porrò ex communibus remediis etiam hi opem ferunt, & ex theriacis antidotis. priuatim verò cupressi pilularum drach. vnam, & myrti baccarum H itidem drach. vnã terito, & cum melle rosaceo aut vino mulso in potu exhibeto. Iuxta affectum autem locũ calcem viuam & similia cum oleo imponito.

De rana rubeta, Cap. XXXVI.

RVbeta, ranæ species est quæ palustris vitæ conditionem in terrestrem mutauit, vnde & rubeta appella-

tur.hac autem mutatione, similiter vt chersydrus, ægrè curabilem afflictionem eis qui in eam inciderunt, inducit: est enim animal magnitudine nihilo minus testudine parua.exasperat autem & vibrat terga dum spiritu expletur,atque ob idipsum audentius euadit.Ad lædendum itaque & manifestè insurgit, & saltibus interpositũ spatium contrahit:rarò quidem morsum infligẽs,verùm anhelitum consueuit vehementer virulentum inducere, adeo vt etiam si anhelitu contingat tantùm, eos qui propè sunt lædat.Plura autem de hoc animante historiis relata relinquimus,his tantùm quæ cognitu vtiliora iudicauimus appositis.Cæterùm qui ab eis læsi sunt, his omne corpus intumescit,& diffinditur,ac citò omnino pereũt. Porrò quæ opem auxiliarem his ferre possunt,ex vniuersalibus & communibus antidotis ac epithematis huc transferãtur,itémque & reliquis quæ ad curationem pertinere videbuntur.

De turture seu pastinaca marina, Cap. XXXVII.

QVI à marina pastinaca percussi sunt,his vulneris locus manifestè apparet:sequitur autẽ dolor pertinax, & totius corporis stupor: acutum enim & firmum habet aculeum, quo vehementissima vi in altum impulso nerui sauciantur. quapropter in aliquibus mors derepente totum conuellens corpus comitatur. Narrant quidam siquis caudam pastinacæ quæ ictum intulit,auferat, & in arborem,maximè quercum,suspendat ac figat,ipsam quidem arborem arescere,ægrum autẽ sanari: atque id iuxta contrariæ affectionis & remedii rationem contingere. Cæterùm auxilium ferunt percussi ab ea, vbi stupor & refrigeratio totius corporis cõsequatur, ex calidis illitionibus & cõsimilibus cataplasmatis.Propriè autem furfures aceto cocti & pro cataplasmate impositi,eis auxiliantur, & ipsum adeo acetum affusum pro fotu valde prodest.Magis autem conueniunt eis attractoria, & quæ tenuium partium sunt,ac calida:quò nimirum per attractoriam facultatem venenum ex profundo attrahatur,& per calorem frigiditas mitigetur,& quæ tenuiũ sunt partium in altum proreptent.Ad hanc igitur rem in promptu habebis apta:Sulphur viuum vrina veteri rigatum, marrubium,lauri folia,echium,radicem panacis, saluiam,& similia.at verò si his careas,fermentum acidum cum liquida pice emollitum imponito : mirabiliter enim auxiliatur.Cum his concordat emplastrum Piscatoris, & ex bryonia pastillus tum impositus tum ex vino calido diluto potatus. e vestigio autem vtilitatem suam demonstrat: describetur autem in fine huius Sermonis. Dato item & lauri decoctum, aut succum Cyrenaicum erui quãtitate, cum myrrha,magnitudine fabæ, ac modico pipere: terito,ac dato cum vino.aut silphium, aut laser ex vino:aut succi fici guttas quinque cum tribus serpylli granis bibendas præbe.

De muræna, Cap. XXXVIII.

MOrsis à muræna eadem accidunt quæ morsis à viperæ:quapropter etiam similia remedia eis adhibenda. dato autem & fici succum cum serpyllo, vt prædictum est.

De dracone marino, Cap. XXXIX.

AD marini draconis plagam, locum percussum cum plumbo fricato,ipsúmque draconem dissectum plagæ imponito.Serpyllum item tritum aut lenticulam coctam pro cataplasmate imponito.in potu verò absinthiũ cum vino diluto præbeto,aut saluiam cum passo. Mirè etiam his conducit ex bryonia & eruo pastillus cum vino potatus.

De scorpio marino, Cap. XL.

SCorpii marini plagam sanat mullus dissectus & impositus, sulphur viuum cum aceto illitum: lauri baccæ tres tritæ in potu acceptæ.

De culicibus, Cap. XLI.

QVandoquidem & hi hominum corpora lædunt, etiam de ipsis pauca dicemus.Culices fugãtur cedrinorum lignorum scobe cum atramento sutorio suffito. Idem faciunt cupressi pilulæ,aut coma aut ramenta, & vini fæx sicca,& conyza,& bubulum stercus postquam cõ-

A traxerit nigrorem.Aut melanthium vel absinthium oleo coctum illine,& culices non appropinquabunt.Aut melanthium cum absinthio, aut cerussam cum atramento sutorio in bubulo stercore suffito.

De muscis, Cap. XLII.

MVscas necat veratrum album tritum, lacti aut aquæ mulsæ inspersum. Aliud. Semen hyoscyami,& veratrum nigrum,& argenti spuma simul trita, & cum polenta irrigata & subacta, butyróque aut adipe nidorosa facta,& in massas coacta, & muscis exposita, ipsas B occidunt.

Ad pulices, Cap. XLIII.

PVlices necat rhododaphnes, aut cumini decoctum respersum.Idem & aqua marina facit.

Ad cimices, Cap. XLIIII.

VT ne cimices gignantur, chamæleontis nigri decoctum facit,si ex eo lectus proluatur. Deinde sutoriũ atramentum cum felle tauri terito,ex eóque lectum illinito.Aut etiam oleum per se,aut cum atramento sutorio inungito.

C

De venenis, Cap. XLV.

EX animalibus exitiosa & lethaliter corrumpẽtia,sunt cantharis,buprestis,salamandra,eruca pinorum, rana rubeta,lepus marinus,rana palustris muta,hirudines. Ex seminibus autem,hyoscyamum,coriandrum,cicuta, psyllium. Ex succis, papaueris succus, opocarpasum, succus thapsiæ,elaterium, succus mandragoræ. Ex radicibus,thapsia,aconitum,ixias,veratrum nigrum,agaricum, ephemeron. Ex oleribus autem,taxus, solanum furiosum,herba sardonia,papauer cornutum, ruta syluestris.In D his etiam fungorum genera connumerantur. Ex animalibus verò,sanguis tauri,mel Heraclea Ponti vrbe natum,lac coagulatũ. Ex metallicis,gypsum, cerussa,calx, auripigmentum,sandaracha,spuma argenti,argẽtum viuum. Ex iis verò quæ nobis familiaria sunt,vinũ multum aceruatim à balneo potum: similiter & aqua frigidã aceruatim à balneo aut cursu ingesta.

Methodus præseruatiua nequis à venenoso pharmaco lædatur, Cap. XLVI.

QVòd siquis venenum habeat suspectum, præcauere omnino oportet,prima cura ad hoc adhibita vt cor E pus ita apparetur, quò læsioni ac veneni impressioni minimè obnoxium reddatur : quam ad rem bona cõcoctio vel in primis conducit. Cibi autem ea gratia sumendi sunt boni succi & magis carnosi, animaduersione habita nequod obsonium consuetum non referat colorem, aut odorem,aut gustum, aut qualitatem. multa enim venena à prouidis & probè considerantibus facilè cognoscũtur. Qui igitur in potu aut cibo venenum suspectum habet, is signis certis quale sit id deprehendat. Ex odore nanque F & amaritudine potus & cibi,opium cognoscatur. Ex colore autem, cerussa, gypsum, calx. Ex iis verò quæ in cibo & potu innatant,lac coagulatum,& recẽs mactati tauri sanguis.Ex fœtore autem & qualitate ac odore,rana rubeta,& lepus marinus. Quin & reliqua ex aliis quibusdã signis noscuntur, de quibus sigillatim amplius dicetur. Cæterùm præseruãtia sunt,quæ siquis ieiunus præsumat, & pòst sumere venenum contingat, minimè ab ipso læ- datur.súntque huiusmodi:Calaminthe quotidie accepta, ex natura sua omni lethali pharmaco resistit:& si in vene- G ni suspicione exhibeatur,destruit iam acceptã exitiosam facultatem. Theodorus autẽ ita inquit, Antidotus quæ incorrupta manens omnia venena vincit,hæc est : Nucũ iuglandum vnc.vnam, caricarum pinguium sextantem, sesami vnc.vnam,vnumquodque per se tundito: deinde etiam simul pistillo ex oleo optimo madefacto, & pastillos nucis Ponticæ magnitudine formato,ex eísque vnum aut tres dato,& nõ continget ipsum in vniuersum vllum aliquod lethale pharmacum . quidam etiam rutæ trientem admiscent. Strato autẽ, commune est, inquit, hoc H præsidium ab omni exitioso pharmaco præseruans: Rutæ folia viginti, nuces iuglandes duas, caricas duas, salis grumum. hæc ieiuno præsumenda dato,& à nullo lethali pharmaco lædetur. Alia antidotus Asclepiadæ, ad exitialia venena, quæ antè data adseruat:si verò ab acce-

pto veneno detur,ipſum cognobile facit. Baccarũ iuniperi drachmas duas, terræ Lemniæ quæ ſphragis dicitur drachmas duas,contere & melle aut oleo excipe. Vſu verò expetente, ad nucis Ponticæ magnitudinem ex aquæ mulſæ cyathis duobus, à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacum,ſi nulla lethalis adſit vis,ſumptum manet,neque per vomitum reiicitur: ſi verò quippiam lethale hauſtum ſit,nauſeam mouet, & vomere cogit,vt acceptum venenum vnà cum antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantùm partem Lemniæ terræ, ex iuniperi baccis coniiciunt, & cum oleo omphacino ſubactis,ſimiliter vtuntur.

Quomodo cognoſcantur qui venenum ſumpſerunt,
Cap. XLVII.

COgnoſcere autem & diſcernere oportet eos qui tale quippiam ſumpſerunt, ex ſignis quæ coincidunt & conſequũtur. Vbi enim in aliquem placidæ & bene compoſitæ prius mentis,& bonæ itidẽ habitudinis,accedente etiam iuſta ciborum concoctione, ſtatim & derepente variæ acceſſiones irruant, præſertim ab accepto ſtatim cibo aut potu: veluti ſi accedat tuſſis, aut fœtida ſanguinis per os reiectio,aut moleſta & ægra lotii excretio, aut dolor in alto nitens,aut ardor iuuenilis & vehemens,aut ſenſus eroſionis, aut ſtuporis perculſio: punctura item, tremor,ſingultus,cũtractio,eruptio bullarum,liuor,tumor, coarctatio,quarundam partium putrefactio, vomitus fœtidus & plenus,manifeſta alicuius venenoſæ qualitatis apparitio & demonſtratio. Ex his omnibus ſiquid repentè ab accepto cibo ſano homini accidat: veneno infectum eſſe hunc ipſum exiſtimandum eſt.

Communia remedia & cura omnis veneni,
Cap. XLVIII.

IN iis igitur qui ignari venenum ſumpſerũt, aut quibus circumtectum exhibitum eſt, communibus remediis eſt vtendum. Itaque vbi adhuc datum venenum in ventre eſt, & ob id morſum & nauſeam infert, aut etiam alias acceſſiones, eueſtigio ad vomitum infectus cogendus eſt,aut mox inde à veneno videlicet accepto,ſua ſponte, aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro, (ſi oleũ nõ adſit) cum aqua calida dato. Licebit & maluæ decoctũ exhibere cum oleo,aut fœnigræci,aut ſeminis lini,aut furfurũ, aut ptiſanæ ſuccum, aut ſeminis vrticæ decoctum: vnumquodque ex his oleo admixto. A vomitu autẽ raphanos multos edendos dato, aut cum aqua tepida tritos abſorbendos: aut(ſi hæc non adſint)nitrũ cum aqua præbeto, rurſúmq; vomere iubeto. Poſt ſufficientẽ verò vomitũ,cõmunia remedia paulo mox dicẽda,in potu exhibeto. dato etiam id quod ex iuniperi baccis & terra Lemnia eſt præſcriptum. Quòd ſi venenum antea ad inteſtina deſcenderit, & tormina circa vmbilicũ induxerit,clyſtere efficaciſſimo aluũ euacuare oportet,ex maluæ videlicet,althææ,fœnigræci,furfurũ,centaureæ, ariſtolochiæ,& ſimilium decocto,melléque & nitro largo,itémque oleo admixto. In cibo verò exhibeatur raphanus, & ſalſamentum,alliáque & cepæ. at in potu, vinum recens mari mixtum. Si verò in veſicam impetum fecerit venenum,in aquam & oleum vtere deceſſu,ita vt in aqua ipſa fœnumgræcũ,ac lini ſemen, malua ſyueſtris & ſatiua,ammiique ſemẽ ſint decocta. In potu etiã idẽ ammii ſemen præbendũ,aut apiũ,aut fœniculum,aut ſpicã nardi, & ſimilia odorata & ſimpliciora vrinã cientia. Si verò veſicã rodat venenũ,cucumeris ſemẽ deſquamatum & tritum, cochlearii mẽſura ex paſſo diluto præbeto. Similiter autem,& ſi ventrẽ vehementer exurat,idem ſemẽ dato, ab omni calidiorum rerũ adhibitione abſtinẽdo: & iis quæ ad catharidẽ & bupreſtim referentur,vtendo. Cæterùm ad cutem iam delato veneno,irrigationem adhibeto, & illitionem ex oleo modico calido, in oleum item aut aquam & oleum in ſolio deſeſſum. Cibos autem facilè digeſtibiles & ſorbitiones cum melle exhibeto: piſcibus itẽ recentibus teneris, & volucribus facilè cõcoctilibus vtitor. In potu deinde vinũ album & rufum, vetus & quamodoratiſſimum præbeto. Quòd ſi ad caput decurrat venenum,vt grauitas & ſopor conſequatur, primùm quidem aluus per infuſum ex fœnigræci,ſeminis lini,althææ & cucumeris ſylueſtris,maximè radicis decocto,ſubducatur: deinde ſternutatorium ex ſtruthio & pipere adhibeatur, & cyclamini ſuccus,aut elaterii naribus infundatur: odoramenta item admoueantur,caſtoreum,& ſimilia cum aceto diluta. Præterea & præſeruantibus præſidiis vtendũ eſt,eóque quod ex nucibus & caricis conſtat, & quod ex iuniperi baccis ac Lemnia ſphragide apparatur, & theriaca Andromachi ex viperis, & Mithridatis antidoto, & cõſimilibus. At verò,ſi compoſita nõ adſint, parabilibus vtaris, & communiter ad omnia ferme venena deſtinatis. communiter autem ad omnia lethalia venena facit irionis ſemen cum vino & oleo: Lemnia ſphragis cum vino: egregiè enim & quamcelerrimè vomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis & ruta edat,aut hæc ipſa decoquito, & decocto accepto vomat: aut ſeminis lini, aut maluæ,aut fœnigræci decoctum cum oleo ſumat. Porrò ad acceſſiones quæ cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulſo cum ſale dato. item irionis ſemen, eryngii radicem,ſpicæ Celticæ radicẽ, ſerpyllum, bryoniæ radicem,caſtoreum,porri ſuccum,laſer,ſagapenum,opopanaca,ſuccum Cyrenaicum,rutæ ſylueſtris ſemẽ. Polii etiam ac ſcordii & betonicæ, cuiuſque drach. vnam, cum vino aut aceto mulſo.

Ad eos qui cantharidas hauſerunt,
Cap. XLIX.

QVI cantharidas acceperunt in corpus, his ſtatim virus earum in nares diſtribuitur odore picis. picis item aut cedriæ qualitas,linguæ inferri videtur. ſequitur autem & ſtomachi morſus,ventríſque ac renum,& maximè veſicæ. Quandoque & ſanguinis excretio per vrinam & aluum fortes morſus concomitatur. vnde ſanè locus circa os ventris vehementer dolet, adeò vt ipſum pectoris os quod chondrum xiphoeidea à capitis gladii figura *Græci* appellãt, dolore affici putetur. Inflammatur autem & dextrum ilium: deinde vrinæ eiiciẽdæ difficultas, imò & ſuppreſſio,conſequitur. Amplius autem & vis viſiua oculorum conſumitur, delirántque & à loco in locum iactantur. Cæterùm auxilium ſentiunt, ſi quamcelerrimè vinum dulce eis præbeatur, nucleis pineis recentibus aqua calida præ maceratis ac probè tritis ei admixtis, aut cucumeris ſemine decorticato ſimiliter admixto. Lac etiam aſſiduè cum melle modico primùm exhibendum, poſtea & per ſe recèns mulctum. Aliquãdo & adipem anſerinum aut gallinaceum liquefactum potui adfundito, aut terræ Samiæ drach. I. aut roſmarini drach. I. ex aqua mulſa dato. Danda etiam iura pinguia porcina,aut ouilla aut anſerina: carnes etiam agninæ,gallinarum,porcellorum recèns natorũ pingues ac probè coctæ, & cerebella porcina. amplius autem de iure abſorbẽdum præbeatur, donec affectus ad vomitum concitetur. Bibat inſuper vinum dulce tepidum plurimum dilutũ. vbi biberit autẽ, vnumquodque vomitu reiiciat,rurſúmque bibẽs vomat, idémq; ſæpe repetitis vicibus faciat. Poſt vomitum verò lac recèns mulctum,aut ptiſanæ ſuccus,vel alicæ, aut oryzæ,aut maluæ,aut ſeminis lini ſuccus cum adipe anſerino vel gallinaceo per clyſterem infundatur. Quòd ſi exolutiones & morſus oboriantur, lac bubulum recèns mulctum aſſiduè bibendum & citò reuomendum exhibeto. aut vitis germina contuſa cum paſſo diluto dato. At verò contrariæ affectionis ratione, quantum nihil aliud, his auxiliantur,cantharidum alæ & pedes cum paſſo potata, & ſcorpii radix trita ex paſſo potata: quæ itidem optimè ad bupreſtim facit. Dandum & ex viperarum theriaca parum quid,aut ex Mithridatis antidoto. Porrò vbi acceſſiones fuerint ſedatæ, farina hordeacea cum aqua mulſa ilio imponatur, & vniuerſo corpore ex oleo gleucino aut Cyprino illito, æger in balneum deducatur, & in ſolio diutius moretur. Cibis autem facilè concoctilibus, & acrimoniam lenientibus,multo tempore vtatur. vinis item dulcibus & lactis potu.

De bupreſti, Cap. L.

BVpreſtis ſpecies quidẽ eſt cantharidis, verùm viroſitum guſtus tũ odoris. Ab eius autẽ hauſtu vehemẽs ſtomachi & alui dolor cõſequitur. Intumeſcit itẽ os ventris, vẽtérq; ipſe ac totũ corpus attollitur, quemadmodũ

in hydro-

in hydropicis fieri consueuit,& lotium cohibetur. Cæterùm eadem remedia quæ ad cantharidas dicta sunt, etiã ad bupreſtis ſumptionem exhibẽtur. Propriè autem poſt vomitum à iuſculis pinguibus & paſſo concitatũ,& poſt euacuationes per clyſterem, ficus aridæ pingues in cibo conueniunt,& decoctum ipſarum in potu cum vino. Cõmodiſſimum autem tum his tum qui cãtharidas acceperunt,eſt muliebre lac ex ipſis mamillis aſſiduè exuctum.

De eruca pini, Cap. LI.

ERuca pinus potata, ſtatim dolor circa os & palatũ oboritur, & linguæ inflammatio fortis, & ſtomachi aluique ac inteſtinorum afflictio vehemens, cum pruriginoſo circa interna ſenſu: ardor item per totum corpus, & ſtomachi faſtidium. Cæterùm eadem his auxiliatur quæ ad cantharidas ſunt relata. propriè autem oleum melinũ pro ſimplici oleo exhibitum,& vomitu reiectum.

De ſalamandra, Cap. LII.

SAlamandra, animal ſimile eſt ſtellioni,aſperius & ſcabrum magis quàm lacerta venenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihilque læditur, diſſecta & diſcedente ab ipſo flamma. ſi verò per tempus aliquod in igne immoretur,conſumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem ſalamandræ acceptionem, inflammatio linguæ,mens impedita & turbata, tremórque cum ſtupore quodam & exolutione. Quædam etiam corporis partes per ambitum liueſcunt,adeò vt etiam decidãt ſæpius,putrefactæ. Primùm equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ,poſtea nigræ,cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda verò & his quæ in cantharide, ſunt relata,vt inde vomant. Propriè autem reſinam pinus cum melle tritam delingendam præbe: aut etiam galbanum cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamæpityos decocto:aut vrticæ folia liliis incocta cum oleo. Præter opinionem autem eis auxiliatur ranarum iuſculum,ſi eryngii radices in eo coquantur.

De lepore marino, Cap. LIII.

LEpus marinus reperitur fermè in totum inter loligines,animal paruũ,viroſum odorem habens. Concomitatur autem eos qui eum in corpus ingeſſerunt, ſapor in ore ſimilis piſcibus viroſis: paulo verò pòſt aluum dolitãt,& color corporis ad arquati ſimilitudinẽ permutatur,deinde plũbeus redditur cum faciei tumore. Incẽdunt autẽ pedis plantæ, & pudendum tumefactum cohibet vrinæ effuſionem:progrediente verò malo,etiam cærulei coloris lotium emingunt, quandoque etiam ſanguinolentum. deinde nauſeabundi facti bilioſa vomunt ſanguine permixta, & piſcium loturam olentia. Exudãt item graueolentia,& omne piſcis genus auerſantur ac odio habent præter cancrum. His igitur lac aſininum recèns mulctũ cum paſſo aſſiduè præbeatur,aut,ſi hoc non adſit,bubulum, aut maluæ decoctum: indéque confeſtim vomant: deinde radicis cyclamini tritæ drach. IIII. cũ vino diluto dẽtur. aut veratri nigri drach. vna,aut ſcãmoniæ ſcrupuli duo cum bubulo lacte aut aqua mulſa, aut mali Punici acini,vel cedrides,*hoc eſt cedri fructus*,triti ex vino. Aut picem liquidam, aut cedriam modicam cũ paſſo delingendam dato. Anſeris item ſanguinem adhuc calentem,cum paſſo bibendum præbeto. Edat & cancros aſſiduè:piſcem enim nullum admittit. ſignum porrò ſalutis iudicabis,ſi piſcem edere poſſit.

De rana rubeta, Cap. LIIII.

RANÆ rubetæ duæ ſunt ſpecies: altera quidem ſurda eſt:altera verò non. Surda autem exitioſa cenſetur: paſcitur autem in arundinibus,roris lictu viuens:ex ea ſanè venenum apparatur: quod qui acceperint,febris comitatur,extremæ partes incenduntur,frequentíque anhelatione ac difficili ſpiratione anguntur. tumor autem ſequitur corporis cum pallore buxeo intenſo, fœtórque oris & ſingultus. quãdoque etiam ſeminis inuoluntariũ profluuium contingit. Cæterùm facilè opem reperiunt,ſi poſt aquæ & olei vomitum,vinum meracum multum ſumant,aut picem cum vino. Radicem etiam harundinum in quibus ranæ rubetæ paſcuntur, contuſam ex vino bibendam dato,aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarũ II. ex vino. Aut marinæ teſtudinis ſanguinẽ cum leporis coagulo & cumino ex vino præbeto. Porrò dolium inſuper aut furnũ igne feruefacito, ignéque extracto laterem imponito,& ægrum immitti,multúmque ac diu exudare iubeto. Cogatur autem & ad continẽtem inambulationem,curſúmque ac exercitationem,propter cõtentũ in ipſis ſtuporem. vehementer enim efficax exercitatio in ipſis exiſtit. Quotidie etiam lauetur.

De rana paluſtri, Cap. LV.

QVI ranam paluſtrem acceperunt,appetitione priuãtur,ſequitúrque oris humectatio,nauſea,vomitus, & oris ſtomachi leuior morſus. Curantur autem vini multi potu cum omnibus quæ calfactoriã vim habent:velut eſt Cyrenaicus ſuccus,laſer,ſilphiũ,cuminũ,piper & ſimilia.

De hirudinibus, Cap. LVI.

HIrudines cum aqua deuoratæ, faucibus adhærent, aut iuxta quempiam ſtomachi locum,aut ipſi ori vẽtris. & primùm quidem ſenſim exugunt ſanguinem: expletæ autem, iis quæ deglutimus viam obſtruunt: ſuperexpletæ verò,etiam ſanguinem quem exuxerunt foras profundunt, vt imaginationem inducant tanquam ſanguis ex internis locis reiectetur. Cæterùm qui affectis cõtingit exuctionis ſenſus, is ſignum ſit tibi hirudinem deglutitam eſſe. Excutit autem ipſas muria continuè & paulatim abſorpta,atque id eo magis,ſi acida muria ſit & laſer ei admiſceatur. idem facit & nix aceto diſſoluta & aſſiduè abſorpta. Gargarizet inſuper nitrum cũ aqua, aut aquam marinam,aut atramentum ſutorium cum aceto, aut ſinapi,aut hyſſopũ,aut origanum. Si verò infernè circa os ventris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato,præter ſutorium atramentũ. vtendum etiã iis quæ aluum ſoluere poſſunt,aut medicamento purgatiuo. cũ excrementis enim exire conſueuerunt. nos autẽ per allii multi eſum has eiiciẽtes,nullo ex prædictis opus habemus. Quæ poſtremũ gutturi affixæ ſunt,hoc modo excutere oportet: Ægrum in ſolium calida expletũ vſq; ad collum immittito, & frigidiſſimam aquam ore tenẽdam exhibeto, eámque frequenter permutato. egredietur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De ephemero, Cap. LVII.

QVI ephemerum,quod aliqui colchicum aut bulbum ſylueſtrem appellant, in corpus adſumpſerunt,hos pruritus totius corporis concomitatur, non diſſimilis ei qui vrticæ aut ſquillæ irritamẽtis laceſſitus excitatur. circa ſtomachum inſuper acrimoniam ſentiunt, & vruntur cum multa grauitate. Inualeſcente autem malo, per aluum cruentum quiddam ramentoſam admixtionem habens effertur. His veluti ſalamandra accepta auxiliari oportet, per vomitus videlicet aſſiduos & infuſorum immiſſionem. Cæterùm antequam inualeſcat venenum,querci foliorum,aut glandium, aut malicorii decoctum cum vino præbeto, aut origanum cum lixiuio, aut vnas paſſas pingues tritas cum lacte exhibeto. Mirabiliter autem auxiliatur lac bubulum recèns mulctum aſſiduè potatum, & in ore detentum, vt alio auxilio non ſit opus.

De dorycnio aut ſolano furioſo, Cap. LVIII.

DOrycnio ſiue ſolano(vt alii appellauerunt)furioſo potato,in guſtu veluti lactis quædam qualitas ſentitur, ſingultus adeſt continuus, humectatio linguæ & ſanguis aceruatim reiicitur,atque per aluum ramentoſa quædam feruntur,quemadmodum in dyſentericis fieri conſueuit. Antequam verò quid tale conſequatur, poſt vomitum & clyſterẽ, aqua mulſa,aut lac aſininum recèns mulctũ aſſiduè potatũ auxiliatur,paſſum item tepidum cũ aniſo potatum & amygdalis amaris tribus: pectuſcula etiam gallinarum probè cocta, & omne conchyliorum genus crudũ & aſſatum in cibo acceptum, & locuſtæ & gammari, & iuſculum ipſorum in potu.

De aconito, Cap. LIX.

AConitũ verò quod quidã irin ſylueſtrẽ appellãt, ſtatim dũ potatur,linguã edulcorat cum quadã adſtrictione. deinde paulo pòſt in lingua amareſcit,& cõſtrictio mandibularũ cõcomitatur,& oris ſtomachi morſus,& laterũ dolor,pectoriſq; grauitas ac præcordiorũ:materia enĩ quæpiã circa vmbilicũ innititur,& cũ multis flatibus cõ-

pto veneno detur,ipſum cognobile facit. Baccarũ iuniperi drachmas duas, terræ Lemniæ quæ ſphragis dicitur drachmas duas,contere & melle aut oleo excipe. Vſu verò expetente, ad nucis Ponticæ magnitudinem ex aquæ mulſæ cyathis duobus à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacum,ſi nulla lethalis adſit vis,ſumptum manet,neque per vomitum reiicitur: ſi verò quippiam lethale hauſtum ſit,nauſeam mouet, & vomere cogit,vt acceptum venenum vnà cum antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantùm partem Lemniæ terræ, ex iuniperi baccis coniiciunt, & cum oleo omphacino ſubactis,ſimiliter vtuntur.

Quomodo cognoſcantur qui venenum ſumpſerunt, Cap. XLVII.

COgnoſcere autem & diſcernere oportet eos qui tale quippiam ſumpſerunt, ex ſignis quæ coincidunt & conſequũtur. Vbi enim in aliquem placidæ & bene compoſitæ prius mentis,& bonæ itidẽ habitudinis,accedente etiam iuſta ciborum concoctione, ſtatim & derepente variæ acceſſiones irruant,præſertim ab accepto ſtatim cibo aut potu:veluti ſi accedat tuſſis, aut fœtida ſanguinis per os reiectio,aut moleſta & ægra lotii excretio, aut dolor in alto nitens,aut ardor iuuenilis & vehemens,aut ſenſus eroſionis, aut ſtuporis perculſio: punctura item, tremor,ſingultus,cũtractio,eruptio bullarum,liuor,tumor, coarctatio,quarundam partium putrefactio, vomitus fœtidus & plenus,manifeſta alicuius venenoſæ qualitatis apparitio & demonſtratio. Ex his omnibus ſiquid repentè ab accepto cibo ſano homini accidat: veneno infectum eſſe hunc ipſum exiſtimandum eſt.

Communia remedia & cura omnis veneni, Cap. XLVIII.

IN iis igitur qui ignari venenum ſumpſerũt, aut quibus circumtectum exhibitum eſt, communibus remediis eſt vtendum. Itaque vbi adhuc datum venenum in ventre eſt, & ob id morſum & nauſeam infert, aut etiam alias acceſſiones, e veſtigio ad vomitum infectus cogendus eſt,aut mox inde à veneno videlicet accepto,ſua ſponte, aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro, (ſi oleũ nõ adſit) cum aqua calida dato. Licebit & maluæ decoctũ exhibere cum oleo,aut fœnigræci,aut ſeminis lini,aut furfurũ, aut priſanæ ſuccum, aut ſeminis vrticæ decoctum: vnumquodque ex his oleo admixto. A vomitu autẽ raphanos multos edendos dato, aut cum aqua tepida tritos abſorbendos:aut(ſi hæc non adſint)nitrũ cum aqua præbeto, rurſúmq; vomere iubeto. Poſt ſufficientẽ verò vomitũ,cõmunia remedia paulo mox dicẽda,in potu exhibeto. dato etiam id quod ex iuniperi baccis & terra Lemnia eſt præſcriptum. Quòd ſi venenum antea ad inteſtina deſcenderit, & tormina circa vmbilicũ induxerit,clyſtere efficaciſſimo aluũ euacuare oportet,ex maluæ videlicet,althææ,fœnigræci,furfurũ,centaureæ, ariſtolochiæ,& ſimilium decocto,melléque & nitro largo,itémque oleo admixto. In cibo verò exhibeatur raphanus, & ſalſamentum,alliáque & cepæ. at in potu, vinum recens mari mixtum.Si verò in veſicam impetum fecerit venenum,in aquam & oleum vtere deceſſu,ita vt in aqua ipſa fœnumgræcũ,ac lini ſemen, malua ſyueſtris & ſatiua,ammiique ſemẽ ſint decocta.In potu etiã idẽ ammii ſemen præbendũ,aut apiũ,aut fœniculum,aut ſpicã nardi, & ſimilia odorata & ſimpliciora vrinã cientia. Si verò veſicã rodat venenũ,cucumeris ſemẽ deſquamatum & tritum, cochlearii mẽſura ex paſſo diluto præbeto. Similiter autem,& ſi ventrẽ vehementer exurat,idem ſemẽ dato, ab omni calidiorum rerũ adhibitione abſtinẽdo: & iis quæ ad cantharidẽ & bupreſtim referentur,vtendo. Cæterùm ad cutem iam delato veneno,irrigationem adhibeto, & illitionem ex oleo modico calido, in oleum item aut aquam & oleum in ſolio deſeſſum. Cibos autem facilè digeſtibiles & ſorbitiones cum melle exhibeto:piſcibus itẽ recentibus teneris, & volucribus facilè cõcoctilibus vtitor. In potu deinde vinũ album & rufum, vetus & quamodoratiſſimum præbeto.Quòd ſi ad caput decurrat venenum,vt grauitas & ſopor conſequatur, primùm quidem aluus per infuſum ex fœnigræci,ſeminis lini,althææ & cu-

A cumeris ſylueſtris,maximè radicis decocto,ſubducatur: deinde ſternutatorium ex ſtruthio & pipere adhibeatur, & cyclamini ſuccus,aut elaterii naribus infundatur: odoramenta item admoueantur,caſtoreum,& ſimilia cum aceto diluta. Præterea & præſeruantibus præſidiis vtendũ eſt,eóque quod ex nucibus & caricis conſtat, & quod ex iuniperi baccis ac Lemnia ſphragide apparatur, & theriaca Andromachi ex viperis, & Mithridatis antidoto, & cõſimilibus. At verò,ſi compoſita nõ adſint, parabilibus vtaris, & communiter ad omnia ferme venena deſtinatis. B communiter autem ad omnia lethalia venena facit irionis ſemen cum vino & oleo: Lemnia ſphragis cum vino: egregiè enim & quamcelerrimè vomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis & ruta edat,aut hæc ipſa decoquito, & decocto accepto vomat:aut ſeminis lini, aut maluæ,aut fœnigræci decoctum cum oleo ſumat. Porrò ad acceſſiones quæ cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulſo cum ſale dato. item irionis ſemen, eryngii radicem,ſpicæ Celticæ radicẽ, ſerpyllum, bryoniæ radicem,caſtoreum,porri ſuccum,laſer,ſagapenum,opopana- C ca,ſuccum Cyrenaicum,rutæ ſylueſtris ſemẽ. Polii etiam ac ſcordii & betonicæ, cuiuſque drach. vnam, cum vino aut aceto mulſo.

Ad eos qui cantharidas hauſerunt, Cap. XLIX.

QVI cantharidas acceperunt in corpus, his ſtatim virus earum in nares diſtribuitur odore picis. picis item aut cedriæ qualitas,linguæ inferri videtur. ſequitur autem & ſtomachi morſus,ventriſque ac renum,& maximè veſicæ.Quandoque & ſanguinis excretio per vrinam D & aluum fortes morſus concomitatur. vnde ſanè locus circa os ventris vehementer dolet, adeò vt ipſum pectoris os quod chondrum xiphoeidea à capitis gladii figura *Græci* appellãt, dolore affici putetur.Inflammatur autem & dextrum ilium:deinde vrinæ eiiciẽdæ difficultas,imò & ſuppreſſio,conſequitur. Amplius autem & vis viſiua oculorum conſumitur, delirántque & à loco in locum iactantur. Cæterùm auxilium ſentiunt, ſi quamcelerrimè vinum dulce eis præbeatur, nucleis pineis recentibus aqua calida præ maceratis ac probè tritis ei admixtis, aut E cucumeris ſemine decorticato ſimiliter admixto. Lac etiam aſſiduè cum melle modico primùm exhibendum, poſtea & per ſe recẽns mulctum. Aliquãdo & adipem anſerinum aut gallinaceum liquefactum potui adfundito, aut terræ Samiæ drach. I. aut roſmarini drach. I. ex aqua mulſa dato.Danda etiam iura pinguia porcina,aut ouilla aut anſerina: carnes etiam agninæ,gallinarum,porcellorum recẽns natorũ pingues ac probè coctæ, & cerebella porcina.amplius autem de iure abſorbẽdum præbeatur, donec affectus ad vomitum concitetur.Bibat inſuper vi- F num dulce tepidum plurimum dilutũ. vbi biberit autẽ, vnumquodque vomitu reiiciat,rurſúmque bibẽs vomat, idémq; ſæpe repetitis vicibus faciat. Poſt vomitum verò lac recẽns mulctum,aut ptiſanæ ſuccus,vel alicæ, aut oryzæ,aut maluæ,aut ſeminis lini ſuccus cum adipe anſerino vel gallinaceo per clyſterem infundatur.Quòd ſi exolutiones & morſus oboriantur, lac bubulum recẽns mulctum aſſiduè bibendum & citò reuomendum exhibeto. aut vitis germina contuſa cum paſſo diluto dato. At verò contrariæ affectionis ratione, quantum nihil aliud, G his auxiliantur,cantharidum alæ & pedes cum paſſo potata, & ſcorpii radix trita ex paſſo potata: quæ itidem optimè ad bupreſtim facit.Dandum & ex viperarum theriaca parum quid,aut ex Mithridatis antidoto. Porrò vbi acceſſiones fuerint ſedatæ, farina hordeacea cum aqua mulſa ilio imponatur, & vniuerſo corpore ex oleo gleucino aut Cyprino illito, æger in balneum deducatur, & in ſolio diutius moretur. Cibis autem facilè concoctilibus, & acrimoniam lenientibus,multo tempore vtatur. vinis item dulcibus & lactis potu.

H De bupreſti, Cap. L.

BVpreſtis ſpecies quidẽ eſt cantharidis, verùm viroſi tum guſtus tũ odoris. Ab eius autẽ hauſtu vehemẽs ſtomachi & alui dolor cõſequitur. Intumeſcit itẽ os ventris, vẽtérq; ipſe ac totũ corpus attollitur, quemadmodũ in hydro-

in hydropicis fieri consueuit,& lotium cohibetur. Cæterùm eadem remedia quæ ad cantharidas dicta sunt, etiã ad buprestis sumptionem exhibẽtur. Propriè autem post vomitum à iusculis pinguibus & passo concitatũ,& post euacuationes per clysterem, ficus aridæ pingues in cibo conueniunt,& decoctum ipsarum in potu cum vino. Cõmodissimum autem tum his tum qui cătharidas acceperunt, est muliebre lac ex ipsis mamillis assiduè exuctum.

De eruca pini, Cap. LI.

ERuca pinus potata, statim dolor circa os & palatũ oboritur, & linguæ inflammatio fortis, & stomachi aluique ac intestinorum afflictio vehemens, cum prurigino so circa interna sensu: ardor item per totum corpus,& stomachi fastidium. Cæterùm eadem his auxiliatur quæ ad cantharidas sunt relata. propriè autem oleum melinũ pro simplici oleo exhibitum,& vomitu reiectum.

De salamandra, Cap. LII.

SAlamandra, animal simile est stellioni, asperius & scabrum magis quàm lacerta venenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihilque læditur, dissecta & discedente ab ipso flamma. si verò per tempus aliquod in igne immoretur, consumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem salamandræ acceptionem, inflammatio linguæ, mens impedita & turbata, tremórque cum stupore quodam & exolutione. Quædam etiam corporis partes per ambitum liuescunt, adeò vt etiam decidãt sæpius, putrefactæ. Primùm equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ, postea nigræ, cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda verò & his quæ in cantharide, sunt relata, vt inde vomant. Propriè autem resinam pinus cum melle tritam delingendam præbe: aut etiam galbanum cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamæpityos decocto: aut vrticæ folia liliis incocta cum oleo. Præter opinionem autem eis auxilia tur ranarum iusculum, si eryngii radices in eo coquantur.

De lepore marino, Cap. LIII.

LEpus marinus reperitur fermè in totum inter loligines, animal paruũ, virosum odorem habens. Concomitatur autem eos qui eum in corpus ingesserunt, sapor in ore similis piscibus virosis: paulo verò pòst aluum dolitãt,& color corporis ad arquati similitudinẽ permutatur, deinde plũbeus redditur cum faciei tumore. Incẽdunt autẽ pedis plantæ, & pudendum tumefactum cohibet vrinæ effusionem: progrediente verò malo, etiam cærulei coloris lotium emingunt, quandoque etiam sanguinolentum. deinde nauseabundi facti biliosa vomunt sanguine permixta, & piscium loturam olentia. Exudãt item graueolentia,& omne piscis genus auersantur ac odio habent præter cancrum. His igitur lac asininum recẽns mulctũ cum passo assiduè præbeatur, aut, si hoc non adsit, bubulum, aut maluæ decoctum: indéque confestim vomant: deinde radicis cyclamini tritæ drach. IIII. cũ vino diluto dẽtur. aut veratri nigri drach. vna, aut scãmoniæ scrupuli duo cum bubulo lacte aut aqua mulsa, aut mali Punici acini, vel cedrides, *hoc est cedri fructus*, triti ex vino. Aut picem liquidam, aut cedriam modicam cũ passo delingendam dato. Anseris item sanguinem adhuc calentem, cum passo bibendum præbeto. Edat & cancros assiduè: piscem enim nullum admittit. signum porrò salutis iudicabis, si piscem edere possit.

De rana rubeta, Cap. LIIII.

RANÆ rubetæ duæ sunt species: altera quidem surda est: altera verò non. Surda autem exitiosa censetur: pascitur autem in arundinibus, roris lictu viuens: ex ea sanè venenum apparatur: quod qui acceperint, febris comitatur, extremæ partes incenduntur, frequentique anhelatione ac difficili spiratione anguntur. tumor autem sequitur corporis cum pallore buxeo intenso, fœtórque oris & singultus. quãdoque etiam seminis inuoluntariũ profluuium contingit. Cæterùm facilè opem reperiunt, si post aquæ & olei vomitum, vinum meracum multum sumant, aut picem cum vino. Radicem etiam harundinum in quibus ranæ rubetæ pascuntur, contusam ex vino bibendam dato, aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarũ II. ex vino. Aut marinæ testudinis sanguinẽ cum

A leporis coagulo & cumino ex vino præbeto. Porrò dolium insuper aut furnũ igne feruefacito, ignéque extracto laterem imponito,& ægrum immitti, multùmque ac diu exudare iubeto. Cogatur autem & ad continẽtem inambulationem, cursúmque ac exercitationem, propter cõtentũ in ipsis stuporem. vehementer enim efficax exercitatio in ipsis existit. Quotidie etiam lauetur.

De rana palustri, Cap. LV.

QVI ranam palustrem acceperunt, appetitione priuãtur, sequitúrque oris humectatio, nausea, vomitus, &
B oris stomachi leuior morsus. Curantur autem vini multi potu cum omnibus quæ calfactoriã vim habent: velut est Cyrenaicus succus, laser, silphiũ, cuminũ, piper & similia.

De hirudinibus, Cap. LVI.

HIrudines cum aqua deuoratæ, faucibus adhærent, aut iuxta quempiam stomachi locum, aut ipsi ori vẽtris.& primùm quidem sensim exugunt sanguinem: expletæ autem, iis quæ deglutimus viam obstruunt: superexpletæ verò, etiam sanguinem quem exuxerunt foras profundunt, vt imaginationem inducant tanquam sanguis ex internis locis reiectetur. Cæterùm qui affectis
C cõtingit exuctionis sensus, is signum sit tibi hirudinem deglutitam esse. Excutit autem ipsas muria continuè & paulatim absorpta, atque id eo magis, si acida muria sit & laser ei admisceatur. idem facit & nix aceto dissoluta & assiduè absorpta. Gargarizet insuper nitrum cũ aqua, aut aquam marinam, aut atramentum sutorium cum aceto, aut sinapi, aut hyssopũ, aut origanum. Si verò infernè circa os ventris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato, præter sutorium atramentũ. vtendum etiã
D iis quæ aluum soluere possunt, aut medicamento purgatiuo. cũ excrementis enim exire consueuerunt. nos autẽ per allii multi esum has eiiciẽtes, nullo ex prædictis opus habemus. Quæ postremũ gutturi affixæ sunt, hoc modo excutere oportet: Ægrum in solium calida expletũ vsque ad collum immittito, & frigidissimam aquam ore tenẽdam exhibeto, eámque frequenter permutato. egredietur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De ephemero, Cap. LVII.

QVI ephemerum, quod aliqui colchicum aut bulbum syluestrem appellant, in corpus adsumpse-
E runt, hos pruritus totius corporis concomitatur, non dissimilis ei qui vrticæ aut squillæ irritamẽtis lacessitus excitatur. circa stomachum insuper acrimoniam sentiunt, & vruntur cum multa grauitate. Inualescente autem malo, per aluum cruentum quiddam ramentosam admixtionem habens effertur. His veluti salamandra acceпta auxiliari oportet, per vomitus videlicet assiduos & infusorum immissionem. Cæterùm antequam inualescat venenum, querci foliorum, aut glandium, aut mali-
F corii decoctum cum vino præbeto, aut origanum cum lixiuio, aut vnas passas pingues tritas cum lacte exhibeto. Mirabiliter autem auxiliatur lac bubulum recẽns mulctum assiduè potatum, & in ore detentum, vt alio auxilio non sit opus.

De dorycnio aut solano furioso, Cap. LVIII.

DOrycnio siue solano (vt alii appellauerunt) furioso potato, in gustu veluti lactis quædam qualitas sentitur, singultus adest continuus, humectatio linguæ & sanguis aceruatim reiicitur, atque per aluum ramentosa quædam
G feruntur, quemadmodum in dysentericis fieri consueuit. Antequam verò quid tale consequatur, post vomitum & clysterẽ, aqua mulsa, aut lac asininum recẽns mulctũ assiduè potatũ auxiliatur, passum item tepidum cũ aniso potatum & amygdalis amaris tribus: pectuscula etiam gallinarum probè cocta, & omne conchyliorum genus crudũ & assatum in cibo acceptum, & locustæ & gammari, & iusculum ipsorum in potu.

De aconito, Cap. LIX.

H ACunitũ verò quod quidã irin syluestrẽ appellãt, statim dũ potatur, linguã edulcorat cum quadã adstrictione. deinde paulo pòst in lingua amarescit,& cõstrictio mandibularũ cõcomitatur,& oris stomachi morsus,& laterũ dolor, pectorisque grauitas ac præcordiorũ: materia enĩ quæpiã circa vmbilicũ innititur,& cũ multis flatibus cõ-

sequētibus corruptio contingit. grauatur item caput & tēpora cōtremiscūt: oculi verò turbatiores fiūt & subcruēti ac lacrymas profundūt: quòd si diutius perseueret malū, etiā tremor ac cōcussio ac tumor totius corporis sequitur. Cæterùm his post vomitus & infusa, origani potu succurrendum est, & rutæ, marrubii, absinthii, erucæ, abrotoni, chamelææ ac trixaginis cum vino: aut coaguli ceruini, aut hœdi, aut leporis potu ex aceto. Aut ferri recrementum, aut ipsum ferrum, aut aurum siue argentum, aut lapidem molarem: omnia igne candefacta in vino extinguito, ipsumque vinum calidum bibendum præbeto, aut lixiuium cum vino dato. Aut pullum gallinaceum tenerum & pinguissimum coquito & decoquendo eliquato, donec ossa sola relinquantur, & iusculum per se vel cum vino bibendum exhibeto. facit & vitulinum pingue ius potatum & vomitu reiectum. Maximè verò propriè facit trixago potata, & castoreum, & iris ac ruta: quanquam aliqui à nullo horum se auxilium sensisse asserant.

De melle quod in Heraclea Ponti nascitur, Cap. LX.

HOC mel, siue in potu siue in cibo acceptum, easdem afflictiones infert quas aconitum: in Heraclea enim Ponti vrbe aconitum gignitur, ex quo colligitur ibidem istud mellis genus. Conueniunt igitur eadem auxilia in aconito iam relata, & magis vtiq; rutæ folia ex vino mulso potata.

De coriandro, Cap. LXI.

COriandrum potum validam & asperam vocem facit, & delirium furiosum non dissimile illi quod ab ebrietate proficiscitur, inducit, hoc accedente etiam quòd turpia dictu infecti loquantur, & per omne corpus odor coriandri trāspiret. Auxiliatur autem eis vomitus ex oleo irino, & vinum meracum cum per se tum cum absinthio potatum: oua item in vnū vasculum euacuata cōquassata & tepefacta ex muriáque absorpta. ius itidē pingue salsum tum anserinum, tum gallinaceum. passum etiā & anisum in vino acido siue vappa sumptum.

De psyllio, Cap. LXII.

PSyllion potatum totius corporis frigiditatē inducit, & stuporem cum exolutione & mœrore. auxiliantur autem iis eadem quæ coriandro hausto.

De cicuta, Cap. LXIII.

CIcuta potata vertiginem & caliginem oculorum inducit, adeò vt neque minimum cernere possint: singultum insuper ac mentis perculsionem & frigiditatem. sequitur deinde suffocatio, & segnities ac liuor: postremū conuulsi, spiritu in respiratione suppresso, strangulantur. In principio igitur per vomitum ex aqua & oleo cicutam excutere oportet: quod verò ad intestinum delapsum est, per euacuationem expurgetur. Deinde tanquam ad maximum remedium, ad passi meraci potum perueniendum, ita vt interuallis meraci potus, bubulum lac aut asininum recens mulctum, aut absinthium cum pipere in potu exhibeamus: rutam item & castoreum ac mentham cum vino. aut amomi drach. I. aut styracis drach. I. cum semine vrticæ ex vino. aut lauri folia, aut silphium, aut laser, aut succum Cyrenaicum, aut apii semen, aut iridis radicem, aut seseli Massiliense, omnia ex vino dulci, aut nitrum cum aqua larga. Totum præterea corpus calefacere conducit, & præsertim præcordia. ad vehementiorem item motum ac cursum æger cogatur.

De smilace seu taxo, Cap. LXIIII.

SMilax quæ & thymion, atque apud Romanos taxus appellatur, potata frigus totius corporis & suffocationē inducit, & celerem omnino mortem. Cæterùm remedia eadem quæ ad cicutæ haustum relata sunt, eis auxiliātur.

De succo carpasi, Cap. LXV.

CArpasi succus potatus soporem grauiorem inducit, & sensus hebetat absque dolore. exudationem etiam facit, & repentinam suffocationem cum exitiosæ saniei reiectatione. Opem verò sentiunt ex iis quibus curantur qui cicutam hauserunt & toxicum, atque item ephemeron.

De herba sardonia, Cap. LXVI.

HErba quæ sardonia appellatur, & ranunculi species est, potata, furorem & conuulsiones inducit, malásq; contrahit, vt risus imaginem de se præbeat qui eam hausit, à qua dispositione etiam sardonius risus non admodū boni nominis adagio vulgò circumfertur. est enim accessio grauis omnino quæ falsi risus prætextu præsentem & insperatam mortem inducit. Cæterùm qui eam hauserunt, post vomitum, aquæ mulsæ ac lactis potu iuuantur, fotuque ac irrigatione & pinguefactione totius corporis per calfactoria vnguenta. Immittēdi etiā sunt in aquā & oleum calidum, inungendique ac fricandi plurima post egressum ex solio perfrictione. in vniuersum enim velut ad conuulsionem, curam moliri oportet: castoreo item cum passo & per se in potu dato, & siqua ei consimilia existunt.

De hyoscyamo, Cap. LXVII.

HYoscyamus acceptus delirium quali ebrii obnoxii fiunt, inducit, & iactationem corporis cum distortione. his succedit exolutio animi deliquio similis, & oculorū rubor, pruritus, deinde tremor. fiuntque omnino deliri & putāt se flagris corpore cædi. Cæterùm facilè curātur aquæ mulsæ largo & lactis potu, si haberi possit, asinini: id verò si nō adsit, caprinū aut bubulū exhibēdū. Facit autē & ad eos vinum salsum, & vrticæ semen, similiter & folia cocta ex vino salso. sinapi præterea, & raphanus, nasturtium, cæpe, & allia eis conueniunt, vnumquodque ex vino salso. At verò quiescere eos conuenit vt vinum eo melius concoquatur. auxiliatur etiam eis muliebris lactis exuctio.

De mandragora, Cap. LXVIII.

MAndragoræ radicem nemo latēter exhibere potest. etenim trita quidem liquida grauem quendam & nauseabundum odorem exhibet, & gustui etiam amarulenta est & iniucunda: certa itidem copia & mensura ad lædendum exhibetur: de cætero verò molestias quidem facit: interitum autem serius inducit. Cæterùm ex iis qui radicem hanc hauserunt, alii quidem segnes & languidi tristésq; ac exoluti fiūt, & refrigerati in grauē veternosum soporem delabuntur, & siquis eos excitet, vix audiunt, & excitati, citò rursus recidūt. Alii verò calidi quidē minimè fiunt, verùm mēte perturbati, tardè in obliuiosum soporē incidunt. Cura itaque adhuc perturbatis adhibenda est post vomitum, coriandri semine aut pulegio tenuissimè trito in potu cum aqua calida dato, aut iis quæ ventrē infernè exoluere possunt. Eis verò qui graui sopore pressi sunt, post vomitum, origanum ex aqua frigida exhibendum est: valde enim inde iuuantur. Dandum etiam absinthium in passo diluto. caput verò ex aceto rosaceo irrigandum est ægro assiduè excitato. Odoramenta etiam naribus admouēda, castoreum, ruta, pulegium cum aceto. Porrò mandragoræ mala perfectè matura, à quibusdam comeduntur citra noxam, semine tamen reiecto: & si plura quàm oporteat edātur, plus somni quàm iuxta naturā conuenit, inducunt: immatura verò & crudiora, & præsertim cum semine comesta, maximum periculum inferunt. sequitur ab eorum acceptione ardor circa superficiem corporis. lingua verò & os exiccantur vsque eò vt neque saliua hæ partes humectentur. hiant semper, ore citra intermissionem aerem attrahentes. & si non statim auxilium feratur, conuulsi pereunt. At verò si remedia afferantur, facilè curabiles existunt. aquam nanque cū theriaca ex viperis Andromachi potantes, ab omnibus molestiis liberātur. Vehemēter autē iuuātur in aqua frigida natatione, maximè si aliquādiu in ipsa immorētur.

De succo papaueris, Cap. LXIX.

QVemadmodum de mandragoræ radice prædictum est, ita neque papaueris succum quispiam latenter sano homini exhibere possit, propter saporis proprietatem & amaritudinem ac graueolentiam odoris, & quòd certa copia ad interitum inferendum exhibeatur. Quando igitur aliqui voluntariè hoc pharmacum biberint, siue id manifestare noluerint, siue volentes dicere non possint, per huiusmodi accessiones cognoscentur. Sequitur enim eos qui eum acceperunt, in somnum grauem collapsio, cum frigiditate & pruritu intenso, vt aliquando ob ipsum excitentur, odórque opii per totum corpus effertur & exhalat. inferior maxilla laxatur, tumescunt labra, irruit

singultus, distorquetur nasus, adest pallor, liuor vnguium, præcordiorum diuulsio, respiratio parua & frigida, & per interualla fissuræ. ad finem etiam conuulsio. Auxiliatur autem his post vomitionem ex oleo, & acrioris clysteris infusionē, acetum mulsum potatum, & acetum calidū per se, & vinū vet⁹ rufū meracū largū cū absinthio & casia, & nitrū cū aqua: & origan⁹ cū lixiuio, rutæ syluestris semē, piper & castoreū ex aceto mulso, satureiæ & origani decoctum cum vino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidū solium immittere & fouere ob pruritum. post balneum autem pinguia iuscula, & medulla ceruina exhibenda. Manifestum autem quòd & his & omnibus qui etiam aliud venenum sumpserunt, dari debeat theriace, tum ante tum post vomitum.

De toxico, Cap. LXX.

TOxicum inde appellatum videtur, quòd barbari sagittas, quas toxeumata *Græci* vocant, ex eo illinirent. Concomitatur autem eos qui toxicum biberunt, labiorum & linguæ inflammatio, furor adeò vehemens vt ægri variis imaginationibus obuersantibus coerceri non possint: atque ob id adeo etiam ægrè curentur, & rarò aliquem seruari contingat. Vinculis igitur eos cōstringere oportet, & cogere ad passi cum rosaceo potum, & vomitum per immissionem pinnularum. deinde iusculum pulli gallinacei pinguis absorbēdum dato. Auxiliatur autem eis rapi semen potatum. magis propriè autem quinquefolii radix, & sanguis hirci vel capræ, & cortex quercinus cum lacte tritus, & mala cotonea comesta, aut decoctum ipsorum potatum, & pulegium potatum, amomúmque & carpobalsamum ex vino. Quòd si quis periculum effugiat, multo tamen tempore in lecto decumbet: stupidus autem & dubiæ ac vacillantis rationis per reliquum vitæ tempus manebit.

De iis qui ixian hauserunt, Cap. LXXI.

IXia quæ & vlophonon appellatur, potata saporē & odorē ocymo similem habet. linguæ autem inflāmationē fortem infert & furorem: recrementorum vias omnes obstruit murmuráque ac rugitus intestinorum cum animi deliquio inducit, quum tamen interim nihil excernatur. Auxiliantur autem eis post largam vomitionem & ventris per clysterem subductionem, absinthii cremor cū vino multo aut aceto, aut aceto mulso potatus, aut syluestris rutæ semen, aut silphii radix, aut tragorigani decoctum cum aliquo ex prædictis, vel cum lacte. aut resinæ terebinthinæ & nardi & silphii cuiusque obol. I. ex vino. aut castorei & rutæ & terebinthinæ, singulorum drach. I.

De chamæleonte, Cap. LXXII.

A Chamæleōtis potu, morsus ventris & linguæ tumor cum rugitibus intestinorum sequitur, facies distorquetur, & vomitus spumosus, & tremores & concussiones & totius corporis conuulsiones, ac vocis interceptio concomitantur. qui verò album chamæleontem hauserū, etiam strangulantur. Cæterùm curantur ex iis quæ ad fungos sunt relata. Datur eis & thlaspios & betæ succus, & triticeæ ptisanæ succus ex passo, absinthii cremor, & nitrum cum aceto mulso. vbi verò vomuerint, lac recēs mulctū sæpe exhibeto, & aluum cum lubricis infusis eluito, velut est fœnigræci & althææ decoctum. Præcordiis etiam fomenta ac calfactoria adhibeto.

De fungis, Cap. LXXIII.

FVngorum aliqui genere, aliqui copia noxii sunt. inferunt autem suffocationes strangulationibus non absimiles, quibus confestim priusquam penitus vincantur, auxiliari oportet, per raphani aut rutæ foliorum largā comestionem. Dandum & nitrum bibendum ex posca tepida aut aceto mulso, ita vt his liquoribus hyssopum, origanum, thymúmque sint incocta, atque inde ad vomitū cogantur. mirabiliter autem iuuantur lixiuii ex sarmētorum cinere excolati potu: atque eo amplius si ex pirastri ligno lixiuium sit factum, aceto ac nitro ad cinerem eius adiecto. syluestria verò pira, aut arboris ipsorum, pirastri videlicet folia, cum fungis cocta, strangulandi vim ex eis tollunt, insupérque ab eorum acceptione comesta, auxiliātur. Bibitur & commodè aristolochiæ drach. I. aut

A absinthii ex vino, melissophyllon cum nitro, radix panacis cum vino. nasturtium item viride edat, aut semen bibat. Cæterùm Philagrius, Gallinaceum stercus album, inquit, tritum exhibemus ex posca aut aceto mulso: huius enim manifestum habemus experimentum quòd ad fungorum strangulationes auxilietur. oportet autem & acri infuso aluum euacuare. Quando verò quidam fungi à feris venenum iaculantibus arrosi aut infecti, aut etiam in locis vbi eiusmodi bestiæ latibula sua habent, enati, non modò suffocationem inducunt, sed & intestina exulce- B rant, absinthii & ficuum decoctum largè in potu exhibēdum est, & origanum cum melle, indéque vomendum: deinde verò theriacen bibat, & in calidam aquam demittatur.

De sanguine tauri, Cap. LXXIIII.

SAnguis tauri recēs mactati potatus, in aluo in grumos cogitur, ægrámque spirationem inducit ac suffocationem: comprimit etiam os ventris, & continuas conuulsiones infert. Inuenitur autem horum lingua rubra, & gingiuæ corrosæ, & sanguinis grumi inter dentes. In his C itaque vomitum vitamus: etenim grumi in ore ventris coadunati, vomitum impediunt: damus autem eis quæcunque grumos dissoluere possunt. grossos igitur ex fico, maximè syluestri, succi plenos cum posca & nitro dato, aut fici succū eodem modo, aut lixiuiū ex cinere lignorum fici, aut ramulos fici tritos cum nitro & posca præbeto. at verò syluestris fici fructus etiam siccus comestus, euestigio grumos dissoluit. Datur & silphii radix vtiliter ex aceto, & amarātum, & brassicæ semen, & conyzæ folia cum pipere & lixiuio. Aluus autem pinguibus & lubri- D cis infusis eluatur.

De lacte in grumos coacto, Cap. LXXV.

LAC coagulatum aut multum & aceruatim haustū, suffocationem aliquando infert in grumos coactum. Auxiliatur autem his coagulum omne, maximè verò leporinum ex aceto potatum. etenim coagulum recenti lacti iniectum, ipsum cogit & inspissat, id verò quod iam coactum est, ex natura sua dissoluit. Datur eis & calaminthæ viridis succus, aut folia arida trita, & iuniperi baccæ, item ea quæ ad sanguinem in grumos dēsatum sunt præ- E dicta. Vomitum verò etiam in his recusamus, neque quicquam omnino salsum exhibemus.

De gypso, Cap. LXXVI.

GYpsum potatum in lapidem induratur ac strangulationem inducit: quapropter eadem auxilia quæ ad fungos relata sunt huc transferre oportet, ita tamen vt in his pro oleo, maluæ, aut fœnigræci, aut ficuum decoctum exhibeamus, aut oleum cum aqua mulsa. his item eadem decocta, per clysteres infundenda.

De cerussa, Cap. LXXVII.

CErussa ob colorem suum latere non potest: accepta e- F nim palatum inalbat, linguámque ac gingiuas, in quibus etiam pars aliqua cerussæ reperietur. Infert autem singultus & tusses, linguǽque ac faucium ariditatem: frigescunt corporis extrema cum delirio & mentis perculsione, & difficili motu siue torpore. His porrò aqua mulsa exhibenda est, aut ficuum & maluæ decoctum, aut lac calidum, aut sesamum tritum ex passo, aut lixiuium ex cinere sarmentitio, aut oleum irinum. omnibus enim oleum largè admiscere oportet: ab vnoquoque verò vo- G mant. facit & scammonia cum aqua mulsa potata.

De argenti spuma, Cap. LXXVIII.

ARgēti spuma potata grauitatem stomachi inducit, aluique ac intestinorum, cum torminibus voluulosis intensis, quæ circa vmbilicum maximè innituntur. Lotium supprimitur, corpus intumescit, liuescit ac plumbi colorem induit, & articuli incenduntur ac ardent. ad finem verò & suffocatio sequitur. Confert igitur post vomitum à decoctionibus lubricis factum, hormini semē, & myrrhæ oboli tres ex vino, aut absinthium, aut apii se- H men, aut hyssopum, aut piper, & columbinum stercus cū vino & oleo, aut cum vino mulso & oleo. Si verò nimiū proflua sit aluus, lauacra calida, & carnes suillæ pingues assatæ conueniunt, & aquæ potus, & oleum similiter in potu.

De argento viuo, Cap. LXXIX.

ARgentum viuum hydrargyros *Græcis* appellatũ potatum eadem infert quæ argenti spuma consimilẽ etiam curam expostulat. Auxiliatur autem imprimis lac asininum recens mulctum potatum ac vomitu reiectum.

De calce, sandaracha, & auripigmento, Cap. LXXX.

CAlx, sandaracha, & auripigmentum potata dolorem ventris & intestinorum cum vehementi morsu inducunt. Iuuantur autem succi maluæ potu, aut seminis lini, aut oryzæ, aut alicæ pinguibus iusculis potatis, aquáque mulsa & lacte calido, si ea assiduo vomitu reiectent.

De thapsia, veratro, elaterio, & agarico, Cap. LXXXI.

EX iis quæ homini ob commoditatem in vsu veniunt, aliquando verò pericula inducunt, est thapsia, veratrum album & nigrum, elaterium, agaricum. Quandoque enim & hæc suffocationem inferunt, & purgationem vltra quàm oportet: agaricum verò in quibusdam per aluũ non subductum, tremorem & resolutionem produxit. Suffocationibus igitur, veluti in fungis dictũ est, nos opponemus, aut velut de albo veratro relatũ est in tertio Sermone. Purgationes autem vltra modum factas, per ea quæ cohibere possunt sedabimus, & per ea itidem quæ firmitatem corpori addũt, de quibus similiter in tertio Sermone est prædictum.

De rutæ syluestris & melanthii nocumentis, Cap. LXXXII.

LVbricorum & acrimoniam hebetantium decoctorũ potu cum largo oleo opus habent, qui ea hauserunt.

De aceruato frigidæ aquæ potu, Cap. LXXXIII.

FRigida aqua aceruatim pota, aut etiam vinum meracum, aut passum, à balneo maximè, aut cursu, aut concitatioribus exercitamentis, morsus & dolores inducunt. verùm in his statim venam secare oportet, & per clysterem euacuare.

De strangulatis, Cap. LXXXIIII.

STrangulatis, adhuc tamen inspirantibus & aerem attrahentibus, sternutatorium naribus admotum auxiliatur, & venæ in cubito sectio. Piper autem ex aceto siue posca bibendum dato, & ad vomitum cogito. coarctatis deinde colli locis, aquam & oleum calidum adhibeto, aut anethinum calidum, aut adipem anserinum. lanis insuper mollibus collum amplectendum est ac fouendum.

De iis qui ex alto ceciderunt, Cap. LXXXV.

EX alto præcipitatis euestigio auxiliantur vitis sarmẽta aquæ incocta, si aqua in potu sumatur: quòd si æger potam aquam non ferat, sed vomitu reiiciat, morietur. Si verò is qui cecidit, sanguinem expuit, & venarum ruptura sit suspecta, sarmenta ipsa vrito, & aqua restinguito, ipsámque aquam percolatam bibendam dato, quò inde sanguinis grumi dissoluantur. at verò sarmentis non præsentibus, cinerem quencunque pelluito, & lixiuio inde vtitor.

De præseruantibus & præsagis animalibus, Cap. LXXXVI.

QVando verò & præseruatiua quædam ac præsaga animalia descripta sunt veteribus, quæ iuxta contrariæ affectionis rationem venena produnt, ex his etiam magis probata eligemus, atque hîc apponemus, quò vniuersus sermo huius tractationis perfectior fiat. Piso itaq; in libro De animalibus, ait perdicem qui domi nostræ cõ nutritur, vociferari ac clamare, circumplicaréque, ac lacerare cortem in qua perdices connutriuntur, vbi cognouerit medicamentum quodpiam intra ædes parari aut aliud venenũ. Menelbus autem, Aquila (inquit) intra ædes connutrita, insilit, & arcet eos qui talia moliuntur. Simonides verò pauonem tradit cognito apparato medicamẽto, ad locum prodire & clamare, séque expandere & medicamẽtum ex vasis dispergere, aut etiam effodere si quidem sit sub terram defossum. Aristodemus porrò ichneumonem domi nutritum medicamenta sub terram defossa præsagire scribit. Pherecydes autem narrat psittacum marem obseruare & arguere ac nominatim deferre eos qui talia faciunt, aut in domum important. Cæterùm

[A] post scripta venena, etiam antidotos multi vsus & commoditatis, experimentóque cognitas, ex ordine subnectemus.

De theriaca ex viperis, Andromachi, Cap. LXXXVII.

ORdiemur autem à theriaca Andromachi ex viperis, cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea scribit: Quum multa discordia sit circa theriaces descriptiones, nos Andromachi descriptione vt longè optima vtimur, quæ etiam in regum vsus apparatur. fit autem apparatus [B] eius hoc modo. Primùm quidem squilliticos pastillos apparare oportet, propterea quòd resiccatione per multos dies opus habent. apparantur autem hoc modo.

Pastillorum squilliticorum præparatio, Cap. LXXXVIII.

SQuillã, accipere oportet recentem, probè coaltam, rufam & non valde magnam, eámque non (vt quidam faciunt) luto, sed fermento mundo integere, & in cacabos in quibus panes assãtur inditam in furnum vt assetur immittere. Deinde extractam per ambitum purgare & acce- [C] ptis internis partibus tenerioribus eas ipsas probè terere, & farinæ eruinæ ex eruo rufo recenti factæ, duas tertias squillæ partes inspergere, ita vt erui quidẽ libræ sint duæ, squillæ verò tres: quanquam aliquando ex æquo ambo commisceantur. Hæc ipsa, inquam, vnire ac committere oportet, indéque paruos orbiculos formare, rosaceo oleo in his conformãdis adhibito. deinde in vmbra resiccare, atque bis per singulos dies versare.

Hedychroi confectio, Cap. LXXXIX.

ARi, asari, amaraci, aspalathi, opobalsami, floris iunci odorati, calami aromatici, phu Pontici, singulorum [D] drachm. decem, xylobalsami, cinnamomi, costi, cuiusque drach. XII. myrrhæ troglodyticæ, folii, spicæ nardi, croci, casiæ, cuiusque drach. XXX. amomi drachm. VII. mastiches drach. V. vini veteris odorati dulcis quantum satis est. Arida contundito & cribrato: crocum verò cum vino in pila diligenter terito: deinde myrrha & mastiche adiectis ac probè tritis, opobalsamum adiicito, ac arida inspergito, simúlque commissis omnibus pastillos tenuiores formato, vino in his conformandis adhibito: ipsos deinde [E] pastillos in vmbra refrigerato, singulísque diebꝰ versato.

Pastillorum theriacorum præparatio, Cap. XC.

CÆterùm pastillos theriacos hoc modo apparato: Viperas fœminas accipito, non quocunque tempore captas, sed desinẽte vere, nondum verò inchoata æstate. si verò ver diutius hybernum sit, iuxta æstatis principium, nõ ita diu post vergiliarum ortum. Quæcunque enim viperæ prægnantes fiunt, eas vitare oportet, neque ad confectionem pastillorum adhibere. magis enim exasperatæ [F] seipsis redduntur prægnantes. Ipsas igitur accipito quum in latibulis suis delitescere cessant, & de cætero in locos sub diuo egrediuntur, & non adeo malignum habent venenũ. intus enim delitescẽtia animalia, & calẽtis aeris vi minimè per cutis meatus resoluta, nocentiorem & magis exitiosam veneni vim in se coaceruant. Sunt autem animalia ipsa subflaua, ingentia & agilia: oculos subrubros habent, collum angustum, & latius caput, & caudam aceruatim in tenuitatem abeuntem ac carne penitus nudam, ventrem autem sinuosiorem habent, & gressum cir- [G] ca caudæ summum firmant, caudam ipsam non circumuoluentia, sed magis contorquentia, & lentius inambulãtia. His enim signis fœmina à mare dignoscitur, insupérque quòd quatuor habet caninos dentes, quum mas tantùm duos habeat, & angustius caput, ac crassius collum, & totum corpus tenuius, caudámque paulatim in tenuem desinentem, non aceruatim vt fœmina, neque omnino carne nudatam. Cauere enim oportet ne mares viperas in antidoti confectionem assumamus. Neque verò minus etiam reliqua serpentium genera viperæ similia vitanda [H] sunt. Similis est autem viperæ, maximè quidẽ ammodytes, imò & hæmorrhus, & cenchrias, & seps. Quos omnes ex prædictis in eorum tractatu signis dignoscere oportet; & præcipuè ex colore. flauo enim & sub fuluo colore vipera est: alia verò genera arenosi sun

coloris aut fuſca,aut nigricantia.verùm nō oportet etiā prædicta de vnoquoque ſigna alia negligere.Has ſanè vi peras prædicto tempore eadē die aut præcedēte omnino captas accipito.ac primùm quidem ipſarum capita ac caudas amputato,in tantū ſanè quantū videris in eis carne nudatum. At verò non amputationis tantùm reſpectum habere oportet,ſed & num ſtatim exanguia & immobilia ac omnino mortua animalia appareant: talia enim vt inutilia ad antidoti compoſitionem,cenſenda.Si verò prædictis partibus amputatis, motum quendam videris in reliquo corpore ſuperſtitem,& animalia ipſa cruorē aliquandiu in ſe conſeruent,hæc ipſa vt optima in antidoti confectionem ſunt admiſcenda. Poſt hoc verò ipſorum pellem totam diligenter excoriato, adipéque ac omnibus pectori inſitis,vt inutilibus reiectis,carnes ipſas ex duabus aut tribus aquis lauato,poſteáque in ollam puram iniicito,& congruentem aquæ mēſuram affundito, ac anethi viridis faſciculum addito, ſubiectiſque lignis vitis coquito.Quòd ſi efferueat olla,(ſolet enim aſſiduè in decoquendo aqua ebullire & ex olla effundi) quotieſcunque hoc ipſum contigerit,frigidam aquam irrorato.Modum autem decoctionis ſufficientem iudicabis, vbi carnes à ſpinis diſceſſiſſe videbis, penitúſque ſeparatas, vt nequid ex ipſis ſpinis inhærens carnibus te fallat. Ad manum deinde peluim appoſitam habere oportet mūdam, & ex iuſculo coctura aliquid continentem,atque in eam ipſam depuratas carnes iniicere.facilè enim reſiccantur: & proinde difficulter conteri poſſunt. At verò vbi carnes ipſas puras feceris, ac manibus diligenter expreſſeris,eas pōderato,& in pilam culinariam aſperiorem coniicito, ac fortiter aliquandiu terito, paulatimque iuſculum inſtillato. Vbi autem quamtenuiſſimè fuerint tritæ, panis puriſſimi recentis aridi,non ex veteri farina apparati,contuſi & cribrati quartam carnium partem addito:aliquādo autem quintam ſolùm:& rurſus paulatim iuſculi quod ſatis eſt,affundito, ac in conterendo quamdiligentiſſimè vnito:atque ita paſtillos mediocres tenues formato,modico opobalſamo in his formandis adhibito. eóſque deinde in vmbra ſiccato in domus ſuperiore cœnaculo ad meridiem, aut omnino ad ſeptentrionem ſito. Verſare autem ipſos aſſiduè oportet quò æqualiter reſiccentur,& ne aliqua pars diutius humecta permanens, putrefactioni obnoxia fiat & periclitetur. Poſtquam verò ſicciores fuerint facti,eos opobalſamo optimo oblinito, & in vitreo vaſe aſſeruato:ac quicquid puluerulenti & albi ex eis per ſitum productum eſt,poſt dies aliquot linteo extergito. perforantur enim ſi idipſum eis diutius adhæreſcat.

De reliquis quæ in antidotum coniiciuntur, Cap. XCI.

CÆterùm ſimplicia pharmaca quæ cum tribus antea præparatis paſtillis in antidoti confectionem coniiciuntur,hæc ſunt: Paſtillorum ſquilliticorum dr. XLVIII. paſtillorum theriacorum drach.XXIIII. maſſæ hedychroi drach.XXIIII.piperis nigri drach.XXIIII.opii Thebaici recentis drach.XXIIII. roſarum ſiccarum repurgatarum dr. XII.ſcordii Cretici,ſeminis buniadis agreſtis,cuiuſque dr. XII. iridis Illyricæ nō corroſæ drach.XII.agarici Pōtici albi drach. XII. cinnamomi drachm. XII.aut caſiæ duplū: ſucci glycyrrhizæ ſicci drach.XII.opobalſami optimi dr. XII.myrrhæ troglodyticæ dr. VI. croci Cilicii drach. VI. zingiberis non perforati drach.VI. rhei Pontici recentis, drach.VI.radicis quinquefolii dr.VI.calaminthæ mōtanæ drach.VI.comæ marrubii in vigore conſiſtentis drachm. VI.cacuminum & foliorum ſtœchadis drach.VI. petroſelini Macedonici drach.VI.coſti recentis drach. VI. piperis albi drach. VI. aut nigri loco eius drach.IX. piperis longi non corroſi drach.VI.dictamni Cretici drachm.VI.thuris maſculi integri & in partes nō comminuti dr.VI.floris iūci odorati drach.VI.terebinthinæ Chiæ drach.VI.caſiæ fiſtulæ drach.VI.ſpicæ nardi drach.VI.radicis gentianæ dr. IIII.comæ polii drach. IIII. ſtyracis calamitæ drach. IIII. ſeſelis Maſſilienſis incorrupti drachm. IIII. ſeminis thlaſpios drachm.IIII.ſeminis ammii drach. IIII.comæ chamædryos drachmas IIII.chamæpityos drachmas IIII.ſucci

A hypociſthidis ſicci drach.IIII. foliorum malabathri. dr. IIII.ſpicæ Celticæ drach.IIII. aniſi Helladici, dr.IIII.mei athamantici drach.IIII.ſeminis fœniculi drach. IIII. Lemniæ terræ quæ ſphragis appellatur drach.IIII. chalcitidis ſemiaſſatæ drach.IIII.amomi racemi drach.IIII. radicis acori drach.IIII.phu Pontici drach.IIII.carpobalſami drach.IIII.hyperici in vigore conſiſtentis drach.IIII.acaciæ liquidæ drach.IIII. gummi vermiculati drach. IIII. cardamomi drach.IIII.dauci Cretici drach.II.galbani puri drach.II.opopanacis drach.II. ſagapeni Perſici drach.
B II.bituminis Iudaici dr.II. comæ centaureæ minoris dr. II.caſtorei drach.II.ariſtolochiæ tenuis drach.II. vini veteris dulcis quantum ſufficit, mellis Attici deſpumati libras X.aut quod ſatis eſt.

Modus conficiendi. Cap. XCII.

APparatur autem antidotus hoc modo:Sex drachmas caſiæ, & alias etiam XXIIII. quæ cinnamomi loco ſunt coniectæ,per ſe tundito ac cribrato. deinde crocum primum in pilam coniectum cum vino probè terito: atq;
C vbi quamtenuiſſimus factus fuerit,ei cribratam caſiam addito,ac rurſus infuſo vino terito. vbi verò caſia ſufficienter fuerit trita,Lemniam terram cum vino modico, in alia parua pila per ſe terito, & aſphaltum ſiue bitumen ſimiliter diſſolutum ad crocum & caſiam iniicito,ac rurſus aliquandiu terito.Reliqua verò omnia herbacei generis cum tribus paſtillis & cum caſtoreo tundito,& per tenuiſſimum cribrum excutito. ſucculenta autem omnia, acaciam inquam,myrrham , opium,thus, hypociſthidis ſuccum,& glycyrrhizam,opopanaca,ſagapenum , galba-
D num & gummi contuſa,in competenti vini menſura vna die antè macerato . Styracem verò in pilam magnam ac amplam coniectum cum opobalſamo terito, & priuatim vnito.deinde & præmacerata ſucculenta in pilā iniicito ac probè terito,atque(ſi opus fuerit)vinum paulatim affundito.poſtquam autem & hæc ſufficienter fuerint trita,ſtyracem antea tritum,& caſiam,& crocum,& quæ cū eis ſunt,adiicito, & diligenter vnito. Chalcitidis deinde bonæ ſeſcuncem aut amplius in ollulam paruam nouam ampli oris iniicito,& ſupra carbones ardentes imponito,
E ac chalcitidem aſſiduè cum pura rudicula agitato. Quum verò liquefieri cœperit,& lutoſam ſubſidentiam acquiſierit,ſtatim ab igne auferto,poſitáque in terram ollula,quò vniatur diligenter agitato,coagmentatámque pauliſper ſinito.Deinde ablato & abiecto eo quod in ſuperficie ſiccius & rufum apparet,ex medio quod viridius eſt & molle apparet accipito,ac quatuor drachmas ponderato, eáſque in mediam pilam iniicito, in qua reliqua prius trita habes,cum modicóque vino in vno aliquo pilæ loco diſſolutas,cum reliquis committito,ac modico addito mel-
F le deſpumato vnito.Poſtquam verò chalcitis ad reliqua trita fuerit admixta,omniáque nigrum acceperint colorem,tunc addito etiam terebinthinam cū modico melle prius diſſolutam. Qua deinde admixta, arida etiam contuſa & cribrata adiicito, & reliquū item mellis paulatim admiſceto.poſtea cum magno piſtillo omnibus quamdiligentiſſimè vnitis,antidotū ipſam in mortariū tranſfundito, & piſtillis ligneis ex grauiſſimo ligno & politiſſimo fabrefactis,eam ad ſolem expoſitam in mortario tundito.deinde probè contectam ſinito,& rurſus poſt triduū
G aut quatriduum ad horas tres tūdito,atque id donec quadraginta tranſierint dies facito:deinde vaſis vitreis modico melle deſpumato prius imbutis excipito.neq; verò vaſa valde expleto,ſed locū quēdam quò trāſpirare pharmacum poſſit relinquito, probéque contectum ac obligatum aſſeruato.Hæc quidem igitur omnia ad pharmaci virtutem ac conſeruationem ſunt deſcripta. Vt autem nigrum fiat,non ſcio quomodo in conſuetudinem venerit,& ſanè quiſquis hunc colorem in eius apparatu non aſſequitur,is irridetur.modus verò aſſequendi omnibus
H promptu eſt. Noſſe tamen operæpretium eſt ex colore pharmaci vim ipſius minimè permutari. Quòd verò circa colorem pharmaci offendamus & delinquamus, ob chalcitidem eſt plus iuſto vſtam. ſi enim parum ſuperuratur,rubicundiorem antidoti colorem reddit:

ſi verò amplius, non rubicundiorem ſed à naturali parũ immutatum facit colorem. Per menſem porrò antidotũ ipſam viſitare oportet, & rudicula munda agitare, ne id quod in ſuperficie eſt & quod vaſi contiguum adhæret, exareſcat. Cæterùm tempore ad concoctionem non modico opus habet, quò matura vſui antidotus fiat, & iuſtè concoquatur. vtplurimùm verò per duodecim menſiũ tempus coadunatur & concoquitur.

Poſt quantum tempus ea ſit vtendum, Cap. XCIII.

QVI verò ipſa magis vigente & validiore vti volunt, etiam poſt vnum menſem ea vtuntur, præſertim ad eos qui à venenatis beſtiis demorſi ſũt, & à venenoſis pharmacis infecti. hi enim quum grauiore malo vrgeantur, potentiore etiam ab antidoto auxilio opus habent.

Quanto tempore efficax ſit, Cap. XCIIII.

EST autem pharmacum validum, inquit Galenus, vſque ad XXX annũ, in his affectionibus in quibus non tãta eſt nocentis cauſa. Quòd ſi verò per tẽpus ſiccior fiat antidotus, eã in mortariũ coniectã & piſtillo tritã optimo melle deſpumato affuſo, rurſus vnire ac excipere oportet: atq; id quotieſcũque aridior facta fuerit, faciẽdũ eſt.

Modus probandi theriacen, Cap. XCV.

MVlti igitur ipſius potentiæ probandæ ac cognoſcendæ gratia, aliquod purgatiuum pharmacum prius exhibent: deinde ab eius acceptione antidotum bibendã præbent, atque hoc modo eius iudicationem per comparationem quandam faciunt. Si enim valida & vigore efficax fuerit, purgationẽ fieri minimè permittit, ſua vi exuperans pharmaci purgatiui facultatem. Si verò æquè purgetur homo veluti ſi antidotum non accepiſſet, manifeſtum fit eam inualidam & exilem eſſe, vt quæ retinere nõ potuit purgatiui medicamenti fluxum. Quidam verò papaueris ſuccum duorum ſcrupulorum pondere aqua diſſoluunt, eúmque cani aut gallinæ vel columbæ bibendũ præbent. deinde etiam confeſtim antidotum diſſoluunt, ex eáque nucis Ponticæ magnitudinem ori animalis infundunt, neque quicquam mali inde comitatur.

De exhibitionis menſura, & vtendi modo, & in quibus conueniat morbis, Cap. XCVI.

CÆterùm facultatis eius menſura non eadem in omnibus hominibus exiſtit: ſicut neque liquor idem eſt, in quo diſſolutam ipſam exhibemus. In venenatis nanq; pharmacis, aut venenum iaculantis animalis plaga, nucis Põticæ magnitudine in vini cyathis tribus diſſolutã bibẽdã præbemus. in aliis autẽ affectionibus tũ mẽſura tũ liquore diuerſimodè vtimur: ſecundum affectionum enim diuerſitatem, etiam pharmacorum quantitatem competenter metimur, & conuenientem ſimiliter liquorem eligimus. Non enim ſolùm ad beſtiarum morſus & venena à natura ſua auxiliatur, ſed & ad alias magnas affectiones auxiliare pharmacum per vſus experientiam à nobis inuentum eſt. Capitis igitur dolores diuturnos & vertigines ſanat: auditum grauem & viſum obtuſum potu ſedat. quandoque & guſtus organum debilitatum emẽdat, & comitiali morbo auxiliari conſueuit. Auxiliatur & ſuſpirioſis & qui orthopnoici dicuntur, ex aqua mulſa potata, diſſecans & attenuans ac facilè eductiles reddens coactos & viſcoſos humores. commodat veteri ac recenti tuſſi, & quibus pectoris aut laterum partes dolent, magnitudine fabæ: febre carentibus ex vino mulſo, febricitantibus, ex aqua mulſa. Conuenit & ſanguinem per ſputum reiicientibus, ſiue ex pectore, ſiue è pulmone eductio fiat: ſi quidem recens ſit elatio, cum poſca: inueterato autem malo, ex aquæ cyathis tribus. præſtiterit autem aquam ipſam radicis ſymphyti decoctum eſſe. datur autẽ fabæ Ægyptiæ magnitudo ad noctẽ & manè. Sæpe verò & ſtomachi vitia curauit, & faſtidiũ eius, ciborúmque inappetentiam in eorũ deſyderiũ & appetentiã ſuauiter cõmutauit. quin & ventriculi difficilem concoctionem & imbecillitatem corrigit, ſimilitérque & ſtomacho inflatos, & inteſtinis tortos, aut colum dolentes placat. Aliquando autem & cholericæ affectioni præclarè auxiliatur, corporis miſcellam corroborans, & pleraſque cohibens fluxiones.

Maxima verò eius efficacia in iis qui ex oris ſtomachi morſu animo linquuntur, cardiacos *Græci* appellant, apparet. præ multis enim & aſſiduis ſudoribus corpore diffluente, & viribus exoluto, quum ex vini potu ſæpè nihil opis ſentiant, antidotus ipſa potu ſudores ſiſtit, & vires concidentes velut erigit ac fortiores reddit. Lũbricorũ etiã omne genus mirabiliter ex inteſtinis exigit. & hepaticas omnéſque inueteratas affectiones ſæpe curat. Arquatum item morbum ex aliqua hepatis affectione obortum, ſtrenuè ſanat. Quandoque & induratos lienes liquefacit, ſordibus eorum & ſuperflua ſubſtantia paulatim conſumptis. atque hoc cum aceto mulſo data præſtabilius facit. Deterit & lapides renum, omnéque terrenum & ſordidum ex illis repurgat, cum decocto petroſelini. difficilẽ item mictionem veſicæ compeſcit: & in ipſa vlcerationes quãdoq; perſanat. Laudatur & ob id quòd omnem inſultum diuturni rigoris & algorem tollat, biliſque vomitũ, acceſſionis exacerbationum tempore aliquẽdo concomitantem ſedet. Maximè verò quartanis conducit ſiquis ea ingenioſe vtatur. Ego igitur (inquit Galenus) multos quartanarios hoc ductu vſus facillimè liberaui. primùm quidem eos per vomitum à cœna euacuaui: deinde ſequenti die manè abſinthii cremorem exhibui, atque ita duabus horis ante acceſſionem antidotum ipſam dedi: & mirabiliter adeo ſæpe ſucceſſiſſe noui, vt confeſtim nulla acceſſione qui accepiſſet impeteretur. verùm vtendi tempus non in principio morbi eſt, ſed quum perfecta concoctio in vrinis apparet. etenim ſi in principio morborum ſiue ipſa ſiue aliud pharmacum præbeatur, congeminat morbum. Datur & hydropicis cum ſiſari decocto & ſimilibus: & eam præſertim quæ aqua inter cutem & *Græcis* leucophlegmatias appellatur, generoſè iuuare cõſueuit per totũ corpus digeſta & diſtributa, atque vndiquaq; ex carnibus exprimẽs humorẽ. Quapropter etiã iis qui malo corporis habitu præditi ſunt, optimum pharmacum exiſtit. & elephantiaſin ſæpe curare ſolet, corruptionem corporis fieri prohibens: & rigore neruorum conuulſis plurimùm auxiliatur: & membrorum reſolutiones in potu accepta ſæpe perſanauit. Credita eſt & fœminis menſtruas purgationes ciere, & immortuos fœtus eiicere, quos natura propter debilitatem expellere non poteſt. Dãda itaque eis ex paſſo aut aqua mulſa magnitudine fabæ: ruta tamẽ aut dictamno in prædictis liquoribus decoctis. Podagra etiam affectis & articulorũ omnium fluxione infeſtatis opitulatur, maximè quum augmenti tempus præterierit, & ſtatus acuminis inſtiterit. doloribus enim ſedatis per ea quæ eos mitigare poſſunt, antidotum in potu præbere oportet. illatos enim fluores conſumit, & alios inferri impedit. maximè autem profuerit ſi ſani adhuc ipſam accipiant. ſuperfluos enim humores expandit & totam corporis miſcellam permutat. Multi igitur in principio podagræ per aſſiduum eius potum perfectè ab affectione ſunt liberati. Admirari porrò ſubit antidotum, quum ipſam non modò corpori medentem videmus, ſed ipſum animum ſæpe ab affectibus malè diſpoſitũ, iuuare potentem: ex atra bile enim obortos animi affectus ipſa ſedat. Etenim aſſiduè exhibitũ pharmacum ex venis & vicinis partibus atrã bilem velut exhaurit & conſumit: quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum venenum. Quin & aquæ formidinem peſſimum morbum quo à cane morſi laborant, ſæpe tollere conſueuit, atque ita mirificè tantorum malorum concurſum impugnat. Cognita eſt præterea nobis antidotus vt quæ in peſtilentibus conſtitutionibus peſte apprehenſis vnicè auxiliari poteſt. Eos verò q eã præbiberint, peſtilẽti affectione apprehẽdi prohibet. Ipſa enim velut tẽperamẽtũ quoddã, & ſanã conſtitutionẽ corporibus inducit, redundantes humores conſumendo, & refrigeratas partes concalefaciendo, inſuper & innatam facultatem corroborans, ad naturales actiones probè obeundas. Cæterùm in peregrinãdo maximè conſulo vt ea vtaris quum frigido exiſtente aere per hyemẽ iter facis. eſt enim veluti bonum viſcerum indumentum, quod plurimam caliditatem ipſis exhibere poteſt. De Mithridate ſanè magno illo belli duce referunt, quòd theriacen quidem nõ

biberit: neque enim adhuc in vſu erat: verùm ex alterius [A] antidoti, quæ poſtea Mithridatica ab illo appellata eſt, vſu, ita corpus apparauerit vt nulla veneni vi lædi poſſet: & quum etiam lethale pharmacum accepiſſet, mori non poſſet. quum etiam ab hoſtibus vinceretur, ſeipſum interficere vrgebatur, quando plurimo veneni hauſtu mortem ſibi cōſciſcere nequiuiſſet: quapropter vocato quopiam ex amicis, ei iugulum præbuit. Quare vides multæ mixturæ pharmaca multā etiā vim habere, quò corpora ex eorū vſu corroborata, nullis veneni affectionibus, vel rarò & difficulter admodum, obnoxia reddantur. atque [B] hac facultate vel in primis theriacen præditam eſſe conſtat. Porrò tempus exhibitionis commodum eſt quum probè concoxerit, ipſam accepturus, neque ciborum copia ſit oneratus. Bibat autem ieiunus, quò ſufficiens temporis interuallum ſuperſit ad ipſius pharmaci concoctionem. Anni præterea tempus ſimúlque regionem inſpicito, in quibus ipſum es exhibiturus. Æſtate enim neque in totum dabis. quapropter etiam eis qui in ætate vigoris ſunt, & plurimum habent naturalem calorem, neque multum neque ſæpe pharmacum ipſum exhibere moneo: [C] quemadmodum contrà eis qui iam vrgente & adfecta ætate ſunt, tum plurimum, tum ſæpe cum aqua: quanquā potius conſulam vt cum vino accipiatur. In pueris verò, pharmaci exhibitionem omnino vitare oportet: maior eſt enim pharmaci facultas quàm vires eorum tolerare poſſunt, & corpus ſanè facilè diſſoluit, & inſitum ſpiritum citò extinguit: quemadmodum & lucernæ flammam oleum ipſum, ſi ignem ſuperet, facilè extinguit. Atque ego verè id narrare poſſum, inquit Galenus, puerum quēdam ab intempeſtiuo antidoti vſu exolutum eſſe. omnem [D] nāque ipſius habitum pharmacū ipſum diſſoluit, & ventrem fluore commouit, atque ita noctu puer expirauit. Quòd ſi aliquando calidiorem regionem inhabites, vitare oportet antidoti vſum, ſufficiente tibi illius loci aeris calore: vnde neque hominibus qui ſub primo ſolis ortu habitantes calidiſſimi ſunt, & multum habent illius regionis calorem, antidotum theriacen conuenire puto.

Sales theriaci ex libris Marciani, cum quibus cōſentit Galenus, Cap. XCVII.

SAles ex viperis hoc modo apparantur. faciunt autem [E] & ipſi ad omnia prædicta moderatè, per aſſiduum vſum commoditatem exhibentes: quāquam ſint qui eorū auxiliarē potentiā penitus negēt, per exuſtionē diſſipari affirmātes ferarū facultatē. Ego verò dicere auſim, eandē quidē potentiā cum theriaca ſales non habere, non tamē eorum vim per ignē perire, quum multa ſint quæ per ignis familiaritatem meliora reddita conſpiciantur, velut eſt aurum, & calx, & ſimilia. Viperæ enim integræ vſtæ, intenſiorem & malignam vim per exuſtionem deponunt: temperamentum autem auxiliare & ſymmetriam [F] ab igne ſumunt. Propriè autem in affectionibus cutis curandis, ſales commendantur, cuius generis ſunt, leuce, lepra, impetigo agreſtis, elephantiaſis, alphos, ſcabies agreſtis, & raritas ac defluuium capillorum. huiuſmodi enim cutis vitia confeſtim delent, & acria recrementa ſubter cutem redundātia optimè diſcutiunt. Pleriſque enim ex eorum eſu ſudor prolicitur, atque ita per exudationem corrupta ſubſtantia euacuatur, adeo vt quidam in principio pediculos excluſerint, intra quatuordecim ad ſummum dies: poſt hos enim nullus in corpore pedunculus [G] apparet. quidam verò pro pediculis ſputa pituitoſa reiectant, à ſalium reiectione initium facientes: deinde paulo pòſt, etiam ſputa repurgata ſiſtuntur. Licet autem tum in prandio tum in cœna eis vti, cum quibuſcunque eduliis eos accipere velis, neque vltrà ad eorū acceptionem prouocare oportet: tanta enim ipſis inſita ſuauitas eſt, vt magis voluptatis gratia eos confectos quis dicere poſſit. licet igitur vſque ad tria cochlearia per diē ex eis ſumere, maximè ſi cibus prius in ventre ſit probè concoctus. Qui enim eos accipiunt, concoquunt melius & cibi [H] appetentiores fiunt. floridius etiam corpus habent, & ſenſus omnes vegetiores. Suffuſiones igitur incipientes & nondum congelatas: egregiè diſſoluunt, neque planè quis ſuffuſionem incurrat qui eos quotidie accipiat. purgationes item lunares propter obturationem aliquam aut ſanguinis coactionem ſuppreſſas cient. iidem etiam largum & impetuoſum menſium defluxum ſiſtunt. Quiſquis autem eos præſumpſerit, omnes venenorum & virus iaculantium beſtiarum inſidias euincet: neque etiam quum infectus fuerit, & poſtea ſtatim ſales acceperit, periculum incurret: maximè ſi corporis ſui temperamentum per horum ſalium vſum multo tempore appararit ac veluti cōdierit, quemadmodum Mithridatem feciſſe dixi. Præſtat & peſtilenti conſtitutione inſtāte, ad auxiliare hoc & mali depulſorium pharmacum confugere: præſertim ſi ei myricæ herbam admiſcueris. Morborū præterea omniū medici ſales exiſtunt, maximè tamen eorum qui in renibus conſiſtunt: lapides enim in eis atterunt, & planè marcidos renes reſtituunt. vertigini verò & dolori capitis inueterato, morbóque comitiali, nulla alia conſimilis medela exhiberi queat, ſiquis eos per integrum annum ex ordine largè ſumat. Noui & arquatos diuturnos, & ſplenicos ac colicos, qui frequenter in hanc affectionē inciderunt, per eos ſanatos. hydropem etiam, maximè ſubter cutem, per eorum vſum reſiccaui, & ingētem famem (bulimon *Græci* dicunt) diſſolui. Vt quis etiam per frigidum aerem iter faciens minus frigore lædatur, comeſti faciunt: rigores autem per circuitum repetentes diuturnos cohibent, & tuſſes humectas reſiccant: Tabidos verò iam mirabiliter ad bonam corporis habitudinem reduxerunt, paulatim eduliis adſperſi: exolutos autem à languore perfectè reuiuiſcere faciunt. ſcio nanque plurimos membris penitus reſolutos per ipſos ſanatos. Ad podagram demū maximè incipientē, & omnino ad omnes articulari morbo affectos, vnicum hoc edulium conſtructum eſſe videtur. Adhortor igitur eos qui à podagra liberati ſunt, vt eis continuè vtantur. Quidam verò viperas totas extendunt & ſiccant, poſteáque terunt ac eas in potu cōtra morbum articulorum exhibent. Cæterùm vix ſatis dignis verbis aſſequi queas, quantum diuturnas quartanas & deliria ex atra bile oborta dilatent & remorētur, ſi ante acceſſiones & in interuallis quoque ſumantur. Enecant item omne lumbricorum genus. optimum eſt etiam per ipſos, maximè craſſiores dentes confricare. non enim albiores tantùm eos reddunt, ſed neque dens poſtea laxior factus mouebitur, neque erodetur, neque ſtuporem incurret. Extrahunt etiam per caput recrementorum copiam, ac caput purgant, & oculos leuiores reddunt. Apparantur autem hoc modo: Viperas accipere oportet magnas, eiuſmodi qualem prædiximus ſpecie eodémque tempore captas, numero quatuor, nō vltra biduum poſtquam captæ ſunt adſeruatas: ſed ſi fieri poteſt, eadem qua captæ ſunt die, eaſdem in ollam figulinam puram magnam coniicere oportet, ſtatímque ſupra ipſas pro ſale ammoniaco, ſalem communem lotum & exſiccatum iniicere. præſtiterit quidem ammoniacum ſalem eſſe, ſi verò haberi non poſſit, communis & albi Italici modii dimidium hoc eſt libras viginti, iniicito: atque id non in meridie facito ſed manè. tunc enim rigētes adhuc beſtiæ ad motū tardiores ſunt. Quòd ſi phagi etiam arboris ramulo viperas cædas, ad motum ipſas tardiores reddes, & mirabilem eis ſoporem induces. eſt antē phagus ſpecies quercus. Quum igitur velut dictum eſt, viperas ſalibus grauaris & oppreſſeris, paſtillos inſuper ad ſales adiice hoc modo apparatos: Radicis gentianæ ſeſquilibram, ariſtolochiæ rotūdæ ſeſquilibram, comæ centaureæ minoris lib. duas, ſeminis cardamomi libras duas, marrubii, ſcordii, apii, chamædryos, ſeminis rutæ hortenſis, ſingulorum libram vnam. Hæc omnia in craſſas partes contundito, & cum Attico melle ſubacta in quinque aut ſeptem paſtillos latiores, quò probè exuri queant, reducito. Hos equidem paſtillos eo quo dixi modo præparatos habens, ad ſales viperis viuis iniectos imponito. Deinde ſquillas electas, magnitudine ſua manum explētes, recētes quinque in tenues partes diſſectas paſtillis ſuperindito, aliúmque dimidium modium Italicum hoc eſt viginti libras alias ſalis, ſupra ſquillā & paſtillos iniicito, & deinde ollam operculo tria foramina habente obturato, eámque forinſecus totam luto figulino, vt ſi rūpatur nihil pereat, oblinito. indéque

sensim igni adhibeto, paulatimque circumlitum lutum torreto, deinde aucta flamma per ficulneorum aut vitis lignorum ollæ subiectorum exustionem, vaporem inde per foramina elatũ obseruato. primùm enim fumus multus caliginosus & turbatus valde exiens apparebit, significationem perhibens quòd ignis iam feras ipsas contingit, quo tempore diligenter cauere iubeo ne quid ex illo fumo per (respirationẽ) haurias, aere nimirum per ferarũ exhalationem infecto. deinde vbi cessauerit vapor, & flãmam quandã exilẽ per foramina conspexeris egredientem, tunc sanè quamoptimè assatas putato, atque ita olla ab igne ablata, pérque diem ac noctem refrigerata, vsta per apertam ollam eximito, & cum subscriptis tundito. sunt autem hæc: Seminis rutæ syluestris dodrantem, hyssopi dodrantem, nardi Celticæ sescuncẽ, stachyos sescuncem (est autem marrubio similis non tamen spinosa planta seu frutex) seminis fœniculi montani sescuncem, petroselini Macedonici trientem, comæ origani dodrantem, seminis hormini tosti dodrantem, racemi amomi quadrantem, cacuminum thymi dodrantem. Foliorum malabathri trientem, carnium iuniperorum baccarum lib. duas, seminis coriandri sescuncem, piperis longi libras duas, radicis silphii vncias septendecim, zingiberis non corrosi lib. II. seminis satyrii quadrantem: quidam verò radicis satyrii coniiciunt sescuncem: pulegii montani sescuncem, seminis menthæ sescuncem, aut (si haberi non possit) herbæ siccæ sescuncem, tordylii & casiæ, cuiusque quadrantem, seselis Massiliensis sescuncem, cinnamomi vnciam vnam. Maximopere autem conandum est vt crassiora, veluti sunt lignosa omnia, contundendo attenuentur, neque quicquam ex eis reiiciatur. Tusa autem, per angustissimum cribrum excutito, bis & ter per eadem cribella excutiendo, quò quamoptimè vniantur: atque ita omnia in vitreis vasculis reponito, neque statim vtitor, sed post quadragesimum tandem diem. Inueteratum enim pharmacum maiorem commoditatem de se præbet, maximè si extra omnem humiditatem ipsum siccum adseruaris. cæterùm colore non valde nigrescit. Ego verò, inquit Galenus, bestias ipsas non exuro, sed pastillos ex eis, quorum confectionem in theriaca docui, reliquis quæ cum bestiis vruntur admisceo & simul exuro, quò eam quam in se habent amaritudinem per exustionem abiiciant. tantam autem pastillorum mensuram adiicio, quantam coniectura assequi possum quatuor numero viperas habere, & sanè sales verè optimi euaserunt, vtpote qui neque ex vstione cinereum retulerint saporem, neq; nigrum colorem, sed & ob qualitatem vsui gratissimi sint facti, & qui vim qua eos propriè præstare prædicaui, efficaciorem haberent. Efficiunt autem quatuor viperæ magnæ, pastillorum siccorũ sextãtem & vnciæ dimidiũ. atque hic quidem est totius confectionis salium theriacorum modus. Oportet autem medicum variè ipsis vti: vtpote si sanguinem spuentibus sales hos exhibiturus sit, radicis symphyti contusæ & cribratæ sextam partem ad salis modum addet. veluti si quinque cochleariis pharmaci vnam symphyti addat. In phthisicis autem siue tabefactis & pectore suppuratis, iridis tenuissimè tritæ aut dictamni sextam partem salis ponderi adiiciet. Hepaticis verò chamæpityn, spleniticis cyclamini radicem, aut capparis corticem, aut piperis addet sextã partem. Quòd si ad podagricos apparare velis, dimidiũ præscripti ponderis satyrii auferto, vitãdo ne rabiosas & membra exoluentes in ipsis excites voluptates. Cæterùm in renibus lapides quammaximè atterunt sales, si carpobalsamum aut lithosperma appellatum habuerint admixtum. Si verò vim contra venena intensiorem facere velis, in salium confectione scordium & marrubium duplicabis, insupérque anatum sanguinem siccum adiicies. Eis verò qui à rabido cane morsi sunt, amplius conferent, si pæoniæ radicem addas aut cancros exustos. Opisthotonicis autem qui retrò neruis conuelluntur, maximè profuerint, si castorei & opopanacis parum habeant admixtum, in eis sanè qui id tolerare possunt. Visum porrò exacuit malabathri folium duplato pondere in confectione additum. Concoctionem verò ciborum iuuant, si casiæ & costi eis sufficiens modus addatur. ad inflationes autem cuminũ adiicito. Vrinam amplius ciet dauci semen additum. quartanas verò amplius soluunt si verbenacã rectam, & eupatorium, & succum Cyrenaicum, aut ipsum laser assumant. verùm (vt summatim dicam) omne quod commodum & habile noueris affecto membro, idipsum ad sales, siue in ipsorum confectione, siue exhibitionis modo admisceto. Quin & amariores scio sales apparatos. ex iis enim quæ cum viperis vruntur, aristolochiam, & scordium, & cardamomum, & dimidium centaureæ detraho, eadémque postea cum reliquis quæ tunduntur, misceo, imò & stœchadis parem scordii mensuram addo: atque ita gustu amariores sales euaserunt, & in vsu sanè ad multa mihi commodiores sunt experti. Porrò cauendum est ne eos prægnantibus & ab vbere lactãtibus exhibeamus: & ne pueris ac temperamento calidioribus, & præsertim tempore æstiuo & regione calida, & qui acuta & sicca febre laborant, eos quoquo modo præbeamus.

Antidotus Mithridatica, Cap. XCVIII.

HÆC, vt Antipater & Cleopater tradunt, ista capit: Myrrhæ drachmas octo obolos quatuor, spicæ nardi tantundem, croci drachmas septem obolos tres, opii drach. quatuor obolos duos & dimidium, styracis drach. quinque, castorei drach. sex obol. vnũ, cinnamomi drach. septendecim, polii drach. quinque, scordii drach. septendecim, zingiberis tantundem, costi drach. sedecim, piperis albi drach. quinque obol. vnum, piperis longi drach. sedecim, seselis incorrupti drach. quinque obolos duos, petroselini drach. quatuordecim, seminis dauci drach. sedecim, casiæ drach. quindecim, thuris drach. sedecim, succi hypocisthidis drach. VI. & sesquiobolum, nardi Celticæ drach. quatuor, seminis fœniculi drach. quatuor, folii malabathri drach. quatuor, acori incorrupti, phu, sagapeni, carpobalsami, hyperici, iridis Illyricæ, acaciæ, gummi, seminis cardamomi citra medullam, seminis pelecini, singulorum drach. duas, Lemniæ sphragidis, confectionis cypheos, partiũ scinci iuxta renes sitarum, singulorũ drach. II. seminis thlaspios drach. XVI. gẽtianæ drach. IIII. anisi drach. III. rosarum siccarum mundarum drach. V. mei drach. quatuor, florum iunci odorati drach. sex, opopanacis drach. sex, galbani drach. sex obol. tres, opobalsami drach. sex obol. tres, aristolochiæ drach. vnam, hyssopi drach. tres, marrubii drach. vnam, chamæpityos drach. tres, rosmarini drach. quinque, terebinthinæ Chiæ drach. sex obol. tres, mellis Attici despumati quantum sufficit. Vinum ne addas, sed prædissolutis melle calido succis, indéque tritis ac adiecta terebinthina, inspergito sicca contusa & angustissimo cribro excussa: vnitóque, & reponito omnia. Datur drachmæ põdere, aut ad summum siliquæ vigintiquatuor ex ea exhibentur.

Confectio cypheos, Cap. XCIX.

CÆterùm cypheos quæ in antidotum coniicitur, descriptio hæc est: Vuæ passæ tenuis ac pinguissimæ (detracta pellicula & vinaceis, hoc est ipsius carnis, drach. vigintiquatuor, terebinthinæ vstæ drach. vigintiquatuor, myrrhæ dr. duodecim, cinnamomi drachm. quatuor, floris iunci odorati drach. quatuordecim, croci drach. vnã, bdellii drach. sex, onychos hoc est vnguis aromatici drachmam vnam, aspalathi drach. duas & dimidiam, spicæ nardi drach. tres, casiæ drach. tres. cyperi drach. tres & dimidiam, baccarum iuniperi magnarum drach. tres & dimidiam, calami aromatici drach. nouem, mellis quãtum satis est, vini odorati parum. Myrrham, bdellium, & terebinthinam vstam contere cum vino vt mellis crassitudinem induant: deinde vuam passam per se probè tritam adiice, simúlque tritis mellis sufficientem modum infunde, ac reliqua insperge, pastillísque inde formatis vtere. Vritur autem terebinthina hoc modo: Terebinthinam coniice in ollam, & triplum aut etiam amplius aquæ infunde, & ad ignem adhibe, nihilque omnino mouendo coque. vbi verò consumpta fuerit aqua, & terebinthina attenuata ac inualida reddita, vt digitis confringi possit, eam tolle, atque in antidoti confectionem assume. Si verò insumpta aqua adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquam superfunde, rursúsque ad ignem adhibe,

donec friabilis reddatur.Datur autem cyphi ipſum & per ſe commodè iis qui hepar, aut pulmonem, aut renes, aut aliquod aliud viſcus exulceratum vel obturatum habent.

De antidoti Mithridaticæ vſu,

Cap. c.

DAtur itaque ad ſummum ex præſcripta antidoto Mithridatica nucis, Pōticæ magnitudo: eis verò qui ad integram ætatem peruenerunt Græcæ fabæ. augetur autem & minuitur hæc magnitudo in mediis ætatibus. Atque iis quidem qui febre carent,ex vino danda eſt, aut vino mulſo,aut condito, ſi quidem hepar habeant obturatum:febricitantibus verò,ex aqua aut aqua mulſa. Facit enim ad antiquas ſtomachi fluxiones, itémque thoracis, & ad omnes inueteratas in profundo corporis exulcerationes aut abſceſſus. facit ad tabidos, & ad ventris inflationes. & cœliacis medetur. Emēdat & reducit obtuſum appetitum,& bonum colorem corpori addit. Frangit lapides,ſanat vrinæ difficultatem & atram bilem congregari vetat:fœtus immortuos expellit,& ad alias item affectiones conueniens eſt. Acuit viſum eorum qui eam accipiunt. plurimam autem(præſertim præſumpta) vim habet,quòd non permittat quempiam à lethali veneno lædi: qua gratia etiam à Mithridate compoſita eſt & appellata.

Antidotus Eſdræ aut prophetæ doctoris,

Cap. c i.

AMomi ſcrup. duodecim, floris iunci odorati drach. nouem,pyrethri drach. ſex, croci ſcrup. trigintaſex, cinnamomi ſcrup.ſex aut caſiæ duplū,myrrhæ troglodyticæ ſcrup. duodecim, ſtyracis calamitæ ſcrup. x v i i i. petroſelini ſcrup.tres,ſeminis dauci ſcrup. tres, tragacanthæ ſcrup.ſex, ſucci hypociſthidis ſcrup. i x. iridis Illyricæ incorroſæ ſcrup. quindecim, ſeminis fœniculi ſcrup. ſex,bdellii ſcrup.nouem, thuris drach.vnā,ſulphuris viui ſcrup.ſex,ſeminis hyoſcyami albi ſcrup. vigintiſeptē, caſiæ ſcrup.nouem,ſeminis papaueris ſcrup.triginta, ſpicæ nardi ſcrup.duodecim, ſeminis rutæ ſcrup.tres,ſeminis ocymi ſcrup.tres,rhois culinarii ſcrup.quinquagintaquinque,ſeminis anethi ſcrup.ſex,aſari drach.vnam,ſeminis cardamomi reiecta medulla ſcrup. ſex, opii ſcrup. vigintiſeptem, euphorbii ſcrup. ſex, piperis ſcrupulos triginta, roſarum ſiccarum ſcrup.nouem,folii ſcrup. duodecim,opobalſami ſcrupulos vigintiquatuor, ventris mergi ſcrupulos ſex,laccæ ſcrup. duodecim, lycii Indici ſcrupul.duodecim,caryophylli ſcrup.duodecim, ſtercoris reperti in aluo mergi ſcrup.ſex,rhei Pontici ſcrup.duodecim, mei athamātici ſcrup.ſex,floris nerii ſcrup.quatuor & dimidium,terræ cimoliæ ſcrup.duodecim,ſucci artemiſiæ ſcrup. viginti,foliorum ſeridis ſcrup.nouem,ſpicæ Celticæ ſcrup.duodecim,roſarum rhododaphnes ſcrup. ſex (alii etiam caſtorei ſcrup. duodecim:verùm tu caſtorei ſcrup.tres conicito) coſti ſcrup.duodecim, gentianæ ſcrup.duodecim, confectionis hedychroi ſcrup.nouem, aniſi ſcrup.ſex,ſiſonis ſcrup.octodecim,ammoniaci thymiamatis ſcrup.duodecim,quandoque & foliorum citri ſcrup.duodecim, vini veteris odorati quantum ſatis eſt, mellis deſpumati primarii lib.quinque vel ſex. Apparatur autem hoc modo: Arida omnia cum croco & caſtoreo ac hedychroo tundito, & per anguſtiſſimum cribrū excutito: opium verò,myrrham, hypociſthidē, bdelliū, lycium,ammoniacum in vino macerato. tragacantham autem per ſe macerato.Sequenti deinde die roſas rhododaphnes & ſerin terito ac vnito, & tragacāthæ ſimiliter probè tritæ reliqua trita adiicito,& cum ſucco artemiſiæ vnito. mel quoque deſpumatum & tepefactum ſæpe inſtillato ne tragacantha exareſcat: deinde & arida tuſa inſpergito,ſufficientérque vnita probè contegito:in ſequentibus verò diebus ſeptem aut nouem,in ſole terito, & vaſis vitreis excipito. neque tamen vaſa expleto, ſed locum reſpirationi reliquum facito. Vſus eius eſt ad venenum iaculantium animalium plagas. datur autem fabæ magnitudine ex vini cyathis duobus manè & ante ſomnū eodem modo. illinitur & plagæ,eámque à periculo vindicat.Eis verò qui lethale venenum hauſerunt,poſt vomitus & ante, nucis Ponticæ magnitudine datur,manè &

A ad ſomnum cum vino.præſumpta etiam,veneno vim lædendi adimit. Ad capitis porrò dolorem eam in ſapa dilutam fronti illinito. dato & ad ſomnū phaſioli magnitudine,modica aqua & ſapa diſſolutam. Furioſis verò ante ſomnum datur fabæ magnitudine ex ſapa diluta:diſſoluitur etiam cum ſapa,& toti fronti & inter ſupercilia illinitur:per omnem item foris naſum ante ſomnum: maximè enim ſomnum inducit. Cæterùm ad oculorum inueteratas fluxiones ſapa liquefactam ad frontem vſque ad ſupercilia illinito. Ad molares dentes eroſos,itémque

B ad dentium dolores,cum ſapa liquefactam & calefactam ore detinendam præbe,& confeſtim quieſcet dolor. Ad tuſſim verò diuturnam &ſpirandi difficultatem ac orthopnœam,datur nucis Ponticæ magnitudine,non febricitantibus,cum aqua frigida:febricitātibus,cum aqua mulſa.datur autem ex ordine per dies ſeptem ante ſomnum. Ad tabidos verò ſubcruenta expuentes & eos qui abſceſſum internum habent, fabæ magnitudine dato cum ſapa modica frigida aqua diluta. Dato autē ad plures dies manè & ante ſomnum, & ſanabitur affectio quantumuis

C ſit diuturna.vtere igitur,neque eam contemnito. Porrò ad diuturnos ſtomachi dolores ex frigiditate obortos, cum ſapæ cyathis tribus magnitudinem fabæ dato ante ſomnum:ſi verò febricitent, cum aqua mulſa. Ad ſingultum verò ob repletionem aut frigiditatem,datur fabæ magnitudine ex aqua mulſa ante ſomnum: ad hepatis obturationes,fabæ magnitudine cum condito: ad durities verò cum aqua mulſa: ad ſplenicos ex aceto aut acetomulſo: arquato infectis ex vino mulſo, hydropicis ex aceto mulſo aut vino mulſo.illinito etiam cum antidoto

D tumefactas partes, & tumorem reſiccabit. E lapide laborantibus datur cum ſapa: ad vrinæ difficultatem cum apii decocto,aut petroſelini,aut aliquo conſimili. Ad profluuium ventris & cœliacis & dyſenteriæ, maximè incipienti,nucis Ponticæ magnitudine dato, manè & ad ſomnum ex vino:in febrientibus ex poſca diluta confidenter vtitor. Ad podagrā fabæ magnitudine præbeto cum aqua mulſa. eliquatam etiam cum ſapa affectis locis illinito.Et ſiquidem principium fuerit affectionis,liberabitur ac euadet: ſi verò diuturnum fuerit malum,magnopere

E iuuabitur.Ad coxendices affectos & reliquos articulos corporis fluxione infeſtatos, eam cum vnguento aliquo,gleucino puta,aut irino,aut ſicyonio eliquato, ac articulis illinito. Ad elephātiaſin, in principio præſertim, imò & iis qui iam malo oppreſſi ſunt, nucis Ponticæ magnitudine ex aqua mulſa bis per diem dato,eliquatam etiam cum vino toti corpori per nouem ex ordine dies in ſole illinito.diſcedit enim paulatim à corpore cutis,& veluti ſquamulæ decidunt, & tota concretio & corporis

F miſcella renouatur. Ad ægrè parientes mulierculas ipſam per ſe ad imum ventrem illinito, & facilè partus prodibit.Ad vlcera poſtremùm maligna & diuturna in cutis ſuperficie oborta, veſtis detritæ panniculo exceptam imponito.

Antidotus pæonia, Cap. c i i.

ANtidotus pæonia,verè pæonium pharmacum multo vſu iudicatum & approbatum. Amomi ſcrup.octodecim,croci ſcrup. quadraginta, radicis pæoniæ ſcrupul. duodecim,ſeminis pæoniæ ſcrup. duodecim, piperis albi ſcrup. nouem, piperis communis ſcrup. duodecim.

G phylli ſcrup. nouem,euphorbii ſcrup.nouem, ſpicæ nardi vnciam vnam,rhei Pontici ſcrupulos duodecim,coſti ſcrup.duodecim,petroſelini ſcrup. x i i.opii ſcrup.quindecim,ſeminis hyoſcyami albi ſcrupulos duodecim,(alii ſcrupulos octodecim habent) ſtyracis primarii ſcrupulos nouem, myrrhæ troglodyticæ ſcrupul. duodecim,caſiæ vnciam vnā, pyrethri ſcrupulos duodecim,thuris ſcrupulos octodecim,caſtorei ſcrupulos ſex,calaminthæ ſcrupulos nouem, mellis deſpumati quod ſatis eſt, itémq; vini.

H Opium,myrrham, thus, cum vino terito: ſtyracem verò cum modico melle liquefactum ſimiliter probè terito, atque eis vnito:adiectiſque aridis tritis melle excipito,ac vtitor. Dantur ex ea ſiliquæ tres,cum aqua calida ieiunis, frequenter etiam ante ſomnum prout res vrget. Facit autem ad deſtillationes è capite,& tuſſes, puriſque reiecta-

tiones,tabidos,peripneumonicos,pleuriticos. præter opinionē enim thoracē extra periculū ſiſtit,tū quod à deſtillationibus tū quod ab vlcerationibus imminet,etiāſi ſanguinē reiecĕt. Ad anginā verò vino mulſo diluta vtere aſſiduè gargarizādo,pinnulāq; etiā cū melle illini. Ad colicos autē & ex renum lapide affectos, excellēter efficax exiſtit. In exacerbationibus enim colicorum febre carentium exhibita, eueſtigio dolores ſedat. ſi verò febriant, remiſſiones febriles obſeruato: atque ita exhibeto. Frangit enim calculos,& ab vrinæ difficultate liberat, ea præſertim quæ ex craſſis humoribus & propter obturationem eſt oborta. Infunditur etiam,& maximè in ipſis colicis, vehementiſſimis vrgentibus doloribus, cum oleo rutaceo:& ſtatim à periculo liberat. Longas autem febres, maximè quotidianam & quartanam facilè ſoluit duabus ante acceſſionem horis data. quin & ægros ad reficienda corpora optimè paratos fecit. Datur autem non in principio morborum, ſed quum perfecta concoctio apparuerit in vrinis. Cæterùm ad peſtilentes & populariter graſſantes morbos ex vitiato aere obortos in corporibus, ſummè auxiliatur,& in principio ſanè data peſtilentem prohibuit ſæpe diſpoſitionem. præſeruat etiam in dyſenteriis & torminibus inteſtinorum. Inducit & ſomnos dolori minimè obnoxios, neque ſoporem ac ſtuporem infert veluti reliqua ad leuandos dolores apparata: verùm ſomnum tandiu detinet, quouſque pharmacum penetrarit, & cauſas dolorum diſſoluerit. Et ſanè multi ex ægris à ſomno ſurrexerunt adeo concoquendi facultate præſtantes, vt obliti ſint an vnquā aliquid à principio doluerint. Plura autem his & vltra promiſſa, ei confidere potes. At verò ſi viſceris alicuius inflammatio adſit, cauere oportet ne exhibeamus eam priuſquam inflammatio laxetur. Quòd ſi tamen periculum maximum inſtet, id ipſum præfatus ac præteſtatus dato, quo ſucceſſuræ curationi per ipſam æger adſeruetur, eáque tandem victoriam obtineat morbi.

Antidotus aromatica optima, Galli,
Cap. CIII.

FAcit ad omnes, maximè tamen inueteratas circa os ventris atque ipſum adeo ventrem, affectiones, & ad hepaticos. eſt ſtomacho vehementer grata & efficax. Cinnamomi drach. vnam, aut caſiæ duplum, amomi dextantem, ſpicæ nardi trientem, folii trientem, myrrhæ troglodyticæ drachmam vnam, caſiæ beſſem, croci vnciam vnam, floris iunci odorati vnciam vnam, coſti vnciam vnam, piperis ſeſcuncem, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt. Ego autem, inquit, cinnamomi modum cōduplico, meliórque antidotus redditur. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum vino aut vino mulſo, aut etiam cum aqua mulſa, ſi adſit febris.

Antidotus ex duobus piperis generibus,
Cap. CIIII.

ANtidotus ex duobus piperis generibus quemadmodum eam deſcribit Archigenes, leuans dolorem, finiens febrem, reficcans & concoquens. facit ad colicos. Hanc etiam Crito apparauit hoc modo: Croci drach. ſex, caſiæ drach. tres, cinnamomi drach. duas, coſti drachm. quatuor, ſtyracis drach. octo, piperis longi drach. quatuor, piperis albi drach. quatuor, galbani drach. quatuor, myrrhæ drachmas quatuor, (quidam verò decem ſumunt) opii drach. tres, caſtorei drach. quinque. Succulenta cum vino vetere terito, reliqua verò contundito & cribrato ac tritis adſpergito,& mellis deſpumati quantum ſufficit adiicito, vnitóque ac adſeruato. datur quibuſdam magnitudine fabæ, aliis magnitudine erui. colicis verò à cibo præbeto cum vini auſteri cyatho vno: in affectionibus autem circa hepar & veſicam ex paſſo dato: tabidis & pectore ſuppuratis fluxionéque infeſtatis ex aqua mulſa. Vtitor & ad quartanas & ad alios diuturnos & per circuitum repetentes rigores, duabus ante acceſſionem horis.

Antidotus Athanaſia, Cap. CV.

ATHanaſia, vt nunc apparatur: eſt autem Ægyptiorum inuentum. Croci, ſpicæ nardi, folii malabathri, coſti, fœnigræci, glycyrrhizæ, radicis eupatorii, petroſelini, ſty- [A] racis, caſiæ, opii, ſing. æquales partes, mellis quod ſatis eſt. Datur ad ſummum nucis auellanæ magnitudine, hepaticis quidem, ſi non febriant, cum vino mulſo: febrientibus verò, cum aqua mulſa. datur ad dies ex ordine ſeptē. In angina cum melle delingēdam dato: in affectionibus pulmonis & pleuriticis cum aqua mulſa. Stomachicis,& qui non concoquunt cibum, cum poſca: in fluxionibus verò ſtomachi ac alui in catapotia informatā dato: quibus deglutitis aquam frigidam præbe bibendam. Ad exulceratam veſicam & vuluam cum tepida aqua: in morbo [B] arquato, hydrope,& renum morbo cum vino mulſo exhibeto. Ad febres diuturnas per circuitum redeuntes, ſummè auxiliatur ante acceſſionem accepta. iis qui diuturna oculorum fluxione laborant, ad noctem dato, & frontem ex ea illinito. Hæmoptoicis & dyſentericis ex poſca ante ſomnum exhibeto.

Oribaſii theriaca, qua Marcus Imperator vſus eſt, quæ ante & poſt infectionem ſumitur,
Cap. CVI.

TRifolii bitumen olentis ſeminis, rutæ ſylueſtris, fari- [C] næ erui rufi, ariſtolochiæ rotūdæ, æquales omnium partes in paſtillos redige,& ex eis drach. vnam cum vino & oleo præbe. Alia confectio valde bona. Farinæ erui rufi drach. quadragintaocto, aniſi, ſeminis fœniculi, ammii, ſeminis apii, ſing. drach. octo, mei drach. quatuor, ſeminis trifolii, opopanacis, ſerpylli, cuiuſque drach. quatuor, cum vino redige in paſtillos, & cum vino ter præbe bibendos.

Oribaſii theriaca ex bryonia,
Cap. CVII.

[D] THeriaca ex bryonia ad venenatorum animalium morſus & veneni hauſtum, ad morſos à vipera,& à ſcorpio percuſſos: Radicis bryoniæ, opopanacis, iridis, roſ marini, opii, myrrhæ, ſing. drach. quatuor, ariſtolochiæ drach. quinque, thuris drach. ſex, ſeminis rutæ ſylueſtris drach. ſex, cumini drach. ſedecim, (alii tres tantùm drachmas habent) farinæ erui drach. ſedecim, (alii quatuor habent) cum vino paſtillos informato, atque ter cum vino præbeto. Philonis antidotus ad colicos præſcripta eſt: Iſotheos antidotus ad tuſſim relata eſt.

Antidotus Hadriani, Cap. CVIII.

[E] PIperis drach. viginti, ſeminis hyoſcyami albi drach. viginti, opii drach. decem, croci drach. quinque, ſpicæ nardi, euphorbii, amomi, pyrethri, cyperi, cardamomi, folii, rutæ ſiccæ, caſiæ, caſtorei, ſeminis dauci, myrrhæ, petroſelini, cuiuſq; drach. I. roſarū ſiccarū ſeſquidrach. ſeminis apii ſeſquidrach. zingiberis drach. II. opobalſami drach. II. mellis quantum ſatis eſt. Datur ad ſummū nucis Ponticæ magnitudine: minimum verò fabæ Ægyptiæ modo. Facit ad colicos ante ſomnum data ex aqua calida: [F] ſtomachicis,& qui reuomunt cibum, ex poſca, in vrinæ ſtillicidio ex aqua calida. hæmoptoicis ex poſca: dyſētericis eam in catapotia redigito,& ab eorum deglutitione modicam poſcam abſorbendam præbeto. Tabidis ad noctem cum hydromelite dato: aridè verò tuſſientibus cum melle delingendam exhibeto: morſis à phalangiis & viperis cum vino mulſo. Educit & menſes cum vino mulſo accepta in quo pulegium, aut calaminthe, aut ruta ſint incocta. colicis cum aqua mulſa datur.

Antidotus achariſtos, cui digna gratia referri non
[G] poteſt, Cap. CIX.

CAſiæ, myrrhæ, piperis albi, piperis nigri, caſtorei, galbani, ſtyracis, croci, coſti, opii, ſpicæ nardi, ſingul. par pondus. mellis quantum ſatis eſt. datur magnitudine fabæ. Facit ad omnia diuturni temporis purulenta in thorace,& ad hepaticos, cum aqua mulſa, & ad colicos eodem modo: ad ſplenicos cum aceto mulſo. Reperias autem ipſam & ad alias plurimas affectiones approbatam.

Philagrii antidotus ex ſulphure viuo,
Cap. CX.

[H] FEbrem finit. Hæc, inquit Philagrius, omnino vtor ad diuturnos per circuitum repetentes rigores: Sulphuris viui, ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis cardamomi citra medullam, ſtyracis, opii, myrrhæ, cuiuſque drachm. octo, coſti drach. decem, rutæ drach. decem, croci drach.

tres, casiæ drach. vndecim, piperis drach. duodecim. excipe melle Attico despumato. Dato hora vna ante impetũ exacerbationis ex posca dilutiore calida, & post modicũ interstitium dormire iubeto. somnum enim inducit, atque omnes diuturnos febrium insultus soluit. Verùm nõ conuenit eam prius exhibere quàm bona concoctio manifestissimè ex vrinis deprehendatur. Bene prospicere etiam oportet quò is qui accepturus est, redundantibus excrementis non sit onustus, & maximè si febres quotidianæ existant. Datur ad summum, quum adhuc in vigore est pharmacum, nucis Ponticæ magnitudine.

Theriaca Democratis, Cap. CXI.

MEdetur hæc morsibus animantium virus iaculantium, viperarum, cerastæ, aspidum, natricum terrestrium plagis, & paruarum bestiarum puncturis, itémque vesparum: & marinæ turturis siue pastinacæ ac draconis ictibus, phalangiorum item & scorpionum. Apparatur hoc modo: Iridis Illyricæ, zingiberis, opopanacis, opii, herbæ rosmarini, myrrhæ troglodyticæ, seminis trifolii bitumen olentis, cuiusque drach. octo, aristolochiæ drach. vndecim, seminis rutæ syluestris drach. duodecim, radicis bryoniæ aridæ albissimæ drach. sedecim, serpylli, castorei, radicis eryngii, seminis apii, cumini Æthiopici recentis, cuiusque drach. sex, (alii drach. duodecim habent) farinæ erui rufi, drach. vigintiquatuor. Omnia hæc contũdito & cribrato: opopanaca verò cum vino dissoluito, eique arida inspergito, & in pastillos reducito, & ex eis drachmam vnam cum vino veteri meraco bibendam præbeto. statim enim vt potatur commoditatem suam ostẽdit. facit ad coli aut ventris inflationes ex aqua ter potata. facit & ad eos qui intrinsecus aliqua parte dolent citra manifestam causam.

Antidotus theodoretos ex anacardiis, Cap. CXII.

ANtidotus theodoretos, *hoc est diuinum munus*, ad totũ hominem vtilis est. facit ad vertiginem & omnes capitis affectiones, omniáque pectoris vitia emendat: maximè verò suspiriosis, orthopnoicis, tabidis, pleuriticis, hepaticis, splenicis, & quibus exacescit in ventre cibus, & omnibus diuturnis circa stomachum & ventrem affectionibus prodest. His item qui ex longis morbis se ægrè reficere possunt, & qui decolores sunt, & quib⁹ corpus in arquati colorem mutatur, & quibus aqua subter cutem effundi incipit, renum etiam affectionibus, & eis qui assiduo coli dolore affliguntur, auxiliatur: omnémque habitum corporis corroborat. Quin & febribus inordinatè veterascẽtibus, atque etiam per certum circuitũ redeũtibus, ante accessionem data prodest. Mirabiliter vtilis est mulierculis quæ purgationis menstruæ stillicidio ac strangulatu vexantur, & quæ ab vtero suffocantur. soluit etiam ventrem citra molestiam. educit enim ea quæ iã longo tempore intestinis inhæserunt. & (vt semel dicam) est diuinum donũ. huius enim vsu in omnibus senties successum. Quòd siquis, vere & autumno præsertim, semel aut bis ea vtatur, neque circa diætam magnopere delinquat, nullis morbis obnoxius fiet. non solùm enim præsentes affectiones sedat, sed quas etiam futuras timemus impedit. habet autem hoc modo: Croci, casiæ, phylli, spicæ nardi, mei, agarici, rhei Pontici, floris iunci odorati, acori, epithymi, piperis, sarxiphagi, iridis Illyricæ, caryophylli, carpobalsami, myrobalani interni, cuiusque scrup. nouem, anacardiorum scrup. decem, aloes scrup. XXVI. mellis despumati lib. III. Datur ad summum drach. quatuor põdere ex aqua mulsa, aut vino, aut vino mulso, secundum quod cuique affectioni commodum fore putas. Cæterùm si scãmoniæ scrup. IX. assumpserit, præter opinionẽ flauã bilẽ purgat: si verò epithymi scrup. IX. acceperit & scãmoniæ scrupuli dimidium, atrã bilẽ expurgat. id quod multo adhuc efficacius præstat, si pro epithymo veratri nigri corticis drachmam vnam assumat. In pituitosis porrò vtiliter ad eius exhibitionem colocynthidis medulla tusa & tenuissimè cribrata admiscetur.

Theodoretos aliter apparata, Cap. CXIII.

ALoes drach. LX. & siliquas LX. agarici drach. XXIIII. croci drach. sex, rhei Pontici drach. sex, asari drach. IIII. costi drach. octo, acori drach. sex, cinnamomi drach. sex, xylobalsami drach. quatuor, spicæ nardi drach. tres, casiæ drach. sex, mei drach. duas, chamædryos drach. IIII. mastiches drach. sex, piperis albi drach. quatuor, mellis despumati quantum sufficit. dantur ex ea ad summum drach. quatuor, ad emolliendum ventrem. Quòd si quotidie ea vt antidoto vti velis in aliqua ex prædictis affectionibus, nucis Ponticæ aut ampliori magnitudine præbebis. Quidam verò & piperis nigri, & albi, & longi, singulorum drach. duas addunt. item amomi, floris iunci odorati, zingiberis, cuiusque drach. duas. gentianæ insuper drach. duas aliqui adiiciunt.

Theodoretos per acetum mulsum apparata, Cap. CXIIII.

FAcit hæc magis ad omnes capitis affectiones, & deliria ex atra bile oborta, itémque insaniam. facit stomachicis & colicis, hepaticis, atque amplius adhuc splenicis & hydropicis. Habet compositio hoc modo: Spicæ nardi, folii, croci, mei, casiæ, epithymi, floris iunci odorati, rhei Põtici, myrobalani, caryophylli, cuiusq; drach. quatuor, aloes sextantem, carpobalsami scrup. sedecim, zingiberis scrup. sedecim, mastiches scrup. quatuor, iridis trientem, anacardiorum scrup. quatuor, agarici scrup. octo, corticis radicis fœniculi libr. vnam, aceti acerrimi sesquisextarium, mellis sesquisextarium. Corticem prælotum, in aceto per triduum macerato. deinde vt dimidium relinquatur coquito, percolato, & ad acetum mel adiicito, rursúsque ad mellis spissitudinem coquito, atq; vbi tepuerit, ad arida tenuissimè trita in mortarium addito, & diligenter vnito, reponito, ac vtitor velut in prioribus dictum est.

Picra siue amara per acetum mulsum apparata, Oribasii, Cap. CXV.

FAcit ad stomachicos, colicos, vuluæ strangulatus, hydropicos. Corticis radicis fœniculi libras tres, aceti acerrimi libras sex. radices aceto ad tertias coquito, & percolato, aceto mellis libras quatuor adiicito, & ad mellis spissitudinem coquendo redigito, refrigerato, & paulatim ad subscripta tenuissimè trita in mortarium addito. sunt autem hæc: Aloes bessem, iridis sextantem, mastiches vnciam vnam, zingiberis, casiæ, nardi Celticæ, helenii, sing. vnciam vnam, piperis drach. quatuor, mei vnc. vnam, aut si non adsit, nihil impedit. Datur cochlearii mensura cum aquæ mulsæ cyamis quatuor. (est id poculi genus, & Ægyptio vocabulo ciborium appellatur.) Ab acceptione etiam, aquæ calidæ cyamos duos absorbeant.

Cyphi ex rebus trigintasex, Cap. CXVI.

THuris sescuncem, styracis pinguis libr. vnam, myrrhæ trientem, folii quadrantem, costi trientem, amomi quadrantem, spicæ nardi quadrantem, casiæ quadrantem, sabinæ, cardamomi, ammoniaci thymiamatis, iridis, carpobalsami, sing. sextantem, nardi Celticæ, helenii, hypni, floris iunci odorati, aspalathi, cuiusque vnciã vnam, mastiches quadrantem, ladani quadrantem, baccarum iuniperi magnarum & paruarum, bdellii, singulorum sextãtem, seselis vnciam vnam, cyperi vnciam vnam, croci trientem, seminis cupressi vnciam vnam, (alii drachmam vnam habent) calami aromatici drachmas quatuor, rosas virides numero quingentas, terebinthinæ depuratæ sescunciam, caricarum pinguium sescuncem, palmarum pinguium quadrantem, carunculæ vuarum passarum quadrantem, nucum pinearum quadrantem, succi hastulæ regiæ vnciam vnam, mellis sesquilibram, vini odorati quantum satis est. Arida contusa & cribrata cum liquidis excipito, palmis, caricis, vuis passis prius in mortario tusis. deinde mastichen tritam eis addito, & bdelliũ, ac pineas nuces rosásque, & thus, vnumquodque per se tritum. postea etiam styracem adiicito, & ladanum, per se in mortario contusa: deinde terebinthinã & mel adfundito, & arida infarcito. Ego verò thus, bdellium, myrrhã & ladanum cum vino tero, atque ita ad tusa in mortariũ coniicio, & pastillis inde formatis vtor. Facit ad capitis dolorem fronti illitum cum aceto, similiter & ad oculorum lippitudinem cum vino: ad hepatis & renum exulcerationes cum passo, ad obturationes eorundem, cum

vino mulſo. Tuſſiētibus, tabidis, orthopnoicis, cum aqua mulſa. ſtomachicis, ſplenicis, iſchiadicis, cum aceto mulſo. Ad tormina, lunaticos & morbum comitialem, cum aqua calida. datur drachmæ pondere.

Cyphi ex rebus vigintiocto, Cap. CXVII.

ASpalathi, bdellii, helenii, ladani, ſtyracis, myrrhæ, cuiuſque drachmas ſeptem, baccarum iuniperi magnarum quinquaginta, paruarum itidem quinquaginta, ſucci haſtulæ regiæ trientem, ſabinæ trientem, croci ſextantem, coſti ſextātem, cardamomi quincuncem, cyperorum quincuncem, ſeminis cupreſſi quadrantem, nardi Celticæ dextantem, (alii etiam caſiæ habent ſextantem) ſphagni ſiue hypni quincūcem, amomi ſextantem, ſpicæ nardi ſextantem, roſarum ſiccarū quadrantem, floris iunci odorati ſextantem, nucum pinearum quadrantem, foliorum malabathri quadrantem, caricarum libras duas, vuarum paſſarum pinguium ſextantem, terebinthinæ Chiæ libram vnam, palmularum pinguium carunculæ lib. vnam, mellis libr. quinque, vini ſextarios duos. Apparato & vtitor vt dictum eſt. etenim quæ ex huiuſmodi rebus apparantur, ad prædicta optimè faciunt.

Maſnaphii confectio, Cap. CXVIII.

CRoci quadrantem, ſtyracis vnc. triginta, ladani vnc. XXIIII. galbani quadrantem, caryophylli ſeſcuncem, roſarum ſiccarū vnc. XII. ſertulæ Campanæ vnc. XVIII. hypni (canabicula id parua eſt ex arbore quæ Damaſcenea dicitur, itémque ea quæ Rhodacinea appellatur exorta) beſſem, malabathri ſeſcuncem, arnabo vnc. XII. coſti, vnguium aromaticorum, caſiæ, zacathii, ſingulorum ſeſcuncem, aſari quadrantem, carpobalſami vnc. XXIIII. pilularū cupreſſi quadrātem, foliorum lauri quadrantem, cachula quod canchryō eſt, vnc. I. amomi vnc. XII. ſpicæ nardi, gummi, cuiuſque ſeſcuncem, vini libr. VI. contere & ad formam quancunque velis redige.

Thymiama ſiue ſuffimentum Berenices, Cap. CXIX.

SEminis viticis, melanthii, cornu cerui, ſampſuchi, baccarum lauri, abſinthii, ſulphuris viui, bituminis Iudaici, ſaluiæ, radicis cyclamini, artemiſiæ, origani, rutæ ſylueſtris, cumini, caſtorei, lapidis gagatæ, aniſi, conyzæ, roſmarini, buccinorum vſtorum, reſinæ, ſing. vnc. I. cedriæ ſextantem, picis zacynthiæ pinguis lib. I. quidam etiam radicis pæoniæ vnc. I. ſed nos eam non admittimus. Omnia contuſa & cribrata, cedria, reſina, ac pice excipito, in paſtillóſque redigito, ac vtitor. Facit ad anginam potatum, & ſuffitum ita vt hiante ore æger vaporem hauriat. Ad omnem verò vigiliarum ſpeciem vino liquefactum fronti illinito, atque ipſi forinſecus naſo: quin & intrinſecus nares ſublinito, & ſuper prunas proiectum ſuffito, & ſomnum ægro conciliabit. Facit & ad ozænas ſordidum & fœtidum narium vlcus, ipſis naribus ex eo illitis cum aceto. Fugat animalia venenata muſcáſque & culices ſuffitu. & (vt quidam tradunt) etiam immundos ſpiritus arcet. Porrò de pharmacis dolorem leuātibus ſcriptum eſt in præcedentibus Quaternionibus, ſermonis noni Cap. XXXII. & octaui Cap. LV.

De Elephantiaſi, ex lib. Archigenis, Cap. CXX.

ELephantiaſis à quibuſdam leontiaſis, ab aliis ſatyriaſis appellatur. Elephantiaſis quidem à magnitudine & diuturnitate affectionis nomē accepit, imò & propter cutis aſperitatem quæ in quibuſdam ſuccedere conſueuit: leontiaſis autem appellatur, quum frons ægrorum cum quodam tumore laxior redditur, ad ſimilitudinē pellis flexilis ſuperciliorum leonis: ſatyriaſis verò dicitur propterea quòd malæ faciei iiſdem cum rubore attolluntur, & muſculis maxillaribus veluti conuulſionem patientibus, mentum ipſum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus euenire ſolet, ſimilitudine quadam ad picturas ſatyrorum: quin & alacritas vehemens ad coitum ipſis adeſt, quemadmodum & de ſatyris fertur. Eſt autem grauis morbus, & propè ex eorum numero qui incurabiles exiſtunt: & grauis quidem eſt ipſi ægro, intolerabilis autē conſpicientibus, vtpote qui ipſum omnino auerſantur, adeo vt & plerique ex neceſſariis & domeſticis, ægri ipſius conuerſationem deuitent. etenim ſuſpicionem de ſe præbet malum tanquam ſit contagioſum. Atque ego ſanè malum eſſe affirmo cum ipſis conuerſari: inquinatur enim aer quem inſpirando adtrahimus, ex vlcerū fœtore & ex vitiata ſpiritus exhalatione. Cæterùm affectio ipſa non ſolùm ob id grauis eſt quòd indiſſolubilem ferè habeat ſtructuram & apparatum, ſed quòd principia generationis eius fermè ſint ignota. quum enim circa ſuperficiem iam veſtigia eius apparent, tunc non gignitur ſed perficitur, intus à viſceribus initio facto, & progreſſu vſque ad cutem dilatato: quare non abſimile eſt tumentes eminentias etiam in internis oboriri. Apprehenduntur autem hac affectione viri magis quàm fœminæ: atque inter illos magis qui craſſum & viſcoſum ac atra bile redundantem ſanguinem habent, & qui pituitam multam ſalſam aut acidam gignunt: amplius verò & qui victu craſſo & ægrè concoctili vtuntur, & qui in otio degunt: non minus verò iis & qui multis exercitiis inordinatè vtuntur, & per hoc ſanguinem inſpiſſant: itémque ii qui cibos aſſiduè in ventre corrumpunt: quod verò ad ætatem attinet, pueri & iuuenes, maximè quo tempore pubeſcere incipiunt. Regio verò huius mali inductrix eſt, tum quæ valde calida eſt, tum quæ vehementer frigida eſt. Et altera quidem ob id quòd ſanguinem adaſſet: altera, quòd frigore ſuo eundem congelet, & perſpirationes prohibeat, ac inſitum calorem ſuffocet. Conſequitur eos qui obnoxii futuri ſunt malo, ſegnities, ſpiratio tarda, ſpirandi difficultas, motus difficilis, aſſidua conſtrictio alui, vrinarum veluti ſunt iumentorum lotia excretio, reſpiratio grauis & fœtida, ructus continui, qui etiam ipſis ægris aliquid moleſtiæ addunt, appetitus non obtuſi quidem neque inflammati, impetus in venerem intenſus. Iam verò vbi ad cutem progreſſum fuerit malū, malæ primùm craſſiores fiunt & mentum: deinde rubeſcunt, non florido ſed liuido rubore. Et ſub lingua venulæ varicoſæ fiunt ac nigreſcunt: quod ſignum eſt etiam viſcera ipſa in ſimili conſtitutione eſſe, eiuſmodi planè qualis in porcis quibuſdam circa interna videtur, quæ grandinis nomine inſignitur. Quandoque verò & per omne corpus eminentiæ apparent, & præſertim iuxta ſummam frontem ac mētum. Corpus præterea ipſorum magnum eſſe videtur, & cuiuſdam intolerabilis grauitatis ſenſus eis adeſt: vnde neque potu neque cibo admodum ſuauiter delectantur. Puſillanimes fiunt ad omnia, neque præ vitæ amore vitam relinquere & cōtemnere poſſunt, neque affectionem ipſam generoſo animo perferre: verùm veluti ſeipſos condemnantes ſe occultant, & notos homines vitant. Quidam porrò ex eis, ad modum eorum qui ſuffocantur aut ſtrangulantur, maximè circa ſomnos, afficiuntur. Quemadmodum igitur perfectè à malo eiúſque diuturnitate victis fruſtra manum admouemus, ita & abſtinere ab iis qui iam affectione corripi & tentari videntur, planè deſperantium hominum eſt & malignorum. Humanum enim & plenum beneuolentiæ ſignum eſt, in extremis etiam malis vſque ad experimentum procedere, ad difficultatem affectionis compeſcendam.

Cura elephantiaſi affectorum, Cap. CXXI.

QVum igitur quædam ex prædictis ſigna affectionis apparuerint, citra dilationem ſanguis auferatur particulatim ex vtroque cubito. reuiuiſcit enim inde aliquo modo inſitus calor, vt ſenſibiliter corpus ipſum alleuetur. habendus tamen eſt modus in euacuādo: in multo enim inutili & vitiato ſanguine, parū quiddā genuini ſanguinis ineſt. Poſt ſanguinis autē detractionē, paucis dieb⁹ interpoſitis aluus infernè ſubducatur. & primùm quidē colocynthidis pulte vtendum eſt, ex qua catapotia XVIII. nucum Ponticarum magnitudine exhibeātur. eius autem apparatus prædictus eſt in coxendicum morbi tractatu. Sequēti deinde die duodecim catapotia præbeantur: ſi verò ea accipere recuſarit, per hieram noſtram purgato. mirabiliter autem eis conducit per menſem ſemel data.

Poſt dies autem aliquot, ſero lactis ſciſſi vtendum, ex eóque non minus tribus heminis, neque vltra quinque accipiendum. fit autem lac aſininum, ſi haberi poteſt,

ex quo

ex quo serum ipsum sumitur. Admiscendum est etiam ipsi veratrũ trium obolorum pondere,& scammoniæ scrupulus I. ita vt hæc ipsa cum modico sero ieiunis præbeamus,atque deinde ipsum serum paulatim per se exhibeamus. hac enim purgatione frequenter vtendum esse cẽseo. Omnino nanque conandum est vt omnem corporis miscellam ab affectione occupatam liquefaciamus,aliámque quandam veluti ex integro regeneremus. Idipsum verò fiet si per interualla opportunè purgationes adhibeãtur,& cibi apponantur qui facilè concoqui, & per corpus distribui possint. Post quorum acceptionem vomitus à cibo fiãt,deinde etiam à raphanis à ieiunis:postea ad veratrum perueniendũ: ac primùm quidem decoctum veratri exhibendum est: deinde & bulbos ipsius contusos, & ad finem virgas optimas ex eo præbebimus. id verò quomodo fieri debeat,iam antea diligẽtissimè traditum est in tertio huius tractationis Sermone. post hæc autem virium refocillatrice diæta vtendũ. Ad os vẽtris & vtrinque ad viscera cucurbita inanis affigatur. Et primo quidẽ circuitu auxiliorum hoc modo perfecto, rursus ad principium reflectendum est. Et venæ quidem sectio vitetur: ab hiera verò principium purgandi sumatur, & reliqua consequenter facienda velut prædictum est,ter & quater in anno eodem ductu repetito. Maligna enim & difficulter cedens affectio est: quapropter plurima cura opus est ne in peius euadat

De iis qui castrantur. Cap. CXXII.

Nouimus quosdam audaciores qui sibiipsis testes ferro resecarunt:castratis enim non in peius malum ipsum procedet. Neque enim temere reperias,inquit Archigenes,vllum aliquem castratum elephantiasi laborantem, neque item facilè mulierem: quare etiam quidam ex cõfidẽtioribus medicis, manum admouerũt, & quotquot sanè ex eis ex sectione periculũ euaserunt, per consequẽtis curationis vsum perfectè ab hac maligna affectione liberati sunt. Noui etiã quendã qui valde correptus esse existimabatur, à tali quopiam pharmaco curatum: Aceti optimi,& cedriæ,singul. cyathum I. succi brassicæ cyathum I. commisceto,& ieiunis manè præbeto. deinde ad vesperam ordeaceum panem modicũ exhibeto cum quopiam volucrium leuiorum, & per solum hoc, maximum curationis speratum successum. Vtere autem ipso per annum,semel in hebdomade ex eo præbens:quandoque tamen bis: quanquam ad vsum eius assuefactis etiam rigidius procedendum sit,nimirum ad duplam pharmaci mensuram. Quum verò & ad comitialem morbum præclarè faciat,eo sanè & ad ipsum vtor, & præ omnibus aliis eius profectum laudo. Facit & brassicæ decoctum quotidie potatum,quum ex cedria pharmacum non datur. Multi etiam sideritin herbam laudant. datur autem foliorum eius aridorum drachma vna,ex vino austero. Noui & trifolium herbam bitumen olentem probè huc facientem. datur autem & ipsa drachmæ pondere trita ex vini cyatho vno,aceti vno,mellis vno. Eboris etiam & cornu ceruini ramenta cochlearii mensura sæpe ad prædictam mensuram admiscentur.nam & per seipsum vnumquodque eorum potatum vtilissimum existit. In regione Indorum elephantiasi affectos, assiduè per sedem eluere per vrinæ asininæ infusionem heminæ mensura calefactæ consueuerunt. Crocodilum item terrestrem accipiũt, eiúsque extremas partes amputant, ac interiora proiectant. deinde fermento obuolutum assant: deinde ablato fermẽto,& scabritie eius derasa, carnis ipsius drach. I. quotidie bibendam præbent.& magnum sanè testimonium de hoc remedio præbent. Præclarè autem succus Cyrenaicus facit, erui magnitudine deuoratus, simul enim vt acceptus est,per omne corpus diffusus vehitur. Aselli item sub aquario vase stabulantes, qui & millepedæ appellantur, quinq; aut sex numero cũ hydromelitis cyathis III. triti potati præter opinionem tum his tum suspiriosis,& omnibus suffocatione apprehensis auxiliantur. Multæ commoditatis est & squillæ semen trium obolorũ pondere in cyatho mellis semicocti delinctum. asperam enim arteriam à pituita repurgat, & coarctationem viarum vocis probè dilatat. Similiter autem & pastillorum

A squilliticorũ, qui in theriaces confectionem coniiciuntur,drach. I. exhibetur cũ vino austero meraco trita. ex calida autem datur. Theriaca porrò ex viperis Andromachi cõpendium totius medicationis existit, si post purgationes,per modica interualla præbeatur.

De viperarum esu,& de pruritibus,Archigenis, Cap. CXXIII.

Mirabile elephantiasis remedium,viperarum esus existit:eas verò hoc modo apparatas edere oportet. primùm quidem amputato capite & cauda, & detracta pel- B le,exemptísque interioribus visceribus omnibus,caro aqua pura bis ac ter lota,in olla instar anguillarum coquitur,aqua quidem sufficiente affusa, & oleo modico cum anetho & porro. post sufficientem deinde cocturam,iusculum moderato sale cõdiatur,atque ita ægro in sole desidenti exhibeatur:capite tamen probè velato Neque verò semel tantùm aut bis viperas edere satis est, sed sæpe id fiat,quum extra periculum sit,& insuper commoditatem adferat. Sint autem viperæ recẽns captæ,& ex humectioribus locis accipiantur. nam quæ iuxta mare degũt, C vehementer siticulosæ existunt. Vtimur & ad ipsos salibus theriacis eos quotidie pro liquamentis ad intinctus exhibentes vnà cum obsoniis. súntque tum sapore, tum odore gratissimi. Quin & ex betonica antidotus ad podagricos præscripta vtiliter purgans, etiã his commodè exhibetur. Et vt in vniuersum dicam, propter insidentes ipsis suffocationes, etiam ea quæ orthopnoicis præbentur,his vtilia sunt,vtpote quæ crassos humores non modò in thorace, sed & in toto corpore contentos secant & diducunt. At verò ob id quòd ferinus est humor, ea D quæ lumbricos enecant & expellũt etiam his danda sunt. Forinsecus porrò cuti psilothrum assiduè per modica interualla in balneo adhibendum est, oculis probè communitis nequid ex psilothro in ipsos dilapsum eos lædat. Commodè item facies ipsa ex eo illinitur, vtpote quæ maximè ab affectione sit correpta. multo etiam tempore in eius vsu perseuerandum est, donec cutis ipsa rubefiat, non tamen exulceretur. quapropter ex ptisanæ succo psilothrum apparetur. Vrsinus autem maximè aut vulpinus adeps,vel si hi haberi non possint, taurinus cum farmen- E titio cinere emollitus, & cum lixiuio coctus,probè attenuat eminentes tumores. hoc enim modo etiam sapo præparatur,quem in vsum conuertere oportet si vrsinus aut vulpinus adeps non adsit. Bona est & portulaca cum aceto trita, & semperuiuum minus quod Romani illecebram vocant, & Mercurialis decoctum tum per se, tum cum aridis quibusdam mixtum, & fici syluestris folia arida & contusa & cribrata cum aceto illita,& in balneo affricta. optimè facit & decoctum ipsorum. & betæ & ocymo cum aceto tritis aut coactis dignam lau- F dem tribues si per eorum attritum fueris detersus. Myrobalanus item cum aceto præstat: probè auxiliatur & alumen cum sale, & sandaracha æquis partibus in vino & oleo,maximè lentiscino, aut si non adsit, rosaceo tritis. Aridum quoque inspergimen ad alphos siue vitiliginem à nobis compositum,liberaliter extergit & repurgat. Est autem hoc. Alcyoniũ,nitrum,sulphur viuum,myrti folia &,fici agrestis folia sicca, singula pari mẽsura contũdito, & cribrato: deinde cum aceto trita oblinito,& in balneo affricato. Cõuenit & alcyoniũ assatum cum aceto tritum G & affrictum: testæ item ostreorum omnium vstæ & cum pari melle ac modico aceto tritæ. Et aceti fæce arida vsta cum sulphure trita in exudatorio loco commodè vteris. Amygdalino autem oleo inũgito, atque hoc modo corpus forinsecus illinito. Oribasii smegma ad elephantiasin. Pumicis,testæ sepiæ, nitri assati, gallæ,cimoliæ,cuiusque sextantem, gummi vnciam vnam, arida affrica. Aliud optimum smegma. Nitri assati,pumicis vsti,testæ sæpiæ vstæ,gallæ,cimoliæ, cuiusque sextãtem,gummi vnc. I. arido vtere in balneo aut lauacro, H & aqua marina ablue. Aliud efficax. Spumæ nitri albæ drachmas viginti,cimoliæ drach. XII. melãthii dr. II. radicis bryoniæ drach. II. alcyonii drachm. VI. sulphuris viui drach. IIII. radicis chamæleontis albi siccæ drach. quatuor, trita in balneo inspergito & affricato. Aliud,

smegma. Ad omnem corporis pruritum & humoris atræ bilis fluxionem celebre. Veratri albi vnc.i. veratri nigri vnc.i. baccarum lauri sextantem, cerussæ, pumicis vsti, testarum sepiæ vstarum, pompholygis, rutæ viridis, sing. trientem, sulphuris viui bessem, spumæ nitri albæ bessem, mellis bessem, aloes quæ in vtriculis afferri solet, bessem, aceti quantum satis. vtere in balneo. Remedium ad psoras, Archigenis. Magni nominis est, & ad elephãtiasi laborantes, id quod ad psoram feram à nobis priuatim est apparatum. Idipsum hoc modo habet: Rumicis satiui, & rumicum acutorum radicũ fasciculos manipulares duos in aceto coquito. deinde in mortario tusis, ac postea etiam in pila tritis, acetum paulatim instillato id ipsum in quo decoctæ sunt radices, aut etiam aliud atque deinde hæc ipsis infarcito. Nitri drach. XLVIII. sulphuris viui drach.xxv. thuris drach.xv. Omnia ad strigmẽti crassitiem reducta vnito, ac æstate quidẽ ad solẽ sæpe illinito: hyeme verò in balneo donec exudarint. Apparatur autem à nobis pharmacum ad elephantiasin summè congruum huiuscemodi. Rumicis satiui & rumicis acuti radicum fasciculos manipulares duos in aceto coquito, tundito, ac terito, vt prædictum est. deinde hæc quamtenuissimè trita eis infarcito: Alcyonii lib.i. sulphuris viui lib.i. spumæ nitri bessem, testarum cochlearum vstarum trientem, radicis chamæleontis nigri sextantem. Omnia simul conteruntur, donec ad strigmentitiam spissitudinem redigantur: & illinuntur æstate quidem ad solem sæpe: hyeme verò in balneo, donec exudent.

Illitiones ad tumentes corporis eminentias,
Cap. c XXIIII.

ILlinantur autem tumores in cute efferati & inflammati, ex glaucii succo, aut polii aut lycii, aut hypocisthidis, aut aloes, & similibus succis, aut alicæ vel erui farina cum plantaginis, aut polygoni, aut perdicii, aut portulacæ, aut brassicæ succo diluta. Quòd si cataplasmatis opus habeant loci inflammati, cum alica cruda polygoni aut plantaginis, aut marrubii succo admixto, cõtegantur. Postquam verò inflammationes mitigatæ & laxatæ remiserint, herbæ serapiadis tritesticularis viridis folia tenera aut semina probè terito, & ægrum ad solem calidum locatum, ad horas duas defricato, atque vbi prodierit sudor, vinum meracum vetus odoratum bibendum præbeto, rursúsque herbam ipsam affricato. deinde ipsum in aqua marina abluito, & hoc quotidie per dies aliquot facito, & reperies ad sanitatem consequendam successum. Optima est & hæc illitio Critonis. Ad tumentes eminentias, & ad faciei pruritus, ac principium elephantiasis. Gummi albi, spumæ nitri, thuris, sulphuris viui, singulorum par pondus in aceto dissoluito, & ex probè penitus contritis pastillos formato, eósque in vmbra reficcato. vsus verò tempore postulante, aceto dilutos illinito. Vbi autem exaruerint, subscripta confectione defricato: est autem hæc. Saponis libram vnam, ammoniaci thymiamatis libram vnam, thuris quadrantem, spumæ nitri albæ quadrantem, masticès quadrantem. Ammoniacum cum aqua prius tritum, & sapone ei adiecto, in figulino vase coquito, duob⁹ sextariis aquæ affusis: atque, vbi dissolutus fuerit, thus, mastichen, spumam nitri, vnumquodque per se tenuissimè tritum & vnitum adiicito. deinde in mortarium translata & diligenter tusa, in vitreum vas reponito, ac vtitor. Optimè faciunt & hæc ad tumores non inflammatos illita: Ammoniacum thymiama ex aceto, aut marrubii succus & thus eodem modo, & verbenaca recta, & fel capræ aut hirci, & flos æris cum melle, & caninum stercus cum aqua, & aloe cum thure ex aceto mulso potata & illita. Vtiliter illinitur & dictamni succus melle cocto & cedria permixtus, & sulphur viuum cum liquida pice, aut sesamum, aut amygdalæ amaræ, aut chamæleontis nigri radix similiter cum liquida pice, & alcyonium cum cedria. Efficacissima verò est cedria cũ phocæ adipe aut etiam vrsino illita, ita vt simul eliquatis sulphur viuum infarciatur. Valde efficax & hoc est, si alumen liquidũ linteolo illigatum & vstum, deinde cum aceto acerrimo, &

A brassicæ, aut ocymi succo tritum, illiniri præceperis. Aliud. Thuris, aluminis scissi, cuiusque sextantem, sulphuris viui, ramentorum plumbi, cuiusque quantum satis est, vnito, & leuiter illinito, eminentiis ex pumice præfricatis. Aliud. Ammoniacum thymiama, & sulphur viuum, & columbæ stercus, & vitrum tenuissimè tritum, in aqua, aut vino, aut aceto terito, & prout commodum æstimaueris illinito. Aliud valde efficax. Cedriæ sesquilibram, aceti lib.ii. foliorum cupressi lib.i. folia tusa ad biduum in aceto macerato: deinde excolato
B aceto, cyparissum probè terito, eique cedriam adiicito ac vnito. & cum vulturis pennis, ægro in sole locato, illinito.

Aliud. Efficacissima est & hæc illitio. Auripigmenti drach. sex, thuris drachm. octo, costi drachmas duas, calcis drachm. quatuor, baccarum lauri sextantem, cedriæ drachmas IIII. omnia teruntur, & cum foliorum populi albæ arboris decocto in coquendo inspissato illinuntur.

Aliud, ad faciei eminentes tumores præcipuè conducens. Mastiches vnc.i. myrrhæ drach.IIII. sulphuris viui drachmas III. olei omphacini quantum sufficit, vtere. Mira-
C biliter autem prodest ad faciei tumentes eminentias, ex Milesia herba remedium. Tunduntur autem folia herbæ viridia cum axungia veteri, & imponuntur. Et rubefiunt sanè inde plurimùm partes quibus imposita sunt: contrahuntur autem facilè, pane imposito, aut cerato ex oleo amygdalino, rursúsque in naturalem suum colorem restituuntur. Postquam verò exæquatæ fuerint eminentiæ, illitionem talem parato: Thuris vnc.i. gũmi albi vnc.i. cimoliæ trientem. vino veteri aut aceto trita illini.

D Emplastrum, quod & ipsum ad maiores & liuentes eminentias facit, inquit Archigenes. Terebinthinæ drach. x. radicis aristolochiæ drach. IIII. radicis capparis, veratri albi, sulphuris viui, lapidis pyritæ, cuiusq; dr.ii. thuris dr.i. terebinthinã liquefacito, & ab igne ablatæ reliqua tenuissimè trita infarcito. Optimè facit & Andronis pastillus & Musæ pastillus similiter illitus vterque. Maiores porrò tumores etiã emplastro aliquo discussorio cõtegantur. Efficaciter eis auxiliatur emplastrũ ex asellis ad meliceridas vlcera mellei humoris & strumas descriptum. Magis pro-
E priè autem hoc conuenit: Olei cicini lib.i. spumæ argenti drachm.c. picis crudæ heminam i. ad lentum ignem assiduè agitando coquito: atque vbi coacta fuerint, ab igne ablatis chamæleontis nigri radicem tenuissimè tritam drachm. x. pondere inspergito, & ex tithymali succo parum. Aliud. Ceram & viscum cum modico myrteo oleo liquefacito, & diphrygis triti quod satis est inspergito, ac vtitor. Aliud. Radicis panacis dr.III. nitri dr.v. calcis dr.i. ceræ drachm.ii. adipis vrsini sextantem, liquefacta aridis affundito, & misceto. Cæterùm nigras eminentias aut valde liuidas, cum scalpello leuibus vul-
F nusculis impactis incidito: deinde splenio cruentis vulneribus destinato, & quod inflãmationem arcere potest, integito. eius generis est emplastrum Barbarum appellatũ. aut salem tenuissimè tritum oleo subactum, & lanis succidis exceptum imponito: & postea radicem maluæ teneram cataplasmatis vice adhibeto. aut cerato ex diphryge cicatricem inducente vtitor. Audẽdũ autẽ in fortioribus corporibus, præsertim vbi prius corpori robur addideris, etiam excoriatorium ad impetiginem ferã descriptum illinire, citra tamen cantharidum admixtionẽ
G apparatum. quod vbi factum fuerit, & bullæ eruperint, eas viridi Epigoni emplastro quod Isis à quibusdam appellatur integito, & per balneas curato, & tunc lac potandum præbeto. Vlcerationes autem obortas, cerato ex diphryge cicatricem obducente, aut melino cerato ex vino apparato, sanabis. facit idẽ & ex pompholyge ceratũ, & quod ex cadmia apparatum appellatur. Quòd si curationem difficulter accipiant, velut chironia vlcera tractato: si verò pascẽdo proserpant vlcera, Corace pastillo ex aceto mulso apparato vtitor, aut pastillo Andronis. Aliud ad
H vitiliginem quæ leuce dicitur, & ad psoras. Calx in vino aut rosaceo fermentata cum aqua illinitur, & post hoc ceratum rosaceum adhibetur. Aliud celebre ad elephãtiasin. Atramenti sutorii partes IIII. aluminis scissi madefacti partes sex, luto fusco subigito, & ægro nudato

ac præfoto,corpus eius illinito. deinde lauato, ac rurfus eodem modo foueto,illinito,ac abluito. quod vbi ter fe ceris,cutem rofaceo inungito, ægrúmque per totam noctem contegito,& reperies fanum. Aliud ad elephanti afi affectos,carcinomata,podagrã,articularem morbum, ftrumas, condylomata & cõuulfiones neruorum. Vulturis cerebrum vnà cum capitis officulis & reliquis carnibus capitis accipito,& in vino dulci coquito,atque excolata quidem illa proiicito:cum iufculo verò ipfo,euphorbii,croci,atramenti Indici,piperis albi,caftorei,myrrhæ, cuiufque fextãtem coquito,& foliorum rubi, feminis fatyrii, cuiufque quadrantem, picis quadrantem, fucci mandragoræ, cedriæ, cuiufque vnciam vnam, fel tauri aut capræ integrum,vermes ex lignis putrefcentibus & marcidis numero III. addito.hæc fanè omnia in vini dulcis fextariis nouẽ fimul coquito. hoc iuramento adftrictus accepi,ne cuipiam reuelarẽ. Hic apparatus ad illitionem,in nouem dies fufficit, & eminentias ipfas exterit. cæterùm cum penna vulturis etiam illinatur. Aliud ad elephantiafin, abfceffus,condylomata, ftrumas,eminentias corporis,tubercula,pingue quiddã in fe collectũ habẽtia,*Græcis* inde fteatomata appellata,vnguium abfceffus paronychias vocatos,& gutturis tumores qui bronchocelæ appellãtur:ad omnes item malignas eminentias quacunque corporis parte,multo experimento cognitum. Vulturem viuum accipito,eúmque in vini dulcis aut fapæ fextariis nouem aut fex fuffocato. aut vulturinũ gallũ eodem modo tractato, & à vefpera vfque ad matutinum ad vitis ligna coquito. Cæterùm ægrum tenui victu connutrito,fæpe etiam inediam perferre iubeto, & per fubfcriptum purgatiuum medicamentum purgato, pérque dies feptem ex marina aqua lauato. Poftquam verò vultur coctus fuerit ac excolatus, offa ipfius contrita cum ægri fudore, præfertim qui à fole prolectus eft, cani edenda proiicito:maffas verò feptem inde formatas cani dato. Vulturem autem ipfum per triduum à vefpere vfque ad matutinum tempus, ne ab aurora confpiciatur, coquito,atque id fimiliter tertia die facito,probéque cõtectum omni die manè in domo tenebricofa reponito. Atque vbi tandẽ ita percoctum ac excolatum habueris, ad iufculum in nocte,minimè verò in die,fequẽtia addito:Salis foffilis,algæ fiue fuci marini in petris condenfati trientem,(alii vnciam vnam habent)galbani,opopanacis, cuiufque fextãtem,colophoniæ, picis, cuiufque quadrantem,euphorbii,caftorei,fanguinis capræ,cuiufq; trientem,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ glutinis aceto diffoluti,picis liquidæ,fingulorum fefcuncem,rutæ fyluestris ramulos feptem,catanancæ herbæ fcrupulos tres, amianti fcrup.I.polypathii herbæ quæ per contrariam affectionem luna definente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ,fing.quadrantem,bituminis Iudaici fextarium vnũ, artemifiæ herbæ, chamæleõtis herbæ,cuiufque fextantẽ. Hæc omnia cũ iufculo vt dictum eft apparato, probè trita committito & vnito.Cæterùm vulturem primùm vnà cum pennis vfque ad pedes excoriato,atque ita in fapam coniectum fuffocato. Pellem autem ipfam cum pennis myrrha conditam,& in fumum fufpenfam exficcari finito: pedes verò in oleo coquito,& cum oleo podagricos, per vulturis etiam pennam,illinito.Neruos verò ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis, Porrò purgatiuum cuius mentionem feci,hocce eft: Aloes vnciæ dimidium,gari, aceti,parem menfuram:vnito,& octauam fextarii partem bibendam præbeto. Ad condylomata in facie elephantiafi affectorum. Thus cum vino auftero tritum pinnulis illinito. Illitio alia optima ad elephantiafi laborantes.facit & ad pruritus. Gummi,gallarum,fingulorum drachmas decem, pumicis drachmas viginti contundito & cribrato, ac vtitor vt optimo. Aliud etiam ad lepram. Veratri nigri, gummi,cuiufque quadrantem, fpumæ ptifanæ quantum fufficit, coniice in ollam,& coque donec fucculenta fiãt, ac tritis vtere.

Diæta elephantiafi correptorum,
Cap. cxxv.

A Diæta elephanticorum talis fit:A fomno membra eorum plurimùm & leniter manibus contrectentur: deinde aluus confueta recrementa deponat, & poft hæc ipfe æger fub diuo aut in porticu deambulet, mollibus calceamentis fubligatis, conficiátque deambulando vfque ad ftadia triginta. Deinde cataplafma ei imponatur primùm ex pane,aut faba cocta, aut ptifana, aut aliquo confimili illinatur:verùm ad vnumquodque prædictorum citrii acidi fuccus admifceatur,fi haberi poffit: aut fi defit,peponum aqua. & poft modicum interftitiũ
B aqua pura largè abluatur. Poftea cerato rofaceo liquidiore facies fupernè leuiter illinatur. Deinde vbi geftationis genere aliquo fuerit vectus,rurfus deambulet cõcitatiore greffu.Poftea verò potione aliqua ex prædictis accepta quotidiano alicui & cõfueto muneri vacet. Circa quartã autem horam cõcitatiore gymnafio exerceatur,& deterfo fudore,vrfino aut vulpino adipe illinatur:qui fi non ad fint,caprinus,aut taurinus,aut equinus, aut aliquis ex volucrum genere,aut butyrum recens fumatur. Deinde cũ fœnigræci aut ptifanæ fucco, qui parum ammoniaci cũ
C aceto liquefacti admixtum habeat,perfundatur,atque ita lauacro quodam præfcripto vtatur. nociuum eft enim affectioni fiquis no lauet. Per interualla autem pfilothro, vt dictũ eft,defricetur: & quodã ex prædictis fmegmate quotidie expurgetur.Commoda funt etiam arida fomẽta,& poft fufficientem ex dictorum vfu exudationem, natationes in mari, aut in fulphurulentis & aluminofis aquis,non extremè frigidis, quales funt aquæ, Albulæ in Italia vocatæ. quòd fi tales non adfint, frigidæ lauacro affiduè vtatur,raróque balneum petat, nifi pfilothri gra-
D tia,aut aliqua altera vrgente neceffitate cogatur. Si verò quis ad frigidæ lauacrum cunctantior fit, eum in balnei aere plurima aqua frigida perfundi commodius erit. Præftat item folium ex decocto aliquo eorum quæ adftringũt apparare:plantaginis præfertim,aut rumicis,aut perdicii. quanquam efficacius omnino cenfeatur betæ decoctum,cui fanè & ex aceto parum eft affundendum. Extergatur etiam(veluti prædictum eft) in balneis cum quopiam prædictorum fmegmatũ, & cum myrobalano affiduè ex aceto.Quibus deinde ablutis,ad acrimoniæ &
E mordacitatis curationem oleo lentifcino cum aceto & vino auftero conquaffato, aut ex oleo myrteo & pari vino conquaffatis illinatur. Licet tamen aliquando parum ammoniaci, aut alumen rotundum in vino conterere. optimum eft & butyrum recens illitum.Poft lotionem & exterfionem per tenera linteola, ad horæ dimidiũ quiefcat:deinde aqua tepida haufta fpontè vomat:aut fi id facere nequeat,per immiffionem digitorum. Poftea modico interuallo temporis interpofito, vinum abfinthites aut origanites bibat,nõ infra heminæ menfuram, & pau
F lo pòft cibus ei apponatur. A vino in pofterum omnino abftineat,paffóque & vino mulfo, ab omníque cibo difficulter concoctili: & maximè à frigidæ potu. Cæterùm cibi,tẽpore purgationum,qui facilè fecerni queãt,fumãtur.Panis hordeaceus,aut triticeus recens calidus.Ex oleribus,beta, & porrũ capitatum duabus aquis edulcatum: lactucáque & capparis ex aceto mulfo.Ex mari verò herinacei recentes, oftrea, pelorides, pectunculi, tellinæ cum beta coctæ,& falfamentum vetus ex aceto mulfo. Vbi verò poft purgationes refocillare, & vires reftaurare velimus,acria auferenda funt,præter condimenta,quorum vt
G vrinam cientium vfus commodus eft. Exhibendus eft autem panis optimè præparatus, oua forbilia, alica lota, & lac cum melle:omnia tamen cum pane.Ex oleribus, malua,rumex,fifarum,lactuca,feris,fœniculum,ficus coctæ:à quorum acceptione parum aquæ calidæ bibat,in qua decocta fint quæ vrinam moderatè cient. De cætero verò abftineat vt ne potet vfque ad cœnam. Bis enim cibum capere præftat quàm femel fe explere: nam (vt dixi) etiam prandium ipfum fimpliciffimè paretur: cœ-
H nam magis variã concedo. In cœnam etiam duæ tertiæ panis partes referuentur. Præbeatur item in ea pifcis molli carne,non graueolens, coctus, fimplici iufculo apparatus:& ex auiculis montanis extremæ partes & vẽtres:

ex pedeſtribus, hœdorum carnes, & leporinæ & dorca-
dum. Pro condimento & embammate ad intinctus, ace-
tum ſquilliticum, & ſales ſquillitici commodi ſunt. Ex
leguminibus, ptiſana vtiliſſima cenſetur. danda tamen &
per interualla oryza, porro in cocturam eius addito. Ex
fructibus conueniunt, ficus electæ, vua arefacta, pirum co
ctum in aqua mulſa, ſimiliter & cotonea: vnumquodque
certo pro coniectura modo. à reliquis fructibus omnino
abſtineant. Ex dulciariis mellitis, placentam dato ex a-
mygdalis modicè toſtis, & paucis pineis nucleis, & cnici
ſemine contuſo & cribrato, ac modico pipere appara-
tam. Ex bellariis, parum ex caricis aridis concedito, &
vuas paſſas pingues, amygdala toſta, piſtacia, & terebin-
thos toſtos, & cicer toſtum, cnico cum eis torrefacto &
muria adſtillata. In potu, aqua calida eis omnino conue-
nientior eſt. ſed viribus reſtaurandis, vinum album & te-
nue, ac non valde vetus in cœna poſt cibos detur: quam-
minimum tamen potent, in ſitis tantùm expletionem.
Reliquæ potiones ex vino & melle confectæ, propomata
Græcè peculiariter appellatæ, vitandæ. Acetum autẽ mul-
ſum non incommodè exhibetur tum ieiunis tum inter
cibos, ſi ſtomachus tolerare poſſit. Somnus porrò diur-
nus nociuus elephanticis eſt: nocturnus autem aptiſſimus.
Poſt longum à cœna interſtitium, deambulatio lenta ac
ſenſim facta commoda eſt, quò cibi eo melius deſcen-
dant. matutinarum verò exercitationum ſint ſtudio-
ſi. Coitus affectioni infeſtiſſimus eſt. etenim non repe-
rias vllum aliquem temere, qui exectus ab elephantiaſi ap
prehendatur, neque etiam facilè mulierem. fortè ob id
quòd vtili ac bono humore ſeminis emiſſio prodeat, aut
quòd largior generatio ipſius in ſeminariis locis ob ma-
teriæ ſpiſſitudinem contingat. multo itaque ſemine ele-
phantiaſi correpti abundant. Nõ tamẽ abſurdũ fuerit pue
rorũ gignendorũ gratia per rariora interualla coire: neq;
enim intotum contagioſæ ſucceſſiones ipſius affectionis
in omnibus fiunt. præſertim ſiquis optimè diſpoſitus, ad
venerem incitetur. Quòd ſi ſuccedat curatio, etiã ad quoti
diana vitæ munia obeunda demittantur, & longis pere-
grinationibus ſanitati vberius conſulant: ſi verò nõ ſuc-
cedat, procul à mari & vrbibus ſegregentur.

De pruritu, Archigenis, Cap. CXXVI.

IN omnibus pruritibus, venæ ſectione vtendũ eſt: ſi iu-
uenes ſint, & multo ſanguine redundent qui ex eo la-
borant, & nihil aliud impediat eam admittere. particula-
tim autem & paulatim eum detrahere oportet, & quãdo-
que ſequenti die ſectione repetita rurſus auferre. deinde
reſtauratis viribus, per purgatiuum pharmacũ aluus ſub-
ducatur. Lauandi ſunt omnino quidem ieiuni, quando-
que tamen vbi parum quiddam cibi acceperint. à conco-
ctione autem ſecundario lauentur: ægrè enim humecta-
ri poteſt malum. Radenda etiam pilis obſita, & cum mal
uæ ſylueſtris aut ſatiuæ, aut betæ, aut fœnigræci, aut ſe-
ſami, aut furfurum decocto repurgãda. Totum verò cor-
pus ex farina fabacea, aut lupinorum, aut myrobalani
conſpergatur. Quòd ſi diutius duret affectio, fomenta qui
dem & lotiones ex ſaluiæ, myricæ, mercurialis, origani,
pulegii, baccarum lauri, radicum cucumeris agreſtis de-
cocto adhibeantur: ex lixiuio item & muria acida. Cor-
pus verò nitro tenuiſſimè trito conſpergatur, vini fæce
vſta & arida adiecta. aut cũ hac miſtura: Spumæ nitri al-
bæ, ſulphuris viui, alcyonii vſti, ſingulorum æquales par-
tes committe & inſperge. ſi verò intenſiorem vim eius
facere velis, etiam veratrum album adde, eáque ſimul
citra pinguium admixtionem corpori inſperge. Aliud
bonum & mitius. Spumæ nitri libram vnam, thuris li-
bram vnam, cimoliæ ſeſcuncem. Aliud. Atramenti
ſutorii, thuris, ſulphuris viui, nitri, æquales ſingulorum
partes in vino terito, & in prima balnei domo illinito:
deinde lauato, & cum vino & oleo inungito: Aliud, ad
pruritum totius corporis. Plumbaginis, ſpumæ argen-
ti, nitri, cimoliæ, iridis, chamæleontis nigri radicis, pumi
cis, aluminis, ſulphuris viui, ſampſuchi, lapidis ſpecularis
vſti, omnium æquales partes committito, ac vtitor in bal
neo. Aliud ſmegma ad pruritus. Nitri libram vnam,

A pumicis vſti libram vnã, ſpumæ nitri ſeſcuncem, oſtreo-
rum vſtorum quadrantem, baccarum lauri, coſti, nardi
Celticæ, ſingulorum ſextãtem, cyperi vnc. I. folii malaba-
thri quantum voles, odoris conciliandi gratia: contuſis &
cribratis vtere in balneo. Aliud, faciens & ad pſoras.

Sulphuris, nitri, ſpumæ argenti, pumicis vſti, cumini,
omnium parem modum ſume, & vtere. Inungendi ſunt
& aceto ac oleo in quibus ſtaphis ſylueſtris ſit contrita, pu
legii item ac thuris æquis partibus cum oleo & vino tri-
tis. Frequentius verò cum cimolia in vino madefacta
B eos expurga, aut cochleas terreſtres vſtas & tritas cũ melle
adfrica. Optimum autem eſt & hoc in balneo: Mel-
lis partes duas, aluminis liquidi partem vnam, coquito
ad permutationem aliquantulam, ac vtitor primùm in ſo
le, deinde in prima balnei domo: atque vbi parum hu-
mectati fuerint, thus cum ſulphure viuo, & nitri, & gum-
mi æquali pondere trita arida corporibus eorum inſper-
gito. Critonis, ad pruritum vehementiorem. Folio-
rum lauri viridium faſciculum, ſalis pinguis cyamum I.
aceti ſextarium vnum, olei lib. III. Omnia ſimul coquito,
C atque vbi bis aut ter efferbuerint, ab igne auferto, & fri-
gefieri ſinito: deinde oleum ſegregatum inungito. A-
liud, ad ægrè tolerabiles pruritus. Fæcis vini vſtæ, nitri
aſſati, cimoliæ, cuiuſque lib. I. ſtaphidis ſylueſtris quincũ-
cem, iridis trientẽ, aceti ſextar. IIII. olei lẽtiſcini ſextar. II.
arida cõtuſa & cribrata humidis excipito. Vſus eius eſt in
ſole aut balneo. Aliud, Critonis. Radicis rumicis, fœ-
nigræci, gũmi, ſing. drach. XII. ſulphuris viui, aluminis li-
quidi, cuiuſque drach. IIII. myrobalani, cimoliæ, fæcis vi-
ni vſtæ, cuiuſque drachm. ſedecim, aceti ſextarios duos,
D olei ſextarium vnum, committito, ac vtere vt dictum
eſt. Efficax eſt & id quod ex rumicis radicibus ad ele-
phantiaſin eſt præſcriptum. Probè facit etiam ad omnẽ
pruritum, inquit, oleum in quo rhododaphne incocta ſit,
illitum. Aliud, ad intolerabilem pruritum, & qui do-
mari non poteſt. Cæterùm quum neque venæ ſectio,
neque defricatio aliqua quicquam profuiſſet, quidam
ex huius remedii vſu malum exuperarũt. Teſtudo terre-
ſtris viua in oleo coquitur, & ex oleo corpus inungitur.
Sedant & pruritus valde egregiè, mori folia arida tri-
E ta affricta, & portulaca trita per ſe, & perdicium, & a-
pium cum ſulphure viuo & ſale. Quum verò caliditas
multa affuerit cum pruritu, ptiſanæ ſuccus commodiſſi-
mus eſt, tum per ſe tum modico aceto admixto. Quòd
ſi vehementer vrgeat afflictio, quædam ex prædictis
ſmegmatis ad ptiſanæ ſuccum admiſceto. Vitãdæ autem
ſunt inſolationes, præſertim in æſtiuo ſole. Aqua autem
marina, maximè frigida, conuenientiſſima eſt pruritui.
quare tentandum eſt vt æger bis & ter in die probè per-
frictus in ea natet: bis quidem ante prandium, ſemel ve-
F rò circa veſperam. Diæta boni ſucci & ventri commoda
eligatur. & ſi aluus adſtricta ſit, catapotia ex aloe ſex nu-
mero in erui magnitudinẽ formata poſt cœnam præbe.
Abſtineat æger ab omni acrium ciborum eſu, & ab o-
mni ſalſo edulio, & à cunctis oleribus crudis. Ad ſca-
bioſos pruritus. Cæterùm ad pruritus ſcabie perplexos,
lac ſciſſum aſſiduè adhibitũ cõmodum eſt, & ſmegmata
omnia prædicta vtiliter adhibẽtur. Priuatim autem hæc:
Myrrham cum aceto & oleo tritam illinendã præbe do-
nec exudent: ſinapi item & myrobalanum cum aceto &
G oleo eodem modo. Aliud. Spumæ nitri, alcyonii vſti,
ſulphuris, ſing. æquales partes tritas & linteolo exceptas in
oleo madefacito, & deinde ex arido accipito, locóſque
donec erodãtur defricato, atq; ita aqua abluito. Aliud.

Ammoniaci ſalis, nitri aſſati, ſulphuris viui, ſing. vn-
ciam vnam, myrti aridæ ſextantem. vtere ſicco. Aliud
celebre. Farina cicerum cum caprini ſtercoris pari mo-
do vtitor. Aliud ad pſoras, pruritus, vitiligines, & impe-
tigines. Bituminis, ſulphuris viui, thuris, buccinorum
vſtorum, æquales partes cum aceto & melle tritas adhi-
H be. Optimè facit & pulegium cum mannæ puluiſculo ex
oleo & vino illitum. Vnguentum ad pſoras. Hederæ
folia teneriſſima & modicum ſalem cum vino & oleo tri-
ta illinito. Aliud. Oleum amygdalinum vinúmque

ac butyrum conquaſſata illinito. Aliud. Aloes,ceruſſæ, ſpumæ argenti,ſyrici, plumbaginis, glaucii, recrementi argenti,ſaponis Conſtantini,ſingulorũ æquales partes,aceti & roſacei quantum ſatis eſt.vtere in balneo. Aliud valde celebre. Nuces rancidas quindecim,ſulphuris viui quadrantem,gari Pontici quãtum vſui fuerit. tritis vtere in balneo. Aliud. Perdicium herbam cum ſale & ſulphure affricato. Aliud experimento conſtans. Nuces rancidas quinquaginta,ſalis manus plenæ menſuram, ſulphuris viui vnc.I.tritis vtere in balneo,ad defricationem oleo non adhibito:atque vbi exudarit,ægrum in ſolium calida expletum demittito.indéq; egreſſũ,rurſus defricato, & ſtatim rurſus in ſoliũ demittito. Aliud præſens remediũ. Panis aridi,nucũ iuglandiũ rancidarũ,æquales partes,ſulphuris viui,paulo pl' quàm pro panis mẽſura:optimè terito,vino auſtero affuſo,donec ad ſtrigmẽ torũ ſpiſſitudinẽ redigãtur,& abſque oleo in balneo affricanda præbeto. Aliud. Saponis Gallici,nitri,pumicis, ſulphuris viui,perdicii herbæ, cuiuſq; vnc.I.adipis porcini recentis vnc.XVIII.carpobalſami drach.IIII.vtere in balneo. Vnguentum optimum ad pſoras. Picis ſeſcuncem,ceræ quadrantem & vnc.dimidium,ſpumæ nitri ſextãtem,ſulphuris viui ſextantem, olei myrtei quod ſatis eſt vt ad ſtrigmenti ſolidioris craſſitudinem redigatur. vtere in balneo. Aliud. Pyrethri drach.IIII.herbæ lanariæ dr.IIII.fœnigræci dr.VIII.cõtuſa & cribrata reponito. vſu verò expetente quantũ tribus digitis apprehendi poteſt accipito,& cum aceto acerrimo conquaſſato: dein de roſaceo ſufficienti addito,vnà cum ſmegmatis illinito. Aliud. Aluminis ſciſſilis,ſpumæ nitri,ſulphuris viui,cuiuſque ſextãt. ſtaphidis ſylueſtris ſeſcuncẽ. aceto & roſaceo diluta illinito. Aliud ad inueteratas pſoras.

Atramẽtũ ſutorium cum lacte & roſaceo tritum illini. quidam verò cum adipe ſuillo vtuntur. Aliud. Chalcitidis,miſyos,æquale pondus. tritis cum vino & roſaceo vtitor. Aliud. Nitrum aſſatum, ſulphur viuum,alumen vſtum, æquis partibus cum oleo circumlinito. Facit & cẽtaurea arida trita affricta,ſimiliter & chamæpitys.

Aliud. Raphani ſuccum cũ ouo in balneo diligenter illinito,& in paucis diebus curabit ægrum. idem & rapi ſuccus cum ouo probè facit. Aliud ad pſoras. Spumæ argenti trientem,oua integra quinque,aceti lib.V.& dimidiam,olei myrtei ſextarium vnum:trita illini. Aliud ad pſoras ſanie fluentes & fœtidas. Mali Punicæ ramulos teneriores aut folia tuſa terito,aqua aut poſca, prout melius iudicaueris,affuſa illine aſſiduè, & miraberis. Aliud ad pſoras ægrè curabiles, & principium elephantiaſis. Serapiadis triteſticularis manus plenæ menſurã,radicis althææ tantũdẽ, hyoſcyami viridis tantundẽ,myrti viridis tãtundẽ, ſquillã vnã mediocris magnitudinis,aut paruas II. olei ſextar. tres,aceti ſextarios tres,ſpumæ argenti dodrantem, ceruſſæ trientem, croci ſeſquiunciam, candidum ouorum decem.Spumam argenti, ceruſſam, & crocum cum aceto terito: herbas verò cum oleo & reliquo aceto coquito, percolato, ac tritis affundito,& candida ouorum addito, vnito, vtitor. Ego verò & perdiciadem herbam adieci, & in magnis affectionibus etiam chamæleontem & roſmarinum herbam. Aliud ad pſoras,quo vſus ſum in elephantiaſis principio. Nitri,aluminis,ſulphuris viui,ceræ,cuiuſque ſextantem,picis trientem,olei in quo rhododaphnæ coctæ ſint,libr.I. Cæterùm ego ſulphuris viui ſeſcũcem cõieci,& pro arida pice liquidã indidi:& corpore ex his illito,vſque ad miraculum profeci. Verùm vbi iã ad cicatricẽ perducta eſſent vlcera,ſulphuris ſextantẽ,& picem aridam inieci. Ceratum ad pſoras, valde celebre. Colophoniæ vnc.I. ceræ vnc.I. emplaſtri ex ſuccis ſeſquiunciam, myrti quadrãtem. Vſu expetẽte, ſi quidem pſoræ fuerint aſperiores, ipſum vt habet adhibe: in exulceratis verò,roſaceo liquefacito, ac vtitor. Aliud quo in exulceratis pſoris per omnia vtimur. Ceræ ſextantem, picis aridæ ſextantem, emplaſtri ex ſuccis quadrantem, roſacei trientem:liquefacito,ac vtitor veluti eo quod præter opinionem auxilietur. Cæterùm ſi diuturna ſit affectio, ſubſcriptis vteris. Epithema præclarum.facit & ad vlcera cicatricem difficulter recipien-

A tia. Æruginis vnciam vnam, atramenti ſutorii vnciam
vnam,ceræ vnciam vnam,adipis porcini recentis ſextan
tem: liquefacta aridis committito & imponito, ac poſt
triduum ſoluito:facta verò exulceratione, velut igne am
buſta curato. Aliud epithema. Sandarachæ vnciam
vnam,ammoniaci vnciam vnam,terito, & terebinthina
excipito vt emplaſtri accipiant formam,& præfricto lo-
co,pellicula excepta,imponito,ac poſt dies quinque ſolui
to. Vbi verò tectorium vlceri fuerit inductum, eodem
B pharmaco donec tectorium excidat,vtitor. Ad exulcera-
tam autẽ cutem,iis quæ ambuſtis conueniunt vtendũ eſt:
& maximè emplaſtro ex ordeo apparato.Porrò vbi in cal-
lum induruerit affectio, magiſque fuerit exacerbata, ſe-
quentibus vtendum erit. Epithema ad pſoras in callum
obduratas,& ad leproſas diſpoſitiones: pharmacum pro-
ſperè accõmodatum:nam & callos coercet,& ex profundo
extirpat,& vlcerationes ad cicatricem perducit. ſolum e-
nim ea quæ præter naturam accreuerunt corpora contin
git. Farinæ lupinorum tenuiſſimè tritorum(ſylueſtrium
C quidem malim ſi adſint:aut ſatiuorum, ſi illi haberi non
poſſint)vnc.XIII.farinæ loliaceæ ſeptũcem,nitri rubri ſe-
ſcuncem, picis liquidæ Italicum ſextarium vnum, ace-
ti acerrimi Italicum ſextarium vnum, terebinthinæ
beſſem. picem cum aceto coquito, & vbi vnita fuerint,
terebinthinã adiicito,& ab igne ablata aliquomodo fri-
gefieri ſinito, & inſperſis ac infartis farinis aſſiduè agita-
to:deinde ad ignẽ lẽtiſſimũ admotũ coquito,indeſinen
térque agitato donec pharmacum à teſta in qua coquitur
incipit ſeparari. quo facto,ipſum in mortarium tranſlatũ
D & probè tritum reponito.vſu verò exigente, præfricto ex
nitro loco, linteolo exceptum nouo & denſo imponito,
ac poſt tertium diem ſoluito,& alia noua ſplenia concin-
nata imponito,atque id vſque ad perfectam ſanationem
facito. Oportet autem non modò hoc epithema, verùm
etiam alia quæ ex aceto & pice cruda apparantur,in loco
ſub diuo apparare. facilè enim dehiſcunt & diſparantur.
Heraclides in æreo vaſe coquendum eſſe admonet,& te-
rebinthinam poſtremam coniiciendam. Oribaſii,ad vl
ceratas & feruidas in ſuris eruptiones. In balneis quidẽ
E myrobalanum & ſulphur cum liquido cerato leuiter illi-
nito:poſtquam verò frigidæ aquæ ſolium inſcenderit, ex
oleo myrteo cum vino inungito,aut ex roſaceo aut lenti-
ſcino eodem modo. potes & lentiſcino citra vinum vti.
Ad pſoram,Magiſtriani,valde neceſſarium. Rhododa-
phnes ramulos in oleo coquito.deinde nuces rancidas &
ſulphur viuum in mortario terito, infuſóque ad ea oleo
ſimúlq; trito,locos in ſole illinito, & poſt horã lauato, &
ſanabis. Aliud præter opinionem ad pſoras faciens:
Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſulphuris viui,ceræ,ſing. ſextan-
F tem,oua numero duo.Oua recentia in aceto per tres dies
ac noctes macerato,deinde vnà cum putaminibus trita,
reliquis probè tritis aridis admiſceto,& ceram cum roſa-
cei lib.II.& dimidia liquefactam cum eis committito,ac
vtitor in balneo pro vnguento. Aliud ex ochra ad pſo
ras commodum: Spumæ argenti trientem,ceruſſæ vn-
ciam I.ochræ ſextantẽ,cadmiæ vnciam vnam,ceræ trien
tem, olei myrtei lib.II.arida cum vino terito, & liquefa-
cta affundito,ac vtitor.

Ad pruriginoſas papularum eruptiones,
G Cap. CXXVII.

DIphryges cum aceto illinito,& mori radicem ex ace-
to,plumbaginem,rubiginem ferri, miſy, cyclamini
radicem,omnia ex aceto: alumen omne melle coctum,ru
tam cum ſale & oleo,ceruſſam & argenti ſpumam ex ace
to,rutam cum cerato myrteo quadrupla parte. Aliud ad
pſoras, humentes lichenes, pinguéſque & tumentes ac
multo humore manantes, mirabile. Cadmiam vino
& oleo tritam illinito. Ad omnẽ pſoram vlceratam cũ
pruritu aut dolore, & ad vlcera capitis manantia, eryſipe
lata,& herpetas. Plumbi vſti,cadmiæ,plumbaginis, cu-
H iuſque vnc.I.ſcoriæ argenti quæ & helcyſma,ſeſquunciã,
ſpumæ argenti ſeſquiunciã,vini & olei omphacini aut ro
ſacei quantum ſufficit. vtere ad omne vlcus aut papulam
in toto corpore.præter opinionem enim facit,præſertim
in infantibus. Aliud ad pſoram aſperiorẽ & tubercula

optimum. Cadmiæ,ceruſſæ, ſulphuris viui, maſtiches, cuiuſque vnc. I. ceræ quincuncem, roſacei dextantem. vtere,locos ex eo integẽdo. In balneo autem ex pharmaco vnc. I. & ſapone ſeſquiũciã miſceto, ac illinẽda dato.

Ad puſtulas pſydracas Græcis appellatas,& ad papulas ex feruore aut ſudore obortas,

Cap. CXXVIII.

Fiunt in toto corpore puſtulæ,dolorem inducentes citra ſaniei collectionem.Eas eczemata, ab ebulliente feruore,*Græci* vulgò appellant.In his plumbago conuenit cum vino aut lentiſcino oleo trita,aut ceruſſa cum vino & oleo myrteo,aut minium ſinopicum cum adipe ſuillo recenti,aut miſy aſſatum cum vino & roſaceo. Ad exulceratas puſtulas. Vbi verò exulceratæ fuerint puſtulæ, ſubſcriptis vtendum erit:Scoriam plumbi,& ſpumam argenti,pari pondere vino & oleo myrteo excepta illine. Aliud. Malicorii,ſpumæ argenti, atramenti ſutorii,ſingulorũ æquas partes cum vino & roſaceo illine. Aliud. Baccarum myrti nigrarũ,malicorii, atramenti ſutorii, ſpumæ argẽti lotæ,ſing.æquale põdus cũ oleo myrteo illinito. Smegma,ad puſtularũ eruptiones.Farinæ fabarũ, ptiſanæ mola tritæ,radicis polygoni contuſæ & cribratæ, terræ cimoliæ toſtæ,ſingulorum drach.II.ſpumæ nitri albæ drach.I.thuris tenuiſſimè triti tantundem. vſus eius in balneo eſt. Ex eo autem quãtum ſufficere putaueris accipito,ac cũ oui cãdido ſubigito: deinde corpus ex eo circũlitũ exſudare ſinito: à balneo autẽ ex roſaceo aut myrteo corpus illinito. Aliud ſmegma. Cimoliæ drach. II.farinæ erui drachm.II.quod ex myrobalano contuſa & expreſſa reliquum eſt,tantundem,iridis tuſæ drach.II.nitri dr. II. myrti ſiccæ tuſæ dr.dimidiũ: tritis vtere vt dictum eſt. Aliud. Radicis hyoſcyami contuſæ drach. I.farinæ lupinorum drach.I.cimoliæ drach.dimidium,iridis drach.III.& dimidiam:tritis vtere vt dictum eſt.

Oribaſii, ad nigras cicatrices inalbandas,

Cap. CXXIX.

Spumæ argenti,menthæ,thuris,æquales omnium partes,cum melle vtitor. Aliud. Stercoris crocodili dr. X.thuris drach.I.ceruſſæ drach.II.aut ex aqua aut cum cerato cyprino mixta illinuntur. Aliud. Columbinum ſtercus ex aqua illinito,ipſũmque citò abluito ne exulcerationem inducat. Aliud. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,ſingul.pares partes cum aceto illinito. Aliud. Hirundinis ſtercus ex aqua illinito. Aliud. Saponis,ſtercoris canini albi,ceræ,olei inalbati,æquales omnium partes committe ac vtere. Aliud. Nitri,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,ſulphuris viui, ſingul.æquas portiones in aceto albo terito, aut vino & aqua trita modicè illinito,ne exulceratio ſuccedat. De impetigine, præſcriptum eſt Sermone octauo. De herpete, & ſimilibus,in Sermone quartodecimo. De verrucis,tum quæ myrmeciæ,à formicis:tum quæ thymi,à ſimilitudine cacuminum thymi, appellantur,item in decimoquarto Sermone ſcribetur. Ad papulas autem infantium,in quarto Sermone tractata ſunt remedia

Ad vlceroſas papularum eruptiones,tum in tibiis tum in toto crure obortas,

Cap. CXXX.

IN balneo ex myrobalano & ſulphure cerato liquido exceptis leuiter illinantur, & in aquam leniter calidam demittantur:poſtquam verò frigidæ aquæ folium inſcenderint,loci ex myrteo oleo cum vino,aut roſaceo,aut lentiſcino cum vino inungantur. lentiſcino etiam per ſe vtendum.Probè faciũt ad eas & mali Punici putamina vino cocta & trita, ac cerato modico liquidiore ex myrteo aut roſaceo oleo apparato excepta & illita. Facit & myrſinatum dictum pharmacum,&emplaſtrum ex ordeo cum largo roſaceo aut myrteo dilutum & illitum. Aliud. Valde commodum & hoc eſt,quod in adoleſcẽtulo quopiam ſumus experti,qui pſoram multam inueteratam iã, ac aſperrimam circum crura habebat,quæque à genubus vſque ad pedum digitos procedebat. Semen lini cum aqua contuſum quam craſſiſſimè illinito, & aſſiduè tanquam vehementer approbato vtitor. Aliud valde efficax, in quodam qui aſperrimam pſoram circum crura habebat,cognitum, in quo adeo affectio ipſa inualuerat, vt elephanticorum corporibus non abſimilis eſſet: qui ſanè in paucis diebus ſanatus eſt. Sulphur viuum quamtenuiſſimè tritum,amurca & oleo exceptum, in balneo ad defricationem exhibeto,&poſt balneũ ex eodẽ illinatur.

Ad cicatrices nigras ex vlceribus relictas,

Cap. CXXXI.

QVandoquidem verò in profundorum vlcerum curationibus cicatrices nigræ cõſtantur,etiã de his dicere operæpretium fuerit.Differunt autem cicatrices à vitiligine nigra, quæ alphos appellatur, in hoc quòd læue corpus habent. vitiligo enim tum aſpectu tum tactu aſpera ſubiacet. Ad nigras itaque cicatrices ſubſcriptis vtendum eſt:Plumbi vſti,ſpumæ argenti,æquales partes cum vino tritas,& in cerati craſſitiem redactas,reponito. vbi verò vſus expetit,vino & roſaceo liquefactas, & ad pinguis emplaſtri ſpiſſitudinem deductas illinito. Aliud. Sulphuris viui,& myrobalani, æquas partes cum aqua illine,aut terebinthina exceptas,& veſtis detritæ panniculo infartas impone. Aliud. Myrobalani vnc.I. ſtercoris columbini vnciam.I.melanthii ſextantem,tritis vtere pro ſmegmate.poteris & cum aceto illinire. Aliud. Myrobalanum,ſulphur viuum,alcyonium,cum aqua ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redacta illinito. Aliud. Buccinorum vſtorum ſextantem,thuris vnciam vnam, illine cum aceto. Oribaſii,ad cicatrices nigras. Radicis cucumeris ſylueſtris viridis drach. duodecim, adipis ſuilli recentis drach.quindecim,aluminis ſciſſi drachm. duas, ſulphuris viui, nitri,cuiuſque drachmas duas. Aliud. Spumæ argenti,ceruſſæ,æquales partes lotas terito,& cum oui cãdido illinito. Smegma cicatrices inalbans. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,æquales omnium partes cũ aceto affricato, & rurſus ex eodẽ illinito. Aliud. Veratri albi dr.II.thuris dr.II.ſpumæ nitri drachm.vnam,cimoliæ drach.I.vtere cum aceto. Aliud. Bryoniæ radicem conciſam,in oleo donec ſucculenta reddatur coquito,& oleum ipſum aſſiduè illinito. Aliud. Erucæ ſemen cum felle bubulo, aut alio quod haberi poſſit, illinito. Aliud. Spumæ argenti ſextantem,ſulphuris viui vnciam vnam,erucæ ſucco trita illini: vbi verò exaruerint, laua: à balneo verò ex ſola argenti ſpuma cum erucæ ſucco illine. Aliud. Talum ouillum vſtũ cum vino terito ac illinito. Paſtillus ad cicatrices nigras in quacunque corporis parte. Cornu ceruini vſti,buccinorum vſtorum, ſpumæ argenti, ceruſſæ, thuris,alcyonii vſti,ſingulorum vnciam I.piperis ſeſquiunciam, ſulphuris viui ſeſquiunciam, gummi vnciam vnam,cum vino paſtillos quemadmodum noſti formato. Alius paſtillus,per experientiam concolores cicatrices faciens. Lapidis pyritæ,comæ abſinthii,lupinorum amarorum,pompholygis,cimoliæ,ſtercoris columbini,myrobalani,melanthii,æquales ſingulorum partes in paſtillos cum aceto cogito, ſimiliterque vtitor. Ad cubitorum & coxendicum nigredines ex cinctura obortas. Alcyoniũ vſtum,ſiquidem tenera cute præditus ſit,cum aqua:ſi verò duriorem cutem habeat,cum aceto ſtatim à balneo illinito. Smegma idémque illitio,ad nigras in toto corpore cicatrices:Farinæ fabarum Italicam chœnicem vnã, baccarum lauri drach.VIII.veratri albi drach. VIII. myrobalani drach.IIII.ſpumæ nitri drach.IIII. contuſa reponito:vſu verò exigente,cum aqua illinito.vtere & pro ſmegmate in balneo. Aliud. Farinæ erui, ſpumæ nitri albæ,radicis bryoniæ,alcyonii aſperi,myrobalani,ſingulorum æquales partes committito,ac vtitor vt dictum eſt.

De vitiligine ſeu alpho, Cap. CXXXII.

VItiliginum,quæ alphi *Græcis* dicuntur,generatio,eiuſdem ſpeciei eſt cum leuce & lepra,non tamen omnino in profundo caro in eis affecta eſt,ſed ſumma tantùm cutis,& velut ſquamulæ quædam vitiligines ipſæ affixæ inhærent,albæ quidem ex pituita,nigræ verò ex atræ bilis humore obortæ.Dictus eſt autem *Græcis* alphos, ex eo quòd colorem cutis immutet: immutare enim apud veteres,ἀλφαίνειν dicebatur. Ad albas igitur vitiligines & nigras communiter faciunt,folia fici,ſulphur viuum,alumen, æqualibus partibus cum aceto illita: quare eis vt

præſtātiſſimis,vtaris. Aliud,ad vtraq;. Calcē aqua multoties lotā in æſtiuo ſole deſiccato:vſus verò tēpore cū aqua liquefactam dilutiorem illinito. Ad nigras vitiligines. Ad nigras verò vitiligines priuatim ſubſcriptis vtendū eſt: Veratri nigri,terræ Cimoliæ,æquales partes aceto aut aqua dilutas, & ad ſtrigmētitiam ſpiſſitudinem redactas in ſole illinito,præfricto antea loco. Aliud. Radicis narciſſi,ſeminis vrticæ,cuiuſque ſextantem,nitri rubri vnciam vnam cum aceto illine. Aliud. Veratri nigri, nitri, æquis partibus ex aceto vtere. Aliud. Cochleas terreſtres vſtas & cum melle tritas, poſt modicum temporis interuallum affricato. Ad inueteratas nigras vitiligines,& ſuperficie iam in callum indurata, ſubſcriptis vtendum eſt: Radicis chamæleontis nigri dodrantem,ſulphuris viui ſextantem,ſpumæ nitri vnc.vnam.Vtere in aceto diſſolutis,illinendo ad ſolem. Aliud. Alcyonii ſextantem, nitri ſextantem, ſtaphidis ſylueſtris vnciam I.ſulphuris viui vnciam vnam.hæc arida adſeruato, primúmque pſilothro vtitor,& interiecta vna die corpus in balneo humectum ex aridis conſpergito, & ſudorem ab eo excludet. Aliud. Alcyonii vſti,ſpumæ nitri,ſulphuris viui,veratri nigri, ſingulorum æquas partes cum aceto illinito,& cum eodem etiam in balneo defricando repurgato. Aliud odoratum efficaciſſimum. Veratri nigri drach.octo,iridis,ſpumæ nitri,coſti, cuiuſq; drach. quatuor,cum aceto illinito, & in balneo citra pinguitudinis admixtionem affricato. Optimè facit & adhæc id quod ad albas vitiligines apparatur adiaptotō(ex eo quòd citra opem non dilabatur)inſcriptum. Smegma ad nigras vitiligines. Radicem cucumeris ſylueſtris contuſam & cribratam affricandam exhibeto. Aliud. Foliorum fici in vmbra deſiccatorum drach.ſex, ſimilaginis drach.quatuor,nitri drach.octo, alcyonii drach.octo. contuſa,cribrata reponito. Ante vſum autem,ad ſolē exudare affectū oportet:deinde inſpergere, & ſinere exſiccari:deinde citra olei admixtionem defricare.Hoc in quinque diebus vitiligines curat. Aliud. Melanthii, veratri albi,coſti,ſingulorum drach.quatuor,nitri drach.duodecim. Vtere in balneo citra pinguium admixtionem. Manifeſtum eſt autem(etiamſi nullus dicam) quòd prius ex hiera Galeni corpora purgare oporteat,aut ex colocynthide & aloe catapotiis: deinde verò ſubſcriptis vti. Bulbos cum aceto tritos illinito. poteris item purgatiuis ex veratro nigro & epithymo vti. Ad vitiligines albas. Hos itidem prius cum Galeni hiera purgare oportet, aut per catapotia ex colocynthide & aloe formata,deinde ſequētibus vti. Dracunculi radicem,aut ari radicem,cum farina ordeacea ex aceto illinito. Aliud. Bulbos tritos cū aceto illinito. Aliud. Althææ ſemen cum aceto tritum illinito. Aliud. Bryoniæ radicem cōciſam cum oleo decoquito, donec oleum inde ſucculentum reddatur,& aſſiduè illinito. Aliud. Baccarum lauri, cimoliæ,nitri,æqualibus partibus vtere cum aceto. illine autē ad ſolem,& poſt paruum interſtitium aqua ablue. Aliud. Fœnigræci trientem, ſpumæ nitri ſextantem, alcyonii vſti vnc.vnam, cum aceto illinito. eodem etiam pro ſmegmate in balneo vtitor. Aliud valde efficax. Alcyonii vſti,ſulphuris viui,veratri albi, ſpumæ nitri,æqualibus partibus in balneo ad defricandum vtere: cum aceto item in ſole illine. Aliud adiaptoton (quòd citra opem non dilabatur)appellatum. Radicis chamæleontis albi drach. octo,alcyonii vſti, ſulphuris viui,atramenti ſutorii,ſpumæ nitri,cardamomi,pyrethri, foliorum fici ſylueſtris,aluminis liquidi,pulueris calcis viuæ, qui parietibus adhæret domus in qua calx repoſita eſt, ſingul. drach.quatuor tere,& in ſole cum aceto illine,ægro prius in balneo ex eo defricto. facit & ad vitiligines nigras. Aliud ad nigras ac albas vitiligines celeberrimum. Myrrhæ,ſulphuris viui, ſpumæ nitri,veratri albi, cuiuſque ſextantem,alcyonii vſti ſeſcuncem. Vtere confidenter pro ſmegmate in balneo:& in ſole item cum aceto illinito.

De leuce vitiligine altius inſidente,Galeni,
Cap. CXXXIII.

Pituitoſus & lentus ac viſcoſus ſanguis, & affectorum locorum debilitas, cauſæ ſunt ob quas leuce genera-
A tur. Quum enim ex pituitoſo ſimúlque viſcoſo ſanguine, caro per multum tempus connutritur,facillimè leuce omnis per profundum ipſius pituitoſa oboritur,neque poteſt amplius delatum ad locum nutrimentum ad propriā naturam in rubedinem tranſmutare. Accedit his quòd & ipſe qui ad locum influit ſanguis, pituitoſus veluti prædictum eſt exiſtit.Qualem igitur locuſta, aut cancer fluuialis, & ferè omnia exanguia oſtrea ex natura ſua carnē habent: talem habent & ex tranſmutatione ac in aliam ſpeciem degeneratione, ii qui leucis corripiuntur: ete-
B nim hanc carnis affectionem ita appellant ab albo colore nomine accepto. Quum enim in pilo obſitis locis leuce oboritur,pilo locos ipſos non denudat, ſed canos omnino facit: ſi verò loci piloſi glabri & pilis nudi reddantur, incurabilis leuce cenſetur. Ad leucas igitur ſubſcriptis remediis vtendum eſt: Fici ſylueſtris nigræ virgultorum libram vnam, rutæ ſeſcuncem, miſyos vnc. vnam, calcis viuæ vnc.vnam,aceti acerrimi quantum ſatis eſt. contere obnixè,& paſtillos informa, eóſque in vmbra reſicca. Vſu verò exigente illine in ſole, loco prius confricto: &,
C ſi bullæ oboriantur,eas acicula penetrato,& ceratum imponito. Aliud. Fici nigræ virgulta in aceto macerato, & quamtenuiſſimè terito,eiſque ſpumæ nitri,ſulphuris viui,fructus myricæ, ſingulorum æquales partes admiſceto,& locum cum nitro prius defricato, indéque in ſole illinito,diligenter obſeruans ne vlceratio ex eis cōſequatur. Aliud. Fici nigræ folia viridia in aceto macerato:ſit autem aceti tantum vt ea ſuperet & penitus cōtegat. deinde contuſa & trita cum ſufficiente calce viua miſceto,& locis prius exterſis in ſole illinito, vſquequo
D lētigini ſimilem imaginem ipſa leuce induat, atque deinde fici ſuccum recentem ſupra iſtam illitionem inducito,ipſámque leucem ſolam aliquandiu confricato,& ne vicinas partes exulceres obſeruato. egregiè enim auxiliatur. Aliud,ad leucem diuinum donum: facit & ad lepram. Sandaracham terito,eique nucum iuglandium viridem teſtam adiicito, ac adfuſo aceto, rurſus ſimul probè terito,& loco prius deterſo, in ſole illinito. quòd ſi acre ægro appareat,paucum panem admiſceto, & aſſiduè lauato. Aliud, ex cuius vſu ſæpicule laudem ade-
E ptus ſum.citra exulcerationem medetur. Vſus ſum eo in muliercula quadam quæ in fronte leucem habebat, & valde egregiè vires ſuas declarauit. Seminis cardamomi ſeſcunciam, atramenti ſutorii ſextantem, ſulphuris viui drach. quatuor, aluminis rotundi & ſciſſi, cuiuſque drach.quatuor,cum aceto diligenter terito,locóque ex nitro & aceto præfricto,in ſole illinito. in quibuſdam ſanè bullam quotieſcunque illinitur producit: qua ſublata lepram item tollit. Aliud, ad leucas & lepras. Nucum iuglandium immaturarum & adhuc acerbarum exterio-
F rem corticem viridem detrahito, & fici nigræ ſylueſtris ramulos amputato,& ad hæc ſpumam argenti coniicito, ac cum aceto coquito, terito, & ad vnguenti formam reducito,ídque ipſum in ſole illinito.in decoquendo etiam hordei grana ſeptem addito. hinc enim ſufficientis decoctionis ſignū habebis,vbi videlicet hordei grana cocta videris. Aliud,Archelai. Veratri nigri,radicis bryoniæ, radicis chamæleontis nigri, ſulphuris viui, atramenti ſutorii,miſyos,alcyonii,foliorū fici nigræ ſylueſtris, ſing. æquales partes cōtuſas per anguſtiſſimum cribrum excu-
G tito,deinde in mortarium coniicito, & aceto affuſo diligenter terito,atque vbi ad liquidiſſimi cerati ſpiſſitudinem fuerint redacta, in pyxidem plumbeam recondito. Vſu autem expetente,loco prius cum nitro perfricto, ad ſolem liquidius pharmacum illinito. ſummè etiam ad lepras conducit. Ad leucas quantumuis craſſæ exiſtant: Adarces,canchryos,ſulphuris viui,æquales partes:vnumquodque per ſe priuatim contundito & cribrato, deinde ſimul cum aceto ad multos dies ſufficiēter in ſole terito, & loco prius confricto, non aceruatim illinito ſed dilu-
H tius, obſeruans etiam in principio ne cutis exulceretur. In progreſſu verò temporis. parum quid ex veratro, tantundémque ex gallis, ad trita prædicta admiſceto. Aliud. Olus eſt in Syria folia habens ſeridis anguſto folio præditæ. vocatur autem lepidium, & cum lacte con-

ditum,ſeruatur: cum radice verò eius lanæ tinguntur, &
nigrum induunt colorem.Hoc ipſum olus tritum & im-
poſitum,cutem liuidam reddit & attollit,vt excoriatæ ſi-
milis videatur.Eſt autem radix eius alba, craſſitudine di
gitali: ex qua in ſole ſiccata corticem detrahere oportet,
& per diem vnum in acerrimo aceto macerare: deinde
manè probè & conſtanter terere,affuſóque aceto ſufficiē
ti ad ſtrigmētitiam craſſitudinem redigere,atque ita re-
poſitum adſeruare. Vbi verò vſus exegerit,locum nitro
defrictum paulisper tranſpirare ſinito, atque ita pharma-
cum ipſum ad calentiſſimum ſolem illinito,& quodam-
modo adfricato.deinde acetum paulatim ad illitum in-
ſtillato.Quum verò æger vellicationem ac morſum per-
ceperit,eum ad tolerātiam inhortator.bullæ nanque ſuc
cedent,quas acicula penetratas excoriare oportet. Vbi i-
taque excoriatæ fuerint, ſi quidem affectus locus excoria
tus concolor appareat, ipſum vt ſecundum naturam ha-
bentem & reſtitutum ſinito: ſi verò non, rurſus ad duos
& tres dies idem pharmacum illinito, donec omnino
perfectè videris locum ipſum ſanatum. Aliquibus verò
ex hac curatione bullæ non erumpunt, verùm locus ipſe
excoriatur. hos itaque velut igne ambuſta curare opor-
tet. Aliud. Floris mali Punici drach.octo, ſpumæ ni-
tri drach.quinque,alcyonii drach.tres, ſulphuris viui dra
chmas duas.vtere cum aceto.Eſt item Siccum optimum
ad leucas, & inſpergitur poſtquam exciderint cruſtæ ex
acribus pharmacis obortæ. Cæterùm ad cicatricem obdu
cendam,& cicatrices reliquo corpori concolores redden
das,aceto excipe,& loco probè præfricto illine. vbi verò
bullæ emerſerint,pharmacum ipſum cum melle catapla-
ſmatis modo impone. efficacius autem fit,ſi pro ſulphu-
re veratrum nigrum coniiciatur. Smegmatis porrò ad
leucen itémque lepram plurimis ex præſcriptis illitioni-
bus vti oportet. Præclariſſimè autem ad ipſos Siccum ma
gnum facit,quod Indum inſcriptū eſt, quo etiam ad ele-
phantiaſin,& omnem cutis ſcabriciem:ad articularem i-
tem morbum,& membrorum reſolutiones,& ad hydro-
picos vti conuenit: Salis ammoniaci,ſalis communis,ſa
lis Cappadocici, ſalis amari,nitri aſſati, farinæ fabaceæ,
pumicis vſti,ſpumæ nitri, ſingulorum trientem, veratri
albi,veratri nigri,radicis ſtruthii,radicis bryoniæ, cype-
rorum,aluminis liquidi,aluminis ſciſſi, floris iunci odo-
rati,gummi, iridis, lapidis ſpecularis vſti, teſtarū ſæpiæ,
ſeminis lini,coſti,baccarum lauri,farinæ lupinorum,pu-
legii,thuris,ſeminis viticis,ſingulorum ſextātem, oſtreo-
rum vſtorum,radicis dracūculi,fæcis vini vſtæ,pyrethri,
radicis chamæleontis nigri, ſulphuris viui,ſtaphidis ſyl-
ueſtris,ſinapis,radicis pæoniæ,ſampſuchi, ſpicæ nardi,co
mæ marrubii,fœnigræci,grani cnidii,phylli, ſingul.vnc.
vnam,radicis cucumeris ſylueſtris,cimoliæ,gallarum, ſin
gulorum ſcrup.ſedecim.

De lepra, Archigenis, Cap. CXXXIIII.

EX craſſo ac viſcoſo, & magis atræ bilis humore,lepra
generatur.Differt autem lepra,à leuce & alpho vitili-
ginis ſpeciebus,in eo quòd lepra aſpera eſt ad cōtactum,
& pruritum locorum inducit. cutis enim ſola eſt quæ af-
fecta eſt.vnde & excoriata cute,caro ſubiecta ſana repe-
ritur.in leuce verò,velut dictum eſt,ſubiecta cuti caro to
ta per profundum tranſmutata eſt,ad albidiorem colorē
& ſuperficies affecti loci læuiſſima eſt, & confricta citius
rubeſcit, præſertim in iis qui facilè curantur. at verò
alphos in ſuperficie hæret, & velut ſquamæ cuti affixus
eſt. Cæterùm à ſcabie differt lepra, quòd in ſcabie qui-
dem furfuracea quædam cuti inhærentia apparent: in le-

A pra verò quædam velut magnorum piſciū ſquamæ. Dif-
fert autem lepra ab impetigine ſylueſtri, eo quòd impe-
tigo orbiculatius ſemper ad vicinos locos proſerpit: le-
pra verò non ita eodem modo. Ad leprā igitur faciunt
plurima ex iis quæ præſcripta ſunt ad leucem: peculiari-
ter autem talia: Glutinis,ſaluiæ,lacrymæ oleæ ſylueſtris,
ſing.drach.octo,corticis radicis capparis,gummi,ſingul.
drach.ſedecim.Vtere cum aceto illinens præfrictis in ſo
le. Aliud. Cardamomi, atramenti ſutorii, aluminis
rotundi,radicis chamæleontis nigri,nitri aſſati,farinæ lo
B lii,ſingulorum æquales partes. loco ex nitro præparato,
medicamētū hoc in ſole impone. Aliud. Atramēti ſu
torii drach.II.ſulphuris viui drach.II. cardamomi drach.
IIII.farinæ lolii dr.VIII.foliorū fici drachm.VIII.carnis ca
ricarū pinguiū drach.octo.aceto trita impone,& alternis
ſolue,ac rurſus lotis impone. Aliud. Veratri nigri, ſul-
phuris viui,radicis bryoniæ,nitri,bituminis,foliorum fi-
ci,miſyos,alcyonii vſti,radicis chamæleontis nigri, atra-
menti ſutorii,ſingulorum æquales partes. vtere cum ace
to ad præfrictos in ſole. Aliud ad lepram experimento
C cognitum.tollit eam per dies quinque: Æruginis drach.
quatuor,reſinæ pinus liquidæ drach.tres, thuris recentis
drach.duas. Arida cum aceto terito, & adiecta reſina li-
quata præfrictis imponito,& alternis ſoluito: & reperies
lepram ſplenio adhærentem. deinde vero loco per poſcā
deterſo ac confricto,vt cruentus fiat,rurſus impone. At ſi
exulceratio facta fuerit, per muriam & lenticulam cum
melle depurga. & poſtea per ceratum ad ambuſta paratū:
curationem perfice. Aliud ad lepras, ipſas excorians:
Radicis chamæleontis nigri partem vnam, ſucci thapſiæ
D partem vnam,ventrium cantharidum, ſulphuris, æqua-
les ſingulorum partes pice liquida excipe, & loco illine,
vbi prius ipſum probè confricueris. poſtquam verò bul-
læ ac puſtulæ excitatæ fuerint,lenticulam cum melle im
pone. Archigenis ad lepram,Magiſtriani. Arietis ni-
gri adipem accipito,& locum ex eo aſſiduè inungito: &
in paucis omnino diebus citra exulcerationem eam tol-
lit. Aliud. Seminis raphani drach.quatuor, ſandara-
chæ drach.ſedecim,lupinorum aridorum decorticatorū,
ſulphuris viui,ſing.drach.ſedecim,gallarum omphacina
rum,veratri nigri,gummi,ſing.drach octo.Aceto excipe
E & præfricto ex fici nigræ foliis loco, illine in ſole. cum
eodem item in balneo citra olei admixtionem ſicco,per
dies nouem defricato. Critonis, ad lepram, veluti Ori-
baſius tradit: Farinæ lolii chœnicem Italicam vnam,car
damomi drach.quatuor, ſpumæ nitri drach. quatuor, a-
tramenti ſutorii drach. octo, radices haſtulæ regiæ me-
dias IIII.terito omnia & miſceto.Vſu verò expetēte,quan
tum ſatis videbitur accipito,acetóque acerrimo coquito,
& vbi ad cerati ſpiſſitudinem redegeris, craſſius illinito,
F loco tamen prius ex nitro cōfricto:ſupernè verò linteolū
obligato,idque tertio quoque die ſoluito,frigidáque ab-
luito,ac rurſus illinito. Aliud,vt Oribaſius tradit. citra
exulcerationem perſanat: Radicis rumicis ſylueſtris dra
chmas vigintiquatuor,gummi drach.duodecim, ſulphu
ris viui drach.ſex,myrrhæ drach.quatuor, gallarū drach.
quatuor.Rumicis radices in aceto ad tertias decoquito,
eiſque tritis reliqua admiſceto, ac ſimul terito: ad finem
verò etiam gummi addito. Vſus autem tempore loco
prius ex nitro confricto,illinito: ſequenti verò die laua-
G to ac ſimiliter curato.Vtere eo & ad impetigines ac pſo-
ras aſperas ac ſcabras. Oribaſii,ad leproſos. Succi radi-
cis haſtulæ regiæ ſeſcūcem,ſulphuris viui drach.quatuor,
mannæ drach.decem,nitri drach.octo:illine cum aceto.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti, Sermo secundus.

De sedis, pudendorum ac scroti affectionibus, & de simplicibus medicamentis quæ in emplastra coniiciuntur. Et de cruentis vulneribus & inflammationibus, abscessib úsque, ac vlceribus veteribus.

De affectionibus sedis, ex Galeno, Caput I.

AFFECTIONES circa sedem ob multas causas difficulter curantur. Nam & valde tenero sensu prædita pars est: sæpe verò dictum est, tales partes facilè ab acrioribus ac austerioribus medicament s irritari: & ipse superfluitatũ alimẽti trãsitus, tum per se mordax est, tũ ob id maximè quòd simul cum ipsis pertransit bilis, & aliquando quidam serosi humores. Et adhæc accedit, quòd neque præfinitum est medicis certum tempus ad medicamenta imponenda: sed aliquando etiam tempore non conuenienti, ægri ad recrementorum excretionem progrediuntur. Quin & humiditas ac caliditas locorum, siccantibus simúlque frigefacientibus opus habens, non parum efficit vt vlcera ægrè curabilia fiant. Mordent enim adstringentia: locus autem ferre non potest morsum, quum subtili sensu præditus existat. Quapropter conueniunt ipsis medicamenta quæ adstringũt citra asperitatem: qualia maximè sunt ex metallicis, ea quæ neque acria, neque acerba valde sunt. hæc enim lota, citra mordacitatem faciunt id quo opus est. Horum igitur in summa memores, materiam experimento cognitam consequenter scriptam habete.

De inflammationibus sedis, Cap. II.

AD inflammationes ani, siue ex fissuris, siue ex tuberculis, siue ex vlcere fuerint. Palmarum passarum sextantem, panis siliginei vnc. vnam, croci drach. duas. palmas & micas panis sapa præmaceratas terito ac illinito. quum autem inflammatio cessauerit, imminuto pane, palmulas & crocum auge, donec curetur. curata verò inflammatione, vtere sicco hoc ad vlcus: Cerussæ & syrici pares portiones siccas tritas insperge. facit hoc etiam ad tubercula condylomata appellata. Medicamentum optimum ad sedem: curat fissuras, & tubercula consumit, & dolorem confestim eximit. sanat etiam vlcera depascentia, ac maligna, & ægrè cicatricem accipientia. deprimit præminentia, & replet caua. facit etiam ad tibiarum vlcera, & ea quæ dulcia appellantur sanat. Mastiches, cerussæ, spumæ argenti, succi hyoscyami, sing. vnciam vnã, olei myrtei aut lentiscini, quò strigmentosum pharmacũ fiat. Quòd si etiam amplius quid de hyoscyami succo cõieceris, prodest. reponitur in plumbea pyxide. Medicamenum ad sedem, Oribasii: Olei myrtei lib. vnam, cerussæ trientem, thuris sextãtem. Cerussam cum oleo myrteo ad mellis compagem coctam, ad thus in mortario tritum affunde, & vnitis vtere. Phicotyche Oribasii emplastrum probatum: Thuris drach. decẽ, myrrhæ drach. septem, opii drach. quatuor, butyri drach. quatuor, aluminis scissi drach. vnam, cadmiæ vstæ ac lotæ, pompholygis vtriusque drach. sex, ceræ Tyrrhenicæ drach. quatuor, vitellorum ouorum assatorum, numero quatuor, adipis anserini drach. sedecim, rosacei drach. sedecim, medullæ ceruinæ drach. quatuordecim, cerussæ drach. quatuordecim, plũbi vsti & loti drach. VIII. lapidis hæmatitæ drach. vnam, œsypi drach. quatuor & dimidiam. arida teruntur cum vino. Ambrosia emplastrum Oribasii. Ceræ, mellis, rosacei, spumæ argenti, cerussæ, adipis caprini, butyri recentis, singulorum quadrantem, thuris vnciam vnam. Aliud emplastrum sedis, dolorem mitigans ac adimens. Spumæ argenti, cerussæ, ceræ, sing. vnc. vnam, rosacei sescuncem, croci drach. quatuor, medullæ ceruinæ drach. quatuor, amyli drach. quatuor, meliloti vnc. vnam, terebinthinæ drach. duas. aliquando & ouorum assatorum vitellos duos aut tres. Spuma argenti & cerussa lotæ ac siccatæ miscentur, deinde teruntur passo cum meliloto,

A croco & amylo. Emplastrum sedis ex cerebellis, Andreæ: Adipis anserini curati, ceræ, thuris, medullæ ceruí, floris rosarum, pompholygis lotæ, cadmiæ teneræ lotæ, plumbi vsti loti, singulorum drach. quatuor, cerussæ drach. octo, cerebellorum gruum drach. duas, opii sesquidrachmã, œsypi drach. quinque, succi intybi cochleariũ vnum, rosacei sescuncem. præpara, & vtere velut dictum est. Ad inflammationem ignis sacri in sede. Emplastri ex succis lib. vnam, panis siliginei libram vnam, croci vnciam vnam, opii drach. quatuor, rosacei libr. duas. Cro-
B cus & opium passo macerantur, panis verò in aqua, & ad ipsa trita affunduntur liquida. facit etiam ad podagras, in calida intemperie ac fluxione biliosa, ad eminentias protuberantes. De rumicis agrestis radice humida adhuc, corticem detrahe, & ipsam radicem parum contusam vt ex proprio succo madescat, statim eminentiæ ipsi affrica post factam alui exonerationem, nimirum vbi aqua ablueris, & linteo deterseris humiditatem. hoc decrescẽte luna fiat. Aliud optimum ad omnem sedis inflammationem. Malicorii sesquiunciam, meliloti vnciam
C vnam, fœnigræci cyathos duos, vini dulcis veteris heminas quinque. coquito ad tertias, & abiectis herbis, terito in vino cerussæ lotæ sextantem, pompholygis lotæ vnc. vnam, thuris trientem, plumbi vsti vnciam vnam: & liquefacito ceræ Tyrrhenicæ sextantem, olei myrtei quadrantem, rosacei quadrãtem, butyri recentis insulsi sextãtem, œsypi vnc. vnam, medullæ ceruinæ vnciam vnam, adipis anserini trientem: hæc liquefacta frigefacta ac erasa, ad trita adiicito, & intybi succum paulatim adstillato, & probè vnitis vtitor. Aliud Andromachi, quo vtor, in-
D quit. Rosarum viridium drach. septem, capitum papaueris drach. quatuor, oua cruda integra duo, butyri recentis, œsypi, malicorii læuissimè triti, sing. drach. sedecim, mellis dodrantem, rosacei aut myrtei sescuncem, ceræ bessem. Aliud, quo vtor, ait. Cerussæ drach. quinque, spumæ argenti lotæ drach. quinque, thuris drach. sex, aluminis drach. tres, croci obolos tres, vini & rosacei quantum satis est.

De fissuris sedis & de tuberculis, Cap. III.

E TVberculum quod condyloma appellatur, in sede fit, ruga aliqua corporum in ano reduplicatorum insurgente, ac præter naturam intumescente. Quum enim sinuosus sit anus, rugas coagmentatas habet. vbi verò amplius intumuerit ruga, tũc sanè fit condyloma. & aliquando quidem citra inflammationem fit, & molle est: quandoque verò cum inflammatione, & durum est ac dolorosum. At verò fissuræ ac rimæ in sede fiunt, quandoque in adstrictiori parte, siue musculo adstringente: quandoque verò in ano: & aliquando ex influentium acrimonia
F consistunt: aliquando autem propter condylomatum inflammationem ac distentionem, partes circumsitæ rupturam sustinent. Curationes autem primùm quidẽ fiunt per medicamenta. dilata verò curatione, dum & indurantur & callosæ fiunt affectiones, chirurgiam adhibere oportet, ita vt in condylomatis quidem æger commodè locetur, & ipsum condyloma volsella distentum funditus excidatur: in fissuris autem, vt callosa rimæ labia deradantur, quò supina ac recẽs vlceratio fiat ad facilem curationem. Post chirurgiam consequens curatio primùm est
G suppuratoria, deinde repurgatoria, postea ad cicatricem perducens. Quæ verò in principio adhibentur ipsis auxilia, talia sunt. Ad condylomata pharmacum, quod contrahit ac cõsumit ipsa: Misy assatum terebinthina liquida excipe, vt emplastri compagem habeat, & adhibito prius per aquam fomento impone. vtere velut admirando. Aliud. Testas ouorum vstas ac tritas lauato, &

ficcatas inſpergito. Aliud Lucii. Ad inflammationes ſedis & rimas,ac condylomata. facit etiam ad rimas pudendorum inflammatas: Ceruſſæ quincuncem, ſpumæ argenti lotæ ſextantem & vnciæ dimidium, recrementi plumbi loti,aluminis ſciſſi,thuris,ſingulorum ſextãtem. Hæc cum vino albo veteri trita,ad ceratum myrteum ac roſaceum admiſceto,ac vtitor. Facit ad ſordida vlcera ſedis,maximè verò circa coronam glandis & præputium conſiſtentia,quæ neque linamentis repurgãtur, & à medicamentis ad depaſcentia vlcera deſtinatis exacerbantur. In ſumma verò perfuſiones in condylomatis adſtringentes eſſe oportet, & medicamenta ipſorũ adſtrictione quadam participare debent. Aliud ad rimas in ſede inflammatas,& ad condylomata. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ac lotæ,ceruſſæ lotæ,ſpumæ argenti lotæ,ſingulorum ſextantem,ceræ quadrantem, ouorum duorum aſſatorũ vitellos,ſapæ cyathum vnum,roſacei cyathũ vnum. vtere.eſt valde commodum etiam ad antiquata. Ad rimas inflammatas,morſúſque ac feruores, quo ego ſemper vſus,nullo alio opus habui. Collyria aſteris aut thuris, aut aliquod conſimile,ſucco hyoſcyami & ſapa diluito,& roſaceo ſufficienti addito quò ſtrigmẽtoſum pharmacum fiat,ex hoc anum aſſiduè illinere iubeo. Et primùm quidem dolores ſedat:celerrimè verò etiam vlcera ſanat. Potes & ſpecies collyrii accipere, & cum hyoſcyami ſucco terere,ac paſtillos efformare: & vſus tempore cum ſapa ac roſaceo diluere. Aliud Andromachi,quo vtor,inquit, ad rimas ſedis & condylomata inflammata. Lapidis hæmatitæ,ammoniaci thymiamatis,thuris,aluminis rotũdi,ſingulorum drach. XII. (in alio exemplari, ſextantem) gallarum, croci, ſingulorum drach. vnam, terebinthinæ drach.quatuor, ceræ Tyrrhenicæ drach.duodecim,roſacei drach.decem. vtere ad ſedem quidem cum roſaceo: ad vterum verò cum vnguento Salca appellato. Aliud ad condylomata & rimas, quo melius non eſt. Aluminis ſciſſi drach. tres, croci drach.quatuor,ceruſſæ drach. duas, opobalſami drach.vnam, thuris drach. quatuor, aloes drach.vnam,œſypi drach.octo, ceræ drach. octo, liquabilia liquefacito,& ad arida trita affundito, ac vnitis vtitor. Ad rimas in ano ac pudendis. Reſinam pinus ſiccam cum roſaceo terito, donec ſtrigmentoſa fiat, & oui aſſati vitellum admiſceto ac illinito. Ad rimas ſedis,inflammationéſque ac condylomata, puluis ſiccus mitigans ac eximens dolorem. Rhoidarii, ſyrici, ceruſſæ,ſpumæ argenti, æquales portiones ſiccas inſperge. Aliud. Foliorum hederæ ſiccorum cinerem cum vino & roſaceo in pila plumbea tere,ac vtere. Aliud. Cineris raſuræ linteorum vſtæ,& amyli, æquales partes tere,& foliorum oleæ viridium ſuccum miſce,ac illine. Aliud Maiæ ſiue obſtetricis ad fiſſuras & condylomata. Gallæ drach.octo,plumbaginis drach.octo,myrrhæ drach.quatuor, ceruſſæ drach.quatuor, tritis vtere. prodeſt ad omnia. Paſtillus Aretæ Andromachi,pharmacum accõmodatum ad rimas & condylomata,in maximis doloribus citò liberat.Stybii, acaciæ, plumbi vſti & loti, ſingulorum drach. ſedecim, cineris ſiue ſpodii pompholygis lotæ,drach octo: fructus ericæ, aluminis ſciſſilis, thuris, atramenti ſutorii,myrrhæ,opii, ſingulorum drach. octo, Vino terito velut collyrium, & excipe ac forma in paſtillos, quos vſus tempore paſſo diluito. Paſtillus ad ſedẽ & omnia ani vlcera,rimas ac condylomata: Pompholygis lotæ,terræ Samiæ,amyli,terræ Lemniæ, aloes vſtæ ac lotæ,thuris,ſádycis,plumbi vſti & loti,radicis ſymphyti, centaureæ,ſingulorum ſextantem,croci, ſquamæ æris, opii,tragacanthæ,ſingulorum ſeſquiunciam.Excipe vino, & vtere vt voles. Paſtillus ex ſolano halicacabo, velut Heras prodit,qui ad rimas parari ſolet in ſede ac pudendo,& ad vlcera,cõdylomata, ad verrucas thymos ac formicarias appellatas, & ad omnem eminentiam. facit & ad puſtulas nocturnas,papulas,reduuias circa vngues & ignem ſacrum, & ad aures purulentas, & labiorum ac plantarum fiſſuras. Spumæ argenti drachmas vigintiquatuor,ceruſſæ drachmas duodecim,corticis radicis halicacabi ſicci drachmas octo, atramenti ſutorii drachmas quatuor. Terito velut collyrium cum aqua, & forma paſtillos,ac vtere, ad valde inflammata cum lacte muliebri, ad ea quæ cicatrice opus habẽt cũ vino. Andromachus autem hunc paſtillum ſic præparat: Ceruſſæ libram vnam,ſpumæ argenti,corticis halicacabi, atramenti ſutorii,rubricæ ſinopidis,ſingulorum ſextãtem (in alio exemplari ſeſcuncem) terito cum aceto,ac formato paſtillos.

Medicamentũ cicatricem inducens vlceribus in ſede. Cadmiæ vſtæ & vino extinctæ ſextantem, ceruſſæ lotæ vnciam vnam,plumbi vſti ac loti vnciam vnam, ceræ vnciam vnam, olei myrtei libram vnam. Sicca cum vino
B terito ad dies ſufficientes, & ceratum liquefactum adiicito,ac vtitor vnitis. Aliud ſiccum,ad rimas præputii ac ſedis, inducit cicatricem: Cadmiæ, ceruſſæ, thuris, æquales partes. facit & ad alia vlcera mirabiliter. Aliud cicatricem inducens: Cadmiæ ter vſtæ ac lotæ, plumbi vſti ac loti, diphrygis, ſingulorum vnciam vnam. Vino trita excipe, cerato habente ceræ quincuncem, terebinthinæ drachmas quatuordecim, olei myrtei quincuncem:& vnita ac in maſſam coacta ſeruato. Vſus verò tem
C pore,de pharmaco ſextantem,ceræ trientem,olei myrtei quantum ſatis eſt accipe. Aliud ſiccum,rimas ac vlcera ad cicatricem perducens: Seminis ſpinæ Ægyptiæ ſextantem,maſtiches vnciam vnam. Singula ſeorſim trita miſcentur,& poſt ſedatas inflammationes inſperſa cicatricem inducunt. Aliud. Lapidis Phrygii ter vſti ac vino extincti,cadmiæ vſtæ lotæ,ceruſſæ lotæ, aloes,thuris, ſingulorum drachmas quatuor, ſquamæ æris lotæ drachmas duas,diphrygis drachmas duas,diligenter tere:ac vtere. Aliud. Fructus ericæ, gallarum, thuris,acaciæ,
D pares portiones ſiccas inſperge.

De thymis in ſede ac reliquo corpore naſcentibus,ſycoſique ac verrucis formicariis,itém que clauis, Cap. III.

Thymi appellationis originatio tranſſumpta eſt à cacuminibus eiuſdem nominis herbæ in montibus naſcentis. Thymi enim in corpore tuberculoſæ ſunt eminentiæ,aſperæ, ſubrubræ, oblongæ, præter naturam auctæ, ſanguinem effundentes dum auferuntur, amplius
E quàm pro apparente magnitudine. Abundat autem hæc affectio circa ſedem & pudenda ac media femora.quandoque etiam in facie cõſiſtit. Et quidam ſanè parui ſunt, & vocantur thymi:aliqui verò magnitudine excedunt, & appellantur ficus:& aliqui manſueti ſunt:aliqui verò maligni. Manſueti igitur thymi, carunculæ ſunt paruæ quidem,verùm inæquales, obſcuris eminentiis exaſperatæ, albicantis coloris,aut ſubrubræ,& doloris expertes. Maligni verò thymi, duriores ſunt & aſperiores ac maiores,
F fæculenti ac liuidi coloris, doloroſique ac punctorium dolorem inducentes, & exacerbantur maximè ad manuum contactum & medicamentorum adhibitionem. Sunt autem omnes manſueti facilẽ curabiles: maligni verò incurabiles. Curantur autem aliquando hi, non locali exectione, ſed cum ablatione totius partis in qua ſunt. Ad thymos. Saluiam herbam ſiccam tuſam cum pinguibus caricis præbe edendam, & diſparebunt. Verùm in pecoribus ordeum tori exponito,& eandem herbam inſpergito,& edere finito, ac miraberis.
G Ad eminentias. Soleas veteramentarias humidas vrito ac terito, & vino præimbutas imponito. Aliud. Serpentis exuuium tritum carne caricarum reiectis granis excipito, & emplaſtri modo imponito: ſi verò intra ſedem fuerint,glandulam inde facito, ſubdito,ac miraberis. Aliud. Caninum ſtercus album vſtum ac tritum,& vino madefactum imponito. Cæterùm verruca,acrochordon *Græcis* dicta, tuberculoſa eſt eminentia. Nomen verò inde habet, quòd ſimilis eſt vertice ſuo reſectæ chordæ iuxta extremitatem. At verruca formica-
H ria,tuberculoſa ac calloſa eſt eminentia, nigricantis coloris,fundamentum latum habens,& ad cutem reſidens, ad contactum dolorem exhibens eiuſmodi qualis à morſu formicæ animalis contingit: vnde etiam nomen habet. Verùm in ablatione ſanguinem fundit, non pro ap-

A parentis magnitudinis ratione. Clauus autem callosa est eminentia, capiti claui assimilis. frequens autem est circa manuum extremitates, & circa calcaneum. Appellant porrò etiam in facie orientes magnas eminentias, ficus: à magnitudine imposita appellatione. Proinde conandum est vt per pharmaca, tum mansuetos, tum malignos thymos curemus, ita vt mansuetis quidem, ea quæ consumere ac contrahere possunt adhibeamus: malignis autem, ea quæ ad cancerata vlcera describentur, præsertim in mammis ac vtero. At vbi victa fuerint pharmaca, & B curatio protrahatur, thymos quidem qui sunt in musculo ani adstrictorio, volsella attractos radicitus excindere oportet, & siccum medicamentum sanguinem sistens inspergere, quale est quod flauum appellatur: & post chirurgiam, pharmaca resiccantia adhibere donec perfectè curentur. nam vnctuosa curatio affectionem refricat. Si verò in partibus magis expositis fuerint thymi, post exectionem quum magni fuerint ac multi, vstionem adhibere expedit ad sanguinem sistendum, & regenerationem in posterum prohibēdam. Adhibita igitur vstione, C curatio decernatur communis ad perusta: primùm videlicet ea quæ crustas amouere potest: deinde repurgatoria: postea resiccatoria. Crustas autē remouere possunt in talibus, lac & mel per linamenta adhibita. Quòd si scalpello solùm excisi fuerint thymi, post excisionem siccum sanguinem sistens adhibeatur, & reliquus curationis ductus resiccans, velut dictum est. Pharmaca cōsumentia ac resiccantia thymos, & verrucas formicarias atque acrochordonas. Medicamenta quæ consumunt ac resiccant thymos, sunt ea quæ communiter curant etiam re- D liquas verrucas: quale est hoc quod facit ad thymos in sede ac pudendo, aut in alio corporis loco obortos. Aluminis scissi, atramenti sutorii vsti, glutinis, singulorum vnciam vnam, squamæ æris sextantem. Trita glutine excipito cum aceto prædissoluto, illinito. Ad thymos in sede, & dura ac non inflammata condylomata, & ficus. Squamæ æris drachmam vnam, sandarachæ drachmam vnam, auripigmenti drachmam vnam, aluminis scissi drachmas duas. Terito per se singula, & cum rosaceo, & ad strigmentitiā crassitudinem redacta largè illinito, & rasuram linteoli imponito, atque bis singulis diebus cu- E rato. at verò in aliis corporis partibus aceto diluta illinito. Mirabiliter autem contrahit ac deprimit thymos in sede ac condylomata, & inflammata lenit, pastillus superiore capite descriptus, Arete appellatus. Heraclidæ Tarentini ad verrucas formicarias inueteratas: Sulphuris viui, sandarachæ, atramenti sutorii, singulorum æquales partes, terito cum aceto, & pastillos formato. & vsus tempore aceto dilutos illine. Nos autem apposuimus his etiam elaterium pari portione, & ad formicarias atque acutas verrucas mirabiliter profuit: verùm in formicariis F primùm scalpello circumscalpere oportet, atque sic pharmacum illinere. Oribasii ad formicarias verrucas & acrochordones: Chalcitidis drachmas sex, sandarachæ drachmas quatuor, cadmiæ drachmas decem, cum aceto assiduè illine donec exciderint. Aliud melinum siccum, geminæ mixturæ, Heliocaes, *hoc est sole vstum* appellatum: Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partem vnam. auripigmentum aqua prius terito, & calcem adiicito, & in vase aqua repleto siccari sinito. Hoc vbi ter- G tiò feceris, in vas fictile procul ab omni humiditate deponito. facit ad verrucas formicarias, & instar chordæ apicis acutas, pterygia, callos, nomas, & epulidas. Aliud. Auripigmenti drachmas octo, sandarachæ drachmas sex, elaterii drachmas octo, sulphuris viui drachmas sex, radicis chamæleontis nigri drachmas quatuor. Aceto diluta cogito in pastillos, & vtere cum aceto. Verùm in formicaria verruca basim prius circumscalpe, velut dictum est. Aliud pharmacum accommodatum. hoc vsus sanaui thymos malignos: Elaterii drachmas octo, auripigmenti tantundem, sulphuris viui drachmas sex, gluti- H nis piscium drachmas quatuor, trita excipe glutino aceto prædissoluto. Et vtere in aliis quidem locis cum aceto dissolutis: ad sedem verò cum rosaceo. Quomodo verò gluten piscium dissoluere oporteat, dictum est in capite De sanguinem spuentibus, in pastillo qui gluten piscium recipit, Sermone octauo. Ad thymos valde malignos post exectionem & vstionem exorientes. verrucas item formicarias, & instar apicis chordæ acutas. Pastillus Pasionis: Squamæ æris drachmas duodecim, æris vsti drachmas octo, salis ammoniaci drachmas octo, aluminis rotundi drachmas octo, thuris drachmas sedecim. Omnia terito excepto thure, ad multos dies aceto affuso in sole. Deinde thus adiice, ac rursus probè tere, & pastillos efforma, eósque assiduè cum aceto illine, donec penitus exciderint: ad eos verò qui in sede sunt, cum passo diluito. Cæterùm ficus ablatos, & thymos ac condylomata curat, & rursus generari non finit, & iam extantes præclarè tollit, cinis lignorum vitis cum aceto illitus, & cinis ex vinaceis vstis cum aceto.

De hæmorrhoidibus sedis, Cap. v.

HÆmorrhois appellationis originationem habet à sanguinis fluxu. est autem velut dilatatio localis in sede facta, vasis quibusdam istic apertis, & progressu temporis callosioribus factis. Hæmorrhoidum verò aliæ sunt cæcæ, aliæ apertæ. cæcæ sunt quæ omni tempore inflatæ sunt, & nihil excernunt: apertæ verò sunt quæ per tempora sanguinem effundunt. Hæc affectio malorum plurimorum causa hominibus existit. nam & deformitatem, & miseram vitam hæmorrhoides inducunt: multos verò etiam vita priuant. Et deformitatem quidem, propter coloris totius corporis vitiationem, ex euacuatione succedentem: miseram verò vitam, propter corporis debilitatem. Quandoque autem & de vita periclitantur sic affecti, quum ob excedentem euacuationem perfrigeratum hepar, aquam inter cutem operatur. Conuenit igitur recta diæta ac venæ sectione præmissa, hæmorrhoidum extirpationem moliri, & nullam penitus relinquere, quemadmodum quibusdam visum fuit. possibile est enim incolumes euadere, optimúmque curationis finem assequi, post hœmorrhoidum extirpationem, eos qui opportuno tempore venæ sectione & conuenienti diæta semper vtantur, quemadmodum Hippocrati placet. Inquit enim, Hæmorrhoidas sananti inueteratas si non adseruetur, periculum est hydropem aut tabem succedere. Non enim (velut quidam opinantur) dixit, si non vna fuerit seruata hæmorrhois ad sanguinis excretionem: sed dixit, Si non adseruetur, hoc est si non conuenienti diæta vtatur. Quòd autem sic velit Hippocrates, ipsa aphorismi distinctio ostendit: ait enim hic vir, Hæmorrhoidas inueteratas sananti. est autem sanatio perfecta liberatio, & legitima curatio. Quare iuxta Hippocratem non oportet aliquam hæmorrhoidem relinquere, sed omnes excindere, & post perfectam ipsarum curationem per conuenientem, velut dictum est, diætam ad naturalem statum corpus curatum reducere, incideréque cubiti venam tempore opportuno, quò videlicet coaceruatus in corpore sanguis euacuetur.

De hæmorrhoidum chirurgia, Cap. vi.

AEgrum itaque præparare oportet per modici cibi vsum, & aquæ potum, & vtplurimùm etiam per clysteris infusum, tum prolectandi stercoris gratia, tum vt sedes irritata promptior ad euersionem fiat. Deinde adhibeatur chirurgia, quemadmodum in tractatu De chirurgia ostensum est, ita vt singulæ hæmorrhoides vncino distendantur, & basis prius circumscalpatur, & per vncinum obtorqueantur. Deinde paruo interstitio facto obligentur, & resecentur. ipsa enim obtortio adstrictioni correspondens, vasa contrahit vt considant, quò post excisionem sedes minus sanguinis effundat. Quapropter oportet vnamquanque hæmorrhoidem hamulo distēdere: deinde fundamentum circumscalpere, postea per hamulum obtorquere, & porrigere hamum tenendum ministro. postea verò etiam in aliis idem faciendum est. Postquam verò omnes hamulis distendimus, circumscalptas funiculis obligabimus, & ministro tenendas dabimus. Et tunc

tunc primùm diſtẽtam primã excidimus, & reliquas cõſequenter ex ordine tollimus. Poſt exectionem verò, ſiccum ſanguinem ſiſtẽs apponimus, & ſpongiam lino obligatam adhibemus, & fili principium foris relinquimus. Poſtea decernimus conſequentem curationem, per linamentorum immiſſionem, ſpongiarum appoſitionẽ, obligationem ſedi conuenientem. curatio verò poſtea communis eſt. Securior itaque & compendiaria curatio hæmorrhoidum eſt ipſa chirurgia. Quandoquidem verò quidam melius eſſe putant aſſiduè purgari per hæmorrhoidas, velut mulieres: quidam verò, ob timiditatem, per medicamenta potius aliquas ex his aut omnes tolli cupiunt, conſequenter ſubiungemus auxilia ad has conueniẽtia. Extractoria hæmorrhoidum. Quãdoquidem pleræque hæmorrhoides opus habẽt extractione, ad faciliorem medicamentorum impoſitionem, neceſſarium eſt & talia pharmaca deſcribere: Cyclamini ſuccus illitus, & hæmorrhoidas irritat, & non ſinit ipſas contrahi in chirurgia, & ſedem extrahit ac euertit. Magni pharmacum accommodatum ad hæmorrhoidas extrahendas: Piperis ac nitri, vtriuſque pares partes terito, & ſedi adhibeto.

Aliud. Succum cyclamini cum pari mellis menſura ad compagem mellis coquito. probè facit. Aliud. Hoc vix prolabentes hæmorrhoidas extrahit. Succi cẽtaurii drach. II. aluminis liquidi drach. II. miſyos drach. I. ſtaphidis agreſtis drachm. I. excipe melle & illine ſedem. aut lanam pharmaco imbutam in ſedem inde. Quum autem promptitudinem induxerit, & ſedes prolapſa fuerit, & hæmorrhoides apparuerint, imponito ea quæ ad hæmorrhoidum curationem deſcribentur. Quæ aperiant hæmorrhoidas. Aperiunt autem has, in iis quibus ſanguinem per ipſas excerni volumus, amaracinum vnguentum illitum, perdicii herbæ folia viridia aſſiduè affricta, mercurialis trita & velut glans immiſſa, fel bubulum per lanæ tomentum inditum. Siſtentia ſanguinis hæmorrhoidum fluxum. Sanguinem qui ex hæmorrhoidibꝰ nimiùm euacuatur, ſiſtũt, aloe impoſita, ſquama ferri, plumbum vſtum cum poſca. Aliud ſanguinẽ ſiſtens confeſtim. Acaciæ fuluæ drach. IIII. plumbaginis drach. IIII. tragacanthæ drach. II. Singula ſeorſim terito & miſceto, & aqua ſubacta craſſius imponito: ſi verò penitiores fuerint, in maſſam coacta indito. Aliud delẽs hæmorrhoidas & omnem ſanguinis eruptionem: Merorum crudiſſimorum ſiccorum ſeſquiunciam, chalcitidis ſeſquiunciam, lapidis molaris trientem, pennarum corui ſcrup. XXI. Extremitates pennarum torreto ac terito. deinde omnia vino ſubacta ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem redigito. & in hæmorrhoidibus quidem indito: in extrinſecis verò ſanguinis eruptionibus illinito, ac obligato. Aſclepiadæ prolutio hæmorrhoidum: Spinæ Ægyptiæ quincuncem, foliorum ſalicis, artemiſiæ, ſideritidis herbæ, ſingul. trientem, in quatuor aquæ ſextariis coquito ad dimidias. & herbas quidem abiicito: ad aquam verò decocti ſiccum hoc admiſceto. Melanteriæ à clauis drach. X. aluminis rotũdi drach. VIII. ſpumæ argenti drach. IIII. gallarum drach. III. miſyos drach. II. ſoreos drachm. II. Siccũ in decocto diluito, & cũ eo ſepties in die perfundito, atque hoc per triduũ facito. Si verò reliquiæ quædam hæmorrhoidum reſtiterint, eas quarta die acu cõpungito. Et ſi quidem ſenſerint, aut cruentatæ fuerint, decoctũ illud ſimiliter prodeſt: de ſicco verò dimidiã partem miſce. Prolutione verò facta, ipſum ſiccũ pharmacũ adhibe, vt exactè vrantur: propter inflammationẽ autẽ, forinſecus pane impone. hoc citò vrit. ex cataplaſmate verò intra ſeptimum diem excidunt cruſtæ. Mirabiliter quoque hæmorrhoidas hoc tollit: Cicutæ ſiccæ drach. II. ſucci hyoſcyami drach. IIII. aluminis drach. II. æris vſti drach. II. rubricæ drach. I. cerato roſaceo excipe & impone. Faciunt & mali Punici acidi cortices ſicci cũ aceto impoſiti: ſi verò penitiores fuerint, velut glandem ſuppoſititiam indito.

Aliud valde præclarum. Sandarachæ drachmas VIII. auripigmenti drach. VIII. cum lixiuio diluta impone, ægro antea probè collocato. mortificatur enim hæmorrhois, & decidit in ſemihora reſiccata, & à fundamẽto deuoluta. Verùm circũ hæmorrhoides ceratũ illinitur: & fit A hoc in ſole, aut apud ignẽ. debet enim homo in eodem ſitu permanere donec pharmacum abluatur. Aliud ad hæmorrhoidas, quod ſedat etiã inflãmationes ani: & illæ mortificatæ reſiccantur velut vuæ paſſæ, & decidunt in ſeptẽ diebus citra exulcerationẽ. Cæterùm ad condylomata ac fiſtulas cõfert, eáque curat hoc: Fæcis vini ſiccæ vſtæ quadrantẽ, miſyos ſextantẽ, aut pro miſy, ſoreos ſextãtem. vtere velut optimo. fæx autẽ occulitur in prunas, & vritur donec albeſcat. Aliud. Stercus aſini ſiccũ ac- B cipito, & ex eo ollulam paruã impleto, & mannæ thuris drach. octo, & tithymali ſicci manipulũ vnum addito, & accenſo ſtercore bubulo, ad carbonum ſpeciem exurito, eáque trita imponito donec excidant. ſeptima enim die citra inflammationẽ mortificatæ decidunt. Aliud mirabiliter excindens hæmorrhoidas. Chalcitidis vſtæ, miſyos vſti, atramẽti ſutorii vſti, diphrygis, ſoreos, ſingulorum drach. IIII. ſquamæ æris vſtæ drach. II. vtere ipſo ſicco, & inſtar teſtæ induratæ excident. Eſt hoc præclarũ, & omnem carnis eminentiã contrahit. Aliud Hippo- C cratis ad hæmorrhoidas admirãdum. Gallarũ ſextantem, myrrhæ ſextantem, aluminis ſciſſi quadrantem, melanteriæ quadrantem, cõtundito, cribrato, terito, ac vtere ſicco. Ego verò in penuria melãteriæ, ſori adieci. & fecit mirabiliter: nam intra paucos dies citra mordacitatem ac vlcerationem hæmorrhoidas diſſipat. verùm vino præeluere oportet, atque ſic inſpergere.

Ad anum aut ſedem procidentem, Cap. VII.

NOs per muriã aut marinam aquã prius anum fouere D ſolemus prolapſum, & ſæpe nullo alio auxilio opus habuimus. Aliquãdo verò ſalem tritũ inſpergimus, ægro cõmodè ad hoc collocato, & ſufficiẽs tẽpus expectamus, donec deſtillantes humiditates extrà proceſſerint. Deinde abluta prolapſa recti inteſtini parte, illitionibus adſtringẽtibus vtimur, nimirum acacia, aut hypociſthide cum vino. Deinde anum retrudimus, & ſequenti die inſeſſionẽ paramus, aut infuſum adſtrictoriã vim habens: quale eſt vinum nigrũ auſterum, in quo decocta eſt myrtus, aut oleæ folia, aut malicoriũ. Cæterùm in pueris ad- E ſtringentiũ vſum remittere oportet, & mitiora adhibere. Si verò res vrgeat, etiã lumbis adſtringentia imponemus cataplaſmata ex palmulis ac malis cotoneis & ſimilibus. item ſedi ſimilia adhibebimus. Victus autẽ ſit boni ſucci, & lactis potus decernatur. & pultes ex lacte parentur, qualis eſt oryza cũ lacte cocta, & ſimilia. vinum detur auſterius. Pharmaca verò huic affectioni cõmoda ſunt eiuſmodi: Gallam coquito, & cum læuigata anum integito, & ſi quidem fortiore auxilio opus habes, in vino cocturã facito: ſin leniore, in aqua. Aliud. Corticis pinus drach. F octo, pilularum cupreſſi drach. II. plumbaginis drach. II. prælauato cum vino adſtringente & acerbo, & ſicca trita inſpergito. Aliud. Recrementi plumbi drach. octo, thuris drach. II. prælue, & trita inſperge. Aliud. Balauſtiorum drach. I. malicorii drach. II. ſeminis hyoſcyami drach. octo, ceruſſæ drach. octo, myrrhæ drach. II. plũbi loti drach. II. prælue & inſperge. Aliud noſtrum ad procidentem anum: Fructus ericæ, gallarum, acaciæ, ceruſſæ, ſucci hypociſthidis, corticis pini, myrrhæ, thuris, æquales partes ſiccas inſperge, vbi vino auſtero ſedem G prius laueris. Aliud. Lẽtis vſtæ, panis vſti, farinæ erui, æquales partes imponito cum aceto & ſapa. Aliud. Sedem vino prælauato, & picem aridam tritam inſpergito, aut ollulas vſtas tritas. Aliud. Cupreſſi decocto perfundito, & ſtercus caninum ſiccum inſpergito: picem verò ſiccam, bitumen, & cyperum ſuffito. Aliud. Coriandri ſemen, & laſer, trita cum vino illinito. & torpedinem viuam aſſiduè apponito, & contrahet. Aliud. Bitumen & gallam æquis portionibus tritis ſiccis ſedi inſpergito. valde præclarum hoc eſt.

H De prolabentis ſedis peruſtione, Leonidæ, Cap. VIII.

QVum fluxus ægrè curabilis apparuerit, & diæta nihil profecerit, neque medicamẽta cõtulerint, ſtructura mali iã inueterata, ad vſtionẽ peruenire oportet. Quum enĩ alia inteſtina inter partes prĩcipales cõnumerẽtur, ex-

terna extremitas inteſtini recti principalis non eſt: ſed & dum vritur & ſecatur,nullum periculum inducit,velut ipſa experientia teſtatur.Inurere autem conuenit per cauteria nucleoformia externam ſedis partem extremam,ex moderatis interuallis. ſufficiens eſt enim vſtio ad fluxionem ſuperandam. cicatrix autem ſolida ſuccedens,anum in ambitu conſtringit.poſt vſtionem verò, lac cum melle vnito,& linamenta ex eo imbuta indito, ac obligato. poſtquam verò elapſæ fuerint cruſtæ, lentem cum melle imponito. Repurgatis autem vlceribus, vtere emplaſtro ex ordeo,aut aliis cicatricem inducentibus,ſuprà ad ſedis affectiones præſcriptis.

De abſceſſibus ſedis, Leonidæ, Cap. IX.

INflammatione prægreſſa aliquando circa anum abſceſſus oritur.Quod vbi contingit,plura corpuſcula putreſcunt propter locorum humiditatem ac largam caliditatem.vnde neceſſarium eſt in chirurgia ablatione vti,& propterea facilè in fiſtulam tranſire. Proinde in ſimplicioribus quidem abſceſſibus facilis eſt curatio: verùm in magnis affectionibus,ano orbiculatim amputato,plerunque dum cicatrix inducitur,podicis meatus cõſtringitur, & obturatio contingit.Quapropter conducit inter curandum,primis curationis temporibus linamentum parare, idque in tetrapharmaco,aut alio quodam ad curationem commodo,diſſoluto intinctum indere in ſedem: tempore verò inducendæ cicatricis,canalem ſtanneum rotundum ſedis meatui conuenientem immittere, qui foris quidem ſit amplus,verùm appoſita parte in profundo ſita rotũdus ac leuis,habeátque in medio foramẽ per quod flatus reddi poſſunt.Illinatur autẽ canalis ex medicamẽto cicatricem inducẽte, aut Samia terra cũ vino,aut ceruſſa. forinſecus autem ſplenium aut lana incumbat,& commoda obligatio fiat. At verò canalis ipſe vſque ad perfectam curationem inditus ſinatur.

De vlceribus ſedis proſerpentibus ac depaſcentibus, Cap. X.

FIunt aliquando in ſede vlcera proſerpentia & depaſcẽtia. Si quidem igitur nome depaſcens in adſtrictorio muſculo fiat,conari oportet vt per ſedulam medicationem ad nomas pertinentem affectio curetur.Nam interiores ani partes, ipſe inquam adſtrictorius muſculus, neruoſus quum ſit,neque vſtionem neque ſectionem ſuſtinet. exciſo enim muſculo illo,conuulſio ſequitur,& nimirum etiam carunculæ imminutio ac detrimentum: id quod inde nobis cognoſcere datur,quòd etiã ſæpe nõ adhibita chirurgia, ab ipſo depaſcente vlcere muſculus ille cõſumitur, & carunculæ decrementũ (rhœada *Græci* vocant) conſequitur. Vtendum igitur eſt auxiliis ad nomas deſcriptis ,ita vt myrtorum ac malicorii & rubi decocto, ac ſimilibus aſſiduè irrigẽmus,& primùm quidem corporibus à natura alienis cruſtam inuramus, per Fauſtinũ appellatum paſtillum aut conſimiles:deinde vtamur eo qui ex vſta charta conſtat.poſtea Iſidem emplaſtrum cũ multo roſaceo diſſolutum per linamenta indamus,& ſic reliqua deinceps conſequentia faciamus .Cæterùm phagedænico vlcere proſerpendo exedente in ano exiſtente, audere aliquid oportet,& aliena à ſanis excindere: deinde vſtionem adhibere. quum enim carnoſus ſit podex,tales chirurgias facilè ſuſtinet. Poſt chirurgiam autem conſequenter curatio,velut aliorum vlcerum facienda.Si verò vſtio adhibita fuerit,curare conuenit velut in prolabente ſede dictum eſt.

De fiſtulis ani, Leonidæ, Cap. XI.

QVandoquidem ex mala vlcerum curatione, & præcipuè circa ſedem,ſæpe fiſtula ſuccedit, conſequenter etiam de his dicendum eſt.Proinde ægro in ſella, aut alio quodam plano loco collocato, artifex à dextris magis ipſius ægri deſidens chirurgiam perficiat. Conuenit autem ſpecillum accipere, & caput eius in medium fiſtulæ immittere , ipſumque propellere quouſque per inanẽ meatum progreditur.deinde medium ſiniſtræ manus digitum in ſedem immittens,per ipſum ſpecilli caput arripiat,poſtea reflectens ſpecillum,& ambas fiſtulæ extremitates inter ſe adæquatas ſiniſtra manu diſtendat, atque ſic omnia corpuſcula calloſa per ambitum exſcindat, vnico

A contactu,ſi id fieri poteſt.Si verò poſt ſectionem apparuerit callus adhuc inſidens,circumſcalpatur.manifeſtus autẽ eſt callus,quum ſit ſubalbidus ac renitens. Si verò etiam rugæ propinquæ apparuerint, volſella extentæ reſecentur ad vlcerum explanationem, & facilem deinceps curationem. Poſt chirurgiam manna thuris ſectionem implebimus,& linamentis additis conuenienter deligabimus, & conſequenter communi aliorum vlcerum curatione vtemur.Cæterùm in iis qui ob mollitiem aut timiditatem
B rogant nos vt per medicamenta curentur,primùm conari oportet vt per pharmaca reſiccantia ac fiſtulas claudentia curemus.Quæ ſi nihil effecerint,ad ea quæ calloſa corpuſcula erodere ac conſumere poſſunt,tranſeundum eſt, quæ fiſtularia collyria appellantur: quorum præparationes in vniuerſali De fiſtulis tractatu paulo pòſt in hoc ſermone dicemus. At verò medicamẽta quæ fiſtularum reſiccationem promittunt,ſunt emplaſtrum ex ſpuma argẽti & aceto ac oleo paratum,& emplaſtrum ſine cera,& fuluum Galeni,& harmonii,& ex ſalicibus,& ex lolio con-
C ſtans & conſimilia.Facit & hoc ad fiſtulas incipientes in ſede, rimáſque ac condylomata: Pæoniæ radicis vſtæ quadrantem,bituminis Iudaici ſextantem,ſulphuris viui vnciam vnam,ceræ ſextantẽ, olei myrtei quantũ ſatis eſt. Aliud. Mala cotonea ad cinerẽ exurito,ac trita ſupernè ad oſculum fiſtulæ imponito, & linamẽto indito,emplaſtrũ ex vino & oleo aut ſimile quoddã adhibeto,ac deligato,& alternis diebus ſoluito. Paſtillus ad fiſtulas ſedis. Chalcitidis vſtæ dr.VIII.æris vſti dr.IIII. cadmiæ dr.IIII. Creticæ terræ dr.IIII.põpholygis dr.III.lycii dr. III. aloes
D dr.II. croci dr.II. gũmi dr.XVI.terito cũ ſucco ſenecionis aut ſerapiadis tres teſticulos habentis,& formato paſtillos. & vtitor ſiccis,& cum aceto & cum cerato. Vtere etiam ad vniuerſales fiſtulas deſcribendis.

Ad intertrigines inter femora ex itinere obortas, Cap. XII.

CHalcitis cũ aqua trita ac illita prodeſt. Et plũbago cũ aceto aut vino. Et ſpuma argenti per ſe, & cũ myrto ſicca trita.Aut alumẽ in teſta vſtum tritũ inſperge. Aut fici folia vſta ac trita cũ oleo illine.Aut roſarũ capita vnà cũ
E flore trita inſperge. Aliud quo vtor,valde efficax: Plũbaginis dr.VIII.gallarũ dr.IIII.aluminis dr.I.myrrhæ dr.II. ſiccũ hoc inſperge: aliquando verò cũ oleo myrteo illine. Ego verò vino ſemper prius lauo, & ſiccũ inſpergo. Aliud.facit & ad papulas feruidas in femoribus ac ſub alis ex ſudoribus obortas præſertim in corpulẽtis hominibꝰ. Syrici vnc.I.fuci tinctorii vnciam I.teſtæ ex clibano antiquo ſextantẽ, prælauato & inſpergito. probè quidem facit,verùm lintea inficit.facit & ad ambuſta cum cerato.

De thymis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIII.

F HVius affectionis proprietatem in loco De thymis in ſede diximus.ſiunt autẽ & hîc thymi,aut in ſola glãde,aut in cole,aut in præputio: aliquando verò in omnibus relatis locis. Antea verò dictum eſt quòd mãſueti facilè curãtur:maligni difficulter,& per affectæ partis ablationem ſanantur.Quomodo autẽ cognoſcere oporteat & manſuetos & malignos,etiam relatum eſt.Si quidẽ igitur mãſueti fuerint thymi ac parui,per volſellam diſtenti excindantur,& aliquo ſanguinem ſiſtente ac cruſtam inducente illinãtur,quale eſt ſiccũ flauum appellatum,quò per
G cruſtam ſimile quiddam vſtioni efficiamus. Quum verò multi fuerint & magni,tunc poſt exciſionem vſtio adhibeatur ad ſanguinem ſiſtendum, & affectos locos ad aliũ ſtatũ tranſmutandos, & thymorũ regeneratione prohibendã.Cum autẽ totum præputiũ, thymis fuerit refertũ, tum iuxta internam,tum circa externam partem difficile erit conſeruare. Itaque neceſſarium erit, quantum eius fieri poteſt,ad cutis præputii ſectionem progredi. Quum igitur vſtio poſt exciſionẽ adhibetur, curatio decernatur ad peruſta,relata in tractatu de prolabente ſede.Exciſis au
H tẽ thymis,& poſt exciſionem ſicco cruſtam inurente adhibito:poſt cruſtæ diſceſſum reliqua curatio reſiccatoria fiat. vnctuoſa enim pharmaca affectionẽ refricant. Cæterùm in iis qui chirurgiam reiiciunt, vtendum eſt talibus medicamentis. Medicamentum reſiccãs thymos,xeraphium appellatũ. Chalcitidis crudæ ſeſquiunciam,mi-

sios crudi sesquiunciam, squamæ æris sextantẽ, aluminis scissi vnc.I. Locũ cũ vino prius lauato, & siccũ inspergito.

Aliud. Gallam & alumen trita inspergito, & exarescent. vtere etiam si in alio corporis loco thymi fiunt. Aliud egregiè tollens thymos & carnem excrescentem in pudendis. Origanum & rutæ radicem, paribus partibus vrito terito ac inspergito. vtere hoc velut optimo.

De rimis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIIII.

Rimæ ac fissuræ in præputii summitate fiunt, quando angusta ea existens violenter reducitur. Ruptis autem corporibus, inflammationes succedunt & dolores intenti. In principiis igitur, omnis rima dum recens est, cruentatur: antiqua verò callosa fit, & rursus quum violenter disparatur, rupta rursus cruentatur. proinde ad curã festinare oportet. Vbi verò antiquatæ fuerint, & callosæ factæ curationem distulerint, nihil proficientibus medicamentis, confert cutem abducere & callosa rimarum labia supino scalpro, quantum eius fieri potest, superficiaria sectione diducere. Resupinatæ enim & recentes factæ rimæ ac fissuræ, celerrimè sanantur.

Medicamenta ad rimas & reliqua pudendorum vlcera, Cap. XV.

Rimas medicamentis curare conandum est antea citra chirurgiam, & vtendum est plerisque ad rimas sedis præscriptis, & præsertim eo quod Lucio inscribitur. facit enim & ad rimas in præputio, & ad vlcera sordida, & præcipuè quum detrahi ac reduci non potest. iniicitur autem cum oleo & vino per clysteriolum. Mirabiliter autẽ facit ad rimas in præputio & recentes & inueteratas, vrina quæ inter mingendum intra præputium ac glandem obiter suscipitur, & celerrimè sanat, vt ne opus quidem sit alio auxilio. Aliud ad rimas præputii. Resinam frictam cum rosaceo terito donec strigmentitiam compagẽ accipiat, & admixto oui assati vitello vtere. Aliud ad rimas & reliqua vlcera. Colocynthidem siccam vrito ac terito, & cum rosarum flore vtere. idem facit & anethum vstum. Aliud. Ad præputii rimas, & glandis vlcera. repurgat & cicatricem inducit. Lapidis Phrygii ter vsti & extincti, primùm butyro aut rosaceo, deinde melle, postea vino, sextantem, florum rosarum vnc.I. malicorii vnc.I. vtere. Aliud. Ad rimas præputii & ani, & pudendi muliebris. Cerussæ, plumbaginis, gallarum, myrrhæ, æqualibus partibus vtere siccis, aut cum vino & oleo.

Aliud, rimas & vlcera ad cicatricem perducens, & acrimonias obtundens. Cadmiæ teneræ ter vstæ sextantẽ, rosarum recentium detractis vnguibus sescuncem. Cadmiã tundito ac cribrato, & cũ rosis terito donec exarescat, & sicca inspergito, vbi prælaueris cum vino. Aliud ad pudenda & sedem. Lapidis Phrygii ter vsti ac extincti velut dictum est, cerussæ lotæ, cadmiæ, thuris, aloes, singul. vnc.I. squamæ æris drach.II. diphrygis dr.IIII. vtere sicco. Aliud siccum, ad pudendorum rimas & vlcera spontanea. Aloes vnc.I. florum rosarum sextantem. vtere confidenter. Aliud ad eadem. Aloẽ solam tritã inspergito. si verò adstrinxerint, cadmiam ter vstam admisceto. mirabiliter efficax est. Aliud. Pastillũ ex halicacabo lacte dilutum exhibeto. habetur eius præparatio capite tertio, vbi De fissuris & tuberculis sedis tractatur. Verùm in iis qui præputium reducere non possunt, lacte eundem diluito, & tepidum per clysteriolum iniicito. Aliud. Ad spontaneas pustulas in pudendis, & maximè in iis qui præputium reducere non possunt. Glaucium cum vino terito, & vbi prælaueris per fistulam pus attrahentem, tepidum iniicito. Aliud lene incarnans & cicatricem inducens. Amylum per se tritum inspergito. Aliud. Colophoniam tritam solam inspergito. Aliud. Colophoniã, thus, amylũ, paribus portionibus inspergito. Aliud. Aloes primariæ, cerussæ, rosarũ siccarũ, æqualibus partibus tritis vtere. Aliud. Collyriũ ex thure tritum siccũ insperge, aut cum vino dilutum per linamenta indito, aut cum lacte iniicito. facit & quod Aster appellatur, & quod Cleoni inscribitur, & similia. Oribasii ad præputii ac ani rimas. inducit cicatricem. Cadmiæ lotæ, cerussæ, thuris, æqualibus portionibus. vtere: facit & ad alia vlcera mirabiliter.

A Ad inflammationes pudendorum, Cap. XVI.

Inflammata pudenda, rosarũ & meliloti decocto perfundito: aut betæ folia siue semen tritũ, in aqua feruefacito, & calido perfundito. facit ad eos qui præputium retrahere non possunt. Cataplasma verò adhibe ex pane cũ palmulis sapa præmaceratis, cum modico rosaceo. aut malicorium in vino coctum ac tritum cum panè ac modico rosaceo prò cataplasmate impone.

Ad nomas in pudendis, Cap. XVII.

Si vlcus depascens, (nomen *Græci* vocant) aut erosio fiat, B laxa forinsecus apparet pars erodenda. Et si circumprematur, humorem tenuem subcruentum excernit: deinde fæculentum. Conuenit itaque perfusionibus adstringentibus in his vti, ex decocto myrti, ruborum, oleæ syluestris, rosarum, malicorii, plantaginis, polygoni. Pharmaca verò ad nomas commoda sunt, pastillus corax, id est coruus inscriptus. habet autem sic: Gallarum sextãtem, squamæ æris sesquiunciam, chalcitidis crudæ vnc.I. thuris vnc.I. terito in aceto ad sufficientes dies, & ad finẽ mellis quincuncem addito. & ex olei myrtei lib.I. ac semisse, C adipis taurini recentis besse, ceræ triente, terebinthinæ vnc.I. ceratum effice, & in linamentis vtere, & per fistulã puris attractoriam iniice per rosaceum dissolutum. & supernè spongiam ex vino expressam impone, aut ceratũ habens malicorium aut gallas. Aliud ex charta vsta.

Chartæ vstæ sesquiunciam, squamæ æris sesquiunciã, auripigmenti drach.VI. sulphuris viui drach.VI. plumbi vsti drach.III. insperge siccũ, aut melle & rosaceo dilutũ per linamẽta inde. Si verò præputiũ reducere nõ potest, plurimo rosaceo dilutum & modico melle addito, iniice.

D Aliud siccũ, quod sanauit quosdã iam secandos. Chartæ vstæ sextantem, gallarum sextantem. vtere sicco.

Ad carbunculos pudendorum, Cap. XVIII.

Spumæ argenti drach. quatuor, cerussæ drach.II. thuris drach.I. trita insperge, & rasuras linteorum impone. Aliud. Adipem caprinum cum vuis passis tritum impone velut cataplasma. Hoc suppurat, & dolorem eximit, postea eundẽ adipem cum pice liquida vnitũ imponito. Aliud. Pilulas stercoris caprini vstas cũ melle imponito.

Ad interna in meatu vrinæ vlcera, Cap. XIX.

E Lycii drach.II. myrrhæ drach.II. atramẽti sutorii dr.I. chalcitidis drach.I. omnia simul trita cũ passi hemina vna, & vini veteris odorati cyatho vno, coquito donec vniantur, & reponito in plumbo. vsus verò tẽpore rosaceo diluta iniice. facit & ad vlcera inter anum & testes. Ego autem Cygnaria collyria cum lacte diluta per clysteriolum iniicio, & bonum testimonium ipsis præbeo.

Ad scabiosum scrotum & pruriginosum, Cap. XX.

Contingit etiam circa scrotum assiduè scabies & pruritus, ex influxu humorum acrium vlcerantium cu- F tem. Et vbi quidem plures fuerint & acriores allati humores, cutem ipsam exulcerant: si verò pauciores ac crassiores, squamas generant, & pruritum inducunt. Curatio horum fit per cõgruam victus rationem, & per medicamenta: aliquando verò & raro, per chirurgiam. Itaque ab acrium esu abstinendum est, & præsertim ab oleribus mali succi. quæ verò exhibentur, bono succo prædita sint. qualis est lactis potus assiduus, ptisana, alica, gallinarũ oua, porcellorũ extremitates & ventriculi. vinum tenue dilutius & album. Ex localibus auxiliis, præser- G tim vbi squamæ vlceri adhærẽt, & dolor adest, cõuenit cataplasma ex fabæ lomento. nã & dolorem mitigat, & vlcera repurgat. fit autẽ ex faba Ægyptia lomentum. Idem facit sesamũ crudum, & erui farina melle subacta & imposita. Repurgatione verò vlcerum facta, pruritúque lenito, ad cicatricem inducendam pergemus. Probè autem facit in his partibus, misy cum sulphure viuo tritum, & cerato myrteo exceptum. Conducit & plumbi recrementũ, & spuma argenti cum myrteo cerato. & emplastrum ex cadmia, & emplastrũ ex hordeo. Præclarè auxiliatur etiã H scroto in superficie tumefacto, terra cimolia cũ aqua diluta ac illita, quã illitã exarescere sines, & aqua tepida loco abluto, myrtũ siccã tritam modica myrrha addita insperges: inducta verò cicatrice, nulláq; molestia nec pruritu vexãte, curatio transacta est. At si scabie sanata, pruritus

reſtat,aut augetur,aut ſcrotum humore deſtillat. Nitrum A cum ſtaphide agreſti & alumine liquido,roſaceo & aceto dilutum, in balneo illinire iubemus: & à balneo oui candidum cum melle imponere. Si verò vehemens & intolerabilis eſt ſcroti pruritus, fæx aceti ſicca cum vino madefacta adhibetur,eodem modo velut præcedens medicamẽtum:illito etiam poſtea oui albumine. Quòd ſi adhuc amplius vim eius augere voles, vſtam fæcem accipies. Idem præſtat alumen cum melle probè coctum,& reliqua quæ ad pruritus retulimus.

De teſtiũ ac ſcroti inflãmatione, Leonidæ, Cap. xxi. B

QVandoque teſtes ſoli per ſe inflammantur, quandoque teſtibus nihil affectis, ſcrotũ inflammatum eſt: aliquando verò teſtes vnà cum ſcroto inflammantur. Sicut autem in aliis corporis partibus, ita etiã in his, vel ex humorum influxu, vel ictu, vel colliſione, inflammatio cõtingit. Proinde ſolo teſticulo inflammato, ſcrotum colorem naturalem habet: ipſe verò teſtis tumidior, duriórq; ac amplior tactui occurrit: adeſt dolor pulſatiuus vſque ad renes pertingens. At ſi ſcrotum inflammatum eſt, tumor rubicundus in ſuperficie eſt, renitens ad tactum ac C dolens. Vtriſque verò inflãmatis, teſtibus videlicet & ſcroto, ex ſignorum augmento magnitudinem inflammationis iudicabimus. Proinde cibi parſimonia, & aquæ potu per totum curationis tempus vtendum eſt. Et ſi inflammatio vehemẽs fuerit, præſertim in iuuene ſanguinem multum habente, vena cubiti ſecanda eſt, ſi id fieri poteſt: ſin minus, tali. nam & hanc ſecare prodeſt, vbi ſanguis nõ fuerit multus. At pro localibus auxiliis, ſi teſtes ſunt inflammati, & maximè vbi nerui à quibus pendent, ſimul affecti fuerint: lanam oleo communi aut anethino imbutam ad D hibebimus ac deligabimus. probè facit & verbenaca recta in oleo cocta modico vino addito, & ſcroto impoſita, atque lana ſuperilligata. Cataplaſmatis verò ad inflammationes ſoluendas idoneis vtemur: è quorum numero admirandum eſt, ad teſtium præſertim inflammationem, cataplaſma ex faba Ægyptia. decorticatur autem faba cocta, & cum modico melle trita illinitur. Præſtat etiam ad teſtium ac ſcroti inflammationes, cataplaſma ex puro pane, quo ego aſſiduè vtor, quandoque cum oleo & aqua, quandoque cum mulſa. Egregiè facit etiam id quod ex E vuis paſſis cum cumino torrefacto ac trito, modico melle addito paratur. prodeſt & aſphodeli radix cum polẽta in vino cocta. & lini ſemen in aqua mulſa coctum. & ſenecio cum polenta. & cupreſſi folia per ſe, vel cum panis mica. Ceratum ad teſtium inflammationes efficax: Ceræ, reſinæ pinus, olei anethini & narciſſini, ſingulorũ dextantem, cumini ſeſcuncem, fimi aſinini pilas tres. fimum arefactum terito, & cribrato, & cumino admiſceto, deinde cum cerato liquefacto cõmittito ac imponito. & lanã F narciſſino aut roſaceo oleo imbutam ſuperilligato. Confert etiam emplaſtrum ex ſuccis roſaceo dilutum. Durante verò inflammatione, aqua marina calida affundenda eſt, & cerata adhibenda inflammationes diſcutientia: qualia ſunt ad mamillas inflammatas deſcripta. Quòd ſi non ſoluatur inflammatio, ſed tranſmutetur, ſuppurationem cum cataplaſmatis adiuuare oportet. perfectóque iã abſceſſu, chirurgia adhibenda eſt, & communi curatione vtẽdum: ſi verò nome depaſcens acceſſerit, eadem curatione etiam vtendum erit quam ſuperius ad ſedis nomas tradidimus. Oribaſii ad teſtium tumores laxos, ac inflam- G mationes. Olei lib. i. (alii habent dextantem) plumbaginis, cumini, paſſularum ſine vinaceis, farinæ fabarũ, ſing. trientem, ceræ ſextantem. plumbaginem cum oleo ad cõpagem coquito, deinde cerã cum colophoniæ dr. vi. adiicito & ad perfrigerata paſſulas ac farinã admiſceto, ac vtitor. Aliquãdo tamen farinam ad liquefacta iniicito, inquit, poſtquam feruor ipſorum quieuit. Aliud eiuſdem.

Vuarum paſſarum ſine vinaceis drach. xxv. cumini acetabulum i. reſinæ pinus quadrantem, mellis quod ſatis eſt. Sanguinis porrò euacuatio efficaciſſimum auxilium H eſt ad teſtes inflammatos, inquit Oribaſius. Cæterùm ad teſtium duritias, cucumeris ſylueſtris radicem terito ac cribrato, & in aqua mulſa coctam cum loliacea farina imponito. Aut lilii radicem vino coctam, & modico melle ſubactam imponito.

De hernia aquoſa, Leonidæ, Cap. xxii.

HErnia aquoſa, quãdoque ex occulta, quãdoque ex manifeſta cauſa contingit. Ex occulta quidem, quum aquoſus humor circa partes corpuſculorum quæ ſcrotum contexunt ac implicant, ſanguini admixtus collectus fuerit: ex manifeſta verò, quum ex plaga colliſis aut fractis vaſis, ſanguis affluens ad aquoſam ſubſtantiam tranſmutatur. Vbi igitur ſponte conſtiterit aquoſus humor collectus, ſubflauus aut ſubpallidus is inuenitur: vbi verò ex plaga, cruentam ac fæculentam materiam reperies. Humor autem vel intra rubicundam teſticuli pelliculam conſiſtit, vel extra ipſam, inter eam & pelliculas adiacentes: vel in propria pellicula velut veſica quadam continetur: atque hoc genus herniam in tunica ſuperagnata vocamus. Aliquando verò duplex hernia oboritur, quum collectio & in rubicunda tunica, & in ſuperagnata conſiſtit. Si quidem igitur in pellicula rubicũda humor collectus fuerit, tumor vnius coloris apparet ſine dolore, in principio dũ adhuc parua eſt collectio, ad contactum cedẽs: poſtea verò aucta collectione, teſticulus humore vndique circundatus occultatur. At tumor in ambitu extentus ac renitens ad tactum, herniæ carnoſæ ſuſpicionem imperitis exhibet. poſſunt tamen tactu diſcerni. nam hernia carnoſa, omnino renititur: ſed aquoſa, digitis cedit. Si verò in ſuperagnata tunica humor colligatur, tumor ipſe ſiue magnus ſiue paruus fuerit, omnino circumſcribetur. At ſi ſimul quoque in rubicunda tunica collectus fuerit, duo tumores deprehẽdẽtur, alter in ſuperagnata, alter in rubicũda pellicula. quòd ſi extra rubicundam pelliculam collectio fiat, teſticulus tactui occurrit. Cæterùm ab hernia aquoſa differt hernia inteſtinorum. quoniam in aquoſa tumor eiuſdem penitus magnitudinis, ſemper & in quolibet corporis ſitu perſiſtit. neque enim humores, velut inteſtina tranſferuntur. Inguen præterea in hernia aquoſa ſecundum naturã ſe habet, qua nota vel maximè aquoſa ab omenti hernia diſtinguitur. Nam in hernia omenti, ſemper in ſcroto omentum perſiſtit, neque vnquam trãſfertur: id quod etiam in aquoſa contingit: verùm in omenti hernia, inguen rarefactum deprehenditur. Tutiſſima itaque curatio herniarum, chirurgia & vſtione perficitur, ſi peritus artifex contingat. Poteſt tamen etiam medicamento ſcrotum inuri, & conſumpto humore ac cicatrice inducta firmari. Ad hunc vſum efficax hoc eſt:

Radicis braſſicæ vſtæ cinerem, cum adipe ſuillo inueterato liquefacto ad emplaſtri formam adigito, & impoſitũ alligato, ægrúmque quieſcere ſinito, & poſtridie ſoluto medicamento fomentum adhibeto, & rurſus apponito, idque tamdiu repetito, donec vſtio peracta fuerit. Emplaſtrum autem anguſtum & oblongum eſſe oportet: neque plus quàm cõuenit, locus inuratur: ita vt in magnis tumoribus quatuor digitorum longitudinem & pollicis latitudinem habeat: in paruis duorum digitorum longitudinẽ & auricularis digiti latitudinem exæquet. At verò vbi tunica per vſtionem detecta eſt, ſcalpello eam diduces, excluſóque humore ſiſtulare collyrium fiſſuræ indes, quò vicinæ partes erodantur. deinde ſuppurante medicamento vteris: poſtea dilapſa cruſta, repurgatoria vlcerum per linamenta immittes: poſtremò ad adſtringẽtia progredieris, quale eſt emplaſtrum Barbarum appellatum. Poteris etiam pro braſſicæ radice, medicamẽta erodentia, ſeptica *Græcis* appellata, adhibere: de quibus ſequenti ſermone agetur. Poſt humoris excluſionem, ne rurſus collectio fiat, huiuſmodi malagmatis vteris: Ceræ ſeſquilibram, picis dodrantem, ammoniaci thymiamatis lib. i. & dodrantem, aluminis liquidi ſeſquiunciam aut ſextantem. Aliud Aſclepiadæ, ad herniam aquoſam accõmodatum, quod peracta eroſione & humoris excluſione adhibitum perſanat, & omnem duritiam reſoluit: Picis aridæ lib. iiii. ceræ, terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, galbani, thuris, ſingulorum lib. i. aceti ſextarios iii. olei cyprini quantũ ſatis eſt. Picem tritam cum aceti ſeſquiſextario coquito: deinde ammoniacum cum modico aceto tritum adiicito, & parum feruere ſinito. poſtea ceram iniicito eáque liquefacta galbanũ ac thꝰ aceto trita admiſceto, omniáq;

vnita & ab igne ablata ad residuum aceti in mortarium mittito, & cyprino adstillato probè subigito, ac vtitor. Præclarè facit etiam emplastrum ex loliis, quod Sermone decimoquinto inter Nigra habetur. Sunt etiam medicamenta quæ citra vstionem ac erosionem, humoris discussionem promittunt: quale est hoc quod habet, Spumæ argenti drachm.vi.salis fossitii,atramenti sutorii,singulorum drachm. x. cerussæ drachm. xiiii. terebinthinæ drachm.x i.olei libram vnam. Spumam argenti, cerussam,sal,cum oleo donec non inquinent coquito. deinde atramentum sutorium cum aceto tritum addito, cauendo ne efferuescat:atque vbi parum ebullierit,terebinthinam addito,& ab igne ablata in mortario subigito, & repositis vtitor. Aliud ad quæcunque sine scalpro curare volueris. Ceræ,spumæ nitri,rubricæ sinopidis,nitri,singulorum sextantem,terebinthinæ,mannæ thuris, mastiches, singulorum drachmas xviii.olei heminam vnã,aquæ marinæ siue muriæ sescuncem. arida cum muria diluito & liquefacta admisceto, ac vnitis vtitor. Aliud. Nasturtii drachm.xxx. nitri drachm. x. fimi columbini drach. sex,galbani,terebinthinæ, singulorũ drach.xx.liquefacta cum aridis committito,ac vtitor confidenter. Confert & psittacium inscriptum,quod Sermone decimoquinto inter emplastra mollientia ac discutientia habetur. Hoc ego ad hernias aquosas vsus sum, & primùm tumorem emolliuit & valde compescuit,& post paucos dies exudantibus testiculis plurimam aquam extraxit. Aliud ad herniam aquosam,valde efficax. Carnium vuarum passarũ, ammii,terebinthinæ,singulorum drach. viii. nitri rubri dr.x.mellis optimi sextantem. arida seorsim terito ac cribrato:inde vuas passas probè contusas admisceto ac vnito,deinde mel cum terebinthina modicè coctum addito, & ad emplastri formã redigito, & linteo excepta adhibeto,ac lata fasciola deligato, ægrũmq; quiescere iubeto,& à balneo ac vehementi motu abstinere.Solues autem hoc alternis diebus,& spongia locum fouebis,ac rursus impones. vtere etiam emplastris discussoriis ac reficcãtibus ad hydropicos suprà descriptis, & præcipuè eo quod Vestæ nomine inscribitur.

De hernia intestinorum, ex eodem, Cap. xxiii.

HErnia intestinorum,est intestini aliquando ad inguẽ, aliquando ad scrotum delapsus. qui multarum molestiarum author est.Nam & deformitatẽ & miseram vitam, & mortis periculum inducit, quando intestina duris recrementis distenta,ad scrotum delata condensantur. Inde enim tormina voluulosa, ac sæpe inflammationes succedunt,ex quibus pernicies cõsequitur.Generatur hoc malum aut peritonæo membrana aluum ac intestina amplectente nimiùm extenta,aut eadem rupta. Si ab extensione fiat,primùm quidem laxitas ad inguen procumbit & summa ventri incumbens pars conuellitur, simulque pili pubis reuulsi conspiciuntur:verùm postea tumore aucto, scrotum violatur ac intumescit. Si verò rupta fuerit peritonæi membrana quæ ad inguen pertingit,intestinũ per rupturam delatum rubicundæ tunicæ innititur, & hæc tandem temporis mora oppressa,etiam ipsa inferius prolabitur.Quòd si plaga adeo violenta contigerit, vt simul & peritonæi membrana & rubicunda tunica rumpãtur,tunc intestina repentè nudo testiculo occurrentia ad scrotum præcipitantur.Cæterùm nosse expedit,intestinorum herniam qualiscunque fuerit,semper aquosa esse deteriorem.Quæ verò propter extẽsionem peritonæi membranæ fit intestinorum hernia, difficilius sanatur quàm quæ propter eiusdem rupturam.Et sanè intestinorum hernia extremè mala,sola chirurgia curari potest,eáque graui ac periculosa.

De hernia inguinis, Cap.xxiiii

INguinis hernia propter peritonæi mẽbranæ extensionem facta,in principio adstringentibus appositis, aliquando curari potest. tutior tamen est vstio si peritus artifex contingat.Nunc autem quo pacto hoc malum medicamentis adhibitis ac ligamentis sistamus, vt ne in peius procedat,ostendemus,& simul quomodo succedentibus accidentibus sit occurrendum. Proinde delapso ad scrotum intestino,& voluulosis torminibus diuexãtibus,

A statim conabimur,decliui locato ægro,diductis cruribus intestina sensim ad inguen reducere,ac reducta commodis ligamentis retinere. At si partes scroto vicinæ vehementibus doloribus vnà cum inflammatione vexentur, tormina item ac flatus adsint, tamdiu differenda est reductio donec quieuerint.Et interim partes vicinas alternis diebus, primùm lana succida oleo ac vino imbuta: deinde etiam illitionibus rigabimus, & dolentes partes circumscarificabimus. neglectæ enim sæpe mortifican-
B tur.Declinante malo emplastra adhibebimus, quale est Mnaseæ inscriptum, & alia huiusmodi. Et vt ne recidat æger, asseruãdi gratia,perpetuis ligamentis vtatur. Presbyteri emplastrũ ad herniam inguinis. Thuris,myrrhæ, glaucii,opopanacis,sarcocollæ,tragacãthæ,gummi, glutinis taurini,glutinis piscium, cinnabaris quo fabri ferrarii vtuntur,carnis cochlearum terrestrium,singulorum sescuncẽ, fæcis vini adstringentis veteris quantum satis est.Gluten vtrunque & quæ macerari possunt,in vini fæce macerato,ac aridis tritis admisceto,& ad emplastri
C formã reducito,imponito,alligato,& quiescere iubeto,ac septima die soluito. Ad intestina prolapsa. Symphyti lib.vnam,mannæ thuris quadrantẽ,candidi ouorũ recentium vnà cum vitello, numero sex. Symphyton tritũ ac cribratum in fictile vas coniicimus,eique thuris mãnam siue pollinem vnà cum ouis subactum addimus: deinde suillo adipe veteri adiecto ad emplastri formam redigimus,atque hoc intestino prius reducto adhibemus,& ligamento alligamus. Aliud. Folia & teneras cupressi pilulas impone & alliga.& si sicca fuerint, in vino prius
D coque.Hoc auxilium, inquit Galenus, omnibus corporibus nimio humore flaccidis confert:reficcat enim & corroborat.Decimo autem die id exoluere ac renouare oportet, ita vt ter repetatur, & puer interim per triginta hos dies in lecto decumbat, & cupressi decoctum bibat. Aliud celebre. Aloes, malicorii in vino nigro cocti, succi hypocisthidis, thuris,glutinis fabrilis, singulorum æquales portiones. Gluten in passo donec dissoluatur coquito,ac probè terito,& reliqua minutissimè trita admisceto,ac vtitor velut iã sæpe dictũ est. Aliud.
E Balaustiorum sescũcem,thuris,aloes,rhois coriarii,glutinis fabrilis,corallorũ, singulorum quadrantẽ, malicorii, gallarũ,singulorũ lib.i.Gallas & malicoriũ in vino nigro è vinaceis expresso coquito,& postea in mortario terito, & ad trita reliqua cũ polygoni succo dissoluta addito, & omnia melle cocto excipito, ac vtitor velut dictum est.

Emplastrum datum cuidam adolescenti ob herniæ intestinalis turpitudinem summè anxio,ex quo sanatus est: Resinæ siccæ, ammoniaci thymiamatis, bituminis, sulphuris viui,æquales portiones. liquabilia liquato,eisque
F ab igne ablatis sulphur adiicito,& in mortario ad emplastri formam redigito,adhibeto,ac alligato. Oportet autẽ splenium in quo adhibetur calfactum apponere, neque frequenter amouere, sed sinere donec spontè decidat. quidam pro ammoniaco picem, quidam alcyonium iniiciunt. Aliud. Terebinthinæ sesquiunciam,ceræ,thuris,myrrhæ,glutinis piscium, carnis cochlearum, singulorum vnc.i.Gluten per triduum aceto maceratur:deinde in mortario teritur,& ad prunas eliquatur,rursúsque teritur,& ad ipsum reliqua trita admiscẽtur. Vtere præterea
G Iside inscripto emplastro,quod sermone xv.inter emplastra multi vsus habetur. Aliud Theodori,admirandũ ad herniam intestinorũ,quod nos experti sumus, & cũ multorum admiratione sanauimus. curat magnas & diuturnas affectiones. Chartam in aqua frigida ad triduũ madefacito,& vbi humorẽ velut spongia imbiberit,ex ea pilam facito,quã reducto prius intestino,inguini adhibeto ac alligato, neque ante tertium diem exoluito. tertio enim die miraberis de efficacia ipsius.At verò ægro minimè indicabis quid sit id medicaminis, sed chartam vel
H pãniculo inuolues, vel atro colore tinges. neque verò tu vilitatẽ rei despicias. Aliud,intestinorũ hernias agglutinans. Chrysocollæ,glutinis piscium,lapidis gagatæ,rhois coriarii,acaciæ,symphyti,carnis cochlearũ,sing. sesquiunciam, ammoniaci thymiamatis, lapidis pyritæ, lapidis magnetis, aluminis scissilis, thuris, sulphuris viui,

alcyonii, picis Brutiæ, nitri, singulorum vnc. I. Gluten piscium in vino nigro austero macerato, postea in pila terito, & ad prunas cum eodem vino eliquato, & rursus terito, & ad ipsum reliqua trita admisceto quò solidum emplastrum fiat, quod inguini adhibebis ac deligabis, ægróque quiescere iusso, septima die solues. Verùm ante adhibitionem locum alicuius valde adstringentis decocto rigato. Sunt qui prædicta myrteo cerato excipiunt. Ego verò acaciam, thus, ammoniacum, seorsim in vino macero ac tero, atque ad gluten piscium rectè præparatum admisceo. deinde cochlearum carnibus tritis adiectis, itémq; reliquis tritis, ad emplastri cõpagem redigo, quod crassissimè inguini impono, & charta imposita deligo. Aliud, Oribasii. Picis liquidæ, terebinthinæ siccæ, sing. lib. I. visci sescuncem, propolis trientem. quidam etiam colophoniæ sextantem, galbani sextantem. Pici & colophoniæ liquatis, terebinthinam, deinde galbanum & propolin in mortario prius trita admisceto: statímque vbi ab igne sustuleris, viscum adiicito, & rudicula agitato donec frigescat. Facit ad strumas, meliceridas, vlcera, & inflammatos sub alis tumores, & ad abscessus colli. repurgat & agglutinat. aiunt porrò aetiten lapidẽ gestatũ vt inguẽ contingat, prohibere ne intestinũ assiduè delabatur. Idẽ etiã tritus, rectè medicamẽtis quæ imponũtur admiscetur.

De emplastrorum præparatione ac coctura, & quæ in ipsa coniiciuntur, Galeni, Cap. XXV.

EMplastrorum compositionis, multæ ac variæ particulares differentiæ sunt. Quædam enim ipsorum ad cruenta vulnera commoda sunt, itémq; vulnera agglutinãt, atque fracturis conueniunt: aliqua maturant, aliqua discutiunt, aliqua attrahunt: aliqua sinus explent, alia resiccant, alia cicatricem inducunt, alia leniunt, alia pinguia sunt: quorum omnium varietates varia simplicium medicamentorum natura distinguit. Quapropter prius simpliciũ vires cognoscere oportet. ita enim etiam compositorum facultates & causas propter quas inter se differunt, dignoscemus, vt non solùm singulorum naturas intelligamus, sed componẽdi quoque artẽ ediscamus: quò, si forte liber in quo pharmacorum compositiones quibus vtimur scriptas habemus, intercidat, ipsi consimilia deperditis componere possimus. Graue enim fuit idquod duobus medicis mihi notis contigit. quorum alter ob huiusmodi scriptorum amissionem mœrore contabuit, alter verò medicandi artem desiuit. Adest autem exercitatis, ad hoc quòd pharmaca componere possunt, etiam iudicandi facultas de iis quæ priores medici descripserũt, vt & iis quæ ab illis scripta sunt, commodè vti possis, & iis quæ ipse iuxta rectam methodum composuisti. præstat tamen iis quæ longo experimento probata sunt vti, quàm noua vsurpare. Sed velut dixi, necessitas aliquando nos cogit in peregrinationibus, vt noua quædam & experimento non cognita vsurpemus. At verò si omnibus præter naturam affectionibus simplici medicina mederi possemus, compositis non opus haberemus. frequenter enim ad certum quendam modum corpus calfacere volentes, nullum simplex quod id facere possit reperimus. Nam medicamentum curandæ affectioni correspõdere oportet. Quin & aliqua simplicia citra alterius misturam in vsum deduci non possunt: velut quando medicamentum meatus obducens adhibere volumus, nullum simplex ad hanc rẽ idoneum habemus. Neque enim bitumẽ, neque cera, neque resina, neque pix, neque propolis, nec ladanum, nec ærugo, nec cerussa, nec argenti spuma, nec alia metallica, talia sunt. Ideóque qui primò medicamenta emplastica & meatus obducentia excogitauerunt, cum oleo metallica coxerunt, & liquabilia eliquarunt: deinde herbas siccas tritas admiscuerunt. Contrà in aliquibus affectionibus, vnico quidem simplici medicamento opus habemus: sed alia quædam illi miscemus, vel ad virium ipsius vehementiam obtundendam, vel ad saporis asperitatem mitigandam, velut quum ad purgantia medicamenta quicquam admiscemus ex iis quæ stomacho grata sunt: & ad dolorem sedantia, quædam vim ipsorum lenientia, velut castoreum & cætera huiusmodi, ad opium & man-

A dragoram. Tunc autem maxima cõponẽdi pharmaca necessitas est, quum morbus contrarias facultates inter se requirit, velut repellentes simul & extergentes, aut inspissantes & simul attenuantes, quale est quod ex papaueris capitibus ac melle paratur. papauer enim tenues destillationes à capite inspissat: mel autem humores ad pectus iam delapsos, reiectu faciles facit. Necessario præterea componuntur medicamenta, vt idem medicamentum habere possimus ad plures morbos congruum, velut ad virus eia-
B culantium bestiarum ictus, & ad venenosas potiones. De Antidotis ergo & epithematis satis suprà tractatum est. Cæterùm eorum quæ in emplastra iniiciuntur, quædam terrea sunt, veluti metallica, & lapidum ac terræ species, fæcésque ac cineres & testæ: quædam oleosa, quædam lacrymæ, quædam liquores, quædam succi, quædam liquabilia, quædam semina, quædam herbæ, quædam radices. & rursus quædam qualitatis expertia, quædam acria, quædam adstringentia, quædam calfacientia, quædam extersoria, quædam maturantia, aliqua diffundẽtia, aliqua mol-
C lientia, aliqua discussoria, & innumeræ aliæ differẽtiæ reperiuntur. Spuma igitur argenti exsiccat, extergit, calefacit, ac refrigerat moderatè, ad omnia æqualiter efficax. hæc aliquando in oleo solo, aliquando aqua aut vino, aut aceto admixto coquitur. Primò autem seorsim exactissimè terẽda est, deinde rursus cum oleo ad strigmentitiam compagem redigenda, atque ita assiduè agitata ad lentũ ignem coquenda. Intumescit primùm ac bullas emittit, quum autem sufficienti cocturæ propinqua fuerit, colorẽ fæcis induit. Mensuram verò cocturæ iustam recipit, quũ
D tumor cõtractus fuerit neque amplius inquinat. Similes spumæ argenti vires plumbago habet, ad frigiditatem tantùm magis progressa, nec pariter extergens. Eodem etiam modo coquitur, nisi quòd in eius coctura non solùm quæritur vt ne inquinet, sed vt colorem quoque ex igneo rubore ad fuluum ac valde floridum transmutet. Æs vstum, adstrictionis & acrimoniæ particeps est, contrahit, cicatricem inducit, & ab inflammatione tutatur. Quum autem coquitur, non statim in principio immittitur, sed emplastro iam semicocto. Mensuram cocturæ, nisi valde
E modicum iniiciatur, color indicat, vt videlicet exuberet & fuluum emplastrum faciat. Squama æris carnem erodit, adstringit, & validius glutinat quàm æs, sed minus discutit. Coquitur sicut æs, & eodem tempore iniicitur, eandémque cocturæ rationem habet. Nisi enim color eius exuberauerit, & fuluum emplastrum effecerit, nondum ad iustam cocturam peruenit. Squama verò ferri, præsertim stomomatis, ampliori adstrictione participat: quapropter ad malefica vlcera illi præfertur. eodem autem tempore iniicitur, & rutilum colorem inducit.
F Diphryges mixtas vires habet, adstrictoriam cum acrimonia. quare ad putrida ac maligna vlcera vtilis est. Et hoc medio cocturæ tempore iniicitur, bullítque donec color eius exuberet, neque amplius inquinet. Chalcitis adstrictione simul ac acrimonia participat, contrahit, attenuat, discutit, aperit, amplius superioribus adstringit, ac minus mollit. vsta verò tenuior euadit, & adstrictionem perdit. Coquitur sicut æs, citius tamen liquefit. Mensura cocturæ est, vt rubicundius ac punicei coloris emplastrũ faciat. Misy similes chalcitidi vires habet, tenuio-
G rum tamen partium est, & ideo magis attenuat, discutit & aperit: sed minus mollit ac adstringit. Ad finẽ verò cocturæ iniicitur, neque vllam mensuram exhibet. Sori quoq; similes chalcitidi vires habet, nisi quòd magis terreum ac crassum est, atque ideo magis adstringit. Iniicitur & ipsum medio cocturæ tempore: & tardius liquescit, & nisi quid prohibuerit, atrũ colorem reddit. Flos æris tenuior est ære vsto & squama æris: participat nonnihil abstersoria vi, ideóque attenuat & agglutinat. coquitur velut de ære diximus. Atramentum sutorium ex mixtis facultatibus constat. valde enim adstringit, neque ingenerosè ca-
H lefacit. præ omnibus itaque humidas carnes siccare, omnémque humiditatem cõsumere cogeréque ac adstringere potest. iniicitur medio cocturæ tempore, & liuidiorem emplastri colorem facit. imò nisi alia obstiterint, atrum eius colorem faciet. Auripigmentum & sandara-

cha ambo vrendi facultatem habent.Magis igitur prædictis discutiunt,& vsta tenuioris essentiæ sunt.iniiciuntur autem ad cocturæ finem. Plumbum vstum, ex iis quæ citra erosionem siccant, efficacissimum est ad maligna chironiáque ac cancerosa vlcera, habétque per se,& cum aliis mixtum,facultatem inducendi cicatricem.iniicitur medio cocturæ tempore. Cerussa meatus obducit, & moderatè frigida est : cocta verò siccior seipsa euadit. Hæc in emplastra alba ad finem cocturæ iniicitur : sic enim colorem conseruat,& magis inalbat: in nigra verò, aut melina,statim in principio inditur. Ærugo æris acrimoniæ particeps est, discutiendi incidendique ac cōsumendi omnem carnem vim habet:plurimo autem cerato admixta exterget ac cicatricem inducit. hæc in emplastra viridia post cocturam iniicitur. In quibusdam verò ne iniicitur quidem in ollam, sed cum aceto in mortario teritur,& reliqua ad ipsam affunduntur. in melina verò emplastra medio cocturæ tempore inditur. at in ea quæ geminam faciem ac colorem præseferunt, statim à principio iniicitur. dum enim coquitur ærugo, primùm melina,deinde bicolor,postremùm fulua efficitur. Alumen omne vehementissimam habet adstringendi facultatem reficcatoriam & agglutinatoriam. omnium autē tenuissimum est scissile.Iniicitur plerunque post cocturā: neque peculiarem cocturæ mensuram habet. color eius plerunque ad viriditatem mutatur. Rubrica adstringit, reficcat, agglutinat, iniicitur in fine cocturæ. Cadmia exterforiā vim habet,caliditate & adstrictione temperata.vsta lota sine erosione exterget ac reficcat. Pōpholyx quoque lenissimum pharmacum est,& malignis ac vlcerosis vlceribus congruum.iniiciuntur ambo in cocturæ principio. Sal mixtā facultatem habet extergendi ac adstringendi:magis tamen adstringit, & valde reficcat. Nitrum autem extergendi incidendique ac exficcandi vim habet.In attractoriis emplastris sal ipsi misceri solet. & ambo medio cocturæ tempore induntur. Sulphur omne attractoriam vim habet,calidǽque ac tenuis essentiæ est. iniicitur in fine cocturæ.nigrefacit enim emplastra. Atq; hæc quidem metallica sunt que in emplastra iniiciuntur. Terræ verò in ipsa induntur, Samia,Eretria,Cimolia,ampelitis & Lemnia. Ex lapidibus autē Phrygius,Asius,pyrites,hæmatites,magnes,achates,iaspis,gagates, cos. horum vires superius expofuimus. Iniicitur & pumex,extergendi attenuādique ac discutiendi vim habens. Testæ, præterea conchyliorum vstæ ac crudæ,tāquam attenuantes, extergentes, ac discutientes, & reficcantes, ad sinus glutinandos admiscentur.idem præstāt & fictilium testæ exterforiæ etiam ipsæ ac reficcantis facultatis. Iniicitur item calx tanquam præclarè reficcans, & ad cicatricem perducens. Cinis verò, præsertim sarmentorum, sinus agglutinat, callósq; exterit ac reficcat. Hæc omnia terrea in fine cocturæ iniiciūtur. At verò in pinguia emplastra oleum recipientia,oleum statim à principio cum metallicis iniicere oportet.Si verò cum resina quadam, aut pice liquida emplastrum paretur, & oleum statim ab initio inieceris, incohærens faciet medicamentum. Quapropter vt compages fiat, resinas liquidas primùm indere oportet, deinde in fine oleum superaddere, atque ita rursus ad bonam cōpagem coquere. Reliquæ pinguedines,& præsertim adipes recentes tenerrimi, medio cocturæ tēpore iniiciuntur. Ex vnguentis,irinum quidem cocturam sustinet:cyprinum verò & rosaceum, minus ferunt: cætera omnino non tolerant. quapropter hæc in fine cocturæ iniicies. Cera porrò calefacit & moderatè mollit,minúsque glutinat vulnera cruenta.Nunquam coquitur per se,ita enim vreretur:neque cum resina aut pice liquida,ita enim incompacta maneret:sed iniicitur ad oleum purum,vel aliud cum metallicis coctum,aut ad resinam vel picem præcoctam. Resina omnis multo magis quàm cera calefacit,discutit,mollit,extrahit & aperit, ac cruenta vulnera glutinat. Et arida quidem resina post ceram iniicitur:liquida verò seorsim præ cæteris omnibus coquitur, nisi admodum fuerit modica. Pix vires omnes resinæ habet,sed validiores. iniicitur præ aliis omnibus.Mensura cocturæ liquidæ, est yt cogatur : siccæ

A verò,præsertim si cum aceto coquitur, vt non amplius bullas emittat,neq; intumescat. Bitumē cruēta vulnera glutinat, & præclarè calfacit ac reficcat, & sinus implet. coquitur statim ab initio iniectū. Verùm nō minutè tritum id iniicere oportet, habet enim asperitates ficuum granis similes: quare crassius contundendum est, & in aceto coquendum citra agitationem, donec non amplius bullas emittit. agitatum enim in grumos cogitur. At si absque aceto coquendum est, oleo simul additum facilè liquescit. Propolis calfacit, discutit, maturat, extergit
B & attrahit. hanc præmollire oportet,atque ita coquere ab igne ablatis iniectam: nullam enim ampliorem cocturā tolerat. Ammoniacum mollit, discutit, calfacit,putredinem educit,attrahit. iniicitur medio cocturæ tempore.Et si quidem conteri ac cribrari potest, leuissimum insperges:sin minus,cum liquore quopiam læuigatum immittes: cum aceto quidem aut vino, si ad cruenta vulnera emplastrum paratur : si verò ad fistulas aut strumas, penitus cum aceto: si verò molle fuerit emplastrum,qualia sunt quæ ad sedem parantur, cum aqua,ita vt ad reli-
C qua refrigerata infundas,vt ne efferuescant, ac rursus coquas. Opopanax magis calfacit quàm ammoniacum, discutit & reficcat. iniicitur peracta coctura, qua penitus modica opus habet. & hunc aceto aut vino prius terere oportet. Galbanum valde calefacit, concoquit ac discutit. cocturam autem penitus non tolerat.Itaque ablato ab igne medicamento,probè mollitum iniicere oportet:aut cum aceto vel vino ad strigmentitiam compagem dilutum reliquis admiscere. Sagapenum vires habet galbano similes,magis tamen discutit & attenuat. Iniicitur in
D fine aceto aut vino prius tritum,ita vt cum ablato ab igne emplastro emolliatur. Bdellium calfacit, discutit, attrahit,mollit. iniicitur tritum post peractam cocturam Si verò pingue fuerit,ac teri non possit, in mortario tusum cum emplastro emolliatur. Thus parum calfacit, præclarè maturat, modicè attrahit, & sinus glutinat. Pollen eius,similes vires habet, magis tamen adstringit. quare medicamentis ad cruenta vulnera commodè misceatur.iniicitur vtrunque in fine cocturæ. Myrrha calfacit,concoquit,attenuat,discutit & exficcat,facit ad vul-
E nera cruenta iniicitur in fine cocturæ cum aliquo liquore qui emplastris misceatur, contrita. Aloe ex variis facultatibus constat. adstringit enim,calfacit,attenuat,discutit,sinus glutinat ac reficcat: additur post omnem cocturā. Succus papaueris strenuè perfrigerat,dolores ac inflammationes mitigat,& cruenta vulnera glutinat. Hic pridie in aqua modica maceratur, & in mortario teritur, atque sic emplastrum ad ipsum diffunditur. Thapsia calefacit & rubificat cutem. iniicitur postrema liquore quodam trita. At verò nulla herba,aut radix,aut semen,
F cocturam tolerat:celerrimè enim torrefiunt. Teruntur igitur ac manent in mortario,& liquefacta reliqua ad ipsa diffunduntur. Aliquando tamen herbas aut radices præmaceratas,in oleo coquimus,& expressas abiicimus,& oleum ad medicamenta assumimus.

De cruentorum vulnerum curatione,Galeni,
Cap. XXVI.

Parua & superficiaria vulnera, natura sua sponte,nullius medicamenti indiga sanare solet: labia solùm à nobis contrahantur,& ligamento circundentur,ne pilus,
G aut arena,aut tale quid illabatur: & vlcus penitus coalescet. At si amplum fuerit vulnus, vt labia contrahi non possint,& sanies congregetur,aut vrgeat dolor, tale vulnus sola labiorum contractione agglutinari non potest, sed per medicamenta reficcantia collectam saniem consumere,& affluentem prohibere oportet:talia verò sunt agglutinatoria pharmaca inflammationem arcentia. Si verò vulnus profundius fuerit, & in superficie angustius, scalpello incidatur,vt æqualis amplitudo fiat,& insinuati humores non putrescant,neque vicinas partes corrum-
H pant.proinde qui cruenta vulnera glutinare voluerit,hæc cōsideret, & præ omnibus grumos diligēter ex vulnere educat. quantulacunq; enim eorū pars in cauitate relicta in pus conuertitur, & carnes subinde putrefacit. Educemus autem grumos,spongiarum mollium assiduo fotu,

atque hæ non in omnibus ex aceto exprimantur: ſed ſi vulnera ſine eruptione ſanguinis fuerint, aqua ſolùm foueantur: ita enim carnem nihil offendemus,, quam adſtringens acetum impedit ne citò coaleſcat. At verò profundiora vulnera penitiores & difficulter extirpabiles grumos in ſe habentia, aceto rigabimus, quod ex ſpongia vſque ad fundum ipſorum exprimemus. Acetum enim ad diſſoluendos grumos efficax eſt, per adſtrictoriam facultatem aperta vaſa occludens, allationémque ſanguinis cohibens: quibus omnibus à principio intentum eſſe cõuenit: etiamſi aliàs acetum obturando corpora, tardiorem facit vulneris vnionem. Cæterùm ſi in capite vulnus fuerit, ſuprà relata membrana caluariam ambiens conſideranda eſt, an illæſa aut ſimul pertuſa ſit: ſi enim illæſa permanſerit, labia ſuturis protinus contrahes, & agglutinatoriis vteris: ſi verò perforatam aut cõtuſam repereris, ad tutiorem curationem membranam diſſecabis, & os diligenter derades, linamentáque conuulſa indes, & forinſecus ſplenium inflammationem arcens impones, & ſupra id lanam ſuccidam ſeu ſpongiam molliſſimam, vino aut aceto imbutam ac expreſſam, ſine oleo adhibebis, præcipuè ſi ſanguinis eruptio præceſſit: poſtea faſciolam lineam aceto rigatam ac expreſſam obligabis, vinculi capite in vulneris loco ſtatuto, quemadmodum in artuum fracturis fieri ſolet. Studio verò habendum eſt vt ligatura ſurſum vergat. verùm conſtrictionem eius moderatam eſſe conuenit. nam vehementiòr, dolorem excitat: laxior, inutilis eſt. Poſt tertiam diem vulnus fractura carens ſpõgiis foueatur, deinde linamenta medicamento ſuppuratorio illita indantur, & reliqua ſuppuratoria curatio adhibeatur. poſtea ad repurgandum ac incarnandum progreſſus fiat, quemadmodum paulo pòſt de vlceribus indicabitur. Porrò quoniam rupta caluariæ membrana, vbi vulnus negligitur, inflammatio conſequitur, ſi in principio inflammationis voceris, protinus ſecare vulnus conare, & membranam diducere, atque os caluæ deradere. vulnere enim diducto, inflammatio antequam excãdeſcat, ſupprimitur. Facta diſſectione linamenta indes, & ad ea retinenda linteum vino & óleo imbutum, aut ſplenium inflammationem arcens, forinſecus impones, & ſupra hoc lanam vino & oleo imbutam adhibebis: & deinde ad ſuppuratorium ductum te conuertes. ſi verò inflammationem vehementem nactus fueris, deraſis capillis locũ aqua moderatè calida rigabis, & medicamenta adhibebis inflammationem ſedantia. Inflammatione verò ſedata, membrana caluã ambiens ſuppuratur, & vicinæ partes abſceſſum patiuntur. quapropter expedit vt diſſecetur velut dictum eſt, & pus excernatur, ac caluariæ os deradatur, & poſtea communis vlcerum curatio fiat. Si verò fractura in capite aut alio loco vnà cũ vulnere fuerit, emplaſtrum ad fracturas accommodatum imponatur. De eo verò partem quadrangularem reſecare oportet quo loco vulnus exiſtit, aliúdque paruum ſplenium vulneri imponere quale diximus. Atque hoc paruum ſplenium quotidie tollendum eſt, & vlcus curãdum, ac deligandũ. Cæterùm agglutinatoria medicamenta Sermone xv. ſcripta habentur.

De ſauciatis neruis, Galeni, Cap. XXVII.

NEruus vulneratus aut punctus, dolorem & inflammationem vehementiſſimam habet, propter ſenſus ſubtilitatem. Quapropter cutis vulnus inagglutinatum ſeruare oportet, quò per ipſum ſanioſi humores effluant: vbi verò vulneris os latius fuerit, conari vt reſiccantibus medicamentis labia ipſius cõmittantur ac vniantur. At ſi per acum, aut paxillum, aut tale quiddam, vulnus inflictũ fuerit, & in altum progreſſum, id ſaltem ſtudio habendũ eſt ne inflammatio ſequatur. Eſſétque longè tutius vt cutis circa vulneris oſculum diſſecaretur, quò commodius in altum procederent vires medicamentorum. At verò ſi vires validæ fuerint, & nihil impedierit, vniuerſum corpus per venæ ſectionẽ euacuetur. Seruãdáque eſt in euacuando locorum affinitas, vt dextra manu ſauciata, dexter malleolus ſiue talus: ſiniſtra, ſiniſter incidatur: & vice verſa dextro crure vulnerato ſubalaris vena, dextræ manus: ſiniſtro ſiniſtræ, (rectitudine ſeruata) ſecetur: ſi verò ſubalaris nõ apparuerit, mediam ſecabimus. Quòd ſi corpus vitioſis humoribus repletum fuerit, purgatione per idoneum pharmacũ vtemur. Cæterùm aqua calida quæ reliquis inflammationibus commodiſſima eſt, his infeſtiſſima exiſtit. ab humectantibus enim & calfacientibus putrefactio inducitur. præſtat igitur neruos ſauciatos oleo moderatè calido tenuíque ac nihil adſtringente rigare: tale autem eſt dulciſſimum, quod melius longè fuerit ſi annos duos aut tres habuerit. Nerui enim ſauciati curatio, medicamentis opus habet quæ tepidam caliditatem habent, valde verò ſiccant, atque hoc citra moleſtiã & quæ ſubſtantia tenuiſſima prædita ſunt. Huiuſmodi enim ſola ſine partium diſtẽtione ac mordacitate, ſaniem ex alto euocare poſſunt. Quapropter oleo in quo anethũ & ruta decocta ſunt calido perfundimus. ſæpe etiam ceratum ex euphorbio, aut emplaſtrum Anicetũ, aut quoddam ex iis quæ ad vulneratos neruos deſcribentur, modico oleo liquatum adhibemus. Deinde emplaſtro aliquo ex prædictis impoſito, lanam oleo calido imbutam extrinſecus illigamus, & per ſingulos dies bis aut ter ſoluimus: & ſi longiores fuerint noctes, noctu quoque, præſertim vbi mordacitas vulnus irritet. Quòd ſi neque mordacitas, neque dolor percipiatur, bis tantùm in die, & circa veſperam ſemel ſoluemus: & præterea alas ac collum oleo calido largè rigabimus. Si verò neruus in crure ſauciatus fuerit, inguina ac totam ſpinam & collum, oleo itẽ calido vbertim perfundimus. At verò ſi neruorum vulnera à principio malè fuerint curata, maxima inflammatio ac putrefactio ſequi ſolet. Itaque farinam hordeaceã, aut fabarum, aut erui, in lixiuio cum aceto mulſo coctã imponere oportet. eſt enim hoc cataplaſma efficax ad ea quæ iam putreſcũt. Si verò vehemens inflammatio cum maximo dolore infeſtauerit, farinam erui aut fabarum cum optima ſapa, modico aceto addito coctam imponito, calido oleo prius affuſo. Ceratum verò ex euphorbio ad neruos vulneratos, cuius paulo antè mentionem fecimus, hoc modo præparatur: Ceræ, terebinthinæ, olei, ſingulorum trientem, euphorbii recentis ſextantem, aut biennalis quadrantem, aut prorſus antiqui triẽtem. & ſi terebinthina defuerit, colophoniam pro ea accipito. Longè verò præſtantius euadet medicamentum, ſi propolin pinguem ac recentem acceperit, vt ſit terebinthinæ quadrans, propolis triens, ceræ vnc. vna, olei triens, euphorbii ſextans. Deficiente verò euphorbio, ſulphur aut caſtoreum, aut conſimile quiddam calidum ac tenuium partium admiſcebis. Quòd ſi omnino ab exacta & media pharmacorum ad ſauciatos neruos compage aberrãdum ſit, præſtat ad molliorem compagem declinare, etiamſi ita parum inquinet. Optimum præterea ad eũdem vſum pharmacum eſt ex Brutia pice & opopanace, quod etiam ad morſus canis rabidi facit, præcipuè ſi corpora contigerint robuſtiora. Nam in tenerioribus per ceratum ex oleo aliquo diſcuſſorio vires eius mitigare potes, quale eſt irinum, aut amaracinum, aut opobalſamum, aut oleum vetus. Egregiè facit & Anicetum, quod ſermone xv. inter emollientia medicamenta habetur. Quin & ex metallicis conſtans pharmacum, efficax eſt ad neruorum punctiones. Habet id hoc modo: Chalcitidis crudæ drach. octo, miſyos crudi drach. ſedecim, ſquamæ æris drach. vigintiquatuor, ceræ drach. nonagintaſex, olei dulcis aut veteris, æſtate quidem drach. centumocto, hyeme verò centumviginti, thuris drach. vigintiquatuor, terebinthinæ drach. ſedecim, galbani drach. duodecim, aceti acerrimi & antiqui quantum ſatis eſt. Metallica ad ſolem æſtiuum pluribus diebus terito, indéque addito thure rurſus conterito, & quæ liquari poſſunt liquata affundito ac ſubigito. Hoc medicamentum vulneri appoſitum inflammationem arcet, velut ſæpe experti ſumus. Admirandum præterea ad ſauciatos neruos medicamentum eſt quod è ſenecione paratur, & habet, Senecionis ſucci vnc. vigintiquatuor, olei antiqui, olei cyprini, olei dulcis, apochymatis ſiue picis è nauibus eraſæ, ſingulorum trientem, galbani, æruginis, ſingulorum drach. quatuor, terebinthinæ drach. ſex, adipis veteris drach. vndecim, ceræ

drach.octo,resinæ pinus siccæ drach.sex. succum cum oleis coquito donec propemodū consumatur. Æruginē verò cum modico succo terito, & quæ liquari possunt liquato ac excolato,iniectâque terebinthina cum decoctis vnito,postremúmque omnia ad æruginem tritam affundito ac subigito: facit ad maximas musculorum in vulneribus inflammationes: & duritias ac recentes puerorū strumas dissoluit. Porrò qui sauciatos neruos habent, vrgente necessitate, post septimam, vel vbi dolor penitus quieuit,lauari possunt. Verùm lauādis medicamēta vulneri indimus,& forinsecus multiplicia lintea oleo imbuta imponimus,& fasciā ex linteo obligamus. deinde ægro in solium descensuro,ligamenta multo oleo rigamus. & post balneum remotis omnibus quæ applicata fuerant, præscriptam curationem adhibemus. At si vulnus in manu fuerit,admoneatur æger ne id calidæ siue frigidæ lauacro humectet. Oribasii ad priuatos sauciatorū neruorum abscessus.(priuatos autem vocat,quādo in proximis puncturæ locis abscessus parui & multi per certa interualla oriūtur.) Ceræ,colophoniæ,butyri,singulorum libram vnam,picis siccæ,mellis,singulorum sescuncem,æruginis quadrantem, aceti quantum satis est ad æruginem conterendam ac dissoluendam.

Curatio neruorum denudatorum ac vulneratorum in vlceribus, Cap. XXVIII.

QVòd si neruus non fuerit punctus,sed manifesta dissectione incisus,ita vt etiam cutis præposita sit dissecta,& appareat nudus neruus, secundum rectitudinem & non transuersim dissectus:relata ex euphorbio aut metallicis medicamenta,minimè adhibenda sunt.Abstinendum etiam ab emplastro Aniceto,& cæteris tāta acrimonia præditis. nudus enim neruus vehementem ipsorum vim non feret. Proinde calcem assumes lotam plurimo rosaceo dilutam. fit autem calx in diebus canicularibus ad solem aqua dulcissima sæpe elota ac resiccata. Bonum est & ex pompholyge medicamentum plurimo ac optimo rosaceo dilutum.pompholygem autem itidem lauare velut calcem oportet. sed & cera in huiusmodi pharmaca recipienda,lauanda est. Per omnem enim denudati nerui curationem, resiccare citra mordacitatem intendimus:quare nihil acre vulneri admouendum est. subtilissimo enim sensu præditus est neruus,& temperamento frigidus,ac principalissimo principio cohærens ac coniunctus. sed nec oleo tale vlcus rigandum est: sordidū enim inde euadit. verùm lana molli specillo obuoluta, sanies detergenda:& ne arida lana vulnus contingat,sapa imbui potest,& ea expressa vulnus detergi. præterea medicamenta quæ adhibentur, tepida esse oportet: quæ enim frigida apponuntur,conuulsionem inducunt. Ad neruos quoque denudatos emplastrum AEgyptium efficacissimum est, quod è succida lana paratur, & fuluum Piscatoris:ambo rosaceo diluta & linamētis indita.Omniū autem præstantissimum est & nulli comparandum,emplastrum Isis appellatum,optimo rosaceo dissolutum, & cum linamento tepidum vlceri inditum. Sedat enim dolores & sordida vlcera citò repurgat,incarnat, & ad cicatricem perducit. At vbi linamenta vlceri immiseris, forinsecus emplastrum è senecione,si haberi potest:sin minus, Anicetum adhibebis. Cæterùm si vulnus nerui trāsuersum fuerit,maximum conuulsionis periculum imminet,inflammatione à dissectis fibris ad integras transeunte. Quòd si integræ fibræ conuulsæ fuerint, eadem curatio & his,& vlceri adhibetur. parcius tamen hinc ægro sanguis auferendus est, & diæta tenuis constituenda, & quies imperanda,& stratum mollissimum parādum.plurimum item oleum calidum inguinibus, spinæ, axillæ, collo,ac capiti affundendum est.Atque hæc curatio communis ad omnia neruorum vulnera est.

De neruorum contusione, Cap. XXIX.

COntuso neruo,si cutis simul contusa fuerit,& vlceratio fiat,farinam fabaceam cum aceto mulso,aut erui farinā cum sapa & modico aceto impones: ambæ enim sunt efficaces.Quòd si cum contusione dolor adsit,picem liquidam ad fabaceæ farinæ cataplasma addes, & simul cocta calida adhibebis. Si verò maiori resiccatione opus A habueris,parem mensuram farinæ erui admiscebis,itémque iridem Illyricam,si adhuc fortius resiccare volueris. Vniuersi verò corporis curatio eadem est cum ea quam paulo antè præscripsimus.At si neruus fuerit contusus citra manifestam cutis contusionem,oleo calido discussorio,anethino aut rutaceo locus assiduè perfundatur,& lana oleo imbuta adhibeatur. reliqua verò curatio prædictis similis fiat.Porrò si totus neruus fuerit dissectus, nullum quidem periculum imminet: verùm pars mutila fit, præsertim si dissectus neruus magnus fuerit. curatio ve- B rò eadem velut ad vlcera adhibetur.

De glandularum inguinis inflammatione, Galeni, Cap. XXX.

QVVM glandulæ inguinis vniuerso corpore pleno, citra aliam manifestam causam, inflammatæ intumuerint,humores circa glandulas constipantur.Proinde, nisi quid prohibeat,cubiti venam secabimus, tantúmq; sanguinis auferemus quantum plenitudo ostenderit. Loco verò inflammato,& ante sectionem venæ & in ipso sectionis tempore,adstringentia ac repellentia medicamē- C ta apponemus. Verùm postea euacuato corpore, discutiētibus ea quæ affluxerunt vtemur. At si vlcus in crure fuerit,& per consensum glandulas inguinis affluxerit, quemadmodum in digitorum pedis offensa fieri solet,glandulam inflammari incipientem, statim à principio lana oleo calido imbuta mitigabimus, non adiecto sale velut aliqui faciunt. sal enim tenuiores humores confertim discutiens,reliquum callosum,ægrè curabile, & sæpe immedicabile relinquit. Postquam autem inflammationis feruor quieuit, mitigatoria relinquemus, & discussoriis D vtemur,quæ ad cerati compagem redactæ glandulis imponi debent. nam quæ duriora fuerint,eas partes distendunt,& rursus inflammationes irritant. Atque hoc equidem modo glandulæ tractentur:ipsum verò crus statim à principio calfaciendum ac humectandum est,ita vt vlceri inflammationis causæ cataplasma mitigatorium, aut ceratum aliquod ad sedis affectiones paratum imponas, totúmque membrum lana oleo calido imbuta foueas, & ægro quietem imperes. Sedato autem vlcere, plerunque etiam glandulæ doloris exortes fiunt. Egregiè verò glan- E dulis confert psyllium aqua calida madefactum, & panniculo aut brassicæ folio exceptum & impositum: item ceratum ex butyro paratum,& quod ostrea vsta recipit. Confert & discussorium emplastrum, Dionysias appellatum, & quòd è buccinis præparatur, quorum omnium præparationes Sermone XV. habentur: vbi etiam ceratum è psyllio est,aut emplastrum,si ita appellare malueris.

De quacunque inflammatione, Eiusdem, Cap. XXXI.

OMnis inflammatio,ob sanguinis affluxum,vel à ma- F nifesta,vel ab occulta causa generatur. A manifesta, quando ab offenso pede glandulæ inflammantur: ab occulta, quando aliqua parte delegante, aut toto corpore transmittente,& affecta parte ob debilitatem recipiente, humorum copia affluxerit,velut suprà de podagra ostensum est. Sæpe verò etiam pars quæ inflammatur,ob morbosam aliquam & præter naturam caliditatem, materiā ad se trahit. Erit itaque inflammationis principium, quū primùm pars sanguinea materia repletur: augmētum verò,quando affluxus aliunde cessat, & qui in parte conti- G netur putrescere incipit. Atque eo tempore caloris præter naturam incrementum, & humorum diffusio, & partis distentio,longè maior est quàm antea fuit: vbi verò iam pus conflatur, maximíque dolores adsunt, inflammatio in vigore est. Declinationem autem dicimus,quum allapsus humor discutitur, & tumor ac distētio minuitur, & dolores mitigantur. Inchoante itaque inflāmatione, victus ratio moderanda est, cibúsque contrahendus, & aquæ potus imperādus. Et si inflammationis magnitudo sanguinis detractionem postulat,& ætas ac corporis habitus,& anni tempus non obstat, præsertim in hominibus H sanguine abundantibus, post præstitutam victus rationē venam secabimus, tantúmque euacuabimus quantum plenitudo & inflammationis magnitudo, & ægri vires indicauerint. Verùm in principio, & ante venæ sectionē,

& ipso sectionis tempore, inflammatæ parti cataplasmata repellẽtia adhibebimus: in augmẽto verò, ex discussoriis aliqua ad repellentia admiscebimus. At in vigore dum vehementissimi sunt dolores, mitigatoria applicabimus, velut in declinatione ea solùm quæ discussoriam vim habent. Inchoantes itaque inflammationes repellunt, glaucium, perdicium, stratiotes in aquis nascens, plantago, polygonum & similia. Mitigant autem, & dolori in vigore inflammationis commoda sunt, malua per se, & cum modico pane ac rosaceo imposita. præstat & melilotum in passo coctum & cum pane impositum. Idem præstant palmulæ in passo coctæ, & cum pane ac rosaceo subactæ impositæ. In declinatione verò agrestis malua pollet, & vuæ passæ vinaceis exemptis, cum pane ac modico melle. itẽ ordei farina cum melle aut oleo adhibita. Quòd si locus affectus nimia materia turgeat, non mox ad chirurgiam prorumpere oportet, velut quidam faciunt, sed conari vt materia collecta, per pharmaca discussoria digeratur: quale est quod è buccinis vstis constat, Ariobarzanium appellatum, aut Oribasii fuluum, aut quod Dionysias appellatur è misy paratũ, & reliqua eius generis, quæ Sermone decimoquinto habentur. At si residuum ex inflãmatione callosum factum fuerit, vehementioribus medicamentis vtendum erit, ita vt singulis diebus bis quantum ea proficiant inspectemus.

De abscessibus, Cap. XXXII.

SI inflammationes producantur, & ad suppurationem conuertantur, adiuuare oportet vt quamcelerrimè transmutentur: proinde partem affectam althææ ac ficuũ decocto rigabimus, & farinam ordei aut panem cum aqua & oleo imponemus. Quòd si ægrè suppuretur inflammatio, hordeum aut panem in pinguium caricarum & althææ decocto coctum imponemus. At si adhuc diutius perstiterit, fimum columbinum, & nitrum, & terebinthinam adiiciemus: peracta verò transmutatione in pus, locus aperiatur qua parte maximè eminet. ibi enim tenuissima est cutis. Et si pars aliqua suppurati loci putrida videbitur, ea necessariò rescindenda est. Resectio autem ad myrtei folii formam fiat, lõga videlicet & angusta. quod sanè in axillis ac inguinum abscessibus faciendum est. In capite verò & huiusmodi locis, simplici sectione vtemur, qua facta thuris pollinem tenuissimum vlceris cauitati inspergemus, & linamenta conuulsa indemus. At verò vbi duæ aut tres sectiones factæ fuerint, limniscos immittere oportet, & postea linamentis conuulsis vlcus replere. Ad tutandum verò locum simplex linteolum vino & oleo imbutum obligauimus. Tertia inde die ad suppuratorium curationis ductum conuertemur, per tetrapharmacum & similia rosaceo diluta. Si verò post indita linamenta circumsitæ partes adhuc fuerint inflammatæ, cataplasmata adhibebimus: & si nihil amplius vrgeat, splenium sedandis inflammationibus aptum imponemus. Cæterùm suppuratione facta, repurgantibus vtẽdum est, ex quorũ numero præstat emplastrum Ægyptium, quod recipit terebinthinæ liquidæ & mellis, ac rosacei portiones æquales simul liquatas. Sed in robustioribus corporibus, ac impurioribus vlceribus, terebinthinæ ac mellis par mensura absque oleo liquatur, & mirificè repurgat. Verùm ad vlcera quæ difficulter repurgantur, confert Ægyptium quod coctum appellatur, colore fuluum, cum ærugine rasa ac melle coctum, donec fuluum colorẽ susceperit. Sũt & alia huic similia, quæ ad fistulas paulo pòst referentur. Repurgatis vlceribus, ad incarnantia transeundum est, quæ paulo inferius ad caua vlcera describemus: facta verò incarnatione, rhodio emplastro aut psaro committantur: & vbi explanata fuerint, ad cicatricem perducantur per sicca medicamenta quæ referentur ad ea quæ cicatrice opus habent. Suppuratorium abscessuum, experimento constans. Maluæ agrestis tritæ ac coctæ, farinæ tritici, stercoris suilli, æquales partes in sapa coquito ac imponito, & celerrimè suppuratio continget. Philosophi. Ad omnes inflammationes discutiendas. facit priuatim ad mamillas & glandulas inflammatas. Adipis suilli sescũcem, albumina ouorum duorum, mel ad ouorum mensuram, nitri sextantem, farinæ polentæ quantũ

A satis est. Adipi liquefacto oua admisceto & mel, deinde nitrum, postremùm etiam polentæ farinam quantum ad emplastri compagem satis erit. Sunt qui ita præparent: Accipiant oua vnà cum vitellis vndecim numero, farinæ polentæ libram vnam, adipis suilli libram vnam, mellis quantum sufficere putant. Nam discutere volentes, vberius. sedare intendentes, parcius admiscent. quidam etiã nitrum addunt. Sed quod nitrum habet, magis discutit: quod nõ habet, magis sedat. Vtere præterea eo quod ex psyllii succo paratur. Ruptorium abscessuum. Nitrũ B & ammoniacum aceto subacta impone, quandiu locum perrumpi volueris. quidam pro ammoniaco thus adiiciunt. Abscessus autem etiam permutatos discutiunt, Ariobarzanium ex buccinis constans, & quod Dionysias appellatur, ambo in sequẽti Sermone descripta. At quod ad Oribasium refertur, sic habet: Lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci thymiamatis tantundem, farinæ fabarum drach. sex terito ac cribrato, & resina excipito. sitque resina, si haberi potest, terebinthina: sin minus, liquida, quò emplastri forma fiat. Hoc vel discutiet, vel di- C rumpet, euacuabit, ad cicatricem perducet, & sanabit. nec verò diutius antea præparandum est hoc pharmacum: citò enim exarescit. In decimoquinto Sermone etiam aliud discussorium, & aliqua ruptoria reperies. Oribasii Ægyptium repurgans: Mellis despumati lib. vnam, aceti lib. duas, squamæ æris vnciam vnam, æruginis drach. quatuor. acetum & mel ad mellis compagem coquito, deinde reliqua admisceto. Aliud eiusdem, vlcera sordida probè repurgans. Amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis Phorimi appellati, æquales portiones. Aliud ad D abscessus, discutiens aut rumpens, & sine dolore euacuãs.

Spumæ argenti, cerussæ, ammoniaci, singulorum lib. vnam, olei quantum satis est, resinæ pinus, propolis, opopanacis, singulorum sescuncem, castorei trientem, galbani, myrrhæ, thuris, singulorum sextantem, aceti quantum sufficit. spumam argenti & cerussam cum aceto coquito, & terenda cum aceto terito, & quæ liquari possunt liquefacito, & ad cocta admisceto, & tritis adiicito, refrigerato ac subigito.

De cauis vlceribus non malignis. Et ratio curandorum vlcerum, Galeni, (E) Cap. XXXIII.

CAuum vlcus humidum ac sordidũ est, & ideo pharmacis moderatè siccantibus ac extergentibus opus habet. Sæpe verò à nobis dictũ est, non omni naturæ eadem medicamenta conuenire, sed debiliori molliorique molliora, validiori validiora esse adhibenda. neq; enim tolerat debilis natura potentiora. proinde quanto humidius fuerit corpus in quo est vlcus, tanto minus resiccantes medicinas postulat. Quare duobus vlceribus æquali F humiditate præditis, alterum quod in sicciori temperatura est, maiorem resiccationem postulat: alterum quod in humidiore est, minore resiccatione opus habet, quanto hæc natura alia humidior existit. Carnem enim quæ ad vlceris nutritionem distribuitur, reliquo corpori similem esse oportet. Vbi igitur pristina caro siccior est, ibi noua quoque superueniens siccior fieri debet. Meritò ergo resiccanda est, & quanto prior siccior fuerit, tanto ampliorem siccandi facultatem medicamentum habere debet. & vice versa, tanto minus resiccantia medicamenta G conueniunt, quanto minus sicca prior fuerit caro. Thuris itaque qualitas ad humani corporis naturam comparata, cum temperatis & mediis naturis consentit: humidiores autem paulo amplius resiccat, quemadmodum sanè etiam extremè siccis aliquanto humidius existit. Si igitur diligenter obseruaris, comperies thus in humidioribus quidem naturis carnem producere: in siccioribus autem minimè, sed potius suppurare. Thus ergo sicut moderatè calidum est, ita ex omnibus incarnantibus appellatis minimè siccat. At hordeacea & fabacea farina magis sic- H cat quàm thus, & nulla caliditate participat. Aristolochia verò & panax omnibus amplius in suo genere resiccant, & calidioris sunt naturæ. Medium verò inter hæc obtinẽt farina erui & iris. Et huiusmodi omnia in primo ordine resiccantium ac extergentium locantur, & minoris ac

maioris discrimine tantùm inter se differunt, & quòd alia vires quibus excellũt simplices habent, alia compositas. In libro verò De simplicibus medicamentis ostendimus, pompholygem vstam & lotam & cætera huiusmodi, velut cadmiam & ostreorum testas, ex eorum esse ordine quæ sine mordacitate siccãt & incarnant. Præterea ad vlcera caua incarnanda, emplastrum viride conducit, quale est quod Isis appellatur, multo rosaceo dilutum. Qui ergo recta via medicandi procedet, vbi ægri naturã cõsiderauit, statim dignoscit quo medicamẽto vlcus indiget. Quũ autẽ medicamẽtũ incarnãs adhibuerit, & nihil profecerit, sic quodãmodo ad aliud trãsire oportet. Nã si ampliores sordes fuerint, & humidius vlcus, nosse debet quòd medicamentum minus quàm oportuit reficcauit: quapropter mellis admixtione vires eius intendet. Si verò purum & humiditatis exors vlcus cõpererit, plus quàm debuit reficcauit: quare oleum admiscebit, & ceratum liquidum adhibebit. Atque in his summa diligentia vtendum est: cõtingit enim aliquando vt à fortiore medicamento vlceris caro colliquetur, & sordidum ac humidũ appareat vlcus, velut ea quæ minus quàm oportuit sunt reficcata. Verùm hoc à peritis facilè dignoscitur: vlcus enim eliquatum, cauius seipso efficitur, & labia protuberantia habet. rubet item, & inflammationem habet, & æger sæpe manifestè mordacitatem percipit. alterum autẽ vlcus quod minus reficcatum est, tale nihil consequens habet.

Medicamenta quæ per linamenta induuntur, ad suppurandum, repurgandum ac incarnandum, Cap. XXXIIII.

SVnt & alia multa ad repurgandum idonea, velut lens, iris, marrubium, (singula cum melle cocta) h erinacei marini testa vsta, narcissi radix cum rosaceo & melle. Basilicum verò tetrapharmacum, & quod ad Azaniten refertur, & Macedonicum, singula liquefacta suppurandi vim habent, & omnia Sermone decimoquinto describẽtur. Sed & hoc mirificè suppurat, omnem quoque duritiem citra dolorẽ emollit, & incarnat, & cauis vlceribus eximiè prodest: Ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis vitulini anserini bubuli, butyri recentis, mellis Attici, olei rosacei, myrrhæ, singulorum drach. octo. myrrha cum melle trita ad prunas coquitur, & reliqua liquata affunduntur ac vniuntur. Aliud Ægyptium, ad vlcera repurganda mirandum. Mel cum pari terebinthinæ mensura aut rosaceo, aut (si neruosæ fuerint partes affectæ) butyro ad prunas colliquamus. Verùm in robustioribus corporibus, & sordidioribus vlceribus, terebinthinam cum melle adhibemus. Vtere etiam eo quod ex melle, aceto, & liliorum succo cõstat, quod Galenus valde approbauit, cuius præparationem & vtendi modum, in simplicium Sermone, capite De liliis, habes. His omnibus efficacius est quod aliqui Ægyptium vocant, sic habens: Æruginis drach. quatuor, squamæ æris vnc. vnam, aceti trientẽ, mellis dodrantem. Arida cum aceto terito, & adiecto melle ad prunas ad fuluum colorem coquito. Aliud aureum vocatum, antiqua & recentia vulnera repurgans & incarnans: Salis communis, cerussæ, atramenti sutorii, spumæ nitri albæ, singulorum quadrantem, aristolochiæ longæ & rotũdæ, aluminis scissi, singulorum vnc. vnam. Arida cum aceto trita, ceræ sextante & olei dodrante excipito: deinde vsu expetente cum plurimo rosaceo ad olei spissitudinem diluito, & admiraberis. Idem capitis quoque ossibus denudatis per linamenta inditur. Aliud caua vlcera replens. Adipis vitulini recentis, ceræ, terebinthinæ, sing. drach. IIII. rosacei drach. XVI. para, & vtere. Aliud Archigenis, Nutrix appellatum, ad cauitates explendas: Rosacei, terebinthinæ, mellis, sing. sextantẽ, cerussæ, butyri, sing. vnc. vnam para, & vtere. quidam & thuris vnc. vnam addunt. Aliud ad caua & pura vlcera explenda, experimento constans. Rosacei trientem, ceræ sextantẽ, terebinthinæ, butyri, mellis, singulorum vnc. vnam. Omnibus ad calidum cinerem colliquatis ac simul vnitis ad linamenta tingenda vtere. si verò sordida fuerint vlcera, repurgatis antea, velut dictum est, adhibeto. Aliud. Cerussæ, spumæ argenti, pares portiones vi,

A no odorato & oleo excipe, & per linamenta vsque ad cicatricem inductam inde. Aliud, ad sordida, cicatricem non recipientia, malignáque ac callosa vlcera. Marrubii succum optimo melle exceptum inde. Aliud siccum, maligna & profundissima vlcera explens: Farinæ erui drach. triginta, iridis drach. viginti, spumæ argẽti drach. quindecim, aristolochiæ longæ tantundem, mannæ thuris, terræ Samiæ, singulorum drach. decem, squamæ æris, cadmiæ, sing. drach. quindecim. hoc in sordidis largè, in puris parcissimè linamentis illinito. Exæquatis verò vlce-
B ribus, & iam cicatrice indigentibus, aridum specilli nucleo inspersum vlceri indito, & postea linamentum vino imbuto immittito.

De siccis repurgantibus ac incarnantibus, cephalicis appellatis, Galeni, Cap. XXXV.

SIcca medicamenta quæ cephalica, *hoc est capitalia* appellantur, omnibus quidẽ totius corporis, maximè tamẽ capitis vlceribus incarnandis conueniunt, præsertim vbi ossa in quacũq; parte fuerint denudata. nã ad ossa denudata, pinguiũ & eorum quæ ad tingenda linamenta pa-
C rãtur, vsum vitamus, & siccis tãtùm vtimur. Quin & citra ossium denudationẽ, pinguia non ita frequẽter in vlcerum curatione adhibemus. Sunt autem sicca cephalica huiuscemodi. Asclepiadis siccum cephalicum ad Xenocratem relatum, quo fistulas sanabat: Erui farinæ trientem, iridis Illyricæ sextantem, aristolochiæ tenuis, squamæ æris, mannæ thuris, singulorum vnc. vnam. misce, ac vtere. Quidam etiam radicis panaceæ vnc. vnã adiiciunt, & ex melle cocto oblongum quasi collyrium faciunt, quod in fistulam immittunt, & postea siccum inspergunt.
D Aliud siccum: Erui drach. viginti, aristolochiæ tenuis drach. decẽ, squamæ æris, radicis vitis albæ, singulorum drach. quinque. Vtere, ad repurgandum, cum melle: ad replendum, sicco insperso. Aliud siccum optimum, tunicu las vlcerum relictas consumens, callos rescindens, sordida vlcera purgans, caua replens: Squamæ æris, resinæ pinus, singulorum drach. duodecim, pumicis vsti & vino extincti, iridis, aristolochiæ tenuis, silphii, singulorum drach. octo, thuris drachm. quatuor. misce, ac vtere sicco, vel cum melle. Aliud siccum omne profundum vlcus in-
E carnans. Farinæ erui drach. viginti, thuris drach. octodecim, fuci tinctorii, amyli, singulorum drach. octo: misce, & vtere. Aliud ad capitis vlcera replenda. Amyli, alicæ, thuris, lapidis specularis trãslucidi vsti, singulorum vnciam vnam. Aliud. Colophonia seorsim trita vlcus repleto, & citò sanabitur. Aliud. Colophoniæ, amyli, thuris, cerussæ, æquales portiones para, & vtere siccis. Aliud admirandum Seueri, ad ossa, præcipuè capitis, denudata, deraso ossi inspersum: celerrimè enim incarnat. Pollinis tritici, colophoniæ tenuissimè tritæ, pares
F portiones præpara, ac vtere, & linamento indito, eius retinendi gratia emplastrum quoddam molle cicatricem inducens impone. Aliud ad vlcera contrahenda: Misyos drach. quatuor, gallarum, chalcitidis, atramenti sutorii, aluminis scissi, squamæ æris, singulorum vnciam vnam. para, & vtere.

De vlceribus in quibus caro superexcrescit, & quæ depressione opus habent, & de medicamentis siccantibus, Galeni, Cap. XXXVI.

G CArnem in vlceribus superexcrescentem consumunt medicamenta fortiter siccantia: qualis est flos asiæ petræ, & testacea omnia vsta, & vterque herinaceus cum toto corpore exustus, & diphryges inspersum, & æris flos. verùm ærugo omnia robore suo vincit. Siccum Herculis: Squamæ æris, misyos, chalcitidis vstæ, atramenti sutorii, aluminis scissi, æquas portiones præpara, & vtere. Aliud Rhodium appellatum, refertur ad Heram. sistit item sanguinem. Gallarum drachm. nouem, squamæ æris drach. quinque, atramenti sutorii drach. tres, aluminis scis-
H si drach. duas. gallas ex dimidio vstas vino austero extinguito, & reliquis tritis admisceto. Quidam atramenti sutorii drach. quinque, squamæ drach. tres coniiciunt, & gallas omnes comburunt. Rhodium, inquit Heras, ad sanguinem sistẽdum efficax est. Facit & ad sacros ignes, & vlcera

proſerpendo depaſcentia, ac nimio humore marceſcentia contrahit ac cicatrice includit. Quidam hoc modo Rhodium conficiunt,& valde laudant. Chalcitidis crudæ,miſyos crudi,ſing.drach.decem,ſquamæ ferri drach. ſedecim, gallarum drach.octo. Siccum Pſarum appellatum.Hoc largè inſperſum contrahit ac deprimit: parcè adhibitum,ad cicatricem ducit. Chalcitidis crudæ lib. vnam,miſyos crudi ſeſcuncem,atramēti ſutorii lib.vnā, æris vſti ſeſcuncem,ſquamæ æris ſeſcuncem , præpara,& vtere. Aliud vtiliſſimum, deprimendi vim habens. Squamæ æris drach.quatuor,æruginis drach. vnam. Aliud. Squamæ æris,calcis viuæ, mannæ thuris, æquales partes præpara,& vtere.Facit ad vlcera maligna,& carnes fungis ſimiles cum melle repurgat,& cum cerato replet. Aliud. Miſyos drach. quatuor, chalcitidis drach. duas, gallarum drach. quatuor,atramenti ſutorii,aluminis ſciſſi,ſquamæ æris, ſingulorum drach.duas , terito & aperto vlcere cum ſpecillo inſpergito. Vtere etiam ad maximas carnis ſuperexcreſcētias, iis quæ ad ſedis thymos deſcripta ſunt. Aliud. Lanæ ſuccidæ vſtæ ac tritæ inſperſæ, carnes marcidas ac flaccidas conſumũt. Idem faciunt balauſtia vbertim inſperſa.

De vlceribus non malignis cicatrice indigentibus, Galeni, Cap. XXXVII.

IN vlceribus quæ cicatrice opus habent ,caro quidem innato operimento munitur, ſed cutis enaſci non poteſt. quapropter in ſumma carnis ſuperficie ſimile quiddam cuti efficiendum eſt. Quoniam verò cutis carne ſiccior eſt ac denſior,ſi carnem ſiccabimus &adſtringemus, cuti perſimilem faciemus . Neq; verò ſatis eſt hoc docere quòd reſiccantia & adſtringentia adhibere oportet: nā & quæ cruenta vulnera agglutinant, ſiccantia ſunt & adſtringentia: verùm in glutinandis vulneribus id tantùm quod influit reſiccare conamur , quò pars affecta ſuperfluitatibus careat:in cicatricibus verò inducendis, nō ſolùm influentem,verumetiam contentum in carnibus humorem conſumere oportet. Itaque medicamētum quod cicatricem inducit , longè ſiccius eſſe oportet eo quod glutinat,quò non ſolùm ſuperfluum conſumat, ſed naturalem quoque humorem attingat. Hanc itaque rem præſtant,galla omphacitis,malicorium , ſpinæ Ægyptiæ fructus, & quæ citra mordacitatem vehementer adſtringũt, qualis eſt myrtus. Teſtæ etiam & cadmia, & plumbum, ſingula vſta & lota,citra mordacitatem ſiccant, & ad cicatricem perducunt: ſed his valentiora ſunt,chalcitis,miſy, alumen ſciſſum. & his adhuc potentius eſt æs vſtum . Omnium autem potentiſſima eſt ſquama æris, quæ vſta lene medicamentum efficitur ad antiqua vlcera cicatrice includenda. Illitio tetanica, ab extendendo ac explanando appellata,conſumens ac deprimens. Adipis ſuilli,ceræ,ſing.vnc.i.terebinthinæ ſemiunciam,nitri vnc.i. fellis taurini ſemiunciā,reſinæ vnc.i. Omnia ſimul decocta ac excolata vbi tepuerint, manibus ſubige ac vtere. quidam adiiciunt atramenti ſutorii drach.v.& medicamēto ab igne remoto aceti &ſaponis,ſing.vnc.i.adiiciũt, ita vt hæc prius in alio vaſe ſimul ſint contrita ac diſſoluta.Obſeruandum eſt ne pharmacum hoc in bulliendo efferueſcat:& aſſiduè agitādũ donec ad cōpagē perueniat.

Sicca vlceribus non malignis cicatricem inducentia, Cap. XXXVIII.

SIccum quod cicatricem inducit : Oſtreorum vſtorũ drach.xii.mannæ thuris drach.vi. cadmiæ drach. iiii. præpara,& vtere. Aliud. Spumæ argenti, ceruſſæ,ſing. drach.viii.recrementi plumbi, myrti ſiccæ , gallarũ omphacitidum,ſing.drach.iiii.para,& vtere. Aliud ſiccum cicatricem inducens. Cadmiæ, ceruſſæ,mannæ thuris, amyli, æquales partes vnito,ac vtitor. Aliud admirandum. Ceruſſæ ſextātem,amyli vnc.i.ſpumæ argēti,thuris,roſacei,ſing.ſextantem,vnito,ac vtitor.incarnat enim & ad cicatricem ducit. Aliud.Hoc etiā diuturna ad cicatricem perducit: Corticis pinus drach.vi.cornu cerui vſti drach.iiii.ceruſſæ drach.iiii.æruginis drach.ii. cadmiæ drach. viii .mānæ thuris dr. vi. præpara,& vtere. Aliud. Ariſtolochiæ drach.vi.corticis pinus,pumicis vſti & vino extincti, colophoniæ,ſing.drachm. iiii. iridis

A drachm.duas.vnito ac vtere ad incarnandum & cicatricē inducendā. Aliud. Pumicis vſti & vino extincti drach.viii. mannæ thuris, ſquamæ æris, ſing. drach.iiii. præpara,& vtere. Aliud mirabile. Aluminis ſciſſi drach. iiii.in aqua diſſoluito , & in eo diluto linteolum tenue vetus ac detritum,purum tingito,& in ſole ſiccato,atque hoc vſus tempore conciſum vlceri indito. Verùm ad ſedis vlcera & diuturna alia,alumen in vino diſſolues,& ſimiliter facies:ad aurium verò affectus , lanam pro linteo accipies. Aliud. Plantaginem cum radicibus ſiccam

B terito & cribrato,ac vtere confidenter. Aliud. Ceruſſæ drach. viii. gallarum, myrti, recrementi plumbi,ſing. drach.iiii.para,& vtere. Aliud. Oſtrea vſta,ceruſſam, cadmiam,mannā thuris,paribus portionibus vnito,ac vtitor. Aliud ſiccum , ad caua & maligna vlcera replenda.expertus loquor. Farinæ erui drach. x. iridis drach. xx.ſpumæ argenti drach.xv.mannæ thuris drach. xv. terræ Samiæ drach. x. ſquamæ æris, ariſtolochiæ tenuis, cadmiæ,ſing.drach.v.præpara,& ad ſordida vlcera largè,ad pura parcè adhibe , & hapſum lanæ è vino expreſſum ſu-

C perimpone.Hoc & chironia vlcera appellata ad cicatricē ducit. Aliud,quod etiā callos exterit. Chalcitidis crudæ,ſpumæ argenti,ladani,ſing.drach.x.bituminis drach. viii.ceræ drach.ii.olei myrtei lib.i.vini heminam i. Vſu expetente ſplenium ex eo imponito, & linamenta eo tincta indito. Aliud Andromachi: Spumæ argenti drach. xxxii.atramenti ſutorii drach.viii. aluminis ſciſſi drach. xii.ceræ drach.c.ſquamæ æris drach.viii.bituminis, ladani,ſing.drach.xxxii.olei myrtei lib.i. & quadrantem, vini veteris adſtringentis quantum ſatis:vtere velut prædi-

D cto. Aliud. Bituminis,ladani,ſing.drach.viii.ſquamæ æris,myrti,ſpumæ argenti,ſing.drach. iiii. ceræ drachm. xxiiii. olei myrtei drach. xxx. & ſi hyems fuerit,drach. xxxvi. Vini quod ſatis eſt,præpara,&vtere velut dictũ eſt.

Emplaſtra quæ non maligna vlcera cicatrice includunt, Cap. XXXIX.

EMplaſtrum è Cadmia præparatum , roſaceo dilutum, repurgat vlcera, incarnátque,& cicatrices concolores cuti efficit:pernionibus item,fiſſuris,& ani affectionibus medetur.habet autem hoc modo: Chalcitidis vſtæ lib.

E ii.cadmiæ vſtæ & vino extinctæ lib.i.ceræ trientem,terebinthinæ libr.ii. olei myrtei libr .iii. chalcitidem & cadmiam cum vino ſufficiēti diluito ac cōterito,& reliqua liquata admiſceto,ac vtitor. Aliud. Cadmiæ,chalcitidis vſtæ,ſing.drach.xxv.ceræ drach.xlviii.terebinthinæ drach.xxiiii.olei myrtei lib.i.vini quod ſatis eſt,præpara,& vtere. Aliud ad cicatrices inducendas efficaciſſimum.Facit & ad igne ambuſta mirificè : Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ordei vſti,ſing.vnc.i.ceræ quadrantem,roſacei aut myrtei olei beſſem. ceruſſam & argenti ſpumam

F cum vino terito:ceram verò cum oleo liquefacito,& ad medicamentum ab igne ablatum, hordeum vſtum tritũ ac cribratum iniicito atque vnito:& omnia frigefacta in mortarium coniecta ſubigito,ac vtitor. Aliud è ladano, vlcera antiqua ad cicatricem perducens. Spumæ argenti drach.c.picis drach.l.ladani drachm.xxv.æruginis dr. viii.æris vſti drach.viii.ſquamæ æris drach.ii. olei myrtei lib.vi. Argenti ſpumam cum oleo coquito , & medio cocturæ tempore,æruginem, ſquamam, & æs adiicito,& coquito donec non amplius inquinent . & poſtea picem

G liquefactam ac excolatam coctis admiſceto.His verò vnitis & amplius non inquinantibus, ac ab igne amotis, depoſito iam feruore,ladanum cum vino tritum addito,& perfrigerata in mortarium coniecta probè ſubigito,& ad maligna vlcera ac fiſtulas vtitor. Aliud. Cadmiæ, chalcitidis,ſingulorum trientem,ceræ,colophoniæ, olei myrtei,ſing.vnc.i.vini quantum ſatis eſt. Aliud. Æris vſti & crudi,ſingul.ſextantem,cadmiæ ſeſcuncē, chalcitidis vſtæ ſeſquilibram,ceræ lib.i.olei myrtei lib.ii.vini quod ſatis eſt. Aliud emplaſtrum candidum , ad ci-

H catricem perducens experimento conſtans,faciens ad tenera corpora,velut ſunt mulierum, eunuchorum ac puerorum. conuenit etiam vlceribus ſpontaneis. Spumæ argenti libram vnam & trientem, ceruſſæ libram vnam, ceræ lib.i.& trientē,thuris & mannæ eius,ſing.quincūcē,

terebin

terebinthinæ vnc.i.aquæ lib.i. olei myrtei lib.ii. ceruſſē A & argenti ſpumam in aqua coquito, & conſumpta aqua ac medicamento non amplius inquinãte,cerā primùm, deinde reſinam addito,& ablato ab igne pharmaco thus ac mannam ſiue pollinem eius admiſceto.

De malignis & ægrè recipientibus cicatricem vlceribus. Cap. XL.

QVemadmodum antea diximus, duplex ſcopus propoſitus eſt in curatione partium quibus nullus deprauatus habitus ineſt:alter repellēdi quod influit,alter diſcu B tiēdi quod in affecta parte impactū eſt.atque hæc à cōtrariis qualitatibus fiunt:nam quæcunque aſtringunt,repellere poſſunt quod influit:quæ verò attrahunt, diſcutiunt id quod in affecto loco continetur. Adſtringentia itaque exaſperant,& ob id dolorem inducunt: attrahentia verò & diſcutiētia quum acria ſint,loca vlcerata mordēt.Quare contingit vt ex iis quæ exaſperant & mordent, ſuperflua humiditas ad affectas partes illabatur,quam inflammatio & eroſio vlceris conſequuntur. Cæterùm eius meminiſſe oportet,quod ſæpe à nobis dictum eſt,quòd cor C pora plena ſanguine,aut vitioſis humorib⁹referta,& mollia ac ſubtili ſenſu prædita,ex mordacitate facilè inflammantur.Mulieres autē &pueri &eunuchi, itémque viri colore albidi & mulieroſam vitā degētes, inter molles natu ras numerãtur:proinde quātū ei⁹fieri poteſt medicamētorū materia perueſtigāda eſt quæ citra mordacitatem ac dolorem vlcus reficcet, quam ſanè nunquam inueniet medicus, niſi quid ſingula medicamenta adhibita peregerint, rectè expenderit. Itaque conſiderabit quantum humiditatis primum pharmacum ab vlcere deſiccauit, D aut ſi ſordidum eſt,quantum ſordium deterſit,idque tertiùm ac quartùm experietur, donec purum ac ſiccum vlcus apparuerit. quod vbi deprehendet, ad aliud medicamentum, eiuſdem quidem generis cum priore, ſed debilius, ſe conuertet: fortiora enim repurgatis iam vlceribus morſum ac dolorem inferunt, & influxiones ac inflammationes pariunt: talia igitur corpora exactè euacuare,& à ſuperfluitatibus aſſeruare oportet. Aliis itaque ſanguis ſi redundet, detrahendus eſt: aliis purgatio vitioſi humoris & ſimul venæ ſectio conuenit: quibuſ- E dam varicem excidere ex vlcere oportet: aliquibus iecur aut ſplenem curandum aſſumimus.Neque verò malignis crurium aut ſurarum vlceribus ea curatio debetur, ſed manuum quoque ac reliquarum corporis partium. nam cuidam adoleſcenti diuturnum vlcus ad radicem manus habenti,venam ad vlcus ſupernè allatam excidi,atque intra paucos dies hominem ſanaui qui per quinquennium ea affectione laborauerat. Sunt quibus loca vlceri vicina ſcarificare oportet: quibuſdam verò labia vlceris calloſa circumcidere.Si verò nihil ex his fecerimus,humiditatis F ac ſordium quantitatem conſiderabimus,& inde ad cōgruum medicamentū tranſibimus,ita vt diligenter expēdamus quæ ſiccandi quidem vim habent,non autem extergendi:& quæ contrà extergent,non autem fortiter ſiccant.ſúntque in hoc etiam qualitatis ſingulorum gradus expendendi. Medicamentum cicatricem inducens: Plumbi vſti ſeſcuncem,cadmiæ trientē,æris ſextantē,colophoniæ,olei myrtei,ſing.lib.ii.vini veteris odorati quātū ſatis eſt. Aliud. Cadmiæ,ceruſſæ,ſing.trientē,ceræ, olei myrtei, ſing.ſeſcuncē. Aliud. Cadmiæ,ſpumæ ar- G genti,ceruſſæ,ſing.vnc.i.ceræ trientē,roſacei ſeſcuncem. Aliud è ladano. Squamæ æris vnc.i.bituminis,terebinthinæ ſing.drach.iiii.ceræ,ladani,ſing.quadrantem, olei myrtei quadrantem: at ſi hyems fuerit,amplius de oleo accipies.Ceram cū oleo & bitumine liquefacito, & terebinthinam adiicito,deinde omnia ad ſquamam ac ladanum prius trita admiſceto.

Simplicia medicamenta quæ citra mordacitatem reſiccant vlcera maligna, Cap. XLI.

SImplicia porrò medicamenta ſine mordacitate & manifeſta exaſperatione reſiccantia vlcera,hæc ſunt:Lēnia H terra ſigillum appellata,moderatè reſiccat. Cadmia item ſub caniculæ æſtu cum vino trita ac ſiccata:vbi verò vlcera valde ſunt maligna,ex aceto terenda eſt. Vtranque ſuperat chalcitis vſta, & velut cadmia trita ac reſiccata, nā cruda adeo efficax eſt vt etiam cruſtas inurat.Huic ſimilis eſt ærugo vſta:nō vſta enim ſicut & chalcitis nimis efficax eſt,niſi quòd chalcitis ſimul adſtringit. Atramētum ſutoriū inter omnia metalla ſummè reſiccat.Chalcitidi ſimilia ſunt miſy & ſory,maioris tantū ac minoris ratione differentia.Stibiū magis quàm ſory ſiccat & adſtringit.Diphryges cōmodè ſiccat: ſed aliquantulum mordax eſt. Omnia aluminis genera exactè ſiccandi vim habent, vehementérque adſtringunt: quapropter alumen ſolum per ſe ad huiuſmodi vſus adhibetur. Chryſocolla naturalis & artificialis eandem vim habent.Plumbum vſtum ſori ac ſtibio præſtat. Plumbi recrementum, & ſquama ferri,præſertim ſtomomatis,plurimū ſiccant. Æris ſquama præter reſiccandi vim,etiam exterget: quare vlcera præ omnibus repurgat.Omnia tamē metalla prius lauare oportet, deinde vlceribus admouere:ita enim mirificè ſiccare citra mordacitatē poſſunt.Siccant etiā buccinorū, purpurarū,oſtreorúmque teſtæ vſtæ ac lotæ.Item tranſlucidus lapis ſpecularis,mollia corpora citra mordacitatem ſiccat.Idem facit nitrum vſtum, & quod in æneis lebetibus balneorum adhæreſcens ex aquæ coctura reperitur: æquè enim ſiccat & adſtringit. Præterea gallæ & malicorium vſta ac arida trita adhibita, malignis & ægrè recipientibus cicatricē vlceribus cōmodiſſima ſunt. Quin & capparis cortex tritus & ſiccus inſperſus,maligno ac putrido vlceri cōmodus eſt.Polium item tenuè ſiccādi vim habet,& caries lignorum, vnà cum exterſoria facultate. Item peucedani & paſtinacæ,præſertim agreſtis,radix & folia.ſcordiū quoque ac centaurea, & alia huiuſcemodi, vel priuatim per ſe vel ſimul compoſita.

De vſu relatorum medicamentorum, Cap. XLII.

NEceſſariò verò talia vlcera vitioſo humore referta, ſordidiſſima exiſtunt. quare vbi aliquod ex relatis ſimplex aut cōpoſitum ſiccum adhibituri ſumus,linteolo prius molli,puro ac ſicco vlcus extergemus, deinde medicamento cauitatem explemus,& extrinſecus ſplenium ad vlcerum labia attenuanda imponimus. Et linteolo ſupra ſplenium impoſito ac ligato,ſpongiam ex frigida aut vino expreſſam adhibemus, conamúrque vt per totum tempus ſpongia frigida permaneat:quod facilè cōtinget, ſi aſſiduè illi frigida inſtilletur, citra vinculi linteoli ſiue faſciæ obligatæ ſolutionem.

De ligamenti & curationis ratione, Cap. XLIII.

LIgamentum vlceri conuenit quod ad fracturas vſurpamus. Quòd ſi vnum tantùm fuerit ligamentum, principio ipſius ad ſuperiorē vlceris partē locato obligabimus, ſiue ſura, ſiue genu, ſiue talus, ſiue cubitus. fuerit pars ipſa affecta. At ſi duobus ligamentis vti malueris, velut in fracturis fieri ſolet,primum ab vlcere ad ſuperiorem regionē ducatur: ſecundum verò,initiū ſumat ab vlcere,& prius infrà obligetur,& poſtea ſurſum deſinat, & ad eundē terminū cum primo ducatur: nam ad alia cōmoda etiā hoc accedet,quòd vlcera ob rotūditatē coaleſcere nequeuntia oblōga reddētur. Solutio autē nō quotidie ſed alternis fiat:& à ſolutione aqua vlceri ne aſpergatur, ſed cum molli puro ac ſicco linteolo ſanies detergatur.Quòd ſi partes vlceri vicinæ inflāmatæ appareant, ſplenio latiore facto liquidū medicamētum illines, quale eſt phœnicinum emplaſtrū aut aliquod ſimile:ita vt hoc diſſoluas vino adſtringente,fitque oleum quod adiicitur, melinū aut myrteū.At ſi durities circa vicinas vlceri partes apparuerit, emplaſtrū phœnicinum oleo antiquo aut cicino diſſolues.Tutiúſq; fuerit ſuperiori regioni aliquod repellendi vi præditū adhibere,præſertim in crurū vlceribus,& iis quæ eminentem varicem habent. Vena verò quæ amplior fuerit,& atræ bilis ſanguinem habuerit,excidenda eſt velut diximus. Aliquando tamen eiuſmodi vena exciſa, vlcus quidem protinus coaleſcit ac ſanum euadit: ſed qua parte vena reciſa eſt, nouum malignum ſuccedit, quod cicatricem reſpuit. Præſtat igitur in talibus vires ægri perpendere,& à venæ ſectione auſpicari, deinde pharmaco atræ bilis ac pituitæ humorem educente purgare: nam & pituita aliquando ad huiuſmodi

varices confluit:atque tunc varicosam venam resecare,
multáque sanguinis copia hinc educta varicis sectionem
prius curare:quæ vbi exactè coaluit,tunc demum mali-
gni vlceris curationem aggredi eo quē retulimus modo.
Aluus porrò lactis sero in quo cnicus coctus est, a-
ceti mulsi modica mēsura addita,assiduè emollienda est.
Dabis autem ex eo,ab hemina vna vsque ad quinque mē
surā augens,sic tamen vt æger per multos antea dies aquā
biberit. Optimum item est & lac recens mulctum per se,
vel cum aqua calida aut modico passo,ante cibum sum-
ptum. nam & humores contemperat,&vētrem eluit.Cō
fert etiā aloes dr.i. per interualla deuorata. Balnea verò
minimè dulcia,sed sulphurea potius & bituminosa adhi-
benda sunt. Quòd si æger illotus manere non possit citra
totius corporis læsionem, lauandus est vlcere nequaquā
denudato. Postremùm ab omnibus eduliis ac potibus a-
cribus & ægrè concoctilibus,ac vitiosos humores gene-
rantibus penitus abstinere oportet.

De emplastrorum compositione ad maligna vlcera, Cap. XLIIII.

QVandoquidem in malignis vlceribus quæ difficul-
ter cicatricem recipiunt,is scopus nobis propositus
est vt medicamento non mordaci reficcemus: & oleum
ac aqua maximè omnium humectant, ab vtrisque peni-
tus cauere oportet,ipsáque neq; per se adhibere,neque cū
relatis siccis permiscere. Cera igitur recens pinguis & in
sole subacta ac mollita,idonea est ad sicca medicamenta
excipienda.Quòd si caloris ex sole copia non detur, cerā
prope ignem molliemus,vel in feruentem aquam iniicie
mus:neq; enim illi omnino admiscetur aqua.at verò pro-
portio miscendi,huiusmodi est,vt si moderatum pharma
cum esse volueris, metallicorum quartā partem ceræ mi-
sceas: si validius,tertiā. Neque verò parua varietas est pro
corporum ratione, ánne molliores aut duriores habeant
carnes. quare fieri non potest vt omnibus idem medica-
mentum conueniat:itaque his consideratis,vbi simpliciū
facultates cognoueris, facilè iudicare poteris vniuscuius-
que compositi medicamenti facultatem, prout ab anti-
quis sunt descripta.Emplastrum admirandum è sori,cica
tricem inducens, deploratis vlceribus opitulans quæ à
multis frustra fuerunt tentata,cui fidendum est velut mul
to experimento cognito. Soreos drach. XXIIII.gallarum
drach. XXXII.aluminis scissi,calcis viuæ,malicorii,singul.
drach.XVI.thuris drach.XXXII.ceræ drach.CXX.adipis vitu-
lini drach. CLX.olei antiqui lib.I.& si vitulinus adeps nō
affūerit,porcinus antiquus sine sale admisceatur:nam tau
rinus calidior est. arida terito & cribrato: deinde liquata
ab igne remota admisceto:& omnibus probè vnitis, alu-
men,thus,sory,calcem,cum vino adstringente trita adii-
cito,ac vtitor.Ego,inquit Galenus,dum hoc medicamē-
tum præpararem,oleum & adipem quadraginta annorū
adieci, & semper mihi præter spem successit ad maligna
ac diuturna vlcera.sunt autē talia vlcera,à quibus pars af
fecta in deprauatum habitum perducta adeo est,vt etiāsi
probè coctus sit sanguis qui ad ipsam alimēti gratia affer
tur,ipsum trāsmutet ac corrūpat: & si vitiosus sit humor
qui affluit, ab ipso solo erodatur,etiāsi pars ipsa minimè
esset affecta. Aliud splenium optimum. Plumbi vsti &
loti trientem,cadmiæ sesquiunc.æris vsti vnc.I.thuris se-
squiunc.aluminis scissi vnc.I. æruginis sextant. ceræ se-
scuncem,olei myrtei lib.I. Aliud Galeni ad maligna &
chironia. Ceræ,picis,bituminis,sing.lib I.mannæ thu
ris,cerussæ,æruginis,singulorum sescuncem, malicorii,
gallarum,spinæ Ægyptiæ fructus,iridis, aristolochiæ ro-
tundæ,atramenti sutorii ,singulorum vnc.I. aristolochiæ
lōgæ,æris vsti,sing.sextantē. Olei antiqui aut cicini lib.I.
arida in aceto pluribus diebus terito,& liquabilia liquata
affundito,ac vtitor. Aliud Oribasii,ad efferata vlcera de-
primenda ac contrahenda. Ochra Attica vsta trita sicca,
vtiliter adhibetur.Ego verò,inquit,etiā Cypria vsus sum.
Idem facit & chamæleontis nigri radix,& malicorium v-
stum.& supernè hapsus lanæ vino imbutus illigatur. A-
liud Galeni fuluum. Spumæ argēti lib.III.olei cicini aut
antiqui lib.III.aceti acerrimi lib.II.squamæ æris,chalciti
dis,æruginis, singul.sextantem. Spumam argenti cum o-

A leo coquito,medióque cocturæ tempore metallica ad æ-
stiuum solem multis diebus cum aceto trita adiicito,tam
diúque ad ignem finito donec non inquinarint. quū au-
tem metallica adiicis,lebes ab igne tollatur, ne efferue-
scāt & superfundantur. Sed & spumam argēti cū aceto &
oleo decoquere licet. & medio cocturæ tempore metal-
lica addere,& simul sinere vt ebulliant donec non am-
plius inquinent.Hoc pharmacum fistulas glutinat,&labia
vlcerum callosa resiccans vnit ac committit , ita vt non
amplius disparentur siquis recta diæta vtatur. diuturna
B insuper vlcera & cicatricem respuentia,chironia appella-
ta,per se adhibitum,nullo antea puris euestigio apparen-
te maturat & suppurat:at non quotidie, sed alternis hoc
soluendum est.quòd si stomomatis ferri squamam addi-
deris, longè præstantius pharmacum euadet. Ego dum
hoc præparabam,aliquando etiam diphrygis vnc.I.adie-
ci,aliquando chrysocollæ sextantem,sæpe etiam vtrunq;
admiscui. atque ita præparatum magna vulnera glutinat.
hactenus Galenus. Nūc verò hoc modo cōficitur: Spumæ
argenti lib.III.olei antiqui libr.VI. aceti libr.II. æruginis,
C squamæ æris,chalcitidis,sing.quadrantem,coquito sicut
dictum est. Quidā diphrygis vnc.I.addūt,asserúntque ef-
ficacissimè strumas discutere. Aliud Galeni, ad chiro-
nia vlcera in mollibus corporibus. Ceræ lib.I.cerussæ bes
sē,rosacei lib.I.salis ammoniaci triētē, squamæ æris sextā
tē, thuris, aluminis,æruginis,malicorii,calcis viuæ,sing.
vnc.I.quæ liquari possunt,liquata ac refrigefacta ad sicca
cū vino trita misceto. Aliud ad maligna & serpendo de-
pascentia vlcera,præsertim tibiarū. Spumæ argenti,ma-
stiches,adipis caprini,rosacei,sing. sescūcē,ouorū vitellos
D V. argenti spumā cum rosaceo & adipe coquito: deinde
mastichen adiicito,& ad frigefacta ouorū vitellos admi-
sceto. Aliud ad maligna tibiarū vlcera experimento co
gnitum. Lupinos aridos vstos tritos largè inspergito, &
hapsum lanæ ex vino expressum superligato. Hoc expur-
gat,incarnat,& ad cicatricem perducit.

De vlceribus quæ post obductam cicatricem rursus rumpuntur, Cap. XLV.

QVædam vlcera post receptā cicatricē non multo tē-
pore interposito inflammantur ac refringuntur. Nā
E quum substratum os malè sit affectum,vicina quidem ca-
ro cicatricem recipit,& exactè sana apparet:verùm postea
sanie paulatim ex corrupto in alto osse affluente putre-
scit, & oborta inflāmatione cicatrix rūpitur. Quæ igitur
horum curatio instituenda est?nimirum vt hactenus exsic
cemus quatenus squama affecti ossis excidat.facilè verò
excident ossium squamæ si papaueris syluestris & fici fo-
lia cum vino & polenta imposueris : aut hyoscyami & a-
tramenti sutorii pares portiones adhibueris. sed & peuce
dani radix trita citissimè ossium squamas disparat. Vtere
F etiā siccis capitalibus suprà descriptis:præsertim eo quod
silphiū recipit. Aliud siccū,ad chironia & cicatricē re-
spuentia vlcera mirificū: Squamæ æris,thuris,singulorum
sextantem,aluminis,salis ammoniaci,sing.trientem,ma-
licorii,cerussæ,sing.vnc.I.vtere sicco:vel si malueris,cum
cerato. Aliud. Pumicis multifori sescuncem , sul-
phuris viui vnc.I terito & cribrato,ac vtitor. facit & pu-
mex per se aridus tritus inspersus. Aliud ad cicatricem
inducendā diuturnis tibiarum ac totius corporis vlceri-
bus:Calcis viuæ ac lotæ in aqua & siccatæ,vnc.I.Cimoliæ
G tantundē,ceræ,terebinthinæ liquidæ, sing.sextantem, o-
lei myrtei aut rosacei quadrantem.poteris & ostreorū v-
storum tritorum vnc.I.addere.Ad sicca in mortario cum
vino trita quæ liquari possunt liquata admisceto ac vni-
to.Hoc,itémque reliqua omnia relata, & præcipuè quod
è sory fit,chironiis ac malignis vlceribus medētur. Eisdē
quoque priuatim cōmodant,cappatis radix trita inspersa,
centaurea minor,scordium,caries lignorum veterū,pasti
nacæ radix,peucedani radix, malicorium, oleum in quo
squillæ bulbus coctus est ,absque linamentis cum penna
H illitum.malicorium in vino coctum & rosaceo cerato ex
ceptū:omnium verò efficacissima est theriaca Androma-
chi è viperis rosaceo modico diluta, & emplastri modo
apposita. Aliud. Sandaracham tenuissimè tritam vr-
sino adipe exceptā imponito : aut ammoniacū salē eodē

modo præparatum,vel per se adhibeto.

Ad extremitatum vlcera, Cap. XLVI.

MYrti baccas cum vino coctas impone:vel peucedani radicem tritam: vel lignorum veterum cariem insperge:aut brassicæ vel sabinæ folia cum fœnigræci farina & aceto subacta impone:aut sideritidem melle exceptam adhibe: aut oleum in quo squilla cocta est absque linamentis cum penna illine: ita enim ne musca quidem vlceri appropinquabit.

Ad callos extremarum partium, Cap. XLVII.

BRassicæ folia cum melle terito, & cerato ex sinopica rubrica præparato, excipito, & adhibeto. Aliud. Clibani antiqui testam cum vino austero terito, & cum cerato ex ouis facto,aut cum medicamento ex pompholyge ad sedis affectiones parato,adhibeto.

Ad vermes in vlceribus, Cap. XLVIII.

VErmes in vlceribus generatos enecant,plantago sicca,ligni ficulni cinis, calaminthæ succus assiduè instillatus.Cerussæ (inquit Theodorus)& polii pares portiones cum pice liquida adhibe. quidam pro cerussa absinthium scribunt. Aliud. Linamentum ex saliua hominis ieiuni illitum adhibeto. hoc etiam aurium vermes necat,& cicatrices concolores facit.

Ad nomas & putredines vlcerum,
Cap. XLIX.

NOmæ,hoc est proserpendo depascentia ac putrida vlcera appellātur, quæ vicinas partes erodunt & putrefaciunt.Et sanè vehementissimis medicamentis opus habent,& sæpissime vstiones requirunt. Siccum optimum, faciens ad nomas, putredines, polypos, verrucas thymos & formicarias appellatas,hæmorrhoidas,citra omnem mordacitatem. Misyos crudi,chalcitidis crudæ, singul. drach.VIII.ochræ drach.III., sandarachæ drachm. IIII.chalcis viuæ drach.II.squamæ æris, aluminis,singul. drach.II.diphrygis drach.IIII.vnito ac vtitor.

Sicca crustam inducentia,inter quæ etiam pastilli multi vsus, Cap. L.

MElinum crustas inducēs & callos exterēs, inspersum, siue cū specilli nucleo adhibitū, & leuiter saltē vlceris superficiei inductū vt inde coloretur modò,vlcera cōmittit ac sanat quæ ægrè curantur. Chalcitidis crudæ dr. VIII.cadmiæ drach.III. ieiuni hominis saliua excipito ac subigito,& in mortario operta mali cydonii colorem assumere sinito,& cum pistillo leuiter trita in vmbra afficcato. alii tamen aliter præparant,& à colore quem acquirit,fuscum appellant.Sumūt enim chalcitidis drach. XII. cadmiæ drach.VIII. & ad caniculæ æstum cum aceto terunt,atque ita in vmbra siccant. Aliud siccum,quod item ad solis feruorem paratur,& melinū colorē habet. Calcis viuæ sextantē,auripigmenti vnc.I.auripigmētū cū aqua terito,& calcē addito,ac simul probè conterito:deinde in mortariū aqua plenum coniicito vt subsideant,& vbi subsederint,priore aqua diffusa,nouā affūdito,ac diu versato,& rursus subsidere sinito.quo facto rursus priore aqua diffusa,nouā affundito, atque idem tertiò repetito. postremū vase aqua repleto sinito, ac singulis diebus versato donec arefiat, & consumpta aqua aliā affundito. atque hoc per dies XL.sub caniculæ æstu facito: & tandem pharmacū siccatum in fictili vase in superiore parte domus nō humida seruato. Hoc citra mordacitatem crustas inducit &valde deprimit.Facit &ad gingiuas putridas,& epulidū eminentias deprimit.dentes inalbat.Potest quoque in mortario subactum in fictile transferri,atque insolari. Vtere Faustini quoque pastillo ac reliquis eiusmodi ad dysenteriam descriptis. Aliud ad totius corporis putredines & nomas. Calcis viuæ,chalcitidis,singulorū drachm.II.auripigmenti drach.I.Hoc ad reduuias digitorum,& ad putredines adhibetur, partibus putridis ex eo inspersis. Facit & ad carbunculos splenio resinato exceptum. confert fistulis melle exceptum cocto, & velut collyrium inditum. Oribasii ad pudendorum nomas, præsertim meliceridas dictas. Gallarum, floris mali Punici satiui itémque syluestris, aristolochiæ rotundæ, squamæ æris, chalcitidis crudæ, singul. drachm. VIII.atramenti sutorii drach.VII.aluminis scissi drach.IIII.

A malicorii drach. I. adhibetur pudendo cum melle, quē-
admodum id quod ex charta præparatur.Facit ad nomas
valde profundas: sicut etiam pastillus Andronis. Cæte-
rùm medicamentum ex charta hoc est: Squamæ æris,
chartæ vstæ, singulorum drachmas XXIIII.auripigmen-
ti,sulphuris viui,singul.drach.XII.(vel vt alii habēt XIIII.)
plumbi vsti drach. quatuor:(alii drach. sex) charta primū
teritur,deinde metallica læuissimè trita admiscentur. Fa-
cit ad oris ac totius corporis putredines; ad humidio-
res quidem,siccum inspersum:ad sicciores,rosaceo imbu
B tum.Additur aliquando & mellis modicū: ego verò plū-
bi drach.sex adiicio. Siccum ad antiquas nomas,& ad
gingiuas cruentas. deprimit etiam carnem excrescētem.
Chalcitidis vstæ drach.XL.misyos drach.XXX. æris vsti
drach.X.atramenti sutorii drach.VIII. sandarachæ drach.
quinque,auripigmenti drach.II.vnito ac vtitor. Aliud
experimento cōstans. Rhois culinarii drach.X. squamæ
æris,aloes,foliorū oleastri siccorū,sing.drach.octo,chal-
citidis drach.V.auripigmēti, sandarachæ,aluminis scissi,
salis tosti,sing.drach.IIII. malicorii sicci drach. sex, chry-
C socollæ factitiæ drach. IIII. rusci sicci drach. VIII. trita
vnito,ac vtitor. Aliud ad nomas & putredines,Oriba-
sii. Salis fossilis drach.II. aluminis in fictili vsti vnc.I.
squamæ æris,pumicis vsti,sing. vnc.I. Aliud eiusdem.
Auripigmēti,squamæ æris,misyos, chalcitidis,portiones
æquas præpara,& vtere. Aliud Pasiphilum vocatum.
Atramenti sutorii,sandarachæ,misyos, chalcitidis pares
portiones cōmittito. Siccum aureum appellatum. Au
fert ossa,reprimit influxiones,fistularum callos exterit,&
contrahit sinus.in fistularū autē & sinuum cōcauitates per
D specillum lana obuolutum inditur. Melanteriæ à vetu-
stis clauis derasæ drach.V.malicorii drach.XXV. aluminis
scissi drach.III. atramenti sutorii,misyos,chalcitidis,æris
vsti,sing.drach.octo,squamæ æris drach.XVI.gallarū dra-
chmas XV.aceti quātum satis est.Oportet autē aceto in vas
æneum cōiecto clauos quotidie agitare,& deinde acetū
excolare.lōgè verò præstat quod in fundo resider. Aliud
siccum. Ad nomas,defluxus,gingiuas,columnellas & pu
denda. Ochræ sesquilibrā,croci lib.I.putaminū ouorū
E vstorum sescuncem,gallarū sescuncem: tritis vtere. gallæ
autē sint omphacitides. Pastillus ad nomas commo-
dus. Sabinæ,myrrhæ,sing.drach.III. soreos, misyos Cy-
prii,atramēti sutorii,thuris,aloes,sing.drach.II. terito cū
vino,& formato pastillos. Pastillus ad nomas & putre-
dines:quo vtor,inquit Oribasius. appellatur Asclepius si-
ue Æsculapius,& Cyriacus,*hoc est dominicus*.Gallarū drach.
octo,florū mali Punici,aristolochiæ rotundæ, chalcitidis
crudæ,cadmiæ,sing.drach.sex,iridis, squamæ æris, sing.
drach.quatuor,misyos crudi,atramenti sutorii, aluminis
F scissi,thuris,nitri,sing.drach.III. Terito cū aceto ad dies
sufficientes,& pastillos XX.formato: eósque vsus tempore
aceto mulso dissolutos cerato excipito, hoc modo vtens:
Accipe pastillorum trientem,ceræ quadrantem, olei
myrtei sescuncem, galbani trientem: & pastillis aceto
dissolutis ac tritis liquata admisceto. Atque hoc qui-
dem modo præparantur ad ignem sacrum, panos &
condylomata: ad ozænas verò, carbunculos, & carnis ex-
crescētias, pastilli sicci inspergūtur, vel aceto mulso triti
ac dissoluti. Pastillus Corax,*id est coruus* appellatus. Ad pu
tridorū vlcerū,præsertim pudendorū,nomas. Gallarū se-
G xtātē,squamæ æris sesquiunciā, chalcitidis crudæ, thuris,
singulorū quadrantē,ceræ trientē,terebinthinæ vnc.I.adi
pis taurini bessem,olei myrtei dextantē.Arida cum aceto
in sole ad sufficientes dies terito,& mellis sescuncem ad-
iicito,deinde cerato exceptis vtitor.Hic pastillus citra ad-
mixtionem per se adhibitus, omnibus nomis, præsertim
siccioribus,confert,& vbi nerui sunt denudati.Cū æqua-
li verò cerati portione,sordida vlcera exterget:cū vberio-
re cerato cicatricem inducit.Ego(inquit Asclepiades) sic
præparaui: Squamæ lib.I.gallarum,adipis taurini,sing.
H dodrantē,chalcitidis,thuris, singulorū sescuncē,cū aceto
velut collyria tero,& pastillos formo.Postea verò ex pastil
lis drach.XXII.aceto tero, & mellis drach.X.addo,& ce-
rato quod habet olei myrtei, adipis taurini,singulorum
dodrantē,ceræ sextātem,terebinthinæ trientē excipio.

Paſtillus è croco. Myrrhæ, malicorii, æruginis, alumi- A
nis ſciſſi,ſingul. ſextantem, croci vnc.I. aloes,ſquamæ æ-
ris,thuris,ſingul.vnc.I.ſulphuris viui drach.IIII.mellis li-
bram I. cum vino adſtringente terito. Facit ad nomas,
putredines oris,& cuiu ſcunq; loci.dentes motos firmat,
vlcera marcida & flaccida repurgat & adſtrĩgit: purulẽtas
aures,ſinus,fiſtulas,& carbunculos curat, ſquamas oſſium
reſoluit & incarnat. eſt enim valde cõmodus ad oſſa car
ne veſtienda. Confert etiam dyſentericis, & adhibetur
vel aridus,vel hoc modo coctus: Mellis lib.III.aceti lib. B
I.paſtilli ſextans,ſimul ebulliant ad mellis compagem: ſi
verò partibus molli ſenſu præditis adhibendus eſt, vino
tantùm diluitur. Paſtillus ex plantis inſcriptus: Mali-
corii, foliorum myrti ſiccorum,teſtarum nucum iuglan
dium ſiccarum,fructus ſpinæ, ſingul.drachm.VIII. galla-
rum drachm.IIII.ſalis foſſilis drach. VIII. omnia tundun
tur,& cribrata aceto ſubiguntur,& in vas fictile mittun-
tur,ac aſſantur.deinde cum aceto teruntur, & adiiciũtur
myrrhæ drach.IIII.thuris drach. II. & formantur paſtilli.
vſus horum eſt cum aceto. Paſtillus ex lanis ſuccidis C
quem Leonidas valde laudat: Lanæ ſuccidæ vſtæ,ramẽ
torum plumbi,ſquamæ æris,bituminis,ſingul.drachm.x.
aluminis ſciſſi & rotundi, gallarum, malicorii, miſyos,
thuris,chalcitidis,ſingulorum drachm.v. myrrhæ drach.
II.amurcæ ſeſquiheminam, terito cum aceto,& formato
paſtillos,ac vtitor. Paſtillus Bithynus. Ad nomas, fiſtu-
las,reduuias digitorum.carnem excreſcentem citra mor-
dacitatem deprimit: cum cerato autem facit ad ignem
ſacrum & alia huiuſmodi. Malicorii,gallarum,ariſtolo
chiæ,chalcitidis,cadmiæ, ſing. drach. VI. iridis, ſquamæ D
æris,ſing.drach.IIII.miſyos,atramenti ſutorii, aluminis
ſciſſi,ſingul.drach.III.nitri,thuris,ſingul.dr. II. ſub canis
æſtu cum aceto terito,& paſtillos formato. Paſtillus Pa
ſionis. Squamæ æris drach.XII.æris vſti,ſalis ammoni
aci,aluminis,æruginis,thuris,ſing.drach.VIII. Æruginẽ
cum ære, ſquama & alumine ſub ſole terito, & ad probè
trita thus addito,ſimúlque terito,ac paſtillos formato. v-
ſus ex aceto. Polyidæ ſphragis ſiue ſigillum vt habet A-
ſclepiades. Aluminis ſciſſi drach.III.thuris dr. IIII. myr-
rhæ,aloes,fellis taurini,ſingul.dr.VIII. floris mali Punici E
ſatiui drach.XII.atramenti ſutorii drach.III. excipe vino
dulci,& vtere. Sigillum Coracinum. Facit ad tonſilla-
rũ inflãmationes,luxatã columnellã & gingiuas humore
flaccidas. facit & ad nomas & affectiones ſedis. Ariſto-
lochiæ rotundæ,florum mali Punici ſatiui, chalcitidis to
ſtæ,thuris,myrrhæ, atramenti ſutorii, crocomagmatis,
aloes,fellis taurini,æquales portiones paſſo excipe velut
dictum eſt. Paſtillus Andronius. Ad vlcera fluida,inflã
matas columnellas,tõſillarum fluxiones, extrinſecus ſub
mentum illitus.Facit &ad pterygia oculorum, & glãdula- F
rum circa inguina inflãmationes incipientes, & ad ru-
ptos inteſtinorum abſceſſus: callóſque fiſtularum exterit.

Florum mali Punici ſatiui drach. x.gallarum, ariſtolo-
chiæ ſingul.drach. VIII.aluminis ſciſſi, atramenti ſutorii,
ſingulorum drach.IIII. (alii II.tantùm habent)myrrhæ,a-
loes,thuris,croci,ſingulor.dr. I. ſingula ſeorſim primùm,
deinde ſimul terito,&in paſtillos redigito.Infunditur per
clyſterem prout vires tolerarint, ad ruptos inteſtinorum
abſceſſus, ſi febris adſit, cum aquæ cyathis VIII. ſi non,
cum vino. Paſtillus Antonii Muſæ. Aluminis ſciſſi, G
aloes,myrrhæ,florum mali Punici ſatiui,ſingul.drach.VI.
atramenti ſutorii drachm.III.croci,crocomagmatis,ſingu
lorum drach.III.Terito è vino mulſo ex paſſo confecto,&
paſtillos formato,quos in vmbra exſiccabis. Heras quidẽ
& nos ita præparamus: Aſclepiades autem hunc ad Ari-
ſtarchum Tharſenſem refert:& cætera quidem ſimili mo
do componit: verùm atramenti ſutorii drachm. VI. acci-
pit,& cum vino falerno paſtillos formare iubet. Facit ad
vlcera recentia ac vetera,putrida,marcida,efferata,phage
dænica,ac fiſtuloſa,& quæ priuatim ceria appellantur. ad
ozænas diluitur cum vino. ad ſuppuratas aures cum H
ſapa & modico aceto. ad condylomata item cum ſapa.
ad vlcera genarum carbunculoſa ac maligna,cum ſapa.
ad carnis excreſcentias in naribus, ore,extremitatibus o-
mnibus, vulua,pudendis: omnem eminentiam compe-
ſcit, & digitorum reduuias tollit, vlcera caua replet, ſi-
nus & fiſtulas melle dilutus ac cum lixiuio inſtillatus glu
tinat.idẽ ad oris vitia gargarizatur. quod ſi ſemel in mẽ-
ſe fiat,neque dentes dolebunt, neque aliquid incõmodi
ori accidet.Facit & ad teſtium ſacrum ignem,& articulo
rum inflammationes illitus. & ad hæc omnia vtitur eo
Aſclepiades.Quòd ſi mollire diſcuteréque volueris, qua-
druplũ ammoniaci miſcebis,& cum aceto ad mellis ſpiſ-
ſitudinem conteres,illinéſque & alligabis. Si verò em-
plaſtri formam malueris,quadruplum terebinthinæ ad-
miſcebis,adiecto etiam oleo ſi durius pharmacum appa
rebit.mollit enim & cicatricem inducit ac glutinat. Idẽ
paſtillus ſplenicis, hepaticis, ac dyſentericis confert, &
viſcerum vlcera ſanat,& incipienti tabi auxiliatur. Dan-
tur ex eo oboli tres cum familiari in ſingulis affectioni-
bus potione.Per aliquot autẽ dies ducit vrinas loturæ car
nis ſimiles.itaque ab eius vſu deſiſtendũ non eſt ante ſani
tatẽ reſtitutam. Vino quoque mulſo & mali Punici dulcis
ſucco dilut9, & cũ pẽna illitus, anginis medetur. verùm
interim dũ illinitur nauſeã excitat,& vomitũ prouocat.
Cæterùm crocomagma quod in paſtillũ recipitur, & quo
ad capitis dolores vtimur,ita præparatur: Croci dr.c.myr
rhæ troglodyticæ,roſarũ recẽtiũ reſectis vnguibus,amy-
li recentis,ſingulorum drach.CL.cũ vino ad collyrii for-
mam terito,& paſtillos formato.Porrò paſtillus ex ſolano
halicacabo,ſuperius ad fiſſuras ac tubercula ſedis, deſcri-
ptus eſt.

De ſanguinis eruptione,& quæ cruſtam inurant,
Rufi, Cap. LI.

QVandoquidem pleraque ex iis quæ ad ſanguinis eru
ptionem adhibemus ad nomas quoque vſurpari ſo-
lẽt, annectemus etiam de ſanguinis eruptione tractatio-
nem:ex ea enim præſens aliquãdo periculũ incurrimus,
exhibétque ea res imperitis negotium turbationémque
ac formidinem,vt ne medico quidem parua ſolicitudo
impendeat.Primùm itaque noſſe oportet,arterias ad ſan-
guinis eruptionem magis quàm venas paratas eſſe.Perpe
tuò enim pulſant amplioréſque meatus ac ſolidiores tuni
cas habent,vt non facilè cedant.Sanguis quoque in ipſis
contentus,tenuior eſt & plurimo ſpiritu abundat.Quin &
aliquando obducta cicatrice cutis, & arteriæ fiſſura non
obturata,ſanguis ſub cutem exilit,& efficitur tumor, quẽ
aneuriſma hoc eſt arteriæ dilatationem *Græci* appellant,
Ab arteria igitur aut à vena ſanguis manat, vel oſculis i-
pſarum apertis,vel tunica diuiſa,vel per tranſudationem,
vt ita dicam. Porrò tunica diuiditur, vel ex vulnere,
vel ex contuſione, vel ruptione, vel eroſione. Oſcu-
la verò aperiuntur, aut ob multitudinem confertim ad
oſculum vaſis prorumpentem, aut propter acrem qua-
litatem extrinſecus allabentem,aut propter vaſis imbecil
litatẽ. Trãſudatio verò aut perſultatio fit,tunica quidem
rarefacta,ſanguine verò attenuato. poteſt tamẽ aliquãdo
etiam fieri paruarum venularum oſculis apertis. Si ergo
ex vulnere,aut contuſione,aut caſu,aut clamore,ruptio cõ
tigit, cauſa iam præteriit. ſi verò ex multitudine, fieri
poteſt vt adhuc nunc etiam vas amplius rumpatur,quum
efficiens cauſa adhuc maneat.In huiuſmodi itaque affe-
ctione multitudo quamcitiſſimè euacuanda eſt: deinde
ſanguis ſiſtendus,poſtremò vlcus curandum. In quibus
verò iã ceſſauit cauſa efficiẽs,protin9 ſanguis ſiſtẽdus eſt,
& deinceps vlcus curandum. At quo modo ſanguinem ſi-
ſtemus? nimirum vt ruptum adſtringamus ac obturem9,
& ſanguinem aliò diuertamus. Obturabuntur autem la-
bia,vel digitis noſtris,ſi in ſuperficie vlcus fuerit: vel per
deligationem, & per refrigerantium ac adſtringentium
pharmacorum adhibitionem.Nonnũquam & grumis cõ
creti ſanguinis vaſis oſcula occluduntur. Cæterùm ex iis
quæ imponuntur,aliqua adſtringunt,aliqua meatus obdu
cunt,aliqua cruſtas inurunt. Quæ itaque meatus obſtruũt
ad ſanguinis eruptionem adhibita, citò occludunt: quæ
verò cruſtam inurũt, cruſta excidente vlcus cauũ faciũt,
& ſæpiſſimè excidẽtibus cruſtis, ſanguinis eruptio cura-
tu difficillima ſequitur. quapropter eiuſmodi medicamẽ
tis non niſi cogẽte neceſſitate vtemur, veluti ſi à putrida
eroſione ſanguis erũpat. tũc enim omni putrido exciſo,

tutius est vel cauteriis mali radicem exurere, vel crustam inurentia adhibere, præsertim in pudendorũ ac sedis affectionibus. Nam tales partes ob redundantem humiditatem, & acrium recrementorũ transitum facillimè putrescunt. Proinde in eligendis medicamentis quæ crustã inducunt, non tantùm caliditatẽ sed etiam adstrictionẽ cõsiderabimus: talia verò sunt, misy, chalcitis, atramentũ sutorium. Quæ enim ex calce viua & auripigmento fiunt, vehementiora quidem his sunt, sed crustæ inde inductæ citò excidunt, eo quòd nulla adest ipsis adstrictoria facultas: quæ verò ab adstringentibus inducuntur crustæ, diutius in corporibus persistunt. quæ res non modicã cõmoditatem affert: priusquam enim excidant, peruenit incarnatio, vt caro mediis partibus innata, tanquam operculum quoddam vasis fiat. Et hac de causa non festinandũ est (velut multi faciunt) ad crustarum ablationem, vbi eruptionis sanguinis periculum imminet: sed in his tantùm affectionibus in quibus ob putredinẽ cauteriũ adhibere coacti fuimus. Vocatur autẽ huiusmodi affectio Nome, quoniã ab affectis partibus proserpens, partes secundum naturam se habentes depascitur, & semper aliquã ipsarũ vlterius inuadit. Medicus itaque his cõsiliis instructus, ad sanguinis eruptiones curandas accedet, pro locorũ natura & venarum magnitudine remedia adhibendo. Et statim quidem digitis osculum vlceris vasis apprehendat, leniter innitens ac citra dolorem comprimens. simul enim & sanguinem sistet, & grumũ vulneri infiget. Quòd si vas vnde sanguis manat, in profundo etiã situm fuerit, exactius sanè hinc & situm ipsius, & magnitudinem didicerit, & vtrum vena sit an arteria cognoscet. Postea verò immisso vncino extendat, ac moderatè ipsum obtorqueat. si verò neq; sic sanguis sistatur, si quidẽ vena fuerit, conãdũ est vt citra vinculũ sanguinẽ supprimat per aliquod sanguinẽ sistens medicamentũ. Optima autẽ ex his sunt quæ meatus obstruunt, cõposita ex resina fricta, & farinæ tritici polline, ac gypso, & aliis huius generis. Si verò arteria fuerit, ex duobus alterũ faciens, aut vinculũ circundans, aut totum vas præcidens ac dissecans, sanguinem sistes. Cogimur tamen aliquando etiam magnis venis vinculum obligare, atque etiam aliquando totas ipsas dissecare, transuersas videlicet: quæ necessitas incumbet in iis quæ rectæ ex alto sursum feruntur, & præsertim per angustiam aliquam aut principales partes. Sic enim vtraque pars vtrinque retrahitur, & ab incumbẽtibus corporibus vulnus tegitur & occultatur. His autem peractis, incarnãdum vulnus est priusquam vinculum vasis excidat. Nisi enim producta caro circumsitum dissectæ arteriæ locũ præmuniuerit, sed vacuus locus inuentus fuerit, affectio sequetur quam aneurisma appellant. Quapropter in his potius suadeo vt sanguinem sistentibus, quæ meatus obstruunt, vtaris, quàm iis quæ crustam inurunt. citius enim ac tutius post illa vulnus incarnatur. Optimum itaque omnium quæ ego noui medicamentorum, quo etiam ad sanguinis è cerebri membranis eruptionem tutius vtemur hoc est. Thuris partes II. aloes partem I. cum oui cãdido ad mellis compagem subige, & mollissimis leporis pilis excepta, vasi ac toti vlceri vbertim impone, & forinsecus fascia ex linteo deliga, ita vt primas quatuor aut quinque eius obuolutiones super ipsum vas quod sanguinẽ fundit facias, & hinc ad radicem eius procedas: deinde alternis diebus soluas: & si quidem adhuc tutò adhæserit vlceri, medicamẽtum rursus aliud ipsi circũfundas, & linamentũ prius ex pilis leporis cõstans velut prius madefacias, ac rursus velut antea deliges. Si verò prius linamentũ sua sponte exciderit, sensim per digitum vasis radicem comprimas: & hoc quidem leniter adimas, aliud autẽ apponas. Atque eo curationis ductu vteris donec vas carne impletũ fuerit, ægro in multa quiete seruato. At verò hoc medicamento variè vtimur aliquando duplũ thuris ad aloen addentes, aliquando ambo æquali pondere miscẽtes. Sed & mannam quãdoque pro thure admiscui, vt quæ vehementius adstringat. Illud porrò cõstat, in durioribus corporibus ea quæ magis adstringũt, & plus aloes habẽt, adhibẽda esse: in mollib⁹, ea quæ plus thuris habẽt. Sed & ad sanguinis è cerebri mẽbranis eruptionem, & ad

A vulnera in collo vsq; ad ipsas iugulares venas, medicamẽto vtimur quod plurimũ thuris recipit. in his enim sanguinẽ citra vinculũ sistit. Et quãuis multa sint quæ meat⁹ obstruũt medicamẽta, nullũ tamẽ æquè incarnat. Optimè etiã obstruũt meatus pharmaca ex pice torrefacta, & colophonia, & puluere molẽdini parietibus adhærẽte, & gũmi, & tragacãtha ac similibus: quandoque etiam ex gypso præparata. & symphyti quoque radix ad hanc præstãtissima est. Maximè conuenit vt medicus pharmaca sanguini sistendo idonea apud se præparata habeat, quò singulis B opportunè opem ferat. tale est siccum Philagrii ad sanguinem sistendum ex aloe & thure paratum. Primùm autem digitis dissectæ partes cõmittantur ac cõprimantur donec cohæreant. tunc enim impactum medicamẽtum sanguinis impetũ cohibet: qui amplius adhuc supprimetur, si leporis pilos molles sub ventre repertos ad impactum medicamentũ apponemus, & ex eodem sicco superinspergemus. atque hoc ita sinendum est, donec caro excreuerit velut operculum sectioni obducta. Confert ad idem Rhodiũ suprà inter deprimentia ac cõtrahentia C relatum. Cæterùm quædã ex sanguinem sistẽtibus (velut diximus) crustã inducunt, quædã cum siccitate adstringunt, quædã explent & glutinãt, quorũ aliqua magis parabilia referemus, quò ad singulas causas peculiare medicamẽtum in prõptu habeatur. Ex iis igitur quæ crustam inurunt, citra mordacitatẽ & efficaciter sanguinẽ sistit hoc: Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, calcis, sing. drach. IIII. hoc Ammonius chirurgus vtebatur. Eo verò adhuc efficacius est quod habet, Chalcitidis drach. octo, atramenti sutorii drach. decem, calcis viuæ drach. VI. æris D vsti drach. VI. misyos, diphrygis, sing. drach. V. Aliud celebre. Aluminis scissi, atramenti sutorii, gallarum, sing. drach. VI. misyos drach. octo, soreos drach. IIII. hoc optimè facit & ad nomas. Aliud ex Eretria terra. Terræ Eretriæ aut Cimoliæ, drach. octo, squamæ æris, aluminis scissi, resinæ aridæ, thuris, myrrhæ, sing. drach. octo, aceti quantum satis est. terito in sole ad cõpagem, & pastillos formato. Aliud. Spongiã nouam liquida pice imbutã bitumine trito inspersо, in olla exurito: deinde eius sextãtẽ accipito, chalcitidis, misyos, sing. vnc. I. At si mitius E facere volueris, accipe spõgiæ ita vstæ sextantem, plumbi vsti & loti vnc. I. stibii vnc. I. hoc crustã nõ inducit. Aliud cõfestim sistens sanguinis eruptionem. Chalcitidis drach. VIII. thuris siue mannæ eius drach. XVI. resinæ aridæ, gypsi recentis, sing. drach. VIII. Cætera trita ac cribrata in pyxide ærea seruato: gypsum verò quo tẽpore medicamento miscendũ est, recẽs terito, & admisceto. Aliud sanguinẽ sistẽs, citra crustæ inustionem: Misyos, succi polygoni sicci, sing. drach. XIII. aluminis scissi drach. XXI. aridum aceto rigatum spongia excipe, & vlceri appositum F deliga. Aliud Oribasii. facit ad pudendorum & totius corporis nomas: callos etiam exterit, & strumas sanat. Minii cum oleo rosaceo subacti, sulphuris viui, auripigmenti, sandarachæ, calcis viuæ, æquas portiones vnito, ac vtitor. Aliud. Optimum ad sanguinis eruptiones, Galeni. Gypsum & tritici pollinem oui cãdido excipe, & cum leporis pilis impone. Aliud. Resinam pinus probè tritam vel per se, vel cum thuris polline adhibe. Qui ergo plura medicamẽta expetit, multa in simplicium medicamẽtorum libris, & in tractatione de sin- G gularum partium morbis inueniet. sed & quæ nunc recensui sufficere possunt. Omnia enim alia ex iisdem præparantur, & non longè viribus inter se differunt. quædam fortiora, quædam debiliora sunt, vt cuique congruũ eligi possit. Etenim quũ eunuchus quidam in summitate manus vlcus haberet, idque malignum euaderet, & circumcirca eroderet, & sanguis ex ipso manaret, medicamentum ex thure & aloe apposui albumine oui exceptum, & hoc magis auxit sanguinis eruptionem. Detracta itaque aloe, thus ipsum per se cũ ouo imposui, & neque sic san- H guis sisti potuit. Cognoui autẽ quòd ex multa sensus subtilitate hoc pateretur: quapropter linamenta posca dilutissima imbuta indidi, iussique tandẽ assiduè super linamẽta instillare, atq; ita statim sanguinis eruptionẽ suppressi, neque ab eodem medicamẽto vsq; ad exactã incarnationẽ

destiti. Aliud ad arteriam dissectam. Sal commune, & equi aut asini fimum siccum, pari portione cum lixiuio quercini cineris subactum impone. Aliud. Porrum cum aceto tusum impone. Aliud. Cochleas cũ domibus suis, tùm paruas tum magnas, vstas tritas impone.

Exedentia & vrentia medicamenta,
Cap. LII.

ERodentia & vstoria medicamenta, ad columellas adhibemus assiduè destillantes ac laxatas, & ad callosas carnis excrescẽtiàs, vlceráque cãcerata & strumas quas erodere volumus: item ad coxendicum & articularẽ morbum, affectiones splenis, pro cauterio: præterea ad formicarias verrucas, clauos, ficosos tumores, & alia huiuscemodi. Præcipua verò ipsorum vis est ad carbunculosa & maligna vlcera. adhibita enim nomas compescunt, & crustas exterunt. Erosiuum citra mordacitatem: Squamæ æris drach.IIII. sandarachæ drach.II. veratri nigri, auripigmenti, sing. drach.I. præstantius hoc euadet, si pro auripigmento aluminis scissi par pondus adieceris. Aliud.

Squamæ æris, sandarachæ, auripigmenti, veratri nigri, seminis vrticæ tosti, æquales portiones cum rosaceo terito, ac vtitor. Aliud citra omnem mordacitatem crustas in altum inducens: Squamæ æris, sandarachæ, singul. drach.III. veratri nigri drachm.I. ad humida vlcera vtere sicco: ad reliqua cum rosaceo. Oribasii erosiuum efficacissimũ quo vtor: Seminis vrticæ, squamæ æris rubræ, sandarachæ, par pondus cum rosaceo terito, ac vtitor. Aliud. Sandarachæ, aluminis scissi, singul. drachm.IIII. squamæ æris drach.II. auripigmenti drach.I. Et si quidem nome est quæ adstringi debet, siccum adhibeto: si verò struma aut canceratus tumor curandus est, rosaceo excipe, & quotidie bis impone. Ceratũ vstorium quo ad lippitudines vtimur, temporibus adhibito donec rubefiant. facit & ad coxendices: statim enim sedat dolorem. Cantharidum, atramenti sutorii, succi thapsiæ, allii, singulorũ vnc.I. ceræ trientem, olei quincuncẽ. Aridis ex aceto tritis liquabilia liquata admisceto. & vbi locus rubicundus factus fuerit, illinito ea quæ ad ambusta ab igne præparãtur. Aliud cauterium è visco: Calcis viuæ, fæcis vini vstæ, sing. drach.IIII. visci drach.II. nitri dr. vnã. Mitius hoc fiet, si calcis drach.III. solùm acceperis, & saponis quantum satis est. at si desit sapo, lixiuii lib.I. ad tertias coquito, atque hoc modo præparato: Arida læuissimè trita, visco ad ignem liquato excipies, & rudicula agitabis. deinde ad frigefacta lixiuiũ paulatim instillabis, & emollies vt medicamentum strigmentitia spissitudine liquidius euadat. quod in plũbea pyxide solidiore seruabis, & si resiccetur, lixiuium subinde instillabis. Hoc ad menti impetigines ad semihoræ spatium illinito, & postea loco per spongiam foto, albumen oui, aut emplastrum ex plumbagine aut ordeo, paratum imponito. Hoc aliqui etiam ad coxendices, & splenis affectiones, ac articularem morbum vtuntur, hoc modo applicantes: Linteolo cuidã detrito medicamentum aliquod glutinosum illinunt, & hoc rotundis foraminibus pertusum adhibent, foramina vertentes eò vbi inustionem facere volunt: atque istic medicamentum vstorium vbertim imponunt, quò videlicet pars requisita tantùm inuratur. tum brassicæ aut betæ folia superimponunt, & decem aut pluribus horis sinunt: & ablato postea medicamento, ad mitigatoria transeunt quæ ad ambusta parantur. Erosiuum incomparabile: Veratri nigri drachm.III. squamæ æris rubræ drachmas XII. sandarachæ, auripigmenti, singulorum drachm. II. atramenti sutorii drach.IIII. ventrium cantharidum drach. XII. omnia lixiuio excipito. Cauterium ad columellas, Demosthenis: Calcis viuæ drach.IIII. fæcis vini vstæ drachmas II. (sit autem fæx nõ vetusta, sed duorum mẽsium) nitri tosti drach.II. minii drachm.I. Cum lixiuio ad mellis liquidioris spissitudinem terito, & bis aut ter ebullire sinito donec cogatur. deinde in plumbeam pyxidem recondito ne exarescat, & ea gratia subinde lixiuium instillato. Facit ad verrucas cum alias, tum formicarias appellatas: reduuias digitorum, clauos pedum ac manuum, callos, cicatrices eminentes, & carbunculos. At verò post columellæ vstionem, oleum gargarizandum & in ore tenẽ-

A dum exhibeto. Tertia die transacta, ex aqua mulsa, aut lacte cum melle os eluatur, donec excidat crusta. eodẽ modo etiam anthero, siue florido, aut Phrygio medicamento vteris. In aliis verò corporis partibus ad locum inustũ repurgandum, aluminis liquidi, amurcæ, mellis cocti, æquales portiones misce & adhibe. Et post repurgata vlcera, mitigatoriis medicamentis vtere.

De finibus, Galeni, Cap. LIII.

OMnia sinuosa vlcera modò aqua mulsa, modò vino, modò vino mulso, modò aceto mulso eluimus. ad B extergendam enim saniem, aqua mulsa præstat: ad repurgandum verò & roborandum, vinum mulsum confert: ad glutinationem, vinum: ad cruentum ac graueolentem humorem, acetum mulsum. At in diuturnis affectionibus incarnatione opus habentibus, medicamenta meatus obstruentia plurimo rosaceo diluta, per fistulam in directum perforatam cui vesica alligata est, infundemus. In quem vsum probè facit Machærionis emplastrũ, & quod Isis, & quod Harmonia appellatur, & pleraque nigra. Sed & hoc quod subiiciemus probè facit. primũ enim sinus C repurgat, deinde incarnat, postea glutinat. Corticem caprifici à teneris ramulis detractum in oleo coquito, & oleo excolato ceræ quantũ satis est admisceto, vt liquidũ & infusile fiat medicamentum. De quo quantum satis esse videbitur, tepidum in sinum infundes, & parato ex eodem solidiore cerato, ipsum impones ac deligabis. Potes & forinsecus imponere emplastrũ Barbarum, & quæ ex pice ac bitumine præparantur, & quod ex salicibus conficitur, & quod è vino mulso, & quod ex spuma argẽti, & Harmonia, & emplastrũ Piscatoris, & melinũ Pasionis. Ad D eos tamen qui vicinas partes teneriores habent, magis cõueniũt emplastra ex sale parata. Supra emplastra verò spõgia aceto mulso, aut posca, aut vino imbuta imponatur. Deligatio verò à fundo sinus incipiat, & ad osculum vlceris desinat. Et linteorum obuolutiones citra dolorẽ quidem fundum sinus adstringant, sed inde paulatim remittantur, ac laxius ad osculum vlceris connectantur: ita vt emplastrum quod forinsecus sinui adhibitum est, iuxta osculum forcipe præcidatur, quò sanies excerni possit, & aliud paruum recisi loco imponatur ex eodẽ medicamẽ E to. fit autem laxius propter eandem saniei excretionem, & alternis diebus auferatur, relicto illo totum sinum ambiente. deinde vbi sinum agglutinatum cognouerimus, ad cicatricem inducentia pergemus. An autem probè glutinatus sit sinus in profundo, ex pure effluente cognoscemus, si modicum effluxerit & cõcoctum: & si in ipso sinu neque dolor, neque tumor percipiatur, sed contractus fuerit locus, siccúsq; ac doloris expers. Illitio ad sinus antiquos. Gallas omphacitidas ad duas horas oleo macerato, & in fictile siue æneum lebetem coniectas cum oleo F coquito ad prunas donec nigrescant & velut torrefiant. deinde ex oleo eximito, ac frigefactarum vnc.I. accipito, & aluminis scissi, aloes, sing. vnc.I. addito, & radicum althææ siccarum, artemisiæ vnicaulis siccæ, sampsuchi, singulorum sextantem adiicito, & singula seorsim terito, ac cribrato, & postea mista simul seruato, & vsu expetente, oui luteo excepta illinito. At verò in ipso vlceris osculo paruum emplastrum impones ex pastillo qui ad Iudæum refertur. Idem medicamentum facit ad fistulas, herniam aquosam, & podagram.

G

De finibus attritam cutem habentibus, eiusdem,
Cap. LIIII.

INflammationibus ad abscessum mutatis, si serius incisio fiat, contingit aliquando vt cutis sinui incumbens, tenuis velut detritum vestimentum reddatur, & propterea huiusmodi vlcera detrita appellantur, quæ difficulter coalescunt ac glutinantur: & præsertim siquis compage siccum medicamentum imponat. Ab his enim magis adhuc cutis deteretur, & exarescet velut pelles attritæ. Ad ea H igitur glutinanda vtendum est medicamento compage quidem liquido, facultate verò sicco: quale est phœnicinum emplastrum Galeni, quod nos ad huiusmodi affectiones præstare cognouimus, si ita paratum fuerit vt neque valde durum sit, neque adhuc inquinare desiuerit: ita

enim præparatum & cruenta vulnera glutinat, & omnibus vlceribus cicatricem inducit. Ad sinus autem detritos efficacissimum est, quod tenerum est & compagem mollem habet, & cum oleo veteri ac vino moderatè antiquo resolutum est. nam sicut duritiam ad hos vsus improbamus, ita mollitiem nimis fluidam reiicimus. liquidum enim calido corpori incumbens diffluit, & linteolum siccum relinquit, quod non solùm nihil prodest sed etiam glutinandæ cuti obest. Sed & mel moderatè coctum ad hanc sinuum affectionem mirificè cõducit: cui myrrham, vel aloen, vel thus probè trita, seorsim singula, vel simul omnia inspergere prodest. præferam si linteolo illitum mel liquidius appareat. Expertus sum & centaurium tenue mirandum pharmacum ad hos vsus: deinde symphytum, & plantaginis folia cum radicibus siccata. Conuenit & rumicis radix, oleastri folia, verbenaca supina cum radicibus, vitis alba, iris, dictamnum, saluia, polium, sabina, cupressi folia, salicis succus: & in teneris carnibus erui farina. Quæ omnia prius tundenda ac cribranda sunt. & ex eis tunc melli admiscendum est quum coctum ab igne aufertur, ita vt probè cum eis agitatũ mel, donec tepidum fiat, imponatur linteo inductum.

De fistulis, Cap. LV.

Quandoquidem sinus malè curati in fistulas mutari solent, de his quoque ex ordine dicendum est. Appellantur autẽ fistulæ per translationẽ à fistulis arundineis aut ex alia materia confectis. Nam in ipsis cauitas quædam est arundinum cauitatibus similis, & sinus callosus inest qui citra chirurgiam aut fortius pharmacum rescindi non potest. Fistulis itaque obliquis sub cutem extensis, specilli nucleum immittimus, & eleuata cute totam longitudinem vna sectione incidimus. deinde callos velut fistularum causas, si in superficie fuerint, specillo deradimus: sin in profundum penetrauerint, scalpello rescindimus. Nisi enim rescindantur, neque caro produci, neque vlcus coalescere poterit. At si fistula non fuerit obliqua, sed decliuis & ad profundum vergens, fistulæ ambitum resecamus, tantum de carne circumsita auferentes, quò calli commodè resecari possint. Si verò fistula in os desinat, ab osse denudato squamam deradimus. Cæterùm fistulæ in os desinentes, ampliores quidem nucleo specilli immisso ex renitentia deprehenduntur: in angustioribus verò apice specilli pertentamus, & durum ac osseum corpus occurrens contingimus ac sonum quẽdam percipimus, velut assis ære percussi, qua arte non solùm fistulam ossi contiguam esse, sed etiam an corruptum aut illæsum sit dignoscimus. Inducto enim vndiquaque specillo, si tanquam à læui corpore ipsum semper lapsare percipimus, os incorruptum est: si verò specillum aliquibus partibus inhæserit, inæqualitates ac asperitates subesse indicium est, & ex eo os corruptum esse coniectamus. At in fistulis quæ amplissima habent oscula, sæpe visu os deprehendimus, vt coniectura non sit opus. Si verò obliquæ fuerint, flexúmque aliquem vel plures habuerint, vt specilli apex progredi non possit, virgulam plumbeam aut stanneam parabimus, qua iter pertentemus. quum enim flexilis valde sit, ad fistulæ figuram facilè se accommodabit. Si verò propter nimiam obliquitatem fistula nihil tale admiserit, ex humoris allati natura fistulæ terminum cognoscemus. Quòd si fistula neruum attigerit, ex dolore indicabitur. punctionis enim sensum exhibebit, aut stuporis: deinde motus qui ab illo neruo perfici solet, deterior apparebit. Sed & in specilli contactu molestus sensus perceptus, indicationem faciet: humor autem inde allatus tenuior est, similis ei qui ab ossibus defluit, non quidem oleosus aut pinguis, sed saniosus & glutinosus. Eadem verò accidentia concomitantur fistulas ad musculos penetrantes. In iis autẽ quæ carnes tantùm penetrant, crassiorem ac humectiorem saniem reperies. Quæ verò venas occupant, eadem accidẽtia habẽt quæ ad neruos sunt relata, sed imbecilliora, dolores item ac puncturas. verùm nullus motus impedietur. idem verò etiã de his dicendum est quæ ad arteriã pertingũt. At verò si fistula locũ erodente vena subierit, plurimus ac crassus sanguis effunditur: si verò arteria, tenuis &

A flauus cũ multo spiritu ac stridore exilit. Atque hactenus de fistularum signis ac differẽtiis, deinceps autẽ de medicamẽtis ad easdem cõferentibus tractandũ est. Post callosarũ igitur partiũ resectionẽ, carnosis quidem partibus suppuradi ductum adhibebimus, & desquamata ossa siccare conabimur. Basilicũ itaque emplastrũ & reliqua huiusmodi inter suppurantia medicamenta habẽtur: sicut etiã quæ capitalia appellantur desiccãdi vim habent. linamenta quoque melle illita cõmodè induntur. Ad fi-
B stulas verò inchoantes nec adeo profundas, quarũ chirurgiã ægri penitus recusant, medicamẽta callos exterentia adhibebimus. deinde remoto callo, curatione reliquis vlceribus cõmuni vtemur. Collyriũ fistulare, ab antiquis fistulis callos exterens: Atramenti sutorii, misyos, chalcitidis crudæ, æruginis, aluminis scissilis, rubricæ sinopicæ, gummi, æquales portiones aceto accipito. Quòd si pro gummi, thus adieceris, & duodecuplũ mellis admiscueris, callosos sinus repurgat. at si vni eiusdem parti octuplum mellis adieceris, incarnat & ad cicatricem per-
C ducit. Aliud, faciens ad fistulas antiquas: Misyos, atramenti sutorii, aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones excipe aceto. Aliud siccum, callos fistularũ exterens: Cadmiæ, chalcitidis crudæ, sandarachæ, gummi, sing. quadrantem, æris vsti, misyos crudi, sing. sesquiunc. Aliud xyraphium, *hoc est callos deradens*: ad capitis ac menti sicosas papulas faciens. Misyos, chalcitidis crudæ, sing. drach. II. aluminis scissi drachm. I. præpara, & eloto prius loco, medicamentum vbertim inspergẽs, & postridie rursus eloto loco, & calli ramento spongia
D deterso, nouum medicamentum adhibeto, tamdiu hoc repetens donec totus callus fuerit derasus. & cauendum interim est ne olei cõtactu pars curãda inquinetur. Quòd si ita visum fuerit, poteris ammoniaci thymiamatis drachmam vnam aceto resolutam ad septem huius medicamenti drachmas admiscere, & collyria efformare. Aliud collyrium fistulare: Chalcitidis crudæ, misyos crudi, æruginis, soreos, atramenti sutorii, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones aceto excipito. Aliud Philoso-
E phi: Brassicæ radicem, cucurbitam siccatam, os canini capitis, cerui cornu, simul exurito, & ad cinerem ipsorum, origanum & stercus gallinaceum, vtrũque siccum ac tritum, admisceto, & arida seruato. Vsu verò expetente, fistulæ osculum vino humectato, & siccum largè inspergito, & linteolo imposito deligato. hoc abscessus rumpit, & sanat fistulas chirurgia nondum attactas. Aliud eiusdem. Conchas cum testis exustas & tritas adhibe: vel carnes cochlearum cum myrrha, thure & aloe, in fistulam inde, externisque impone. Aliud fistulas mirificè reficcans. fa-
F cit & ad feminis fluxum, capitis destillationem, aures cõtusas ac dysenterias. Consumit omnem humiditatem. idẽ pubi & lumbis impositum, muliebrem fluxum & hæmorrhoidas sistit. Cochlearum carnes cum domibus suis, bulbum paruum, bitumen, aloen, thus cum aceto terito, ac vtitor. Aliud ad fistulas optimum. Polygoni folia à ieiuno commansa apponito, & vuas passas vnà cum vinaceis tritas superligato. & ne contempseris medicamenti vilitatem. Aliud siccum Magistriani, fistulas incarnans: Chamæleontis nigri radicem, corticem pinus, thus masculum, aristolochiam longam, singula paribus
G portionibus terito, & fistulæ aqua mulsa elotæ sicca inspergito. Aliud. Aloes sextantem, radicis anchusæ vnciã vnam. replet & incarnat. Aliud. Squillam in olla vstã ac tritam indito. Aliud præsentaneum, quod Hercules appellatur. idem etiam ægilopas radicitus tollit. Pridie verò papyrus in fistulam indatur: deinde collyrium ad fistulæ siue papyri mensuram immittatur, & per triduum sinatur, & in quarta fistulam prorsus sanatam comperies: Cadmiæ ostracitidis drachmas sex, æris vsti dra-
H chmas quinque, misyos tosti drachmas nouem, chalcitidis crudæ drachmas octo, cantharidas numero septem, libanotidis siccæ drach. I. hermodactyli radicem integrã, gummi drach. X. excipe aceto & collyria formato. sunt qui atramenti sutorii & æruginis, singulorum drach. sex adiiciunt. Aliud ad fistulas vsque ad os pertingentes: Squamæ æris, æruginis, ammoniaci thymiamatis, singu-

lorum æquas partes aceto ſubige,& paſtillos efforma. Vſu expetente quantum ſatis eſt accipito,& ad ignem emollito,& collyria formato fiſtulæ æqualia, eáque indito.

Aliud Oribaſii,ad fiſtulas & vibices, à Dionyſio acceptum. Foliorũ lepidii herbæ in vmbra ſiccatorum, floris cnici,mellis deſpumati,terebinthinæ,æquales portiones. Arida cũ aceto terito,& adiecto modico roſaceo, omnia ſimul ad emplaſtri formam ſubigito: poſtea fiſtulæ ex aceto præfrictæ,lepidii folia ſicca trita inſpergito,& ſplenium ex medicamento illitum ſuperimponito. Aliud experimento conſtans: Radicum liliorum vſtorum cinere fiſtulam expleto,& callus exteretur, quo ſublato ſmilacem herbam arundinibus ſe implicantem,flore candido, foliis hortenſi phaſelo ſimilibus,accipito, eámque ſiccã vſtam tritam fiſtulæ indito,& incarnabitur. Aliud. Oleaſtri radicem vſtam terito,& ſiccam fiſtulæ vino calido auſtero elotæ inſpergito,& callus excidet. Aliud fiſtulas incarnans: Lapidem tranſlucidum ſpecularem appellatum vrito,ac tritum fiſtulæ inſpergito. Cæterùm poſt vſum eorum quæ callos exterunt,collyriis repurgantibus vtendum eſt ex ærugine & melle cocto. Medicamentum ſinus repurgans & incarnans: Myrrhæ,croci, ariſtolochiæ, rubricæ ſinopicæ,ſingulorum vnciam vnam, fel taurinũ integrum,mellis quadrantem. Fel cum melle coquito,deinde reliqua tenuiſſimè trita admiſceto, & rurſus coquito,& collyria formato. Aliud. Muſcii herbæ,quam & dorcadiadem vocant,miſyos torrefacti,ſingulorum drachmas octo,ſalis communis,aluminis ſciſſi,æruginis,ſingulorum drachmas duas,chalcitidis drachmas decem,nitri,terebinthinæ,ſingulorum drachmas quatuor, mellis libras tres,aceti libram vnam. Quæ teri poſſunt terito,& omnia melle excepta coquito,& collyria formato,quæ in ſinus ac cauitates indes. Emplaſtrum Oribaſii ad ſinus & fiſtulas,è cedria præparatum. diſcutit enim ſtrumas,& ad elephantiaſis tumores prodeſt: Ceræ,picis ſiccæ,ſingulorum libram vnam, colophoniæ beſſem, cedriæ ſeſcuncem,propolis trientem,vel(vt alii habent)ſeſcuncem. reliqua omnia donec non inquinent coquito: deinde propolin adiicito, vnito,ac vtitor. Aliud. Picis, ceræ,ſingulorum libram vnam,colophoniæ,cedriæ, ſingulorum ſeſcuncem, coquito ſimul donec non amplius inquinẽt, & propolis ſeſcuncem adiicito,& ſublatis ab igne,thuris, aloes,& aliquando myrrhæ,ſingulorum vnciam vnã admiſceto. Emplaſtrum Magus vel Hephæſtias nuncupatũ. glutinat ſinus & fiſtulas,& alia huiuſmodi: Spumæ argẽti libram vnam,ſcoriæ argenti quæ helcyſma *Græcis* appellatur,libras duas,teſtæ clibani antiqui,ceræ, ſingulorũ libras tres,olei libras ſex,ſucci coriandri ſextar. vnum, ſimul coquito donec non amplius inquinẽt: deinde ceram adiicito,vnito,ac vtitor. idem hydropicis confert. Quidã ceræ nihil,quidam quadrantem ſaltem iniiciunt: alii verò ita præparant: Teſtæ fictilium libras duas, plumbaginis libras duas,olei ſextarium vnum. ſed hoc modo compagẽ nõ acquirit. Commodũ eſt fiſtulis etiam nigrum è lolio præparatum,& reliqua eius generis. tutò etiam adhibetur quod ex argenti ſpuma paratur,& quod ex aceto & oleo. vtrunque in proximo Sermone habetur. Commodat quoque fuluum Galeni quod ad maligna vlcera paulo antè deſcriptum eſt.

De gangræna & ſphacelo, Galeni, Cap. LVI.

Gangrænam appellant quãdo ob inflammationis magnitudinem,mortificatio partis imminet. & niſi celerrimè ſuccurratur,pars ita affecta facilè mortificatur, & malum ad contiguas partes proſerpens ſingulis perniciẽ impertit. At vbi iam pars mortificata penitus ſenſum amiſit,non amplius gangræna ſed ſphacelus, *id eſt caries*, malum appellatur. Accidit autẽ hæc affectio etiam oſſibus, quum circumſita caro vitioſos humores generãs, per hos illa perrigauerit ac putrefecerit. Proinde partem mortificatam celerrimè reſecare oportet, quatenus contingit vicinam ſanam,ita vt nihil prorſus putridi ac carioſi relinquatur. deinde locum inurere,& poſtea ſeſamum cũ melle,vel ſiccum capitale item cum melle adhibere: deinde panem exterius,vel farinam ordeaceã aqua & oleo ſubactam imponere. Sed & iris & panacis radix, & ariſtolochia,ac eruum cruſtas tollunt,ſingula cum melle. Itẽ Machærionis emplaſtrum & iſis,cum roſaceo & melle diluta. Vbi verò cruſtæ exciderint, curationẽ reliquis vlceribus communem adhibeto. Cæterùm priuſquã pars mortificatur,& affectio adhuc gãgræna appellatur, ſanguinẽ in loco affecto impactum,quantum eius fieri poteſt,plurimum euacuabimus: propter quem ſanè mortificatio cõtingit,quum arteriæ ob locorum anguſtiam diſtendi nõ poſſint: atque ſic reliquo perſpirationẽ exhibebimus. aut igitur ſi vena magna fuerit in loco affecto, hac diſſecta corruptum ſanguinem euacuare oportet,& ſæpe velut varicem volſella correptum excindere: aut totam cutem affectæ partis profundis ſectionibus diuidere,aut vulnuſculis altioribus incuſſis ſcarificare,& ſanguinem effluere ſinere,& poſtea imponere pharmacum ad putreſcentia cõmodum. Talia verò ſunt,farina erui aut lolii cum aceto mulſo: vel ſi hæ non ſunt,fabacea. Quarũ vires quũ intendere volumus ſalem adiicimus, aut aliquem paſtillum læuiſſimè tritum ad nomas ſuprà deſcriptum: qualis eſt Andronis, Paſionis, & Muſæ, & noſter Aſclepius appellatus, quibus omnibus pro ægroti corporis habitu vtere. ruſticana enim & duriora natura, fortioribus medicamentis opus habent: molliora,debilioribus. Proſunt etiã gangrænis nuces veteres,farina lolii cum raphano & ſale, & aliquando aceto. Vuæ paſſæ demptis vinaceis cum raphani cortice,vrticæ folia,raphani ſemen cũ aceto: quæ etiam cruſtas tollunt. item lupinorum amarorum decoctum affuſum. Aliud ad gangrænas: Sordes matulæ adhærentes illinito. & poſtea vrina abluito. nonnulli cedriã ſordibus admiſcent. Aliud. Plurimas lactucas exemptis fibris cum loliacea farina imponito. aliqui iridis farinam accipiunt. Aliud. Hoc & vitiligines & alia huiuſmodi ſanat,& inflammationes mitigat. Herbam catanancen vrito, eiúſque drach. octo cum gummi drach. ſedecim cum aceto terito & imponito. Aliud. Æruginem,rubricam,alumen ſciſſile,paribus portionibus ex aceto trita adhibeto.

De canceratis tumoribus, eiuſdem, Cap. LVII.

Cancerati tumores ex atra bile craſſiore efferuente generãtur: quæ ſi etiam acrior fuerit,vlceratos tumores efficit. Quapropter huiuſmodi tumores inflammationibus acriores ſunt,citra tantam caliditatem,habéntque venas plenas & circumcirca extentas, ad ſimilitudinem pedum cancri animantis. Quandoquidem verò è profundo inutilis ſanguinis multitudo attrahitur, ideo varicoſæ reddũtur venæ,& inſanabilis morbus efficitur,quum ob nimiam craſſitudinem,humor neque repelli,neque diſcuti,neque per totius corporis purgationem leuari poſſit. & leniora quidem medicamenta adhibita contemnit: ab acrioribus autem irritatur. Fieri tamen poteſt vt incipientes cancros,priuſquam in affecta parte confirmentur,augeri prohibeamus,atræ bilis humore euacuato. Primùm itaque mitioribus ad hoc vtemur,quale eſt epithymum cum ſero lactis: deinde Hiera Rufi, quæ veratrum pro virium robore admixtum habet. At ſolani ſuccus forinſecus illitus, vlceratum cancrum mirificè mitigat. Ex eo autem linteolum molle duplicatum madefactum imponendum eſt,& ſupra ipſum quoque lana tenera imponenda eodem ſucco imbuta,ſed & ipſe ſuccus aſſiduè his ſuperfundendus eſt,vt ne hæc exareſcant. vtendum eſt & medicamento è pompholyge ad cancros vlceratos. Sed & hoc quod ſubiungam,ad cancerata ac maligna pudendorum,ſcroti,ſedis,mamillarúmque affectiones,& ad ani ac muliebriũ locorum rimas & tubercula efficax eſt. Oleum roſaceum & hyoſcyami,aut ſolani,aut ſemperuiuæ,aut vmbilici veneris,aut pſyllii,aut vuæ acerbæ ſuccũ in plumbeo mortario cum plumbeo piſtillo ad ſtrigmẽtitiam compagem terito. confert & cancri vſti cinis cum cadmia lota inſperſus,vel cum cerato adhibitus. idem etiam gangrænis conducit. Aliud. Irionis ſemen cum melle ad emplaſtri formam terendo redactum adhibeto, & maligna vlcera in quacunque corporis parte citò ad cicatricem perducet. idẽ facit & malicorium vſtum tritũ inſperſum. Aliud ad cancerata & maligna: Teſtudi-

nem terrestrem donec inalbescat vrito,& cinerem ad alia cum butyro, ad cancros verò vlceratos cum oleo dulci ad emplastri formā subactum, splenio illinito ac imponito: repurgat enim, constringit,& ad cicatricem perducit, & prohibet ne malum reuertatur. Adhibetur idem vtiliter & gangrænis. Nec incommoda Theriace Andromachi cum modico rosaceo diluta. Æger porrò ptisanæ suc co vberrimè alatur,& lactis sero:& ex oleribus malua, atriplice, blito,& cucurbita: piscibus verò petrosis:& volucribus omnibus præterquam palustribus.

De carbunculis, ex eodem,
Cap. LVIII.

CArbunculi à sanguine atrabiliario efferuente, & ad partem aliquam irruente generantur.& sunt sanè vlcera crustosa, plerunque à pustula incipientia, aliquando etiam citra hanc. Pruritus certè in principio in parte affecta adest, deinde modò vna pustula, modò plures tenues, velut milii grana insurgunt, quibus ruptis similiter crustosum vlcus succedit. Quòd si etiam citra pustulas cutis excoriatur, semper tamen crustosum apparet vlcus, velut ea quæ à cauteriis fiunt, crusta iam cinereū, iam nigrum colorem habente,& fundo adhærente,& velut clauo affixa, comitante etiam nomа depascente. At reliqua caro circumsita vehementer inflammatur,& nigra fit ac splendida instar bituminis & picis. talis autem est exquisitè atra bilis. Febris autem ægrotos longè vehementior quàm igne sacro correptos inuadit. At verò carbunculi qui iuxta carnem consistunt, citò abolentur. qui verò in membranis aut neruis fiunt, diutius permanent, & subiectos locos per consensum afficiunt. nam qui caput occupant, ad collum, aut ceruicē, aut pectus, aut brachia, aut sub alas consensum distribuunt. qui verò pudenda inuadunt, crura & inguina simul afficiunt. Aliquæ verò partes etiam ad suppurationem veniunt, quæ videlicet magis expositæ sunt iniuriæ. Dolores insuper accedunt longè maiores quàm pro paruitatis ratione. Sæpe etiam in repurgando vlcere, membrana aut neruus putrefactus medullæ speciem præse ferens eximitur. Carbunculum igitur vbi primùm eruperit, statim curare oportet, sanguine vsque ad animi deliquium euacuato. Nisi enim venæ sectionem quid prohibeat, à nullo auxilio maius emolumentum consequitur. Post sectam venam non inconueniens est locum scarificare, vulnusculis profundioribus impactis, ob humoris crassitudinem. Deinde aluus eluenda est, tenuissimáque victus ratio cum quiete & tranquillitate imperanda. Ad locum verò nihil vehemen ter repellens aut refrigerans adhibendum est. hinc enim maius dispendium quàm compendium sequetur. Non tamen affluxus negligendus est, sed medicamenta adhibenda quæ cum moderata repulsione etiam discutiunt. Tale autem est ex plantagine & lēticula cocta cataplasma cui addita est panis clibano cocti, neque nimis puri neq; sordidi medulla. In ipso verò carbunculi ambitu emplastra imponantur ad ambusta descripta. Super ipsum verò vlcus fortiora pharmaca imponemus, quale est Andronis, aut Pasionis, aut Polyidæ pastillus, & reliqui huiusmodi ad nomas parati, cum passo ad mellis compagem diluti. Carbunculorum autem crustas mirificè eximunt, & fluxionem ad locum sistunt, Verbenacæ rectæ folia cum adipe trita & apposita. idem faciunt & cupressi folia ac tenera germina, & pilulæ teneræ cum polenta. Aliud. Gallinaceum stercus siccum cum axungia subactum ipsi solùm carbunculo imponito,& bene sperato. Aliud. Nitri & rutæ pares portiones cum aceto adhibeto. Aliud. Fimi columbini,& seminis lini, æquales portiones cum melle imponito. Aliud. Silphium, rutam & nitrum, æquis portionibus cum melle soli carbunculo imponito. Sæpe etiam erodentia aliqua suprà descripta vlceri imponimus,& per linamenta indimus. In ambitu verò carbunculi, lenticulam coctam circumponimus. Aliud ad carbunculos mirabile. Liliorum radicem recentem & humidam ad emplastri formam tritam impo nito, & brassicæ folium ne exarescat superimponito, & admiraberis. Circumscarificat enim & crustas eximit, repurgat, replet, ad cicatricem perducit, vt ne vestigium

A quidem eius appareat. Aliud Oribasii, minimè contemnendum: Saponis partem vnam, axungiæ tantundem, salis, cineris sarmentorum vitis, aut lignorum fici, sing. dimidiam partem, præpara & adhibe, & forinsecus panem illine. Aliud siccum, ad carbunculos & nomas. Chalcitidis crudæ, misyos crudi, atramenti sutorii, æris vsti, æquales portiones sub sole in aceto terito donec siccentur,& vtere sicco. misy verò non vratur sed tantùm torreatur. Siccum Oribasii, ad carbunculos, nomas, gangrænas, vlcera antiqua,& chironia, & ad strumas ac

B podagras: Spumæ argenti lib. vnam, olei antiqui sesquilibram, auripigmenti vnc. vnam. spumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet, & ablatis ab igne auripigmētum adiicito, ac rursus coquito donec nigrescat. Deinde manibus refrigeratum subigito,& vtitor ad strumas quidem tali quale est: ad alia verò, cum oleo diluto, quò linamentis illini possit. Aliud Massiliensis, quod suæ ciuitati composuit, quum in ipsa carbunculi sæuirēt, & multos occiderēt. Bouis armentarii fimum siccum ac tritum seruato: vsu verò expetente, aqua madefactum so-

C li carbunculo imponito:& linteum aqua humectum, aut cataplasma è lenticula superponito. Aliud. Chrysocollæ, nitri tosti, lapidis asii, auripigmenti, sandarachæ, misyos torrefacti, chalcitidis, aluminis scissi, diphrygis, sing. drach. quatuor, terito & in æreo vase seruato. Vsus verò tempore, cum specilli nucleo in ipsum carbunculi vlcus indito,& viride subscriptum superimponito. Emplastrum viride. Thuris, æruginis, sing. drach. vnam, squamæ æris, aluminis scissi, salis ammoniaci, sing. obol. quatuor, ceræ drach. octo, resinæ pinus siccæ drach. sedecim,

D olei libram vnam. arida ad solem in aceto terito, & reliqua liquata adiicito, ac vtitor. Aliud Asclepiadæ: Nitri torrefacti, succi Cyrenensis, sing. drachm. tres, laseris drach. quatuor, S. ceræ colophoniæ, olei, sing. sesquiunciā, præpara & adhibe. Carbunculi humorē reficcat,& circūsitas partes scarificat. His autē scarificatis, vtere hoc quod mox describam: nam post scarificationem carbunculos à vicinis partibus radicitus euellit. Mali Punici acidi recentis ac maturi corticem, exemptis interioribus, in aceto coquito, & flaccidum factum tritū & super linteolum

E ad emplastri formam extensum adhibeto, assiduéque acetum superstillato ne exarescat. Idem etiam in pastillos formari potest,& in vmbra siccari, qui deinde vsu expetente aceto diluti adhibentur. hoc ego frequenter in principio vsus sanitatem restitui. Cæterùm pudendorum carbunculos eodem modo curabis, quem in oculorum carbunculis retulimus. Confert & mel admixta sapa coctum,& cum specilli nucleo sæpe præputio impositū.

Aliud Oribasii ad carbunculos: Chalcitidis, atramenti sutorii, sing. drach. octo, spumæ nitri drach. vnam. cum

F aqua tere & vtere. Probè facit & ouillum stercus torrefactum cum melle. Aliud. Ad carbunculos, nomas, putredines oris, suppuratas aures,& digitorum reduuias. Aluminis scissi drach. octo, chalcitidis drach. sex, sandarachæ drach. tres, malicorii, misyos, atramenti sutorii, nitri, omphacii sicci, sing. drach. duas. præpara, & vtere arido vel cum melle, & lenticulam coctam cum pane superimpone.

De erysipelate, hoc est igne sacro, Galeni,
Cap. LIX.

G FLaua bilis tenuior & acrior facta, vnà cum sanguine ad aliquam corporis partem irruens, erysipelas efficit, quod aut exulceratur, aut sine vlcere existit. Si itaque sanguis dominium habuerit, inflammatio ad erysipelatis naturam vergens exoritur: si contrà bilis dominatur, erysipelas ad inflammationem tendens appellatur. quòd si neuter humor excesserit, affectio inter erysipelas & inflāmationem media vocatur. At verò erysipelatis tumor feruentior ac flauior quàm inflammationis percipitur: non tamen dolorem, neque pulsum, neque pressionem, neque

H tensionem inflammationi æqualem inducit. sæpe enim per cutem tantùm diffunditur, carnem nulla iniuria afficiens. atque hoc est quod exactè erysipelas nominatur. Grauiora verò sunt erysipelata circa caput: quare nisi efficacibus auxiliis opem feramus, partes tonsillarum per

conſenſum afficiunt,inflammántque ac ſuffocant.Ea igitur venæ ſectione curabimus ſi ſanguis redundarit: ſin bilis, per medicamentum bilem flauam expurgans. vtemur & infuſis efficacioribus. & quod influit repellemus, & feruorem refrigerabimus per ea quæ humectāt ſimúlque frigefaciunt. ſit autem terminus refrigerandi, mutatio coloris. At verò id quod non exactè eryſipelas eſt, ſed quodammodo ad inflammationis naturam vergit, liuidam cutem facit ſi plus æquo refrigeretur. Et niſi medicus deſtiterit à refrigerando,etiam denigrabit,præſertim ſi ſenile fuerit corpus quod curatur,ita vt eryſipelata ſic refrigerata, ne diſcuſſoriis quidem medicamentis diſcuti poſſint, ſed induratum quendam tumorem in parte relinquāt. proinde præſtat ab humectantibus ac refrigerantibus ad diſcuſſoria progredi,poſtquam mutatus fuerit color, antequam niger aut liuidus appareat.Sunt autem humectantia ac refrigerantia citra manifeſtam adſtrictionem, eryſipelatis commoda, ſolanum, ſemperuiuum,portulaca, vmbilicus veneris, pſyllium, lenticula paluſtris,hyoſcyamus,& glaucium:& cerata ex frigida aqua præparata.Cera enim cum oleo optimo, præſertim roſaceo vel omphacino, liquatur, & ceratum liquidum fit, quod frigefactum in mortario aqua frigida paulatim inſtillata quantum imbibere poteſt,cum piſtillo teritur. ſit autem oleum duplum aut quadruplum ceræ reſpectu. Si verò tenuis & albi ac pellucidi aceti modicum affuderis, medicamentum refrigeratorium magis efficies.poteſt & ſuccus aliquis herbarū relatarum admiſceri : paſtilli quoque ad eryſipelata præparati,non affectis modò partibus ſed ſanis quoque vicinis adhibendi ſunt,& aſſiduè permutandi:citiſſimè enim reſiccantur ac vires amittunt.prioribus itaque per ſpōgias ex tepida aqua expreſſas elotis,recentes adhibeantur. Paſtillus Andromachi.quo vtor(inquit)ad eryſipelata:Spumæ argenti libras duas,ceruſſæ libram vnam,opii,ſulphuris viui,croci, ſing.quadrantem, excipe paſſo, & vtere cum paſſo. Oribaſius autē Paſtillus, inquit,ad eryſipelata admirandus ita præparatur:Spumæ argenti,ceruſſæ,croci,ſulphuris viui,opii,ſing. quadrantem paſſo excipito. Alius. Acaciæ drach. octo, miſyos drach.quatuor,thuris drach.quatuor, opii drach. II. præpara,& vtere velut dictum eſt : ad ignes autem ſacros aceto dilue. quidam etiam aloes drach.duas adiiciunt. Cæterùm ad eryſipelata,faciei præſertim, hirundinis nidum tritum ac cribratum melle excipito, & cum penna illinito. citò enim diſcuties. At ſedata inflammatione, priuſquam pars liueſcat,diſcuſſoria adhibenda ſunt, & aqua calida affundenda,itémque marina ac muria. cataplaſmatis etiam eædem admiſceantur. Confert & braſſica per ſe,vel cum polenta adhibita. aut mandragoræ radix cum pane & aceto. aut terra figularis cum coriandri ſucco. aut ceratum roſaceum paulo antè deſcriptū cum calce.Quòd ſi liuor aut durities partem affectam præoccuparit, ſcarificatio profundior fiat, & marina aqua aut muria affundatur:deinde verò cataplaſmata adhibeātur.

De Herpete, ex eodem, Cap. LX.

SI flaua bilis citra alterius humoris mixturam ſecreta iuxta partem aliquam conſtiterit, Herpes appellatur affectio. Si quidem igitur craſſa fuerit compage, & magis acris,omnem cutem vſque ad ſubiectam carnem exulcerat,& vocatur Herpes exedens : ſi vero tenuior fuerit, & minus acris, ſuperficiem ſolùm velut inurit. atque hæc ſpecies generis appellationem tulit,ſimplicitérque ac citra appoſitionem, Herpes vocatur:eſt enim adhuc tertia herpetis ſpecies quæ miliaris appellatur, eo quòd puſtulas paruas & multas in ſuperficie cutis excitat, milio ſimiles. Oritur autem etiam ipſa à bile: verùm minus acri & calida quàm priores. Alii verò hunc pituitæ ad bilem flauam admixtione fieri putant : proinde herpetem curabimus rectè, ſi præuacuato vniuerſo corpore, localia deinde medicamenta adhibuerimus. Qui verò cuti ſolidandæ ſtatim à principio intentus eſt, hanc quidem ſanabit : verùm humorem affluentem non prohibebit, ſed ſemper prioribus vlceribus ſolidatis, contigua cutis rurſus velut prior in ſuperficie erodetur. Itaque in herpetibus erodentibus, ſero lactis cum ſcammonia

A exhibito, totum corpus euacuabimus : in miliaribus verò, pharmacum exhibebimus quod bilem ſimul ac pituitam educit. At verò partibus affectis,non eadem quæ eryſipelatis adhibentur.tametſi enim refrigeratione vel ut eryſipelata opus habent, non tamen item humectatione indigent.His itaque medicamenta refrigerantia ac ſimul reſiccantia cum adſtrictione conueniunt, ita vt erodentibus quidē,& in ſuperficie hærentibus, mitiſſima adhibeamus:miliarib⁹ verò magis diſcuſſoria.Quare neque lactucam, neque ſemperuiuum, neque quicquam a-
B liud refrigerans ac humectans adhibebimus: ſed in principio facta purgatione,pampinos vitis,rubique aut polygoni,aut plantaginis folia imponemus: poſtea verò his etiam lenticulam, & mel,& polentam miſcebimus.Illitiones verò ad herpetas commodæ ſunt, acacia cum aceto, plantaginis ſuccus,glaucium paſſo dilutum. Ad puſtuloſum verò herpetem,plumbi recrementum è vino auſtero tritum illinitur, & folia betæ in vino cocta imponuntur. Aliud. Olei myrtei ſeſcuncem,recrementi plumbi trientem,ceræ trientem. recrementum dilue cum vi-
C no,& liquata cera excipe, & illine. Aliud ad herpetas vehementer erodentes:Lanæ ſuccidæ mollis tædæ obuolutæ & vſtæ drach.tres, malicorii è Punico malo dulci, ſpumæ argenti,ſing.drach.ſex,ceræ,adipis caprini, ſing. ſeſquiunciam,olei myrtei trientem aut quincūcem,præpara,& vtere. ad herpetem verò ſub cute extantem,plumbi recrementum cum ſucco polygoni tritum illine. Aliud ad herpetas: Lanæ mollis ſuccidæ tædæ obuolutæ & vſtæ drach.duodecim,S.recrementi plumbi ſeſquiunciam,ceræ drach.vigintiquinque,adipis caprini depura-
D ti & frigida loti drach.vigintiquinque,olei myrtei quincuncem,præpara & vtere. Aliud. Ad herpetas puſtuláſque ſuperficiarias inſigne medicamentum. Cornu caprinum cum aceto tritum illinito. cornu verò vrendum ſuper flamma detineto,exurgentéſque bullas excutito,& poſtea in mortario terito. Idē præſtat etiam cornu ouillū & præcipuè arietinum. poteſt idem cinis etiam cerato excipi. Paſtillus ad herpetas: Terræ Cimoliæ, rubricæ ſinopicæ,ſing.drach.tres,miſyos torrefacti, aluminis rotundi,corticis thuris, ſing.drach.ſex,terito ex aqua, &
E formato paſtillos: Vtere verò cum aceto aut vino myrteo. Alius paſtillus. Miſyos drachm. octo, ſalis foſſilis drach.quatuor,gummi drach.duas,terito cum vino & formato paſtillos, & vtitor cum vino. Alius. Aluminis ſciſſi,atramenti ſutorii,ſalis foſſitii,ſing.drach.duas, excipe aceto & vtere cum paſſo. Alius præclarus. Aluminis rotundi, chalcitidis,melanteriæ,ſoreos,ſing. drachm. duas,miſyos,malicorii,acaciæ, ſing. drach. quatuor, calcis viuæ drachm.ſedecim, aceti ſextarium vnum. tere & forma paſtillos,& vtere cum aqua. Ego verò his omnibus
F fortioribus,& Andronio ac Muſæ paſtillo,& reliquis huiuſmodi ad affectiones diuturnas vtor. Quum enim fortiſſimi ſint,valde reſiccant. quapropter in principio lenioribus vtēdum eſt. Eſt & hoc medicamentum ad diuturnas affectiones mirabile:Nitri,chalcitidis, atramēti ſutorii, miſyos, calcis,acaciæ, partes æquales aceto excipe, & vtere cum aqua.Ceratum ad herpetas excoriatos: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, radicis anchuſæ vſtæ,ſing.drachm. duas,pollinis thuris,aluminis ſciſſi,ſing.drach.vnam, ceræ drach.ſedecim, adipis vituli drach.centum, olei ſeſ-
G cuncem,ouorum candidum duorum. arida cum vino tere & liquatis reliquis admiſce. Aliud ad excoriatos herpetas. Ceruſſæ, ſpumæ argenti, radicis anchuſæ crematæ, ſing.drach.quatuor, aluminis ſciſſi, miſyos torrefacti, ſingulorum drach.vnam, reſinæ pinus drachm. ſex, ceræ trientem,olei myrtei libram vnam & trientem, vini heminam vnam. Arida cum vino tere donec fuerit cōſumptum,deinde cum liquatis committe,& paratum medicamentum linteolo inductum adhibe. Conuenit quoque emplaſtrum ex hordeo,oleo dilutum,ad eoſdem herpe-
H tas.foueatur item ac rigetur locus aſſiduè per ſpongiam ex vino,vel ſi id non liceat,ex aqua expreſſam. & humiditas tenui linteo extergatur,& poſtea relata medicamenta adhibeantur. Neque interim ſquamæ ab vlceribus detrahantur donec ſpontè excidant aut diſcedant: neque

splenium durum imponatur. Si verò depascendo proserpentia fuerint vlcera, cataplasma ex lenticula cum melle adhibeto. At si pura & nuda fuerint, & nome sedata, spumam argenti aut plumbaginem, cum vino tritam impone.

Ad epinyctidas, hoc est pustulas noctu erumpentes, Cap. LXI.

EPinyctides, vlcuscula sunt spontè erumpentia, pustulosa, subrubra, quibus ruptis sanies subcruenta effluit. Hæc interdiu non valde infestant: noctu verò maiorem dolorem excitant quàm pro vlceris magnitudine. His itaque medentur brassicæ, vel solani, vel hyoscyami, vel rhamni folia, cum melle imposita, & plantago trita, & centaurium viride, & vua passa cum ruta, & cucumeris satiui folia cum aqua, & sesamum cum aceto tritum. Egregiè facit & calx cum oleo ad mellis compagem subacta, imposita, & laser cum aqua. deficcat enim absque mordacitate. Aut sulphuris viui, & spumæ argenti pares portiones, cum aceto & oleo myrteo ad strigmentitiam formã tritas adhibe. Ego verò, inquit Oribasius, oleum non admitto, & pro aceto potius cum vino tero. Lenticula item cocta & emplastrum ex polline tritici, vtiliter imponitur. postquam verò epinyctis excoriata fuerit, emplastris liquidis vtere, & caue ne acria, & acida, ac salsa adhibeas. Vitanda sunt item fomenta, balnea, & sol.

De terminthо, Cap. LXII.

TErminthus tuberculi species est. Incumbit autem ipsius pustula nigra supernè ac infernè, qua rupta infernè desquamato similis apparet: hoc autem dissecto, pus inuenitur. At verò curatio huius, similis medelæ pustularum nocturnarum iam relatæ.

De papulis siue pustulis, Cap. LXIII.

PApulæ quibusdam exoriuntur similes his quæ à feruida aqua ambustis emergunt, non tamen multum dolorem inducentes. Quibus ruptis subflaui humoris copia paulatim effluit, ad biduum aliquando ac triduum durans. Hæ fœminis quibus menstrua defecerunt, aut aliàs non rectè profluunt, sæpe in cruribus oriri solent: infantibus verò aliquando in toto corpore. verùm viris rarissimè accidunt. Quomodo verò infantium vlcera curare oporteat, iam antea sermone quarto ostensum est: in fœminis autem, menses opportunè ciere oportet: virorum verò corpora congruo medicamento purgare: vtrisque verò alimenta aluum emollientia exhibebimus, & vrinas proliciemus, acriáque ac salsa prohibebimus. Ipsas autem pustulas acu perforare oportet, & humorem excludere, & emplastrum è tritici polline adhibere. Euacuato verò humore, & non amplius effluente, id quod ex hordeo præparatur, apponendum est.

Ad ambusta ab igne, Cap. LXIIII.

COrpora ab igne aut feruida aqua ambusta, moderatè extergentibus pharmacis opus habent, citra manifestam calfactionem aut refrigerationem. Protinus itaque ad pustularum bullas prohibendas, terra quæcunque occurrerit, modò læuis sit, in teneris carnibus cum aqua, in durioribus cum posca illinatur: præstat tamen terra Cimolia, si haberi potest. Ouum item crudum molli lana exceptum, refrigerat & siccat citra mordacitatem, & thus cum aqua tritum, & betæ folia contusa & cocta ac cum vino imposita: & alumen omne cum aqua & oui candido. Facit & hoc mirificè: Æruginis & spumæ argẽti pares portiones cum vino & oleo tritas, cum pinna illine: à manuum enim contactu prorsus abstinere oportet, & tenue linteolum superimponere. quòd si bullæ emerserint, eas in principio ne rumpas: si verò durauerint, rumpe & ceratum impone. Potest autẽ pastillus præparari ac in hunc vsum seruari: Aluminis drachmas quatuor, thuris drach. II. cum aqua terito, & pastillos formato, ac vtitor cum posca. Aliud. Cimoliæ sextantẽ, corticis thuris, misyos vsti, sing. drach. sex, rubricæ drach. III. cum aqua formato pastillos, & vtere cum posca. Cæterùm cunctari non oportet, sed statim terram quæcunque ad manum fuerit cum aqua illinere, eámque postea tepida posca abluere, & quæ relata sunt adhibere. Porrò ad ambusta iam pustulosa, rhoem & polentam aceto trita impone:

A aut fel porci coctum. Aut hyoscyami viridis succum assiduè illine, & bullæ marcescent. Ex foliis quoque hyoscyami viridibus pastillos forma, & in vmbra exsicca, & in hyemem reserua, quos vsu expetente aqua dilue. aut calcem viuam cerato liquido exceptam, & linteo inductam impone. aut myrrham vino tritam adhibe. Excoriatis verò & vlceratis, betæ folia in vino cocta ac trita illine: aut ad ceratum rosaceum liquidum, betæ succum paulatim instilla, quantum imbibere potest. sint autem olei partes tres, ceræ vna, succi quantum satis est:
B vtere, & miraberis. Aliud, fimum columbinum panniculo lineo illigatum exurito, cinerémque cum vino tritum, aut cerato exceptum adhibeto. Aliud. Lupinorum madefactorum & coctorum, quales quotidie comeduntur, cortices in mortario tritos, vnciæ pondere accipito, & cum ceræ sextante, ac olei quincunce colliquatis commisceto, ac vtitor. Sed & hoc ambusta citò ad cicatricem perducit: Cerussæ, spumæ argenti, hordei vsti ac triti, sing. vnc. vnam, ceræ quadrantem, rosacei aut myrtei dodrantem. hordeum ad ceratum liquidum admi-
C sce, & postea spumam argenti ac cerussam in mortario cum vino tritas adiice.

Ad flagellatos, Cap. LXV.

PEllem ouillam recens detractam & adhuc calentem flagellatis circunda, omninóque intra vnius diei ac noctis spatium sanabit. cõfert & brassicæ succus affusus. Est & hæc irrigatio inflammationi arcendæ commodissima: Olei partes tres, aceti partẽ vnam, surculorum anethi fasciculum vnum. acetum & oleum assiduè per anethi fasciculum agitata coquuntur, ad aceti consum-
D ptionem. deinde adiicitur cera, quanta satis est ad strigmentitiam compagem. potest autem ex hac irrigatione etiam solidius ceratum præparari. Sed & Sphærium ad irrigationem efficax est, & reliqua quæ sequenti Sermone habentur emplastra, diluta velut ibi ostẽdimus. At verò aurigæ ad ictus flagrorum vtuntur calce trita cum ouis crudis soluta, adiecto rosaceo cerato. Accipiũt autem calcis quadrantem, ceræ quadrantem, rosacei sextantem, oua cruda tria. hoc medicamentum illinunt, & assiduè renouant. Ad vibices verò flagellorum facit hoc: Ceræ,
E terebinthinæ, spumæ argẽti, butyri, thuris, mellis, æquales portiones, loco prius foto impone, & quotidie permuta. Aliud. Calcis viuæ lotæ, succi solani, olei rosacei, pares portiones committe, illine, & linteolum superimpone.

Ad desquamata, Cap. LXVI.

DEsquamata appellantur quando ex lapsu aut violenta aliqua offensa, cutis auulsa est. Hæc ab inflammatione tutatur: Rhus ruber cum melle illitus, sideritidis folia trita, stratiotes herba in aquis nascens cum aceto. Vtere,
F & cerato ad intertrigines subscripto, & cæteris huiusmodi.

Ad intertrigines, Cap. LXVII.

INtertrigines ex calceamentorum attritu obortæ, dum dolorem excitant, pulmone suillo aut agnino calido apposito mitigantur, & ab inflatione afferuantur. item calceamento veteri vsto trito insperso: aut succida lana: aut mali Punici satiui flore, singulis vstis tritis inspersis: aut acacia cum aceto illita. Iis verò qui teneras carnes habent, emplastrum ex hordeo ad ambusta descriptum, & alia huiusmodi adhibeto. Sed & ad papularũ eruptio-
G nes, intertriginésque ac ambusta, efficacissimum est hoc: Recrementi plumbi quadrantem, ceræ trientem, adipis suilli recentis vnc. vnam, olei myrtei lib. vnam. ad cicatricem verò inducendam absque adipe præpara. Vtere etiam emplastro è psyllii succo, quod sequenti Sermone habetur, ex spuma argenti, cerussa, & amylo paratum.

Ad contusa & sugillata, Cap. LXVIII.

CArne ab aliquo graui illapso contusa, & paruis in ea venulis dissparatis, sanguis per persultationẽ profun-
H ditur, qui sub cute collectus sugillationem appellatam efficit. Scopus igitur est curationis vt sanguis sub cute contentus discutiatur, & hoc citò antequam locus nigrescat. In principio autem aliquid ex adstringentibus ad discussoria admiscendum est, quemadmodum Sermone octauo ad faciei sugillationes docuimus. Tunicæ enim venarum

contusæ, opus habent vt densétur ac firmentur ne noua materia attracta ad locum allabatur: postea verò solis discussoriis vtemur. Sed & in principio scarificamus sugillata, atque sic reliquam curationẽ facimus. Optimè autem facit ad contusa, citrii mali pars interna cum oleo illita. Aut linteum oleo cicino imbutum imponito, & miraberis.

De ruptione, Cap. LXIX.

RVptio non in fibrosis, sed carnosis musculorum partibus soluta continuitas existit, nunquam citra sanguinis effusionẽ contingens. Quæ à sinu differt, eo quòd nullum osculum ad humorum effluxum velut sinus habet: proinde & in hac discussoriis vtemur, ad ea quæ in rupto corpore continentur discutienda. Ad hoc autem idonea sunt medicamenta lassitudinem eximentia, Acopa *Græcis* appellata. Tale autem est quod ex populo nigra paratur, itémque quod ex abiete ac reliqua huiuscemodi. Omnino verò vbi in profundioribus partibus ruptiones fuerint, acriora ac magis incidentia pharmaca adhibere oportet. atque ea de causa cucurbitæ quoque adhiberi debent. Si quidem igitur statim totus sanguis effusus, fuerit discussus, facilè caro diducta coalescit: si verò diutius perseuerauerit, & sordes subnutrita fuerit, ruptio de cætero coalescere non potest: labia solùm inter se componuntur, vt ex leui occasione facilè disparentur, & intermedius locus humore quodam repleatur, fiátque quodammodo assiduè sanguinis effusio, similis ei quæ ab initio cõtigit.

De vulsione, Cap. LXX.

VVlsio fit fibris quibusdam distractis, quæ in membranis ac musculis continentur. & sola mitigatione opus habet, vt doloris exors maneat. Neque enim fieri potest vt huiusmodi fibræ glutinentur, quum è sinuum genere sint, velut etiam ruptiones. Est & huius affectionis similis velut ruptionum prædictarum curatio, ex discussoriis & citra molestiam siccantibus constans. Verùm ad ruptiones ac vulsiones in profundo factas, in pectore videlicet aut intestinis, aristolochia rotunda vtiliter potatur, &, si quicquam aliud, commoda existit. Similiter etiam centaureæ magnæ radix & succus. item rheon, costus, bdellium, singula cum aceto mulso pota.

Ad luxatos articulos, Cap. LXXI.

LVxationes ex lubrica præsertim emotione factas, mitigat lana succida, aut spongia noua aceto & oleo imbuta ac imposita, ita vt quies imperetur, & deligationes fiant ad ossium fracturas fieri solitæ. Facit etiam ad easdẽ bulbus coctus cum melle, aut cerato liquido exceptus, & folia viticis, & sal ac nitrum assatum cum cerato, aut symphytum cum cerato, & vrticæ folia cum sale, & heliotropium scorpiurum appellatum, & cinis sarmẽtorum cum axungia veteri. Sed nihil præstantius est quàm emplastrũ quoddam apponere ex iis quæ ad ossium fracturas parantur, si eius copia detur.

Ad laxos articulos, Cap. LXXII.

LAxos articulos contrahit ac firmat acaciæ succus aqua dilutus ac affusus. & spinæ Ægyptiæ fructus: rubi item ac myrti, & malicorii, ac foliorũ quercus decoctũ, & myrteum ac lentiscinum oleum assiduè illitum. & malicorium coctum & cerato myrteo exceptum, aut per se vino coctum tritum ac impositum.

Ad perniones, Cap. LXXIII.

APernionibus præseruat sal cum melle tritum, manibus ac pedibus assiduè inde perfrictis. Aliud, non modò præseruans, sed genitos etiam perniones curans: Citriorum magnorum internam partem acidam, reiectis seminibus, diligenter terito, & cum adipe suillo vetusto ad cerati compagem redigito, & ad hyemis initium quotidie illinẽs ex eo digitos, vtitor. Aliud Oribasii: Sulphur viuum cum melle cocto imponito. Aliud. facit etiam ad omnes feruidas eruptiones: Myrrhæ trientem, aluminis liquidi sextantem, aceti quantum satis est, præpara, & pernionibus non vlceratis, ac pruriginosis feruidis eruptionibus imponito. Aliud. Succi vuæ acerbæ lib. vnam, thuris drach. tres, ceræ drach. sedecim, coquito simul ad succi ferme consumptionem: deinde in mortario subige, ac vtere. Aliud, valde insigne ad reli-

A quas quoque inflammationes commodum: Cerussæ, spumæ argenti, aluminis liquidi, sing. lib. vnam, myrrhæ, thuris, singulorum quadrantem, ouorum assatorum vitellos sedecim, adipis suilli veteris lib. vnam. arida cum aceto terito in quo malicorium decoctum est, & vbi strigmentitiam compagem habuerint, adipem adiicito, ac simul probè subigito, & in plumbeo vase seruato: vsu verò postulante, rosaceo aut myrteo oleo diluito ac illinito.

Aliud. Hyoscyami succus assiduè illitus, eodem die inflammationem ac dolorem sedat. Aliud. Allium

B in oleo torreto, eóque abiecto, & cera ad oleum addita, ceratum facito ac imponito. probè facit etiam amurca illita, & rhus coriarius. Cæterùm irrigationes circum perniones conueniunt: Radicis cyclamini decoctum, item rhois coriarii, betæ, ac lupinorum amarorum, marina aqua calida per se. verùm rapi decoctum reliquis omnibus præstat. Aliud, ad vlceratos perniones efficacissimum: Ceratum rosaceum in magno rapo ad ollæ similitudinem excauato, ad feruentem cinerem liquefacito: & adhibeto. Idem ceratum etiam in raphani radice li-

C quefieri potest. faciunt & cancri fluuiatiles vsti, melle aut cerato excepti. Aliud. Vmbilicum Veneris & malicorium in vino coquito, & cerato rosaceo excipito. Aliud. Rutæ, medullæ taurinæ, rosacei, æquas portiones vnito. hoc etiam ad vlcera antiqua facit, & articulorum ossa denudata. Aliud, perniones imminentes arcens: Atramẽti sutorii, florũ mali Punici satiui, sing. drach. IIII. aluminis scissi drach. IIII. myrrhæ, thuris, sing. drach. duas, ceræ drach. quatuor, adipis suilli drach. octo, olei myrtei quantum satis est. Aliud. Aluminis scissi drach. de-

D cem, spumæ argenti drach. quatuor, myrrhæ drach. vnã, ouorum albumina duo. vino & oleo myrteo excipe, ac vtere. Aliud. Aluminis rotundi drach. quatuor, calcis viuæ drach. duas, ceræ vnciam vnam, rosacei aut myrtei olei trientem: præpara, ac vtere. idem & ad attritus facit. Aliud. Spumæ argenti drachm. decem, cerussæ drachmas tres, ceræ drachmas duodecim, adipis suilli recentis drach. viginti, ouorum assatorum vitellos duos, pollinis thuris drach. vnam. spumam argenti, cerussam, & oua cum aceto terito, deinde ceratum adiicito, ac præ-

E paratum seruato: vsus auetm tempore cum rosaceo dilutum adhibeto. Aliud, perniones ad cicatricem ducens. confert etiam ad papularum eruptiones, excoriatas intertrigines, & desquamata: Ceræ, adipis suilli, singulorũ drachmas octo, spumæ argenti, corticis pinus, singulorũ drach. sedecim, mannæ thuris drach. octo, rosacei quantum satis est. quidam plumbaginem pro argenti spuma sumunt. Oribasii hexapharmacum. Ad perniones vlceratos: Olei omphacini, taurini adipis, succi hyoscyami, sing. lib. vnam, spumæ argenti sescuncem, colophoniæ

F trientem, mellis sescuncem.

Ad digitorum pterygia siue reduuias, Cap. LXXIIII.

FErruginem cum aceto illine: aut aluminis, sandarachæ, calcis viuæ, diphrygis, æquales portiones impone, & linteolũ vino imbutũ ac mollẽ spõgiã superimpone. Aliud. Squamæ æris, malicorii, caricarum leniter assatarum, æquales partes melle excipe, & loco prius ex spissamentorum adstringentium decocto rigato impone, & quod de pterygio exarescit depurga. Aliud citò

G reficcans ac curans: Soreos vsti, thuris, sing. drach. II. æruginis rasæ drachm. I. cum melle tere, & super ipsum pterygium impone. facit & ad reliqua horum locorum vlcera maligna, nigredines & putredines. Oribasii Zopyrios ad pterygia: Aluminis rotundi acetabulum in fictili exurito, & ad tritum aceti cyathum hoc est sextãtem, admisceto, & mellis quadrantem, & hæc simul pterygiis imponito. Aliud bonum. Cimoliæ tostæ drach. octo, pumicis vsti drach. quatuor, æris vsti, gallarum, sing. drach. II. præpara, & vtere. Aliud ad pterygia putrefacta, & vlce-

H ra pudendorum: Thuris drachm. quatuor, squamæ æris drachmas duas, æruginis rasæ drachmas quatuor, mellis quadrantem, terito ad solem donec flauescant, & loco ex vino prærigato impone, & linteolum ex aqua expressum, ac spongiam superimpone. ex huius vsu magnum successum

cessum habui. Aliud. Hoc per triduum citra mordacitatem sanat. Caricarum pinguium tostarum, vt probè teri possint, drachmas duas, misyos Cyprii drachmas duas, squamæ æris drach. duas, mellis quantum satis est, præpara & vtere, ac miraberis. Ego verò squamam æris per se tritam adhibui, & linteolum è vino expressum superimposui. Oribasii ad pterygia. Gallarum, auripigmẽti, atramenti sutorii, æquales portiones vnito, ac vtitor. Aliud. Æruginis drach. IIII. mannæ siue pollinis thuris, sulphuris viui, sing. drach. II. Vtere etiã pastillo Musæ velut admirando, linteúmque è vino expressum superimpone. Aliud ad pterygia experimento constans. Gallam nõ perforatam cum carie ligni quercini tritam insperge.

Ad paronychias, id est vnguium abscessus, Cap. LXXV.

AD paronychias incipientes priusquam suppurentur, siue in manuum siue pedum digitis fuerint, lanam ex aqua frigida imbutam imponito, aut per linteolũ ex aqua expressum assiduè refrigerato. Aliud. Thus & gallam cum melle trita, simul aut seorsim imponito. Aliud. Folia myrti trita inspergito, aut ceratũ myrteum imponito. aut sordes aurium assiduè illinito, & sanabis. At si fuerint inflammatæ, panem aqua madefactum cum rosaceo adhibeto. Aliud. Oliuæ folia tenera imponito. Aliud. Cadmiam tritam inspergito. oportet autem carnem vndiquaq; ab vngue disparare, linamentis conuulsis è linteo interpositis, & probè adhibita medicamenta alligare. potest etiam spodium simili modo inspergi. Aliud ad paronychias exulceratas. Æruginis, spumæ argenti, sing. drach. IIII. sarcocollæ drachmã I. terito & largè inspergito. aut farinam erui adhibeto. Carnem item eodem modo velut dictum est disparato, & linteum ex vino expressum, itémque spongiam vino imbutam superimponito. hoc ego sæpe vti soleo. Aliud quo vtor. Nitri, squamæ æris, pumicis vsti, singul. vnc. I. cimoliæ quadrantem. omnia cum aceto & modico melle terito, & pastillos formato: vsus autem tempore aqua diluito, & adhibeto linteo exceptum. Vtor etiam pastillo insigni, quẽ iridem vocant, cum vino diluto, qui sic præparatur. Aluminis liquidi dr. C. croci, myrrhæ, sing. dr. VIII. (quidã etiã aloes dr. VIII. adiiciũt.) Subigito ac formato pastillos, ac vtitor cũ vino, & linteũ ex vino superligato. prodest & Musæ pastillus, ac reliqui eius generis. At verò depascẽdo iã proserpẽtes sistes, auripigmẽto vsto trito vbertim insperso, & linteo è vino expresso superimposito. Ego verò sandaracham & auripigmẽtum, æquis portionibus simul trita adhibeo. & si cicatricem inducere oportet, eadẽ terebinthina liquida excipio ac adhibeo. Quòd si suppuratæ fuerint paronychiæ, primùm ipsas perforabis, & humorem exprimes, & deinde lenticulam cũ melle impones. Aut rosas virides, aut siccas aqua madefactas tritas adhibebis.

Ad contusos vngues, Cap. LXXVI.

MYrti & mali Punicæ folia tenera impone. Aut felle tauri euacuato, in ipsam fellis vesicam vnguem indito, ac finito donec perfectè sanentur. Aliud. Sal fossile cũ aqua & oleo tritũ illinito. est enim efficacissimũ.

Ad subcruentos vngues, Cap. LXXVII.

PIcẽ siccam liquefacito, & cum farina mixtã apponito. præstat tamẽ subcruẽtatũ vnguem in medio perforare, ac cruorem subterlapsum exprimere. si enim perstiterit, putrescet, & vlceris difficulter curabilis causam exhibebit.

Ad motos vngues, Cap. LXXVIII.

VNgues ex aliqua offensa motos, & pungitiuo dolore affectos, caricæ cum melle tritæ mitigant. Quòd si dimidium vnguis exciderit, nitrum aut salem cum pari fellis vitulini mensura misce, adhibe, & sanabis.

Ad scabros & leprosos vngues, Cap. LXXIX.

ADipem ouillum emollitum, & super linteum extensum adhibeto, ac tertia die soluito, & si mollem vnguem repereris, deradito: & eundem rursus imponito, & tertia die solutum similiter deradito. atque hoc tandiu facito donec integra sanitas accedat. Aliud. Thus tritũ adipe ouillo excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud

A valde bonum: Alumen scissum anserino adipe excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud, ex cuius vsu successum sentio: Masstichen Chiam in aquam feruentem coniectam ac emollitam, vngui impone, ac obliga, & tertia die solue, & deraso vngue rursus impone. atque hoc facito vsque ad perfectam restitutionem. Aliud. Hordei farinã cũ pice ad emplastri formã coquito ac imponito velut dictum est. Aliud. Gummi drachmas sex, lacrymæ oleastri drachmas quatuor, atramenti sutorii drachmas tres. gummi & lacrymam aceto diluito, & adiecto atra-
B mento sutorio in olla ad prunas ad compagem coquito, & derasis vnguibus apponito & alligato, ac tertia die soluito, & vngue deraso rursus imponito, idque tandiu facito donec vnguis excidat. Aliud. Auripigmentum colore aureo, & sandarachã æquis portionibus probè terito, terebinthina ad emplastri formam excipito, & imponito, vbi prius per vnum atque alterum diem, farinam ordeaceam cum aceto & syluestris cucumeris radice tritã adhibueris. Tertia verò die similiter soluito, ac tandiu repetito, donec vnguis excidat. cauendum est autem ne lo-
C cus oleo attingatur. Aliud. Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, myrrhæ, thuris, sing. drach. II. farinæ lolii drachmas sex, terebinthina excipito & adhibeto. Aliud, auferens vngues citra exulcerationem: Bituminis drach. II. sulphuris viui, sandarachæ, auripigmenti, sing. drach. I. Excipe terebinthina & vtere, ac per septimum diem solue, derasóque vngue, rursus nouũ impone, atque vbi vnguis exciderit, ceratum myrteum cui aliquid eiusdẽ medicamenti admixtum est applica. Aliud. Calcem viuam cum oleo, aut mastichẽ cum opobalsamo imponi-
D to. Postquam autem morbus occalluit, & præscripta medicamenta nihil proficiunt, excoriatoria nunc referẽda statim adhibeantur. Excoriatorium leprosi vnguis, callos, verrucas, & clauos auferens. Cantharidas numero XV. sulphuris viui, chalcitidis, singulorum drach. I. allii depurgati nucleos nouem. omnia probè trita terebinthina excipito. Vsus autem tẽpore partes vngui vicinas miti aliquo medicamento munito, & excoriatorium hoc pellicu læ vesicæ bubulæ illitum adhibeto, & postridie soluito, bullásque exortas rumpito, & si subiacẽtibus locis sordes
E inhæserint, panem cum aqua mulsa aut lenticulam cum melle illinito: & deinde vlcera repurgata, cerato ex anserino adipe, thuréque ex cerato parato, curato. Aliud excoriatorium: Nasturtii, sinapis, sulphuris viui, nigellæ, cantharidum, atramenti sutorii, æquales portiones ex aceto probè tritas terebinthina excipito, & velut diximus vtitor. Aliud Oribasii, leprosos vngues exterens: Propolis, ceræ, bituminis, sing. drach. II. sulphuris viui drach. I. præpara: & oleo, ne inquinetur. vsu autem expetente, calefactum vnguibus imponitur. Aliud eiusdem. Atra-
F mentum sutorium & sulphur viuum sufficiente visco excipe, & corio inductum adhibe. Aliud. Picem liquidã, cerã, colophoniã, ammoniacũ thymiama æqualiter misceto ac imponito. Aliud. Ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, sulphuris viui, staphidis agrestis, nitri, sing. drach. II. sandarachæ, cãtharidũ, sing. dr. I. cedriæ quãtũ satis est.

Ad reparandos vngues, Cap. LXXX.

MYrrhæ drach. octo, aluminis scissi drach. IIII. panis hordeacei sicci drach. I. excipe melle, & impone.

Aliud ad vngues ægrè orientes: Betæ agrestis semen
G cum aceto tritum imponito. Aliud. Polium cum adipe vitulino & terebinthina tritum adhibeto.

De anulis digitis impactis, Cap. LXXXI.

ANuli aliquando digitis impinguntur, quum circulus ipsorum angustior, violenter illorum partibus crassioribus fuerit adactus, atque hoc tum maximè cõtingit, quum homo cibo ac potu distentus, prona ac pendula manu sopitus decubuerit. Ita enim manuum extremitates longè magis intumescunt, quàm si erigantur. Aqua igitur & oleo, aut maluæ decocto, manus largè perfunda-
H tur: nam parca perfusio tumorem magis auget. deinde anulus leuiter versatus detrahatur. Quòd si perfusio nihil effecerit: filum crassius contortum accipito, & alterum eius caput sub anulum ponito, & reliquum totum digito laxè circumligato, & postea caput fili anulo

ſuppoſitum ſurſum trahito:filo enim attracto, anulus deorſum procedet. Quòd ſi neque ſucceſſerit, ſpecilli partem latiorem ſub anulum ſubmittito, & anulum vtrinque prope ſigillum per ſpatham incidito, & filo lineo vtrinque circumdato anulum attrahito. & conſequēter lanam vino & oleo imbutam mitigandi gratia adhibeto.

Ad clauos, Cap. LXXXII.

CLauus, rotundum eſt tuberculum album, claui capiti ſimile, plerunque in calcaneis ac plantis pedum enaſcens, & in gradiendo dolorem inducens ad durioris alicuius rei occurſum. ſed & in ſummis manuum digitis ſæpiſſime oriri ſolet. Huius itaque tollendi gratia ſectionem & vſtionem recuſamus, quoniā hæ partes neruoſæ ſunt, ac ſubtili ſenſu præditæ. Vtimur autem vſtoriis medicamentis huiuſmodi: Cantharidum pectuſcula xv. ſulphuris viui, chalcitidis crudæ, ammii, ſing. obol. III. ſing. ſeorſim terito, & pice liquida ſiue terebinthina ad emplaſtri formam excipito, atque vtitor hoc modo: Caput claui & circumſitum eius ambitum deradito, & ſplenium inflammationi arcendæ idoneum, glutinoſum, in medio exciſum, quantum claui totius ambitus patet, adhibeto, & tunc ſplenium ex relato medicamento, ſuper ipſum clauum, ad glutinoſi ſplenii cæſuram imponito, & forinſecus charta integito, ac rurſus aliud linteolum cuſtodiæ gratia ſuperligato, atque ita per biduum aut triduum, ægrū quietū dimittito, idémque ſæpe repetito, donec clauus à ſubiecta carne prorſus diſceſſerit. Clauo verò ſublato, deraditur planta, & rurſus adhibetur emplaſtrum donec vlcus fuerit explanatum. Aliud. Deraſo prius ac repurgato loco, ſicut diximus, ſuccum Cyrenaicum: vel ſi is deſit, laſer cum nitro ficus pinguiſſimæ carne vel terebinthina excipito ac imponito. Aliud. Lupinos crudos vſtos melle excipe, & circumraſo ac depurgato clauo impone. aut gallinaceum ſtercus vſtum melle exceptum. aut nigellam cum aceto tritam, eodem modo adhibe. Aliud. Clauum circum circa repurgato, & ſuccum Cyrenaicum probè tritum, aut laſer vbertim adhibeto: & deinde ſplenium è melle eodémque ſucco illitū apponito. hoc etiam ad ſtrumas facit. Aliud. Repurgato clauo fabam freſam, aut lomentum fabaceum aceto coctum apponito. idem ad cicatricem perducit. Aliud. Clauo repurgato atramentum ſutorium læuiſſimè tritum inſpergito, & linteo alligato. Aliud, clauos è manibus ac pedibus tollens. Fimum columbinum in acerrimo aceto ad cerati compagem coquito, & clauo repurgato imponito. & per biduum aut triduum funditus tollet. Aut circumraſo ac repurgato clauo, ex erodentibus medicamentis ſuprà relatis aliquod adhibeto. Aliud, clauos digitorum citra moleſtiam auferens. Maſtichen nigram Ægyptiam in aceto coquito, atque ita calidam adhibeto,

Ad plantarum rimas, Cap. LXXXIII.

IN plantis quoque rimæ oriuntur, gradientes magis infeſtantes. Planta igitur aſſiduè ſcalpi debet, & hæc medicamēta adhiberi: Picem liquidam admixta cera, ita vt ceræ pars vna ſit, picis verò liquidæ duæ, illinito. Aliud. Squillæ medullam in oleo coquito, & cum terebinthina tritam imponito: aut etiam abiecta ſquilla, terebinthinam in oleo liquato, ac vtitor. Aliud. Cancrorum fluuiatilium vſtorum cinerem cum melle ſubactum impone, vel oleo diſſolutum rimis præſcalptis inſtilla. Aliud. Malicorium aceto coctum per dies quinque imponito, indéque purgatis calcem cum oleo adhibeto. Aliud. Cornu caprini vſti cinerem liquida pice aut terebinthina excipito, ac vtitor. Aliud. Amurcæ in æneo vaſe ad mellis compagem coctæ cyathum vnum, aceti cyathum vnum, ſquamæ æris, pollinis thuris, ſing. drachmas II. lanæ ſuccidæ teneræ manipulum vnum. lanam tædæ obuolutam vrito, ac reliquis aridis admiſceto: amurcam verò cum aceto ad mellis compagem coquito, & illis adiicito. vtere hoc ad vulnera quidem cum vino diſſoluto: ad plantarum verò ac pudēdorum affectiones cum paſſo. Aliud, ad pedum rimas: Porcinum adipem ſale inueteratum calidum aſſiduè inſtilla. Aliud. Spumam argenti, colophoniam, mel, oleum, æquis portioni-

A bus præparato. hoc etiam ad reliqua caua vlcera facit.

Aliud ad pedum rimas, quod labiorum quoque duritiam emollit. Ceruſſæ drach. II. ſpumæ argenti drachm. X. myrrhæ drach. I. ouorum candida duo, vino odorato paulatim inſtillato terito, ac vtitor. mihi verò etiam oleū adiiciendum videtur, vt pinguis compages fiat. Et valde probo commune illud quod è melle paratur, & mellis, ceræ, olei, ſpumæ argenti, æquales portiones recipit. Nam hoc ad omnes pedum ac manuum exulcerationes facit, ſiue in vola, ſiue intra digitos fuerint, & præſertim ſi pro-
B pe vngues extiterint. Ad calcaneorum præterea intertrigines ex calceamentorum attritu obortas, & ad attritus ex longo decubitu factos, quales ſæpe in cubitis ac coxis viſuntur eorum qui diutino morbo laborauerunt: hoc medicamento ſæpe proſperè vſus ſum. neque enim ſimile habetur, præſertim ad os ſacrum & femora & longo decubitu attrita, ac vlcera. Aliud floridum ad rimas. Calcis viuæ drachmas decem, ceruſſæ drachmas viginti, ceræ drachmas triginta, adipis ſuilli recentis ſeptuncem, colophoniæ dodrantem, ſucci ſeminis lini cyathum
C vnum, olei dulcis quincuncem. ceruſſam & calcem cum ſucco terito, & ad ceratum frigefactum admiſceto, & loco prius purgato adhibeto. hoc præ omnibus teneram plantam efficit: ad reliqua verò vlcera ob fœtorem improbatur. Aliud. Amurcæ, mellis deſpumati, ſing. drach. II. aluminis phorimi drach. I. hoc etiam gingiuas purgat ac firmat.

De crurum ac reliquarum partium varicibus, Cap. LXXXIIII.

VArices appellantur venæ dilatatæ, quæ aliquando
D circa teſtes, aliquando circa crura amplianiantur. ſed qui in teſtibus fiunt, chirurgiam difficulter admittūt: qui verò alibi conſiſtunt, hoc modo curari ſolent: Primùm ſimplex ſectio fit cutis vaſi adiacentis, deinde vas ab ambientibus corpuſculis ſeparatum cæco vncino attrahitur, ac lineo funiculo ſupernè deligatur, & non aliter quàm in venæ ſectione fieri ſolet, vas inciditur, & euacuato ſanguine quantum opus eſſe videtur, ſuperior pars conſtringitur, & poſtea totum quod ampliatum fuerat amputatur.
E Peracto opere, ſectio polline thuris impletur, & ſplenio ac linteo impoſito deligatur. Æger autē quieſcere iubetur, ſeruato accliui partis ſitu, ne ſi decliuis iaceat, humores ad ipſam confluant. Poſtea curationis ductus ad puris generationem dirigitur, & reliqua cura vlceribus communis adhibetur. atque hæc compendiaria at ſecura curatio eſt. Quidam verò vſtionem malunt, & per lati digiti ſpatium cauteria vaſis adhibent. & vbi cruſta exciderit, vlcúſque incarnatum ac cicatrix inducta fuerit, locum roborant. Alii varices incipientes talibus medicamentis
F prohibere conantur. Emplaſtrum citra moleſtiam reficcans, etiamſi vlcera manantia in ipſo varice fuerint: Bituminis Iudaici ſeſquilibrā, olei vetuſtiſſimi beſſem, terebinthinæ liquidæ ſeptuncem, ſulphuris viui trientē. bitumen ad cicerum magnitudinem craſſius contuſum, in oleo donec liqueſcat coquito, deinde adiecta terebinthina ſimul coquito donec nō amplius inquinēt, & ſublato ab igne medicamento ſulphur tritum inſpergito, atque ſimul omnia in mortarium frigida aqua plenum iniicito, & probè ſubactis vtitor.

De brachiorum ac crurum dracunculis,
G Leonidæ, Cap. LXXXV.

QVI appellantur dracunculi, lumbricis ſimiles ſunt, & aliquando magni, aliquando parui reperiuntur: frequentius quidem in cruribus, quandoque verò & in muſculoſis brachiorum partibus conſiſtentes. Naſcuntur autem hi in Æthiopia ac India in pueris præcipuè, éſtque ipſorum generatio non diſſimilis lumbricis latis ventris. Sub cute enim mouentur nihil moleſtiæ afferentes, verùm temporis progreſſu circa dracunculi extremitatem locus ſuppuratur, & cutis aperitur, ac dracunculi caput ex-
H eritur. Quòd ſi dracunculus attrahatur, vehementem dolorem inducit, præſertim ſi nimia tractus violentia fuerit ruptus. Nam quod relinquitur, moleſtiſſimos dolores infert: proinde vt ne recurrat animal, valido filo brachium conſtringere oportet, & quotidie hoc

moliri, vt dracunculus paulatim progrediens constrictione quidem includatur, nequaquam autem abrumpatur. Locus itē aqua mulsa, & oleo in quo absinthiū aut abrotonū coctū est, aut alio quodā ex iis quæ ad alui lumbricos descripsim⁹, irrigādus est. omnia tamē acria vitāda, propter periculū inflāmationis. Cataplasmata quoque laxatoria ac suppuratoria è farinis cū aqua mulsa & oleo præparata adhibeātur. Quòd si dracūculus spontè progrediēs facilè extrahi poterit, nihil amplius faciendum est: sin ad

A suppurationem vertetur, à cataplasmatis, & aquæ mulsæ ac olei rigatione non est discedendum. Nos verò emplastrum è baccis lauri, post cataplasmatum ablationem, imponere solemus. Facta verò suppuratione, cutis per longitudinem dissecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis linamentis inditis disparetur, & reliqua curatio suppuratoria adhibeatur, ita vt animali suppurato & extracto, vlcus incarnetur, & ad cicatricem perducatur.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE
Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo tertius.

De tumoribus laxis, itémque duris: & de strumis, & emplastrorum multi vsus compositione.

De tumoribus laxis, Cap. I.

QVEMADMODVM ab influxu bilioso erysipelas, *hoc est ignis sacer*, ita à pituitoso tumor laxus, quem œdema *Græci* vocant, generatur. Est autem tumor hic citra dolorem, flatuosum spiritum cōtinens, velut à vaporoso humore prognatus. Solent etiam aliter tumores laxi fieri, circa pedes præcipuè, in hydrope, ac tabe, & malo corporis habitu: qui si digitis premantur, cauus locus fit. & hi in quibusdam etiam faciem occupant. Verùm hi tumores accessio sunt aliarum affectionum, & nullam propriam ac præcipuam curam requirunt. sufficit enim ipsis frictio, aliquando per acetum ac oleum rosaceum permixta, aliquando per oleū & salem. potest etiam sal ad acetum oleo rosaceo permixtū adiici. At si ob pituitosi humoris influxum in parte aliqua laxus tumor consistit, spongia posca imbuta ac imposita, & leui adstrictione alligata, quæ ex infernis partibus initium sumat, & in supernis desinat, affectionē quādoque sedauit. Oportet autem spongiam esse nouam: si verò talis non adsit, expurgāda est nitro vel spuma nitri, & lixiuio. Quòd si neque sic tumor deprimatur, parum aluminis ad poscam adiicies. Aptum est & Tarsicum ellychnium, aut aliud mollissimum, eodem humore imbutum ac impositum. Confert & glaucium, & collyrium ex eo paratum. sordes item lucernarum aqua mulsa dilutæ vtiliter adhibentur. Cæterùm diuturnos tumores laxos oleo præillitos, & spongia noua ex lixiuio superimposita, violentius constrictos sanabis. Discutit item ac compescit laxos tumores terra omnis illita, & præsertim quæ in lentibus reperitur, ad salem adhibita, velut Sermone secundo retulimus. item isatis hortensis ac satiua.

De inflatione, Cap. II.

B FLatuosus spiritus aliquando sub cute, aliquando sub pelliculis ossa aut musculos ambientibus colligitur, & inflationem parit: aliquando etiam circa viscera vētrémque ac intestina coaceruatur. Si itaque viscera inflata fuerint, satis constat ex vitioso victu malum esse obortum: in musculis autem contingit præcedente plerunque contusione. Súntque huiusmodi musculorum affectiones curatu difficiles, quoniam in omnes ferme musculi partes flatuosus spiritus dispergitur, constringitúrque ac intercluditur ab ambientibus pelliculis, & plurimis aliis corpusculis vsque ad cutem prætensis. Ad vētris ergo ac in-C testinorū & viscerū inflationes, oleū tenue efficax est, in quo ruta aut cyminū, aut apii semen, & alia attenuātia ac

calefacientia coctum eſt, ſi aut irrigetur, aut per clyſterẽ infundatur. Magna etiam cucurbita circa vmbilicum abſque ſcarificatione appoſita, tam citò hominem à moleſtia liberat,vt admirabilis ſit ea celeritas, & incantationi ſimilis. At verò muſculis ex contuſione inflatis,ex calidorum & acrium vſu partes exacerbantur,& auctis inde inflammationibus,muſculi magis læduntur, ac dolores intenduntur. Mixtas itaque facultates habere oportet ea quæ inflatis muſculis adhibentur,præſertim ſi contuſio fuerit aliquantulum inflammata. quapropter in principio mitigatoria augenda ſunt:in declinatione verò diſcuſſoria. Neque repentè ab alteris ad altera tranſeundum eſt: ſed paulatim mitigatoriis detractis, diſcuſſoria augebimus. Mitigatoria verò in huiuſmodi affectionibus ſunt,ſapa,& œſypus,modico oleo adiecto: diſcuſſoria autem,acetum, nitrum,ſpuma nitri,& lixiuium. Et in principio quidem ſolam ſapam cum modico oleo,& aliquãdo vino adhibemus,vt ne omnino repellẽdi vi careat,& hæc omnia lana ſuccida excepta : quæ ſi nõ adſit,œſypũ reliquis quacũq; lana exceptis admiſcemus. præ omnibus verò curandum eſt vt hæc calida permaneant,neque ſinantur donec frigefiant. forinſecus itaque calida lana adhibeatur, & vbi calorem eius æger amplius non percipit,noua ſtatim applicetur. Mitigato autem ægroto,acetum aut nitrum admiſcebimus:copia ipſorum paulatim aucta. At verò neglectas & antiquatas inflationes primùm lixiuio fouebimus: deinde emplaſtrum quoddam molliẽs ac diſcutiens imponemus,quale eſt hoc:Strigmenta feruefacta excolato, vt pura fiant,& rurſus in ollam mittito, & calcem viuam velut farinam tritam infarcito, vt lutoſa compages medicamenti euadat,& vtitor. Hoc verò adhuc efficacius eſt pharmacum ex ſycomoris compoſitum.

De tumoribus induratis, Cap. III.

INdurati tumores laxis opponuntur. Laxorum enim nota eſt vt appreſſis digitis cedant,& cauus locus fiat: durorũ verò tumor pertinax eſt,& ad tactum renitens, & ad ſenſus difficultatem inclinat, vt tãdem hi loci in quibus eſt,ſenſus exortes fiant,& ad oſſis duritiam perueniant,& nullam omnino curationem admittant. ſed & pili in ipſis oriri ſoliti,minimè nutriuntur,& exactè glabri fiunt. Duri itaque tumores aliquando ſtatim ab initio conſiſtunt ac augentur, aliquando verò à medicis inducuntur qui inflammationes ac eryſipelata vehementer perfrigerarũt ac adſtrinxerunt,quum tamen tranſacto principio diſcuſſoria adhiberi debeant. At verò qui ex eryſipelatis fiunt, cutis duritiam ſaltem præ ſe ferunt: qui verò ex inflammationibus ſuccedunt, ſubiectas etiam carnes inuadunt, tanto profundius quanto inflammationes eryſipelatis ſunt profundiores. Inchoantibus ergo duritiis,& debilem aliquem ſenſum adhuc habentibus,medicamenta emollientia adhibebimus, quæ ſimul moderatè etiam diſcutiunt: & talia ſanè ſunt quæ & molliendi ac diffundendi vim habent. Nam quæ vehementer diſcutiunt, & ſine mollitione ſtatim euacuant, manifeſtè quidem tumorem imminuunt,reliquias verò affectionis incurabiles efficiunt. Diſcuſſis enim tenuioribus humoribus,quod exactè terreum ac ſolidum eſt, pertinaciter reſtitat. quapropter in hunc vſum medicamenta adhibenda ſunt, quæ molliendi ſimúlque diſcutiendi vires habent. Primùm igitur mollientibus vtemur, deinde ad diſcuſſoria procedemus,eáque mollientibus paulatim miſcebimus. Conſiderandus tamen eſt & curandi corporis habitus, & affectionis ſtatus quantum proceſſerit. Hæc verò ſi rectè conſideraueris, coniecturalem quidem, non tamen penitus arte carentem,peritiam acquires: prima enim die ſtatim mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia tranſacta, facilè intelliges an augere aut remittere medicamenti vim oporteat. Præſtat autẽ tũ ad hos vſus, tũ ad reliquos, ſi rectam curationem peragere velimus,oppoſita medicamenta,validiſſima videlicet ac mitiſſima, præparata adſeruare,quò pro affectionum diuerſitate diuerſæ mixturæ fieri poſſint. Ad duros itaque tumores molliendos caprinus bubulúſque adeps commodus eſt. At ſicut taurinus ac hircinus validiores ſunt,ita hœdinus ac vitulinus A imbecilliores, & ſuillus debiliſſimus. Sed his omnibus præſtant ad diſcutiendum, non autẽ molliendum,leoninus,pantherinus,hyænæque ac anſeris. gallinaceus autem inter ſuillum ac anſerinum medius eſt. At inter medullas prima eſt ceruina,deinde vitulina. Cæterùm reſinæ odoris non acris,his medicamẽtis admixtæ viſcoſitatem exhibent,nec tamen molliendi vim auferunt. Commodiſſima verò omnium reſinarũ eſt terebinthina quæ Chia appellatur,& laricis reſina,liquoris compage nihil ab illa B differens. deinceps verò pinea & abietina. Verùm ſicciores, qualis eſt reſina pinꝰ arida,phyſema priuatim appellata,nimium ſiccant, & propterea ad emollientiùm medicamentorum compoſitionem inutiles ſunt: ſed terebinthina ac laricina eligendæ. Pix quoque Brutia quum eiuſdem facultatis ſit, in eoſdem vſus recipi poteſt,ſed aridiorem reprobamus,ſicut etiam bitumen. Habet & maſtiche Chia vim emolliẽdi: Ægyptia verò maſtiche nigra,emollit quidem,ſed magis ſiccat ac diſcutit. Thus inſuper non expers eſt facultatis molliendi,itémque fœnigræci ſemẽ: C hoc enim coctum mollire poteſt. quanquam thus quoque in mollitoriis medicamentis paululum eſt coquendum. Eiuſdem ordinis ſunt & balneorũ ſtrigmenta,butyrũ,althææ decoctũ. media verò inter lenia & validiſſima,propolis eſt. Validiſſima autem appello, ammoniacum thymiama, bdellium, præſertim Scythicum reſinoſum, & colore nigricans: ſtyracem,maximè pallidum qui calamites vocatur,flauum item ac pinguem. Galbanum enim & opopanax ſuprã vim diſcuſſoriam,etiam molliũt: verùm galbanum molliendo,opopanax diſcutiendo præſtat. At- D que huiuſmodi ſanè mollientium medicamentorum materia eſt. Tu verò libros adeptus medicamentarios,ſingulorum compoſitorum vires ex ſimplicibus expendes,quò varias pro maioris ac minoris ratione ipſorum differentias cognoſcas,& corporum ſimul ac affectionum differẽtias conſideres,atque ita fortia fortibus, & mitia debilibus adhibeas. Inter curandum autem affecta pars oleo calido foueatur, & glutinoſa medicamenta appoſita antequam ſponte decidant,ne remoueantur: imò etiamſi lauãdus ſit æger,omnino permittenda ſunt. A balneis tamen E medicatis abſtinentiam conſulo, præſertim quæ aluminis,aut ſulphuris, aut æris qualitatem admixtam habent: hæc enim huiuſmodi affectibꝰ aduerſantur. Et hæc profectò ſufficere poſſent ingenioſis & in artis operibꝰ aliquatenꝰ exercitatis viris. verùm quũ nõ omnes tales ſint,medicamenta quoq; vſu & experimentis cognita explicare oportet, initio ſumpto ab iis quæ ſummã molliendi vim obtinent, & paruis etiam inflammationibus commoda ſunt,quæ aliqua duritia participant. Horum autem ſimpliciſſimum eſt parhygrum appellatum, ex ceræ, butyri, & F colophoniæ æquis portionibus cõſtans. deinde quod Mnaſeæ inſcribitur,& reliqua eiuſmodi. item helladicum mollitorium,& quod ex perna præparatur,& quod Lucio inſcribitur ad anchilopas , & reliqua quæ paulo inferius in hoc Sermone habentur.

Tendinum ac ligamentorum induratorum curatio, Cap. IIII.

TVmorum equidem induratorum emollitio ac diſcuſſio prædictis medicamentis perficitur,quæ emollientia appellantur. Quum verò partes quædam natura rario- G res,quædam denſiores ſint,conſequens eſt vt ſingula propriis medicamentis priuatim opus habeant. Quapropter ad tendines ac ligamenta præſtabilius eſſe iudico,vt mollientibus medicamentis aliquid adiungatur quod incidendi vires habeat,inter quæ præcipuum eſt acetum. Affecta itaque parte commodis medicamentis præmollita,huiuſmodi fomentum ſæpe habuit ſucceſſum : Acerrimo aceto ignitum lapidem pyritem (ſi haberi poteſt) aut molarem ex quo molas faciunt,reſtinguo. Deinde ad excipiendum ſubſtrati lapidis calidum vaporem ab aſperſo aceto emergentem, ligamentum ſiue tendinem H induratum adhibere iubeo ac commouere. hinc enim mirificè opem ſentit. Et poſtea rurſus medicamentum mollitorium impono,& paucis interpoſitis diebus idem fomentum rurſus repeto. Sæpe enim in hac ligamenti aut

tendinis admotione ac commotione, ita ab eleuato vapore duritia resoluta est vt res incãtationi similis videretur. In principio tamen affectam partem non aqua, sed oleo plurimo quotidie largè perfundo. accipio autem oleum dulcissimum adstrictione penitus carens, in quo interdũ fœnumgræcũ, & althææ ac cucumeris syluestris radicem, vel alicuius consimilis coquo. Vtor præterea aceto etiã ad alias partes, quæ iãdiu medicamẽta alia expertæ sunt. scio enim esse quædam medicamenta ex aceto parata, quæ post mollientium vsum per integrũ diem imponere soleo: deinde rursus mollientia adhibere, & paucis interpositis diebus rursus ex aceto præparata imponere. vis enim aceti per interualla locis iam præmollitis admota, crassos & viscosos humores incidit ac dissoluit, & hinc tales affectiones nõ leuiter iuuat. Verùm siquis adeò fortiter discutientibus plus æquo vsus fuerit, præsertim in principio, tenuiores quidem humores discutiet: residuũ verò ad lapideam naturã mutatum, loco impactum persistet, supra hoc quòd nimius etiam eorum pharmacorum vsus, neruorum essentiam lædit. Quapropter neque frequenter, neque ab initio, neque duobus consequenter diebus, medicamentis cum aceto præparatis, ad ligamentorum ac tendinum duritias vtendum est. Lienis tamẽ partibus duratis, tutus & commodus ipsorũ vsus est. & multi sanè indurato lienis tumori ammoniacum thymiama cũ aceto subactum adhibẽt, & hoc solum sæpe ad splenis indurati curationem sufficit. Ego verò etiam carnosarũ partium musculis induratis, inter mollientia medicamenta, ammoniacum cum aceto adhibere soleo, & summam eius commoditatem deprehendo. At hoc etiam hic vna tantùm aut altera die adhibendum est, & deinde ad mollientia reuertendum: & pluribus diebus interiectis rursus ad medicamentum ex aceto transeundum, siue ammoniacum id sit, siue aliud quoddã emolliens cum aceto præparatum. Molliens autem esse oportet, quod cùm aceto paratur: siccantia enim primùm quidem prodesse videntur, sed residuum postea incurabile efficiunt. Proinde inter emollientia frequenter hoc cataplasmate vti soleo: Althææ radicem tritam ac angustissimo cribro excretam, adipe excipio ac appono. est enim medicamentum ad huiusmodi affectiones efficax. sit autẽ adeps anserinus, si haberi poterit: sin minus, gallinaceus. at si hic quoque defuerit, suillo vtemur. Sed & maluæ agrestis vbique nascentis folia aliquo relato adipe subacta vtiliter apponuntur: quæ si moderatè fuerint cocta, crudis erunt præstantiora. talia enim pharmaca locis iam præmollitis adhibita, citra mordacitatem ac tutò discutiunt.

De strumis, Leonidæ, Cap. v.

STrumas appellant Græci chœradas, à porcis, in quorũ gutture adenosi quidam tumores reperiuntur strumis similes. alii à multiplici partu porcorum nomen desumptum putant. Sunt autem strumæ carnes subcandidæ, facilè augescentes, in membrana contentæ, & in summa, glandulæ induratæ, quæ in collo, sub alis ac inguinibus oriuntur, vbi glandulæ vasis substratæ sunt. Aliquando etiam, sed tamen rarò, ex carne eorundem locorum fiunt, quæ affinitate quadam ad strumarum naturam vertitur, & materiæ accessione augetur. Differunt strumæ inter se, magnitudine, natura, loco, ortu, multitudine, & vasorum complicatione. Magnitudine, quia aliæ paruæ, aliæ mediæ, aliæ magnæ, aliæ ingentes sunt. Natura, quoniam aliquæ mansuetæ, aliquæ malignæ comperiuntur. mansuetæ, citra inflãmationem, citra dolorem, moderatam duritiã habẽt: neque enim molles sunt velut tubercula adiposa steatomata appellata, neq; duræ sicut tumores indurati, sed mediam quandam tactus proprietatem habent, & tumorem circumscriptum rotundum ac æqualem: malignæ verò strumæ, inflãmationes ac dolores pulsantes inducunt, & tumorem inæqualem præ se ferunt, in quo vasa prominent, & ad manuum contactum ac medicamentorum impositionem efferantur. Loco autem differunt, quoniam quædam in anteriore colli parte, quædam ab altera ipsius parte, quædam ab vtraque oriuntur: quæ-

A dã itẽ statim sub cute superficiẽ habent, quædã circa magna ac nobilia vasa penitus insident. Ortu, quòd quædã velut eleuatæ, quædam insertæ oriuntur. & eleuatæ quidem facilè huc & illuc mouentur: insertæ verò ad contactum renituntur. Multitudine, quia & vna & plures generantur. Vasorum complicatione: quædam enim venas ac arterias implicatas habent, quædam omnino non habẽt.

Paruæ igitur strumæ facilius curãtur quàm magnæ, & mansuetæ citius quàm inflammatæ. at verò malignæ incurabiles sunt. Quũ enim omnes huiusmodi strumæ B canceratæ ac vasis refertæ sint, si eas per chirurgiam aggrediaris, sanguinis eruptionis periculũ imminet, supra hoc quòd penitus insidentes rescindi nõ possunt. Vasa enim nobilia, venas videlicet iugulares & arterias carotidas appellatas, maligna struma velut radices habet. Verùm pro loci ratione superficiariæ, facilius curantur quàm profundæ. deinde & quæ in collo oriũtur facilius curãtur quàm reliquæ. vocales tamen neruos in his diligẽter vitare oportet: multi enim strumas circa asperam arteriam secantes, vocalibus neruis simul recisis, hominem de cætero C voce priuarũt. nã supra nerui recisionẽ, vocalia instrumẽta denudata, & inter curãdũ perfrigerata, vocis actionem amiserunt. Pro multitudine verò, certum est vnam facilius quàm plures curari posse: sicut quantum ad ortũ attinet, lõgè citius curantur eleuatæ quàm insertæ. Optima porrò ac compendiosissima sanabilium strumarum curatio fit per chirurgiã. Ægrum igitur prostratum decumbere oportet. sedens enim facilè animi deliquium incurret. Postquam igitur decubuerit, cruribus inter se cõpositis, caput à ministro detineatur. deinde cutis tumori D incumbẽs recta vel obliqua sectione incidatur. sectio enim trãsuersa collo incommoda est, quum vasa & nerui rectã porrigantur. Neque vno impetu tota cutis crassitudo dissecetur. nihil enim violentè fieri debet. Et in paruis quidẽ tumoribus simplex sectio fiat: in maioribus autem ad myrtei folii figuram cutem rescindes, tum vasa paulatim denudata sepones, quæ quum naturali carne sint candidiora, facilè discernes: postea sectionis labia hamulis distendes, & pelliculas de struma tum manu, tum scalpello detrahes. Quòd si inserta fuerit, attentè res peragẽda est, ne E per incuriam, sanguinis eruptio fiat, atque ea gratia vnum tantùm sectionis labium hamulis distendatur, & ita sensim à connexis corporibus per scalpellum separetur. Et vbi ex vna parte cõnexa fuerint disparata, in altera idem fiat. deinde tota basis diligenter, propter neruos & vasa substrata resecetur. At in strumis circa alas ac inguina ortis, sectio trãsuersa fit ob cutis reduplicationẽ. peracto opere, si sanguis erumpat, medicamenta sanguinem sistentia suprà relata adhibeantur: sin minus, sectio thuris polline expleatur, & linamenta indantur, & lana vino imbu- F ta adalligetur. postridie permissis ligamentis, locus vino & oleo perfundatur, & hoc vsque ad tertiam aut quartam diem fiat. Deinde soluatur, & suppuratio procuretur: & curatio reliquis vlceribus communis fiat. Ad repurgandum autem & incarnandum, ac cicatricem inducendam, theriaca efficacissima est. Cæterùm inchoantes strumas tum in pueris, tum his qui chirurgiam non admittunt, medicamentis dissoluere ac discutere conabimur. & sanè curatio ipsarum similis est ei quã ad induratos tumores paulo antè retulimus. primùm enim mollire, postea discute- G re oportet. Emplastrum ad strumas. Strigmenta à palæstræ parietibus derasa ac probè subacta, super linteolo extendito ac imponito. Aliud. Laser, aut calcem viuam cerato cyprino aut irino exceptam imponito. Aliud. Sulphuris & galbani æquales portiones resina excipito, aut clibani testam cum aceto terito, & velut ceratum efficito: aut corticem radicis mandragoræ cyprino aut irino cerato excipito. hoc equidem efficacissimum est.

Aliud, strumas erodens: Sandaracham cum adipe caprino aut bubulo, aut calcẽ cũ eodẽ imponito: aut na- H sturtiũ cũ cerato. Aliud. Succũ Cyrenaicũ, aut, si haberi nõ potest, laser cũ melle Attico ad cerati cõpagẽ illinito.

Aliud, rumpens strumas. Pumex cum aceto tritus, strumas rũpit ac deficcat. Aliud. Semen nasturtii & lo-

mentum aqua ſubigito,& quotidie bis imponito.& poſt
eruptionem eodem vſque ad exactam ſanitatem vtitor.
Aliud. Vrticæ ſemẽ cũ vino tritũ,rumpit,repurgat,in-
carnat,& cicatricem inducit. Aliud. Groſſos,præſertim
caprifici,cũ axũgia imponito. omnẽ enim tumorem diſ
cutiũt. Aliud. Recrementũ ferri cũ oleo,aut bdelliũ
cum melle,linteolo inducito,ac adhibeto : & quinq; die-
bus tranſactis ſoluito, & ſpongiis locum foueto, cauens
ne oleo inquinetur. oportet autem bdellium ad prunas
cum melle ſubactũ optimè diſtendi,atque ita applicari.
Aliud. Pſyllii lomenti, ſeminis vrticæ pares portiones
pice liquida excipe,ac vtere. Aliud. Oſtreorum teſtas
vſtas ac minutiſſimè tritas inſpergito, loco prius vino ex
ore conſputo. atque hoc frequenter facito. Emplaſtra e-
tiam adhibeantur, quæ paulo inferius deſcribentur. At
quod ex achate lapide præparatur,ad ſuppurandum,rum
pendum,perſanandum,commodiſſimum eſt.item quod
pardalis appellatur,ſuperius ad hydropicos relatum. Stru
mis inſuper laborantes viperarum eſu magnopere iuuan
tur,quemadmodum de elephanticis diximus.item ſi la-
ſer quotidie ieiuni ciceris magnitudine vorauerint. Al-
uum etiam facilè ſolubilem habere oportet, & tenui vi-
ctu vti, vomitúmque frequenter ciere, & pituitam per os
detrahere,ac caput reſiccare.Cataplaſmata quoque ſinci-
piti adhibenda ſunt quæ mediocres puſtulas excitare poſ
ſunt,velut eſt capparis radix cum polenta,ac reliqua hu-
iuſmodi.Smegmatis item ac puluillis eiuſdem facultatis
vtendum eſt.

De bronchocela, hoc eſt gutturis tumore, Cap. VI.

BRõchocele appellatur tumor in gutture oriẽs: omnis
enim tumor apud antiquos cele nũcupatur.nomen i-
gitur cõmune eſt,ſed ſpecies tumorũ differunt.Quidã e-
nim meliceris à melleo humore,quidam adipoſus,quidã
pultaceus,quidam canceratus appellatur. Aliquando etiã
propter localẽ vaſorũ dilatationẽ oritur , quomodo fre-
quentiſſimè ex partu contingit, quum in vehementiſſi-
mis doloribus puerpera ſpiritum violenter detinue-
rit.conſtátque vaſorum huius loci dilatationem incura-
bilem eſſe,quemadmodum etiam tumorem in ſcirrhum
induratum, malignúmque ac magnitudine ingentem.
Verùm reliqui omnes chirurgiæ ac medicamentis cedẽ
tes facilè ſanãtur. Chirurgia verò præſenti tumori cõue-
niens fit, ſiue meliceris, ſiue adipoſus,ſiue pultaceus tu-
mor fuerit. At verò quæ gutturis tumores diſcutiũt,ſunt,
bdellium cum melle tritum,calx cum axungia,laſer cum
ſulphure,lixiuium cum melle,ſtercus caninum cum ace-
to. Aliud. Calcem viuam, ammoniacum, bdellium,
teſtam clibani vſtam,æruginem, ſulphur viuum, paribus
portionibus cum aceto terito,& axungia aut terebinthi-
na excipito ac imponito. Aliud Adamãtii. Gallarum
vnc.I.lapidis pyritæ drach.III.pyrethri drach.II. nitri dr.
I.ſilphii ſeſquidrach.ſandarachæ drachm.II.terebinthinæ
drach.II.ceræ,picis,ſing.drach.tres,axũgiæ veteris drach.
duas,aluminis liquidi vnc.I. arida è vino ac ſapa terito,
& liquabilia liquefacta admiſceto,ac vtitor. Aliud.
Spumæ argenti,æris vſti,ſing. drach.VIII. olei antiqui dr.
C.reſinæ pinus drach.XL.galbani,ammoniaci thymiama
tis,ſing.vnciam vnam, aluminis ſciſſilis, mannæ thuris,
ſing.drach.IIII.oleum cum ſpuma argenti coquito,& me-
dio cocturæ tempore æs tritum inſpergito,& bullire ſini
to donec non amplius inquinent.deinde liquabilia liqua
ta adiicito,& ab igne ſublatis pollinem thuris ac alumen
admiſceto,ac vtitor. Aliud. Silphii,ſimilaginis,ſing.
drach.VIII.calcis viuæ drach. XVI. ſandarachæ drach. XII.
mellis quantum ſatis eſt.præpara,ac vtere. Ad laxatos autẽ
tumores qui ſub mento oriuntur, iridem Illyricam cum
aqua tritam adiecta modica rubrica, ter ſingulis diebus
illinito:eſt enim medicamentum inſigne.

De pultacei ac mellei humoris tumoribus, Leonidæ, Cap. VII.

ATheroma eſt tumor concolor,citra dolorem,in tuni
ca neruoſa,humorem pulticulæ ſimilẽ quæ ex fari-
na cocta fit,& athera *Græcis* appellatur,continens.Aliquan
A do autem vnà cum pultaceo humore, lapidoſa quædam
duráque corpuſcula, & alia tanquam ſulphuris ramenta
reperiuntur: aliquando velut manſa gallinarum oſſicula.
inuenimus etiam aliquando velut pilos craſſiſſimo hu-
mori complicatos.Philoxenus autẽ dicit,ſe aliquando re-
periſſe animalia in humore culicibus aut muſcis paruis
ſimilia.Eſt autem atheromatis tumor ſpecie & figura ob-
longus ſublatúſque,& ad compreſſionem digitorum, ob
humoris craſſitudinem, tardè cedens, & amotis digitis
tardè reuertens. Meliceris autem eſt pellicula neruoſa,te-
B nui humore inſtar mellis referta,ſimiliter citra dolorem
conſiſtens, differens ab atheromate figura & humoris
eſſentia. nam & figura rotundior eſt,& humoris eſſentia
tenuior.& huius tumor magis extenditur, & ad digito-
rum compreſſionem celerius cedit,& amotis digitis pari
celeritate reuertitur. Cæterùm pro chirurgiæ ratione ni-
hil refert,ſiue pultaceus,ſiue melleus,ſiue fæculentus hu-
mor,aut cuiuſcunque eſſentiæ,fuerit contentus. Vnus e-
nim ſcopus propoſitus eſt,vt tunica ſiue pellicula humo-
rem continens auferatur.Sed id conſiderandum eſt quòd
C tumores quidam ſunt eleuati,& ad motum ac contactum
expoſiti faciléque curabiles: quidam contrà inſerti, & ad
motum non expoſiti,& in chirurgiæ aggreſſione ſummã
diligentiam expetentes, propter imminentes ſanguinis
eruptiones ac neruorum puncturas.Plerique enim chirur
gi ob imperitiam,etiam neruos ſubſtratos cum huiuſmo
di tumoribus recidunt.Chirurgiam itaque aggreſſuri,æ-
grum in ſella locabimus.& ſi paruus fuerit tumor,ſimpli
cem ſectionem faciemus,velut in ſtrumis diximus: ſi ve
rò maior,ad myrtei folii figuram pro tumoris ratione cu
D tem incumbentem reſcindemus.Sed neque hîc vno im-
petu tota ſectio fiat, ne pellicula humorem continens diſ
ſecetur ,& humor euacuetur. ſi enim euacuatus fuerit, &
tumor conciderit, tunica difficulter excoriari ac curari
poterit.Summa itaque diligentia pellicula paulatim ex-
corianda eſt, nihílque de ipſa circa baſin relinquendum
ne malum regeneretur. Poſt ablatam pelliculam, labia ſe-
ctionis committimus,& ſi plus æquo laxa fuerint,redun-
dantem cutem reſecamus,deinde ſuturis labia connecti-
mus.Illud porrò animaduerſione dignum eſt,vt ſi in ca-
E pite huiuſmodi tumor fuerit, poſt ablatam pelliculam,
membranam os ambientem ſecemus, & caluariam dili-
genter deradamus. Peracto opere, in paruis tumoribus,
quum paruam ſectionẽ fecerimus,nulla difficultas immi
net,& ſtatim poſt ſuturam ſplenium glutinatorium inflã-
mationibus arcendis idoneum adhibemus. qui verò ad-
huc cruenti ſunt,& glutinari non poſſunt, in his ex maio-
ribus interuallis ſuturas fieri oportet,vt oblonga ſectionis
figura fiat:deinde linamenta indere, & puris generationi
ſtudere,quemadmodum ſuperius de abſceſſibus docui-
F mus.At verò ad eos qui chirurgiã recuſant, medicamen-
tis tumorem diſcutientibus vtemur. Emplaſtrum ad me
liceridas. Paſſarum vuarum vinaceis ademptis lib.I.cu-
mini leuiſſimè ſecti ſeſcuncẽ, nitri quadrantẽ. omnia ſi-
mul in mortario ſubacta adhibeto ac adalligato. At ſi ten
ſiones ex conſtrictione remittere oportet,cerato excipi-
to, ex oleo ſicyonio & pauca maſticha præparato. Aliud
ad meliceridas,& ceria, id eſt *fauos* appellatos tumores,
cõmodum: Squamam æris & pollinem paribus portio-
nibus ad malagmatis formam ſubigito ac adhibeto. A-
G liud, ad meliceridas & ſteatomata. Ceræ,terebinthinæ,
ſquamæ æris,ſing.ſextantem,ſulphuris viui,nitri, ſingul.
vnciam vnam,radicum ſiccarum cannabis ſylueſtris dra-
chmas trigintaquinque,&,ſi defuerint, ariſtolochiæ tan-
tundem:olei antiqui libram vnam. Radices per triduum
aqua madefactas & cõtuſas in oleo coquito donec torre-
fiant:deinde ipſis abiectis,cætera quæ liquari debent li-
quata admiſceto,& arida ex aceto trita adiicito,ac vtitor.
Aliud diſcuſſorium ad meliceridas. Salis ammonia-
ci,ſpumæ argenti ceruſſæ,ſing.libram vnam, ceræ, tere-
H binthinæ,galbani,opopanacis, ſing. vnciã vnã,rubricæ ſi-
nopicæ ſeſcuncem,aceti heminam,olei antiqui libras III.
ſpumã argenti,ceruſſam, & ſal læuiſſimè trita in oleo co-
quito,deinde rubricã aceto tritã adiicito,& liquabilia li-
quata affundito,omnibúſq; ſimul ſubactis ac perfrigeratis.

opopanacem ac galbanum aceto diſſoluta admiſceto,ac vtitor. Aliud ex aſellis paratum ad ſtrumas & meliceridas: quod etiam cicatricem inducit. Aſellos ſub hydriis ſtabulantes ducentos, oſtreorum vſtorum drachm. quatuor,rubricæ ſinopicæ drach. octo, terebinthinæ lib. vnam. oſtrea & rubricam primùm ſeorſim,deinde ſimul terito, & tum aſellos adhuc viuos adiicito,ac ſimul terito,& poſtea cum terebinthina ad calidum cinerem lentè coquito, donec non amplius inquinet: ſublatúmque ab igne medicamentum in mortario ſubigito,ac adhibe to, & quinta die exſoluito. poteſt tamen locus ſubinde prolui ac rigari aceto.

De ſteatomatibus,hoc eſt tumoribus adipoſis, Cap. VIII.

Steatoma eſt tumor præter naturam,adipem in ſe continens, malè concolor, & tactu lenis, & in principio quidem puſillus,ſed temporis progreſſu ampliatur.pleraque verò ſteatomata baſin habent ampliorem, raróque contingit vt baſis anguſtior, & apex amplior reperiatur. Differt à ſtruma,tactus mollitudine.qua nota etiam à meliceride & atheromate diſcernitur.Curatur & hic per chirurgiam,ſectione pro tumoris magnitudine fiente, ſimplici,aut ad myrtei folii ſimilitudinem: atque hîc liberè cutem incidimus.Non enim ſicut in atheromate ac meliceride tunicæ ſectionem formidamus. Nam pinguedo adipoſa etiam ſi ſecetur non effluet : verùm illud negligendum non eſt(quod in ſtrumis quoque prædiximus) ſi ſteatoma eleuatum fuerit,in circuitu & ſubter excoriari oportere:in circuitu per ſcalpellum, ſubter verò digitis. inſertum verò in ambitu & ſubter incidendum eſſe.Peracto opere,vulneris labia ſuturis conſtringãtur,vt melius glutinentur. aut linamenta profunda indantur,& curatio ad puris generationem adhibeatur. At verò ſi ſteatomata apicem amplum, & baſin anguſtam habuerint, omiſſis ſuperuacuis,tota à baſi reſcindemus. hic enim chirurgiæ modus expeditiſſimus eſt, & vlcus paruum ac planũ fiet,& curatio compendio tranſigetur. Cæterùm ſteatomata diſcutiuntur,floribus buphthalmi cera & oleo antiquo exceptis.Idem facit & cyclamini radix axungia veteri excepta.poſſunt & emplaſtra ad meliceridas præſcripta adhiberi, præſertim quod ex ſulphure & nitro paratur,& ſimilia inferius referenda.

De ganglio, Philagrii, Cap. IX.

Ganglium eſt nerui nodoſa coactio ac tumor,ex plaga aut labore obortus, raróque ſponte proueniens, manuum iuncturas ac talos frequentius occupans:rarius cubitum & caput. fit & in aliis partibus.Quantum ad notas attinet, tumor eſt inæqualis,paruus, dum comprimitur ſtupidum ſenſum exhibens. differtque à meliceride & atheromate tumoris inæqualitate & reniſu, & quòd nõ orbiculatim velut illa tranſfertur, ſed dextrorſum ſolùm ac ſiniſtrorſum pro nerui ſitu flectitur. Cæterùm à gangliorum chirurgia abſtinemus, præſertim ſi in manibus fuerint ac pedibus, & medicamentis tantùm curamus. Ad hanc rem ammoniacum iuxta ignem ad emplaſtri compagem emollitũ imponitur, & lamina plumbea tumori æqualis ſuperponitur,& ne hinc & inde labet,arctis vinculis media conſtringitur. Tranſactis aliquot diebus vbi ganglium fuerit emollitum, nulla rei mentione ad ægrum facta,ſtatim dum adhuc calet locus, vincula tollimus,& pollicem dextræ manus ganglio immittimus, ac reliquos quatuor digitos ipſi parti iniectos comprimimus,& ganglium confeſtim diſſoluitur.Vtere etiam mollitoriis emplaſtris,præſertim eo quod ex pſyllio,pice,maſticha nigra, ſtercore columbino,& malua ſylueſtri præparatur. vtere & Lucii malagmatis ad contractos articulos deſcriptis. Cõmodum eſt etiam hoc: Ceruſſæ,olei antiqui,reſinæ pinus,ſingulorum lib. vnam, ceræ ſextantem,ammoniaci thymiamatis,galbani, ſingulorum vnc. vnam. Ceruſſam cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde ammoniacum tritum,poſtea reſinam & ceram:poſtremùm galbanum præmollitum adiicito. alii reſinæ quincuncem,ceræ autem trientem coniiciunt.

De vaſorum dilatatione, Cap. X.

A Vaſorum dilatatio, quam aneuriſma Græci vocant,in qualibet corporis parte fit,ſed in gutture frequẽtius, vbi tumorem branchocelam appellatum producit.Accidit ſæpiſſimè mulieribus in partu, propter violentam ſpiritus detentionem:ſed & in capite circa arteriarum locos, & in reliquo corpore vbi arteriæ vulnerantur: ſicut quando imperiti medici venam cubiti ſecturi, ſimul ſubiectã arteriam diſſecant. Oritur autem omnino vaſorum dilatatio,aut dum ſanguis & ſpiritus ex arteriis perſultant,aut dum oſcula ipſarum aperiuntur,aut dum rumpuntur. ſan
B guis autem & ſpiritus paulatim excreti ſub cute colligun tur. Notæ aneuriſmatis ſunt, tumor paruus aut magnus, concolor,citra dolorem,ad tactum mollis,ſpongioſam laxitatem præ ſe ferens: & ita ad digitorum compreſſionẽ cedens vt propemodum euaneſcere videatur: verùm amotis digitis citiſſimè reuertẽs, id quod in menti aneuriſmate & reliquis quæ ſine vulnere fiunt, præcipuè videre datur. At vbi arteriæ vulnus præceſſit, & deinde coaleſcente cute vaſorum dilatatio acceſſit,tumor non ſimiliter mollis occurrit.Sãguis enim copioſior ſpiritu eſt, qui
C in grumos coit, & tumorem extendit. atque hæ quidem ſunt notæ.Quantum verò ad curationem attinet,ſciendũ deplorata eſſe aneuriſmata apud chirurgos, quæ gutturi ac capiti accidunt.Simul enim cũ aneuriſmatis ſectione, abundantiſſima ſanguinis eruptio contingit, cum qua etiam vitalis ſpiritus ſimul erumpit,vt homo ſæpe in medicorum manibus deficiat. At verò quod in cubiti cauitate fit aneuriſma, hoc modo per chirurgiã aggredimur. Primùm arteriam ſupernè ab ala ad cubitum per internam brachii partem delatam ſignamus:deinde in eadem
D interna brachii parte ſimplicem ſectionem,tribus aut quatuor digitis infra alam, per longitudinem facimus, vbi maximè ad tactum arteria occurrit, atque ea paulatim denudata,deinceps incumbentia corpuſcula ſenſim excoriamus ac ſeparamus,& ipſam arteriam cæco vncino attractã duobus fili vinculis probè adſtringimus,mediámque inter duo vincula diſſecamus, & ſectionem polline thuris explemus,ac linamentis inditis congruas deligationes adhibemus.Poſtea verò tumorem in cubiti cauitate ſiue flexura ſecuri ſecamus, nihil amplius verentes
E ſanguinis eruptionem. Tunc grumis euacuatis, arteriam vnde ſanguis prodiit perquirimus, & repertam vncino attractam ſicut priorem conſtringimus ac diſſecamus, rurſúſque thuris polline ſectione expleta,puris generationem procuramus. Cæterùm ad gutturis aneuriſmata, emplaſtrum è cupreſſo inferius inter diſcuſſoria medicamẽta deſcribendum commodè adhibetur.

De ceriis,hoc eſt fauis, Cap. XI.

Cerium tumor eſt vlceratus,incumbẽtem cutem perrodens,ita vt ex foraminibus melleus humor excer-
F natur:quapropter tum ob foraminum figuram, tum propter excreti humoris ſpeciem, cerium, *hoc eſt fauus* appellatur.frequenter autem in muſculoſis locis,in articulis, & plantis pedum oritur.ſæpe etiam ſextam colli vertebram occupat,& aliquando etiam coſtas inuadit. Si verò in capite generatur,primùm reliquis partibus, deinde caluæ etiam putredinem tranſmittit.Proinde in principio ſubſcriptis medicamentis curationem tentabimus. Quibus ſuperatis,partes corruptas,præſertim in capite,reſecare oportet, deinde membrana caluam ambiente diſſecta,
G os caluæ deradere, tum ferreis cauteriis labia ſectionis exurere, ita vt caluam ne attingamus, id quod etiam in aliis diuturnis affectionibus fieri debet. Poſtea medicamenta ad nomas deſcripta adhibenda ſunt: quale eſt ficcum ex charta vſta præparatũ, & paſtillus è lanà ſuccida, ac reliqua huiuſmodi. Lenticulam quoque coctam, cum malicorio aut oliuæ foliis imponemus.Sedata autem noma,curatio reliquis vlceribus communis fiat.At verò incipientibus fauis commoda hæc ſunt:Sulphur & ordei farinam aqua mulſa coctam imponito. aut adipis ſuilli,te-
H rebinthinæ,& mellis pares portiones ad congruam compagem coctas adhibeto.At vbi aperti fuerint,ſulphure viuo cum pice liquida vtitor. aut erui farinam cum melle impone. aut ſquamæ æris,pollinis thuris, paſſarum vuarum,pares portiones ſimul tritas adhibe. Ad ampliores

autem fauos,ficus probè tritas apponito.Ego verò lenticulam coctam, cum malicorio ac melle subactā,imponere soleo, & si inflammatio adsit, modicum panis adiicio. Sedata verò inflammatione, malagma Helladicum, aut emplastrum melinū Serapionis, aut Pasionis, aut Venus appellatum adhibeo. Molliora autem adhibenda medicamenta esse oportet,propter molestias ex duris oborientes.si itaque durius fuerit,cum oleo emolliendum erit.

Emplastra ad cruenta vulnera glutinanda,& ad multos vsus commoda,

Cap. XII.

ATractylis,quam aliqui androsæmon vocant, herba est aculeata,humorem sanguineum reddens, si folia eius comprimantur. Hanc radicitus euulsam & in vmbra siccatam terito,& angustissimo cribro excernito,& de ea accipito trientem: colophoniæ sesquilibram , olei dulcis trientem:æruginis sextātem,ceræ bessem . oleum,ceram & colophoniam liquefacito & excolato:deinde æruginē, & postea herbam tritam ac cribratā adiicito, tum omnia simul in frigidam aquam coniecta manibus subigito, & in eadem frigida per totam noctem finito, ac deinceps ad cruenta vulnera in quacunque corporis parte reponito siue in infātibus,siue in adultis fuerint. Facit & ad vlcera antiqua, sectiones, ictus, sugillata, & ex frigore dolores. Exterit crustas,& cætera quæ in vlceribus difficulter repurgātur. lepras item ac vitiligines curat. Etenim femur cuiusdam ense dissectum ita vt vulnus vsque ad inguen penitissimè progrederetur,quum per quatuor menses æger decubuisset, neque glutinationis initium appareret, hoc ego medicamento agglutinaui. Tibiam præterea alterius à poplite vsque ad talum vulneratam,inflammatione prius mitigata, cum cataplasmate ex lomēto passo, vino mulso & rosaceo,intra paucos dies persanaui. Ego verò,inquit Philagrius,cum Iside emplastro antiquos sinus, non inflammatos, & repurgatos,ac vino mulso elotos,ad vires videlicet exsiccandas, feliciter curaui. Illud verò constat,fistularum sinuúmque ligamenta à superioribus partibus ad inferiores moderata constrictione ducenda esse, quò humores in cauitatibus delitescentes ad osculum vlceris exprimantur. Viride Andromachi hecatontodrachmon vocatū: Ammoniaci thymiamatis drach.octo,squamæ æris drach.duodecim, pollinis thuris drach.sedecim,resinæ pinus drach. duodecim, adipis vitulini drach.quatuordecim,terebinthinæ drach. octo, ceræ drach.triginta,olei drach.octo, aceti quantum satis est.Hoc magna vulnera glutinat,sordida vlcera exterget, crassáque ipsorum labia deterit,sinus contrahit, discussoriam ac repulsoriam vim habet: & cum cerato linamentis illitum ac inditū caua vlcera incarnat. Viride quod Isis appellatur, à quibusdam Hermoni sacerdoti inscriptum.Hoc ad multos vsus commodat,& ad omnia vulnera,præcipuè capitis vnà cum ossibus dissectis.Sanat enim citra destructionem ac perforationem. facit etiā ad punctuuras,aculeos infixos,hominum ac canum morsus. ad viperæ item ac scorpionis,draconisque marini,ac pastinacæ venena.& ad artuum fracturas cum vulnere. citius enim ac securius callum obducit. Facit ad fistulas omnes recentes,& antiquos ipsarum recessus,sinus, tubercula,parotidas, mammarúmque ac alarum abscessus, aut vt ne fiant,aut vt facti curentur, commodum saniei effluxum nobis procurantibus.idem strumas aufert cum tunicis celerrimè suppurans.Fronti verò impositum fluxiones oculorum sistit.Liuores delet, gangrænas obliterat, putredines repurgat. & in summa efficax est medicamentum ad omnia: Ceræ drach.centum, colophoniæ drach.ducentas,(alii cētum) squamæ æris rubri,æruginis rasæ, aristolochiæ rotundæ,thuris,salis ammoniaci,ammoniaci thymiamatis,æris vsti,singulorum drach. octo, aluminis vsti drach.sex,aloes,myrrhæ,galbani, singulorum drach. duodecim, olei antiqui lib. vnam vel sescuncem, aceti quantum satis est. atque hoc quidem emplastrum absolutè Isis appellatur. Verùm Isis quæ Epigono inscribitur,etiam radicis dracunculi drach.octo,recipit: qua Galenus se vti dicit. Sola enim dracunculi radix per se tusa ac probè trita ad puluilli formam, maligna vlcera curat.

A Metallica igitur cum aceto in mortario terito, & deinde reliqua trita ac cribrata adiicito, & liquabilia liquata ad ipsa in mortarium affundito, subigito ac vnito, & vtitor aliquando puro,aliquando mixto ac dissoluto. Ad vlcera enim sordida adhibetur medicamenti pars vna, cerati verò rosacei liquidi partes duæ. Verùm ad ea quæ modica exterfione opus habent, medicamenti pars vna, cerati partibus tribus admiscetur. Emplastrum Machærionis celebre,& ad multa cōmodum.Cōgruit ad relata omnia. sed & recentia vulnera glutinat, & ab inflammatione tu-

B tatur,& præsertim quæ contusa sunt. Facit & ad canis rabidi morsum spatiosiore loco impositum, & assiduè permutatum.facit ad omnem nomen ac vlcera depascentia, & ad aurium ac pudendorum vlcera. in ossibus autem denudatis carnem auget. competit & narium vlceribus. diluitur autem rosaceo. Aristolochiæ rotundæ, galbani, æruginis rasæ,opopanacis, iridis Illyricæ,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,singulorū drach.octo, terebinthinæ, ceræ,olei omphacini,singulorum septuncem & vnciæ dimidium.Olei dimidium cum ærugine terito, & reliquū

C cum cera ac terebinthina coquito: opopanacem autem cum aceto dissoluito & simul subigito omnia,ac vnito.

Emplastrū cephalicum ex herbis, fine perforatione. Squamas disparat,& ossa corrupta educit. verùm ossibus prærasis adhibere oportet. Idem ad recentia vulnera facit,& nomas linamentis inditum repurgat: cum rosaceo verò cerato replet, vna eius parte ad duas cerati admixta. facit & ad carcinomata ac putrida vlcera. exterit lepras, furunculos dissoluit,strumas suppurat & expurgat.conuenit podagricis, & tophaceas ipsorum duritias dissoluit.

D Anagallidis cæruleum florem habentis, papaueris corniculati,foliorum tenerorum hyoscyami,marrubii viridis, singulorum drach. quinquagintasex, squamæ æris rubri drach.vigintiquinque,mannæ thuris drach.viginti,resinæ pinus siccæ drach.sedecim,aloes drach.sex, aluminis scissi & rotundi, ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci,singulorum drach.quatuor,ceræ drach. centum,olei veteris heminas duas siue vncias vigintiquatuor, aceti quantum satis est.Herbarum folia in pila leuiter tundito vt succus non exprimatur:deinde in mortarium con-

E iecta minutissimè terito. Et in alio mortario, squamam, pollinem thuris,resinam pinus,alumen, aloen, salem, & ammoniacum thymiama, ad solem ad strigmentitiam spissitudinē cum aceto terito, & admixtis herbis omnia simul terito. Liquabilia deinde liquata frigefactáque ac erasa adiicito,subigitóque simul,ac vtitor. Emplastrum Hestia, id est *Vesta* appellatum, quod etiam ex *Græci* nominis ἑϛία literarum calculo,drach. DXVI.inscribitur,& ad Nechepsonem regem refertur.Conducit ad omne vulnerum genus. ad neruorum puncturas per se sufficit. o-

F mnem oculorum destillationem pro glutinamento appositum reprimit. Venenum virus eiaculantium bestiarum exugit,ita vt emplastro adhærens comperiatur. nomas item & fistulas ac vlcera maligna repurgat & ad cicatricē perducit. narium ozænas sanat cum aceto.facit & ad strumas, & tumores induratos. aut enim discutit ipsos, aut rumpit,vt admireris. varices sanat,sagittas & aculeos extrahit. Spumæ argenti,ceræ,singulorū drach.septuagintaquatuor, terebinthinæ drach. sedecim, aristolochiæ, propolis, galbani, singulorum drachm.viginti, æruginis

G drach.decem,gallarum, radicis chamæleontis nigri, singulorum drach.vigintiquatuor, olei sextar. quatuor, adipis vitulini drach.quadragintaocto,aceti drachm.vigintiquatuor,fucci brassicæ drach.octo,serapiadis tritesticularis drach.sedecim,succi medullæ arūdinum drach. duodecim. oleum,spumam argenti,& adipem simul coquito donec probè vniantur: deinde ceram, resinam,galbanū, propolin prius cum modica cera in mortario tusam adiicito, & ab igne ablatis,aristolochiam, gallam, radicem chamæleontis addito: æruginem verò cum succis & ace

H to tritam,reliquis,vbi iam tepuerint, postremùm admisceto, omniáque simul in mortarium coniecta subigito, ac manibus emollito. & vtere tanquam admirando. Aliud,ad cruenta vulnera glutinanda, Purpura inscriptum: Spumæ argenti,olei dulcis, singulorum libras duas,picis,

ceræ,colophoniæ,ſingulorum vnc.ſedecim, radicis ſym- A phyti minutiſſimè tritæ ac cribratæ ſextantem , ſanguinis draconis ſextātem,aquæ marinæ vnc. viginti.oleum, ſpumam argenti, & aquam marinam ſimul coquito, donec non amplius inquinent: deinde liquabilia liquefacta adiicito,& ab igne ablatis draconis ſanguinē ac ſymphytum addito,& perfrigerata manibus ſubigito, ac in maſſas efformato.Cæterùm ſanguis draconis in India ex herba dracūculo appellata colligitur. Phœnicinum Galeni: Spumæ argenti læuiſſimè tritæ libras tres , adipis ſuilli inſulſi antiqui libras duas , olei antiquiſſimi li- B bras tres, chalcitidis crudæ trientem. Spumam argenti tritam ac cribratam , rurſus cum chalcitide in mortario exquiſitiſſimè conteres: deinde oleum in ſole admiſcebis,vt liquidum medicamentum permaneat. tum adipem exemptis fibris in mortario tuſum, quò facilè liqueſcat,ad ignem liquefacito , & excolato donec puriſſimus euadat: atque eius ita præparati lib. duas in mortario diligenter cum cæteris permiſceto. Deinde omnia ſimul in cacabum tranſfuſa coquito,ac palmæ ligno agitato. ſufficiet autem tibi ramus vnus magnus, vt craſſiore C eius parte ad agitationem ſpathulæ vice vtaris. Adhærentes autem craſſæ eius parti ramulos vtrinque exortos reſecabis,& corticem detrahes, & in tenues partes conciſos in medicamentū coniicies, vt ibi ſuccus ipſorum excoquatur.Hæc verò ſegmenta palmæ, tum demum iniicies vbi medicamentum cerato ſimilem compagem habuerit.Si enim à principio inieceris , ſuccus per decoctionē conſumetur,quem ob vim adſtrictoriam permanere volumus.Sed & ipſius ſpathæ qua pharmacum verſatur pars infima in coctura arefacta,reſiccanda ac abiiciēda eſt, ac D reſidua vtendum,atque hoc ſæpe faciendum eſt, vbi fuerint reſiccata. Vbi verò pharmacum non amplius inquinarit,priuſquam exareſcat ab igne tollatur , & exemptis omnibus rami ſegmentis agitetur donec frigefiat.Deinde in mortarium tranſlatum , ac manibus ſubactum , in maſſam redigatur. Hoc ad cruēta vulnera, & vlcera ægrè cicatricem accipientia vtimur, & oleo dilutum in ſinus fundimus. Conuenit partibus omnibus inflammatis & podagris,quo tempore dolores non vehementer vrgent, & irrigationibus ac fomentis mitigantibus opus eſt. fa- E cit ad inguinum tumores, tubercula, ambuſta, perniones,contuſa,fracta,& omnes fluidas affectiones. At verò ſi chalcitidis ſeſcuncem inieceris, longè efficacius fiet ad ampla vulnera glutinanda,& ad cicatricem inducēdam. ſed non ita inflammatis conueniet. In diſſoluendo verò pharmaco hanc proportionem ſeruabis, vt medicamentum paululum olei quantitatem excedat,præſertim æſtatis tempore, vt ſit medicamenti quidem dextans,olei verò dodrans. Emplaſtrum duplicis coloris: Æris vſti F quadrantem,aluminis ſciſſi vnc.vnam,colophoniæ,adipis ſuilli recentis,ceræ,ſingulorum lib.vnam,aceti quantum ſatis eſt. Emplaſtrum ex aqua & oleo: Spumæ argēti,olei ſynceri,aquæ puræ, ſingulorum libras duas. argenti ſpumam cum oleo & aqua in mortario exquiſitiſſimè terito, deinde ad prunas aſſiduè verſata coquito, donec non amplius inquinent. Hoc moderatè refrigerat, & ideo partibus vlceratis nihil influere ſinit, & quod iam influxit,repellit.Deſiccat etiam ac diſcutit & vlcera ad cicatricem perducit. Vtimur eo ad mulierum , infantium, eunuchorum,ac cætera corpora quæ molles ac albas car- G nes habent.Efficitur autem adeo glutinoſum vt ne ablutum quidem detergi poſſit.Sed vlceribus cicatrice includendis præcipuè commodum eſt , vt adhibitum multis diebus adhæreat . cuius facultatis eſt & parhygrum appellatum, & reliqua huiuſmodi. Emplaſtrum ex vino & oleo: Spumæ argenti lib. vnam, vini & olei, ſingulorum lib.tres.Spumam argenti in mortario ſub caniculæ ardore per dies quindecim,cum vino antiquo dulci terito,tantum vini inſtillando quantum exſiccari poteſt, & H poſt prædictos dies oleum ac vinum affundito,& coquito ſimul aſſiduè agitando,donec non amplius inquinent, & vtitor. Hoc ego medicamentum oleo dilutum ad vlceratas affectiones adhibui,& ſinus glutinaui. & femur diu induratum perſanaui,& optimum etiam ad vulnera cruenta cognoui . ad ſinus verò & duritias,ſolidū prout habet impoſui. Emplaſtrum ex aceto & oleo. Spumæ argenti libr.vnam,olei antiquiſſimi libras tres, aceti albi acerrimi libras tres.ad lentum ignem aſſiduo verſatu coquito,obſeruans ne in grumos coeant: & per integrum diem ebullire ſinito,donec nigreſcat ac ſplendeat medicamentum. Enitendum eſt autem vt reuera non inquinet. facilè enim imperitis imponit . nam in frigidam aquam diffuſum,duriſſimum ſtatim euadit: ſed poſtea digitis diutius ſubactum remolleſcit, languétque ac rurſus inquinat. proinde non prius ab igne remouebis , donec compertum habueris non amplius inquinaturum. Habet hoc ſummas exſiccandi vires, & ideo cruenta vulnera glutinat. vlcera curatu difficilia,& fiſtulas incipientes ſanat.Ego enim cum eo fiſtulam pueri à parotide exortam ſanaui,quæ ſemeſtris exiſtens vſque ad mandibulæ articulationem progreſſa fuerat.Sed & mulieres & adoleſcentulos eodem curaui & induratos muſculos emolliui. Tribus autem diebus tranſactis,ſoluere hoc oportet, & nouum adhibere,idque rurſus poſt triduum exoluere. Emplaſtrum Galeni fuluum, Harmonia appellatum.ſuprà ad maligna vlcera deſcripſimus. Emplaſtrum fuluum Piſcatoris. Ad cruenta vulnera,ſinus glutinat,inflammationes ſedat,duritias ac ſtrumas diſcutit,plurimo roſaceo dilutum caua vlcera replet,ſordida extergit,& ad cicatricem perducit: Spumæ argenti ſeſquilibram, ceræ libras duas,galbani,œſypi,terebinthinæ,propolis , pollinis thuris,rubricæ,ſingulorum ſextantem, olei libr.duas, aceti lib.tres.Spumam argenti ad æſtiuum ſolem cum aceto terito, quantum imbibere poteſt.deinde oleo ac reliquo aceto affuſis,ſimul coquito donec non amplius inquinent.tū liquabilia liquata & excolata iniicito,& poſtea ab igne ablatis pollinem thuris , rubricam, ac galbanum ex aceto tritum adiicito, omniáque ſimul ſubigito. & demum frigefacta ac eraſa manibus mollito ,ac vtitor. Hoc ad ſinus glutinandos efficaciſſimum eſt, ita vt ſpongia ex vino expreſſa ſuperimponatur. Aliud fuluum Piſcatoris.facit ad cruenta vulnera &conciſos neruos.itē ad antiqua ægrè recipientia cicatricem , ac fluida vlcera: probè etiam emollit, præſertim duritias circa mammas exortas. vtimur eo & ad hominum & canum morſus. Egregiè facit & ad paſtinacarum marinarum, & draconū, & aliorum horrēdorum piſcium plagas. Et in ſumma eſt cōpoſitio admiranda: Spumæ argenti,ceræ, ſingulorum drach.centum,terebinthinæ,mannæ thuris, galbani, rubricæ ſinopicæ,ſingulorum drach.octo, olei libras duas, præpara ſicut diximus, abſque tamen aceto. Aliud Piſcatoris celebre:Spumæ argenti,ceræ,ſingulorum drach. centum,terebinthinæ,myrrhæ,minii ſinopici, æruginis raſæ,ſquamæ æris, ſingulorum drach. octo, ariſtolochiæ drach.octo,thuris drachmas xxv. diphrygis drach. ſex, ammoniaci thymiamatis, galbani , ſingulorum drachm. duodecim,olei libras duas. Aliud Tyrium. Ad ampla vulnera & quadrupedum morſus . furunculos diſcutit aut rumpit,humorem ex cruſtis inductis extrahit,& ad cicatricem ducit, fronti impoſitum oculorum fluxiones reprimit.Hoc poſt cocturam, purpuræ Tyriæ colorem habet,atque hinc appellationem traxit: Spumæ argenti libras quinque, æris vſti, ſquamæ æris, æruginis, galbani, ſingulorum trientem, ceræ libras duas, reſinæ pinus pinguis lib.tres,olei libras ſex. Spumam argenti & oleum in mortario ſimul probè trita, in ollam coniecta coquito, & aſſiduè verſato donec mellis compagem acquirant. deinde adiecta ærugine & ſquama,ebullire ſinito, & poſtea æs vſtum addito , & ſimul coquito donec bonus color euadat,& non amplius inquinent:tunc ceram ac reſinam excolata adiicito,ac rurſus coquito donec non inquinent,& poſtremùm ab igne ablatis galbanum admiſceto, manibúſque probè ſubigito ac vtitor. Emplaſtrum ex anemona: Colophoniæ drach. ſeptuagintaquatuor, reſinæ pinus liquidæ,ceræ,ſingulorum trientem,olei dodrantē, florum anemones recentium, exempto nigro quod in eis reperitur,& reciſis vnguibus, beſſem.Colophoniam cum oleo ad lignorum pini ignem coquito,& tædacea ſpathula vſque ad ſolidam compagem agitato : deinde reſinam

adiicito, ac rurſus coquito donec non amplius inquinẽt,
& poſtea ceram addito, qua liquefacta medicamentum
ab igne tollito, & ad flores in mortario tritos diffundito,
manibúſque oleo illitis ſubigito: eſt enim glutinoſum.
aquam autem vitare oportet. Facit ad cruenta vulnera, &
carnes contuſas, ad maligna antiqua exuberantia ac ægrè
cicatricem admittentia vlcera. ad venenum eiaculan-
tium beſtiarum ictus. ad tumidos, inflammatos, dolen-
tes ac ægrè mobiles articulos. ad ſtrumas, fiſtulas, gãglia,
ſteatomata, furunculos, ſinus, nomas, abſceſſus tum alia-
rum partium, tum maximè thoracis. ad eruptionem ſan
guinis narium, ſpleniũ ex eodem, ſtomacho imponitur.
poteſt & ad frontem imponi. Et in ſumma, mollit, diſcu-
tit, contrahit, ſiccat, ac dolorem mitigat. Quòd ſi cum a-
ceto præparare malueris hoc medicamentum, ita facito:
flores anemones reciſis vnguibus purgatos, & ad ſolem
ſiccatos, in vitreo vaſe ſeruato, & eorum poſtea beſſem ſu-
mito, & aceti albi acerrimi heminas Atticas tres affundi-
to, ac per diem ac noctẽ macerato, deinde manibus ſub-
igito, paulatímque omnem ſuccum exprimito. & colo-
phoniæ luciditſſimæ drach. quadragintaduas, reſinæ pi-
nus liquidæ, ceræ, olei, ſingulorum trientem, ſucci ane-
mones heminas Atticas duas & dimidiam accipito. &
colophoniam cum oleo ad tædæ lignorum ignẽ lentum
coquito, tædaceáque ſpathula aſſiduè agitato donec ſoli-
dius pharmacum euaſerit. Deinde reſinam paulatim ad-
iicito, ne ebulliens extra ollam redundet, & rurſus bulli-
re ſinito: & vbi iam planè ſolidum videris, ceram addito,
eáque liquata medicamentum ab igne ablatum ſpathu-
la verſato, atque vbi iam deferbuit, ſuccum paulatim in-
ſtillato, diligenter obſeruando ne efferueſcat. facilè enim
ebullit, vt periculum ſit ne ſuperfundatur. poſtquam au-
tem ita paulatim admixtus fuerit, varium purpureum ac
ſuauem colorem pharmaco affricat. Omni igitur ſucco
iniecto ac vnito, medicamentum in mortarium tranſfe-
ratur, atque frigefactum manibus ſubigatur donec to-
tus ſuccus ſecedat. Hoc ad eadem commodum eſt, ad
quæ illud prius recentium florum pharmacum cõducit:
niſi quòd leuius eſt ac magis temperatum, & ad canum
morſus, ac venenatorum ictus commodum. Idem roſa-
ceo dilutum ad ani ac pudendorum vlcera conducit, vbi
remiſſiore medicamento opus habent.

Emplaſtra cephalica, & ad fracturas, & ad multa commoda, & de iuſto eorum vſu,

Cap. XIII.

Cephalica, *hoc eſt capitalia*, emplaſtra dici ſolent quæ vul
neribus capitis adhibita, vim penetrandi in altum ha-
bent, ſquamáſque ac ramenta oſſium diſparata, non ſo-
lùm in capite ſed etiam reliquo corpore educunt ac ex-
trahunt. Itaque acrimoniam quandam ipſis inſitam eſſe
oportet, per quam ex profundo extrahũt ad ſuperficiem
externam, non ſolùm oſſa ſed multo magis craſſum vi-
ſcoſum, aut omnino vitioſum humorem. Quæ verò ad
fracturas fiunt, exterſoriam ac diſcuſſoriam vim habent.
Quidam verò etiam adſtringentia ipſis admiſcuerunt, vt
quod ad affectas partes effluit repellatur, & exterſoriorũ
vis vſque ad profũdum deducatur. Verùm hoc noſſe ex-
pedit, quòd ſi adſtringentia non ad lanuginem minutiſſi
mam trita fuerint, atque hoc cum aceto, damnum magis
quàm vtilitatem afferent, ſi attractoriis fuerint admixta.
Sed & hoc ſcire oportet quòd inter emplaſtra ad fractu-
ras præſtantiora ſunt quæ capitalia inſcribuntur: & pro-
pterea cum cerato, præſertim roſaceo, incarnare ſolent, li
namentis excepta ac indita. Eiuſdem porrò generis cum
cephalicis eſt Iſis quoque ſuperius deſcriptum emplaſtrũ,
& quod Machærioni inſcribitur, & barbarum Heræ Cap-
padocis, quod aliqui Aphrum appellant, hoc: Empla-
ſtrum nigrum, ad inſigniores præſertim capitis diſſe-
ctiones, fiſtulas, ſinus, fracturas citra inflammationem glu
tinandas, ad neruos, cartilagines, ac oſſa conciſa. Facit &
ad vlcera profunda, ſinúſque magnos glutinat. Adhibetur
etiam commodè abſceſſibus diſſectis ad ſaniei eductio-
nem. Splenicis etiam ac hepaticis conducit. & eſt ad cru-
enta efficaciſſimum vulnera. Ad ſanguinem reiicientes
duobus coriis inducitur, quorum alterum pectori ac co-

A ſtis imponitur, alterum dorſo. ſanguinem enim ſupra o-
pinionem ſiſtit. Facit & ad hominum ac canum morſus.
& omnino inflammationes arcet: Ceræ, picis, bitumi-
nis, reſinæ pinus, ſingulorum lib. vnam, mannæ thuris ſe-
ſcũcem, ceruſſæ, atramenti ſutorii, ſingulorum trientem,
opopanacis ſextantem, olei, aceti, ſingulorum libr. vnam.
Ceram, bitumen, oleum, acetum, modico ex eo relicto,
omnia ſimul in ollam nouam indito, ac liquefacito. de-
inde picem & reſinam probè contuſa adiicito, & omni-
bus ſemicoctis, & ab igne remotis ac excolatis, atramen-
B tum ſutorium modico aceto reſiduo tritum inſpergito,
& ne efferueſcat caueto, atque iterum leniter coquito ac
verſato. Vbi verò non amplius inquinat pharmacum, o-
popanacem reſiduo aceto maceratum ac diſſolutum af-
fundito. & poſtea ceruſſam ac mannam probè trita in-
ſpergito, & paululum tepefacito vt vniantur, cauẽns ne o-
popanax aut manna comburatur. atque ita medicamen-
tum in mortarium diffundito, ac frigefieri ſinito, emol-
lito, reponito, ac vtitor. hoc omnia vulneraria medicamẽ
ta ſuperat, velut experimento conſtat. Eſt autem hyeme
C per ſeptem dies, æſtate per quinque, aut re ita vrgente per
tres exoluendum. Nigrum inſigne ad multa commo-
dum Panalethes appellatum: Olei dulcis dodrantem, bi-
tuminis, ceræ, reſinæ pinus ſiccæ, picis, ſingulorum librã
vnam, ſpumæ argenti, ceruſſæ, æruginis, ſingulorum dra-
chmas decem, ammoniaci thymiamatis, thuris, aloes,
myrrhæ, ſingulorum drach. octo, opii, ſucci malorum
mandragoræ, ſingulorum drach. ſex, aluminis ſciſſi, atra-
menti ſutorii, chalcitidis, croci, ſingulorum drach. qua-
tuor, aceti quantum ſatis eſt. Omnia à ſpuma argenti vſq;
D ad crocum, probè ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem teri-
to, deinde oleum, & bitumen ad fabarum magnitudinẽ
contuſum, & ceram ſimul liquefacito, eiſque liquatis pi-
cem ac reſinam adiicito. & hæc liquata ac excolata rur-
ſus coquito, & trita adiicito, ſubigito, ac vtitor. facit hoc
ad vulnera recentia, ad enſium, ſagittarum ac lancearum
puncturas, ad fracturas item, ad contuſiones, ſiue cum vul
nere, ſiue ſine vulnere fuerint. vtere & ad neruos vulnera
tos, ad canũ, luporum, vrſorũ, leonũ, aprorũ morſus. fa-
cit & ad venenum eiaculãtium, & præſertim viperarum,
E ictus, loco prius ſcarificato, & inde medicamento impoſi
to. Idem apponitur ad abſceſſus ſimplici ſectione didu-
ctos, & ſanie excluſa, vulnera ac vlcera repurgat. & quoſ-
dam vertebris ac talis ſauciatos perſanauit. Ego verò ma-
num alicuius enſe inter vlnam & radium vulneratam eo
curaui. confert & ad ſcrotum conciſum, & ad hepatis ac
ſplenis inflammationes ex febribus obortas. Duobus i-
tem coriis illitum, vt alterum pectori, alterum dorſo im-
ponatur, ſanguinis reiectionem ſiſtit. Ad inflammatio-
nes autem irrigationis vice adhiberi poteſt, ita vt acci-
F piatur de eo quadrãs, ceræ verò & reſinæ frictæ ac picis,
ſingulorum ſextans, & olei libra vna. hæc liquentur
ac colentur: & cum medicamento, ac farinæ ordeaceæ
quadrante cum aceto trito imponantur. ſic etiam flagel-
latis conducit. Ægyptium Andromachi celebre, ad ſi-
nus maximos glutinandos, ad oſſa carne nudata ac conci
ſa, ad detortos ac luxatos articulos, ad abſceſſus, ad homi-
num, quadrupedum ac reptilium beſtiarum morſus. fron
ti impoſitum, oculorum fluxiones ſiſtit. maximas ac
profundiſſimas enſium cæſuras triduo ſanat. Eximiam
G diſcutiendi vim habet, vt etiam pus, niſi valde multum
fuerit, ſine cutis perforatione diſcutiat. Membra quomo-
docunque indurata emollit, & maligna vlcera ad cicatri-
cem perducit: Ceræ, ſpumæ argenti, ſingulorum drach.
centum quadragintaquatuor, ammoniaci thymiamatis
drach. ſexagintaduas, terebinthinæ drach. trigintaduas,
lanæ ſuccidæ vſtæ drach. octodecim, ariſtolochiæ, thuris,
ſquamæ æris, ſingulorum drach. octo, ſquamæ ferri ſto-
momatis drach. octo, myrrhæ drach. tres, opopanacis dra
chmas duas, olei cicini aut ſicyonii vel antiqui libr. tres.
H Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito. dein-
de addita ſquama, rurſus bullire ſinito donec non inqui-
net. Tunc ceram primùm, deinde ammoniacum tritum
adiicito, & his liquatis terebinthinam addito. & ab igne
ablatis, thus tritum, & lanæ cinerem, inſpergito. & frige-

factum pharmacum manibus subigito, ac vtitor aliquando puro, aliquando diluto. Panacea emplastrum, quod aliqui Trium fratrum vocant: Heras hygiean, *id est sanitatem* appellat. Facit ad nomas & omnia vlcera maligna. coercet enim nomas, neque crustam inducens, neq; circumsita corpora indurans, sed omne corruptum rumpēs ac tabefaciens, vt nihil differat ab vuis passis humectis. Sanguinis fluxum supprimit tum alibi tum ex hæmorrhoidibus erumpētem. sed & ipsas hæmorrhoidas tabefacit ac consumit, præterea fistulas sanat, & carbunculos, & ægilopas, & vlcera chironia appellata: & in summa totum ægrè curabilium ac diuturnorum genus: priuatim verò ad mammarum duritias, earundémque cancros ac nomas conducit. facit & ad hydropicos splenicósque & articulorum affectiones. Et ad vteri quidem affectiones oleo Cyprino dilutum ac liquatum inicitur: externis autem præstat vt est imponere, velut singula alia. Omni verò vlceri impositum, etiamsi ferum fuerit, statim ipsum mitius efficit, & dolores itidem ac vigilias mitigat. At verò rosaceo dilutū, sinus magnos & fistulas glutinat, prius elotos: recentes autem sinus aqua mulsa eluere oportet: deinde exteriùs medicamentum adhibere, & debitam ligationem facere. ad fauos etiā inflammatos efficacissimum est. Verùm Democrates etiā ad canis rabiosi morsum, & venenum eiaculantium bestiarum ictus iam liuescentes ac denigratos, & ad medicatas sagittas facere asserit: Spumæ argenti, bituminis Iudaici, terræ ampelitidis, singulorum drach. ducentas, thuris, propolis, singulorum drach. quinquaginta, aloes, polii, centaurii, galbani, aluminis scissi, singulorum drach. vigintiquinque. chalcitidis vstæ drach. sedecim, chamæpityos, symphyti, radicis chamæleontis nigri, marrubii, helenii, aristolochiæ, singulorum drach. sedecim, gallarum myrrhæ, iridis, singulorum drach. duodecim, terebinthinæ drachm. vigintiquinque, mellis Attici vnc. vigintiquinque, olei noui lib. octo. Spumam argenti, terram ampelitidem, bitumen contusum, ad lentum ignem coquito, assiduéque versato: citissimè enim exuritur. & ad strigmenti spissitudinem redactis chalcitidem inspergito, bulliréque finito. deinde alumen adiicito ac rursus coquito, donec non amplius inquinet. in alio verò vase galbanum, propolin, & terebinthinam cum melle liquefacta habeto, & medicamento ab igne amoto, hæc admisceto, & his probè vnitis arida trita adiicito, omniàque simul subigito, & in vase pelle cooperto reponito, ac vtitor tanquā admirando. Poteris etiam Archigenis nigro emplastro vti, quod inter orthopnoica medicamenta Sermone octauo habetur. Nigrum Icesii. Ad omne vlcus recens ac vetus. ad contusa, luxata, fracta, ad inflammationem & omnem dolorem. statim enim à dolore liberat. Facit ad canum ac hominum morsus, ad furunculos & duritias, præsertim mammarum: ad tubercula sedis, ad hydropem, & quæ discuti oportet. est enim attractorium ac glutinatorium. Vlcera maligna, strumas, parotidas, perniones, panos, clauos, nigredines, impetigines, fistulas, & hæmorrhoidas inflammatas sanat, aculeos & infixa extrahit. facit & ad venenatorum ictus, & quadrupedum morsus: Spumæ argenti, bituminis, terræ ampelitidis, singulorum drach. ducentas, propolis, ceræ, singulorum drach. quinquaginta, terebinthinæ, galbani, aluminis scissi, singulorum drachmas vigintiquinque, chalcitidis drach. octo, myrrhæ, iridis, gallarum, sing. drach. duodecim, mellis libras tres, olei omphacini recentis libras octo, coquitur velut panacea, & spathula tædacea assiduè agitatur, ne subsideat: facillimè enim comburitur. Nigrum Asclepiadæ. Ad ossium fracturas optimum. Hoc vsus sum ad ossium fracturas, in quibus ossa disparata velut innatabant, quæ quum cæteri auferenda iudicarent, ita præter opinionem detinuit vt instar calli coaluerint. Spumæ argenti drach. ducentas quinquaginta, bituminis drach. ducentas, ceræ, picis, sing. drach. cētum, resinæ pinus drach. quinquaginta, aluminis liquidi, propolis, sing. drach. triginta, ammoniaci thymiamatis drach. vigintiquatuor, æruginis drachm. decem, olei drach. quadragintaquinque. Spumam argenti cum oleo coquito, donec non inquinet. deinde ceram

A & bitumen priuatim liquato, & picem adiicito, & omnia colata ad spumam argenti admisceto: postea ammoniacum tritum addito, & rursus ad bonam compagem coquito. deinde propolin ac resinam pinus adiicito, & ab igne ablatis alumen & æruginem minutissimè trita admisceto: postremùm medicamentum in aquam aceto permixtam diffundito, manibus subigito, ac vtitor. Emplastrum Athena inscriptum: Cadmiæ drachm. viginti, æris vsti, malicorii, gallarum, aristolochiæ longæ ac rotundæ, salis ammoniaci, squamæ æris, nitri, aluminis scis-
B si, aluminis rotundi, iridis, misyos, atramenti sutorii, chalcitidis, æruginis, aloes, myrrhæ, thuris, ammoniaci thymiamatis, galbani, sing. drach. triginta, ceræ, picis, sing. drach. centum, (vel vt alii habent, ducentas) colophoniæ drach. quadringentas, olei sescuncem. Hoc quidem modo apud Oribasium habetur: Asclepiades autem habet aloes drach. duodecim, myrrhæ drach. duodecim, & ammoniaci thymiamatis drach. sedecim. Arida ad solem æstiuum sufficientibus diebus terito & ad ea postea liquabilia liquefacta adiicito, ac vnito. facit ad sinus, & maxi-
C ma capitis vulnera. citra inflammationem glutinat. Cerato liquido dilutum per linamenta inditur, ad punctos ac vulneratos neruos, ad musculos concisos, ad capitis vlcera, ad fistulas & vlcerum cuniculosos recessus. ossa corrupta citra perforationem educit. facit ad nomas, putredines, canceratas affectiones, inguinum, alarum, ac colli nigredines, & ad vlcera ægrè recipientia cicatricem. & omnino vires siccandi habet, quas laudes Asclepiades ipsi adscripsit. Nigrum ex salicibus, celebre & ad multa commodum. facit ad cruenta vulnera, ad resolutos arti-
D culos, ad fistulas. madore flaccidas carnes constringit, erysipelata & alias affectiones citra ossium fracturam obortas sanat, pectori ac dorso adhibitum sanguinis reiectionem, tabidósque ac pectore suppuratos, curat: Misyos, chalcitidis, æruginis, cerussæ, gallarum, aluminis scissi & rotundi, melanteriæ, sing. sescuncem, malicorii sescuncē, atramenti sutorii sescuncem, ceræ, resinæ pinus, picis, bituminis, foliorum salicis viridium, olei, sing. libr. duas, olei rosacei trientem, aceti sextarii dimidium vel quantum satis est. folia salicis cum aceto ad tertias decoquito:
E deinde foliis contritis ac humore expresso, primùm æruginem, cerussam & melanteriā læuissimè trita, & deinde etiam reliqua trita admisceto, & postremùm liquabilia liquata affundito, frigefacito, subigito, eradito, ac vtitor. Aliud è salicibus à Critone ad Herodotum relatum: Melanteriæ, gallarum, aluminis scissi & rotundi, singulorum sescuncem, ceræ, bituminis, picis siccæ, resinæ pinus, foliorum salicis, sing. libr. duas, olei lib. duas, aceti sextarii dimidium, præpara velut dictum est. Aliud è succo salicis, ex Oribasio. hoc Magnus, inquit, inuenit ad destilla-
F tiones: Salicis folia viridia ad solem terito, postea in ollam nouam cum sufficiente vino mittito, & apposito operculo ad lentum ignem coquito, & excolato, adiectisque foliis expressis succum adseruato, postea verò sumito colophoniæ vnc. vigintiquatuor, olei sextantem, succi libram vnam. & colophoniam percolatam cum oleo, ad lentum ignem coquito donec in aquam diffusa & manibus subacta non amplius inquinet. Deinde ceræ vnc. vigintiquatuor admisceto, eáque liquata, olláque ab igne amota, succum salicis adiicito: vinum videlicet in quo
G folia cocta sunt, paulatim instillando vt ne efferuescat, & rursus ad mitissimum ignem decoquito donec medicamentum resederit. & deinde in mortarium transfusum eodem succo infuso, manibus diligentissimè subigito. Emplastrum Cyzicenum appellatum. facit ad recentia ac vetera vulnera & vlcera cuniculosa. duritias præsertim mammarum diffundit, attrahit, repurgat, replet, glutinat, cicatricem inducit. facit & ad canceratas duritias ac fistulas, & vbi scalpellum admoueri nō potest, velut in collo, collyrium ex hoc medicamento inditur. Idem minantes
H fieri abscessus mitigat, tubercula diffundit, ganglia, & collectiones fatigat ac rumpit. sagittas, & ossa, & aculeos, & infixa extrahit, crustas citra molestiam exterit. verùm in vlceribus cuniculosis magnis spleniis vtendum est. Discutit etiam strumas, & ad vesicæ affectiones egregiè facit,

pectini impositùm sanguinis eruptionem, (vel vt alii habẽt, hæmorrhoidas supprimit) thoraci & dorso adhibitum tabidis confert: Thuris, myrrhæ, croci, iridis, bdellii, atramenti sutorii, propolis, aloes, chalcitidis, misyos crudi, aluminis scissi & rotundi, radicis panacis, malicorii, ammoniaci thymiamatis, visci, opopanacis, æruginis, acaciæ, florum rosarum, sing. drach. octo, æris vsti drach. vigintiquatuor, (alii pro ære, squamæ æris tantundem adiiciunt) aristolochiæ, gallarum, sing. drach. sedecim, terebinthinæ drachm. centum quadragintaquatuor, ceræ vnc. trigintaduas, adipis vitulini vnc. trigintaduas, aceti aut vini antiqui sextarium. Si itaque pharmacum acre & discussorium habere malueris, acetum eligito: sin adstringens ac repulsorium, vinum accipito. Arida & quæ ad succorum naturam accedunt, cum vino aut aceto terito. deinde ad ceram cum adipe liquatam ac excolatam terebinthinam adiicito, simúlque ad compagem coquito. postea propolin ac viscum addito, & spathula versato, & ad hæc dissoluta, arida antea trita paulatim adiicito, ac fortiter agitato. & postremùm in mortarium translata manibus subigito ac vnito. Ego verò neque acetum, neque vinum adhibeo, sed arida omnia solùm contero & adiicio. nam si vinum aut acetum aut aqua admixta fuerit, ad compagem non peruenit. Emplastrum Moschionis. Ad vulnera recentia ac concisos neruos, & diffectiones cum contusione. facit & ad fracturas cum vulnere. nam & vulnera sanat, & ossibus callum obducit, cum debita deligatione impositum. facit & ad inchoantem hydropem, & testes contusos. arefacit etiam eminẽtias sedis. curat rimas butyro dilutum, & gutturis tumores sanat: dissoluit omnem duritiem. facit ad articulos luxatos ac distortos. callosas manuum ac pedum eminentias quas clauos appellamus, aufert citra exulcerationem. Et est omnino pharmacum ad multa commodum. præparatur sic: Spumæ argenti, picis siccæ, adipis vitulini, singulorum vnc. viginti, terebinthinæ, mannæ thuris, sing. dextantem, ceræ quincuncem, æruginis, opopanacis, galbani, singulorum vnciam vnam, picis liquidæ selibram, aceti, succi sycomororũ, olei cicini vel sicyonii vel antiqui, singulorum heminam vnam, id est libram vnam. Spumã argenti cum oleo coquito, & vbi ebullierit adipẽ adiicito, & assiduè agitato, & vbi cõpagẽ acceperint, cerã picẽ ac resinã adiicito, & coquito donec non amplius inquinent. deinde succũ sycomororũ, & picẽ liquidã seorsim cocta, & ad cõpagẽ redacta admisceto, & galbanum, ac æruginem, & mannam thuris inspergito. postremùm opopanacem aceto dissolutum addito: & ad ignẽ admota rursus coquito donec non amplius inquinent. Atque ita præparatum medicamentum in vinum transferto, & per triduum finito: postea verò manibus emollito, ac vtitor. Oportet autem post impositum medicamentum, fasciam vino imbutam exprimere, & circundare. Cæterùm quod statim subiiciam, succum sycomororum non habet. est autem medicamentum ad ossium fracturas commodum. ad cruenta vulnera, ad sinus glutinãdos, & præsertim capiti aptum: Spumæ argenti, adipis taurini, picis siccæ, singulorum vnc. viginti, (vel vt alii habent sedecim) olei cicini aut sicyonii aut antiqui dextantem, pollinis thuris, terebinthinæ, sing. bessem, ceræ trientem, opopanacis, æruginis, galbani, sing. vnc. vnam, visci sescuncem. Spumam argenti cum oleo & adipe ad bonam compagem coquito. deinde ceram, picem, ac resinam adiicito, & mox ab igne tollito. atque vbi paululum frigefacta fuerint, reliqua cum aceto trita paulatim adiicito, ne efferuescant, & rursus ad prunas admota sensim coquito, donec non amplius inquinẽt. & demum manibus emollito, ac vtitor. Emplastrum insigne, ingentes sinus ac fistulas sanans, aculeos & sagittas extrahens, inflammationes ac duritias dissoluens. coxendicum item ac renum affectionibus commodum est: Spumæ argenti dextantem, olei vnc. quindecim, picis siccæ, colophoniæ, sing. vnc. sedecim, adipis taurini tantundem, misyos, iridis, calcis viuæ, sing. quadrantem, atramenti sutorii sesquiunciam. Spumam argenti cum oleo ad bonam compagem coquito. deinde liquabilibus liquatis & excolatis

A adiectis, rursus paulatim coquito donec non inquinent. & postea paululum frigefacta ad reliqua in mortario cum aceto trita admisceto. Emplastrum theriaca appellatum, ex cẽtaureo, quod laudat Oribasius. Facit ad neruorum ac musculorum vulnera & puncturas. ad ferarum & canis rabiosi morsus. Glutinat sinus antiquos, & ad cicatricem perducit. præcipuè verò ad reptilium ictus facit. genuum vlcera fluida & ægrè curabilia sanat. Spumæ argenti sescuncem, olei antiqui trientem, resinæ pinus siccæ drach. xxxii. ammoniaci thymiamatis, propolis, thuris,
B sing. drach. xii. cerussæ drach. viii. æruginis, squamæ æris, galbani, aristolochiæ rotũdæ, cẽtaurii, sing. drach. iii. thuris, aloes, iridis, gallarum, chalcitidis, sing. drach. iiii. Spumam argenti cum oleo ad moderatam compagem coquito. deinde squamam, æruginem, cerussam, & chalcitidem adiicito, & vbi non amplius inquinant, propolin, ammoniacum ac galbanum in mortario prius dissoluta addito. & ab igne ablatis ac aliquantulum frigefactis, reliqua arida minutissimè trita admisceto, & iam planè frigefacta manibus emollito. Aliud ex dictamno, cuius
C admiranda vis est ad neruos, musculos, ac cartilagines concisas. vlcera quoque antiqua ac ægrè curabilia sanat, ossa corrupta, aculeos, & infixa extrahit. habet vim discussoriam, facit ad capitis dolores, reprimit oculorum fluxiones. est & malagma pleuriticis commodum & hepaticis, cum emplastro ex ficcis parato. facit ad omnium venenum eiaculantium reptilium plagas: Spumæ argenti drach. centum, colophoniæ drach. quinquaginta, ceræ drachmas vigintiquinque, ammoniaci thymiamatis, aristolochiæ, sing. drach. sedecim, mannæ thuris, galbani, sing.
D drach. duodecim, æris vsti, æruginis, dictamni, aloes, propolis, sing. drachm. octo, diphrygis, squamæ æris, radicis gentianæ, sing. drach. sex, olei antiqui lib. duas. Heras autem dictamni & aristolochiæ, sing. drach. decem coniicit: ammoniaci verò solùm drach. sedecim. in reliquis consentit. Hoc præparatur velut emplastrum Piscatoris, aut Tyrium, quæ suprà retulimus. Verùm eius meminisse conuenit, herbas nonnisi ablato ab igne pharmaco, minutissimè tritas immittendas esse. Sed & Damocrates in cæteris similis, dictamni drach. decem, diphrygis verò octo
E recipit, & ad mammarum, colli ac spinæ vlcera conuenire asserit quantumuis fuerint diuturna.

Emplastra emollientia ac discussoria, ad multa commoda, Cap. XIIII.

EMplastrum Nigrum Asclepiadis, Achillæ inscriptũ. mammarum duritias, & testium inflammationes discutit. Hoc medicamẽtum discussoria vi omnibus aliis præstat, & ad multa cõmodum est. Locus autẽ prius abluẽdus est. deinde medicamẽtum adhibẽdum: Spumæ argenti lib. sex, picis Brutiæ lib. iiii. bituminis, resinæ pinus
F siccæ, sing. lib. vi. terræ ampelitidis lib. ii. ceræ lib. iiii. thuris sesquil. aluminis scissi, aloes, myrrhæ, sing. trientẽ, olei omphacini antiquissimi lib. viii. succi serapiadis lib. vi. aceti quantũ satis est. præpara velut panaceã. Nigrũ è lolio, Heræ. Facit ad fistulas, alarúmq; ac inguinũ abscessus, vt nihil abscindere opus sit per chirurgiã, sed tãtùm perforatione facta ac sanie exclusa, medicamẽtũ imponere. Illinendũ est autẽ duobus coriis, altero iuxta alterũ locato, neq; humor de spleniis detergẽdus est. imbibitur enim & fortius fit medicamẽtũ. Picis lib. ii. resinæ pinus siccæ do-
G drantẽ, ceræ Tyrrhenicæ, ceræ Ponticæ, sing. quadrãtem, olei antiqui quincuncẽ. liquabilibus liquatis ac excolatis loliaceam farinam inspergito, & bitumẽ in aceti triente dilutum affundito, omniáque simul in mortario subigito manibus frigida humectatis. sit autẽ bituminis sesquiuncia, farinæ loliaceæ vnc. xiiii. Facit ad malignas mammarum duritias, parotidas ac perniones. Emplastrum Essentia appellatum. desiccandi vim & mitigandi dolores præ omnibus habet. facit ad sanguinis reiectationem, ad articulorum ac costarum duritias, & gangrænas, sinus,
H strumas, vlcera chironia, fistulas, ægilopas. spicula extrahit, hydropicos intra septimũ diẽ curat. hepati ac spleni magnopere conducit pluribus diebus impositum, splenẽ penitus consumit. facit ad podagricos, & coxendicum affectiones: Spumæ argẽti drach. xx. cerussæ, æruginis, sing. drach.

drach.xx.squamæ æris,thuris,sing.vnc.i. bituminis bes-
sem,resinæ pinus dextantem & vnciæ dimidiū,ceræ vn-
cias xvi.picis vnc.xxxii. (in alio exemplari habetur,am-
moniaci thymiamatis drach.vi.galbani drach.vi) spumā
argenti & cerussam ad bonam cōpagem coquito. Aliqui
etiam bitumen in principio cum his iniiciunt,vtuntúr-
que eo vbi magis siccare proposuerunt: deinde reliqua
ex ordine imponito,velut sæpe diximus. at si plus iusto
coxeris,duritias non mollit. Emplastrum Ebrietas voca-
tum. Vim habet discutiendi ac rarefaciendi,duritias in-
flammatas diffundit,facit ad ossium fracturas, ad vulne-
ra cruenta,conuulsa,rupta,vulsiones,coxendices,calculos.
Ad omnes capitis affectiones vtiliter adhibetur,aliquan
do fronti & temporibus , aliquando vertici derasis pilis
impositum. Spumæ argenti dodrantem,olei antiqui se-
scūcem,olei rosacei, ceræ,sing.sextantem,adipis taurini,
terebinthinæ,thuris,sing.trientem,picis dodrantem,gal-
bani,opopanacis,æruginis,sing.quincuncem,aceti sexta-
rium i.præpara velut sæpe dictum est. Emplastrum ex
succis. Vulnera neruorum ab inflāmatione tutatur,& se-
ctiones glutinat,vlcera inflammata & musculos vulnera-
tos,citra aliud cataplasma aut fomentum sanat. facit ad
podagricos quocūque tempore adhibitum. Ad vteri in-
flammationes, veteres ac recentes in pessis siue talorum
formis subditur.Rosaceo aut myrteo oleo dilutum caua
vlcera replet,citóque persanat. & in summa, omnia reli-
qua cataplasmata ac medicamenta exterius adhiberi vlce
rib⁹ solita,superuacua sunt,hoc præsente.Duritias quoque
mollit ac discutit,cæteris ad hūc vsum commodis admi-
xtum.Spumæ argenti libr.vi. olei recentis æstate quidem
lib.vii.hyeme verò lib.ix.succi lib.iiii.oleum cum succo
ad prunas coquito,& vbi feruere & bullas emittere desie-
rint,spumam argenti iniicito,& ad lentum ignem donec
non amplius inquinent coquito,& vbi flauum ac bonum
colorem acceperit, nondum autem fuluum attigerit,ab
igne tollito, frigefacito, manibus subigito ac in massam
cogito.Vsu verò expetente,sumuntur medicamenti par-
tes duæ,olei & ceræ,singul.pars vna,aut plus,prout res po
stularit.Succus porrò ita præparatur:Aquæ sextarii xx.ac-
cipiuntur,radicis althææ recentis lib.iii.seminis lini,fœ-
nigræci,sing.sextarii dimidium.Radices lotas & contusas
aqua madefacito,& postridie fœnūmgræcum purgatum
& lotum adiicito,ac madefieri sinito,& tertia die semen
lini similiter lotum addito.& quarta die ad bonam spissi
tudinem coquito,& percolatum succum ad medicamen-
ti præparationē accipito.Ego verò,inquit Oribasius, duo-
decim aquæ sextariis althææ libr. iiii. fœnigræci ac lini
seminis, sing. sextarium iniicio. Aliud emplastrum è
succis, Oribasii. Spumæ argenti,olei,singul.lib.ii. ceræ
bessem,fœnigræci,seminis lini,radicum althææ,ptisanæ,
sing.æquales portiones prius madefactas coquito donec
crassissimus succus euadat.Et huius excolati lib. ii. postea
coquito velut dictum est. Emplastrum ex ptisana .Fœni-
græci,seminis lini,ptisanæ,sing.vnc.i.meliloti,radicis al
thææ,sing. sextantem.Hæc probè mundata ac lota per bi-
duum in aqua madefacito ac coquito donec succum red
diderint.& eius excolati lib.ii.sumito,& olei antiqui lib.
iii.ac simul coquito donec oleum solum restiterit,&huic
postea taurini adipis sescuncem admisceto, colophoniæ
tantundem,galbani vnc.i.ceræ lib.i.Hoc,vnguento quo-
piam dissolutum, etiam laxandi vim habet. Empla-
strum ex psyllio. Spumæ argenti libras. iiii. olei dulcis
lib.vii.ceræ lib.i.resinæ pinus lib.vii.succi psyllii lib. iii.
Succum verò ita parabis.psyllii quadrantem in aquæ se-
xtariis quinque madefacies:deinde coques,& excolatum
succum rursus cum oleo & spuma argēti ad bonā compa-
gē decoques,& liquabilia liquata adiicies.Hoc ad omnes
induratas inflammationes vtiliter adhibetur. Aliud è
psyllio simplicius,inflammationibus,intertriginibus, pa
pularum eruptionibus,tuberculis ac podagris cōmodū.
Spumæ argenti,cerussæ,sing.sextantem,ceræ sescuncem,
olei rosacei lib.i.succi psyllii lib.iii.præpara & vtere cru-
do. non enim coquitur. Aliud è psyllio simplicius. Ad
inflāmationes podagricas,in ipsa præsertim exacerbatio-
ne cōmodū.Psyllii triētē in duobus aquæ sextar.madefa

A cito ac coquito,& excolato succū, eique ceræ sescuncē, o-
lei lib.i.admisceto. Emplastrum ex serapiade,ad tuber-
cula,papulas,& intertrigines: Spumæ argenti lib. i. olei
lib.ii.succi serapiadis tritesticularis lib.iii. spumam argē-
ti cum oleo & succo ad bonam compagem decoque,ac
vtere. Psittacium.Foliorum hyoscyami viridium,colo-
phoniæ,ceræ,adipis porcini,sing.sescuncem.ad folia tri-
ta affundito liquefacta,ac vtitor.Emplastrum ex althæa,
Polletis . Corticem radicis althææ herba vigente in pi
la contundito,deinde in æneum aut fictile vas trāslatum
B vino albo veteri odorato ac adstringēte respergito,vt so-
lùm humectetur : deinde tegito , ac per triduum sinito.
quarta die rursus in pila tundito, & succum fortiter ex-
primito. & accipito colophoniæ vnc.xxiiii.ceræ trientē,
olei,æruginis,sing.sextantem, succi heminas Atticas ii.
præparatur autem hoc modo:Colophoniam oleo liquatā
ac colatam,ad lentum lignorum pini ignem coquito , &
tædacea spathula agitato donec in aquam instillata soli-
dior euadat:deinde ceram adiicito,eáque liquefacta ollā
ab igne tollito,& vbi frigefacta fuerint,succum paulatim
C affundito,ac caueto ne efferuescat.facilè enim ebullit vt
supereffundatur. Postquam autem constiterit,rursus igni
adhibeto,& vbi incaluerint,æruginem iniicito,& ablata
ab igne frigefacito,ac manibus subigito,vt probè vniā-
tur . facit hoc ad noua & antiqua vlcera,ad ferarum ac
canum morsus. Virus enim ab vlcere extrahit, panos &
strumas aut discutit,aut suppurat,aut rumpit,aut materiā
ad superficiem euocat, velut in sugillatis , ac in vapo-
rem diffundit.Sedat dolores,scabiem ac scabros vngues,
lepràmque ac vitiligines exterit: nec soluēdum est in his
D ante septimū diē . Aculeos & infixa extrahit, podagricas
inflammationes in ipsa exacerbatione mitigat, tumores
articulorum ac ganglia dissoluit,fauos ac ficus curat, hy-
drocephalam infantium aquosam capitis affectionem sa
nat.Splenis duritiam mollit,cancros non vlceratos lenit,
imminentémque erosionem compescit,pesso exceptum
ac subditum menses ducit , pectini impositum calculos
pellit, vrinæ difficultatem corrigit . aluum suppressam
laxat.rosaceo dilutum plantarum rimas sanat , vlcera te-
stium ac pudēdorū repurgat & incarnat.Et si absque æru
E gine præparetur, serpentia vlcera sistit . ossium fracturis
prodest irrigationis vice adhibitum. dolores enim sedat.
Fit etiā ex floribus althææ rosaceis similibus efficacissi-
mum pharmacū hoc modo: Flores illi resectis vnguibus
tunduntur,& ad puluillum rediguntur. & eius sumuntur
partes duodecim,colophoniæ partes xxxvi . ceræ partes
sex,olei partes duæ. omnia simul velut dixi præparata ma
nibus probè subigito,ac vtitor.priore commodius est, &
dolores amplius mitigat. Emplastrum ex semine lini,
Polletis.Facit ad pectoris affectiones.neruosarum partiū
F inflammationes discutit,ac dolorem mitigat. facit & ad
exacerbationes podagricas , & contractos articulos rela-
xat. Seminis lini partes duas , farinæ hordeaceæ partes
tres,colophoniæ partes quatuor,ceræ partes quatuor , re-
sinæ pinus liquidæ,vel cupressi,si haberi potest,partes ii.
seminis thlaspios partem i florum chamæmeli,pilularum
cupressi clausarum,sing.partem i.olei partes duas . ceram
& colophoniam cum oleo ad prunas liquefacito , & assi-
duè versato,& ab igne ablatis cupressi pilulas tritas & cri
bratas adiicito,ac caueto ne efferuescāt.deinde farinam,
G semen lini,resinam liquidam addito, & rursus ad ignem
adhibeto, & paulatim donec vniantur coquito , postea
procul ab igne chamæmelum & thlaspin inspergito. Et
tandem medicamentum in mortarium frigida semiple
num coniectū diligenter manibus subigito. Emplastrū
elephantinum.De elephantino,Polles libro secundo . Id
ego,inquit,prius inueneram,sed postea longo vsu ductus
immutaui,& quum facilius meliúsque ac fortius cogno-
uerim,in hunc secundum librum retuli: Dorycnii siue
solani vesicarii dextantem,radicis mandragoræ bessem,
H radicis panacis sescuncem,colophoniæ sextantem,resinæ
pinus liquidæ trientem,opopanacis sextantē,ceræ, tere-
binthinæ,sing.lib.i. bdellii vnc.xx.aceti lib.i. vel ampli⁹.
quidam etiam potamogitonis vncias viginti adiiciunt:
verùm descriptio nō habet. Aliud elephātinū.facit ad

contractos articulos,mollit ac difcutit,podagricorum cal
lofas concretiones, & in offium fracturis inductos callos
diffoluit.panos,ftrumas,& quamlibet duritiam emollit.
Quòd fi experiri libuerit,eboris aut cornu fegmentum ex
eo illinito, & ad dies triginta aut quadraginta alligatum
finito, & deinde foluito. & non reperis eboris aut cornu
naturam,fed aliud quid quod cõmodè flecti poffit. para-
tur autem fic:Corticis radicis dorycnii aut folani vefica-
rii virentis fiue in vmbra ficcati,corticis radicis mandra
goræ,fingul.beffem,radicis panacis fefcuncem, opopana-
cis beffem,potamogitonis viridis,bdellii,refinæ pinus li-
quidæ,fing.vnc.xx.terebinthinæ,lib.I.ceræ fextantem,a-
ceti albi beffem. Mandragoræ ac folani cortices virentes
quidem in pila tundito, & poftea in mortario terito: fic-
cos verò cum panacis radice terito ac cribrato: fimiliter
etiam bdellium terito,ac potamogitonem omniáque fi-
mul in mortario mixta terito, aceto paulatim inftillato.
& liquefactis quæ liquari debent, excolatífque ac ad pro-
bam compagem coctis,& ad trita admixtis, medicamen
tum frigefactum manibus fubigito, & in fictili vafe ace-
to affufo feruato,&,ne tranfpiret,probè cooperito. Em-
plaftrũ ex herba facra fiue verbenaca,Polletis. Verbena-
cæ rectæ in vigore cum radice euulfæ ac exficcatæ, tufæ-
que ac cribratæ fefcuncem, colophoniæ libr. II. ceræ tri-
entem,olei fextantem.Liquabilia liquefacito,colato,&ad
bonam compagem coquito,& adiecta verbenaca fubigi-
to,ac vtitor.facit ad omnem capitis dolorem, ad hemi-
craniam,ad oculorum fluxiones,ad dentium dolores ex-
trà adhibitum. ad fcorpionum ictus. ad neruofarũ partiũ
inflammationes,& omnino impofitum partes à fluxione
tutatur. Emplaftrum Geranium, Polletis.Facit ad laxa-
tos ac craffos neruos refolutionis periculum expectantes.
ad omnes fluxiones, tumidófque ac inflammatos articu
los,ad ganglia,fteatomata, atheromata,ftrumas,panos,&
quæcunque molliri, attenuari, rumpi, ac extergi debent.

Ramenta ftatuæ æreæ ex affidua olei illitione fordidæ
ac æruginofæ libras II. ceræ libras duas,fandycis,fandara-
chæ,terebinthinæ,fingulorum libram vnam.Quòd fi fta-
tuæ ramenta ficciora fuerint,terebinthinæ libras duas ac
cipito,& cum his omnibus gruis pennas vnito, hoc mo-
do. Gruis pennas omnes in ollam nouam coniicito ac o-
perito, argilláque oblinito,& in fornacem mittito.Eám-
q; vbi totam exterius ignitam videris,extrahito, ac frige
fieri finito.Ea deinde aperta pennas vftas eximito,ac teri-
to,& longo tempore antea paratas afferuato, medicamen
tum poftea fic præparato:Ceræ ac refinæ liquatis ac exco
latis,fandycem & fandaracham minutiffimè tritas adiici-
to,& verfato donec omnia fuerint probè mixta, & poftea
ab igne ablatis pennarum cinerem admifceto, ac fimul
fubigito:frigefacto autem aliquatenus medicamento,fta
tuæ æruginem cum modico aceto tritam adiicito, atque
in mortario probè vnito, fubigito, ac vtitor.Emplaftrum
ex bugloffo,Polletis. Bugloffum herbam cum radice
euulfam,& in vmbra ficcatam terito ac cribrato,& fumi-
to eius partes quatuor:colophoniæ,refinæ pinus liquidæ,
ceræ, fingulorum partes octo,olei partes quinque. Colo-
phoniam cum oleo ad lẽtum ignem coquito,ac fpathula
agitato: vbi verò durior apparuerit, refinam liquidã ad-
iicito,ac rurfus coquito donec non amplius inquinet, &
poftea ceram adiicito. At vbi ab igne amoueris, cribra-
tam herbam addito, & medicamentum in mortarium
aqua femiplenum infundito,ac manibus fubigito. Facit
ad omnes inflammationes, ftrumas, parotidas, panos,
plagas, collifiones. ad antiqua & maligna vlcera, ad vul-
neratos neruos, finus, nomas, fiftulas. Repurgat, mollit,
contrahit, attenuat, & quædam difcutit, quædam rum-
pit, replet, & ad cicatricem perducit. Dolores vlcerum
veterum ac recentium ftatim fedat,& liuida abolet. Ego
verò in bugloffæ defectu nycteridem herbam ab aliqui-
bus vnguentum Helenes appellatã,ad coxendicum affe-
ctiones adhibui,& bene fucceffit. Emplaftrum ex acha
te lapide,Polletis. Lapides achates appellatos, leoninæ
pelli colore fimiles,in fornacẽ fabrilẽ mittito,& aggeftis
carbonibus valde fufflato,& vbi ignitos lapides videris,
forcipe extrahito, refrigeratófque terito ac arctiffimo

A cribro excutito. deinde accipito colophoniæ drachmas
quadragintaocto, refinæ pinus, ceræ, fingulorum bef-
fem,olei trientem,achatum lapidum vftorum quincun-
cem. Colophoniam cum oleo liquatam coquito donec
non amplius inquinet. deinde ceram ac refinam prius
liquata & excolata adiicito, & his vnitis lapidum cine-
rem addito, ac rurfus ad moderatam compagem coqui-
to: poftea medicamentum in frigidam aquam miffum
frigefieri finito, & manibus fubactum in maffam cogito.
Vtere hoc ad fcorpionum, viperarum, & venenum eia-
B culantium beftiarũ ictus.facit ad tumores ægrè concocti
les ac fanabiles:ad induratos tumores,ad liuida.velocem
fuppurandi vim habet.Strumas aut difcutit aut cõcoquit
& rumpit. erit autem efficacius ad ftrumas,fi capparis fo
lia viridia,aut corticem eiufdem probè tritum ad empla-
ftrum calefactũ remollitum admifcueris. Emplaftrum
parhygrum. Facit ad inflammationes ad duritiam quan-
dam inclinantes. Adipis porcini à fibris depurati vnc.
quadragintaquatuor,ceræ vncias vigintiquatuor, fpumæ
argenti,ceruffæ, fingulorum fefcuncem. liquida cum a-
C ridis permifceto. Manebit quidem, hoc pharmacum ali-
quandiu liquidius, fed poftea ad bonam cõpagem perue
niet. Emplaftrum è buccinis.Hoc Xenocrates malleoli
abfceffum fuppuratum iam difcuffit. Inflammationes
autem induratas, præfertim parotidas, priufquam in pus
tranfmutentur,mirificè diffoluit. Spumæ argenti dra-
chmas cc. ceræ drachmas LII. olei antiqui libras tres, ce
ruffæ drachmas VIII.terebinthinæ drachmas LII. bucci-
norum vftorum drachmas x.thuris drachmas XIX. aquæ
fextarium.Spumam argenti & ceruffam minutiffimè tri-
D ta rurfus cum aqua terito,& iterum cum oleo,& ex mor-
tario in ollam tranflata lento igne coquito, affiduéque
verfato ne fubfideant: deinde ceram,& mox thus ac tere-
binthinam adiicito,& ad bonam compagem, non tamẽ
multam duritiam,coquito.Poftremùm cinerem buccino
rum,addito,& paululum feruere finito, & medicamentũ
ab igne tollito,& in mortarium aqua humectum effundi
to,& diu manibus fubigito vt glutinofum euadat: nam
tẽporis progreffu durius propter buccina efficitur. Em
plaftrum Dionyfia appellatum.Inflammationes & abfcef
E fus,mãmarum præfertim,difcutit:omnem enim tumorẽ
per cæcos meatus diffundit. fed & duritias ac parotidas
diffoluit: Ceræ,terebinthinæ, fpumæ nitri, olei antiqui,
fing.fefcũcẽ,mifyos crudi vnc.I.aquæ coactiliariorũ quã-
tum fufficit. fpumã nitri & mify cum aqua terito,& cum
oleo coquito:deinde ceram, mox terebinthinam adiici-
to,& ebullire finito donec non amplius inquinent, non
tamen nimis folida euadant:& fublatum ab igne medi-
camentum in mortarium aqua humectum diffundito,
F manibus fubigito,ac vtitor.Hæc Dionyfia inter attracto-
ria emplaftra rectè defcripta habetur,eáque vtaris velut i-
ftic defcripta eft. Emplaftrum è fapone, difcufforium
præcipuum ad furunculos. Adipis porcini, picis, ceræ,
faponis nigri,æquales portiones liquatas excolato,ac vti-
tor. difcutit etiam hydropas. Aliud ad furunculos, pa-
rotidas & panos.Olei antiqui,ceræ,faponis, nitri, lixiuii,
æquales portiones. ceram cum oleo liquefacito,nitrũ ve
rò cum lixiuio in mortario terito,&deinde faponẽ fimul
cõterito,& in ollã cõiecta paulatim coquito ad modera-
tã cõpagem,& vtitor. Emplaftrũ ex heliotropio. Facit
G ad percuffa, collifa, luxata, vulfa, rupta,ftilorum ac fimi-
lium rerum puncturas, ad dolores in profundo. Neruos
ab ictu aut frigore craffefactos, aut aliter affectos curat,
firmat & dolore liberat.Vlceribus antiquis,& vulneribus
recentibus confert. Aduerfus medicatas fagittas loco af-
fecto imponitur. Ad digitos contufos, etiamfi offiCulum
collifum fit, ab inflammatione tutatur, & dolorem exi-
mit. Maturat,fuppurat,difcutit, contrahit, glutinat, re-
purgat,incarnat,cauitates replet,& ad cicatricem perdu-
cit.Heliotropium herbam tria grana habentem, in autu-
H mno totam cum radice euulfam & in vmbra ficcatam te
rito ac cribrato,& eius accipito trientẽ:Colophoniæ fplẽ
didiffimæ vnc.XLVIII.refinæ pinus aut cupreffi liquidæ
beffem,ceræ beffem,olei trientẽ. refinã,oleũ,cerã fimul
liquefacito:deinde herba adiecta ad lentũ ignẽ coquito,

& tædacea ſpathula agitato donec bonam compagẽ acquiſierit medicamentum,& in frigidam diffuſum ſubigito,ac vtitor.Strumas &duritias ſuppurat,rumpit,ſiccat, incarnat,ad cicatricem ducit,& dolorem ſedat. Emplaſtrum Mnaſeæ,ſecundi mollientium ordinis. Spumæ argenti,adipis porcini,olei,æquales partes ſimul decoque donec non amplius inquinent,& ſi fortius medicamentũ efficere volueris,adipẽ & oleum vtrunque vetus accipito:vetuſtiora enim efficacius reddunt medicamentum. Quòd ſi magis emolliens eſſe volueris,oleum minues, & adipem augebis: ſi verò magis diſcuſſorium,adipi detrahe, & oleo adde. Quidam cum oleo & adipe, radicis althææ contuſæ ſeſquilibram coquunt donec torrefiat,eáque abiecta in oleo ac adipe colatis ſpumam argenti coquunt ſicut diximus. atque ſic quidem Galenus.Mnaſeas autem ſic.Spumæ argenti,ceræ,paſſi,colophoniæ,olei,axungiæ,ſing.lib.I.oleum & ſpumam argenti coquito donec non inquinent,& ceram,colophoniam,axungiam,liquatas & excolatas adiicito,ac rurſus ad bonam compagẽ coquito: deinde paſſum affundito, ac fortiter agitato. & ſublatum ab igne pharmacum ſub canis æſtu inſolato, & quotidie cum ſpathula verſato, donec ad debitam ſoliditatem perueniat. Emplaſtrum helladicum mollitorium. Ammoniaci thymiamatis, ſpumæ argenti, ceruſſæ,olei antiqui,reſinæ pinus,ceræ,ſing.lib.I. thuris ſeſcuncem,galbani ſextantem,caſtorei lib.II.propolis,opopanacis,ſing.lib.I.aceti quantum ſatis eſt.Oleum,ſpumam argenti & ceruſſam ſimul coquito,& medio coctura tempore ammoniacum tritum adiicito, & ebullire finito donec non amplius inquinent,deinde liquabilibus additis ac probè admixtis, thus & caſtoreum minutiſſimè trita addito.& poſtremùm opopanacem aceto diſſolutum affundito,&perfrigeratum pharmacum manibus ſubigito, ac vtitor.Diſcutit abſceſſus etiam in pus tranſmutatos. Aliud,emolliens ac diſcutiens abſceſſus: Spumæ argenti ſeſcuncem,ceruſſæ ſeſquiunciam,ceræ trientem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,galbani, myrrhæ, thuris,ſing.trientem,olei lib.I.oleum,ſpumam argenti & ceruſſam coquito donec non amplius inquinet,deinde ammoniacum,mox ceram & thus ac galbanum adiicito, & ab igne ablatis myrrham addito, ſubigito,ac vtitor. Aliud. diſcutiens abſceſſus, & iam ruptos expurgans ac ſanans.facit & ad capitis lendes. Colophoniæ ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,maſtiches vnc.I.ceræ vnc.I.galbani ſcrup.III.opopanacis ſcrup.III.æruginis ſcrup.IIII.reſinæ pinus lignoſæ,olei, ſing. trientem. Aliud è tritici polline.facit ad abſceſſus & furũculos,ad herniam aquoſam & inteſtinorum,poſt chirurgiam inflammationibus ſedatis: Ceræ,pollinis tritici,reſinæ liquidæ, ſingul.ſeſcuncem,ammoniaci thymiamatis quadrantem, olei trientem, aceti aut vini quantum ſatis eſt.Pollinem pridie in aceto aut vino ſubiges. ſequenti die liquatis iis quæ liquari debent,fermentatum pollinem probè ſubactum in mortario admiſcebis, & vteris. Aliud è fermento. Saponis,ſandarachæ, ſingul. ſextantem, fœnigræci vnciam I.reſinæ pinus libr.I.colophoniæ,ceræ,ſingul.ſeſcuncem,fermenti ſeſcuncem. Fermentum aqua dilutum cum liquabilibus liquefactis miſcebis, & terenda trita adiicies,omniáque ſimul ſubiges,ac vteris. hoc diſcutiendi ac rũpendi vim habet. Aliud è maſticha. Colophoniæ libram.I.ceræ ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis trientem,maſtiches,galbani,terebinthinæ, ſingul.ſextantem,omnia liquefacito ac excolato, & in frigidam coniecta emollito, ac vtitor. Aliud trium ſpecierum appellatum.Ceram,colophoniam,terebinthinam liquidam,paribus portionibus ſimul liquefacito, & in frigidam mittito,ſubigito,ac vtitor. hoc ſicut etiam quod proximè præcedit,oſſa capitis denudata incarnat, & ſquamas citra moleſtiam diſparat, & ſolum abſque alterius vſu ad cicatricem perducit. Quòd ſi maſtichen pari portione adiicias, ad oſſium fracturas admirandum euadet. Emplaſtrum Iudæi. Colophoniæ libram vnam, maſtiches vnc.I.olei trientem.omnia ſimul liquefacta in frigidã mittito,& poſt ruptos abſceſſus vtitor,ita vt nihil reſeces,neq; linamentũ indas,ſed ſolùm medicamẽto ca-

A uitatẽ expleas.Ex eodẽ etiã emplaſtrũ adhibeto.citiſſimẽ repurgat, ac præ cæteris incarnat.Poſtquam autem vlcus explanatum fuerit,ad cicatricem inducendam alio medicamẽto opus eſt.nã hoc ſuperuacuã carnem efficeret. Emplaſtrum reipublicæ præſidis. Reſinæ quæ in vaſculis ac lagunculis ligneis affertur, excolatæ lib.I.ceræ quadrantẽ,maſtiches tantundem, olei à Martyreo vel aliunde allati ſeſquiunciam.oleum cum reſina liquefacito,cẽtaureique viridis ſi haberi poteſt:ſin minus,arido faſciculo agitato,& his excolatis reliqua admiſceto, ac manibus

B ſubigito.Quidã centaurei ſicci vnc.I.adiiciunt. Inter liquandum verò & dum agitas, hæc verba inſuſurrato: Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob,huic pharmaco vires largiatur.Hoc ſinus & fiſtulas glutinat, ægilopas ſiccat. & ſi cẽtaureum receperit, duritias ac ſtrumas inchoantes emollit. Emplaſtrum mutum appellatum. Ammoniaci thymiamatis, galbani, opopanacis, ſingulorum vnc.I.maſtiches,ceræ,colophoniæ,ſing.ſeſcuncem,aquæ marinæ quantum ſatis eſt. Aliud. Hoc ad oſſium fra-

C cturas,inflammationibus ſedatis,facit. optimè cicatricẽ inducit: Colophoniæ,reſinæ pinus,ſing.lib.I. ceræ ſeſcũcem. omnia in ollam feruidæ aquæ miſſa liquato ac excolato, deinde in frigidam tranſfuſa emollito, & in maſſam cogito,ac vtitor. Aliud mirificè molliens. facit ad ſtomachi duritiem ac frigidos affectus. Colophoniæ puræ ſextantem,ceræ albæ trientem,maſtiches puræ vnc.I.olei cyathum.I.omnia ſimul liquata ad probam cõpagem coquito. Emplaſtrum Pyxis inſcriptum. confert ad omnes inflammationes, præſertim pedum:egre-

D giè enim emollit.Ceræ,colophoniæ,ſingulorum ſeſcuncem,ſucci ſeminis lini trientem, adipis porcini ſextãtẽ, terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium,olei omphacini dextantem,ammoniaci thymiamatis vnc.I. thuris quadrantem, lactis bubuli trientem & vnciæ dimidium,ouorum candida nouem. Ammoniacum & thus cum lacte,ſucco, & ouis terito, & reliquis liquefactis admiſceto. Aliud è melle.mollit ac diſcutit. Spumæ argẽti,olei,ſingulorũ libras duas,colophoniæ,ceræ, axungiæ, mellis,ſingulorũ vnc.viginti,ſpumã argenti cũ oleo & a-

E xungia coquito donec non amplius inquinent: deinde reliqua liquata adiicito, & ab igne ablatis mel affundito, & frigefactũ medicamentũ manibus emollito. Melinũ Serapionis vulnerarium ad multa commodum. Omnes duritias diſſoluit, abſceſſus diſcutit, humores per occultos meatus diffundit. Sinus glutinat, ſpicula,oſſa corrupta & aculeos extrahit. Roſaceo dilutum caua vlcera replet.ſedat etiam inflammata. Hoc præceptor Lucius vtebatur,atque ipſum dupliciter præparabat,modò glutinoſum,modò ſolidius efficiens: collyria enim ex ſolidiore

F formabat,& filum innectebat, & ſic ad vſum parata habebat,ac in ſinus fiſtuloſos indebat,filo foras propendente ad commodiorem extractionem. quæ enim ſine filo induntur,quum duriora ſint ſæpe frangũtur,& priuatim abſceſſus efficiunt. Spumæ argenti drach.centũquatuor, colophoniæ drach.ſexagintaquatuor,ceræ drach.quadragintaocto, ammoniaci thymiamatis drach. vigintiquatuor,æruginis,myrrhæ, galbani, ſingul.drach.xx.olei,æſtate vncias xv.hyeme octodecim.ſpumam argenti cum oleo ad lentum ignem coquito, & ab igne ablatis æru-

G ginem iniicito,ac ne efferueſcat caueto, & rurſus coquito donec non inquinent,& ad cotonei mali colorem perueniant:deinde ceram ac reſinã liquefactas ac excolatas addito,& vbi parũ ebullierint, ammoniacũ læuiſſimè tritũ & aqua aut aceto dilutum admiſceto, & mox galbanum tritum addito,& tandem ab igne amotis myrrham inſpergito. Melinum Paſionis Athanaſia inſcriptum. Ad veteres ſinus, etiamſi vſque ad vacua perforati fuerint.idem puerorum ſtrumas recentes diſcutit. Facit & ad articulos diſtortos ac lancinatos, ſicut Heras & Gale-

H nus teſtantur: Spumæ argenti,reſinæ pinus ſiccæ,ſingul. drach.c.ceræ drach.xII.S. olei, vini veteris odorati adſtringentis,ſing.heminæ dimidium. ſpumã argenti cum vino ad ſolem æſtiuum pluribus diebus terito donec fuerit exſiccata,& poſtea cum oleo ad lentum ignẽ coquito donec nõ ampliꝰ inquinet.Poſtea cerã ac reſinã adiicito,

præparato, ac vtitor. Emplaſtrum Venus appellatum, ad multa cõmodum. Omnem duritiam diſſoluit, ſtrumas diſcutit, ſpicula & aculeos extrahit. Ad venenum eiaculãtiũ beſtiarum morſus mirificè cõmodũ. Fiſtulas & ſinus glutinat. Podagricis per exacerbationũ interualla vtiliter imponitur, & coxendici diuturnæ medetur. Spumæ argẽti vnc. XXV. ammoniaci thymiamatis dextãt. colophoniæ vnc. XVI. æruginis, galbani ſing. ſextantem, bdellii, opopanacis, ſing. quadrantẽ, myrrhæ, ariſtolochiæ, ſing. vnc. I. olei antiqui lib. II. Oleum cum ſpuma argenti coquito, & in medio coctura tempore æruginem adiicito, & donec non inquinent bullire finito, deinde colopohoniam liquatam & excolatam addito, & ab igne ablatis, ariſtolochiam ac myrrham aceto trita, cum galbano, bdellio ac opopanace admiſceto, & in mortarium tranſfuſa ſubigito, vnito, ac vtitor. Aliud emplaſtrum Venus appellatum. Facit ad eadem velut præcedẽs, & eſt ad podagras per exacerbationum interualla valde inſigne. Olei antiqui libr. tres, ſpumæ argenti libr. II. ammoniaci thymiamatis lib. vnã, ceræ vnc. XXII. colophoniæ dodrantem, galbani, æruginis, ſing. quadrantem, reſinæ pinus vnc. XVI. myrrhæ trientem, præpara velut dictum eſt. Emplaſtrũ panacea, emolliens ac diſcuſſorium. Ceræ beſſem, colophoniæ, terebinthinæ, ſing. lib. I. ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, galbani, opopanacis, pollinis thuris, olei, ſingulorum vnc. I. vini quantum ſatis eſt. Emplaſtrum è rumice, ad multa commodum. abſceſſus diſcutit ac rumpit, ſtrumas emollit. Ceræ, reſinæ, adipis porcini, foliorum rumicis viridium probè cõtuſorum, ſpumæ nitri, ammoniaci thymiamatis, ſing. lib. I. præpara, & vſus tempore cum oleo antiquo molli, ac vtere. Emplaſtrum è perna. Omnẽ duritiam, ſtrumas, ganglia, meliceridas, & reliqua huiuſmodi diſſoluit, ſinus glutinat. facit ad furunculos, abſceſſus, neruorum per conſenſum affectiones. confert pleuriticis, coxendicúmque ac articulorum affectionibus. Pinguedinis ſuillæ è perna antiquiſſima, ſpumæ argẽti, ſing. libr. III. reſinæ pinus lib. I. ammoniaci thymiamatis quadrantem, galbani, thuris, euphorbii, ſing. vnc. I. pinguedo verò de perna ſic paranda eſt: Pernam ſuis antiquam in olla fictili cum aqua, præſertim marina, coquito, & eius iuſculi excolati ac refrigerati pinguedinem concretam, tum ſuperſtantem, tum ſubſidentem accipito, & expurgatam ad medicamenti præparationem aſſeruato. Cum hac itaque liquata ſpumã argenti ad lentum ignem coquito, donec non amplius inquinet, deinde ammoniacum adiicito tritum, & poſtea reſinã excolatã, & thus minutiſſimè tritũ: his verò vnitis galbanũ præmollitũ addito, & ſublato ab igne medicamento euphorbium admiſceto, ac vtitor. Emplaſtrũ è perna, Galeni. Calloſas inſtar tophorũ concretiones diſſoluit. Pinguedinis pernæ ſuillæ præparatæ velut dictum eſt, lib. I. ammoniaci thymiamatis, caſei bubuli aut caprini vetuſtiſſimi, adipis taurini, apochymatis hoc eſt reſinæ, cũ cera ex nauigiis deraſæ, ſing. librã I. medullæ ceruinæ beſſem, œſypi quadrantem, opopanacis vnc. I. olei cyprini ſeſcuncẽ, vini quãtum ſatis eſt. cætera liquato ac excolato: caſeum verò cum vino terito ac liquefactis adiicito, præparato, & in mortario manibus emollito. Emplaſtrum mollitorium Lucii præceptoris, ad diſtortos articulos inſcriptum. Facit ad abſceſſus profundos, neruos, & articulos contractos. prodeſt opiſthotonicis, neruorum per cõſenſum affectionibus. eximit laſſitudinem oleo cyprino aut irino, aut laurino dilutum. Item ad duritias diuturnas ac ægrè curabiles. Bdellii, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, ſingul. drach. XVI. opopanacis drach. L. galbani, canchryos, ſtyracis, thuris, ſing. drach. VIII. piperis grana CLX. ceræ, terebinthinæ, ſing. ſeſcuncem, olei irini æſtate quidem ſextãtem, hyeme verò quadrantem, vini quantum ſatis eſt. Ceram cum oleo liquefacito, & ammoniacum, bdellium, ac thus trita admiſceto. & ſi thus ægrè teri poſſit, vino madefactum conteratur: & his omnibus probè vnitis terebinthinam ac ſtyracem addito, deinde ab igne ablatis, iridem, cãchry, & piper minutiſſimè trita adiicito, & poſtremùm opopanacem vino diſſolutum affundito, & probè ſubigito. Hoc medicamentum ſupremi ordinis eſt emol-

A lientium: nec facilè reperias quod magis induratas partes molliat, ac duritiã diſcutiat. Emplaſtrũ è pſyllio, experimẽto cõſtãs. Strumas reſiccat ac diſcutit, furunculos diſſoluit, inguinũ ac alarũ abſceſſus etiã in pus trãſmutatos diſcutit, ſinus glutinat, ganglia diffundit, clauos in manibus ac pedibus exterit, carbũculos ſanat, vitiligines emẽdat. Radicis althææ tritæ cribratæ vnc. I. pſyllii triti cribrati ſextantem, ſtercoris columbini minutiſſimè triti, axungiæ veteris purgatæ, ſing. quadrantem, picis ſiccæ libr. I. maſtiches nigræ Æthiopicæ quadrantem, aut ſi haberi B non poteſt, Chiæ tantundem. quæ liquari poſſunt liquato. & ab igne amotis arida admiſceto, & frigefactum medicamentum probè manibus ſubigito, atque vſus tempore chartæ aut corio inducito. Mollitorium ex ruta. Articulos manuum contractos mirificè emollit. Ceræ trientem, terebinthinæ ſextantem, galbani, opopanacis, œſypi, caſtorei, ſing. vnc. I. euphorbii trientem, rutæ ſextantem. Liquabilia liquefacito, & euphorbium, caſtoreum, ſingula ſeorſim trita cum opopanace ac rutæ foliis in mortario contritis, ſimul ſubigito, & ad liquefacta admiſceto. Aliud C emolliens. Strumas, parotidas, furunculos, panos ac meliceridas diſſoluit. Ladani mollis, bdellii Scythici reſinoſi, propolis recentis ac mollis, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ, æquales portiones præpara, & vtere. Aliud molliens ac diſcutiens. Facit ad ſtrumas, parotidas, meliceridas, itémque atheromata. vtimur eo etiam ad vaſorum dilatationem. Spumæ argenti drach. C. colophoniæ, adipis caprini, ſing. drach. LXXX. ceræ, rubricæ, viſci, ſingulorum drachm. XL. lapidis pyritæ drachm. XVI. picis drachm. XXIIII. calcis viuæ marmoraceæ drachm. XXXII. D galbani, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſingulorũ dr. XVI. ceruſſæ, aloes, myrrhæ, bituminis, mannæ thuris, dictamni, ſingulorum drachm. XII. olei antiqui lib. III. ſpumam argenti, oleum, ceruſſam, adipem, ſimul ad bonam compagem coquito: deinde ammoniacum & bdellium trita adiicito, & his liquatis primùm viſcum, deinde lapidem pyritẽ, ac calcẽ, & cætera ſicca trita addito, & omnia vnita, frigefacta, manibus ſubigito, ac vtitor. Aliud abſceſſus ac ſtrumas diſcutiens. Candidum canis fimum terebinthina excipe, ac vtere. Aliud. Sedat inflammata, E ſtrumas, hernias carnoſas, & omnem duritiam emollit. Caricarum pinguium, nitri toſti, ſeminis naſturtii, ſingulorum æquales partes cum melle emplaſtri forma excipito, ac emollito. Emplaſtrum è bugloſſo. duritias diſſoluit. Bugloſſi beſſem, ſpumæ argenti quadrantem, ammoniaci thymiamatis ſextantem, adipis porcini ſeſcuncem, olei antiqui tantũdem. Emplaſtrum Perſarum è lapidibus, Tyrrhenicum & Pampathes appellatũ. Veſicæ & renum calculos confringit impoſitum. Callos in manibus ac pedibus diſſoluit: citra moleſtiam enim eos ſuppu F rat, & eſt poſt ſeptimam tandem diem exſoluendum: idem etiã in ſteatomatis, ſtrumis, gutturis tumore, gãgliis, & ſimilibus facit. Ad ægilopas & fiſtulas antiquas, præſertim ſedis, ſub alis, inguinũ ac mãmarũ, velut myſteriũ diuinum habetur. in his autem quinta exoluendum eſt, & callus fiſtulæ deraſus apparebit, nec deſiſtendum eſt ab eius vſu, donec callus penitus fuerit exciſus. Facit & ad vlcera maligna, & ad vngues manuũ ac pedũ motos, vt à Deo miſſum putes. Ad herniam aquoſam, hydropẽ, ſplenis tumorẽ, corio pro tumoris magnitudine inductũ im- G ponitur. In hydrope ſanè anterius ab alis vſque ad inguina: poſterius à ceruice vſque ad lumbos. omnem enim aquã videbis diuino quodã myſterio efferri, eóque vteris donec res melius habere videbitur. Ad anheloſos inſuper ac erecta ceruice ſpirãtes, tabidos & deploratos intus deliteſcẽtes abſceſſus, pilulas cũ modico melle ex eius paſtillis feci, eáſq; viris, mulieribus, pueris, ſenibus exhibui, & deploratos reuiuiſcere vidi. Idẽ & in peſtilẽtibus cõſtitutionibus feci, & plures à peſte liberaui. Verùm deſino plures alias eiuſdẽ vires recenſere, ne tantùm Dei munus aliquis H fabulã putet: Spumæ argẽti lib. I. ceræ vnc. XVII. ammoniaci thymiamatis quadrantẽ & ſemunciam, propolis vnc. XVI. S. galbani ſeſquiunciam, ſquamæ æris vnciam vnam, lapidis Phrygii vncias XVIII. reſinæ pinus ſiccæ libram I. diphrygis ſextantem & ſcrup. XVIII. æris vſti vnc. I. thuris

ſextantē & obol.IIII.radicis ariſtolochiæ rotūdæ vnc.XL. & ſcrup.XVI.lapidis magnetis viuētis ac trahētis vnc.I. aloes ſextantē & ſemunciā,dictamni quadrantē,cinnabaris cōmunis ſcrup.XVIII.adipis ſtruthiocameli lib.II. lapidis pyritæ ſextantem,lapidis vitæ Scythici ſcrup.XVIII.lapidis hæmatitæ vnc.I.cadmiæ vſtæ trientem,gentianæ,ariſtolochiæ longæ,lapidis parciaci, aut pro eo gagatæ, ſingul. vnc.I.betonicæ, radicis chamæleontis nigri, ſing. vnc. I. (in alio exemplari,ſcrup XVIII)æruginis vnc.I.olei antiqui lib.I.(in alio lib.II)floris ſalis,aceti ſquillitici,ſing.quantū ſatis eſt.Spumam argenti & lapides omnes primùm ſeorſim,deinde ſimul tritos,ad ſalis florem admiſceto, & ad fæcis compagem ſimul conterito. deinde æruginem & æs trita adiicito,poſtea thus,aloem,ammoniacum,ſingula ſeorſim trita addito,& mox galbanum, & ſemper florem ſalis addendo conterito. poſtremùm herbas minutiſſimè tritas ac cribratas immittito, & rurſus flore ſalis addito conterito ac ſubigito, & cū aceto ſquillitico paſtillos & maſſas formato. quæ verò liquari debent,priuatim liquefacta ſeruato,& vbi medicamentū in vſum aſſumere voles, admiſceto. Cæterùm locus cui adhibendum eſt medicamentum, oleo ne inquinetur. Aliud ſtrumas diſcutiēs. Spumæ argenti lib.I.olei antiqui ſeſquilibrā, auripigmenti vnc.I. ſpumam argenti cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde auripigmentū prius cum olei ſextante tritum adiicito.vtere confidenter,& ne contempſeris vilitatem. Aliud ad ſtrumas. Spumæ argenti ſeſcuncem, æruginis ferri ſextantem, ammoniaci thymiamatis, olei antiqui,ſingulorum beſſem.Spumam argenti,æruginem,& ammoniacum,ſingula ſeorſim trita coquito,ita vt æruginem & ſpumā argenti cū oleo primùm coquas,& ad ſemicocta ammoniacū adiicias,ſinaſque ebullire donec nō amplius inquinēt. Aliud è ſale, Damocratis.omnem duritiā diſcutit. Salis triti, ceruſſæ, ſingul.lib.I.galbani,propolis, ariſtolochiæ, ſingulorū ſextantem,olei veteris libras duas.&ſi craſſius fuerit pharmacum,aliā adhuc olei libram adiicito. Ceruſſam & ſal cum oleo coquito donec non inquinet. Deinde galbanū & propolin,poſtremùm ariſtolochiā, ſingula trita addito ac præparato. Aliud eiuſdem. Diſcutit ſtrumas, omnē frigidum humorem abſorbet, hepatis ac ſplenis aquoſas affectiones ſanat, vrinā prolectat,coxēdices veteres curat. Ceræ,reſinæ pinus,colophoniæ,ſing.lib.I.calcis viuæ,aluminis ſciſſi,auripigmēti,ſing.vnc.I.Liquabilia cū modico oleo liquato ac excolato,deinde ad arida cū modico aceto trita admiſceto,ac vtitor.Poſſe hoc diuturnas viſcerū duritias diſſoluere conſtat,ita vt multā humiditatē extrahat. ciet quoque menſes diu ſuppreſſos. Ego verò ablata calce,duplum aluminis adiicio,& medicamentum lōgè pra ſtatius cōperio:neque enim puſtulas excitat. Emplaſtrū Philagrii diſcuſſoriū. Curat gutturis tumores, & duritias diſcutit.Spumæ argenti dr.L.reſinæ pinus dr.XL. olei antiqui drachmas LXXX. æris vſti, ammoniaci thymiamatis,ſing.drach.VIII.aluminis ſciſſi, mannæ thuris, ſing.dr.IIII.ceræ dr.L.Spumā argēti cū oleo coquito, & ad ſemicocta æs adiicito,& bullire finito donec non amplius inquinēt:deinde ammoniacum tritū addito,eóque liquato reſinā & cerā liquatās ac excolatas affundito,ac rurſus ad cōpagem non inquinantē coquito,ac mox galbanum præmollitū addito,&ab igne ablatis,thuris mannā inſpergito,& vnito,& frigefactum medicamentū manibus ſubigito. Emplaſtrū diſcuſſorium abſceſſuum admirandū.nulla enim ratione abſceſſus facta,pus craſſiſſimū in emplaſtro inuenitur:idque detergēdū eſt,ac medicamentū reparatū rurſus imponēdū.Colophoniæ lib.I.ceræ ſeſquilibrā,olei hyeme cyathū I.æſtate verò dimidiū, nitri berenicarii fului aut albi & friabilis ſeſcuncem.Cætera liquefacito ac excolato, nitrū verò minutiſſimè tritum inſpergito,& probè verſato,perfrigeratáque manib⁹ emollito,& in maſſam cogito. Obſeruandum eſt ne medicamentum in aquam tranſfundamus: aliàs enim nitrū abolebitur. Aliud. Picis ſiccæ, ceræ nouæ, ſing.lib. II.olei lib.IIII.ad lentum ignē coquito,ſubigito,ac vtitor. Facit ad abſceſſus,ſtrumas,fiſtulas, & alia huiuſmodi.

A Aliud Oribaſii. Ad ſtrumas & alarum ac inguinum & colli tumores duros: Papaueris corniculati folia cum axungia & propoli pingui terito,& imponito. Aliud ad ſtrumas & omnem duritiam. Verbenacæ rectæ foliorum viridium drachmas. XLII. hyoſcyami viridis drachmas ex LIIII.adipis porcini,reſinæ pinus ſiccæ drachm. XLVI.picis drach.XXIIII.Liquabilia liquata ac excolata cū herbis tritis committito. Aliud è rumice. Foliorum rumicis, perdicii, ſenecionis,reſinæ pinus,ſing.dr.XLVIII. foliorum hyoſcyami,axungiæ antiquæ,ſing.drach.XCVI.

B galbani drach.octo. liquabilia liquefacito ac cum herbis committito. Aliud è rumice, ad ſtrumam & omnem duritiā,ad alarum ac inguinum abſceſſus,ad vlcera maligna & fiſtulas,ad veteri ſtrangulatus.Facit & ad ſplenem induratum. Allii nucleos XV.ceræ drach.XCVI. olei drachmas XCVI.nitri Alexandrini drach.XLVIII.æris vſti, terebinthinæ,ſingulorum drach. vigintiquatuor, thuris drachmas octo, foliorum rumicis in olla vel charta ſub recenti cinere reſiccatorum drach. XLVIII. Liquida cum aridis tritis committito,& in mortariis ſubigito:alia verò in oleo fricto terantur.

C Aliud è ſcolopendrio,Philoſophi. diſcutit abſceſſus,furunculos,& ad multa commoda: Colophoniæ libras duas,ceræ,axungiæ recentis, ſingulorum libram vnam,reſinæ pinus beſſem,olei ſeſcuncem,ſcolopendrii ſextātem, vini antiqui ſextarios duos, pollinis tritici vncias quatuordecim. tritici pollinem cū vino coquito, deinde liquida affundito ac vnito, & poſtremùm ſcolopendrium addito,ac vtitor. Quòd ſi oleū reprobas,pro eo axungiæ ſeſcuncem accipito,& magis emolliet. at ſi oleum acceperit,magis diſcutiet.

D De emplaſtro ex aſpidibus, Cap. XV.

Emplaſtrum ex aſpidibus, ſtrumas & alias duritias diſcutit.Facit & ad podagras per exacerbationum interualla adhibitum: Terebinthinæ, lapidis aſii, bituminis, ſingulorum drach.CCCLX.ſpumæ nitri, adipis vitulini, ceræ,baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach.CCCXL.lapidis pyritæ,calcis viuæ,ſing.drach. CXX.cineris aſpidum viuarum vſtarum drach. CXL. olei antiqui libras duas.oleum & ceram primùm, deinde bitumen tritum liquefacito, & ad hæc adipem, mox ammoniacum,& terebinthinam adiicito. & his ab igne ablatis calcem & lapidem aſium admiſceto, deinde baccas lauri & nitri ſpumam. poſtremùm autem aſpidum cinerem frigefacto medicamento inſpergito,vt ne pereat, omniáque ſimul ſubige,ac vtere.Cæterùm ad aſpidum exuſtionem,ollam totam forinſecus argilla craſſius oblinito,& ad ſolem ſiccato.& iniectis aſpidibus ollam operito,& probè munito,duobus aut trib⁹ foraminib⁹ relictis ex quibus cognoſcas vbi vapor purus exhalet. Hoc emplaſtrum oleo gleucino dilutum & illitum articulorum affectiones ac coxendicum reſolutiones curat:& cum laurino oleo illitum vitiligines albas exterit.

E

F

De emplaſtro aniceto, Critonis, Cap. XVI.

Emplaſtrum anicetum, id eſt *inſuperabile* appellatum, in multo nobis vſu eſt. Attrahit,rumpit,expurgat,glutinat,pus per ſplenium educit. Collyrium ex eo in ſinus inditur.Diffundit duritias,& contractis neruis opitulatur impoſitum citra irrigationem,vt ne perfrigerentur. Vnguenti vicem explet diſſolutum velut vnguētum ad laſſitudines eximendas paratum:ſedat enim laſſitudines in principiis morborum,& ex obſcura cauſa obortas. Eſt & extremarum partium mollitorium, in magnis ſpleniis impoſitum.Glutinat etiam cruenta vulnera, poſt ſuturam aut hamulos impoſitos, ita vt linteū complicatum ſolo aceto imbutū ſplenio ſuperponatur,æſtate frigido:hyeme calido.Facit & ad plantarum offenſas putredinéſque ac digitorum affectiones,& ad fracturas cum vulnerib⁹, & neque incarnante,neque cicatricem inducente alio vtendum eſt, ſed ipſi ſoli fidendum .facit etiam ad hominum,canum ac ferarum morſus. Maxima verò eius promiſſio eſt quòd non ſinat fieri abſceſſus occultos in colo & membrana aluū ac inteſtina ambiente,ſi ſanè nō fuerint ſuppurati:aut ſi fuerint facti, quòd eos attenuet,

G

H

& ad inteſtina corũ ruptionẽ diuertat. Oportet autẽ ſpleniũ ad locũ imponere, & hapſum lanæ aut linteũ ſuperponere, aceto & oleo calido imbutum, & irrigare bis per diẽ. ne ſolueris autẽ niſi per tres aut quatuor dies:deinde fomento ad vaporẽ adhibito,rurſus impone. appellationem accepit ab admirandis ac multis operibus. Squamæ æris dr. LVIII.pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, grani cnidii, ſeminis ſinapis,cãchryos, ſtercoris columbini, ariſtolochiæ tenuis,æruginis,miſyos Cyprii,ſeminis erucæ,cumini,ſing.drach.XVI.nitri,ſalis ammoniaci,ſingul.dr.XXXII. mannæ thuris,baccarum lauri,iridis,ſing.drach.CXX.aceti acerrimi ſextarios XVI.caricarum decocti cyathosquinque.Decoctum porrò caricarum ſic paratur: Caricarum pinguium libræ quinque in aquæ ſextariis ſex coquuntur ad tertias. Omnia itaque contuſa ac cribrata ſimul cum aceto terito ſub caniculæ feruore.vbi verò ſiccum & viride euaſit medicamentum,affundito caricarum decoctũ ac commollito,& ablatum in æris rubri pyxide ſeruato. Vſu autem poſtulante,medicamenti partem vnam cum aceto ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinem dilutam cum ceræ ac colophoniæ modico oleo liquefactarum partibus ſex committito.Quòd ſi durius efficere volueris, ceræ & colophoniæ quatuor partes ſumito: ſin mollius & magis dilutum,octo admiſceto.Idem & ad impetigines feras conuenire dicitur, ſi meracius adhibeatur. Aliud,diſcutiens abſceſſus. Ceræ,terebinthinæ, nitri,butyri,æquales portiones committito. Aliud, ad abſceſſus. Verbenacam rectam cum nitro, ſulphure, & reſina liquida committito,ac vtitor.

Emplaſtra ruptoria, Cap. XVII.

EMplaſtrum ſcalpelli vſum explens:Nitri lib.III.propolis,fimi columbini, ſalis ammoniaci, æruginis, ſing. ſeſcuncem, aquæ marinæ aut muriæ ſeſquilibram, olei antiqui lib. III. arida ſeorſim primùm terito, deinde æruginem,nitrum & ſal ſimul in mortario læuiſſimè conterito,& mox affuſa aqua rurſus probè terito, & mox oleum quoque admiſceto, vt ſtrigmẽtitia compages fiat, poſtea ſimul omnia in fictilem ollam coniecta lento igne ad aquæ conſumptionem coquito.poſtremùm propolin præmollitã adiicito,& ablato ab igne medicamento ac tepefacto,fimum columbinum inſpergito ac commiſceto,& hoc linteo illitum faſtigiato ac molliori abſceſſusloco imponito.ſit autem ſplenium ex eo illitum minutũ,& aliud amplum ipſi ſuperponatur,cui emplaſtrũ è ſuccis aut melle aut melinum Serapionis,aut Mnaſeæ,aut aliud mollitorium ſit inductum. Aliud perforans. Ceræ vnc. XVI. ſalis communis,ceruſſæ,ſing.drach.XL. cineris ſarmentorum vitis:, arundinum Græcarum vſtarum, æruginis,nitri rubri,ſing.drach.x.Singulis ſeorſim tritis,deinde permixtis aquam affundito,& ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinẽ conterito: poſtea ceruſſam cum olei quincunce aliquatenus coquito,& deinde ceram addito,ſimúlque bullire ſinito donec non amplius inquinent,& ad reliqua trita admiſceto ac vtitor. Aliud perforans arundines& aculeos & quæcũque infixa,ac in profundo hærentia extrahens,& vlcera glutinans:Bituminis,nitri,ſing.drach.XXV. ariſtolochiæ drach.XII.baccarum lauri drach. XX. præpara,& vtere. Aliud. Fimi columbini,nitri,ſing.drach. IIII. caricas numero VII. nitrum & fimum ſimul terito, & poſtea cum caricis contuſis ſubigito,& linteo inducito: & ſi durius videbitur, mel & axungiam depuratam addito. hoc eadem die diſſipat ac rumpit. Oribaſii ruptorium. Picis liquidæ,picis ſiccæ,propolis,portiones æquales vnito & adhibeto.rumpit,& ad cicatricem perducit. Aliud eiuſdem.Extrahit,rumpit,& glutinat. Ammoniaci thymiamatis,propolis,aluminis,ſingul.ſextantem, thuris ſeſquidrachmã, galbani, auripigmenti,ſing.drach.I. Emplaſtrum ruptorium. Succi ranunculi, auripigmẽti, chalcitidis,lathyridis,ſquamæ æris rubri, ventrium cantharidum,ſing.vnc.I.calcis viuæ dr.II.excipe cedria. Vſus tẽpore ſpleniũ dimidii digiti latitudine,& lõgitudine quãta videbitur, ex eo illinito ac imponito,& emplaſtrum ex ſuccis emollitũ ſuperimponito. Sinatur autẽ ad horas III. vel V.& caueatur ne neru⁹ aut vena aut arteria attingatur, néue prius adhibeatur quàm maturus fuerit abſceſſus hoc etiam ſtrumas rumpit. Aliud,oxynitrum appellatum. Ceruſſæ vnc.XX.ſalis foſſilis dr.VII. nitri quadrantẽ & ſemunciam,olei veteris trientẽ,aceti heminã I.omnia ſimul coquito donec nõ amplius inquinẽt. Aliud, ſine moleſtia rumpẽs.Ceræ,nitri,ſing.dodrantẽ & ſemunciã, fæcis vini vſtæ vnc. XIIII. auripigmenti drachmas VII. olei antiqui libras duas. liquabilia liquefacito,& ad arida trita admiſceto. Aliud ad ſtrumas, ac omnem duritiam: aut enim diſcutit, aut mollit, & rumpit,purgátque ac ſanat. Succi potamogitonis, ſtratiotæ,cæparum acerrimarum,ceræ,propolis,pollinis tritici,ſing.vnc.XVI. fermenti acidi,ſerapiadis triteſticularis,ſing.ſeſcuncem,tragacanthæ,reſinæ pinus, ſingulorum quadrantem, (aliqui etiam horum ſeſcuncem adiiciunt)galbani, opopanacis, olei antiqui,ſingul. dodrantem. Tragacantham in parte aliqua ſuccorum madefacito,ſimiliter opopanacẽ & galbanum ſeorſim madefacito ac terito, & his poſtea fermentum cum ſuccis ſubactum admiſceto. poſtea oleo & reſinæ liquatis & excolatis propolin emollitam adiicito, & ad hæc tritici pollinẽ inſpergito & vnito : poſtremùm omnia in mortarium tranſlata manibus probè ſubigito.

Aliud, abſceſſus diſſipans vel rũpens. Vitrũ,ſpecularis præſertim lapidis,minutiſſimè tritũ,& thus,æquis partibus cũ aceto probè trita,penna illinito. Ruptoriũ efficax. Bulbum Africanũ,naſturtiũ,nitrũ,fimum columbinũ,ficus aceto præmaceratas,axungiam depurgatã, æquis portionibus omnia cum melle ad emplaſtri formã ſubigito,ac imponito pro partis ratione quã rumpi voles. Aliud,diſcutiendi ac extrahendi vires habẽs.Ad ſtrumas & gutturis tumorem mirũ in modũ cõmodũ. Olei veteris lib.III.plumbi lib.II. coquito ſimul donec non amplius inquinent.deinde terebinthinæ,galbani,ſing. ſeſcũcem, ammoniaci thymiamatis ſextantem admiſceto,ac vtitor. Aliud Oribaſii. Candidum canis ſtercus terebinthina excipe & impone.

Emplaſtra diſcuſſoria & attractoria, Cap. XVIII.

QVI cõpoſitorũ pharmacorũ facultates deſcripſerũt, quædam emplaſtra attractoria appellauerunt, ſicut quædã diſcuſſoria: aliquibus verò teſtimoniũ præbuerũt vtriuſque facultatis:ſunt enim vicinæ inter ſe facultates, attractoria ex profundo,& diſcuſſoria attractorũ.Nã quæ attrahũt,omnino etiam diſcutiũt,& quæ diſcutiunt, etiã attrahũt. & prædominatur in diſcuſſoriis quidẽ medicamentis,facultas diſcuſſoria: in attractoriis verò attractoria.Attractoria porrò ex ſimplicibus cõpoſita ſunt, quæ vim habent humorũ ſuperfluitates ex profundo ad cutem attrahendi : diſcuſſoria autem ex iis quæ vim habent diſcutiendi attracta. Quò itaque emplaſtri forma fiat, alii ſpuma argenti miſcetur, alii reſina, alii oleum, alii cera,alii pix:quum talia neque diſcuſſoriã memorabilẽ neque attractoriã vim habeãt,quemadmodũ propolis, galbanũ,calx,medullæ,aſiæ petræ flos,ſpuma nitri,acetũ, piper,ſinapis,herba lanaria,ſal cibarius & ammoniacus,& multa huiuſmodi quæ in ſuperioribus Sermonib⁹ de ſimplicibus cõmemorauimus.Cæterũ aliqui adſtringentia medicamẽta attractoriis admiſcuerũt, veriti id quod fieri ſolet in iis quib⁹ ſuperflui ſunt humores:attrahũt enim aliquãdo plus quàm conuenit, vt non ſolùm ex parte quæ curatur,à profũdo attractionem faciãt, ſed etiã ex omnibus circũſitis eliciant.Eius verò meminiſſe oportet quod ſuprà de incarnantibus medicamentis relatum eſt, attractoria & diſcuſſoria,& quæ magis quàm oportet detergẽt omnia,fieri incarnantia per cerati admixtionẽ: ita vt iis quæ fortia ſũt,amplius: quæ verò debilia,minus de cerato admiſceatur.Atque hac ratione diuturna vlcera cicatricem reſpuentia,putrida & ſerpentia,per emplaſtra ex ſale ac reliqua huiuſmodi,cerato admixto repurgantur & cicatrice includuntur.At ſi medicamẽto attractorio aut diſcuſſorio admixtum fuerit aliquod adſtringens, eo pharmaco non eſt vtendum ad incarnandum, eo quòd facultas adſtringendi,ad vulnera quidem glutinanda, & ſinus,& ad vlcera cicatrice includenda,vtilis eſt:verùm inutilis ad incarnãdũ.Cæterùm emplaſtra attractoria ac diſcuſſoria,faciunt ad omnes panos ac inflammationes indu

ratas,ad furũculos,ſtrumas,atheromata,hominũ ferarũq; morſus. glutinãt etiã ſinus,quibus aſperi ac flaccidi ac marcidi calli inſũt. podagricis itẽ ac arthriticis in declinatione auxiliantur. frigidos enim & craſſos humores ab articulis exugunt. Et ſi diſcuſſoria ac attractoria medicamenta in memoriam reuocaueris, tum ſuprà relata tũ deſcribenda,facilè fuerit eorum vtilitatem ac vſum comperire. Emplaſtrum, ad omne panorum genus diſcutiendum & attrahendum,quod ab abſceſſu etiam in pus tranſmutato,citra cutis cæſuram,pus velut per colum exugit. deſiccat etiam ſinus forinſecus impoſitum efficaciſſimé. Radicum ſiccarum hyoſcyami, & cucumeris ſylueſtris,farinæ ordei,ſingulorum quincũcem. terito & cribrato,ac hyoſcyami ſucco aſpergito,& in paſtillos cogito,eóſque in vmbra quotidie verſando ſiccato, & vſus tempore aqua diluito, ac craſſius illinito. Ego verò,inquit,etiam corticum radicis capparis drach.duas,& ſucci ſycamini drachm. vnam, ſi habere potui, adieci. Emplaſtrum attractorium album. ad ſtrumas ac parotidas & particulares abſceſſus. facit & ad fiſtulas ac ægilopas,vt citra ſectionem liberet. facit & ad fluida ac ægrè curabilia, & ad hydropicos: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſalis, ſingul. drach.octoginta,olei veteris libras duas: ſingula ſeorſim trita cum oleo in mortario ſubigito, tum in ollam cõiecta,aſſiduè agitando coquito donec non amplius inquinent,& in mortarium tranſlata frigefactáque probè tundito,mollito,ac vtitor. Aliud. Occultos abſceſſus diſcutiens,roſaceo dilutum duritias diſſoluens,vetera ac putrida vlcera repurgans ac incarnans: Ceruſſæ, ceræ, ſing. lib.duas,olei veteris lib.tres,atramenti ſutorii,ſalis communis,ſing.ſeſcuncem,nitri lib.vnam,aceti quantum ſatis eſt. Ceruſſam cum oleo ad bonam compagem coquito,deinde ceram adiicito, & hac liquata ad arida trita in mortarium diffundito,& omnia probè ſubigito, vnito, ac vtitor. Aliud,attrahens,rumpens, ac cicatricem inducens: Picis ſiccæ,picis liquidæ,propolis,æquales portiones committito,ac vtitor. Aliud attractorium. huic Philagrius teſtimonium præbet: Iridis, mannæ thuris, ſpumæ nitri,pumicis,ſing. drach. octo, ammoniaci thymiamatis drach.vigintiquinque,galbani drach.ſex,canchryos drach. duodecim, ceræ drach. centum, olei libr. duas: æſtate verò vncias quindecim. ceræ cum oleo liquatæ ac excolatæ, ammoniacum tritum adiicito, & eo liquato galbanum præmollitum addito,& ab igne ablata aridis minutiſſimè tritis admiſceto, ac ſimul commollito. Andromachi melinum. Abſceſſus profundos reſorbet,& habet exactam ponderum proportionem. facit ad ſtrumas,ganglia,meliceridas,atheromata,panos, parotidas,furunculos. perforat abſceſſus,fiſtularum callos atterit,ſinus glutinat: Ceruſſæ,ſalis foſſilis,olei antiqui,ſing. lib.vnam,ceræ,colophoniæ, ſing. quincuncem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, opopanacis, galbani, ſingulorum vnc.vnam.Sal tritum & cribratum ad minutiſſimum puluillum redigito: deinde cum aqua, marina præſertim,probè ſubigito,& ceruſſam ſimul terito,deinde oleum affundito,& omnia probè vnita ad bonam cõpagem coquito,& adiecto ammoniaco bullire ſinito,donec non amplius inquinent. poſtremùm liquabilia liquata cum galbano & opopanace madefactis ac præmollitis admiſceto. Aliud, ad ſtrumas, gangrænas, antiqua & chironia vlcera: Spumæ argẽti,olei antiqui,auripigmenti,ſing.lib.vnam.ſpumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet,& ab igne ablatis, auripigmẽtum cum olei ſextante tritum adiicito, & ebullire ſinito donec medicamentum nigreſcat,& poſtea in mortarium tranſlatum primùm piſtillo,deinde manibus diligenter ſubigito,ac vtitor, ad ſtrumas quidem ac duritias,ſyncero & meraco:ad podagras verò & vlcera,cum oleo diluto. Facit & ad carbunculos. Aliud attractorium Oribaſii: Spumæ argenti, ceruſſæ,nitri, ceræ,colophoniæ, ammoniaci thymiamatis, ſingul. trientem, olei veteris libras tres. ſpumam argenti,ceruſſam,nitrum,oleum,cum lixiuii è cinere ficulneo libris duabus coquito donec non amplius inquinent,deinde ammoniacum tritum,poſtea ceram,mox colophoniam adiicito. præſtat tamen pro ni-

A tro ſpumam nitri iniicere. Aliud, ad ſtrumas, ganglia, parotidas,mammarum abſceſſus mirificè efficax:tumores enim diſſoluit, & impactum humorem per occultos meatus educit, ſinus agglutinat,fiſtulas & ægilopas citra ſectionem curat:Ceræ,terebinthinæ,nitri fului, olei veteris,ſing.lib. vnam,aquæ heminã vnam. Andromachus pro aqua lixiuium ponit. Nitrum tenuiſſimè terito per ſe,& mox cum aqua,vt penitus diluatur,& poſtea in fictili coquito.& coopertum per interualla verſato, & poſt ſedatum feruorem,liquabilia liquefacta affundito,aſſiduéque **B** agitato donec non amplius inquinent, & in mortarium tranſlata,frigefacta probè emollito. Aliud, quo Menecrates vtebatur. Ad ſtrumas ac mammarum duritias peculiare auxilium: tumores enim diſcutit & ferè non rumpit,ſed tenuiſſimas rimulas infert,per quas velut per colum impactus humor excernitur. Sinus etiam glutinat,& ad cicatricem perducit. Ceræ, terebinthinæ, ſpumæ nitri,galbani,reſinæ pinus,olei antiqui,ſing.lib. vnã, cineris quercini ac ficulnei, ſingulorum ſextarium vnũ. pendet autem cineris ſextarius vnc.decem. Liquabilia li- **C** quata ac excolata coquito, deinde galbanum præmollitum adiicito,& ab igne ablatis cineres admiſceto,& probè ſubigito,& vtitor,ita vt primùm quinta die,poſtea tertia exoluas,donec tumor perforetur: deinde verò quotidie ſoluas ac cures. Aliud attractorium ac diſcuſſoriũ efficax. Abſceſſuum humores citra ruptionem per cæcos meatus velut excolat ac diffundit: Olei antiqui vnc. vigintiduas,ceræ albæ vnc. quindecim, aphronitri albi quadrantem,terebinthinæ libram vnam, lixiuii è cinere querno aut ficulneo ſextarium vnum. Spumam nitri ſi- **D** ue aphronitrum cum lixiuio per piſtillum ad ſtrigmentitiam compagem terito:ceram verò cum oleo liquefacito,& terebinthinam admiſceto,& ab igne ablatis aſſiduéque verſatis ac frigefactis,ſpumam nitri admiſceto, ſubigito, ac reſiduum lixiuium paulatim adſtillato. Aliud Dionyſia inſcriptum,Heræ Cappadocis. Confert ad relatas affectiones:& ad mammarum ac aliarum partium induratas inflammationes præcipuum eſt: Ceræ, terebinthinæ,mannæ thuris,ſpumæ nitri albi,ſing. lib.vnam,olei antiqui libras duas, aquæ ſiue lixiuii coactiliariorum **E** ſextarium vnum,miſyos crudi ſextantem. Miſy & ſpumã nitri cum dimidia lixiuii parte terito: ceræ verò cum oleo liquatæ terebinthinam adiicito,ac paulatim ad compagem coquito.& ablatis ab igne,mannam thuris inſpergito,& aſſiduè agitando frigefacito, & ad reliqua prius trita admiſceto, reſiduum lixiuii paulatim inſtillando, donec totum fuerit abſumptum. At vbi inflammatione diſcuſſa & dolore ſublato durities aliqua reſtiterit, hoc medicamentum remouebis,& pro eo melinum, aut Venus inſcriptum, aut aliud emolliens ac diſcutiẽs adhibe- **F** bis. Aliud attractorium ac diſcuſſorium longo vſu cognitum: Colophoniæ lib.vnam,ceræ ſeſquiunciam, nitri ſeſcuncem,olei hyeme quidem cyathum vnum,æſtate verò dimidium. Nitrum cum aqua vel poſca vel aceto tritum,prout res poſtulat,cum liquabilibus liquatis commiſceto ac manibus ſubigito, obſeruando ne nimia aquæ copia ad nitrum affundatur, & in paſtillum cogito. Facit hoc ad carbũculos,furũculos,ſtrumas,abſceſſus,fiſtulas,ægilopas. Humorem per cæcos meatus citra ruptionẽ exugit, vt emplaſtro impactus videatur. Emplaſtrum **G** Piſcatorium inſcriptum: Nitri vnc.vnam,ſalis communis,ceruſſæ,ſing.drach. octo, propolis drach.vigintiquatuor,galbani drach.octo,medullæ ceruinæ libr.vnam,olei veteris libras duas,ariſtolochiæ vnc.vnam. Erit autem medicamentum præſtantius ſi pro oleo medulla ſumatur,vt ſint medullæ lib.tres. Aliud Piſcatorium longo vſu conſtans: Nitri drach. octodecim, ſtercoris columbini,ſalis communis,ceruſſæ,ſing. drach. octo, ariſtolochiæ rotundæ drach. octodecim,propolis drach. viginti- **H** quatuor,galbani drach.vigintiocto, medullæ taurinæ, olei antiqui,ſing. libr. tres. Ceruſſam, ſal, nitrum, ſingula ſeorſim trita, ad emplaſtri compagem ſimul coquito, & poſtea propolin ac galbanum adiicito,& ablatis ab igne, ſtercus columbinum,& ariſtolochiã admiſceto. Aliud, Ad ſtrumas, & reliqua huiuſmodi vſu cognitum: Ceræ

libram vnam,colophoniæ dextantem,auripigmenti,galbani,opopanacis,myrrhæ,halcyonii,ſing.vnc.vnam,adarcæ ſextantem,floris ſalis,miſyos, ſingul. ſeſquiunciam,atramenti ſutorii,aluminis ſciſſi,ſing. ſextantem & ſcrup. ſex,aluminis rotundi,aluminis liquidi, ſing. vnc. vnam & ſcrup.tres , ſulphuris viui ſextantem & ſcrup.ſex, nitri drach. octodecim, ſalis communis drach. quadragintaduas,terebinthinæ quadrantem,olei lib.vnam, aquæ marinæ libram vnam & ſextantem.Colophoniam cum oleo diſſoluito , deinde cerā, mox terebinthinam adiicito,& ſimul ebullire ſinito,& ab igne ablata & arida prius ſeorſim , & poſtea ſimul cum aqua marina trita admiſceto, ſubigito, ac vtitor. At verò vbi ſuperficiem ignitam , & locū ruptum videris,infrà ſcriptum emplaſtrum adhibeto: Spumæ argenti,plumbaginis,ſing.libram vnam, picis ſiccæ,galbani,chalcitidis crudæ,æruginis,ſquamæ æris rubri,mannæ thuris,ſing.drach.vigintiduas,ſalis aſſati,viſci,ſingulorum drach.ſeptuagintaduas,olei lib.duas. Spumam argenti,plumbaginem,chalcitidem, ſquamam cum oleo coquito donec non inquinent & ad compagē redacta fuerint: deinde liquabilia admiſceto , ſimúlque paulatim bullire ſinito.poſtea viſcum adiicito , & demū arida addito , ac frigefactum medicamentum manibus ſubigito,ac vtitor vſque ad ſanationem.

Emplaſtrum Nechepſonis,è cupreſſo,
Cap. XIX.

FAcit ad ſtrumas,tumorem gutturis, parotidas, omnē duritiam,& totum laxorum tumorum genus.Cupreſſi folia virentia in vigore minutiſſimè terito vino inſperſo quod à vinaceis poſt primi vini collectionē exprimitur efficítque ſolidi ſtrigmenti craſſitudinem,ac locis affectis imponito: omnem enim tumorem diſcutit. & ſi ſtrumis impoſueris,tertia die ſoluito,ſtrumáſque contractas & vicinas ac incumbentes partes deſquamatas comperies.eas itaque digitis exprimito ac diſſoluito , & medicamentum rurſus adhibeto,ac tertia die rurſus ſoluito, iterúmque validiſſimè exprimito,& tertiò medicamentum adhibeto, ac ſimiliter exoluito . intra ſeptem enim aut ſummum nouem dies ſtrumæ abolebuntur. Vtere hoc auxilio velut admirando,& tanquam naturalē quandam proprietatem habente aduerſus hanc affectionem. Nam ſi aliquid admiſcere , aut aliquo modo ipſum permutare volueris,magis officies quàm proficies.Facit &ad gutturis tumorem extra fauces prominentem.& eſt eodē penitus modo adhibendum cum digitorum preſſione, velut diximus:contrahit enim ac diſcutit,ſiccátque ac tumorem extirpat,& vaſa materiam ad affectum locum afferentia conſtringit.Confidenter igitur eo vtaris:promiſſionibus enim noſtris experimentum teſtimonium dabit.Emplaſtrum è cappari , Oribaſii: Plumbaginis, olei antiqui,ſing.libr.duas,ſalis communis libr. vnam , ceræ ſeſcuncem,reſinæ pinus trientem,ſquamæ æris,corticum radicis capparis , ſingulorum quadrantem , ariſtolochiæ rotundæ ſextantem,propolis tantundem, galbani vnc.vnam.Squamam & plumbaginem tuſas ac cribratas,& ſal primùm ſeorſim, deinde ſimul cum his tritum , cum oleo in mortario probè ſubigito,& in ollam coniecta coquito donec non amplius inquinent.deinde ceram, reſinam, propolin , liquatas ac excolatas , & mox galbanum adiicito,& ablatis ab igne ariſtolochiā ac cortices capparis tritas inſpergito,vnito, frigefacito, emollito , ac vtitor.facit ad duritias, coxendicum affectiones , hemicranias, ac hydrocephalam in pueris aquoſam capitis affectionem:abraſis enim capillis capiti impoſitum,humorem exugit.Glutinat etiam ſinus.Aliqui etiam ſine cera præparant. Emplaſtrum ex agarico , occultos abſceſſus & omnem humiditatem reſorbens: Ceræ, colophoniæ, picis,ſpumæ nitri,thuris,agarici, ſing.lib.vnam,terebinthinæ , viſci quercini , ſingulorum ſeſcuncem , medullæ ceruinæ trientem, œſypi quadrantem,grani cnidii, pyrethri,galbani,ſing.ſextantem . Liquabilia liquato & excolato,&ab igne remotis viſcum adiicito,eóque liquefacto arida admiſceto,ſubigito,ac vtitor.

Apochymatis præparatio, Oribaſii,
Cap. XX.

PIcis lib.vnam,picis liquidæ,ceræ,ſing. trientem,reſinæ pinus ſeſcuncem.Omnia liquata & excolata in peluim aquæ marinæ ſiue communis plenam mittito,& manibus velut paſtillum ſubigito , ac vtitor. Emplaſtrum eiuſdem,ad colliſa mitigāda,irrigationis vicem ſupplēs. Spumæ argenti libr.duas, ſtrigmentorum balnei excolatorum lib.ſeptem , aquæ marinæ è pelago hauſtæ ſextarios duos,colophoniæ vnc.ſedecim,ceræ ſextantem,ſquamæ æris quincuncem. Spumam argenti, ſquamam, ſtrigmenta,aquam marinam ſimul coquito , & arundinibus virentibus agitato donec non amplius inquinent.deinde ceram ac reſinam adiicito , & rurſus ad bonam compagem coquito,& irrigationis loco vtitor. ego verò etiam olei lib.duas adiicio.Verùm inter emollientia emplaſtra Oribaſii,hac ſerie reperitur:Strigmentorum lib.tres, S. aquæ marinæ, olei antiqui , ſpumæ argenti, colophoniæ, ſing.lib.duas,ceræ lib.vnam,æris vſti , ammoniaci thymiamatis,ſing.ſextātem.facit, inquit, ad duritias,& præparatur velut dictum eſt.

Cerata vtiliſſima, Cap. XXI.

BAſilicum tetrapharmacum . Ceræ,colophoniæ,picis, adipis taurini , æquales portiones. Macedonicum. Ceræ,colophoniæ, picis , adipis taurini , thuris , æquales portiones . liquabilibus liquatis & ab igne amotis , thus inſpergito ac infarcito. Macedonicum Azanitæ, ad multa commodum & inſigne: Picis ſiccæ vnciam vnam, ceræ quadrantem , adipis ſuilli antiqui & expurgati ſeſcuncem,adipis taurini,œſypi, ſingulorum quadrantem, reſinæ pinus ſiue piceæ quincuncem . liquefacito ac vtitor.Facit ad omnia maligna,ad gangrænas, fiſtulas,vulnera recentia,ambuſta,perfrigefacta, velut acopon laſſitudini eximendæ deſtinatum . eſt & peſſus mollitorius. conuenit etiam ad vteri vlcera, panos, parotidas. & vbi caua fuerint vlcera,maiori eius copia vtendum eſt: vbi verò propè cicatrix inducta fuerit,pauciore. aduerſatur huic pharmaco oleum:quare hoc vitabis. Maximè autem facit in his quibus plaga circa neruos aut muſculos eſt.

Heptapharmacum laxans,ſuppurans, incarnans,
Cap. XXII.

CEruſſæ beſſem, ſpumæ argenti trientem, ceræ, picis, colophoniæ , adipis taurini , thuris, ſingulorum ſextantem. liquabilia liquata cum aridis vnito , atque vſus tempore,medicamenti quidem ac ceræ, ſing. vnc.vnam, olei verò roſacei trientem accipito,ac vtitor. Quòd ſi laxandi vim intendere volueris, oleum, irinum aut ſicyonium,aut gleucinum ſit,& maiore copia, ſumatur.

Enneapharmacum, Hori Mendeſii,
Cap. XXIII.

HOc ſuppurat & laxat,præcipuè neruis per conſenſum affectis.Ex eodem fit & peſſus ſiue peſſarium ad ſedis affectiones commodum.Adipis anſerini,vitulini,butyri, medullæ ceruinæ, ceræ, terebinthinæ, olei roſacei, cicini,mellis,ſingulorum portiones æquas liquefacito,vnito,ac vtitor.

Emplaſtrum Philoſophi, Cap. XXIIII.

FAcit ad calcitratus,vulneráque tumida . rumpit, pus educit,cicatricem inducit. Hyoſcyami , perdicii, & ſideritidis folia recentia, æquis portionibus conterito, & panem ſiligineum tuſum ac cribratum, vnius herbæ portione adiicito,omnia ſimul cum axungia ſubigito , & ad emplaſtri formam redigito, & vtitor velut admirando.

Œſypi præparatio, Cap. XXV.

HVius quidem optimam præparationem in ſecundo libro deſcripſimus : ex lanis enim ſuccidis paratur. verùm vbi illud haberi non poteſt, accipe hoc quod ita parari ſolet: Meliloti trientem, cardamomi, hyſſopi herbæ, ſingulorum ſextantem , lanæ ſuccidæ ex alis ouium ſumptæ trientem,colophoniæ,ceræ, reſinæ pinus,ſingul. dextantem,olei dulcis libr.duas, aquæ ſextarios tres.melilotum,cardamomum,lanā,&hyſſopum, per triduū aqua macerato,deinde ad tertias coquito,& excolato.Poſtea liquabilia liquato ac excolato , & ſuccum ac oleum admiſceto , & omnia ſimul ad ſucci conſumptionem ebullire ſinito.

Emplaſtrum Manus appellatum,
Cap. xxvi.

HOC emplaſtrum à quinque rerum ſpeciebus quas recipit, Manus appellatur: Colophoniæ lib.quinque, ceræ lib.quatuor, reſinæ pinus libr.tres, adipis taurini lib. duas, butyri lib.vnam liquefacito, ac vtitor.

Emplaſtrum Bromium appellatum,
Cap. xxvii.

FŒnigræci, ſeminis lini, ſucci althææ, ſing. lib.vnam, ſimul ad ſucci conſumptionem coquito. & colophoniæ, reſinæ pinus, ſing.quadrantem, ceræ ſeſcuncem, galbani trientem, liquefacito, & admiſceto, ac vtitor. Aliud optimum: Seminis lini, althææ, fœnigræci, ſing. trientem, in duobus aquæ ſextariis macerato, & de expreſſo ſucco ſumito lib.vnam, ceræ lib.vnam, reſinæ pinus, colophoniæ, ſingularum ſeſcuncem, galbani ſextantem, opopanacis vnc.i. præpara, & vtere.

Emplaſtrum ex ouis, Cap. xxviii.

SPumæ argenti, ceruſſæ, ſingularum trientem, cadmiæ ſextantem, ceræ libram vnam, roſacei libras duas, ouorum candida decem, metallica cum aqua ac vino terito, deinde cum ouorum candidis ſubigito, & liquabilibus liquatis admiſceto, vnito, ac vtitor.

Parhygrum Galeni, Cap. xxix.

SPumæ argenti, ceruſſæ, ſingul. libr.vnam, olei puriſſimi, aquæ, ſingul. libr.duas. Ego verò, inquit, ſæpe olei quidem lib.vnam, adipis verò anſerini ſeſcuncem admiſceo, aut ſi is deſit, gallinacei, aut hoc quoque deficiente, ſuillum recentem accipio. Omnia ſimul ad prunas fumũ non edentes citra ſolidam compagem coquuntur, & in cocturæ fine aliquando etiam amyli ſeſcuncem adiicio. Si itaque adipem receperit hoc medicamentum, maiorem mitigandi vim acquirit, & dolores exvulnere inflammato obortos ſedat. Sed ad cicatricem inducendam inutile eſt. at verò aquam addere frigiditatem, ſatis conſtat.

Emplaſtrum ex ouis, Oribaſii,
Cap. xxx.

CEræ vnc.i. ſpumæ argenti, ceruſſæ, amyli, ſing. ſextantem, oua numero iiii. roſacei lib.vnam, oua in præparatione poſtremùm addantur.

Parhygrum Oribaſii, Cap. xxxi.

FAcit hoc ad ſpontanea vlcera in corporibus delicatis. Adipis ſuilli recentis deuncem, ceræ ſeſcuncem, ceruſſæ, ſpumæ argenti, ſing.vnc. quindecim. liquida cum aridis committito. facit & ad vlcera ſerpentia. & cum roſaceo dilutum vuluarum ac ſedis affectionibus medetur, & malignas faciei puſtulas curat.

Emplaſtrum roſaceum inſcriptum,
Cap. xxxii.

HOc mammarum duritias diſcutit, & eſt ad ſedis affectiones efficaciſſimum, ſi cum roſaceo aut myrteo oleo diluatur: Spumæ argenti, ceruſſæ, adipis ſuilli recentis, ſingul. ſeſcuncem, olei veteris ſeſquilibram, myrrhæ drach.iiii. ouorum crudorum vitellos duos. Reliquis ad bonam compagem coctis ac frigefactis, oua cum vino albo trita admiſceto, & vtitor hoc medicamento aliquando ſyncero, aliquando diluto.

Emplaſtrum phycotyche appellatum,
Cap. xxxiii.

AD omnia vlcera & præcipuè in ſede commodum eſt hoc emplaſtrum: Croci vnc.vnam, ceruſſæ, ſpumæ argenti, medullæ ceruinæ, adipis anſerini, ceræ, ſingulorum ſeſcuncem, roſacei vncias trigintaſex, ouorum candida triginta, vini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum Sphærion appellatum,
Cap. xxxiiii.

HOC irrigationis vicem ſupplet. facit ad deſquamata, excoriata, intertrigines, ambuſta, ad flagellatos, ad tibias colliſas: Spumæ argenti, ceruſſæ, calcis viuæ, ſingularum quadrantem, ceræ ſeſquiunciam, nitri vnc.vnam, olei roſacei vnc.vnam. aridis minutiſſimè tritis liquida admiſceto, & ſphæria, *hoc eſt pilulas* formato. Vſu verò expetente olei ſeſcuncem, roſacei quadrantem, ceræ ſextantem, ad prunas liquefacito, & medicamenti ſextãtem adiicito, ſpathuláque agitato, & vbi frigefactum fuerit

A medicamentum, cum aquæ dodrante contundito.

Emplaſtrum pentatheton, Cap. xxxv.

CEræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, calcis viuæ, æquales portiones. liquabilia liquato, & calcem adiicito. Vſus autem tempore olei ſeſcuncem, ceræ ſextantem, olei ſicyonii quadrantem, liquefacito velut proximè dictum eſt, & medicamenti ſextantem adiicito. Facit ad vibices flagellorum, ad cutem excoriatam, & ad colliſa, ac cætera huiuſmodi.

Emplaſtrum ex ochra, Cap. xxxvi.

B EAſdem cum prædictis vires habet etiam hoc: Ochræ libras duas, cretæ, ceræ, ſingul.lib.vnam, colophoniæ, picis, reſinæ pinus, ſing.lib.vnam, ſpumæ argenti, terebinthinæ, ſing.beſſem, olei lib.duas, arida cum vino terito, & liquabilia liquata admiſceto, & in maſſas efformato. vſu verò poſtulante, ceræ lib.vnam, olei veteris lib.tres, liquefacito & excolato, & medicamẽti lib.vnam admiſceto, & vino adſtillato contundito.

Emplaſtrum telamonium, Cap. xxxvii.

HOC carbunculis medetur. dilutum ſinus ſiccat, & cicatricem inducit: C Spumæ argenti, calcis viuæ, ceræ, reſinæ pinus, ſingularum dodrantem, ceruſſæ vncias vigintiquinque, olei ſeſquilibram. Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito: deinde ceram ac reſinam adiicito. poſtea calcem & ceruſſam minutiſſimè trita admiſceto, ac vtitor. Et ad carbunculos quidem linteo inductum imponitur: ad reliqua verò, roſaceo aut myrteo oleo ad ſtrigmentitiam compagem dilutum adhibetur.

Pilarium ex recremento argenti,
Cap. xxxviii.

D REcrementi argenti ſeſcuncem, ceræ, adipis taurini, ſing.quincuncem, colophoniæ trientem, picis, olei, ſing.ſextantem. argenti recrementum vino aut fœnigræci ſucco teritur. Quòd ſi non poſſit haberi argenti recrementum, plumbaginem pro eo accipimus. facit ad deſquamata ac excoriata, & his ſimilia.

Emplaſtrum ex pompholyge,
Cap. xxxix.

HOC longo vſu conſtat eunuchorum, mulierum, puerorum, ac aliorum mollium corporum vlceribus cõ-E uenire, ad cicatricem citra dolorem inducendam, & ad cancerata vlcera tutò adhibetur: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, pompholygis, ſing.ſextantem, cadmiæ trientem, medullæ ceruinæ quadrãtem, ceræ, olei roſacei, ſing.lib.vnam, olei myrtei ſeſcuncem. Metallica trita ac cribrata, & cum vino ſubacta, liquabilibus liquatis admiſceto, ac vtitor.

Aliud Archigenis & Oribaſii: Pompholygis, ceruſſæ, ſpumæ argenti, ſing.vnc. i. ladani ſextantem, acaciæ trientem, ceræ quadrantem, olei myrtei beſſem, ouorum aſſatorum vitellos ix. vini quod ſatis eſt. Aliud Oribaſii. F Spumæ argẽti, ceruſſæ, ſing.ſextãtem, pompholygis vnc. i. croci vnc.i. ceræ vnc.i. adipis anſerini quadrantem, ouorum aſſatorum vitellos iiii. roſacei vini quod ſatis eſt.

Emplaſtrum rutaceum, Cap. xl.

HOC ad fiſtulas ſcabras facit: Cadmiæ, ſpumæ argenti, recrementi argẽti, ſulphuris viui, ſing. ſextãtem, aluminis ſciſſi, rutæ viridis, ſing.vnc.i. ceræ beſſem, olei myrtei lib.ii. vini quantum ſatis eſt.

Ceratum è perdicio, Cap. xli.

FAcit ad ſinus: Foliorum perdicii lib.ii. ceræ, colophoniæ, G olei, ſing.lib.i. Herbam exactiſſimè terito, & liquida admiſceto, & in mortario vnito. Hoc in aliquibus ob nimiam vim repellendi, vicinos locos inflammat, & materiam eò colligit. quod vbi contigerit, ad locum quidem inflammatum, idem medicamentum imponitor: verùm ad ſinus oſculum emplaſtrum è lolio, aut quod Venus inſcribitur, aut quoddam attractorium adhibeto.

Ceratum è ſucco betæ, Cap. xlii.

FAcit ad vulnera inflammata, ad achoras capitis vlcuſcula, & ad ambuſta: Ceræ, libram vnam, olei ſeſqui-H libram, liquato ac excolato, & ab igne ablatis, betæ ſuccum quantum imbibere poſſunt affundito, & in mortario ſubigito. præſtat autem paulatim ſuccum cerato inſtillare. Aliud è ſucco plantaginis, ad inflammationes & ſinus: Ceræ libram vnam, olei libras duas, S. ſucci plan-

taginis quantum satis est. Ceratum liquefactum & in frigidam aquam diffusum, aqua sæpe permutata probè lauatur, & postea in mortario pistillo tunditur, ac subinde plantaginis succus paulatim instillatur, quantum eis imbi bi potest. Ceratum myrteum. Ad oculorum inflammationem, & cicatricem inducendam, ad intertrigines ac scabiosas affectiones commodum: Ceræ libram vnam, olei myrtei libras duas, plumbi vsti sescuncem, cerussæ, spumæ argenti, syrici, singulorum vnc. vnam, vini quantum satis est ad conterendum. Melinum cicatrices inducens: Chalcitidis crudæ sescuncem, cadmiæ quadrantem, ceræ lib. I. olei myrtei libr. I. vini quod satis est.

Ceratum ex sandyce, Homo appellatum, Cap. XLIII.

HOC vlcera diuturna ac maligna, & in tibiis oborta, solum per se adhibitum ad cicatricem perducit: Sandycis lib. I. olei dulcis lib. II. coquito donec non amplius inquinent, & vtere confidenter.

Emplastrum ex alliis, Cap. XLIIII.

HOC vim attractoriam habet. facit ad omnem duritiam, abscessus, furunculos, strumas, inguinum tumores, fistulas, impetigines humidas, mammas induratas: Ceræ lib. II. colophoniæ sescuncem, medullæ ceruinæ tantundem, nitri albi bessem, allia viginti, olei libras quatuor. Allia depurgata in oleo coquito donec torrefiāt. deinde ad oleum excolatum liquabilia adiicito, & postea nitrum tritum adiicito, ac vtitor. Nos verò ita præparamus: Ceræ, colophoniæ, olei, singulorum quincuncem, nitri sescuncem, medullæ ceruinæ sextātem, alliorum nu cleos triginta, præpara, & vtere, præsertim ad fistulas: humorem enim attrahit, quem quotidie crebrò detergere oportet. Hoc solum citra alterius opem extrahit, incarnat, & cicatricem inducit. Aliud Oribasii, ad pustulas, intertrigines, ambusta ab igne, perniones non exulceratos, ad bullas nondum apertas, ad cutis tibiarum excoriationem, ad vlcera antiqua & proserpentia sub cute. Recrementi plumbi trientem aut quadrantem ad ceratum admisceto quod habet ceræ bessem aut dextantem, adipis suilli recentis, olei myrtei, sing. sextantem aut quadrantem. Quòd si cicatrix inducenda est, absque adipe præparetur.

Emplastrum è squilla, Asclepiadæ, Cap. XLV.

HOC ad fistulas, sinus, nomas & putredines facit. Vlcerum eminentias contrahit, ad fistulas angusta oscula habentes collyrium ex eo formatum inditur. Si verò lata ac ampla fuerint oscula, rosaceo dilutum adhibetur, eloto prius sinu siue fistula cum posca aut vino mulso iniectum, locúsque emplastro munitur ac deligatur: hoc enim modo incarnat, ac replet fistulosa capitis vlcera. Cōuenit & nomis, si membrana non fuerit denudata. Idem syncerum ad capitis fracturas adhibetur, & ad anhelosos ac orthopnoicos amplis spleniis inductum pectori impo nitur: conuenitque omnino vbi ad superficiem materias attrahere volumus. Squillæ repurgatæ quincūcem, squamæ æris, iridis, sing. quadrantem, myrrhæ drach. octodecim, ammoniaci thymiamatis drach. duodecim, galbani, picis liquidæ, styracis, æruginis, resinæ pinus siccæ, aristolochiæ, sing. sescuncem, ceræ vnc. viginti, terebinthinæ triētem, olei veteris lib. duas, aceti acerrimi sextarios nouem, aut quod satis est. Squillā ad solem æstiuum tundito, & acetum paulatim instillato, quantum satis ad exactè terendam. In alio autem mortario squamam æris & æruginem cum aceto diutissimè terito, & arida trita ac cribrata adiicito. Postea ammoniacum, styracem, myrrham, galbanum addito, & instillato aceto simul probè conterito, deinde liquabilia liquefacta, iride ac aristolochia inspersis frigefacito, & ad reliqua admisceto, subigito ac vtitor: ad fistulas quidem & ossa corrupta, collyria ex eo formata indens: verùm ad vlcera repurganda sumito, medicamenti trientem, ceræ sextantem, rosacei quadrantem, & pro repurgationis ratione aliquid de medicamento detrahito, & cerato adiicito donec cicatrix inducatur, ita vt postremùm quum iam absoluenda est cicatrix, medicamenti vnc. vnam, olei rosacei aut myrtei dodrantem, & ceræ trientem commisceas.

Emplastrum è pompholyge, Heræ Cappadocis, Cap. XLVI.

HOC ad sedandos dolores ac inflammationes facit, præcipuè ad vlcera maligna ac cancerata, antiquáque ac cicatricem non recipientia. facit & ad ambusta ab igne. rosaceo aut myrteo oleo dilutum, cicatricem inducit: & butyro dilutum, incarnat. at cum rosaceo, ad omnes sedis affectiones cōmodum est. Cadmiæ botryitidis lotæ drach. octo, pompholygis lotæ drach. septem, plumbi vsti & loti drach. nouem, thuris drach. quatuor, cerussæ lotæ drach. nouem, spumæ argenti lotæ drach. octo, ceræ albæ drach. centum, terebinthinæ Chiæ drach. septem, olei myrtei drach. centum septuaginta. Arida trita & cribrata, in mortario plumbeo cum pistillo plūbeo, cum vini sextariis quatuor terito. cæterùm in vino hoc, infrà scripta polentæ modo contusa, per diem ac noctem præ madu isse oportet: Iridis, meliloti, aristolochiæ, capitu lorum papaueris, seminis hyoscyami albi, sing. drach. octo. cum hoc itaque vino excolato, metallica sicut diximus sunt conterenda vsque ad mellis compagem, & deinde oleum myrteum adiiciendū, quò illitionis spissitudo fiat. Postea verò omnia in ollam nouam coniecta lento igne ad emplastri formam, & terebinthina adiecta, medicamentum ab igne tollito, ac frigefacito, subigito, & vtitor.

Emplastrum nigrum, Essentia appellatum, Cap. XLVII.

FAcit hoc ad duritias, ad articulos, & costas fractas. ganglia, strumas, & tumores dissoluit. Tibiarum vlcera, chironia, & fistulas curat. facit ad morsus ferarum. Aquæ inter cutem molem delet. Clauos sanat, aculeos extrahit. Splenicis, podagricis, hepaticis prodest: Spumæ argenti, cerussæ, æruginis rasæ, sing. quadrantem, squamæ æris sextantem, thuris masculi sextantem & semunciam, bituminis Iudaici bessem, terebinthinæ quadrantem, ceræ flauæ, picis aridæ, sing. lib. III. olei antiqui lib. I. lapidis gagatæ, lapidis asii, aluminis scissi, magnetis viui, myrobalanorum, sing. quadrantem. spumam argenti, cerussam, squamam, æruginem, bitumen, & thus, omniáque arida tūdito, & in mortario aceto paulatim instillato, ac ad strigmentitiam spissitudinem terito. deinde ceram, picem, oleum, ac reliqua liquabilia liquata admisceto, vnito, ac vtitor.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo quartus.

De conceptus ac partus ratione, & de affectionibus muliebribus, vteri præsertim & mammarum. Item de vnguentorum pretiosorum, & potionum ac suffumigiorum præparatione.

De vteri situ, magnitudine, ac forma, Cap. I.

VTERVS *Græcis* Metra, *hoc est matrix* appellatur, quòd ex ipso omnia animantia, velut à matre oriantur. Vocatur eisdem hystera, quòd posterior situ sit omnibus visceribus. Situs est enim vterus intra peritonæon membranam aluum & intestina omnia circumcirca amplectentem, inter vesicam ac rectum intestinum. Atque huic quidem ferme toti incũbit: vesicam verò iuxta vmbilicum, vbi fundum habet, vtplurimùm supereminet. Iuxta partem autem ad pudendum tendentem ipsa vesica vterum excedit collo. Magnitudo eius non in omnibus eadem est. multo enim minor est vterus eius quæ prægnans non est: maior autem prægnantis. eius verò quæ nunquam prægnans fuit, longè adhuc minor vterus existit. & iuxta ætatem minimus est iis quæ ad venerem experiẽdam tempus nondum attigerunt. nam & aliàs semper minor est iis quæ venere non vtuntur. Longitudo itaque in moderatè se habentibus mulieribus, à fundo circa vmbilicum, vsque ad pudendum, est plerunque vndecim digitorum. latitudine verò ad vtrunque latus per cornua sua extenditur. Quantum verò ad figuram attinet, totum quidem reliquum corpus, & maximè fundum, vesicæ simile est. In quãtum verò exortus papillares ad lumbos nutantes habet ab vtroque fundi latere productos, vesicæ similis non est. appellantur autem hi exortus cornua, & primùm sursum vergunt, postea deorsum tendunt, & paulatim angustiores fiunt, vt postremæ partes venis similes sint. Hæ itaque angustæ cornuum partes, sinuosis flexibus ad testes inseruntur, qui à lateribus vteri siti sunt, singuli ab vtraque fundi parte prope cornua: & per hos sinuosos cornuum flexus in congressu viri vterus semen à testibus attrahit. Sunt autem testes mulierum parui, neque sicut in viris rotundi & oblongi, ac tenera carne præditi, sed lati ac glandulosi & pelliculosi. Appendet porrò vterus vesicæ & intestino recto, per fibrosa quædam interstitia. Appendet & ossi sacro, per robusta quædam ligamenta neruosa ac musculosa. Sunt & ligamenta ac appendices quæ in ipsum vterum inseruntur, partim quidem texentia & perplicantia ipsum vteri corpus, quorum non exigua pars sunt nerui à spinali medulla orientes: partim verò incrementi ac nutrimenti ipsius vteri, itémque fœtus gratia facta, velut sunt arteriæ & venæ. A vena enim caua quæ per spinam à gibba hepatis parte fertur, & ab arteria magna quæ illi incumbens simul defertur, duæ venæ & duæ arteriæ exoriuntur, vtrinque sanè vena & arteria: atque hæc quatuor vasa ad vterum delata, antequam in ipsum inseruntur, ramulos ad testes extendunt, & postea in ipsum vteri corpus deferuntur, ipsúmque intertexunt, & per ea mẽstruus sanguis in vterum deriuatur. Sunt autem & aliæ venæ ac arteriæ vtrinque vtero insertæ, partim ad testes, partim ad ceruicem tendentes. At verò ipsum vteri corpus ex duabus tunicis constat, & externa quidem neruosior est, interna verò venosior. & externa quidem simplex & vna est: interna verò duplex, vt si excoriare volueris, duo tibi vteri esse videantur, sub vna & eadem tunica siti. Cæte- A rùm collum vteri musculosum, ex dura ac cartilaginosa carne factum est, & semper durius seipso euadit, & progressu temporis cartilaginosum, adeò vt quæ sæpius pepererunt, aut iam aniculæ sunt, his multùm durum ac cartilaginosum collum sit, vt gutturi summo simile existat. Est & in collo vteri foramen, per quod & menses deferuntur, & mulier masculi semen suscipit, exitq; per ipsum etiã fœtus: incredibile enim dictu est quantum hic meatus pro tempore amplitudinem euariat. Nam reliquo tempore toto specilli extremam, aut paulo crassius quiddam B suscipit: prægnãte verò muliere ita clauditur, vt nihil suscipere possit. At vbi fœtus ab vtero exoluitur, dolores partus ipsum quamplurimùm extendunt, & quod mirum auditu est, animal totum per ipsum transit. Finit autem collum ac definit in muliebrem sinum siue pudendum. Longitudo porrò pudendi in mulieribus ætate perfectis, sex ferè digitorum mensura est. in partu tamen & concubitu breuius efficitur, collo nimirum vteri se extendẽte. Est & puellari ætate pudendum delicatius ac mollius: in aniculis verò & iis quæ sæpius pepererunt callosius euaC dit, & cartilagini simile: ex crebro enim congressus attritu, & partium exeuntium collisione callescit. Sed & mensium delatione indurescit, nõ aliter quàm ob plurimum & acrem humorem influentem vlcera callosa ac fistulosa fiunt. At verò imminente mensium tempore, vterus crassescit ac intumescit, aliàs tenuior ac contractior existens. Crassior item est in iis quæ sæpius pepererunt: tenuior autem in iis quæ nondum prægnantes fuerunt. Idem etiã primis à conceptu diebus crassescit: vbi verò fœtus adoleuit, ac iam pariendi tempus adest, tenuissimus euadit. D Attenuatur autem velut vesicæ flatu repletæ solent, crassitudine in longitudinem abeunte. Atque hactenus de situ, figura, ac magnitudine vteri dictum sit.

Quæ intra prægnantis vterum nascuntur, Cap. II.

IMprægnationis tempore primùm secunda vtero adnascens, & totum fœtum ambiens generatur: deinde aliæ duæ pelliculæ, altera farciminalis à farciminis similitudine appellata, eminentibus fœtus partibus duplicata incumbens: altera agnina à teneritudine vocata, quæ totum E fœtum ambit ac complectitur.

De secundæ generatione, Cap. III.

SEcunda hoc modo generatur: Singula venarum ac arteriarum oscula, quæ intra vterum perueniunt, in extremitatibus suis nodosas quasdam eminentias hæmorrhoidibus ani similes habent, quas aliqui cotyledonas, *hoc est acetabula* appellant. Atque hæ in mulieribus sunt minores, quàm quæ in vaccis, capris, ac ceruis, atque aliis talibus animalibus reperiuntur. Sed & in brutis flaccidiores ac F mucosiores sunt, figura cotyledoni herbæ, *id est, umbilico Veneris* similes. Tales igitur eminentiæ in vteri sinu vbi mulier conceptura est, aperiuntur. Contingit autem hoc tempus, incipientibus fluere menstruis purgationibus, aut desinentibus. Et quanquam etiam reliquo toto purgationis tempore apertæ sint, tamen non concipit mulier. non enim potest semen in vtero manere, quum influentis sanguinis multitudine eluatur. Quando verò cessant

cessant menses,& quum incipiunt,aperta sunt vasa,& purgatio lunaris neque multa, neque coaceruatim effunditur,vt semen ob vteri asperitatem facilè adhæreat, & ab allabentis sanguinis paucitate abundè alatur. Priusquam enim fluere cœperint menses, mulier non conceperit, quòd & semen careat alimento, & vnde adhærere possit non habeat: læuis enim tunc vterus est ob vasorum conclusionem, vt inde semen tãquam color à læui pariete elabatur. Nam qui parietes illituri sunt, eos primùm exasperant,deinde colores inducunt.Proinde semen viri iniectum,& in vtero detentum, acetabulis dextri vel sinistri sinus impingitur, contrahitque seipsum vterus,ac semen vndique complectitur. Secundæ itaque generatio ab osculis in vterum apertis initium sumit, ita vt ab vnoquoque osculo vas generetur, ab osculo arteriæ,arteria:à venæ osculo,vena.atque hæc vasa distinguit ac connectit membrana :& hoc modo secunda generatur. At verò hæc vasa per secundam dispersa rursus inter se coeunt,& in duos veluti stipites desinunt, binásque venas ac binas arterias perficiunt, quæ ad ipsum fœtum se ingerunt circa vmbilicum. Nihil enim aliud est vmbilicus quàm quatuor hæc vasa,in medio sui ὀυραχὸν, *hoc est lotii ductorem* appellatum habentia. Hic verò est principium pelliculæ farciminalis,perforatúsque est ad fundum vesicæ ipsius fœtus,vt per ipsum lotium fœtus excernatur, & in pellicula farciminali colligatur. Tum verò ex duabus venis vna tantùm efficitur, quæ per vmbilicum delata,simæ parti hepatis ipsius fœtus inseritur, venáque caua appellatur. & per hanc ad fœtus alimentum sanguis ab vtero deriuatur. Postquam enim hepar ipsius fœtus sanguinem allatum suscepit, in omnes corporis partes distribuit. Similiter etiam duæ arteriæ in vnam coalescunt,quæ circa vesicam firmatur, & magnæ arteriæ inseritur,quæ spinæ eiusdem fœtus adhæret. Et per hanc vitalis spiritus ex vteri arteriis ad fœtum distribuitur. Porrò partus tempore instante, quum magnus perfectúsque infans vterum vndiquaque distenderit, secunda pro infantis mole angusta efficitur,neque iam sanguis ab vtero allatus alimentum sufficiens exhibet. Quapropter concitatus infans exilit,& ambientes pelliculas dirumpit. atque ita arcana quadam ratione vteri ostium aperitur, ac fœtus progreditur. Et hæc quidem de fœtus generatione breuiter, & quàm lucidissimè id fieri potuit explicauimus. At siquis diligentius speculari hæc voluerit,capram aut vaccam, vel ceruam dissecare poterit,ossa pubis remouendo, & cutem aptè resecando: & vteri cum vicinis partibus vnionem apertè videbit.

Menstruæ mulierum purgationis ratio, Cap. IIII.

Circa quartumdecimum annum menses in fœminis apparere incipiunt, quo tempore & pubescunt, & mammæ ipsis intumescunt. Non tamen omnibus eodem tempore, eadémque mensura, & per totidem dies prodeunt. sed plerisque plus minus duarum heminarum mensura,quatuor dierum spatio,interpositis vigintiduobus diebus,aut summum triginta, singulis mensibus deferuntur. nec ante tricesimumquintum,nec serius quàm quinquagesimo anno desinunt. rarissimè enim ad sexagesimum annum menstruæ purgationes perueniunt.Citissimè verò in pinguibus corporibus deficiunt. Cæterùm sanguinis qui profluit copia,paulatim vsque ad ætatis vigorem augescit. deinde aliquandiu æqualitatem seruans,paululum penitus crescit aut minuitur. at vbi ad finem tendit,paulatim rursus minuitur, donec in totum desinat. Vt autem ordinem seruent aut excedant, & vt multitudine vel paucitate delinquant,in ætate situm est, ac anni tempore,itémque victus ratione, & peculiaribus mulierum studiis. Huc faciunt & ciborum qualitates, & morbi accedentes.

Notæ futuræ virginum purgationis, Cap. V.

Virginibus futuram purgationem præsagiunt mammarum pruritus,lumborum,pectinis, & capitis dolor, bilis aut pituitæ vomitus. Quum hæc circa decimumquartum annum apparuerint,medicum conìectare oportet quomodo purgationem maturet, & per leuiores decoctiones sanguinis delationem adiuuet.

A

Quando semen appareat,& conceptus tempus adueniat, Cap. VI.

Semen quoque circa decimumquartum annum, & plerisque in ipso pubertatis tempore apparet. verùm ad generationem aptum efficitur anno plerunque decimooctauo aut vicesimo. Et statim sanè vbi semen comparuerit,coeundi desiderio flagrare incipiunt.

B

Fœcundarum mulierum dignotio, Sorani, Cap. VII.

A Decimoquinto ætatis anno,ferè vsque ad quadragesimum, mulieres ad concipiendum idoneæ sunt, quæ neque viragines, neque corporis habitu denso aut duro præditæ sunt, neque contrà humecto ac languido, neque alui fluxione assidua laborant: sed & recta ratione ac læta mente funguntur,& lumbos habent latos,& ventrem amplum, & quibus menses non impediuntur, & quæ vteri affectionibus nõ infestãtur. Cæterùm

C conceptura sit an nõ,mulier,hoc modo deprehẽdi aiunt:Infernas partes vestimentis contectas resina suffiunt, ita vt intra pudendum vapor recipiatur: & si quidem odor per corpus ad os & nares transeat,fœcunditatis signum iudicant:sin minus,sterilitatis. Allia item decorticata, & lanæ inuoluta, mulier dormiendi tempore sibiipsi velut pessum siue tali formam subdat. & ex odore an ad os peruenerit aut non, fœcunditatem aut sterilitatẽ iudicet.

Quomodo cognoscantur quæ conceperunt, Cap. VIII.

D Mulierem concepisse argumento primùm est, si ab obstetrice interrogata respondeat se post concubitum,viri semen non effudisse, & in ipso coitus opere horrorem quendam percepisse, & moderato dolore circa pudendum ac vmbilicum vexari. & ad hæc si pudendi sinus & os', arida sint: & vteri osculum non durum, nec inflammatum,sed interius ac exterius occlusum fuerit & aliquantulum sursum progressum. Et si veneris appetentia languerit, & menses consueto tempore non apparuerint. Si venæ pectoris virere,& mammæ intumescere in-

E ceperint,& progressu temporis lac habuerint. si cauitates oculorum subpallidæ fiant. si nigræ maculæ in facie & aliquibus lentigines oriantur. si colli pars anterior calidior, ceruix verò frigidior appareat. si circa secundum mensem præter consuetudinem falsa aut acida appetat. Quibusdã etiã os nimio humore madescit, & ad agendũ torpor adest, & aspectus languidus ac planè effœminatus efficitur,&color ad albedinẽ ac pallorẽ mutatur,prægresso plerunque rubore,si fœminæ viriliores fuerint. Circa consueta item purgationis menstruæ tempora aggrauan-

F tur prægnantes,& mammæ intumescunt,lumbi difficulter mouentur, vesica rubens ac ignitum lotium cum dolore excernit, & suppressorum mensium calor sinum ac ceruicem vteri accendit.

Notæ fœtus masculi ac fœminæ, Cap. IX.

Hippocrates & alii quidam maris notam esse dixerũt, si prægnans sit bene colorata,& ad motum facilis,& si dextra mamma amplior,& præsertim papilla, fit. contrà verò pallidus color, sinistráque mamma ac papilla tu-

G midior,fœmellæ indicium est. Sed & in masculi conceptu dextræ partis vasa, venæ ac arteriæ magis intumescunt,præsertim sub lingua. at in fœmellæ cõceptu contrarium apparet. Aiunt etiam papillas in fœminæ conceptu deorsum nutare,in masculi verò,sursum tendere: sed & lac prægnantis aquæ instillatum, si fœtus fœmella sit, diuelli ac detrahi:si verò masculus, in superficie persistere. Certissimum verò miniméque fallax masculi fœtus signum est,si prægnans dextræ manus pulsum validiorẽ, velociorem,maiorémque ac duriorem habuerit: & vice

H versa, in fœmella.

De pica, Galeni, Cap. X.

Circa secundum mensem affectio quædam prægnantibus accidit,quæ à pica auicula nomen accepit. Alii

tamen ab hederæ similitudine, quæ cittos *Græcis* vocatur, hanc affectionem cittam *Græcis* appellatam esse sentiunt. nam sicut illa variis plantis, prout occurrunt, se implicare solet: ita mulieres ex pica laborantes, varia edulia appetunt, atque ea contraria, quæ tum voluptatem tum insuauitatem gustanti exhibent. Accidit autem ferè circa quadragesimum diem à conceptu. & est stomachi languor cũ nausea & auersatione ciborum, bilis ac pituitæ vomitum inducens. consequuntur assiduè exspuitiones oris, ventris morsus, ac anxietates. Atque hæc omnia ob humoris, sanguinei præsertim, redũdantiã fiunt. qui enim per vteri vasa singulis mensibus excerni solebat, à fœtu suppressus, sursum vergit, & stomachum præcipuè, velut subtiliore sensu præditum infestat: pro varietate autem vitiosi humoris, varia ac peregrina edulia appetunt, quædam salsa, aliquæ acida, aliquæ terram, aut testas, aut extinctos carbones. & sæpe vsque ad quartum mensem hæc affectio durat. In principio enim modicus sanguis ad fœtus alimoniam distribuitur. postea verò crescente fœtu plus alimenti attrahitur. Itaque tum demum vitioso humore partim per vomitum euacuato, partim ad vterum alendi fœtus gratia delato, relata accidentia remittunt. In quibus igitur multus sanguis collectus videtur, his modicus cibus competit, & exercitia mulieribus conuenientia, quæ redundantem discutere possunt. prosunt & fatigationes ac peregrinationes. Quæ verò citra laborem viuere consueuerunt, hæ prægnantes ægrè ferunt repentinos aut laboriosiores motus. Quarum verò stomachus ab acri acidóve aut salso humore mordetur, hæ ad excitandum vomitum tepidam aquam commodè bibent, vt humor affligens reuomatur. Abstineant autem à dulcibus obsoniis. & vinum fuluum, odoratum, antiquum, & subadstringens bibant. Sit autem potus moderatus, ne alimenta ventriculo innatent. confert etiam ante cibum oliuas muria conditas cum pane molli exhibere. aut quinque vel septem amygdalas amaras. aut polentam succo cotoneorum aut Punicorum malorum respersam. aut seridem siue intubum. aut asparagum palustrem, aut sisarum. Ex auibus deligendæ sunt, quæ neque pingues neque virosæ sunt. Conueniunt etiam pedes ac rostra & ventriculi porcorum, & herinacei marini recentes. Post cibum verò, vuæ passæ, mala Punica ac pira exhibeantur. sint tamen omnia quantitate moderata. At quæ cibos auersantur, obsoniorum varietate ac iucunditate illectentur. Eis autem quæ terram comedunt, nihil ita prodest velut amylum recens pro terra oblatum. Cæterùm medicamenta contra picam commoda sunt, portulacæ cremor, & ipsa in cibo sumpta, cucumeris semen decorticatum, & ex aqua potum. Polygoni decoctum potum: similiter etiam anethi. & rhei Pontici ac spicæ nardi cremor. item intubi succus, vel ipsa herba cruda aut cocta, assiduè comesta. At si crassius est quod euomunt, & ob viscositatem difficulter excernitur, salsamenta & raphanos ex aceto mulso edant, omni studio adhibito vt infestus humor citra molestiam ac conuulsionem educatur. Forinsecus autem adhibita, languido stomacho conferunt hæc, œnanthe, balaustium, rosæ, cityni, myrtus, smyrnii coma, fœniculi semen, cum vino cataplasmatis modo adhibita: addita etiam galla, aut cumino, aut absinthio. Palmularum item carnes vino coctas aut maceratas, tritas pro emplastro imponere prodest. aut mala cotonea cũ posca trita, rosaceo vel nardino cerato excepta, addito croco. Aut lanã succidã, aut linteolũ vino & oleo, aut aceto & oleo, vel rosaceo & aceto, aut nardino & vino imbuito, & stomacho adhibeto. morsus enim & stomachi pũcturas mitigãt. Præterea calidã aquã, nõ tamẽ feruidã, assiduè absorbere, & sensim assiduè obambulare, & præcordia molli lana integere, fouere ac inungere, & ante cibum infernas partes pro viribus exercere. hæc omnia ad sanitatem assequendam mirificè faciunt.

De tumoribus pedum in prægnantibus,
Cap. XI.

PEdum tumores in prægnantibus, rosaceo & aceto, & sale aliquando addito, perfricato. Prodest & terram

A Cimoliam cum aceto illinere, aut alumen scissum cum vino. Bonum est & citriorum malorum decocto pedes lauare. Et anthyllin aceto maceratam obligare, & brassicæ folia per latum distenta imponere ac obligare.

Cura prægnantibus adhibenda, Aspasiæ,
Cap. XII.

PRægnantes quæ recèns conceperunt, à timore, tristitia, ac omni forti mentis perturbatione asseruandæ sunt. Prohibendæ etiam gestationes in curribus, & violenta exercitia, ac spiritus detensiones, & coxendicum ictus. Neque verò permittendum est vt graue onus eleuet, aut saltet, aut duris sellis insideat. Sed nec acria edulia nec flatuosa, nec clysteres acutos, nec cibi aut potus inopiã aut superfluitatem concedemus. Sanguinis etiam effluxio siue è naribus, siue ab hæmorrhoidibus, aut alio quocunq; loco, prægnantibus periculum inducit. Quapropter alimentis vtẽdum est moderatis, & stomacho commodis, lecticæ gestatione, leni deambulatione, molli frictione, & lanificii exercitio. At circa octauum mensem qui omnium molestissimus est, alimentũ contrahẽdum est, & motus vehementiores præscribendi. Et si aluus suppressa fuerit, ob intestini recti angustias ab vtero illatas, edulia exhibeantur ventri subducendo apta, velut est ptisanæ succus, rumex coctus, malua, lactuca. Cæterùm mense nono relaxandi corporis gratia, balneo frequenter vtẽdum est, & omni modo prospiciẽdum vt paritura futuros partus dolores fortiter ferre possit.

Notæ partus secundum naturam futuri,
Cap. XIII.

D PAriturís, pectinis ac superioris ventris grauitas, pudẽdique ardor adest. Et vterus ad pudendum procumbit, vt obstetrici facile sit per contactum tentare. Os quoque vteri disparatum ac dilatatum est, & ad tactum leue ac humectum percipitur. Partu autem instante, superior venter contrahitur, & inguina ac pubes intumescunt, & assidua mingendi cupiditas adest. Deinde plurimus humor prodit, plerisque etiam sanguis tenuioribus secũdæ vasis ruptis.

E Parientibus facienda, Cap. XIIII.

QVÆ præparare oportet, & quomodo secundum naturam parientibus consulendum sit, superuacuum fuerit scripto prodere, quum ex longo vsu nõ modò obstetrices, sed reliquæ quoque mulieres ista sciant. De hoc tamen velut necessario admonebimus, quòd parientes spiritum detinere oportet, & ad inferiores partes propulsare, non velut imperitæ aliquæ faciunt, in gutture congregare. Inde enim plerisque gutturis tumor, & vasorum eius loci dilatatio contingit, quæ affectio penitus incu-

F rabilis existit.

Cura circa ægrè parientes adhibenda, Aspasiæ,
Cap. XV.

QVVM partus difficultas instat, & loci præclusi manent, prægnans in balneum ducatur, & in calidæ labrum desideat, sæpéque perfundatur. Vtatúrque insessionibus ac illitionibus lubricitatem inducentibus: quale est oleum tepidum, ouorum candida tusa, maluæ, fœnigræci, seminis lini decoctum. Aut cerato liquido ex oleo cyprino præparato loci ac inguina illinantur. Sed & hirun-

G dinum nidus oleo dissolutus, & lumbis iuxta spinam affusus, partum accelerat. Ferunt etiam tithymali maioris radicem linteo illigatam, femori vtiliter alligari, & similiter styracem, coryandrum viride, polygoni radicem, alcyonium, cucumeris syluestris semen: atque hæc omnia statim à partu amouenda esse. Cæterùm si post partum secunda non sequatur, violenter ne extrahatur, sed sternutatio excitetur, & spiritus detineatur, & os ac nares obturentur. Et si adhuc remanserit, extractio fiat velut postea docebimus.

H Quomodo opem ferre oportet eis quæ non tutò concipiunt, Cap. XVI.

QVædã mulieres etiãsi cõcipiãt, in partu tamẽ pericli tãtur, siue ob vteri paruitatẽ, vt ob id fœtũ perficere

nō poſſit, ſiue ob colli eiuſdem anguſtiam, ſiue quòd tuberculum aut tale quiddam in eiuſdem oſtio exortū eſt quod partum impedit. Atque hæ ſanè optimè fecerint, ſi à partu omnino cauerint: at ſi conceperint, ſatius eſt fœtum corrūpere quàm excidere. Quare ex ordine de corrumpentibus fœtum, & de inducentibus ſterilitatem agemus. Quod enim ſterilitatem inducit, differt ab eo quod fœtum corrumpit. illud enim conceptum fieri prohibet: hoc factum corrumpit & expellit. Proinde vt ne mulier concipiat, primùm caueat ne temporibus conceptui idoneis cum viro coeat, incipientibus videlicet aut deſinentibus menſibus. In ipſo verò concubitus tempore, quum vir ſemen eiecturus eſt, ſpiritum detineat, ne in vteri cauitatem ſemen feratur, ſtatimque exurgat ac genibus innixa ſternutamenta cieat, & pudendum probè detergeat. Ad prohibendum etiam conceptum, os vteri cum melle illinere oportet, aut cum opobalſamo, aut cedria per ſe, vel cum ceruſſa, item cum cerato myrteo liquido ceruſſa admixta: aut alumine liquido: aut galbano cum vino. Talia enim frigida, meatus obducentia ac adſtringentia, ante coitum os vteri claudunt, & ſemen in eius cauitatem penetrare non ſinunt. Calida verò proritantia, non ſolùm viri ſemen ab vtero pellunt, ſed reliquos etiam eius humores attrahunt ac exugunt. Sed & ea quæ ſequuntur, conceptionem prohibent ac ſterilitatem inducunt.

Peſſi ſterilitatem inducentes, Cap. XVII.

CORticum pinus, rhois coriarii, ſingulorū æquales portiones cum vino è vinaceis expreſſo terito, & in lana ante concubitum adhibeto. & hoc ablato, poſt duas horas mulier cum viro coeat. Aliud. Malicoriū recens cum aqua tritum ſubdito. Aliud. Malicorii partes duas, gallarum partem vnam terito, & glandulas paruas efformato, eáſque vbi menſes deſiuerint ſubdito. Aliud. Gallarum drach. III. myrrhæ drach. II. cum vino velut erui grana efformato, & in vmbra ſiccato, atque ante coitum pro peſſis ſubdito. Aliud. Caricarū carnes cum vino ſubactas adhibeto. Aliud. Florum mali Punici ſatiui dr. II. gallarum tantūdem, abſinthii drach. I. cum cedria velut ordei grana formato, & duobus diebus à ſedatis menſibus ſubdito, totóque die fumantur, & his amotis tandē venere mulier vtatur. hoc non fallit, & longo vſu cognitū eſt. Potio ad idem. Succus Cyrenaicus ciceris magnitudine cū duobus vini diluti cyathis potus, cōceptū prohibet, & menſes ducit. Aliud. Succi Cyrenaici, foliorū rutæ, opopanacis, æquales portiones terito & cera obducito, & fabæ magnitudinem exhibeto, deinde vinum dilutum propinato. & hoc menſes prolectat. Aliud. Aloes drach. I. ſeminis violarum albarum obolos III. myrrhæ drach. III. piperis grana II. Hæc in tres partes diuidito, & tribus vicibus exhibeto, ſtatim vbi mēſes ceſſarint. Quin & fabrorum aqua in qua ferrum extinguunt, aſſiduè pota, maximè ſtatim vbi menſes ceſſarint, ſterilitatē inducit. idem facit & populi albæ drachma, ex aqua ſingulis menſibus ſemel pota. Aliud. Muſtellæ hepar ſiniſtro pedi alligetur. aut teſtes eiuſdem animalis circa vmbilicum geſtentur. Aliud. Adeps ſiue pinguedo vuluæ leænæ in vaſe eburneo geſtetur. eſt hoc efficaciſſimū. Aliud. Ceruſſa cum oleo velut peſſus ſubdatur. Aliud. Florum mali Punici ſatiui, malicorii, gallarum, ſucci vuæ acerbæ, ſing. drach. II. abſinthii dr. I. cedria excipe, & velut ordei grana efforma. & mulieri quæ per biduum à viro ſecubuit ſubde. Aliud. Poſtquam mulier à viro ſecubuit, tot hederæ grana nigra è vino propinato, quot diebus fœminam concipere nolueris. Aliud. Hyoſcyami ſemen antequam in terram exciderit, ab ipſa herba decerpito, & cum lacte aſinino terito, & modica myrrha, ac hederæ nigro grano aut corymbo admixto, leporis aut muli aut cerui corio inuolutum, geſtandum exhibeto. obſeruandū eſt autē ne hoc amuletū terrā cōtingat: aut fabrorū aquā frigidā ieiunæ propinato: aut ſalicis decoctū cū melle, propter eximēdā amaritudinē potandū dato. Ferunt etiā, dentē infanti elapſum, ſi terrā nō attigerit, in anulo à muliere efficaciter geſtari. itē lūbricū lapidicinæ pro amuleto efficaciter appēdi. Aliud. Hyoſcya-

A mi ſemē cū equæ pullum alentis lacte ſubactum, & ceruino corio illigatum, ſiniſtro brachio appendito, & ne terram contingat caueto. Aliud. Coriandri ſemē toto anno potum, ſterilitatem inducit. Aliud. Vir aliquo adſtringenti illinatur, quale eſt alumen, malicorium, galla ex aceto trita, & ante coitum muria abluat, & non generabit. Omnia porrò medicamenta ſpleni conferentia, maxima ex parte conceptionem impediunt. Idem faciunt & mulorum caſtratorum teſtes vſti, & cum ſalicis decocto poti. B

Fœtum corrumpentia, ex Aſpaſia, Cap. XVIII.

SI mulier ad gignendum fœtum inepta, per negligentiam conceperit, primùm vſque ad trigeſimum diem contraria fiant iis quæ ſuprà de cura prægnantibus adhibenda diximus, ita vt vehementiſſimis motibus vti iubeatur, & vt ſaliat, ac grauiſſima onera leuet. & vt decoctionibus vrinā ac menſes prolectātibus atq; aluū ſubducētibus aſſiduè vtatur, & acrioribus infuſis ventrē eluat. C In balneo item ſuperiorem ventrem, pubem, ac lumbos quotidie defricet, & in aquæ tepidæ labro diu moretur, inſeſſúſque paret ex fœnigræci, althææque ac artemiſiæ decocto, & cum oleo antiquo per ſe, vel cum rutæ ſucco ac melle perfundatur: & ſi adhuc perſtiterit conceptus, præcordia & lumbos ex lupinorum farina taurino felle ſubacta integat, & epithemata huiuſmodi imponat: Cyclamini, elaterii, artemiſiæ, ſing. drach. V. abſinthii, grani cnidii, ſing. drach. X. nitri drach. octo, radicis cucumeris ſylueſtris drach. V. opopanacis drach. X. lupinorum D amarorū, radicis chelidonii, ſeminis aut radicis violæ albæ, ſing. drach. ſex, olei cyprini quantum ſatis eſt ad emplaſtri formam. Hoc poſt perfuſionem cum artemiſiæ decocto, ſuperiori ventri imponere oportet: deinde caricas cū nitro aut ſimile quiddā in pudēdi ſinū ſubdere, aut cū oleo trita illinere. Hoc autē ſimplex inſigne eſt: Cupreſſi folia cocta trita, poſt balneū cubitū itura ventri imponat, & tota nocte ſinat, & ſupina iaceat. Præſtat & collyrium ex opopanace ſubdere, & allii cortices ac pilos muliebres ſuffire. Quòd ſi hæc nihil profecerint, ad validiora auxilia E pergendū erit, neque tamen temere hoc faciendum eſt. Omnis enim fœtus corruptio periculoſa eſt, præſertim in muliere robuſta, vterúmque duriorem ac denſiorem habente. Quare diligenti animaduerſione opus eſt. & ſecundus maximè ac quartus menſis vitādus: eſt enim in vtroque naturalis quædā difficultas ac mora. & impares mēſes aptiores ſunt ad aggreſſionem ac firmitatem. Vnicū itaque tertii menſis tempus deligendum eſt: neque enim prius, neque poſterius conueniet. Mulier autem à qua fœtus expellendus eſt, per aliquot dies antea tenuiſſi- F mo victu, & aſſiduis balneis ac peſſis emollientibus ſubditis vtatur, & à vino abſtineat: deinde vena ſecetur, & ſanguis copioſè detrahatur. Sanguis enim à muliere prægnāte euacuatus, abortum facit, inquit Hippocrates. Tum poſt biduum aut triduum, vbi interim à cœna euomuerit, foliorum Mercurialis fœminæ decoctum, cum oleo & garo conditum ieiuna abſorbeat: aut agaricum cum aqua mulſa bibat: aut ſeminis violæ albæ drach. I. aut artemiſiæ, aut dictamni, aut gentianæ, aut caſtorei, ſing. dr. I. aut ammoniacū thymiama, aut myrrhā, aut lauri baccas G cum aqua mulſa, aut cacumina thymi, aut fel tauri congelatū nucis auellanæ magnitudine ex vino odorato dilutum bibat. hæc enim omnia etiam mortuos fœtus expellunt. Atque hæc quidem conceptum fœtum corrumpūt. ſi tamen nō profecerint, oportet ante potiones & epithemata quæ adhibentur, ſternutamenta ciere cum iis quæ ad hoc efficaciſſima habentur. Peſſus corrumpens fœtum: Iridis, galbani, grani cnidii, terebinthinæ, ſing. dr. I. cum ſuſino, cyprino ac roſaceo oleo æquis portionibus efformato, & mulieri prius lotæ ſubdito, ac per totam no- H ctem ſinito. Manè verò in fœnigræci & artemiſiæ decocto ſedeat, & ſi non ſucceſſerit, idem rurſus poſt balneum fiat. Alius. Seminis violæ albæ, nitri, abſinthii, myrrhæ, pares portiones cum vino ſubactas in lana ſubdito. Alius. Foliorum rutæ, baccarum lauri, myrrhæ, ſingulorum drach. II. cum vino ſubacta ſubdito. Collyriū

citra molestiam trimestrem fœtum expellens: Seminis
nasturtii,seminis violæ albæ,myrrhæ,absinthii,sing.dr.1.
cum aqua efformato,& mulieri prius lotæ subdito, & in-
terim pulegii decoctum bibendum dato. Aliud insi-
gne. Abrotonum quantũ voles in aqua ad totius aquæ
consumptionem coquito & exprimito, eúmque liquorẽ
exceptum lana subdendum exhibeto. vtere etiam auxiliis
ac epithematis,quæ ad retentos menses describemus.Tra
dunt etiam stercus columbinum suffitum,fœtum expel-
lere.& cucumeris syluestris grana sponte excidentia,pan-
no excepta antequam terram attingant,adalligata magnã
vim habere ad fœtum corrumpendum.

Signa futurum abortum præcedentia,
Cap. XIX.

FVturum abortum aquosa primùm euacuatio, deinde
saniosa aut cruenta,& velut carnium lotura præcedit.
Vbi verò planè exolutio aduenerit,purus sanguis,deinde
grumi,ac demum fœtus ipse formatus aut informis egre-
ditur.plerisque etiam lumborum ac coxarũ grauitas ad-
est, & superioris ventris, capitisque ac oculorum dolor,
stomachi morsus,extremarum partium frigiditas,animi
deliquium, horror febrilis:quædam etiam conuulsiones
retrorsum,& velut à comitiali morbo habent. Atque hæc
præcipuè accidunt iis quæ ex medicamentorum violen-
tia abortum procurarunt.Nam in iis quæ citra medicamẽ
ta abortum faciunt,præcedit,velut Hippocrates testatur,
mammarum gracilitas præter rationem oborta, femorũ
frigiditas & grauitas, etiam lumbos occupans. At verò
ex abortu minus læduntur quæ saniores sunt, & aluum
natura laxiorem ac vteri partes humidiores habent,&
quæ frequenter magnos infantes sine molestia pepere-
runt,& ætate prouectiores, paucúmque sanguinem habẽ
tes, & non pingues.

Quomodo abrupti fœtus eiectioni opitulemur,
Cap. XX.

SI fœtus abruptus fuerit, & in vteri collo detinetur, o-
leo cyprino, terebinthina admixta totum corpus,&
præcipuè partes vtero vicinæ perfundantur. Eodem etiã
eiecto iam fœtu loci assiduè rigentur, & si sic non succe-
dat,mulier aromatum decocto insideat,ac sternutamen-
ta adhibeat.& ex resina sicca,bitumine,propoli,& cancris
fluuialibus ac galbano suffitus fiat.Hæc & alia huiuscemo
di facienda sunt, si inflammatio non obstiterit: nam ea
præsente,intra insessus laxandi ac mitigandi vires haben
tes nos continebimus. at si fœtus detinetur ex eo quòd
vterus citra inflammationem conclusus est, papyrum &
spongias aridas,primùm tenuiores,deinde crassiores,in-
star pessi subdemus,& extrema opopanace,vel panacis ra
dice,cum melle ac terebinthina trita,illinemus. Porrò e-
iecto fœtu,si secunda non fuerit sequuta,violenter extra-
henda non est. sed neque vmbilicus incidendus,& secun
da relinquenda est: strangulatus enim & certa pernicies
ex hoc consequeretur. Verùm si res diutius protrahatur,
vmbilicus incisus femori mulieris alligetur,& summum
studium adhibeatur vt secunda eximatur,quemadmodũ
inferius de fœus exectione referemus.

De eis quæ bimestres aut trimestres fœtus abor-
tiunt, Cap. XXI.

QVæcunque moderatè corpus habẽtes, bimestres aut
trimestres abortus faciũt citra manifestam causam,
his acetabula siue cotyledones muco plena sunt, & non
possunt præ grauitate fœtum continere,sed abrumpitur,
inquit Hippocrates. Has igitur curare oportet per medi-
camenta pituitam ducentia totũ corpus euacuando: qui
enim ante totius corporis purgationem,& ante prohibi-
tum humorum influxum,statim à principio locos euacua
re nititur, simile facit velut siquis perennem putei aquã
exhaurire velit dum interim in exhaustæ locum assiduè
riuuli scaturiunt. Toto vero corpore euacuato,tandem cũ
iis quæ pituitam ducunt etiam vterum purgabimus. qua-
les sunt pessi ex colocynthide præparati, qui cõtra sterili-
tatem ex humorum redundantia contingentem inferius
describentur. Optima autem elotio purgatoria pituitam
ex vtero educens sic fit: Colocynthidem magnã supernè
incidito,& seminibus eiectis ac dimissa medulla oleum
A irinum infundito, & cum desecta particula colocynthi-
dem operito, & per diem ac noctem madescere sinito.
deinde feruenti cinere coquito, ac oleum excolato, &
hoc tepidum in vuluã iniicito.hoc multas steriles,fœcũ-
das fecit,educta ex alto pituita,quæ cõceptum impedie-
bat. Victus autem ratio adhibẽda est calefaciẽs ac siccãs.
moderata item exercitia ac frictiones,& omnis perfrige-
ratio vitãda. At verò eis quæ ob naturalem facultatis re-
tentiuæ debilitatem abortum faciunt, herinacei terre-
stris pellis vsta,ex aqua aut vino pota, ex naturali quadã
B proprietate auxiliatur.idem facit & pudendi osculo illita.
Idem potest & marinus herinaceus,ac conchæ vstæ.Item
myrti baccæ cum vino,aut oleo lentiscino siue susino il-
litæ. Rubi quoque ac myrti & similium decoctis loci vti-
liter irrigantur. Aetites etiam lapis circa ventrem gesta-
tus,& prægnantes,& fœtus conseruat,nec sinit vterũ flac-
cescere. Idem facit tritici granum intra panem repertũ,
sinistro brachio alligatum. Sardonius quoque lapis pro-
dest superiori ventri appensus donec dolores partus in-
stant, & tunc ablatus. Lapis item in vulua, aut corde, aut
C intestinis ceruarũ repertus,pro amuleto gestetur. est enim
ad retinẽdos fœtus efficacissimus.Iisdẽ viribus præditus
est lapis qui trũco arboris pro cunei more impingi solet.

Pariendi difficultatis causæ,
Cap. XXII.

PAriendi difficultas variis de causis contingit: aut e-
nim eo quòd puerpera animo aut corpore,aut vtrisq;
simul imbecilla est, aut ob vteri paruitatem, aut propter
meatus angustiam. Quæcũque autẽ propter ætatem statu
ræ breuioris sunt,hæ ferè vterum reliquis corporis parti-
D bus correspondentem habent. Potest & difficultas parien
di contingere aut ob ceruicis vteri obliquitatem: aut ob
carnem eidem ceruici vel osculo eius adnatam: aut ob e-
iusdem loci inflammationem,vel abscessum,vel duritiã:
aut quòd tunicam ambientem solidiorem fœtus perrũ-
pere non potest: aut quòd humor in vtero collectus ante
debitũ tẽpus excretus est,& iuxta partus tẽpus sine humo
re ac sicci manẽt loci,quãdo maximè opus est hoc humo
re,vt qui facilẽ trãsitũ fœtui exhibeat: aut quòd puerpera
vesicæ calculo laborat,qui dum vteri collum comprimit,
E difficultatem pariendi inducit: aut ob prægnantis carno-
sitatem siue pinguitudinem. Sed & ossa pubis nimiùm cõ
serta,pariendi difficultatem faciũt, dum in partu dilata-
ri non possunt. neque enim velut in viris, ita in mulieri-
bus ossa pubis alternatim conseruntur,sed forti copula cõ
nectuntur. Contingit item pariendi difficultas ob nimiã
lumborum cauitatem vterum comprimentem: aut ob
excrementorum copiam,in intestino recto aut vesica de-
tẽtam. Aliquæ etiam prouecta ætate debilitatæ,ægrè pa-
riunt. Aliæ quòd primùm parere incipiunt, anguntur, &
F propter imperitiam corpus aptè præparare ignorant, aut
quòd per ætatem nondum viriles sunt,nec vires vigoris
adeptæ sunt, sed adhuc puellæ pueriliter agunt. Diffici-
lis præterea fit partus quum fœtus totus, aut pars,magni-
tudine excellit: sæpe enim caput, vel thorax, vel ven-
ter, plus æquo augescit: aut quum debilior est fœtus, &
saltibus ac motibus suis matrem adiuuare non potest: aut
quum biceps est aut tripes: aut quum gemini prodeunt,
& repentè vterque simul collo vteri illabitur: aut quum
fœtus interiit,& parturienti nihil auxilii præbet, aut quũ
G mortuus intumescit,& præter naturam iacet: situs enim
prodeuntis fœtus naturalis est,vt rectà in caput,manibus
ad vtrunque femur extentis prodeat: præter naturam ve-
rò caput in dextrã vel sinistrã vteri partes declinat: aut al-
tera aut vtraq; manus exeritur,& crura intus inter se didu
cuntur. Reliquis tamen figuris minus suspecta est ea quæ
in pedes contingit,præcipuè si manibus super vtroque fe
more extentis prodeat. Fœtus verò qui altero pede pro-
deunt altero intus detento,aut duplicati alicui vuluæ par-
ti innituntur,directione indigent: sicut & qui manus ex-
H passas habent. Cæterùm qui obliqui prodeunt,minus im-
probandi sunt,& hoc tripliciter contingere potest: aut e-
nim in alterutrum latus,aut in ventrem prodeunt. sed tu-
tius est in latus progredi: ita enim obstetricis manui loc'
datur,vt in caput aut pedes nascẽtem dirigat. At qui du;

plicati prodeunt,in peſſimã figuram illapſi ſunt,maximè ſi in coxarum vertebras deferantur. Tripliciter autem duplicari ſolent: nam vel capite & cruribus, vel ventre, vel coxarum vertebris,oſculo vteri incumbunt. verùm præſtat ventrem incumbere.eo enim à nobis diſſecto,& interaneis exemptis,conſidente corpuſculo,facilis eſt figuræ tranſmutatio.Difficilis itẽ fit partus, ſi ſecũda aut propter craſſitudinẽ non abrũpitur,aut propter tenuitatẽ antequã oportet diuellitur.Porrò ab externis cauſis pariendi difficultas oboritur,velut ſi anni tempus frigidum & hyemale meatus conſtrinxerit,aut calidum & æſtiuum exoluerit.Hæc omnia de muliere ægrè pariente medicum percũctari ex obſtetrice oportet,nec temere ad chirurgiã progredi. neq; verò obſtetrici permittẽdũ eſt vt vterũ diuti⁹ dilaniet.ſi ergo ob lũborũ cauitatẽ pariẽdi difficultas cõtigerit, puerpera in ſella, prona flexis genibus collocetur, vt vulua delabens ceruicẽ rectà extendat. eodẽ modo ſiſtantur etiã pingues ac carnoſæ. Si verò propter aliquam anguſtiam,aut ſtuporem,aut coarctationẽ, opẽ ferre oportet laxationi per inſeſſus calidos, & ſuffitiones, ita vt etiã aer domus calefiat, & per infuſiones oleorum tum actu tum potentia calidorum, itémque per illitiones ac cataplaſmata eiuſdem generis. Adhibenda quoque ſunt laxamenta à balneis, ſi non febris aut aliud quid prohibuerit,& ex geſtatione lecticæ in loco calidiore. quidam etiam concuſſiones fortes in his adhibuerunt.At verò eã quæ ob exolutionem imbecilla eſt ad partum, corroborare oportet condenſantibus ac maximè conſtringentibus, & firmitatem inducẽtibus: qualia ſunt reſperſiones ac inſeſſiones ex myrto aut pampinis vitis,aut malis Punicis, aut roſis. & odoramenta cum aceto, & vnguenta ex vino & oleo roſaceo frigidis. Si verò propter figurã præter naturã ipſius fœtus, partus difficultas adeſt, ad naturalẽ ſitũ reducẽdus eſt quãtum eius fieri poteſt.& ſi pedẽ aut manũ protruſit,ne attrahatur per membrũ:magis enim impingitur, aut luxatur,aut etiam abrumpitur. Verùm per digitos humero aut coxæ fœtus admotos, promiſſa pars ad conuenientem locum introducatur. Si verò vnà cum coarctatione,totius fœtus figura mala fuerit, prius ab oſculo vteri in ſublime eleuetur, & poſtea rurſus ad oſculũ rectà dirigatur, fiántque omnia placidè, leniter, ac citra compreſſionem, oleo aſſiduè locis affuſo: hoc enim ex ſalute tum fœtus tum parientis fuerit,& vterus ita quoque illæſus manet.At ſi vteri oſculum clauſum permanſerit, pinguibus medicamentis emolliatur ac relaxetur. Quòd ſi verò calculus affuerit,eum extra veſicæ collum per catheterem propellemus.& ſi veſica lotio plena fuerit, eodem catheteris inſtrumento lotium educemus. ſi verò inteſtinum rectum excrementis plenum fuerit, per clyſterem eluemus. At ſi ob inflammationem, abſceſſum, vlcus,tumorem laxum,aut duritiam,aut ſimile quiddam mulier parere nequeat,ſingulis pro affectionum ratione ſuccurremus. Si verò ob carnem collo vteri adnatam, aut ob tunicam aliquam innatam ſolidiorem, parturiendi difficultas eueniat,velut in nõ perforatis mulieribus accidit,quicquid impedimẽto fuerit,reſecetur.& ſi ſolidior fuerit membrana fœtum ambiens quàm vt abrumpi poſſit,diſcindatur. Quibus verò humor in tunicis contentus ante debitum tempus effluxit,ita vt loci ſint reſiccati,eis albumina ouorum cum maluæ aut fœnigræci decocto excolato, aut cum ptiſanæ cremore tepido infundantur. At ſi vteri paruitas in cauſa fuerit, loca pinguedine aliqua inungantur, ac foueãtur, & os vteri digitis dilatetur, & fœtus violenter extrahatur. ſi verò non ſucceſſerit,diſſecetur. quod tum maximè faciendum eſt, vbi fœtus fuerit magnus aut mortuus. mortuum autem cognoſcemus,ex eo quòd ad tactum frigidus occurrit, & motu caret. At ſi gemini aut tergemini fuerint, ac collum vteri obſederint,reliqui ad fundum vteri repellantur, & is qui magis paratus videbitur,prius educatur. Si verò ob capitis,aut thoracis,aut ventris magnitudinem,partus difficilis fiat,omnino neceſſarium eſt fœtum ſecare. Porrò tempus collocandi puerperam in ſellam, eſt quum vteri oſculo aperto,digitis occurrerit ac prominuerit id quod prærumpi ſolet.

A De fœtus extractione ac exectione, Philumeni, Cap. XXIII.

MEdicum ante exectionis aggreſſionẽ ſpectare oportet,reſoluta ſitne mulier aut nõ,& an ſeruari poſſit, vel ſit deplorata. & ſeruari quidem potentem aggredietur:deploratam verò relinquet. Quæ igitur lethaliter affectæ ſunt,lethargico ſopore premuntur, & reſolutæ ſunt, ac difficulter reuocari poſſunt & ad maximas inclamationes reuocatæ,debiliter reſpondentes rurſus deferũtur in ſoporem. Quædam etiam per conuulſionem contrahũ B tur,aut neruis tremulæ fiunt. & pulſus fortiter tumidus: verùm obſcurus ac debilis deprehenditur. at verò ſeruãdæ,nihil tale patiuntur. Mulier itaque ſupina in lecto decumbat capite decliui,eleuatis cruribus, teneatúrque vtrinq; à peritis ac robuſtis mulieribus. Ac primùm duæ aut tres buccellæ panis vino imbutæ offerãtur ad arcẽdũ animi deliquium.& in ipſo opere aſſiduè facies vino reſpergatur. Chirurgus autem difficultatis cauſam per inſtrumentum pudendum diducens conſpicatus,thymúſne ſit, an calloſa eminentia,aut aliquid ex iis quæ retuli- C mus:quicquid id fuerit volſella arreptum ſcalpro amputabit,velut poſtea docebimus.Si verò tunica,vteri os obſtruxerit,eam quoque reſecabit,ſicut inferius de nõ perforatis mulieribus trademus.Si verò pelliculæ fœtũ ambientis ſoliditas obſtiterit, eam volſella extentam cultro aculeato incidemus.& inciſam digitis dilatabimus, & locum idoneum ad fœtus egreſſionem parabimus.At ſi caput fœtus locũ obſtruxerit,in pedes vertatur, atq; ita educatur.Quòd ſi ita impactum fuerit vt nullo modo retrudi poſſit,vncinus attractorius oculo,aut ori aut mẽto in- D figatur,& ita infans extrahatur,hoc modo vt inſtrumentum tractorium in dextra manu teneatur: vncinus verò ipſius digitis occultatus per ſiniſtram manum leniter cointroducatur,& in aliquo ex dictis locis figatur. & deinde alterum inſtrumentum ex altera parte oppoſitum ſimiliter immittatur ac infigatur,vt æqualis & ad neutram partem declinans attractio fiat,eáque tutior,ne fortè vnũ inſtrumentum in attrahendo elabatur, ac fœtum dimittat. Atque ita æqualiter non ſolùm in directum ſed etiam ad obliqua trahatur,& digitus pinguedine aliqua il- E litus,intra vteri os,& impactum corpus immittatur,& circumcirca ducatur.Dimidio autem fœtu extracto, attractorium inſtrumentum ad ſuperiores partes transferatur ac infigatur.At verò ſi caput vel natura vel hydrocephala affectione aquoſa,magis tumidum impactũ fuerit,ſcalpro incidendum eſt,atque ita euacuatum ac contractum extrahendum.Quòd ſi neque ſic prodierit,caluam contũdere oportet,& oſſa digitis eximere:ſi verò oſſa eminuerint,per forcipem dentarium aut oſſarium auferre,ac tũ F demum inſtrumentum attractorium infigere,ac fœtum extrahere. At ſi capite progreſſo, circa thoracem coarctatio fiat, itidem ſcalpro loci circa clauiculas diſſecentur vſque ad vacua,vt humore euacuato,moles thoracis concidat.Si verò minus vẽter inflatus fuerit,mortuo fœtu aut hydropico exiſtente, eadem methodo vtentes ventrem diſſecabimus,ac inteſtina eximemus: ſi verò manus protenſa fuerit,ab humero reſecetur.oportet autẽ linteo obuolutũ vt ne elabatur,aliquãtulũ extrahere,quò ſic humeri articulus exeratur,& tunc diductis pudendi labiis reſe- G ctionẽ facere,& poſtea ſiniſtrã manũ immittere,ac caput dirigere,& ita fœtum educere.idẽ faciendũ eſt etiã vbi ambæ manus fuerint protẽſæ.ſimiliter etiã pedes protẽſos reliquo corpore nõ cõſequẽte,ab inguinibus reſecare oportet.At ſi duplicatus fœtus occurrerit,& dirigi nõ poterit,ſi caput magis expoſitum fuerit,oſſa eius conteremus cute non diſſecta: deinde alicui eius parti attractorium inſtrumentum infigemus,ac attrahemus, & cruribus directis educemus. Sed ſi crura magis expoſita fuerint,coxæ articulum reſecabimus, & ita coxas tranſgrediemur vt caput fiat contritioni facilè paratum. Si verò H duplicatio pertinacior fuerit pedibus magis expoſitis,caput circa coarticulationem ad vertebram amputetur,deinde tranſgreſſo thorace pedes attrahantur. Si verò reliquis partibus ablatis, caput recurrens detineatur, ſiniſtra manus oleo illita in vteri profunditatem immittatur, &

caput requiratur, & per digitos ad vteri os deuoluatur,& vnum aut duo attractoria instrumenta infigantur. Cæterùm loci ad infigendum instrumẽtum idonei, in capite, sunt oculi,aurium meatus, os, menti pars inferna:in thorace,axillæ,claui culæ,præcordia,pectus, vertebrarum articuli,iugulum:in cruribus,ossa pubis,fœmineum pudendum.At verò si osculum vteri ob inflammationem fuerit conclusum,nihil violenter agendum est, sed infusionibus pinguibus largè vtendum, insessionibúsque ac irrigationibus & cataplasmatis, quò inflammatione aliquatenus sedata,& osculo dilatato,fœtus velut dictum est educatur.Vbi verò integram fœtus sectionem fecerimus,omnes eius partes componantur, diligentérque obseruemus ne aliqua desit,aut interius clàm nobis relinquatur, deinde secunda protinus educatur.

De secundæ eductione, Philumeni,
Cap. XXIIII.

SI secunda, quæ etiam loculus appellatur:& secũda quidem dicitur,quòd velut secundum domicilium ac receptaculum sit ab vtero, & velut fœtus indumentum. si secunda,inquam, detinetur, interdum vteri os clausum, interdum apertum reperitur,& aliquando inflammatum, aliquando citra inflammationem. & modò vteri fundo coniuncta secũda reperitur,modò seiuncta.Si ergo os vuluæ apertum, & secunda seiuncta reperitur,circa aliquam vteri partem instar pilæ conuoluta, facillima est eductio. Sinistram enim manum calidam &pinguefactam in profundum immittere oportet,& arreptam secũdam extrahere. Si verò vteri fundo connexa fuerit,similiter quidẽ manum immittemus,verùm apprehensam secundam nõ statim rectà attrahemus, propter prolapsus vuluæ timorem,sed sensim nulla violentia adhibita,primùm in obliquum placidè ducemus, hac & illac obuertentes: deinde aliquanto validius attrahemus. sic enim obedit & à concretione exoluitur.At si vteri os clausum fuerit,perfusionibus pinguibus vtemur,& per sinistræ manus digitos leniter aperire, ac paulatim dilatare conabimur. & si non successerit,superiorem ventrem ex cruda ordeacea farina aqua calida ac oleo subacta integere oportet,rursúsque locos perfundere,pinguiáque fomenta adhibere.& si vires non fuerint debiles,etiam sternutatoriis vtendum est ex castoreo ac pipere præparatis,& potionibus menses cientibus,de quibus postea agemus. atque hæc omnia prima ac secunda die facienda sunt.Suffitibus insuper vtemur per aromata ex olla,qualia sunt casia,nardus,iunci odorati flos, artemisia, iris, sabina,dictamnum,pulegium, & huiusmodi:ita vt olla sellæ supponatur,cui mulier insideat vndique vestimentis contecta. Postea verò tentabimus: & si vteri osculum apertum inuenerimus, manum immittemus:&,sicut dictum est,secundam educere conabimur. Si verò neque sic educta fuerit, perturbari non oportet:intra paucos enim dies putrefacta, & in saniẽ dissoluta excidet. Quandoquidem verò ob graueolentiam caput replet & obturat, ac stomachum subuertit, odoramenta assiduè suffiantur conuenientia. & ad hunc vsum probata sunt,cardamomũ,caricæ,bdellium,sabina, thus, styrax, lapis gagates,onyx aromaticus,ladanum. Eisdem quoque castorei ac pulegii,sing.drach.I.ex aqua mulsa bibẽda detur.Conueniunt etiam leniora menses ducentia, artemisiæ decoctum,& baccarum lauri,cum vino mulso. Pessi etiam subditi ad hoc faciunt,myrrha & cyclaminus vnguento excepta. Facit item ouis & capræ secunda, arefacta,trita,è vino pota,aut cum vnguento subdita,aut pro amuleto gestata. Alius pessus. Carnium vuarum passarum,cumini,resinæ terebinthinæ, spumæ nitri, singul. drach.X.excipe melle,ac subde.Idem possunt & insessiones in artemisiæ,baccarum lauri, anethi ac chamæmeli decoctis.

Cura post fœtus exectionem. Aspasia,
Cap. XXV.

POstquã secunda siue statim ab educto fœtu,siue postea educta fuerit, neque quicquam superuacuum in vtero relictum,crura componantur vt partes distractæ cõueniant.& si loci satis purgati videbuntur,maluæ aut fœnigræci decocto eluantur, & oleo calido perfundantur. eodémque lumbi ac pubes perfundantur, mollique lana oleo calido imbuta integantur. & alimenta sorbilia offerantur,& aquæ potus vitetur. At si purgationes non suffecerint, insessiones ex fœnigræci, artemisiæ,althææ, pulegii decoctis adhibebimus.Pulegii itẽ ac fœnigræci decoctum propinabimus. Si verò purgationes nimiùm processerint, irrigationes moderatè adstringentes, ac insessiones consimiles adhibeantur, & venter longa fascia vinciatur, & cibi adstringentes offerantur: si verò inflammatio superuenerit, inflammationi succurrendum est.& si copiosa sanguinis eruptio,etiam ipsi medendum est cum iis quæ postea referemus. si nihil horum acciderit,vteri collum ac osculum,& pudendum,pinguitudine aliqua inungantur ac foueantur.

Causæ sterilitatis,itémque curatio in viro ac muliere: notæ item conceptionis, Cap.XXVI.

STerilitas,aut viri,aut mulieris,aut vtriusque ratione cõtingit.& ex viro quidem est,quum semen eius vel feruidum & velut torrefactum,vel frigidum,tenue,aquosum languidúmque fuerit,quale est decrepitorum:vel crassius quàm oportet emittitur.aut quũ viri semispadones sunt, & penem breuissimum habent, vt semen in vuluæ profunditatem eiaculari non possint. quod etiam aliquando ob nimiam obesitatem contingit:tales enim præ nimia aqualiculi mole,semen ad vteri recessus non eiaculantur.

At verò mulier non concipit,si vterũ habet vel calidũ & igneũ,vel frigidum & humidum, vel squalidũ ac siccum, vel carnosum & pinguem, vel excarnem ac gracilem,aut debilem,aut angustum, aut breuem. aut quòd vasa eius clausa sunt & obstructa,aut per cicatricem inductam excæcata.aut quòd membranæ osculum vteri obturantes,nullum foramen relinquunt.aut quòd vteri ceruix obliqua est. aut quòd osculum nimis angustum vel amplum. aut quòd alia aliqua affectio ex inferius recensendis vuluam impedit.Sed & inuiti coitus inanes ac steriles sunt. amor enim genituram conciliat,& propterea fœminæ amẽtes crebrò pariunt. Ætas etiam vel iunior vel prouectior,conceptionem impedit:quapropter primùm pubescentes à venere prohibendæ sunt, ita vt vir quidẽ trigesimum annum, mulier verò decimumoctauum attingat.maximè verò inepta mulieris forma,sterilitatis occasio est.fœcunda enim mulier habere debet proceritatem corporis moderatam, lumbos & superiorem ventrem latos,nates eminentes,pectus angustum, mammas amplas. tales enim mulieres,fœcundæ:his autem oppositæ, steriliores sunt.Potest & præter enumeratas causas,aliqua magis recondita esse. verùm tot ferme sunt quæ noscuntur.

Viri itaque qui ob deprauatam victus rationem semen corrumpunt,ad magis compositum & salubriorem victũ conuersi, seminis fœcunditatem acquirunt. At qui alienis fœminis delectati,propriis vxoribus non conueniũt, seruata temperantia generabunt. Qui verò seminis profluuio laborant,curati fœcundi fiunt. At qui genituræ meatus occæcatos habent,velut quidam quibus calculi execti sunt,eos pro deploratis habebimus. Sed neque semispadones ac nimis angustis meatibus præditi, semen excernũt. At verò vbi vir & mulier bene se habent,neque ætas,neque corporis habitus,neque aliqua vteri affectio obstat, tali victus ratione vtemur, vt neque nimio labore,tũ virum,tum mulierem defatigemus, neque prorsus otiosos esse sinamus. hoc enim superfluitatibus corpus replet: illud sanguinem siccat,& purgationes consumit. Balneis vtantur neque assiduis, neque copiosis. Cibos ac potus concoctu faciles,& quos venter superare potest, sumant. Hoc verò velut maximum negligendum non est, vt nec vir nec mulier pinguem habitum acquirant. Tales enim inepti sunt ad pueros gignendos: nam neque pudenda inter se adaptare possunt,& viri parum seminis emittunt, & mulieribus menses pauci feruntur,quum maxima alimenti pars in pinguedinem transeat. cæterùm quomodo pingues se gerere debeant,Sermone quarto de carniũ subuersione diximus.Conuenit & cibos ac potus venerẽ stimulantes ac semen generãtes assumere:atque tales sunt qui calfaciunt & inflant. Vinum igitur aquæ præferendum est.& ex oleribus prodest horminum, eruca, & irio,

ac similia. A ruta verò menthàque ac calamintha penitus abstinendum est: mentha enim semen quidem multum, sed debile ac languidum gignit: ruta verò corrumpit. Illud autem obseruandum est, lunari purgatione appetente, opportunissimum concipiendi tempus esse. Tunc ergo mulieri ex vberiore alimento aliquid detrahendum est, & cibus moderatus, attenuans, ac boni succi exhibendus. Omnibus tamen alimentis admiscenda sunt quæ purgationes irritare possunt, velut sunt olera odorata & acria, scandix, crethmon, fœniculum, gingidium, apium, smyrnium, asparagus palustris, & similia: spes est enim probè purgatam priusquam vterus refrigeretur, concepturam esse. Quòd si à cõcubitu conceptionis notæ apparuerint, spes rata erit. Conceptionis notæ sunt, si vteri os clauditur ac siccum est, & à pudendo recedit: imò peritiores fœminæ post semen immissum, vterum moueri percipiunt: mouetur enim ad genituræ complexum. Quibusdã præcordia exiliunt: aliis oris ventris dolor ac exolutio cum voluptate quadam accidit. Est & hoc non exiguum indicium, si mulier vrinæ stillicidio vexatur, quod præcipuè patiuntur quæ primùm concipiunt, & quæ menstruas purgationes integrè non exegerunt. quanquam idem etiam aliis vsque ad septimum diem aliquatenus accidit. Post septimum autem, obscura quædam picæ signa oboriuntur, acidorum ac salsorum desiderium, vertigines, pallor, somni longiores. eodem etiam tempore menses citra molestiam detinentur. Mas autem vehementius ac velocius in dextera parte magis mouetur: fœmella debilius & tardius, atque in sinistra. Atque hactenus de præseruatione dictum sit. Nunc quomodo singulæ affectiones conceptionem impedientes curandæ sint, dicetur.

Frigidioris vteri signa, ac curatio, Cap. XXVII.

SI mulier ob vteri frigiditatem non cõcipit, exercitiis omnìque fomentorum genere calorem reuocet: neque incommodum fuerit, castoreum, cuminum, anisum, pulegium, & alia huiusmodi bibere, & singulis piper admiscere. Vtilius tamen hoc medicamento purgabitur: Epithymi, euphorbii, piperis, dauci, petroselini, singulorum æquales portiones bibat: sit autem totũ, drach. II. Hoc & aluum ducit, & vuluam calefacit, vt multis prius non purgatis hinc menses eruperint. Quòd si purgatio per inferna non suffecerit, vomitus quoque prouocetur origani aut thymi decocto ante & post cibum, omni studio adhibito vt pituita euacuetur. à vomitu verò castoreum & prædicta semina bibat. Vteri verò fomenta fiunt per suffitus & vapores, arundine ollæ operculo perforato inserta, ita vt vapor intra pudendum excipiatur. fiunt etiam per affusiones aquæ calidæ, in qua decocta est artemisia, saluia, ruta, cuminum, pulegium, cyperus, acorum. possũt & hæc singula pectini imponi cataplasmatis modo. confert & polyarchium epithema, & quod Amythaoni inscribitur, & reliqua huiusmodi. Pecten item ac coxæ irino & amaracino ac cyprino oleo perfricentur. Et pessus ex myrrha, ruta, galbano, & castoreo paratus, vuluæ subdatur. Possunt etiam aliquando validiora admisceri, velut est piper, sal, fel bubulum. validum est elaterium, sed minimè molestum. Fiant quoque ex aqua mulsa, aut marina per se, vel aceto admixto fomenta. Prædicta tamen medicamenta molli lana excepta adhibeantur, vt ne corpus mordeant, & exulcerationem faciant. neque difficile est ipsorum quantitatem metiri: pro affectionum enim magnitudine ac diuturnitate, medicamenta sunt augenda aut minuenda. mora item longioris aut breuioris tempo ristrahenda in ipsorum vsu. Cæterùm vterorum frigiditatem ex mẽsibus suppressis coniectamus: neque enim præ nimia crassitudine commodè deferuntur. Sed & stupidus sensus circa pectinem, lumbos, ac crura percipitur. aliquæ etiam penitus crurum impotentes sunt. Quòd si prorsus perfrigeratæ fuerint, ne venerem quidem appetunt, & vteri osculum contractum habent. Atque hæc de vteri frigiditate sufficiunt.

Calidioris vteri signa, & curatio, Cap. XXVIII.

VTerorum caliditas ex reliqui corporis caliditate cõiectatur, & ex mensium paucitate cum dolore pro-

A deuntium, ita vt pudenda mulieris exulcerent. Sed & quæ prodeunt nigriora sunt, & ob nimiam punctura nullum ordinem seruant. Sequitur etiam ad hanc temperaturam insignis salacitas, & totius corporis siccitas. His itaq; conueniunt humectantia ac frigefacientia: qualia sunt ex oleribus quidem lactucæ, maluæ, blitum, cucumis, cucurbita, pepo, atriplex, & portulaca. item alii consimiles cibi. Vinum verò tenue sit, & album, ac aquosius. Somnus autem longior. & aquarum dulcium balnea. Ad vesicam verò, & summum ventrem ac lumbos, frigefacientia adhi-
B bẽda sunt, velut est solani aut vmbilici Veneris succus rosaceo admixto lana exceptus. idem & in pudendum commodè subditur. Mercurialis item lumbis ac pectini imposita, vtero calidiori prodest. Spuma quoque argenti & cerussa cum aqua trita. Horum autem omnium quãtitatem rectè metieris, si semper singula multùm posse arbitratus, perfrigerationis excessum caueris.

Humidioris vteri curatio, Cap. XXIX.

C QVÆ ob vteri humiditatem non concipiunt, eas sicciore diæta vti conuenit, multùmque exerceri ac fricari, & euacuationis ac auersionis gratia, aliquãdo post cibum, aliquando ieiunas vomere, & moderato cibi vsu resiccari, & carnes assatas potius vigentium ætate animalium, ac pisces duriores comedere, & vinum potens meracum quidem, sed parcius bibere. Sicca etiam fomenta crebrò, balnea verò rarò adhibenda sunt. Cæterùm qui statim à principio resiccantia ac adstringentia vtero adhibent, non parum lædunt: cohibita enim materia, ad principales partes decurrit. verùm vbi totum corpus pur
D gatum fuerit, tutius deinde vtero adstringentia corroborantia adhibentur: quale est lentisci decoctum, & myrti, ac rosarum, & rubi tenerorum virgultorum, & polygoni fœminæ decoctum: mas enim gramini magis similis est, flore puniceo, foliis rutæ similibus, semine intra folia pusillo. Poterit tamen etiam huius decoctum ieiunæ commodè in potum dari. Ad nimiam quoque vteri humiditatem, huiusmodi potiones conueniunt: Myrti baccas, aut malicorium Punici dulcis, cum vino terito ac exhibeto. aut auellanas nuces vstas cum vino tritas propinato. Hoc
E autem epithemate vtendum est: Psyllium tusum, & palmularum carne cum aqua mulsa trita exceptum apponito. aut mala cotonea similiter palmulis excepta adhibeto.

Siccioris vteri curatio, Cap. XXX.

MVlieri quæ ob vteri siccitatem non concipit, humidiora alimẽta exhibenda sunt, & reliqua victus ratio humidior constituenda: toto enim corpore humectato, vterus quoque eadem qualitate participabit.

Diuersarum affectionum ob quas mulieres non concipiunt, curatio, Cap. XXXI.

F SI propter humorum crassitudinem mulier non concipit, humorem considerare oportet, & mordentem sero lactis purgare, heminis quinque paulatim exhibitis, cibos item boni succi offerre, & vomitum per interualla ciere. Pituitosos autem & aquosos humores, laboribus & exudationibus ac vomitibus crebris euacuare oportet. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero existentes, conceptionem impediunt, & flatus ab imperfecta concoctione fiunt, primùm quidem parcior cibus exhiben-
G dus est, deinde danda quæ flatus expellunt, velut est ruta, cuminum, anethum, ac reliqua familiaria semina, & pleraque aromata: quæ etiam subdi possunt, præsertim ruta cum melle ac modico nitro: possunt ex iisdem etiam fomenta parari. & cataplasmata ac cerata, ad pubem imponenda. A leguminibus autem & eduliis dulcibus ac flatuosis omnibus, abstinendum est. Si verò conclusi fuerint vteri, odoratis perfusionib⁹, & mollitoriis ex adipe anserino paratis aperiendi sunt. A mollioribus tamẽ insessio-
H nibus ac perfusionibus incipiendum est, ex malua, semine lini, ac fœnogræco, & oleo, & aliquando melle paratis. deinde ad validiora transeundum, artemisiam, conyzam, calamintham, pulegium, amaracum & chamæmelum. Atque his adiiciendum est irinum ac cyprinum oleum, ac mel: myrrha verò troglodytica, terebinthina, nitrum,

casia, caricarum carnes, vnguentum amaracinum,& huiusmodi subdantur. At vero iis quæ ob vteri os nimiùm hians non concipiunt,conueniunt victus, & fomenta, ac medicamenta ſicciora ac adſtringentia. Talia ſunt gallarum decoctum,cytini, lentiſcus, rubi radix,myrtus,& eiuſmodi. Vteros verò diſtortos mollientibus fomentis dirigere ac corrigere oportet, (fomēta enim ad hoc maximè faciunt)& peſſos mollitorios ſubdere. quin & ſpecillo & digito correctio eorum facienda eſt. Maximè verò pulegii & artemiſiæ decoctum ,& caſtoreum è poſca potum, vtero diſtorto conferunt. & tota curatio ad vteri declinationem poſtea referēda. At ſi per aliquorum pharmacorum adhibitionem,quæ conceptionem prohibent, mulier non concipiat, eius pharmaci facultas conſideretur, nunquid humoris attractione ſemen eluerit, aut flatuum multitudine idem eiecerit, aut per adſtrictionem os vteri obturauerit,ac ſeminis acceſſum interceperit. Et deinde ſingulis affectionibus ſuccurratur, perfuſionibus ac inſeſſionibus cōgruis. hæ vero maximè vtiles fuerint, ſi oſculum & acetabula vteri fuerint adſtricta. Pinguia etiam cuncta ac fomenta adhibenda ſunt,&quæ humiditates attrahere poſſunt. Cæterùm medicamenta ſterilitatem inducentia,quum vaſa vteri excæcent, incurabilem plerunque affectionem faciunt. & tamen non ſtatim omnes vires adimunt: quædam enim potiones cæcitatem curabilem inducunt, cui ſi protinus ſubuenias, mederi poſſis. Quemadmodum enim lethalia venena vomitu, aut clyſtere,aut medicamento congruo exoluuntur,temporis verò progreſſu nullo modo corrigi poſſunt: ſic & quæ validam ſterilitatem inducunt, aliquando depellere datur,ſi ſtatim opē feras: ſi verò diutius perſeuerauerint, incurabilia euadunt. Porrò vlcera & inflammationes vteri quomodo curare oporteat:item carnis excreſcentias, thymóſque ac tunicas auferre,ſingula ſuis locis ex ordine dicentur. ſuperuacuum eſt enim eadem ſæpe dicere. At verò ſi nulla re infeſta,nec in vtero,nec in reliquo corpore apparente, incertum fuerit cur mulier non concipiat, aſinino lacte ipſam purgabimus,cibiſque boni ſucci alemus,& fomentis ſuffitionibúſque odoratis,& peſſis ſubditis, vteri os aperientibus, & ſanguinem attrahentibus vtemur, venerémque per duos aut tres menſes prohibebimus.

Potiones,peſſi, & ſuffitus ad conceptionem,
Cap. XXXII.

MErcurialis cum caſtoreo, item abſinthium, tribus aut quatuor diebus conſueto menſium tempore in potu exhibeto. Eſt & hæc potio ad conceptum efficax: Salis ammoniaci drach.duas,ſaluiæ,cumini, ſing. drach. vnam,omnia ſimul per triduum menſtruis deſinentibus cum vino præbeto. Alia. Nigellæ, ſalis ammoniaci, ſing. drach. vnā,cyperi drach.ſex, ſimul terito, & in quatuor partes diuidito, & vnam ſingulis diebus cum vino bibendam dato, menſtruis deſinentibus, & poſtea cum viro congrediatur. Sed & virum ſtrenuam operam nauare oportet,interimque à venere abſtinuiſſe, & boni ſucci cibis nutritum eſſe. Peſſi verò ſubſcripti conueniunt, præſertim ſi ex humorum mucoſitate infœcūdæ fuerint, poteriſque ex his congruum ſingulis affectionibus medicamentum eligere. Peſſus Aſclepiadæ, vtero purgando idoneus: Cyperi,nitri,aluminis ſciſſi,myrrhæ,thuris, croci,ſpumæ nitri,mellis, æquales portiones cum modico pipere tritas melle excipe, & peſſum inde tenui linteo aut lana pura inuolutum ac roſaceo imbutum, mulieri prius elotæ ſubde. Vtere etiam elotione purgatoria admiranda,ſuprà ad bimeſtrem aut trimeſtrem fœtum abortientes deſcripta, ex colocynthide & oleo irino. Alius peſſus purgatorius: Succi cyclamini, medullæ colocynthidis, nitri rubri, mercurialis, ſing. drachmas quatuor, myrrhæ drach.duas. omnia ſeminis lini decocto excipe, & vtere poſt menſes purgatos velut dictum eſt. Alius: Medullæ colocynthidis,myrrhæ,nitri, cumini Æthiopici,ſing.vnciam vnam, excipe carne caricarum, & vtere poſt menſtruam purgationem. Alius: Aniſi,cardamomi,nitri,ariſtolochiæ, pulegii, fœnigræci, carnis caricarum pinguium, ſing. drachmas duas, arida terito & cribrato. carnes autem caricarum paſſo ſubigito,eiſque arida excipito,& in cornea pyxide ſeruato. Deinde vſu expetente columbini oui magnitudine accipito,& irino oleo madefactum ad vteri oſculum ſubdito. huiuſmodi peſſi mucoſos humores educunt. Sufficiente verò purgatione facta,inſeſſiones adhibeantur. At verò quoniam non ea ſolùm quæ vterum purgant conceptioni conferunt, ſed alia etiam medicamenta ad parandam fœcunditatem deſcripta ſunt, ea itidem iuxta veterum traditionē ſubiungemus. Peſſus ad conceptionem idoneus: Coaguli leporis partes duas, aluminis ſciſſi partem vnam. melle excipito,& peſſum formato,ac vtitor vbi prius vterus per prædicta fuerit purgatus. Alius. Seminis ſatyrii,mellis,ſing.ſeſcuncem:in peſſum efformato. aut veſicam fellis dorcadis aut hirci euacuato,& ex viſcoſo intus reperto peſſum formato, & paululum ante congreſſum ſubdito, aut penem ex eo illinito. aut purpuram veram hircino felle imbutam,mulieris vmbilico per ſeptem dies imponito,& deinde creſcente luna viro congrediatur. Alius. Dorcadis,hœdi,leporis coagulum,& fel,cum ſanguine & adipe agnino,& medulla ceruina, poſt purgationē ſubdito. nardini etiam ac roſacei olei aliquid addito. Alius, quo Aſclepiades in nobilibus fœminis vtebatur: Myrrhæ drachm.quatuor, iridis, ſtercoris leporis,ſingul. drach.duas, cum aqua in collyria efformato ac ſubdito menſibus deſinentibus. & poſtea cum viro miſceatur. Alius. Aluminis ſciſſi,rhois rubri,ſing. drachmas duas, myrrhæ drach.vnam, croci obolos duos, terito ac melle excipito. Vſu autem poſtulante,medicamenti gallæ paruæ quantitatem accipito, & hoc molli lana exceptum ac roſaceo imbutum,poſt mēſium declinationem ſubdito, & per triduum ſinito donec purgatio fuerit peracta. Tertia verò die mulier lauet,& locis roſaceo illitis cum viro concumbat. Aliud. Leonis, aut vrſi, aut hyænæ, aut taurini fellis veſicam euacuato, & in ipſam olei roſacei, nardini,irini,mellis,æquales portiones indito,omniáque ſimul ad calidum cinerem vnita ſeruato, ac vtitor poſt menſium purgationem ante concubitum. Alius. Fel piſcis per ſe vel cum melle ſubdatur. Aut verbenacæ rectæ ſuccus cum butyro,deſinēte lunari purgatione,ſupponatur. Alius leniſſimus: Radicis althææ purgatæ ac lotæ quadrantem contundito, & in olei ſextario torreto. deinde abiectis radicibus, adipis coturnicis ſeſcuncem, ceræ ſextantem admiſceto. ego verò trientem ceræ admiſceo,& ſimiliter in peſſo ſubdo. Amuletum naturale. Oſſa quæ in corde cerui reperiuntur, ſiniſtro brachio adalligata, arcana quadā naturæ vi conceptionem iuuare creduntur. Suffumigium ad conceptionem efficax. Bitumen,pilos leporis,rutam aridam ſimul terito, & cum cera præmollita in paſtillos formato,& ſuper ſtercore bubulo ſuffito. Aliud obſtetricis. Sandaracham tritam cum cupreſſi ramentis, ſufficienti cera in paſtillos cogito,eóſque ſuper bubulo ſtercore ſtatim poſt mēſium purgationem quatuor diebus ſuffito. Aliud eiuſdem. Caprini cornu ramenta oleo conſperſa peractis menſibus ſuffito,& locis adhuc calentibus mulier cum viro congrediatur. Ad mares generandos. Si vir dextro pede faſcia cādida vincto cum muliere coeat,marem(vt ferūt) generabit:ſi verò ſiniſtrum pedem colorata faſcia ligarit, fœmellam. Tradunt etiam ſatyrii ac ſerapiadis radicē ſolidiorem,ſalaces facere,& maſculis generādis prodeſſe: flaccidiorem verò contrarium efficere.

De lactis defectu, Cap. XXXIII.

HÆC affectio infantibus magis quàm mulieribus grauis eſt. Quapropter Sermone quarto vbi de pueris tractauimus, conuenientem curationem tradidimus. facit autem naturaliter lapis galactites pro amuleto adalligatus,& aqua diſſolutus ac potatus.

Ne lac in mammis coeat in grumos,
Cap. XXXIIII.

VT ne lac in mammis puerperarum in grumos coeat, ab adultis ac peritis mulieribus leniter exugatur, & mammæ cyprino oleo,cum ouo & croco illinantur. Aut fœnigræci ſuccum, aut cumini decoctum cum modico croco oblinito. Aliud. Ceræ vnciam vnam,portula-

cæ ſeſquiunciã, cum oleo ſeſamino illine, ac vtere velut probato. Lac etiam inſtar caſei coagulari in mammis prohibet cera alba in pilulas redacta, & quotidie magnitudine trium erui granorum exhibita. Cæterùm Soranus mammas aſſiduè dolentes, neque à mulieribus, neque ab infantibus exugi oportere affirmat, & ſuctione plus materiæ attrahi aſſerit. Probè etiam facit terra Cimolia cum aceto aut aqua, & oleo roſaceo impoſita. & candidi marmoris aut candidorum lapidum ramenta ſimiliter adhibita. At ſi amplior fuerit plenitudo, & ob id mulier grauetur ac doleat, lentes aqua marina aut muria coquito, & cum decocto quidem mammas abluito, ipſas autem lentes contuſas imponito. confert item apium & mentham, & fel, bubulum præſertim, illinere aut imponere. Aliud. Fucum tinctorium terito, & cerato excipito, & adhibeto, ac ſingulis diebus bis permutato. ſit autem fuci triens, ceræ quadrans, olei myrtei dextans. Aliud. Pollinis thuris drach. decem, ceræ dextantem, pumicis vnc. viginti, olei roſacei vnc. viginti. vtere eodem modo. Aliud. Lapidis aſii, ceræ, ſing. ſextantem, olei roſacei aut cicini beſſem, præpara, ac vtere bis in die permutãdo. lac enim abolet, & inflammationes ſedat. Quòd ſi aſius lapis defuerit, pyrites ſuccedat pro ipſo. Præſtat & aqua marina, aut muria aſſiduè fouere.

De coagulato in mammis lacte, & iiſdem turgentibus ob lactis redundantiam,

Cap. XXXV.

AD hæc vitia in principio leniter reprimentibus vtendum eſt, velut eſt ſpongia pura poſca imbuta, & palmulæ cum pane & poſca tritæ: deinde vincire ac moderatè conſtringere oportet. Quòd ſi lac reſtinguere maluer is, alumen & pſyllium cum aceto & coriandri ſucco: aut lapidem pyriten cum roſaceo & aceto adhibeto. Ad coagulationem verò lactis priuatim furfures in aceto coctos cum rutæ decocto imponito, quum primùm lac gignere incipiunt. Idem facit mentha polentæ admixta, & iuglãs cum ruta ac melle: & ricini folia trita, & cuminum priuatim, vel cum polenta, & capita papaueris cocta cum melle: & crocus cum lacte: & muriæ fomentum: & apium viride impoſitum, quod etiam grumos lactis diſſoluit. Vtendum & ceratis ad grumos deſcriptis.

De vitiato lacte mammas lædente,

Cap. XXXVI.

LAC vitiatum aliquando mammarum vaſa exulcerat. Quemadmodum itaque in reliquis partibus vitiati humores peculiares deſtillationes efficiunt: ſalſa enim lacryma oculum mordet, & acres excrementitiæ ſuperfluitates inteſtina erodunt: ita & lac in mammis vitiatum, ſcabiem, panos & papularum eruptiones producit: vlcera ergo hic enata, ſimili modo iiſdémque remediis quibus cætera totius corporis vlcera curantur. Ipſi tamen lactis vitiationi primùm ſuccurrendum eſt. Cuius improbos colores, ſubalbidum, nigricantem, flauum, ſubfuluum, aut viridem, hac arte deprehendemus: Tenuia ac candidiſſima linteorum fruſta eo lacte imbuta in vmbra ſiccabimus, & in his poſtea quãtum lac à natiuo colore diſceſſit ſpeculabimur. At verò viroſũmne ſit, aut aliâs fœtidũ, ex olfactu cognoſcemus, ſicut ſalſedinem, amaritudinem, acorem, inſipiditatem, guſtu dignoſcimus: tenuitatem verò ac craſſitiem, lubricitatem item ac lentorem, ex vngue probabimus. ſi enim gutta eius vngui inſtillata non decurret, nec velut mel aut gluten adhærebit, lac bonum eſſe iudicamus. Aliqui pilo probitatem lactis experiũtur. nam ſi pilus lacte madẽs ſuſpendatur, & lac delabitur, aut vni parti guttula adhæret, lac reprobandum eſt: ſi verò totum pilum circumſidet, optimum eſſe confitentur. Alii lac per coagulum concretum digitis exprimunt: deinde ſeri ac caſei menſuras expendunt. Poſtquã igitur cuiuſq; lactis vitium cognouerimus, recta victus ratione id corrigemus, purgatiouéſque prorſus recuſabimus, præſertim ſi nutrices ſemper eo vitio laborare nouerimus, quandiu lactauerint. Priuatim itaque eas quæ ſalſo humore abundant, balneis & vini diluti potione curamus. Deinde copiam lactis vino mulſo & aceto mulſo reuocamus, & in cibo exhibemus lac ex aliis animalibus probatiſſimum,

A quod forma & ſimilitudine humani lactis ſpeciem refert. Eſt autem omnino rectæ diætæ eo amplius innitendum, quòd ſcimus hoc vitium ſolo alimento bono non difficulter curari poſſe. Neque negligenda eſt hæc curandi ratio. ſæpe enim infantes eiuſmodi lacte corrupti ad vltimam perniciem deueniunt. Ad panos & ſcabiem mammarum, myrrham cum oleo ſampſuchino tritam velut maximum remedium illinito. Ad coercendas autẽ virginum ac reliquarum mammas, æruginem ferri cum oleo omphacino aut vino ſubactam adhibeto. aut cicu-

B tæ ſemen cum foliis tritum illinito.

Ad mammas inflammatas, Philumeni,

Cap. XXXVII.

SEſamum tritum butyro admixto moderatè tepefactũ quotidie bis imponito. At ſi inflãmatio perſeuerauerit, medullæ panis aqua madefactæ ac tritæ partes duas, perdicii herbæ ſeorſim tuſæ partem vnam, cerati liquidi partem vnam & dimidiam ſimul ſubigito, & bis in die adhibeto. Idem etiam poſt eruptionem abſceſſus vſque ad perfectam ſanitatem conuenit. Vtere etiam hoc velut

C probatiſſimo: Foliorum hyoſcyami recentium, ceræ, colophoniæ, adipis porcini recẽtis, olei, æquales portiones. liquabilia liquefacito, & foliis tritis admiſceto. Pharmacum Iuniadæ, ad omnes inflammationes, præſertim mammarum: Olei antiqui libras tres, ceræ quadrantem, colophoniæ, adipis ſuilli, ſing. ſeſquilibram, ſpumæ argẽti lib. I. pollinis tritici, ſeminis lini, ceruſſæ, ſing. ſeſcuncem, thuris ſeſquiunciam. Aliud eiuſdem: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſing. drach. ſex, thuris ſeſquiunciam, ceræ, colophoniæ, ſing. ſeſcuncem, adipis gallinacei lib. I. polli-

D nis ordeacei ſeſquiunciam, ſucci ſeminis lini dextantem, olei communis trientem. ſpumam argenti, ceruſſam, & thus cum modico ſucco terito, deinde cum reſiduo ſucco pollinem ordeaceum ſubigito, & ita per duas aut tres horas ſinito: poſtea omnia admiſceto, & cerato excipito. Aliud ad inflammationes plurimùm prurientes, ac rubicundas: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, mellis, butyri, ceræ, adipis gallinacei, ſing. ſeſcuncem, thuris ſextantem, roſacei vnc. vnam. ſpumam argenti & ceruſſam cum roſaceo coquito, & reliquo liquefacta adiicito, & vnitis mel addito,

E & ab igne amotis thus admiſceto, ac vtitor. Aliud ad inflãmationes, quo vtor. Tenerorũ ſolani foliorũ quãtũ ſatis eſſe videbitur, coquito ac terito, & mellis ſeſcuncẽm admiſceto. poſtea verò emplaſtri parhygri, ceræ, ſing. ſeſcuncem accipito, olei vnc. I. omniáque ſimul trita reliquis admiſceto, & loco prius eloto apponito. Hoc mammarum inflammationes per exudationes plurimas diſcutit. Vtere & medicamento ex ſeride ad ſedis affectiones præparato, & aliis huiuſmodi. Facit hoc & ad igneas mã marum inflammationes: Ceræ, colophoniæ, olei, ſingul.

F lib. vnam, foliorum papaueris cornuti quadrantem. liquata foliis tritis admiſceto. Tradũt & leporis coagulum cum aqua tritum ac illitum, omnibus tumoribus mammarum, & affectionibus ob lactis redundantiam obortis prodeſſe. Ad profundas mammarum duritias. Spondylium herbam, & aſphodeli radices vino coctas impoſito: aut terræ inteſtina, cum malis cotoneis: aut cancros fluuiatiles cum ouo adhibeto. hoc & lac extinguit.

Ad induratas mãmarum inflãmationes, Philumeni, Cap. XXXVIII.

G SEmen lini, aut fœnigræci, aceto mulſo coctum impoſito: aut ſeſamum illotum modicè toſtum cum melle terito, & calidum apponito: aut ſtercus caninum terebinthina exceptum adhibeto. Aliud optimum. Spumæ argenti libras duas, ſtrigmentorum balnei in quo viri ſolùm lauantur libras quatuor, colophoniæ, ceræ, ſing. beſſem, ſquamæ æris ſextantem & ſemunciam, aquæ marinæ aut muriæ lib. I. ſquamam aqua marina ſufficientibus diebus terito, & adiecta argenti ſpuma ac ſtrigmentis, ad probam compagem coquito, deinde ceram & colopho-

H niam liquefactas adiicito, & ablatum ab igne medicamentum frigefacito, manibus ſubigito, ac vtitor. Inter eo quendum autem cum arundinis radice verſato donec non amplius inquinat. Facit & ad colliſa, fracta, vlcera antiqua, condylomata, oleo dilutum & adhibitum. Vtere

etiam emplastro Dionysia, superiori Sermone descripto, quod habet terebinthinam, mannam thuris, spumam nitri, oleum antiquum, ceram, singula ponderibus istic adscriptis. nec minus conuenit Piscatorium.

De mammarum abscessu, Cap. XXXIX.

INflammatione & duritia perseuerantibus, & ad abscessum progredientibus, spe discutiendi sublata, maturantibus auxiliabimur. Nos tamen mammarum inflammationes iam in pus transmutatas, per Dionysiam emplastrum suprà relatum frequenter discussimus: totus enim humor ab ipso per occultos meatus transpirat, & durities euanescit. Probè facit & fuluum Piscatoris, citra acetum paratum, & nigrũ Asclepiadæ. quæ omnia si parum profecerint, chirurgia opus erit. Reliquæ igitur mãmæ partes tutò incidũtur, si putrida corpora reperiuntur. verùm locus circa papillã lunari sectione exactè incidendus est, vt per sectionem quidem abscessus profunditas denudetur, sed papilla conseruetur, in maribus quidem formæ gratia, in fœminis verò præter formam, vt ne lactandi facultas intercipiatur. Peracta chirurgia linamenta sectioni indantur, & omni modo obseruetur ne plaga linamentis nimiùm obturetur: huic enim sæpe fistula inducitur. Postea tertia die suppurationi studendum est, deinde iis quæ repurgare possunt, postea resiccantibus ac glutinantibus. Bene autem facit ad hæc emplastrum fuluum Piscatoris, citra acetum paratum: et fuluum Galeni ad maligna vlcera suprà præscriptum. Est autem his spongia ex vino expressa superponenda. Prodest etiam Nigrum è lolio præparatum. euacuat enim & glutinat.
Magistriani ad mammarum abscessus. Intestina terræ cum polenta terito & imponito.

De mammarum fistulis, Leonidæ,
Cap. XL.

ALiquando rupto abscessu si mamma non fuerit rectè curata, fistula cõsequitur: & sanè fistulæ istic obortæ plerunque in carnem desinunt, rarissimè ad os, nisi diutius durauerint. Has itaque congruis primùm medicamentis curare conabimur, quale est quod ex lolio præparatur. Sed & hoc emplastrũ peculiariter prodest, quod & in mãmarum abscessibus atque omni tuberculorum genere, pus per occultos meatus educit, & propè incidendos abscessus discutit, & foris impositum fistulas efficacissimè desiccat. papillam tamen semper ab eo medicamento adseruare oportet: Spumæ argenti, olei, sing. lib. vnam, aquæ sescuncem, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, singulorum sescuncem, resinæ pinus trientem, colophoniæ vnciam vnam. spumam argenti, oleum, & aquam simul ad prunas coquito donec non amplius inquinent. deinde ammoniacum cribratum inspergito, eóque soluto resinas adiicito, & ablato ab igne pharmaco pyrethrum addito, subigito, ac emollito, & imponito, lana sicca superposita, ita vt papillam velut diximus non contingat. At si perseuerauerit fistula, nucleo specilli attollatur ac incidatur, quatenus in profũdum specillum fuerit progressum: & quicquid duri ac callosi inest amputetur. Et facta incisione emplastrum adhibeatur repurgans, deinde resiccãs, & ad cicatricem perducens.

De mammarum nomis, Cap. XLI.

NOmæ mammarum perfusionibus ac cataplasmatis curãtur ad reliquas nomas descriptis. verùm ad muliebrium mammarum ac pudendorum nomas ac putredines, & alia huiusmodi facit hoc medicamẽtum: Rhois coriarii lib. I. pilularum cupressi recentium tantundem, gallæ omphacitidis sesquilibram, vini austeri lib. viginti. Hæc solida per triduũ macerato, deinde cum vino ad dimidias coquito, & cupressi ramo versato. postea ad horã quiescere finito ac deinde excolato & rursus ad mellis cõpagem coquito. Atque ita paratum pharmacum in vase vitreo seruato. vsu verò expetente, si extersione opus fuerit, melli admisceto: si verò vim obducendi meatus augere volueris, lac adiicito.

De exedentibus mammarum vlceribus,
Cap. XLII.

PHagedænicum & exedens vlcus à cancerato differt, eo quòd circumsitas partes non ita duras, neque ve-
A nas varicosas habet, neque ita ad fundum perreptat. Sed
& omnis phagedæna medicamentis cedit. maligna verò
& efferata vlcera, medicamentis magis exacerbantur. Ad
exedentia itaque vlcera compendiariam curam adhibere oportet, callosorum videlicet labiorum excisionem, ita vt eadem labia ignitis cauteriis inurantur. nam sic &
sanguinis eruptionem coercebimus, & tutiorem medicationem peragemus. Postea verò medicamenta ad mammarum putrefactiones commoda adhibeantur, infrà ad
cancros descripta.

B De cancris mammarum, Archigenis & Leonidæ,
Cap. XLIII.

CAncerati tumores circa mammas frequentissimè generantur, & mulieres magis quàm viros inuadunt, &
ex illis eas quæ amplas ac carnosas mammas habent. Veteres autem vlcus canceratum, malignum ac ferum appel
labant, & cancerati sanè appellatio à cancro animante
transsumpta est. sunt enim ea animantia aspera & dura, &
siquid forcipibus suis ceperint, haud facilè auelluntur.
His itaque canceratus tumor similis est. nam & promi-
C net, & ad tactum renititur, & difficulter tractabilis est. Ma
leficum autem & ferum vlcus, à feris ac malignis animalibus cognominatur. est enim proteruum, & curatione
efferatur, & manuum tractatione exacerbatur. Duæ verò
sunt supremæ cancrorum differentiæ: quidam enim sine
vlcere, quidam cum vlcere cõsistũt. Qui sine vlcere sunt,
ab omnibus ferme veteribus occulti appellantur. Philoxenus tamen cancrum occultum priuatim nominauit,
qui in vtero ac intestinis esset. Cancro itaque non vlcerato in mãma existente, tumor apparet ingens, ad tactum
D renitens, inæqualis, instar feræ sæuus, penitissimè pertina
citer insertus, radices longè latéque extendens, & venis
circumsitus velut illigatus, quas circumcirca varicosas
habet, colore cinericius ad ruborem vergens, & aliquando subliuidus, & videntibus quidem mollis apparet: tangentibus autem durissimus est, vt visui hac parte non sit
credendum: dolorem autem inducit pungentem latè se
extendentem, vt sæpe per consensum, glandularum malignas inflammationes sub alis excitet. Pertingunt etiam
dolores vsque ad clauiculam & scapulas. At verò exulce-
E ratus cancer assiduè erodit, & ad profundum perfodit,
nec sisti potest, & saniem emittit omni ferarum veneno
deteriorem, copia & odore abominabilem. adsunt &
huic dolores pungentes. Atque hic præcipuè medicamẽtis ac manuum tractatione exacerbatur.

Qui cancri curatu faciles, & qui difficiles,
Cap. XLIIII.

CAncros in pectore obortos omnino deploratos esse
scito, quemadmodum & eos qui in capite, collo, humeris, sub alis, & in inguinibus generantur: sunt enim &
F hi incurabiles. Nam præterquam quòd perfectè tolli non
possunt, sanguinis eruptionis timor incumbit, ne ex ea
æger inter manus pereat. Eos verò qui papillæ summitatem occupãt, affectæ partis amputatione facilè curaueris.

Cancri chirurgia, Leonidæ, Cap. XLV.

EGO quidem in cancris in pectore obortis chirurgia
vti soleo, quæ sic fit: Ægram supinam decumbere facio. deinde supra cancrum partem mammæ sanam incido, & incisam cauteriis inuro donec crusta inducta sanguinis eruptio sistatur. Mox iterum incido, & profũdum
G mammæ disseco, ac rursus partes incisas vro, sæpéque idem repeto, & secans, & sistendi sanguinis gratia inurẽs.
Ita enim sanguinis eruptionis periculum euitatur: post
amputationem verò integrè peractam, rursus partes omnes ad resiccationem vsque inuro. Et primæ quidem
inustiones sistendi sanguinis gratia fiunt: postremæ verò
ad omnes morbi reliquias abolendas. Sæpè verò etiam citra inustionem opus perfeci, vbi induratus tumor cancri generationem minãs in mamma fuit: tali enim affectioni amputatio vsque ad sanam partem sufficit, quum
H nullum hic periculum eruptionis sanguinis immineat.

Cancri curatio post amputationem & inustionem,
Cap. XLVI.

POst amputationem si inustio facta non est, linamenta
vlceri indemus, deinde suppurationi studebimus, &

deinceps ad reliquam curationem reficcatoriam progrediemur. Si verò post chirurgiam locos inusserimus, aliquando solo cataplasmate ex plantagine, aut polygono, aut sesamo trito vtimur: aliquando etiam panis medullam alicui ex prædictis admiscemus, & supra cataplasma linteum aqua madefactum adhibemus. Citra dolorem verò crustas aufert lac melli admixtum ac illitum. Continendæ autem sunt ægrotæ in domo calida: omnis enim frigiditas ipsis infesta est, præcipuè quo tempore vlcera repurgantur. tunc enim maximè conuulsionis periculum imminet. Secunda verò aut tertia die exoluto medicamento, tepida aqua locum perfundimus, & lenticulam coctam cum modico melle imponimus, (mellis enim vim exacerbandi formidamus) deinde foliis vitis aut lactucæ foris impositis deligamentum adhibemus. Neque ab horū vsu discedimus donec crustæ exciderint: postea linamenta indimus, atque in his tum acria tum pinguia medicamenta vitamus. vtraque enim malum renouant. Quapropter soleo muliebri aut asinino lacti rosaceū admiscere, & ex eo madefacta linamenta indere, & pro linamenti conseruatione linteum lene ac simplex eodem lacte imbutum forinsecus obligare. nam plurium linteorum onus graue est in hac affectione. Et suppurationis quidem tempore, rosarum amplius fit. dum verò repurgamus, lac excellere debet. Quòd si res vrgeat, melilotū cum rosaceo, & aqua, aut lacte muliebri cataplasmati exterius adhibendo admisceatur. cerata enim & nimis elaborata cataplasmata, huiusmodi affectionibus sunt aduersa. At si arido aliquo opus fuerit, spodium pompholygis probè lotum ac siccatum, aut cadmiam ter vstam & rosaceo extinctam, & postea probè lotam ac reficcatam inspergito. Toto verò curationis tempore à vino & cibis ægrè concoctilibus, & frigidæ potu abstinendum est. At dum vlcus ad cicatricem ducitur, diligenter studebimus vt totius corporis firmus reddatur habitus, & vt bono succo impleatur, id quod bonis alimentis, exercitiis, gestationibus, ac reliquis eiusmodi corpus reficientibus facere oportet.

Cancrorum curatio citra chirurgiam, Cap. XLVII.

PRimùm, velut sæpe diximus, ante cuiusque maligni vlceris curationem, totum corpus curare oportet, deinde localia auxilia adhibere. Aluus itaque conuenientibus alimentis, & aloe, vel picra ex aloe præparato pharmaco soluatur, & quæ venenis resistunt, assiduè exhibeantur, velut est theriaca, Mithridaticum antidotum, & quod ex sanguinibus constat. Ex simplicioribus autem, anseris aut anatis recèns iugulatæ sanguis calidus in potu detur. Aut trifolii bitumen olentis cochleare vnum, aut duo, cum aquæ cyathis tribus: aut seminis rutæ vncia vna, aut pulegii veteris drach. I. cum maluæ decocto. Prodest etiam cancrorum fluuiatilium decoctum cum lacte asinino per dies quinque exhibitum, ita vt per totidē dies etiam ipsi cancri comedantur: talis enim periodus septeno circuitu peracta, mammarum cancros placidissimos efficit, vt deinceps per simplicium epithematum vsum pristina sanitas restituatur.

Canceratorum tumorum non vlceratorum curatio, Cap. XLVIII.

TVmoribus canceratis non vlceratis panem cum modico symphyto imponito, exigua quantitate, vt ne grauet. In exacerbationibus autem rosas, melilotum, semē papaueris, omnia cum passo paululum trita coquito, & cum vitellis ouorum subacta imponito: aut althææ folia cocta per se, vel pani admixta, imponito. Est & hoc in exacerbationibus efficax: Plantaginis, capitum papaueris vnà cum seminibus psyllii, æquales portiones accipito, & reliqua quidem terito ac cribrato. Psyllium verò passo Cretico maceratum, cum palmulis pinguibus subactum aridis admisceto, & parum adipis anserini adiicito. hoc medicamentum securè adhibetur calefactum. Si verò frigidum potius malum postulauerit, omnia prædicta palmularum carne & modico pane madefacto excipito, ac frigida imponito. Prodest & irionis semen cum œsypo & aqua mulsa calidum impositum. Fraxini item arboris folia mollia, aqua cocta, & trita, per se calida imposita, mali-

A gnorum vlcerum dolores mitigant, & assiduus ipsorum vsus mirificè ipsa discutiet. Ego verò eorūdem foliorum decocto huiusmodi locos fouere soleo. Arbor ipsa sterilis est, & ad materiam idonea. Postea verò cataplasma è plantagine rursus imponatur. Item Icesii emplastrum, aut Nigrum panacea inscriptum ad contactum mollissimum, aut aliud quoddam huiusmodi adhibeatur, nisi obstiterit vlcus.

Cancri vlcerati curatio, Cap. XLIX.

VLceratis cancris lenissima epithemata imponantur,
B quorum velut fundamentum, inquit Archigenes, hoc est: Spumæ argenti, adipis porcini recentis, ceræ albæ, sing. libram vnam, olei boni vncias sedecim, vitellos ouorum assatorum duodecim. Spumam argenti cum posca terito, deinde olei parum affundito, & vitellos admisceto: adipem verò exeptis in mortario terito, & cum cera liquefacito ac excolato. & his frigefactis residuum olei paulatim affūdito, & omnia simul in mortario probè subigito, postremùmque reliqua trita admisceto. Hoc medicamentum vsus tempore rosaceo dissoluito, & mol
C li lana excepto pro linamento vtitor. Et si dolor aberit ab vlcere, etiam iridis, myrrhæ, aristolochiæ, sing. drach. tres adiicito. idem etiam non vlceratis cancris adhibitum vtile comperies. Aliud. Vlceratis cancris blandè hoc medetur, & non vlceratos egregiè mitigat: Ceræ Tyrrhenicæ, terebinthinæ, adipis taurini, medullæ cerui, aut vituli recentis, olei cicini & rosacei recentis, adipis anserini recentis, mellis optimi, thuris, diphrygis, singul. partem vnam, œsypi triplum. sine thure tamen mitius est, & vlceribus commodius: verùm cum thure magis discutit, ac
D maturat. & non vlceratis magis commodat. Et si absque thure præparabis, diphryges cum vino teres: si cum thure, vtrunque, diphryges videlicet ac thus aridum, liquatis reliquis adiicies, & deinde addito melle securè adhibebis. Aliud, Theodori ad maligna: Spodii cyprii loti & reficcati, plumbi vsti & loti, succi rosarum, sing. drachmas quatuor, præpara, & vtere cum rosaceo. hoc quidem magis mitigatorium est. At verò si multa & depascēs putrefactio fuerit, vltrà quàm credas efficax est hoc ad totum malum extirpandum: Rhois coriarii sextarios duode-
E cim, pilularum cupressi libram vnam, gallarum omphacitidum, casiæ, sing. sescuncem. Omnia simul contusa in vini Adriani, id est adstringentis, odorati & antiqui sextariis viginti, per triduū macerato, & deinde ad tertias coquito, ac cupressi spathula versato: posteáque omnibus probè expressis ac reiectis, succum rursus ad mellis compagem coquito, ac vitreo vase seruato. Hoc medicamento ad nomas syncero vtendum est, modico vino aliquando addito, si crassius visum fuerit: verùm si affectio in
F muliebri pudendo fuerit, exactè diluendum est. Sed & asinino aut muliebri lacte dilutum mitigatorium est, & reliquas item nomas citra inflammationem curat. Aures diu purulentas, gingiuásque madore flaccidas reficcat. Vlcera curatu difficilia, & ægrè cicatricem admittentia sanat, si moderatè adhibeatur, ac pro ratione diluatur. quomodo enim ipsi mitia restiterint, cui fera & agrestia cedunt? Cæterùm hoc animaduersione dignum est, vt ne vlcera ad cicatricem perducantur priusquam omnis duritia fuerit resoluta, modò linamentis maturantibus, modò spleniis adhibitis, quale est Icesii melinum, aut Sera-
G pionis, aut panacea. Ego verò declinationis tempore vsus sum theriaca, lacte & rosaceo diluta, & in molli lana vlceri indita. eandem etiam ex passo bibendam præbeo. Ad huiusmodi enim affectiones efficacissima est, sicut quoque reliqua antidota ad reptilium ictus & venenosas potiones parata. His itaque confidenter vtere, ac irrisores contemne qui mali naturam minimè intelligunt.

De mammis induratis, Leonidæ, Cap. L.

IN aliis equidem corporis partibus prius ostendimus, induratum tumorem sine dolore esse. at in mammis
H non ex affectionis natura, sed detractæ papillæ grauitate dolorem inducit. Si itaque tota mamma indurata fuerit, atque ita scirrhi tumor induratus thoraci annexus, vt citra periculum à sanis partibus amputari non possit, chir-

urgiam nequaquam attentabimus. ſi verò ſummitas mammæ ſolùm indurata fuerit, aut vltra dimidium affectio non occuparit, ſummitas amputanda eſt citra inuſtionem. neque enim in ſcirrhi tumore indurato, velut in cancro, ſanguinis eruptionem vereri oportet. Poſt amputationem verò linamenta indemus, & reliquam vlcerum curationem adhibebimus.

De menſtruis ſuppreſſis, Rufi & Aſpaſiæ, Cap. LI.

MVlieres aliquas menſtrua purgatione omnino carere, vel naturale eſt vel præter naturã. Naturale eſt ſi mulier nulla inde moleſtia vel totius corporis, vel vteri afficitur. Proinde quantum ad ætatem attinet, infra decimumquartum annum, aut vltra quinquageſimum purgationes menſtruæ non fiunt. Sed & ſteriles, & prægnantes, cantrices item ac ſaltatrices naturaliter non purgantur. Quicquid enim in eis ſuperfluum eſt, nimia exercitii vehemẽtia conſumit. Et in ſumma, mulieres calidioris temperaturæ, & fortibus exercitiis vtentes, & agreſtes, parum purgantur. Quando igitur mulier plus iuſto calida fuerit, ſiue ob naturalẽ temperaturam, ſiue ob exercitiorum exceſſum, menſtruis purgationibus carebit. Ex multo enim calore corpora ſicca euadunt, & calida temperatura cibos optimè concoquens, nihil ſuperflui in toto corpore relinquit. Eſt autem talis mulier omnino virilis, coloris fuſci, corporis probè cõpacti, neruis robuſtis, venoſa, lumbos & nates ampliores habens, pectore ac humeris latioribus, mammis ſolidis, voce graui, fortior item ac hirſutior. talis enim aut omnino non, aut modicè purgatur. Aliquando verò etiam menſes vel ob nimiam pinguedinem, vel ob gracilitatem ſupprimi ſolent. Pingues enim magis exangues reliquis ſunt, minimáſque venulas habent, & ſanguis qui in ipſis eſt pauciſſimus, ferè in pinguedinem tranſit. Atque huius rei ex eo indicium eſt, quòd tales minimè omnium concipiunt. & ſi aliquando conceperint, fœtus graciles ac valde imbecilles pariunt. Quomodo ergo purgabuntur, quæ neque ſanguinem, neque venas amplas habent? At verò graciliores ob diuturnam aliquam ægritudinem attenuatæ, nihil penitus ſuperflui ſanguinis habent. Siſtuntur præterea menſes eis quibus ſanguis craſſus aut viſcoſus eſt, & quibus ad alios locos defertur, velut per nares aut ſedẽ. Quin & ex thorace ſanguinem reiectantibus, & quibus ex venæ ſectione multus ſanguis euacuatus eſt, menſes ſupprimuntur. Sed & reliqua excretionum genera ſæpe faciunt vt menſes intercipiantur: velut eſt multus ſudor, aſſidui vomitus, alui profluuia, ſaniei copia alicubi prodiẽs, puſtularum omne genus per cutem erumpens. Siſtunt item menſes morbi acuti ac magni, & alimenta vel infra vel ſupra modum ingeſta. modicum enim alimẽtum ſtatim tranſpirat: multum verò meatus obturat, & excretionem intercipit. Ad hos itaque ſcopos etiam curãdi ratio dirigenda eſt. Quæ enim ob plenitudinem non purgantur, venæ ſectione curantur. Cibi porrò craſſi ac pituitoſi purgationibus aduerſantur: verùm acres ſanguinem fluidum efficiunt. Quapropter vina craſſa & noua, aquas frigidas & crudas, labores nimios, otium item ſubleſtum vitare oportet. atque hæc victus ratio ad totum corpus pertinet. Quantũ verò ad ipſum vterum, concluſiones, ceruicis eiuſdem diſtortiones, durities, inflammationes, macies, reſolutiones, perfrigerationes, diſtentiones, atque aliæ huiuſmodi affectiones conſiderandæ ſunt. Et inſuper attendendum an aliquid vteri os obturans, ſanguinis exitum impediat. Calloſitates enim iſtic exortæ, aut carnis excreſcẽtiæ, aut pinguedinis copia, ſæpe purgationem prohibent. Aliquibus etiam ſtatim à principio pellicula quædam circa collum aut oſculum vteri adnaſcitur, quemadmodum iis accidit quæ imperforatæ appellantur. Et tales curari non poſſunt, niſi pellicula illa locum obturans perforetur aut reſecetur. Aliquibus etiam vlcerum cicatrices, oſcula vaſorum in vtero excæcarunt, quæ penitus incurabiles ſunt. Quibuſdam poſt abortum, vteri os exulceratur, ac deinceps ad cicatricem perducitur, atque ſic obturatio ſuperuenit, quæ tum alias vuluæ tranſpirationes impedit, tum ſanguinis excretionem prohibet. Quin & curæ affli-

A duæ, & immodicus timor, ac mœror ingens, menſes ſupprimunt.

Mulieribus quæ non purgantur accidentia, Cap. LII.

MVlieribus quæ non purgantur conſueto more, ſanguinis reiectationis ac ſyderationis periculum imminet. nam ſuppreſſis menſibus, moleſta accidentia conſequuntur: totius corporis grauitas, nauſeæ, faſtidia, horridi quidam diſcurſus, velut in eis quæ conceperunt: non tamen ita ſicut eis quæ conceperunt, vteri oſculum clau-
B ditur: illis enim occluſio adeſt cum quadam duritia. Dolores inſuper circa lumbos, femora, collum, ſinciput, & oculorum radices, adſunt. Febres item aſſiduè concomitantur, & vrinæ nigræ ſunt cum rubicundo quodam ſeroſo ac ſanioſo humore. difficultatem item ac ſtillicidiũ vrinæ patiuntur. Et quædam in melancholicum atræ bilis morbum, aut inſaniam delabuntur. Cutis ſuperficiem dolent, & inflammationes ac ignes ſacros diuerſimodè ſuſtinent.

Curatio earum quæ ob nimiam caliditatem non
C purgantur, Cap. LIII.

PRæſtaret equidem ad integram ſanitatis cõſeruationem, victus rationem præſcribere, à qua mulieris corpus ita reſiccaretur vt menſtrua purgatione non haberet opus. verùm hoc conceptioni penitus aduerſaretur: non enim concipiunt quæ non purgantur. Proinde cõceptus gratia, & eo quòd omnes ferè mulieres temere victitant, purgationes ſunt neceſſariæ. & propterea curationem conſcribere conuenit, per quam menſes ſuppreſſi euocantur. Calidiores itaque mulieres & quæ plurimùm exercẽ-
D tur, quammaximè humectare oportet aquarum dulciũ dulcium balneis, vberiore humidioréque cibo ac potu. quales ſunt ptiſanæ ac alicæ ſorbitiones, & quæ ex lacte præparantur. Et ex oleribus, lactuca, cucurbita, & eiuſmodi. E carnibus, agni, hœdi, & porcelli recentes, cicures præſertim & fœmellæ. E piſcibus, qui teneras carnes habent. Ex auibus, teneriores. Ex fructibus, ficus recentes, vuæ maturæ, pepones, cucumeres. E potibus, vinum tenue, albũ, dilutum, non vetus.

Frigidæ temperaturæ dignotio ac curatio,
E Cap. LIIII.

FRigidioris temperaturæ fœminas, tum ex iis quæ dicta ſunt cognoſcemus, tum quòd ſomnolentiores & ad motum pigriores ſunt, & coloris albi ſiue plumbei, venis ſubnigricantibus, vrina aquoſa. pituitam etiam aſſiduè excreant, & aliquando pituitoſos humores euomunt. Harum itaque curationem oppoſitam eſſe oportet ei quam ad calidiores retulimus. Plurimos enim labores imperabimus, & edulia calidiora exhibebimus. vinum item fuluum, odoratum, vetus, ac minimè dulce. confert
F etiam vinum aqua marina dilutum. Medicamenta verò eligenda ſunt quæ calore ſuo ſanguinẽ diſſoluunt, velut eſt thymi, pulegii, calaminthes, dictamni, abrotoni, iridis radicum aſphodeli, corticum radicis mori, mercurialis, caſiæ, carpeſii, floris iũci odorati, ſpicæ nardi ac Celticæ, acori, mei, phu, ſabinæ, aſari, ac ſimilium decoctum. Hæc enim ſingula in vino albo veteri coquuntur, & vinum ipſum merum excolatum calidum à balneo ieiunis bibendum datur. Atque ita menſes cientur iis quæ frigidam tẽperaturam habent. Probè facit & ſuccus Cyrenaicus
G erui quantitate potus: aut opopanacis vncia vna: aut ſagapeni tantundem: aut myrrha magnitudine fabæ: aut caſtorei drach. vna: aut nigella pota & ſublita. Idem poſſunt etiam ſeminum nobis familiarium decocta, velut cumini, fœniculi, petroſelini, laueris, dauci, ammii, cicerum. Eſt & hoc efficaciſſimum atque acerrimum: Pulegii, artemiſiæ, rutæ, ſaluiæ, anethi, ſingulorum manipulum vnum, piperis grana viginti, aquæ ſextarios duos. piper contuſum & herbis admixtum, per noctem aqua ma-
H ceratur. Manè verò ad dimidias coquitur, & ad excolatum mellis quantum ſatis eſt adiicitur, indéque cyathi duo ieiunæ exhibentur. ipſa verò ſenſim inambulare iubeatur, & lectica geſtetur. Tempora autem ad talia medicamenta accipienda commoda ſunt, alterum appropinquante iam purgationis tempore: alterum vt poſt vnctionem

ctionem fomentáque ac balneum statim bibat, ita vt in calidum adhuc & solutum corpus illabens medicamentum, vires suas efficacius declaret. At verò si quis omnia auxilia in hunc vsum commoda recensere velit, ei multo otio opus fuerit. sufficere tamen possunt relata. Si verò nullum ex his menses euocauerit, alius modus potentior exquiretur. Ego etenim quum hæc medicaměta frustra adhibuissem, mulierem solutiuum pharmacū bibere iussi: atque eâ accepto euphorbio cum petroselino, per aluum purgata, deinde menstruorum excretio successit. Quòd si redundans humor atræ bilis magis fuerit, epithymi drach. quinque exhibeto, cum aceti mulsi diluti hemina, pauco sale adiecto. fæce enim sanguinis educta, pars subtilior deinceps facilius sequetur. Plerisque etiam vomitus profuit. Vomant autē accepto prius thymi aut origani, aut hyssopi decocto. deinde post vomitum, centaurii aut absinthii cremorem potent. Quin & pessis subdititiis vterus irritandus est: vt per victum quidem sanguis calidus ac tenuis reddatur: per pessos verò excretio prouocetur. Fortiores tamen euitabimus, quales sunt qui ex elaterio, cāntharidibus, cyclamino, felle bubulo, & vera tro fiūt. Periculū enim est ne ex huiusmodi medicamēto rū vehemētia, inflāmationes, vlcera ac febres exoriātur.

Pessi menses educentes,
Cap. LV.

MItiora proinde in pessis adhibere oportet, velut est ruta, baccæ lauri, artemisia, conyza tenuia folia habens, pulegium, mercurialis. hæc singula cum oleo irino subdantur. Quòd si validioribus opus erit, myrrhæ drach. vnam, aluminis scissilis drach. duas cum vino terito, & rosaceo admixto subdito. Aut terebinthinam cum myrrha, melle, & croco efformato. Hoc autem validius est pelecini semen cum myrrha & melle: aut bdellium, vel galbanum, vel styrax cum absinthio & lupinorum decocto: aut caricas pingues granulis exemptis, cum thure & nitro, singulis fabæ magnitudine, subdito. Vterus item calido quodam oleo siue vnguento perfundatur, velut est susinum, cyprinum, irinum, sampsuchinum, laurinum, amaracinum, narcissinum. Assidui etiam suffitus per styracem galbanum ac thus fiant. probè facit etiam lapis gagates. Suffumigium probatissimum: Radicis aristolochiæ, radicis asphodeli, resinæ siccæ, sandarachæ, attractylidis agrestis, stercoris vulturis, bdellii, sabinæ, cardamomi, artemisiæ, sing. drach. vnam, ossium piscium salsorū minutissimè tritorum drach. tres, nigellæ, styracis, singul. drach. quatuor. pastillos cum aqua formato, & vsus tempore super bubulo stercore, bis in die manè ac vesperi suffito. Præcipuè verò odoratis fomentis vterum fouebimus, amaraco videlicet, serpyllo, pulegio, calamintha, cypero, iride, chamæmelo, costo, aniso, ac similibus in aqua coctis. Sit autem fomenti vsus talis: Olla operculo perforato operiatur, arundóque foramini inseratur, & vndique oblinatur: & mulier sedens excepta intra pudendum arundine fotum admittat. Alius verò fomenti modus est vt mulier in aliquo ex relatis decocto vsque ad vmbilicum insideat, & deinde calida aqua dulci abluatur, & postea pessos prædictos subdat. Pessus optimus, menses educens: Carpobalsami, caryophyllorum, olei amaracini aut susini, singulorum drachmas octo, passarum vuarum pinguium exemptis vinaceis libram vnam, carnes palmularum duodecim, salis cōmunis drachmas sedecim, mellis cochlearia tria, efforma, ac vtere post balneum aut fomentum. Cataplasmata insuper adhibebimus ex cruda ordeacea farina, artemisia, amaraco, iride, aut alio quodam ex relatis admixto. Liquor autem cataplasmati admiscendus, sit vinum odoratum, mel, amaracinum irinum anethinum oleum. Postea lanam quoque oleo aliquo ex prædictis imbutam superponemus. Bonum est etiam, bdelliū cum styrace ac thure tritum, cum vino ac vnguento quodam relato, imo ventri ac lumbis illinere. Epithema ad sanguinem menstruum euocandum: Elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceæ, sing. drach. quatuor, foliorum rutæ recentium drach. duas, fellis taurini quantum satis est, reliquis omnibus minutissimè tritis & vnitis fel admisceto, & lumbis ac imo ventri imposito. Ducit hoc menses, & sedis hæmorrhoidas prouocat. Vtere etiam aliis epithematis Sermone tertio conscriptis. Philosophi ad menses educendos. Cancrum fluuiatilem in vinum coniectum suffocato. deinde vinum id meracum calefacito ac totum bibendum dato, & vbi satis sanguinis purgatum videbitur, cancrum suffocatum comedēdum dato. Glans subdititia menses educens. facit ad vteri strangulatus diuturnos: Fellis taurini, succi absinthii, & comæ eiusdem, radicis struthii, myrrhæ, singulorum drachmas quatuor, castorei, opobalsami, singulorum drach. vnam, succi cyclamini drach. decem. Omnia artemisiæ succo excipito, & glandes paruas subdititias formato. Probè facit & fæx vini antiqui apii succo excepta ac subdita. aut lilii radix tosta subdita. aut nigella, aut sesamū, aut rutæ semē & fœnumgræcum butyro ac melle exceptum ac subditum. Pessus eadem die plerunque sanguinem ducens: Folia artemisiæ & nitrum pari portione oleo irino aut rosaceo excipito, & post balneum subdito.

Curatio earum quæ præ pinguedine non concipiunt, Cap. LVI.

PInguiores mulieres victu attenuante curabimus. Dictum est autem in secundo ac quarto Sermone de his alimentorum facultatibus, & quomodo macies sit reparanda. Non tamen interim fomenta & potiones prætermittantur: si enim materia infrà declinabit, haud ægrè euacuabitur, & corpus gracilius reddetur. Et quanquam purgatio per inferiorem aluum non sit valde tuta, vt quæ corpus tabefaciat, mulieri tamen ita habenti hæc quoque adhibenda est. sæpe enim sola purgantis medicamenti potio ad menses educendos sufficit. Ex purgatoriis itaq; acerrima & pinguibus maximè idonea sunt, granum cnidium, scammonia, & cortex radicis tithymali myrsinitæ. Singulis autem petroselinum, aut daucum, aut anisum, aut apium, iucunditatis gratia & ad sanguinem attenuandum, admiscere oportet. Pessos quoque validiores his adhibebimus, velut pulpam colocynthidis, nigellam, myrrham, simul cum vino dulci trita ac subdita: aut nitrum cum cyclamino, felle bubulo ac melle: aut caricarum carnes cum nitro, melle & ruta. Fomenta item ac epithemata ad frigidiores temperaturas relata huc transferantur.

Curatio earum quæ ob plenitudinem non purgantur, Cap. LVII.

QVÆ propter plenitudinem non purgantur, congruo menstruorum tempore magis grauantur: dolores circa lumbos ac imum ventrem percipiunt, flatúque replentur, ad quem distentiones ac horrores totius corporis consequuntur. sed præcipuè insigni venarum tumore dignoscuntur. Atque hæ quidem copiosa sanguinis missione sanantur. cubiti itaque ac tali venas secare oportet: deinde euacuato sanguine cætera facere suprà relata, potiones videlicet ac fomenta adhibere. Postquam autem menses fluere inceperint, mulieri quies imperanda est, & in lecto eadem detinenda. Ac prima die à balneis ac cibis abstinendum: proxima verò, ptisanæ succus cum aceto præparatus in cibo exhibeatur. deinde olera ad hunc vsum idonea. Tertia autem die lauanda est, & consueta victus ratio repetenda.

Curatio earum quæ ob maciem non purgantur, Cap. LVIII.

QVæcunque ob maciem gracilitatémque non purgantur, siue id ex morbo, siue alia ratione contigerit, eas primùm reficere oportet, & corporis carnem congruo exercitio, moderatóque labore ac vberioribus exercitiis reparare: vbi enim carnosæ factæ fuerint, maxima spes est menses sponte erupturos esse. At si hoc non contigerit, potionibus ac pessis prouocentur.

Curatio earum quæ ob vitiatos humores non purgantur, Cap. LIX.

BIliosos ac pituitosos humores, & quicunque alii sanguini admixti mensium purgationem impediunt, totius habitus vitiatione cognoscemus, ac reliquis notis sæpe à nobis relatis, & aliquando ex iis quæ circa vterum cōtingere solent. Pauci enim mēses qui deferūtur,

si biliosi fuerint, vuluam mordent ac rodunt, & coloris sunt abundè fului: si verò pituitosi, segnius prodeunt, crassi sunt, albique ac subfrigidi, & stuporem inducunt. Quum igitur huiusmodi signa apparuerint, præstantissimum est totum corpus congruis medicamentis purgare: deinde muliebres locos colluere ac fouere. Cibos autem dulces ac boni succi exhibere, & in potu vinum mulsum dare. Exhibeatur etiam lac asininum cum melle. Et aqua in qua pulegium ebulliit cum vino dulci propinetur. hæc & mẽses prouocat, & nullam superfluitatem in sanguine relinquit. Cibis insuper ac potibus semper odoratum aliquid admisceatur. Ex oleribus crethmum, gingidium & daucum, singula ad flacciditatem cocta, & fœniculum eligemus. Neque interim pessi negligantur, qui quales esse debeant partim relatum est, partim proximè dicetur. Si enim biliosa ducere volueris, elaterium cum carica pingui, aut cyclaminum cum vino subdes. Pituitam verò subdita trahunt, folia anemones, iris cum melle, loliacea farina lolio prius paululùm tosto cum modico pipere & melle, colocynthis cum carica. aquositatem autẽ euocat porrum cum melle. Post pessos verò mulier in aqua desideat, & vnguento rosaceo aut cerato, aut adipe gallinaceo vteri os inungat.

Curatio earum quibus sanguis ad nares vel sedem defertur, Cap. LX.

IN his à quacunque parte fluxerit sanguis, reprimendus est, & ad vterum congruis auxiliis reuocandus, ne fortè inde propulsus ad principalem ac nobilem aliquã partem vertatur. itaque & sudoribus, & vomitu, & aliis excretionibus corpus euacuetur. Verùm hoc sciendum est, non multùm malè affici eas quæ ob tales causas non purgantur: sicut neque quæ ob maciem, aut laborum excessum. concipere tamen nequeunt, quum vteri purgationes defecerunt.

Curatio earum quæ ob nimium otium non purgantur, Cap. LXI.

CErtum est eas quæ ob nimium otium non purgantur, laboribus destinandas esse. Labores autem mulieribus congruentes, deambulationes sunt, & gestationes aliquanto vehementiores. De cætero verò velut frigidæ ac pituitosæ curentur: & omnino contraria, iuxta Hippocratem, dentur iis quæ sanguinis delationem impediunt. & si ex aqua frigida cruda pota sit offensa, aliam optimam perquiremus, quam vino albo ac tenui permiscebimus. Cibos item pro frigidis calidos, pro crassis attenuantes, pro siccis humidos exhibebimus, & reliqua iuxta rationem.

Curatio earum quæ ob aliquam vteri affectionem non purgantur, Cap. LXII.

SI corpus bene se habuerit, victúsque ratio purgationi congrua fuerit, & tamen mulier non purgatur, considerãdum est an vterus aliqua affectione laboret. id quod si fuerit, nullum medicamentum omnino adhibeatur, neque aliqua potio menses ducens detur, vt ne attracto ad vterum sanguine, dum loci laxari non possunt, dolores molesti velut in partu ingruant. Primùm itaque affectio curetur quæ suppressorum mensium causa est: deindè sanguis prouocetur. Quomodò verò vteri affectiones curandæ sint, postea ex ordine referemus.

De mensium stillicidio, Cap. LXIII.

MEnsium stillicidium vocatur, quum grauissimo dolore intimas partes vexante, sanguis stillatim prodit. Aliqui enim morbi vteri, affectionibus vesicæ similes sunt. nam & in illa aliquando vrina supprimitur, aliquando stillatim prodit, & quandoque difficulter mingitur. Quinque verò sunt stillicidii causæ specie diuersæ: meatuum angustiã diuersimodè contingens, virium debilitas, sanguinis multitudo, sanguis pituitosus, & sanguis fæculentus. His singulis quoties impedimento fuerint succurrendum est, ita vt multitudinem euacuemus, crassitudinem attenuemus, vires firmemus, & meatus dilatemus. Angustiæ tamẽ causam inquirere oportet, eámque auferre. causis enim sublatis libera purgatio consequitur. Quomodo verò singulis causis occurrendum sit, partim de menstruis suppressis diximus, partim deinceps referetur, vbi de vteri morbis agemus: nunc autem explicare instituimus quomodo graues dolores lenire oportet. Exacerbatione itaque instante, mulier in domicilio locetur moderatè tepido, non tamen obscuro, & manuum ac pedum extremitates fasciis deligentur, neque vllus pessus irritatorius interim adhibeatur. Aquæ potus vitetur, & omnino ab acribus potionibus ac cibis præcipuè flatuosis abstinendum est. Imus autem venter & femora variis calefactoriis foueantur, ita vt aliquando lana succida vino & rosaceo calido imbuta imponatur, aliquando vesica oleo calido semiplena adhibeatur, aliquando vasa vaporatoria lenticulata admoueantur. Quòd si dolor perstiterit, & vires ferre potuerint, cubiti vena secetur, & sãguis pro virium ratione auferatur, & deinde rursus eadem fomenta repetantur. Et si neque sic successerit, cataplasma è semine lini, pane, & aqua mulsa paratum adhibebimus, cui aliquando terebinthinam liquatam admiscebimus. Vtemur & insessionibus ex althææ, seminis lini, fœnigræci, anethi, rutæ, ac artemisiæ decoctis: & spongiis ex iisdem expressis pudendum fouebimus. Rutam item tritam ac melle exceptam & panno lineo inductam pubi ac pectini imponemus. aliquando eodem cataplasmate etiam pudendum integemus. Prodest & per vterifusoriũ instrumentum, infrà scriptum liquorem infundere: Rutam & fœnumgræcum in oleo coquito, & ad hoc excolatum, butyri, terebinthinæ, œsypi, quantum ad cerati liquidioris formam satis est admisceto. idem etiam in sedem ad trium vel quatuor cyathorum mẽsuram iniici potest.

Aliud consimile infusum: Œsypi drach. quatuor, cerebella anserum duorum, adipis anserini, phasiani, gallinacei, sing. vnciam vnam, ceræ quadrantem. misce, ac vtere velut priore. Pessi præterea Libanus & Enneapharmacus ac aliis consimiles subdantur, qui inferius ad vteri inflammationes & induratos tumores describentur. Adhibenda sunt & epithemata, primùm tetrapharmacum, bromium, & quod ex succis constat: deinde polyarchium, & quod ex meliloto, & quod ex seminibus paratur, prout vsus postulauerit. Si verò adhuc malum non quieuerit, sed aut per certos circuitus, aut incerto ordine vexauerit, ad validiora pergendum est auxilia. & cucurbitæ pectini ac inguinibus apponẽdæ: primùm quidem tres aut quatuor citra scarificationem: deinde si affectio durauerit, etiam scarificabimus, & moderatam sanguinis quantitatem euacuabimus. Conferunt & hirudines post cucurbitas admotæ, nihil minus quàm cucurbitæ attrahentes. deinde epithemata ac dropaces adhibeantur & cutim rubificantia, & loci molliter assiduè cum oleo ac sale confricentur. Exercitium præterea temperatum imperabimus, ac gestationem deambulationi præferemus. Postremùm balnea naturalia adhibebimus, & marina aqua frigida iugiter abluemus.

De nimia mensium purgatione, Cap. LXIIII.

NImiæ mensium purgationes mulieribus fiunt, aliquando sanguine copiosiore & per plures dies prodeunte, id quod rarius & in vehementioribus motibus fieri solet. aliquando post partum, plurimo sanguine fœtum insequente. sæpe verò post abortus contingunt, & repentinum quandoque periculum inducunt. Primùm itaque consideranda est erumpentis sanguinis multitudo, & delationis modus. amplioribus enim vasis ruptis aut apertis, magna sanguinis copia confertim profluit: à minoribus verò, vice versa. ab erosione verò paulatim & cum maximo dolore prodit. Sequitur autem ad redundantes sanguinis eruptiones decoloratio, ac coloris vitiatio, aliquando cum febre, quandoque citra febrem, appetitus prostratus, difficilis concoctio. Sæpe etiam pedum ac totius corporis tumores, & omnia quæ ad nimium hæmorrhoidum fluxum consequi diximus. Artus ergo & extremas partes primùm constringere oportet, ab alis & inguinibus exordio facto: & poscam non frigidam sed tepidam propinare, & eadem posca locos perfundere, & multam lanam vino & oleo rosaceo aut melino aut myrteo imbutam imponere. Nam spongiæ ex posca expressæ vterum ac vesicam perfrigerant, & damnũ amplius quàm cõmoditatem afferũt. impetandũ est autem

vnius aut alterius diei ieiunium. Quòd si tolerare nequeant, panis micas è posca exhibebimus, aut alicam lotam, aut oryzam ex posca, aut ouum sorbile molle frigefactum. dabimus item in potu balaustium ex posca, aut hypocisthidis aut acaciæ succum. aut lycium aut terram Samiam stellam appellatam, aut vuæ acerbæ succum siccum. Prodest & sesamum posca macerare, atque ita mollefactum edendum præbere. potest idem etiam conteri, ac in potu dari. Exhibebimus & rhei Pontici decoctum, aut idem tritum potioni inspergemus. aut loti ramenta, & eorundem decoctum. aut corallorum drach. II. aut pæoniæ grana rubra XII. At verò spongia noua liquida pice imbuta, & in olla exusta, cum aceto aut posca subdita, mirificè auxiliatur: nam & iis quæ in vterum subiiciuntur ac induntur, vti debemus. Noui, inquit Galenus, per quatuor aliquando dies sanguinem ab vtero manasse, & ad nullum auxilium cessisse, & tandem à nobis plantaginis succo suppressum esse. quantitas autem eius iniiciendi, sit cyathi mensura. Hoc itaque optimum est medicamentũ ad sanguinis eruptionem ex erosione obortam, cui aliquando fortius aliquod admiscere soleo, aliàs aliud, pro affectionis respectu. Si igitur vas vnde sanguis profluit magnum & amplum fuerit, austeris medicamentis opus fuerit, balaustio, acacia, hypocisthide, succo vuæ acerbæ, gallis, malicorio, & similibus: si verò paruum, (id quod facilè cognoscemus ex modico sanguine citra dolorem prodeunte) cõferent, aloe, manna thuris, cortex pinus, terra Lemnia sigillata, spinæ Ægyptiæ fructus, crocus, lapis hæmatites, & reliqua huiusmodi cum succo plantaginis, aut vino nigro austero, aut senecionis succo subdita & iniecta. at si ab erosione sanguis profluxerit, plerũque velut diximus non confertim, sed modicus ac paulatim defertur. Et propterea Andronis, aut Pasionis, aut Polyidæ, aut Musæ pastillo, aut eo qui ex charta paratur, vtendum est. Omnes enim tales quum nomen sistant, erosionem curãt, ac sanguinis eruptionem reprimunt. sunt autem quodam liquore ex relatis diluendi. Pessi verò ad sanguinis ab vtero eruptionem faciunt huiusmodi: Aluminis scissi, acaciæ, medullæ gallarum, pollinis thuris, sing. drachm. vnam: hæc plantaginis succo teruntur, & vitelli ouorum assatorum quatuor ipsis admiscentur. Vsus autem tẽpore pesso lanæ excipiantur, qui rosaceo tinctus subditur. suntque pessi omnes penitus vsque ad vteri os immittendi. Est autem pessus lana carpta ac conuoluta ad digiti figuram, qua medicamenta excipiuntur. Alius. Medullæ gallarum, & thuris pares portiones aqua subactas subdito, aut è polygono trito pessum formato. ipsas præterea in hoc decocto assiduè insidere iubeto: Capitulorum iunci acuti, foliorum myrti, rosarum, rhamni, virgultorũ rubi, æquales portiones in aqua coquito pro insessu. Alius pessus. Cytinorum, foliorum cupressi, oleæ, rubi, singul. æquas partes efformato. Forinsecus autẽ imposita prosunt epithemata ac cataplasmata ex palmulis ac malis cotoneis, quæ adsumũt balaustium, acaciam, hypocisthidem, alumen, & similia. Conferunt & emplastra glutinatoria, quale est fuluũ Galeni, & Icesii, & quod è salicibus paratur: & Harmonia, & Pallas siue Athena inscriptum, si lumbis ac pectini imponantur. Tauri item glutinum aceto maceratur donec dissoluatur, deinde va lido panniculo inductum lumbis agglutinatur, & efficaciter prodest. Sed & cucurbitæ leues ac magnæ ad mammas vtilissimè affiguntur.

De fluxu muliebri, Archigenis, Cap. LXV.

Fluxus muliebris est vteri destillatio diuturna, à menstrui sanguinis eruptione differens, eo quòd in illa syncerus sanguis prodit: hic verò fluxus corruptus apparet, & aliquando ruber est, velut sanguinis sanies: aliquando albus, velut ptisanæ succus, à pituitoso videlicet sanguine. interdum pallidus, vbi bilis amara redundarit: interdum aquosus, à serosorum humorum superfluitate. Qui itaque exquisitè colorem præsefert aliquem, is redundantem humorem facilè indicat. Si verò obscurum colorem habet, causam ita perscrutabimur: Linteum eo inquinatum arefactum simplici aqua eluemus, & inde à maculæ co-

A lore redundantis humoris notionem capiemus. Hic verò fluxus plerunque citra dolorem prodit: aliquando tamen vtero exulcerato etiam cum dolore promanat. Si itaque aliqua pars doluerit, & humor profluens planè cruentus fuerit, partis alicuius in vtero ruptionem aut erosionem indicat, id quod maximè in collo vteri contingere solet, & potest hoc digiti immissione percipi. Inferre verò solet hic fluxus debilitatem, coloris vitiationem, appetitus subuersionem, inenarrabilem tristitiam, pedum tumorem. & in aliquibus perpetua destillatio perseuerat:
B in aliquibus per interualla quædam redit. & ætate quidẽ vigentes, rubra ferè fluxio infestat: declinãte verò ætate, alba. Et vtraque sanè fluxio si suæ ætati acciderit, facilè curatur: si alienæ, difficulter. In omni verò defluxu os aperitur ipsius vteri, & velut relaxatur. quibusdam etiam vterus ipse procidit, vt vsque ad muliebre pudendum progrediatur.

Curatio rubri vteri fluxus, Cap. LXVI.

Mulieri rubro fluxu vexatæ primùm sanguinem euacuabimus per venæ sectionem. hæc enim non
C solùm materiam ad vterum confluentem diuertit, sed detentionem etiam ac cõstrictionem efficit. multa enim sequerentur incommoda, si sanguinis vel cuiusque fluxus lationem localibus auxiliis reprimeremus. Nam aliquæ inde in hydropem, aliquæ in neruorum affectiones, aut oris ventris, aut capitis vexationes collapsæ sunt. Proinde si nihil obstiterit, hoc est si nõ valde magna fuerint obstacula, sanguis mittatur: præsertim si ætas venæ sectionem non prohibet. & sanè paulo antè dictum est, iuniores ferè rubro fluxu vexari. Detractio verò sãguinis velut
D in iis qui sanguinem reiiciũt partiatur, vt paulatim reuulsio fiat. Et dilata venæ cubiti sectione, à fronte, aut naribus, aut scapulis sanguinem auferemus. At verò lumbis ac femoribus detrita ac mollia lintea imponantur, frigidis succis imbuta. Locetur autẽ mulier coxis accliuibus, cruráque extendat ac inter se complicet ad vteri partes contrahendas. Quòd si copiosè sanguis feratur, coxæ, pecten & lumbi spongiis posca madefactis integantur. Si verò modicè destillet, lana succida vino & rosaceo imbuta adhibeatur, & extremæ partes deligentur: atque hæc
E non solùm in principio fiant, sed etiam post circuitus ante exacerbationem, & in ipsa exacerbatione. Vtatur ægra etiam insessionibus ex myrti, rubi, malicorii & similium decoctis, in quibus sæpe aceto affuso vsque ad vmbilicũ immergatur. Adhibeat & infusiones adstringẽtes ac moderatè frigefacientes, velut est plantaginis succus, polygoni, stratiotæ, malorum cotoneorum, ac mespilorum. Sed & sideritidis herbæ aut parthenii succus eximiè confert: hæc autem singula cum rosaceo aut myrteo oleo infun-
F dantur. Vinum item dulce in mali Punici cortice calfactum, vtilissimè tepidum infunditur. Efficacissimè verò fluxum compescit spongiæ pice liquida imbutæ ac vstæ cinis subditus, itémque leporis pili vsti. Solemus & linteum alumine madefactum ac reficcatum similiter adhibere. Asininum autem lac, si eius copia fuerit, præsertim asinæ per pascua pratorum nutritæ, omnibus succis præstat, vbi fluxus cum dolore defertur. confert & stercoris eiusdem asinæ succus, & alicæ aut ptisanæ succus: & rosaceum vel per se vel cum lacte infusum. Cæterùm pessi ad rubrum fluxum iidem faciunt qui ad sanguinis eru
G ptiones sunt relati. sunt autem in aliquo ex prædictis succis madefaciendi. Facit & lycium, acacia, hypocisthidis succus, singula lacte bubulo aut sapa diluta. aut galla cum thure & rosaceo. aut spodium pompholygis cum rosis & passo. aut oui testa vsta cum myrto sicca & passo. aut cinerem sarmentorum linteolo illigatum & aliquo prædicto succo tinctum subdito. aut senecionẽ herbam tritã subdito, & bibẽdam dato. Galla item vsta, & modò vino, mo
H dò aceto extincta, ac in pessum efformata subiicitur. Ablatis autẽ his, pedes adstringentibus decoctis moderatè frigidis aut tepidis abluantur. & ex relatis succis aliquis vtero infundatur. In debilioribus tamen ac delicatioribus fœminis mitiora adhibebimus. Aliquibus enim occulti vteri meatus à vehemẽtioribus medicamẽtis adeo constringũtur, vt vlcus aut duritia oboriatur, & cõcipiẽdi

facultas tollatur. Ventri quoque ac lumbis refrigerantia ac adstringentia adhibeantur, velut est portulaca, perdicium, solanum, hyoscyamus per se & cum polenta acetóque ac palmulis: aut ordeacea farina cum palmulis, malis cotoneis, ac mespilis. Cerata item ex iisdem præparata pectini ac lumbis imponantur. Conferunt & cucurbitæ dorso & sub alis affixæ. & quæcunque potiones sanguinem reiectantibus congruunt, his quoque commodæ sunt: velut est ex simplicibus rheon Ponticum, terra Samia, terra siue aster appellata, terra Lemnia sigillum vocata, cum plantaginis aut polygoni succo, & reliqua tum simplicia tum composita, suo loco relata. Sit porrò & vniuersa victus ratio astrictoria, quæ aliquatenus crassefaciat, & potus aqua. quòd si vires collabantur, vinum crassius exhibeatur. At si fluxus multitudo reprimatur, paucus autem adhuc feratur, pro refrigerantibus ac adstringentibus, media inter hæc adhibeantur, vt ne fluxu repentè suppresso, inflammatio aliqua oboriatur. Vtendum est & emplastris ad cruenta vulnera idoneis, velut est quod è salice paratur, & quod Icesium appellatur, & alia huiusmodi.

Albi fluxus curatio, Cap. LXVII.

SI fluxus albus, aut serosus, aut saniosus, aut liuidus infestat, in principio quidem resistendum non est vt aliena à corpore excernantur. post principium verò oleo susino totum corpus largè illinatur. Gestationes autem & vocis exercitationes, frictiones item ac deambulationes, non in hac solùm fluxus specie, sed etiam in aliis conueniunt. Ipsis verò locis moderatè adstringentia adhibeantur, quæ simul extergendi vires habent. Et sanies profluens assiduè calida aqua eluatur, & lana detergeatur, ne ab humore transeunte vlcus excitetur. Rosaceum item aut myrteum, aut melinum oleum illinatur. Aqua etiam pura nihil adstringens habens admixtum, in principio præsertim, adhibeatur ob influentis humoris acrimoniam. & ob eandem causam etiam alicæ ac oryzæ succus infundatur. Facit & fœnigræci decoctum plurimo oleo susino admixto. susinum enim oleum tum huic tum aliis succis vtiliter admiscetur. Atque hi quidem succi efficaciores erunt, si quid acaciæ, aut hypocisthidis, aut de aliquo quopiam ad rubrum fluxum relato, fuerit admixtum. Possumus etiam pro susino oleo lentiscinum aut œnanthinum adhibere. Stercus insuper caprinum cum myrrha, thure & aloe, rosaceo & aceto addito commodè subditur, ita vt his ablatis loci vino nigro austero abluantur. Vbi verò quæ profluunt fœtida sunt, post relatorum vsum tetrapharmacum rosaceo dilutum adhibebimus, & per certa interualla vicissim, tum prædicta auxilia, tum tetrapharmacum applicabimus. Si verò fluxus sordidus fuerit, & dolorem intulerit, vitellos ouorum assatos cum modico croco & rosaceo subdemus. aut malum cotoneum assatum eodem modo. Et lenticulæ decoctum cum plantaginis succo infundemus. At si quæ profluunt, sordida quidem fuerint & fæci similia, dolorem tamen non intulerint, infusa ad dysenteriam idonea immittemus. Vbi autem loci purgati fuerint, adstringentibus elotionibus confidenter vtemur. Locis verò induratis, asininum lac cum rosaceo aut susino oleo infundemus, & in pesso subdemus. & si asininum defuerit, caprinum succedat. Lac verò præstat quod ab animali per prata pascente emulgetur. Aliquando etiam amylum ad crassitudinem comparandam lacti admiscemus. Pessi insuper iidem, cataplasmatáque ac emplastra eadem quæ ad rubrum fluxum retulimus, huc transferantur. Præcipuam verò fiduciam in recta victus ratione habere oportet: nec quantitatis solùm, sed etiam qualitatis eduliorum ratio habenda est. sitque alimenti materia talis quæ & crassefaciat ac vires corroboret, quales sunt sorbitiones è tritico ac lacte paratæ, non aquosæ ac dilutæ, sed probè compactæ, quæ pro occasione etiam ex passo Cretico parentur. Carnes verò eligendæ sunt siccandi vi præditæ, velut aues montanæ & ferarum animantium. Cæterùm vbi fluxus cessauerit, à veloci deambulatione, à multis pectinum ac lumborum frictionibus, ab acrium esu, à calfacientibus, à flatuosis, & ab eis quæ vrinam prolectant, diu absti-

A nendum est, & balneis rarò vtendum, neque venter mouendus est, neq; spiritus retinendus. hæc enim omnia malum reuocant. Partes autem superiores sensim ac leniter exerceantur, ac perfricentur insessiones fiãt in aqua non adeò frigida. E pessis autem subdititiis elaboratiores ac medicamentosi vitentur. Verùm post insessiones rosaceum lana exceptum subdatur, & in ipso curationis tempore, ægrotæ bibant ea quæ ad sanguinis per sputum reiectionē retulimus. Faciunt & pæoniæ grana pallida quindecim assiduè pota. aut corallorum drachma vna è vi-
B no nigro. aut vinacea trita cum vino. aut leporis siue hœdi coagulum erui magnitudine in posca dilutum. aut corticis loti arboris decoctum. Aliud Aspasiæ, ad mulieres quæ sinum pudendi valde humectum habent, vt ex eo non concipiant: Gallas per octo dies aqua macerato, deinde lanam puram ac mollem in aqua illa siue cremore gallarum tingito, & non exprimito, sed siccari sinito, & lanam ita subdendam dato. Ex hoc mulier velut virgo reddetur. & hoc sæpe repetat. Aliud. Semen rumicis acuti cum pauca aqua subigito. aut si viride fuerit,
C per se terito, & subdendum exhibeto, & fiet pudendum velut virginis adstrictum.

De vteri strangulatione, Cap. LXVIII.

VTeri strangulatio ab vtero quidem infernè oritur: verùm supernæ partes, & principales præsertim, per cōsensum afficiuntur. nam ad cor per arterias, ad cerebrum per spinæ membranas ac neruos, ad hepar per venas affectio transit, videtúrque vterus velut ad supernas partes ascendisse. Consequitur affectas, accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia ad agendum, debilitas crurum,
D pallor faciei, tristis aspectus. Instante verò strangulatione, sopor grauis ac profundus, mentis ac sensuum apprehensio, cum vocis interceptione. Pulsus autem parui ac debiles fiunt, & aliquando penitus intercipiuntur. quibusdam autem neque respiratio sensibilis permanet. Aliquæ verò aliis actionibus integris manētibus, magnam respirationem ex hac affectione habent. Et hinc manifestum est quòd non circa cor & stomachum compressio, aut morsus, aut perfrigeratio, à partis ascensu fit, sed circa partes respirationis & pulmonem hoc contingit. Quapropter
E neque animi deliquium his vehemēs est, quum cor affectionis exors permanserit. Neque enim fieri potest vt animi deliquium citra cordis consensum ingruat. Cæterùm affectionis differentiæ, pro causæ efficientis differentia ac magnitudine sunt. Et sanè quidam experiri volētes an aliqua adhuc supersit respiratio, lanam carptam naribus admouent, atque inde ex lanæ motu colligunt an aliqua inspiratio aut expiratio restet. Alii poculum aqua plenum ad os ventris ponunt, & considerant an aliquo motu aqua agitetur. Et profectò vtrique ignorant, aliquando subla-
F ta penitus oris ac narium respiratione, superesse adhuc eam quæ in toto corpore ab arteriis perficitur. id quod etiam in reptilibus venenatis contingere videmus. Hæc enim per totam hyemem mortuis simillima in cauernis latitant, per arterias tantùm totius corporis respirantia. Sic etiam in vteri strangulatione fieri potest, vt toto corpore frigefacto, oris ac narium respiratio intercidat, supersit autem ea quæ ab arteriis fit. sed & oris ac narium respiratio adeò parua esse potest vt sensum lateat. Profundissimo itaque sopore corripiuntur huiusmodi mu-
G lieres, voce, sensu, ac motu interceptis. Stomachi etiam dolore vexantur, & saliuam vomunt, si in stomacho aut capite humiditas sita est. Deinde verò exolutis causis, corpus firmari incipit, & malæ rubescunt, & oculi post multam grauitatem attolluntur. & vbi iam malum ægram relicturum est, humiditas quædam ex locis muliebribus excurrens tactu percipitur, & intestina murmurant, & ipse vterus paulatim laxatur. Atque sic exurgens ægra intellectum ac sensum recipit. Accidit hæc affectio omni quidem tempore, sed hyeme præci-
H puè ac autumno, iunioribus præsertim, salacibus ac sterilibus, maximè si per medicamēta steriles fuerint. Oritur autē vel vtero perfrigerato dum menses prodeūt, vel propter abortū, vel sāguinis eruptione ab vtero, ab aliquo repētè suppressa. Atq; hic morbus vbi inuadere assueuerit,

comitialis modo diuturnus & per circuitum repetens efficitur:& tutus quidem apparet, ſingulis tamen acceſſionibus præceps periculum affert,vt nō eadem ſolùm die, ſed intra paucas horas interimat. Et pulſus quidem primùm denſiores fiunt & inordinatè mouentur,deinde etiam penitus intercipiuntur, & exigua quædam humiditas cutis ſuperficiem irrorat. Similiter & reſpiratio primùm obſcuratur,poſtea penitus intercidit. Eſt autem hic morbus flatuoſa perfrigeratio, non inflammatio, velut Soranus putat. Semen enim in vtero paulatim coaceruatum,aut alia quædam materia inſita ac putrefacta,perfrigeratur, & ad cerebrum ac cor frigiditatem tranſmittit, atque hæ partes principales frigefactæ relata accidentia inferunt. Et ego ſanè mulierem vidi in hunc morbum collapſam,dum ab obſtetrice laxantia ac odorata auxilia adhiberentur,& pudendi ſinus digitis penitius confricaretur,tum ex auxiliorum admotorum caliditate, tum ex digitorum contrectatione,ſe contraxiſſe cū dolore quodam voluptate permixto: deinde excreto multo craſſo viſcoſóque ſemine, protinus à moleſtiis ac afflictionibus liberatam eſſe. Neque mirum videri debet vel ex minima humorum mole tanta accidentia conſequi. ſi enim pauciſſima veneni quantitas,& tam exiguum virus reptilium per anguſtiſſimum foramen eiectum, mala longè ſæuiora inducit, non abſurdum dictu eſt, ſemen corruptum aut menſtruum ſanguinem ſuppreſſum ac detentum talia inuehere accidentia.Sed & ex canum rabie facilè huius rei coniectura eſt. tanta enim inde humorum fit alteratio, vt ſi eorum canum ſaliua ſolùm corpus humanum contigerit,confeſtim rabiem inducat. At verò ſcire operæpretium eſt,hunc morbum non ſolùm ob vteri aſcenſum fieri, vitioſo humore velut diximus in eo collecto,ſed ſæpe etiam ex ventris repletione vtero affectionem tranſmitti: & aliquando hepatis aut ſplenis cauſa, vaſa ex quibus vterus dependet,retrahi. Quum ergo vterus ex ſeipſo laborat, pro ſeminis vel menſtrui ſanguinis coaceruati quantitate ac qualitate, alia aliàs accidentia conſequentur. Si enim cauſa efficiens frigefaciendi vires habuerit, ita vniuerſum corpus perfrigerabitur vt reſpirationis ac pulſuum ſenſus penitus aboleatur. Si verò humores affligentes craſſi aut acres fuerint, conuulſio ſubſequetur, quemadmodum atræ bilis humores animi triſtitia comitatur. At animi deliquia, exacerbationum vehementia, & maxima perfrigeratio, & oris ventris afflictio, inducit. Ægra itaque ceruice ac ſcapulis accliuius collocetur, femoribus ac inguinibus decliuibus, & in ipſis exacerbationibus extremæ partes deligentur, & pedes ac crura fricentur. Naribus autem odorata admoueantur, velut eſt galbanum, aut caſtoreum, aut ſagapenum, ſingula ex aceto trita ac naribus illita. aut acetum acerrimum, in quo pulegium, calaminthe, thymus, origanum, conyza tenuis, & alia huiuſmodi acria decocta ſunt, calefactum naribus adhibeatur. Hæc enim craſſos vapores cerebri incidere & attenuare poſſunt,ac ſimul frigiditatem depellere, & inſpirata thoracem ac pulmonem expurgant, & ſtomachum corroborant. Excitentur etiam ſternutationes caſtoreo, pipere,ſtruthio, naribus per ſpecillum admoto. Os autem ægræ aperiatur, ac medius digitus ad vomitum proliciendum intromittatur. Nares item caſtoreo, bitumine,galbano, ſulphure ſuffiantur, ac funiculo lucernario recens extincto, aut pennis vſtis, aut ſoleis antiquis, aut cæparum, aut alliorum corticibus, aut capillis ipſius propriis exuſtis, aut cornu caprino incenſo, aut pice ad prunas liqueſcente,cedriáque ac veratro, aut pane recèns incenſo, & ſimilibus. Quidam etiam matulam vrinariam inueteratam, & pannos ſulphuratos incenſos naribus admouent. Sinapi item tritum cum aceto, & gagates lapis aqua tinctus & incenſus,ac oleo extinctus, naribus adhibeatur. aut rutam viridem manibus contritam ſuffito. Vterum verò infernè per pudendum odoratis ſuffito,ſtorace videlicet ac ſandalis, & aloe ac ſimilibus. Illinantur etiam lintra pudendum ea quæ laxandi,calfaciendi,ac flatus diſſoluendi vires habent, qualis eſt peſſus enneapharmacus appellatus,& cæteri eiuſmodi

A ad vteri duritias inferius deſcripti, amaracino, gleucino, irino,cyprino,aut capniſto oleo diluti: adiecta etiam rutæ aut cumini portione. Atque hæc digitis excepta obſtetrix vſque ad vteri os immittet, ac leniter ac diu confricabit, vt hinc irritatus craſſus humor qui in vtero hæret,prouocetur ac calefactus excernatur.In ipſum quoque vterum per vterifuſorium clyſterem, amaracinum aut gleucinum aut foliatum vnguentum iniiciatur. Et in ſedem glandes indantur, ex ruta, cumino, nitro & mel**B** le cum aliquo ex relatis vnguentis & butyro præparatæ. Eſt & cucurbita primùm inguinibus ac femoribus, deinde vtrinque circa vmbilicum, cum plurima flamma citra ſcarificationem affigenda. Et ſuper hæc omnia, mulier magnis vociferationibus excitetur ac vocetur. Inſeſſiones quoque parentur in decoctis baccarum ac foliorum lauri, pulegii, calaminthes, marrubii, artemiſiæ, conyzæ, ſabinæ, centaureæ, dictamni, ſampſuchi, fœnigræci, althææ, chamæmeli, ariſtolochiæ, iridis, ſerpylli. Inſeſſionum verò tempore, cerebri cura non re**C** linquatur, ſed roſaceo & aceto caput irrigetur, & in aceto priùs ſerpyllum, ſpondylium, ruta, baccæ lauri, interdum & caſtoreum coquatur. & naribus prædicta odoramenta aſſiduè adhibeantur, præſertim caſtoreum cum aceto. Præcordia item faſciis vinciantur, & diſtentis manibus os vteri comprimatur. at vbi exacerbatio inſtat, ægra ad vomitum cogatur: omnes enim vomitu leuantur, ſed præcipuè quæ cibo grauantur. Tertia verò die cucurbitæ cum ſcarificatione pectini ac lumbis affigantur, deinde loci ſcarificati ſale conſpergantur. Et v**D** bi ab huiuſmodi auxiliis diſceſſerimus, ad caſtorei potionem tranſibimus, quod aſſiduè potum ſæpe penitus ab hoc morbo liberat. dandum eſt quotidie drachmæ pondere, aliquando cum aqua mulſa, aliquando cum artemiſiæ decocto: bituminis quoque ſcrupulus vtiliter ei admiſcetur. Nec parum iiſdem confert acetum ſquillinum aſſiduè potum. atque hæc curatio in morbi exacerbationibus adhibetur: vbi verò diuturnus factus fuerit, plerunque à venæ ſectione initium faciamus, præſertim ſi menſtruæ purgationes fuerint detentæ. **E** Deinde ad alui euacuationem progredimur. ac hiera quidem ex colocynthide omnium efficaciſſima eſt: mulieribus tamen & vteri affectionibus magis conuenit hiera ex aloe picra, *hoc eſt amara* appellata, quæ habet aloes drachmas centum, aſari, croci, cinnamomi, maſtiches,ſpicæ nardi,xylobalſami,ſingulorum drachmas ſex. Hoc medicamentum aridum ſeruari debet. vſus verò tempore ad integram alui ductionem, drachmas quatuor. ex eo cum aquæ mulſæ cyathis ſex propinentur. At ſi partitam purgationem maluerimus, drach. duas tan**F** tùm ex tribus aquæ mulſæ cyathis exhibebimus. ita enim ſtomachum firmat, vires reparat, ac morbum depellit. Neque poſt adeptam ſanitatem medicamenti vſus ſtatim deſerendus eſt,ſed quantitas ſolùm paulatim imminuenda. Peracta euacuatione, cucurbitæ inanes quidem, ſed cum plurima flamma affigendæ ſunt, & violenter detrahendæ. Aliquando etiam ſcarificatio fit,& ſcarificati loci ſale conſperguntur: deinde cum cyprino cerato ad cicatricem perducuntur. Deinde emplaſtrum ſiue epithema emolliens pectini adhibeatur, quod è ſeminibus **G** præparatur, ſuprà inter ſplenis auxilia deſcriptum, primùm cum cerato dilutum, poſtea cerato paulatim detracto, ipſum ſolum per ſe imponatur, donec puſtulæ velut vari in cutis ſuperficie excitentur: quæ poſtquam emplaſtro albo, aut alio quopiam ad ambuſta deſtinato fuerint ſanatæ, iam locus eſt ſinapiſmis & dropaciſmis acopiſque appellatis, ex euphorbio, pyrethro, adarce ac pipere paratis. Multùm verò conferet ad medicamenta, etiam recta viuendi ratio, per deambulationes matutinas, geſtationéſque in curru, vel naui, vel iumēto. A motu verò geſtationis prodeſt vociferatio, & lectio clara, modulata ac con**H** cinna: item vnctio, frictio, & exercitatio per congrua interualla repetita. Balneum autem raró, & nonniſi ſordis detergendæ gratia adhibeatur, & tamen bis aut ter per totam curationem ad morbum expellendum admitti poteſt. Poſtremum verò confugium eſt ad balnea

naturalia, tum calida tum frigida. Recuperata tandem sa
nitate mulier non omnino negligatur, sed præseruationis
gratia per certa interualla, suspectis præsertim tempori-
bus, insessiones suprà relatæ adhibeantur, & saluiæ, pule-
gii, mercurialis, fœnigræci decoctis, loci eluantur. & pessi
calefacientes & emollientes post elotiones subdantur.
Philosophus verò inquit, Ad mulierem ex vteri strangu-
latu collapsam, plurimis remediis frustra tentatis, duos sta
minum glomos in oleum anethinum feruens conieci-
mus: & alterum probè expressum calidissimum loco ad-
hibuimus, & antequam frigefieret, alterum pro eo subie-
cimus, hócque vicissim tandiu repetiuimus donec mu-
lier citra dolorem exurgeret. Sed & ceratum ex araneis
interdum vmbilico imposuimus. Aliud ad vteri stran
gulatus ac dolores: Testudinis terrestris hepar tritum, in
pesso subdito.

Pessi ad vteri strangulationem idonei,
Cap. LXIX.

PEssi ad strangulatum vteri idonei tales sunt: Adipis
anserini sescuncem, mastiches, adipis phasiani, styra-
racis, singul. quadrantem, ceræ quadrantem, vnguenti nar
dini, spicæ nardi, croci, sing. vnc. vnam. crocus cum vino
odorato veteri teratur, sitque vinum adstrictionis omnis
exors. Alius. Ceræ sescũcem, ammoniaci, mastiches,
sing. vnciam vnam, opobalsami, olei irini, sing. quadran-
tem. Alius. Styracis sextantem, ceræ albæ dodrantẽ,
casiæ, spicæ nardi, amomi, croci, mastiches, sing. drach. I.
adipis porcini, terebinthinæ, sing. sescuncem, thuris se-
squiunciam, adipis anseris & phasiani, sing. quadrantem,
opobalsami, olei liliorum, amaracini, cyprini, nardini, i-
rini, sing. vnc. I. Quòd si validiorem facere malueris, car-
damomi drachm. quatuor adiice, & seminis rutæ tantun-
dem. Oportet autem, aeris constitutionis respectu, ea quæ
calefaciunt detrahere vel addere.

Vnctiones ad vteri suffocationem, Philagrii,
Cap. LXX.

VNctiones post balnea præseruationis gratia tales ad-
hibeantur: Olei dulcis lib. vnam, seminis viticis,
rutæ, contusorum singul. quadrantem, casiæ tritæ qua-
drantem. omnia simul misceto, & sub canis æstu per dies
quadraginta insolato. Quòd si pro temporis anni, aut re-
gionis, aut temperaturæ calidioris, siue frigidioris ratio-
ne, vnctionis vim intendere vel minuere volueris, addi-
to ac detrahito ex medicamentis quantum ex re esse iu-
dicaueris: aut si vnctio præparata non fuerit, irino vnguẽ-
to rutam, aut casiam, aut amomum, aut quicquam ex iis
quæ suprà dicta sunt admisceto, ac vtitor. possunt & ci-
tra balneum hæ vnctiones pectini ac lumbis illini. Effica
ciores autem euadent, si adarcen vstum vel crudum, aut
pyrethrum, aut piper tritum, aut oleum laurinum, aut ci-
cinum, & reliqua eiusmodi addideris, ita vt vnctio cras-
sior fiat. Alia vnctio ad eandem vteri strangulationem:
Terebinthinæ, olei laurini, sing. sescuncem, olei irini, ane
thini, sing. lib. vnam, seminis cannabis, adarcæ, sing. se-
xtantem, piperis, saluiæ, calaminthæ, sing. vnciam vnam.
pyrethri sextãtẽ, nigellæ, casiæ, sing. vnc. I. Arida tenuissi-
mè trita liquabilibus liquatis admisceto, vnito, ac adser-
uato. vsus autem tẽpore aliquo oleo calido diluito, pecti-
nique ac lumbis illinito. Suffumigium vteri: Stercoris
canini albi & sabinæ æquales portiones suffito, & si tor-
tiones successerint, morbi vexationes quiescent.

Varia auxilia ad vteri strangulationem,
Philagrii, Cap. LXXI.

MVlieres ad vteri strangulatum procliues, Diospoliti
co pharmaco assiduè vti debent, & eo quod ex tri-
bus piperis generibus constat, & quod ex calamintha ap-
pellationem habet. Singulis autem admiscenda sunt quæ
semen minuunt ac abolent, qualia sunt viticis, rutæ, can-
nabis semina, nymphææ radix, ac reliqua huiusmodi
quæ in venereorum tractatu retulimus. castorei quoque
drach. vnam assiduè potent, modico aniso adiecto. At ve
rò si prægnantibus respiratio intercepta fuerit, foris qui-
dem ad corporis temperiem emendandam, auxilia adhi
benda sunt: verùm potiones, & quæ in vterum fundun-
tur aut subduntur, penitus vitare oportet, sicut etiam cly-

A steres & sanguinis missionem. ex omnibus enim his ab-
ortus periculum imminet. Cæterùm meminisse oportet,
vt eis quæ neque contractionem, neque declinationem
vteri patiuntur, pro humiditatis aut siccitatis ratione me
dicamenta idonea exhibeantur, & validiora: sicut eis quæ
rarum ac molle corpus habent, imbecilliora: & rursus op-
positis, fortiora: itidémque iunioribus, simpliciora: ætate
prouectioribus, efficaciora. & his quidem quæ totius cor
poris distentionem à flatu ventoso percipiunt, flatus le-
uantia exhibenda sunt: quæ verò grauitatem perceptant,
B incidentia ac attenuãtia: eis autem quæ humorum acri-
monia vexantur, laxantia ac pinguia. At si declinatio,
aut contractio, aut inflammatio circa vterum fuerit, o-
mnia imbecilliora offerantur: fortiora enim morbum
exacerbant, & seminis excretionem prohibent: & contrà
quæ pro curandi corporis ratione moderata sunt, tum i-
psi affectioni medentur, tum seminis excretionem ad-
iuuant.

De seminis fluxu, Sorani, Cap. LXXII.

MVlieres non aliter quã viri è seminis fluxu laborant.
C Est autem hæc affectio, seminis citra concitationem
ac tensionem veneream profluuium, ad quod vteri laxa-
tio ac debilitas, & totius corporis tabefactio consequitur.
A toto enim corpore materia paulatim ad vterũ cõfluit,
atque istic modicè velut in oculis lacryma mutatur. & sæ-
pe contingit vt affectio hæc diuturna fiat. Quaproter re-
centem adhuc reprimere ac sedare conabimur per ea
quæ sensim adstringunt, velut est rosa, myrtus, rubus, len-
tiscus, & huiusmodi. Pectinique ac inguinibus acaciam,
hypocysthidẽ, & similia cum vino austero imponemus.
D Cerata item ac cataplasmata è palmulis, maliscotoneis, ac
myrti baccis adhibebimus. Laminam quoque plum-
beam latam ac tenuem lumbis alligare oportet, & stratũ
non sit delicatum, sed potius asperum. Vomitus à ieiunis
quidem fiat, à cibo tamen admitti quoque potest. Præ-
terea partes supernæ exerceantur ac diu confricentur. &
cauendum ne affectæ partes inungantur aut calefiant. In
potu detur solani radix arefacta, aut viticis, aut rutæ, aut
cannabis semen ex aqua, singula drachmæ pondere. Ci-
bi vitandi sunt exoluti ac sorbiles, & ad seminis genera-
E tionem ac venerem excitandum idonei. Vescatur autem
solidioribus eduliis, & auiculis assatis vtatur, ac vinum
fuluum bibat. & omnia vitet quæ ad venerem irritare
possunt, ita vt neque picturas, neque signa formosa spe-
ctet, neque de concubitu verba faciat: sed tetrica viuen-
di ratione, lectionibúsque ac colloquiis seueris vtatur.
Perseuerante verò affectione, exercitia, sudorum prole-
ctationes, frictiones & frigida balnea adhibeantur, & ro-
saceum assiduè pectini ac lumbis illinatur. Si verò ali-
quando ob acriorem constitutionem ac qualitatem irri-
F tans, ac quodammodo mordens sensum, semen ipsis pro-
dit, contrariis cibis ac potibus vtatur, balneis item ac la-
ctis potu, & fructibus, & aquæ potu, ac similibus. Transfe-
rantur etiam huc quæ ad seminis profluuium in viris, &
ad seminis in somno effusionem suprà relata sunt.

De vteri debilitate, Sorani, Cap. LXXIII.

QVemadmodum aliæ corporis partes, ita etiam vte-
rus aliquando debilitatur. Consequitur ad hanc affe
ctionem fastidium veneris, flatus ventosi excernuntur,
menses exuberant, & singulis mensibus bis aut ter inor-
G dinatè deferuntur, nigri & aquosi. Neque semen viri inie
ctum diutius detinetur sed à concubitu defluit, aliquibus
statim, quibusdam post aliquos dies. Quædam abortum
faciunt, aliquæ non abortientes gracilem ac imbecillem
fœtum generant. Menstruorum verò tempore, pectinis,
lumborum ac crurum grauitas adest, & stomachus malẽ
habet, & hinc vaporibus ad caput eleuatis aliquando de-
liria succedũt, similésque sunt harum vexationes eis quæ
ab vtero strangulantur. quandoque etiam velut atra bile
perciti desipiunt, ac furore aguntur. Oritur hoc malũ
H ex assiduo partu ac vteri distentione, præsertim vbi fœ-
tus insignis fuerit magnitudinis. Curatio ea facienda
est, per ea quæ firmandi ac debiles partes corroborandi
vires habent. Insessiones itaque adstringentes ad tactum
tepidæ, & vteri elotiones conueniunt. & rosaceum oleum

tepidum,aut narcissinum, aut melinum, aut susinum, & huiusmodi,pectini ac lumbis illinatur.Et mulier per con gruos motus assiduè exerceatur, & alimẽtis vtatur paucis quidem, sed quæ cum leui quadam adstrictione, carnis copiam generant. Vinum autem fuluum adstringens parcissimè potet.est enim sitis huic affectioni commoda. Omnem verò lactis esum,& obsonia è caseo parata vitare oportet.vniuersas item purgationes atque alui ductiones recusare.

De furore vterino, Eiusdem,

Cap. LXXIIII.

FVror vterinus est vteri intemperies, ad affectionis consensum cerebrum trahens,ad quam rabiosum delirium consequitur. Differt ab vteri strangulatione, primùm causa. neque enim hic vterus sursum tractus principalem aliquam partem ad affectionis consensum ducit, aut compressione,aut morsu, aut vapore: sed eodem loco permanens per medullam spinalem aut alias sibi insertas propagines vitiosam qualitatem(quancunque tandem)ad cerebrum mittit. Deinde etiam signis ab vteri strangulatione differt. Ægrotæ enim minimè in hac sicut in illa affectione mutæ ac sine sensu decumbunt,sed potius garrulæ,iracundæ ac inquietæ fiunt. Differt etiam à furore non per consensum,sed primariò cerebrum impetente.harum enim amentia tota in venere versatur,& nihil aliud imaginantur aut loquuntur quàm de coitu,pruriénsque pudendum habent, eiúsque attactu mirum in modum delectantur. Accidit hæc affectio temperatura calidis,ætate vigentibus,virginibúsque ac castitatem seruantibus,& quæ optimis eduliis vescuntur, & in deliciis ac animi voluptate versantur, præcipuè si aliàs libidini ac veneri assuetæ fuerint. Nihil enim aliud est hæc affectio quàm ardor & feruor vteri ad cerebrum & totum corpus distributus. Proinde quæ suprà ad calidam vteri intemperiem relata sunt vtero adhibenda, huc transferantur. Irrigationes autem capitis, & alia auxilia furori congrua, Sermone sexto retulimus. Peculiariter autem huc facit pastillus Trigonus,cum æquis portionibus ero comagmatis ac cypheos aromatici. Facit & hydrorosati potus.& hoc medicamentum: Smyrnii, croci, spicæ nardi,sing. vnciam vnam,excipe diacodio aut hydrorosato, & drach. duarũ pondus ieiunis exhibe cum coriãdri decocto. quòd si ob corrupti seminis redundantiam affectio contigerit,nitrum & cardamomum cerato excipito, ac pudendis subdito. saliuæ enim simile quid elicitur,& affectio sedatur.Ruta verò cum castoreo in myrteo cerato supposita,genituram siue semen contrahit, & furorem mitigat. Sed & diacodium aceto aut solani succo admixto subditum ardorem extinguit.

De vteri resolutione, Eiusdem,

Cap. LXXV.

VTerus sæpe etiam ob alias causas, sed maximè propter frequentes abortus resoluitur. Consequitur veneris odium,oris vteri frigefactio, eiusdémque plenus, pinguis & velut infartus habitus, ceruicis item laxitas ac stupiditas. sæpe etiam menses supprimuntur, aut ægrè prodeunt. In congressu viri vel nihil omnino seminis in vterum immittitur,vel iniectum velut ex inanimato loco statim effluit. aliquando etiam vrina & stercus impotunè prodit. Curatio autem similis est ei quàm de men struorum stillicidio diximus.Facit & assiduus castorei potus, & pessorum calefacientium, elotionúmque ac vnctionum adhibitio.

De vteri prolapsu, Eiusdem,

Cap. LXXVI.

PRolabi vterum dicimus,quum ita euertitur vt foras promineat. neque enim totus à suis appendicibus exolutus,velut imperiti putant,excidit. nam si ita procideret,restitui non posset.Quod autem procidit,struthiocameli ouo simile est,iuxta maioris ac minoris differentiam, prout violenta euersio contigit. Sunt autem prolapsus causæ multæ.Ab alto enim delapsa mulier & in coxas delata,diruptis pelliculis ac ligamẽtis quæ vterũ continẽt ac vicinis partibus cõnectunt, hoc malo corripitur. corripitur & ob violentam secundæ extractionem, quod

A præcipuè in abortibus contingit. Præterea inartificiosa fœtus extractio,aut nimia spiritus detentio,aut immensi oneris eleuatio,aut plaga, vteri prolapsum inducit. Sæpe etiam ob humoris plurimi ac lenti defluxum,& ob partuum frequentiam, appendices ex quibus vterus dependet,laxantur ac soluuntur.Quin & ob vehementes animi affectus,velut si liberorum amissio,aut hostium incursus nuntietur, aut ob periculosam nauigationem, aut eiusmodi quandam causam,mulieres toto corpore exolui solent,ita vt vterus simul prolabatur. Aliquando etiam citra vllam eiusmodi causam partes debilitantur, vt pro-

B pter pellicularum ac musculorum vterum sustinentium resolutionem,hæc affectio contingat,quod inclinata ætate maximè fieri solet. In principio itaque plurimus sanguis erumpit,deinde consequitur dolor præcordiorum, lumborum,imi ventris,ac pudendorum,& periculum est ne perfrigeratis locis conuulsio inferatur. Vbi verò temporis progressu affectio inualescit,& loci callosi facti fuerint,neque conuulsionis periculum imminet, neque dolor infestat. Quum ergo adhuc recens est affectio,conari

C oportet vt vulua ipsa contrahatur.In principio enim facilè dirigitur, & rectè locata permanet, præcipuè in vigoris ætate. nam in ætate prouectioribus contrahitur quidem, sed ex leui occasione rursus prolabitur. Si itaque durum stercus in recto intestino esse suspicaberis, per clysterem euacuabis.Similitérque si in vesica lotium collectum fuerit,per fistulam vesicæ adaptatam euocabis. Contingit enim plerunque vt illarum superfluitatum detentione, vterus inter vtrunque,rectum inquam intestinum ac vesicam situs,comprimatur ac coarctetur, & impediatur ne

D repelli,& ad proprium situm reduci possit. His autem peractis ægram supinam collocabimus, coxis altioribus, reflexis poplitibus,ac cruribus disparatis. Deinde prolapsam vteri partem oleo tepido,aut butyro,vel betæ, maluæ,althææ,fœnigræci,seminis lini, aut similium decocto fouebimus: & lanam conuolutam figura ac crassitudine muliebri pudendo correspondentem accipiemus, eámq; linteolo inuoluemus,& acaciæ aut hypocysthidis succo vino diluto intingemus, ac vtero apponemus,& citra violentiam totum quod prolapsum est reprimemus,

E donec tota moles intra sinum recipiatur. Postea lanam in pudendum subdemus,& alium lanæ hapsum vino adstringente imbutum superponemus, atque totum pectinem spongiis ex posca expressis integemus, & mulierem reclinabimus,crura extensa ac coaptata habentem, ita vt alterum alteri incumbat. tutius tamen fuerit per fasciam ad genua vsque constringere. Aliqui vterum recèns prolapsum cucurbitæ domesticæ ac betæ decocto,cum vrina graueolenti, aut acri aceto, aut re aliqua fœtida proluunt. At verò si prolapsus vterus, temporis progressu in-

F tumuerit,plurimóque humore refertus fuerit,vt præ tumore reduci non possit, betarum decocto ipsum rigamus,deinde acetum affundimus, & salem tenuissimum inspergimus, & postea sedato tumore, eodem decocto perfusum retrudimus. deinde cucurbitas vmbilico & vtrique lateri cum plurima flamma affigimus, & odorata assiduè naribus admouemus. Tertia verò die lana ad huc intra pudendi sinum existente,mulier in vino nigro austero aliquatenus tepefacto, aut in myrti, lentisci, rubi, ac malicorii decocto insideat. Et post insessionem rursus su-

G pina coxis altioribus locetur,& sublata ex pudendo priore lana, alia rursus eodem medicamento imbuta subdatur.Cataplasmata verò forinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis,polenta, lenticula ac malicorio, cum aceto mulso. atque hæc rursus tertia die fiant, vsque ad perfectam curationem. Porrò vteri crebrò prolabentes posca abluantur, in eadémque mulier diutius insideat. deinde omnia relata fiant. Sæpe verò ob locorum sensus subtilitatem,reiecto aceto terram nigram quam in lentibus reperimus aqua diluimus, & ex ea partem affe-

H ctam plurimùm fouemus,ac postea eadem medendi forma vtimur. At verò si vterus ob humorum lentorem difficulter repellitur,vini fæcem vstam, aut nitrum lixiuio permixtũ obluimus, & cum decocto aliquo adstringente, aut cum prædicta terra aqua diluta fouemus;

deinde plumbi cremorem oleo myrteo aut melino admixto, parti prolapsæ illinemus ac in sinum pudendi retrudemus. Loci insuper interni, ægra vndiquaque circũtecta, rebus fœtidis suffiantur. naribus autem odoratissima quæque admoueantur: & cibi boni succi, & vina odorata tenuia offerantur. Ferunt torpedinis corium recèns detractum, parti prolapsæ obuolutum, ipsam repellere. atque idem posse pastinacæ marinæ aculeum cum hyoscyami succo illitum. Illud autem obseruandum est ne aluus nimiùm subducatur. exoluuntur enim laxantúrque vicinæ partes, & vterus recidit. Si verò pars prolapsa temporis progressu per negligentiam computruerit, & ex assidua vrinæ irrigatione & adhærentibus sordibus exulcerata fuerit, auferatur citra vllius periculi formidinem. Narrant enim totum vterum putrefactum aliquando ablatum esse, & mulierem nihilominus superuixisse.

De reclinatione, auersione ac recursu vteri, Aspasiæ, Cap. LXXVII.

SVppressis mensibus necesse est venas & arterias ad vterum tendentes repleri. Nam sanguis vsque ad vasorum oscula accurrit quidem, verùm intra vterum prodire non potest, aut eo quòd nimia crassitudine osculis impingitur, & grumosus fit: aut quòd ipsa oscula clausa sunt, & transitum impediunt, ita vt venæ humore refertæ extendantur, & vicinos vteri appendices humectent, quorũ extensione vterus retrahitur. Si itaque ex vtraque parte æqualis retractio fiat, reclinatio, aut reuulsio siue recursus vteri æqualis contingit: si verò in alteram partem maior retractio fiat, alterum è visceribus his in causa est, splen videlicet aut hepar, quorum venæ superfluo sanguine extentæ à suis partibus vterum retrahunt: hepaticæ venæ è dextris, splenicæ è sinistris, prout alteræ magis fuerint repletæ. In vtram verò partem vterus declinauerit, digitorum admotione, & signis insequentibus cognoscemus. Si enim in obliquum declinauerit, propinqui femoris distentio, dolor, perfrigeratio, impedimentum, & torpor indicio erit. aliquando verò etiam eiusdem arefactio, & ad innitendum ac ambulandum impotentia consequitur. Si verò retrò aut infrà inclinat, torpor ac difficilis vtriusque cruris motus sequitur. sæpe etiam motus penitus intercipitur, & ingens vexat dolor. Aluus etiam supprimitur, neque clysterem admittit, nisi genibus innitatur ægra. Flatus item retinentur, & dolores inter sedendũ acuuntur, præsertim si versus anum reclinatio contigerit. At si ad pubem vergit, imus venter ac pecten extenditur, & dolores ibidem percipiuntur, aliquando etiam vrina supprimitur. Quomodocũque igitur vterus retractus ac inclinatus fuerit, eodem modo velut inflammationes in exacerbationibus curare oportet. In remissionibus autem & declinationibus, magis emollientibus vtendum est: perseuerante verò affectione, eis quæ ex alto attrahere, & corporis habitum mutare possunt. At verò auersionem versus anum ita curabimus: Primùm obstetrici imperabimus, vt digito in anum immisso vterum propellat. deinde glandem ano subdat quatuor digitorum longitudine, ex galbano & cera paratam, cuius extremitati filum extractionis gratia sit annexum. Aut castoreum aqua dilutum & lana exceptum similiter subdatur: aut bitumen aridum, aut pix liquida. Postridie verò irinum aut susinum oleum tepidum, in vterum & intestina infundatur. Et loci aromatum, aut marrubii, aut conyzæ decocto foueantur, & ex eodem vterus eluatur. postea ceratum rosaceum adhibeatur. Si verò in obliquũ retractio inclinat, primùm eadem fomẽta adhibeantur: deinde obstetrix specillo cum digito subimmisso, vteri collum dirigat. ægra verò in contrarium parti affectæ latus, aut supina, decumbat. Pessis insuper mollientibus aperientibúsque vtemur, & ex prædictis oleis aliquod infundemus, & pectini lanam vino & rosaceo imbutam, aut succum seminis lini cerato exceptum imponemus. Et castoreum cum aniso, aut cumino, aut nigella, aut pæoniæ radice, aut smyrnii, aut dauci semine, aut aristolochia, aut gentiana, aut helenio, ex aceto mulso propinabimus. Eadem etiam repentinos vteri dolores faciunt, non singula solùm per se, sed etiam simul coniuncta. Mulier autẽ accli-

A vi capite decumbat, & si compositus rectè vterus rursus retrahatur, fœtida statim naribus admoueãtur, & sternutationes prouocentur. & si vrina supprimatur, fistula vesicæ ad hoc destinata proliciatur. & si ab his exacerbatio fuerit exoluta, quiescendum est. Cæterùm pro afflictionis magnitudine, si ægram adolescentem & sanguineam nacti fuerimus, considerabimus an cubiti vena sit secãda. deinde menses prouocantia propinabimus, & pessis mitioribus vtemur.

De vteri inflatione, Cap. LXXVIII.

B VTerus aliquando ex partu perfrigeratus flatu impletur, osculo ipsius concluso, aut grumo sanguinis in ipso impacto. Flatus autem ipse quandoque in vteri cauitate concluditur, quandoque in corporis ipsius vteri angustiis continetur. Consequitur pectinis ac imi ventris tumor, velut in hydrope tympanite, cum dolore pungitiuo, perpungente vsque ad septum transuersum & stomachum, & nihilominus vtrinque in lateribus extento, & sæpe ad alterum, sæpe ad vtrunque inguen se extendente. Vmbilicum item lumbósque ac pectinẽ idem infestat, C & caput quoque per consensum afficit. quandoque verò flatus per muliebre pudendum erumpit, vt ægrè id percipiant. Si itaque flatus in vteri cauitate fuerit conclusus, strepitus ac sonitus quidam in corporis flexu auditur, qualis in intestinis contingit quæ torminibus vexantur. & ad digitorum pulsationem sonus tympani redditur. Si verò intra vteri angustias continetur, dolores vehementiores ac curatu difficiliores infestant. Huiusmodi autem affectiones fame, ac olei dulcis calidi irrigatione, in quo ruta & anethum decocta sunt, curantur. Et nisi ætas, D regio, & anni tempus obstiterint, vena secetur. Insessionésque in rutæ, pulegii, calaminthes, marrubii, thymi, artemisiæ, althææ, ac caricarum decoctis fiãt. & corpus per hierã Rufi & Archigenis ex colocynthide euacuetur. In exacerbationibus autem vulua his colluatur quæ laxandi ac flatus discutiendi vires habent, quale est oleum gleucinum, & pessus eiusdem facultatis plurimo oleo dilutus, & per vterifusorium clysterem immissus. Cataplasmata etiam leuia ex caricis, hyssopo, ruta ac nitro imponantur. At verò si flatus ob impactos grumos fuerit conclusus, E postquam ægra in aliqua ex relatis insessionibus diutius consedit, obstetrix digitum illitum in pudendi sinum immittat, & grumum sensim dissoluat, ac educat. Perseuerante verò inflatione, in exacerbatione efficaciora adhibeantur, interpositóque temporis spatio, illitionibus calidioribus, crurúmque ac affectorum locorum frictionibus vtemur. Et lumbis ac pectini dropacem adhibebimus. aut rubefactorium è sinapi & caricis. aut farinam ordeaceam cum caricis, ruta, hyssopo, & melle coctam. aut epithema ex seminibus, aut ex baccis lauri. aut polyar- F chium cerato cyprino exceptum, aut postea etiam per se solum. Pessi quoque eiusdem facultatis subdantur, ex terebinthina, galbano, iride, ruta, & œsypo. & qui ex pulegii, nitri, mellis, fellis taurini, æquis portionibus parantur. Maximè autem conuenit hic: Caricarum pinguium probè contusarum vt granula non percipiãtur drachmã vnam, cumini drachmas duas, spumæ nitri albæ drach. vnam. Verùm ad acrimoniam obtundendã, pessum hunc in lac prius immergere oportet. Cucurbitæ quoque affigantur, & violenter detrahantur. aliquando etiam scarifi- G catio fiat. Vtẽdúmque est omnibus quæ ex alto attrahere materiam possunt, & balnearum naturaliũ aquis primùm calidis, deinde frigidis vt corpus ad tolerandam frigiditatem sensim alliciatur, & affectæ partes paulatim firmentur. Alimenta quoque attenuantia ac flatus discutientia exhibeantur. & medicamentũ diospoliticum, ac ex calamintha constans aliquando exhibeatur. At verò auxilia amplius medicata, & aromatum suffitus, tanquam capiti noxios reprobamus. sed & epithemata astringentia, qualia sunt quæ ex palmulis ac malis cotoneis parantur, & si- H milia, ad hanc affectionem inepta sunt.

De vteri hydrope, Cap. LXXIX.

QVVM mẽses longo tẽpore fuerint suppressi, & imprægnatio impedita, sæpe humoris copia in vterum confluit, & aliquando corpuscula quædam vesicæ fellis

ſimillima in ipſo generantur,in quibus humor colligitur. Sequitur affectionem hanc tumor circa imum ventrem amplus,laxus,flatuoſus,& murmura velut in inteſtinis,in ambulando grauitas,& ſpirandi difficultas,alui recrementa graueolentia ſunt, & menſes ac conceptus impediuntur,& quæ prodeunt nullo ordine ſeruato deferuntur. Vbi verò violẽter excernuntur, ruptis aliquãdo paruis illis corpuſculis,quæ veſicis ſimilia diximus,viſcoſa quædam ac aquoſa erumpunt.In quibus itaque humorem in vtero collectum ex propriis ſignis cognoueris, decubitu quieto,mox vomitu ac validis elotionibus vtendum eſt. Proinde corticis radicis tithymali myrtei ſicci drach. duas per ſe vel cum radicis panaceæ obolo propinabis. & in vterum infundes quæ mucoſos humores attrahunt,qualia ſunt,grani cnidii grana decem cum oleo irino & modico melle. aut veratri nigri drachmas duas, cum irino aut cyprino aut narciſſino oleo,cum modico melle per vteriſuſorium clyſterem infundito. Verùm ante has elotiones cardamomum cum ſale, aceto mulſo, thymo, pulegio,calamintha,aut ſimili quopiam bibẽdum dabimus: deinde humorum copia per aluum excreta,prædictæ elotiones infundantur.Aut peſſi eiuſdem facultatis ſubdantur.& poſtea ſinus pudendi aqua marina proluatur, primùm ſola,deinde addito aceto, & aliquo ex prædictis in ipſa cocto.Elotione peracta ac locis probè deterſis,pudendo ac femoribus oleum cyprinum illinatur. Medicamenta verò iiſdem cõuenientia hæc ſunt:Pulegii drach. vnam,cum modico pipere,aut gentianæ vel origani drachmas duas cum ſemine dauci vel ſmyrnii, cum vino mulſo aut aqua mulſa in potu dentur.Salis præterea communis loco alimentis inſpergatur hoc: Hyſſopi trientem,pulegii quadrantem, origani, cumini, ſingulorum ſextantem,ſeminis ammii,ſpicæ nardi,ſing.vnc.vnam,ſalis toſti quadrantem. trita miſce ac vtere.Sed & pudendi ſinus reſina, myrrha, & amomo ſuffiatur. Peſſis autem huiuſmodi vtendum eſt: Nitri,colocynthidis,ſing.quadrantem. melle excipe, & peſſum inde paratum oleo cyprino tinctum ſubde. Alius. Cumini & nitri æquales portiones melle excipe. poteſt & violæ albæ ſemen addi. Alius. Colocynthidis quadrantem, ſalis vnciã vnam,pinguium caricarum carne excipe,vt ſit iuglandis magnitudo,& inde peſſum paratum ſubde.humorem enim fœtidum attrahit,ac mirificè prodeſt. Idem ſedi inditus ſtercoris & humorum ac flatuum copiam elicit,& vterum leuat. Alius. Comæ abſinthii, ammoniaci thymiamatis,ſing.drachmam vnam,æris vſti,nitri,ſing. drach.tres,melle excepta ſubdito. Hoc autem placidiſſimè & citra omnem dolorem attrahit:Cicutæ ſemen, ariſtolochiam,cuminum,ſalem, carne caricarum excipe, & ſubde. Cæterùm ad aquæ receptacula,eas videlicet veſicas quas in vtero generari diximus, fomentis vtemur ex aromatibus quæ menſes eliciunt, & peſſis ſanguinem trahentibus.Ex quorum numero hic eſt:Cneori,quod eſt grani cnidii radix,aut illo non præſente,chamelææ,elaterii,caſiæ,ſing.drach.quatuor,aluminis ſciſſi,miſyos,ſandarachæ,myrrhæ,coſti,croci,ſingulorũ drach.tres, melle excipito,atque aluo pridie euacuata per clyſterẽ, peſſum inde paratum ſubdito, integrámque diem ac noctem ſinito. ſi ſemel parum eduxerit, rurſus ſubdito: ſi verò mordacitatẽ induxerit, centaurii decocto tepido ſinus pudendi foueatur ac eluatur. & mitigandi gratia peſſus mollitorius ſubdatur. aut cicutæ ſemen cum ariſtolochia, cumino, ſale ac caricis (velut paulo antè diximus) ſubiiciatur. Mitiſſimum verò omnium ad huiuſmodi pelliceas & aqua refertas veſicas,eſt mercurialis maſculæ ſemẽ cum modica myrrha,ſale ac melle, lana exceptum, & multis diebus ſubditum. Poſt harùm autem eductionem,exercitiis, ſudoris prouocatione, & validis totius corporis, & præcipuè imi ventris frictionibus vtendum eſt.

De mola vteri, Cap. LXXX.

QVÆ mola appellatur,tumor eſt vteri induratus,aliquando prægreſſa inflammatione ſuccedens, aliquando poſt locale vlcus, cui caro ſuperexcreuit. à motus autem difficultate & grauitate,molæ nomen accepit.
A Conſequitur hunc tumorem detractio partium ſuperin-
cumbentium,gracilitas,coloris vitiatio & appetitus pro-
ſtratus. Et primùm ſanè conceptus ſuſpicionem de ſe
præbet. nam & menſes ſupprimũtur,& mammæ intume
ſcunt,& ſtomachus ſubuertitur,& lumbi grauantur,ven-
térque attollitur. Verùm temporis progreſſu diſcernitur.
molam enim dolor pũctionis ſenſum inferens ſubſequi
tur,nec in ea motus vllus, velut in vtero,conceptu perci-
pitur. Quin & poſtea toto corpore imminuto, ac ventre
ampliato,hydropis imaginem præſefert. diſcernitur ta-
B men ab illo per tumoris duritiam, & quòd tumor hic ad
digitorum appreſſionem ac pulſationem non cedit, ne-
que tympani ſonum velut in hydrope edit. & quòd neq;
ad manus contactum vlla fluctuatio percipitur: aliquan-
do tamen temporis progreſſu hepar perfrigeratur, & hy-
drops ſuperuenit.Quidam verò tradunt in quibuſdã mu-
lieribus carunculas ad iuglandis nucis magnitudinem
per pudendum excretas eſſe,aliquando ſingulis mẽſibus,
aliquando bimeſtres aut trimeſtres. Hanc affectionem a-
lii velut incurabilem penitus reliquerunt. alii incipien-
C tem tantùm,curari poſſe confidunt:negligenda tamen nõ
eſt,ſed omnia quæ conuenire videbuntur facienda. Ca-
taplaſmata igitur laxandi viribus prædita, fomenta, elo-
tiones mitigatorias, peſſos mollitorios ad duritias infrà
deſcriptos,inſeſſiones eiuſdem facultatis, & cerata ex al-
thæa & oleo cyprino parata adhibebimus.& malagma ex
ſuccis,& quod Mnaſeæ inſcribitur imponemus. Deinde
cucurbitas cum ſcarificatione apponemus, & alimenta
boni ſucci offeremus. atque hæc quidem in ipſis exacer-
bationibus adhibere oportet. In interuallis autem corpus
D reficiendum eſt per ea quæ id præſtant, geſtationem vi-
delicet,deambulationem,balnea, & cibos conuenientes,
ac vini potum. Partibus item affectis dropaces adhibebi-
mus,& nitro ac ſale inſperſis eaſdem inſolabimus. & per
medicamentum ex ſinapi ac caricis rubificabimus. Epi-
thematis inſuper mollitoriis ex ſeminibus,ex baccis lau-
ri,& polyarchio,ac ſimilibus vtemur. Suffitum etiam va
poris aquæ marinæ aut muriæ adhibebimus,aut decocti
foliorum ac baccarum lauri, pulegii, thymi, hyſſopi,ſal-
uiæ,marrubii,artemiſiæ,centaureæ,dictamni,ſcordii,po
E lii. Olla autem operculo perforato arundine inſerta ſellæ
ſupponatur, atque inde per arundinem vapor intra pu-
dendum recipiatur. Peſſi itèm ſubdantur ex œſypo, buty
ro,adipe anſerino,medulla,aut cerebro ceruino,melle,ca
ricis pinguibus,vuis paſſis,cum oleo antiquo cyprino, i-
rino,ſampſuchino,amaracino,ſuſino. Perſeuerante ve-
rò malo, acrium eduliorum eſus aſſumatur, & innatatio-
nes aquarum calidarum, & aquæ marinæ. & ab acceptis
raphanis vomendum. Peſſos tamen & inſeſſiones a-
F criores vitare oportet,ne loci ex aſſiduo eorum vſu exul-
cerentur. His autem tranſactis ſæpe plurima atri ac gru-
moſi ſanguinis copia repentè excernitur, & affectio
diſſoluitur. Philoſophus verò, Detẽtis,inquit,vxoris ami
ci cuiuſdam menſibus, arbitrabar primùm ipſam conce-
piſſe. poſtea aucto amplius tumore,hydropem ſuſpectum
habui, quia totum corpus ac pedes tumeſcere videbam.
At vbi tandem id affectionis genus eſſe deprehendi,
quod alii laterem,alii molam vocant, rutam & anethum
in vino veteri fuluo odorato coxi, & abiectis herbis, vi-
num calidum bibendum dedi, & ferme aquæ loco ex-
G hibui,ſtatímque mulier excreta ſanguinis copia ſalutem
adepta eſt.

De tumore vteri laxo, Sorani, Cap. LXXXI.

VTeri tumor laxus, pallidus ac albus eſt, ad tactum
mollis & digitorum compreſſioni cedens,ſéque rur
ſus paulatim attollens, & cutis ventris manu apprehenſa
facilè attrahitur. Loci itaque oleo communi calido aut
irino,aut cyprino rigentur, & peſſi ſubdantur, ac reli-
qua auxilia adhibeantur quæ ſuprà de vteri inflatione
H retulimus.

De ſatyriaſi, Eiuſdem, Cap. LXXXII.

MVlieribus quoque ſatyriaſis & tentigo accidit,qua-
lem viris fieri ſuprà retulimus. Cõſequitur ad hãc,
pudendorum ingens pruritus cum dolore, ita vt mulier

locis aſſiduè manus admoueat atque ideo intolerabili
veneris deſiderio contabeſcit, & ſalſi humoris effluentis
acrimoniam ac mordacitatem percipit, & loci vtero vi-
cini inflammantur. Illud verò ardens coeundi deſideriũ
ſæuiorem reddit affectionem. quum enim partes affectæ
diſtentæ ſint,& ſemen excerni non poſſit,quoniam mea-
tus per inflammationem obturantur, maior materiæ co
pia fruſtra ad locum attrahitur. Statim igitur à princi-
pio vena ipſis ſecanda eſt, & alimentum contrahendum,
& pubi ac lumbis illinenda quæ leniter refrigerãt ac con
trahunt. Caput aceto & roſaceo irrigetur, & in potu aqua
tepida exhibeatur. Cibi verò ſint ſorbiles, omnis prorſus
flatus ac venereæ concitationis exortes. Duobus verò à
venæ ſectione diebus cucurbitæ cum ſcarificatione affi-
gantur. Reliqua verò curatio eadem ſit cum ea quam ad
inflammationem vteri mox referemus.

De vteri inflammatione, Philumeni, Cap. LXXXIII.

VTeri inflammatio ob multas cauſas contingit. nam
& ex plaga,& menſium ſuppreſſione, & abortu, vl-
ceratione,nimio coitu,ſellæ durioris inſeſſu,longa ac in-
tenta ambulatione, frigiditatéque ac flatuoſitate obori-
tur. Indicant hanc,muliebrium locorum,pubis, imi ven-
tris,ac lumborum dolores ardentes. Et ſi digitus in os v-
teri ſubmittatur,occurrit ad contactum durum,clauſum,
feruens ac retractum,præſertim ſi in ipſo aut in collo fue
rit inflammatio. nam vbi cauitas aut fundum vteri in-
flammatur, imi ventris dolor oſtendit, vt ne contactum
quidem foris admittat. Et plerunque vterus ad inflãma-
tum locum retrahitur, atque ob hanc cauſam os & col-
lum eius auertitur. Differt autem ab ea quam ſuprà vteri
retractionem appellauimus, quia in inflammatione fe-
bris eſt acuta, & ardor intenſus. Si verò poſterior ipſius
pars inflammata fuerit,dolor circa ſpinam magis hæret,
& compreſſo inteſtino recto ſtercora detinentur. Ante-
riore autem parte inflammata,vrinæ difficultas aut ſtilli-
cidium cõſequitur ex compreſſa veſica, præſertim ſi do-
lor pectinem affligit. At vbi obliquos laterum locos in-
flammatio occuparit,inguina diſtenduntur,& crura gra-
uantur ac ægrè mouentur. Inualeſcente verò inflamma-
tione,febres accedunt, dolor capitis, ſtomachi afflictio
per conſenſum,imi ventris tumor, ardor, diſtenſio,gra-
uitas coxarum, lumborum, præcordiorum, inguinum,
femorum, horrores diſcurrentes ac pungentes,pedũ tor-
por,genuum perfrigeratio, extremarum partium exuda
tio,pulſus parui ac denſi,animi deliquium, exolutio. In
augmento verò etiam ſingultus,dolor tendinis,colli,ma-
xillarum,ſincipitis,oculorum,præſertim in fundo. vrinã-
que ac ſtercorum recrementa ſupprimuntur. Et inflam-
matione adhuc magis aucta,febres augeſcunt, delirant,
dentibus frendunt. In principio itaque curationem ag-
greſſi, ægrotam in domicilio obſcuro & moderatè tepi-
do collocabimus, quietem imperantes, & omni crurum
motu interdicentes. deinde artus manuum cõtrectatio-
ne demulcebimus, & pedum ac manuum iuncturas fo-
uebimus, irrigabimúſque ac lana pura integemus: al-
uum autem eluemus,& molli infuſo euacuabimus. In
potum verò & ad oris collutionem aquam calidam & pti
ſanæ ſuccum dabimus. At ſi vehementior inflammatio
fuerit,& neque ætas, neque habitus, neque anni tempus
obſtiterit,neque inflammatio poſt abortum,aut nimiam
ſanguinis euacuationẽ ſuperuenerit, cubiti vena ſecetur,
& ſanguis pro virium ratione detrahatur. licétque in ſe-
cunda die venam incidere, in tertia verò detractionem
repetere. Deinde alica ex aqua mulſa, aut pane loto, aut
ouo ſorbili, ægra alternis alatur. omnibus his moderatè
exhibitis,feruente inflammatione lana ſuccida vino & o-
leo, aut aceto & roſaceo imbuta, imo ventri ac pubi im-
ponatur. aut palmulæ vino coctæ, aut mala cydonia in
poſca cocta, cerato melino aut roſaceo admixta. Cata-
plaſma verò imponatur ſic paratum: Melilotum in paſ-
ſo coquito ac terito, & vitellos ouorum aſſatorũ addito,
& cum roſaceo,aut melino,aut crocino imponito, aut pal
mulas vino diluto ferueſactas,cum polentæ farina,& ali-
quo ex prædictis vnguentis terito,ac imponito. Cæte-
A rùm ad inflammationes eryſipelatas igneo ardore cogno
biles, vtendum eſt cataplaſmatis ex polenta, & intubo,
perdicio,vmbilico Veneris,ſedo,polygono,pampinis vi-
tis,portulaca,plantagine, & ſimilibus præparatis, & lana
aliquo harum herbarum ſucco, cum roſaceo aut melino
oleo imbuta,in pudendum ſubdatur. Quòd ſi catapla-
ſmatum onus loci non tolerẽt, aqua roſaceo admixto ex
modicis interuallis affundatur. In exacerbationis declina
tione totum corpus inungatur,& ægra in aqua tepida vſ-
que ad lumbos inſidere iubeatur. deinde peſſi ſubdantur
B ex aliquo vnguento leniter aſtringente parati,roſaceo vi-
delicet,melino,lentiſcino,ac œnanthino, adiectis ouorũ
vitellis crudis ſiue aſſatis & croco. poteſt & ex prædictis
ſuccis aliquis admiſceri. caput præterea roſaceo cum mo
dico aceto irrigetur. Mitigata verò inflammatione, mu-
lier in aqua oleo admixto inſideat,& peſſos ex narciſſino
aut ſuſino vnguento paratos ſubdat.& lanam oleo calido
imbutam pectini ac lumbis adhibeat. Interdum & cucur
bitæ lumbis affigantur, & tumore magno exiſtẽte etiam
ſcarificatio fiat. Poſtquam autem inflammatio decli-
C nare inceperit, ad ea deueniemus quæ laxare ac diſcute-
re poſſunt. Proinde in fœnigræci,althææ, ſeminis lini:
interdum etiam pulegii,marrubii,ſaluiæ, artemiſiæ de-
coctis ægra inſideat. Et ad imum ventrem ac pubem, fa-
rinam ordeaceam cum fœnogræco & lini ſemine in aqua
mulſa coctam imponat. aut caricarum decoctum adhi-
beat. Quæ verò cataplaſmatum grauitatem ac calorem
ferre non poſſunt, in aqua tepida inſideant, & roſa-
ceo locos illinant,ac peſſos ſubdant moderatè refrigeran-
tes,ex adipe gallinaceo, roſaceo, ac vino præparatos. At
D eis quæ calorem ferunt, ceratum nardinum adhibeatur,
& infuſiones iniiciantur,ac peſſi ſubdantur ex œſypo,bu-
tyro,medulla ceruina,adipe anſerino,vnguento ſuſino,&
cera Tyrrhenica. Vbi verò curatio proceſſerit, tenuis vi-
ctus & ciborum parſimonia tollatur, & manifeſta iam fa
cta declinatione balneum ac vinum concedi poſſunt, &
cibi reficientes exhiberi: malagmatáque adhiberi, velut
eſt quod ex meliloto paratur,& quod ad Mnaſeã, & quod
ad Serapionem refertur. Peſſi porrò ad ſedandos inflam-
mationum dolores vteri tales ſunt: Fœnumgræcum ma-
E defacito,& prima ac ſecunda aqua diffuſa,cum tertia pu-
ra ac dulci coquito ac excolato, & ad decoctum,adipem
anſerinum vel gallinaceum recentem addito, & ad pru-
nas liquari ſinito: & vbi frigefacta fuerint,concretum a-
dipem tollito ac ſeruato, atque vſus tempore ſpathula in
manu ſubactum peſſo excipito ac ſubdito. Alius dolo-
res ſedans: Papaueris capita paſſo coquito,& flaccida fa-
cta exprimito, & ad decoctum excolatum medullam cer
uinam liquatam admiſceto, ac vtitor: ſi ceruina medulla
defuerit,vitulinam accipito. Alius. Fœnigræci ari-
F di triti ac cribrati drach. quatuor, in paſſo Cretico aut ſa-
pa coquito. & terebinthinæ,adipis anſeris, ſing. drachm.
quatuor,roſacei ſeſquiunciam accipito,& omnia ſimul li
quefacito, & fœnigræci decocto admixta peſſo excipito
ac ſubdenda dato. Alius peſſus ſoporifer, dolorem mi-
tigans,& omnem duritiam molliens: Tria papaueris ca
pita magnitudine mediocria in quatuor paſſi cyathis
per biduum macerato: deinde coquito donec capita flac-
ceſcant,& paſſum ad tertias redigatur. poſtea expreſſis &
reiectis capitibus paſſum excolato, & galbani, myrrhæ
G troglodyticæ,thuris,opii, ſing. ſeſquidrach. caſiæ drach.
tres accipito,& ſing. ſeorſim primùm, deinde ſimul pro-
bè terito, & capitulorum papaueris decoctum paulatim
adſtillato donec omnia ad mellis compagem redigãtur:
tum œſypi,medullæ ceruinæ,adipis anſerini, ſing. drach.
quatuor,omnia ſimul colliquata admiſceto ac adſeruato.
vſus autem tempore medicamentum hoc roſaceo dilu-
tum peſſo excipe ac ſubde. Omnem enim dolorem & ve-
hementes inflammationes ſtatim mitigat, vteri ſtrangu-
lationi medetur,duritias mollit,& ſomnum conciliat.
H Alius peſſus ſomnum inducẽs, valẽs ad inflammationes.
Muſci quem etiam hypnon dicunt,in aqua ferueſacti,ex-
preſſi ac triti, panis aqua mulſa macerati ac contuſi, em-
plaſtri baſilici, emplaſtri ex ſuccis, vnguenti nardini,adi-
pis gallinacei, æquales portiones liquefacito, ac vtitor.

facit ad vrinarium meatum ac vterum inflammatum, & ad vteri declinationes. Ego verò pro pane fermentum puriſſimum non omnino acidum ſine ſale in aqua mulſa macero,ac vtor. Peſſus,Aureus appellatus. Ad inflammationes & vteri retractiones ſiue declinationes: Ouorum aſſatorum vitellos ſex, medullæ ceruinæ drachmas quatuor,croci drach.duas, œſypi drach. duas, ceræ albæ, terebinthinæ, adipis anſerini, ſingul. drachmam vnam. crocum cum modico vino dulci terito, & oua trita adiicito,& liquabilia liquefacta admiſceto ac adſeruato. Vſus autem tempore medicamentum oleo nardino dilutum peſſo excipito,ac ſubdito. Alius peſſus: Ceræ Tyrrhenicæ drach.vigintiquatuor,adipis anſerini, porcini, terebinthinæ,ſing.drach.ſex,decocti capitum papaueris drachmas quatuor,roſacei quantum ſatis eſt:aut irini,ſi calfactione ac diſcuſſione opus eſt. Alius. Adipis anſerini trientem,cerati roſacei aut ſuſini ſextantem, vitellorum ouorum aſſatorum,croci,ſingul. vnciam vnam, myrrhæ drachmas quatuor,opii obolos duos,aut pro opio,capitũ papaueris decoctum. Alius. Ceræ Tyrrhenicæ,medullæ ceruinæ,ſing.drach.centum, adipis anſerini, terebinthinæ,ſingulorum trientem,croci obol. quatuor, opii obolos duos,oui aſſati vitellum vnum,olei ſuſini, aut telini ex fœnogræco parati, quantum ſatis eſt. Peſſus,Enneapharmacus appellatus, ad inflammationes. Adipem anſerinum & bubulum, ceram albam,terebinthinam,butyrum,medullam ceruinam,mel,oleum roſaceum & cicinum. omnia recentia æquis portionibus liquefacito.

Peſſus ad feruentiores inflammationes. Emplaſtrum ex ſuccis cum roſaceo liquatum ſucco plantaginis admiſceto,& peſſum formato. ſi verò plantago defuerit, ſenecionis aut intubi ſuccum accipito. At ſi plurimùm excanduerit,& ad eryſipelatis naturam tenderit inflammatio,ſolani folia tenera cum lacte mulieris trita ſupponito. Alius peſſus ad inflammationes: Lilii flores tritos cerato roſaceo liquido excipito, & medullam ceruinam ac adipem anſerinum adiicito. Alius. Ex ſemine lini, fœnogræco & althæa ſuccum craſſiſſimum parato, & crocum illi admiſceto, deinde adipem anſerinum liquefactum addito,vnito,ac vtitor. Cæterùm butyrum,medulla,& adeps,omnia recentia ad peſſos deligenda ſunt. antiqua enim dum liquantur nidoroſa fiunt,ac calidiora euadunt,& inflammationes exacuunt. At verò nec in diſtentionibus, neque in inflammationibus vteri, menſes prouocãdi ſunt: loci enim magis diſtenduntur, & quum ob inflammationem concluſi ſint, ſanguinis tranſitum impediunt. Quin & tetrapharmacum ad vteri inflammationes commodè ſubditur, aut infunditur roſaceo dilutum. At ſi inflammationi vlcus coniunctum fuerit, ceratum roſaceum ex cera alba cum tertia adipis anſerini parte præparatum,albumine oui quãtum eius capere poteſt admixto,infundito. Sedata demum inflammatione, menſes prouocentur.

De vtero in ſcirrhi tumorem indurato, Sorani, Cap. LXXXIIII.

INduratur vterus aliquando derepente, nullo præindicio facto, plerunque verò inflammatione prægreſſa, quæ neque ſoluta eſt,neque in abſceſſum tranſmutata. Eſt autem huius indurationis in ſcirrhi tumorem ſpecies, ea duritia quæ in vteri ceruice vtplurimùm conſiſtit: & tumorem quidem ſimiliter habet, ſed minus renitentẽ, & cum moderato dolore. At verò vbi in ſcirrhum induratus tumor vteri fundum occupat,tumor vehemens & tactui renitens occurrit,cum grauitate ac ægro motu, non ſolùm crurum,ſed totius corporis: & ſegnities ad omnes vitæ functiones. Quòd ſi non recto ductu tractentur, conſequitur vitiatus corporis habitus, decolor,& ad ſimilitudinem hydropis. Duritiæ itaque circa os & collum vteri conſiſtentes,facilè curantur: circa fundum verò, difficulter. In principio itaque ſi nihil obſtiterit, neque ætas aut vires prohibuerint,ſanguinis mediocrem copiam à cubiti vena ſecta detrahemus, aut per hieram Archigenis purgabimus. Inſeſſionibúſque vtemur ex fœnigræci, ſeminis lini,pulegii,artemiſiæ,foliorum ſambuci,radicis & foliorum cucumeris ſylueſtris decoctis. Et aromatum

A vapore fomẽta faciemus. & vterum oleo ſuſino, narciſſino,irino, gleucino,adipe anſerino, gallinaceo, ſuillo recẽti,aliquo vnguento admixto. itẽ lacte bubulo aut caprino cũ adipe anſerino colluemus. Cataplaſma quoq; imo ventri apponemus è caricis, hyſſopo, nitro & abſinthio.& cucurbitas cum ſcarificatione affigemus. Malagmate item polyarchio vtemur,& eo quod è ſeminibus conſtat, & quod ex baccis lauri paratur, de quibus paulo pòſt agemus. Peſſi verò mitigatorii & aperientes ſubdantur. Facit & is quem infrà ad vteri condylomata deſcri- B bemus,è lycio ac œſypo paratus, & quem ſuprà retulimus è tribus papaueris capitibus conſtans. Cui ſimilis eſt hic: Duo papaueris capita paſſo per triduum macerato, deinde ad tertias coquito,& expreſſis capitibus ad decoctum excolatum adiicito galbani drach. vnam,caſiæ,ſucci mandragoræ, ſing. drach.tres, myrrhæ, thuris,ſingul. drach.vnam,& poſtea medullæ ceruinæ,œſypi, adipis anſerini,ſingulorum ſimul liquefactorum drach.tres admiſceto,ac in plumbeo vaſe ſeruato. Vſu verò poſtulante ex hoc medicamento oliuæ magnitudine roſaceo diluito, C & bis aut ter quotidie tepidũ ſubdito. Bene facit & tetrapharmacum,heptapharmacum, enneapharmacum,emplaſtrum Azanitæ,& emplaſtrum ex ſuccis: omnia oleo ſuſino aut cyprino diluta. Peſſus, Libanus appellatus, mollitorius: Ceræ albæ quadrantem,olei nardini, gleucini,ſuſini,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,ſing.ſextantem,œſypi,butyri,nitri,ſingulorum drach. quatuor. aliqui oui aſſati vitellum addunt. Alius peſſus, Titianus vocatus: Ceræ ſeſcuncem,colophoniæ ſeſquiunciam,adipis taurini trientem, picis, terebinthinæ, ſingulorum D quadrãtem,medullæ ceruinæ,ammoniaci thymiamatis, ſing. vnciam vnam. ammoniacum aqua diſſoluatur.

Alius peſſus mollitorius: Ceræ albæ, vnguenti nardini, ſingulorum quadrantem,olei irini,gleucini,cyprini,adipis vrſi,pinguedinis porci,ſingul.ſextantem, butyri,medullæ ceruinæ,œſypi,terebinthinæ, ſing. trientem. Alius peſſus ad duritias: Ceræ albæ,terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis gallinacei, anſerini, butyri, vnguenti nardini,ſuſini,myrrhæ,æquales portiones excipe melle, ac vtere. ſi ſuſinum oleum ſiue vnguentum non fuerit ad E manum,telinum pro ipſo ſuccedat. Peſſus, Aureus vocatus,mollitorius: Ceræ trientem,medullæ ceruinæ,adipis anſerini,ſing.vnc.vnam, œſypi drach. quatuor, croci drach.vnam,myrrhæ,galbani,ſing.drach.vnam, olei ſuſini quantum ſatis eſt. Alius, ad omnes diuturnas vteri affectiones: Myrrhæ drach.vnam,bdellii drachm.duas, ſpicæ nardi,croci,ſing. drach.tres,caſiæ,ladani, ſing.drachmas duas, meliloti drach. octo, carnium palmularum decem,vini dulcis cyathum,olei ſuſini, roſacei, cyprini, ſing.trientem. Aridis cum vino dulci tritis olea admiſce- F to,& molli igne coctis vtitor. Ad imum verò ventrem epithemata velut diximus imponantur, polyarchium, è ſeminibus,è baccis lauri,ex meliloto. Bene facit ad duritias ac vteri inflationes & hoc: Reſinæ pinus libr.tres, ceræ vnc.xx.apochymatis,fermenti acidi, ſing.lib.1.galbani quadrantem,ammoniaci thymiamatis,opopanacis, ſing. ſext. muriæ acerrimæ quãtum ſatis eſt. Opopanacẽ & ammoniacum cum muria coquito,& fermentum adiicito ac aliquatenus diſſoluito. deinde liquabilia liquata admiſceto,& ſpathula donec frigeſiant agitato,& in mor- G tarium tranſlata probè ſubigito,ac vtitor. Aliud epithema è micis panis,laxandi ac diffundendi vim habens, faciens ad omnes duritias quocunque loco fuerint, & inflammationes duriores diſcutiens: Radicis althææ, carnium palmularum quæ Nicolai appellãtur,ſing.lib.duas, fœnigræci,ſeminis lini,ſing.lib.vnam, chamæmeli,meliloti,ſing. ſeſcuncem, vini antiqui adſtringentis ſextar. octo,ſpumæ argenti,ceruſſæ,colophoniæ,ſing.lib. duas, ceræ,terebinthinæ,ſing.lib. vnam, olei antiqui lib.quinque,panis ſiliginei ſicci contuſi ac cribrati libr. quinque. H Herbæ in vino maceratæ coquantur, & ſuccus exprimatur,& in hoc ſucco panis madeſcat. Poſtridie verò ſpuma argenti & ceruſſa conteruntur, & oleo affuſo coquuntur donec non amplius inquinent.& ad hæc liquabilia liquata adiiciuntur. & ſublato ab igne medicamento panis

præmadefactus commollitur,ac paulatim reliquis admi-
ſcetur,& per ſpathulam agitando vnitur.Hoc itaque mo-
do ad duritias ſtomachi,alui profluuium , ac dyſenteriæ
principium præparari ſolet:ad quas omnes affectiones
ſecurè adhibetur. Verùm ad vteri ac cæterorum locorum
duritias,viſceribus exceptis , ad prædicta hæc addimus:
Æruginis,floris ſalis,thuris,ſing.ſeſcuncem,iridis, ariſto
lochiæ,ſing.quadrātem,terebinthinæ lib. vnam. & tere-
binthina quidem reliquis liquabilibus admiſcetur : ari-
da verò trita ac cribrata inſperguntur, medicamento ab
igne ablato. & poſtremùm panis madefactus adiicitur,&
omnia probè per ſpathulā agitata vniuntur: frigefacta ve
rò in mortario,primū piſtillo,deinde manib⁹ ſubigũtur.

Peſſus ad vteri duritias: Ceræ,reſinæ pinus,picis,tere-
binthinæ,butyri, olei roſacei, irini, nardini,mellis,ſing.
libr.I.nitri ſextantē & ſemiunciā. Alius peſſus,molliē-
do efficax: Ceræ,olei ſuſini,roſacei, adipis anſerini,ſing.
libr.vnam,iridis,terebinthinæ,adipis leonini,vrſini,ſin-
gulorum ſeſcuncem, medullæ ceruinæ trientem. habet
hic peſſus ex toto libras ſex,& trientem. Peſſus ex Ar-
chigenis ſcriptis.Facit ad duritiam,debilitatem,maciém
que vteri præ omnibus quos ego noui efficaciſſimè,& ad
omnes ferme vteri affectiones , & ad neruos affectos cō-
modiſſimus eſt:& eſt acopon quoque inſigne: Olei irini,
ſuſini,cyprini,ceræ,ſingulorum libram vnam, mellis At-
tici quincuncem, vnguenti foliati, nardini , ſingulorum
trientem,adipis anſerini quadrantem,medullæ ceruinæ,
œſypi,ſingulorum ſextantem,terebinthinæ ſeſquiunciā.
œſypū & medullam cum melle ſubigito : deinde ceram
cum oleis liquefacito, & poſtea terebinthinam & adipē,
& conſequenter pretioſa vnguēta nardinum ac foliatum
addito.& in mortarium tranſlata,probè vnito.Hoc ſi vſq;
ad exactam curationem vteris , magnam laudem conſe-
queris. Sed & poſt adeptā ſanitatē aliquanto tēpore poſt-
ea maioris ſecuritatis gratia adhiberi poteſt. Ego verò e-
tiam pro malagmate forinſecus impono,& ad prædicta
admiſceo thuris,ceræ, ammoniaci thymiamatis , myr-
rhæ, floris iunci odorati,ſing.drach.octo, picis drach.ſe-
decim,galbani,opopanacis,ſingul.drach.tres. thus,galba
num, opopanacem, vino odorato adſtringente terito, &
ad œſypum & medullam ac mel adiicito,& omnia ſimul
rurſus terito . deinde ceram cum pretioſis vnguentis li-
quato , & ammoniacum tritum reſinámque ac reliqua
admiſceto . & ablato ab igne medicamento ac frigefa-
cto,myrrham & florem iunci odorati inſpergito , vnito,
ac vtitor. Epithema Oribaſii è baccis lauri. facit ad du
ritias: Ceræ,reſinæ pinus,picis, nitri, baccarum lauri, a-
dipis taurini,ammoniaci thymiamatis , æquales portio-
nes. ammoniacum & nitrum & baccas lauri , ſing. ſeor-
ſim terito ac cribrato, & reliquis liquatis admiſceto. Ego
verò,inquit Oribaſius,dimidium nitri accipio.

De vteri abſceſſu , Archigenis,
Cap. LXXXV.

ABſceſſus in vtero velut in cæteris corporis partibus
præcedente inflammatione generatur.Primùm igi-
tur inflammationis notæ apparebunt, deinde circa puris
generationem dolores augentur,febréſque cum horrore,
plerunque ad veſperam ingruunt,tumor attollitur, dolor
punctorius adeſt,aliquando vrina,aliquando ſtercoris re-
crementa ſupprimuntur: aut vtraque ſimul. dolor autem
localis affectum locum indicabit. Proinde ſi diſcuti non
poteſt,citius ſuppurationi auxilium ferendum eſt. Itaque
ſemen lini, fœnumgræcum , farinā ordei,caricas coctas,
althææ radicem,terebinthinam , in cataplaſmate impo-
nemus.aliquando etiam columbinum ſtercus cum oleo
& melle adhibebimus,Hæc autem cataplaſmata imo vē-
tri ac lumbis imponantur.& pudendi ſinus per ſpongiam
aſſiduè foueatur,& vapores per arundinem operculo ol-
læ perforato inſertam intra pudendum recipiantur . In-
ſeſſionéſque frequentes fiant , decoctis in aqua iis quæ
attractoriam vim habent, velut eſt pulegium, marrubiū,
laurus, ſaluia, artemiſia, dictamnus , centaurea . Quòd ſi
dolor vehementius infeſtauerit, papaueris capita in aqua
coquantur,& contuſa cataplaſmatis admiſceantur . Cari-
cæ item crudæ in mortario cum reſina pinus,terebinthi-

A naac modico nitro tritæ imponantur. peſſis autem vte-
mur ex terebinthina , myrrha, œſypo ac butyro paratis.
Verùm optimus ad vteri abſceſſus ſic præparatur : Carnis
caricarum pinguium,adipis anſerini,olei irini, ſing.dra-
chmas duas,terebinthinæ drach. vnam, rutæ drach. tres,
myrrhæ,iridis,nitri,ſing.obol.duos. poſſunt etiam pro ca
ricis vuæ paſſæ admiſceri . Excipiuntur lana in peſſum,
qui oleo irino aut cyprino tepido tinctus ſubditur.
Eſt & ad hunc vſum efficaciſſima compoſitio cyphoïdes
appellata, & ſuprà ad hepatis abſceſſum deſcripta : itém-
B que enneapharmacum ad duritias paratum: & malagma
polyarchium , & alia huiuſmodi , oleo ſuſino aut telino
imbuta,& peſſo in vterum ſubdita . Imus item venter ac
pecten aſſiduè prædictis decoctis foueatur. At verò ru
pto abſceſſu,ſi pus ad veſicam fuerit delatum,& cum vri-
na excernitur , lactis potu vtendum eſt, & cucumeris ſe-
men propinandum.& cataplaſmata prædicta adhibenda,
ceratáque emollientia ac odorata . Si verò ad inteſtinum
rectum progreditur , & cum ſtercore vel per ſe egeritur,
lentium & malicorii decoctum per clyſterem infunde-
C mus:ſi verò in pudendi ſinum erumpit,& purum eſt pus,
roſaceum aut tetrapharmacum cum butyro recenti ac ro
ſaceo infundatur.& loci roſarum aut lentium decocto,
aut ptiſanæ ſucco eluantur. Sin tenuis & fœtida deſtillat
ſanies,velut à noma & vlcere depaſcente , magis adſtrin-
gens ſit quod infunditur, velut eſt baccarum myrti , pal-
mularum, lentium, & malicorii decoctum. Quòd ſi poſt
humorum excretionem inflammatio perſeuerauerit,per-
ſeuerandum quoque eſt in cataplaſmatis & inſeſſionibus
ſuprà relatis. At ſi inæqualia fuerint quæ prodeunt, fomē
D ta & inſeſſiones ex aqua mulſa fiant , in qua abſinthium,
marrubium,eruum,centaurium,aut lentes ſunt decoctæ.
Loci verò ptiſanæ ſucco eluantur,addito melle & roſaceo:
vteri verò os & anus cerato roſaceo aut butyro inunga-
tur,cui ſpodii,aut ſtibii, aut plumbaginis , aut ſpumæ ar-
genti aliquid,cum muliebri lacte ſit admixtum . facit &
plumbi ſuccus.Si verò profluens humor fœtidiſſimus fue
rit, vino mulſo pudendi ſinus eluatur, & in eo vſque ad
exactam curationem perſeuerandum eſt.

Abſceſſus oris vteri chirurgia,
E Cap. LXXXVI.

SI circa oſculum vteri abſceſſus conſtiterit, vt ſub chir-
urgiam duci poſſit , non promptè ad ſectionem feſti-
nandum eſt, ſed perfecta affectione, & inflammatione
plurimùm aucta,& partibus puri incumbentibus attenua
tis. Atque tum mulier locetur in ſella ſupina, vt crura ha-
beat ad ventrem contracta, & femora inter ſe diſparata.
Et cubiti ipſius poplitibus ſubiiciantur,& idoneis vincu-
lis ad ceruicem religentur . & hoc ad claram lucem fiat:
aſſideátque à dextris chirurgus,& per dioptrā inſtrumen-
F tum,pro ætate commodum,ad pudendi diductionē ſpe-
culetur,& per ſpecillum ſinus muliebris profunditatem
dimetiatur, vt ne maior dioptræ tibia vterum com-
primat. & ſi reperta fuerit tibia eius ſinu maior , lanæ
conuolutæ labiis ſiue alis pudendi imponantur , vt in
ipſis dioptra firmetur . Oportet autem tibiam immittere,
cochlea ad ſupernam partem vergente, & dioptram qui-
dem à chirurgo teneri,cochleam verò per miniſtrum cir
cumuerti,vt diductis tibiæ plicis ſinus diſtendatur. Poſt-
quam autem occurrerit abſceſſus ad tactū lenis & tenuis,
G apex eius ſcalpello vel acicula diſſecetur , & excreto pure
limniſcus linamentum tenerrimum roſaceo tinctum in
ſectionem indatur, aut potius extra ſectionem in mulie-
brem ſinum citra impulſionem . Extra verò pudendi la-
bia ad pectinem & lumbos lanæ ſuccidæ aut puræ oleo
imbutæ imponantur . tertia deinde die ægra in aqua &
oleo calidis inſideat,aut in maluæ decocto. Et deterſione
facta,limniſcus tetrapharmaco per ſe aut cum melle illi-
tus,in ſectionis fiſſuram leniter indatur . ſit autem tetra-
pharmacum butyro aut roſaceo dilutum . cataplaſmata
H autem forinſecus imponantur donec abſceſſus ab inflā-
matione liberi ac puri fiant.Si verò difficulter repurgen-
tur,per auricularem clyſterem iridis decocto eluantur. &
per emplaſtrum ex cadmia,aut ex ladano paratum, aut id
quod ex ordeo vſto conſtat,ſingulis roſaceo dilutis,ad ci-
catricem

catricem perducantur. Quòd si intra vteri os abſceſſus fue rit, chirurgiam reprobamus, & curationem paulo antè relatam adhibemus.

Abſceſſus vteri inter inteſtina & peritonæon membranam rupti curatio, Cap. LXXXVII.

ERuptionem inter inteſtina & peritonaon membranam aluum ac inteſtina ambientem, indicat tumor circa illas partes magis hærens. Si verò intra vterum rumpitur abſceſſus, dolor quieſcit, & os vteri ad tactum lenius occurrit. Eruptio itaque ad ſuperficiem tendens adiuuanda eſt, & cutis poſtquam ſatis fuerit attenuata, ſpecillo in ſummo apice diſſecanda, qua parte effluxũ cõmodiorem fore ſperamus. At ſi ſanguinis eruptionis tumor eſt, pro ſpecillo ſiue ſcalpello cauterium eminentiori loco adhibebimus, & ita pus educemus. plurimùm enim ad totam curationem cauterium confert. Poſt excretũ autẽ & probè expreſſum humorem, ægra collocetur vt reſiduũ commodè excerni poſſit, & ſectio aqua mulſa eluatur, & poſtea bis quotidie ac ſemel in nocte ſpongiis foueatur. interdum & in aqua calida ægra inſideat, & vterus oleo cyprino calido eluatur. Reliqua verò curatio cæteris vlceribus ſimilis fiat. Alimenta autem exhibeantur boni ſucci & quæ non facilè diſſlantur, velut eſt lac cum amylo, alica, oryza, pedes porcini in alica aut priſana ad flacciditatem cocti, auiculæ & piſces boni ſucci. & niſi febris obſtiterit, vinum etiam dulce antiquum concedemus. Balnea autem & alimenta quæ exulcerationes exacerbãt, vitentur.

De vteri exulceratione, Archigenis, Cap. LXXXVIII.

VLceratur vterus ſæpe ex fluxione erodente, aut ab acribus medicamentis, aut ex abſceſſibus ruptis, aut ob partus difficultatem, aut fœtus extractionẽ, aut eiuſdem corruptionem. Ægrotæ verò in affecta parte dolorẽ punctorium perceptant, & ex interuallis fœtidi ac ſanioſi humores ab vlcere ſordido prodeunt, & conſequuntur etiam alia vtero affecto peculiaria accidentia, velut eſt capitis ac præſertim ſincipitis dolor: ligamentorum item ac radicis oculorum dolor, qui ad manus vſque ac digitos ſe extendit, & reliqua ſuprà de inflammatione relata. Vlcus itaque expoſitum, per dioptræ vſum deprehenditur: in profundo verò reconditũ, humores qui excernuntur indicant. Non autẽ aliter huiuſmodi vlcera curantur quàm inſeſſionibus, irrigationibus, cataplaſmatiſque ac peſſis ſuprà relatis. Priuatim tamen commodum eſt hoc medicamentum: Crocus optimus cum muliebri lacte teritur, & cerato excipitur, & cera Tyrrhenica, & roſaceo aut ſuſino oleo, cum anſerino adipe parato, & in peſſo ſubditur. Hoc autẽ adhuc efficacius eſt, & ad dolores magis congruum, quod ſequitur: Papaueris capita decem in paſſo diluto per triduũ macerantur, deinde donec flaccida fiant coquuntur, & poſtea expreſſa teruntur, cum ſemi nis aut foliorum roſarum drach. quinque, croci drach. III. admixto etiam inter terendum ipſo decocto. deinde ceratum ex ceræ ſextãte, & roſacei aut narciſſini olei ſextan te ad ea affunditur, & medicamentum in ſtannea pyxide ſeruatur: vſu verò expetente, roſaceo aut narciſſino oleo dilutum, & in peſſum exceptum ſubditur. Facit & peſſus ſuprà relatus, ex croco, roſaceo, adipe anſerino & medulla ceruina paratus. talia enim dolores mitigant, & vlcera ſanant. Philoſophi medicamentum, ad mulieris pudendum exulceratum, & ob acrium humorum influxum pruriginoſum: Plumbaginis ſextantem, glauci vnc. I. cum ſucco hyoſcyami terito, & olei myrtei aut roſacei quantum ſatis eſt admiſceto, vteréque vel manu illinens, vel in paſſo ſubdens.

Vlcerum vteri carbunculoſorum curatio, Cap. LXXXIX.

CArbunculoſis vteri vlceribus priuatim proſunt lentes, & oleæ folia, ſine melle: lupini in vino auſtero coctiinſeſſiones in eorundem lupinorum decocto.

Ad ſordida vteri vlcera, Cap. XC.

AD ſordida vteri vlcera emplaſtro Ægyptio vtendum eſt, citra æruginem præparato. omnia enim mordacia, quemadmodum & cruſtas inducẽtia, vtero aduerſa ſunt. Vtemur etiam eo quod ex melle, terebinthina, roſaceo aut ſuſino oleo & butyro conſtat: quibus aliqui etiam crocum addunt. Ad vlcera repurganda efficax eſt & iris Illyrica cum melle impoſita: & ariſtolochiæ decoctum per ſe, vel cum melle infuſum. Peſſus optimus ad ſordida vlcera repurgãda: Terebinthinæ drach. quatuor, adipis anſerini drach. VII. myrrhæ drach. I. croci drach. tres, medullæ bubulæ, œſypi, ſing. drach. III. mellis, olei cyprini aut irini, ſing. drach. XVI. thuris, radicis panaceæ, iridis, ſing. drach. duas, cyperi drach. IIII.

Ad humorem à muliebri pudendo profluentem, Cap. XCI.

ORdei vſti, amyli, thuris, ſingul. vnc. vnam, aluminis ſciſſi drach. quatuor: minutiſſimè terito ac cribrato, & aſinino lacte diluito, ac in pudendi ſinum per vteriſuſorium clyſterem infundito. Quòd ſi vlcus dolorem intulerit, tale medicamẽtum adhibeatur: Roſarum ſiccarum tritarum, capitum papaueris paululùm torrefactorum, ſing. drach. tres, croci, ſtyracis ſing. drach. duas, farinæ fœnigræci, œnãthes, ſing. drach. quatuor, thuris drach. duas. omnia cũ paſſo Cretico ac oleo roſaceo paulatim affuſis ad mellis compagem conterendo redigito, & in peſſum excepta calida ſubdito.

Ad vteri nomas, Aſpaſiæ, Cap. XCII.

NOmæ verò & vlcera depaſcentia ac efferata, equino aut aſinino lacte recẽs mulcto eluãtur. & in vtriuſque penuria, quodcunque haberi poteſt recens, coctum accipiatur. Duabus autem lactis heminis, mellis hemina dimidia addenda eſt, & quatuor iridis drachmæ inſpergendæ, & tale infuſum calidum ſæpe ſingulis diebus infundendum. Idem facit aqua mulſa in qua abſinthium, aut calamus aromaticus, aut leucanthemum vel chamæmelum, aut buphthalmum decoctum eſt. & vbi quod infuſum eſt, excretum fuerit, loci protinus maluæ decocto eluantur. deinde peſſus ſubdatur ex farinæ erui, iridis, ſing. drach. duabus, cum melle ſubactis, & peſſo exceptis. Alius peſſus. Melilotum in vino aquæ marinæ experte coctum terito, & melle admixto ſubdito. Alius, farinã lentium cum melle ſubdito. Alius. Oleæ folia cum vino trita, & melle admixto ſubdito. Alius. Vuarum paſſarum carnes tritas cum melle ſubdito. Alius. Hederæ aureum florem habentis folia in vino cocta cum melle indito. Aſclepiadæ medicamentum in puluilli forma, ad vteri nomas præcipuum: Lupinos amaros tritos ac cribratos ſeruato, & vſus tempore ſine vllo liquore ſubdito, vel melli admiſceto. Alius peſſus optimus. Hederæ aureum florem habentis faſciculum, in vmbra paululùm ſiccatum in vas fictile coniicito, idque vndiq; oblinito, ac torreto, & eo cinere vtitor. Alius ad humida vlcera: Ariſtolochiæ longæ tritæ drach. VI. rubricæ ſinopicæ hepatis colorem referentis drach. VIII. miſce, & cum melle ad cerati craſſitudinem redige, & panniculo attrito excepta deliga, & ſub prunis exure. & vbi optimè aſſata fuerint, tere ac vtere. aut panniculum deligatum in ollam mitte, ac probè opertam & oblitam in ignem pone, donec medicamentũ ad carbonis ſpeciem fuerit exuſtum, & deinde tritum ſerua. Vſu verò expetente, ad nomas ſubde, & breui contrahentur. Hoc vſque ad inductã cicatricem idoneum eſt. Alius. Seminis tamaricis partem vnam, nitri rubri tantundem, terito ac cribrato, & ſimul mixtis aridis vtitor, aut roſaceũ admiſceto. Vbi verò nomæ fuerint cohibitæ, adhibeantur ea quæ paulo antè ad vlcera repurganda relata ſunt.

Quæ ad cicatricem ducunt, Aſclepiadæ. Cap. XCIII.

POſtquam vlcera fuerint repurgata, vtendum eſt iis quæ ad cicatricem perducunt, primùm mitioribus, poſtea efficacioribus. Ceratum cicatricem inducens: Ceræ albæ quadrantem, roſacei optimi dodrantem, ad prunas liquefacito, & quadantenus refrigerato. deinde in mortarium coniicito, ac lacte muliebri aut aſinino aut caprino recẽs mulcto affuſo, cum piſtillo ſubigito donec totum inalbeſcat. deinde diffuſo priore lacte, nouum infundito ac rurſus ſubigito, & croci drachm. vnam admiſceto. Quòd ſi magis mitigatorium facere volueris, roſacei olei ſeptũcẽ, adipis anſerini & medullæ eiuſdem,

sing.vnc.vnam accipito.potes & pro rosaceo,melinũ aut susinum admiscere. Medicamentum ex ordeo ad vteri vlcera: Ordei vsti ac triti, spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ,sing. libram vnam,adipis anserini lib.quatuor,adipis capræ recentis lib. tres,olei myrtei lib.duas, mellis despumati bessem, terebinthinæ quadrãtem siue triẽtem. hoc etiam ad ardores & vlcera pudendorum facit. Nec minus vtendum est iis quæ ad sedis affectiones,ex pompholyge & plumbo vsto præparãtur:itémque eo quod ex cadmia, & quod ex ladano præparatur, singulis myrteo aut rosaceo oleo dilutis.

De cancris vteri, Archigenis, Cap. XCIIII.

CAnceratorum vteri tumorum aliqui vlcerati sunt,aliqui non vlcerati: quemadmodum de mammis suprà diximus. Itaque in non exulceratis tumor circa os vteri reperitur durus,ad tactum renitens, inæqualis, eminens, colore fæculentus,ruber aut subliuidus, vehementes dolores inducẽs circa inguina,summum ventrem,pectinẽ, ac lumbos:qui ad manuũ contactum & medicamentorũ varietatem exacerbatur. Si verò vlceratus est cancer,supra dolores duritiásque ac tumorem,vlcera corrosa & inæqualia vidẽtur,plerunque sordida, eminentia, albicantia: quæ verò pura putantur,fæculenta,liuida,rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem ab ipsis sanies tenuis,aquosa,nigra,aut fulua graueolens. aliquando & sanguis defertur, & alia signa adsunt suprà de vteri inflammatione relata. Proinde affectio quidem hæc incurabilis est,velut etiam Hippocrates pronuntiauit: mitigari tamẽ ac leniri potest insessionib⁹ in fœnigræci ac maluæ decocto,& cataplasmatis similibus. In exacerbationibus autẽ valde mitigat malua,aut althæa in aqua mulsa ad flacciditatem cocta,& cum modico rosaceo trita ac imposita. & cataplasma è caricis, meliloto, ac ruta paratum. & quod ex palmulis paratur in passo coctis,ouorum vitellis ac polenta admixtis. aut papaueris capita trita & cribrata, cum polygoni aut intubi aut coriandri succo. aut solani folia tenera cum lacte muliebri imposita. aut solanum cerato rosaceo exceptum,frigida aqua paulatim cerato instillata. aut maluæ folia cum lacte muliebri trita,& rosaceo cerato excepta. atque hæc omnia in dolorum vexationibus sunt adhibenda. Postea verò ceratum imponatur ex rosaceo,aut myrteo, aut melino, aut œnanthino cum palmulis in passo coctis. Facit & cataplasma ex ouis, & quod ex ordeo paratur:quibus etiam ad ambusta vtimur. Peculiariter autem conuenit id quod ex fæce vasorum æreorum in quibus aqua coquitur,paratur. hæc enim fæx assata teritur minutissimè,& cerato rosaceo excipitur. & hæc quidem forinsecus. Intrinsecus autem mitigat locos, vbi vlcerati fuerint,lac muliebre aut asininum infusum,& plãtaginis succus tepidus:si verò cruentati fuerint, polygoni succus cum modico thure. Idem faciunt etiam pessi ex croco,& lacte muliebri, succóq; papaueris ac œsypo præparati. Omnibus autem præstat etiam ad sedis affectiones hoc: Spumæ argenti lotæ sescuncem,thuris masculi,œsypi,adipis porcini recentis,butyri recentis,ceræ Tyrrhenicæ,sing. sextantem,rosacei trientem. Seruatur hoc medicamentum pyxide plumbea, & arefactum rosaceo dilui tur. Ego verò, inquit Archigenes, spumam argenti cum seridis succi hemina diluo,& vbi mellis spissitudinem habet,liquatis aliis admisceo. vtere etiam medicamentis ad sedis affectiones præscriptis. Optimum est & id quod suprà ad mammarum nomas descripsimus, ex vino, rhoe coriario,pilulis cupressi ac galla præparatum,quod muliebri aut asinino lacte dilutum adhibetur. Philosophi medicamentum ad cancros vteri: Cancros fluuiatiles tres aut quinque,impari numero,sub prunis exurito, & cum oleo cyprino tritos per pennam illinito.

De vteri obturatione, Cap. XCV.

OBturatio circa os aut collum vteri fit, aut propter vlcerationem prægressam, aut ob inflammationẽ induratam,per quam loci adeò angusti fiunt vt semen non amplius admittant,vel admissum non retineant. ob callo sam enim duritiam vterus contrahi non potest. Aliquando semen admissum,& intra angustissimũ os cõtentum, fœtus causa est. verùm hæc conceptio prægnanti mortis causam inducit, quum ob nimias locorum angustias fœtus prodire non possit. Insessiones itaque ex oleo & aqua & fœnigræci decocto adhibeantur,& per cerata ac pessos emollientes ex œsypo, terebinthina, ac nitro præparatos laxentur. At verò si loci ad tactum molles fuerint, spongiam siccam funiculo appenso intra locorum angustias dilatandi gratia indemus. & si ea exciderit, aliam crassiorem immittemus. Et ea de causa plures ac diuersas spongias siccas paratas habere oportet, & postea tale medicamentum spongiæ illinemus: Sandarachæ,aluminis scissi, sing. drach. vnam, auripigmenti drach. tres, omnia simul contrita melle excipito,& spõgiæ indendæ illinito. Quòd si sublata spongia locus non satis apertus videbitur, inflammatióque oborta fuerit,subiectum medicamentum spongiæ illinatur: Iridis drach II. adipis anserini, terebinthinæ,thuris, olei irini, ceræ, sing. drach. XI. Iridem primùm,deinde thus minutissimè terito ac cribrato,& terebinthinam,adipem, ceram, cum oleo liquato,ac omnia simul vnito. Vbi verò inflammatio quieuerit, & locus apertus fuerit, ceratum ex oleo rosaceo & adipe anserino paratum,spongiæ illinatur,in quo vsque ad inductam cicatricem persistendum est,vt locus paulatim cõsolidetur.

De vtero non perforato, Cap. XCVI.

QVædam à natiuitate vterum non perforatũ habent, & hoc trifariam contingit. Quibusdam enim in ipsius pudendi alis siue labiis, membrana aut caro obturans enascitur: aliis in ipso pudendi sinu idem contingit: aliis circa ipsum vteri osculum eadem obturatio fit. Quibus itaque in pudendi labiis membrana excreuit, eas curaturi supinas pro more reflexis ac diductis cruribus locabimus,& operientem membranam specillo dissecabimus, donec figura pudendi ad naturalem dimensionem deueniat, postea linamentis conuulsis sectionem replebimus ac deligabimus,& curationem suppuratoriam per cataplasmata aliquot diebus adhibebimus. deinde linamentis cerato rosaceo liquido imbutis vtemur. At si post sectionem,pudẽdi alas carnosis partibus propinquis vnitas esse senserimus, vtrinque excoriabimus,& per linamẽta dilatabimus,eodémque curationis modo vtemur. Mulier verò supina,puluinar intra femora habẽs, vsque ad cicatricẽ inductã permaneat. si verò pudendi quidẽ figura externa aperta est, in sinu verò caro innata locũ obstruit vt angustum foramen relinquatur,muliere eodem modo collocata,stilum in vteri ceruicem maioris tutelæ gratia immittemus,ne per errorem altiorem sectionem faciamus: atque ita infra signatum per stilum locum dissecabimus,per specillum latum, donec sinus secũdum naturam habere videatur: deinde labia dissectæ carnis per volsellã distenta ad quadrangularem figuram circuncidemus. & erectam mulierem diductis cruribus statuemus,vt humor in vtero collectus commodè profluat. Quod vbi sufficiẽter factum fuerit, ægram ad priorem decubitus formam reducemus, & linamentum vino & oleo imbutum in sectionem indemus: habeat autem hoc filum alligatum, quo facilè extrahi possit: & loco probè deligato quietem imperabimus. Sequentibus verò diebus locus cum aqua mulsa eluatur,& pharmacum suppuratorium linamento intorto illitum indatur. & vbi cicatrix inducenda est, canalis ex stanno indatur ac alligetur, donec locus fuerit consolidatus. Quòd si partes rursus inter se coiuerint, ac rursus vteri os claudatur,spongiam siccam indito donec callus fuerit obductus. Si verò membrana ipsum vteri os obstruxerit, muliere in eodem situ locata, dioptra immissa sinus dilatetur,& membrana per volsellam arrepta ac extenta intorqueatur vt tota simul colligatur, & lato specillo amputetur,& medicamentum siccum floridum inspergatur,& linamentum tortum alligato filo indatur, & eadem curatio fiat. Quòd siquid de membrana reli ctum fuerit, florido aut pharo appellato medicamento consumatur. Repurgatis autem locis, hoc pharmaco linamenta tingito: Ceræ, terebinthinæ, adipis anserini, singulorum drach. duas,iridis,thuris, singulorum drach. I. croci drach. tres,olei irini drach. XVI. Iridem,crocum,& thus cum passo terito, & liquabilia liquata admisceto.

Dioptra verò aſſiduè immittenda eſt, ac cauendum ne caro ſuperexcreſcat, quæ tali medicamento reprimatur: Squamæ æris,æruginis,corticis thuris,ſing. drach.duas, terito,vnito,ac vtitor. Aut æruginem & ſquamam cum plūbi ſucco ſubige & adhibe. Sed nec ſpōgiæ ſiccæ vſus omittatur,donec labiis callus obducatur. Stanneus item canalis immittatur.

De hæmorrhoidibus vteri, Aſpaſiæ, Cap. XCVII.

HÆmorrhoides quandoque in oſculo vteri, quandoque in collo, & aliquando in ipſo vtero, & aliquando,licet rarò,in pudendo contingunt. Atque hæ etiam tactu melius,tamen per dioptram,deprehenduntur,& eadem accidentia inducunt, quæ reliquæ in ſede ortæ inducere ſolent. & præterea ſterilitatem ac lumborum grauitatē tempore purgationis inducunt. Varicoſas itaque ac malignas dimittere oportet: reliquæ verò non aliter curentur quàm quæ in ſede ſunt,duris quidem ac modicum ſanguinem fundentibus,neque vaſis annexis ſtatim amputatis:eis verò quæ multum ſanguinis emittunt,circa fundum circumcirca ſcarificatis, & volſella eleuatis, ac funiculo conſtrictis,& poſtea paulatim reſectis. atque hoc facto floridum medicamentum ſiccū inſpergatur. At verò ſi citra chirurgiam malueris hæmorrhoidas reſiccare ac excæcare,huiuſmodi ſicca apponito: Spodium & roſas ſiccas terito & inſpergito:aut acaciam vino auſtero tritam: aut terram Lemniam ſigillum appellatā, cum aceto illinito. Aliud. Stibii beſſem,roſarū ſiccarum,pollinis thuris,ſing.ſextantē,cytinorū vnc.I. Aliud. Balauſtiorum torrefactorū ſeſcuncē,malicorii quadrantē,florū roſarum,ſpodii,ſing. drach.II. Aliud ad hæmorrhoidas efficacius: Succi mandragoræ,aluminis rotundi,acaciæ, ſing.drach.duas,cum vino terito, & in paſtillos efformato,cóſque vino dilutos illinito. Aliud. Succi cicutæ, ſucci hyoſcyami,aluminis ſciſſi, rubricæ ſinopicæ, ſing. drach.duas, ſandycis drach.I. cū vino terito & excipito. & vſus tempore vino item diluito. Aliud. Diphrygis drach.ſex,ceruſſæ,ſpumæ argenti,plumbi vſti & loti,ſucci hypociſthidis, ſing.drach. tres. excipe ſucco cicutæ, & cum vino adhibe.Vtere etiam medicamentis ad hæmorrhoidas ſedis relatis,&præſertim eo quod Hippocrati inſcribitur.& potiones exhibeto ad ſāguinis reiectionē deſcriptas. inſeſſiones quoque in decoctis adſtringentibus adhibeto.

De calculo vteri, Cap. XCVIII.

CAlculi aliquādo toſacei in ipſo vtero generātur.quos ſi extrahere volueris,aluū prius per clyſterē ſtercoris eductoriū euacuato.deinde fœnigræci ac maluæ decocto roſaceo admixto,vterū eluito,& muliere ſupina diſparatis cruribus locata duos lōgiores ſiniſtræ manus digitos in ani foramē immittito,dextra verò ſuperiorē ventrem cōprimito,calculumq; extrorſum cogito ac propellito,ſimul per digitos in anū miſſos deducēs ac extrahēs.At verò toſaceā ſubſtantiā extrà in vteri collo,aut oſculo agnatā,muliere ritè locata,& locis per dioptrā dilatatis, ſcalpello reſecare oportet, & florido medicamento ſicco inſperſo curare.

De calculo veſicæ muliebris, Cap. XCIX.

IN veſica muliebri rarò oriuntur calculi:latiorē enim& rectiorē vrinæ meatū habēt: atq; huius extractionē,ſi fortè innatus fuerit,ita facias: Mulier ſupina coxis decliuibus ac cruribus reclinatis locetur. quo facto duos lōgiores ſiniſtræ manus digitos in pudēdū mittito. Dextra verò veſicā ſupernè cōprimito,& calculū verſus veſicæ collum expellito,& vt extra muſculū veſicæ collum adſtringentē prodeat cogito, & tunc paululū ſupra pudēdi alas, quo loco calculus occurrit,ſectionē facito,& per calculariū forcipē extrahito. poſtea verò ſectionē manna thuris repleto,& lanā purā oleo calido imbutā ventri ac lumbis imponito ac deligato,& quotidie bis aut ter, & nocte ſemel exoluito,& oleo calido perfundito. tertia die aridis medicamentis lenibus & incarnātibus vſq; ad perfectam incarnationē vulnus explemus, & per emplaſtrū ex aceto & oleo paratū cicatricē inducimus.Optimè autem huiuſmodi locos & omne cauū vlcus incarnat hoc: Mānæ thu-

A ris ſextantē,colophoniæ minutiſſimè tritæ vnc. I. ex hoc arido totam vulneris cauitatem expleto.

De hernia aquoſa mulierum, Aſpaſiæ, Cap. C.

HErnia aquoſa circa pudēdi alas cōſiſtit, inflationi ſimilis,debili ac molli tumore.& aliquādo alterā tantùm,quandoq; vtrāq; partē occupat, ad contactū fluctuationis apparentiā quandā exhibēs. Primùm itaq; diſcuſſoria adhibeantur,ſuprà ad hernias in viris aquoſas relata, præſertim in virginibus.At ſi parum ſucceſſerit, muliere B ritè locata ſectionem rectā tumori congruam faciemus: diſſecta autē cute,ſubiectas tunicas paulatim excoriato, & volſella arreptas diſtendito,& membranam humorem continētem diſſecato.Excreto humore ſectionem membranæ ad myrtei folii figuram facito, & labiis ſectionis duabus aut tribus ſuturis adductis ſuppurantia medicamenta adhibeto.Vtere & olei irrigatione, ac reliqua curatione,ad aquoſas virorum hernias ſuprà tradita.

De hernia inguinis mulierum, Cap. CI.

C FIunt & mulieribus herniæ inguinis, circa dextrum maximè pudendi ſinum. prominet his tumor durus immurmurans ac premens,præcipuè vbi mulieres crura dilatauerint,aut ſupinæ decubuerint: & has quoque congruis deligamentis ac medicamentis curare oportet,velut dictum eſt in hernia virorum inteſtinali ac inguinali. At ſi hæc parum profecerint,ad chirurgiam veniendum eſt. Mulier itaque ſupina decliuibus cruribus locetur, & repulſo inteſtino locus circa inguen, obliquè ſecetur, & tunicæ cuti ſubiectæ ſenſim excorientur, atque ita laxata D peritonæi membranæ pars attrahatur ac extendatur, & inteſtinum diligenter repellatur, & quod ſuperfluum eſt de peritonæo deligetur ac conſuatur, & tunc quod ſupra ſuturam extat ſuperuacuum reſecetur. deinde labia ſectionis cutis duabus aut tribus ſuturis adducantur, & linamenta indantur,lanáque ſuccida vino & oleo imbuta imponatur,& deligamēta congrua fiant: poſtea medicamenta ſuppurantia & repurgandi ac incarnandi vim habentia. Irrigationes item ac cataplaſmata adhibeantur donec inflammatio quieſcat,& inde ad cicatricem indu- E centia progreſſus fiat.

De hernia varicoſa, Aſpaſiæ, Cap. CII.

HErnia quoque ſiue ramex varicoſus in pudendi alis naſci ſolet:& eſt venarum ampliatio, ſimilis varicibus in cruribus fieri ſolitis. proinde in huius curatione ſectionem rectā in ſuperficie pro vaſis figura facias,deinde tunicas vaſi adhærentes ſenſim excoriato,& denudatū vas cæca volſella eleuato,& duobus vinculis altero ſupernè,altero infernè deligato.deinde venam ſecato,velut in F venæ ſectione ad ſanguinē auferendū fieri ſolet, & detracto ſanguine, medium vaſis inter duo vincula ſuperuacuum amputato. atque hoc ſanè omnibus vaſis in varicū formam tranſgreſſis commune eſt. deinde linamentis ſectioni inditis,ſpongiam aceto aut poſca imbutam adhibeto. & deinceps ad puris generationem, ac reliquam velut vlceris curationem progreditor.

De nymphæ ſectione, Cap. CIII.

NYmpha,ſubſtantia quædam eſt muſculoſa,ſupra alarum pudendi cōmiſſuram ſita quo loco vrinarius G eſt meatus. Hæc in aliquibus mulieribus ad tantam magnitudinem augetur,vt deformitatem ac pudorem inducat. quin & à veſtimentorum contactu aſſiduo arrigitur, & ad venerem ac coitum proritat. Quapropter Ægyptiis viſum eſt vt antequam exuberet, amputetur, tunc præcipuè quum nubiles virgines ſunt elocandæ. Amputandi verò modum hunc tradunt: Virgini in ſella locatæ retrò aſſideat adoleſcens robuſtus, qui brachia ſua poplitibus virginis ſubiiciat, crurâque eius ac totum corpus regat.& tum chirurgus ante ipſam ſtans,forcipe am- H pliori nympham corripiat,& per ſiniſtram manū diſtendat:per dextrā verò prope forcipis dentes reſecet.Menſuram autem reſectionis eandem quam in columellæ ſectione ſeruare oportet, vt ne funditus ipſam reſecemus, ſed ſuperuacua tantùm pars amputetur. Proinde prope

dentes forcipis nympham reſecandam eſſe diximus: quoniam quum pelliculoſa ſit, plurimùm extenditur, & niſi quis diligenter obſeruet, facilè vltrà quàm oportet amputationem faciet, atque hinc carunculæ decrementum, *rhœada Græci uocant*, conſequitur. Peracta chirurgia, ſpongia ex vino adſtringente aut aqua frigida expreſſa vulnus detergeatur, & manna thuris inſpergatur, & linamentum poſca madefactum indatur, & ſpongia ex poſca expreſſa ſuperdeligetur. Poſt ſeptimam verò, cadmiam minutiſſimè tritam per ſe aut cum roſarum floribus inſperge: aut ſiccum ex lapide Phrygio paratum, & ad pudendorum fiſſuras deſcriptum, aut cinerem oſſium palmularum inſperge.

De cauda, Cap. CIIII.

IN quibuſdam mulieribus carnoſa quædam ſubſtantia ab vteri oſculo exoritur, & muliebre pudēdum replet: aliquando etiam extrà progreditur inſtar caudæ, vnde etiam nomen habet. Mulier itaque velut in nymphæ amputatione dictum eſt locetur, & prominens carūcula forcipe extēdatur, & tota ex baſi reſecetur: poſt chirurgiam curatio velut in nympha peragatur.

De thymis, & verrucis tum aliis tum formicariis vteri, Philumeni, Cap. CV.

THymus, aut in alis pudendi, aut in ipſo pudendo, aut in vteri oſculo aut collo generatur. Et eſt aſpera quædam eminentia thymi cacumini ſimilis, in quibuſdam mitis, in aliis maligna, rubra, cruenta, præcipuè poſt concubitum aut deambulationes, & ſanè moro maturo aſſimilatur, viſúque deprehenditur, aliquando ſine vlla arte, aliquando dioptra immiſſa, oblata. Huiuſmodi igitur eminentias in principio curabimus, quemadmodum de reliquis thymis ac verrucis diximus. verùm vbi diutius perſeuerant, chirurgiam adhibemus. Muliere itaque rectè locata, eminentiam volſella extentam, totam funditus reſecamus: deinde curationem cruentis vulneribus aptam facimus. thymos autem in abdito recōditos, quū chirurgiæ ſubiici non poſſint, medicamētis curabimus, ſuprà ad totius corporis thymos & verrucas formicarias relatis. Ad verrucas autem formicarias pudendorū ſummè confert hoc: Capræ iugulatæ recèns oculos compungito, & humorem inde profluentem aſſiduè illinito, & intra ſex dierum ſpatium formicariæ verrucæ extirpabuntur. Sed & bubulum ſtercus calidum illitum, formicarias in muliebri natura verrucas ſanat. Aliud, quod ego in vxore mea expertus ſum, & ipſas radicitus tollit: Origani feſtucam ad lucernam accendito, & formicariæ verrucæ admoueto, vt non inde incendatur ſed fumum ſolùm ſuſcipiat. & hoc ter ſingulis diebus facito. Aliud ad pudendi ac ſedis thymos: Soleas veteramentarias, & cucurbitam ſiccam exurito ſigillatim, & minutiſſimè trita paribus portionibus permiſceto, & locis vino prius elotis inſpergito. experientia hoc cognitum eſt. Cæterùm malignorum thymorum ſectionem, ob eruptionis ſanguinis periculum reprobare oportet: non malignos autem tutò reſecamus. neque enim hic ſanguinis eruptionis timor eſt. Cauendum tamen eſt ne vterus à ſcalpri acie lædatur, quod facile vitare eſt ſi thymus diſtentus prope volſellæ dētes amputetur, ſicut in nymphæ ſectione diximus. Reſectione verò facta, ad deſiccandos locos pharmacum quoddam ſanguinem ſiſtens adhibebimus. humectatio enim cauſa eſt vt thymi regenerentur, ſicut etiam pinguium medicamentorum vſus: proinde per totam curationem, laxantia ac pinguia ſunt fugienda. Poſt chirurgiam protinus galla trita aut alumen ſciſſum, cū pari thuris pondere admoueantur: deinde medicamento florido, ex ſtomomate ferri aut roſarum flore, & cytinis ſiccis parato vtemur. Nam hæc contrahunt & quadātenus repurgant, & vlcera ad cicatricem ducunt.

De condylomatis, Aſpaſiæ, Cap. CVI.

COndyloma, eſt rugoſa eminentia. Rugæ enim circa os vteri exiſtentes dum inflammantur, attolluntur & indurantur, tumorémque ac craſſitudinem quandam in locis efficiunt. præcipuè verò dum menſes prodeunt, & poſt partus, attolluntur, & per tactum facilè cognoſcuntur. Ad has igitur fomenta adſtringentia, & eiuſdem

A facultatis peſſi ſubdantur, quæ omnia ſuprà ad ſedis condylomata ſunt relata. facit & peſſus è malicorio & butyro præparatus, & qui ex lycio Indico ac œſypo paratur.

De rimis ac fiſſuris vteri, Cap. CVII.

RImæ circa os vteri ex violentis partibus ob magnitudinem capitis infantis fiunt. Sed & ex acrium humorum influxu locos rumpente ac corrodente fieri ſolēt. & primùm quidem latent, dolore à partu adhuc recente: poſtea verò paulatim ad ſenſum perueniunt. Nam & ad manuum contactum, & in coitu dolores excitantur, quā- B do ſanè ex affrictu cruentantur: deprehenduntur autem dilatato ſinu: fiſſuræ enim circa vteri oſculum per ambitum viſuntur. In harum itaque curatione chirurgiam & omnia mordacia pharmaca reprobare oportet: talia enim inflammationes ac conuulſiones inducunt: & inſeſſionibus ſimplicioribus ac peſſis vti, & medicamentis ad ſedis rimas deſcriptis, præcipuè eo quod ex pompholyge, ſtibio, & plumbo vſto paratur. Quòd ſi calloſæ fuerint, medicamento ex charta vſta vtendum eſt plurimo roſaceo diluto. callos enim exterit, & vlcera repurgat. ſi verò C nimiam eius acrimoniam non ferunt, iridem Illyricam terebinthina exceptam inde. Poſtquam autem cicatrix vlceribus inducta eſt, conuenit id quod ex cadmia conſtat, aut quoddam ſedi deſtinatum, velut eſt quod ex ſpuma argenti lota præparatur, paulo antè ad cancros vteri à nobis relatū: aut hoc quod ad rimas ſedis, & muliebrium locorum condylomata præparatur: Stybii, acaciæ, ſingul. drach. ſex, paſſo excipe, ac vtere. Sæpe & hoc vtimur: Aloes, opii, ſing. drachm. ſedecim, ſtibii drach. ſex, myrrhæ drach. quatuor, thuris, æruginis, ſing. drach. duas, vino ex- D cipe, & vtere cum paſſo. Aliud citò conferens: Stibii, acaciæ, plumbi vſti & loti. ſing. drach. XVI. ſpodii pōpholygis lotæ drach. octo, fructus ericæ, aluminis ſciſſi, atramēti ſutorii, thuris, myrrhæ, opii, ſing. drach. VIII. cū vino terito velut collyriū, ac paſtillos formato, & cum paſſo dilutis vtitor. Aliud ad omnes pudēdorum muliebriū ac ſedis affectiones. ſiſtit etiā hæmorrhoidas: Spumæ argenti lotæ, ceruſſæ lotæ, plūbi vſti & loti, ſing. drach. XXV. ſtibii loti drach. IX. pōpholygis lotæ drach. octo, cadmiæ lotæ drach. V. Hæc omnia primùm ſeorſim, deinde ſimul E terito, & vini ac olei myrtei, ſing. lib. I. paulatim adſtillato ac probè terito, & vnita in plūbea pyxide ſeruato, & velut optimo medicamento vtitor. Nos verò, inquit Archigenes, ceræ Tyrrhenicæ lib. vnam, & adipis anſerini tantundem adiicimus. quidam etiam plumbaginis drachmas viginti addunt.

De tuberculis vteri miliaribus, Cap. CVIII.

ALiquando in collo aut oſculo vteri, aut in ipſo pudendo, miliares quædam eminentiæ enaſcuntur, ad tactum quidem occurrentes, verùm certius ad dioptram F patentes. ſoléntque ex coitus affrictu, tum menſes tum conceptionem impedire. In his aluus primùm purganda eſt: deinde linteolo locus detergendus, & glans ex carne caricarum pinguium ac alumine ſciſſo ſubdenda. aut peſſus ex alumine & felle: aut medicamenta ad concoquenda ac diſcutienda tubercula cōmoda illinenda. Elotiones quoque ex aqua mulſa, & aliquo aromatum decocto adhibeantur.

De ſcabris vteri puſtulis, Cap. CIX.

IN pudendo & vteri oſculo ſcabræ puſtulæ oriri ſolent, G furfuraceas ſquamas reiicientes, pruritúmque inducentes, & calidæ aquæ affuſione gaudentes. In his aluus aſinino lacte purgetur. vomitus à cœna fiat. in balneo exudatio fiat, & in calidam inſeſſus. & loci vino calido cum nitro eluantur, & poſt vinum aqua calida infundatur. & lycium Indicum, aut amurca, aut butyrum cum ſulphure, aut ceratum myrteum cum ſpuma argenti: aut alumen rotundum cum melle: aut malicoriū cum myrrha & melle illinatur. Squamas autem & furfures exterit, cyclamini ra- H dix cum melle illita. cæterùm in cibis omnia acria, ſalſa, & acida cauenda ſunt.

De alarū pudendi muliebris abſceſſu, Cap. CX.

SI in muliebris pudendi alis ſiue labiis abſceſſus ortus fuerit, & verſus ſedem declinauerit, ſectionem eius vitare oportet. Nam ex eorum locorum ſectione,

quum rugosi sint, facilè fistula generatur. Si verò sursum ad vrinarium meatum vergit, tutò secare licet.

Ad vmbilicum prolapsum, Cap. CXI.

Ammoniacum thymiama cum modico cumino ex vino tritum apponito ac deligato. aut buphthalmũ cum succo mori tritum imponito. Aliud. Bituminis drachmas duodecim, carnium caricarum pinguium tantundem, primùm seorsim deinde simul trita imponito.

Ad rugas ventris, rimásque ac nigredines à partu exortas, Cap. CXII.

Adiantum, & spumam nitri albam exactissimè trita inspergito, & venter non corrugabitur. hoc & in balneo & extra balneum vtendum est. Aliud. Narcissi bulbos cortice detracto concidito, & in vmbra siccato, & de his sumito drachmas octo: radicis struthii contusæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabarum, maximè Ægyptiarum, singulorum drachmas decem, radicis bryoniæ, radicis ari, radicis cucumeris sylvestris, costi, singulorum trientem, terito & cribrato, ac ventri per erui farinam deterso inspergito, & rursus affricando detergito. Nam & rugas & rimas generari non sinit, & genitas tollit. maculas etiam ac nigredines in quauis corporis superficie exterit. In puerperis igitur ventrem oleo antea probè cõfricato, & postea chartam medicamento conspersam adhibeto, & fascia deligato, ac post quartum diem exoluito, deinde totum corpus in balneo detergito, & omnes nigredines ac rugas abolebis. Aliud, ad ventres à partu nigrefactos: Ostreorum vstorum partem vnam, farinæ fabarũ, maximè Ægyptiarum, partes duas misce, ac vtere in balneo. Aliud. Nigellæ, nitri, æquas portiones ad stringmentitiam spissitudinem cum aqua terito. Aliud. Squillæ vstæ drach. octo, cornu cerui vsti, aluminis scissi, salis Cappadocici, myrrhæ stactes, nigellæ, singulorum drach. duas, farinæ ordei drach. quatuordecim. Vsus tem pore melle excipito, & panniculo detrito infartum ventri adhibeto, & per dies septem finito, octaua verò abluito, ac rursus apponito, & totidem diebus finito. Smegma faciei ac reliqui corporis: Granorum ricini, bulborum narcissi decorticatorum ac resiccatorum, sing. drachmas octo, similaginis drach. quatuor, thuris drach. II. ouorum albumina duo, misce, ac vtere. Smegma aliud efficax: Floris iunci odorati, iridis, sing. drach. duas mastiches drach. vnam, terito, & ptisanæ succo excipito, ac pastillos formato, quos vsus tẽpore aqua dilutos illinito, & per interuallum frigida abluito. Aliud smegma, ad corporis rugas, Rufi: Caricarum pinguium, radicis bryoniæ, farinæ erui, testarum sepiæ vstarum, singulorum æquales portiones. Terenda terito, & ad caricas in mortario contusas admisceto. hoc in balneo vtendum est. Aliud. Vitem albam farinæ erui admisceto, ac vtitor. Smegma, ad detrahẽdas nigredines multo vsu cognitũ. Thuris sesquiunciam, cerussæ lotæ, spumæ argenti lotæ, amyli, scobis marmoris Proeconesii, mastiches, spumæ nitri albæ, testarum sepiæ, sing. vnciam vnam, saponis Gallici vnc. duodecim, ouorum albumina decem, omnia sapone excipe, & vtere in quacunque corporis parte. Smegma admirandum. cutis superficiem exterit & illustrat: Farinæ fœnigræci, amyli, tragacanthæ, sing. trientem, terræ Samiæ quæ stella vocatur, ammoniaci thymiamatis, singulorum quadrantem, mastiches, medullæ ceruinæ re centis, sing. trientem. tragacantham lacte macerato, & reliqua minutissimè trita admisceto, ac pastillos formato, eósque in vmbra exsiccato. Vtere etiam smegmatis Sermone octauo relatis, vbi habentur etiam ea quæ ad alarum ac oris fœtorem conferunt.

Præparationes vnguentorum siccorum, moschatorũ. Item conditorum, œnanthariorũ, ac suffumigiorum variorum, Cap. CXIII.

Xeromyrum, *hoc est unguentum siccum*, Beredrias appellatum. Arnabo, amomi, spicæ nardi, sing. quadrantem, folii malabathri, styracis, singulorum quadrantem, croci, caryophyllorum, sing. sesquiunciam, opobalsami sescuncem, rosarum viridium vnc. vigintiquinque, misce. Xeromyrum moschatum: Folii malabathri, casiæ, croci,

A styracis, arnabonis, amomi, spicæ nardi, singulorum sesquiunciam, caryophyllorum drachm. quatuor, moschi scrup. tres, opobalsami vnc. vnam, olei Indici aut similis, quadrantem, rosarum siccarum sextantem, aut viridium trientem. Compositio Arabica. Masuaphii, caryophyllorum, costi, singulorum sextantem, spicæ, folii, rosarum, singulorum scrup. duodecim, amomi, styracis, singulorum vnc. vnam, gummi sextantem. arida terito ac cribrato: gummi verò madefacito, & ad styracem in mortario tritum arida admisceto, & cum gummi pilulas rotundas ad ciceris madidi magnitudinem formato, eásque
B acu perforato, ac filum traiicito, & arefactas de collo suspendendas præbeto. Xeromyron rosatum. Rosarum aridarum lib. vnam, costi, folii, caryophyllorum, hypni, cassami odorati, vnguium aromaticorum, styracis, singulorum sextantem. Aliud. Folii, rosarum siccarum, amomi, costi, caryophyllorum, spicæ nardi, arnabo, croci, singulorum vnc. vnam, hypni, styracis, opobalsami, sing. drachmas tres. Aliud. Rosarum libras tres, hypni libr. vnam, styracis flaui & pinguis, vnguium aroma-
C ticorum, singulorum vnc. vnam. Xeromyron leucophyllon appellatum. cuius vsus ad collum & axillas est. Terræ Samiæ libram vnam, styracis, folii, opobalsami, sing. sextantem. Styracem cum opobalsamo subigito, folium verò terito ac cribrato. & ad omnia simul in mortario probè permixta, succi rosarum quantum satis est adii cito, ac vtitor. Hygromyron, *hoc est liquidum unguentum*, quo mulieres ad aures vtuntur. Folii, spicæ nardi, masuaphii, mastiches, caryophyllorum, singulorum vnciam vnam, scrup. duodecim, styracis pinguis, opobalsami, sing.
D sextantem, croci scrup. sex, moschi scrup. vnum, olei falcæ electi trientem.

Olei falca præparatio pretiosa, Cap. CXIIII.

Olei omphacini sextar. viginti, iridis Illyricæ libr. vnam, amomi sescuncem, aspalathi, hypni, sing. lib. vnam, cassami aromatici libr. duas, caryophyllorum, folii, carpobalsami, sing. lib. vnam, xylocasiæ quincuncem, casiæ trientem, costi, styracis pinguis, croci, sing. vnciam vnam, myrrhæ, arnabo, singulorum quadrantem, spicæ nar
E di trientem. omnia in aqua coquito. Modus autem præparandi habetur Sermone primo, vbi etiam aliam olei falcæ descriptionem, & vnguenti nardini præparationem habes. Hygromyri præparatio: Olei falca lib. duas, opobalsami lib. vnam, spicæ nardi, folii, singulorũ trientem, carpobalsami, arnabo, amomi, ambræ, ligni aloes, singul. sextantem, mastiches, moschi, sing. scrup. sex: quòd si camphuræ copia fuerit, sextantem ex ea addito. hoc ad axillas vtuntur, & in aures cum auriculario specillo indunt.

Leucophylli siue xeromyri albi præparatio: Lapidis
F specularis lib. I. folii, spicæ nardi, caryophyllorum, sing. scrup. sex, succini scrup. XII. moschi siliquas sex.

Olei siue vnguenti foliati ac spicati præparatio, Cap. CXV.

Opobalsami lib. vnam, styracis, amomi, sing. quadrantem, casiæ trientem, lilia viginti, simul terito, ac vtitor: & si crassius fuerit, cum oleo falca diluito. Alia foliati descriptio: Ceræ libr. vnam, nardini olei Cyziceni, lib. tres, picis Brutiæ quincuncem, ladani vnc. vnam, styracis pinguis quadrantem, costi, casiæ, sing. sextantem, car
G damomi, folii, singulorum vnciam vnam, spicæ nardi sescunciam, croci, vini Aminæi, sing. vnc. vnam, opobalsami quadrantem. Foliati præparatio ex Oribasio: Casiæ sescuncem, folii quadrantem, amomi, ladani, singulorum vnciam vnam, piperis grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ vnc. vnam, vnguenti nardini lib. vnam. Arida terito & tenuissimo cribro excutito. deinde nardinũ addito, ac rursus probè terito: & vt nigrius reddatur medicamentum, iuglandium cortices vstos ac tritos admisceto, & opobalsami cochlearia tria instillato, ac vtitor. fa-
H cit etiam eximiè ad resolutiones. Spicati præparatio: Amomi sextantem, myrrhæ troglodyticæ, costi, singul. vnc. vnam, folii, casiæ, vnguenti foliati aut falca, singulorum quadrantem, spicæ nardi vnciam vnam, spicæ Celticæ trientem, vnguenti nardini sescuncem, ceræ albæ

quantum ſatis eſt: & vt compages liquidior fiat, opobalſami quadrantem addito.

Œnanthariorum præparationes, Cap. CXVI.

COſti ſextantem, caſiæ, carpobalſami, ſpicæ nardi, ſing. vnc. vnam, amomi quincuncem, nardi Celticæ trientem, vnguenti ſpicati & foliati, aut ſalca, ſing. quadrãtem, ceræ albæ quantum ſatis eſt: & vt compages liquidior euadat, opobalſami quadrantem admiſceto. Alia œnantharii deſcriptio: Coſti ſextantem, caſiæ, carpobalſami, maſuaphii, myrrhæ, ſing. vnc. vnam, amomi quincũcem, ſpicæ nardi, ſtyracis, ſing. trientem, caryophyllorum ſeſquiunciam, opobalſami ſeſcuncem, lilia quadraginta, vini adſtringentis odorati ſextar. duodecim, ſalis Cappadocici ſextantem. Folia liliorum, croco ipſorum ac vnguibus demptis, probè detergito, & in ſindone pura inuoluta per diem ac noctem in vmbra ſiccato donec marceſcant. deinde ad myrrham in mortario cum vino ſubactam arida trita admiſceto, & pariter cum vino ſubigito. Et his poſtea ſtyracem in minutiſſimas partes contuſum addito, & omnia opobalſamo affuſo vnito. deinde lilia quoque admiſceto, & omnia in vitreum vas tranſfuſa concutito, & vino poſtea in idem vas infuſo rurſus cõcutito, & vas ipſum moſcho aut hypno diligenter obturato, deligato, luto oblinito, & per dies quadraginta inſolato.

Abſinthati ſiue rhodabſinthati præparatio ſalubris, Cap. CXVII.

SPicæ nardi ſcrup. duos, folii, amomi, ſingul. ſcrup. vnum, maſtiches ſcrup. tres, roſarum ſiccarum ſcrupul. ſex, mellis ſextarium vnum, vini ſextar. quatuor, aut (vt alii habent) quinque. quidam pro amomo coſtum adiiciunt. Aliud. Roſarum, reſectis vnguibus & in ſindone per diem ac noctem reſiccatarum, lib. vnam, mellis optimi ſextarium vnum, vini antiqui ſextarios ſex. Roſas in vino ad dies quindecim macerato, & quotidie vas ipſum ad ſolem exponito. deinde vino excolato, ſpicæ nardi ſcrup. duos, & folii aut caſiæ ſcrup. vnum admiſceto. ſint autem hæc prius cum vino trita. Poſtea verò mel adiicito, vnito, ac vtitor. Aliud roſatum. Roſarum, exemptis vnguibus, in vmbra ſiccatarum libram vnam, vini antiqui ac ſplendidi ſextar. quinque, mellis ſextar. vnum. Roſas in vino per diem ac noctem macerato. deinde ad vinum excolatum, mel adiicito, & poſt triduum exhibeto. quidam maſtiches ſcrup. ſex addunt: & ita aluum mollit.

Conditi purgatorii præparatio, Cap. CXVIII.

HOC condito ad pituitoſos hyemis tempore vteris: Mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque, piperis grana quadragintaſex, ſtyracis calamitæ ſcrup. tres. ſtyracem ad prunas cum modico melle diluito, deinde in mortario cum pipere probè terito, & mel paulatim adſtillato, ac poſtea vinum admiſceto. Eius verò meminiſſe operæpretium eſt, quòd mel niſi valde purum fuerit, non permittit vt potio ex ipſo præparata deſideat ac pura & clara fiat. Proinde deſpumandum eſt mel ac purum faciendum: ſi enim deſpumatum fuerit, potio eadem die deſidebit ac pura euadet. Alia abſinthati præparatio: Spicæ nardi ſcrupulos quinque, croci ſiliquas tres, abſinthii drach. vnam, maſtiches ſcrup. VII. mellis ſextar. quatuor, vini ſextar. XXIIII. Alia conditi præparatio: Piperis ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi ſcrup. vnum, croci, ſi libuerit, ſiliquam vnam, vini ſextar. quinque, mellis ſextar. vnum. Maſtichati ac cuminati præparatio: Cumini ſcrup. duodecim, maſtiches ſeſquiunciam, vini ſextar. V. mellis ſextar. vnum. Aniſati præparatio: Aniſi ſcrup. octo, ſpicæ nardi ſcrup. ſeptem, vini ſextar. quinque, mellis ſextarium vnum. Citrati præparatio: Corticis citri electi, vel foliorum eiuſdem beſſem, vini ſextarios octo, mellis ſextar. vnum. corticem aut folia in vino per dies ſeptem macerato, deinde vino excolato mel admiſceto.

Apiati præparatio: Seminis apii ſcrup. XII. ſeminis rutæ ſcrup. ſex, mellis ſextar. I. vini ſextar. IIII. aut V. pro abſtemiis vini loco aquam accipito.

Rhodomeli præparatio, Cap. CXIX.

SVcci malorum cotoneorum, dempto cortice & granis ſiue medulla, expreſſi ſext. duos, ſucci roſarum ſextar. vnũ, aquæ ad tertias decoctæ ſextar. quatuor, mellis ſeſquiſextarium. Succum malorum ſuo tempore exprimito ac excolato, eique mel admiſceto, & ad roſarum tempus ſeruato: in vere autem cum aqua ad tertias decocta & roſarum ſucco aſſeruatum, cum melle malorum ſuccum vnito, ac vtitor.

Muſtati præparatio, Cap. CXX.

SImilaginis ſextar. XVI. olei omphacini ſextar. V. piperis quincuncem, folii malabathri, caryophyllorum, ſing. vnc. I. muſti dulciſſimi ſext. III. mellis lib. duas, ex his omnibus velut placentulæ paruæ efformantur.

Gari præparatio pro abſtemiis, Cap. CXXI.

AQuæ ſextar. XXXI. ſalis ſextar. II. cicerum nigrorũ ſiccorum ſextar. IIII. amanitarum lib. II. caricas L. præparato, excolato, ac ſeruato.

Suffumigii moſchati præparatio, Cap. CXXII.

ROſarum viridium lib. ſex, mellis Attici excolati lib. tres & quadrantem, folii ſeſcũcem, amomi triẽtem, caryophyllorum ſextantem, ſpicæ nardi trientem, coſti beſſem, vnguium aromaticorum vnc. I. carpobalſami trientem, aſari ſextantẽ, aloes vnc. I. calami Indici ſeſcuncem, nuces Indicas tres, ſandalorum ſcrup. ſedecim, ambræ vnc. I. ſtyracis pinguis lib. tres. quidam pro ſtyrace, ladani pinguis & ſtactes myrrhæ, ſing. lib. vnam, aut (vt alii habent) dextantem accipiunt: croci vnciã I. maſtiches quadrantem, moſchi ſcrup. quatuor. Ad arida trita ac cribrata, ladanum, ſtyracem, ſtacten myrrhã, & mel in mortario admiſceto: deinde ambram liquefactam adiicito. poſtea moſchum aqua calida diſſoluito, & partem eius addito, & partem ad paſtillorum efformationem ſeruato: deinde manibus omnia probè ſubigito, ac cum moſcho efformato. Suffumigium regium: Styracis calamitæ lib. I. ligni aloes ſeſcuncem, ambræ vnc. I. moſchi ſcrup. quatuor. quidam ita præparant: Styracis calamitæ libram I. ligni aloes trientem, ambræ vnc. I. moſchi ſcrup. quatuor: & addunt ſucci roſarum quantum ſatis eſt. Suffumigium moſchatum Theopompi: Styracis pinguis dextantem, caryophyllorum, coſti, roſarum ſiccarum, folii, maſtiches, ſing. vnc. I. moſchi ſiliquas IIII. Ego verò, inquit, moſchi ſcrupulos tres, & balſami quantum ſatis eſt adiicio. Aliud ſuffumigium moſchatum: Folii, coſti, roſarum ſiccarum, hypni, ſpicæ nardi, ſing. vnc. I. croci, vnguium aromaticorũ, caryophyllorum, amomi, caſiæ, ſing. ſcr. XII. carpobalſami, bdellii, ſing. ſcrup. XII. ſtyracis ſcrup. XX. moſchi ſcrup. tres. rhodomelitis, *hoc eſt mellis roſacei* quantum ſatis eſt. Suffumigium moſchatum in eccleſia vſurpatum: Coſti lib. IIII. & dimidiam, caryophyllorum lib. IX. folii ſeſquilib. ſpicæ nardi tantundem, caſſami vnc. XIIII. ſtyracis liquidi lib. XVI. aſpri lib. tres, croci dextantem, moſchi, ambræ, ſing. ſextantem. Cæterùm princeps orientis ſic præparat: Coſti quadrantem, ſpicæ nardi vnc. I. folii vnc. I. caryophyllorum ſeſquiunciã, caſſami ſemunciam, aſpri ſextantem, ſtyracis liquidi electi quincuncem, croci ſcrup. II. moſchi, ambræ, ſing. ſcrup. II. Suffumigium bonum roſarum: Foliorum roſarum aridorum, coſti, maſtiches, ſing. ſeſcuncem, ſpicæ nardi, amomi, opobalſami, ſing. ſeſquiunc. croci, myrrhæ, ſing. vnc. I. ſtyracis ſextantem, vini odorati antiqui, & mellis, quantum ſatis eſt. Suffumigii vnguentarii præparatio: Coſti ſeſquilib. helenii, roſarum ſiccarũ, nigellæ, ſing. lib. I. carpobalſami, aſpalathi, ſing. lib. II. myrrhæ ſeſquilibrã, tari, *hoc eſt ligni aloes*, ladani, ſing. lib. IIII. amomi lib. vnam, maſtiches beſſem, ligni caryophyllorum ſeſcuncem, foliorum ſcylmatis, hypni, ſingul. lib. XII. myrrhæ ſtactes libras V. bdellii lib. II. vnguium aromaticorum, croci, ſing. trientem. Suffumigium vnguentarium inſigne: Coſti ſeſquilib. caſſami lib. I. ligni caryophyllorum, foliorum ſcylmatis, ſpicæ nardi, ſing. ſeſcuncem, corticis aſpalathi, roſarum ſiccarum, ſing. quadrantẽ, maſtiches Chiæ, bdellii, ſing. ſextãtem, ladani lib. tres, ſtactes nigræ lib. ſex, croci ſcrup. ſex. Ego verò, inquit, pro ſtacte nigra, albæ lib. II. & ſtyracis lib. IIII. admiſceo. Suffumigium valde amabile: Coſti vnc. XIX. caryophyllorum trientem, ladani lib. I. ſpicæ nardi, folii, ſing. ſeſcuncem, ſtyracis libr. III. aſpri vnc. XVI. croci ſeſcuncẽ, moſchi beſſem, mellis quincuncẽ.

A Suffumigium dominæ Romulæ: Styracis calamitæ libras duas, costi, stactes albæ, sing. sescuncem, caryophyllorum, tari, sing. sextantem, spicæ nardi sextantem & semunciam, croci trientem, ambræ drach. quatuor, succini vnciam vnam, moschi scrupulos quatuor vel quantum accipere volueris. Suffumigium rosatum Embularchi: Casiæ, myrrhæ, bdellii, arnabo, calami Indici, succini, carpobalsami, ladani pinguis, hypni, folii, sing. quadrantem, caryophyllorum, vnguium aromaticorum magnorum, mastiches, sing. trientem, croci sextantem, spicæ nardi, B opobalsami, sing. sescuncem, rosarum siccarum, styracis, singul. lib. vnam, rosarum viridium lib. duas, vini odorati veteris, & mellis Attici, sing. quantum satis est. Suffumigium Pamphili episcopi: Folii, caryophyllorum, hypni, ladani pinguis, sing. sextantem & semunciam, calami Indici, spicæ nardi, vnguium aromaticorum magnorum, bdellii, carpobalsami, croci, casiæ, sing. quadrãtem, amomi, mastiches, sing. quincuncem, costi sescuncem, arnabo tantundem, succini vnciam vnam, opobalsami quadrantem, styracis pinguis libras tres, rosarum viridium resectis vnguibus libras sex, vini mulsi quantum satis est, sit autem mel electum, & vinum antiquum odoratum, ex quibus vinum mulsum parari debet.

Myrrhatio ad cadaueris conseruationem, Cap. CXXIII.

ALoes, myrrhæ, gummi, sing. libram vnam, sarcocollæ libras duas, acaciæ sesquilibram, thuris sescuncem, opobalsami quadrantem.

PONDERA IN AETIO VSVRPATA.

Libra	habet	vncias XII.
Deunx	habet	vncias XI.
Dextans	habet	vncias X.
Dodrans	habet	vncias IX.
Bes	habet	vncias VIII.
Septunx	habet	vncias VII.
Sescunx	habet	vncias VI.
Quincunx	habet	vncias V.
Triens	habet	vncias IIII.
Quadrans	habet	vncias III.
Sextans	habet	vncias II.
Vncia	habet	drachmas VIII.
Semuncia vel semissis	habet	drachmas IIII.

Reliqua pondera ac mensuræ iuxta Pauli traditionem vsurpata sunt.

PHILARETI MEDICI DE pulſuum ſcientia libellus,

Albano Torino Vitodurenſi interprete.

CLARISSIMO DOMINO IOACHIMO SCHILLERO AB HERderen, inſigni, cum ratione tum experimentis, medicinæ doctori, ALBANVS TORINVS S.

MVLTIFARIIS ſanè(quemadmodum, etiamſi nullus admoneam, probius noſti) indicibus ſolertes medici corporis valetudinem ægritudinúmque genera ſcitè venantur, Ioachime doctiſſime. Inter quos equidem duas(nam omnes referre longum) per Apollinem, fidas earum rerum exploratrices, nec adeo fallaces nuntias numero: exquiſitam de cordis & arteriarum percuſſibus doctrinam, & exactam retrimenti veſicæ cognitionem. Quæ vtraque ad naturarum diſcrimen, & morborum ſpecies noſcendas vtiliſſima & neceſſaria ſunt. Quibus niſi medici ad prætentandum iter ſcipionis modo iugiter vtantur, periculum eſt ne hallucinantes, perinde atque oculis capti, vndique impingant. Quod, vt eſt medicis turpiſſimum, ita eſt languentibus nihil damnoſius: quoniam illi fruſtrati, cum rubore ingenti turpiſſimè interdum ædibus eiiciuntur: hi verò, ſi non efferuntur, dolores tamen immenſos ſubeunt. Percuſſus quippe, arteriarum præcipuè, caloris & algoris vim in ſpiritibus: lotia verò, humorum quãtitatem & qualitatem, ſicuti alui retrimenta, ventris concoctiones cruditatéſque, detegunt. Pulſuum porrò diſciplinam Philaretus hic noſter, perluſtratis pluribus ac diuerſis medicinæ authoribus, quam alii vix multis voluminibus complexi ſunt, in ἐπιτομὴν redegit: vbique quod erat exquiſitiſſimum & rei maximè neceſſariũ, apis more decerpens, adeo feliciter vt ſpes ſit pium lectorem artiſque medicæ tyronem, in hoc argumenti genere haud ita multum deſideraturum. Galenus quippe medicorum κορυφαῖος ferme, adamuſſim quidem, ſed pluribus libris quàm pleriſque liceat euoluere, & argutius quàm poſſit à quouis intelligi (quum per ſe ſit difficilis de pulſibus tractatio) ſcripſit. De vrinarum verò ſcientia Theophilus omnium primus exactius diſputare cœpit, & omnibus breuiter, quaſi penicillo, ſuis(vt aiunt) coloribus graphicè expreſſit. Nam qui ante ipſum floruerunt, de vrinis negligenter abſque omni ordine confuſum quoddam & profundum chaos tradiderunt, quemadmodum ipſe in operis præfatione admonuit. Quantum autem Actuarius, qui palmã in eodem ſcribendi genere meruit, Theophilo debeat, liquidiſſimè conſtabit ei qui vtriuſque monumenta ſedulò euoluerit. Sunt præterea inter huius noſtræ ſcholæ profeſſores, oculati (ſi diis placet) vrinarũ ſpectatores, ſed potiſſimè triobolares quidam circumforanei lotiarii, qui doctrinam de vrinis tutiorem & promptiorem eſſe aſſerant, quòd ea ſub aſpectum omnia ponat, quàm de pulſibus ſcientiam, quæ rem omnem tactui commiſit: quaſi facilius ſit viſu quàm tactu iudicare. Ipſe de percuſſibus diſciplinam vt certiorem multo, ita & difficiliorem iudico: requirit enim ſyncerum intellectum, manus tenerrimi ſenſus, & attentionem acutiſſimam, quæ, miſſa manu in carpum, motuum & quietum interualla, & ſpatiorum tempora, craſſitudinéſque interuenientes, & cætera quæ ad eam rem ſpectant, amuſſatim metiantur. Vnde certiores corporis & ægritudinis notæ, quàm ex ſolius retrimenti veſicæ contemplatione eliciuntur. Semper equidem extremam eſſe dementiam putaui, totam hominis habitudinem, omniáque morborum genera velle è lotio coniectari, poſthabita, quæ prior eſſe debet, quæ de pulſibus tractat ſciẽtia. Sed (vt ſummatim expediam) qui vtranque diſciplinam de pulſu & lotio calluerit, eum ad exploranda morbi indicia & præuidentiam, vel nihil vel perparum certè fugerit, quemadmodum illum qui hac in qua hodie ſola vulgus medicorum ſe exercet ſcientia citra alterius quæ in primis diſcenda erat, vtitur, infiniti errores comitantur. Proinde hoſce in iuuentutis vſum vtroſque libellos Latina oratione in publicum edere viſum eſt, vnde quæ ad vtriuſque rem ſpectant, compendio hauriant: & tuæ humanitati eam lucubratiunculam(cuius ipſe fuiſti ὡς ἐργοδιώκτης) nuncupare, vtpote pulſus explorandi & vrinas contemplandi peritiſſimo. Vale ex animo chariſſime Schillere, nulláque ſit tibi dies μητρυιά, ἀλλὰ μητέρες πᾶσαι. Baſileæ Idibus Martiis, anno XXXIII.

PHILARETI MEDICI DE PVLSVVM SCIENtia commentariolus perutilis & neceſſarius,

Albano Torino Vitodurenſi interprete.

QVI hactenus de pulſuum ſcientia poſteris prodiderunt, ii magna ex parte vel mancis tractatibus, vel exactè quidem exornatóque ſcribẽdi artificio, ſed prolixioribus certè *logois* rẽ ipſam explicauerunt. Nos verò contrà, ſi non euigilata orationis concinnitate, ſumma tamen fide & diligentia, miráq; breuitate(quo memoriæ quæ docemus, haud difficulter inhæreant) quæcunque de pulſibus ſcire fuerit neceſſarium, in compendium redigere, & earum rerum florem tanquam per capita cõſcribere ſuſcepimus. Quocirca vbi in quinque partes quaſiq; hypotheſes omnem quæ ad perfectam pulſuum notitiam attinet tractationẽ diſpeſcerimus: verbi gratia, in percuſſus finitionem, vtilitatis eius commemorationem, arteriæ deſcriptionem, eiuſdem vocabuli etymon & cauſam, & ipſius denique inſtrumenti(hoc eſt metæ ſpiritus) originationem: primùm(diuina annuente virgula) eam partem quæ de finitione percuſſus eſt, aggrediamur. A

De percuſſus finitione, Caput I.

QVO dilucidius intelligantur ea quæ de pulſuũ ſcientia hoc compendiolo explicare decreuimus, confeſtim ab exordio, quid ſit pulſus definiendum eſt. Σφυγμὸς *id eſt percuſſus*, cordis motus & arteriarũ eſt, qui ſecundum συστολὴν & διαστολὴν, *id eſt diſparationem & contractionem*, ad refrigerandum inſitum feruorem, & diſcutiendum propulſandúmque excrementa fumida, editur. ſiue (vt veteres Græcorum medici quidam definiunt) σφυγμός, ἐστι διαστολὴ B
καὶ συστολὴ ἀδιαίρετος ἀρτηρίας καὶ καρδίας, *hoc eſt, percuſſus, eſt intenſio & remiſſio indiuiſibilis arteriæ & cordis.* Eſt autem διαστολὴ arteriæ ſublatio, dilatatióque: συστολὴ verò, arteriæ ſubmiſſio & contractio.

De vſu percuſſuum arteriarum, Cap. II.

FRuctus verò & opportunitas percuſſuum, duplex eſt: refrigerium ſcilicet natiui caloris per immiſſum

ſpiritum,eiuſdémque per emiſſum hunc purgatio,ſuperfluitate ſcilicet ad fumi naturam proximè accedēte profligata. In diaſtole enim, *hoc eſt ſublatione,* arteriæ ſubſtantia quædam attrahitur. Explicata nanque arteria, refrigerans aer ingreditur qui refocillat vitalem firmitudinem, vnde & animalis ſpiritus oboritur. In ſyſtole, *id eſt compreſſione,* conuenientibus ad centrum extremis arteriæ, id quod ex humorum deuſtione in toto corpore tanquā fumoſum excrementum contractum eſt, eliminatur & excernitur.

Quid arteria, quid vena, Cap. III.

ARteria eſt corpus in longum porrectum, teres inſtar canalis, ac ſinuoſum, duabus tunicis(*quæ χιτῶνες appellantur*) contextum, ex corde propagatum & in ſingula corporis membra diſtributim diffuſum, aeris & ſpiritus naturalis abundantioris receptaculum, mixti cum pauculo admodum ſanguine. Ineſt enim arteriis agitandi facultas per diſparationem & contractionem, quo inde cordis fumida euaporatio comparetur, & partibus cæteris ſpiritus infundatur. Vena verò ſpiritus vaſculo ſimilis, ſanguinis eſt receptaculum cum exiguo naturali ſpiritu confuſi.

De etymologia arteriæ, Cap. IIII.

APτηρία ſecundum etymologicos appellata eſt παρὰ τὸ τὸν ἀέρα τηρεῖν, *quod eſt, ſi ad uerbum interpreteris, ab eo quòd ſeruet aerem ac ſpiritum naturalem uitalémue.* Aeris nāque ac ſpiritus(ceu diximus iam pridem) cōceptaculum eſt, in quo abundantior ſpiritus, ſanguinis verò multò minus conſiſtit.

Arteriarum, venarúmque origo fontéſve, Cap. V.

ARteriarum, à læua cordis fibra, quæ aorta appellatur, bipartito ramo oriri certum eſt: quorum alter quidem per cætera viſcera interna deorſum verſus dupli ci propagine in dextram & ſiniſtram ad coxendices vſque & pedes, digitóſque pedum deſcendit: alter verò ſurſum verſus porrigitur, & itidem ſciſſa in duos riuos propagine mox ad dextram & ſiniſtram per brachia in palmas ac caput tendit: & is qui ad caput protenditur, conſtituit arterias ad interuallum aurium, quas παρωτίδας nominant. Qui verò dextram ſiniſtrámque intrinſecus perreptat, per alas ad brachia, & flexum brachii cubitóſue, ad extimos vſque palmarum digitos peruenit. Cæterùm in hoc commentariolo tam compendioſo animus eſt ad præſens, ictuum agitationem, & dignotiones eorum, & cauſas denique ſtrictim ſummatímque conſcribere, & poſteris tradere.

De percuſſuum mutationibus, Cap. VI.

TRifariam in animalis corpore pulſus mutari ſolet generatim (multiplicia enim ſunt ſpeciatim mutationis genera.) Prima nanque ipſorum mutatio ex cauſa naturali fit: ſecunda non naturalis quidem, ſed nondum præter naturam: tertia præter naturam exiſtit: quemadmodum & ex marium & fœminarum ætatibus, præterea & cæteris id genus coniugatis, mutationem ſubit. Mortalium quippe genus(quod vel cæco perſpicuum eſt) in mares diſpeſcitur & fœminas. atque illorum ſanè, alii temperatura calidiore, alii verò frigidioris temperamenti exiſtunt. Et illi quidem graciliores natura, & macilentiores: hi verò obeſiores magiſque corpulenti ſiue carnoſi ſunt. Atque in vniuerſum maribus ſemper lege naturæ plus inſiti tum caloris tum roboris quàm mulieribus inditū eſſe, res ipſa declarat & clamitat. Viri igitur, pulſus magna ex parte non iniuria citatiores, maiores, longéque vehementiores edunt. Fœminæ verò(vt frigidioris naturæ) tardiores, exiliores, & non parum languidiores arteriarum ictus habent. In vtriſque verò, puta maribus ac fœminis, pro temperamenti tenore plus minus intento, percuſſus quoque arteriarum plus minúſve intenduntur.

Calidiores enimuero natura, percuſſum vſque maiorem, citatiorem, & vehementiorem edunt: quoniam in calore ſemper promptior agilitas, & motus lōgè citatior. Frigidiores contrà, minorem, lentiorem & non adeò vehementem: ſiquidem in frigido perpetim quædam (vt ſic dixerim) eſt tarditas, ægerrimáque mobilitas. Vtriſque porrò, viris inquam & mulieribus, alius atque alius eſt(vt videtur) corporis habitus: verbi cauſa, macilentus & corpulentus. In macilētis gracilioribúſve, percuſſus eduntur maiores, longè rariores, & haud multo vehemētiores: corpulenti verò, minores, crebriores, & lāguidiores arteriarum percuſſus edunt. hoc itaque modo percuſſus naturā mutantur. Reſpicienda quoque in pulſuum exacta dignotione, & ſolicitius etiam obſeruanda ſunt coniugata circunſtātiæ: verbi cauſa, loci, tempora, anni, ætates, & conſtitutiones particulares. De anni itaque horis, ſuper quibus præ cæteris differere inſtitui, ad hunc ſe modum habet. Anni tempora quatuor in partes à veteribus diſtributa ſunt, ver ſcilicet, æſtatem, autumnum, & hyemem. Quorum duo vtique, ver nempe & autumnus, boni temperamenti: cætera duo, prauæ temperaturæ exiſtunt. Veris itaque & autumni tempeſtate, cordis & arteriarum motus, propter temporum qualitatis temperiē, magni peruehementéſque, ſi ad reliqua tempora conferas, non immeritò eduntur: celeritate verò & frequentia mediocres, ídque ſemper iuxta ætatum proportionem.

Per æſtatem verò citatiores eduntur percuſſus & crebriores, ídque ſemper pro vnaquaque ætate neceſſitatem inducente, propter ambientis nos extrorſum aeris calidū ſtatum. Per hyemis verò tempus, animantia percuſſus habent lentos ac raros, propter aeris nos ambientis frigidum ſtatum, & quæ inde conciliatur ſtricturam. Atque hunc in modum pulſus pro temporum ratione differunt.

Iuxta regiones itidem, pro vniuſcuiuſque loci temperamento, arteriarum percuſſus mutantur. Calidior ſiquidem regio maiores & citatiores arteriarum percuſſus, ceu æſtas, efficit: frigidior cōtrà, minores & lentiores, tāquam hyemalibus horis, pulſus reddit: temperata verò regio, perinde atque ver, magnos & vehementes arteriarum ictus edit. atque ita quidem iuxta regiones variant. Alii porrò aeris nos ambientis ſtatus, haud aliter atque anni tempora, pulſus variant. Feruidi quidem, feruidis anni temporibus: gelidi, gelidis: medii, mediis, proportione reſpondēt. & ad hunc quidem modum aeris qualitates pulſus commutant. Iam opportunum fuerit de ætatum quoque pulſuum mutationibus verba facere. Si ætates aliquo inter ſe diſcrimine diſſidēt, inter percuſſus quoque earum nonnihil variati diſcriminis intercedere conſueuit. Puerorum nanque, & recèns in lucē editorum infantū pulſus citatior eſt: crebrior item & languidus: iuxta magnitudinem verò, & vehementiam medius. citatior autem eius ætatis pulſus fit, quoniam in ea ætate calor naturalis in ſubſtantia abundat. crebrior, eo quòd caliditas in pueris iuxta quantitatem redundat. languidus, propter ſubimbecillam eorum quaſique langueſcentem adhuc virium potentiam. Senum verò arteriarum percuſſus è diuerſo lentiores & multo rariores, ſi cōferas ad pueros, exiſtunt: ídque ob eius ætatis vires iam exhauſtas & imbecilles: & quòd annis contraxerunt frigus. Ii verò qui intra hos cōſiſtunt, hoc eſt florente ætate(*Græci ἀκμαστικοὺς uocant*) pulſus maximos & vehementiſſimos edunt, propterea quòd viribus longè valentioribus quàm vel pueri vel ſenio cōfecti, præditi ſunt. Cōpari modo & hominum temperamenta & percuſſus arteriarum, temporum conſtitutionibus qualitatibúſque mutantur. Ambiēs etenim nos quicunque ſtatus &(quemadmodum demonſtratum eſt) continens, in ſuam temperaturam tranſfert contentum. Ad hunc igitur modum pulſus pro ætatum ratione ſe habent. Vterum porrò geſtantes fœminæ, percuſſus paruos, crebros, & citatos edūt. paruos quidem, quòd vires à conceptu nonnihil moleſtatæ deiiciūtur: crebros & citatos, propter angorem quo in ventre habentes tentantur, & propter fœtum conceptum. In partu verò, maiores, crebriores citatioréſque redduntur pulſus. cætera iuxta naturam ſeruantur: ita cōceptus & partus, pulſuum immutationem faciunt. Somni quoque, etſi naturales, arteriarum tamen motiones immutant. Inter ſomnum etenim percuſſus ſemper minores & languidiores fiunt: ídque ex euidēti cauſa, quòd videlicet naturalis calor, extimis corporis partibus relictis, intimius penetrat, & altum tanquam centrum petit.

Qui expergiſcuntur à ſomno, percuſſus à principio magnos quidem & vehementes, citatóſque & crebros parúmque turbulentos edunt: haud verò diu pòſt, mediocres, & iuſtam ſymmetriam obtinentes. Temperaturæ præterea corporis aſcititiæ & acquiſitæ, naturalium more pro re nata pulſuum immutationem conſtituunt. Nec aliter ſanè & habitudines corporis acquiſitæ, perinde atque naturales habitus, percuſſus immutant. Nam tenuis & macilentus, ſi carnoſus fiat ſiue corpulentus, percuſſum natura corpulentis obeſiſve perſimilem edit: ſi cõtrà corpulentus gracilitatem contrahat, puta quum vel naturaliter corporis robur afficitur, vel ſecundum ſubſtantiam alicuius principis partis, vel alia neſcio qua occaſione eam moleſtante, percuſſum eundem habet quem is qui natura talis eſt. Hactenus de pulſibus ſecũdum naturam.

De percuſſibus non naturalibus, Cap. VII.

OPportunum nunc fuerit de aliis quoque pulſuum mutationibus ex cauſis nõ naturalibus vocatis, proficiſcentibus: verbi cauſa, exercitiis, balneis, eduliis, multi vini, & aquæ itidem plurimæ potu, paucis diſſerere. Exercitationes igitur moderatæ, percuſſus reddunt magnos, citatos, vehementes & crebros: immoderatæ & ſupra languentis vires ſuſceptæ, exiguos, & languidos pulſus concitant. Balneis calidis efficiũtur percuſſus magni citati, crebri, & vehementes: gelidis, exigui, lenti, rari & languidi. Cibaria copioſa reddunt percuſſus inæquales & inordinatos: moderata, pulſus concitant magnos, vehementes, citatos & crebros. inedia, minus quàm moderata edulia, pulſum variat. Vini potus iuxta ciborum rationẽ percuſſum euariãt: aqua itidem perinde atque edulia inæquales, & inordinatos percuſſus concitat. Cætera cuncta eatenus percuſſum arteriarum euariant, quatenus aut calfaciunt vel refrigerant. Hunc in modum in cauſis non naturalibus vocatis motuum arteriarum, mutationes fiunt. Percuſſuum ex cauſis præter naturam mutationes, haud aliter atque prædictorum euariationes conſiderandæ ſunt. vocantur autem cauſæ ſiue res præter naturam, morbus & ſymptoma, & immoderata omnia. Breuiter enim ſcire oportet quòd naturalium cauſarum quælibet, & earum quæ non naturales dicuntur, ſi immoderatè fiunt, ſecundum quantitatem exceſſus in id quod præter naturam eſt, tranſit.

Quæ contemplanda ſint in pulſuum obſeruatione & notitia, Cap. VIII.

QVoties igitur laborantem quem antea nunquam oculis vſurpaſti, & proinde albus an ater (vt aiunt) ſit ignoras, primum inuiſis, immittíſq; manum in carpum, principio ſexum accuratius ſolicitiúſque tecum reputa, máſne ſit an mulier. ſi mas, conſidera maris curioſè percuſſum: ſin mulier, muliebrem arteriarum motum. Mox ægrotantis quoque naturam perpende pariter & ætatem: deinde tempus anni & regionem: factáque omnium diligentiſſima collatione, conice cuiuſmodinã fuerit neceſſario in proſpera valetudine arteriarum percuſſus. tum vtique adamuſſim facilè deprehendes mutationis percuſſus præter naturam factæ quantitatem.

De pulſuum generibus, Cap. IX.

HAbentur autem percuſſuum genera decẽ, quorum primum genus ſecundum quantitatem diaſtoles in omnem dimenſionem conſiderare expedit. Sunt autem totius corporis arteriæ dimenſiones tres: in longum ſcilicet, altum, & latum. Haud abſurdè igitur quicunque trina diſtinctione pariter ſecundum longitudinem, latitudinẽ, & altitudinem medium modum excedit, magnus appellatur. Dicunt itaque in finitione, magnum pulſum eſſe qui triplici dimenſione ſimiliter ſit inſigniter auctus.

Alterum genus percuſſuum, ſecundum quantitatem motus arteriæ in diaſtole & ſyſtole, *id eſt diſparatione & contractione* conſideratur. Habentur autem nonnullæ huius generis pulſus diuerſitates: quoniam eſt & ſiccatus & lentus, & mediocris. Eſt verò citatus, qui arteria momento dilatata quatitur: lentus qui longo temporis ſpatio moderata intercapedine moueur: mediocris, qui medium ad vnguem obtinet. Tertium verò percuſſuum genus, ſe- A cundum robur virtutis editur, idque triplici differentia. nam eſt aut vehemens, aut languidus, aut medius. Crebritas nanque ſiue frequentia, quoties magnitudinem accipit, pulſum vehementem ac validum reddit. Quum enim virtus maximè regnat, pulſus vehementior efficitur, atque è diuerſo. Eſt autem pulſus vehemens, quando tangentis manus validè repellitur: languidus qui inualidè imbecillum ictum edit: mediocris verò qui mediam ſeruat proportionem ad vtrunque qui naturalis dicitur.

Quartum percuſſuum genus eſt, quod in conſtitutio- B ne organi, nempe arteriæ, verſatur. Sunt verò huius quoque generis differentiæ tres. nam inſtrumento rigidiore quàm natura exigat, pulſus redditur durus, ſiue aſper: eodem autem molliore, à mollitie nomen ſortitur pulſus, & vocitatur mollis: medium inter duritiam & mollitiem quodammodo obtinente, moderatus ſeu mediocris efficitur. Percuſſuum genus in ordine quintum, ſecundũ quietis quantitatem perpenditur. in quo creber præcipuè & rarus conſiderandus eſt. Punctum enim temporis quietis, crebrum: longius verò tempus intercalatum, rarum C pulſum efficit. Secundum æqualitatem & inæqualitatem, ſextum cenſetur in ordine percuſſuum genus. Obſeruatur autem id cum in vno tum in pluribus percuſſibus, quod ſyſtematicon vocatur. in vno quidem, ceu in caprizante: in pluribus verò conſiſtens, vocatur inæqualitas. Cæterùm in vnaquaque inæqualitate inordinationem fieri oportet, quemadmodum in omnibus, quoniam arteriæ ictus vel decidit vel intercidit. id quod ſolet viribus aliqua ex cauſa deiectis accidere. Septimum genus percuſſuum ſecundum plenam ordinationem inordina- D tionémque efficitur. Inciſo nanque, inæquali, percuſſus æqualis fit: inæqualis verò, ſecundum periodos inordinatas, contemplatur autem cum in vno arteriarum motu, tum in pluribus. Secundum plenum ac vacuũ, hoc eſt pro arteriæ figura & repletionis quantitate, octauum genus pulſuum conſideratur: ſingula nanque vaſcula vel plena vel vacua cenſentur. Eſt igitur plenus qui arteriam oſtendit ſolidiorem, vndoſámque eius in humore compreſſionem: vacuus verò qui arteriæ excitationem bullientem facit, ita vt ſub digito inanitatem fateatur.

E Nonum genus percuſſuum per rhythmum fit, in quo temporis proportiones ad tempus metiuntur. è quarè pulſus deficientes & intercidentes deprehenduntur. Eſt verò deficiens pulſus, inquit Galenus, in quo nõ ad binos modò, ſed ternos pluréſue percuſſus immobilis perſiſtit arteria: intercidens autem, quum poſt duos ictus, peculiari ordine motio fit, vnde media intercidit percuſſio.

Quoniam autem calor qui in corde continetur, per vniuerſum arteriæ corpus diffunditur, inibique euidẽtius apparet: decimum quoque percuſſuum genus prædictis F annumerant, in quo vtique per tactum materiæ quæ ſubeſt corpori, qualitas perpenditur: verbi cauſa, malè temperata & mordax. Conſideratur igitur in pulſuum generibus, quantitas, motio longitudinis, virtus, qualitas, motus ſpiſſitudinis, æqualitas, ordinatio, plenitudo, concordia rhythmúſue, & calor. Deinceps memorandum nobis videtur quænam ſint percuſſuum cauſæ & differentiæ.

De cauſis & differẽtiis pulſuum, Cap. X.

ENumeratis iam decem percuſſuum generibus, cauſas eorundem aliquas cum differentiis ſuis, tribus G (quod aiunt) verbis deinceps perſtringemus. Nam ſiquis exactam harum rerum notitiam haurire deſideret, is ſedecim de pulſuum negotio volumina exarata non ignoret, quæ conſulenda arbitror. Nos verò breuitatis ſtudioſi, cũ delectu modum ſeruãtes, ſummam rei certè neceſſariæ in arctum redigere, & tanquam per capita differentias aliquot cauſáſque pulſuũ recenſere inſtituimus. Feriunt humani corporis arteriæ, ad tẽperati caloris cum in corde tum in cæteris partibus corporis tutelam. Saltus & percuſſus hoc dirimuntur diſcrimine, quòd ſaltus propter H incidentem ſpiritum toto corpore editur: percuſſus verò per functiones ſpiritalis potentiæ in ſolis arteriis concitatur. Percuſſus magnus à vehemente hoc diſſidet, quòd magnus, arteria in longum, latum & profundum dilatata, tribus dimenſionibus perpenditur: vehemẽs verò

motu,(valde nanque ferit)proinde virium robur porten- A dit. Diffidium inter percuffum crebrum,& citatum,in continuo cõfiftit atque difcreto. creber enim,arteria non nifi momento quiefcente quafi continuus eft: citatus verò,quum arteria modico tempore dilatata fiat, difcretus: perinde atq; fiquis ocyffimè volet ac fubfiftat. Percuffus rarus & tardus hoc diffidio dirimuntur, quòd rarus longiore quietis fpatio interpofito, imbecillitatis index eft(ex infirmiore nanque robore proficifcitur) & proinde plus ancipitis habet difcriminis)lentus verò ex folo caloris defectu nafci folet. rarus autem vires maximè deie- B ctas fignificat. Percuffuum fecundum diaftolen *hoc eft dilatationem* arteriæ, octo funt diffidentes fpecies: puta magnitudo,paruitas,vehemẽtia, remiffio,celeritas, tarditas, duritia, & mollities. Indicium pulfus in duobus, fenfu videlicet & intellectu, fitum eft. fenfus enim præfentia iudicat: intellectus verò præterita & futura.

Pulfuum arteriarum effectrices cauffæ tres funt: virtus nempe quæ corpus mouet fpiritus femitæ: & vtilitas propter quam mouetur, & inftrumentum obtemperans.

Pulfus arteriarum primum & omnium maximè vim C caliditatis, frigiditatifque in fpiritibus indicant. Perpenditur pulfus cum moderatus tum immoderatus,quadrifariam:iuxta nempe magnitudinem, celeritatem,vehementiam & fecundum crebritatem. Differunt inter fe pulfus inæqualis & inordinatus, quoniam inæqualis in vno percuffu fit,& (ceu demonftratum eft pridem) in pluribus quoque confiftit: vel enim in vna modò difparatione,vel in plurimis congregatis. nũcupatur verò eadem inæqualitas confiftens,in multitudine pulfuum confiderata.Inordinatus autem pulfus fit fecundũ rhythmõ. D veluti fi tres magnas percuffiones & vnam exiguam,comitantur duæ ingentes. Eft autem rhythmus ordo & lex temporum,in quibus fpirituum canales infurgũt & con-

A cidunt. Pulfus deficiens & intercidens nonnullo fanè dirimuntur inter fe difcrimine,eo quòd deficiens ex maiore virium imbecillitate oritur,& in eo interdum omni motione amiffa, immobilis permanet arteria & maius detrimentum indicat, extremum nẽpe potentiæ lapfum: intercidens verò pugnante & refiftente, corporis viribus feipfas excitantibus fua fponte ad repellẽdum contraria, & minus detrimentũ arguũt. Pulfus σπασμώδης & κλονώδης quoque inter fe differunt, quia ille vafculum fpiritus ad fidis tentæ inftar extendit: hic verò dextrorfum B finiftrorfúmque tranffertur. Percuffus fluctuantes fiũt ex abundanti humore contento, femitam fpiritus diducẽte,perindéque in aqua inter cutem, *quam* ὑπὸ σάρκα *cognominant*. Percuffus qui à bis feriendo,δίκροτος,*id eft bis pulfans* vocatur,& δορκαδίζων, *hoc eft caprizans*, hoc inter fe differunt,quòd hic infurgendo & extollẽdo, fed aliquantulum intercifus:deinde citatus differentes motus efficit, ceu caprea, *à Græcis* δορκὰς *appellata*, quæ faliens hæret pedibus fublimis in aere,& alterum fubitum longè citatiorem faltum perpetrat. Editur autem is pulfus viribus hu- C mani corporis angore preffis, & molefta quapiam caufa contratis.Dicrotus verò bis quidem vna percuffione pulfat,fed impari celeritate:incipiens enim,citatior:definens verò,tardior eft.Fit autem talis propter duritiem inftrumenti feriente, & iterum violenter reuerberante fpiritu fecundum ictum abfoluit,quemadmodum in incudibus mallei percuffionem reciprocant. Percuffus σκωληκίζων *id eft uermicularis*,à formicante(*qui Græcè* μυρμηκίζων *uocatur*) eo diftat, quòd vermicularis quidem quandoque conuertitur demutatúrque in melius,& amplius eius patet inæ- D qualitas:formicans verò,virtute deiecta &prorfum intermortua editus, interitum prænuntiat. Atque hæc quidem in præfentia de fimplici cordis & arteriarum motu pauciffimis perftrinxiffe fufficiat.

THEO-

THEOPHILI MEDICI DE exacta retrimentorũ vesicæ cognitione libellus,

Albano Torino Vitodurensi interprete.

PRISCOS aliquot multos circa medicinæ studia mirè vigilantes, & citra controuersiam doctissimos, de vrinarum differentiis negotium aggressos esse liquidissimè constat: quorum omnium A & Ω Hippocrates Cous, cuius monimentis sacrosanctis præcipuè insudamus, princeps extitit. Post hunc Galenus vniuerso orbi terrarum author suspiciendus, eandem disputationem ad retrimenta vesicæ spectantem, scribendi prouinciam suscepit. Ab hoc Magnus medicus σοφιστής, *id est uir sapiens*, de vrinarum proprietate dignoscenda, præcepta posteris reliquit speciosa. Quos sanè, ob multas res ad mortaliũ vtilitatem inuentas, egregiis summísque laudibus certatim extollere (ne deos facere dicam) cõuenit: etsi neminem ex his rem totam vt par fuit, attigisse, sed inchoatam modò & mancam de vrinis disputationem reliquisse (multis scitu necessariis præteritis) compertum sit. Hippocrates nanque Cous circa has res inuigilans, parua quædam, certè speciosa quasique florem huius negotii, passim obiter modò attigit: neque vrinarum genera, neque species, neque differentias, neque causas, neque iudicium ac præuidentias dispositionum futurarum præter naturam, vel sanorum corporum, vel ancipitum ægrimoniarum, neque alia multa quæ numeris omnibus exacta disputatio poscere videtur, adamussim absoluit. Compari modo & Galeno quoque Pergameno, in eo quem περὶ κρίσεως inscripsit libello, vbi res quæ ad vrinæ disciplinam spectant carptim tractat, nescio quónam pacto paruæ curæ fuit de hac re non curiosius solicitiúsque disputare. Bonam nanque negotii portionem, vel omnino intactam, vel inchoatam saltem, vel parum denique enucleatam de vrinis, siue genus siue species siue differentias consideres, disciplinam reliquit. Post hos deinde longo temporis tractu Magnus medicus atque philosophus, ratione quidem sed fine periculis vsu (quæ mater artium existit) obseruatis, scientiam de vrinis posteris tradere aggressus est. haud absurda sanè distributione de lotiis disciplinam auspicãs, de eorum differentiis & speciebus plus quiddam aliis scripsisse videtur: de præuidentiis verò & auguriis præsagiisque (τὰ προγνωστικὰ Græci uocant) quæ ex vrinis sumuntur, pluribus omissis, claudam & ipsus quoque de lotiis artem tradidit: adeò quidem vt ad perfectam earum rerum cognitionem, à posteris medicæ rei studiosis sectatoribus millia desiderẽtur, & sese extricare non potentes, absolutiorem eius rei scientiam indagare cogantur. Neque id, mea quidem sententia, temerè, quoniam ex ea na sutus quisque ac solers medicus rectè diiudicare, & præuidere, quasique diuinare, & ex euidentibus res abditas abstrusásque coniectura quadam assequi ad vnguem potest. siquidem exacta vrinarũ cognitio scitaque inspectio, abditas quasque & affectas corporis sedes, tanquã in tabula, exhibet & tẽperamentum & dispositionẽ vniuscuiusque, naturalis ne sit, an non naturalis quidẽ, sed nondũ contra naturã, an præter naturã deniq; Naturæ etenim suæ aptitudine accuratus vrinarũ & solers intuitus, tã certus quã Apollinis (vt sic dixerim) oraculũ, est nuntius eius quæ in iecinore existit virtutis effectiuæ sanguinis, aliquo modo libera sua functione præpeditæ. Quocirca neutiquã (meo quidẽ iudicio) absurdũ fuerit neq; importunũ, etiã si ipsius laborẽ pro virili meo reddẽdi disputationẽ exactã omnibus numeris de vrinis suscepturus, quẽadmodum in arduis rebus fieri solenne est, numẽ implorauero. Inuoco itaque Christũ Dominum nostrũ, verũ & vnicũ opitulatorẽ cũctarúmque rerũ liberalissimũ largitorẽ, vt ope sua ductúq; suo dignetur adesse conatibus nostris, quò hæc nostra lucubratio dignitatem exactissimæ de vrina disputationis assequi & indipisci possit. quamobrẽ vt prõptius voti reddamur cõpotes, ea ratione agam9. Primũ omniũ à lotii definitione sumemus exordiũ: post hæc de generatione vrinæ: mox in quẽ locũ excernatur, & vbi fiat eius liquoris sequestratio, docebimus. Ab his postremò ad enuẽdam vrinarum absolutã doctrinã in genera, ac species & differentias, disputationem (diuino suffragante auxilio) distribuemus.

De definitione nominis lotii, Cap. I.

Lotium est sanguinis aliorúmque humorũ colatura aestúsve, vel vt alii quidã vocauere, serea quædã redũdantia, quã nõnulli dilutã & aqueã indigitant. neque desunt, qui lotiũ saniẽ sãguinis esse cõtendãt. Verùm de nomine nolim equidẽ in præsens vllã mouere cõtrouersiã.

De generatione lotii, Cap. II.

Simam iocinoris partẽ vena φλεβώδεια *à Græcis, ramalis uerò Romanis uulgò* appellata, dispersim perreptat. quæ sortita est virtutẽ effectiuã sanguinis à cõditrice natura: vbi inter apparatum sanguinis, serũ eius, hoc est lotiũ, quoq; generatur. Est verò ortus eius huiusmodi: Vbi iã in hepate vis sanguinis effectiua suo munere probè functa chylum susceptum in sanguinẽ alterauerit, facta eius humoris cõmotione turbáve, quicquid illic subtile & facile transiens fuerit (est autẽ id flauæ bilis quædã superfluitas innata) id omne sursum (quia leue) petẽs, in sublime eleuatum à folliculo flauæ bilis χοληδόχῳ *à Græcis* vocato (qui ad gibbũ iecoris iacet) per propinquum meatũ excipitur, & ad aliquã nimirum vtilitatẽ attrahitur. siquid verò subest terrestris & fæculẽti humoris, id ipsum liẽ qui e regione adiacet, per suum meaculũ exugit, naturalibus quibusdã tractionibus singulis id quod peculiare existit emulgentibus: tertiũ porrò, ac qui dilutus serosus humor est, cũ sanguine nõdum sequestratus, relinquitur: hunc renes tandẽ per venã *Græcè* κοίλην *Latinè cauam* appellatã, attrahunt, & in vrinã cõparant. Quæsierit autẽ hic haud absurdè quispiã, nũquid quẽadmodum choledochus *hoc est biliosa uesicula*, bileum humorẽ, & lien atrã bilẽ sanguinis περιττώματα, *i. superflua*, ex simis iocinoris partibus per suos meatus emulgunt: ita & renes quoque lũbive huic visceri adiacẽtes, dilutũ humorẽ & aqueũ superfluum attrahendo ex eodẽ loco, suscipiãt. Respõdemus, humorẽ hunc nõ ocyus à sãguine sequestrari, sed magnæ opportunitatis causa, ad maius videlicet opus indiscretum, à natura seruari. Ramalis nãque vena, sanguinis, vt diximus, effectrix in simo iocinoris loco sita, venæ cauæ appellatæ exti huius cõuexo adiacẽti, per teretes & staminosos quospiã angustósque meaculos suggerit. Quũ igitur & ratione & sensu cõpertum sit sanguinẽ crassioris esse substantiæ, atque ad penetrandũ venulas præpeditas angustioresque vias, sine impedimẽto ineptum, opus habuit comite serosa redundãtia facilè trãseunte. In hoc itaque natura sagax, istum liquorẽ indiscretum obtinuit, vt tenuitate serei superflui, facilè cum ipsa sanguis in κοίλην, *hoc est sinuatam ac concauam* venam dilaberetur. Vbi verò eadem superfluitas in ramum venæ cauæ quæ spinæ dorsi incũbit, & à summo deorsum progreditur, in renũmq; opposito in duplicem propaginẽ scinditur in A Græcæ literæ figurã (quarũ altera ad renem dextrum, altera ad læuum fertur, per quos meatus à grandiore & cõcaua vena aquosum superfluum in sinus renum deriuatur) fuerit intrusa, excipiẽtes ipsam renes, bella metamorphosi in lotii substantiam transmutant: & per vrinæ vias *quas Græci* οὐρητῆρας *dicunt*, in vesicã quæ lotii receptaculũ est, & ab eadem gente κύστη vocatur instillare cõpellunt. Ac si sanguen syncerum & ad vnguẽ absolutum fuerit (quod per exactũ cõcoctionis officiũ contingit) necessum est & recrementum eius etiam esse huiusmodi. Sin sanguinis effectiua virtus à sua functione

per occaſionem quampiā præpedita, fruſtretur, id genus ſeroſa ſuperfluitas euadit, quam *Græci* οὖρον, *Romani urinam ac lotium* appellant. Cuius etiā rei gratia interdum lotia tenuiſſima candidáque apparent, interdum verò cum albo colore craſſa: crudiore euadēte ſanguine & imperfecto, effectrice facultate ſanguinis iacente, & cōcoctione facta veluti crudiore. Vbi autē ſāguineus humor plus ſatis torreſit ac feruet, conſimilē quoque ſuperfluitatem efficit. Proinde ex illiuſmodi cauſarum generibus lotiorum etiam ſpecies in alias atque alias identidem conſtitutiones faciéſque commutantur. Ante omnia igitur cuiuſmodi eſſe oporteat lotium naturale, quod ſanguinis ad vnguē facti comes eſt, differere inſtituimus: inculpatúmque principio lotium, quod naturæ leges nullo exceſſu ſuperat, neque vel latum vnguem deficit, & ob id naturale vocatur, definitione explicabimus. Inde cognoſcetur facilè excedēs vel deficiēs neutiquam ſanum, ſed illegitimum & præter naturam eſſe. Eſt itaque naturalis vrinæ definitio eiuſmodi.

Notæ & finitio vrinæ ſecundum naturam & optimæ, Cap. III.

LOtium ergo ſecundum naturā optimum eſt, cōditionibus omnibus, quas ſapiētiſſimus Hippocrates deſiderat, præditum. Definit autē is pulcherrimè illud, præſagiorum ſecundo, quum inquit, Τὸ δὲ οὖρον ἄριστόν ἐστιν ὅταν εἴη λευκή τε ἡ ὑπόστασις καὶ λείη καὶ ὁμαλὴ ἐπὶ πάντα τὸν χρόνον. *hoc eſt, Vrina illa inculpabilis eſt in qua reſidet candidum, læue, & æquale per omne tempus.* Liquet autē definitionē numeris ſuis tum demū cōſtare, ſi cōſequatur cum ſubſtātia mediocri & colore decenti, & cōtenta ſuum locum obtinēt, ad hunc ſcilicet modum: Lotium præcellēs & omnium optimum eſt ſubſtātia mediocri ſedimento (*quam* ὑπόστασιν *Græci nuncupant*) cādido, & læui, & æquabili, colore rutilum & ſubigneū, (*ſiue fuluū ſubfuluúmque dicere mauis*) quod aliquantulum flaueſcat ob fulgorē, idq; per lōgum morbi decurſum obtinebit. Galeno quoque in hiſce ſtudiis vehemēti teſte, vrina colore ſubrutilo ſubfuluóve, & ſubflauo, hoc eſt remiſſæ rubedinis, (ſi reliquæ bonitatis conditiones nō deſint) ceu inculpabilis probatur. Sèd Magnus ſophiſtes ac medicus colorē fuluum ignitúmve, & ſubfuluum ſubrutilúmve optimum eſſe cōtendit. Nos verò optimum id ducimus lotium quod inter vtrunque medium locum & cōtemperantiā obtinet. Quodcunque verò ſecundum aliquot horum quatuor plus æquo exuperat, vel ſi quicquā iſtorum defecerit, vel ab hisquomodocunque immutatur, id non naturale ſed illegitimum appellamus. Cæterùm ſuper coloribus & ſedimentis nō eſt narrādi locus, ſed non multo pòſt de iiſdē ſermonem faciemus. De ſubſtantia verò in præſens differemus.

De differentiis ſubſtantiarum ipſius vrinæ, Cap. IIII.

OPportunum eſſe puto hîc de fluorum profuſionúmve differentiis diſputare: eo quòd quæuis vrina, ſua eſſentia profuſio exiſtit aut conſtitutio. Subſtantia nāque vrinæ aliud nihil quàm humiditas eſt, quā pleriſq; circa has res ſapientiſſimis medicæ artis profeſſoribus, profuſionē humorémq; corporis nuncupare viſum eſt, quoniā quicquid in viſceribus aliiſve partibus effunditur in eadē ab oculato ſpectatur: verbi cauſa, biles & ſanguis. Sunt autē eiuſmodi cōſtitutionis ſubſtātiæq; principes differētiæ nimirum duæ, tenuitas & craſſitudo: & ex vtriſque conſtās mediocritas & tēperata cōſiſtentia. Temperatæ autē & mediocris cōſtitutionis lotium ſecundum naturā exiſtens, nō diſpeſcitur: quod verò tenuatur, ſcinditur bifariā. Vel enim ſubtili ſubſtātia meiitur, & ſubtilis perſiſtit: aut mingitur quidem ſubtile, ſed inde turbeſcit, lutulentúmq; redditur, & craſſeſcit. Verùm illud quàm hoc (quoniā extremè incoquibile) exactius cōcoctionis officiū præfert. Turbidum verò effectum & incraſſatum, cōcoctionis initium portendit. Eodē modo craſſeſcentiū duæ ſunt ſpecies: Aut enim micta craſſa exiſtit vrina, & indiſcreta, vt à principio erat, ita manet: vel meiitur quidem craſſior: craſſitudine verò tota infunditur ſiſtendo *cōcedente, ſubtilis efficitur. Ac prima quidē quum ſpectatur, vehementē humorū perturbationē in corpore, & firmitu

A dinē vacillare: altera verò turbulentiā quidem eiuſmodi diſpeſci, ſed virtutis ſanguei humoris effectricis coquēdi officiū reſuſcitari, clarè ſignificat. Copulemus itaq; cum colore ſubſtantiā, & definiamus quæ ex iiſdē ipſis tēperamenti corporis notæ, cum in hominibus ſecundum naturā, tum quomodolibet præter naturā habētibus. Quoniā autē cādidus color reliquos colores, albis (quod aitū) equis dignitate præcedit, & ſubtilis ſubſtātiarum cæteras anteit, cū cōſtitutione qualitates collocabimus, tanquā ſub vnū iugū primitus ſubtilis eſſētia & cādidi coloris vrinā.

B ac dicamus quot modis albus & tenuis calor intelligatur.

De iudiciis è ſubtili & candido lotio, vel tenuis ſubſtantiæ & albi coloris, Cap. V.

LOtium igitur ſubtilis eſſentiæ albíque coloris, plurima portēdit. Nā ſi in mortalibus nulla præter naturā affectione conſtitutis extrema cum tenuitate & candore lotium appareat, prælargā ingurgitationē meri, cum prolixis eduliis pariter præter modum coniunctā oſtēdit, & præcipuè quum vinum fuerit exile & leue. Lotium huius generis à pueris mictum, vt improbum vituperādum

C eſt, dicēte diuino Hippocrate, τοῖσι παιδίοισι τὰ ὑδατώδεα κάκιστα, *hoc eſt in pueris lotium tenue & dilutum deterrimū eſt.* Nō diſſimilis ſubſtātiæ & coloris vrina ſpectatur in ſenectute per naturā accidēte, & in appellata à claris prudētibúſque medicis, ſenectute ab ægritudine diuturna, & præ ſe fert vniuerſalē imbecillitatē virium. Lotium præterea tenue albúmq;, quod ampliore copia & cōfertim profluxit (eā affectionē quæ *Græcis* διαβήτης nuncupatur, *Latini per circuitionem, Exuperans urinæ profluuiū appellant*: ſapiētum quidā pæoniæ artis artificum matellæ inter cutē vocitarunt.

D & præſtātes quidā medici, lotii διάρροιαν, nōnulli verò celeberrimi à ſiti quā parit extra modum, διψακόν) portēdit hominis cōtra naturā affecti calidæ diſtēperantiæ renum ægritudinē, quorum vehementiſſimo attractu neceſſum eſt eiuſmodi vrinarum vim prouenire, & ſine tinctura percurrere, ſiue trāſire. nā hoc eſt διαβαίνειν, vnde διαβήτης deducitur. Lotium tenue inſuper & cādidum, cōfertim emictū in febribus quotidianis amphemeriniſve, remiſſionē morbi ab huiuſmodi humore ſignificat. Similem quoq; vrinā, albā puta & tenuem, eſt cernere in iocinoris

E intemperie cōtra naturā frigidi. Quin etiā eaſdē ſubſtantias efficere cōperiuntur præfarctæ & occluſæ meatuum obſtructiones, quas *Græci* ἐμφράξεις nominant. itidem in renum morbo qui νεφρῖτις *Græcè* vocatur, & in quartanarum febrium principio. Spectatur etiam tenuis & candidæ ſubſtantiæ lotium in aqua inter cutem, propter abundantem humorum cauſam, euadere. Lotium porrò tenue & album in vitiis & ægrimoniis colli, capitis item & humerorum, σκοτοδινίαν, *hoc eſt uertiginē, &* λειποθυμίαν, *quod eſt animi deliquium*, ſignificat. *Vbi notandum eſt quod Græcis* σημαίνειν,

F *portendere cum futurum tum præteritum declarat: uerbi gratia, apud Hippocratem in hoc oraculo,* Ἱδρὼς πολὺς ἐξ ὕπνου ἄνευ τινὸς αἰτίης ἑτέρης γινόμενος, τῷ σώματι σημαίνει ὅτι πλείονι τροφῇ χρέεται· ἢν δὲ τροφὴν μὴ λαμβάνοντι τοῦτο γίνηται, σημαίνει ὅτι κενώσιος δεῖται τὸ σῶμα· *quod eſt, Sudor multus ſub ſomno citra euidentem aliam occaſionem promanans, corpus nimio cibo uti præ ſe fert. quòd ſi, quum cibum quis non ſumpſerit, hoc fiat, euacuanda eſſe corpora docet.* Lotium tenuis & albæ eſſētiæ in febribus ancipitibus ſuperueniens, quietē indicat morbúmque deficere. Lotium eiuſdē cum coloris tum eſſentiæ circa re-

G miſſionem ac terminum grauiſſimarum febrium, morbi diſceſſionē, & quaſi tranſmigrationē futurā in eas partes quæ renibus ſubiacēt. Lotium ſubtile cum colore cādido, in ea febre cui ab ingēti ardore nomē inditum eſt καῦσος, ſi apparuerit, amentiā φρενῖτιδα ve inſinuat. quoniā καῦσοι, *i. feruidæ febres*, ex vi magna flauæ bilis originē trahūt quæ ſi vrinā colore ſuo nō tingit, argumētum eſt clariſſimum bilei humoris abundantiā aſcēdiſſe, & capitis arcē cōprehendiſſe. Qui ſi in priore capitis cerebríve parte inflammationē (*quam Græci* φλεγμονὴν *uocant*) cōfecerit, po-

H tiſſimè in ea membrana *quæ Græcè* μῆνιγξ appellatur, vel phrenitin vel παραφροσύνην, *hoc eſt delirium* excitat. Quòd ſi autem ex occaſione quapiam: verbi cauſa, ſanguinis narium profluuio, ex amplo ſudore capitis, vrina cum albore tenuatur, mali decrementum, quietémque pro

foribus esse indicio est. Nam si sub eiusmodi vrinæ constitutione phrenitis diuturna sui similis esse pergit, æger ille breui superis concedet ab oris. Opportunum nunc & operæpretium, puto, fuerit, vt de colorum differentiis quæ vrinas tingunt, compendiosè disputemus. Et breuiter numerum earum & qualitates, & cuiusmodi cum fluore substantiáve possint componi, si non omnes, bonam saltem partem perstringemus. Lotiorum alia sunt candida, alia spicea, alia aurea, alia crocea, alia rubea, alia vinea, alia passea, alia veneta, alia liuida, alia nigra. neq; in his ce omnes colorum species sitæ sunt: verùm in horum mediis & submediis, perinde ac complures essent hinc colorum species introductæ. Intra quas primùm locum tenet candida. cuius latitudo in varias species diffunditur: quoniam intentionem & remissionem albedinis accipiunt. Sunt candidorum enim lotiorum, alia crystallea, alia niuea, alia instar calcis, alia veluti aqua limpida ac pura. Glacies enim crystallúsve & nix & calx & aqua, alborem quidem præ se ferunt, sed non supremam albedinem nacta sunt. A summa nanque albedine remissus color existit lacteus, ita vocatus quòd similis est lacti, qui bonitate præstat aqueum & crystalleum: deinde albedo glauci ab hoc tantum recessit (sequitur enim lacteũ glaucus) quantum *χαροπὸς, hoc est rauus & blandus* color, remisit alborem glauci. Nam glaucum existit instar cornu attenuati perspicuum, siue transparens modo ceratoeidis, id est corneæ (vt vulgò appellant) tunicæ. Rauum autẽ (quod χαροπὸν medicorum scholæ appellant) simile est velleribus subalbicantibus cameli, vel vngui lapillo ita nuncupato, qui onychites & à quibusdam onychinus vocatur.

Hæc itaque colorum genera, qualitate secundum intensionem & remissionem (ceu diximus) in lotio candido conspiciuntur, & concoctionis functionem iacere significant. Vbi verò candida tincturam aliquam bilis, lotia capiunt, haud paruo à cruditate secedentia, in prima ratione subspiceæ cernuntur, ita quidem vt speciem persimilem bili infusæ liquori claro, (puta aquæ mediocriter decoctæ) vel apozematis semicrudæ carnis imaginem præferant. Deinde si coquendi virtus suo munere ad tempus fungi prosequatur, tincturam magis intendens, lotiũ spicei coloris exhibet, (quem & palearem vulgò nuncupant) significans bilem probius decoctam dilutum lotiũ suscepisse, & tinctura inde intensiore imbutum. Quam vtranque vrinæ speciem hac comparatione dilucidius accipe: Si malicorii liquoris, vel cytini decocti, vel id genus spicei humoris alicuius (nolo enim de succis persimilibus contendere) expressi parum succo alicui limpido, vt aquæ inieceris, colorem subspiceum reddes: sin amplius ex eodem addideris, colorem spiceum induces: quorum alter ab altero nomenclaturam sortitur. Postquam inde concoctio processerit, tum tinctura liberalius colorabit spiceũ, atque subrufa siue subaurea (quæ omnium temperatissima sunt) lotia gignuntur, auro Celtico non vsquequaque puto persimilia. Huicce succedit lotium aureum, fuluũ appellatum ac igneum, sonoro potius, puróque puto auro simile. Post hæc subcrocei coloris lotium sequitur, quod cartamum, *quem Græci κνίκον dicunt*, refert, qui colore inferior croco est. deinde exactè croceum, quod nihil differre à vero croco videtur. Succedunt memoratis ὑπέρυθρα *hoc est subrubea & ἐρυθρὰ, id est rubei coloris* lotia. Quorum illa sanguinẽ dilutum repræsentant, veluti ex candido colore accedente fulgore, cuiusmodi infectores flammeum nuncupant, qui lapidi Armenio similis color est: & à Galeno sanè phœnicos, *id est palmeus*, vocatur, eo quòd palmulis permaturis similis sit, qui dactyli dicuntur. Atque adhunc modum alii atque alii, dempto vel addito colore fiunt. Rubeum verò similem cogitaueris puro sanguini & sincero: excedens nãque aut deficiens, non sanum sed illegitimum esse reputa. Vineum porrò lotium post memorata collocatur: quod nomen accepit à vino, quàm rubrum est, nigriore, etiam apud Græcos. οἶνοψ enim vinum nigrius huic genti appellatur, (quòd ea vrina nigri vini faciem præferre * significat) etiã Homero, apud quem non semel legitur ἐπ' οἴνοπα πόντον. vel colore purpurei sanguinis, & instar iocinoris. Proinde id extũ sæpius, vinúmque

A vineum inspicere expedit, atq; inde eiusmodi vrinæ colorẽ considerare. Venetus porrò vel cæruleus color, tanquam tabidus sanguis existit ex bili flaua, seu valde adusta, & instar gari, & lotii regio morbo (quem & arquatum dicunt) implicitorum, similis. Cæterùm (vt summatim dicam) de Veneto colore ita habet: Venetus (Galeni libro de symptomatum differẽtiis quarto, definitio) color est, vbi candor splendori iunctus, non ita parum in atrum degenerat. Fit enim is quando purum album & nigrum æqua ratione confunduntur: verbi causa, si cerussa cum B pice æquis ponderibus permisceatur. Fuscus verò phœnicos, idem ait, color, ex albo nigróque commixtis gignitur, velut ficuum atrarum quum exaruerunt. Viridis præterea color, *quem χλωρὸν Græci, Latini porracinum & prasinum quandoque uocant*, plures species habet, quoniam alius est, vt qui in foliis brassicæ: alius, vt qui in foliis graminis: alius, vt in foliis violæ herbæ: alius, vt qui in smaragdo, qui margarodes vocatur & smargarodes: quæ singula colore sunt viridi secundum intensionem & remissionem, ita quidẽ vt inde ob excessum caloris appellationẽ sum- C pserint, & à caliditate proueniunt cuncta viridia. Liuidus præterea vrinæ color, phoenicio obscurior est, quem siquis plumbi colorẽ dixerit, rem acu tetigerit. Is certè tantum versus nigrum inclinauit quantum à colore cæruleo recessit. cuiusmodi sunt coloris vibices luridæ ex verberibus corpori citra vulnus inflictæ, & explosu flaccescẽtes. generatur autem hic cum ex frigore tum ex plaga. Quin & quandoque non tam algoris quàm ardoris indicium est. si viride succedit, calorem: sin pallidum, frigiditatem portẽdit. Niger postremò color nemini (vt arbitror) D non euidens est: nam reliquos anteit, neque veluti cæteri quoque latitudine vacat, quoniam more aliorum intenditur & remittitur. Oportet autem virum huic rei indulgentem memoratos colores perpendere: & in numerato omnes habere, quoniam ex his non pauca cum indicia tum præuidentiæ sumuntur. Quin etiam colores propriis nominibus carentes, etsi definiti non sint, secundum intensionem & remissionem, collatione ad memoratos facta, considerandi sunt. Atq; ita quidẽ de omnibus coloribus hactenus sufficienter ex veteribus philosophis ac me- E dicis dictũ ac definitum existimari potest. Verumtamen hinc colorũ qui explicati sunt syzygiã cum crassa & tenui substãtia, & quæ inde sumi debẽt indicia & significationes cũ in valetudine secũda, tum etiã aduersa, explicabimus. Quum verò de coloribus verba facientes candidi differẽtias recẽsuerimus, lacteum quoq; & glaucũ & rauũ non tanquã colorum quempiã incõiugatum silẽtio præteribimus quin cum subtili substãtia copulemus, & quod pariter portẽdat liquidò indicabimus. Lotium tenue, lacteũ & cãdidum, intra febriũ exordia superueniẽs, per- F niciosum, eo quòd febris & ægritudinis diuturnitatẽ euidẽter declarat: in vigore verò & remittente morbo, si multũ eiusmodi lotiũ appareat, malũ finẽ haud ita obscurè portẽdit. Tenuis essentiæ cum cãdido & lacteo colore lotiũ, summã cruditatẽ significare, veteres medici viri sapiẽtes, vno ore omnes docuerũt. Colores verò etiã cæteri quicunq; albedini propius accedunt, coquẽdi virtutẽ pariter iacere, & naturalis caloris imbecillitatẽ arguunt. calidi enim est, vrinã coloratiorẽ reddere. Haud etenim ab insito naturalique calore, colores inficiũtur, & proinde G tenuis color cruditatẽ exprimit. Concoctricẽ facultatẽ munus suũ aggredi docet vrina tenuis, spicea & subspicea. Calor nãque naturalis adhuc imbecillior existẽs quã vt possit substantiã vrinæ cõtumacius renitentẽ & crassã facere. Colorẽ autẽ non adeo contumacẽ, sed procliuiorẽ facilè intra cõcoctionis primũ aggressum alterat. Subtilis essentia subaureus aureúsq; vrinæ color (quẽ alii subrutilum vocant) superioribus est præstantior ac melior. Indicat autem insitum corporis calorem ad se rediisse, vírésque suas recuperasse, quoniam vrinam non parum co- H loratiorem reddit: tenuis autem permanet eo quòd nondum tantum habet virium vt contumacem renitentem substantiam momento in crassam permutet, & ob id quoque vrinam crudam appellamus. Quando eiusmodi lotium in aqua inter cutem superuenit,

ſonticum habetur & periculoſum: veluti quum dilutum & aqueum, planè ſalutare. Eſt prӕterea lotium cum tenui eſſentia ſubcroceum & croceum, (*Grӕci ὑπόξανθον & ξανθὸν dicunt, hoc eſt flauum & ſubflauum*) quӕ ſubſtantia, cruditatem: coloribus verò, non naturӕ modò exceſſum, verùm materiӕ quoque penuriam oſtendunt. Nam quum adoleſcentum quiſpiam cibis defraudatus, inedia laborat, & naturӕ & ӕtatis ratione lotia flaua & ſubflaua conſpiciuntur, propterea quòd caloris plurimum habent innati, qui tum intimius prӕter naturam abundans, bilis nimietatem parit, quoniam ardore immodico haud difficulter alteratur in bilem ſanguis, prӕſertim quum in tempore ӕſtiuo diuturnior perennat inedia, in quo frequenter innumerӕ febres ferme corripiunt. atque inde quidem lotia ſubflauo flauóque colore tinguntur. Ex vigiliis prӕterea, ſolicitudinibúſque & laboribus flauӕ rubeӕve vrinӕ redduntur. Sic vtique de tenuis ſubſtantiӕ lotii complexu, & quibus cum coloribus iungi poſſit, ſufficiēter dictum eſſe exiſtimo: reſtat, vt de iiſdē in hūc modum perſpicuitatis gratia tranſigam & ob oculos tanquam in tabula ponam. Tenue lotium poteſt eſſe cum colore candido. Tenuis vrina exiſtit quandoque cum colore lacteo. Tenuis vrina glauco cum colore nonnunquam conſpicitur. Tenuis vrina colore interdum eſt rauo. Eiuſdem eſſentiӕ lotium ſubflauum, & vt paucis dicam, Tenue lotiū flauum. Tenue lotium ſpiceū. Tenue lotium ſubſpiceum. Tenue lotium ſubfuluum. Tenue lotium fuluum.

De lotii coloribus cum craſſa ſubſtantia, & eius indiciis, Cap. VI.

QVandoquidem tenuis eſſentiӕ lotii, quibus cum coloribus poſſit cōnecti, ſatis ſupérque (vt videtur) hactenus mentionem fecimus, iudiciáque eiuſdem curioſius explicauimus, opportunum nunc videtur de craſſa quoque ſubſtantia, quӕ cum quibus coloribus queat infici, tranſigere ac perſequi. Vrina craſſa & candida plurimum crudi humoris in vaſis redundare oſtendit, & multiplicem pituitam: verbi gratia, vitream, ſalſam, & omnis qualitatis expertē. Id genus lotii, craſſum ſubſtantia, multum quantitate, candidum colore, in morbis ancipitibus abſceſſus articulorum diſcutit, non tam prius his languētibus quàm iis qui vtcunque iam malo tenentur, & qui in magna vi craſſorum humorum inueterauerunt.

Craſſa porrò vrinӕ ſubſtantia cum lacteo colore non rarò conſpicitur: quӕ ſi in decremento finéve morbi ſuperuenerit, calculum nunc veſicӕ, tunc renum oſtendit.

Lotium craſſum colore χαροπὸν, *quem blandum quidam interpretantur ſiue cӕruleum*, ſi neutiquam perturbatur, complures id genus humores corpus occupaſſe, & languorem pernicioſum vndique perfuſum, ſignificat. Quū verò lotium turbulentum (quale iumentorum eſt) redditur, capitis dolorem vel adeſſe vel aduenturum breui, oſtendit. Quū autem id conſpicitur, ſi turbulentum iam quoquomodo ſit, & reſiſtens igni admotum clareſcat: (bullӕ enim in ſumma ſuperficie lotio calfacto natant) vel vrina quoquo modo perturbata fuerit, aut deoluitur extrinſecus, calorem, bulláſque in ſumma cute fore ſignificat. Alioqui eiuſmodi craſſum lotium fruſtuloſum, non multum, ſi cum febre ſpectatur, non bonum, ſed multitudo veniens ex his, tenue *prodeſt, & febris diſceſſionem declarat. Poſt haſce vrinas ſubrubea quoque cum craſſa ſubſtantia ſӕpe conſpicitur, & ſi ſedimentum fuerit eiuſmodi, morbum diuturniorem quidem, ſed à periculo immunem & non incurabilem oſtendit. Lotium cum craſſa ſubſtantia, rubeum quoque interdum cernitur. portendit autem ſanguinis magnam vim in corpore dominari, veluti in febre continua, & in ancipitibus cunctis. Huiuſmodi verò lotium ſi paulatim exit, ſonticum eſt, nunquam etenim non periculum denuntiat. Compari etiam modo & id genus lotium, ſi in eiuſmodi febribus turbulentum reddatur, cum ſurditate & dolore capitis, colli item & iliorum (*quӕ ὑποχόνδρια Grӕci dicunt*) laborantem regio morbo corripi ante diem ſeptimum demonſtrat. Craſſa pariter & οἰνωπὴ, *i. uini faciem habens ad atrum tendentis*, vrina, ſi in febris ӕſtuoſӕ (*Grӕci καῦσον appellant*) capitis doloribus emingitur, vel decretorium iam exiſtere, vel pro foribus id eſſe inſinuat. Lotium prӕterea cum craſſitudine ſӕpius veneto colore exiſtit. Si id à conualeſcentibus meiitur, meatuum angorem prӕ ſe ferunt, vel hominem ſtrenuè plurimùm cucurriſſe, & malorum liberationem. Si in ſenibus huiuſmodi lotium effluat, idque tempore multo, vrinӕ veſicam ex prauis humoribus à naturali conſtitutione permutari plerunque, & liberationem vtplurimùm portendit. Si in fine morbi humoris calculoſi (*quem Grӕci morbum λιθίασιν uocant*) tale reddatur lotium, permutari, & vrinӕ ſtrangulationem ſtillicidiúmque (*eadem gens στραγγουρίαν nuncupat*) imminere arguit. Lotium ſubſtantia craſſum & colore viride in febre non vacātibus morbis, auruginem vel oſtendit prӕſentem vel minatur. Lotium cum lurido colore craſſum in febribus non reſidens, mente captum ſignificat. Neque tamen id ſolùm ſed quiddam etiam aliud: in febre nanque cauſo eiuſmodi lotium proflueēs, ſtanguriam futuram declarat. Iungitur itidem cum lotii craſſitudine nigredo, & id atram bilem expurgari docet, veluti in decremento febris quartanӕ, & liberatione ſolutionéque bilis atrӕ. fiunt etiam tales quandoque vrinӕ ex algore, & ſanguinei humoris toſtura. Ex eiuſmodi ſanè cauſis dū incraſſeſcit ſubſtantia, eiuſmodi colores cum craſſitudine eſſentiӕ gigni manifeſtat. Scire autem oportet quòd vera ratione tres habentur atri lotii ſpecies craſſiores. Quòd craſſior quàm natura ferat lotii ſubſtantia, hinc liquidiſſimè conſtat. Nam dum febris quartana ſoluitur, & atra bilis per lotium prodit, id ipſum craſſius reddi & nigrius certum eſt. Itidem quoque quādo morbus quiſpiam melancholicus diſcutitur, & reliqua vrina excernitur melācholiӕ cauſa. Cӕterùm quum atrebilarius humor terreus & craſſus & ater ſit, vrinas quoque craſſas & nigras efficit. Pari quoque modo ex toſtura ſanguinis, nigrior vrina (vt demonſtratum eſt) apparet, ſubſtantiámque parem facit, quoniam materiā quam ex humoribus in vaſculis, (hoc eſt receptaculis ſanguinis) toſtura haurit, colliquefactionis ratione frigus indēſat, & craſſū reddit. Portendit autem eiuſmodi lotium in febre conuulſionem ex ariditate toſturáve. Neque id tantùm indicat: ſed in febribus valde ancipitibus ita emanās cum capitis & colli & dorſi ſudore, & ſpiritus difficultate, pernicioſum eſt, ratione deuſtionis: quin & aſthma non rarò portēdit. Significat prӕterea in febribus acutis id genus lotium cum graui odore & fœtido adueniens, interitum, ſi non veſica laboret. Eſt verò quando huiuſmodi vrina ſalutaris eſt, nempe in affectionibus quӕ originem ab humore nigro traxerunt: quartanam enim febrim celerrimè terminat. Quemadmodū igitur de ſubtilis eſſentiӕ lotio, & quibus id cum coloribus poſſit imbui ac cōiungi, paucis perſtrinximus, & iudicia ac ſignificationes eorum, & cauſas ad hӕc recenſuimus, & veluti ante conſpectum, claritatis gratia, in deſcriptione quadam ſerie poſuimus: ita & quӕcunque de craſſa vrinӕ ſubſtantia ſcitu & memoratu digna vidētur, & quӕ quos colores accipiat, & ſignificationes, & cauſas eorundem, accuratè enarrauimus & diſcuſſimus. Reliquum eſt vt per hanc deſcriptionem quam ſupponam lectori tanquam ex ſpeculo appareat. Craſſum ſubſtantiӕ lotium eſſe poteſt candidum. Craſſӕ ſubſtantiӕ lotium eſt interdum lacteum. Craſſum ſubſtantia lotium eſt quandoque rauum. Craſſum lotium breuiter ſubrubrum. Craſſum lotium colore viridi. Craſſum lotium lurido colore. Craſſum lotium, nigrum. Craſſum lotium, Venetum aut cӕruleum.

De mediocri vrinӕ ſubſtantia, & quibus coloribus poſſit imbui, Cap. VII.

SVbſtantia itaque lotii tenui craſſáque abſoluta, reſtat vt nunc de moderata quoque eſſentia curioſius diſputemus, & quibus colorari poſſit coloribus recenſeamus, nam ea ſola eſt ſecundum naturam ſubſtantia. Cum hac itaque Galenus libro quem περὶ κρίσεως *hoc eſt de indiciatorio*, inſcripſit, colorem ſubfuluum, ſubrutilum, ſubrubeúmque conſiſtere aſſerit: Magnus verò Sophiſta, fuluum & ſubfuluum, aut ſi vocare mauis rutilum ac ſubrutilum. Nos verò tantӕ authoritatis viros erroris

inſimulare palã, aut reprehẽdere, religione prohibemur. quæ tamen ab vtriſque horum ſilentio ſunt prætetita, haud negligenter reſarciemus, & congruam mixtionem cum mediocri ſubſtãtia cõfundemus, dicemúſque quòd cũ media vrinæ eſſentia cũcti colores copulãtur,(omiſſis ſubfuluo & ſubrubeo)in medio habentes fuluum. Sunt itaque mediocris ſubſtantiæ colores, ſubrubeus, fuluus & rubicundus. Sed vt id liquidius clareſcat, non parergon fortaſſe fuerit per ſeriem amplius hæc in huiuſmodi deſcriptione aperuiſſe. Moderatum lotium ſubrubeum. Moderatum lotium fuluum. Moderatum lotium rubicundum.

De eo quod reſidet in lotio *à Græcis ὑπόστασις, à Romanis ſedimentum appellatum*, Cap. VIII.

VBI verò oratio de iis quæ hactenus memorauimus neutiquam (vt videtur) abſurdè & ſufficienter facta eſt, & habita eſt haud negligens ordinis in his deſcribendi ratio, & formula quadam liquidè cuncta ob oculos huius diſciplinæ ſtudioſis poſuimus: nunc ea contenta quæ in fundum matulæ deſcendunt, *quæ Græci ὑποστάσεις, hoc eſt ſubiecta, ἀπὸ τοῦ ὑφίστασθαι, hoc eſt ſubiici,* vocauere, explicemus, docẽtes quæ frugi ſit hypoſtaſis, & quæ ab hac præter naturam intenſionem remiſſionémve præ ſe ferat, ſignificatáque aperiemus, quæ ſontica diſcrimen portendant ſedimina, & quæ minus periculi, quæ ſalubritatem ſignificent cum in ægris tum in ſanis corporibus, & quæcunque præſagia inde ſumi poſſunt: hypoſtaſinq; & ſubſtantiæ colorúmque mixtionem ceu terminum perfectũ annotabimus. Ad quæ aperiẽda, veri ſummi optimique Dei fauor adſit, nequid quod ad rem faciat, prætermittamus. Sumamus itaque exordiũ ab hypoſtaſis (ſic enim vtendum eſt poſitis nominibus) inculpatilis expoſitione. Euidentius tamen & cæteris omnibus eruditius de ea Hippocrates ſapientiſſimus medicorúmque omnium princeps diſſeruit: de qua vt nihil detrahemus, ita ne tantillum quidem adiiciemus. quoniã appoſitio detractióque præter naturam ſunt. Facit igitur diuus ac ſapientiſſimus Hippocrates verba de ea quæ præter naturam non eſt hypoſtaſi. Lotiũ itaque ſecundum naturam, hoc eſt inculpatile, eſt in quo id quod ad fundũ matulæ conceſſerit, cãdidum & læue & æquabile per tẽpus cunctũ morbive decurſum exiſtit. Et ſanè ſapiẽs ille vir, breuitatis amator & ſummus artifex, hunc in modũ ex cõtento definitionem contexit, præteriens eſſentiam, colorem, tanquam particularia. Nos verò in præſens quæ omiſſa & intacta ab eo ſunt, ita ſarcire conamur, vt quotquot in hunc commentariolum inciderint, miro perfundãtur gaudio. plerique enim diffinitionem mancam audientes, tanquã parum ſapientem, ſummum authorem iudicant. Quocirca diffinitio numeris omnibus abſoluta lotii ſecundum naturam eſt huiuſmodi: Lotium optimum eſt & inculpabile in quo contentum matulæ fundum petens, (*à Græcis ὑπόστασις, à Romanis ſedimen & ſubiectum appellatum*) colore album, læue præterea & æquabile per vniuerſum morbi tẽpus reſidet: ſubſtãtiæ verò nõ diffugit moderationẽ, colorẽ fuluũ & ſubfuluũ cum perexigua rubedine cõiunctum præferens. Quoniam autem diffinitio hunc in modum abſoluitur, conſequens eſt in lotio quatuor hæc conſiderare, ſedimentum, colorem, eſſentiam, & tempus. Cæterùm cuiuſmodi ſingula in ſingulis eſſe conueniat, ordine explicabimus. Hypoſtaſis itaque naturalis colore alba eſt, & inferiorem quidem, ſed inculpabilem locum occupat, hoc eſt, neque matulæ fundum attingit, neque ſeparatur multum ab eo: læuis præterea & continua, & æquabilis, pluſculos ita dies permanens. nam id verè eſt æquale per tempus ſeruatum. Siquæ igitur hypoſtaſis vnã aut alteram ex quatuor hiſce conditionibus non habuerit, vel in diuerſum conuertatur, hanc minimè naturalem cenſeto. Cæterùm perinde atque iam pridem formulam aut compoſitionem ſubſtantiarum colorúmque concinnauimus, ita & hîc quoque cuncta, quæ obſeruanda ſunt, cum hypoſtaſi componere conabimur. Fiat autem poſtremo quod in hypoſtaſi perpendendum venit, æquabilis videlicet metamorphoſis in contrarium, reliquis immutatis perſiſtentibus, vltimum etiam inæquale. Sedimentum album, continuum & inæquale, concoquendi virtutem deiectã ſignificat. Interdũ enim vſqueadeo debilitatur ea, vt ſatis nõ valeat cõcoquere natura, ſed crudũ quidpiam relinquit, propterea quòd non perpetua fiat ſingulis diebus concoctio, ſed nunc quidem decocta, nunc verò cruda hypoſtaſis. Rurſum fiat & continui tranſformatio, ita quidem vt vtraque hæc in vnum conuertãtur, adeò vt hypoſtaſis ſit neque continua neque æquabilis.

Candidum ſedimentum diſcretum, ampliorem cruditatem præfert, & in coctrice facultate deficientibus duobus. neque enim æquabilitas tantùm, ſed & læuitas quoque amiſſa eſt: adeò vt hypoſtaſis præterquam quòd inæqualis videtur, diuulſa quoque cõſpiciatur. Cæterùm continuam hypoſtaſin flatuoſi ſpiritus interſecant & diuellunt, craſſitudinis indigi, & æqualitatem diſrumpentes. Hiſce itaque rationibus cætera ſubiecti portio vtriſque his crudior quàm ex vno horum, neceſſariò conficitur. Mutemus verò denuò quod conceſſum principio eſt.

Eſt præterea lotium, non leuem ſed diſſectam & æquabilem habens conſtitutionem. Cuius ſortis lotium pernicioſum cenſeo, quoniam multos ſpiritus quibus nequit natura euaporationis tantum conciliare vt digerantur, declarat. Porrò lotium nonnunquam diuulſum redditur & inæquabile, & ſuperiore ſalubrius eſt, eo quòd non perpetim in dies diſpergatur veluti æquabile, ſed interdum tamen diſſipetur, interdum verò minimè, atque ob id quidem minus eſſe flatus qui continuitatem diuellat ac diſtrahat. Id ipſum in arteriarum deficientis percuſſus exemplo declarabimus. Nam ſi is multis diebus eundem tenorem mordicus obſeruarit, magis ſonticum eſt quàm ſi diebus ſingulis alteretur. hoc enim erit inæquale. Præſtat itaque (quod horrendum auditu videtur) lotiorũ hypoſtaſin eſſe diuulſam & inæqualem, quàm non continuam & æquabilem.

De enæorematis quod eſt ſublationibus, & primitus quid continuum enæorema ſignificet, Cap. IX.

EA igitur contenta quæ in matulæ fundum deſcendunt, (hypoſtaſes dicuntur) ea candido colore eſſe expedit. Si eadem proprium locum prætermiſerint, & ad medium totius matulæ conceſſerint, appellantur *Græcè ἐναιωρήματα, hoc eſt ſublimia, ſiue dicas ſublationes, ἀπὸ τοῦ ἐναιωρεῖν, id eſt ab elatione pendendóue,* quaſi æquo ſpatio ab vtriſque extremis ſecederent. Eſt verò & ipſum quoque enæorema continuum & æquabile. Illud enim ſubcrudiuſculum adhuc non potuit à natura exactè concoqui, vt ad infernum locum ſecederet. Hoc concoctum quidem ſed flatulenti cuiuſpiam ſpiritus participatione incidentis contentum in medium matulæ locum effertur.

De nubibus quæ natant in vrina & primitus candidæ nubis, continuæ & æqualis notiones, Cap. X.

QVæcunque autem contenta ad ſummam vſque vrinæ ſuperficiem peruenerunt, *νεφέλην hoc eſt nubes,* vocauere, qui circa haſce res prudentes fuerunt: ſumpta tranſlatione à nubibus, quòd quemadmodum nubes à terra ſummè ſecedunt, ita & hæc contenta à fundo matulæ, quod illi terræ proportioni reſpondere putauerunt, in ſummam vrinæ ſuperficiem, vltra mediam regionem ex multo ſpiritu impulſa, aſcendunt, & eodem in loco hærent. Cæterùm nubes albo colore & ſpumoſa, ſupremam lotii ſedem in febribus ancipitibus intercurſans, bileum humorem portendit. Si in ſynocha febri album lotium nubes ſpumoſas habeat, valde exitioſum: ilia enim (*quæ ὑποχόνδρια dicuntur*) dextra doloribus affici notat. Si in cauſo, *hoc eſt in febre ardente*, lotium nubes atræ occupant, in quartanam febrem tranſire declarat. Sin verò neque flatus neque ſpiritus infernum matulæ locum fundúmque petit, exactum coquendi officium ſecundum naturam abſolui denuntiat. Vocatúrque (ceu dictum eſt) ὑπόστασις, qua infernam habitudinem ſignificant. Cæterùm quæcunque de hypoſtaſi, item & de enæoremate memorata ſunt, eadem & de nube dicta putato. Vocantur autem hæc omnia communi & generali nomine *παρυφιστάμενα, hoc eſt contenta,* & ſolo ſitu diſſident. Liquet igitur cur de

hoc loco non fusius ac amplius quàm significata seu no- A
tiones tradam. Alteratur autem albus color quandoque
ex hypostasi in nigrum. Nigredo contentorum, semper
quidē mala, sed in nebula minus prauum. In enæorema-
te grādius malum, in hypostasi pessimum est indicium.
Compari quoque modo de contentis habet candidis.
nam si candida, disiecta, & æquabilis fuerit habitudo in-
ferna, (quod sedimentum est) non malum: si nubes can-
dida, melius: si enæorema sit candidum, euidētius & præ-
sentius bonum. Hippocrates quoque infit, Nubeculæ in
lotio suspensæ, albæ quidē bonæ: nigræ verò, malæ sunt. B
Atque ex his sanè satis dictum esse de trium contētorum
situ existimari potest. Quoniam autem de tempore,
substantia, locóque determinauimus, non fuerit parergō,
imò operæpretium, de coloribus deinceps per seriem
transigere. Existit verò ceu diximus naturalis sedimenti
color, candidus: non naturalis, niger, vel liuidus, vel spi-
ceus vel subfuluus, vel rubeus, vel viridis. Hypostasis
proinde subrubea, à sanguine diluto (veluti suprà docui-
mus) originem trahit, & cruditatem quidem portendit,
verùm non lethalem. Rubea verò hypostasis à sincero san C
guine proficiscitur, & exactum significat concoctionis of
ficium: quæ vbi moderata fuerit (hoc est, neque abundās,
neque deficiens & indiga) omni discrimine vacat. Quo-
circa quū hypostasis subrubea, materiæ familiaris sit, ni-
hil infert periculi. Materia autem, qui aqueus sanguis est,
proxima sanguini existit, atque ob id amica corpori: qua-
re non multùm obesse potest (vt diximus) homini. Cæte-
rùm quòd cruditatem quandam indicat, tempus ob id
concoctionis expectandum est. Quod sanè, vt res clami-
tat, humorum tempus succedit, quoniam ii ante sangui- D
nem gignuntur: verbi causa, pituita & liquor: post sangui
nem verò, bilis vtraque. Sinceri verò sanguinis generatio
in medio vtrorumque existit. Quoties itaque subrubeū
est lotium, colorem hunc sumi à diluto sanguine osten-
ditur. Dilutum verò sanguen & aqueum, semper ante sin-
cerum sanguen nascitur, atque ob id cruditatem & co-
quendi munus mācum aut debile declarat. natura enim
sanguine inchoato, vrinam aqueo colore inficit. Liquet i-
gitur (quod diximus) sanguinem esse illum subcrudum
& incoctum. Tempore itaque natura opus habet ad san- E
guen dilutum coquendum. Rubea verò hypostasis iudi-
catorium diem fore septimo portendit. Nam si quarto
die supremo loco nubeculam habuerit lotium rubeam,
vnà cum cæteris concoctionis indiciis, perspicuum est
die septimo morbum iudicari. vnde Hippocrates, Qui-
bus septima iudicatur, his nubeculam habet quarta die
rubeam, & alia ex ratione. Hactenus igitur de subrubri
coloris rubeíque significatione satis sit. Sedimentum
lotii coloris luridi, caloris virtutísque extinctionem signi
ficat. Præterea in febribus ancipitibus liuida vrinæ hypo F
stasis superuenientis diei periculum denuntiat. Viride
lotii sedimentum, feruorem immēsum, & cacohecticam
ægrimoniam portendit. Sedimentum subnigrum, ab
absoluto nigrore nonnihil deficiat. Prædicit autem id, si
plurimùm ad medium locum tendit, & enæorematis no
men accipit, in febre feruente (quam *καῦσον* dicunt) de-
mentiam, & omne genus sanguinis fluores, comitante
magna ex parte iudicio, *quæ κρίσις Græcè uocatur*, non citra
rigorem sudorémque. Vrinæ hypostasis atra, vt pluri-
fariam, ita & diuersam significationem habet. Est ete- G
nim quando algoris, & est quando ardoris indicium est.
de qua re in hunc breuiter modum disputabimus. Quòd
si sedimentum, quod subiectum est, de quo hîc agimus,
nigrum antecessit, liuidum fuerit, & nigredinem accepe-
rit, frigiditatem subesse significat. sin autem hypostasis
viridis præcesserit, & ater eius contenti color sequutus
sit, dubio procul ex calore id factum ducito. Candidus
color perpetuò inculpatæ *ὑποστάσεως* indicium esse cre-
ditur. Vbi sciendum est quòd color non raró imponit ar-
tifici quantumuis solerti. quum videlicet crudus humor H
in habitudine quæ hypostasis est, inferna, albus conspici-
tur, & boni sediminis speciem præfert, quum nō sit, tum
candore decipitur artifex, bonam hypostasin iudicās. Cæ-
terùm id odore à nasuto pulchrè deprehenditur: graueo

lentem enim odorem, ac fœtidum emittit. Quin & lum
bi vlceribus impetiti, vesica item & iecur, vel alia quædā
pars, dum per lotium expurgatur, purulentum quippiam
eiiciunt: affirmante idipsum Hippocrate, libro sentētia-
rum quarto: Siquis sanguinem, inquit, vel pus minxerit,
vel lumbi vel renes vel vesica vlcerata sunt. Et rursum.
Quibus in vrinaria fistula, *quæ οὐρήθρα uocatur*, tubercula gi
gnuntur, si suppurent & prorumpant, mali solutio fit.
Neque latere quempiam potest, quòd per eundem v-
rinarium meatum interdum sanies emingitur. Cæterùm
crudus ille humor ex inæquabilitate essentiæ hypostaseως
diiudicari potest, quoniam crudi humoris sedimentum
semper disiectum cernitur, & sabulosum est. Horum verò
ideo facta est mentio ne medico color imponat, sed ad-
monitus is studeat verā hypostasin à sanie crudóque hu-
more discernere: memineritque, si quispiam sanguinem
aut pus mingat aut squamas, malúsque & grauis odor in-
sit, vel lumborum vel renum vel vesicæ exulcerationem
significare: & si arenosa in lotio subsistant, idque diutulè,
vesicam aut renes calculo laborare. Quatuor igitur hacte-
nus hypostasis differentias, colorem, regionem, substan-
tiam & tempus, compendiosè explicauimus. Reliquum
est vt eadem, quatuor partibus subscripta formula ante o-
culos ad hunc modum ponamus. Candidum lotii se-
dimentum, continuum & æquabile. Candidum lotii
sedimentum, continuum & inæquabile. Candidum lo
tii sedimentum, disiectum & æquabile. Candidum lo
tii sedimentum, diuulsum & inæquabile. Istæ igitur
sunt quatuor sedimenti in formula tanquam in tabula
propositæ species. Cæterùm vt altitudo corporis vri-
næ trifariam dispescitur, in fundum scilicet, superfi-
ciem, & vtrarumque extremitatum medium, ita & con-
tētorum *quæ Græcè παρυφιστάμενα dicuntur*, quoque tres locos
esse docuimus, eáque contenta quæ ad imam regionem
matulæ concesserunt, diximus *ὑποστάσεις* vocari: quæ verò
ad totius altitudinis ab vtrisque pari spatio peruenerunt
mediū, *ἐναιωρήματα*: quæ autē ad supremā vsq; regionem
cōcesserunt, *νεφέλην* appellari. Singularū adhæc rationes ob
quas videlicet eiusmodi regiones occupāt, & quid portē-
dāt quidq; indicēt. & vt eius quæ ad matulæ fundū con-
cessit descriptionē, & differentias deniq; retulimus, ita &
sublimiorum quoq; (*Græcis ἐναιωρήματα* vocatas) dissidē-
tes species hac formula tāquam ex speculo patefactas elu-
cere volumus. Enæorema, *hoc est sublatio*, candidum cō-
tinuum & æquabile. Enæorema candidum continuum
& inæquale. Enæorema candidum disiectum & æqua-
bile. Enæorema candidum disiectum & inæquabile.
Hæ sunt ergo enæorematis speciales differentiæ, quas
hic tanquam in tabula proposuimus. Procedenti verò ser
mone iudicia & præuidentias vniuscuiusque differentiæ
exponemus. Nunc verò & tertiæ quoque contentorum
speciei, quæ ad supremam lotii regionem peruenit, & nu
becula vocatur seu nebula, differentias prosequemur,
quidque portendant singulæ, silentio non prætereuntes.
Est autem eius descriptio talis. Nubecula candida, con-
tinua, æqualis. Nubecula candida, continua, inæqualis.
Nubecula candida, diuulsa, æqualis. Nubecula can-
dida diuulsa inæqualis. Trium itaque *παρυφισταμένων*
differentias breui quidem sed absoluto sermone enume-
rauimus, & formulis quasi descripsimus. nunc de cæteris
ad hanc disciplinam necessariis transigamus. Tria sunt
quæ hominis corpusculum constituunt, spiritus videlicet,
humores & solidæ partes. Humida autem ex quibus hu-
manum corpus constat, humores sunt, & eorūdem *περιτ-
τώματα*. Cæterùm super iis quæ putrefactis humoribus
iniunguntur, nihil quod referre oporteat, relictum esse
autumo. Quocirca inpræsentiarum vt de vrinis exactam
disputationem reddamus, quæcunque ex solidis parti-
bus per vrinas effluunt, singula perstringemus. Enimuerò
potiores quædam earum partium, nonnunquam eliquan
tur & olei substātiam induunt, vel aliam id genus ideam
æmulantur. Quum igitur adeps & caro solidarum partiū
liquidiora & molliora existant, adipem quidem in pri-
mis vt omnium solidarum partium mollissimam, & ad
soluendum præ cæteris multo magis idoneum, mox

etiam carnem resoluit. Adipem itaque liquefactum ca-
lor præter naturam in olei essentiam permutat. Quia ve-
rò eiusdem non statim quanta quanta est, fit cumulatim
colliquefactio, verùm initium quoddam resolutionis,
incrementum item, & temporum summum vigorem ha
bet, non fuerit fortasse parergon clariorem eius cogni-
tionem facere. Lotii oleacei trinæ sunt species, quarum
quælibet proprio nomine gaudet. Siquidem in principio
quum olei colorē præferunt quidem, sed nondum exactè
eo colore tincta sunt lotia, ea præsentatur species quæ o-
leicolora dicitur, quū exiguum pinguis liquefactum est.
In augmēto verò spectatur oleapparēs, quòd olei faciem
præ se ferat, quum liquefactio iam maius spatium occu-
pauit. Vbi verò adeps pingueve iam exactè colliquatum
fuerit, lotia colorē oleaceum exhibēt, vocātúrque huius-
modi vrinæ oleaceæ. Proinde olei colorē repræsentātes
vrinæ, dilutæ & quasi aqueæ, colliquationísque pinguedi
nis principium declarant. Quæ verò incremento tēporis
olei instar apparent, exactiorem habent olei ad vrinam
cōmixtionem. Oleaceæ verò vocatæ quæ in summo, ma-
nente ægritudine, conspiciūtur, & colore & substātia o-
leum referunt. Lotium in febre oleaceum nigro tinctum,
incensionem & adulterinam caliditatem ex conuulsio-
ne, interitúmque ostēdit. Atque vt summatim expediam,
memoratæ vrinæ, quandoque liquefactum pingue totius
corporis, quandoque renum tantummodo, significant.
Nam si paulatim huiusmodi color processerit, ita vt mul
to tempore eiusmodi oleacei colores confirmentur, fe-
bris per vniuersum corpus diffusa: sin breui & cumula-
tim iidē conspiciantur, solorum renum affectio demon-
stratur. cuius vtrique rei euidens argumentum est, vehe-
mens præsentis status caliditas. Illo nāque modo calor in
toto corpore sentitur: hoc verò, in renibus solis excita-
tur. In confesso enim est, quòd pinguedo in multas partes
diffunditur. vel enim lumbos inuoluit & totos quasi o-
perit: vel in cunctas corporis partes diffunditur. Ea verò
quæ circa renes est lumbósve, pinguedine colliquata, &
per lotium exeunte, magis cumulatim prorumpit quàm
id quod in vniuerso corpore existit pingue. quoniam illa
haud longè ab vrinariis meatibus: hoc verò ab his emi-
nus consistat. Hippocrates verò Cous id nauiter & scitè
perpēdit, quum in libro sententiarum ita prodidit: Quo-
rumcūque lotio pingue multum & coactum sedimētum
inest, iis renum mala & grauia fore portēdit. indicium sa-
tis præclarum, pingue lumborum colliquefieri. Atque ali
bi: Lotium in febre feruida sedimētum pingue habēs, in-
teritum demōstrat: quòd si absque febre in senibus eius-
modi cōpareat, *παραπληξίας, hoc est membri cuiuspiam solutio-
nem.* Atque hoc pacto quisque memorata cōsiderans, vri-
nas oleaceas ex colliquatione pinguis factas iudicare satis
valuerit. proinde de his receptui canētes, par est vt de re-
liquis quæ æquè ad hanc disciplinā facient, disputemus.

Depasto iam corporis pingui, reliqua quoque caro eli-
quescit, & erui instar globosa excernuntur in lotio sedimē
ta, atque duo significāt. aut enim renum aut totius corpo
ris languorē: si cōcoctum fuerit lotium, & eruosæ sint hy-
postases, morbum renum: sin incoctum, totius corporis
malū portēditur. Proinde quū solidæ ac rigidæ corporis
partes cōtineāt in seipsis lōgum, latū & altum, quæcūque
euidētiora frustula ab hisce cum latitudine & lōgitudine
(nam nō adeò euidentē habēt altitudinē) abscissa dissul-
tant, aut superficie tenus abraduntur, & laminarum (*quæ
Græcis πέταλα dicūtur*) instar in lotio cōspiciūtur, vesicæ vi
tium significant, atque inde nomenclaturā sortiuntur πε
ταλώδεις, *id est lamineæ*, quòd πετάλοις, *hoc est laminis*, quæ ex
tritico friato excoriātur, similes videantur. Cæterùm iu-
xta præfatā rationē ex lumbis quoque eiusmodi lamina-
rum species abscinduntur. Nam siquis laboret febre & lo
tium lamineam sortiatur essentiam, vniuersum affici cor
pus cōiectare oportet. Quæ ab hectica febre non incēdi-
tur, si febris nō adsit, vesicæ solius malum subesse putato.
Ablacerātur & exeūt huiusmodi quoq; hypostases nō tā
si vrina fuerit cōcocta q̄ incōcocta. Quòd si cruda fuerit,
vniuersi corporis malū præmonstrat: sin cum inculpabili
cōcoctione, solius vesicæ malū adesse significat. Vbi ve-

A rò febris depasto pingui altius corporis receptacula corri
puerit, & solidiora attigerit corpora, euidentiora quidē &
crassiora, sed angustiora quàm sint lamineæ hypostases, in
vrina abscissa frustula *πιτυρώδεα, hoc est furfurea*, excernun
tur: vnde & hypostases appellātur furfureæ, quòd videan-
tur similes furfuri bene moliti tritici. Ac eiusmodi sanè
hypostases, itidē vt præfatæ, & solius vesicæ ægritudinē,
& vniuersi corporis malū ostēdunt. nā si febris affuerit,
totius corporis est malum: sin minus, vesicæ solius. Ac, si
lotium fuerit incoctū, morbus totius est corporis: sin cru-
B dum, solius receptaculi vrinæ. Cui sentētiæ cōcinit Hip-
pocrates: Quibus, inquiēs, in lotio crasso furfuracea quæ-
dā simul eminguntur, his vesica scabie laborat. Quum
autē febris per tria corporis interualla cōprehenderit, per
longitudinē, latitudinem ac crassitudinem, euadunt ta-
les furfurum crassiorum hypostases, appellāturque κριμνώ
δεις & ἁδρομερέστεραι. Vbi nolim te latere κριμνώδεας appel-
lari ὑποστάσεις, à crassiuscula quadā farina quā κρίμνον *Græci*
vocāt, *Latini similam*: ἁδρομερέστεραι autē, quòd sectiones fru
mēti, quum molitur, volitātes, ἁδρομερῆ prisca *Græcorū* lin-
C gua vocabantur. Sunt verò nihil aliud quàm ex malè mol
lito tritico ordeóve cribrati furfures, non tenues sed cras
siores & pleniores. Cæterùm κριμνώδεα huiusmodi, dupli-
cem significationē prætēdunt, vel solidorum corporum
vehemētē ac validā attritionē colliquefactionémq; , vel
summā tosturā sanguinis. at si cādido colore fuerit sedi-
mētum, solidorum est corporum lāguor: sin rubeo colore
infectū, sanguinis. cuius vtique rei locuples testis est Hip-
pocrates Aphorism. 7. Quibuscunque, inquit, febricitāti-
bus nō leuiter lotium biliosum, sedimina veluti farina
D crassior, nō bonū. Itémque, In febribus longis vrina cum
sedimento similagineo, & aliis salubribus indiciis con-
currētibus, morbi discessionē pronuntiat. Itē in febribus
enæorema similaceum, longā ægritudinē fore significat.
Sed hactenus de crassioris essentiæ sediminibus quæ in
lotiis apparent, satis dictum arbitror. Nunc par esse vide-
tur, iudicia etiā vrinarū sedimine priuatarum declarare.

De lotiorū hypostasi carētium, iudicio,
Cap. XI.

Hypostasi priuata vrina, tenuissimæ essentiæ & percā
dido colore, obstructionē vasorum nō cōtemnendā
E vel ingēs frigus, & cōcoctricis potentiæ indecentē debi-
litatē, præsagit. & si lotium in his modestum sit, & hæc e-
runt mediocria. Atqui hypostasi spoliatum lotiū, spiceo
colore subspiceóque, minorē meatuum obturationē de-
clarat: cæterùm similē cruditatē. Nam cōcoctionis excre-
mēta cōtenta nō præeunte cōcoctione nō incōcocta esse
non possunt. Aureo autē colore & croceo citra sedimen
lotium, oppilationē quidē nō paruo exiliorē præferunt:
sed cruditatē obseruāt, veluti adulterinus calor expugnas
F set naturalē. Quin & cruciatus vehemētes istiusmodi lo-
tia cōstituunt, & exercitationes acres, defectionésque ma-
teriæ, oblongas vigilias, & segnitiē denique naturæ. Vlte
rioribus tincta coloribus lotia, ipsis coloribus succorum
dominantium cum qualitatem tum proprietatem de-
monstrant. de quibus suprà satis dictum est.

De iudicio vrinarum ab odore tetro, Cap. XII.

A Grauiter olente lotio non vna tātùm notio sumēda
est: siquidē à graueolētia vrinarum est cōiectare pu-
tredinē alicuius partis interioris. Grauiter olens vrina &
G vellicans, humorum putredinē significat. lotium tetri o-
doris, mordax & vrēs, tabē denuntiat. Et rursus in febri-
bus lotium dilutum & albicās & copiosum cum cādidis
enæorematis tetro odore, mentis vacillationē alienatio-
némve (*quam παρακοπὴν Græci vocant*) cessaturā indicat. Et a-
liter: Lotium in febribus ancipitibus crassum, atrū & gra
ueolens, vesica nō lāguente, interitum demōstrat. Vel lo-
tium tetrum odorē emittens, colliquefactionē & putrefa
ctionē naturæque extinctionē portēdit. atque ita quidē
à fœtida vrina coniectādum. Satis nunc super talibus vri-
H nis dictum autumo. de complexu deinceps transigamus.

De complexu hypostaseos colorum & substantiæ,
Cap. XIII.

Qvandoquidem superius tenuis & crassæ essentiæ lo-
tia cū coloribus haud inscitè, vt reor, cōposuimus:

Nunc de complexu ſubſtantiæ (quem & fluorem dicunt) & hypoſtaſis, quæ cum quibus coloribus cõuenire queãt, & quidnam horum vnumquodque præſagiat, verba facere inſtituimus. Vbi ſciendum eſt quòd vbi hypoſtaſis fuerit ſubſtantia craſſa, ex confeſſo concoctionem exactam oſtendit, vel immenſam craſſorum incoctorúmque humorum affluentiam. Cæterùm huiuſmodi ſedimentum cum tenui vrinæ ſubſtantia conciliari non poteſt. Copulemus itaque vno ſub iugo eſſentiam craſſiorem cum æquali ſedimine, & cum colore rubeo & ſubrubeo. in complexum nanque hi, cruditatem præ ſe ferentes, conuenire nequeunt. Auſpicabimur itaque à colore ſubrubeo complexum contexere, quia hoc ab diluto ſanguine, illud ab abſoluto ſanguine proficiſcitur. Scito autem quòd colores nonnulli ſubſtantiæ profuſionis coniuncti ſedimenti quidem, ſed imperfecti conſpectantur. Quum ſubrufo igitur colori craſſa ſubſtantia, quemadmodum diximus, coniungitur, morbi longitudinem præſagit. Quòd ſi cum ſubrufo colore lotii, ſubrufum ſedimentum non diſſectum & æquabile copulatur, et ſi craſſa fuerit vrinæ ſubſtantia pariter & craſſa hypoſtaſis rufa, & idem portendit, & affluentiam ſanguinis oſtẽdit. Meiitur & huiuſ- A modi complexus ſedimen craſſum, atrum cum lotii ſubſtantia craſſa & atra. Et non tam eſſentia quàm ſedimine ipſo ingentem vim ſanguinis ſignificat. Fit nonnunquam in lotio talis complexus, qui nõ tam eſſentia quàm ſedimine ipſo toſtoram ſignificat. Pari etiam modo ſubſtantiæ ſediminique colores appoſiti coniuncti idem declarant, ſiue ſecundum redundantiam ſiue defectionem; citra tamen vtrorumque cum eſſentiæ tum hypoſtaſis mediocritatem: modò colores præter naturam non ſint, ſed naturales: verbi cauſa, fuluus & ſubfuluus: quibus quũ B huiuſmodi lotium tingitur, exactam cõcoctionem, non tam eſſentia quàm ſedimento coloribúſque, præſagit.

Quòd ſi lotium croceo apparuerit colore & ſublatio atra ſit, nulla ſpes ſalutis affulget, ſed interitus demõſtratur. Si lotium fuerit roſaceum, (quod redundantem bilem albam ſignificat) ac in medio nigra contineatur nubecula, interitum ſignificat: At ſi nigra non ſit ſed aliter, ſcito toſtam eſſe bilem in vniuerſo corpore. Sed oratio ſuper vrinarum cognitione doctrináque ſatis habita, & per genera, ſpecies, ac differentias ſcitè admodum facta diſtri- C butione, hoc in loco gradum ſiſtat.

ACTVARII ZACHARIAE FILII DE SPIRItu animali libri duo: prior De actionibus & affectibus spiritus animalis, posterior De spiritus animalis nutritione:

AD IOSEPHVM RACENDYTAM.

Iulio Alexandrino Tridentino interprete.

ACTVARII in librum suum De actionibus & affectibus spiritus animalis, præfatio.

QVVM assidua tua nuper philosophandi consuetudine circunfusas intellectui nostro tenebras discusseris, coegerisque ad nos ipsos redire, ac perspicere spiritum inesse nobis diuinum atque intellectualem, qui in animali hoc & intelligibili spiritu elucens, functiones nostras perficiat: commentariúmque tibi præterea exhibendum censueris de spiritu animali nostro, quò purior is arte adiutus perduret: tum de victus ratione qualem huic adhibere conueniat: iniquè sanè facturus sum nisi tuæ in hoc voluntati morem gessero, librúmque in tui gratiã hunc, quo pro consilio vtare, exarem: quò scire promptius possis quanam victus in hoc ratione vti debeas, corporique vnà sanitatem, ac spiritui huiusmodi animali intelligẽdi vim sinceram illam elargiaris: propterea quòd præ cæteris curam te in hoc vnum contulisse video omnẽ, mens vt tibi, dum theoremata contemplatur, instrumento nimirum vsa idoneo, animæ deinceps facultates illustret: vnde sanè beatum te esse arbitrêre, spiritus huiusce quiete ac constitutione. Atque hoc tibi à me muneris persolutum iamdiu oportuit, pro iis quibus nobis vsui sis artis bonis. Conueniens denique esse visum est obtemperare iam, optimáque & absolutissima artis theoremata aggredi, tibique vnà tali tantóque amico, patrique optimo, gratificari. Nam quòd medicorũ theorematum finis sit spiritus, qui in nobis est, animalis contemplatio, quo planè spiritu rationalis animæ facultates illustrantur: itémque initium is & veluti fundamentum statuatur iis hominibus qui in mundo ipso intelligibili versantur, tu quidem exactè sanè nosti, nósque (vt scis) satis de his nuper philosophati sumus. Quòd verò quibusdã quasi scalarum gradibus assimilentur philosophicæ speculationes, quæ quidem menti ascensum à vilioribus ad digniora præstent, interim tamen mutuo inuicem auxilio egeant, hinc facilè colligas. Etenim mens, quæque circa ipsam versantur animæ actiones, in quæcunque facultates suas transmiserint, perspicua illa suscipiendísque formis idonea permanere cupiunt. Hæc porro nunquam quidẽ conuenientem sibi ex arte rationem integrã seruarint, quæ penes temperamentũ qualitatémque spectatur, ac quantitatẽ: nisi mens prius ipsa diligẽter perspiciens, cõmodũ victus rationis medicamẽtorúmque vsum inueniat, in iis quidem in quibus operæpretiũ sit ita fieri: quandoquidẽ in omnibus id non euenit. Quæ quũ ita habeant (id quod lõgè sanè ipse quàm nos melius dictis confirmaris) satius fuerit, repetito hinc sermone, declarare prius quæcũque scire eum conueniat qui fortè in librũ hunc inciderit: ne falli contingat rationũ ignorãtia, quibus hominis œconomia dispensatur. Siquidem verisimile est fore vt ad aliorũ quoque manus perueniat liber is: quibus non eo quo tu in philosophia habitu præditis videri nõ omnino inepta possint etiã hæc quæ ante propositã materiã dicẽda sunt.

Quum igitur eorum quæ secundum naturam perficiuntur, nullum neque temere, neque vt sors tulit fiat, maneátque hoc firmiter maximum atque incõcussum axioma: iniquum sanè fuerit, eorũ quæ fiunt erroneam ac minimè opportunam originem causari, eo quòd veras, quibus illa constant, rationes ignoremus: quum æquius sit ab iis quæ comperta habemus, ad incomperta transire, horúmque ita vnà inquisitionem moliri. Hoc enim pacto etiam eorum quæ alioqui nos fugiunt, plurima sese manifestarint menti diligenter ista ac sollicitè tractanti. Natura enim hæc, & similitudine, quæ secundũ ipsam sunt, nouit: excellentia autem, quæ post ipsam: participatione verò, & alteratione, & affinitate, quæ supra ipsam. Porro quòd non omnibus innatum hoc sit, vt ea intelligant, causa in eo fuerit, quòd inde auersi circa materiam hærentes inhiamus. Itaque ne, producto in longum sermone, institutum videar trãsiliisse, propositi nostri initium à reipsa sumemus quæ in quæstione versatur, si paucula prius quædam de anima dixero, sic nimirum orationis ipsius ratione exigente.

DEMONSTRATIO EX PARTICVLARIBVS animalium irrationalium proprietatibus, quòd diuina quædam nobis insit substantia. CAP. I.

HOminem ex contrariis constare in vnum coeuntibus, anima videlicet & corpore, & tibi ipsi ante alios clarum ex demonstratiua methodo factum est, & multis præterea ex ipsa quam de sensu sumunt fide: id quod, qui in sensum respiciat, nõ sanè minus ex defunctorum quoque corporibus deprehendat, quæ, quũ melius semper quiddam recedit, puta anima ipsa, demortua visantur. Cæterùm hoc quum in animantibus quoque reliquis appareat, nondum sanè discrimen inter nos & ratione carentia animalia statuerit manifestũ. Ratione verò manifestũ facilè fit quid inter irrationalẽ rationalémque animã intersit. Animaliũ enim vnumquodque ratione carentium præcipua quædam innata obtinet, quæ ipsum constituant: hisque ipsis, priusquã videri possit edoctum, nulla præeũte formula vtitur: neque quomodo ad hoc deuenerit intelligere interim valens, neque verò quo pacto ad aliud se conferat institutum sciens, sed iisdem semper vnumquodque vtitur. Etenim apis easdem vbique adhibet extruendis aluearibus figuras: quum tamen interim liceret diuersa etiam figurarum ratione præstare securitatem: eodémque semper artificio vtitur: neque illa vnquam vt ab opere suo cesset, perfeceris: neque verò si feceris, aliud illam opus aggredi animaduertes. Quin si eam animal iam factam à parentibus segreges, idque quum nondum mellis faciundi œconomiam didicerit, vnde id & quomodo constet, iámque dimissam liberè euolare sinas, eadem hæc quæ progenitrix præstabit, nec sanè operis quicquam omittet: propterea quòd nõ antea initiata à parentibus sit: nec, si vel plurimum laboret, maius vnquam quicquam quàm reliquæ præstiterit. Formicæ tritici granorúmque reliquorum aceruis gaudent, quæ æstatis maximè tempore colligunt, hyeme verò nunquam foras prodeunt: nulláque his, vt apibus, florũ cura, aut roris tenuis: quin in eadem semper sibique propria incumbunt: neque eas in aluearibus hyemare vnquam videas, neque (vt mures solent domestici) in tectis, aut parietũ cauernis: sed vnaquæque subterranea sibi habitacula parat, futurámque cæli temperiem constãter vsque expectat. Araneus texit retia, vnde illi victus suppetat: quem si vel arctissimo incluseris foramini, nunquam tam otiosum reddes vt non & filamenta producat, & insidias culicibus tendat saltitantibus, aut muscis, aut insectorum animalium alicui, quorúmque captura facilis sit. Aliáque aliis, sibi autem propriis interim studiis delectantur. Siquidem leo venatum maximè exit, ac cætera rugitu territat: neque hunc tam vnquam cicurem reddideris quin dimissum idem semper factitare videas. Lepores contrà vniuersam perpetuo vitam formidolosam ducunt.

Canibus autem amor magis quidā in dominos ineſt: A
aliſque itē alia inſita viſitur quaſi prærogatiua quæ-
dam. Et(quod in totum dicendum ſit) nullum reperias
animaliū quod non aliis conditione quadam præſtet,
omnia autem à ſe inuicem exuperantur. Quo ſanè fit
vt non ſolùm hac de cauſa ſemiperfectum dici anima-
lium vnumquodque poſſit reliquorum ſua in ſpecie,
verumetiam multo magis ſi conceſſerimus paruam
ea quandam obtinere particulam ac veluti tranſfluxū
rationalis partis noſtræ: nempe artifice ita opificii i-
pſius ratione diſpenſante, quò videlicet ex apparente B
hac ſocietate ad affine ſibi conuertantur animalia ra-
tionis expertia, meliori autem & ſuperiori concedant,
faciléque in ſeruitutem redigantur. Quemadmodum
ſanè & nobis, quibus ipſis intellectualis ſubſtātia con-
credita eſt, attributum fuit vt ad mentē noſipſos tan-
tùm dirigamus, atque extollamus ſanctam illam ſupra
mentem atque ſubſtantiam. Quòd ſi errore in hoc col
labamur, quū nos inde decidimus, tum verò bruta re-
ptiliáque iiſdem à nobis ſpatiis diſtant. Id quod mani-
feſtum maximè fit ex conuerſione iterum ad Deum C
noſtra. Iam tum enim effera venenatáque animalia o-
bediunt, trahuntúrque in ſeruitutem, & cicura reddun
tur iis qui penes dignitatem intellectualem illam o-
bis conceſſam ipſi vitam ducūt. Atque hæc ſatius qui-
dem fuerat ex te perquirere, circa intellectus opera
maximè verſato, quique alia huic omnia poſteriora
ſemper duxeris: nobis autem, quoniam perſuaſum eſt
hæc ita ſe habere, multum ſanè exiſtimandum eſt eſſe
inter hominē brutáque animalia interſtitii, ſicuti pla-
nè poſterius quoque confirmabimus. D

QVOD ANIMALIVM RELIQVORVM NVL-
lum animalis alterius prærogatiuam fert, homo au-
tem cunctorum ſibi vendicat prærogatiuas, harúm-
que meliorem quàm illa vſum nouit, rationem ad
hæc adhibens & intelligentiam. CAP. II.

QVòd ſi quemadmodū innata quadam proprieta-
te alia aliis prudentia præſtant, ita pluribus
quoque modis aliis cum genere humano communica
rent, non ineptè ſanè quis affirmaret, hominem ean-
dem cum brutis aut(quod proximum eſt)non diſſimi- E
lem certè animam ſortiri. Nunc tam deteriore anima-
lia rationis expertia quàm rationalia conditione ſunt,
vt animaliū irrationaliū nullū, quālibet arte quauis aut
vi coactū, alterius vnquam opus peragat: ſed ad eun-
dem ſemper modum prudentiora opus edunt quod
ſibi proprium ſit: quo modo ſanè minus quoque pru-
dentia, ſuum. ac collatione quidem inuicē iſta demon-
ſtrantur. Cæterùm intra proprios vnumquodque limi
tes moréſque perpetuò conſiſtit: homo verò, quippe
qui animal ſit rationale, multóque meliore ac nobilio- F
re opificio conſtet, tanto magis cætera exuperat ani-
malia ratione carentia, quanto hæc (nequid maius di-
cam) plantas vincunt. Ac planè quemadmodum in i-
gnobiliſſimo quoque animali inſpicias, licet plantarū
œconomiam omnem, nutricationem ſcilicet, & au-
gmentum, & fructificationem, breuiter quodcunque
plantarum proprium eſt: contrà autem in his nullius
ineſſe videas animalis aut ſenſum, aut motum, nedum
mores, & officia: eodem modo quantum natura homo
cæteris animantibus præſtet perpendas. Ac primùm G
inter homines alius alio prudētior apparet, & idoneus
magis: horum autem vnuſquiſque artes ſubinde com-
plures mutat ac mores, modiſque euariat infinitis. Ne-
que temere quicquam inuenias eorum quibus cætera
animantia præſtāt, aut moribus, aut vitæ ratione, quod
non in hominibus quoque ſpectetur, ratione ex ſimi-
libus ſimilia ſemper inueſtigante: ac tanto magis ex-
cellere videntur noſtra, quoties ad vnam quandam
cum aliis imitationem ſe conferūt, quanto magis hæc
cum conſideratione fiunt quæ ratione nititur. Quòd H
ſi ſingula quoque horum examinare libet, ſic quoque
potiſſimum notes quantū ab his homines diſtent. Hìc
enim & brutorum ferociam notes, & timiditatem, ibi
vitæ communicātiam, ac ſolitudinem: ſicuti temperā-
tiam in aliis, aut intemperantiam, ſcientiáſque, ac cæli

A mutationes, atque artes medicas: breuiter quodcūque
in hominum vita ſpectatur vile, aut gratioſum. Adhæc
homo non ſolùm vt apes mel recondit, ſed diuerſos
etiam liquores ſuccóſque ad vſus diſpenſationem re-
ponit, frugúmque formicarum more horrea cōſtituit,
tum penui immittit quæcunque humanæ vitæ prodeſ-
ſe ratione ac rerum experientia comperta ſunt. Porro
aucupes piſcatoréſque araneis melius retia contexere
nouerunt, ſicuti medici ipſi ſalutaria parare medica-
menta, lethaliáque: horúmque ſimul omnium rationē
B hi reddere poſſunt: at rationis expertia animalia nec
ſatis quomodo iis quibus vtuntur, vtantur, nouere, nec
ad alia traſire valent. Quo ſanè mirari in primis ſubit,
quonam tandem pacto, aut quibus demum perſuaſi ar
gumentis nonnulli partem animæ noſtræ intellectua-
lem ad irrationalia vſque animalia detruſerunt: quum
ne ſpirituum quidem omnium peſſimi ſic ſe propriè
habere exiſtimentur vt ad brutorum ſe conferant cor
pora, qui nihilominus ad homines quotidie tendunt.
Sed quòd maximo inter ſe diſcrimine diſcrepent ra-
C tionalia iuxtà ac rationis expertia animalia, fruſtra ſa-
nè quis narratione longiore probare contendat, quum
vel ſenſu perſpicuum id eſſe poſſit.

QVOD ANIMA NOSTRA DIVINVM ATQVE
intellectuale ex propriis actionibus colligat.
CAP. III.

QVòd verò brutorum ſpiritus ille cum corporibus
vnà abeat, nullatenus perſtans, noſter autem
is immortalis diuinúſque habendus ſit, vel hinc per-
ſpiciamus licet, quoties noſtrum hunc brutorum illi
D conferentes, conſultantem inuenimus, diiudicantem,
ratiocinantem, ſuadentem, diſſuadentem, nunc hoc,
nunc illo modo, ac plurima & mirifica ex inſomniis
quieſcente ſemper corpore explanātem. Et quid quæ-
ſo attinet de inſomniis mentionem facere, quum iis
quoque quibus repurgatus animalis ſpiritus, vitáque
omnis ad rerum contemplationem conuerſa fuerit,
omnia in aperto ſint, quæ alioqui natura ſua ſenſui ſe
noſtro ſubſtrahere ſolent? Etenim quales tandem hu-
mores, aut ſpirituum effluxiones, aut irrationales facul
E tates tam vnquam expeditè, nunc quidem exiguo ad-
modum horæ momento, orbis vniuerſi peragratione,
mundana opera perſpexerint, nunc autem relictis poſt
ſe his, & ad diuina magis acceſſione, rerum, etiam quæ
nondum ſunt, euentus pronuntiarint? An hæc anima-
lium rationaliū videlicet prærogatiua eſt? Propterea
autem quòd non ad hæc conuerſi viuamus, ambiguitas
ſuboritur num diuinū id nobis & immortale inſit. Iā
primùm enim, niſi talē nos quoque obtineremus ſub-
ſtantiam, nunquam quidē ſciremus diuinā in mundo
F & intelligibilē ſubſtantiā eſſe. Naturæ enim affinitate
ſenſibiliū iuxtà & intelligibiliū vnūquodque cognoſci
mus. Atque hoc quidē pacto, quod in nobis diuinum
atque intellectuale eſt, ex actionibus, quas hoc ipſum
edit, deprehēditur. Sed & cōplura alia & quidē diluci-
diora ſemper ad hoc afferre licet argumēta ratiocinā-
tibus, idque ſi rationalē animā dictorū ſemper ſuppoſi
tū ſtatuamus. Neque enim propoſitū nobis nūc eſt de
hac tractare, ſermonis tamē vicinia quadā in iſta quo-
que excurrimus. Porro ex pluribus quoque aliis col-
G ligi ſyllogiſmo poteſt, ſimplicē eſſe per ſéque mobilē
rationalē hanc atque intellectualē ſpiritū. Immortalis
autē quòd præterea ſit, cū ex iis ipſis quæ circa nos ver
ſantur, colligitur, tū ex iis quæ ſenſui patēt. Etenim ſi
(ſecundū Hippocratē quoque ipſum) vnum eſſet ho-
mo, minimè ſanè doleret: (vnde enim pateretur nō ha-
beret) ſpiritus intellectualis & incorporeus quomodo
quæſo interitū ſubeat? cui quidē nihil ſit quod paſſio-
nem inferat? Quòd ſi quod rationale nobis ineſt, diui-
num, immortaléque eſt, noſtra autē corpora hæc per-
H petuò fluxa ſunt atque obſtupida, illud diſquirendum,
quibuſnam prius corporibus aſſocietur anima, tum
per quæ ſuis ipſa facultatibus corpora illuminet. Hoc
enim perſpecto, facile fuerit, artis quoque ipſius be-
neficio, quæ prius huic ipſi communicant, meliora red
dere. Quemadmodum enim praua victus ratio ſegnio-

res nos,ac mente retusa, eodem sanè modo quæ accōmoda sit, perspicaciores,ádque intelligendum aptiores facit. Hócque ipsum,etiam antequam victus rationis scopū aggrediatur, per se potest vnusquisque disquirēs cognoscere,quoties seipso quis actionibus quibuslibet obeundis nunc segnē magis factū esse intelligit,nunc promptum. Cæterùm simplex esse quod diuinū innatū nobis est,ac facultatum multarū, terminisque circunscriptum propriis,informéque,& incorporeum, ex illius ipsius actionibus discere licet. Quòd autem actiones suas edat, spiritu nostro veluti instrumento quodam vsum,id fortasse in narrationis quoque processu manifestum fiet.

ANIMAM NVMERO VNAM, AC SVBSTANtia simplicem,facultate multiplicem videri. CAP. IIII.

ANima igitur,vna quum sit (sicuti dictum est) ac substantia simplex, suis autem ipsa facultatibus multiplex ac diuersa, corpori huic nostro additur. Quum enim inter huius facultates aliæ diuinæ magis & puræ fiut, aliæ, si cum his conferantur, abiectiores, quæque opus suum in corpore demum absoluant,vt sese spiritui huic nostro addat, aptam esse per hasce posteriores vires rectè sanè affirmarimus. Nec iam mihi hoc loco fidem adhibere noli, quum abundè possim etiam ex iis quæ ad manus habemus, sensuíque sese offerunt, argumenta colligere. Vnum certè atque alterum allatum exemplū, minimè quidem cōtendendi cupidis ad fidē satisfecerint, animā simplex quiddam ac multarū facultatum esse. Ergo in simplicibus medicamentis quibusdam, quæ duabus tribúsve qualitatibus prædita sunt, nulla harum alii officit, neque secundum sensum, neque verò secundum facultatem: sed cuiuscunque tandem harum familiaris fuerit pars affecta, huius ipsa vsum persentit, proprietate nimirum quadā,qualitate illarum actiua efficaciter in contrariis pa tiū affectibus agente. Siquis enim aloen deuorarit, animaduertet is humores ventriculi os infestantes perpurgari, facultate scilicet illius abstersoria: huius item euaporatu aut illitu discutiuntur quæ pupillæ tenebras offundunt:rursus deforis imposita, adstringendi vi robur addiderit ventriculi ori resoluto: sicuti sanè lumbricos quoque interfeceris, si vmbilicū & abdomen inunxeris. Atque hæc ita diiudicātur,dum facultas illius vnaquæque in partium contrariis affectibus opus præstat. Porro capparis facultate alia ventriculum confirmare creditur, atque alia humores hūc ipsum occupantes abstergere:aliáque item dissecare,ac viscera infarctu liberare:multáque præterea alia id genus inuenias,quæ commixtas multorum vsuum facultates obtineant. Quòd si igitur simplicia ita medicamenta facultatibus prædita sunt,facilè(propè dixerim) cōfectibilibus ac dissentientibus, diuersúmque inde in nobis opus in affectibus contrariis edūt: cur non quæso diuina atque intellectualis substantia conuenientia sibi perfecerit pro facultatibus quas obtinet?

DE PROPRIIS FACVLTATVM ANIMAE Actionibus. CAP. V.

AC mens quidem parum omnino aut nihil per se cum spiritu nostro commercii habet. Hæc enim quum intellectualis rationalísque animæ nostræ princeps sit & in primis sincera facultas, maximè excursu ad similia gaudet,vnde sibi intelligibilia omnia conciapiat:quo planè tempore maximè eam auersam esse contingit à facultatibus quæ penes sensum spectātur: quū sensui nostro (quo vno in primis pecudum more viuimus) sita maximè ex opposito sit illius actio. Quæ sanè, vt nihil interim illi maius concedamus quàm quòd dignitate & efficacia excellit quibuscum commercium init,sic quoque multo iis quæ sēsui subiecta sunt,præstiterit. Denique hæc in facultates inferiores,quæque post ipsam sunt instrumenta, quæ quidem perpolita fuerint,& nitida,multa ex iis quæ aspectu potiora sunt, transmittit, ad ipsum vsque sensum. Quatenus autem rudia illa esse contingit, eatenus cogitationes quoque inde profectæ,rudi ac prorsus erronea forma accipiun-

A tur. Intelligentia autem menti dignitate proxima, per quēdam quasi gradum à mēte in facultates quæ deinceps sunt,effingens spectacula traducit, quantitate ac colore carentia. Hæc autem opinio excipiens animæ facultas ambigua quædam (quippe quæ ex cogitationibus stabilibus,& instabilibus imaginationibus formata sit) imaginationi tradit. Atque hæc mens quæ iam quum sit (quemadmodum sanè & dicitur)passioni obnoxia,colores, & formas,& figuras,& qualitates, & situs,aliáque id genus, vnaquæque affectis rebus addit. B Ac plurimis sanè eorum qui se contemplationi totos tradiderant,resoluta mente contigisse audio indignū quidpiam prorsus proposito suo, temporísque frustra iacturam fecisse. siquidem violenta omnino pars hæc est,ac contrà quàm animæ actiones affecta. Quantum enim difficile factu menti est, vt cogitationem in ista deducat, sensuíque subiiciat: tātum sanè haud promptū est imaginationi, vt se passionibus subtrahat quascunque sensus adfert. Videtur enim imaginatio sensuum,quædam tāquam quies ac veluti promptuarium C esse in vita. Ac brutis quidem hoc ipsum pro parte est omnium principalissima: nobis cōtrà principium hoc est à sensu animalium facultatum. Verumenimuero quoniam sensum nobis affectum videmus, interdum vnum quendam,interdum omnes, plurésve, nec sanè minus contingit vt & imaginandi quandoque vis, & ratiocinandi, & memorādi patiatur, age, illud quoque inquiramus,quomodo ista patiātur, quibúsque de causis,tum cuiusnam victus rationis adminiculo, minimè obnoxius quis reddatur huiusmodi affectibus,vt(quod D polliciti sumus) ad finem ita demum suum deducatur narratio. Ergo animam minimè pati posse, passionum autem nostrarum participem fieri ob spiritum qui nobis inest, animalem, quo illa quasi vehiculo quodam vtitur,pérque hunc ipsum suas eam perficere actiones, partim iam demonstratum est, partim dicendum restat. Quòd autē in mediocribus huius ipsius alterationibus & transmutationibus fiat interdum vt non spernenda quædam symptomata corpora insequantur,hoc quoque in sermonis progressu ostenderimus.

E DE DISPENSATIONE NVTRIMENTI, VBI & de differentia spirituum, qui tum in ventriculo generantur,tum iocinore, tum corde, tum cerebro: ac quemadmodum his ipsis facultates animales tanquam vehiculis vtantur. CAP. VI.

QVúmque spiritus is animalis finis sit (quēadmodum sanè nō ineptè quis dixerit) œconomiæ quæ nobis inest,neque huius vnquam interquiescat afflatus & difflatus, operæpretium fuerit cōsiderare vndenam generationem sortiatur, tum quomodo sincerus F seruetur. Et quoniam propositi quidem nostri principium is summáque ac veluti caput habetur,non parum autem conferre existimandus sit de reliquis etiam spiritibus tractatus, quum præsertim absolutior ita narratio alioqui instituatur: aperiendum sanè oratione de humoribus quoque fuerit, qui prima censentur elementa in nobis, déque spiritibus qui ex his generantur, atque ante omnia de nutrimenti distributione, spirituúmque qui ex ea prodeunt: ne fortè, si qua parte manca narratio inueniatur, claudicare ita polli- G citationem nostram contingat. Ergo præmanso cibo, inque ventriculum ad concoquendum delato, si quidem is succi boni,facilísque concoctu, miniméque flatuosus sit,ac bene se ventriculus habeat: nullísque humoribus infarctus fuerit, tempestiua sanè ita concoctio redditur, nihilque prorsus, aut pauxillulum certè quid spiritus suprà infráve erumpit. Exhalatio autem inde vaporosa quædam in caput resiliens,huius squallorem madefactu temperat,ac meatus deobstruit, adpulsu quodam leni, sensúmque contentionem rela- H xat,& vigiliis soporosam quietem conciliat: atque ita demū cessat,dispēsato,vnde emittebatur, alimēto per ventrem,ac remisso. Quòd si probi quidē fuerint cibi, contingat autem ventriculum,aut temperatura aliqua mala,aut humorum quorundā infarctu laborare,&imperfecta euadet cōcoctio, vaporésque inde resiliētes,

A aut craſſi caliginoſique erunt, aut fumidi & fuliginoſi, qui poſſint facilè omnes temporis mora craſſum turbidúmque reddere ſpiritum qui nobis ineſt. Quòd ſi cibi praui malique ſucci quũ ſint, qualitates præterea alienas referant, concoctuque nonnunquam difficiles fuerint, ſic quoque accident non diſſimilia iis quæ iam memorauimus. Ita quũ partim qualitate, partim quantitate nocumentum inferant alimenta, inſtrumenta autem ipſa aut intemperamento afficiantur, aut tenaci humorum obſtructione, ex vaporibus inde reſultantibus alterationes gignuntur huiuſmodi in ſpiritu hoc, B mediocres quidem, quum aberratum mediocriter fuerit, inſignes autem, quum inſigniter. Verùm quum digeſto in humores elementares ipſos nutrimento, viſcera quæque exceptos ſuccos vi ſua innata exquiſitius cõfectos aſſimilarint, ex alteratis ita cõfectiſque petunt quidẽ caput vapores, ſed qui tamen perturbare illud nõ cõſueuerint, niſi valde exuperarint. Optimus tamen omniũ ſuccus, qui ipſe ſpirituũ noſtrorum principium eſt ac materia, in iecur tendẽs, viſcerique aſſimilatus C primùm ſpiritũ hunc naturalem progenerat, quo pars etiam animæ noſtræ concupiſcibilis declaratur: hoc enim quaſi inſtrumento quodam animalis eius facultas vtitur ad concupiſcendum, citráque rationem appetendum. Hæc autem ita ſe habere argumento id fuerit, quòd affecto hoc viſcere, humoréque eius in corruptelam abeunte, & cibos auerſari, & cuncta faſtidire videmur, à veneríſque vſu alieni, pronique in iram & amarulentiam ſumus, affectúſque id genus, prout ſpiritus qualitas aliqua exuperarit qui vitiatus in ea fuerit. D Nam ob ventriculi conſenſum, redundantes vitiati humores minus omnino noxii ſunt, poſſiſque hos minore negotio ſuperare. ſic autem alimenti defectum ſentit deſtitutum corpus: propterea quòd viſceri huic functio concredita eſt quæ ſtirpium propria habetur. Huius ipſius ſpiritu animæ facultas moderatrix conuenientia ſuggerit. Porro quòd videatur in ventriculo progigni ſpiritus quidam diuerſus ab aliis, quo particulatim etiam in iis quæ appetimus, ſenſus varios concipimus, quoties nunc huius, nunc illius, interdum etiã E praui, ſicuti boni interdum cibi appetentiam retinemus manifeſtum ſanè fuerit, quum quotidie ita affici videamur, ac nunc quidẽ ſimilia appetere pro humorum exhuberantia: interdum autem exhuberantibus contraria, corrigendæ nimirum nimietati. Atque is quidem ſpiritus frigidus humidúſque (ſi cum iis conferatur qui deinceps habentur) eſt, cibariáque particulatim appetendi facultatis vehiculum quoddam. Hanc porro ipſam excipit iocinoris facultas generalior quæ ſit capáxque magis, ac principium appetitus maioris F & concupiſcentiæ. Nec ſanè mirum: ſiquidem vna numero quum ſit anima noſtra, varias interim actiones edat: quum pro apta inſtrumentorum natura multarũ hæc eſſe virium cenſeatur, corporique vniuerſo accommoda proprietatibus quibuſdam. Atque de his traditum in hunc modũ ſit. neque enim progredi vlterius licet, quódque polliciti ſumus tranſilire. Spiritus igitur animalis is ſicuti tenuior multo ac purior, calidiórque reperitur eo qui in ventriculo inter alimẽti cõcoctionem generatur: ſic ſanè eo qui deinceps eſt, lõgè humectior G eſt, videtúrque multum infra illius tenuitatẽ ac calorem ſubſiſtere. Etenim quum poſt diſtributionem in gibbas iecoris partes, ſanguis ſecundum venam diducatur quam λαβδοειδῆ appellant: huius planè ipſius pars inferiora petere videtur, pars rectà ad cor tẽdere, quæ per dextrũ cordis ventriculum in ſiniſtrum permeet, exactiúſque inibi cõfecta, per arterias ſuperius inferiúſque tẽdat, ſpiritúmque ita progignat, quẽ vitalem appellãt: qui in corpus vniuerſum à corde, nõ ſecus atque à fõte quodã procedit, quod fabricatũ à natura H vitæ inſtrumentũ fuit. Neque enim par fuerat, vt natura rerum harum formatrix, inſtrumentum cõſtitueret naturale, quo animalia locum ſubinde mutantia alerentur, augerentúrque, niſi vitæ prius inſtituiſſet. Nam ſi ob loci mutationem principali animæ parte eguerunt, quæ dignitate alias antecellat, longè adhuc magis additam hanc oportuit vitalem. Viuentiũ enim nonnulla loci mutandi facultatem non habent: at eorum quæ locum mutant, nullum non vitæ quoque factum particeps fuit. Quòd ſi quis materialem præterea cauſam conſideret, inueniet is vitali longè facilius eſſe quàm naturali, vt in animalis principaliſque ſpiritus ideam tranſeat: ſic vt vſus ipſius, ita cogente neceſſitate, poſt naturalem vitalis exiſtat: poſtremò autem ſic quoque animalis gignatur. Cæterùm quemadmodũ ſumpto à ventriculo initio ſpiritus tenuior in proceſſu fit, non ita calidior quoque ſemper euadit: ſed ad cor quidem vſque ipſum, ſicuti tenuitas, ita & calor procedendo promouet: multũ tamen interim humidi demitur ſemper. Deinceps autẽ ab hoc caloris quidem multũ remittit ſpiritus, tenuitate autẽ proficit, humiditate iã quoque defectus. Arteriis enim, veníſque ſurſum latis, & in minima vaſa diductis, hinc demum plexus reticularis fit, inferius per tenuem membranam ſic vocatam, cerebri corpus ipſum intercipiens. Hinc porro enutrito cerebro animalis denique ſpiritus generatur in ipſius finibus, cui iam animæ noſtræ actiones commiſſæ ſunt, quum inſtrumentum factum ſit dignitate primum, ac tenuitate affine. Verùm quũ de parte omniũ maximè cõtemplatíua inſtitutus nobis ſermo ſit, diutius quoque contemplemur oportet, nequid nos temere fugiat quod dicendum ſit: hoc enim pacto, integrã narrationem reddidimus, numeríſque ſuis digeſtam.

DE CEREBRI FORMATIONE, DEQVE ANImalis ſpiritus diſcrimine, qui in cerebro cernitur.

CAP. VII.

Spiritus itaque animalis hic, quum in cerebro perficiatur ipſo, non ſanè pauca admiratione inde digna proueniunt, de quibus addubitare libeat. Quandoquidem in viſceribus aliis in quibus vitalis naturaliſque ſpiritus perficitur, in quãcunque corporis partem diſtributi hi fuerint, functiones ſemper eaſdem ſpectare licet, aut, ſi aberrare paululum contingat, exiguum id, nec ſanè notatu dignũ habetur. At hîc aliter ſe habet. hîc enim aliæ viſuntur actiones, aliæ ibi, atque alibi aliæ: & (vt ſummatim dicam) vnus idémque viſceris huius ſpiritus, actiones diſpenſat varias ac multiformes: vt hîc iam dubitandum veniat, num ſecundum viſceris partium ipſarum differentias, hîc quoque diuerſus factus ſimilis ſibi nõ perſtet ſpiritus, an verò idem perpetuò quum ſit, alius videatur ſecundum ſubſtantiales viſceris differentias, atque eneruationes, enatáſque appendices: an verum eſſe pateat quod ſecũdo loco diximus. Etenim quum cerebri inſtrumentum huiuſmodi loco circunſcriptum anguſto, in antica quidem parte in duos diuiſum ſit ſinus, retro autem pars huius alia ſpectetur, quam cerebellum vocarunt: ſitque quod in ſinuum medio eſt perforatum, ne inhiberi ſpiritus poſſit, quocunque tandem hunc impetus egerit, ſubterque duram membranam ante duos memoratos iam ſinus, vacua caluaria reperiatur anterius, ſic vt hâc quoque animalis ſpiritus effluere queat: minimè profectò ſentiẽdum aliter eſt quàm quòd tenuis pellucidúſque quum ſit ſpiritus is, in quaſcunque cerebri partes incubuerit, alteratus tranſformetur, polyporum more: niſi tamen ridicula ſit comparatio. Porro quòd viſcus hoc non ſanè exactè admodum ſimilare ſit, vel ratione diſcas, etiãſi ſenſum hoc penè effugiat. Id quod ex iis quoque quæ ab hoc ipſo oriuntur, deprehendamus licet: ſiquidem anterior huius pars molliores propagines habet, ſicuti ſanè poſterior validiores. Nam tametſi iſta, ſic exigente rerum vſu ipſo, ita fiant, materialis nihilominus cauſa prius ea ſubeſt. Nerui enim qui retrò propagantur, & mouere ſatis poſſunt, & traducere, & circũferre, & quicquid edendũ ſit violenti, præſtare: qui verò ante, ſenſui atque alterationi facti accommodi magis ſunt. Itaque quum ab exortibus ipſis non vſquequaque ſibi ſimile videatur, ſpiritus autem viſceris partes omnes permeet, non ineptè ſanè exiſtimabimus, ſpiritum ipſum, vtpote tenuem tranſmutatúque facilem, ſecundum diuerſas partium immutationes, hîc quidem alias, alibi verò alias actiones

A edere. Ac quemadmodum in fenestris lucem admittentibus, quibus addita specularia vitrea sint diuersorum colorum, radios videmus lucem inde per hæc deferentes, colorum qui in vitro floridi visuntur, qualitatem seruare, quum ipsi interim eiusdem secum speciei, nullóque infecti colore persistent: ad eundem modum hic quoque considerandum est. Quum enim cerebrum ad instrumenta sensoria cuncta neruorum propagines sensilium transmittat, nec ex eodem vniuersi prodeunt loco, ac specie præterea inuicem dissident, súntque exortus, pro instrumentorum, B quæ susceptura hos erant, proportione facti, alibi quidem crassiores, tenuiores alibi: neruis interim inde exorientibus, hîc densis magis apparentibus rarísve, ibi autem mollioribus, aut contrà durioribus factis, quomodo sanè alii quoque meatus habentur dilucidiores, alii obscuriores, prout quisque ad actionem vnamquanque obeundam propriè se magis habere existimatur. Videtur enim spiritus is secundum diuersas horum constitutiones immutatus, varios quoque apprehendendi modos edere. C

DE SPIRITVS ANIMALIS FVNCTIONE IN Oculis, & reliquis sensoriis. CAP. VIII.

SIc igitur per tenuem membranam subter anteriores cerebri sinus exorti nerui, in oculos tendunt, apprehensísque ita humoribus translucidis, quòd tunica inde contexatur, quam à retis cuiusdam similitudine, ἀμφιβληστροειδῆ vocant, sensus inibi alteratio fit per spiritum lucidum. nam quòd hæc secundum substantiam alterentur, non sanè rectè quis affirmarit. Quòd igitur D aer patitur à sole illuminatus, tale quiddam corpora quoque hæc translucida patiuntur à spiritu nostro luminoso. Itaque actu translucido oculo sensibilique, postquam spiritus agendi initium ceperit in rem pati natam proprietate, ambientem iam aerem quoque ipsum immutat, secundum lucem hanc, quæ foris est ad bene longum interuallum: non secus atque euenire videmus in aquarũ guttis, quæ quum deciderint, percussis à se aquis per interualla aliquot, commotionẽ præbent quandã. Iam enim splendidus ab extrinseco lumine factus, exigua quadã indiget commotione, sic vt E hunc ipsum spiritus quoque noster is lucidus, satis posse videatur immutare, actu iam translucidũ: imbecillus enim quum sit adminiculo eget deforis aduenicte. In animantibus tamen nonnullis rationis expertibus, vsqueadeo spiritus is nostrum antecellit, vt huius beneficio ad certum vsque spatium noctu ferre prospectum valeant, vnde splendor etiam emicet quidam diligentius inspicientibus, oculis nimirum ipsis, ac proximo aere ob vehementem spiritus impetum illustratis, id quod persæpe in diuersis animãtibus notauimus. Quũ F igitur quasi in corpus vnum quoddã translucidũ coaluerint oculus ambiénsque vnà aer illuminatus, sensilis facultas per corpora actu translucida veluti deuecta, primũ quidẽ affinia sibi sentit, quod genus sunt colores: deinde eodem modo magnitudines quoque, eo quòd cum magnitudine vnà colores spectẽtur. Atque oculi quidem ipsi quum intentione sola trãslucidi fiãt ob spiritum in eos decumbentem lucidum, aerémque apprehendãt extraneũ actu iam trãslucidum, duóque ita cõmisceantur lumina, quæ mutuò inter se potentiã G cõmunicent, iámque velut vnum trãslucidum, sensiléque corpus fiat, sensibilia ita vndique manifesta visioni euadunt. Nam quòd coni ab oculis procedentes, temporis momento ad cæli vsque ipsius conuexa perueniant, aut quòd sensibilium ipsorum species ad sensum vsque accedãt, minimè consentaneum rationi est. Verùm sermo de his (quem quidem tractare hoc loco non conuenit) finem ita sortiatur.

QVO PACTO A SENSV IN IMAGINATIOnem transcendunt sensibilia, déque imaginationis actionibus. CAP. IX. H

ETenim quòd sensibilis, luminosúsque spiritus in oculos per neruos quosdam perforatus à cerebro exortos feratur, sitque is prima visus causa: & spiritus ductus ipsi ostendunt, quos spectare ex anatome liceat, & clarum alioqui fit, quum angulum vtrunque comprimimus, tum sicui repentè interdum percussi oculi fuerint, quibus splendescentia, ac veluti scintillãtia quædam obuersari videantur: ex eóque præterea quòd oculorũ altero occluso, alterius pupilla dilatetur: quod iis qui suffusione laborant euenire non solet, vt quibus alienum corpus spiritui opponatur. Itaque si spiritus oculis inesse demonstretur luminosus, auribus autem aereus (fuerit enim operæpretium etiam de reliquis sensibus pertractare): sicuti linguæ humectus succosúsque, gustus verò auditúsque in medio situs odorandi spiritus, factus quasi vaporosus sit, sicuti tangendi, terreus: miremur sanè quonam pacto vnus idémque spiritus quum sit, diuersa tamen spectentur sensibilium spirituum discrimina, pro sensoriorum proportione. Anne hoc quoque sapientissimi opificis nostri operũ nulli secundũ, sensoria instrumẽta addentis sensibilibus, quæ his proportione respõdeant? Vt enim facilius quæ foris sunt sentiremus, spiritu nobis opus fuerat, quippe quo nihil in nobis nec tenuius, nec alteratu facilius sit: quò verò affinia sensibilia propria sibi redderet, atque apprehẽderet, sẽsoria proportione sensibilibus quæ respõderent, instituit. Ac in oculis quidẽ luminosum hoc esse iussit. sic enim futurum meritò erat, vt sensu colores perciperet, ac magnitudines per luminis extranei medium: in aereũ autẽ, spiritum auditus nostri sensilẽ transformãs, immisit, quemadmodum sanè in succulentiã, cui gustatilium qualitatum tributa distinctio est: inter vtrunque verò horum odoratus instituit sensorium, quo sentire vapores posset: sicuti sanè tactus quoque ipsius sensorium terreum fecit, vt sensu crassiora corpulentioráque perciperet. quod sapiens ille Empedocles versibus his innuit,

Tellure aspicimus tellurem, vndísque videmus
Vndas, æthra æthram spectamus, & ignibus ignem.

Nec sanè admiratione quenquam capi velim, quonã pacto vnus idémque spiritus ductibus diuersis prodiẽs, diuersa quoque sentiat alteratus. Nam quòd alteratus sit, ac speciei qualitatem quandã sortitus ad id in quo sensũ exerceat, causa est pars ea cui immutatus, factus affinis est. Alii enim cerebri exortus aliis affines magis mollioréque sunt. Denique deriuatus à cerebro spiritus, quum idem sit atque in primo progressu erat, videtur tamen alius alio sincerior. Cæterùm quomodo is inter primum effluxum, facilè deinde particulatim qualitatibus immutetur, vel ex plãtis ipsis discas licet, in quibus, quum succus idem radicibus excipiatur, diuersus tamen is colore, ac qualitate spectatur, in ramis, foliis, floribus ipsis, fructibúsque, qui deinceps his habentur. Quòd si quis longo hæc tempore fieri dicat, illa autem breui: consideret is quantum sit inter spiritum succósque ipsos interstitii.

DE ACTIONIBVS MEMORATRICIS PARTIS. CAP. X.

SEnsum porro sensorii cuiusque instrumenti commune esse promptuarium, inque hunc ex sensoriis cuncta recipi, sic quoque manifestum fit: licet nihilominus hinc etiam colligere vnum esse eundémque sensilis facultatis nostræ spiritum, quo planè sensilis animæ nostræ facultas conquiescat: propter quam participationis ratione spiritus is, vt sensilis diceretur, sortitus est: vt qui de suis thesauris minimè valeat facultatem huiusmodi proferre, cuncta autem ab anima per hunc in corpus deriuentur. Atque horum quidem quæ extrà sunt, vnaquæque sensu ad primum sensile traducta, proportione diiudicantur quomodo se habeant penes colorem, quãtitatem, sonitum, vocem, rhythmum, odoratum, gustatiles qualitates, caliditatem, humiditatem, qualitatésque oppositas, duritiem videlicet ac molliciem, & reliquas quæ sub sensum cadunt. Minimè autem ad sensum tantùm hæc progressa subsistunt, aut in imaginationem solùm vsque tendunt (hoc enim eorum est, quæ vitam ducant absque ratione, vtpote quibus œconomiæ totius caput videatur esse imaginatio): sed longius etiam procedit homo: quum enim rationem perfectam habeat, hac & ratiocinatur, & com-

prehēſa interius ſenſibilia explicat. Et quoniam natu- A
ræ ſuæ proprietate minimè aptus natus eſt ſenſus pri-
mus, vt & eorum quæ prius ſenſit formulas retineat,
& alia ſuper hæc ſenſu perficiat (corporea enim quum
ſit facultas huiuſmodi , tanti non eſt vt in plura diſpe-
ſcere poſſit),ſenſationū formulas excipiēs imaginatio,
quaſi ab animæ rationali parte excitata , inquirit per-
tractátque, nunc quidem ea quorum formulas à ſenſu
accepit:rurſus autem ea ſimiliter quæ ipſa notauit,ma-
gis his quàm facultates aliæ vſa ad quodcunq; opinata
fuerit formandum. Tantum enim ineſt erroris ac veſa- B
niæ imaginationi , vt quæcunque naturæ conceſſa non
ſunt vt efficiātur,ipſa ſibi liberè prorſus fingat. Et qui-
dem in turpiſſima nos hæc errata citò coniiceret , niſi
ratio quaſi ſpeculatrix quædam, inſanos huiuſce impe
tus acriter obiurgās,velut è ſpecula quadā nimietatem
cohiberet. Atque hæc relictis iam rudioribus his,& ſen
ſibilibus coercita , in alium tranſit rerum apparatum:
& implumium adhuc paſſerculorum more alas expli-
cat,impetúque fertur à terra quidem euolādi, aera au-
tem tranſcendendi,ſed erroribus acta, fruſtra laborat: C
ratio tamen quorundam quæ futura huic ex vſu ſint,
prius ſimulacra in memoria repoſita collocat. Hæc
porro quaſi promptuarium quoddā intactum , eorum
quæ ab imaginatione & ſenſu per rationem ſuſcepit,
formulas conſeruans,nunquam quicquam niſi affecta
remittit : & nunc quidem quæcunque ab ea exegeris,
promptè largitur,ſi inquiras,nunc ipſa non longo poſt
tempore ſecum reminiſcens, explicat : bonos in hoc
promos imitata , qui interdum quæ domini petierint
exhibent ad manum,interdum inueſtigantes,ab aliiſ- D
que in alia deuenientes,tandem quod quærebant,inue
niunt:& hæc quidem ita ſe habent.

DE RELIQVIS FACVLTATIS ANIMALIS A-
ctionibus. CAP. XI.

QVoniam verò longius quoque progredi ſermone
neceſſe habemus,opus ſanè fuerit, repetitum
prius hunc ipſum ita explicaſſe. Mens igitur ac ſenſus
quum facultatum animæ rationalium termini ſint ex-
tremi,facultates quæ in medio ſunt, liberas ſinūt quo-
cunque tandem velint inclinare : vnumquodque au- E
tem ſuarum alia partium facit quū illa vicerit. Neque
enim dignitati hîc tantùm tribuitur quantum poten-
tiæ atque impetus vehementiæ:quemadmodum in tru
tina fit multarum lācium,vt quæ magis degrauat lanx
leuiores ſemper attrahat,nullo diſcrimine , factæne ex
nobiliori metallo lances ſint,aut ignobiliori. Sicuti igi
tur ſumpto à ſenſibus initio , imaginatio velut alarum
explicatu,ſeſe ad ſublimia erigit,ſed non ſine qualita-
tibus ſuas ipſa edit actiones : ſic mens quoque quum à
ſeipſa ad intelligentiam res tranſmittit, nulla nec ma- F
gnitudine,nec qualitate,nec ſpecie: eo quòd hæc intel
ligentia explicet , & inueſtigatione excutiat , hac ali-
quid irrepit quod ipſa non ceperat , per quæ intelle-
ctum eſt ſimplici ipſam intelligentiæ notione intel-
lectualia non attingere. Quemadmodum enim ſen-
ſus,ſimplici aggreſſu ſenſibilia attingens , horum ſpe-
cies in imaginatione reponit : hæc autem ipſa iis iam
quæ ſenſu percepit , pro arbitrio quæ vult addit , de-
mítque,ob potentiæ exuperantiam , réſque interdum
quæ nullæ ſunt , ſibiipſa fingit:ad eundem modum in- G
telligentia ex propria mentis illuminatione , contra-
ria prorſus quàm quæ imaginationis eſt ad ſenſum
ratione,quæ intellecta ſunt nō ſine quaſi quadam ſpe-
cie ſuſcipit: mutuatis autem quaſi ſimulacris quibuſ-
dam ab imaginatione , veluti vmbratili delineatione,
mentis in ea ſpectacula conſtituit . Ambarum porro in
medio ſuccedere diximus partem animæ opinatri-
cem,quæ pro arbitrio natura ſua poſſit ad quæcunque
velit, annuere, contrariis inter ſe facultatis vtriuſque
afflatibus immutata. Interdum enim indiciis ab intel- H
ligentia deductis ſubſcribit,rectéque & ſecundum ra-
tionem opinari dicitur : interdum autem in imagina-
tionem & ſenſum vergens , horum vna erroribus tra-
ducta, rapitur. Cæterùm ſermo de his, vt quæ tractari
hoc loco non poſtulent,hoc iam fine claudatur,ſatis a-
lioqui rerum affinitate explicatus. Deinceps verò ope-
ræpretium fuerit de horum ipſorum paſſionibus tra-
dere:hoc enim propoſiti noſtri inſtituto accōmodum
maximè fuerit.

DE AFFECTVVM DIFFERENTIA, QVI IN
viſu conſiſtunt,ac ſenſoriis reliquis. CAP. XII.

SEnſili itaque animæ facultate , animali (ſicuti oſten
dimus) ſpiritui adiuncta,ſpiritu autem ipſo per pro-
pria ſibi organa ſenſibiles res apprehendente,conſen-
taneum eſt vt aut organum primum vnde ſpiritus ini-
tio fertur,affectu aliquo laboret, aut immutatus ſpiri-
tus ipſe ſit, & ſymmetriam exceſſerit , aut inſtrumen-
torum aliquod quod à primo principio ducitur, intem
peratura aliqua laboret,humoríſve alicuius occurſu. I-
pſo quinetiam interdum ſenſorio affecto , nihilo ſe-
cius ſentiendi vis deperditur. Et in oculis quidem
(hinc enim ſumamus initium) quum aut temperatura
mala aliqua vitiatur cerebrum, ea in parte vnde exorti
ex cerebro nerui in oculos deriuantur , aut humor in
eos aliquis defluit,viſu deſtituitur ſic affectus. Oculis
autem ipſis patientibus , quoties ob ictum aut tuber-
culum aliquod noxam contrahunt , ſi quidem intus o-
culi humores laborent,tunicæ ve,non ſanè minus fue-
rit hoc diſcrimen primo illo : (quod neceſſariò tamen
non ſequitur , tunica patiente , quam adhæreſcentem
vocant , præſertim ſi à pupilla procul conſtiterit affe-
ctus). Quum autem ſubſtantia peregrina aliqua tuni-
cam ſubintrat corneam , aut illi quædam quaſi mem-
brana oboritur, Suffuſio affectus prior appellatur,& cu
rationem admittit tardiorem: alter verò , Vnguis, qui
minore negotio ſanatur. Atque hæc quidem nocumen
tum viſui inferunt , inſtrumenti oblæſione. Nonnulla
autem conſenſus lege cōnſtant , ſicuti in fuliginoſi ex-
crementi exhalatione ab ore vētriculi. Videntur non-
nullis ante oculos occurſare quædam quæ culicem, aut
capillamenta repræſentēt,aut muſcas,aut tale aliquid:
eo nimirū quòd excremēta hæc ſpiritui ſeſe opponāt lu
minoſo:atque hæc quū maiora minoráque euadant,ac
benè valēte vētriculo ceſſent,cōſortii fieri ratione diiu
dicamus. Sanè tu quoque iſta probè noſti,qui quidē af-
fectu hoc correptus fueris,viderí ſque ante oculos talia
quædā obuerſari:ac primùm quidē verebare ne ſuffuſio
hoc eſſet (propterea quòd ſymptomatis nō diſſimili-
bus affectus quoque is aduentare ſoleat:) ego autem ſo
labar te , partim quòd multum iam abiiſſet temporis,
quum breui affectus ille fiat,partim quòd interdū me-
lius , deterius interdū te haberes. Cæterùm colores
ante oculos viſuntur , palleſcentes quidem & ſufflaui
in iis qui regio laborant, quales planè affectus ipſe ex-
hibet,vt in quo trāſfuſa per corneā tunicā bilis ſit:ſub-
rubri autē,in iis qui hypoſphagma ex quocunque tan-
dem ictu patiuntur,ſanguinis nimirum effluxu:ſplēde-
ſcentia autē ante oculos apparent,quum ſanguis ad na
res impetu turget:quod magna ex parte viſitur in ſan-
guinis è naribus profluuio:ſicuti ſanè diuerſæ etiam co
lorum ſpecies oculis ſeſe offerūt,quum ad eos bilis re-
currit , quòd hanc ipſam vomitu interdum euacuatum
iri ſignificet. Verùm tractatus de his ad aliud fortaſſe
negotium attineat, quum præſertim propoſitum nobis
nunc non ſit de affectibus omnibus tractare.

DE DIGNOTIONE, ET CVRATIONE AFFE-
ctuum qui in reliquis ſenſoriis conſiſtunt.
CAP. XIII.

NOn ſecus atque oculi, auditus quoque afficitur,
quum aut cerebri pars ea , neruúſve auditorius
intēperatura aliqua laborat , aut externa aliqua mate-
ria ſpiritus animalis progreſſum impedierit , quæ qui-
dem plurimum conſueuerint auditum exſurdare. So-
let autem auditus perturbari humore etiam aliquo aut
purè in meatu conſiſtente auditorio , aut quum foris
aliquid influxerit , aut tuberculi additamento. Hæc
porro repurgata atque educta, ſanitatem loco reſti-
tuunt. Nec minus vaporibus interdum flatulentis , ac
craſſioribus è ventriculo reliquiſque viſceribus diuer-
ſis de cauſis reſilientibus,conſiſtere in auribus tinnitus
ſolēt:qui ipſi curatione vētriculo in primis reliquiſque

visceribus adhibita tollantur:fit etiam aliquando vt ob instrumenti sensorii exactam vim exiles quidam tinnitus infestent aures, non illos quidem vt causa procreet notatu digna, sed quòd exquisita sentiendi vis neglectissimum quenque sonitum percipiat: hos porro medici quum tolli aliter non possint,dimouent,sentiendi vi nimia repressa medicamentis accommodis, sicuti fortasse pòst dicemus. Odoratus autem instrumenti affectus primi numerãtur quicũque ob cerebrum neruósque ibidem fiunt,eodémque modo in lingua.Peculiares autẽ sunt,quum ibi quidẽ humores infarciuntur graueolẽtes,sic vt inde odor quoque huiusmodi capiatur:hîc autẽ qualitatibus non dissimilibus quas lingua sentiat,obsidẽt linguã humores. Affectus hi aut in sensoriis consistere ipsis alicubi solent, aut quũ alias sedes occuparint,consensus lege,nõ minus his molestiæ adferre cõsueuerunt.Intemperaturã autem omnem com muni ratione,nõ solùm id præstare vt corruptè sentiãt sensoria, sed etiam vt nullatenus sentiãt, præsertim si intẽperaturæ vis ingruat, quæ sensorii proprietati aduersetur,vel hinc apertum redditur.siquidem humiditati magis quàm siccitati obnoxius auditus est: contrà siccitas maximè infestare linguam solet, non sic autem humiditas: aliáque aliis magis minúsque qualitatibus vitiantur:in vniuersum autem omnia omnium excessu. Tactus autem affectus (de hoc enim dicendum restat) priuatim quidem torpores sunt,sentiendíque tum difficultas tum priuatio, ob quasdam neruorum intemperaturas, aut humorum defluxus, quòd spiritui ita sensili viæ intercludantur.Per totum autem pati tactus non pòtest nisi communis quoque vnà sensus patiatur. Hoc autem sublato, quisnã tangendi,quæso sensus fuerit? Opprimi verò sensus communis solet, aut propter frigiditatis humiditatísve excessum,aut ob humores non dissimiles quosdam illuc cõnfluentes, sic vt spiritus iam progressum intercipiant.Quòd si consensus quoque ratione talia quædam accidant,ob exhalationis alienigenæ recursum, minore hæc negotio tolluntur remediis adhibitis. Nec sanè mirum hoc videri debet: siquidem placidioribus his ac quotidianis vaporibus caput petentibus, sensúsque contentionem laxantibus, iámque humectam reddentibus, sine sensu ac motu iacent animalia, affectu hoc naturali, somno scilicet correpta. Sed de sensoriis instrumentis narrationem, vt quam breuiter attingere voluerimus, satis sit ad hunc modum explicasse. Deinceps consentaneum fuerit repetito sermone, de horum quoque dignotionibus tractare. Et quoniam vel ob ineptam miniméque proportione respondentem formationem, & elementarem humorum intemperaturam, vel ob culpatam victus rationem, humorúmque dominium, permulta accidunt circa principalem actionem errata,eorum qui ob naturalem ita formationem laborant,non est sanè artis nostræ vitia corrigere. qui verò prima elementorum temperatura praua constant, horum aliquis assiduo longuóque remediorum vsu ægrè restitui possit. Sæpius autem artem diligenter tractantibus occurrunt quæcunque ab intemperatura proueniunt aduentitia,humorúmque excessu. De his igitur nos quoque tractemus oportet, disputemúsque, quot qualibúsque modis consentaneum sit actiones animales nostras noxam sentire. Hinc nanque facilior & dignotio cõtinget & curatio. Sed quoniam hæ cum animali vnà spiritu immutari videntur, de hoc dicendum prius. Itaque cerebrum quum in suis ipsius finibus spiritum huiusmodi progeneret, indéque hunc veluti è fonte quodam in sensoria reliquúmque corpus distribuat, siquidem insigniter patiatur, fieri interdum potest, vt sensoria deperdantur, affectu scilicet consistente qua parte neruorum è sensoriis propagines incipiunt. Accidit porro affectus aut ob humorem aliquem illuc confluentem,aut simplicem intemperaturam: nec minus interdum contingit, vt ob primarii partium aliarum affectus consortium,talia fiant. Ac communis quidẽ sensus affectus numerantur, morbi attoniti, comitiales, comata, catalepses, quæ magis minúsque nos infestent. Quòd si materiæ alienæ influxu ista accidant, quæ spiritus exitum occupet, sæuiori hinc morbo remedia quoque adhibenda valentiora, incidendo,attenuãdo,deobturãdo,purgãdo, reuéllendo, deriuando,sicuti sanè postulare videatur affectus, humorúmque excessus. Et in sensu quidem communi hæc consistunt:inter sentiendi autem instrumẽta particularia oculus afficitur, quum non pro eo ac consueuit videt:sed aut lippitudine,aut obscuritate, aut perturbatione corripitur, aut quasi per tenebras visum profert,aut obuersari sibi putat quasi muscas quasdam culicésve, aut capillamenta: vel etiam quum patiente cerebro ad oculos vsque affectus transeunt, aut quum in his solùm suboritur. Et si quidem primò cerebrum patiatur, victus ratio perpendenda est, reuocandáque hæc ad melius vniuersa, priúsque iis adhibenda remedia, quibus videlicet prius affectus inoleuerit, partim conuenienti victus ratione, partim etiam accommodo medicamentorum vsu. Ac lippitudines, quæ quidem humorum exuperantiam indicant, auertendæ deriuandǽque sunt medicamentis quæ per nares purgant, (Græci ἔῤῥινα vocant), & alioqui exsiccandæ victus ratione quæ ex vsu sit.Obscuritas autem ab exhalationibus fit crassioribus sicuti tenebricosa,colorésque varios referentia ab humoribus vellicantibus. Affectus verò prior victu indiget modicè calido, puróque, ac minimè flatuoso alimento:atque ita ventriculi ori robur indere oportet. Humores autem mordicus vellicantes, medicamentis purgantur conuenientibus, victúque mutationem accipiunt qui ad contemperamentum ducat. Quæ verò ante oculos obuersantur culicum aut capillamentorum specie, si futuram suffusionem coarguant, priusquam hæc consistant, medicamentis discutiuntur corpus totum purgantibus, maximéque caput. Mitiora habentur quæcunque ex recrementis procreantur fuliginosis, sursum ad visorios meatus actis. Amolimur autem hæc quoque alimentorum vsu succi boni, concoctúque facilium, purgantúrque catapotiis ex aloe:quemadmodum sanè de medicamentis ad hæc facientibus, quum propositum omne absoluerimus, explicabimus. Cruentis autem iam oculis, phlegmonéque tentari cœptis, valdéque mordacem sensum lacrymarum effluuio capientibus, sanguinis detractione subueniendum, agendáque victus ratio per contraria humorum exuberantiæ, siquidem in his contraria contrariorum remedia sunt.

Peculiares autem auditus affectus sunt, tinitus, & surditas.Ac surditas quidẽ accidit ob primi sensibilis nerui cerebríque inibi sedis intemperiem aliquam,humorísve alicuius infestationem,aut humoris consistẽtiam in auditorio meatu, aut alienæ cuiusdam substãtiæ infarctum.Et primi quidem affectus ægrè admodum remediis tolli posse videntur:minore autem negotio secundi,nempe discusso quod infestabat. Sonitus autem consistunt quidẽ etiam propter immodicos infarctus, alienósque humores: nec sanè minus, quoties vapores infernè sursum versus attollũtur, qui crassiores quum sint ac caliginosi,exitúque impedito,afferunt sensorio instrumento molestiam. Humores porro flatus hosce gignentes,partim repurgans,partim contẽperans discusseris,eodémque modo flatus inibi cõsistẽtes. Quòd si in ipso quoque iam auditu obfirmentur,medicamentis localibus vtare,præsertim verò infestantium humorum dissectione, attenuatione, & repurgatione. Nec nos sanè lateat vapores interdum acriores quosdã circa auditũ sursum actos, nõ quidẽ ex materia notatu digna, vehementius tamẽ cõsuesse ægrũ infestare.quum nanque tenues mordacésque satis sint, sensilẽ neruum vellicatu maximè irritare videntur, quos quum non ex facili sit ratione alia sanasse, interdum sanamus medicamentorũ quæ sensum obtundant vsu,(Græci ναρκωτικὰ vocant)exactum nimis sensum retundentes. Affectus autem,quibus nec bene,nec malè odora sentimus, ad facultatem pertinent odorandi. Hæc interdum, vt & sensoria reliqua, propter cerebri intemperiem aliquã,spiritúsque sensorii infarctũ,deperditur: maximè

verò,ac tantùm non quotidie videmus, vaporum foris
aduenientium ſenſum amitti, in diſtillationibus, mu-
core,& grauedine,meatus ipſos percolatorios(quos ex
argumento Græci ἠθμοειδεῖς appellant)obturantibus:ſi-
cuti rurſus qui ſic affecti ſunt, poſtquam humores hu-
iuſmodi putruerint, odoris mali ſenſum inſpiratu acci
piunt.Nec minus quum humorum corruptela vētricu-
lus laborauit, ſenſus accidit odoris,qui piſces,aut cœ-
num,aut rem referat peregrinā.Illa porro medicamen
tis diſcutiuntur quæ per nares purgent,odorémque bo
num reddant, quemadmodum ſuis fortaſſe locis dice-
tur.Quæ verò aliunde ſenſum illuc immittunt, ſi per-
purgentur,ſenſum quoque vnà ſui auferūt. Lingua au
tem rarenter admodum ipſa per ſe ſic afficiatur, vt
qualitates extraneas ſentiat : ſemper autem humorum
vnà qui ventriculi os occupāt, perſentiſcit qualitates,
quò tunica quæ iſtam obueſtit, ad ventriculum vſque
deferatur:ſic fit vt amari,ſalſi, acidi, acerbi,dulciſque
præterea ſenſum percipiat:fit aliquādo tamen vt qua-
litatem alienam, prorſúſque indicibilem ſentiat, pro
humorum nimirum qualitate qui ad ventriculi os de-
cubuerint:ſúntque his remedio medicamenta quæ ex-
tenuent,diſſecent,abſtergant,repurgent,prout humo-
rum vnuſquiſque indicauerit.ita enim ſurſum quoque
ferri exhalationes deſierint, quæ caput infeſtare in-
terdum ſolent. Nonnullis enim totum in conſenſum
trahitur,dimidia aliis pars,aliis ſinciput, aut tempora,
quæ amoueantur ceſſéntque prorſus humorum con-
temperamento ac repurgatu. Omnibus verò alimenta
exhibenda ſucci probi.Cæterùm torpores,& ſentiendi
difficultates potiſſimum ob refrigerationem acci-
dunt, neruorúmque ſenſilium obſtructos meatus. A-
moliemur hæc,refrigerata quidem excalfaciendo,hu-
moréſque extenuando,tum meatus deobturantibus ac
rarefacientibus medicamentis laxando : hoc enim lo-
co commoda in primis habetur attenuans victus ra-
tio. Et quoniam diſputatum de affectuum dignotio-
ne, cum eorum qui in ſenſu communi, tum verò qui
priuatim in inſtrumentis ſenſoriis conſiſtunt, iis qui-
dem qui ſermonis breuitatem admittunt,ſatis eſt. Re-
ſtat deinceps diſſeramus de differentiis partium facul
tatúmque animæ,quæ ineſſe nobis videntur:tum quo-
modo non in omnibus eædem apparent,ſed ad ſingu-
los quoſque(propè dixerim)homines euariantur:ſic e-
nim melior narrationis digeſtio inſtituetur.

QVOMODO DIVERSA APPETIMVS, TVM
quî fiat vt apud omnes actionum animæ earundem
vſus non idem conſtet. CAP. XIIII.

IGitur quemadmodum circumambiens nos aer v-
nus idémque quum ſit, ſiquidem propria eius note-
tur qualitas, priuatim tamen differentias multas ad-
mittit, frigidior, calidior, humidior, ſiccior,tenebro-
ſus etiam factus, lucidúſque, ac corruptior, aut quic-
quid tale ſit. Atque ipſe interim quum iſta patiatur,
aer nihilominus vocatur, quæque aeris ſunt facit,po-
teſtate licet non æqua: ad eundem planè modū de ſan
guine quoque noſtro exiſtimandum, mutationes non
diſſimiles ſuſcipiente.Neque enim ſolùm quum ſecun
dum primam naturalémque formationem, frigidior
moderato ſanguis,aut calidior,aut craſſior,aut tenuior
fuerit,in talem quoque cōuertere alimenta quæ defo-
ris adueniunt,deproperat alteratrix aſſimilatrixque fa
cultas : verumetiam cibis gaudere illis potiſſimū ſole-
mus,voluptatémque inde capere,qui accommodi ma-
gis videntur ad talem in nobis ſanguinem progignen
dum, niſi ſiquando appetitus nequam aliquis natiuū
noſtrum rectúmque rerum congruentium appetitum
deuictum obſcuret. Quòd ſi tot ſanguinis differentiæ
numerantur,quæ temperamenti omnes ſymmetriā ex-
cedunt,remittuntur autem hæ atque intenduntur æta-
te:anni tempore,victus ratione, humorúmque redun-
dantia:quúmque hunc immutet locorum etiam diuer-
ſitas morúmque,aliáque præterea ſexcenta : quamob-
rem quæſo non, & quidem rectè, contendat aliquis,
non ſolùm minimè eundem omnibus ineſſe ſanguinē,
ſed nec duobus quidem ſubinde hominibus? quando-

A quidem ne vni quidem eidémque numero homini i-
dem ſemper perſtet,variis admodum de cauſis immu-
tatus. Si itaque hæc ita habent, longéque adhuc plures
mutationes atq; alterationes in corde ſuſcipit ſanguis,
veniſque,& arteriis, inque viſcere ipſo, ad quod vlti-
mò defertur:(etenim veriſimile ſit, viſcera ipſa non æ-
qua omnia temperie conſtare,ſed intemperaturæ om-
nino alicui⁹ exceſſu aut defectu euariare):nec ſanè mi-
nus formationis quoque ratio ad hæc facit, ſatiſq; hæc
omnia temperamentum immutare atque alterare va-
B lent, cur non iure affirmet quiſpiam pro huius ipſius
immutationis modo temperamentóque, ac qualitate,
ſpiritus quoque inde procreatos immutari? quos pla-
nè ſpiritus,quaſi inſtrumēta quædā,aut(ſi mauis)vehi-
cula,facultates animæ,actionéſve veluti conſcendētes,
infinitam morum varietatem,variáſque cognitionum
ſpecies exhibent hominibus.Atque vnius eiuſdémque
ſpirit⁹ ſufflatio,variis ac multiiugis partibus,rhythmiſ
que differentibus compoſita, ſecūdum harum quoque
ſeriem, ſuſcipiendique ſpiritus propenſionem, diuer-
C ſos diſcordéſque inter ſe partium quaſi concentus e-
dit.Vbi ſanè opus ſit muſicæ huiuſmodi perito, qui no
uerit fidibus,quibus cantum claudicare, aut ſibi inui-
cem repugnare contingat,tonum proportione reſpon
dentē inducere:nec ſinat inſtrumento vſque adeo ad-
mirabili præfectam mentem concentibus vti diſſonis,
nullóque rhythmo.Quoniam verò cantilenæ aliæ qui-
dem voluptatē alliciūt,aliæ iram bellúmque ſuſcitant,
ſúntque nihilominus præterea quædā,quæ præſtent vt
ad ſeipſam anima noſtra reuertatur,placidámque hanc
D attentione & manſuetam reddant:par eſt vt hæc ſpiri-
tu qui nobis ineſt, efficiant, qui in iecore,corde, cere-
bróque ipſo procreatur. Porro de eo qui in iecore ac
corde generatur ſpiritu, breuiter tractaſſe ſufficiat,
quum tertii in primis nobis vſus conſtet. Cæterùm ſer
monis cōſortio,operæpretiū ſit, mētionē quoq; de his
facere,quò videlicet alii quoque nō ignorēt iſta, ſicui
huiuſmodi cognitio curæ fuerit:quum ipſa alioqui di-
gna ſatis ſit,quæ per ſe tractetur contemplatio,nec mi
nus interim faciat ad corporeæ ſanitatis dignotiones.

E DE ACTIONIBVS NATVRALIS SPIRITVS.
CAP. XV.

QVum igitur ſpiritus huiuſmodi naturalis, primò
quidem in iecore,deinde in venis quoque o-
mnibus perficiatur, hoc voluptatem ſentimus,natura-
léſque nobis appetitus perſequimur,quippe qui inſtru
mētū ſit naturalis animæ noſtræ facultatis:hoc & nutri
mur,ſimiliáq; nobis procreamus primo,tametſi reliqui
quoq; ſpiritus opus ſuū cōmunicēt : ſic naturales quo-
que facultates ſiunt. Breuiter quæcunque inuenientur
F ſecundum ſtirpium entelechiam perfectè conſumma-
ta,eadem videre eſt in iecinoris quoque facultate nu-
meris ſuis abſoluta. Et quoniam ſpiritus qui in iecore
perficitur, diuerſo (ſicuti dictum eſt) temperamento
conſtat,ac qualitate,propter cauſas quas iam antea re-
tulimus:veriſimile certè ſit,ſanguinem quoque noſtrū
vnà ita immutari, aliúmq; alio magis appetitu hoc il-
lóve duci,& hunc quidem ex rebus his voluptatem ca-
pere,illum verò ex aliis:ſicuti ſanè alium in quemcun-
que tandem appetitum alio propēſum magis eſſe.Hinc
G porro etiam quæ deforis adueniunt, primis elementa-
ribúſq; cauſis,ac materialibus,aſſimilatione addita,di-
uerſas induūt colorū ac ſpecierū differentias. Quòd ſi
præterea iecinoris diuerſitatē cōſideres per tēperamē
ta & formationes,venarúmq; latitudinē atq; anguſtiā,
multorū,quæ appetētiæ & nutricationi indulget,atque
iis quæ ſtirpiū peculiaria habentur, cauſam in natura-
lem ſpiritū hūc reiicias : maximè autē quòd naturales
in hoc animæ noſtræ facultates hoc ipſo op⁹ exerceāt.
Et ſiquidē is ad tēperiei ſymmetriam deducatur victus
H ratione,validus eſſe videtur,& qui ſe ſpiritibus aliis op
ponat,præſertim ſi hi quoque non ſanè recta victus ra-
tione,naturalique tēperamento regātur.Quòd ſi ſpiri-
tus is morbis quibuſdā, victúſque ac tēperamenti ex-
ceſſu,& qualicunque tandē errato, nequaquam vt de-
cet ac par eſt generatur:animæ in eo facultas,hoc ipſo

quaſi vehiculo ignobili quodam turpíque vſa, actiones quoque per hunc impefectas ſegnéſque edit. Atque huius in te vigor roburque flaccuit, qui virtute te exerceas, cibíque paucitate, ac ratiocinandi vi ſobria, floridum iecinoris ſpiritum euanidum reddas, vitámque corpori immerſam ducere minimè inſtitueris. Quibus verò ſtudium circa hunc eſt, iis calens humectáque victus ratio conuenit: quando vt in ſtirpibus quoque is florẽs vigeat, hæ magis quàm cæteræ qualitates in cauſa ſint. Verùm de his ſermo ſatis (vti diximus) tractatus, conferat ſe iam ad ſpiritum qui deinceps eſt.

DE ACTIONIBVS SPIRITVS VITALIS. CAP. XVI.

VEna itaque caua diducta, ínque dextrum cordis ſinum ingreſſa, ſanguinémque ibi per tenuia quædã foramina eructante, ſiniſter inde hunc ventriculus excipit, tenuiorem quidem iam foraminum percolatu factum, multo tamen magis ob continuam motionem, viſceriſque calorem. Semel igitur quum temperamentũ ſuum egreſſus ſit, ac bene calidus iam factus, tenuiórque, nec vt antea humectus ſit, ſpiritum quoque qualis prior erat procreare deſiit. Ac quemadmodum ob cauſas quas prius recenſuimus, ſanguinis diſcrimina enarrabamus, ſic hîc quoq; inſpicere licet, vt diuerſo omnes conſtent viſceris huius temperamẽto, ac compoſitione diuerſa, neque eaſdem id expleat ſemper concoctiones, ſed alibi vincat, alibi ſuperetur. Quòd ſi non pauciores hîc quoque differentiæ viſuntur quàm quæ in reliquis viſceribus ſũt, quî fieri quæſo poteſt, vt hinc progenitus ſpiritus vitalis vnus idémque in omnibus reperiatur? quum neque iiſdem vtantur omnes cordis commotionibus, neque ad eũdem omnes modum aut iraſcantur, aut timeãt, ſed prout qualitatem nactus fuerit ſpiritus is ad propenſionem, in affectus commotus animum perturbantes, ac rationis expertes, opúſque per animæ facultatem peragens, cui huius ipſius arbitrium permiſſum ſit. Quemadmodum igitur in iecore naturales appetitus ac facultates conſiſtere diximus, ad eundem hîc quoque modum de his intelligendum facultatibus, quæcunque videlicet animalium propriæ habentur, ac ratione carent, & in brutis apparent. Spiritu igitur vigente huiuſmodi, nec valente ratione impetum huius reprimere, iræ ac formidines fiunt præter rationem, animique perturbationes variæ, ſicuti ſanè mœror etiã, & triſtitia, & lætitia, & alacritas: idque nulla deforis adueniente re quæ ſic hominem afficere poſſit, ac ſolo demum ſpiritu ipſo ita ad hæc parato. Nec ſanè aliquis, dum opificii rationem ignorat, hæc vt incerta reiecerit, ſi prius hoc ipſum perpenderit, quòd ſcilicet animabus noſtris rationalibus multas atque eximias facultates quum indiderit rerum opifex ſummus, harum vnaquæque opus peragere creditur, pro inſtrumenti ſui robore ac potentia. Quòd ſi quis non iniquè ſe facere exiſtimat, dum affectibus ſeducitur rationis expertibus, argumento, quòd naturales hi neceſſitates inſequantur, is ineptè ita arbitrari deſinat, ad hunc modum edoctus. Etenim quicunque ſe ad impetus rationis expertes tranſfert, culpa ſanè vacaret niſi quæ ſuperius præeſt ratio, ad hæc quidem faciẽda nos hortaretur, illa contrà dehortaretur. Nunc quum hæc res noſtras pro eo ac decet regere natura ſoleat, ſiquidẽ huic ipſi principatũ permittamus, nihil planè incõmodi acciderit: aliis verò dum principatum concedimus, pro turpiſſimo mancipio circunferimus mentem, appetitus irrationalis titillatione decepti. Cæterùm conſueuêre diutinæ animi circa vnumquodque tandem appetibile conſuetudines, illuc naturalem omnem neceſſitatem trahere: non diſſimili planè euentu atque ſiquis aluum ſubducentium medicamentorum, aut ſudorem elicentium abuſu, hoc ipſum præſtet vti materia vniuerſa eò confluat: ídque etiamſi medicamentorum aliquando huiuſmodi ſtudium poſtea ablegarit: vſqueadeo quidem, vt niſi quis contraria adhibeat remedia, non ſit facilè ſanitatem recuperaturus. Atque hoc, vt in tranſcurſu dictum, nunc quidem omittatur: fuerit autem ſatius hæc quoque aliquando pertractaſſe, atque abſoluiſſe.

Neque illud neſciamus oportet, temperamentum ſcilicet hoc quoque loco exhibẽdum, quod viſceri proportione reſpondeat, ſiquis huius facultates conſeruatas cupit, ſicuti planè contrariis quoque has ipſas amolimur. Quum enim cæteris calidius ſit viſcus hoc atque etiam ſiccius, talem quoque libenter admiſerit victus inſtitutionem, quemadmodum contrariis flacceſcens languerit, ſpiritumque vnà ſuum immutatum ſenſerit. Quibus autem indiciis natiua cuiuſque temperatura dignoſcatur, etiam aliunde diſcas licet: nam ſiquis hæc quoque oratione explicet, prolixitatem is operi addiderit. Quoniam verò ſatis de his quoque dictum eſt, differendum iam de maximo omnium humani opificii ſcopo, nẽpe animali & principali ſpiritu, vt in quo ingentia quædam atque mirifica appareant, diſpenſationis quæ in homine ſit, myſteria.

DE ACTIONIBVS ANIMALIS SPIRITVS, DEque intelligendi in hoc diſcrimine CAP. XVII.

QVum itaque cerebrum ſanguine alatur in venis arteriiſque contẽto, communibúſque huius ac particularibus proprietatibus differentias multimodas indat, ſicuti ratione manifeſtas, ita ſubterfugientes ſenſum, par eſt exiſtimemus ſpiritum quoque hinc progenitum infinitas ſecundum ſe differentias proferre in patenti ſanitatis actionúmque campo. Etenim hinc ſciendi diſcrimina emergunt, ingeniique ſagacitas, & acumen, tum memorandi ac reminiſcendi vis, & imaginationum functiones ſuſcipiendis formulis idoneæ, ac quæcunque operari homines quotidie videntur circa animalem hunc rerum ordinem. Quemadmodum igitur in ſpiritibus his deforis mundaniſque, differentias videre eſt plurimas, ídque quum horum vnica ſit materia: (quippe horum alios calidos magis eſſe dicimus, frigidos alios, ſicuti humidiores alios, aut ſicciores, & tenuiores, & craſſiores): tum verò ſingulæ qualitates hæ latè patent, quæ diutius quoque ſi in corporibus noſtris moram trahãt, aliquid notatu dignum efficiunt: ad eundem planè modum conſiderare oportet de ſpiritu hoc animali. Denique ſpiritus is noſter quum multitudine exuperarit, animæ edit functiones qualeſcunque tandem, perdurantes magis: quum verò tenuitate pollet, acutas, tum quæ quocunque impetus nos egerit penetrent: ſicuti idem craſſior factus, ſegniores retuſioréſque motus ſuos oſtendit. Ac caliditas quidem ſi mediocris adſit, excitare hunc & veluti ſtimulum huic addere ſolet: eadem autem intentior fortaſſe præſtiterit, vt acrius quidem is cõmoueatur, loco tamen minus cõſiſtere hunc ſinit, facítque vt huc illuc fluctuet caloris vehementia. Frigiditas autẽ, ſiquidem modicè hîc exuperet, firmiores obeundis negotiis ac cõſtantes facit, non perinde autẽ acutos: intentior autẽ, torpidos, & ad quæcũq; animũ applicarint munia, obdormiſcẽtes. Humiditas quæ quidem moderata ſit, facilem formarum ſuſceptionem reddit, ſicuti fluxam & euaneſcentẽ, intentior. Id quod de vehementiori quoque ſiccitate dicẽdum ſit, nam temperata ſpiritum ita facilè mobilẽ efficit ac leuem. Quæcunque verò in qualitatum tot complexu & latitudine viſuntur, lõgũ ſanè fuerit ſermone recenſere. Ac notas quidem ſingularũ cerebri qualitatum redundantium poſſis aliundè etiam addiſcere: differentias autem quæ in intellectu apparent ob dictarum qualitatum compoſitionem, ex relatis iam coniicias licet: atque ita conuenienti victus ratione defectum emendes ac contemperes. Oportet tamen vnumquenque qui circa hæc ſtudioſè verſatur, perpenſa prius naturali cerebri ſymmetria quæ illi inſit, ita demum ad hanc victus rationem adaptare, non ignorantem ſimilibus temperaturas foueri, ſicuti contrariis torqueri. Neque verò illud nos lateat, naturalia cerebri emiſſaria adaperta ſẽper ſeruãda eſſe, quãdo non leuiter ſpiritus progreſſũ impediũt, quæ perpurgari operæpretium fuerat: quod non minus præſtandũ in reliquis corporis vniuerſi excretionib⁹, quũ eæ quoque infeſtare ſpiritum conſueuerint exhalatione. Quibus verò iſta medicamẽtis iuuari ſoleant, in orationis

progreſſu dicetur. Nūc ad particulares animæ faculta- A tes, harúmque affectus reuertamur.

DE SENSVS AFFECTIBVS. CAP. XVIII.

Itaque ſede affecta in qua opus peragit communis ſenſus, aut omnino intercipiuntur ſenſoria inſtrumēta, aut erratum in eis contingit, idque vel propter humores quoſdam illuc confluentes, vel ob tranſmiſſos vapores. Quam ſanè infeſtantium ita moleſtiam ſi quidem purgatione diſcutere liceat, reſtituitur ſenſus. Porro ſicuti ſenſus intercipitur humorum vaporúmque infeſtantium multitudine ac qualitate, ita ſentiendi dif B ficultates accidunt, quum quæ noxam inferunt, mediocria fuerint. Cæterùm debes ad hunc modum, poſtquā infeſtantem humorem coniectura conſequutus fueris ex ſymptomatum concurſu, ac præcedenti victus ratione, & ætate, & anni tempore, & omnino temperatura, quæ euaporatu feruntur aut defluxu reprimere, eadémque contrariis ad contemperamentum ducere, ſicuti quoque repurgare, quū id res poſtulare videatur, vti poſtea dicemus. Ac ſenſus quidem is ſi continuè afficiatur, non ſanè facilè ferre noxam ſolet: vt qui veluti C corporea quædā animæ facultas ſit, maximúmque cum corpore commercium obtineat, prorſus vt nec facilè affectu correptus reſtituatur, nec ſi reſtituitur, ſæpius id ferre poſſit: éſtque de hoc antea quoque tractatū. Qui verò deinceps ab hoc ſūt, quippe qui nō ſanè multū corporea craſſitie participēt, infeſtantia facilius quàm hic, ferūt, ſic vt nec facilè ita aboleatur animans, præſertim quum quod infeſtat ſola notetur intemperie.

DE AFFECTVVM DIGNOTIONE, AC CVRAtione, qui in imaginandi, memorandi, ac ratiocinandi vi conſiſtunt. CAP. XIX.

Imaginatricis igitur facultatis affectus, qui quidem iam inualuerit dominetúrque, fit quum qui ſic affecti fuerint, quæ ſæpenumero viderint non agnoſcunt: hic ſcilicet affectus iam dominium exercet, vixque his aliquando perſuaſeris, vt conſueta ſibi viſa agnoſcant. Primordiales autem affectionis occaſiones ſunt, quum facultas huiuſmodi morbo alioqui tentata, opus peragit, ægréque poteſt ſenſa informare, ſomniorumq; viſa E diſſona apparent, ac tumultuaria alienáque, necnon cō ſuetis diſſentanea. Atque hæc ſpiritu fiunt coinquinato, aut à temperatura aliqua mala, aut humoris alicuius corrupti euaporatione. Humorum porro exuberātiam etiam aliunde diſcas: victus verò ratio qualis adhiberi debeat, in ſermonis proceſſu tractabitur. Imaginationi opponitur memoria, quæ promptuarium ſit formarum, quas ipſa ab imaginatione ſumpſit. Patitur hæc quoque, aut quum temperatura mala aliqua afficitur, aut humore decumbente. Ac correpta quidem inſigni- F ter parte hac, obliuionem incurrimus quorū antea cognitionem retinebamus, affectúſque huiuſce modicos modica quoque ſequuntur ſymptomata. Quòd ſi quem negociorum vndique moles obruat, deinde non facilè is quæ oporteat memoretur, nimiam animi ſollicitudinem in cauſa eſſe exiſtima: quum nūquam non validiori facultatis animalis actioni loco cedat imbecillior: quemadmodum ſanè in rebus quoque ſenſibilibus his contingere videmus, vbi anteuertens allectamentum aliquod, quum ſenſum ad ſe traduxerit, non ſinit vt a- G liò is feratur: & affecta quidem memoria, ſine affectu ſeruari imaginatio poteſt: ſicuti planè oblæſa imaginatione, ſuam ipſius adhuc actionem conſeruarit memorādi vis. Quū verò intermedius harū locus affectionem ſenſerit, in quo ratiocinatricis facultatis noſtræ ſedem eſſe autumant, non itidem ille quoque affectus conſortium euaſerint. Etenim ratiocinandi vi alias quæ deinceps ſunt facultates dirigēte, ſpeculatoris ducíſque cuiuſdam more, quum illæſa hæc permanet, hac ipſa externíſque aliis cæterarum affectus dignoſcimus: quum H verò affecta ea fuerit, memoria vnà atque imaginatio abolētur. vbi enim conſilii totius præſes patiatur, quomodo tandem cenſes affectum iri miniſtros qui illi parent dictóque audientes ſunt? Quorum ſi vnus aliquis tantum patiatur, par eſt conſilii præſidem incolumem aliorum vti poteſtate poſſe. Atque hæc (vti diximus) noxam ex humoribus ſentire conſueuerunt, vaporibúsve qui hinc reſiliunt, quorum planè contemperamento debemus & repurgatione ſecuritatem ita ægrotis præſtare.

DE CAVSIS AFFECTIONVM, QVAE IN PARte animæ opinatrice, & intellectiua conſiſtunt.

CAP. XX.

De facultate animæ opinatrice, tum qua intelligimus, eſt quod addubitetur, quonam tandem pacto fiat vt hæ quoque patiantur, quum neque ſedem his propriā ratio vllam deſtinet, neque vero materiæ participatum. Etenim imaginatrix vis locum ſortita eſt anteriorem, oppoſitum autem memoratrix, ſicuti ſanè medium vtriuſque vis animæ ratiocinatrix: opinionis autem & intellectionis ſedem ignoramus. Anne manifeſtū illud eſt, animā facultatibus aliis vti, opúſque his peragere quum per ſe ipſa ſit, aliis quum corpori communicet? Quum igitur hæc ſenſus imaginationiſque actiones relegit, ſi citra nocumentum omne ſpiritus ſit cui additur, nullum facit timoris in homine indicium: quum verò colore euariare hunc contigerit, aut refrigerari, aut ſiccari, aut alio quouis modo immutari, ipſa quidem nondum per ſe patitur: iam antea verò ſenſoriis denunciat quorum ſibi opinionem ceperit per exempla. Nam ſiqua ipſa fortè ſuſcepit quorum initium è ſenſu ducatur, facit vt ſeſe hæc ipſa pati credat ægrotus. Nam ſiccitate quidem redundante, quaſi è teſta factus aliquis ſit, timet rei durioris occurſum, ne collidatur: interdum fit vt aquam quis vitet in humoris iā ignoratione, ob vehementem ſpiritus ſiccitatem: quēadmodum in iis qui aquam fugitant videre eſt: in humiditatis verò exundatione pontes ac foſſas tranſire timor eſt, quū nihil alioqui ſubſit mali: frigiditatis porro eſt, omnes auerſari, & hominum congreſſum vitare, ſicuti caliditatis quæ mordicus vellicet, cum impetu exilire, nullóque conſiſtere loco. Quatenus autem qualitates hæ ex humoribus conſtant deterioribus & corruptela maiore infectis, eatenus ſpiritus quoque peius afficitur, ac facultas animæ ſecundum hunc opinatrix, facit vt abſurda magis animo verſemus. Quòd ſi quis prauè diiudicat, nullatenus is tamen malè ſe opinari exiſtimat. Etenim opinio ſumptis propoſitionibus falſis quibuſdam ex affectibus qui in corpore conſiſtunt, errorem ita opinanti inducit. Ac vix aliquando tamē errores huiuſmodi dignouerit aliquis ſapientiæ eximiæ beneficio: quemadmodum philoſopho accidit, quem dixiſſe ferunt, Quid commune cani cum balneo? quū ſyllogiſmo hoc ex veriſimilibus colligeret, ac morbum fugaſſet quo aqua metuitur, poſt calidi balnei vſum capiti adhibitum, & reliquo corpori. Tu ipſe quoque noſti, vt nuper ad minimam quanque occaſionem animo conturbabare, triſtiſque ac minimè affabilis videbare, contrà atque anteacto tempore fueras: reique huius cauſam inueſtigabas: inciſa autem ob affectum qui tūc vrgebat, vena, inſpectáque ſanguinis corruptione, iam cauſam tenere te credebas, rémque nobis communicaſti: vbi ſcis non pauca nos ſuper hac re diſſeruiſſe. Opinórque hoc fuiſſe quod te in primis mouerit ad me impellendum, vt tibi commentarium hunc conſcriberem, ob vulgatum nimirum enuntiatum illud, quòd ſcilicet cum corporis vnà temperaturis, animi quoque mores immutentur: non ille quidem, vt ſecundum ſui ſubſtantiam alteretur, ſed quòd per huius potius facultates quas in corpus exercet, qualis ſit noſtra humorum conſtitutio dignoſcatur. Quòd ſi quum duo quædam in diuerſa trahant, mens videlicet & temperamentum, quocunque inclinauimus, illuc reliquum quoque trahitur, non ob id temperamenti tollitur ratio: par eſt enim vt temporis tractu temperamentum immutetur habitu meliore coactum: ſicuti rurſus cōtraria quoque eueniunt, quum in contraria inclinarimus. Porro cōſultius fuerit, narrationem de moribus, quòd quum corporis vna temperatura immutentur, vt quæ hoc loco minimè tractari poſtulet, alii conſiderationi reſeruaſſe: priuatim autem aliquando fortaſſe dicemus de

anima eiúsque moribus, atque actionibus,& communicatione cum rerum ordine sensibili iuxtà ac intelligibili. Vti verò nunc se res habet, quum alio scopum intenderimus, sanè huic quoque rei stylum concedamus. Verùenimuero quum sermo ad propositū iā sibi finem peruenerit, iustáque hunc mensura circunscripserimus,& quantum visum satis sit ad contemplationem, logicámque cōsiderationem, diuersati in hoc simus, hoc iā fine concludatur. Sequenti verò volumine trademus quæcunque ad victus pertinent rationem, & medicamentorum vsum, quò scilicet his ita præeuntibus deductus, & sanitatis conserues integritatem, & animalis spiritus dilucidior splendidiórque reddatur, possísque, quum repræsentata huiusce simulacra quæ ex mēte ducūtur, puriora exceperis, ad nos vsque trāsferre visiones meliores: vt sicuti bonorum aliorum, ita contemplationis quoque tuæ particeps euadamus: faxitque Deus vt eius voluntate in melius ista agantur. Nobis autem illud in votis sit, vt pro desiderio tuo tādem aliquando otium ad huiusmodi cōtemplationem conferre valeamus, quando vt nunc quidem res habēt, multo magis inclinare in diuersa vidētur animæ facultates. Diuini verò spiritus afflatu futurum facilè spero, vt materialis, humique serpens animus noster transformetur, ménsque ad sublimia sese erigat, téque ipsum sequatur quasi manu deducta.

A B C D

ACTVARII ZACHARIAE filii de spiritus animalis nutritione liber,

Ad eundem Iosephum Racendytam.

Præfatio.

QVEMADMODVM in vitæ nostræ actionibus, cogitātes facimus vt mente prius conuenientia ratiocinemur, horúmque rationes ac causas scrutemur, deinde trāscriptis ita imaginationi simulacris, operi aliquādo tādem accingimur (neque enim fieri aliter potest vt rite promoueat quod aggressi fuerimus), nō dissimili planè ratione hoc quoque loco faciendum nobis est. Quum enim sermo via ac ratione præsenti materiæ accommodis, inuenerit quonā medio anima corporibus adaptatur, tum quomodo per hoc actiones nobis suas immittat, ac quibus præterea erratis minimè exquisitæ functiones reddantur, reliquum sanè fuerit considerare, quænā adhibenda sit victus ratio, tum quibusnam medicamentis locorum affectus discutere possimus. hoc enim pacto progrediente proposito, finis ita instituto operi imponetur congruus. Et quoniā (sicuti retro etiam dictū est) spiritum nostrum pro concoctione, humorúmque excessu immutari docuimus, disserendum quanam ratione & concoctiones debitæ fiant, & humorum exuperantia corrigatur. Sic enim cum spiritus claritate vnà inuehetur vniuersi quoque corporis sanitas.

E F

DE CONCOCTIONIS AFFECTIBVS. CAP. I.

PORro concoctionem auferunt tum quæcunque ventriculum quantitate degrauant, tum siqua qualitate redundarint, tum alimenti ipsius proprietas, aut quū ventriculi corpus alieni humores obsederint, aut cōsuetæ exercitationes intermissæ, aut interceptæ excretiones fuerint, aut quum alteratrici facultati tale aliquid sese opposuerit. Ac quæ quantitate noxam adferunt, causam apertam sanè obtinent: quippe concoquendi à se alimenti quantitate facilè vincitur concoquens calor. Curatur autem ad minoris quantitatis alimētum recursu, ac modicè calidis fomētis, rebúsque defectum virium robur recolligentibus. Quæ verò qualitate nocumentum inferunt, ea sunt quæ vehementer aut refrigerant, excalfaciúntve, aut alio quouis modo molestiā afferunt ventriculo. naturalis enim concoctio, caloris ac humoris mediocritate perficitur. Quòd si qualitates hæ aut excedant, aut remittantur, non ab re aberrare hic quoque concoctionem contingit.

G H

DE DIGNOTIONE HVMORVM IN VENTRICVlo redundantium. CAP. II.

AC naturalis quidem ventriculi temperatura vnaquæque familiari gaudet victus ratione, contrariis autem torquetur. Mala autem temperatura, si afficiatur ventriculus, sanitati restituitur cōtrariorum vsu. Quòd si cibi in ventriculo diutius ac solito longius morā traxerint, húncque degrauent, acidique ructus quidam adsint, aut qui ex quacunque tandē qualitate alia simplicem ciborum qualitatem repræsentent, frigiditatē dominari dicimus. Sed si vertigo perturbet, sputique multitudo velut efferuescat, cum humiditate hanc esse definimus. Lingua autem si areat, potúsque desideriū adsit vnà cum corporis totius squallore, siccitas ita superauerit: hócque pacto contrariis intemperaturam amoliemur. Calore autem vigente, fit quandoque vt sitis vnà inuadat, præsertim si affectui siccitas addatur: caloris autem sensus circa visceris locum percipitur, ructúsque sursum plurimum bene calidi, ac nidorulenti ferūtur, corpúsque aridum est, ac perfrigerationis desiderium adest. Ac simpliciores quidem qualitates simplicia quoque sequūtur symptomata, sicuti complicatas complicata. Quod verò ad alimenta attinet, ita distinguendum, si quæ assumuntur frigida vel calida valde fuerint, aut concoctu difficilia, aut quæ ventriculū malè habeant, non sanè minus quàm quæ prius retulimus, à consueta concoctione deiiciunt ventriculum. Concoctioni quidem rebellia sunt quæcunque neruosa fibrosáve fuerint: intérque pisces, cetacea: prætérq; hæc durata, & emaciata, & salsamentorum plurima, & olerum quæcunque capitatis radicibus constant: breuiter, quæ terrea sunt, ac tangi contumacia. Quòd si quando contingat vt probè ista conficiantur, non propterea immutatam horum ita naturam credimus, sed ob superātem ipsorum qualitatem contemperamentum potius quoddam cum ventriculo factum. Solent autem temperamenti symmetriæ melius semper respondere concoctiones. Quæ verò, vti ventriculo inimica, minimè concoqui diximus, de iis, eo quòd ventriculum resoluant, ita pronunciamus: quod genus sunt, quæcunque quum pinguia oleosáque natura sint, relaxant: quibus ex aduerso habentur adstringentia, quæque ventriculi os obfirmant & corroborant. Etenim facilè aberrauerit concoctio, minimè in seipsum contracto vētriculo, contentúmque alimentum compressu fouente. Hæc porro (sicuti diximus) quum ventriculi robur huiusmodi dissoluant, faciunt vt is neutiquā cōcoquere valeat. Aliter autem humores qui ventriculū occuparunt, cōcoctioni aduersantur, eo videlicet quòd vētriculus nullius rei interpositu assumpta alimēta minimè attingat. Quāto enim magis huiusce cōtactū effugerint assūpta, tāto sanè magis horū quoque cōcoctionem vitiari par est. Quòd si insidentes præterea humores praui valde fuerint, maior quoque videbitur inde cruditas, quæq; vnà inuadunt symptomata. Porro agnosces ita affectos ex vētriculi viscerúmque reliquorū grauitate: nec minus interdum coniecturā facies ex qualitatibus quæ linguæ repræsentātur. Cuius generis sūt acores, acerbitates, salsilagines, & amarores, saporésque inæqualiter ingrati, ructúsque non dissimiles, qui videlicet piscium corruptelam referant, cœnique aliquid ac fœtoris: tum abhorrentes qualitatum sensus in homine, orísque ventriculi demorsus, & puncturæ, & grauitates, aliáque id genus symptomata, quæ humorum ita redundantiam ostendant. Quæ verò hinc capitis quoque grauitas manifestetur, & vertigo, & vigiliæ, & somni plusquam par sit, ac tinnitus in capite, auribúsque potissimum, tum vertigines tenebricosæ, somnique turbulenti ac soporosi, insomniáque absurda, longum sanè fuerit sermone recensuisse: illud tantùm affirmamus, redundantes ex his humores significari. Ac vertigines quidem qualitatésque acidæ, & sitis priuatio, somnique soporosi, & capitis grauitas, ac sonorosi tinnitus, appetentiæque interdū abhorrētes à ratione, notæ sunt pituitosi humoris exuberātis. Salsus autē sapor, qui ipse quoque pituitosus esse cēsetur, affecta qualitate sua lingua,

præſtat vt qui hoc tenentur,ſiti corripiãtur:qui etiam A ex intempeſtiuo potu non ſanè prioribus noxæ minus contrahunt. Acerbi autem cuiuſdam in lingua perceptio,corporiſque vniuerſi ariditas, ſomníque inquieti,ac inſomnia terrifica, mœrórque, & metus,& triſtitia, ex nulla digna ſatis cauſa,atræ potius bilis notæ ſunt: ſicuti ſanè flauam ſubeſſe indicant morſus vellicatúſque,oriſque ventriculi dolor, & amaritudines,ac tenebroſæ vertigines,vigiliæque adhæc, & acuti circũ caput auréſque ſonitus. Neque id verò ignorandum, coeuntibus ſcilicet his,eorum quoque vnà coire ſym- B ptomata: licet autem ex ſimplicioribus de compoſitis quoque coniicias. Quòd ſi hi in abſurdas præterea temperaturas ac qualitates & corruptelas ſexcentas degenerent, quot tandem qualéſque cenſes ſymptomatum inde ideas exiſtere poſſe? vſqueeo vt ſpiritus quoque animalis ipſe confuſior,ita perturbetur(miſſos enim facio reliquos nunc ſpiritus, præſertim quum ipſi vnà etiã immutentur), ſolidáque animæ iudicia affectionéſque corruptè denunciet: non diſſimili planè modo atque quempiam auribus affectum, & quæcunque iuſſe- C rit dominus obaudientem, multa fugiunt, aliáque hic pro aliis exequitur,vt qui ſentiendi inſtrumentum malè affectum circunferat.Cæterùm humores hoſce,poſtquam ventriculum ita occupaſſe cognoueris, curabis eo modo quem procedente narratione trademus: ſin vltrà etiam progrediantur ii,& ad viſcera vſque ipſa tẽdant,inibique firmentur,deterior ſanè euadet affectus, præſertim ſi craſſiores terreique magis humores fuerint qui ſic detinentur. Hinc nãque incipit affectus,ex argumento hypochõdriacus appellatus, auram ſurſum D tranſmittere, ac vehementiore grauioréque animum mœrore afficere,obſidente nimirum viſcera grauitate. Hinc porro ſomni etiam tumultuoſi accidunt, efferáque inſomnia,ex atra ſcilicet bile veluti meditabunda. Medeberis autem via ac ratione poſterius explicandis.

DE AFFECTIBVS SANGVINIS. CAP. III.

SAnguis porro ſi quidem multudine nocumẽtum inferat,torpidos & ſõniculoſos facit,cibúmque ac potum auerſantes, & qui ſudorem aliquando præter rationem emittant: atque libenter hi cibos admittunt a- E limenti pauci. Quibus ſanè ſanguinem detrahere præſtiterit, quo rurſus nutriri corpus incipiat, quando nimietas omnis naturæ inimicetur. Quòd ſi in corruptelam is abierit, aut computruerit ob calorem aliquem extraneum, vel ſucci praui alimenta, ſi quidem modicè id patiatur,mediocres quoque reddit inæqualitates quaſdam. Quam planè ob rem quod praui ineſt euacuare oportet, alimentiſque vires reſumere ſucco bono præditis:ſin in aliam degenerauerit ſpeciem,quali- F tatémque propriam exceſſerit,affectus illos creat, quibus humorum ex ſanguine immutatorum redundantia correpti, affici ſolent. Sanguine enim in alienum iam humorem conuerſo, inde quoque exoriens ſpiritus inficitur,atræque ita bilis affectus conſiſtunt, ſicuti in mediocri mutatione leuiores,ita in vehementi deteriores. Sunt porro hi,metus, animi deſpõſio, triſtitia, delirium, grauitas,torpor,reſolutio,animi impetus ſine ratione,quúmque repentè quis exilit,formido, ſermonum actionúmque inconſtantia,ipſarúmque interdum corporis partium veluti cõuulſio: in ſumma, quic G quid parti animæ noſtræ cognitrici principíque ingratum moleſtúmque, hoc ſeſe pacto inter initia detegit. Ac quæ conſortii quidem lege conſiſtunt,leuiora ſunt, & præeunte fiunt viſcerum grauitate. Quique linguam diuexant ſapores,& qualitates variæ,ne hunc quidẽ vſqueadeo infeſtare affectus ſolent,vt qui facilè intendãtur atque remittãtur,obuia etiam quauis victus ratione. Quibus verò cerebrum primario affectu patitur, iis aut vniuerſus ſanguis in melancholicum degenerauit, aut in reticulari cerebri plexu qualitate eiuſmodi H ſuſcepta,affectus id genus conſiſtunt. hinc enim & cerebrũ nutritur,& talem inde quoque ſpiritum gigni veriſimile ſit. Quum itaque habitũ affectus induerit,difficillimè ſanatur: ac ſi quidẽ melãcholicus humor ſanguinis immutatione conſtiterit, genera melancholiæ crearit, multo tamen leuiora quàm ſi ab exquiſita atra bile orirentur. Quòd ſi melãcholicus humor ortum ducat ex flaua bile commutata, furibundæ ita atque immanes deſipiſcentiæ fiunt. Fit enim vt quum flauæ bilis mordacitas etiamnum ſuperet in melancholico iam creato humore,ſenſúmque irritet atque exſtimulet, affectus afferat difficiles,& qui coerceri non poſſint. Si verò immutatus valde non fuerit ſanguis in atram bilem,cõſiſtere ita inſaniæ potius ſolent,fiúntque hoc pacto cum riſu plurimum deſipiſcentiæ: qui ſanè affectus ſanguinis detractione,atque efficaci purgantium medicamentorum vi,victúſque ratione accommoda ſedantur: poſtquam longo temporis tractu fructum ex artis adminiculis perceperint.De quibus ſi nunc particulatim diſſerere velimus,longum id ſanè fuerit,ſimúlque pollicitationem noſtram tranſgrediatur (neque enim propoſitum nobis nunc eſt vt de affectibus omnibus tractemus, horúmque curationibus): cui rei ſatis eſſe poſſint ea quoque quæ diximus.Porro qui animum relatis adhibuerit,poſſit is ex iam dictis nondum etiam dictorum coniecturam facere. Deinceps verò addendum narrationi fuerit de qualitatum diſcrimine, atque alimentorum facultate, adhæc de exercitationibus,reliquáque victus ratione: tum quæcunque medicamentorum rationem obtinent, ſiue quòd qualitates noſtras immutent alteréntve,ſiue quòd corporis noſtri humores deobſtruãt ac repurgent,aut compactos craſſóſque reddant. Exhibita enim in hunc modum oratio fuerit,propoſiti ſui finem aſſecuta.

DE DIFFERENTIIS QVALITATVM ET FACVLTATVM QVÆ ILLIS INSVNT. CAP. IIII.

SEdenim tractandum prius de qualitatibus quæ in alimentis apparẽt ac medicamentis, quanã vnaquæque facultate ſit natura prædita: deinceps verò priuatim de vnoquoque alimẽto & medicamento dicendũ, ac reliqua victus ratione, prout progredientibus oratio ordinem ipſa digeſſerit.Inter qualitates igitur aliæ ſimplices ineſſe videntur particularibus alimentorum ac medicamẽtorum facultatibus, aliæ verò compoſitæ: atque aliæ quidem intenſæ, remiſſæ aliæ: aliæque in idem cum qualitate vnà effectrice contemperatæ tendunt, aliæ in oppoſita:ſic diſcuſſis particulatim qualitatibus,multa ſanè harum faſtigia inſpicias. Ergo qualitatum alia dulcis habetur,alia pinguis,alia acida,alia adſtringens, alia ſalſilaginoſa, deincépſque ab hac, amara,& poſtremò acris:ſúntq; hæ quæ generatim ſenſui noſtro repræſententur qualitates:quòd ſi aliæ quædam extiterint quæ huiuſmodi eſſe non videantur, cõmuni nihilo minus ratione cũ illis eæ continentur. Nã aquoſæ dulcedines communi dulcium ratione cenſentur. Oleoſæ verò qualitates pinguibus adnumerantur, quemadmodum planè adſtringente qualitate auſteræ acerbæque ſpecies cõtinentur, maioris minoríſque ratione diſcrimen ſortitæ.Præter enumeratas iam qualitates aquea quoque & frumentacea habentur, nullam quidẽ manifeſtã ſenſui qualitatem repræſentãtes, ſed quæ familiares tamen nobis eſſe videantur magna ex parte,ac in maximo latitudinis cãpo ſpectẽtur.Vinoſã verò dixerit aliquis qualitatũ diuerſimodè coeũtiũ miſturã eſſe,quæ differẽtias admittat innumeras,& modò in hãc,modò in illã qualitatẽ inclinet.Ac frumentaceã quidẽ eſſe dicimus quæ in ſeminib⁹ viſitur cerealibus, ac leguminibus,aliiſq; id genus:aqueã verò,qualẽ olera herbæque referũt,fructúſque,& radices quædã,quæ nihil ſenſum immutet: qualitatẽ porro hãc noſtræ quæ ſymmetria conſtat ac temperatura æqua,collatã,frigidam eſſe dicimus,inſigni latitudine ſpectandam. Alia verò ab hac,quam dulciaqueam nomines, tanto magis à frigiditate receſſiſſe videri poteſt ſimplicis aquæ qualitatis,quãto plus eã dulcedinis adeptã cẽſueris:hæc verò quoq; tẽperamẽti æqualis collatione,frigida quadãtenus eſſe cenſetur.Vtræque quidem iuſto humidiores ſunt:at quæ exquiſitè dulcis fuerit,temperamento cõſtat moderato:quo verò intẽtior fuerit,ſicuti caliditatẽ acquirit quandã ſupra moderatã,ita humiditatis nonnihil ex moderato deperdit. Pinguia oleoſáque ipſa

quoque temperata ac naturæ amica quum sint, facultate præterea pollent contenta relaxandi remittendique: videntur autem aliquatenus dulcibus præstare, siquidē concoctio in his exquisitior euadat: vtraque autem inueterata multum quidem adipiscūtur caloris, & humoris amittunt. Quæque exactè fuerint dulcia, temporis progressu amaritudinem contrahunt, in oppositā qualitatem degenerantia, quādo vt dulcedinis vlterius intentionem suscipiant non habeant: pinguia autē in nidorosa abeunt: & nescio quomodo rectè appellem perceptum ex his sensum, quoniam nondum is proprio vocabulo significetur. Non dissimiliter afficiūtur quæ extrinsecus igni multo elixa fuerint, & quæ cum calore innato diutius moram traxerunt, præsertim si in acriorem is vergit. Acida verò qualitas inter frigidas quum partium tenuium sit, vt incidat quidem ac modicè extenuet, habet: non minus autē exsiccare consueuit. Austera modicè adstringunt, cōpingūntque materiam, & incrassant, ac laxa corroborare solent, quum partibus iam constent crassioribus, refrigerēntque atque exsiccent. Horū porro qualitate intentiore acerba apparent quæ potius crassiorum partiū sunt, & vehementius exsiccant: salsa verò quæ dulcibus calidiora sunt, pinguibúsque non multo sicciora, tenuium apparent quodātenus partium, ac attenuātia, humiditatum exusta plenitudine: adaucta verò, amara, quasi salsa euadunt, quæ & ipsa calida sunt, & sicca, vincentiáque salsa abstergēdi facultate. Sicuti rursus acria omnium maximè calida iuxtà ac sicca habētur: partium verò tenuium, quæque se ad profundum facilè intrudant, tum verò incidant, attenuent, deobstruant, adurant. Verumenimuero cōmunis de qualitatibus simplicibus sermo ad hunc modum terminetur. Habet autem facile qui velit ex simplicioribus his etiā cōposita dignoscere: sunt enim profectò sexcenta huiusmodi quæ contrarias inter se ac discriminatas qualitates obtineant: quæ siquis accuratius consi derarit, possit is opportuno horum vsu contrario etiam modo affectis mederi. Id quod perspiciens ars omnium optima, qualitatum complexus, & temperamenta imitatur artificio, secundum ea quæ in herbis, fructibus, reliquisquē simplicioribus corporibus apparent, quo affectus sanet varios complicatósque.

DE FRVMENTACEIS ALIMENTIS, AC LEguminibus, horúmque differentia. CAP. V.

Attamen frumentacea, tum quæ simplicis alimenti facultate continentur, minimè pro qualitatum modo considerandа veniunt, nisi tale quoque aliquid in his appareat: sed concoctione vnumquodque, & elixatione, & crassitie, & tenuitate probatur. Quibusdam enim elixationis modus ac cōdimenti deest, sic vt ingrata ob id duráque ei qui nutriri debeat, sese offerant, tempúsque exigant vt conficiantur longius. Ex animalibus alia quum maiore constent corporis mole, duriora & terrea magis sunt, alia non itidem: quin ipsa quoque inuicem boni habitus, ætatisque ratione differunt, victúsque ad hæc ratione & exercitationibus. Probantúrque omnia hæc temperamenti proprietate, sic vt nō omnibus eadem conferre videātur: quin potius alia aliis quadrent magis, tēperaturæ & exercitationis proportione respondentia, vsqueeo vt nisi quis particulatim horum differentias nouerit, ac temperaturas quibus aptari possunt, frustra sanè is victus rationem instituendam aggrediatur. Itaque (ne hac quoque ex parte claudicet sermo) de his tTrademus congrua. Fortasse enim aliis quoque qui in ista inciderint, vsui fuerit opus hoc. Illud certè conqueri de nobis non debes, si quantum ad præsentem instituti nostri partem pertinet, de carnibus quoque, orationis affinitate ducti, dicemus: quippe qui diu iam ab eiusmodi alimentis abstineas, ob personæ quam geris dignitatem. Fortè nanque via hac & ratione aliis quoque suggeres quæ futura illis ex vsu sint: dum quidem illius semper rationem habes, vt victus pro vitæ honestate animíque virtute instituatur quibuscum consuetudo tibi intercedit: minimè tamen interim detrectes, quæcunque hominum sanitatē iuuatura videantur, decernere. Quamobrem hac quoque in parte narrationem hanc nostram non intempestiuā existimes oportet. Quoniam verò alimenta plurima esse ac varia solent, longè verò adhuc plura videntur præparationis diuersitate, vndenam quæso initium magis sumere expediet? aut vnde melius? Melius autem fuerit, ex communibus magis, & quibus omnes (propè dixerim) mortales vtantur. Triticum igitur (hoc enim maximè humano generi commune est alimentum) vnū idémque specie quum sit, facultate non idem semper videtur, quando aliud fuluum, densumve, aut vtrūque videatur: aliud contrà album & exile, aut rugosum, aut consarctum. Vnde non sanè paucas differentias colligas. Quod nanque fuluum magis fuerit, calidius esse existimatur: (scilicet illud non nescire debemus, in iis quæ specie eadē continentur, calidiora videri quæ fulua magis sint) quod dēsum fuerit, elaboratu difficilius est, ac multum præstat alimēti: sicuti sanè corrugatum tenuéque, ob facultatis propriæ vitium tale euadit. Atque iis quidem qui se exercent præstat solidioribus vesci, vt qui per habitum vehemētius semper difflentur: ideóque solidius nutrimentum requirant. Quibus verò alia ab exercitata ærumnosáque vita instituta victus ratio est, leuius conuenit, quódque nihil in sui maturatione aberrauerit. quod enim tale fuerit, imbecillum est, atque imperfectum. Præstat autem vt neque extranei odoris alicuius particeps sit, qualē contingere huic verisimile est ex cellarum repositu: neque verò alieni seminis mistura notetur. Quoniam autem triticum eligendum tibi magis est quod leue sit, æquè id in omnibus supponendum. iis enim qui magis exercentur, crassius maiorisque alimēti exhibendūm: leuius verò minúsque enutriēs, iis qui otiosam vitam degunt. Restat vt particulatim quoque quæ de hoc traduntur, audias. Virens etiamnum siquis modicè assumat, modicā quoque inde noxam persentiet: quum enim humidius adhuc sit, minimè visceribus adhæresc it, sed aluum subit, nullo illato damno: largiore autem vsu noxiū est, quippe quod elaborationem postulet maiorem. Modicè elixo siquis vtatur assiduè, maximos is incurrerit affectus, vitam quidem nactus minimè ærumnosam. Plurimum enim fit vt quum crudum inelaboratúmque sit, visceribus hæreat: vnde in reliquum corpus, quasi insuauis fons quidam, deriuata humorum cruditas, non mediocriter affectu hoc correptum infestet. Longè commendatius habetur, si repurgatum exactéque elixum vsui adhibeatur: quale fere paratum ex oleo & adipe comedimus. Moliti verò accuratè tritici pars quædam est tenuissima, quæ farinæ pollē dicitur, Græcè παιπάλην: pars alia crassissima, quam furfuraceam nominant: vtriusque verò in medio farina est, quam sic vocant, & similago, pollenta ipsa sicuti solidior, ita purior. Ac ex puriore quidem & nitidiore farinæ totius parte panis cōficitur, quem à siligine siligineum vocant, ex similagine verò similagineus, sicuti furfuraceus, Græcis πιτυρίας dictus, detracta puriore parte: συγκομιστὸς autem (id est confusaneus) appellatur, cui demptū furfuraceū tantūmodo fuerit. Omnes porro aut cum sale vnà ac fermento præparantur, aut sine his: itémque aut in furno clibanóve coquuntur, aut cinere: quorum hos, ἰπνίτας & κλιβανίτας appellant (quasi furnaceos dicas, & testuaceos): illos autem ἐγκρυφίας (id est subcineritios) quòd inter coquendum cinere obducantur. Commendatiores sunt, si præparatio spectetur, quibus sal & fermentum additur: si coctura, furnacei ac testuacei. Quum enim minimè cinere vitientur, & huiusmodi sorditie, multo magis probantur. Sal verò & fermentum conducere in primis solent, eo quòd quicquid inest recremētitii absumant, simúlque concoctionem quandā addant, quasique confectionem elegantiorem subactis farinis. Nā quæ nullo nec sale nec fermento parātur, quū vires requirāt vt cōcoquātur valētiores, corpúsq; vnà ꝙ exercitationi deditum sit, tibi ea vitanda sunt, qui omnem viuēdi rationē cōmutaris. Panis igitur omniū maximè cōmēdatur siligineus, vt quivalētissimè nutriat: secūdū hūc cōfusaneus habetur: horū verò in cōfinio similagineus locatur: omniū deterrimus furfuraceus, qui quidē

pauciſſimū alimentū corpori præſtet, ac feſtināter per A
aluum deſcendat,faciléque in melancholicum humo-
rem conuertatur.Siligineus vti ex parte conſtat tritici
repurgatiore,ſic etiam alimētum elargitur corpori pu-
riſſimum: ſimilagineus, vt qui compactior ſit, etiamſi
ſanguinem is quoque procreet ſincerum, certè elabo-
rari diutius poſtulat,vt conficiatur: vtriuſque medius,
(qui cōfuſaneus dicitur) ad vſus cōmoditatem,minúſ-
que præterea noxius, vtpote qui neque concoctu dif-
ficilis ſit,vt ſimilagineus,neque verò vt ſiligineus,mul
tum exhibeat alimenti,ac meatus obducat.Illud quo- B
que ſciendum,magis minúſque decoctos panes,pro co
cturæ fruſtratione viribus quoque ſuis deſtitui : idem
etiam in reliquis eduliis omnibus quæ decoqui poſtu-
lent, ſubintelligendum fuerit. Quæ verò ex farina, a-
qua,oleóque ſubacta,in ſartagine decocta parātur,mul
tum quidem alimentum,idque ſolidius,præſtant,ven-
triculum autem requirunt perquam robuſtum:corpo-
ribúſque iſta magis conueniunt athleticis,quòd humo
rem in aliis facilè progenerent crudiorem. Habes ad
hunc modum ſermonem à nobis explicatum de triti- C
co,præparatíſque ex hoc ipſo. A tritico hordeum nu-
meratur:vt enim neſcio quis dixit, Poſt panem eſt bo-
na maza. Minus igitur hoc nutrit, at magis abſtergit,
frigidiúſque natura habetur, & quod frumentaceis a-
liis fructibus præſtet: ac præparatus inde cremor mul-
ti ſanè vſus,cum ſanis, (ſi quidē hi temperamēto acrio
re fuerint) tum verò febricitantibus,quos quidem re-
frigeret atque humectet. Tu ipſe æſtatis tempore hoc
vtare perpurgato,ac ſtudioſè decocto, quo modo pulti
culam quoque præparamus. Quòd ſi huic cremorem D
præterea ex amygdalis adiectum curaueris,edulium i-
ta ſanè paraueris melius,leuéque,ac ſucci probi,tū con
fici facile,atque attenuandi abſtergendique vi prædi-
tum,& modis omnibus vtile. Hordeum probandum
quod albidum ſit ac bene habitum,nec odore aliquo vi
tiatum. Zea inter leuia & ipſa edulia eſt,perpurgata,
ac pultis in morem decocta:at neque ſanguinem gene
rare conſueuit bene ſincerum,neque ſatis enutrire,ſed
nec roboris tandem aliquid corporibus addit. Hac ta-
men aliquando quoque vtare,quum edulii vſus vene- E
rit leuioris. Milium,quum ſicuti zea exiguum præſtet
alimentum,hoc nomine vincit quòd plus neſcio quid
ſtabilitatis exhibet,ac flatulentiam parit:cuius te vſum
abdicare velim,niſi quum meliorū penuria vrgeat. Fa-
bæ,vt quæ ſanguinem creent craſſum , flatúmque non
diſſimilem,relegātor etiam à te in victus ratione: licet
abſtergendi alioqui atque enutriēdi præditæ eſſe facul
tate videantur. Quòd ſi harum quandoque vſus tibi in
gruat neceſſarius,præfertur ex his pulmētum, vt quod F
& abſtergat magis , & flatulentiæ plurimum inter co-
quēdum remiſerit.Quòd ſi ſemina præterea aliqua ad-
miſceas flatū diſcutientia (Græci ἄφυσα appellāt) mel-
liſque aliquid ad hæc,ſic plurimum ſanè inde noxæ diſ
cuſſeris. Deteriores his phaſeli ſunt,qui calidi iam de-
putentur ac terreſtres, cerebrique (vt creditur) ſpiritū
conturbent,ſomnúmque inquietum reddant. Cicer a-
limentum præſtat corpori validius quidem,idque mo-
dicè purum,alioqui flatuoſum,& quod valentiorē ven-
triculum poſtulet. Iuſculum tamen ex hoc præfertur, G
quòd & abſtergat,& vrinam cieat, quādoquidē quali-
tate id ſalſilaginoſa quadā participet : quāobrem hoc
potius quàm illius ſubſtantia admittenda. Oryza edu-
lium eſt modicè calidum ac ſiccum, & alibile , & mea-
tus obducens:temporis autem interuallo ſumpta, nihil
ſanè moleſtiæ corpori attulerit. Inter legumina peſſi-
mum omnium edulium lens habetur,vnde craſſus,ter-
reſtris,& atrabilarius ſanguis gignatur: ventrem ſiſtit,
bis terve aut pluries etiam feruefacta, abiectóque iure:
quando minimè ad hunc modum paratam,aluum ſub- H
ducere magis affirmant. Sanè ab hac quoque abſtinen
dum cenſeo, vt nocentiſſima, & agreſtibus accommo-
da magis. Iam ſermonem ad alia reuocemus, qui diu
ſatis diuerſatus ſit in narratione frumentaceorum ac
leguminum: poſſis autem ex dictis etiam nondum tra-
ctata dignoſcere. In omnibus potiora cenſentur viri-
dia,vtpote quæ leuem etiamnum humiditatem retine-
ant. Poſtquam enim hanc quoque temporis tractu a-
miſerint,craſſiora euadunt, terreáque magis. Ac quē-
admodum areſcentibus ſuccoſa præferuntur,ſic crudis
elixa,& incoctis decocta. Et quoniam tenuioris vitæ ti-
bi ingreſſo inſtitutum , ea edulia curantur quæ è terra
prodeunt ſponte ipſa ſua, faciléque parabilia ac ſimpli
cia ſunt,poſt tractatū de leguminibus, de oleribus quo
que dicamus,arboreiſque fructibus,atque autūnalibus:
poſt hæc de animalibus quoque,horúmque vſu.

DE OLERIBVS, ET AVTVMNALIBVS FRVCTIbus,horúmque diſcrimine. CAP. VI.

IAm illud hoc loco ſcire expedit,olera omnia tenuem
aquoſúmque ſanguinem progignere ſolere: ſi quidē
cum craſſioris eſculenti ſanguine conferatur:aliúdque
ab alio differre pro qualitate,ſuccique bonitate, atque
excellenti aliqua proprietate. Ac braſſica quidem vt in
olerum cenſu tractata,edulium eſt modicè calidū, ſic-
cū autem magis: ferueſacta hæc, nec abiecto humore,
emollit aluum:eandem adſtringit,quater aut eo etiam
plus proiecto liquore, atque ita deuorata. Quod mini-
mè mirū videri debet, quū huius ſuccus abſterſoria fa-
cultate polleat , ſubſtantia autē eius adſtringens ſit. A-
trabilarium humorem hæc plus iuſto parit : quapro-
pter huius quoque vſus,niſi vrgente fame, reiiciendus
tibi. Beta braſſicam bonitate longè antecellit: neque
enim melancholicum humorem procreat, quod braſſi
ca facit:ex humore præterea,quem inſitum hæc habet,
nitroſo,aluū ſubducit: olus hoc quoque calidū modicè
habetur. Betæ autē radices ſubrubræ rubræque valen-
tius nutriunt,ſanguinémque gignunt longè quàm folia
craſſiorem:illud inſuper obtinent,quòd flatum pariūt,
quum facilè alioqui per aluum deſcendant:ideóque hæ
quoque ad vſum aliquādo adhibendæ. Frigidæ humi-
dǽque naturæ olera ſunt portulaca,& atriplex, tempe-
ramēto atque anni tempori calidioribus accommoda:
ſanguinem gignunt tenuem, aquoſúmque: corporibus
frigidioribus aduerſantur.Inter edulia frigida intybus
quoque cenſetur:facit ad calidas temperaturas.Sangui
nem is quoque gignit tenuem, ſed lōgè quàm atriplex
faciat deteriorē.Olus vētriculo alioqui aptum, & quod
iecur corroboret ob adſtringendi vim , qua præditum
modicè eſt. Lactuca frigidior multo humidiórque eſt,
ſed quæ tenuem tamen ac bene nitidum ſanguinē ge-
neret,ſi probè concoquatur,facilémque ſomnum con-
ciliet,perfrigerato atque humecto cerebro.Sed neque
hac tamen abuti conueniet, quòd cerebrum immodi-
cè humectum frigidúmque reddat: atque ideo huius i-
pſius actionum contentionem relaxet. Radicula agre-
ſtis quidem,acris,& ob id medicamentoſa eſt , vt quæ
humores in ventriculo viſceribúſque contentos diſſe-
cet atque attenuet:edulium eſt concoctioni rebelle ſa-
tis. Omnibus modis placidior habetur cui olitoris cu-
ra acceſſerit,ſic vt neque altera illa vti neceſſe iam ha-
beamus:quippe quæ (acrium reliquorum more) ſangui
nem exaſſet , acrémque reddat : niſi quis tamen hac i-
pſa pro medicamento vtatur. Apium,& fœniculum, &
id genus alia, calidæ ſunt ac ſiccæ naturæ, vrinam verò
cient , & infarctu liberant , alioqui concoqui difficilia:
quapropter his quoque vt medicamētis vtendum quū
vſus exigit. Porrum cepis alioqui probabilius,ſi deco-
ctum edatur:multum enim ſucci mali acriſque remit-
tit elixatione : concoqui tamen quadamtenus contu-
max hoc quoque eſſe cēſetur, ob fibroſum quod illi in-
eſt, etiamſi humores in thorace contentos,faciles reie-
ctatu reddat ob innatum lentorem: lotium hoc medio-
criter mouet. Cucumeres porro crudi quid aliud quæ-
ſo fuerint quàm quod eſſe dicuntur? crudum enim hi
humorem procreant, ſuntque bene frigidi iuxtà atque
humidi,& elaboratu difficiles. Pepones autē,vt qui ma
turitatem adepti ſint,longè meliores:ſolent nihilomi-
nus hi quoque,quū aut non probè concocti fuerint,aut
nō facilè per aluū deſcēderint,quoſcūque in vētriculo
humores nacti ſint,his ſeſe addere,eóſq; in corruptelā
vnà trahere: quū non magno negotio aluum ſubeāt ob
detergēdi facultatē.Plerunq; inteſtantiū quoque non-

nulla secum extrahunt:sanguinem tamē hi quoque tenuem aquosumque generant, etiam probè concocti. Cucurbita si cruda estur, in medio est peponum ac cucumerum:decocta melior euadit, frigidæ humidæque temperaturæ alimentum præstat: huiúsque plurimum vsus vt medicamenti constat, aliàs inutilis ac minimū alimenti exhibere putatur, humorémque gignere aquosum,præsertim quum frigidum nacta fuerit vētriculum. Amanitæ, fungi,& tubera,vt quæ frigidæ humidæque naturæ sint,succúmque generent crassum crudúmque, calido siccóque temperamento conueniunt. Inter olera omnium maximè commendantur asparagi.nam quum ventriculo minimè graues inter concoquendum sint, ac modicè calidi, & partibus constent tenuibus,sanguinem assiduè gignunt purgatiorem: iidem,siquod aliud vnquam edulium,lotium cient.Quā sanè ob rem, non verno tantùm tempore (quo in primis vigent)his velim vtare,sed ad reliquum etiam anni tempus conditura repositos serues,qui planè & nutriant, & defæcatum sanguinem largiantur: nec sanè minus viscera quoque infarctu liberent,horúmque vnà humores attenuent. Atque de his hactenus: deinceps de fructibus dicendum. Cerasa frigida humidáque sunt,quorum alia dulcia molliáque,dura alia habētur,& quæ adstringant magis. Deligenda priora illa,vt quæ melius concoquantur, faciliúsque aluum subeant. secunda magis faciunt ad ventriculum,qui in bilem agitur: quippe quæ nec facilè omnino corrumpantur,& ventriculum adstrictoria facultate corroborent: immodico tamen horum vsu, nisi vnà in corruptelam ab insitis humoribus trahantur, aquosus humor procreatur. Ex pomis bonitate cætera vincūt quæ Regia appellātur,quæ ipsa quoque frigida sint:cordi verò amica censentur,ideo quòd vapores cor impetentes fuliginosos fumidósque repellant,nec sanè minus sursum in caput delatos. Denique noxā quoque ex vino in capite contractam sedant: neruos quidem tentant, ac memorandi vim retundere creduntur, potissimum quæ natura acida fuerint: nempe frigida hæc satis sunt, & substātiæ tenuitate sese iam ad profundum addūt. Probantur ex his magis quæ in hyemem reposita seruantur dulcia. Maturitatem enim temporis mora adepta pleniorem,congruo quoque vsu aptiora reddūtur,nec sanè facilè corrūpuntur. Persica poma atque Armeniaca frigido ipsa quoque atque humido temperamēto constant: probè concocta tenuem humidúmque sanguinem generant. Solent porro hæc quoque,nisi facilè aluum subierint,in corruptelam abire,& cum humoribus vnà immutari, quoscunque tandem offenderint. Quamobrem quibus ægrè per aluum descendant,consuluerim ego iis omnino vt ne ea quidem attingant,nisi quis temperamenti proprietate corpus affirmet libēter alimenta huiusmodi admittere. His pruna commendantur magis,si quidem facilè per aluum deiiciantur. Solent enim nonnullis hæc quoque corrumpi,non statim per aluum reiecta. Punica vt inter autumnales fructus alimento leui constant, sanguinémque perpetuò gignunt tenuem,suntque ventriculo amica,& quæ mordaces succos aboleant:quapropter horum quoque opportunus tibi vsus constet, quum videlicet in corpore exuperare calor videatur,aut anni tempus tale vrgeat:alioqui superuacaneum fuerit, quæ pro medicamenti ratione sumuntur, his vt esculentis vti, præsertim quum contraria temperamentum suggerat quàm rationis expers appetitus ac consuetudo postulet. Cotonea ex autumnalibus fructibus,inter edulia adstringentia connumerantur, quæque aluum supprimant.Solent hæc nonnullis ante cibum sumpta aluum potius coercere, sicuti à cibo, emollire. Quod minimè mirum sit, quandoquidem ventriculi os adstringendi facultate comprimentia,alimoniam vi protrudant:quemadmodum sanè in vtre quoque ac vesica idē manibus præstamus,faciléque contenta educimus: præsertim si repleta quidem vasa fuerint, vehementius autem superiores partes cōprimamus. Inter hosce fructus maximè omniū adstringunt sorba,corna,& mespila,quo-

A rū vsus maximus sit vt medicamentorum:& quòd ventriculo alioqui vtilia sint adstringendi vi. Alimenti autem vice sumpta, sanguinem exhibent minimè commendandum: tum verò adstrictæ plus æquo aluo nocumentum capiti reliquóque corpori inferunt. Ficus atque vuæ in ciborum censu autumnales fructus omnes vincunt, vtque & sanguinem progignant cæteris laudatiorem,& corpus alant: etiamsi flatuosæ alioqui esse censeantur, carnémque corpori subministrent flacciodiorem, visceribus in scirrhum duratis, & infarctu la- B borantibus aduersæ. Præstant eo nomine ficus quòd renum arenulas repurgent:vtræque aluum subducunt, sicuti eandem nuclei constipant, veterascentes multum humiditatis recrementitiæ amittūt. Iuglandes.i. castaneæ,inter arboreos fructus refrigerāt & exsiccāt, ac modicè adstringunt:flatum interim egregiè pariūt. Sanè exploratū est has quoque alere: elixatu flatuosæ facultatis plurimùm remittūt, alioqui in meatibus hæsitātes,ægréque concoctibiles. Nuces vulgares,scilicet hæ quas Regias vocāt, calidæ quidē cēsentur & siccæ, C sed caput pertētant siquis assiduè vtatur, & ventriculo infestæ sunt,ac difficilè cōcoquuntur:cum ficubus vnà commansæ probantur magis,quòd per aluū citius vnà deiiciantur. Nuces quas Ponticas appellant,hoc est auellanæ,quo nomine adstringūt,possint sanè ventriculo idoneæ cēseri, sed quæ nihilo tamen secius cōcoqui cōtumaces sint, ob confertiorē substantiā, qua præditæ visuntur, quódque aluum magis ideo adstringant. Has amygdalæ bonitate superāt,potissimū verò expressus inde cremor,oleúmque. Hoc nanque cōpertum est, D fauces asperámque arteriā leniri, humorésque in thorace contentos proiectu faciles reddi. Ex earum autem cremore elixato sorbitiuncula paratur optima, quæ & alat,& dissecet,& renibus opituletur, & viscera thoracémque perpurget, nō perinde tamen ventriculo accōmoda sit. Amygdalæ si integræ deuorentur, concoctu difficiles euadūt: optimum paraueris edulium si harū cremorē succreto decoctóque ordeo immiscueris, aut alicui tali,amylóque in primis. Hoc enim omnibus præstat,vt quod leuissimum sit,& concoctu facile, ac boni E succi,sanguinémque progignat nitidum & tenuem. Ac sermoni quidem huiusmodi satis à nobis hactenus producto(qui quidē orationis breuitatē sectemur)hic finē faciamus. Deinceps verò de reliquis quoque alimentis tractemus. Quòd si narrationis affinitate mentionem quoque de his fecerimus quorum à te vsus respuitur, condonabis nobis hoc, si in aliorum quoque gratiam hæc tradantur.

DE ANIMALIBVS TERRESTRIBVS, AQVA- F tilibus,volatilibus:horúmque differentiis.

CAP. VII.

Animalium, quorum species multæ habentur, alia terrestria sunt,alia quæ volatu fidant, aquatilia alia. Horum singula in maiora minoráque fastigia,pro speciei diuersitate, diducuntur. Atque horum rursus vnumquodque ætatis differentia discriminatur,vt alia iuuenilia ætate,alia vigentia,senióve confecta videantur: præterea cicura alia ac domestica sunt, alia syluestria: itémque alia exercentur magis,alia minus. Quæ itaque terrestria ac pedestria vocantur (etenim repe- G tendum ab initio fuerit) calida semper plus iusto sunt, & quæ valenter nutriant,sanguinémque gignant crassiusculum,& athleticis corporibus conueniant magis. Volatilia atque aerea, leuiora quidem multo sunt, & quæ non vsqueadeo alant, quadamtenus autem sicciora & fibrosiora sunt, sanguinémque gignunt tenuiorē: ex his ipsis quæcunque in aquis degunt humectiora habentur & carnosiora. Aquatilia communi quidem ratione longè relatis iam humidiora sunt ac frigidio- H ra non parum verò inter se differunt: quandoquidem aliud sit piscium genus,aliud mollium,aliud testaceorum, aliud crustatorum. Atque inter pisces alii cetacei sunt & pelagii, alii littorales & saxatiles. Atque ex his qui corporis constāt mole maiore,alimentū corporib⁹ præstāt liberalius crassiúsque,sicuti minores parcius puriúsque,præsertim si ex saxatilibus fuerint. Nec

ſanè differentiarũ minus ex eorum quoque paſtu cõtẽ A pleris. Quum enim in vniuerſum laudatiores ſemper habeantur marini iis qui in aquis dulcibus degũt,non ſanè pauciores hinc quoque differentias colligas:nam qui in alto ſẽper diuerſantur,feriuntúrque aſſiduè fluctibus,& fatigantur melius,& cibis veſcuntur repurgatioribus, prorſuſque inter piſces carnem obtinent nitidam ac ſolidam : quo fit vt aliis magis nutriant ſanguinémque progignant craſſum. Qui verò cibum capiunt in fluminum oſtiis,locíſque paluſtribus ac limoſis,aut vbi cloacæ deſinunt, guſtatu pingues quidẽ ſen B tiuntur,nec ingrati, valde tamen praui ſunt,vt qui ſalubris nihil contineant. Saxatiles,qui in aquis degunt puris , carne meliore quoque præditi ſunt , vt & haud grauatè concoquantur, & ſanguinem generẽt tenuem purúmque. Mollia omnia,quod ad ſucci bonitatem attinet,piſcibus multis præferuntur. ſanguinem enim gignũt tenuẽ,& nitidũ:neruis tamẽ multis conſtant:qua gratia & pertinacius cæteris concoquuntur,& frigidiora cẽſentur,nempe exanguia. Piſcium molliúmque in confinio cruſtata conſiſtunt:quum verò facilius quàm C mollia conficiantur, ſanguinem præterea gignant puriorẽ ac tenuiorẽ,minor ineſt teſtatis vſus,vt quæ nihil defatigatione exerceatur : quã planè ob rẽ nõnulli his pectines præferũt , vtpote qui inter reliqua teſtata ſoli diuagẽtur,locúmq; mutẽt.Sãguinẽ teſtata exhibẽt tenuẽ & aquoſũ: alioqui cõfici etiã rebellia,& quæ haud facilè aluũ ſubeant. Deliguntur à multis piſces quibus ſquamis oſſibúſve obducta cutis ſit: quibus ego porro fidẽ adhibeo,quòd hoſce diſſimilibus ſiccos magis eſſe exiſtimẽ. Nã quod inter humida ſiccũ reperitur,cõmoderatũ cenſeri omnino debet:ſicuti ſanè etiã quod in- D ter ſicca humidum fuerit:cuiuſmodi ex auibus,gallinaceum genus eſt,& phaſianorũ,hiſque etiam magis anates,atque anſeres, quæque in aquis degunt omnia. Et quoniam terreſtria ſubſtantia cõſtare terrea diximus, multóque ſanguine ac ſucco, corporíque alimoniã exhibere non diſſimilem , deligenda ex is quæ teneriore ætate ſunt, minoréque corporis mole quàm pro ſpeciei differentia , nec quæ exercitatione multa agitentur. Nã quæ paulo magis inertia ſunt,humectiora hæc & excrementitia habentur:ſicuti quæ diutius exercẽ- E tur,ſicciora & leuiora: fugiendus verò in omnibus exceſſus. Quin artuũ quoque ipſorum alimoniam ſicciorem, minúſque recrementitiam exhibent extimæ partes quàm intimæ,minores quàm maiores, pro naturalis videlicet formationis ratione. Probatur porro horum vnumquodque etiam à genere carnis.quanto nãque animalium caro ab albedine degenerat,tanto magis ſucci boni vſum deperdit. Cõmuni verò omnium ratione ex iis quæ ſpeciei eiuſdem ſint,quæ tenera adhuc ætate ſunt,alimentum præbent humidius,ætate au F tem conſiſtentia,calidius ſicciúſque:vtríſque deteriora,quæ iam conſenuere, quòd humorem adaugeant atrabilarium & excrementitium:idque quo maiore corporis mole cõſtiterint,fuerintque exercitatiora. Illud quoque operæpretium ſit non ignoraſſe,agreſtia ſcilicet domeſticis calidiora ſicciorάque eſſe.quæ tamen ſi congruo omnia vſu exhibeantur (pro conuenienti nimirum temperamenti ratione)nihil incommodare exiſtimentur. Habes iam tractatum de alimentis ſatis tibi explicatum.rerum enim diſtributione hac continẽ- G tur particulatim differentiæ omnes: ſic vt minimè neceſſum ſit particulares tibi horum ſpecies recẽſere,homini philoſopho, & qui facilè poſſis iſta inueſtigare. Nunc reliquũ eſt vt de vino cæteriſque humidis quibus vtimur,differamus, nequid orationi deſit.

DE VINO, AQVA, LACTE, OVIS, MELLE, OLEO, ſapa,aceto,vuæ immaturæ ſucco, Punicis malis,& ſale: déque eorum differentiis. CAP. VIII.

ERGO vinum (de hoc enim dicendum prius,propterea quòd plurimus quoque huius vſus ſit) hoc quidem craſſum eſt, illud verò tenue: hoc auſterum, illud H dulce:atque inter hæc aliud album,aliud fuluum,aliud rubens. Horum porro in confinio ſtatutas differentias ſponte omitto. neque enim neceſſe nũc habemus orationis minutias eiuſmodi perſequi.Itẽ aliud polyphorum eſt,quod multum aquæ vt diluatur admittit,aliud oligophorum,quod minus. Craſſa magis alibilia ſunt, ac craſſiorẽ ſanguinem gignunt:in cauſa ſunt vt viſcera obſtruãtur:contrà ſe habẽt tenuia,vtpote quæ & vrinam eliciant,& ſanguinem generent tenuẽ. Accommodatiora ventriculo quæ auſtera ſunt , minus tamen alunt:è diuerſo ſe habent dulcia.Sed & alba,minus calida cæteris. Priores enim calefaciendi partes obtinẽt fulua, ſecundas rubentia: in omnium vltimis locantur aquoſa,quæ pauculum aquæ vt diluantur poſtulant:oligophora vocant. minus hæc caput tentant. Atque iis quidem qui ſeſe bene habitos eſſe ſtudent, vina generoſa ac bene colorata conueniunt magis : tibi verò cui ſimplex tantùm ſanitas curæ ſit, ſpiritúſque animalis, videri poſſit ſatis etiam oliphogorum facturum, quòd & album ſit,& tenue: niſi ſiquando frigefactus neceſſariò ad calidiorũ vſum confugias. Aqua vtẽdum quæ nec qualitate aliqua prædita , nec reſes ſit : cuiuſmodi ſtagnantium aquarum eſt,earum præſertim quæ paluſtribus nec ventis peruiis locis reſident. Laudabilior fontanæ aquæ vſus eſt,aut quæ ex puteis aſſiduè agitatis hauritur. Secũda ab his commendatio fluuialium, niſi in has quoque cloacæ deriuent, quæ vrbium aut regionis alioqui alicuius ſordes eluant. Fugiendus in primis earum vſus quæ inſigniter frigidæ fuerint,quǽque niuibus eliquatis defluunt, tum quibus , veluti præſegmina,minutulæ harenulæ quædã innatent,limoſique aliquid ſubſidat, quǽque non procul à ſponte naſcentibus calidis fluunt. Inculpatiſſima omnium aqua quæ citò tum frigeſcit tum incaleſcit, nec guſtu aut odoratu qualitatẽ aliquam repræſentet. Lac porro ipſum quum ex ſubſtantiis diuerſis cõfletur, ſeroſa videlicet, butyroſa,& caſeoſa,adhibendum ſemper ad vſus ſerũ, vt medicamentum ſolummodo: vtpote quod frigidum iam ſit,& aluum emolliat,nec quicquam nutriat, & abſtergat. Butyrum quum calidum ſit ac minimè euidenter humidum,ventriculo aduerſatur:probè tamẽ concoctum ſanguinem gignit, facilè in bilem abit,habitudinem nactum calidiorem. Caſeoſa pars terreſtris eſt,& quæ meatus infarciat , atque ægrè conficiatur:præſertim ſi in viſcera incidat obturata, & alioqui anguſtiora. In totum verò lac alibile eſt,boníque ſucci : caput tentat, iis quidem quibus facilè id repletur: quibus caſei modo cogitur, iis viſcera obſtruit. Deligendum lac maximè caprinum,vt quod ouillo tenuius ſit & bubulo: caſeus verò qui & recens ſit & ſalis pauxillum admixtum habeat:aliorum verò vſus reſpuendus,propterea quòd & difficilè concoquantur, & ventriculo aduerſentur,& obſtruant, & ſanguinem procreent craſſum. Ouis vtendum gallinarum in primis domeſticarum, deinde ab his,phaſianorum, poſtremò anatum,atque anſerum. Præcipua oui pars luteum eius eſt , vnde alimentum corpori ſubminiſtretur liberale purúmque:nam alia & concoctu peruicax eſt, & vt elaboretur diutius exigit. Porro ex his quæ de animãtibis diximus,licet de horum quoque ipſorum ouis coniectare. Piſcium oua longè minore tum calfaciendi tũ nutriendi facultate prædita ſunt: quanto nanque auiũ carnes piſcium carnibus præſtant,tanto ſanè magis piſcium oua ſuperantur ab iis quæ auium ſunt. Quæ ſale ſiccantur,ægrè conficiuntur, ac ſanguinem corruptela inficiũt. Id quod de ſalſamento omni dictum intelligi volo: quandoquidem ſalſamentum omne putreſcentẽ corruptúmque ſanguinem reddat,quod vitandum præ omnibus fuerit. Mellis vſus ſenibus cõuenit,ac temperamento frigidis , & hyemis tempore : incommodum hoc bilioſis, atque æſtate ſumptũ. Quum enim calidũ id ſit & ſiccum,ac pro guſtatili quam obtinet qualitate familiare,in iis qui tãto moderato frigidiores ſunt, quanto id calidius,conflato ita exceſſus vtriuſque complexu,mõderato temperamento par eſt ſanguinem inde generari. Coeunte verò in idem gemino temperamento , mellis videlicet, eiúſque qui aſſumit quod in melle ineſt dulce,in bilem vertatur neceſſe eſt: ſcilicet idem hîc perpeſſum quod foris ignis potentia plus iu-

sto decoctum patitur. Sunt qui detracta huic spuma, atque ita retusa in primis eius acrimonia, minus id calidũ reddant:id si tu quoque facias,eduliisque hoc nõnullis præterea admisceas, nisi calor obstiterit aliquis, qui incõmodum minetur,probatissimo ita medicamẽto vtare,quod præterquã quòd alat,leniter etiam ventrem purget. Oleum verò quum calidum modicè,humidùmque sit, ob pinguetudinem esse infestum vẽtriculo solet:quod cõmune sit oleosæ pinguisque qualitatis vitium. Quo fit, vti modicè opsoniis additũ,non sanè manifesto noxam suam detegat: supra modum verò si adhibeatur, quum natura innatare consueuerit, facultatem ventriculi contentricem restinguit. Quod ex lini semine fit,vtpote quod nec calidum adeo glutinosũmve ac crassarum partium sit, cum minore negocio aluum subit:tum ventriculum minus infestare creditur. Vtrunque bonitate vincit amygdalinum, quippe quod & partibus constet natura tenuioribus, & minus ventriculo incommodet,tum verò dissecet, contẽtósque in thorace humores facilè eliciat, ac fauces præterea leuiget. Sapa inter opsoniorum additamenta (Græci προσοψήματα vocant) ipsa quoque censetur. hæc sicuti calefaciendi vi inferior melle est,ita valẽtius nutrit, ventrem modicè subducit, viscerum obstructioni minimè idonea. Acetum nisi quis frigiditate laboret, vtiliter esculentis inditur. Id enim quum frigidum sit, siccùmque, ac tenuissimarum partium, & dissecantissimũm, confarctos ventriculo visceribúsque humores incidit,atque attenuat,& abstergit: sique prius crassarũ partium cibus aliquis ingeratur, attenuatur is, & ignei aceti vi veluti elaboratur. Omphacium & acidorum punicorum succus,commodè vt medicamenta exhibentur,nam aliàs necessarius eorum vsus non fuerit. Siquidem omphaciũ tametsi ventriculo conferat,quatenus tamen partibus cõstat crassis,frigidùmque est, ac vẽtrem supprimit,non omnibus ex vsu esse videri possit. Acidorum porro punicorum succus quum tenuis satis sit, flauæque bili repugnet, sanguinique in primis feruido,ac iocinori æstuanti,non sanè ventriculo interim cõmodus satis habetur. Huius abusus aluũ quoque supprimit, ideo quòd acidæ qualitati, adstringẽtis nõnihil immixtum obtineat. Sal inter opsoniorum additamenta calida siccáque reponitur,quæque modicè appetentiam excitent: facit ad humorum, siquid redundãt, exsuctionem & resiccationẽ: consultius tamen fuerit,frequentiorem huius vsum vitasse,quòd & siccatoria alioqui facultate præditus sit,& sitim augeat,& sanguinem corrumpat: siquidem ex hoc si condimentum tãtũ quæratur cibis,gratúsque his inde sapor cõcilietur, paululũ quid noxæ inferat:at nimius eiusdẽ vsus officit.

DE CIBORVM QVANTITATE, CAP. IX.

PORro assumendi cibi vniuscuiusque modus is esto, quo nondum satietas ceperit. Sic enim exuperans natiuus calor,cibos qui in ventriculo continentur, cõcoxerit. Præstat autem alimentorum quoque vires obseruasse, vt si ex iis fuerint quæ valentius & plus nutriunt, multo ante expletam appetentiam absistamus: sin eorum quæ parum ac leuiter alunt, liceat plura ingurgitare:siquidem hæc diutius cõcoqui postulant,illa facilè aluum subeunt. De potu coniectura facienda, pro sumpti alimenti humiditate,ac siccitate.

BIS NE EADEM DIE ASSVMENDVS CIBVS, nécne, CAP. X.

QVoniam verò quæris ex me,num ad sanitatis tutelam spiritúsque animalis persistentiam præstet semel quotidie,an bis potius cibum capere: ego satius esse crediderim, vt distributo in tria cibo omni meridie portionibus duabus vescaris, reliqua sub noctem. nam & assiduam ita cerebrum humectationem sentit, & facilior conciliatur somnus, & longius spiritus perdurat irrigatu iugi fotus, nec facilè ita ignescere continget ob ieiunium,neque refrigerari: siquidem vtrunque eueniat temporis ac temperamentorum diuersitate. Quòd si inualuerit consuetudo,nec velis bis rei eidem vacare,possis cõsuetudinẽ seruare,quæ naturales facultates in habitũ iã induerit, vt citra detrimẽtũ aliquod ex tãto tẽporis interuallo opus peragat: præterea autẽ, vt nõ durabilior ita spiritus sit,certè nitidior euadet, quẽ admodũ sanè posterius docebimus in orationis repetione.

DE SOMNO, EXERCITATIONE, AC BALNEO, CAP. XI.

SOmni à cibo corpus vniuersum humectum reddũt, huiúsque penitissimas quasque partes irrorare credũtur,facultatésque nostras exsuscitare,ac sensoria innouata redintegrare,naturalémque vnà spiritum,vitalémque,& animalem,ac veluti denuo corpus totum reficere. Ante cibum exsiccandi vim præstant, corporisq; nostri madorẽ omnẽ depascũtur,interius se agẽte calore. Nihil enim aliud est sonus ꝙ sẽsuũ detẽtio suauior quædã calorisq; ad interna reuocatio:isq; si alimẽtũ ꝙ satis sit appositũ sibi offenderit, conficit hoc, inque vniuersum corpus distribuit,idémque præstat,crudiores aliquos atque inconcoctos humores nactus: sic porro fit,vt ad hunc modum somni cibum præcedentes commendentur.nullo verò reperto hi alimento familiares naturalésque humores inuadunt, hósque ipsos absumunt.Denique opus fuerit eum qui dormiturus sit,calori fomenti semper aliquid plus minúsve addidisse,nisi factum ab eo paucis antea horis idem fuerit: id quod institutæ tibi victus rationi commodius sit,vt confecto iam cibo,vaporosóque quod inest ac flatuoso discusso, repurgatiore ita demum digestione madescat cerebrum:ne quando quum siccius hoc esse censeris, deceptus vnà cum cibis somno te committas:hoc enim pacto humidius ipsum iusto reddideris. Ac somnus quidẽ,æquè ac vigiliæ ipsæ,si moderatus sit probatur, corporique vniuerso commodat, pro vniuscuiusque habitudine,victúsque ratione adhibitus:sicuti certum est eundem excessu aut defectu nocumentum inferre. Inter reliquam victus rationem probatur exercitatio quoque, qua & naturalis calor refocilletur, & excremẽtorum reliquiæ,aut per halitum digerantur, aut inferius protrudantur: atque iis quidem qui valentioris alimẽti cibum sumpserunt,exercitatione vti conuenit vehementiore ac contentiore deambulatione,venatu,palæstra,cursu,disco,pila parua:summatim quodcunque tãdem exercitationis genus existimetur respirationem vehementiorem concitare posse, ac calorem adaugere, & tenui quodam sudore humectam cutim perfundere,his ipsis accommodum.Tibi verò qui tenui ita victus ratione vtare,satis sit etiam breuior deambulatio, præsertim si ante cibum ineatur: ac mane quidem breuior ea & tardior esto vergente anni tempore ad calidum: contentior autem & diuturnior hyeme.Illud perpetuò obseruandum,vt tantisper se quis exerceat,dum nondum lassitudinem exercitatione contrahat, quam si suboriri persentiscat,desistere conuenit. Exercitatio à cibo aut alimentum præripit, aut huius ipsius per corpus digestionẽ imperfectam reddit, aut calore adaucto venæ arteriæque ad extimam corporis superficiem impetu ante concoctionis absolutæ tempus,alimentum arripiũt, crudiorúmque ita humorum in corpore copiam penitius colligunt: quæ sanè omnia ingẽtium morborum primordia fiunt. Balneorum verò vsus nulli secundus, quippe quibus solidiores corporis partes humescant,ac meatus referentur:infarctáque hi omni attenuati liberentur. Horum certè tibi potissimũ admittendus vsus, præque alia victus ratione, qui corpus gestes recrementis vacãs subaridùmque, sic à te ieiunii consuetudine confectum & frugalitate. Nam qui corpore constant carnosiore, aut collectorum humorum multum circunferunt, noxam potius contraxerint intempestiuo horum vsu:quibus tamen ipsis si euacuẽtur prius, iã impertiri hac iuuamẽtũ suũ queãt, vtpote quæ meatus irrigẽt atque expediãt, satisque per halitũ digerãt:in iis verò qui repletione laborant, antequã ꝙ satis sit per halitũ digerãt, interius cõstitutos humores resoluunt atque accẽdunt, & adhuc delitescentes conturbãt & excalfaciũt. Spõte verò nascentibus quæ calfaciẽdi vi prædita sunt,vt vtare nunquã sanè cõsuluerim, vt quæ siccatoria maximè vi polleãt. Quum enim nitrũ hæc atque alumen, & atramentum sutorium referant,

humorem exhauriunt potius quàm reponant. Hortandi ſunt vt ad ea ſe conferant qui malo corporis habitu ac turgidiore tument, quibúſque periculum eſt ne in aquam intercutem incidant, quibus ſiccatoria victus ratio conferat: ſanis verò hominibus iis præcipuè, qui paululum modò ſicco calidóque temperamento conſtant, valde damnanda. Verùm ſermoni huiuſmodi finem faciamus, ſatis iam explicato, iis quidẽ qui ex paucis doctrinæ multũ colligere valeant.

DE IIS QVI ERRORE ALIQVO MORBIS TENtantur, horúmque victus ratione, CAP. XII.

QVoniam verò nonnulli reperiuntur, qui ob neceſſitatem ingruentem, aut appetitus intemperãtiam, aut temporum mutationem, aut errata aliqua, diuerſiſque de cauſis non diuerſimodè prorſus affecti, imprudentes valetudinem ſincerã amittunt, dum diſtillatione aliqua corripiuntur, aut intemperatura, aut cruditate, aut obſtructione, prætérque rationem exinanitione, aut repletione: ſanè his quoque oratione noſtra ſubueniendum, ne recti ignorantia contingat hoſce incolumitatem prorſus deperdere, ſeſéque ita negotiis difficilioribus implicare. Eos igitur quos ſimplex intemperies infeſtat, fugere in primis conuenit primitiuas cauſas, hiſque deinde contrariorum vſu ſuccurrẽdum. Ac quum calor ſuperarit, demendum de vino eduliiſque craſſioribus, quietique potiſſimum vacandum ac vitæ parſimoniæ: vincente verò frigiditate, contrariis vtendum. Exſiccati victus ratione reficiendi ſunt humectã: ſicuti è diuerſo humidiorib ꝰ contraria via præſtruẽda. Cæterùm de iis quæ pro alimentis cedunt, ſuperius diximus: ſiquis verò etiam medicamenti vſus fuerit, poſterius explicabimus. Temporis verò tractu quum ob errata nonnulla humores aliqui inualuerint, ſic quoque contraria adhibenda victus ratio, affectibus ingruentibus, ſed & nihilo ſecius ea adminiſtranda quæ mox dicentur. Ac bilis quidem ſi exuperet flaua, impetúque hæc ſurſum feratur, tentanda vomitio, ſi promptior ea fuerit: eadem catapotiis ex aloe euacuanda, dummodo nulla febris infeſtet, quum inueteratior ac putrefacta ventriculum infarcit, imóque huius fundo adhæreſcit. Quòd ſi nimium exæſtuet, iámque febrem accendat, ac ſolam victus rationem reſpuat: ſatius tunc fuerit refrigerantibus vti atque humectantibus, confectúmque ex violis zulapium, aut aceto, aut punici mali ſucco, aut roſis, ſaccharúmque vnà quod vocant, epotaſſe: tenacius verò inſidentem præſtat purgatoriis medicaminibus educere. Quum pituita infeſtarit, antidotis vtendũ calidioribus vomitúque, ſiquidem ſummatim hæc innatet, necnon catapotiis quæ dicentur modicè pituitam detrahentibus. Sanguine verò moleſtiã inferẽte, quidnam tandẽ præferri quæſo poterit ſanguinis miſſioni? Cæterùm bilis redundantis indicia ſunt, capitis interdũ dolor, oriſque amaritudo, vertigo, ſitis, potus deſiderium, cibi verò faſtidium. Contraria ſunt quæ pituitã indicent, adéſtque interdũ capitis etiam grauitas, quẽadmodũ ſanè ſuperius de his explicatum fuſius à nobis eſt: atque hæc ipſe planè per te, etiã ſi nulli tractemus, poſſis ingenioſis dignotionibus colligere. Laſſitudinis ſenſus cuiuſdam in corpore, pedibus præſertim, ſubortus, idque quum nihil ſe defatigauerit corpus, humorũ aliquem turgere indicio eſt: fuerítque tũc operæpretiũ alimentorum copiæ ſubtrahere, huiúſque etiã qualitatem immutare, ſi opus ſit, purgandúmque vnà corpus, ſuperãtis humoris exinanitione. Si ex cruditate moleſtia ſentiatur, fiátque id ob ciborum quantitatem, minuenda quoque horum quantitas: ſin idem ob qualitatem eueniat, ad aliud ciborum genus deueniendum: ſicuti ſanè defectas ob frigiditatem vires reſumere calidioribus conuenit. Diſtillationem verò medicamentis quæ per nares materiam eliciunt, Græci ἔρρινα vocant, deriuare: & quæ iam antea decubuerunt, modicè calidis educendique vi præditis medicamentis euocare. Tũ verò febri iã correptis minuendus omnibus ſanguis, niſi quid obſtiterit aliud, & tenuis victꝰ ratio iniũgẽda. Sed ad aliud iã opus hæc pertinẽt. Cæterùm vt ex iis quoque quæ excernuntur coniicere valeas, de his vti res poſtulare videtur, mentionem faciemus.

DE CONSIDERATIONE EX VRINIS, CAP. XIII.

VRina in homine temperamenti vndequaque moderati optima, quæ ſubrufi ſufflauive coloris ſit, ſubſidénſque album, lene & æquale appareat, ad háncque veluti amuſſim quandam poſitã directæ probãtur vrinæ, quaſcunque in humanæ ſpeciei latitudine ſpectamus. Ipſe porro cum tua ipſius vrina, quũ melius te habere cognoueris, ſi reliquas perpenderis, minimũ aberraueris in iudicando. Humorum cruditatem indicãt vrinæ ſubſtantia tenues: quandoque verò etiã propter obſtructiones tales apparent, quòd quaſi percolentur. Ita craſſiores, vti naturam humorum iam concoctionẽ aggreſſam fuiſſe, ſic nondum eos confeciſſe oſtendunt, hóſque ideo etiamnum turgere. Præſtat vt poſtquam redditæ fuerint, perturbentur ſtatim, potius quàm aliquandiu fluidæ perſtent. Colores in his qui ad albedinem tendunt, innati caloris defectum monſtrãt: ideóque humorum imperfectam concoctionem, ac quo magis vrinæ à colorum ſymmetria euariarint, eo ſanè magis à ſanitate diſtant, quæ temperamentum ſequitur proportione reſpondens. Quæcunque colore magis infectæ viſuntur, pro ſuperiorũ proportione ad calidius vergunt. Duci ex coloribus quoque euidẽs ſatis ſignificatio poteſt, humorum maximè vigentium: ſiquidem rufæ vrinæ ſubrubeæque & rubeæ, ſanguinei humoris redundãtiam indicant: flauæ verò eiuſdemmodi quoque bilem. Si ſubſidens præterea coloratũ viſatur, quali infectum hoc colore fuerit, talem quoque in venis humorem vigere exiſtimare debemus: aſperius idem ac diſſipatius diſſolutionem ex alieno flatu ſignificat. Frigida porro ea cenſenda ſint, an calida, id verò ex vrinæ totius contẽplatione dignoſcitur. Inæqualia ſi fuerint, erratum aliquod in victus ratione admiſſum, aut erraticarum febrium aliqua, diſcordem ita inæqualitatem effecerit. Sciẽdum præterea quoſdam, crudis in vrinas decumbentibus humoribus, poſtquã reſediſſent hi, inter ſubſidẽtia eos deputaſſe. verùm iſtud intereſt, quòd hi temporis mora concocti, in ſublime ſe attollunt, ac poſtremò euaneſcunt. Quæ verò ſecundun naturã medium locum ſuſpenſa occupant, aut ſublimia petunt (nubeculas appellant), notæ ſunt facultatis quæ nondũ ſatis humores cõfecerit. ſubſidentia verò ſecuritatem, venarúmque ſalubritatem pollicentur. Vrinæ ipſæ coloribus deterioribus infectæ, iuxtà ac cõtenta, eum exuperare humorem ſignificant, cuius colorationem præ ſe tulerint. Diſputatum porro à nobis diligẽtius de his eſt priuatim libris ſeptem, vbi vrinarum differentias, dignotiones, cauſas, itémque prænotiones ex his tradidimus. Ipſe verò potes ex iis quæ iam breuiter attigimus, ſanitatis immutationes agnoſcere. Deinceps verò de alui quoque excrementis paucula quædam narranda ſunt, quò abſolutior ita ſermo euadat.

DE DIGNOTIONE EXCREMENTORVM ALVI, CAP. XIIII.

OPtima ſunt alui excremẽta, quæ mollia, læuia, ſubrufa, aut ſubflaua ſpectãtur: tum quæ proportione reſpondent iis quæ ingeruntur: quatenus autẽ limites hos exceſſerint, immutatum vnà temperamentum deſignant, aut corporis vniuerſi, aut ventriculi ipſius, atque inteſtinorum. Ac quum frigus quidem inualuerit, ad albidius tendunt excrementa & humidius: ſicut quum calor vigeat, in rufum magis flauúmque: eadem ſi copia non reſpondeant, aut exercitatione nimia diſflantur, aut in vrinas deriuantur: quorum ſi neutrum acciderit, indicio eſt contineri intus excrementum, quod glande ſuppoſita, aut clyſtere iniecto educere expediat. quòd ſi quæ excernũtur plura appareãt quàm pro aſſũpti cibi proportione, aut ceſſatũ eſſe à cõſuetis exercitationibus indicãt, aut diſtributionẽ in corpꝰ imperfectã reddi, aut humoris alicuius demorſu infeſtari vẽtriculũ atq; inteſtina. Ac quũ cõſueti quidẽ colores apparuerint, nõ ſanè ingens malũ portenditur: maiores

morbos coarguūt multicolóra, cruēta, ramentosa, aut si cum dolore, aut tenesmo excernantur. verùm alterius hæc sunt operis. Illud in euacuatione omni considerandum, quòd si qualia purgari expediat, purgentur, confert, ac bene ferunt, sin minus, contrarium euenit: id quod certum in primis indicium habeatur, tam in euacuationibus quæ spōte proueniūt, quàm quæ arte fiūt. Reliquum est vt de pulsibus pauca quædā tradamus.

DE DIGNOTIONE EX PVLSIBVS, CAP. XV.

Itaque adaucto calore, sic vt immutare cor possit, pulsus maiores mediocribus euadunt: qui si vlterius intēdatur, citatiores fiunt. quòd si nec magnitudo possit, nec velocitas multitudinem caloris vincere, iam frequentia quoque accesserit. Etenim pulsus eleuatione, aut quū arteriæ corpus exterius mouetur (id enim medici διαστολὴν vocāt), ambientis aeris aliquid intrò rapitur, quo vitalis spiritus refrigeretur, alatúrque: contrario verò motu (συστολὴν appellāt, id est submissionem) quicquid inest fuliginosi caloris, vitalique spiritui inutile, excernitur. Ipse certè, collato eleuationis inter se & submissionis tempore, possis syllogismo colligere, calórne vincat, an fuliginosa eiusmodi fumidáque recrementa: vnde sanè queas, siquidem arteriarum motum assequare, multa etiam eorum quæ delitescant, dignoscere atque exactè prænoscere. Sciendum nihilominus non eadem proportione qua intendi cœperant, remitti solere pulsus, opprimente frigore: nam tardiores primò fiunt, deinde rariores, postremò inualescēte iam frigore etiam minores. Inter differentias speciésque pulsuum omnes, præferuntur qui vehementiores fuerint: soli quippe hi digitorum compressum repellunt, contráque nituntur, & præ omnibus cordis vitalísque vnà spiritus robur validū in primis esse declarant: contrarium lāguidiores indicant: qui maiores licet sint, vehementē tamē cōtactum refugiunt, vitalísque roboris imbecillitatē notant: sicuti sanè inæquales ob degrauantē plenitudinē fiunt, partiúmque principaliū obstructiones insignes. Deterioris notæ sunt deficientes, præsertim si quies motus vnius tempus excesserit: iam enim cor à motu suo desistere significant, aut ob redundantem humorum plenitudinem, aut ob paulo pòst futurā internecionē. Duri pulsus semper quidem illi pulsuum magnitudinē imminuunt, dum attollitur arteria: fiunt autem vel ob siccitatem, vel ob frigiditatem, vel phlegmonen partium potissimum neruosarum: sicuti molles ob eiusdemmodi habitudinem tales euadunt, sudorísque interdum aduentum, qui ipsi etiam fluctibundè ferantur: verùm hæc à nobis iam antea in opere alio tractata sunt, vbi etiam de morbis particularibus breuiter disseruimus. Quum enim cubiculi regii custos ad Hyperboreos Scythas legatus mitteretur, postularétq; à nobis is, vti cōmentariū sibi exhiberemus, quo morbos diiudicare sic satis posset, horúmque ipsorū notitiam assequi, tum cognitis curationem adhibere: nondum planè opus totum absolueramus, quum perflante Noto discessit ille, legationem iam qua fungebatur, ingressus: nos verò inchoatum opus semiperfectum reliquimus. Ne igitur illius amicitiam nō illibatam seruaremus, gratiámque reponeremus integram, nondum id cuiquam exhibuimus, quum nec suprema alioqui impo sita adhuc illi manus sit. Postquam autem redierit ille, fueritque à nobis opus absolutum, Deo fauente, ita sanè & gratiam illi retulerimus, tibique operis exemplar exhibere non grauabimur: id quod nōnihil ad omnem medendi methodum conducere tibi posse videbitur. Quod enim huic operi deest, traditum tibi explicatius à nobis est: possis tamen ipse ex iam dictis & præsentē sanitatem tueri, & periclitantem iam reuocare. hoc enim loco, eam in primis artis partem tractamus. Restat vt de naturalibus excretionibus dicamus, & nocumentis quæ harum suppressionem insequuntur.

DE PROFVSIONE, AC SVPPRESSIONE NAturalium consuetarúmque excretionū, CAP. XVI.

Sudores si æstatis tēpore, aut præcedente labore aliquo fiant, nihil sanè mali aut incommodi portenderint, quin non parum quoque iidem contulerint: nulla verò euidēti causa facti, oppletas esse venas coarguūt: quamobrem aut sanguinem mittere expediat, aut parcius esse. Idem contingit à morbo sese reficientibus ciborum assumptione nimia. Atque his plurimum sudores erumpunt, quo tempore alimonia concoquitur: sicuti iis qui ex sanguinis redundantia noxam sentiūt, postquam confecta iam ea fuerit: subtrahendus nihilominus vtrisque cibus. Nonnullis idem euenit ob nimiam cutis rarefactionem, quibus si copiosior is feratur, periculum imminet animi defectus. Permittendū sanè his, vt & maiore ciborum copia vtātur, iisque quæ calefacien di vi præditæ sint: tum verò extimam corporis superficiem refrigerent & condensent: quibus verò ob destillationem aliquam pectus, vniuersusque thorax grauatur, bene cum his agitur si neque febri corripiantur, neque circa costarum aliquam, aut mamillas, aut pectus consistat dolor. Siquidem hæc cum morbis iam censentur ipsis, maioréque egent victus ratione, ac sermone prolixiore, quàm vt præsenti instituto conueniat. Modicè si degrauetur thorax humoris illuc delati pondere, aut tussis irritet, dulcium, tepidiorúmque vsus conuenit: quæque humores fluxione decumbentes reiectu promptos parare consueuerint. Nisi enim hoc sibi pacto consulat ægrotus, iam & humor qui defluxit loco se obfirmarit, & dolorem concitarit, aliúdque deterius quiddam conciliarit. Illud nunquam non prouidendū, vt ex alto decumbentes humores in nares deriuemus. sic enim thoracē illæsum seruaueris, aliò eo quod infestabat, delato. Aluum adstrictā comitatur capitis grauitas, vertigo, oris amaritudo, cibi tum ingratitudo tum fastidiū. Discutitur molestia si clysteris vsum sentiat aluus, prospiciēdum certè, vt ne ea supprimatur. Nonnulli reperiūtur quibus temporis interuallo quodam longè plura solito sponte deiiciat aluus, idque statis quibusdā temporibus, simúlque infestantiū ita multa detrahuntur, ac melius degunt: quidam plurimis variisque supernè redditis, multis sese imminentibus malis liberarunt vomitione: quæ nisi de more procedāt, postquā iam in consuetudinē ita verterit natura, multi inde ac difficiles morbi oriri solent. Illud omnino præstandum vt cōsuetis excretionibus cessantibus, artis his adminiculo subueniamus. Quod idem faciendum in iis quibus ferri per nares aut hæmorrhoidas sanguis consueuit. Sic enim coercito præter rationem sanguine, aut cōsuetos meatus adaperire expediet, aut venarum scarificatu redundātiā eius exinanire: nisi si ob exercitationes quādoque multas cōsumpta superfluitate, aut ob cibi subtractionem imminuta, nō admodū vrgeat eiusmodi necessitas. Sanè quemadmodum quæ immodicè ac plusquam par est, euacuantur, corpus infirmum frigidúmque reddunt, naturalésque facultates retundunt: ad eundē modū si quæ purgari oportuerat, supprimantur, mentē degrauāt, infarciuntque ac cōturbāt, doloréstque alios ex aliis, & morbos coaceruant, viréstque omnes tēporis tractu lāguidiores reddūt. atque de his hactenus. Quoniā verò de victus ratione, priuatímque de cibis tradidimus, quos ad vsum admittere, & quos repudiare conueniat, inque his omnibus artis partē quæ sanitatē tuetur, tibi ita explicuimus, quò præeunte hac & prospera valetudine frui, & imminētes repellere morbos posses. Videtúrque in vniuersum victus ratio huiusmodi in spiritus omnes æqua omnium distributione vsum suum dispensare. Tibi verò propositū id in primis sit, vt animalis spiritus incolumis perstet atque eluceat. In id iam narrationem omnem conferemus, ac conuenientia trademus, repetito ita sermone.

QVOMODO SPIRITVS VNVSQVISQVE EX propria methodo adaugeatur, præsertim verò animalis, CAP. XVII.

Qvum itaque spiritus inter se diuersos quatuor ratione inuenerimus, ac primus quidem sit qui inesse ventriculo videtur, frigidúsque is atque humidus appareat. (frigidum appello, non qui refrigerandi facultate polleat, sed altero qui post eum habetur, calidus minus sit: quomodo sanè siquem ex his siccum pronuntiauero, id à me humidiorum

collatione dictũ intelligi volo: ſiquidẽ cõmuni omniũ A
ratione ſpiritus naturalis vnuſquiſq; , ex quo animãtia
fouẽtur,calidus humidúſque natura cenſetur):ergo ſpi
ritui huic qui in ventriculo cõſiſtit, quũ appetendi vis
inſideat, quo is ſeipſo purior euaſerit,ſimile veri ſit, vt
ſẽſus quoq; de ſuo exhibeat potiores: ſicuti quo magis
à mediocritate receſſerit, eo infirmiores quoque vires
ſuas præſtet: profectò videre eſt facultatẽ hãc ſiccitate
ac calore magis affici quàm cõtrariis qualitatib⁹.Quũ
verò huic ipſi ſuccedat facultas quæ iocinore contine-
tur,quámque naturalẽ nuncupamus,hǽcque ipſa nita- B
tur facultate qua alimur, augemur, ſimile nobis gene-
ramus,& cõcupiſcimus,calida humidáque natura præ-
ditus eſt huius ipſius ſpiritus. Ac victus ſanè ratio quæ
qualitates has ſpectet , id præſtat vt iocinoris facultas
nouata inſtauretur ac vigeat:quod gen⁹ ſomni ſũt pro
lixiores,ac balnea, animiq; tũ hilaritas, tũ relaxamẽtũ
in vita,exercitationes pauciſſimæ,alimẽtáque,quæ mo
dicè excalfaciendi humectãdíq; facultate prædita ſint.
Quũ verò vitalis atque iraſcibilis facultas corde cõti-
neatur,ſpiritúq; hæc opus ſuũ exerceat,qui lõgè q̃ ioci C
noris calidior ſit, idémque ſiccus, quãto qualitates hæ
repertæ intentiores fuerint intra naturales ipſarũ limi
tes,tanto ſanè validiores eædẽ actiones ſuas ediderint:
ſic fit vt exercitationis cõtẽtione, equitatione, pugna,
venationibus excitetur,victúſque ratione quæ ad cali-
dius ſicciúſque declinet. Vtrãuis igitur harũ facultatũ
deficiẽtẽ iã refouere ſtudueris,accõmoda vict⁹ ratione
liberaliter vſ⁹,luculẽtiorẽ hãc ipſá præ te tuleris. Verũ-
enimuero miſſa hæc faciam⁹ quæ minimè tibi curæ eſſe
ſcio,niſi quatenus eorũ neglectus valetudini tuæ aduer D
ſatur. Nunc de eo dicemus quod tibi ex animo ſit,adii
ciemúſque ſermoni quod par fuerit. Et quoniã(ſicut di
ctũ prius quoque à nobis fuit)ſpiritus qui cerebro cõti
netur,multo infra vitalis ſpiritus caliditatem ſubſtitit,
iámque hoc ipſo eſſe etiam ſiccior videtur,ſic vt vndi-
que colligẽti ſiccior reliquis ſpiritus is ac frigidior ap-
pareat: quænã,quæſo,cõueniẽtior huic victus ratio de-
putabitur quàm quæ modicè refrigeret atque exſiccet?
Iis certè qui ſimpliciter ita ſpiritus huiuſce incolumi-
tati ſtudẽt,prior illa ac cõmunis,quã iã abſoluimus,ac- E
cõmoda fuerit victus ratio: vtpote qua cerebri ſpiritus
durabilior quidẽ lõgè gignatur,minimè tamen vſque-
adeo ſincerus atque imperturbatus. Ipſe verò pauculis
quibuſdã in victus ratione hac immutatis(ſicuti mone-
bimus),felici⁹ quod cupis aſſequare: æquè ſanè ac muſi
cis vſu venire videmus, quibus vna alteráve fidicula ſi
relaxetur, aut intendatur, aliis interim loco ſuo nõ di-
motis,diuerſus omnino quidã à priore cõcentus reſul-
tet. Ergo quẽadmodũ animorũ exhilarationes,& rela-
xamẽta,ſomníque,ſpiritum naturalẽ noſtrũ humidiorẽ F
reddunt, vitalẽ verò cordis ſpiritum calidiorẽ efficiũt
iræ ac exercitatio cõtẽtior:atque aliter tamẽ ſpiritus hi
ciborum aſſumptione immutantur,humidiores calidio
réſve facti : ad eundem planè modum quæ refrigerant
atque exſiccant, ab extrinſecæ victus rationis formula
deſumpta, aliter cerebrũ ipſum affecerint, atque aliter
vigiliæ, operúmque aſſiduitas, & perſeuerantes animi
circa intelligibilia cogitationes. Hoc enim pacto motu
plurimo actus, perſpicacior tenuiórque ac ſplẽdeſcen-
tior,actionéque continua ſiccior calidiórque euadit.I- G
taque ſemel quũ rectà tetẽderit,in melius proficit,do-
miniúmque in reliquos exercet. Profectò videas,qui-
cunq; ſobrietati ſe addixerũt,operámq; eiuſmodi pro-
fitentur,eos alimentorum copiam & craſſitiem abdica-
re,plurimúmque abſtinentiæ confidere, ne horum vſu
ſpiritus is craſſeſcat, néve, ſi liberaliore ita victu ſpiri-
tus reliqui euicerint,naturalis præſertim,qui facultate
vtraque ac qualitate animali repugnet, in ſeruitutẽ ab
his tractus redigatur animalis ſpiritus. Quemadmodũ
igitur ſobrii aquæ vſu efficiuntur, quòd minor ita per H
corpus digeſtio fiat,cibi autem paucitas materiam non
ſuppeditat naturali ſpiritui quæ ſatis ſit,ac vigiliæ diu-
turniores iam inde ab initio craſſiores exhalationes co
hibẽt, vnde perpetuò nitidior corporibus euacuatis a-
nimalis ſpiritus repræſẽtetur:ſic eodẽ aquæ potu craſ-

A ſior ſpiritus is & tenebricoſus redditur,ob terreum fe-
re euaporatum. Ieiuniis verò inflammatur,fitque in irã
propẽſior, vigiliis exſiccatur,miniméque ſuſcipiendis
rerum formis idoneus efficitur , quum familiarem ſibi
victus rationem ſpiritus indepti non fuerint. Ne igitur
contraria victus ratione diſtraharis,ac deteriorum de-
lectu meliora reiicias,cõmentariúſque is detrimenti ti-
bi alicuius anſam exhibeat,additis his quoque oratio-
ni,abſolutũ ita ſermonẽ reddemus. Quum diu iã & abſ-
tinentia à cibo lõga, & rerum meliorum cõtemplatio-
B ne animalem ſpiritum cõtabefeceris, non debes iã,aut
ieiuniis crebris corpus emaciare , aut aquæ potu:ſiqui-
dẽ in anteacta vita , natiuo tibi cerebri calore aquæ v-
ſu quodammodo contemperato , proſperiore quoque
valetudine es vſus. nũc verò facta ad frigidius inclina-
tione, reſarciendum quod deeſt mediocri vini vſu. Ci-
bis verò frigida in primis facultate præditis non ſanè
vtendum: ſiquando verò frigiditas amplius etiamnum
inualuerit, Andromachi quoque theriacæ cõuenienter
vſui adhibebitur: quippe quæ antidotus ſit,extenuandi
C facultate,medicáque vi prædita,qua per halitum dige-
rat,facultatéſque noſtras exſuſcitet. Quoniã verò cibo-
rum paucitate ſquallorem corpori contraxiſti, nec faci
lè eſt aliam ingredi victus rationem , quum tibi iã hæc
in habitudinem abierit,balneis vti expediet, quibus &
corpus vniuerſum madeſcat,& difflẽtur quæ ad profun
dum corporis acta,purgari poſtulant , & facultates na-
turales defectæ reuocentur. Cæterùm quemadmodum
animalẽ hunc ſpiritũ ſtatuiſti tibi,quo ſcopum omnem
ſtudioſè dirigeres: ſic par ſanè fuerit vt nec alios cõtẽ-
D ptui habeas. Nam & in morbis cõſortii legẽ experiun-
tur inuicẽ,& ſanitatẽ mutuã ſentiunt. Quapropter feli-
cius tibi ceſſerint omnia,ac melius ſtabiliẽtur,ſi quũ cõ
munis puríq; victus rationẽ in primis habueris , parua
quadã in hunc propẽſione,ſpiritui etiã huic aliquid cõ
dones: pro huius ipſius contemperamenti proprietate,
multóq; plus iuuamẽti ex melioris victus ratione hac &
reperta à nobis methodo ſuſcipiet habitus, quẽ ex phi-
loſophia ſumpſiſti, tuus, placitorúmq; diſquiſitio pro-
batorũ,ac ſtudium quod in veritatẽ ſemper cõtuliſti.

E Cæterùm orationi iã huiuſmodi finẽ imponamus,quæ
explicata ſatis ſit,iis quidẽ qui ſermonis breuitatẽ cõſe
ctãtur: nec ſanè minus qui medicorũ theorematũ prin
cipia nota habeãt,fuerintq; philoſophiæ ſacris initiati.
A te interim veniã petimus, ô diuini ſacrique ordinis
vir, ſi minus fortè ex toto deſideriũ tuũ expleat cõmẽ-
tarius is. Scis enim diſciplinas multifidas huiuſmodi
haud facilè paucis poſſe verſibus cõprehẽdi, ſic vt ſer-
uata ad plenũ methodo ſua tradãtur. Etenim ſi quũ ve-
terũ illorum libros lecturi explicamus qui ſapiẽtia cæte
F ros antecelluere,nõnulla interdũ deeſſe videmus, quæ
dixiſſe præſtabat, nihil ſanè mirum ſi huic quoque ope
ri plurima certè (ne omnia dicã) defuerint eorum quæ
tradita oportuit: iis tamen qui mentem certè commo-
tam non habeãt (nedum iis qui eodem quo tu in phi-
loſophia habitu præditi ſint), iſta quoque ſatis eſſe vi-
deri poſſint,ex iis quæ tradidimus,ad ea quorum nullã
oratione mentionem fecimus, veluti manu quadam
deductis. Quod in ſcientiis etiam aliis vſu venire vide-
mus: vbi qui rem dignoſcere ſciuerint , iactis diſcipli-
G narum principiis,reliqua etiam quæ à principiis haben
tur,facilè comprehendunt. Verùm vrge quæſo propo-
ſitum , & nunc quidem votis nos confirmatos iuua, &
ad meliora traducito: nunc verò colloquiis ſanis men-
tem noſtram repurgato , conſiliiſque nos grauibus ad
ea hortare quæ deceant. Neque enim habeo cui magis
quàm tibi obtemperem , qui & velis optima, & philo-
ſopheris , nouerímque te placitis inhærere veris philo
ſophiæ ,noſtríque vnà curam gerere. Quòd ſi ea præbe-
bitur temporum occaſio vt mutua frui conſuetudine
H diutius poſſimus , multa à nobis quæſitum iri ſperaue-
rim ad philoſophiam opportuna , & ad rerum cogni-
tionis profectum ſuppeditatura. Quod Deus faxit vt ad
hæc aliquando tandem annuere poſſimus , rerúmque
ordini intelligibilium inhiare , bonorúmque inde fru-
ctum percipere : videréque ea ac pati quæ nunc mens

illecebrosi allectamēti seductione velut ebria, summo quodam attactu, sic ratione tenus percipit: in te verò mens, vt quæ exquisitè contempletur, non redit ad blāditias hasce & illecebras. Quòd si vnà ita purè nitidéque philosophemur, dabitur fortasse, quorum nunc rationes ignoram⁹, exquisitius ea introspicere. Quod quū tributum nobis à natura sit, sic fit vt primas magis causas amplexemur: vnde si semel à contēplationibus illis collapsi decidamus, arduus videatur ad ea regressus: lōgéque à facultate quæ eò retrahat summotus. Quòd si quando quæ cōtemplatione assequutus es, dignabere nobis quoque impertiri, trāsmissis ita in nos pulcherrimis mētis tuæ visis, cum hoc te maximè dignū feceris, tū verò mētis cōmunicationē natura inesse omnib⁹ ostenderis. & si inde nos summoueat rerū meliorū inscitia, simul illud quoq; fortè præstiteris, vt pars animæ intellectualis nostræ, quæ iā fere extīcta elāguit, restituta exsuscitetur, à tēq; ita persuasi ad meliora nitamur.

AMPLISSIMO PROFESSORVM MEDICINAE APVD PARISIORVM *Lutetiam collegio, Iacobus Gopylus S.*

QVVM Actuarij libros de urinis, ab Ambrosio Leone Nolano in Latinum sermonem conuersos, ad tria exemplaria Græca recensuissem, multáque comperissem malè è Græcis conuersa, tantam obscuritatem afferre ut à paucis intelligerentur: locos omnes in quibus interpres auctoris sensum non exposuit, uel exemplaris quod sequebatur, uitio falsus est, emendaui simpliciter, & sine ulla exornatione, quòd res ad explicandum difficiles sint, & ὁμοειδεῖς, nec tam αἰθπρογεγραφεῖσθαι possunt quàm uidentur. Id tamen perfecisse D. Iacobi Hollerij medici doctissimi, qui multis huius auctoris locis magnam lucem attulit, opera mihi uideor, ut magno cum fructu hi commentarij legi possint: sine quibus ἡ περὶ διαγνώσεως πραγματεία absoluta esse non potest. In quo mihi ipse non assentiar, nisi planè idem probetis: uestro enim iudicio stare uolo. Valete.

ANNOTATIO CAPITVM EORVM QVAE IN LIBRO DE DIFFEtiis vrinarum continentur.

ACTVARII DE DIFFERENTIIS VRINARVM LIBER.

Ab Ambrosio Leone Nolano Latinus factus, ad Græcorum autem exemplarium fidem à Iacobo Gopylo recognitus.

Præfatio.

QVVM magno olim studio in iis versarer quæ gratiam & delectationē tantisper adferunt dum leguntur, dignum aliquid alacritate atq; egregia illa mea voluntate posteris relinquere in animo habebā. Verùm quum aliis disciplinis eruditus, in re bus tamen inanibus operā ponerem, deserendum hoc studium putaui, in eámque commentationem mihi incumbendū duxi, quæ (siqua in me scribendi facultas esset) vtilitatem aliquam cæteris adferret. Siquidem qui argumenta hæc inania tractant, magnam dicendi vim, qua persuadeant, cum venustate cō iunctam adferant oportet, qua nos eatenus indigemus vt sermone res ipsas ostendere possimus. Siquis autem optima argumenta tractanda susceperit, etsi elegantis orationis ornatus ei defuerit, persuasurum tamen eis qui vtilitatem audierint quam sermone pollicitus fuerit, puto: atque ita eos damnum quod ex incompta oratione erit, toleranter laturos. Quæ quum considerarem, neglecto orationis ornatu, dicendi genus quod simplex ratio postulat, amplexus sum. Ita enim simplicibus & orationis artificio minimè eruditis vtilitatem me allaturū putaui. Quum igitur multiplex variúmque sit scribēdi argumentum, aliique alia dicant & suadeant: nullū tamē maiore omnium approbatione quàm quod de humani corporis natura est, tractādū suscepim⁹. Etenim siqui neq; de corpore, neq; de anima quicquā scripserint, sic probantur vt magnā hominū vitæ vtilitatē attulisse videātur: multo magis laudandi sunt qui ea literis mādarūt, quibus humani corporis natura cōprehenditur. Quare quū hæc ita se habeant, lubētius in his versabor quæ vtilitatē aliquā allatura sunt, quàm in iis quæ delectationem aliquā tantisper allatura sunt dum audiuntur. Varia igitur quum sit humani corporis consideratio (alia enim de elementis, alia de fœtus formatione, alia de corporum incisione tractatio est), tractationi quæ de morbis est, quum & ipsa varia & multiplex sit, quatenus ad eorū cognitionē pertinet insistā.

QVOD TRACTATIO DE VRINIS VTILIS SIT, CAP. I.

QVum multæ res sunt ex quibus morbos quibus affi cimur cognoscere possimus, tū quæ de vrinis tractatio est, ad morborū cognitionem multū cōfert. Quæ vna res me impulit vt hāc tractationē aggrederer, præsertim quū viderē rem hanc à nullo adhuc tractatā, simul & quā magno ea vsui esse possit. Igitur quū omnis de vrinis disputatio à nobis in quatuor partes diuisa sit, in differentiam, iudiciū, causam, & præuidentiam, differentias primùm (adiuuante Deo) attingam.

QVOD NEMO ANTIQVORVM NOBIS COGNItorum perfectè hanc rem tractarit, CAP. II.

QVandoquidem autem viri harum rerum periti, qui nos antecesserūt, parū accuratè de his, nescio quomodo scripsere. (Sapientissimus enim Hippocr. quū pauca quædam sparsim de vrinis dixisset, imperfectā tractationē reliquit. Galenus quoque huius rei maximè & ipse intelligens, hāc medicinæ partem parum accuratè tractasse videtur. Eatenus enim hanc attigit quatenus

vtique par erat ipſum perſuadere multitudini, vrinarũ
cõſiderationem humanis corporibus vtilem eſſe : quod
reliquum eſt neglexit. Quin & magnus Alexander &
Theophilus, ac alii quidam qui in hanc rem diligenti-
us quàm alii incubuiſſe videntur, hanc tractationem
imperfectam reliquerunt, vt qui ab ipſa velut experi-
entia orſi, neque differentias, neque cauſas, neque alia
quibus tractatio abſoluitur, poſuerint): quum, inquam,
medicam artem tum Hippocratis & Galeni monumen
tis, tum aliorum virorum qui poſt hos multa inuene-
runt, illuſtriſſimam atque excultiſſimam viderem: eam
verò partem quæ de vrinis veluti claudã, & aliquo qui
eam attolleret indigentem, hunc laborem mihi iniun-
xi, diſputationémque hanc (Dei immortalis verborum
ſuppeditatoris ope fretus) aggreſſus ſum. Si igitur à no
bis pro artis dignitate tractata ſit, gratia Deo agatur
omnis ſapientiæ nobis authori: quòd ſi quod cõtẽdeba
mus conſequuti non ſumus, nemo ob id nos reprehen-
dat, vt qui ꝙ volebamus & cõtẽdebamus nó obtinueri-
mus. humanũ enim eſt ab eo quod decet aberrare. Quin
potius iudicio præditus veniam det, & quæ haud rectè
dicta ſunt, expungat, in eorúmque locũm meliora ſub-
ſtituat. Vt enim nemo non laudauerit eorum egregiam
voluntatem qui quomodo libet de republica bene me-
reri ſtudent, ita malos bonóque publico inuidenteis ha
bere eos oportet, qui animi alacritatem eorum crimi-
nantur qui meliora ſequuntur. atque id quidem me à
crimine vindicauerit, quòd amicorum, qui me eò per-
traxerunt, precibus paruerim. Quum autem ars me-
dica quo loco vrinas tractat, manca ſit, futurúmque ſit
vt ob multorum reprehenſionem omnino negligatur,
de vrinis tractationem aggredi maximè rationi con-
ſentaneum mihi viſum eſt. Sic igitur ſermonem no-
ſtrum auſpicemur.

QVOD TRIA SVNT PRIMA PRINCIPIA EX quibus humanum corpus conſtituitur, CAP. III.

QVum tria ſint quæ vitam humanam conſtituant,
ſcilicet cor, hepar, & cerebrum, córque primas ha-
beat partes: vt quod ſit velut theſaurus naturalis calo-
ris ac vitalis roboris, & affectus ex quacunque cauſa tũ
ipſi accidentes, arteriarum perpetuo motu indicet, tũ
qui in reliquis corporis partibus fiunt, quæ cum eo ve-
luti principe communionem habent: hepar verò ſe-
cundæ dignitatis ſit, ac caloris cordi inſiti magis par-
ticeps ſit quàm aliæ corporis partes, idque per venam
cauam appellatam, quæ omnium venarum principium
eſt, ſicque ei faciendi ſanguinis vis ab opifice natura
cõmiſſa: tertium autem cerebrum ſit, ſenſum motúm-
que, ac actionem ἡγεμονικὴν corpori ſuppeditans: com-
municéntque inter ſe, ac conſortii lege patiantur: quũ
vna ſit in omnibus confluxio & conſpiratio, nos de vi
hepati inſita dicere propoſuimus. Siquidem hepar vim
ſanguinis efficiendi à natura habet: vrina verò ſangui-
nis colatura eſt. Sed vt ſermo clarior ſit, de ſanguinis
apparatu prius diſputare par eſt, deinde de vrina, vt ſer
mo ſerie quadam procedat.

DE APPARATV SANGVINIS, ET RELIQVOrũ humorũ. In quo, de vrinæ generatione, CAP. IIII.

CIbo igitur in ventriculo alterato & concocto, quũ
meſaraicæ venæ, quæ originem ab hepate habent,
per ramalem vocatam venam, vẽtriculum ipſum & in-
teſtina exſuxerint, & veluti emulſerint quod purius eſt,
cibum in chylum mutatum, tanquam per colum trahen
tes, ipſum ad cauã hepatis partem traiiciunt, virtutiq;
ſanguinis effectrici tradunt. Hic igitur, ſi nihil impedi-
mẽto fuerit, dum in ſanguinem alteratur, quicquid te-
nue ac acrius in eo fuerit, id omne veſica bilem excipi-
ens, ad gibbum hepatis collocata attrahit, pauco admo
dum exactam illã ſecretionem ad aliquam vtilitatem
effugiente: ſiquid autem terreſtris & melancholici hu-
moris genitũ ſit in ſanguine, idipſum lien qui è regio-
ne adiacet, attrahit, naturalibus quibuſdam tractioni-
bus, vnoquoque id quod proprium eſt attrahente. Ter-
tium verò, qui ſeroſus humor eſt, relinquitur: verumta
men non etiam in hoc loco humoris vacuatur, ſed ad
maiorem vſum ſeruatur à natura: quandoquidem tam

A ratione quàm ſenſu compertum eſt, ſanguinem craſſio
rem eſſe, ac ineptum ad penetrãdas venas paruas: hũc
verò humorem ſeroſum, & facilè tranſeuntem eſſe, tum
ob id natura indiſcretum ipſum ſeruauit, tum etiã quòd
ipſa erat à concauis hepatis partibus ad conuexas chy-
mum traiectura, & venæ cauæ coniunctura, ducẽte ſe-
roſo humore. Quæ deinde cõiunctos humores parũ al-
terauit in venæ cauæ ramo, qui à figura lãbda Græcæ li-
teræ, lambda vocatur: conceſſit renibus vt traherent &
ſecernerent ſeorſum humorem. Quantum verò ſangui-
nis reſtitit, id per venam labdeam atque amplam cor-
B dis, cæteris quæ deinceps ſunt venis diuiſum diſtribuit.
Sanguis verò qui hinc ad profundiora loca concedens,
cogitur in alterationem carnis, non priorem quam ha-
bebat rubedinem ſeruans, ſed à quarta vocata con-
coctione decidens in diminutam albedinem: quando-
quidem eiuſmodi concoctio ad valde remiſſam rube-
dinem, qui ſanguinis color eſt, ac in eam quæ carnis eſt
tranſmutat. In hac enim & reliquis partibus ſimilari-
bus finis nutritionis eſt. Et quãtum cõgruens atque pu-
C rum illic eſt ingenitum, idrori perſimile fit indicibili
naturæ diſpenſatione. Quoniam verò illic etiã ſuper-
flua congeri ab exacta illa concoctione neceſſe eſt, hæc
ſi ſubtilia & magis aeria ſint, oportet vt ita diſſoluta
per occultã ſpirationẽ, abeãt, ſenſum ipſum latẽtia. Sed
quoniã aliquid nos fugit, id ſermoni adiiciendum eſt.

DE EXCREMENTIS QVAE IN VNAQVAQVE concoctione excernuntur, CAP. V.

QVatuor ſunt (vt arbitror) concoctiones generales,
quæ in diuerſis locis corporis fiunt: prima in ven-
D tre, ſecunda in ramali vena meſaraicíſve, & in caua par
te hepatis, quemadmodum tertia in gibba hepatis par-
te ac venis quæ hinc proficiſcuntur. Vltima in extremis
corporis partibus: & in illis fit appoſitio quædam & cõ
pago atque aſſimilatio. Harum cõcoctionũ primæ ex-
crementa ſunt quæ vomuntur, atque per ventrem de-
ſcendunt: ſecundæ verò humores ſunt alterius ſpeciei:
tertiæ ſunt vrina, & quæ vrinæ ſubſiſtentia continen-
tur: in vltima & quarta ſuperfluunt tam ea quæ laten-
ter per ſpirationem abeunt, quum ſubtilia ſint, quàm
E quæ craſſiora quum ſint in ſuperficie, velut efflorefcũt.
Quũ igitur omnes cõcoctiones hæ proprium munus o-
beant, tunc vrinæ congruum colorem atque conſiſten-
tiã oſtendunt, & contenta proprium locum habentia,
& læuia, & æquabilia conſpiciuntur. Vrina enim (inquit
Hippocr.) optima eſt illa, quæ albam & læuem & æqua-
bilem hypoſtaſin habet. item alii quidam perficiendo
definitionem dixêre, Vrina optima eſt, quæ ſit homi-
nis ſecundum omnia temperati, ac magnitudine reſpõ
F dente ei quod bibitum eſt, colore ſubaureo vel ſubcro-
ceo: hypoſtaſi verò alba, læui & æquabili. Nanque per
quaſcunque cõcoctiones contigerit ſanguinem aber-
rare ab eo quod decet, vrina etiã manifeſtè trãſmuta-
tur: atq; per quas cauſas trãſmutata ſit, indicat inueni-
re. ſiquidem humoris qui in venis eſt, per totum cor-
pus concedentis excrementa, apparent in matellis. De-
center hæc certò oſtendere poſſunt quomodo peccatũ
eſt in concoctionibus, veluti clarè res apparet in abſceſ
ſibus. Nãque ſi album, & læue, & parũ vel nihil olens flu
xerit pus, neque quicquam diuerſi generis continue-
G rit, demonſtrat bonam vlceris fieri concoctionẽ: ſi ve-
rò quicquam horum defecerit, indicat concoctionem
peccaſſe: ita vt hinc liceat coniectare, vel malignũ red-
ditũ eſſe vlcus, vel retardari, vel nigreſcere, vel aliquid
maius vel minus pati, ad proportionẽ peccati quod in
cõcoctione fuit. Ita in vrinis videre eſt: nãque quãtita-
tes vrinarum ſi minus ſeruauerint proportionẽ, & con-
ſiſtentiæ non ſeruauerint mediocritatem: colores verò
ſi ſuſceperint tincturæ intentionem vel remiſſionẽ: con
tenta autẽ neque cõſiſtentiã, neque colorem, neque lo
H cum, neque læuitatem & æquabilitatẽ ſeruauerint, de-
center ſignificauerint effugiſſe naturæ ſtatum, & mode
rationem ipſam, atque noxam aliquam tum aliquã fa-
ctam eſſe in corpore. Siquidem magnas intemperatu-
ras ſimilariũ & organicarũ partiũ, & obſtructiones, &
intẽſos humores, cõcoctionéſq;, & cruditates, atq; reli-

quas quaſque non contemnendas paſſiones,vrinæ ipſæ demonſtrant illi qui inuentis methodis vſus fuerit.

ADVERSVS EOS QVI OPINANTVR INVTILEM eſſe conſiderationem vrinarum, CAP. VI.

QVoniam quidam tractationem de vrinis vt rem inutilem aſpernantur, contendúntque obnixè nihil conferre vel ad iudicium,vel ad præuidentiam,ouium, vel equorum,vel canum,vel aliorum animalium,vrinis imperitos decipiētes, nos aduerſus eos hæc paucula vbi dixerimus , reliqua deinceps explicanda aggrediemur. Quum igitur vrinam eſſe colaturam ſanguinis dictum ſit à viris harum rerum peritis, & quæ memorata ſunt animalia ſāguinea natura ſint, quid miri erit,ſi & vrinæ horum animalium ad vrinas hominum mutuam quandam rationem habuerint? Ea certè ratione vrinæ hominum & animaliū illorū inter ſe differre poterunt, quòd non eandē cōcoctionē in omnibus fieri cōtingat: ſiquidem neque alimenta , neque exercitia,neque genuinæ vires & temperaturæ omnibus eædem ſunt. Neque mirari id oportet in iis animalibus quæ ſpecie differunt: quum vel maximè animalium eorūdem ſpecie, atque ſanorum vrinæ multo differentes inſpiciantur, ob differentias temperaturæ,& alimentorum,& ætatū, & conſuetudinum, & locorum, & eorum omnium quæ aliud alterare ſolent.Nam interdum vrinæ quæ in quibuſdam ſanis cernuntur , in aliis ægrotantibus eædem ſpectantur . Senum quoque vrinæ ſi in pueris inſpiciantur, demonſtrāt eos minus rectè habere:& quæ puerorum ſunt,in ſenibus ſi inſpiciantur , oſtendunt in eis ſanitatē perturbatam eſſe. Quinetiam in ægrotantibus multas differentias videris, ſecundum morborum qui contingunt differentias.Itaque interdum contingit animalium irrationalium vrinis,ſimiles eſſe vrinas malè ſanorum hominum: quemadmodum ait Hippocr. de conturbatis vrinis hominū, quæ ſimiles ſunt vrinis iumentorū.At verò ipſe aliquādo decreui de vrinis quæ vidētur in animalibus nobis coſueſcētibus, tractare,ne à verſutis hominib⁹ nobis imponatur.Sed quū intēpeſtiuum cenſerē cum his ludere, qui ſtulta in naturā loquūtur(otio enim abuti iure is dici poſſit,qui inde artē laudare conetur,præſertim quū intelligat cōtingere,vt brutorū vrinæ cum hominum vrinis ſpecie,in quibuſdam affectibus conueniāt):quum,inquam, intempeſtiuum hunc ſermonem ſuperuacaneum eſſe ducerem,& ea quæ ſatis eſſe debent,antè oſtendiſſem, his qui in re ſeria & graui ludunt, ab eis abſtinui. reliqua nunc oratione perſequi tempeſtiuum fuerit.

QVOD NIHIL E SIGNIFICANTIBVS PASSIONES,ſufficiens ſit ad vniuerſam conſiderationem de paſſionibus, CAP. VII.

CVpiēti vel exquiſitè dignoſcere,vel prædicere morbos qui accidunt , non ſolùm opus eſt cognoſcere vrinarū differentias,vbi etiam ipſæ vrinæ ſolæ ſatis eſſe videntur, ad infeſtantes morbos conſiderandos,verumetiam pulſus ipſos tangere, atque deiectiones ſpectare,& motionem reſpirationis,& poſituram faciei,& corporis totius decubitū,atque linguæ prolationem:vt horū vnoquoq; propriū munus ſuppeditāte, nō etiā ex iſtimatis ipſis qui mutuis afficiantur affectibus , reddi poſſit certum iudicium,& præuidentia certa. Pulſus enim primùm vim caliditatis & frigiditatis indicant:vrinæ verò demonſtrant quantitatem,& qualitatem humorum:deiectiones oſtendunt ventris concoctiones,& cruditates:ſermonis enim pronuntiatio teſtatur actionem virtutis rationalis. Qualitates inſuper decubitus totius corporis,ac faciei affectus,alia quædam tibi demonſtrant,veluti ex aliis libris cognoſcere eſt : quādoquidem neque pulſus ipſi omnes morbos,neque deiectiones,neque vrinæ,neque alia quæ inuēta ſunt ad faciendū iudicium de morbis qui nos affligunt, detegūt: ſed horum alia aliis promptiora ad cognoſcendas ægritudines.Et quantum ad vniuerſalem paſſionum conſiderationem faciendam, cōtemplatio de vrinis creditur eſſe poſt pulſus:quātum etiam poſt ſpiritus, humorū ſubſtantia per omnia trāſit: tutior tamē & prōptior diſciplina de vrinis, quàm quæ de pulſibus eſt , extitit. nam quæ de vrinis diſciplina eſt, omnia ſub oculos exponit:illa verò rem omnem tactui cōmittit. Et fortè facilius eſt viſu quàm tactu iudicare, & prorſus exactam cognitionem capere:quare prōptius vrinarum doctrina diiudicabuntur paſſiones.At verò diiudicaturo paſſiones per pulſuum tactus, opus eſt puro intellectu, atque manus optimo ſenſu,& attenſione ſumma:vt diligenter metiri valeat motionum ſpacia,atque quietum & ſpaciorum tempora , & intercedentes ſpiſſitudines, & quæcunque de pulſibus diſciplina pertractat. Quæ quidem etſi exacta ſint,& ſuſcepta ad iudicādas ægritudines , tamen difficilia ad comprehendendum ſunt. Verumtamen illum qui vtramque cognitionē de pulſu & vrina callueri,aut nihil,aut perparum fugerit, quod & ad iudicium & præuidentiam conducit : ſicuti & qui altera deſtitutus, in multos errores incidit , non minus conferente diſciplina de vrina ad indicandas ægritudines,quàm diſciplina de pulſibus.Sed tamen hæc eo pacto iacta ſint. Nunc verò quum propoſuiſſemus de vrinarum differentiis diſputare , primùm de differentiis colorū facta diſputatione,deinde de reliquis dicemus, veluti quæcunque in vrinis inſpiciuntur. Quot igitur ſpecies colorum in vrinis ſigillatim appareant,non facilè eſt docere,quòd plurimi colores ob quaſdā humorum miſtiones atque concoctiones inſpiciuntur.Licet tamen ex his principales ſpecies ratione definire , vt à quibuſdam definitis ſignis etiam cæteros colores coniectare,qui definiti ratione hactenus non ſunt,defectu nominum propriorum.

DE DIFFERENTIIS COLORVM QVI IN CORpore vrinæ videntur, CAP. VIII.

VRinarū aliæ ſunt albæ, aliæ ſpiceæ , aliæ aureæ,aliæ croceæ,aliæ rubeæ,aliæ vineæ,aliæ paſſeæ,aliæ venetæ,aliæ nigræ. Nec in hiſce omnes ſpecies colorum abſolutæ ſunt, ſed etiam in horū mediis & ſubmediis, tanquam hinc plures eſſent collectæ colorum ſpecies. Albarum verò vrinarū aliæ ſunt cryſtalleæ,aliæ niueæ, aliæ vt aqua pura:& hæ ipſæ ſunt ſūmæ albedinis. Quoniam verò colorum genera capiunt intenſionem & remiſſionem,quæ memorata ſunt , albedinis intenſæ habentur.Poſt hæc referamus quot ſint albedinis remiſſæ. nanque à ſumma albedine remiſſus color extitit lacteus:ita vocatus , quòd ſimilis ſit lacti , qui melior eſt aqueo , & cryſtalleo,ſed tanto interuallo à glauco (qui ſecundum lacteum eſt) relinquitur, quanto charopus à glauci albedine diſcedit. Nam glaucus color eſt veluti cornu pellucidū:charopus verò,qui ſimilis eſt pilis ſubalbidis cameli,vel vngui lapillo ſic appellato. At verò poſtquā aliquā tincturā vrinæ capiunt, lōgè à cruditate diſcedētes, primùm ſubſpiceæ exiſtunt , deinde ſpiceæ, ita vt aliæ videantur ſimiles bili quæ mediocriter ferueri infuſa humori , aliæ verò ei quæ multum feruerit. Quòd ſi cupieris aliā cōparationem,illa hæc eſt: puta humorē corticis,& cici mali punici decocti. Neq; contendā de ſuccis perquā ſimilibus,& de nomine ſpicei coloris,quod ob conſuetudinē neminē fugit. Igitur ſi parū eiuſmodi ſpicei humoris expreſſi inieceris ſucco alicui claro,ſubſpiceū colorē:& ſi plus addideris ex eodē,effeceris colorē ſpiceū, quorum alter ab altero capit appellationē.Porro quū cōcoctio proceſſerit, tū tinctura plus colorabit ſpiceū:atq; ſuffuluæ,ſiue ſubaureæ dicas,vrinæ (quas mediocres & tēperatas eſſe inter omnes ratione cōpertū eſt)gignūtur,quæque nō vſquequaq; ſimiles ſūt puro auro.Poſt haſce vrina eſt aurea, ſiue fulua vocata,quæ poti⁹ obrizo ac puro auro ſimilis eſt. Diſcere poteris id ipſū ſi verſat⁹ fueris in cōclaui, vbi diuitū pecuniæ reponūtur, ſi tibi aurū purū nō fuerit.Subcrocea verò vrina poſt haſce collocatur,quæ colore ſimilis eſt cartamo. Nouerūt ꝙ plurimi florē herbæ hui⁹ vocati cartami,qui colore īferior eſt flore croci: quāobrē hinc oportet æſtimare colorē ſubcroceū.Quæ vrina verò eſt exactè crocea , hæc nihilo differre videtur à croco Coryceo: quum omnes croci aliorum locorū differāt præſtantia coloris à croco Coryceo. Verūtamē ne nominis peregrinitate fallaris,opinatus crocum

Coryceum valde differre colore à reliquis crocis, ego A
loco huius tibi propono crocum qui ab Atho importa-
tur,cuius colore duce tu procedas. Verū nec te oportet
animum intendere coloribus qui apparēt in cartamo,
& croco:non enim parū aberraueris (ſubrubei enim &
rubei illorū colores ſunt), ſed intēdas coloribus illorū,
quū illorū flores fuerint ex aqua triti. Sequūtur haſce
vrinæ ſubrubeæ atq; rubeæ:quib⁹ſatis fuerint ad rei hu
ius oſtēſionē colores qui apparēt in cartamo & croco,
vt dictū eſt. Id etiā diſcas ſi ſubrubeū colorē eſſe ſimi-
lē intellexeris Armenio bolo & Lēnio ſigillo : rubeum B
verò & puniceū ſimilē cogitaueris illis pomis quæ ru-
beū colorem præ ſe ferunt, veluti ceraſis, malis,& aliis
id genus quæ leuitate corticis,& maturitate, coloribus
differre videntur. Vrina vinea memoratis ſuccidit,
quæ nomen id accepit à vino quàm rubrum eſt nigrio
re,colorémque hepatis habet. Quamobrem oportet eū
qui ſæpe viderit hepar animalis irrationalis,ſi non ho-
minis,& ſæpe vinū huius coloris biberit,inde vineū co
lorē æſtimare. Memini ſæpenumero eiuſmodi vinū in
foro vidiſſe à mercatoribus conuectum, quod adeo e- C
rat vineo colore perfuſum, vt cados etiam quibus ve-
ctum fuerat,proprio colore infeciſſet. Quinetiam pa-
rum eiuſmodi vini plurimæ aquæ miſtum, etiam rubi-
cundo colore ſpectatur. Paſſeus verò color eſt, qui ex
intenſione vini conſtat, maximè ſimilis paſſo, quod
& hepſema dicitur : fit autem (quandoquidem & ſunt
qui hoc ignorant) ex muſto decocto vſque ad tertiam
partem. Addit quoque & orationis claritati ceraſi fru-
ctus color,qui ad nigredinem inclinat. Iam verò vbi
de paſſeo colore nouiſti exactè,nūc reliquos diſce. Ve- D
netus vel cæruleus dicas,color omnibus(vt arbitror)no
tus eſt,qui ex puro albo atque nigro æqua ratione per-
mixtis,gignitur. Et ſi idipſum etiam ſenſu velis noſ-
ſe,ceruſſam, vel albiſſimam calcem, vel aliquid aliud
ſimile,atramento, vel pici, vel bitumini, aliiſque ſin-
ceris nigris ſi miſcueris æquis ponderibus, venetum
colorem eo modo productum videris. Verūtamen de
viridi colore vbi primùm hoc modo diſputarimus, &
de oleaceo,& liuido, deinde de nigris dicemus. Vi-
ridium igitur colorum alius eſt,vt qui in foliis braſſi- E
cæ,alius, vt qui in foliis graminis, ærugine & ſmara-
gdo,ita vt ex his acceperint appellationem. Diſce-
re ergo oportet colores hos è rerum illarū coloribus,
illos hiſce conferendo. At verò oleacearum hoc mo-
do genere communi appellatarum vrinarum,alia appa
rentiam habet olei,alia eſt olei coloris, alia oleacea eſt,
quæ generi cognominis eſt.De colore verò primæ ſpe-
ciei harum trium ambigitur,an aqueus,an oleaceus ſit,
ob tenuitatem coloris tingentis humorem : in ſecunda F
verò ſpecie color olei euidens,vrinæ colorē intendens.
Oleaceam verò vrinam,quæ tertia eſt ſpecies,ratio de-
finiuit,quòd colori olei ſimilis ſit : ſed tamē hæ ſpecies
non ſunt craſſæ ſubſtantiæ, & coloris intenſi,ſed potius
ſunt ſubſtantiæ ſubtilis. Quæ verò ſunt intenſi coloris,
illæ potius congruunt cū ſpeciebus quæ ſub genere vi-
ridium collocantur. Quoniam verò ſufficiēter dictum
eſt de differentiis viridium & oleacearum vrinarum,
conſequēs eſt dicamus de liuidis & nigris vrinis appa-
rentibus. Liuidum igitur colorem eſſe plumbi colorem G
ſiquis dixerit, magnam claritatem rei attulerit: quare
& ex hoc illum coniicere oportet. Verūtamen tantum
ad nigrum accedit, quantum à colore veneto recedit.
Quamobrem ſi dupli rationē nigrum ad album in mi-
ſtione habebit, hinc exactè cognoſci poſſunt, quæ ſint
liuida.atque ita eiuſmodi liuida ſe habent.Nigros verò
colores nemo(vt arbitror)ignorat,qui cunctis euiden-
tes ſunt. Harum igitur rerum ſtudio deditum,oportet
commemoratos colores apud ſe expendere, eóſque in
animi tabellis depingere, vt qui per eos multa diiudi- H
caturus atq; præcogniturus ſit. Cogitare inſuper eum
oportet,an colores qui definiti non ſunt propter nomi
nū propriorū paupertatē,ſupra dictos colores remiſſos
& dilutos,an intenſos & ſaturos habeant. Itaque ſiquis
deſcriptos à nobis colores rectè nouerit, facilè eos qui
ab eis deciderūt noſſe poterit. Quare nō eſt quod diuti⁹
tractationi de colorum differentiis inſiſtamus.Fūdan-
tibus enim diſciplinæ partem, ſi explicata ſint ea quæ
decent artem, hæc ſatis ſunt. Et ſæpe ſi quiſquam non
omnes colligens,dixerit colores qui poſſunt conſtitui,
illi tamen qui collecti ſunt ſatis eſſe poſſunt ad diſcipli
næ vſuram eis. Eo itaque pacto finē ſortiatur oratio
quæ eſt de differentiis colorum vrinarū. Verumtamē
hîc confert diſputare de differentiis ſubſtantiarū,quæ
ſunt corporis vrinæ.

DE DIFFERENTIIS SVBSTANTIARVM ipſius vrinæ. CAP. IX.

VRinæ in matulis emictæ, omnes fere ſubtiles appa
rent,quum calidæ adhuc ſunt. Calor enim natura-
lis eatenus præſtans, non ſinit vt flumē ipſum quod v-
rinæ corpus eſt, cogatur atq; craſſeſcat propter aliquā
cauſam. Verumtamen calore eo abeunte, aliquæ vri-
næ velociter, aliquæ tardè craſſeſcūt : quemadmodum
aliquæ craſſæ emeiuntur, aliquæ contrà vt mictæ ſunt,
ita manent. Craſſeſcentiū verò aliquæ tenuātur,aliquæ
indiſcretæ,vt à principio erāt,manent. Quinetiam hu-
iuſmodi craſſeſcentiū, aliæ perquam mediocriter craſ-
ſeſcunt turbidis ſimiles,aliæ magis craſſeſcūt,aliæ plu
rimum.Oportet etiam differentias quæ in hiſce ſecun-
dum magis & minus ſunt,intelligere. Quæ verò tenuan
tur,aliæ quòd craſſius continebant, id in fundum ma-
tulæ colligunt: ſed ipſæ etiam craſſæ reſtant,aut turbi-
dæ,aut temperatæ,& tenues remanent,craſſitudine to-
ta in fundum concedente. Quamobrem oportet diligē
ter etiam ediſcere differentias harum quæ non parum
conferent diſputationibus quæ de iudicio & præuiden
tia habebuntur. Eodem modo oportet diſcere differen
tias vrinarū tenuium,tāquam nō omnes eadem tenui-
tate conſiſterent,ſed earum alias valde tenues eſſe, ni-
hilq; differētes ab aqua tenuiſſima:alias ab hui⁹ ſubſtā-
tia diſceſſiſſe : quinetiā alias tenuiores eſſe,alias decli-
nare ad mediocrē cōſiſtentiā. Atque ex his ſufficiēter
dictū eſſe de differētiis ſubſtantiarū exiſtimari poteſt.

ADVERSVS EOS QVI OPINATI SVNT cauſā qua craſſeſcunt vrinæ, eſſe à frigore foris aſſiſtēte. CAP. X.

SEd quoniam non defuerunt imperiti iudicandi de
vrinis,qui vrinas ipſas non proprietate quadam diſ-
poſitionum eis contingentium,ſed externo frigore ac-
cidente craſſeſcere putauerint:idque fieri credunt ma-
ximè vbi viderint mictas vrinas tenues paulo pòſt craſ
ſeſcere,idcirco aduerſus eos conuertenda oratio eſt,&
quomodo ipſi decipiantur,demonſtrandū. Aiunt ſece-
dente calore ab vrinis, frigidum vincēs quod foris eſt,
ipſas craſſas facere. At verò id tantùm abeſt à veritate,
vt ab iis quæ quotidie cernūtur, cognoſcere ſit eorum
ignorātiam, videlicet quum ſemper vrinæ obiectæ ex-
terno aeri frigido,non ſemper craſſeſcāt. Adhæc veri-
ſimile eſt aliquando vrinas craſſeſcere, quum ſcilicet
ambiēs aer fuerit perquam frigidus: at ſi vrinæ ſub dio
etiā pernoctauerint, fortaſſe gelaſcent potius ꝙ craſſe-
ſcent. Adde quòd ſi vrinæ ad occurrens frigus ſemper
craſſeſcerent,ob caliditatē ambientis aeris tenuari poſ-
ſent : ſed tamen videre licet hyeme vrinas tenuiſſimas
manere, nec vnquam ab externa frigiditate ſuperari,
& æſtate craſſiſſimas,calido nihil diſſoluente. Quid e-
tiam dicent oculati vrinarum ſpectatores, vbi hodie
viderint vrinam tenuem,cras autem caſſeſcere,eodem
aere nos ambiente vtriuſque diei conſtituto? At ve-
rò quonam pacto poterunt præuidere quidnam ſibi
velit ea mutatio,& quas ob cauſas fieri contingat? mi-
hi videntur multum delirare, excidentes à veritate.
Quibus autem ſignis in vrinis nouerint multitudinem
humorum, aut eorum craſſitudinem, aut concoctionis
principium,non potentes in totum definire vrinarum
craſſitudinem? Præter hæc eorum rationem ſtabilire
conati ſunt,matulam in aqua calida ponentes, eámque
ad breue aliquod tempus calido occurrentem, oſten-
dunt tenuem factam,nequeuntes intelligere, quòd ca-
lidum artificiale non minus quàm naturale vrinas diſ-
ſoluere poſſit,ſi aliquid craſſitudinis habeant. ſed ne
hoc quidem ſatis eſt eis ad defēſionē. Quòd ſi duæ ma-

tulæ in eodẽ aere poſitæ ſint, altera craſſeſcat,altera ita A
vt erat appareat, quiſnam huius reddere aliquã ratio-
nem poterit, niſi eam quam nos ſuo in loco reddituri
ſumus? Siquidem ſi aeris ambientis frigiditatem cau-
ſam faciant,vereor ne decipi conuincantur,altera ma-
tula tenui manẽte. Verùm quum magnam eorum rudi-
tatem quod à nobis dictũ eſt ſatis redarguat, ad ea quæ
cõſequuntur pergamus. Quum igitur demonſtratum
ſit,quòd vrinarum aliæ craſſæ ſint,aliæ tenues,aliæ me-
diocres,diuiſerimúſque eas vt decebat,nunc operæpre
tium erit vt.de differentiis eorũ quæ in vrinis inſiſtũt, B
diſputemus.

DE DIFFERENTIIS COLORVM EARVM RE-
rum quæ in vrinis continentur. CAP. XI.

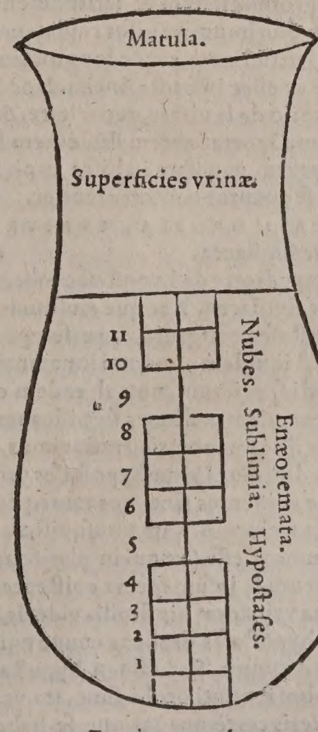
VRinarum quæ ſecundum naturam ſunt,contenta ſi
alba,& læuia,& æquabilia fuerint, atque ſubſtantia
mediocri,& ad fundum matulæ conceſſerint,tunc ter-
tia concoctio ſecundum naturam perfecta eſt. Verum-
tamen ſi cõtenta ea exceſſerint, vel defecerint ab eiuſ-
modi indiciis quæ ſecundum naturam ſunt, etiam ſa-
nitas deprauata eſſe demonſtratur. Dicendum ergo pri C
mùm de coloribus quos in hiſce eſſe contingit: deinde
de reliquis congruente oratione tractandũ.Igitur con
tentorum alia ſunt colore mediocri,quæ ſecundum na
turam ſubalbida eſſe volunt: alia decidẽtia ab hac ipſa
mediocritate,quorum alia ſunt intenſa albedine, alia
verò ſubſpicea atq; ſpicea, alia verò procedẽtia magis
colorantur,adeo vt videantur bilea,atque orobea, etiã
ſubrubea,& rubea,& cruenta,& vmbrida,& veneta,at-
que nigra.Hi ipſi & huiuſmodi ſunt colores contento-
rum in vrinis.Sed tamen ex hiſce oportet conſiderare D
de aliis coloribus qui nunc dicti non ſunt,quemadmo-
dum in capite De differentiis colorum corporis vrinæ,
diſputauimus.Sed de differentiis colorum contentorũ
quambreuiſſime fieri potuit ſic dictum eſt, nũc de eo-
rum ſubſtantia dicemus.

DE DIFFERENTIIS SVBSTANTIAE CONTEN-
torum in vrinis. CAP. XII.

MEdiocritas ſubſtantiæ cõtentorum in vrinis, qua-
lis ſit,experientia docuit. Sed vt ratione quoque
definita ſit,hoc pacto dicimus de ſubſtantia mediocri E
contentorum.Contenta quæ mediocri ſunt ſubſtantia,
craſſiora ſunt ipſo humore toto vrinæ: ob hanc etiam
rationem manifeſtum viſui extitit, nec ita habet vt ſic
viſio tranſeat per ipſum contentum,vt tranſit per hu-
morem vrinæ. At verò quia de mediocri ſubſtãtia hu-
moris vrinarum ſuperius orationẽ audiuiſti, licet iam
tibi(tanquam facto principio à certo ſigno)poſſe & te-
nuia & craſſa contenta cognoſcere, quanuis decentia
explicentur à nobis hoc pacto.Tenuium contentorum
quæ magis conſentiunt cum colore corporis vrinæ, eæ F
minus apparent quàm quæ magis diſcrepant à colore
corporis vrinæ.quare oportet etiam hoc pacto ratione
definire.Nam horum ipſorum quædam parum decidẽ-
re à mediocritate,quædam magis, quæ ſanè non facilè
quiſpiam videat: quædam verò plurimum decidunt,
quæ vix etiamſi radium ſolis per matulam traieceris,
videre poteris.Contentorum autem quæ verſus craſſi-
tudinem à mediocritate vergunt,quædam paruo craſ-
ſiora videntur,ita vt non facilè viſus eã penetret, quæ-
dam magis vergunt, ita vt viſus in ipſis terminetur:ra-
tione verò putatur plus etiã craſſitudinis ineſſe. Quæ- G
dam etiam plurimum vergunt, vt nihilominus quàm
viſus,ratio ipſa terminetur.non enim poſſibile eſt craſ-
ſitudinem maiorem reperire illa quæ in contentis eſt
quæ ſubſtantia ſimilia ſunt puri. Scire autem oportet
hæc nos dicere ea ratione qua diceretur de omnibus
contentis, ſiue hæc fuerint tertiæ concoctionis, veluti
ſuperfluitates, ſiue humorum crudorum ſegmẽta, ſiue
pus,ſiue internorum vaſorum fruſtula.Iudicia nanque
de ipſis(concedente Deo) ſuis in locis referemus.nunc H
verò quæ deinceps ſequuntur,per ſeriem dicamus.

DE DIFFERENTIIS LOCORVM CONTENTO-
rum in vrinis. CAP. XIII.

ALtitudine igitur corporis vrinæ trifariam diuiſa,vt
in fundum & imam regionem matulæ,ſuperficiem
ſupremámve regionem,vtraſúmque harum extremita
tum medium, ea contenta quæ in fundum matulæ de-
ſcendunt,hypoſtaſes(hoc eſt ſubiecta)vocauêre qui ha
rum rerum periti fuerunt, à verbo ὑφίστασθαι,videlicet,
præpoſitione Sub ſignificante infernam habitudinem:
quæ verò conceſſerunt ad medium totius altitudinis,
appellauerunt ἐναιωρήματα(hoc eſt, ſublationes) vel di-
cas ſublimia,arbitror deriuantes ab elatione,tanquam
æquo ſpatio ſecederent ab vtriſque extremis.Quæ ve-
rò peruenerunt vſque ad ſuperficiem,vocauêre nubes,
tanquam à terra ſummè ſecederent, putantes fundum
matulæ proportione reſpondere ipſi terræ, quoniã ad
ipſum fundum grauia deſcendunt. Communi & gene-
rali nomine hæc omnia παρυφιστάμενα (hoc eſt contenta)
dicta ſunt,eo quòd in qualibet altitudinis parte corpo
ris vrinæ inſiſtant & contineantur. Atque eo pacto de
loco contentorum iam pridẽ medici diſputarunt, tan-
quam principia ponerent eorum quæ in arte medica
ſunt thorematum.Sed tamen licet quoque diuidere ſer
monem hoc pacto: quæ diuiſio multum conferet & ad
iudicia & præuidentias.Igitur hypoſtaſium (vti autem
oportet hoc modo poſitis nominibus)aliæ occupauêre
locum inculpabilem,quum neque totæ tangant fundũ
matulæ,neque abiungantur ab eo: aliæ verò quæ pro-
prium & inculpabilem reliquerunt, quæ quoque diui-
duntur ratione. Nãque earum aliæ totæ hærent fundo,
aliæ minus, ac pluſquam eis conueniat,abiunguntur,
veluti ſibi definitum locum defugere conantes.Enæo-
remata verò quæ exactè medium locum totius conſe-
cuta ſunt, hæc exactam rationem enæorematum ade-
pta ſunt, quæ verò ſiue inferius, ſiue ſuperius quàm
medium eſt,manſerint,hæc quoque ſublimia appellata
ſunt abuſu nominationis.nam ab vtriſque extremis ſe-
ceſſerunt. Plurimum verò hæc ita definita tractationi
quæ de vrinis eſt, conferre reperiuntur. Quamobrem
oportet vt putemus tria eſſe ſublimium loca. Nubium
autem aliæ parum ab eo abſunt vt ſuperficiẽ attingant,
aliæ in ipſa ſuperficie natant. Quoniam verò nubes hæ
tertio loco indiguerunt (nanque non licuerat ſuperius
concedere, deficiente humore & corpore vrinæ),tan-
quam neceſſitas cogeret reſpondere eregione fundo
matulæ,præ viribus ſibi agnatæ ſunt: perinde ac quum
experirentur medium ipſarum, & ſuperficiei locũ de-
lere,ita exactè vbi terminauerint humoris altitudinẽ,
hæſere ſuperficiei vrinæ, vt polypi lapidibus exactè(vt
aiunt)adhærent. Quoniam igitur demonſtratum eſt,
tres locos generaliſſimos contentorum eſſe, quorum
ſingulos in ternos nos diuiſimus,accidit vt omnes ſint
nouẽ,quos bene cognoſcere diſcentes oportet:nanque

Formula locorum in quibus ſunt contenta vrinarum.

Fundus matulæ.

magnopere vtiles ſunt. Verumtamen vt clarius cerne- A re poſſis id quod dictum eſt,omnem rationem de locis contentorum per hoc exemplum ante oculos pono. Intellige altitudinem vndecim digitorum, vel cubitorum,vel paſſuum,vel cuiuſuis menſuræ, & puta eorum quatuor eſſe in loco capiente hypoſtaſes.Vnum in con finio hypoſtaſium & ſublimium , ita vt ſit poſt finem hypoſtaſium,& ante principium ſublimium. Similiter alterum in fine enæorematum,& principio nubium.Itē duos alios in loco nubium,vt locus mediocris nubium ſit vltimus,ac vndecimus digitus: qui verò ſubditus ei B eſt,& veluti ab vltimo deciderit,ſit decimus.At qui plurimum ſubierit, atque in fundo vice verſa ſe habet erga vltimum,is ſit primus.Locorum verò hypoſtaſium exactè proprios locos habētium,tertius digitus ſit.Sed ſupernarum hypoſtaſium locus ſit quartus digitus,inferius medio ſubſidentium ſit ſecundus.Quinetiam in enæorematibus, qui vſquequaque medius eſt,is ſit ſeptimus digitus:ſicuti eorum quæ multum ſe attollunt, ſit octauus , inferiorum ſit ſextus. Nanque quintum & nonum digitum non occuparunt vnquam contenta. C Sunt enim termini potius quàm loca contentorum in vrinis.Vbi verò oratio de locis contentorum ſufficienter facta eſt,eo pacto maneat: quam vnuſquiſque etiam à formula hic deſcripta diſcere poterit. nunc reliqua explicemus.

DE LAEVITATE ET OPPOSITIS CONTENtorum in vrinis, CAP. XIIII.

Contenta vrinarum quæ ſecundum naturam ſe habent,præter alias proprietates, definitum eſt læuia eſſe.Primùm dicendum eſt qualia ſint eiuſmodi læuia: D deinde quæ ſint hiſce oppoſita. Læuia igitur contenta ſunt quæ continua ſibi ſunt & coacta, tanquam vnum & continuum corpus, cuius partes non videantur eſſe veluti rugis inter ſe coniunctæ & conſtrictæ , neque à ſe inuicem diuiſæ.hoc modo ſe habet ſecundum naturam læue contentum. Eorum verò quæ non eo modo ſe habent,alia eam continuitatē vſqueadeo intenſam habent,vt viſcida euaſerint:alia verò continuitatem diuulſam habent,ita vt reddita ſint aſpera. Atque viſcidorum contentorum,alia modicè ita affecta ſunt, adeo E vt commota matula, illa quodammodo diſſoluantur. alia magis affecta,adeo vt valde commota matula,ipſa modicè diſſoluantur:alia inſuper vſqueadeo viſcida & tenacia,vt etiam ſiquid commoueatur, non facilè diſſoluantur,quum iam ἐγκόλλα, id eſt inſtar collæ & glutinis tenacia,facta ſint.Contra verò,aſperorum contentorum alia ita modicè affecta ſunt,vt viſus capiat partes eorū iam diſcretas:alia magis affecta,vt viſus etiam magis capiat profunditatem & latitudinem corporis vrinæ:alia verò plurimum,vt viſus capiat omnem pro- F funditatem & latitudinem,atque longitudinem magis capiat,perinde ac eſſet in fruſta inciſa. Hoc itaque pacto ſe habet oratio de læuitate, tenacitate, & aſperitate contentorum.Oportet autem ſtudentem hæc diſcere,quoniam operam nauatam in hiſce capiendis , non parum iis quæ ſequuntur conferre ſentiet.

DE HYPOSTASI OROBEA, FVRFVREA, LAminea,atque ſimilacea, CAP. XV.

Poſt hæc decet dicere de hypoſtaſi orobea,furfurea, laminea, ac ſimilacea. Nanque eiuſmodi contenta appellare hypoſtaſes congruit, quæ ſemper fundum G matulæ petunt.Siquidem contenta innatantia,participantia eiuſmodi ſpecierum, non ab eadem cauſa ſunt, ita vt ne eaſdem etiam paſſiones ſignificauerint.At verò vbi prius de illis memoratis tractarimus,deinde de eorū ſimilibus dicemus.Igitur hypoſtaſes orobeæ, etſi ab ipſo nomine euidentes ſint, nos tamen etiam declarabimus earum rationem.Nam vnuſquiſque nouit orobum inter legumina eſſe (vt qui in plerique locis ſeri conſueuit)rubeum & ipſum forma exiſtentem. Quum H igitur contenta vrinarum his ſimilia videris,tunc oculis ſpectaueris hypoſtaſes orobeas . nunc enim oratione ſola res tibi depingo. Sed tamen hypoſtaſes hæ nihilominus globoſæ veluti orobi ſunt, ita vt hoc pacto intelligere poteris certò qua ratione ſe habeant. Furfureæ verò hypoſtaſes ſunt quæ videntur ſimiles furfuri bene moliti tritici.Hæ ſanè longitudinem definitam habent,vt verè furfures manifeſtò appareant. Quare licet diſcere ab euidentibus ſpeciebus ſic appellatis , ita vt non oporteat ſermonem de hac re longius protrahere,vt qui ſufficiat ex ipſo ſic impoſito nomine. Lamineæ verò hypoſtaſes notæ ſunt rationi: ipſæ quidē ſunt ſimiles laminis , ſed non per longitudinem (hac enim potius videntur diſſimiles),ſed ſimiles ſunt ſpecie. Laminas verò nouimus appellatas eſſe, quæ & longitudinem,& latitudinem habent,non etiam euidētem profunditatem.Eodem modo appellata ſunt quædam inſtrumenta à mulieribus inuenta ad lanificia. Quinetiā lapis quidam eſt eodem nomine vocatus Petalites,hoc eſt lamineus, qui conciſus eſſe videtur in eiuſmodi laminas . Quamobrem ex hiſce conſiderare oportet de laminea hypoſtaſi.Sed reliquum iam eſt vt dicamus de hypoſtaſi quæ accepit nomen à ſimila . Similas omnes nouimus vocatas eſſe quæ ex malè molito frumento, ordeóve videntur furfures.Quæ nāque furfuribus ſunt pleniora , hæ ſimilæ vocantur , non vt furfures , ſed vt tripliciter ſpaciatæ:& ob haſce vocantur ſimilaceæ hypoſtaſes.Reſtat iam etiam docere de complicatis contentis, & diuerſarum ſpecierum , quæ diſſimilaria dici poſſint.

DE DIFFERENTIIS EORVM QVAE COMPLIcantur in contentis vrinarum, CAP. XVI.

Interdum hæc ipſa varia apparent. Nam aliquando veluti ſimilæ quædam deſcendunt cum contentis:aliquando veluti furfures,& veluti laminea atque orobea.Eſt aliquando videre quædam cum contentis , vt capillos longos palmo, ac minus, & magis. Quinetiam aliquando videre eſt ramenta quædam ſubrubea breuiſſima , atque hæc omnia nunc pauciora , nunc plura ſpectari ſolent.At verò quidnam vnumquodque horū ipſorū ſibi velit, in locis propriis explicabimus : ſicuti & eorum cauſas in iis qui de cauſis libris reddemus.

DE DIFFERENTIIS EORVM QVAE INNAtant in chymate, CAP. XVII.

Nvnc operæpretium eſt vt dicamus de iis quæ innatant in ſuperficie vrinæ.Innatant igitur in ſuperficie vrinæ bullæ,quæ etiam lampæ , hoc eſt ſpumæ quæ in ſuperficie vini inſident,appellantur : innatant quoque liquamenta quædam. Verumtamen prius diſputabimus de innatantibus liquamentis,deinde de innatantibus bullis.Apparent itaque in vrinis aliquando innatantia quædam veluti araneæ,quales ſunt maximè continuæ,atque velamini ſubtili ſimiles , non quales ſunt illæ quæ non omnino ſunt continuatæ:ſed quum maiores circuli feruntur circa minores, quos rectæ lineæ & obliquæ ſecant,ortæ à centro,& ad extrema peruenientes.Interdum etiam feruntur in ſuperficie vrinæ pūcta olei,nunc pauca,nunc plura, nunc tenuia, nunc craſſa: veluti in pingui iure refrigerato innatare vidētur,quæ res à multis appellata eſt ſpuma.Verumtamen hæc ipſa euidentia erunt alio in loco, ita vt de his plura nunc dicere non oporteat. Quinetiam interdum atque circa coronam feruntur quædam veluti laceramenta veſtis, & veluti pilis contexta, quæ à Græcis ῥάκια & τριχία vocantur:eadem ſunt longè minora iis quæ prædicta ſunt atque pleniora.Oportet etiam hæc ipſa prænoſſe diſcētem:nanque paulo inferius in locis opportunis , reipſa nobis obuiam faciente,de eis latius diſputabitur.Nunc verò de bullarum differentiis dicamus,veluti in initio ſtatuimus.

DE BVLLARVM DIFFERENTIIS, ET DEFInitione coronæ, CAP. XVIII.

Bvllarum aliæ perquam magnæ ſolent eſſe, aliæ perquam paruæ, aliæ mediocres. Item aliæ per omnem ſuperficiem vrinæ eunt , aliæ per ſolam coronam , vel per totam coronam , vel per aliquam eius partem, vel plures partes diſperſas,vel per coronam,& mediam vrinæ ſuperficiem , vel per alteram ſolam medietatem ſuperficiei,aut inordinato ac alio modo & complicato, tam per ſuperficiem quàm per coronā innatant.Quinetiam earum quæ per coronam eunt, aliæ ſingulæ, aliæ

binæ sunt, aliæ ternæ, aliæ alio maiori numero consi- A stunt:atque aut omnes propè pari magnitudine sunt, aut minores,quæ ad medium cócedunt. Eodem modo se habent in ipsa altitudine matulæ. Nanque bullæ aut singulæ,aut binæ,aut ternæ,aut alio modo sociatæ sūt. Sed quoniam duo nos latent minus exquisitè sermone tractata,ea claritatis causa nūc adiiciam. Vnum igitur eorum quæ prætermisimus , est de bullis: siquidem videri poterunt cuiquā quæ dicta sunt intelligenda esse de innatantibus bullis quæ simul fiūt cum vrina,quum emeiitur. At idipsum putare non licet: sed intelligēda B sunt de eis quæ remanent postquam quieta fuerit vrina,atque omni ex parte refrigerata. Nam bullæ eiusmodi quiescentis & refrigeratæ vrinæ nequicquam à continente afficiuntur:atque eo quòd nihil afficiuntur ab aere,indicant generationem esse à præstantiore causa. Nam quæ paulo pòst quàm intumuerunt, dissoluuntur,debiliores habent causas, ac perquam facilè solutæ abeunt. Quare considerare oportet de bullis iis quæ multo tempore immorātur, & causas harum & iudicia discere oportet. Alterum verò eorum quæ nos præ- C teribant,est descriptio coronæ: siquidem multos turbare poterit, audientes coronam quandam in vrinis apparere,minúsque eam comprehēdere ob scopi ignorantiam.Coronam ergo dicimus lineam adumbratam, quæ circuncurrit per ambitum superficiei vrinæ.Si vtique matulæ fuerint rotundæ , etiam circulo circunscribunt vrinarū superficies. Sed hæ superficies ad extremitates descriptæ,si matulæ rotundæ fuerint,decenter vocari possunt coronæ,ob figuræ proprietatem.Sin fortasse matulæ fuerint quadrāgulæ , aut multangulæ, D tum bullæ quæ per extremitates vrinæ cucurrerint,nō etiam par est vt in corona currere dicantur,quum ablata sit figura rotunditatis . quanuis vnusquisque dicere possit,bullas harum & illarum matularum easdem esse ratione iudiciorū & causarum.Hoc itaque pacto se habent differentiæ bullarum,in quibus exerceri oportet, quòd non mediocriter collaturæ sint iis quæ deinceps dicentur.nunc reliqua transigamus.

DE DIFFERENTIIS CORONARVM CORPORIS vrinæ,quæ sunt alterius coloris, CAP. XIX.

E MVltæ coronæ aliæ commodiores quàm quæ superius dictæ sunt apparent,circumeuntes superficiē matulæ: quæ non innatant in humore vt innatant bullæ, sed potius sunt circunferentiæ humoris corporisve vrinæ. Siquidē quum vrinæ humor aliquo quouis tingatur colore,cum coronæ circunsistunt affectæ diuerso colore vel albo,vel flammeo,vel bileo,vel viridi,vel nigro,vel aliquo alio. At verò hæc ipsa iis qui attentè spectant , facilè apparēt.sed non aliter quàm præsentia essent malè videntibus,quemadmodum in stellis crini F tis obscurè apparentibus accidere solet.Nanque crines earum obscurarum facilius parum videntibus , quàm visum intendentibus , apparent , quum visu infixo vel potius à multo colore & luce attracto obscurentur. Atque hæc de coronis dicta sint , quæ conferent in locis opportunis:nunc verò dicamus ea quæ sequūtur. Nanque videbatur mihi nunc complicationes , quas esse contingit è coloribus , & substantia & contentis , huic sermoni addere: sed quòd præterquam quòd res multiplex & varia esset , difficulter etiam percurri posset, G atque adeo sine vlla necessitate protēderetur , prætermisi,quum non admodum necesse esset me sic scribentem complicare : siquidem in præsente disputatione explicamus vrinarū differētias : tractationes verò quæ sequuntur,continebunt iudicia,causas,atque præuidētias.Qui ergo in his fuerit versatus , is perquam facilè poterit componere tam cum coloribus substantias, quàm cum coloribus & substantiis contenta etiam differentia colore,substantia,loco,læuitate,æquabilitate, atque differentiis hisce oppositis.Quinetiam idem fa- H cilè poterit diiudicare , quænam componi possint,& quæ non possint . itaque consulo his qui rei huius studiosi sunt,vt in his versentur,vt quæ non leue momentum ad perfectam cognitionem collatura sint. Siquis enim antè didicerit quas ob causas sint colores , chymata,adhæc consistentiæ,& alia,& nouerit quid vnum quodque sibi velit , facilè quidem ea complicauerit. Et vbi promptè complicauerit , ita exactè & iudicia eorum & causas reddiderit. Sed hactenus de hisce satis dictum est.

DE VARIATIONE COLORVM ET SVBSTANTIARVM vrinarum, CAP. XX.

POst hæc considerandum est de variatione substantiarum & colorum quæ in vrinis apparent, atque præter hæc etiam contentorum:quinetiam de differentiis temporum.Nanque vrinarum colores,aut in eodē, vt se habent,manent semper,aut transmutantur,aut in peiores colores mutantur, aut in meliores.Et alterutro modo mutando,aut proueniunt ad extremos colores, aut manēt alicubi firmati,vel paulo vlterius procedūt. Quoniam verò decens est vt ad magnas alterationes colorum commutentur etiam cōtenta , inspicere oportet quænā fiant in hisce varietates tam colorum quàm substantiarum,& læuitatis,atque spaciorum loci.Deinde confert etiam considerare, an hæ mutationes fiant longiore,an breuiore tempore . non enim parum conducet obseruare tempora mutationum.Quin & interdum etiam substantiæ solent simul mutari, neque semper ita afficiuntur,quum maiore motione in eis quàm in coloribus mutandis opus sit.In quibus conferens erit non modò discere mutationes, sed etiam tempora earum disquirere,ac diligenter animaduertere, an velocius,an tardius succedant. non minimum enim hæc ad præcognitionem atque iudicia collatura sunt.Quin & illud scire conuenit,quòd varietatum aliæ sint ordinatæ,aliæ ordinem nullum seruent. Oportet enim hæc spectare & considerare. In sequentibus enim videbis, vt ex hisce bene consideratis multa adiumenta prouenerint ad iudicandum & præuidendum.Animaduertas quoque.nam interdum videris varietates ordinatas peiores esse iis quæ ordinem non seruant , quæ explicabuntur suis locis: hic nanque nobis solùm propositum est de differentiis vrinarum disputare. Et vt oratio clarior reddatur,hoc pacto per exempla transigimus.Colorum variamenta fiunt tum quum de colore in colorem transmutatio fiat. Si enim vrina nunc apparuerit alba,crastina verò aurea,& consequenti die alia:vel cōtrà,nunc quidem subrubea,crastina verò aurea , atque posthac pallida vel alba: atque etiam hoc modo nunc quidē sit subrubra, deinde viridis, vel cærulea, vel nigra: vel illo modo,nūc quidem subrubea, deinde rufa, & charopa,adhæc lactea,aut aliquo modo aliter, veluti tu complicaueris : (cōtingit enim rem nunc hoc,nūc illo modo apparere, vt victa, vel vincens fuerit virtus vitalis.Nanque differentiæ concoctionum, siue prauè, siue bene fiant,in vrinarum mutationibus spectantur): multas quoque videris in consistentiis varietates,si animaduerteris ea quæ fiunt. Siquidem interdum vrinæ semper crassæ sunt,nullámque sequestrationem habentes. Interdum verò in eis subsidit ad fundum matulæ id quod crassius est,reliqua vrina crassa etiā remanente:interdum omnis crassities ad fundum concedit. Videre quoq; est vt crassum quasi recursu quodā ipsum chyma conturbat magis aut minus. Eadem quinetiam in tenuibus vrinis fieri cōtingit, tam si multum quàm si parū tenues fuerint. At verò si vel cū prauo,vel cum bono colore fuerint consistentiæ, ita vt hasce cum coloribus componas, plures(vt arbitror)varietates ex eis effeceris. Omnes quoque varietates , aut cum ordine fiunt,aut absque ordine. Siquidem si vsque ad tempus quoddam quædam substantia cum quodam colore sit complicata,posthac verò siue substantia, siue color,siue vtrunque alteretur, deinde iterum, vt primò erant fiant,idque per plures reditus erit, varietas censeretur cum ordine fuisse. Contra verò absque ordine videbitur, quum vt fortuna dederit, ita mutatio colorum & substantiarum successerit,hoc est in inordinatis reditibus & temporibus. Verumtamen (vt apertius res intelligatur)vtimur eiusmodi exemplo. Si igitur duobus deinceps diebus eædem vrinæ apparuerint, tertia verò fiat alteratio,quarta &quinta die vrinæ similes fuerint,

iis quæ in prima & ſecunda, atque ſexta commutatio fiat ſimilis ei quæ in tertia, idque in pluribus dierum eiuſmodi reditibus prouenerit, varietas ordinata vocari poteſt. Quòd ſi acciderit, vt duobus deinceps diebus eædem apparuerint vrinæ, tertia verò die tranſmutentur, quarta alterentur, quinta etiam diuerſæ à prædictis ſpectentur, neque per aliquos reditus eædem fiant anteactis, ſed exierint, vt ſors dederit, & abſque ſerie, tum varietas eiuſmodi appellari poteſt inordinata. Diſcere in hiſce licet & cauſas, & iudicia, & præuidentiã, tum quum de his diſputationem fecerimus.

DE VARIETATIBVS CONTENTORVM, ET ordine, & inordinatione vniuſcuiuſque eorum, CAP. XXI.

EÆdem accidere poſſunt inordinationes & varietates in ipſis contentis, quippe quæ interdum concedunt ad matulæ fundum, interdum pendentia vidẽtur, atque aliquando attolli vſque ad ſuperficiem chymatis. Quinetiam interdum læuia ſunt, interdum diſſipata, vt interdum alba, interdum in alios colores mutata: & aliquando tenuia effecta ex craſſis, aliquando craſſa ex tenuibus. Nihilo quoque minus interdum ex ſuperiore decidunt ad inferna, interdum ex inferiore ad ſuperna feruntur. Idque cum diuerſis coloribus, & ſubſtantiis, in quibus multas reperire poteris varietates, ſi rem ipſam expenderis. Nobis enim ſatis ſunt quæ dicta ſunt, etſi indagatio ſubminiſtrare poſſit maiorem longitudinem orationis de hiſce rebus, quoniam nobis minus facilè eſt recenſere ſingulas vrinas. Nobis igitur facilè non fuit ſingulas vrinas cõponere, tum propter ſermonis prolixitatem, tum quia in his verſaturo reliqua ex iam dictis intelligere licet, & oratio iuſtã prolixitatem habere videatur iis qui breuitati ſtudent. Ob hæc finem imponentes eiuſmodi orationi, quæ modum menſurámque decẽtem nacta eſſe exiſtimetur, ab hiſce ad ea quæ de iudiciis vrinarum habentur, diſputationem tranſferimus. Congruum enim eſt vt is qui ad artis huius myſteria capeſcenda contendit, primùm vrinarum differentias noſcat, vt rectè edoctus ſit quot & qui in vrinis colores appareant, atque cum quibus ſubſtantiis ſoleant inſpectari: deinde iudicia diſcere ſuper præhabitis vrinarum differentiis. Qui enim eo pacto inſtructi fuerint, iis perquam facilè erit dignoſcere quæ ſint curanda, & de quibus deſperãdum ſit. Atque præter hæc alia diſputatio ſuccedit, quæ de cauſis vrinarũ habetur: eſt inſuper liber de præceptione, veluti iudicatione aperiente præuidentias. Nanque qui diligenter iudicauerit vrinas, is infallax præſcius euadet. Quorum vnumquodque (Deo concedente) ſuis in locis explicabitur. Nos tamen hoc in loco finem facientes diſputationi de differẽtiis vrinarum, veluti ab alio principio aggreſſi, ſermonem qui poſt hunc eſt, tractemus.

ANNOTATIO CAPITVM QVÆ IN LIBRO priore De iudiciis vrinarum habentur.

ACTVARII DE IVDICIIS vrinarum libri II.

Ab Ambroſio Leone Nolano in Latinum ſermonem uerſi, & à Iacobo Gopylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in ſuum priorem librum De iudiciis vrinarum, Præfatio.

QVVM corporis affectus, quicunque hi tandem fuerint, ex vrinarum ſignificatione nemo noſſe poſſit niſi qui earum differentias prius ſciuerit, nos ſuperiori libro differentias vrinarum tractauimus, omnémque rationẽ & methodum huius rei abſoluimus: ſupereſt vt nunc de vrinarum cognitione agamus, quod in arte medica vtiliſſimũ eſſe cõperitur. Siquidem ſi medicus non facilè poterit conuenientem victus rationem præſcribere, vel medicari, vel aliam aliquam curationem adhibere corporibus quouis morbo laborãtib⁹, niſi ſtatim iudicauerit quænam ſit ægritudo quæ corpus corripuit, arbitror non parum collaturas huic methodos quæ de cognitione traduntur, arte iuuentas. Aliæ ergo methodi cognitoriæ aliis morbis magis conueniunt: communis autẽ & ad omnes propemodum pertinet vrinarũ cognitio. Opportunè & rectè dicere quiſpiam ea poteſt, quæ cõcoctioni & cruditati quæ fiunt in primis venis, accidunt, adhæc quæ tertiæ concoctioni: præterea quæ renibus, veſicæ, & vrinæ meatibus. Is porro dicet humorum incrementa, atque imminutiones, atque obſtructiones principalium meatuum, & quæcunque in hiſce fieri contingat: de quibus tractandum eſt in ſequentibus. Sed iam primùm hîc dicendum eſt de matula, & loco, & tempore, in quibus confert conſiderare vrinas. Deinde de propriis rebus ſubdendum.

DE DIFFERENTIA MATVLARVM, ET QVAE ex matulis sit aptissima, CAP. I.

Matulæ igitur comparentur ex vitro tenui, atque albo, vt colores exactè appareant. Nanque aliquæ sunt, quæ subuiridescunt: quamobrem non exactè pellucidæ manere queunt. Candorem enim coloris sequitur pelluciditas. Viridescentes igitur non solum coloribus aliquid auferunt, sed etiam substātiam vrinarum minuunt: quinetiam in eis, neque contenta exactè videntur: priores illæ itaque præferendæ sunt. Figuræ verò matularum differētes habentur, à quibus etiam accidit quodammodo iudicium lædi. Nanque in matulis valde patentibus, vrina, præsertim si fuerit quantitatis mediocris, distributa per amplitudinem solam, parum spacii quod secundum logitudinem est occupabit, nec licebit cognoscere, quem locum profunditatis contenta occupauerint, quum pauca admodum vrina sit. Aberrare similiter licet in matulis extranearum figurarum, veluti sunt arctæ, atque prolixæ, vt quæ nunc solēt effici, veluti sunt quoque quæ infernā partē sanè quàm latam, planámque habent: ipsæ verò colliguntur, vt à fundo assurgant. Quæ verò fundum habent non planum, sed deorsum versus extumentem, ita vt fundus in conum propè videatur colligi, hæ quidem, vbi oportuerit, ad mouendas vrinas, easque multas capiēdas opportunæ censentur (nanque vasa capaciora ad id vtilia essent): sed vt feruentur vrinæ vt decet, videntur minus quàm cæteræ matulæ conferentes, quæ figura similes sunt vitreis cyathis quibus ad bibendum vtimur. Quāobrē si opus sit discere matularū figuras maximè congruentes, quæ similes sunt vasis vitreis ex quibus bibimus, videbuntur vtilissimæ. Veruntamen non oportet matulas cingi cingulis vitreis quæ eas obscurēt, neque habere fundum ad multam vrinam continendam, sed sint, quoad fieri potest, simplices ac læues, atq; aliquāto maiores quàm cyathi quibus ad bibendum vti consueuimus, vt quantitas vrinarum, quæ perfectè suscipienda est, cōtineri possit. Et de figura matularum hæc satis: vt verò vrina inspicienda sit, hoc pacto monstramus.

DE LOCO CONGRVO AD SPECTANDAS VRINAS, CAP. II.

Quoniam loca vmbrosa non parum de coloribus auferūt, eos in obscurum transmutantia, luci da autem & sole illustrata loca colores multo remissio res propter multam perspicuitatem reddunt, oportet hoc cauere, atque obscurationes quas vtraque illa loca inuehunt, fugere. Auferūt enim colorum essentiam, ita vt vrinæ exactè considerari non possint: quærendúsque locus medius est inter hæc, qui colores nullo pacto lædere possit. Si igitur contenta manifestè transpareant, satis nobis fuerit: quòd sicubi loca sint valde obscura, & nō lucida, tunc trāsferre vrinas oportet prope ipsum solem, vt in loco sublucido latentia transpareant.

DE TEMPORE PROPRIO SPECTANDARVM vrinarum, CAP. III.

Operæprecium maximè videri poterit, si tempus illud definiatur quo quisquam, vt maximè decet, vrinas inspicere valeat. Idcirco ea de re ita dicendum est, vt de ea quæ nobis maximè vtilis visa sit. Vrinæ igitur in matulis factæ, si adhuc subcalidæ tactu fuerint, vt solùm exhibent colores exactè spectari, ita in eis minus exactè spectantur contenta, substātiæ, atque etiam bullæ. Nanque bullarum aut omnes, aut aliquæ vnà cum exspirante vrinæ calore abeunt, aut manent cum refrigerata vrina: contenta verò statim facta vrina non facilè apparent. Vbi verò illa refrigerata fuerit, ea hora conspectantur, sed tempore quodammodo mēsurato. Nanque principiò subapparent nubeculæ quæ aut manent, aut pedetentim ad medium matulæ concedunt, veluti postremò ad fundum descendunt. Consistentiæ verò quæ mediocritatem seruant, cum coloribus conspectantur: quæ verò ad crassitudinē vergunt, hæ postquam statuta sunt contenta, demonstrantur, tardius etiam, quæ ex his rursus subsident. tales enim vrinas exquisitè spectare priusquam refrigeratæ fuerint, non oportet. Quinetiam non oportet has vrinas commoueri vehementer, priusquam omnia videris, ne multa in eis transponantur. Bullæ nanque & rumpuntur & transportantur: contenta quoque concussa vi, diffugiunt propria loca, quemadmodum omnium crassorum, com motione facta, confunditur quæ facta erat veluti stabilitas. Et hæc ipsa de tempore quo exactè vrinas spectari opus est, cognoscere decet diligentem artis medicæ inuestigatorem, quæ fortasse satis dicta esse videri possunt. Nunc opportunū est, vt incipiamus docere disciplinam de iudiciis vrinarum, hinc auspicio facto.

DE IVDICIO VRINAE SECVNDVM OMNIA mediocris, CAP. IIII.

Qvum ex quadam veluti amussi & regula mediocri & temperata, & secundum naturam vrina, liceat affectus cognoscere, decens esse videtur, vt prius de vrina secundum naturam, & quæ mediocris est, disputetur: deinde de iis quæ aliquo pacto dissimiles sunt mediocri. Veruntamen quoniam non omnibus hominibus eædem sunt corporis temperaturæ, & ætates, neque exercitia eadem, neque cibi iidem, neque eædem regiones, & anni tempora, neque cætera alia eadē sunt, quæ suapte natura corpus humanum alterare possunt: arbitror sermonem absoluta methodo traditum iri, si de singulis horum disputem, idque paulo inferius postulāte reipsa. Nunc verò illud potius opportunum est, vt hominem omni ex parte temperatum primò statuamus: deinde ad eum referamus vrinam secundum naturam se habentē. Cognoscenti enim vt vrina secundum naturam se habeat in homine omni ex parte temperato, veluti hinc initio capto, licebit cognoscere omnes casus & declinationes à temperamento. Quamobrem & iudicia in his perquam facilè patebūt, veluti tractādo apertè demonstrabitur. Vt enim regula & amussis, quum adhibentur, ostendunt vt ligna curua, & obliqua atque distorta sint, ita vrina quæ omni ex parte mediocris est, demōstrat eam quæ vel magis, vel minus à mediocritate ipsa declinauerit. Esto igitur homo exactè sanus, & vigens, ætate, & temperatura corporis mediocris, qui vescatur cibis boni nutrimenti, & temperatis, exerceat se neque diminutè, neque præter modum, sitque in regione & anni tēpore tēperatis: & (vt summatim loquamur) in omnibus eius rebus sit mediocritas, medio & diuisione carens: huius viri vrina esse vult cō lore subaurea, vel subcrocea, substantia mediocris, atq; proportione respōdens ei quod bibitū est, in qua nulla innatet bulla, neque tuberculum aliquod subsideat, nō inhæreat matulæ hypóstasis alba, læuis, æquabilis: omnia que sint sibi similia, neque quicquam cum hisce complicetur ex eis quæ solent inferri similia capillis & ramentis, & eiusmodi generis. Hæc vrina optima est, & secundum omnia mediocris atque sana. Quæ verò aliquo modo ab hac defecerit, hoc ipso ab optima & pura sanitate decidisse intelligatur. Nec ignoramus sanitatis ipsius magnam esse latitudinem, atque aliqua eorum quæ rectè reiecta sunt à regula vrinarum, in vrinis eorū qui simpliciter sani sunt, apparere posse. Veruntamen scire oportet orationem præsentem non esse de sanitate quæ latitudinem habere putatur, sed de sanitate eā quæ pura & inculpabilis est. Hac enim veluti depicta, certissimè noueris, quanto quis ab ea recesserit. Quum itaque demonstratum sit, quænam sit vrina eorum qui temperati atque omni ex parte mediocres habentur, decēs erit, si nos veluti à quodā signo certissimo (quod in omnibus est mediocritas) profecti, passim discesserimus: vt iudicare per signi distantias valeamus, quo pacto ægritudines sese habeant: atque dignoscere decenter, in quibus labor suscipiendus sit.

DE IVDICIIS VRINARVM SECVNDVM SEXUM, & ætatem, CAP. V.

Primùm de vrinis secundum ætatem, & sexum, & naturales quasdam intemperaturas, & exercitia, & anni tempora, & regiones, & cibos, dicemus. Deinde de vrinis ægritudinum generalium quæ vnicuique accidere solent, disputabimus, si prius definiuerimus, quid velint & significent colores, consistentiæ, cōtenta, & quæ

[A] in eis ſpectantur.Temperati igitur viri & florentis ætatis vrina eſt ſubaurea & ſubflaua,& hypoſtaſin & conſiſtentiā mediocrem habet.Senū verò ſubtilis & alba,atque paucam hypoſtaſin habens,quæ ad cruditatem inclinat.Paruorum verò puerorum vrinæ vt parum recedunt à ſubaureis,& ſubflauis , ita ſubſtantia parum ſuperant iuuenum vrinas,& hypoſtaſin cumulatam congregatámque continent.Et quo pueri fiunt natu maiores,eo colores vrinarum eorum erunt intenſiores , hypoſtaſis verò quantitas videbitur minor. Quum verò pueri ad vigorem iuuentæ vadunt,tum colores vrina- [B] rum ceſſant procedere pluſquam ad ſubaureum,hypoſtaſis verò in mediocri quātitate apparet.At verò quantum ætas à floreſcente declinat,tantum etiam vrinæ ab eiuſmodi colore recedunt,verſus album euntes, atque hypoſtaſis eo minor & obſcurior apparet.Atque ætatū tales vrinæ(vt vno verbo dicam) apparent. Mulierum verò vigentis iuuentæ, atque temperatarum vrinæ nō multum recedunt à colore ſubaureo & ſubflauo,quum declinent verſus album quarum ſubſtantiæ ſunt ſubtenues : [C] verùm hypoſtaſin congregatam magis videntur habere quàm virorum vrinæ.Differentias itaque ipſarum,in iis quæ de ætatum differētiis, certò diſcere eſt, per ea quæ proximè dicta ſunt.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT IN ſimplicibus intemperaturis, CAP. VI.

ADhæc operæpretium eſt docere, quæ accidant ob naturales & vt ſunt morbi intemperaturas.Nāque quum ſint duæ paſſiuæ qualitates , itē aliæ duæ actiuæ, humiditas & ſiccitas, quum ſint paſſiuæ, ſi exceſſerint ſolæ,parum:caliditas & frigiditas multum alterare poſ- [D] ſunt. At verò vt humiditas excedens obtundit vrinæ naturalem colorem,ita quantitatem auget: exaſperabitur & huius ſuperficies: hypoſtaſis verò arctior & crudior apparebit . Siccitas verò minuit vrinæ humorem atque contenta. Et colores mediocres pelluciditatem quandam maiorem & ſplendorem habent : hypoſtaſis verò,quanquam cætera mediocris eſt , tamen neſcio quomodo cōſiſtentia craſſiore eſt.Caliditas verò paulo excedens modum,vrinam ſubauream,atque ſubflauam [E] reddit:ſed aucta vbi fuerit,eam efficit auream,atque flauam, & vrinæ ſubſtantia conſtat, vt mediocris, & ſplendor mediocris in ea eſt.Hypoſtaſis etiā mediocris eſt habita cōparatione ad quantitatē vrinæ,veruntamen recedit ab albedine conſueta.Frigiditas quinetiam facit vrinas vergere ad album colorem,atque recedere à mediocri cōſiſtentia:ſed aucta frigiditate,aut vrina tenuior,aut craſſa redditur. Si vel ſubtilis fuerit, vel non pura, hypoſtaſis erit aut obſcura & pauca : aut multa, ſed varia & incocta. Atque hæ ſunt vrinarum ideæ ſecundum ſimplices intemperaturas. [F] Tu verò ea quæ tradidimus ſequens, ab hiſce facilè intellexeris, quæ vrinæ ex complicatis intemperaturis fiunt & apparent.

DE IVDICIIS VRINARVM SECVNDVM EXercitia,& ocia, CAP. VII.

QValiſnā vrina profluat ab iis qui multa exercitia, atque ſupra quàm vires ferant,ſe exercent:item qualis ab iis qui in ocio degunt , & ſedentariā vitam ducunt,nunc tempus eſt referre. Siquidē qui plus quàm par eſt,laborant ac ſe exercent iis vrina ſubflaua, [G] atque etiam ad flauum colorem accedens apparet.Hypoſtaſis quoque his parua atque tenuis ſubſidet, cuius quoque colorem contingit alterari. Quinetiam in vrina eiuſmodi hominum interdum innatare apparet liquamen quoddam,præſertim quum homo vehementer ſe fatigauerit, etſi aliquando aliqua alia cauſa conſentiat:ſed tamen vbi id viſum fuerit, ſuſpicandum eſt cauſam aliquam ægritudinis adeſſe. Sed nobis non eſt propoſitum de hiſce vrinis nunc diſſerere.Eorum verò qui in ocio & quiete vitam agunt,vrinæ ad albedinem [H] vergere ſpectātur.in quibus hypoſtaſis & maior & craſſior & aſperior ſubſidet. Atque de his ſufficienter ſic dictum fuerit.

DE IVDICIIS VRINARVM PER ANNI TEMpora,& regiones, CAP. VIII.

DE vrinis quæ per mutationes ſecundum anni tempora & regiones apparent in hominibus,ſic cōuenit dicere.Vere igitur,quātum tempus proceſſerit verſus calidum , tantum colores vrinarum à ſubſpiceo, ac ſpiceo recedentes,procedunt verſus colorē ſubaureum & ſubcroceum. Quinetiam abeunte inæqualitate ſubſtantiarum,accedit ad id quod eſt ſecundum naturam ipſa & æqualitatis cōmenſuratio.Hypoſtaſis quoque tēporis huius ex craſſiore incipit mutari in tenuem, atq; procedit verſus tenuitatis mediocritatē. Adhæc quantitas humoris maior tunc apparet , quàm quæ ex proportione ſunt. Veruntamen quum æſtas incipit,atque frigus exactum eſt,vrinæ apparēt ſubaureæ, atque ſubflauæ:conſiſtentia verò,mediocris.Hypoſtaſis verò tenuior mediocri apparere incipit,ſed alba,& læuis, & æquabilis. Procedente autem æſtate, ac ad ſummum accedente,quantitas humoris minor ex proportione ſpectatur:at hypoſtaſis à naturali albedine recedens, verſus ſubſpiceum colorem concedit,éſtque multo minor ac tenuior.Sed tenuitas in vrina fulget cum ſplendore quodam , & ipſa quoque inclinat erga croceum atque aureū. At verò vbi autumnus acceſſit, tum colores reuertuntur ad mediocritatem , ſed ſplendor & tenuitas adhuc remānent. Hypoſtaſis obſcura eſt adhuc & parua,ſed alba,læuis,& æquabilis.Procedente verò autumno, ad mediocritatem , ſecundum omnia, redit vrina. Quum verò ſol fuerit circa ſolſtitium hyemale , tunc quantitas vrinæ ex proportione redditur. Color verò vergit verſus album,& hypoſtaſis maior eſt,cætera autem mediocris. Procedente verò hyeme, conſiſtentia vrinæ varia ſpectatur,color etiam albus:quantitas verò humoris maior ex proportione rei ebibitæ: at verò contenta huius,& maiora ſunt,& incocta.Vbi verò æquinoctium vernale adeſt,tum hæc diſſeparantur , atque coguntur redire ad mediocritatem. Atque hinc diſcere licet quales vrinæ per anni tempora appareant. Vrinæ autem ſecundum regiones , proportione reſpōdent iis quæ fiunt ſecundum anni tempora. Atque oportet virum prudentem, dum ſimilia comparat , ex iis quæ dicta ſunt circa anni tempora coniectare , & quæ fiunt in locis diuerſis,illa proportione reddere ipſis anni temporibus.Cibi quinetiam & ratio viuendi calidior , vel frigidior, vel ſiccior , vel humidior producit tales vrinas,quales gignunt memoratæ intemperaturæ. Et cibi concoctu faciles , boníque ſucci , tales vrinas pariunt, quales generantur in temperatis, vt cōcoctu difficiles, & mali ſucci alimenta gignunt vrinas colore varias, & tenues,& quarum contenta ſunt prorſus extranea. Sed minora & diuerſæ ſubſtantiæ contenta apparent in vrinis concoctu difficilium ciborum : maiora verò ac in totum ſibi diſſimilia in vrinis alimentorum mali ſucci. Et hoc pacto poteris ex hiſce iudicare de vrinis quæ apparent per ætates,& ſexus,& intēperaturas,& regiones,& tempora anni,atque viuendi rationem.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT A ſomno,atque vigiliis, CAP. IX.

EOrum qui dormiuerunt per paſſiones, non per naturam,vrina ad album colorem vergit,cuius conſiſtentia eſt ſubtenuis & craſſa : contenta verò plura apparēt,ſed cruda. Qui verò ſecundum naturam ſomnolenti ſunt & dormierunt , vrina minus alba eſt: quippe quæ ſpicea ſpectatur , cuius conſiſtentia vergit ad mediocritatem:quinetiam cōtenta ſunt maiora,atq; bene cōcocta. Eorū verò qui vigilarūt non ſecundū naturā, vrina minimo mutatur. Sed qui vigilarūt ob aliquē affectū à quacunque cauſa ſit, circa principiū etiā minimo mutatur in ſubſtātia,& colore,& contentis:procedente verò tēpore diſſipantur,atq; deficiunt contenta. Vrinæ quoque humor tenuis fit,atque paulatim concedens ad tenuiorem:color verò aut ad album , & aqueū vergit,aut ad aureum, & croceum, & oleaceum, & nigrum,ſecundum cauſæ mutantis proprietatem. Adhæc eorum qui multum comederunt , neque concoxerunt comeſa,vrina eſt ſubtilis,& alba,& interdū abſque hypoſtaſi. Diurnantium verò cum cruditate comeſorum vrina eſt varia in conſiſtentia,& in contentis.

DE VRINIS INEDIAE ATQVE FAMIS, CAP. X.

IEiunantium vrina flammea, atque crocea, & tenuis apparet,atque minorem hypoſtaſin continet. Qui fame verò premuntur,horum vrina eſt tenuis, & alba, & hypoſtaſi priuata,& cum quodam ſplendore occurrit. Ac de hiſce hoc pacto ſe habeat oratio. Poſt hæc fas eſſe videtur, vt de quantitate humoris vrinæ, atque colore ſigillatim dicamus,& de ſubſtantia,& contentis,& iis quæ in ſuperficie vrinæ innatant:vt vnoquoque explicato,& quos affectus præſertim vnumquodque eorum conſequatur,iudicia certa ab iis fiant,qui hiſce rebus operam nauant.

DE IVDICIIS A PARVITATE, ET MAGNITUDINE humoris vrinæ, CAP. XI.

PRimùm diſputandum de paruitate,& magnitudine humoris vrinæ,deinde de affectibus qui hiſce accidunt.Siquidē eorum qui perfectè ſani ſunt,vrinæ quātitas proportionem quandam ſeruat eorum quæ bibita ſunt. Nanque alterationem aliquam factam eſſe in iis quæ intrinſecus ſunt,ſignificatvrina maior,aut minor, ſiue longè ſuperarit proportionem ebibiti, ſiue longè receſſerit ab ea.Decens eſt de modo quātitatis humoris diſputare.Nanq; vrina ſi maior viſa ſit exiiſſe in ſanis corporibus, ſignificat multū bibitū eſſe, præſertim ſi vinum fuerit exile, cuius vrinæ color ad album trāſmutatur, atque conſiſtentia ad tenue:cōtenta verò tenuia & varia non etiam læuia. Nam inſiſtentibus quoque crudis humoribus,vbi cocti fuerint, perualida manente natura, copioſa & ſubtenuis excernitur vrina,atque prædictis minus alba,ſed in hac meliora apparent contenta. Multa quinetiam vrina ſpectatur in iis qui pauca excernunt ob naturalem quendam ventris affectum,quæ colore mediocri eſt,atque maiorem & craſſiorem hypoſtaſin cōtinet. Item multa vrina ſolet mingi ob medicinas vrinatorias, quæ colorem naturalem melius quā prædicta ſeruabit. Hypoſtaſis verò eſt ſubtilior(ita vt obſcuretur,) ſed ſplendor quidā in humore eius fulgebit. Atque hæc dicta ſint de his qui mediocriter ſani ſunt:in ægrotantibus verò hoc pacto vrina habet. Multa vrina prouenit in paſſione quæ ab accidente ſitibūda,à celeritate euacuationis diabetes, & fluxus vrinæ appellata eſt.Eadem alba eſt, & tenuis, ac hypoſtaſi priuata. Illud autem ſcire oportet, interdum in ægritudinum terminationibus multitudinem profluere vrinæ albioris & tenuioris, atque mediocrē habētis hypoſtaſin, præſertim quum præceſſerit vrina craſſior, & globulentior. Et qui hydrope morbo capti ſunt,iis vrina maior quàm mediocris fieri ſolet, atque aquea quæ crudam & inæqualem hypoſtaſin habet. Quòd ſi vrina multa exierit,ac flammea,& ſubcrocea, vel ſimili aliquo colore tincta, hanc damnare oportet, præſertim ſi cum non bonis contentis profluxerit: ſin verò fuerit vineo,vel paſſeo colore,atq; ſic multa proceſſerit,præſertim nulla concoctione præeunte, peior adhuc eſt,& mortificationem quādam & colliquationem oſtendit vniuerſæ corporis ſtructuræ. Atque hæc dicta ſint de vrinis quantitatis mediocritatem ſuperātibus.Vrina verò proportione minor quàm mediocris effluens,per horum contraria prouenit. Nanque diæta ſiccior paucam vrinam facit,ſed ſubcroceā: atque minorem hypoſtaſin,&craſſiorem quodammodo mediocri continentem.Item glutinoſa & obſtruentia, tam alimenta quàm pharmaca,gignunt paucam vrinam:ſed hypoſtaſin etiam paucam,& tenuem. Quinetiā quum multa fit ventris euacuatio, tum minor proportione exit vrina,atque ad tenuitatem inclinat, & hypoſtaſin perobſcuram,& tenuem, & non læuem continet. Aliquando etiam ob craſſitiem vel multitudinem crudorum humorum,pauca,tenuis,alba,ſine hypoſtaſi, & aliquando craſſa,quæ crudiores habeat hypoſtaſes & non læues. Adhæc pauca vrina producitur ob febris vehementiam, & color ſignificat tibi febris quantitatem. Parua quoque vrina deſcendere videtur ob aliquā vaſorum vrinalium affectum,veluti ſunt locorum horum dolores,atque ipſa in ipſis vrinis contenta, de quibus

A inferius latius diſputabitur. Nunc verò de vnoquoque colorum decentia referemus.Iudicia itaque de coloribus,quum multiplicia ſint, quippe quòd non omnes colores propriis nominibus definiti ſint,ſed ſolùm generaliores:medii verò & ſubmedii colores,& ſimpliciter ſpeciales,ſint propriarum appellationum expertes, difficile eſſe videtur ſingulos enunciare, & vix ratione comprehendi poteſt.Veruntamen qui ingenio pollens ac natura diligens fuerit,nec paruam harum rerum habuerit peritiam, is perquā facilè ex iis quæ dicta ſunt, B poterit cætera non dicta complere.

DE IVDICIIS ALBARVM VRINARVM, CAP. XII.

ALbi vrinarum colores (incipiendum enim eſt ab albis:album enim eſt corporum ſimplicium, quod eo demonſtratur,quòd nullo colore alio infecti ſint)diuiduntur in plures ſpecies per differentiā magis & minus.ſed quæ & quot ſint,in iis quæ de differentiis vrinarum, apertè dictum eſt. Quamobrem non opus eſt producere orationem ſuper eis quæ illic ſufficiēter habita C ſunt.Sed addamus nunc oportet, quid ſignificent colores albi quum apparent.Demonſtratū iam eſt quæ ſit vrina omni ex parte mediocris ſecundum colorem, & conſiſtentiam,& contenta,& quemadmodum ſolertem medicum à ſigno aliquo certo incipientem,receſſu ab his,morbos æſtimare oportet. Cōcoctione igitur humorum corporis rectè facta, color decens ſplendet in humore vrinæ: imperfecta verò coctione,ſpiceus,& albus color,& qui inter hoſce ſubmedii ſunt,apparent. Veruntamen definiendo modos,quibus vrinam albam D apparere cōtingat,clarius reddemus vnicuiq; id quod decet.Alba igitur vrina in iis qui ſani ſunt, ſemel apparens,ſignificat multam vini potionem, præſertim vini exilis:& iudicii huius fidem faciet ipſa vrinæ magnitudo.Quòd ſi quantitate ſit mediocris,& hypoſtaſin proportionalem contineat,indicat frigidam quandam intemperaturam hepatis.Et ſi hypoſtaſis ſit multum obſcura & occulta,ipſa verò vrina multum alba, demonſtrat ſenectutem vel ſecūdum naturam, vel ex morbo. Quinetiam alba vrina in hydropicis prouenit, quæ vi- E detur continere hypoſtaſin diuerſam atque crudam. Nihilo quoque minus in iis qui patiuntur obſtructionem aliquam in viſceribus internis atque renibus,exit vrina alba atque tenuis. Quæ in febribus acutis vrina alba exit,eiuſmodi apparet,vt humor qui ipſam tingebat aliò tranſmiſſus ſit. Eadem verò mediocris, vel copioſior quàm par eſt,interdum habet contenta diſperſa & tenuia, interdum veluti ſemen humanum, atque refugiens fundum matulæ, interdum prorſus deficiunt cōtenta.Nihilominus etiam quum humor tingens ve- F hementer inclinat in ventrem, vrinæ albæ ab abſentia humoris tingentis fiunt: quod diſcere licet ab iis quæ egeruntur. Quemadmodum etiā contrà interdum accidit,nimirum tinctas vrinas apparere ex egeſtionibus albis. Sæpenumero enim humores vbi impetum eiuſmodi aliquem fecerint, inclinationem capere conſueuerunt.Et ſi licet omnia vno verbo complecti, hoc pacto dicēdum eſt. Vrinæ albæ fiunt aut à craſſitudine & multitudine crudorum humorum,aut ab obſtructione meatuum,aut à potus magnitudine,aut ab incoctione, G aut etiam ab auerſione humoris tingentis, atque à frigiditate naturali,& quæ à morbo eſt: & hæ quidem valde albæ ſunt,atque cum tenui conſiſtentia exeūt. Quæ verò cum ægritudine fiunt, minus albæ prædictis ſunt, ſed indicant multum humorem crudum vigere in corporibus.Atque albus vrinæ color hæc ſignificat:quo verò intenſior eſt,eo peior exiſtimandus eſt ratione habita ad ſanitatem.

DE IVDICIIS VRINARVM SVBSPICEARVM & ſpicearum, CAP. XIII.

H VRina quæ ſubſpicea & ſpicea apparet, indicat minorem incoctionem quàm quæ ſuperius memoratæ ſunt,veluti naturam aggredi concoctionem ſignificans. Sed tamē ipſa videtur cruda, cōparatione habita ad mediocrem vrinam: tantúmque diſtat hæc à ſanis, quo plus albedinis habet.Alba enim præterquā quod à

mediocri conſiſtentia recedit,colorem conuenientem A
etiam non habet.illa verò parum diſtat, parúmque deficit in colore,& conſiſtentia:vt quum hæc poſt albam apparet ſignificat concoctionem excitari: ſed oſtendit innatam caliditatem à mediocritate magis recedere verſus minus. Quibus ita ſe habentibus,non facilè ſubſtiterit aliquod concoctum ex contentis. Quum enim vrinæ ſubſtantia incocta fuerit, incocta eſſe contenta oportet:& ſpicea vrina hoc pacto manca eſt in colore mediocri,& ſecundum naturam. Quum verò vrina magis tingitur,capitque ſubſtantiam mediocrem,tunc ap B
paret ſubaurea,& ſubcrocea: qui colores ſunt perfectæ concoctionis,ſignificantes toti corpori ſanitatem certam ineſſe. Verùm nihil fortè oberit, ſi dixerimus vtroſque conſentire cum mediocribus vrinis ac naturalibus. Siquidem iis qui placida ſint natura, potius apparet vrina ſubaurea: qui verò multam bilem gignunt, iis apparet ſubcrocea: quemadmodum in melancholicis & phlegmaticis videtur mediocris vrina inclinare verſus album. Sed de coloribus mediocribus nunc mihi non eſt tranſigendum: quippe quod prius diſputa- C
tum eſt in capite de canone vrinarum, non ſolùm de mediocri,& ſecundum naturam colore, ſed etiam de ſubſtantia & contentis mediocribus. Quare reliquum eſt dicere de coloribus qui poſt hoſce ſtatuti ſunt,recedúntque à mediocritate,qua aliquam affectionem corporis ſignificant.

DE IVDICIIS AVREAE, ET CROCEAE VRINÆ, CAP. XIIII.

AVrea & crocea vltra prædictas apparens vrina,intenſionem quādam præter naturam caliditatis o- D
ſtendit.ea verò ſi ſubtenuis, aut mediocri craſſior eſt, hypoſtaſi caret,aut perpauca, & obſcura contenta habere videtur. Quinetiam aurea ſignificat intenſionem caliditatis potius per materiæ quantitatem quàm per defectum materiæ. Crocea verò, contrario modo ſe habet.nanque aurea apparet ob multorum ciborū,& medicinarum acutarum ſumptionē, ōbque ebullitionem ſanguinis ab ira. Item ob intēperaturam quādam vergentem ad calidum in viſceribus:accidit quoque ob affectum quēdam ſimilem. Crocea verò apparet ob mœ E
rorem,ob curam,ob vigilias,ob ſolis æſtum,ob laborē, atque ob alia, quæ vt rubeam & tenuem bilem aggerunt in corpore, ita naturalis humiditatis defectum quendam efficiunt.

DE IVDICIIS SVBRVBEAE, AC RVBEAE VRINÆ, CAP. XV.

POſt haſce inſpicitur vrina ſubrubea, ſed craſſa frequentius,interdum etiam tenuis apparens. Sed rubea potius oſtendit tincturam bilis rubeæ. nam cōperta eſt ratione & experientia eiuſmodi bilis ſpecies: de F
qua dicetur proprio in loco. Quinetiam ferea ſanguinis ſuperfluitas, quæ magis apparet in febribus vehementibus, quǽque ob humoris affinitatem in debilibus hominibus (niſi aliqua impediens cauſa reddita ſit) etiam apparet, in qua vehementior quoque febris ſolet accendi. Eiuſmodi rubrum ratione cognitum eſt, & ab eiſdem memoratis, bili rubea, & ſero ſanguinis, nos docuit,vt ipſum ſit in ſubrubeo humore, accepitque vtraque illa tantum intenſa eſſe, quanto rubor extitit manifeſtior. Illius quoque meminiſſe opus eſt. Nā- G
que vena ſciſſa aliqua ex iis quæ circa vaſa vrinæ, vel vlterius ſunt,ſanguinéque miſto cum vrinis, eiuſmodi ſpectatur vrina. Sed coniudicandum id eſt tum à locali dolore,tum ab antecedente cauſa: & procedente ſic tempore vulnus ſaniem facit,vnde ſanie iam cum vrina currente certius fit iudicium,atque fides ſuper vrina cum ſanie. Similiter accidit, vt vaſa colantia feream ſanguinis ſuperfluitatem, cum paſſa fuerint maiorem raritatem ob aliquam cauſam, nec hactenus ſciſſa ſint: tunc ſecernitur ſanguis qui cum vrina miſcetur. Quin- H
etiam hoc pacto cognita venit laxitas quædam renum. Nanque hanc ſequitur maior vrinæ excretio, atque in homine apparet maior debilitas:quæ eo certius laxitatem eam indicant, quo minus habeantur ſigna venæ diſciſſæ. Adhæc ſubrubeus & rubeꝰ color mediocre malum ſignificāt, etſi ab eiuſmodi rubeo humore geniti ſint(ſiquidem is humor peculiaris magis extitit ipſi homini):idem quoque nō valde prauus extitiſſe probatur nobis arguentibus id à proprietate colorum.

DE IVDICIO VINEI COLORIS VRINAE, CAP. XVI.

TAntum in peius inclinat vineus color, quantū diſceſſit à ſubrubeo rubeus. Significat enim bonum humorem aſſari, atque mutari vel in flauam vel in nigram bilem,quarum vtraque peiores paſſiones cæteris gignit. Quòd ſi cum eo colore vrinæ aliquid bonæ hypoſtaſis appareat,tunc malū hoc mediocre erit,& ſpes eſt naturam breui victuram:ſin verò mala fuerint contenta,aut nihil omnino cōtentorum apparuerit,vrináque videatur vt nubes craſſa pauco lumine ſolis ſuffuſa,hoc eſt mixta ex tenebricoſo, & lumine pauco, omnino prauus eſt color,ac multo virtutis robore indiget ad recuperationem faciendam. Adhæc interdum in ſanis hominibus qui multa elaborarunt,aut longum iter fecerūt,eiuſmodi vrina vinea ſpectatur: ſed tum etiam aliqua bona ſigna cum ea concurrunt.

DE IVDICIO PASSEI COLORIS VRINAE, CAP. XVII.

PAſſeus color qualis aſpectu ſit antea docuimus in iis quæ de differentiis vrinarum. quidnam autem ſibi velit,nunc opportunum eſt docere. Eiuſmodi igitur vrinam dicimus oſtendere,multum recedere à mediocritate, multóque virtutis robore ad optimam mutationem indigere. Quinetiam quemadmodum vineus color ſignificabat humorē ſanguineum aſſari,ita nunc paſſeus indicat bileum aduri. Quamobrem eiuſmodi vrina permanens, veriſimiliter inſuper oſtendit morbum arquatum adeſſe. Quòd ſi in alio appareat,ſiue ſignificet hunc incompotem viuendi eſſe morbo dominante,ſiue victoriam naturæ redeuntis, videlicet cum ſignis concoctionis, diſcere eſt diligentius in eis quæ de præuidentia,quæ poſt libros de cauſis vrinarum,fauente deo,ſcribemus.

DE IVDICIO VIRIDIVM VRINARVM, CAP. XVIII.

VIridis vrinæ color tam malus eſt quàm tempore longo, fortunáque ſecunda, atque virtutis robore indiget,vt ad bonum reducatur: quinetiam promptus eſt ad inferendum malum ægrotanti. Eſt enim deceptor, præſertim ſi excitatus fuerit,ac multum deſtiterit à colore ſano. Nanque oſtendit humorem bileum tantum præſtitiſſe humoribus cæteris, quantum is color à cæterorū coloribus in malignitate diſſenſit. Quòd ſi eiuſmodi humor magis aſſatus fuerit, niger color generabitur. Sed quidnam ſibi velit is niger color, paulo inferius aperietur,vbi de nigro colore diſſeremus. Nūc verò reliquos colores attingamus. veruntamen quia ſimilitudo quædam eſt inter colorem oleaceum atque viridem, par eſt, vt hoc in loco de vrina oleacea diſputetur.

DE IVDICIO VRINARVM OLEACEARVM, CAP. XIX.

VRinæ oleaceæ in tres ſpecies diuiduntur, quarum vnaquæque proprium inuenit nomen. Nanque alia appellata eſt oleapparens,alia oleicolora, tertia verò generis appellatione facta differētia, dicta eſt oleacea. Sed harum ſpecierum quælibet,quáſnam etiam differentias euidentes habeat, dictum eſt in tractatione de vrinarum differentiis. iudicia verò apponere nunc opportunum eſt. Quàm autem vrinæ eiuſmodi præter naturā caliditatis ſigna ſint,ipſi colores fidem faciunt. Intenſiones verò malorum huiuſmodi colorum, oſtendunt tibi differentias caliditatis præter naturam,atque inde ſpecies ratione diſcernere, & iudicia volentibus reddere oportet. Ergo pingui liquefacto, quum ipſum incenderit adulterina caliditas, non modò in principio & augmento, verumetiam in vigore morbi, vrinæ eiuſmodi aſpiciuntur: ſiquidem in principio oleicolora præſentantur. Nondum enim exactè eo colore tinctæ ſunt vrinæ, vbi etiam paucum pinguis liquefactum fit. At in augmento ſpectatur oleapparēs, quum lique-

factio iam maius spatium habuerit. Sed vbi exactè pingue colliquatum sit, tum vrinæ colorem oleaceum præ se ferunt. Hoc enim indicatur passio esse in summo, ob in totum colliquefactionem factam esse pinguis. Sed illud meminisse oportet, nempe quòd memoratæ vrinæ interdum signum sunt liquefacti pinguis vniuersi corporis, interdum renum ipsorum solorum. Atqui idipsum ratione distinguendum est, atque iudicium in ipsis exquisitum reddendum, ne quisquam aberret, deceptus à passionibus similiter significatis. Ergo si paulatim eiusmodi color processerit, ita vt multo tempore B
confirmentur eiusmodi oleacei colores, signum est febris per totum corpus diffusæ: sin verò breui atque cumulatim iidem appareant, passio renum solorum demonstratur adesse. Quibus insuper fidem faciet vehementia caliditatis præsentis. Nam hoc modo caliditas in renibus solis excitatur: illo verò in toto corpore ardere sentitur. Atque hoc pacto vnusquisq; secutus memorata præcepta, vrinas oleaceas iudicare poterit. Sed iam par est disputare de reliquis coloribus.

DE IVDICIIS VENETARVM, ET LIVIDArum, atque nigrarum vrinarum, CAP. XX. C

VRinarum veneta, & liuida, atque nigra eodē colore tinguntur, quæ intensione, remissionéq; tingentis humoris nactæ sunt diuersos colores, atque nomina diuersa: ita vt ob idipsum significare reperiantur diuersas quasdam ægritudines. Veruntamen veneta eo citerior est liuida in malignitate, quo nigra liuida eadem extitit vberior. Niger color autem non fuit colorē esse peiorem ipso, adeo vt ianua Ditis hoc colore etiā significetur. Præterea sunt colores quibus nouissimè hi qui D
dicti sunt, possunt accidere, de quibus paulo inferius dicetur. Venetus color, vel tincturam mediocrem melancholici humoris suscipiens, vel frigus vehemētius, vel mortificationem quandam nactus, sic apparet. Liuidus verò color, eodem modo generatus in vrina spectatur, interdum verò indicat plagas atque verbera incussa homini. At verò veneta vrina, quæ subtenuis apparet, generatur per superficiem fusi melancholici humoris: quæ verò versus crassitudinem vergit, hæc fit ob multam frigiditatem. At quæ per mortificationem virtutis E
veneta est, hæc non habuit prius aliquam concoctionis significationem, sed à prauis coloribus ad peiores trāsmutata est. Eisdem rationibus iudicaueris liuidam vrinam significantem similia dictis. Quæ verò liuida apparet ob plagas & verbera, eam vibices ac notæ corporis tibi significabunt, aliáque signa quæ comperire poteris. Quinetiam vrina summè nigra, interdū signū est caliditatis ad extremū profectæ, præsertim vbi viridis vrina præcesserit, aut aliqua ei proxima: interdum significat extremam frigiditatem. Et cognoueris hæc F
ita se habere hac ratione: nimirum quum liuida & veneta has præcesserunt. Quoniam verò qualitas quæcūque ea sit quæ ad extremum peruenit, solet dissoluere subiectum, non potens tolerare immodestiam qualitatis: siquidem subiectum à mediocritate cōsistit: quod discere est tum ex aliis tum præsertim ex actione corruptionum quæ singulis diebus fieri spectantur. Veruntamen ne omni ex parte videamur demōstrare vrinarum colores nigros prauos esse, idipsum ratione definiendum est. Quandoquidem cōpertum est nigras vri G
nas homini salutares esse in morbis præcedētibus, quæ originē ab humore nigro traxerunt: tam enim species melancholiarū quàm quartana febris intermittens, vrina nigra apparente, celerrimè soluuntur. Neque quoque nouum fuerit, si melancholico & splenetico viro post datum pharmacum abstersiuum & diureticum, eiusmodi nigra vrina exierit, præsertim si alia etiam causa adiuuans adesse visa fuerit. Veruntamen quem aliquando casum eiusmodi ipse vidi in seruo meo, non pigebit ipsum enarrare: qui fortasse quoq; aliquo pacto H
conferet disputationi præhabitæ, atque res auditu non ingrata est. Accessi ad quendam curatione indigētem, secutúsque me est seruus meus, ea pharmaca deferens quæ collatura existimauerā ægroto. Atque inibi manu capiēs pharmacū (erat enim trochiscus amarus), miscui cum eo tantum oxymellis quantum satis esse putaui, atque infudi de feruēte aqua, vt liquidius & facilius ad bibendum esset pharmacum, idque ægroto præbui. Ille verò calicem labris admouens, postquam sensit medicamenti insuauitatem, atqueadeo amarus ipse factus, & cætera superbus & morosus, quique ad medicamenta capienda non facilè medico obsequeretur: volui etiam ipse ludere, atque redarguere abominationē medicinæ, quæ ingenita ei erat ab animæ mollicie. Itaque vbi dixissem molesti nihil tolerare debere virum quēquam nisi ad vtilitatem cōparandam, dedi seruo pharmacum ad bibendum, dixique id non mediocriter collaturum esse corpori. Seruus acceptum calicem, manúque labris appositum, euacuatū ostēdit, vbi sanè quamlibenter ebibisset medicamentum: quo facto illinc discessimus. Ipse profectus sum quò decreueram: seruum verò misi ad amicum quendam ob rem aliquam necessariam, iussiq; vt celerrimè reuerteretur. Erat iter eò (vt arbitror) triginta stadiorum: obedientem reperi, atque celeriter reuersum. Sed vbi ad meiēdum coactus esset, ei visum est nigrum meiere: mihique retulit idipsum malum, atque causam nesciens, magnopere contristatus est. Iussi itaque vt postera die in matula ostenderet vrinam: sic itaque egit, etiam euentū discere expectās, verebatúrque ne fortè ignorata causa, repentè moreretur. Ego quoque inspecta vrina nigra, primò miratus sum, oblitus pharmaci quod nuper dederā, neq; quartanam in eo affuisse considerans, neque melācholiam: solummodo tamen videbam temperaturam eius vergentem ad quendā purum humorem nigrum. Sed hanc solam non credidi fuisse causam facti, nulla altera reddita causa. Postquam verò recordatus fui medicinam quam exhibuerā, intellexi rem, atque risi: iussique puerum confidere, ita vt ei nihil mali expectandum esset. Vrina autem plurimùm tincta erat nigrore: quoniam (vt puto) nō sæpius vsus fuerat ea medicina. Postera verò die vrina apparuit veneta: & die quæ hanc sequuta est, mutata est ita vrina, vt ad eam quæ secundum naturam est, concessisse spectaretur. Fortasse à principio nō fuisset tincta vrina tam facilè ab ebibito pharmaco, nisi etiā labor maximopere adiuuisset, quòd ita facile medicamentum distributum fuisset, & vigētem materiam atque abundantem attraxisset. Horum ergo vniuscuiusque meminisse oportet, atque accidentia cōsiderare, siue à pharmacis oriantur, præsertim quæ humores eiusmodi commouent, siue à cibis & potibus simili colore affectis. Veruntamen hæc ipsa in corporibus sanis contingentia, aut parum aut nihil mali significant: in ægrotantibus verò longo tempore maximè ab humoribus malancholicis salutaria, & ægritudines soluentia existunt. Sed in iis qui febribus acutis laborant, semper praua sunt, atque fere mortis nuncia. Quum itaque demonstratum sit, quænam sit vrina omni ex parte optima, & quæ hāc ipsam maximè sequatur: atque post hæc quidnam sibi velit vnusquisque è coloribus vrinarum, reliquum esse videtur vt de consistentia vrinarum, deque contentis disputetur, definiendo ratione vniuscuiusque iudicia, & quid eorum vnumquodque velit explicare. Sed tamen vbi decentem modum disputandi fecimus, neque par est disputationem ipsam differre, ne vertiginem legentibus afferamus, sic eam hic sistemus, vt quæ sufficiēter omnium supradictarum vrinarum cognitiones & iudicia tradiderit. Sed ad aliā quæ sequitur disputationem transeamus, re ipsa nos eo pacto vocāte. Donum quinetiam Dei putari poterit, si id cui magno studio incumbimus, perfecerimus. Nanque & nobis qui nihil ab eo quod rectum est aberrauimus, nihil erit quod vitio verti possit: hi verò qui hanc disciplinam amplexati fuerint, sine errore de his vniuersalibus iudicabunt, tanquam pugno conclusas causas tenentes. Neque arbitror quicquam melius contingere posse quàm super malè affecto corpore verum iudicium, quod decet omni ope experiri, vt diligenter exerceamus.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLIS CAPITIBVS libri poſterioris De iudiciis vrinarum continentur.

ACTVARII DE IVDICIIS VRInarum, liber poſterior.

Præfatio.

DISCIPLINA atque ratio morbos cognoſcendi, & arti medicæ maximè vtilis ab his olim magno ſtudio culta eſt, qui in eas res diuerſis in locis inuentas incubuerunt: verùm quum ad id abſoluendum tractatione vrinarum indigerent, neque quiſquam tamen eam aggrederetur, iam ipſi eam attigimus, ita tamen vt ſuperiore illo non abſoluerimus, ob id altero hoc ipſo libro indigemus, vt omnis recta ratio quæ de iudiciis eſt, reddatur. Si igitur videamur ſuper hiſce diſputationẽ protrahere, id non incongruum videri poterit iis qui promptiores ſunt ad accuſandum, præſertim ſi res neceſſarias & ſufficientes demonſtrauerit oratio. Quandoquidem & qui diſcunt, ii facilius hinc nouerint, ſermone ad hanc methodum ſufficiẽte, explicato, eos qui curare morbos aggrediuntur, cõfidenter eos curare aggredi debere quos cognouerint victum iri: eos verò non attingendos quos natura ſuperiores fore viderint. Siquis igitur velit in ſingulis diſputationibus docere quemadmodum polleat in arte medica iudicatio, hic videbitur feciſſe quidẽ commodum indoctis, qui ſemel indocti eſſe conuicti ſunt, doctis verò recordationis nõ inutilis munus etiam paraſſe. At verò laboris plenum hæc iterum dicere ratus, non inutile verò in memoriam reuocaſſe, quãti ſit momenti ipſa exquiſita cognitio, & quantum polleat in arte iudicatio, non minus virtutis auxiliũ verbis, quàm magnæ promptitudini ſtudentium affert. Sed hæc ipſa relinquamus, quum de eis orationem protrahere non multum opportunum habeatur. Nos verò vbi in ſuperiore libro diximus de vrina quæ omni ex parte ſecundum naturam eſt, & de quantitate humoris eius, atque de coloribus, reliquum eſſe videtur docere in hoc libro de conſiſtentia ipſius humoris, atque de cõtentis, déque iis quæ in contentis videntur: quinetiam de bullis, & aliis quæ in ſuperficie vrinæ innatant, demúmque ſiquid aliud circa vrinam exquiratur.

DE IVDICIO SVBSTANTIARVM VRINAE, CAP. I.

QVum præceſſerit quæ in venis fit decens concoctio, tum mediocris apparet vrinæ conſiſtẽtia, quãtúmque illa receſſerit ab eo quod decet, tantũ quoque ſubſtantia decidere à mediocritate ſpectatur. Nam quum cruditas præfuerit in venis, tum conſiſtẽtiæ diuerſæ producuntur. At verò quia quæ adeſt cruditas, fit aut ob debilitatem naturalis caloris malè affecti ab aliqua intẽperatura, aut ob aliquẽ humoris exceſſum obtundentẽ caliditatem naturalem, quæ conſiſtentiæ ob primã cruditatẽ præſentantur, hæ ſanè quamtenues ap-
A parent. In quo ſi diligenter animaduerteris, multas inſpexeris differentias ſecundum gradum non exquiſitæ concoctionis. Quæ verò fiunt ob aliquorum humorum exceſſum conſiſtentiæ, craſſiores apparent, ita vt proportione reſpondeãt erroribus factis in coctione. Quinetiam eaſdem cõſiſtentias efficere comperiuntur meatuum obſtructiones, atque eorundem deoppilationes. Nam in illis veluti arctata materia continentur craſſæ partes, quamobrem apparent tenues vrinæ. In reſeratis obſtructionibus verò craſſæ ſpectantur vrinæ, veluti
B natura expellente per meatuum amplitudinem, non ſolùm concoctas ſuperfluitates, verumetiam eas quæ non bene concoctæ ſunt. Neque ſuperuacaneum videri poterit ſi hæc diſtinctius referantur. Siquidem quæ vrina ab inedia profluit tenuis, hæc ipſa ſubcrocea ſpectatur, atque aut minima, aut nulla cõtenta habet. Quemadmodum ob diuturnam magnámque euacuationem, vel vẽtris, vel ſanguinis, vel etiam vrinæ, veluti in Diabete, vrinam tenuem eſt videre, atque albam, ac probè abſque hypoſtaſi. Similis etiam vrina ſpectatur in ap-
C pellata ſenectute ab ægritudine, & in ſenectute per naturam accedente. Vrina verò craſſa, aut abundantiam humoris ſignificat, aut corporis ſuperficiei denſationem ob frigus factam, aut concoctionis principium: veluti in quibuſdam ægritudinibus fieri ſolet, videlicet quum in eis vrina tenuis præceſſiſſet: verùm aliæ colore definiuntur, aliæ facili mutatione, aliæ contentorum craſſitudine. Contingit autem concurrentibus vel duabus, vel tribus, vel pluribus cauſis naturã oſtendere vrinas complicatas: de quarum compoſitione nũc
D nobis propoſitum nõ eſt diſputare, ſed de ſimplicibus. Illud enim plurimum orationem protraheret, atque ad inquirendum perdifficile eſſe videtur. Hoc verò nihilominus eſt promptum quàm facile, atque ſtudentibus non paucas occaſiones præbens, vt poſſint iudicare rectè de vrinis quæ cõplicatæ appareant. Atque ita ſatis tradidiſſe ea quæ ad vrinarum conſiſtentiæ cognitionẽ pertinent, videmur, quũ quæ præcipua ſint diximus, vt qui perſpicaci ingenio & intelligẽtes fuerint, ex his reliqua æſtimare poſſint, ſi modò à nobis aliqua præ-
E termiſſa ſint. Nanque protrahere orationem, tanquam magna reprehenſione dignum ſentiens, fugiendum eſſe decreui.

DE IVDICIIS SVPER QVANTITATE CONtentorum, CAP. II.

NVnc decẽs eſt cõſiderare contentorum tractationem aggredi. Atque primò dicendum de eorum varietate in quantitate eorũ. Deinde de colore & ſubſtãtia, atque de læuitate & æqualitate, atq; ſiquid aliud

in eis appareat. Contenta igitur in vrinis aut maiora es- A se contingit, aut minora, aut vsquequaque mediocri quantitate. Quum itaque mediocria extiterint, decenter quædā afferri potest iudicatio. Sin verò fuerint quā titate maiore quàm par est, mediocria verò secundū alia, tum signa erunt hominem multo cibo vti. Quum multi cibi capti facilè concoquantur à robusta caliditate naturali, & vita in otio sine exercitatione transigitur: hæc simpliciter significant hominem vti cibis qui pinguefacere solent. Est interdum non parua quædam cohibitio difflationis, quæ in vniuerso corpore B fit, atque reuersio reliquorum naturalium excrementorum, non transitio facilis, atque tam magna proiiciuntur contenta vt à contrario minora prouenire cōtingit, quemadmodum à mediocritate mediocria contenta fieri solent. Tenuia verò contenta, siue maiora quàm deceat, siue minora, siue etiam mediocri quantitate fuerint: sic intelligere oportet, quòd aliquando humoris crudi sanè quamsubtiliati signum sint, quod hinc cognosces. Nanque si modicè commoueris matulam, ipsa contenta facilè attolluntur, atque læuitas dis- C similis redditur.

DE IVDICIO SVPER SVBSTANTIA CONTENTORVM, CAP. III.

INterdum debilitata ob frigiditatem tertia cōcoctio vsqueadeo est, vt contenta non valeant perduci ad mediocrem substantiam, ad quam multo difficilius, quàm res priores, quarum ipsa cōtenta sunt superfluitates, producuntur. Differunt autem hæc à rebus prioribus, quòd contenta non citò promoueantur ad mediocritatem, tempore & virtutis robore indigentia. Di D uersa quinetiam quantitas, quæ in ipsis contentis est, præsentat mensuras humorum, qui intrinsecus tractantur. Crassa itaque apparentia contenta, si non malè olent, & perlæuia fuerint, non etiam sanies erunt, sed erunt humorum crudorum quorundam in venis manentium amputatio, ita vt ratione habita quantitatis & crassitudinis, humorem vigentem testentur. Est quoque videre aliquando contenta multum excedere mediocritatē, quum in morborū crisibus natura excernit superfluitates quæ sunt in venis, ita vt confertim & a- E bundè euacuetur materia, ita vt timorem non paruum incutiāt ignorantibꝰ facti huius causam. Sed tamē hac ratione distingui possunt: nempe si mala non sint, malúmque colorem non habeant, & post vigorem morbi appareant. Nanque eiusmodi cōtenta in principio aut augmento febris apparentia, vt suspecta habere oportet, præsertim si cum malis coloribus producantur. Sed hoc reponendum est in libris de præuidētiis: in illis enim de hoc ipso plenius (annuente Deo) disputabimus. At verò addendum est orationi illi quod de genere hu F morū crudorū habetur: differt tamen à prædictis, quòd viscidum sit & mucosum id de quo agitur. Quinetiam interdū accidit vt eiusmodi mucosa detēta in vasis vrinariis, homini dolorem non paruum afferant: ea autem puri similia dixeris: sed differunt ab eo, quòd nec malè oleant, & quòd multū sint viscida. Pus verò quādam quoque viscositatē habēs, distat à viscositate quæ in humore crudo memorato inest. Cognoscitur etiam pus, eo quòd præcessit in loco dolor: quódque contigit sanguinem mingi: atque pus positum super carboni- G bus grauiter olet. Sic itaque quæ iudicia sint ferenda super contentis maioribus, aut minoribus temperato, siue crassitudinem, siue tenuitatem habeant, siue mediocritatem aliquam seruent ab hisce quæ dicta sunt, discere oportet virum prudentem ac ratione disquirentem. Sed posthac disputādum est de coloribus qui in contentis apparere solēt. Colores verò qui contēta decent, nemo dixerit esse vehementer albos, aut subspiceos: siquidem ab vtrisque horum recedentes, medio- H critatem quæ inter hosce est nanciscuntur.

DE IVDICIIS SVPER ALBIS CONTENTIS, CAP. IIII.

QVum contenta fuerint vehemēter alba, tum aut humoris alicuius phlegmatici ramenta sunt aut pus summè concoctum, quod ab aliquo interno mēbro affecto secretū est. Et distinxeris hæc signis iis quibus prædiximus saniem atque humores distingui. Nanque dicta dicere, vt superuacaneum putantes, refugimus: neque minus vt absurdum reprehendimus, quum quispiam vult dicere decentia, illa prætermittit.

DE IVDICIIS SVBSPICEORVM ET SPICEORVM CONTENTORVM, CAP. V.

ADhæc contenta subspicea atque spicea minus bona quoque sunt, vt quæ exciderint à colore qui secundum naturā est. Veruntamen quispiam tolerare poterit hæc tanquam mediocria, videlicet à mediocri bile colorata, quæ in profundo corporis mersa est.

DE IVDICIO CONTENTORVM BILIOSORVM, CAP. VI.

BIliosa contenta etiam mala habentur: quippe quæ exauctam esse bilem rubeam in concoctione tertia significant. Quemadmodum etiam peiora sunt contenta nigricantia, superata iam virtute à turma prauorum humorum. Nisi enim virtus optimè (vt arbitror) se haberet, non etiam colores eiusmodi extraneos susciperet obsessa à corrupta materia.

DE IVDICIIS CONTENTORVM VENETORVM, liuidorum, & nigrorum, CAP. VII.

HIsce prædictis peiora videntur esse contenta, quæ vel veneta, vel liuida, vel nigra apparuerint. Tanto enim censentur superasse naturæ vim, quanto deteriora fuerint. Verūtamen quisquā poterit cōtenta similia facere rebus ciuilibus hoc pacto. Ponat vrbem esse naturalē habitationē diffusam per totum corpus: item ponat vrbanum exercitū omnes actiones virtutis: item leges & ordinem pōnat esse concoctiones, quæ secūdum rationem fiunt. Quoniam verò vrbis quoq; pars est definita in mœnia externa atq; anteportalia, pars in mœnia interna atq; propugnacula, tertia verò ac vltima veluti in ipsam arcē: oportet volentē discere ea quæ secundum naturā fiunt, cōparare ipsam cum hac imagine. Igitur mediocres incoctiones dicere poterit quisquam esse legum trāsgressiones. Nā si modicæ fuerint, parum læditur ipsa cōmunitas: si verò processerint, tū infertur seditio. Quòd si etiam magis auctæ fuerint, tum ciuitas omnino euertetur. Hic in extremis & diuturnis cruditatibus interdum ob longū tempus subeunt periculum laborātes. Quæcūque verò ob imbecillitatē custodum ab hostibus in vrbem inferuntur, hæc ostendunt praui humores collecti in corpore, atq; in profūditatem iam recepti. Nam quū superauerint, atque super arcē fortiores erunt, quid aliud potius quàm euersionē euenire vrbi putauerit quisquā, omni iam corruēte virtute? Secundū hæc igitur quisquā posuerit cōtenta nigra, signa esse hostium incūbentium muris, atq; in loca vrbis eo fortiora profectorū, quo magis versus fundum matulæ cōtenta cōcesserint. Hoc itaq; pacto ex hac imagine consideraueris ea quæ in natura nostra cōtingunt. Sed institutus sermo repetendus est, atque de reliquis contentorum coloribus ita dicendum est.

DE IVDICIO CONTENTORVM SVBRVBEORVM, CAP. VIII.

COntenta subrubea atque rubea cruditatem quandā in tertia concoctione ob rubeæ bilis excessum demonstrant. Putantur tamen mediocria, & fortasse sine periculo esse. Nam alia memorata contenta, non minus quantitate quàm qualitate nocentia sunt: hæc verò sola quantitate solent virtutem ipsam offendere. quibus sublatis virtus perquam facilè ad seipsam reuertitur.

DE IVDICIO CONTENTORVM CRVENTORVM, CAP. IX.

PRæter hæc apparent contenta veluti cruore suffusa, quæ peiora vsquequaq; sunt rubeis contentis: sed meliora quàm liuida, atque nigra. Nanque significant non elaboratum omnino esse sanguineum humorem. Quòd si ob multitudinem virtute infirma id fiat, tolerabile fortasse hoc videbitur, & homo id ferre poterit. indiget tamen tempore non paruo ad recuperandā sanitatem. Quòd si per virtutis ipsius debilitatem per se accidentem id apparuerit, tum hoc est malum extre-

mum accuſans virtutē defatigari in ſua actione, atque A diſſoluere eos humores qui conſueuêre maximè vtiles eſſe animali. Quæ diſtinctè noſſe poteris, ſi cōſideraueris præcedentes concoctiones, atque habitum, & ætatem ægrotātis, & anni tempus, & regionem, & victum, & præſentem rerum abundantiam. Hæc enim conſueuerunt nihilominus aliis conferre ad facienda iudicia, ita vt par ſit volentem certa ferre iudicia, eniti meditari hæc ipſa.

DE IVDICIIS OROBEAE, FVRFVREAE, LAmineæ, ſimilaceæ hypoſtaſis, CAP. X. B

NVnc verò decens eſt diſputare de orobea, & furfurea, & laminea, atque ſimilacea hypoſtaſi, quidnā vnaquæque earum ſignificet. Nam quales ſpecie ſint, in iis quæ de differentiis vrinarum dictum eſt. Nunc iudicia de eis apponemus, vbi hoc pacto nos antè diſputationem direxerimus. Orobea igitur hypoſtaſis in vrinis tum apparet, vbi pingui iam conſumpto, caro inceperit conſumi. Neque ignorare oportet, quòd interdum hāc paſſionem ſolorum renum indicat orobea hypoſtaſis: quod diſtinguendum eſt, ne parum expertis C imponatur. Ergo in iis qui toto corpore febriūt, ſignificat orobea hypoſtaſis totius corporis liquefactionē: qui verò non febre affliguntur, renes ſoli hāc affectionem patiuntur. Definitur inſuper id à concoctione. nanque cruditas totius corporis conſumptionem eſſe, concoctio verò ſimul conſpectata, renum ſolorum ſignificat. Altera praua hypoſtaſis eſt furfurea, ſic vocata, quæ peior eſt prædicta, non tamen tam mala quàm laminea. apparet hæc, quum febris in profundis vaſis infixa eſt. Illius meminiſſe oportet: nanque interdum D eſt ſignum ſolius veſicæ patientis. Sed diſtinguitur hoc etiam concoctione, & cruditate, ac febre, & febris abſentia: veluti de orobea iamdudum dictum eſt. Lamineam verò hypoſtaſin tum gigni intelligendum eſt, quum febris procedens partes corporis ſolidas attigerit. Sed quæ dicta ſunt de furfurea hypoſtaſi, ea intelligenda ſunt hoc in loco. Aut enim totius corporis paſſio exiſtimatur, ſi & febris & cruditas aderit, aut ſolius veſicæ, tum quum in homine non eſt febris, & in vrina demonſtratur decoctio. Peſſima eſt ſimilacea, tantum has pra- E uitate ſuperans, quantum ipſa mortificationi propinqua eſt. Nanque febris præueniens etjam vſque ad conciſionem partium amplarum, ſimilaceam eiuſmodi hypoſtaſin reddidit. Veruntamen hic eſt diſtinguēda ſimilacea hypoſtaſis ab aſſato ſanguine. Nanque ſi contenta fuerint alba, tum ſignum eſt ſimilaceam eſſe: ſin verò ſint rubea, ſignum eſt ſanguinis aſſati. Oportet autem prudentem circa hæc ipſa timendo diligenter cōſiderare quæ dicta ſunt, atque eo pacto & dicere & facere id quod conuenit. Itē & bis, & ter, ac ſæpius (ſi dederit occaſio) idem diſcutere, ſiquo pacto primus ingreſ- F ſus id minus cōceſſerit, præcogitare quod infallibile eſt. Nā ſiquis primo impetu atq; ingreſſu iudicare & facere ſtudēs, à veritate aberrarit, riſus eū cōſequetur, ægrotaréque fortaſſe iudicabitur, & ignorantiæ condemnabitur. Qui verò bene meditatus, atque diligentius res expenderit, hunc ſequitur gloria dicendi veritatem, ita vt ei ægroti pareant. Quæ etſi curſim, ſufficienter tamē dicta eſſe arbitramur.

DE IVDICIIS CONTENTORVM MEDIOCRIter miſtorum, CAP. XI. G

NOn latere nos oportet, interdum humores quoſdā ad ipſum matulæ fundum decumbentes iam ſubtiliatos & diſiunctos à craſſo ſpiritu: aſſatos verò atque conſiſtentes oſtendere ſimilitudinem quandam dictarum hypoſtaſium. Sed haſce dignoſcere facilè poteris, partim eo quòd præceſſit multa craſſitudo hypoſtaſium, partim eo quòd hæ ſtatim tempore commotæ attollūtur, atque volant, & diſſipātur. Prædictæ verò prauæ hypoſtaſes ſemper acquirūt multitudinem & craſ- H ſitudinem, atque plurimū ſeruant matulæ fundū, nullo pacto diſſidentes. Sed de prædictis ſatis eſt hoc pacto dictum. Conſequens autem eſt dicere de hypoſtaſi bona commiſta cum prauis quibuſdam, ac incoctis fruſtis humorum quorūcunque. Siquidē interdum accidit, vt ramenta quædam conſpiciātur cum contentis, quæ aut verſus colorem aureum vergunt, aut verſus album, aut propinquum. Quæ ſi multa fuerint, ſemicoctam materiam eſſe indicant, illum verò humorem in profunditate corporis abundare, atque cōcremari: cuius ramenta ſimul cum contentis natātia, ſi parua ſint, modeſtiorem eiuſmodi humoris malitiā demonſtrāt, atque hæc à malis cibis produci. Sed tamen eregione ſibi reſpondent res, ratione magnitudinis, hoc modo. Nāque quò maiora fuerint ramēta, eo minorem eſſe cremationem humorum in venis oſtendunt, quo minora caliditatem maiorem. Ob quam cauſam autem id fieri neceſſe ſit, nos inferius aperiemus: nam in præſenti propoſuimus ſolummodo de iudiciis dicere. Interdum quinetiam in cōtentis veluti capilli ſubalbi palmo longi, & minores & maiores inſpiciuntur, qui quum videntur indicāt renum quandam paſſionem. Quum conſpectātur in contētis plura, ac diuerſi generis corpora, fuerintq; à qualibet cauſa diſperſa in ſinum ipſum vrinæ, tum certum eſt dolores in corpore diſperſos corripere hominem: quemadmodum nos aliquādo vidimus illa in muliere quadā, quæ ſpontanea laſſitudine vlceroſa ægrotabat, atque in altera quæ diutius ægrotauerat partium compoſitione. Sed prioris vrina plura & aſperiora eiuſmodi corpuſcula iniecta in cōtentis cōtinebat, atque probè ſimilia furfuri pererrantia in toto humore vrinæ, qui humor quoque aureus erat: alterius verò vrina erat ſubtenuis atque alba, ita vt parum recederet tam ſubſtantia quàm colore ab ea quæ ſecundum naturam eſt. Corpuſcula verò iniecta contentis videbantur minora, & tenuiora prædictis. Quarum etiam illa quæ patiebatur ſpontaneam laſſitudinem, regimine viuēdi à nobis inſtituto curata eſt. Altera perſuaſa eſt à me, iuſſum pharmacum bibere profuturum eius paſſioni. Veruntamen metu retardata accipere diſtulit: nondum enim nomen pharmaci audierat, neq; biberat. erat enim mulier cætera moribus agreſtibus educata. Ipſe verò eam relinquens diſceſſi, & quidnam ei euenerit ignoro. Veruntamen hæc ipſa relata ſunt nobis, non vt ſermo hiſtoriis decentior ſit, ſed vt vos animaduertatis quantum conferre conſueuit diligens vrinarum conſideratio. Illud interim conſulere vellem vobis, qui tam delicatè operā datis diſciplinæ de vrinis & ante ipſam incūbitis cognoſcēdis rebus, quas quotidie fieri in ægrotātibus contingit, vt hæc quæ diximus cōſideretis non parum medicæ arti conferre potentia. Sed quaſnam ob cauſas illa fiant, docebimus (Deo fauente) in iis libris qui de cauſis vrinarum inſcribūtur. Et hæc ſatis ſint de contentis quæ apparent eſſe complicata.

DE IVDICIIS SVPER CONTENTORVM LAEuitate, & contrariis eius, CAP. XII.

DE contentorum læuitate iam par eſt docere. Contenta igitur ſi omnia continua & læuia manſerint, ſignificant noui nihil in homine productum eſſe. Sin verò fuerint aſpera atq; veluti diſperſa, nō parua quædam perturbatio ſignificatur generata eſſe in profunditate corporis ab aliquo adulterino (hoc eſt, ex calido & humido compoſito) & violento ſpiritu, qui dimouēdo ita materiam diſſeparauit ſua ipſius vehementia, vt hinc acciderit quod iam dictum eſt. Quòd ſi contingat aliquod valde crudum eſſe complicatum cum contentis, indicat id pulſum eſſe violentia ſpiritus ad terminos corporis, atque ob anguſtiam locorū in quibus eſt inculcata ea craſſa materia, eſſe non paruū doloris ſenſum. Atque vt diſſimilaria complicantur cum contentis ſubſiſtētibus, ita quoque doloris ſenſus extiterit. Et quo magis ſurſus materia diſtributa eſt in ſinum humoris vrinæ, eo in pluribus corporis partibus noueris doloris ſenſum adeſſe. Diſces autem horum affectuum cauſas diligentius in libris de cauſis vrinarum. Quinetiā vt cōtenta eo pacto aſperata, atq; inter ſe diſtantia ſunt, ita quoque in eis diuerſa iudicia habueris. Quemadmodum ſi hæſerint ſibi atque conſtricta ſint, indicāt craſſitudinē materiæ impenetrabilē, teſtāte id qualitate viſcoſitatis. Ita vt in quo loco humoris vrinæ hæc diutius māſerint, oſtendāt in illo corporis loco paſſio-

nem diuturnam esse, eo magis si hæc multum viscida A fuerint, ab ipsa materia habuerint id quòd difficulter mutari possint. Sed de læuitate, & contrariis eius, ratio ab intelligente poterit iudicari.

DE IVDICIIS SECVNDVM LOCA CONTENTORUM in vrinis, CAP. XIII.

NVnc dicemus de locis contentorum, definiendo quæcunque ab eis cognoscere licet homini scientiæ vrinarum initiato. Quum igitur contentorum ea quæ ad fundum matulæ cócedunt, appellata sint hypostases: ea verò quæ vsque ad matulæ medium eleuãtur, B vocata sint sublimia: nubes verò dicantur quæ ad ipsam vrinæ superficiẽ perueniunt: in iis quæ de vrinarum differentiis scripta sunt, exactius de hisce dictum est. Quamobrem non opus est vt orationem illam etiã in hisce protendamus: sed nunc decet aperire quæcunque in vnoquoq; vrinarum loco referuntur. Igitur hypostasis quæ ad fundũ sedere videtur, si fuerit bona & moderata, nihil noui significat: sin verò fuerit cruda atque diuersa specie, significat prauitatem naturæ. Diuersa verò partium positione, ostendit segnitiem i- C psius minus assurgentis aduersus rebellionem humorum nocentium, ita vt opus sit hîc & tempore, & robore. Animaduertendum quoque est ne hypostasis hæreat, inhærens fundo matulæ. Itẽ est hypostasis tenuis. Hæc enim est quæ in libro de differentiis vrinarũ dicta est obtinuisse tertiũ locum hypostasiũ, quæ nõ mediocrem læsionem adesse capiti significat, habens rationẽ nubium inter hypostases. Quæ verò sublimes sunt, loci quidem differentia malæ sunt, cætera verò bonæ sunt, & subsidẽtibus moderatiores: atque his sola loci diffe- D rẽtia, vt bonæ sint, deesse videtur, vt quæ à spiritu quodam adulterino leuiores redditæ sint. Ex his verò quæ nubium rationẽ obtinent quæ bonæ sunt, omnino quatenus nubes sunt, non parum recesserunt versus distantiam à loco qui secundum naturã: quamobrem multo quoq; indigent tẽpore: quæ verò prauæ sunt, eo moderatiores videntur reliquis, quo abscesserunt à loco, qui secundum naturam est, quique debetur hypostasibus secundum naturã. Cómuni nãque ratione hac ipsa hæc intelligere oportet. E Itaque bona contenta oportet à superioribus locis versus inferiores descẽdendo accedere: ab inferioribus verò reuerti, contrarium est. Praua verò melius est à fundo absistant quàm ad ipsum concedant. Et hoc pacto contenta quæ inuehũtur in vrinã secundum diuersa loca humoris vrinæ iudicari poterunt. Quinetiã plurimum confert diligẽter cõsiderare contentorum differentias. Nãque vbi contenta quæ secundum naturã se habẽt, fuerint ad superficiem vrinæ à multo spiritu euecta, cognoscere poteris in capite prauam ac non paruam affectionem adesse. F Quemadmodum quoque in sublimibus affectionem noueris adesse per partes corporis eãdem proportionẽ habentes, ita vt quod est in vrinis vniuersum interuallum, corporis interuallo proportione respondeat. Adulterina verò & præter naturalia contenta si concesserint versus fundum peiora demonstrant accidentia. Quãobrem diligenter cognoscere differẽtias confert. Interdũ enim humores cócocti, & ad vrinæ superficiem cócedentes, inexpertis medicis apparentiã bonorum contentorum attulerunt: G qui super concoctis illiusmodi contentis fundantes vaticinia sua, plurimum à proposito aberrare comperti sunt. Veruntamen hoc potius ad munus præuidẽdi attinet: idcirco par est vt id illuc differamus, atque veluti ab alio capite incipientes, dicamus.

DE IVDICIIS BVLLARVM VRINAE, CAP. XIIII.

QVum in vrinis conspiciantur sæpenumero innatare bullæ quædã, quæ differunt colore, magnitudine, ac numero, veluti quoque in eis quæ dicta sunt de differentiis vrinarũ, de hisce diligentius explicatum H est: nunc nobis demonstranda sunt iudicia, quæ super hisce habere opinamur, vt veluti per concordiã procedentis orationis, subiunctio quædã consonãs redderetur. Siquidem bullæ ipsæ cum differentiis quibusdã colorum consueuerunt cóparere. Nãque & cum subalbis, & spiceis, & aureis, & subrubeis maximè cóspectæ sunt coloribus. Non enim cum nimium albis vnquã, neque cum rubeis coloribus alterius cóplicari possunt, quum spiritus hi gigni non possint vbi est vincentium qualitatum exuperantia. Bullæ enim signa sunt spiritus adulterini, quemadmodum in iis quæ de causis vrinarum diligentius declarabimus. Oportet hæc ipsa cognoscere quæ non parum conferentia sunt habendis iudiciis super bullis. Bullæ igitur quæ in corona sola, integra serie circunsistunt, si contigerit vt colore humoris vrinæ tinctæ sint, significant ibi maiorem capiti affectionem adesse, atque dolorem non mediocrem: quæ verò sparsim in corona manent, hæ à debiliore causa generantur, atque similiter significant debiliorem dolorem. Veruntamẽ hæ eo maiores dolores capiti adesse ostendunt, quo intensius cum aureo colore inspiciuntur. Nãque nunciant magnam nocentis spiritus sæuitiam. Bullæ verò albæ, vel vicinæ albis, consistentes in coronæ ambitu, paruum aut nullum dolorem adesse capiti demonstrant, atque eo magis quum colore albo fuerint. Quòd si tum fuerit vrina tenuis, habueritque contenta non omnino concocta, indicant caloris naturalis imbecillitatem: sin verò crassa fuerit vrina, tum spiritus germanus prorsus est humoris eius vrinæ. In vrina verò tenui & absque hypostasi, potius indicant renum obstructionẽ. Itaque super bullis quæ in corona sola manent, eiusmodi iudicia quisquã habere poterit. At verò quia interdum bullæ circa mediam superficiem vrinæ colliguntur, præter coronam, operæpretium est etiã de illis sic iudicium facere. Siquidẽ quæ in corona circumeũt, significant dolorificam quandam affectionem in capite adesse. Nunc concedentes ad ipsum medium, ostendunt remissionem quandam affectionis dolorificæ, tanquam causa doloris retrocedat. Quinetiam aliæ bullæ inæqualiter diffusæ per vrinæ superficiem, nihil tale significant, sed solùm arguunt multã naturæ debilitatẽ, maximè quo minor fuerit obstructio, & crudorũ humorum plenitudo. Quæ verò alia rectè dici possunt, illa tibi absoluet oratio quæ de causis. Quas ob causas autem ipsæ bullæ consistant, atque cur non cum omnibus coloribus appareant, in iis quæ de causis vrinarum, explicabimus. Verũtamen illud hoc in loco subiungẽdũ est, nimirum quòd sæpenumero apparentes, antea tamen non visæ bullæ satis fuerunt ad ostendendum signum bonum cócoctionis. Natura itaque concoctionem aggrediente, quinetiam in iis qui feminis fluxu laborant, bullæ frequentiores in vrinis apparent per coronã. Interdum etiam quædam corpora quam paruissima cum bullis inferuntur, quæ vt capilli crassa sunt: non etiam in longum protracta, sed vsqueadeo, vt quisquam arbitretur in dictis bullis esse diametrum, & paulo minora & maiora, siue ipsius feminis quis dicat esse veluti segmenta, aut etiam renum colliquamenta. Sed oratio super hisce satis habita, hoc in loco gradum sistat.

DE IVDICIIS CORONARVM DIVERSORVM colorum, CAP. XV.

QVoniam meminimus orationis de corona, etiam hæc veluti adinuenta illi adiungenda esse putamus. Siquidem persæpe colores apparent in corona matulæ, declinantes à toto colore, qui in humore vrinæ est. Nam aliquando transmutantur ad benignos, etiam si cæteri boni non sint, hæc amplecti vt bona signa oportet: aliquando verò mutantur in peiores quàm sint humoris colores, quos auersari oportet, præsertim si cõcesserint in multo peiores. Nã in aureis vrinis, & rubeis & vineis, & aliis id genus, si alba fuerit corona, aut albæ similis, significat bonum in vrinis esse, tãquam natura inceperit dominari. Sed si viridis, & cærulea, & deterior corona fuerit, contrarium & malũ adesse coniectare oportet, nempe quòd praui humores dominari nitantur. Hoc itaque pacto licebit à coloribus coronæ manifestè indicantibus cognoscere quæ sint tam medicis quàm ægrotantibus conuenientia, vt hi rectè curentur, illorum verò certa iudicia fiant.

DE IVDICIIS EORVM, QVAE INNATANT in vrinæ humore, CAP. XVI.

QVoniam aliqua diuersæ substantiæ innatant vrinis, A quæ similia sunt araneis,atq; punctis velut ex oleo iniectis , etiā hæc par est signa esse putare alicuius colliquationis , aut renum solorum, aut totius corporis. Veruntamen si parumper apparuerint , & se item resoluerint,nihil graue adesse significant.Quòd si perseuerauerint,tanquā principium colliquationis ostenderint,exhorrere oportet.

DE IVDICIO VRINARVM AB ODORE MALO, CAP. XVII.

AT quia etiam ab odore malo vrinarum est conie- B ctare putredinem aliquam interioris membri tam maiorem quàm minorem, operæpretium est de his iudicium facere.Igitur si puris quicquam in vrinis affuerit,euidēs est causa : quòd si id nō aderit, ac mediocria videantur concoctionis signa , alicuius particulæ mortificatio significatur. Quemadmodū si praua in vrinis fuerint signa , mortificatio peruenisse in toto corpore existimatur:atque hoc pacto ex odore ratiocinari licet. Quoniam igitur de omnibus quæ communiter in vrinis continentur dictum est , atque in his declarata pro C viribus sunt iudicia , decens esse videtur etiam iudicia declarare vrinarum hypostasi priuatarum , quæ maximè vtilia sunt disciplinæ de vrinis.

DE IVDICIIS VRINARVM HYPOSTASI PRIuatarum, CAP. XVIII.

VRinarum hypostasi priuatarum aliæ perquam tenues apparent,aliæ non vehementer tenues : quædam autem mediocritatem superantes , mediocribus spissiores videntur:non tamen crassæ appellandæ sunt hæ quæ mediæ sūt inter mediocres & mediocriter craf D sas. Quoniam autem omnes non iisdem coloribus colorantur:aliæ enim sunt vehemēter, aliæ mediocriter albæ,aliæ spiceæ,& aliæ croceæ, atque aliæ aliter:(non enim opus est omnia explanare , quæ aliis in locis sæpe dicta sūt)ob id oportet volentē de hisce dicere,hinc incipere.Igitur quū tenuissima vrina,atq; vehemēter alba,& hypostasi priuata prouenerit,aut non contemnendam obstructionē vasorū, aut immoderatā frigiditatē atque cruditatem demōstrat.Quòd si vrina fuerit mediocris,etiam hæc erunt mediocria.Sed tamen licet spicea & subspicea minorem obstructionē significent, nō E tamen etiam minorem cruditatem.Nāque non præeunte concoctione,non etiam contenta poterunt esse cocta,quæ sunt excrementa factæ concoctionis.Vrina verò aurea & crocea ostēdunt minorem obstructionem: sed cruditatem continent, tanquam naturalem caliditatem expugnasset adulterina caliditas. Quinetiā eiusmodi vrinæ hypostasi priuatæ prouenire possunt ob ingentes dolores,ac immensa exercitia,atque nihilominus ob materiæ defectum.Quæ verò vrinæ vlterioribus F coloribus quàm qui dicti sunt, tinguntur, vt rubea , & passea,& alio quouis modo , hæ per ipsos colores ostendunt dominantium humorum qualitatem atque proprietatem. Atque dictum est de colorum proprietate libro superiore.Quatenus verò hæ vrinæ sunt hypostasi priuatæ, non euidenter possunt ostendere obstructionem , vt euidentissimè indicent aliquam putredinem atque cruditatē in genere venarum. Interdum etiam inflammatio aliqua magna in membris principalibus consistens,eiusmodi vrinas proiecit: idque non imme- G ritò, eo quòd illuc contracta est materia ab adulterina caliditate attrahente illam tanquam cucurbitula. Sed hoc spectat ad libros de causis vrinarum : qua pro re par est potius,vt eousque seruetur ad dicendum.Nunc verò quæ deinceps sunt sequendo dicamus. Siquidem vrinæ absq; hypostasi semper (vt nouimus) prauæ fuere,eo quòd longè ab eo recedunt , quod secundum naturam est. Sed tantum inter se differunt in prauitate, quantum etiam colores inter se differentes fuerint. Quòd si colores & substantiæ parum absuerint à me- H diocritate,contenta verò non appareant in eis,reprobandæ sunt,tanquam segnitiem naturæ quandā arguentes,etsi veluti ostensuræ sint hypostasin paulo pòst aduenire. Nanque quum virtus parum ex aliquo suorum operum exciderit , etiam facilis reparatio sequetur.

Quinetiam apparere possunt absque hypostasi,& ob dolorem ingentem,& ob longas vigilias.Vtrauis enim harum affectionum facit eo , vt eousque virtutem dissoluat,vt vrinis auferantur contenta. Nam etiam earundem vtrauis vbi magna fuerit (vt dictum est),& à quauis causa genita,si diu manserit,per se poterit virtutem extinguere, quare & signa concoctionis auferre. Nam etsi horum ipsorum alterum alterius esse symptoma contingit,non tamen causa defectus contentorum est horum accidentium causa , sed defectus contentorum adest propter ipsa accidentia . Igitur etiam illud oportet inueniendo subiungere. At quasnam ob causas hæc fiant, absoluet disputatio de causis vrinarum : ita vt tum redditis causis , non possint latere iudicia vrinarum hypostasi priuatarum. Quinetiam homini volenti iudicare , opus est quadam propriâ inclinatione ad solertiam,sagacitatem,& coniecturam infallibilem. Siquidem neque vrinarum substantiæ , neque colores, neque contenta , neque ea quæ circa hæc sunt , terminari possunt definita aliqua quantitate. Materiæ enim semper motæ & diffluentis nemo vnquam posuerit mensuram stabilem atque certam.Hoc enim fieri contingit solummodo in iis substantiis quæ ante oculos eodem modo manent. Sed naturæ opera in motis corporibus definitionibus,& notis veluti exprimuntur.Opus itaque est re quadam stabili ac simul cum transmutationibus vadente,cui quispiam innixus,sensibus certò discernere mēsuras alterationum atque motionum possit.Mentis itaq; puræ munus est inuenire , vt decet, tam mensuram transmutationum in iis rebus quæ non semper eodem modo se habent, quàm differētias ipsis adiicere,& rationes illarum insuper diiudicare.Quamobrem siquis fortassis nactus fuerit eiusmodi quandam vrbanitatem naturæ,is sanè quamfacilè , & per hæc poterit,& promptè ea quæ relicta sunt , inueniendo adiungere,quæ vniuersalibus determinationibus cōprehensa sunt:relicta verò particularibus scripturis. Veruntamen etsi hæc ipsa nihil pertinent ad propositum scopum de iudiciis , non idcirco omnino sunt à sermone dissona.Nos verò postquam addiderimus etiam disputationi de vrinis , quæ contingere possunt quibusdam ægritudinibus,finem faciemus disputationi de vrinarum iudiciis : (nam hoc solum deest ad perficiendum tractatum de iudiciis.) præsertim quum sermonis prolixitatem,vt rem calumniæ maximè opportunam , fugiamus. Vrinæ autem supra dictæ non parua causa fuerint his quæ complicatè expendūtur. Veruntamen ante hæc scire oportet, nos de simplicibus coloribus disputationem facere:(nam in hisce solummodo nominibus abundamus propriis atque notis) demonstrantes qui humores cum quibus coloribus simul appareāt. Nō facile autem fuit enumerare compositos humores in coloribus apparētes, propterea quòd propriis nominibus carebamus: quin & id non admodum ad comprehendendū facile fuerit vobis qui harum rerū studiosi estis,præsertim quum hæc coloribus quarundā specierum assimilentur,& explanatione non satis exacta exprimātur.Adde infinitā & cognitu difficilem mistionē esse è diuersis humorum quantitatibus. Quamobrem quum demonstrata sint genera colorum,& vt vnusquisque habeat hæc definitionibꝰ quibusdam,atque similitudinibus rerum notarum cōparata, decens est vt prudens etiam coniectet colores ipsos à diuersis humoribus coeūtibus,atque disquirat,quoad fieri poterit,quæ esse possint mistiones in ipsis coloribus.

QVOD FIERI NON POSSIT VT PARTICVLAria concipiantur tanquam in infinitum exeuntia, CAP. XIX.

PVtamus tempus nullum satis esse ad exactè capiendas describendásque complicationes rerum variarum,quæ singulis diebus in vrinis inspiciuntur. Siquis enim colores prædictos ac eorum intensiones, & remissiones , atque ea quæ ex eorū inter se mixtione æqualiter , vel inæqualiter fiunt , si inquam vel ratione, vel proportione & similitudine,vel quocunque alio modo contingat: quinetiā congregationes consistentiarum,

quas contingit vrinarum esse cum vnaquaque prædi- A ctarum mistionũ, quæ fere infinitæ sunt, insuper & concursus vtrarumque prædictarum, quæ sigillatim fiunt cum contentis quæ apparere contingit in illis, si quisquam composuerit, is (vt arbitror) cumulos rerum quãplurimarum, atque propè infinitos effecerit. In quo prætermitto dicere, si quisquam etiam eniteretur proferre complicamenta, quæ fieri contingit in differẽtiis ætatum, & temperaturarũ, & generum, quum fiunt per vnum, & duo, & tria ex eis, & aliquo alio modo, quinetiam annorum, & ciborum, & exercitiorum, & anni B temporum, & regionum, & somnorum, & vigiliarum & qualiumcunque imbecillitatum. Nanque fortasse vniuscuiusque intellectus in vertiginem incidet, qui horum particularia in vnum miscuerit. Neq; (vt arbitror) is satis temporis habebit ad complendam deliberationem: atque plura effugient ipsum indigentem tempore, ita vt etiam ipsum infinitum manere oporteat infinitum. Veruntamen quomodo erga hæc ipsa extitit præsumptio virtutis rationalis, quæ scitè prius fecit cõtemplationẽ, atque vniuersalibus conceptionibus col- C ligens quæcunque ad illam attinerent, exactam methodum in omnibus ipsi arti peperit, vnde tam differẽtias quàm præuidentias quæ in ipsa sunt, diligenter explicauit. Quamobrem etiam ab hisce coniectare licet ea quæ nondum dicẽdo in lucem deducta sunt. Re itaque ita se habente, consideranda etiam hoc in loco sunt illa quæ disputationi propositæ deerant, vt finem propositi vbi indepta sint, nos tractatum de causis vrinarum (Deo concedente) aggrediamur.

QVOD NON FACILE FEBRES EPHEMERAE D ab hisce iudicentur, CAP. XX.

FEbrium ephemerarum, quæ ab ira, & tristitia, & labore, & vigiliis, & curis, & æstu, & frigore, & inædia, & cruditate generantur, atque reliquarum quæ secũdum speciem reperiuntur, paruam quandam differentiam in vrinis videre poterit quisquam, si modò alius morbus non inciderit, aut alicuius humoris putredo simul fuerit. Siquidem alterato solo spiritu, eiusmodi febrium ephemerarum species producuntur. Vrinas verò demonstratum est, potius indicia facere accidentiũ E circa humores in venis manentes. Verisimile est non insigniter in his febribus vrinas alterari, nisi in colore. Is enim facilè afficitur, neque in hoc magna fit alteratio priusquam sentiantur atque alterentur humores in venis à qualicunque velis febrium ephemarum. At hæ priusquam alterent, soluuntur, maximè si nactæ fuerint conuenientem diætam. Quòd verò in colore vrinæ alteratæ remanserunt, id minimum est, atque substantiam fere mediocrem seruauêre: contenta quoque habentia decentem proportionem. Atque de febribus F ephemeris hæc opinamur. Febres verò in putredine humorum accensas discere est mox in sequẽte oratione. Veruntamen quòd earum aliæ sint deficientes, aliæ continuæ, prius de intermittentibus, deinde de continuis dicemus.

DE IVDICIIS TERTIANAE PVRAE, ET NON puræ febris, CAP. XXI.

TErtianæ puræ febris quum fit, vrinæ spectantur aureæ & croceæ, ac consistentiam mediocri crassiorem habentes. Atque primis diebus eius nullum G signum concoctionis subsistendo continetur. Tempore verò procedente signa concoctionis apparent, atque alia ad mediocritatem ipsam concedere secũdum rationem. Tertianæ verò impuræ vrinarum color multo differens spectatur, vergens ad id quod biliosius est. Consistentia etiam crassior quàm exacta est, videtur: atque in eius vrinis plura signa cruditatis circa contenta cernuntur. Hoc itaque pacto & puræ, & impuræ tertianæ vrinarum species ostendere se solent.

DE IVDICIIS QVARTANAE PVRAE, ET NON H puræ febris, CAP. XXII.

QVartanæ (quæ à liene trahit originem) vrina tenuis est atque alba, & hypostasi priuata spectatur in principio. Tempore verò procedẽte, præsertim diebus remissionis, apparet in ea hypostasis cumulata, etsi vrinam ipsam interdum turbidam apparere contingit. Ea verò die quæ afflictionem habet, etiam tenuis & alba vrina inspicitur: hypostasis verò quodammodo obscura, siquidem concoctionem morbus accipiat. Quum verò purè ad concoctionem peruenerint materiæ morbi, etiam vrinæ puriores spectantur, concedentes ad id quod secundum naturam est, atque pleraque accidẽtia suapte natura dissoluuntur. Quinetiam interdum in vrinis apparente nigro humore, illa quæ laborem afferebant desinendo minuũtur. Quartanæ verò profectæ ab hepate inflammato, aut caliditate alia quodammodo affecto, vrina perrubea est, ita vt sandaracham referat: atq; crassior mediocri apparet, hypostasin vt quantitate moderatã, ita dissimilem continens. Interdum tamen vrina in totũ crassa spectatur atque rubea, ita vt humorum implicatio atque dominium extiterit. Vrinæ itaque quartanarum eiusmodi apparere consueuerunt.

DE IVDICIIS FEBRIVM QVOTIDIANARVM, CAP. XXIII.

QVotidiana febris quum adest, vrina tenuis est, & alba, ac veluti aquea, & hypostasi priuata in principio: quemadmodum in quartana dictum est. Sed quum processerit, fit crassa, atque hypostasin cumulatam & crassam ostẽdit, quæ est soboles quædam cruditatis humorum. Quinetiam tempore progrediẽte, cõcoctionis quoque signa obscurè apparẽt, quum etiam passio fuerit profecta ad infebricitationem. Nanque febrium eiusmodi intermittentium tunc coniectamus solutionẽ breui futuram esse, quum signa concoctionis alicuius apparuerint. Veruntamen quotidianis celeritate præstitit tertiana febris deficiens. Tota enim huius potentia nõ excedere potest vnam atque alterã hebdomada, nisi tertiana non pura esset. Et quantum concoctio protenditur, tãtum significat solutionẽ non adhuc adesse.

DE IVDICIIS VRINARVM IN FEBRIBVS continuis à putredine, CAP. XXIIII.

COntinuarum febrium à putredine primùm vrinæ colores alterantur vergendo versus aureum, & rubeum, & vineum, & passeum, atque similes, vt humorũ qualitas & quantitas fuerit. Vrinæ quoque huius consistentia inæqualis est, & potius inclinat versus crassiorem, interdum etiam erga tenuissimam. Quúmque colores apparent vel albi vel diuersi, contenta in principio non apparent concocta, sed vel inæqualia vel diuersa. Procedente verò ægritudine, siquidem facilia omnia sunt, & concoctionis apparent signa. Non ignorare id etiam oportet: nãque interdum post febris vigorem, contenta, cumulata, & crassa subsidere spectãtur, quum putredo quæ in venis erat, illuc impetum ceperit, atque ea quidem recipere oportet, vt quæ salutem in propinquo esse significent, sed ea auersari conuenit, si in principiis appareãt: opus est enim tunc tempore, & virtutis robore ad concoquendum. Mala cẽsetur vrina eorum nisi procedente ægritudine contenta appareant, & reliqua apparentia meliora fuerint. Fortassis enim eo modo crescente ægritudine, ac in vrinis malis signis apparentibus, mors præripuerit ægrum in ipso augmento. Veruntamen hoc spectans ad partem præuidendi, oportet vt eò vsque differatur. Reliquum est, vt de vrinis modis diuersis alteratis disputetur.

DE IVDICIIS VRINARVM QVAE FIVNT OB aliquod mẽbrorum principaliũ affectũ, CAP. XXV.

QVum igitur inflãmatio, & erysipelas, & alius quispiã similis affectus calidus fuerit in aliqua partiũ, vrinæ insigniter alterantur, & tãtùm inter se distãt, quãtum mẽbra inter se differũt & dignitate & vicinitate primi callidi. Hepate igitur & pulmone patientibus aliquem eiusmodi æstum ab aliquo humore, vrina spectatur perquam rubea, atque sanguinea, & vinea secundum quantitatem & qualitatem caliditatis. Ægri verò quum eiusmodi affectus patiuntur in cerebro, aut membrana succingente, aut in ventre, tum eorum vrinæ minus alterantur. Patientium verò memoratas affectiones in liene, vrinæ color prauus apparet à nigredine humoris qui in eo abundat, si modò humor hic capiat impetũ exeũdi per vrinas: sed horũ se-

bris minor eſt , quàm quæuis patientium in prædictis membris. Vterus verò & renes,& veſica,& colon,& podex patientia vrinam alterant , ſed minus quàm quum cerebrum & membrana ſuccingens eiſdem capiantur paſſionibus.Verũtamen in omnibus hiſce cõtenta tam ſignificant naturæ potentiã,atque imbecillitatẽ,quàm manifeſtiora loca affecta:quorum aliqua dicta ſunt,aliqua quoque dicentur.Membrorum verò quæ extrinſecus ſunt & longè diſtãtia à caloris fonte, eiuſmodi affectus patientium vrina mediocriter,ac non etiam manifeſtè alteratur,& concoctionis ſigna potius oſtendit, quum nulla febris putrida ab illis membris accẽdatur, cuius febris ſigna paulo ſuperius reddidimus. Contrà verò quæcunque membra acceperunt principium morbi ab aliquo influente frigido humore , ſiue cerebrum ſit,ſiue hepar, ſiue pulmo, ſiue membrana ſuccingens, ſiue venter, ſiue particula alia , horum membrorũ illa quæ longius à fonte caloris ſepoſita ſunt , magis alterantur,atque frigiditatis & cruditatis humoris vrinas oſtendunt.Minus rurſus quæ abundarunt caliditate ob venarum amplitudinem,atque caloris propinquitatẽ: vel enim omnino non recipiũt,aut ſi ſuſceperint,modeſtã tranſmutationem factam oſtendunt in vrinis. Prauiorem nempe vrinam illa mẽbra patientia oſtendũt, quæ vel loco, vel naturali quadam temperatura longè à caloris fonte ſepoſita eſſe contigit. Veruntamen de hiſce conuenientius in libris De vrinarum præuidẽtia, definietur. Quoniã verò temperaturam ſimplicium in auctarum ſpecies vrinæ didiciſti,ſciuiſti quoque adinuenire humorum exuperantium ſpecies in vrinis,facilè adinuenire poteris vrinas in ægritudinibus hominem corripientibus , vt de his rectum iudicium facias. Non enim nobis licet enunciare ſingula quæ in particularibus ægritudinibus videntur , tum quòd orationis longitudinem fugimus,tum ſufficientem methodum præcepta ad iudicandum tradiderimus.Quamobrem facilè quoque videbitur viro ſtudioſo qui multum illũ ſermonem collegerit , & qui antè legerit libros De differentiis & cauſis morborum , de ſingulis vrinis apparentibus iudicare . Siquidem ſi quiſquam diligenter hæc viderit,noueritque à quibus humoribus vnuſquiſque morbus non contemnendus generetur , atque in prõptu habuerit ea quæ hîc tradita ſũt præcepta,is perquam facilè ratiocinans adinuenire poteſt, quæ in quibus ægritudinibus vrinæ apparere debeant. Nanque alia diſcet facillimè , veluti quæcũque in genere venarum conſiſtunt. Quæ verò vltra venas fuerint , ea etſi fortaſſe difficilius comprehenderit , non tamen quæ habiliora fuerint,fugient virum exactè conſiderãtem. Quæcunque enim ſpiritu ſolo alterato,aut neruoſo genere patiente fiunt,hæc non facilè eſt comprehendere per conſiderationem vrinarũ , niſi venarum genus ſuſcipiat ſenſum membri , quod prædicatur ſubiiſſe paſſiones:hinc enim paſſiones fiunt manifeſtè in vrinis.

QVOD VOLENTEM EXACTE DE VRINIS conſiderare, oportet præter alia etiam probè callere diſciplinam de pulſibus, CAP. XXVI.

TVtius fortaſſe de vrinis cognoſcere videtur is qui peritus eſt diſcernẽdi pulſuum motiones. Arteriæ nanque(vt nouimus)neruoſam tunicam habent, atque ſpiritum implentem eas continent. Quamobrem ipſæ primùm cognitionem præbent ſcientibus tangendo pulſum, alterationem aliquam factam eſſe in ſpiritu, atque neruoſo genere.Vrinæ verò illa melius oſtendũt quæ in humoribus & cõcoctionibus ſunt, & cõtingunt. Quòd ſi vera fateri decet,ſtudenti rectè iudicare,opus eſt vtraque prædicta cognitione. Quẽadmodum enim ruentem domum renouare feſtinanti opus eſt vtraque manu:nanque duarum altera deficiente, non tutum erit diſponere ea quæ oportet:ita quoque medicam artem indipiſci volenti vtraque diſciplina præter alias opus eſt . Veruntamẽ de vrinarum iudiciis diſputatio ita explicata,bona quidem eſt exercentibus,vtilis verò ægrotis corporibus qua veritatem attigerit, & diligẽti ſtudio comparãda ab his qui mentẽ habent, iudicatur. Nobis autem , vbi reddidimus orationi decentem modum,par eſt hoc in loco ſiſtere curſum eius,ne garrulitatis accuſemur,& vt morſus quos quiſquam accuſando cogitauerit orationi noſtræ infigere,illud nunc audiens compeſcat.At verò quum alia quæ putantur manifeſta ex dictis eſſe, relinquantur:alia etiam dicentur in libris præuidentiarum, eo quòd illic magis cogruere exiſtimantur. Partes enim huius diſciplinæ inter ſe communicant.Quamobrem non mirandum eſt , ſi aliquid videatur relictum eſſe quod potius cõuenire cum illis nobis viſum eſt.Adhæc etſi aliquid in diſputatione prætermiſſum eſſe videatur,veniam det quiſquis affectum humanum criminando obiectat,qui accidere ſolet pleriſque , qui ſingulis diebus literis incumbunt. Atque hæc hoc pacto ſe habeãt. Par eſſe quoque videtur,vt cauſas eorum quæ dicta ſunt, in libros qui hoſce ſequuntur,referamus.Quæ fortaſſe etſi parum conferre ipſi arti videãtur, tamen tutam cognitionem eſſe de iudiciis in prædictis inſtitutionibus cõſtruere poterũt. Redditis enim cauſis credere quiſquam magis ducetur iis quæ dicta ſunt. Atque oratio de iudiciis vrinarum vbi iam ſufficienter habita ſit, relinquatur, atque ſequatur ea quæ de cauſis,ita poſtulãte nexu totius cõpoſitionis. Deus verò largiatur,vt illa tractando definiamus quæ veritatis fidem facere valeant.

ANNOTATIO CAPITVM EORVM QVÆ SINGVLA capita libri prioris De cauſis vrinarum complectuntur.

ACTVARII DE CAVSIS vrinarum libri II.

Ab Ambrosio Leone Nolano in Latinum sermonem uersi, & à Iacobo Gupylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in suum priorem librum De causis vrinarum, Præfatio. A

QVI instituit scribere de aliqua quæstione, huic non solùm par est res necessarias literis tradere, verumetiam omnia quæ institutioni vtilia esse creduntur. Hoc enim pacto omnia cõplectens oratio perfecta existimatur. Eam ob rem & disputatio de causis vrinarum subnectenda nunc est. Quandoquidem qui in medica arte multa experiendo sunt exercitati, ac nulla ratione vtuntur, iis satis esse poterit sola tractatio de iudiciis: qui verò amant elegantiorem artẽ philosophia reddere, nihilque sine causa scire volunt, iis necessarium est, vt apparetur tractatio de causis vrinarũ. Nanque qui exactè sciuerit scrutari causas affectuum, is facilius iudicata comprehenderit, atque quæ relicta sunt, subiungere valuerit. Contrà verò qui ignorauerit disputationem de causis, non etiam certò cognouerit iudicia quæ fiunt de vrinis. Quamobrem fas esse videtur, vt tractatio de causis vrinarũ subiũgatur, vt omni ex parte & exactè, & perfectè se habẽs oratio videatur sufficiẽs omnib⁹ iis qui reb⁹ hisce operã nauãt. Quãobrẽ quũ propositũ sit dicere de causis vrinarũ quomodocũque apparẽtiũ, operæpretiũ erit collocare in ipso ingressu disputationis orationẽ de causis cõcoctionis, veluti suapte natura id postulent. B C

DE CAVSIS PERMANSIONIS ANIMALIVM, CAP. I.

HVmana natura dum enitur seruare hominis manẽtiam, per eas quæ in speciebus rerũ fiũt successiones, quæ aguntur per mutuas generationes, effẽtque opus manentia quoque particularium, ne simul interiret quod generaretur, adinuenit nutrimentorum institutionem, atque hisce stabiliuit vitam particularium, prius ædificatis nutritionis vasis pluribus atque variis, quibus indidit potẽtiam vitalem. Humida igitur & sicca atque spiritus quum diuidant substantiã ipsam corporis, atque in ipsis fundata sit vita: tractatio de nutritione quæ per spiritum fit, ad alias disputationes pertinebit. Ea verò quæ super sicco & humido nutrimento est, par est vt iam aperiatur, quæ magnoperè collatura est disciplinæ de vrinis. D E

DE CAVSA GENERATIONIS CONTENTOrum in vrinis, CAP. II.

CIbum primum præmansum, atque præparatum ita vt promptus sit ad concoctionem recipiendam, ipsum atque potum venter excipit, qui corrugatus alterat hæc genuino calore, modò nihil impedimẽti intercesserit. Vbi verò nutrimentũ hoc succificauit, id quod tenuius ac purius in eo fuerit, per venas ab hepate ortas exugitur, & velut exuccatur ad meliorem hac ipsa quandam transmutationem. Nanque primam reuera transmutationem nutrimentum, vbi in ventre susceperit, vltra hanc alteram capit in venis mediis, & hepate, quæ melior est priore, sed minor tertia quæ post ipsam est. Veruntamen vbi in ventre sufficienter (vt dictum est) nutrimentum cõcoctum est, & quod inutile est per intestina secretum fuerit, quod autem vtile est distributũ fuerit, id virtus quæ in hepate & venis est excipiẽs, ipsa per se, si sana fuerit, alterat atque transmutat in rubedinem sanguinis, atque illic in cauis locis fit sanguinis discretio, neque permittitur longius temere procedere, ne minus purum nutrimentum traditum corpori, carnem malam produceret, illic in gibbo hepatis appo suit vesiculam bilicipẽ: atque effecit, vt quod esset subtilius atque acrius sanguine, id ad eam vesiculam per F G pertinentem meatum concederet: quantum verò esset terrestre & crassum, id lien ad se attraheret. Atque eo pacto discreto humore terrestri ac flaua bile, relictum serosum humorem non etiam hactenus permissum est separari, quum eo modo manere visum sit etiam renibus adiacentibus. Veruntamen per venæ truncũ, perque cauitatem hepatis traiectus serosus ille humor etiã vsque ad gibbum, atque præsentatus venæ, quæ Caua nuncupatur, idque vt sanguis traiiceretur. Angustia enim meatuum magna inest in medio hepate per scissuram venæ Cauæ, cuius scissuræ figura vocata est lambdea à Græca litera (hoc est bicruris) separatus ad renes illinc latus. Veruntamen quantum sanguinis remansit, id profectum ad cor nactũmque alterationem meliorẽ quàm habebat, inde procedens, per venas distribuitur corporis singulis partibus veluti irrorans corporis ariditatem. Ergo primæ cõcoctionis quæ in ventre fit, excrementa sunt tam quæ expuuntur quàm quæ per intestina eiiciuntur. Concoctionis verò quæ in cauis hepatis fit, superfluitates demonstrantur, tam vtraque bilis quàm vrina. Remanet igitur dicendum de tertia cõcoctione, quæ in venarum genere perficitur. Nanque hac facta demonstratione, habebitur sufficiens apparatus ad ea quæ dicenda sunt de causis eorum, quæ in vrinis inspiciuntur. Tertiæ igitur concoctionis propria ratione excrementa sunt tam contenta, quæ in vrinis apparent, quibus sunt tenuiores sudores, & quæ per cutim insensibiliter trãspirant. Ergo quod peccatum fuerit in huiusmodi tertia concoctione, id omne demonstrabunt ipsa contenta. Atque qui sciuerit ob quã causam hæc ipsa transmutentur, is demonstrauerit iudicia veluti certissima esse. Veruntamen de iudiciis dictum est, decens est vt nunc de causis dicamus, ita vniuerso sermone procedente. Quum igitur de causis contenti antè disputatum sit, reliqua attingamus serie quadam decenti procedentes. Igitur vt accidere solet in abscessibus, atque quibusuis vlceribus, ita res habet in vrinis. Nam si virtus naturalis concoctrix vicerit, perparum, aut nihil malè olet pus, atque album, & læue, & similare omni ex parte esse contingit. Si verò non vicerit naturali virtute, contraria hisce spectantur, asperum, dissimilare, & coloribus differens, grauiter etiam olens, atque prorsus à sanis diuersum. Simile quiddam spectare licet in contentis. Nanque quod in venis alteratum nõ est in sanguinem, id in speciem similem puri transmutatur, vincente concoctrice virtute. Quantum verò hæc ipsa non vincens aberrauerit, tantum etiam contenta spectantur mutari in species malas. Atque hæc vt dictum est, se habent: in sequentibus verò oratio repetenda est.

DE CAVSIS CRVDITATVM QVAE SOLENT accidere, CAP. III.

CRuditates in ventre contingere solent ob quãdam intemperaturam accidentem ei. Fieri etiam interdum possunt ob aliquam passionem instrumenti, veluti ob crassitudinem, vel multitudinem, vel tenacitatem, vel aliquam qualitatem alienam ipsorum humorum, aut ob aliquam cibi proprietatem. Sed cruditates in hepate fiunt tam ob has ipsas causas quàm ob debilitatem virtutis concoctricis. Per easdem ac similes causas quoque actio tertiæ concoctionis aberrare reperitur. Atque hæ causæ sunt (vt omnia vno verbo complectar) per quas vnaquæque concoctio à suo opere aberrarit. Illud verò par est non ignorare: nãque siue colores excesserint mediocritatem, siue recesserint ab ea, crudos habendos esse generali nomine cruditatis dicere oportet. Quonam modo vtrique dicti sunt crudi, non huius

disputationis est docere,siue obscura fuerit propter aliquam frigiditatem genuina caliditas, siue abundarit ob aliquam adulterinam caliditatem.Flatuum enim & aquæ inter cutē arthritidisque & similium à cruditate factorum affectuum propter frigiditatem aliquam vel adulterinam quandam caliditatem, vincentem naturalem,atque suauem,vt vrinæ rectè crudæ dici possunt, vt quæ mediocritatem non retineant.Quum citra & vltra mediocrem, & secundum naturam, vrinam non est reperire meliorem vrina mediocri, & quæ secundū naturam: quæ verò vel excesserint, vel recesserint à mediocritate,appellandæ sunt crudæ. Tu verò vel aliud nomen indideris,vt rem definias: non enim ego differentiā fecerim inter nomina, modò non aberraris à scopo. Hoc itaque pacto satis haberi potest ex iis quæ dicta sunt, cognitio de cruditate & causis, vnde proficiscatur, præsertim si secundum naturam concoctio fiat à mediocritate caliditatis & frigiditatis,atque secundū naturam se habentium. At verò posthac primò dicendum est de quantitate vrinæ,quam ob causam plus minúsve quàm mediocris procurrat.Deinde de aliis deinceps, veluti exposita sunt in iis quæ de differentiis, & iudiciis.

DE CAVSIS QVANTITATIS VRINAE, CAP. IIII.

VRina tum profluit multa,quum homo vsus fuerit cibis multis præsertim humidis,atque potu largiore,maximè si vinum aquosum esse contigisset.Demonstratum autem est aliis in locis, vt cibi boni,sed humidiores,maximè omnium & nutriunt & diffluunt: vinū verò potius quàm cætera nutrit, atque citius dispergitur. Quamobrem par est,vt vinum abundè bibitum, etiam abundè mingatur,quemadmodum ad idipsum aqueum vinum maximè habile reperitur.Similiter se habent ea quæ quum tenuia sunt,facilè minguntur. Causas verò horum reddendi nunc tempus non est,partim quia ab aliis de hisce satis disputatū esse nouerim suis in locis, partim quia præsens tractatio idipsum minus postulat.Ergo decens est, vt vrinæ appareant maiores, & tenuiores, atque decoloratiores. Nanque quantum hoc ipsum prouenit potius ob rationem quantitatis: albedo verò & tenuitas à cruditatis imbecillitate proficiscitur,quæ non eo peruenire potuit,vt vinceret quātitatem, quod mediocre est exuperantem. Nanque si præstitisset,genuisset illi & colorem & substātiam mediocrē,atque aliqua cōtenta decentia indidisset.Quòd si vrina maior quàm quod bibitum est, profluxerit, tū quum crudi humores concocti fuerint, ob hanc ipsam causam euenisse probatur. Nanque concoctionem sequitur nutritio, & ante hanc distributio. Decet autem vt concoctæ materiæ superfluitates humidæ excernantur.Optimo iure itaque in humoribus crudis iam concoctis vrina multa apparet. Quinetiā vbi humores crudi concoctique nutrire & humectare corpus possunt, non opus est bibitione,aut pauca quæ cōsuetudine potius fieri solet, quæ quoque per vim quandam fit.Quū verò huiusmodi excrementa indigeant excerni,his seruiūt renes & vasa diuretica: quod videre est in iis quæ quotidie in hominibus ægrotis, atque parum sanis corporibus fiunt. Sed tamen ab hisce multis vrinis differunt vrinæ multæ,quæ apparēt ratione crisis in febriētibus:qua non solùm excrementa per renes excernuntur, quæ fiunt crudis humoribus concoctis, verumetiā per eosdem excernitur omnis differētia humorū morbos efficientium. Adhæc diuretica pharmaca efficiunt vt multa vrina profluat, partim naturali partium subtilitate, partim caliditate. Omnia enim fere diuretica sunt huiusmodi naturæ. Verùm caliditate facilius mouēt vrinæ multitudinem:partium verò subtilitate procedentia humoris scindunt ac diuidunt,atque proprietate pharmacorum efficiunt,vt per vrinam potius excernantur. In passione quoque quæ Diabetes appellatur, intemperatura quædam inauctæ caliditatis circa renes causa est. Hæc enim ita affecta, renes attractabundos serosæ substantiæ effecit: hi verò ab hepate, venarúmque omni genere æqua tractatione citò attrahunt,legem naturæ membris nullam seruantes.At verò quoniam ob hanc rationem accidit egestas, atque naturalis humiditas defertur à tanto humiditatum raptu, sitis nō mediocris homini suboritur. Nec minores sunt potus quàm sitis,& vrinarum excretiones, renibus secundum proportionem attrahentibus ad se humiditates. Quamobrem multæ fuerunt vrinæ,neque hisce minores potus:vbi verò nulla fuerit mora,& temperatura bona,neque inibi adesse poterit concoctio. Præter hæc quibus natura venter siccus est,ab iis vētris siccitas effecit vrinas multas profluere. Excrementa enim quæ excerni volunt, vbi venter multitudinem euacuare nō poterit præ morbo,qui natura ei acciderat,ad vias vrinæ facto momento feruntur. Illud quoque addendum est,quod maximè fieri solet tam in colliquatione totius corporis habitudinis quàm in mortificatione contentricis virtutis.Quandoquidem vbi defatigata natura est ob pessimum aliquem morbum,virtus humorum contentrix,tanquam abiiceret,illos dissoluit.Ipsi quidē excernuntur festinantes ad exitum: sed quomodo momentum exeundi capiant, non licet similiter cognoscere.Nanque interdum per sudorem abundantem visi sunt profluere, interdum per ventrem, interdum per vrinam multam,de qua nūc habetur oratio. Sed rationes quibus multæ vrinæ, quomodocunque exeant hæ sunt,reddita causa sufficiente vnicuique earum. Posthac dicendum est de pauca vrina, quāmnā ob causam parua profluat.Dictum est in iis quæ de iudiciis vrinarum,quot modis pauca veniat vrina: dicetur etiam hîc memoriæ reficiendæ causa, vt singulis proprias causas reddamus.Vrina igitur pauca mingitur à siccitate ciborum,paucitate potus, item ab exercitio vehementi,atque à cæteris quæ corpus desiccare consueuerunt. Scimus autem, vt cibis siccioribus excretio quæ per ventrem fit,potius apta sit:tum verò caliditas roborata cōsumēs,humiditatem corporis desiccat. Par est in iis vt pauca vrina spectetur,quum non satis humiditatis ad irrigandum vniuersum corpus, & attenuantia illa veluti minuant ipsius quantitatem. Pauca quinetiam spectatur vrina ob pharmaca & cibos glutinosos obstruentes meatus. Hoc enim casu neque distributio fit nutrimētorū,neque quæ distributa sunt, facilè secerni possunt. Quare accidit vt non ratione defectus,sed ob quandā obstructionem,vrinæ paucæ appareant. Simile accidit ob humorum crassitudinem,atque tenacitatem:qui nihilominus quàm glutinosi cibi & medicamenta, cohibent exitus opportunos,ita vt intrinsecus accidit humiditatem abūdare:foras verò profluere minorem quàm deceat. Quòd si pauca vrina appareat ob multam euacuationem ventris, manifestas causas ostendet.Non etiam mancas, quum iam subductio ventris multa fieri videatur,& multitudo superfluitate cœpisse momentū fluēdi per illas partes. Etenim naturæ opus est euacuare totam superfluitatem per consuetos meatus.Sin fortè alter altero meatus euacuando excesserit, per alterū minor quantitas euacuatur. Adde,paucam etiam vrinā profluere ob vehemētiam febris, & si æger biberit plus quàm consuetum est,& nihil absurdum est,febrem vehementem humiditatem omnem superfluam cōsumere, quandiu si diuturnior fuerit, adipē & solida ipsa interdum attingit.Vrina item pauca apparet,vel ob renū solorum, aut reliquorum vasorum vrinatoriorum affectum,vel ob facultatis expultricis totius imbecillitatē: cuius causa euidens est,nempe vel aliqua intemperies, vel affectus aliquis instrumentalis.Sed qui librū de causis morborum legerit, is illic edoctus cognouerit hæc exactius.Hoc itaque pacto de vrinarum quantitatis causis,disputatio satis quum sit,hîc sistatur.Reliquum esse videtur referre causas colorum, atque post hasce consistentiarum,deinde contentorum: vt omnium reddita ratione,& horū explicatis causis,facilè vnusquisq; credere possit memoratis iudiciis,atque prōptissimè & dicere & efficere ea quæ decet in eiusmodi rebus. Qui enim rationem eorum quæ fiunt ignorauerit, hūc puto non facilè posse credere iudiciis: neque si crediderit, posse resistere, vbi commotus à rationibus diuersis

fuerit. Hoc itaque pacto causæ quæ visæ sunt genuinæ, A putantur & prædicantur esse scientiæ de vrinis. Similiter aggredi disputationem de causis colorum operæpretium est.

DE CAVSIS VRINARVM ALBARVM, CAP. V.

VBi de albarum vrinarum causis primò dixerimus, quemadmodum in iis quæ de differentiis & iudiciis vrinarum disputauimus, ita quoque de causis aliorum colorum tractabimus, ordine illorum hic quoque seruato. Igitur (sicuti ratione demonstratum est) quum exacta & mediocris in hepatis sima parte facta fuerit B concoctio atque discretio, ita vt terrestris humor perfectè distributus sit lieni, quòd humor is non facilè habeat restaurationem: serosus verò humor sequatur vnà cum sanguine ob vtilitatẽ quam illic diximus: bilis verò rubeæ pars maxima, atque propemodum tota collecta appareat in vesicula fellis: nanque eius pars quædã cum sanguine remanet, tum vt ipsum subtilem efficiat, ac facilem ad distributionem faciendam, tum etiam vt adiuuet serum ad facilem diductionem sanguinis. Nanque mordaci qualitate qua pollet, irritando vim excre C tricem simul cum vrina exit, quum apparuerit inutilis tertiæ concoctioni. Mixta autem colorem mediocrem dat chymati, vt sensus & ratio nouit. Nempe colores vrinarum eousque participant sanguinis apparentiam, quousque splendor humorem radians pulchrè facit. Id autem esse sanguinis munus creditur iis qui rectè iudicare nouerunt. Atque hæc sint dicta de temperata vrina. Quoniam autem verisimile est huiusmodi flauã bilem abundare & deficere, atque aquosiorem & coloratam esse: tales erunt vrinarum colores secundum eorũ D differẽtias, quales causæ fuerint. In albis igitur coloribus, maximè crystallo & aquæ similibus, aliquis summã cruditatem ex frigiditate naturæ ortam, aut maximam obstructionem vasorum præsertim vrinas secernentiũ, aut bilis tingentis ad alias partes traductionem, agnoscere aliquis possit. Vrinã verò quæ albedinẽ remissam ostendit, præsertim quæ vergit ad glaucum, & charopũ colorem, non facilè dixerit propter flauæ bilis ad alias partes traductionem, sed potius ob debilitatem virtutis alterantis, & concoquentis humores fieri, nemo prũ E dentium inficias ire poterit.

ADVERSVS EOS QVI VRINAS VSQVEQVAque à sanguine colorari defendunt, CAP. VI.

QVoniam quidã sunt qui arbitrantur vrinas à sanguine colorari, aduersus eos pauca quædam scribere decreuimus, vt eorum errorem tollamus. Scimus igitur sano manente corpore, præsertim si humores in mediocritate consistant, naturam nunquam excernere aliquem ex humoribus, qui alere corpus cõsueuerunt, F quum eiusmodi nutrimenti semper indiga sit. Quinetiam si natura tot machinetur pro nutritione animalis, atque semper desit à completa, non parum absurdum esse videtur, sanguinem vnà cum vrinis excerni. Adde, sanguine rubeo cum vrina subalbida confluente, oportere vrinam apparere subrubeam secundum naturam. At hoc à sanitate tantum recedit quantum rubeum appareat. Quinetiam quidnam prohiberet sanguine semper abundante, vt non etiam semper vrinæ eiusmodi spectarentur, quales secundũ naturam esse ratione demonstratum est? Præter hæc non etiam id consentit cũ G eiusmodi viris. Nãque rebus augentibus bilem in corpore, vrinæ multæ biliosæ generantur: oportebat enim magis colorari à sanguine aucto. At hoc longè aliter successit quàm viri illi opinati sunt. Quinetiam qui eiusmodi multum biliosas vrinas mingunt, etiam multã bilem & euomere & egerere solẽt. Atque qui animaduertere voluerit, is persuadebitur esse alias vrinas mediocres, ac hisce vicinas, quæ à rubea bili, non à sanguine colorantur. An autem aliqua vrina vel à sanguine, vel à bili nigra coloretur, paulò inferius demonstrabi- H tur. Vbi ergo iam nouisti quis humor maximè vrinas coloret, didicistique propter quam causam colorem eis non imponat, eas vtique albas relinquens: perquam facilè hinc cognoueris in cæteris vrinis colorationes, cõprehensa methodo de coloribus. In quo quum contingat te dubitare: (id autem quod manifestum atque explicatum est omnibus in locis, tutius est ad capessendã disciplinam), non etiam nos siuerimus te vexari ab aliqua occasione, vnumquenque è coloribus, qui iampridem aliis in locis demonstrati sunt, ostendẽdo, quã ob causam eo pacto vrinas colorẽt. Accidere enim potest, vt si non didiceris, multa ignores. Igitur vltra vrinas albas apparẽt subspiceæ atque spiceæ: quæ iam vim sentiunt virtutis alteratricis & concoctricis. Quandoquidem (vt sæpe dictum est) vbi biliosus humor non adeptus sit concoctionem decentem, tum vrinas albas apparere, atque principium colorationis esse subpallidũ & pallidum: decenter quisquam in hisce poterit existimare concoctionis principium sumpsisse cibum qui ad nutriendum assumptus est, atque colorem insitum iam excitari apparere, mediocriterque materiã dominari: ita vt si non in totum, mediocriter saltem natura attigerit concoctionem. Nanque vbi bilis flaua sufficienter concocta est, ipsa à sui nominis proprietate iudicium facit cuiusnam coloris sit. Veruntamen si intentionem susceperit, tum apparebit rubea, & violacea, & cærulea, & brassicea, & subnigra, ita vt iamiam ad nigram bilẽ transitura videatur. Quemadmodũ contrà quum abest à colore qui secundum naturam apparet, color subcroceus succedit, atque subaureus, & spiceus, & subspiceus, atque qui hoc deterior est. Quum igitur hæc ita habeant, par est vt hoc pacto introducatur oratio. Vbi mediocris, atque, vt decet, concoctio fit, tum flaua, atque rufa bilis generatur: & vrinæ apparent subflauæ atque subrufæ, colore bilis remisso ob mistionem serosæ humiditatis, cuius color albus est. Quamobrem si dictum fuerit colores eiusmodi esse vrinarum mediocriũ, qui mistiones sunt è flauo atque albo colore, non erit oratio ab eo quod decet aberrans.

DE CAVSIS SVBPALLIDORVM ET PALLIdorum contentorum, CAP. VII.

COntenta subpallida (nam hoc pacto de his quoque dicendum est) deteriorem indicabunt tincturam, quæ fieri solet à bili, quæ concoctione diminuta est. In quo si quisquam considerans eiusmodi subpallidos colores, perparum à veritate aberraturum illum putamus, si eisdem rationibus in cæteris coloribus vtatur. Nanque pallidos colores in vrinis apparentes, dicere poterit esse immistiones subflaui atque albi coloris, qui serosæ substantiæ est: veluti subpallidus color generatur è mistione pallidi, atque sero ipsarum vrinarum, idque quum in concoctione quodammodo fuerit peccatum: & de pallido colore vrinarum eiusmodi ratio reddi potest. Nunc verò de reliquis coloribus dicamus, vt vniuscuiusque causæ reddantur. Veruntamen, vt nosti, dictum est quæ sint vrinæ mediocres, & quam ob causam sint subrufæ, & subflauæ: posthac de vrinis rufis atque flauis apparentibus referamus.

DE CAVSA RVFARVM ET FLAVARVM VRInarum, CAP. VIII.

TAles colores vrinarum faciunt vnumquenque existimare humorem ipsum biliosum, aut quãtitate, aut qualitate intensũ, processisse eò, vt & coloratior atque acrior esset. Siquidem quum vltra flauum & rufũ bilis color processerit, vrinæ manifestò apparẽt ratione mistionis colorum diuersorum.

DE CAVSA SVBRVBEARVM AC RVBEARVM vrinarum, CAP. IX.

VRrina subrubea & rubea producitur aut à mistione rubeæ bilis, aut à sanguinis sanie, quæ impetũ quodam eò fertur. Bilem autem rubeam interdum apparere, ex medicis audire licet. Ego verò sæpenumero vidi bilem eiusmodi, veluti in quodam, paulisper antequam febriret. Tum enim venter egessit subrubea excrementa, & vrina similem colorem referebat. At verò non oportet orationem producere in iis rebus quæ euidentes sunt. Illud potius referre cõuenit, quæ vrina appareat, vbi exauctus fuerit sanguis saniosus. Vbi igitur abundauerit sanguis, non etiam facilè ab eius naturali spiritu ventilatur. Nam quum arctata sint veluti eius vasa à multitudine, tum sanies quædam ingeneratur

in ipſo ſanguine. Quemadmodũ in corporibus, quæ nul A
lo modo ventilantur, atque humiditatem quandã par-
ticipantiæ iam in putredinem vergunt, pus quoddã ge-
neratur, quod à grammaticis appellatur ἰχὼρ, hoc eſt
putreſcẽtium corporum pus: vulgò verò dicitur ὀμίχλην,
hoc eſt caligo. Hæc ipſa ſunt ſigna mutationis, quæ ab
aliqua cauſa inducta eſt, ſed ſignificantia id quod non-
dum putrefactionem accepit. Ergo in ſubrubeis vrinis
apparet ſanguini acceſſiſſe ſaniem quandam, qualis eſt
ὀμίχλην, quæ ſingulis dieb⁹ ſpectatur in corporibus humi
dioribus, ſed excernitur à virtute excretrice eã appellã B
te. Sanies enim ea, quum rubeo colore ſit (eſt enim vel-
uti ſanguis corruptus), fueritque vnita cum ſeroſo hu-
more, illius colorem alterando mutat in ſuum. Verun-
tamen abeſſe à perfecta rubedine ſpectatur: aqueſcit e-
nim ita vt eadẽ ſubſtantia eſſe videatur, qua eſt humor
ipſe ſeroſus. Quinetiam nec latere illud oportet. Nam
etſi quadam ex parte ſeroſus humor tingat vrinam, id
tamen obfuſcatur in miſtione, tam ab excedẽtis ſaniei
ſubſtantia quàm à colore: atque hoc pacto ſubrubeæ v-
rinæ cauſæ reddi poſſunt. Rubea verò vrina gignitur, C
aut ob nimiam multitudinem bilis rubeæ, aut ob ſaniẽ
multam ſanguinis quæ impetu fertur cum vrinis. Hæc
enim multitudine excedentia parum apparere ſinunt
miſtionem ſeroſi coloris. Quinetiam quum exactè ru-
bea ſit vrina, & coccinea, demonſtrat ſanguinem ab a-
liqua parte profluxiſſe: aut quum rupta eſt aliqua earũ
venarum quæ ad vaſa vrinaria ſunt, aut quum tranſco-
lantibus vrinam renũ vaſis hiatus quidam & nimia ra-
ritas eſt. Quare accidit vt ab hiſce non parum ſubſtan-
tiæ ſanguinis ipſius profluat, afficiátque ſuopte colore D
vrinas. Sed ſermo ſuper ſãguine miſto aliis in locis cla
rior habebitur, qui in hoc loco ſuperuacane⁹ eſt. Nãq;
de vrinis, non de mictu ſanguinis diſputare nunc pro-
poſitum eſt nobis, cuius oratio dimittatur. Poſthac ve-
rò dicẽdum de colore vineo vocato, atque de aliis qui
deinceps ſequuntur.

DE CAVSA VRINAE VINEAE, CAP. X.

QVinã ſit color vineus appellatus, in iis quæ de dif-
ferentiis vrinarum explicauimus: quídque ſignifi-
cet, docuimus vbi de iudiciis actum eſt. Nũc verò ſub- E
iungenda eſt oratio de cauſis, ob quas hic color produ
ci ſoleat in vrinis. Igitur in iis qui multum cucurrerunt
atque laborarunt, accidit, vt vrina eiuſmodi coloris ap
pareat ob ſanguinis aſſationem. Nanque vbi aſſiduus,
& vehemens motus ſanguinem calefecerit, atque plus
iuſto inflammauerit, reſudaréque in vrinariis meati-
bus effecerit, tum collectione vtrorumque color vine-
ùs productus apparet. Neque cuiquam id mirum ſit, v-
bi etiam globuli ſanguinis in cutim per ſudorem diſtri
buti, quum & à labore & ſolis æſtu interdũ homo cor- F
ripiatur. Ego quinimo in quodam iuuene id ipſum me-
mini me vidiſſe. Nanque ipſe amicique complures ſub
Canis ortũ ab vrbe profecti, venimus ad nũdinas quaſ-
dam oraturi ſanctum qui illic maximopere à cũctis ve-
nerabatur, atque illic diſtẽti ſumus ſpectando multa ob
ornatum viſu digna. Neque tertia diei hora elapſa erat
tum quũ eò perueneramus. Atque poſt vota facta Deo
pauliſper etiam immorati ſumus. Iámque meridies ad-
erat quum redire cogitauimus. Ergo ſole aduſti, ad cre-
puſculum domum peruenimus, maximo per eam diem G
labore tolerato. Nam partim quia nemo noſtrûm con-
ſueuerat fatigari longa via & æſtu, partim etiam quòd
vnuſquiſque erat molli corpore, vehemens æſtus nos
corripuit. Veruntamen ipſo ſtatim tempore nocumen-
to illo ſolutus ſum: vnus verò ex eis qui nobiſcum vene
rant, qui etiam molliori cõſtabat corpore, quódque ex
facili afficiebatur, eratque ipſe quoque homo liber, vt
præ ſe ferebat, nocumẽtum ob viam & æſtum ſuſcepit.
Nam poſtera dies demonſtrauit vt ipſe ab itinere eo of
fenſus eſſet: venter enim eum ſtimulauit. Quare acceſ- H
ſit ad chytropodam, atque ſubnigrum humorem excre
uit. Quẽ vbi aſpexit, iuſſit abſportari, ac veniens ad me
paſſionẽ enarrauit, rogauitque quidnã ſibi vellet eiuſ-
modi excrementorum mutatio. Igitur ipſum quum no
uiſſem conſuetum eſſe ſecare venam, atque multo iam
exacto tempore non vſum eſſe eo more, item eſſe cali-
dum hominem, atque ad patiendum habilem, addens
quoque heſternum iter: tum certò cognoui eum ſuda-
uiſſe, atque ſanguine per ſuperficies internas venarum
aſſato, ac deinde attracto ad ventrem, directóque ad e-
gerendum, ac tandem excreto per ſedem apparuiſſe e-
iuſmodi excrementorum genus. Quamobrem hinc ra-
tiocinatus de vineis vrinis, ſubiunxi etiam hoc in loco,
vt generentur ab eiſdem cauſis, in quo oportet ſtudio-
ſum fidem adhibere rationi. Et eæ ipſæ in ſanis corpo-
ribus & dicuntur & apparent. In iis verò qui à febribus
vehementibus corripiuntur, vrina demonſtrat ſaniem
ſanguine abundare, atque putreſcere quoque, & vri: &
& hac ratione mutari in ſpeciem bilis flauæ, atque diſ-
fugiſſe ideas exactas colorum vtriuſque humoris, vſ-
queadeo vt nihil proprii remanſerit: vineum verò co-
lorem ita vocatum, produxiſſe colorẽ ſanguinis tranſ-
mutati in bilem. Atque ratio de colore vineo hoc pa-
cto redditur.

DE CAVSA VRINARVM PAOSEARVM, CAP. XI.

PAſſeus quoque color longius à mediocritate ma-
net, atque maiorem alterationẽ adeptus eſt. Siqui-
dem à bili flaua mediocri ratione generata, mediocris
vrina proficiſcitur. Quantum verò illa ab eo quod de-
cens eſt, exceſſerit, tantũ quoque vrina mutari demon-
ſtratur. Flaua bilis nimirũ eiuſmodi exaſſata, atque vel-
uti violacea effecta, adeo vt paruo quodã momento in-
digeat ad tranſeundum ad ideam humoris melancho-
lici, vbi penetrauerit venarum ſubſtantiam, paſſeũ co-
lorem in vrinis oſtendit.

DE CAVSIS VRINARVM VIRIDIVM, CAP. XII.

VRinarum viridium ita vocatarum quæcunque ob
liquefactionẽ pinguis generantur, hæ clariores, at-
que ad oleaceum colorem vergentes producuntur. Fi-
unt autem eiuſmodi vrinæ à miſtione pinguis colliqua
ti, quod in oleaceum colorem mutatum eſt à circũue-
niente febre. Quæ verò ad nigredinem magis inclinãt,
hæ adumbrata viriditate fulgent: ſed multitudinẽ vio-
laceæ, atque cæruleæ ſic appellatæ bilis oſtendunt. Hæ
enim quæ multum virides ſũt, parua quadam mutatio-
ne indigent, vt ad nigræ bilis ſpeciem tranſeãt. Ab hiſ-
ce nanque nigri colores generantur. Atque viridis co-
lor (vt dictum eſt) fit ob exceſſum prauiſſimæ bilis ex-
auctæ quãtitate & qualitate, atque ad aliud bilis genus
iam adductæ.

DE CAVSIS VRINARVM VENETARVM ET liuidarum, CAP. XIII.

VRina veneta atque liuida, item etiã nigra, & à fri-
giditate & ab humore nigro generantur, differen-
tiáque qua mutuò differũt, oſtẽdũt quãtitatẽ & quali-
tatẽ humorum eiuſmodi vrinas tingentium. Similitu-
dine verò ſpeciei arguunt vnitatem illorum. Vnius e-
nim ſpeciei caloris communicant. Neque paruam diffe
rentiam inter ſe habent in intenſione & remiſſione co
loris. Quinetiam neque ſemper ab eiſdẽ cauſis omnes
productæ ſunt, ſed veluti diuerſo modo. Quandoquidẽ
veneta ob caliditatem non fit eiuſmodi, neque liuida
quoque, ſed interdum ob frigiditatem, interdum ob ni
grum humorem. Sed liuida ſuperauit venetam, quia fit
ob plagas, interdum & lora incuſſa homini. Niger verò
vrinæ color, & ob frigiditatẽ valde exauctam, & exceſ-
ſum caliditatis, & ob influxũ humoris nigri, atque ob
extremam mortificationẽ. Quæ (ni fallor) etſi in iis quæ
de iudiciis tranſacta ſunt, nunc tamen ſubiunxerimus
cauſas quæ eis congruere exiſtimantur. Igitur liuida
ob plagas fit, oſtẽdit magnam ſanguinis mortificatio-
nem factã eſſe. Plagis enim diſtrahentibus, atque mor
tificantibus ſanguinem: ſanguis verò mortificatus ſub-
nigreſcere conſueuit, qui ſerò tandem à virtute excre-
trice per ventrem pulſus, ſimul & per vrinaria vaſa o-
ſtẽdit huiuſmodi vrinas, atque etiam excrementa. In-
terdum verò impetum exeundi capiens per alterũ me-
atuum, alterum prætermiſit. Quod hac ratione capitur:
nanque quæ vrina nequiuit demonſtrare, hæc venter

excernens oſtendit: veluti contrà,quæ venter non potuit excernere, hæc ipſa demonſtrarunt vrinæ. Vt ipſe interdum ſpectaui vrinam albam atque tenuem,excrementa verò perquam bilioſa vidi. Quemadmodum alias alba excernente ventre, non paucam bilem adeſſe corpori vrina ſignificauit. Veruntamen quum hoc ipſum munus ſit iudiciariæ facultatis, in illa relinquantur explicanda. Nunc verò quæ deinceps ſunt ſequendo dicamus. Veneta igitur & liuida & nigra,denuntiant bilem nigram à qua tinguntur, teſtanturque frigiditatem non aliter quàm caliditatem, præſertim in vrinis nigris. Frigiditate autem ſolere nigreſcere humores, quemadmodū immodica caliditate, diſcere eſt ex his.Frigiditas enim contrahendo ſpiſſat corpus, veluti aſſiduè videre licet in nubibus.Eæ enim quantum ſpiſſitudinis admiſerint,eo nigriores ſpectantur pellucentia abeunte ob ſpiſſitudinem. Quinetiam nihilo ſecius ob mortificationem profectam è frigiditate ſolet nigreſcere vrina: is enim color proprius eſt mortuis corporibus. Quoniam vita opponi dicitur morti, omnino etiam propria viuentium, opponentur mortuorum propriis. Atqui ſi ſubalbida, atque ſubruſa ſanis reddantur, quænam reddi poſſint magis propria iam mortificatis quàm nigra, quæ ſortita ſunt colorem hunc omnium extremum? Caliditas quinetiam ſolet nigrefacere vrinam exaſſando,& adurendo materiam contentam in venis: quemadmodum etiā in carbonibus extinctis apparet. Hi enim ab ignis caliditate nigreſiunt, ſuſcipientes illam in humiditate, quæ in eis ineſt.Singulis etiā diebus ſpectare potes homines,quorum extremæ partes liuidæ atque nigræ effectæ ſunt ab exceſſu frigiditatis. Quin & vlcera quædā praua,etiam Anthraces appellata, quæ vergunt ad nigrum colorem ob immodeſtiam caliditatis.Ego nimirum memini vidiſſe vrinam nigram,quum frequens eſſem in loco vbi medici verſantur. Venit quidam matulā ferens,in qua vrina veneta & ſubtenuis ſpectabatur. Veruntamen is vbi vrinam feciſſet, nequiuit venire erectus, ſed venit valde incuruatus: nam ſenſerat circa renes vehemētes dolores. Retulit quoque priuſquam inciſa ei fuiſſet vena,mediocriter doluiſſe ex renibus,atque ſatis ſanguinis fluxiſſe.Poſtea verò dolores vehementer exauctos, ita vt prauè affecerint hominem.Erat autē tum hybernum tempus, atque fortuna quadam pluſquam decebat frigidum.Igitur hæc videns & audiens,conſideraui immodicam quandam frigiditatem in cauſa eſſe,dixique opus eſſe vt calidioribus vteretur. Vos autem decet eiuſmodi res cōtemplari,atque diſcere eniti, quòd frigiditatis exceſſus ſæpenumero vrinas eiuſmodi præſentet.Sed oratio de cauſis colorum,tum quia ſatis (vt arbitror)tractata eſt,hic finiatur: tum etiam quia aliæ quæſtiones in hiſce quæ de cauſis vrinarum diſputantur,pertractandæ,orationem ad ſe trahunt. Redditio igitur cauſarum in iis quæ particularia ſunt, longa, (vt arbitror)oratione indigebit:neque eamvalde certā adipiſcetur,ob id quòd particularia nulla menſura,numeróque nullo definita eſſe compertum eſt. Quinetiā iis qui vniuerſalibus quibuſdam definitionibus, quòad fieri poteſt,determinauerūt generalia,atque reddidere illorum cauſas,ſuperuacaneum eſſe videtur,ſi iterū interrogauerint particularia quæ in vniuerſalibus definitionibus comprehenduntur.Præter hæc conuenit vt factā diſputatione de cōſiſtētia vrinarū, reddātur cauſæ, quæ illarū eſſe exiſtimātur. Quū igitur duæ ſint qualitates actiuæ,& effectiuæ, duæ itē paſſiuæ, ac harū quælibet ſit aut dominās,aut victa,omnis cōcoctio,& cruditas gignitur in quibꝰ ſpecies cōſiſtētiarū cōſiſtūt.Cōcoctio enim (vt ait Philoſophꝰ) eſt perfectio à calido,naturali, & genuino facta ex paſſiuis oppoſitis. Hæc autē ſūt propria in vnaquaq; materia.Quū enim ipſa concocta fuerit,tū perfecta eſt, & extitit,atq; principiū perfectionis à caliditate naturali iactum eſt. Quanuis etiam ab aliquo externo auxilium ad perficiendū præſtetur. Finis verò ad propriam aliquam atque definitam ſpeciem tranſigitur. Cruditas autem accidit ob horum ipſorū contraria,ſcilicet quia materia non regitur à ca-

A lore naturali,aut ob eius prauitatem, aut exceſſum, aut ob aliquam intemperaturam, quæ occupauit naturalē caliditatem. Atque(vt de hac re ſummatim dicam)concoctio eſt à caliditate naturali cuiuſuis materiæ in ſpeciem definitam,propriam concoquenti mutatio. Nanque quum materia fuerit mediocris,eique naturalis caliditas fuerit dominata,tūm concoctio fit ſecundum ipſius rationem. Atque excrementorum excretiones capiunt ſubſtantiam ſecundum proportionem expetitam.

B DE CAVSA CONSISTENTIARVM, CAP. XIIII.

VRinæ conſiſtentia mediocris apparens,etiam concoctionem exactè factam oſtendit. Atque quātum illa à mediocritate diſtiterit,tantum quoque cōcoctionem à perfectione aberrauiſſe,atque quouis modo excidiſſe demonſtrat. Quoniam verò vrinæ tenues atque craſſæ,& quæcunque mediocrem ſubſtantiam effugiſſe videntur,vt diuerſam aliquā ſubſtantiam adeptæ ſunt, ita arguūnt naturæ ipſius incoctionem: decēs eſſe probatur C vt cauſæ earum reddantur, vt congruere putatur. Igitur quia naturalis calor dominādo,cibo & potui atque humoribus internis, ſuapte natura cōcoctiones,vt decet,effecit:ſin verò acciderit aberrare aliquo pacto, cruditas in hiſce adetit,vt iam dictū eſt. Atque tenues vrinæ apparentes demonſtrant caliditatem naturalem excidiſſe ab eo quod conuēnit: aut quia ſuperata eſt ab aliqua potente frigiditate, aut quia extranea & corruptrix caliditas aliqua occaſione præcedens, occupat caliditatem naturalem,ita vt hæc obſcuretur, atque ab a- D ctione propria prohibeatur.Id autē ita ſe habere videre licet in cibis qui elixātur: nāque minꝰ elixātur ab igne illa quæ cōtigit elixari ſub ſole vehemēter radiāte, quā quæ ī vmbroſo & ſole minꝰ illuſtrato loco.Veluti quoq; quæ contigit ſub aere maximè frigido elixari,minus elixantur quàm quæ in aere tepido elixātur.Illic enim ſolis calor calorem ignis attrahens, hic verò vehementis frigoris vis caliditati ignis repugnans,efficiūt vt minus in iis coquenda elixentur, quàm quæ nō in eiuſmodi locis elixantur,tanquam nihil impedimento eſſe cō- E tingat.Quamobrem hinc accidit vt opſonia minus cocta ſint.Quinetiā qui ſub diuo æſtuante aut frigido elixantur,ea incocta ſunt eo tempore, quo cocta ſunt ea, quæ in vmbroſa & calidiore domo elixantur.Idem etiā diſcere licet in lucernis.Nāque vbi lucernæ minori maiorem admoueris, tum minor ab exceſſu maioris langueſcet,ſi non etiam extinguatur. Atque hic ſola quātitate variata lumina idipſum patiuntur, illic verò etiā differentia qualitatis,quæ in eodem eſt genere.Quam- F obrem oportet virum prudētem intelligere compoſitionem ex vtriſque differentiis,idque quærere pari ratione iis quæ fiunt in erroribus concoctionis.Nam quā tūm cōcoctrix & alteratrix vis ab aliqua qualitatum actiuarum prædictarum paſſa fuerit, tantum conſiſtentiæ mediocritatem effugerint verſus tenuiorem conſiſtētiam.Idque maximè accidere videtur, vbi intemperaturæ ſimplices fuerint intenſiores.Vbi verò vis concoctrix non per ſe patiatur,aut ab aliqua intemperatura,ſed ab aliquo exceſſu materiæ,tūc potius vrinæ craſſiores apparebunt.Decet quinetiam, vt ſi tractu tempo- G ris naturalis calor langueſcat, aut contrà materia ipſa excreſcat,vrinæ diuerſæ & craſſæ ſpectentur. Et quum natura concoquere aggrediatur materiam, quam nondūm omnem perdomuerit,vrinam de tenui in craſſam mutari oſtendit. Quin quum vel à frigiditate dominante,vel ab externa caliditate impeditam,minus aſſequatur vt faciat officium ſuum,quatenus ipſa ſuperare non potens aggreditur cōcoctionem, vrina tenuis profluit, atque naturalis caliditatis magna debilitas adeſſe demōſtratur. Adhæc quum natura cœperit materiæ domi- H nari,ipſam habilem ad terminandum efficiens, quatenus minuit illius malitiam, ac materiæ reliquum excitatur atque craſſeſcit, mediocre quoddam capiens momentum eundi ad bonum,tūm concoctionis principiū indicatur. Nāque quum à principio vrinæ apparuerint tenues, idque non ob aliquam nudam intemperaturā,

A nunquam ad mediocritatẽ fieri poterit mutatio, si prius in eis non ingenita fuerit crassitudo. Illæ enim vrinæ, veluti & experientia & ratio demonstrauit, arguunt magnam virtutis debilitatem, atque eo potius quo cum coloribus peioribus inspectantur. Crassæ verò indicant pugnam quandam naturæ, atque certamen veluti nitẽtis, vt dominetur materiæ: atque iamiam fortè dominantis, si nõ apparuerint in vrinis substantiæ vehemẽter crassæ. Hic enim par est, à materia tanta subactã naturam succubuisse. At verò quòd possunt quidam opponendo dicere, Nãque si tenuia extremæ cruditatis sũt, B mediocria verò optimæ concoctionis, oportebat subtenuia, sed non crassa apparere signa naturæ incumbentis concoctioni. Quibus respondendum est vt decet, atque explicandæ sunt quæ existimantur esse ipsarum vrinæ substantiarum. Igitur quum hominum qui à morbis correpti sunt, alii ob intemperaturam simplicem aliquam auctam patiuntur, alii ob abundantiam alicuius materiæ qui ob intemperaturã ægrotant, vt dictum iã est, ab iis potius tenues vrinæ profluunt. Qui verò ob aliquam materiam plus iusto auctam dolent, C ab iis in initiis ægritudinum frequentius vrinæ tenues minguntur, quæ procedente tempore crassescunt. Interdum etiã ab initio vniuscuiusque crassæ inspiciũtur. De quarum vnaquaque referendum est quod decet. Igitur eorum qui ob nudam quamcunque intẽperaturam ægrotant, vrinæ perquam tenues apparent, minus verò tenues spectantur pugnante etiam natura: sicuti mediocres proueniunt quum dominata fuerit. Nanque horũ ipsorum primum accidit ob extremam naturæ solutionem nequeuntis assurgere eo, vt officium suum efficeret, D ita vt vrinæ materia prorsus inelaborata relinquatur: alterum verò ob paruam ipsius restaurationẽ, quia iam aggreditur: tertium quoque ob dominatum nullo aliunde impediente. Testabuntur hanc rationem etiam colorum mutationes. Atque ob eiusmodi causas apparent vrinæ tenues, & subtenues eorum qui ab aliqua nuda intemperatura correpti fuerint. In eis verò qui minus sanè habent ob aliquos humores qui excesserunt, etiam diutius vrinæ apparent, nondum aggrediẽte natura, E perinde acsi adhuc esset morbus crudus. Atque quantum vrina fuerit tenuis, tantum cruditas adesse existimatur. Quum igitur tanta fuerit materiæ cruditas, nihil ea ratione paratur ad excretionem, virtute retentrice materiam ipsam quoque continente, atque virtute naturali pro viribus nitente concoctionem imponere. Ergo quum hoc ita habeat, atque neque natura queat concoquere materiam, neque cibus ac potus foris suppeditati, mensuris concoctionis expenduntur. naturali virtute intenta ad maiora, fit vt ob hoc tenuis F vrina, non crassa ob illud appareat. Veruntamen vbi natura vincit materiam tum cruda concoquuntur: præsertim si per ventrem ac vrinam secedere debeant, tum vrinæ demonstrantur habere crassitudinem non mediocrem. Conuulsa nanque materia superflua ad exitũ dominante quodammodo concoctrice virtute, etiam vrinæ demonstrantur crassæ. Quare plerique ab hoc signo coniectantes excrementorum impetum eũdi deorsum, ausi sunt prædicere futuras esse ventris excretiones nõ paucas. Sed quum id ipsum sit pars facultatis prognosticæ, par est vt seruetur quousque illuc ventũ sit. G Nos verò ab iis quæ sunt nobis euidentia, subiunxerimus etiam hoc ad propositæ rei confirmationẽ. Nanque cõsueuêre in superficie huius corporis tumores quidã varii generari. Quorum alii nonnunquam quicquam puris, aut puri similem humiditatem cõtinent, ita vt quoties ipsos discideris, carnem inueneris extraneam. Alii verò attrahentes ad se cunctam materiam, tractu temporis concoquunt, atque alterant in puris speciem. Deinde siue casu, siue arte superfluitatem puris euacuauerint, H ad id quod secundum naturam est, reuertũtur. Sed tum tumores hosce si in initio discideris, quoniã morbus adhuc crudus est, nihil humiditatis hauseris, præter sanguinem natura congruentem membris. Sed si in initio concoctionis eos secueris, inspexeris pus subcruentum. At si in ipsa vehementia seruaueris tumorẽ integrum, ac deinde iam protracta cõcoctione diuiseris, aspexeris pus sincerum atque concoctum fluere. Hæc sunt conferenda à te cum vrinis, ò vir optime. Nam in illis crudo etiam manente morbo, nihil in vrinis cæterisque excretionibus emittitur, sed paruum quoddam eiicitur, morbo incipiente inualescere. Quum verò vehementia iam affuerit, concoctio tum perfecta materiæ gignitur, ac vrinæ crassitudinem capiunt, materia deorsum versus descendente. Vrinæ enim crassæ semper fuêre signa humorum quorumcunque aliquo pacto implentiũ ventrem, & intestina, atque hepatis partes cauas. Veruntamen quando hæc significẽt ventris excretionem, & quando non significent, explicabitur in iis quæ de præuidẽtia. Et (vt omnia vno verbo dicam) sic habeto, vrinæ tenuissimæ extremam quandam debilitatem naturæ, atque cruditatem arguunt, ob defectũ caloris natiui. Crassæ verò factæ, atque eiusmodi manẽtes vel etiã cõstitutæ, ostẽdũt primò calorẽ genuinũ concoctioni incumbere, deinde dominari quodammodo. Veruntamen nondum eo peruenisse vt integrè concoxerit, siue à quantitate vel qualitate humorum, siue à propria laxitate languescentem & obscuratum. At verò quoniam dictum est vrinas tenues apparere ob obstructionem, referendæ etiam in iis quæ tenuitatis causæ existimantur. Ergo quum vel circa renes, atque reliqua vasa vrinaria, vel circa aliquas particulas potentes coercere, vt vrinæ mediocres exeant, obstructio aliqua non parua gignitur ab aliqua affectione, tum vrina per angustias, veluti per defæcatorium colata perquam tenuis exit. Neque mirum videri poterit, quòd spectare est in iis quæ singulis diebus factitantur. Quidam enim quum vinum limosum & crassum sentiunt, illud defæcatorio sæpenumero colant, atque decenter attenuant colaturis auferendo crassitudinem, ita vt pellucidissimum vinum efficiãt. Simile fieri in vrinis colligere oportet. Quamobrem vbi acciderit, vt ob aliquam obstructionem vrina tenuis appareat, tum quis causari potius debuerit meatus obstructos esse quàm virtutis concoctricis debilitatẽ. Sed de concoctione & incoctione atque materiæ cruditate sufficiẽs iam facta disputatio hoc pacto maneat. Atque ab hisce discat vnusquisque hisce studiis incumbens, quòd vrinarum substantiarum aliæ sequuntur cõcoctiones humorum, aliæ incoctiones, aliæ quoq; cruditates. Mox verò par est disputare de causis contentorum in vrinis.

DE CAVSA CONTENTORVM ALBORVM, CAP. XV.

QVemadmodum concoctionis & incoctionis quæ in vẽtre, & cauis hepatis, atque vicinis insignibusque vasis fit, consistentiæ vrinarum potissimum signa extitêre: ita quoque concoctionis, quæ in genere venarũ perficitur, putare oportet contenta signa esse. Quãobrem dicendum est primo de hisce, atque de coloribus, qui vnà cum contentis apparent, atque quæ causa existimetur eorum esse. Deinde de substantiis contentorum, atque locali trãsmutatione, déque reliquis quæcunque in eis suspiciuntur. Contenta igitur mediocriter alba & læuia & æquabilia testantur sanam virtutem esse in tertia concoctione. Nanque sicuti in sanguine perfectè concocto colamentum apparet subrufum, atque subflauum, cui opus fuit humore colorante, ita oportet considerare quoque in ipsa concoctione, quæ in genere venarum agitur. Siquidem sanguis nondũ perfectus generatur cibo succificato in ventre distributo, atque in hepatis concauitatibus alterato: sed vbi idem purè alteratus ac perfectus fuerit in genere venarum. Atque ratione compertum est, hic atque in concoctione quæ in venis, excrementum ac inutilem substantiam vrinam esse: illic verò & in concoctione quæ in vẽtre & intestinis, superfluitatem esse excrementa, ac vtraque signa esse. Quin & vt pus à mediocri concoctione hoc consequitur vt exquisitè album fit, ita ratione compertum est, sanguinem ad album colorem vergi, quum de colore suo transmutatur legibus naturæ alteratus atque transuersus. Fidem etiam faciunt humores, tum lac, tũ semen: quippe quæ de sanguine mutantur in album co

A lorem. Ergo & cōtenta in vrinis similem rationem seruantia, signa sunt sanæ concoctionis. Demonstratum enim est, hæc ipsa excrementa esse sanguinis exactè concocti in venis. Quod enim non mutatum est in meliorem mutationem atque alterationem, id in hanc speciem, vt mutatum sit, mutatur à virtute naturali vincēte. Ob hæc igitur contenta, alba rectè esse videntur & appellantur. Veruntamen non intensam habent albedinem, eo quòd neque modo puris mutātur. Si enim substantiam puris suscepissent, etiam eiusmodi ratio redderetur colori secundum naturā. B Quæ verò intendūtur in albedinē, hæc potius soboles humorū pituitosorum esse probantur, aut sanguinis imperfecti mutati in similitudinem puris à potentia virtutis alteratricis.

DE CAVSIS SVBPALLIDORVM ET PALLIDOrum, ac biliosorum contentorum in vrinis, CAP. XV

IN quibuscunque vrinarum contentis subpallidus & pallidus atque biliosus color apparuerit, in iis ob eiusmodi causam inspectari oportet. Quando aliquis eius- C modi humor abundauerit, aut quum sanguis ipse corrumpitur in biliosam & alienam qualitatem, aut quum multa fit ciborum sumptio, maximè qualitatem eam gignētium, aut quum eiusmodi humores intrinsecus excreuerint, aut quū alia quæuis similis affectio & victus ratio habita fuerit, quæ efficere soleat paria prædictis: non autem facilè potuerit natura expellere omnem speciem humorum eiusmodi, aut tempore longo laborans, aut à multitudine victa: fit vt eiusmodi humor biliosus in tertia concoctione redundet. Idémque mistus D sanguini, atque redundans in genere venarum, atque quoad fieri potuit, inde abiectus per cōtenta in vrinis, præstantem in venis humorū qualitatem ostendit. Nāque à rebus excretis expēduntur quæ præsumpta sunt. Itaque naturæ inspectorem oportet per omnes colores, consistentias, & cōtenta discurrentem, & sigillatim expendentem quæ in his sunt, ac analogias & proportiones exponentem, sic pronuntiare. atque ita quispiam faciens, parum ab eo quod rectum est aberrarit.

DE CAVSIS CONTENTORVM SVBRVBEOrum & rubeorum, atque cruentorum, CAP. XVII. E

DE subrubeis rubeisque, atque cruentis contentis ea referre satis fuerit, quæ quum definita non sint, ab ipso sensu discere licet. Nanque vbi humor sanguineus fuerit promotus ad concoctionē meliorem, quod tāquam non assumendum visum esset, non adeptum fuerit permutationem secundum naturam quòd vinci nō possit, aut ob multitudinem excedentem mediocritatē, aut quia virtus contentrix quæ illic est, debilitata est vsque adeo, vt etiam optimos humores abire sinat, tū cōtenta eiusmodi producuntur. F Quandoquidem si virtus illic superior fuerit, perquam facilè omnia alterarentur, atque mutarentur. Sicuti contrà si quicquam illa passa fuerit, etiam contenta spectatur auersa ab eo quod sanum est.

DE CAVSIS CONTENTORVM FVSCORVM, & liuidorum, atque nigrorum, CAP. XVIII.

FVsca in vrinis contenta, & liuida, & nigra inspectantur, aut ob mortificationem vitalis virtutis. (nam in hanc speciem mutatur mortificatus humor), aut ob hu- G morem nigrum qui illuc ab aliquo loco cucurrit, vel illic genitus est, deinde vt in vrinis subsideret profluxit: aut ob sanguinē mutatum mortificatúmque, atque cū vrinis commixtum. Quandoquidem vbi cum sanguine simul distribuitur humor is melācholicus, eo quòd excretrix virtus debilis est, etiam vsque ad tertiam concoctionem ibit. Inde verò expulsus à residua etiam animali virtute, idem mistus cum contentis, ipsa colorat: ita vt si mediocris fuerit, reddet fuscos atq; liuidos colores: nigros verò efficiet, si qualitate & multitudine ex- H cesserit. Atque hoc pacto melancholicus humor redundat, & pro eiusmodi causa extrà ductus apparet. Quinetiam accidit, vt interdum contenta videantur nigra, quum sanguis existit melancholicus, aut eo quòd à cibo eiusmodi succū gignente fit, aut quòd bilis, aut sanguis in eiusmodi humorē tempore mutatus sit, aut ob aliam quamcunque causam. Nanque ratione & vsu idipsum comprehensum est. Assumitur enim à natura omnis sanguis qui purus est, in tertia cōcoctione: qui verò mutatus fuerit in bilem nigram, hic separatur à virtute excretrice. Sed tamē id orationi huic addatur. Nā vbi sanguis mortificatus atque versus fuerit in colorē nigrum, aut ob tormenta & scuticas homini incussas, aut ob virtutis remissionem ac mortificationem, tum hunc ipsum natura tāquam superfluum illinc deriuat: atque tum vrina eiusmodi excretis contentis abundat. At oratio de causis colorum, quos in contentis esse cōtingit, hoc pacto finiatur, dictis à nobis quæ sint necessaria. De quantitate verò contentorum docere iam par esse videtur: deinde de cæteris iis quæ super ipsis quæruntur.

DE CAVSIS QVANTITATIS AC SVBSTANtiæ contentorum, CAP. XIX.

MVlta contenta vrinarum, vt multum nutrimentū corpori distribui, ita robur quoddam alteratrici virtuti adesse significāt. Quum enim materia deerit, ac naturæ robur affuerit, non tum efficit abundantem nutritionem. Quòd si semper materiam agglutinarit, atque assimilarit, semper quoque eiusmodi consumptionem sequetur excrementorum multitudo non parua. Non enim par esse compertum est, vt in quacunque distributione nutrimenti quæ corpori fit, non etiā excrementum aliquod separetur. Quamobrem quum multū alimenti natura elaborarit, multa quoque excrementa adesse necesse est. In quo nec illud ignorare oportet: nanque alteratrice concoctricéque virtute ipsa ab alia quauis causa obscurata, plurima excrementa feruntur: veruntamen hæc ad crassitudinem vergunt, dum concoctionem exactam effugiunt. De quibus paulo inferius, vbi de contentorum consistentia tractabimus. Nunc verò de paucitate contentorum dicendum est. Atque hæc pauca contenta explicatū est quòd ob inediā & exercitia, atque obstructiones, & concoctiones tardas generātur. Ergo virtute nutritiua potēte & materia abūdante, huius meliora assumuntur, peiora verò expellūtur, quæ excrementa sunt, etsi hæc etiam assumantur. Quando verò conueniens & pura nutritio ex toto defecerit, etiam contenta in vrinis ratione eadem quantitate minuuntur. In iis verò qui multum sese exercent, etsi nutrimentum multum adsit, contenta tamen minora in vrinis apparent, eo quòd in eiusmodi corporibus excrementa conficiuntur & tenuantur, atque per occultas transpirationes abeunt, ita vt paucum quiddam relinquatur arctatum in exitu, atque cum vrina descendens: neque mirum esse poterit, si contenta pauca spectētur, meatibus obstructis, atque crasso per angustias, quas fecit sola subtilia trāsire sinente. Atque hoc in loco oratio de quantitate cōtentorū sistat cursum. Posthac dicendū est de consistentia, hoc est quā ob causam tenuia vel crassa contenta spectentur. Hoc enim pacto reddita vbi fuerit ratio, seruatus erit ordo vt propositum erat. Igitur contenta tenuia quum pura fuerint, ac non facilè assurgentia, quū matula commota sit, significat magnam quandam debilitatem naturæ in tertia concoctione adesse. Si enim hæc firma esset, fortasse gigneret in ea concoctione mediocrem substantiam. At verò nunc quemadmodum circa primam & secundam concoctionem peccari contingit: (illic enim tenuia & subhumida fiunt excremēta, hic verò albæ atque aqueæ vrinæ) : ita in tertia cōcoctione peccari solet. Contenta enim tenuia ac indefinita, minúsque domita à calore genuino manent. Quinetiam quæ apparent tenuia ob crudum humorem tenuatum, veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum scripta sunt superius diximus, ea ab roborata iam genuina caliditate fiunt, attenuante ac diffipante omnem crassitudinem materiæ, quæ venis inhæsit ob humorum cruditatem. Similia hisce singulis diebus in his quæ in aere fiunt demōstrantur. Quādoquidem in illis solis calore eminente, omnis crassitudo corporis nubium attenuatur, atque in aerem conuersa dissipatur, vt eodem calore superato coguntur nubes, atque crassescunt. Adhæc ob multam constrictionem ni-

grescunt, ita vt horridum etiam insultum terrenis minitentur. Hoc item exemplum satis esse poterit in crassis contentis vrinarum ostendendis. Nanque genuino calore debilitato, non etiam facilè hinc humores & domari & attenuari possunt. Nanque caloris ipsius in humoribus proprium est tenues & veluti indefinitos humores cogere, & definitos reddere cōcoctione: crudos verò & crassos attenuare & concoquere: atque crassitudinem accidit in contentis inspectari. Quæcunque enim eorum quæ ad nutriendum assumuntur, non euicta concoctione ob aliquam impedientem causam, eadem aut tenuia apparent, aut crassitudinē habētia sunt, vtraque diffugientia mediocritatem cōcoctionis. Quæ verò contenta videntur crassitudinem habere natura, ratione crisis excrementa expellente, id ob virtutis excretricis robur potius fit, quæ mala & inutilia expellit, quum præsertim illuc impetu ferantur. Quinetiam cōtenta quæ videntur esse crassa ob eiectionem puris, oratio quæ de iudiciis acta est, docuit: causam verò reddet oratio de concoctione. Quandoquidem quæ exactè concocta esse apparent, ea mediocrem secundum genus consistentiam capiunt: quæ verò aberrauerint ab exacta concoctione, illa demonstrantur aut tenuiora, aut crassiora. Hinc etiam censendum de pus efficientibus. Nāque pus mediocre esse videtur, quod genitum est concoctione vincente, idémque crassius quibusuis contentis spectatur, tenuius verò sanguine spisso. Sed de pure rationem aliis in locis discere poteris: quare hîc relinquatur, vbi non adeo opportunum est vt tractetur. Nos verò quum de substantia contentorum quæ in vrinis apparent, disputarimus, decet vt etiam de hypostasi orobea, furfurea, laminea, atque similacea doceamus.

DE CAVSIS HYPOSTASIVM OROBEARVM, furfurearū, laminearū, & similacearū, CAP. XX.

QVa specie sint eiusmodi hypostases, dictum est in tractatu de differentiis vrinarum, & quid sibi velint in iis quæ de iudiciis scriptum est. Nunc verò ipsarum causas explicemus, atque orationem absoluamus. Igitur quum febris ad carnem vsque processerit, ita vt eam & iungat & liquefaciat, iam antea consumpto pingui, tum in fundo matulæ subsidet quantum de substātia carnis depastum est. Nō enim in eo fundo sublimatur, neque errat eiusmodi cōbustum ita facilè: quemadmodū fieri solet in contentis quæ specie similia sunt huic, sed semper fundo hæret, naturali quadam grauitate iacēs. Atque quòd hoc pacto febris peruenit ad partem corporis informem atque crassam, etiā hypostasin eiusmodi reddidit. Quinetiā in hypostasi furfurea quædam figura seruatur contentis, à qua etiam nomen deductum est. Nanque postquam vis febris attigit duras corporis partes, eiusmodi furfures apparent, veluti frustula quædam abstracta à corpore præ duricie renitente. Siquidem eorum quæ ab igne soluuntur, alia liquefaciendo soluuntur, alia frangendo & scindendo, veluti ea quæ obtinuerunt substantiam duram ac rigidā. Atque quò corpora duriora fuerint, eo frusta maiora euadunt: quippe quòd ignis impetu primo resistunt, deinde cedentia vincuntur magis quàm quæ humidā substantiam sortita sunt. Quemadmodum singulis diebus videre licet in singulis rigidis atque lapidibus. Dissultant enim non parua frusta ab hisce quum aduruntur: quæ verò soluuntur liquefactione, hæc comparātur seuo, & ceræ, atque similibus. Quamobrem & adeps & caro hisce similis est. Ob hanc rationem quo febris magis attigerit solidiora corpora, eo maiora & euidentiora frustula abscissa videbūtur. Idem etiam discere licet ab hypostasi laminea & similacea, quæ sunt frustula partium solidarum à febre hectica incensarum. Atqui quēadmodum à mediocri & naturali calore fingitur, atque perficitur vnaquæque harū, ita ab extraneo calore, ac

A immodica febre dissipatur dissoluitúrque, & consumptionis corporum febris est causa penetrans vsque ad profunditatem: sed quòd appareant frustulorū species quædā diuersæ, à liquefacta materia suborta est differentia. Quamobrem habes etiam rationem hypostasis furfureæ, & lamineæ, atque similaceæ sufficientē iis qui sufficienti pollent ingenio. Veruntamen non ignorare oportet interdum humorum crudorum spissatorum effigiem quandam apparere, vergentem ad species similes prædictarum hypostasium. Quemadmodum B accidere solet in iis quæ coquuntur in sartagine. Hæc enim dū assantur, arctantur, atque quo magis vstulantur, eo peiora rediguntur. Similia his considerare oportet, & hoc pacto se habere in vrinis, atque coniectandum, quo maiora fuerint frustula, eo imminentiorem febrem esse. Quinetiam interdum in cōtentis vrinarum eorū, quos absque febre contingit esse, eiusmodi soboles malè elaborati alicuius humoris apparent, quæ tractu temporis declinant atque dissoluūtur, ac veluti capilli interdum in vrinis spectantur. Quorum iudicia suo in loco C declarauimus.

DE CAVSIS CONTENTORVM MISTORVM VEL dissimilarium, CAP. XXI.

NVnc verò par est vt causas contentorum dissimilarium subiungamus, fortasse non inutiles iis qui hisce studiis operam nauāt. Siquidem vbi humores aliqui relinquantur per aliquos meatus, neque fuerint dissoluti aut attenuati, neque quoque citò per vrinas expulsi, sed tractu tē poris in meatibus morā fecerint, spissitudinem, ossisque naturam susceperint, ab aliqua D calliditate in eiusmodi species trāsmutantur: ita vt neque ossa perfectè sint, neque humores exactè cōsistant, sed potius sunt humores ad ossis naturam vergentes. Reliqui igitur quæ similia sunt ramentis atque furfuribus, & quodcunque aliud dicere volueris similitudinem faciens, possent consistere etiā per reliquas corporis partes. Quæ verò similia sunt capillis, in iis vasis quæ à renibus ad vesicam descendunt, generantur. Atque quanta est longitudo vasorum internorum, tanta generatur humoris spissitudo & assatio, atque illa veluti E capilli similiter extenduntur. Proinde quum sæpius hæc spectauerim in aliquorum vrinis, nequicquam aberraui à iudicio & præuidentia, dicens illos malè habere ex renibus. Et illi veluti conuicti cōfessi sunt passionem, atque confidentes, curationem mihi crediderunt. Sed tamen hoc spectat ad aliā disputationis partē. Nos verò quoniam proposuimus reddere causas vniuscuiusque eorū quæ apparēt in vrinis, sic hactenus fecimus. Nam in vnoquoque colorum causas assignauimus, & quæ sunt in F consistentia, item quæ in cōtentorū coloribus, & quātitate, & consistentiis. Verùm quòd oratio videtur habuisse modum decētem, hoc in loco eam terminemus, ne videamur legentibus præter modum protulisse sermonem. Quandoquidem paucis verbis siquis velit sententias multas claudere, id tam breuitatis quàm studii frugalis munus esse probabitur. Volentis verò dicta repetere atque egredi vsque ad contrapositiones & inanes cōtentiones, fortasse hominis ingeniosi putabitur: sed minus congruerit viris studiosis, atque paucis sensus multos componere nitentibus. Sec de his hoc in G loco satis, de quibus aliàs plura. Nobis verò quantum relictum est, in altero libro etiam oratione non superante modum scripsimus. Quòd si tandem quicquam videatur prætermissum esse, idipsum ego puto præceptis vniuersalibus contineri. Sin verò, quod contingere solet hominibus, aliquis quicquam adinuenerit, ne quisquam accuset passionem humanam, sed potius illius inuētum addatur hisce dictis, vt plenior sit eiusmodi institutio. Nanque hoc pacto tractatio per gradus multos H vbi acceperit incrementum, tendet eo vt perfecta consistat, atque studiosis aderit non ignobilis institutio.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri poſterioris De cauſis vrinarum complectuntur.

ACTVARII DE CAVSIS VRINARVM liber poſterior.

Præfatio.

QVOD accidere ſolet rerum ſpectandarum amantibus, vbi aliquam perpulchram domum intrauerint.(non enim neceſſarias partes ſolūmodo diſquirere volunt, fundamēta, fornices, colūnas ſuffundatas, atque tectū, & alia eiuſmodi, verumetiam ſi quid domo adiectum ſit pulchritudinis excellentis varietate figurarum & picturarum præſtantia, atque pellucedine incruſtationis): id quoque mihi accidet, non ſolùm inſudanti iis rebus quæ arti neceſſariæ ſunt, ſed etiam circa eas exercenti, quæ pulchritudinem dictis nihilominus quòd tutum fundamentū præſtare poſſent. Proinde volumine altero opus fuit, quò tota mens de cauſis vrinarum explicaretur, idque vt oratio quæ habita eſt ſuper vnoquoque iudicio, decentem cauſam accepiſſe videretur. Veruntamen contemplatio de vrinarum cauſis, à veteribus philoſophis perculta eſt, non aliter quàm ſi in philoſophia res vna eſſet ad tractandū propoſita. Nūc verò neſcio quibuſnam è medicis nobis æqualibus placere videatur, quū antiquam illam philoſophiæ veneratione perdiderint, vixque iis quæ de differentiis vrinarum atque iudiciis ſcripta ſunt, incumbant. Quamobrē tempore non paruo diſtuli proferre cauſas à me inuentas ſuper vrinis, quæque diu prætermiſſæ, manſêre negligētia eorū qui artem medicam exercuerunt. Verùm vbi ad me redii, cenſens ſi imperfectam diſputationem reliquiſſem, ſegnitiæ cuiuſdam exiſtimari: ſin verò ſcripſiſſem quæ decet ſtudii cuiuſdam non ignobilis opus extare: aggreſſus ſum diſputationem de cauſis, putans noſtram hanc præceptionē plurimum eſſe collaturam, iis præſertim qui philoſophiæ ſtudiis delectantur. Ergo per hæc rectè exiſtimatum eſt, ſi diſputatio de cauſis vrinarum ſubiungeretur, cuius partem explicauimus, párſque ad tractandum nobis relicta eſt. Opus autem eſſe videtur omni, quæ alterius eſt, cauſa: atque in reliquis differentiis vrinarū, ſuas cauſas reddere, ſimul vt nobis oratio procedat facilior, ſimul vt iis qui aliorum diſputationē taxare nitūtur, præcludatur ingreſſus accuſationis. Quia igitur etſi colorum & ſubſtantiarum cauſas iam reddiderimus, atque præter haſce etiam eas quæ ſunt contētorum, non tamen explicatæ ſunt cauſæ omnium eorū quæ ſuper hiſce antea dicta erant. Sunt enim reliqua quæcunque ſpectant ad læuitatem, & inæqualitatem, ac loci poſitionem ipſorum contentorū: item quæ ad bullas attinent, atque ſi quod aliud natet in vrinarū ſuperficie. Decebit nunc me prætactas ſuper hiſce cauſas reddere: deinde dicere de ſequentibus, veluti ratio procedens inſtruxerit.

A DE CAVSIS CONTENTORVM LAEVIVM, ET aſperorum, atque glutinoſorum, CAP. I.

QVoniam in contentis quæ mediocria ſunt, in aliis etiam læuitas præſens demonſtrat concoctionem ſecundum naturam, eadem ſi quo pacto immutata fuerit, oſtendet concoctionis defectum. Quòd ſi non læuitas fuerit, ſed quam aſperitatem nomine oppoſito appellauerimus, ea ſignificabit defectum quendam concoctionis naturalis diſſimilari, quadam ſubſtantia intercidente contentorum continuitatem, tanquam huius contraria.
B Glutinoſum verò quiſquam hoc dixerit modò, ſubſtantiam percraſſam atque tenacem: ob quā etiā contenta quū denſari contigerit, mutuò coeunt. Eiuſmodi enim humorum corruptio mutuò glutinat partes veluti diſtantes, non aliter quàm ſuccus quidā aut coagulum. Et ab eiuſmodi idea quiſquam poterit ratiocinari ſuper glutinoſis contentis. Nunc verò dicendum eſt de aſpero, & quodnam ſit illud quod eius continuitatem diuidat: ſiquidem fortaſſe hinc alia ratio apparuerit non ignobilis. Nanque in concoctionibus per-
C fectis nihil eſt non domitum. Humores enim domiti, atque ſufficienter concocti eſſe demonſtrantur ab iis quæ excernuntur. Spiritus verò diuerſi & extranei, ne principium quidem conſiſtentiæ capiunt, emoti à calore naturali. Manifeſtum eſſe videtur vt concoctione deficiente in aliquo horum, tam humores incocti producuntur quàm ſpiritus propriam ſubſtantiam accepiſſe ſpectantur. Sed de cruditate & incoctione humorum ratio tractata eſt in libro ſuperiore. At verò hoc in loco conuenire videtur, reddere rationem de ſpiritu
D extraneo dominante, vt in omni tractatione abſolutus ſermo, in hoc etiam à nemine reprehendi poſſit. Igitur quod fieri ſolet in conſpectu noſtro, atque euidenter in elementis: (nanque aeris tranquillitas generari tam in frigore vehementi quàm in ardente calore ſpectatur): id etiam fit in corporibus noſtris. Nanque maximis frigoribus vbi correpta fuerint, & calor omnino debilitatus fuerit, tum denſitas quædā à frigiditate cōtrahitur. Neque tum quoque ſpiritus excitantur, qui vt excitentur, modica caliditate indigent: veluti cōtrà ma-
E gno æſtu, atque aliis vrentibus febribus, combuſta tota ſpirituū materia. Quinetia in remiſſa caliditate tanquā pugnante natura, atque nitēte frigidos humores diſſoluere atque concoquere, ſpiritus complures ingenerantur, quantitate & conſiſtentia differentes. Nanque aliqui eorum pauca egent mutatione & concoctione, alii verò fere omnem concoctionem effugientes etiam vincere videntur. Quod etiam diſcere eſt in alterationibus conſtitutionis aeris, quas circa nos ſingulis diebus fieri cernimus. Frigore enim valido antecedēte, atque pluuiis & niuibus vſquequaque præ-

ſtantibus, ſpiritus nullos apparere neceſſe eſt. Nec vnde A ergo extante principio motionis ſpirituum,etiã dẽſitas quædam corripit materiam ſpiritus progignentẽ. Veruntamen vbi naturalis calor illuxerit, atque cœperit præſtare materiæ, tum denſitatis ſoliditas ſoluitur. Atque ſpiritus capere ſubſtantiam ſolent, vt quantitas ſubiectæ materiæ,atque ſinus patitur: deinde per omne diſcurrunt. Quinetiam quum fuerint modici, à caliditate multum præſtante concocti quieſcunt. Et ſi fuerint multi,atque ſupra quàm ſit caliditatis potẽtia,parum, vti decet,expelluntur:ſed in ſe contracti atque conſtricti B ab ignis qualitate aliena,afferunt alium humiditatis globum,qui maiore apparatu ad diſſoluendũ eget. Atque eo pacto à ſingulis mutationibus gignuntur differentes conſtitutiones aeris. Quamobrẽ quam rationem hoc ipſum ambiens omne , atque ſolaris caliditas erga elementa nos continentia,habet, eandem caliditas genuina cordis erga ſubſtantias humorum diuerſorum qui in nobis ſunt,obtinere defenditur.

DE CAVSA GENERATIONIS SPIRITVVM extraneorum, CAP. II. C

VErùm quum ex concoctione ſecũdum naturam,atque conueniente,genuini ac naturales, ex deficiente verò extranei atque triſtifici ſpiritus generantur, cõtinuitatem contentorum ſoluentes: hi ipſi extranei atque corrumpentes eſſe certè exiſtimãtur:atque hac ratione ſolutio continuitatis contentorum rectè arguere poteſt concoctionis imperfectionem aliquam. Sed tamẽ eo maior euaſerit ſolutio,quo ſpiritus euaſerit præſtantior. Quemadmodum igitur in nubibus diſciſſis ſpiritus motionem ſignificamus , ita in cõtentis laceratis, D ſpiritum extraneum diſcindentem arguimus.

DE CAVSA GENERATIONIS BVLLARVM APparentium in vrinis, CAP. III.

QVum tam diſſoluta & ſublimata cõtenta quàm quædam in vrinis innatantes bullæ fiant ob extraneum ſpiritum, conuenire videtur vt ſuper hiſce cauſæ referantur. Illius igitur meminiſſe oportet, ſpirituũ nõ ſemper eandem eſſe quantitatẽ neque qualitatẽ eandẽ. Nanque alii ſunt multi, alii pauci, vt alii tenuiores, alii craſſiores , atque alii calidi,alii frigidi, quos etiã cõiũgere par eſt : E quorum coniunctorum,alii erunt multi & craſſi & frigidi, alii multi & craſſi & calidi, vt alii pauci & craſſi & frigidi , alii pauci & craſſi & calidi. Quinetiã ſi diuiſionem facere velis , diuiſeris multos atque paucos,menſura & limite ipſi impoſito, tam craſſos quàm tenues, atque poſt hoſce ſubiunxeris calidos atque frigidos , quamplurimas differentias coniunctionum adinueneris:vt ab hac ratione ductus, cognoſcere poteris cauſas tam contentorum proprium locum minus ſeruantium, quàm differentiarum quæ ſunt in ipſis bullis. F Ergo ſpiritus craſſiores potius in bullis apparent incluſi,tenuiores verò magis diſperſis contentis congruunt. Quemadmodum eorum quantitates quadrant magis cum quantitate bullarum,atque cum receſſu, quæ faciunt contenta recedendo à fundo : atque etiam cum ipſorum cõtentorum diſſipationibus , quum magis diſperguntur. Qualitates verò ipſorum ſpirituum argui poſſunt à qualitatibus quæ in coloribus arguuntur. Veruntamen repetenda ſunt hæc,vt quoad fieri poteſt clarior euadat oratio hoc pacto. G

DE CAVSA DIVERSORVM LOCORVM QVOS occupant contenta, CAP. IIII.

NVtrimentorum corpus intrantium, quædam concoctione prima domita ſunt,atque ſiquid ſpiritus ipſis affuerit, id alteratum à naturali caliditate diſſipatur. Alia verò ſunt quibus etiam ſecunda concoctione opus eſt,vt & domẽtur,& ſpiritum diſſipent. Inſuper alia quædam ſunt quæ magis inſitum ſpiritum continẽtia,tertia quoque concoctione indigent: veluti ſunt illa quæ humorem prorſus crudum ac propè corruptiuum H gignunt. Hoc itaque pacto conſiderare oportet ſuper humoribus, qui & in vẽtre,& in venis, atque in locis vlterioribus habentur. Quamobrem vbi circa primam concoctionem genitus ſit ſpiritus , is quærit exitum,& errabundus vnà cum vrinis excernitur. Si fuerit tenuis & quantitate mediocri, ſubſtantia ipſius producta à minimo principio , bullas quaſdã inflat ſuper vrinæ ſuperficie,atque ſimul ob refrigerationem vrinæ diſſipatus,bullas diſrũpit. Quòd ſi ſpiritus craſſior & maior cum vrina excernatur,atque humiditatem moueat, & conuertat dum ad id aptus ſit,tum bullæ generantur in matula,quæ non ſtatim diſſoluuntur , quòd ſpiritus craſſitudine ſua vt nõ euaporatur ita cõſtringitur. Atque eiuſmodi bullæ potius ſigna ſunt ſpirituum generatorum in ventre. At verò ſpiritus qui in ſecunda concoctione apparent ſuperare concoctionem , contenta à fundo attollunt aliqua ratione , quemadmodum diſſipant ea quæ ad profunditatem corporis conceſſerunt, ſecundum exuperantiæ rationem . Atque eiuſmodi ſpiritus frequentiſſimè in morbis calidis apparere ſolent,atque idcirco potius per profunda tranſeũt: quinetiam in crudis & incoctis humoribus , ſi contenta apparuerint concocta , multis ſpiritibus generatis attolluntur,multo calore diſſoluente multam materiam cõpactã,quæ generare potuit multos ſpiritus. Sed vbi naturalis & concoctrix caliditas perſtiterit, illa verò cruda & incocta materia domita fuerit , tum contenta incipiunt deſcendere ſpiritibus diminutis,atque demum euaporatis ſubſidere ad matulæ fundum. Illud quinetiam non erit auditu dictuve mirabile,vt à locis contẽtorum in vrinis ſignificentur quodammodo corporis affecta loca. Siquidem facta proportione altitudinis totius vrinæ cum altitudine humani corporis, tum partes vrinæ ad quas contenta conceſſerint,proprium locum effugientia, ſignificant loca corporis ipſis reſpondentia,morbo affecta eſſe, idque meritò. Spiritus enim is extraneus atque corruptiuus , quo fuerit præſtantior & fortior , eo lõgius materiam expellit verſus ſublimes partes matulæ, à fundo incipiens , quum oporteat materiam deſcendere atque excerni,ſi à nullo ſpiritu pulſa eſſet. Quemadmodum in diſſolutionibus contentorum ſecundum latitudinem vinæ,videmus dolores errare ſecundum latitudinem corporis, veluti dictum eſt in iis quæ de iudiciis vrinarum tractata ſunt. Spiritu enim materiam expellente,præſertim ſi ipſa aſpera fuerit & incocta, & vbi mota fuerit & errauerit in totũ corpus,grauitas ob multitudinem inducitur carnibus : dolor verò fit à motione ſpiritus, atque à qualitate aliena materiæ inductæ. Sicuti in bullis quæ ſignificant dolores capitis,aut renum,& præter defluxum in pulmonẽ. Etſi alio in loco de ſubſtantia ſpiritus dictum ſit, quænam poſitio ipſorum contentorum pepererit iudicia, præſens verò oratio cauſas aſſignabit. Igitur vnumquodque prædictorum ab aliquo quod diſſimile eſt naturali ſpiritu generari,res ipſæ(vt puto)demonſtrabũt, quum diebus ſingulis aliqua motione præternaturales ſpiritus generentur, ſiue quum ferueant ſubiectæ materiæ , ſiue alio modo moueantur. Cui orationi fidem faciunt tam aquæ feruentes , atque idcirco bullas facientes,quàm frigidæ aliunde motæ. Bullæ ergo veluti corona circumeuntes vrinæ ſuperficiem , ſi fuerint paruæ,atque inter ſe cõpactæ,à ſpiritu craſſiore ac non facilè difflabili generantur. Quatenus ergo bullæ conceſſerunt vſque ad vrinæ ſuperficiẽ , ſimili ratione demonſtrãt ſpiritus in corpore aſcẽdiſſe vſque ad caput. Quatenus verò in eis adeſt craſſitudo & glutinũ,vt non ſinat bullas maiores fieri & ſublimiores,indicant ſpiritum etiam eſſe materialem,neque facilè difflabilẽ. Bullæ enim quanto magis ſublimantur , ac intenduntur in ſuperficiem,eò potius ſpiritus digeſtus abſceſſiſſe à materia ſignificatur. Et dolores obſcurari dicimus,eo potius quo magis frigiditas aderit in ſpiritu. Non enim facilè frigidi ſpiritus conſueuerunt mouere dolores. Verũtamẽ diffluente materia quæ ſpiritus excitauit, quòd iam concocta ſit , bullæ collectæ innatãt circa mediam ſuperficiem vrinæ,atque etiam corona bullarũ innatat, neque quicquam doloris etiã ſignificans, quũ iã materia euaporata deſcẽderit. Etſi maximè reditus fiat ad pulmonis loca,tunc materia deſcendens cõuoluta cum ſpiritu qui in pulmone eſt , magis etiam inflatur. Quatenus verò expellitur , ſuperante iam natura excernitur:

demonſtratur verò à bullis, quæ circa medium innatãt. Quinetiam eadem motione circa renes & veſicam facta, contingente ab aliqua locorum anguſtia, ſpiritus ingenerantur, & bullæ excitantur. Non minore quoque motione circa vaſa ſeminaria facta, generantur ſpiritus, atque tranſmittuntur ad vaſa vrinaria. Atque miſti cum vrina, ſpectantur in illa emicta excitaſſe bullas dẽſiſſimas. Quinetiã interdũ apparẽt hoc pacto atque veluti capilli, aut veluti ſeminis ipſius ſplẽdores, aut veluti renum calefactorum colliquamina. Adhæc quo bullæ fuerint minores & denſiores, atque circa ſolam coronam circumcurrerint, plures & potentiores, & craſſiores ſpiritus demonſtrantur, tanquam adhuc hærerent materiæ: quo verò magis contrariæ his quæ dictæ ſunt, producuntur, eo ſpirituum imbecillitas atque digeſtio promptius iudicantur. Hoc itaque pacto diſputatio ſuper ſpiritu habita finiatur. Nanque vir ſtudio incumbens vt decet, conſiderando poterit ab hiſce dictis reliqua & adinuenire, & orationi adiungere.

DE CAVSIS DIVERSORVM COLORVM IPSArum coronarum in ſuperficie vrinæ manentium, CAP. V.

POſt hæc dicendum eſt de coloribus diuerſis, qui in corona ipſa ſpectantur. Igitur quum totius humoris vrinæ, qui è ſubſtantiis diuerſarum ſpecierum compoſitus eſt, partes craſſiores concedere verſus fundum velint, neceſſe eſt vt partes tenuiores innatent. Aliis autẽ in locis demonſtratum eſt, tenuiora eſſe paſſibiliora, & vt ab aliqua cauſa facilius alterantur, ita promptius manifeſta fieri. Quamobrem ſi humores nocentes fuerint pari virtute, & pari menſura vrinas tinxerint, nulla corona euidens ſpectari poterit. Sed tamen ſi virtus vincens, aut victa manſerit, etiam coronæ colores hoc vel illo modo apparere neceſſe eſt, quum videlicet vrinæ commodè poſſint coronam præſentare.

DE CAVSIS PRIVATIONIS CONTENTORVM in vrinis, CAP. VI.

QVoniam vrinarum aliquæ non habentes contenta oſtendunt magnum defectum concoctionis, & inſignes harum cauſæ ſunt: operæpretium eſt etiam ſuper hiſce cauſas reddere, non parum conferentes volentibus rectè iudicare. Vrinæ igitur quæ abſque contentis apparent ob extremam incoctionẽ, hoc eſt quòd materia incocta eſt, abſque contentis producuntur. Cõteſtantur idem tam colores quàm vrinarum conſiſtentiæ: quandoquidem demonſtratum eſt, contenta eſſe excrementa quædam tertiæ concoctionis. Si hæc minus inſpiciantur, oſtendent concoctionem illam defeciſſe. Nanque vbi fit concoctio, etiam excretio alicuius ſuperfluitatis agitur. Non enim cõtingit facta concoctione excrementum excerni: ſed vbi concoctio minus conata fuerit, non etiam in ipſa concoctione ſuperfluitas ſpectatur. Obſtructio quinetiam exiſtimanda, colãs exactè vrinã, decens eſt vt detineat contenta, quæ craſſiora eſſe humiditate vrinæ contingit, habita proportione ipſa, quum humiditas tum tenuior quàm par eſt proueniat. Quinetiã in inediis atque ciborum defectibus, quum natura deſtituta ſit humore alituro, deficiũt vrinæ contenta. Siquidem nutritione non præcedente, non etiam in illis excrementum expectari poteſt. Proinde in inſignibus euacuationibus ventris diutiniſque, vrinæ hypoſtaſi priuatæ cernũtur: aut quòd cõtenta impetũ exeũdi illac ceperint, aut quòd ob euacuationẽ imbecillitas quædam accidat virtuti cõcoctrici: inſuper & ob multã materiæ corruptionẽ, à qua nihil ſumere naturã veriſimile eſt. Nãque vbi materia habilis eſt, etiã inibi nutritio fit, atque præter hæc excrementi alicuius ſequeſtratio, vt dictum eſt. Vbi autẽ egeſtas ſit, ac materia deerit, aut quia nõ adeſt, aut quia etſi adſit, prorſus corrupta aut alterata eſt, neque nutriti animal, neq; ſuperflui quicquã quod à nutritione reiectũ eſt, excerni poteſt. Quinetiã nihilominus vrinæ abſque cõtentis apparent ob collectionẽ totius materiæ factã, aut ab inflãmatione, aut aliqua alia affectione. Nã ob multã caliditatẽ attrahũtur excremẽta, tãquã humoribus melioribꝰ deficerẽt. Nãque vbi cõtigerit immẽſam caliditatẽ abũdare, eo plures humores attrahũtur, atq; excremẽta etiã cõtrahuntur. Quod diſcere licet ab iis cucurbitis, quæ ſingulis diebꝰ à medicis vſurpari ſolẽt. Nãque hæ cũ mediocri quadã flãma hærẽtes alicui parti corporis, ad ſe attrahunt tam vicinas quàm remotas materias, quũ aliqua ſint quæ ſortita ſunt quoddã munus ita attrahẽdo, vt ingenerata caliditas attrahit. Si igitur cucurbita hærẽs tot poteſt mouere, multo plura arbitror poſſe inflãmationẽ, atque eryſipelas, aut aliquã ſimilẽ affectionẽ, ad ſe, vt decet, attrahere. Alio quoq; caſu vrinæ apparẽt abſque cõtentis, vt natura expellente aliquò excremẽta, ob imbecillitatẽ ingenitã mẽbri à cõgerie multitudinis. Extitit enim etiã hoc ipſum ratione quadam mẽbri debilitati, vt ad ipſum omne inutile expelleretur. Nã vbi infirmũ mẽbrum nequiuit manu tenere permanẽtẽ virtutẽ excretricẽ, illato materiæ cumulo grauatũ, nõ ſolùm nõ repellit materiã influentiũ, ſed etiã ſuperinfluẽtiũ ſuſcipit, ob defatigatã (vt videtur) virtutẽ expultricẽ. Sed oratio de vrinis hypoſtaſi priuatis ſufficiẽter (vt arbitror) tractata nũc finiatur: oportet enim ſeruare ne diſputationes protrahãtur. Veruntamen nos, tanquã alio initio inciperemus, dicamus quas ob cauſas profluant vrinæ variæ diuerſis ætatibus, & tẽporibus, & regionibus, & diætis, atque moribus quibuſdã diuerſis: etſi de hiſce in iis quæ de iudiciis ſcripta ſũt, diſputatũ ſit. Nãque hoc modo vbi tractatũ fuerit, diſputationẽ de cauſis vrinarũ, optatũ finẽ adeptã eſſe arbitramur: atq; vt & poſitiones in prioribꝰ libris factæ, hoc pacto redditis cauſis certã fidẽ ceperint. Et ne captioſa oratio aliqua, & captu difficilis videatur, ſubiũgemus capita illa quæ definita ſũt in iis quæ de iudiciis, vt ſuper illis cauſas explicantes, mutuã fidem inter illa ſtudẽtibus faceremus.

DE CAVSIS VRINARVM PER GENERA ET AEtates, CAP. VII.

VIrorum temperatorũ vrinæ ſunt ſubrufæ, atque ſubflauæ, atque mediocres in conſiſtentia & contẽtis. Cuius rei reddita eſt cauſa ſigillatim libro ſuperiore à me definito. Veruntamen licebit mihi repetenti hac in parte orationem illam breuibus, aliqua dicere. Nanque vbi demonſtratum eſt in mediocribus concoctionibus ſanguinis etiam bilem reddi mediocri colore, ſiue flaua, ſiue rufa ſit, decens eſt vt ab eo illinc diſtributo humore flauo, atque miſtione facta cũ ſerea humiditate, vrinæ ſubrufæ & ſubflauæ producantur, atque congruentes conſiſtentiæ in concoctionibus perfectis: quarum alba, & læuia, & æquabilia, atque ad fundum concedentia ſunt contenta, etiam alterationem conuenientem in tertia concoctione arguentia. Virorum autem flõrenti ætate, atque tẽperatorum, vrinæ quales ſint iam antea dictum eſt. Atque ſuper eis redditæ ſunt cauſæ, quarum nunc etiam meminimus, vt locus poſtulat. Conueniens eſſet etiam reliqua quæ in iis quæ de iudiciis dicta ſunt, repetere, vt redditarũ cauſarum, à nobis perfecta procedat oratio. Igitur ſenum vrinæ ad album vergentes apparent, ſubtenues, atque effugientes mediocritatem ſubſtantiæ, quarũ contenta pauca, & veluti cruda ſunt. Puerorum verò valde iuuenum vrinæ, colore parũ inferiores ſunt ſubflauis & ſubrufis, ſed propè ſuperãt ſubſtantiam vrinarum virorum ætate florenti, ac contenta plura poſſident. Hic ſermo (vt arbitror) in iis quæ de iudiciis factus eſt, cauſas verò hiſce rationibus diſcere oportet. Ergo quum ſenum ætas quantum proceſſerit, tantum verſus frigidum declinat, par eſt vt vrinæ & albæ & tenues reddãtur, tũ genuina caliditate marceſcẽte, tum concoctione diminuta, obſcuratáq; ab eminẽtia frigiditatis. Proinde decens eſt nutritione diminuta, vt contenta minora ſpectentur, proportione reſpondentia aſſumptioni nutritiuarum humiditatum: quoniã ſenes impotentiores reperiuntur, tum quia diſtributio perdita, tũ quia concoctio multum debilitata eſt, eorum vrinarum contenta, & minora, & veluti incocta inſpiciuntur. Puerorum verò quũ naturalis & genuinus calor extiterit multus, atque vnà cum multa humiditate naturali, vrinarum colores fuêre remiſſiores quàm quæ in iuuenibus proueniunt, multa humiditate madeſcentes. Quatenus verò abundat genuina caliditas, meliorẽ cõ-

sistentiam accidit profluere quàm quæ in florente ætate generatur. Caliditas enim genuina maior meliores concoctiones efficit. Caliditas enim iuuenum florentis ætatis etiam maior quum sit qualitate quàm quãtitate (iam enim versus acutum cõcessit), etiam colores quos diximus præsentauit. Puerorum verò caliditas potius quantitate præstans, circa substantiam humorum producendam excelluit. In quo minimè mirum sit, si horũ multa contenta spectẽtur in vrinis, si multa humorum elaboratio facta sit. Adde, pueros multum comedere solere: quamobrem accidit hinc multa excremẽta generari. Non pauca etiam esse contingit ob nutricis facultatis actionem, quæ necessitate membrorum requirentium fit. Nanque calori opus est materia, tum ad nutriendum, tum etiam ad membrorum incrementum. Et idcirco plura contenta spectantur in pueris quàm senibus & iuuenibus. Sed disputatio super ætatibus iam sufficiẽter explicata, hîc finiatur: atque de reliquis posthac dicamus. Mulierum igitur iuuenum vrinæ, etsi in omnibus mediocres, mancæ tamen sunt, colore subrufo atque subflauo. Quinetiam pellucidiore quodammodo substantia spectantur: plura quoque contenta quàm vrinæ virorũ habent. Huiuscemodi iudiciis vrinæ mulierum probãtur: sed causæ si subiunctæ fuerint, firmauerint iudicia. Genus itaque muliebre domesticum est, ac paucis exercitiis vtens, atque remissam habens naturalem caliditatem, habita comparatione ad caliditatem masculorum, efficit concoctiones debiles: possidet autem naturalem ignem languidum. Hæc ipsa subalbidas vrinas pariunt, atque subtenues, non perfectam cõctionem & æqualem ei quæ in maribus fit capiẽtes: plura verò contenta duabus de causis (vt arbitror) obtinentes. Nanque tum excessu naturalis humiditatis, tũ abundantia excrementorum quæ oriuntur à debili cõcoctione, plura quoque cõtenta in vrinis apparere necesse est. Quamobrem ab hisce quisquam si considerauerit orationem quæ de iudiciis habita est, summè veram esse susceperit.

DE CAVSIS VRINARVM QVAE A SIMPLIcibus intemperaturis profluunt, CAP. VIII.

DE vrinarum mutationibus quæ proueniũt à simplicibus intemperaturis intensis, hoc pacto dicẽdum esse conuenit. Nanque caliditas parum excedens mediocritatem, subrufas & subflauas etiam gignit vrinas: sed plus exaucta, rufas & flauas: quæ mediocritatem substantiarum transgrediuntur, & splendor quidam ipsis adest: contenta verò mediocria, sed albedinẽ quam secundum naturam ipsis inesse diximus, diffugiẽtia. Cõtraria hisce producit figiditas: nanque quantum frigiditas intenditur, tantundem albescunt vrinæ, atque à mediocri substantia recedunt quodammodo. Quinetiã asperiorem superficiem, & contenta minora & cruda conceperunt: interdum verò vniuersæ crassescunt atq; conturbantur. Humiditas quinetiam obtundit naturalem vrinarum colorem in aqueum vergẽtem, atque in superficie earum adest asperitas: contenta & plura & crudiora spectantur. Atque hoc pacto in substantia se habere vrinas oportet. Siccitas quinimo diminuit vrinis tam humorum quàm contentorum quantitatem: pellucidum affert & splendorem, atque color hisce adest, qualis est naturalis, & substantia mediocris, modò defectus nutritiuæ humiditatis non affuerit. Acriores fiunt vrinæ exaucta caliditatis qualitate: vrinæ eiusmodi se habent, quæ ab intemperaturis producuntur. At verò nunc subdamus causas iudiciis fidem facientes, hoc pacto. Igitur caliditate intensa (vt dictum est) mutantur vrinarum colores. Ergo decens est, vt etiam in iis qui capiuntur ab intemperatura calida: siquidem, si modesta fuerit caliditas, vrinæ spectantur subrufæ ac subflauæ. Eadem verò exaucta, rufæ ac flauæ profluunt. Nam vbi ingenerata caliditas efficit bilem acriorem, atque humiditas ablata eandem purificando minuit, tales colores in vrinis apparere necesse est. Dictum quinetiam est, caliditatis præstantia fieri mediocres concoctiones, vt inde vrinarum consistentiæ moderatæ appareant: par est vt eadem abundante, nondum ta-

A men dissoluente corporis valetudinem, vrinæ habeant consistentiam supra mediocritatem. Neque mirũ cuiquam sit, si vrinæ superficies splendescat ob intensam qualitatem humoris colorantis. Nanque exaucta acrimonia, & humiditatem asperantem consumente, splendor conspectatur. Præter hæc contenta cæteris in rebus mediocria quum sint, non abs re fuerit, si ea ob intemperaturam à caliditate adauctam, perdiderint aliquid albedinis, quum tinctura quædam ab exuperantia bilis distributa, coloret ipsa contenta. In iis autem qui B à frigida intemperatura corripiuntur, quo magis versus frigidius processerit, eo albiores colores præsentantur in vrinis. Quum enim demonstratum sit quòd bilis flaua mediocres vrinas colorans, fit à mediocritate & exquisita concoctione, optimo iure, si non exquisita fuerit concoctio ob aliquem frigidum affectũ, bilis flaua proprium & genuinum colorẽ non habebit, sed recipiet vel pallidum vel subpallidum, pro modo erroris qui in concoctione fuerit. Quamobrem congruere videtur, vt ob mistionem serosæ humiditatis, appareant C diuersi colores vergẽtes ad album, ratione recessus à perfecta concoctione. Proinde vrinæ humor concedit versus tenuiorem consistentiam, quùm non facilè à genuina caliditate dometur atque concoquatur. Quin ob eandem rationem vrinæ superficies aspera spectatur, quòd humor qui splendorem eum præbebat, dum coqueretur, concoctione frustratus sit. Minora tamen & cruda contenta harum vrinarum sunt. Nanque diminuto calore, etiam distributio minor erit: minora verò decet esse etiam ea quæ à minore humorum assumptione D proficiscuntur. Item in concoctionibus quæ ob imbecillitatem caloris prauæ ac debiles euaserunt, & contenta crudiora spectantur. Neque mirum si conturbentur & crassescant, vbi cruditas vincit ob imbecillitatem coquentis & alterantis caliditatis. Nam vbi caliditas natu talis præstiterit materiæ, tum ea quæ tenuia sunt crassescunt concocta. Quæ verò alia ratione crassa erãt, hæc tenuantur atque disseparantur: quas ambas consistentiæ species per diuersas causas potuit introducere intẽperatura frigiditatis: tenuia enim potius per puram i- E psius intemperaturam, crassa verò per cruditatem quæ humoribus accessit. Humiditas quinimo argui poterit à quantitate excrementorum: confirmauerit etiam obscuritas distributi coloris. Nam quum concoctio euadit imperfecta ob humiditatis excessum, & mediocris consistentia non est, tum subtenues spectantur, & colores destituuntur, eo quòd mistio fuit cum multo seroso humore. Neque quoque mirum sit si multa & cruda spectentur contenta: nanque ab humorum humiditate facilis producitur distributio, quare par est vt multa ela- F boratio adsit. Accidit autem quum humidum quod distribuitur multum sit, non perfectam humorum elaborationem fieri. Proinde fit vt contenta tũ multa tum cruda præsentẽtur. At verò in sicca intemperatura quæ corpori accidit, vrinarum humiditates paucæ profluũt, ob paucitatem humiditatis: colores verò sunt quales qui secundum naturam in iuuenibus & exercitatis hominibus apparent. Quòd si illa intenderetur etiam hæc ipsa increscerent: & consistentiæ redduntur similes sanis & mediocribus, interdum tamen intendun- G tur. Colores verò eiusmodi manent, humore colorante nihil patiẽte: & si ille increuerit, colores quoque increscere videbuntur. Veruntamen quemadmodum in humiditatis excessibus non facilè præstat concoctrix facultas, sic nunc in siccis intẽperaturis facillimè præstans, non modò efficit mediocrem consistentiam, sed etiam interdum quandam crassitudinem infert. Splendor verò quidam & læuitas illustrant superficiem vrinæ ob vigorem colorantis humoris. Contenta quinetiam pauca sunt, quum pauca sit quæ distribuitur hu- H miditas. Eadem sunt mediocri substantia, atque exactè cõcocta, quòd facilè domita sunt à caliditate cõcoquẽte. Atque oratio de causis vrinarũ in iis vrinis quæ ab intemperaturis simplicibus profluunt, hoc pacto tractata sit. Id autẽ nos latere non debet, hæc dicta esse de qualitate vna hominis intemperati, cæteris (quoad fieri

poteſt)mediocribus manentibus. Quum autem diſputatio definiuit cauſas intemperaturarum ſimpliciũ,licebit viro ingenioſo adinuenire ex hiſce qualitates cõplicatas ac intenſas. Adhæc in iis quæ de iudiciis dictum eſt,eorũ qui mediocritèr ſe exercẽt, mediocres vrinas profluere: veluti quoque in iuuenibus & exercẽtibus ſe dictum eſt. Eorum verò qui vltrà quàm par eſt laborarint, ſéq; exercuerint, vrinas etiã erga rufum flauúmq; colorem vergere,atque earum cõtenta pauca eſſe & tenuia,etiam in colore alterata: quinetiam interdum colliquamina quædã in hiſce innatat. Segnẽ verò ac ſedẽtariã vitam traducentiũ,& vrinæ ad album vergunt, & contenta plura & cruda ſpectãtur.Igitur vrinarum eorum qui modeſtè ſe exercent,cauſæ in ſuperioribus explicatæ ſunt, vbi diſputatum eſt de homine vſquequaque mediocri & inaffecto.Sed nunc ſubdere reſtat cauſas vrinarum eorum qui immodicè ſe exercent: deindè ſimiliter eas, quæ vrinarũ ſunt illorum qui in ſegnitie atque ocio vitam terunt.

DE CAVSIS VRINARVM EORVM QVI SE PLVS iuſto exercent ac ſegniter viuunt, CAP. IX.

Quum maior quàm par eſt ſit calidi motio,accenſa ab exercitiis externis plus iuſto exauctis,tum bilioſus humor augetur,combuſtus ab accedente caliditate. Quinetiam per eiuſmodi accenſionem vrinarum colores ad rufum & flauum attolluntur. Diminuta ergo ſeroſa humiditate quæ temperabat, atque bilioſi humoris adaucta qualitate,neceſſe eſt cõtenta & pauca & tenuia ſpectari. Quum autem membra ab exceſſu caliditatis attenuentur, & digerantur, difflata vel ſudore vel inſenſibili tranſpiratione : rarefacta ob exercitia pelle, decens eſt vt exauctis eiuſmodi exercitiis,aliqua colliquamina in vrinis appareãt innatãtia, profecta vel à renib⁹,vel fortaſſe ab aliis quibuſdã partibus corporis,tũ multa cũ motu caliditate aliquo pingui colliquefacto. In iis verò qui ocioſam & inertem vitam viuunt, vrinæ recedũt à mediocritate coloris, vergẽtes ad album, ob paucitatem calidi motionẽ habentis, ac in ſeipſum inclinantis,atque vacatione motionis marceſcẽtis. Siquidẽ veluti in rogis euenire ſolet,vbi ligna ſufficiẽter congeſta fuerint, ſi quiſquã extrinſecus motus factus ſit,facilius accẽditur atque cõburitur materia:& ſi quicquã proiectũ in rogũ fuerit, ſtatim ab igne deuoratur. Vbi verò nulla foris adhibita fuerit motio, tum magna difficultate diſtributa materia vritur, atque metus oritur nõ paruus,ne ignis extinguatur à multa diuerſáque ſuperimpoſita materia. Nõ aliter accidere ſolet ocioſis & exercitatis hominibus. Eã ob rem ad album inclinat color vrinarum illorũ qui ſegnem & quietam vitã ducunt: cõtenta verò earum & multa & crudiora ſpectãtur.Nãque quieta vita facilè diſtributio fieri poteſt atq; alteratio,ſed cõcoctionẽ facit caliditatis præſtantia.At quia demõſtratum eſt, quòd caliditas non mota tractu tẽporis marceſcere ſoleat, decẽter in viris ocioſioribus accidit plura ſpectari cõtenta, atque crudiora ſruſtrata perfecta cõcoctione. Atque hac in parte terminetur oratio de cauſis vrinarũ ſe exercẽtiũ atq; ocioſorũ. Poſthac verò trãſeundũ eſt ad cauſas aſſignandas vrinarum à temporibus anni atque regionibus alteratarum.

DE CAVSIS VRINARVM VARIATARVM AB anni temporibus,& à regionibus, CAP. X.

Ineunte vere vrinarum colores albi ſunt & ſubflaui, etſi interdũ craſſeſcant : quantitas verò humoris earum maior profluit,habita ratione ad comeſa.Contenta quoque & plura & craſſiora ſpectantur : ſed procedẽte tempore verſus calidum , colores aſcendunt ad mediocritatem,eodem modò contenta. Æſtate verò ineũte vrinæ ſubflauæ & ſubrufæ,contenta verò tenuiora exeunt. Sed æſtate vigente vrinarum fluores pauciores ſunt habita ratione ad comeſa , ſed vergẽtes ad flauum atque rufum.Quarum conſiſtentiæ ſunt pauco recedẽtes à temperato , etſi quidam ſplendor in eis refulſerit: contenta quoque & tenuia, & minora, atque colorata ſupra albedinem ſunt. Declinante verò æſtate, atque autumno ineunte, remittuntur colores tã fluoris quàm contentorum,ſed tenuia etiam manent. Procedente verò ad frigidius,etiam colores mediocres redduntur. In hyemali autem ſolſtitio vrinæ ſunt quantitate mediocres,ſed ſubalbidæ,contenta plura,conſiſtentiæ verò mediocres. Vigente verò hyeme color vrinæ albus eſt,cõſiſtentiæ verò inæquales : nã interdum craſſæ, interdũ tenues ſpectantur. Quãtitas fluoris maior quàm mediocris:contenta verò & plura & cruda frequentius inſpiciuntur, quæ differentiis temporum anni alteratæ eiuſmodi vrinæ(vt paucis omnia dicam)videntur.Reliquum eſt cauſas harum repertas docere. Nam hoc pacto facta diſputatione , facilius erit reddere cauſas ſuper regionibus, quæ ratione reſpondent ipſis anni temporibus. Sed repetenda ſunt prædicta,ac ſuper vnoquoque earũ reddenda eſt cauſa. Ineunte igitur vere,atque ſole verſus nos reuertente,tum quum Vergiliæ intempeſta nocte ſpectantur, vrinarum colores etiam ſunt albi & ſubpallidi, & conſiſtentiæ inæquales , ſed quantitate maiores , contentáque & maiora & crudæ. Quandoquidẽ frigoris adhuc dominantis ambitu vincitur naturalis calor:quare defectus concoctionis accidunt tam in colore quàm in conſiſtentia. Quia verò alimenta plura ſunt , multorum verò comeſorum plura ſunt excrementa atque contenta vrinarum, ex hiſce etiam plura & cruda ſpectari neceſſe eſt, non vt par eſt domitis humoribus. Adhæc maiores vrinæ profluũt ab humiditate humorum in corpore per totam hyemem collecta. Hyeme enim vbi multi cibi aſſumpti fuerint, atque longiores trahentur ſomni, aderitque aeris qualitas frigida & humida,decens eſt humorum crudorum non paruam congeriem cumulari. Quinetiam hyeme etiam manente,ſpiſſatur eiuſmodi materia,ac paulo fortè plures quàm mediocritas poſtulat, profluunt. Sed vbi ver illuxerit,& conſtitutio humida fuerit,iámque hũmores melius concocti ac ſoluti , tum vrinæ maiores quàm aſſumpta comeſa deceat,minguntur. At verò tẽpore procedente , túnque quum Suculæ orientales apparuerint,& colores,& conſiſtentiæ,non modò contenta ad mediocritatem cõcedunt. Siquidem dum aer nos ambiens extiterit temperatus,omnia quoque quæ propter hanc præcedentem cõnſtitutionem alterata erant, ad mediocritatem reducuntur. Quando verò aëris nos ambientis temperatura non admodum frigida fuerit, vt genuinam caliditatem lædere poſſit , nec adeo calida vt digerere valeat caliditatem quæ in nobis eſt,tum naturales vires actiones noſtras excitant ad mediocritatem,& id quod ſecũdum naturam eſt,modò nihil extrinſecus impedimento adſtiterit. At verò quum orientalis Orion exoriri cœperit,iámque æſtiuũ ſolſtitiũ aderit,tum vrinæ apparent ſubflauæ atque ſubrufæ,& cõtenta mediocribus tenuiora , idque decenter. Calore enim liberè in toto corpore diffuſo, atque dominante præſenti materiæ , concoctionéque facta vt decet,etiam vrinæ profluere probantur,mediocrem colorem habentes,ſed tenuiores, nec aliter ſe habent contenta in eis: horum plures partes tenuantur,atque digeruntur ab aeris caliditate. Vigente verò æſtu, túmque quum Procyon orientalis exoritur,vrinæ quãtitate minores profluũt,habita ratione ad ea quæ diſtributa ſũt. Quinetiam attolluntur ad colorẽ flauũ & rufum,& earum cõſiſtentiæ ſunt tenuiores temperatis:item contẽta & pauca , & tenuia , atque quodammodò coloratam albedinem oſtendentia.Siquidem aeris calore qui nos ambit,vigente atque attrahente ad ſe noſtrũ hunc naturalem ignem,eundémque in qualitate intẽdente,maiores fiunt ac frequentiores bibitiones: minores verò excretiones quàm bibita poſtulãt, partim diſſoluta materia in ſudores, partim digeſta per occultas euaporationes:quinetiam adaucta bili ab aere æſtuante , etiam colores memorati ſpectantur.At calore naturali digeſto , concoctiones ſecundum naturam diminutæ proueniunt. Idcirco vrinarum conſiſtentia tenuior gignitur,cõtenta quoque colorantur ab abundantia bilis, ſed minora & tenuiora ſpectantur , quòd digeratur & tenuetur materia,atque concoctiones debiliores fiant. Pluraq; a que ex his quæ dicta ſunt, accidunt ob calorẽ

A naturalem extrinſecus expugnatum. Ineunte autem autumno,quúmque Arcturus exoritur, remittuntur colores tam chymatis ipſius quàm contentorum in eo, cōcedendo ad mediocritatem,ſed remanēt tenuia,& pellucida & pauca. Siquidem calore vehementer diminuto,etiam colores qui ob illum vehementer excreuerāt, incipiunt ſubduci, quouſque deſinere videatur caliditas. Quinetiam ob aeris præſtantem ſiccitatem, & minora,& pellucida, tam chyma quàm contenta in eo ſpectantur.Procedente verò tempore,atque tum cum B Vergiliæ orientales occidunt, tam colores quàm contenta mediocria ſunt: quòd concoctiones meliores fiant,vbi nimia difflatio acta ſit caliditatis aeris compreſſæ. Nāque frigidis ventis ſuperflantibus, caliditas naturalis reſumit vires,atque temperamentum omnibus concoctionibus affert. Quum autem hybernū ſolſticium aderit,Capráque orietalis occidat, tum colores à mediocritate recedunt, atque conſiſtentiæ tenuantur:contēta verò multiplicantur,fortaſſe etiam mediocria ſeruātur.Quandoquidem aere frigidiore redacto,vnà quoq; C alteratur quodāmodo interna caliditas, atque increſcit humor pituitoſus, ita vt oporteat humorem colorantē qui in nobis eſt,debilitatum obſcurari.Quia verò ciborum ſumptiones ampliores fiunt, & concoctiones ſunt validiores,eo quòd tum calor roboratur,ac ſomni longiores accedūt adiuuantes ipſas concoctiones, fit vt cō tenta plura ſpectentur. Vigente verò hyeme,atque tum quum Fauonius ſpirare inceperit, vrinarū humor maior eſt, habita ratione ad comeſorum quantitatem, atque albæ inſpiciuntur, & inclinant ad conſiſtentiarum D intemperaturas:cōtenta verò in hiſce plura exiſtūt,atque crudiora ſunt. Quandoquidem frigore aeris eouſque exaucto, vt etiam noceat genuinæ caliditati,bilioſóque tum prorſus tabeſcente humore, albas profluere vrinas compertum eſt,ſed differentes conſiſtentiis. Nā aut erunt tenues,eo quòd non adeptæ ſint perfectā cōcoctionem,quod accidit ob præſtantiam frigiditatis aeris:aut craſſæ & conturbatæ ob humorem qui crudus vocatur, per propriū tēpus vigentem. Quoniā autē genuina caliditas non poteſt domare, & concoquere mul E ta comeſa ,& frigus proprietatem habet cogere materias, ob id contenta plura apparent profecta à multa elaboratione nutritionis. Cruda verò & craſſiora interdum videntur, aut præ frigiditate tabefaciente genuinum calorē, aut præ materia in diſtributionem ſumpta longè maiore quàm virtus valeat per caliditatē perficere. Hæ igitur ſunt cauſæ vrinarum mutatarū per ſingula tempora anni, quæ reddi poſſunt ab iis qui ſtudiis harum rerū delectantur. Ac vnuſquiſque ab hiſce ſum F pto principio conſiderationis poterit quoque reddere cauſas quæſitas ſuper regionibus.Cauſæ verò vrinarum in ratione victus commutata, rationem habebūt ſimilem illis quæ explicatæ ſunt de intemperaturis.

DE CAVSIS VRINARVM PROFECTARVM A nutrimentis bonis & malis, CAP. XI.

NOn mirum cuiquam eſſe debebit ſi è nutrimentis boni ſucci, & ad coquendum facilibus faciles cōcoctiones vrinarum appareant,atque ſincera contenta. Siquidem quū calor naturalis facilè alteret quæ ad coquendum facilia ſunt, & expeditè nutritio fiat in boni G ſucci alimentis,promptiſſimè omnia perficiuntur,atq; omnia quæ in vrinis videntur,hæc mediocria inſpiciūtur,quēadmodum contrariū accidit in cibis mali ſucci, & ad coquendū difficilibus,ægrè cōcoctiones fiunt:corrupta autē & varia contenta ſpectantur,virtute concoctrice non ſuſcipiente humores ad alendū ineptos, ſed illos reſpuente,ſiquando fortaſſe exhiberētur. Fiunt enim incoctiones præter cætera, quia cibi ad coquendū inepti ſunt:aut enim virtus concoctrix lædi ſolet à qualitate ciborū,aut ab eorum quantitate exuperante.Nā H que multa,ac virtutem exuperantia,non facilè domari poſſunt à naturali caliditate: quæ verò praua ſunt qualitate,ea non aliqua ratione admittuntur, virtute tractrice familiaria nutrimēta ſolūmodo attrahente.Et ſiqua fortuna illa fuerint admiſſa,eadē ab expultrice virtute excernūtur. Admitti illa poſſūt ob virtutis aliquā læſionē ab aliqua affectione. Atque de hiſce hactenus.

DE CAVSIS VRINARVM SOMNOLENTOrum,& inſomnium, CAP. XII.

SOmnolentorum vrinæ enarratæ ſunt, quæ colorē ad album vergentē habent,ſed cōſiſtentia ſunt vel mediocriter tenui vel craſſa:contentis autem pluribus atque crudis abundant.Inſomnium hominum verò præſertim malè ſanorum vrinæ dictæ ſunt eiuſmodi:nāque ſunt tenues & verſicolores,interdum albæ apparentes, interdum rufæ,& flauæ,ac oleaceæ,& nigræ,ſed in cōtentis ſunt magis alienæ. Nāque aut ipſa cōtenta deficiūt, aut præſentia ſi fuerint illa,ſublimia ſūt & aſpera,& coloribus malis ſpectātur:quæ dicta ſunt in iis quæ de iudiciis ſcripta ſunt. Nunc verò cauſæ hoc ordine ſubiūgendæ.Siquidē nouimus ſomnū ſecundū naturā,& hominis ſani, fieri ob humiditatē ſuauē, atque mediocrē caliditatem naturalē,hominis verò aliter affecti ſomnū accidere ob humiditatē multā, præſertim pituitoſam, atque ob cibos & medicamina frigida. Sed vigilias nouimus euenire maxima ex parte ob ſiccitatē, interdum etiā ob caliditates multas.Quū igitur hoc vel illo modo affectis hominibus, & ſomni & vigiliæ fiant, decente ratione etiam vrinæ eiuſmodi profluunt.Demōſtratum enim eſt,vt ad album vergētes vrinæ,cōcoctionē defeciſſe demonſtrent:ac nihilominus hiſce incoctionē demonſtrāt cōſiſtentiæ vrinarū,declinātes à mediocritate,atque præter hæc etiam cōtenta cruda atque multa. Igitur vbi eiuſmodi cruditates fuerint mediocres,ſenſibilē læſionē nō afferunt patiētibus, ſed faciunt vt dormire amēt.Nāque ſuccis crudis paulatim calefactis atq; ſolutis multi vapores humidi aſſurgūt,cerebrū verò ex illis multa nutritione fruitur.Quoniā verò nō facilè hiſce humores deficiūt,nō etiā vapores ab illis orti defecerint. Quaobrē accidit eo pacto abundè madere cerebrū,atque ſomnos plurimos gignere. Arbitramur enim ſomnū generari, vbi nutrimētū bonū diſtributū in cerebro cocoquitur, dúmque ipſum cōcoquitur,& ſenſus animales intus colligūtur,virtute maiore coercēte minorū actiones.Poſtquā verò cōtigerit vt aſſumptū nutrimentū cōcoctū ſit,ſoluuntur eo nexu ſēſus, atq; hoc pacto animalibus vigiliæ repetūtur. Sed tractatio de ſomno ab aliis ſufficiēter explicata,nūc relinquatur à nobis,atq; procedēdum in incœpto.Ergo ſōnolētorum vrinæ ob eiuſmodi cauſas fiunt:inſōnium verò cōtrariæ, ob cōtrarias cauſas(vt arbitror):quādoquidē quæ deſiccare cōſueuere, hæc ſuapte natura vigilias introducūt. Quaobrē flaua bilis eo modo attenuata,& in cerebrū diſtributa,nō ſolùm nō ingerit ei nutrimētū madefaciēs, verumetiā aufert id quod adeſt,ita vt inde homo vigilet.Nāq; eiuſmodi colores potius eſſe proprios flauæ bilis demōſtratum eſt. At verò quòd cōtēta ſint ſigna cōcoctionis dictum eſt. Cōcoctio verò nō tam facilè fit,ſi aut aliqua intēperatura exceſſerit,aut vſquequaq; euigilauerit homo: decēs eſt vt cōtētorum ſpectetur inæqualitas,atque cōfuſio maxima. Vrinæ verò albiſſimæ atque tenuiſſimæ profluunt, aut ob bilis aſcēſum ad ipſum cerebrū, & ita manētes ſignificāt vigilias à bile eſſe in cerebro,aut ob inſaniæ ſpeciē:nāque maxima ex parte vrinæ eiuſmodi inſanientium ſunt.Quinetiam vrinæ oleaceæ atque nigræ frequētius mortē minantes, nihil mirum fortaſſe ſi inſomniē afferāt & inſaniā. Has cauſas ſuper hiſce habere poteris, etiā aliis in locis dictas,ita vt fugiendum ſit dicta repetere adeo importunē:procedendum verò poſthac vt reliqua explicentur.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM AB iis qui vel ob ſatietatem vel famem nō cōcoxerunt, CAP. XIII.

EOrum qui multum comederunt & non concoxerūt, vrinæ albæ,tenues, ac hypoſtaſi priuatæ ſpectantur: atque perſeuerantium in cruditate vrinæ fiunt,ſubſtantia & contentis extraneæ. Contrà verò eorum qui inedia laborarunt,primùm flauæ,& rufæ, & tenues, & priuatæ contentis vrinæ ſpectantur. Fame verò preſſorum albæ,tenuéſque,ac hypoſtaſi priuatæ proueniunt,atque ad prauos quoſdam colores tranſmutantur. Sed ſuper hiſce(quoad fieri poteſt)reddendæ ſunt cauſæ indigen

tibus & eas requirentibus, quæ non contemnendæ videri poterunt diligentibus rationum exquisitoribus. Igitur quum concoctio fieri soleat vbi cibi fuerint domiti, cruditas verò vbi cibi multum excesserint mensuram, quemadmodum vbi cruda minus excesserint mediocritatem: decens est vt hac ratione, dum homo se multis cibis onerauerit, error à perfecta concoctione contingat. Nanque aut nihil, aut parum natura videtur elaborauisse cibos: quum neque colorem, neque substãtiam mediocrem effecerit, atque abstulerit contenta; tanto recessu à concoctione. Veruntamen in quibus minus iusto deciderit, tractu tẽporis verò onerata inducitur, vt sustineat errores, eiusmodi virtus semiperfectas actiones producit. Similiter dicendum de impransis: quandoquidem semper naturali calori comesis opus est, vt & seipsum confirmet, & partes corporis nutriantur, vbi sufficiens collecta materia fuerit, tum quæ decet fieri fiunt. Vbi verò illa defecerit, tum in seipsum conuertitur, ac siquam esse humiditatem contigerit, illam absumit: qua ablata ipse acrior redditur, & flaua bilis proficit qualitate eius calida & sicca inaucta. Proinde vrinæ proueniunt secundum illam calidi affectionẽ: minora verò contenta spectantur, vbi deerint homini alimenta: quæ quum concocta sunt & nutriunt, mittũt hæc signa nutritionis. Veruntamen postquam calor, quoad fieri potest, surrexerit, atque intrinsecus indiguerit nutrimento, statim ipse contabescit. Ipso verò calore tabescente, etiam corporis habitudo statim parata est concedere versus frigidum & album & prauũ: deinde etiam ad peius vergentes colores, & coloribus mutuò se habentes substantias reddit. At verò de huiusmodi rebus quum satis dictum sit (vt arbitror) disputatio terminetur. Neque vos latere velim, qui ita mediocrem mensuram multæ disputationi habẽdæ super hisce rebus feci, vt etiam opus esset super reliquis aliam tractationem facere, atque illos implicari circa infinita, qui dum via breuiore quod student assequi, capere cupiant, in aliquas alias disputationes secedentes, seipsos in longas tractationes intrudunt. Quamobrem decere videtur vt ab hisce tanquam ab alio initio aggressi, referamus causas inuentas super reliquis quæstionibus. Nanque hoc pacto à nobis facilius & distinctè explicabitur propositum, atque studiosis promptius licebit verbis paucis præcepta multa discere.

DE CAVSIS VRINARVM PER GENERA ÆGRITUDINUM, CAP. XIIII.

DIcendum est hac in parte de vrinis apparentibus in singulis ægritudinũ generibus, atque earũ causæ reddendæ. Siquidem hoc pacto decentem per singula capita compositionem suscipiet disputatio, atque finis decens toti orationi statuetur. Igitur dictum est in tractatibus de iudiciis vrinarum, in febribus ephemeris puris, nulla causa alia præsente, videre quisquam poterit vrinas non insigniter mutatas. Nanque siquo modo contingeret mutari, perparum atque occultè mutarentur. Febribus enim ephemeris generatis ob alterationẽ solius spiritus ad calidius intẽsi, par est vt ne in vrinis etiam manifesta spectetur alteratio. A paruis enim occasionibus parua momenta, à magnis magna proueniunt. Quum itaque vrina demonstret humorum alterationem, ephemeræ verò febres oriãtur è mutationibus spiritus, vt dictum est, ad calidius intensi: decens est, vt aut nullo pacto, aut perparum alterentur ephemerarũ vrinæ. Nanque priusquam humorum materia sentiat alterationem naturali spiritui accedẽtem, illi soluuntur, vbi sortiti sint rationem victus conuenientem. Sed tamen in febribus ephemeris, quum parua quædam mutatio fiat, etiam paruæ spectantur in vrinis mutationes. Quòd siqua fortè aderit in corpore materia corrupta, vsqueadeo vt parua mutatione indigeat ad inflammandum, facilè inflammatur & comburitur, atque excitabit febres putridas. Vrinæ verò apparebunt, quales in putredine humorum prouenire febres solent, de quib⁹ mox dicemus. Febrium ergo in putridis humoribus factarum, quæ fuerint intermittẽtes, hæ vrinas alias, quæ verò fuerint continuæ, hæ vrinas alteras eiiciunt, & secundum differentiam putrefactorum humorum, atque continuitatem, & intermissionem in eis. Dicendum itaque prius nobis est de febribus quæ deficiunt, earũ causas reddentibus: deinde de reliquis, veluti ratio procedens monstrauerit.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM IN vtrisque tertianis, CAP. XV.

PVrarum tertianarum vrinæ versus flauum & rufum (vt dictum est) colorem attolluntur: substantia verò earũ ostẽditur mediocritate crassior. Ac in primis diebus nihil contenti eiicitur: tẽpore procedente tã contenta spectãtur quàm colores ad mediocritatẽ, & ad id quod secundum naturam, concedunt, atque ægritudinis solutio breui aduentura speratur ab ipsis cõcoctionibus præmonstrata. Eiusmodi sunt iudicia tertianarũ putridarũ deficiẽtiũ ab vrinis facta. Nũc par est vt subdamus earũ causas. Igitur bilis flaua vbi exaucta fit per aliquã causam illius generatricẽ, & extra venas aberrauerit, tũ febres vocatæ tertianæ generantur, atque deficiẽtes fiunt, quippe quũ in venis bilis multa non sit. Venæ autẽ ipsæ etsi participes fiãt eiusmodi humoris, tum ob vicinitatẽ, tũ ob humoris ipsius abundãtiã, nõ ita tamẽ vt cũ eo etiã sãguinis dulcedo misceatur: hac enim ratione cõtinuæ febres hæ essent. Quoniã igitur extra vasa sepositus est eiusmodi biliosus humor, putrefactus est quodãmodo: idcirco demõstrabit tã putredinẽ quã intermissiones quas passim facit. Coloratur autẽ vrinæ ratione bilis iniectæ. Veruntamẽ quòd biliosum hunc humorẽ non bene corruptum esse in febribus tertianis demõstratũ est, idcirco colores, quales diximus, inspiciũtur: atq; à multitudine & moderata bilis crassitudine, quæ per vrina separantur, euenit vt vrinæ substãtia crassior quàm mediocris est, spectetur. Absunt autẽ cõtẽta in primis diebus ratione cruditatis, atque cuiusdã obstructionis: nanque quòd nõdũ natura potuit domare materiã, neq; cõcoctionibus vsquequaque incubuit: quãobrẽ neque contenta spectantur, quæ signa sunt cõcoctionis. At verò vbi natura se collegerit, atque roborata fuerit, expulsæq; sint superfluitates, retẽtis iis quæ vtilia sunt, rectéque & cũ ordine tractata sint ea quæ ad humorẽ affluentẽ spectãt: tũ cõcoctionis apparẽt signa, hoc est cõtenta. Quinetiã ad mediocritatẽ tã colores ꝙ substãtiæ concedunt. Sed oratio de vrinis proflũetibus in tertianis puris, hæc ipsa est breuibus explicata. Notharum verò tertianarum vrinæ aureum colorem excedunt, ita vt ad vineum etiam colorem attollantur: substantia verò sunt crassiore quàm quæ in tertiana pura spectatur: contenta verò harum vrinarum vel pauca & praua sunt, vel nullo modo apparent. Rectè igitur quispiam dixerit impuram tertianam magnitudine & qualitate bilis superasse tertianam puram, ita vt longiore tempore ad concoquendum opus sit. Siquidem eiusmodi vrinæ (vt etiam superius dictum est in iis quæ de iudiciis & causis colorum scripta sunt) proueniunt à maiore & deteriore bili. Neque mirum sit si maiore tempore ad concoquendum opus sit: nãque multa vbi fuerit materia putrefacta, maiore tempore ad concoquendum potente virtute indigens est. Sed tamen fortasse de hac re in disputationibus de præuidentiis memoratũ fuerit. Nunc verò ad aliud caput transeat oratio, quæ perquam satis in hisce immorata est.

DE CAVSIS VRINARVM QVARTANARVM, CAP. XVI.

QVartanarum quæ potius originẽ à liene traxerunt, primis diebus vrinæ sunt albæ atq; substãtia tenui. Tẽpore verò procedẽte, præsertim dieb⁹ quietis, spectãtur contenta earum cumulata atque cruda, ac interdũ totum ipsum chyma turbidum apparet. Diebus verò afflictionem habentibus, adhuc etiã tenues se ostendũt, & cõtenta mediocria atque tenuia, quum erga solutionem passio vergat. Interdum etiam nigræ vrinæ spectãtur, quæ indicant solutionem passionis quæ corpus occuparat. Febres præterea quæ quarta quaque die paroxysmum habent, euidentiam habent memoratæ febris quartanæ, sed multo citius deficiunt, eo quòd potius generantur à calida hepatis intemperatura. Harum vrinæ

ſubrubeæ atque rubeæ, taléſque qualis ſandaracha ſpectantur: quarum conſiſtentia primum tenuis eſt, interdum etiam craſſeſcunt: cõtenta verò non abſque flauo colore oſtenduntur. Sed tamen aliquando accidit, vt earum vrinarum contenta aliena videantur, ſicuti etiã colores ipſius chymatis. Demonſtratum eſt autem aliis in locis, quòd quartana febris deficiens à victu frigido & ſicco, qui humorem melancholicum peperit, generatur. Ergo quotieſcunque eiuſmodi humor exauctus fuerit, atque circa lienẽ firmatus, tum quarto quoque die paroxiſmum habet, ac vrinas albas & tenues eiicit. Nãque eiuſmodi humor quum craſſus ſit, atq; idcirco obſtruens: item quum frigidus ſit, hac ratione calorem genuinum lædens, prauæ concoctiones fiunt, ac tenues, & albæ vrinæ ſpectantur: ſed nihilominus ob importunitatem frigiditatis humoris, quàm ob coopertura quæ ſit in meatibus. Nanque humor exauctus obſtruens præ craſſitudine, ſed præterea ratione puræ frigiditatis quũ ſit tenuis, tenuiores vrinas progredi efficit. Quinetiam tempore procedente humoris tempore tenuati, materia facilis ad tranſeũdum redditur vaſis vrinariis, & hypoſtaſis cumulata ſpectatur, aut per totum conturbantur vrinæ. Veruntamen vrinæ craſſæ, & contenta earum apparent ob tenuatos humores, albidi verò colores videntur ob humoris frigiditatem, quæ concoctionem veluti cogens non ſinit mediocrem conſiſtentiam vrinis largiri. Neque mirum eſſe debet, ſi diffluentibus nigris vrinis, ſolutionem quartanæ coniectemus. Humor enim melancholicus veluti principium atque radix extitit ipſius quartanæ: qui dum excernitur, oſtẽdit hominem ægritudine liberari. Neque vſquam viſum eſt, ſicuius ſtirpis radix fuerit abſciſſa, vel ſupra terram erradicata manſerit, non etiam ea quæ poſt ipſam radicem veluti poſt principium orta ſunt, mortua quum ſint, corrumpantur atque tabeſcãt. Quartana verò quæ recta ratione vocatur notha, eo quòd hepar malè affectum ſit, illiuſmodi vrinas tranſfundit. Quandoquidem ipſum viſcus calidum eſt, vel aliter nimium concalfactum per defluxum quendam calidioris materiæ, ſimul calefacit omne venarũ genus, ſanguis verò feruet: ſed bilis præmiſſa afficit ita corpus, vt contingat ob hæc vt vrinæ mutentur in eiuſmodi coloris ſpeciem. Quinetiam interdum accidit, vt earum contenta extranea videantur ob obſtructiones, & intempeſtiuas diætas, aut ob humorem qui tingit concarceratum, aut tranſmiſſum ad alias corporis partes. Præter hæc ſi pulſum tangere oporteat, minus exactè ab eo conieceris hanc deficientem febrem eſſe, ita vt continuam potius eſſe quiſquam dixerit quarto quoque die affligentem. Quoniam verò, etſi rationibus credendum ſit, interdum opus eſt vt acquieſcamus nominum conſuetudini potentiori, ſimpliciter hanc quoque quartanam appellemus, quum hoc ipſum videatur virorum compluribus.

DE CAVSIS VRINARVM IN FEBRIBVS QVOTIDIANIS PROFLUENTIUM, CAP. XVII.

QVotidianæ febris vrinæ albæ, & tenues, atque aquoſæ ſunt primùm: tempore verò procedente craſſeſcunt, & cumulatas hypoſtaſes oſtẽdũt, humore iam cõcocto. Atque huiuſmodi febris (vt dictũ eſt) producitur à frigidis & humidis cibis, atque victu gignente humores illis ſimiles. Quamobrẽ ob hæc omnia crudum hoc pacto, & pituitoſum exauctum humorem dicere poſſimus lædere genuinam caliditatem exceſſu frigiditatis, atque claudere meatus: quare tenues & albæ & ſine hypoſtaſi vrinæ ſpectantur. Contrà verò (vt dictum eſt) naturali calore dominante, & alteratio, & concoctio, atq; nutritio fit. Sed hoc decidẽte à proprio munere, etiam vrinæ aberrare ab eo quod par eſt ſpectantur. Veruntamen confirmata genuina caliditate attenuatur quod multum erat craſſum, atque ſequeſtrantur excrementa cruditatis. Sed oratio de febribus intermittẽtibus, quũ reddiderit ſufficientes rationes vt cauſæ caperentur, hoc in loco terminetur. Poſthac verò referamus cauſas vrinarum febrium coniunctarum & continuarum, atq; earum quæ generantur ab aliqua immenſa caliditate, deinde earum quæ fiunt ab aliqua frigiditate, vt ſuper hiſce capiens cauſam oratio poſſit eo pacto terminari.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM in continuis febribus, CAP. XVIII.

FEbrium continentiũ atque continuarum vrinæ verſus deteriora cõcedunt, contenta quoque praua ſpectantur, atque varia, pro qualitate humorum excedentium. Nanque febres putridæ aut à pura bili putrefacta generãtur, aut à ſanguine, aut à pituita, aut à bili nigra, aut ab omnibus miſtis, veluti fiunt à duobus aut tribus humoribus differentibus complicatis. Sed tamẽ febriũ ortarum è ſimplicibus humoribus facilè quiſquã & iudicia & cauſas cõcipere poterit, atque illas reddere. Cõplicatarum verò difficilis eſt exacta cognitio: & illa mutua complicatio proprio nomine vacauit. Poſthac memorauerimus ſimplices febres tanquam captu faciles: de quibus ſuperius in tractatibus de iudiciis eas declarando diximus. Complicationes verò, eo quòd nominũ propriorum appellatione vacauẽre, ſinamus, vt qui hiſce ſtudiis indulgent, opinando diſcant. Igitur febrium à corrupto ſanguine orientium, vrinæ ſubrubeæ, & rubeæ, atque vineæ profluunt, paulóque pòſt craſſeſcunt, & ſimiliter contenta proueniunt: veruntamen quum in hiſce febribus ſanguinis incrementum adeſſe videatur in venis: vbi verò incremẽtum mediocritatem & quod decet exceſſerit, aliqua etiam corruptio ſequatur par eſt, eo quòd ob multitudinem domari non poſſit ſanguineus humor huiuſmodi: cuius quantum inutile atq; ſuperfluum eſt, in vrinis ſequeſtratur, atque eiuſmodi colores præſentat. Quinetiam eiuſmodi vrinæ conſueuerunt citius quàm cæteræ craſſeſcere, ob proprietatẽ humoris præſentis: ſiquidem humor hiſce pauco quodam momento indiget, vt conſequatur concoctionem. Quòd autem virtus concoctrix ſuperatur à multitudine, arguunt contenta quæ non ſuſceperunt colorem ſecundum naturam. Bili verò præſente, atque putrente in genere venarum, vrinæ flauæ & rubeæ interdum apparent: frequentius verò ſpectãtur paſſeæ, & virides, & nigræ. Atque in hiſce ſi contenta affuerint, apparent bilioſa, & valde praua. Siquidẽ vbi eiuſmodi humor præſtiterit, etiam vicinitate corruperit ſanguinem, atque multitudine & qualitate detruſerit virtutem, inditúſque humoribus nutrientibus, oſtendit contenta difficilia, atque praua chymata. In febre verò continua ob putrefactam pituitã, vrinæ apparent ſubalbidæ atque craſſæ, veluti glaucæ & charopæ. Nanque colore arguunt qualitatem humoris tingentis, & contenta earum ſunt crudiora ob humoris malam ad coquendum habilitatem, aut ipſo ob multitudinem præſtante genuinæ virtuti, aut ipſa virtute per ſe patiente, & quæ à paucis humoribus facilè defatigatur. Melãcholicus verò humor ſiquando putruerit, ac diſcurrerit corpus, febrẽ effecerit, quæ degeneris eſt, ob exauctum humorem in humore pituitoſo. Huius vrinæ fortaſſe albæ & tenues primùm profluunt. Sed quum ipſe humor vnà deſcendit, veluti ad exitum veniret, tum vrinæ apparent venetæ atque nigræ. Quarum priores illo modo apparent ob operturam quam facit humor, ac ob eius momentũ ſurſum verſus: poſteriores verò ob reſeratam obſtructionem meatuum, atque momentũ humoris deorſum verſus: & hæc rarò apparent. Scire autẽ oportet, nobis propoſitum eſſe diſputare de iis quæ plurimum apparent, non de iis quæ rarò contingunt.

DE CAVSIS VRINARVM PROFLVENTIVM IN calida affectione membrorum principaliũ affectorum, CAP. XIX.

DE vrinis profluentibus ab iis qui inflammationem & eryſipelas in principalibus partibus internis patiũtur, dictum eſt abundè in iis quæ de iudiciis vrinarum: nũc verò reddendæ ſunt cauſæ. Siquidem hæc quo fuerint viciniora fonti caliditatis, eo magis ob vicinitatem & ob principatũ vrinæ tinguntur, eo quòd principales partes maximè patiuntur. Sed tamen primùm tenues ſpectantur, atque abſque contentis: niſi quòd aliquando propter collectam materiam ab attrahẽte caliditate præter naturam concoquantur, & quòd natura ſemper vertatur circa ea quæ vrgent. Neque par eſt vt

ipsa obliuiscatur prauorum gubernatorum, quum ipsa A facilè sentiat alienum dolorem, & ob eum patiatur: idque fit quia materia excedit, aut quia virtus ipsa ante certamen laborat. Vbi verò concocta fuerit inflammatio, vrinæ crassescunt, atque remittuntur de intenso colore, & cumulatas atque corruptas hypostases habent, quum illinc secreta sint excrementa. Sed interdum accidit, vt etiam pus mictum subsideat, quod de affecto membro profluxit.

DE CAVSIS VRINARVM, QVVM PRINCIPAlia membra affecta sint affectione frigida, CAP. XX. B

QVum principalia membra sint affecta frigiditate, tum vrinæ spectantur albæ & tenues, vt dictum est, atque frequentius absque contentis: interdum verò etiam crassæ cum contentis crudis & pituitosis. Et quum albedinis latitudo multa esse contempletur secundum mensuram frigiditatis, etiam vrinæ albæ transmittuntur. Nanque vbi corporis pars affecta sit pauca aut multa frigiditate, secundum frigiditatis quantitatem vrinæ proueniũt. Nam quum frigiditas excesserit, ac peruenerit vsque ad cor, quatit vehementer cordis ipsius C robur, atque calorem debiliorem efficit. Et quantum ipse lãguerit, hoc erit imbecillior eius actio propria, debiliores verò concoctiones fiunt. Concoctione verò debili, vrinæ eiusmodi profluunt. Atque hæc in iis quæ de iudiciis vrinarum scripsimus, dicta sunt: quamobrem non opus est orationem producere. Quoniam verò tota oratio de causis hoc modo sufficienter habita est, etiam definat ad vlteriora procedere, etsi multa alia inducant, vt adderetur oratio. Quamobrem nisi lex aliqua breuitatis nos cogeret, adiũgeremus orationi priori opus aliud de causis iudiciorum, ostendentes magnũ illud quod in contemplatiua arte est. Sed tamen integram præscriptionem in omnibus habuerit disputatio, si post tractatus de causis, subdiderimus eos qui de præuidentiis docent, quique vtiles arti sunt, & veluti vaticinatores motionum naturæ eos reddunt, qui enixè hisce rebus operam nauant. Sed si, vt fert animus, pars huius disputationis successerit, donum Dei solius existimandum sit, gloriam calumniæ non patentem pariẽs iis qui illo impartiti fuerint: ægrotantibus verò vtilitatem non paruam. Quamobrem disputatio de causis vrinarum finem capiat, atque iam incipiamus tractare de præuidentiis vrinarum.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri prioris De præuidentiis ex vrinis continent.

ACTVARII DE PRÆVIDENTIIS ex vrinis libri II.

Ab Ambrosio Leone Nolano in Latinum sermonem uersi, & à Iacobo Gopylo ad fidem exemplarium Græcorum recogniti.

ACTVARII in priorem suum librum De præuidentiis ex vrinis, Præfatio.

VIDETVR quibusdam, qui prõpti sunt ad criminandam præuidentiam, non fieri posse quenquam præscire quæ euentura sunt in iis rebus quæ sese secũdum naturam sequuntur. Siquidem ad hoc dicendum nihil aliud eos cõpulit quàm D ignoratio eorum quæ secundum naturam fiunt, & studium bonis disciplinis obtrectandi. Quamobrem timorem etiam non paruum afferebat iis qui recta ratione sciendi præscientiam haberent, contumacia eorum qui promptiores sunt ad carpẽdas præuidentias. Quandoquidem figuras quasdam astrorum atque vires disquirentes, item congressus, & in domo dominos, atque alia quæcunque in astris adesse dicuntur atque scribuntur, horúmque alterationes quasdam circa elementa futuras præuidentes contemplatione scientiæ, vitant prom E ptitudinem multorum ad criminãdum, putántque melius esse vt taceãt. Sunt enim qui eiusmodi studia præstigiis atque consuetudinibus dæmoniorum magis tribuunt: vnde ignorantiam naturalium alterationum, quam habent, cõuincunt. Quinetiam qui somnispiciis, atque quibusdam principiis similibus iis quæ secũdum naturam sunt, præuident quæ futura sint eorum quæ ad nos spectant, ii latere studẽt, eo quòd id hominum multitudinem lateat. Veruntamen hoc pacto in ambiguo est, res pulchras tractatu temporis tabescendo deleri. Sed eiusmodi viri nimirum admirationi essent potius sapientibus quàm ab eis taxarentur, quòd rerum quæ secundum naturam fiunt, spectatores esse probantur. Sed de hisce oratio ad alios magis spectat, quibus opus optabile est persequi hæc ipsa. Nobis verò medicam artem persequentibus, atque studentibus per ipsam capere præuidentias circa humana corpora, munus hoc ipsum potius quàm illorum alicui congruit. Quæcunque igitur præscire fas est arti medicæ incumbentibus, vt perfectam præuidentiam faciant, hæc libri omnes præcedentes docent. Oportet enim præuidere studentem, vt sciat tum humores elementares, tum naturales spiritus, temperaturásque, & alterationes, & mutationes vniuscuiusque, & principatus membrorum, & eorum primas rationes. Itẽ quæ membra simul patiãtur, & quæ contraria passione laborent, & quæcunque alia inuenta sunt, & tradita iis qui volunt discere naturales

corporis motiones. Nãque qui in hiſce prius fuerit meditatus, is & facilius iudicauerit, & promptius præuiderit, ſequendo naturales motiones humorum.

QVOD POST PVLSVS, VRINAE APTANTVR ad præuidendum, CAP. I.

FAcultates multæ ab iis qui ſapientia excelluerũt inuentæ ſunt tam ad præuidendum quàm ad iudicandum mutationes quæ in corporibus humanis fiunt, quarum principatum habuiſſe videtur de pulſibus diſciplina. Ab ea enim in illis qui poſſident ipſam exactè, plures præuidentiæ ſuboriuntur. Nãque quum ſpiritus primus ſenſit, & alteratus eſt mutationibus corporis: ſpiritus verò potius quàm ſanguinis conceptacula ſint arteriæ: decens eſt vt præuidentiæ à pulſibus factæ ſint firmiores. Quia verò humores poſt ſpiritus ſunt ſecundi, hi quum alterati fuerint, exhibent in vrinis ſignum, ſignificantes per eas puriorem ipſorum alterationem: vrina enim humorum coloratura extitit. Alteratis itaque vrinis ob humorum aliquas mutationes, facultas ſufficiens præuidendi facta eſt rationi. At verò quia, vt dictum etiam ſuperius eſt, præuidentia communicat cum iudiciis, ſi cuiuſquã eorum quæ illic enarrata ſunt, hoc in loco meminerimus, vt exactior euadat diſputatio, nemo quæſo nos accuſet garrulitatis, ſicubi id acciderit, imò totum præferat ſuperfluo. Quandoquidem eiuſdem diſputationis repetitio afferre poteſt (vt arbitror) aliquid ſic perfectum vt in eo nullus error ſit. Siquis verò diffugerit vti oratione antea dicta, ne ſermo ſermonem communem efficiat, is multa perdere poterit quæ eſſent referenda. Sed hoc potius propoſitæ orationi errorem non paruum pariet. Illud verò quiſquam probauerit magis eſſe munus recordationis, & cognitatis dicendorum quàm alicuius importunitatis: veluti arbitrantur ii qui ad maledicendum ſunt promptiores. Nos verò quemadmodũ in aliis factitauimus, prius exponendo colores & ſubſtantias, deinde contenta, & quæ ſuper hiſce ſpectantur: ita nunc agamus, capitum ordinem eundem meliorem eſſe quàm eorum perturbationem exiſtimãtes. Sed tamen cum vnoquoque eorum quæ dicenda ſunt, cõmiſcetur obliquitas, nihilominus ob ipſius quàm illorum referendam præuidentiam. Et ita faciamus, hinc (fauente Deo) initium auſpicantes.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS ALBIS, CAP. II.

QVoniam demonſtratum eſt vrinas albas in complures ſpecies diuiſas eſſe, veluti in libris De differentiis vrinarum dictum eſt, opus eſſet vt de hiſce conſiderantes diuidant eas, atque ſuper eis pro viribus præuidentiam faciãt. Vrinæ igitur albæ colore, cryſtalleæ verò & aqueæ ſpecie, ſemper tenues ſi manſerint, illa ſignificãt quæ in libris De iudiciis dicta ſunt. Nunc oportet hæc ſubdere: nanque quum vrinæ rufæ, aut rubeæ, aut vineæ, aut aliquo colore tinctæ præceſſerint in febre vehemente, ſi in eiuſmodi albos colores mutatæ erint vrinæ, atque adhuc febris manſerit vehementior, neque aliquod inſigne ſignum criſis aderit, decenter noſſe poteris futurã eſſe phrenitin: atque eo peiorem, quo præmonſtrati colores fuerint peiores. Nec omnino mentitus fueris, ſi rurſus tinctis vrinis pronuntiaueris phrenitin ſolutam eſſe. Siquidem vrinæ illæ demonſtrant bilem quæ chyma tingit, attolli ad caput, ad quæ perſeuerans, additionem afferre poterit paſſioni mortem. Vrinæ verò ſi iterum coloratæ fuerint, arguũt ſolui paſſionem membri promouentis primũ ſenſum, cõuerſa rurſus bile verſus infernas partes corporis. Vrinæ verò eiuſmodi cum craſſa ſubſtantia, cúmque globulentis contentis, ſi præceſſerint in debilibus febribus, multitudinem verò atque colorem album mutauerint poſt morbi vigorem, præuidetur quòd nondum febris ſoluta ſit. Nanque natura quum vicerit materiam, concoxeritque ac aſſumpſerit quantum vtile ineſſe videatur, ſuperfluum & inutile per vrinas expellit, quũ exiſtimetur nõ opus eſſe vt id retineatur. In paſſione quin etiã Diabete, ſi neque coloratum vrinæ corpus, neque conſtans & minutum ſit: oſtendit fluorem vrinæ in matula ad malum procedere. Nãque natura antea fatigata timorem non paruum affert, ne æger vitæ damnum patiatur. Nec ignorare oportet eiuſmodi vrinarum colores in ſenibus ſignificare modica quædam mala: iuuenibus verò & vigentibus deteriora, eo magis ſi contenta nulla ſpectentur, etſi quæ ſpectentur ſint praua minúſque conuenientia: nanque in ſumma cruditate, & frigiditate, atque longa quadam debilitate, atque præter hæc in immodicis obſtructionibus apparere ſolent. Et quum vrinæ redierint ad mediocritatem, parum affliguntur corpora, & quæ antea lædebãtur, faciliúſque virtus reuocatur reſumens proprias vires. Quòd ſi in eiſdem ſpeciebus manſerint, inferent capitis difficiles pulſus, & obtenebrationes, & vertigines, & morbum comitialem, ciborum faſtidia, & prauorũ eduliorum interdum cupiditatem, & caninos appetitus, artuum dolores aderint, & neruorum motiones difficiles, renum & capitis diuerſæ paſſiones, & inteſtini coli triſtes ſenſus, & tabida ex ægritudine ſenectus. Talia præuideris vbi tenueris differentias vrinarum albarum, quæ dictæ ſunt in iis quæ de iudiciis ſcripta ſunt, & prælegeris librum Galeni De accidentibus. Nanque memoratarum paſſionum aliæ ſequntur incoctionem continuam potius, aliæ frigiditatem ingenitam ab aliqua cauſa, aliæ obſtructionem aut humorum tranſpoſitionem. Verũtamen præter hæc oportet eum qui ſtudet vera ſuffragia ferre præuidendi, cõſiderare ætates, & temperaturas, & cõſuetudines, & ſexus, & tempora anni, & interdum victus anteactos. Nanque hæc ipſa dimetienti, atque mente cogitati, vrinam ſecundum naturam, atque eam quam in matula cernit, comparanti, facilè apparuerit quantum vrina præſens ab ea quæ ſecundum naturam eſt, aberrauerit. Atque prompta præuidentia ſuper vrina præſente reddita erit, modò præconſiderata fuerit ægri partium facilitas ſentiendi & patiendi. Res enim hæ maximè conferre ſolent ad prædicanda futura, quum non omnes in eiſdem paſſionibus eodem modo ſentiant. Quamobrem in eiuſmodi intenſis albis, eiuſmodi quiſquam præuidentias reddere poterit, ſi bene iudicare didicerit. In iis autem vrinis quæ remiſſè ſunt albæ, vt lactea, glauca, & charopa, atque id genus cæteris, has quas dicã ſignificationes præuiderit. Nam in initiis & incrementis febrium eiuſmodi colores vrinarum ſunt mali, præſertim quo vehementiores ſunt febres. Apparet enim in hiſce multitudo materiæ putrefactæ augeri: in febrium verò declinatione apparentes ſignificant ſalutem, eo potius ſi multitudo vrinarum exierit. Illud enim arguit aut multitudinem cruditatis humorum cumulari, aut tingentem humorem vergere ad alias corporis partes. Hoc verò arguit declinationem febris, præſertim quum vrinæ quæ præceſſerũt, fuerint magis rufæ: excretio verò excrementorũ confirmetur ab expultrice virtute. Hæc igitur conſiderans ob ea quæ in principio apparent, præuideris ægritudinis malignitatem, atque tempore multo ad concoquendum indigere eiuſmodi cruditatem dixeris. Quia verò in eiuſmodi vrinis magnitudo febris nondum manifeſta eſſe ſtatuitur, alioqui ſiue maligna febris quidẽ exiſtimata eſſet, opus eſt vt tangens pulſum conſideret & magnitudinem febrium, & virtutis firmitatem. Conteſtantia etiã fuerint excrementa, & faciei colores, atque alia accidentia quæ referuntur & apparent. Vbi igitur ab aliis ſignis magnitudinem febris didiceris, cognoueriſque naturalis virtutis firmitatem, atque conſideraueris menſuram cruditatis, oportet vt hac in parte teipſum diligentiorem oſtendas, ita vt ſingulis conſideratè & exactè menſuram ſtatuas. Atque ſi plura ſigna cruditatis aderint, multiſque diebus ea augeri videantur, febriſque magnitudo conſtiterit, contrà verò firmitas virtutis minor, atque debilis comprehendatur: par eſt vt natura hoc caſu fatigata ſuccumbat, atque ſolutionem malorum mortem eſſe præuideas, eáque die qua coniectaueris virtutem feſſam defecturam. Quòd ſi illa etiã ſe habuerint (vt dictum eſt), virtutis verò firmitas præſtiterit, ſpes eſt ægrotantem tractu temporis ſuperfuturum cauſis affligantibus, ſi tuta viuẽdi ratione

vſus fuerit. Multa verò accidentia praua interueniunt.
Quòd ſi illa fuerint minora, corporis verò naturalis fir
mitas melior, ſuperſtes erit homo, praua autẽ acciden-
tia mediocriter adſunt. Ergo in febrientibus homini-
bus, & eiuſmodi vrinas mingentibus, ſitis minor erit
quàm quæ ratione febris expectatur: & vrinæ maiores,
& ventris ſiccitas, capitis grauitas, & dolores alieni, &
vertigines, & ventris dolores. Interdum patientis huius
vẽter excernit billioſa. At verò à tempore mutationum
vrinarum proſpexeris febris ſolutionem, quemadmo-
dum à concoctionibus qualitates criſium. Verũtamen
in vrinis remiſſè albis, quæ à febrientibus profluunt, e-
iuſmodi præuidentia reddi poteſt. In omnibus autem
ſanis ſi eiuſmodi vrinæ apparuerint, mediocrem à fri-
giditate offenſam arguũt. Sed prædicere in hiſce quo-
que oportet, quaſnam paſſiones & accidentia ob mode
ſtiores frigiditates aduenisse opinatꝰ ſis: præterea illud
quoque præſcire fas eſt. Nanque accidentia quæ mo-
dò orationi ſubiunximus, non vt ex neceſſitate ſequen
tia eſſe dicimus, neque rarò apparere, neque omnia,
neque plura, neque minora, ſed vt contingentia cum e-
iuſmodi ægritudinibus ſemper apparere, aut omnia,
aut plura, aut minora, & vt fert paſſionum magnitudo
& tolerantia, & ſentiendi facilitas hominis patientis.
Oportet autem prorſus vt is qui eiuſmodi res conſide-
rauerit, & ſolers, & peritus, & doctus ſit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBSPI-
ceis atque ſpiceis, CAP. III.

SVbpallida & pallida vrin? in febribus non ſpectatur.
Et ſi contigerit vt cum hiſce vrinis adſint febres, hæ
imbecilles ac facilè ſolubiles ephemeræ quædam eſſe
poſſunt. Sed ſi ardentiores febres præceſſerint, vrinæq;
eiuſmodi pòſt apparuerint, ſignificãt febrem ſolui, at-
que corporis habitudinem iam concedere ad frigidio-
rem qualitatem, quæ alteratione orta, à decente diæta
corrigitur atque confirmatur. Hinc ſequuntur vrinæ
quæ mediocres apparẽt, de quibus n?ox par eſt dicere.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBAVREIS
& ſubcroceis, CAP. IIII.

VRinis ſubrufis & ſubflauis neſcio an quicquam ma
gis ſanitatem poſſit ſignificare in iuuenibus atque
adoleſcentibus corporibus. Veruntamen in ſenibus at-
que mulieribus, quorum ob frigidam quandam intem-
peraturam, quæ eis natura accidit, vrinæ ſunt ſubpalli-
dæ, atque in iis quorum vrinæ ad albiores vergẽtes ap-
parent ob quandam rationem: veluti de hiſce abundè
in locis aliis diximus, ſi memoratæ vrinæ profluxerint,
ſignificant eorum habitudinem verſam eſſe ad quali-
tatem acriorem, idque ob aſſiduas quaſdã comeſſatio-
nes rerum acrium, aut ob exercitia modum excedẽtia.
Siquidem diætæ caliditatem quandam inferentes, in
cauſa fuère, vt in iis hominibus vrinæ eiuſmodi gene-
rentur. Sed quum hæc mediocria ſint, mediocres quo-
que offenſas pariũt, quæ facilius etiam corrigi poſſunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AVREIS
& croceis, CAP. V.

RVfæ flauæque vrinæ ob maiores occaſiones appa-
rent in ſenibus & mulieribus, atque cæteris id ge-
nus: ob minores verò ſpectantur in iuuenibus ætate flo
renti. Quamobrem eiuſmodi vrinæ apparent in iis qui
longè recedunt ab illis qui ſecundum naturam & tem-
peraturam has vrinas faciunt, arguunt cauſas præce-
dentes maiores fuiſſe, atque eos febre correptos eſſe, bi
li iam flaua per totum corpus diffuſa. Ergo quot cauſas
caloris ab opportuna coniectura indeptus fueris, præ-
nuntiaueris illas effeciſſe argumentum in bili, præſer-
tim ſi præſciueris diætam, & omnẽ meientis educatio-
nem. Contulerint etiam rationi tuæ accidentia, quæ o-
riuntur à bili diſperſa corpori. Quandoquidem vertigi
nes ſolent apparere bili affectis, & dolores capitis, ac
amaror oris, ciborúmque faſtidium, atque ſitis non par
ua. Quinetiam iuuenes florentis ætatis, atque calidio-
ris temperaturæ vrinas eiuſmodi meientes, dixeris de-
center etiam ipſos, ob ſimiles diætas & exercitia nimia,
perueniſſe ad eiuſmodi meiendarum vrinarum condi-
tionem. Quinetiam ſi minores quàm quæ dictæ ſunt,
A fuerint occaſiones earum vrinarum, proferre poteris
etiam imbecilliora accidentia, atque illos longiore tẽ-
pore indigere ad ſoluendam paſſionem: minore verò
hos qui ſecundum naturam in vrinis memoratos colo
res adiectos habent. Sed hìc quoque de ſubrubeis & ru
beis coloribus vrinarum dicere conuenit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVBRV-
beis & rubeis, CAP. VI.

TAm in adoleſcentibus quàm iuuenibus florentis æ-
tatis, ſi apparuerint eiuſmodi vrinæ, proprietate hu
B moris tingentis, arguunt non nimium auctam læſionem
eſſe. In ſenibus verò, atque iis qui iampridem naturalẽ
caliditatem minuerunt, quum apparuerint, peſſimæ
ſunt, atque quamplurimo tempore indigere ægrum ſi-
gnificãt ad reuertendum ad naturalem conditionem.
In quo non paruus metus eſt, ne præ afflictata vitali vir
tute ſolutio paſſionis ſit mors. In adoleſcentibus verò
& iuuenibus ætate vigẽtibus eiuſmodi vrinarum colo-
res ſi apparuerint, oſtendunt ſanguineum humorẽ ex-
auctum eſſe, veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum præ-
C diximus. Tu verò poteris præuidentiam certam facere
hac ratione, vt ſi æger vſus fuerit diæta, quæ generare
potuerit huiuſmodi humorem, aut conſueta ſanguinis
natura, vel arte vacuatio cohibita ſit. Senibus autem ra
rò vrinæ ita tinctæ apparent, quibus naturalis virtus e-
tiam valida eſt, atque exercitia & diæta conueniens. Ve
runtamen hiſce opus eſt tempore longiore ad recupe-
randam ſanitatem. Quinetiam accide?s, quod non fre-
quentiſſimè eis euenit, aut mortem aut longã ægritudi
nẽ parit. Nanq; in his debilis eſt virtus contẽtrix & ex-
D pultrix, vſqueadeo vt etiã nequeat familiarẽ humorem
continere, ſed potius ita languet vt ipſum dimittat. Si-
quidem colores hi ratione augmenti eiuſmodi humo-
ris valde breues ſunt & obſcuri in ſenibus, etſi ratione
magnitudinis febris colores huiuſmodi appareant tan-
tum quantũ febris magnitudo præſtiterit. Nanque ra-
tione receſſus à colore naturali, magnitudo febris com
prehenditur: ratione verò caſus extranei ab ætate, ma-
lignitas febris arguitur: ratione quoque debilitatis na-
turalis virtutis periculum ſpectatur. Quoniam verò ab
E incremento bilis rubeæ interdum eiuſmodi vrinæ appa
rent, decenter conſideraueris hanc exauctam eſſe per
ea quæ ipſam bilem gignunt. Quæ iuuenibus vigẽtibus
maximè inſpicitur, ſed deteriora efficit accidentia
quàm quæ ab incremento ſanguinis oriuntur, atque eo
deteriora, quo acrior & leuior humor hìc extiterit: ſed
modeſtior quàm bilis flaua ſtatuitur. Illic enim ſitis per
quam modeſta eſt, atque ſomni non multum perturba-
ti: hìc verò contrà, atque eo plus quo bilioſus humor
vergens ad ſiccitatem cum acrimonia ſuperauit ſangui
F neum humorem. Quinetiam coctione & cru?itate fiunt
quædam criſes: tarditate verò & craſſitudine motionũ
& mutationum, tempus longitudinis inuenitur. Nãque
veloci motione ægritu?inis cum firmitate genuinæ vir
tutis, faciles mutationes ad melius fiunt, & celeres ſolu
tiones ægritudinum ſequuntur: pigris verò ægritudinis
motionibus etiam tempus maius extenditur. Oportet
autem in omnibus virtutis firmitatem adeſſe, ne virtute
præfatigata ad peius vergit ægritudo. Quanuis igitur
poſt principii latitudinem, atque poſt augmentum, ad
G prauum & bilioſius colores co?cedant, oportet tamen
cauere atque metuere ne prorſus naturalis calor ſuffo-
cetur ab aliena hac ipſa & corruptrice caliditate. Quòd
ſi contrà colores ad id quod ſecundum naturam reuer-
tantur, etiam concoctiones in vrinis appareant, fas eſt
nos approbare naturæ operam, atque ægrotos confi-
dere oportet.

DE PRAEVIDENTIA EX VINEIS VRINIS,
CAP. VII.

VInei vrinarum colores peiores eſſe videntur ſub-
H rubeis atque rubeis. Sanguine verò bileſcente po-
tius oriri ſolent eiuſmodi colores. Nanque quum ſan-
guis ab aliqua cauſa alteratur ad mediocrem ſpeciem
bilis, tum eiuſmodi colores ſpectantur. Quamobrem
minimè mirum ſit, ſiquando bili eo pacto excedente,
ſitis non modica exoriatur, ſomni perturbati, ſiccitas

oris,febris acumina,deliria,tussis cum dolore hepatis: A quæ mutationibus colorum iudicantur si praua sint,an etiam salutaria. Per singulas verò concoctiones iudicamus celeritatem solutionis.Sed de hisce aliàs erit exactior disputatio: nunc dicamus de passeo ita vocato colore.

DE PRAEVIDENTIA EX PASSEIS VRINIS, CAP. VIII.

VRinæ passeæ cum multitudine,& crassitudine,corruptionéque in hepate cumulatæ bilis spectantur, à qua arquatos maximè fieri nouimus. Quàobrem non B aberraueris,eiusmodi vrinis spectatis, si pronunciaueris auruginem aduenturam homini.Veruntamē quum nondum inflammata est materia(quoniam inflammationem præuenit materiæ excretio),paruæ quædam & immanifestæ febres suboriuntur, atque sitis perquam modica,quibus accidentibus plerique decipiuntur.Atque quū plenioribus sese cibis aluissent, combusserunt materiæ magnam partem, ac excitarunt febrem vehemētissimam,item corporis iactatus, & vigilias,& sitim immensam induxerunt. Ipse verò in quodam familiari C aliquando similia accidentia vidi, quæ nunc opportunè referam.Erat hyems quum visus est à me familiaris meus:qui quum magna iniuria affectus esset à quodā, surrexerat diluculo, atque circa regiam frequentabat, quærens solutionem iniuriarum inuenire. Atque hoc pacto agens,multos dies inedia pressus est: & siquando eum oporteret coactum sumere cibum,comedebat frequētius acria,& sale macerata. Sustinuit autem corpus eiusmodi ciborum oblationes sufficienter ob aeris conditionem, sed vt decebat eum causam agere aduersus D hostes,ita secum angebatur,tanquam vereretur ne magno damno afficeretur. Quibus ex causis cœpit malè dormire.Item ei corpus erat siccum, ac parum solebat dormire.In more quoque erat vti prauis alimentis, vt licebat vnicuique conijcere. Erat enim homo parcus, ita vt timeret ne consumeret paruam vestem atque pecuniolam.Hæc itaque omnia humorem illum biliosum accumulauére,atque per vrinam euacuabatur.Quia verò forte quadam euenit vt ipse vrinam spectauerit exeuntem cum colore non naturali, atque paruam quan- E dam malam affectionem sentiebat, rem omnem mihi narrauit, petiitque facti causam. Ego verò arbitratus sum eiusmodi vrinam non ex tempore ab eo profluxisse,videns ipsum adhuc sanum esse: vrinam verò illam videram in ægritudinibus pessimis apparuisse:ille dixit se in matula vrinam postea ostensurum. Ego verò discessi:at ipse iterum ad cōsueta tractanda rediit,in quibus toto die sine cibo versatus est,quum verò de nocte rediisset,paucúmque cibum sumpsisset,iacuit. Postera summo mane detulit mihi matulam cum vrina passea, F & qualis est arquatorum: ipse putabat etiam febre carere: prædixi nisi caueret, casurum esse in auruginem. Ipse primo die cauens quietus mansit, pedetentim increscente passione: postera eum vidi, neque quicquam mali patientem.Non enim sitis aliqua existimāda suborta ei erat,neque febris sensibilis, neq; aliquod signū apparebat ex iis quæ in ægrotantibus videntur. Atque nos reliquit, dicens nihil nos scire: atque cibum crassiorem sumpsit, & vinum infirmum bibit: & nondum nox erat quum humor ille commotus est, & percaluit, G atque conturbatio non parua hominem corripuit, nósque tum intelligens rectè iudicasse,accersiuit, atque salutem nobis credidit. Ego verò illum verbis (vt visum est)castigaui,vt medicis iubentibus fidem haberet. Atque quum intelligerem humorem eiusmodi biliosum non adeo inflāmatum esse,iussi vt caueret à cibis crassioribus atque vino, vteretúrque victu tenuiore: monuique ipsum sanum fore si præscriptum victum seruaret.Iam cutis corporis atque oculorum album arquatū spectabatur,& homine à morbo liberato,victúque non H admodum tenui vso, prædixi humorem vacuatum iri sine dolore,præsertim si neque cibi,neque ambiens aer ad illius incensionem hominem irritent. Nāque quum eiusmodi bilis sit crassa,vix quidem accenditur: sed vbi accensa fuerit,non facilè potest extingui.Sed de hisce satis,deinceps ad alia eundum,ac de coloribus oleaceis disputandum.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS VIRIDIBVS, CAP. IX.

VIridium colorum omnis varietas veluti in duobus generibus spectatur,altero oleaceorum, altero viridium, eodem nomine cum genere vocatorum, veluti in iis quæ de differentiis vrinarum dictum est.Oleaceæ autem quæ ob colliquationem pinguis generātur, hecticam febrem adesse arguunt: veluti in iis quæ de iudiciis vrinarum explicatum est. Quæ verò ob malignitatem ægritudinis virides apparent, hæ non in minore prauitate quàm quæ oleaceæ sunt, constituuntur. Sed confert hac in parte animaduertere.nanque si memorati colores oleacei,paulatim retrocedentes,ad naturales vergant,prædicendum tum est solutionem fieri accidentium corpus ambientium. Quòd si etiam febre valetudinem lædente peiores vrinæ profluere videantur, decet prædicere periculum imminens, atque cautè conuersari cum ægro periclitanti:idque ne occasionem reprehendendi des iis qui ad maledicendum sunt promptiores, acsi negligenter ad curandam ægritudinem ingressus esses. Nam quum malū processerit, etiam contenta peiora spectantur, quemadmodum paulo inferius dicetur,vbi disputarimus de præuidentia ex contentis.Quinetiam eo tutiorem feceris prænuntiationē, quo magis intellexeris per omnes concoctiones errores naturæ.Duorum porro colorum viridium,quos ratio nouit,nescio vter peior sit: quúmque vterque alterum superare contendat,nescio vtrum promptius ægrotantem tollat. Quantum ergo bilis superans alios humores vicerit,demōstrant vrinarum colores.Videre autem poteris,atque prædicere, vbi didiceris accidentia. Nanque insania & assidua & intermittens corripit ægrotātes,vomitus item atque excretio bilis interdum puræ,æruginosæ atque adustæ,sitis assidua,& æstus,lingua adusta,atque hypochōdria subcontracta. Hæc atq; alia id genus sunt accidentia viridis bilis. Sed si virtus robusta fuerit,& colores remittantur, atque mutentur ad bonos, spes est hominem superfuturum esse, atque confidendum est.Sin verò nihil ex hisce aderit,& vrina eiusmodi perseuerauerit, metus non paruus est, ne ob spasmum à siccitate & æstu accidētem ægroto, somnus quidem ex quo excitari nō possit,hominem capiat. Eo igitur pacto per singulas mutationes, & concoctiones, & cruditates, prænuntiationes ducere oportet eum qui exquisitè rem considerat.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS VENETIS, liuidis,& nigris, CAP. X.

VEnetæ vrinarum, & liuidæ,atque nigræ, quæ vltra prædictas sunt, frequentius ab humore melancholico colorantur.Nihilo tamen minus ob alias etiā causas eiusmodi vrinæ spectantur, quemadmodum etiam in iis quæ de iudiciis vrinarum, dictum est. Nunc subiungamus quod conferat ad præuidentiam,quod relictum est in disputatione de iudiciis. Igitur quæcunque vrinæ eiusmodi spectantur,vel albis, vel aliis similibus coloribus præcedentibus,præsertim si vel melancholia, vel febris quartana præcesserit, atque præter hæc lien fuerit tumefactus, plenus humore huiusmodi, hæ ipsæ euacuatæ testantur solutionem memoratarum passionum:quare oportet confidenter prænuntiare. Nanque si passiones hæ soleant ob humorem melancholicum excrescere, prorsus dissolui eas necesse est,euacuato hūmore augente. Quamobrem paulatim procedentes ad id quod secundum naturam est, tolluntur. Quinetiam quum vrinæ virides ac liuidæ præcesserint, decens est tanquam delassatam medelam cedere. Ad extremam enim prauitatem tum euectæ sunt passiones, si earum aliæ à caliditate, aliæ item æqua ratione à frigiditate generētur.Hæ enim qualitates quum ad summum terminum excreuerint, soluere consueuerunt compaginē corporis,virtute naturali minus sustinente incommoderationem. Adhæc in febribus mediocribus si fortè eiusmodi vrinæ apparuerint diebus non criticis,fueritque valida virtus, mortem minantur. Neque idcirco

vincentur ægri, si duo bona cum vno signo prauo pugnarint. Quòd si febris fuerit acuta, tum mors expectanda est, maximè si iudiciaria dies fuerit indicans. Sed de iudiciariis diebus aliis in locis dictum est à sapiente Galeno. Licet tamen nobis hoc pacto inter disputandum de eis dicere, quantum videtur cõuenire disciplinæ de vrinis. Nanque nitentibus exquisitoria discere, ars tradita à Galeno cõferet. Quoniam verò de præuidentiis in coloribus vrinarum cõtemplatis, à nobis dictum est, par esse videtur vt hac in parte oratio de eis terminetur. Posthac verò aggrediamur disputationem de substantiis vrinarum, veluti etiam in aliis libris instruximus. Deinde de contentis, atque cæteris quæ in hisce spectantur.

B

DE PRAEVIDENTIA ET CONSISTENTIA VRINARUM, CAP. XI.

QVum in vrinis consistentiæ tam multæ & variæ considerentur: quarum plures vt quæ intermediæ sunt, nominibus propriis vacarũt, de quibus diligẽtius in iis quæ de differentiis vrinarum scripta sunt, determinatum est: nunc conueniens est vt etiam super eis præuidentiam aperiamus, quæ nihilominus quàm quæ dicta sunt, cõferens erit tractationi de vrinis. Quæcunque igitur vrinarum consistentiæ mediocriter concretæ sunt, facileque solui possunt, concedentes ad mediocritatem, etiam modo quodam virtutem confirmari significant hac ratione. Quantum verò secesserint versus immodestiam, declinantes à mediocritate, tantum deiectam esse virtutem ostendunt, atque humorum in corpore manentium substantiam tam quantitate quàm qualitate distare ab eo quod secundum naturã est. Veruntamen immorandum est hac in parte, atque declarandæ sunt singulæ quæ spectantur vrinarum consistentiæ. Tenues ergo substantiæ quam ob causam appareant, & quid sibi velint, in libris superioribus explicatum est: nunc reliqua subiungentur. Nanque tenues cõsistentiæ quæ in eodem manentes perseuerant, arguũt passionum quæ corpus occupant accidentia tum manere tum etiam fortasse increscere, tanquam nondum erigente se natura ad occurrendũ humoribus affligentibus. Siquidem conuenit vt accidentia increscant, passione quæ corripuit instãte, atque naturali virtute paulatim cessante: quandoquidem in primis diebus si valida firmitate resistere ipsa virtus videatur, aut parum se erigere, quãtum tunc par est, reliquo tempore inferior reddita cedit. Quamobrem colores in vrinis tenuibus peiores apparebunt, atque manifestiores erunt cruditates. Hæc tu igitur vbi consideraueris, prænunciaueris, aut naturam multo tempore indigere ad sanandum, modò tum etiam virtus firma sit, aut ipsa nequeunte tanto tempore pugnam tolerare, vt victrix euadat, ægrum subire vitæ damnum. Quòd si immodicæ tenuitates remissionem fecerint, atque accidentia diminuantur, virtúsque, tanquam re firmata, procedendo concoctionem inducet. Quamobrem hæc intelligens, decet vt ægrotis salutem prænuncies. Neque ignorare oportet colores commistos, quòd tenuitatis præsentis aliquid phãtasiæ aufertur, quatenus colores mixti fuerint cum consistentia, quemadmodum multus color aufert crassitudinem. Veruntamen decens est vt posthac de hisce disputetur, præsertim si hæc quoque cõferant ad capescendam disciplinam. Quare vt par est, deinceps considerandum est.

C

D

E

F

G

QVOD QVANTO MAGIS VRINA COLORATUR, EO PLUS PRÆSENTIS TENUITATIS SUMMOUETUR IMAGINATIONE, CAP. XII.

TAntum summouent tenues substantias vrinarum imaginatione cæteri colores, quantum ipsi ab albo recesserint: quum dictũ sit id tenue esse in vrinis quod est maximè pellucidum: color autem albus maximè aereæ substantiæ particeps esse voluit. Decenter itaque vtriusque coeuntibus in corpore translucidissimo materiæ, facilius visus per omnia transit, nihil resistẽte corpore translucido. Nãque visus tum est actu visus, quum firmatur super corpore trãslucidum terminante. Nanque in tenuibus & aereis neutiquam firmatur, quum vndequaque tenuia sint & trãslucida. Conueniens est etiam in vrinis, simili ratione habita, vt tenues cum albo colore, potius quàm cum alio colore penetret visus: veluti visus magis impeditur in corpore minus pellucido, vt difficilius pertransit, quẽadmodum facilius pertransit in albis: ita vt ex hisce liceat inferre, illis minus tenuia esse hæc in quibus tempore maiore visus per colores immoratur. Quinetiam tantum inter se colores differre summouenda tenuitate per phantasiam, quantum cæteri colores recedũt ab albo. Atque compertum iam esse videtur idipsum vrinis iis quæ quum cõsistentia sint tenues, colore verò nigræ, difficilius spectantur in matulis. Quandoquidem hæ nigræ fere tota perspicuitate priuatæ sunt: tum contrarietate quam habẽt cum maximè albis, & perspicuis, tum participatione potiore naturæ terrestris: atque decens esse vt quæ à perspicuitate versus oppositas deciderint, hæ decidãt mensura simili, qua nigra passim recedunt ab albis.

H

QVOD QVANTO MAGIS CRASSESCVNT VRINÆ, EO PLUS COLORIS SUMMOUEANT, QUI INERAT PRIUSQUAM ILLÆ CRASSESCERENT, CAP. XIII.

AT verò super iis quæ crassitudine summouent colores, eiusmodi ratio haberi poterit. Siquidem corpora perspicua eiusdem substantiæ, quo magis ad tenuitatem accesserint, eo translucidiora efficiuntur. Nãque quæ translucidiora sunt, hæc puriores & proprios colores præsentant: visúsque eo facilius transit per tenuiora quo facilius sustinet colores qui in ipso recepti sunt. Decens itaque est vt colores summoueantur, tum ab ingenita crassitudine, tum etiam quòd visus in superficie rerum crassarum requiescens, non pertransit. Adhæc quum læuitas multa differat ab asperitate suscipiẽdo visum, crassa verò magis similia sint asperis corporibus, decens est vt crassitudo auferat colorem in iis, quemadmodum mare vento crispatum ratione asperitatis aufert colorem qui aderat. Quinetiam idem discere est in lapidibus adeptis superficiem quandã. Nãque vbi arte & complanati & læuigati fuerint, eorum colores euidentiores spectantur quàm qui adhuc asperi manent. Sed de hisce satis hactenus dictum esse arbitror. Posthac explicanda ratio est super iis quæ putantur in vrinarum crassa substantia, vbi de tenuibus sufficienter tractatum sit.

DE PRAEVIDENTIA EX CRASSA VRINARUM SUBSTANTIA, CAP. XIIII.

CRassæ vrinæ si in febre spectantur, vbi tenues & translucidæ præfuerant, procedẽte ægritudine, demonstrandum prædicendúmque est, quòd statim declinatio futura sit. Nanque hoc casu videtur naturã superasse materiam, atque tum incipere illam concoquere, ita vt excretiones ventris fieri potuerint, coacta & con cocta materia: eóq; melius & tutius quo citius vel plus crassitudinis inerit, vel vniuersæ materiæ excretio fiat. Conuenit itaque vt posthac, paulatim ablata crassitudine tanquam concocta, & minuta materia quæ affligebat, accidentia dissoluantur, naturalibus excretionibus exauctis, atque vrinæ ad proprium colorem reuertantur. Quòd si vnà cum accessione febris vrinæ crassæ spectentur, quæ neque processu temporis desinant crassescere, neque si desiuerint, attenuentur, sed semper aut crassitudini addant, aut si non addiderint, non etiã tenuentur, neque ad meliores colores mutentur: discere licet tum adesse virtutis infirmitatem, atque coniectare multitudinem non paruam humorum, ita vt metus nõ paruus sit, ne fatigata iam natura suarum actionum obliuiscatur. Quo quid esse potest peius corpori eius actione constante? Veluti non iam pridem in adolescente vidimus. Is enim corporis firmitate & magnitudine præstabat, sed plurimis atque variis vtebatur, sine vlla viuendi ratione, escis. Quinetiam adolescens interdum corripiebatur à febre continua, atque incidendo in ventris fluxus, liberabatur. sed tandem captus à febre accẽssa à magna putredine, me vocauit, mihique curam eius credidit. Erat dies tertia qua ad eũ accersitus sum, veni, & æger non mediocriter se habebat: tetigi pulsum, nouique non paruam febrem à putredine humorum ge

nitam esse. Deinde matulam vidi multam crassitudinē A continētem, vsqueadeo vt maiorem non potuisset habere, cuius color erat uarius & alienus. Non enim videbatur albus, neque rubeus, neque niger, neque rufus: atque omnibus his coloribus ita apparentibus, nihil tamen exactè secretum & definitum proprio loco erat, neque valde mista, sed mediocri mistura erant. Hanc itaque alienam speciem intuitus vehementer admiratus sum, atque visus sum intelligere magnam humorū corruptionem, nisi verius quidam intuitus eam vrinam ab homine obortam dixisset esse humorum resolutio- B nem quandam in elementa. Quinetiam præter hæc aderant excretiones ventris immodicæ grauitérque olentes humorum corruptorum, qui iam ceperant impetum fluendi per infernas partes: atque quædam dissolutio totius corporis eius aderat ob vehementiam febris, & magnitudinem euacuationis virtute deiecta. Nāque bilis pura, & veluti aquea profluebat multa, & assidua surrectione excedēs mediocritatem. Ea itaque die hoc pacto malè se habuit: postea verò etiam vrinæ excretionem continuit: tum quia totus impetus materiæ in C ventrē concesserat, tum quia febris vehementia exsiccatus fuerat musculus circa vesicæ colum, qui continet ne vrina intempestiuè efflueret. At verò vsqueadeo remissa est virtus eius concoctrix à magno momento materiæ fluentis deorsum, vt iam mortificata videretur. Quinetiam è naribus aliqua frustra sanguinis mortificati effluxére, atque per fauces expulsa sunt. Quod vbi medicus quidam ex iis qui frequētabant, vidit, venam incidit quum nihil opus esset, arbitratus sanguinē expelli debere ob multitudinem. Quoniam verò quarta D dies iam erat ab ea qua vrinam continuit, vesica verò extumuit à multa collecta vrina, nec viam ad exitum habente. & dies iam sexta erat, atque spasmus immodicus corripuit ægrotum: atque eo modo facilius prostrata reliqua virtute, succubuit æger accidētibus. Et hoc iam relatum nobis est, quòd non valde decere videbatur, crassitudine vrinarum orationem attrahēte. Quoniam autem decens est vt aliqui nosse cupiant hanc alteram historiam, eam subiunxeris prædictis ob vrinas similes enarrandam. Nanque vbi ea non à proposito discrepet, E si non etiam referretur, posset studiis hisce incumbentem mediocri afficere tristitia. Venit igitur quidam à pagis ad nos matulā ferens, vrinam sanè quàm crassam atque varia continentem, ac probè qualis ea quæ iuuenis paulo antè dicti fuerat. Solùm enim ab illa discrepabat, quòd nō videbatur rufa: & si liceat exemplo rationem ostendere, nebulis similis erat, quæ nō vsquequaque auersæ soli, neque illustratæ, crassǽque suapte natura manentes versicolores spectantur. Is ergo qui matulam habebat, aquam intercutem patiebatur, atque tu- F midus erat, retulitque iampridem se grauiter ægrotasse, atque ægritudine solutum incidisse in eam passionem. Mihi visum est hominem, quum debilis esset cōcoctrix virtus, victu abusum esse: ita vt eam ob rem inciderit in eam ægritudinem, multitudine crudorum humorum in corpore cumulata. Atque tum abiit edoctus quo victus modo vti deberet. Neq; deinde audiui quid actū sit ab eo, vt qui ad me postea nō redierit. Quinetiā tu qui his rebus incumbis, intelligens vehementer crassas vrinas adeo prauas esse, etiam hasce, vt par est, præ- G nuntiationes super eis facito, spectans naturalem virtutem, atque mutationes substantiarum & colorum vrinæ. Et si fuerint tenuatæ, & meliores colores suscipientes, expectandam esse affligētium remissionem, ac declarandum illa abitura. Sin verò ad contraria concesserint, dicendum mala successura esse, atque auertenda esse: ea enim tum arguunt magnā virtutis debilitatem, tum magnam repletionem malorum humorum. Sed de substantiis vrinarum oratio hîc terminetur, vbi de eis sufficienter dictum sit, præsertim quum prudentibus H mediocria, verbo duntaxat veritatem attingentia, multa porrigāt momenta ad ægritudinum præuidentiam. post hæc verò decens esse videtur vt de contentis dicamus, sic præstituto ordine orationis postulante.

DE PRAEVIDENTIA EX CONTENTIS DISsimilaribus, CAP. XV.

QVòd contenta quæ sunt alba, læuia, atque æquabilia per omne tempus apparentia, tutam conditionem, atque sanitatem significent, Hippocrates primus docuit, tum experientia etiam cum ratione edocuit. Quantúmque hæc minuuntur, tantum est imminuta sanitas, pro modo recessus ab eo quod secundum naturā est. Quinetiam cætera secundum naturam & ornatum habentibus contentis, proprium verò locū non habentibus, quantum à fundo matulæ distulerint sursum versus concedentia, eo plus esse spiritus attollentis ac leuem reddentis substantiam, ostendunt: arguúntque illa loca corporis malè sana esse, ad quæ contenta contigit concedere, habita ratione humani locorum corporis & matulæ. Atque in eodem loco perseuerantia maius nocumentum cum debilitate virtutis significant: quæ si in eo loco pauco tempore manserint, modicum momentum ostēdunt. Tale autem ipse quoque memini me vidisse in quadam muliere, quæ à quodam Syro pharmacum purgatorium datum bibit. Quoniam illud fuit acrius intra paucum tēpus purgauit quæ oportebat, sed acrimonia procedens etiam intestina tetigit. Ergo sanguinolenta excrementa ferebantur, ac dolores & in superiore ventre, & intestinis sequebantur. Id vbi vidit medicus, atque alii qui ægrotanti præstò erant, sistere conati sunt sanguinolenta illa, & multum sistentibus vsi sunt. Mulier verò ita affecta tunc visa est sana esse, sed tamen paucos post dies, circa hypochondria sensit pondus atque dolorem. Atque præter hæc, fastidium cibi mediocre, ac sitis aderant, vrina interdum turbulenta & crassa erat, & externo igne contenta extenuata habebant medium locum humoris. Interdum non etiā erat vrina crassa & turbida, atque nihilominus contenta in eius medio loco spectabantur. Ego igitur hæc videns, cōsiderabam à pharmaco iampridem ei dato nō mediocrem materiam attractam fuisse à profundioribus partibus corporis, atque illic conceptam esse ob abusum medicaminum adstringentium: atque cibos assumptos, cum eiusmodi adstringentium generibus induxisse obstructionem arbitratus sum: atque dicēs eam oportere vti clysteribus & glādibus, videbam me rectè considerasse, & ita fieri vt ægrota liberaretur quodammodo à suis doloribus. Veruntamen quum hæc ipsa remedia non possent vsquequaque illam sanare, idcirco subdidi, opus esse vt maiore purgatione quàm quæ ex clystere est, vteretur. Neutiquam persuasi (non enim parum metuebat ab eis quæ pridem acciderāt, videbámque ipsam non defecturam, quòd multum experta esset), neque mihi ea proponenti assentire voluit, à memorato timore adhuc distenta. Vbi verò pauco post tempore lapsa esset in peiora, accersiuit virum quēdam inter doctos artis medicæ celebrem, qui precibus eius parens profectus est, arbitratúsque est ægrotantem incidisse in passionem hypochondriacam, quæ passio non adhuc erat (vt mihi visum est), verisimile tamen erat futuram: sed ille paulo pòst purgatiuum medicamen bibere persuasit, dixitque non alio modo illam liberari posse à passionibus eam occupantibus, nisi crediderit documēto eorū qui rectè iudicare ægritudines sciunt. Quia verò parum momentum interdum maxima potest (nam nos quoque laudauimus viri illius sententiā), persuasa est ægrotans, atque pharmacum mediocriter purgans ebibit, statímque liberata fuit. Hoc pacto contentorum conuersatio facta à fundo matulæ ad alia loca, ostendit proportione quadam partes malè sanas corporis. Nanque excrementa sani corporis natura deorsum feruntur vt expellantur, si fortè ad loca contraria expellantur, illic aggerari consueuêre, atque tractu temporis patientem affligere. Quinetiam quæ sublimantur adúsque medium vrinæ humorem, potius materiā tetigisse hypochōdria, & viscera, atque etiā pectus arguūt. At verò quæ vt nubes innatant, demonstrāt materiam passionem esse in capite. Præter hæc addam alterā historiam, vt magis quæ dicta sunt, clarè spectētur. Quidam familiaris meus iacebat febriens, ac vrinarū contenta prorsus sublimata primò spectabantur, ac deinde

nubila erant: æger verò cœpit delirare, atque abſque ſenſu iacens naturales neceſſitates impleuit. Vndecima die contenta in ſuperficie vrinæ innatauerunt alba, & ſubtenacia, atque qualia dicta ſunt in libro de differentiis vrinarum, qua contraria ſunt aſperis: videbantur enim craſſiora eis quæ ſecundum naturam ſunt, atque veluti diceres, ſpermatica. Die ſequenti hâc, atque altera (vt arbitror), nihil contentorum in vrinis viſum eſt. Paulo pòſt remiſſa eſt hominis inſania, omniáque cœperũt melius habere quæ paſſus fuerat. Nondum exactè ad priſtinam valetudinem reuerſus erat, B quum parotides vtrinque ſubortæ ſunt: quæ vbi maturatæ & apertæ fuerunt, curatæ ſunt. Videbantur igitur illa contenta ſemper ſubnubilantia ſignificare inclinationem materiæ ad illa loca. Hæc ergo decet vos, qui hiſce rebus ſtudetis diſcere, atque proferre vultis decentia. Atque hæc contenta alba, & non permixta corpori diuerſi generis, ſolo loco differẽtia, eiuſmodi partes langueſcere ſignificare ſolent. Quòd ſi aliqua diuerſi generis corpora cum eis immiſta fuerint, ſignificant à colore humorem: ſi verò eiuſmodi contenta omnino C fuerint diuiſa, atq; occupauerint chymatis latitudinẽ, etiam proportione in ægro paſſionum ſenſus excitantur ad eiuſmodi partes, expulſa materia à notho ſpiritu. De quibus rebus dictum eſt in iis quæ de iudiciis vrinarum. Prauo colore quinetiam contenta eo peiores affectus corporis enunciãt, quo magis conceſſerint ad fundum matulæ: veluti concedunt eo contenta ſecundum naturam. Enæoremata enim nigra, ſi deſcenderint ad fundum, arguunt ægritudinem perueniſſe ad ſupremam prauitatem. Eadem quo magis ſubnubilan- D tur, eo potius ægrum ſupereſſe poſſe oſtendunt, confirmata naturali virtute. Siquidem illa demonſtant naturam veluti victam cedere, hæc verò quodammodo repugnando propellere: quòd contentis his accidens, modo contrario ſe habet contentis ſecundum naturam: contenta verò bilioſa, & ſanguinea, & rubea, vt rationem mediam tenent inter ſana & ea quæ maximè praua ſunt, ita mediocritatem obtinuerunt in criſi, hæc enim indigent longiore tempore ad concoquendum. Quamobrem oportet vt conſideretur virtus ægri, atq; E ad eam ratione habita proferatur præuidentia. Sed de contentis cumulatis, & plus matulæ poſſidentibus, atq; craſſitudine differentibus à mediocritate, hoc pacto licet diligenter diſcere. In initiis atque augmentis ægritudinum apparentia, præſertim ſi febris fuerit non contemnenda, arguunt humorum copiam quæ indiget ad concoquendum firmitate virtutis, & tempore, & fortuna bona, vt arbitror. Quamobrem coniecturam feceris ab hiſce, anguſtias meatuum eſſe circa pectus, veluti à multitudine humorum ſeptum tranſuerſum arcta- F retur. In vigore verò ſummo febris atque declinatione, contenta illa ſalutaria & bona ſunt, quum febris impetum ceperit in ea. Diſputatio autem de hypoſtaſi orobea, & furfurea, & laminea, & ſimilacea ſuperius, atque quantum expediebat in iis quæ de iudiciis vrinarum, tractata eſt. Hac verò in parte illud eſt ſubdẽdum de ipſis. Nanque ſi eiuſmodi cõtenta plura fluxerint, atque in peiora proceſſerint, fas eſt pronũtiare mala eſſe, atque naturam laſſatam deficere, quòd illa corporis habitum & compagem corrumpant. Contra verò ſi pauca G apparuerint, atque ad minus mala aſſiduè vergãt, pronuntiandum ſalutem ægri aduentare, atque ſperãdum eſſe. Habes iam (vt arbitror) diſputationem ſuper contentis ſatis explicatam, iis qui breuitatem orationis amant, iiſque qui quamplurima mediocri oratione diſcere cupiunt. Poſthac ad reliqua tranſeamus. Quum igitur notum ſit, ratio quæ ſuper bullis eſt, quãtum conferat ad iudicãdas vrinas, veluti de hiſce illic diximus: nunc quoque ſubiungamus quantum ſatis eſſe videatur ad præuidendum. H

DE PRAEVIDENTIA EX BVLLIS, CAP. XVI.

BVllæ apparere in vrinis ſanorum innatantes, præſertim ſi maiores, & diffuſæ abſque ordine inſpiciãtur. In iis verò qui febre laborant, quæ nondum antea viſæ erant, ſolutionem propè febris ſignificant. Nãque vbi apparuerint, ſatis ſunt vt perſuadeat febris præteriiſſe vigorem, atque declinare: ſuntque veluti obſcura quædam ſigna concoctionis, atque tum exiſtimantur nuncia contentorum concoctorum. Interdum pro bullis non apparentibus ſufficiunt craſſæ ſpumulæ, veluti in vino apparere ſolent innatantes. At verò ſi bullæ vnà cum febre apparuerint atque proceſſerint, dolores non modicos capitis arguunt, ſed etiam periculoſos, maximè ſi cum tenui ſubſtantia vrinæ veluti corona innatauerint: cum craſſa ſubſtantia verò tanquam cum modeſtiore, bullæ quoque moderatiores apparent, & moderatiora ſignificant. Quòd verò illic dictum eſt ſignum eſſe fluxionis in pulmonem, quum in præcedente capitis dolore viſum ſit, hoc pacto ſe habet. Nam poſtquã æſtas acceſſerit (tunc enim potius quàm aliâs accidere ſolet vt homo efficiatur calidior, ſitis eum capit, atque plura quàm par eſt, pocula ebibũtur), tunc inquam caput deſiccatum attraxit humiditatem multam, atque repletum eſt ea, paulóque pòſt dolorẽ illum atque pondus mediocre paſſum eſt. Attracta humiditate plus quàm deceat (vt dictũ eſt), eo quòd capitis ſubſtãtia effecta eſt calida, nequit tantam humiditatem concoquere, caput ipſum non dominans humiditati, à quã dolores generantur. Veruntamen vbi caput grauatum eſt, tum humiditatis pars aſſumitur, pars ſoluitur, eáq; delata deorſum, & ſubtilitate ſua defluens in pulmonem excitauit tuſſes, atque paruum quoddam in ventrẽ ſuffluens, tantundem conturbauit. Atque in ſanis & ægris eiuſmodi apparẽtes vrinæ, ſimilia ſignificare poſſunt. Veruntamen in ægris, vel multæ potionis alicuius oblatio, vel ſiccitas orta à dolore, atque aliæ cæteræ cauſæ differentes ſunt munere hoc ipſo faciẽdæ præuidentiæ. Bullæ quinetiam quæ dolorem capitis ſignificabãt, ſi breui diſſoluantur, ſignificant dolores quoque diminui. Quæ verò vſquequaq; ſunt & maiores, atque abſq; ordine diffuſæ per matulam, arguunt dolores qui præceſſerunt, diſſolui. Quia verò bullarum ſignificantium dolorem capitis, aliæ ſunt per totam coronam, quæ etiam ſignificant totius capitis dolorem, aliæ per dimidiam coronam, quæ medietatis capitis dolorẽ arguunt, atque reliquæ proportione: reliquum idipſum diſcendum eſt ex hiſce quæ dicta ſunt.

DE PRAEVIDENTIA EX COLORIBVS DIuerſis ipſius coronæ, & malè olente vrina, & colliquaminibus, CAP. XVII.

SVper coloribus diuerſis, qui in corona ſpectãtur, hoc pacto opinari oportet. Nanque colores coronæ, ſi peiores fuerint quàm qui ſunt reliquæ ſubſtantiæ vrinæ, referre oportet malos eſſe, atque eo magis quo peiores apparuerint. Quòd ſi meliores fuerint, fas eſt proferre illos eſſe in principio dominii naturæ. Illinc enim veluti à principio natura inciperet vel ſuperare vel ſuperari, licet per iudicia è coloribus coronæ habita vt decet, ſcire ſalutẽ & mortem. Veruntamẽ ipſæ coronæ, quum non multum concolores ſunt reliquo vrinæ fluori, neque apparẽt, tũ à colore totius eſt ratiocinandũ. Quando verò colore differunt coronæ, tum ſunt manifeſtæ ſapiẽtibus. Inde verò coniectandæ ſunt motiones corporis. Atque de coloribus coronæ dictum eſt ſuperius etiam in iis quæ de iudiciis. Quamobrẽ etiam id quod nunc dictum eſt, ſi additum ſit illi, fortaſſe ſatis eſſe videbitur iis qui ex breuibus ratiocinando capiunt plura. At verò nunc recordati ſiquid prætermiſſum fuerit, clauſerimus hac in parte librum primum de præuidentiã. Igitur vrina malè olens, cum prauo chymate & cõtentis profluens, arguit omnem corporis habitudinem mortificatam eſſe, ita vt opinandum ſit mortem vicinã eſſe. Alio modo ſi ſe vrina habuerit, pronunciandũ cõferre, maximè ſi pus ſubſiderit. Ille enim malus odor ſignificat plagam alicuius internæ partis corporis. Et ſi procedente tempore minor fuerit odor & pus, fortaſſe naturam præſtare coniectare poteris: ſi verò contraria fuerit, pronuntiandum mortem futuram. Quinetiam ſi colliquamina continua innatantia, & veluti aranea apparuerint, malum eſt, atque proferendum eſt, vel re-

nes læſos eſſe,vel corpus non ali,colliquatione præſente. Atque hæc in parte hac finiantur. Quoniam verò decentem menſuram fecimus huic libro, hoc in loco diſputatione terminamus, vbi percurrimus quæ in coloribus,& ſubſtantiis,& contentis,& quæ in hiſce ſpectãtur,& in coronis,& bullis, & odoribus, atque colliquaminibus innatantibus ad præuidentiam conferre ſolẽt. Quæcunque verò reliqua ſunt, liber ſequens continebit. Nanque fortè in illo omne munus diſciplinæ huius terminarimus. Illic etiam referenda ſunt, & quæ decentia,& quæ relicta ſunt. Quanuis accidat nos, quum homines ſimus,etiam aberrare, etſi in aliis multas cauſas inuenerimus: ignoſcat nobis prudentior, minimè ſpectando id quod ſummum eſt in arte, ſed potius addat quodcunque contemplatus præter hæc adinuenerit in ægris & ſanis,tractationis vtilitatem ſpectans.

ANNOTATIO EORVM QVÆ SINGVLA CAPITA libri poſterioris De præuidentiis ex vrinis continent.

ACTVARII DE PRÆVIDENTIIS ex vrinis, liber poſterior.

Præfatio.

EXERCITATIONEM ſtudiúmq; præuidentiæ olim Hippocrates vir ſapientiſſimus adeo magna cura amplexus eſt,vt etiã prognoſtica ſcripta reliquerit. Atque poſt Hippocratẽ, tractata eſt ars à Galeno Pergameno vſqueadeo,vt ſi quiſquam alius ſecutus eos fuerit (etſi aliquid ipſi etiam prætermiſerint),is multũ huic rei prouiderit. Nãque abſque ratione ſi quiſquam curationem aliquam fecerit, id fortunæ potius quàm artis opus eſſe probatur. Sed ſiquis ratione ægritudinibus curãdis operam dederit,prædixeritque tam præſentia quàm quæ antea euenerunt, atque ea etiam quæ ventura ſunt, cenſebitur id eſſe artis munus omni veneratione colendum. Quinetiam non paruam perſuadendi gratiam, atque auctoritatem exercentibus affert ipſa præuidendi facultas. Ægroti enim audientes ab his ea quæ patiuntur, antequam ipſi reuelarint, promptiſſimè ſalutẽ eorum his medicis credunt. Atque medici eiuſmodi cum tuto fundamẽto,atque percurrente ratione,& dicũt, & tractant ea quæ oportet. Quinetiam fama bona per ora multorum vagatur præuidentiæ in ægrotis, quæ iis qui exercuerunt ſe præbet vt digni fide habeantur. Quum igitur multa ſint è quibus quiſquam exercendo parat præuidentiam,nihilominus quàm alia extitit præuidẽtia ex vrinis. Non enim in hac qui ſe exercuit (vt arbitror)etiam tantillo aberrauerit à præuidentia quæ agenda ſit ſuper omnibus paſſionibus humano corpori accidẽtibus. Igitur vbi in libro ſuperiore pertractauimus omnia quæ videbantur conſentanea eſſe ſuper coloribus,& ſubſtantiis, & contentis, atque aliis quibuſdam, nunc prõptè reliqua diſputando ſubiunxerimus. Quoniam verò vrinæ hypoſtaſi priuatæ plurimum conferre poſſunt ad præuidentiam faciendam,de eis primùm dicemus,deinde de cæteris tractabimus, veluti ſunt ea quæ in differẽtiis febriũ dici ſolẽt, atq; in membris internis affectis. Atq; præter hæc etiã quæcunque diebus decretoriis,& non decretoriis vrinæ poſſint oſtẽdere.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS HYPOSTAſi priuatis, CAP. I.

ETſi inter vrinas illæ quæ hypoſtaſi carent ſint malæ, vt par eſt, non paruam tamen differentiam ſortitæ ſunt. Siquidem in acutis febribus circa initia & augmẽta ſi non apparuerint contenta, ſignificatur non parua virtutis debilitas. Nanque ad tantam imbecillitatem ipſa peruenit,vt ob vehemẽtiam cauſarum affligentiũ, neceſſariarum actionum oblita ſit. In quo quid aliud quiſquam dicere poterit quàm ægritudinem non peruenturam aduſque ſummum vigorem, defatigata natura? Atque hiſce in febribus multæ vigiliæ fiunt,immo dicæ tumultuationes,ſemiinſaniæ,anxietudines, atque hiſce peiora,ægritudine minante mortem. Quòd ſi febres mediocres fuerint, atque in initiis, & augmentis eiuſmodi vrinæ apparuerint,euenit vt ſimilia accidentia ſpectentur,ſed eo moderatiora quo & virtus ſit firmior,& febres mitiores extiterint. Siquidem par eſt vt aliquando virtus ſe reuocet, vbi non adeo oppugnata fuerit à cauſis ægritudinem inferentibus,atque concoctionibus indulgeat,atque contenta præſentet, quæ alicuius cõcoctionis ſigna ſunt. Accidit quinimo interdum quum vrinæ tenues,ac hypoſtaſi priuatæ ſint, febriſque fuerit mitior,ſi aliæ quædam cõcauſæ aderint, vt abſceſſus generetur in aliqua parte corporis, in qua ſe febris cumulatè collegerit. Concauſæ verò eſſe poſſunt hyberna aeris qualitas, iniudicabilis conditio, & motio erratica & incerta ægritudinis, atque ægri virtus mediocriter debilis. In initiis itaque & augmentis ægritudinum, ſi vrinæ hypoſtaſi priuatæ apparuerint, hæc ipſa prædicere poteris. In declinatione verò ægritudinis,ſi eiuſmodi vrinæ ſpectatæ fuerint, nõ multum dãnare eas oportet. Nanque id quod ſtudebamus ſummo ſtudio factum eſt,ſcilicet naturam ſupereſſe debilitati. In vigore verò & declinatione ægritudinis,ſi illæ vrinæ apparuerint, videri poterit id non eſſe alienum: ſi natura veluti iam ſuperaſſet,prius reuocat ſe,deinde agit quæ ſua ſunt,nutritiones parãs corpori, oſtẽdénſque in vrinis contenta. Siquidem eo tempore quo ſe colligit atque refocillat,parua quædã attrahit, ne deficiens valeat munera prædicta præſtare. Atque vbi collecta fuerit, attrahit maiorem materiam nutrituram, atque tum manifeſta contẽta exponit. Res(vt arbitror)

A similis illi est quæ iis viris accidit, qui quum feris magnis certauerunt. hi nempe vt vincerent, magnos labores subiuêre. Vbi verò vicerunt, primùm cunctis posthabitis reuocãt vires quæ laborauerunt, ac deinde sua studia persequuntur. Quinetiã interdũ (veluti paulo ante dictum est) bullæ vbi apparuerint, satis sunt pro cõtentis quæ nõdum prius apparuerunt. Atque ob cruditates & obstructiones accidere solet, vt vrinæ sine hypostasi profluãt in corporibus sanis. Veruntamen si paruo tempore hæ inspiciãtur, poterit resistere homo sanus: sed B si malum id protraxerit tempus, perquã facilè ab ægritudine corripi potest. Tu verò prõptè præuidere poteris, vbi sciuisti quænã ægritudines in quibus affectionibus maximè prouenire soleant, nihilominus cõtemplatis & ætate, & diæta, & aeris qualitate, atq; cæteris quæ in vrinis insunt, quemadmodum superius diximus, quã ad præuidentiam earum ægritudinum intendãtur. Sed ratio quæ super vrinis hypostasi carentibus, quàm fieri possit breuis, eiusmodi reddi potest. Posthac decens est vt de præuidentiis, quæ à prænotis vrinis in diuersis febrium generibus proficiscuntur, dicamus. C

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS FEBRIVM deficientium; CAP. II.

Febrium intermittentium, tertianæ inquam, quartanæ, & quotidianæ, quæ ab obstructione & cruditate, atque etiam multitudine humorum ipsas accendentiũ generantur, initiis frequentissimè vrinæ absque hypostasi proueniunt, quemadmodum etiã superius dictum à nobis est. Ab hisce itaque sumpta cõiectura præuidere poteris longitudinis tempus: siquidem vbi nondum genuina caliditas concoxit aliquam materiam, & paro D xysmi & febres in iis fiunt, tanquam pugnaret adhuc natura vt cõcoquat humores affligentes, & eos excernat. Ergo par est vt quantisper vrinæ non participes concoctionis fuerint, tantisper paroxysmi corripiant ægrum, atque eum affligant. Sed vbi concoctionis etiã paruum signum dignoscitur, spes est hominem superfuturum ægritudini, atque virtutem vsquequaque superaturam ægritudinis causas. Nanque etsi in singulis paroxysmis virtus tam paruum quiddam alteret & cõcoquat vt non sentiatur, non idcirco existimanda est E superauisse morbum, cuius multa materia, & cruda, & inhærens esse probatur. Vbi verò eò virtus peruenerit vt vicerit affligentem humorem, tùm contenta quæ cõcoctionis sunt signa, in vrinis manifesta spectantur, atque testantur naturam concoxisse, atque expulisse omne excrementum, quod non hactenus expellere quiuerat. Veruntamẽ inter febres intermittentes hoc excellit tertiana febris, quòd nubes sola in vrinis huius inspecta, satis fuit ad significandam solutionem ægritudinis. F Humoris enim tenuis ac qui facilè digeratur, faciles sunt concoctiones, & obstructionum apertiones. Et vbi facilè natura incumbit, inibi accidẽtia facillimè dissoluuntur. Quamobrem oportet te prudentẽ ob hæc ipsa, ex temporibus cruditatis coniectare tarditatem remissionis, atque ab initio concoctionis præuidere celeritatem crisis & iudicii. Sed de eiusmodi diebus etsi disputatum sit à Galeno in iis quæ de crisi tractauit, fortasse tamen etiã nobis hac in parte licuerit dicere mediocriter de eis, quantum videatur cõuenire tractatiõni de vrinis. Posthac igitur vbi primò determinarimus G de vrinis quæ apparent in febribus continuis, quãtum ratione nostra existimatur sufficere ad faciendam præuidentiam, deinde de reliquis dicemus.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS CONTINVArum febrium, CAP. III.

Febres continuæ ab humorum putrefactione genitæ quæ qualésque sint, vel simplices, vel complicatæ, significant ab inductis coloribus. Quantitatem verò putrefactionis, atque qualitatem humorum arguunt tum substantiæ vrinarum, tum contenta, de quibus diligen- H tius disputatum est. Nunc illa subdẽda sunt quæ videãtur sufficere ad præuidentiam faciẽdam, ita vt hinc inchoandum sit. Dum igitur facilè concoquuntur vrinæ, atque paruo tempore, ad id quod secundum naturam est, festinant, existimamus celerem motionem esse, atque firmam virtutem. Sin verò vrinæ non citius, sed tempore potius longo concoquantur, si malæ fuerint, & distantes à mediocritate, ostendunt celerem motionem ægritudinis, sed virtutis infirmitatem non paruam. Quamobrem hic suboritur metus magnus, ne priusquam hæ perueniant ad cõcoctionem, virtus defatigetur. Quòd si mediocriter malæ sint vrinæ, tempore verò tendant ad mediocritatem, arguunt intelligi debere virtutem non firmam esse, atque ostendunt ægritudinis motionem pedetentim fieri. Sin verò vrinæ celerrimè alterentur, nec multum destiterint à mediocritate, significant virtutis firmitatem, nõ tamen ægritudinis malitiam. Sed tamen oratio super ægritudinis qualitate & affectione hinc videri poterit. Nã oportet vrinarum mutationes diligenter obseruare, atque intelligere à quibus ad quas transmutentur, atque an in vrinis ignauia, & malitia ægritudinis appareat: nanque si contrà se habuerint, illa subdola & praua esse significantur. Quinetiam præter hæc par est considerare tempus mutationum, atque ex hisce coniectare poteris futuras crises, siue tardiores, siue celeriores extiterint; de quibus paulo inferius disputabitur. Nunc verò tanquam alio initio incepto dicamus de accidentibus vnicuique principalium membrorum. Quando igitur vel aliqua insignis intemperatura corripuerit aliquod è membris principalibus, aut humor defluxerit ad aliquod eorum non mediocriter affligens, ob hoc ipsum alterantur vrinæ, ac eo magis quo maiores venas & arterias habet membrum quod passum est, quoniam eiusmodi venosa vasa facilius senserunt alterationem in corde factam. Non enim quolibet ex membris principibus malè affecto ipsum manet immutabile, sed quum ad aliqua membra peruenerit alteratio, ipsum etiam mutatur vel calidius, vel frigidius redditum. Deinde tractu temporis eo pacto cæteris membris affectis, euidentiores tã pulsus quàm vrinæ apparent, suntque imagines illius affectionis quæ intrinsecus est. Sed oratio de pulsibus pulcherrimè & subtilissimè à Galeno viro sapientissimo tractata est, vnde volẽtibus discere licet. Nunc verò nos subiungamus quæcunque vtilia disciplinæ fore putamus.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS PROFLVENtibus in vnaquaque cordis affectione, CAP. IIII.

Qvum demõstratum sit cor esse ob caliditatem intemperatum, tum vrinæ alterantur, atque acriores & tenuiores redduntur. Atque quum iam ignis ipsum depascitur, tum mediocres in initio spectãtur colliquationes: passione verò procedẽte, etiã vrinæ apparent oleapparẽtes, & oleicoloræ atque oleaceæ. Quòd si eiusmodi alienus ignis depascens adipem, attigerit carnem atque solida mẽbra, tum illæ hypostases inspectabũtur, quas in hecticis & tabidis febribus consistere diximus. Nã ratione cõpertum est illas esse orobeas, furfureas, lamineas, & similaceas. Frigidã autem intemperaturã si cor patiatur, mediocriter alterantur vrinæ inclinantes ad albiores, atque contenta eis aderunt cruda, & quantitate mediocria: nãque colores alterãtur mediocriter, si nondum compatiatur hepar. Contenta verò mediocria & cruda erunt, quum iam calor naturalis (qui alterare & coquere creditur) lãguescat à frigiditate, quæ accessit. Iámque si intẽdatur ipsa frigiditas in corde etiã languescet naturalis & genuina caliditas. Albæ præterea vrinæ & tenues erunt, atque hypostasi priuatæ. Sed ea mala qualitas si valde excesserit, tum cõtenta earũ reddentur liuida & nigra. Atque fortasse vrinæ omni ex parte nigræ spectabuntur, quum aut melancholicus humor illuc profundatur ob extremam debilitatem genuinæ virtutis, aut frigiditas induxerit tum mortificationem, tum nigrores, qui sunt mortificationis colores: nanque contingit etiam alterutrum eorum fieri. Hoc enim eueniet ob extremam infirmitatem virtutis excretricis, quum illuc confluxerit nigra bilis, tùmq; homini accidunt timores, & tristitiæ, & oris sonitus immodici. Illud verò eueniet quum frigiditas multum fuerit exaucta, tum efficit vrinas nigras, præsertim quũ auersus

fuerit color vrinam illustrans.quod discere licet in nu- A bibus quæ quotidie apparēt. Hæ enim quum rarefactæ mediocriter fuerint, tū illustratæ proprios colores ostendūt,quæ nimis spissatæ,& crassescētes nigricare spectantur.Nam vrinæ prius fiunt vmbrilucæ, exaucta deinde asperitate procedente tēpore nigrescunt. Atque hoc pacto affecto corde,eiusmodi vrinæ proueniunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS FACTA alteratione in pulmone, CAP. V.

QVoniam pulmo post cor promptius alteratur, etiā vrinas afficit,quacūque intemperatura ipse fuerit B affectus,de hac re prius disputauimus, deinde de reliquis.Si igitur affectus sit pulmo calida intemperatura, vrinæ mutabūtur ab iis quæ secundū naturā, ad rufum vergentes.Et si creuerit caliditas,etiā in vrinis colores excrescere videbuntur,atque fieri rubeæ,ac vineæ.Cuius etiā rei argumenta sunt ab iis quæ extrinsecus, veluti est mala spiratio,& sitis,& linguæ siccitas,& nigritia.Frigiditate verò si affectus sit pulmo, respirationes primò erūt tardiores, posterius etiā pauciores:& absq; siti ægroti erunt,ac aerem quem inspirāt,frigidum sen- C tiunt,atque paruas tusses excitant. Eorum vrinæ vergunt ad album, non tamen vehementer: nanque pulmo membrum calidum est.Et quum parum alterauerit vrinas ad album,tum arguit magnam in eo factam esse refrigerationem.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB HEpatis affectibus, CAP. VI.

SI hepar à calida intemperatura fuerit affectū, producet vrinas rufas & subrubeas. Sed intēperatura eiusmodi exaucta,vrinæ apparebunt valde vineæ & passeæ: D atque tusses magis molestabunt, atque sites, si gibbæ partes hepatis inflammatione laborauerint. Quemadmodum vomitus potius excitabuntur,si simæ eius partes malè fuerint affectæ:intemperatura verò mediocriter frigida,si hepar laborauerit, vrinæ profluēt pallidæ & subpallidæ: exaucta verò si frigiditas fuerit,vrinæ apparebunt albæ. Sed interdum in eis spectare est crassitudinem cum albedine.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctibus cerebri, CAP. VII. E

CErebro mediocriter affecto, vrinæ proueniunt rufæ atque ad subflauas inclinantes, maiore verò caliditate producta,ita vt inflammationem adesse existimetur, vrinæ spectantur vineæ atque subsanguineæ: contrariæ hisce prouenerint si frigiditate affectum fuerit.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctibus ventris, CAP. VIII.

VEntris & stomachi, qui ob calidam intemperaturā ceciderunt,mutationes per vrinas minus ostendū- F tur.Nanque frigida intemperatura quum correpti sint, tum vrinæ ita albæ gignuntur,vt est frigiditatis mensura.Calidiore verò intemperatura affecti, rufas & flauas vrinas profundūt,in quibus adesse solēt stomachi dolores,quæ καρδιαλγίαι appellantur à Græcis. Item sitis & bilis interdum tenuis atque croceæ, vomitus, & satietas, & oris amaror, atque capitis dolores quidam modici. Quemadmodum in affectione mediocriter frigida laborantes sunt appetentes, atque siti carentes:sed frigida affectione exaucta, redduntur vertiginosi, atque se G regere nequeunt,veluti animo linquūtur, atq; tremorem cordis sentiūt,cibum potúmq; fastidiētes.Hæc igitur ipsa potius in intēperaturis puris dicta sunt. Quòd si materia quoque aliqua coiuerit cum omnibus hisce dictis,has vrinas reddet.Nāque quum vrinæ exiuerint, crassescent,atque contenta in eis cumulatiora spectantur,& ægritudines in affectibus eiusmodi diuturniores fiunt, quum humorum concoctionibus dissoluatur ægritudo.Sed hæc quidem concoctiones & incoctiones, atque mutationes vrinarum manifestare possunt: nos H verò ad cætera transeamus.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS PROFLVENtibus à costarū passione vera & nō vera, CAP. IX.

PLeuritidis vrinæ in initiis subrubeæ sunt, deinde procedentes rubescunt,atque vineæ fiunt,& crassescunt,atque mutationibus ostendunt quæ sint euentura.Humore verò frigido septum transuersum molestante,atque perquam modicum dolorem mouente, minimámque spirandi facultatem, eo quia pectus aggrauatum est ab eo,vrinæ albæ & tenues,item conturbatæ & crassæ proueniunt.Splen porro à quacunque intemperatura corripiatur, etiam in ea vrinarum colores ostendunt.atque facilius à frigidis corripitur homo,atque hi ostendunt:tardius verò à calidis,ac non etiam multum hi ostendunt.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis renibus & vesica, CAP. X.

REnibus & vesica affectis,similes vrinæ prouenient. Dictum est etiam de hisce in iis quæ de iudiciis vrinarum, diligentius, atque de cæteris quæ eis accidere consueuerunt,ab illis dictis discere oportet.Quoniā verò ea membra fuerūt vrinarum vasa,facilius quū quicquam ipsis acciderit,demōstrauerint, in prōptu habentes modum demōstrationis.Nā cætera membra solummodo,quum vehementer propria affectione alterauerint vrinas,nullū aliud signū euidens ostēdunt.Quamobrem quum aliqua debilis passio ipsis aduenerit, non etiā promptè in vrinis illa spectatur.Hæc verò quoniam cæteris fuerunt posteriora,serum collectum recipiunt, atque passiones proprias,etiamsi mediocres fuerint:interdum demonstrant,id tanquam mercedem, ipsa potius quàm cætera membra recipientes, pro ministerio quod naturæ præstant.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis colo & intestinis, CAP. XI.

COlo atque intestinis inflammatione laborantibus non etiam vrinæ colorabuntur secundum illa quæ magis naturalem calorem habēt. Sed frigida intēperatura quum eiusmodi partes corripiantur, & eiusmodi humor influxerit in ipsas, tum vrinæ spectabūtur albæ & aqueæ. Atque si qua fuerit obstructio in colo,tum vrinæ erunt hypostasi priuatæ: in intestinis verò si acciderit obstructio, vrinæ erunt crassæ frequentius atque lacti similes.atque passione procedente,excretiones erunt plures atque crudiores. At nūc reliquum est vt de vtero dicatur.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFEctis vtero & podice, CAP. XII.

VTerus,qui vt membrum est principale,ita maximè alterat totum corpus,qua corripitur ab aliqua intēperatura. Ergo vrinæ eo modo accidit, vt sint similes tractu tēporis iis quæ ab intemperaturis aliorū mēbrorum nō adeo principaliū eueniunt.Sed vbi in hisce mēbris genitū sit pus ab aliqua causa, quod sit sanè quàm mediocre,id nō erit euidēs in vrinis. Sed si fuerit excedens,tum colligetur in vesica pus,atq; apparebit hærēs fundo matulæ,quod manifestū erit & à specie, & ab odore.Atq; priusquā loquatur ægra,tu dixeris eam affectionem:diiudicaueris verò,vt nō sit vesicæ pus,cōmouendo facilè vrinā,atq; intelligendo nunquā indoluisse vesicā.Quinetiā quum mēses absque ratione retineātur,vno iam mēse præterito, apparent vnà cum cōtentis ramenta rubea innatare.Atq; procedente retētione, etiam ramenta eiusmodi plura spectantur,atque vrinæ color ad subrubeum atque etiā ad rubeum tendit. Veruntamen vt orationi gratia aliqua afferatur, atque fides dictis nō parua fiat,hanc subiunxero historiā, quæ incumbentibus hisce studiis erit perquā vtilis. Mulier quædam diues atque mollis,tres aut quatuor filios pepererat,quorum tres fere infantes mortui erant, solùm vnum audiebat mater. Atque quodā tempore præterito,ipsáque ambigēte dum videret spem omnem suam in solo vno filio,qui repente tolli posset,fluctuare. Verebatur enim ne si puer moreretur, cogeretur alienis bona sua tradere.Nāq;(vt dictū est) vbi amiserat alios, quærebat modū quo alterum filiū pareret,atq; spē seruaret.Ergo(vt mos est mulieribus) desideriū aperuit,atque solutionem quærebat. Quidā dixēre hanc solutionem, si mensium aliqua fieret natura vel arte retentio (nanque ipsi menses plus iusto profluebant),cōciperet. quod persuasa,rei operam dedit,ac vehementer reten-

ti sunt menses, vnde conceptus spes magna eam tenuit. At verò secundus mensis erat, mulierque modicè cōturbabatur. Nāque cumulato sanguine mēstruo per vterū, neque locus exeundi habebatur: accidentia, vt videbatur, poterant esse signa conceptus. Nāque in initiis conceptuum similia accidere solent. At tertius aderat mensis, & passiones processerāt. Vbi verò etiam quartus aduenit mēsis, tūmque quum grauidis mulieribus, siquid præfuisset molestiæ, illud sedatur: ipsi verò magis venter intumuit, atque accidētia peiora sentiebantur. Igitur circa quintum mensem audiui vt mulier correpta esset ab ea passione: erat enim mihi vna ex maximè familiaribus. Quamobrem ad eam accessi, atque intrans vidi ipsam supinā iacentē in lecto, & salute acta rogaui, vt haberet, ac tetigi pulsum. Illa verò subtili ac pertenui voce respōdit. Pulsus erāt pertenues atq; diuersi, atque virtus genuina propè victa. Cutis veluti cortex maligna nati, & color eius vergebat ad icterū, & omnia quæ circa faciem sunt, multum attenuata, atque manus, & humeros satis hærentes pectori habebat. Sed venter magnopere extuberabat. Quoniam verò oportebat etiam vrinam spectare, ea quidem erat tenuis, atque mihi visa est mediocriter subsanguinea. Contenta verò in ea subsidebant ad matulæ fundum valde rubentia, atque veluti similacea. Atque tunc mihi non poterat facilè cognosci passio, quæ nō multum trita est breuiariis libris medicorum, eo præsertim quòd nemo ex iis medicis qui illuc frequentabant, passionem intelligeret, sed putarent omnes aquam intercutem esse. Quoniam verò paulo pòst legi de passionibus mulierū, doctusque sum quàm graue esset retinere menstruum sanguinem, audiuiàmque mulieri hunc retentum esse, deinde hac ratione super eius vrina ratiocinatus sum, illam rectā ratione illiusmodi profluxisse. Nam partim ob manifestissimam collectionem sanguinis in vtero, tumore effecto eiusmodi, partim ob vicinitatem vesicæ sanguine commisto cum vrina, factum erat vt vrinæ colorarentur, sed ob assationem sanguinis apparuerint contenta similacea atque rubea. Hoc pacto ab immodica menstruorū retētione, præsertim si natura antea multa profluxisset, vrina alteratur, atque tractu temporis cōmutatur. Cæterùm vt omnem historiam finiamus, reliqua subiūgamus. Sextus mensis aderat, quum in ilibus exterioribus factus est abscessus, atque mollitus est tempore procedēte. Vbi verò septimus mensis aduenerat, prorsus mollitum est medicorum emplastris, atque deinde apertū est, ac reliquo tempore defluxit ab eo sanguineum pus, sed venter abinde euacuabatur: quāobrem magna spes salutis & viro eius oborta est, & medicis illuc frequentātibus: quod nō ita successit, sed pauló pòst euacuatio simul omniū spem perdidit. Nam (vt arbitror) quatuor dies post tumoris aperturā, venter euacuatus est re omni affligente, atque commissus est, mulier verò veluti inanimis redacta, absque reluctatione aliqua vitam efflauit. Hæc est historia, & ita se habuit. Tu verò diligēter hinc audiuisti, vt ratione vicinitatis participatus sit color vrinis ob sanguinem collectum in vtero, vtq; mediocri collecto sanguine, contenta sola perparum alterētur. Sin verò collectus excesserit, etiā alteratio erit maior: sin autem vsqueadeo excreuerit, vt etiam venter extumescat, etiam colores mutantur vrinæ, atque primò in subrubeum transeunt, deinde in rubeum, atque subsanguineū: contrà verò cum asperiora spectātur. Similia hisce accidunt, quum podex inflammatione diutius intumuerit, atque hæmorrhois absque ratione retenta sit, maximè si pridē multo tēpore sanguinē profundere soleret, fueritque homo multi sanguinis, atque per aliū locum euacuauerit sanguinē superingenitum. Nanque tantum hæmorrhoidis retētio distat à retētionibus quæ in vtero, quātum ea quæ secundum passionē sunt, ab iis quæ secundū naturā habentur, ceciderūt. illa enim tractu temporis confirmata, nititur reuerti ad naturam. Excretionis verò ab vtero factæ secūdum naturam retentio, maiorem alterationem in corpore & vrinis efficere potest. Quāobrem quales vrinas retētio mēstruorum vnius aut duorū mensiū effecerit, tales quoque hæmorrhois retenta, reddet per multo plura tēpora. Eadem ratione siquid aliud fuerit præter naturā in vtero, hoc infusum in vrinis significationem quandam passionis parat iis qui hisce rebus diligenter operam nauant. Sed de hisce satis: posthac dicendum est de reliquis, siqua modò aliquo relicta sint.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS AB AFFECTIbus extremitatum membrorum, CAP. XIII.

Qvum manus ac pedes affecti fuerint, vel ab intemperatura multū frigida, vel frigido humore, aut ab intēperatura calida, vel materia calida quæ defluxit, si cæterum corpus simul etiā ægrotauerit, tum in vrinis affectiones eædē efficientes euidēter apparebūt. Quāobrem quātum qualitas & quātitas humorū ægrorum intēdatur, tātum etiā vrinæ trāsmutatæ distabūt ab eis quæ secundū naturā. Quòd si cæterū corpus per se sanum fuerit, atque causa aliqua affligēs influxerit ad extremas corporis partes, ita vt hæ malè habeat, non etiā mediocriter alteratæ apparebunt vrinæ. Sin verò illa causa abundātius fluxerit, etiā vrinæ tum mediocriter spectabūtur alteratæ, quū vix passio adusque cor peruenire videatur. Quinetiā differētiæ colorū & cōtentorū arguunt qualitatem & quantitatem humorum, & concoctio & cruditas tam morem ægritudinis quàm virtutis firmitatem ostendunt, veluti spatium temporis demonstrat celeres & tardæ vrinarū mutationes. Operæpretiū est præter ea id etiā non ignorare, vt non paruas differētias habeāt inter se corporis partes. Nāq; alio modo alterabit calefactus pes, & alio vesica calefacta: itē alio modò vterus, alio renes, & alio lien, alio tunica succingens, quemadmodū illo modo caput, hoc modo hepar, aut pulmo. Nanq; hæc magis participarūt colorem, aut naturali proprietate, & in propriis conceptaculis, aut vicinitate primi calidi, aut sensus magnitudine. Oportet enim scientē proprietates, & vires vniuscuiusque membri, etiam singulorum mensurā propriā habere, tam quum mediocris caliditas exaucta fuerit, quàm quum ob excessum corruperit subiectum: veluti contrà quum qualitas fuerit modicè & immodicè infrigidans. Nanque membra calidiora facilè à causis calidis alterantur & conuincuntur, difficilius verò à frigidis mouentur: quemadmodum frigida membra tardius à calidis, celerius à frigidis afficiuntur. Siquidē eorum quæ sunt viciniora qualitati naturali tēperatura & proprietate, vnumquodque facilius alteratur. Veruntamen vt manifestius rem capias, hinc veluti exemplo discere licet. Hepate mediocriter caliditate affecto, accidit vt vrinæ rufæ atque flauæ proueniant. Sed si eiusmodi vrinæ in colo ægro fuerint apparentes, maiores dolores inesse arguent, atque vnusquisque arbitrari poterit, membrū prorsus inflāmatione laborare. Quòd si pes aut manus patiatur, atque vrinas eiusmodi profuderit, dixeris ægrotantem di rumpi dolore atque vri. Nam quantum distiterint membra à primo calido, eo maiore etiam caliditate alterantur: eadem ratione res se habet in frigiditate. Nanque hepate correpto ab intēperatura aliqua frigida, vrinæ subalbidæ spectantur: altero aliquo membro remotiore refrigerato, non ita facilè etiam vrinæ mutantur. Ergo etiam principalia membra si ab aliquā fuerint passione correpta, facilius vrinas alterabūnt, ratione principatus: remotiora verò, vel si peiori morbo affecta fuerint, mediocriter vrinam alterabunt, atque tardè. Quamobrem hinc ratiocinandum est, eo peiores affectiones esse in eisdem vrinis, quo membra affecta vnde profluunt, magis distiterint positione & proprietate à principio. Atque oportet virum prudētem eo pacto animaduertendo, in vrinis disquirere proprietates mēbrorum, atque affectiones eorum per ea quæ in vrinis spectātur, ratione cognoscere atq; prædicere. Potest nimirum plurimū conferre huic proposito diligens inspectio differentiarū partium neruosarū & venosarū. Præter hæc quæcunque propria quatuor temporibus anni, & ætatibus, & temperaturis, & constitutionibus morborum apparuerint, hæc minora existimare oportet quàm quæ aliena esse cōtingit. Itē quæcūq; facilius concoquuntur & transmutantur, hæc demōstrant natu-

ram firmam esse, atque humores concoqui & alterari celerrimè. Quæ verò vel temporis tractu mutantur, vel mutata in peiora processerint, illa reprobare oportet, atque putare animal paruo momento indigere ad interitum incurrendum. Veruntamen vt historiam hac in parte referã disputationi cõuenientẽ, ad alia cõuertar. Senex quidã familiaris meus in febrem incidit, atque malè habebat: quod vbi audiui (vndecima tũ erat dies), ad eum visendum iuerat vicinus atque vir probus. Inueni illum supinũ iacentem, atque subtussientem, sputáque crassa cum sonitu excreantem: sordésque illi circa oculos non parua hærebat. Sed sputa non nimiũ mala erant, nisi quòd procedentia etiam in ventrẽ descendebant, eúmque emolliuerãt plusquàm par erat. Pulsus eius erãt hominis vehemẽter febriẽtis: cætera verò erãt obscuri. Vrinæ subrubeæ, atque deinde rubeæ apparuerunt. Sextadecima parũ mutatæ sunt vrinæ circa moderatius. Iterum effectæ sunt crassæ, & rubeæ, & subsanguineæ circa contenta. Venter etsi multa excreuisset, nihil tamen adiuuit. Adhæc per ventrẽ vnà cum excremẽtis mediocris quantitas sanguinis euacuata est, ita vt ob hæc visus sit homo emori. Et ego non amplius accessi, necessitate quadã ad alia me cogẽte, sed audiui tribus post diebus hominẽ mortuũ esse. Videbatur igitur ille maiorẽ febrem quàm quæ senẽ deceat, habuisse, idque hyberno tempore. Nã quum eiusmodi res accidit, cõsueuit non mediocriter conquatere virtutem naturalẽ, ita vt tractu temporis cadat. Quinetiã ab assidua siti febris vehementia arguebatur: tussis non parũ hominẽ molestabat. Quòd verò nõ videbatur natura facilè vincere materiã, demonstrabãt per tot dies cruditates vrinarum. Nãque opus erat multo longiore tempore, si signa salutis præcessissent, vt hinc profecta ad ea quæ secundum naturã concessissent. Hoc enim quod secũdum naturam habet, tantùm temporis longitudinem requirebat. Quamobrem procedente tempore, peiores substantiæ, & contenta vrinarum spectabantur. Quid igitur quisquam aliud ab hisce putauerit, quàm futuram esse mortem, passim cadente virtute? Hoc pacto oportet virum mente præstãtem vaticinãdo præuidere futura, atque mutationes vrinarum ad bonum, hilariter accipere atque prænuntiare: contrà verò execrari momenta ad malum inclinantia. Quinetiam mutationes longiore tempore factas arguere ægritudinis tempus multum protrahi, & quæ matutino potius fiunt mutationes, has ostendere breuiori tempore ægritudinem terminatum iri. Ergo si prima die vrinæ concoctæ apparuerint, tertia vel quarta ægritudinẽ solutum iri proferas: quòd si secunda vel tertia concoctæ fuerint, ægritudinis solutionem peruenire vsque ad septimã. Quòd si quarta dies etiam incoctã vrinam ostenderit, non etiam si quicquã fiat, ipsa hebdomada crisin morbo posuerit. Nanque crises quæ in hebdomada fiunt, quarta potius antea aperit atque ostendit, præmittens parua quædam concoctionis signa. Quemadmodum contrà in malum mutata, si valde praua signa præmiserit, mortem in ipsa hebdomada inferet. Sicuti quoq; vndecimæ octaua est index, & vndecima decimæquartæ, atque alia alius, veluti in libris de crisi sapiẽs Galenus tractauit. Atq; tẽporum productiones hac ratione considerando adinueneris, quum in ternarium & quaternarium omne tempus ægritudinis dimensus fueris. Secundum quam rationem etiam principium secundum latitudinem dictum dimetimur.

DE PRAEVIDENTIA EX VRINIS SVPER ægritudine, an velociꝰ, an tardiꝰ soluatur, CAP. XIIII.

IN morbis acutè motis, euenit interdum vt aliquid anticipet, contrà verò vt aliquid minuatur in iis quæ mouentur tardius, siue euasuri, siue morituri sint homines in ægritudinibus ipsis. Siquidem, vt exemplo vtamur, si quarta die appareat cõcoctionis exactæ signum in morbo peracutè moto, iam nondum plena ea quæ incepit hebdomada, sequetur crisis, si contigerit, materia ob celeritatem præsultante. Sin verò ægritudo moueatur segnius, tum vix etiam perfecta hebdomada crisis reddetur, vsqueadeo vt opus sit etiam media octaua ad crisin faciendam. Contrà verò, signo nobili prauo die indice inspecto, in ægritudine acutè mota, sexta die præripietur homo, quemadmodum octaua, si ægritudo segnius moueatur. Sed de crisi disputatio, & dierum productionis numerus ab hisce poterit comprehendi. Licet tamen exactius scire studenti, ac exercere, qui legerit librum illum qui de crisi à Galeno cõpositus est. Præter hæc illud non ignorare oportet: nanque tempore vehementiæ ægritudinis, vrina quam fecerit ægrotans, multo peior apparet quàm quæ fiunt horis remissionis, idque optimo iure. Nanque tum vrina ea apparet, quum caliditas quæ cõcoquit, incũbit aliis. Nã etsi in iis appareat aliquid incoctũ, hoc tamẽ est signũ inclinationis caliditatis naturalis ad alia. Quum enim erga maiora atque affligentia vehementer vires omnes colligendo intẽdat & habeat natura, tum neque facilè nutrit, neque alterat, neque concoquit, sed interposita inter duo mala est, tanquã vtrunque eorum subitura: putatur enim neutrã actionem perfectam exequi. Nãque si quum ob vnam operam fuerit afflictata, neutiquam facilè conuenientia expedire quiuerit: longè maiores errores commiserit, vbi distenta multis actionibus, agere quicquam fuerit aggressa. Quando autem humores vicerit, ita vt concoctionẽ in ipsis fecerit, tũ meliores colores & substãtias vrinarum ostendet quàm quas in paroxysmis apparere contigit: tunc etiam proiiciuntur contenta secundum rationem cõcoctionis. Quòd si natura aggrediens, & irritata nihil eorũ quæ debet perfecerit, & vrinæ similes in paroxysmis, & in remissionibus videantur, significatur natura nondũ materiã vincere. atque hac ratione oportet considerare ea quæ simul quoque feruntur. Nãque si motiones morbi fuerint celeres, natura verò concoctionẽ nullã ostenderit, atq; hoc pacto procedatur, metus nõn paruus adesse debet, ne defatigata virtus propriã actionẽ amittat. quo quid potest esse deterius, quum mors his inhæreat? Quaobrem prænuntiãdum id est cõsideranti diligenter simul omnia quæ ad ægrum pertinẽt. Si verò ægritudinis motiones fuerint tardiores, modestiores quodammodo ferentur paroxysmi, confidendum esse nuntiaueris, acsi tractu temporis ægritudinem solutum iri censeas, modò virtus sit firma. Nanque etsi lateat naturam in initiis colluctatam esse, appareatque nõ hactenus materiã vincere, etiam cruditates non contemnendæ spectantur. Sed iam incœpto tempore videtur concoquere: atque passim materiæ præstare, etiam æger facilius paroxysmos tolerat, atque concoctionis signa cernũtur. Sed tractatio de præuidentia ex vrinis (vt arbitror) adepto hac in parte fine, in eadem etiam omnem disputationẽ de vrinis concludit: non enim amplius sermonem extendere, neque circa eadem eodem modo conuolui atque versari operæpretium esse probatur.

BREVIS REPETITIO CAPITVM TOTIVS disputationis, CAP. XV.

QVum hactenus tractatum de differẽtiis vrinarum, atque de iudiciis exegerimus, ac præter hosce alios de causis vrinarum, veluti nunc demum eos qui de præuidentiis, visum nobis est nihil relictum esse, quod referre oporteat. Nam in vnaquaque disputationis parte tractata sunt quæcunque spectãt ad colores, & cõsistentias, & quantitates chymatis, & contenta, & quæ in contentis esse dicuntur & apparent, qua mutãtur secundum colorem, & substantiã, & quantitatẽ, & læuitatem, & asperitatem, & positionem in spatio ipso chymatis, & odore, & colliquamine innatante. Quinetiam subiũctæ sunt disputationibus prædictis, quæcunque membrorũ sympathiæ, & primarii affectus sunt, & intẽperaturæ, & actiones, & cruditates, & genera, & species febrium, & longitudines, & breuitates ægritudinum, & quæ spectant ad mortem & vitam. Quorum alia euidenter sunt exposita, alia prætermissa, quòd dum hæc sunt comprehensa, ex illis inuenta discuntur. Præter hæc & quæcunque licet scire illi qui librum hunc exercuerit. Iam iustum est (vt etiam visum est) vt hac in parte omnẽ orationem super hisce terminemus, petentes id ab his qui scipta

hæc lecturi sunt, ne prompti sint in maledicendo, nósque ab omni culpa vindicent. Quòd si reminisceremur eorum quæ in initio facultatis huius dicta sunt, subden dum etiam hoc ipsum orationis curriculo esse videtur.

QVONAM FACTO AD EIVSMODI DISCIplinæ genus promotus sit auctor; CAP. XVI.

IAmpridem philosophiæ parti naturali operam dederam, eámque pro viribus etiam adeptus, quum etiã cupiditas quædam me subiuit medicæ artis capescendæ. Aggressus itaque sum cõtemplatiuam eius partem, atque in ea omnem operam, vt par erat, cõtriui. Quinetiam animaduertens hinc medicæ artis partem curatoriã, quæ hominibus amica est, hinc partem quæ cum philosophia consentit, exhorruissem illa insudatione quæ curandis ægris corporibus assidua delegatur, nisi succurrisset magna ratione peruestigandas esse ægrorum passiones, ita vt in illa exercitatione videbatur mihi abstinendum esse à valida quadam motione in iis rebus quarum antea nullam vlla ratione contemplatus essem. Itaque vehemẽter hisce studiis inhæsi, atque pro viribus incubui, multis rationibus adhibitis, vt significationibus passiones comprehẽderem. Putabam enim curationem, in qua nulla esset adhibita contemplatio, tutam nullo pacto fore: eam verò in qua certa ratio dominaretur, cum tutam tum faciliorem existere. Veruntamẽ quum tractu temporis eo pacto procederem, etiam aliquid subiungere ipsi arti meditatus sum, vt id in arte ipsa esset causa cognitionis, etsi cernere omnia rationum conamina medicam artem adiuuantia, plena esse ingenii & disciplinæ, maximè illa quæ gloriosus sapientia & arte Galenus introduxit. Dum scientiam de vrinis quærerem, vt meipsum exercerem, reperi pauca quædam de ipsis nescio quo pacto sparsim scripta ab iis qui artis eiusmodi fuerunt exploratores. Ipse verò inspectis singularibus vrinis tã in hominibus sanis quàm ægris, perpauca principia collegi: atque illa animaduertendo, & ratione indagando, breui eo perueni, vt vniuscuiusque causas indagatas reddidissem, vsqueadeo vt possem ab vrinarum significatione absolutè diiudicare. At verò vbi tractu temporis animaduerti illas inuentiones sanè quàm veras esse, cognoui causas certas illorum effectuum adinuenisse, & reliquorum, tanquam à quibusdam optimè habitis principiis, profectus sum ad iudicia & præuidentias ferendas. In quo non parùm contulit sociata disciplina de pulsibus, atque reliquiæ quædam, quæ scriptis traditæ sunt ab antiquis viris. Vnde visus sum aliquid arti medicæ subiunxisse, vt dictum est. Nanque hac ipsa parte maximè mancam esse medicam artem inueniens, summo studio eam perficere aggressus sum, ac incœptum, concedente Deo ad finem perduxi. Et si nostra hæc disputatio videatur aliquo modo conferre sanis & ægris hominibus, tanquam veritatis sequax, Deo omnium bonorum largitori gratiæ summæ habendæ sunt. Nos verò nefas est, vt quisquam accuset nomine ignorantiæ. Quòd si etiam quicquam errarimus (nam errare perquam facilè cotingit), ipse idem inuentor nostrum errorem deleat atque ostendat, & veritatem demonstret, quandoquidem vehementer amarem, si dum circa res graues tractando visus sim aberrasse, fortasse quoq; gratias actas feremus, si (dum res maximas primus præuouerim ac tractarim) disputatio aliquo in loco claudicans, vt videretur dare maledicis ansam me carpendi, castigaretur, ac reciperet rectitudinem conuenientem ad cognitionem capessendam. Adhæc tractatio de omnibus sigillatim nõ solùm nobis existimata est difficilis, verumetiam aliis quibusuis visa est non facilis. Neque eo, quod vnum tõ tum quod artis est, collegimus, illud vtile nobis est (pluribus enim indigemus, vt totum hoc ipsum tractemus, præsertim quæ nos auditores etiam cupimus vt consequamur; idque respuentes prorsus ipsum totum artis): sed quoniam quæ vniuersalia sunt, paucis verbis & rationibus continetur, atque faciliora sunt ad capiendũ, promptioráque ad pronuntiãdum, vtilia sunt. Quumque oporteat diuidendo explorare, vsque ad quædam liberè procedere potest oratio. Nã vbi ad maximè propria particulariáque peruentum fuerit, tum ad vlteriora prohibetur progressio. Particularia enim distributa sunt infinitudinis natura, & ratio deficeret si hinc ad vlteriora procedere aggrederetur, veluti compertum est. Quamobrem quæcunque referri poterant per eiusmodi vniuersalia super humore vrinæ, & contentis, ac cæteris, nos diximus, inque cunctis (vt arbitramur) veritatem ostendere magnopere enixi. In quo si quicquã dignarum rationum videatur apertè prætermissum, hoc ipsum potentia quadam in dictis (vt puto) continetur. Quoniam verò tractatio hæc nostra exposita est viris prudentibus, fortasse etiam ipsi exercendo, ab hisce singularia facillimè cognouerint, & quæcũque complicari possunt & non possunt. Quinetiam facillimè ex hisce tanquam manuducti, promptiores fieri poterunt reddendo in complicatis tam iudicia quàm præuidentiãs. Nãque nobis visum est negotium potius superfluũ iterum eadem rationem repetentibus, dum complicaremus quæ complicari possent, atque super hisce rationes redderemus. Illud autem intelligendum est, eiusmodi nostram præsentem disputationem veluti primitias quasdam esse in arte: exercentibus verò ipsam licebit ab eius auxilio plurimum adiuuari. Sed conspectanti artis medicæ partem hominibus amicam, atque desideranti introducere ea quæ videntur hominibus collatura, licebit frui bonis ex arte; atque introducere, siquid aliud videatur deficere. Maximè autem cõferentia sunt, quæ ad præuidentiam faciunt, & curam accidẽtium corpori humano ægro. Illorum autem qui verum omnium scientiarum sibipsis parare nitũtur, molestéque ferunt sicubi quicquã quisquã vitæ humanæ vtilitatis attulerit, altissimos linguæ stupores fugiẽdos esse? In quo potius adinueniendum esset medicamen affectum qualitate contraria eiusmodi morbis, vt rectè caueremus ne linguæ aliorum in periculo essent subeũdi ægritudines tam prauas. Veruntamen fortasse præsentaneum atque pertinacissimum medicamen videri poterit aduersus hunc morbum hoc ipsum, in Deo ingenua confidentia, erga homines cum quibus consuetudinem habemus constantiæ mediocritas, atque verborum rationumque nostrarum exacta quædam confidẽ ratio.

ACTVARII MEDICVS, SIVE DE methodo medendi, libri VI.

Cor. Henrico Mathisio Brugensi Medico interprete.

ACTVARII in suum De methodo medendi librum primum, Præfatio. A

QVONIAM ad Hyperboreos Scythas, ita diuino sapiente ac optimo Imperatore iubente, legatus pro gente nostra profecturus, nostram tibi operam deesse minimè debere arbitrabaris, sed aliquid nostræ quoq; artis cõgredi, quò siquid fortè è re nata valetudini infestũ occurreret, ex exiguo libello, quod ex vsu esset sumere, succurrereque ei pos- B ses: arduũ sanè, artẽ maximã ac præstãtissimã adeo facilè breuibúsq; versib⁹ veluti ex tẽpore perscribere, videbatur: nõ secus quàm siquis omnẽ omniũ hominũ vitã victúsve rationẽ paucis admodũ verbis apud ignotos explicare conaretur. Quapropter mihi eiusmodi tractatione multo maximè supersedendũ esse iudicabã, ne, dũ artem amplissimã in angustum libellũ cõtrahere concludereque nitor, iniuria ei non leuem facerem. Atque idcirco (vt tu quoque amicorũ optime meministi) com- C mentationem hanc etsi sæpenumero rogatus reieci, ab eáque penitus abstinuissem, nisi vetus hominum idémque scitum adeo dictum in mentem veniẽs, aliud persuasisset, nempe amicitiæ necessariò cõcedendum esse, atque, etiamsi artis interim dignitas eleuetur, interpellationibus id largiendum potissimum, si commodi nõnihil interpellantes inde sensuros esse iudices. Opus igitur aggrediendum, ac ceu pignoris loco tibi transmittendum esse censui, vt si (quod votis omnibus est expetendum) te nobis æquè ac discedens rectè valens restitues, vnus id commẽtarius sit sinceræ amicitiæ nostræ D monumentũ: sin aduersi quippiã, vt sunt humana, continget, ex his nostris præceptis opẽ tibi petere, ac propulsare id queas. Verùm quid in hoc tam vario multiplicique argumento, quod rectum sit adferas? est enim summè potius verendum, ne dũ ea quæ necessaria sunt explicare cõtendo, & quædãm prout cõpendii ratio cogit, prætereo, in dubias te perplexásque ambages coniiciã: aut dum alia obscurè, nec satis apertè trado, eiusdẽ mali auctor fiam. Quas ob res rursus pedẽ referre ac si- E lere satius esse ducebã, prorsúsque quieuissem, nisi occurrens quædã cogitatiuncula ad scribendum, nec iam amplius in tractatione cunctandum incitasset. Nam ex multa nostra consuetudine, non illiberaliter mihi artis theoremata visus es percepisse: adhæc meministi quàm sæpe fuerim vt artis sacris initiareris adhortat⁹, adeo ingenuè eam es amplexus: demum eorum quæ in arte præclara sunt, de quibus sæpe inter nos egimus, nõ es vsquequaque oblitus: hæc inquam omnia in mentem reuocata, animum despondere non permiserunt, F neque ægrè ferre siquid ex artis dignitate non pertractetur. Conieci enim in mẽte tua longè antea eius præcepta reposita esse, vt ex non exiguo inde principio, & quæ explicanda sunt assequi possis. Quare hoc iam nodo dissoluto, reliquum est, vt ad nostrum institutum (Deo auspice) accedamus.

QVAE MEDICO SINT PRAEGNOSCENDA AD medicinam factitandam, CAP. I.

QVum is qui morbos ad perniciem & mortem ducentes, ab iis qui in salutem sanitatémque finiunt, G distinguere cupit, quænam sint salutaria, quǽque minus signa, item quæ sit animalis secundum naturam facultas, ac demum coctionis indicia, nouisse debeat: (his enim vt decet cognitis, qui iis studiosius inuigilauerit, & consulere & rectè agere poterit) æquum erit, vt vnumquodque horum explicemus, deinde quæ patentibus iam vitiis, medicamenta & epithemata admoliri, & qui victus accõmodari oporteat, doceamus. ita nanque progrediẽte oratione, institutum nostrum ad propositum vmbilicum perducetur. Qui igitur ea in omnibus hominum corporibus dignoscere velit, naturales eorum functiones sanæne sint annon, perspectas habere debet: nanque eas intuitus, siquando in statum præter naturam labantur, quantum à sano absunt, inuenire poterit. Verùm quia fieri nequit, vt eæ sigillatim enarrentur, quempiam, quem ceu normam spectare, & ad quem reliquorum omnium sanitates expendere ac dirigere oporteat, necesse erit proponere. Erit autem norma ea ipsa, quæ in functionibus nostris, quum secũdum naturam habemus, relucet. Functiones porro, tum ob aliam atque aliã facultatem, tum ob errorem, quinetiã ob hunc illúmve partium similarium & officialium situm temperiémque, qualésnam sint apparent. est quippe latus sanitatis cãpus, quæ sigillatim ad vniuscuiusq; constitutionem expenditur. Verùm quum non pauca sint priuata temperamenta, vnúmque optimum & commoderatum esse existimetur: antea particulatim est de iis agendum, vt ita functiones, quæ secundum naturam sunt, & quæ minimè, tradamus.

DE TEMPERAMENTORVM VNIVERSIM AC sigillatim in corporibus differentia, CAP. II.

ITaque quum alia primo ac summo loco calida, frigida, sicca, & humentia esse dicantur, quippe quæ qualitatis, ob quam eiusmodi apparẽt, summum nacta sint abscessum: alia verò secundariò ac remissè, vt quæ primorum simpliciúmque corporum participatione talia sint: illa elementa atque horum principia iure optimo nuncupari queant, & de iis agendi hic non est admodũ accõmodatus locus. Verùm quia de primis elemẽtis instituta est tractatio, & composita sunt reliqua corpora, tã animata quàm animæ expertia, ea aut vtrisque qualitatibus intenduntur, aut rursus easdem retusas obtinẽt, vel tertiò alteram, quæcunque tãdem illa sit, intensam natura possident, & altera à summo interdum ordine abscedit. Quoniam ergo fieri non poterat, vt quæ ex illis conflantur, æquis mensuris temperarentur, (essent enim quæ ex similibus æqualibúsque coagmentantur, forma moribúsque similia) quæ ex primis hoc quòd sint forte adepta sunt, in sexcẽtas formarum ac temperaturarum differentias perquã sapienter fuerunt distracta: adeo vt vix duo aut animalia, aut plantæ, aliúdve cõpositum quoduis, eiusdẽ esse naturæ aut qualitatis conspiciatur: quin semper temperatura cõpositióque diuersa formã euariet, aut formarum diuersitas similem temperaturã ac compositionẽ assiduè veluti in sua vota pelliciat pertrahátque. Quapropter quũ hæc ita se habeant, atque quæ ex primis illis elementis sunt coacta, tum tẽperamento, tum primorũ corporum additamẽto inter se mutuò dissidẽtia, in sexcẽtas formas dissecta fuerint, age aliquid etiã particulatim de tẽperamentis disseramus. prout ex iis à quib⁹ sensim promouemur, ac quasi ducti progredimur, & distantioribus, de eo quod maximè spectãdum est, compertum habemus. Primo itaque summóque abscessu calidũ ignem esse censemus: quòd nihil eorum quæ sensui nostro subiiciuntur, æquè ac ille absumẽtem igneámque vim obtineat. Porro quæ in corporibus his apud nos compositis, plus illius participare conspicimus, quamuis si cum primis conferantur, secundã caloris classem teneant: tamen ea quoad sensum nostrum, quem nimirum iam exoluunt, summo primóque ordine calida nuncupamus: eiusmodi est in plantis allium, sinapi, euphorbium, pyrethrum, ac siquod aliud qualitatis sensum labefactat: in animalibus verò quæ ignea sunt, & validiores cibos conficiunt, atque animosa indomitáque sunt, puta leo, pardalis, & volucriũ pleræque. Primũ verò frigidũ in elemẽtis est aqua, in plantis papauer, & lactucæ, & cicuta, in animalibus pisces, & in eo genere magis quæ mollia

quæque ſunt teſtacea ac cruſtacea. Sic aquam quoque A primò humidam putamus, etſi alii aliter ſentiãt. Atriplicem item,& lactucam,& cucumerem,ſecundo ordine,& primorum participatione,humidas in plantis:atque in animalibus,piſces cōplures,cochleas, & quæ vocãtur terræ inteſtina, iudicamus. Siccũ denique primò, meritò quiſpiã ignẽ eſſe aſſeret:& in plãtis piper , cicutã, ac ſiquæ validè exſiccare exiſtimãtur:in animalibus autẽ,canes,lepores,quæque inſecta ſunt: atq; hæc ſi inter ſe,aut cum cōmoderato ſuo cōparãtur,calida vel frigida,aut humida vel ſicca appellãtur,ſed illic intenſæ, B hîc verò remiſſæ. At verò omnia ex quatuor natura cōſtãt:alia enim eſt inſectorũ ſiccitas,ſi cum terræ inteſtinis cōferãtur,alia canis aut equi:ſic alia eſt piſciũ humiditas,ſi cum accipitrũ vulturũmq; humiditate cōparetur. Cæterùm quãuis cũcta ſe mutuò participẽt, vtpote ex qualitatibus cōmunibus cōpacta, attamen propriis quodq; tẽperaturæ terminis præfinitur, atq; alia quidẽ ſi cum aliis cōferãtur,talia aut talia eſſe cẽſentur. Verũ omnia in id quod præ cunctis cōmoderatum eſt reſpiciunt.nã cũcta aut participatione eorũ quæ participãt, C aut cōparatione cum iis ad quæ expendũtur, talia nuncupãtur,& participatione primas perſonas ſpectantia: collatione verò eas quæ primas inſequuntur,in tempe ramenti ratione aut deficere aut excellere videntur. Porro omnium maximè commoderatum exquirẽtib⁹, eſt homo, qui inter diuerſarum ſpecierum compoſita, temperamenti commoderati quaſi regula quædam cenſetur. Atqui homo hic,quod quidem ad temperamentum pertinẽt , multifariam quoque ſecatur, & quo ad cognitionem varius eſt,vtpote qui ad alterutrũ oppoſi- D torum poſituum ac temperamentorum latus,leui momento propendeat nutẽtque.

DE HOMINIS TEMPERAMENTO,

CAP. III.

ITaque qualis eſt inter animalia homo, talẽ mihi inter homines eum qui eſt temperamento cōmoderatus,animo concipe. Nã quẽadmodum in animalibus eiuſdem generis,ob ætatem,temperamentũ, viuẽdi rationẽ,& exercitia, aliud alio calidius & frigidius, ſicci⁹ & humidius eſſe aſſerimus,etſi intra ſuos terminos tẽ- E periem cōtempleris:ita alius ab alio dum frigidior,calidior,humidior,ſiccior nuncupatur,tẽperamento diſſidet,nō ſecus quàm ſi cum eo qui eſt vndiquaq; cōmoderatus,cōparatus candidior aut nigrior,vel carnoſior graciliórve,aut maior & minor eſſe videtur. Et quanuis ratione potius ac mẽte quàm ſenſu hominem omni ex parte cōmoderatũ cōplectamur,attamen nos in eum quaſi collimãtes,cæteros tales aut tales eſſe aſſeueram⁹. Proinde homine planẽ cōmoderato, ceu norma conſti tuto,eos qui ab hoc commoderato temperamento , ad F alterutrum latus declinãt,intemperatos, qualitatéſque quas habent,intemperies appellamus. Quum ergo vna temperata eſſe conſideretur,media videlicet,& quæ in neutram partem propendet , qui ab hac cōmoderatione receſſerunt, calidiores aut frigidiores, humidiores vel ſicciores nuncupantur. Latum nihilominus ſatis eſt eius ſpatium . nam in calidioribus tẽperato,aut humidioribus,& his oppoſitis , alius alium natura exuperat: aut vna ſola qualitate commoderatum excellens,in reliqua ac quæ in eadem ſerie aduerſatur , cōmoderatus: G aut vtriſque à commoderatione dilapſus, adeo vt quatuor ſint ſimplices intemperies,frigiditas caliditas,ſiccitas & humiditas:& quatuor cōplicatæ, caliditas cum ſiccitate aut humiditate,& frigiditas cum earũ vtraq;, ac præter has nona,quæ cōmoderata & tẽperata,(Græcis σύμμετρος καὶ εὔκρατος nominatur). Prout itaque homo ob cauſas quæ materiam formámque in prima coagmentatione ſuppeditant , temperaturã coaleſcit:ita ſanè pro ætatis victúſque cōmutatione , eam tum incremento, tum decremẽto permutat atque euariat , & in- H terdum ad cōtrariã detorquet. Porro neque hoc latere debet, quòd homo aut æquali atque in omnibus membris ſimili temperie cōſtat, aut alia ſui parte temperatus,& alia intẽperatus eſt,& alia contrariã obtinet tem periem,prout hæc illã exuperat. Siquidem alius frigidum fortè nactus caput , reliquo toto corpore calidus eſt,alii cerebrum humet,& ventre,exempli gratia , ſicceſſit:ſic hac parte frigidus,alia calidus erit. Atq; ſingula ſuis functionibus,pro receſſus modo, ſecernuntur. Patefaciunt autem ſe exuperãtiæ quum morbo corripiuntur, quòd ab cōtrariis opem, & à ſimilibus noxam ſentiant:ſic quoque quæ ab ortus primordio cũ formatione conatæ ſunt intẽperies,ſimilibus augentur,& cōtrariis emendantur. Atque quod ad temperamentorum tractationem pertinet, quòd huius documenti principia antea didiceris,hæc ſatis ſit nouiſſe.

DE HOMINIS FVNCTIONIBVS, QVAE SEcundum naturam ſint,& quæ ſecus;

CAP. IIII.

POrro iã tempus eſt,ex quibus tẽperamentis quæ functiones prodeãt, expendere. Siquidẽ aliæ aliis ſunt magis aptæ, & naturalibus quibuſdã temperamentis fa miliares magis. Quare ſi iã quaſi in tabella,cōmoderati hominis naturales actiones depingãtur,licebit inde eorũ quoque qui intẽperati ſunt aut toto corpore, aut aliqua eius parte,functiones intẽperiei proportione reſpondentes cōiectare. non enim cōmentationis breuitas,vt omnes ſigillatim excutiamus, patitur . Proinde mente mihi cōcipe hominẽ temperie victúque moderatum,moderatè temperatã regionem incolentem, ætate florentem:huic ſi nihil externum infeſtat,appeteñtiæ,& naturales omnes actiones probæ erunt, ſomni, & inter dormiendum decubitus boni,concoctiones item; & quæ eas inſequuntur excretiones rectè fient : quinetiam ſinceræ erunt ſenſuum inſtrumentorum functiones,& præ cæteris,quæ magis generis locũ tenent,principes,& denique volũtariæ,quæque ab electione pẽdẽt motiones, integræ erunt. Qui diſſimiles huic nacti ſunt temperies,ſimiles quoque habent affectus,ac tanto deteriores,quanto ab hoc, corporum, ætatum, locorum, & victuum,ac anni temporum temperies magis diſtãt. Atque appetẽtiæ abſurdæ, prauæque naturalium facultatum functiones,tumultuoſi,nec ſibi conſtãtes,neque ſtabiles ſomni, cubãdi rationes inſuetæ,coctionum errata,varii excretorum colores & conſiſtentiæ , ſpiritus animalis non ſatis firmæ actiones: hæc omnia aut impa ctam alicui membro intẽperiem, vt ob eam talis ſit affectus, taliſque actio,aut breui impendere corpori noxam denuntiant,pro ratione nimirum detrimenti functionis totum gubernantis naturæ. His(veluti antea docuimus)temperamẽta,anni tempora, regiones, ætates, victus ratio,& quæ extrinſecùs occurſant, quibus ſigillatim recenſendis nunc non eſt locus,& opitulantur, & aduerſantur. Illud tantùm in præſentia ſcire licet,quòd quicquid vnicuique ſecundum naturam euenit , in illo etiam delinquet. Cæterùm primùm dicendum videtur quibus indiciis affligentes morbi diſcernantur, deinde ipſi quoque morbi explicandi,ac quæ viuendi formula ac diæta ipſis accommodata ſit. nam ſi hac ſerie connectatur tractatio , quidnam ſit ipſorum quodque melius ſecurùiſque diſcemus.

DE PRAECIPVIS HOMINIS FVNCTIONIBVS,

CAP. V.

QVum tres ſint in corpore magni momenti facultates,nempe vitalis,& calor inſitus , adhæc princeps ſentiénſque & mouens,& demum nutriens, alterans,& augẽs, ſingulæ ſuam adeptæ ſunt ſedem. Harum prima cor arteriámque obtinet,per quæ tanquã canales quoſdã,innatus vitaliſque calor in vniuerſum animalis corpus deducitur:altera ab hac tenet cerebrum , ſpinalem medullam,neruóſque qui inde exoriuntur, ac per quos principes actiones,ſenſúſque omnis ac motio voluntaria obitur. Tertia atque harum vltima ineſt iecinori ac venis,per quas ſanguificatio ac nutritio perficitur.

DE NATVRALIBVS FACVLTATIBVS,

CAP. VI.

ATque hæ in vniuerſum, & reliquæ partes inſtrumẽtales ac diſſimilares, præterea ſimilares quoq;, naturalibus facultatibus gubernantur, attractrice inquã, retentrice,alteratrice, & excretrice. Vnumquodque enim ſimplex primũmq; mẽbrum, ab eo quod diſtribu-

tum eſt alimento, ſibi familiare attrahens, retinet pri- A
mùm, deinde alterat, quódq; ex eiuſmodi nutrimento ſibi accõmodatũ eſt ac idoneũ apponit: quòd verò alienum eſt veluti repudiatũ excernit: atq; ita quod appoſitũ fuit antea iã agglutinatur, ac progreſſu tẽporis aſſimilatur, ceditque in mẽbri propriũ tum augmẽtũ tum nutrimentũ. Verùm quum tot ſint nos gubernãtes facultates, quot putas ab iis cõmitti errores prout ipſarũ quæque delinquit? Quum modo perperã ſuo fungitur officio, ingruente intẽperie quapiã: modo ob qualitatẽ humorum auctã, aut immoderatã quantitatem defatigetur: vel quum prima ipſarũ facultas, è qua hæ pẽdent, B
ob vitium aliquod naturale, caſumve qui vitari nequit, agere iam deſiſtat. Atque hæc (vt diximus) ſunt omnibus membris vitia functionéſque cõmunes, ſolùm patientium locorum præſtantia ac nobilitate inter ſe diſtinctæ.

DE VNIVSCVIVSQVE PARTIS INSTRVmentalis peculiaribus affectibus, CAP. VII.

Peculiaria vniuſcuiuſque ſunt, cordis primùm, frigora & calores, quæ primario vitio illi cõtingunt, tum C
qui ob aliorum membrorum antea laborantium affectum quempiam, habitus affectionéſque accedunt: cuiuſmodi ſunt animi deiectiones, motus ratione carentes, palpitationes, ſyncopæ, & quodcunque primùm eo refertur. Cerebri verò & ſpinalis medullæ, & neruorum qui inde progignuntur vitia ſunt, nihil aut ægrè ſentire, delirium, morbus comitialis, melancholia, phrenitis, lethargus, vigilia, detẽtio, ſopor, (illa Græcis κατάληψις, hic κῶμα nuncupatur,) nihil aut difficulter moueri, conuulſio, tumor, neruorum diſtenſio, eorundémque D
reſolutio, ac ſiquid eſt eiuſmodi. Iecinoris porro & venarum quæ ex eo exoriuntur, ſunt coctionis & ſanguificationis quæ tum in ipſo, tum venoſo genere obeũtur, fruſtratæ actiones, quæ varia morborum genera procreant, ſic cibi qui prima ſua coctione fruſtrantur, variique qui circa illos committũtur errores, morborum ſpecies inferunt, qui facilè numerari nequeunt. Horum autem quiſque ſuis ſignis deprehenditur.

QVOMODO VNVSQVISQVE MEMBRORVM officialium affectus diſcernatur, CAP. VIII. E

Vitia quæ in cerebro, ſpinali medulla, neruiſq; inde propagatis inſident, commercia actionéſque tum ſenſuum, tum motuum patefaciunt: ſic cordis affectus, vitalibus facultatibus (quas ζωώδεις appellant) ac pulſuũ differentiis diſtinguntur. Iecur item venoſũmque genus infeſtantia, ea quæ per vrinas deferuntur denunciant. Quæ verò vomitu aut aluo ducuntur, ea quæ & os ventriculi, & ipſum adeo ventriculum ac inteſtina ad hærentia malè habent, indicare ſolent. Eodem pacto quæ thoracem affligunt, iis quæ tuſſi redduntur, necnõ F
reſpirationis generibus innoteſcũt. Veruntamen ſcire licet vnumquodque membrum quocũque tandem vitio inficiatur, & potiſſimũ ſi inſignis fuerit affectio, ſedéſque laborãs princeps, vnà ſecum quodque aut loco aut præſtantia proximum alterans & cõmutans, in perniciem rapit. nã quum conſpirabilia cuncta ſint & compatiẽtia, à ſe mutuò afficiuntur & mutãtur. Verùm quũ ſingula ſibi propriis (vt diximus) pateſiant indiciis, & alia præterea ſint, quæ vbi increuerunt vitia, atteſtẽtur: vbi primùm de peculiaribus cuiuſque notis egerimus, G
de affectu quoque quem conſenſus excitat, vt nequa in noſtra hac commentatione confuſio oboriatur, pertractabimus.

DE PVLSVVM EXAMINE EORVMQVE Agnitione, CAP. IX.

Qvare quum omnium præſtantiſſima, maximéque ad vitam tuendã neceſſaria ſit quæ è corde promanat facultas, non iniuria de ea primùm diſſerendum nobis eſſe videtur, quò vitalis roboris modos, qui plurimũ tum ad dignotionẽ, tum ad inhærentiũ vitiorũ prænotionẽ cõferent, ſcire poſſimus. Dehinc de reliquis quoque agemus. Itaq; quũ pulſus motio primũ cordis affectus, deinde eũ qui à partibus hinc inde collocatis ad ipſum pertingunt, prodat, antea in hoc ſtudendũ eſt, vt pulſuũ motus, atq; ita poſt hos eorũ diſcrimina agnoſcere diſcamus. Quũ ergo nihil aliud ſit pulſus natura, niſi arteriæ dilatatio contractióque, & quæ intercedit quies media: quúmq; dilatatio (ita διαστολὴν vocamus) ſit motus ab internis foras, quo externus aer attrahatur, & inſitũ calorẽ nutriat refrigerétque: cõtractio verò (quæ συστολὴ nuncupatur) motus ab externis intro, vt fuliginoſa, quǽq; ſuperuacanea ſunt vitalis ſpiritus excremẽtã propellãtur: diligenter hæ motiones tibi ſunt inſpectãdæ, & earũ velocitates, itẽ interuallorum diſcrimina, ipſorúmque tẽpora, præterea pulſationũ vehemẽtiæ, & arteriæ cõſiſtẽtia, inſuper quies quæ inter cõtractionis terminum & dilatationis principiũ interuenit, ac ipſius tempora, quantúmque hæc inter ſe mutuò diſtãt, inuenienda. Hinc nanque omnia haud difficulter patebunt. Quòd ſi nihil externum aut internum moleſtiam facit, nec quicquam nota dignæ alterationis pulſui adferre poteſt, commoderatum cum in magnitudine & vehementia, vt non facilè tactui cedat, nec durus ſit, atque in ſubſequentibus motibus æqualem reperies.

Si aliquid fuerit quod infeſtat, ipſe quoque eueſtigio immutabitur. Aucto nanque calore, niſi arteriæ duritiem renitatur, primùm pulſus in magnitudinem excreſcit: deinde ſi nec in ea quidem vſus acquieuerit, additur magnitudini celeritas. Quòd ſi ob caloris abundantiam, etiamnum præterea aliud deſiderauerit, prædictis accedit, potiſſimum ſiqua adfuerit arteriæ durities, ob quam magnitudo vſui non ſatiſfaciat. Quòd ſi frigus increuerit, contrà efficit: ac primùm rarus eſſe incipit, deinde tardus, ac poſtremò ſit paruus. Porro ſiccitas aut humiditas ſi moram traxerint, illa duram, hæc humidam madidámque arteriæ tunicã efficit: verùm a ctionis qualitatibus complicatæ, conſimiles quoque pulſus facient.

Quòd ſi ſubſequentes pulſus, æquabili motu cieantur, nihil præterea noui denũtiatur: ſin alter motus paulo plus minúſve tẽporis intermiſerit, vt ceſſationis tempus duobus inſequentibus motibus ſit æquale, nunquã quenquam ſeruatum iri conſpicies, præcipuè ſi æger ætate vigeat. Senes nanque interdum fortaſſis euadant, quòd innatus eorum calor ob paucitatem omnia languidiuſculè ſua munia præſtet. Quòd ſi inter ſubſequentes æqualéſque motiones nonnulli interciderint, multo ſunt mitiores, quòd ad malitiam ſpectat, atque intermittentibus meliores habendi ſunt. Nam etſi aliquem vſus defectum ſuppleri denotẽt, nihilominus facultatis robur præ ſe ferunt. Porro quo pulſus ablatio, (ἀσφυξίαν Græci nuncupant) intermittẽtibus eſt deterior, eo his inferiores, ſi malitiã conſideres, ſunt intercidentes. Denique qui ex multis pulſuum generibus variam inæqualitatem efficiunt pro ipſorum exceſſu, ita à commoderato abſceſſiſſe connotant. Verùm ne nimium obſcura noſtra reddatur oratio, vbi vnumquẽq; pulſum finierimus, tibi cordis facultatem quænã inde colligitur, caloris item incrementum ac decrementum, & ſiqua in prĩcipuis partib[9] obſtructio inflãmatióque viget, & quòd humorum coctiones ac multitudo præpollere exiſtimantur, demonſtrabimus. Proinde quum nihil aliud ſit pulſus (velut dictum fuit) quàm arteriarũ motus, is quo ab internis foras cietur, dilatatio, & quo ab externis intro fertur, contractio nũcupatur. Vſus autem dilatationis eſt, vt ad caloris portionem externus aer ob eius cõtemperationem attrahatur: cõtractionis verò, vt fuliginoſa fumidáq; excrementa protrudãtur. Si vſus plurimum vrget, magnus primùm, deinde velox quoque pulſus efficitur, & magnitudo quidem dilatationis in tres pulſuum dimenſiones, nempe longitudinem, altitudinem & latitudinem excreſcit: celeritas verò vbi adeſt, dilatatio ab externis intro, & contractio ab internis extra, exiguo temporis interuallo remeant: contrà accidit vbi paruus eſt & tardus. Nam paruitas H
appellatur, vbi à commoderato tribus dimenſionibus recedit: & tarditas, quãdo poſt lõgum tẽporis ſpatium arteriæ motus reſtituitur. Durum porro eum qui inter pulſandum, tactum veluti comprimit, nuncupamus: & mollẽ, qui ceu humidus & leuis tactui occurrit. Vehemens autẽ eſt, qui cum placido tactu, iniectis digitis

A obnititur:contrà languidus dicitur, qui tangentibus digitis facilè cedit. Sic quoque densum eum qui frequentibus motibus,& rarum,qui lōgo pòst tempore cietur, vocamus. Cæterùm eū qui duobus aut tribus pluribúsue pulsuum speciebus constat, inæqualē nominamus: eiusmodi porro inæqualitas interdum in vno pulsu, & aliquādo in plurib⁹ cōsistit. In vno pulsu inæqualitas nūcupatur, quādo quatuor immissis digitis pulsum apprehēdimus,& vnoquoque digito variè eum moueri persentimus. Interdum pulsum alio motu cieri duo digiti, B alio reliqui duo sentiunt:& rursus alius vno,atque alius reliquis tribus sentitur. Adhæc aliàs in simplici impræmeditatáque digitorū impositione,arteriā his tardius, illis velocius, & illis densius, his rarius moueri sentias: sic nonnullis magis, aliis minus dilatari, vt aliquibus hæc,verbi gratia,pars durior, & quibusdam alia mollior persentitur. Atque hæc in vna totius arteriæ corporis dilatatione,aut cum ordine, aut citra ordinem fieri videntur. Nam si insequentes motiones eodem modo ciētur,ordo appellari poterit: sin alio atque alio modo C ferūtur,inordinatio & ἀταξία appellabitur. Porro quēadmodū hæc in vnico pulsu fit inæqualitas, ita & in accumulata inæqualitate(quam συστηματικὴν appellant)fieri differentia conspicitur: nam nonnunquam maior aut minor apparet, aliquādo velocius aut tardius ferri,aut aliter cieri videtur,prout in speciebus pulsuum ordinē quendam seruauerit,aut citra ordinem moueatur. Vehemēs pulsus, roboris caloris innati,vitalísque facultatis inseparabile est indicium, secundus post hunc velox est,at magnus non perpetuò. Qui his sunt contrarii, D langorem imbecillitatémque vitalis firmitudinis connotant. Itaque hinc intelligas, si inæquales sunt pulsus, quid portendant: nam vbi magni,aut vehementes, aut veloces præualuerint,facultatem vitalem etiamnū validam esse:sin contrà tardi,parui,& languidi,exolutam dicito:atque ita coniectare licebit quisnam morbi euētus sit expectandus. Porro quòd præstātiorum partium obstructiones faciant pulsus inæquales, excretiones illarum quæ eiusmodi restituunt (siquidem facultas superior euaserit), satis declarant. At verò ordo inordinationi præstat, potissimum si meliores pulsus sunt su- E periores: sin succumbunt, inordinatio quàm ordo potior est. Nam ordo naturæ in illo pulsus genere moram quandam ac durationem significat, eo quòd humor peccans in parte, quæcunque tandem illa sit, impactus fixúsque hæreat: at inordinatio infestantium humorum, errorem facultatísque pugnam indicat, atque idcirco præstat facultatem non admittere pulsus deteriores:si nanque admisisse videbitur,necesse est ægrum perire. Cæterùm duri pulsus, quū corporis arteriæ sint peculiares,interdum siccitatem externā, aliquando in- F ternam comitātur, velut in hecticis ac marasmaticis febribus, & potissimum neruosarum partium inflammationibus,ac febribus squalidis,& vehementibus naturæ pugnis vsuuenit. Et quemadmodum dilatationis celeritas ac magnitudo vsum arguit,ita idē in contractione est inspectandum: nam si hæc in magnitudinem ac celeritatem increuerit,suum vsum denuntiat, nempe putrium humorum copiam, atque ex eis fuliginosorū excremētorum collectionem. Discernes autem,an alia ali- G qua sit in dilatatione magnitudinis celeritatisq; causa, nécne, si motus,atque in motibus dilatationis tēpora, cum temporibus quæ in contractionis quietibus apparent,comparaueris. Hinc ergo occasiones,humorum coctiones & cruditates, quǽque ex his iudicia sint expectāda,scire poteris. Atque in accessionum significationibus(quas ἐπισημασίας Græci nuncupant)contractiones in magnitudinem ac celeritatem potius quàm dilatationes excrescunt:quòd quæ in contractionibus agit facultas expultrix vrgeat,quò nimirum id quod fuligino- H sum inutiléque in imo corpore fouetur,protrudat propellátque:qua de re minores quoque tardioréstue pulsus hic in dilatationibus reperiuntur, quòd nondū vsus accelerare cogatur. Verùm vbi fumidum fuliginosúmque excrementum difflatum fuerit, & insitus ac naturalis calor est succensus,vrgente iam vsu,dilatatio succisa,ac quasi mutilata contractionis celeritate, magnitudinem velocitatémque asciscit. Quinetiam iudicia quæ eo tempore succedere solent, securiora sunt: attamen siquæ tunc fieri incipiunt, & contractio plus temporis quàm dilatatio occupare videtur,imperfecta esse, ac vtplurimum in morbis recidiuas minari solēt,quòd semicocta quædam materia etiamnum intus succendatur. Quòd siquando vndosum,& vermiculantem,& formicantem,& conuulsorium,& vibratum, & bis pulsantem,& caprizantem pulsum nominare audieris,horū quoque causas ac dignotiones hinc perdisce. Vndosus ergo ab humida mollique arteria oritur, vnà cum facultate mediocriter fatiscēte: reperitur autem in humidis pituitosísque affectibus,puta lethargo, febribus quotidianis, intercutis aquæ ea specie quam ἀνὰ σάρκα appellant,maximè si ea ab inflammatione, aut visceris alicuius scirrho ortum non duxerit. Quòd si maiorem firmitudinem, & præterea altitudinem arteriæ habuerint,iamiam adfore sudores prænuntiant: idque præcipuè si coctionis notas præiuisse conspexeris. Porro dictus est vndosus,(& Græcis κυματώδης)quòd quasdā vndarum circumscriptiones in cōtractionibus efficiat:sic & vermiculās,(siue σκωληκίζων vocatur)propterea quòd contractiones veluti vndosas,breuiores moliatur, motúmque vermiculi cuiusdā imitetur: hic ex arteriæ mollicie,facultatísque sátis insigni imbecillitate progignitur. Accidit autem in copiosis euacuationibus, sanguinis aluique profluuiis,choleris,hæmorrhoidibus, fluxu muliebri nominato,prauis sudoribus,quin & iis quibus ob nimium humorem pulmo computruit,nisi adsit inflammatio quæ arteriam induret. Appellant autem formicantem,quòd eum ex animalis paruitate densitatémq;,ac quæ adesse videtur celeritate, talē cōiiciāt. Cæterùm quo vndoso vermiculās,eo est vermiculāte formicās deterior,vt qui extremā vitalis roboris infirmitatē cōnotet. Cōulsiu⁹ verò (siue σπασμώδης qui vocatur)pulsus,intēsis sēsimq; motis fidib⁹ similis est,quòd arteriæ ad suos fines quasi cōuellātur. Euenit in vitiis neruos distēdētibus, neruearúmq; partiū inflāmationib⁹: est hic quoque durus, ac ob duritiem haudquaquam magnus, verùm celer & densus, præcipuè quantum vsus postulat. Porro vibratus (vel κλονώδης),quem etiam turbulētū quidam nominant, fieri solet quando valida est facultas,& vsus vrget. Cæterùm non cedit ob duritiem arteria, atque vsus aut caloris abundantiam sequitur,vel quòd spiritus animalis absumitur,augetur. Non parent facilè instrumēta vbi obstructiones, & compressiones, aut durities præcesserunt: atque durities fit quū instrumenta inflāmantur,vel indurantur, hoc est scirrho infestantur,aut intenduntur. Bis autē pulsans(quē δίκροτον appellant)cum impetu quodam concitatur, breuiúsque mouetur, deinde substitit, atque ita demum reliquum motionis absoluit. ita enim in vna dilatatione pulsari debet tactus, vt vibratus nihil eo amplius habeat, nisi quòd palpitent membra & vndique concutiantur. Veruntamen caprizans,etsi quum bis feriente hoc habeat cōmune,quòd bis pulset,attamen haudquaquā ab eadē efficitur causa, quòd in eo neque sit instrumentorum durities, neque intemperies aliqua fatiget: verùm fit, quum facultas,quod quidem in se est, suum tuetur robur,sed arteria ob copiam, aut compressionem,aut instrumentorum obstructionem à motu inhibetur: tunc enim quies dilatationē intercipit. Quare vires suas colligens, secundum ictum multo efficit vehementiorem, ceu saltus caprarum imitata, quæ simul atque à motu quieuisse videntur, denuo longè vehementiori saltu quàm antea subsiliunt. Cæterùm decurtati (μείουρος Græci vocant)qui vel ex ipso nomine cognosci possunt,quo propius ad suum terminū accedunt, minores visuntur: quòd videlicet facultas arterias æquali robore dilatare amplius nequeat, vt inde vires facultatis aut intemperie quapiam, aut infestantium humorum multitudine obrutas esse deprehendas. Porro id perpetuò meminisse oportet,pulsum semper vehementem esse,quum robur vitale validum est: langor contrà, facultatis imbecillitatem arguit: nam quæ extrinsecus facultatem gra-

uant intercipiúntque, ea tum in fingulis pulfibus, tum
in inæqualitatibus vocatis accumulatis, quo minus ve-
hemens pulfus fe prodat, non ita multum interpellare
poffunt: etfi in omnibus motibus eūdem tenere tenorē
haudquaquam videatur, nifi fiquādo facultas ob mul
titudinem,craffitiem, infignémve obftructionem,affe-
ctum excipiens,imbecilla iam euaferit, totúmque pul-
fum in langorem commutauerit. Tunc enim,ceu fati-
fcente facultate,nihil aliud quàm mors eft expectanda.
Siquidem pulfus vehementia, validæ facultatis fignum
eft infeparabile. Atque langor femper malus eft,vt cō-
trà vehementia nunquam non bona: langorem excipit
tarditas,& hanc paruitas,quibus poftrema fuccedit ra-
ritas: hæ fi plurimum increfcunt, minus bonæ funt. Mi-
nus quoque quàm vehementia commendantur,vbi in-
crementum ceperint,primùm celeritas,deinde magni-
tudo,nifi cum morbofo humore coniuncta fuerit. Cæ-
terùm ne quò in dignotione pulfuúmque examine, ob
ætates,temperamenta,cōfuetudinem aliquam, aliáque
quæ fecundum naturam occurrere poffunt, impingas,
ex his etiam ea quæ in pulfuum confideratione vfui
fore puto, tibi annectam. Scire licet mares fœminis
multo maiorē & vehementiorem, nonnihílque tardio-
rem,ac fatis rarum pulfum obtinere,fi victus ratio vni-
cuique fexui accōmodata ac opportuna feruetur: nam
quum viri magis fe exerceant, fintque præterea natura
calidiores, atque idcirco robuftiores, æquum eft, vt ob
vfum pulfus in magnitudinē, & ob robur in vehemēti-
am excrefcant. Fœminis verò quum frigidiores fint, &
domi alioqui defideant, vfum par eft exolutum effe, &
roboris tenorem laxatum effe, vt ob id à vehemētia &
magnitudine dilabantur. Verùm quoniam plufquā v-
fus poftulat,magnitudini eorum deeffe videtur,celeri-
tas denfitáfque fubftituitur. Porro eorum qui natura
funt calidiores,maiores, velociores,multóque denfio-
res pulfus effe reperies, non tamen longè vehemen-
tiores:nam fi illa augerentur,vfum quempiam ac vrgē-
tem vehementiam haberent, neque verifimile effet a-
deo increuiffe, vt vnà cum calore facultas quoque ad-
aucta non effet, fed ex humoribus temperamentífque
commoderatis conftaret. Cæterùm gracilibus longè ma
ior,& tardior multo, fed paulo vehementior eft pulfus.
Nam quum carnis moles arteriam non obfepiat,ipfa in
magnitudinem fe attollit, manifeftiórque tactui occur
rit. Quúmque vfus hic acquiefcat, aliquid de eius den-
fitate aufertur:verùm eo pulfus videtur effe vehemen-
tior, quo arteria tactui magis nuda obiicitur. Ita pueri
& adolefcentis pulfus celerrimus eft, fenis verò eo tar-
dior,reliquæ ætates mediæ intercedūt. Verùm fenex à
puero in raritate magis quàm celeritate diffidet. Quod
verò ad vehementiam ac magnitudinem attinet, maxi
mus eft præ cæteris ætatibus florentium pulfus,quo fe-
num languidior eft,& puerorum,medium inter eos lo-
cum obtinet. Cæterùm quoniam caufæ ob quas pulfus
alteratur, explicatæ funt, noftique quid de hominū æ-
tatibus fit iudicandum,æquum eft vt hinc coniecturam
faciens,caufas quoque ipforum inuenias. Porro quod
ad anni tempora fpectat,vere pulfus maximi funt & ve
hementiffimi, fed celeritate ac denfitate moderati: ta-
les funt & autumno medio. Vbi iam appetit æftas,lan-
guidi,& celeres, & denfi euadunt: at autumno progre-
diente,omnia,magnitudo, vehemētia,celeritas,denfi-
tas imminuuntur, adeo vt hyeme accedente, in parui-
tatem,langorem,tarditatem,& raritatem fint commu-
tati. Verùm quoniam quo pacto anni quoque tempora
temperamentorum mutationibus nos alterent nouifti,
te pulfuum etiam caufas pro earum ratione inueftiga-
re decet, quum antea quid pulfus mutare poffit, fatis
explicauerimus. Quare inde fumpta occafione,ipfe tuā
mentem non ingrato exercitio excolas. Sunt & fo-
mni,fiquid aliud, fecundum naturam, commutántque
etiam hi pulfus, atque initio quidem minores, langui-
diores,& rariores fiunt,quandoquidem calor intro ab-
fcedit,& facultas grauatur, natiuúfque calor ciborum
copia marcefcere videtur: verùm temporis progreffu
tarditatem raritatémque intendunt,potiffimum quum

A cibus confectus eft: & poftremò maiores vehementio-
réfque euadunt. Nam quòd iam animal fit nutritum,&
calor cibum elaborarit, vires quidem facultas fumpfit,
& calor vtcunque auctus eft: fed quòd vfus non ita mul
tum premat,quódque etiamnum contractio ad interio
ra magis feftinet, quò ex confecto alimento fuperflua
propellat,tarditas raritáfque dilatationis increuiffe vi-
detur:attamen temporis fpatio, fomni ad langorē pul-
fus iterum conuertunt:idque non iniuria: nam quoniā
diuturnius ad interna caloris profugium, cordis robur
B fuffocare confueuit,nō eft à ratione alienum, vt quum
quifpiam fomnum protraxerit, diutiúfque quàm dece-
bat dormierit,cordis quoque vis exoluatur. Verùm eo-
rum qui expergifcuntur à fomno,ftatim magni, vehe-
mentes,celeres, denfi,& cum robore quodam coniun-
cti funt pulfus: at paulo pòft commoderati euadunt. Nā
in repentinis mutationibus æquum eft ita vfuuenire,vt
quum multus intus calor fit accenfus, multúfque dum
cibus, fpiritúfque vafa permeat, vapor collectus, quos
in violentis ac confertis motibus facilè explodi non i-
C gnoramus:quúmque his omnibus de caufis calor auge-
atur,& facultas confirmetur, eiufmodi,dum excitamur
& expergifcimur,pulfus fiunt,taléfque nonnihil perdu-
rant,ac poftea ad commoderationem quandam, & fta-
tum natiuū redeunt. Exercitia quandiu moderata funt,
magnos,vehementes,celeres, & denfos pulfus excitāt:
at fi modum exceflerint, vt multa fint fupráque labo-
rantis vires, paruos,languidos,celeres, & fummè den-
fos efficiunt. Siquidē ob illa quum fpiritus abfumitur,
ac calor increfcit, magni funt & celeres, habéntq; quū
D facultas excitetur,cum vehementia denfitatem:hæc ve
rò, ob plurimam caloris diffipationē,facultatífque ex-
folutionē,pulfus paruos languidófque procreant. Por-
ro balnea,calida fi fuerint commoderata,magnos,cele-
les,denfos,& paulò vehementiores:fin autem immode
rata,paruos, languidos, ac nonnihil veloces,denfófque
gignunt:at fi hîc non quieuerint,exigui,languidi,tardi
& rari fiunt. Frigida verò extemplo exiguos, languidio
res,tardos & raros: verùm poftea ftuporem frigúfque
inferentia,paruos,exiguos,& tardos:at excalfacta ac ro
E borantia,magnos,vehementes,fed celeritate vehemen
tiáque commoderatos generant. Cæterùm cibi multi,
adeo vt facultati oneri fint, inæquales inordinatófque
pulfus: commoderati, magnos,vehementes,veloces &
denfos,pauciores quàm vt fint nutriendo fatis,commo
deratis fimiles pulfus progignunt: verùm breuior eft
mutatio, ac minore tempore perficitur. Vinum verò,
quod ad alia pertinet, nō fecus quàm cibi pulfus immu
tat: verùm hoc differt, quòd eueftigiò nutriat,ipfúmq;
antè nutricatione quàm cibi defungatur: adhæc celeri-
F tatem magnitudinémque potius quàm vehementiam
& denfitatem adauget: nam propemodum quo cibus
moderatus pulfibus vehementiores ac perdurantiores
vires præbet, eo vinum in magnitudinem magis illos
attollit. In voluptate magnus eft,rarus,tardúfque pul-
fus,non tamen excellit vehementia. Calor enim in vni-
uerfum corpus diffunditur, motúfque eius foras præua
let, quemadmodum mœrentibus intro:mœroris porro
paruus,tardus,rarúfque eft pulfus. Quòd fi motus eft
recens vehemênfque,velox eft,inordinatus,inæqualif-
G que:fin vetuftus eft,erit qualis in mœrore. Dolor vehe-
mens in partibus præcipuis fi incipit,maiorē,vehemē-
tiorem,velociorem, denfiorémque pulfum efficit: au-
ctus verò ita vt robori vitali incommodet,minorē,lan-
guidiorem,celerem ac denfum excitat. Quòd fi faculta
tem labefactet,in lāguorem,paruitatem,celeritatífque
falfam quandam fpeciem,atque immodicam denfitatē
commutatur. Porro omni inflāmationi communis eft
veluti ferrinus,vt alia arteriæ pars dilatari,alia verò mi
nimè videatur,quòd videlicet arteria durior effe appa-
H reat: habet hinc etiam vibrati quippiam, & velox den-
fúfque eft, non tamen femper magnus. Quum incipit,
maior eft naturali,& vehementior,& velocior, ac den-
fior:at vbi iam increuit, omnia quoque hæc adaugen-
tur,& durior palam ac vibratus magis eft. Vbi verò vi-
get, durior quidem & vibratior eft, non tamen denfior

& velox. Quòd si diutius perdurauerit, ac iam plurimũ indurauerit, vt scirrhum referat, præter prædictos, gracilitas densitásque accedit. Talísque pulsus est, quũ inflammatio totum animal prehẽdit, ob magnitudinem, partisque quam obsidet præstantiam. Cæterùm prædictorum quisque intenditur remittitúrque, iuxta inflammationis magnitudinem, atque ipsius inflammatæ partis naturam: nanque partes magis nerueæ, duriores minorésque, ac ferrinos potius excitãt pulsus, cõtrà quàm venosæ arteriosǽque, in quibus tamen maior est qui est in arterioso magis genere, faciléq; inæqualis & inordinatus efficitur. Itaque iam liquidò constare potest quisnam sit pulsus, quum iecur, aut lien, vel renes, & vesica, aut colum, & ventriculus inflammatione laborat: item quis sit pleuriticorum, aut peripneumonicorum, & omnium in vniuersum partium inflammatarum quas febris comitatur. Quinetiam partes magis sensatæ, pulsus ob dolorem commutant: quæ verò minus habent sensus, pro solius affectus ratione pulsum variant. Cæterùm quoniam iam methodum de pulsibus quambreuissimè fieri potuit explicauim⁹, (poteris enim quæ desũt, quæ tua est ingenii perspicacitas, pro eo quem in hac speculatione parasti, habitu, ex iam dictis contueri ac substituere) opportunum erit, vt tractationem de vrinis, quæ non leuem adferet vtilitatem, aggrediamur.

DE IIS QVAE AB VRINIS SIGNIFICANTVR, CAP. X.

QVoniam demonstratum fuit iecur esse sanguificationis instrumentum, ex quo ceu fonte venosum genus, non secus quàm canales quidam, per totum animal sanguinem partitur, defértque, adhæc quum vrina sit sanguinis colamẽ, iure optimo illius coctiones & cruditates, defectum & excessum, intemperies & humorũ exuberantias, putredines & corruptiones, ac quicquid in iecinore venosóque genere suboriri potest, inde deprehendas: sic & illa quæ aliquid cum eo commune habent, ex illa innotescunt. Nam queadmodum arteriarum motus, cordis affectus primò, deinde aliorum mẽbrorũ, à quibus etiam cor afficitur, indicant: (haudquaquã enim arteriæ mutarentur, nisi cor antea fuisset immutatum) ita vrinæ quoque, iecinoris, venarúmque affectus, ac eorum coctiones primùm significant: verùm ob communionem ac consensum plurima aliarum partium instrumentalium vitia aperiunt, priuatim tamen iecinoris affectus indicant, de quo primo loco disserendum est.

DE IECINORIS AFFECTIBVS, CAP. XI.

PRima, aliísque communia vitia iecinoris sunt, intẽperies ab irruentibus humoribus, meatuum obstructio, inflatio, inflammatio, & cum inflammatione perquam noxius scirrhus: peculiaria verò sunt, arquatus, & siquid aliud circa vesicam felleam infestat, quemadmodum fluxus hepaticus quã ἡπατῖτιν, & vulgò δυσεντερίαν ἡπατῖτιν vocant, adhæc Diabetes qui εἰς οὖρα διάῤῥοια quoque (quasi dicas profluuiũ per vrinas) nuncupatur, quãuis hoc vitium renibus cum iecinore commune sit. Iecinoris item refrigeratio imbecilliorem sanguificationem efficit, vnde habitus turgidi, prauique (nempe καχέκται) oriuntur. Præterea calor immodicus febres gignit, bilémq; eius exurit: quæ si sursum deorsúmve fertur, facilius æger liberatur, neque vllum in posterũ impendet periculum: sin in venas profluat, atque ad cutẽ vsque diffundatur, arquatus iam hoc vitium (& Græcis ἴκτερος) nuncupatur. Diiudicatur autẽ ac discernitur ex coctione præeunte: nanque si præcesserit coctio, vt plurimum ratione iudicii ea eueniunt: sin minus, aut humor sua copia opprimens grauánsque præpollet, aut bilis effusio imbecillitatem facultatis retentricis denuntiat. Quare siquidẽ adhuc facultas naturalis fuerit valida, spes est ægrum ab affectu iri liberatum: sin autem hæc quoque fuerit imbecillis, quidnam aliud quàm deterrima quæque expectare oportet? Attamẽ nonnullis, siquando eiusmodi humor, ab eo spectantem victus rationem, nimium increuerit, citra manifestam febrim arquatus oboritur. Verùm eum opportuna victus ratio facilè ac citra periculum emendat. Verumenimuero si iecur inflammatio exercuerit, & vitium conuexam eius partem occupauerit, siccas ferè excitat tussiculas, calórque copiosior, ac interdũ dolor persentitur: at si simam eius portionem inflammatio prehenderit, vomitus potius cietur, quo pituitæ quippiam cum bile primùm, deinde notatu etiam digna educitur. Sunt hi multo minus quàm illi siticulosi. Verùm si inflammatio in scirrhum degenerauerit, exigua salutis spes est, etsi statim mors non succedat: siquidem vbi iam iecur scirrhũ cõtraxit, vt valetudinẽ recipiat, lõgè omniũ naturæ difficillimũ est. Cæterùm vt à parte adeo præstanti quũ laborat, proba fiat sãguificatio, fieri nequit: quare relinquitur, vt quum aqueus imperfectúsque sanguis signatur, ab eiusmodi etiam distributo corpus nutriatur: quo fit vt aquæ intercutis id genus (quod ἀνὰ σάρκα nominant) excitetur, in quo sanguis hic prauus aqueúsque diducitur quidem in corpus, at non agglutinatur. Quare ab eiusmodi caũsa ineuitabilem aquam intercutem potius procreari arbitrandum est. Fiunt præterea non ignobiles iecinoris obstructiones ab humoribus eò cõfluentibus, meatúsque ob præcedentem siccitatem cõniuẽt. Vnde primùm cibus parcius quàm par est impertitur: verùm postea magnæ obstructiones in scirrhosum affectum viscus coniiciunt. Porro similibus vitiis lien quoque implicatur, sed minus quàm superiora onerant offẽdúntque laborantẽ, faciliúsque qui in eiusmodi inciderint affectus, euadunt. Cæterùm si eius noxæ plurimum creuerint, tunc iecur quod eregione illi opponitur, fit damni particeps, temporísque spatio ad ipsum etiam iecur periculum peruenit. Porro qualem in hepate creari arquatum diximus, talis etiã affecto liene oboritur, vbi eius humor in totum corpus diffunditur, verùm nigriore colore inficitur, carétque hic affectus proprio nomine. Qui hoc arquato corripiuntur, nonnulli in subpallidum, alii in viridem, quidam in liuidum aut nigriusculum colorem mutantur, pro humoris peccantis natura aut cõditione, & quiuis alii ab arquatis esse videntur. Ac si variis lienosis mentem adhibueris, rem ita se habere, vt narratur, comperies. Verùm de his hactenus: quare ad id quod antea instituerāmus reuertamur.

DE ALIMENTI DISPENSATIONE IN IECINORE & vrina commoderata, CAP. XII.

QVum iam iecur per venas quæ ad ventrem intestináque exporriguntur, quicquid in iis succi, boníque est attraxit, & veluti exuxit: altera rursus in eius cauis fit secretio, ac id quod leuius est & ceu florem, vesica quæ iecinoris gibbæ parti adhæret, quã felleam, (siue vt Græci dicunt, χοληδόχον) nominant, attrahit: quod verò fæculentum magis est, & ægrè exitum inuenire potest, liẽ ad se allicit colligitque. Reliquum demũ, quod purum iam est, & ad nutrimẽtum idoneum, etiamnum cum seroso hoc humore coniunctum, per caua iecinoris ad eius gibba defertur, seróque hoc vtitur, vt ceu viã sibi sternat, quãdoquidem sanguis quòd satis crassus stagnánsque sit, alia ratione per angustos vixque permeabiles meatus ac venas penetrare posse minimè videtur. Verùm vbi iam ad gibba peruenit, cauámque venam nactus, in ea quæ à Λ literæ similitudine λαμβδοειδὴς dicta est, quǽque haud ita procul abest, fuerit diductus, & renes serum ad se traxerint: alia eius portio deorsum, vt inferiores partes alat, alia ad cor diffunditur, indéque veluti ex altero fonte ad reliquas corporis tũ partes tum membra emanat. Non est igitur à ratione alienum quod ex humore qui cum sanguine diutius est conuersatus ac commoratus, plurima rescíscere liceat, non secus quàm si ex loco qui nobis cordi est, nuncius minimè mendax emitteretur. Quòd si etiam alter qui diutius quàm ille fuerit cunctatus, adueniat, post ipsam scilicet insequẽtem sanguinis mutationem, quam subsidentiã (Græci ὑπόστασιν) in vrinis appellare cõsueuimus, pauca admodum eorum quæ ad concoctionem pertinent, illum quidem qui diligentius nostra hæc scripta euoluerit, latêre poterũt. Quare à commoderata vrina, ceu regula quapiam, nostri instituti cursum tenẽtes, ita ad eam quæ à commoderata longius abest, & naturalis

eſt, progrediamur. Vrina igitur in homine vndiqua- A que commoderato præſtantiſſima, eſt ſubflaua, aut ſubrufa, conſiſtentia commoderata, quæ potus quantitati proportione reſpondet, cuique ſubſidentia alba, læuis, & æqualis eſt: hæc nobis contemplationis de vrinis norma proponatur. Cæterùm quoniam hæc definitio de quantitate, colore, conſiſtentia, & contentis agit, de horum vnoquoque latius etiam differendum eſt, ac primùm de coloribus.

DE COLORIBVS IN VRINIS AC DIGNOTIONE quæ inde habetur, B CAP. XIII.

QVũ vrinæ ob humores, humorũmq; cõplicationes, & differẽtes cõcoctiones multis variiſque colorib⁹ inficiantur, vnũ perpetuò eſt memoria tenẽdũ, ꝙ quæ propi⁹ ad naturalẽ acceſſerint, illæ quoq; ſecuriores ſint, quippe quæ ſalubres nõ ſolùm colores, verumetiã cõſiſtentiam, & contenta moderata comitantur. Nam ſi alioqui multum ab iis deſciuerint, ſolis fides coloribus non eſt adhibenda. Quæ à commoderato ad retuſum remiſſumque colorem abeunt, hæ pallidæ aut ſubpalli- C dæ erunt, charopæque, & candidæ, ceu aqueæ ac lacteæ. Atque hæ pro maioris minoriſque ratione, errorẽ in concoctione denotant: nam pallidæ à concoctione minus abeſſe indicant: ſubpallidæ magis, & poſt eas charopæ. at candidæ, & velut aqueæ, naturam humorum cõcoctioni manus propemodum non eſſe admolitam ſignificant. Fiunt autem hæ, quum frigus, aut ob temperamentum, aut victum, vel ætatem, frigidúmve morbum præualuerit. Nonnunquã tamẽ in phrenitide perniciofa, & morbo peſtifero, ac non contemnendis obſtructionibus, v- D rinæ quibuſdam candidæ apparent. Atque in aliis inficiens humor veluti ſupra natare, aliæ ceu percolatæ viſũtur, quas à crudioribus humoribus putribus ac nõdum ſecretis conflari cenſemus. Quæ diligentius animaduertenda ſunt, ne perinde tibi ac vulgo imponant, anſámque errandi præbeant. Porro vrinæ quæ à commoderato ad candorẽ recedũt, eiuſmodi ſunt, taléſque habent cauſas: quæ verò pluſculum tinguntur, primùm rufæ erũt & flauæ, deinde ſubrubræ & rubræ, poſtea vinoſæ & cæruleæ, adhæc virides & liuidæ, atque ita de- E mum nigræ. Et rufæ flauæque euadunt, ob mediocrem aliquam febrem, qualis eſt diaria, ob laſſitudinem, vigiliam, victum calidiorem, & quodcunque animo concipere potes, quod calorẽ mediocriter augere valet: ſubrubræ verò & rubræ, quidnam aliud quàm aut calorem iam eſſe, aut paulo pòſt fore, ob ſanguinis nondũ probè confecti multitudinem indicauerint? hinc ſanè ſynochas febres occaſiones ſibi arripere aſſerunt. Atqui vinoſæ, cæruleæ, & virides, ſanguinem iam ad aliud prauitatis humorum genus degeneraſſe commonſtrant: F quinetiam bilioſos putres humores vigere, qui multiformes ſunt, pallidi, flaui, glaſtei, præterea quidã & æruginoſi, porracei, rubri, ac nigri. Cæterùm nigri colores cæteris ſunt deteriores, frigúſque ingens, ſi liuidæ præceſſerunt vrinæ, ſignificant: nigreſcunt nihilominus etiam vrinæ ob maximum calorem, quum humores ſuperaſſantur: verùm hæ ab illis diſcernuntur, quòd has vinoſæ, cæruleæ, & virides præire ſolent. Quare quum ad ſummũ fere prauitatis peruenerunt, plerunque mortem portendũt. Siquidem eos ſolos qui diuturnis quar- G tanis aut melancholia correpti eſſent, in quibus nimirũ noxius humor iudicii ratione excerneretur, cum eiuſmodi vrinis ſeruatos eſſe memini, & virides, prauæ cuiuſdam corruptæque bilis exaſſationem innuunt. Denique quæ oleagino colore inficiuntur, oleique ſpeciem præ ſe ferunt, oleoſæque ſunt, vtplurimum in hecticarũ febrium principiis, quum iam pinguedo colliqueſcit, exiſtere ſolent. E quibus quæ olei colorem imaginémque referunt, pinguedinis iam incipientis liquari, notæ H ſunt: oleoſæ verò, eã liquatam eſſe indicant. Atque hæc de coloribus dixiſſe, prout breuibus perſtringi potuerunt, ſufficiat: ſequitur vt de fuſionis conſiſtentia agamus.

DE DIGNOTIONE EX VRINARVM CONSIſtentiis, CAP. XIIII.

QVemadmodum antea in aliis medium quoddã inter extrema collocauimus, ita hic quoque moderata conſiſtentia præponenda eſt: nanque admodum tenues fugiendæ ſunt, vt quæ ſummam cruditatem connotent, & valde craſſas, æquè malas arbitrari oportet: nam illæ naturam ob qualitatem aliquam ſimplicem pluſculum auctam, aut humorum quorundam quantitatem, concoctionẽ non eſſe aggreſſam indicant: hæ verò idipſum ob quantitatem potius quàm qualitatem euenire nunciant, atque idcirco ſplendent illæ, & perquam pellucẽt: at hæ perturbatæ ſunt turbidǽque. Cæterùm qui cum conſiſtentiis cõſpiciuntur colores, humores, & malitiam ipſorum quanta ſit edocebunt: nam minus malæ ſunt tenues cõſiſtentiæ, ſi colores propius ad ſubrufum & ſubflauum acceſſerint, ſic ex craſſioribus meliores illæ quæ tenuibus ſuccedunt, atque ex his quæ citò ſequeſtrantur ſubſidéntque præferendæ ſunt: nam quæ ab initio craſſæ ſunt, nec ſegregantur, peiores cenſentur, vtpote quæ plenitudinem, facultatiſque concoctricis imbecillitatem arguant. Et plurimum tenues conſiſtẽtiæ, conſentientibus interim coloribus, immodicam frigiditatem ſiccitatémque, & magnas obſtructiones, aut viſcerum ex intemperie quapiam debilitatem, vtplurimum ſignificãt. Indicant nihilo ſecius & calorem cum ſiccitate, ſi ei colores vnà cum conſiſtẽtiis permixti atteſtentur: atque idcirco vigiliæ potius & tenebricoſæ vertigines (quos σκοτοδίνας vocant), ciborũm faſtidia, & ſites, ac eiuſmodi quidam caſus inſequuntur. Porro crudæ, turbulentæ, craſſæque vrinæ, humores, quos colores oſtentant, vigere ſignificant: atque vtplurimum hîc ægros ſiti minimè infeſtari cernas. Verùm quũ plurimi vapores ob multitudinem ab humoribus attollantur, capitis grauitates doloréſque comitantur. Quinetiã hi non ſecus quàm illi cibos faſtidiunt, etſi non iiſdem de cauſis: nam quum illic ſiccitas dominetur, opus eſt vt ipſa perinde ac cibus ſiccus humectetur: at hîc poteſt humoribus qui præſentes & ad manum ſunt, perfrui. Cæterùm de fuſionis conſiſtentia breuitati ſtudẽtibus hactenus ſatis ſit: reliquum eſt, vt iam de contentis dicamus.

DE DIGNOTIONE EX CONTENTIS VRINArum, CAP. XV.

QVoniam candidum, læue, æqualéque ſedimentum ſanum, ac ſecũdũ naturam eſſe aſſeruimus: non iniuria quæ talia non ſunt, pro bonis minimè ſunt habenda: atq; eo ad deterius prolapſa quo magis ab eo quod ſecundum naturam cõmoderatúmque eſt, receſſerunt, quòd in colore, conſiſtentia, ſitu, æqualitate & læuitate conſiſtere ſolet. Verùm de ſubſidentium coloribus tractatio idem nos docebit quod etiam in fuſionibus demonſtrari aſſeuerabamus: ac tanto hos deteriores eſſe putato, quàm ii qui in fuſionibus viſuntur, quantò colores qui ſunt in ſedimentis ſecundum naturam, candidi magis conſpiciũtur. Cæterùm haud decet penitus ignorare, crudos quoſdam lentóſque, & qui ægrè incidi poſſunt humores, interdum in vrinis ſubſidere, & falſam quandam probi ſedimenti imaginem præbere. Verùm hi & alia ratione diiudicantur, & maximè quòd paulatim concoquantur & diſſoluãtur. At verò pallida ac rufa ſedimina, bilioſum quempiam humorẽ ſanguini admiſtum eſſe indicant: ſubrubra verò ac rubra, necnõ liuida, nigráque, quales etiam fuſionum proponebã colores, humorem ſanguineum vigere inſinuãt. Verumenimuero quæ eruum referunt (ὀροβοειδεῖς Græcis appellatæ) ſubſidentiæ, & furfureæ, & lamineæ, ac ſimilaceæ, carnium ſolidarúmque partium colliquationem oſtendũt. Quòd ſi vniuerſum corpus febres obſederint, totũ corpus liquari ſignificant: verùm ſi febris aliqua hectica defuerit, ſolos renes, ac veſicam malè affici commõſtrant: atque quum hi affectus incipiunt, ſubſidentiæ erui ſimiles apparẽt, vbi iam increuerũt furfureæ: quòd ſi in deterius prolabantur, ac iam ſolida attingant, lamineæ, ſimilaceǽque fiunt, quæ nimirum maiora craſſioráque fruſta habent: hæ ſanè peſſima ſemper ægrotantibus minitãtur. Itaque in vniuerſũ ſcire licet, craſſas ſubſidentias facultatem concoctricem nondũ præ-

pollere portendere, siue hoc ob propriam ipsorum imbecillitatem, siue crassitiem, humorúmve multitudinē eueniat: tenues verò dominantis iam facultatis notas esse. Sed nec illud latére decet, quòd iā matulæ fundus propria sit sedimenti naturalis sedes: si ad loca media supernáque magis abeat, sublimamenta quædam (quæ ἐναιωρήματα vocant), ac nubeculas (quas νεφέλας appellant), efficit, spiritu aliquo calidiori ea propellente, ac sursum protrudente. Proinde non ab re quispiam existimauerit caput aggrauari, & feriri: quòd spiritus id veluti commisceat, & humores qui viscera exagitant, pro positura subsidentiæ portione, sursum impellat. Verùm vbi causæ infestantes fuerint dissipatæ, ipsæ quoq; ad sua secundùm naturam loca reuertuntur. Cæterùm quæ ex crudis alienísque humoribus conflatur subsidētia, (appelletur enim hæc quoque cōmuni nomine subsidentia, vt Græcis ὑπόστασις) naturalibus, aut iis quæ his propinquæ sunt, subsidentiis loco opponitur. Siquidem quum fundum perinde ac priores & quæ secundū naturā sehabent, occupat, magnam concoctricis alteratricísque facultatis debilitatem denūtiat. Quòd si media sublimioráque matulæ petit, naturam concoctioni minimè admolitam esse cēsere oportet: eóque magis quò ceu nebula sublimior fertur: siquidem paulo pòst, si animum aduerteris, album tenuéque sedimentum iri fundo considere conspicies. Itaque ex omnibus modos cōctionúmque discrimina, quæ in coloribus fusionis, videlicet quæ in consistentiis, quinetiam quæ in ipsis sedimētis conspiciuntur, ratiocinatione colligere decet. Quare si teipsum gnauiter exercueris, vt ex eiusmodi coctionum humorúmque differentias inuenias, plurimum tibi ea methodus prodesse poterit, quò ex singulorum horum decrementis incrementísque, concoctricis facultatis actione accuratè perspecta, de præsētibus ac futuris iudiciū minimè temerarium feras. Cæterùm tractatio de vrinis hactenus sufficiat: nam si maiorem ac diligentius examinatam cognitionem desideras, poteris opus nostrum quod priuatim in septem libros distinximus, euoluere, omnémque de vrinis contemplationem perdiscere, non parum ad ægritudinum notitiā inde vtilitatis reportaturus: illic nanque vrinarum differentias ac dignotiones sigillatim exquisitè explicatas conspicies; causásque & prænotiones additas reperies. Namhîc, vt cōpendii ratio postulat, succisa tractatione, principia tantū ac argumenti capita proponūtur: quòd vel hæc prudētissimo viro & tibi adsimili satis esse persuadeamus. Verùm quādoquidem ad ipsum cerebrum delati sumus, age de eius functionibus, ac affectionibus quæ necessaria sunt tradamus: quòvbique oratio nostra absoluta integráque sit ac secura, quanuis alioqui cōmpendium distinctæ tractationi noceat.

DE CEREBRI DORSIQVE MEDVLLAE AFFEctibus, CAP. XVI.

Cerebrū itaque quum origo fónsque sit sensus ac motûs, neruorum processus motionésque non paucas progignit, & nunc oculis, nūc faciei vniuersæ ac linguæ motum aut sensum præbere videtur. Verùm quia fieri nō poterat, vt nerui adeo affectibus expositi, & quamlongissimè progressuri, citra tutum aliquem comitatū, à cerebro dimitterentur, motum sensúmque traditurí: dorsi medullam, eiusdem qua cerebrum naturæ, produxit, quæ colli, spinæ, ac reliquorū perreptans vertebras, statis quibusdam interuallis, neruorum emittit coniugationes quasdā, quæ sensum motúmque mēbris subiectis ministrant. Quare quum singulis mēbris, qui motum & sensum tribuant, dati sint nerui, (per eos nanque spiritus animalis, qui ortum initiúmque à cerebro ducit, transmittitur), si nihil iis obstiterit, membra suis secundùm naturā motibus sensibúsque rite ac probè funguntur. Verùm si quid aut ab intemperie qualibet, aut mutilatione dissectionéve, vel infarctis humoribus nerui senserint vitii, membra quæ subsequuntur, motu sensúque, aut eorū altero (quidā enim nerui sensū, alii motum suppeditant) statim priuantur. Quinetiam eorū de causa, membra conuulsionibus tremoribúsque tentantur, quippe nerui ob plenitudinem, ictum, & siccitatem, in sua principia contrahuntur, tamen si ob siccitatem aut ictum conuelluntur, grauiori malo implicātur: tremunt verò membra, quoties nerui hoc quod nacti sunt ob facultatis imbecillitatem, aut quòd spiritus pau cior affluat, vel neruus ipse affectus sit, vt facultatem à cerebro eo proficiscentem, integrè deferre nequeat, cōtinere non possunt. Quapropter siquando manus, aut cruris, vel cuiuspiam ex minoribus partibus sensum motúmve oblæsum esse conspexeris, eos neruos qui patiētibus partibus sensum motúmque subministrabant, offensos esse arbitrator: sic siquæ conuelluntur, aut tremunt, id facultati partim victæ, partim vincēti alternis vicibus tributo: quòd nimirum grauia ratione naturali deorsum abeant, sed his facultas attollens renitatur, atque ita cum æquis fere viribus, & oppugnantia & reluctātia decertant, tremor vitium oboritur. Cæterùm scire licet, quòd cuiusmodi vitia affectis neruis oboriri solent, eadem fere dorsalis medulla parit: quippe quæ alterum sit post cerebrum neruorum principium: nāque iis conuulsis distensiones (qui τέτανοι appellantur) oboriuntur. Et si in neutram partem conuulsio magis propendet, sed erecti, ac statuarum instar nusquam inflectuntur ægri, id vitii genus peculiari nomine τέτανος (& nobis neruorum distensio) nuncupatur. At si in pectus magis conuelluntur, ἐμπροσθότονος: quemadmodum si in dorsum & scapulas cōuulsio inclinat, ὀπισθότονος affectus denominari solet. Atque eorum omnium causæ, dorsi medullæ ictus, & refrigerationes, ac eiusmodi quidam humores confluentes censentur. Adhæc qui eo vitio correpti sunt eandem perpetuò figuram conuulsi retinent, & os aperire, aut aliqua ratione moueri nequeūt: quare hæc omnia non immeritò ad neruorum vitia referas. Quòd si cerebrum primaria affectione laborauerit, & vitium totum corpus obsederit, hæc atque huiusmodi alia argumenta ac indicia proponētur. Quinetiā ob consortium cerebrum affici deprehenditur, si nimirum æger, quæ qui mente sibi constant, non loquitur, aut lingua præpeditur, vel reliqua sensus instrumenta flaccescunt, sed melius quoque, si delirat & furit, si vix & tardè ad interrogata respondet, si veternus prehendit, & oculi conniuent, si in somnis plusquam par est vigilat, si repētè perinde acsi formidolosi quippiam inuaderet, contrahitur, si denique nullius meminit, sed præter rem absurda loquitur. Hæc nanque atque id genus alia vbi superuenerint, cerebrum malè affici significant. Et quanuis eorum quædam suæ constitutionis initium aliunde habeant, attamen hæc tanquam ob con sensum laborante cerebro, se produnt. Porro frigidi humidive succi, aut eiusmodi quædam intemperies, vel vtrunque, stultitiam (μωρῶσιν Græci nominant) carū, lethargum, soporem ac somnum pigrum excitare solent. Quòd si præterea ii humores computruerint, illis languida quædam febris coniungitur. Verùm vigilia immoderata, & phrenitis, à calore vel siccitate, aut etiā earum qualitatum vtraque, vel nuda quapiam intempērie, aut succis eiusmodi vaporibúsve, ortum ducūt: nam quædam partis humorem absumunt, atque idcirco iis quos commemorauimus, spiritus ad motum aptior est, quædam contrà irrigant humectántque, quare eum ad motū segniorē reddunt. Porro furor (qui μανία dicitur), ac melancholia, fere semper citra febrim oboriri solēt: & sanguis assatus primus est ipsorum fomes: post hæc verò, bilis atra. Quòd si hæc atra bilis è flaua fuerit conflata, ferinum formidolosúmque furorem efficit, qui laborantem vel à carnibus propriis minimè abstinere cōpellit. At morbus comitialis, quem humor pituitosus, qui qua spiritus egreditur, infarcitur ac decumbit, aut melancholicus procreat, totius corporis conuulsionem infert, aut in accessione sēsu priuat: verùm simulatque symptomata conquierūt, nihil noxii aut molesti ægris inde obtigisse existimatur. Oritur hic quum cerebrum primùm afficitur, nempe vbi insueti quidam humores, crassiorésque vapores, qui spiritus exitum obsepiunt, obstántque quominus facultas sensum ministrans, foras prodeat: hincque ex humorum spiritúsque certamine ac lucta conuulsiones insequuntur, & spuma quæ

nihil aliud eſt quàm ſpiritus humorúmque miſcella,ore profūditur:quòd videlicet obſtructio præcipuas partes fatiget. Fit nihilo ſecius & alter comitialis morbus, commercii lege, quem praui à ventriculo corruptique humores & vapores exhalantes progignūt.Eſt præterea aliud quoque ſacri morbi genus,quod à membri alicuius aura quæ perinde ac venenatorū virus,frigida corruptáque ad caput,vbi iam antea perniciofus ſuccus collectus eſt,aſcēdit,committitur. Cæterùm adeo hoc à ſuperioribus differt, vt noxii illius halitus qui motu ſuo ſurſum cietur, ſenſum quendam percipiant ægri,quod nimirum vitiùm cerebrū primaria affectione ante huiuſmodi ſenſum occupauerit.Qui verò ob ventriculi conſortiū id morbi genus pati conſueuerunt, veluti in meditullio cōſiſtūt:quòd neque penitus ſenſu deſtituātur, neq; vt hi poſtremi affectus motū adeo prōptè perſentiant. Atque hæ ſunt morbi ſacri comitialiſque ſpecies. At verò ἐνθουσιαστικῶν,(quaſi numine obſeſſos & diuinaculos dixeris),affectus, melancholicæ eſſe ſpecies cenſeri poteſt. Hi nanque à maiori aliqua vi afflari videntur, & modò non futura prædicere,ceu nituntur vates quidam. Alii ea quæ nihil formidoloſi oſtentant, expaueſcunt,& temere conuelluntur:animum itē deſpondent, ac hominum commercia fugitāt : ægritudo verò aut in riſum, aut in feritatem deſinit: horum affectuum ille μανία (& furor nobis) hic μελαγχολία nuncupatur. Eius quoque generis fuerit, quæ λυκανθρωπία, ceu homines lupinam quandam naturam induerint, appellatur : qui hac detinentur,nocte intempeſta hac illácque circumcurſitant, atque in monumentis ſolitudinibúſque oberrant,luporum in morem : verùm interdiu reuertuntur, & ad ſeſe redeunt,ac domi reſident. His pedes cruráq; cruenta ſunt,quòd in lapides & ſpinas impingant,oculi linguáque ſqualent,ſiti enecantur,& debiliter intuētur.Nolim dicere quid aliis vſuueniat,quorum hi mortem perpetuò expaueſcunt, illi contrà expetunt: ſic nōnulli vulgi cœtus deuitant, & quantum poſſunt ſilentiū ſibi maximum indicunt : quidam rurſus, niſi cum aliis conuerſentur ac exhilarentur, tumultuantur, & admirabundi obſtupent. Atque horum omnium cauſa eſt, infeſtantis humoris tum quātitas tum qualitas: adhæc locus,quem dum propius accedit,animæ ibidem actionem proritat atque excitat. Porro qui(incubo noſtris) & ἐφιάλτης Græcis dicitur, vitium quod in ſomnis prehendit, ſua quidem natura non admodum prauum eſt, verùm magna quædam mala portendit. Siquidem morbi comitialis,melancholiæque ſpecies, morbum itē attonitum, atque ea non procul abeſſe, ſi frequens incubus inuadit,ſignificat. Vocatur autem Græcis ἐφιάλτης, quòd quiſpiam ægris inſultare videatur(vt nobis ab incubando incubo). nam qui eiuſmodi malo corripiūtur, ceu quendam incumbentem ac ſtrangulantem perſentiunt, neque membrum vllum ſuum dimouere queunt. Fugere verò eum, ſi digiti velut in aceruum contrahātur,aſſerūnt.Hic continuas cruditates inſequitur,& corruptorum vitioſorúmque humorum, qui in ventriculo coguntur,fit comes. Quare etiam huic inter cætera,ne cruditates faciat,proſpiciendum. Atque vitium quod à tenebris Græci σκοτωματικὸν (noſtri vertiginem) nominant, & ipſum caput tentat,nec vortices rotáſve ægros intueri permittit, quippe quòd viſus vnà cōmoueatur, oculiſque tenebræ idcirco offundantur.Quinetiam ſi ipſi vehementius commouentur, eadem perpetiuntur. Mali cauſa ſunt vapores vel humores, qui exhalantes, anteriores cerebri ventriculos petunt, & ſpiritum qui inde prorumpit,interturbant ac concutiunt. Cæterùm quòd pro quatuor humorum diuerſitate, diuerſi quoque animales affectus procreentur, vel ex iis humoribus qui ſigillatim redundant & præpollent, liquidò cōſtat.Nam quemadmodum ſanguis ob quandam ſui mutationem ac ſitum quem in cerebro nactus fuerit,peculiari ratione furorem conſtituit,& atra bilis melancholias,ac flaua phrenitin creat: ita coma ſiue ſoporem,& ſtultitiam,lethargum item, ac ſenſus difficultatē, quædam pituitoſæ ſubſtantiæ collectio,& regurgitatio progignit.Attamen humores vtplurimum inter ſe permi-
A ſcētur,ſuóſque in miſtionibus exceſſus per ſymptomata propria produnt.Verùm eapropter ignorandum nō
eſt,quinam humores cæteris præpollent, vbi ſemel eorum
proprietatem,ac ſua cuiuſque indicia & notas perſpexeris. Quin & id nouiſſe decet,memoriam aboleri,
vbi poſtremus cerebri vētriculus eſt affectus, idque ſiue intemperies quædam,ſiue humor eo confluens,eius
actionem labefactauerit. Imaginatio verò deperit, ſi
qui in anterioribus eſt ventriculus patiatur: vt ſi medius cerebri ſinus offenditur,ratiocinatio potius collabat.
B Atqui huius offenſam illæ vtplurimum inſequuntur:
ſed ſi alter illorum afficitur,vt ratiocinatio quoque noxam ſentiat non eſt neceſſe.Inſuper nec illud latêre debet, quòd quum præcipuæ principéſque partes patiuntur, illæ etiam quæ inde pendent, præcipuè ſi loci vicinia adſit,conſentiunt, non tamen neceſſum eſt,vt ſi ignobiliores noxā ſentiant,ea nobiliores quoque pertētet,nanque quum illic mediocre vitium infeſtat, id ea
quæ loci vicinitate coniuncta ſunt, etiam inficit: at hic
opus eſt vt in affectis partibus, multum noxæ increſcat,
C quò principaliores à vicinis ſuis vitientur.Cæterùm de
cerebri & dorſi medullæ vitiis tractationi finis imponatur,vt prorſum progrediamur.

DE PVLMONIS THORACISQVE AFFECTIBVS, CAP. XVII.

AT verò quoniam poſt prima principia, alia rurſus exiſtunt,quæ ſi dignitatem ſpectes, cedere,attamē
nihilo quàm illa minus vitam tueri ſolent, pulmo inquam & thorax, adhæc venter, & quæ infra ventrem
ſunt,vt de his quoque quantū res exigit,pertractemus,
D æquum eſt. Itaque thorax quæ inter guttur ac ſeptum
tranſuerſum pectus,dorſum,ac vtrinque latera intercedunt,complectitur:& à neruis qui per collum dēmittūtur, ſuum obtinet motum, quo & pulmo & ſuccingens
tunica,necnon intercoſtales muſculi, & quicquid intra
eius terminos cōcluditur, vnà cientur.Aer porro in inſpirationibus per fauces aſperámque arteriam,refrigeraturus ac nutriturus ſuſcitaturúſque cordis ignem,ingreditur:in expirationibus verò,quicquid fuliginoſum
fumidúmque indidem reperitur,excernitur.Qua de re
E quum thorax bene valet, vndiquaque cōmoderata eſt
reſpiratio : etſi effatu dignam ſentit alterationem, ipſa
quoque quamociſſimè commutatur : atque ſi calor increuerit,maximæ celerrimǽque fiunt reſpirationes:ſin
frigus copioſum præceſſerit, contrà ſe habent : ſic vbi
pars quæpiam vehementius indoluerit,par eſt vt reſpirationes paruæ denſǽq; fiant : magnæ verò & raræ;
quum interdum delirium vrget: atque hæ alterationes
communi ſanè ratione quum vniuerſum corpus afficitur,eueniunt. Cæterùm quum thorax multis variiſque
F affectibus corripiatur, tum alia ratione, tū maximè reſpirationibus, idque certius, eius vitia deprehēduntur.
Atque reſpiratio abolita aut deprauata (quod in morbo attonito, & ſemiperculſis hoc eſt ἡμιπληξίαις, atque
vteri præfocationibus vſuuenire ſolet) primorum neruorum,quæ motum thoraci largiuntur ſunt vitia:reſpirationis verò difficultatem partes quæ circa thoracem
malè afficiuntur,pariunt.Nam quum humor quiſpiam
qui ſpiritus vias obſepiat,influit, eius difficultatem infert:aut quando pars aliqua thoracis inflammatione tē
G tatur,aut indureſcit & ſcirrhum contrahit,tunc continuæ denſǽque reſpirationes efficiūtur, quales in membranæ thoracem interſepientis & ſepti trāſuerſi,ac ſuccingentis coſtas membranæ inflammationibus & ſcirrhis,ac reliquis doloribus quacunque tandem de cauſa
excitatis,fieri videmus:nam quum ſatis dilatari ob impediēs vitium,nequeat, vſúſque vrgeat,id quòd deeſt,
continuis & paruis dilatationibus ſuppletur. Eiuſmodi
in paruis quoque euenire diximus,vbi frequētia,ſiquādo vſus inſtat,adaugetur. Cæterùm quibus pulmo per
H ſe offendi ſolet, ſunt venarum ſuarum ruptiones, arteriarum ſuppurationes & tabes, quæ quòd humor indidem collectus exitum vi quærat,tuſſes ſtimulātes inuehūt: ſed quòd ſpiritus iter interdùm ab eo infarciatur,
ſpiritus quædam difficultas ſuccedit. Atque cum ita
propria noxa moleſtat, quòd perpetuo motu agitetur,

perquam exigua ſpes eſt ſalutis. Si quidem omni cũ vl- A
cere inflammationi quamcunque tandem partem ob-
ſederit, motus aduerſatur: ſed & alioqui pars hæc ſua
natura ægrè expurgari poteſt: quo fit vt priuſquam id
quod noxium eſt educatur, ſerpens vlcus cohærentes
partes erodat abſumátque: quũ copioſiori morboſóq;
calori ſit peculiare, vt adiacentia quæque putrilagine
vitiet. At ſi aliunde confluens humor ſpiritus vias obſe
derit, ſpiritus quidẽ difficultas eum comitatur, qui ob-
ſtructionis magnitudini proportione reſpondeat: ve-
rùm non ſemper inde pulmonis eſſentia offendi cõſue- B
uit. Quare ſi à capite fluxio duxerit originem, & cumu-
lata pituitoſáque fuerit, eas quæ peculiari quodam no-
mine nuncupantur, δυσπνοίας (id eſt reſpirationis diffi-
cultates) efficit: quæ ſi intendantur, in ὀρθόπνοιαν migrat
vitium, quod quia nonniſi recta ceruice ſpiritus trahi
poteſt, à figura ſibi nomẽ inuenit: atque hîc ſpiritus dif
ficultas ſatis inſignis eſt, quòd lenta quædam pituita in
pulmonis vaſa confertim irruat. Sed æquè quoque diffi
cilis trahitur ſpiritus, ſi calidiores fluxiones à capite de
ferantur, velut in pulmonis inflammatione, quam περι- C
πνευμονίαν (& noſtri quidam pulmoniam nominaut) v-
ſuuenire conſueuit, vbi nonnunquam in gutture, & gur
gulione, ac glandulis linguæ adhærẽtibus (ἀντιάδας Græ
ci appellant), primùm humor firmatur, & nõnunquam
affectus anginoſos excitat, licet poſtea in pulmonẽ de-
cumbat. Atque hi perrarò euadunt, quòd morbi acumẽ
concoctionis tempus anteuertat. Cæterùm æquè atque
hæc praua malignáq; eſt altera pulmoniæ ſpecies, quã-
do intercoſtalibus muſculis, & tranſuerſo ſepto, ac ſuc-
cingente membrana, inflammatione, abſceſſúque obſeſ D
ſis, derepente totus fluxus in pulmonem ingruit. Nan-
que pulmo, debilitata iam facultate, veluti nouo facto
principio noxam excipiens, non amplius id quod infe-
ſtat propulſare poteſt: ſiquidem iam antea æger ob ex-
puitionẽ eſt defatigatus: quocirca etiam paucos in gra-
uibus adeo affectibus necem effugere conſpicies. Por-
ro quoniã & inflammationes, & ſcirrhi, & dolores qui-
uis partium ad thoracem ſpectantium ob anteceden-
tes aliquas cauſas excitati, eum quantum vſus poſtulat,
dilatari non patiuntur, reliquum eſt vt quod opus eſt E
denſitate ſufficiatur, atque idcirco homo difficilem ſpi
ritum ducere videtur: nanque tum doloris ſenſus, tum
ſiquis tumor & ſcirrhus fuerit impedimẽto, obſtat quo-
minus thorax amplius attollatur. Qua de re eiuſmodi
omnes magis minúſque difficulter reſpirare, pro mouẽ
tium muſculorum vicinitate, ac offenſæ magnitudine
comperies, niſi locus affectus longius abſit, & maiorib⁹
quidem inſpirationibus indicetur: verùm alioqui homi
nem non fatiget. Atqui omnium difficulter ſpirãtium,
ſiue ob paruas cõtinuáſque quaſdam inſpirationes, ſi- F
ue ob maximas, adhæc dolorem & vim ſentientium,
vt amplius externum aerem facilè admittere nequeãt,
(ſiquidem communi nomine hæc omnia iam ſunt diffi
cilis reſpirationis genera nuncupanda:) vnicũ ſanè ma-
ximum eſt remedium, nempe vt à continentibus fouẽ-
tibúſque cauſis promptè liberentur: alioqui vt ab impe-
denti vllus periculo elabatur fieri haud poteſt: natura
enim in ſpiritus difficultate tempus trahi non cõcedit,
quòd cordis gratia, pulmone, ſiquo alio, opus habeat
maximé: ſiquidem quòd cordi proximus ſit, ſuos leui G
momento affectus cum eo cõmunicat. Abſoluitur por-
ro æger euadítque, ſi inflammationes ilico concoquã-
tur, & humores facilè tuſſi educantur, qui & ipſi ſuo co-
lore ac conſiſtentia naturæ, in ſanitatem nutum & pro
penſionem denuntiant. Neque hæc omnino negligere
oportet, quòd ad vitiorum thoracem obſidentium di-
gnotionem, plurimum conferant. Atque ab iis qui pri-
uatim difficulter ſpirantes, quique ἀναφορικοὶ Græcis,
(hoc eſt ægrè extuſſientes) nominantur, ſpumoſa, & hu-
mecta, & lenta, ac demum craſſa expuũtur: quæ ſanè ce- H
lerem ſolutionem, pro tuſſis expuitioniſque facilitate,
promittunt. Quòd ſi tardè ac nonniſi poſt cõtinuas tuſ
ſes ægrè educantur, aut craſſitiem, vel lentorẽ, aut co-
piam cruditatémve humoris, aut naturæ infirmitatem
ſignificant, idque omni quod tuſſi effertur commune

A eſſe putato. Nec te lateat velim, eos ſolos dypnoicos a-
naphoricóſque ſuperſtites euadere, quos aluus mollior
aut vrinæ cumulata excretio à morbo vindicauit: quũ
nimirum humor repẽtè eo procumbit. Porro quum in
pleuritide, pulmonia, tabe, & reliquarum thoracis par-
tium abſceſſibus, ſordes tuſſi facilè redditur, ſalutare fe
re ſecurúmque eſt: at ſi in vſqueadeo potentibus affe-
ctibus aluus turbatur, vtplurimum periculo res vacare
non ſolet: nam quia ex continua alui excretione facul-
tas languida exoluitur, humor tardius & vix tuſſi trahi-
B tur: prius enim quam ſupernè exeat, in pulmonis caua
delabitur, neque quod præ imbecillitate æger ſuccum-
bat, tuſſi amplius educi poteſt, vt iam periculum immi
neat, ne inſpirationis viæ inde occludantur, ac cordis i-
gnis ſuffocetur, quippe ſputa non facilè ſuccedunt, nec
etiamnum ſunt concocta. Sputa in pleuritide ac peri-
pneumonia, quæ ex coctione conſiſtentiam quandã ac-
quiſiuerunt, ea ſubalbida & ſubcruenta eſſe videntur.
At porracea, nigra & lẽta, his ſunt contraria, & ſi diffi-
culter redduntur, ac ſerò tandẽ in morbo exiſtunt cũ
C virium robore, longitudinem, ſed cum imbecillitate, vt
plurimum mortem denotãt. Verùm deterius eſt tuſſim
non accedere, aut ægrum nihil effatu dignum expuere:
hæc nanque omnia morbi malignitatis, facultatiſque
infirmitatis ſunt indicia. Cæterùm iis qui ſanguinem
ſolùm tuſſi educunt, nulla adeſt ſpiritus difficultas, niſi
quando in ipſius vias ſanguis confluxerit, ídque vena
arteriáve quapiam, quacunque tandem de cauſa rupta.
hæ nanque propter caſum, aut ictum, vel violentam va
lidámque vocem, ſiue eroſionem ac oſculorum aper-
D tionem, cruorem fundunt. Atque reliquorum quidem
manifeſtæ ſunt cauſæ: verùm eroſio ob acrem eroden-
témque eò confluentem humorem, qui in teneris par-
ticulis commoratus ſuam malitiam cum vicinis cõmu-
nicat, euenit: oſcula autem venarum, arteriarúmve ob
retentricis facultatis imbecillitatem, vt veriſimile eſt,
aperiũtur: ſed & ob tenues, acréſque fluxiones ſtimulã-
tes, & demum ob copiam vim facientem, reſerantur. Et
quæ tenuia, flaua, & ſpumea ſunt, arteriam potius: quæ
verò purpurea & craſſiuſcula, venam ruptam eſſe con-
E notant. Adhæc ſanguinis quantitas, vaſis magnitudinẽ
denuntiat. Atque quæ colorata admodum perſpicuáq;
ſunt, ſublimiores thoracis locos: quæ verò nigricant, &
liuida ſunt, ab imo trahi ſignificant. Sic quæ à pulmone
reddũtur, ſpumea fere apparẽt: at quæ aliæ partes reii-
ciunt, non item. Porro omnibus quæ è thorace educun
tur, commune eſt quòd tuſſi redduntur: quemadmodũ
vomitus ſymptoma eſt eorum quæ per gulam du-
cuntur. Locum autem affectum dignoſces, aut ex thora
cis grauitate, aut dolore qui in maioribus reſpirationi-
F bus in patiente loco perſentitur: at proprium maximè
in nõdum ruptis abſceſſibus eſt, quòd in illud latus, cui
abſceſſus inſidet, æger facilius decumbat quàm in ad-
uerſum & oppoſitũ, propterea quòd in oppoſitum cu-
banti quiddam veluti pendeat & grauet, ac reſpiratio-
nem confundat. Hi porro diſrupti aut ſurſum vel deor-
ſum prorumpunt: idque aut cum tunicis eos ambienti-
bus, (quod ſanè etiam ſecurius eſt, non enim illic de-
nuo iidẽ cõſiſtunt,) aut ſimulatque humor eductus eſt,
poſtremæ membranæ quoque diſſolutæ prodeunt: nam
G non exiguus eſt metus ſi non egrediuntur, ne abſceſſus
iterum confletur, veluti liquore aliquo reliquo, qui
paulo pòſt futuri abſceſſus ſit cauſa. Humor autem qui
diffractis iis emanat, principiò leuis eſſe, & cum cruore
in coctione conſiſtentiam, atque vtplurimum eandem
ſpeciem habere, nec grauiter olere, faciléque educi, &
æger melius morbum tolerare debet: nam qui eiuſ-
modi non eſt, & longitudinem, & malignitatem morbi
ſignificat.

AFFECTVVM QVI VENTREM TENTANT DI-
H gnotio, CAP. XVIII.

VBi de ſpiritus inſtrumentis quæ conſentanea ſunt
explicauimus, nunc ad ea quæ alimentũ excipiunt
eſt tranſeundum, ac quomodo & à quibus cauſis affici-
untur, quidque quæ inde vel per aluum ſubeũt, vel per
vomitum redduntur, indicant, exponendum: ita enim

progrediente ſermone, ſi cibus ventriculũ non aggrauauerit, nec qualitate momorderit, alterauerítque, atque ſi ipſa ventriculi ac ventris ſubſtantia & facultas bene valuerit, leuiter concoctio fertur, nec vlli vel exigui & doloris expertes fiũt ructus, atque inteſtina poſt vẽtriculi cõcoctionẽ alimẽtum excipientia, nihilq; inde oneris ſentiẽtia (vbi quicquid ibi humidi eſt ſibi aſſumpſerũt) interuallo quod ſatis eſt interiecto, ſuperuacaneũ leui negotio citráque dolorẽ explodũt, læue, molle, & ſatis pallidum, vel ſaltem ſubflauũ, niſi ab alimenti tinctura, alio colore inficiatur. Attamen quæ euacuãtur, cũ cibo conuenientiã quandã in qualitate ac quãtitate ſeruare debent, quippe ſi aſſumpta quãtitate aut qualitate à commoderato receſſerint, aut intẽperies aliqua tentauerit, vel humor quiſpiã alienus infarctus, alimẽti inſtrumenta labefactauerit ac vitiauerit, multi variiq; affectus exoriũtur. Et cibus potúſq; ſui copia onerãtes, aut vomitus, aut alui profluuii cauſa eſſe aſſolent, vel ſi vomitu lotióve nõ reddũtur, tardã coctionem ac cruditatẽ procreãt. Quòd ſi in qualitate multũ à cõmoderato abceſſerint, ſi quidem quæ excedit calor fuerit, morſus ſtomachũ inteſtináque pungens, dolor capitis, & ructus nidoroſus inſuauíſque oboritur: ſin frigus vincit, flatus excitatur, & ructus eſt acidus, aut alius qui cibi qualitatẽ indicet, & circa vmbilicũ inteſtina torquẽtur, στρόφον Græci nominãt, & fluctuatio vexat. Atq; hæc vomitu aut fæcũ deiectione, & pauco ſimul ac puro cibo ſedãtur: porro intemperies ſimili cibo nõ iniuria irritatur, vt cõtrario leuatur. Nec quicquã fortaſſis à ratione alienũ accidit, ſi quæ ſimilia ſunt, ſe mutuò augere queũt, & ex quãmaximè contrariis cõmoderatũ cõficitur & tẽperatur: quãdo ſenſus, qui ratione potior eſt, nos doceat: quòd ſiquis calida ſiccáque qualitate alteretur, calidis ſiccíſque maximè afficitur, & humida ac frigida poſtulat, quæ intẽperiẽ vtpote cõtraria cõpeſcere poſſunt. Atque huiuſmodi excedẽs quæpiã qualitas gignit. Quòd ſiqua fuerit humorum ibi corruptela, quid nõ mali moleſtare æquũ eſt? quippe ſi frigidi, lenti, crudique inhæſerint vẽtriculo, tarda difficilíſque coctio, vertigo itidem, acidus ructus, & abſurda appetẽtia inſequitur. Hi vtplurimum nõ ſitiunt, niſi nitroſus ſalſúſque humor infeſtarit: tũc enim ſiti ſatis moleſta enecãtur: ſi verò bilioſus putríſque eſt humor qui offendit, ecquod nõ inſuauitatis genus, vt par eſt, ægri experiũtur? nonulli enim amarorẽ incuſant, aliis iniucũditatis quippiam, quod verbis explicare non valent: quibuſdã fœtida piſcoſáque qualitas, & aliis alia perſentitur, atque omnes moroſos reddere, ægróſque turbare ſolent, adeo ob humorum putredinem corruptelámque ſibiipſi diſplicent. Nec mirum, ſi quibus ingrati putréſque eiuſmodi ſucci ventriculo ac eius ori inſident, cibum reſpuant, & potum magis expetant: quippe inſuauium humorum illuuies, neruorum è cerebro ad famem proliciendam ad os ventriculi pertingentium ſenſum obtundit, ſiccitáſque ipſorũ eius os premit, & ad vitii ſenſum excitat. Qui iis affectibus corripiuntur, abſtergentibus incidentibúſque medicamentis, vomitibus, & accõmodatis purgationibus in priſtinam valetudinẽ reſtituuntur. Verùm quoniã veriſimile eſt nõnullos aſſiduis vomitibus, vẽtris profluuiis, choleris, teneſmis, dyſenteriis, lienteriis, torminibus, ventris fluctuationibus, coli doloribus, ac id genus reliquis corripi, age de his quoque aliquid, quod præſẽs locus exigit, atque ita iis quæ per aluum ſecedunt, diſſeramus.

DE DIGNOTIONE EORVM QVAE VOMITV reiectantur, CAP. XIX.

ATqui hoc ſemper in omnibus antea nouiſſe decet, conſuetudini primum eſſe animum adhibendum, deinde de iis quæ excernuntur pronuntiandum: ſiquidẽ nõnullis qui naturæ quibuſdam excretionibus ſunt aſſueti, ea quæ vomitu eiiciuntur, quǽve aluus reddat, lõgè deterrima eſſe videtur, atque vſqueadeo praua, vt ſi id ignoraueris, multum ab eo quod verum eſt aberres: ſin cognoueris, rectius diiudices diſcernáſque. Proinde ſi cibus potúſque commoderatus aſſumitur, & vomitus illum inſequitur, vẽtriculus aut propter inſolẽtẽ

[A] frigidi intus vel foris infeſtãtis occurſum, refrixiſſe, aut ab acri mordacique ei impacta bile incaluiſſe, aut irritatus eſſe creditur. Atque ea vel vnà cum eſculentis euometur tota, vel quod reliquum eſt, exiguum ſuæ qualitatis ſenſum præbebit, vt æger amaritudinem quãdam ſentiat. Quòd ſi ob frigus vomitus ſuperuenerit, cibus vel ſolus vel cum exigua pituita expelletur, neque alia vlla effatu digna noxa inſequetur: niſi, ſi cum vẽtre inteſtiníſque offenſa communicatur, alui fluxus, qui ſolà vtique copia moleſtus eſſe poteſt, proruperit. Ac de eo [B] fortaſſis pòſt loquemur, nunc de iis quæ vomitu eiiciuntur deinceps agamus. Qui igitur nulla vim inferente externa cauſa euomunt, aut humores quoſpiam qualitatis expertes, pituitoſos, aut acidos, vel dulces, aut ſalſos expellunt, eóſque vel cum amara qualitate permiſtos, ſiue ſui copia grauantes, atque idcirco vomitu reiectos: ſiue quòd bilis quædam deliteſcens eos ſtimulet, quæ & ipſa interdum vnà poſtremo loco redditur: quare percõtari quoq; oportet, num amaritudinẽ vllã in iis quæ vomitu reddiderint, perſenſerint. Et qui ſolã bilem edu[C]cunt, pallidã, aut flauã, aut porraceã, vel æruginoſam eiiciunt, eámque vel purã & ſincerã, aut inter ſe mutuò, aut cum pituita cõmiſtam, atque aut craſſam & grumoſam, vel tenuẽ & leuẽ, & aut leuis tolerantia, quum antea grauiter æger ferret, ſuccedit, aut ægrius tolerat, & animi deiectio deliquiúmque comitãtur. Leuius quidẽ fert, ſi cõuenientia educta fuerint: contrà verò, ſi quacũque tandem ex occaſione infra modum ſubſtiterint, velut ſuis locis aperiemus. Bilis porro color quo longius ab ea quæ ſecundum naturam eſt, pallida inquam ac fla[D]ua, receſſerit, eo deterior eſt, ac ſæpenumero inde grauius ferre ſolet. Ex ea autem quæ euomitur, optima eſt quæ pituitæ permiſcetur, poſt hãc quæ liquidior eſt, grumoſa minimum, confert. Omnes vtique ſi coctio præceſſerit, & naturæ robur non defuerit, quanuis inter ſe prauitate diſtent, attamen ad finem bonum cõtendunt. Quòd ſi coctionis notæ antea non apparuerint, his cõtraria ſunt expectãda, potiſſimum ſi vitalis vis non reſponderit, quod reliquis quoque excretionibus commune habendum eſt. Neque eas quãtitate metiri opor[E]tet, ſed ſi qualia & quomodo purgari decet, purgentur: inde enim longè certior dignotio petetur. Porro de atra bile quæ euomitur, nihil habeo quod aſſeram, quippe quæ ſemper peſſima vomentibus portẽdat. Diſcernetur autem ea, ſi in cinerem proiecta ebullierit, perinde ac in acri aceto euenire ſolet: & ſi ægrum interrogabis, is ſe acrem admodum & acerbũ humorem qui expellitur ſentire affirmabit. Quod idcirco diximus vt ex his eum dignoſcas, & ne humorum ſimilitudo tibi facilè imponat: nanque æruginoſa glaſteáque bilis, vbi diu[F]turniorem moram traxerit ac computruerit, eiuſmodi quidem colore interdum inſignitur, ſed amarum ſemper ſui ſenſum efficit. Cæterùm ſanguis epotus, vbi in ventriculum deſcenderit, & diutius ibi permanſerit, niger euadit, at ex qualitate agnoſcitur. At verò quoniam in ſanguinis mentionem incidimus, eius quoque tractationem ſubnectamus: quippe ſanguis aut purus, aut iam denigratus, deinde aut ob caſum, ictum, aliámve antecedentem cauſam, aut prout quidem apparet, caſu & fortuitò, vomendo expellitur. Atque in externis [G] quæ conſpicua ſunt non eſt multum ſtudii ponendum: verùm quia quæ intus latent, fere ignorantur, fieri quoque poſſet, vt an auxilium admittant, neſciatur. Proinde ſi quum aut multitudine ſua grauat, & exitum quærit, aut venarum iecinoríſque retinens facultas languet, ac ventriculi tractrix validius ob inopiam quampiam contrà nitendo, agit, in eum ſanguis fuerit tranſlatus: vbi ſemel eiuſmodi, ob diuerſarum partium facultatis, tũ robur tum imbecillitatẽ, fluẽdi occaſionẽ nactus eſt, iam tempore in cõſuetudinẽ vitium migrat, [H] atque ob eam ſanguinẽ quoque nonnulli vomitu reddunt, maximè in ieiunio diuturniori. Aliis vaſa rumpuntur, ac ob eroſionem, aut multitudinem præuiam, vel ictum caſúmve aperiuntur, ac quæ ex ſummo corpore excernuntur, coloris ſunt expertia, quæ verò ex imo reiiciuntur, iam nigreſcunt. Atque hactenus de

vomitibus. Reliquum eſt vt de iis quæ per vētrem ſecedunt, pertractemus.

DE DIGNOTIONE EORVM QVAE ALVO DEIICIUNTUR, CAP. XX.

Quum igitur cibus plus iuſto ingeritur, neque cōcoctione euincitur, albicantia liquidáque confertim ſecedunt, & nōnunquam alui profluuii genera ſuccedunt. Atque ex his quædam qualia ab initio extiterunt, perdurant: alia verò in alium commutantur colorē, ac aut in meliorem, & cōcocta, aut in flauum, & liquida bilioſáque excernūtur: neque quicquā adhuc eſt incōmodi. Etenim interdum, ſiquādo facultas expultrix turget, properátque infeſtantes humores deponere, reperta alui profluuii occaſione, vnà cū crudis quod noxium eſt explodit. Quapropter diligēter eſt hîc animaduertēdum, ne dum incōſideratius profluuii vim coercere niteris, clanculum humoris qui excerni debebat impetum inſcius cōpeſcas. Sed nec illud eſt ignorandum, quòd aliquando ea in choleram cōmigrāt, & modò ſurſum deorſúmque, modò deorſum tantùm prorumpūt. Atque quæ deiiciuntur, aquea bilioſáque, (ὑδατώδη Græcis) & nominantur, & apparent: quæ ſi copioſiora fluxerint, neque remediis obſtiteris, infirmitatem, animi deiectionem, atque etiā ſyncopen, ac refrigerationē gignunt. Iā quæ excernūtur ſubalbida, & lactea, nec cohærentia, haud paruā cōcoctricis alteratricíſque facultatis, ob nimiā refrigerationē, imbecillitatē cōnotant: vt quæ fulua & flaua deiiciūtur à bilioſo exuperāte humore, ob immodicum calorem perpetuò procreantur. Cæterùm interdum nōnullis alba, magíſque cōſiſtentia, ac ceu canum ſtercora redduntur, ſed non confertim, neque frequenter, quod in alui profluuiis quoque cōtingit: atque ea meatum qui bilem in ventriculum exonerat, potius obſtructum eſſe ſignificāt. Quapropter vrinas ii plerunque bilioſas reddunt, quòd eo copioſior bilis diuertat, quæ etiā ſupernè vomitu reiici ſolet: attamen vtplurimū hæc arquatis ſuperueniunt, quòd humor qui colore ſuo ea inficit, ad cutem feratur. Adhæc flauæ, & rufæ, & ceu rubræ deiectiones, à flaua rubráq; bile colore imbuuntur, vt quæ æruginoſæ ſunt & porraceæ, quæque caulium imaginē referunt, ab huius generibus humoris procreantur. At nigræ interdū ex aſſato excretóque ſanguine apparent, nonnunquam à perimente bile excernuntur. Atqui ſubinde variis quoque inter ſe cōmiſtis coloribus imbuūtur, quæ iā dictis etiā ſunt peiores, quòd humores plurimum vigere denuntient. Porro omnes hi humores quos enumerauimus, ſi facilè & citra dolorem, atque in die iudicatorio coctione præeunte excernuntur, & æger leuior aliquāto inde fiat, omnino ſalubres eſſe cenſentur: ſin cōtrariis de cauſis eueniāt, cōtrà quoque de iis ſentiendum eſt: nanque eas animi defectus & deiectio, ſenſus item priuatio & delirium, necnon proiectatio, & quādoque mors repentina comitatur. Cæterùm huic ſermoni annectendi ſunt, & qui à ventriculi aliqua intemperie enaſcuntur affectus, (quos Græci κοιλιακὰ πάθη appellāt): nam vbi refrixit incaluitve vehemētius, vel ſqualet & humet, atque in habitum iam intemperies abiuit, hæ affectiones quæ ab ipſo cœliacæ vocantur, exoriuntur. Qui iis corripiuntur, ſitire & exigua febricula tentari, ac flaua rufáque deiicere, atque frigidorum appoſitu iuuari cernes: alios rurſus tardè concoquere, atque vtplurimum nihil ſitire, & cruda aluum reddere videbis: ſic qui ob humiditatem nimiam laborant, anguntur, & liquida ſubpallidáque excernunt, qui verò ex ſiccitate malè habēt, iis parum idque colliquatū ſecedit: hi plus ſitiunt, & ægrius curantur, ac magis cōficiuntur liquātúrque, quòd naturalis corporis humiditas exhauriatur. Vomitus ventriſque fluxus eos malè habent, & eorum quæ deiiciūtur malitia offendit: ſed maximè excretorum quantitas nocet, quia quum pluſquam par eſt euacuatur, vnà cū excretionibus calor exhalat, exſiccatúrque corpus, ac ob copioſiorem euacuationem, iam ali deſinit. Deſidēdi verò frequēs deſideriū, quod τεινεσμὸν vocant, & alui difficultas, & quæ vulgò nuncupatur hepatica, tū dyſenteria, tū liēteria, nō magis quantitate quàm malitia interficiunt: nā quū bilis perquā acris ac æſtuans fuerit, & inteſtina affectibus excipiēdis opportuna, ipſa inter egrediendum deglubit ac abradit. Atq; ſi vitiū eſt in inteſtino recto, τεινεσμὸς appellatur, eo quòd loc⁹ affectus τείνεται (id eſt extenditur) atque ad excernendum vi cogitur. Nihil in cōtinua violētáque hac excretione quòd ſit alicuius momēti deiicitur, præter mucoſa quædam, ſubcruēta, liquida, lentáque, & quæ ægrè auelli queūt. Quare ob aſſurgēdi potius aſſiduū laborē, quódq; diſtēdatur & vehementius ſollicitetur quàm ob deiectionū copiā, ægri vires exoluūtur. Quòd ſicubi mordax hic humor in inteſtinis hæſerit, radit, ac ad deiiciendū ſtimulat, ac Græcis δυσεντερία, (noſtris fere alui difficultas, & quibuſdā tormina) nominari ſolet. Locū autē patiētē dolor qui nunquā ab ægro diſcedit, indicat: nā ſi eum infra vmbilicum perſentit, affectus craſſa inteſtina occupare putatur: ſin ſuprà vrget, tenuia obſidet. Proinde ſi bilis quæ egeritur apprimè praua nō ſit, cuiuſmodi eſt porracea & æruginoſa: nam quæ à nigra cœpit alui difficultas, exitialis eſt, neque febris vehemens, aut corpus ſit putribus humoribus refertum, nihil magnopere eſt metuendum, maximè ſi infra vmbilicum affectus affligit: ſin verò peiora fuerint quæ dominantur, non leuis eſt metus ne homo occumbat. Atque vbi vitiū eſt in recto inteſtino, alimēti excrementa & affecti loci abraſiones, ſeorſum quæque ſecedunt. At vbi in altioribus locis offenſa eſt, cibi ſuperflua & affectus ramenta vniuntur, idque eo magis quo à ſublimioribus reiiciuntur. Atqui quū iā fæcum color & conſiſtentia ad id quod ſecundum naturam eſt accidit, dolores quoque leuantur, & quæ à vulnere prodeunt, meliora & pauciora ſunt, quippe quæ maiori interpoſito tēpore egeruntur: quare tunc curantem, tanquam periculum ſit euaſurus, melior a de ægro expectare oportet. Contraria verò in deterius ægritudinē prolapſam eſſe ſignificant: & quum mediocris eſt affectus, pauca ramenta & leuiter cruenta ac mucoſa egeruntur: remittunt ſe dolores, & maiori temporis interuallo aſſurgunt: quòd ſi augetur, ſanguineæ vtplurimum ſunt egeſtiones. At ſi magis adhuc malum increſcit, & vlcus iam depaſcere cœpit, primùm ſanguis confertim defluit, deinde carnea ramenta, & eo maiora quo ſunt deteriora, & graueolentia ac tantūnō nigricantia decedunt: prauum demum præ cæteris habetur, ſi cibū æger faſtidit. Hac ratione, ſitne malignus annon morbus, diiudicatur. At læuitas inteſtinorum, (quam λειεντερίαν appellant), fere ex diuturniori alui aut profluuio aut difficultate per commutationem & decidentiam euaſcitur, tantóque eſt grauior quatenus facultati iam antea debilitatæ ſuperuenit. Vitium ex ipſo ſanè nomine patefit, quòd læuia & quaſi lubrica facta ſint inteſtina, vt ne ad breue quoddam temporis ſpatium cibum retinere queāt: tale quoque propè accidit, quale iis quibus ventriculi ſubuerſio euenire ſolet, qui quòd ea quæ aſſumpſerunt tolerare nequeunt, denuo reiiciūt: his ſi acidus ructus acceſſerit, ſpei nōnihil ſubeſt, retentricem concoquētémque facultatem ad ſe redire, & fere aſſumptis concoctionem admoliri. Quum autem ſanguis reiicitur, in id animum aduertere oportet, num ſuprà an infrà decedat: illud enim ſemper, hoc non ſemper malum eſt: ſiquidē nōnullis, vbi eius copia nimium aucta fuerit, interdum infrà per inteſtina, aliis etiā per ora venarum, (quas αἱμοῤῥοΐδας nuncupant) profluit. Verùm ille qui ab altioribus locis emanat, & aliquādiu in corpore eſt moratus, nigrior eſt: hic verò purus, ſincerus, & qualis ex iam cæſis hoſtiis profluit. Nam qui à iecinore decidit, alius eſt ab his, & carnium recēs mactatarū eluuiei adſimilis. Atq; ille ceu ſuperfluus & nimius, affatim effluens, & paucis ſurgendi laboribus, ob onere febrique nonnunquā hominem liberat: at qui præ iecoris imbecillitate & calore excernitur, opinionem imperitioribus ac ſimplicioribus adfert, quaſi is qui laborat, alui difficultate infeſtetur, quum tamen res ita ſe habeat minimé. Nam hîc neque dolor inteſtinorum cruciat, nec continua aſſurgēdi moleſtia, & deſidendi deſiderium adeſt, quin nec paulatim quidē excernitur: nam ſiquis eſſet aut dolor, aut grauitas, fere

fff.i.

causam inquirens iecur potius causari possis: quare illi remedia essent applicanda, ac facilè si opportuno auxilio succurritur, euadunt. Verumenimuero qui per ora venarum exit, ægros à multis ægritudinibus impendentibus vindicat: nam qui illac moderatè fuerit purgatus, furore, melancholia, pulmonia, lateris dolore, tabe, ac osculorum venarum apertione haudquaquam corripitur. At vbi hæmorrhoides temporis longinquitate familiares factæ fuerint, si rursus supprimantur, præter quàm quòd ab iis quos recensui, affectibus non liberãt, primùm onus, pigritiámque, deinde vertiginem tenebricosam, etiam hebetudinem ac ciborum fastidium pariunt. Atque ita viscera attolluntur ac grauantur, & interdum inflammatio aut scirrhus, & hydropicæ quædam affectiones, ac vertigines oriuntur. Quòd si is qui olim ex more per ora venarũ (quas αἱμοῤῥοΐδας nuncupant) excernebatur, ad inferna delabitur, pedum ex sanguine dolores excitat. Quòd si ad cutem feratur, multæ variæque pustulæ (quas ἐξανθήματα Græci nominant) erumpunt. At si per assuetos meatus immodicè feratur, cruditates malósq; habit⁹, ac aquã intercutẽ progignit, vbi iã iecur, & vniuersum corpus fuerit refrigeratum. Porro iis qui solita exercitia omiserunt, aut pleniore victu vti cœperuntquàm antea, vel quibus cõsuetæ, è nare aut vtero, ceu in mulieribus, excretiones supprimũtur, aut quibus mos erat venã tũdere aliáve quapiã ratione sanguinem vacuare, & consuetudinem mutarunt, vt iã quia corpus vniuersum peruadat, copia imbecillitásque adsit, iis inquam primùm hæmorrhoides oboriuntur. Verùm cõtrà quàm hi omnes quos enumerauimus, afficiuntur qui doloribus laxioris intestini, (quod κῶλον vocant), aut tenuioris morbo, (εἰλεὸς, & nostris quibusdã cõuoluulus nominatur,) laborãt, aut quas torsiones, στρόφους appellant, & fames ingens torquet.

Fames ingẽs, quã βούλιμον nuncupãt (hic enim affectus magnã famẽ significat) vẽtriculi malũ est, quo qui laborat, penitus cibũ auersatur. Porro quũ praui humores facultatẽ famẽ sentiẽtẽ offenderint, aut aliqua simplex intẽperies increuerit, veluti si acidi acerbique os vẽtriculi irritauerint, à ratione alienæ ac caninæ appetentiæ enascuntur: nõ secus quàm quum in aliis absurdi succi in ore ventriculi coaceruãtur, diuersorum generum ac ineptorũ appetẽtias excitãt: vt qui eo malo affecti sunt, ne à cœno quidem, carbonibus, & testis abstineant. Id quod liquere tibi potest, vel ab vtero gerentium vitio, (quod κίσσαν Græci, nostri malaciã vocitãt). Atq; has qui dẽ absurdas ac à ratione abhorrentes appetentias, conuenientium medicamentorum vsu quispiã fortasse curauerit: at omnium (vt sic dicã) ciborum, quibus animal coalescit, fastidio, quòd iam emortua sit sentiens facultas, vix aliquis probè mederi persanaréve poterit. Verùm quænam iis accommodata sunt, postea fortè subnectemus, nunc institutum agamus.

DE DIGNOTIONE SVPPRESSAE ALVI AFfectuúmque qui eam comitantur, CAP. XXI.

Itaque aluus inhibetur, quòd excrementa aliò deriuent ac commigrent. His autem vrinæ copiosiores, & sudores succedunt, & occulta perspiratione plusculũ digeritur: atque his nihil incommodi, si aliunde superflua exploduntur, euenit, modò ea ad familiaria sibi loca denuo reuertantur. At verò quibus aluus supprimitur, neque excrementa aliis meatibus egeruntur, hi variis doloribus cruciãtur, & ægrè tolerãt. Nam aut quòd quicquid in prioribus fæcibus erat humidi, exhalauit, ipsæque obduruerunt, ac quum lenta viscosáque pituita intestinis obductæ sunt, naturalis egressus prohibetur: aut quòd intestina inflammatione tentantur, aut ob ictum, aut quòd humores quidam confluxerunt, vt ea ex re paulatim expultrix eorum facultas langueat, secedere non possunt. Quocirca cibos renuunt, & dolores intestina affligunt, & ructus mediocres accedunt qui ægrum principio modicè leuent. Verùm quũ malum inueterascit, inferna refrigerari, ac superna magis incalescere incipiunt, quòd nimirum calor in sese contrahatur, atque ita deinde fœtidum ac insuaue quippiam eructat, quo non æquè leuetur. Ac primum humores cibique vomitu reiiciuntur, neque tantillũ spiritus infernè dilabitur. At dehinc, ceu malorum colophon est stercus ore redditum: quo tempore mors nullo pacto vitari posse censetur. Morbus εἰλεὸς (Græcis, & nostris conuoluulus) nuncupatur, quòd intestinorum anfractus εἰλοῦνται, (hoc est conuoluuntur), ob causas quas iam recensuimus. Porro intestini laxioris (quod supra κῶλον nominari diximus) dolores, inflationes, & torsiones, illas, ἐμπνευματώσεις, has, vt dixi, στρόφους Græci appellant, ob præcedẽtem obstructionem: quin & ob frigidorum humidorúmque eduliorũ nimiũ vsum creantur. Nam vbi frigidus victus plurimum pituitæ congessit, id intestina excipiunt, & potissimum laxum, quòd naturalis eius sedes formatióque ei rei sit opportuna, quúmque copia sua oneret, & qualitate infestet, neque facilè quòd lentore prohibeatur, exitum inueniat, intestinum laxum tendit, atque doloribus hominem circumcingit. Ac suprà humores & nonnunquam cibus vomitu expelluntur, infernè verò nihil facilè deiicitur. Quòd si clysmate aut aliquo alio medicamento, quod confertim pituitam detrahere potest, ægro succurritur, dolor mitigatur. Verùm si noxia pituita non secesserit, sed aut in coxendicem, vel in vesicam procubuerit, ischiadicos fieri, ægréque alios lotium reddere videmus. Porro si infestantes hi humores ad crura pedésve delabuntur, pro sua qualitate pedes afficiunt, ac simul atque paratam sibi ita viam strauérint, in consuetudinem iam affectus abit, ac facilè quauis de causa ægri patiũtur. At qui ꝙ propter humores in corpore relictos qui nulla neque arte, nec meliori fortuna dissipari excernique queunt, sed in manus & pedes deferuntur, inde ægri podagra chiragráque corripiantur, id quidem tam à simplicibus quàm complicatis iis humoribus fieri conspicimus. Verumenimuero præ cæteris omnium maximè podagras & arthritidas committit, qui ex continuis cruditatibus humor crudus coaceruari consueuit. Nam quum assiduè peccetur, & crudis etiamnum cibis alii insuper ingerantur, crudus colligitur succus: ac quum neque vomitus casu aut arte expellat, neque vẽter egerat, nõnunquã in laxiori intestino impactus, eos qui inde κωλικοί appellantur, dolores excitat: interdum ad coxendicẽ delatus, ischiadicos, ita enim à coxẽdice (quod Græci ἰσχίον vocant) affectu nominantur, efficit: aliquando in vesicam irruẽs, vrinæ difficultatis fit causa. Quòd si nusquã horũ locorum firmetur, sed in manus pedésq; dispergatur, chiragras & podagras, itémque arthritidas generat. Atque hi tũ alii qui intus relinquuntur humores, ex victu præeunte, ægri tẽperamento, ætate, adhæc coloribus, qui in artubus efflorescunt, diiudicantur: rubent enim artus quum à sanguinis decubitu dolore cõflictantur, pallent autẽ potius si flaua bilis infestat, at si atra offendit, magis subliuido colore inficiuntur, quẽadmodum si pituita molesta est, leui albedine notantur. Porro in cõplicatis humoribus, colores quoque sibi mutuò permiscẽtur, colorúmque imagines illis proportione respondere conspiciuntur. Cæterùm tenuiores calidioresque promptius, crassiores verò difficilius difflantur: omnes tamẽ allata ope melius discutiuntur. Illud præterea nouisse licet, quod vbi in ventre intestinísque copiosa pituita confertim fuerit cõgesta, atque à calore quouis modicè incaluerit, crassi, caliginosi, & qui ægrè exitum inueniãt, spiritus enascuntur: qui dum in intestinorum anfractibus coarctantur, torsiones, & inflationes, nisi opẽ feras, excitãt. Hi postmodũ tẽporis lõginquitate, locũ qui inter peritonæũ & intestina intercedit, occupãt, ac hydropẽ eũ, qui ꝙ quum ægri abdomẽ pulsatur, tympani in morẽ intumescat, τυμπανίας dicitur, generãt. Atq; his notis affectus qui ex vẽtris & intestinorũ suppressione gignuntur, discernes. Quoniã autẽ & tineæ (ita ἀσκαρίδας voco), & tenues lũbrici (quos ἕλμινθας Græci nuncupant), & qui lati vocantur, intestina atque aluum occupant: vbi pauca de iis quoque verba fecerimus, ad ea quæ reliqua sunt, sermonẽ cõuertemus. Itaque vt in iis quæ foris apparent, quum à mediocri calore humor quispiam computruit, muscæ, vermes, atque id genus insectorum plurimũ generari cer-

nimus, ita & in aluo & intestinis fieri animo concipe. A Ac lumbrici qui in recto intestino gignuntur, & nunquam sursum progrediuntur, parui ac tenues quique ægrum stimulent & titillent, reperiuntur, (his Græci ἀσκαρίδες nomen indiderunt). Reliqui, quas communi nomine ipsi ἕλμινθας, (nos, iam vt dixi, tineas & lumbricos vocamus), non vnum ac eundem tenent locum, sed intestina aluúmque obambulant, & per os nonnunquam ascendentes reiiciuntur. Eorum verò alii maiores, alii minores, & alii subalbi, alii subrubri sunt: nonnunquam item priusquã in animal probè efformati fuerint, atque à se B inuicem seiuncti, non secus quàm tenuium funiculorũ quidam globi excernuntur. Quòd autem in humorum qui intestinis aluóque cōtinentur, putredine emergũt, atque vtplurimum cum febre infestant, nemini, non liquere arbitror. Adhæc quòd grauia & formidolosa symptomata inferunt, etiamsi quæ ex symptomatis euenire solent, fere non insequantur, vel hoc quoque perspicuũ est: nam neruorum conuulsio, singultus, animi defectus, proiectatio, sensus priuatio, vomitus, oculorũ cauitas, & mediocris oris hiatus, atque id genus alia, aut omnia, C aut nonnulla iis qui clanculum lumbricos & tineas edũcant, oboriuntur. Ex his deteriores sunt quæ leuiter rubent, & quæ inter morborum initia apparent. Vtræque enim putredinis materiam vnde ortæ sunt denuntiant: nam subalbæ quæ sunt, ex iugi ciborum cruditate gigni visuntur: reliquæ verò ex alimento quod in sanguinem non est probè conuersum, quódque iam putrilaginem contraxit, ac ex reliquis nonnullis eduliis percalidis procreantur, atqui quæ ex validiori putri materia coagmentantur, viribus quoque anteire videtur. Quòd D verò semper quæ ante statum præfixúmque iudicium prorumpunt, aut multitudine sua oneri sunt, aut facultatis retinentis imbecillitatem connotant, nos etiam pòst manifestius explicabimus. Porro tinea vna lata in intestinis gignitur, quũ lentus & leuiter calidus humor internæ intestinorũ superficiei illinitur, qui à calore quopiã in animal formatur. Hæc quãdoque in plura intestina porrigitur, interdum etiam per tota permeat, onus tumorémque quépiam ventri concilians, & quicquid in ventriculum eduli immittitur, propter absorbens. Qua- E re qui illam fouent & nutriunt, haud facilè ferunt ieiuniũ, & cucurbitæ seminibus similia aluo egeruntur: atque hoc est latæ tineæ in aluo genitæ inseparabile indicium. Porro ea nõnunquam in aceruum ceu globus cõtracta, perpetua quadã continuitate cohærens excernitur: interdum in cubitales & maiores minorésque portiones dissecatur. Atque hæc adeo molesta fera si semel tota fuerit eiecta, haudquaquam sanè denuo in posterum gignatur: reliquæ verò, quæ plures sunt, propemodum & in omnibus & perpetuò generantur, tanto pra- F uitate lata tinea inferiores, quãto tenues (quas ἀσκαρίδας vocari diximus) his antecellunt. Sed huic tractationi ita summa manus imponatur.

DE MORBORVM QVI PARTES GENITALES tùm marium tum fœminarum tentant, dignotione, CAP. XXII.

Reliquum iã est vt de partibus naturalibus agamus, & quot affectionibus corripi solent, explicemus: ac primùm de iis quæ maribus fœminisque cõmunes sunt, deinde de cuiusque propriis loquẽdum. Itaque sanguis, G pus, strigmenta, & calculi per vasa vrinatoria feruntur, vrinæ itẽ difficultas, eiúsque suppressio, & quod vocant profluuium in matulam accidunt. Ac sanguis quidem promanat, quum venæ renibus adhærentes dirumpuntur aut eroduntur, vel earum oscula reserantur, aut exsudant, διάδρωσιν appellant, nonnunquam ab ipsa quoque vesica, eiúsque collo cruor profluit. Hæc autem distinguent affecti loci dolor & grauitas, quinetiam sanguinis qualitas quantitásque, ceu in morbis thoracis antea H expofuimus. Pus verò effunditur, quum iisdem in locis abscessus vel tuberculum fuerit enatum, aut ictus quauis de causa illatus: nam quòd abscessus alibi collectus per vrinam expurgetur, accidit quidem, verùm rarius: atq; hi in renib⁹ aut vesica dolorẽ nullũ sentiunt, nisi si aliena quædã materia eò cõfluxerit, neq; hoc sẽper. Adhæc, qui antea parte aliqua dolore infestabãtur, eã non amplius dolẽt, quòd qui eũ creabat humor, iã sit explosus. Calculi porro in renib⁹ primùm, vel vesica, coagmẽtãtur, quòd satis multa strigmentorum vis ibi accumuletur: nã quũ tophus ex quibusdã humoribus conflatus & à calore exassatus est, sempérq; cõfluẽtes arenulæ adhærẽt, ac lẽtis quibusdã succis agglutinãtur, quæ colliguntur lapideã induunt cõsistentiã. Lapis è renibus exitum quærens, colici quidẽ doloris speciẽ præ se fert: verùm distinguitur, quòd ille non perinde atque hic abdomen cingat, sed ad pubẽ ipsámque vesicã, & interdũ ad testes vsque dolor pertineat. Adhæc strigmenta ibi in matula subsident, & aliquando lotiũ non expeditè redditur, nec aluus supprimitur, & quũ excernit, dolor inde non lenitur, & demũ in vesicã delapsus lapis, omnes molestiæ mitiores leuiorésque efficiũtur. Quare siquod egreditur, rectũ iter ac liberum nactũ fuerit, ægrũ multis doloribus vindicat: at sicubi in vesica substiterit ipse tẽporis spatio increscit, & in vesicæ ceruicẽ velut operculum incubãs, vrinæ difficultates & suppressiones excitat: est quãdo etiã, dum huc illucque per vesicã vagatur, loca eius abradat, & si angularis fuerit ict⁹, infligat, vt iam cruor púsque vnã cũ lotio reddatur. Atq; eo pacto renũ morbos & inflãmationes (νεφρίτιδες vocatur) ab vrinæ difficultatibus quas lapides creãt dignosces. Nõnunquam quum crassi lentique humores in vesicã decumbunt, ac eius collum, per quod ceu canalem lotium eiicitur, obsepiunt, vrinæ difficultates prioribus consimiles generantur: verùm distinguntur, quòd nullæ adsint calculi notæ, quódque in matulæ infestantis humoris frustula quæpiam puri similia, sed dolore diffidẽtia subsidere cõspiciantur. Atque hæc sunt maribus fœminisque communia mala, vt & illud quod profluuium in matulam vocant, quódque ob renum iecinorísque antecedentem calorem accedit. Nãque renes à venis & iecinore serum attrahentes, id in vesicam depellunt: iecur verò à vẽtriculo, & hic foris potum desiderat: quare sitis illis oboritur. Tenues admodũ & albæ ac copiosæ vrinæ profluũt: nã quũ frequẽter & paulatim meiitur, alterius effectus nota est, & retẽtricis renũ facultatis imbecillitatẽ poti⁹ indicat. Porro seminis profluuiũ (quæ γονόῤῥοια dicitur), colisq; totius intẽsio (πριαπισμὸν Græci appellãt), & eius resolutio, peculiaria sunt mariũ vitia. Et in seminis quidẽ profluuio, neq; coles intẽditur, neque æger eadẽ qua sanus afficitur voluptate, sed perinde acsi superfluũ quiddã excerneretur, sensu priuatur. Quòd si morb⁹ morã traxerit, necesse est vt æger in colliquationem collabatur ac pereat: quòd pinguior humoris portio eiiciatur, ac vitalis spiritus nõ parũ vnã effluat. Causa autẽ eius est, aut seminalium vasorũ fluxus facilitas, aut impotentia, aut quòd ob enatam intẽperiẽ semen cõtinere nequeant, aut quòd humor quispiam mordax ibi abundãs stimulet. πριαπισμὸς verò est permanens constánsque colis extensio, sumpsitque nomen à Priapo quopiam, apud Græcos pro deo habito, qui quòd esset incõtinentissimus, in tabulis arrecto pene depingebatur. Corripit autem hic affectus quum calidus crassúsque spiritus in colem decumbit, qui vbi nõ facilè egredi permittitur, penem vi extẽdit. Hi exiguũ vel nihil seminis eiaculantur, sentiunt tamen, quòd spiritus vnã excludatur: & leuari quidem ægri ita quadãtenus videntur: verùm denuo eodem malo corripiuntur, dõnec intensionis causa fuerit sublata. Coles resoluitur, aut quòd nerui illi⁹ aliqua intẽperie debilitẽtur, aut quòd spiritus eò cõfluẽs deficiat, vel meat⁹ eius obstruatur, diffecẽturve. Sũt præterea æquè mariũ morbi, intestinorũ aut omẽti in scrotũ prouolutio, vt & aquæ quæ ibidẽ colligitur, Græci ἐντεροκήλην, καὶ ἐπιπλοκήλην, καὶ ὑδροκήλην, (nostri intestinorum & omenti, & aquerum ramicem nominant): quorum deterrimus est intestinorum, minus malus omenti, & facillimus curatu est aqueus. Accidit autem ramex intestinorum, quum discisso peritonæo intestina procidũt, atq; ita in scrotum deuoluuntur: id quẽ siquis ex alto se præcipitẽ dederit, aut obnoxius saltauerit, aut cõtẽta magis voce proclamauerit, aut pondus aliquod à terra attollere conatus

fuerit,vel concitatius cucurrerit,aut eiusmodi quædam A priores notæ morbum patefaciunt. Eadem quoque de causa omentum prolabitur,quum laxato peritonæo deorsum proruit. Aqueus denique ramex nihil aliud est nisi humores quidam lęti crassique qui in tunicam quam à putaminis vt videtur forma ἐλυτροειδῆ nominant aut in scrotum procumbentes, ramicis imaginem exhibēt. Atqui hi sunt virorum peculiares affectus. Verùm plures sunt fœminarum morbi,quòd vteri vitiis obiiciuntur:ac primùm perinde ac reliquæ omnes corporis partes,intemperiebus tentatur: nā à quacunque id fiat cau- B sa,incalescit,refrigeratur,exsiccatur,&humectatur. Præterea venæ matricis ampliores redduntur,quòd purgationes vel supprimūtur,vel immodicè profluūt. Supprimuntur autē quum meatus obstruuntur,vel præcludūtur,aut cōniuent:quinetiā quum vterus in latus torquetur, aut immodicus medicamentorum cohibētium vsus præcessit,aut sanguis aliò fluxū auertit:insuper & in lōgis morbis,& inediis,ac pluribus exercitiis,atque etiam ob inflammationis lentorē idem euenit:conniuet porro præcluditúrque vterus quū nimia siccitate squalet. C Cæterùm copiosiores purgationes erumpere solent,ob sanguinis copiam, aut medicamentorum venarum ora reserantium vsum,vel quòd familiares consuetǽque aliæ excretiones inhibentur,aut mordaces humores stimulant,vel solitæ exercitationes cessant. Anticipant autem vel solito magis postponunt,quum vterus laborat, aut eundem dierum numerum circuitus non obseruāt, & quæ immoderatius purgantur, plusculum temporis purgatio accelerat: quæ verò minus,tardior est. Demū sanguis menstruus aut sincerus emanat,aut biliosis pi- D tuitosisque quibusdam humoribus admiscetur. Proinde in suppressionibus post alterum iam elapsum mensem,pōdus toti corpori oboritur,quòd renes,ilia,ac fœmora capútque cōprimat. At vbi quatuor menses præterierunt, ea omnia augentur, aluúsque quinetiā intumescit, & aquæ intercutis speciē præbet, & quinto sextóque mense magis malum inualescit. Quòd si quæ supressa fuerunt proruperint,omnia leuiora reddūtur mitioráque: sin minus,sed cum alieno calore inueterauerint,suppurabūt,& matrix aliqua iliorū parte in mucro- E nē fastigiatur, atq; inde quæ affligebāt quibusdā erumpunt,atque vtplurimū vnà cū morbo anima emittitur. Etenim facultas iā antea debilitata, cumulatā euacuationē, & præcipuæ facilisq; sensus partis suppurationē, proptè perferre nequit. Hæ cibū fastidiunt,& febres errantes ac exiguæ, & insuauis expirationis sensus oboritur,superna graciliora fiunt, coloréſque arquatis similes redduntur,ac vrinæ rubent,& magis contenta,quippe quòd in matrice superfluum erat, in vesica ceu per- F colatur. Quæ verò immoderatius expurgantur,iis primùm stomachus exoluitur, quòd vnà cum sanguine calor euanescat,deinde in malum habitū incidunt, & varia tum colore tum cōsistentia excernunt. Hic quoque qui ruber albúsque dicitur fluor,cōsistit, quorum quisque exuperantem in corpore humorem indicat,ac interdum varia ac biliosa excernuntur. Quòd si morbus longius progreditur,principio graciles ac decolores euadunt, dehinc refrigerato iam iecinore intumescunt. Quin & immoderatis vacuationibus aqua intercutem succedit, quòd prout apparet,similia iis accidāt,tam in G familiarium egestionum retētionibus quàm vacuationibus quæ modum excedūt:etsi variæ fiunt comitātium symptomatum efficiētes causæ. Præterea inflammatio, scirrhus, erysipelas, ictus, & abscessus, non secus quàm alias partes, vterum quoque affligunt, ac tantum inter se diffident,quātum sensu & principalitate pars differt: hæcque doloribus, & digitorum cōtactu,atque iis quæ inde effluunt dignoscuntur. Verumenimuero mola, quæ alius est ab iis quos recensuimus affectus,alia quoque ratione dignoscitur: est enim hic tumor quidam H carneus,vterum implens,vtplurimum quidem consistēdi initium à semine minimè prolifico sumens, attamen nonnunquam sua quoque natura vulua eiusmodi vitiis implicatur. Augetur porro perinde acsi fœtus includeretur:& quòd consuetus sanguis ibi absumitur, nihil quicquam emanat: adhæc temporis progressu incremētum tumórque ventri accedit, & simpliciores deceptæ se vterum gerere arbitrantur: nam quòd vterus impletur,vanam quandam imaginem exhibet,ceu prægnans sit. Quapropter si fortè onere oppressus vterus dirrumpitur,& mola prolabitur, ab errore simul ac affectu vindicantur: sin autem nouem menses prætergrediuntur, error quidem detegitur, verùm à morbo non absoluuntur. Atqui id digitorum contactu discernitur,quippe os vteri non eo pacto quo prægnantibus affectum esse reperies,sed aut inflammatione aut scirrho tentari,aut in latus detorqueri. Ac motus qui adesse videtur, nunquam dum quiescunt sentitur, sed in quancunque partem quæ ita laborat inflectitur, in illam plenus quoque vterus corruit:quod sanè in iis quæ reuera grauidæ sūt, haudquaquā contingit: sed & venter non est tactu leuis,ac laborantes implacidæ sunt,& plurimum insuauitatis persentiunt. Cæterùm vterus foras procidit ob renum ictum,& ex alto præcipitiis,aut quòd inter pariendum nimio nixu fœtum expellere conantur, aut quum musculi à quibus vterus depēdet,diffringuntur, vel nerui laxantur. Atque hæc fœminarum vtero euenire vidētur. Porro in conspicuis pudendi partibus aquosi ramices innascuntur, quum crassi lentique humores eò decūbunt. Cæterùm vterus strangulatur plerunque sterilibus,attamē & viduis:& mali causa est genitura muliebris,aut quòd meatus seminalis præcluditur. Proinde hæc genitura quum copia sua onerat, & temporis spatio,quem obtinebat calorem exhalat,propemodum vēnenatam temperiem contrahit. Quare vbi ad excretionē motu cietur,& ea frustratur, retro remeat ac sursum repit,ac vterus vnà cōuellitur,& inviscera ingruit. Itaq; si rectà ad cor suo impetu fertur, & lethales suos vapores eò trāsmittit,refrigerat id,ac respirationem pluribus horis intercipit,& pulsu spoliat, aut eū deprauat: sin autē ad iecur aut ventriculum aut lienē prorepit,lōgè moderatiora prioribus comitātur accidētia,pro partis principatum obtinentis ratione, ac eius cum corde viciniæ: quoniam ex iis quæ cōsensui peculiaria sunt,loca quoque quæ vterus impetu suo affecerit, deprehenduntur: siquidē viscera ea attolluntur, ponderéque premūtur, ac homo ægrè spiritum ducit. Sedātur autem hæc, si vterus deorsum deductus in pristinā suā sedē reuertitur,& murmurillus quispiā præcedit. Quinetiā in coxas,aut ilia, in podicem item ac vesicam delabitur,quæ pondere oppressa, ac à muniis suis præpedita, locum quem vterus occupat, innuunt: claudæ enim inde efficiuntur, aluúsque supprimitur:atque ob hūc nimirum vteri incessum vrina difficulter & guttatim redditur. Eorum quodque lenitur quū iam ad propria loca vterus recessit. Habes de partibus genitalibus tractationem satis,iis quidem qui breues esse student, supérque explicatam.

DE SVDORIBVS ET EXANTHEMATIS, QVAE in cute efflorescunt, CAP. XXIIII.

CÆterùm quia suprà de iis quæ excernuntur, quantum res postulat exposuimus,relictus est autem sermo de sudore, operæpretium fuerit eius quoque meminisse,atque in eo præsentem librum,vtpote iustam magnitudinē adeptū,concludere. Itaque in nullis qui corpore bene valent, sudorē vnquā protūpere conspicies, sed si modicè quis exerceatur, aut rarefiat, aut copia vim inferat,vel anni tempus vrgeat, vtplurimum tunc sudores proliciuntur. Atque hi qui in sanis etiamnum profluunt,nihil peregrinū denuntiāt: verùm qui in febrientibus, aut qualicunque parte corporis onus sustinentibus, nōnunquā emanāt, materiæ impetum eò vergere significant. Porro omnis sudor bonus est si coctio præcedit:sin minus,malus habendus. Frigidi & glutinosi,quique toto corpore non effunduntur, nec turmatim & velut in grumum globati,sed exiguorum milii granorum instar erumpunt,aut morbum non leuant, sed potius exacerbant:morbi longitudinem,partium dolores, obstructiones,copiā, cruditatē, atque interdum mortē cōnotāt:nam frigidi, cum acuta quidem febre, mortē, cum mitiore verò,morbi longitudinē indicant. Adhæc glutinosi, cruditatem, humorúmque lentorem, vt qui

aliqua corporis parte tantùm effluunt, eam morbo vr-
geri nuntiant. Qui verò ſpecie milium referunt,mea-
tuum anguſtiam, facultatiſque expultricis inertiam o-
ſtendunt. At qui morbum exacuunt & exacerbãt, haud
mediocrem vigentis humoris multitudinem notant. Et
quemadmodum qui fluere prohibentur, plurimum no
cere conſuerunt, ſic ſi cumulatius eruperint, primùm
vires exoluunt, natiuúmque calorem digerunt & diſſi-
pãt:deinde vbi creuerunt,ſyncopen adeo, & refrigera-
tionem,vt ex ipſis vtique pulſibus eorum cuiuis diſcere
promptum eſt,inferunt: ac tenuiora quidem excremen
ta in ſudores abſumpta, ita cutem egrediuntur : verùm
craſſiora,atque idcirco difficilè exitum inuenientia,vi-
dentur ibi in cute ſubſiſtere,& ita paulatim diſcuti: in-
de enim prurigines,& ſcabioſi affectus: necnon multa
variáque exãthemata & papulæ exoriuntur. Siquidem
aliis, veluti ſi ab vrtica aut culicibus eſſent demorſi, in
cute quædam effloreſcunt,quæ modò permanent, mo-
dò reuertuntur,ac craſſitiem,aut copiã,aut expultricis
facultatis imbecillitatem commonſtrant. Nonnullis ve-
rò rubræ aut purpureæ,vel etiã nigræ emergũt, quales
ex pulicum cimicúmque morſibus quotidie nobis appa
rent:atque hæ haudquaquam promptè redeunt, vtpo-
te quæ ex tenuiori pauciorique materia enaſcantur. Cæ
terùm ex rubris deteriores ſunt purpureæ, & omnium
peſſimæ,nigræ:quippe quæ mortem plerunque denun-
tiant. Quòd ſi fuerint commixtæ, earum naturam ex a-
bundante humore, atque alia naturalium facultatũ cõ-
ſtitutione coniicies. Aliquibus & quales ſudores, ἱδρῶα,
(& noſtris ſudamina) inde nuncupantur,erumpunt,nec
quicquam mali portendunt, ſed è materia ad cutem ru

A ente gignuntur. Producit ea ſalſus & mordacis qualita
tis particeps humor, ac pungunt ſenſúmque vellicant
& diſcuti deſiderant varios pruritus excitantia. Horum
quædam,quum ſcalpuntur,ſanguine manant:alia ſubcã
didum vel leuiter pallidum humorem expuunt, vt inde
vigentem ſuccum colligere liceat: quoniã illæ ſalſæ pi-
tuitæ,hic verò bilis flauæ,& primus, acrioris ſanguinis
potius nota eſſe videtur. Nonnulla demum in ſcabioſos
affectus commigrant, & exulcerationes exanthematis
ſuccedunt:quippe ingentiores,quique maiorem prori-
B tandi vim obtinẽt,quòd craſſior & quæ difficilius mea-
tus permeat earum ſit materia, pruritus excitãt. Atque
hîc de ſudoribus & exanthematis ſermoni finis impo-
natur. Verùm quoniam auſter iam ſpirat, & tempus eſt
tibi abire, faxit Deus vt felix terra marique proficiſca-
ris,nec aduerſi quicquam contingat,& lætum nuntium
referas. Nos verò quoniam in iuſtam molem excreuit
liber, hîc finem facere eſt æquũ : atque vbi redieris(ſi-
quidem diuina benignitate ſuperſtites erimus)reliquũ
argumẽti abſolutum, in præmium bene obitæ legatio-
C nis,exoptatique aduentus perſoluemus. Quare in præ-
ſentia aliò ſtudium conuertamus: haudquaquam tamẽ
illos amicos imitantes,qui eos quibuſcum amicitiã in-
ierunt,præſentes tantùm obſeruant, & coram nihilnon
promptè pollicentur:verùm ſimulatque continuas con
ſuetudines neceſſitas quædam diremit,ſtatim amicitiæ
fœdera diſſimulant violántque, & eius ius atque hone-
ſtum è memoria deturbant. At nos perinde ac iam an-
tea tuo ære tibi obſtricti, reliquũ quoque pollicitatio-
nis conficiemus.
D

ACTVARII DE METHODO ME-
dendi liber II.

Præfatio.

QVONIAM,quum felicibus auibus ad
eam ob quam mittebaris, legationem
nauigaturus flante auſtro è portu ſol-
ueres, nondum promiſſis plenè ſatiſfa-
ctum erat, nos quidem ab incœpto de-
ſtiteramus,quòd eam tibi gratiam repo
ſitam vellemus,& aduentante iam vere,tuum è peregri
natione reditum auidè expectaremus. Metuebam enim
(vt verum fatear)ne quem tibi deſponderam libellum,
ad vmbilicum perductus, clãculum nobis elaberetur,&
ſecundus,ſiquid inde cõmodi vtilitatiſve accedere poſ
ſit,eo perfrueretis. Nã quum amicus noſter ſingularis,
& pater ſapientiſſimus, quique rerum ſenſilium illece-
bris nõ delinitur, ac philoſophiæ dignitatem ex ratio-
ne virtutéque viuens,tuetur, quantum ei qui ad intelle
ctualem ornatum excurrit,licet mihi,ter honorandum
caput (intelligis, ni fallor,me de præſtãtiſſimo Ioſepho
loqui)efflagitaret,vt ei libellũ de viuendi formula ſpi-
ritui animali accommodata, ederem: promptè libẽtér-
que parui, & quantum ſpoponderam ſatiſdedi:ſi nullã
aliam ob cauſam, vel ob eam ſaltem,vt nihil tergiuerſa
tus id amicitiæ concederem. Verùm quum in ea tracta-
tione,huius quoque ad te libelli mentionem fieri opor
teret,ipſéque vt deſcriberetur exigeret,haudquaquam
eadem iam facilitate ei iſthuc cõceſſi, quòd tibi primũ
eam gratiam veluti reconderem & ſeponerem. Attamẽ
id quidem illi ſum pollicitus, me vbi reuerſus eſſes,&
librum integrum & abſolutum à nobis accepiſſes, illi
quoque exemplar accommodaturum. Tribuit enim
nobis plurimum,neſcio qua de cauſa,num amicitiæ ne-
ceſſitudinique obtemperans, an quòd in nobis aliquid
ſe dignum inuenturũ eſſe cõfidat : cupitque hunc quo-
que librum noſtræ erga illum beneuolentiæ nõ eſſe ex-

pertem:ſed & hunc præter iam diuulgatum habere cõ-
tendit ac nititur, vt quum ipſe amicitiam medicám-
que facultatem colat obſeruétque,hic noſtræ qua illum
cõplectimur,inuiolatæ amicitiæ ſit monimentum. Pro-
inde quum tu ſuauiſſimus nobis amicus redieris,&nos,
prout polliciti ſumus, reliquum libri primo iam appo-
nimus, & illi promiſſum exoluere cupimus, quòd non
minus illius amor, vt quamociſſimè poterimus edatur,
perſuadeat. Atque ab amicitia ſincera abſit omnis inui
E diæ liuor, quum intelligas quòd quò citius librũ tranſ-
miſerimus,illi item aliquid gratiæ referemus. Sed quod
ego de te qui præſtantioribus obtemperas,animo con-
cipio,id ipſe reipſa præſtas,quin potius te in primis me
lioribus cedere,ac apprimè virtutem philoſophiámque
excolere, teſtari poſſum: vt nihil mihi metuendum ſit,
ne tu,quem iam olim egregiè perſpectum habeo:aliter
atque ego ſentias. Cæterùm hæc ioco potius quàm ſe-
rio,vt noſti, huic loco inſerui, quare iam tempus eſt vt
propoſitum argumentum aggrediamur. Et quoniam in
F ſuperiori libro de temperamentis, & naturalibus facul-
tatibus, ad hæc de inſtrumentaliũ præcipuarúmque par
tium affectibus quod congruum erat pertractauimus,
necnon de pulſibus, & vrinis cæteriſque quæ per ex-
cretiones reiici conſpiciuntur:reliquũ eſt vt in præſen-
ti de febribus atque morbis qui ſumma corporis cute
hærent, deinde qua curandi ratione ac via tollantur,a-
gamus, ita enim tractationis nexus optimè cohærebit.
Ac quæ ex prædictarum præcipuarum partium inflam-
matione,aut intemperie quapiam ſupra modum aucta,
G febres ſuccenduntur,cauſa omnis in illas eſt conferen-
da, quòd nimirum adeo excalfecerint, vt ad cor vſque
calorem tranſmiſerint, atque idcirco febrem excita-
rint. Nunc verò de vniuerſalibus potius febribus lo-
quendum eſt,vt omnium cauſæ diſcriminàque tibi in-
noteſcant.

DE AGNITIONE FEBRIVM, CAPI.

QVum ergo nihil aliud sit febris nisi ob antecedentes causas, externi caloris incrementum, multa variáque particularium febrium genera oboriuntur. Aliæ enim diariæ,(Græcis ἐφήμεροι πυρετοί):aliæ continuæ & continentes,(illas συνεχεῖς, has συνόχους Græci nominãt):nonnullæ intermittentes,& aliquæ quòd in habitum iam transierunt,ἑκτικοὶ appellantur. Et diariæ quidem ex solo spiritu plus satis excalfacto: continuæ verò ex putribus quibusdam humoribus,vt hecticæ,quòd in habitum cordis febrium vitium abierit,committuntur. Harum omnium maximè moderatæ sunt quæ diariæ nominantur, quippe quæ è mediocri quadã occasione enascuntur: quædam enim ex ambientis frigore aut calore:aliæ rursus ex ira aut dolore, aut cura, quemadmodum nonnullæ ex cruditate, vel lassitudine, vel alio quopiam eiusmodi gignuntur. Vocantur autem diariæ, quòd vno fere die desinant: sunt tamen ipsarum quædam, quæ in quartum vsque extenduntur. Atque hæ oriuntur quum corpus non est impurum. Quòd si cacochymia quæpiam, aut alia incendio apta materia latuerit,ea ceu originem, diariæ calorem nacta, affectum in febrem quæ ex putredine conflatur, commutabit,nec amplius iam vt diaria, sed vt febris ex putredine finietur. Neque id mirãdũ est, quando etiã diariæ nonnullæ in hecticas,velut postea pluribus docebimus, delabuntur. Ac diarias febres facilè discernes,facilliméque curabis: verùm quas putredo genuit, non ita promptè,eas tamen procedente oratione dignoscere etiam disces. Proinde diariæ complures causas habent euidẽtes, frigore nimirum, vel calore,aut dolore,iráve aut lassitudine, atque id genus reliquis antecedẽtibus. Vrinæ in his vtplurimum non carent coctionis indiciis. Pulsus celeriter dilatantur,nec præpropere intro mouentur:differunt tamen inter se,pro antecedentium causarum discrimine: quarum principia si non ignoraueris, modos quoque quibus alterari consueuerunt iniecta manu diiudicare commodè poteris: adhæc ægri in tolerando leuitas, solutionis in diariis celeritatem tibi ob oculos proponet. Cæterùm febres quæ ex putredine fiunt, aliæ continuæ & continentes,reliquæ intermittentes vocantur, atque illarum quædam eũdem seruant tenorem,vigorémque,(ἰσοτόνους καὶ ἀκμαστικοὺς πυρετοὺς Græci nuncupant,) quòd vna eadémque sit febris vis,aliæ ἐπακμαστικοὶ dicuntur, vtpote quæ vnà cum febris robore vsque ad solutionem progrediantur: nonnullæ παρακμαστικοὶ nominãtur, quarum vsquedum desinunt vigor paulatim se remittit. Porro continentes (Græci, vt dixi συνόχους) peculiari nomine appellamus, quæ ex sanguinis nimio feruore accenduntur. Continuas verò,Græcis συνεχεῖς nominatas, eas potius dicim⁹ quas humorum variorum putredo committit. Ex intermittentibus autem aliæ quotidie, quædam tertio, aliæ quarto quoque die reuertuntur,vt & nonnullæ tardius quinto aut septimo redire ferũtur:sunt quoque quæ inordinatis accessionibus repetant,quas illi πλανῆται,(nos vagas atque erroneas nominare solemus.) Quæ singulis diebus accedunt, quotidianæ appellantur, atque ex pituita quæ extra venas putruit,cõflantur. In iis vrina circa initia cruda est,subcãdida aut perturbata: pulsúsque contractionis velocitate,materiam quæ succenditur indicat. Horror ergo eas primùm prehẽdit, pulsúsque inæqualitas ac tenuitas:deinde succenditur febris,& decem & octo horis,aut paulo plus minúsve per accessionem occupat, nec vllo plerunque cum iudicio sensibili desistit. Quarum autem accessio tertio quoque die accedit,eæ ex flaua bile,quæ & ipsa extra venas vagatur,cõsistunt. Hæ quum rigore vtplurimum inuadunt,dehinc febris vsque ad horas fere duodecim extenditur, licet nonnunquam plus minúsve perduret, pro humoris videlicet crassitie ac copia, & virium ægri robore, cutisq; perspiratu facili. Nullæ hìc in vrinis coctiones sub initia apparẽt, & colore flauæ rufæve visũtur, súntque illæ calidiores, quæ liberaliori tinctura inficiuntur. Quædã earum sudore desistunt,aliæ bilis flauæ vomitu,ac eius per aluũ egestione,& sanguine è nare erumpente desinunt.

A Pulsus in harum inuasionibus nõ sentiuntur,vt in quotidianis parui ac inæquales. Atqui quæ post quartũ exacerbãtur,& quartanæ nuncupãtur,ex succo melãcholico constituuntur. In his extrema primùm refrigerãtur: deinde ita febris viginti horas perdurat. Vrinæ tenues sunt & albæ,quæ postea perturbẽtur,& pulsus,qualis in diariis. Cæterùm febris vnaquæque,ex anni tẽpore,loco,adhæc tẽperamento, viuẽdi ratione, ætate,atq; illis quæ singulos humores augere solent,discernitur:nã siquis ex his comitãtibúsq; symptomatis eas rite cõiicit,
B exiguũ(ni fallor)aut nihil quod ad exquisitã dignotionẽ pertinet,eum latebit. Atque hæ sunt simpliciũ intermittentiũ febriũ notæ. Verùm ignorare nõ licet,nõnullas ipsarum aut sibiipsis,aut aliis permixtas, multa intermittentiũ febrium discrimina gignere:nam quæ tertio quoque die accedunt, duplicatæ falsam quandã quotidianæ imaginẽ præbẽt, quòd iã singulis diebus repetãt: sed ab iis qui rectè iudicare nouerũt,ex accessionũ specie,& comitantibus symptomatis arguuntur:nã qui rectum potest de simplici tertiana iudiciũ ferre, is facilè
C duplicẽ quoq; discernet. Quæ post quartũ reuertuntur, si duplicãtur,duob⁹ cõtinẽtibus diebus redeunt,vnóq; intermittũt:quẽadmodũ rursus,si fortè fortuna quartana increuerit, triplexque è simplici euaserit, quotidianarũ more singulis dieb⁹ accessiones infert. Verùm harũ singulæ,eũ qui accuratè simplicẽ diiudicare nouit,siue duplices,siue triplices fiãt,latêre nõ poterunt. Quòd si interdum quintanas,& sextanas,& septimanas,aliásque eiusmodi,& præterea vagas nominari audiueris,ne has quidẽ,ceu fieri nequeãt, nullas esse arbitrare: nam
D quũ quatuor in nobis humores reperiãtur, ipsorũ quisque vbi immutatus est,multas variásque succorũ corruptorum species generat: quare pro corrupti quoque humoris quouis dominio,etiã accessiones repetunt. Porrò vagæ & errãtes,è turgẽti quidẽ materia nascuntur, sed quæ inordinato atque alii nõdum cõfecto alio accumulato cibo cõpescũtur simul & increscunt. Cæterùm quẽadmodum duplicatæ secũ febrium differẽtias cõstituebãt:ita & quum inter se permiscẽtur,alia febrium genera oriuntur: nã quotidiana modò cũ tertiana modò cũ
E quartana miscetur, adeo vt tres fiãt inter se cõsistentes cõiugationes,& vnaquæque pro humoris in corpore redundãtis natura, sibi peculiarẽ parit accessionẽ. Atque hæc ad febres interpolãtes spectãt. Sed alia præterea est cõtinuarum & interpolãtium cõplicatio: nã nõnullæ ex iis quæ cõtinuis accessionib⁹ vrgẽt,aut quotidie,quãdo videlicet pituita in venis corrupta cõputruit, aut post tertium,quum venæ bilioso humore abundãt,aut quarto quoq; die, quũ atrabilaris humor in venis infestat, cũ prædictis intermittẽtib⁹ cõplicatæ, alias febriũ dif-
F ferẽtias cõstituunt: nã modò quæ quotidiana accessione cõtinua est,cum quotidiana intermittẽte, aliàs quũ ea quæ post tertium interpellat, quã etiã semitertianã, (Græci ἡμιτριταῖον)priuatim appellãt:& demum cum ea quæ quarto die intermittit,implicatur. Sic & cũ ea quæ post tertium exacerbatur cõtinua, interdũ quotidiana, aliquando tertiana, nõnunquã quartana & intermittẽtes cõmiscẽtur:eodẽ modo & cõtinua,quæ quarto quoque die accessiones obtinet,cum tribus his intermittẽtibus permiscetur:quarũ si singulares simplicésq; agnoueris, in cõplicatis quoq; discernẽdis haudquaquã ab-
G errabis. Sed quia ĩterdũ καύσους, & ἠπιάλους,ac λειπυρίας audire cõtinget, harũ etiã causas & discrimina cognoscito. καῦσος(quã nostri ardentẽ vocãt)è bile nimis efferuescente est, quando & è sanguine feruido originem trahit,ac vehementissimo calore vrget,& omnium facillimè ad id quod res tulerit propendet, quòd tantũ ardorem natura non ferat: nam aut iudiciis causas molestas abigit,aut in tanto alieni caloris impetu natura defatiscit: ἠπίαλοι verò sunt dictæ,quòd ἠπίως ἀλεαίνουσι,(hoc est
H blãdè mitéque tepefaciũt): non enim febrem vehemẽtem accendunt: habent quidem horrorem euidentem, sed febris succedens horrori proportione haudquaquam respondet: interdum vterque simul, & calor & horror persentitur. Frigidi & lenti succi modicè putres, hunc morbum faciunt. Denique λειπυρίας,

ſatis magno horrore inuadit, verùm euidēs calor ei nō ſuccedit, velut ex ipſo quoq; nomine patere poteſt: nā λείπεται πυρὸς, (hoc eſt igne, quod eſt calore deficit): nā oppido quàm frigidus ſuccus ſūma cute innatās, in acceſſionum ſignificationibus ab excretrice facultate propellitur: quare horror comitatur, verùm calor nullus accedit, quòd ne putredo quidem ei ſucco, qui ſatis ægrè corrumpi ſua natura poteſt, aduenerit. Atque hæc ſunt febrium quæ intermittunt, & quæ ſecus, genera. Supereſt etiamnum aliud febris genus, quod ἑκτικοὺς, nominant, omnium deterrimum, quódque propemodum curationem reſpuit. Vocant autem ἑκτικοὺς, quòd eæ in habitum cordis recipiantur: nam quum affectio (ita nunc διάθεσιν interpretor) quædam afficiētis quum affecto ſit familiaritas ac conſuetudo, quæ haud difficulter commutari poteſt: & habitus, quod eſt ἕξις, ſit conſtans & quæ ægrè elui poteſt affectio: nō iniuria febres quæ cor afficiunt, eius calorem per affectionem immutaſſe dicentur: quæ verò effecerunt vt calorem in habitum admitteret, ἑκτικοὶ peritioribus appellabuntur. Gignuntur hæ aliquando quòd diariis ſuccedant, vbi nimirum vehementiori ira exarſimus, vel mœrore curáque iugi intabeſcimus: eas ſiquis principiis obſtet, curare facillimum eſt. Verùm quæ ob partium præcipuarum inflammationes, & ſcirrhos, & tabem, ac reliqua magni momenti vitia committuntur, omnium ſunt longè peſſimæ, quòd natura duobus grauiſſimis malis reluctari, propulſaréque nequeat. Naſcuntur quoque haud ſegnius ex inueteratis maligníſque febribus, quum cor iam ob præeuntē facultatis exolutionem vitium excipit. Inter has deterioris ſunt notæ quas ἑκτικοὺς & μαρασμώδεις nominant Græci, in quibus vitalis vis emarcuit contabuítque, à quibus ægri vt euadant fieri non poſſe putatur. Itaque in omnibus hecticis febribus calor in toto corpore ſuccenſus eſt, verùm etſi nunquā intermittat, eum tamen fere æger minimè ſentit. At verò vbi cibum aſſumpſit, aut excitatus alicui ſtudio obnixius incūbit, ſe calidiorem fieri animaduertit: quod quum nonnihil difficilius ſuſtinuerit, denuo in priſtinum ſtatum redit. Pulſus iis parui ſemper ſunt & dēſi, atque vtplurimum duri. Vrinas reddūt quales in hecticis enumerauimus, proportione generi morbi exceſſuique reſpondentes. Quòd ſi malum progreditur, oculi cauātur, collabuntur tēpora, frōs mirum in modum aret, palpebræ tardè attolluntur, oculi ſordibus opplentur, & tabe defluxionibúſque tentantur: & tandem in ipſo hominum cœtu, aut aliis quibuſdam vitæ muniis nō ſecus quàm qui animo linquunt, emoriuntur. Porro illud quoque omnium poſtremum ignorari haud decet, quòd iis qui hectica febre corripiuntur, variè interdum eæ quas putredo facit, implicātur. Verùm ſigna cuiuſque febriū ſpecies dirimunt: quæ quū iā antea ſint explicata, fruſtra nunc iterū huic ſermoni insererentur, vtique quòd breuitas quā in hac tractatione ſectamur, hoc nō ſuadeat. Quare ſermonem de febribus hactenus ſatis ſit produxiſſe: reſtat vt quæ neceſſaria ſupereſſe videntur, quantum compendium exigit, annectamus. Et quoniam complures morbi iudiciis finiuntur, cōſequens erit, vt poſtquā affectus qui alicuius momenti ſunt, & febres recenſuimus, de iudiciis quæ tuta ſunt, & quæ non, déque in iis iudicantium dierum potentia, diſſeramus,

DE IVDICIORVM AGNITIONE, CAP. II.

Itaque quum iudicium, quā κρίσιν vocant, nihil aliud ſit niſi expellentis facultatis, quò infeſtantia explodat, excitatio, iudicia quæ præcedenti coctioni ſuccedunt, in indicibúſque diebus eueniunt, moleſtiarum remiſſionem iis qui iudicantur adferunt: quæ verò ſecus, recidiuā, aut difficiliorem tolerantiā, vel morbi lōgitudinem, vel, quod omnium deterrimum eſt, mortem inferūt. Iudicantur ergo ægri aut vomitu, vel alui egeſtionibus, aut vrinis, vel tinearū deiectionib⁹, aut ſudorib⁹, aut ſanguinis eruptionibus è naribus, aluo, hæmorrhoidibus, quēadmodum etiā ex vtero, velut fœminis vſuuenit. Adhæc in nōnullis & abſceſſus ſub ipſis auribus, (παρωτίδας appellant,) & reliqui humorum decubitus, iudicii vim obtinuerunt: ſputa item quæ tuſſi redduntur, & ſomni nōnunquam moderati, qui antea deerāt, quū acceſſerunt, ægrum à languoris impetu leuarunt. Cæterùm non omnia omnibus ſunt familiaria, ſed pro ægritudinis ſpecie, & ægri habitu, anni item tempeſtate, cōſuetudine, ac ætate, oboriuntur: nā aliquibus vnum aut duo, aliis plura quoque, ſed omnia conuenienter accidunt, iis quidem quibus tuta ſalus promittitur. Quapropter ne quemadmodum qui in tenebris degunt, temere hæc proferre videamur, age diſtinctionis lumine orationem dirigamus, ac ſigillatim de iudiciis loquamur, quò iis quæ cuique peculiaria ſunt, & quæ potiſſimū inſequitur affectio, cognitis, ita de cōplicatis quoque ſententiam feras, faciliſque tota tibi iudicii tractatio euadat. Igitur quæ vomitu aut ſoluta aluo iudicātur, primùm indicant materiam quæ febrim fecit ad ipſas vſque venas non pertigiſſe: ſed in aluo ac inteſtinis putrem accenſámque ſubſiſtere, & inde vſque ad cor alienum calorem tranſmittere, qui temporis ſpatio ſublimiora petens, & homini negocium faceſſat, & naturalis vitaliſque caloris facultatem ſuo imperio turbet. Deinde hìc onera, punctiones, & vrinæ magis alterātur. Verùm ſimulatque quæ in nobis eſt ſeruatrix facultas ſe emancipauerit, ſuique iuris fuerit, & incocta coxerit, atque ex coctis iam conueniētia ſibi ſumpſerit, quicquid ſuperfluum inutiléque fuerit deorſum ſurſúmque pro vicinia ac materiæ momento & propenſione, ceu experrecta protrudit. Nam ſi antea coctionis nullæ extiterint notæ, vires ægri potius non præpollere, nec eas materiā turgentē ſuperare poſſe exiſtimabitur: quod quia quaſi defatigatos eſſe ſignificet, lōgè peſſimum habetur, niſi mordens quæpiā qualitas antè opportunam coctionem irritans, ab infeſtantibus humoribus vindicare nitatur. Sed an ſic iudicādus ſit prænoſces, ſi affligētes humores ibi magis vigere morbi genus denuntiabit: & ſi facilè vomit, aut aluus ægro prōptè ſoluitur, neq; aliorū iudiciorū notæ, quas poſtea docebimus, adſunt. Porro priuatim per vomitū iudiciū expectatur, quū viſcera veluti cōuelli, & inferius labrum moueri, ac vertigine corripi, & tenebricoſa quædā oculis obuolitare, & flaua pallidáque ac varia cerni vidētur: hæc enim atque eiuſmodi alia, ſi antea apparuerint, iudiciū per vomitū portēdūt: ſic per aluū, onera vētris inteſtinorúmq; murmura, itē & punctiones inteſtina permeantes nuntiāt iudicandū. Sanguinis verò profluuii iudicia corripiunt primùm, quum eiuſmodi humor vigere cōſpicitur, idque ex anni tēpore, & viuendi ratione, adhæc ætate, cōſuetudine, & demū ex ægri pulſibus, vrináque cōiectamus. Ac quū per nares fluxurus eſt, viſcera conuelli, velut in vomitu diximus, videntur, & ſplendores oculis obuerſantur. Et ſi dextrū viſcus attollitur, nare dextra poti⁹ ſanguis fluet: ſin ſiniſtrum, leua. Per hæmorrhoidas autē ſanguis erumpet, ſi renes pōdus ſentiunt, ipſáque venarum ora inflāmatione tentātur, & quaſi titillata mordentur: maximè ſi iis æger aſſuetus eſt, nec alia ſigna præcedunt, ac materia turget. Verùm in menſtruis purgationibus, tū ex ſimilibus, tum ex ipſo dierum circuitu, quid expectādum ſit, dignoſces. Sunt autem iis ſubrubræ & rubræ, ac veluti cruentæ fere vrinæ, quòd ſanguis eò confluat, ac moderatè ſuo colore inficiat. Sudores verò ſuccedunt, quum quæ ex tertia coctione ſuperſunt, abundant exuperántque: quare & in vrinis hìc antea cōferta coctáq; ſedimenta, quæ ſublimius ferantur, apparent: & vndoſus eſt pulſus, ac ſi manum in ſinum immiſeris, inſpexeríſque, vaporoſus quidā ſenſus occurret, quòd videlicet id quod tenuius eſt prius diffletur. Vultum bonus color decorat, idque potius ſi ſanguis per nares profluxurus eſt: deinde & in iudiciis quæ fiūt per ſudores. Si tamen ſeroſus in venis humor exceſſerit ac putruerit, febrémque inde excitarit, craſſæ & turbatæ vtplurimum ſunt vrinæ: ſed quum iam ad iudicium impetu feratur natura, tenues & copioſæ feruntur, attamen longè ſupra eius quod bibitur menſuram: atque hoc iudiciū per vrinas vocatur. At quum crudus eſt humor & anni tēpus obſtat, ac propellens facultas id quod ſuperfluū eſt protrudit, ſi affligens humor ad caput conuertitur & foras erumpit, ſub auribus abſceſſus enaſcuntur,

quos παρωτίδας vocari diximus:quin & erysipelata,atq; A in collo extuberationes, è biliosis aliisve corruptis succis generantur:sin humor deorsum delabitur, fiunt qui vocatur decubitus,(Græci ἀποσκήμματα dicunt):quòd si noxius humor intro conuertitur,abscessus,quos ἀποστήματα vocant,oriuntur:qui sanè omnes alio rursus vt cō coquātur excernātúrq;,opus habent iudicio. Atque qui foras prodeūt meliores sūt , faciliúsque iis subuenitur: at qui intro recurrunt ,peiores quum sint, maiori diligentia & fortuna prospera indigent . Nam nisi infernè B per vrinas aut aluum decedētes,aut,vt in thorace quæritur,tussi educti, disrumpantur, sunt quidem tempore secundi,attamen prioribus affectibus nōnunquam deteriores cēsentur.Fit autē in his quoque iudiciū,quum rumpuntur,& sputa facilè educuntur. Quin & somni in phrenitide similibúsque morbis,interdum accedentes, satis fuerunt , vt non leue esse iudicium existimaretur. Proinde in vnoquoque morbo diligenter spectandum est,quis humor eum faciat, & quò vergat, & quod cuique iudicium sit accommodatius, atque ita demum de C iudiciis coniecturam facere:alii enim sudoribus,alii aluo moliendæ sunt aptiores:alii sanguinis proflluuiis capiuntur, pro ætatis,anni,temporis,& victus,cōsuetudinis item, & cæterorum quæ antè proposuimus ratione. Quòd si humores fuerint cōplicati , & huc illúcque suo impetu ruant, non est à ratione alienum vt varia quoque iudicia fiāt:quæ pro ingenii tui sagacitate,ex morbi specie motúque coniectans, citra difficultatem assequeris.Quocirca in omnibus iis qui iudicandi sunt,tria hæc antea sunt examinanda,ægri vires, turgentium hu D morum cōcoctio,& an ea quæ in iudiciis existunt,quātitati qualitatíque humorum,qui vigere videntur,proportione respondeant: nam quum vires defessæ sunt, omnia peiora sunt reputāda: deinde si iudicia apparentia coctio non præcessit,impotentiam,ob quam natura euincere nequit,aut humorum copiam adesse,& ob id, atque eius generis alia malignus esse morbus censetur. Vnde aut dolores,aut animi deliquium,vel sensus priuatio, aut delirium, vel eorundem recidiua, & in summa nihil non deterrimum coniectura est expectādum. E Sed & hoc pessimum est,si alia aliorum loco,& quantitate minora feruntur : nam hæc & id genus alia sunt notæ deterioris.Itaque ad ægrum ingredienti, priusquam alia aut ipsum tāgas,eius forma tibi decubitúsque cōsiderādus est, adhæc respirandi facilitas,& an stertat,vel anxius sit,aut deliret,aut aliud pro alio respondeat, vel tussiat, nihilque effatu dignū reiiciat, vel aliud aliquid adsit,obseruādum,antequā vel eum vel reliquos interrogaueris. Dehinc percōtādum est quid laboret , eáque F omnia cum illis quæ tu priusquam ipse narraret,colligeras,conferre oportet. Posthæc contrectanti pulsum vitale robur, & num ipse cū iis quæ narrātur apparentque cōsentiat,explorandum.Præterea si vrinæ,aut excretiones, aut sputa adsunt, ea inspicere quoque decet: atque eorum coctionē,aut cruditatem, aliámve quāpiā consistentiam vel malignitatem spectantem, de dierū qui ab initio accubitus elapsi sunt,numero sciscitari, & an aliqua extiterint iudicia quærere: atque ita demum omnia simul comparantem,victus rationem præscribere,&reliqua quæ ad dignotionem morbique prænotio- G nem spectant,pronuntiare oportet. Nam si hac ratione ac via incesseris, parum aut nihil à verò & securo aberrabis. Verùm quò certiùs euidētiúsque obuios morbos dignoscas,signa quæ malum bonúmve promittant, eorúmque discrimina,quibus inter se maioris minorísque ratione dissident,annectam. Sic enim distincta tractatione , omnia facilia & procliuia esse videbuntur.

DE SIGNIS, CAP. III.

DEcubitus igitur omniū optimus est , aut in dextra, aut sinistra:alii,nisi ex consuetudine familiares fuerint,sunt deteriores:nam supinum cubare, imbecillita- H tem potius,& pronum,dolorem in ventre & intestinis, aut delirium notare putandum est. Membrorum verò iactatio,& anxietas,nisi iudicium expectetur,sunt prioribus peiora.Delabi ad pedes,eósque citra multum calorem stragulis eductos proferre, deterius est : nam ægri imbecillitatem,vitiúmque exolutionem connotat. Adhæc & ea quæ in vultu apparent inspectanda sunt.Nam oculi caui,tempora collapsa,nasus acutus,frons perquā arida, non rectè audire aut cernere, aurium fibræ contractæ , si oculi inuitò illacrymant , lingua ægrè voluitur & titubat, si mente est alienata , si sopor aut vigilia affligit , si oculi cruenti sunt & instabiles ac palpitant, aut eodē loco immobiles cōsistunt, & si cōniuentes palpebras nō omnino cōmittunt,sed alba apparent,neque id ob copiosiorē alui fluxum cōtigit,si gemunt,quū tamen nullus dolor conspicuus sit,& si acutius & cum clāgore loquuntur,& supercilium conuulsum est aut laxū, & si hianti ore dormiunt, & dentibus strident, & præcordia in tumorem sublata & dura, quæ digitorum cōtrectationem non facilè ferant,habent,.Hæc enim & eiusmodi alia ægrotantibus pessima promittunt:potissimum si talia,eo quòd iudicium expectetur,aut ob proximum quempiam commissum errorem,qui interdum omnium eiusmodi prauorum signorum malitiam eleuat,nisi fuerit maximus,haudquaquam extiterint. Cæterùm hæc quanuis sint mala,inter se tamen malignitate discrepant:æquum enim est, vt vnum pessimū multis minus malis plus possit, atque vnum aut duo bona, multorum malorum vim infringant. Nouisti autē probè,quænam malorum collatione praua sint habenda,nā somnus moderatus,decubitus assuetus,pulsus moderatus,aut qui ad eū proximus accedit, neque vllā inæqualitatem,aut duritiem,aut interceptionem,aliúdve quippiam mali habet , & siquid à pluribus bonis euincitur: vrinæ itē cum cōcoctionis notis,& egestio similis,spiritúsque facilitas præcipuè in affectibus thoracis , & quæ ad cerebrum pertinent, haud perperam emota : hæc & huiusmodi multū in ægris viribus pollere solent. Quare quum antecedit coctio , & æger facilè morbi impetū sustinet,ac derepente horror ingruit , & febris ingens, & delirium nonnunquā,ac animi deliquium iactatióq;, & æger variis modis grauiter fert morbum,non est magnopere metuendum: non enim ea tam sunt malignitatis indicia , quàm morbi paulo pòst iudicii aduenturi. quippe quòd facultas infestantes humores pessumdedit,iisque conuenientem coctionem admolita est,quicquid inutile est secernit ac segregat. Quocirca sudore, & sanguinis profluuio,vomitu,& alui euacuatione,atq; eiusmodi aliis,natura nō ita multo pòst ægro sanitatem restituet. Atque hæc in perfectis iudiciis accidunt,quæ & in indicibus antea significantur: nam siquid ipsa in prædictis iudiciis magni momēti est factura,id ante iudicii diē in indice prius quasi prælūdens,nuntiat: quare aut exigui sudores,aut sanguinis è nare stillæ, aut parū cocti sputi educitur,atque aut pusillum,aut maius quippiam antè apparet : & nisi fortè quòd materia turgeat,aut ægri vires validæ sint,præeuntes significationes iudicium anteuertat, non aliter quàm in aliis per contraria pedetentim id quod noxium est,crebris iudiciorum circuitibus coquitur expellitúrque. At quibus natura ad affligētium expulsionem non excitatur,multáque est grauantium humorum cruditas,& vitale robur lāguet, quid nisi pessima opperiri oportet? Complures nanque prauæ notæ comitantur , & siquid fortè in ea morbi constitutione excernitur, maior retinentis facultatis imbecillitas ac impotentia sequitur, & quæ sic expellūtur,perquā cruda prauáque cōspiciuntur. Quocirca quum quæ sint coctionis & quæ cruditatis signa tibi sint perspecta, & quomodo facultas nostra naturalis cognoscatur, adhæc quæ sint prauæ , & quæ minus notæ: opus est vt sigillatim ea expedēs, ita de euētu pronūties. Atque in ventriculo, aluo,& quæ illi adhærēt intestinis laborantibus,primùm quæ vomitu expelluntur, & quæ ventre secedunt , sunt spectanda , deinde & aliunde signa corradenda. In thoracis & pulmonis vitiis respirationem,& quæ sputo educuntur,eorúmque coctiones inspicere oportet : post hæc, ex aliis quoque coniecturā facere.Sic quæ cerebrum tentant,consentientes partes, somni,& vigilia,si modum excesserint,sensus item difficultas,isque abolitus, & siquid est aliud quod eius affectum prodat, denuntiant. Eorum porro qui in venis

vigent humores,ex vrinis primæ accerſuntur notæ.Nã A ſi primùm ex familiaribus & propriis cuiuſque patientis loci indiciis iudicium feceris, atque ita ad cõſenſus cum reliquis partibus acceſſeris:ſed ante omnia vitalis tenoris modos,perinde acſi omnis affectus inde perficiatur,indéque ſpes aut deſperatio ſumatur, tanquam à iudice quopiam qui de vitali robore,ceu vincente aut victo,ſentẽtiam ferat,ſpectaueris : parum aut nihil eorum quæ ad vrgentium affectionum, quem finem exitúmque ſint habituræ, prænotionem dignotionémve attinet,te præteribit. Proinde quoniam tractationem B de iudiciis ſequitur de diebus iudicatoriis, age etiã de iis breuibus,quod neceſſariũ eſt,agamus: quò ne in hac quidem parte inſtitutum claudicet.

DE DIERVM IVDICATORIORVM DIGNOtione, CAP. IIII.

QVòd igitur certis ſtatiſque quibuſdam diebus, iudicia,neque iiſdem omnia fieri ſoleãt: deinde quòd non æquis omnes dies iudicatorii viribus polleant, nemini non,quòd ita ſenſus quotidie doceat, eſt perſpicuum:verùm quibus de cauſis ita fiat, nunc explicabi- C mus,iis maximè rationibus inducti, quæ de mutuis corporum cæleſtium cum noſtris cõuenientiis, ac conſenſibus ferũtur,quódque naturalibus ſuis perpetuiſque lationibus,ac ſuis inter ſe mutuò configurationibus, atq; iis quæ cuique ſunt peculiaria, plurimum aerem hunc terram ambientem,& corpora eum incolentia afficiãt, ac alterent,iuxta eas rationes, quibus à primordio rerum opifex ratio hæc cõcinnauit . Aliud enim alio magis,ac variis mutationibus alterare ſolet : omnia tamẽ, quum diuinæ ſint prouidentiæ inſtrumenta,pro ſua ſi- D bi inſita facultate alterant atque euariant, & iuxta rationes quas iis ſemel largitus eſt Deus,cũcta noſtra corpora contemperant commutántque. Cæterùm ſuas in nos actiones,quæ quidem ſenſibus patent, euidentiores ſol & luna exercent. Siquidem ſol anni tempora, quǽque in iis occurrunt omnia effingit.nunc enim frigoris fit cauſa,& noſtra corpora condenſat : quare imbres,& niuem,& reliqua quæ in aere gignuntur,cogere videtur:atque idcirco in animalibus & plantis naturalis prolificuſque calor interna petit, quo oſcula clau- E dantur,& interni ſucci conficiãtur,ac paulo pòſt ad nutricationem idoneos reddat. Modò ad nos reuertens, coactum in aere gelu diffundit,& meatus antea frigore obſtipatos reſerans, plãtarum germina pullulare facit, atque ad ſe concretum humorem,qui antea ob viuifici caloris in intima receſſum, germinationẽ impediebat, attrahit. Quin & noſtrum omnem in imo ſibi familiari cognatóque deliteſcẽtem loco calorem, ad cutem prolicit:atque ob eiuſmodi eius impetum, ex inſidente etiamnum materia,multavariáque circa totius corporis F ſummam cutem iam efflorescunt.quippe exanthemata papulǽque,ac ſudamina,atque adeo ſudores ſoliti erũpunt.Vbi verò ſolis æſtus iam vehementius vrget,ſucci noſtri præ feruore bulliunt, omniáque iam enumerata inualeſcunt,adhæc ſqualor ſtagnantis huius aeris humorem exhaurit,fructus fugaces,& æſtiui (ita iã ὡραίοις interpretamur)tempeſtiuè maturãtur,quòd partim ſuperuacaneus humor maturitate coquatur,partim abſumatur. At quum iam à noſtra habitatione recedere, ac Septentrionem petere incipit,ſqualida & etiãnum ex- G calfacta noſtra reſtant corpora : atque anni frigidiore tempore remeante, auſtróque accedente, quòd frigus increſcat, meatus noſtri occluduntur, caloriſque reliquias,impetu quo foras ferebatur prærepto,recondũt. Plantis quoque ſimilia eueniunt : nam folia ob id defluunt,ceu aridæ euaſerint, eo quòd plurimum humoris ſui euanuerit. Quare in poſterum in ſe contrahuntur, & quod ex facultate naturali reliquum eſt, iterum reficiunt refocillántque ac exſuſcitãt:atque alium rurſus ſibi terræ humorem reponunt,nouúmque inſequen H tis anni operiuntur teporem. Porro iampridem tum animalium tum plantarum eſſentia marcore contabuiſſet, niſi demirandas has anni tempeſtatum mutationes ſol eſſet molitus. nunc verò quum alia aliis præparet & diſpẽſet,rerum ortus interitúſque opifici ceu inſtrumentum eſt effectus. Cæterùm nolo ſigillatim eius actiones recenſere, quandoquidem hoc noſtrum iam non eſt inſtitutum:eſt enim terra maréque eius facultate refertum:adeo ſol in omnibus quæ mutantur corporibus,mirandum eſt opifici inſtrumentum. Adhæc luna ſuis incrementis decrementiſque tempeſtatum viciſſitudines imitatur.Nam à coituvſque dum dimidiata eſt, veris tempus repræſentat: inde vſque ad plenilunium, æſtatis ſtatum præ ſe fert:hinc rurſus quum dimidiata apparet,autumnum refert, vt extrema ſua ſeptimana hyemis tempeſtatem exprimit.Et quanuis ea omnium ſenſibus liquidò nõ patẽt,nõ tamẽ hãc rationẽ euertũt: eſt enim vtique aliquod Lunæ robur, velut omnibus iam ſenſibus conſtat, vt ſolis vim infringere hebetaréque queat, potiſſimùm ſi luminaria aduerſatia ſibi anni tempora effecerint. Attamen in imbecillioribus atq; ad patiendum aptioribus corporibus,in quibus exiguũ accedens momentum plurimum pollet, quæ inde proficiſcuntur alterationes promptius ſenſu percipiuntur. Atque hæc breui adeo temporis ſpatio ſigniferum circulum, ζωδιακὸν appellant, perambulans(nam quatuor fere dierum ſeptimanæ, minus parte quapiam, à ſua in eundem locum reſtitutione,dinumerantur), tempeſtates deſcribit,& multa admiratione digna.in noſtris his mutabilibuſque coporibus ſuo circuitu afficiens, excitat. Siquidem quòd reliquis propius ad terrã accedat, & magnas in ſuis incremẽtis decrementiſque ſuſtineat mutationes,promptè noſtra quoque corpora vnà mutantur. Verùm quomodo tum hæc tum reliqua tam inerrantia quàm errãtia ſidera, ſuis viribus & circuitibus apparitionibúſq; ac occultationibus ob naturales quaſdam rationes,quas Opifex illis tribuit,in inſtabilia fluxáque hæc corpora agãt, id alium requirit locũ, aliámque poſtulat contemplationem, quòd non ſit propoſitùm hæc in præſentia oratione explicare. Quare quum de diebus iudicatoriis verba facere antea in animo haberemus,de iis agamus,ab ipſis vtique lunæ circuitib9 arrepta anſa. Quum itaque lunæ corpus quatuor maximas accipiat mutationes, vtpote quas per ſeptimanas ſingulas metiamur, deficiente exigua quadam portione,& vnaquæque ſeptimana quadrangulare latus complectatur, æquum eſt tum eiuſmodi figurationem, tum numerum ſeptenarium,qui in ea maximè dinumeratur,viribus quibuſdã pollere. Siquidem ſolem quoq; in hac configuratione, temporũ mutationes facere cernimus. Quapropter ſi tantùm quadratus ſiderum aſpectus valet, & ſeptem dies, exigua quadam portiuncula deſiderata, in vno latere numerantur, numerum hunc ſeptenarium plurimum in corporibus his mutationibus obnoxiis par eſt valere, potiſſimũ ſi maximis quibuſdam motibus liberentur,& velut in lance appendantur.tunc enim quæ illinc accedunt momenta, quammaximè immutare ſolent. Verùm quia in iis quæ generantur, motu agitatorum euentus quinam futuri ſint, vtplurimum in principio ignoramus : ſed vbi iam dimidium temporis pertranſiit,haud pauca euentus indicia antè prorumpũt: (inuenimus quippe medietatem cum cauſis euentuum affinitate quadam conſentire, vt ea propter multo antea eorum quæ motu cientur euentus quadamtenus pronuntientur, ac quaſi præconis voce proclamẽtur.)ſeptimanarum medietates proximè poſt ſeptimanas viribus pollebunt,interdum perfectè ac ſua vi iudicantes,interdum ſubſecutura ſeptimanarum iudicia denuntiantes. Nõ ita ſanè iudicia per ſeptimanas occurrunt, ſed perfecta ſemper ſunt,niſi exiguæ quæpiã perfecti iudicii reliquiæ, qualibet de cauſa in proximum iudicatorium diem ſeruentur. Quaobrem quartum primum aut iudicare, aut inſequentis ſeptimi indicem eſſe:deinde poſt eum, ſeptimum perfectè iudicare aſſerimus.atque ita vndecimum, & poſt eum decimũquartum: adhæc decimumſeptimum, atque inde viceſimum,& poſt eum viceſimumquartum:poſtremum verò ſeptimum & viceſimum eſſe dicimus, quartò ſeptimum ſemper excipiente. Verùm quia & tu & alii quidam ambigere poſſent,quomodo primas ſeptimanas& quaterniones diebus integris, reliquas verò imperfe-

ctis dinumeramus, hoc quoque non abre dissoluemus, A nec ui inconsideratius dies iudicatorios recensere videamur. Itaque quòd septimus, decimusquartus, vicesimus, & vicesimusseptimus, quotidie iudicare deprehendatur, vel ex ipsis ægris planè discere licet. at quòd nonnũquam vicesimus quoque primus iudicet, ne hoc quidem eos qui diligentius animum aduertunt, latet, & causa in proximè antecedentem refertur. Nam quia, veluti diximus, septem ac viginti diebus, & quadã diei portione, tempus quo luna ad eum ex quo abiit locum redit concluditur, paululum ei deest vt integræ perfe- B ctæque singulæ septimanæ numerari possint. Quare quum quatuor septimanis numerum partimur, in prima, quia parum est quod deficit, nihil neq; de quarto neque de septimo demitur. atque in secunda, quãquam iam plus deest quàm in prima, minus tamen quàm vt integer dies auferri possit, non secus quàm primã eam dimetimur. At tertia septimana quæ in vicesimum terminatur, quòd manifestus iam sit defectus, mutilatur: & non amplius decimusoctauus, sed qui præcedit, eius quartus recẽsetur, quòd principium habeat decimum- C quartum, quoniã eius quoque euidentior sit quàm antecedentis defectus. Denique quia tertia septimana primi & vicesimi particulam quampiam sumit, idcirco ipse quoque fide aliquando iudicare creditur. Post has iudicant tricesimusprimus, deinde tricesimusquartus, & postea quadragesimus, qui secundus est vicenarius. nam iudicia periodica quæ à vicesimo vsque ad quadragesimum fiunt, sunt qualia à primo in vicesimum. Atq; acutorum morborum iudicia ad quadragesimum vsq; vt longissimè porriguntur, post quem longi appellari D incipiunt, nec amplius per septimanas, sed per vicesimanas, & quadragesimanas iudicantur. nam post quadragesimum, sexagesimus, deinde octogesimus, postea centesimus vicesimus, dehinc centesimus octogesimus est iudicatorius. Vel enim ii in cuiusque anni temporis mutationibus soluuntur, vel quum locum mutant, aut quod postremum est, quum in oppositas tempestates decidunt, vel quum ad idem, quo cœperunt, tẽpus redierunt. Qui hæc effugiunt, in commutatione ætatis iudicãtur: at qui eas quoque exuperant, medelã non ad- E mittunt, quòd iam salus quæ à tempestatum temporúmque mutatione ægro promittebatur, sit desperata. Cæterùm quia nonnullos dies qui interdum iudicant, suprà dedita opera præteriuimus, ne in aliquo defecisse videamur, illorum etiam ratio reddenda est. Proinde tertius & quintus, adhæc sextus & nonus, præter prædictos iudicare conspiciuntur: tertius quidem & quintus septimanæ per quadrangulare latus numeratæ minimè appropinquantes: ille quaternarii perfectè iudicantis facultate inferioris, & primùm consentientis functio- F nes ab humoribus vindicantes anticipans, hic excipiẽs, potestate vterque ob viciniam veluti arrogata iudicat. quare eiusmodi iudicia, quæ vtplurimùm finis bonus comitatur, minimè mala esse censemus. Quòd si id fieri dixerimus, quia tertio etiam die lumen lunare iam illuminat, & intra quintum sexangulare latus cõspicitur, quæ, vt demonstratum fuit, vires non contemnendas obtinent, probabilius vtique erit prædictos dies iudicare. Sed qui eos insequitur sextus, omniũ quos nouimus in iudicando pessimus est, quippe qui omnium po- G tentissimum diẽ suo impetu præuertit. nam si quaterniones, quia cum septimanis affinitate quadam consentiunt, vim iudicandi habere diximus, profectò septimanæ erunt potentissimæ. Quare quum materia proruit ante iudicium, quòd in septimo cum vniuerso cognatione quadam cõsentit: iure iudicia quæ in sextum incidunt, praua malignáque erunt, neque perfectè iudicabunt. Proinde in sexto semper aut morbi longitudo, vel mors, aut recidiua succedit: atque in ipsis iudiciis sensus abolentur, & deliria, animique deliquia, nullúm- H que non deterrimum symptoma oboritur. Porro interdum quæ ita praua expectanda sunt, non secus quàm ea quæ in septimo eueniũt, quartus prænuntiat. Nonus autẽ qui post eos iudicat, quia latus triangulare seruat, ob id fidam potius in iudicando vim habere censebitur, quòd ea figura ægro mutationem afferre satis sufficientem valeat: atqui vim configurationum callent, qui in mathematica scientia versati sunt. Cæterùm nõ est mirandum quare plures reperiantur in prima septimana quàm in subsequentibus dies iudicãtes: nam qui intra hanc iudicãtur, iis vtplurimum humores turgẽt, virẽsque validæ sunt: ea verò quæ in vniuersum vltrã progrediuntur ab impetus vehementia recesserunt. Porro morbi longè acutissimi, in quarto, aut quod proximum est, in septimo iudicantur: qui simpliciter sunt acuti, in decimoquarto, vel vicesimo: qui verò quadragesimum attingunt, prout cum iis qui postea iudicantur, conferuntur, acuti nominantur. Cæterùm omnes hi euidentibus excretionibus iudicantur, nam si ita non soluuntur, denuo repetunt: vt & ii quorum iudicia in iudicantibus diebus non eueniunt. Verùm quum quæ iudicantur nõn fiunt ex ratione, non est præpropere & præcipitanter nutriendum: sed perfecti iudicii tempus coniectare oportet, atque ita viuendi formulam euariare. Iam qui intra vicesimum non iudicare censentur, sunt, primus, secundus, octauus, decimus, duodecimus, decimustertius, decimusquintus, decimussextus, decimusoctauus, & decimusnonus. Hi enim aut penitus nõ iudicãt, aut siquid iudicare vidẽtur, id non sua natura, sed à præeuntibus aut subsequentibus iudicatoriis obtinent, à quibus quum momentum quodpiã accipiant, imperitioribus quandoque iudicare, quum tamen nunquam ex se iudicent, creduntur. Sed de diebus iudicantibus, prout breuibus perstringi potest, hactenus. Cæterùm eum qui dierum vires obseruat, humorũ quoque coctionem, & ægri viriũ robur: adhæc symptomata comitãtia assidẽtiáq;, necnõ morbi motionẽ, atq; ex motione eius præsagia adaptare decet. nam si in primo aut secundo coctionis notæ existunt, quum acutè mouetur morbus, & æger validus est, in quarto morbi iudicium sperare oportet. Quum verò non admodum acutus est morbi motus, nec vires cedunt, iudicium in septimo adfore putandum. Quòd si in tertio aut quarto coctionis indicia se produnt, cum validis viribus in septimo, cum mediocribus in vndecimo, & decimoquarto iudicium expectandum. Atque ita hæc animo tecum antea volutans, & victus modum inuenies, & num æger euadet, an vi morbi succumbet, non ignorabis: nam si singula ea probè discernere didiceris, quod ex his omnib⁹ cõficitur præsagiũ patebit. Atque his satis, (iis quidem qui breuitati student, & ex mediocribus maiora colligũt,) iam explicatis, ita finis imponatur. Cæterùm quoniam antea de internis vitiis, quibus nimirum instrumentales similarẽsque partes detinentur, pertractauimus: atque sermo in summa extimáque cute desiit, quũ sudoris ac quorundam exanthematum meminimus, superest vt ceu aliã rursus ingressi viam, de reliquis quæ videlicet summa corporis cute hærent, agamus, atque ita ipsam curandi viam rationémque capessamus. Et quoniam iis quæ in corporis superficie enascuntur, morborum qui sensuum instrumenta vrgent, tractatio cohæret, (nihil enim antea de iis proposuimus, quòd in hunc locum eos reseruaremus), ne illam quidem à nobis silentio ius fásve sit præteriri. Et vt caput omnibus corporis partibus incumbit atque eminet, ita & de iis quæ in eo gignuntur, & sub obtutum cadunt, primùm meminisse decet. Nam de iis qui in interna eius parte, & præterea in reliquis membris latent, ac postremò de affectibus qui toti corpori communes sunt, dictum fuit antea.

DE AFFECTIONVM CVTIS CAPITIS AGNItione, CAP. V.

CApitis itaque vitia sunt, porrigo, caluitiũ, ophiasis, & alopecia: sed distant, quòd ex diuersis inter se causis oriantur. Nam porrigo (, siue quam πιτυρίασιν Græci vocant), est praui humoris qui sursum fertur, & per capitis cutem discutitur, soboles. Vitium cuius facilè innotescit: caput enim scalpentibus squamulæ & veluti surfures quidam tenues, vnde etiam nomen Græcis inuenit, decidunt. Vtilius autem est eum resolui quàm intus coerceri: siquidẽ hoc obstat quominus materia

in aliam partem vertatur:hoc facilem oculis aut denti- A
bus vel auribus aut locis auriũ proximis noxam creat.
Caluitiũ verò & glabrities,quam φαλάκρωσιν nominant,
euenit interdum tum ob humorem redundantem,tum
ob ſiccitatem nimiam. Etenim ipſe quoq; noſti,neque
in paludibus, neque in arenoſis exaridiſque locis her-
bas enaſci. Quare eius rei cauſas etiam huic adapta,vel
potius vnica ſolutione, vtrunque ſi controuerſum erit,
dirime.Igitur neque humida eſſentia plurimum exce-
dens ea quæ non ita multo pòſt ſunt generãda , produ-
cere & nutrire,neque inualeſcens terræ ſiccitas,ea quæ B
increſcere debent, augere poteſt : ſed vtraque opus eſt
commoderata.ſi quidem humore alimentum , iis quæ
nutriuntur,adhæret & apponitur:ſiccitas verò conſtan
tiam ſoliditatémque addit,ac ne ea quæ aluntur prom
ptè diffluãt,efficit.Sic hîc quoque,quum nimio humo-
re pilorum radices madent, effluũt,quòd ſiccitas, quæ
humorem cogat, deſideretur, neque aliæ ſuccreſcant.
Rurſus vbi ſiccitas præpollet, neque habent vnde pro-
rumpentes alãtur,augeantúrque , neque quũ excidunt,
aliæ enaſcũtur,quòd vaporoſus humor deſit:vt taceam, C
quòd ob ſiccitatem meatus ſubſident præcludũtúrque.
Quòd ſi alius humor varius & corruptus fuerit, qui pi-
lorum radices erodat , eáſque inæqualiter amputet , a-
reas (quas ὀφίασιν,& ἀλωπεκίαν Græci nuncupant)efficit.
Et vitium quidem ex re ipſa ὀφίασις , iure ita vocatur,
quòd ſerpentis (quem ὄφιν appellant) conuolutionum
inſtar,per capitis cutem ſerpat:ἀλωπεκία verò nuncupa
tur,quòd aſſiduè vulpes(ἀλώπεκες Græcè nominatæ,)eo
mali genere infeſtentur. Noxios porro humores , tum
ex vniuerſalibus continentibúſque cauſis,tum vel ma- D
ximè ex coloris,loci,vnde pili defluũt, ſpecie colliges.
Quinetiam interdum pili enaſcentes , pro humorum
complicatorum cõmixtorúmque varietate , diſſimiles
variique ſunt. Atque de his hactenus.Oriuntur præter-
ea in capite vlcuſcula quædam exigua, denſa, & rubra,
puſillis papillis adſimilia , à quibus ſanies emanat te-
nuis. Et qui vocatur ἄχωρ, (noſtri manantia vlcera vo-
cant,)tenuibus admodum foraminibus quæ ſaniem len
tam euomant,cutem pertũdit. Adhæc & quod vocatur
κηρίον,& hîc & aliis locis exiſtit , quod maioribus qui- E
buſdam foraminibus quæ melleum humorem conti-
neant,conſtat:eo autem nomine appellatur, quòd api-
cularum fauis ſit ſimile.Dehinc à fici ſimilitudine σῦκα,
(noſtri ficus nuncupãt),eruptiones quaſdam rotundas,
vlceroſas,ſubduras,& rubentes, quas dolor comitatur,
atque aliis quoque locis enaſcũtur.Hæc ac eiuſmodi a-
lia ex craſſis lentiſque corruptis humoribus gigni aut
in toto corpore, aut in ſolo capite , pro exuberantium
humorum loco,conſpiciuntur.Et de his hactenus , iam
de ſenſuum inſtrumentis loquendum. F

DE AVRIVM AFFECTIBVS, CAP. VI.

QVemadmodum igitur auditus fit per neruum qui
ad aurem pertingit,ſentiẽdi vi præditum, auriſque
cauitatem , ac aerem ei inſitum : ita quum mediocres
maioréſve ea læſiones experiuntur,ſurditas,auditus dif
ficultas , ſonitus , atque id genus reliqua oboriuntur.
Proinde qui primas affectuum cauſas reperire nouit,is
eas quoque quæ ſuccedunt facilè inueniet.Communes
ergo primique morbi ſunt,intemperies quæcunque hu
morum quorumlibet affluxus , continuitatis diuiſio, & G
ex obſtructione,aut præcluſione,vel neruorũ deferen-
tium ſectione , ſpirituum ſentientium interceptio. Se-
cundi verò poſt eos (qui non ſecus quàm priores , aliis
quoque ſunt generales) ſunt, inflammatio, abſceſſus,&
obſtructio.Peculiares demum (vt dictum eſt) ſunt ſur-
ditas,grauis auditus,& ſonitus. Et de cõmunibus qui-
dem ac generalibus priuatim verba faciemus. Verùm
ſurditas fit,vel quum ea cerebri pars, vnde nerui audi-
torii propagantur,vel ipſe enatus neruus primario affe
ctu,idque vel ob intemperiem quandam,vel humores H
confluentes,laborat.Sonitus verò & tinnitus, vel ex hu
moribus qui ibi colliguntur,& in ſpiritus ſoluũtur , vel
ſpiritibus,qui ex ſubiectis humoribus exhalant,oritur.
Nonnũquam etiam ſpiritus perquam tenues & exigui,
ob ſenſus acrimoniam auditum infeſtant. Atque qui
infernè aſcendunt,quòd plures paucioréſque interdum
expirentur,non eodem perpetuo modo affligunt. nam
qui mordaces ſunt cibis retunduntur:qui contrà craſſi
& caliginoſi,ſi victus ratione non ſedãtur , quum cibus
in corpus diducitur , tùm ipſi quoq; magis infeſti ſunt.
Qui verò circa auditum coagmentantur , eodem ferè
loco ſubſiſtunt , & leuiores grauioréſque fiunt, pro ci-
borum, qui ingeruntur, natura ac proprietate. Ex his
qui craſſiuſculi caliginoſique ſunt, ſonitus magis ſtre-
pentes & bombis ſimiles : qui autem tenuiores & acu-
tiores,pungentes & acutos magis excitant. Omnes ex
vniuerſa,ſingularique corporis temperie, victu & æta-
te,velut ſuprà quoque docuimus, diiudicantur. Atqui
dolor quũ fit omnibus corporis partibus ex æquò com
munis,non æquum eſt vt huic de auditus affectibus ſer
moni inferatur. Quare hoc ſat erit monuiſſe , eo vehe-
mentius hoc loco validiúſque excruciare , quo cere-
bro propior eſt , & nudos promptéque ſentientes ner-
uos obſidet.Cuius indicium eſt,quòd ægri, ſi dolor in-
ualeſcit,contineri nequeant, & deliria ob cerebri con-
ſenſum inſequantur.

DE OCVLORVM VITIIS, CAP. VII.

IAm oculi affectuum , eaſdem quas aurium primas
eſſe putato cauſas.Nam nerui à cerebro progredien
tes,ſpiritúſque ſplendidus qui per eos defertur , ſunt
primæ viſus cauſæ:iidem quum ex intemperie, aut ob-
ſtructione,vel continui ſolutione laborant, quominus,
aut prauè videamus in cauſa ſunt : quinetiam cum ea
parte cerebrum primario affectu tentatur. Atqui quæ
in viſus inſtrumentis cõſiſtunt vitia,iam explicabimus.
Sunt autem,perturbatio,lippitudo,inflammatio,& de-
fluxionis impetus, (qui ἐπιφορὰ Græcis dicitur) atque
hæc cæteris videntur eſſe moderatiora : reliqua & pe-
iora ſunt,& longiori opus habent tempore , vt ſanitas
recipiatur.Eſt autem perturbatio,(quam ταραξιν vocant
Græci),quum oculus ex compreſſione,aut attritũ , aut
mora in fumo,vel id genus alio offendente conturba-
tus conſpicitur.Lippitudo(quæ ὀφθαλμία vocatur) ma-
ius malum eſt,hæc vel ceu popularis morbus cenſetur,
aut ob ſenſorii imbecillitatem , aut materiæ impetuó-
ſiorem affluxum inuadit.quare vitium quoque cum iis
qui leui de cauſa afficiuntur , quaſi contagio commu-
nicari videtur,perquam tenuis acriſque fluxio eſt mali
cauſa. Oculi iis fere conturbantur, & ſubcruenti appa-
rẽt . Inflammatio verò tum ob externum aliquẽ ictum,
tum acrem fluxum occupat:differtque ab ea quam pri-
uatim fluxionem,& Græci ῥεῦμα nuncupant: quòd flu-
xio ex variis humoribus, inflammatio verò ex ſolis cã-
lidioribus naſcatur . Oculi inflammati perpetuò ſunt
cruenti, & initio tenuem mordacémque lacrymam ef-
fundunt,deinde quum iam affectus concoqui cœpit,cõ
gitur incraſſatúrque,& ſordes copioſiores inſidẽt. Por
ro fluxionis tot ſunt genera quot ſunt fluentes humo-
res,eorúmque inter ſe complexus . nam aut ſolus ſan-
guis,aut bilis,vel pituita,atque ex his vel acris aut ſal-
ſa,aut quæuis alia fluit , aut fluxio ex variis complica-
tíſque humoribus oboritur:quo fit vt his cruenti , illis
pallidi,& aliis alii ſint oculi.& nonnullis plures , aliqui-
bus pauciores eunt lacrymæ , & alii eas mordaces , alii
frigidas experiuntur,& demum ea quæ profluunt, aliis
craſſiora,aliis tenuia ſunt magis.Omnia porro hæc, aut
capite alii cuipiam parti conſentiente, aut quòd hos af
fectus,ipſi tanquam oculi excipiant , exoriuntur. Tur-
gentium autem humorum indicia,ex vniuerſo habitu,
anni tempore,victu,& ætate petẽtur: tum nihilominus
ex comitantibus ſymptomatis , ac cauſis conſimilibus
deprehendentur. Quare per omnia diiudicante methõ
do percurrens,ſingula optimè diſcernes: ac vbi ex ma-
ioribus pluribúſque malum dignoueris,de eo pronun-
tiabis.Atque hæc ſunt principia , primáque oculorum
vitia. Cæterùm χήμωσις nominatur quando à vehemen
ti inflammatione vtraque palpebra euertitur,vt vix o-
culus integi poſſit:& album oculi nigro ſublimius eua-
dit,& nigri multam partem occupat . ὑπόσφαγμα verò
ex ictu ortum ducit:in hac venulæ quæ ad tunicam ad-
natã pertinent,rumpuntur, & cruentus inflãmatúſque

oculus cernitur. Porro tumores molliores οἰδήματα nominantur, & inflationes quæ ἐμφυσήματα vocant: dissident, quod illi ex ictu fiant, & circa palpebras insident: inflationes verò à solo crasso spiritu in palpebris conflantur, fiuntque tumores quidam molliusculi, quales οἰδηματώδεις Græci nuncupant. Distat & ψωροφθαλμία à ξηροφθαλμία (illa à scabie, hæc ab ariditate nomẽ habet) nam scabiosa illa lippitudo, est pruriginosus palpebræ sensus, quem salsa pituita, mordens ac pruritum inferens excitat. In ξηροφθαλμία verò, quæ arida lippitudo nonnullis appellatur, oculus citra humoris effluxum, ægrè & cum dolore mouetur. ἐκτρόπιον, (quam euersionem fortè dixerimus), propter carnis excrescentiam, aut palpebræ non rectè curatæ cicatricem fit. nam quũ palpebræ affectæ extrema ad se conuellant, faciunt vt non probè coalescant, nec committãtur. αἰγίλωψ, (quam nostri quidã fistulam lacrymalium angulorum appellant) est abscessus quidam qui inter maiorem oculi angulum & nasum rumpitur: sed priusquam disrumpitur, ἀγχίλωψ nuncupatur. hic neglectus, postquam iam ruptus est, in fistulam dehiscit, atque ad ipsum vsque os progreditur, difficiliúsque curatur. Asperitudo, ita τράχωμα appello, est internæ palpebrarum regionis asperitas. Hãc, si increscit adeo vt incisuras quasdã habere videatur, σύκωσιν à fici similitudine Græci (nostri quidam ficosam palpebram) nominant. Quum verò inueterata fuerit, vt occallescat, callus, & Græcè τύλος dicitur. Ab iis discrepat grãdo, quod χαλάζιον vocãt, quæ est humoris cuiusdam ociosi in palpebra collectio. Quod porro vocant hordeolum, & κριθὴν Græci, latẽre te nõ poterit, quòd abscessus sit oblongus, in palpebræ cilio obueniens. Cæterùm quòd palpebræ pediculis infestentur, vel affectus qui pediculatio dicitur, & φθειρίασις, suo nomine indicat: hi illis qui oculorum acumine præstant, viuere mouerique conspiciuntur. Glabrities verò quam μαδάρωσιν aut μίλφωσιν nominant, est palpebræ pilorum defluuium, ob humorem quempiam partes omnes peruadentem, vel in toto corpore, aut in capite tantùm, vel denique in solis oculis collectum. vnumquodque autem ex propriis insequentibus signis dignoscetur. Atqui τύλωσις, quæ est palpebrarum crassities callosa, rubicunda, ex crassiusculis & plus satis corruptis humoribus genita, interdum ciliorum pilos vitiat, qui tamen, curato malo, denuo renascuntur. τρίχωσις (quam pilorum inuersionem nomines licet, aut vt alii, pilare malum) molestus est affectus. Nam nonnulli ciliorum pili, non vt reliqui extra, sed intrò conuertuntur, atque assiduè oculum ferientes, ac idcirco turbantes, negotium facessunt: sublati tamen euulsique, à molestia liberant. Ἐγκανθὶς & ῥοιάς, duo sunt sibi inuicem aduersi, vnum eundémque locum occupantes affectus. nam quum maioris ad nasum anguli caruncula supra iustum modum excreuit, vitium ἐγκανθίς: quum verò imminuitur & emarcet, ῥοιάς nuncupatur. singulis propria curandi ratione subuenitur. Porro ex vlceribus oculi, quod in cornea tunica oritur, cauum, angustum, ac purum, βόθριον & fossula nominatur. quod autem latius est, sed minus altum, κοίλωμα, & cauitatem appellant. ἄργεμον autem vocamus, quod in iridis circulo, aliquid etiam eius quod circumcirca ambit, comprehendens, nascitur, sic vt in exteriore iridis parte, rubicundum, in interna verò album appareat. Inustio (ita ἐπίκαυμα nũc voco) vlcus sordidum impurum, crustosúmque est, quo expurgato, sæpenumero oculi humores effluũt. Quibus verò auxiliis erit his medendũ, postea explicabitur. πρόπτωσις autem, est vueæ tunicæ procidentia, quæ erosa, ruptáve cornea tunicula contingit. Hæc prout maior minórque cernitur, varia quoque nomina accipit, quæ singula ab ea re cui similia fuerint, denominantur. nam si exigua adhuc fuerit, vt muscæ capitulo sit similis, μυοκέφαλον: sin plusculum succreuerit, vt vuæ acinum referat, σταφύλωμα, & nobis vuatio dicitur: at si plurimum prolabitur, vt vltra palpebras prosiliisse videatur, μῆλον quod est malũ, nominant: quòd si quid etiam ex eo callum duxerit, clauus & ἧλος nuncupatur. Verùm cornea aliquãdo purulenta cernitur, idque nunc in alto, nunc in superficie, vt pus figura vnguem repræsentet. hinc est, quod malũ quoque ὄνυχα, hoc est vnguem nominent. Cicatrices autem oculorum superficiarias, nonnulli οὐλὰς tantùm, hoc est cicatrices. alii νεφέλιον, hoc est nubeculam & albuginem tenuem appellant: si altius descenderint, λευκώματα, id est albugines crassas nuncupant. recipiunt suam quæque curationem. Oculorum præterea vitiis etiam πτερύγιον, quasi alulã dixeris, (plerique hoc vnguẽ appellant,) connumeratur: est autem neruosa adnatæ tunicæ eminentia, quæ ex angulo maiori orta, ad coronam vsque peruenit: quòd si pterygium supra modum augetur, pupillam operit, & visionem intercipit. At verò carbunculi ἀνθρακώσεις dictæ, & canceri, deterrimi sunt oculorum affectus. quippe corneæ tunicæ καρκίνωμα, id est cancer, dolorem laborantibus infert, qui ad tempora vsque extenditur, potissimum si ægri commoueãtur. Quum eo vitio detinentur, nihil appetunt, & ab acribus quibuscunque irritantur: malum ob vehementiam insanabile videtur, est tamen ei per ea quæ mitigantem facultatem obtinet, succurrendum. Porro quum pupilla colore nihil euariat, sed multo quàm naturæ competat, latior fit, interdum ægro visionem omnino præripit, interdũ plurimum adimit, vt omnia quæ visui occurrant, maiora, quum tamen sint minora, esse videantur. Vitium μυδρίασις Græcis appellatur, atque ab humore superfluo excrementitióque eo confluente oritur. φθίσις autem (hoc est tabes siue imminutio) pupillæ quoque malum est, quum angustior, ac obscurior, rugosiórque efficitur. ea quæ cernuntur hic minora omnia apparent: accidit quòd præ siccitate magis densetur. Cæterùm differt φθίσις ab ἀτροφία, quòd φθίσις, angustiorem reddat pupillam, ἀτροφία verò humiliorem, minorémque totum efficiat oculũ. Porro νυκτάλωπας ἐαρινούς, hoc est nuscitiosos vernos appellant qui interdiu cernunt, sed sole occiduo hebetius, noctu verò nihil vidẽt. Vitium gignitur ex tenuiorum humorũ colluuie, quam interdiu quidem luminis copia euincit, sed noctu visioni tenebras offundit. Iam γλαύκωμα & ὑπόχυμα (illud glaucedinem, hoc suffusionẽ, si libet, dixeris) quidam vnum idémque vitium esse dixerunt: alii qui rem accuratius expendunt, rectius inter se distinxerunt: & γλαύκωμα, glacialis humoris vitium, quum ab humiditate qualibet in glaucum colorem mutatur: ὑπόχυμα verò, humoris cuiusdam affusionem, qui inter corneam tunicam & humorem glacialem concrescit esse asserũt. Varii autem sunt humores, variéque congelascere videntur: & eorum genera cõplura curationem, sed glaucedines penitus nullam, admittunt: quippe quòd glacialis essentia, ab aliena humiditate planè sit alterata. At ἀμαύρωσις (quàm obscurationem dixeris) est visionis impedimentum, quum citra manifestum oculi vitium, omnino nihil cernitur: quemadmodum & ἀμβλυωπία, (quam hebetudinem, si placet, voces) est in vidẽdo obscuritas, quæ manifestam quidem habet causam, sed oculis non deprehenditur. Nam quum neque oculorum tunicæ, neque humores alterati apparent, vtique quòd ob spiritum visorium, qui aut exiguus, aut prorsus non transmittitur, vitiũ existat, liquidò constat. idque vel propter præcedentem præclusionem, aut nerui lumen deferentis obstructionem, vel cerebri quoque ea parte contractam noxam quæ omnia spiritus lationem satis inhibere queunt: vt oculi iam lucernis assimiles sint iis qui cæteroqui plenæ & idoneæ sunt, sed lumine, quod illuminet, orbatur. Porro στραβισμὸς (quam oculi distortionem quidam vocant) ætate prouectioribus quandoque ob musculorum oculos mouentium conuulsiuam retractationem aduenit: maximè tamen infantibus accidit. Nam quum perquã teneri sint, si à latere lucerna quæpiam accensa appenditur, aut lucis alioqui splendor irradiat, qui ad se oculos pertrahat, atque hoc assiduè fit, temporis progressu (quòd mouentes musculi etiamnum tenelli sint,) oculus distortionis affectũ contrahit, quòd alter musculorum cedat, & alter conuellatur, prout hunc aut illum pati contigerit. Verùm quum hoc pacto oculi non distorqueantur, sed ab ortu strabi nascuntur, id efformantis naturæ vitio adscribi debet.

ἐκπιεσμὸς verò (quam expreſſionem dicũt) familiare eſt A oculo vitium, quod conferta craſſáque fluxio excitat, illúmque ſua ſede emouet, vt exertus in poſterum appareat: ei ſuccurrendum erit prout priuatim poſtea docebitur. Denique de μυωπία hoc dicendum ſubit, quod ii μυωπίας (quos luſcioſos Latini nominant) dicuntur, quibus hoc à generatione datum eſt, vt quæ cominus ſunt, facilè: quæ verò eminus diſſita ſunt, haudquaquam viſu aſſequantur. Eiuſmodi affectus ob ſpiritus innatam imbecillitatem emendari nequit: nam quum exiguus imbecilliſque ſpiritus confluat, ad multum loci inter- B uallum pertingere nõ poteſt. Habes oculorum affectus, quantum quidem breuitatis ſtudioſis licet, ſatis explicatos: & ſiquid deſideretur quum abũdè quæ vitia infeſtare ſolent, & qua ratione dignoſci poſſint expoſuerimus, ex iis quoque id innoteſcet.

DE OLFACTVS NARIVMQVE AFFECTIBVS, CAP. VIII.

ODoratus communes cum aliis ſenſoriis ſunt affectiones quæ tum propter affectã eam cerebri partem, qua ſentiẽs neruus exoritur, tum propter neruum C ſpiritúmque illac tranſmiſſum accidunt: peculiares verò ſunt polypus & ὄζαινα. Polypus, eſt meatuum, qui à colatu ἠθμοειδεῖς (quaſi dixeris colatorios) vocantur, obſtructio, propter carnis excreſcentiam, quæ ea parte ita inhæret vt ægrè detrahi poſſit. Enaſcũtur enim frequẽtes germinationes, quæ inſtar polyporum, naſi meatibus circumcirca adfixæ adhærent: quibus inſpiratio exſpiratióque prohibetur, & ſiquid ſupernè pituitæ aut muci defluit, haud facilè obſtante polypo delabi poteſt. ὄζαινα verò, nomine ſuo, quod à fœtido odore ſibi D ſumpſit, ſe patefacit, fit quum putres corruptique humores circa meatus colatorios coaceruantur, ſuúmque vitium vicinis partibus impertiunt, & confluentes alios ſuo odore inficiũt. quippe omni quidem tempore, ſed præcipuè in maximis expirationibus ſpiritum odoribus inde exhalantibus infectum ægri odorãtur. Præterea quum mucoſi humores eò ingruunt, nec facilè exeunt, inſpiratio quoque quandoque offenditur, nihilque notatu dignum egreditur. Id vitium quotidie oboriri conſpicitur, licet vulgo imponat, perinde ac ſi E polypus potius ſit quàm ozæna: potiſſimum ſi ex mediocri putredine humores odorem contraxerint. Verùm tu facilè ex ſymptomatum diſcrimine vtrunque diſcernes, quòd in polypo humores nonniſi temporis tractu coagmentẽtur, nec facilè eluantur: in ozæna verò vel leuibus cedant remediis, mediocréſque omnino appareant. Sunt quibus ſanguis ob vaſorum reſerationem hac profluere conſpicitur, qui etiam communis aliis partibus eſt affectus, etſi hoc loco potiſſimum accedat. Verùm de immoderato omnis ſanguinis fluxu, F illic vbi curandi rationẽ inſtituemus, pertractabimus. Quare inde petenda erunt, quibus immodicum ſanguinis profluuium ſiſti debeat: & nunc ad cætera progrediendum eſt.

DE VITIIS FACIEI, CAP. IX.

PRimùm meminiſſe oportet eorum affectuum quibus facies tentatur. Sugillata ergo & liuores, illa ὑπώπια, hos πελιώματα appellant, ex ictu quopiam iuxta oculos accidunt, atque illa, vt quæ ſummæ cuti inſidẽt, facilè digeruntur curantúrque: hi verò qui altius de- G ſcendunt, maiori tempore diligentiáque opus habent. Sunt autem affuſiones quædam ſanguinis qui ictus violentia à vaſis erumpit. Porro ἔφηλις & lentigines, quas φακοὺς appellant, ſunt colores quidam qui in facie diuerſi à reliqua eius cute exiſtunt, oriuntúrque ex humore qui ſummam cutem inficit. Ac humoris quidem ſpeciem colores oſtendunt: non tamen neceſſe eſt, vt humor tandiu ibi vigeat quandiu hæc in facie conſpiciantur. Siquidem fieri interdum poteſt vt humor qui ea genuit, euanuerit, & ipſa veluti reliquiæ quædam haud H leues, quæ probè diſcuti nequiuerunt, etiamnum ibi appareant. At verò vari, (ἴονθους Græci nominant) qui diuerſi ſunt à prædictis, tumores exigui quidam ſunt & duri, qui vbi in ſuppurationem abierunt, euaneſcũt: vtplurimum iis qui barbam nutriunt, quibúſque conſuetum eſt ſanguinis è nare profluuium, citráque rationẽ id inhibetur, enaſcuntur: quinetiam fœminis fere, quæ aut vterũ gerunt, aut rite purgatæ non ſunt, obueniunt. Porro rugæ & nigredines, quæ faciei oboriuntur, quod ad formam ſpectat, fœminis aliquid venuſtatis, maximè iuuenculis detrahere ſolent: verùm aliud nihil nocumenti accedit. Attamen vbi de curatione verba faciemus, aliquid de his quoque dicetur, ne earum quæ formæ ornatuíque ſedulò ſtudent, offenſam incurramus.

DE DIGNOTIONE AFFECTVVM QVI OS infeſtant, CAP. X.

QVoniam quæ os affligunt, ſub obtutum quoque cadunt, de eius affectibus mentionem æquum etiam eſt hic fieri. Sunt igitur παρουλὶς & ἐπουλὶς gingiuarum vitia: quorum παρουλὶς gingiuarum eſt abſceſſus, ἐπουλὶς verò inflammatio earũdem iuxta dentes molares, ceu nimia quædam carnis excreſcentia eminens, quæ interdum febrium exiguarum eſt cauſa. Vtraque facilè remediis cedit: non enim ex cauſis magni momenti gignitur. Dentium porro affectus, tum ex nuda quapiam intemperie, tum ex humoribus eò irruentibus gignuntur. Excitãtur in dẽtibus non mediocres dolores, quòd nerui effatu digni eorum alueolis inſerantur. Si frigida eſt quæ infeſtat intẽperies, dolor moderatior, ceu dentium quidam ſtupor, comitatur, atque ab occurrentibus frigidis læduntur. Coniicies autem id ex reliquis notis, quæ ex temperamento nimirum, ætatéque, anni item tempore, & victu ſumũtur: ſin calida intemperies premit, maiores acutioréſque ſentiuntur dolores: ac particularium cauſarum dignotio, ipſam affligentem intemperiem patefaciet. Humiditas porro & ſiccitas, ipſæ quidẽ per ſe parum aut nihil moleſtæ ſunt, verùm cum actiuis qualitatibus coniunctæ maximè vexant. Cæterùm quum humores quidam in dentes procumbunt, pro eorum copia ac qualitate, ſymptomata quoque excitantur. Nam calidiores, ad agendum efficaciores ſunt dicendi: qui verò quantitate corrumpunt, pro ſui copia etiam ægritudinis tempus denuntiant. Quòd ſi in dentium radicibus firmẽtur, tum vehementiorem dolorem inferunt, tum è ſua ſede eos excutiũt: vt nonnunquam cæteris altiores, & aliquando dimoueri quoque ſentiantur. Atque hi digeſtis diſſipatíſque nocentibus humoribus ſedantur. Cæterùm qui in buccas, reliquámque faciem tranſfunduntur, dolores mitiores faciunt, & tumores exurgentes, eorũmque colores, tum quantitatem tum qualitatem decumbentis humoris patefacient. Quare hæc ita diiudicabis. Illud tamen non eſt ignorãdum, quòd quum erodentes quidam putréſque humores, dentium eſſentiam inuaſerint, eos confringũt ac erodunt. Atque de his hactenus. Linguam verò torquẽt affectus, quorum alter in inferna eius parte, & præcipuè pueris erumpit, rana, (vel vt Græci βάτραχος) dictus: alter eius eſſentiã occupat, nec proprium obtinet nomen, ſed magnitudine ſua innoteſcit. Siquidem ob ingruentem quempiam humorem nonnullis ſtatim mirum in modum excreſcit, & ægrè reſtituitur, neque ſuis muniis lingua promptè fungi poteſt: emendatur tamẽ, ſi opportunis remediis ſubuenias. Quæ verò ex antecedente febri patitur, cum alio atque alio colore inficitur, & rumpitur, ſqualétque, nec expeditè mouetur, ea ſunt continentium febrium ſymptomata. Porro in palato multa variáque erumpũt exanthemata, ſed quæ proprio omni careant nomine. Tamen vlcera, quæ quum locum infeſtant, & ἄφθαι peculiariter Græcis appellantur, infantibus maximè contingunt: atque eorum quæ ſunt ſubalba, cæteris ſunt moderatiora: deteriora verò, rubicunda, vt quæ nigra ſunt, omnium deterrima habenda. Atque hi affectus in oculorum obtutum veniunt, & haud difficulter cernuntur, meliúſque curantur: at qui inſequuntur, & difficilius apparent, & tardiorem opem admittunt. Cæterùm & de gurgulionis vitiis hic agendum. Hic quum varios ſentiat defluxus, varias quoque formas variáque nomina, pro alia atque alia affectus ſpecie recipit. nam κίονις, & columella appellatur, quum ex fluxione aliqua leuiter inflãmatus, æquali

crassitudine visui occurrit. σταφυλὴ verò & vua, quum maior est fluxio,& inflammatio ingentior, atque acino vuæ assimilatur. Sic sanè etiam ἱμάντωσις (quam nescio an corrigiationẽ ausim dicere) nominatur, quum gracilis alioqui est,sed solito adeo fit lõgior, vt linguã contingat: appellationem verò à corrigiarum similitudine obtinuit. Atque his variis nominibus dotatus fuit, quòd varias quoque affectionum species repræsentet. Huic gutturi faucibúsque inseruientes musculi adhærent,qui alia atque alia quoque experiuntur vitia, vbi iis humores,maximéque calidiores, qui fere etiam inflammationem efficiunt,insident. Quare si interni gutturis musculi inflammatione conflictentur, affectus συνάγχη Græcis dicitur: sin externi, παρασυνάγχη. Sic quum interni faucium musculi inflammantur, κυνάγχη, quum externi earundem, παρακυνάγχη vocatur, nomine ἀπὸ τῶν κυνῶν (hoc est à canibus) qui ei affectui plus cæteris obnoxii sunt, deducto. (Latini vnica anginæ dictione omnes eas species exprimũt.) Qui ita laborãt, nonnisi recta ceruice & cum difficultate spirãt, tensionémque sentiunt: adhæc facies rubet, ósque eorum reseratũ vtplurimum hiat, nec deglutire queunt, acsi vim sibi fecerint, per nares quod deuorandum erat recurrens, eiicitur. Quòd si eum locum diutius inflammatio prehendit, hominem interficit: sin in vicinum pulmonem fluxio migrat, pulmonia interimit. Siquidem vt duos maximos pessimósque euadat morbos, longè omnium est difficillimum,& bona faueat fortuna necesse est: semel tamen nobis quidam mortem effugisse visus est, quum cæteri omnes perierint. Atq; ii præ cæteris maximè seruantur, quorum collum in tumores attollitur, aut exanthemata in eo oboriũtur. Cæterùm affectuum os infestantium continuitas, sermonem nostrum ad eo inferiores deduxit, de quibus quum satis superiori libro fuerit pertractatum, iam tempus est vt ad reliquas externas affectiones accedamus, ac de iis quæ necessaria sunt doceamus. Quare de maximo ac deterrimo omnium eorum qui in summa corporis cute existunt primo loco dicendum: deinde de reliquis qui priuatim apparent. ita enim recto ordine procedente oratione, legentibus quoque singula particulatim magis erunt ad manum.

DE RELIQVIS EXTERNIS CORPORIS AFfectibus, CAP. XI.

ITaque qui Græcis ἐλέφας (& nostris elephantia) dicitur, totiúsque corporis cancer est, vniuersam depascit carnem, ægrumque eo redigit vt curationem non recipiat. Hic à nigra bile suum ducit cõstitutionis initium: quæ si ex sanguine corrupto, atque in melancholicum commutato fuerit genita, rubicundum minúsque malignum elephantem efficit: sin ex flaua mutata melancholicus succus fuerit enatus, pessimũ ac corrodentem, quique omnia ignis instar populetur, conspicies. Affectum, superciliorum mentique pilorũ defluuia, antecedũt,& tumores in facie extuberãtes, oculiq; alio & alio colore notantur, ac vox exasperatur: venæ item sub lingua turgidæ,& quum antea eiusmodi non essent, nigræ efficiuntur. At temporis tractu, omnia ea increscunt,& exanthemata quæpiam, quæ difficulter sanantur, existunt, à quibus postea humor erũpit. Omnem hic medicamentorum vim ac facultatem, tanquam nihil conferentem respuit. Minus post elephantem mala est λέπρα, cui scabies,& huic impetigines succedunt: sed lepra altius descendit, & orbicularia exanthemata facit, & carnis quasdam colliquationes, ac λεπίδας (hoc est squamulas) remittit, vnde etiam nomẽ adepta est. Non ita profundè scabies (quæ ψώρα Græcis dicitur) penetrat, & variis figuris insignitur, nec furfuracea corpuscula reiicit. Lepram melancholicus succus cõmittit: sed scabiem varii humores, eorúmque variæ miscellæ constituũt. Communis vtrique est cutis asperitas & pruritus. Si verò tenues acrésque & serosæ humiditates aliis crassioribus succis permiscentur, impetigines (quas Græci λειχῆνας nominant) suboriuntur, quæ celerrimè in scabiem ac lepram neglectæ commigrant. Cæterùm reliquos pruritus, qui ob acriorem salsúmve humorem, cu-

A tem vitiant, ex ætate, temperamento, & victus ratione
distingues. Procliuius ii quibus iuuenes, atque ætate vigentes afficiuntur, curãtur: nam qui senibus adueniunt, difficulter remedia admittũt, quòd neque valida medicamenta, quibus senes minimè indigent, declinãte iam facultate, prosint: nec fluxio promptè, propterea quòd meatus iam duriores euaserunt, & conniueant præcludãtúrque, discutiatur. Porro ex omnibus, aut nihil dum scalpuntur, aut humiditas quæpiam colore & consistentia varia, promanat. atque inde, haud secus quàm ex
B prædictis, humorem dignosces prædominãtem. Cæterùm λεῦκαι (quas vitiligines quidam vocant) eandem ad
ἀλφοὺς rationem obtinent quam lepra ad scabiem. Nam vitiligines vtplurimum altius descendunt, pilósque inde eiusmodi emittunt: at alphi in superficie hærent, licet ipsi quoque nonnunquam altius radices agentes penitius recedant, vt eo loco pili eandem coloris speciem referentes, existant. Periclitamur autem an vitiligo altius peruadat, si modicè acu pertundatur, ita vt vltra cutem non penetret. Nã si sanguis effluxerit, affectus est
C sanabilis: sin lacteus humor prodierit, non est medicabilis, quòd iam caro quam occupat, aliam formam induerit. Nonnulli locum pannis asperis perfricant, ac si rubescere conspexerint, bene sperant: sin eundem tunc colorem retinet, animum ceu à curatione abhorreat, despondent. Adhæc deteriores sunt quo plura corporis loca obsederint: & diuturniori tempore quàm aliæ quæ eiusmodi non sunt, perdurant. Porro alphi vtplurimum vitiliginibus sunt natura moderatiores, ac medicamentis mediocribus magis profligantur, at vbi tem-
D pus traxerint iisdem quibus vitiligines curantur, vtpote quæ iam harum vitium induerint. Præterea ex his alii sunt albi, alii nigri, dominantémque humorem suo colore indicant. Cæterùm quæ στίγματα Græcis dicũtur, specie nigris alphis similia, quæ ab ictu & contusione quapiam originẽ ducunt, aliam postulant curationem. Quæ verò priuatim papulæ (& Græcis ἐξανθήματα nominantur) à crassis humoribus cuti vtplurimum impactis, vbi densa est summa cuticula, cõflantur, siue eiusmodi humores in toto corpore, siue in cute tantùm redun-
E dent. quod ex affectus vehementia, ex excretis, priorique victu diiudicatur: ac pro discriminis ratione conueniens curatio accommodatur. ἐπινυκτίδες vocatæ sunt vlcuscula quæ sponte sua florum more erumpunt, pustularum figura, subrubra, quibus disruptis sanies subcruenta emanat: hæc noctu magis quàm interdiu infestant, vnde etiam suum nomen acceperunt. μυρμηκία verò & ἀκροχορδὼν (illam formicam, hanc verrucam pensilem nostri vocant) vtraque cutis est exigua extuberatio, callosa,& magna ex parte teres. Sed formica latiori
F basi sedet, & siquis constrinxerit, mordentis formicæ sensum inducit: verruca autem pensilis, angustiorem obtinet basin, vt summæ chordæ similis pendere videatur. γάγγλιον est nerui collectio seu concretio, ex ictu aut lassitudine proueniens, in manibus pedibúsque, quòd plures & conspicui nerui eò inserãtur, magísque quàm aliæ partes exerceantur, oritur potissimum. Atque hæc mediocria sunt, & mediocres causas habent, nihilque aut parum offendunt dolẽntve. Quæ verò ex confluente humore gignuntur, ac locos coarctant, ea magis tor-
G quent, membrísque suam eripiunt functionem. Verùm quia multi sunt qui fluxione sua infestant humores, atque interdum complicãtur, age sigillatim eorum quoque noxas doceamus, vt singula discernere possis.

DE TVMORIBVS PRAETER NATVRAM, ET vlceribus, CAP. XII.

ITaque quum sanguis bonus crassitie moderatus, in aliquam partem affatim influit, ibique ob suam copiam impingitur, fit ea quæ propriè φλεγμονὴ (& inflammatio) nũcupatur: ac ruborem feruorémque cum quo-
H dam tumore in laborante parte procreat. Quum verò
bilis flaua ita partem afficit, enascitur quod ita appellatur ἐρυσίπελας, (Latini ignem sacrum dixerũt): hoc non ita rubrum est vt prius, nihilo tamẽ minus inflammat, & subpallet. Quòd si iam dicti humores permiscentur & cõponuntur, affectus inde enatus cõposito quoque

nomine effertur. Quapropter ſi ſanguis redundat, φλε- A
γμονὴ ἐρυσιπελατώδης: ſin bilis ſuperat, ἐρυσίπελας φλεγμονώ-
δες nuncupatur. Porro οἴδημα (noſtri mollem & laxum
tumorem appellant) tumor eſt albus, doloris expers, ex
pituita collectus: quemadmodum ἐμφύσημα (hoc eſt in-
flatio) ex frigido craſſiorique ſpiritu conflatur, faciles
tangenti cognitu ſunt. Nam œdemata quum neque fer
ueant, neque doleant, nec colore aliquo alterata variēt,
leui negotio cedunt: inflationes verò, quòd ſpiritus cu
tem intendat, renituntur. Hæ in tympania hydrope ma-
gis ſunt conſpicuæ: quippe abdomen in ea, quòd à craſ B
ſo ſpiritu cutis plurimum extendatur, tympani in mo-
rem pulſatum reſonat. Atqui inflammationibus pleriſ-
que, iis vtique quæ non promptè ſuppurantur, aliáve a-
liqua ratione diſcutiuntur, procliue eſt vt in gangrænā
& ſiderationem tranſeāt. Appellamus autem γάγγραιναν,
alicuius partis ob inflammationis qua conflictatur, ma
gnitudinem, mortificationem, non quæ iam confirma-
ta ſit, ſed quæ etiānum fiat: nam quum iam pars emor-
tua eſt, ſideratio, & σφάκελος Græcis, affectus nominatur,
qui eſt gangrænæ terminus. Corripit hic affectus etiam C
oſſa, quum nimirum caro iis circundata ſaniem gene-
rat, quæ ita ea imbuat vt putredinem contrahant. At-
que hæc adeo grauia mala, partes in quas illabuntur
corrumpunt. Cæterùm bilis quæ conſiſtentia craſſa eſt
& acrior, cutem ad ſubiectam vſque carnem exulcerat,
vocatúrque affectus ἕρπης: ſi verò tenuis, & minus acris
calidáque fuerit, exiguas puſtulas in ſumma cute mi-
lio ſimiles excitat, ob eámque ſimilitudinem Græcis
κεγχρίας ἕρπης (hoc eſt miliaris herpes) nuncupatur. non-
nulli hunc ex pituitæ admiſtione fieri aſſerunt. Dictus D
eſt autem ἕρπης, eo quòd videatur ἕρπειν (quod eſt ſerpe-
re per cutem ſummam) modò hanc eius partem, modò
proximam occupans, quòd ſemper priore laborante
perſanata, propinqua eius vitium excipiat: non ſecus
quàm ignis qui proxima quæque depaſcitur, vbi ea
quæ prius accenſa erant, deficiente iam idonea mate-
ria, prius quoque extinguuntur. Porro βουβών, & tuber-
culum, ſiue φῦμα, ac φύγεθλον (quod panum quidā etiam
vocant) glandularum ſunt affectus: & tuberculum dici-
tur glandulæ inflammatio: βουβὼν verò, eiuſdem eſt ad E
ſuppurationem properans inflammatio, & inflamma-
tū ſiue phlegmonōdes eius eryſipelas, φύγεθλον vocita-
tur. De furunculo autem, quem δοθιῆνα appellant, hoc
dicere licet, quòd tumor ſit abſceſſum referens, qui ex
craſſis humoribus ortus, in carnoſis potiſſimum parti-
bus conſiſtit: benignus quidem, ſi in cute tantùm coa-
gmentatur: at malignus, quando altius actis radicibus,
in ſuperficiem erumpit. Dignoſces id tum viſu tum ta-
ctu, locum circunquaque furunculum contrectans. Iam
τέρμινθον, tuberculi genus eſſe aiunt, cui puſtula nigra ſu- F
prà infráque adiaceat, qua rupta, ea quæ ſubiacent ab-
raſa apparent: hoc diſſecto pus reperitur. Alii inquiunt
τέρμινθον ſiue terebinthum, eſſe eminentiam cutis, rotun
dam, melancholicam, terebinthi fructui adſimilem. Cæ
terùm ſi ſanguis melancholicus magis euaſerit, & fer-
uens cuipiam parti incubuerit, ἄνθρακες (hoc eſt carbun-
culi) exoriri ſolent, quæ cruſtacea ſunt vlcera, magnáq;
ex parte ab puſtula ambuſtis non diſſimili, & quādoque
citra eam incipiunt. Pars initio omnino prurit, deinde
vna interdum puſtula, nonnunquam etiam plures milii G
inſtar exiguæ erumpunt: quibus diſruptis, cruſtaceum
vlcus ſuccedit: cuiuſmodi cādentibus ferramentis exci-
tatur, quum cruſta nunc cineritia, nunc colore nigra, i-
ta vt inferiori carni adhæreat, & ſerpens quodammodo
ceu clauus affigatur. Caro circumpoſita vehementer
inflammata, nigráque colore efficitur, non ſecus quàm
bitumen pixve reſplendens. eiuſmodi autem eſt bilis
exquiſitè atra, à qua qui generantur, nigri carbunculi
appellantur. Verùm qui carni tantùm inſident, breui
ſpatio circunſcribuntur: qui verò in membranis, aut H
neruis naſcuntur, longo tempore durant, & ſubiecta lo
ca in affectionis conſenſum pertrahunt, adeo vt inflam
matio quæ eryſipelatis naturam ſapiat, in iis excitetur:
non pauci ad ſuppurationem abeunt, & plurimos etiam
febres comitātur. Oboriuntur demum & ex populatim

graſſante cauſa quapiam carbunculi. Proinde ita eos di
gnoſces, &, velut poſtea docebimus, curabis. Cācer por-
ro in pluribus corporis partibus oriri poteſt. ſiquidem
in oculis & vtero, atque aliis corporis particulis quā-
plurimis, & præcipuè in fœminarum māmis prouenit:
vtpote quæ natura laxæ ſunt, & materiam craſſiſſimam
facilè excipiunt. Ex nigra nanque bile quum efferbuit,
cancri contrahuntur: cui ſi acrius quippiam, quódque
corrodendi vim obtineat fuerit admiſtum, cāeros cum
vlceratione procreat. Colore hi atriores ſunt quàm re-
liquæ inflammationes, minúſque callidi: venæ in ambi-
tu implentur, & intenduntur inſtar pedū animalis can-
cri, vnde etiam nomen huic vitio inditum. Quidam ve-
rò non hinc, ſed nomen ſortitum eſſe aiunt quòd ægrè
à partibus quas occupauit, cancri in morem, auellatur.
Hoc malum ob eiuſmodi humorem non perſaneſcit,
quòd neque repelli, neque diſcuti poſſit, neque totius
corporis purgationibus cedat: ſed mitiora ſemper me-
dicamenta appoſita negligat, & à vehementioribus ir-
ritetur. Incohātes tamen, purgationibus quominus vl-
terius progrediantur, impediri queunt, præcipuè ſi hu-
mor affecto loco nondum fuerit impactus: nam dum
adhuc oberrat, aliò deriuari poteſt. Cæterùm quum ca-
ro à graui aliquo corpore illapſo contunditur, exiléſque
in ea venæ diſcindūtur, ſanguis per ſubſultum (hoc eſt
κατ' ἐκπήδησιν) profunditur: qui cum ſub cute colligitur,
ἐκχύμωμα appellatum (quaſi exuccationem dixeris) in-
ducit. Hoc cute haudquaquam diuiſa, ceu tumor tactui
promptè cedens, & magna ex parte doloris expers, ap-
paret. Ecchymomatis ſpecies ſunt, ὑποσφάγματα quæ vo
cātur, adhæc ſanguinis ex ictu aliquo ad vngues procur
ſus. Ruptiones prorſus quū ecchymoſi, aut in ſūma cu-
te, aut in profundo proueniūt. Quare ſi ſtatim vniuerſū
ecchymoma fuerit per halitum diſcuſſum, promptius
caro diſſidens coaleſcit: ſin vetuſtum euaſerit, ſortém-
que ſubtus aluerit, ruptio in poſterum committi vniri-
que nequit. Nam etſi labia ſibi mutuò committantur,
tamen leuis quæpiam incidens occaſio facilè ea diri-
mit, vt ſpatium inter ipſa medium alieno aduētitióque
humore impleatur, & continuum quodammodo ecchy
moma, primo ex ſanguine conflato perſimile, gigna-
tur. Porro σπάσμα (quod conuulſum appellāt) diſtractis
diuulſiſque fibris quibuſdam cōtingit: eæ ſemel diuul-
ſæ, conglutinari nequeunt: quare ſola auxiliorum miti-
gatione, quoad dolor ſopiatur, opus habent. Iam exqui-
ſitus ſcirrhus, tumor eſt præter naturā, durus & ſenſus
expers, ab exquiſito receſſit, qui mediocriter ſentit. At-
qui qui ſenſu caret, iam ſanari nō poteſt: ſiquidem qui
impoſita medicamenta non perſentit, ecquæ nam inde
auxilii ſpes ſpectari poteſt? quum qui ſentiunt eatenus
ſpem faciant quatenus etiam ſenſus ſint participes. O-
riuntur omnes è tenaci craſſóque humore, ita induratis
membris infixo vt ægrè euelli poſſit. Gignuntur princi-
pio nonnunquam ſua ſponte, quum eiuſmodi aliquis
humor parti cuipiam impactus inſederit: ſæpe tamen
medici ob inſcitiam eius auctores fiunt, quum inflam-
mationes & eryſipelata præter modū refrigerauerint
& aſtrinxerint. Strumæ quas χοιράδας vocant, glandulæ
ſunt ſcirrho induratæ, quibus collum, axillæ, & inguina
potiſſimum tentantur. Communi ſcirrhorum curatio-
ni ſubiiciuntur. Dictæ porro ſunt χοιράδες, quòd ſcro-
phæ eo malo infeſtari ſoleant, vt fertur, vel quòd proli-
ficæ videantur: ab vnico quippe tumore etiā aliæ quan
doque enaſcuntur. Quidam iis manuum operam admo
liuntur, veluti poſtea docebimus: non enim nunc inſti-
tutum eſt, curādi rationes, iis quibus vitia diſtinguun-
tur, inſerere. At verò στεάτωμα, & ἀθέρωμα, ac μελικηρίς,
ſuas ſibi appellationes quodque ſortitum eſt, ab humo-
rum qui in tumoribus continentur ſimilitudine. Eſt e-
nim eorum quoddam στέατι (quod eſt ſebo), aliud μέλιτι (id
eſt melli), & tertiū ἀθήρᾳ (hoc eſt pulti) adſimile. Vnum
quodque autem ex re quam tactus intus contineri iudi
cat, deprehenditur: nam quæ craſſior eſt, ea tactui quo-
que magis obnititur. Eſt præter hæc quod κηρίον (Græci,
noſtri fauum nominare ſolent), qui humor eſt in cute
multis riuulis perforatus, è quibus melleus humor pro-

fluit, nomenclaturámque ex similitudine reperit. Iam A ex vlceribus (nam de his quoque postremo loco est agendum,)quædam sunt plana, quædã caua, alia in quibus caro supra modum excrescit, nonnulla tenuem saniem effundunt,rursus alia pus consistentia commode ratum obtinent,& quædam in ambitu nonnihil rubent, & leuiter inflammantur, nonnulla laxiorem tumorem habẽt, alia autem carnem humidam mollémque valde, alia asperiorem potissimum circa labra gignunt: denique alia certo loco impacta,nigrescere,emortuáque,& nonnulla vicinum quoque locum depascere visuntur. B Plana & rubra, quæque proximè ad rubedinem accedunt,quòd quæ succrescit caro reliquæ assimiletur,post paulo sanitatem pollicentur: sin verò sordida caro est, & perquam humida, minimè fidẽdum est,verùm eam (vt dicemus)demere,enitique vt probam educamus oportet.quod etiam in cauo vlcere faciendum, quemad modum postea priuatim explicabimus. In quibus caro nimis excrescit, ea detrahi debet. Porro quæ tenuem saniem euomunt,cruditatem notant, & nonnisi multo pòst tempore in pristinum statum restituenda. Quibus C moderatum est & crassum pus, ea meliora sunt, maximè si nihil grauis odoris expirant. Quæ verò in ambitu rubent,aut membrum lassatum esse, aut ægrum calidio ribus cibis vti,aut,quod postremum est,medicamentis plus satis calidis irritata esse denuntiant. Sic quæ laxo humore exurgunt, malo habitu corripiuntur. Demum nigrescũt, & emoriuntur, & depascunt, aut ob magnitudinem copiámve, quæ eò illapsa à facultate, ab alia quapiam ægritudine debilitata, euinci nequit: quippe eos paulo pòst morituros iudicamus siquod exiguum vlcus habẽt,atque id emoritur.Nam quum ea pars magis quàm cæteræ laboret,sufficientẽ demonstrationem adfuturi euentus prænotionem præbet. Atque ita iam sermoni de vlceribus finẽ imponamus, librúmque hũc, quòd suum habeat magnitudinis modũ, pro ea qua vsi sumus breuitate,hic concludamus. Restat vt ad curandi rationem accedamus, ita nanque pollicitis vndique satisfaciemus. Quòd si diligentius libellum excutiens, aliquid quod explicatũ esse oportebat,desiderari compereris,id aut breuitatem sustulisse, aut ex iis quæ proposuimus, haud difficulter intelligi posse arbitrator. Interdum tamen (fateor) quædã quæ doceri debebant, in obliuionis gurgite delitescunt:quod id nobis quotidie vsuueniat. Verùm siquid prætermissum est, id mirum videri non debet: quin potius qui adeo breuibus paucisque verbis,omnis propemodum morbi agnitionem causásque simus complexi, id summopere est demirandum. Faxit iam Deus,vt tu libello vti fruique, & nos quæ necessaria sunt docere possimus.

ACTVARII DE METHODO MEdendi liber III.

Præfatio.

CVVM omnis doctrina,ratióque docendi ad finem quempiam, quem sibi proponit,contendat,ac finis,iis quæ præũt, facultate dignitatéque prior esse videa- D tur:haud iniuria,ratio viáque, quæ sigillatim curationem affectuum docet, potiorem dignitatis locum tenere censeri posset: verùm (quia ea rectè & methodicè vti nõ licet, nisi qui curare velit quo pacto singuli affectus dignoscantur exquisitè nouerit) ,antea se in iis diiudicandis oportet exercere, atque ita ex methodo curationẽ instituere. Quare quum in duobus superioribus libris vitiorum agnitionem,quibus & vniuersim & particulatim corpus afficitur,addita vniuscuiusque causa.(non enim tractatio- E nem in multas portiunculas, minutis dissecandam esse iudicauimus,)breuiter perstrinximus: nunc curandi rationem tradere, prout tutissimè & succinctissimè fieri poterit,in animo habemus: non ignari quàm distincta tractandi ratio succinctæ breuitati aduersetur: nanque illa prolixis verbis obitur:hæc verò multa quoque quæ necessaria sunt,præscindit. Proinde siquãdo quàm polliciti sumus,erimus prolixiores, id necessitati cuipiam, quæ vt tuta perspicuáque sit tractatio, longius sermone protrahi cogit,tribuito: sin cõtrà aliquid desiderari F videbitur, id pollicitæ breuitati adscribito. Attamen methodus, quæ omnia pertransit, satis supérque ea quæ necessaria magis, atque ad vsum aptiora sunt,suppeditare poterit.Cæterùm quia in medendi methodis, alia vniuersali oratione, alia sigillatim morbis impertita,comprehenditur:atque eas quædam præcedũt, citra quæ curatio rite institui nequit, quæque multorum morborum præsidiis adaptantur:de iis vtique primùm est pertractandum,ac deinde reliqua addenda,vt à methodo ordinéque sermo orsus, nullam in hac commen- G tatione pariat confusionem. Quapropter,quum in morbis compluribus venam secemus, & in aliis glandibus ac clysmatis vtamur, quúmque rursus nonnulli purgationibus aut vomitibus,sudorémve prolicientibus medicamentis,alii cucurbitulis siccis, aut etiam cum scarificationibus, aliqui hirudinibus, vt alii arteriæ sectione, quidam item iis quæ in nares induntur, ἔῤῥινα vocantur,aut rubificantibus,aut dropacismis, vel balneis,aut frictionibus exercitiisve, aut aliis id genus opus habeant:si eorum vsus,tempora ac commoda sigillatim exposuerimus,fiet vt iis commodè atque opportunè vtaris. Proinde quum omnis propemodum hæc methodus in plenitudine & vacuatione atque alteratione versetur, vacuatione repletis, & repletione eorum quæ cõuenientia sunt vacuatis succurrimus: quomodo sanè alteratione,ea quæ aliqua intemperie infestant,idque siue refrigerantes & calefacientes,siue siccantes & humectantes,curamus.Ac de reliquis quidem postea loquemur, in præsentia verò de iis quæ repletionem spectant, verba faciamus.Est autem nihil aliud repletio(siue πλήρωσις Græcè)nisi humorum qui cauitatibus quibusdam continẽtur, plenitudo multitudóque. Atque bilis,aut pituita quæpiam, cibúsve inconcoctus, in stomacho ventriculóque,πληθώραν(hoc est plenitudinem)efficiũt:in intestinis verò,tum illa iam dicta, tum stercorum abundantes fæces,sic in vesica, humor quispiam crudus, lotiúmque:in viscerum cauis, aduentitii corrupti humores exuberantes, sunt plenitudinis causa:perinde atque in venoso genere,sanguis aut quantitate aut qualitate excedens, offendit. Itaque de venæ sectione primùm agendum: ac quibus, & quando, & qua corporis parte eam moliri decet,docendum,vt inde ad reliqua accedamus.

DE VENAE SECTIONE, CAP. I.

VEnam ergo tundere oportet, in plenitudine, & calidorum humorum putredine:in anni tempore, vere potissimum,secundo loco,autumno,in ætatibus,à pubescentibus vsque ad declinationem,in habitibus calidioribus, in regionibus temperie commoderatis, in contrariis venæ sectio ceu aliena est fugienda. Nam si sanguis vacuatur,quũ neque copia,neque humoris exuperat caliditas,refrigeratio,cruditas, malúsque habitus succedit. Æstate verò periculum est de syncope, præcipuè si regionis temperies calida viguerit, ægrique habitus in halitũ promptè digeritur. At quum frigus præualet,è sanguinis inanitione, corpus anni tempori par est consentire. Adhæc simul quoque dispiciendum est an bene aut secus æger sanguinis vacuationem to-

leret. Vena quoque ſecanda eſt quibus conſuetæ excretiones ſuppreſſæ fuerint,& æſtate febrem expectant:vt contrà à ſanguinis miſſione ſuperſedendum quibus familiares excretiones immodicè nimis ferūtur:quóſque affectus ſicciores affligunt,& ventriculi os imbecillum eſt,aluúſque liquidiora egerit. Quòd ſi quando cōtraria in eodem cōcurrerint, & quædam eius adminiſtrationem ſuadeant,& alia dehortentur,quænam præpolleant eſt ſpectandum, atque illis opem ferentia admoliendum , ita tamen vt ne dehortantia quidem negligantur:ſed illis quoque in quantitate aliquid eſt indulgendum,ac ſecuritatis gratia gratificandum:nam in validioribus ac magnis auxiliis , ſi aliquid de vacuatione remittitur, ſecuritas ægro conciliatur. Porro non eædem perpetuò ſunt tundendæ venæ,ſed pro infeſtantiū vitiorum ratione,aliis aliæ : dum partim reuellere,partim materiam deriuare,prout occaſio vſúſque poſtulat ſtudemus. Ac reuulſione quidem vtendum eſt quum multitudo infeſtās eſt effatu digna,párſque cui affectus impendet, princeps ac præcipua eſt. Deriuatione verò opus eſt quādo ex propinquo loco auferre nō licet. Sic per rectitudinē,(quod Græci dicūt κατ' ἴξιν) vacuādum, quum calidiores humores in locum aliquē antea fuerint impacti.Scire nanque licet non ſolùm quum purus abundat ſanguis,venā ſecandam eſſe,verumetiā quum cæteri quoque humores bilioſi ceroſiuè , aut eiuſmodi alii vnà cum ſanguine exuperauerint.Nam illic,quia id quod infeſtat,vacuatur, ſanguinis miſſio conferre viſa fuit: hic verò communi vacuationis ratione conducit. Siquidem ſanguinis detractio quamlibet tam in venis quàm toto corpore plenitudinē imminuere ſolet. Atq; ita cōmodè vena ſecatur niſi aliud quippiā eius vſum impediat. Venas porro tundimus,alias ob aliā affectam partem: ſed quoniā magna ex parte quæ cubitum prætergrediuntur incidimus,de iis primùm, deinde de reliquis agendum. Itaque quæ in cubito conſpicitur,rectà ab humero deſcendit , atque idcirco humeralē eam nominarunt : ibique diſciſſa nonnihil deſcendit quam mediam nuncupamus.Sunt tamen quibus hāc cum humeraria connecti non placet,ſed ab alio principio produci videtur: alii humerariam ibi deficere opinantur. Poſt has alia vtraque humilior permeat, quā aliæ plures minoréſque excipiunt,ſub ipſum iam cubitum pereptātes.Verùm quia non omnibus omnes eodem modo apparent,ſed aliquibus omnes,quibus nimirū venoſum genus , iecúrque antè id naturali tēperie ac efformatione calidius ſaniúſque fuit conformatum:nonnullis autem cōplures,quemadmodum aliis paucæ, vel ob naturulem quendā in prima efformatione errorē , aut vaſorum anguſtiam,vel quòd profundum magis petāt, vel carnis copia occultentur, conſpiciuntur : nos de iis tanquam omnes obtutui occurrant, loquemur : tuum autem erit, loco quo non apparent propinquiores , ſiquando neceſſitas vrget, ſecare. Proinde humeraria tundenda eſt(nam de hac primo loco tractādum,quòd cæteris ſit ſublimior) in iis affectibus in quibus caput, aut in tota ejus circunſcriptione, aut aliqua eius parte, puta oculo aut auribus, laborat. Eam verò quæ inde conſpicuè deriuatur, in parotidibus,& faciei, colliquè morbis ſecabis: quæ ſi non apparet, ad humerariam redibis,vt ad mediam,& hanc(ſi media non conſpicitur) in thoracis coſtarúmque vitiis.His demum inferiorem ſecare oportet,quum ilia,renes,& partes genitales malè habent,quòd reliquarum ſit humillima. Cæterùm in his venis cautè obſeruandum eſt , vt in ipſis ſectionem moliaris:quòd non mediocria,ſi aberraueris, inde contingant mala.Siquidem humerariæ muſculi caput ſubiicitur,quam niſi ſecurè cautéque incideris , ſed ſecans ferrum in muſculum adegeris, dolores inflammationémque excitabis,ac aliquod membro inferes impedimentum.Iam ei quæ inde propagatur,neruus ſubditur: qui ne pungatur metus eſt , ſi minus circunſpecta fiat ſectio neruorum. Porro puncturæ , velut antea quoque docuimus, conuulſionem , & ſi negliguntur ; mortem inferunt: quòd ſi tranſuerſi amputantur, membrum in quod inſeruntur , motus ſenſúſve vſu ſpoliatur. Attamen aliquando , ſiquando conuulſionem , aut ea etiam deterius quippiam homini metuimus,totius nerui præſectionem eligimus , ſatius eſſe rati cum hominis vita membri motum eſſe oblæſum , quàm ſi membrum incolume aſſeruare ſtuderemus , mortem repentinam creare.Sub ea quæ has inſequitur,arteria percurrit, quæ quum diuiditur , nihilo leuius accedit periculum,ex ſanguinis effræni profluuio,quòd ſpiritus ei inſitus,motúſque præcludi vas ac conniuere non patiantur,ſed ſemper prærumpant , oſculúmque reſerant , vt ſanguis qui in arteria continetur,erumpat. Atque huic ſuccurres , velut pòſt de ea pertractantes docebimus: nunc autē ideo eius meminimus , quò cautè qui miniſtrant , ſectionem moliantur. Non eſt tamen ignorandum,non eodem ſemper modo omnibus neruos arteriáſque venis ſubiici, ſed plurimis illa nonnihil ad latus declinant,licet compluribus vnà permeent , venæque illis inſideant. Et quoniam nonnunquam qui inconſideratius venam vulnerauit,ſectio rectà in neruum arteriámque fuit adacta,atque vnà cum vena, illa quoque diſſecuit , eàm ob rem te illius admonitum voluimus,quò miniſtri leuius , ac in ſuperficie magis ſectionem aggrediantur. Ita ergo cubiti venas incidens , ægris opem feres.Cæterùm deſinunt hæ in prona manus parte,& humeraria rectà ad pollicem defertur, reliquæ verò ad partes carpi humiliores. Quare ſi humeraria in cubito non apparet , eam quæ eſt ad pollicem , ſecamus , quemadmodum in lienis iecinoriſve affectibus; vbi opus eſt ſanguinis vacuatione,eam quæ ad annularem digitum propagatur , atque ad minimum magis accedit, incidimus, atque ita laboranti opitulamur . ſic in anginoſis, & gurgulionis , & glandularū linguæ adhærentium inflammatione affectibus,eas quæ ſunt ſub lingua pertundimus, & quo loco malè affecto propiores ſecuerimus,eo citius auxiliamur. Nonnulli in inueteratis dentium morbis,quando ſuperiores ex æquo acris humoris affluxus infeſtat, venas intra labia & gingiuas inciderunt,ſectis item iis quæ ſunt in magno oculi angulo,mali impetum fregerunt. Eædem faciei papulis,(quas ἐξανθήματα vocari diximus.) potiſſimum in ſecundis opem ferunt.Ita & frontis ſecta vena in vetuſtis occipitis malis profluit. Sunt qui venas colli incidunt, veriſimiléque eſt eas iuuare , quum ſanguis copioſior ad caput confluit , atque idcirco veluti inflammationem in cerebro concitat,aut ſenſus veluti detinet, κατοχὴν nominant : veruntamen plures eas deuitant , quòd ſanguinis fluxus ægrè compeſci inhiberique poſſit . attamen neceſſitas nihil non vtile efficit , atque eas ob cauſas,has quoque pertundimus.Porro in pedibus ſanguinem mittimus , communi quidem ratione , vt humores qui ſurſum ad partes præcipuas vergunt, retrahamus reuellamúſque:verùm priuatim in fœminis quibus menſes ſupprimuntur,aut minus quàm neceſſe eſt purgantur,aut conſimilis aliquis affectus ſanguinis vacuationem vrget.quare hic internas magis ſecare conuenit,ſed in coxēdicis renúmque dolore,quem ſanguinis progignit copia,externas ſecuiſſe præſtat. Quòd ſi inflammatio quæpiam genitales partes occupat,in fœminis iuxtà ac maribus , quum reuellere eſt animus , & ne humores ad affectas partes pertrahantur proſpicere, vtilius è cubito ſanguinem ducimus : ſed ſi temporis longinquitate humores iam ſunt impacti , ſatius videbitur à pedibus ſanguinem detrahere.Nam dum adhuc oberrant humores, & incerta ſede vagantur , reuellere melius eſt : at vbi iam ſedem fixerunt, & loco cuipiam infixi hærent , ex propinquiori parte euacuare eſt vtilius.

DE ARTERIAE SECTIONE, CAP. II.

PORro arteriam ſecare, interdū conferre videtur,verùm plurimum negotii exhibet. Siquidē ſanguinis fluxus qui ægerrimè ſiſti poſſit , & arteriæ dilatationes (quas ἀνευρύσματα Græci nominant) hinc oboriri ſolent. ſiquidem quum arteria perpetuo motu agitetur,motus ſui perennitate , ſectioni obduci cicatricem non patitur. Attamen quum longè tenuiorem , ac nihilominus calidum contineat ſanguinem & ſpiritum , ſimulatque

plurimum increuerit, calore tenuitatéque omnia per- A
uadit, iámq; morbosus affectus, caput præcipuè, capiti-
que proxima quæque ferit tentátque. Nam ob non exi-
guos & leues vsus, plurimus copiosúsque eò confluit, &
flammeus igneúsve factus, quòd à copiosiore calore spi
ritus eius accendatur, venas acutissimè vibrat & con-
cutit, ex quo vehementes capitis dentiúmque dolores,
& maximæ lippitudines, & defluxionum ac destillatio-
num magna pars generatur. Atque aliquãdo dolor tan
tùm caput amplectitur, quandoque in parte aliqua fir-
matur. quare vbi doloris vicerit vehementia, metus est B
ne sanguinis eruptio eum creauerit. Proinde aut trans-
uersim eas præscidimus, laqueis antea interceptas & fi-
bulis euulsas: aut cauteriis continuitatẽ diuidimus, id-
que aut cãdentibus ferramẽtis, aut medicamẽto quod
adsimilem vrendi vim obtineat. Atque si dẽtes ob eas
quas paulo antè recẽsuimus causas indoluerint, eas quæ
sub aurẽ ferũtur, secamus, aut adurimus, & tactu prius
sub auriculæ fibrã pulsare deprehendimus. Oculis verò
malè habẽtibus, eas quæ in tẽporibus potissimum quæ
oculos adire videntur: si quæ in toto capite dolorẽ ge- C
nuerunt, eas iuxta coronã supra musculos tẽporales a-
durimus, nequem ex neruis motui volũtario inseruien
tibus, oblædamus: & ad os vsque cauteriũ demittimus,
vt omnes dissecemus. Atque inde opem sẽtire ægri vi-
dentur, quibus caput dolet, vt & illi quorum oculos vẽ
tusta defluxio infestauit. Cæterùm præstat in omnibus,
sectionibus cauteria præferre, quòd ita minor sangui-
nis copia erũpat. nam quum crusta nõ aliter quàm vin-
culũ ei incũbat, minor formido est ne sanguis proruat:
quippe quòd tũ solũmodo metũ incutiat quũ decidit. D
Nã quum priusquã arteria probè cicatrice coaluerit, cru
sta delabitur, interdũ sanguinis eruptionis fit causa, quã
prõptius reprimere licet, quum maior eius portio cica
tricẽ cõtraxit. At enim maiorum arteriarum sectiones
vstionésve sunt fugiendæ, vtpote quæ difficillimè coer-
centur. Atque eo tempore, à copia cibi potúsque, præ-
cipuè calidioris, à vociferationibus, item venere, omni-
que vehementiori motu est abstinendum. Nam quauis
leui ex occasione arteriæ disrumpuntur, metúsque est
ne quandoque earum fluxus sisti nequeat. Itaque hæc, E
si rectè victus instituitur, cõferunt plurimum: sin æger
aut medicus in aliquo quod factum oportuit, delique-
rit, priori dolore nonnunquam deterius periculum
creatur. Sed de arteriis hactenus.

DE HIRVDINVM ET SCARIFICATIONIS vsu, CAP. III.

ADmouemus hirudines eo loco cui sanguinem cor-
ruptum putrémque subesse putamus, hæ nanque
eam partẽ cui applicitæ fuerint, morsu inuadentes, mo
deratius sanguinem qui est in ambitu, cucurbitularum F
instar, exugunt: sunt tamen continua aqua dulci asser-
uandæ. Nam quum assiduè in cœno limóque degãt, pla-
nè sunt impuræ: & quum nondũ in aqua dulci sunt ver-
satæ, imbecillius lẽtiúsque sua obeunt munera. Demit-
timus autẽ eas per fistulas ex quauis materia confectas,
aut arũdinem, ad loca, quæ accuratius obseruamus, nec
vicinas partes attingi volumus. Desinunt porro sugere,
aut saturæ, aut sale adhibito. In affectibus cutaneis qui
superficiarii maximè sunt, satis sanguinis profluere si-
nimus, si ex alto id quod noxium est attrahere per mor G
sus cupimus, cucurbitulas affigimus. Vtimur iis in ve-
tustis papulis, & humoribus calidioribus alicui loco im
pactis, aut aliunde confluentibus, vel ex ictu quopiam
collectis. Eas propemodum cuilibet corporis parti inii-
cimus, & si opportunè adhibentur, ægri leuantur. Nam
quum cucurbitulam figere, aut venã secare, aut scalpel
lo cutem incidere non licet, hæ impositæ prosunt: quip
pe in omnibus mẽbris applicãtur, in quauis capitis par
te, & facie, renibus item, & ipso interdũ intestino recto,
quum iãpridem ora venarũ fuerint occæcata, atq; ea- H
propter negotium facessant. Cæterùm in quibus hirudi
nibus vti nõ licet, vel quòd æger recuset, aut quòd lo-
cus eiusmodi animalia non educet, vel quòd anni tem-
pus non patiatur: iis scarificationes substituimus, quæ
multo quidem moderatius quàm hirudines vacuant,
attamen eas quoque opitulari putandum est. Verunta-
men non omnibus ea loca, quibus hirudines admoueri
posse diximus, scalpello cõcidere licet: sed per quæ in-
signes superficiariæ venæ, nerui, tendines, aut arteriæ
non feruntur. Cauendum enim hîc est, ne dum vehe-
mentius scalpellum adigimus, imprudẽtes prædictarũ
partium continuitatem soluamus. Potissimus autem
scarificationum vsus est in auribus & malleolis, quibus
tamen cucurbitulas quoque aptamus. Vtimur nihilo-
minus & in multis aliis partibus.

DE CVCVRBITVLIS, CAP. IIII.

EX iis quæ celerrimam opem adferunt, cucurbitulæ
quoque esse videntur, si opportunè admoueantur:
nanque noxios humores, qui in profundo latent, vio-
lentius retrahunt, & facilè educunt. Quare cutem antea
scalpello conscindimus ea parte ex qua sanguinis ali-
quid detrahere vacuaréque nitimur. At vbi reuellere
tantummodo, & spiritum crassiorem fluctuantem ex-
haurire discuteréque cupimus, eas citra scarificationẽ
imponimus. Sic quum stomachus resupinatur, ventricu
lo impositæ, cum violento suo impetu reuellunt, & in
pristinam valetudinem restituunt: atque intestinis ven
trique aptatæ, crassiores infestantes flatus in halitum
dissipare valent. Quinetiam si mammis applicantur, ve
tustam vteri sanguinis profusionem sistunt: quemad-
modum quum visceribus imponũtur, sanguinẽ qui co-
piosius è nare fluit, reprimunt, modò visceri quod è di
recto nari vnde it sanguis, subditur, inhæserint. Ac ita
cucurbitula vi retrahit digeritque. Cæterùm scire licet
eum qui hac vti volet, haudquaquam loco corporive
quod vndiquaq; plenitudine oneratur, aptare debere:
ne plusquam vacuetur materiæ indidem aceruetur,
atque ita ægro noxæ auctor fiat: sed vt conuenit, antea
est euacuandum, atque ita demum cucurbitulæ sunt
adhibendæ. siquidem qui cautè de rebus diiudicat, fa-
cit vt rectè curatio succedat.

DE GLANDIBVS ET CLYSMATIS, CAP. V.

GLandibus & clysmatis vtimur quum stercora edu-
cere volumus: & glandibus quidem ea quæ in inte-
stino recto continentur explodimus, clysteribus verò
ea quæ in superioribus remanẽt, eiicimus. Verùm non
modo stercus infusis euacuamus, sed etiam siquid in-
festantis pituitæ intestinis adhæret, id quoque cedit, &
egeritur. Adhæc si caliginosus quispiã spiritus qui exitũ
nõ inueniat, oberrat, & negocium facessit, etiã is ene-
matis expellitur. Quinetiam clysma remotissimis opitu
latur obstructionibus. Nã quod retinetur, & loci conti-
nuitate progrediens molestat, si vt deorsum feratur &
foras pellatur, impetũ nactũ fuerit, leuat, & quod prius
pondere grauabatur, melius se habet. Verumenimuero
in omnibus consuetudinis ratio est habenda: siquidem
alii duobus tribúsve, aut etiã pluribus interpositis die-
bus nihil deiiciunt: nõnulli nisi semel aut bis desideãt,
caput vẽtrémque grauari sibi videntur. Quare pro ra-
tione, dum benè valeret, cõsuetudinis, etiam in morbo
clysmata infundere oportet, paulo tamẽ solito frequen
tius, nisi quid obstet quod continuum materiæ ad infer
na impetum dissuadeat: cuiusmodi sunt retentricis in-
testinorũ facultatis infirmitas, aut quum purgatio par-
tium thoracis per superna vrget. Nanque purgationes
ab eiusmodi impetus vi retrahuntur, & seditiones ex-
citant, ab externis auxiliis euictæ, hinc anxietas, inquie-
tudo, & varia ægro oboritur tristitia. Atque idcirco al-
uo suppressa & obstructa, admodum inidonei sunt vo-
mitus, quòd secum materiam ad superna pertrahant:
at si immodicè egerit, valde sunt accommodati, quòd
naturæ concilient propensionem & impetum contra-
rium. Sic aluus soluta & liquida, vomitu subuenire cre-
ditur. Quòd si ambo ægrum infestauerint, considerã-
dum est, ac prospiciendum ne æger in syncopen inci-
dat, quòd in duabus immoderatis vacuationibus, vires
resistendo satis non sint: sed vbi omnia sunt medio-
cria, sustinentur, nec dolor fatigat. Componuntur
porro ablutiones tum ex acrioribus succis, tum ex
molliter lenientibus: vtrisque enim opus est, vt illis fa-

cultas excernens irritetur,& his emolliātur , ſiquæ ſint A
fæces duræ quæ exitum veluti operculentur.tāto autem
eas valentiores & acriores cōficimus,quāto ea quæ affli
gunt vi indigent vehementiore, ægrotique ſenſus ob-
tutior ac hebetior eſt.Cæterùm in abraſionibus vulne-
ribuſque inteſtinorum,clyſmata non ad vacuādum, ſed
ad humores mordentes contemperandum,vulneribuſ-
que cicatricem inducendam , infundimus , atque ad
eum vſum componimus. quare ea contraria penitus fa
cultate conſtare ſolent,vt expleant,adſtringāt,& refri-
gerent pluſculum.In vſu quoque ſunt conſimiles glan- B
des in eiuſmodi affectibus.

DE IIS QVAE NARIBVS INDVNTVR, ET
gargariſmis, CAP. VI.

QVum mucoſi pituitoſique ſucci caput infeſtant,ea
quæ naribus imponuntur ἔρρινα (Græci,noſtri qui-
dam naſalia nuncupant) & gargarizationes ad vſum
vocamus.atque illa ex puluiſculis , & ſuccis quibuſdam
acrioribus vt attenuemus,& infarctam materiam auel-
lamus,& ſternutamenta cieamus , conficimus:hæ verò
ex acribus & dulcibus quibuſdam admixtis,ne guſtum C
plurimum offendamus,cōponuntur:quibus gargarizan
tes,per palatum humores educimus, & ægros à maiora
interdum minitantibus vitiis vindicamus. Verùm vni-
uerſam medicamentorum purgātium facultatem,quo-
modo videlicet in nos agant, & quando, ac quæ maxi-
mè vſui ſit, atque in quibus ægritudinibus aſſumenda,
hinc diſcere licet.

DE PVRGANTIVM MEDICAMENTORVM
vſu, CAP. VII.

ITaque purgantia medicamenta,(quæ καθαρτικὰ Græ- D
cis nominātur) communi quidem generis ratione ex
cenſu ſunt eorum quæ perniciem creāt (δηλητήρια,& no
ſtri venenoſa,& mortifera appellāt.) Verùm ab iis quæ
magna ſunt corrūpendi vi prædita,diſſident,quòd hæc
eadem quantitate,non perinde ac corrumpentia interi
mant.nā quum ſunt mediocria, proſunt:quum verò in-
terdū copioſius aſſumuntur, quātitate perdunt. Cæte-
rùm ex iis quæ intrò adhibentur,alia,ſimplices ſunt ci-
bi,ceu panis,caro,& piſces,atque id genus cætera:quæ-
dam ſunt cibus & medicamenta, velut lactuca & attri- E
plex,intubus item,ac ptiſſanæ ſuccus: nōnulla ſimplicia
ſunt medicamēta,vt piper,carum,roſæ,violæ,& ſiquid
eſt eiuſmodi: aliqua corrumpēdi quodāmodo vim ob-
tinent,qualis eſt cicuta,& nerium, ac cætera talia:quæ
tamen ſi commodè commiſcētur,ſalutaria quadamte-
nus eſſe videntur,vt humores corporis contemperare,
& noxios vacuare poſſint.Nanque quum ex frequenti-
bus peccatis quibus in victu delinquitur, antecedenti-
bus,multi variique humores in vētriculo & inteſtinis,
adhæc in viſceribus totóque venoſo genere coaceruen F
tur : præterea quum ad ipſam vſque profundā carnem,
excrementitius alienúſque humor quandoque ſe inge-
rat,ac in ſexcentos ideo affectus,qui ita malè habēt in-
cidant:operæpretium vtique fuerit nouiſſe quomodo,
& quando,ac quibus eos purgare oporteat, ne dum in-
conſideratius medicamenta propinamus, periculum
pro medela creemus.Proinde in omnibus ſpectare de-
cet ecquis ſit qui offendit humor , & quā corporis par-
tem obfirmatus occupet , atque nunquid vniuerſum
corpus eo non abundet. Dignoſces autem id ex parte G
quæ pondere premitur , aut dolet,aut alio aliquo affe-
ctu laborat , vtens ea in re præceptore , ægri ſenſu , &
tuo,quod ex deprauata patiētis locis functione ſumes,
iudicio. Sed nec paucæ dignotionis occaſiones priori-
bus libris explicatæ fuerunt, in quibus ſi teipſum exer-
cueris , non magnopere aliorum , quòd inde ſatis no-
xios infeſtantéſque humores diſcernere poteris, indi-
gebis.Porro vbi tum ſpeciem, tum peccantis humoris
copiam didiceris , coctúſne is ſit an crudus inſpicien-
dum eſt : quod ex iis quoque quæ olim tibi fuerūt tra- H
dita,cognoſcere licebit. Quòd ſi etiamnum crudus fue
rit,congruis medicamentis quæ poſtea docebimus, co-
ctionem moliri oportet : ſin autem iam coctus eſt , &
exitum ſollicitat,perpendendum eſt,ſurſúmne an deor
ſum vergat,atque illac educendus. Cæterùm non tan-

tùm vt humores coquantur enitendum eſt , verùme-
tiam ex Hippocratis præcepto,partes per quas euacuan
di ſunt fluidæ fieri debent:quò purgationes melior fa-
ciliórque inſequatur tolerātia:ſiquidem interdum, vbi
obſtaculum quodpiam occurrit, medicamenti facultas
in finem vſque repellitur retunditúrque. Adhæc anni
tempus expendere decet:nā frigus ingens & vehemens
humores cogit,atq; purgationi inhabiles reddit, quòd
ægrè ſequantur . Multus quoque æſtus, quòd occultæ
perſpirationis digeſtioniſque ſit cauſa , facit vt purga-
tiones minus ſint tutæ , niſi vehementer purgatio vr-
geat,ægrique vires ſint integræ. Licebit autem & arte
corpori cōmoderatas tempeſtates parare. Sed & cōſue
tudo plurimum in hac re iuuare quibit : quidam enim
purgationibus ſunt aſſueti,aliis ſemel biſve in anno al-
uus ſponte ſua erumpens, temporis longinquitate col-
lectam noxam explodit.Quòd ſi quæ excerni ſolent re-
tinentur,ac ea de re homo ægrotat, iam purgationi lo-
cus eſt,vt procraſtinantis naturæ vices ſuppleamus.Cæ
terùm quibus materia turgere videtur , & ſyncopen,
aut fluxum immodicum , aliúdve aliquod ſymptoma
prauum metuimus : ij perquam mediocribus medica-
mentis ſunt purgandi,ferè autem iis quæ contemperan
di vim obtinent(κατακεραστικὰ Græci nominant) eſt vten
dum,quò contrariis contraria compeſcamus , & corri-
gamus.Atqui quoniam,qui,quibus anni temporibus,&
quibus ætatibus,victúſque rationibus,& temperamen-
tis humores augentur , didiciſti , nunc quibus ipſorum
ſinguli purgentur,audi.

DE MEDIOCRITER ET ACRITER PVRGAN
tibus medicamentis, CAP. VIII.

VErùm quia quædam ipſorum mediocriter admo-
dum,neque ex alto ducere,& quædam contrà pur-
gare videntur , primùm de mediocriter purgantibus,
deinde de acrioribus eſt agendum. Nec te fugiat medi
camentum quodque,proprium ſibi humorem trahere,
licet nonnunquā ab eius quod vacuatur impetu vnà cū
eo etiā alius quiſpiā , qui in corpore redundare reperi-
tur,educatur:cuius te admonitum volui, ne ſi fortè me
dicamento quod bilem ducit , exhibito , alium cum eo
præterea humorē egredi cōſpexeris,te medicamēti pol
licitatione deceptum eſſe arbitreris.Sunt & ex iis quæ-
dam quæ facultatis proprietate,duos tréſve purgāt hu-
mores.Proinde omnia hæc diligenter ſunt inſpicienda,
atque ita vtendum. Aloe ergo,maſtiche,agaricum,te-
rebinthina, ſtyrax, mercurialis, parthenium, & ſiquod
eſt eiuſmodi aliud,ſūt ex iis quæ mediocriter , velut pò
ſtea dilucidius docebimus,purgāt.Atque eorum alia bi
lem ori vētriculi innatātem,alia pituitā quæ in vētrem
inteſtináque prouoluitur,vt & quædā ſuccum melācho
licum purgāt. Porro inter acerrima recenſentur,tithy
malus,ſcāmonia,peplium,colocynthis,veratrum,elate-
rium,& id genus reliqua. Hæc humores qui in profun-
do inhærent,expellunt, ægróſque à maximis affectibus
liberant. Cæterùm quum omnia vim habeant noſtras
facultates corrumpendi, attenuantibus & incidentibus
odoratíſque ac roborantibus & contemperātibus me-
dicamentis permiſceri debent, quò ipſorum immode-
rantia coerceatur,ægérque libenter iis vtatur.Iam verò
quum mediocriter mouemur , ad agendum efficaciora
redduntur:quum autem quieſcimus & dormimus, im-
becilliora.Nam quoniam ipſorum robur augetur, quia
noſtram facultatem exuperant, (ita enim ſibi proprios
euellere extraheréque humores queunt,) patet , quòd
quum in ſomno aut quiete facultas noſtra robuſtior
fiat,haudquaquam facilè medicamentis contrà niten-
tibus & principatum tenentibus cedit. Quocirca ne o-
doratis quidem tunc , vtpote facultatem refocillanti-
bus ac recreantibus eſt vtendum : niſi nimia , maiórve
quàm par eſt imbecillitas , aut animi vrgēs deliquium
ſuaſerit. Adhæc, nihilo ſecius eſt obſeruandum , ſitne
æger ad vomitū procliuis,nécne : deinde nū ob humo-
res quoſdam, qui in ore ventriculi redundent,vel pecu
liarem huius partis infirmitatē , aut quòd ſpecies quaſ-
dam auerſetur ac reſpuat,vomere ſoleat. Nam ſi vomit
prōptè, ꝙ humores illic coaceruentur, per ea quæ mo-

dicè vomitum cieant, euacuandi exſiccandique ſunt, ac poſtea os ventriculi roborandum, & inde medicamentum catharticum propinãdum. Sin autem vomitus facilis eſt ob ſtomachi debilitatem, ſiquidem cauſa euidens fuerit, puta intemperies quæpiam, victu medicamentiſque cauſa infeſtãs amputãda eſt, atque ita vt decet oris ventriculi robur confirmandum. Veruntamen interim cauere oportet ne medicamenta ceu tyrãnidem exercentia, infirmis partibus adhibeamus. Cæterùm iis qui ob inſuauitatẽ quampiã, medicamentum renuũt & reſpuunt, dulcibus & odoratis ipſum quò ori gratius ſit, præparãdum erit: illúdq; admiſcebimus, vt ſenſum lateat, quod maximè ægris eſt familiare ac cõſuetum. Ac ſiccioribus potiſſimũ ore vẽtriculi, & ægrè vomẽtibus, humidũ liquidúmque medicamentum eſt exhibẽdum: qui verò cõtrà ſe habent, quod ex paruis globulis, (quæ Græci καταπότια, noſtri pilulas appellãt) conficitur, dandum. Æquum eſt autem hoc quoque alii ceu ſub puluerum cupediarúmque forma, facilius aptiúſque medicamentum deuorari. Omnia ergo prius ſunt examinãda, atque ita quæ cõuenientia ſunt eligere ac præferre decet, ita tamen vt in omnibus medicamẽti facultati conſulatur. Et quemadmodum à venæ ſectione arcendos eſſe cenſemus pueros impuberes, & eos qui iã conſenuerunt, ac vterum gerentes, niſi maior vrgeat neceſſitas: ita in purgatoriis quoque eſt agendum, niſi ex eorum numero fuerint quæ aluum ſubducãt, aut fæces explodant, illa ὑπήλατα, hæc ἐκκοπρωτικὰ Græci nominãt, iiſque nõniſi inſtãte neceſſitate eſt vtendũ. Verùm quia quo pacto turgẽtium humorum tum ſpecies tum concoctiones probè cognoſcere licet, didiciſti, adiectúmq; iam eſt ſermoni, quibus & quando eſt medicamentis vtendum: reliquum nunc eſſet vt de iis quæ ſequuntur pertractaremus. ſed quia illud quoq; nos præteriit, quũ tamẽ explicatum oportuit, dictis eſt annectendũ: nẽpe quòd etſi eadem in corpore materia turgeat, nihilominus non omnibus idem eſt virium robur: quare nec eodem quidem modo tolerãt purgãtia medicamenta: ſed quidam facilè ſuſtinent vacuationes, aliorum vires antè exoluuntur, neque confertam ferre vacuationem valent. Proinde illis ſemel aut bis exhibenda ſunt medicamenta, hi paulatim ſunt vacuandi. Atque in omnibus eorum in purgando facilitatem antè expendere oportet, ne temere ac inconſideratè iis qui promptè purgantur valida: iis verò qui ægrè, debilia præbeamus. illa nãque iis quibus exhibita fuerint, ſuperpurgationes minitantur. Atque hæc agitantia ac commouentia, tantùm eos qui antea quieſcebant humores, interdum ad partes principales tranſmittunt, atque deteriorum affectionum anſam præbent. ſed horum ſatis.

DE VICTV VALETVDINEM CONFIRMANTE, CAP. IX.

QVoniam oratione temporis ſpatio collectam prauitatem ægris detraximuus, age nunc conuenienti victus ratione, ſalubribúſque præceptis vires eorum refocillemus, ac qua victus ratione valetudinẽ cõfirmare recipereq; queant, doceamus. Verũ quia cauſæ aliæ ſunt externæ, aliæ ex nobis delinquẽtibus naſcuntur, dicendum primùm eſt de exterioribus, atque ita ad eas quæ à nobis ortum ducunt, tranſeundum. Itaque foris ſæpenumero frigus & æſtus, triſtitia & met⁹, animi deiectio & cura, atque alia eiuſmodi ob enatas calamitates inſeſtant. At verò his animi perturbationibus, ſi intẽperies aliquas nõ inſequuntur, haud facilè medici medentur, niſi verbis potius placidis, quæ animum mœrore imbutum demulceant, mitigent ac recreent. Atqui nobis de hac re priuatim conſcriptus eſt liber, qui in quocunque infortunio, accommodatam conſolationem (vt mihi quidem videtur) reperire doceat: vnde tu quoque qua ratione aduerſa fortuna oppreſſos, ac mœrore ſe conficiẽtes, ſolari oporteat, & quam ob cauſam potiſſimum dolere deceat, ſi fortè in libellum incideris, ediſces. Cæterùm quum frigus æſtúſque homines, atque eos præcipuè qui negligentiorem ſui curam gerunt, oppugnant, de iis, vt par eſt, neceſſaria proponenda ſunt. Quum ergo repẽtinum frigus corpori, cui meatus ſunt aperti, accedit, refrigeratio comitatur, ac occulti cutis meatus cõdenſantur ſtipãtúrque. Hinc conſuetus perſpiratus inhibetur, tuſſis & deſtillatio, et ſi caput eadem ratione refrigeretur, grauedo, & pituita, ac mucus oboriuntur: carnis item ingens dolor, ac intenſio, quòd corpus ceu gelu concreſcat, prehendit. Quòd ſi impurum fuerit corpus, & alioqui pluſculum per latentem perſpiratũ difflari aſſueuerit, primùm leuiter incaleſcit, deinde febri corripitur, atque hîc iam maiori opus eſt ſubſidio. Sed hæc in proximũ librum aſſeruamus: nunc de iis quæ mediocriter ob ea quæ foris intúſque occurſant, affligunt, loquendum, ac quo pacto iis proſpicere oporteat, docendum, quò hîc tractatus ſit quædam ceu tuendæ valetudini accõmodata victus ratio. Atqui de his antea quoque vbi de ſpiritu animali ageremus, dictum fuit: nã ſecũdus liber totum propemodum quod ad tutandam valetudinem pertinet, negotium complexus eſt, eáque inde licet huc aduocare. Verùm ne dum te ad ea quæ ibi fuerunt explicata, ablegamus, ad inopiam victus rationis redigamus, huic etiã libro quæ neceſſaria ſunt impartiemur, vt ſi fortè illa non adſint, hîc quæ vſus poſtulat habeas, & ei inde quæ te ſcire conuenit edoctus, acquieſcas. Itaque hoc perpetuò meminiſſe oportet, quòd certum indicium, & tutum frigidorum & calidorum, ſiccorum & humidorum, nimiorũ & paucorum, leuium & grauium, iuuantium & nocentium, iudicium ad ſenſum noſtrum defertur: niſi contraria & quæ nõ debebat, ob affectum à ratione alienum ac abſurdum, expetat: quod quidẽ eſt lõgè rariſſimũ. Proinde quum in extima cutis ſuperficie frigus ſentis, noxæ quæ inde impendet, occurrendum eſt, & pluribus indumentis corpori facilis perſpiratio conſeruanda: at ſi frigus anteuertit, & meatus, vt minus iam corpus perſpiret, obſerauit, iiſdem rurſus ad vſum comparatis opitulaberis. Nam etſi calor ad cutem prorumpens duplicatus ſenſum ſui in condenſata cute producat, attamen copioſiore amictu meatibus reſeratis, nimius calor euaneſcet ac diſcutietur, iſque cui corpus adſtrictum ſtipatúmque eſt, melius deget. Et vt copioſiora indumenta prodeſſe ſolent, ita & tepor arte accerſitus, prout tẽporis occaſio tulerit, cõferet. Porro ex externo calore laborãtibus cõtraria opem ferent: ſed ſi interior calor ſimul quoque increuit, & febrem quampiã ſuccendit, externa nõ ſunt admodũ refrigeranda, nec æger omni conatu dẽſandus, vt ad portionẽ dominãtis qualitatis refrigerãtia & humectantia introducantur. Inter ea verò quibus nos noſtra opera ægritudinis auctores euadimus, ſunt cibus, potúſque intempeſtiuus, & qui inordinato victu vtẽtibus, ſua quãtitate & qualitate nocet. Adhæc æquè obeſſe ſolent exercitia & balnea immoderata, ac quodcunque aliud vires excedit. Quippe cibus ſua copia onerans, etiã ſi boni fuerit ſucci, cruditatem, alui profluuium, & vomitum generare ſolet: parcior verò quàm neceſſitas exigit, cauſa eſt cur corpus non alatur, & imbecillum fiat, nec amplius cum priſtina facilitate ſolita obeat munera, quòd corpus inane reddatur, neq; ſpiritui ſufficiẽs ſuppeditet alimentũ. Quòd ſi quæ offeruntur, qualitate fuerint aliena, id cacochymiæ genus aceruatur quod qualitates præpollẽtes patefaciũt. Iam verò is qui cibi pondere grauatur, eueſtigiò illius noxas perſentit: at quæ ex mali ſucci cibis gignuntur, nonniſi tempore emergunt. Quare ſiquis cibum praui ſucci quem aſſumpſit, facilè ſuſtinet, non ob id illius offenſam probè declinaſſe putãdum eſt, ſed expectãdum nocumenti indicium quod ſe longo poſt tempore prodet. nam aut putridæ ſuccedent febres, aut ad cutem procurrente vitio, ſcabies & tubercula, & prurigino ſi affectus, aut ſiquid eſt aliud eiuſmodi procreabitur. Quapropter non modò, an quæ offeruntur quantitate commoderata ſint, verumetiã an qualitate mediocria, ne in poſterum eius noxa patefiat, eſt ſpectandum, niſi qua adſit occaſio, quæ cibũ requirat medicamentoſum: tunc enim eo vti præſtat, prõptiúſque ab offenſa vindicatur æger. Cæterùm eiuſmodi qui prauum facultate ſuccum generat, & medicamenti vim obtinet, vſus ratione ab alimentis corpori familiaribus diſtat. nã quic-

quid in sanis, ac temperie commoderatis, nec externo quopiam excellente egentibus, cognata elementorum commoderatione caret, id omne communi ratione, in eorum quæ prauo succo censentur, classem reponimus. Quod verò facultatis suæ excessu, id quod in temperamēto aut facultate nostra deficit, substituit & æquat, id cibum medicamentosum nuncupamus. Quare in intempestiuo eius vsu periculum est ne idem & praui succi, & cibi medicamētosi nomine cēseatur. Verū si distinguere volemus, medicamentosos, vtpote minus malos, cacochymis & praui succi eduliis præferemus. Cæterùm de singulorū horū facultate, & alii, & nos priuatim, qui nā boni malìve succi sint docebimus: quare nūc de balneis, sōno, & exercitiis, quātū res postulat, apponamus.

DE BALNEORVM VSV, CAP. X.

Balnea pro vsus ratione refrigerare & calfacere, adhæc siccare & humectare creduntur. Quæ sponte enascuntur, quippe quæ magna ex parte medicamenti rationem obtinēt, (nam quædam sulphur, alia nitrum, nōnulla atramentum sutorium, aut similem quampiam qualitatem sapiunt,) semper exsiccant calfaciūntque. Quare iis qui aqua intercute laborāt, aut malo sunt habitu (καχεκτικοὺς vocāt Græci), & in summa quos humor quispiam excrementitius molestat, conferre censentur. Quæ verò à nobis conficiuntur, & plerunque potari queunt, nec vlla qualitate insigniuntur, (hæc enim est aquæ perfectio): si moderata exhibentur, meatus aperiunt, & quicquid in iis est sordis eluunt ac detergent. adhæc quæ indurata sunt emolliunt, crudā cōcoquunt, ac aliquid illis adiiciunt humiditatis, & demum perspirabile ac fluxile vniuersū efficiūt corpus. Quòd si plusculum intendantur, demunt aliquid humiditatis, quia amplius discutiunt, & addunt calori. Quare siquis studiosius obnixiúsque iis vsus fuerit, adeo multum caloris vnà cum euaporatione exhauritur, & humoris exhalat, vt in posterum corpus frigidū siccúmque relinquatur: vsqueadeo propter intēpestiuum vsum variè nos afficiunt. Porro cauendum est ne dum aluus copiosius excernit quàm opus est, aut præter modū supprimitur, balneo vtamur. Nā illic quum corpus humectetur, partésque irrigētur, intestina fluidiora redduntur, ac plus egeri cōspicitur: hic verò quum aluus sistitur, vapores caput petere, idq; replere ac grauare, & vertigines, tumultúsq; excitare solet. Quin siqua parte sanguis fluit, is balneorum vsu magis fluxilis euadit. Ac quemadmodum in aliis rebus moderatus vsus immoderato anteferendus videtur, ita se quoque habet balneorum ratio: quippe haudquaquā præpropere iis vti oportet, potissimum si ex cōtinua cruditate qui lauatur humores coaceruauerit, aut paulo antè cibis se expleuerit. siquidem cibi nondum cocti, humoréfque crudi accumulati, caloris ad cutem impetu, vnà & ipsi properāt: quo fit vt inde in posterum, quòd crassiores facilè simul egredi nequeant, obstructiones succedant. Adhæc in vehemētioribus frigoribus, & anni tempore æstiuo æquè sunt fugienda. Nam hyeme dissoluti qui antea quiescebāt humores, dum inter digerendum à contrario anni temporis impetu, in incautos validius irruit inuaditq; frigus, in necessariam aliquā partem impelluntur, ac morbum ibi creātes grauiter hominē offendūt. Æstate verò media, quum iam ardor viget, & calor ad externa propensius fertur, balnei vsus reliquum quod est caloris dissipat, ac internas ita facultates debiliores efficit. Quòd si locus, ætásque hominis consenserint, multò iam impensius sunt vitanda. siquidem conuenientē opportunúmque balneorum vsum maximè auxiliari est persuasum. at contrà obesse, prout alieno tempore, quúmque minimè cōuenit, vti cōtigerit. Porro de frigidis lauacris hoc est sermoni annectendum, ea insuetis, ceu plus lædētia quàm iuuantia, esse fugienda: præcipuè si occasio non suaserit, isque qui vti volet, gracilis & subfrigidus fuerit. Nanque in eiusmodi frigus prōptius ad profundiora penetrat, ac succos quodammodo cogit, neruósque ad motionem ineptiores reddit, vt taceam quòd interdum in affectus his deteriores, qui temerè frigida se abluunt, incidant. At verò assuetis, quum plurimum possit consuetudo, ac leges naturæ fere euincat, atque abrogat, vt pro libito vtantur est cōcedendum: quanuis nō sit consultum nec tutum vt omnes inconsideratius se cōsuetudini committant. Nōnunquam enim duæ tresve contrariæ conspirantes causæ, potestate consuetudinem spoliarunt, & sola consuetudine fretum, maioribus periculis obiecerunt.

DE EXERCITIORVM VSV, CAP. XI.

De exercitationibus hoc dicere licet, non easdem omnibus, sed aliis alias congruere videri. nam qui exercitiis magis assueti sunt, ac laboriosam degunt vitam, iis vehementius conuenit exerceri: qui verò ociosam mollémque persequūtur, iis leuiores & remissiores exercitationes sunt aptiores. Quum ergo plura sint exercitiorum genera, quisque sibi quod suæ vitæ instituto est accommodatum eligat. Proinde lucta, cursus concitatior, discus, & quod parua pila obitur, ex eorū sunt numero quæ valentiora sunt: deambulatio autem & equitatio, ac quodcunque mediocriter corpus commouet, ex iis sunt quæ leuissima habentur. Cæterùm ne ignorato exercitiorum scopo, quando & quibus corporibus iis sit vtendum, ambigas, iam repetito breuiter sermone, id omne explicabo. Ac primū nihil aliud videtur esse exercitatio quàm natiui insitique caloris accensio, quo noxios succos alios attenuare, alios propellere possit. Nam quia cibi non pauci accuratā non assequuntur coctionem, atque aliqui meatus occludunt, vt inde natiuus calor non parū lāgueat & marcescat, ideò exercitia fuēre excogitata, quò motione solita concitatiore, respiratio densior euadat, & natiuus noster calor nacta occasione exsuscitetur, ac motu vehemētiori, nō secus quàm per fabrorum folles solet, succendatur, semicoctique humores nonnihil concoquantur. Quinetiā à violentiori spiritus impetu reclusis meatibus, quæ antea iis inhærebant, difflantur ac digeruntur: quò fit vt qui exercetur, increscēte calore leuior ac perspirabilior fieri cernatur. Itaque pro sua quisque viuendi ratione exerceatur. Modus verò exercitationis, ac finis sit, vt qui exercetur, lassitudinem non sentiat, rubicūdus fiat, respiratio satis alteretur, ac sudores iam promanent. Nam siquis vlterius progreditur, lassitudo, atque ita siccitas quædam, & neruorum dolor accedit, natiuúsq; calor haud mediocriter exhalat. Porro exercitatione vti debemus, quum neque valde sumus repleti, neq; admodum exinaniti, neque multas eásque frequētes cruditates coaceruauimus. Nam primùm interdum rupturas, & fibrarum auulsiones (σπάσματα appellant Græci) & lassitudines gignit: alterum, naturalium virium robur promptè exoluit: & tertium copiam crudi humoris in profundum detrudit. Quòd si paulatim & quasi ex additamēto sensim crescente exerceamur, plus opis adferre omnibus est persuasum. nam quemadmodum repētina inanitio aut repletio, periculo non vacat: ita repentè vehemētius diutiúsque exerceri, periculosum habetur. Quare oportet à mediocrib⁹ magis inchoantem ad validiores exercitationes transire: ita enim natiuus calor sensim cōfirmatus ac corroboratus, facilè quodcūque noxiū reperit, euincit. Cæterùm vitāda sunt exercitia, & maximè vehemētiora, iis qui calido admodum sunt tēperamento, iisque quibus vitale robur ceu exolutū lāguet, potissimū si anni tēpus ad calidum magis vergit: iis item qui vitā vrbanā ociosámque sequuntur. Nā his, vtpote minimè assuetis, exigua sola deambulatio sufficiet, reliquæ exercitationes nec vtiles, nec necessariæ sunt. Iam verò & sudoris qui pòst exercitia erumpit, præcipuè si anni tempus frigidius fuerit, ratio est habēda. nam quum refrigeratur, ac inde cutis eius qui se exercuit, condensatur, exercitatio ægritudinis ansam præbet. Proinde eo tēpore balnea adire præstat, ac quam spiritus, inter exercendum, impetus adapertis probè meatibus ad cutem protulit, sordem eluere. ita nanque quæ infestant attenuātur, atque ad superficiem protruduntur, ac vicissim humiditas quædā quæ corpus humectet, intromittitur. Quòd si balneorum non adfuerit cōmoditas, saltem sudorē cuti innatantē linteis extergere: ac ne horror refrigeratióque ob anni tēporis

dominium prehendat, vestes commutare, easque nouas induere conuenit. hoc nanque facile tutumque, nec aliquo pacto est despiciendum. Atque exercitiis ita vteris, & tu, & quisquis ex medicæ artis legum præscripto vitam suam instituit. Et quoniam de exercitiorum ac balneorum, & antea de purgantium ac reliquorum medicamentorum vsu, ob aliquod in victu antea commissum peccatum egimus: age victus rationem quæ ad cibos pertinet, quambreuissimè licet proponamus: quò quisque ad has normas vitam suam dirigens, & valetudinem incolumem tueatur, & de purgatibus ac reliquis medicamentis minorem curam habeat.

DE ALIMENTIS, ET VICTV INSTITVENDO, CAP. XII.

NOn eadem ergo omnibus vtilis esse videtur victus ratio, quòd non omnibus idem sit tēperamentum, nec vita, habitúsque, vel siquod est aliud quod victum ac dixtam immutare potest. Verùm in mille species, ob temperamenti quo totum ac viscera nostra contemperantur, excessus, hominum temperies victúsque distracta sunt: huc accedunt quæ extrinsecus ob cōsuetudinē occurrunt. His æquipollēt vicémque repēdunt alimenti familiaris multiformes varietates, quòd aliud aliis prodesse, aut ab eo abhorrere conspiciatur. Hic enim illo, ille hoc victus genere delectatur, ac vnusquisq; id quod sibi vtile est, ex sensu atq; tolerātiæ facilitate æstimat: rationes verò, experimentum quod circa ea habetur, quódq; ex sensu (principio sanè nihil errāte) oritur, aperit ac ostēdit. Atque tractationē quidē de alimentis, poteris ex aliis quoque qui ea explicauerunt, discere: attamen & nos priuatim ea docebimus, illo quo de tēperamētis antea cōpendio tractauimus. Proinde quæ nūc declarare animus sit, æquum est proponere, quò nulla in re libellus hic deficere videatur. Itaque ex alimētis (de his enim primo loco est agendū) alia sunt boni succi, alia mali. Bono succo constare dicimus (εὔχυμα Græci nominant) quæ purum generandi sanguinē vim obtinent: malo verò (κακόχυμα dicunt) quæ melancholicum humorem, aut flauam bilem gignunt. Sic crudi succi (ὠμόχυμα Græcè vocantur,) ea esse asserimus quæ sua natura pituitosum crudúmque succū creare solent. Adhæc ex cibis, alios cōcoctu faciles, alios difficiles: & hos vētriculo idoneos, alios illi ineptos & noxios vocamus: nonnulli item aluum sistere, & quidam soluere, atque alii aliis præditi esse facultatibus functionibúsque, quæ naturalibus rationibus innituntur, censentur. Omnes autem cibi prout ad commoderatum atque vndiquaque temperatum corpus comparantur, ita eiusmodi iudicantur. Quare siquando in censu ciborum audis concoctu aliquem facilem aut difficilem esse, aut vim habere aluum irritandi, supprimendive, atque interdum rem ac euentum haudquaquā orationi respondere cōspexeris, nolim id artis ignorationi tribuas, sed eius quod oblatum fuit mutationi, qua aut in toto corpore, aut viscere quopiam à cōmoderato euariat. nam exiguæ nonnunquam in corpore factæ mutationes, frequenter alias atque alias naturales actiones producunt. Nec solùm ob naturalem aliquam, aut ex errore natam intemperiem, functiones in nobis commutant: verùm exuperans quoque ac redundans eiusmodi humor, idem præstare potest. Quinetiā anni tēpus, ætas, & vitæ quod sequimur studiū, non secus quàm illa corpus nostrum immutare, illique alium afferre statum putantur. Quocirca ne tibi errare contingat, cautio sit, quum modò hos cibos prōptè hominem coquere, modò illos ac illos aluum ducere, hos aliud efficere conspicies: sed recessum, quo à commoderatione euariauit, inspicere oportet, atque ita cibum qui cum excedenti naturali intemperie, eandem, cum morbosa verò aduersam tenet seriem, seligere. Nanque contraria contrariis perimuntur, & salutaris rationē retinent: similia verò similibus cōfirmantur: atque ita iuxta temperamēta eorum quæ offeruntur, varia videntur esse alimenta. Et siquid habent ad agendum, aut quolibet modo à nobis patiendum, peculiare quod verbis exprimi nequit, id antea experimento deprehenditur: licet ratio interdum eius

A causas adinueniat. Iam verò in omnibus cibis non eadem quantitas, neque semper omnibus cōuenit: siquidem nō exiguum in ætate & temperamento, necnō cōformatione discrimen esse videtur, neque omnibus par est eadem copiā congruere. Nam adolescentibus & ætate florentibus plus est dandum, quandoquidē illi, quòd nutriantur & cum ætate increscant, pluribus opus habent: hos verò, quòd caloris vi polleant, magisque exerceantur, æquū est non pauciori illis indigere alimento. At quorum ætas iam declinat, atque ad senium nutat,
B prout à vigore recedunt, ita copiæ subtrahendum est, quò ea quæ exhibentur, facilius cōficiantur: quippe nisi ita victus rationem instituāt, quòd calor haudquaquam concoquere valeat, crebræ cruditates subsequentur, & senescentes in grauissimas noxas incident. Porro dictū fuit, neque semper, quoniā hyeme plus cibi est assumendum, deinde vere, æstate autem mediocriter, animum ad robur caloris adhibentibus. hyeme enim calor intrò concedit, & cibos conficiendi vim habere creditur: at
C æstate vnà quum anni temporis excessu per halitum digeritur. Verùm nihilominus naturales quoq; excretiones sunt inspiciendæ: nam si non eunt pro consuetudine, de alimentorum quantitate demere pro portione quoq; decet. Sed & illud æquè cōsiderare oportet, quòd ad multā videlicet nutritionem paucámve spectare videtur: nam quæ carnosa sunt, potissimum si à grandioribus animalibus sumuntur, plus cæteris nos nutrire persuasum est: secundo autem loco quæ iuniora, & magnitudine sunt minora. Deinde minus his nutrimenti suppeditant quæ sanguinis sunt expertia: atque ex his
D quæ inter plantas recensentur, quæ sanè quum quod ad nutrimenti facultatem spectat, non paruo inter se discrimine dissideant, longè sunt viuentibus & quæ loco mouentur inferiora. Proinde quum corpus plus desiderat alimenti, copiosius nutrientibus vtēdum est: at cum pauciori opus habet, ea quæ parcius alūt sufficiēt. Quòd si quibus appetentia impensius glifcit, quòd ventriculi calor ea quæ oblata fuerunt absumat, sed reliquum corpus non admodum nutriri postulat: his, nisi aliud quippiam obstiterit, ea quæ paucum præbent alimentum, & moram trahunt, sunt exhibēda. Adhæc expēdere quo-
E que cōuenit quomodo cui victus præscribitur, exercetur: nam qui pluribus ac vehementioribus exercitationibus se obiiciunt, iis cibi quoque valentioris materiæ sunt idonei magis: at qui vitam ignauam transigunt, iis quæ parcè alunt satis esse videntur. Denique nec illud quidem est negligendum, an aluus promptè secedat, aut alioqui homo facilè in halitum dissipetur: etenim hæc quoque vt efficaciores cibos exhibeamus, efficiūt. Porro quemadmodum quātitas cibi qualitásq; in sin-
F gulis corporibus quæ victu reguntur, ita & quando intē pestiuum sit eum exhibere, obseruare oportet. Nam vbi præcessit coctio, denuo prandere conceditur: at siquis in coctione contigit error, ne in cruditate cibum capiamus est cauendum. Nam quum paulatim ita crudi accumulentur succi, vt ii sursum deorsúmve sua spōte erumpant, bona opus est fortuna, raróque id fieri solet: sed maxima ex parte euenit vt humores in vētre aut visceribus firmentur, & vertigines, & insuauitates, ac tortiones, & omne id quod quum de dignoscendis affectibus
G ageremus, proposuimus, gignitur. Quòd si ad membra confluunt, eò facultate ceu propellente, affectus quos fluxiones faciunt, creantur: inter quos reponuntur podagræ & arthritides, & quodcunque ex eiusmodi affectu conflari solet. Proinde eum qui victus rationi animum accuratè aduertit, neque semel, neque bis nutriri simpliciter est permittendum: sed coctione probè perfecta, ne si bis quidem nutriatur, noxa aliqua subsequetur: verùm periculum ei qui non rectè cōcoquit, impendet, vel si incautè semel nutriatur, hic leuibus purísque
H cibis potius, & iis qui temperamento ac qualitati magis sunt familiares, vtatur. Nam ignorari non oportet, quòd quum multi sint cibi boni succi ac concoctu faciles, alii aliis ex quadam proprietate familiaritatéque magis oblectantur. Proinde neque omnibus iidem sunt offerendi, vt ne tantillum quidem varient. nanque

appetentia nonnunquam adæquare ſolet eos qui paulum quippiam deficiũt,melioribus,quòd cum oblectamento excipiat: atque id haud citra rationem euenire conſueuit. Attamen aliquando admodum conuenienti ratione,iis quæ corpori familiaria ſunt nutriri cum delectatione licet. Nã quum varia in cibis reperiãtur temperamenta,ea æquum eſt nos potius præferre quæ cum qualitate,qua aut nos toti, aut ventriculus ſolus temperatur, conſentiant. Eſt tamen quãdo,ſi ventriculo ſuccus aliquis innatat,qui appetẽtiam naturalem decipiat, ſimilia accidere ſoleant: quæ quomodo ſint dignoſcenda, iampridem ex nobis didiciſti. nam hìc ſolùm nouiſſe decet,quo pacto & qui cibi ſint eligendi, ac quo tempore exhibendi,veluti iam antea explicauimus. Cæterùm quia inter cibos, & præcipuè quos ex fructibus æſtiuis, ὀπώρας Græci nuncupant, atque oleribus ſumimus,quædam exiſtunt qualitates, quæ non parum noſtras facultates commutare conſpiciuntur: ne illæ quidem ſunt per negligentiam contemptui habendæ. Atque particulares vſus,ex libro de alimentorum facultate percipere potes: vniuerſales verò rationes qualitatũ quibus cibi inſigniuntur,in libello de victu ſpiritus animalis expoſuimus: vnde quæ ad præſentem commentationem faciunt,mutuare licet. Porro fieri nequit vt omnes exquiſitã ſectentur victus rationem, ſed quòd vel à ſodalibus vis inferatur, aut edulia quæpiam alliciant exciténtque appetentiam, aut fames maior inuitet, repente quibus non decuit, aut iis quæ qualitate quãtitatéve,aut vtroque offendunt, repleri contingit: quare ſpectãdum eſt qua ratione ſuccurrere poſſimus.

DE VICTV IN VOMITV ET ALVI PROfluuio,ob nimiam repletionem, CAP. XIII.

ITaque ſi antegrediens aut alui profluuium, aut vomitus, id quod pondere ſuo infeſtabat, exonerauit, quieſcendum eſt, & nec ſtatim nutrire, nec quantum appetit dare,ſed conſuetum quoque cibi ſumendi tempus vim ſibi inferentem tranſmittere oportet, ac ſerò tandem exiguum panis vino tepido madentis aſſumere,atque ita inſequenti quoque die manere conuenit: deinde vires cibis boni ſucci concoctúque facilibus,ſed multo infra commoderatam quantitatem, vſquequo iam confirmatæ,copioſiores facilè conficere ac euincere queãt,refocillare oportet. Quòd ſi quemadmodum qui per decliuem locum decurrere volunt, nonnunquã loci ſitu primum mouentis impetum iuuante, inuiti excurrunt,ita aluus quoque egerat,periculúmq; immineat ne ſpiritus vitalis vnà diſſipetur,iam vino vetuſto ac conuenientibus antidotis facultatem recreantibus, & præcipuè Andromachi theriace, maiori cum diligentia eſt ſuccurrendum. Sunt præterea calida,ac vẽtriculi ventríſque robur iuuantia epithemata imponenda,veluti priuatim poſtea docebimus. Vbi malum mitius factum eſt,ſenſim facultas eſt reficiẽda. Cæterùm nõnullis cibi cruditas præbuit occaſionẽ vt acrior quiſpiã impactus humor,anteáque quieſcẽs, commoueretur,commiſceretúrque. Atque hìc quomodo victus inſtitui debeat,obſeruandum: nam aliâs, vbi in nutritionis vaſis præceſſit refrigeratio,candida & aquea ſecedunt, atq; æger fomentis quibuſdam adhibitis,vires recepit:aliâs rufa & flaua ac mordentia egeruntur. Quæ quũ conſpicis,non eſt inconſideratius calefacientibus nec reprimentibus vtendum:ſed ſi mediocria redduntur, naturæ adminiſtrationi acquieſcere:ſin iam plus iuſto exit, iis quæ nutritionis vaſa adſtringũt, vires refocillare roboraréque oportet:in omnibus nanque hæ ſemper conſeruandæ ſunt. Siquidem qui vacuantur,quidam maximos etiã motus facilè ſuſtinent,aliis vel ex leui motione periculum creatur, ne ſyncope corripiantur, præcipuè ſi anni tempus aſſentitur. Atque hac ratione ii qui antea quæ infeſtabant excreuerunt,ſunt nutriendi.

DE VICTV EORVM QVIBVS STOMACHVS pondere grauatur aut mordetur, CAP. XIIII.

QVibus autem onerantia aut mordentia ventriculo inhærent, primùm percunctanti quot qualéſque fuerunt ingeſti cibi,num copia an qualitate affligãt,inquirendum eſt. Et ſi quidem quantitate potius nocere videntur,enitendum eſt vt quæ recenter fuerunt aſſumpta, vomitu denuo expellantur, maximè ſi dolore os ventriculi conflictetur, ſed ſi à cibo ſatis multum temporis fuerit elapſum,clyſteribus potius aluus irritanda eſt,& tepidis epithematis mitigandum. Sin autẽ excedens quædam qualitas infeſtat,puta refrigeratio,& inde dolor excrucians,ex fungorum eo genere quos ἀμανίτας vocant Græci,aut lactucarum,& cruſtaceorum, teſtaceorúmque ac mollium nimio quorundam eſu, vel calor,quòd allium & cæpe, ſalſamẽtáque & id genus alia copioſius fuerint ingeſta(id enim quibuſdam vſu venit),conandum vt ii quoque illa euomant,& inde contrariis medicamentis eſt ſubueniendum,illis quidẽ vinis, iiſque antidotis quæ ea diſcutere liquidò cõſtat:his verò frigidæ potione,atque aliis eduliis refrigerãtibus. Eſt quando exiguus quiſpiam mordax humor ori ventriculo impactus, acerbiſſimos dolores ægro concitat, nec facilè contrariis remediis cedit, quòd plerunque cum humore crudo altius infixus, in ventriculi profundo hæreat. Huius præſtantiſſimum eſt quod noui auxilium,quod ex ſeminibus quæ in halitum digerere attenuaréque,& iis quæ ſenſum acriorem ac multum retundere poſſunt,conficitur:paſtillus nimirum, qui è ſeminibus vocatur,aliáque complura quæ eadem compoſitionis ratione quæ ſtomachicis colicíſque doloribus æquè opitulari videntur.

DE VICTV EORVM QVIBVS VISCERA, AVT caput vel pedes ex repletione onerantur, CAP. XV.

POrro quia in repletionibus interdũ vaſa grauantur, & extenduntur, interdum pondus ad pedes delabitur,nonnunquã ad caput proruit,& aliquibus ipſa quoque viſcera infarcit, age de iis etiam quæ conſentanea ſunt doceamus. Quum ergo quod ſuperfluũ eſt ad pedes cõuertitur,laſſitudines tendentes, & vlceroſæ ſpontaneæ,quas ſanè morbũ denũtiare ipſe teſtatur Hippocrates,oboriuntur, niſi ſcilicet accommodata victus ratione coerceantur. Tu verò cognita exuberãtis humoris,tum quantitate,tum qualitate, cibo pauco, ac,ſi expedit,ſanguinis vacuatione:adhæc cõcoctu facili bonique ſucci alimẽto,ea quæ illabuntur cõpeſce:quòd ſi calor quiſpiã ſubeſt, à vino calidioribúſque omnibus eſt abſtinendũ. Vbi iam laſſitudo moleſtãs leuata eſt,excremẽtitiúſque humor cõcoctus, æger in balneum demittendus, quo ſiquid in cute reliquum eſt, tenuetur, & in halitum diffletur, ac leuius in poſterum degat. Si verò ad caput excrementi impetus ſe conuertit, non iam vt prior, ſed multo tenuius hic eſt nutriendus, aluúſque glandibus & enematis mollienda, ac niſi aliud quippiã impedierit, ſanguinis quod ſatis fuerit detrahẽdum,nec priuſquã ſymptomata planè ſedẽtur, quicquam alere aut aliter mouere eſt tentandum,verùm in tenui victu ac quiete continere oportet. Vbi autem ab iis quæ affligebant,liber euaſit,tum minus calidis cibis eſt reficiendus. Iã verò ſi in viſcera noxii humores illabuntur,de nutrimenti quantitate eſt quippiam auferendum,& tenuantibus,incidentibus,& reſerantibus eſt vtendum medicamentis, & aluus clyſmatis, & fæces deiicientibus ducenda. Hac quoque victus ratione alendi ſunt quibus ex plenitudine humores alii aliò oberrant: & contrariis ſemper eſt certandum, vbi ob contraria ſymptomata in contraria inciderunt ægri.

DE VICTV EORVM QVIBVS EX LASSITVdine,mœrore, ſollicitudine, vacuatione, vt fit, vigilia, exercitatione, aut alia de cauſa cutis exaruit, induruítque. CAP. XVI.

QVi negotiorum vndis immerſi,pluribus diebus parum cibi ſumpſerũt, aut inter exercendũ nimiũ laborauerunt:adhæc qui vigilarũt, & venere abuſi ſunt, quibúſque vacuationibus plurimũ humiditatis exhauſtum eſt,& qui quapiã ita cogente neceſſitate, pluſquã par eſt ſunt defatigati,atque idcirco cutis caróque obduruit, & ſqualet, quòd humor ſpiritúſque in halitũ ſit digeſtus:eos quieti & ſomno tradere conuenit, & boni ſucci coctúque promptis cibis,& vino quod non admodum caput feriat,nutrire. Poſthæc viribus ita recreatis,

membra exſiccata balneis humectare decet: verùm iis A diutius non eſt immorandum, ſed caput reliquúmque corpus leuiter eſt perfundendum, & inde in ſolium deſcendere,ac ita egredi oportet, frictionibus vnctionibúſque omiſſis,quòd pluſculum humiditatis exhauriant. Atque eo victus genere hi quoque ſunt regendi. Cæterùm quandoquidem quæ ſit alimẽtorum balneorúmque facultas,& quid exercitia,ac venæ ſectio,clyſteréſque & purgationes pollent,nouiſti: deinde corporis temperamenta,quámque aeris qui pro tempore & loco immutatur,qualitas cum iis habet familiaritatẽ & dif- B ferentiam, ſcire potes: adhæc humorum coctiones & cruditates diſtinguere,vitaléque robur & patientes locos dignoſcere didiciſti: iuxta rationes tibi explicatas, vnicuique ægroto quæ neceſſaria ſunt tribuere,ac grauiſſimas quaſque & nihil non periculoſum minitantes ægritudines propulſare licebit. Atque hæc erit eorum qui nondum in febrem inciderunt diæta. Verùm quia homines febriunt, nec vnum eſt febrium genus, neque eoſdem omnes obtinent mores, nec ætas,annique tempus,& locus omnibus eſt idẽ:hæc atque eiuſmodi prius C expendentem, victus quoque rationem proportione variare,magis minúſque refrigerantem nutriẽtémque oportet. Quinetiam ſiquæ fuerit particula affecta, nec illam quidem, potiſſimum ſi ob eius inflammationem febris fuerit accenſa,negligere oportet.

DE RATIONE VICTVS FEBRIENTIVM,

CAP. XVII.

Quoniam febrium aliæ ſunt(vt diximus)diariæ,quæ ex mœrore,aut iracundia,vel cruditate,laſſitudinéve,aut vigilia, vel alicuius partis inflammatione gi- D gnuntur: quædam verò in plures dies porriguntur, atque earum nonnullæ ſunt continuæ,& aliquæ intermittentes, & continuarum hæ ex ſanguinis feruore copiáque, quemadmodum continentes(quas συνόχους vocãt), conflantur: aliæ ex eius reliquorúmque humorum putredine creantur, vt nonnullæ ſunt quarum calor in habitum abiit: diarias ſanè quæ vt longiſſimæ interdum quartum diem attingunt, ac magna ex parte eodem ſoluuntur, vbi primo atque altero die iam declinare cœperũt, haudquaquam amplius ſuſpectas habe- E mus,ſed hominem boni ſucci, nec admodum craſſo cibo nutritũ ablegam⁹,ac cauſa inſpecta, ei aliquid quoque medelæ adaptamus,quod cumvictu permiſcemus. Nã ſi ex refrigeratione diaria originẽ ſumpſit, ægrum, vt par eſt, calidis fouemus: ſin ſolis ardor eam genuit, refrigeramus:quòd ſi cruditas peperit,cibo modico,eóque ſtomacho aptiori acconcoctu faciliori vtimur. Noxam item ex laſſitudine contractam, quiete ac moderatis quibuſdam fomentis auerruncamus: eam verò quam vigilia creauit, ſomno ſedamus:at quam mœror F excitauit,ſolando compeſcimus. ſic diariis quas inguinum tumores(βουβῶνας dicunt Græci), aut vulnera ictúſve commiſerunt, iis quæ inflammationes leniunt, & medicamentis mitigandi vi præditis, ac dolorem ſedantibus eſt opitulãdum. Verùm ne ignorata ciborum facultate,iis tempeſtiuè,& vt decet vti non poſſis,nunc paucis,prout maximè da bitur, eos potiſſimum qui febricitantibus, & à febribus iam liberatis conueniunt, proponam. Ac ſigillatim quenque,quò facultatem eius perſpectam habere poſſis, explicabo. Atqui in quama- G cutiſſimis ægritudinibus & principiis vniuerſi morbi, ægrum citra cibum potúmque prorſus continere ſtudemus:illic,ne naturã,vtpote à maximis affectibus oppugnatam, duobus vacuare permittamus, & hic, quia ab antea ingeſto vniuerſo cibo etiamnum repletum ægrum denuo alio onerare inutile iudicamus: quod non genus cibi, ſed priuatio potius iure vocari poſſit. Prima porro cibi oblatio dicetur ſiquis modicũ aquæ, cui ſaccharis quippiam admixtum fuerit, propinabit: eo nanque loco antiquorum mulſæ, vt noſti, vtimur, H quòd non ita vt hæc cõſpicuo calefaciat. Poſt id tenuis cibus nũcupabitur amygdalarum expreſſarum ſuccus, & ptiſſanæ cremor,& ſiquis malo punico, aut cotoneo, vel appio commanducato, ſuccum tantùm deglutierit. Inde ſequuntur integri fructus æſtiui deuorati, & hordeum decorticatum atque accuratè excoctum, & ex oleribus portulaca & atriplex, & ſiquod euidenter non excalfacit, ac ciceris cocti cremor. His verò plenior cibus eſt,panis purus,& piſces ſaxatiles, atque ex iis magis qui duriori ſunt carne. Poſt hos collocat pulli gallinacei & agni extrema. Cæteri cibi validi iam ſunt, atque exquiſitè ſanis præcipuè accommodati. Porro ex prædictis cibis vinum maximè calfacit, eóque impenſius,quo fuerit coloratius. Nã quæ aquoſa ſunt, & parũ dilui ſuſtinent(ὀλιγοφόρα nominant Græci) ſunt ignauæ: quæ ſanè cum eo quẽ poſtremo loco recenſuimus, cibo æquiparari poſſint. Verùm quia ex enumeratis cibis,alii ad ſucci bonitatẽ magis,alii minus declinare videntur,morbi corporáque erunt ſpectanda: nam ſi copioſiorẽ adeſſe cacochymiã ſignificabunt, probioris ſucci alimentis erunt reficienda: ſin morbus qualitate calidus magis erit,reliqui cibi ſunt præponendi. Sedenim quoniã explicatæ ſunt alimentorum facultates, quot qualéſq; ægris ſatis eſſe cẽſentur, ea etiãnum, quæ quibus morbis magis congruere putãtur, ſunt ſubdiuidenda. Quare vbi quæ morbis ſuperſunt, vires expoſuerimus,de accommodato eorum ſingulis cibo loquemur: vt in vnoquoque ea quæ debent exequi,valeas.

DE VICTV FEBRIVM CONTINVARVM,

CAP. XVIII.

Itaque ii qui febre continua corripiuntur,alii morbis qui acutiſſimè mouentur, conflictantur, alii iis qui tardiori motu cientur,ac in plures dies protenduntur. Qui acuti admodum ſunt, ad quartum vſque pertingũt:qualis eſt angina,& pulmonis inflãmatio (quam περιπνευμονίαν appellant),ac febres vehementes, quos in inedia potius tenere oportet, aut modicum tantùm aquæ concedere. Qui minus ſunt acuti vſque ad ſeptimum perueniunt, cuiuſmodi ſunt febres ardentes, & pleuritis acutior:in quib⁹ hordei decorticati coctique, & amygdalarum cremorem ægros aſſumere permittere licet. Simpliciter acuti dicuntur qui decimumquartum diem attingunt, quos iiſdem etiam nutrire oportet: & ſi vltrà progrediuntur,poterit aliquid ex iis qui ordine ſuccedunt exhiberi. Attamen qui ad viceſimum aut viceſimumſeptimum accedunt, ita minimè cibabimus, ſed cibos poſt illos facultate valentiores, præbebimus. In omnibus enim virium modus, & noxii humoris copia inſpicienda primùm eſt,& coctionis ſigna, ac morbi acumen, vt addentibus vel dementibus nobis victus illis proportione reſpondeat. Nam ſi acutè mouetur morbus, coctióque apparet, & vires ſic ſatis validæ, vt ſpes ſit ilico ſolutum iri, æger pleniori cibo non eſt onerandus, verùm modicè ac pro portione roboris morbi nutrientem, futurum iudicium operiri oportet:quod vbi aduenit,ac fide,&,vt decet, iudicauit,iam vires ſunt reficiendæ,ad validiores cibos paulatim tranſeuntibus,non autem euеſtigio,ne iis ægrum aggrauans,alterius morbi auctor euadas. Sin autem ægritudo tardè mouetur, necdum coctionis indicia exiſtunt,neque magnopere cum tenui victu vſque ad perfectum iudicium ſufficere poſſe conſtat,paulo valentiori cibo viribus eſt ſuccurrendum. ſiquidem in morbis omnibus in quibus vires dominantur, quæ praua malignáque ſunt euincere haud ſolent. Porro iamdudum didiciſti, quomodo virium menſura exploratur, & humorum coctiones cognoſcuntur,& morbi motiones diſcernuntur:quare tibi ceu hæc omnia edocto, ſedulóque præmeditanti, pro portione ciborum familiarium genera illis reſpondentia erunt præſcribenda. Atque hac ratione victus eſt imperandus, niſi recens aliquod infeſtãs ſymptoma obſtiterit. Nam ſi quoddã repentinum alui profluuium, aut ſanguinis fluxus, vel perpetuus ſudor vires defatigauerit, vt periculum ſit ne iam æger in ſyncopẽ labatur, eum pro ſymptomatis portione reficere oportet: & ſi pulſus fuerit exigu⁹ aut ablatus,aut æger etiã refrixerit, vinũ ac reliqua calida ſunt exhibenda:quippe hæc ſymptomata totum victus modũ ad ſe trahunt. Porro acceſſionum ſignificationes ſi apparuerint, hic non ſecus quàm in intermittẽtibus, obſeruare decet:adhæc iudicia, ſiqua fore ſuſpicamur,

animaduertenda ſunt,nec quicquam dãdum: ſed vires, decertãtes iam, ac ceu excitatas opem aliquã ægro ferre nitentes, ab omni externo pondere liberas ſinere oportet:vbi iam eius tempus cõſpicuo præteriit, eas defeſſas recreare conuenit , ita tamen vt neque alimentorum vim,nec quantitatem ante perfectum iudicium augeamus:quod vbi adeſt manifeſtum,intrepidè iam nutrire poſſumus. Verùm vbi morbus citra rationem leuatur,neque incõſideratè alere, nec ita vt antea tenuiter victum inſtituere:ſed nonnihil cibi quantitati adiicere,ac vires reuocantem reficientémque, morbi recidiuã expectare decet : vtique ſi antea neque vacuatione fueris opitulatus,nec validum ſatis victum præbueris:nam ſi prius liberalius nutriuiſti,ac,ſi opus fuit,purgaſti,fortaſſis ab altera morbi inuaſione liberaueris.Nã quemadmodum ex ingenti ſuccenſo igne, vbi flamma emarcuit ac contabuit , quædam in cinere ſcintillæ relinquuntur , quæ ſi denuo nutrimentum nactæ fuerint, magnum rurſus excitant incẽdium:verùm ſiquis eas arte exemerit,is quominus ſecundò accendãtur,impedit: ita ſanè iis quoque qui non ex ratione iudicantur vſu venit. Nec ignorari oportet,quando & quibus cibis ſit vtendum: quinetiam dies quibus morbus exacerbatur: hìc cauere oportet ne aduentante ſignificationum tempore,cibus aliquis in ventriculo reperiatur: ita nanque morbus viget magis, ac malignior euadit. Adhæc vena tundenda eſt,ſanguiſque quando,& quantum , & vnde oportet,ceu iam antea docuimus,pro plenitudinis portione,ac febris modo,eſt extrahendus. Præterea aluus antea enematis iniectis abluẽda eſt:expedit enim in omnibus febribus vt aluus ſecedat maximè niſi æger puris aliquid eduxerit, velut in pleuritide ac peripneumonia & tabe contingit:tunc etenim non eſt laudabile vt pluſculum egerat:nam eo deterius iſthuc cenſetur quo plus excreuerit,veluti priuatim capite de lateris inflammatione dicemus. Inſuper refrigerantibus potionibus, æſtus magnitudo minuẽda eſt, cuiuſmodi ſunt quæ ex violis,ex floribus nymphææ parantur,præcipuè ſi calor caput obſidet,ægérque inſomnis degat:ſic ſi in ore ventriculi aut viſceribus cæteris,mordicatior quiſpiam humor obfirmatus hæret,quæ ex aceto & ſacchare, quæ item ex acidorum malorum punicorum ſucco potio conficitur,eſt accommodata. Atque alia aliis magis conueniunt,quemadmodum de iis ſigillatim poſtea agemus. Cæterùm ei qui ciborum facultates nouit , & morborũ diſcrimina dignoſcit,eſſe obſcurum nequit qui quibus congruant. Oportet tamen febrientibus ſemper exhibere quæ refrigerando proportione reſpondent:neque minus,inutile eſt enim: neque pluſquam par eſt refrigerare,nocet etenim:ſed in animo habere,num os ventriculi promptè à frigidis , neruíve,aut alia quæpiam pars lædatur:quinetiam num thorax aduentitii cuiuſpiã humoris pondere oneretur , & an pus ſanguinémve æger reiiciat:tunc enim frigida ſunt fugiẽda,& maximè quæ tactu talia perſentiuntur. Nam veriſimile eſt quoddam quod potentia ſit frigidum , etiam febris magnitudini poſſe auxiliari,præcipuè niſi manifeſta quæpiam offendens qualitas fuerit coniuncta. Quod tactu egelidũ ſentitur,iis partibus quæ frigidis non indigent,quodãmodo innoxium,nec moleſtiam inferre videri poſſit. Cæterùm quia ſolo decocti hordei cremore par eſt ægros minimè acquieſcere , ſed nimio febris incendio ardentes, aliis quoque refrigerantibus quibuſdam indigere, danda eſt,niſi aliqua,vt dictum fuit,cauſa præpedierit, etſi anni tempus largietur,lactuca,& potiſſimũ ſi ſqualidi vigiléſque fuerint : præterea crudi cucumeres ſunt concedendi,atque ex iis magis qui teneri ſunt & copioſo ſemine abũdant. Nam exterior pars quæ aſperiuſcula eſt , crudum ſuccum gignit : quinetiam punica dulcia acidis admiſta, niſi aliud obſtiterit , ac mala dulcia & vuas exhibebimus quæ vinoſæ non ſunt: his enim vtimur quum temporis ſpatio multam ſuam humiditatem exuerint,ac calor earum nimius in halitum abierit. Intubum quoque domeſticum, (quod σέρις Græcis dicitur,)ſiquod aliud, vtique in calidioribus iecinoris affectibus idoneum eſt:quum alioqui id olus ſit ſtomacho gratum : nonnulli vel ſolius ſucci eius vſu plus profuerunt : quòd refrigerando ac meatus infarctu liberando ſatis ſit. Verumenimuero non omnia omnibus ſunt exhibenda , ſed qui alui profluuio tentantur, & os ventriculi imbecillum eſt, aſſiduéque vomunt, danda quæ nonnihil adſtringunt. At ea quibus aluus eſt adſtricta, & aliquid,quodcunque tandem illud ſit,è thorace educunt,vitanda ſunt:& iis dulciuſcula potius conueniunt, quòd lentorem quendam obtineãt. Acida verò quibus impacti ſunt humores, ceu incidẽdi vim habentia,ſunt præbenda:vt & iis quibus aluus ſupprimitur, modò natura ſunt bilioſi:nã in iis qui non ſunt eiuſmodi,ea ſupprimendi vim habere videntur. Atque hac ratione qui continua febri conflictantur,ſunt nutriendi:ſecus verò quibus febris intermittit : quoniam neque eodem modo incendit , neque intermittentes ſibi mutuò ſunt ſimiles.

DE VICTV FEBRIVM INTERMITTENTIVM, & primùm de tertiana, CAP. XIX.

Tertianæ itaq;, ſiue ſimplex, ſiue duplex fuerit, quũ vehementer mouetur,ægríque vires robuſtæ ſunt, ptiſſanæ cremor pro victu conuenit:potiſſimũ ſi copioſæ in acceſſionibus euacuationes vires non exoluerint, vt idcirco cibo opus ſit valentiori. Verùm ſi mediocri motu cietur, atque ad decimumquartum duratura putatur,oleribus & ſaxatilibus piſcibus eſt vtendũ, iis præcipuè diebus quibus febris intermittit. Aluus quoque ſi ſua ſponte non ſecedit , clyſmatis eſt excitanda , & niſi quid impedierit, ſanguis eſt detrahendus. Etenim in omnibus propemodum febribus ſãguinem mittere, niſi adſit quod interpellet,præſtat:nã quum is poſt ſpiritum primum feruorem excipiat, & totum corpus afficiat, ſi eius quippiã effluxerit , multum caloris vnà detrahitur. Et quanquam à flaua nonnũquam bile febris per totum corpus diducitur , attamen hic , quippe qui promptè ſuccẽditur,ei materiam ſubminiſtrat : ac quũ vniuerſum permeet corpus , vniuerſum quoque calfacit:quare ſiquid eius euacuatur,multa quoq; febris portio vnà difflatur. Nam ſi ex latentibus & materiæ expertibus perſpirationibus febrientes opem ſentire eſt perſuaſum,febrémque adſtricta ac denſata cute vehementius accẽdi cõſtat:annon, quæſo,multo melius ægri degent,ſi humoris qui eã in vniuerſum corpus diſtribuit, ſenſibilis fiet euacuatio? Quare quum neque ætas, nec anni tempus,neque alia quæpiam obſtat vacuatio, nec mulier vterum geſtat,in omnibus febribus quum vires patiuntur,ad venæ ſectionem eſt profugiendum, ac bis térve pro febris magnitudine ſanguis detrahendus,atque interdum quum multus ardénſque ſanguis ægrum aggrauat,ad animi vſque deliquiũ vacuandus:adeo febrientibus vtilis eſt ſanguinis miſſio. Cæterùm nec aluus quidem eſt negligenda , ſed glandibus clyſteribúſque eſt irritanda , atque eius cura habenda ne ſupprimatur:febre iam leuiori facta,modicè quoque purgantibus refrigerantia ac humectantia medicamenta permiſcentem , quò purgantia quæ magna ex parte calida ſunt, & turbandi vim obtinẽt,minus offendant,vacuare oportet. Ea tamen in morborum incrementis fugiẽda ſunt,& maximè ſi materia ſurſum vergit,& cruditas adeſſe videtur. Quòd ſi materia turget, ea,habita prius ægri virium ratione, eſt vacuanda. Porro altera poſt eã quæ de purgantibus pertractat , methodus eſt , diæta, quæ medicamentis contemperantibus vtitur : nam in quibus ob aliquem interturbantem ſcopum confertas vacuationes moliri formidamus,iis temperantia medicamenta ſufficimus,partim coquentes, partim refrigerantes,aut detergentes,vel exobſtruẽtes , vel omnia ſimul iuxta humores ægrum lædentes,ceu priuatim poſt explicabitur,molientes. Itaque tertiana ſimplex & duplex,eo quo dictũ fuit modo, eſt curanda. Si verò non ſecundum rationem ſoluitur , aut decimumquartũ diẽ tranſit, atque ita in eam obeat quæ ſpuria nuncupatur, hæc quoque purgãtibus eſt, tenuatis prius humoribus, & meatibus obſtructione vindicatis,cõfodienda ac perimenda. Victúſq; eò ſpectet,vt ſit boni ſucci,& ſubfrigidus : nã quæ impenſè frigida ſunt,materiam cogere,

ac meatus fere obstruere solēt: & calida,eum qui antea delitescebat,calorem excitant ac euocant. Atque hoc propè pacto victus ratio & curatio in tertiana exquisita & spuria se habet.

DE CVRA QVOTIDIANAE ET QVARTANAE, CAP. XX.

Quotidianam quæ à pituita ortum duxit,neque venæ sectione, nisi aliud vrget, nec refrigerantibus medicamentis compescere oportet: sed aluum adstrictam glādibus & clysmatis inanire præstat. Victum boni succi nec crassum æger sumat. Permiscēda autem cibo sunt quæ incidere,tenuare,& meatus obstructionibus afferere possunt, non tamen admodum calida esse creduntur. Vino potandus est tenuiori, & paucifero,in morbi quidem principio: at vbi iam tenuior humor dissipatus est,etiam rufiore, ac,si licet,tota victus ratio in calidiorem migret. Tunc pastilli quoque qui amarus nuncupatur,vsus probatur, & si quid aliud hic opē ferre censetur. Sed de iis priuatim suo loco dicetur:siquidem medicamenta methodis admiscere,nec ea ceu exempli loco inserere, eorum est qui nullum in tractando ordinem obseruant. Porro eodem victu quartana laborantes sunt continendi, nisi quòd humor qui hic infestat, crassior sit ac terrestrior,atque hic idcirco calidioribus quodammodo ac incidentibus magis opus habeat: cuiusmodi sunt quæ ex reliquis acribus conficiuntur. Cæterùm in omnibus accessionum significationibus,ne aliquis in ventriculo sit cibus qui mali pondus ingeminet,studendum est: nam quum natura tempore accessionis,ad propellēdum ea quæ affligunt exurgat, si quis intempestiuè nutriens illi obstiterit,dubio procul quominus validè noxios humores adoriatur præpedit. Verùm quia humorum species quæ variarum accessionū sunt causa, ac ciborū medicamētorùmque, & reliquorum quæ ad diætā pertinent discrimina,prout alia antè explicata fuerunt,& alia postea docebuntur,non ignoras:iam ægri vires, & anni temporis dominium, adhæc locum,ætatem, & consuetudinem inspicere: atque ita ex omnibus commoderatam, atque in eadem ægritudinis serie collocatam cibi quantitatem qualitatémque colligere & coniectare oportet. Nanque ipsam perquā exquisitam distinctámque rationem,in corporibus quæ ita temere mouentur, haud quisquam vnquam, (quòd sensum nostrum artémque ea lateat) assequatur. Atqui ad id quod fieri debet quamproximè accedere,eorum est qui omnia accuratè ac diligenter expendunt. Porro ex iam dictis,in complicatis quoque intermittentibus febribus,medicamenta,cibum, & reliquam vniuersam diætam coniectura consequi, eáque proportione inter se commiscere licet: nam qui literarum syllabas probè colligere didicit, is & versus totos, & integras paginas perlegere valet. Quare in simplicioribus & facilibus exerceri primùm oportet,deinde ad cōplicata properare.

DE FEBRE HECTICA, CAP. XXI.

Iam ordine eæ febrium species succedunt, quæ hecticæ sunt,quas,quòd solidas partes attigerūt, omnémque vitalem humorem epotarunt, ac in marcorem cōfecerunt,haud facilè est curare: attamen præueniente antequam solida occupent,subuenire conandum est. Itaque eiusmodi ægri perquā tenui victus ratione, quomodo eos qui continua febre conflictabantur,habebamus,non sunt curandi, quoniam nullum hîc iudicium expectatur, neque putrium humorum materia subest, sed nec pleno quidem victu opus est, quòd is concoqui nequit,atque insuper febris inde increscat. Quare medius ceu optimus est præferendus,qui modicè refrigeret,cibúsque boni succi ac concoctu facilis dandus, cuiusmodi sunt pisces qui in saxis stabulantur,puta galei, & gobii, & id genus alii, quique ex minoribus duriori sunt carne, quales sunt scorpii, philomelæ, aut friabili, quali mullus constare videtur. Ex carnibus verò domesticarum gallinarum pulli,& quadrupedum pedunculi. Quòd si vires conuelluntur, vinum quoque tenue, album,& quod parum dilui postulat,est exhibendum. Cæterùm familiaris ac accommodata iis potio fuerit, quæ ex fructibus æstiuis,& floribus refrigerantibus cum saccharo paratur,quemadmodum libro de medicamentorum compositione docebimus. Balnea porro iis sunt idonea,quæ corporis squalorem humectent: verùm tepida esse decet,nec vllam recipere qualitatē. Nec tempus in iis trahere conuenit, sed vbi modicè fuerint immorati,egredi,ne quod ex natiuo humore superest euanescat & exhalet:egresso sorbitio quæpiam refrigerans dabitur. Non est vestium copia excalfaciendus æger,ne copiosius diffletur, posthæc conuenienti cibo reficiendus. Quòd si solium exeuntem,melino,aut rosaceo,aut omphacino saltem oleo inūxeris, & meatus præcludes, & ne maior fiat difflatio prohibebis,ac antea ex irrigatione inductā humiditatem intrò cōpesces, atque hoc quoque pacto opē homini tulisse videberis. Sōnus conciliandus est à cibo, ac quærenda animi oblectamenta, & relaxationes,ac quodcunque tandem cum refrigeratione humectare putatur. Denique hecticas refrigerationes,quæ & ipsæ plerunque non carent siccitate,& veluti ex morbo senium esse videntur, contrariis curare oportet, calfacientia & humectantia dantes, idque boni succi & coctu facilibus cibis, exercitationibus mediocribus,& vinis odoratis ac subfuluis,atque in summa omnibus calefacientibus, sed non exsiccantibus procurantes. Atque,vt vno verbo complectar, in omni habitu affectionéque morbosa,contrariis est pugnandum:hoc interim examinantibus,qua proportione ac interuallo, corpora quæ nutriuntur,quæque offeruntur medicamēta,à commoderata temperie abscedunt. Habes & qua victus norma febricitantes corriguntur. Et quoniam victus qui affectui totum corpus occupanti competit, explicatus est: superest iam vt ea quæ sigillatim in affectibus tam internis quàm externis, accommodantur, in sequentibus proponamus. Quare quum liber suam habeat magnitudinis molem,hîc iam claudatur.

Præfatio. A

TEstudinis caro (vt est in prouerbio) aut
deuoranda est, aut non gustanda. Equidē
nonnihil prouerbium intorquens, dixe-
rim, varis multiplicibúsq; pollicitationi-
b⁹ aut nō esse admouendas manus, aut si
manus admoliaris, eas necessariò quoq;
esse absoluendas. Nā neque vrbs, nisi vndiquaque pro
bè mœnibus fuerit munita, ciues qui se illius custodiæ
commiserunt, tutari poterit: neque artis aut scientiæ, B
quæcunque illa fuerit, methodus, lectorem sua præce-
pta omni ex parte edocebit, nisi omnem eius diuisionē
percurrerit. Quare quoniam artis medicæ propositam
methodum, nondum, quanuis tribus iam confectis li-
bris, vniuersam sumus complexi, idque cōcisè eius do-
cumentis, atque ita vt imperitioribus haudquaquam
competent, explicatis: in præsentia quartum prædictis
annectimus, quo hoc totum instituti argumentum cō-
prehendamus. Atque duobus primis libris, de causis ac
dignotione affectuū, tum vniuersi corporis, tum singu C
larū eius partium egimus: in sequenti verò, qui totius
tractationis fuit tertius, rationem curandi morbos in to
to corpore oborientes, & potissimum omnē febris spe-
ciem, exposuimus: nunc propositum est à capite, tan-
quam ab arce exorsos, ad omnes affectus quibus singu-
læ corporis partes, tam internæ quàm externæ tentan-
tur, sigillatim progredi, ac conueniētes & methodicas
vnicuique curationes proponere. Attamen haudqua-
quam vniuersa medicamentorum accommodata com-
positio hîc edetur, quòd ita necesse esset orationis me- D
diocritatem transilire. Denique iis qui in hunc librum
incident, quòd satis sit in methodis occasiones compo
nendi præbuisse, superuacaneum esse videbatur, omnia
quæ opem ferre possunt medicamenta, in vnum libel-
lum congerere. Quapropter sigillatim potius de simpli
cium mistorúmque medicaminum compositione con-
scribendum esse duximus, ac qua ratione ea diiudicare
oporteat, & quibus, & quæ oblata sedulò prodesse cen-
sentur, indicandum: non enim omnia quæ iisdem affe-
ctibus auxilium fronte pollicentur, ex æquo conducūt: E
satis enim supérque est, si non obsunt. Quod vsu venire
videtur, tum ob ægrorum sensus acrimoniam aut diffi-
cultatem, tum variam eorum temperiem, tum vim me-
dicamentorum vegetam aut vietam ac caducam, eo-
rumdémve quantitatem, aut anni tempus, aut consue-
tudinem, atque ipsorum denique affectionem ac dispo-
sitionem. Hæc nanque atque eiusmodi alia, haud me-
diocriter in suis promissis medicamenta vacillare va-
riaréque efficiunt. Attamen qui iuxta propositas me-
thodos omnia discernere accuratè didicerit, is quæ qui F
bus anteferenda quoque sint nouerit. Itaque iam me-
dicamentorum rationes, quæ vnaquæque curatio po-
stulat, trademus: postea eodem denuo singulatim expli
caturi. Cæterùm quia vitia quæ intus consistunt, vehe-
mentius affligere solent, eáque impensius medicamen-
torum desiderāt præsidia, antea de internis quibus ca-
put cæteráque viscera tentantur, agendū est: deinde ad
ea quæ in externa cutis superficie hærent, trāseundum.

DE CAPITIS DOLORE, CAP. I.

ITaque caput, aut primario affectu cerebrū cerebró- G
ve propinquas partes, puta tunicas & mēbranas (quas
μήνιγγας appellant) aut aliam quampiam eiusmodi obsi-
dente, laborat: vel intemperie aliqua, ant exuperante hu
more infestatur. Si simplex qualitas affligit, consentien
tia symptomata illam patefaciēt, sin est composita, hæc
quoque componentur. Atque quum calor interturbat,
sensus eum iudicabit, quòd caput haudquaquam mul-
ta indumenta ferat, contrà quàm accidit, si frigus no-
cuit: atque illi à quouis interno externóve calore offen
duntur ac exacerbātur: hi verò quibus caput perfrixit, H
inde iuuantur. Porro siccitatis symptoma est vigilia, &
si dormire cupiuerint, vigilant, vt quibus somnus non
accedit: humiditatis autē, somni soporosi, quique haud
facilè excutiuntur. Quòd si consimiles aliqui humores
negotium facessunt, calidi excedentes quidem, inflam-
mationem, ignémque sacrum gignūt: mediocres verò,
pondus, acutósque dolores procreant, & faciem rubo-
re, & oculos pallore cruoréve, pro vigentis scilicet hu-
moris colore suffundunt. Frigidi porro, onus potius
quàm dolores conciliant, ac facie turgidulos & ex palli
do albicantes efficiunt, potissimum si humiditas fuerit
coniuncta. Quòd si sicci fuerint, facies squalet, & vigi-
lia, ac tumultuosæ quædam imaginationes, non sine a-
nimi deiectione vrgēt, præcipuè si humor fuerit melan
cholicus: cui si flaua bilis connectitur, amaritudine aut
feritate non carebit. Atque hac ratione, ceu antea do-
cuimus, affectus qui ex intemperie aliqua aut consimili
humore quopiam conflantur, dignosces. Et quoniam su
prà satis eā rem explicauimus, nunc quomodo curatio-
nem obire decet, dicetur: si hoc prius fueris præmoni-
tus, consimilibus vitiis ob consensum & consortium cū
ore ventriculi, reliquisque visceribus cerebrum tentari,
quòd similium humorum indidem impactorum exha-
lationes excipiat. Proinde primùm anni tempus, regio,
ægri ætas, victus item, consuetudo, & quæ sunt propin-
quiora, ipsa nimirū comitantia symptomata, atque ex-
cretiones sunt expendēdæ: deinde ita ex omnibus præ-
pollētem intemperiem, si ea sola infestat, ac humorem
vigentem, sicubi is dominari videbitur, ratiocinatione
colligere. Demū affectu probè, vt nihil iam hæsites, co-
gnito, eius curationem aggredi, & contrariis dominan-
tem humorem compescere oportet. Itaque si nuda est
intemperies quæ molestat, mediocria quoque auxilia
adhibentur: nam si calor est, cibus refrigerans, & aquæ
potio, & rosaceum violaceúmve oleum foris illitū pro-
dest, nisi anni tempus aut aliud quippiam hunc scopū
interuerterit: nostri porro refrigerantem cibum euincē
ti calori proportione adaptare, vt eorum discrimina di
stinguere, ac sua quenque mensura metiri possis. Sin fri
gus affligit intrò, nisi quid obstiterit, calidiores cibi ex-
hibēdi, quibus piper, cinnamomum, zinziber, & siquod
est aliud quod calfacere putatur, fuerit admixtum: &
odoratis magis ac vinis fuluis, si nihil præpedit, est vtē-
dum: foris autem ea quæ refrigerationi excedenti pro-
portione satisfaciant, sunt inungenda: & si quidem me-
diocris fuerit, chamæmelino & anethino ad caput vten
dum est: sin est intensior, euphorbii & castorii aliquid,
nisi quid eorum vsum excluserit, admiscebitur: etenim
interdum quum aliæ pares aliis indigeāt, ob suam quā
nactæ sunt intemperiem, fit vt aliæ quæpiam obstent,
quæ ob suas curationem exigentibus aduersantes intē-
peries, ab eiusmodi medicamentis exagitantur: siquidē
nonnulli, quibus frigidum est caput, calidum sortiti
sunt iecur, alii contrà. Ac quidam ob iecinoris intem-
periem frigido egentes, eius vsu, quòd os ventris frigi-
da laboret intemperie, offenduntur. Quare in eiusmodi
maximopere est animaduertendum, ne dum alteri suc-
currimus, reliquæ noxam creemus: atque imperitiori-
bus ponderū præfectis similes esse videamur, qui quum
inconsideratè ea lancibus imponunt, hæ modò in hoc,
modò in illud latus propendent ac commutant. Quam-
obrem cauere oportet, vt commoderationem assiduē
obseruemus, & reliquorum membrorum offensam de-
uitemus. Adhæc, externis inunctionibus ac epithema-
tis ob partes quaspiam renitētes securius succurrimus.
Quòd si offendit siccitas humectans cibus accommo-
datus est, & caput egelida potabili aqua fouendum, ac
pinguedine oleóque salis experte inungendum, & so-
mnus quiésque concilianda. Sin humida intemperies
dominari videtur, contrariis pugnandum est. Atque ea
ratione his intemperiebus medeberis: ac consimili re-
liquis membris opem feres, semper contrariis contra-
ria exhibens: attamen non euestigiò semper & repentē,

ſed ex additamento ſenſim creſcente, & paulatim: ne quando partem prius cogas ac condenſes, atque inde alterius noxæ auctor fias. Quòd ſi interdum ea quæ rectè diiudicaſti, auxiliis non promptè cedunt, non idcirco ad alia, prioribus reiectis, eſt tranſeundum, ſed iiſdẽ & adſimilibus tum victui tum medicamentis eſt inſiſtẽdum, tanquam per ea curationẽ ſis conſequuturus. Atque ita capitis ex intemperie vitia emendabis.

DE RELIQVIS CEREBRI ET NERVORVM AFfectibus, CAP. II.

Porro inflammationes, ignes ſacri, ſiderationes, & phrenitides, quæ ob calidiores eò confluentes humores oboriuntur, maiora auxilia exigunt, quippe quæ extremum minitantur periculum. Aut ergo ea bilis flaua ſincera, aut ſanguis nimius & perquam efferueſcẽs, aut vtrunque excitauit. Atque exuberantes humores quot qualéſque natura ſint, & qui quos morbos procreent, ex iis quæ iam duobus primis libris expoſuimus ſcire potes: quare nunc de eorum victu, ac curandi ratione eſt tractandũ. Omnes igitur qui eiuſmodi malis cõflictantur, inſtar eorum qui exquiſitè febriunt, tenui victu ſunt gubernandi. Didiciſti autem ex ſuperiori libro, quis victus febricitantibus conueniat, vt eadem in præſentia non ſint repetenda. Cæterùm ſi plenitudo adeſſe videbitur, viréſque ægri valẽt, abluta nimirum infuſis aluo, ſi non facilè ſecedit, ſanguini quod ſatis eſt demẽdum, idque è pedibus potiſſimum, quo materia reuellatur. Quòd ſi vires è longinquo auxilia ſuſtinere nequeunt, venæ in cubito quæ peculiari quadam ratione ſubueniunt, erunt tundendæ, vt ſatis eat ſanguinis. At ſi cõfertas vacuationes æger non fert, bis térque & ſæpius idipſum tentantes, ſi commodum videbitur, detrahere oportet: quò id quod offẽdit, ſimul & onerat, continuis vacuationibus educatur, & vires earum interpolatione reficiantur. Quin nec ex auribus, aut nare, ac fronte, maximè ſi in occipite onus premit, & etiamnum, antea reuulſa vel deriuata infeſtante materia, offenſa remanet, educere verẽdum eſt. Cæterùm vbi ea ſatis vacuata eſſe videbitur, iam refrigerantes humectantéſque inunctiones capiti adhibeto (quale eſt ὀξυρρόδινον), quod aceto & roſaceo cõſtat: cõmiſcetur enim roſaceo acetum, quòd ſit refrigerans ac tenuium partium medicamentum, & facilè penetrans, ac quaſi deducẽs, ſiquæ illi craſſarum partiũ, atque ob id ſola, ſua natura haud promptè permeantia, fuerint admixta. Tu porro cui alia refrigerantia medicamenta ſunt perſpecta, facilè eiuſmodi quoſdam illitus compones. Cæterùm non ſolùm ex comitãtibus ſymptomatis, qualis quantáque ſit caput torquẽs caliditas, verumetiam propria eius naturalis tẽperies, atque ad patiendum habilitas eſt conſideranda. Anni item tempus, regionem & ætatem, velut antea docuimus, inſpicere oportet, atque ita demum medicamenta commiſcere, potionéſque reperire ac componere quæ refrigerent, & promptè in corpus diſtribuantur, qualis eſt quæ ex nymphæa paratur. Atqui vbi ſymptomata aſſidentia ſe remiſerunt, bono animo eſſe oportet: ac febre iam finiente, ægrum conuenienti victu reficere: verùm vino plus cæteris eſt abſtinendum, quòd facilè caput petat, ac promptè, ſiquid vitii adhuc reliquum eſt, accendat. Si malum eiuſmodi medendi ratione non leuatur, neceſſe eſt vt deteriora inſequantur: quorum diſcrimina quum iamdudũ didiceris, non eſt opus ea hîc denuo repetere, atque inde futurum ægro euentum poteris præſagire. Quòd ſi capitis tẽperamentũ eſt frigidius, illa ſymptomata ſequũtur quæ iã antea tradidimus, victúſque ratio calfaciens illi competit, per ea quæ adhibentur calida, tum cibos, tum medicamenta, necnon inunctiones foris tales dãdæ cum oleo, cui pyrethrum, aut caſtorium, vel euphorbium, aut eiuſmodi aliquid quod ſatis calfacere conſtat, ſit admixtum: quòd verò contraria ſint vitanda, id nemini non liquet. Atque humiditates hæc quoque exſiccare conſueuerunt: fortaſſis quòd ipſorum plurimis ſiccis quoque eſſe contigit. Sic paucus potus, vigilia, & maiores exercitationes idem præſtant. Quemadmodum cerebri ſqualores, frigidæ fotus, & requies, ac ſomnus longior, & vinum quod caA put non admodum tentat, ac demum omnis humidior victus, humectat. Si frigida cum humiditate capiti negotium faceſſunt, quum mediocria, ac quadamtenus edomita ſunt, raucedo, grauedóque oboritur, ſimulatque iam noxius humor effluere incipit: caput verò pondere vrgetur, & ſonitus perſtreperi ac ſonori infeſtant, frons & cerebri membranæ cum dolore diſtenduntur, quandiu humor non euacuatur. Hos parciori cibo & victu ad moderatè calidum ſiccúmque declinãte curabis, ac medicamentis quæ in nares iniiciũtur, mucos in meatibus B (qui à colando ἠθμοειδεῖς Græcis, & noſtris colatorii vocantur) impactos educes. Sunt autem eiuſmodi mediocria quæ ex melle & betæ ſucco, atque id genus aliis cõficiuntur: vehementiora verò quæ piper, euphorbium, veratrum album, cucumeris agreſtis ſuccum, atque id genus alia quæ inhærentes humores explodere queunt, recipiunt. Verùm horum quoque compoſitio priuatim tradetur. Cæterùm ſi humores prædicti ita cerebrum obſederit, vt carus, ſopor, veternus, & morbus comitialis prehendat, validioribus iam auxiliis, maiorique cuC ra opus habent. Quare vniuerſus in cibo victus calidior ſit, niſi quæpiam ex humorum putredine lenta ſegniſque febricula coniungatur, parum cibi ſumere, eumque probè concoquere expedit. Quinetiam enemate aluus bis térve eluenda eſt, quò facilè eat, nihilque inhæreat quod ad caput euaporans, malum augeat. Poſt hæc ſi quæpiam acceſſit febris, & anni tempus, ætáſque permittit, nec aliud quippiam diſſuadet, exiguum etiam ſanguinis eſt detrahendum, quò expeditus eius in vaſis ſit excurſus. Dehinc quum humores vigentes, prout fieri D poteſt, attenuati, ac ſolitis medicamẽtis quæ ſigillatim poſtea tradentur, fuerint concocti, tentanda eſt per ſoluentia, à mediocribus orſis, vacuatio, vt humores fiant ad fluxum habiliores, atque ita demum in validioribus ſubſiſtendum & deſinendum, veluti de his quoque agemus. Porro ſi herbæ tenuium partium, cuiuſmodi eſt ſatureia, puleium, nepeta, & cætera id genus ferbuerint in aceto, earúmque halitus naribus excipiatur: humores ſatis incidere, meatúſque reſerare exiſtimantur. In caput verò, vbi vſus poſtulat, danda rubificãtia (quos σιναE πισμοὺς nominãt), medicamẽtáque ſatis ſiccantia, quæ ex nitro parantur. Iam verò melancholicorum affectuum ſpecies omnes propemodum eodem victus genere tractãtur. Nam cibus boni ſucci coctúque procliuis, & odorata quæque quæ caput non repleãt neque feriant, adhæc animi oblectamenta, mediocris inambulatio, relaxatio, & quodcunque gratum volupéque eſt, conueniunt. Si furor præualet, ſanguinis miſſio magis expedire videtur: ſin atra bilis (μελαγχολίαν vocant) purgantia ei ſunt præferenda medicamenta. Cæterùm non eſt ignoF norandum, quòd ſibi communione quadam mutuò cõſentiant, & ſibi inuicem furor ac melancholia permiſceãtur: atque idcirco ſanguinis humorúmque vacuatione opus habent: ſed vt hæ commiſcentur, ſic ſanè & atræ bilis ſpecies quum inclinant, vt aut ſegniores aut acriores ſint, quemadmodum antea monuimus, pituitoſum bilioſúmve humorem melancholico immixtum eſſe denuntiant. Quæ vbi iis quæ iamdudum doctus es, dignoueris, pro anni, temporis, ætatis, temperamenti, victus antecedentis, ac ægri virium portione, tum venæ G ſectione, tum medicamentorum contemperatione vtẽris, veluti priuatim de purgãtibus explicabitur. His porro, tum Logadii Memphitæ, tũ Galeni ſacra vocata antidotus, perquam commoda eſt, ac velociſſimè opitulatur, ſi maior eius copia eáque vigẽtior exhibeatur: paulatim verò vitiũ abſumit, ſi mediocrior paretur, & parua portio præbeatur. Quin nec à potabilis aquæ balneis, quæ humectant ea quæ ab humoris ſiccitate exaruerũt, obduruerúntque, & meatus recludunt, ac noxia diſcutiunt, eſt abſtinendum. Cæterùm quæ propter conſortiH um eueniunt, leuantur & tolluntur, ſi primario affectu laborantibus partibus, eas vacuando, roborando, ac vndecunque victu, vt priſtinam natiuámque recipiant valetudinem curando, ſubuenerimus. Porro tremor, neruorum conuulſio, eorúmque diſtẽſio ac reſolutio, necnon ſenſuum inſtrumentorum labefactatæ functiones,

ex cerebro & dorſi medulla, neruiſq; inde exortis pro- A
ueniunt, idque vel ex intemperie quapiam, vel ex ali-
quo impacto humore. Quæ vbi diſtinxeris, noueris quo
que quo tempore purgandum, ac quando foris inungē
dum, & quibus quótve medicamentis potius vtendum
erit. Atqui ex eiuſmodi vitiis illa quæ ſiccitas commit-
tit, tardiorem difficiliorémque opem admittunt: quòd
earum partium quibus inſident, natiuus humor ſit ex-
hauſtus, vt non amplius oblata humiditas agglutina-
ri queat. Enitendum tamen eſt, vt iuxta methodum iam
propoſitam, membra quæ exaruerunt, irrigentur & hu B
meant. Si humiditas quædam excrementitia, aut ſuccus
quiſpiam ſymptomata procreat, haud difficile eſt re-
dundantia euacuanti, & diſcutientia, emollientiáque,
quale eſt irinū, & quod ex muſto (γλεῦκινον appellatur),
atque eiuſmodi alia exhibenti, opitulari. Diſces autem
etiam hæc quum de ſimplicibus miſtiſque medicamē-
tis loquemur.

DE AFFECTVVM CORDIS CVRATIONE, CAP. III.

COr ſanè paucioribus quàm prædicta, nō tamē quod C
ad malitiam pertinet, inferioribus vitiis obnoxium
eſſe ſolet: nam febres & refrigerationes, quæ ab habitu
hecticæ vocātur, adhæc ſyncope & palpitatio ſunt ipſi-
us cordis morbi: ſic mœror præter rationem, ira, animi
deiectio, metus, quæ malitia quidem ſunt ſecunda, ta-
men corde conſentiente potius adueniunt. Atque he-
cticas refrigerationes aut calores, eo quo antè dictum
fuit modo, quum de febrium victu tractaremus, profli-
gare conabere: in ſyncope verò, vires refocillando vi-
no, calidioribúſque medicamentis animum reſtitues. D
Quòd ſi is defecerit, quia nimis multa per luxum, ac in-
continentiam fuerint ingurgitata, (hoc enim ſubinde
vſu venit), ea educēda ſunt. Si ſudor copioſior eius defe
ctum attulit, cutis ſumma, vt calor intus cōtineatur, ad-
ſtringenda, refrigerandáque eſt: ac quod in his eſt ma-
gis moderatum, eſt indumentorum detractio & ſpiri-
tus flabellatio, ac frigidiorum ædium habitatio. Hoc au
tem validius eſt, ex hydrelæo frigido fotus, & myrtei,
roſaceive illitus: atque hæc & eiuſmodi alia, meatus oc-
cludere, ac occultum perſpiratū, quo calor diſſipatur,
compeſcere ſatis valent. Quòd ſi immoderatus alui flu- E
xus, aut vomitus ſyncopē minatur, adſtringentibus cal-
facientibúſque ventriculi os, ipſéque venter, ac inteſti-
na ſunt fouenda, quò immodicum profluuium coercea-
tur, atque vnà ne calor diſſipetur, prohibeatur: præſtant
hoc œnāthe, iuncus odoratus, & aromata quæ quū ad-
ſtrictione conſpicuò calfaciunt, iuncus quadratus, item
& cupreſſi ſemen, ſi in vino decocta imponantur, aliá-
que ſimili facultate prædita. Cæterùm omnium præſtā
tiſſimum eſt auxilium, vinum vetuſtius exhibitū, & An F
dromachi antidotus theriace, ac ſiquid aliud eodē mo-
do calfacere creditur. Atque ita in ſyncopē incidenti-
bus ſuccurres. Porro mœror abſque ratione, ira, animi
deiectio, metus, & palpitatio ex humoribus bilioſis me-
lancholicíſque ad cor euaporantibus, oboriri ſolent. Vi
ctum hic ægro, qui excedentibus humoribus, quos ex
comitantibus ſymptomatis, materia redundante, tem-
peramēto, ac victu coniectura colliges, proportione re-
ſpondeat, imperabis. Iam metus, animi abiectio, & mœ-
ror, ſunt melancholici humoris ſoboles: ira verò & ſtu-
por (quē ἔκπληξιν appellant) à bile flaua gignuntur. quare G
amaritudo oris magna ex parte, ac interdū capitis gra-
uitas dolórque ſuccedit. Odorata cordis robur recrean
tia ac confirmantia, vtriſque conferunt. Denique quan
cunque in partem humor, & reliquus ægri affectus in-
clinat, ibi cū odoratis refrigerātia aut calfacientia ſunt
opponenda, vt humoris vis contemperetur, ac tumul-
tus morſúſque eius retundatur. Quòd ſi humores ſunt
commiſti, medicamenta quoque proportione erunt mi
ſcenda. Sin autē vigent, & plures ſunt quàm vires, pur- H
gandi vi præditis vacuātor. Sed hæc particulatim expli
cabimus: nunc enim ſolam methodum delineamus ac
deſcribimus. Porro palpitatio, quam plerunque ſangui
nis nimi⁹ feruor, copiáque gignit, venæ ſectione ocyſſi
mè ſoluitur: quādo nimirum ex eius feruore origo eſt:
nam vapores quoque qui ſurſum exhalant, eam quan-
doque procreant. ſed cauſæ ſuis differentiis diſtinguū-
tur: nam in illa quā ſanguis generat, pulſus eſt inæqua-
lis: at quam vapores excitant, nullam par eſt adeſſe in-
æqualitatem. Cæterùm quia alia quoque ratione ſangui
nis multitudinem, humorúmque abundantiā potes co-
gnoſcere, vbi prius ratiocinatione quinam exuperent,
confeceris, venæ ſectione, aut exuberātis humoris pur-
gatione, vel ſaltem, quod ſecundum eſt, præpollentium
qualitatum per contraria medicamenta contēperatio-
ne, humoribus qualitatibúſque ſuam commoderatio-
nem reſtitues. Ita quippe infeſtantes cauſas coniectans,
ſecurè victus formulam propones. Attamen id in omni
bus ſcire licet, quòd quò medicamentorum quæ exhi-
bentur temperies vergit, eò reliquus quoque omnis vi-
ctus inclinare debet. Nā ſiquis rectè diiudicauerit, hunc
morbum ad ſui curationem frigidis, exempli gratia, aut
calidis indigere, & medicamentis reliquus cibus victúſ
que non reſponderit, qui quæſo morbum, ſi cibus me-
dicamento fortè aduerſatur, propulſabis? Quare ſi fri-
gida conferunt, eò etiam reliquum alimentum defle-
ctito, ceu antea quoque didiciſti: ſin calida expediunt,
cibus etiam cōſentiat. Quòd ſi quædam fuerint partes
quæ tactu frigida non ferunt, ea quæ conducunt frigi-
da calfacito, atque ita admoueto: & ſiue intubus fuerit
domeſtica, ſiue lactuca, eam coquito. Quòd ſi ita victū
proportione alternaueris ac euariaueris, haud vnquam
quominus optimè cures, fruſtraberis.

DE PVLMONIS ET CAETERIS THORACIS VItiis, CAP. IIII.

POrro iam æquū eſt vt de reliquis loquamur. Et quo
niam pulmo cor complectitur, & hunc thorax con-
tinet, de his primùm verba facere præſtat, ac deinde ad
vaſa nutritionis accedere. Itaque dominanti intempe-
riei, cōtrariis prorſus medeberis: humores verò noxios,
ſiquibus conuenit ſuſtuleris atque eduxeris, profliga-
bis. Quum igitur confertus inſpiratus aer tuſſim conci-
tat, frigidam quampiam intemperiem negotium faceſ-
ſere dicimus: quæ nonnunquam ſi reſpiratio aliquādiu
continetur, emendatur: nam quia viſcus ita incaleſcit,
intemperies plerunque ſedatur. Quòd ſi hoc ſolùm non
ſuffecerit, reliquus victus paulo calidior id quod deficit
ſuppleto. Verùm calidæ intemperiei nota eſt, ſi æger fri
gida appetit, & potiſſimū aerē quē inſpirat, adhæc ſi eū
cōfertim attrahere cupit, atque ita leuius degit. Et quē-
admodum ſitis & lingua ſqualida ſiccitatis indiciū eſt,
ita humiditatem notat, ſi tuſſiculæ exiles, quòd tenuis
quædam humiditas aduentitia aſpergatur, & ducto ſpi-
ritui occurrat, ſtimulant: hi nihil memoratu dignum
expuunt, & à ſicciori cibo opem ſentiunt. Quòd ſi
quidam fuerint humores ſimilibus qualitatibus prædi-
ti, ſi frigidi ſunt humidi, ſupernè defluunt, & difficilem,
ac nonniſi erecta ceruice eductam reſpirationem gene-
rant. Hinc deſtillationes quoque ac raucedines ortum
ducunt, & quæcunque ad thoracem confluentia, eū ag-
grauant. Ac raucedinem nimia humiditas faucibus im-
buta gignit: quare lenientia, ac mediocriter abſtergen-
tia ſunt accommodatiſſima: nam humores, qui ibi ſunt
obſtaculo, eiuſmodi medicamentis diſcutiuntur: ſed de
iis poſtea priuatim tradémus. Verùm difficilis, & quæ
recta ceruice trahitur reſpiratio, à conferto humore o-
ritur. Quare quum ea inde impenſius præpediatur, eni-
tendum eſt vt humorum confluxus præripiatur. Quin-
etiam capiti opitulari decet, ne facilè eiuſmodi humo-
ribus repleatur, eóſque promptè ad thoracem demit-
tat. Itaque foris frictione & calidiori illitu, qui ad ſicci-
tatem etiā magis nutet, caput incaleſcat: adhæc humor
medicamentis quæ naribus inferuntur, reuellendus eſt.
Poſtremò, ſi hæc non proſunt, vertex inurendus eſt. In-
tus exhibendæ ſunt antidoti quæ calfaciant ex ſiccent-
que modicè, eáque omnia quæ tenues fluxiones coire,
ac vt educantur aptiores faciunt: cuiuſmodi eſt, quæ ex
pæonia conficitur, & Andromachi & Philonis, & aliæ
quæpiam, de quibus in ſequēnti libro agemus. Verùm
ſi humores ad thoracem pulmonémque profluxerint,
ii medicamentis quæ attenuandi, incidendi, mediocri-

ter calfaciendi,educendi,& concoquendi vi pollent,omni conatu sunt expellendi:talia sunt quæ ex vrticæ semine,scilla,styrace, & dulcis radiculæ succo, atque eius modi aliis paramus.Hæc enim atque id genus,si rite decentérque conficiantur incidunt,humorésque qui thoraci insiguntur,educunt,ac ægrum exonerant. Quòd si vetustescente vitio,quæ ægrè ducuntur, ad ventrē medicamentis quibusdam purgātibus, ad aluum aut ad vrinam deriuabis,vtilius feceris, ægrūmque non parum leuaueris. Huic enim soli ex omnibus pulmonis thoracisque affectibus, medicamentis aluum soluentibus,ac vrinam cientibus succurritur : quippe reliqui omnes,si ita arte aut natura tractentur, in deterius prolabuntur: quare sudores quoque iis auxiliantur. Attamen vniuersus victus eò spectet, vt parum cibi potúsque sumat: ac quicquid pituitosum & crudum succum gignit, ablegetur. Animalia agrestia,& omne quod manifestò siccare censetur,præferuntur: sed sicca & adstringentia improbantur. Vinum detur subfuluum,& modicè dulce. Inambulatio mediocris ante cibū non est inutilis, & somnus moderatus, sed qui non statim à cibo accersatur: nam is cerebrum humectat,quod ilico pulmoni suam humiditatem impertit. Atque hac ratione eos qui difficulter respirant, & ægrè ex pectore reiiciunt (quos ἀναφορικοὺς vocant Græci)curabis:quos nimirū pituita exercet,quæ pulmonis cauernulas obsidet. Cæterùm inflammatio,& ignis sacer,quæ in pulmone,& septo transuerso, & musculis costas intersepientibus oboriuntur,peius hominē afficiunt,ac celerius auxilium postulant: nam quū partes adeo necessariæ,adeóque cordi vicinæ,à tam ingenti calore infestantur, repentina pericula, nisi euestigiò ægro succurratur, succedunt. Primùm itaque omnium vena secanda est,& bis térque, si cōsultum iudicabitur, & nihil erit quod hanc actionem necessariò impediat, sanguis detrahendus: præterea si aluus non secedit,glādes solas subdere, eámque irritare oportet. Quòd si dolor in latere obfirmetur,atque ad clauiculā & humerum pertineat vitium,id à loco patiente (πλευρίτις Græcis nominatur)venam in cubito secare conuenit,& sanguinem si opus fuerit,iterato detrahere:ne dum inflammatio,atque dolor quem ipsa excitat, copiosiorē attrahunt materiam, maximus simul & ægrè curabilis abscessus oboriatur:quippe maiores affectus,difficiliorē semper curationē admittūt. Vbi satis sanguinis fluxisse tibi videbitur,tunc loco succurrendum erit,exterius quidē concoquentibus ac emollientibus, cuiusmodi sunt quæ adipe anserino, & gallinaceo, vel id genus alio, & oleo constant. Interius autem iis quæ ex oleo amygdalino, & quod vocatur sacchare, ac reliquis quæ leniunt,prōptéque humores educunt,componuntur. Cæterùm hæc pinguia & dulcia esse debent, ita tamen vt neque manifestò excalfaciant, neque refrigerent,& magna ex parte morsu careant: à reliquis verò alia qualitate notatis medicamentis abstinere oportet. Quæ offerūtur omnia tactu sint calida:nam quæ nō sunt talia, & si alioqui expedire videantur, attamen sua in contactu frigiditate, ea quæ educi expuique postulant,quasi constipant. Iam victus cunctis quum acutè admodum ægritudo mouetur,sit extremè tenuis: quòd si ad plures dies extensum iri metus sit, & hordei decorticati atque accuratè excocti & amygdalarum cremore, adhæc fructibus æstiuis dulcibus, & qui nullam acredinem nec adstrictionem habeant,erit vtendū:sed omnia egelida exhibeto. Symptomata quæ insequuntur, sunt lateris dolor, spiritus difficultas,febris (atque hæc inflammationis magnitudini proportione respondent) tussiculæ stimulantes, & faciei rubor. Porro in melius aut deterius morbum inclinare arbitramur,prout in hanc illámve partem symptomata comitantia propendere conspicimus : nam si virium robur obnititur,& in iis quæ expuuntur, coctio apparet,febrísque & respirationis difficultas remittuntur,meliora : contrà vbi aliter se habent est expectandum. Olim autem in vniuersum quæ ad iudicia attinēt, didicisti: quare inde occasiones corrade,atque ita quæ de pleuriticis coniectaris,pronuncia. Cæterùm si inflāmatione sacróque igne pulmo & reliqua viscera tentantur,haudquaquam idem vndiquaque victus,qui pleuriticis accommodatur, cōuenit, sed communes omnibus sunt,tum venæ sectio tum tenuis victus. Verùm in lateris dolore,peculiaria sunt dulcia,pinguia, & tactu tepida,quò humor promptius expellatur : nam quū hic inflammatio in abscessum migrat,& pus colligitur, est vt eiiciatur habenda cura, ne in pulmonis cauis accumulatum, eáque obsepiens, ac spiritus iter intercludēs, ægro suffocationis periculum creet. At illic quum inflammatio non suppuret,& ignis sacer vrgeat,non minus facultate quàm tactu frigidis est pugnandum:quò ea quæ feruēt,extinguantur,& quæ confluunt,repellantur. Atque eapropter non modò his contenti sumus,verùm interdum quoque maiora auxilia aduocamus, ac quò inflammatio feruens sedetur, foris refrigerantia quæpiā ex rosaceo & aceto, aut rosarum stillatitio liquore, aut semperuiui solaníque succo, vel eiusmodi aliud imponimus. Verùm quia quòd vas disruptum, aut erosum, vel eius etiam osculum adapertum sit, sanguis nonnunquam per pulmonem reiicitur : eius quoque causæ sunt expendendæ, & iis conueniens adaptanda curatio. Atque quum sanguis tussi reiectatur, communis omnibus est curandi ratio,nempe sanguinem extemplò vacuare, nisi aliud quippiam aduersatur : idque si necesse visum fuerit,iterare, quò id quod eò proruit, aliò deriuetur, nec multitudine vasa oppressa ruptionē intentēt. Quòd cæteris auxiliis vtilius est magísque necessariū, ne pars affecta inflammatione tentetur,& suppuret,atque æger idcirco difficilius curetur. Victus si febris adest, erit is qui febrientibus confert:sin ea abest,is qui conualescētibus competit. Omnes à vino,nisi aliud impedit, acrique quouis edulio sunt continendi, atque in omnibus sit modus quispiam. Quòd si ob copiam vasorum oscilla reserantur, ex pedibus primùm sanguis est detrahendus,vt effatu dignior sit euacuatio & reuulsio: deinde è cubito quoque, si opus fuerit,demendus. Adstringētibus præterea ac citra morsum siccantibus est vtendum, vt rupto vasi cicatrix obducatur. Vitanda est contentio omnis, vociferatio, omnísque motus cōcitatior:hæc enim,atque eiusmodi alia,ictus & rupturas lacessunt: cibi paucum suppeditent nutrimentum. Si violenta aliqua de causa vas disruptum est,etiam tunc sanguis mittendus est,ne pondere grauatum intendatur,ac difficilius cicatricē admittat:postea medicamenta,quæ quoniam sanguinem sistendi vim habent,(αἱμοστατικὰ appellātur),danda, qualia sunt quæ ex succis herbæ sanguinalis,(quam Græci πολύγονον vocant),plantaginis,& hypocistidis,sigillo item Lemnio ac spodio,atque eiusmodi, quæ cicatricem inducere, ac citra morsum siccare persuasum est,cōficiuntur. Qui verò ob erosionem sanguis è pulmone redditur, principio modicus esse videtur: at temporis progressu,interdū,si negligitur,ægros in grauiorem affectum quàm superiora coniicit : nam à capite,aut aliis quibusdam vicinis partibus,humor erodens corrumpénsque in pulmonem illabens, atque in adeo teneris partibus immorans, viscerique suam malitiam impertiens, sua mordaci erodentique facultate ea quibus inhæret, putrefacit ac erodit, indéque vlcus, quod quasi pascendo serpit,in pulmone progignitur. Sanguinem tussicula stimulans,quæ nihil quod memoratu dignum sit educit,præcedit,atque insuauitas quæpiā oboritur:dehinc aut paucus, aut multus,proportione partis quæ corroditur, aut vasis adiacentis, sanguis erumpit,educitúrque. Itaque antea, ac priusquā sanguis prorumpat, initium vnde fluxiones in pulmonem decumbunt,contrahere ac coercere oportet: simul verò atque fluere cœpit, educere & tenuare enitendum est, atque omni conatu absumere. Quòd si quis prædominans in toto corpore erodens biliosus, nitrosúsve humor, aut sanguis corruptus reperietur,eum quoque medicamētis contemperare ac purgare decet, & cibis boni succi, leuibúsque vires refocillare. Iā verò si qua corporis parte vas antea fuerit erosum,& sanguis ea de causa reiicitur, (quod ex eo quòd nulla magni momenti externa causa antecessit,& ægri constitutione,ac victu præeunte cognosces), primùm hic quoque venæ sectio accer-

ſenda eſt, atque ita reliqua iam dicta curandi ratione æ A
ger,citra confertas purgationes,continendus eſt:dein-
de mediocriter lenientibus medicamentis ea quæ ſine
morſu exſiccant & adſtringũt , miſceto, quò vulnus ci-
catrice coeat. Cæterùm hoc deterius erit,ſi febris cor-
ripit: inde enim vlcus increſcere,ac vicina quæque de-
populari incipit:ac pus iam prorumpit, & progrediens
affectus,ægrum in tabem detrudit, vnde febris hectica
emergit : ex quo iam malo, adeo graui & ægrè curabili,
vix aliquem euadere conſpicias. Eſt tamẽ omni ſtudio
incumbendum,vt leuibus & boni ſucci eduliis vires re- B
ficias,vulnúſque ſupernè educentibus & lenietibus me-
dicamentis,quæ ſiccantibus citra morſum non careant
detergas:de quibus ſigillatim tradetur.Verumenimue-
ro quoniam alia quoque thoracis parte , abſceſſus qui
pulmonis eſſentiam non attingant , proueniunt , de iis
etiam quæ neceſſaria ſunt proponantur. Proinde quia,
ceu antea docuimus,vitia quæ indidem conſiſtunt,tuſ-
ſi vtplurimum purgantur,(rarò enim per vrinam aut al
uum rectam curationem inueniunt,aut ea parte explo-
dũtur,licet hoc quãdoque eueniat), idcirco iſthæc ſem C
per tuſſi,vt expellantur,idque lenientibus,& extergen-
tibus , incidentibúſque , ac educentibus moliri opor-
tet.In iis autem tunc detergentia excedent,quando ni-
mirum pus craſſum multum,ac vetuſtum fuerit: rurſus
incidentia excellent,quum quæ educuntur lenta gluti-
noſáque ſunt:vt ſi vaſorum fuerit aſperitudo,lenientia
conferant . Eſt etiam quando laborantia loca omnibus
indigeant. Quare opus eſt vt cuncta ſymptomata,tem-
peramentum , & ægri affectum,diſpoſitionémque per-
curras,atque ita demum proportione medicamenta cõ D
miſceas. Nam etſi in poſterum quæ mediocria ſunt , &
commiſta eiuſmodi vitiis opitulari ſolent,tradentur,ta
men ſiquæ quibus potiſſimum conferant , aut quæ ad-
denda vel demenda potius ſunt,vt ægro opem feras, di
ſcernere nequis,fruſtra id volumen, ceu nihil vtilitatis
reportaturus,adibis:ſed ſi in hoc ſtudueris,vt ſimplicia
compoſitáque, & quam quodque facultatem obtineat,
pernoſcas, deinde morborum propria,& eorum diſcri-
mina,adhæc ægri temperamẽtum ac vires calleas,haud
difficile erit ea inter ſe componere , ac ſingulis conue- E
nientia accommodare. Itaque quum cuipiam abſceſſum
in thorace enatum conſpiciemus,quem maximæ reſpi-
rationes, & tuſſes,quæ plerunque hominem laceſſunt,
prodent: & locum quem obſidet, tum pondus tum do-
lor,ſiquis concomitabitur,veluti antea explicuimus, in
dicabunt : primùm iis quæ tenuant , incidunt , & cum
hoc modicè leniunt , eſt vtendum,quò membrana quæ
pus amplectitur,attenuetur: vbi verò ea diſrupta eſt, &
pus iam erumpit , quò celerius promptiúſque id educa F
tur, detergentia ſunt potiora: quale eſt quod ex marru
bio,vtpote ſatis attenuans, & quod ex eruo quod deter
get magis,conſtat:atque alia quæ ex ſubſequẽti de me-
dicamentis volumine,congruere videbuntur. Quum iã
pus reiici deſiit,quæ ſine morſu ſiccant illis erunt admi
ſcenda,ſimul ne inde pulmo humeſcat , ac putredinem
quampiam contrahat: ſimul ne locus affectus ſua natu-
ra ſiccior , in poſterum ab eo de more confluente ma-
teria leui negotio inficiatur. Atq; hoc pacto puri & ſan
guini,quæ in pulmone thoracéque coguntur,ac per tuſ
ſim eiiciũtur,medeberis. Verùm quia quum thorax ex G
vulnere,caſúve afficitur,vt venulæ quæpiam diſrumpũ
tur,aut ſuccum ſuum effundant , ἐκχύμωμα hoc Græcis
vocatur , ſanguis quoque tuſſi redditur: de eo etiã hoc
aſſerere licet, quòd venæ ſectionẽ poſtulat,eámque ſe-
cundò ac tertiò, vt ſymptomatis proportione reſpon-
deat:ac ne effuſus ſanguis coactus in pus commigret,&
difficiliorem ſui curationem faciat, tepida emolliẽtiã-
que ſunt adhibenda medicamenta.Adhæc mediocriter
nutrire, & niſi febris acceſſerit,vini quoque tenuis ali- H
quid,leuato iam malo,præbere, atque ita lauare decet:
quòd ſemper vitia quæ thoraci adueniunt , iis quæ pul-
mo experitur ſint longè minus periculoſa , & medio-
cria magis.

DE STOMACHI AFFECTIBVS,

CAP. V.

POſthæc de affectibus qui ſtomachum,vẽtrem,& in-
teſtina tentant,eſt nunc tractandum,quin potius de
eorum victu:antea enim qua ratione morbi qui vnam-
quãque nutritionis partem obſident, dignoſcantur,tra
didimus .Proinde tibi,ceu qui laborantes partes agno-
ſcas,in præſentia curandi rationem explicabimus. At-
que illud in primis nõ ignoraſſe decet,primùm omniũ
explorandam eſſe quodnam fuerit membri quod expẽ-
ditur,quum homo bene valeret,temperamentum: atq;
vtrum ſua natura ad calidiorem qualitatem, quàm quæ
commoderata eſt, an ad frigidiorem, aut ad ſicciorem
& humidiorem,vel commoderatam inclinaret. Præte-
rea num reliqua viſcera eadem cõſtent temperie, an a-
liqua alia excellant , & an magis eius quod expenditur
temperiei aduerſentur,an minus,& num omnia,an nõ-
nulla , denique ſintne ea loco facultatéque viciniora,
necne:nam vbi hæc atque eiuſmodi alia examinaueris,
erunt tibi pro portione medicamenta componenda, cu
ratióque ſuccedet. Itaque ſi fortè tibi curandus propo-
netur,cui os ventriculi calida intemperie tentatur,inſpi
ciendum eſt num ad calidius id abſceſſit,quàm quũ in-
tegra eſſet valetudine, & an adiacentia viſcera ſint mul
to quàm decet , & commoderato calidiora : nam ſi ita
id eſſe temperatum repereris, intrepidè frigidis vtéris,
ac celerius, quum nullum eſt membrum quod tempe-
ramento obnititur,opem ægro feres. Sin quod cura-
tur frigidius erat tẽperato, iámque aliqua de cauſa ca-
lidius effectum eſt, haudquaquam æquè ſecurè eſt refri
gerandũ , ſed à moderatè refrigerantibus ordiri , atque
inde ſi ex vſu eſt,ad frigidiora progredi oportet.Quòd
ſi adiacentia viſcera minus quoque ſunt quàm commo
deratum calida , multo magis multus frigidorum vſus
ſuſpectus vitandúſque eſt:non enim ea tantùm,cui me-
demur,pars ſtudium noſtrum poſtulat , verùmetiam il-
læ quæ vicinæ ſunt,ne impenſiori cura, quã adhibemus
ei quæ curatur,offendantur,poſtulant.Contrà verò agẽ
dum eſt in iis quarum contraria eſt conſtitutio. Proin-
de ſi frigida intemperies infeſtat,nulláque alia eſt pars
cuius contraria intẽperies eſt obſtaculo, vino fuluo ve-
tuſtóque vtendum eſt,& piper,zinziber,ac ſiquod aliud
eiuſmodi euidenter calfacit , dandum, vt vniuerſus vi-
ctus ſit calidior.Vtile eſt & antidotos præbere quæ cal-
facere poſſunt,quáſque priuatim poſtea explicabimus.
Videntur præterea etiam exercitationes , quòd natiuũ
calorem exſuſcitẽt,nonnihil prodeſſe. Atqui quum in-
temperies ad calidius deflectit,potio ſit aqua,niſi aliud
præpedierit:tunc enim tenui, aquoſo, & paucifero vi-
no vtimur.Offerantur & piſces qui in ſaxis ſtabulantur
elixi,frigidi ex aceto,ac potiſſimum animalium truncu
li,quinetiam olera, lactuca, & intubus ſatiua, & ſiquod
ex alimẽtis ad frigidum tendit: ſi verò humiditas præ-
ualet,parcior potus,& agreſtia potius animalia , eáque
aſſa magis quàm elixa conueniunt. Vehementiùs quo-
que exercendum eſt , vt calor roboratus excrementitios
humores abſumat.Poſtremò quibus os ventriculi ſicci-
us eſt , elixa edulia & exiguo ſale condita aptiora ſunt:
potus item copioſior,& olera,ac mediocris tantùm in-
ambulatio , animique plerunque remiſſio, ne motu in-
citatiori humor exhalet.Atque quum intemperies ſunt
nudæ,hac victus ratione ægri inſtituendi ſunt:ſed ſi hu
mor quiſpiam exuperat,eum quoque demoliri oportet.
Proinde ſi bilis amara affligit, victus ſit frigidiuſculus,
ceu in calida dictum etiam eſt intemperie,ſed addenda
ſunt detergẽtia,ac bilem explodentia: ſi quidem fuerit
vetuſta,& imo ventriculi fundo incidens , eam catapo-
tijs ex aloe detergemus:ſin verò recens fuerit , & quo-
dammodo efferueſcens , refrigerantibus & humectan-
tibus, ac quadãtenus attenuantibus , obſtructionéſque
tollentibus contemperanda eſt: cuiuſmodi ſunt quæ ex
violis & aceto,& ſemine cucumeris,& portulaca,atque
eiuſmodi, ſacchare conficimus,ceu de his quoque dice
mus.Si multa eſt bilis, quæ iam ægrum onerat, vbi an-
tea tentauerimus, ac meatus infarctũ liberauerimus, a-
liquid quod flauam bilem validè purget prædictis eſt
admiſcendum, quò citius à noxa liberetur. Deinde vi-
res refici debent leuibus boníque ſucci eduliis. Quòd

si redundantes humores frigidi sunt & crudi, communis quidem victus calidior sit, sed medicamenta exhibeantur quæ tenuent, incidant, & meatus repurgent: talia sunt quæ aromatis, & radicibus, seminibúsque calidis cõstant: quæ sigillatim recẽsendi nũc mihi locus esse minimè videtur. Atqui si alioqui corruptelam sentiunt, aut putruerunt humores, simplici calido frigidóve victu vtendum non est, verùm hunc quoque pro qualitatum dominio variare conuenit. Nam quòd putruerint, mediocris caloris sensus accedit: quòd verò magna ex parte sint pituitosi, frigoris sunt participes: præterea quòd crassi sint, ac ægrè secentur, calida incidentiáque medicamenta exigunt. Quocirca pro euincente qualitate, & medicamenta, & reliquũ vniuersum victum contemperare oportet, sed ita vt semper extremas qualitates deuitemus. Si vigentes humores sunt inter se commisti, ex bile videlicet & pituita, victũ simul & medicamenta quæ adhibentur, vtranque qualitatem obtinere necesse est, vt tamen magis indulgeamus illis quibus aduersus præpollentem humorem pugnamus. Hos haudquaquam hortabimur vt balneis, aut exercitationibus acrioribus vtantur, priusquam attenuatis humoribus, & infarctu meatibus vindicatis: demum, si vsus flagitauerit, purgantibus quoque medicamẽtis eos eiecerimus, ac deinde vires recreauerimus. Verùm quia nonnulli facta ex sola siti coniectura, sæpenumero noxam loco opis adferunt, quòd sitis causam semper in bilem referant: scire de hoc quoque licet, quòd quum pituita salsa nõnunquam in ventriculo cogitur, quæ tenuem linguæ humiditatem, corrupta vaporum qualitate absumat, sitis quidem sensus linguã vrget: verùm qui ibi continetur stagnans humor, turget, & educi potius desiderat. Quo fit vt dum multi, quibus appetentia rationis expers imponit, bibunt, humorem augeant, & nihilo secus paulo pòst rursum sitiant: quòd potione qua sitim extinguere se posse persuadent, ea increscat. Quare enitendũ est iis, siquibus aliis, vt potu abstineãt, sitimque sustineant: nam si nonnihil obnititur, æger sitire desinit, & si amplius resistit, minus etiam in posterum siti vexatur, quòd humor ita deficiat ac siccescat. Cæterùm iis quibus in ventriculi ore humor aliquis cõaceruatur, vt vomitum moueant studendum est: ita nãque promptius æger extricatur. Quòd si sua sponte humor is non cesserit, medicamentis suprà infráve explodendus est, inde nimirum quò sua natura repit, vbi tamen eum antea concoxeris, tenuaris, ac meatus repurgaris: nam nisi humores ad eum statum reduxeris, exhibito medicamento plus offenderis, quòd obsistẽtes cõmoueris ita, non autem expuleris: ipsi nanque, nisi antea tenuati, ac conuenientibus fuerint medicamẽtis cõcocti, haudquaquam promptè sequuntur. Atque intẽperies nudas, humorésque in ore ventriculi, aut in ventre redundantes, eiusmodi victus curationisque ratione tractabis: quibus verò medicamentis sit vtendum, in sequenti volumine tradetur. De vomitu verò id in præsentia dicere subit, non quòd æger vomat, sed quid vomitu reiiciat, & quomodo ac quando cõtueri oportet. Proinde si os ventriculi refrigeratum cibos non complectitur, nec continet, aut fouet coquitque, exiguum quantitate, & qualitate calidum, tum cibi tum potionis dandum est: adhæc medicamenta quæ ex aromatis constent, exhibenda, forísque emplastra quæ calfaciant imponenda, quin & exercitatione mediocri, quæ calorem succendat, est opus. Nec edulia alia sunt offerenda, aut prioribus accumulãda, antequam illa probè fuerint excocta: atque à cibo est quiescendum, & ita progredi decet, nihil nimis aut onerantibus, aut refrigerantibus. Quòd si quispiam fuerit humor mordax qui vomitum lacessat, is omni conatu contrariis medicamẽtis est contemperandus, ac mollibus quibusdam, & quæ vires minimè conuellant, expurgandus, vt interim aliqua quæ os ventriculi firment, commisceantur. Vino vtendum est aquoso, cibísque leuiter refrigerantibus. nimius enim frigidorum vsus prorsus inutilis est: quippe quibus ob continuum vomitum vitale robur debilitatur, promptè à frigidorum abusu euincitur. Verùm quia nonnulli statis certísque quibusdam, aut etiam incertis temporum circuitibus, varios humores, aliqui sanguinẽ quoque vomitu extundunt, de his etiam necessaria sunt tradenda. Proinde qui humores euomere cõsueuerunt, id illis ob meatus quosdam obcæcatos & occlusos vsu venire solet: idque quòd inferior exitus ob intemperiem, aut carnis quampiam excrescẽtiam, vel naturalem interdum efformationem coarctatus sit: qua de re quum qui iam exuberant humores in angustum cogantur locum, per superiorem ventrem egrediuntur, eósque simulatque viam illam sibi fecerint familiarem, haud facilè est aliò deducere. Atque quibus ex naturæ conformatione meatus, quò bilem deorsum ducit occlusus est, nulla ratione quantumuis nitaris, curare licet, quòd locus laborans ob obtutum non cadit, vt manus aliquam admittat operam, nec medicamẽta applicari ei possint. At quæ ob vteri aliquod vitium, eiusmodi vomitu humores reiiciunt, omni conatu curandæ sunt, priusquam consuetudo habitui naturali præualuerit, & curam difficiliorem effecerit. Quare ex iis quæ vomitu expelluntur, species copiáque humoris spectãda est: quinetiam an dolor quispiam ante vomitum, locum aliquem, puta dextra aut sinistra præcordia, vel ipsum solum ventriculi os obfirmatus obsidet, animaduertendum. Fit enim nonnunquam vt quum lienis meatus, qui humorẽ melãcholicum excipit, eúmque dimittit, fuerit obstructus: is humor sursum ferri cogatur, qui colore suo, & qualitate seipsum prodit: est enim niger, & acerbus acidúsque. Idem flauæ pallidæque bili accidit, si vesica quæ ab excipienda bile, χολιδόχος, (& fellea nostris nominatur) patitur. Quæ verò porracea est & æruginosa, in ore sæpius ventriculi gigni cõspicitur, illácque reiicitur, si rectà deorsum illi non patet exitus, ac facilius illi affectui quàm reliquis medemur. Porro hi omnes humores amari sunt, tantóque magis, quanto minus aliis commiscentur. Omnes igitur eiusmodi statim ab initio, vbi antea tenuantibus, incidentibúsque, tamẽ non admodum vehementibus, sed moderatis præparauerimus, medicamentis non efficacibus neque validis sunt purgandi. Progressu verò tẽporis, ea quò meatus dilatentur, sunt intendenda, vt curationem instar terebrorum fabriliũ instituas: ea nanque cuspides acutas, quò promptè adigãtur, habent: postea in latum semper magis magísque assurgunt, vt maiora fiant foramina. Sic vbi incidentibus magis magísque vsus fueris, & meatus quodammodo iam patent, non dissimili ratione à mitioribus purgantibus exorsus, ad validiora progredieris: ita nanque sensim procedens, prauam consuetudinem immutabis, eámque in pristinum ac naturalem habitum restitues. Verùm quia interdũ frigidi acidique humores redundant, & nonnunquam biliosi, ac quandoque omnes simul vigent, medicamenta quoque, vt ad frigidum autẽ calidũ proportione inclinent, erunt cõmiscenda: atque ita deinde omnis reliquus adornãdus victus, vt nihil fit quod non humorum excessum atque immoderantiam emendet, coerceátque. Cæterùm in omnibus, vires ob insequentia symptomata laborantes reficere decet: iis nanque defatigatis ac succumbentibus, nulla amplius auxilia sufficere meritò creduntur. Atque hac via eos qui varios alienósque humores euomere cõsueuerunt, curabis. Quòd si sanguis vomitu redditur, id omniũ est deterrimum: quare antea in id studendum, vt eum venæ sectione, si vires ægri constant, deriuemus: deinde medicamentis accommodatis, cuiusmodi sunt quæ cõsueto nomine sanguinem sistentia, (& Græcis αἱμοστατικὰ vocantur), partes imbecillas roboremus & densemus. Adhæc ventriculus diu ieiunus inanísque minimè relinquatur, sed assiduè cibus leuis, & qui suo lentore adhærens obstruat, mediocritérque adstringat, detur: ita nãque meatibus paulatim infarctis, ac paulatim fluxione repressa, eáque detractionibus sensim aliò auocata, praua consuetudo amputatur: quippe cuncta si opẽ admolimur, in melius: vt cõtrà, si negligimus, in peius prolabuntur. Atque de his hactenus.

DE VENTRIS ET INTESTINORVM VITIIS, CAP. VI.

VBi aluus ob supprimentia, (quæ ἐφεκτικὰ nominantur),& vrinam mouētia sistitur,iis sublatis, exiguis quibusdam auxiliis pristinam suam functionem recipit: erunt autem ea, clysteres cibíque qui aluum molliunt. Quòd si ex vulnere in intestinis inflāmatio præcesserit,hæc difficilius curationē admittit: tentāda tamē est per ea quæ emolliunt,& vulneribus indūtur,ἔμμοτα nomināt,vtique si crassiora intestina fuerint affecta:ea nāque interdū curātur, quū interim tenuia omnē curādi rationem respuāt. Quòd si alicuius momēti obstructio incidit, aut humores quidā in intestina fuerint illapsi, vbi causæ præcesserunt, assiduis clysteribus aluus est emollienda,qui primùm mollientia, vt inflammatio remittatur,accipere debent,cuiusmodi sunt qui oleo chamæmelino & lilino, & pinguitudinibus, quales sunt anserinæ, gallinaceæ, & suillæ,atque herbis molliendi vi præditis probè sedulóque excoctis, cōstant: ea enim omnia inflammationes coquunt,intēsa laxāt,ac ægri dolorem mitigant. Deinde leuato iam affectu, acrioribus quoque est vtendum, quò irritata intestina,eas quæ iā obduruerūt,fæces dimittat,& siquis crudus pituitosúsque humor fuerit admixtus, vnà explodatur. Posthæc patefacto iam itinere, supernè etiā modicè purgatoriis aluum ducere oportet.Cibus sint gallinaceorū & piscium saxatilium, & ciceris iuscula: atque ab omni duro, quódque ægrè confici potest,edulio,abstineatur. Vinū detur aquosum & egelidum. Sed si ob humorum & potissimum calidiorum influxum,intestina inflammatione tentantur,à venæ sectione ordiri, & in iam enumeratis clysmatis desinere cōuenit. Victus ratio sit qualis superioribus præscripta est,nisi quòd in id propēdere debeat,vt mediocriter refrigeret,& parcius nutriat. Quæ per os dantur medicamenta, sint tenuium partium, & incidendi molliendíque vim obtineant: quibus ea quæ stomachum iuuant(ἐυστόμαχα vocantur)adiicientur,quò ipse confirmatus, haud facilè ab eiusmodi desidendi necessitate subuertatur:hæc autem subsequenti volumine tradentur. Porro fluctuationes & inflationes, affectus quidem sunt mediocres, attamen & ipsi negotium ægris exhibent: mitiores autem redduntur,tum enematis iniectis,tū siccis ex milio aut furfure fomētis.Quòd si his infestans spiritus non cedit,siccam quoque cucurbitulam loco dolenti affigimus.Præterea vsui sunt antidota,quæ ex seminibus quæ flatum discutiūt, (ἄφυσα appellant Græci),conficiuntur. Iuuantur etiam ilico victu modicè calido,& parco ac cōtracto.Balnea item,& moderata inambulatio non inutilis censetur. Quum laxius intestinum,(quod κῶλον appellatur) dolet, plurimæ molestiæ comitantur. Ac primùm incipiente morbo, ægrū cibo penitus interdicere oportet, & sola simplici sorbitione, qualis est quæ ex cicere, piscibúsque saxatilibus, cui olei quippiam tenuium partium,& anisum, fœniculum, anethum, atque eiusmodi alia admixta sint paratur. Infusis adhæc ex mercuriali herba & beta, centaurio item & cucumere agresti,atque oleo chamæmelino anethinóque, & cæteris id genus,aluus est sollicitanda. Antidoti quoque assumendæ quæ colicæ nuncupantur. Vbi dolor mitior euasit,catapotiis ex colocynthide, ex aloe, & aliis quæ ægro conferre existimabis, vtendum. Vbi iam malum leuatur,ius pulli gallinacei exhibeatur, & balneum æger adeat. Quòd si ad coxam aut vesicam infestans humor commigrat,hìc vrinæ difficultatem, illic coxendicis dolorem,(quem ἰσχιάδα à loco nominant Græci) generat. Ac de vrinæ difficultate postea agemus, nunc de coxendice tractemus. Coxendicis dolor acriora infusa desiderat, item emplastra quæ calfaciant,humorésque dissipent, & purgantia, quæ eiusmodi expellant: victus ad calidum inclinet: in balneum assiduè introducatur æger,vt humores exhalent. Quòd si ceu à parte validiore, rectà ad pedes humor detruditur,aut ad manus dispergitur,pedum manuúmque dolores,(quos ποδάγρας & χειράγρας nominant), committunt.Proinde quis sit qui affligit humor,adhæc simpléxne sit an commistus,expendere decet. Principio cibum potúmque subtrahere, & aluū si opus sit abluere, atque dolentem locum ceratis ex oleis & adipibus illinere oportet. Vbi iam inualescit affectus,balneum ingredi conuenit. Et quoniam materia eò propendens,facilè confluit, ipsa est antea reprimenda, ac retro compellenda accommodato victu: ac humorem magis vrgentem conuenienti medicamento purgare, & opportuno victu corrigere,corpúsque abundè exercere & lauare decet. Vitare omnē cruditatē, eduliúmque quod prauum succum generat,oportet: vt semper à mēsa exurgat antequam se saturum esse sentiat:ita nanque prōptè assumptos cibos euincet concoctio, & æger fluxiones quas cruditates gignunt, declinabit. Posterius autem ea quæ locis dolentibus illita iuuant,& quibus humores purgare debemus, explicabuntur: quare nunc ad ea quæ per aluum secedunt, accedamus. Ea quæ aluus reddit, aut ob copiam, aut quòd varia multiformiáque sunt,praua censētur.Ob copiam quidem,quando plura quàm quæ oblatis proportione respondēt,excernuntur: quod aut propter medicamentosā qualitatē ingestorum, aut ob internum affectum accidit. Si ob qualitatem medicamentosam,promptè, modò æger ab eiusmodi abstineat,& conuenientem cibum assumat,curatur: quum verò ob internum affectum copiosiora secedunt,id aut quòd animal ali desinat,aut quòd humor quispiam lacessat,euenit. Corpus porro non alitur, & in ἀτροφίαν incidit, ob siccitatem,aut præclusionē, aut obstructionem meatuum,vnde alimentum in corpus diducitur. Itaque illis primùm est adhibenda cura, ea quam proposuimus curandi ratione:nempe partim irrigantibus & humectantibus,partim attenuantibus,& cōgrua medicamentorum cōpositione meatus repurgantibus. Sic lacessentes atque mordentes humores,iis quæ contēperandi vim obtinent, retundere oportet. Nosti porro,id antea edoctus,quà victus formula id præstandum sit: verùm quia vbi natura assueuit aliquò fluxionem trāsmittere,haudquaquā sua sponte retinet se,haud aliter quàm qui per decliuem quempiā locum decurrūt, interdū vel inuiti,primo impetu loci situm iuuāte,prorsum progrediuntur: hìc quoque in omnibus affectibus quos fluxiones generant, aliò earum impetus detorquere oportet: vt interim non obliuiscamur, relaxatis ex diutina influxione locis, robur addere,eáque cōmistis quibusdam medicamentis confirmare. Etenim si in vētrem, exempli gratia, intestináque humorum fluxio illabitur,eam omnino per vrinam abducere deriuaréque oportet:quare iis quæ vrinam pellunt vtendum erit.Verùm quia ex continua fluxione antea relaxata loca firmare decet, vnà cū vrinā mouētibus adstringētia, quæ ea quib⁹ admouētur cōtrahere & robur adiicere est persuasum,sunt admiscenda.Et quoniā qui fluūt humores, modò acriores sunt,modò lēti ac subfrigidi,pro eorum excessu medicamētorū quæ exhibentur,facultates quoque ac qualitates cōmiscere decet, illísque has vicissim opponere,quò per eiusmodi frigidorū calidorúmve cōplexū,id quod deficit supplere queamus.Ita nāque medicamētis ex aduerso morbum oppugnantibus,id quod cōmoderatū est, & salutare,& elementorū mistioni respondens,comparabitur. Cæterùm non tantùm medicamenta ea ratione sunt permiscenda, sed victus quoque si vsus flagitat, ita euariandus est, epithematáque adstringentia,quæ vnà refrigerent aut calefaciant, pro præualentium affectuū portione,superimponenda.Verùm quia cum affectibus quos fluxiones committūt, & potissimum iis qui ex acrioribus humoribus oriuntur, vulnera quæ intestina depascant,ob humorū erosionē, cōnectuntur, & malum ingeminatur,quòd semper humor noxius cōfluat, sempérque affectus iam vulnerati intestini increscat: primùm victu ac medicamentis noxii humoris qualitatē cōtēperabis,deinde aliò vetustescentem auocare conaberis: ac laboranti loco, tum foris,tum intus robur per ea quæ adstringere ac refrigerare possunt conciliabis. Porro quoniā quæ exhibentur, nōnisi temporis spatio ad affectū locum deferuntur, ac plurimū suæ facultatis,quòd cum multis antea aliis cōuersentur,extinguatur: adhæc quæ foris dantur, ob id quòd multa alia membra permeent, haud promptè opē ferāt:satius est ea clysteribus abluere,quibus adstrin

A gentia,ſuóque lentore adhærētia,& quæ ſanguinis cur ſui occurrere cenſentur, fuerint permixta: quò ex omnibus cicatrix partibus antea ſauciatis ac vulneratis inducatur. Quin ſiquid ita ſuaſerit,ne ab acrioribus qui dem ac validioribus eſt abſtinendum: cuiuſmodi ſunt quæ paſtillum Andronis,aut Polydæ ſigillum accipiūt, ac cū liquore aliquo conuenienti infundūtur. Sint autē omnia modicè tepida, ne ſuo cōtactu offendant. Quòd ſi vitium cum febre cōſtiterit,circa principia, quū adhuc humores vigent,tenuis victus ex vſu eſt. Verùm tē B poris progreſſu,vbi iam aluus ſatis liquida fluxit,ac febris quieuit,ad pleniorem victum eſt tranſeundum,nō tamen perinde atque illis qui ſimpliciter febriunt, victus eſt proponēd⁹,ſed aliquid hîc & copiæ & qualitati eſt adiiciēdū. Nā quòd cū euacuationibus ſimul quoq; naturalis calor exhalauit,vitaléque robur exolutum eſt, enitendum eſt vt vires victu craſſiore reficiantur. Si verò cum iis quæ excernuntur cruenta quæpiam ramenta exeunt, edulis ac fructibus quæ lētore ſuo infarciāt ad ſtringántque,eſt vtendum. Cibi rationem obtinebit fer C culum quod ex amygdalarum cremore ac amylo conficitur. Quòd ſi cū ſucco rhois culinarii patetur,in præpollente affectu validius erit ferculum. Æquè confert & portulaca,ſi abiecta ſæpius aqua excoquatur. Ita enim fiſtit,ſi cum aceti,aut vuarum immaturarū acidorúmve punicorum aut ſimilium ſucco exhibeatur. His ſuccedit commodus quoque cibus inclinata iam febre,milium aſſum,quod cum cremore rhois culinarii paratur, & oryza frixa. Poſthæc ſequuntur animalium extrema, quæ ex aceto & adſtringente eiuſmodi offeruntur. A vi D no prorſus arcendi ſunt ægri, niſi ob immodicam vacuationem,caloriſque diſſipationem,metus ingruat ne animus deficiat. Vtendum autem eſt potionis vice iis quæ ex ſucco cotoneorum, aut myrtorum, aut roſarum conficiuntur. Atque tu qui reliqua ſupprimentia medicamenta calles,talibus affectibus idoneas potiones cō ponere poteris: ac nos quoque de iis in ſequenti volumine tractabimus. Clyſteres ex ſtillatitio roſarum liquore,& hordei cremore, cui antea ſuccus rhois opſoniorum fuerit commiſtus, infundentur, quò ſordes e E luantur, & mordax acrimonia retundatur. Dehinc iis ſigillum Lemnium,bolum Armeniacum, & ſanguinem qui vocatur draconis,amylum, & ceruſſam, & quodcūque iuxta vitii exceſſum competere duces, admiſcebis. Succū item plantaginis,ac ſanguinalis herbæ,vt omniū præſidio ac ope inteſtinis vulneratis man⁹ minimè fruſtra admoliaris. Sorba præterea,& meſpila,myrti item, & oxyacanthæ fructus,punica acida,& mala adſtringentia,pyra,& quodcunque eſt eiuſmodi edulium, inteſtinorum difficultati opportunum habetur medicamen F tum. Iam verò horum,ac prædictarum herbarum,& ſi quod aliud adſtringere ſuapte natura ſolet,ſucci vnà cū farina cocti,vel per ſe abdomini impoſiti,inteſtinis robur quodpiam addere ſolent. Iuuant & cocti, ſi vti datur,aſparagi,quum ſucco alicui adſtringenti intinguntur, quòd eorum ope fluxionem quodammodo ad vrinā auertimus: eſt quippe hoc quoque ex iis quæ nequaquam neglectui haberi debēt. Quare integrum erit tibi per explicatam methodum,quid præſtet expendere,atque id factitādo exequi. Cæterùm quia tineſmi ex mor G dacibus ſalſiſque humoribus inteſtino recto impactis oriuntur, nū ii in toto corpore abundent,expendemus, ac mediocriter purgantibus educentes, ægrum ab aſſidua aſſurgendi moleſtia liberabimus. Adhæc tum diſcutientibus, tum modicè adſtringentibus laborantem ſedem fouētes,nihilo ſecius ægro opem tulerimus. Eodem modo, quibus ob fluxionem quampiam in venas quæ ad anum pertingunt,(αἱμορροΐδας quòd ſæpe ſangui nem fundant, vocant Græci) illabentem,eæ intenduntur,ac dolent, partim diſcutientes, partim repellentes, H fouemus. His nonnunquam ex intima cubiti vena ſanguinem detrahimus,quando nimirum ex ſanguinis copia aut naturæ conſuetudine,id prouenire arbitramur: nā ſiquando exuberantē ſanguinem vacuare ſolitæ,ſupprimuntur, intumeſcunt, ac inflammantur,rectúmque interdum inteſtinum euertunt. Quare primùm, ceu diximus,venæ in cubito ſectione is reuellendus eſt: deinde diſcutientibus, adſtringentibúſque medicamentis, patientis loci dolor mitigandus. Quòd ſi obfirmata fluxio neque reuulſionibus cedit, nec epithematis lēnitur, metúſque eſt ne temporis ſpatio in abſceſſum abeat, hominémque in aliud morbi genus deducat, hirudines cæcis hæmorrhoidibus admouendæ. Vbi enim ita ſufficiēs ierit ſanguis, æger melius deget. Poſtquam iam pars in abſceſſum diſceſſit, curatio quæ vulneribus, impoſitis linamentis;accommodatur,(ἔμμοτα vocāt), adhibenda eſt,aduocata antea manuum opera, ſi ſuapte vi abſceſſus non diſrumpitur, & medicamentis morſus expertibus eum extergemus, carnémque alemus, & loco laborāti cicatricem inducemus: quorum omnium materia ſigillatim conſcribetur. Quòd ſi ex acri erodentéque quopiam illapſo humore fiſtula oboritur, principio huic per exſiccantia citra morſum, cicatricem addere ſtudendum eſt. Quòd ſi vitium medicamentis non ceſſerit, ſpecillo demiſſo, & altitudine antea explorata, ferramentum quodpiam leue & flexile per fiſtulam impellemus, deinde eo viciſſim per rectum inteſtinum educto,ac podice quaſi extracto, carnem quæ inter fiſtulam & internam recti inteſtini ſuperficiem intercedit,incidimus,vt vnus eorum quæ deſcendunt pateat exitus. Si multum inter fiſtulam & rectum inteſtinum carnis interponitur, aut quum fiſtula pertentatur,perquam altè peruenire videtur,ſecandum minimè eſt. Nam dum ſectio incautius obitur, interdū ſimul quoque muſculos inteſtinum rectum cōſtringentes præſcindimus,nequitque in poſterum æger delabētem fæcē cōtinere: ſed inuitus,quòd claudentes inteſtinum rectū muſculi ſint affecti,egerere cogitur. Quū verò fiſtula in altum penetrat, ſi eam apprehēdere neque diſſecare facilè licet, ne tentanda quidem eſt manus opera. Attamē vbi manus fuerimus admoliti, eadē quā in aliis curatione vti oportet, linamentis plagæ inditis (ne ſua ſponte cicatrice obductā coeat,eandémque denuo fiſtulā efficiat,)eius oſcula diducentes, & dilatātes. Sedenim laborātis partis affectuū cōmunione, imprudentes ab ordine diuertimus, & ad particularia magiſque mediocria eius vitia prius peruenim⁹,quàm ea quæ ſunt maioris momenti omnia explicuimus. Quare redeundum eſt,ac ea quæ deſunt proponēda. Itaque quū dolor inteſtinorum, ac ramenta cruenta,biliſque variæ ſpecies apparent, inteſtinorum difficultatem denuntiant. Atque de iis quantum neceſſe eſt,diximus. Verùm quum dolor abeſt, neque adeo continuum deſidendi eſt deſiderium,ac tineſmus qui mediocriter vacuet,ſed confertim aliquid lotioni nuper mactatæ carnis adſimile effluit,& iecur intumeſcit,aut grauitas dolórve cō mitatur: quidā id δυσεντερίαν ἡπατικὴν,(noſtri quoq; à iecinore fluxum hepaticū)dixerunt. Victus ſuperiori ſimilis conuenit,nempe is qui adſtringētibus & infarcientibus,refrigerātibúſque medicamentis & cibis conſtat. Verùm hoc intereſt,quòd neque clyſmatis, aut fomentis (nihil enim inteſtina mali ſentiunt),neque vrinā ciētibus,quòd pars quæ primùm illa excipit,ſit affecta,æger opus habeat. Sed ſatius eſt quæ refrigerent & adſtringant foris iecinori ſuperimponere: ita nanque recepto priſtino robore,quod propter infirmitatem amiſerat,ſubſiſtet & ſupprimetur. Siquid mordax aūt irritans infeſtant,id victu lenietur & contemperabitur. Cæterùm quia ſermo nos ad iecur deduxit, de eius quoq; ac lienis vitiis,& de vniuerſo eorum victu,quantum opus eſt, iam pertractare licet,vt in iis etiā corporis quæ dam ſequela ſeruetur.

DE IECINORIS LIENISQVE AFFECTIBVS, CAP. VII.

Itaque quum calor vrget, quò contemperatio inſequatur,& nimius calor tēperiē inueniat, frigida ſunt accōmodata. Quare in cibum intubus domeſtica,cucumis crudus,lactuca,& animaliū extrema dabuntur, eáque præſtabit aceto cōdire: ex piſcibus verò ſaxatiles, raiæ,paſſeres,cruſtacea,& mollia omnia ſūt idonea. Vino aut penitus abſtinendum eſt, aut tenui, albo,& aquoſo vtendū. Sanguini præterea, ſi res exigit,demere,

ac medicamenta consimilia exhibere conuenit, nempe quæ ex intubo erratico,& portulacæ,cucumerísque semine, & quod vocatur santalo constant. Adhæc quæ ex violis,rosis,nymphæa,& siquid est aliud quod refrigerare censetur,conficiuntur:de quibus nos postea priuatim dilucidius verba faciemus. Contrariis verò certabimus, si in prædictis partibus perfrictionem quampiam adesse iudicabimus. Nam fercula ad calidius declinabunt, & vinum vetus ac fuluum exhibebimus, antidotósque quæ ex aromatis flatúmque discutientibus parantur seminibus.Balneum expedit moderatum,exercitatióque quæ satis sit, sed concitatior esse debet,vt calor natiuus accendatur.Quòd si hæ partes fuerint inflammatæ aut refrigeratæ, victus & medicamenta quæ cōueniunt erunt intendenda.Verùm quo pacto eiusmodi membrorum inflammatio, ac potissimum iecinoris, sit tractanda,diligenter animum aduertere oportet.Nā quum eiusmodi quædā incidit suspicio,primùm bis térve sanguinis quod satis est si æger admittit, detrahe,& vētrem ablue, & tenui victu vtere:deinde epithematis, quæ super laborāte loco dātur,refrigerātibus cōmiscēda sunt quæ adstringāt,& modicè emolliāt,discutiántque:qualia ex succo sēperuiui,& solani,rosísque & earū stillatitio liquore,itē rosaceo & melino oleo concinnamus, nonnunquā absinthium quoque oleo incoquētes imponimus: vtroque enim opus est. Nā si emollientia sola & cōcoquentia adhibentur,iecinoris robur relaxāt, & parti imbecillitatem quampiam inferunt, metúsque est ne syncope succedat: & refrigerātia sola, humorem siquis in membro continetur, cogunt,atque euanescēte & intabescēte calore durities insequitur,(quā σκίρρον appellant),præcipuè si sanguinis redundantia antea nō fuerit euacuata. Porro vbi membrum hoc scirrhum cōtraxit,haud proptè curationem admittit,& nō ita multo pòst,tum alii affectus,tum mors accedit. Atqui sunt quidem longè moderatiores qui à liene oboriuntur,attamen hi quoque temporis spatio ad summam malitiā progrediuntur. Deteriores multo sunt,velociúsque periculum,qui ab indurato iecinore gignuntur,procreāt. Hinc nanque macies illa extrema,(quam ἀτροφίαν vocāt) ac pessimum aquæ intercutis genus proueniunt. Nam viscus pro natiuo rubore functiones suas non obeat, alimentum ægrè in corpus diducitur, & quod distribui debet, haud rite in sanguinem commutatur: quo fit vt aquosus sit sanguis,nec adhærere possit. Quúmque non agglutinatur, huc & illuc diffluit & infunditur, cutémque intendit, ac tumorem aqueum turgentémque cōmittit. Scirrhus itaque iecinoris deterrimus est,cui malitia est secundus,lienis, qui & ipse iecinori, si negligitur, suum impertit vitium,& in consensum trahit, ac in cōsimilem iam dictæ constitutionem deducit. Quapropter simulatque iecur aut lienem alicui induratum esse conspexerimus, exterius emollientia & concoquentia adhibere oportet,quò scirrhus mollior fiat,& relaxetur. Verùm neque nimis calidis est opus, neque rursus frigidis,maximè in iecinore,sed cum manifesta siccitate cōmoderatis, quibus adstringētia sunt cōmiscenda, ne ab emollientibus membri robur infirmetur ac exoluatur. Sint autem quæ super liene dātur,vehementiora, & magis calefaciāt emolliántque, ac minus adstringāt, quòd id membrum eiusmodi toleret & sustineat. Adhæc attenuantibus,infarctu vindicantibus,& vrinā mouentibus vtendum est,quò meatus mediocriter pateāt,& scirrhi reliquiæ expellātur.Sint autē & hîc quæ lieni admouentur valentiora calidioráque:quæ verò iecinori applicātur,commoderata ac remissa: vtrisque tamen etiam cōcoquentia commisceantur,vt scirrhus emolliatur. Victus detur tenuans, cum non euidenti calore, & boni succi,quíque nihil crassi gignat: sunt nanque hîc edulia quæ crassum succum creant & meatus infarciunt fugiēda.Vinum sit tenue & aquosum.Asparagi item,capparis,apiū,fœniculum,& ciceris iusculum conueniunt,pisces quoque saxatiles,& pulli gallinacei accommodantur.Balneum denique commoderatum, & quod qualitate non exsiccet,haud est inutile. Atqui quemadmodum ex inflammatione antecedēte, quam scirrhus in-

A sequitur, aqueæ quædam affusiones oriuntur: ita si frigiditas præcessit,frigidique humores exuberāt,& meatus infarciuntur, malus habitus,ac deinde, si æger neglectius habetur, aquæ intercutes succedunt. Quare vniuersa victus ratio ad caliditatem spectet,vimque habeat tenuandi. Medicamenta quoque eodē modo sunt paranda, quibus vrinā mouentia, quò collectus humor illac etiam excernatur,permisceantur.Exercitationes & balnea conueniunt. Siquis fuerit in visceribus tumor, quæ calefaciant, molliant, & in halitum dissipent, sunt B inungenda, vt ex omnibus in victu securitas tibi paretur. Atque hac ratione priusquam aqua intercus fuerit omnino collecta,victus est instituendus.Vbi iam affectus constitit,vrinam ducentibus vtendum est,potissimum valentioribus, nisi ex inflammatione aut scirrho vitii fuerit origo: tunc enim clementiora sunt præponenda. Iis adhæc quæ aluum ducunt, & aquam detrahunt sensim æger est vacuandus,ne ex confertis vacuationibus virtus fatigetur, & tamen paulatim laborans leuetur. Vtendum nihilo secius & inunctionibus in C abdomine quæ discutiant & exsiccent. Nonnihil malleolos scalpello incidentes,humorem paulatim effluere sinunt: est enim summopere animaduertendum ne affatim excernatur. Nam quum confertis vacuationibus spiritus vicissim attrahatur, quò nihil sit vacui, siquid est spiritus vitalis,simul cum vacuitate attrahitur,quò fit vt derepente animi deliquium mórsque superueniat. Quare tum in hydropico morbo, tum maximis abscessibus,semper repentinas & cumulatas euacuationes vitare oportet,quòd maxima ex parte mortem inferāt: D victus sit siccior: quare & animalia agrestia præferuntur, & assa elixis. Vinum sit vetustum & meracius, nisi & scirrhus & iecinoris inflammatio cōmiserit. Potio sit exigua, conueniunt balnea sponte nata, quæ nitrum & atramentum sutorium & sulphur sapiant. Atque hoc victu eæ hydropis species, quas ἀσκίτας & ἀνασάρκας appellant Græci, curantur. Verùm tympaniæ præter reliquum victum,cibo,potioni,& inunctionibus semina quæ flatum discutiunt,sunt permiscenda: quòd E vtplurimum crassus caliginosúsque sit spiritus qui infestet. At verò quia ob immodicas euacuationes,ceu in venarum sedis fluxu inueterato, & profluuio muliebri,atque vetustescente affectu cœliaco: adhæc propter suppressas solitas excretiones, veluti in vetustis hæmorrhoidibus retentis, menstruísque mulierū purgationibus cohibitis, ne in hydropen incidant periclitantur homines,quòd ex immoderata vacuatione iecur refrigeretur, & sanguis aqueam naturam contrahat, atque idcirco vtpote dissimilaris nō agglutinetur,sed temere innatans, aqueas affusiones constituat: ob F adstrictiones verò coaceruetur,& calor extinguatur,propterea quòd spiritus vitalis loci angustia coarctatus nō aspiret,atque ideo iecur suffocetur, cæteráque eiusmodi patiatur,ac imbecillum fiat,& aqueum in posterum sanguinē gignat,primæ causæ expēdendæ sunt.Atque retētiones quidem,puta in hæmorrhoidibus ora vasorū reserantibus atque irritantibus medicamentis dissoluere conuenit.In menstruis verò,si quidem simpliciter sistūtur,hîc quoque reserantibus opus est: sin scirrhus quispiam,siue inflāmatio,siue in latus conuersio,ceu ex G siccitate præclusio, ea supprimit, primùm causæ molliētibus,humectātibus,ac laxantibus, quemadmodū denuo postea docebimus,sunt tollendæ:deinde vasorū ora patefaciendi & trahendi vi præditis vtendum:si quidē cōsuetis vacuationibus reuocatis,æger in sanitatem pristinā restituitur. Expedit tamē vt iis ex pedibus sāguis dematur,& hirudines admoueantur,atque scalpello cutis incidatur,quò vasa onere leuētur,locáque quæ curātur, leuiora iā facta facilè medicamentis concedant.Edulia porro hîc quoque quæ parū alant,bonúmque generent H succum, quibus attenuantia vrináque mouentia fuerint admixta,sunt offerēda. In morbi principio, balnea exercitiáque non accommodantur: at vbi sanguis semel iteratóque missus fuerit,humorésque conuenienti medicamento fuerint repurgati,mediocris exercitatio balneúmque conuenit. Nam dum corpus adhuc

repletum eſt, ſpiritúſque in arctum cogitur, confertis
non eſt motibus corpus concutiendum, quòd humores
ita exagitētur,& calor naturalis ſuffocetur,neque quic
quam effatu dignum diſcutiatur. Cæterùm ſi ob immo
dicos fluxus hydropes inſequuntur,vaſa relaxata paten
tiáque claudentibus & denſantibus ſunt contrahenda.
Vires cibis boni ſucci coctúque facilibus,& qui ſatis nu
triant reficiantur: vinum ſit vetus. Dentur & antidoti
quæ calfaciant & reprimant,ceu priuatim de omnibus
tradetur. Balnea & exercitia ſint mediocria prorſus,vt
hæc calorem exſuſcitare,illa meatus reſerare,atque ali-
quid excrementitiæ humiditatis diſcutere valeant. Ex-
hibenda ſunt & quæ vrinam cieant, & modicè aquam
ducant, & paulatim vires recreent. Atque hac ratione
hydropis ſpecies tum dignoſces, tum curabis. Porro
quemadmodum ob lienis iecinoríſque imbecillitatem
aqueæ affuſiones conflantur, ita ab iiſdem viſceribus,
ob alias tamen cauſas, à iecinore quidem arquatus ob-
oritur,à liene verò qui gignitur,nomine caret. Atque
arquatus à bile quæ è veſica fellea regurgitat diffundi-
túrque,prouenit:alter verò ab humore qui in liene co-
gitur, procreatur. Proinde iis qui arquato corripiun-
tur, ſi quidem febris adeſt, tenuem victum imperare,
puta intubum tum ſatiuam tum erraticam:aluum ene-
mate eluere, & niſi aliud obſtat, ſanguinem modicum
educere conuenit.Deinde vbi deſiit febris,victu medio
criter tenuante, boníque ſucci,& parcè nutrienti vires
refocillare decet. Quin & medicamenta quæ vrinam
moueant,nec euidenter calfaciant,parare,atque ea di-
luculo ieiuno exhibere. Vinum ſit aqueum:vbi meatus
ſunt repurgati,& obſtructionibus vindicati,medicamē
tis bilem purgantibus,veluti poſtea dicemus,expurgā-
di.Interdicantur balnea & exercitationes antequam o-
mnino æger valetudinem receperit. Simul verò atque
interna fuerint repurgata,ſiquid quod nōdum planè ſit
diſcuſſum,pallidi ad ſuperficiem defertur,id balneis,&
ſudorem mouentibus eſt euacuandum. Cæterùm ſi lien
eodem vitio afficiatur, idem quoque victus competit,
ſed qui hoc tantùm à ſuperiori diſtet, vt eo minus ſit
frigidus,tenuādique magis vi ſit præditus, quo pars eſt
frigidior, & craſſiori ſucco alitur. Quare quum calor
in hoc viſcere perſentitur,tenui modicéque refrigeran
te victu eſt opus:cui ſi calor leuetur, non eſt diutius im
morandum.Facilè nanque humores indidem infarciun
tur, coeúntque, quo fit vt vrinam mouentia & tenuan-
tia accommodentur, deinde purgans, quale res poſtu-
lat,aduocetur. Venam non expedit ſecare niſi aliud
admodum vrgere conſpicitur: balnea & exercitia ſint
moderata niſi febris dehortetur: potus ſit vinum,te-
nue quidem,ſed non valde aqueum. Atque hac ratione
arquato,& ei qui è liene natus,nomine caret, medebe-
ris. Porro Diabetes, iecinoris renúmque eſt affectus,
qui nihil aliud eſt quàm profluuium quoddam per v-
rinam. Quare vt in alui profluuio fluxionem per vri-
nam cientia deriuamus, & aluum reprimētibus ipſam
ſiſtimus:ita hîc viceuerſa eſt inſtituenda curatio, & ſuo
lentore infarcientibus, adſtringentibúſque,& refrige-
rantibus fluxum cohibere, ac modicè emollientibus vē
trem laxare decet. Quapropter amylum,oryza, ſimila-
go, & id genus alia illinentia ac emplaſtica, quæ citra
manifeſtum calorem craſſum ſuccum gignunt, condu-
cere cenſentur,niſi febris adſit,& omnia quæ tenuibus
partibus conſtant ac vrinam mouent, auerruncanda.
Sed nec balnea,nec exercitationes ſunt opportuna.Nō
alienum eſt quæ refrigerent iecinori renibúſque ſuper-
imponere,vt deſinente febre,ſimul quoque humidita-
tū attractio deficiat. Qui ob renū debilitatē aſſiduè me
iunt,hi ſi emplaſtris roborātibus iuuantur, & parci bi-
bunt,atque aqueū humidúmque victum deuitāt, vale-
tudinem recipiunt. Cæterùm quia ad renes vſque ora-
tione peruenimus,age victum vitiorum quibus vaſa v-
rinaria infeſtantur,quantum res exigit,tradamus.

DE VITIIS QVIBVS VRINARIA VASA, PARtéſque naturales tentantur, CAP. VIII.

CRuor ergo,& pus,& humor quiſpiam lentus,ramē-
táque & calculi,varia ratione, prout variis quoque
A de cauſis renes veſicáve laborant,meiendo redduntur.
Quare quum cruorem à renibus aut veſica, ex iis notis
quæ id diſcernere docēt,ire ſuſpicabimur: ſi quidem id
ob multitudinem, & rarefactionem, ac imbecillitatem
renum euenire coniectabimus, venas nephriticas, quæ
per cubitum feruntur, ſecabimus, ac ſecundò ſangui-
ni dememus, quo ſatis vacuemus, copiámque minu-
amus,ac ſanguinis fluxum inde retrahamus. Loco de-
inde laborāti ea medicamenta quæ robur addunt,qui-
bus nihil quod apertè iam calefaciat admiſtum ſit,im-
B ponemus. Dabimus tamen ea quoque quæ ſuo lentore
meatus infarciunt & adſtringunt, commiſcentes quæ-
piam quæ mediocriter vrinam mouēt,vt videlicet hæc
emplaſticis illis ac adſtringentibus viā ſternāt: ſiquidē
vrinā mouentia ſola hoc caſu, quòd magna ex parte ſti
mulent,non ſunt accōmodata. Quòd ſi vena aliqua fue
rit diſrupta, deterius quidem eſt malum, attamen ean-
dem exigit curandi rationem.Hîc ea quæ ſanguinē ſiſtē
tia nūcupātur,ſunt permiſcēda,& paulatim ſāguini de-
trahendum,nēpe vt eā ob rem venā ſecemus, quò ſan-
C guinis curſus reuellatur.Vita in otio & quiete eſt tradū
cenda,vt ab omni motu valētiori, omníque re acri ceu
mordente ac irritante,abſtineatur.Balnea ſint pauca &
rara,vt ea quæ indurata ſunt,ſi ita vſus poſtulat, tantū-
modo humectentur. Quæ rarefaciunt, & ora venarum
aperiunt, ſunt inutilia, miniméque ſanguinis profluuio
idonea.Quòd ſi pus promanauerit,non iam amplius vé
nam tundimus, atque ab omni re mordente abſtine-
mus,iiſque vtimur quæ mitigandi vim obtinent,ac mo
dicè detergent, nec cum morſu exſiccant: cuiuſmodi
D ſunt quæ gummi & tragacanthā,cucumerū item ſemē,
amylum,ac cætera id genus accipiunt.Vbi iā pus fuerit
expurgatum,ea quæ magis exſiccāt,&citra morſum re-
ſtringunt,quò vulnus cicatricem induat,aduocamus.Si
arenulæ ſolæ vrgent,quæ in matula ſubſident, humoris
eas gignentis ſpeciem ex colore agnoſcemus, eumque
exuberantem victu cōuenienti,& ſi res flagitat,purga-
tione emendabimus ac compeſcemus.Verùm ſatius eſt
ſanguinem mittere,quò vaſa pondere exonerentur.V-
ſui erunt quæ modicè tenuant,meatus infarctu liberāt,
E & vrinam proliciunt:qua de re aſparagi,ciceris iuſculū,
& caricæ conferre putātur. Exercitatio ac balneum ſint
admodum exigua:vino vtendum aquoſo,albo,& tenui.
Vitanda omnia quæ manifeſtò calefaciunt, vt & vehe-
mentior exercitatio: inde nāque quòd humores nimiū
aſſantur,eiuſmodi ramenta cōflantur:quæ temporis ſpa
tio coeuntia, ac admiſto lento quopiam humore com-
pacta, in tofos ac calculos abeunt, & aut renes vrgent,
aut in veſicam delabuntur.His ea quæ vrinam mouendi
incidendique vi pollent,magis conueniunt,quorum co
F pioſa materia in libro de ſimplicibus medicamentis
proponitur, indéque quæ vſui ſunt corradere licet: ſed
& nos ſeorſum de iis agemus.Reliquus vniuerſus victus
ſit boni ſucci,& attenuans. Balneis vtendum eſt, qui-
bus meatus fiant ad fluxum habiliores.Quòd ſi lapides
angulares fuerint, vt loca vulnerent, & ſanguis pro-
fluat,aut pus emanet, victus ac medicamenta miſta eſſe
debent. Eſt autem hoc admodum malum, quòd alte-
rum reliquo contraria poſtulet:attamen enitēdum eſt,
vt aliquid opis adferamus, & vtriuſque curam habea-
G mus, ita tamen vt eius quod magis vrget potiores ſint
partes. Cæterùm non eſt ignorandum, nonnunquam
in interna penis parte exiguum tuberculum oboriri,
quod dum diſrumpitur, ſanguinem aut exiguum pu-
ris effundit: quare quidam arbitrantur ex profundo ea
prodire,citráque rationem metuere cœperunt: verùm
res ex penis dolore deprehenditur.Venæ autem ſectio-
ne ſola, victúque frigidiuſculo ægrum à moleſtia vin-
dicauimus. Quòd ſi vitium moram traxerit, & vulnus
altius peruenerit,enemata morſus expertia,qualibus in
H lippitudine vtimur,infundimus.Balneo ac omni mor-
denti,euidentérque calefaciente,tum cibo, tum potio-
ne abſtinemus: ita nanque promptius æger valetudi-
nem recipit. Porro de vrinæ ſtillicidio tantùm in præ-
ſentia dixerim, quòd quū acris quiſpiam mordénſque
humor illabens,muſculum collum veſicæ conſtringen-

tem ad excretionem lacessit, considerandum est num is corpus totum inficit, an eò tantùm loco defigitur: nam si in toto redũdat, idoneis medicamentis est vacuãdus: sin min⁹, solo victu, refrigerãtibúsq; medicamẽtis mordentia sunt contemperanda. Cæterùm si lenti crassique humores immersi fuerint, & qui haud facilè extricantur, fucus quidam fit ægris, perinde quasi calculus infestet, tùm quòd dolor sit vehemens, tum quòd lotiũ vtplurimùm guttatim reddatur. Quare victum attenuãtẽ postulant, & reliqua medicamenta quæ tenuare, meatúsque infarctu liberare queunt, vbi antea humorem, si exuberare videbitur, medicamento quod pituitam ducit, purgauerimus. Balneis liberaliter vtendum; quæ tensa relaxent, humorémque tenuent, & digerant. Atque de his hactenus. Nam siquid in hac commentatione desideratur, potes ex iis quæ docuimus, arrepta occasione, conficere, & medicamenta necessaria concinnare. Verùm quia vasa vrinaria eadem sunt generantia, ratióque curandi, prout per ea lotium profluit, vitia sunt explicata: nunc iis prout sunt genitalia, quod opus est annectere oportet. Ac primùm ea quæ maribus sunt peculiaria, deinde quæ fœminis propria sunt tradentur. Proinde quale vitium sit priapismus, & qua ratione dignoscatur, quámque ob causam oboriatur, dictum fuit antea: nũc quo pacto ei medendum sit, est quoque docendum. Si igitur rationi curandi id muneris incumbit, vt affectuum causæ è medio tollantur, quũ spiritus calidus sit qui penem arrigat, hanc continentem causam, iis quæ flatum discutiunt, exsiccant, ac refrigerant, coercere decet: idque tum per ea quæ eduntur, tum quæ bibuntur medicamenta est procurandum. Cibus itẽ qui singulis diebus offertur, eò spectet. Sunt qui tenues dodrantales, paulóve maiores laminas plumbeas parãt, ac renibus admouẽt, ægróque ita opem adferunt. Vitetur vel ad aspectum vsque fœminarum cõmercium, ac narrationes amatoriæ, & quicquid ansam pruriendi & inflãmãdi præbet. Potus sit aqua, cibus lactucæ, coriãdrũ, & ruta. Lectus ægro ex vitice sternatur in quo decumbat. Vigilet, nec balneum ingrediatur, sed exercitatio sit vehementior, & nisi aliud obstat, in frigidam se demittat, ac desideat. Quibus penis resoluitur, ii contrariam postulant curationem, potissimũ si id ob ictum antecedentem non aduenit, nanque id curatu difficile est, præcipuè siquod seminarium vas, aut neruus extendẽs fuerit præcisus, alioqui prõptè curatur. Atque in vniuersum victus ad caliditatem humiditatémque vergat: priuatim verò quæ flatuosa sunt cõferunt: cuiusmodi sunt cicer, & nux iuglans, & quæcunque in libris de simplicibus medicamentis, venerem concitantia, (ἀφροδισιαστικὰ Græci) dicunt, nuncupantur. Verùm ignorari haud decet, sanguinem interdũ aut pituitã vasa seminaria obstipare, atque idcirco geniture ac spiritui trãsitũ haud facilem esse, quemadmodum perquàm obesis pinguedo meatum obstruere solet. Verùm illa venæ sectione, purgatione, & acrioribus clysmatis sedantur: hæc verò, victu tenuante, inter quem matutina ieiunis obambulatio, salsamenta, acres acidique tum cibi tùm potiones reponũtur: vigilia itẽ cibúsque parcior, & magna ex parte is qui parum nutriat: hæc enim atque eiusmodi alia gracilitatem satis conciliant. Condimentum ciborum optimum est sinapi, cui acetum salque sit adiectum, & alia quæ iuxta hanc formulam cõficies, modò in omnibus ægri temperamentũ tibi ob oculos ponas: nã siquibus viscus est natura calidum, id totum victum subuertit. Verùm tibi alia ad eam rem non deerit materia, ex qua iuxta methodũ medicamẽta commisceas, quæ nihil obsistentibus temperie visceribus, quod ad vniuersam spectat victus rationem, noceant. Seminis profluuium, (quod γονόρροιαν dicũt), & ipsum poscit vt renibus imponãtur emplastra, quæ robur addãt, & minimè calefaciant. Conuenit adhæc reliqua victus ratio quæ ad siccitatem declinet, sed non sit calidior, verùm frigida. Insuper nutriendus æger est, virésque modicè reficiendæ: nanque ob continuam excretionem languet corpus & imbecillũ est. Quies apta est, & balnea quæ humectẽt tã tùm alioqui nõ sũt idonea. Animalia agrestia, quæ re-

A frigerantibus exsiccantibúsque condiantur, sunt accõmodata, & vinum pauculum tenuéque. Cæterùm adiposum aqueúmque ramicem, partim copioso mollientium digerentiúmque emplastrorum vsu discutimus: partim scroto, ac si res exigit, tunica erythroide secta, humorem euacuamus, ac deinde curatione quæ vulneribus cõpetit, ægro medemur. Ramicem verò quo intestina omentúmve prouoluitur, quidam solis epithematis foris impositis curare nituntur, ac interdum, quum malum leuius est, succedit: verùm complures manuum o- B peram accersunt. Verumenimuero quòd graue malum sit & plerisque subinde periculum creet, nõ secus quàm quibus calculus exciditur, quamplurimi pro ambigua ancipitique valetudine, deformiorem, sed securam vitam degere malunt. Quare nos quoque in hac rei incertitudine, volenti & secare & secari concedemus, ac ad reliqua progrediemur. Fœminæ peculiaribus vteri vitiis mares exuperant: atque ei intemperies, obstructio, inflammatio, abscessus quispiam, fluxus item muliebris, & vteri præfocatio, ac mola incidens, vari- C as curationes exigit. Quorum causas ac agnitiones aliunde colliges, hic verò curandi ratio proponetur. Ea autem erit vt contrariis pugnetur, tum victu in vniuerso corpore, si eadem erit totius & vteri intemperies, tum in parte affecta. Nanque pessis & fomentis tam aridis quàm humidis, alia atque alia commiscentes medicamenta, intemperiebus opitulamur. Nam calidis mediocriter refrigerantia applicamus, & frigidis calida, quemadmodum siccis humida, & humidis sicca admolimur. Non est tamen ignorandum, quòd vterus D quum neruea sit pars, acrisque sensus, ac semper calori assueta, simpliciter frigida, præcipuè si tactu talia fuerint, non tolerat, sed promptè conuellitur ac dolet: qua de re, siquando calido corripitur affectu, haudquaquam impensè frigida, sed egelida omnia sunt admouenda, siue ea infundantur, siue fotu, aut incessu aptè adhiberi possint. Verùm quia immodica vacuatio, & obstructio, vitiorum vteri causa continens magis esse solet, obstructionem quam præclusio siccitásque genuit, humectantibus, pinguedinem obducentibus, ac vasa reseran- E tibus curabimus. Cuiusmodi sunt, quæ ex oleis sale expertibus & adipibus commistis, quibus herbæ quædam modicè acres additæ sint, conficiuntur: vt pinguetudinibus atque emollientibus iam humectata vasa pateant. Quòd si inflammatio aut scirrhus naturalem excretionem fuerint remorata, iis quoque per medicamenta est occurrendum. Atque inflammationi quidem medeberis, si emollientibus ac concoquentibus, quibus aliquid frigidorum inflammatione etiamnum turgente admiscueris, pugnabis. Quòd si ea remittit & discu- F titur, iisdem est insistendum: sin ad abscessum properat, augenda sunt concoquentia & emollientia, atque à frigidis abstinendum. Vbi iam abscessus disruptus est, & pus promanat, mollientibus concoquentibúsque ea quæ mediocriter detergent admiscere conuenit, ac clysmatis pessisque eiusmodi sordentem vterum repurgare. Demum abscessu purgato, quum pus ire desiit, locus affectus per siccantia sine morsu, ac modicè adstringentia, cicatrice obducendus est. Porro horum materias ex libro de simplicium medicamentorum facultate: at quã G ratione vniri sibique mutuò commisceri debent, ex libello de medicamentorum compositione petes. Verùm si inflammatio in scirrhum abit, quæ in duritiem occaluerunt, iis quæ magis concoquunt & emolliunt relaxare nitendum est, nimirum si emollientibus adipibus & oleis, liquores quoque concreti valentiores admiscebuntur: qualis est galbanum, bdellium, & eiusmodi. Cæterùm molam vtero innatantem, vbi validioribus reserãtibus matricis os patefecerimus, attrahentibus depellere conabimur, vt eã mulier quasi pariens deponat, di- H scatque præpropere parere, ac impostura qua detinetur agnoscere. Scire tamen licet, omnibus attrahendi, orãque vasorũ reserãdi vi præditis, mordacem erodẽtémque vtplurimum facultatem inesse: quare siquis temere iis fuerit abusus, vicinum locum exedere ac erodere, atque priusquam qui præsens est curari desierit

alium affectūm oboriri. Quocirca validioribus iis non modò emollientia ac leniētia ſunt permiſcenda, verùm peſſos quoque molli linteo obductos nonnullis quæ mitigent atque humectent extrinſecus inungimus: ſed foris linum propendeat, ne ſi peſſus vacua ſubierit, nos imperitiæ cōuincat, & ægrè moleſtiam adferat. Atque hac ratione menſtrua ſuppreſſa reuocabis, inflammationes lenies, & ea quæ offendunt, euacuabis. Contrariis verò immodicos eorum fluxus ſiſtes, ac coercebis: hîc enim curſus tum albus tum ruber oboritur: idque aut ob turgentium humorum, primùm eò prorumpentium copiam, aut ob mordacem quempiam humorem eò illapſum ac ſtimulantem. Porro vbi natura ſemel aſſueuit, ad ea loca quæ redundantia moleſtantiáque excernere ſolent, tranſmittere: illuc veluti à materiæ exuperantis impetu coacta, & quæ non decet, & quando non conuenit detrudit: quo fit vt ex alba, pallida, turgiduláq; fiat ægrotans, & inualeſcente malo, in animi deliquiū incidat, ac repētina morte nonnūquam intereat. Quare ægram nactus ab initio, dum nōdum affectus præualuit, & vires etiamnum renituntur, ſi ſanguis abundare videtur, ſenſim è cubito eum detrahes, vt fluxus reuellatur: deinde aluus per ea quæ ſubiiciuntur, vacuanda eſt; acſi vires ſuſtinent, validioribus quoque catharticis nimius ac ſtimulans humor purgandus, quo tum cauſa morboſa extrudatur, tum humor ad proxima deflectat ac deriuetur. Adhæc ad ea quæ ſupprimendi vim habēt accedēdum, & potiones ac epithemata, clyſteres item, & peſſos, inſeſſúſque quæ eandem facultatem obtineāt, paranda. Copioſa autē horum materia in libris de ſimplicibus miſtíſque medicamentis recenſetur, vnde quæ vſui eſſe poſſunt deligere licet. Eſt tamen cucurbitula ſub mamillis defixa, quòd fluxiones retrahit, præſtantiſſimum auxilium, eóque ſolo nonnullas ſubinde curaui. Circuncidatur in cibo & potione quicquid ſua natura mordax eſt & ſtimulat, omníſque motus vehementior, ac balneorum vſus: hæc enim atque eiuſmodi alia, ſolitas excretiones reuocare ſolent. Cæterùm in primis eſt vitalis facultatis habenda cura, eáque vt par eſt, reficienda: nam ſi hæc non fauet, fruſtra morbis manum admolimur. Atque hac ratione ac via muliebris fluxus eſt tractandus. Porro procidētia vteri, recurſus, & in latus conuerſio, alia ſunt à prædictis vitia. Atque quū vulua procidit, ea ſurſum retorquenda eſt, & ligamentis datis aptè vincienda, ac pars vt roboretur adſtringentibus fouenda. Quinetiam renibus adſtringentia, ac roborantia imponens, ægram complicatis pedibus ſupinā ita collocabis, vt pedes reliquo corpore ſint ſublimiores, atque ita plures dies, quouſque ad ſe vulua redeat, dimittes. Quum verò ad iecur aut lienem, ad ſeptum item tranſuerſū, & ad cor rectà recurrit, vteri facit præfocationem, tāto deteriora inferens ſymptomata, quāto ad partes præſtantiores eā regredi contingit. Et quoniam ſterilibus ac viduis id vitium potiſſimum oboritur, prima ac ſuauiſſima iis curatio erit, ſi cum viro cōgrediātur: ſed ſi hoc facere, hortāte ita pudicitia ac cōtinentia, renuunt, ſubſequēti victus ratione, vt par eſt, vtantur. Atque omnis in ſumma earum victus ad calidum inclinet: quare balneum & moderata obambulatio conferre cenſetur. Priuatim verò odorati calidíque peſſi ſubiiciuntur, & eiuſmodi inſeſſibus vtatur, naribus verò fœtida ſubdantur. Quòd ſi moderatè purgabis, opitulaberis: verùm ſemper id animo proſpicias, ne menſtrua ſubſiſtant: ita namque vteri ſuffocationem, vitium graue, & quod aliquando periculum adfert, propulſabis. Quòd ſi vulua ad ilia aut ad podicem conuertitur, aut in veſicam prolabitur, obſtetrix digito eam dirigat, & odoratis peſſis retrahat: ſolet enim hoc membrū odoratis vbi imponuntur cedere ac inſequi: fœtida verò & graueolētia fugere ac auerſari. Quare etiam quū procidit, ſuffitu cuiuſpiam quod grauiter olet, eam in ſuam ſedem reuerti cogimus. Studendum ergo eſt, vt cum viro concumbant & pariant: ita ſi quidem ſymptomata citius leuantur: quòd ſi non perſuadentur, ea qua dictum eſt curatione vtendum, quòd hæc poſt viri coitum proximo loco ſuccurrere poſſint. Atque his ita finis imponatur: quæ etſi ſunt mediocria, attamen iis qui recto iudicio pollēt, ſatis ad curādi methodū cōferent. Ac tractationē de internis affectibꝰ, quæq; iis cōpetit, medēdi rationē iā explicatā habes: nunc inſtat vt de exterioribus agamus. Quare quēadmodū, quomodo ii diſcerni queunt, à capite exorſi, per reliqua omnia membra ſermone percurrimus, ita & nunc faciemus.

DE EXTERNIS CAPITIS VITIIS, CAP. IX.

PRoinde quū pili defluūt, ſiquidē ab raritate id prouenit, moderatè adſtringētibꝰ ſimul & modicè calefaciētibꝰ meatus ſunt roborādi: cuiuſmodi eſt quod vino, & ladano, & iunci odorati flore, & calamo aromatico, atque id genus aliis cōſtat. Sin ob erodentē humorē delabuntur, ſi totū corpus eo abundare videbitur, euacuādus eſt, ac victu cōtēperādus: ſin autē ſolū caput obſidet, iis quæ in nares induntur, gargarizationibúſq; eſt euocādꝰ. Deinde caput abradatur, nitrúmq; inducatur, poſtea adipibus tenuiū partiū, atq; id genus medicamētis illinatur, ita nāque prūptè ac ſecurè pili repullabunt. Quòd ſi cauſa fuerit ſiccitas, calidis dulcibus aquis mediocriter fouemus, capútque pinguedine ac adipe ſalis experte, oleóque aliquo quod ſit tenuiū partium oblinimus, ſatíſque iuuare ſolemus: ſi ea intenditur, meatus cōſtringuntur, & cōniuent præcluduntúrque, nec amplius pilos enaſci ſinunt. Quare promptius ophiaſin, & alopeciā, ac caluitiū curaueris: nā illud malū ſiccitas vtplurimū procreat, hoc verò humores qui corrupti capitis cutē vrgēt, cōmittunt. Verùm quia iā antea tradidimus, quo pacto iis quibus ob humorē vitiatum capitis pili defluunt, victus ſit præſcribendus, inde quæ ad alopeciæ, ophiaſíſque ab humoribus excrementitiis genitæ curationē pertinent, oportet aſſumere. Si eæ valētiora medicamēta poſtulabūt, liber de medicamētis iſthæc quæ neceſſaria ſunt ſuppeditabit. Inde & quæ ad puſtulas illas, (quas ἐξανθήματα vocari diximus) valent, ſunt petenda. Quibus faui, ac manātia capitis vlcera, & ſycomata, & porrigo annectātur, atque eorū ſpecies dignotionéſque iam antea edoctus, paulo pòſt etiam medicamenta diſces: nam nunc vt ea quæ de aurium vitiis dictu neceſſaria ſunt doceamus tempus eſt.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, CAP. X.

VBi ergo quæ intemperies exuperet cognoueris, cōtrariis eſt obſtandum. Et ſi quidem calor infeſtat, vena, niſi aliud impedit, humeraria eſt ſecāda, deinde roſaceū guttatim immittēdū. Præcidatur dehinc omne acre eduliū, & vinum ſit aqueum: ſin frigus torquet, cōtrariis eſt certandum. Aeris frigidi commerciū vitari, totúſque victus ad caliditatem propendere debet: adhæc anethinum, & rutaceum, aut ex calidioribus aliud, ſi res ita exigit, auribus inſtillari. Si humores acres ac bilioſi affligunt, tūc oxyrhodinum, cui terræ inteſtina incocta fuerint, opitulari creditur: ac humor ſi in toto corpore redundare videtur, purgādus eſt. Vinum vitari & balneum, omnéque calidum edulium oportet. Quòd ſi frigidi humores offendunt, oleum rhaphaninum ac amygdalinum amarum, præcipuè ſi vetuſtum eſt, inſtillatum prodeſt: his nitrum non inutiliter commiſcetur. Balneum & reliquus victus ſit calidus. Atque hæc omnia præſcribuntur, niſi qua alia maioris momēti cauſa prohibuerit. Nā ſi quæ ſunt quæ aduerſantur, ſemper quænā ſint quæ magis vrgeant, inſpicere oportet, illíſque maiorē curationis portionē tribuere. Si inflammatio quæpiā aut abſceſſus infeſtat, his victus imperandus erit qui febrientibus accommodatur, nempe tenuis, & qui nihil fere nutriat: nam quòd ſenſoriū hoc cerebro ſit propinquum, faciliſque ſenſus, vel parui lapſus, magni eſſe vidētur. Proinde dabitur ptiſſanæ cremor, & aqua, ægérque in quiete cōtinebitur. Atque inflammationi pinguedines recentes, morſúſque expertes admouebuntur. Iam ſi inflammatio ad abſceſſum progreditur, púſque apparet: quod purulentū eſt, emollientibus ac modicè attrahentibus, detergentibúſque repurgabimus. Verùm quia nonnulli ſui negligentiores, temporis ſpatio pus vetuſtum educunt, quòd haud prōptè ſiccetur, locúſq; magna ex parte grauiter olet, exſiccantia tum medicamēta ſunt exhibenda: cuiuſmo-

di est quod recremento ferri,& aceto paratur : nanque hoc vlcera sordida validè siccare, potissimum ea quæ in auribus consistunt,solet. Scire nanque licet,partium alias esse fícciores , quæ siccioribus quoque delectantur medicamentis,eáque maximè auxiliantur:quasdam contrà humidiores,iisque humidiora medicamenta cō petere. Verùm non solùm hoc in corporis partibus,sed in sexibus quoque vsu venit:nam quum fœminæ,& pueri,atque spadones humidiores sint,iisdem partibus minus exsiccantia medicamenta applicamus. Ætate verò vigētibus maribus,iisque maximè qui exercētur,magis siccantia, magisque valida conueniunt: & si rusticus quispiam curatur, aut qui fodiendo victum quæritat, validioribus etiamnum opus est:debent nanque medicamenta proportionem quampiam ac similitudinem cum eorum quibus offeruntur temperamentis seruare. Porro sonitus & surditas,quæ variis de causis proueniunt, variam quoque diligentiam ac curam requirunt. Ac surditas quæ ab ortu & ob primam conformationē conflatur, omnino curabilis non est, siue id proueniat, quòd sentiētes nerui obcæcati clausique sunt,vt à cerebro per eos spiritus deferri nequeat: siue quòd cerebrū ea parte,aut ab intemperie,aut humorum confluxu laboret. Hæc & prouectiore ætate nonnunquam contingunt,quæ ab artis opera interdum opem admittunt. Itaque hìc antea, si vsus exigit, totum corpus purgabis, deinde capiti per gargarismos, aut ea quæ naribus attrahuntur,aut cucurbitulas,prout opportunum esse iudicaueris,prospicies: posthæc aurium meatibus accommodata, nempe tenuantia ac lædentes humores incidētia meatúsque reserātia instillabis,ac demum quicquid noxiæ causæ aduersabitur: ita nanque sublato eo quod lædebat, auris pristinam suam peculiarémque functionem recepisse videbitur. Porro quū sonitus in auribus excitantur,tum ob consensum aliarum partium quæ primùm tententur, tum ob primarium affectum,expēdendum statim est qua ex causa coagmentantur. Atque si stomachus mali auctor erit,ei potius iuxtà iam antè explicatas rationes,opitulari decet:nanque perempta causa,vnà quoque aurium sonitus tollitur. Quare, siquem acriorē humorem ori ventriculi impactum esse coniecerimus,acriores quoque qui inde exhalāt spiritus esse afferemus,qui dum ad aures feruntur, resonent. Itaque partim contemperantes,partim humorē purgādo educentes,ægrum sanitati restituemus,eiúsque valetudinē confirmabimus. Quòd siquis crudus humor per os vētriculi oberrans, crassiores perstrepentésque flatus expirat:hìc calidioribus tum eduliis,tum antidotis contemperatus concoctúsque,ac deinde accommodatis catapotiis expurgatus : haudquaquā amplius auribus spiritus qui meatibus obstrepent,subministrabit.His expediunt balnea, & victus qui probiorē commoderatiorémque succum generat.Siquis fortè in meatu auditorio acrior aut frigidior sit collectus humor, qui dissolutus eiusmodi spiritus emittat, reliquúmque totum corpus plenitudine abundet,primùm totum purgandum,deinde conuenientibus medicamentis etiam loco succurrendum. Quòd si aliter visum fuerit,solis laborantibus partibus medicamenta sunt exhibenda.Dicemus autē de omnibus priuatim suo loco,in præsentia enim solam curandi rationem persequimur.

DE AFFECTIBVS OCVLI. CAP. XI.

CÆterùm in oculorum vitiis, quæ multa sunt & varia, quæque acris sensus partes occupant, exquisitus victus accommodatus est. Itaque quum lippitudo, & inflammatio,calidiórque fluxio,& chemosis offēdit, aut ictus quispiam illatus est, primùm à venæ sectione ordiri cōuenit,nisi aliud obstiterit,ac bis térve sanguini secta cubiti vena,& maximè humeraria demēdū est:ita tamen vt in omni vacuatione,tū redundantis humoris copiā,tū morbi vehementiā,& ægri victū cōiectemur. A vino omnique edulio calido abstinendū:& si vsus ita exigit,purgationibus vtendum. Ad oculos verò dabimus collyria idonea, cuiusmodi est quod ex rosis album & cinereum cōficitur,& lacte muliebri aut oui albumine exceptū illinitur. Porro tumores laxos ab ictu, posca fouemus,illisque recentem caseum cataplasmatis more imponimus:adhæc vua passa acinis repurgata vnà cum posca opitulari censetur: valet hæc & ad inflationes. Psorophthalmiæ autē ita à scabie dictæ decoctum ciceris cōuenit, quo admista posca & rosis eā fouemus: opportuna sunt & quæ exsiccare,ac summa cute in palpebris hærentē succum coercere possunt.Cæterùm palpebræ inuersio,(quam ἐκτρόπιον appellant Græci),& caro excrescens gignit, aut manus opera, aut carnem detrahenti medicamine curatur, coërcetúrque. Ægilopi verò,priusquam in fistulā abiens vlcus ad os vsque pertingat,subuenire decet. Cōuenit ei vitio glauciū & crocus,si cū succo parietariæ imponatur,& assiduè permutentur: valet & halica in aceto incocta, probéque trita, non modò in principio,verumetiam quum suppurauit, disruptus ad os vsque peruadit:ea nanque si vteris,non ægilopas tantùm,sed anchilopas quoque iuuabis.Quin & ruta satiua,cum protostacto læuigata,& cocta,ac imposita, admodum præclarè ægilopas emendat : quippe principio mordēs ad os vsque penetrat, sed postea nequaquam,& quod mirari subit,ne cicatricem quidē deformē obducit. Idē præstant & cochleæ cum testis læuissimè tritæ,ac impositæ,cui interdū etiā aloes aliquid ac myrrhæ cōmiscetur, priusquā ægilops in suppurationē cōmigrauit,ac postquā apertus iam est,etiā probè exsiccat. Aspritudinē verò & ficationem,ac callum quæ eadem genere quū sint,solo tēpore ac viribus inter se distant,collyria, quod ex vino, & quod ex duobus lapidibus ac hæmatite lapide eluto constat,persanant:nā mirum in modū palpebrā abstergunt. Adhæc facit & harmatiū cū pauxillo cycnario,& quod ex croco cōcinnatur. Quod etiā pruriginosæ palpebrarū scabiei,quū nōdū vlcus cōtraxit, cōuenit, si euersæ palpebræ illinatur. Quòd si callus durus adhuc non obtemperat, euertētes palpebrā,cū pumice, aut sepiæ testa, vel foliis ficulneis abrademus. Porro grandinē ammoniaco,quod cū aceto simul & galbano læuigaueris,illine:opus enim habet emollientibus, & quæ cum partiū tenuitate discutiant. Quòd verò hordeolum nominatur, muscæ capite abiecto, ac reliquo eius corpore contrito curabimus. Sunt qui hordei diluto fouentes, opem ferunt, hordeo hordeum pellentes. Pediculatione autē infestāte, primùm pediculi detrahēdi sūt, deide aqua marina tepida eluere palpebras expedit,postea medicamentum cilio imponere, quòd aluminis scissilis partes duas, & vuæ taminiæ partem accipit. Vtraque enim exquisitè leuia sunt sua natura. In palpebrarum glabritie,(quam μαδάρωσιν & μίλφωσιν vocant Græci), ea quæ à condecorandis palpebris καλλιβλέφαρα nominātur, conueniunt. Sunt autē ea,stibium assum,plumbum vstum, palmularum nuclei vsti,cadmia, chalcitis,atque eiusmodi alia. Ptilosi succurrunt muscerdæ vstæ,cū melle leuigatæ ac illitæ. Superciliorum defluuium emēdatur, si oleo aut pinguedine anserina digitos inunctos plumbo affricueris ,atque ita illeueris. Leuē quoque nigredinē inducunt nuces auellanæ crematæ,vnà cū caprino aut vrsino adipe. In pilari malo,(quam τριχίασιν appellant),euulsis ferientibus pungētibúsque pilis, locū ranæ sanguine illine, aut albi chamæleōtis cinere, aut cimicū sanguine, aut vnà cum gummi succo fumariæ,ac tellinarum cinere,vel ricinī è cane cruore. Diffractos verò pilos agglutinant bitumē, mastiche,resina colophonia,gummi, & cochlearū gluten. Ad carunculæ circa maiorē oculi angulum nimias excrescentias, ἐγκανθίδας vocitant,valēt eadem quæ ad euersiones palpebrarum accommodantur:item quæ liquant,& exedunt,σηπτικὰ nominant Græci. Contraria ad ῥοιάδας adaptantur,cuiusmodi sunt quæ ex croco,glaucio,& aloe parantur. Cæterùm vlceribus quæ inflammatione oboriuntur,concoquentia & mitigantia vnà cum iis quæ vlceribus peculiaria sunt,medētur: sunt autem, collyrium Libanium,& quod cycnus vocatur, & pilarium, & aster, & quæ ex amylo & terra astere, & cerussa conformantur. Omnium porro maximè dolorem sopit quod Nilamon vocatur: verùm eius vsui longiori tempore haud est immorandum, quòd stupefaciendi vi præditum sit. Optimum est & quod ex decoctis

A patatur,nihil habens ſtupefactorii. Quòd ſi vlcus fuerit cum fluxione, aliquid ex iis collyris quæ fluxioni aduerſantur admiſcebimus, quale eſt quod ex hydra fit,& Chiacũ,& fuluus cygnus,& quæ repellendi abſque morſu facultatem obtinent. Verùm ſi vlcera fuerint ſordida,mulſa mediocriter aquoſa, & fœnigræci decocto vtemur,tum ſeparatim,tũ cum prædictis collyriis. Quòd ſi acriora ſunt vlcera, Seueriano, & quod ex ſucco fœnigræci conficitur:ſin minus ſunt acria,iis quæ ex myrrha & nardino parantur,vti conuenit. Vbi ſcitè fuerint **B** expurgata, cleon cicatricem inducere ſolet,eámque eiuſdem cum cute proxima coloris. In vueæ procidẽtia, ſiquidem exigua adhuc fuerit, vt muſcæ capitis formã præ ſe ferat,(μυοκέφαλον appellant Græci),ea competũt quæ reprimendi & conſtipandi vim habent, nẽpe Chium,& fuſcum,& nardinum,& Cheodotium, & quod ex cornu conficitur,& ſupra oculum citra offenſam,ſpongiam quam poſca aut vino adſtringenti, vel roſarũ decocto imbueris,vel ſplenium iniicies. Præſtantiſſimum eſt & ad vuæ procidentiam, & ad omnia vlcera, quod **C** Olympiacum vel Olympus nominatur, cum ſucco oleæ & ſanguinalis herbæ. Eadem valent & ad id vitiũ quod μῆλον vocant, & ad vuationem, priuſquam exalbeſcant:nam ſi albent aut callum contraxerunt,curari nequeunt.In ſugillatis autem, (ὑπωπίοις vocant Græci),curationis ſcopus eſt,vt aut pus per modicè digerentia diſcutiatur,qualis eſt mulſa,& ſuccus fœnigræci,& collyria quæ inde parantur,& Libanium,& quod thure conſtat: aut diſrumpantur,& validioribus repurgentur, cuiuſmodi ſunt quæ ex myrrha fiunt,& hygidium. Ad ſu**D**gillata citra exulcerationem, etiam hoc liquido collyrio, quod accipit atramenti ſutorii, croci, ſingulorum drachmas octo,myrrhæ drachmas quatuor,mellis librã, vti licet. Puſtula, quam φλύκταινας & φλυκτίδας appellãt, eandem quam ὑπώπιοι curationem admittit. Albugines tenues quidem, (quæ νεφέλια nuncupãtur), quaſi nubeculas dixeris, anemonæ ſuccus detergit: idem minoris cẽtaurii ſuccus cum melle præſtat. Vetuſtiores verò cedri pix tenuat, & æs ſolùm aqua collyrii in morem læuigatum: omniáque ea collyria quæ abſtergendi vi pol**E**lent,cuiuſmodi ſunt, quod ex cornu ceruino cõficitur, & rhinarium,& hecatombe,atque id genus alia.Craſſas verò,(quas λευκώματα appellitant),nitrum cũ oleo vetuſto diligẽter læuigatum,& illitum deterget, ac ſepiæ teſta vſta,& cum melle in læuorem redacta:adhæc ſalẽ Cappadocicum aqua diſſolue, ac eo collyria quæ ad albugines craſſas accommodantur tempera,atque inſtilla.De vnguibus,(quæ πτερύγια dicuntur),hoc tantùm aſſerere licet, quòd magni & inueterati manus ſola opera ſanantur: recentioribus verò ea quæ abſtergendi vi **F** prædita ſunt opem ferunt,quale eſt æs vſtum,& atramẽtum ſutorium cum felle ſuillo, ac fel caprinũ vnà cum melle. Carbunculi & cancri ſunt longè omnium curatu difficillimi:quare eiuſmodi tenui ac temperato cibo ſunt nutriendi, præſcindendúmque quicquid euidenter calefacit, & ſuccum malum generat.Infundẽda ſunt collyria tenella,quale eſt ſpodiacum,Seuerianum,& cõſimilia. Cura præterea habenda eſt vt totum corpus ſit commoderatum, & ſi vſus exigit,ſanguis mittendus,& aluus ducenda. Abſtinere oportet ab omni vehementi **G** motu,à balneo,& vẽti fumíve,aut alterius quod lædere poſſit,occurſum vitare. Pupillæ dilatationis(quæ μυδρίασις vocatur) curatio hoc modo eſt tentanda: primùm in cubito vena tundenda, aut cathartico purgandum, vel etiã vtrunque, ſi ita conſultũ videbitur, eſt faciendum. Quòd ſi hæc agere non licet, ſaltem in maioribus angulis venas ſecare oportet:deinde cucurbitulam occipiti adfigere, & faciẽ oculóſque aqua marina aſpergere ac fouere,& ſi ea defuerit,muria aut poſca. Medicamenta verò adhibenda ſunt quæ puſtulis accommodã**H**tur.Porro tabes & imminutio pupillæ, quæ vitia quum ſint mydriaſi contraria, contrariam quoque poſtulant curationẽ. Quare eiuſmodi morbo correptos exerceri decet,& diligenter caput,faciem & oculos fricare,& aqua faciem aſpergere, quinetiam capiti vnguentum aliquod calfaciens eſt illinendum, ac oculi acriori quopiam medicamẽto inungendi, quale eſt hoc quod ſubnectam,quod conſtat ammoniaci drachma, crocomagmatis drachmis quatuor,croci drachmis duabus, floris æris drachma: aqua ea læuigata ſubige & vtere. At verò noctu cæcutientes, (quos νυκτάλωπας dicunt), hoc pacto curabis:ſanguis ſecta in cubito & maioribus angulis oculi vena detrahendus eſt, & cathartico purgandũ: poſthæc ea quæ commanducata ſaliuam proliciunt,aut ſternutamentum cient,præbenda. Aut melle oculos illinire oportet,ac imperare vt conniueant,& oculi comprimantur,quò humores in loco contineantur: vel aluminis Ægyptii vſti partes duas, & ſalis foſſilis partem in læuorem redige cum melle,& inunge: vel iecur hircinum comede, & dum coquitur vaporem oculis excipe. Eodem quoque modo in ſuffuſione ſanguinem ex cubito mittere conuenit, purgare, & vacuationibus ex centaurii & cucumeris amari decocto aſſiduè aluum ſoluere. Oportet & cucurbitulas occipiti, cute antea ſcalpello conciſa, admouere, aquam bibere, & victu extenuante vti. Conferet & apophlegmatiſmus ſuper oculos:primùm mel & oleum cum fœniculi ſucco dandum: mox etiam hoc,quod accipit,ſagapeni drachmas duas, ſucci Cyrenaici, ellebori albi, ſingulorũ drachmas ſex, mellis heminas octo. Quin & fœniculi decocto fouere vtile eſt. Hebetudo porro & obſcuratio,quæ ab incerta cauſa oboriuntur, in vniuerſum eam curationem poſtulant quæ ſuffuſis congruit: verùm ſpeciatim quadrat ſanguinis ex maioribus angulis vacuatio,hirudinũ circa tempora affixio,& infernarum partium frixio. Temporis verò progreſſu, etiam ſternutationes mouendæ ſunt,& ante cibum vomitibus vtendum,ac inunctionibus:primùm quidẽ ex mellis & olei æquis partibus, deinde etiam eo quod ſubſcribitur,quódque conſtat croci obolis duobus,fellis hyænæ drachma, piperis granis octogintaquinque, ſucci fœniculi drachmis tredecim, ammoniaci drachma,mellis ſextaris quatuor. Antequã id inungatur,oculos ſpongia calida marina aqua imbuta prius fouebis. Oculi expreſſioni ſuccurrendum venæ ſectione in cubito,purgatione,& cucurbitula in occipite: adhibenda quoque ſunt quæ reprimere cogeréque queunt. Confuſiones ex ictu, ſanguine nuper interfecti turturis, aut colũbæ oculos opplentes curabimus. Poſthæc lanã vino & roſaceo intinctam imponere ac alligare oportet. Atque hac ratione oculorum affectibus medeberis. Subiiciemus autẽ poſtea & alia quæ oculis accommodantur medicamenta. Nunc ad vitia quæ nares infeſtant tranſeundum.

DE AFFECTIBVS NARIVM, CAP. XII.

QVum olfaciens facultas ſuo nõ fungitur munere, ſiquidem id ob intemperiem aliquam, quæ illam partẽ,vbi odorans ſenſus enaſcitur,obſidet, aut ob humorem quempiam eo loco collectum,prouenit,difficilis eſt curatio:attamen enitendum eſt,vt humectantes, exſiccantes,refrigerantes,& calfacientes, nempe contrariis intemperiem amolientes, vaporibus item & vnguentis,& errhinis ac conuenientibus catharticis noxã conceptam propulſemus. Sed ſi ob confluentes excremẽtitios humores ad eos meatus,qui à colãdo Græcis ἠθμοειδεῖς nuncupantur, facultas olfatrix aboletur,eos medicamentis quæ naribus imponũtur,& vnguẽtis, ac præterea iis quæ ſternutamẽta mouent, extenuare, edurcereque conuenit. Et ſternutatoria tenuium ſunt partiũ, ac calida, cuiuſmodi eſt caſtorium,elleborus albus, euphorbium, & ſimilia: hæc enim incidunt, extenuant,& ſenſorium irritant. Sed vbi ſtimulatum eſt, & nimium ſternuere incipimus, eius moleſtiam affuſo quod ſatis eſt vnguento,ſedamus: tale eſt roſaceum & nardinum, & eiuſcemodi quæ ſuo lentore adhærent,& partem cõfirmant. Atque hoc pacto facultatem odorantem obſtructione vindicabis. Polypum verò medicamentis excreſcentia detrahentibus propellemus: quemadmodum ozænam iis quæ ſternutationes proliciendo,& gargarizatu caput purgant, niſi totũ corpus catharticũ deſideret. Sanguinẽ quoque detrahemus,aut ſecta vena in cubito,aut ex ipſa etiam,ſi licet,nare. Medicamẽtis vtemur odoratis,& purgantibus ſordem,ac demũ adſtrin-

gentibus,vt locus cicatrice coeat. Si sanguis immodicè è nare profluit, circa initia eius impetus, cubiti secta vena,reuellendus est: deinde iis vtimur, quæ ad sanguinis fluxus accommodantur, & cucurbitulas visceribus, quæ eregione rectâ fluenti nari respondēt,applicamus. Atque hæc hactenus:nam medicamēta pòst trademus.

DE AFFECTIBVS FACIEI, CAP. XIII.

FAciei nigredinem emendamus per ea quæ modicè detergent,qualis est ptissana, aphronitrum, amygdalæ amaræ,& id genus reliqua : & quāuis isthæc non admodum medicos deceat, attamen ea quoque loco opportuno explicabimus, ne efflorescens nigredo formæ studiosas offendat. Quæ verò ἔφηλις dicitur, item lentigo,eidem subiiciuntur curationi quam recipit nigredo:hæc tamen magis extergentibus, ac discutientibus opus habent,cuiusmodi est assum aphronitrum,& farina erui.Porro sugillata & liuores,magis discutientibus curantur:quemadmodum & vari emollientibus,detergentibus & discutientibus,vnde & oxymel & amaræ amygdalæ conducunt.Cæterùm in libro de medicamentorum compositione,quæ vnicuique vitio opitulari existimantur,trādemus. nunc enim solam curandi rationem proposuimus: & iam de internis oris vitiis dicamus.

DE INTERIORIBVS ORIS VITIIS, CAP. XIIII.

Παρουλὶς vbi primùm emerserit, reprimentibus & discutientibus cohibita dissipatur: simulatque autem suppurauit,primùm modicè detergentibus,dehinc exsiccantibus absque morsu cicatricem contrahit. ἐπουλὶς verò quæ magna ex parte non suppuratur, reprimentibus coercetur.Dentes dealbare,cauereque ne gingiuæ cruorem fundant, & siquis fuerit humorum impetus,eum compescere,decorum quidem est, & medico dignum:verùm dolētibus & quassatis atque erosis mederi, siquid aliud, hoc quoque iuuat. Atque dolor aut ab intemperie, aut ab humore quopiam decumbente exsiccatur.Intemperies,ac fluxionem creātes humores, ex anni tempore,ætate, temperamento, victu,& doloris specie deprehendimus,& curationem, clysmatis, & pulueribus refrigerantibus, aut calefacientibus, aut alio pacto,prout affectui congruit,alterātibus molimur. Venæ quoque sectione, & gargarizatu noxium humorem euacuamus:quinetiam eundem medicamentis naribus inditis reuellimus.Iā quassatos dētes adstringentibus & stabilientibus confirmamus.Erosos educto exedente humore qui plerunque calidus est,curamus. Euacuamus autem vel totum corpus, aut caput tantùm, idq; vel errhinis,vel gargarizationibus. Cæterùm haud decet ignorari,quòd quum ossa & nerui qui in ea inseruntur, sua natura sint frigida, etiam si calida infestet intēperies,haudquaquā tamen frigidorum nimius esse debet,ne intēperies in contrariā cōmigret.Quod in aliis etiā omnibus partibus est obseruandū, quod facilè à medicamentis natiuæ intemperiei similibus,si incautius exhibentur,offendantur. Inter vitia quibus os tentatur,ranula quoque censetur, & sub lingua enascitur. Hîc in teneris puellis, reprimentibus superuacaneam carnem coercemus primùm,eámque detrahimus,deinde cicatricem inducimus, aut solis illis prioribus perfricamus:tale est misy, & ærugo rasilis. Verùm in perfecta ætate venam antea sub lingua secamus, quò sanguinis qui satis est effluens, vitium medicamento obediens efficiamus. Ad serpentia vlcuscula (quas ἄφθας vocant) & pustulas(ἐξανθήματα dictas) quæ varia in palato oboriuntur,in pueris ea quæ ex melle,& rosis succóque mali punici, iride item ac thure & similibus cōcinnantur, damus.In pubescentibus verò ac prouectiori ætate, antea venam tundimus in cubito humerariam, atque interdum sectis venis sub lingua, increscente malo, sanguinem mittimus:deinde stomaticis appellatis medicamentis vtimur, extergentes ac repurgantes ea quæ iam efflorere cœperunt, & reprimentes ea quæ fluxum minabātur: ea enim est stomaticorum ratio ac methodus.

Tonsillæ (quæ παρίσθμια nominantur & ἀντιάδες) qui sunt glandularum tumores & inflammationes,quæque gurgulionem infestant vitia, si quidem ex fluxione frigida nascuntur,melius curantur,ac solo moderatè calido victu emendantur:ita tamen si capiti per tegmina & medicamenta vt facilè perspiret,prospexeris: nam frigus, siquod aliud,fluxionem excitat.Quòd si aluum sua sponte non probè egerentem duxeris, & cibo potuique ademeris,atque adeo gargarizatu mediocri, qui modicè calfacere, ac affluentem humorem deriuare potest, vsus fueris, plurimum ægro opitulaberis. Quæ autem sint medicamenta ei rei accommodata, orationis progressu disces. Sin autem calidus est qui defluit humor, tum quoque ventrem abluere præstat, posthæc venam secare,& tenuem victum, potissimum si febricula quæpiam adfuerit,imperare. Dabimus & influētem humorem reprimentia,atque laborantes partes lenientia,gargarizanda:ita nanque humore partim represso, partim deriuato aut dissipato, æger melius sustinebit. Quòd si quis collectus fuerit abscessus, eum si sua sponte non soluitur,incidere conabimur, in hoc vnum accuratè animum aduertentes ne scalpellum supra modum adigatur,aut vena maxima secetur.Aperto abscessu omnis molestia leuatur: nam interdum abscessus per se quoq; leuiter ægrum offendens,maximam præbet periculi occasionem,vtpote qui cibi potionísque,ac nonnunquam spiritus ingressum præcludat,& aut fame,aut siti,vel laquei instar hominem interimit. Angina, (quam κυνάγχην & συνάγχην Græci nuncupant), & qui in faucibus gutturéque oboriuntur affectus, acutissimi simul & difficillimi habentur. Quare extremè tenui victu vtendum,ventérque eluendus est:deinde humerariæ venæ secandæ, ac si res ita postulat, iteratò sanguinē detrahere, & postea venas sub lingua tundere conuenit. Gargarizatu ex diamoron, aut iis quæ ex moris rubi, (βάτινα Græcis dicuntur,) cum cremore furfurum fiunt, vtēdum.Si malum inualescit, collique vertebræ ab inflammationis magnitudine quasi conuelluntur,cucurbitula vertebræ, quæ ex aduerso laboranti opponitur, est iniicienda, locúsque scalpello concidendus, vt satis sanguinis eat:ita nanque retracto qui influebat humore,æger melius se habet.Atque hæc conueniunt priusquam inflammationis magnitudo ad summum peruenerit. nam vbi tumor præter naturam, ceu operculum integit, & laquei instar spiritus, cibique itineri iniicitur, diem æger obit extremum. Quòd si inde migrans fluxio ad pulmonem tendit,Græcis περιπνευμονία, (& nobis pulmonia dicitur,) affectus,& ineuitabilis ita quoq; mors impendet: quòd iam antea vires langueāt,& tempore pulmonia egeat quo fluxionem coquat, eámque explodat, nec possint adeo defatigatæ vires subsequi. Quin etiamsi angina nō præcesserit,pulmonia primùm oborta, quòd deterrimus acutissimúsque fit affectus, haud facilè curatur. Verùm pulmonis inflammatio, cæteráque quæ tum pulmonem tum thoracem infestant vitia,& qua ratione iis succurratur, iam antea fuêre explicata. Sed quia à capite exorsi eius affectus recensuimus,age eos qui toti corpori incidunt exponamus. Ac primùm maximum & infestissimum malum proponamus,deinde ea quæ malitia proxima sunt explicemus.

DE AFFECTIBVS QVI VNIVERSVM CORpus torquent, CAP. XV.

PRoinde elephantia,qui quasi totius corporis cancer est, maximam & variam curam postulat: nam si ob vniuersi sanguinis corruptelam enata est, plurimo studio diligentiáque opus habet, vt is qui corruptus est, expurgetur,& qui reliquus est,alteretur: is demum qui gignitur,omni conatu melior parandus est.Si verò elephas,quòd flaua bilis in melancholicū humorem conuersa sit,committitur, maiorē eo adhuc sollicitudinem desiderat, quo is qui ab hac causa generatur est deterior. Quum itaque sanguis melancholicam, crassam ac terream induit naturam, principio semel atque iterum detrahi debet, dehinc ad purgationem per elleborum est accedendum. Ac primo loco venæ pedis tundendæ sunt,post eas recreatis viribus è cubito sanguis mittendus,dehinc venæ sub lingua,& narium, & frontis incidendæ. nanque ex omnibus partibus sanguinis quod

sufficit demendum est, quò singulæ exonerentur ac leuentur. Verùm roboris vitalis curā semper habere decet, ne viribus deficientibus in discrimine, tum æger tum medicus ambiguus hæreat. Quare cibis boni succi, & mediocriter nutrientibus vti, atque à suillis, bubulisque, & leporinis ac ceruinis abstinere oportet. Vitandi & pisces, & aues quæ in paludibus degunt, & cetacea, ac legumina, & (vt vno verbo complectar) omnia quæ prauum crassùmque succum generat. Exhibere autem expedit pullos gallinaceos, & phasianos, si licet, & columbinos pullos, & pisces saxatiles, ac asparagos, & quæ ex amylo, amygdalarúmque cremore concinnātur fercula, atque (vt vnico verbo absoluam) quæ leuia sunt, & boni succi. Venus interdicenda, quòd in coitu id quod pinguiusculum est euacuetur, & quod deterius est relinquatur, atque eam ob rem magis noceat. Balnea eousque laudantur vt inhærentes cuti sordes expurgent, & aliquid corrupti humoris digerant, ac ea quæ indurata sunt humectent: attamen ea quoque sint ex aqua potabili, quæ nullam manifestam qualitatem sapiat: nisi membra ob vlcerosam humiditatē admodū sordeant, vt idcirco salsuginem requirant, qua vlcera irrigata siccescant. Exercitatio intra obambulationem consistat. nam iis quibus discutere non licet, humores mouere, ac permiscere non expedit. Catharticis quæ conducere arbitraberis, vtendum: & siqua naturalis consuetáque excretio suppressa est, ea vt inde natura exoneretur ac confirmetur, est prouocanda. Quòd siquis acrior humor emarcescens & contabescēs melancholicum genuit, eodem in alimento victu vti conuenit, iísque potius quæ probiorem succum creant. Non ita sanguini demendum est, sed purgantibus medicamentis certandum, cuiusmodi est sacra Galeni, cui ea purgantium quantitas fuerit admixta, quæ præpollenti humori proportione aduersatur. Vinū omnibus exhibeatur aqueum & tenue. Parandæ quoque sunt potiones quæ humores contemperare censentur. harum materia in libris de simplicium medicamentorum facultate perscribitur. Vlcera verò sordida, iis quæ cicatricem obducunt & exsiccant aut detergent, curabis, prout ex vsu laborantis partis esse iudicabis, de quibus quando de vlceribus pertractabimus, postea agemus. Porro quia de elephantia satis multa verba fecimus, iis quidem qui ex paucis multa metiri queunt, deinceps de lepra, scabie, & impetigine, atq; id genus aliis, quod necessarium est tradamus. Proinde inter totius corporis vitia deterrimum est ceu diximus, elephas, & secundum locum lepra obtinet, deinde scabies, cui impetigo succedit. Omnia ex melancholico succo, & reliqua cacochymia enascuntur. Quare in omnibus eiusmodi cibis boni succi corpus nutrire expedit: deinde sanguinem quoque educere, nisi aliud obstat: posthæc exuberatem humorem, vbi antea eum extenuaris & concoxeris, ac exhibitis potionibus meatus obstructione liberaueris, medicamentis purgantibus expellere, ac demum ad præsidia quæ loco affecto accommodantur, accedere: ac inunctionibus exsiccantibus, & discutientibus summæ cuti inhærentes humores digerere ac euacuare. Balnea prosunt, ea maximè quæ sua sponte prorumpunt, & nitrum ac sulphur, & eiusmodi aliam qualitatem recipiunt, quæ abundè exsiccare & dissipare creduntur: sed & iis quæ nostra opera conduntur & calent, quibúsque assiduè vtimur, æger abluatur: post quæ si conueniens aliquod medicamentum inunxeris, magis auxiliaberis: quippe ii qui medicamentosa qualitate opus non habent, hinc nihil noxæ sentiunt: ii verò qui illa indigent, à medicamento opem inueniunt. Iam senibus si pruritus accidat, eadem curationis ratione medeberis, quos alioqui ægrè elui posse non ignoramus, quòd cutis eorum non admodum rara sit, sed senio rugosa, strigosaq; ac dura euaserit, nec validioribus medicamētis, quibus opus est, (leuiora enim non facilè prodesse possunt) vires sufficere valeant. Vitiligo alba (quæ λεύκη dicitur,) & è pituita lenta ac glutinosa in summa cute impacta oritur, iis quæ pituitam euellūt, curatur. Atque vbi corpus, vt decet, est purgatum, ad præsidia localia venien-A dum: verùm quia eiusmodi suā natura sunt actiora, aliquid eorum quæ mitigare possunt admisceri oportet, ne alia pro aliis curare cogamur. Ἀλφοί, qui minus suapte natura praui sunt, temporis progressu si non succurritur, æquè ac vitiligo alba, ægrè instaurantur. Quare hos ex colore humorem distinguentes, antea idoneo medicamento purgare conuenit: dehinc foris quoque inunctiones quas postulant dare. Cæterùm scire licet, non omnes, etiamsi eiusmodi vitia efflorescant, iam dicta medicamenta requirere. Verisimile nanque est B nonnullorum corpora eiusmodi humore non redūdare: sed qui mediocris antea genitus fuit, ad cutis superficiem proruere, atque ceu corpus eo scateat, fucum facere: atqui iis promptè externæ inunctiones opitulantur, ac nonnunquam à vi facultatis naturalis euicti cedunt. Quin & alii purgatoria medicamenta quibusdam de causis nō ferunt. Quo fit vt vbi nihil est impedimento, humórque turgere videtur, ea purgantia sint accersenda: at si aliquid obstat quod isthæc arceat, solo tenui victu acquiescemus: & exterius medicamenta, prout cutis tactui cedit, & tenella est, accommodata vnicuique C miscebimus. Quandoquidem pueri, & mulierculæ, & quicunque vmbratilem vitam transigit, moderatiora postulant, quòd valida cutem promptè exulcerent: verùm fossores, & qui exercitiis sunt assueti, vix vel à valentioribus opem sentiunt. Porro στίγματα, vbi prius nitro fuere perfricta, discutientibus & tenuium partium medicamentis eiiciuntur. Dicemus autem in sequentibus quæ cuique conueniant. Pituitæ eruptiones, (quæ ἐξανθήματα appellantur,) ac ex crasis difficilibús-D que dissipatu, & in cute impactis humoribus enascuntur, si quidem totum corpus iis scatere existimaueris, id antea erit expurgādum, deinde per cutem humores dissipādi. Si verò noxius humor in sola cute infixus hærere videbitur, is per fomenta & calefactoria erit discutiendus, præcipuè quum exanthemata erunt crassa. Siquidem eiusmodi à frigidis, satisque crassis humoribus gignuntur. Quemadmodum quæ angusta sunt, & sublimia propendent, feruentem humorem arguunt. Cæterùm ἐπινυκτίδες, & pustulæ bullis similes, & ambusta, E (quæ κατακαύματα vocant,) ac φλυζάκια, (quod est feruentes pustulæ,) similes fere inter se sunt affectus, quos externæ internǽve causæ procreant, quare consimilem quoque victus rationem exigunt: quorū sigillatim medicamenta postea trademus. Verùm eo totus victus sit frigidior oportet, quo ipsi calidius irritātes vniuersum efficiunt corpus: cæteroqui haud parui est negotii victum euariare. Formica, & quam pensilem vocāt verrucam, quæ duriores sunt, magísque terrestres, quippe quas humor terreus & lētus generat, validiora quoque F requirunt medicamina: quare nōnulli elateriū cum sale illis applicant, alii grossos cum aceto, quidam eiuscemodi alia, veluti pòst docebimus.

DE TVMORIBVS PRAETER NATVRAM, CAP. XVI.

INflammatio (quod omnibus corporis partibus est cōmune vitium) semper expurgantia desiderat. Ea ab efferuescentis sanguinis copia, quæ ea parte magis exuberat, vbi inflāmatio oboritur, prouenit. Queādmodū & ignis sacer propter bilem quæ in partem quampiam G magis decumbit, committitur. Vtrunque malū, victum exigit frigidum & tenuem, maximè si fuerint alicuius momenti, & aut in præcipuis, vel propè præstantes partes constiterint. Sanguini satis demendum, atque id bis térve si res postulat, faciendum, & in inflammatione potius quàm igne sacro: attamen ne in hoc quidem negligenda est sanguinis missio. Posthæc quæ repellendi vim obtinent, præcipuè si artus inflammatione tentantur, sunt imponenda. Nā si aut hæc, aut ignis sacer iuxta principatum obtinentes partes consederint, non debet esse nimius repellentium vsus, ne fluxio retro re-H means, atque intrò detrusa, aliquam ex præstantioribus oneret lædatque, ac periculum proximum creet: nam etsi ea aliquando requirantur, tamen tantisper tantum est indulgendum, dum quæ feruent solummodo leniantur, alioqui vitāda sunt. Vbi iam inflammatio, ignisque

facet extincta fuit, refrigerantibus reprimentibúsque quiddam quod discutiat, admiscere oportet, hæcque magis progrediête tempore augere, & illa imminuere, vt antea collectum humorem abundè dissipare queat. Scire tamen licet, nisi inflammationes enatæ scitè curentur, eas in gangrænam ac siderationem commigrare, quæ maiorem quoque curam postulant, quòd pars promptè emoriatur, & æger periculum adeat. Quare vbi inflammatio in gangrænam abiit, pars in ambitu emortua scalpello concidêda est, vt satis sanguinis eat, ipsúmque quod iam mortuum est excindêdum: deinde medicamenta, quæ quominus serpat inhibeat, iniicienda: ita enim euacuato eo qui corruptus erat sanguine, detractâq; carne emortua, æger melius se habebit. Porrò herpeti exteriùs quoq; opitulari licet: verùm si immoderata materia, puta bilis copiosior eû genuit, medicamentis catharticis est expurganda: aliter enim herpes externis epithematis non obtemperat. Postquam is qui abundabat humor medicamento purgante est eiectus, nonnunquam citra aliorum quæ extrinsecus adhibentur, opem, laborantes partes curantur, quòd natura mediocres affectus promptè explodat. Cæterùm bubô, tuberculum, panus, & furunculus, tumores quum sint qui abscessum sapiant, emollientibus, concoquentibus, & discutientibus profligantur. Siqua subest plenitudo, à venæ sectione satius est ordiri, & vinum modicè bibere. Inter feruentes affectus carbunculus quoque recensetur, vt nomen etiam indicat, & ab assidua sanguinis missione auxiliû inuenit: nam siquod aliud vitium, hoc sanguinis detractione indiget. Posthæc supra locum topica præsidia imponenda, & modicè nutriendû, atque vinum & quicquid crassum succum generat aliquandiu circuncidendum. Vbi iam crusta decidit, vires reficere oportet: tradentur autem & medicamenta quæ ad carbunculos dantur. Deterrimum vitiû cancer, neque purgantibus, neque foris impositis medicamentis facilè cedit: quippe valida quæ sunt quum applicantur, irritant: mollia verò & lâguida respuit. Quare ne aggredienda quidem est eius curatio. Attamen æquum est vt eiusmodi quoque vitiis aliquid imponatur, & ab imbecillioribus paulatim ad validiora progredi, vsquedum viribus æquipollentia medicamenta reperimus, decet. Cæterùm in primis melancholicus humor purgantibus extrudendus est. Cui siquis acris humor fuerit complicatus, nec is quidem despici debet, sed purgatoriis aliquid quod hunc quoque euellat, admiscendum est. Sanguis item, si vsus postulat, detrahendus, victúsque vniuersus ad probum succum spectet: id nanque si feceris, aliquid fortè ægro subsidii adferre existimaberis. Quin potius illi opitulari videberis, si priusquam cancer loco consistit, curatiôê tentes: nam interea dû humor oberrat, nec adhuc obfirmatus hæret, facilè est eum purgantibus educere. Cæterùm vt ignis facerâ bile, & inflammatio à sanguine conflatur, ita tumor laxus (quod οἴδημα vocant,) ab humore pituitoso progignitur. stE quidem is in aqua inter cutem & malo habitu symptoma, iisque sublatis, & ipse profligatur: accidit nihilominus quibusdâ etiam in artubus, aut facie, aut modicè calefacientibus discutiêtibúsque coercetur. Animum hîc etiam ad victum aduertere oportet, vt calidior sit, vitandúsque est omnis copiosior, & aquæ potus, necnon olera omnia. Quòd si spiritus crassus cutem intêdit, oboritur inflatio, quæ fomentis siccis ac difflantibus aboleri solet. Incipientem affectum, flatum discutientibus, & medicamentis quæ postea proponemus, eruere oportet: nempe iis quæ cutem rarefacere, & crassum caliginosúmque spiritum extenuare valent. Ad artuum verò luxationes ac contusiones valet succida lana, aut spongia aceto cui oleum admistum sit imbuta & imposita. Quum caro collisa est, & sanguis per subsultionê profluit, & percolat, discutientibus vtemur. Porro effusiones, (quas ἐκχυμώματα appellant) initio scalpello incidentes, ita postea reliquam curationem moliemur. Ad inueteratas autem radicula cataplasmatis in morem agglutinata accommodatur: sed vbi rodere cœperit offerenda est. Succus quoque eius

A cum mica panis imponitur: quæ omnia in insequêtem librum reponimus. Scire licet ruptiones omnino cum effusionibus oboriri, atque à moderatè calidis medicamentis instaurari: at si altius corpus peruaderint, acriora, magisque incidentia exhibemus. Nec inutilis est hic cucurbitulæ vsus: nâ si e vestigio tota effusio euocatur, caro dehiscens promptè coalescit: sin verò vetusta eua serit, & sordes succreuerit, ruptio in posterum conglutinari coiréque non posse videtur: nam labia tantùm sibi inuicem admouentur, ita vt quæuis occasio facile eâ B dirimat, quòd spatium medium sanie repleatur: & continua quodâmodo effusio & ecchymoma gignatur, similis illi quæ initio ex sanguine constabat. Aristolochia igitur rotunda ruptionibus & conuulsionibus est accommodata, quomodo & maioris centaurii radix, eiúsque succus, rheum, costus, & bdellium cum oxymelite potum. Scirrhus exquisitus qui sensu iam caret, & medicamenta renuit, incurabilis est, sed nec alter qui mediocrem habet sensum, facilis curatu est. Curantur itaque discutientibus simul & emollientibus, qua- C les sunt medullæ & adipes maximè animalium agrestium, adhæc ammoniacum, bdellium, & styrax: atque hæc in totius corporis scirrhis applicantur. Verùm si tendines aut ligamenta afficiuntur, ignitus pyrites aut molaris lapis est acerrimo aceto restringendus, & vapor inde exhalans laborante loco excipiendus est: ac post id emolliens iterum est adhibendum, idque alternis vicibus agendum, donec scirrhus planè euanuerit. Strumæ eidem cui scirrhus subiiciuntur curationi, priuatim tamen lupinorum amarorum farinam in oxyme- D lite decoctam cataplasmatis modo induces, aut bubulum fimum aceto incoctum: hoc humores etiam omnes induratos discutit: dicemus autem de his quoque infrà.

In steatomatis & atheromatis, ac mellifauiis consilium est id quod continetur discutere, aut medicamentis exedere, vel excindere. Mellifauiô, (ita iam μελικηρίδας interpretamur,) triplici hoc consilio ac scopo subuenimus, quippe quod tenuiorem humorem obtinet. At atheromati duplici ratione opitulamur: nam & sectione auferre, & medicamêto exesse licet: sed steatoma quod E neque exedi neque difflari potest, sola manus opera curatur. Porro ad fauum tenella fici folia, aut cucumeris satiui radix, vtraque cum melle imposita valent, atque in summa, cuncta quæ detergere, superuacaneúmque humorem exhaurire solent, prodesse censentur. Cæterùm articulorum contractiones, (quas ἀγκύλας, & ἀγκυλώσεις nominant Græci,) ob humorem impactum, aut nerui affectum quempiam in artubus oboriuntur: & laxante, mollientique vi præditis curari postulant, quorum materiam in sequentibus trademus. Thymos, qui ita F per translationem à thymorum corymbis appellantur, quique συκᾶ & συκάμινα etiam Græcis (& Latinis fici nominantur) calx, auripigmentum, veratrum, vitrum, piper, æquis portionibus læuigata, & tithymali liquore subacta, atque assiduè imposita, delere est persuasum: atque (vt vno verbo dicâ) omnia quæ exedendi detrahendique vim obtinent, sunt idonea. Qui nuncupantur dracunculi (& δρακόντια Græcis) in regionibus suprà Ægyptum potissimum proueniunt, sunt animalia, quæ in musculosis partibus, puta brachiis, femoribus, & su- G ris. Atque in puerulis in lateribus etiam ceu lumbrici gignuntur & mouentur: vbi inueterauerint, locus liuescit, & suppuratur. Hi ei rationi curandi, quæ putrescentibus & tineas obtinentibus partibus competit, subiiciuntur. Atque hæc ac eiusce modi varia sunt vitia, quibus singulæ corporis partes infestantur: satisque iis quidem qui breues esse laborant, de singulis est pertractatum. Verùm quia omnibus partibus commune est vlcus quod variam induit figuram (nam aut cauû est, aut læue, aut nimis quàm excrescit, aut carnem depa- H scit, vel alia quadam forma conspicitur) vbi postremo loco eius quoque medêdi rationem exposuerimus, extremam huic nostræ de curandi methodo commentationi manum imponemus. Proinde quia simplex vlcus est partis cuiuspiam diuisio, si quis quæ dissident, vinculo in ambitu iniecto, contraxerit, quæ didúcta sunt citra

aliam operam coibunt: potissimum si satis sanguinis fu- A
derit, ægréque excrementis vacet, neque prauis succis abundet. Præterea agglutinant vlcera, quercus, & salicis, & brassicæ folia cataplasmatis modo inducta: plantago item & papyrus, quæ in posca aut vino maduerit, circunquaque imposita. Recentia verò committunt pinus piceæque folia, & equisetum, etiamsi nerui fuerint dissecti. Ea quando initio inflammata sunt, nec suppurarunt, concoquūt, & ad suppurationem perducunt, simplicia, aquæ puræ fotus, farina tritici, anthalica, vel panis, aut gluten quo ad libros vtimur, B
cum terebinthina cataplasmatis more illita, cera item, crocus, thus, pix, adeps suillus, butyrum, resina, galbanum, myrrha mastiche: composita verò quæ ex iis miscentur, & quæ postea trademus. Cauum vlcus, vt deficiens caro suppleatur, exigit: materiam ei præstat sanguis commoderatus ac probus. Verùm quia eius excrementi quod euacuatur, tenuior pars vlcus humidius efficit, crassior verò adhæret, & sordes fit, idcirco medicamenta quæ modicè siccant & detergent opus habet: eiusmodi sunt, farina hordeacea, iris, aristolo- C
chia, thus, cadmia. Quòd si dum hæc moliris, sordes apparet, & vlcus humidius redditur, scire licet medicamentum minus quàm res postulat, exsiccare: quare mellis admixtione erit intendendum: sin purum aridúmque reperitur, plusquam par est exsiccat, & oleo addito remitti debet, ac ceratum adhiberi. Accidit quoque vt quum medicamentum potentius est, aliquid carnis liquetur, ac sordidum humidúmque ita vlcus conspiciatur: sed id dum colliquescit, cauum magis redditur, labia tument, & rubet, ac inflammationem D
quampiam præ se fert, ægérque mordetur. Quare quædam quæ mitigandi vim possident erunt commiscenda, quò partes quæ inflammatione tentantur, leniantur. Sordida autem vlcera, siue caua fuerint, siue plana, scitè repurgant aristolochia cum melle, terebinthus cum rosacei mellisque æquis portionibus (aut rosaceo butyrum substituatur), iris, oliuæ colymbades, cataplasmatis modo impositæ. Iis quæ nimis quàm sordent, & pascendo serpunt marrubium cum melle conuenit. Et quæ superexcrescunt, per validè exsiccantia caro de- E
trahitur, qualis est squama æris & ostrea omnia vsta, & sory, & flos æris, saléque cremati. Ad nomas verò & putrilagines valet vini, & aceti, & aquæ marinæ, necnon decocti malicorii, syluestris punici florum, baccarum myrti, lenticulæque fotus. Cataplasmata quoque ex farina erui, & alumine, in eundem vsum conformantur. idem præstant asbestos lapis, chalcitis, cucurbitæ siccæ crematæ cinis, & anethi vsti, aut peucedani radix arida. Ea quæ cicatricem obduci desiderant exsiccantes, carnémque adstringentes curamus: ad eum vsum idonea F
sunt galla, malicoria, myrti folia, myrrha, argenti spuma, & ostrea cremata. Quando cutis quæ vlceribus adiacet, longiori temporis spatio cum subiecto corpore non coalescit, sinum, (& Græci κόλπον) eiusmodi affectum nominant. Secandus igitur est, vt infrà effluat, nisi vlcus decliue deorsum vergit: dehinc ea adhibenda, quæ glutinandi facultatem habent. Dignosces autem an sinus altior pars coaluerit, si sanies pauca & concocta, aut omnino nulla emanat: præterea si eodem in sinu neque dolor quispiam, neque tumor sentitur, sed locus G
subsedit, ac aridus est, dolorísque expers. Quòd si pus quoque probè concoctum exiguum in vlceris osculo conspexeris, bene sperato. Fistula sinus est callosus, ex abscessibus plerunque oriens, sumpta per translationem appellatione à passim ita vocatis fistulis. Quare si ad os vsque peruenit, fieri nequit vt sine manus opera curetur, nisi temporis spatio squama sua sponte aut os abscesserit. At si eò non pertingit, medicamentis callum demollientibus & agglutinantibus curabitur. Veratrum igitur nigrum impositum, duorum triúmve dierum spatio callum elidit, & amurca cocta offusáque, & sory crudum aut vstum cum pauxillo vino benè diluto, aut elaterium terebinthina exceptum in collyrium efforma ac impone. Festucas verò & paxillos educunt, vtraque anagallis, aristolochia rotunda, ammoniacum cum melle, & arundinis radix, ipsa quoque cum melle. Porro quia nerui vulnerati, ob nimium sensum inflammationem dolorémque excitant, & febres conuulsionésque accedunt, atque interdum deliria quoque ob eam quam cum cerebro obtinent continuitatem, oboriuntur, huiuscemodi curandi rationem requirunt: cauendum est ne cutis coeat, vt per eam sanies promanet: ac medicamentis reserantibus & aperientibus vti decet, quale est quod ex euphorbio conficitur, nulli secundum, quódque ad canis rabidi morsum impositum valet: quoniam eiusmodi morsus patere debent, quò id quod à veneno vitiatum est effluat. Nam si præpropere affectus cicatricem contrahit, virus interceptum ad præstantes vsque partes procurrit, atque in furorem, ac malum quod ab aquæ formidine ὑδροφοβικὸν appellant, hominem coniicit. Verùm de eo ac reliquis venenatis, in sequentibus, vbi & quæ medicamenta postulant, trademus. Quod verò nunc propositum est medicamentum, accipit aceti sextarium, picis liquidæ libram, opopanacis vncias tres: hoc impositum ictus cōniuere non permittit. Verùm quorsum pertinet medicamētorum compositiones ita discerpere, quum liceat eas in vnum volumen concludere, atque inde ex vsu quem fronte inscriptum præ se gerunt, quæ vnicuique affectui conueniant, colligere, ac citra dubitationem intrepidè adhibere, quum iam quatuor superioribus libris satis explicatum sit, quibus notis discerni, & qua quisque ratione curari debet. Quare in iis vnusquisque se exerceat, ingeniúmque acuat: siquidem cognita methodo, integrum erit ei quidem qui sedulò mentem adhibuerit, intelligere quodnam medicamentum ex iis quæ explicabuntur, priuatim congruat, eidémque aut addere, aut detrahere, prout methodus hortabitur. Nā qui scopum sibi propositum percepit, is quoque an hoc medicamentum huic morbo huius hominis competit, nouerit, atque an intendendum sit vel secundum totam suam qualitatem, vel secundum aliquam eius speciem, non ignorabit: siquidem non omnibus eodem modo, eadem medicamenta, iisdem morbis exhibere decet, quòd temperamentum, consuetudo, ætas, anni tempus, & vniuscuiusque sensus, ea haud parum inter se discrepare faciant. Cæterùm hæc antea quoque monuimus: atque ex iis quæ tum explicata fuere, tum deinceps tradentur, vnusquisque quod res exigit ratiocinatione consequi poterit. Quare quum hic liber suam sit nactus molem, æquum est vt ei iam finem imponamus.

DE MEDICAMENTORVM COMPOSITORVM formis, CAP. I.

A ABSOLVTIS quatuor libris, eum iam tibi annectimus qui toti⁹ operis quintus est, & medicamentorum compositionem complectitur: in quo tamen quo pacto ea decoqui, terive, aut alia ratione parari debent, haudquaquam explicabitur, quippe quum id breuem admodùm orationem efflagitet: (licet vbi res ita postulabit, neque id genus à nobis negligetur) sed quẽadmodum in singu- B lis ægritudinibus componenda commiscendáque sunt, atque ex quibus quótve simplicibus construi oportet, trademus: quinetiam siqua ex iis ad plures vsus accommodantur, quibus potissimum affectibus opitulentur, proponemus: hoc enim modo vel ex ipsis, quas fronte gerent, pollicitationibus, vulgus quoque ea rectè applicare poterit. At qui dignoscere, atque ex medendi ratione iudicare ea valebit, hic non modò tutò ipsis vtetur, verùm eorum quoque exemplo alia comminisci ac condere poterit, ceu in duobus tribúsve medicamẽtis, C perinde ac formula quapiam, viam ac rationem postea ostendemus. Itaque quædam compositorum medicamentorum, de veterum commentariis decerpta, alia à nobis iuxta medicorum artem edita, huic libello inserentur: quæ tamen singula nonnisi vbi experientia fuerint comprobata, erunt huic rei suum studium impendentibus, deligenda. Verùm quia ab vniuersalioribus vitiis ad particulariora & mediocriora nostra processit tractatio, age in compositis medicamentis eadem ratione ac via insistamus. Cæterùm ignorare minimè D decet quòd ex iis quæ ingeruntur, alia trita solùm, ac in læuorem redacta exhibemus: alia liquore quopiam idoneo subigimus, & vel plana fingentes in circuli figuram efformamus, quæ τροχίσκους (Græci, nos pastillos) nuncupamus: vel in exiguos globulos cogimus, & à deglutiendo καταπότια (illi, nos fere pilulas appellamus): aut aqua decoquentes ad tertias, & collantes, eum tantùm liquorem iam medicamentosum vsurpamus: aut cum altero quopiam, puta vino, melle, sapa, vel eiusmodi alio coniuncta propinamus: aut quod proportione iis re- E spondet, (σάκχαρ nuncupatum,) vel mel, prout expedire arbitramur, denuo cum medicamento, quousque concreuerit ac cõstiterit, coquimus: & σιράπιον, vel ζουλάπιον, (nos verò hodie fere syrupum vel iulepum barbara voce nominamus.) Quin & alia cõficimus quæ in pila terimus, & melle subigimus, (quæ ἀντιδότους, nósque antidota vocamus,) perinde ac fructus temporarios quosdam coquimus, vel crudos etiam læuigatos, atque melle donec planè coierint excoctos, in bellariorũ, (quæ πέμματα Græci dicunt,) formam redigimus. Eorum verò quæ ex- F terius admouentur, quædam sunt vnguenta, suntque quæ illita tantùm opem ferre feruntur: alia sunt emplastra, quæ linteis expansa, vel tenuibus pellibus inducta, imponuntur: alia appellantur ἐπιθέματα, quæ nequaquã proprio lentore, sed externis fasciis constricta adhærẽt: alia sunt velut trituræ, quæ pulueres (& ξηρία Græcis) dicuntur. Sunt & quæ ceu collyria efformamus, eáque liquore quopiã diluimus, atque ad cotem terimus, profluentique humore vtimur, quemadmodum in oculariis medicamentis facere consueuimus. Atque hæc, & G id genus alia sensibus deprehenduntur. Porro tibi, vt qui hæc nouisti componere, & formas, figurámque variare & contemperare, ac intendere remittereque medicamenta, pro ægrotantium affectione, licebit.

DE POTIONIBVS FEBRICITANTIVM, EOrúmque affectuum qui febres comitantur, CAP. II.

Simplicissimum igitur inter potiones febrientium est medicamentum, (inde enim est exordiẽdum,) quod ex sacchare & aqua coquentes paramus: secundum ve- H rò locum tenet, quod ex violarum succo & sacchare quoque conficimus: hoc thoracis vitiis ob suum lentorem opitulatur, atque alioqui bilis acrimoniam obtundit. At quod ex nymphææ floribus & sacchare miscetur, vehementioribus febribus magis accommodatur, quin & dolores quos bilis creat, capitísq; feruores retundit: quemadmodum quod solo constat aceto, capitis ex calore natam molestiam lenit, flauámque bilem demolitur, capit aceti libram, & saccharis libras duas. Est & aliud oxosacchar è radicibus valens aduersus adustos humores, quod ventriculum repurgat, iecur roborat, & calculo laborantibus prodest: ratio eius componendi hæc est. Corticis radicum apii, fœniculi, & intubi satiui, singulorum sextantem terito, atque in aceti libras tres coiectas donec binæ libræ supersint, coquito: itaque noctem ac diem finito, deinde vbi subegeris, ac sordẽ deterseris, binas saccharis libras adiicito, ac vsq; ad mediocre crassamentum coquito. Aliud oxosacchar ex cotoneis, corpus refrigerat, confirmat ventriculum, appetentiam excitat, & cor iecúrque æstate exhilarat. Accepit succi cotoneorum libram, aceti selibram, saccharis libras duas, coquitur vsque dum spicescit. Aliud ex rosis ventriculum refrigerat, simul & roborat, vapores ad cerebrum exhalantes compescit, & calori iecinoris opitulatur. Aliud è santalis valet aduersus iecinoris calorem, & sitim sedat. Aliud è malis dulcibus & acidis ventriculum & iecur firmat, vomitum discutit, & appetentiam inuitat. Aliud ex Damascenis, quod ad ventrem exonerandum confert, & bilis sanguinísque feruorem demolitur. Aliud è ziziphis ad ardentem febrem, purgat & sanguinem, & tussi, ac ex calore destillationi succurit. Aliud ex vuis acerbis, aduersus flauam bilem, & iecinoris calorem pollet: ventriculum firmat, sitim sedat, vomitum compescit, & aluum solutam supprimit, febri item ex sanguinis putredine natæ auxiliatur. Accipit succi vuæ acerbæ libram, saccharis libras duas. Atque de his hactenus. Tu porro qui reliquorum simplicium medicamentorum facultatem non ignoras, poteris ab huiusmodi via ac ratione adiutus, simplicia & vnius generis ac varia medicamenta componere. Non enim solùm hæc atque eiusmodi alia medicamenta in febrientium gratiam paramus, verumetiam ex permultis simplicibus speciebus varia cõdimus, quæ quum componuntur, partim vnum eundémque spectãt scopũ, partim ob varia symptomata, variè & ipsa commiscentur. Nam si laborantẽ tãtùm refrigerare, exempli gratia, cupimus, violas, & lactucæ semina, ac nymphææ flores, aliáque id genus permiscemus, quæ cum sacchare donec spissitudinem quampiam acquisierint, coquimus, idque quum frigida propinamus. Quòd si calidam putrémque materiam ad vrinas deducere volumus, iis intubi satiui, vel erratici radicem, & asparagorum coliculos, & cucumerum semina, necnon solani fructum, atque alia eiusmodi admiscemus. Quemadmodum si ventrem molire fuerit animus, pruna, & præcipuè Damascena adiicimus, atque quippiam fere nigræ nominatæ casiæ. Est autem fructus eius fistulosus & oblongus, nigrum intus humorem cõcretum gestans, qui haudquaquam vna continuitate coaluit, sed ex interuallo tenuibus lignosísque membranulis dirimitur, habens ad speciei propagationem grana quædam seminalia, silique illi quæ nobis innotuit, adsimilia. Hoc medicamentum, si vel solum exhibetur, bilem retorridam citra molestiam expurgare potest. Quare iis qui ob iam perfectam ætatem, aut aliam quãuis occasionem, medicamenta purgantia non ferunt, hoc intrepidè damus, & satis placidéque purgamus. Porro tu alia quoque quæ ventrem mediocriter emolliunt, prædicto medicamento adiicere poteris: cuiusmodi est integra portulaca, atriplex, mercurialis, & malua: horum enim cuiusque fer uefacti cremorem, quem reddunt, aluum molire nouimus. Denique si sacchar decoxerimus, ac nonnulla ex iam dictis commiscuerimus, medicamẽtum quod ven-

trem emolliat refrigeretque,conficimus. At verò si aluum quæ immoderatius fertur, sistere & aliàs corpus (A) refrigerare tentemus,suprà dictis refrigerantibus,& rosas,& myrti bacchas,si opus sit,& rhoem culinarium,& eius generis alia adiicimus. In quibus tamen vetustum esse ventris fluxum, ac humorem etiamnum turgere non nescimus,ea quæ vrinam cient,adstringētibus, refrigerantibúsque commiscemus: quò nimirum profluuium aliò auocatum deriuemus. Nam nisi hac via confluentem fluxionem tractemus, & per adstringentium supprimentiúmque vim exitus ei præcludatur, ventris (B) sanè ac pedum tumores quospiam procreabit:atque his ita medemur.Simili modo si febrientes frequenter bilem euomunt, & iam vomitus modum excedit, paulo antè cōmemoratis refrigerantibus vuæ acerbæ succum, & portulacæ semen,quæ biliosis vomitionibus opem ferunt,admiscemus. Iecinori verò quod ob intemperiem feruorémque laborat,oxyacanthæ succum,baccásve refrigerantibus commiscentes,succurrimus: adhæc santalo quod vocant,intubique semine, ac succo,& quæcunque refrigerant simul & mediocriter adstringūt:hæc enim (C) quum refrigerant, tum iecinoris vires recreant. Quòd si quando ventris fluxio intestina vellicet, vulnúsque infligat, ita vt intestinorum difficultas oboriatur, & sanguinem ferri videas, cum refrigerantibus & adstringētibus ea quoque quæ sanguinem sistunt coniungito:qualia sunt hypocystidis,plantaginis,& sanguinalis herbæ succus,succinū item, lapis corallius, & hæmatites,Lemnium sigillum,& qui draconis sanguis appellatur,& quodcunque tandem medicamentum in intestinorum difficultatibus assumi non ignoras. Eadem (D) in sanguinis quoque reiectionibus auxilio esse putantur. Cæterùm quum iam pus educitur, & tussis lacessit, adstringētia demenda sunt,& solis sanguinem cohibentibus,& modicè refrigerantibus,si homo incalescit, vti conuenit: hic verò emollientia, concoquentia, quæque lentore quodam non carent,abundare debent:eiusmodi sunt violæ,cucumerum semina,seminis cotoneorum psilliique succus,althææ & maluæ semen, dulcis radicula,& adiantum : concoquunt enim,& pus eductu facilè reddunt.Quòd si lentum glutinosúmque fuerit,marru- (E) bio & hyssopo commixto, dissecantes attenuantésque auxiliamur. Quemadmodum si per vrinaria vasa sanguis profluit,vnà cum adstringentibus, sanguinémque inhibentibus,quædam quæ modicè vrinam cōmouent, miscere oportet, non quò eam cieamus, sed vt per vrinam pellentia iis quæ sanguinem sistunt, viam sternamus:nam alioqui periculum foret ne ita dilacerato vulnere humor quispiam eò conflueret . Verumenimuero vbi præter inhærentem calorem obstructione quapiam viscera etiam corripi suspicabimur, inibi cum iis quæ (F) modicè refrigerent,quædam quoque quæ humores tenuent, & meatus infarctu vindicent, commiscebimus: & si cum duritia & mole quapiam obstruentes viscera affectus adsint, ea quæ emolliunt & concoquunt, assumere conuenit. Erunt porro ex refrigerantium numero,violæ, intubum satiuum & erraticum, portulacæ semen,& consimilia: ex attenuantium verò, & infarctus expedientium, ac humores ad vrinam detrudentium classe,sunt radix fœniculi,apii,& anethi,horúmque semina,adhæc anisum & carum.Quum autem insignis ca- (G) lor nō adest, simul assumere oportet & petroselini semē,acorum,capparis radicem,trissaginem, cētaurium, & id genus alia:hæc enim magis concoquere, & meatus reserare censentur. Simulatque meatus modicè recluseris,conuenit althææ & maluæ semen,eupatorium, buglossum,buphthalmū, & præ cæteris chamæmelum, item sertula Campana,dulcis radicula, atque eiusmodi alia quæ cū sacchare paramus, pro ratione caloris qui magis aut minus succenditur. Verùm quum frigus ma- (H) gis præualet,præstat cum melle aut vino potiones concinnare.Atqui omnia ea hîc deuitanda sunt quæ insigniter refrigerant.Si stomachus ventérque frigoris vitio laborat,prodest piper,zingiber,& agalochum,calamus item aromaticus,cinnamomum,& reliqua odoramenta:adhæc semina eorum quæ flatus discutiūt, qualia sunt,fœniculi,anethi, cuminum præterea, & seseli, libysticum,carum,& eiusmodi,multóque magis si spiritu venter inflatus, distenditur. Porro visceribus à crudorum humorum copia grauatis,aut in molē sublatis,& iam induratis, assumenda sunt quæ potētius infarctus extricant, cuiusmodi est trissago, & aiuga,centaurium,& amygdalæ amaræ,acorū & iris, enula Campana,& polium,calcifraga,ac reliqua eiusmodi:insuper meum & hypericum,phu, stœchas & parthenium.Hæc enim atque id genus alia obstructis visceribus satis opitulari creduntur: quinetiam incipientibus aquæ inter cutem affusionibus,& habitui malo auxilio sunt.

DE ANTIDOTIS ET IIS QVAE INTVS assumuntur, CAP. III.

Cæterùm ne vnà cum remediis in huiuscemodi potionibus copiosior humor introducatur,imbecillióráque videantur medicamenta, antidoti ex herbis,succis,lacrymis, seminibus, radicibúsque cōpositis, & accuratè læuigatis,ac cum melle in vnitatem coactis, excogitatæ fuerunt:quibus magna ex parte,ex rerum calidarum mistione coaceruatis, nonnunquam quædam quæ mediocriter,aut etiam validè refrigerant & stupefaciunt commiscemus: quò nimirum quarundam partium contrarias affectiones contemperemus,aut alicuius membri dolenti sensum hebetemus: quemadmodū in medicamentis quæ ab intestino laxo cui adhibētur, (κωλικὰ Græcis appellantur)facere consueuimus. Sic & purgantia quædam iniicientes, iis prout conuenire arbitramur,purgamus, perinde atque in vocatis serapiis facimus.Verùm vt plerunque ex calidis medicamentis ac melle antidotos concinnamus : ita interdum ex frigidis medicaminibus in læuorem diligenter redactis, ac cum refrigerante simplici zulapio quopiam vnitis, refrigerantes antidotos conficimus : quo modo nonnunquam quoque refrigerātia (vt dictum fuit) zulapia condimus : eodem modo diuersos paramus pastillos, refrigerantes videlicet & calefacientes,aut aliud quippiam efficientes.Hos autem ita concinnamus:simplicia medicamenta quæ ad compositionem idonea esse censentur, in læuorem redigimus, eáque cum liquore aliquo conuenienti subacta, in orbiculos mediocres conformamus,quos, quando vsus postulat, cum aqua, aut vino,vel succo quopiam,prout magis conducere opinamur,tritos,bibendos damus. Nec dissimili ratione catapotia factitamus:ea in medicamentis purgatoriis,ob suam quam obtinent insuauitatem fere excogitata fuerunt,quò plurima ipsorum iniucunditas deuorantes lateat,& ne ventriculum, propria nonnūquam onustum humiditate, aduentitiis humoribus grauemus. Postremæ simplicissimæque omnium quæ interius adhibentur sunt trituræ & pulueres,quæ simplici ratione ita offeruntur. Hæc sanè longo tempore durare nequeunt, quòd facilè ac celeriter eorum facultas dissipetur:quare vt eam tueamur in densis vasculis, ne imprudētibus nobis imbecilliora reddantur, seruare oportet. Porro melius & diutius catapotia & pastilli asseruantur,damnantur autem vbi temporis longinquitate humiditas eorum exhausta est. Plus iis temporis durant,tantisper cocta dum exquisitam consistentiam acquisierint, serapia,vel zulapia(voces enim vt lubet licet,barbaris ita nuncupata nominibus.) Cæterùm quæ nos coquentes herbas quasdam adiecto mediocri melle,χυλάρια(quasi succatiunculas nomines)appellamus, ægrè duabus dierum septimanis conseruari queūt, quòd eorum humor corrumpitur,calórque emoritur.Omnium verò diutissimè antidota perdurant, quòd ea fit mellis natura, vt cuicunque permisceatur, id diu vegetum permaneat. Omnia tamen tempore improbantur,& facultate inferiora euadunt,& si vltrà progrediantur,reliquum quoque facultatis exuunt.Porro omnia in densis solidísque vasculis recondita rectius propriam qualitatem tuentur.Atque de his hactenus,haud enim decet amplius in talibus sermonē terere. Quare vnde digressi sumus,inde exordio re sumpto,institutum prosequamur. Itaque quibus medicamentis in febribus ac iis affectibus qui cum febre coniunguntur,sit vtendum, quáque ratione

ipſa ſint tractanda, abundè nobis dictum fuit. Adiiciemus autem & alia, quò ex pluribus ea quæ vnicuiq; vitio magis familiaria ſunt ſeligere, ac ex variis miſtionibus, viam rationémque componendi comprehendere poſſis, ac leui negotio voti compos euadere. Quare hinc fere exorſi, de particularibus loquemur medicamentis, ac quibus ipſorum quodque affectibus accommodetur, explicabimus: deinde purgantia quoque medicamenta recenſebimus: poſtremo denique loco ea quæ externis vitiis adhibentur, exponemus: ita nanque de compoſitis medicamentis liber fœlicem exitum adipiſcetur. Singula igitur quæ à nobis perſcribentur, primùm fronte inſcriptam pollicitationem gerent, poſtea ſpecies, interdũ & rationem qua ea concinnari debent, obtinebunt. Tũ verò nonnulla ex iis ſumens, nulla facta innouatione, alia commutans & modicè temperamentum ac miſturam varians, vbi ita quibuſdam affectibus conuenire putaueris, ob ſenſus prõptitudinem vel difficultatem, temperamentum, conſuetudinem, aut aliam quampiam ægri cauſam, prout te facilè voti compotem fore conieceris, ita facito. Porro quod ad medicamenta pertinet, quædam proponentur è Græcorum monumentis deprompta, alia noſtro marte cõpoſita, & nonnulla è vulgo audita ac probata: nullius tamen auctoris nomen inſcribetur, ne nominis cauſa aliquo pacto ad medicamenta propenſiores ſimus, niſi in perquam paucis, idque cogente ita neceſſitate: cætera ceu mortuorũ capita in cœmeterio iacebunt. Sic igitur auſpicemur.

DE SERAPIIS ET ZVLAPIIS, CAP. IIII.

Oxoſacchar concalefacta corpora potum iuuat: febribus iam vetuſtis, quos ſanguis aut bilis genuit, necnó iecinoris calori auxiliatur, & lienẽ infarctu vindicat. Recipit corticum radicum capparis, apii, & intuborum, ſingulorum drachmas viginti: ſpicæ, iunci odorati, ſeminis apii, cuiuſque drachmas quinq;: foliorum roſarum rubrarum, & lati ſeminis fœniculi, ſingulorum drachmas decem. Omnia in vnum coacta in aceti acerrimi libris ſex macerentur, quòd ad diluendũ acorem, libras quatuor aquæ admixtas habeat, & noctu diúque ſimul perſtent: deinde molli igne ad dimidias coquantur, tum decoctum ſubigatur, ſordéſque euerratur, & fiat zulapium. Et ſi venuſtiorem colorẽ deſideras, adiice croci drachmam, ſin purgatorium eſſe cupis, ſcammonii ſextulam terito, eámque quum feruet, & depuratum fuerit, immittito. Serapium ex abſinthio, prodeſt (annuente Deo) iecinoris & võtriculi infirmitati ac incendio, lienis duritiem demolitur, & arquato è calore nato auxilio eſt, & ſpiritus laxo inteſtino inhærentes, quos calor excitauit, diſſipat, obſtructiones reſerat, & flatus diſcutit, humoréſque per vrinam propellit. Capit abſinthii ſeminis drachmas viginti, caſſutæ, florum violarum, dulcis radiculæ, ſingulorum drachmas decem: adianti, radicis iunci odorati, marrubii, lati ſeminis fœniculi, aniſi, cuiuſque drachmas quinque: ſpicæ Indicæ, foliorum eupatorii, corticis caſſiæ, coſti Indici, ſeminis apii, folii Indici, nepetæ fluuiatilis, ſingulorũ duellam. Omnia in vnitatem coacta & cõtuſa, in aquæ perquam calidæ libris octo macerato: itaque noctem ac diem ſinito, dehinc lento igne tantiſper coquito dum dimidium ſuperſit: tum ſpurcitia deterſa, iterũ ſpecies quũ ſex aquæ libris igni admoueto, coquitóque donec binæ libræ relinquantur: & ſubactum repurgato, ac cum priori decocto purgato, vnà cum tribus ſaccharis libris ad ignem reducito, ac ad conſiſtentiam coquito. Datur eius vncia. Zulapium contra tuſſim, ſuſpiria, febrem, ſitim, ventriculi calorem, & capitis laborem: ſaccharis libræ quinque, aquæ libræ decem: bulliant vſquedum in conſiſtentiam coaluerint: ſtillatitii roſarum liquoris libra vna, cum iis ferueat donec liquor abſumatur, & ſacchar remaneat, atque vbi refrixit, caphuræ grana quinque adiice. Zulapium tuſſiculare præſtantiſſimum: dulcis radiculæ drachmæ viginti, radicis fœniculi, apii, adianti, zuphæ, (quod hyſſopum interpretantur) ſingulorum drachmas decem: ſeminis cotoneorum, & fœniculi, aniſique, cuiuſque drachmæ quinque: ſeminis maluæ, angurii, peponis, tragacanthæ, & lupinorum, ſingulorum drachmas tres: zinziphorum, myxariorum, ſingulorum numero quadraginta: vuarum paſſarum nucleis emundatarum ſextans, ficuum candidarum vncia. Hæc vnita noctem & diem in decem aquæ libris madeant, & ad dimidias coquito: deinde vbi deterſeris ſordes, ſaccharis libras duas addito. Zulapium alterum aduerſus iecinoris calorem, & ſitim quam bilis excitauit, & aduerſus tenebricoſam vertiginem, quòd viſcerum infarctus expedit, & ventriculum roborat: violarum, ſeminis portulacæ, ſeminis intubi, ſingulorum ſemuncia: intubi erratici, radicis intubi domeſtici, eupatorii, ſingulorum vncia: ſantali rubri, roſarum, ſeminis capitum papaueris, ſingulorum ſextula, ſeminis cucumerum vncia, ſaccharis libra. Aliud antè dicto frigidius, aluum emolliens: habet nymphææ florum ſemunciam, ſeminis portulacæ duellã, ſeminis cucumerum, intubi erratici, ſingulorũ ſextantẽ, oxyphœnici quadrantẽ, Damaſcena pruna quinq; & quadraginta, zinzipha numero quadragintaquinq;, myxaria trigintaquinq;, aceti tenuis & cãdidi ſextãtẽ, ſaccharis libras duas. Aliud quod bilis in vomitũ, aut inteſtina impetus ancipites immoderatóſque coercet: roſarum ſemuncia, portulacæ ſeminis ſemuncia, oxyacanthæ fructuum vncia, ſpodii duella, ſucci vuæ immaturæ, radicum ſylueſtris intubi, acinorum ſolani, ſingulorum vncia, ſaccharis libra, malorum, & punicorum ſucci, ſingulorum triens. Aliud quod immodicas acréſque ventris fluxiones ſiſtit, ac in difficultate inteſtinorum bilis propenſionem in inteſtina, ad vrinam deducit, & calorem exuperantem obtundit. Habet ſucci oxyacãthæ ſemunciam, baccarum myrti ſextulas quinque, roſarum vnciam, ſpodii ſemunciam, acinorũ maiorum ſolani, (quam veſicariam appellamus,) ſextulas quinque, radicum apii & fœniculi, & tenerorũ aſparagi turionum, qui cocti ſunt edendo, vnciam, ſeminis capitulorum papaueris ſemunciam, ſaccharis ſeſquilibram. Aliud ad cruorem per aluum ſecedentem, & dolores ac frequens deſidendi deſiderium, & immodicos ventris fluxus: plantaginis, herbæ ſanguinalis, hypocyſtidis, ſingulorum vncia (quæ ſi deſunt, dimidiũ ſucci eorũ ſufficitur), ſeminis acuti rumicis, ſeminis capitum papaueris, vtriuſque ſemuncia, ſanguinis draconis ſextulæ quinque, croci ſextula, boli Armeniaci, Lemnii ſigilli, vtriuſque ſemuncia, rhois opſoniorum vncia, florum mali punicæ, roſarum Ægyptiarum, vtriuſque ſextulas quinque, vinaceorum vncia, ſaccharis libræ duæ.

Aliud aduerſus ſtrigmenta quæ in vrinis apparent, & renum inflammationem, calculóſque ibi concretos: accipit radicum apii & fœniculi, paſtinacæ ſylueſtris, parietariæ, ſideritidis, ſingulorum vnciam, ficorum pinguium ſextantem, cicerum nigrorum (quæ arietina nõminantur) quadrantẽ, ſeminis althææ & paliuri, vtriuſque ſextulas quinque, ſaccharis libras duas. Aliud ad ſanguinem aut pus quod à renibus aut veſica fertur, aut tuſſi vomitionéve educitur: cucumerum ſeminis vncia, ſeminis capitulorum papaueris, roſarum, vtriuſque ſemũcia, amyli, Lemnii ſigilli, boli Armeniaci, ſingulorum duella: dulcis radiculæ, ſeminis althææ, vtriuſque ſextula, ſpodii ſemuncia, corallii & ſuccini, vtriuſque ſextulæ quatuor, ſeminis cotoneorum ſemuncia, ſaccharis libra. Aliud ad cordis palpitationem, ſenſuúmque difficultatem, & inuoluntarios planctus, ac tremores inde profectos: conſtat trium ſantalorum ſigillatim ſextula, violarum ſemuncia, ſeminis baſilici duella, roſarum tãtundem, florũ bugloſſi & buphthalmi, vtriuſque ſextulis quinque, xylaloes duella, ambaris ſextula, croci duella, caryophylli & nucis muſchatæ, vtriuſque ſemũcia, tenuis cinnamomi ſextula, dulcis aniſi, carnabadii, & ſeminis fœniculi, ſingulorum ſextula, muſchi granis quinque, ſeminis capitum papaueris ſextula, malorum dulcium ſucci quadrante, ſtillatitii roſarum liquoris quadrante, aquæ quam intubum ſtillauit quincunce, radicum fœniculi, apii, intubi erratici & ſatiui, ſingulorum vncia, amaraci, chamæmeli, artemiſiæ, ſingulorum ſemuncia, ſaccharis libris tribus. Aliud pollet aduerſus menſes ſuppreſſos, & quæ inde oboriuntur ſymptomata: radicum apii & fœniculi, iridis, acori,

ſingulorũ vncia,amaraci,chamæmeli, & artemiſiæ,ſingulorum ſemuncia, præoniæ ſextulæ quatuor, ſeminis thlaſpis ſemuncia,ammi,ſeminis fœniculi, mei, ſingulorum duella, ſaccharis libræ duæ: verùm præſtat vt cum melle conficiatur. Aliud ad viſcerum obſtructiones & tumores,febres errantes,circuitus quartanarios,malos habitus,& aquam intercutem: capit radicis apii,fœniculi intubi ſylueſtris & ſatiui,fumariæ,ſingulorũ vnciã:triſſaginis,eupatorii,aiugæ,acori,iridis,ſingulorum ſextulas quinque:althææ ſeminis, maluæ, adianti,bugloſſi,dulcis radiculæ,buphthalmi,ſeminis petroſelini,mei,ſecuridacæ,ſingulorum ſextulas quatuor: radicis verbenacæ rectæ,ſantali, violarum, ſeminis intubi, ſingulorum ſemunciam: ſeminis fœniculi, dulcis aniſi, maſtiches, cuiuſque duellam: ſpicæ,croci,cinnamomi,aſari,ſingulorum ſextulam,ſaccharis libras tres: quòd ſi calor non adeſt, melius eſt ſi cum melle factitetur. Hac itaque via ac ratione zulapia paranda ſunt: habes etiam quibus vitiis auxiliantur,atque ex iam dictis,ceu euidenti formula,& ſimilia tum noſſe,tum tuo marte componere, & de aliorum compoſitionibus iudicium ferre, quibus ægritudinibus rectius accommodantur, poteris. Si enim teipſum in ſimplicium medicamentorum facultate agnoſcenda exercueris,ſexcenta ſanè medicamenta ad eoſdem affectus, concinnabis: quũ copia materiæ ex radicibus, fructib⁹,herbis,& ſuccis abundet,quæ nimirum doctorum virorum ars, pro hominum ſalute, diligenti cum conſideratione reperit. Proinde materias inde colligens, illiſque inſitas vires animo reuoluens, hîcque ægritudinum genera diſcernens,& temperamenta,cõſuetu ines, ægrorùmque victus condiſcens, ſecundum demonſtratam formulam, prædictis vtere medicamentis,& ea varias, ſiquãdo res poſtulabit,alitérque commiſcens,de tuo aliquid adiice.

DE PASTILLIS, CAP. V.

DEinceps verò vbi ceu documenti modo, de paſtillis quoq; quæ opus eſt tradiderim⁹,viámq; quæ in ipſis teneri debet, expoſuerimus, mox de antidotis ea quæ compendium quod polliciti ſumus,non excedant, perſcribemus. Cæterùm tibi licebit cuiuſque medicamenti rationem ac methodum edocto, quæ alia continent volumina diiudicare, tum quibus opitulẽtur,tum an promiſſio miſturæ ac temperamento ſatiſfacere reſpondereue valeat. Paſtillus ex Indico rheo, valens ad iecinoris lieniſq; meatus infarctos, & ventriculum confirmans:roſarũ ſiccarum,abſinthii, rhei Indici,ſingulorũ duella:ſpodii,ſpicæ Indicæ,iunci odorati, lachæ purgatæ,ſucci eupatorii,cuiuſque drachma:ſantali citrini,croci,& caſiæ duplũ,tragacãthæ,maſtiches, vtriuſq; ſcriptula duo: cõtuſa & cribrata cum ſucco fœniculi ſubigito,& in paſtillos redigito:dentur ebibendi cũ aqua in qua lacha maduerit, & oxoſacchare. Paſtillus ex eupatorio,iecur & ventriculum iuuat,& inflationes recludit,atque horrores febrium è pituita genitarum diſcutit: abſinthii,iunci odorati,ſucci eupatorii, roſarum ſeminis fœniculi, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor: aniſi, tragacanthæ candidæ, vtriuſque ſicilicus, ſantali citrini, ſpodii, vtriuſq; ſextula. Tuſa & cribro excuſſa,cum intuborum ſucco ſubigito,& in paſtillos cogito: potui dentur cum aqua in qua lacha iacuerit,& oxymelite. Paſtillus è ſpodio,acutæ febri,& iecinoris calori ſuccurrit,& continuam ſitim ſedat: capit roſarum ſextulas quatuor, ſpodii, ſeminis portulacæ, ſucci dulcis radiculæ, ſingulorum duellam, tragacanthæ candidæ, amyli, vtriuſque drachmam, ſaccharis duellam:ſubigito cum ſucco pſyllii: potio ex malorum punicorum aqua. Paſtillus è roſis cor & iecur roborat,capitis laborem abigit quem ſanguis aut flaua bilis creauit:modus eius exhibendi eſt ſextula cum roſarum vel nymphææ zulapio: roſæ, tria ſantala, ſpodium,ſemen portulacæ, intubum domeſticum, violæ, ſingulorum ſextula:contuſa cribratáque cum ſtillatitio roſarũ liquore fermentato. Paſtillus è maſtiche pollet ad ventriculi refrictionem, prodéſtque iis quibus ructus moleſtus eſt,aut cibus in ventriculo aceſcit: maſtiches duella, ſeminis apii & petroſelini, roſarum, ſeminis ocimi,dulcis radiculæ,ſingulorum ſextula: tuſa & in cerniculo creta,cum aqua apii fermententur. Alius contra calorem & ſiccitatem faucium,pectoris & thoracis, eorúmque exaſperationẽ,necnon pectoris & ſepti trãſuerſi incendium. Habet gummi, tragacanthæ, ſeminis portulacæ,cotoneorũ, & althææ, ſingulorum duellam, ſucci dulcis radiculæ ſextulam,ſeminis cucumerum, & lactucæ,lacrymæ Damaſcenorum,ſingulorum ſcriptula duo:tuſa cribratáque, & cum ſacchare cocta, in eo quẽ ſaliuarunt lentore ſubigito,& in catapotia redacta,ore dum totum diſſoluatur,detineto. Alius aduerſus cœliacum quem leuitas inteſtinorum vel ſtomachus genuit:roſarum, ſpodii, vtriuſque drachmas quatuor,oxyacanthæ,ſeminis acuti rumicis, vtriuſque drachmas ſex,hypocyſtidis,gummi Arabici torrefacti, acinorum mali punici,baccarum myrti,coriandri ſicci,(quæ omnia colligentur, & noctem ac diem in acerbo aceto madeant,poſthæc ſiccentur & torreant) ſingulorum duella,luti Armeniaci drachmas quinque,farinæ zinziphorum molitorum,& pollinis à piſtrino, ſingulorum drachmas,duæ ſeſquiſcriptulum. Contuſa & cribrata cum cotoneorũ expreſſione, vel zulapio baccarũ myrti, aut acidorum malorum ſubigito. Alius paſtillus qui ſemel epotus prodeſt:malicorii,gallarum,baccarum myrti,ſingulorum drachmas octo, rhois Syriaci drachmas vigintiquatuor:tuſa & cribro excuſſa cum vino acerbo cã ido ſubigãtur. Alius qui ſanguinẽ quum supernè per ſputum redditur,cohibet,oſcula venarũ,thoracis & pulmonis aperta claudit, eáſque ruptas vnit,cruorẽ ex ictibus aut vulnerib⁹ vẽtriculo vel inteſtinis illatis deorſum manãtem retinet, fluxũ quoq; ſanguinis fœminis, ob diſruptam vteri vena ſiſtit, & ſanguinẽ meientibus ſuccurrit: luti Armeniaci,gummi Arabici,ſeminis portulacæ,ſingulorum drachmæ quatuor: ſpodii, ſeminis acuti rumicis,ſeminis roſarum rubrarum, florum ſylueſtris Punici,baccarum myrti,coriandri ſicci & torrefacti,amyli toſti, ſingulorum drachmas tres:acaciæ,ſucci hypocyſtidis,corallii vſti, cornuceruini cremati, cineris maiorum cochlearũ crematarũ,ſingulorũ drachmæ duæ:rhois Syriaci duella,tragacãthæ candidæ, ſuccini, ſeminis althææ & maluæ, torrefactorum ſingulorum ſeſquidrachma: tuſa & incerniculo creta, cum ſucco plantaginis, vel ſanguinalis herbæ, vel alicuius conſimilis ſubige,& in paſtillos digere, qui cum aliquo adſtringente zulapio ebibantur. Alius contra conuoluuli affectum è frigore cõtractum efficax: abſinthii,ſeminis apii, aniſi, tenuis cinnamomi, caſiæ duplicatæ, ſingulorum duella:myrrhæ rubræ,ſpicæ Indicæ,fibrinorum teſtium,ſingulorum ſextula:piperis longi,opii,croci,ſingulorum drachma. Tunde & cribra, & cum ſucco fœniculi aut apii ſubige. Alius arquato opem fert,iecur & lienem obſtructionibus vindicat: hieræ amaræ, abſinthii,ſucci eupatorii, ſingulorum ſicilicus: foliorũ roſarum, ſpodii, iunci odorati,aſari, folii Indici,ſingulorum drachma:lachæ repurgatæ,rhei Indici,vtriuſque drachma.contuſa & cribrata cum ſucco intuborum paſtillos conformato. Alius aduerſus ſanguinem aut cum lotio excernentes, aut ſputo reddentes, & vlcus: ſeminum cucumerum,& portulacæ ſpodii, ſucci dulcis radiculæ,ſingulorum ſextulæ quatuor:ſeminis lactucæ, & althææ,roſarum,amyli,tracaganthæ,& ſeminis papaueris,ſingulorum duella:nerii, ſeminis cotoneorum, & acuti rumicis,ſingulorum duella: luti Armeniaci, acaciæ,vtriuſque ſextula,croci ſcriptula duo.tuſa & cribro excuſſa cum muccagine pſyllii fermentantur. Alius cõtra Diabeten:roſarum,ſpodii,gũmi torrefacti, ſingulorum ſicilicus:ſantali cãdidi,& rubri,ſucci dulcis radiculæ,tragacanthæ,ſeminis portulacæ,pſyllii toſti,ſingulorum duella ſcriptula duo:acaciæ, florũ ſylueſtris Punici, amyli torrefacti, ſeminum cucumerum, ſingulorum ſextula ſcriptula duo:caphuræ ſiliqua, ſeminum roſarum & althææ,granorum cotoneorum,ſucci hypocyſtidis, rhois culinarii, ſanguinis draconis, ſeminis plantaginis, rhei Indici, ſingulorum ſicilicus. tuſa & cribrata cum ſtillatitio roſarum liquore fermentantur,& cum adſtringente quopiã zulapio dãtur bibẽda.

Alius ad vrinæ ſtillicidium quod ex veſicæ laxitate & A humiditate accidit. Accipit glandium, iunci quadrati, thuris, ſingulorum partem: tuſis cribratiſque aliquid ſaccharis quoque adiice,& inde æger ſummo mane bibat duellam. Alius aduerſus vrinæ præter voluntatem fluentis copiam, capit rutam ſiceam, quæ tuſa & cribrata cum melle ſubigitur, & bibenda præbetur.

Paſtillus amarus ſtomachicis, iecinoroſis, lienoſis, & arquato laborantibus ſalutaris:ſeminis apii, aſari,abſinthii,aniſi,amygdalarum amararum,ſingulorum vncia.

Alius è ſeminibus qui iis auxilio eſt quos aſſidua de- B ſtillatio infeſtat & laceſſit, & defluxus ad ventriculum decumbit,cibum euomunt:item cœliacis & inteſtinorum difficultate affectis,cum vino auſtero: ac ſanguinē expuentibus, cum poſca:datur quoque fœminis quarum vterus fluxione tentatur, cum decocto apii:quinetiam ſomnum conciliat ſi cum oui luteo fronti illinatur.Lacrymæ papaueris, triens, aniſi libra, ſeminis apii & fœniculi,vtriuſque libra,ammi ſelibra,herbæ apollinaris ſelibra. Alius è corallio ad ſanguinem expuentes,cœliacos,cibum faſtidientes, inteſtinorum difficul C tate laborantes efficax. Corallii, terræ ſamiæ, quæ ἀστὴρ nuncupatur,florum ſylueſtris punici, ſucci hypocyſtidis,acaciæ,myrrhæ,rhei Pontici,dauci Cretenſis, vuarum acerbarum ſucci, tragachāthæ, ſingulorum vncia, rhois Syriaci quadrās,radicis ſymphyti,radiculæ dulcis Lēnii ſigilli,amyli,ſingulorū ſextula ſcriptula duo:gummi,opii,aluminis ſciſſilis,ſpinæ Ægyptiæ,fructuū ſingulorū ſemuncia:excipe ſucco plātaginis,& vino auſtero.

Paſtillus è veſicaria ad renum & veſicæ exulcerationes,ſanguinem lotio excernentes, mucoſa ſtrigmen- D ta reddentes,& vehementem dolorem experiētes. Huius paſtilli drachmæ pondus præbetur febri non correptis è vino dulci aut ſapa: febrientibus verò cum vino bene diluto. Lacrymæ papaueris,ſeminis cucumis,ſeminis apii,herbæ apollinaris,fœniculi,veſicariæ, ſingulorum quadrans,amygdalarum triens, croci ſextans,vini dulcis quantum ad fermentationem ſatis eſt. Alius aſter dolores lenit, omnem fluxionem cohibet, dolorem inteſtinorum omnem mitigat,deſtillationes, veſi- E cæ vitia ſiſtit,vteri ſtrangulatus,profluuium muliebre, defluxum ventriculo nocentem,inteſtinorum difficultatem,ſanguinis reiectionem ac vomitum ſanat. Croci oboli terni, herbæ apollinaris ſeminis drachmæ quatuor,ſeminis apii drachmæ ſex:aniſi,ſtyracis, dauci ſeminis, ſingulorum ſicilicus, croci, lacrymæ papaueris, vtriuſque drachmæ tres,caſtorii, myrrhæ,vtriuſque ſicilicus(nonnulli mandragoræ quoque ſucci drachmas quatuor, & Xenocrates piperis candidi drachmas ſex, adiiciunt,) ex aqua in paſtillos efformato trium obolo- F rum pondere,& ex aqua potādos dato.Cæterùm paſtillorum tractationi hic finis imponatur. Potes autem ex iam dictis ſumpta occaſione,ipſe tuo ingenio alios cōdere,ac de iis quos alii compoſuerunt iudicium ferre, ac cuinam vitio accōmodentur diſcernere: quare nunc de antidotis verba faciamus.

DE ANTIDOTIS, CAP. VI.

De theriace(vt quæ inter omnia antidota ob multiplicem ſuū vſum primas obtineat)primùm differemus,deinde de reliquis quoque agemus. Verùm nō omnia eadē menſura,neque cum iiſdē liquoribus præbē G tur.Siquidē in exitialibus venenis, aūt ferarū virus eiaculantium ictibus,nucis Ponticæ magnitudine cum vino datur:inueteratis capitis doloribus, vertigini,audítus difficultati,oculorum hebetudini, & guſtus inſtrumento imbecillo ac languido,medetur: comitialibus item ſuſpirioſis,& recta ceruice reſpirantibus, ex aqua mulſa pota opitulatur: quippe humores lentos incidit, attenuat,& eductu faciles reddit:recenti quoque & vetuſtæ tuſſi,& quibus thorax aut latus dolet, ſi febri carent, ex vino mulſo auxilio eſt: ſin febriant, ex aqua H mulſa. Conuenit & excreantibus ſanguinem, ſiue is à thorace ſiue pulmone reiectetur: & dum recens eſt eductio,ex poſca:at ſi vetuſta fuerit,ex aqua in qua ſymphyti radix eſt decocta, mane & veſperi propinatur: itidem ſi ventriculus affligit, & venter ægrè cōcoquit,

imbecillúſque eſt,& quibus ventriculus inflatione tentatur, inteſtina torſionibus corripiuntur, aut vetuſtus dolor laxum inteſtinum agitat, aut conuoluulus malè habet,iis nuculæ Ponticæ magnitudine ex aqua calida præbetur. Cholera quoque laborantibus & cœliacis, & ſyncopen cardiacam patientibus, eodem modo datur. Tinearum genus omne mirū in modum exigit,ex ſuc co mentæ data: iecoris affectiones & arquatum generoſè curat,febris expertibus ex mulſo: febrientibus verò ex vino diluto potata. Liquat & lienes ſcirrho induratos,ſordem eorum abſumens ſi ex aceto mulſo exhibeatur: calculos in renibus comminuit, ex apii aut petroſelini,vel dauci, aut aniſi, aut alterius ſimilis decocto.Vrinæ difficultatem & veſicæ exulcerationes, ſi ex ſapa vel paſſo minimè febricitantibus propinetur, interdum perſanat. Datur quinetiam in omni vetuſto febrium horrore,& præcipuè quartanæ, ſiquis ea ex arte vtatur,nempe poſt declinationem; & vomitiones quæ à cœna prouocantur.Aqua quoque inter cutē laborantibus,potiſſimum ei generi quod ἀνὰ σάρκα appellant, ex ſecuridacæ decocto & conſimilibus propinatur, & elephantia conflictatis ſæpenumero efficax eſſe ſolet. ſæpe quoque membrorum reſolutiones potu ſanat;fœminis pota purgationes menſtruas ciet, mortuos partus expellit, ex paſſo aut aqua mulſa, in qua antea ruta decocta fuerit; aut dictamnum, fabæ magnitudine aſſumpta: ex pedibus laborantibus, & quorum defluxio artus omnes tentat, poſtquam ſe morbi vigor inclinauit,prodeſt,ſi non ſemel tantùm, ſed ſæpius drachmæ pondere bibatur. Eius autem præbendi modus ſit pro ægrotantis viribus ac temperatura. Cæterùm non corpori modò(ceu diximus),ſed ægritudinibus quoque animi medetur: proinde medicamentum hoc varias, quas atra bilis concitat,imaginationes, ſi aſſiduè exhibeatur,tollit, quippe quod è vaſis ac liene atram bilem ebibat ac exhauriat: quemadmodum & ferarūm ictus, & aquæ pauorem (peſſimum omnium affectum,)ſi iugiter exhibeatur,ſæpenumero ſuſtulit: atque in peſtifera conſtitutione obſtat quominus aduenæ labe ac lue corripiantur. Iis quoque qui hyeme iter faciunt prodeſt aſſumere,veluti bonum viſcerum indumentum, & quòd ſui multum calorem eis impertire poteſt. Cæterùm præbere conuenit, quando is qui ſumit minimè cruditate laborat,neque cibis refertus eſt, bibátque ieiunus. Æſtate aūt in ætatis vigore, vel nimio calore, haudquaquam,niſi periculum metuatur,dari debet:veiùm quibus ætas iam inclinat, multum eius, idque ſæpius,non ex aqua tantùm,ſed ex vino etiam, drachmæ pondere ſumere conuenit. Pueri ab eius vſu omnino ſunt coercendi: longè enim medicamenti magnitudo illorum vires exuperat,corpúſque promptè diſſoluit, & inſitum ſpiritum leui negotio extinguit. Medicamentum hoc primùm ab Andromacho principe Neronis medico, concinnatum fuit, atque ei verſibus Heroicis deſcriptum ac explicatū dicauit:verùm Galenus ipſum in meliorem formam commutauit.Eſt autem eius compoſitio huiuſcemodi:paſtilli ſcyllini triens,paſtilli theriaci ſextans,hedychroi ſpiſſamenti ſextans: cinnamomi,piperis communis, lacrymæ papaueris, ſingulorum ſextans:roſarum,ſcordii Cretenſis,ſeminis napi,(quam βουνιάδα vocant Græci,)iridis Illyricæ,agarici Pontici, ſucci dulcis radiculæ,ſingulorum vncia:zingiberis,myrrhæ,croci, radicis quinquefolii, rhei Pontici, nepetæ, marrubii,petroſelini, ſtœchadis,coſti,piperis cādidi,piperis lōgi,dictamni,iunci odorati,thuris,terebinthinæ, caſiæ,ſpicæ nardi,ſingulorum ſemuncia: polii,ſtyracis, ſeminis apii, ſeſelis Maſſilienſis,thlaſpis, ammeos,triſſaginis,aiugæ,malabathri,ſucci hypocyſtidis, nardi Celticæ,mei Athamantici,aniſi, ſeminis fœniculi, Lemnii ſigilli,chalcitis,amomi,acori,fructus balſami,phu Pontici,hyperici,acaciæ,ſucci,galbani,gummi,cardamomi, ſingulorum duella:bituminis, dauci Cretenſis, ſagapeni, opopanacis,caſtorii, centaurii tenuis, ariſtolochiæ, ſingulorum ſextula:opobalſami vncia,mellis Attici,vinique odorati & optimi, quantum ad ſuccos & lacrymas ſatis ſit. Hedychroi cōpoſitio.Mari,aſari,amaraci,

aſpalathi, iunci odorati, croci, calami aromatici, phu A
Pontici, caſiæ, folii Indici, ſingulorum duella: xylobal-
ſami, opobalſami, cinnamomi, coſti, ſingulorum ſemun
cia: myrrhæ, foliorum malabathri, ſpicæ nardi, ſingu-
lorum ſextula, amomi duella, maſtiches ſextula, vini o-
dorati quod ſufficiat. Andromachus croci & caſiæ, v-
triuſque vnciam ſcriptis mandauit. Porro de theriaces
parandæ ratione, ſapientiſſimus Galenus inquit, Dixi-
mus etiam antea eum qui medicamentum ſemel confi-
ci viderit, non amplius opus habiturum vt iterum aut
tertiò cōſpiciat. Verùm vt optima in ſingulis medica- B
menti generibus diſcernat, non ſemel, biſve, aut ter, ſed
perquam ſæpe ſpectaſſe conuenit quæ in vnaquaque
regione naſci creduntur præſtantiſſima. Itaque nunc o-
mnia paucis & ſummatim perſtringam. Radices quæ v-
ſui accommodantur, corticem intētum, non rugoſum,
neque macrum obtinere oportet: id enim bonæ radicis
indiciū habetur. Fructus cum ſuis ſurculis, germinibúſ-
que nuncupatis, & florentes ac vberes, & multos vnà
cum ſuis inuolucris eſſe debet. Semina perinde ac radi-
ces eligantur vegeta, quod ex corticis intenſione co- C
gnoſcetur. Lacrymas & ſuccos, neque vetuſtate, neque
tempore languida eſſe cōuenit, quæve ſuas qualitates,
quas odor guſtúſque diſcernet, habeant euanidas. Fru-
ctus itaque cum germinibus, & floribus ac foliis, eorúm
que caliculis & inuolucris in theriacen coniiciūtur: her
bæ verò inſequentes, ſcordium, nepeta, marrubium, ſtœ
chas, dictamnum, polium, triſſago, aiuga, hypericum, &
centaurium: radices adhæc zingiberis, iridis, rhei,
quinquefolii, coſti, nardi Indicæ, nardi Celticæ, gen-
tianæ, mei, acori, phu, ariſtolochiæ tenuis: ſemina item D
hæc immittuntur napi, petroſelini, thlaſpis, ameos, a-
niſi, fœniculi, cardamomi, dauci. Hæc igitur tria gene-
ra in Ægyptias pilas demitti debent, quandoquidem
duriſſimæ ſunt, vt nihil ſuæ ſubſtantiæ inter tunden-
dum contuſis affricent. Adduntur quoque vnà cum his
paſtilli ſcyllini, paſtilli theriaci, hedychroi ſpiſſamētū,
piper nigrum, candidum & longum, roſæ ſiccæ, adhæc
agaricum, & crocus, ſi ſuccus fuerit, & qui nominatur
iunci odorati flos, ſigillum Lemnium, chalcitis toſta, a-
momum, cinnamomum, fiſtula caſiæ, balſami item fru E
ctus, & acacia, niſi mollis fuerit & liquida, caſtorium
quoque & bitumen. Porro myrrha & crocus vino ma-
cerata læuigentur, ſiquidem tutius videbitur cum na-
tura liquidum non cōtundere. Omnes ſucci & lacrymæ
vino macerentur, vt diſſoluantur, & ad læuigandum
reddantur idoneæ, vt ſagapeni, opopanacis, papaueris,
(quod & μηκώνιον & ὄπιον Græci nuncupant) acacia, quo-
ties liquida vndique contumax eſſe videbitur, ſuccus
hypocyſtidis, & dulcis radiculæ. At thlaſpi, & rapi ſati-
ui ſemen in prima compoſitione, vt maiores meos pa- F
rare videbam, ipſe quoque vnà cum contundendis in
pilam coniiciebam: deinde aliquando conſpicatus ven
tri pilæ interno ob ſuum lentorem adhæreſcere, vbi in
mortario antea contriuiſſem, putaui vinum eis ſuper-
fundendum eſſe, donec tota planè diſſoluerentur: at-
que ita terenda, poſthæc vino priuatim madefactis, ac
in læuorem redactis commiſcenda. Thus quoque ſi-
gillatim leuiter in mortario per ſe læuigare, ne dilate-
tur, præſtat: poſtea vbi incerniculo excuſſeris, ad ma-
nus paratum habere: quò, ſi ita libet, iis quæ ex vino læ- G
uigata ſunt aſpergas. Gummi verò in vino macerari
poteſt, idémque tum priuatim, tum cum thure in læuo-
rem redigi. Proinde hæc omnia quo dixi modo præpa-
rari debēt: alia in mortario cum vino læuigata, quædam
increta, & arida in puluerem comminuta. Eo porro tem
pore quo omnia in vnitatem coire debent, liqueſcant
in vaſe duplici, primùm reſina, mox ſtyrax & galbanū,
antea in pila confracta contuſáque piſtillis aut vecti-
bus ferreis, inſtillato pauciſſimo melle crudo: poſthæc
digitis noſtris dilatata, reſina in melle liquefacta exci- H
piantur, atque ita denuo operculo vaſi impoſito reſol-
uantur. Satius enim eſt mel ſimulatque hæc fuerint in-
iecta, minimè agitare, ſed operculato vaſe quod aquæ
inſiſtit, coctionē moliri. His verò liquefactis, arida iis
quæ ex vino trita fuerint indātur, ac ad iuſtam vſque

A craſſitiē permiſceātur. Itaque paulatim liquefacta tepi-
da iis quæ ſunt in mortario affundātur, ſic vt ab homi-
ne robuſto, magno cochleari in vnum cogātur: vbi pro-
bè in vnitatem coierint, & quod his cōſtat iam craſſum
appareat, ſuperiniicere mel decoctum mediocriter, &
nimirum deſpumatū oportet: poſthæc quæ incernicu-
lo fuêre excuſſa, deinde mel rurſus addere, mox lique-
facta tepida iam miſcere, atque omnia in ampla pila,
magno cochleari, adiectis quæ ex aridis etiamnum ſu-
perſūt & melle, ſtrenuè conterere. Et quādo à cochlea-
B ri omnia in vnum corpus fuerint coacta, tunc in pilam
cōiicere, ac vectibus ferreis ad amuſſim repurgatis, ne-
quid hæreat rubiginis, aſſiduè tundere, illitis opobalſa-
mo vectibus, ſi quidem à tenaci medicamenti lentorē
detinentur, vt haud facilè à tundētibus attollātur. Qua-
re vt prōptè negocium peragatur, vectis extrema con-
tinuo opobalſamo inungenda ſunt, in hoc ipſum quic-
quid eſt eius ſucci impendens ac abſumens. Præſtat au
tem in ſole tundere, ita nanque citius cuncta in vnum
coaleſcunt. Quúmque id negocium obiuimus, pilam,
C quæ medicamentum in ſe continet, contegere oportet,
& poſt quatuor aut quinque dies ſimiliter in ſole tun-
dere, atque id opus iterū atque iterum, ſex aut ſeptem
dierum interiecto ſpatio, ad duos menſes, aut omnino
dies xl. repetere. Atque hæc, quod quidem ad optimam
medicamenti cōponendi rationē ſpectat, ſcriptis man-
data ſint. Vt autem nigreſcat, (hoc enim haud ſcio quo
pacto vſu receptum ſit, vt qui colorem eum non aſſe-
quatur, riſui habeatur) obſeruandum quidem nobis eſt,
non tamen ignorandum, nihil ob colorem medicamen
D ti facultatem immutari. Verùm coloris huius fruſtratio
ob chalcitin crematā, quæ flaua vel rufa euaſit, accidit:
quanuis enim minimum eius imponatur, tamen colo-
re præualet. Itaq; nequis ob hoc ipſum erroris quicquā
commiſſum eſſe arbitretur, iis quæ dicturus ſum ani-
mum adhibeat. Quatuor in vniuerſum chalcitidis dra-
chmas antidotus accipit: verùm multo copioſiorem
quàm hic ſit modum aſſare cōuenit. Crudæ itaque chal
citidis drachmas nō pauciores quadraginta in ollulam
coniicito, quam deinde candentibus carbonibus non
E operculatam impones, ac ſimulatque fuſum fuerit me-
dicamentum, ac leuiorem & ſpumoſiorem eius portio-
nem ſuperuehi conſpexeris, ſtatim tollere humique
deponere oportet: & nequaquam (quemadmodum con
ſueuimus interdum, perinde vt ii faciunt qui ignem
ſuſcitant) inflare ipſi conuenit, (mirum enim eſt quàm
ita rufus & flauus color excellat) ſed ne ſoli quidem ex-
ponere: verùm refrigeratæ capere quod ſpumoſiſſi-
mum inſidet, nihil habens in ſe rufi neque flaui, aut
pallidi: deinde experientiæ gratia eius exiguum quid-
F dam ſumere oportet, ac læuigatum intueri, nunquid
poſt læuigationem quiſpiam ex enumeratis coloribus
appareat. Quòd ſi qualem ſumpſimus perdurauerit,
porraceum cinereúmve colorem referens, eius dra-
chmas quatuor adiicere conuenit: tale ſi quidem exi-
guum ex tam copioſo combuſto reperies. Itaque quæ
ad antidoti huius compoſitionem & apparatum neceſ-
ſaria ſunt, omnia iam ſunt expoſita. Porro panes ſcil-
linos hac ratione paramus. Scillam recentem non ad-
modum magnam oblinere oportet, non vt nonnulli lu-
G to, (ſordidum enim hoc mihi videtur) ſed pulte ex tri-
tico (: facilè enim aſſatur tenuiſſima, vt inter aſſandum
ipſa quoq; nōnihil huius participet:) poſthæc dū probè
in furno, aut cacabis, aut clibanis in quibus panes aſſan
tur, coquitur, mentem adhibeto inter aſſandum, vt æ-
qualis fiat aſſatio: deinde ſumptas interiores eius partes
tenerrimas diligenter læuigare oportet: atque admix-
tis erui farinæ optimæ ac recentiſſimæ æquis portio-
nibus omnia ſimul terere, & in paſtillos mediocres co-
gere, qui in vmbra repoſiti, ad vſum aſſeruentur. The-
H riaci paſtilli hoc pacto concinnantur: nempe viperæ
pro totius compoſitionis quantitate aſſumuntur, quas
non quouis tempore, ſed potiſſimum vere ineunte
fueris venatus, quando relictis latebris foras in loca
aprica progrediuntur, nec iam venenum vſqueadeo
noxiū poſſidēt. Sint autem animalia in primis mobilia,

ſubflaua,quæque ſummopere collum extendant, ocu-
A lis ſubrubris & impudentibus,ferocique aſpectu, capi-
tibus latioribus, toto corpore ac ventre ſinuoſiore:
quibus meatus ſit prope extremam caudam, & caudam
non habeant circumuolutam, ſed potius intortam, &
quæ quieto gradu ſerpat: fœmina enim à mare hac no-
ta diſſidet, & quòd caninos dentes plures duobus ob-
tineat. Itaque vbi eo tempore ceperis, prius capita &
caudæ in tantum ſunt amputanda vt abſciſſionis men-
ſura quatuor ſit digitorum. Verùm inter amputandum
B partes illæ ſedulò (ita quidem moneo) ſunt inſpicien-
dæ,num poſt abſciſſionem exangues & immobiles,pe-
nitúſque emortuæ appareant: nam ſi eiuſmodi repe-
riantur, feras ac ad medicamenti miſturã inutiles arbi-
trator.Sin in truncatis partibus, motum etiamnũ quen
dam reliquum eſſe, & cruorem aliquantiſper ſeruare
poſſe conſpexeris, eæ tanquam optimæ antidoti com-
poſitioni ſunt immiſcendæ. Adhæc tota cutis ad amuſ-
ſim eſt deglubenda, & adeps ceu inutilis detrahendus,
ſimúlque interanea omnia:poſtea eas in vas aliquod fi-
C ctile, vel lebetem bene nitidum & exterſum coniicere
conuenit, ac carbonibus pulchrè accẽſis, ne in coctura
fumum nidorémque redoleant,ſuperimponere. Deco-
quantur autem in fontana,in quam ſal recens,& anethi
ſicci ramuli mediocres coniiciantur. Atque vbi carnes
bene fuerint coctæ,(cocturæ autem modus ſit quando
ipſæ à ſpina ſeparantur,) tum depoſito ab igne lebete,
ſpinas accuratè ſecerne, nequa clam te carnibus inhæ-
reat. Ac poſtquam ita carnes repurgaueris,eáſque triue
ris, panis quammaximè puri ex puriſſima ſimilagine
D confecti, quod paſtillis formandis ſatis ſit admiſce, &
in panificia (vt Andromachus quoque cenſet) redige:
(nam Magnus & Democrates, pares carnium & panis
portiones miſceri iubent, ſicque eas vnà cum pane de-
terunt)deinde affuſo iuſculi quod ſatis eſt, in medio-
cres paſtillos digerito,& inter efformandum pauxillum
opobalſami adiicito,ac in vmbra reponẽs,eos ad totius
medicamẽti compoſitionem aſſeruato. Habes iam the-
riaci antidoti rationem accuratè tibi explicatã. Porro
tibi hæc ob oculos habenti,reliqua quoque antidota va
E riis miſturis conſtantia nouiſſe, ac concinnare confor-
maréque licet. Deinceps de cæteris diſſeremus, quæ à
variis veteribus ac recentioribus,tum Græcis, tum Bar
baris condita fuerunt. Cæterùm nequaquam omnia ex-
ponemus, (ſiquidem in immodicam molem liber ex-
creſceret)ſed quæ horum mihi notiora, aut vtiliora, &
ad plures vſus accommodatiora videbũtur. Proponam
& ex iis quæ in pauciores vſus veniunt,quæ decet,quòd
rectius affectibus,quibus opem fronte pollicentur,ſuc-
currunt: nam quorum multiplex eſt vſus, quòd multa
F promittant, ſuam quoque facultatem multifariam diſ-
tribuunt: quamobrem veriſimile eſt ea haudquaquam
eodẽ modo in omnibus ægritudinibus agere ac polle-
re. Eſdræ antidotum,ex eo ad venenatorum ictus fa-
bæ magnitudine in vino datur,ac eunti dormitum de-
morſus locus delinitur, & periculo vacabit: aduerſus
eos qui lethale quippiã ſumpſerunt,ante póſtque vomi
tionem exhibetur Ponticæ nucis magnitudine,mane &
cubitum concedentibus ex vino:aſſumptum verò anteà
noxam veneni præripit: ad capitis dolorem, aliquid e-
G ius ſapa diſſolutum fronti illinitur. Præbetur quoque
bibendum in cubili,phaſeli magnitudine, exigua aqua
aut ſapa reſolutum: ad furore percitos, ſub ſomno da-
tur fabæ magnitudine, ſapa contemperatum: ipſóque
diſſoluto,frons & ſuperciliorum media ſpatia, ac naſus
exterius totus,inſtante ſomno,oblinito:ſomnum enim
conciliat,eodem modo ad vetuſtos oculorum defluxus
ſapa diſſolutum, fronti ad ſupercilia vſque inducitur:
ad molarem croſum,dentéſque dolentes, ſapa dilutum
calfactúmque præbetur ore continendum, atque eue-
H ſtigiò dolor ſedatur. Contra tuſſim diuturnámque re-
ſpirationis difficultatem,datur nucis Ponticæ magnitu
dine, cum ſapa quæ aqua ſit diluta: in febribus autem
cum mulſa diebus ſeptem, dum cubitum itur. Cruenta
expuẽtibus,tabidis,& abſceſſum internũ obtinentibus,
exhibetur ex ſapa exigua,quæ modica,frigida,tẽperata

A ſit,fabæ magnitudine:datur autem pluribus diebus ma
ne, & in cubili: aduerſus ſtomachi vetuſtos dolores cũ
refrigeratione præbetur fabæ magnitudine cum ſapa:
ſi febris adſit,cum melle: in ſingultu ob copiam enato,
inter frigora datur fabæ magnitudine cum condito:
contra duritias,ex mulſa:lieni laboranti,ex aceto,vel a-
ceto mulſo, ſed tumentes partes antidoto oblinantur.
Calculoſis ex ſapa exhibetur: vrinæ difficultati, ex de-
cocto apii,aut petroſelini,aut alteri⁹ eius generis. Ad-
uerſus alui profluuium ac cœliacas affectiones, inteſti-
B norúmque difficultatem,datur nucis Ponticæ magnitu
dine mane & veſperi,ex vino: in febrientibus verò, ex
aceto mulſo aquoſo: in podagra, fabæ magnitudine ex
aqua mulſa,ipſóque ſapa diſſoluto, laboratẽs partes li-
nuntur. Iſchiadicis, & quorum reliquos articulos flu-
xio infeſtat,ipſum cum vnguento quopiam,puta gleu-
cino, aut irino vel ſicyonio oblinitur: elephantia cor-
reptis, auellanæ nucis magnitudinẽ, bis die datur ex
aqua mulſa, eóque vino reſoluto, totum corpus in
ſole nouem dies inungitur: quippe ſquamulæ deci-
C dunt, ipſáque corporis concretio renouatur. Fœminis
quæ difficulter partum enituntur, imus venter ſubli-
nitur, & facilè pariũt. Aduerſum vlcera maligna &
vetuſta quæ in ſumma cute erumpunt, linteo inductum
imponitur,vel fiſtula immittitur,ac perſanabũtur. Ac-
cipit mameræ vnciam,amomi ſextantem, iunci odora-
ti ſemunciam,pyrethri duellam,croci vnciam, myrrhæ
ſemunciam,ſtyracis ſemunciam ſcriptula duo,petroſe-
lini ſextulam, tragacanthæ vnciam, ſucci hypocyſti-
dis ſemunciam, iridis ſemunciam ſcriptula duo, ſe-
D minis fœniculi vnciam, dauci ſeminis ſextulam, ſemi-
nis papaueris vnciam, ſpicæ ſemunciam ſcriptula duo,
foliorum rutæ ſextulam, caſiæ ſeſquiunciam, ameos
ſextulam, coſti ſeſquiſextulam, cardamomi duellam,
lacrymæ papaueris ſeſquiunciam, euphorbii duellam,
piperis ſeſquiunciam, roſarum ſemunciam, opopana-
cis duellam, mei ſemunciam, paſtillorum è lacha ſex-
tulas quatuor,croci Lycii ſemunciam,caryophyllorum
ſcriptula duo, aniſi duellam, ammoniaci ſemunciam,
rhei ſemunciam, foliorum citri, gith, herbæ amaræ,
E (πικρίδα vocant Græci) ſingulorum duellam, terræ
cimoliæ ſemunciam, ſulphuris ignem non experti duel
lam,caſtorii,ſinonis,vtriuſque ſextulam,hedichroi ſpiſ
ſamenti ſemunciam, ocimi ſeminis ſextulam, lapidis
iaſpidis duellam,ventris mergi duellam,artemiſiæ, fo-
liorũ rhododaphnæ,cinnamomi,ſeminis anethi, ſingu
lorum ſextulam, bdellii ſemunciam, rhois Syriaci ſeſ-
quiunciam, aſari ſextulam, lapidis hæmatitis vnciam,
thuris ſemunciam,intubi erratici ſeſquiſextulam,teſtæ
ſepiæ duellam, corallii ſeſquiunciam, iuniperi maioris
F baccarum duellam,ſanguinis draconis vnciam,cinaba-
ris,gentianæ,vtriuſque ſemunciam,peucedani,ſeminis
apii, vtriuſque ſeſquiunciam, piperis candidi ſemun-
ciam,maceris ſextantem, hermodactyli ſextantem,ari-
ſtolochiæ longæ,Lybiſtici,vtriuſque vnciã, mellis mo-
dus qui ſatis ſit: lacrymæ vino bono & odorato mace-
rantur. Antidotũ è pæonia prodeſt deſtillationibus à
capite,aut tuſſi,& puris reiectionibus, tabidis, pulmo-
nis laterúmque inflammationibus: nam ſupra omnem
opinionem thoracem deſtillationum exulcerationúm-
G que periculis vindicat,etiamſi ſanguis reiiciatur. Exhi-
bitionis modus,ſiliquæ tres,ieiuno ex calida:datur ta-
men ſæpenumero appetente ſomno: angina laboranti-
bus vino mulſo dilutum aſſiduè exhibetur gargarizan-
dum,pennáque ex melle illinitur. Præbetur & in inte-
ſtini laxioris doloribus, ac renum inflammationibus,
vrinæque difficultate, quam obſtructio excitauit, cum
aliquo ex iis quæ vrinam prouocãt, cuiuſmodi eſt apii,
aut adianti,aut dauci decoctum. Datur & in lõgis febri-
bus,vt quartanis & quotidianis,duas horas ante acceſ-
H ſionis initia,& mirum in modum,coctione in vrina ap-
parente, opitulatur. Valet & aduerſus omnes peſti-
lentes morbos, quique populatim graſſantur, cæli vi-
tio enatos,ſi inter initia valetudinis conſeruandæ gra-
tia exhibeatur, ſomnum quoque conciliat. Amomi,
croci,ſpicæ nardi, coſti, opii, caſiæ, thuris, ſingulorum

A vncia: radicis feminis pæoniæ, piperis communis, rhei, apollinaris herbæ, myrrhæ, pyrethri, fingulorum fextulæ tres fcriptula duo: piperis longi, piperis candidi, folii, euphorbii, nepetæ, fingulorum femuncia: caftorii, petrofelini, vtriufque fextans, mellis quantum fatis eft.

Antidotum è fulphure valet ad ftomachũ refrigeratum, ructúfque acidos, quartanam, refolutos, iecinorofos, duabus horis ante acceffionem cum pofca aquofiore. Cæterùm æger excrementis vacuus effe, & proba cõcoctio in vrinis apparere debet: fulphuris viui, cardamomi, ftyracis, herbæ apollinaris, rutæ, myrrhæ, finguB lorum fextulæ octo, cofti fextulæ decem, cafiæ fextans, Libyftici vncia, croci, piperis, vtriufque fextulæ quatuor, mellis modus qui fufficiat. Antidotum è tribus piperibus aduerfus ftomachi perfrictiones, ructum acidum, quartanã, iecinorofos, inflationes & tuffim: exhibetur auellanæ nucis magnitudine: piperis communis, piperis candidi, piperis longi, fingulorum bes, zingiberis, thymi, anifi, feminis lini, fingulorum fextans, mellis quod fatis faciet. Antidotum dictũ fanitas contra venena exitialia valet: prodeft & coftarum inflãmationiC bus, iecinorofis, cardiacis, pulmonis inflãmationibus, fufpiriofis, tuffiẽtibus, inteftinorum difficultati, tenuioris inteftini inflammationibus, ftomachicis, oculis lippientibus, angina vexatis: omnis adhæc fafcini amuletum eft, & laruas dæmoniáque amolitur. Qui quotidie lentis magnitudine ipfum affumunt, haudquaquam toto vitæ curriculo morbo corripientur. Bibat qui febre caret ex vino, & febricitans ex bene diluto. Capit fylueftris rutæ fextulam, piperis, marrubii, vtriufque fextulas tres fcriptula duo, myrrhæ fextulam: croci, iunci oD dorati, piperis candidi, fpicæ nardi, cofti, cinnamomi, nardi Celticæ, aiugæ, ftœchadis, opopanacis, gentianæ, cardamomi, galbani, euphorbii, mandragoræ, ammoniaci, eryngii, rofarum, (in aliis Libyftici,) fingulorum femunciam: ftyracis, fructus balfami, dauci Cretenfis, eupatorii, κοκκύσπερμα, feminis fœniculi, feminis trifolii, polii, terebinthinæ, fingulorum fextulas quatuor, herbæ apollinaris duellam, lacrymæ papaueris fefquunciam, mellis quod fufficiet. Antidotum Philonis pollet contra colicos dolores, pleuriticos, omnémque E inteftinorum cruciatum, & fomnum cit: datur cum fucco hypocyftidis & vini pauxillo ftomachicis, fabæ magnitudine: aqua inter cutem laborantibus, ex pofca: naufea vexatis, & quibus ftomachus mordicatur, decocto thymi aut pulegii dilutum, nucis Ponticæ magnitudine: difficultate refpirationis laborantibus, & fufpiriofis, ex aceto fcillitico, nucis magnitudine: tabidis & tuffientibus cum fucco ptiffanæ: fanguinem reiectantibus, ex pofca: tuffi ficcæ, ex aqua mulfa. Ad F lienem verò, manuales ramorum capparis fafciculos in acetum aquámque coniectos coquito, & cum decocto propinato: ad dentium dolorem, dolentem obline: & ad mobiles, ipfum tere, atque cum vino adftringente collue, & firmabuntur. Accipit croci drachmas quinque, fpicæ nardi, euphorbii, pyrethri, herbæ apollinaris, fingulorum ficilicum, opii drachmas decem, piperis candidi drachmas viginti, mellis quantum fufficit. Antidotum è marrubio prodeft tuffiG culofis, & pituitofioribus affectionibus: hyffopi libram, iridis, dulcis radiculæ, nepetæ, faluiæ, cotoneorum, nucis tedæ, fingulorum felibram, fcillæ trientem, pulegii quadrantem, enulæ Campanæ, marrubii, vtriufque trientem, fœnigræci vnciam, ficuum pinguium libram, mellis quod fatis eft. Antidotum ex eruo, tuffi medendo, expurgandóque aptum: tragacanthæ, ftyracis, terebinthinæ, thuris dulcis radiculæ, croci, anifi, iridis, amygdalarum amararum, erui, nucis pineæ, hyffopi, fingulorum quadrans: piperis fefquuncia, mellis quantum fatis facit. Antidotum è H mofcho valet ad omnem mali habitus affectionem, prodeft iecinorofis, lienofis, ftomachicis, habitum vt cibum admittat fummè roborat, corporis quoque natiuum calorem exfufcitat: fampfuchi, corymborum thymi, aloes, iunci odorati, ligni balfami, fagapeni, afari, caryophyllorum, cafiæ, cofti, rhei, zingiberis, pulegii, cinnamomi, Libyftici, feminis apii, petrofelini, dauci, mofchi, fingulorum vncia, mellis quantum fatis eft. Ex nepeta auxiliatur iis qui cibum refpuunt, difficulter refpirantibus, ftomacho perfrigerato & qui ftatim inflatione infeftatur, cum vino manè affumptũ: fi verò renuãt cum vino, ficcum nucis auellanæ magnitudine edatur: piperis felibra, nepetæ, pulegii, petrofelini, fingulorum fefquuncia, feminis apii vncia, Libyftici fextans, fefelis vncia, thymi femuncia, mellis quantum fatis eft.

Antidotum Diofpolitæ, ad tardam concoctionem, & ventriculi perfrictionem: piperis, cumini, zingiberis, rutæ, nitri, fingulorum libra, mellis quod fatis facit: cuminum pridie quàm componatur, in aceto acerrimo macerari debet: quo verò tempore conficitur, in fictilibus ignitis torreri, deinde teri. Ex hermodactylo, podagricis & arthriticis, vt quod fuccos crudos ex alto detrahit, prodeft: hermodactyli, galangæ, pyrethri, zingiberis, zaduaris, anifi, gentianæ, ariftolochiæ, fingulorum quadrans, mellis fufficiens modus. Antidotus è fcinco, Mithridatis Eupatoris, valet ad exitiofa medicamenta, & ad omnem materiam lethalem, omnémque ictum venenatum, aduerfus inteftinas affectiones, conceptum adiuuat, menfes prouocat, emortuos fœtus fecundáfque hærentes excutit, febres circuitu repetentes diffoluit, refolutis, tremulis, iis qui in deorfum & fcapulas conuelluntur, ifchiadicis, podagricifque opitulatur, & vitiis omnibus quæ ex neruorum conforti exoriuntur. Ratio conficiendi eft huiufmodi: capit fcinci, fagapeni, acori, cofti, hyperici, acaciæ, iridis, mei, gũmis, fingulorum ficilicum: rofarum, gentianæ, cardamomi, fingulorum drachmas quatuor, feminis papaueris obolos duos, ftyracis drachmas quinq; fefquifcrupulũ: polii, cafiæ, fefelis, bdellii, balfami, piperis candidi, fingulorum drachmæ quinque obolos duos: fucci hypocyftidis, opopanacis, myrrhæ, thuris, caftorii, piperis longi, cyphis, refinæ terebinthinæ, fingulorum drachmas fex, nardi cyriaci, opobalfami, thlapfis, feminis dauci, fingulorum drachmas fex, & obolos tres: croci, cinnamomi, zingiberis, fingulorum drachmas feptem & obolos duos: fucci dulcis radiculæ, agarici, vtriufque drachmas feptem & obolos tres, mellis quod fufficit, & vini boni quod ad lacrymas diluendas fatis eft. Ego (ait Galenus) ad medicamenti incrementum, gratia fuppreffionis menfium & conceptuum, quò citra periculũ geftentur, adiieci dictamni femunciam, ammoniaci, feminis fylueftris rutæ, vtriufque drachmas tres, cumini Æthiopici drachmas fex, feminis trifolii, napi fylueftris, vtriufque femunciam, triffaginis tantundem, rhei Pontici drachmæ tres, lacrymæ Cyrenaicæ ficilicum: iis adiunctis medicamenti facultas ad multa redditur idonea: quippe quadrimeftres fœtus enecat, & trimeftres expellit. Antidotum Hippocratis, quo vfus corona Athenis eft donatus, fronti ex vino illitum capitis dolorem mitigat, & aurium dolori prodeft, ex oleo veftium flocco iniectum, nec fecus ore detentum, eius dolorem fedat. Dandũ eft autem ex hydromelite, nucis auellanæ magnitudine, tuffientibus, lienofis, iecinorofis, fanguinem expuẽtibus, calculofis, laterum inflammationibus, Ægyptiæ fabæ magnitudine, ex oxymelite mero, cyathis tribus, ifchiadicis, inteftinorum dolore vexatis, lupini magnitudine in decocto pæoniæ, à prima luna vfque ad extremam: à laruis dæmoniifque occupatis, nucis Ponticæ magnitudine, in lacte afinino: quartana laborantibus ex aceto mulfo, definente luna. Calami odorati, iunci odorati, fabinæ, fingulorum triens: feminis viticis, cardamomi, cyperi, crocomagmatis, fingulorum quincunx, nardi Celticæ felibra, afpalathi feptunx, ammoniaci vncia, pilularum cupreffi quadrans, rofarum triens, ladani, myrrhæ, thuris, fingulorum libra, baccæ iuniperi minoris quadraginta: hæc fimul priuatim tundito: fpicæ nardi felibra, cofti triens, folii bes, cafiæ felibra, amomi quadrans, hæc quoque priuatim tundito: maftiches, triẽs, & hoc feorfũ in mortario teritur: ftyracis dextans, ftyrax paulatim bellariis in mortario adiicitur: terebinthinæ libræ tres, mellis Attici libræ quinq;, vini veteris

quod ad bellaria maceranda ſatis eſt, mundè & ſedulò melle excipiens confice. Antidotum colicum mirè efficax ad ileoſos, eóſque quibus alui recrementum vomitione redditur in maximis doloribus. Piperis candidi, herbæ apollinaris, vtriuſque drachmæ quadraginta, croci drachmæ decem: ſpicæ nardi, euphorbii, pyrethri, ſingulorum ſicilicus, melle cocto excipitur, datur fabæ Ægyptiæ magnitudine. Antidotus ad vrinæ difficultatem, præbetur iis qui vrinam continere nequeunt, iis qui etiam ægrè reddunt, quíque ex ilibus & renibus laborant, ſeminis apii, æruginis raſæ, gith, ſeminis erucæ, galangæ, ſinapis, herbæ apollinaris, zigiæ ſiccæ, aniſi, piperis candidi, nardi Indicæ, mellis quantum ſufficit ſextulæ pondere mane & veſperi exhibetur. Paſtillus Andromachi ad renum veſicæque abſceſſus: ſeminis apii, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris candidi, tragacanthæ, ſingulorum ſicilicus. Excipito aqua & in paſtillos digerito, datur drachmæ pondere ex calida. Iis qui ſanguinem cum vrina reiiciunt è veſica, aluminis ſciſſilis, tragacāthæ, vtriuſque drachma, gummis oboli duo, paſſo excipitur: modò oboli duo, modò totum præbetur. Ad expurgandam veſicam, & lapides comminuit, & quod eſt maximi momenti ita perſanat vt poſt ea non renaſcantur: ſeminis dauci, ſeminis cucumeris, aniſi, ſeſelis, petroſelini, myrrhæ, ſingulorū drachma: caſiæ, baccarum lauri, cinnamomi, nardi Celticæ, ſingulorum drachma: trita excipiūtur aqua, & in paſtillos coguntur: dantur quotidie ſinguli ieiuno ad triginta vſque dies. Antidotum vitiis renum accommodatum, quod calculos quoque rumpit: nepetæ, pulegii, vtriuſque drachmæ decem: thymi, petroſelini, vtriuſque drachmæ viginti, Libyſtici drachmæ quatuor: nitri, ſpicæ nardi, vtriuſq; drachma, mellis quod ſatis facit. Antidotum è lithoſpermo renum affectibus, calculoſis, vrinam difficulter reddentibus opitulatur: lithoſpermi, ſeminis betonicæ, radicis calcifragæ, ſeminis petroſelini, piperis candidi, æquales partes melle excipito. Antidotum Procli podagricis accommodatur, pedum, coxendicis, articulorum, capitis, ventriculi dolorem ſanat, vrinæ difficultati ſuccurrit, callos in articulis concretos eximiè diſcutit, & lienis, iecinoris, renúmque dolori ſubuenit: rhei Pōtici, agarici, ariſtolochiæ, ſingulorum ſextans, phu quadrās: petroſelini, mei, vtriuſque triens: hyperici quincunx, gentianæ ſelibra, cētaurii bes, triſſaginis dodrans: dantur viro ſcriptula duo, fœminæ ſcriptulum vnum: hæc trita incerne, & vtere quemadmodum docebimus. Menſe Ianuario, Februario, Martio ſumatur vnus modus, alternis diebus: Aprili duo, alternis: Maio tres, alternis: Iunio, Iulio, Auguſto vnus, alternis: Septembri, Octobri, Nouembri duo, alternis: Decembri quatuor, alternis. victus ſit cibus boni ſucci, concoctúque facilis. Pedes aqua calida ablui, & oleo inūgi cōuenit. Antidotus cœliacis, dyſentericis, pleuriticis, iis qui torſiones experiuntur, ſanguinem deiicientibus, contra collectionem interaneorum, & quibus inteſtina erodi creduntur. Lacrymæ papaueris, florum ſylueſtris Punicæ, gallarum, ammis, bdellii, ſingulorum ſemūcia: tuſa cribro excute & aſſerua: exhibentur robuſto ſextulæ tres, imbecillo duella: bibitur ex frigida. Antidotum podagricis, articulorum doloribus infeſtatis: hermodactyli recentis vncia: aniſi, cumini, piperis cōmunis, croci, piperis longi, interioris partis ſeminis cnici, ſingulorum ſcrupuli duo, zingiberis drachmæ quatuor, maſtiches ſcrupuli ſex: caſiæ drachma, moſchi ſiliquæ quatuor: dantur ſiliquæ quatuor: ſumat quis per hebdomada ex aqua mulſa, addéque exhibitionis modo ſcammonii ſiliquas quatuor. Antidotum incomparabile ad quartana laborātes, vetuſtos capitis dolores ſedat, tenebricoſos vertiginis affectus, morbi comitialis acceſſiones mitigat, peruigilias ſopit, & furorem confringit, magnū oculorum dolorem mulcet, defluxioni, dentium dolori, reſpirationis difficultati, & omni ſuſpirii cauſæ auxiliatur, veterem tuſſim ſedat, pulmonis laterisque inflammationi ſiccæ & humidæ medetur, omnem pulmonis humiditatem exhaurit, ſputa tenuia incraſſat, eáq; ex hydromelite potū eductu facilia reddit, ſi ſanguis ſputo reiicitur, ex oxymelite vel poſca, aut herbæ ſanguinalis plantaginiſve ſucco, vſque ad ſicilici pondus, ſed pro laborantis viribus aliquid vel adiicito vel detrahito. Stomacho præſenti eſt auxilio, ſi quidem nimiā humiditatē adſtringit, & cibi faſtidium leuat: ſingultum tollit, cibos ob vomitionum impetum non retentos ſiſtit, omnem ſtomachi & vētris inflationem in ructus ſoluit, pulſatiles iecinoris dolores mitigat, & in arquato morbo efficax eſt. Nam vnūquodque membrum in priſtinam naturam reſtituit, cōgitabūdæ inſaniæ quam atra bilis genuit, turbas & tumultus leuat, lienis grauitatē ſubmouet, faciei colorem reuocat, pituitā bilémque per inteſtina deducit, diſtributionis meatus reſerat, vrinas ſecernit, & ad renes compellit, atque inde ad veſicam protrudit, arenulis & grumis renes veſicámque liberat, vrinæ difficultatem reprimit, tenuioris craſſioríſque inteſtini morborum eſt mitigās potio, vetus recrementum aluo ſubducit, veterē inflammationem diſcutit, torſiones mitigat, diſtēſionem vaſorum reſoluit: iis qui ore aſſumere nequeunt cum ſucco fœnigræci per aluum iniicitur, & à doloribus immunes tuetur. Admodum vteri calamitatibus opitulatur: nam & earum quæ iam enixæ ſunt dolores mulcet, & moleſtias peruigiliorum imminuit, elationē & diſtenſionem vteri emollit, morboſam purgationem recreat & reficit, extrema meatuū ora dilatat, erūpentes vterò ſanguinis profuſiones, ſi poſt exhibetur, ſupprimit, eaſdémque ſi ex vino calido infundatur, ſiſtit, vocē quinetiam ea priuatis reddit, & neruorum collectionibus pōtū ſuccurrit. Vtendum quoque eo eſt in podagris & articulorum doloribus, hoc ægris opem ferre experientia compertum eſt, ac potiſſimum in inuaſionibus medicamenti vires deprehendere licet, ſiquidem non per os modò datum, ſed reſolutis quoque mēbris oblitum efficax eſt: prodeſt etiam iis qui mirum in modum de vita periclitantur. Ratio cōpoſitionis hæc eſt: myrrhæ, ſcriptula decem & ſeptem, lacrymæ papaueris ſcrupuli decem & octo, amomi ſcrupuli ſex, petroſelini ſcriptula quindecim, ſeminis apii ſcrupuli duodecim, iunci odorati ſcrupuli nouem, caſiæ Ægyptiæ ſcriptula quatuor, piperis candidi ſcrupuli quatuor, piperis nigri ſcrupuli quindecim, ſinapi Syriaci ſcriptula duodecim, ſtyracis ſcrupuli ſex, ſeſelis ſcrupuli quatuor, hedychroi ſpiſſamenti ſcriptula quinque, mellis deſpumati quantum ſatis facit. Exhibendi modus eſt drachma, ſtyrace melle diducto ac dilatato vtere, & arida inſperge, opiū verò dulci ſapa macera, donec mellis induat craſſitiem.

Antidotū è camaris à Latinis nuncupatū, prodeſt difficulter ſpirantibus, arteriacis, tuſſiētibus, tabidis, omni pectoris ſtomachiq; noxæ, aqua intercute laborātibus, & nephriticis, voluptatem quoque parit, & corpora impinguat. Cinnamomi, caryophyllorum, ſpicæ, zingiberis, zaduaris, coſti, pyrethri, rhei, nardi Celticæ, ſingulorum vncia: anacardii, piperis nigri, & albi, & longi, cardamomi, aniſi, ſingulorum ſemuncia: eboris, oſſium palmularum, oſſis cordis ceruini, corallii, ſingulorum ſextula ſcriptula duo: moſchi, balſami, vtriuſq; ſcriptula duo, mellis roſacei quantum ſatis eſt. Antidotus è floribus valet præter rationem afflictis, cardiacis lætitiam vehementer auget, & eos qui ob longum morbum imbecilles ſunt, roborat, ſtomachum perbellè corrigit, florum roriſmarini coronarii drachmæ quadraginta: roſarum, violarum, dulcis radiculæ, ſingulorum drachmæ ſex: caryophyllorum, ſpicæ, nucis vnguentariæ, galangæ, cinnamomi, zingiberis, zaduaris, ligni aloes, cardamomi, aniſi, ſeminis anethi, ſingulorum ſicilicus, mellis Attici libræ duæ cum ſemiſſe. Ex ſatyrio valet cōtra renum & veſicæ imbecillitatem, iis etiā auxiliatur qui vrinam reddere nequeunt: venerem mirum in modum ſtimulat, eámque certa de cauſa ceſſantem citra moram manifeſtò reſtituit. Accipit teſtium ſatyrii viridium, dauci ſatiui, dauci ſylueſtris, nucis Indicæ, piſtaciorum, nucis pineæ repurgatæ, ſingulorum drachmas duodecim: zingiberis, caryophyllorum, aniſi, ſeminis erucæ, ſingulorū drachmas quinq;: cinnamomi, ſcinci, ſeminis bulbi, ſingulorum ſicilicum ſeſquiſcrupulum, moſci ſiliquas

ſeptem, mellis ſeſquilibram. Radices ſatyrii, dauci tam ſatiui quàm agreſtis, priuatim & ſeorſum tunduntur; deinde in vnum coguntur, & nonnihil molliuſculo igni ferueſcunt: rurſus piſtacia, & pineæ nuces tuſæ, & tantiſper dum craſſitiem aliquã ſumpſerint, maceratæ adiiciuntur: poſthæc ſublato ab igne vaſe, tuſæ & cribratæ ſpecies iam dictæ adduntur: denique moſchus cum exiguo ſtillatitii roſarum liquoris apponitur: modus exhibitionis eſt cochleare ex vino dulci. Antidotus ex penidiis prodeſt cuiuis pectoris offenſæ, tuſſi ex frigore contractæ, vocis ablationi, tabidis, purulenta excreãtibus mane & veſperi, ex ptiſſana calida. Penidiorũ drachmæ ſedecim, nucleorum pineorum, amygdalarum, ſeminis portulacæ, capitis papaueris albi, ſingulorum drachmæ tres ſeſquiſcrupulus: cinnamomi, caryophyllorũ, zingiberis, ſucci dulcis radiculæ, tragacãthæ, gummis, amyli, ſeminis cucurbitæ, ſeminis cucumeris, ſingulorum drachma vna ſeſquiſcrupulus, caphuræ drachmæ octo, dulcis radiculæ drachma, zulapii, violarũ, aut ſaccharis libra. Antidotum è tragacantha ad omnẽ pulmonis & pectoris noxam, maximè tabidis, in maraſmũ collapſis opitulatur: adhæc omni tuſſi ſiccæ & calidæ, linguæ & gurgulionis aſperitati ſuccurrit. Sumit autem id ægrotus in ore, vt liquefactum deglutiat, donec perfectè exugatur: tragacanthæ candidæ ſicilicвs, gummis Arabicæ vncia, amyli ſemũcia, dulcis radiculæ drachmæ tres, ſeminis cucurbitæ ſicilicus, penidiorũ quadrans, caphuræ drachma, zulapii libræ duæ. Antidotum ex vnionibus pollet ad omnem imbecillitatem, animi deliquium, tam à corde quàm à ventriculo ortum, & ad omnem vitalium membrorum offenſam, ad ſuſpirioſos, item tuſſiculoſos, tabidos, lõgo morbo deiectos ac languentes recreat, & virium robur reſtituit: cinnamomi, caryophilli, ſpicæ, galangæ, dulcis radiculæ, ligni aloes, paſtilli è roſis, paſtilli è violis, ſingulorum drachma: nucis vnguentariæ, maceris, zaduaris, rhei, ſtyracis, ſingulorum ſicilicus: vnionum, zingiberis, oſſis cordis ceruini, eboris, blarti, byzantis, ſingulorũ drachma, moſchi ſeſquiſcrupulus, ambaris, caphuræ, vtriuſque grana ſex, mellis modus qui ſatis erit. Alterum ex vnionibus vehementi cordis palpitationi auxilio eſt, falſas imaginationes, & animi præter rationem cogitationes diſcutit, ac atræ bilis dominium depellit: florum bugloſſæ, ſantali citrini & rubri, roſarum tenuis cinnamomi, ſeminis portulacæ, maſtiches, enulæ candidæ & rubræ, linguæ paſſeris, ſingulorum drachmæ ſex: agallochi, ſuccini, corallii vſti, ambaris, caryophyllorum, vnionum, ſeminis citri, ſeminis ocimi, cyperi, luti Armeniaci, coriandi ſicci, auri, argenti, aluminis, galliæ moſchatæ, ſerici crudi, ſcobis cornuceruini, ſpodii, rhei Indici, ſingulorum drachmæ quatuor: thymi, florum roriſmarini magni & parui, ſenecionis, zadoaris, croci, cũpete (hoc eſt carpeſii), maceris, nucis Indicæ, ſeminis intuborum, ſingulorum drachma: moſchi, caphuræ, vtriuſque ſeſquiſcrupulus: trita cretáque cum zulapio è duobus malis Punicis fermentantur: vtendi modus eſt ſicilicus ſeſquiſcrupulus cum eodem zulapio. Antidotum ex ambare valet aduerſus omnem imbecillitatem & perfrictionẽ corporis, natiuum ſuſcitat calorem, eos quorum articulos frigidus ſuccus infeſtat, omniáque membra mirificè adiuuat, ventriculum cibum renuentem, atque impotentem eximiè emendat, cor quoque roborat: datur mane & veſperi ex vino. Ambaris, agallochi, vtriuſque tar: ſtimmi, moſchi, caryophyllorum, nucis moſchatæ, maceris, galangæ, cinnamomi, ſingulorum drachma: zulapii, roſarum quod ſatis eſt. Antidotus è moſcho prodeſt contra cordis pulſum, eum quoque qui inſomnia mala conſpicatur, & qui incerto timore agitatur: zaduaris, zarnabi, vnionum, ſuccini, corallii, ſingulorum drachmæ octo: ſerici crudi, hermodactyli candidi & veracis, ſpicæ, folii, cardamomi, ſingulorum drachmæ quatuor: ſcobis auri, caſtorii, piperis lõgi, zingiberis, ſingulorum drachmæ ſeſquiſcrupulus, moſchi ſeſquidrachma. tuſa cretáque cum melle deſpumato fermentantur: moſchus cum ſtillatitio roſarum liquore, vt calidum bibi poſſit, diſſoluatur, & cum

A reliquis in vnitatẽ coëat. Antidotum comitialibus ſalubre: ſeſelis, pyrethri, ſtœchadis, ſingulorũ duella, agarici ſextulæ quinque: cumini lati, ariſtolochiæ rotũdæ, lacrymæ Cyrenaicæ, ſingulorum duella ſcrupuli duo, aceti mulſi ſcillini libra. Quum placuerit purgatoriũ efficere, epithimi & dacrydii, vtriuſque duellã ſcrupulos duos adiicito. Illinitus aduerſus humiditatis reiectionem, tabidos, purulẽta expuentes, lateris pulmoniſque inflammationes, in maraſmum collapſos: mirum quoque in modum efficax eſt ad eos quorum calor ob mor-
B bum emortuus eſt. Appellatur Latinis reſtauratorius: dulcis radiculæ, roſarum, ſaccharis, ſingulorum ſextãs: tragacanthæ, gummis, vtriuſque drachmæ quinque: ſantali candidi & rubri, vtriuſque drachmæ tres: papaueris candidi drachmæ octo: ſucci radiculæ dulcis, amyli, ſeminis portulacæ, ſeminis maiulii, ſeminis intubi ſatiui, ſingulorum ſicilicus: ſpodii, caryophyllorum, ſingulorũ drachmæ ſeptem, cinnamomi drachmæ quatuor: zingiberis, ſtyracis, vtriuſque drachma, croci, ſeſquiſcrupulus, penidiorum vncia, ſeminis cucurbitæ ſicilicus ſeſ-
C quiſcrupulus, ſeminis cotoneorum ſeſquidrachma: ſeminis maluæ, violarum, vtriuſque drachmæ quatuor, caphuræ grana octo: rhei Indici ſicilicus, zulapii libræ ſex. Antidotum ad febres quotidianas: ſtyracis, iridis, myrrhæ, lacrymæ papaueris, ſingulorum drachmæ quatuor: opopanacis, piperis, vtriuſque drachma, mellis quod ſatis eſt. Datur fabæ Ægyptiæ magnitudine in lecto decumbentibus ante febris inuaſionem, ſed adſtent carbones: hoc ſomnũ ſudoréſque cit, & febrim leuat, potiſſimum in vetuſtis, multáque cruditate con-
D ſtantibus. Aliud agarici, gentianæ, vtriuſq; drachma: exhibetur ex aqua mulſa, ante inuaſionem: hoc mediocriter attenuat, infarctúque vindicat, ac materiam per aluum & vrinam moderatè pellit. Aetites quoque lapis ad horrores circuitu repetentes, & in primis quotidianos appenſus eſt efficax. Ad quartanas & qui articulorum doloribus infeſtantur: in quartanis vbi laueris duas horas ante febris ſignificationem, è diluta potione: articularibus verò morbis ex aqua mulſa præbetur. Conſtat bituminis drachma, myrrhæ ſicilico, folio-
E rum mentæ drachma: croci, zingiberis, (in aliis & lacrymæ papaueris) ſingulorum ſeſquiſcrupulo. Aliud ad omnem circuitum: ſeminis herbæ apollinaris, myrrhæ, lacrymæ papaueris, ſtyracis, ſingulorũ drachma: croci, aloes, vtriuſque terni oboli, melle excipitur: datur ex aqua, auellanæ nucis magnitudine, & cruribus antè illitis ac membrorum extremis partibus domire ſinito.
Aliud ſudores prouocat, & altum ſomnum conciliat ſi duabus horis ante febris quartanæ ſignificationem aſſumatur: pulegii drachmæ quatuor, grana cnidia vigin-
F tiquatuor, myrrhæ drachma, lacrymæ papaueris drachma. vino ſubacta efformantur, ac trium obolorum pondere exhibetur. Aliud ad arteriam exulceratam: prodeſt & vocem exercentibus ante póſtque certamen exhibitum: valet etiam ad oculorum dolores, foris in lana madefacta impoſitum, & internis affectionibus illinctu ſuccurrit: gummis, tragacanthæ, vtriuſque drachmæ ſex: thuris, mirrhæ, vtriuſque drachma: croci, ſucci hypocyſtidis, vtriuſque drachma: paſſi ſcybelitici aut theræi ſextulæ ſex. Linctus difficulter reſpirantibus
G vtilis: ſcillæ crudæ ſuccum exprimito, eíque parẽ mellis Attici modum admiſceto, & ſupra carbones coquito: datur ante & poſt cibum, myſtrum. E ſulphure ignem non experto, difficulter ſpirantibus auxilians: aniſi, ſulphuris ignem non experti, vtriuſque quadrans: ammoniaci ſuffimenti, caſtorii, gith, ſingulorũ drachmæ quatuor: aqua diſſoluito, & in catapotia cogito, vnúmque ex oxymelitis cyathis tribus præbeto. Antidotum è fructibus æſtiuis contra ſtomachi ſubuerſionem efficax, cœliacis, dyſentericis auxilio eſt: ſorborum ſexta-
H rius, baccharũ myrti ſextarius, rhois Syriaci ſextarius, palmularum quæ ſole maturuerunt libræ duæ, mala cotonea decem, Punica mala integra decẽ, paſſi aminei, vel mellis ſextarius. fructus tuſi, & in aquam cõiecti ſedulò coquuntur: quũmque fuerint diſſoluti humorem exprime, ac denuo abiecto paleaceo coque, vbi tertia

pars superfuerit, mel additur, & vsquequo crassamen- A tum acquisierit, mouetur. Aliud ad stomachi subuersionem facit, & ad intestinorum difficultatem, & cœliacos: feminis herbæ apollinaris, feminis apii, vtriusque drachmæ quatuor, rosarum florũ, anisi, succi, hypocistidis, myrrhæ, singulorum sicilicus, croci, opii, vtriusque sesquidrachma. Aliud ad stomachi subuersionem: acidi Punici acinorum expressorum succi sextarii tres, succi mentæ sextarius, mellis sextarius, coniecta in vas coquito vsque ad consistentiam, & ante cibum mystrũ vnũ aut duo præbeto. Origenis ad stomachi subuer- B sionem, florum rosarum drachmas octo, baccarum myrti nigræ sine granis acetabulum, feminis herbæ apollinaris, acetabuli dimidium. Terito simul, & paulatim vinum lixiuum sufficienti mensura adiicito: deinde adduntur carnes palmularum pinguium (πατήτας vocant Græci,) decem, & omnibus simul tritis, in ciceris magnitudinem catapotia efformantur, & tria aut quatuor ex aquæ mulsæ cochleariis duobus exhibentur. Catapotium ἄδιψον, quod æstuantes à siti vindicat: cucumeris satiui, feminis portulacæ, vtriusque drachmæ C octo, tragacãthæ drachmæ quatuor: tragacanthã albumine recentium ouorum crudorum dilue, ac dissolutæ reliqua adiice, & in catapotia digere, ac in sole exsicca: præbe continenda sub lingua, & dissolutum humorem combibe. Hepatica Andromachi Cyphoeides, & ad omnia thoracis vitia: vuarum passarum drachmæ vigintiquinque, aliquibus centum, croci drachma, calami aromatici sicilicus, bdellii, iunci odorati, vtriusque drachmæ duæ sesquiscrupulus: cinnamomi, casiæ, spicæ, nardi, singulorum terni oboli, myrrhæ, terebin- D thinæ, vtriusque drachmæ quatuor, aliis sedecim, aspalathi oboli duo, mellis drachmæ sedecim, vini quod satisfacit.

DE LIQVORIBVS MEDICATIS, CAP. VII.

Potio ad iecinorosos, lienosos, nephriticos, hydropicos, stomachicos, ex partu conflictatas conuulsiones, ex ægritudine se recolligentes, prauis succis refertos, arquatos, tussim, laterum inflammationes, ad medicamenta item lethalia, & cuiusuis venenati animalis i- E ctum. Nardi Indici, costi, vtriusque sicilicus: casiæ, croci, feminis apii, acori, lacrymæ balsami, iridis, singulorũ drachma: piperis cãdidi oboli tres, lacrymæ ari masculi drachmæ tres, vuarum passarum nucleis emundatarum drachmæ sex: trita passo vel melle excipiuntur: datur drachma ex vino, aut hydromelite, vel passo diluto, prout cõmodius arbitraberis. Potio è capitibus papaueris: capita papaueris centum, succi dulcis radiculæ libra, sapæ libræ centum: prodest iis qui ob tenuẽ fluxionem à capite labentem, tussiunt, & quibus venter acria F & biliosa excernit: item calidæ intemperiei, & cholera laborantibus, necnon in peruigiliis. Acetum mulsum simplex: mellis libræ quadraginta, aceti libræ viginti, aquæ libræ sexaginta. Alia eius cõponendi ratio: mellis libræ quinquagintaquinq; aceti libræ quindecim, anisi libra, croci sextãs, radicum apii sextãs, radicum fœniculi libra. Potio ex mulsa cõtra peruigilia, cœliacis cum febre prodest, & fœminis vterum gerentibus, nec non si crassus humor reiectionem indigẽs, pulmonẽ obsidet: viridium papaueris capitum cum suo femine libræ sexa- G ginta, aquæ libræ septuaginta, mellis libræ triginta. Potio ex moris, aut moris rubi, ad oris vlcera depascentia, dentium affectus, & ad anginarum noxas gargarizata: succi mororum, aut mororum rubi libræ quindecim, mellis libræ quinque, croci, myrrhæ, succi vuarum acerbarum, singulorum sesquuncia, aluminis scissilis vncia, vini austeri dodrans. Aqua rosacea ad cœliacos, sitim, orisque inflammationes, si os ea colluatur: rosarum libræ vigintiquatuor, aquæ libræ centum & viginti, mellis libræ centum & quadraginta. Acetum H scillinum, scillam cãdidam repurgatam, & in vas quod acetum contineat, iniectam, dies quadraginta insolato, deinde abiecta scilla, acetum seruato. Et Punicis malis compositio stomatica: malorum Punicorum dulcium, acidorum, & austerorum, singulorum libræ duæ, mellis libræ sex. Salubris potionis compositio: si quis frigidi temperamenti ea vtitur, valetudinem integram conseruat: zinziberis, fœniculi, anethi, piperis, singulorum sicilicus, aliquibus iridis drachmæ centũ: ea tusa, & ex vino vetusto odorato subacta, in linteo illigato, & in vini suauissimi congium coniicito, multósque dies macerari sinito. Quo autem diutius maduerint, eo melius erit: propinato singulis diebus ante prãdium heminam. Vinum scillinum sic facies: scillæ in taleolas dissectæ, & repurgatæ minas tres demittes in musti præclari amphoram Romanam, & menses tres operculo iniecto sines, postea defæcatum recõdes. Vtile est cruditatibus, & ciborum corruptioni, iisque qui ipsos euomũt: iis item quibus in ventriculo & aluo pituitæ crassities incumbit: opẽ fert lienosis, in malum habitum collapsis, aqua inter cutem laborantibus, arquatis, vrinam ægrè reddentibus, intestinorũ torsionibus, inflationibus, neruorum resolutionibus, diuturnis horroribus, tenebricosis vertiginibus, & menses ducit: minimè quoque neruos offendit. Præstantius est quod vetustius est: cauendus eius vsus est in febribus, quibúsque intestina sunt vlcerata. Scillinum acetum ita conficitur: scillam candidam expurgatam, & concisam lino ita traiicito vt taleolæ sese minimè contingant, & dies quadraginta exsiccato: ex ipsis mina in aceti optimi sextarios duodecim demittitur, & vase diligenter operculato, octo dies in sole macerari finitur. Posthæc assumpta scilla, & expressa, ipsa quidem abiicitur, acetum verò defæcatũ elutriatur, & reponitur. Nonnulli minam in aceti sextariis quinque demergunt, alii ob siccitatem sua sponte repurgatam, æquali põdere demittũt, itaque menses sex relinquũt: est autẽ hoc multo magis incidẽdi vi præditũ. Vtile est collutum ad gingiuas nimio humore madidas, nã eas adstringit & firmat, dẽtes labantes stabilit, fœtentem ventriculi halitum satis emendat, sorptum guttur indurat, & callosum reddit, sonoram nitidamque vocem efficit. Assumitur & ad stomachicos, ægréque cibum coquentes, & comitiales, & vertigine tenebricosa vexatos, & melancholicos: item ad vteri strangulatus, lienes nimis extumescentes, coxendicis dolores valet: recreat reficitque eos qui admodum imbecilli sunt, & corpus salubre ac bene coloratum reddit. Visum quoque acuit, auditus difficultatem instillatum corrigit: in summa ad omnia efficax est, præterquam ad intestinorum exulcerationem. Datur singulis diebus sorbendum ieiuno, inter initia modicum, paulatim autem copiosius, vt vsque ad cyathum increscat modus: sunt qui duos aut etiam plures cyathos præbent.

DE PVRGANTIBVS MEDICAMENTIS, CAP. VIII.

De medicamentis purgantibus iam nobis est disserendum: quandoquidem eorum quædam flauã bilem, alia nigram, nõnulla pituitam aut aquam euacuare solent. Ac flauam bilem educentibus vtimur in quibus ipsam ori ventriculi insidere suspicamur, & in quibus per venosum genus dispersa est: in tertianis item febribus, & continuis iam decrescentibus, ac in arquatis, atque (vt summatim dicam) in quibus flauam bilem redundare arbitramur, iuxta iam suprà à nobis traditas dignotiones. Nigram verò bilem vacuantibus vti consueuimus in melãcholicis, in iis qui facilè excandescũt, iracundis, hominum consuetudinem auersantibus, & in habitib⁹ aridis, sanguine pauco præditis, solitariis, quartanis febribus, & furore percitis. Pituitam autem ducentia vsurpandum, in frigidioribus habitibus, ætatibus & morbis: puta in resolutis, & membris capitis attonitis, tumoribus laxis & extuberantibus, coxendicum doloribus, & in eo aquæ intercutis genere, quod ἀνὰ σάρκα Græci nuncupant, & (vt vno verbo absoluam) in quibus pituitam molestam esse opinamur. Quemadmodum aquam ducentibus medicamentis est vtendũ, in ea aqua inter cutẽ laborantibus, quæ ab vteris similitudine ἀσκίτης ὕδερος dicitur, & in fœminis quibus album profluuium diu infestauit, & in iis quibus vlcera fluxione assidua madẽt. Cæterùm iam de simplicibus medicamẽtis, quæ

iii. libr.

sua natura purgatoria sunt sigillatim agemus, & quem A ipsorũ vnũquodque humorẽ expurgat explicabimus: deinde de cõpositis quoque pertractabimus, nequid in nostra pollicitatione desideretur. Aloe igitur vniuersum corpus haudquaquã vacuat, sed inhærentem ventriculo, aluo, ac intestinis bilem, vnã cum insidentibus inibi recrementis citra noxam exigit. Proinde danda est iis qui capitis afficiuntur molestia, propter continuas exhalationes quas ventriculus ad ipsum expirat: (nãque inutilium vaporũ suppeditationẽ præscindit): exhibenda quoque est iis qui eandem ob causam lippi- B tudine oculorum laborant, quique propter insidentem bilem sitiunt, & lingua ac os promptè resiccatur: adhæc iis qui stomachi insuauitate, aut æstu subuertente corripiuntur, necnon iis qui præter rationem palidiores euaserunt: quin & iis quibus alui excrementa subduci postulãt, verùm clysteres aliqua de causa infundi non possunt. Præbetur sicilicus ex aqua mulsa, in læuorem verò subacta, succóque corticis citri, aut si is non adsit, brassicæ aut absinthii succo excepta, cogitur in catapo- C tia, ciceris magnitudine. Allii cum terebinthina, vel melle decocto, vel alio quouis simili efformãt: tu verò, prout rerum copia subministrabit, vel (vt melius dicã) quod cõmodius ægro fore putabitur, cũ aliis cõmisceto, ac ægrotãtibus exhibeto. Scãmonium flauã bilem potissimum expellit, sed oris ventriculi dolorem excitat, & odore graui, gustu insuaui, ac siticulosum est. Nã quum purgatoria omnia, præter aloen, stomachum offendãt, scãmonium multo reliquis magis vẽtriculo nocet: quare cauendum iis qui ipsum imbecillũ obtinent, & febriunt. Quum enim leuissimum sit, leui negotio in D corpus rapitur, omnémque eius spurcitiam commouet: verùm à facultate retentrice inhibetur, quominus excrementa ad excretionem perducat. Itaque dandum est iis qui febri vacant, & stomacho valent, & ægrè vomitus prolicitur, nec facilè animo deficiunt: modus exhibitionis sunt scrupuli duo, paulo plus minúsve, pro virium ratione: permiscendus est sal, ac thymus, & pulegium, aut odoratum aliquod, & quod ventriculum roboret. Qui ipsum sustinent, etiam aloen miscere præstat: datur & per se ex melle, vel ptisanæ cremore, qui- E bus clanculum exhibere cupimus. Peplium huius semen, (sunt & qui cum virgultis, exsiccatum & cribro excussum, quatuor scrupulorum pondere præbent ex mulsa, pauxillum aceti aspergentes) post flauam bilem, nigram quoque & pituitam expurgat, flatus item disrumpit: quare in primis flatulentis affectibus auxilio est iis qui melãcholiæ præbent exordium, diuturnis inflationibus lienis, vteri & intestini laxioris, quinetiam laxis tumoribus in abdomine succurrit. Veratrum nigrum, atram bilem, & flauam vndique ex corpore tra- F hens, deorsum pellit, non tamen cum difficultate: quocirca ipsum in febribus circuitu redeuntibus, & diuturnis exhibemus: datur etiam furore percitis, altera capitis parte dolentibus, & quos cephalæa diu infestauit. Est autem longè omnium aptissimum intestinis, vtero, vesicæ medicamentum purgans exhibentibus. Maxima eius vis est educendi, peculiariter siquid permixtum est sanguini, quod ipsum vitiare possit: quare & in vetustis arquatis commodum est, & aspritudinibus quæ in summa cute exoriuntur, qualis est lepra, impetigines G & id genus alia: quin & elephantia laborantibus est accommodatum. Modus exhibitionis sunt scrupuli tres, paulo plus minúsve, tenuium fibrarum è radicibus pendentium, in aqua paululum maceratarum, deinde cortice detracto, ac in vmbra siccato, proiectáque tenui, quæ ipsi subest, medulla. Datur autem ex passo & oxymelite, verùm suauitatis gratia, quædam ex odoratis seminibus sunt inferenda, si verò efficaciorem cupis purgationem, scammonii pauxillum adiicito.

Epithymum nigram bilem detrahit: datur adul- H tis tusum & in cerniculo cretum, scrupulorum quinque pondere, ex passo, aut aceto, mulso & salis modico. Vitiis flatulentis, & præcordiorum affectibus, quibúsque iecur grauatur, & respirandi difficultate laborant, opitulatur. Eodem quo epithymum modo, quod in stœbe, & quod in satureia, ἐπίθυμβρον nominatum, nascitur, purgat, sed facultate est imbecillius.

Filicula bilem, & maximè atram, ac pituitam ducit: dantur purgatæ radicis fœni scrupuli, affusa aqua mulsa. Purgat quoque mediocriter & citra molestiam, in gallinaceo iure, & in ptisanæ cremore cocta radix.

Pulegium atram bilem pellit acetabuli mensura in mulsa potum, eodem modo & tragoriganum & parthenium, quod & leucanthemon nuncupatur, singula sex scrupulorum pondere purgant, idem præstat & alypum, dantúrque eius scrupuli sex. Verùm præstat ea exhibere ex aceto, & exiguo sale, & aqua, vt sicca & trita potui inspergantur. Armenium quo pictores vtuntur, atram bilem, & quicquid sanguini crassum lentúmque commistum est, euacuat: quapropter datur melancholicis, elephantia laborantibus, & similibus: quin & nephriticis ac suspiriosis præbetur: modus sunt scrupuli quatuor, paulo plus minúsve pro sumentis viribus.

Centaurium tenue, bilem crassissimam ac mucosam educit, quare commodè lienosis, & coxendicis dolore infestatis exhibetur: bibatur huius decoctũm aqua feruefactum: sit autem centaurii pondus scrupuli sex, & aquæ hemina, quæ ad dimidias coquantur. Colocynthis pituitam, bilem, & mucosum succũ purgat, quamobrem neruosa corpora repurgat. Datur ergo cõuenienter in omnibus capitis affectibus, & erecta ceruice spirantibus, ac similibus: item coxendicum cruciatibus, morbis articularibus, & longis renum vesicæque affectionibus, quinetiã iis quibus extricatu difficiles prædurique sunt affectus: dantur autem scrupuli duo. Deligenda est candida eius ac tenella medulla: aridiuscula enim & nigricans damnatur, tundatur verò & teratur sedulò, sæpéque cribro succutiatur. Atque vsu appetente, perquam diligenter in mortario cum aqua mulsa teratur, siquidem eiusmodi quippiam patitur, vt tusa priusquam maceretur, tenuissima maneat, verùm coniecta in mulsam intumescat, ita vt cribrata nõ credatur. Igitur nonnullæ ex particulis quæ intumuerunt, interdum aluo aut ventriculo adhærent, maximè in intestinorũ anfractibus, ob molliciẽ, insidentésque, quòd acres natura sint ac mordaces, intestina exulcerãt, & per consensum neruos afficiunt, tortiones & contractiones inferunt. Quare multa cum attentione, in aqua mulsa in maximum læuorẽ redigi debet. Si mitius purgare est animus, prægrandis colocynthis sumenda est, eáque aperta supernè semen eximere conuenit: deinde lomentum eius in suum inuolucrum sine semine reponere, & sapa, aut vetere passo repletam, sinere vt noctẽ & diem maceretur, posthæc vinum linteo colatum, ac à sordibus repurgatum, calfactum propinare. Maximè quoq; arquatos expurgat, eósque quibus in summa cute liuores è flaua bile apparent. Tithymalus pituitam & bilem educit: virẽtes eius ramuli assumpti, & in testa paulatim torrefacti ac contriti præbentur. Miscentur eius scrupuli tres cum polenta in aqua, & propinantur: nam ramuli exsiccati impotentiores sunt. Porro tithymali characitæ dicti erutam radicem in vmbra exsiccato, postea quum vsus postulat, detracto cortice, tusam cribrato, & in passo veteri quaternũm scrupulorum pondere coniectã, noctem & diẽ finito madescere: dehinc per linteum detritum percolatum, ac leuiter calfactũ vinum potui dato. Optimè enim purgat, adeo vt quidã in omnibus vitiis eo vtantur. Succus verò tithymali, qui iuxta aquas, & humida loca enascitur, sale & arido pane exceptus, idem præstat, sed vehementius aluum deiicit. Succus cucumeris agrestis, quem ἐλατήριον nominant, pituitam & bilem vacuat: datur oboli terni, cum lactis statim emulsi instar hemina. Granum Gnidium serosum potius & aquosum humorẽ elicit, pituitã verò & bilẽ modicè expurgat: est æstuans & acerrimum: dantur grana triginta. Quòd si mitius purgare velis, dato grana viginti: interna granorum pars trita, atque cum polenta in vnitatẽ coacta, præbetur potanda: sed post potionẽ, rosaceum aut mellinum oleũ, ne fauces adurat, sorberi debet. Quare satius est vt trita ex melle cocta, in catapotia digerãtur. Agaricum pituitã & bilẽ,

A ſed non eueſtigiò,detrahit:modus exhibitionis eſt ſicilicus ex aqua mulſa, vel aceto mulſo. Aduerſatur ſtomacho quòd leue ſit,& enatare ſoleat. Cnici ſemen purgat pituitam,non tamen fortiter:ſeminis læuigati drachmas quinque in gallinacei decocti ius, vel ptiſſanæ cremorem iniicito,colatúmque propinato:ſunt qui ſeminis interiorem partem drachmæ pondere ſumant,& cũ amygdalis, aniſo,& melle cocto miſtam terant,& in catapotia efforment, ac arquatis commodè præbeant: quod etiam mitius eſt. Lathyris vehementius pituitã B purgat:dantur eius grana maiora quindecim,& minora viginti,atque iis qui vberius purgari cupiunt,mãdi:qui verò multa euacuatione opus non habent, integra deuorari iubentur,præſertim ſi eius qui ſumit,ſtomachus vitiatꝰ fuerit. Ariſtolochiæ clematidis fructus ſiccus,ſi tritus bibatur,pituitam bilémque prolicit: eſt autẽ ſtomacho accommodatus & gratus. Mercurialis herba,ſi tenella eius folia decocta edantur, ſtercus expellit, ſin eius decoctũ vino dilutũ bibatur, mediocriter alui excremẽta mouet. Cucumeris ſylueſtris radicis cortex, C ex aqua mulſa potus,abundè & citra noxã pituitam ducit,neque ventriculum quicquã offendit. Styrax pinguis & flauus ſeſquidrachma pondere cum terebinthina, pituitam magis abundãtem ſine moleſtia ſubducit.

Thymi ternæ quaternǽve drachmæ cũ aceto mulſo & ſalis modico,abundè citráque noxam pituitam & bilem educunt. Cyclamini radicis quãtenuiſſimè tritæ drachmæ tres aut quatuor, pro aſſumẽtis viribus potæ cum aqua mulſa, pituitam & bilem purgant,ſed præcipuè ſudorem proliciunt: quare bibentem oportet decũbere,& corpus tegumentis fouere,ac ſudoris excretio- D ni opẽ ferre. Allii in tenuiſſimũ læuorem redacti ſicilicus, aut drachmæ tres, ſi ex aqua mulſa bibantur, pituitam pellunt. Aiuga in tenuiſſimũ puluerem redacta, ſi ſicilicus cum ficis aut melle cocto aſſumatur, pituitam ſufficientem trahit. Euphorbiũ,pituitam,ſed potius aquam ſubducit. Eſt autem acutiſſimum, & maxima ignea vi præditum: quapropter colicis, quibúſque venter frigidior eſt, exhibetur: alios ſatis & vehemen- E ter conturbat, ſitimque maximè mouet. Quippiam ex odoratis ſeminibus ei permiſcetur, & trium obolorum põdere ex aqua mulſa præbetur:ſed præſtat vt cũ melle cocto in catapotia efformetur. Squama æris aquã purgat:datur ex aqua mulſa, verùm non aquam modò, ſed & pituitam educit. Veratrum album varios humores vomitione educit:datur ieiunis per ſe, & cum ſeſamoide,thapſiæ ſucco, halica, aqua mulſa,lenticula,aut ſorbitione quapiam. Nonnulli exiguo cibo antea exhibito, veratrum offerunt,iis potiſſimũ quibus ſtrangulationis ſuſpicio imminet,aut corporis imbecillitas adeſt: ſiqui- F dem in iis qui ita aſſumunt, purgatio periculo vacat, quòd medicamentum citra medium corporibus non apponatur. Quin & glandes ex eo ſedi inditæ,vomitiones cient. Seſamoides magnũ,ſupernè pituitam purgat, ſi quantum tribus digitis comprehendi poteſt, tritum vnà cum veratro albo trium ſemiobolorum põdere ex melle ſumatur. Cucumeris ſatiui radix trita, ex aqua mulſa drachmæ pondere epota,vomitiones prouocat. Quòd ſiquis à cœna leuiter vomere cupiat,oboli duo ſatiſfaciẽt. Pedicularis herba,ſiquis eius grana decẽ aut G quinque trita in aqua mulſa dederit, pituitam craſſam vomitu expurgat. Verùm qui hauſerint,obãbulare debent,ſed adſit mulſa quæ aſſiduè affundatur, quòd ſtrãgulationis periculũ creet,faucéſque adurat. Thapſiæ tam radicis ſuccus quàm lacryma, & cortex, ſi ex mulſa bibatur, purgandi ſuprà infráve vim obtinet: datur ex radice pondus quatuor obolorum, cum anethi ſeminis drachmis tribꝰ,& ſucci tres oboli,lacrymæ verò drachma:nam ſi copioſius exhibeatur,periculo non caret. Confert etiam per eam purgatio ſuſpirioſis,laterum do- H loribus diuturnis,& reiectionibus per vomitum,iis quibus ægrè vomitus prolicitur, in cibis aut decocto præbetur. Geniſta,huius fructus & flores tuſi cũ aqua mulſa pondere obolorum quinque,ſupernè cum diſtenſione,vt veratrum,citra periculum expurgant: fructus verò infra aluũ ſubducit. Bulbus qui vomitorius nuncupatur,folia habet lentiora, longéque maiora quàm qui edendo eſt,radicem bulbo adſimilem,quam cortex niger ambit:hæc ſi per ſe eſtur,decoctúmve eius potatur, vomitũ prouocat. Sambucus & ebulus, refrigerandi, aquámque educẽdi vi præditæ ſunt,cæterùm ſtomacho aduerſantur. Harum folia decocta, pituitã, bilémque educunt,& radix vino incocta atque exhibita,aqua intercutẽ laborantibus ſuccurrit. Alypum fruticoſa eſt herba ſubrubra,ramulis foliíſque tenuibus, flore molli,leui,radice betæ ſimili,acri lacryma referta:ſemẽ eſt quale thymi,gignitur in locis maritimis,huius ſemẽ atram bilem per inferna ſubducit. Clematis,ſarmentũ profert ſubrubrum, viticoſum, foliis admodum acribus & exulcerantibus: arboribus circumuoluitur ſmilacis inſtar. Huius fructus tritus ex aqua vel hydromelite, potꝰ pituitam & bilem infernè ſubducit. Inter ea quæ perquam modicè purgant,fructus quidam noti, lignoſi,cẽſentur qui è Syria & Ægypto ad nos deferuntur:quorũ alia lutea,quædam cepule ſũt,& quæ nigrum, aut nigra nuncupantur,quæ omnia communi nomine myrobolana nominantur. Duæ aut tres eorum drachmæ læuigatæ,purgandi vim obtinent,& priuatim capitis ſuperuacuum humorem exhauriũt, ac lutea bilem flauam euacuant,vt pituitam cepule, & atram bilem nigrũm detrahit. Cæterùm vẽtriculum ac inteſtina ſua adſtrictione confirmant roborántque. Torrefacta ablutáque plurimum vis purgatoriæ exuunt, ſed tenuiorum partium euadũt,exſiccantiáque magis. Quare quibus fluxio deorſum proruens moleſta eſt,ac inteſtina vlcerat,hæc aſſumimus, quæ modicè humorem defluentem ſubducunt,& notatu dignum robur inteſtinis conciliant. Eãdem & cõſimilem facultatem obtinet, quod empeliliz, & quod emplitzi, barbara voce appellatur. Vnde & ex his quinque commiſtis,Barbari ſapientes medici id medicamentum,quod tryphalum paruam nuncupant,cõdunt:de quo paulo pòſt, quũ compoſita medicamenta purgantia recenſebimus,pertractabimus. Porro quod ſene nominatur,& ipſe fructus quidam eſt,qui inde adportatur:drachmæ pondo aſſumptum citra noxam purgat,pituitam ac bilem educit. Poſt id admodũ mediocriter caſia nigra & manna purgant:nempe caſia trium aut duarum drachmarum ponduſculo, vix vtique purgabit:at mannæ pluſculum etiam abſumitur:atque hæc flauam bilem ſolùm educit,& caſia ipſa quoque flauam vacuat, ſed eam potius quæ iam retorrida eſt, & in nigram migrauit, modicè præterea pituitam educit. Exhibemus autem vtranque, quibus non licet aliud vehemens medicamẽtum offerre, nempe pueris,& fœminis vterum gerẽtibus,ſiquando vſus poſtulat, & neceſſitas vrget:adhæc,quos febris quæpiam exuperãs,à reliquorum medicaminum aſſumptione arcet. Cæterùm quoniam purgantium medicaminum,quædam acriter,alia modicè ſua natura purgant, atque hæc illum humorẽ, illa hunc educere ſolent,ſpectandum eſt quo pacto aduerſus humores in ægris præpollentes medicamenta & miſcere & componere conuenit,ne alios aliorum loco humores vacuemus. Non enim ægrotantem ſimpliciter inanire confert, ſed noxium humorem expurgare decet: atque eo fit vt non omnes qui purgantur, leuiter ferant,& citra noxam euacuentur. Præſtat autẽ humorem,niſi turgeat, coquere,ac meatus reſerare,aluúmq; antea,ſi ita res exigit,eluere, aut per ea quæ modicè euacuãt,prius vacuare: quò medicamenta melius penetrent, magiſque efficacia reddantur, eiuſmodi ſunt zulapia,quæ è radicibus vrinam pellendi vi præditis,componuntur:qualis eſt radix fœniculi, apii, anethi, intubi erratici & ſylueſtris,atque id genus aliis. Adhæc cõcoquentia & emollientia: talia ſunt quæ è maluæ ſemine, althæa, bugloſſo, buphthalmo, dulci radicula,& adiãto componuntur:atque ex fructibus æſtiuis,pruna Damaſcena,zizipha,& vuæ paſſæ granis repurgatæ. Deinde ea quæ iecur aut liencẽ in primis infarctu liberant, aut humorem quempiam laceſſunt, puta eupatorium, ſecuridaca,triſſago,aiuga,cẽtaurium, ſtœchas,& quæ ex arte & recta medendi ratione inſeruntur, quǽque purgatoriis viam ſternunt,ex quorum numero ſunt etiam cucu

meris & portulacæ ſemina, oxoſacchar, atque id ge- A
nus alia: & præſertim in temperamentis affectibúſque
calidioribus,veluti poſtea de omnibus docebimus. Ita-
que ne tibi ſit difficile ante purgationes, medicamenta
concinnare quæ humores coquant, & meatus obſtru-
ctionibus vindicent, vbi paucis hæc via ac ratione do-
cẽdi explicuerimus,deinceps de purgationibus quoque
diſſeremus. Vbi itaque flaua bilis deiicienda proponi-
tur,ſi ipſa efferueſcit,ac hominem exurit,& calida me-
dicamenta renuit, huiuſmodi zulapium concinnamus,
quod ante purgatoriũ, diluculo ieiuno exhibemus,do- B
nec in vrinis concoctio conueniens apparuerit:ſeminis
cucumerum quadrans, ſeminis portulacæ, ſeminis in-
tubi,radicum intubi,intubi erratici,ſingulorum vncia:
roſarum,violarum, nymphææ œnãthæ, ſingulorum ſe-
muncia:ſeminis papaueris,& lactucæ,vtriuſque duella:
pruna Damaſcena trigintaquinque,zinzipha quinqua-
gintaquinque, myxaria, & zartali, ſingula quinque &
quadraginta, ſaccharis libræ duæ: hoc bilis feruorẽ re-
tũdit,inteſtina emollit,& meatus infarctu liberat:quod
ſi ſcammonium quoque adieceris, ſine moleſtia bilem C
expurgat. Verùm ſi bilis nõ admodum ferbuerit,ex his
rebus zulapium conficimus:radicum apii, radicum fœ-
niculi,intubi erratici,fumariæ, radicũ intubi ſylueſtris,
ſingulorũ vncia,bugloſſi, eupatorii,buphthalmi,dulcis
radiculæ,ſeminis althææ, ſingulorum ſextulæ quinque:
violarum,ſeminis portulacæ, ſeminis intubi, ſingulorũ
ſemuncia: ſantali rubri, & lutei, vtriuſque duella:roſa-
rum,nymphææ,croci, ſingulorũ ſextula, ſaccharis libræ
duæ. Quum verò pituitam vacuare in animo fuerit, ſi
homo alioqui ætate fuerit vigente, & fere calida tem- D
peratura,verùm ob errorẽ in victus ratione admiſſum,
& frigidorum abuſum eam collegerit, huiuſmodi com
ponimus medicamentum,& præſertim ſi ſtomachus ni
mio humore maduerit, radicibus rurſus quæ mouendæ
vrinæ ſunt,acceptis,ita miſcemus: radicum apii,radicũ
fœniculi, radicis condimentariæ ſylueſtris, radicum a-
nethi,triſſaginis,aiugæ,cẽtaurii,ſeminis althææ & mal-
uæ,ſecuridacæ,ſingulorũ vncia:maſtiches, aſari, ſpicæ,
ſingulorum ſemuncia:carnabadii, ſeminis fœniculi,ſe-
minis apii,aniſi dulcis,ſingulorũ ſextulæ quatuor,mel- E
lis libræ duæ :melius enim eſt ex melle cõficere, vtpote
quod abundè calidum eſt,magiſque attenuet,& obſtru
ctiones extricet. Si frigid⁹ omnino æger fuerit,corpúſ-
que totum humidis frigidiſque ſuccis redundauerit, ſa
tius eſt ſicco Dioſpolitæ medicamento vti, aut alio ali-
quo conſimili quod ſatis excalfaciat, & nimium humo
rem reſiccet. At quum atrabiliarem ſuccum detrahere
voluerimus, hæc aſſumimus, potiſſimum ſi qui purga-
tur ſiccus eſſe videatur: radicum apii,radicum fœniculi
ſylueſtris,fumariæ,ſtœchadis,bugloſſi,buphthalmi,ſin F
gulorum vncia:aſplenii,triſſaginis,radicis capparis,ſe-
minis petroſelini,ſingulorũ ſextulæ quinque: dauci ſe-
minis,ammis,dulcis aniſi,ſeminis fœniculi,ſingulorum
ſemuncia:ficorum pinguium,dulcis radiculæ,vtriuſque
ſextulæ quinque, ſeminis ocimi duella, croci ſextula,
mellis libræ duæ, aceti quadrãs. Siqua flaua bilis humo
ri melancholico commiſceri putabitur,ita facito:capit
ſpicæ,roſarum,vtriuſque vnciam, croci drachmam,ſe-
minis apii,ſeminis fœniculi: in aqua donec ſufficiet fer
uefacito,deinde adiecta mellis ſelibra, & aceti quadrã- G
te, vſque ad conſiſtentiam & ſpiſſitudinem coquito.

DE PVRGANTIBVS MEDICAMENTIS COMPOSITIS, CAP. IX.

PORRO quoniam de ſimplicibus humoribus ſatis dixi
mus, tibi licebit inde de complicatis quoque occa-
ſionem nacto,ea etiam componere, atque exuperantiæ
humorum complexorum, te quænam medicamina ſint
commiſcenda docere poterunt. Quare iam reliquum ſa
nè eſt vt de purgantibus,quæ maiores noſtri compoſue
runt,verba faciamus,vnde & tu & quiuis alius exorſus, H
cognitis ſimpliciũ cuiuſque facultatibus, ſolus quoque
medicamenta componas,Cæterùm medicamentis pur-
gantibus commiſcentur,alia quæ iniucunditatem retũ-
dant, quædam quæ calorem aliámve quampiam quali-
tem deponant, nonnulla quæ ventriculo robur adiici-
ant,(plerunque enim deiectoria ſtomacho aduerſãtur):
alia quæ illis viam pareñt, humorúmque craſſitiem in-
cidant: atqui eiuſmodi, vel ex ipſis particularium ſpe-
cierum viribus diſces, quæ in libris de ſimplicium me-
dicamentorum facultate traduntur.Cæterùm nos hic i-
pſa illa veterum purgantia medicamenta depromemus,
quo pacto componãtur, quóſque humores euocent,ex-
ponentes:tu verò hinc ſumens occaſionẽ, quibus opus
erit,ad hanc rationem medicamenta conficito & com-
ponito. Hoc tamen de his ignoraſſe haud decet, quòd
quædã in grana ſiue orbiculos effingimus,quæ magni-
tudine eruum aut cicer æquent,eáque præbemus,ſiquã
do iniucunditatem celare volumus, aut quum ventricu
lum humidiorem deprehẽdentes,humiditatem illi ad-
dere nolumus. Quædam in triturã redigimus, nõ quòd
inſuauitatem fallamus,ſed vt humorem vitemus,alia in
bellaria digerimus,nonnulla in zulapia:ſunt & quæ ceu
emplaſtra,vnguentáque conficientes,ſuper vmbilicum
damus, quæ vmbilicaria quoque, (& Græcis ἐπομφάλια
appellantur):aut pedes illinimus, & abundè euacamus.
Dicemus autem de ſingulis,vt omni ex parte libro oria
tur perfectio.Cõpoſitio orbiculorum(quos Græci κοκκία
nominant) ad detrahendam flauam hydropicorum a-
quam,& materiam quæ tumorem efficit diſcutiendam
valent,& ad lumborum dolorem,& podagram quã fri-
gida cauſa creauit. Capit euphorbii ſicilicum,ſurculo-
rum tithymali drachmam:ammoniaci,ſagapeni,opopa
nacis, bdellii,ſeminis apii mõtani & hortenſis, ammis,
ſpicæ,ſingulorum ſemidrachmam: tuſa cribratáque cũ
oleo amygdalino cogito, & cũ fœniculi ſucco ſubacta,
in vmbra ſiccato:datur ſextula ex aqua calida. Aliud
quod flauam bilem educit,tumorem deprimit, & iecur
roborat,recipit abſinthii, turpeti, (quæ pityuſa nuncu-
patur)ſagapeni, ſingulorum drachmas quinque: ſemi-
nis apii hortẽſis & montani,ſeminis fœniculi,aniſi,ſin-
gulorum ſicilicum, ſcammonii, ſurculorum tithyma-
li,maſtiches,caſiæ,cinnamomi tenuis,ſingulorum dra-
chmam:contuſa & creta in orbiculos fingito, præbetur
duella ex aqua tepida. Aliud quod flauam atrámque
bilem expurgat,crudos humores deiicit,ſanguinem at-
tenuat:cæterùm quot dies aluũ ſubducit, totidẽ quieſ-
cere decet,rurſúſque medicamẽtum repetere, dum in-
tegra abſoluatur purgatio. Accipit myrobalanorum
flauorũ, & Indici, & nigri Damaſonii, & chryſobalani,
& pityuſæ,ſingulorum ſeſquidrachmam, epithymi Cre
tenſis,filiculæ,violarum,ſingulorum drachmas tres:ro-
ſarum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſeminis abſinthii, iunci
odorati,cinnamomi,ſpicæ,maſtiches,cardamomi,amo
mi,ſingulorum drachmam,ſcammonii drachmam cum
ſemiſſe, ſaccharis ſeſquũciam: tuſa cribratáque in vaſe
triturã habeto. Dantur drachmæ tres, & ſi febris adſit,
datur ex aqua egelida. Oxoſacchar corpora calefacta
potum iuuat.Valet & ad febres acutas ſanguineas & bi
lioſas, iecoris lieníſque calorẽ, eorúmque infarctus ex-
pedit.Capit corticis radicis capparis,apii,intubi,ſingu-
lorum drachmas viginti,foliorum roſarum, ſeminis fœ
niculi,vtriuſque drachmas decem:ſpicæ,iunci odorati,
ſeminis apii, ſingulorum drachmas quinque: hæc in a-
ceti acerrimi libris quatuor macerantur,ſtántque ſimul
noctẽ & diem,deinde molli igne coquuntur, donec di-
midiũ ſuperſit: poſt hæc croco & ſacchare adiecto fit zu
lapium. Inter coquendum autem ſcammonii ſextula
teritur, & in linteo ligata inditur vt ferueat. Perfectus
exhibitionis modus eſt ſextans,cũ obſeruatione,& mo
deratione. Aliud è fumaria ad flauæ bilis incẽdium,
ſcabiem & vulnera,& iecinoris obſtructionem valet, &
ad arquatum,corpus repurgans. Corticis myrobala-
ni lutei,cepule,& Indici,& Damaſonii, empeliliz,& em
plitzi,florum violarum,filiculæ,abſinthii,epithymi, ſin
gulorum ſextans:ea confringantur,& diem noctémque
in aqua fumariæ macerentur,ac vſque ad dimidias co-
quantur:dehinc percolata vſque ad concrementum cũ
ſacchare decoquantur:potionis modus eſt ſextans,cum
ſcammonii granis quatuor. Alia compoſitio decocti,
aluum ſoluentis,iecinoris dolori opitulatur, bilem fla-
uam atrámque, item pituitam & caput purgat,ſi autũ-

no & vere propinetur. Capit Damaſcena,zinzipha,myxaria, ſingula triginta,adianti, florum bugloſſi,vtriuſq; manipulum,violarum drachmas octo,roſarum ſicilicũ, dulcis radiculæ,filiculæ, epithymi,ſingulorũ drachmas tres,corticis radicis apii,& fœniculi,& intubi,ſingulorũ drachmas octo: coquantur in aquæ libris quinque vſque ad tertias, deinde decocto pulueris myrobalani lutei drachmæ octo,myrobolani cepule,drachmæ quinque imponantur,& noctẽ diémque macerentur: ad hæc diluculo ius decocti calfactum ſacculis tranſfundatur, diſſoluãtúrque in eo mãnæ, arundinis Indicæ drachmæ octo,palmæ ſylueſtris fructus,(ὀξυφοίνικα vocant Græci) ſeſquũcia, mannæ ſimplicis drachmæ ſex, & rurſus per ſaccum tranſmittatur, deinde adiecta vnguenti nardi vncia,tepefactum exhibeatur. Compoſitio alia quæ vere & autumno contra febres acutas præbetur, continet zinzipha,Damaſcena, vuas paſſas ab Iconio,ſingulorum numero viginti: violarum ſeſquũciam, adianti, fumariæ,florum bugloſſi,intubi ſatiui,cuiuſque manus plenæ faſciculum,vuarum paſſarum acinis repurgatarũ vnciam: hæc ferueſacito in aquæ ſeſquilibra, tantiſper dum dimidiũ ſuperſit: poſthæc ſubigito, & per ſaccum excolato:poſtea eiuſmodi liquori ſylueſtris palmæ fructus ſeſquũciam, arundinis Indicæ repurgatæ vnciam, mannæ drachmas ſex adiicito: rurſúſque ſubacta defæcato,atque excalfaciens modicè,addito zulapii violarũ ſextantem, & propinato diluculo. Orbiculi è ſagapeno valent aduerſus articulorum morbos, coxendicem, ventum neruorum, morbúmque omnis generis, quem frigida craſſáque recrementa concitarunt: capiunt ſagapeni,myrobalani,cepule,pityuſæ, hermodactyli,ſingulorum drachmas quinque: ſcammonii, caſtorii, capſici,ſingulorum ſeſquiſcrupulũ:balſami,(quod ſiſymbrium appellatur) nepetæ, ſeminis cicutæ, ſingulorum drachmas octo: tuſa cretáque cum aqua apii ſubigito, maſtiches, aniſi, ſtœchadis. Alii orbiculi ad pedum dolorem accommodati ſumuntur quouis tempore: aloes,hepaticæ,penidiorum,vtriuſque drachmæ decem: ſagapeni,myrobalani flaui,& Damaſonii,hermodactyli,ſingulorum drachmæ quinque,piperis,piperis longi, vtriuſque ſicilicus ſeſquiſcrupulus,lacrymæ Cyrenaicæ, opoponacis, vtriuſque drachma, naſturtii candidi, capſici Indici vtriuſque drachma: cõtundito & cribrato, ac cum ſucco porrorum fermẽtato, ac orbiculos formato:modus exhibitionis eſt ſicilicus. Aliud ad pedum dolores regium: capit myrobalani flaui, Damaſonii, emplitzi, zingiberis, ſingulorum ſextulas quatuor,origani ſextulas ſeptem,capſici duellam, hermodactyli cãdidi ſextulas viginti, penidiorum ſextulas duodecim, bdellii ſextulas quindecim:tuſa cretáque cum ſucco ſolani ſubigito,& in orbiculos cogito,& ſimulatque æger dolorem perſentit,ante vel poſt cibum abſumat duellã ex aqua calida, aut vino. Parua triphyla dicta prodeſt interaneorum doloribus ac ſtomachi, imbecillitatique eiuſdem ab humiditate cõtractæ integram valetudinem tutatur, éſtque ad alia quæpiam vtilis. Capit corticem myrobalani cepule, & huius vice,ſi voles,Indici,empeliliz, & emplitzi,ſingulorum partem vnã:trita & cribrata miſce cum oleo roſaceo,& cum melle deſpumato ſubige. Dandi modus eſt duella aut ſemuncia ex aqua egelida. Qui voluerit perfectæ vtilitati interaneorum conſulere,vt ea à deiectionum labore liberet,bdellii cæſii partẽ adiiciat,ſi verò ſanguini euacuãdo opem ferre cupis,adde gummis torrefacti partẽ:verùm ad vtilitatem ſtomachi imbecilli,& infernarũ partium correctionẽ, apponitur roſarũ & maſtiches pars, & aniſi,ac caryophyllorum dimĩdiata pars.Contra cordis palpitationẽ lignum aloes admiſce, & aduerſus ægritudines quas atra bilis gignit, pars epithymi adiungitur:ſi verò pituitam vacuare animus eſt, alypum adhibe: denique ad molem quam ſpiritus & flatus procreant,cruditatéſque, & coitus incrementum, inſere zingiberis,& galangæ cuiuſque partem, capſici Indici, piperis lõgi & tenuis cinnamomi,ſingulorum partem dimidiam,fitque idoneum medicamentum. Non deſunt medici, qui vt color venuſtior reddatur, crocum adiiciant. Sacra amara Galeni;quæ ex aloe conficitur,valet aduerſus eos quibus in ore ventriculi, bilioſi putréſque humores impacti hærent, atque ad tenebricoſam vertiginem inde enatam, oculorum hebetudinem,capitis dolorem,& ſtomachi amaritudinem, faciei pallorem,quin & ad ea quæ ob oculos ceu culices aut pili obuerſantur:fæces quoque alui deducit, mediocriter purgans, & ad iecur vſque progreditur: quare eos quibus id eſt calidius,offendit,& ſtomachum iuuat. Exhibitionis modus eſt à drachma vſque ad ſicilicũ:ſpecies quibus hæc conſtat ſunt,croci, ſpicæ,ligni balſami, maſtiches, ligni caſiæ,cinnamomi,ſingulorum ſextula,aloes ſextulæ octo. Ea teruntur, & cum braſſicæ aut abſinthii ſucco vel vino,vt fermententur,ſubiguntur.Huic ſcammonium adiungentes,flauam bilem purgamus: ſi verò agaricum & medullam permiſcemus,pituitam euacuamus: quemadmodum adiicientes epithymum, ſuccum melancholicum educimus.Sunt qui vt ſtomacho aptius medicamentum ex aloe conſtituant, & minus aluum ſubducẽs, aloen duplo ad ſpecies omnes pondere coniiciant,tritámque prius abluant,& in aquam mittentes, ſubſidere ſinant:dein emergentem ſummatim aquam, vnà cum innatantibus ſordibus abiiciant,idque iterum atque iterum faciunt: vbi verò abũdè lauerint,medicamentum morſus expers, & ſtomacho idoneum reddũt: & reliquis ſpeciebus (vt dictum fuit) admiſtis, medicamentum ita cocinnatum, imbecillibus ſtomachis accommodatum eſſe inquit Galenus. Dioclis medicamentum quod aluum ſubducit in pituitoſioribus habitib⁹,ficus pingues triginta,ſpumæ nitri drachmas quatuor & viginti,Cnici ſeminis drachmas quindecim.Hæc accuratè trita,cum deſpumato melle in vnitatem cogito,ac fruſtula triginta facito, quorum ſingula quotidie ante cibum aſſumantur. Catapotia ex colocynthide, quæ capiunt aloes vnciam, medullæ colocynthidis vnciam,euphorbii ſemunciam,veratri nigri vnciam, bdellii, gũmis, vtriuſque vnciam,nitri ſemunciam: hoc ſemper vtere quum melãcholicum ſuccum aut pituitã purgare placet: nihil enim æquè poteſt in vnum cogere, & purgare neruos ægrotantis & caput: ac catapotiorum horum miſtura ſufficiunt ad quatuor aut ſex,pro laborantis viribus. Porro haudquaquam opus eſt ad perfectum exhibitionis modum progredi, ſed à duobus tribúſve ſcrupulis ordiri, & ſic procedere. Mel roſaceũ purgans conſtat roſarum ſucci libris tribus,aut quinq;, ſcãmonii quadrante, agarici ſextante, mellis libris ſex: hoc flauam bilem detrahit éſtque ventriculo idoneum, pituitã quoque mediocriter pellit. Decoctio magna ad melancholicos, capit hyſſopi, epithymi, vtriuſque ſextantem, myrobalana lutea ſeptem, nucis vnguentariæ duellam,veratri,pæoniæ,ſcammonii,triſſaginis,polii,ſingulorum quadrantem:ammis,nardi Celticæ, aſari,caſtorii,agarici,ſeminis fœniculi,hyperici,centaurii, pulegii,ſerpilli,origani,ſingulorum ſextantem:libyſtici vnciam,calami odorati ſextulas quatuor, polypodii, alypiæ ſeminis,nepetæ, ſingulorum trientem, medullæ ſelibram,pepli ſelibram. Antidotum Sũgeli vtile ad capitis dolorem, oculorúmque hebetudinem fronti illitum,ad ſtomachicos,iecinoroſos,lienoſos,colicos,articulorum doloribus laborantes, podagricos: appetentiam excitat, animi alacritatem & colorem reſtituit,ſi cum vino bene diluto,aut melle probè temperato præbeatur. Modus dandi eſt nucis Ponticæ magnitudo: iis verò qui purgari cupiunt,drachma, aut quantum viriũ robur perfert.Datur & ad affectus muliebres,quouis tẽpore ante & poſt cibum:ſpecies hæ ſunt piperis longi, piperis cãdidi,piperis communis,cinnamomi,xylocinnamomi,filiculæ,nucis aromaticæ,caryophyllorum,ſingulorum ſextans:zingiberis triens,ſpicæ,maſtiches,floris roriſmarini,ſeminis alypiæ, ſcammonii,ſingulorum vncia,ſaccharis dextans, mellis quod ſatis eſt. Aceti mulſi purgantis compoſitio ad corpora melancholica:hyſſopi, thymi, epithymi, agarici, filiculæ, origani, pulegii,cumini,aniſi, radicis apii, ſingulorum faſciculi qui manu prehendi poſſunt: madeant in aceto noctem & diem,deinde probè decoquantur:poſtea abiectis her

bis, acetum cum pari mellis pondere in vnum corpus A coguntur,& vsque ad crassamentum coquuntur, demū scammonii sextans immittitur:modus exhibitionis est duella,aut pro viribus. Sacra Galeni aduersus maxima & deterrima vitia,quæ humores extricatu difficiles expurgat, & facultates naturales recreat,omnes autem humores purgat: si verò quempiam præ cæteris educere cupimus, commoderatum simplex aliquod deiectorium potioni adiicimus,illúmque humorem vnà detrahimus:vtilis quoque est melancholicis,& comitialibus. Cæterùm antea accuratè meatus infarctu sunt vindicā- B di,humorésque concoquendi. Capit colocynthidis triētem,scillæ assæ sextantem,aut quadrantem, spicæ sextulas quatuor:iunci odorati,polii,pulegii,aiugæ,singulorum sextulas quatuor,euphorbii semunciam,gentianæ sextulas octo,agarici sextantem,ammoniaci vnciā,veratri nigri sextantem,bdellii sesquunciam,aloes sesquunciam,marrubii vnciam,trium piperum,cuiusque sextulas quatuor,sagapeni semunciam,croci duellam,aristolochiæ longæ & rotundæ,vtriusque semunciam, zingiberis trientem,cinnamomi semunciam : opopanacis,ca C storii,petroselini,vniuscuiusque semunciam,despumati mellis quantum sufficit, passi quod ad lacrymas macerandas satis facit. Sacræ Rufi Ephesii mistura,pituitosos crassósque humores educens, trissaginis dextans, colocynthidis,sagapeni,casiæ,filiculæ,singulorum bes: petroselini,piperis candidi,vtriusque quincunx,aristolochiæ quincunx: cinnamomi, croci,agarici, polii,spicæ,nardi,myrrhæ, singulorum triens, opopanacis quadrans & drachmæ quatuor,mellis despumati quantum satis videbitur. Sacræ Logadii compositio, hæc plus D cæteris succum melancholicū expurgat. Thymi,spicæ,myrrhæ,scillæ assæ,euphorbii, ammoniaci,bdellii, zingiberis,aloes,stœchadis,hyperici,trissaginis, singulorum vncia, epithymi sextans, cinnamomi quadrans, veratri nigri sesquuncia, petroselini sextulæ quatuor sesquiscriptulum:amomi,folii Indici, casiæ,piperis cōmunis,piperis candidi,castorii,opopanacis,medullæ sagapeni,singulorum semuncia,aristolochiæ sextula, mellis quantum sufficit. Sacra Memphitæ caput, aures & oculos purgat,abscessus stomachi discutit,auxiliatur co E mitialibus qui concidunt,& ore spumam commouent, & linguam mandunt, vt arbitreris ita affectos à dæmone detineri. Conuenit cholericis,elephantia laborantibus,si ab initio morbi exhibeatur: subuenit feris impetiginibus,corpus erodentibus,lethargo correptis, & iis qui inuiti vel vrinam vel alui recrementa emittunt.Vtiliter præbetur & iis qui medicamentum lethale hauserunt:prodest iecinorosis, lienosis,pleuriticis, cardiaco vitio affectis:fœminis menses pellit, quinetiam ischi adicis, & lumborum vitiis conflictatis sufficiens auxi- F lium præstat:omnibus denique vetustis vitiis medetur, datur bis térve mense,sumitur ex diluta aqua mulsa,ciceris magnitudine. Quòd si humorem quempiam potius quàm cæteros animus sit purgare,assume illi accōmodatum,ac priuatim dicatum deiectorium.Perfectus exhibitionis modus assumentibus antidotum est sicilicus aut drachmæ tres. Species verò quibus constat, sunt,agarici,folii Indici,ammoniaci,veratri nigri, scillæ assæ,scammonii,piperis nigri,singulorū grana quinq;: thymi,aloes,polii,casiæ, hyperici,trissaginis,bdellii, G marrubii, epithymi, euphorbii, filiculæ,singulorū grana quatuor:piperis albi, castorii, aristolochiæ lōgæ,cinnamomi,zingiberis,petroselini, cuiusque grana duo:piperis longi,sagapeni,croci,singulorum grana duo cum dimidio, medullæ colocynthidis grana decem, mellis quod faciat satis. Compositio è prunis Damascenis pituitam & bilem educēs:carniū Damascenorum libræ duæ, mellis despumati libræ duæ, tithymali quadrans, scammonii vncia. Orbiculi stomachici qui dolorem sopiunt, viscera roborant, stomacho succurrunt,calua- H riam purgant, & siqua defluxio in oculos irruit, auxilio sunt:dantur & ad hemicraniam,dolorem nimirum qui mediam caluariam vrget, obtenebrationem, & sonitus aurium. Sunt mirè efficaces si septem antè cibum sumantur, & post esum quinque, idque quouis tempore.

Capiunt nucis aromaticæ,spicæ, croci,xylaloes, galangæ,amomi,cinnamomi, zingiberis, caryophyllorū,zaduaris,cubebe,maceris, singulorum sesquidrachmam: rhei Indici, par pondus omnium specierum, & aloes æqualem omnium mensuram. Trita cum vino candido fermententur, ac in orbiculos digerantur. Catapotia ex lapide Armeniaco,amaræ,epithymi, vtriusque semūcia,agarici, Armeniaci lapidis, vtriusque drachmæ quatuor,scammonii vncia,caryophyllorum grana octo:tusa excipiuntur rosaceo malo, aut citriorum succo, vel melle rosaceo: datur sicilicus.Hoc varios repurgat humores,præcipuè terrestrem ac melancholicum. Porro lapis hic Armeniacus,vt suprà docuimus,& potus,& in catapotio deuoratus,citra molestiam aluum deiicit,neque metus est ne strāgulatio aut syncope subsequatur, quemadmodum in purgatione per veratrū album vsū venire cōsueuit. Cæterùm reliqua omnis victus ratio sit boni succi,coctúque facilis,& virium refocillatrix:ita nanque & per purgationem, & victum concoctu facilem,viribus roboratis, poterunt furiosum amarúmque morbum depellere. Quòd si quid reliquiarum etiānum supersit,neque mēs ægri planè perpurgata videatur, auxilia iterato reuoca, iisdem insistens. Sal qui aluum subducit,ventri intestinísque inhærentem pituitam,reliquósque humores euacuat: purgat quoque modicè bilem:commodissimus est articularíis,stomachicis,siquis ob stomachi vitium cōitialis assiduè concidit,eóque vtitur,magnas mihi gratias habebit: qui eo familiariter vtūtur,à morbis ipsos vindicat.Petroselini, mastiches, zingiberis,singulorum drachmas tres:piperis, euphorbii,vtriusque drachmas sex, salis ammoniaci drachmas quindecim,scammonii drachmas sex: datur cochlearis dimidium in prandio,ad instinctum cum pisce vel gallina:pondus autem sint drachmæ quatuor. Verùm si efficacius volueris purgare, mane ieiuno ex succi ptissanæ,aut aquæ mulsæ drachmis sex præbeto,sed robustioribus drachmis septem,imbecillioribus verò drachmis quatuor dari poterunt. Aliud quod citra noxam aluum soluit,nec stomachum subuertit,quod omni tempore & cuiuis ætati exhibetur: excernit fæces duriores, omnémque putrem materiā à capite vsque ad vngues, à furfuribus & reliquis exanthematis quæ in capite efflorescant, liberat : medetur tenebricosæ vertigini,lippitudini,omnibúsque exanthematis quæ in summa cute erumpunt. Vindicat à tertiana,quotidiana,& quartana,si in intermissionibus, bona nimirum coctione antea in vrinis apparente,præbeatur,sed præ reliquis succis bilem euacuat. Accipit zingiberis, petroselini, epithymi,silphii,ammis,seminis apii,cumini,libystici,piperis,singulorum drachmas quatuor:scammonii semūciam, salis ammoniaci torrefacti septuncem : frictum salem cum cæteris tundito, sed scāmonium tritum cribro excutitur,atque in pila in vnitatem rediguntur.Dātur drachmæ nouem cum cremore ptissanæ, vel aqua mulsa. Aquam ducens purgatorium, pituitā aquámque euacuans,piperis,rutæ seminis, scobis eburneæ,euphorbii,pares singulorum portiones:modus exhibitionis sunt drachmæ tres ex melle liquido: colicis & aquæ inter cutem laborantibus auxiliatur. Aliud quod citra molestiam purgat, ischiadicis, & iis qui diuturnis morbis circuitu repetentibus affliguntur,efficax. Colocynthidis medullæ quadrans,nitri sextans:probè trita dato robustis drachmam ex hydromelite,imbecillioribus verò siliquas nouem. Cæterùm quandoquidem abundè de purgantibus est pertractatum,hîc ei finis imponatur:tibi verò & alteri cuiuis purgandi rationis studioso,hinc occasionem sumere licebit,& iuxta antea explicatas rationes ac distinctiones, iis manus admoliri, atque ab his exorso,de aliis iudicium ferre, similiáque condere.

MEDICAMENTA QVAE VEL APPOSITA VEL iniecta purgant. CAP. X.

VErumenimuero,quoniam nonnulli per vmbilicaria medicamenta,& inunctiones,& ea quæ subter in aluum dantur,(ἐνέματα vocant Græci)noxios humores eiicere tentant, de his quoque tantum disseremus,quan-

tum ex parte hoc opus nō esse mancum videatur. Vm- A
bilicare deiectorium, quod idem vomitum prouocat, si
ventri superimponatur, menses qui ob vasorū præclu-
sionem detinentur elicit: fœtus disperdit, aluo atque lū
bis admotum. Absinthii, succi radicis cyclamini, colo-
cynthidis medullæ, singulorum drachmæ decem, radi-
cis cucumeris syluestris, radicis artemisiæ siccarum, elā
terii, cuiusque drachmæ sex: farinæ lupinorum, cheli-
donii, seminis violæ albæ, singulorum drachmas sex, o-
popanacis sicilic⁹, ceræ drachmæ quinque, terebinthi
næ drachmæ octo, olei Cyprini drachma vel quantum B
satis est: hoc appositum simulatque ventrem emouit,
summouere oportet. Emplastrum aliud purgās, quod
ab egerendi necessitate χεζανάγκη Græcis nominatur:
hoc vmbilico impositum, aluum commouet, sed si su-
per thoracem aut ventriculum datur, vomitum ciet, do
nec splenium abstuleris, fœminarū menses ducit, & fœ-
tus necat si imo ventri & lumbis admoueatur. Ratio cō
ponēdi hæc est: cocci Gnidii drachmæ tres, lapidis A-
sii sicilicus, veratri candidi drachmæ quatuor, adipis
caprini drachmæ quinque, elaterii, succi tithymali, v- C
triusque drachmæ quatuor, amurcæ sicilicus, fellis tau-
rini sicilicus, spumæ nitri drachmæ quinque, farinæ lu-
pinorum amarorum sextans, comarum absinthii sicili-
cus. Reliqua tunduntur & incernuntur, deinde fel tri
tum, & amurca induntur, liquefactúsque adeps infundi-
tur, atque in vnitatem redactis vtimur. Epithema a-
liud quod sanguinem per nares elicere, si fronti impo-
natur, pollicetur: quando autem (inquit auctor) sangui-
nem sistere velis, auferto, & locum spongia posca aut
frigida imbuta accuratè extergito: imò ventri impositū D
quadrangulari figura, nouem digitorum magnitudine,
menses ciet, & fœtus enecat. Admouetur & nephriticis
in exacerbationibus. Capit ceræ galbani, euphorbii, ra
dicis lanariæ herbæ, (στρουθίον nominatur) singulorū vn-
cia, talorum cerui crematorum, succi absinthii, vtriusq;
drachmæ quatuor, terebinthinæ triens. Arida læuiga-
ta cernito, & cum felle vitulino rursus terito, vt strigmē
ti crassitudinem acquirat, & liquefacta superfundito,
quúmque in vnum coierint, vtitor (ait) tanquam homi-
num opinionē fallente. Vnguenti deiectorii mistura, E
fellis taurini sextans, elaterii vncia, cocci Gnidii triens,
succi lupinorum sextans, euphorbii, colocynthidis me-
dullæ, vtriusque vncia, adipis viperini quadrans semū-
cia, muscerdarum drachma, adipis vulpini recentis sex
tās, succi, pæoniæ, castorii, vtriusq; drachmæ quatuor,
olei Cyprini selibra, olei communis libra. Aliud epi-
thema quod vmbilico admouetur, & lienem expurgat:
veratri nigri quadrans, veratri albi triens, ammoniaci,
nitri, singulorum quadrans, scammonii sextans, piperis
grana triginta: tusa cribratáque, terebinthina excipito, F
vt malagmatis molliciem contrahant, locóque antea de
terso, & foto, splenium quadrangulare quinque digito-
rum latitudine inducito, ac imponito. Pubi quoque ap-
positum fœtus necat. Epithema sanguinem ducens,
vt ora venarum sui officii moneat, & menses muliebres
ducat: capit elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ hordea-
ceæ, singulorum drachmas quatuor, foliorum rutæ viri-
dis sicilicum, fellis taurini quantum sufficit vbi singula
priuatim in summum læuorem redegeris, atque dein-
de in vnitatem coegeris, bilis quod sufficiet affundito, G
& quū vsus ita postulat, locum sub vmbilico, circúmq;
ipsum vmbilicum, ac interdum lumbos illinito. Menses
quoque prolicit, & ora venarum anus aperit. Altera
inunctio quæ plantæ pedis illita crudam pituitam ex-
pellit: medullæ sextulæ quinquaginta, euphorbii sextu-
læ triginta, lactis tithymali sextulæ viginti. Tundatur
medulla bene, atque affusis aquæ libris tribus, triduum
ita permaneat, quarto deinde die vsque ad tertias co-
quatur, posthæc liquori colato olei libra adiiciatur, & H
molliusculo igne tātisper coquatur dum tertia pars su-
persit, iisque ceræ quadrans additur: quæ quum fuerit
dissoluta, euphorbium ac tithymali lac imponitur, o-
mniáque simul probè coquuntur, demum ab igne depo
nuntur, & in vasculum nitidum infundūtur. Quúmque
cuipiam mederi cupis quē crudus humor corporis me-
dium prope renes infestat, aut spiritus in spina mediā
insidentes, negotium facessūnt, laboranti sagapeni sex-
tulam præbeto potandam, dum dormitum concedit, al-
terámque sextulam sequenti die summo mane ex aqua
tepida, posthæc plantas pedum, genúque medium iam
dicta vnctione illinito: mirum enim in modum humo-
rem crudum extricat ac repurgat, nihilo secus & citrā
sagapenum idem præstat.

DE GLANDIBVS MEDICAMENTIS QVAE NAribus indūtur, & quæ mansa pituitā per os educunt;

CAP. XI.

PORro quia nonnulli vsu aut necessitate quapiam ita
suadente, glandibus & clysmatis ægrotantes repur-
gant, horum quoque vna alteráve compositio est appō
nenda, vt inde ceu è rudimento quopiā, eiusmodi quæ-
dam medicamenta concinnare queas. Glandis com
positio ad humorem mucosum ex acetabulis ac spina
extrahendum, atque ad ægritudinem colicam quā fri-
gus creauit. Recipit sagapeni sicilicū, bdellii, sarcocol
læ, colocynthidis, scammonii, nitri, myrrhæ, fellis bubu
li, singulorum drachmam: tusa cribratáque vt fermēte
scant, subiguntur, & pro specierum pondere mel cōcre-
tum adiicitur: deinde oleo sesamino manibus illitis,
glandes efformantur. Medicamentum quod in nares
inseritur, (ἔῤῥινον Græci vocant), purgans Asclepiadis,
efficax ad eos qui vetusta lippitudine infestantur: pro-
dest & comitialibus, copiosum humorem eliciens, gith
drachmæ octo, salis ammoniaci, elaterii, vtriusque dra-
chma: trita & in tenuissimum pollinem redacta, oleō si-
cyonio, aut vnguento irino vel Cyprino excipito, vt
cerati crassitudinem nanciscatur, & in corneam pyxidē
ad vsum reponito: vsus tempore nares illinito, iubetó-
que vt sursum attrahat. Aliud citra dolorem & mo-
lestiam purgans, cyclamini sicci drachmæ octo, iridis
sicilicus, nitri rubei drachma (ipse elaterio vsus sum) di-
ligenter trita per arundinem insufflato, admonens eos
qui vtuntur vt sursum rapiant, deinde deorsum nutent,
vt collectus humor defluat. Aliud sternutamentum
ciens, quod caput expurgat, Heraclidis Tarentini, cu-
mini Æthiopici, piperis cādidi, herbæ lanariæ, castorii,
æquas portiones, tusas atque in cerniculo excussas, in æ-
neam pyxidem recōdito. Quum vsus flagitabit, concus
sam pyxidem naribus admoueto, aut digito ipsum in-
serito, vel per arundinem inspirato. Aliud zingiberis
sicilicus, herbæ lanariæ sicilicus, piperis, casiæ, vtriusq;
drachma, vtere vt prædictum fuit. Aliud valet ad eos
qui vetusto capitis dolore infestantur, & tenebricosa
vertigine tentantur, atque comitiales: veratri candidi
drachmæ quatuor: radicis cucumeris syluestris, herbæ
lanariæ, nitri, piperis candidi, singulorum drachma, ca-
storii sicilicus: vtere quo diximus modo. Aliud folio
rum cucumeris syluestris succum ipsum per se, aut cum
succo betæ, vel myrrhā melle decoctam, naribus infun-
de. Aliud elaterium erui magnitudine, lacte muliebri
maceratum in nares inditur, & vbi purgationem ciue-
rit, nares in peluim demissæ abluuntur, cibóque refici-
tur æger. Porro medicamenta quæ commanducata
pituitam eliciunt, (ἀποφλεγματισμοὺς Græci nuncupant),
quǽque per emissaria palati caput expurgant, fiunt ex
sinapi vel hyssopo cum passo coctis, aut vua passa trita
cum pipere, vel melle oleo admixto, aut herba pedicu-
lari seorsum & ex melle trita. Alius apophlegmati-
smus qui mansus caput repurgat, & copiosum elicit hū
morem. Piperis candidi, origani, vuæ passæ, singulorum
sicilicus: excipe vuis passis, exemptis vinaceis, aut fico-
rum pinguium carne, & mandendum præbe Debet au-
tem mandens caput deorsum flectere, & ex interuallis,
vt collectus humor effluat, hiare: posthæc aquam cali-
dam ore continere: quúmque multus persentitur mor-
sus, effūdere. Aliud quod māditur: nitri drachmæ sex,
anisi drachmæ quatuor, herbæ pedicularis drachmæ
tres, foliorum viridiū lauri, & vuæ passæ domesticæ, de
tractis vinaceis, vtriusque pares portiones excipito, &
pastillos formato, qui singuli pendeant drachmas tres,
atque vsu appetente, vnum commanducandum exhi-
beto. Aliud origani, hyssopi, herbæ pedicularis, sin-

gulorum drachmæ quatuor, ſpumæ nitri,ſinapis,vtriuſque ſicilicus, pyrethri drachma,in læuorem redige, ac vtere. Aliud hyſſopo,thymo, origano,& ſeorſum & ſimul vtere. Habes tractationem de medicamentis quæ commanſa pituitam ore educunt, & quæ in nares imponuntur,abundè tibi explicatam. Verùm quandoquidem nonnulli huiuſmodi ac reliquis deiectoriis parum circunſpectè vtentes,interdum dolores,vel conuulſiones,aut ſuperpurgationes, aut id genus alia inferũt, & iuuamenti loco nonnunquam noxam creant,hæc de iis haud ignoraſſe decet, quòd non omnes amicè eadẽ medicamenta eodem ſenſu percipiunt, ſed alii ea etiã quæ admodum potentia ſunt,ob corporis ſenſuum difficultatem vix ſentiunt,alii quæuis vulgaria perſentiũt: quemadmodum nonnulli,quòd meatus natura ſint fluxiles,vel ob materiæ aptitudinem,inſtrumentorúmque molliciem, mediocribus purgantibus cedunt: qui verò non ſunt huiuſmodi,tardè vel à potentioribus purgantur. Quo fit vt priores in ſuperpurgationes,& conuulſiones,& contractiones ac refrigerationes incidant:poſteriores verò, animi deliquiis,torſionibus,doloribus, vertiginibus, & animi deiectionibus corripiantur. Porro proportione afficiuntur qui parte aliqua purgantur. Denique non à vehementibus,verùm à moderatioribus in omnibus iis quæ aſſumuntur auſpicari oportet,partim vt ſenſus ægri exploretur, partim vt exercitatus vehementiora tolerare diſcat, ipſorúmque nimia vis,per medicamenta quæ morſus ſunt expertia atque emolliunt,eſt caſtiganda:nam ſi ita ex methodo medicamenta offeres,ægrotus nihil periculi ſubibit.

DE MEDICAMENTIS EXITIALIBVS, CAP. XII.

CÆterùm quia purgantia medicamina quãtitate potius offendunt,(quum nimirum largiore modo aſſumuntur)dictúmque eſt antea qua ratione ea ſint commiſcenda,quóque ponderis modo exhibẽda, atque exitialia qualitate potius nocent, nunc de his quæ ex omni parte offenſam gignũt, & plerunque, vel copia,vel qualitate perimunt, eſt differendum. Nam quandoquidem nonnulli caſu quopiam ac ignoratione, alii vltro ſuáque ſponte vitam exoſi,ceu qui ſibi necem inferunt, aut laqueo ſpiritui viam præcludunt: quidam quoque qui aliorum vitæ inſidiantur clanculum,animalia exitialia,aut plantas, vel metallicas ſpecies,ferculis iniiciunt: age de his quoque quæ neceſſaria ſunt dicamus, hac etiam in re veteres artiſque inuẽtores ſequuti, & modò ſenſum mentémque ipſorum proponentes, modò ipſa verba,ſed in pauciora contracta, adferentes: hoc enim noſtrum toto hoc opere propoſitum eſt,in illorum ſententiam pedibus ire; & ſiquid compendioſum ab illis dictũ eſt, id ad verbum huic volumini nõnunquam inſerere.Quocirca ſi tu aut alius quiuis quædam huius libelli in aliorum commentariis ſcripta repererit, nos minimè ceu alienæ commentationis plagiarios criminetur,ſed compendio vbique ſtuduiſſe arbitretur:& ſicubi obuium atque ad manum inuenimus, ei tanquam abundè ſatiſfacienti acquieuimus. Siquidem hoc ipſum & à Galeno & à recentioribus in libris de medicamentis factum fuiſſe cernimus, qui ſuis libris aliorum inuenta immiſcere haud deſpexerunt. Cæterùm hæc,prout cuiq; libet,ita & iudicet & diſponat licet. Nos verò quibus propoſitum eſt de iis quæ aſſumpta enecant,pertractare,ſingula excutiamus, doceamúſque quænam poſt aſſumptionem ſymptomata progignant,ac quibus medicamentis vniuſcuiuſque periculum imminens propulſetur. Cæterùm lectores omnes qui in hunc librum incident,& artis ſacris initiati ſunt,præmonitos velim vt ipſi hæc ad hominum ſalutem ediſcãt, neque in eorum perniciem quouis vindictæ prætextu detorqueant, ne Deus iudex hic illorum flagitium diuulget,meritáſque luant pœnas,parcátve,vt in poſterum iuſtiori ſupplicio vlciſcatur,æternis nimirum pœnis condemnans:adhæc ne temere ea cum aliis communicetis, ne is qui faſcinoribus oblectatur, eiuſmodi rerum cognoſcendarum ſtudium, ſui flagitii lucrum non contemnendum ſtatuat, vóſque ob linguæ effrænem incontinentiam ſicario medicamentum mortiferum in manum obtrudatis.Cæterùm de his hactenus: nos verò,vt polliciti ſumus,tractationem capeſſamus. Itaque animalia lethalia ſunt, cantharis,bupreſtis,ſalamandra,pinorum eruca,(πιτυοκάμπων Græci nominant)lepus marinus,rana rubeta, & muta,rana paluſtris,hirudines deuoratæ:ex ſeminibus herba apollinaris,cicuta,coriandrũ,gith,pſillium: ex liquoribus,meconiũ,opocarpaſum, thapſiæ ſuccus,elateriũ, ſuccus mandragoræ:ex radicibus,chamæleon, aconitũ, thapſia, veratrum, agaricum nigrum,ephemerũ,quod nonnulli Colchicum, eo quòd in Colchide proueniat; appellant:ex ramoſis & oleribus,ſmilax,(quam Romani taxum)nominant,ſolanum furioſum(quod dorycniũ quoque vocant)herba ſardonia,quæ ranunculi ſpecies eſt,papauer corniculatum,pharicum,toxicum,ruta ſylueſtris, fungi: ex animalibus verò,ſanguis tauri nuper mactati,lac coagulatum,& mel quod in Heraclea Ponti ciuitate naſcitur: ex metallicis autem, gypſum,ceruſſa, calx,auripigmentum,ſandaracha,argenti ſpuma,adarce,plumbum,& quod vocatur argentum viuum:ex domeſticis & familiaribus denique, vinum copioſum cõfertim è balneo egreſſis potum, aut paſſum, aut frigida ſimiliter. Atque hæc ſunt quæ interimũt. Verùm de ſingulis quod neceſſum eſt priuatim tractare oportet.

Eos itaque qui cantharidas aſſumpſerunt,hæc fere indicia comitantur,omnia ab ore ad veſicam vſque morderi ac vellicari ipſis videntur, guſtuique picis aut cedriæ aliquid ſimile ſapere putantur, dextra præcordia inflammatione tentantur, vrináque ægrè redditur: adhæc ſæpenumero ſanguinem quoque lotio excernunt, ventérque ita ipſis affici videtur,vt ii quos inteſtinorũ difficultas prehendit, animo linquuntur, & in tenebricoſas vertigines incidunt: denique mente alienantur. Proinde antequam hæc inſequantur, exhibito oleo ad vomitum cogendi ſunt, ac ſimulatque plurimam partẽ vomitione reiecerunt, clyſtere cremor halicæ aut oryzæ,aut tragi,vel ptiſſanæ,vel ſeminis lini,vel fœnigræci,aut radicum althææ,decoctum infundendũ eſt. Quinetiam poſthæc nitrum, vel hydromeli, vt ea quæ ſtomacho inteſtiniſque adhærent deorſum pellantur ac eluantur, præbere oportet, poſt quæ,ſi ipſa perrumpere nequeunt,mulſam aquam vnà cum nitro,tritis nucibus pineis commiſtis,& ſeminibus cucumeris vel lacte,exhibere decet. Efficax præterea eſt & adeps anſerinus ex paſſo. Cæterùm partibus inflammatis farinam hordeaceam in mulſa decoctam, cataplaſmatis more inducere conuenit, licet initio adhibita cataplaſmata obſint, eo quòd aſſumptum venenum à caliditate retineatur, atq; in locis principatum tenentibus obfirmetur. Verùm vbi ipſum tempus traxerit, proſunt, quòd inflammationes relaxent,doloréſque ſopiant ac mitigent. Eo quoq; tempore iuuat,ſi antea oleo calido illitum, in labellum dimiſſum corpus abluatur. Per ſummam item cutem ea quæ noxam creant medicamentis euocanda ſunt, vt omnis pernicioſus,exortus quacũque ratione licet,è corpore extrudatur,ne affectus ſtabilis ac permanens euadat. Carnes porro gallinaceæ, agninæ ac porcellorum dandæ,ſed quæ pingues ſint,& tenerrimæ vnà cũ ſemine lini decoctæ: aluum enim iuuant ac emolliunt, & acria retundunt. Vinum item copioſum ac dulce:valet quoque ſi corticis thuris,& terræ(quæ ἀστὴρ Græcis nuncupatur),vtriuſq; drachmæ quatuor: tritæ ex aqua aſſumantur. Quinetiam confert irinum ac roſaceum vnguẽtum in ruta excoctum,& vitis virgulta tenera ex paſſo. Verùm longè omnium efficaciſſima ſunt antidota,ſi ex mulſa quatuor drachmarum pondere bibantur. Porro pinorum eruca deuorata, ſtatim dolor in ore ac palato oboritur:adhæc linguæ,ventriculi, vẽtríſque valida inflammatio,ac inteſtinorum vehemens cruciatus, adeo vt interanea corrodi videantur,prehendit,atque totius corporis incendium. His non aliter quàm iis qui cantharidas deglutinerũt, ſuccurrere decet,ſed priuatim ipſis loco roſacei iriniique olei, melinum adhibetur quod ex malis,cotoneis,& oleo conficitur. Iã iis qui bupreſtin epotarunt, in guſtu quippiam graueolenti ſimile perci pi videtur,& dolor ſtomachi ſuccedit, & aqua inter cu

rem laborantium in morem totius corporis extima in- A
tenduntur,ac vrinæ supprimuntur. Iuuant quæ iis quo-
que qui cantharidas hauserunt auxilio sunt, sed pecu-
liariter,vbi vomitione ac clysteribus iniectis euacuaris,
prosunt ficus siccæ,earúmque decoctum cum vino.Vbi
autem periculum de suo acumine remisit,glandes The
baicæ esu vel ex vino mulso lactéve tritæ,potæ auxilian
tur. Omne quoque pyrorum genus comestum, lácque
muliebre epotum opitulatur. Eos qui salamandram
ingesserunt,linguæ inflammatio,ratiocinationis impe-
dimentum,atque cum rigore quopiam ac exulceratio- B
ne tremor superuenit: quæpiam quoque corporis par-
tes liquescunt,& si intus venenum permanserit,putrefa-
ctæ sæpenumero defluunt. Quibus vbi omnia ea quæ in
cantharidibus admouerimus, peculiari quadam ratio-
ne medicamentum quod resina pinea & galbano cum
melle constat,loco elecgmatis offertur,ac aiugæ deco-
ctũ, in quo nuces pineæ læuigatæ fuerint,& folia vrticæ
cũ liliis & oleo decocta:valẽt & testudinis marinæ terre
stisve oua cocta,& ranunculorum ius,in quo eryngii ra
dix fuerit incocta. Qui leporẽ marinum epotarunt,gu- C
stus piscosus ac virosus succedit:at vbi vetustum est ma
lum,aluus indolet,& vrinæ cohibentur,ac quum excer-
nuntur, colore cernuntur purpureæ, omne piscium ge-
nus auersantur oderúntque,& sudorem graueolentem
emittunt. Bilis præterea euomitur quæ nonnunquam
sanguini commiscetur. His assiduè lac asininum,aut pas
sum, & maluæ radicis foliorúmque decoctum, aut cy-
clamini radix cum vino trita,vel veratrum nigrum,aut
scammonii lacryma cum aqua mulsa,malorum item Pu
nicorum acini,aut cedria læuigata cum vino datur: effi D
cax quoque est anserinus cruor calidus epotus. Quòd si
ægri pisces ingerere nequeunt,solos fluuiatiles cancros
coctos edant,bibántque vinum cui ipsi sint admixti. Cæ
terùm salutare est si pisces edere sustinẽt. Rana rube-
ta aut palustris oblata, corporis tumorem cum pallore
intẽso,vt buxeo similis videatur,inducit,difficulter re-
spiratur.os fœtet, & singultus subsequitur: quandoque
etiam semen præter voluntatem excernitur.Facilè autẽ
à vomitu succurritur, assumpta multa meraci vini po-
tione, & arundinis radicis scilico, aut cyperi totidem. E
Cæterùm cogendi sunt vt concitatius obambulent &
currant,ob torporem qui ex hoc malo contrahitur,ad-
hæc vt singulis diebus lauentur. Hirudines in aqua ab-
sorptæ,& inter deuorandum in ore ventriculi adhære-
scentes,partes vlcerant,& exustionis imaginem repræ-
sentant:quæ nota est hirudines esse deuoratas. Expellit
eas muria sorbitione oblata, & succus Cyrenaicus, aut
laseris folia cum aceto epota: gargarizandum quoque
atramentum sutorium in læuorem redactum cum ace-
to,aut nitrum cum aqua.Eas vero quæ gutturi adhærẽt, F
in calidum lauacrum demittentes, ac frigidam ore cõ-
tinendam dantes,eiicimus.Herba apollinaris pota, mẽ-
tis abalienationem ebriis non dissimilem infert:est au-
tem curatu facilis si opem feras mulsa liberalius pota
& lacte, potissimum asinino,sin minus,bubulo, & ficuũ
aridarũ decocto. Benefaciunt ipsis & nuclei pinei,nec-
non & cucumeris semen cum passo assumptum: nitrum
similiter cum aqua cõducit, insuper intubum erraticũ,
sinapi,nasturtium,radicula,cepe,allia, singula cum vi-
no sumpta.Cæterùm cogendus est conquiescere, vt qui G
vinum biberunt: coriandrũ propter odorem latère ne-
quit, epotum autem raucitatem facit, vocémque den-
sat, & furorem ebrietati non adsimilem inducit: totius
corporis ipsorum odor coriandrum indicat: succurrit,
simulatque per oleum irinum vomitu reiectum fuerit,
(vt suprà monstratum est)vinum cum absinthio & per
se potum, ouáque euacuata in sese detrita, & tepefacta
cum muria ac sorpta,quinetiam muria bibita, & ius sal
sum tum gallinaceum tum anserinum. Cicutæ potus
tenebras caliginémque inuehit vt solem aspicere ne- H
queant:singultum item & mentis alienationem, ac ex-
tremorum perfrictionem inducit: postremò conuulsi,
præfocationis tensione corripiuntur, arteriarum spiri-
tu intercepto. Per initia igitur,quemadmodum & in a-
liis,vomitu eã educemus,deinde euacuatione vsi,quod
ad intestina collapsum est excernimus,posthæc ad vini
meri potionem,ceu præsentissimum remedium,transi-
mus, per interualla eam exhibentes: in quibus potum
prodest lac asininum,aut absinthium cum pipere & vi-
no,& castorium, & ruta cum vino, aut lauri semina,la-
serpitium itẽ,eiúsque liquor, cum oleo & passo: passum
quoque per se copiosum epotum, abundè succurrit. Et
quod vocatur psyllum, potum corporis totius refrige-
rationem infert,torporémque cum resolutione, & ani-
mi tristitia. Præsidio sunt omnia quæ contra cicutæ po-
tum valent. Papaueris lacrymam epotam subsequi-
tur delatio in somnum(καταφορὰν appellant),cũ perfri-
ctione & pruritu adeo intenso vt sæpenumero veneno
inualescente tantus oboriatur vt ab eo excitentur,& tõ
to corpore veneni odor persentitur.Proficit post vomi
tiones oleo factas,acre clysma iniectum,& acetum mul
sum cum sale potum,aut mel cum rosaceo calido,aut vi
num meracum copiosus cum absinthio & cinnamomo,
& acetum calidum per se: insuper nitrum cum aqua &
origano, & semen rutæ syluestris cum pipere & vino ac
panace:piper item cum castorio & oxymelite, aut satu-
reia,vel origano,vino addito. Cæterùm excitare ægros
oportet iis quæ naribus adhibentur odoranda,& in ca-
lidum labrum deducere, fomentísque propter accedẽ-
tem pruritum adiuuare:à lauacro pinguibus iusculis v-
ti expedit cum passo. Papauer quod corniculatum ap
pellatur,esum potúmve, eadem inducit quæ papaueris
liquor: quocirca eadem admittit præsidia. Mandra-
goræ potum illico carus, viriũ resolutio,& valida in so-
mnum delatio,quæ nihil ab eo vitio quod λήθαργος nũ-
cupatur,differt, insequitur. Antequam horum aliquod
eueniat,competit vomitus,post hunc aqua mulsa,nitrũ
absinthium,cum passo assumpta.Capitis item irrigatio,
(ἐμβροχὴν vocant),ex rosaceo & aceto. Motus quoque
corporis excitari debet per ea quæ odoratum commo-
uẽt,nempe eupatorio,pipere,sinapi, castorio,& ruta ex
aceto contritis,adhæc pice liquida,ipsísque lucernarum
funiculis vstis, necnon iis quæ sternutamenta mouent:
aliis item auxiliis in his vti conuenit. Carpasi succus
potus,carum,& strangulatum præcipitem infert,qui ab
iis opem sentiunt quæ cicutæ epotæ auxiliantur. Quæ
in Sardinia herba gignitur,& ranunculi species est, po-
ta vel comesta mẽtem abalienat, conuulsionem adfert
cum laborũ contractione, vt risus imaginem præbeat:
à qua affectione risus Sardonius,haud satis laudabili di
cterio,inter homines iactatur. His priuatim post vomi-
tum conducet aqua mulsa liberalius exhibita,& lac, irri
gatio item totiúsque corporis ex medicamẽtis calfaci-
entibus inunctio,necnon & descensus in hydrelæum ca
lidum: post lauacrũm totum corpus inungi abundè &
perfricari debet.In summa, tota materia tanquã ad cõ-
uulsionis curationem aduocanda est. Ephemeron
(quod nonnulli Colchicon, aut bulbum agrestem ap-
pellant), assumptum totum corpus prurire facit, veluti
si ab vrtica scillàve stimularetur, interiora corrodit, &
stomachum cum multa grauitate adurit. Inualescente
verò malo,cruenta per aluum strigmentis mista egerũ-
tur. Adiuuantur vt ii qui salamandram potarunt, vo-
mitibus & clysmatis,sed antequam vires acquirat vene-
num,dari debent quercus foliorum aut glandium, aut
malicorii, aut serpilli decoctum cum lacte bibendum,
vel herbæ sanguinalis succus, aut vitis surculorum, aut
medullæ ferulæ tenellæ,aut baccarum myrti, addito vi
no. Adeo verò accuratè succurrit lac bubulum potum
calidum, oréque detentum, vt qui eo abundant nullo
præterea alio auxilio indigeat. Dorycnio (quod qui-
dam solanum furiosum nominãt,) epoto,qualitas quæ-
dam, ceu lactis,gustui repræsentatur:comitatur itẽ sin-
gultus perpetuus, linguæ humiditas, & cumulata san-
guinis eductio.& per aluum mucosa feruntur, perinde
ac iis qui intestinorum difficultate laborant. Auxilio
sunt,antequã horum quippiam accedat, quæ prædictis
auxiliari diximus,vomitus,clysma,& quæ epotum vene
num educere possunt. Priuatim verò succurrit mulsa a-
qua aut asininum caprininúmve lac,& passum tepidum
cum aniso potum, amygdalæ item amaræ, & elixa gal-

linaceorum pectora,omniáque ea quæ craſſo ſucco cõſtant,ſi tam cruda quàm cocta comedantur:adhæc locuſtæ, & ἀςακοὶ, (quos cammaros quidam appellant), & ius ex ipſis potui aſſumptum. Aconitum ſtatim vbi potum eſt videtur cum adſtrictione quadam dulceſcere,tenebricoſam vertiginem, præcipuè inter exurgendum,& oculorum humiditatem inducit:grauitatem itẽ thoracis ac præcordiorum, ita vt multi flatus erumpãt. In quibus ſtomachus vomitionibus elui debet, & aluus clyſtere ſubduci. Pro potione vſurpabimus origani aut abſinthii decoctum cum vino abſinthite,vel ſemperuiui,aut abrotoni,aut chamælææ. Proderit & balſami liquoris drachma cum melle,& caſtorium,& piper, & ruta cum vino,item coagulum hœdi aut leporis cum aceto,necnon ferri recrementum, ipſúmque ferrum,& aurum,& argentum candens in vino reſtinctum,eóque liquore aſſumpto:adhæc lixiuium cum vino & gallina coctum,aut pingue bubulum,ius cum aceto aſſumptũ:fertur porro aiuga peculiari ratione ipſis præſidio eſſe. Quæ ſmilax(& à quibuſdam thynium, à Romanis verò taxus nuncupatur),pota totius corporis refrigerationẽ & ſtrangulatum,mortémque ſubitaneam inducit:quibus ea omnia opem ferunt quæ & iis qui cicutam hauſerunt. Pappus flos eius ſpinæ eſt quæ cactos dicitur: vomitio illos qui eum aſſumpſerunt liberat. Toxicum inde nomẽ accepiſſe videtur,quòd Barbari τὰ τοξεύματα, hoc eſt ſagittas eo illinant:ſequitur qui id hauſerunt, labrorum linguǽque inflammatio,furor qui coerceri nequit,varias obiiciẽs imagines , vt eapropter ægrè curationẽ admittãt , iique qui ſumpſerunt rarò ſanitati reſtituantur,incoluméſve ſuperſint. Oportet igitur eos vinculis cõtinere cogeréque vt paſſum cum roſaceo bibant euomántque: item raporum ſemen cum vino peculiariter ipſis cõfert,& quinquefolii radix, & hircinus caprinúſque ſanguis ſimiliter aſſũptus : adhæc quercus aut ilicis folia cum lacte trita.Mala quoque cotonea mãducata,aut cum aqua dulci pota:idem faciunt amomũ, & fructus balſami.Quòd ſi quidã periculum effugiunt, diu in lecto decumbunt,& cum ſurrexerunt,ſtupidi reliquum vitæ tempus tranſigunt. Ixia quæ & valophos vocatur,quum ſumitur,ocimum odore guſtúque præ ſe fert:validam verò linguæ inflammationẽ infert, & deſipientiam atque omnes excretiones ſupprimit , murmurilla & ſtrepitus cum animi deliquio excitat,nec tamen quicquam eiicitur. Succurrit vbi venenum vomitu fuerit reiectum , abſinthium in vino maceratum aut aceto,aut oxymelite,vel rutæ ſylueſtris ſemẽ. Cõueniunt quoque nucis iuglandis ſurculi cum vino triti , aut reſinæ,vel caſtorii,aut rutæ,ſingulorum drachma. Fũgi alii genere,alii copia lædunt : omnes autem ſtrangulatum procreant.Qui eos ſumpſerunt vomitu vacuendi ſunt, prodéſtque cinis ex lignis pyraſtri cum poſca , ſale,ac nitro. Quin & pyra ſylueſtria foliáque cum fungis decocta,vim ſtrangulandi tollunt,eadémque in cibo cõferunt:adhæc oua gallinarum cum poſca ſorpta,cum ariſtolochia & abſinthio:valet & apiaſtrum cum vino,& fæx vini vſta,& atramentũ ſutorium cum aceto,raphanus item,& ſinapi,& cardamomum.Porro eorum quoque quæ iuuamenti gratia offeruntur , habẽda cura eſt propter pericula quæ creare ſolẽt, quòd nõ min⁹ quàm alia venena ſint exitialia, ceu veratri,thapſiæ , elaterii, ac agarici nigri:hæc ſiquidem ſtrangulatum aut ſuperpurgationẽ inducunt . Curantur ſtrangulatus eo modo quem in fungis ac ſimilibus tradidimus:nimias verò purgationes ſupprimimus per ea quæ excretiones cohibere queunt.Nec illa quoque negligi debẽt quæ interdum periculum inferunt, è quorũ numero eſt ſylueſtris ruta ,gith,& recentes pappi. Qui mel quod in Heraclea Pontica gignitur,comederũt , accidunt illa quæ iis qui aconitum guſtauerunt: quare proſunt & ea quæ de aconito diximus. Facillimè autem adiuuantur, quòd maximum præſidium ab hydromelite perſentiant ſi aſſiduè id bibatur , cui rutæ folia ſint admiſta. Sanguis tauri recens interfecti potus , reſpirationis difficultatem & ſtrãgulatũ infert, quòd meatus circa tõſillas obſtruat, deglutionémque cũ valido ſtrangulatu impediat. Præterea eorum lingua rubere deprehenditur , dentéſque eodem colore infecti , atque inter eorum commiſſuras grumi quidam concreti. Exhibentur ergo quæ ſanguinem congelatũ diſſoluere queunt , aluúmque ſubducere. Proinde groſſi liquore pleni,cum poſca & nitro,& per ſe,& cum laſerpitii radice aut lacryma dantur,& coagulũ cum aceto:braſſicæ item ſemen , lixiuiúmque è cinere ficulneo,& enulæ ſemen cũ pipere & aceto, & rubi ſuccus cum aceto, vt aluus ſubducatur.Solent iis qui ſeruantur aluo deponi recrementa , quæ condimentis è è ſanguine confectis aſſimilantur , (καρυκώδη Græci nominant):ſtomacho porro & ventri hordeacea farina cũ aqua mulſa, cataplaſmatis more obduci debet. Lac coagulatum confertim aſſumptum,multam ſtrangulationem procreat,eo quòd in grumos coit. Exhiberi autem debet ceu antidotum,coagulum cum aceto, compellentes vt id ſæpenumero hauriant,aut folia nepetæ,aut ſuccus,vel laſerpitii radix,lacrymáve cũ poſca,aut thymus cum aceto:ſalſum verò nihil offerri debet , magis enim hinc lac coaleſcit,ac in caſeum trãſit : ſed ne hos quidẽ vomitus iuuat:nam dum id quod in grumos concreuit, per ſtomachum aſſurgit,ſtrangulat. Aqua frigida affatim pota,& vinum meracũ copioſum,& paſſum,præſertim à balneo,aut curſu,validíſque exercitiis,ſtrangulatus & cruciatus parit:in quibus ſanguinis miſſio protinus adhibita,& inanitio ab impẽdenti periculo liberat.

Ceruſſa ob calorẽ latêre nequit, quoniã ſponte ſumpta, palatum, gingiuas, linguam & denſium interſtitia albo colore inficit:præterea ſingultũ ,tuſſim,linguæ ſiccitatem,extremorum perfrictionẽ, cum mentis alienatione & motus difficultate excitat. His prodeſt aquam mulſam,aut ficuum maluǽve decoctum exhibere,item lac calidum , vel ſeſamum cum vino tritum,aut lixiuiũ è vitium ſarmẽtis, aut oleum amaracinum, vel irinum, vel oua cum hordei decocto,vel thure , vel prunis , aut vlmi gummi:liquor quoque qui in folliculis cõtinetur, cum aqua tepida.Conuenit iis & thapſiæ ſuccus cum aqua mulſa potus. Gypſum ſtrangulatum parit,in lapidẽ concreſcens : quare his exhibere prodeſt quæ aduerſus fungos auxilio ſunt:adhæc confert & maluæ decoctum, loco olei,valet & oleum cum aqua mulſa, vel ficuũ decocto:quin & lixiuium è cinere ficulneo,aut è vitis ſarmentis cum vino copioſo, item origanum, aut thymus cũ lixiuio,vel aceto aut paſſo.Hos quoque clyſtere ſubtus eluere oportet ex maluæ decocto. Qui argenti ſpumam aſſumpſerunt,ventris inteſtinorúmque dolor comitatur,cum torſionibus validis nonnunquã & inteſtinum ob grauitatem erodit & vulnerat,color plumbeus fit cum deformitate. Confert poſt vomitiones cum vino,terebinthi agreſtis ſemen potum, aut piper,aut liguſtri flores cum vino , aut palumbis fimus ſiccus cum nardo,& vino. Argentum viuum potũ eadẽ procreat quæ ſpuma argenti,atque eadem vſurpanda ſunt auxilia.Videtur autẽ iuuare lac epotum: cæterùm & his vomitus prolicietur. Iam calx,auripigmentum,& ſandaracha potu ſumpta, ventris & inteſtinorũ cruciatus cõcitat,cũ vehementi roſione.Quare ea omnia quæ & cõtemperare,& mitiora efficere,ac aluum lubricã reddere poſſunt, offerre oportet, è quorum numero eſt ibiſci & maluæ ſuccus qui valde lubricus eſt:adhæc præbere decet lini ſeminis decoctum , & herbæ tragi appellatæ ſuccum aut fructum,& oryzam , & lac copioſum cum aqua mulſa,& ius pingue bonique ſucci. Atque de his hæc ſatiſfaciant. Porro quandoquidem antea dum antidota recenſeremus , nonnulla tradidimus quæ iis qui mortifera venena hauſerunt,opitulãtur,licet inde quoque quæ ad imminentia pericula accommodantur,colligere.Quare quum hæc tractatio ſuum modum adepta ſit,hîc ei finem imponamus: & deinceps addamus quæ, vt plenè pollicitis ſatiſfiat,deeſſe videntur.

Præfatio. A

VIDEOR mihi, qui omniũ quàm fieri potuit breuiſſimè meminiſſe volui, vniuerſum propoſitum argumentum ſuperiori volumine eſſe complexus. Nã quũ innumera fere ſint quæ aſſumuntur in vſum medicaméta, integráque ea de re circunferantur volumina, placuit, quanuis omnia propemodum vtilia ſint minimè contemnenda præſtet, quædam tamen inde quæ vtiliora viderentur ſeligere. B Quo factum eſt vt dum hæc illis ob multiplicem ſuum vſum prætuli, aliáque rurſus, quòd ſigillatim nonnullis affectibus, quos mirũ in modum iuuant, dicata ſint, addidi, volumen id eam excreuerit molé. Proinde in proximo libro, illorum priùs mihi mentionem habendam eſſe iũdicaui quæ intrò aſſumpta proſunt, cuiuſmodi varia ſunt antidota, & quæ vocantur zulapia, ac nonnulla alia liquida medicamenta: ea præterea quæ purgandi facultatem obtinent, quibus in calce libri alia quoque adiunguntur, quæ intus data perimere cóferréque poſſunt. Porro in reliquo hoc extremóque libro, ea repoſita ſunt, quæ exterius tum ſingulis quibúſque corporis affect bus, tum vniuerſæ eius ſuperficiei accommodantur: ea ſunt, huius atque illius generis vnguenta, oléa vario modo confecta, emplaſtra, paſtilli, pulueres, collyria, & cætera quæ ob curationẽ exterham componuntur: quorum ſigillatim, vſus, conficiendique rationes progrediente oratione explicabimus, initio ab iis quæ in capitis cute oboriuntur vitia, ſumpto. Et quoniam ex capitis affectibus qui ſub oculorum conſpectum cadunt, ſunt capillorum defluuia, caluitium, ophiaſis, alopecia, adhæc furfures, & manantia capitis vlcera (ἀχῶρας appellant) & quæ in eo protuberare ſolent, ἐπανάστήματα dicta, atque demum exanthemata: quorum omnium ſpecies, & quo pacto diſtinguí queant, curãdi itidem rationes antea expoſuimus: in præſentia ea tantùm medicamenta adſcribemus, quæ ex variis libris collegimus, aut experiẽtia nõ perſcripta accepimus, vel noſtro quoque periculo facto vtilia reperimus: atque ita in vniuerſum, ni fallor, debitum tibi exoluerimus. Porro quẽadmodum in iis quæ intrò aſſumebantur, quædam magis, alia minus refrigerantia, aut calefacientia, vel attenuantia, aut purgantia, vel reprimentia, aut obſtructione vindicantia, aliáve aliqua ratione hominem afficientia, haudquaquam iiſdem temere offerebatur, ſed cuiuſque habitus & facultatis, ac ſenſus acrimoniæ ratio habebatur: id hic quoque in omni medicamento quod extrà datur, obſeruabitur. Nam quoniam ex iis aliqua calefaciendo, quædam refrigerando, alia adſtringendo aut exſiccando, nonnulla impinguando, aut emolliendo, vel diſcutiendo, aliove modo corpus immutando prodeſſe creduntur, diligenter quæ quibus corporibus magis competant eſt animaduertendum, atque ita pro ratione eorum quæ proponuntur curanda, medicamenta quæ accommodata ſunt applicare oportet. Nam quum varia ſint aduerſus eoſdem affectus, ob varios corporum habitus, conſcripta, tuum erit ea proportione reſpondentibus vitiis ceu calopodia quædam adaptare, modò vnũ id ſerues vt à facultate moderatioribus ad validiora progrediaris.

AD CAPITIS AFFECTVS QVI OCVLIS DEprehenduntur, CAP. I.

QVoniam, vt diximus, pili pereunt aut ob humoris inopiam, veluti in caluitio: aut humoris corruptelam, ceu in ophiaſi & alopecia: vbi capitis cutis vtplurimum alteratur, & pro humoris copia, aut pallida, aut nigricans, aut alba magis euadit: opus eſt vt is qui alopeciam ophiaſimve ſit curaturus, primùm enitatur vt eum humorem quem exuperare coniecerit, iuxta eas quas ſupra docuimus methodos, expurget: deinde localibus pugnet. Inquit Galenus, vbi de hoc affectu pertractat, ſe ſemper per ſacram vocatam antidotum purgaſſe, ſed addidiſſe interdum, vbi humorem atriorem eſſet purgare animus, veratrum nigrum, & nonnũquam ſcammonium, ſi amaram bilém demoliri vellet. Quòd ſi pituitam redundare coniiciebat, nihil admiſceere ſolitum eſſé, ſiquidem eiuſmodi hiera quæ colocynthide conſtat, caput vindicare ſolet: præterquam quòd alios quoque quoſpiam humores, etiamſi ſcammonium, aut veratrum nigrum, aut epithymum non recipiat, eiicere poſſit. Quinetiam catapotia quæ ex aloe conficiuntur, & ſcammonium colocynthidáque recipiunt, eos qui ita afficiuntur non ſine vtilitate expurgant. Simulatque totum corpus fuerit expurgatum, præſtat ad ea quæ mandendo humores euocant, accedere, atque ita demum remediis loco affecto iniectis (τοπικὰ vocant) vti. Debent autem ea humoris noxii vacuandi vi prædita eſſe, quod facere nequeunt quæ diſcutiendi facultate carent: diſcutere verò non poſſunt niſi calfaciant: ſed ſi ex nimis quàm calfacientium claſſe ſumantur, cutem vrent, atque etſi non vrent, initio quidem generoſè iuuabunt: verùm capitis cutis perquam exſiccata, temporis progreſſu talis euadet, qualem ii qui calui ſunt, obtinent. Atqui, ne ſimpliciter quidem modicè calidum debet eſſe id medicamentũ: nam tenuium ſit partium opus eſt, quoad altum vſque peruadere queat, eò ſcilicet vbi pilorum radices ſuum ſumunt ortus principium. Quòdſi præterquam quòd prauos humores diſcutere cõmodè poſſit medicamentum, ſanguinem quoque prolicere queat, ceu thapſia, nihil eo fuerit præſtantius. Quòdſi ea calidior fuerit quàm affectus poſtulet, iure optimò cauendum eſt ne ſola apponatur: conſueuit etenim cutem exulcerare, ac tumores quoſdam phlegmonoſos excitare: quamobrẽ admiſceri ſolet quippiam quod eius vehementiam mitigare poſſit, cuiuſmodi eſt cerotum quod ex oleo conficitur, potiſſimum ſi id fuerit tenuium partiũ, aut moderatè vetuſtum. Porro quæ ex ſimplicium medicamentorum numero huic vitio accommodantur, inter ea quæ validè calfaciunt eſt euphorbium, quo eſt imbecillior thapſia: poſt euphorbium cenſetur ſinapi, & naſturtiũ. Alio verò vſus modo nihilo his eſt inferior λιμνῆτις dictã, quæ ἀδάρκαον quoque & ἀδάρκης nominatur. His ſuccedit ſulphur, & nitri ſpuma, ipſúmque nitrum molle vſtum, quod etiam βερονίκιον nũcupatur, veluti etiam aphronitrũ candidum, quod leuie laxúmque eſt, neque vllam in ſe terream obtinet aſpritudinem. Adhæc, veratrum vtrũnque, & erucæ ſemen, oleũ quoque laurinum, & alcyonium vtrũnque tam vſtum quàm ignis expers: præfertur tamen quod vſtum eſt. Item arundinis radix & cortex, hæc etiam vtraque aduſta. Quinetiam pix liquida, & cedrinum, quam κεδρίαν quoque nõnulli vocant, & muſcerda, adépſque vrſinus, licet præferatur qui vetuſtus eſt: ſed & hyænæ, leonis, pardalis, & anſeris idonei: ac in ſumma, cuncta quæ tenui ſubſtantia prædita ſunt. Amaræ itidem amygdalæ totæ crematæ conferunt, thúſque quod aceto fuerit acerrimo diſſolutũ, aut in ſole pluſculis diebus cum aceto tritum. Itaque his omnibus vti licet, ſi validioribus cerotum humidum admiſcueris, imbecillioribus verò oleum laurinũ affuderis. Quòd ſi malũ vetuſtate curam tenuat, validioribus certandũ eſt: ſin nuper cœpit, exiguúmque ſit, leuibus ſatis ſiet. Cæterùm compoſita medicamenta, quæ longa experientia comprobauit, ſunt hæc, Euphorbii, thapſiæ, olei laurini, ſingulorũ drachm. duæ, ſulphuris ignem non experti, veratri albi nigrique, ſingulorũ drachma: his admiſce ceræ in laurino, aut ricinino, vel vetuſto oleo liquatæ, drachmas ſex. Vſus eius ceu potentioris medicamenti, in antiquatis curatúque difficilibus: commiſcui nonnunquam naſturtii & alcyonii vſti vtriuſque drachmã: verùm in hunc vſum potius eſt quod durius aſperiúſque. Quòd

A ſi thapſia defuerit,in eius locum ſufficietur æquale pondus naſturtii ſeminis aut erucæ. Si laurino quoq; cares, picẽ liquidã miſceto : permiſcui adhæc interdũ in vicẽ cerati mel,nihilóque ſegnius euaſit medicamẽtũ. Quin & ea quæ ex adipibus coficiuntur,quæque thapſiæ modicũ accipiunt,ſimiliter iuuant : potiſſimum ſi adarciũ & euphorbiũ addideris. Sint autẽ ex adipibus,leonini, & pardalii, & hyænæ ſingulorũ portio vna:admiſcéque, ſi ad manus fuerit,anſerinum & vrſinum,& omniũ thapſiæ,aut euphorbii partem duodecimã : quòd ſi efficacius volueris reddere,vtrunque ſimul inice. B Attamen poſt primum vſum, vbi ſecundo vti decreuiſti, inſpiciẽdũ eſt,ecquidnã adhibitũ medicamentum locũ affectũ cõmutarit:inſpectáque mutatione,ad eius rationẽ medicamẽti vis aut remittẽda eſt aut intendenda: ceu in hoc quẽ tractamus affectu,capilli nouacula tõdere, affectámque cutem linteo nec admodũ aſpero,neque molli perfricare oportet. Quòd ſi poſt paucas frictiones,loc⁹ erubuerit,mediocris exiſtimad⁹ eſt affect⁹:ſin poſt multas, difficilior. C Adhæc poſt primã probati medicamẽti applicationẽ,primùm ſpectare decet, nunquid antequã perfricetur cutis,coloratior videatur:deinde nũ cũ modica & leui frictione meliorẽ cõtrahat colorẽ, aut nũ magis rubeat. Sed in primis obſeruandum eſt,quũ valẽtia das medicamẽta,ne cutis nimis quàm par eſt incaleſcat.hoc autẽ patebit,tũ ex colore flauiore,tũ ex calore,qui iniectis digitis perſentietur.Itaque omnibus his animũ diligenter aduertere oportet:periculum enim ſubeſt ne cutis aduratur,poſt vnũ atque alterũ eius vſum. Quare ad molliora cõfugiendũ erit,aut idẽ,ſed exoluta facultate cerati adipiſve permiſtione vſurpandũ. D Irrigare quoque locũ oportet,oleo dulci calido, aut panis cataplaſmatis in morẽ imponi,fouerẽque,ac ſcalpello pertũdere, cucurbituláſque admouere,ac ceratũ aſſumere. Vbi malũ iã vetuſteſcit,aſſiduè quoque radere,& rubificãtibus ex ſinapi,ac inſequẽtibus diebus frictionib⁹,pice illita aut oleo cedrino,ac poſt frictiones ſcarificationibus vti cõuenit.Nonulli acubus iniectis, quæ cuſpide ac acie cutẽ tãgant,ipſam pertuderũt. Vbi autẽ ex frictione locus erubuit,ſcarificatúſque eſt, ad medicamenta quæ ex alto educunt,(μετασυγκριτικὰ appellãt)profugiendũ. E Porro in omnibus hic communis eſto ſcopus,vt tũ verno tẽpore medicamentũ demus,tũ in loco potius aprico,vbi nulla aura cutem perflet : hyeme verò præſtat in balneo his medicamẽtis vti. Atqui hæc compoſitio ad fluẽtes pilos valet oleo aut vnguẽto diſſoluta,adhæc iis qui in palpebrarum glabritiem, aut caluitiũ incidũt initio appoſita:eſt enim mirè efficax. Recipit,muriũ domeſticorũ crematorum,lineæ veſtis attritæ vſtæ,dẽtiũ equinorum vſtorũ,adipis vrſini,medullæ ceruinæ, arundinis corticis,ſingulorũ partẽ vnã:hæc terãtur:deinde mellis quod F ſatis eſt,vt in melleũ coeat craſſamentũ, admiſceatur,& alopecia perfricetur,donec pili enaſcãtur.Eodem modo proflui pili perfricãdi ſunt.Aut liquida pice cãtharidas vſtas excipiẽs,vt ceratũ liquidũ fiat,& nitro aſſato extergẽs,ſplenio imponito,& per noctẽ relinquito. Mane autẽ tolle, & ſine vt locus exſiccetur donec perfringatur. Vbi autẽ pili ſuboriri cœperint,aſſiduè locũ abrade,aut ficulneis foliis, vel leui pumice cruore euocato,amygdalas crematas vnà cũ aceto aut melle inũge:atque id aſſiduè facito,ac radito:illico enim augẽtur pili. G Idẽ pollẽt nuces Põticæ crematæ,& herba pedicularis cum vnguẽto laurino.In vetuſtis verò mirè efficax eſt quod capit thapſiæ ſuccũ,aut radicẽ:id autẽ cerato excipies,locóque impones,nulla alia cura adhibita: abſcedit enim ſuperne ſuperficies,ſaniémq; fũdit, & ſua ſpõte pili exoriuntur. Aliud.Spumæ nitri partes duæ,ſalis ammoniaci pars: ea vſta tere, & aceto quamacerrimo maceratis,donec ſordis cœperint craſſamentũ,vtere: atque antea leuiter alopecia abraſa, vt locus dẽſetur, & cruentus modicè euadat,eo caput inunge,ac perfrica donec cõbiberit,& medicamentũ quod antea inũxeris in altũ penetrauerit : H deinde quieſcere permittimus in proximã aurorã,eóque tum ſub veſperã, ac tertio quartóque die,repetito,magnã inuenimus factã eſſe immutationẽ.Siſtitur enim ipſum vlcus depaſcens, pilique vellicati ac vi

A vulſi obnituntur,neque ſe euelli patiũtur: poſthæc,inſequẽti die aceto refricãtes,ſinimus quieſcere in crepuſculũ, eóque peracto cataplaſma imponimus donec puſtulæ oboriãtur,cutiſque ſumma exulcerẽtur. Puſtulis adhæc ſcalpello diſruptis, vbi biduò profluxerit humor qui ab vlceribus emanat,denuo eodẽ vtimur linimẽto, abſtinẽtes à locis vlceratis, eóſque tranſilientes. Sanos autẽ abradimus,& modicè refricamus,in ſeptimum aut octauũ vſque diẽ,quo tẽpore nõ amplius ab extremis alopeciæ tenues lanuginoſóſque pilos,vt antea,ſed robuſtiores prodire conſpicimus,alióſque deinde paulatim, B ſemper è locis glabris emergere, rurſuſque tenues & imbecilles deficere. Simile enim quiddã hic accidit quod iis qui exulcerati ſunt. Siquidẽ in vlceribus,cicatrix ab extremo ſuum ſumit initiũ, atque ita extremas mediáſque partes vlceris abſoluit:ſic in alopecia partes quæ loco pilis obſito adiacẽt,primùm robuſtiores fiunt, & crebreſcũt: mediæ verò poſtremò omniũ pilos progignũt. Proinde quum ita curatio procedit , nihil opus eſt aliis præterea medicamẽtis, ſed eo lõgiore tẽpore vſi ſumus, C & placidè ceſſit affectus,vbi omnino nulla permagna eſſet nuditas. Interea tẽporis perpetuò ſcalpello abradimus,atque interdũ cuſpide acus cutẽ ferientes,è punctuſis modicũ cruorẽ elicimus. Quòd ſi pili ſerius exoriuntur,ad ſubſcriptas facultates profugimus: herinacei terreſtris capite aut cute exuſta tritáq; in læuorẽ redige, & melle ſubigens vtere. Aut hippocampum marinum, & nitri pauxillum vnã cõburens,adipémque anſerinum cõmiſcens,illine, ſimulatque locum antea nitro abſterſeris. Aliud pumice rubificatorio antea abſtergito,& loD co præfomentato, thapſiæ ſuccũ illinito, deinde cerato roſaceo vtitor. Aut arundinis foliorũ & radicis vſtorũ, adiãti, adipis vrſini, picis liquidæ, pilorũ caprarũ vſtorum,cedriæ:omnium par pondus accipe, liquidáque cũ aridis committe, dehinc illine,neque abradens, neque antea extergens. Aut fici folia cum aceto,donec lanugo prodierit attrica,& herbæ quæ ſtœbe nuncupatur, ſuccũ illine.Aut ranas albas exure, & pici liquidæ tepidæ inſperge & illine,neque præradẽs,neque præfricans. Aut, ſpumæ nitri drachmæ quatuor, ſtercoris muris, corticis E arundinis vſtæ, vtriuſque drachmas duas pice liquida excipe, & ſplenium forma, & loco antea abraſo nitróque præparato, neque ante biduum vel triduum auferto. Ad eos qui præter ætatem calueſcunt.Pericalamitidis,hoc eſt arũdinis cũ cortice,vel lemniſtri,quod etiam adarcium vocatur,eo quòd arundinibus adnaſcatur,drachma, myropiſſoceri, hoc eſt picis & ceræ cum laurino, aut lentiſcino, aut cedrino liquefactis, barbæ hircinæ ſordis,& pilorũ,hoc eſt ladani, eo quòd in hircorum caprarúmque barbis aliquibus in locis reperia-F tur,ſingulorum ſelibra:adipis infantis informis,hoc eſt vrſini,libra: foliorum Dionyſiacorum tenellorum ſucci,hoc eſt vitis, ladonidis foliorum tenerorum, hoc eſt lauri, ſucci callicereos, quod eſt fœnugræci, ſucci herbæ verbenacæ, ſucci foliorum arundinis, ſingulorum cyathi tres : cynomori hoc eſt rubi caninæ, herinaceorum marinorum crematorum,vtriuſque vnciæ duæ,acãthionis terreſtris cutem vſtam, hoc eſt herinacei terreſtris:hæc omnia in plumbeo mortario pluribus diebus in læuorem redigere oportet, vt omnia læuigata probè G vniantur, atque etiam à mortario quippiam deterſum accedat,vtere,locum antea crudo linteo perfricans, deinde autem cum althææ coæqualis radice detergens, illine.Hoc(inquit Galenus)medicamentum reperit Claudianus ſodalis eius, ſcriptum in libello ex mẽbranis cõtexto,eo qui illo fuerat vſus,vita defuncto:multi autem faciebat eius poſſeſſionem, propterea quòd quoſdam calueſcere iã incipiẽtes eo curatos cõſpexiſſet,ita vt neque vlterius caluities progrederetur,ipſéque denudatus locus pilis dẽſus redderetur:at verò nos ipſum ænigmaH ticè conſcriptum,planius,quoad eius fieri potuit,explicauimus. Aliud. Adipis taurini inſolati libram, adarces vncias duas,ſucci thapſiæ vnciam,myrrhæ bonæ vnciam,polytrichi libræ dimidium, callitrichi libræ dimidium,membri aſinini librã,ſplenis aſinini libra,ladani tantundem.Ladanum vino modico madefactum cõ-

terito admixto adipe : deinde mēbrum aſininum aſſum A
radito donec aſſumptū fuerit:ſplenē verò cum polytri-
cho & callitricho in olla noua torrefacito , & contuſis
quæ cōtundi debent ac cribratis,gleucino aut ſabino o-
leo excipito,& ante balneū caput pectēs vtitor.Patet au
tem quòd eadē medicamēta ad mēti quoque pilos non
enaſcētes accōmodantur. Aliud.Fœnugræci ſextarios
quatuor,ſeminis lini ſextarios duos,ladani beſſem, ſuc-
ci acaciæ ſelibram,foliorum malabathri ſeſquuncē,gal-
las numero viginti ,vnguis aromatici,bdellii, ſingulo-
rum ſextātem, myrti thuſi ſextariū, bryi (alii ſplagni a- B
romatici) quadrantē, iridis ſextantē , arundinis Syriacæ
ſextantē & vnciæ dimidiū.Contūdito & in vaſe aſſerua
to,deinde permiſtū vino Italicò odorato vt liquidū fi-
at, & carbonibꝰ impoſitū,rudicula agitato donec ſemel
bulliat,ſedulò cauens nè vratur.Deinde illines & irriga
bis medicamēto, ſenſimque in ſolio ſedenti affricabis,
vt moris tui eſt,& caput totum ablues.Poſthæc herbam
etiā pediculare per ſe tuſam ac cribratā , poſt quartū v-
ſus diē medicamento cōmiſcebis:ſimilitérque decoctū C
eodem modo illines,id proſpiciēs ne in oculos defluat.
Vnguēto autē à balneo vteris huiuſmodi , olei myrtini
libra,ladani triēte.Minimè fallax & certa eſt eius facul-
tas. Porro duo quæ ſubſequuntur medicamēta admirā-
da ſunt,quæ ex verbis tradētis ita ſe habent.Ad alopeci-
as,caluitia,pilorū raritatē ægrè curabilē in mento,in ſu
perciliis.Pilorū ouis vnciā,radicis arundinis ſelibrā,fi-
licis cum radice ſeſquuncē , caſtanearū hiſpidi corticis
quadrātem,lanarū ſuccidarum ſeſquuncē, capita muſca
rum numero triginta , muſcas quinque ſine capitibus:
omnia in nouā ollā indita,furno imponito,deinde cine D
rem ipſorum terito:habeas autē in vino Aminæo prius
trita ladani vnciā,myrrhæ vnciā, olei vetuſti ſextātē,ce
drini vnciā,fœniculi vncias duas,poſthæc inſperſis ari-
dis excipe:vbi autē antea alopeciā linteo perfricueris,&
leuiter vellicaueris aut allio,aut ſcylla,vel foliis ficulne
is ſcalpſeris,ſenſim affricās medicamentū illine. Atque
vbi ablueris,validè linteo exſiccās,inſequētibus diebus
idē obito , & ad duos vſque mēſes inungēdo progredi-
tor:quòd ſi amplius perſeueraueris , caluitiem quoque
perſanabis.Cæterùm fluētiū pilorū affectus, à prædictis E
generibus differt,quare neque eundē cum alopeciis ſco
pū obtinet:ſiquidē in alopeciis propoſitus ſcopus eſt ca
cochymiā exhaurire, hîc verò capitis habitꝰ eſt roborā-
dus,efficiendúmq; vt probus humor adſit,cutiq;,quod
ad raritatem denſitatémque ſpectāt,mediocritas reſtitu
atur:quocirca humectātibus medicamētis, aliquid quo
que quod adſtringēdi vi polleat admiſcendū eſt, cuiuſ-
modi eſt ladanū,quod in ſe vtrunque quod ad hoc ſym-
ptoma idoneum eſt obtinet,nēpe cōmoderatum calorē
cum adſtrictione ei proportione reſpondente:quocirca F
oleo cōmiſtum vt illini poſſit,fluentiū pilorū ſiſtit ſym
ptoma. Liquet autē quod capitis frictio,vſum medica-
menti præcedere debet,& ſi dēſi ſunt capilli,auferendi:
quinimmo , ſi anni tēpus patitur, omnino ſunt tollēdi.
nāque poſt peractas frictiones inunctionéſque,cutis ro-
buſta calidáque erit , habebitque denſitatis cōmodera-
tionem natiuā.Solet hic capillorum morbus ſæpenume
ro ægritudinibus ſuccedere,raróque citra morbum acci
dere,ac potius ratione victus , quæ à morbo ſe recreāti-
bus cōpetit,aut ſanitatē tuetur opus habet , ſæpéque ci- G
tra medicamentorū opē , integrè eueſtigio perſanatur.
Ne capilli capitis defluāt, ladanū vino auſtero macera-
tum læuigato,oleū myrtinū vinúmque viciſſim affun-
dens,quò mellis acquirat craſſitudinē,eóque caput antè
& poſt balneum illinito . præſtat etiā polytrichi , quod
nōnulli adiātum appellāt , dimidiū ad ladanū portione
adiicere, & cum myrtino nardinóve vti. Aliud ad gi-
gnendū capillos in capite.Arundinum tenerarū radices
tuſas exſiccato,& muſcas in pulticula torrefacito , adi-
pémque vrſinū & oleū cedrinū ſigillatim terito , atque H
ſimul cōmiſta exhibeto ad illinendū,ac quò odorē retū
das, vinū dulce admiſceto. Aliud ad capillos ex mor-
bo defluos.Braſſicā aridā tritā ex aqua impone,aut loti
radicē eodē modo , aut anemones florē tritū cum oleo
illine,aut verbenacam rectam vnà cum radicibus exſic-
catam & tritam cribrato: deinde affuſo oleo vt ſtrigmē-
titiam habeat craſſitudinem, inungito. Aliud.bacca-
rum myrti,ſeminis apii,ſeminis betæ,myrti ſurculorum,
ſingulorum ſextulam,ladani ſextulæ dimidium, adianti
tantundem,vini nigri ſextarios ſex:coque donec omni-
no diſſoluantur:quumque ad tertias excocta fuerint,o-
lei aut alterius hedyſmatis ſextarios duos adiice,rurſuſ-
que coq;: vbi autē bis térve ebullierit,liquore expreſſo,
& ſedulò per ſaccū excolato in hydria repone. Vſu verò
expetente,eo omnino ſuccuſſo vtitor,inunctis ex eo bis
in die capillis. Aliud.Seminis apii,ſeminis betæ,callitri
chi,ladani,thuris,ſingulorum ſextans , nuces iuglandes
numero quindecim, corticis nucis pineæ libra : omnia
in nouam ollam coniecta , & oſculo argillo obturato ,
in balnei fornace aſſato,deinde exempta terito, & adie-
cta adipis vrſini libra , ſubactáque in pixide ilignea re-
condito. Vſus verò tempore medicamēti quod ſatis eſt
accipito,& quod lubet hedyſmate conquaſſato,& caput
bis interdiu illinito. Quidam capite deraſo,medicame-
tum inungunt,ſolo adipe vrſino ſubactum. Aliud,valet
& ad caluitium.Leporum ventres ſex in vaſe teſtaceo tor
reto,adhæc baccarum,virgultorumque myrti, ſucci aca
ciæ,adianti ſingulorum quadrantem:toſta, tritáque per
cribellum excernito,iniecta adipis vrſini libra , & vitu-
læ marinæ tantundem,ac emollito,& in pixidem plum-
beam coniicito: quúmque vſus exigit, ſume medicamē
ti quantum ſufficit , & quo voles hedyſmate ſubigito.
Cæterùm quia nonnulli canos dedecori probróque ac
ſenio eſſe ducunt,noluntque tales videri , etſi præſtaret
nullam eorum haberi rationem.attamen ne,ſiquando e-
iuſmodi poſtulant,atque inſtat,ignorare videamur qua
ratione capilli nigri,aut flaui,aut criſpi reddantur, eate
nus meminiſſe oportet nè ſtupidos oſtendamus ſi eiuſ-
modi prætermitterentur. Quæ capillos denigrant hæc
ſunt,Capparis radices cum lacte muliebri,aut in vino vſ
que ad tertias coctas noctu cataplaſmatis in morem im-
ponito,aut lotio canino ad quinque dies adſeruato ab-
ſtergito,aut ilicis corticem coquito donec mollis eua-
dat,atque eam pro cataplaſmate inducito: aqua verò de
tergeto,aut argenti ſpumam,cimoliam,alumen liquidū
æquis portionibus cōmiſceto,eóque capillos exſiccatos
noctu illinito,& betæ folia ſupernè illigato:aut ſalignæ
corticis ſuccum cum oleo affricato: ſummè enim deni-
grat. Aliud barbā denigrās,ſuper nō maceratū,& plū-
bū vſtū cum betæ crudæ ſucco mellis ſpiſſitudine illi-
ta,vſque ad prandium ſinito,deinde eluito: aut ferri nu
trimentum & plumbum in aceto cocta vſque ad tertias
citra oleum illinito. Rufos porro reddunt lupini cru-
di cum aqua & nitro illiti. Criſpos verò capillos facies,
ſi ſpuma ſalis cum myrrha deterſeris:aut ſucco carpaſi il
line,eruntque criſpi & nigri,aut myrti baccis & betæ ſe
mine æquali pōdere cū oleo,tritis vtere:aut haſtulæ re-
giæ radicē cum mero illine:aut lupinorum cortices &
nitri parum in aqua macerato diebus quatuor , ac vti-
tor. Cæterùm quemadmodum medicamentorum ca-
pillos augentium vſus alius ad medicum ſpectat , a-
lius ad eum qui de ornatu pertractat , ita & eorum qui
capillos vitiant & corrumpunt : nonnunquā enim illis
quoque vtendi offertur occaſio, iuxta triplicem eorum
differentiā:dico triplicem,quoniā alia peculiari nomi-
ne appellantur depilatoria,(Græcè verò ψίλωθρα)alia ca-
pillos attenuantia,& quædā penitus tollētia.Atque ho-
rum quidē quæ poſtremo loco recēſui, vſus periculoſus
eſt:ſiquidē nō modò iis illitæ corporis partes debiles in
poſterum prorſus redduntur,verùm caput quoque & mē
tum & ſupercilia ac cilia pilis denudantur. Reliqua ve-
rò duo periculo vacant:nam pilos decutientia, (quæ pri
uatim dixi ψίλωθρα & depilatoria appellari)in quotidia-
no vſu verſantur mulierculis propè omnibus & viris
quibuſdam. Quæ autem tenues reddunt capillos,ac mi-
nores , accommodata ſunt iis quibus duri , multi , ma-
gni craſſique ſunt , atque idcirco à ſuillis parum diffe-
runt. Proinde quædam ex his erodentem vim obti-
nent,alia adurentem,cuiuſmodi eſt lixiuium quod ſtil-
latitium nominatur , & liquidum eſt,atque ex metalli-
cis,auripigmentum,& ſandaracha,& calx,quā nonnulli

folum ἄσβεςον, noftri viuā appellitāt. Præferūtur quæ e-
rodēte facultate prædita funt,quia vfu innocua funt: nā
quæ vrentē vim poffidēt,fi nōnihil in loco negligūtur,
vrētia in cute puftulas vlceráque excitāt:veruntamē eo-
rū vftionis vehementiā, imbecilliorū medicamentorū
cōmiftio refringit ac retundit. Pfilothrū capillorū,cal-
cis nō extinctæ partes duas,auripigmēti partē, in morta
riū plumbeū proiecta,aqua aut ptiffanæ fucco affufo te
rito,atque vbi nigra reddētur,calefacta illinere iubeto,
atq;id in balneo. AliudParidis faltatoris,quod eueftigio
B pilos aufert. Sandarachæ & calcis viuæ æquas partes teri
to,& in aqua diligēter coquito , quúmque agere cœpe-
rit,auferto & vtitor:id autē cognofces, fi in pfilothrum
pēna demiffa ftatim glabra fiat. Aliud. Amyli,auripi-
gmēti,vtriufque vnciā,calcis non extinctæ fefquunciā:
tufa cribratáque repone,atque vt dictū fuit,vtere. A-
liud. Lixiuii,calcis viuæ,pumicis cremati, cimoliæ,auri
pigmēti, fingulorū pares portiones : vtere vt iā dictum
fuit. Cæterùm eorū vfus præftātior eft,quēadmodū hac
quoque tēpeftate mulieres vtuntur quæ corpus illinūt,
C ac deinde in tepidā balnei domū ingreffæ , fimulatque
fudare cœperint,ftrigili medicamētum ab aliqua corpo
ris partē detrahūnt:adhæc , fi vnà quoque pilos auferri
fenferint, reliquū totū corpus abluunt. Cæterùm cōpo-
nunt etiā medicamēta(vt id quoque nō ignores)quæ pi
los difperdāt,ex lepore marino,iecinore thunni putrefa
cto,& cedria,& ranarum earum quæ inter arundines de
gunt fanie,& teftudinis marinæ cruore,lacryma vitis al
bæ,fimilitérque bryoniæ,ac oleo quod infulfum nuncu
patur:ex marinis itē fcolopēdris , vrticáque marina , &
D marinis ftellis,admifta iis nitri, amurcæ cedriæque par
te. Quinetiā alia ex herinaceis & falamādra his validio
ra conciunt,oleo percoquētes:quibus etiā alcyonia, fan
darachā,& id genus alia cōmifcent. Iā verò pilos attenu
antia, (quæ etiā ῥύπτικα,hoc eft fordes extergētia, appel
lamus) differūt inter fe maioris minorifq; ratione. Pro-
inde ea quæ ex hordeo,fabis,eruo itē,aphronitro,& ni-
tro cōftāt iā omnibus funt familiaria:quippe quibus ad
fordium detractionem vtuntur: affiduus autem eorum
vfus,ftatim pilos quoque attenuat. Porro quæ valentio-
E rem vim extergentem obtinent,iis quibus duri magní-
que pili funt,commodè adaptantur:eiufmodi autem fūt
nitrum vftum,& nitri fpuma , ipfúmque aphronitrum
fpumofum. Sunt in cōtinuo vfu vafa quoque Alexādre-
otica quæ καλλαΐνα appellantur , contufa nimirum & te-
nui cribro excreta. Ego,inquit Galenus,& fictilium, cli
baníque teftas,& pumicem non vftum,& vftum paupe-
peribus indicaui. Qui haud procul à mari degit,is faci-
lè &gratis habere etiā poteft,buccinarū,purpurarúmq;,
atque id genus teftas,eáfque vrere. Sepiæ verò tefta etiā
F citra vftionē valet , alcyoniúmque & lanaria herba, ad-
hæc veratrū,bryoniæ radix,itémque dracunculi,arifto-
lochia & cāchry,panacífque radix,atque eiufmodi alia.
Quòd fi odorata efficere voles,cyperum & melilotum,
iūcíque odorati florem & rofas,necnō iridē & apiaftrū,
nardū itē Indicā ac Celticā, amomúmq; & thus, crocū,
coftum,& hedycroū admifcebis. Smegma totius corpo-
ris. Butæ inuētum,ollā nouā capito quæ operculum ha-
beat,in eámque cōiice glebas cimoliæ,pofthæc mala co
tonea recētia,deinde cimoliā,rurfus cotonea , atque ita
G donec eā impleueris facito. Olla deinde operculata ma
la marcefcere finito,vfu verò expetēte, quod fatis eft fu
mito & terito. Monet autē eo vtēdum effe poft pfilothri
impofitionē. Aliud. Rofas quæ in vmbra per diē cōta-
buerunt,in vafe figulino cōpone,itémque glebas cimo-
liæ eo quo dictū fuit modo,vt rofæ fubfternātur,& rur-
fus inter glebas interponātur:deinde operculo impofi-
to finito cōbibere. Vfus eft qui iā fuit indicatus. Quæ vo
catur porrigo & furfures à prauis ferofifque humoribus
ortū ducunt, quos difcutientibus extergētibúfque me-
H dicamētis explodere oportet,vniuerfo antea præparato
corpore,fi prauis humoribus videbitur refertum,ídque
cibis boni fucci & minimè excremētitiis: quinetiam, fi
res poftulabit,medicamētis purgatoriis:fiquidē eius v-
bique te meminiffe velim,etiāfi interdum inter cōmen
tādum prætermiffum fuerit. Sunt qui prædictis medica

A mētis adftringentium quippiā admifcuerunt, robur af-
fectæ regioni addere cupientes , ne ferofos humores eò
cōfluētes facilè admittat,fed renitatur repellátque. Ita-
q; quib9 furfures caput occuparūt, admifce fœnugræco
& betæ fucco cum nitro cimoliam , & felle bubulo aut
fuillo,& aceto fubactam illine,deinde poft horæ fpatiū,
eluas,oblináfque atramentum futorium,& nitrum,cum
oleo trita:aut myrobalanum farinámque fabaceā æqua-
li pondere in læuorem redacta,coquito & affricato: aut
amygdalas amaras detracto cortice cum aqua vel aceto
B affrica:& vbi capilli exaruerint,calida ablue, aut maluā
fylueftrem aqua marina excoctam,donec quinta pars fu
perfit,terito atque affricato. Aut nitri fpumam,& atra-
mentum futorium æquis portionibus cum vino ter aut
quater in menfe affrica:hoc adeo efficax vt in pofterum
gigni non permittat. Aut vini fæce rofaceíve,aut pumi-
ce & nitro æquali pondere cum lupinis affrica. Aut ci-
molia cum lupinorum cremore. Aut nitro affo & bul-
bo:his citra falem læuigatis vtere. Aut picis liquidæ fe-
ro illito alumen infperge. Pediculorum generatio,
C quibufdam contingit cōfertim in capite ex humoribus
quamplurimis & calidis, non tamen eo caliditatis pro-
greffis,quo acres ferofique perueniūt. Ex quo liquet,pe-
diculationis affectum in profunda cute oboriri,vbi hæc
animalia gigni poffunt:nō autē in fuperficie,in qua por
riginē cōfiftere diximus. Itaque neceffe eft vt eorū medi
camēta fint exficcādi vi prædita,quæ vniuerfum humo-
rē ex alto trahere euacuaréque queat , idque efficacius
quàm ea quæ furfuribus accomodatur. Adiicia autē ex
his pauca quædā,exēpli gratia. Herbæ pedicularis partes
D duas,fandarachæ & nitri fingulorum partem: cum ace-
to & oleo caput inūge. Aut rhoen culinarum cum oleo
tritum illine. Aut acuti rumicis radicem cum oleo.
Aut veratrum album , & herbam pedicularem,& nitrū
æquali portione cum oleo in balneo adhibe. Aut cum
aqua marina,aut muria meraca & aceto perfunde. Quòd
fi glabrum caput fuerit, herbā pediculare cum aceto &
oleo pro cataplafmate imponito. Manans vlcus,quod
ἀχὼρ nuncupatur Græcis , in capitis cute oboritur , &
perquam exiguis foraminibus tenuem humorem fun-
E dentibus modicè vifcofum pertunditur. Proximè ad id
fpecie accedit alia cutis affectio,(quam fauum & Græci
κηρίον nominant) fed maiora habet foramina, quæ hu-
morem melli adfimilē cōtineant. Gignitur ex humore
mixto,qui partim tenuem ferofúmque ac mordacē,par-
tim craffum in fe habeat fuccū. Itaque qui tenuis eft,vt-
pote mordax,primùm fcalpere cogit:temporis verò lon
ginquitate, poft fcalpturam tumor increfcit & perfora-
tur. Quare perfpicuum euadit euacuandos effe humores
qui affectum committunt. Quòd fiquid etiānū adfluit,
F impediendus eft affluxus,tum capitis euacuatione, tum
qui hanc præcedere debet totius purgatione,quēadmo-
dum de alopeciis antea diximus. Competunt autem,ob
craffitiem & lentorē humoris ipfum gignentis , ea quæ
incidunt,& facultate fua neceffariò difcutiunt. Habet au
tem acetū , quod in incidentium ordine recenfetur , e-
gregium quippiā, quod præterquā quod difcutiat,repri
mat repellátque influxum,vtpote fubftantia fua modi-
cè calidum,& plurimum habens frigoris,ídque tenuiū
partium. Sit igitur acetum infigniter acre, nullam peni-
G tus præ fe ferens vini qualitatem,quo modò hæc,modò
illa metallica medicamenta imbues,& achoribus mede
beris. Cæterùm ab imbecillioribus eft inchoandum,po-
tiffimum fi dolor fuerit coniunctus. Ad hoc igitur ido-
nea eft cimolia,& Cretica Samiáque terra, & pompho-
lyx,aut fpodium,argentíque fpuma,& cadmia. Patet au-
tem quòd antea abrafis capillis id perages. Quòd fi his
vitium non cefferit, medicamentum ficcum ex charta
aceto imbutū illine. Quòd fi acrius id tibi vifum fuerit,
eius vires exolue,admixta argēti fpuma. Inquit autē Ga
H lenus,quòd quū aliquādo ruri degeret, neq; medicamē
tum quod ex charta conftat,ei ad manum effet , fe arre-
pta charta ac exufta,acetóque diluta,locum affectum il-
leuiffe,hominémque ita fanaffe:feret autem medicamē
ti vim,fi alioqui durā habuerit carnem. Quòd fiquādo
in vlcus manans phlegmonofum dolénfque incideris,

dolor primùm liquido medicamēto leniēdus est, quòd A
emolliēdi coquēdique facultatē habeat,& morsus sit ex
pers, cuiusmodi est quod πάρυγρον nominatur. Con-
ueniunt & ea quæ ad sedes dolentes ob vlcus aut ru-
pturam idonea sunt: de quibus suo loco dicetur,veluti
& ea quæ cancros mitigant. Ad manantia vlcera bryo-
nia cum melle vtitor, aut lente cum melle, aut pinus
cortice cū cerato,aut cadmia cum oleo veteri illita, aut
cinnabarim similiter in læuorē redige, & cataplasmatis
more impone,admistis ei myrti baccis,aut hordeo vsto,
aut ostreis crematis:horū singula cū oleoveteri adhibe, B
aut betæ decocto cū pauxilla cimolia,aut vini fæce cum
aceto vetusto vtitor, aut ficuū agrestiū decocto foueto,
aut chalcitide cum myrto, aut felle suillo liquido illini
to.Ex his quæ mediocrē obtinēt facultatē,moderatiori-
bus achoribus succurrunt:quæ verò validiorē, eos quo-
que qui ex crassis admodū lētisq; humoribus nati sunt:
& ita cuti impacti, vt ægrè elui queāt,euacuare possunt.
Aliud. Terræ cimoliæ,sulphuris ignē nō experti æquas
portiones cum aceto terito, & in balneo affricato. A- C
liud. Argēti spumæ drach. octo,tenellorū rutæ foliorū
drach.quinque,olei rosacei aut myrtei drach.octo,aceti
heminæ quatuor,his tritis caput illine: hoc satis multa
experiētia nobis fuit cōprobatum. Aliud ad achoras
recētes, glutē fabrile aqua incoctū illine, aut ficus vir-
gulta,teneriorá've folia trita cum aqua cataplasmatis in
star impone. quòd si vetusti fuerint, cum aceto terito,
aut internā partē nucū amararū in tepidā aquā cōiectā
ac decorticatā,cum aqua terito,& ad cerati crassitudinē
redacta capiti antea abraso imponito:in diuturnioribus
verò,cum aceto dissoluito. Aliud smegma ad achoras, D
porriginē,asperitudinē,&scabiē.Terræ cimoliæ,nitri ru
bri, singulorū libra,myrobalani retrimēti selibra,myr-
rhæ vncia,piperis albi,& iridis tātūdē,nardi Celticæ,ca-
siæ, costi,singulorū drac.quatuor: tusa cribratáque repo
ne:vsus ei[9] est in balneo.Ad psydracia,achoras, pustulas
vlcerosas (quas nūcupāt ἑλκύδρια) capitisq; exāthemata,
idoneū.Victus ratione & purgatione tū corporis,tū ca-
pitis vti cōuenit,catapotiis ex aloe,colocynthide,& scā-
monio, succo brassicæ exceptis posthæc ad partialē cu-
rationē accedēdum est,ceu dictū fuit.Egregiè itē discu- E
tit lilii radix affricta,& thus cum vino aut aqua,& lupi-
norū amarorū decoctū, thus ex aceto,malicoria cū lau-
rino:aut anchusæ radices vstas,tritásq; cum oleo ad sor-
dium vsque crassamentū,pēna illine,& iuuabis,sed quæ
capitis cutē infestāt vitia hæc sunt:itaque sunt curanda.

DE CAPITIS INTERNIS VITIIS, CAP. II.

POrro quia dum recensemus quæ foris imponuntur,
commentatio eas quoque affectiones attigit quæ in-
tus latent:(quippe quòd quæ extrà adhibētur,interdum
in altum penetrant)age ea annectamus quæ exterius da- F
ta,iis quibus ob quannis affectionem caput dolet, opi-
tulantur,ne laborantibus partibus externum etiam auxi
lium deesse videatur,etsi morbus interim intus infestet.
Quinetiā hoc in reliquis corporis partibus faciemus,sa-
tius esse rati eandem rem nonnunquam repetere quàm
si id crimen euitare vellemus,multa quæ tradi debebāt,
prætermittere:quoniā itaque vitia capitis ex intemperie
antea explicata fuerunt, quóque modo ea sint dignoscē
da, & qua victus ratione emendanda per ea quæ intrò
assumuntur, reliquum est vt pauca quædam addamus G
quæ exterius applicantur. Igitur si capitis dolor ex solis
ardore enatus fuerit, caput assiduè rosaceo perfunde, &
lanei panni partem rosaceo imbutam impone, aut eodē
modo vnguēto melino vtere,aut portulacæ folia minu-
tim secta,tum per se tū cum farina tenella cataplasma-
tis modo adhibe, similitérq; solanum aut sesamū tritū,
cui rosaceum stillatim affusum fuerit imponito. Quòd
si ob refrigerationē caput vexetur,post reliquā quæ tra-
dita fuit diætā,caput irino vnguēto perfunde,ac linteis
laneísque pannis eo intinctis vtere,similitérque vnguē- H
to laurino. Ligustrum quoque tunde,& adipe anserino
permixtum capiti inunge.Prodest & spōgiis calida im-
butis ac expressis fouere,& maximè si in ea lauri tenella
folia,aut amaraci,aut cyperi fuerint decocta. Cæterùm
in antiquioribus capitis doloribus,caput necesse est ab-
radere:aut cute tenus tōdere, atque ita quābreuissimos
habēti capillos medicamenta adhibere liquida,vel quæ
emplastri aut cerati formā obtineāt. Est autē eorū mul-
tiplex materia quæ magis minúsque refrigerēt aut cale-
faciāt,& quæ progrediēte cōmētatione doceberis. Sub-
nectā verò vnum atque alterum exēpli loco. Si itaque ca
lefacere est animus,capè euphorbii vnciā,ceræ quadran
tem,olei librā:hæc liquefacta inūgito. Sin contrà cupis
refrigerare,sume oleum rosaceum ac violaceum,& cerā
albā:ea ad cerati crassitudinem redacta, aceto vel aqua,
aut stillatitio rosarum liquore elue tantisper dum cer a-
tum eorum qualitatē imbibat.Porro tu ab hoc veluti ru
dimento, alia calefacientia aut refrigerantia confic ere
poteris medicamenta. Quibus ob ebrietatem caput do-
let, aqua calida prius ebibita, eos vomere præstat, post-
hæc aluum quoque eluere, abstinere ab omni calidiori
flatulentóque edulio oportet. Quòd si post coctionem
etiamnum doluerit, refrigerantia reprimētiáque super
caput danda:cuiusmodi est rosaceum per se, & cum ace-
to,aut hederæ brassicæve succo.Quin ipsa quoque bras-
sicæ folia, calida madefacta, capitique imposita & alli-
gata, peculiari quadā naturæ dote crapulæ aduersant ur.
Porro iis quibus ob vitiosum aliquē succum in ventri-
culo collectū caput dolet,satius est primùm causas præ-
scindere,tum læuibus boníque succi cibis, tum medica-
mentis quæ stomachum ventrémque abstergant: inter
quæ omnium est præstantissimum quod ex aloe confi-
citur, cuius antea quoque meminimus, posthæc capiti
per ea quæ foris applicantur, cōsulendum, quod ipsum
ab vaporibus qui inde exhalant,vnà etiam afficiatur.Ei
autem cuncta quæ tenuium sunt partium, & discutiendi
concoquendíque vi prædita sunt,opem ferre putātur: cu
iusmodi sunt amygdalæ amaræ decorticatæ & tritæ,quæ
cum aceto ac oleo maceratæ, & ad cerati crassitudinē re
dactæ per linteum fronti imponuntur: aut mentam syl-
uestrem, amygdalas amaras, iridem æquali portione cū
aceto & rosaceo infunde,aut muscerdam cum aceto iti-
dem ac rosaceo. Aliud rutæ folia, mentæ,peucedani,
iridis,singulorum drachmas duas,seminis ocimi drach.
octo,seminis papaueris nigri drach.quatuor,poscæ sex-
tarium:coque ad dimidias,deinde expresso humore,ro-
saceo adsperso disseca, eóque assiduè caput irriga. A-
liud ad eos qui inueterato capitis dolore tenentur.Irini
vnguenti expressionis,peucedani,castoris,singulorū par
tem,baccarum lauri,seminis viticis,rosarum siccarum,
singulorum partes duas,rutæ, virgultorum foliorū par-
tes quatuor: aceto dissoluta excipe cerato quod ex rosa-
ceo constat,deinde linteo emplastri more inducta capi-
ti,abrasis antea capillis, impone, fasciáque obligatū in
sequentem diem serua,& rursum impone. Siqui ob bilē
in stomacho coaceruatam ac immersam, capite dolent,
ea per victum ac purgatoria illi rei idonea,sublata à do-
lore euestigio liberantur.Cæterùm de horum curatione
iam antè quæ necessaria sunt docuimus. Porro in κεφα-
λαίαvocata,quæ vetustus est & qui ægrè solui potest ca-
pitis dolor,alia cura est certandum,veluti diximus: ve-
rùm capiti exterius prospicies,siquando vsus postulat ea
quæ reuellendi vim obtinent,per repellentes irrigatio-
nes. Quinetiam post totius corporis vacuationem, iam
iis quæ caput quoque inanire valent, ac deinde robora-
re vtendum est. Repellunt quidem oleum omphacinū
rosaceúmque, tum per se,tum cum aceto & quæ ex capi
tibus papauerum,oleæque ramulis,ac hederæ corymbis
& menta parantur. sed si plenitudo frigidior fuerit ac
crudiuscula,remedia sunt tepida applicanda: contrà, si
calidior ac biliosior,calida. Discutiunt oleum dulcissi-
mum, & magis vetustum, ac Sicyonium. Quòd si hu-
morum plenitudo fuerit crassior,spondylium aut serpil
lum oleo incoctum, vel pulegii coma aut nepeta, vel
menta eam euacuare valent,atque hæc eadem robur par
ti cōciliāt: quare ipsis etiā quousque planè corroborata
fuerit,vti licet. Verùm præ cæteris discutit,prorsusq; ro
borat verbenaca recta,& potissimum viridis:quin & sic-
ca vnà cum radicibus in oleo excocta prodest: ita nan-
que omni capitis dolori, quē crassorū humorū putredo
genuit, medeberis. In primis quoque prosunt aselli qui

ſub hydriis ſtabulātur,oleo incocti. Cæterùm quod neceſſarius hic ſit eorũ quæ mādēdo pituitā educũt,(ἀποφλεγματισμοῖς Græci nũcupāt)& quæ in nares indũtur(ἔῤῥινα dicta)vſus,iam antea dictum fuit,perſcriptáque materia,ex qua cõcinnari poſſint, quare inde ea quæ opportuna ſunt colligere oportet. Porro ἡμικρανία iiſdē doloribus quibus cepalæa caput inuadit, eaſdémque habet ſuæ originis cauſas: ſed in eo diſſidet, quòd cephalæa totũ caput, hemicrania verò ſolā dimidia eius partem, quæcunque tandem ea fuerit,dextrā nimirũ vel ſiniſtrā dolore infeſtet. Eadē quoque qua cephalæa curatur victus ratione. Paſtillus ad capitis dolorē mirè efficax,bis terve à tēporibus in tempora illitus. Capit croci drach. quindecim,atramenti ſutorii drachma,aluminis ſciſſilis vncias tredecim,myrrhæ,opii, omphacii, ſingulorũ drachmas tres,chalcitis vſtæ drach.tres, gummi drach. decē & octo: omnib⁹ cõtritis affunde vini auſteri quod ſatis eſt, ac poſthæc in hemicraniis, in dimidia capitis affecta parte, in totius verò doloribus,in tota frõte,poſca diſſolutus imponitur. Aliud cõtinet ſcāmonii drach. ſex,croci drach. duas,comæ hederæ drach.ſex,ſulphuris ignē nõ experti drach.quatuor,ſeminis aniſi drach.octo, ſeminis apii totidē:diligēter trita ocimi ſucco in paſtillos cogito,hoc copioſiori roſaceo diſſolutũ, fit capitis irrigatio quæ lethargicos iuuet. Ad eadē, ac præterea tenebricoſam vertiginē valet. Peucedani radicis drach. quatuor,iridis drach.duæ,violarũ,acori, ſingulorũ drachmā, ſpondylii drach.quatuor,piperis,caſtorii,ſingulorũ drach. duæ & ſemis, ſerpilli drach. quatuor & ſemis,baccæ lauri numero 45,rutæ viridis drach.octo,mētæ viridis drach,quatuor,opii drach. hæc aceto excepta in paſtillos efforma. Vſu verò expetēte oxyrhodino diſſolue & illine,quinetiā cerato quod roſaceo cõſtat, exceptũ,ceu malagma imponitur. Adhæc euphorbii pars vnà cum tribus ceræ partibus,& duodecim olei,valet ad hemicraniā,ſi eo dimidia frõtis pars vnà cum muſculo tēporali illinatur:nā id ſæpenumero vel ſemel illitũ ante balnei ingreſſum, repentè affectionē curauit, vt poſt balneũ ægri in ſanitatē ſint reſtituti. Iuuat præterea eos oleũ quoque calidum in aurē inſtillatũ, ſi in olei librā euphorbii exiguũ iniiciatur. Cætervbi ſuſpicio fuerit, hemicraniā à calidis vaporibus aut humoribus ortam eſſe,non eſt hoc medicamentum accerſendum.

DE AVRIVM AFFECTIBVS ET PAROTIDIBVS,
CAP. III.

PORRO quũ variis de cauſis dolor aures exercere ſoleat,ſi eũ ex refrigeratione natũ ſuſpicamur,cæpe exculptũ oleo implētes,idque in calido cinere feruere ſinētes,hoc vtemur, aut piper tritum iniiciemus, aut aliquid ex reliquis calefaciētib⁹, quale eſt oleũ amaracinũ & rutaceũ. Quòd ſi inflāmatio quæpiā obſidet,optimũ eſt medicamentũ,vnguētum nardinũ infuſum cum exiguo ei⁹ quod nominatur βασιλικὸν,hoc eſt regiũ,quódque τετραφάρμακον quoque nuncupatur: quēadmodum & id quod ex adipibus cõponitur,de quo paulo pòſt loquemur. Quòd ſi dolor vim fecerit, neceſſe eſt vt iis quæ ſenſum ſtupefaciunt: quare opiũ lacti muliebri & oui albumini permiſcetur, quæ ipſa per ſe ſæpenumero phlegmonis profuēre. Porro opium quoque caſtorio cõmiſcetur, at multo ante vſum tēpore permiſtum ſiue pari põdere,ſiue duplo caſtorio præparatũ eſſe cõuenit. Liquor verò ſit ſapa ex muſto.ea enim multo magis dolorē ſedat quàm vina dulcia. Cæterùm hæc tria,quũ vſus exigit,probè denuo ſapa diſſoluantur,ad eam vſque cõſiſtentiā,vt per auricularium clyſterē (quē ὠτέγχυτον Græci appellāt)in lucerna tepefactum,infundi queat:ſit autē adeo tepidũ vt ne ſuo calore offendat, perpetuò cauēs,nõ modò ne meatus tāgatur,eũmq; moleſtet,verum etiā ne reliqua auris. Si flatulētum aliquē ſpiritũ,craſſumve aut viſcidũ humorē,qui exitũ nõ reperiat,includi cõieceris, quippiā ex medicamētis quæ infarctu liberāt,admiſceto,cuiuſmodi eſt nitrũ,&oleũ amygdalinũ: eius generis eſt & ſtruthiũ,& amygdalæ amaræ, & vtrũque veratrũ,& ariſtolochiæ, necnõ & iris, ac cinnamomũ,carpeſiũmq;. Auriũ autē meatus obſtructione expediunt etiā ea quæ in renibus calculos cõfringũt,& quicquid citra morſum ne dolor exacerbetur, tenuiũ eſt partium:inter quæ recēſentur & radix cucumeris ſylueſtris, & bryoniæ,& ari, & dracunculi,& cētaurii,& in ſũma amarorum omniũ. ſiquidē citra roſionē moleſtiámque hæc meatus expurgāt,eáque quæ obſtruũt,diſiiciunt & incidunt. Porro mediocres phlegmonæ,& quæ non pulſant,etiā per acetũ,quod cũ roſaceo exquiſitè fuerit permixtũ iuuatur:quēadmodum & per glaucium,quod in cote medica cum aceto fuerit tritum. Quinetiā collyria quæ glaucio & croco cõſtāt,cum aceto attrita inſtillatáque proſunt. Auricularis ad omnē dolorē,omnéq; vlcus, quo in febriente quopiā,ac ob dolorē delirate vſus ſum,& diuinũ quippia accidit. Mirrhæ drachma,thuris drach.tres,alii ſeptē,aphronitri drach.tres,croci drach. quatuor,alii vna,papaueris ſucci drach.tres,galbani tātundē,amygdalæ amaræ delibratæ numero viginti:excipe aceto diſſolutum. Heras hoc vnũ medicamētum ad omnē aurium dolorē vlcuſque ſcripſiſſe fuit cõtentus: verùm ego dolores auriũ, tum fotu qui fit per id quod ex adipibus cõſtat(vt dictum eſt) tum vnguēto nardino vnà cũ tetrapharmaco leniri aſſero, vnáque & affectiones ipſarum iuuari,velut etiā oui cādidõ cum lacte muliebri:mitigari verò ſolùm,ſed affectiones haudquaquā iuuari per papaueris ſuccum,niſi quis per accidens affectionibus opitulari dixerit.ſedato ſiquidē dolore,& ſomnò accedente, natura affectiones quæ dolorē cõmitebāt,cõcoquit. Equidē aurium vlcera,perpetuò Glaucio ex aceto curaui,quēadmodum ea quæ cum fluxione infeſtabāt,aut pus alebāt,paſtillis, à mitioribus orſus, cuiuſmodi eſt Polyide,& poſt eũ Andronius,& ab hoc qui vocatur Bithynus. Verùm nõ ſemper omniũ vſus eſt neceſſarius, ſed vnus omnino ſufficit, ſiquis eo vti nouerit,aliquēdo ſapa diluēs, quũ mitius reddere velit medicamētũ,& rurſusvino dulci.deīde aceto nõ acri,poſthæc acri, poſtremò acerrimo. Quare quũ per eiuſmodi miſturā aliâs aliter factā, medicamēti vim exoluere ac remittere potes,validiſſimũ præparatum tātum habere poteris. Ad ſiccas & humiditatũ expertes vlcerationes eſt etiā peſſus præclara. Hyſſopi,medullæ ceruinæ, adipis anſerini,ceræ Tyrrhenicæ,ſingulorum drach.tres,terebinthinæ drachma,olei ricinini,amygdalini,& cyprini,ſingulorum cyathi duo,olei picini cyathus: cõpone & vtere, oleo nardino diluens, vt mellis ſit craſſitudo. Aliud ad purulētas vetuſtáſque affectiones,croci drach. tres,myrrhæ drachmā, nuces amaræ repurgatæ numero triginta,ſpumæ nitri,nardi Syriaci,aluminis ſciſſilis,ſingulorum drach.oboli tres:aceto acerrimo excipe, & ex aceto dilue. Ad ſanguinis ex auribus profluuium,marrubii ſuccum expreſſum, & aceto cõmixtum infunde, aut mali punicæ in aceto coctæ ſuccum,vel ſanguinalis herbæ ſuccum,aut acaciā, aut licium cum aceto. Porro in quibus vermes ſunt,veratrum album immitte,aut aridum inſuffla,aut ſuccum rubi infunde. Cæterùm ſonitus qui ob ſtomachi refrigerationē calorémve, aut eiuſmodi aliquē humorē exhalantē,adhæc ob vini potum, aut febrem, aut ventris obſtructionē gignuntur, cauſis huiuſmodi ſublatis,ſedantur. Quòd ſi humor quiſpiam impactus fuerit,qui ſpiritus generet, prætermittēda nõ ſunt medicamēta. Quemadmodum quum homo exquiſitum auditum obtinet,& ob ſenſus acrimoniam minima quæquæ ſentit, admiſcenda ſunt medicamenta quæ ſenſum ſtupefaciunt, cuiuſmodi eſt ſuccus mādragoræ, & lacryma papaueris. In eo verò ſonitu qui derepente oboritur, acetum cum roſaceo infunde, aut cuminum oleúmque ad mellis ſpiſſitudinem redactum,aut radicis cucumeris agreſtis ſuccum, aut ipſam radicem oleo incoque. Quòd ſi pluſculum temporis perſeuerauerit, omnibus amaris & acribus,& attenuātibus ac diſcutiētibus,iiſque quæ ad dolorem ex craſſis humoribus enatum deſcripta ſunt,vtaris: ſingulis in aceto coctis & admixto melle. Aut reclinato ægro, & nitro crudo trito in aurem inſperſo, acre acetum tepidum infunde: aut allium, cepe, adipem anſerinum, æquali pondere trita,& percolata infunde. Porro ſurdaſtri, tum hiera, tum catapotiis ex colocynthide purgandi ſunt, quinetiam pituita per ea quæ ipſam mandando proliciunt,

eſt detrahenda,capútque ſiccandum,ac omni via ei ro- A
bur eſt addendum : vtendum etiam victus ratione atte
nuante. In aurem verò iniicienda ſunt medicamenta
quæ viſcidos craſſóſque humores diſſecent,incidant ac
attenuent. Ad auditus grauitatem repentinam, atque è
capitis dolore enatam. Abſinthium aquæ incoquito,&
foueto,nempe arundine halitum excipiens , aut baccis
lauri,aut foliis,aut origano,vel hyſſopo,aut aqua mari-
na,& aceto, eodem modo vtitor : vel adipem anſerinũ,
félque bouis,& laurinum æquis portionibus mixta in-
ſtilla.Aut hederæ agreſtis baccarum ſuccũ guttatim im B
mitte, vel veratrum nigrum cum aceto tritum melli
diutius incoque, & fac collyria quæ glandis formã ex-
primant,ac impone,& ad quinque dies ſine:aut ſerpen-
tis ſenium tritum cum aceto inſtilla.Idem & cum felle
bubulo, aut caprillo, vel teſtudinis marinæ & naſturtii
modo ſufficienti valet:& fac collyria quæ auditus mea-
tui congruant,& impone,ac poſt triduũ exime.hoc ſor
des educit,& extẽplo malũ leuius reddit. In iiſdẽ quo-
que vtendum eſt fotu ex olla: oportet vt altera arundi-
nis extremitas in auris cauitate adaptetur,& altera in ol C
la , quæ operculum habeat perforatum & vndiquaque
probè obturatũ,in qua ſit abſinthiũ in aqua feruens, vt
ſublatus halitus in meatum auditoriũ illabatur.Quine-
tiã tauri maximè lotiũ,vel,ſi id deſit, bouis validius in
ollam anguſti oris infundito,& aceti tertiam ad lotium
partem tritam,ac myrtum conciſam,deinde teſtam igni
candentem in ollam coniicito,ac reclinatum hominem
appoſita ad ollam aure foueto. Circum aurem verò fa-
ſciculũ è lana facere oportet , ne circunſita loca adurã-
tur.atque hoc pacto eiuſmodi fomẽta conferent:verùm D
in dolentibus haudquam conueniunt. Eodem modo
in auditus difficultate. Raphani ſuccũ cum roſaceo aut
cyprino tepefactum inſtilla , aut galbanum cum aceto
& melle madefactũ, aut collyriis ex ficubus, nitro & ſi-
napi immiſſis,per triduũ non extrahimus. Poſt id verò
acutis vocibus aſſiduis , & viciſſim grauibus acclama-
mus , & demum per tubam ſono immiſſo liberamus.
Poſt hæc haſtulæ regiæ radicem oleo veteri incoctã,vtĩ
liter infundimus , aſſiduéque lotio caprino eluimus.
Cæterùm ad ſurditatem ex capitis dolore,radiculæ ſuc- E
cum cum roſaceo infunde , aut foliorum cucumeris ſyl
ueſtris ſuccum , aut caſtoriũ cum lauri baccis ac aceto.
Quòd ſi aqua in aurẽ inciderit,auxiliatur ſi vno pede e-
ius lateris cuius auris affecta fuerit,ſeſe inclinãs aſſiliat.
nã facilè inde ita excernitur. Et exuſtio per os exile aut
etiã per arundinem ſummè attrahit: dehinc per lanã ex
prædictis vnguentis quippiã inſtilla : ſi verò calculus,
aut faba , aut aliud quippia in auris meatũ inciderit, e-
lue,aut circum auriculariũ ſpecillũ lana obuoluta,reſi-
náque intincta , aut per eorum quæ glutino conficiun- F
tur,aliquod medicamentũ protrahe.Quòd ſi neq; ſic ſe
quatur,in nares ſternutatorio indito,os ac nares obtura-
to : ſiquidem per ſpiritus concluſi contentionem , id
quod incidit eliditur. idque perpetuò, donec elabatur,
facito:ſi enim intus mãſerit,aurẽ phlegmone prehẽdit,
& conuulſiones infert. Optimè etiã facit ad eorũ quæ
inciderũt exploſionẽ cõcuſſio. Proinde ſi puer fuerit,
pede apprehẽſum,& in caput ſublatũ, cõcutiens vibra-
bis:ſin æger fuerit adulta ætate , ipſum ſuper tabulã in
id latus verſus,cuius auris eo modo laborat,caput ad ta- G
bulã firmare præcipito,deinde ſublata tabulæ,cui caput
innititur,parte,deferri ſinito : atque id ſæpius repetito.
mouebitur enim id quod incidit , & ad tractabiliores
meatus partes prolabetur: poſtea anguſta & cõcaua ſpe-
cilli parte demiſſa, ſcitè extrahito.Si verò faba aut cõ-
ſimile quippiã quod inciderit,intus mãſerit,ac madefa
ctũ intumeſcénſque dolores inferet , fieri nõ poterit vt
integrũ eximatur.Quare ſpecilli cyathiſco id dextrè di
uidedum eſt,atque ita paulatim educendũ: deinde ſapã
vel vinũ dulce calidũ infundere oportet , ac meatũ ex H
lãcinatione offenſum lenire.Quòd ſi animal aliquod il
lapſum ſit,ſcãmoniũ aceto diſſolutũ,aut abſinthii ſuc-
cũ,aut peucedani pluſculũ,& nitrũ ſulphúrve cũ radicu
læ ſucco iniice.Eodẽ modo ad pulices & vermes & reli
quos quibus aures corripiũtur affectus,acetũ & oleũ in-
ſtilla,vel capparis ſuccũ,aut veratrũ albũ tritũ inſperge,
vel ariſtolochia tritã, aut nepetæ ſuccũ , vel cinnabaris
viridis aliquid inſtilla.Porro in aurib⁹ cõtuſis,myrrhã,
mannã,thus,terra,qua aliqui ſe ceu ſmegmate cõfricat,
cũ aceto acri probè vnita ad cerati craſſitudinẽ,imponi-
to,ac nequaquam irritato.Itidem quibus aures ſunt cõ-
tuſæ,interna expeditiorẽ ac tractabiliorẽ cõcauitatẽ car
tilaginea terra figulina expleto : & ſequẽti die,vbi exa-
ruerit, ſolanũ cu abſinthio,donec in integrũ reſtituan-
tur,inũgito. Inflãmata autẽ in auriũ puerorum puella-
rúmve fibris foramina,oleo in ænea lucerna quæ ærugi
nẽ cõtraxit,illinés,perſanabis: aut aloes partẽ vnã admi
xtã impone:(ſunt etiã qui mannã cõmiſcẽt) aut butyrũ,
& lac muliebre,adipémve anſerinũ inſtilla. Ad exulce
ratas verò ex ictu diſtractáſq; aures,panis calidi medul-
lam trita cũ melle impone , aut myrrham tritam cum
vino vetere illine,aut cochleas cum teſtis & myrrham
cõmiſce, & dimidiam partem impone aut pice circunli
tis ſulphur ignem non expertum,aut mannam:trita in-
ſperge. Verum hæc ne obligato , néve frequẽter epi-
themata auferto. Secundum aurem abſceſſus(quos πα-
ρωτίδας Græci nominant) inter genera inflammationũ
recenſentur. generantur autem quum glãdulæ circa au-
res inflammantur, non tamen curatione inflammatio-
nibus dicata , vtplurimum in iis vtimur , quando non
fuerit malignum aut multum quod influxit,neque cor-
pus totum plenitudine grauatur:ita nanque vel ſola ſpõ
gia ex poſca impoſita, incipientes phlegmonas repreſſ-
ſit,nec quicquam inde corpus perpeſſum eſt.Verùm in
parotidibus contrà facimus , quippe qui attrahenti-
bus medicamẽtis vtimur:quæ ſi nihil memorabile præ-
ſtiterint,cucurbitulam quoque affigimus,aut frequẽter
locũ fouemus: cupimus enim noxium humorem ex al-
to ad cutem prolicere. Verùm quũ vehementi impetu
fluxus irruit , nihil nos præterea curioſius agimus , ſed
totum negotium naturæ committimus.Quare tunc hu-
morum propenſionem haudquaquam adiuuare decet,
ſed mitigare potius, ac medicamentis quæ maxima le-
niendi vi prædita ſunt vti : cuiuſmodi eſt quod ex fru-
mẽti,aut hordei,vel ſeminis lini farina cum mulſa,aut
fœnigræci,vel althææ,aut chamæmelorum decocto,co-
quitur,& quæcunque præterquã quòd moderatè hume-
ctam caliditatẽ obtineant(ob quã dolores mulcere que-
unt)hoc etiã habent vt humores influentes cõcoquere
& ad ſuppurationem perducere poſſint. quale eſt farina
frumẽti cum caricarũ decocto & oleo , & quod ex pol-
line fermentóque conſtat. Vbi verò ſuppuratæ fuerint
parotides , tunc aut per ſectionem pus elicere oportet,
vlcúſque perſanare,velut hac in re omnibus eſt confeſ-
ſum:aut acri medicamento perrumpere , cuiuſmodi eſt
ſmelinum,& quod ex alliis cõponitur:vel demum eni-
tendum eſt vt ipſum medicamentis tenuiũ partiũ,quæ-
que tractoriam ſimul facultatem obtinẽt , diſcutiamus:
&,ſi durities quæpiam, ſimulatque maior puris portio
fuerit diſſipata,reliqua fuerit,eã emollire oportet.Por-
ro Archigenes hæc ad parotidas tradit. Parotidas diſſol
uere volentes,plantaginem cum ſale tritam aſſiduè ca-
taplaſmatis modo imponimus,aut caprillum ſtercus cũ
aceto,aut rumicis ſylueſtris radices coctas in vino , aut
ficus tritas coctas cum atramẽto ſutorio,aut ficus coctas
cum abſinthio & vino tritas,aut buccinas marinas pur-
puráſve vſtas melle excipe & impone , & illico diſcu-
tientur.Idem præſtat & oſtrei teſta cremata, & cũ melle
impoſita,aut ceratum roſaceum,cyprinúmve ruta exce-
ptum, aut ſulphure viuo emollitum,vel cimolia cũ ace
to. Diſcutit quoque maximè in aqua marina aut muria
cocta,& trita impoſita.Idipſũ efficit & marrubiũ cũ ſa-
le ac lana butyro imbuta, & incipiẽtibus parotidib⁹ im
poſita prodeſt,aut lupinorũ amarorũ farinã cũ melle co
ctã,modica calce viua addita,pro cataplaſmate ĩponito.

DE NASI VITIIS, CAP. IIII.

EX genere tumorũ præter naturã,polypi ĩ naribus gi-
gnuntur:ex vlcerũ verò cẽſu,ozænæ,atq; ex numero
excretionũ præter naturã habẽdæ ſũt ſanguinis eruptio
nes.Itaq;de ozænis primũ verba faciã,quæ ex humorũ a
criũ putriũq; influxu generãtur,ita vt ſi acres ſolũ ægrè

curabilia vlcera producere soleant, non tamen grauiter olentia. Curatio communis est his & polypo: nam primùm exsiccare, capútque roborare oportet: liquet enim quòd ob prauorum humorum redundantiam, defluxus inde proueniat. Quum igitur caput validũ reddideris, ad naris curationem in ozænis accede, hoc vnum spectans vt per medicamenta reprimentia discutientiáque partem affectam exsicces: quorum alia austera sunt & acerba, alia facultate calida & sicca. Proinde quũ ozæna in naribus residet, nepetæ succũ infunde, aut ipsam nepetam siccam insuffla, aut veratrum album cum nasturtii semine quotidie inspira, aut psoricũ cum melle, vel mel instilla, & sternutatorio facta cõcussione, crustas vlceri obductas excutito, aut myrrha & nasturtiũ cũ melle. Acre itẽ acetum in vasculũ angusti oris coniice, & ad multũ satis tẽpus respirationi appone, deinde misy Cyprii, & nardi Indicæ dimidium cum vino Chio tritum ad melleam crassitudinẽ redige, ex eóque meatus penna illine, & lana obstrue. Vlcera verò in naso, ex malorum punicorum succo in æneo vase quousque dimidiũ supersit, cocto perline. Aliud Lamponis, facit ad ozænas, & ægilopas, & polypos, & quæcunque citra sectionem vstionémque velis submouere: ossa quoque corrupta abscedere facit: valet & ad serpentia vlcera ac putrida inspersum, & ad sordida vlcera, linamento exceptum cum melle: Scobis æris rubri vnciam, salis ammoniaci, ammoniaci suffimenti, singulorum sextantem, aluminis quadrantem, aceti heminas sex, arida terito affuso aceto, excipitóque in vase æris rubri, atque in sole, radio æris donec medicamentum exsiccatũ fuerit, agitato. Deinde in mortarium translatum diligenter terito, & in fictili adseruato: vsu verò expetente, aquam sorbendam oréque continendam dato, & medicamentum per fistulam insufflato. Aliud habet adipis anserini drachmas quatuor, hyssopi drachmam vnam semis, medullæ ceruinæ drachmas duas, ceræ Tyrrhenicæ drachmas octo, plumbi vsti & loti drachmas octo, ladani, adipis vitulini, cerussæ, singulorum drachmas duas, terebinthinæ drachmas quatuor, argenti spumæ drachmam, rosacei quod satis est: rosaceo dissolue & subline. Cæterùm ea quæ in nares illabuntur, auriscalpro aut volsella exime, aut sternutamẽtum ciens medicamentum exhibe ore apprehenso, & nare altera (nisi in vtraque fuerit affectus) cõpressa. Verùm quibus ego (inquit Galenus) vsus sum in polypis narium & ozænis, probatissima reperi subscripta. Ac primùm medicamentum quod ex malis punicis componitur. Sumantur autem ex tribus eorum differentiis æquali numero: aliqua enim ex ipsis austera sunt, alia dulcia, quædam acida. Ea itaque recentia ac matura contundenda sunt, atque integra accuratè confringenda, quò succus ex iis exprimi queat, quem in vase stanneo recõditum adseruare oportet, modicè coctum, si quidem liquidior quàm par est videatur. Quòd verò ex ipsis reliquum est solidum & crassum, denuo diligẽter contundi oportet, quò post contusionem, in pila rursus atteri possit, ac in collyria quæ nari ægroti accõmodata sint efformari: induntur enim in naris meatum, quam polypus obsidet, quò citra morsum ac cõsensum, qualem acria medicamenta excitant, longiori mora ipsum repurgent. Quòd si humidior, molliórque tibi polypus apparebit, plusculum ex austeris punicis cõiicies: si durior, ex acidis. Verùm quia perpetuò tolerare collyriũ molestũ est, eius vsũ intermittere cõuenit, atque eo tẽpore quo non imponitur, expressum succum assumere. Quinetiam ægrum vehementer hiantem ea parte qua nasus ad palatum perforatus est, liquido expresso medicamanto illinire oportet, idque vel pẽna, vel lana specillo quod oliuæ nucleũ referat, obuoluta. Cæterùm ex aridis medicamentis diphtyge citra mordacitatem, interdum temporis lõginquitate absumptum polypum esse noui: probè quoque facit prædictum collyriũ, quod ex malis punicis constat, si vbi exaruerit, rite contundatur, & tritum insuffletur. Omnia autem hæc nullo intermisso tempore sunt obeunda, vt nunquã ab affecta parte medicamentum absit: facilè nanque præ humiditate eluitur. Quemadmodum igitur in lippientibus, ita & in his si fieri potest, nunquam non medicamentum oportet imponere: abluitur enim facilè (vt dixi) ab influente humiditate. Porro quum quidam eunuchus nullũ medicamẽtum adhibitum ferret, sed ab omnibus irritaretur, rosis aridis contusis, ac accuratè contritis, & inditis, citra morsum simul & mirum in modum hominem ab iis adiutum esse cognoui. Quare rursus in mollibus humidísque corporibus, & quibus ægrè vlcera persanãtur, eo vsus sum: nam ex duobus alterum contigit, vt aut nihil læderet, aut omnino sine molestia ageret: siquidem plurima ex efficacibus quæ polypos detrahunt, siquando scopum non attingunt, eos exacerbare solẽt. Verùm vlcera in narium meatibus semper pastillis curaui, nempe Andronio, & Pasionis, & Polyidæ, Bithynóque, & quem ego composui: terens eos interdum vino dulci, aliâs austero, & quandoque mediocris ætatis, & nõnunquam vetusto, & aliquando aceto quod easdem quas vinum haberet differentias. In diuite verò quopiam qui odoratum medicamentum sibi adhiberi postulabat, in ozænæ curatione, hedychroi quod appellatur, vsum excogitaui, dissoluens ipsum veteri vino Falerno & mirũ quàm celeriter curatus est. Ad sanguinis è naribus eruptiones, linamentum longum lycio imbutum indito, deinde exterius digitis nasum comprimito, aut chalcitidem mediocriter læuigatam & aqua intinctã eodem pacto per linamentum imponito: aut thus cum sanguinalis herbæ succo, aut spongiam aridam insere, aut madefactam aceto, preme autem specillo donec propellatur: verùm satius est principium filo alligari, vt facilius educi possit: extrahe verò, simulatque opus suum peregisse credideris. Si verò inarescit spongia, atque intus agglutinatur per auricularem clysterem frigidam aquã immitte. Accommodatum quoque est, frontem spongiis posca imbutis refrigerare, & artus laqueis excipere, adhæc potui dare ea quæ ad sanguinis reiectiones conferunt, & aures linteis obturare aut cera, ac ore quoque frigidam cõtinere. Quòd si cruoris aliquid deglutitum esse videbitur, etiam idipsum vbi multa eius sit copia, pereuacuans aliquod medicamentum educito: in grumos enim coactũ in ventre ac intestinis incendium excitat. Eodẽ modo platani pilulas exsiccatas attere super pannũ asperũ. & semẽ quidẽ abiice, tormẽta verò collecta asserua, & lanuginosa in arũdinem indita insuffla. Gypso verò aut cœno figulino, narem frontémque obline. Ἴσχαιμος (hoc est sanguinem sistens) magna: Misyos, atramenti sutorii, singulorum drachmas septem, corticis pini, squamæ æris, mannæ thuris, singulorum drachmas quatuor: æris vsti, chalcitidis, singulorũ drachmas quindecim, calcis viuæ drachmas octo, gypsi torrefacti drachmas quinque: tritis ad omnem sanguinis eruptionẽ vtere.

DE AFFECTIONIBVS OCVLORVM, CAP. V.

De affectibus qui oculis contingunt, quinam sint, & quibus de causis oboriantur, quomodóque sint dignoscendi dictum fuit antea, nunc de ipsorum curatione, quibúsque medicamentis vti oportet, tradetur, iis scilicet quæ antiquioribus ac recẽtioribus, tùm Græcis tum Barbaris celeberrimis, hodie maximè approbantur, nobísque vtilissima videntur. Proinde hinc arrepto sermone, de singulis medicamentis, quemadmodum in cæteris fecimus, agemus: distinctionésque quaspiã præstantissimorum olim medicorum, tum antiquiorum tũ recentium, tam Græcorum quàm Barbarorum commẽtationi apponemus. Itaque quum etiamnũ phlegmone, aut dolor quispiam oculos affligit, collyriis ex thure, & metallicis lotis, succísque minimè mordacibus vtimur. Verùm quum ex eorum vsu sordida fiãt vlcera, aliquid ex extergentibus iis est commiscendum, quale est pacianum ex vino croceum, quo vtimur, modicum eius prædictis medicamentis admiscentes: accipit id plurimum croci, atque inde croceum nominatur. Ei præterea etiã metallica extergentia admixta sunt, quo fit vt aspredines non modò exiguas, verumetiam magnas (quas ficus vocant, & Græci σῦκα,) detrahendi vim obtineat. Quinetiam vngues attenuat. Vlcera verò quæ ob erosionem corneæ nascuntur, vt vuæ quædam portiuncula proci-

dat,tum sua de causa,tum ob id quod procidit,repellẽtibus adstringentibusque opus habere neminem latet. Verùm ex eorum numero ea seligenda sunt quæ nullã efficiunt asperitatem. His verò contrariis, nempe discutientibus,tum pustulæ tum pus quod nonnunquam intra corneam generatur,opus habent. Itaque recentia ac etiamnum inflammata, iis quæ ex myrrha, thure & croco constant,compescũtur:quæ vetustiora sunt, etiam ex discutientibus quippiam postulant, veluti tunicarum quoque inflammationes quæ in scirrhũ abierunt,siquidem in his medicamenta quæ ex acribus succis conficiuntur,commendantur:quæque in collyriorum formam efformantur, & à medicis peculiari nomine facultates liquidæ ἔγχυτα, ad illinendum scilicet aptæ, vocantur, cuiusmodi inchoantibus etiam suffusionibus parare solent. Verùm in vnguibus & ficubus ea quæ extergendi magis vi prædita sunt,adhibentur: quorum alia in collyriorum formam rediguntur, alia sicca citra informationem imponuntur, quibus nõnulli etiam ex adstringentibus quippiã admiscuerunt. His proxima sunt quæ scabiosis palpebrarum affectionibus medẽtur,atque idcirco etiam ψωρικά appellantur.Omnium autem validissima sunt quæ vetustos callos eliquant,& nuncupatas achlulas vel vngues (πτερύγια Græci nominant)curant,& ex detergentibus adstringentibusque medicamentis conficiuntur. Itaque minimè omnium mordax in oculorũ affectibus est fœnigræci decoctum, lac,& oui liquor cãdidus.In quorum genere habendum est gummi & tragacatha.Posthæc succedunt quæ exiguum morsum obtinent, eo quòd ipsis quædam ex iis quæ nonnihil adstringunt aut extergent admiscentur,cuiusmodi sunt rosæ & thus:quod exiguam adstrictionem rosæ,& modicã extergendi vim thus obtineat:verùm quum thus facultate calidum sit, habet ob id aliquam coquendi potestatem,& dolorem sedat. In eodem censu,quod quidem ad cõcoquendũ & modicè discutiendum spectat,connumerantur crocus & myrrha: quæ hoc inter se dissident, quòd ille moderatè adstringat,hæc verò citra adstrictionem non infirmiùe discutiat, humiditatémque exsiccet: suntque generosiora facultatibus quàm thus, quapropter etiam discutiunt magis,verùm quòd detergendi vi careant:in vlcerum curatione thuri ceu inferiora cedũt. Ex hoc medicamentorũ genere,& quod concoquat inquam & discutiat,est & lycium Indicum,non hoc quod in nostris prouinciis oritur & castorium. Ad quæ facultate propè accedit ea quæ nuncupatur sarcocolla, quod coquens discutiensque est medicamentum: quibus facultatibus eam galbanum antecellit. Enulæ campanæ decoctum præter concoquentem facultatem habet etiã adstringens quippiam,quod croco fere affine cõgenérque est. Et lapis hæmatites appellatus, qui exsiccandi vi præditus est,non secus quàm cadmia. Cæterùm hac mitius medicametum est lapis,vtpote qui ex humida substantia & non terrestri ceu cadmia, suum ortum ducit: siquidem talem eius esse naturam indicat dissolutio in cote medica: quòd in attritu cum quopiam liquore in succum resoluatur, quinetiam separatim absque liquore tritus,non vt cadmia in frustula dissilit,sed in corpus quoddam similare ac continuum.Consimilis ei substãtiæ est lapis quoque qui σχιστὸς (quasi scissilis dicas)nominatur nisi quòd facultate validior sit. Stibium verò quod nuncupatur,si non est lotum, validam præ se fert adstringentem vim:verùm vbi eluitur, retunditur adeo, vt fere sit morsus expers.Valentioris eo extergentis facultatis est æs vstum,eiúsque squama & flos. Non minus est efficax, licet non æquè mordeat, chalcitis vsta. Quòd si eiusmodi lauentur, adhuc extergentem potestatem retinent,verùm eo sunt in actionibus imbecilliora,quo fiunt minus mordacia.Huius generis est & misy, & ærugo,validissima medicamenta;si iis quæ ad ficosas callosásque palpebras adaptantur, permisceas: quidam iis etiam gallas, validè astringens medicamentũ, adiecerunt:quemadmodum nonnulli id quod omnium horum est vehemẽtissimum,quod ad adstrictionẽ simul & acrimoniam pertinet,quod χάλκανθον Græcis (nobis atramentum sutorium)nominatur. Liquet autẽ quod multo euadat moderatius,si vratur lauetúrque. Ex huiusmodi materia est squama quoque στομώματος,ita dicta, quòd ex acie aut mucronibus decutitur.Cortex adhæc thuris, & ipse non ignauiter adstringit, verùm superioribus omnibus longè est inferior. Quinetiam mysi appellatũ, tum ad easdem affectiones, tum ad scabiosas palpebras quidam collyriis admiscuerunt.Porro manam priuatim appellant, quòd ex confracto in magnis oneribus thure succutitur:in ea siquidẽ feruntur exigua contracta frustula corticis thuris: distat id medicamẽtum à thure,eo quòd exiguam quampiam adstrictionem nactũ sit.Proinde ex sufficienter adstringentibus quæ terrestri constant consistentia,ea asperitudines,& ficus,callósque liquant. Quæ verò in ordine succorum recensentur, ceu omphacium,& hypocystis, facilè, vtpote cum lacrymis effluentia, in inunctionibus eluuntur: huius classis est glaucium,& acacia.Porro citra morsum exterget cerui cornu vstum,velut & caprarum. Dictum autẽ fuit thus quoque ex eorum numero esse, nisi quòd hoc,ceu documus, omnino exiguæ detergentis facultatis est particeps,dolorémque sedat, & concoquentem vim obtinet.At prædictorum animalium cornua, sunt quidẽ extergentia,verùm nihil habent quod dolorem mitiget, aut concoquat,quippe quæ frigida siccáque sunt tempe ramento. Obtinet autem extergens quippiam id quod nuncupatur Armenium, velut id quoque quod Indicũ nigrum vocitatur:quare etiam phlegmones expertibus vlceribus citra molestiam inditur.Cæterùm mixta quodammodo facultate constat aloe,quemadmodum & rosa.habet enim quippiam amarum, quod extergere aptũ est,ac præterea adstringẽs quoddam,quo contrahere,ac ad cicatricem perducere vlcera potest. Porro ex medicamẽtis quæ ad scabras affectiones aptantur, sunt sales ammoniaci,& lapis Asius, tum ipse, tum eius flos:adhæc psoricum quod vocatur, quod neque simplex quippiã est.neque sua sponte enascitur,sed habet quandam præparandi rationem:admiscetur his & misy vstum, & sandaracha,& quod dicitur Græcis ἀρρενικὸν (nostris auripigmentum). Ex medicamentis iam aromaticis, casiam & malabathri folium, amomumque, & cinnamomum quidam facultatibus ocularibus commiscuerunt: quorum cinnamomum facultatem habet discutientem, reliqua verò etiam adstrictionem participant.At verò id in vniuersum de omnibus extergentibus medicamẽtis nõ ignorasse licet,tum mediocria,tum quæ ficus callósque absumunt,ea omnia crassis quoque cicatricibus competere:earum enim crassitiem extenuant,& de superficiei substantia demoliuntur.Cæterùm facultates quæ ad induratas oculorum tunicas conueniunt(velut antea quoque dictum fuit) ex succis & ammoniaco thymiamate concinnantur: quibus etiam ex moderatioribus quæ facultate non aduersantur, aliquid commiscetur myrrha videlicet,thus,ac galbanũ, & cætera id genus. Ad suffusos verò facultates quoque medici composuerunt,ex quibus inter liquida medicamenta primum ferè locum obtinet ea quæ ex fœniculi succo,& felle hyænæ,ac melle Attico conditur:alii caprinum fel capiunt. Posthæc alius aliud fel admiscuit:hic enim galli,alius viperæ, ille testudinis marinæ,quidam callionymi piscis.Hac tẽpestate celebre est quod ex felle scarorum paratur medicamẽtum, quemadmodum & id quod ex myrrha štactẽ constat.Ex præscripta materia medicis arida quoque medicamenta conficiuntur,quæ ab ipsis priuatim ξηροκολλύρια(hoc est arida collyria) nuncupatur: quorũ quædam liquant absumuntque callos & ficus, excrescentes item in nasi angulo carunculas ἐγκανθίδας appellatas, ac vngues:alia scabris palpebris idonea sunt, earumque pilorum defluuiis, μίλφωσις nominant, opitulantur: quæ aliam ab acribus collyriis retinent facultatem, quare à quibusdam medicis ἀποδακρυτικά & ἀποκρουστικά, hoc est lacrymas repellentia,& reprimentia,non secus quàm ipsa collyria appellantur.Ex his plurima hebetibus oculis ob senium, aut humorum oculorum crassitiem refrigerationémve,vel spiritus caliginosi copiam, non parũ

malè affici solent, affectum aliquem consistere nō permittunt. Inter ea præstātissimum experientia probatum videtur quod ego cōposui, atque idcirco apud multos, & propemodum apud omnes gētes quibus Romani imperant, in vsu est quod oculis bene valētibus prospicit. Lapis Phrygius in minutas partes cōfractus, vt maxima non excedat nucem Ponticam, vritur. Vrendi autem modus est quem in aliis quoque seruamus. Lapidem in ollulam nouā coniicimus, deinde luto foris obturamus, operculo imposito, quod vel in vertice solo fuerit perforatum, vel (quod etiam satius est) aliis pluribus partibus, quo promptius per eas fuliginosæ fumidæque eorum quæ vruntur exhalationes efferantur. Simulatque verò lapis fuerit candens, tunc ollula euacuata in nitidum quoddam vasculum, butyrum minimè vetustum affundere oportet, & partes vsti lapidis tandiu agitare donec omnes extinguantur. Posthæc eas denuo in ollulam coniectas, ardentibus prunis, quò nihil fumidi sentiant, superimponere, & flabello, vt citius vstio perficiatur, ventilare. Deindè vbi lapides fuerint igniti, nullàq; amplius fuligo exhalauerit, eos exēptos rursus vino Falerno, alióve fuluo & odorato extinguere. Adhæc denuo in ollulam immissos, tertiò carbonibus ardētibus, vt nullum fumum habeant, vrere: ac postquam lapis cādet, iterum Attico melle nō multo restinguere. euadet enim medicamentū non siccum, sed quod lentoris quippiā habebit. Verùm sint ad manus antea trita hæc subscripta, æris vsti vncia, piperis albi tātundem, foliorum malabathri æquale pondus, stibii drachmæ duodecim: his admisce lapidis vsti libram. Atque vbi omnia probè fuerint in læuorem redacta, & medicamentum volueris excipere, adiice opobalsami Syriaci sesquunciam: sit autem tenue & pellucidum, quod ad consistentiam spectat, non crassum, quale est quod subsidet. nam quod ita crassum est impedimēto erit quominus medicamētum sit aridum. Vsus autem illius est in palpebris tantùm, inducendo specillum citra tunicarum oculi contactum. Oportet adhæc eū qui inungitur, palpebras tenere apertas, atque vbi illitum fuerit, non conniuere nictaréve. Hoc ego medicamentum concinnaui, quod eum qui rite vtitur, haudquaquam lippitudine corripi sinit. Deinceps autem scribam quæ ad varias affectiones accommodantur. Psoricum aridum ad maiores oculi angulos erosos. Spodii Cyprii drachmas quatuor, omphacii aridi drachmas duas, nardi obolos tres, piperis tricti grana quindecim: tritis vtere. Ælii psoricū. Cadmiæ triētē, æris vsti drachmas duas, cū aceto in sole terito, & exsiccato, ac dissoluto excipiens vtitor. Aliud ad siccam lippitudinem, & ficum, & putredinem, & carnem excrescentem. Cadmiæ drachmas decē, chalcitidis drachmas octo, piperis grana duodecim, nardi Celticæ drachmā. Tere chalcitidē cadmiámque cū vino, quúmq; exaruerint, iniice nardum ac piper: atque in puluisculū redactis vtere. Ad glaucos, oculos vt nigri fiāt. Malicorii dulcis succū infunde, deinde spatio interposito, herbæ apollinaris florem cum vino tritum instilla, aut herbæ apollinaris succum. Aliud. Acaciæ fructum, & gallarum exiguum diligenter tritum, anemones succo excipe, vt mellis habeat crassitudinem: deinde liquorem sedulò per linteum expressum repone, vteréque vt dictum fuit. Ad eos quibus pili inutiles & pungentes in palpebris enascuntur: τριχιῶντες appellātur. Auis quæ cinædus nominatur fel, & aconiti dimidium misce & repone, quúmque vsus postulauerit, pilo euulso, medicamento locum illine. Aliud. Fel piscis pagri, & aconiti dimidium in squama ferri lota, adipe subigito, bísque olei amygdalini exiguum adiicito, & sanguinis vespertilionis modū qui sufficit: deinde mixtis & exceptis vtitor. Agglutinatorium pilorum. Ceræ, picis, lithocollæ æquas portiones simul liquefacito, & specilli summo pilos agglutinato. Aliud Resinæ siccæ, picis aridæ, sulphuris ignem non experti, bituminis, singulorū drachmā, ceræ drachmæ dimidium: liquefactis vtere. Ad palpebrarum hordea (quas κριθίας Græci nuncupant) Galbani partem vnam cum nitro modico mixtam imponito. Aliud. Ceram & misyos crudi exiguum, commixta impone. Valent & ficus aridæ in vino mulso coctæ & tritæ, modico simul galbano contrito. Aliud. Sagapenum cum aceto terito, & vnà cum farina hordeacea vtitor. Ad ægilopas. Succi illecebræ, succi solani, vtriusque libræ dimidium, thuris drachmas octo, mastiches quadrantem, galbani libram dimidiam: succos cum thure coquito, quumque dissolutum fuerit, galbanū iniicito. mastichen enim repudiamus. Cataplasmata lippientium, ad ingentes dolores & maximos humorum impetus. Rosarum viridium aut siccarum drachmas quatuor, croci, opii, vtriusque drachmā: excipe sertulæ Campanæ decocto & passo. Aliud. Rosarum, violarum albarum, sertulæ Campanæ, capitum papaueris, singulorum drachmas duas, croci, opii, myrrhæ, singulorum drachmām, oui assi vitellum, tritis & passo exceptis vtere, vt dictum est. Illitiones ad dolores ingentes. Aloes, lycii Indici, rosarum viridium, croci, opii, myrrhæ, vniuscuiusque æquas partes vino subactas in pastillos redigito, eósque in vmbra siccato: vsu postulante, passo dilutos, oculis illinito, & fronti & temporibus. Agglutinatoriū quod fluxiones coercet. Pollinis, myrrhæ, mannæ, thuris, omnium æquas partes excipe oui cādido, deinde linteolo inducta, temporibus ac fronti impone. Aliud. Seminis apollinaris herbæ drach. duas, opii drachmā, croci, pollinis, singulorū drachmas quatuor, ouorū assatorum vitellos duos, castorii drachmā: omnia subacta excipe & vtere. Collyrium Heronis. Psitacus ad ingentes dolores & fluxum largum, euestigio somnū cōciliat. Glaucii drachmas sedecim, croci, sarcocollæ, vtriusq; drachmas octo, opii drachmas quatuor, succi mādragoræ drachmas duas, tragacāthæ drachmas duas: aqua pluuia subige. Aliud ad ingentem dolorem, omnémque phlegmonē, ac intensas inflāmationes. Glauci drachmas vigintiquatuor, sarcocollæ, croci, opii, misyos vsti, singulorum drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, gummi drachmas duodecim: aqua pluuiali formato. Vsus eius est cum ouo. Φαιὸν, hoc est fuscum inscriptum, ad omnem fluxionem, omnémque lippitudinē: in alio παιδικὸν (hoc est puerile) legitur. Æris vsti drachmas duodecim, cadmiæ drachmas triginta duas, gūmi drachmas trigintaduas, myrrhæ, opii, vtriusque drachmas quatuor: aqua pluuia. Nectarium valet ad inchoantes lippitudines, & fluxionum multarum cursus, chemoses, tumores, mēbranarum extuberationes, & ad omnem propè lippitudinem: facit & ad crassas palpebras. Opus est ante omnia fouere, deinde fluxionis initio infundere aqueo oui liquore: at progrediente curatione temperamentum intendere & augere. Verùm ad asperas palpebras vtimur collyrio ex aqua. Apud alios appellatur σφραγὶς (hoc est sigillum) Æris vsti & eloti, cadmiæ, acaciæ, singulorum drachmas quatuor: croci, opii, vtriusque drachmas duas: gummi drachmas sex: aqua excipe & vtere. Aliud Neapolitæ. Valet ad maximos humorum impetus, potissimum in oculis qui ægrè humectantur, & qui in phlegmonis subalbicant, vt chemosi adsimile quippiam appareat: hoc nos vsi sumus, monentes vt ab illitionibus lauarentur. Lapidis schisti, æris vsti & loti, opii, gummi, singulorū drachmas octo, thuris drachmas septem, myrrhæ drachmas quatuor. vino efforma. Vsus eius est ex ouo, temperamētum est aquosum. Malabathrinū Galeni. Facit ad ingentes dolores & affectiones in declinatione. Cadmiæ drachmas sedecim, acaciæ drachmas quadraginta, æris vsti & loti drachmas quatuordecim, opii drachmas duas, lycii drachmas duas, myrrhæ drachmas quatuor, malabathri drachmas duas, nardi, castorii, croci, aloes, singulorum drachmas duas, cerussæ, stibii loti, vtriusque drachmas octo, gummi drachmas quadraginta: aqua excipe, & vtere cum ouo. Aliud ex thure ad fluxiones & chemoses. Cadmiæ, thuris, vtriusque drachmas octo, cerussæ quadraginta, opii, gummi, vtriusque drachmas sex: aqua pluuia excipe. Verùm nos ita parauimus. Cadmiæ, pompholygis, thuris, singulorū drachmas decē, cerussæ drachmas quadraginta, opii, gummi, vtriusque drachmas sex: excipe aqua pluuiali, & vtere ex ouo. Doloris expers ad omnem fluxionem, vlcera omnis gene-

ris,ingentes dolores,pustulas (quas ψύδρακας nominat) oculi procidentias,chemoses,quosuis affectus.Cerussæ, terræ Samiæ,vtriusque drachmas octo,spodii,pompholygis,tragacanthæ,singulorum drachmas duodecim,opii,gummi,vtriusque drachmas duas:excipito aqua pluuiali,& cum ouo vtitor. Aliud.Cygnus inscriptus reginæ,ad maximos dolores & ingētes affectiones.Cadmiæ drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas octo,amyli, tragacāthæ,acaciæ,opii,gummi,singulorum drachmas duas: excipe aqua pluuiali, & ad excipiēdum adiice ouorum crudorum recentium albumina quatuor. Collyrium ὑγίδιον inscriptum.Cadmiæ,myrrhæ,vtriusq; drachmas octo, acaciæ drachmas sex, opii, æris vsti & loti, myrrhæ,galbani,singulorum drachmas octo:aqua excipe.Medicamentum ex galbano,quo vsus est Nicetes,ad dolores & lippitudines.Cadmiæ,spodii Cyprii,æris vsti & loti,opii, myrrhæ,galbani , singulorum drachmas octo:aqua excipe,ex valde probatis est, recipi:que amplius gummi drachmas octo: alia exemplaria spodium nō habent. Aliud ex rosis,(ῥόδιον appellatum) ad ingentes dolores,fluxionem largam & tenuem,pustulas, oculi procidentias. Rosarum resectis vnguibus drachmas vigintiquatuor,croci drachmas duodecim , amyli drachmas sex,floris syluestris punici , opii, vtriusque drachmas quatuor, tragacanthæ drachmas octo , foliorum herbæ apollinaris succo excipe. Aliud ex rosis , quod rosarū septuagintaduabus drach. cōstat,magnum appellatum. Eo vsus est Lucius præceptor ad dolores ingentes,pustulas,inustiones,vuationes,oculorum prolapsus, sugillata,fluxiones vetustas,inueteratas lippitudines,& affectiones ægrè cedentes. Rosarum viridium citra vngues drachmas septuagintaduas , cadmiæ vstæ & lotæ drach. vigintiquatuor, croci drachmas sex, opii drach. tres, stibii drachmas tres,alii sex, æruginis drach.duas, alii tres, squamæ æris, nardi Indicæ, vtriusque drachmas duas,myrrhæ drachmas sex,gummi drachmas vigintiquatuor: excipe aqua pluuiali. Melinum delicatū, commodum iis qui nullum penitus medicamentorum morsum perferre possunt.Valet ad pustulas,inustiones, procidentias, fluxionem largam & acrē , & ad recentes affectiones. Cadmiæ vstæ,& lacte extinctæ drachmas sedecim , cerussæ lotæ drachmas octo , croci drachmas quatuor,opii drachmam,tragacāthæ drachmas duas : aqua pluuiali excipitur,vsus eius est ex ouo. Aliud quod summè valet ad multam , antiquam & tenuem fluxionem,vlceráque. Pompholygis drachmas quatuor, opii fricti tres obolos,gummi drachmas quatuor: aqua pluuia aut fontana.Cæterùm ad cruētas suffusiones ex ictu, & sugillationes prodest colūbæ sanguis instillatus,præcipuè qui ex tenellis pennis exprimitur. quinetiam oui albumen si oculo infunditur , eodem pacto opitulatur. Confert & oui assati vitellus , cataplasmatis modo cum vino inductus , aut sertula Campana cum vino cocta & imposita.Adhæc & folia rosarum ac flos per se & cū vino trita,aut brassicæ folia cataplasmatis more imposita. Quòd si αἰγίλωψ perstiterit,thus , bitumen , æquis partibus misceto, & oculum suffito,aut hyssopi comam tritam accipe,& in panno lineo illigatam in feruentem aquam demitte , atque oculo admoue : insequitur enim cruor vt ex linteolo cōpresso exprimatur.Ad tumores ex ictu circa oculos enatos conuenit vt assiduè molli spongia foueantur,deinde spongia noua aceto diluto madefacta imponatur:adhæc valet & sinapi vetustum ex aqua tritum ,& nunquam non appositum atque ablatum, nasturtium item,si post eius ablationem locus perpetuò a qua foueatur. Ad oculos propter solem aut omnino puluerem sicca scabráque lippitudine laborantes, aqua copiosa,æstate quidem frigida , hyeme verò calida affusa iuuat,aut spongiæ ex calida aqua,aut lentis decocto imbutæ fotus.Ipsis verò oculorum angulis , rubi , lentisci, myrti,rosarum succum priuatim quenque cum aqua adhibeto. In his qui crassas ac calosas palpebras habent & pilis carent,pilos egregiè restituit id quod accipit acaciæ drach.duas,atramēti scriptorii aridi drach.quinque, succi porri heminas quatuor,vini tantundem:coque donec strigmenti habeat crassitiem:aut muscerdas,simūm caprinum,pari mēsura vsta,cineris arundinis Græcæ duplum cum melle illinito. Ad palpebrarum glabrities , æruginis tritæ partem,ammoniaci tantundem:trita ada ptato. Hoc summè quoque prodest scabris oculis, aut Cadmiam tritam melle subigito,& in ollula assato, deinde æris vsti tantundem admisceto,ac tritis vtitor. Ad pilos in palpebris enascentes,pilos euelle,& cimicis sanguinem illine,ac in posterum haudquaquam renascentur:aut ricini à cane fœmina cruore , aut erinacei terrestris succum,& sanguinis eiusdem pares partes.Aut euulsis pilis,cicutæ folia,& cedriam æquis partibus cum vespertilionis cruore inunge , & contine donec exarescat. nam si oculum contigerit,lædit: aut felle caprino cum brassicæ succo illine. Vuationes tolles,si cantharidum succum illeueris. Albugines verò illico sanat nitrum cū oleo vetusto diligenter tritum,illitūmque:aut croci, piperis:æquas partes cum felle felis in collyria efforma,ac illine. Aut sepiæ testam tritam cum melle subigito & tritam inungito. Porro obscurationem omnem,aut inchoantem suffusionē curat vulturis fel cum succo marrubii , & melle Attico : aut testudinis marinæ fel cum mellis quadruplo,aut fel vrsinum cum aqua. In vnguibus verò oculorum atramenti sutorii , salis ammoniaci æquas portiones,gummi dimidium,aceto in collyrium efforma & illine. Ad glaucos oculos.Solani succus infusus nigros oculos reddit. In noctu cæcutientibus, Elaterii obolum,seminis portulacæ drachmam:cum melle illine. Enata hordeola , muscæ capite abiecto , reliquo corpore cōfrica.Insugillatis(ὑπώπια Græcè vocatis)quū nimirū exigui grumuli,ex disperso in multas cutis partes sanguine coguntur,priusquam nigrescant , dissipare decet : nam vbi in grumos coaluit,ægrè discuti potest. Verùm ne solum is sanguis qui effusus est per halitum digeratur, verumetiam vt aliquid,qui in contusis venis continetur,sanguinis per rimulas extrahatur,cum discutientibus medicamentis aliquid quoque adstringētium commiscetur. Vbi verò venulæ ad statum suum naturalem redierint,tunc etiam citra adstringētium admixtionem ad dissipantia medicamēta est opportunum transire. Itaque collyrium Nili ex rosis ex aqua in ocularia cote cōterens, inunge sugillationem,ac sertulæ Campanæ fœnigræcique decocto foue,atque inde cum his collyrium dissolue,postea per ipsum solum fœnūgræcū. Quòd si aliquæ adhuc superfuerint reliquiæ , collyria , quæ quòd ex myrrha constent , (διάσμυρνα vocantur) in fœnigræci decocto dissoluta inunge. Porro præstat medicamentum bis in die inūgere,simúlque antea per spōgiam mollem calidis decoctis imbutam,fouere,principio quidē ex fœnigræci & sertulæ Cāpanæ decocto: deinde vetustescēte affectu, ex solo fœnogræco.Eodē modo radicula pro cataplasmate imposita persanat , verùm simulatque rodere cœperit , tollenda est : nam si relicta fuerit,sua mordacitate venarum oscula reserabit: quare circa initia eā haudquaquam vtendum est,vti diximus. Vbi verò inueteratæ fuerint sugillationes,quum iam nigrescunt,etiam siquis longiori ipsam impositam relinquat,magis iuuabit.Valet & nitrum cum hyssopo, & vua passa,melléque mixtum: & sinapi cum adipe ouillo, præcipuè in antiquioribus,sic & farina fabacea cū melle,potissimum si fabam masticaueris: oui itidem vitellus,aut cardamomum cum myrrha impositum, aut cuminum panno indue , eóque in feruenti aqua intincto foue:aut sinapi cum cerato impone , aut malabathrum tritum , aut hordeaceam farinam cum aceto mulso coctam.In recentibus verò cicutam cum aqua cataplasmatis more impone, vel absinthium cum aqua. Quod ab Hiera est conscriptum,aufert ipsas(vt inquit) trium horarum spatio:vult autem quum adest phlegmone, vt an tea caseus viridis pro cataplasmate imponatur & pane foueatur. Capit cicutæ succi obolos duos , croci drachmas duas , myrrhæ drachmam , opii drachmas duas, succi thapsiæ drachmam,gummi drachmam : aqua excipe.Hoc Heras scripsit , at ego(inquit Galenus) periculum feci nucis quæ per ætatem iam oleosa euasit, & interdum cruētatos persanauit : debet autem ea diligēter teri,atque ita homini supinè reclinato imponi , vt me-

dicamentum duabus tribúsque horis adhæreat: nam si ita fecerit, etiam si postea assurrexerit, diu tamen adhærebit, debétque vbi prius deciderit, alterum illico apponi. Αἰγίλωψ, qui abscessulus quispiam est inter nasum & magnum oculi angulum sæpenumero perrumpitur in angulum. Proinde curandus est medicamentis discutiendi vi præditis, quæ citra morsum id aguntnanque ab acribus oculus vnà afficitur, ipsáque affecta pars inflammata augetur: quippe vt in oculos inde aliquid confluat necesse est. Valent ad ægilopas maluæ folia cum sale & melle. Cæterùm in nondum perforatis herbā pedicularem, & ammoniacum thymiama cū melle ceu splenium impone, aut alumen scissile cum terebinthina. Quòd si ita non fuerint persanati, osse denudato cauterium adige, ita nanque squamæ abscedent, & sanabuntur. Quidā diuiso angulo ossi qua parte perforatum est, angustum infundibulum admouent, ac plumbo liquefacto infuso vrunt, atque ita optimè sanant. Asclepiades succi illecebræ libræ dimidium, succi solani, thuris, vtriusque drachmas octo, mastiches drachmas tres, galbani libram dimidiam: succos cum thure coquito, atque vbi dissolutum fuerit, galbanum adiicito: mastichen verò repudiamus. Aliud. Thuris ladani, vtriusque drachmas octo, ceræ, aluminis scissilis, coaguli leporis, spumæ nitri, singulorum drachmas quatuor: tunde medicamentum, & cum irini vnguenti fæce emollito.

DE FACIEI VITIIS, CAP. VI.

VArus, (qui ἴονθος Græcis nuncupatur) exiguus durúsque tumor est, qui in faciei cute enascitur, & ab humore crasso generatur: emollientibus opus habet discutientibúsque medicamentis, perinde atque sicosi tumores qui in mento exoriuntur: differunt autem hi à varis, quòd nō solùm crassus sit qui eos excitat humor, verùm tenuissimus quoque, ac tenuis cuiusdā saniei similis sit particeps. Quare nisi curentur vt decet, celeriter exulcerantur. Quapropter magis exsiccantibus quàm vari indigent medicamentis. Adhæc & tumores lichenosi in mento ex mixto quopiam humore oriuntur: vbi tenues serosique humores cum acribus commiscentur, atque idcirco celeriter in scabiem lepràmque commigrant. indigent autem validè exsiccantibus: simul verò atque in scabiem aut lepram transierint, præter exsiccantia quibus egent, etiam detergentibus opus habent. Quin & reliqua exanthemata in mento, & ipsa quoque exsiccantibus medicamentis egent. Porro furunculi ex consimilibus quibus vari, humoribus in toto corpore creantur, suntque quadantenus duûm generum: quidā enim sunt, (vt ita dixerim) varosi, duri, ægréque concoctiles: alii sunt phlegmonosi, ex quibus febres quoque interdum consistunt, & quorum tumor in molem excrescit, atque in pus commutatur: vnde curatio eorum vtplurimum eadem est cum phlegmones cura. Atque de his hactenus, nunc sigillatim de medicamentis agemus quæ ab antiquioribus medicis tradita sunt. Crito igitur ait, Mellis & aceti æquas portiones diligēter misceto, & digito varos confricans inungito, aut spumæ argenti chemam, terebinthinæ, fabæ Ægyptiæ magnitudinem, his adde olei albi parum, deinde detersa facie, digito medicamēti exiguum cape, & varos inunge: aut amygdalas amaras aceto dissolue & tere, ac faciem illine. Quòd si vetusti fuerint, hæc facito, Saponis Gallici drach. quatuor, ammoniaci suffimenti, thuris, vtriusque drachmam: aqua dissoluta ad cerati crassitudinem redige, eóque inunge, ac pòst horæ spatium tepida faciem abluere iube. Aut nitri rubri, pulegii viridis, salis fossilis, costi Indici, seminis ocimi, singulorum æquas partes tusas ac cribro excussas, adipe anserino vel gallinaceo, vt cerati fiat crassitudo, excipe: ex eo verò in linteolum inducito, & donec omnino liberetur, imponito. Ad affectus eminētes, facieique pruritus, ac principium elephantiæ. Gummi albi, nitri spumæ, thuris, sulphuris viui, vniuscuiusq; pares partes aceto dissolutas, sedulòq; tritas in panificia cōformato, atque in vmbra siccato. Vsu verò expetēte, aceto dissolue & inunge: vbi exsiccati fuerint, subscripta compositione deterge. Aliud ad varos. Saponis Gallici libram, ammoniaci suffimenti tantundem, thu-

A ris, mastiches, vtriusque quadrantem, spumæ nitri drachmas tres. Saponem & ammoniacum in vas fictile cōiectum in duobus sextariis aquæ coquito, quùmque dissolutum fuerit, arida cōtrita ac creta adiicito: deinde in pilam coniecta, ac diligenter contusa in vase vitreo recondito. Quumque vsus flagitat, faciem ex eo inquinato, & paruo interposito tempore, liberali aqua ipsam sedulò perfricans abluito. Vtendum est autē hac inunctione per totam varorum curationem. Ad sicosa menti tubercula. Argenti spumæ, misyos crudi æquales portiones terito, & pro cataplasmate imponito. Aut thuris dra- B chmas duas, spumæ argenti drachmas quatuor, salis fossilis drachmas octo, sandarachæ drachmas octo, in læuorem redacta impone. Quòd si vlcerata fuerint vliginosa (aqua enim ab ipsis defluit) vtēdum est hoc quod capit squamæ æris drachm. quatuor, atramenti sutorii, aluminis scissilis, glutini fabrilis, singulorum siciliquum: glutinum aceto maceratur, deinde cū reliquis teritur: ac formantur pastilli. Vsus tempore aceto dissoluimus ac inungimus: hoc etiam fistularum callos exterit. Ad recen- C tes in mento aut alia quapiam parte impetigines. Tritici grana multa incudi imponito, deinde laminam æris igne candentem tritico superponito, ac humorem inde emanantem adhuc calidum colligito, & impetigines illinito. Eodem pacto maluæ syluestris semen tenerum collectum mundato, ac tundito, & succum reponito, eóque assiduè illinito. Eodem modo portulacæ quoque succum, aut vlmi lacrymam aceto dilutam illine. In inueteratis verò vtēdum est subscriptis. Viticis folia cum exiguo aceto trita imponito: eodem modo & capparis D folia. Pastillus lichenicus. Glutinis fabrilis drachmas quatuor, alii siciliquum, sulphuris ignē nō experti drachmas duas, chamæleonis drachmas quatuor, thuris siciliquū, aceti heminæ dimidium: glutē aceto dissoluitur, dehinc aridis adiicitur. Vsu expetente, aceto quod satis faciat dissolutum calidum impone. Aliud. Alcyonii vsti siciliquum, chamæleonis nigri drachmas quatuor, radicis hastulæ regiæ drachmas quatuor, sulphuris viui, thuris, pyrethri, spumæ nitri, singulorum siciliquum, glutinis taurini drachmas quatuor, aceti quod satis est. E Vbi increscit affectio, & callosa euadit, subscriptis compositionibus est vtendum. Humida ad impetiginum affectiones. Misyos, thuris, myrrhæ, aluminis scissilis, singulorum drachmas octo, aloes, sulphuris ignem non experti, vtriusque drachmas quatuor: excipe passo vt ad strigmentitiam veniat spissitudinem, & bis térve in die detersis inunge, & foris membranam fellis tutelæ gratia impone. Illitio cocta ad lichenas inueteratos, vt citra exulcerationem liberet. Atramenti sutorii, fœnigræci moliti, cardamomi, cuiusque siciliquum, gith, foliorum F caprifici, vtriusque sesquidrachmam, aceti quod sufficit: trita misceto, quousque in mellis crassitiem coeat, deinde coquito: quùmque nigrum euaserit & cōdensatum, tollito & inungito, antea ablutis impetiginibus. Aliud. Aceti acerrimi sextarios sex, farinæ hordeaceæ sextarios duos, mannæ sextarium, radicis rumicis agrestis drachmas viginti, veratri albi drachmas decem, alcyonii drachmas quindecim, cardamomi drachmam, cimoliæ drachmas octo, glutinis taurini, & spumæ nitri, vtriusque drachmas sedecim, virgultorum viridium hali- G cacabi manipulū cōponito. Verùm quia cōplures facultates medicamētorum quæ illinendo sunt idoneæ renuūt, malūntq; emplastra quæ neq; sudoribꝰ obortis diffluunt, neque exsiccata cutem extendūt, de his quoque est agendum. Emplastrum lichenici valet ad impetigines sublatas ac eleuatas, adeo vt reprimat ea quæ reliqua esse videntur. Mannæ, thuris, picis, bituminis, ceræ, resinæ pineæ, sulphuris viui, singulorum drachmas octo, olei Cyprini parum: coque, & in linteolum inducto vte- H re. Aliud. Picis Brutiæ liquidæ, mannæ, sulphuris viui, farinæ lupinorum, singulorum drachmam. Compone, deinde adde galbani siciliquum. Est ex eorum numero quæ valde probata sunt. Quòd si affectus pertinacius perseuerat, atque eiusmodi non prosunt, medicamentis excoriatoriis vocatis est vtendum: etenim supremam cutem derepente abscedere faciunt. Aliud impetiginum

excoriatorium.Squamæ æris drachmas tres,auripigmẽ- A ti,sandarachæ,vtriusque drachmas quatuor,æris cremati,veratri, ventrium cantharidum,singulorum sesquidrachmã. Tere vnũquodque sigillatim,deinde simul mixta excipe cedria, & ad spissamentum strigmentitiũ redactum in pyxidem æream repone.Quum vsus postulat,nitro ac exiguo aceto lichenas abstergens inunge spathula, atque affrica: deinde detersos spathula abrade,& denuo medicamentum impone:posthæc vbi bis terve illud peregeris,& leuiter abraseris, enitere iterum imponere, illita loca fellis alicuius animalis vesicula coope- B riens:etenim ea obstat ne medicamentum diffluat, & lenis est: post pelliculæ verò impositionem fasciolam leuiter inducito,ac finito pernoctare.Quòd si hoc non licuerit, saltem aliquot horarum spatio permaneat, donec pustulas excitauerit quæ saniẽ crassam glutinosamque contineant. Adhæc lauare iubemus, & in balneo quod curationi opitulatur,morari. Quòd si quid obstat quominus balneo vti possit, larga calida aqua fouere oportet, deinde abstergere, & panem mulsa subactum pro cataplasmate imponere. Vbi sordida fuerint vlcera C emplastrum viride impone,adiecto pauxillo excoriatorii. Cæterùm sanie iam expurgata, quum non amplius crustula incũbit, albũ cũ splenio impone,atque hac vtitor curãdi ratione donec cicatrix planè obducta fuerit: verùm singulis diebus foueto,recénsque spleniũ inducito.Postquam iam cicatrice locus penitus coaluit, siquã restat suspicio,eandem curationis viam teneto. Verum antequam excoriatoria imponantur,loca extra impetiginem medicamento quod inflammationi prohibere potest splenio inducto tutari oportet,linea circum li D chenem antea designata. Aliud quod ad alopecias quoque valet: verùm alopeciæ in sole aut iuxta ignem sunt inungendæ,quumque pustula eruperit,acu est pungenda,deinde excreto humore,locus ceratis est persanadus: post inductam autem cicatricem,pili enascuntur. At in impetiginibus itavt prædictum fuit est aggrediendum. Sandarachæ,auripigmenti,squamæ æris, cuiusque siciliquum,veratri nigri,elaterii,ventris cantharidum,singulorum drachmas:excipe cedria. Emplastrum viride, quod in mentagra appellata, post ruptura pustulæ quæ E ob vsum excoriatorium oboritur,imponi debet.Ceræ libram,æruginis rasæ quadrantem, resinæ frictæ libram, olei cyathos quatuor,aceti quod satis est: ærugo in sole cum aceto terenda est,& quæ liquari possunt liquantur ac refrigerantur, posthæc liquidis adiiciuntur. Viride Herophili. Æruginis drachmas duodecim, mannæ drachmas quatuor,adipis vitulini drachmas duodecim, galbani drachmas tres,ceræ drachmas octoginta,resinæ drachmas viginti,aceti quod sufficit. Post viridia,mũdis iam factis ab excoriatione vlceribus, huiusmodi est F vtendum quæ multam ad tactum leuitatem inferunt. Album post impetiginum excoriationem. Spumæ argẽti,ceræ, cerussæ, vniuscuiusque libram, olei sextarium, aquæ sextarium.Spumam argenti,cerussam, & aquã terito,quumque optimè in læuorem redacta fuerint,paulatim oleum instilla,assiduéque tere. Vbi vnitum fuerit,in vas fictile transferto, igníque impositum assiduè agitato, & assumpta iam aqua ceram adiicito. Pancratiastarũ τρυφερὸν hoc est delicatum appellatum, valet ad ambusta,vt citra cicatricis vestigiũ sanentur.Spu- G mæ argenti,cerussæ, plumbaginis, singulorũ drachmas vigintiquinque,ceræ terebinthinæ,vtriusque drachmas sedecim,olei heminam,& aquæ tantundem, compone quemadmodum prædictum fuit. Aliud Diophantis,ad ambusta,& intertrigines:faciẽ quoq; præmunit,ac præseruat, si rosaceo dissoluatur. Argenti spumæ frictæ siciliquũ,medullæ ceruinæ drachmas sedecim, cerussæ torrefactæ siciliquum,ceræ,thuris,terebinthinæ,singulorum drachmas octo,olei heminas quatuor. Ad menti H exanthemata.Baccarum myrti,malicorii,argẽti spumæ, floris æris æquas portiones cum vino inunge. Porro in ficosis menti eruptionibus quas mentagras,& nonnulli lichenas feros appellant, valent ex his quæ ad impetigines tradita sunt,valentiora:adhæc ea quoque quæ ad scabies & lepras inscribuntur. Verùm mirè celebratur hoc quod capit,atramenti sutorii,veratri nigri, auripigmenti, singulorum drachmam,ventrium cantharidum siciliquum,nonnulli obolos tres:tritis vtere cum oleo,aut cedria,aut rosaceo,loco antea absterso. Pustulis autẽ quæ enascuntur disruptis,cuspide specilli locum attere, quo medicamenti quippiam penetrare mordereque possit. Deinde vbi locum foueris post horæ spatium, ceratum rosaceum superiniice,atque id donec cicatrice coeat effice.Quòd si primùm præualere nequiuerit, ter quaterque inuge.Valet eximiè & ad lepras,&vitiligines,(quas λεύκας appellant) & alopecias,& scabies. Aliud ad capitis & menti sicosos tumores,aut si alia quapiam parte vlcera prominent.Elaterii & salis paribus partibus commixtis vtere:suprà verò semẽ lini crudum cum aqua impone,aut ficus tritas.Eodem ad tubercula quoque,(quæ φύματα vocant)vtendum est.

DE ORIS AFFECTIBVS, CAP. VII.

Qvum dentes doleant partim ob neruos qui illis inseruntur, partim ob suam substãtiam,aut gingiuas, quæ vel ex intemperie quapiam, aut humorum quorundam defluxu laborent: aliàs item proprium suum affectum sentiant, aliàs ob caput materiam suppeditans, quemadmodum & quum totum corpus plenitudine abundat,patiantur: auxilia quæ affectui proportione respondeant,aduocanda sunt. quare aut totum corpus,aut caput tantùm, vel etiam vtrũque purgatorio inanimus. Et vt propter humorum defluxum phlegmonæ enascũtur,ita dentes etiam ex humorum acrium erodentiumque defluxione perforantur, non secus quàm vlcera in cute oboriuntur. Proinde perspicuum est quòd corpora quæ eroduntur per ea quæ vitiosum confluentem humorem exsiccent,curari debent: dentésque qui exeduntur,ceu quibus idipsum præ nimia mollicie accidat, per austera adstringentiáque medicamenta duriores atque ad patiẽdum ineptiores reddi. Eos verò qui liuidi sunt, per exsiccantia,(quippe quibus id ob prauorum humorum copiam eueniat)sanare oportet: eandem enim quã perforati curationem postulat. Quòd si gingiuæ ob inflammationem doluerint,oleum lentiscinum,si moderatè calidum ore contineatur,præstantissimum est remedium:fit autem recens,nam quod vetustum est,deterius est:porro id in duplici vase calefieri debet.Est igitur hoc gingiuarum inflammationi quammaximè accommodatum: nec verò minus,siquis in alia quapiam parte mẽbranæ tum linguam vestientis tum succingẽtis, totum os,dolor ob inflammationem oriatur,quum lentiscinũ sedare potest:repellit enim placidè,& citra asperitatem, quam austerorum plurima obtinẽt:adhæc,absque morsu discutit, quo inflammata omnia in primis opus habent: nam quæ validè adstringunt,partes exasperant, ipsísque simile quippiam,quale in contusionibus vsuuenit,nimirum quòd ipsarum substantia violenter contrahatur.Ab iis verò quæ vehementer per halitum digerũt discutiũtq;, ꝙ ea acria iã sint, erosioni quippiã adsimile oboritur.Cæterùm dolẽtes dẽtes aceto acri calido, cum galla aut halicacabi radice collue, aut tædulis pinguibus cum aceto,aut cappari,vel aliis, cucumerisve agrestis radice. Egregiè verò conferre fertur ranæ in aceto & aqua probè coctæ decoctum,ore contentum. Itidẽ si dentem caninum vstum triueris,deinde cum aceto bene calido coctum ore continueris,aut acetum squilliticum ore retentum,aut tædarum ramenta, malicorium, alumen,in aceto ad tertias coquito, & ore contineto: quũmque os saliua fuerit refertum, eo hiante effluere finito.Aut pyrethrũ cum hyssopo & colocynthide,iridẽ in aceto decoctũ ore teneto. Aut alliorum, seminis ærucæ,& nitri decocto collue.Oblitionibus verò & epithematis huiusmodi vtitor:sory resina terebinthina exceptum obline, eáque cauernulæ infere. Aut compositionem ex duobus piperibus nardino aut rosaceo, sed potissimum amygdalino dissolutam impone, atque in aurem eiusdem lateris instilla. Aut sulphur ignem non expertum cum lycio excipe:& in exesum dentem inde. In maximis dentium doloribus valet hoc: anguis senecta, & ad mellis crassitudinem redactam cum oleo obline, & in cauernam impone. Aut terræ intestina frige,tere-

que,& in cauernulam infere. In aurem oleum ſeſami-num,in quo terræ inteſtina fuerint incocta,infunde. A- (A) pophlegmatiſmi quoque ſunt dẽtibus dolentibus accõmodatiſſimi: in aduerſam verò aurem,duos hederæ corymbos roſaceo ſubactos inſtilla.Quòd ſi eximere dentẽ animus fuerit,pyrethrum acerrimo aceto dies quadraginta maceratum terito ac reponito: vſu verò expetente,vbi reliquos cera obducta munieris, ipſumque dolantem præmundaueris,medicamentum illine, deinde horæ interiecto ſpatio,digitis extrahe. Aut ſory cum aceto acerrimo pluribus diebus oblinito: educit eximiè tithymali ſuccus, & ſory vnà cum galbano impoſitum. (B) Quinetiam betæ radicis ſuccus in narem inditus,dentiũ dolores ſedat,reliquáque omnia medicamenta quæ naribus inferuntur,de quibus antea egimus. Vt dentes ero ſi non confringantur,nec grauiter oleant, veratrum nigrum erui magnitudine melle coquito & inferito: ſal foſſile melle ſubactum aſſa,& tere,& myrrha admixta vtere. Arida ad dentes emotos & vacillantes. Terebinthi fructus torrefacti drachmas octo, aluminis ſciſſilis cremati,ſylueſtris Punicæ florum,vuæ acerbæ ſucci, ſin- (C) gulorum ſiciliquum,gallarum,croci,myrrhæ, ſingulorum drachmã:tritis vtitor. Aliud. Cornu ceruini drac. octo,rhois rubri,balauſtii,vtriuſque drachmas quatuor, corticis pinus,gallarum croci,myrrhæ, ſingulorum drachmam:terito & vtitor. Maſticatorium ad molariũ dolorem. Roris marini ſeminis drachmas duas,origani,piperis albi,vtriuſque drachmam, vuarum paſſarum pinguiſſimarum ſextarii dimidium:in maſſæ formam redigito,& præbeto commanducandum: poſt vſum verò,os vino colluat. Aliud,Vuæ paſſæ exacinatæ ſextarii di- (D) midium,piperis albi acetabulum,grani cnidii,ſpicæ nardi,ſingulorũ ſiciliquum, pyrethri & myrrhæ pares portiones,caſiæ drachmam,vtere vt dictum eſt. Ad exeſos dentes.Piper coctum cum melle tere diligenter,& in cauernulam infere,atque exterius impone. Aliud dolorẽ mitigans,ad dentes dolentes eroſóſque,confert tuſſi quoque. Lacrymæ papaueris,myrrhæ,ſtyracis,cuiuſque ſiciliquum,piperis albi,galbani, vtriuſque drachmam; paſſi quod ad comprehendendum ſufficit. Iam ſi leporino cerebello infantem dentientem illeueris,dentes ci- (E) tra dolorem atque illico emittet. Aiunt ſi ranunculi folia ei cui dens dolet, in eiuſdem lateris brachio impoſueris,dolore quidem liberare, verùm brachium exulcerare,cuius curam,prout decet,habebis. Dentes præſeruantia hæc ſunt.Tithymali radicem in vino vſque ad dimidias coquito,& bis in menſe dentes colluito,& nunquã dolebunt.Item,alumine cum modico myrrhæ confricato,& nunquam exedentur: ſi verò hoc nimium adſtringat,melle vtitor.Optimè verò facit & ad dentes à dolore præſeruandos,& ad gingiuarum dentiúmque eroſio- (F) nem,atque ad decorem hoc quoque.Lanas ſuccidas linteolo illigatas vrito, deinde ſalis tertiam partem admiſceto,eáque trita affricato.Aut leporis capite vſto tritóque vtitor.Aut ſal & mel in læuorem redacta,ac in mũdo linteolo illigata vrito:adhæc iridis pauxillum commiſceto & confricato. Ad dentes vacillantes, & gingiuas humore grauidas,eáſque corruptas. Alumen rotundum chartæ inuolutum vritur,deinde tritum rubrica in ſicitur,eo continge gingiuas,& ſub corruptis infere.Ad gingiuas vlceratas. Nitrũ,cyperũ,hordeum,æquali por- (G) tione cõbuſta,cum melle miſceto & illinito. Vt molaris citra dolorem eximatur, farinæ erui drachmas duas cum ſucco tithymali ſubige,dentique impone,ſupráque hederæ folia iniice,& poſt horæ ſpatium tolle,ſua ſpote in minuta fruſtula diffringetur.Valet hoc etiam ad eroſos dentes.Verùm vſus tempore ceratum emollitum impone.Ad gingiuas præhumidas ac cruentas,dentes emotos,ozænas, parulidas,putredines, omniáque oris vitia. Capit herbæ perdicialis,aut ſyderitis,minam,ſalis candi- (H) di & tenuis ſextarium, mellis ſextarium: contundito,& in maſſæ formam redigito, deinde in ollam coniectam operculo probè obturato.habeat autem in medio ſui foramẽ per quod rudicula agitetur,donec nihil amplius fumi aut vaporis exhalauerit·dehinc vbi ab igne iublatũ fuerit ac refrixerit, inde ſumito drachmas quatuordecim, piperis albi drachmas quinque, piperis nigri drachmas ſex,pyrethri drachmas ſex,aluminis ſciſſilis cremati extinctíque vino auſtero drachmas duas, pumicis, myrrhæ hyſſopi, ſeminis apii, pulegii, ſingulorum ſiciliquum,mentæ,iridis,vtriuſque drachmas tres:hæc tundito, & cribrata ei quod ex olla ſumpſiſti commiſceto, ac vtitor. Aliud.Tragorigani drachmas duas, hyſſopi drach.quatuor, herbæ peraicii melle & ſale tenui ſubactæ,atque in olla donec in prunas redigatur, crematæ, quadrantem,piperis trientem: tunde, incerniculo excute & vtere. Quo ſi vſus fueris, neque dentes dolebunt, neque findentur, neque gingiuarum inflammationes, (παρουλίδες dictæ)(cruorem fundent,neque carunculæ in iis ſuperexcreſcent, neque defluxionibus tentabuntur: erit porro os odorum, & dentes nitidi. Nonnulli ſalſamenta in olla medicamento adiiciunt.Cæterùm prædictis ſuccedunt quæ eo quòd oris affectibus accommodantur,(στοματικὰ Græcis appellantur)quæque ad oris cauitatem tonſillas,& vuam inflammatione correpta,defluxionéque laborãtia adhibentur. Debet autem initio mali in his qualitas adſtringens præualere, vt quicquid influit repellatur reprimaturque:poſthæc adſtringentibus quædam per halitum digerẽtia admiſcenda ſunt,vt quæ iam defluxerunt diſcutiantur. Declinãte verò iam malo,plura iam & valentiora ſunt commiſcenda diſcutientia, quorum ſigillatim medicamenta partim antea dicta fuerunt,velut id quod conſtat ex nucibus, ex moris,ex fructibus rubi,(βάτινα vocant)& ex malis Punicis, ex cotoneis,& ſi quod eiuſmodi conducere creditur: partim iam proponentur, ne ea omniquaque in hoc libro deſiderẽtur.Hieræ ſtomatice,ἡ διὰ τῶν βουνιάδων,quæ ex ſemine rutæ ſylueſtris concinnatur:valet ad anginas,ad inflãmationes tonſillarum,& vlcera quæ in ore oboriuntur. Cõuenit & ſtomachi vitio, & inteſtinorum difficultate laborantibus,ex frigida ad fabæ tuberculum propinata. Eſt etiam arteriaca præclara & dolorem mitigans.Aniſi ſeminis,rutæſylueſtris,ammis,floris iũci odorati,caſiæ, iridis, aluminis ſciſſilis,ariſtolochiæ longæ, aliqui etiã caſiæ fuluæ,ſingulorum vnciam, coſti ſeſquidrachmã, gallas immaturas mediæ magnitudinis numero octo, crocomagmatis,floris roſarum, vtriuſque vncias duas, croci ſeſquunciam,amomi racemi vnciæ dimidiũ,myrrhæ vnciæ dimidium,cinnamomi,ſeminis apii, vtriuſque vnciam, ſpicæ nardi ſeſquunciam, hirundinum recrementi vnciam.Myrrham cum melle terito,reliqua verò contuſa & incerniculo excuſſa iniice: ac medicamẽtum melle craſſius reddatur. Vſu verò poſtulante,melle diſſolutum inunge, atque ex aqua, vel mulſa,vel ptiſſanæ cremore præbe gargariſſandum. Διάχριστος,(hoc eſt illitu apta)ad oris putredines, rhois rubri drachmas quatuor, acaciæ drachmam,medullæ ceruinæ drachmas quatuor. Vino diſſoluta,melle cocto excipe, vteréque ad illinendum. Aliud.Succi hypocyſtidis ſiciliquum, floris mali Punicæ drachmam,lycii drachmam,acaciæ drachmã. Excipito oliuæ immaturæ ſucco & melle.In humidis calidiſque corporis locis, cuiuſmodi eſt os, citò putredo accedit,quacunque tandem de cauſa fuerint exulcerata. Ad eam etiam rem facit quòd nullum medicamentum, quemadmodum in aliis vlcẽribus aſſiduè incũbere poteſt: ſiquidem perpetuò à ſaliua eluitur: atque idcirco in ipſis validiſſimis ſæpenumero vti cogimur:ſunt autẽ vehementiſſima quæ perinde ac cauteria cruſtam appellatam faciunt.Itaque in externis quando pars quæ curatur,cruſta obducitur,à fortibus medicamẽtis abſtinemus, atque ad ea quæ cruſtas tollunt,tranſimus quæ facultate qualitatéque abſtergente prædita ſunt.At in ore,ob regionis naturam,conſultum tutúmque mihi eſſe videtur admiſcere edetergentibus nõnihil ex vehementibus,quæ ſigillatim admota cruſtas inducũt.Atque eiuſmodi quædam antea tradita fuerunt,vbi percenſui ea quæ ad oris vlcera,à paſcendo Græcis νομαὶ dicta, faciunt: eadem namque cruſtis conuenire diximus. Crito conferre inquit miſy aſſum cum melle, donec ad ſtrigmentitia venerit ſpiſſitudinem, aut chalcitidem aſſatã cum melle. Archigenes verò ad cruſtas dictas priuatim conducere ait ſtercus caninum cum melle illitum. Et Muſa de hoc

ita habet. Ad anginã ſtercus caninum album accipito, A exſiccatum & tritum cribro excernito. Vſus verò tempore, melle dilue, & tũc inunge vt deglutiatur: nullum medicamentum eo vehementius nouimus in angina laborantibus, aut in phlegmone tonſillarum aut glandularum linguæ adiacentium, quæ ſtrangulatus periculum minitatur. Alia ad cruſtas faciens, & ad gingiuas præhumidas, & fœtidas. Miſyos cremati drachmas octo, iridis drachmas quatuor, croci drachmam. His tritis tum ſeorſum, tum cum melle vtitor. Ad putredines autem, atque abſcedentes gingiuas, & cruentas, arido, ad cruſtas verò B vtere cũ melle hoc quod vocatur ἀνθηρὰ, hoc eſt florida. Capit iridis, ſãdarachæ, cyperi, ſingulorũ drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, croci, crocomagmatis, ſingulorum ſiciliquum. Quidam etiam floris roſarum, & gallarum vtriuſque drachmas duas adiiciunt. Quòd ſi putredo fuerit validior, libellorum combuſtorum partes tres, auripigmenti partem: trita miſceto & vtitor, & ſupra linamentum concerptum, roſaceo imbutum expreſſúmque dato: quidam libelli partes octo capiunt. Quòd ſi putredo his non euincitur, iubet vt vrat, contectis in or C bem circunſitis partibus. ſit autem candens pellucénſq; cauterium quod tantiſper adhibeatur dum nihil amplius humoris defluat, & locus videatur euictus: poſthæc, colluere prædictis, & ἀνθηρᾷ facultate vti cum melle oportet, donec cruſtæ diſtringantur, inde melle vtendum eſt. Quum gurgulio ex humorum defluxu inflammatione corripitur, ſi mediocris fuerit defluxus, mediocribus opus habet adſtringẽtibus: ſi verò eſt validior & vehementior, opus quoque eſt iis quæ magis adſtringunt. Vbi iam inflammatio fluxúſque declinat, ex iis quæ per D halitum digerunt quædam cõmiſcenda ſunt. Collutiones itaque moderatæ ſunt quæ fiũt ex palmulis, quæ modò in aqua ſola, modò pauxillo quoque mellis adiecto, decoquuntur. Huic adſimilis eſt quæ fit ex roſis, pampinis vitis, rubo, rubo canis, lentiſco, hedera, terebinthina, thamno, aſpalato, flore Punicæ domeſticæ, ſiliquis, malis auſteris, pyris & ſorbis. His fortiora ſunt, tum myrti, eiuſque baccarum decoctum, tum cotoneorum acerborum & meſpilorum, & cornorum. Generoſiſſimum autem eſt decoctum gallarum, & rhois culinarii coria- E riique, & fructus myricæ. Ex his ſingulis tum per ſe, tum ſimul coctis, ex aqua gargariſſare oportet. Quin & aridis tritis gurgulionẽ attingere debemus per cochleariũ, tum prædictis tũ ſimilibus. ſunt autẽ eiuſmodi roſæ ſiccæ, & hypocyſtis, & rheum, cyperúſque & aloe, nardi item radix, & alumen ſciſſile, ac lapis qui ἀγήρατος dicitur. Paruæ quidem affectiones per eiuſmodi facilè eueſtigio compeſcuntur. Vbi verò vitium obortum, maiori nititur fundamento, fieri nequit vt id per repellentia penitus curetur, potiſſimum quum ægri corpus humo- F ribus abundat, aut pars laborans fuerit natura imbecillis. Qua de re ſæpe initio, ſæpius paulo pòſt iis aliquid ex diſcutientibus admiſcere cogimur: & ſi dolor ingens fuerit, etiam ex iis quæ eum lenire poſſunt adiicere. Cæterùm ex diſcutientibus moderatiora ſunt adhibenda, ꝙ valentiora irritãdi vim obtineant: ſunt autem eiuſmodi, iris, thus, myrrha, quǽque eiuſmodi prædita ſunt facultate. Lenire verò dolorem ſolent quæ læuorem inducunt, quǽque lenta, dulcia & pinguia ſunt. Proinde ex his atque eiuſmodi incipiens, medicamenta concinna- G bis affectibus accommodata: ſi verò inualeſcit vitium, neque vlli eorum cedit, aluus ſubducatur, & gargariſſet lupinorum loturam, aut ptiſſanæ cremorem, aut paſſum tepidum, aut ficuum decoctum, & vuarum paſſarum, & glycyrrhizæ cum hyſſopo. Prodeſt quoque, ſi oleum amygdalinũ in aures infuderis, foriſque ſpongiis expreſſis leuiter foueris. Quinetiam polentam, (quam ὠμὴν λύσιν vocant Græci) ex farina hordeacea, aut ſeminis lini, ant fœnugræci, aut ex his mixtum imponere oportet. Si H igitur in ſuppurationem verti tonſillæ apparuerint, ea adiuuanda eſt, & in primis ficuum decocto aſſiduè gargariſſentur. Si verò nihil eiuſmodi videatur, ſed ægrè deglutire poſſint, & ſtrangulatum ægri metuant, acri enemate aluus eluenda eſt, venáque in cubito tundenda, & cucurbitulæ in collo & mento, conciſa prius ſcalpello cute, ſunt affigendæ: cõtinuis item fotibus & cataplaſmatis, iiſque validioribus ac gargarizationibus eſt certandum. Quòd ſi etiamnum malum increſcat, venæ ſub lingua ſecentur, aut iuxta oculorum angulos, aut ea quæ in fronte conſpicitur. Quinetiam per halitum ore receptum fouebimus, hoc pacto, Satureiam, aut origanum, aut hyſſopum in aceto feruentem in olla circunquaque oblita obturatáque concludimus, ac per foramen inſerta arundine halitum ex olla expirantem excipimus: ſi verò à feruente arundine os aduratur, ouum vacuum perforatum ore contineatur. Quidam nitrum & origanum & naſturtii ſemen, oleúmque, trita in poſca, miſcent, ac eodem modo fouent: aut hirundinum recrementum illinũt, ſimilitérque fouent. Atque de his quidem hactenus. In ſumma cute oris obortas vlcerationes, (ἄφθας Græci nominant) quæ quippiam igneæ caliditatis obtinent. In infantibus vt ſemper gignuntur, quando vel lac nutricis prauum fuerit, vel ipſum infantulus rite concoquere nequiuerit. ſunt omnino curatu faciles, quippe quæ moderatis adſtringentibus ſedentur: interdum tamen quum moram traxerint, ægrè ſoluuntur, temporiſque ſpatio vlcus euadit putridum, (quod à medicis Græcis νομὴ) à paſcendo denominatur. Simpliciſſimum autẽ medicamentum eſt, portulaca melle imbuta, ac commãducata: adhæc collutio ex foliis oliuæ, itidémque quod conſtat ex alba myrto, & amygdalæ amaræ cum melle. Ad nigras verò aphthas valet vua paſſa vinaceis purgata, & aniſum cum melle tritum ac illitum. Validiſſimũ eſt, æruginis vermiculatæ tribus obolis in vino tritis os collue, aut gallam in aceto tere & inunge. Ad albas aphthas: chalcitidẽ oleo tritam penna illine: hoc extẽplo ſedat, ſimulatque pura facta fuerit, myricæ fructum tritum, & mulſa aut vino dilutum inunge: hoc præcipuè infantibus accommodatur. Poſſunt etiam nutrices, quũ iam offis infãtem alunt, lentem cum modico pane, & medulla ceruina aut vitulina exhibere. Miſceo quoque alimento mala cotonea, aut alia quæ adſtringunt. Quin etiam nonnunquam lactucam, intubum ſatiuum, ſolanum, & portulacam offulæ commiſceo, ſi aphtha perquam ignea eſt. Quòd ſi nondum offa ali poteſt, nutricẽ eiuſmodi cibo alo, & vt probè nimirum coquat proſpicio. Attamen medicamẽtis quoque vlcera illino. Quòd ſi aphthas prærubras eſſe conſpexero, principio moderatiſſimè adſtringentibus refrigerantibuſque, deinde citra morſum digerentibus vtor: ſin ſubflauas videro, eadem quidem adhibeo, ſed quæ refrigerent magis. Si verò pituitoſiores fuerint, adſtringentibus: at ſi nigreſcentes, generoſius diſcutientibus vtor. Cæterùm in maioribus natu pueris, eiuſdem generis medicamentorum facultatibus vtens, vim ipſorum augeo: quemadmodũ ſanè in adultis & duris corporibus, ſingulis commemoratis facultatibus validiſſimis vtor. Suffecit autem mihi perpetuò in iis miſyos cum vino adſtringente vſus, remittenti intendentique eius facultatẽ prout opus erat. Quòd ſi ſordida appareat aphtha, tero miſy cũ vino mulſo. Iis qui valentioribus quàm miſy ſit, opus habent medicamentis, ærugo ſimiliter cum vino aut vino mulſo eſt accommodata. Talibus nimirum affecta loca oris ſunt inungẽda. Aptum quoque ad eam rem eſt medicamentum, chalcitis oleo trita: atque hæc ſunt valida: moderata verò, & potiſſimum ad affectiones incipientes, eſt omphacium cum vino, aut vino mulſo, thus item. In puerulis porro ſatiſfacit roſarum flos, ipſæque roſæ ſiccæ, & collutiones ex mediocriter adſtringentibus. Atq; (vt vno verbo abſoluam) moderatæ aphthæ, potiſſimũ in tenellis corporibus moderata poſtulant medicamenta: fortiores verò, & maximè in duris corporibus à fortioribus curantur: cuiuſmodi ſunt quæ validè adſtringunt & mordent, vt mediocria ſunt quæ nihil prorſus mordent, & nonnihil adſtringunt. Verùm de his commentatio, hîc ita ſuum finem habeat. Atqui nobis quibus in præſenti libro inſtitutum erat de externis verba facere, ea tradita ſunt quæ in capite ac facie, & præterea ore apparent, ac quo pacto ea, quibuſque medicamentis ſunt curanda, reliqua iam dicentur. Quòd ſiquando internorum vitiorum meminerimus progrediẽte ſermo-

A ne, id ob medicamentorum quod inter sese obtinent, commercium euenit: nam quemadmodum ob ea quæ foris apparent, interdum purgatoriis ac reliquis alterantibus medicamentis, quo exuperantem humorem coerceamus, vtimur: ita & ob ea quæ intus infestat, foris emplastra, inunctiones atque illitiones aliquando damus: quod ab externis adhibitis non minus ægro opis accedat, siue illi stomachus exempli gratia, siue iecur, siue aliud quodpiam viscus, etiam ex interioribus & penitioribus doleat, aut aliter afficiatur. Nunc de reliquis quæ B summæ cuti adaptantur, quod satis est, est agendum: atque ita in libri calce, de communibus multiplicémque vsum præstantibus oleis, emplastrísque, ac quæcunque alia cutis superficiei auxilii alicuius gratia admouetur, aliquid addēdū: deinde de omni eo quod venenū virusque eiaculatur, in quo etiam pollicitis satis dabitur. Verùm antea de vlceribus quæ decet proponentur, & quibus in ipsis vtendum sit medicamentis docebimus.

DE VLCERIBVS COMMVNIBVS TOTI CORPORI, CAP. VIII.

C Atque de elephante vbi apparuerit, quo pacto eius curatio sit instituenda iam antea fuit explicatum: verum vbi in toto corpore grassari ac dominari cœperit, præstat tunc quoque conuenienti victus ratione vti, & plagis emollientia, aut per halitum digerentia, aut citra morsum exiccantia, vel extergentia, vel cicatricem obducentia, prout vnicuique parti commodum iudicaueris, adaptabimus. Materiam verò his idoneam iam orationis processus proponet. Quæ impetiginibus dicta sunt coducere, eadem scabiei & lepræ, vna cum reliqua curationis ratione adhibemus: quare non est opus vt eadem D denuo repetamus. In vitiligine verò, (quam λεύκην vocant) nonnulli eam ferro adurendam existimauerut, probantes eam vstionem quasi sola valetudini sufficiat: alii adustionem dolorosam, atque ex hac cicatrice ceu indecoram fugientes, medicamentis quæ crustam inducunt vsi sunt: qualia & cicatricem concolorem efficiut. Vtendum autē est, Adarcæ, seminis roris marini, sulphuris ignem non experti, æquis portionibus: hæc cum aceto trita, in sole illine, non confertim, ne cutis exulceretur: procedente verò tempore, aliquid veratri albi, & E gallæ tantundem adiicito. Porro alphis coueniunt calx aqua abluta, aut dracunculi radix cum aceto imposita ceu cataplasma, veratrum item vtrunque, & lupinorum decoctum. Stigmata curabis, si lotii fæces, quæ matulæ adhærent, cum acerrimo aceto oblines. Habet Crito. Loco nitro præfricato, terebinthinam cataplasmatis modo impone, atque alligatam sine sex dierum spatio: septimo verò dissoluito, & stigmata acu copūgito, & breui interposito tempore cruorem spongia detergeto, & F tenui sale locu confricato: deinde ad dies quinque medicamentum impositum relinquito, quod sit huiusmodi, Thuris, nitri, lixiuii, calcis viuæ, ceræ, singulorū drachmas quatuor, mellis octaua pars. Quod vbi solueris, nigrum in medicamento reperies. In exanthematis autem, & maximè quæ crassi frigidique humores generat, lauri folia tenella, & rutæ, & mannæ æquis singulorum partibus terito, & pro cataplasmate imponito: & thus cū oleo inungito, aut ceram, sulphur viuum, sal in oleum coniice & obline. In epinyctibus verò, succum laserpitii aqua dilutum illinito: exsiccat enim citra mordacitatē. Vel, cicutam in læuorem redactam imponito, aut brassi G cam crudam cum aqua. Valet & ad epinyctidas & pustulas, (φλυκταίνας dictas) & calidas eruptiones, & ea quæ à feruore ingenti ϖεϱιζέματα nuncupantur, & manantia capitis vlcera, incipientésque furunculos, & exustiones, si argenti spumæ, & sulphuris viui æquas portiones cum aceto & oleo myrtino commixtas in strigmentitiam illitionem redegeris, eáque vteris. Cæterùm ambusta quæ moderatè adstringentia requirunt, terra Chia, aut Cretica, aut cimolia, omnísque terra cum aceto aquæ permi- H xto illita, prohibet ne pustulæ enascantur. Ad exustiones autem aquæ feruentis, priusquam pustulæ oboriantur, oliuarum salsarum muria continuè asperge, ipsásque oliuas sale conditas, cum farina tritas, cataplasmatis more impone, aut alumen scissile cū aceto tritum illine. Atqui ei qui vapulauit, pellem ouillam recenter detractam calidam circuda: id enim reliquis omnibus præstat medicamentis. Pili verò ex ambustis enascuntur, si fici folia assa, in olla cum cerato emplastri more imposueris. Formicas autem & verrucas pensiles (quas ἀκροχορδόνας appellant) tollit elaterium cum sale impositum, aut thus, aut grossi cum aceto, & farina ac nitrum. Cæterùm furunculos dissipat & ad suppurationem ducit triticum mansum impositumque, aut vuæ passæ exenteratæ, & cum sale admotæ: vel fermentum cum nitro, vel lini semen cum melle, aut hyoscyami folia cum butyro. In carbunculis verò, post vniuerso dicatam victus rationem, ad partem laborantem ea quæ modicè repellunt digerūtque dabimus: cuiusmodi est cataplasma quod ex plantagine & lete cocta constat, quod capit panis furnacei, nec admodum puri, neque ob furfures sordidi, micam. Super vlcus autem, vehemens aliquod medicamentum impones, quale est Andronis, & Polyidæ, & Pasionis, quæ passo, donec ad sordium venerint spissitudinem, diluentur. Iam verò gangrænam, quamplurimi sanguinis ex loco affecto, inanitione curare oportet: etenim aut vena secta, si quæpiam magna circa ipsam partem reperitur, corruptum sanguine euacuare decet, aut cute circūcirca multis altísque adactis plagis, scalpello dissecta, sanguis satis copiosus est ducedus: mox quæ ad putrida accommodantur, imponemus, cuiusmodi est quod ex aceto mulso, farina erui, aut lolii, aut fabarum, & sale componitur: aut Andronis medicamentum. Cancer longè omnium curatu esse videtur difficillimus: decet tamen eos qui artem humanissimam profitentur, experiri quid in eo quoque vitio profligando ipsa valeat. Proinde post totius corporis, ceu docuimus, curam, ad partialia & ea quæ loco admouentur, est accedendū, sed quæ mitigandi vi prædita sint. Quare ad cancerosos affectus, sedis item tuberosa, & pudendorum, testiumve, aut mammarum phlegmonas, in plumbea pila, pistillo plumbeo: Lemnium sigillum ex posca, vel mulsa, vel lacte terito, donec nigrescat: aut rosaceum, omphacinumve oleum, vel succum semperuiui, aut vmbilici veneris, vel lactucæ, aut psyllii, vel vuæ immaturæ terito similiter & inungito. Archigenis ad cancerosa & maligna vlcera. Cancrorum fluuiatilium crematorum & cadmiæ parem, inquit, modum læuigato & inspergito, aut cancrorum cinerem vnà cum cerato imponito. Porro laxis tumoribus, (quæ οἰδήματα nuncupantur) interdū abundè succurrit spongia posca imbuta, cum ligamento stringente imposita, quod ab inferna parte incipiens, suprà finiat: esto autem spongia noua, quæ si non fuerit ad manum, nitro aut lixiuio, quod stillatitium nominãt, expurgentur. Quòd si per hæc tumor non subsidet, paululu quoque aluminis admiscere oportet. Verùm quod ad reliquos molles laxósque, atque omnes in vniuersum tumores qui ex aqua inter cutem contrahuntur, spectat, eorum dignotiones, ac qua in summa curationis ratione opus habeant, iam antea didicisti: at quibus hic quoque foris opus sit medicamentis, paulo pòst explicabitur. Ad rupta verò & auulsa, aristolochia rotunda idonea est, similiter centaurii maioris radix, & bdellium, & antidota illa quæ antea his conferre diximus. At verò vermes, qui in vlceribus generantur, & qui vocantur dracunculi, quæ amara acriáque natura sunt, perimunt: quorum sigillatim materiam eo libris de simplicium medicamentorum facultate petes. Cæterùm iam nos alio quasi denuo sumpto exordio, de omni medicamento quod exterius adhibetur, verba facere oportet, tam de eo quod ad plures vsus accommodatur, quàm quod ad vnum alterumve affectum assumitur. Tu verò qui singulos affectus dignoscere potes, cuique tradita est medendi methodus, tum ex vniuscuiusque facultate medicamenti, tum ex eo quod fronte promittit, facilè singulis affectibus sua sibi dicata medicamenta tribues. Itaq; ab iis quæ linamentis concerptis excipiuntur, (ἔμμοτα Græci vocant) & vulneribus induntur, ex Galeni sententia exorsi, ad ea quæ à mollicie μαλάγματα appellantur, ac ad reliqua accedemus. Denique quò suis numeris integra constet hæc nostra commentatio, oleorum vnguē

torúmque rationem explicabimus.

DE EMPLASTRIS MALAGMATIS ET linimentis.

EMplastrum è chalcitide Galeni, quod etiam palmeũ nominant: Capit veteris adipis (quam vendẽtes appellant axungiam) libras duas, olei vetusti libras tres, chalcitidis trientem. Hæc hoc pacto coquere oportet: Adipis membranulæ omnes eximuntur, ipséque contunditur vt facilè liquari possit: post hæc, ad ignem liquefit: deinde, per colum transmittitur vt purus fiat, túncque prædictas duas libras pendeat: postea chalcitidis læuigatæ triens cum olei tribus libris adipi permiscetur, adiectis argenti spumæ tribus quoque libris. Atque vbi omnia simul in mortario in vnitatem coierint, coniiciuntur in cacabum ac ligno palmæ agitantur. sufficiet autẽ ramus vnus maiusculus, vt solida ligni parte mouens vtaris, quo modo quæ spatha dicitur, vti solemus: ita enim nominant quo misturas mouent. Quod autem solidæ parti rami adhæret, circunciditur, & tenelli vtrinque procedentes ramusculi abiiciuntur, sed cortice prius exuto, vt segmenta iniecta, medicamento succum suum impertiant. Proinde statim ab initio spatha vtendum est, sed tenuia palmæ segmenta iniicienda, vbi medicamentum ad consistentiã cerato similem peruenerit: nam si ipsa initio immittãtur, succus iniectorum quem manere cupimus, absumetur. Quin & spathæ, qua medicamentum mouetur, pars intincta vbi inaruit, vt proprium nequaquã amplius seruet succum, amputata abiicitur, & reliqua vtimur: rursúsque eodem modo, si quæ in medicamẽto inarescit, amputatur. Porrò perspicuum esse puto, palmæ ramum non debere multis antè diebus ab arbore abscissum esse: siquidẽ tempore arescit. Itaq; hyeme pridie abscindatur, & æstate eo ipso die quo medicamentum es docturus. Vbi autem ita coctum fuerit medicamentum vt manus non inquinet, ipso emplastro vtere ad vlcera quæ ægrè cicatricem ducunt, & sanguinem fundunt. oleo item liquefactum aptatur locis inflammatione obsessis, podagris, arthritidi, bubonibus, tuberculis, ambustis, pernionibus, fracturis, affectibus quos destillatio peperit omnibus. Iam multi quoque qui hernias secant, post manus operã, ilico ipsum imponunt. Heræ emplastrũ cãdidum, aduersus rabiosorũ morsus, facit & efficaciter ad eos qui aquã reformidant, liberat item à periculo statim vulneri inditum: verùm his quibus iam nimiùm morbus dominatur, catapotium nucis auellanæ magnitudine ex eo est dandum, idque diebus quadraginta. Cæterùm in lienosis colorẽ immutat, nigrúmque euadit. Efficax est & ad hominum morsus & canum, abrasa quæ difficulter cicatricem admittunt. Tollit etiam sugillata (ὑπώπια vocãt) vnius diei spatio, vulnera conglutinat: benè facit tuberculis & sedis rimis, est & pessus emolliens: oportet tamen post diem soluere, & nigredinem vlceribus obortam spongia detergere: idque tantisper dum nulla nigredo amplius appareat. Idem cicatricem inducẽdi vi præditum est, & ad omnia idoneũ. Eius autẽ compositionis ratio hæc est: Ceræ Ponticæ libræ duæ, argenti spumæ chrysitidis libra, cerussæ libra, myrrhæ sextãs, medullæ ceruinæ sextans, thuris vncia, olei vetusti sextarius. Argenti spuma coquitur, & vbi in strigmẽti concrementum coiisse videbitur, cera, mox cerussa aspergitur ac agitatur. Quúmque in vnitatẽ coierint & manus non inquinauerint, à carbonibus deposito, medulla immiscetur: postquam refrixit medicamentum, myrrha ac thus iniicitur, manúque subigitur. Melinum Heræ ad inueteratos sinus, etsi in vacua perforati sint: idem etiã discutit strumas quæ in pueris nuper ortæ sunt: facit & ad artus qui loco moti sunt. Argẽti spumæ chrysitidis, resinæ pineæ siccæ, vtriusque drach. centum, ceræ Põticæ drach. duodecim, olei sesquihemina, vini heminæ dimidium: argenti spuma cum vino læuigatur dum siccescit. pòst vnà cum oleo tantisper coquitur dũ mutata fuerit, & tunc resina læuis additur, ac cera coquitur donec tangentem non polluat. Nigrũ optimũ ad ossiũ fracturas: hoc medicamẽto vsus sum in fracturis, quũ multa ossa innatarẽt, omnibus exhortãtibus vt innatãtia eximerẽ, & præstã-

A tissimum quiddã quod omnium opinionẽ vinceret, miraculo simile effecit: siquidẽ ossa quæ vagarẽtur, atq; ab aliis essent separata, adeò retinuit vt per totum cum aliis cõmitteret & coagmẽtaret. Eius autẽ cõpositio huiusmodi est: Argẽti spumæ, bituminis, vtriusq; drach. ducẽtæ, picis aridæ, ceræ, vtriusq; drach. tres, resinæ terebinthinæ drach. L. aluminis scissilis, propolis, vtriusq; drach. centũ, ammoniaci suffimẽti drach. XXIII. æruginis drach. X. olei sextarii quatuor. Andreæ, quod eminentias omnes deprimit: vulneribus quoq; adhibetur, & cruentis vlceri-

B bus, ac ab inflãmatione defendit: efficax itẽ est ad recẽtia vulnera, atq; ea quæ pascẽdo serpũt, sinus agglutinat, facit & ad vlcera quæ fluxionibus tentantur, & vetusta, quæq; ægrè cicatricẽ admittunt: Argenti spumæ libræ tres, squamæ æris, chalcitidis, æruginis rasilis, sing. quadrans, aceti hemina, olei veteris bes. Hellespontium, cutem perspirabilem reddit, ab inflammatione liberat, strumis, panis, parotidibus confert: impositum ex eo splenium, attrahit, & pus gignit, cutem rumpit, glutinat: & in summa, ambustis subuenit, podagricorum dolores mitigat: Olei veteris

C drach. centum, picis aridæ drach. L. ladani drach. quinque & viginti, spumæ argenti drach. centum, æruginis rasilis drach. tres sesquiscriptulum, galbani drach. quatuor. Spumam argenti cum oleo tritam coquito, quúmq; collecta fuerit, picem & æruginem adiicito, mox ladanum & galbanum, atque ita in mortarium coniectis, & tædaceo ligno subactis vtitor. Ctesiphontis emplastrum, quædã dirimit, quædã contrahit & rumpit: Spumæ nitri libra, mannæ libra, thuris, lixiuii stillatitii, ceræ, terebinthinæ, sing. libra. quidã etiam visci libram adiiciunt. Aliud è

D visco, attrahendi & discutiendi vi pollens, mammis prodest. Argenti spumæ, olei, vtriusque libr. duæ, visci quercini triens, gallarum triens. Emplastrum è seminibus, vt Philonides concinnabat: Seminis fœnigræci, anisi, styracis, bdellii, mannæ, thuris, cardamomi, cyperi, radicis panacis, iridis, spumæ nitri, singulorum drach. quinque & viginti, ammoniaci, terebinthinæ, vtriusque drachm. quinquaginta, adipis taurini drachm. sexaginta, sertulæ Campanæ drach. sexaginta, ceræ drach. centum, mellis heminæ dimidium, vini hemina. Ex ruta emplastrum, ad

E coxendicis dolore tentatos: Seminis rutæ syluestris, laseris, baccarum lauri, spumæ nitri, abrotoni, colocynthidis, cardamomi, ammis, singulorum drach. quatuor, rutæ viridis, picis, terebinthinæ, ammoniaci suffimenti, ceræ, adipis, singulorum drach. octo (nonnullis, singulorum drachmas viginti) galbani drach. sex, opopanacis, sulphuris, vtriusque drach. quatuor. Malagma contra stomachi intestinorúmque defluxiones: Cõstat œnanthæ besse, omphacii triente, carnis palmularum quæ solibus illustratæ maturuerunt, sextante: acaciæ, rosarum, vtriusque vncia, a-

F loes, gallarum, picis, aluminis rotundi, singulorum sextante, ceræ quadrãte: aliqui thuris & myrrhæ, vtriusque quadrantem adiiciunt: vini quod ad arida excipienda fuerit satis. Ad hydropicos, & inflationes: Picis, ceræ, vtriusque libra, nitri, sulphuris viui, aluminis scissilis, singulorum selibra. Bassi medicamentum, quo ipse vtens, neruorum antea resolutione laborans, sanitati est restitutus: Habet olei myrtei, cyprini, vtriusque trientem, olei veteris, atramenti sutorii, vtriusque sesquilibram, galbani quadrantem, mannæ trientem, ceræ libram, terebinthinæ se-

G squilibram, opopanacis sextantem, radicis bryoniæ, æruginis, spumæ nitri, propolis, pyrethri, euphorbii, singulorum trientem, adipis hœdini selibram, aceti quod satis facit: bryonia & pyrethrum ex aceto coquitur, deinde liquor exprimitur, & aridis admixtus ac accuratè læuigatus liquefactis excipitur: vsus est quem antea explicauimus. Medicamentum è castoreo, membris resolutis (παρέσεις vocant Græci) opitulatur, & ad omnes affectus vetustos valet: Hyssopi, terebinthinæ, vtriusque quadrans, medullæ ceruinæ triens, ammoniaci suffimen-

H ti, galbani, castorei, piperis candidi, euphorbii, adarces, spumæ nitri, opopanacis, singulorum vncia. Linimentum è sale ad podagricos & arthriticos, omnem affectũ emollit. vsus eius fit quotidianus: Salis sordidi, hoc

eſt ipſius terræ libræ duæ, aluminis ſciſſilis libra,fæcis vi
ni ſextarius,floris lapidis aſii triens: terito arida diligen-
ter,fæcémque ſedulò læuigatam addito:quibus contritis
olei veteris ſextarius affunditur, & vbi contuderis,ad v-
ſum excipitur. in aliis exemplaribus ſcriptum eſt melle
excipi. Neapolitæ medicamentum, podagricis,arthri-
ticis,& iſchiadicis omnem affectum adimit: Thuris,pi-
peris candidi,ammoniaci ſuffimenti, myrrhæ,nitri, flo-
ris lapidis aſii, aluminis ſciſſilis,ſucci centaurii,ſingulo-
rum ſextans,fæcis vini ſextarius,olei cyprini,laurini,myr
tacei,ſtyracini,ceræ, ſingulorum libra, terebinthinæ ſe-
miſſis,galbani vncia,opopanacis ſemuncia:liquefacta tri
tis inſeruntur. Medicamentum Piſcatoris inſcriptum:
Nam quum piſcator in antro degeret,& à morbo affige-
retur vſqueadeo vt totum corpuſculum diſtortum per-
uerteretur,hoc medicamento vſus eſt,& à toto affectu li
ber euaſit Olei ſabini libr. tres,ſurculorum populi nigræ
libra(quòd ſi ſurculi deſint, vtendum eſt ſampſucho, vt
eius duplex modus ſufficiatur. capit enim & ſampſuchi
libram) vnguenti crocini, irini,cyprini, cuiuſque libra,
maſtiches vncia,myrrhæ ſtactæ ſelibra,picis nauibus de-
raſæ,pinguedinis ſuillæ,vtriuſque libræ tres, ſulphuris i-
gnem non experti,ſpumæ nitri,galbani,ſingulorum qua-
drans,medullæ ceruinæ triens, ſanguis decem teſtudinū
terreſtrium medicamento trito iam & parato iniicien-
dus eſt. conficitur autem,vt antea dictum fuit. vſu expe-
tente,ſummouere è medicamento libram vnam oportet,
cui ſuauitatis gratia opobalſami & vnguenti malabathri-
ni vncia infundatur. Flauii Clementis medicamentum:
hoc nouimus ob podagram chiragrámque toto corpore
obtortos vſos eſſe,atque ita ſanitati reſtitutos,vt ſine no-
cumento & illæſi obambularent: Accipit olei Sabini li-
bras duodecim, radicis cucumeris ſylueſtris libras duo-
decim, ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, galbani,
ſingulorum libram, ranas ſex. oleum partimur, atque in
hoc ranas,in illo radices coquimus:ad hæc,liquore perco
lato vtimur. Medicamenti *ἀκόπου, hoc eſt laſſitudinem
diſcutientis*, vſum præſtat, ſi addimus ſcripturæ ſampſu-
chi ſeſquilibram,vnguenti crocini,malabathrini, vtriuſ-
que libram,opobalſami vncias tres,& decem teſtudinum
ſanguinem. Aliud acopum,quod ex alto euocat, coxen
dicis,articulorum doloribus, membris relaxatis, & tre-
mulis accommodatum:vetuſtos affectus innouat, & ca-
put dolentibus prodeſt: A darces vncia, myrrhæ, ſpumæ
nitri,euphorbii,opobalſami, ſingulorum ſextans,ſtyraci-
ni vncia:concoctionem item iuuat. Acopum aliud,ad-
uerſus vetuſtos coxendicis cruciatus, & articulos contra-
ctos,(ἀγκύλας vocant *Græci*)& ad reſolutiones neruorū ap-
primè efficax:Habet olei veteris libras duas,irini,laurini,
ſtyracini,ſingulorum ſelibram,terebinthinæ,euphorbii,
caſtorei,ammoniaci ſuffimenti,piperis, opopanacis, gal-
bani,ſingulorum quadrantem, medullæ ceruinæ trientē:
liquatis liquabilibus,ipſa aridis affunduntur,atque vbi in
vnitatem coierint,ad vſum aſſumuntur. Acopum viri-
de,admodum efficax: quare inter laſſitudinis initia non
confert, niſi frigus vehemens violenter prehenderit. ve-
rùm in diuturnis laſſitudinibus magis prodeſt: podagri-
cis & arthriticis ſuccurrit, ſi ante balnea, pedes neruique
incraſſati medicamento perfricentur: ita nanque noui
quoſdam valetudinem priſtinam recuperaſſe. Capit am-
moniaci ſuffimenti libras duas,thuris,ſpumæ nitri,æru-
ginis,hyſſopi,ſingulorum vnciam,myrrhæ,galbani,opo-
panacis,ſing.beſſem,euphorbii,adarces, vtriuſq; trientē,
ceræ lib.duas,terebinthinæ lib.duas drach. quatuor, olei
laurini,cyprini,gleucini,ſing.librā,irini,lētiſcini,vtriuſq;
lib.duas:cum aceto ſubiguntur, & efformātur vt reliqua.
Emplaſtrum Aureū & Polyarchion contra frigidiores
ſuccos qui ventriculum obſidēt,& quartanas febres,poſt
concoctiones præcordiis impoſitū: itē aduerſus iecinoro
ſos, ſtomachicos, lienoſos,& lateris inflāmationes,eóſq;
qui frigido affectu afficiuntur:at in calida intēperie mi-
nimè idoneum eſt.&,vt in vniuerſum dicam,infarctum
extricat. Πολυάρχιον:Amomi,xylobalſami,croci,ammo-
niaci,ſtyracis,aloes, thuris,cyperi, roſarum ſiccarū,enulæ
Campanæ, ſucci abſinthii,Celticæ, bdellii,piperis, iunci

A odorati,cardamomi,caſiæ, myrrhæ, adipis anſerini, cy-
phæi, ſingulorum vncia, folii, balſami, vtriuſq; ſextans,
ſpicæ nardi triens,terebinthinæ, ſertulæ Cāpanæ, vtriuſ-
que ſelibra,maſtiches libra,ceræ lib.III.vini odorati quod
ſatis eſt. Aureū:Pulueris nardi & œnanthæ,vtriuſq; qua-
drās, ſampſuchi, iridis,Celticæ,ligni aloes,liquoris Cyre
naici,galbani,ſingulorum ſextans,croci vncia,maſtiches,
ſtyracis,opopanacis,ſagapeni,ſingulorum triens,balſami
ſextans,nardini quantum ſufficit: pulueres nardi traden-
tur in eorum confectione. Odoratum medicamentum
B quod ex hiscōſtat:Croci,aloes,comarū abſinthii, calami,
roſarū aridarum,cyperi,ſpicæ nardi, micarum, lentiſcini
olei,nardi,ſingulorum triens,maſtiches, carnis palmula-
rum & cotoneorum,ammoniaci,bdellii, ſingulorum ſeli
bra,terebinthinæ bes,ſtyracis, propolis, vtriuſque vncia,
ladani,ceræ,colophoniæ,ſing.lib.duæ: palmulæ & micæ
cum œnanthe macerātur, eáque læuigata ac trita in vni-
tatem rediguntur eo quo dictum eſt modo. Τὸ κωπτὸν,
ad iecinoroſos,ſtomachicos,omnémque,duritiam Maſti
ches, ſtyracis,ladani, ammoniaci, propolis, ſingulorum
C libra,thuris,galbani,ſingulorū ſelibra,terebinthinæ qua-
drans,nardini ac vini quod ſatis facit. Medicamentum
è ſeminibus diſcutiens omnē inflationem ac duritias e-
molliens Lini ſeminis,ſeminis fœnigræci, aniſi, baccarū
lauri,petroſelini,ſampſuchi,myrrhæ,Celticæ,cardamomi,
ſertulæ Campanæ,iridis,caſiæ,herbæ Sabinæ,thuris,cro-
ci,radicis panacis,nitri,ſtyracis,ſeminis apii,cyperi,ſing.
ſextans,adipis taurini libra,ammoniaci lib. quinque,te-
rebinthinæ lib. duæ cum ſemiſſe, ceræ, colophoniæ,v-
triuſque lib.quatuor,mellis ſelibra,vini quantum ſufficit.
D Medicamentum è baccis lauri, ad ſtomachicos, aqua
intercute laborantes,iſchiadicos,lienoſos: Ceræ, reſinæ
pinus, nitri, baccarum lauri, colophoniæ picis, cuiuſque
lib. quatuor,ammoniaci libra,ſinapis,floris roris marini,
pyrethri,galangæ,euphorbii,ſampſuchi,cardamomi,iri-
dis,adipis ſuilli,adipis taurini, ſingulorum triens, cypri-
ni olei pars decima & ſexta. Rutaceum emplaſtrum, i-
ſchiadicis, iis qui lumborum humerorúmque dolo-
re torquentur auxilio eſt: item iis qui diſtillationibus
ſunt obnoxii. & quibus ad thoracem humores defluere
E ſolent,eſt idoneus: Ceræ libr. quinque, colophoniæ libr.
tres, ammoniaci, ſulphuris ignem non experti, vtriuſ-
que ſeſquilibra,foliorum rutæ, adipis ſuilli,ſpumæ nitri,
ſingulorum libra, adipis taurini libr. tres, butyri ſextans,
olei quod ſatis eſt. Ex œnanthe medicamentum, pol-
let aduerſus iecinoris imbecillitatem, ſtomachicos, cœ-
liacos, & dyſentericos: Œnanthæ herbæ, acaciæ, roſa-
rum,croci,gallarum,rhois, Syriaci, thuris, aloes,ſucci v-
uarum acerbarum, florum ſylueſtris Punicæ,ſingul.qua-
drans, palmulæ quindecim, abſinthii ſelibra, ammo-
F niaci libra, colophoniæ libræ duæ, ceræ libræ quatuor
cum ſemiſſe,lentiſcini & melini quantum ſatisfaciet.
E butyro,ad dolores pectoríſque perfrictiones, ac tuſ-
ſiculas inde enatas: Ceræ libræ quinque, butyri ſelibra,
terebinthinæ ſeſquilibra. Anethinum ad eadem: Ce-
ræ libræ decem, adipis ſuilli libræ duæ, olei anethini, &
chamæmelini quod ſufficit. Emplaſtrum è ſalicibus,
quod cruentis vulneribus, & vlceribus accommodatur,
conglutinans: valet item ad eos quorum articuli fluxio-
nibus tentantur, aut ſcapulæ, vel lumbus,aut coxendix,
G dilatatum explicatúmque aſtrictionis ratione,obſtat quo
minus fluxio deferatur, intus concludens ac firmans lo-
cales partiū facultates:præhumida quoque vlcera, & quæ
manus operam poſtulant,exhaurit:Ceræ,reſinæ pinus,bi
tuminis, ſingulorum lib.quatuor,miſyos,chalcitidis,æru
ginis raſilis,ceruſſæ,gallarum, aluminis ſciſſilis & rotun-
di,atramenti metallici,malicoriorum,ſingulorum libra,
atramēti ſutorii libræ duæ,picis lib.quatuor,foliorum ſa
licis libræ quatuor, olei & aceti modus qui ſufficit. A-
ſclepiades citra atramentum ſutorium & malicoria con-
H ficiebat. Emplaſtrum ex ochra, pollet aduerſus nephri-
ticos, & ictum: habet quoque vim emolliendi: Ca-
pit ceræ, reſinæ pinus, colophoniæ, ochræ, ſingulo-
rum ſelibram, maſtiches, thuris, vtriuſque trientem,
terebinthinæ ſeſquilibram. Ex ſucco emplaſtrum,

recèns illata vulnera ab inflammatione tuetur, diuulſáq;
conglutinat.docuit quoque nos inflammatione correpta
vlcera ac muſculos vulneratos, citra alterius cataplaſma-
tis,quod auxilio eſſe poteſt,opem, aut ſpongias aut præ-
dictas irrigationes,curare:præſtantiſſimum item eſſe peſ
ſum, tam in vetuſtis quàm recentibus vteri inflamma-
tionibus:adhæc vlcera caua, roſaceo aut myrtino maden
tia implere,ac cicatricem obducere:Seminis fœnigræci,
ſeminis lini, radicis althææ, ſucci horum trium libr. xii.
ſpumæ argēti tantundem,olei omphacini libr.tredecim,
aut quindecim,vini quod ſatisfacit. Mnaſæi emplaſtrū,
emolliendi diſcutiendíque vi præditum:Spumæ argenti
boici libr.quindecim,adipis taurini lib. v. olei quod ſuf-
ficit. E ſale emplaſtrum,repellendi ac diſcutiendi facul
tatem obtinens: Conſtat argenti ſpuma,ceruſſa,vtriuſq;
libris ſex cum ſemiſſe, olei libris decem, aquæ marinæ
libris duabus, ſalis communis quincunce. E melle em-
plaſtrum,ad ictus:vlcera quoque repurgandi vi pollet: Ce
ræ,colophoniæ,adipis ſuilli,argenti ſpumæ boici,olei ve
teris,mellis,ſing.lib.quinque,terebinthinæ dodrans.

E micis,emolliēdi diſcutiendíque vim obtinet: Radicis
althææ,palmularum,ceræ,terebinthinæ,fœnigræci,ſemi
nis lini,ſingulorum libra,chamæmeli,ſertulæ Campanæ,
vtriuſque ſelibra,vini cadi duodecim,ceruſſæ,ſpumæ ar-
genti,colophoniæ,olei vetuſti, ſingulorum lib.quinque,
παξιμάδια lib.quinque: fœnūgræcum,lini ſemen, ſertula
Campana,althææ radices in vino maceratæ ferueant, ac
ſaccis tranſmittātur, proiiciantúrque:carnes verò palmu-
larum probè tritæ, vnà cum chamæmeli floribus, cum
reliquis in vnitatem coeant. E maſtiche emplaſtrum,
μαστιχηρὰ Græcis dictum, valet contra ictus articulorúmq;
dolores:Ceræ libræ duæ,colophoniæ lib.quatuor,maſti-
ches bes,terebinthinæ triens,galbani bes, ammoniaci li-
bra. Flauum vnguentum,enutriendi, detrahendíque
vim obtinens:Ceræ,reſinæ pineæ,vtriuſque lib.quatuór,
adipis ſuilli lib.quinque,thuris,maſtiches, galbani, tere-
binthinæ,ſingulorum ſelibra,adipis gallinacei & anſeri-
ni, vtriuſque ſextans, medullæ ceruinæ quadrans. Te-
trapharmacum,carnem alit,emollit,concoquit: Ceræ,pi-
cis colophoniæ,adipis bubuli,ſingulorum lib.ſeptem.

E ceruſſa medicamentum,cicatrices complet: Spumæ ar
genti ſeſquilibra,ceruſſæ libr. quatuor,ceræ albæ libr.ſe-
ptem,olei quod ſufficit:oleum & argenti ſpumam tandiu
coquito donec manus non polluat, deinde reliqua adii-
cito. Porraceum,ad carnis excreſcentias, vetuſtáque vul
nera,ac ex cicatricibus relictas notas: Ceræ lib.quatuor,
colophoniæ lib.quinque, æruginis raſilis libra, aut libræ
duæ,olei & aceti quantum ſubigendo ſatiſfacit. E myr
to vnguentū:Ceræ libris octo,plumbi vſti libris quatuor,
argenti ſpumæ libris octo, ſerici libris quinque, ceruſſæ
beſſe,olei myrtacei libris ſex cōſtat. Ex oſtrea medica-
mentum:Ceræ candidæ libræ quatuor,cadmiæ crematæ
& elotæ libra,oſtrearum vſtarum & ablutarum libra, ce-
ruſſæ libra vna aut duæ, argenti ſpumæ lotæ libra, olei
myrtini modus ſufficiens. Ex anchuſa: Ceræ libræ qua-
tuor aut ſeptem,anchuſæ libr. tres aut duæ, olei roſacei
quantum ſufficit. E ſandyce:Ceræ lib.ſex,ſandycis lib.
duæ, olei roſacei quod ſatis eſt. Neruos emolliens me-
dicamētum:Ceræ lib.octo,colophoniæ lib.tres, myrrhæ,
bdellii,galbani,ammoniaci,aloes,opopanacis,maſtiches,
butyri,olei cyprini,gleucini,nardi, olei rutacei, bitumi-
nis,ſingulorum libra,terebinthinæ, adipis vrſini, vtriuſ-
que lib.duæ,adipis taurini, adipis ſuilli, vtriuſq; lib.tres,
medullæ ceruinæ, olei tædacei, olei laurini, ſingulorum
libra triens,euphorbii,naphthæ, vtriuſque bes,olei com-
munis libræ octo. Emplaſtrum quinq; ſimplicibus con
ſtās, ἡ πεντάθετος dictum,ad vetuſta pedum capitíſque tu-
bercula: Ceræ,colophoniæ,ſeui bubuli,calcis,picis, ſingu
lorum libræ ſeptem. Album roſaceum emplaſtrum,
carne explens & ad cicatricem perducens:Ceræ candidæ
ſeſquilibra,aluminis ſeptunx,thuris ſelibra,terebinthinæ
ſelibra, ceruſſæ libræ ſex, ſpumæ argenti libræ quatuor,
roſacei quantum ſufficit. Ex althæa medicamentum
vim emolliendi poſſidet:Colophoniæ,ceræ,vtriuſque li-
bra,olei,ſucci althææ libræ duæ. E caſtoreo, pollet ad-

A uerſus eos qui coxendicis dolore vexantur: Maſtiches,o-
popanacis,ammoniaci,euphorbii,adarces,caſtorei,hyſſo
pi humidæ,medullæ ceruinæ,ſingulorum vncia,galbani,
terebinthinæ, ſucci tiberiadis,ſingulorum ſextās,cumi-
ni triens,ſinapis quincunx,ſtyracis ſelibra, chamæleōtis,
fœnigræci,vtriuſq; bes, colophoniæ, reſinæ pineæ,ceræ,
ſingulorum lib.duæ,picis lib.quatuor, cyprini quantum
ſufficit. Primmionis emplaſtrum mirabile,vlcera cica
tricibus obducit. valet ad deplorata, quæ multi curare co
nati, fine ſuo ſunt fruſtrati: Malicorii, calcis ignem non
B expertæ,aluminis,ſingulorum ſextans, thuris, gallarum,
vtriuſque triens,iridis quadrans, ceræ libra quadrans,adi
pis vitulini libra. olei veteris dodrās. Flauū emplaſtrū
repertū apud Heram, efficax ad omnem vetuſtiorē du-
ritiem.ad cruciatus cuiuſcunque generis.ſinus item, ſi ve
tuſti fuerint,conglutinat: conuenit quoque arthriticis, &
qui affectibus deſtillatoriis infeſtantur, foris impoſitum:
Olei veteris ſextarii tres, ceræ lib.ſex, ſpumæ argenti lib.
quatuor & ſemis, reſinæ pineæ ſiccæ drach. octoginta,
chalcitidis aſſæ drach. quatuor, chalcitidis crudæ libræ
C duodecim,aceti hemina. Scabiei dicatum linimentū:
Habet chamæleontis,lupinorum,cretæ, herbæ pedicula-
ris,ſulphuris ignem non experti,ſingulorum libram,ſpu-
mæ argenti libras duas,gith, ſtyracis, ſpondylii, cadmiæ
floris,cretæ figularis, alcyonii, ſingulorū ſelibram, lyſſo-
modi,rumicis radicis, ſingulorum beſſem, ſpumæ nitri
quadrantem, olei & aceti quantum ſufficit. Maſuphæ
confectio,coniici debet in noſtram quæ odorata inſcri-
bitur:Caryophylli,coſti,vtriuſque duella,folii,ſpicæ nar-
di,roſarum,ſingulorum ſextulæ octo ſcrupuli duo, amo-
D mi,ſtyracis,vtriuſque duella,gummis ſextulæ quatuor.

Ex ampare medicamentum, ad ſtomachi perfrictio-
nem ac imbecillitatem, palpitationem item, metúſque
inde exortos,ac melancholias: Maſtiches ſextulæ decem,
ladani dextans, ceræ, terebinthinæ, ſtyracis, ſingulorum
ſextans,piperis, ſpicæ,cinamomi, ſingulorum ſextula,li-
gni aloes,amparis, vtriuſque ſextulæ tres, olei balſamini
ſextula. E charta medicamentum, ad ſerpentia vlce-
ra:Squamæ æris,chartæ vſtæ,vtriuſque drach.vigintiqua
tuor,auripigmenti, ſulphuris ignem non experti, vtriuſ-
E que drach. duodecim, plumbi vſti drachm.ſex. Puluis
ad externas ſanguinis eruptiones:Thuris,aloes,aluminis,
ſarcocollæ,gummis, ſpumæ argenti, ſucci acaciæ, ferri
recrementi. Linimenti genera, quibus in balneo obli-
nuntur qui ſcabie, lepra, & vetuſtis pruritibus tentantur,
ſunt hæc:Auripigmenti duella,piperis longi ſextula,her-
bæ pedicularis ſextula. Cæterùm pro habitus,ſenſus faci-
litatis,ac humorum copiæ ratione, ſpecies vel demes vel
adaugebis. Scabiei idoneum,ad incipientem elephan-
tiam: Nitri, aluminis,ſulphuris viui,ceræ,ſingulorū ſex-
F tans,picis triens, olei in quo rhododaphnæ frutices fue-
rint cocti libra:ſunt qui addant ſulphuris ſelibram. hoc
totum corpus ad oculos vſque illinendum eſt:quidam e-
ius vſu decem dierum ſpatio repurgati fuerunt. Mala-
gma τὸ μονομάχον,quaſi quod vnicè contra noxas pugnat.
valet ad iecinoris,lienis,alui, vteri inflammationes ac du
ritias,ad loca in tumorem ſublata, ad ſtrumas,inguinum
inflammationes,tubercula,ac(vt vno verbo abſoluam)o-
mnem duritiam mirum in modum diſſoluit.adhæc,ad-
uerſus inteſtinorum inflationes & dolores, vt exploratū
G probatur:Spumæ argenti ſelibra,farinæ radicis althææ do
drans,ſeminis maluæ ſylueſtris quadrans,adipis ſuilli ve-
tuſti quadrans,adipis anſerini ſeſcuncia,adipis gallinacei
vncia,farinæ fœnigræci quadrans, ſeminis lini vncia,fa-
rinæ ſertulæ Campanæ ſemūcia, medullæ cerui quadrās,
ceræ ſelibra,galbani, colophoniæ, vtriuſque ſextans, olei
vetuſti vnciæ quindecim, farinæ anethi ſemuncia, cha-
mæmelini quadrans,veratri candidi drach. tres, ſampſu-
chi vncia.liquātur quæ liquari poſſunt, & arida adiiciun
tur. Ad hæmorrhoidas. hæ emortuæ ceu vuæ paſſæ
H exſiccantur,& ſeptem dierum ſpatio decidunt citra vlce-
rationem. condylomata quoque & fiſtulæ hoc catapla-
ſmatis modo inunguntur,ac perſanantur: Vini fæcis cre-
matæ drach.tres,miſys ſiciliquus: alii, mannæ ſiciliquus.
Fæx vritur donec inalbeſcat.

DE PESSIS, Cap. IX.

PEſſus, ad vteri ſtrangulatus: Adipis anſerini ſelibra, adipis phaſiani quadrans, ceræ ſelibra, croci vncia, ſpicæ nardi, amomi, maſtiches, ſingul. vncia, opobalſami quadrans, irini ſelibra. Alter: Ceræ candidæ dodrans, adipis anſerini, terebinthinæ, vtriuſque ſelibra, maſtiches, ſtyracis, croci, ſingulorum quadrans, vnguenti nardi ſelibra. In vtero hydropico affectu correpto, poſt reliquam curationem, his eſt vtendum: Nitri, colocynthidis pares portiones melle excipito, & peſſi modo ſubdito, eúmque in Cyprino oleo intingito. Alius. Cumini, nitri, pares portiones cum melle ſubiicito. Alius. Colocynthidis, ſalis, vtriuſque drachma: ficuum pinguium carne excipitur, vt nucis Ponticæ æquet magnitudinem, ac ceu glans ſubtus datur: attrahit nanque graueolentem humiditatem, & mirificè prodeſt: hoc digito quoque admotum, alui fæcem prolicit, humoréſque craſſos & flatus diſcutit, vterúmque leniorem efficit. In vteri verò inflammatione, huiuſmodi peſſorum vſus accommodatur: Papaueris capita in paſſo decocta, vſque dum liquefiant exprimito ac percolato, & medulla ceruina aut vitulina adiecta, vel adipe anſerino, vtitor. Alter, qui aureus nuncupatur, efficax ad vteri inflammationes, eiúſque in latus inclinationes: Vitelli ouorum aſſatorum numero ſex, medullæ ceruinæ drach. quatuor, croci, hyſſopi, vtriuſque ſiciliquus, ceræ candidæ, terebinthinæ, adipis anſerini, ſingulorum drachma. Ad vetuſtas formicas: Sulphuris viui, ſandarachæ, æquas partes cum aceto ſubigito. Addidimus & elaterium, ac mirum in modum formicis, verrucíſque penſilibus, quas ἀκροχορδόνας vocāt, profuit. Hæmorrhoidas delet mororum ſeſquuncia, chalcitidis tantundem, medici drachma, pennarum corui ſcriptula vigintivnum. Vbi pennarum ſumma torrefacta in læuorem redegeris, omnia vino excipiuntur, vt ſtrigmenti habeant ſpiſſitudinem. Atque ſi venæ ſedis ſanguine turgentes intus latent, medicamentum infunde: ſin foris prominēt, inunge. Mirè quoque ſuccurrit rimis in præputio, tam incipientibus quàm inueteratis, propter lotium, quod inter meiendum inter glandem ac præputium detinetur.

DE VNGVENTORVM ET OLEORVM COMpoſitorum viribus ac ratione, Cap. X.

SErmonem de oleorum compoſitione reliquis non minus vtilem, iis quidem qui methodum in medendo ſequuntur, iam, vt ne hac quidem parte ratio medica per omnia proficiſcens deficiat, explicabimus. Et quemadmodum ex iam dictis ſumpta occaſione, alia ad eorum formam conſimilia condere, & in alia incidens medicamenta, qua vi polleant quibúſque potiſſimùm affectibus magis congruant, nouiſſe potes: ita & rationibus quibus oleorum compoſitiones contineri videntur, expoſitis, ac quammaximè opportuna complectentibus, te ea quæ iam tradentur inſequentem, alia quoque iuxta eam rationem concinnare permittam. Ac primùm à nardino, cæteris ſumptuoſiore exorſi, deinceps reliquorū quæ nobis magis explorata ſunt, mētionem faciemus. Nardinum igitur vnguentum, excalfacit & adſtringit: quocirca iis auxiliatur qui aſtrictione caloréque indigent, nempe ſtomachicis, cœliacis, deſtillationi & thoracis vitio obnoxiis, & ſuſpirioſis: admiſcetur quoque emplaſtrorum cōpoſitionibus. Eius autem concinnandi ratio ita ſe habet: Olei lib. tres, enulæ Campanæ, ligni aloes, iridis, foliorum myricæ, ariſtolochiæ, arboris thuriferæ, frondium lauri, caſiæ, xylocaſiæ, iunci odorati, coſti, amomi, ſtyracis, myrrhæ, cardamomi, caryophylli, hali, ladani, aſari, zarnabæ, myrobalani, fructus balſami, terebinthinæ, ſing. vncia, aſpalathi, piperis, cinamomi, ſing. duella, cyperi, xylobalſami, folii, ſpicæ nardi Celticæ, xylocinamomi, bochi, ſingulorum ſeſquiſextula, balſami duella, vini odorati quantum ſatis eſt. Gleucinum efficax contra horrores, neruorúmque affectus: Olei porracei libr. tres, vini veteris cadi quatuor, muſti lib. vigintiduæ, foliorum myricæ aridorum, caſiæ, vtriuſque vncia, frōdium lauri vnciæ duæ, ſecuridacæ, artemiſiæ, cyperi, piperis, ſpagni, bdellii, iridis, carpobalſami, crocomagmatis, aſari, fœnigræci, ſing. vnc. myrrhæ, lini balſami, ariſtolochiæ rotundæ, cuiuſq; ſemuncia, ſtyracis, ladani, croci, opopanacis, cardamomi, amomi, ſertulæ Cāpanæ, roſarū ſiccarum, ſampſuchi, fœniculi, ſing. ſeſcuncia, aſpalathi, thuris, roriſmarini, calami odorati, caſiæ nigræ, coſti, nardi Celticæ, inuolucri fructus palmæ adhuc florentis, ſing. ſelibra, cambi, *hoc eſt baccarum myrti*, ſeſcuncia, enulæ Cāpanæ libra. Conficitur verò hoc pacto: Viridibus in mortario contuſis, oleum & muſtum cum vino vetere toto coniicito: debet autē impleri dimidium oleo aut vino vetere, reliquúmq; muſto quod mediam olei menſurā pēdat: ea diebus quinque macerari ſinuntur: poſtea vſque dum muſtum ferueat vinúmque vetus, coquūtur: deinde percolato decocto herbas abiicito, atque vt iacturam ſuppleas, olei quod remāſerat, & muſtū vnà cum radicibus, præcocto oleo, cæteriſque tuſis, ac dēſo in cerniculo excuſſis, adiicito: atq; omnibus ad vnitatem redactis, diebus quinque madeſcere permittito, rurſúſque vſque ad totius muſti feruorem coquito, & colata ſex diebus ita ſinito: demum colo tranſmiſſum oleū in vaſe vitreo reponito. Cyprinum oleū facultatē obtinet calfaciēdi, emolliēdi. vuluæ & neruorū affectibus ſubuenit, laterū inflāmationibus illitum auxiliatur, lienoſis itē cū exiguo aceto inūgitur, miſcetur & ceratis & malagmatis, cōuenit iis quibus ceruix in ſcapulas cōuellitur, angina laborātibus & inguinum inflammationibus, illitum: præſtantiſſimum quoq; eſt linimentum iis qui ob laſſitudinē febriūt: Foliorū citri, cyperi, iridis, ſaluiæ, ſampſuchi, cumini Æthiopici, myrrhæ, ſtyracis, maſtiches, ſing. quadrans, arboris thuriferæ, ariſtolochiæ, ſeminis ammis, ligni balſami, xylocaſiæ, ſing. triēs, enulæ Campanæ, aſpalathi, floris liguſtri, ſingul. ſelibra, violarum vncia, cupreſſi ſextans, foliorum lauri quadrans, rutæ ſextans, opopanacis ſextans, olei cadus. hæc vbi vini veteris & adſtringentis tribus cadis fuerint præmacerata, vnà cum oleo decoquuntur tribus horis, folia citri, arbor thurifera, folia lauri, cyperus, enula, aſpalathus, ariſtolochia, iris, ſaluia, ſemen ammis, ruta, & cupreſſus: deinde deterſis ſordibus herbæ proiiciuntur, ac oleo reliqua ſuprà enumerata adiiciuntur. Sicyonium, calfacit, diſcutit, & emollit: Floris roriſmarini, pyrethri, euphorbii, agarici, caſtorei, nitri, ſingulorum quadrans, radicis cucumeris ſylueſtris libræ duæ, olei & vini modus qui ſatiſfacit. Roſaceum oleū refrigerat & aſtringit, inflammationibus & phrenitidi ex aceto capiti illitum accommodatur: Roſarum rubrarū detractis vnguibus, & nocte diéque marceſcentium quadrantem, in olei ex acerbis oliuis expreſſi ſeſquilibra, operculato vaſe, dies quadraginta inſolato. hoc potum aluum ſoluit, & ventriculum æſtuantem reſtinguit, vlcera caua nutrit, & ad vteri inflammationem pollet: cum melle ac ſalis exiguo infuſum inteſtina laceſſit ac irritat, & in dolore dentium vtiliter colluitur. Anethinum, ad horrores circuitu repetentes calidum illitum, laſſitudines, & articulorum dolores, valet: ſubter item inditum, vteri duritias emollit. Anethi viridis per diem & noctem marceſcentis vncia, in olei dulcis ſeſquilibra, operculato vaſe dies quadraginta inſolatur. Chamæmelinū illitum per ſe vel cum vino bene diluto calido, rarefacit, febrē præcipuè diuturnā diſcutit: quinetiā omniū corporis membrorū dolorē, illitum leuat: Chamæmeli florū ſine cādidis foliolis ſextantē, in olei libra, vitreo vaſe linteolo coopertò, quadraginta dies inſolato. Oleū è lilio, muliebribus vitiis cōgruit, vlcera capitis manātia, furfures, feruidas eruptiones hyeme cōtractas, illitū ſanat, atq; ad omnē inflāmationem cum vitellis ouorum inunctum accommodatur: potum, deiectionē bilis per aluum molitur: ſtomacho aduerſatur, & nauſeā parit: Foliorum lilii, demptis vnguibus ab imis partibus, ſextans, olei dulcis libr. tres. vbi triduo inſolaueris, alia prioribus abiectis adiici debent, rurſúmque triduo exacto, alia: térque id negotium eſt obeundum. hoc tepefacientem facultatem obtinet.

Rutaceum calfacit, & exſiccat: quare deſtillationibus ac doloribus thoracis, reliquorúmque corporis membrorum quæ calfieri poſtulant, accommodatur: Comarum rutæ & foliorum die noctéque vna tabeſcētium

vncia,olei libra:anethini modo ſoli exponitur. Violaceum oleum,vtpote refrigerans,ad feruentes inflammationes idoneum eſt:Violarum quadrans,olei libræ duæ.

Myrtaceum,refrigerat ac aſtringit:quocirca cœliacis affectibus conuenit, ambuſta item & exanthemata illitu perſanat:valet ad attritus quos hyems genuit,illitum, ad ſedis rimas,cōdylomata,atque ad artus laxatos: ſudorem quoque reprimendi vi pollet. Accipit foliorum myrti tenerorum vnciam:cōciduntur, & in olei immaturi ſextarium demittuntur,& vt cætera adminiſtrantur. Irinū calfacit,emollit,roborat:Iridis, aſpalathi, baccarum viticis,piperis,enulæ Campanæ,ſingulorum vncia,opopanacis,iunci odorati,vtriuſque vncia,anchuſæ duella ſcriptula duo,caſiæ ſemuncia,xylobalſami vncia, nardi Celticæ vncia,olei modus qui ſufficiet. Melinū aſtringit:quamobrem ad ſtomachi iecinoriſque imbecillitates eſt vtile, & ad ventrem defluxionibus infeſtatum: Malorum cotoneorum,exempta medulla,ſelibra,olei omphacini ſextarius. mala in minutas partes diſſecta adiecto oleo dies quadraginta inſolato. Maſtichinum leuiter calfacit, & amplius aſtringit:quadrat cœliacis,ſtomachicis,& dyſentericis, vitia faciei illitum delet, & colorem cutis commendat:Maſtiches vncia,olei immaturi ſeſquilibra. coquuntur in duplici vaſe. Ratio compoſiti maſtichini ita ſe habet:Olei lib.ſeptuaginta,xylobalſami lib.decem,iunci odorati lib.quinq; xylomaſtiches lib.octo,terebinthinæ lib.tres,comarū abſinthii libra, vini odorati lib.quindecim.arida in vino tribus antè diebus macerata oleo & vino miſcentur,& horas ſex coquuntur, mox maſtiche & terebinthina probè liquefacta iniiciuntur, colatáque & refrigerata in vas tranſfunduntur. Laurini compoſitio eſt huiuſmodi:Olei maturi libr. ſeptem & ſemis, baccarum lauri maturarum ſeſquilibra, commiſtis & mollitis oleum excernitur. quidam baccas ſeparatim molliunt, & ita oleum exprimunt: eſt autem hoc merum & ſincerum. Laurinum excalfacit vehemēter, & emollit:ideóque ſcabie infeſtatis, & aſperis impetiginibus conflictatis illitum medetur. Ceterùm eo abſtinendum eſt in impetigine ac ſcabie inflammationem minante,ac in calida biliosâque temperie: nanque frigidis & humidis ac pituitoſis,necnon quorum articuli perfrictione tentātur, & coxendicum dolore laborant,accommodatur.Vermes & pediculos enecat:capitis furfures, alopecias & ophiaſes corrigit.Vſus eius eſt in lauacro:deinde abſtergere oportet ouo & melle ac fœnigræci farina. ſed cauendum eſt ne capiti calido admoueatur. Omphacinum oleum eſt quod acerbis vuis exprimitur(*Græci* ὠμοτριβὲς appellāt) ſtomacho propter ſuam aſtrictionem idoneum,prægnantes gingiuas reprimit, & ore detentum dentes labantes firmat, ſudores cohibet illitum, contra venena lethifera aſſiduè potum & vomitione reiectum datur: decoctum verò cum ruta torſionibus correptis exhibetur: eſt & in vetuſtis febribus præſentiſſimum linimentum. Amygdalinum prodeſt aduerſum inflammationes & vteri in latus inclinationem eiúſque ſtrangulatus,infuſum: capiti irrigatum,eius doloribus medetur:aurium labores,ſonitus, ac ſibilos inſtillatum diſcutit: valet & ſorptum ad nephriticos,ægrè lotium reddentes,calculoſos, iecinoroſos,ſuſpirioſos,tabidos:maculas faciei delet eámque erugat,ſi melle & radice lilii ac roſaceo,tanquam cerato abſtergatur: oculorum abolet hebetudines, manantia capitis vlcera furfuréſque ex vino deterget: hoc quidam μετώπιον nuncupant. Conficitur autem hoc pacto: Amygdalarum amararum chœnices quatuor, purgatas & exſiccatas piſtillo ligneo in mortario leuiter tantiſper contundito dum maſſa fiat, eique aquæ feruentis cyathos duos affundito, itáque ſemihoræ ſpatio dimittito. poſthæc validius terito, deinde manibus complicatis exprimito,& quod per digitos defluit,ſubiecta concha excipito: rurſúſque in id quod expreſſeris aquæ heminam infundito,& ſpatio vt eam combibere poſſit interiecto, opus redintegrato. quatuor chœnices heminam ſiue cotylen reddunt. Eodem quo prædicta modo, paratur è ſeſamo ſeſaminum, & ex nucibus iuglandibus caryinum. Quin & hyoſcyaminum, ita è ſemine apollinaris herbæ conficitur:valet & ad aurium dolores,& peſſis emollientibus admiſcetur. Simili quoque ratione Cnidiinum, è grano Cnidio concinnatur,vim obtinet purgatoriam:eo pacto & è cnico cnicinum, ſed infirmius eſt: ſimiliter & raphaninum,ſubuenit iis qui ex morbo phthiriaſi laborant.faciei quoque aſperitudines deterget. Melanthinū adhæc eandem habet facultatem, & componendi rationem. Sinapinum conſtruitur ſinapi in læuorem redacto,& aqua calida macerato,deinde admixto oleo,ac expreſſo.facit ad inueteratos dolores, ex alto id quod infeſtat euocans.

DE VENENATIS, Cap. XI.

NVnc verò, quod nouiſſimum eſt, nec minus vtile, de venenatis quæ neceſſaria ſunt differentes, reliquum eius quod hoc libro polliciti ſumus, perſoluamus, atque initio à familiari nobis animali ſumpto, deinceps de reliquis pertractabimus. In rabiē igitur in vehementiſſimis æſtibus vtplurimùm canis agitur: atque vbi ea corripuit,potum cibúmque auerſatur, multúmq; pituitæ ſpumoſæ ore & naribus profundit, & prauis oculis intuetur,ac ſolito eſt triſtior: ſine latratu beluas & homines, notos iuxta ac ignotos,nullo diſcrimine inuadit. Porrò vbi momordit,nihil moleſtiæ ſtatim,præter dolorē è vulnere,infert:ſed proceſſu vitium, quod ab aquæ formidine ὑδροφοβικὸν *Græci* nominant, progignit: oboritur autē id cum neruorum cōuulſione ac totius corporis rubore, præcipuè totius faciei ſudore,& anxietate.Nōnulli ex demorſis lucem fugitant, alii perpetuo mœrore contabeſcunt.ſunt qui canum more oblatrant, & obuios demordent,mordentéſq; eiuſdē mali authores euadunt.Accommodatum his eſt medicamentum è cancris fluuiatilibus, quod conſtat parte vna gentianæ miſtæ cum crematorū cancrorum cineris partibus duabus. Diximus autē antea de huiuſmodi medicamento,vbi de iis quæ aduerſus venenata valent meminimus,vnde de omni medicamento diſces, quod ad venenatorum ictus quoſlibet valet. Nec verò timenda ſunt vlla æquè rabioſorum animalium vulnera,vt exigua ac ſcarificationibus ſimilia:nam ex maioribus cumulatus copioſúſq; ſanguis dum effunditur, aliquid quoque veneni eluitur:at ex minoribus, nequaquā. Atq; ex maioribus,abſcedētes carnes adimēdæ ſunt, & labiorum margines acie ſcalpelli deglubi debēt: quū caro intenditur,cauo ſcalpello excindenda eſt, & vtrinque altius adactis ictibus,quò ſanguinis euacuatio ac profuſio, veneni affectui aduerſetur. Quin & cucurbitula cum multa flāma admota, copioſum præſtat iuuamentū, vt vim veneni eneruet ac diſſoluat. At longè efficaciſſimum in venenatis ictibus præſidium eſt vſtio:nam quum ignis facultas quauis alia ſit validior,ſimul veneno potitur,impeditq; quo minus penitius ſerpat,ſimul eius deuicta portio non contemnendā occaſionem inſequenti curationi largitur,quòd diutius ſcilicet exulceratio perduret: in id enim in primis eſt inuigilandū ne citius quàm res exigit, partes coaleſcant.Præſtant hoc & ſalſamenta impoſita, & contritū allium, cæpéq;, liquor item Cyrenaicus, & ouorum vitella tam cōmāducata,quàm ſecus.Quòd ſi(vt crebrò vſuvenit) cicatrices prius quàm dies poſtulet,obducātur, opus eſt circùm carne amputata aut exuſta,vulnera aperta tenere ac refricare. Ceterùm certo præſcriptóque dierum numero tranſacto,permittendum vt vlceribus cicatrices obducantur. atque emplaſtro è ſale, regio omnis eſt comprehendenda: deinde paucis interpoſitis diebus, locus ſinapi exulceratur. Cibus ſit allium & cæpe,& porri:potus verò,vinum meracius.hæc enim difficulter mutantur, ægréque exitum reperiunt: ſiquidem eorum qualitates ad plures dies permanent, quando vi illa lethifera non vincantur, neque immutentur,ſed ex aduerſo ipſam oppugnare ſoleant. Vtilia ſunt & antidota, eáque præcipuè quæ pluribus aromatis componuntur: etenim aromata & odoramenta omnia, ſua natura ac facultate ægrè mutationem ſentiunt. Non eſt tamen ignorandum,vitium quod ab aquæ metu,diximus ὑδροφοβικὸν nūcupari, haudquaquam præſcriptum ſtatutúmq; habere

diem quo ingruat: ſiquidem vtplurimùm quidem poſt quadrageſimum diem negligentiores adoriri ſolet, attamen interdum & poſt ſex menſes & anno elapſo inuadere contigit, vt nos experientia comperimus. Sunt qui narrent aquæ pauorem poſt ſeptimum demum annũ quoſdam corripuiſſe. Porrò cibi acres potionéſq; meracæ quotidie aſſumantur, quæ locũ hebetare queant: ſudor quoq; qui cibum antecedat & ſequatur, prouocandus eſt. adhæc picatio & ſinapiſmus, tum in parte tũ in toto corpore eſt vtilis. Verùm omniũ præſtantiſſimus eſt elleboriſmus, & ſacra ex colocynthide antidotus. Quin & lac ſciſſile purgare poteſt. Atque de his hactenus, nunc reliqua ſubnectamus. Quos phalangium momorderit, iis locus rubeſcit, & exiguas punctiones oſtendit: ſed neque intumet, neque plurimùm calet, verùm modicè rubet, & frigidus ex aduerſo ſentitur. Comitatur tremor toto corpore, & inguinum ac poplitum collectio contenſióque conuulſioni adſimilis: circa lumbos dolor, & perpetua vrinæ reddendæ ſtimulatio, ac difficilis recrementorum excretio, ſudor ſimiliter frigidus tota corporis ſumma cute prorumpit. His imponendus eſt cinis ficulneus cum ſale ex vino ſubacto: aut radix ſylueſtris Punicæ trita, vel ariſtolochia cum farina hordei ex aceto macerata. Adhæc, vlcera marina aqua fouenda ſunt, apiaſtríque decocto, & folia eius inſpergenda. Frequentius in balneum demittere oportet, ac hæc medicamenta propinare, abrotoni ſemen, aniſum, ariſtolochiam, cicer ſylueſtre, cuminum Æthiopicum, fructus cedri, platani corticem, trifolii ſemen, ſingulorum ſiciliquum cum vini hemina. Aiunt quidam expreſſum è cancris fluuiatilibus ſuccum cum lacte, & apii ſemine addito, à moleſtia liberare. Veſparum & apum ictibus malua cataplaſmatis more impoſita ſuccurrit. item farina hordeacea cum aceto, & lac ficus morſibus inſtillatum, forúſque è muria aut aqua marina. Demorſis ab ea quæ ſcolopẽdra nominatur, locus in ambitu liueſcit, ac nonnunquam fæculentus, rubérque raiò apparet. Exulceratur autem ab ipſo morſu ducens initium, eáque exulceratio laborioſa ac propemodum intolerabilis efficitur. præter hæc pruritus toto corpore perſentiuntur. Super vulnus iniicienda eſt ruta ſylueſtris trita cum ſale & aceto: foueri item debet locus muria acida: potui quoque exhibetur ariſtolochia cum vino, aut ſerpyllum, vel nepita, aut ſylueſtris ruta. Iis quos ſcorpius morſu laceſſiuit, eueſtigio vulnus inflammatione tentatur, dureſcit, & rubore ſuffunditur, atque non ſine cruciatu dolet, alternis vicibus modò calor ingens modò frigus perſentitur, & labor repentinus, qui nunc leuis eſt, nunc ingraueſcit. Comitatur ſudor, & horroris ſenſus, tremórque, & extremorum perfrictio, inguinum tumores, in ſede pilorum erectio, & grauis moleſtia. In ſumma item cute dolens quidam punctionis occurſus perſentitur. Lac ficus vulneribus inſtillatum, ipſéque, qui vulnus inflixit, ſcorpius in puluerem redactus locóque vulnerato impoſitus, tanquam vulneris ſui medicus, opitulatur, ita iubẽte naturæ rerum diſſidio, quam *ἀντιπάθειαν Græci* nominant. Succurrit & ſulphur ignem non expertum reſina terebinthina exceptum, item galbanum ſplenii more extenſum, & loco inductum, & in vino paratum cum rutæ decocto. Semen quoque trifolii herbæ tritum ac impoſitum auxilio eſt. Vtendum eſt & potionibus ariſtolochiæ cum vino, & gentiana, & pulegio, & baccis lauri, & nepita cum poſca. Vſus adhæc balnei continuus, cum ſudoris prouocatione copioſa, & potione vini diluta commendatur. Paſtinacæ marinæ morſum confeſtim graues dolores ſubſequi incipiunt: continuæ item conuulſiones, & labor ac imbecillitas, mentíſque vacillatio ac vecordia. poſthæc, vocis priuatio, oculorum caligo, & ipſe locus qui plagam accepit, in ambitu, & quæ vicina ſunt, nigra euadunt & tangentem non ſentiunt. Et ſiquis eum preſſerit, ſanies inde nigra, aſpera, & graueolens excernitur. Iuuant hos omnia quæ contra viperæ morſum valere trademus. Præterea in potu datur abſinthium, ſaluia, ſulphur cum aceto, ipſáque diſſecta atque impoſita ſuo vulneri medetur. Quos vipera demordit, corpora intumeſcunt, & vehe-

A menter ſiccantur, coloréque ſubalba conſpiciuntur. Sanies adhæc è vulnere promanat, primùm ſubpinguis, poſthæc cruenta, puſtulæ ambuſtis ſimiles erumpunt, mox ſerpit venenum lõgè latéque depaſcens adiacentia, ídque non modò ſumma cute, verùm & in altum ſubiens. Gingiuæ ipſis ſanguine ſuffunduntur, & iecur inflammatio parum conſtans corripit. Torſiones item & vomitus bilioſis oboritur. accedit præterea tremor, & carus, & vrinæ difficultas, frigidíque ſudoris effuſio. Auxiliatur fimus caprillus ex vino iniectus: item laurus, abro- B tonum, galbanum impoſita: adhæc pulli gallinacei diſſecti, atque ilico appoſiti: præterea cortex raphani validè tuſus, & ſquilla aſſa, ac chamæmelinum tritum. Bibitur & leporinum coagulum efficaciter pondere trium obolorum, & ſuccus porri inſtar heminæ in meraco vino, necnõ apiaſtri ſuccus, & ruta ſylueſtris in vino: ipſum quoque vinũ ſumpſiſſe iuuat, & allia, & porros, ac cæpas, ſalſamentáque. Gallinacea item cerebella ex vino pota, ſeménque ſatiuæ braſſicæ ex vino. Habes quoque Andromachi theriacen antidotum, quæ pota aut appoſita, nulli C alteri medicamento vtilitate cedit. ſcripta præterea fuerunt & alia antidota, quorum vſu laboranti ſuccurres.

Similia iis eueniunt quos amphiſbæna aut ſcytale momordit, quare & conſimilia ſunt auxilio. itaque & inde quæ hîc peragi debent ſunt petenda. Morſui quem druinus intulit, vehementes oboriuntur dolores, & in loco puſtulæ prorumpunt, ex quibus conſequenter aquoſa ſanies effunditur: adhæc roſiones & torſiones comitantur. His opitulatur ariſtolochia cum vino pota, trifoliúmque, herba & radix haſtulæ regiæ eodem modo aſſumpta, nec- D non quercus cuiuſcunque glandes epotæ, ac ilicis radix aſſa & cataplaſmatis more inducta auxilio eſt. Quos hæmorrhous momordit, validis corripiuntur doloribus, atque macilenta ac prorſus ſtrigoſa ob cruciatuum continuitatem corpora redduntur: ex vulnere multus cruor excernitur, & ſiqua parte corporis cicatrix reperiatur, ſanguine manabit. Alui quoque excrementa ſunt ſanguinea, cruórque qui emanat, in grumos concreſcit. adhæc è pulmonibus ſanguinem tuſſi reiiciunt, eúmque euomunt citra auxilii opem. Iam qui à dipſade mor- E dentur, iis tumor qui celari nequit accidit, ſitíſque adeo vehemens vt neque ſatiari poſſit neque vllo tempore intermittat. Ictus ab hæmorrhoo & dipſade illati, deplorati ſunt, ceu qui remedia reſpuant. Attamen enitendum eſt vt vſtio (ſi locus patitur) membríque præciſio ac mutilatio accerſatur: deinde acria cataplaſmata imponere conueniet, cibóſque acres exhibere, & meracum bibere, & frequenter lauare, atque id genus reliqua aſſiduè obire. Vlcus ab hydro, quem nonnulli natricem vocant, morſu illatum dilatatur, ac in medio liueſcit: ſanies F ex eo emanat copioſa, nigra & graueolens, tanquam ex vlcere paſcente quod *νομὴν* vocant. Prodeſt origanum aqua ſubactum, vel lixiuium quernum cum oleo, vel ariſtolochiæ cortex radíxve trita, farina item hordeacea cum hydromelite potatur, & ariſtolochia cum poſca, aut marrubii ſuccus cum vino, & recẽs fauus cum aceto oblatus. Quòd ſi cenchrus nocuit, morſus eius viperæ ſimilis euadit, putredo comitatur, & carnes tumefactæ prius, vt in aqua inter cutem, defluunt, fiúntque lethargo obnoxii, & delatione in ſomnum corripiuntur. Teſtatur G Eraſiſtratus, iecur ipſis & veſicam ac inteſtinum laxum affici: ſiquidem diſſectis partes hæ quodammodo corruptæ reperiuntur. His lactucæ ſemen vnà cum lini ſemine cataplaſmatis in modum applicatum auxiliatur. Succurrit & ſatureia, & ruta ſylueſtris, ac ſerpyllum cum haſtula regia læuigatum: centaurei item radicis ſiciliquus cum vini cyathis duobus, aut ariſtolochiæ radix & cardamomũ ac gentiana pota. Si ceraſtes momordit, locus attollitur cum duritia ac puſtulis. Manat è vulnere ſanies, modò nigra modò ſubpallida. Quin & totus corporis coalitus H varicum modo attollitur, genitale arrigitur, mens alienatur, oculi caligant, & neruorum diſtentione tandem intereunt. Hos membri præciſio celeris ſanabit: quare amputandum eſt quod morſu contigit, aut partes demorſæ quæque his ſunt vicinæ, ilico ſunt excarnificandæ:

reliquæ verò ferro candenti exſiccandæ. Aſpidis morſus acus puncturæ ſimilis, omnino exiguus ſine tumore apparet. Sanguis non multus, ſed paucus & niger deſtillat: ſubita oculorum hebetudo inuadit, dolor totius corporis multiplex, ſed omnino lenis, & non ſine quodam voluptatis ſenſu comitatur, cordis morſus exiguus infeſtat, frons aſſiduè conuellitur, palpebræ dormientium inſtar ereptis ſenſibus mouentur, atque inter hæc mors prehendit, ne diei quidem tertia parte interpoſita. Eadem quæ in ceraſte ſunt auxilio. Celerrimumum eſt huius venenum, quòd ſanguinem in arteriis ſuo frigore coagulet. Quum baſiliſcus quempiam momorderit, vulnus ſubaureo colore tingitur, & mors auxilia anticipat, ſed tam peſtilens veneni pernicies in Libyæ deſertis ſeceſſit, raróque aliqui in eum incidunt illive occurrunt. Quod vitium prius quàm demorſi ipſum perſentiant, aut cum medico communicent, mors repentina inuadit, omnem quæ de eo haberi poteſt præripiens curam ac diligentiam. Quæ verò familiaria ſunt, atque ad viuendi rationem loco concedente, aſſumere licet, ea partim victus ratione calidiore, & meraca potione, partim medicamentis quæ vulneribus admota virus prolicere queunt, partim antidotis huic rei accommodatis, vſurpare decet: quemadmodum de iis ſuperius ſatis ſupérque diſſeruimus. Porrò aduerſus omnem venenatum ictum adhibendus eſt qui vulnus exugat: non tamen exugentem ieiunum eſſe oportet, verùm cibum ſumpſiſſe debet, ac vino os colluiſſe: deinde olei pauxillum in ore contineat, atque ita ſugat. Ipſe præterea locus ſpõgia fouẽdus eſt, ac ſcalpello altioribus plagis ſcarificandus eſt, quò omnem euomat luem: quinetiam carnis in circuitu exciſio atque ablatio vicinas partes

A tes tuetur, ac à labe vindicat. Quòd ſi locus carnem excidi non patitur, cucurbitulam cum flamma copioſiore defigere oportet. Quòd ſi ægrè abſciſionem demorſæ partis admittit, citra cunctationem ac moram, tota particula amputanda eſt, præcipuè ſi fera malignior fuerit, quæ ictum intulit. Imponitur autem cinis ſarmentitius aut ficulneus cum ſtillatitio lixiuio, ſubactis cum garo acri ſalſamẽtis, porris, cæpis, alliis, ac tritis: gallinacei item pulli diſciſſi, & quam calidiſſimi vulneratæ parti admoti, magnopere auxiliantur: quippe qui peſtilens ad ſe virus pel-

B liciant. Habes & diſputationem de virulentis feris ſufficienter tibi explicatam, vt ne hac quidem parte quicquã quod ad medendi rationis notitiam pertineat, deſiderare queas. Cæterùm quia de morborum agnitione ac cauſis, duobus primis libris à nobis tractatum eſt, & in duobus aliis ſequentibus de iis quæ ad affectuum qui ſingulis partibus incidunt, curandi rationem ſpectant, diſſeruimus: ac demum duobus his poſtremis quæ tum internis tum externis vitiis aſſumpta opitulari cenſentur, tradidimus: túque denuò legationem obire ſtatuiſti, ex iis

C quæ docuimus, abundè quemuis morbum agnoſcere, eíque quæ neceſſaria ſunt adaptare, hinc ſumpta occaſione potes. Quòd ſi quippiam in hoc commentario deeſſe videbitur, ne vllis aliis egeas medicorum libris, vbi legatione functus redieris, id quoque, ſi quidem vitæ aliquid adiicietur, Deo concedente, abſoluetur. Interea temporis hîc opus finem nunc accipiat. Vtinam autem hæc omnia percurrenti euoluentique, fructu atque vtilitate quæ in eis ſunt, perfrui liceat, quò & nos hinc gratiam aliquam reportemus, & ne fruſtra laborem ſuſcepiſſe videamur.

Admonendus es lector, duos poſteriores libros huius operis (quod Medicus uel de methodo medendi inſcribitur) à nonnullis in unum eſſe redactos: quem ab hoc opere ſeparantes, De medicamentorum compoſitione inſcripſerunt. Eos autem ad id faciendum uidentur impuliſſe ipſius Actuarij in principio libri quinti uerba, quæ lege.

QVÆ INTERPRES SPARSIM IN HIS SEX DE METHOdo medendi libris annotarat.

Columna 159. A. Ita enim progrediente ſermone] *Poſt hæc uerba deſunt quædam.*

169. F. Verùm quum in ea tractatione] *Lib. 2. cap. 15.*

189. C. Vocatúrque affectus ἕρπης] *Hunc alij herpetem exedentem appellant, ſiue ἕρπητα ἐσθιόμενον.*

190. F. Dictæ porrò ſunt χοιράδες] *Quidam Latini etiam ſcrophulas uocant.*

201. B. Cæterùm de ſingulorum horum facultate] *De ſomno nihil hoc loco: uide lib. 2. De ſpiritu animali, cap. 11.*

205. B. ὀπώρας Græci nuncupant] *Latini quidam ὀπώρας, poma uocanda putant.*

253. E. Scammonii ſextulam terito] *ἑξάγιον cum Ruell. ſextulam uerto: & hexagia duo, duellam: hexagij uerò ſemiſſem, ſcriptula duo.*

254. B. Seminis cucumerum, intubi erratici, &c.] *Non cõuenit cum Ruell. editione.*

254. C. Seminis portulacæ ſemuncia] *Ruell. drach. tres.*

255. A. Amaraci, chamæmeli, & artemiſiæ, ſingulorum ſemuncia] *Ruell. ſextula.*

255. E. Tragacanthæ, maſtiches, vtriuſque ſcriptula duo] *Ruell. ſeſquiſextula.*

256. B. Roſarum, ſpodii, &c. vtriuſque drach. quatuor] *Non conuenit cum Ruell.*

256. G. Florum ſyluestris Punici, amyli torrefacti, &c. ſingul. ſextula ſcriptula] *Non conuenit cum Ruell.*

256. H. Rhois culinarii] *σοὺκ, Ruell. ſequimur.*

257. C. Paſtillus è veſicaria] *Habet Ruell. alterum paſtilli è corallio conficiendi modum, qui ſequitur. Altera eiuſdem paſtilli conficiundi ratio: Lapidis corallij uncia, anagallidis herbæ uncia, rhei barbarici ſextans, ſpicæ nardi ſextans, ariſtolochiæ longæ triens, caryophyllorum quincunx.*

257. E. Croci oboli terni, herbæ apollinaris feminis drachmas quatuor] *Ruell. ſex.*

258. G. Rhei Pontici, nepetæ, &c.] *Non conuenit cum Ruell.*

259. A. Sapientiſſimus Galenus] *De compoſitione Theriacæ ex Galen. lib. 1. De antidotis.*

260. G. Theriaci paſtilli] *Vide lib. De theriaca ad Piſonem.*

262. C. Accipit mameræ vnciam, &c.] *Hoc antidotum corruptum eſt in Ruell. ut ſatis conſtat ſi conferatur cum Nicolao Myrepſo, ubi hoc legitur in ordine 268.*

262. F. Sanguinis draconis vnciam, cinabaris, &c.] *Notent qui cinabarin putant eſſe ſanguinem draconis officinarum.*

263. D. In aliis libyſtici] *Ruell. habet, elaterij, ubi noſter codex legebat, ἐν ἄλλοις.*

265. B. Piperis candidi, nardi Indicæ] *Pondus deſiderabatur, ut in Ruell.*

267. B. Penidiorum drach. ſedecim, &c.] *Sub finem non conuenit cum Ruell.*

267. E. Galliæ moſchatæ] *Græcè legitur σοὺκ μοσχᾶτον, quod nos Ruellium ſequuti ita reddidimus. Suprà tamen col. 267. E. σοὺκ, rhoen culinarium uertimus eundem Ruellium ſequentes.*

267. G. Ambaris, agallochi, vtriuſque tar] *Tar, Nicolaus Myrepſus habet ſcrupulos duos, apud quem interdũ legitur Tarium.*

Ib. G. Stimmi] *Puto legendum Folij.*

269. H. E punicis malis compoſitio ſtomatica] *Ruell. ſtomachica. ſic codex Græcus C L. V. Ranconeti habet, τὸ διὰ ῥοῶν ςομαχικόν.*

272. A. Pulegium, atram bilem pellit] *Doſis, unciæ duæ cum dimidia ex mulſa.*

273. F. Pedicularis herba, ſiquis eius grana decem] *In Dioſcoride legitur quindecim.*

273. H. In cibis autem decocto præbetur] *In Dioſcoride obſonio.*

374. A. Semen eſt quale thymi] *In Dioſcor. ſemine epithymi.*

274. D. Id medicamentum quod triphalium paruã nuncupant] *Infrà legere eſt triphyllon. Ex hoc colligas quàm per-*

uersus sit ordo in Ruell.*editione.*

275.B. Nymphææ,œnanthæ] *ξακανθοκόκκου legitur* Græcè: *nos* Ruell.*sequimur.*

Ibid.F. Seminis apii, seminis fœniculi] *Deerat pondus.* Ruell.*habet,sing.unciam.*

276.C. Compositio orbiculorum, quod Græci κοκκία] *Κοκκία,quòd granum coccineum magnitudine adæquent orbiculi.*

277.D. Mastiches,anisi, stœchadis] *Videtur hîc aliquid desiderari.*

278.B. Si verò agaricum,& medullam] *s.colocynthidis.*

280.G. Imbecillioribus verò,siliquos nouem] *Legebatur duos:sed puto cum* Ruell. *legendum nouem, ut sit dimidium drachmæ.*

281.B. Olei Cyprini drachmæ] *Deerat nota ponderis.* Ruell.*habet,centum.*

283.D. Cæterùm quia purgantia,&c.] *Hæc in* Ruell. *editione desiderantur.*

287.F. Raphanus item,& sinapi, & cardamomum] *Fortè nasturtium:ut κάρδαμον,non καρδάμωμον legatur.*

288.G. Atque de his hæc satis faciant,&c.] *Hactenus desũt in* Ruellio:*sequebatur caput de emplastris & malagmatis,quod nos in suum locum restituimus.*

289.B. Quibus in calce libri alia quoque adiunguntur] *Docent hæc nos,rectè,contra exemplaris Græci fidem,quintum librum in medicamentis exitialibus finiuisse.* Hoc *libro* De *medicamentis quæ exteriùs adhibentur,pertractat.*

Ibid.G. Inquit Galenus] *Galeni curatio lib.1. De comp. med.secundum loca.*

290.D. Post euphorbium censetur sinapi, & nasturtium] *Nasturtium,licet in exemplari legeretur cardamomum.*

Ibid.E. λιμνῆτις dicta] *Paulo pòst uocat hanc λήμνιστον.*

292.D. Aut,Arundinis foliorum,&c.] *Locum hunc ex Galeno restituimus.*

Ibid.G. Hoc,inquit Galenus] *Lib.1.Compos.med.secundum loca,cap.1.in fine.*

Ibid.H. Aliud,Adipis taurini,&c.] *Locus ex Galen.restitutus.*

293.B. Myrti tusi sextarium,bryi.] *In Galen. usti sextarium, musci.*

301.D. Cum rosaceo aut Cyprino tepefactum] *Galen.feruefactum.*

303.D. Habet adipis anserini drach.quatuor,hyssopi] *Galen.œsypi.pro quo Actuarius sæpe habet hyssopi,ut suprà lib. 5.mo nuimus.*

307.A. Quod ego composui] *Galenus scilicet.*

Ibid.E. Cadmiæ trientem] *Galen.drach.quatuor:atque ita puto legendum esse.*

308.D. Tragacanthæ drach.duas] *Galen.octo.*

Ibid.G. Cadmiæ,thuris,vtriusque drach.octo] *Viginti legitur in Galeno.*

310.A. Aut erinacei terrestris succum] *Fel,Galen.*

311.F. Aut spumæ argenti chemam] *Chema capit cochlearia duo,seu drach.duas,scriptulum unum,grana quatuor,& quatuor quintas grani.*

312.H. Sing.drachmam compone, deinde adde galbani siciliquum] *Pondus hîc non conuenit cum Galen.*

315.C. Cornu ceruini drach.octo, rhois rubri] *Græcè tamen legebatur ἰοῦ,hoc est æruginis.*

316.D. Costi sesquidrachmam] *In Galen.sesquunciam.*

Ibid.E. Rhois rubri drach.IIII.] *Et hîc legebatur æruginis.*

318.B. Aut hirundinum recrementum] *Cinerem,aliàs.*

319.A. Nunc de reliquis quæ summæ cuti adaptantur] *Et hic locus monuit me ut ordinem exemplaris & editionis* Ruell. *immutarem.*

322.C. Quidam etiam visci libram adiiciunt] *In Galen. legitur,aceti,lib.6.Compos.medicam.κατὰ γένη.*

Ibid.G. Hyssopi,terebinthinæ,&c.] *Intelligit œsypum antiquioribus dictum,ut sæpe alibi in emplastris.*

323.B. Medicamentum Piscatoris] *Confer cum Galen. lib.7. Comp.medicament. κατὰ γένη.*

Ibid.C. Picis nauibus derasæ] ἀποχύματος.

Ibid.D. Medicamẽti ἀκόπου] *Habet hoc Galen.lib.7.Composit.medicament.κατὰ γένη,sed inde multa essent hîc addenda.*

324.A. Cyphæi] κυφαίου.

325.B. Boici] βοεικοῦ.

326.C. Habet chamæleontis,lupinorum,cretæ] ζυγαίας.

329.G. Amygdalarum amararum chœnices quatuor] *Chœnix pendet libras duas & quadrantem, ex omnium supputatione.*

330.D. Diximus autem antea de huiusmodi medicamẽto] *Hæc in nostro exemplari desiderantur. nulla enim antea horum facta fuit mentio.*

331.G. Potionibus aristolochiæ cum vino, &c.] *Videtur hîc aliquid deesse.non consentit cum* Ruell.

332.G. Quin & totius corporis coalitus varicum modo attollitur] *Legebatur κιρροειδὴς, quod sequutus est* Ruell.*nos tamen κιρσοειδὴς censemus legendum.*

NICOLAI MYREPSI ALE-xandrini, De compoſitione medicamentorum opus, in ſectiones quadragintaoᶜto digeſtū, omnibus tum medicis, tum ſeplaſiariis mirum in modum vtile,

A Leonharto Fuchſio medico, & ſcholæ Tubingenſis profeſſore publico, è Græco in Latinum conuerſum, luculentiſſimiſque annotationibus illuſtratum.

AMPLISSIMO AC PRVDENTISSIMO HONESTISSIMOQVE

Decurionum ordini & ſenatui reipublicæ Norenbergenſ. dominis ſuis obſeruandiſſ.

LEONHARTVS FVCHSIVS S. P. D.

ETSI medicinæ,arti omnium pulcherrimæ,vtiliſſimæ ac maximè neceſſariæ,paucis admodum annis plurimum de priſtino ſuo nitore acceſſit,hæcque multum veteris ſplendoris recuperauit: tamen omnibus conſtat eam partem quæ de medicamentis tum ſimplicibus tum compoſitis agit,nondum planè eſſe expolitam ſuiſque mendis prorſus repurgatam:neque id ſanè temere.Nam obſtat in primis rei difficultas & magnitudo cur ea celeritate qua cæteræ huius artis partes,ſuum ſplendorem nanciſci nequeat. Vt enim ſimplicium quis exquiſitè notitiam habeat, atque miſtorum ex iis naturam cognoſcat, huic neceſſe eſt vt terra naſcentium omnium ſpecies,formas,diſcrimina,qualitates,adeóque vim omnem diligenter expendat perſpectámque habeat:item prata,ſegetes,areas,campos, vineas, hortos, ſyluas,montes,collium flexus,valles,planities, opaca, lucos, ipſa etiam terræ mariſque viſcera luſtret. Quibus ſanè omnibus perluſtrandis quum vnius hominis vita haud ſufficiat, quid mirum ſi huius partis progreſſus ſint tardiores? præſertim quum hanc tarditatem non parum medicorum noſtræ ætatis ignauia iuuet. Quotus enim quiſque eſt medicorum,qui ſimplicium cognitione incenſus,vel proximum lucum hortúmve petere velit? tantum abeſt vt vaſtas ac longinquas ſolitudines luſtrare dignetur. Quin eò ſtupiditatis plurimi illorum perueniunt vt hanc rem ad ſe non pertinere exiſtiment. Quocirca præclarè rem geſſiſſe putant ſi ad præſcriptum indoctiſſimorum pharmacopolarum, in quos hanc planè curam transferunt,nullo neque delectu neque iudicio adhibito,quæuis ipſis oblata medicamenta vſurpent:vt nemini mirum videri debeat,ſi ægroti ab iis medicamentis interdũ non ſolùm nihil iuuentur, ſed plurimùm etiam lædantur.Sunt enim & ipſi pharmacopolæ, æquè atque medici, ſimplicium medicamentorum rudes & ignari, vt qui etiam curam cognoſcendorum & inquirendorum ſimplicium in mercatores omnium auariſſimos,& ad fallendum pulchrè inſtructos,ſtultas denique ac magna ex parte ſuperſtitioſas mulierculas,ex quarum fide toti pendent,reiiciant.Quare quum vniuerſum ferè medicæ materiæ negotium hodie ſit in mercatorum,muliercularum,& imperitorũ ſeplaſiariorum manibus,non eſt cur de priſtino eius nitore nobis aliquid polliceamur:præſertim quum in hodiernum vſque diem adulterina multa,quæ pro legitimis in vſum quotidianum irrepſerunt,paſſim in publicis medicorum officinis impunè ferantur,ac ſpectantibus etiam medicis, nullo metu, medicamentorum miſturis & compoſitionibus inſerantur.Tantùm enim abeſt vt impoſturam hanc prohibeant, vt potius pro ea tuenda ac aſſerenda, haud ſecus quàm pro aris & focis digladientur. Vt certè mirum non ſit ſi ſeplaſiarii quoque ipſi hæc errata, freti medicorum patrocinio,tanquam ſibi per manus tradita,forti animo & alacriter retineant ac defendant. Proinde non eſt cur priſtinum nitorem recuperaturam hanc partem medicinæ quæ ſimplicium notitiam tradit ſperemus,niſi primùm doctiſſimorum hominum induſtria & aſſiduis laboribus,à ſuis erroribus qui vitio temporum & medicorum negligentia in illam irrepſerũt,(perinde vt olim Augiæ ſtabulum)ab immenſa fimi copia fuerit repurgata. Summis itaque laudibus digni ſunt homines aliquot noſtri temporis,viri doctiſſimi,qui hanc partem multis ſanè modis, neque vigiliis, neque laboribus, neque etiam ſumptibus parcentes,illuſtrarunt. Quorum induſtriam vt nos etiam ſequeremur, ſuperioribus annis magnis quidem ſudoribus primùm De ſtirpium hiſtoria cum viuis earundem imaginibus in publicum prodire curauimus:daturi quoque(Deo annuente)propediem alterum, priori mole ferè æqualem, ſtirpium verò elegantia & raritate multo ſuperiorem.Atque faxit Deus optimus maximus vt alii etiam multi ad hoc ſtudium excitentur, quò tandem & hanc partem ab erroribus purgatam & ſuo ſplendori reſtitutam habeamus.Quod niſi factum fuerit, quum vnius hominis laborem haud eſſe conſtet,non eſt cur de compoſitorum medicamentorum emendatione quicquam etiam ſperemus. Quicquid enim ferè errorũ in publicas illas & longo tempore officinis vſitatas compoſitiones irrepſit,non alteri rei quàm ſimplicium ignorationi acceptum referri debet. Nõ poſſunt igitur niſi ab iis qui medicæ materiæ exquiſitã habent notitiam,corrigi & emendari.Cæterùm compoſitiones officinarum vſitatas, eſſe multis in locis deprauatas,variiſque erroribus contaminatas,notius eſt quàm vt à me demonſtrari debeat:quum hoc ipſum pharmacopolarum libri ex quorum præſcripto compoſitiones illæ conficiuntur, palàm loquantur. Præterea multorum etiam doctiſſimorum hominum ſcripta teſtantur,atque planè cõuincunt non raro noxia pro vtilibus, venena pro remediis,compoſitionibus medicorum inſeri,vt hoc nomine generi humano ex iſtis officinarum compoſitionibus non leue periculum quotidie impendat.Quare mirari ſubit cur nemo hactenus principum,neque aliarum multarum & ampliſſimarum per Germaniam noſtram ciuitatum imperialium vlla(Norica veſtra tantùm excepta) communi huic malo mederi,ac præſidium aliquod adferre curauerit.Solus enim Noricæ reipub.toto orbe laudatiſſimus Senatus, cæteris omnibus ſtertentibus ac ceſſantibus,quot & quanta hominibus ex deprauatis illis officinarum compoſitionibus imminerent pericula, pro ſingulari ſua prudentia expendens,huic malo auxiliares præbere manus,ac curam correctionémque adhibere in tempore cœpit. Siquidem anno abhinc(ni fallor)quinto, Valerio Cordo,iuueni quidem,ſed in ſimplicium cognitione exercitatiſſimo, id negotii, vt librum ex cuius præſcripto pharmacopolæ ſuas conſtruunt compoſitiones,(Antidotarium illi appellant)ab erroribus repurgaret,ne inde plus detrimenti quàm commodi ad ægrotantes perueniret,dediſtis.Cuius quanquam laborem nondum vidi,tamen non dubito illum pro ingenii ſui acrimonia, & ſingulari medicæ materiæ notitia pleraque errata è medio ſuſtuliſſe ac correxiſſe,nec temere hanc in ſe prouinciam ſuſcepiſſe. Quapropter vt aliis in rebus omnibus,ita hìc quoque ſingularem veſtram tum pietatem tum prudentiam declaraſtis: pietatem, quòd primi & ſoli communi omnium malo tacti, ciuium veſtrorum in primis detrimento & exitio, hoc veſtro omnibus modis laudando inſtituto occurrere voluiſtis:prudentiam,quòd hac ratione non ſolùm veſtræ, ſed & multarum aliarum ciuitatum reipublicæ profueritis, vt quibus probè conſtabat veſtram vrbem eſſe veluti totius Germaniæ noſtræ emporium,vnde reliquarum ciuitatum officinæ ſua ſibi comparant remedia. Non itaque leuem tum veſtrorum tum aliorum cladem hoc veſtro prudentiſſimo conſilio auertere curaſtis. Vt hoc nomine ampliſſima veſtra reſpubl. vnde prædicta aliáque multa ad vicinas propagantur bona, omnibus aliis totius Germaniæ rebuſpublicis meritò ſit anteferenda.Sed deſinam veſtram rempub.vtpote iam toto orbe decantatiſſimam,prolixius laudare: & nunc potius cõſilium meum,cur Nicolaum à me Latinum factum,ampliſſimo nomini veſtro inſcribere ac dedicare conſtituerim, exponã. Quum animaduerterem veſtrum ordinem honeſtiſſimum prudentiſſimúmque, præ aliis omnibus Germaniæ proceribus in hanc curam incumbere vt officinis medicorum vſitatæ compoſitiones à mendis & erroribus repurgentur, cui iuſtius quàm vobis hoc Nicolai Myrepſi Alexandrini de compoſitis medicamentis opus,multis iam ſeculis deſideratum,inſcriberem,nemo mihi occurrebat. Nam quum maxima pars propemodum publicarum compoſitionum ad Nicolaum,quem illi deprauata voce Præpoſitum potiuſquam Myrepſum nominant, authorem referantur, vnde rogo rectius quàm è Græco illius codice, quem nos integrum ad communem tum medicorum tum pharmacopolarum vſum latinitate donauimus, emendabuntur? Quum itaque Nicolaus qui nunc totus noſtra opera Latinus legitur, hoc præſtare poſſit, vt priſtinum nitorem ac integritatem ſuam accipiant officinarum compoſitiones, & hoc quoque veſtrum ſit ſtudium vt has legitimas & ab omnibus erroribus repurgatas habeamus, nulli alteri quàm veſtro ampliſſimo ordini inſcribendus erat.Spero autem hos meos labores hoc in primis nomine vobis gratos futuros, quòd effecerint

vt Nicolaus,cuius antè centesimam vix partem,& eam quidem deprauatissimam,& infinitis propè erroribus contaminatam medici & seplasiarii habebant,nunc integer,& è sua lingua in Latinam conuersus legatur. Quod certò comperiet,qui fragmentum hoc quod passim sub Nicolai præpositi nomine circumfertur,& hactenus in officinis(si diis placet)sacrosanctum fuit,cum hac nostra conuersione conferre non grauabitur. Is enim non solùm ne centesimam quidem legitimi Nicolai partem,sed multas etiam in hoc fragmento compositiones mutilas esse manifestò deprehendet. Non rarò enim tria,quatuor,quinque,& interdum etiam multo plura deesse videbit medicamenta simplicia,quæ singula ex hac nostra cōuersione nullo sanè negotio restitui possunt. Porrò gratiam etiam inscriptionis augebit haud dubiè,quòd sub vestri nominis auspicio in publicum is author prodit,quem antea nec Germania nec Italia Latinè loquentem vidit. Nam opus quod anno ab hinc(ni fallor)sexto,Ioannis Agricolæ, veteris nostri amici,opera,sub Nicolai nomine editum est,ab hoc nostro diuersissimum existit. non habet enim nisi vnam aut alteram initio libri cum Græcis conuenientem compositionem : cæteræ omnes & ordine & medicamentorum commemoratione plurimùm variant: vt ex collatione ipsa omnibus palàm fiat,hoc opus non esse Nicolai, sed alterius cuiusdam qui nonnulla medicamenta ex Nicolao & diuersis aliis authoribus in vnum congessit librum. Proinde spero me hoc quoque nomine non solùm apud vestrum ordinem,sed & studiosos omnes magnam initurum gratiam,quòd præter aliorum morem qui se beatos totóque orbe terrarum celebres fore credunt,si peruetustos codices solicitè penes se reseruent, & vsibus publicis subtrahant,Nicolai exemplar quod vnicum & manuscriptum per totam Germaniam esse scimus,publicare & ad communem vsum transferre non grauati sumus. Denique gratum puto non vobis tantùm , verumetiam aliis omnibus meam hanc qualemcunque operam, quòd multa eáque præclara in hoc Nicolai opere medicamenta & remedia sunt,quæ apud nullum alium qui hodie extat authorem reperiuntur. Quanquam negare non possim , esse etiam in eo quædam, perpauca tamen,mirificè superstitiosa,quæ quisque(Christianus modò sit)facilè repudiabit. Accidit autem haud dubiè Nicolao,quod multis etiam aliis nostræ ætatis hominibus euenire videmus, qui medicamenta aliáque multa per se quidem præclara & optima,superstitiosarum precularum accessione contaminant. Quòd si itaque in ista veritatis luce plerosque superstitione, eáque stulta admodum adhuc laborare videmus, quid mirum si Nicolao etiam , qui eo tempore quo superstitio totum ferè fascinauit orbem,vixit,falsa religio imposuerit? Etsi enim non satis nobis constet, quo prorsus tempore vixerit Nicolaus: tamen quum in hoc & Actuariū,& Mesuen qui à nato Christo annis M. C. LV. sub Friderico Sueuo,cognomento Barbarossa,floruit aliquot locis citet, palàm fit hunc inter recentissimos Græcos esse annumerandum: eóque vixisse tempore,quo non modò barbaries summa,sed & densissimæ superstitionum nebulæ orbem occupauerunt. Hinc etiam est quòd Nicolai oratio parum sit concinna , multisque barbaris vocibus , quas passim suis interspersit compositionibus,contaminata. Atque hactenus inscriptionis causas,& cur post simplicium medicamentorum prolixam sanè ac laboriosam , adde etiam sumptuosam tractationem , Nicolaò quoque compositorum scriptori manus admouerim,exposuisse sufficiat. Restat nunc vt morosulis quibusdam aliquam etiam nostræ conuersionis rationem reddamus. atque initio sciant,me in hac Nicolai conuersione vsum esse non exquisita,sed tolerabili dictione:& quam non solùm à medicis,sed & pharmacopolis,hominibus magna ex parte rudibus,intelligi posse speraui. Quod vt facerem,me non solùm horum hominum quibus omnino inseruiēdum erat, ruditas,sed etiam res ipsa quam Nicolaus tractat,vtpote quæ concinnis aut Ciceronianis verbis eloqui non potest, coegit. Quam quidem necessitatem non parum auxit natiua Nicolai phrasis,satis certè squalida omnique destituta splendore ac ornatu: quid enim eloquentiæ ab vnguentario requireres? cui vt me accommodarem , ne subinde à sententia exciderem , adeóque in me fidem quisquam desideraret,par fuit. Quanquam quid ista excusatione opus est homini medico? quum à philosopho M. Tullius eloquentiam non requirat,præsertim in tali opere quod non modò non flagitat orationis ornamenta copiámque, verumetiam repellit ac repudiat. deinde,quod minimè nobis prætereundum erit,data opera barbaras & hodie etiam officinis vsitatas voces passim in Nicolao occurrentes retinuimus, vt inde cognoscerent medicinæ studiosi, Nicolaum inter recentes & qui barbaro admodum seculo vixerunt scriptores esse connumerandum,eásque voces non nuper esse natas,sed Nicolai tempore in Græcorum recentium compositiones irrepsisse,vt qui illas non solùm à Græcis, verumetiam Arabibus,Mesue nimirum & aliis,exscripserint. Cæterùm non sunt eiusmodi voces omnes eiusdē rationis : nonnullæ enim Latinæ sunt,Græcarum tamen literarum exaratione paululum deformatæ: vt sunt, παπάβαρις, σμυρβίβε, φουμίπεγα, οὔγλα καβάλλινα, ἀσαφίτης,& id genus aliæ sanè multæ. Quædam verò prorsus Arabicæ sunt, vt est ἀνζαρούτ, ἀνζίπλι, πιζπίζε, δένταλι,& similes. Aliæ post amissam fortè linguæ veteris gloriam in popularem Græcorum sermonem irrepserunt, próque Græcis vulgò censeri cœperunt , quales propè infinitæ Nicolaum legenti occurrent , à nullis nisi qui linguam qua hodie Græcorum reliquiæ vtuntur,intellectæ,vt sunt μδρούλη, μβιγίνη, μοσχοσπάρον, καρναβάδιον, ἀβάσκαντι, ἀρπομόνιον,& huiusmodi aliæ quæ certam apud ipsos hodie significationem,aliis ignotam, habent, vt ex nostris in Nicolaum annotationibus perspicuum omnibus fiet: quas in hoc maximè parauimus,vt quorundam, seplasiariorum maximè,hæsitationi,harum vocum explicatione consuleremus. Quanquam multæ admodum sunt,quas nec ipse quid Nicolao significent,ostendere potui. In iis autem vocibus paulo obscurioribus explicandis breuitatem sequutus sum, quod nimirum libro primo de Compos. medic. hodie vsitata , idipsum copiosius præstiterim. Præstat itaque hunc librum, modò officinarum medicarum materias perspectas tibi esse cupias,assiduè manibus terere. Præterea hoc etiam nomine,annotationum accessione opus esse iudicaui,vt hinc omnes intelligerent quàm multa in Nicolao loca pristino nitori restituerim: adeóque cauerem ne subdolus quispiam nostra conuersione adiutus,sibi tot locorum mirificè deprauatorum restitutionem subinde falsò arrogaret,atque Æsopici illius graculi instar alienis superbiret plumis. Quippe Nicolaum in suo quidem genere authorem optimum,multo meliorem ac emendatiorem quàm sit in manu scripto codice,legendum Latinis hominibus exhibemus. Quòd si verò quibusdam non omni ex parte satisfecimus, aut hominū more alicubi cæcutiuimus, candidè fecerint si in optimam quæuis partem interpretentur, & interim paruis erratulis multa bona quæ præstitimus pensent. Magnam quoque horum partem in exemplar Nicolai Græcum manuscriptum (quod vnicum tantùm,& ita deprauatum tótque mendis conspurcatum habuimus vt vix aliud vnquam deprauatius vi derimus)transferant. Speramus tamen in tanta fœdissimorum Græci codicis erratorum multitudine id saltem nos esse consequutos,vt nemo æquus harum rerum æstimator,& qui cum iis monstris aliquando congressus est,in nobis fidem aut diligentiam desiderare queat. Reliquos nihil moror: imò id quod dici solet illis obtrudo,multo esse facilius quiduis reprehendere,quàm facere vel imitari. Reprehendunt enim haud dubiè & temere & inconsideratè , quæ ipsi nec intelligunt,nec efficere imitaríve possunt. Quare hortor nostra calumniari desinant,aut ipsi meliora præstēt. Nos quod potuimus,optima fide & summa diligentia præstare annixi sumus, vt Nicolaum omnibus quoad fieri potuit mendis purgatum,& eo splendore ornatum,quo antea in Germania visus non est,studiosorum medicinæ oculis legendum exhiberemus. Hunc itaque nostrum laborem, quo meam erga prudentissimum vestrum ordinem voluntatem declarare volui,amplissimi viri,æquis ac benignis animis suscipite: & vt vestra authoritate fretus, gratior ad cæterorum manus veniat,facilè patiamini. Quòd si feceritis, non solùm mihi,sed & aliis multis ad eruendos è densissimis tenebris optimos quosque authores animum addetis. Nunc reliquum est,Christum opt. max. precemur,vt pro immensa sua clementia ac bonitate rempub. vestram, hoc turbulentissimo Germaniæ nostræ statu florentissimā, vbique eius prædicatione,& pristino ornatu decoratam conseruet: ac indies florentiorem, ornatiorem, ampliorémque reddat. Bene valete.

Tubingæ,Cal. Iuniis. Anno M. D. XLVII.

INDEX EORVM QVAE SECTIONIBVS SINgulis toto continentur uolumine.

INDEX ANTIDOTORVM QVÆ IN PRIMA sectione continentur.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI
de compositione medicamentorum opus,

à Leonharto Fuchsio Latinitate donatum & annotationibus illustratum.

De Antidotis, Sectio prima.

Caput I.

ANTIDOTVS aurea Alexandri, ad capitis fluxiones præclara. Dolorem enim eius confestim mitigat, oculorũ lacrymas sistit, dentium dolores sanat, non modò epota sed & imposita. Comitialibus subitò factis, penitus auxiliatur. Furiosorum incompositos motus compescit, & ad omnem capitis dolorem admodũ est vtilis. Prodest pariter tussientibus, tabidis, cardiacis, & [a]asthmaticis. Sanguinem euomentibus [b]propter excretionẽ ab erosione ortam, mirificè opitulatur. Confert etiam resolutis, & malis [c]viscerum & laterum. Lapides conterit. Stillicidium & difficultatem vrinæ soluit, & omnia vteri vitia. Quotidianis, tertianis, & quartanis febribus ante inuasionis horam sumpta succurrit. Quisquis verò per consuetudinem hãc ipsam antidotum semper sumpserit, is neque apoplexiæ neque colico malo vnquam obnoxius erit. Conficitur autem antidotus hæc in eum modum: Asari, hyoscyami, carpobalsami, singulorum drachmas duas & dimidiam, caryophylli, opii, myrrhæ, cyperi, singulorum drachmas duas, balsami, cinamomi, folii, zedoariæ, zingiberis, costi, corallii, casiæ, euphorbii, tragacanthæ, thuris, styracis, calamitis, [d]saluiæ, mei, seselis, sinapi, saxifragi, anethi, anisi, singulorum drachmam vnam, [e]xyloaloes, [f]rhei Pontici, aliptæ moschatæ, castorei, spicæ, galangæ, opopanacis, anacardii, mastiches, sulphuris ignem non experti seu crudi, pæoniæ, eringii, carnis palmularum, [g]hermodactyli rubri & albi, rosarum, thymi, acori, pulegii, aristolochiæ longæ, [h]gentianæ, corticis radicis mandragoræ, chamædryos, A phu, ameos, baccarum lauri, piperis longi, piperis albi, xylobalsami, [i]carnabadii, amomi, [k]macedonisii seminis, libystici, rutæ seminis, [l]sinonis, singulorum drachmam semis, auri puri, argenti puri, margaritarum nõ perforatarum, [m]ossis anterioris narium purpuræ, ossis ceruini cordis, singulorum grana frumẽtacea quatuordecim, lapidis zaphyri, smaragdi, iaspidis, singulorum drachmam vnam, nucis auellanæ drachmas duas, pyrethri, ramenti eboris, calami odorati, singulorum grana frumẽtacea vigintinouem, mellis aut sacchari quod satis est. B Datur ea vtentibus auellanæ nucis quantitas. Vtilis verò admodum ad prædicta mala antidotus hæc existit.

LEONHARTI FVCHSII *annotationes.*

a Asthmaticis.] Græcè legitur πνεῦμα καρδίας, nullo prorsus sensu. Legendum autem esse iudico ἀσθματικοῖς, huic lectioni suffragantibus versione Nicolai Rhegini Calabri, & vulgaribus Latinis Nicolai codicibus, qui habent suspiriosis. Actuarius quidem huius etiam compositionis meminit: ideo facilè, si modo Græcus extaret, ex eo locus hic constitui & emendari posset. C Ruellius ita conuertit præsentem locum. Tabidis, tussiculosis, humorẽ à pectore reiicientibus. Quos autẽ humorem à pectore reiicientes vocarit, nequeo satis diuinare. Puto tamen asthmaticos hac periphrasi significasse. b Propter excretionem] In manuscripto codice Græco perperam scriptum est, δι' ἀναδωγῆς ἤπερ διαβρωθῆ. Legendum enim erit, δι' ἀναδωγῆς ἢ παρὰ διαβρώσεως, id est, propter reiectionem quæ fit ab erosione, vt nos conuertimus. c Viscerum) Actuarius & Latini codices omnes legũt renum, vt ferè suspicio sit, pro σπλάγχνων legendum esse νεφρῶν. nihil tamẽ certò pronuntiamus. d Saluiæ] Latina exemplaria habent Saliuncæ, quum tamen Græcus codex legat ἐλελισφάκου. Errore itaque librarii factum est vt saliuncæ pro saluiæ, quæ Græcis ἐλελίσφακος dicitur, scriptum sit. Saliunca enim, Dioscoride authore, est nardus Celtica, adeóque à saluia diuersa. Sunt tamẽ qui saliuncam saltẽ forma, à nardo esse diuersam arbitrantur. e Xyloaloes] Officinæ lignum aloes

hodie appellant. f Rhei Pontici] Græcè est ῥέȣ ποντικȣ̃. falsò igitur in Latinis codicibus legitur rheubarbari, quum diuersum sit rheubarbarum à rhapontico, vt alibi & lib. 1. De compositione medicamentorum luculenter demonstrauimus. Rheum autem Ponticum Dioscoridis, Galeni, & aliorum veterum, Nicolai etiam temporibus rarum esse cœpit, vt nihil mirum sit hodie prorsus esse incognitum. Hinc quum radix illa centaureo magno similis esset, & plerique ea pro vero rheo Pōtico vterentur, factum est vt nomen rhei Pontici, in centaurei magni radicem translatum sit, idque in hodiernum vsque diem in officinis retineat. Et licet quidē in penuria veri rhei Pōtici, centaurei magni (sine omni errore) vti radice, quod similē omnino vim habeant. Hinc est quod in interpretatione quarundam vocū Nicolai ita scriptum sit, ἐὰν μὴ ᾖ ῥέον, κενταύριον τὸ μέγα ἢ συμφύτου ῥίζα, i. si destitueris rheo, centaurio magno aut symphyti radice vti licebit. Galenus etiam in libello περὶ ἀντιβαλλομένων, pro rheo, centaurio vtēdum esse concedit, inquiens, ἀντὶ ῥέȣ κενταύριον, pro rheo centaurium substituendum. g Hermodactyli rubri & albi] Per hermodactylos hoc loco & aliâs etiam Nicolaus intelligit radices, quas officinæ hodie vocant behen albam & rubeam. Quod etiam facit Actuarius, vt copiosiùs lib. 1. De compos. medic. ostēdimus. Et monendus hîc nobis lector erit, nonnulla hoc loco in Latinis desiderari codicibus, quæ quisque facilè ex collatione cum nostra conuersione deprehendet. h Gentiana] Post hanc dictionem Græcus manuscriptus codex subiicit, λέξις ἰταλική· ἔστι δὲ ῥίζα ἐρυθρά, vox Romana: est verò radix rubra. Verùm quum scirem dictionem hanc Dioscoridem, Galenum, & alios medicos Græcos vsurpare, radicémque ipsam satis esse omnibus notam, studio præterire hæc verba volui.

i Carnabadi] Animaduertendū, Nicolaum per καρναβάδι & καρναβάδιον intelligere cuminum Æthiopicum, vt satis liquet ex Antidoto 406. vbi metipse carnabadium interpretatur pro cumino Æthiopico. Symeon Sethi & alii quidam recentiores Græci, carnabadium appellāt careum, vt in secūdo nostro De stirpium historia commentario docuimus. Atque hinc est quòd Latini codices Nicolai, pro carnabadio habeant carei. Errant igitur qui carnabadium pro doronico interpretantur. De qua re plura in altero nostro De stirpiū historia cōmentariorū tomo diximus. k Macedonisii] Græcè est μακεδονισίȣ σπέρματος. Per semen autem macedonisium inaudiendum id quod Græcis hipposelinon, & Romanis olus atrum nominatur. Hinc est quòd officinæ in hodiernum vsque diem hoc semen petroselinum Macedonicum falsò, pro macedonisio vocent. l Sinonis] Sinon aliis petroselinū agreste nominatur. De eo in altero nostro De stirpium historia tomo plura reperient studiosi. m Ossis anterioris, &c.] Intelligit id quod Actuario & aliis posterioribus Græcis blattium byzantium & byzantis dicitur. Nam ita in eiusdem interpretationibus legitur, βλάττιον βυζάντιον, ὅ ἐστιν τῆς ῥινὸς τῆς πορφύρας. Causam eius appellationis lib. 1. De cōpos. medic. exposuimus. Differt ab onyche Dioscoridis, quod plerique, vt Cornarius & alii, non animaduertunt. Onyx enim conchylii est tegumentum. blattium autem os anterius narium purpuræ.

Cap. II.

ANTIDOTVS Adriani. Efficax contra desperatos venenatorum morsus, comitiali morbo correptos, melancholicos, vertiginosos capitis dolores, frigidū stomachū eiusq; dolorem, lienosos, opisthotonicos, pleuriticos, febricitantes, muliebriáq; mala. Renum dolorem dissoluit. Prodest lapidē in vesica habentibus, & stillicidio vrinæ laborantibus. Cæterùm vertiginosis ex albo vino datur. Melacholicis, ex decocto costi. Dolentibus caput, cum aqua tepida. Iocinorosis, cū decocto eupatorii. Lienosis, ex decocto capparis. Nephriticis, cum decocto casiæ ligneæ. Stillicidio vrinæ laborātibus, ex decocto [a] milii solis, & semine peponis & [b] cucumeris. Ad penis vulnera, cum decocto saxifragi, & semine citrii viridis recentisve. Coli dolore correptis, ex vino calido cui admixtum sit cuminū aut castoreum. Febribus per circuitū reuertētibus, ante inuasionē, cum decocto [c] rutæ. Plurimi sapientū vim huius antidoti experientia inuenerunt. Narrat enim si gallo à serpente iaculante venenum demorso aliquid huius antidoti cum aqua tepida in os immiseris, confestim hunc restitui ac liberari. Pro bè paratam præbeto. Accipit opii drach. tres, casiæ ligneæ, hyoscyami, sing. drach. duas scrup. duos & semis, euphorbii, piperis albi, sing. drach. duas, & grana frumentacea sex, seselis, seminis apii, sing. drach. vnā, scrup. semis grani. duo, folii, origani, tragacanthæ, sing. drach. vnā, opobalsami, styracis calamitidis, zingiberis, xylobolsami, cyperi, carpobalsami, seminis macedonisii, sinonis, sing. drach. vnā, minus granis sex, seminis fœniculi scrup. duos grana octo, calami odorati scrup. duos grana duo, cinamomi, spicæ, croci, costi, rhei Pontici, pyrethri, acori, dauci Cretici, anisi, sing. drach. semis, grana sex, castorei drach. S. [d] sagapeni, myrrhæ, rosarum, cardamomi, amomi, seminis rutæ, sylueſtris ameos, sing. scr. vnū grana quatuor, [e] casiæ fistularis scrupulum vnum, saluiæ drach. duas, mellis aut sacchari quod satis est.

a Milii solis] Græcè scriptum erat μυριοφύλλȣ, sed mea sententia perperam. Nam quum constet millefoliū esse stirpem vulnerariā & mirifica quadam adstringendi vi præditam, nihil stillicidio vrinæ laborantibus conferre potest. Quare dubium non est scriptū fuisse à Nicolao μιλίȣ σόλις, quas quidem voces quum non intelligeret librarius, vtpote Latinas, pro iis substituit μυριοφύλλȣ. Vtitur autem aliâs etiam iis duabus vocibus Nicolaus. Accedit quòd in expositionibus Plactearii disertè fiat milii solis mentio. Quinetiam manuscriptus Latinus codex doctissimi viri Adolphi Occonis medici Augustani, legit hoc locu, Stranguriosis cū decocto lithospermi & melonis & citruli seminis. Lithospermon autem appellari milium solis, alibi diximus. b Cucumeris] Græcè est τετραγγȣ́ρου. Sciendum itaque, communi sermone Græcorum posteriorum sic appellari cucumeres, vt testis est Symeon Sethi, qui ita scriptum reliquit, ἀγγȣ́ρια τὰ λεγόμενα συκία, κατὰ κοινὸν δὲ τετράγγȣρα.

c Ruta] In manuscripto codice Græco hæc vox desiderabatur. Esse autem adiiciendam, satis testantur Latini codices qui legunt, In apozemate pigani: & Plactearii expositiones vbi scribitur, Ante horam accessionis cum vino decoctionis pegani. Legendum itaque erit μετὰ ἀποζέματος πηγανȣ. Quam certè lectionem planè confirmat caput huius sectionis 321. vbi ad verbum ferè omnia quæ hîc habentur, repetuntur.

d Sagapeni] Græcè est σεραπίνȣ. Nicolaus enim sæpe barbara hac voce vtitur pro liquore qui veteribus Græcis σαγάπηνον dicitur. Atque hinc est quòd officinæ quæ barbaris delectantur simplicium medicamentorum nomenclaturis, in hodiernum vsque diem serapinum hunc liquorem appellent. e Casiæ fistulæ] Græcus manuscriptus Nicolai codex habet, κασίας φίστȣλα. Quippe crebrò Nicolaus Latinas voces Græcis literis exarare consueuit, vt qui non rarò è Latinis codicibus suas descripserit compositiones. Per casiam autem fistulam, eam quæ sic hodie in officinis vocatur intelligit, quæque Actuario nigra alio nomine dicitur. Quod ideo monere volui, nequis ligneam appellatam casiam, quæ posterioribus Græcis etiam σύριγξ τῆς κασίας, hoc est fistula casiæ nuncupatur, ab eo significari putaret. De ea autem Nicolaum non loquutum esse, ex præcedentibus constat. Quippe initio huius antidoti casiæ ligneæ mentio facta est: quare in fine hanc repetere non erat necesse, imò superuacaneum.

Cap. III.

ALIA similis. Recipit calami odorati, zedoariæ, costi, rhei Pontici, dauci Cretici, anisi, acori, cinamomi, spicæ nardi, croci, sing. vnc. sex, euphorbii, piperis albi, sing. vnc. vnam, rosarum, amomi, seminis rutæ syluestris, cardamomi, sagapeni, [a] myrrhæ, ameos, sing. vnc. quatuor, casiæ ligneæ vnc. duas, seselis, seminis apii, sing. lib. vnam, xylobalsami, petroselini, macedonisii, styracis calamitidis, zingiberis, sing. vnc. vnam, castorei vnc. vnā, hyoscyami seminis vnc. tres, cyperi vnc. nouē, seminis fœniculi vnc. octo, [b] casiæ vnc. semis, folii vnc. decem, pyrethri vnc. sex, opii Thebaici vnc. tres, aristolochiæ lōgæ & rotūdæ, sing. vnc. vnā, mellis aut sacchari quod satis est. Datur de hac antidoto nucis Ponticæ magnitudo, cum [c] temperamento. Is verò qui illam assumit, hoc die mulsum, non aquam bibat.

a Myrrhæ] Græcus manuscriptus codex legit μύρα, sed perperam. Scribendum enim erat μύῤῥα, quod Latinam vocem Græcis literis Nicolaus pinxerit. Græcè nanque dicendum erat σμύρνης. b Casiæ] Casiam simpliciter nominans, quam in præcedente antidoto cum adiectione fistulam appellare voluit. Ligneæ enim in eadem antidoto mentio fit. c Temperato] Græcè est μετ᾽ εὐκράτου. Quare ad aquam vel vinum, quum simpliciter efferatur hæc vox, referri potest. Sed quum paulo pòst mulsi mentio fiat, quanquam falsò in manuscripto codice ὑνημέλει pro οἰνομέλι scribatur & aquæ potio inhibeatur, ad vinum temperatum tepidúmve referendum esse censeo.

Cap. IIII.

ALIA Adriani parua. Prodest caput dolentibus, vertiginosis, comitialibus cum aqua mulsa. Ad dolores dentium impositum efficax est. thoracis plagas purgat. tabidis, destillatione capitis laborantibus, cum aqua tepida confert. iecinorosis, regio morbo affectis, citra febrem [a] cum vino mulso auxiliatur. Ad laterum dolorē cum aqua mulsa vtilis est. Omnia vitia renum cum aqua tepida data purgat. Penis mala, cum decocto apii extergit & dispergit. Rigores per circuitus reuertentes cum decocto lacrymæ hederæ ante horam inuasionis data iuuat. Venenatarum bestiarum & serpentiū ictus, imposita, [b] & cum aqua mulsa pota, sanat. Recipit verò piperis albi vncias duas, cinamomi vncias tres, croci drachmas duas semis [c] & quartam partem, opobalsami, folii, casiæ fistularis, euphorbii, pyrethri, rosarum, dauci Cretici, seminis apii, seminis rutæ syluestris & petroselini, singulorum drachmam semis, & quartam partem, spicæ drachmam semis, mellis aut sacchari quod satis est.

a Cum vino mulso] Græcus manuscriptus codex legit μεθ᾽ ὑδρομέλιτος, id est cum aqua mulsa: sed, mea quidem sententia, non rectè. legendum nanque censeo, μετ᾽ οἰνομέλιτος, cum vino mulso. Hanc enim lectionem Latinus codex, qui habet Ictericis cum œnomelite, si febris absit, confirmat. Accedit quòd mulsum ita laborantibus plurimùm confert. Olim enim hic morbus mulso, quod genus potionis in regum delitiis erat, curabatur: proinde regius dictus est. b Cum aqua mulsa pota] Græcus codex simpliciter habet, μεθ᾽ ὑδρομέλιτος, sed adiiciendum πινομένη, & legēdum ἐπιτιθεμένη καὶ πινομένη μεθ᾽ ὑδρο-

μέλιτος ἴϰται. Quã lectioné cõfirmat Latinus codex, qui hoc loco habet, Morſus à venenatis inflictos cũ hydromelite potũ, & plagæ impoſitũ, percurat. c Et quartam partem] Græcè eſt, οὐγγίας β´ ϛ´ δ̸ρ´. Hac ſiquidem nota δ̸ρ crebrò pro quarta parte proximè præcedentis ponderis vtitur Nicolaus. Quarta autem pars ſemidrachmæ, habet grana frumentacea ſeptem cum dimidio.

Cap. V.

ALIA Adriani, Romana, admodum laudata, ſi datur iecinoroſis ex aqua mulſa: difficulter ſpirantibus cum mulſo: lienoſis ex poſca, quibus caput in ſcapulas conuellitur, pleuriticis, febricitantibus, & malis mulieribus ex aqua tepida. Iſchiadicis & nephriticis, cum[a] ca- [B] rœno præbeto. Habet petroſelini, euphorbii, ſing.[b] hexagium vnum ſemis, hyoſcyami vnc. vnam & ſemis, ſeminis rutæ ſylueſtris, ſpicæ nardi, caſtorei, ſeminis apii, ſingul. hexagium ſemis, opopanacis vnc. vnam, croci, amomi, ſing. hexag. ſemis, roſarum aridarũ, pyrethri, opobalſami, myrrhæ, coſti, rhei Pontici, caſiæ, dauci, ſagapeni, zingiberis, ſing. hexagium ſemis, mellis vel ſacchari quod ſatis eſt. De ea quæ probè parata eſt, datur ſumẽtibus nucis Ponticæ magnitudo.

a Carœno] Græcus manuſcriptus codex legit μετ̀ χαρύνε, ſed perperam: ſcribendum nanque erat μετ̀ χαροίνε. [C] Eſt autem carœnum vox Latina, qua vſus eſt Palladius libro 11. cap. 18. vbi de defruti, carœni, & ſapæ confectione agens, ita ſcribit: Defrutum, carœnum & ſapa vno genere conficiuntur ex muſto. Nam defrutum à deferuendo dictũ, vbi ad ſpiſſitudinẽ fortiter deſpumauerit, efficitur. Carœnũ, quum tertia perdita duæ partes remanſerint: ſapa, vbi ad tertias redacta deſcenderit. Carœni denique Marcellus empiricus cap. 26. meminit, atq; inter ea medicamenta quæ calculoſis & renum vitiis conferunt recenſet: vt dubium non ſit, quum nephriticorum mentio fiat hoc loco, legendum eſſe χαροίνε. Vſuſque eſt Nicolaus, vt aliâs ſæpe, dictione nõ ita dudum Latina facta: Græcis enim vetuſtioribus ἕψημα καὶ σιραῖον, Latinis autem ſapa & defrutum innotuerunt. Tertium igitur genus muſti decocti, in quo tertia pars per decoctionem abſumebatur, carœnũ, [D] (vt iam ex Palladio & Marcello monſtrauimus) vocabatur. Errat itaque Antonius Muſa in ſuo ſyruporum examine, qui Calenum potius à Caleno oppido, dici contendit. b Hexagium] Græcè eſt ἑξάγιον. Pondus verò aurei vnius aut ſeſquidrachmæ hexagiũ eſſe, omnes propemodum ſcribunt. in aurea tamen Alexandri, vbi omnes barbari eius antidoti ſcriptores, & Nicolaus quoque, habent dimidiã drachmã, hîc Actuarius legit ἑξάγιον ſemis, vt Syluius annotauit. Quòd ſi verum eſt (Græcum enim Actuarium nondum nobis videre contigit) certè hexagium Actuario à drachma nihil diſtabit. Hexagium Latinus interpres ſolidum conuertit, vt ex antidoto trium ſantalorum ſatis patet.

Cap. VI.

ALIA Adriani, ad omnia efficax. Accipit hyoſcyami, piperis, ſing.[a] ſiliquæ grana viginti, opii ſiliquas de- [E] cem, croci ſiliquas quinque, euphorbii, ſpicæ nardi, ſingul. ſiliquam vnam, ſagapeni ſiliquas duas, coſti, rhei, dauci Cretici, ſing. ſiliquam vnam, petroſelini Macedonici ſiliquas duas, ſeminis rutæ, apii, amomi, caſtorei, folii, ſing. ſiliquam vnam, liquoris balſami, [b] ſeminis balſami, ſing. ſiliquas duas, pyrethri, ſtyracis, myrrhæ, caſiæ, roſarum ſiccarum, aniſi, carei, ſing. ſiliquam vnam, cyperi ſiliquas duas, mellis vel ſacchari quod ſatis eſt. Datur de ea cœliacis quidem fabæ Ægyptiæ magnitudo. [F] Nephriticis quidem ex aquæ calidæ[c] cyathis tribus: ſtomachicis, calculoſis, & ſtillicidio vrinæ laborantibus, ex aqua calida fabæ Ægyptiæ quantitas. Acuta febre correptis ſummè auxiliatur ante cibum data. Cœliacis & hydropicis ex aqua calida fabæ Ægyptiæ magnitudo. Nó niſi recta ceruice ſpirantib⁹ ex poſcæ tepidæ cyathis tribus. Diſentericis deglutienda datur: lienoſis cum poſca. Iſchiadicis ex vini Cretici dulcis cyathis decem. Reſolutis, fabæ Ægyptiæ quãtitas. Imbecillioribus autem pro ratione virium exhibetur. Iis verò quibus hypochon- [G] dria phlegmone tentantur, & inflatione laborantibus nidoroſumque ructantibus, ex aquæ calidæ cyathis tribus. Mulieribus vteri præfocatione laborantibus, cum aqua mulſa aut fœnigræci decocto. Purgat etiam internos abſceſſus, [d] & ad cicatricem ducit. Succurrit etiam deſperatis tabidis, data ex aqua mulſa. Demorſis à vipera, cum mulſi cyathis tribus. Morſis à phalangio & ab aranea, ſimiliter pota cum oxymelitis cyathis tribus. Iis qui lethale aliquid biberunt, cum ptiſana datur.

a Siliquarum grana] Græcè eſt ξυλόκοκκα. quæ vox idem va- [H] let quod ξυλοκέρατα. Vtraque autem vox ſignificat interna ſiliquarum grana. Sic verò Græcis appellata ſunt à lignoſo cortice, grana illa veſtiente & occultante. Barbari corrupta & deprauata voce xylocaracta nominant. Dioſcorides & alii Græci hunc fructũ quoque ſimpliciter κεράτιον vocant. Vſurpant etiam pro granis eius ſiliquæ, idque in pon- [A] derum ratione, vt etiam Latini nomẽ ſiliquæ. Atque hinc eſt quòd Nicandri interpres ſcribat, κεράτιον τὸ ἰδιωτικῶς λέγεται κόκκιον. Proinde nos quoque aliorum more, grana ſeu ſemina ſiliquarum, ſubinde ſiliquas nominabimus. Quod hîc ſemel monuiſſe ſatis ſit. b Seminis balſami] Græcè eſt κοκκοβαλσάμου, hoc eſt interni grani balſami. Sed Nicolaus κόκκον hoc loco ſimpliciter pro ſemine vſurpauit, vt aliás ſæpe. c Cyathis tribus] Etſi cyathi menſura veteribus Græcis pro liquorum diuerſitate varietur, tamen ſciendum Nicolaum vſurpare pro duabus vnciis: id quod ex interpretatione nominum eiuſdem quæ in fine operis adiecta eſt, abundè comprobatur. Ibidem enim ita ſcriptum eſt, κύαθος οὐγ. β´. Cyathus vncias duas pendet.
d Et ad cicatricem ducit] Græcè malè legitur ἀπουλεῖς pro ἀπουλεῖ. Nam ἀπουλέω idem quod ἐπουλέω, non ſolùm Nicolao, ſed & Galeno, Aetio, & aliis Græcis medicis ſignificat, vt infrà denuò monebimꝰ. [B]

Cap. VII.

ALIA Adriani, ad omne malum efficax. Recipit lactucæ ſeminis, hyoſcyami ſeminis, opii, ſingulorum vnciam ſemis, aniſi, apii, fœniculi ſeminum, ſingulorum vnciam vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. Siccis tuſis & cretis parato, & præbeto.

Cap. VIII.

ANTIDOTVS [a] achariſtos. Facit ad ventriculum difficulter concoquentem & acidum ructantem, adeò [C] vt eadem hora ſanet. Opitulatur melancholicis, & inſanientibus, non niſi recta ceruice ſpirantibus, difficulter ſpirantibus, reſolutis, cœliacis, validæ tuſſi, febricitantibus, conuulſis, tertianæ, quotidianæ, & quartanæ febribus. Succurrit autem & morſis à beſtiis, ictibus lethalibus, pota & impoſita. Articulorum dolore correptis, difficulter mingẽtibus. Datur ieiuno ex oxymelite diluto. Pondus eius abſolutum eſt drachma vna. Imbecillioribus verò exhibetur drachma ſemis. Mirificè muliebri profluuio confert, & colico dolore affectis, vt aliud fa- [D] cultate huic par non ſit medicamentum. Priuſquam autem mercedem accipias, haud propinato. citò enim ægrotantes ſanantur, & deinceps ingrati ſunt, ideóque achariſtos, hoc eſt ſine gratia appellata eſt. Paratur autẽ hoc modo. Abrotoni drachmam vnam, origani, caſtorei, hyſſopi, ſingulorum drachmam vnam, piperis albi, myrrhæ troglodyticæ, iridis Illyricæ, opii, centaurii, ſquillæ aſſæ, croci, coſti, ſtyracis calamitidis, folii, ſpicæ nardi, zingiberis, galbani, ſingulorum drachmam ſemis & quartam partem, caſiæ drachmam vnam ſemis, am- [E] moniaci drachmam ſemis & quartam partem, veratri foliorum drachmam ſemis, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. Excipiatur vt[b] colica inuincibilis nominata.

a Achariſtos] Cur ita dicta ſit hæc antidotus, metipſe paulò pòſt exponit, nempe propter celerem quam ſumpta affert opem. Qui enim citò curantur, ingratos ſubinde ſe erga medicos exhibent, adeóque ſe minus periculoſè laboraſſe, ob repentinam ſalutem, exiſtimant. Eandem huius appellationis rationem aſſignat Marcellus empiricus cap. 20. in eum ſcribens modum, Quum dederis, accipies mercedem quancunque. Multi enim qui citò curati ſunt, ingrati extiterunt: propter quod ipſa antidotus Achariſtos, id eſt ſine gratia, appellatur. Alii ἀχάριστον dictam eſſe volunt hanc antidotum, quòd ipſi digna gratia referri non poſſit. b Colica inuincibilis] Intelligit compoſitio- [F] nem quæ propter copiam refrigerantium medicamentorum vim ſtupefactoriam obtinet: quale eſt hyoſcyami ſemen, & cicuta, & papaueris liquor, & radicis mandragoræ cortex. His enim in colicis, vt teſtis eſt lib. 7. De comp. med. cap. 5, Galenus, propter doloris magnitudinem vti cogimur. ἀνίκητος autem, id eſt inuincibilis, ab efficacia & victoria quam de affectu morbóve victo ac ſuperato refert, dicitur.

Cap. IX.

ALIA achariſtos. Hanc Ariſteas Rhodius moriens Ariſtomacho reuelauit. Eos [a] qui prorſus non concoquunt, & ſtomachicos, confeſtim ſanitati reſtituit. facit ad dolores lateris, coxæ, veſicæ, renum, ad rupta, conuul- [G] ſa, ſanguinem reiicientes, tuſſientes, tabeſcentes, difficulter ſpirantes, dyſenteria laborantes, cœliacos, inteſtinorum cruciatus, dolores vteri, & [b] venenatorum morſus. Omnia odorata conterantur, & probè per cribrum traiiciantur. Mel autem & galbanum coquantur. Reliqua verò ſtudioſè commiſta in argenteo aut ſtanneo vaſe reponantur. Vtere autem pondere quod Ægyptiæ fabæ magnitudinem æquat, & præbe ex aquæ mulſæ cyathis duobus. Sit autem cyathus oui [c] mediocris magnitudo. Transfundens verò medicamentum cum aqua mulſa [H] tranſcola: deinceps minimo digito acetum decies inſtilla. Recipit cinamomi hexagium vnum ſemis, myrrhæ, drachmam ſemis & quartam partem, croci hexagium ſemis [d] quartámque partem, piperis, caſtorei, coſti, gal-

bani,opii, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum hexagium vnum ſemis,mellis quod ſatis eſt.Singula hæc commiſta & parata præbeto.

a Eos qui prorſus non concoquunt] Græcè falſò ſcribitur πεσόντας,pro πέττοντας. b Venenatorum] In manuſcripto codice Græco perperam ὑστεροβόλων pro ἰοβόλων ſcribitur. c Mediocris] Græcè malè μέτρε pro μετρίε ſcriptum erat. d Quartámque partem] Eſt autem hexagii pars quarta,modò ſeſquidrachmæ pondus ſit,ſcrupulus vnus,grana duo,& dimidium.Verùm quarta dimidii hexagii pars,grana pendet vndecim. Si idem cum drachma pōdus erit hexagium, idem etiam de eius quod de drachmæ partibus ſentiendum erit.

Cap. X.

ALIA confectio achariſtos, bona admodum, vt illa quæ præcedit. Habet coſti, galbani, ſeminis apii,oxyphœnici,hyſſopi, ſeminis lini, ſingulorum drachmā vnā,ſpicæ,corallii, croci,xylobalſami, [a]caſiæ fiſtularis, caſiæ ligneæ,calami odorati,rhei Pontici, myrrhæ, ſtyracis calamitis,opopanacis,bdellii,ammoniaci, gallarū, nardi Celticæ,abrotoni,acori,rhois Syriaci,ſquillæ,foliorum lauri,cinamomi,aniſi,pſyllii,ſeminis ocimi,dauci, libyſtici,fœniculi,papaueris,trium piperum, ſingulorū ſcrupulos duos,helenii ſcrupulum vnum ſemis,veratri nigri,zingiberis, ſingulorum ſcrupulum vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Caſiæ fiſtularis] Græcè ſcribitur κασίας φίστυλα,ξυλοκασίας. Vnde ſatis liquet Nicolaum per caſiam fiſtulam intelligere eam quæ Actuario nigra vocatur,atque à lignea facere diuerſam.

Cap. XI.

ANTIDOTVS [a]Athanaſia,hoc eſt immortalis, bona dyſenteria laborantibus & cœliacis. Ad fluxū denique muliebrem admodum vtilis eſt. Habet cinamomi,[b]caſiæ repurgatæ, ſingulorū drachmas duas & ſcrupulos duos,croci, floris iūci odorati, ſtyracis calamitis, phu,ſeſelis,ſeminis hyoſcyami,apii ſeminis, dauci Cretici,aniſi,opii,ſingulorum drachmam vnam & ſcrupulum vnum, [c]vetonicæ drachmas duas ſcrupulos duos, lapidis hæmatitis ſcrupulos quatuor grana quinque,boli Armenii,ſucci [d]plātaginis maioris,Lemnii ſigilli,ſanguinis dracōnis,coſti,ſymphyti,corallii,ſpicæ, folii,caſtorei,myrrhæ,helenii, aſari,acori,mādragoræ, polii,piperis albi & longi, petroſelini, ſingulorum ſcrupulum vnum grana quinque,nardi Indicæ,nardi Celticæ,mei, thuris, ſeminis papaueris, ſucci acciæ & hypocyſtidis, baccarum myrti,mori fructus immaturi,[e]ſidiorum,gallarum, ſingulorum ſcrupulum vnum grana quatuor, ſeminis papaueris albi,[f]quinqueneruiæ,roſarum,ſingulorum ſcrupulos duos grana tria,ſucci oxyacāthæ & ſeminis eius, ſingulorum ſcrupulos quatuor grana duo, polygoni, quinqueneruiæ & quinquefolii ſucci, ſeminis cotoneorum,& mellis.Datur pondere drachmarum trium aut vnciæ ſemis ex iure ſeu decocto quinqueneruiæ, & eius herbæ quæ lingua Italica [g] virga paſtoris nominatur. ſimilis eſt acanthæ. Datur hæc cum prædictis decoctis calefactis.

a Athanaſia] Ita vocarunt ab immenſa eius efficacia,quòd videatur propemodum ſuo vſu homines reddere immortales.

b Caſiæ repurgatæ] Intelligit medullam caſiæ nigræ. c Vetonicæ] Græcè legitur δρεσιοβοτανε. Sic autem vocat ſtirpem quā Græci alii κέστρον,Latini vetonicam,noſtri betonicam appellant. Quod interpretatio illa quarundam vocū quibus Nicolaus vtitur,ſatis teſtatur, in qua ita perſcriptum eſt,δροσιβότανον ἡ βετονίκη. Quinetiam metipſe Nicolaus in ſequentibus aliquoties interpretatur hanc dictionem pro betonica.Accedit quòd Latini etiā codices hîc habeant betonicæ nomen. d Plantaginis maioris] Græcè eſt ἀρνογλώσσε,ita enim maiorem vocare ſolet Nicolaus plantaginem,vt minorem πεντάνευρον.

e Sidiorum] Græcè eſt σιδίων.Alii conuertūt malicoriorum.Nos verò retinere voluimus vocem officinis hodie vſitatam,quanquā acceſſione vnius literæ deprauatam. Pſidia enim vocant mali Punici cortices,qui Græcè σιδία nominantur. f Quinqueneruiæ] Græcè ſcribitur πεντανεύρε.ſic autem plantaginē minorem (vt paulo antè dictum eſt)vocat. g Virga paſtoris] Græcus manuſcriptus codex perperam legit βίργαμ πασαρὴς, pro βίργαμ πασῶρις. Solet enim (vt antea quoque monuimus), non rarò Nicolaus quoque Latinas voces Græcis exarare literis.Et virgam paſtoris hodie nominatam ſtirpem,eſſe veterum Græcorū dipſacon,ex hoc etiam Nicolai loco comprobari poteſt. Nā ait ὁμοίαν εἶναι ἀκάνθης,hoc eſt acantho ſimilem eſſe,quod de polygono verè dici non poteſt.Vt erraſſe Serapionis & Auicēnæ interpretes omnium ſit euidentiſſimū, eo quòd polygonum ita vocari Latinis cenſeant.Magis iis hallucinātur monachi illi in ſuis in Meſuē nuper editis annotationibus,qui eoſdē temere & friuolis planè rationibus ab errore vindicare conantur.Pro virga itaque paſtoris,officinæ arripiant ſtirpē quam carduum fullonum alio nomine appellant: nec interpretum & monachorum horum ſeſe patiantur ſeduci nugis & ineptis cauillationibus.

Cap. XII.

ANTIDOTVS alia Athanaſia.Efficax ad ſerpentum morſus & vētriculi abſceſſum.Stomachicis, & concoquere cibum non valentibus, [a]& vomentibus cōfert. Item ſanguini ab internis vel ſurſum vel deorſum delato,ſiue ex pulmone, ſiue thorace, ſiue ab externis ictibus,aut à iecinore veniat. Pariter & ad ſanguinis à tuſſi aut quocunque alio modo factis reiectionibus, aut vbi veſicam malū aliquod occupat,auxiliatur. Prodeſt etiā cholericis,dyſentericis, vteri præfocationibus, fluoriq; ſanguinis muliebri immoderatiùs facto mirificè opitulatur. Demorſis à phalangio, caput dolentibus, dolori tum oculorum,tum faucium, atque dentium. Facit ad profluuium ſanguinis narium, podagricos, deſtillatione capitis laborantes,& ad eos qui venenum aliquod biberunt,ſi cum melle[b] & oleo hanc antidotū ſumpſerint. Ad aurium dolorē liquata cum ſucco [c]perdicii,& [d]droſato.Itidē ad febrem quotidianā tertianam & quartanā, ante inuaſionis horā data ex aqua tepida aut vino. Ad eos etiam qui cibum non retinent in ventriculo, ſed euomunt. Habet mororum, ſpicæ, petroſelini,aſari,ſtyracis,calaminthæ,floris hyoſcyami, floris iūci odorati, ſeminis apii,ſileris,phu,ſing.hexag. vnum, cinamomi, caſiæ fiſtularis,ſing. hexagium ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Et vomentib.&c.] Græcè legitur in hunc modum, Αἱ ἐμεσιν. αἷμα ἀπὸ τῶν ἐντὸς φερόμεν.ν εἴτε ἄνω,εἴτε κάτω,εἴτε ἐκ τε̃ πνεύμονος, εἴτε ἐκ τε̃ στήθες, εἴτε ἐκ τῶν ἔσωθεν πλαγίων, &c. Sed in hac lectione, quæ nullum præ ſe fert ſenſum,multa inſunt vitia & errata.Reſtituenda autem(meo quidem iudicio)ita erit, Καὶ ἐμοῦσιν. πρὸς αἷμα ἀπὸ τῶν ἐντὸς φερόμενον,εἴτ' ἄνω.εἴτε κάτω. εἴτ' ἐκ τε̃ πνεύμονος, εἴτ' ἐκ τε̃ στήθες, εἴτ' ἐκ τῶν ἔξωθεν πλάγων.Et tum is ſenſus horum verborum erit,quem in noſtra conuerſione expreſſimus. Legendum autem eſſe ἔξωθεν πλάγων, præcedentia ſatis monſtrant. Vult enim Nicolaus hanc antidotū vtilem eſſe omnibus ſanguinis tam ab internis quàm externis cauſis prouenientibus excretionibus. b Et oleo] Græcus manuſcriptus codex habet,μετὰ μέλιτος καὶ ἐλαίε.Oleum autem admiſcendum puto,vt vomitu concitato,venenum ſumptum citiùs ac promptiùs eiiciatur.

c Perdicii] Græcè perperam ſcribitur περδικαίας pro περδικίας. Dicitur autem περδικιά,καὶ περδικιὰς περδικιάδος, καὶ περδίκιον. Perdicium verò eſt herba quæ vulgo & officinis parietaria vocatur.

d Droſato] Vox δρόσατον Nicolao peculiaris eſt, à nullo alio (quod ſciam) Græcorum vſurpata.Significat autem illi idem quod Actuario ſerapium,& noſtris ſyropus.Id quod abundè ex ſequentibus ſectionibus conſtabit: potiſſimùm verò ex antidoto 149. quæ pleres archontica appellatur.Nam vbi in ea legitur σαχάριτος καὶ δροσάτου τῶν ῥόδων,Latini codices habent, ſacchari & ſyropi roſarum. Habet etiam peculiarem de droſatis Nicolaus ſectionem: vnde omnibus palàm fiet illi droſaton non eſſe aliud quàm ſerapium alio nomine medicamentū dictum.Fortè verò in emendatioribus Nicolai exemplaribus ſcriptum eſt ὑδρόσατον,vt dictio ex ὕδωρ voce quæ aquam ſignificat, & σάττω (quod idem eſt quòd denſo) ſit compoſita,liquorémque denſatum denotet.Sic planè cum ſerapiis conueniet, quæ ſunt medicamenta ex aqua & aromatis cum melle vel ſaccharo, donec concreuerint ac denſentur,cocta.

Cap. XIII.

ALIA Athanaſia mirifica. Eſt admodum præclara & neceſſaria ad eos qui dyſenteria laborant, necnon ad profluuium muliebre. Recipit cinamomi,caſiæ fiſtularis,ſing.drach.tres gran.ſeptē,croci, floris iūci odorati,ſtyracis calamitis, phu,ſeſelis, hyoſcyami, ſeminis apii,dauci,aniſi,opii ſing.drach.vnā S.gr.tria, ſpicæ,folii, caſtorei,myrrhæ,lapidis hæmatitis,ſanguinis draconis, corallii rubei, ſāguinis humani mortui, qui nominatur ab Italis [a]momiō,boli Armenii,ſymphyti, helenii,acori,aſari, corticis radicis mādragoræ, polii, foliorū lauri, mei,piperis albi & lōgi,ſeminis petroſelini, ſing.drach. ſemis,ſeminis quinqueneruiæ & myrti,roſarū,ſing.ſcr. tres gran.quatuor,ſucci hypocyſtidis & acaciæ, ſeminis oxyacanthæ & ſucci,ſing. vnc.duas, ſucci quinqueneruiæ vnc.tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Rectè confecta datur.

a Momion] Græcus manuſcriptus codex habet μώμιον. Animaduertendum autem,momium (vel vt officinæ loquūtur) mumiā, Nicolao hoc loco teſte,non eſſe aliud niſi ſanguinem aut tabidam ſaniem,aloe tamen & myrrha illi commixtis,in aliquam cauitatem collectam.Nunc carnes ſimul exſiccatas & oſſium fruſta pro mumia vendunt officinæ,non tamen ſine errore.

Cap. XIIII.

ALIA Athanaſia parua.Efficax ad ſtomachū immūditia plenū,oris fœtorē, [a]purulēta excreātes,& ſanguinē ſpuentes.Iecinoroſis valde vtile eſt, lienoſis,pleuriticis, nephriticis,& coli dolore affectis plurimùm opitulatur.

iis qui à rabiosis demorsi sunt. A canibus morsis non solùm hominibus, sed & iumentis confert. Habet croci, spicæ, costi albi, mororum, phu, amomi, dauci, petroselini, sing. vnc. semis, piperis nigri drach. vnam, mellis Attici aut sacchari quod satis est. Datur [b]nucis vnguentariæ magnitudo. Febricitantibus, cum aqua tepida: non febricitantibus autem, ex vino.

a Purulenta excreantes] Manuscriptus codex habet ἐμπνοϊκοὺς pro ἐμπυϊκούς. b Nucis vnguentariæ] Græcè est καρύου μυρεψικοῦ: quanquam falsò scriptum est καρίου μυρεψικοῦ. Intelligit autem nucem moschatam, vel (vt officinæ loquuntur) muschatam nominatam. Quæ quidem vnguentaria etiam dicta est, quòd tota, dum recens est, succo pingui & oleoso madeat, sic vt in vnguentum exteri queat.

Cap. XV.

ALIA Athanasia, conferens pleuriticis, dolorē mitigans. Recipit casiæ, spicæ nardi, amomi, croci, opii, styracis, costi, myrrhæ, sing. drach. vnam, mellis Attici aut sacchari quod satis est. Datur de eo nucis auellanæ quantitas ieiunis.

Cap. XVI.

ALIA Athanasia conferens ad omnia ad quæ præcedens. Habet cinamomi, casiæ, sing. drach. sex, croci, myrrhæ, sing. drach. quatuor, costi, nardi Syriaci, acori, mei, asari, seminis petroselini, piperis albi, dauci Cretici, sinonis, sing. drach. duas, mellis Attici aut sacchari quod satis est. Datur ex ea fabæ Ægyptiæ quantitas.

Cap. XVII.

ALIA Athanasia efficax ad omnia interna mala, & sanans incomparabiliter. Accipit styracis, casiæ, myrrhæ, spicæ nardi, opii, croci, sing. vnc. semis, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. XVIII.

ALIA Athanasia, quæ generatim ad omnes neruorum affectus conducit: particulatim verò stomachicis, cœliacis, & omnibus dysentericis affectibus, & vterinis præfocationibus, comitialibus, colicisque affectibus, sanguinis spuitionibus, & vesicæ affectibus mirificè cōfert. Habet myrrhæ, castorei, spicæ nardi, sing. drach. quatuor, croci, opii, sing. drach. sex, anisi, seminis apii, sing. drach. octo. Excipe cum melle Attico vel sacharo sufficienti. Datur ex aquæ cyathis duobus manè, iis quibus sunt mala [a]humectatione indigentia: in iis verò qui defluxione infestantur, cum decocto chamæmeli vtere.

a Humectatione indigentia] Græcè est τεἰγόμενα πάθη, vitia madefacienda. Intelligit ea quæ citra defluxionem aliquam nata sunt.

Cap. XIX.

ALIA Athanasia admodum laudata. Habet costi vnc. vnam, casiæ, fœnigræci, folii, spicæ nardi, eupatorii, glycyrrhizæ, croci, styracis, sing. vnc. vnam, mellis Attici vel sacchari quod satis est.

Cap. XX.

ALIA Athanasia melior, [a]accommodata ad lethifera venena, & ad omnem corruptricem materiam. Cōfert stomachicis, & iis quibus cibus in ventriculo acescit, & non coquentibus: sanguinem spuentibus, empyicis, & tussi diuturna conflictatis. Item lienosis, iecinorosis, nephriticis, cholericis, cibum vomitu reiicientibus, dysentericis, mulieribus vterina præfocatione laborantibus, immodicis sanguinis eruptionibus, capitis doloribus, omnibus lippitudinibus & tonsillarū inflāmationibus, gingiuis erosis, articulorum dolore afflictis, & podagricis. Mēses mulierū immodicè promanātes, sanguinis è naribus profluuia & destillationes cohibet. Exhibetur autem medicamētum hoc modo. Iis qui lethalia sumpserunt venena, datur nucis auellanæ quantitas ex aquæ mulsæ cyatho vno: illis autē qui à venenatis animātibus icti sunt, ex meri cyathis tribus. Ad omnes defluxiones ex polygoni vel baccarum myrti decocto. Ad vesicæ aut renū affectus, ex passo aut [b]scybelite aqua diluto. Ad immodicas mēstruorū eruptiones, ex iure decoctóve quinqueneruiæ, aut vino myrtite bibitur, & [c]vt pessus subditur: ad inflāmationes tonsillarū ex mulsa diluta bibitur.: ad [d]gingiuarū dolores cibis imponitur & admiscetur. Ad febres per circuitū reuertentes, potissimùm verò cum rigore, tertianas nimirū, quartanas & quotidianas, vna ante inuasionē hora datur cum temperata. Iis verò qui cibum non retinent, ex succo rosarum. Habet nardi Indicæ, nardi Celticæ, myrrhæ, costi, petroselini Macedonici, sing. drach. quatuor, mei, acori, asari, phu, Lēnii sigilli, corticis radicis mandragoræ, piperis albi & longi, seminis papaueris, singul. [e]drach. quatuor, croci, opii, styracis, anisi, dauci Cretici, seminis apii, hyoscyami, seselis, sing. drach. octo, acaciæ, casiæ, cinamomi, sing. drach. duodecim, mellis Attici vel sacchari quantū sufficit. Opium verò & styracē in passo Cretico macerato aut mulso. Crocum autem primùm vino dissolue, & deinceps excipe, ac dato. Est admodum laudata.

a Accommodatum] Græcè legitur ἐπιτεἰαμένον, sed meo iudicio rectiùs scriberetur ἐπιτεϑλγμένον: qua dictione Galenus & alii etiam crebrò vtuntur, pro eo quod est prosperè experimēto cognitum & accommodatum. b Scybelite] Scybelites vinum est, Aetio libro 9. cap. 24. teste, quod sua sponte ex passis vuis vinum vltrò effundentibus destillat. Sic etiam in Nicolai interpretationibus legitur, Σκυβελίτης οἶνος, ὁ μετὰ τὸ πατηθῆναι σαφυλὰς ἀποστάζων οἶνος, id est, Vinum scybelites est, quod ab vuis passis & in vite à sole adustis destillat. Nam πατηθεῖσαι σαφυλαὶ, Græcis non quæ calcatæ sunt, sed quæ diu in vite solem passæ sunt & adustæ, dicuntur. Sic quoque metipse Nicolaus infrà, antidoto 145. interpretatur. c Vt pessus] Manuscriptus codex falsò legit ὡς πίσω, pro ὡς πεσσός. Pessus autem, vel (vt hodie faciētes medicinam loquuntur) pessarium, quid sit, diximus lib. 2. De compositione medic. vt non sit opus hîc longiùs referre. d Gingiuarum dolores] In Nicolai codice manuscripto legitur μυλαλγίας, quam tamen dictionem esse corruptam censeo, & pro ea substituendam οὐλαλγίας. Quippe paulo antè gingiuarum, quas Græci οὖλα vocant, meminit: quanquam & tum malè μὺ ὄλας βιβρωσκομένας pro οὖλα βιβρωσκόμενα legebatur. Et μυοῦλα quid significet non video. Quinetiam Aetius libro 8. cap. 25. varia remedia πρὸς τὰ διαβιβρωσκόμενα οὖλα tradit. Quum itaque erosio gingiuarum citra dolorem esse nequeat, nunc οὐλαλγίαν rectissimè nuncupat Nicolaus. e Drachmas quatuor] Solenne est non solùm Nicolao sed & aliis tum Græcis tū Arabibus medicis, mensuras aut pondera quæ vno numero comprehendūtur (vt hoc in loco) identidem subinde repetere. Sic Galenus alicubi dixit, myrti nigræ sextarium vnum, seminis apii sextarium vnum, summitatum ramorum myrti sextarium vnum: quum tamen enumeratis iis omnibus scribere potuisset, ἀνὰ vel ἴσον, hoc est æqualem portionem. Huius ταυτολογίας exempla sunt plurima apud Græcos, Latinos, & Arabes medicos. Quod hoc loco annotandum esse duxi propter monachos illos qui in suis quas in Mesues antidotarium nominatum nuper euulgarunt annotationibus, ita scriptum reliquerunt: Et ex hoc vltimo, vnum generale notandum sequitur. Hoc est quòd vbicunque in descriptionibus istius antidotarii inuenietis per libros duo pondera vel plura medicinarum similia, vel cum anà, vel sine anà immediatè vnum post aliud, scitote sine dubio errorem esse in aliquo ipsorum. Hæc illi. Sed quantum cucullati illi fratres decepti sint, ex præsenti Nicolai loco, & aliis multis, atque exemplo è Galeno à nobis producto, omnibus conspicuum fit. cōueniebat fratres istos theologica potiùs quàm medica sectari studia.

Cap. XXI.

ANTIDOTVS è moscho, prodest dysentericis, cœliacis, tenesmo, carnis dissolutioni, corporis mortificationi, imbecillitati, appetentiæ abolitæ, & frigiditati ventriculi. Accipit rosarū rubearū hexag. vnū, croci hexag. S. Lemnii sigilli hexag. vnū, thuris, mastiches, sing. hexagii semis quartā partē, seminis fœniculi hexag. S. ossiū palmularū hexag. vnū, corallii rubei, boli Armenii, sanguinis draconis, sing. hexag. duo, cinamomi, caryophyllorū, zingiberis, nucis moschatæ, sing. hexag. duo, ligni aloes hexag. vnum, margaritarū hexag. S. moschi scrup. duos, papaueris [a]albi hexag. S. [b]maioranæ, seminis ocymi, sing. hexag. S. spicæ, caphuræ, sing. scr. duos, auri puri hexag. S. ossa cordis ceruini duo, [c]ossiū purpuræ scrup. duos, galāgæ, cardamomi, sing. hexagii quartā partem, [d]rhei barbari vsti hexag. vnū, lapidis hæmatitis hexag. semis, baccarum myrti, mori fructus immaturi, seminis quinqueneruiæ, singul. scrupulos duos, stillatitii rosarum liquoris & sacchari quod satis est.

a Papaueris albi] Græcè est παπαβάρεος ἄσπριν. Legendum autem erit ἄσπρου. Videtúrque hanc dictionem Nicolaus ex Arabibus desumpsisse, qui inter species styracis, vt Ruellius in suo de stirpiū natura cōmētario annotauit, asprō, hoc est cādicātē recēsent. Cæterùm ἄσπρον Nicolao idē quod λευκὸν significare, ex catapotio 15. fit manifestissimū: in cuius cōpositione inter alia ita scribit, πιενὺ ἄσπρον καὶ κόκκινον, id est peen albi & rubei. b Maioranæ] Manuscriptus codex habet μαζ κυραναν, quam ego vocem Latinam, attamen corruptam esse arbitror. Scribēdum autem fuisset μαιοράναν, id quod ex Actuarii antidoto è moscho satis comprobatur, in qua sampsychi etiam mentio fit, quod alio nomine maiorana vocatur. c Ossiū purpuræ] Intelligit id quod Actuario blattium Byzantium dicitur. Vide annotationem duodecimam huius sectionis primæ. d Rhei barbari] Codex Nicolai manuscriptus habet, ῥεουμπαρμπάρουκαύτου pro ῥέου βαρβάρου καυστοῦ. De altero itaque genere purgantis rhei, barbaro nimirum, quod Indico (quo hodie in officinis vtuntur sub nomine barbari, vt lib. 1. De comp. medic. cap. 83. fusiùs ostendimus) ignauius est, hoc loco Nicolaus loquitur, quod sanè ventriculi dolori imbecillitatíque eius plurimùm confert. Quum autem hæc antidotus etiam dysentericis sit vtilis, Nicolaus vstum esse exhibendum, haud secus atque Mesue, quo quidem æta

re posterior fuit(vt infrà, vbi eius nominatim mentionem facit, euidenter admodum monstrabimus) præcipit. Sic enim in capite de rhabarbaro Mesue scriptum reliquit: Si adstrictio maior expetitur, assum datur: si maxima, vstum. Non esse autem dysentericis dandum hoc rhabarbarum, alibi, & loco paulo antè citato, diximus. Nihil autẽ mirum, Mesuen illud in dysenteria exhibere, vt qui vires rhei veterum suo rhabarbaro adscripserit. Cuius errorem etiam hoc loco sequi voluit Nicolaus, qui hanc compositionem, vt alias multas, ex aliquo Arabico scriptore haud dubiè descripsit.

Cap. XXII.

ALIA antidotus quæ confert dysenteria laborantibus, cœliacis, carnium dissolutioni, corporis mortificationi, & cibũ nõ appetẽtibus. Vtilis quoque est ad prædicta mala, perinde atq; Athanasia. Habet cinamomi dr. vnã semis, folii, galãgæ, maceris, [a]caryophylli magni, sing. filiquas quinq; zingiberis vnc. S. cardamomi drach. vnã, [b]menegetæ semidrachmæ quartã partẽ, spicæ, carei, mastiches, berberis, piperis longi siliq. quatuor, caryophylli, nucis moschatæ, [c]cubebarũ, sing. gr. septem, spodii, blattii byzantis, sing. hexagii semis quartã partẽ, corallii rubei scrup. vnũ, interioris tunicæ vẽtriculi gallinæ scrup. duos, palmularũ ossa tria, boli Armenii dr. vnam, ligni aloes boni hexag. S. moschi gran. tria, seminis fœniculi, anisi dulcis, ocymi, hexag. vnũ, croci drach. vnam, Lemnii sigilli, papaueris albi, sing. gran. septẽ, rhei barbari vsti hexag. vnũ, baccarũ myrti aridarũ, rosarum rubearum, sing. hexag. duo, margaritarũ hexag. semis. Ossa cordis ceruini duo, decocti cotoneorum, decocti quinqueneruiæ, stillatitii [d] campestrium rosarum liquoris & sacchari quantum sufficit.

a Caryophylli magni] Nicolai codex legit αὐτοφαλῆς. Quid autem sit αὐτόφαλον, vel rectiùs αὐτόφυλλον, ipsemet Nicolaus infrà in antidoto 39. Diacamaron interpretatur, sic vocari dicens caryophyllos magnos. Verba eius hæc sunt, καρυόφυλλον τὸ μέγα τὸ ἐπονομαζόμενον ἰταλικῇ γλώσσῃ αὐτόφαλι. Sic passim barbaris & Arabibus vocibus Nicolaus vtitur, quas ipse perpetuò Italicas appellat. Est autem αὐτόφυλλον, Caryophyllum masculum Auicénæ appellatum, quod scilicet crassum, oblongum est, & oliuæ nucleum refert. b Menegetæ] Nicolaus habet μενεγίτας pro μενεγίτας. Quæ iterum vox barbara est, & Græcis aliis vetustioribus inusitata. per eam autem haud dubiè intelligit id cardamomi genus quod officinæ hodie granum paradisi nominant. Nam Hispani ad hoc nomen alludentes, in hodiernũ diem melligretã, & vulgò malagretam vocant, vt 1. lib. De compos. medic. cap. 5. diximus. Quòd autem per menegetã id cardamomi genus intelligat, quod maius hodie, vel granum paradisi nuncupatur, ex eo quod præcedit, abundè constat. Cardamomi enim meminit, quo nomine minus olim vocatum hodie officinæ appellant. Duorum itaque generum cardamomi hoc loco mentionem facit Nicolaus, minoris nimirũ, quod cardamomum vocat: & maioris, quod menegeta eidem dicitur. c Cubebarum] Græcè est scriptum κωμπίπρ. Quæ vox haud dubiè idẽ quod Actuario κομπίβα, vel κόμπιβα significat. Neque mirum est, Nicolaum in literarum contextu nonnihil ab Actuario variare. Miris enim modis has barbaras voces, vt pote peregrinas & suæ genti non admodum cognitas, passim exarare solet, vt quid per has significare velit, difficulter aliquis deprehendere possit. Combebas autem in antidoto Dialacha Actuarius priscis carpesia esse appellatas tradit. Erunt itaque fructus qui hodie officinis cubebæ nominantur. Neque me mouet, quòd in interpretationibus Nicolai scriptum sit, κωμπίπερ, τὸ καρδάμωμον, neque enim cardamomi species dici potest, quum vtriusque iam meminerit antea. Ex aliis etiam Nicolai compositionibus dilucidè ostendemus, combebas non esse nisi cubebas hodie dictas. d Campestrium] Græcus manuscriptus codex habet κωμπίων. Quæ itidem vox barbara, & corrupta est. Scribendum enim erat καμπίων, vt à Latina voce campi esset deducta. Rosas enim campi vel camporum intelligit Nicolaus, hoc est in campestribus locis natas.

Cap. XXIII.

ANTIDOTVS ex aniso. Facit ad viscerum durities, & ventriculi inflationem. Recipit anisi vncias quatuor, cinamomi, carnabadii, pulegii, thymi, ameos, seminis fœniculi, sing. vnc. duas, cumini, cardamomi, cubebæ, zingiberis, spicæ, galãgæ, casiæ ligneæ, piperis longi & nigri, singul. vnc. vnam, mellis Attici aut sacchari quantum satis est.

Cap. XXIIII.

ANTIDOTVS lingua Italica [a]alcancali cognominata. Efficax ad febres ardentes, tertianas simplices & duplices, atque continuas. Datur ad omnes ardentes febres, lipyrias, hemitritæos, & simpliciter ad omnẽ affectum febrilẽ. Habet myrobalani [b]citrini, myrobalani cepuli, myrobalãni Indici, sing. drach. septem, seminis portulacæ, violarum purpurearum, sing. vnc. semis, myrobalani [c]belirici & emblici, sing. drach. vnam gran. septem, mastiches drach. vnam scrup. vnum, [d]oxyphœnici vnc. tres, [e]floris nenuphari, [f]syluestris vocatæ colocynthidis, [g]hermodactyli, sing. drach. II. gr. quatuor, ca-

A siæ fistularis repurgatæ vnc. quatuor. postea accipe [h]violarũ vnc. S. aquæ lib. duas, & hæc probè vsque ad tertias coquito, deinceps per succũ excolato, acceptáq; eiusmodi aqua, in eã conicito casiã fistularẽ & oxyphœnicũ: & subactis pérq; saccũ probè colatis omnibus, finito. Deinceps alia accepta aqua, indito illi sacchari lib. vnã S. & ebulliant quoad mellis crassitudinẽ accipiãt. postea sũpta aqua oxyphœnici & casiæ fistularis per saccũ prius transfusa, coquito hæc simul donec ad mellis crassitudinem veniãt. Tandẽ species supradictas probè contritas

B iniice. Dantur pro viribus vtentiũ ex aqua tepida drach. tres. Quòd si volueris, præbeto scr. duos aut tres ex diluto rheibarbari tepido, aut aqua rosacea: datóq; ieiuno.

a Alcancali] Græcus Nicolai manuscriptus codex legit, ἀλκάγκαλι ἐπονομαζομένη γλώσσῃ Ἰταλικῇ. Vnde palàm fit omnibus, Nicolaum hanc antidotum, vt alias multas, è barbaro aliquo authore descripsisse, qui vocem Græcã prorsus deprauauit. Scribendũ enim erat ἀγγελόκαλος: id quod partim ex voce corrupta, partim ex Latinis Nicolai codicibus manifestè colligi potest. Latini enim codices legunt alcancalõ, & interpretantur bonum nuncium. b Citrini] Flauos myrobalanos vulgari ac trita etiam nunc in officinis voce appellat citrinos.

C c Belirici & emblici] Et hæc duo myrobalanorum genera vsitatis hodie ac barbaris nominibus vocat, quum Actuario beletzici & emplitici nominentur. d Oxyphœnici] Fructum intelligit, qui hodie tamar indus dicitur. Vide quæ lib. 1. De compos. medic. cap. 76. annotauimus. e Nenuphari] Græcè est νουφάρι. Ita autem appellat Nymphæam, quam in hodiernum diem officinæ vnius syllabæ adiectione nenupharum nuncupant. f Syluestris nominatæ cucurbitæ] Græcè est, ἀγριοκολοκύνθης. Vocant autem Græci colocynthidem alio nomine cucurbitam syluestrem. Latini Nicolai codices habent berberis: vt ferè suspicio sit, legendum esse in Nicolao, τῆς ἐπονομαζομένης ὀξυακάνθης. Oxyacantha enim id est veteribus Græcis quod barbaris berberis.

g Hermodactyli] Hoc nomine non intelligendum venit quod hodie ita officinæ & medici appellant, sed behen, vt suprà quoque annotatione septima diximus, præsertim rubea. Nam Latini codices habent behen rubei. h Violarum] Græcè legitur, εἶτα λάβε ἴα οὐγ. ς´. La-

D tini tamen codices Nicolai non simpliciter violarum, sed serapii violacei, habent.

Cap. XXV.

ANTIDOTVS lingua Italica [a]diatamaron nominata. Prodest capitis doloribus, lethargicis, stomachicis, podagricis, nephriticis, biliosis, pituitosis, & inflatione stomachi laborantibus. Est autẽ hæc ipsa [b]laxatiua. Accipit aloes flauæ drach. v. S. gran. sex; casiæ fistularis repurgatæ drach. vnã gr. sex S. mastiches scr. duos gran. v. xylobalsami scrup. vnũ gran. v. seminis cinamomi, scr.

E duos gr. v. iridis drach. vnã, radicis [c]dracontii scrup. vnũ gran. duo semis, agarici, colocynthidos, nitri, euphorbii, castorei, sing. scrup. duos gran. v. petroselini, seminis apii, seminis macedonisii, sing. scrup. duos gr. v. [d]veratri nigri drach. S. dacrydii scrup. tres gr. v. cocci Cnidii scr. duos gr. v. turpeti repurgati hexag. S. mellis Attici aut sacchari quod satis est. Datur matutino tempore castaneæ nucis quantitate ex aqua tepida.

a Diatamaron] In manuscripto Nicolai codice scriptum fuit, ἀντίδοτος ἡ διαταμαρῶ Ἰταλικᾷ γλώσσῃ διδομένη: perperam sanè, vt nemo non videt. Scribendum enim erat, ἀντίδοτος ἡ διαταμωρῶν ἰταλι-

F κῇ γλώσσῃ λεγομένη. Satis autem ex dictione διαταμαρῶν claret, Nicolaũ hanc antidotum ex barbaro aliquo authore transcripsisse, qui illam mirificè deprauauit. Non enim διαταμαρῶν, sed ἀντίμορος vel ἀντίμορον legendum: quasi dicas aduersus mortẽ vel morbum. Neque enim Græcis μόρος aliud quàm mortem aut morbum significat. Et Latini Nicolai codices correctiores antimoron hoc loco legunt. b Laxatiua] De industria barbara hac voce vsi sumus, quum eadem etiam Nicolaus vsus sit, haud dubiè tanquam apud medicos admodum trita. Ait enim, ἔστι δὲ ἡ τοιαύτη λαξατίβα. Lasatiba autem dixit, pro λαξατίβα. Et hinc iterum manifestum fit Nicolaum hanc antidotum ex barbaro aliquo, qui Latinè scripsit, desumpsisse authore. c Dracontii] Verum dracontium intelligit, pro quo seplasiarii, maximo errore, radice bistortæ vocatæ herbæ vtuntur. In penuria tamen veri dracontii, radice ari

G vtendum erit. d Veratri nigri] Sic legunt omnia Latina exemplaria. Nicolai manuscriptus codex falsò legit ἐλενίου μέλανος, pro ἐλλεβόρου μέλανος.

Cap. XXVI.

ANTIDOTVS hæmagogos, hoc est sanguinem ducens: [a]vtilis existit ad varia muliebria vitia. eas enim quæ solito tẽpore purgari haud cõsueuerunt, mirificè iuuat. Mẽses enim euocat, fœtũ vtero immortuũ excutit. Eas quæ à partu non sunt purgatæ, expurgat & sanitati restituit. Calculũ vesicæ cõterit, & per vrinã expellit. stillicidiũ vrinæ, obstructionẽ iecoris, lienisq; duritiẽ sanat.

H Omnibus internis malis, cruditati stomachi, coli doloribus nephriticisq; auxiliatur. Hæmorrhoidas aperit, secũdas educit. Vesicam expurgat, stomachum calefacit, flatus discutit, vomitum cõpescit, & mulierum malis

omnino eſt ſalutaris. Habet ſeminis intybi, acori, amomi, [b] atriplicis ſeminis, fœniculi ſeminis, ſingulorum ſcrupulum vnum grana ſex, aniſi ſcrupulos duos, ariſtolochiæ longæ, artemiſiæ, caſiæ, ſingulorum ſcrupulos duos grana quatuordecim, centaurii maioris ſcrupulos duos, dauci Cretici ſcrupulos duos, [c] ellebori nigri ſcrupulum vnum, foliorum lauri ſcrupulum vnum ſemis grana tria, glycyrrhizæ drachmam vnam & ſcrupulum vnum, lupinorum drachmas duas, nigellæ ſcrup. duos, myrrhæ ſcrupulos duos grana quatuordecim, erui ſcrupulum vnum, aluminis ſcrupulos duos, ſeminis petroſelini ſcrupulum vnum, pyrethri ſcrupulos duos grana quatuordecim, piperis nigri drachmam vnam ſcrupul. duos grana ſeptem, pulegii ſcrupulos duos grana quatuordecim, pæoniæ ſcrupulū vnum grana octodecim, cyperi ſcrupulos duos, ſeminis rutæ ſcrupulos duos grana quatuordecim, [d] ſpicæ ſcrup. duos grana quatuordecim, floris iūci odorati ſcrup. duos gran. quatuordecim, ſaluiæ, ſeminis apii, ſingulorum ſcrup. vnum gran. quatuordecim, caryophylli ſcrupulos duos, radicis capparis, cumini, ſingulorum drachmam vnam, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

a Vtile exiſtit] Quæ ſequuntur vſque ad verbum Habet, omnia in Græco Nicolai manuſcripto codice deſiderantur, quæ nos ex Latinis codicibus reſtituimus. b Atriplicis] Manuſcriptus codex habet ἀτριπικῆς pro ἀτριπλικῆς. Latinam vocem & hîc Græcis exarauit literis, quod illi ſolenne eſt. c Ellebori nigri] Iterum ἐλενίκ μέλανος, vt ſuprà, pro ἐλλεβόρȣ. d Spicæ] Poſt ſpicam manuſcriptus codex legit σμύρνης, hoc eſt myrrhæ: ſed perperam, quòd paulo antè eius in eadem antidoto facta ſit mentio. Latini codices habent ſinonis, vt ferè ſuſpicio ſit σίνωνος pro σμύρνης eſſe legendum.

Cap. XXVII.

ANTIDOTVS è caſtoreo. Succurrit vertiginoſis, comitialibus, apoplecticis, reſolutione correptis, tremulis, & paraplecticis. Datur nucis Ponticæ quantitate ex decocto abſinthii, ſaluiæ, adianti, macedoniſii, & [a] granorum ſolis. Recipit caſtorei, myrobalani, ſing. drach. tres, aloes flauæ drach. vnā ſemis, [b] ſcordoraſarin, quod Italis aſa fœtida dicitur, myrrhæ, euphorbii, ſing. drach. vnam grana ſeptem, folii, [c] artimonii, id eſt pyrethri, tragacanthæ, calami odorati, nitri, galbani, ſenæ, floris iunci odorati, ſpicæ, opopanacis, rhei Pontici, ſagapeni, ſtyracis calamitis, zingiberis, cinamomi, ſing. drach. vnam gran. duo, [d] ſtaphidis ſylueſtris, ſeminis dauci, fœniculi, petroſelini ſeminis, [e] cumini lati, nigellæ, ſinonis [f] petrolei, quod eſt vnguentum ſancti Barbari, ſtyracis rubeæ, ſanguinis draconis, thuris, [g] ſalis ammoniaci, zedoariæ, aniſi, ſing. drach. tres ſemis ſcrup. octo, [h] thymbræ, hyſſopi, chamædryos, pulegii, origani, balſami, [i] balſamitæ, (quæ eſt proceriſſima ſylueſtris mētha) ſeminis ocimi, [k] brancæ vrſinæ, dictami, ariſtolochiæ rotundæ, braſſicæ ſylueſtris decocti, aſari, ſaluiæ, roſarum, bdellii, ſing. gran. octodecim, [l] amparis grana decem, oſſis cordis ceruini drach. tres, oſſis naris purpuræ drach. vnam, epithymi, polypodii, opobalſami, ſing. gran. tredecim, [m] lauriolæ campi, hoc eſt betonicæ gr. vndecim, anacardii, ſabinæ, gentianæ, foliorū mandragoræ, ſing. ſiliquas duas ſemis, [n] ſerici vſti gran. duodecim, peucedani, abſinthii, ſing. gran. ſeptem, iridis gran. tredecim, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Granorum ſolis] Græcus codex habet γρανοσόλȣ pro γρανόσολις. Grana verò ſolis non ſunt niſi ſemina lithoſpermi: quod officinis etiam hodie milium ſolis dicitur, vt alibi fuſiùs monſtrauimus. b Scordoraſarin] Quid per hanc vocem intelligendum veniat, metipſe Nicolaus explicat dicens, σκορδορασαριν, τὸ λεγόμενον ἰταλικῶς ἀσαφιτίδα, Scordoraſarin, quod Italicè aſa fœtida vocatur. Per aſā autē fœtidā non id quod hodie ſic officinæ vocant, accipiendū erit, ſed ſtirps potius quam tum Græci tum Latini ſcordium vocant. Nam infrà ſæpe admodum hanc dictionem ἀσαφέτιδα, (ſic enim ſcribēdum erat) interpretatur pro ſcordio, vt in enemate 19. in hiera Theodoretis 4. & in hiera Logadii 14. & crebrò aliâs. In interpretatione etiam nominū obſcurorum Nicolai ita ſcriptum inuenitur, ἀσαφίτης τὸ σκόρδιον. Quare errant plurimùm officinæ, quæ in compoſitione hac & aliis Nicolai pro aſa fœtida non ſcordium, ſed rem quam ipſæ ſic hodie appellant, vſurpant. c Artimonii] Latini codices Nicolai, præſertim verò illi ex quorum præſcripto ſeplaſiarii hodie ſua medicamēta conficiūt, maximo errore antimonii legunt pro artimonii. Quid verò ſit artimonium, metipſe Nicolaus exponit, inquiens, ἀρτιμονίȣ, ἤτοι πυρέθρȣ, artimonii, id eſt pyrethri. In dictionum quarundam etiam Nicolai interpretatione ſcribitur, ἀρτιμόνιον πύρεθρον. d Staphidis ſylueſtris] Ea eſt quæ officinis & medicis hodie ſtaphis agria vocatur. e Cumini lati] Græcè eſt πλατυκυμίνȣ. Latini codices habent ſileris: vt propemodum ſuſpicio ſit Nicolaum per latum cuminum intellexiſſe ſemen quod officinæ ſiler montanum vocant. f Petrolei] Græcè eſt πετρελαίȣ. Per petroleum verò intelligit oleum quod ſic in hodiernum vſque diem vocatur, naturale nimirum, quod etiam oleum ſanctum & oleum petræ nominatur à noſtris medicis & ſeplaſiariis. Neque hoc eſt oleum, niſi bitumen liquidū vel colamen bituminis, quod Babyloniis etiam naphtha vocatur: id quod è Meſue ſatis liquet. Petroleum igitur omne oleum, quod è ſaxis & petris emanat, dicitur. Et fuit haud dubiè Nicolai temporibus vſitatum petroleum, quod, vt ille ait, μύρον τȣ ἁγίȣ βαρβάρου, id eſt vnguētum ſancti Barbari nominauerunt. Perinde atque noſtra ætate fuit quod nonnulli circumgeſtabant, & ſanctæ Catharinæ oleum vocabant. Virum autem facit, quam nos virginem fuiſſe putamus, diuam appellantes Barbaram. g Salis ammoniaci] Græcus codex quo vſi ſumus, habet ἄλατι ἀμμωνιακοῦ, pro ἁλὸς ἀμμωνιακȣ. h Thymbræ] Hoc eſt ſylueſtris ſatureiæ. i Balſamitæ] Græcè eſt βαλσαβίτα ſcriptum pro βαλσαμίτα. Sic enim hodie officinæ ſpeciem ſylueſtris menthæ vocant. Nicolaus ait eſſe inter ſylueſtres proceriſſimam, ἥτις ἐςὶν ὁ μακρότατος ἄγριος ἡδύοσμος. k Brancæ vrſinæ] Nicolai codex habet, παρέτζε ὐρσῖνα, ἤτοι βέρβερις, pro βραντζε οὐρσῖνα. Vocant autem in hodiernum vſque diem ſtirpem acanthum Græcis & Latinis dictam, officinæ brancam vrſinam. Quare interpretatio Nicolai non videtur eſſe legitima, quòd brancam vrſinam eſſe berberin tradit; quum ipſemet infrà in multis compoſitionibus berberin dicat eſſe eandem cum Græcorum oxyacantha. Et in vocum Nicolai interpretatione manifeſtè ſcriptum eſt, βέρβερις, τὸ τ ὀξυακάνθης σπέρμα, hoc eſt, berberis ſemen eſt oxyacāthæ. Ideóque in noſtra conuerſione hæc verba, id eſt berberis, conſultò, ne confuſionis alicuius ſeplaſiariis & medicis authores eſſemus, omiſimus. l Amparis] Officinæ ambram vocant. m Lauriolæ campi] Græcus codex habet, λαυρίολȣ κάμπαρι, ἤτοι δρεσιοβόταναν. Eſt autem δροσιοβόταναν nihil aliud quàm betonica (vt diximus annotatione 39.) Pro lauriola igitur hoc loco non eſt accipienda herba quæ hodie ſic nominatur, & qua vulgus ſeplaſiariorum pro mezereon vtuntur, ſed betonica vulgò quoque vocata. n Serici vſti] De quo plura lib. 1. De compoſ. medic. diximus.

Cap. XXVIII.

ANTIDOTVS ad rigorē experta. Recipit caryophylli, piperis, terræ Samiæ, ſenæ, ſpicæ, ſing. drach. duas. In vino ſubacta datur ante inuaſionis horam.

Cap. XXIX.

ANTIDOTVS pulcherrima omnis generis humores incidens. Vtilis quoque eſt à [a] bilis effuſione moleſtatis. Extenuat etiam pituitā, flatus diſſoluit, & appetentiā cōmouet. Mulieribus mēſes ducit, & homini [b] animū efficit, aciē oculorū acuit, carniſq; nutritionē facit. Habet turpeti vnc. tres, roſarū, violarū, ſing. vnc. 1. galangæ, maceris, granorum ſolis, maſtiches, thuris, cardamomi, myrobalani Indici, ameos, ſing. drach. S. aſparagi ſeminis, [c] ruſci, ſing. vnc. 1. ſcammoniæ vnc. vnā dr. duas, caryophylli, ſpicæ, zingiberis, croci, ſaxifragi, piperis lōgi, amomi, ſeminis petroſelini, [d] ſalis gēmæ, cinamomi, ſing. drach. duas, hermodactyli, ellebori nigri, ſing. vnc. duas, polypodii vnc. vnā, decocti [e] ebuli lib. vnā, ſeminis fœniculi, aſari, ſing. vnc. vnā, opopanacis, colocynthidis ſing. dr. vna, ariſtolochiæ rotūdæ, tragacāthæ, ſing. vnc. duas, iridis vnc. vnā, cumini, ſeſelis, ſing. vnc. vna, anacardii vnc. duas, agarici vnc. vnā, mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit. Dantur de eo manè ieiuno hexagia tria, vel tria & ſemis, pro virium ratione.

a Bilis effuſione] Perperam in Græco eſt, ὑπὸ ἐγχολάσεως pro ἐκχολάσεως. b Animum efficit] Græcè non rectè legitur νȣν ἔχῃ pro ἔχειν. c Ruſci] Græcè erat μπρȣσκου. Qui error omnes ita inuaſit officinas, vt in hunc vſque diem ruſcum, adiectione vnius literæ, bruſcum appellent. d Salis gemmæ] Hæc vox Nicolai ſeculo medicis & ſeplaſiariis trita erat. In codice enim Græco ſcribitur σαλτζέμε, pro σάλις γέμμε. Latinis ſal foſſilis dicitur, vt alibi copioſiùs docuimus. e Ebuli] Græcè non rectè ἐμπούλου pro ἐβούλȣ legitur. Sed nihil mirum Nicolaum Latinas, & alias ſibi incognitas voces ita deprauaſſe.

Cap. XXX.

ALIA antidotus priori ſimilis, idem efficiens. Accipit turpeti drach. vnā, dacrydii, hermodactyli, roſarū, [a] eſulæ, (hoc eſt chamæpityos) polypodii, ſingul. dr. ſex, caryophylli, ſpicæ, zingiberis, croci, ſaxifragi, piperis lōgi, amomi, ſeminis apii, ſalis gēmæ, galāgæ, petroſelini, maceris, carnabadii, ſeminis fœniculi, [b] aſparagi, ruſci ſeminis, granorum ſolis, thuris, maſtiches, ameos, [c] lapidis litzi, [d] ſing. drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur vt præcedens.

a Eſulæ] Nicolaus eſulam non tithymali ſpeciem, ſed potiùs chamæpityn vocat. Sic etiam in dictionum Nicolai interpretatione ſcribitur, ἔζȣλα ἡ χαμαιπίτυς, eſula eſt chamæpitys. Quod hîc & in aliis Nicolai compoſitionibus diligenter obſeruandum erit. b Aſparagi] Perperam in manuſcripto codice legitur ἀσπαράγȣ pro ἀσπαράγου. c Lapidis litzi] Græcus codex habet, λάπις λίτζι. Animaduertendū autē lapidē litzi variè apud Nicolaum ſumi, vt ex ſequētibus patebit latiùs. Hîc certè, haud ſecus atque in antidoto ſequēti 37. accipitur pro lapide praſio. Lapis autem hic ita eſt dictus, quòd porri

fucco ita affimilis fit: à Theophrafto prafitis appellatur. Plinius lib. 37. cap. 8. eius tria effe genera tradit. Eafdem quas iafpis facultates habet. Quare in hanc compofitionem infcribitur vt ventriculum roboret. eam enim facultatem habere iafpidem, ex Galeno fatis liquet. In inopia verò prafii, fmaragdo, cui eadem vis eft, vti licebit. d Singulorum drachmam vnam] Sic legendum effe cenfeo, ne pondus prorfus omiffum fit.

Cap. XXXI.

ALIA fimilis, admodum bona. Habet zingiberis vnc. duas, myrobalani flaui vnc. tres, emblici vnc. vnã, finonis, pulegii, cardamomi, fing. vnc. vnam, caryophylli piperis cõmunis, fing. vnc. quatuor femis, croci hexag. vnum, turpeti vnc. femis, fcammoniæ vnc. femis, mellis Attici aut facchari quantũ fufficit. Datur vt præcedens.

Cap. XXXII.

ANTIDOTVS è Rheo barbaro. Eft autem admodum vtilis, quemadmodũ præcedens. Recipit fantali albi vnc. femis, fantali rubri drach. vnã, fpodii drach. duas, maceris hexag. vnum, maftiches, croci, fpicæ, ligni aloes, cardamomi, afari, gallæ mofchatæ, berberis, turpeti, caryophylli, fing. vnc. vnã, feminis fœniculi, ocimi feminis, cinamomi veri, fing. vnc. S. cãphoræ drach. femis, offa cordis ceruini tria, tragacanthæ, gummi Arabici, fing. vnc. femis, rhei barbari hexag. tria, anifi, feminis intybi, portulacæ feminis, feminum peponis, cucumeris, & [a]citruli purgatorum, fing. vnc. femis, rofarum vnciam vnam, fenæ vnciã vnam, dacrydii vncias duas hexag. vnum femis, facchari & ftillatitii rofarum liquoris quantum fatis videbitur.

a Citruli] Græcè eft σαρακίνα. Sic autem genus cucumeris vocat, quod hodie citrulum nominant officinæ: id quod ex multis compofitionibus aliis fit manifeftum.

Cap. XXXIII.

ALIA antidotus ad eadem efficax, fimiliter data. Recipit rofarum rubearum, glycyrrhizæ, fcrup. quinq;, cinamomi drach. quatuor, caryophylli, nardi, fagapeni, [a]cãchryos, gallæ mofchatæ, nucis mofchatæ, zedoariæ, cardamomi, afari, feminis apii, fing. fcrup. duos, feris hexag. duo, dacrydii hexag. tria, turpeti hexagia duo, facchari & ftillatitii rofarum liquoris, quod fatis eft.

a Canchryos] Græcus Nicolai codex habet χάχρυος. Sed legendum effe iudicamus κάγχρυος. Eft autem Canchrys femen libanotidis.

Cap. XXXIIII.

ANTIDOTVS alia fimilis, [a] laxatiua, quæ itidẽ bona admodum eft. Habet cinamomi vnciam vnam, croci hexagia duo, zingiberis, caryophylli, fingulorum vnc. femis, anifi, [b]fœniculi, fing. vnciam femis, ameos hexag. vnum femis, nuces mofchatas duas, turpeti, fcãmoniæ, fing. vncias duas femis, facchari vel ftillatitii rofarum liquoris quantum fatis videbitur. Dantur media nocte hexagia tria, aut tria & femis, pro virium diuerfitate.

a Laxatiua] Iterum Nicolaum imitantes barbara dictione de induftria vfi fumus. Legitur enim hoc loco λασατίβα pro λαξατίβα, vt fuprà etiã monuimus. b Fœniculi] Græcus Nicolai codex legit φίνυλιν. Cenfeo autem hîc Nicolaum, fuo more, Latinam dictionem Græcis literis, haud tamen fine deprauatione, exaraffe. Legendum itaque videtur potiùs φενίκυλι. Nam feminum anifi & ammeos fit hîc mentio, quibus meritò fœniculi femen copulatur, vt infrà etiam facit, antidoto nimirum 36. temere tamen nihil ftatuimus.

Cap. XXXV.

ANTIDOTVS è corallio. Prodeft cardiacis, continuis febribus, corporis mortificationi, & carnium diffolutioni. Eft autem fomnifera, corporique voluptatem affert. Capit caryophylli, cinamomi, croci, fingulorum hexag. vnum, fpicæ, galangæ, ligni aloes, fingulorum hexagium femis, glycyrrhizæ hexag. vnum, nucis mofchatæ hexagium vnum femis, margaritarum hexagium femis, zingiberis hexagium femis, corallii rubri hexagium vnum, ambaris, blattii byzantii, fingulorum fcrupulum vnum grana duo, mofchi grana duo, feminis ocimi fcrupulum vnum grana duo, caphuræ, papaueris albi, fingulorum grana quindecim, trium fantalorum, fingulorum drachmam femis, [b] facchari appellati candi vnciam femis, offa cordis ceruini duo, fpodii fcrupulum vnum grana duo, pfyllii drachmam femis,

A ftillatitii rofarum liquoris & facchari quod fatis eft.

a Voluptatem affert] Græcè χαράποιον. Significat enim Græcis χαρὰ idem quod ἡδονὴ, ἀγαλλίασις, εὐφροσύνη, hoc eft voluptas, oblectatio, hilaritas. b Sacchari appellati candi] Græcus manufcriptus codex habet κάντιον. Quòd verò κάντιον Nicolaus appellet id quod hodie faccharum candi vel candidum vocant officinæ, infrà ex antidoto Diarhodon Abbatis 96. manifeftum faciemus. Iudico autem hanc quoque dictionem effe deprauatè exaratam, dicendúmque fuiffe κάνδιον. Sequutus eft enim Nicolaus morem eorum qui etiam hodie decurtata voce hoc genus facchari vocant candi, quum potius integra voce candidum effet appellandum, quemadmodum fufiùs lib. 1. Paradox. noftrorum cap. 35. diximus.

B

Cap. XXXVI

ALIA antidotus fimilis, admodum laudata & vtilis. [a]Stomachicum laxatiuum dicitur. Habet cinamomi vnciam femis, croci hexagium femis, zingiberis vnciam femis, caryophylli hexagia duo, anifi, fœniculi, fingulorum hexagium vnum femis, ameos hexagii femis quartam partem, amomi drachmas duas, nuces mofchatas duas, turpeti vnciam vnã femis, mofchi grana duo, fenæ vnciam femis, epithymi drachmas duas, fcammoniæ drachmam vnam, fantali rubri drachmas duas, rhei C barbari drach. vnam, cubebarum vnc. femis, hermodactyli vnciam femis, myrobalani citrini hexagia duo, facchari quantum fatis erit. Confecta datur media nocte pondere hexagiorum trium, aut trium & femis, pro virium ratione. Pòft datur aqua tepida forbenda, idque febricitantibus: in vacantibus autem febre, vino vtere.

a Stomachicum laxatiuum] Græcè eft σαμαχικὴ λασατίβα: fed minus rectè. Legendum enim erit στομαχικὴ λαξατίβα, id quod ex Latino Nicolai codice fit euidentiffimum. Ibidem enim duorum fit mentio medicamentorum, vnius quod ftomachicum laxatiuum frigidum dicitur, alterius quod ftomachicum laxatiuum calidum vocatur. D Quòd certè eft hoc ipfum quod nunc tractamus, quemadmodum ex ipfa collatione omnibus fit confpicuum.

Cap. XXXVII.

ANTIDOTVS è margaritis. Ad vniuerfi corporis refrigerationem confert, cardiacos, animo deficientes, mulieres vtero ferẽtes, præfocationes vteri, cordífque fyncopen. Magnæ præterea corporis imbecillitati admodum auxiliatur. Capit caryophylli, cinamomi, fpicæ, galangæ, ligni aloes, glycyrrhizæ, paftillorum è rofis, & paftillorum [a]è violis (horum verò compofitiones E quære infrà de paftillis) fingulorum drachmam vnam femis, nucis mofchatæ, maceris, gallæ mofchatæ, (quære autem & hanc in compofitionibus gallarum mofchatarum) zedoariæ, rhei barbari, ftyracis calamitis, fingulorum drachmam vnam, margaritarum perforatarum & non perforatarum, zingiberis, offis cordis ceruini, eboris ramentorum, offis è naribus purpuræ, fingulorum drachmam femis, mofchi, ambaris, cardamomi, libyftici, feminis ocimi, fingulorum fcrupulum vnum minus granis duobus, caphuræ grana fex, ferici crudi vfti drachmam vnam, lapidis faphiri, iafpidis, [b]lapidis F viridis (qui ab Italis dicitur lapis litzi) fingulorum drachmam femis, nucis Indicæ drachmas duas, tragacanthæ, corallii rubei, fingulorum drachmam vnam femis, anacardii, iuniperi, fingulorum grana feptem, auri puri hexagium vnum, facchari & ftillatitii rofarum liquoris quod fufficit.

a E violis] Græcus codex legit, καὶ τῶ δ' ιάζιν. Et fic etiam in fectione de paftillis, paftillo 48. fcribitur. Latini codices habent diaui. Vt mirum fit Nicolaum hoc loco deprauata voce vti voluiffe potiùs G quàm patria & legitima. Dicendum enim illi erat, quemadmodum Actuarium feciffe conftat, δ' ιὰ ἴων: Græcis enim ἴον violam fignificat. fed fortè & hanc compofitionem è barbaro aliquo authore tranfcripfit. b Lapidis viridis aut rectiùs Lapidis viridis prafii] Græcus Nicolai codex legit, λίθυ πρασίυ, ὃς λέγεται παρὰ ἰταλοῖς λάπις λίτζι. Diximus autem fuprà nimirum annotatione 101. litzi lapidem interdum Nicolao idem fignificare quod prafium. Qua quidem in fignificatione & hîc fumatur oportet, quum fit antidotus planè confirmans ac roborans, vt neceffe non fit accedere purgantia, in quorum numero cæruleus lapis exiftit, quem aliquando per lapidem litzi (vt fuo dicemus loco) Nicolaus intelligere folet. Eft quoque vterũ ferẽtibus accommodata hæc antidotus, quibus purgantia exhibere medicamenta minus tutum eft. Per viridem itaque lapidem hîc (vt comprehenfum eft) accipiendus venit prafius, qui viriditate fua porri fuccum refert. Quod H facilè ex præcedentibus colligitur, quum faphiri & iafpidis etiam hîc mentio fiat. Quare feplafiarii pro viridi lapide in præfenti antidoto prafium, & minimè lazuli, qui cæruleus etiam vocatur, accipiant.

Cap. XXXVIII.

ALIA è margaritis [a] Galeni, magis varia: valet vt

præcedens. Habet margaritarum non perforatarum, pyrethri,ſingulorum drachmam vnam,zingiberis, moſchi,ſingulorum drachmas quatuor, zedoariæ,petroſelini, caſiæ ligneæ,cardamomi, nucis moſchatæ, maceris, ſingulorum drachmas duas, cinamomi drachmas quinque,[b]been albæ & rubeæ,quæ nimirum hermodactyli longi dicuntur,piperis nigri & longi, ſingulorum drachmas tres ,ligni aloes,caryophylli,ſpicæ, glycyrrhizæ,galangæ, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ramenti auri puri hexagium vnum, ambaris ſiliquas quatuor,gallæ moſchatæ drachmam vnam,ſtyracis calamitis, rhei barbari,ſingulorum drachmam vnam,oſſis cordis ceruini drachmam ſemis,berberis ſiliquas decem,ſerici crudi vſti ſiliquas ſex , margaritarum perforatarum drachmam vnam ſemis , blattii byzantis ſiliquas octo,libyſtici,ſeſelis, ocymi ſeminum,ſingulorum grana octodecim , lapidis iaſpidis, ſaphiri , lapidis viridis,ſingulorum grana octodecim, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt . Succurrit imbecillitati ſtomachi & cruditati eiuſdẽ, corporiſque ac cordis exolutioni.Rectè confecta datur.

a Galeni] Falſò hæc antidotus ad Galenũ authorẽ refertur: id quod ſimplicia medicamenta quorum hîc mentio fit,certò demonſtrant.Talia enim eſſe cõſtat quæ magna ex parte Galeni temporibus incognita fuere,vt ſunt behen,nux moſchata, ambar, galla moſchata, rheon barbarum, blattium byzantium,ſericum,ſtillatitius roſarum liquor. b Behen albæ & rubræ] Græcus codex habet μπίαλπε, ῥύμπιε,τὰ ἐπιλεγόμενα οἶμαι ἑρμοδάκτυλα μακρά. Deprauauit autem & hoc in loco Latinas dictiones Nicolaus. Dicendum enim illi erat πὶεν ἄλπι καὶ ῥούπιε. Manifeſtum verò hinc fit omnibus , quòd recentiores Græci behen albam & rubeam officinis hodie vocatas radices, hermodactylos longos dixerunt , vt ſcilicet à rotundis hermodactylis noſtra ætate nominatis,(Colchica antiquiores Græci vocant)diſtinguerent.

Cap. XXXIX.

ANTIDOTVS [a]diacomerõn. prodeſt tabidis, tuſſientibus,ſtomachicis,& omni corporis imbecillitati. [b]Renum præterea impotentiæ ac debilitati ſuccurrit: venerem enim emortuã excitat efficaciter. Capit caryophylli magni, [c]qui lingua Romana antophyllus cognominatur,zingiberis,ſing.drach.v. ſcrup. vnum gra. ſedecim,cinamomi,caryophylli parui, ſing. drach.quatuor ſcrup.vnũ gran.ſedecim , carnis palmularũ drach. quatuor ſcrup.vnũ gran.ſedecim, galangæ,ſpicæ,zedoariæ,coſti, pyrethri , corallii rubei,tragacanthæ,rhei Põtici,ſpicæ Celticæ,anacardii,oſſium palmularum,carpobalſami,aniſi,iuniperi,ſing.drach.vnam ſcrup. duos gr. octo.Margaritarũ perforatarum & integrarum, ſing.hexag.ſemis,moſchi gran.tria,blattii byzãtis ſcrup.duos, trium piperorũ,ſing.drach. vnã ſcrup. duos gran. octo, auri puri,argenti ſinceri,oſſis cordis ceruini, ſing.ſcrupul.duos ſemis, eboris ramenti,ambaris,ſing.ſcrup.vnũ gran.ſeptem. Dantur eo vtentibus drach.tres , ex vino. Paratur cum roſaceo melle & ſaccharo. Eſt autem hæc antidotus præclara admodum.

a Diacomerõn] Ita enim Actuarius vocari à Latinis ſcribit. Verùm,quæ ſit eius nomenclaturæ ratio, videre nequeo. Nicolai codex habet διὰ καμαρῶν.Sed nec quæ ſit hui⁹ appellationis cauſa, cogitatione conſequi poſſum.Eam enim quam Latini Nicolai codices afferunt, nempe ſic dictam eſſe quòd hominem è morte ad vitam ducat,nullius eſſe momenti nemo non intelligit. b Renum præterea debilitati,&c.] Græcus codex legit,πρὸς ἀτονίας καὶ ἀδυναμίας νεφρῶν.πάνυ γὰρ ἀδυναμεῖ, ἀφανεῖ δὲ ποιεῖ καὶ τὰ ἀφροδίσια. Sed, meo quidem iudicio, non rectè. Emendandum igitur hunc locum eſſe hoc pacto puto , πρὸς ἀτονίας καὶ ἀδυναμίας νεφρῶν ποιεῖ.πάνυ γὰρ ἐνδυναμεῖ ἀφανῆ καὶ τὰ ἀφροδίσια.Hanc lectionem Latini Nicolai codices confirmant , qui ita habent,Debiles lumbos confirmat,venerem proritat. Accedit,quòd in Actuario ſit,Renum doloribus prodeſt,voluptatem parit,&c.

c Qui lingua Romana,&c.] Hoc ex loco omnibus perſpicuum fit, antophyllos Nicolao eſſe caryophyllos magnos.

Cap. X L.

ANTIDOTVS è cinamomo. Ad ſtillicidium vrinæ,& calculoſos,& omnia veſicæ mala confert, ita vt lapides conterat ac [a]demoliatur . Si vt hæc ipſa aluum ſubducat efficere volueris, diacrydii ſcrupul. duos quoties vti volueris,huic adiicies . purgat enim ſine moleſtia.Ad omnia prædicta vtilis eſt, & ad ſtomachum. Capit autem folii,floris iunci odorati,cyperi, aſari, euphorbii,thymi,petroſelini, macedoniſii,anethi,granorum ſolis, [b] lapidis lyncis, ſingulorum ſcrupulos duos ſemis,cinamomi,calami odorati,polypodii,[c]philipendulæ,piperis nigri, libyſtici, ſeminis vrticæ,ſeminis citri,ſaxifragi, [d] bardanæ , ſeminis hederæ , ſingulorum ſcrupulos duos , galangæ , nardi, zedoariæ , betonicæ, phu,[e]maſi,aſparagi,cardamomi,ſeminis apii,fœniculi, ſinapis rubri & nigri , erui rubri & albi, ſingulorum drachmam ſemis, caryophylli,zingiberis,caſiæ ligneæ, coſti,pyrethri,ſpicæ Celticæ,myrobalani, thuris, piperis albi , carpobalſami, carnabadii , cumini , baccarum lauri,ſeſelis,ſingulorum ſcrupulum vnum,nardi, pulegii,olei ebuli,[f]lilini olei,ſingulorum drach.quindecim, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit . Datur ex vino rubro,manè ieiuno.

a Demoliatur] In Græco codice abundant hæc verba poſt dictionem ὀνίνησι δὲ καὶ πρὸς στραγγουρίας,ideóque expungenda erunt.

b Lyncis] Codex Nicolai habet λάπις λίτζι.Sed eſt vox planè deprauata,quæ vtpote incognita, Nicolao dedit occaſionem vt illam variè vſurparet: nunc pro lapide praſio vt dictum eſt annotatione 3.nunc pro lapide quem lyncis vocant officinæ,& Græci lyncurium, vt hoc in loco.Nam hîc ſignificare lapidem lyncis , notius ferè eſt quàm vt à me demonſtrari debeat.Nam quum hæc antidotus peculiariter valeat ad frangendos calculos & veſicæ mala,nemo non ſtatim colligit Nicolaũ litzi pro lyncis dixiſſe.Nihil enim eſt lyncuriũ , vt alibi docuimus, quã ſuccinum,quòd nonnullis opinione perſuaſum eſſet ex vrina lyncis fieri:quod ad euocandos calculos renum & veſicæ miram vim obtinet. Quod ex Aetio ſatis liquet,qui lib. 11. cap.13.eo ad cõterendos etiam calculos vſus eſt. Nicolaum autem litzi dicere pro lyncis, ex antidoto 183.ſole clarius patebit. Quem autem hodie ſic appellant medici,& horum officinæ,eſt Belemnites ſucciniFalerni colore.qui etiam è terra effoditur,non tamen ex lyncis vrina concreſcit. c Philipendulæ] Græcus codex habet φιλιπένδουλα. Vnde ſatis conſtat hanc vocem, Nicolai etiam ætate medicis tritam fuiſſe.Quid autem ſit philipendula, tomo primo noſtrorum commentariorũ de ſtirpiũ hiſtoria expoſuimus.

d Bardanæ] Græcus codex legit μπαρδάνε. Corruptam autem eſſe dictionem puto,ſcribendúmque fuiſſe παρδάνι.Bardanam hodie herbã vocat vulgus,terſonatiam dictam Latinis.Laudat hanc Aetius in calculoſis renibus,lib.11.cap.10. e Maſi] Græcè eſt μάσου.Quid autẽ intelligat per maſum,ignorare me fateor. Niſi fortè legendum ſit μάκερ,qua dictione aliâs crebrò vtitur Nicolaus : & diacinamomi confectionem apud Meſuen macer ingreditur. f Lilini olei] Græcè eſt μουσίνου ἐλαίου. Cenſeo autem legendum eſſe σουσίνου. Suſinum verò oleũ eſt,quod lilinum alio nomine appellatur. Extenuat, & bilem per aluũ ducit, Dioſcoride teſte,dolores renum & veſicæ lenit.

Cap. X L I.

ANTIDOTVS ex acoro , prodeſt difficultati vrinæ,calculoſis,experta. Proinde ſi explorare velis,partem eius in aqua diſſoluens cum lapide in phialam immitte , & quinque diebus occlude . deinde vbi detexeris,lapidem ipſum confractum inuenies. Habet acori,agarici,ſingulorum drachmas tres, ſeminis apii drachmas ſex,nardi drachmas quinque , petroſelini Macedonici, caſiæ, pyrethri , ſingulorum drachmas duodecim ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſſe videbitur . Dantur ſcrupuli quatuor ex vino & aqua cui chamæmelum & ſpica incocta ſint . Eſt admodum inſignis.

Cap. X L I I.

ANTIDOTVS ex hircino ſanguine. Confert renibus calculoſis & ſtillicidio vrinæ. Vnitos lapides eadem hora demolitur , ſoluit etiam omnis generis in veſica lapides,in balneo data. Valet etiam ad [a]colis reſolutiones , & iis qui citra ſenſum rem veneream agunt. Habet ſanguinis hircini ſicci drachmam vnam,ſiſonis Syriaci drachmas duas , piperis communis drachmas quinque, petroſelini , myrrhæ , dauci Cretici,acori, rhei,ſingulorum drachmas duas , piperis longi drachmam ſemis,cumini [b]Indici, libyſtici, ſingulorum drachmam vnam , cicadarum ſiccarum ſine pedibus & alis drachmam ſemis , chamæmeli floris grana ſeptem, carei, mei Arabici,ſingulorum drach.duas,ſpicæ nardi drachmam vnam. Tuſa & cribrata omnia melle aut ſaccharo excipiuntur ſufficiente. Dãtur in balneo ex aqua calida drachmæ duæ . Eſt mirifica ad iam dicta mala.ſic autem vtiliter colligitur ſanguis hirci . Quum vua cœperit matureſcere, ollam nouam accipiens aqua impleto,& decoquito quoad vniuerſum eius terreum in aquam depoſuerit , & abiecta aqua ollam reconde. Deinde hircum arripe & macta , eiúſque ſanguinem medium olla excipito,ita vt neque primũ neq; poſtremum capias,ſed inter primũ & poſtremũ planè mediũ

& inſpiſſari finito. Medium verò hunc in olla ſanguinē in tenues partes [c] diſſecato, indéque reticulo [d] aut linteolo raro contectum, loco [e] edito expone, vt à ſole & [f] luna illuſtretur probéque exſiccetur, cauēdo[g]ne commadeſcat. Poſthac ſanguinem ex olla accipe, & probè tritum in pyxide deſeruato. Et ſumes de eo, antidotum hanc parato. Eſt autem experimento etiam comprobatum, ſolum ſanguinem hircinum in malis nephriticorum, ſtillicidio & difficultate vrinæ, necnon calculoſis, cochlearii menſura ex paſſo Cretico, & decocto chamæmeli datum conferre. Oportet autem hircum qui iugulari debet, ætate eſſe vigente, ita vt quartum iam attingat annum. Hircus quoque alendus è foliis fœniculi & hederæ, aliiſque vrinam mouentibus ſtirpibus. Quòd ſi tibi viſum fuerit, prædicto hirco etiam vinum bibendum dabis.

a Colis] Græcè perperam ſcribitur κώλυ pro καυλῦ. Legendū enim ita eſſe, ſequentia palàm oſtendunt, quum conducere quoque iis qui citra ſenſum rem veneream agunt, Nicolaus ſubiicit. b Cumini Indici] Aetius lib 11. cap. 12. habet κυμίνυ αἰθιοπικῦ, id eſt cumini Æthiopici. c Diſſecato] Aetius legit κατάτεμνε τὸ αἷμα καλάμῳ ὀξεῖ εἰς πολλὰ τμήματα, hoc eſt, diſſecato ſanguinem per acutam arundinem in multa fruſta. c Reticulo] Aetius addit denſo, δικτύῳ πυκνῷ. d Linteolo raro] Aetius adiicit, ἢ κοσκίνῳ πυκνῷ, id eſt cribro arctiore. e Edito] Græcè eſt ὑπερῴῳ. Aetius habet ὑπαίθρῳ, id eſt ſub diuo. Vt ſuſpicio ſit, locum in Nicolao eſſe deprauatum. f Luna] Græcè legitur, καὶ τῆς σελήνης. Aetius verò habet, καὶ τῆς δρόσου μεταλαμβάνειν, hoc eſt & rorem excipiat. g Ne commadeſcat] Græcus manuſcriptus codex habet καθεωνιθεῖ, pro κατενοτισθῇ. Aetius legit, μὴ βραχῆναι ὄμβρων γινομένων, id eſt ne imbribus exortis madeſcat.

Cap. XLIII.

ALIA experta. Capit ſeminis raphani, adianti, [a] cicerum nigrorum Damaſcenorum, ſpicæ. Cōtundantur probè, & in aqua decoquantur, dentúrque bibenda in balneo.

a Cicerum] Manuſcriptus codex falſò κρύων pro κρίων legit. Cicer enim (quod Græcis κριὸς, hoc eſt arietinum vocatur, vt teſtis eſt Galenus lib. 6. ſimplic.) cæteris efficaciùs vrinam prouocat. Decoctum eius calculos renum confringit.

Cap. XLIIII.

ALIA admodum vtilis. Habet [a] chamæmeli purpurei florem. Decoctum, bibendum ſimiliter præbeto, iis qui febre vacant ex vino, aut cū melle inſtar eligmatis dato ante cibum lingendum. eſt verò valde nobile medicamentum.

a Chamæmeli purpurei] Hoc quia hodie parum eſt cognitum, licebit pro eo vſurpare ſtirpem vulgò conſolidam regalem vocatam, quod hanc conferre calculoſis, experientia comprobatum ſit.

Cap. XLV.

[a] CONDITVM nephriticum. Capit ſaxifragi, betonicæ, aſari, [b] lithoſpermi, petroſelini, ſing. hexagia duo, foliorum coſti hexag. vnum. Terantur diligenter, & [c] ex tritura mittatur in conditum, deturque bibendum vna ante prandium hora. Conterit enim mirificè calculos, & ita [d] per vrinam expellit vt non amplius eos cogi permittat.

a Conditum] Latina hæc dictio κονδῖτον à Græcis vſurpata eſt, vt plures aliæ in Plutarchi parallelis, & Iuriſconſultorum ſcriptis. Nihil autem aliud conditum eſt quàm vinum aromatis & aliis odoriferis conditum. b Lithoſpermi] Sic eſſe legendum omnibus ſatis conſtat, quum lithoſpermon, quod milium ſolis appellant, miram in confringendis calculis vim obtineat. Habent autem & quædam Aetii, qui huius conditi meminit lib. 11. cap. 13. exemplaria λινοσπέρμυ: vt nihil mirum ſit, in Nicolai codice λινοσπέρματος pro λιθοσπέρματος, aut rectiùs λιθοσπέρμυ eſſe ſcriptum. c Ex tritura] Aetius adiicit, cochlearium vnum. d Per vrinam expellit] Græcus Nicolai codex perperam legit ἀπερεῖσθαι pro ἀπουρεῖσθαι, vt ex Aetio liquet.

Cap. XLVI.

ALIA compoſitio ad calculos. Accipe [a] impari ſolùm numero fluuiales cancros, vrito in olla, & de iis bibendum præbe vnciæ vnius pondus.

a Impari numero] Manuſcriptum Nicolai exemplar habet, χαβὼν τυχυδ αμονα καὶ καρκίνυς ποταμίυς, ſed nullo prorſus ſenſu. Quare locum hunc eſſe deprauatum omnibus perſpicuum eſt. Reſtituendus autem in hunc modum erit, λαβὼν μόνον ἄζυγας καρκίνυς ποταμίυς, id eſt, accipe impari ſolùm numero. Atque hanc lectionem planè confirmat Aetius, qui lib. 11. cap. 13. ita ſcriptum reliquit, ἄλλο. καρκίνυς γ', ἢ ε', ἢ ζ' μόνον ἄζυγας, καῖε ὑπ' ὀστράκυ ζῶντας, hoc eſt, Cācros tres aut quinque, aut ſeptem impari tantùm numero, ſub teſta viuos exurito. Vbi tamen Cornarius, non ſine maximo errore, conuertit ἄζυγας cum ingenti ſtrepitu: quum conſtet omnibus nihil tale ſignificare Græcis hanc dictionem ἄζυγας, ſed potius ἀζεύκτυς & μονάζοντας, id eſt nullo coniugio adſtrictos, & ſolos degentes. Hoc loco refertur ad cancros impares numero, quòd inter hos ſit qui coniugio deſtituatur.

Cap. XLVII.

ALIA. Cicadas aridas ſine pedibus & alis contunde ac tere diligenter, læuigatáſque ex mulſo aut cōdito exhibeto in balneo.

Cap. XLVIII.

ALIA ad renes experta. Habet rhei, ſaxifragi, iridis Illyricæ, ſeſelis, dictamni, hyſſopi, betonicæ, opopanacis, ſymphyti, dauci, veratri albi, ſing. vnciam vnam. Trita & per cribrum traiecta, melle excipiantur: deturque cochlearium vnum ex decocto chamæmeli & ſapa.

Cap. XLIX.

ANTIDOTVS ad difficultatem vrinæ. Accipit [a] lithoſpermi drach. ſemis, [b] nucis pineæ drach. quinq;, croci drach. vnam, amygdalarū amararum drach. vnam ſemis. Tuſa ac cribrata melle excipiuntur. Dantur drachmæ duæ.

a Lithoſpermi] Manuſcriptus Nicolai codex iterum legit λινοσπέρματος pro λιθοσπέρματος. b Nucis pineæ] Græcè eſt ϛροβίλων. Strobilorū autē voce tota nux pinea apud Græcos accipienda erit.

Cap. L.

ALIA ad calculoſos, qua vſus eſt Anatalus prætor, experta. Habet radicis ſtruthii drach. quinq;, ſquillæ, opopanacis, ſcordii, ſing. drach. quinque, radicis capparis drach. vnam. vino excepta finge paſtillos, quorum ſinguli pendeant drachmam vnam, & ex iis vnum læuigatum ſingulis diebus cum vino præbeto.

Cap. LI.

ANTIDOTVS ad calculum veſicæ, qua Veſpaſianus vſus eſt. Habet nardi Syriaci, hyſſopi, ſing. drach. vnam, petroſelini drach. vnam ſemis, rutæ viridis, elleborí, ſing. drach. vnam, ſquillæ aſſatæ, abrotoni, ſingul. drach. ſemis, acaciæ drach. vnam. Squillam aſſatam tere cum ruta, dein admiſce parem quantitatem opobalſami ante aridorum exceptionem. Sicque conficiens dato drachmam vnam ex aqua.

Cap. LII.

ALIA ad calculoſos & nephriticos experta. Habet [a] lithoſpermi, piperis, petroſelini, aniſi, ſing. vnc. ſemis. Tuſa & cribro probè traiecta, melle excipiantur, deturque cochlearium vnum ex aqua calida. Eſt autem mirabilis.

a Lithoſpermi] Rurſus λινοσπέρματος pro λιθοσπέρμυ legitur, vel σελίνου σπέρματος, vt iam ſtatim dicemus.

Cap. LIII.

ALIA nobilis, lapides in veſica demoliens. Capit caſiæ drach. duas, [a] ſeminis lini drach. vnam ſemis, myrrhæ drach. ſemis, piperis albi drach. vnam, [b] lapidis Syriaci maſculi & fœminæ, ſing. drach. ſemis, ſeminis ſtaphylini, iridis Illyricæ, ſing. drach. vnam ſemis, papaueris albi ſeminis, ſpicæ nardi, ſing. drach. vnam, amygdalarum amararum, erucæ ſeminis, aſari drach. ſemis. Omnia hæc trita, & per cribrum tranſmiſſa melle excipe, & ſingulis diebus præbe cochlearium vnum ex paſſo. Eſt verò vtilis.

a Seminis lini] Nicolai codex legit λινοσπέρματος. Galenus autem lib. 10. De compoſ. medic. local. cap. 1. habet σελίνυ σπέρματος, id eſt ſeminis apii. vt inde coniiciam, aliis etiam in locis ita legendum eſſe apud Nicolaum. b Lapidis Syriaci] Syriacum appellat, quem officinæ Iudaicum. Sic autem dictus eſt, Galeno lib. 9. Simplicium medic. teſte, quòd in Palæſtina Syria prouenïat.

Cap. LIIII.

ANTIDOTVS ad calculoſos, cuius ſi experimentum capere velis, diſſolue portionem aliquam de ea, & coniice in vaſculum vnà cum lapide, ipſúmque obturato diebus ſeptem: dein amoto operculo, inuenies lapidē attritum. Habet ſanguinis hircini exſiccati, capparis radicis æquas portiones. Ex iis tritis bibendum propinato cochlearium vnum cum mero ieiunis. Lapidē per vrinam citra dolorem expellit: eſt enim præclara.

Cap. LV.

ANTIDOTVS alia quam accepi à Iuliano Pimentalo, experta. Recipit baccas lauri decorticatas duas, piperis, petroſelini, ſing. drach. vnam. Excipe melle, & dato nephriticis ac calculoſis: miraberíſque eius facultatem.

Cap. LVI.

ALIA ad renes & calculoſos. Habet petroſelini

drach.vnam, piperis drach.duas, feminis fœniculi dra- A chmas tres, feminis apii drach. quatuor. Detufis & cribro tenui arctioréve traiectis dato ægrotanti cochleariũ vnum ex condito: si verò febricitet, ex aqua tepida.

Cap. L V I I.

ALIA similis. Capit cyperi, baccarum lauri, petroselini, singulorum æquam portionem. Datur cochlearium vnum ex vino.

Cap. L V I I I.

ALIA ad calculosos valde bona. Recipe leporem viuum, ipsumque iugulato, ac sanguinem eius olla no- B ua excipito: dein detracta quoque eius pelle, integram vnà cum sanguine in vasculum immitte luto oblitum & operculo contectum, crematóque donec pellis vnà cum sanguine in cinerem redigatur. Amoto subinde operculo, pellis sanguinisque cinere accepto & læuigato, cochlearium vnum ex[a] mero tepido dato. Est præclara.

a Mero tepido] Græcè est μετ' οἴνου ἀκράτου χλιαροῦ, cum vino temperato tepido. Sed fortè pro ἀκράτου legendum erit ἀκράτου, id est mero: ne inutilis sit repetitio. Neque enim ἀκράτου hoc loco à χλιαροῦ differre videtur. Sic etiam in sequenti 60. antidoto legitur μετ' οἴνου ἀκράτου. C

Cap. L I X.

ALIA similis ad calculosos nobilis. Accipe vulpem viuam eámque mactato, atque de recenti eius sanguine quantum dimidium exigui poculi capere potest, bibendum præbeto. Efficiet autem vt æger eadem hora per vrinam lapidem eiiciat.

Cap. L X.

ALIA ad difficultatem & stillicidium vrinæ mirifica. D Passerculum quem [a] troglodytem nominant, integrum cremato, & sumpto cinere ac[b] tenuiter cõtrito, bibendum ex mero dato. Quantitas verò cineris sit cochlearium vnum. Si autem volueris, admisceto etiam farinæ prædictarum cicadarum [c] quartam cochlearii partem, & ieiuno ex vino præbeto.

a Troglodytem] Græcè σιλιπιπίδα scribitur, quæ vox haud dubiè barbara est. Per eam autem intelligit passerem troglodytem dictum, cuius cremati cinis (Aetio libro 11. cap. 11. & Paulo testibus) epotus, calculos conterit. b Tenuiter] Græcus codex non rectè legit ὑψιλὰ pro ψιλὰ aduerbialiter. c Cochlearii quartã partem] Nicolaus per cochlearium, minus intelligit quod pendet drach. vnam. Sic E enim in eius interpretationibus scribitur κοχλιάριον οὐλκὴ μία, id est cochlearium drachma vna. Quarta itaque cochlearii pars, grana sunt quindecim.

Cap. L X I

ALIA præclara similis. Habet brassicæ feminis, radicis capparis, radicis struthii, sing. hexag. vnum. Trita omnia aceto irrigato, & finge pilulam nucis Pōticæ magnitudine, & dato febre vacantibus cum vino: febricitantibus autem, ex aqua tepida. Si verò huius medicamenti viribus diffidis, coniice cum ipso lapidem in va- F sculum, & lapis attereтur.

Cap. L X I I.

ALIA [a] Galeni, omnino necessaria ad difficultatem & stillicidium vrinæ, ac calculosos. Est autem præclara admodum. Habet damasonii drach. tres, feminis dauci & eius radicis, sing. drach. sex, radicis struthii seu lanariæ, corticis radicis capparis, sing. drach. sex, casiæ drach. octo, [b] cinabaris drach. sex, nardi Celticæ, iridis Illyricæ, asari, acori, feminis fœniculi, petroselini, cardamomi, spicæ nardi, cyperi, saxifragi, feminis staphylini, apii fe- G minis, myrrhæ troglodyticæ, sing. drach. quatuor, costi drach. octo, croci drach. tres, seselis, zingiberis, piperis albi, sing. drach. quatuor, piperis nigri drach. vnam, radicis panacis drach. quatuor, lapidis Syriaci masculi & fœminæ, sing. drach. sedecim, mellis Attici despumati aut sacchari quod satis est. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum [c] meri cyathis duobus.

a Galeni] Aetius lib. 11. cap. 13. non ad Galenum sed Philagrium authorem refert. Et facilis fuit à Philagrii nomine in Galeni lapsus. b Cinabaris] Græcè est κιναβάρεως. Sed animaduertendum erit, hanc vocem ab imperito aliquo in contextum esse translatam: ne- H que enim recentiorum cinabaris, quam venenum esse constat, intra corpus sumenda: neque etiam veterum. quòd illa, Dioscoride attestãte, adstrictoriam habeat vim: ideóque ad difficultatem & stillicidium vrinæ minus idoneam. Accedit quòd in Aetio nulla prorsus cinabaris fiat mentio. c Meri] Græcè est ἀκράτου. sed censeo, vt antea, legendum esse ἀκράτου: quòd scilicet eius generis medicamenta quæ calculosis exhibentur, commodè ex mero propinentur.

Cap. L X I I I.

ANTIDOTVS è galanga. Prodest stomachicis, lienosis & concoctione destitutis. Item ad [a] singultum stomachi, & eos quibus cibus in ventriculo acescit, malum habitum corporis, hydropicos, & totius corporis refrigerationem confert. Capit caryophylli, zingiberis, cinamomi, galangæ, sing. vnc. femis, cardamomi, ligni aloes, nucis moschatæ, carpobalsami, folii, sing. drachmas duas, piperis longi, maceris, piperis nigri, anisi, fœniculi, mastiches, spicæ, sing. drachmam vnam, moschi grana tria, sacchari quantum satis est. Probè confecta datur.

a Singultum] Græcus Nicolai codex habet, ὁμοίως σιελισμὸν στομάχου, hoc est similiter ad stomachi saliuam. Sed censemus legendum esse, ὁμοίως εἰς λυγμὸν στομάχου, id est similiter ad singultum stomachi, vt nos conuertimus. Liberum tamen relinquimus lectori, vt vtram velit lectionem magis probet. nobis tamen posterior magis arridet.

Cap. L X I I I I.

ANTIDOTVS [a] è floribus. Succurrit cardiacis, elephantia correptis, animi defectionibus, & syncopis cordis. præterea destillatione laborantibus, atque in vniuersum omni imbecillitati corporis & cordis omnino auxiliatur. Habet florum [b] rosmarini coronarii vnciam vnam, rosarum, violarum, glycyrrhizæ, sing. drachmas sex, caryophyllorum, spicæ, nucis moschatæ, galangæ, cinamomi, zingiberis, maceris, ligni aloes, anisi, cardamomi, anethi, sing. * scrup. vnum, mellis Attici, aut sacchari quantum satis videbitur. Confecta vacantibus febre datur ex vino: febricitantibus autem, cum aqua.

a E floribus] Græcè est δι' ἀνθῶν. Græcis autem vetustioribus ἄνθος simpliciter florem significat. posteriores autem, nimirùm Actuarius & Nicolaus, haud dubiè propter eius excellentiam, rosmarini coronarii florem ita nominarunt. b Rosmarini] Græcè est δενδρολιβάνου. Dendrolibanon autem Actuarius & Nicolaus appellant rosmarinum coronarium.

Cap. L X V.

ANTIDOTVS è Satyrio. Valet ad liberorum procreationem venereorúmque frequentiorem vsum. Imbecillitati renum succurrit: & iis qui rem veneream agere haud possunt auxilio est. voluptatem quoque excitat. Est enim ad hæc ipsa admodum vtilis. Recipit satyrii viridis, dauci satiui radicis, nucis Indicæ, pistaciorum, eryngii radicis, nucum pinearum, sing. drach. duodecim, zingiberis, anisi, [a] sinapi albi, [b] linguæ auis feminis, singul. drachmas quinque, [c] cinamomi, bulbi feminis, sing. drachmas duas semis, moschi grana septem. Satyrii dauci & eryngii radices in aqua feruefactas & probè [d] fractas, ac tandem valde tritas melli immitte, deinde pistacia & [e] nuces pineas repurgatas. Vbi cum melle simul bullierint, postea impone [f] odoramenta: & sublato ab igne lebete, vbi iam melle probè rigata fuerint odoramenta, moschum læuigatum infere. Et rursum iis probè subactis, in vasculum ad vsum repone. Datur cum veteri vino aut condito, vesperi dormituro.

a Sinapi albi] Græcè est σινάπεως λευκοῦ. Intelligit autem erucam: id quod ex Actuario perspicuum fit, qui habet erucæ. Latini quoque Nicolai codices legunt erucæ. b Linguæ auis] Græcus manuscriptus codex habet λιγγάβεις. Vocant autem officinæ semen fraxini linguam auis, vt fusiùs tomo secundo nostrorum De stirpium historia comment. demonstrauimus. c Cinamomi] Post cinamomi, Actuarius statim adiicit scincos. Et Latini etiam Nicolai codices habent scincorum caudas. Quum verò horum vsus mirificè venerem excitet, non debent in huius antidoti confectione à seplasiariis omitti.

d Fractas] Græcus codex habet ἀποστίψας καλῶς, κόψας τὰ εἴδη λίαν. E quibus sanè verbis haud facilè sensum elicies, vt hæc ipsa esse aliqua ex parte deprauata non dubitem. Posset autem facilè ex Actuario Græco restitui & emendari. qui quum nobis nondum visus sit, è Latino codice tum Actuarii tum Nicolai istam conuersionem contexere interea coacti sumus, quæ certè à ratione rectè cõficiendi hanc antidotum non abludit. Censeo autem in Nicolao ita posse legi, εἶτα ἀποθλίψας, vel ἀποστείψας καλῶς, κόψας ἤδη λίαν. e Nuces pineas] Græcè est κοκονάρια, sed falsò ita scribitur pro κονάρια: ita enim Græci nuces pineas vocant. f Odoramenta] Græcè est μυρεψικά. Sic autẽ vocat species odoratas, quæ aromata vocamus. Quod ex Actuario etiã satis liquet, in quo ita legitur: dein sublato ab igni vase, tusæ & cribratæ species adduntur.

Cap. L X V I.

ALIA è satyrio Serapionis, tentiginem ciens, *choragos dicta. Est autem eximia, vt ea quæ præcedit,

inuenta à Serapione in oppido Diphthera nominato, A
quemadmodum Philon medicus ad regem Italum tradit. Vſus verò ſum & ego in Menelao, Andromacho, & Melancalamo, ſenioribus & imbecillibus exiſtentibus: ac ſucceſſit. Habet ſatyrii drach. quatuor, ſcinci drach. tres, ſiſami illoti drach. duodecim, erui albi toſti drach. ſex, cumini, aniſi, ſeminis apii, ſingul. drach. vnam, ſeminis cæpæ, eryngii, ſingularum drachmas duas, cerebelli paſſerum troglodytum drachmas duas, ſeminis dauci, ſeminis lini torrefacti, ſtyracis, galbani, thuris maſculi, ſingulorum drachmas duas, piperis, ſeminis B
fœniculi, zingiberis, tragacanthæ, ſpicæ nardi, hormini, ſing. drach. vnam, croci, ſeminis vrticæ, ſing. drach. ſemis, amygdalarum amararum & dulcium, ſing drach. duas, cucumeris [b] Græci, nucum pinearum, ſing. drach. ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur veſperi cubitum ituro drachmæ quatuor, & ante cœnam ſecundò & tertiò in vino auſtero aut condito. Quòd ſi corpus plurimùm [c] incandeſcet, accipe tres ramos rutæ, & [d] dato vt laborantis pudendum tendi deſinat, & coniice in meatum vrinarium tria rutæ folia: & ceſſabit. C

a Choragos] Græcè χορηγὸς, hoc eſt ſuppeditator, dator, ſubminiſtrans. Quæ quidem appellatio huic antidoto non alio nomine eſt impoſita, niſi propter inditam ſibi mirificam, quam in exercenda venere ſubminiſtrat & ſuppeditat, vim. b Græci] Græcè eſt ἑλληνικοῦ. Intelligit haud dubiè cucumeres in Græcia natos. c Incandeſcet] πυρώσει, hoc eſt, ſi plus æquo in venerem pronum efficiet. Id enim ſignificare hoc loco πυρώσει, ex remedio ipſo quod ſtatim ſubiicit Nicolaus, promptè colligitur: nempe rutæ admotione; quam veneris appetentiam cohibere in confeſſo eſt. Vel certè (quod mihi magis arridet) pro πυρώσει legendum πνευματώσει, id eſt inflabit. Nam & ruta (Galeno teſte) ad inflationes competit, adeóque tendi pudendum prohibet. d Dato] Græcus manuſcriptus non rectè legit, δίδου ἐν τῇ λύξαι τὸ αἰδοῖον τοῦ πάσχοντος. pro λῆξαι, hoc eſt, vt nos conuertimus, dato vt ſedet, aut tendi deſinat pudendum laborantis. D Niſi malis egere λύσαι, id eſt vt ſoluat pudendum. Sed prior lectio videtur eſſe melior.

Cap. LXVII.

ALIA antidotus appellata choragos, ad prædicta efficax. Recipit piperis, zingiberis, tragacanthæ, ſpicæ nardi, thuris maſculi, ſing. drach. vnam, ſeminis apii dr. tres, aniſi, cumini, erui albi toſti, ſeminis vrticæ, ſeminis cucumeris, ſing. drach. ſex, ſiſami non loti, amygdalarum amararũ, ſing. drach. quindecim, eryngii drach. E
octo, cæpæ ſeminis drach. quatuor, amygdalarum dulcium, nucum pinearum vnc. vnam, mellis Attici vel ſacchari quantum ſatis videbitur. datur ante cœnā drach. vna ex condito.

Cap. LXVIII.

ALIA è ſatyrio Perſica. poteſt eadē quæ præcedēs. Habet [a] nucum pinearũ, ſeminis porri, ſeminis raporum, cepæ ſeminis, lini ſeminis, hormini, pyrethri, dauci, eryngii, zingiberis, ſatyrii, ſeminis erucæ, piperis albi, cardamomi, acori, euphorbii, cerebelli paſſeris tro- F
glodytis & ouorum eius, ſingulorum drachmas duas, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. datur drachma vna ex condito.

a Habet] In manuſcripto Nicolai codice ante pineas nuces ſcribitur θούθριξ, quæ ſanè dictio quum ſit aut barbara aut deprauata, quid ſignificet diuinare haud poſſum. Niſi ſtatim mentio fieret paſſeris troglodytici, στρουθοῦ eſſe legendum putarem. Quæ quidem lectio ſi legitima eſt, de paſſere vulgari aue intelligenda erit. Conſtat enim, paſſerem efferatæ libidinis eſſe animal: & paſſeribus veſcentes (vt quidam etiam ex Græcis annotarunt) ἐπικαταφόρους, hoc eſt procliuiores in venerem fieri. Quapropter poteſt primùm huic antidoto inſeri integer paſſer, & deinde priuatim paſſeris troglodytis cerebellum. Tamen quum G
certi nihil, & quod conſtanter affirmemus, habeamus, vacuum hîc ſpatium relinquere volumus, vt integrum eſſet cuiuis, nacto meliore codice, inſerere quod hîc deſideratur.

Cap. LXIX.

ALIA tentiginem excitans, dextro aut ſiniſtro impoſita pedi: renibus item & teneræ cuti. Habet ſtellionis, ſagapeni, ſing. drach. vnam: ſinapi, galbani, ſing. dr. duas, olei Cyprini vnc. quinque, myrobalani, molybdenæ, ſing. vnc. vnam, [a] ceruſſæ drach. vnam, myrrhæ, propoleos, opobalſami, euphorbii, opopanacis, piperis H
nigri, ſing. drach. vnam, liquoris Cyrenaici, cantharidū, ſing. drach. duas, [b] ſcinci drach. vnam, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

a Ceruſſæ] Græcè ſcribitur ψιμμυθίου. Mirificum hoc eſt medicamentum, ita vt non facilè coniicere liceat cur ceruſſam molybdenámque, medicamenta frigida, hîc adhibeat: niſi fortè ad impenſè calidorum vim obtundendam & infrenandam, admota ſint. Aetius quidē in fine vndecimi libri multa ac varia medicamenta ad tentiginem excitandam idonea commemorat, nuſquam tamen in iis molybdenæ aut ceruſſæ mentio fit. Verùm ſunt & aliæ quædam compoſitiones, vt infrà monebimus, in hoc Nicolai volumine, quarum vſus non ſatis tutus eſt. Quod tamen non admodum curandum erit, præſertim in tanta copia aliorum rectè paratorum medicamentorum. Aetius loco citato ſolo ſtellione vſto & contrito, cum olei affuſione vtitur. b Scinci] In manuſcripto codice legitur, στίγκου, corruptè pro σκίγκου. Quæ vox in hodiernum vſque diem in officinis durat. dicunt enim ſtinci, pro ſcinci.

Cap. LXX.

VNGVENTVM tentiginem ciens, pudendo & [a] tauro inunctū. Recipit opopanacis, olei laurini, ſing. vnc. ſemis, euphorbii, galbani, ſing. drach. ſemis, erucæ ſeminis grana vndecim, opobalſami grana ſeptem. læuigata vtriſque manibus probè commiſce & vtere.

a Tauro] Græcus Nicolai manuſcriptus codex legit ἀλειφόμενον τὸ αἰδοῖον, καὶ ὁ ὑπόταυρος. Cenſeo autem legendum eſſe ἀλειφόμενον τῷ αἰδοίῳ, καὶ ὑπὸ ταύρου. vt ſit ſenſus quem in noſtra conuerſione impreſſimus. Eſt autem ταῦρος ſutura quæ teſtes interiacet.

Cap. LXXI.

ALIA priori ſimilis, admodum nobilis. Habet ſeminis erucæ & anethi, ſing. drach. vnam. trita cum condito præbe.

Cap. LXXII.

ALIA ad eadē valde bona. Recipit piperis, nucum pinearum, petroſelini, pudendi cerui, terebinthinæ. contrita omnia æqualiter cum melle commiſce, & præbe.

Cap. LXXIII.

ALIA ſimilis, vtilis & frugifera. Capit terebinthinæ crudæ, nucum pinearum, ſing. vnc. ſemis. ſeminis erucæ grana quindecim, mellis Attici quod ſatis eſt, dātur drachmæ duæ cum ſicera.

Cap. LXXIIII.

ANTIDOTVS è hermodactylo laxatiua, efficax ad podagricos & arthriticos, omnemque morbum. vtilis eſt corpori, & morbos ex eo propulſat multos: ideoq; à medicis hæc ipſa antidotus appellata eſt ſanitas. Accipit caryophylli, nucis moſchatæ, maceris, ligni aloes, galangæ, zingiberis, ligni cinamomi, folii, caryophylli magni, cardamomi, ſpicæ, ſing. drach. vnam, carpobalſami, aniſi, fœniculi, anethi, carnabadii, ameos, granorū ſolis, maioranæ, [a] meliſſochorti, ſemini ſocimi, baccarum myrti, foliorum citri, ſing. drach. vnam, triū ſantalorum, ſing. drach. ſemis, glycyrrhizæ, ſtyracis calamitis, piperis longi, floris iunci odorati, croci, ſing. grana ſeptem, violarum drach. vnā, papaueris albi drach. vnā, [b] lactucæ, intybi & portulacæ ſeminis, ſing. drach. duas, ſenæ vnc. vnam, epithymi drach. vnam. Omnia hæc tenuiter trita in aqua decoquito, dein in aquā per ſaccum tranſfuſam iniice ſacchari libras tres, & ebulliāt probè vſque ad conſiſtentiam: & impone illi moſchi, ambaris, margaritarū, ſing. ſcrup. II. dacrydii vnc. duas, turpeti vnc. vnam ſemis, rheibarbari boni vnc. vnam. hermodactyli vnc. vnam ſemis: ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. vnc. ſemis. Hæc tundito & probè cribrato, vt [c] electuarii conſiſtentiam acquirant, & bene ſubacta in lebete, ſuper marmor effunde, & ſine donec refrigerentur. poſthæc accipe ac repone in vitreo vaſe. Quum vti ea volueris, dato media nocte hexagia duo & ſemis, aut tria pro ratione virium: & ſi febre vacant, præbeto vini poculum vnum cum aqua: ſi verò febricitant, dato aquam tepidam ad ſorbendum.

a Meliſſochorti] Græcè μελισσόχορτον. Intelligit haud dubiè herbam quæ aliâs meliſſophyllon dicitur. Neque enim meliſſochortos Græcis aliud ſignificat, niſi herbam apum. Atque hinc eſt quod Latinis etiam apiaſtrum vocetur. b Lactucæ] Græcè eſt μαρουλλίου. Vocauit autem Actuarius, Nicolaus, & Symeon Sethi lactucam μαρούλλιον & μαρούλιον. c Electuarii] Nicolaus habet λατουαρίου pro ἐλεκτουαρίου. Solet enim, vt ſæpe iam dictum eſt, Latinas voces deprauatè admodum efferre.

Cap. LXXV.

ANTIDOTVS alia ad dolores pedum, per omnia experta, qua ſanatus eſt Clearchus, & alii multi gratia Dei. Habet baccarum lauri repurgatarum vnciā

vnam, myrrhæ troglodyticæ vnc. semis[1], aristolochiæ longæ & rotundæ, sing. vnc. vnam, rhei Pontici vnc. semis, spicæ nardi, folii, amomi, costi, sing. vnciæ quartã partem, betonicæ hexagium vnum, acori, gentianæ, singul. grana vndecim, hermodactyli vnc. semis, turpeti puri vnc. semis & quartam partem, dacrydii vnc. semis. Contusa simul & probè cribrata excipiatur vase vitreo diligenter operto. Datur vtentibus cochlearium vnum ex temperato liquore media nocte. Vacantibus febre, cum vino: febricitantibus verò ex aqua tepida. Qui verò vti hac antidoto voluerit, is ab omni frigore sibi cauebit.

Cap. LXXVI.

ANTIDOTVS quæ est [a]drangæa. Datur obstructionibus iecoris, siue in gibbo eiusdem siue in venis mesaraicis fuerint, media nocte, pondere hexagii vnius aut vnius & semis, pro virium ratione. postea sorbendũ desuper dato vacantibus febre, vinum: febricitantibus autem aquam tepidam. Capit rhei barbari hexag. tria, seminis fœniculi, apii, sing. drach. vnã semis, croci scrup. tres, [b]tartari drach. vnam semis, turpeti puri hexagium semis, dacrydii scrup. duos, sacchari quãtum specierum omnium, & præbe.

a Drangæa] δραγγάαν Nicolaus vocat compositionem quæ à medicis huius ætatis Tragæa nominatur. Vtranque autem vocem barbaram esse satis constat. b Tartari] Græcè scribitur ταρτάρα. Vt hinc etiam palàm fiat, Nicolaum barbaris & in hunc vsque diem in officinis vsitatis vocibus creberrimè vti. Tartarum autem esse vini fæcem induratam & doliis adhærentem, notius est quàm vt à nobis copiosiùs explicari debeat. Barbarã autem vocem retinere libuit, vt hinc palàm fieret vnde tot voces parum Latinæ & barbaræ officinas nostras irrepserint.

Cap. LXXVII.

ALIA, conferens podagricis, arthriticis, & ad omnẽ corporis afflictionem. Habet anisi hexag. vnũ semis, piperis longi drach. duas, zingiberis vnc. semis, [a] phenulæ hexag. vnũ. turpeti vnc. vna, cubebarũ hexag. vnum, scãmoniæ vnc. vnã semis, senæ vnc. semis, croci hexag. semis, caryophylli hexag. vnũ, amomi drach. vnã. [b]cinamomi boni hexag. tria, cardamomi drachm. duas, rhei barbari vnc. vnã semis, anisi hexag. duo, sacchari quantum omnium specierum. Trita & cribro trãsmissa probéque confecta in vasculo repone. Dantur, si vsus exigat, manè hexag. duo aut duo & semis, pro viribus: febricitantibus quidem, cum aqua tepida: vacantibus febre, cum vino.

a Phenulæ] Suprà, nempe annot. 105. φένκλιν pro fœniculo sumus interpretati. Hoc quidem in loco φένκλαν pro ἴνκλαν scriptũ esse, ex antidoto 81. satis liquet, in qua omnia ferè quorum hîc mentio fit, recensentur, atque ad eosdem affectus accommodantur. Quòd si verò nihilominus phenulam esse legendum quis contendat, quid per phenulam Nicolaus significauerit, me ignorare lubens fateor. b Cinamomi] Græcè est κανέλας καλῆς. Canelam autem siue Canellam Nicolaus & alii recentiores Græci, item Auerroes & cæteri Arabes vocant cinamomum hodie vsitatum: quod tamen casia potius est (vt alibi diximus) quàm cinamomum.

Cap. LXXVIII.

ALIA drangæa [a]simplex, datur media nocte. Capit anisi hexag. duo, zingiberis vnc. semis, seminis fœniculi hexag. vnũ, turpeti vnc. vnã, croci hexag. semis, scãmoniæ vnc. semis, caryophylli scrup. vnũ, rhei barbari hexag. vnum, sacchari quãtum vniuersarum specierum. Dantur de ea vbi vsus exigit, hexag. duo aut duo & semis, pro virium ratione. Et febre vacantibus, ex vino: febricitantibus autem, ex tepida aqua.

a Simplex] In Nicolao est σίμπλικη. Est autem vox Latina simplex deprauata, & ad Græcam formam detorta. Simplicem autem hãc drangæam vocat, non quòd non sit composita ex multis simplicibus medicamentis: sed quòd paucioribus constet simplicibus quàm alia eiusdem generis composita. Hac sanè ratione Galenus etiam Dia trion pepereon simplex appellauit, vt alibi fusiùs diximus.

Cap. LXXIX.

ALIA similis conferens arthriticis, podagricis, & sanitati totius corporis, nondum obseruata seu experta. Vbi ea vti volueris, neque æstus neque frigus sit. Recipit cinamomi, caryophylli, croci, zingiberis, nucis moschatæ, rosarum, singul. hexagium vnum, turpeti hexagium vnum semis, rhei barbari, hermodactyli, sing. hexagia duo, anisi, seminis fœniculi, zedoariæ, sing. hexagium vnum, scammoniæ hexag. duo, sacchari quãtum omnium specierum. Hæc probè cõfecta datur vt prior.

Cap. LXXX.

ALIA drangæa ad eadem efficax, admodum bona. Habet turpeti boni drach. duas, scammoniæ scrupulos duos, hermodactyli drach. duas, zingiberis hexagium vnum, croci, caryophylli, singul. scrupulos duos, anisi scrup. duos, sacchari puri vnc. vnam. Probè confecta datur vt prior.

Cap. LXXXI.

ALIA ad podagricos, arthriticos, nephriticos, & hepaticos. Capit rhei barbari hexagiũ vnum, seminis fœniculi, anisi, singul. drach. semis, tartari drach. vnam, turpeti hexagium vnum, croci, scammoniæ, singulorum scrupulos duos, sacchari tantundem quantum omnium specierum. Probè confecta datur media nocte pondere hexagiorum duorum, aut duorum & semis, pro viribus.

Cap. LXXXII.

ALIA drangæa efficax ad podagricos, arthriticos, & nephriticos affectus. Habet enulæ in altis locis natæ bonæque, hermodactyli, singul. hexag. duo, turpeti hexagium vnum semis, scammoniæ crudæ vnc. semis, anisi, caryophylli, zingiberis, maceris, cubebarum, sing. hexagium vnum, mastiches puræ drach. vnam, croci hexagium semis, tartari hexag. vnum, rhei barbari hexagia duo, sacchari quantum vniuersarum specierum. Dantur de ea matutino tempore hexag. duo & semis aut tria, pro virium modo.

Cap. LXXXIII.

ANTIDOTVS laxatiua efficax ad prædicta mala, ad biliosos, pituitosos, & hepaticos. Habet dacrydii hexagia quatuor, turpeti hexagia tria, caryophylli drachmas duas, zingiberis hexagium vnum semis, anisi hexagium vnum, croci hexagium vnum, rhei barbari hexagia tria, maceris hexagium semis, hermodactyli hexagia duo, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis est. Dantur vbi vsus exigit media nocte hexagia duo cum dimidio aut tria, prout vires suaserint. Et vacantibus febre, ex vino: febricitantibus autem, cum aqua tepida.

Cap. LXXXIIII.

ALIA drangæa laxatiua ad prædicta mala vtilis. Recipit dacrydii hexagia quatuor, turpeti boni, caryophylli, croci, singulorum drach. vnam, zingiberis, piperis longi, maceris, singulorum drach. vnam, anisi hexagium vnum, hermodactyli hexagia duo, nucem moschatam vnam, seminis fœniculi hexagium vnum, rhei barbari hexagia duo, sacchari quantum omnium specierum. Vbi probè confecta fuerit, dantur ex ea manè ieiuno hexagia duo, aut duo cum dimidio, pro virium ratione.

Cap. LXXXV.

ALIA drangæa ad podagricos, arthriticos, & quẽuis nephriticum affectum, omniáque vitia. Accipit turpeti drachmas tres semis, zingiberis drachmas duas scrupulos duos, zedoariæ drachmas duas, anisi, seminis fœniculi, singulorum scrupulos duos, caryophyllos numero decem, dacrydii scrupulos tres, croci scrupulos duos, rhei barbari hexagium vnum, hermodactyli drachmam vnam, sacchari quantum omnium specierum. Species vniuersas tritas in vasculo repone. Vbi vsus postulauerit, dandum hexagium vnum cum dimidio, aut duo pro virium modo. Et iis qui febre vacant, postea vinum sorbendum præbeto: febricitantibus autem, aquã tepidam.

Cap. LXXXVI.

ALIA drangæa prioribus validior. Recipit rhei hexag. vnum, turpeti hexag. duo, tartari drach. vnam, dacrydii scrupul. quatuor, zingiberis hexagium semis, croci scrupul. duos, caryophyllos quindecim, zedoariæ drachmam vnam, anisi, seminis fœniculi, singulorum scrupulos duos, nucem moschatam vnam, hermodactyli hexagium vnum, maceris, scrupul. duos, sacchari

quantum omnium ſpecierum.Probè paratæ exhibe v-ſu poſtulãte, media nocte hexagium vnum cum dimi-dio,aut duo pro virium modo. Et non febricitantibus ex vino,febricitantibus autem ex aqua tepida.

Cap. LXXXVII.

ALIA confectio drangæa, vtilis ad vitioſum faciei colorem è calore iecinoris natum. Recipit heliotropii foliorum aridorum vnciam vnã, croci boni hexagium vnum,rhei barbari hexagium vnum,tartari drachmam vnã, aniſi hexagia duo, ſacchari puri duplum omnium ſpecierum. Trita hæc omnia reponantur in vaſe. Vbi vſus poſtulat, datur continuis diebus quinque ſingulis quidem manè ieiuno hexagium vnum. Pòſt,vinum album purum ſorbendum præbeto.

Cap. LXXXVIII.

ANTIDOTVS è Damaſcenis prunis,facit ad acutas,ardentes,omnéſque alias febres,nempe tertianas continuas,hecticas, maraſmodes, lipyrias, ardentes, & in ſumma ad omnem febrilem affectum. Damaſcena centum decoquantur in aqua quoad tertia pars aquæ abſumpta fuerit:dein ab igne remoueantur, ſubigãturque,& probè confricentur manibus tantiſper donec caro eorum omnis diſſoluatur in aqua,& oſſa ſolùm conticéſque appareant. Poſtea cribro raro tranſmittantur, relicto hoc iuſculo: aliàque accepta aqua illi imponantur violarum vnc.ſemis,ſacchari libræ duæ, & fac inſtar droſati, atque donec ad mellis craſſitudinem veniant decoquantur. pòſt ab igne remoueantur,& per ſaccum tranſfundãtur. Quo peracto, accipe de aqua prunorum Damaſcenorum primò per ſaccum trãſfuſa, & in ſuccũ redacta,libram vnam,& commiſce cum droſato violarum,ac iterum ſimul ebulliãt donec vtraque ad mellis craſſitudinem veniant. dein ab igne deponantur & ſinantur.Quo facto accipiatur oxyphœnici, [a]dulcis calami repurgati,ſingulorum vncia vna,& cum aqua altera calida probè ſubigantur,& ſubacta per ſaccum tranſfundantur. Poſthac iuſculum in quo eſt ſuccus prunorum Damaſcenorum,& droſatum, rurſus in lebetem coniiciatur:atque vbi probè ſimul ſubacta fuerint,rurſus cali do cineri imponantur: & poſteaquam vna ebullitione in altum ſublata fuerint, ab igne remoueantur,& cum cochleario probè ſubigantur. deinde immittantur ſantali albi & rubei bene triti,& cribro tranſmiſſi,[b]ſpodii, rheibarbari,ſing.drach.tres,roſarum,violarum,ſeminis portulacæ,intybi,berberis,ſucci glycyrrhizæ,tragacanthæ,ſing.drach.duæ,ſeminis peponis,cucumeris,cucurbitæ,citruli repurgati,ſing.drach. duæ. omnia ſimul trita & per cribrum probè traiecta lebeti iniiciantur, & calefacta ſimulque ſubacta in vaſe reponantur.Per totum diem, manè nimirum, meridie & veſperi datur caſtaneæ nucis quantitas. Quòd ſi vt hæc antidotus aluum ſubducat efficere volueris, [c] vnicuiq; libræ,vbi ab igne remoueris,admiſce dacrydii drach.ſeptem. Cauebis autem,ſi vt aluum ſubducat effeceris, ne hanc quauis diei hora exhibeas.Sin dacrydio fuerit deſtituta,quouis tempore dato.

a Dulcis calami,&c.] Græcè eſt, γλυκοκαλάμου. Per dulcem verò calamum,intelligit caſiæ fiſtularis medullam,quæ ſanè dulcis eſt,& in calamis continetur.Id quod ex Latinis Nicolai codicibus ſatis conſtat.qui hoc in loco habent, Tamarindorum,& caſiæ fiſtulæ medullæ vnciam vnam. b Spodii] Per ſpodium hîc intelligendum venit ſpodium Arabum.Quod quale ſit,lib.1.De compoſ.medic.cap.17. monſtrauimus. c Vnicuique libræ] Græcè duntaxat eſt, ἐπίθες δακρύδιον,non expreſſo pondere.Non tamen ex Latinis Nicolai codicibus pondus adiecimus.

Cap. LXXXIX.

ANTIDOTVM è marrubio,conferens tabidis tuſſiculoſis,iis qui defluxionibus, deſtillationibúſque è capite delatis obnoxii ſunt.Item hebetudini oculorum, & palati malis, putredinibus oris, & in vniuerſum omnibus tuſſiculoſis malis. Capit marrubii viridis drachm.quinque ſemis, tragacanthæ, pinearum, amygdalarum, piſtaciorum, carnis dactylorum, caricarum, vuarũ paſſarũ, ſing.drach.tres ſemis, cinamomi,caryophylli, nucis moſchatæ, maceris, ligni aloės, galangæ, ſpicæ, zingiberis, zedoariæ, glycyrrhizæ, rhei Pontici, anacardii,ſtyracis,maſtiches,myrrhæ,galbani, terebinthinæ,iridis,ariſtolochiæ rotundæ,radicis capparis,gentianæ,piperis nigri,aniſi,fœniculi,anethi, ſeminis apii, ſinonis,ſaxifragi,ſing.drach.duas, Hermodactyli, caſtaneæ,origani,peucedani,floris iunci odorati, cardamomi,piperis albi,carnabadii, libyſtici, [a] vincitoxici (herbæ ſpecies)ſingulorum drach.vnam ſemis, gran.vnum & ſemis,pulegii,balſami,abrotoni,coſti,pyrethri,thymbræ,ocimi,pæoniæ, amomi,erui, ſing. hexagiũ vnum gran.duo,xylobalſami,caſiæ ligneæ,corallii,ramenti eboris,carpobalſami,dauciCretici,ſing.drach.ſemis,moſci,ambaris,oſſis cordis ceruini, ſing. [b] grana quatuordecim,mellis lib.quatuor. dein cape marrubii, corallii, ſing.drach.tres ſemis,reſinæ pineæ,drach.vnam ſemis, vini veteris,vnc.tres, & decoque cum caricis cumque vuis paſſis exemptis acinis, donec vinum abſumatur. poſtea vtraque manu contundantur & admiſceantur, adiiciaturque terebinthina, & ita probè ebulliant. Vbi verò ab igne amouere voles [c]imponãtur ſpecies:& quũ probè ſubactæ fuerint reponantur in vaſe,& vſu exigente præbeantur.

a Vincitoxici] Græcus codex habet βίντζιτοστιζι, corruptè admodum pro βινκιτοξική.Nam omnes Latini codices legunt vincitoxici.Quid autem ſit vincitoxicum,Nicolaus non ſatis explicat, ſed tantùm ait eſſe εἶδος χόρτου,hoc eſt herbæ ſpeciem.Recentiores variè vincitoxicum interpretantur. Sunt enim qui iberin ſeu agriocardamum eſſe ſcribant: alii thlaſpin: nõnulli herbam venti, quæ Græcis anemone dicitur.Parum autem refert,vtrã ex iis tribus accipias, quòd omnes acres ſint,adeóque eiuſdem facultatis. b Grana quatuordecim] Græcus codex legit L:ιδ΄,hoc eſt drachmas quatuordecim. Sed videtur eſſe pondus plus æquo magnum, præſertim ſi moſchum & ambarem reſpicias.Sequutus itaque fidem Latinorum codicum, reddidi grana quatuordecim,contra Græci exemplaris lectionem ac fidem. c Imponantur] In Græco manuſcripto codice, quo vnico & eo quidem deprauato ſumus vſi,ſcriptum erat ἐπίθες tantùm:ſed adiiciendum eſſe τὰ εἴδη,Latina exemplaria ſatis teſtantur.

Cap. XC.

ALIA è marrubio magna.Sunt qui aſſerant hanc ab apoſtolo Domini Petro ad ſanitatem omnium hominum eſſe confectam. Opitulatur ſanguini & pituitæ in thorace contentis, & dolorem excitantibus, confeſtimque eum qui vtitur ſanat.Confert quoque tuſſi veteri & recenti,thoraci refrigerato, cruditati ventriculi, & inflationi eiuſdem.Iecur & lienem ſanat. Concoquere nequeuntibus, & aſthmaticis, in ſcapulas cõuulſis, ictericis,cardiacis,interaneis malis, ſuſpirantibus à morbo aliquo lõgo & difficili, dyſentericis,lientericis,& omnibus morbis vtilis eſt: præſertim verò ſanguinem ſpuentibus,refrigerationi ventriculi, febribus quotidianis,tertianis,& quartanis. Calculos veſicæ atterit, & iis qui difficulter mingunt prodeſt. vocem repurgat.Si ab ab iis quos vires defecerunt ſumpta fuerit, eaſdem reparat.Quòd ſi ab illis qui plurimum ſanguinem excreuerunt,[a]parúmque animoſi facti ſunt, ſumatur manè & veſperi cochlearium vnum,ſiſtit & confirmat. Recipit hyſſopi, [b]ſerpylli,fœnigræci,ſing.hexag.vnum,marrubii ſatiui & ſylueſtris,hoc eſt marrubii albi & nigri,pulegii,origani,calaminthæ,pinearum, caricarum,carnis palmularũ,ſileris,ſing. hexagia tria, iridis hexagia quatuor.Has herbas virides eſſe oportet, & vbi validè lotæ fuerint, affunde illis aquæ libr. vnam ſemis,& decoque donec libra vna & vnciæ octo remaneant. dein per linteum colato,& aquæ illi vnius libræ & octo vnciarum, admiſce libram vnam & octo mellis, & decoque rurſus cum melle quoad mel ſolum ſuperſit:ſtatimque ſpecies has immitte,nempe glycyrrhizæ,tragacãthæ,ſing.hexagia quatuor,caryophylli,ſpicæ, cinamomi, rhei Indici, zedoariæ,galangæ,ſingul. hexag. tria, gallæ moſchatæ hexagium ſemis,& vtere.

a Parúmque animoſi] Græcè eſt ὠλιγοθύμησαν,quod haud dubiè idem quod ὠλιγοψύχησαν ſignificat. Cõuenire itaque ait iis qui propter ſanguinis excretionem non procul abſunt ab animi defectione. b Serpylli] Græcè ſcribitur συρεπύλλυ, ſed deprauatam eſſe vocem iudico,& legendum ἑρπύλλυ.

Cap. XCI.

ALIA antidotus appellata parua, valde bona & vtilis.Mirificè confert tuſſi & iis qui è pulmone tuſſiũt, ac ipſi pulmoni. Habet iridis hexag.quatuor,marrubii,

pulegii,calaminthæ,caricarũ, ſing. hexag. tria,hyſſopi, [a]apii, [b] ſileris, ſing. hexag.duo, tœnigræci hexag. IIII. Decoquantur in aqua donec medietas conſumatur,& per linteum colentur : prius tamen per noctem in aqua macerentur.Poſtquam autem cocta & per ſaccum traſfuſa fuerint, tantum mellis iniice quantum eſt aquæ per linteum tranſfuſæ:rurſuſque decoque donec ſolum mel remaneat. Datur ieiuno cochlearium vnum aut duo.

a Apii] Græcus Nicolai codex legit νυδίοι. Corruptam autem dictionem hanc eſſe nemo non videt: quapropter legendum eſſe iudico σελίνυ. quam quidem lectionem Paulus lib.7.cap.11.in medicamento ex marrubio compoſito confirmat.ibidem enim ſcribitur σελίνυ ἀνὰ ſo.β'.ἰχάδων λιπαρῶν,&c. b Sileris] Codex Nicolai habet λύλερ,haud dubiè pro σίλερ. Nám in præcedenti quoque antidoto σίλερ ſcribitur. Ergo librarius pro σ vſus λ,vocem hanc deprauauit.

Cap. X C I I.

ANTIDOTVS è thure admodum bona & vtilis,faciẽs ad eos qui angina correpti ſunt, aſthmaticos, nephriticos,guttatim mingentes,& omnia mala corporis: Recipit caſtorei,opii,hyoſcyami, ſingul. drachm. quatuor,caſiæ ligneæ, pæoniæ, ſtyracis, piperis, longi folii,croci,thuris maſculi,ſing.drach.duas, rhei Pontici,amomi,ſing.drach. vnam ſcrupulos duos, myrrhæ drach.vnam ſemis,euphorbii, piperis albi, ſing. drach. duas ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur cum vino albo calido. Profuerit autem, ſi vinum hoc ebulliat cum thure & ſaluia.

Cap. X C I I I.

ANTIDOTVS è roſis magna, præclara valde. Pollet aduerſus ſtomachi calorem:potiſſimùm verò iecinoris,lienis, & pulmonis, & in vniuerſum omni calidæ corporis noxæ. Item cardiacis, & quibus nimiùm diſcutitur corpus. Ad omnem præterea animi defectum ex calore ortum, valde efficax eſt: Capit roſarum vnciam vnam, ſantali albi & rubei, ſpodii, rhei barbari,ſucci glycyrrhizæ,maſtiches,tragacanthæ, ligni aloes,cinamomi,caryophylli,ſpicæ, gallæ moſchatæ,floris iunci odorati, xylobalſami, carpobalſami,cardamomi,ſeminis ocimi, folii, ſeminis fœniculi,ſeminũ cucumeris,peponis,cucurbitæ,citruli,ſing. vnc. vnam, caphuræ,ſcrupuli vnius tertiam partem, hoc eſt gran. ſex & ſemis, [a]ſtillatitii citri liquoris, zulapii roſacei, & ſacchari quantum ſufficit.Datur manè, meridie, & veſperi ex aqua frigida.

a Stillatitii citri liquoris] Græcus codex habet τζίτρίυ σίμα. Legendum autem eſſe opinor κίτρίυ ϛάγμα,vel κίτριϛάγμα. Hanc itaque lectionem ſequemur donec emendatiorem nacti codicem, rectiorẽ inuenerimus. Et quum citri liquor cardiacis plurimùm prodeſſe credatur,iudico hanc lectionem eſſe legitimam.

Cap. X C I I I I.

ANTIDOTVS è roſis Abbatis, hoc eſt præſidis collegii,efficaciſſima ad prædicta mala, & febres acutas ardéteſque. Cardiacis & cœliacis plurimùm auxiliatur. item defectionibus animi è corde ortis. Habet ſantali albi & [a]rubei,ſing.drach.duas ſemis, tragacanthæ,gũmi Arabici,ſpodii,ſing.ſcrup.duos,aſari, maſtiches,ſpicæ, cardamomi, croci, ligni aloes, caryophylli, gallæ moſchatæ,aniſi,fœniculi,cinamomi,ſucci glycyrrhizæ, rheibarbari, ſeminis ocimi, berberis, ſeminis intybi & portulacæ,ſeminum peponis,cucumeris,cucurbitæ,citruli,ſing.ſcrup.vnum,margaritarum, oſſis cordis ceruini,ſing.ſcrup.ſemis,roſarum, [b]ſacchari candi vocati, ſing.vnc.vnam drach.tres,corallii, cryſtalli, ſeminis lactucæ,papaueris albi,mandragoræ,ſingul.ſcrup.vnum, caphuræ grana ſeptem,moſchi grana tria & ſemis, zulapii roſacei, ſtillatitii liquoris roſarum, & ſacchari quod ſufficit. datur meridie cum ſtillatitio roſarum liquore.

a Rubei] Nicolai codex legit ῥόσιον paſſim pro ῥόδιον : quod ſemel monuiſſe ſatis ſit. b Sacchari cãdi] Græcè eſt κάντιος. Latini autem codices omnes habent ſacchari candi, vt hinc certò conſtet, per κάντιον Nicolaum, ſaccharum candi vulgò vocatum intelligere, ac ſcribendum illi fuiſſe κάνδιον, vt ſuprà quoque monuimus.

Cap. X C V.

ALIA antidotus è roſis, plurimùm prodeſt aſthmaticis, arteriacis, difficulter ſpirãtibus, tuſſiẽtibus, & omnibus malis thoracem & pulmonem infeſtãtibus, èque frigore ortis.Stomachum imbecillum confirmat. Hydropicis & lienoſis auxiliatur. Imbecillos renes roborat, refrigeratóſque calefacit,& venerem mirificè excitat: Capit caſiæ ligneæ, cinamomi veri, ſpicæ nardi, rheibarbari,floris iunci odorati,piperis albi, aſari,cardamomi parui & magni,caryophylli,croci,ligni aloes,cinamomi denſi,xylobalſami, ſantali albi & rubei, gallæ moſchatæ,nucis moſchatæ,maſtiches, aniſi,glycyrrhizæ,ſing.drach.duas,margaritarum perforatarum & integrarum, caphuræ, folii, anacardii,berberis, maceris, ſing.vnc.vnam, ramentorum eboris, oſſis cordis ceruini,ſeminis ocimi,ſing.drach.vnam, ſpodii,moſchi,ſingul. drach. ſemis, roſarum, ſacchari candi, ſingulorum drachmas tres, zulapii roſarũ & ſacchari quod ſatis eſt. Probè paratam exhibe cum ſtillatitio roſarum liquore manè,meridie & veſperi.

Cap. X C V I.

ANTIDOTVS è roſis omnino vtilis ad prædicta mala. Habet maſtiches, croci, ligni aloes, ſpicæ, ſing.hexagium vnum,ſantali albi & rubei,ſingul.hexagium ſemis,ſpodii hexagia quatuor ſemis,cardamomi, aſari, gallæ moſchatæ,berberis, caryophylli, ſingulorũ hexagium vnum, ſerici crudi vſti hexagium ſemis, ſeminis fœniculi & ocimi, cinamomi legitimi,ſingulorũ grana vndecim,oſſis cordis ceruini, caphuræ, drach.ſemis;margaritarum perforatarum & integrarum hexagium ſemis,tragacanthæ,gummi Arabici,ſingulorum hexagium vnum, ramẽti eboris, auri puri,ſingulorum hexagium vnum,lapidis iaſpidis & ſaphiri,ſingulorum hexagium ſemis,cryſtalli,corallii, ſacchari candi, cryſtalli reperti in oris aquæ congelatæ, ſingulorum hexagium vnum,blattii byzantii hexagium ſemis, rheibarbari hexagiũ vnum ſemis, aniſi,intybi ſeminis,portulacæ,peponis, cucumeris, cucurbitæ, citruli, & lactucæ, ſingulorum hexagium vnum,roſarum hexagia tria,maceris hexagium ſemis,zulapii roſarum,ſacchari,& ſtillatitii roſarum liquoris quod ſufficit. Confectam repone in vaſculo,& præbe vt præcedentem.

Cap. X C V I I.

ANTIDOTVS è penidiis valet tuſſiculóſis, pleuriticis, peripneumonicis, aſperitati faucium, raucitati, voci amiſſæ,& raucæ. Recipit nucum pinearum,amygdalarum,ſeminis papaueris albi, ſingulorum drachm. duas ſcrupulum vnum, cinamomi, caryophylli, ſucci glycyrrhizæ,tragacanthæ, zingiberis, gummi Arabici, amyli, ſeminum peponis, cucumeris, cucurbitæ,& citruli,ſingulorum drach.vnam,caphuræ ſcrupul.vnum, [a]droſati violarum quod ſatis eſt.dein affunde lib. vnam aquæ,violarum drach.tres,& decoque vſque ad tertias, pérque ſaccum tranſſunde, & coniice in id decoctum ſacchari lib. vnam aut quantum ſatis erit, & rurſus ad mellis craſſitudinem coquito.Poſthac ſpecies omnes ſuprà commemoratas probè tritas impone, & cum ipſis penidiorum drach.ſex & ſemis : & bene ſubactis omnibus coniice in mortarium, & contunde quoad ſolideſcant:deinde à mortario aufer, & impone vaſculo. Datur vt prædictum eſt.

a Droſati] Et ex hoc loco abundè patet, droſatum Nicolao idem quod ſerapium,vel(vt hodie loquuntur) ſyrupum ſignificare. Nã vbi Græcus Nicolai codex habet, δροσάτου τῶν ἴων, Latinus legit Syrupi violacei.

Cap. X C V I I I.

ANTIDOTVS è tragacantha vtilis ad grauitatem thoracis,tuſſiculoſis,pleuriticis,peripneumonicis, lienoſis, ſiti immodicæ ortæ ob pulmonis plurimum calorem,in ore retenta & ſenſim ſoluta. Admodum etiam laudatur ad vocis raucitatem: Habet tragacanthæ candidæ vnc.duas,gummi Arabici vnciam vnam, drach.duas,amyli vnciam ſemis, glycyrrhizæ drachm. duas,penidiorum vnc.tres,ſeminis peponis,cucumeris, cucurbitæ,& citruli,ſing.drach.duas,ſeminis vrticæ,papaueris albi,ſingulorum drach. tres, caphuræ ſcrup.ſemis,ſacchari & aquæ quantum ſatis videbitur.

Cap. X C I X.

ANTIDOTVS alia è tragacantha, ad frigidos affectus.

affect⁹. Accipit tragacāthæ lib.ſemis,hyſſopi vnc.ſemis,
fœnigræci drach ſemis,amygdalarum,[a]nucum pinearũ
repurgatarum,ſing.vnc.ſemis,cinamomi vnc.vnam,a-
myli,zingiberis,glycyrrhizæ &ſucci eiuſdem,cubebarũ,
ſing.vnciam ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis
eſt. ſaccharum cum aqua in qua ebulliant zizipha, [b]ſe-
beſten,hordeum,dactyli,[c]pimpinella, [d]vngula cabali-
na,polytrichum,glycyrrhiza,hyſſopũ decoquatur:dein
commiſce huic decocto ſupradictas ſpecies, & præbe in
prædictis malis.

a Nucum pinearum]In Græco manuſcripto codice perperam κικκυνάρια pro κωνάρια ſcribitur,vt ſuprà quoque eſt annotatum.

b Sebeſten]Græcè legitur συμπεστίν. Vt hinc conſtet,Nicolai etiã ætate vocem hanc à medicis & Seplaſiariis fuiſſe vſurpatam. Actuari⁹ & alii recentiores Græci Myxas & Myxaria vocant. c Pimpinellæ]Græci corruptè ſcribitur πιμπινέλλι pro πιμπινέλλαι. Vt &hãc vocem Nicolai temporibus fuiſſe vſitatam,hinc ſatis appareat. d Vngula cabalina]Græcus codex legit, ὄγκλα καβαλίνα pro ὄγυλα καβαλίνα. Sic paſſim Nicolaus voces alterius linguæ deprauare ſolet. Latini hãc ſtirpem Tuſſilaginem vocant. De qua vide quæ tomo primo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria commentariorum annotauimus. Et ex hac etiam antidoto omnib.palàm fit Nicolaum crebrò barbaris & peregrinis vti vocibus.

Cap. C.

ANTIDOTVS è cumino.confert frigiditati tho
racis,ſtomachi,inflatis,colicis,febre quartana laborãn-
tibus, vẽtriculíque concoctionem iuuat.Habet cumini
drachmas octo ſcrup.vnum . Macera ipſum die noctéque in aceto,& dein exiccato: cinamomi , caryophylli,
ſingulorum drach.duas ſcrup.quinque,galãgæ,[a] thym
bræ ſeu ſatureiæ,calaminthæ,zingiberis , piperis nigri,
ſingulorum drach.vnam ſcrup.duos, ameos , libyſtici,
ſingulorum drach.vnam gran.octodecim , piperis lon-
gi,ſpicæ,nucis moſchatæ,ſingulorum ſcrupul. duos ſe-
mis,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

a Thymbræ]Græcè falſò hîc, vt aliàs ſæpe,θρύμβης pro θύμβρης legitur.

Cap. CI.

ANTIDOTVS è cumino magna , efficaciſſima
ad cruditatem ſtomachi, & inflationes eiuſdem atque
viſcerum:item ad aluum adſtrictam.Hanc verò antido
tum nonnulli veterum medicorum [a] Dioſpoliten no-
minauerunt.Capit cumini Æthiopici & cumini cõmu
nis,ſing.hexag.vnum. cuminum autem probè ſiccatũ,
tritum,& per cribrum tranſmiſſum.Galangæ,ſpicæ nar
di,amomi,croci,zingiberis,caryophylli, piperis cõmu-
nis & albi,cinamomi veri,maſtiches,maceris, nucis iu-
glandis,ligni aloes,nucis moſchatæ,cardamomi , ſino-
nis,fœniculi ſeminis,caſiæ,ſeminis apii,cyperi , carpo-
balſami,folii,ſingulorum dr. vnam ſemis , piperis lon-
gi hexag.vnum ſemis,foliorum rutæ hexag.duo , nitri
hexag.vnum.Hæc omnia bene trita commiſce cũ mel-
le Attico deſpumato aut ſaccharo ſufficienti . Dato ex
eo vtentibus,manè & veſperi.

a Dioſpoliten]Græcè eſt διοσπολίτη. Paulus lib. 7. cap. 11. Dioſpoliten deſcribit,ſed minus medicamentoſam. Galenus lib. 4. de Tuend.ſani.cap.5. Dioſpoliticon vocat perinde atque Actuarius.

Cap. CII.

ALIA antidotus è caſtoreo ad omnia ea ad quæ præ-
cedens efficax. Recipit aſari,aniſi,ſeminis apii,ſingulo-
rum drach.duas ſcrupulos duos,iunci odorati,myrrhæ,
piperis longi,ſing.drach.duas ſemis,rhei barbari,croci,
ariſtolochiæ rotundæ,ſing.drach.vnam ſcrup.duos, co
ſti drach.vnam ſemis,cinamomi, caſiæ ligneæ , ſingul.
drach.vnam ſcrup.vnũ,mellis Attici aut ſacchari quod
ſatis eſt.Probè confecta reponatur in vaſe. Datur vbi v-
ſus exigit,cum decocto capparis,coſti,cinamomi, & ca
ſiæ ligneæ.

Cap. CIII.

ANTIDOTVS ex iride.prodeſt ad columellam
quæ veluti acus intus pertuſa eſſe videtur. ad vocem e-
tiam omnino amiſſam,aſthmaticos & difficulter ſpirã-
tes. Habet iridis vnc.vnam,pulegii,hyſſopi, glycyrrhi-
zæ,ſing.drach.ſex,tragacanthæ,amyli,cinamomi , zin-
giberis,piperis,amygdalarum,nucum pinearum, ſing.
drach.tres,caricarum ſine acinis , carnis palmularum,
vuarum pinguium exemptis acinis,ſing. drach.tres ſe-
A mis,ſtyracis rubri drach.duas ſcrup.vnum,mellis Atti-
ci aut ſacchari quantum ſufficit.Datur cum decocto ca
ricarum,ſeminis maluæ,hyſſopi,carnis palmularum &
vino calido,veſperi.

Cap. CIIII.

ANTIDOTVS alia è tragacantha,quæ prodeſt
tuſſientibus,tabidis,& arteriacis.Habet tragacanthæ cã
didæ lib.quinque,glycyrrhizæ drach.tres,amyli drach.
vnam , penidiorum vncias tres , ſeminis peponis , cu-
cumeris,cucurbitæ,citruli,ſing.vnc tres,nucum pinea-
B rum,nucum auellanarum,piſtaciorum, amygdalarum,
ſing.vnc.duas,croci,caſiæ ligneæ,ſing.vnc.duas,ſaccha
ri lib.duas.Probè confecta datur manè & veſperi.

Cap. CV.

ANTIDOTVS è calamintha,vtilis ad refrigera-
tionem thoracis,& tuſſientes.Item ad refrigerationem
ſtomachi,appetentiam abolitam, difficulter coquẽtes,
& eos quibus ſtomachus celeriter inflatur.Datur ante &
poſt prandium,veſperique cubitum ituris nucis auella-
C næ quantitate ex vino bono. Capit calaminthæ , pule-
gii,ſeſelis,piperis nigri,petroſelini,ſing.drach.tres ſcru
pul.duos,libyſtici drach.duas ſcrup.vnum, ſeminis apii
ſcrup.vnum,ameos,thymi, aniſi , cinamomi , zingibe-
ris,ſingul.ſcrup.duos,mellis Attici aut ſacchari quod ſa
tis eſt.probè confectam præbeto.

Cap. CVI.

ANTIDOTVS[a] diacodion.confert ad omnẽ cœ-
liacum affectum,item dyſentericis , febricitantibúſque
ex aqua data pluuiali,in qua ſpodium,rhu culinarium,
D myrtus & ſtillatitius roſarũ liquor inferbuerit . His qui
vacant febre cum vino tepido præbetur . Habet capitũ
papauerum cãdidorum,neque viridium neque arido-
rum integrorum cum exteriori cortice tredecim, roſa-
rum rubearum drach.duas ſemis,croci,acaciæ , glycyr-
rhizæ,ſing.drach.vnam,boli Armenii vnc.ſemis, cina-
momi,ſymphyti,hypociſthidis,balauſtiorum,ſing. dr.
vnam,myrti vnc.1.corallii rubri & cãdidi,rhois culina-
rii,ſanguinis draconis,rhois Syriaci,ſing.ſcrup.duos,ſe-
E minis portulacæ drach.ſemis. Capita prædictorum pa-
pauerum in pluuia aqua,donec dimidium eius abſuma
tur,decoquito:prius tamẽ in aqua illa in qua decoque-
rentur,maceratis capitibus. dein per ſaccum colato , &
adde mellis myrtini lib.vnam ſemis,& probè ſubacta i-
terum coquito ad mellis conſiſtentiam , & ſubinde ſu-
pradictas ſpecies tritas adiicito ,& bene paratam repone
in vaſe.Quum vſus poſtulat,dato vt prædiximus.

a Diacodion]Ita nominata eſt à capitibus papaueris, quæ Græcis κώδειαι dicuntur.

Cap. CVII.

F ANTIDOTVS Ecloge nominata, quaſi dicas ſe-
lecta.Confert dyſentericis & cœliacis,vt præcedens. Ha
bet balauſtiorum vnc.vnam,maceris vnc.vnam ſemis,
omphacini,ſeminis hyoſcyami,ſing.vnc.vnam , cornu
ceruini vnc.ſemis,opii vnc.duas,mororum rubi, bacca
rum myrti nigrarum,ſing.vnc.vnam , myrrhæ troglo-
dyticæ,licii Indici vnc.ſemis,corallii, ſidiorum ſeu pu-
taminum mali granati,floris iunci odorati,roſarum ari
darum,ſing.vnc.ſemis,croci vnc.vnam , ſigilli Lemnii
vnc.vnam ſemis,ſucci plantaginis maioris,acaciæ, ladã
G ni ſing.vnc.vnã,ſeminis fœniculi,aniſi,ſing.vnc.ſemis,
aluminis,thuris,ſing.vnc.vnam,rhois culinarii vnc.ſe-
mis,terræ Samiæ,interioris ventriculi columbæ,& gal-
linæ tunicæ,vuarum paſſarum ſine acinis,roſarum,ſin-
gul.vnc.ſemis,gummi vnc.vnam,[a]chalcitidis,pumicis
vſti,ſing.vnc.ſemis,ſucci hypociſthidis vnc. vnam, le-
porini coaguli,carnium echinorũ,[b]vteri anatis ,oſſium
palmularũ,oſtreorũ vſtorũ,œnanthes herbæ,miſyos, ra
dicis ſymphyti,bituminis Iudaici,ſing.vnc.ſemis, amo
mi,dauci Cretici ſeminis,ſing.vnc.vnam , boli Arme-
H nii,petroſelini,ameos,caſtorei,tribuli ſeminis,ſing. vn-
ciã ſemis,rhei vnc.ſemis,mellis Attici aut ſtillatitii ro-
ſarum campeſtrium liquoris,aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Chalcitidis]Quid autem ſit chalcitis diximus lib.1.de Compoſ.medic. b Vteri anatis]Græcus Nicolai codex manuſcriptus nnn.i.

passim legit νικωτίας pro νικώσης. Ita verò scribendum esse, & grammatica ratio,& Paulus multis in locis docent.

Cap. CVIII.

ANTIDOTVS alia è seminibus, præstantissima ad cœliacos & dysentericos. Recipit ameos, hyoscyami, opii, anisi. sing. grana sex, seminis fœniculi grana septẽ, seminis apii grana quinque, symphyti grana quatuor, putaminum mali granati, balaustiorum, sing. gr. tria semis. maceris grana tria, ligni aloes gr. duo semis, terræ Lemniæ, boli Armenii, sing. gr. duo, baccarum myrti gr. nouem, mellis Attici aut sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis est.

Cap. CIX.

ALIA ad eadem mala, & quæ sanguinem ab internis latum [a] sistit. Chamædryn in vino veteri adstringente decoque ad tertias, præbe ieiuno diebus tribus. experta est.

a Sistit] Græcè falsò σίλει pro σήει scribitur.

Cap. CX.

ANTIDOTVS è malis & cotoneis, contra dysenteriam mirifica. In cotoneorum & malorum iusculum æqualem sacchari quantitatẽ coiice,& decoque ad mellis consistentiam. Deinceps hæc probè cõtusa & cribrata adiice, nẽpe maceris hexag. semis, mastiches, ligni aloes, succi acaciæ, succi hypocisthidis, sing. vnc. semis, nucis moschatæ, cinamomi, rosarũ, sing. hex. quatuor, gallæ moschatæ gr. vnum, coriandri grana duo, rhois culinarii, rhois coriarii, sing. vnc. semis, zingiberis hexag. vnum semis, moschi siliq. duas, stillatitii rosarum liquoris quantum sufficit: datur manè & vesperi.

Cap. CXI.

ANTIDOTVS è lapide [a] radiante. Prodest melãcholicis, syncope laborantibus, animo deficientibus & ad omnem cordis affectum, ad maniacos, carnis dissolutionem,& ad malum ex melancholico humore corporis colorem. Habet lapidis [b] litzi vnc. vnam, ambaris cru di vnc. semis, ligni aloes, cinamomi crudi, cinamomi tenuissimi, sing. drach. tres, moschi hexag. vnum, margaritarum hexag. duo, auri puri hexag. vnum, [c] serici recenter è grano ilicis tincti lib. vnam semis. Sericum cum succo malorum dulcium, & stillatitio rosarum liquore quoad rubrum fiat decoque. Dein excempto serico, ambar,& cũ eo alias species inice, atque lapidis [d] lazuli loti & præparati, margaritarum perforatarum & integrarum, sing. hexag. semis. Prius tamen [e] in puluerem tenuissimum redacta, probéque inter se commista, pone super marmor,& iusto tempore illic dimitte, dein in vasculum reconde:& vbi vsus postulat, præbeto.

a Radiante] Græcus codex habet λεμφύρυ pro λαμπύρυ. Per lapidem autem radiantem seu splendentem, intelligit eum qui Græcis κύανος, Latinis cæruleus, Mesuæ stellatus, quòd aureæ quædam maculæ velut stellæ radiantes ac splendentes in eius fracturis inueniantur, & lazuli dicitur. Officinæ hodie quoque Lazuli vocant. Verùm esse quod diximus, cuiuis palàm fiet Mesuen legenti, qui antidotum præsentem in capite de lapide stellato, confectionem è lapide Lazuli nominat, & à se inuentam scribit. b Lapidis litzi] Græcus codex ita habet, λάπις λίτζι, τυτέστι λίθυ λαζυρίυ id est, lapis litzi, hoc est lapidis lazurii. Vnde omnibus perspicuum fit, hoc loco lapidẽ litzi haud secus quàm in superioribus aliquot antidotis accipi, nempe pro lapide prasio qui etiam Nicolao lazurius dicitur. Quod explicatio quarundam Nicolai vocum satis monstrat, in qua ita scriptum est: λάπις λίτζι, τὸ λαζύριον, ὁ λίθος πράσιος. c Serici recenter è grano ilicis tincti] Græcè est μετάξης πρινοκοκκάτης. Falsò tamen in manuscripto codice legitur πρινοκοκκάτυ, vt satis etiam ex antidoto 452. liquet, vbi scriptum est πρινοκοκκάτης. Significare autem hanc dictionem, recens è grano ilicis tinctũ, ex Mesue etiam abundè claret, qui ait accipiendum esse setam tinctam ex chermes. Quippe Arabes chermes granum ilicis arboris quæ Græcis πρῖνος dicitur, vocare solent. d Lazuli loti & præparati] Græcè scriptum est λίθον ἀπίλαξιν ζέφυρον, verbis nihil significantibus. Pro ζέφυρον autem esse legendum λάμπυρον, ex superioribus satis patet. Pro ἀπίλαξιν autem ita monente Mesue substituimus, loti & præparati. Tamen quid Nicolao vox corrupta ἀπίλαξιν significet, certò statuere nequeo. Hic tamen lotum significare videtur, vt sit sensus, lapidis loti splendentis. e In puluerem redacta tenuissimum] Græcus codex χροωδῶς legit perperam, pro χνοωδῶς.

Cap. CXII.

ANTIDOTVS è sena, ad melancholicos, maniacos,& eos qui nunquam benignam propter redundantem melancholicum humorem naturam habent,& in summa ad quartanam & omne malum à melancholico humore ortum valde vtilis. Recipit senæ, nucis auellanæ, singulorum vncias duas, serici vsti drachmam vnã,

A [a] boli Armenii, lapidis lazuli, singulorum drachmam vnam, cinamomi vnciã semis, caryophylli, galangæ, piperis, spicæ, ocimi, zingiberis, folii, cardamomi, croci, zedoariæ, floris boraginis, floris rosmarini, piperis longi, singulorum drachmam vnam, margaritarum, auri puri, singulorum hexagium vnum, ligni aloes boni hexagia duo, ossa cordis ceruini quatuor, corallii rubei hexagium vnũ, berberis grana vndecim, maceris hexagiũ semis, moschi grana duo, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis videbitur. Datur cum aqua cui incocta sunt, sene, scolopendrion, ramus tamaricis, & radix
B capparis:& ita præbeto.

a Boli Armenii] Græcè est βόλυ Αρμενίυ. Latini tamen codices habent lapidis Armenii.

Cap. CXIII.

ANTIDOTVS è cotoneis malis, vtilis ad stomachi imbecillitatem,& ii is qui cibum non satis cõcoquunt, inflatis, vitiato corporis colori. Mirificè verò iuuat non appetentes cibum, refrigeratos, difficulter coquentes. Est verò admodũ præstans. Carnis cotoneorum repurgatæ lib. vnam semis coniice in libras duas mellis puri,& co-
C que vsque ad consistentiam: deinde sumpta ex eo portione pone super marmor, vt periculum de proba eiusdem consistentia fiat. Posthac inice cinamomi hexagia quatuor semis, zingiberis hexagia tria, piperis, galangæ, sing. hexagium vnum semis, caryophylli, nucis moschatæ, sing. hexagium vnum semis, spicæ, ligni aloes, maceris, cardamomi, singulorum drachmam vnã, zedoariæ drach. semis. Subigantur ambabus manibus vnà cum melle & carne cotoneorum, dein fundantur super marmor prius illitum stillatitio rosarum liquore
D moscho cõdito. Quòd si vt aluum subducat efficere volueris, adiice dacrydii hexag. vnum semis,& contusam reconde in vase. vtentibus datur cum vino bono.

Cap. CXIIII.

ANTIDOTVS è malis nobilis. Malorum [a] Paphlagonicorum carnem sanam probè decoque,& repurgatam ac tritam rursus coque cum melle despumato. Sit autem carnis malorum libra vna, mellis autem duæ: inice etiam stillatitium rosarum liquorem,& vbi abũdè decocta fuerint, adde cinamomi boni, caryophylli, singulorum hexagia tria, floris iunci odorati, senæ,
E singulorum hexagium vnum, anisi hexagium semis, rosarum hexagia duo, ligni cinamomi hexagia tria, spicæ hexagiũ vnũ. Vbi verò abundè & ad finem decocta fuerint, remoue ab igne:& postquam tepidum factum fuerit, repone in vase. Si vis vt aluum subducat efficere, inice dacrydii vncias tres,& da vtentibus ex vino. Nonnulli pro melle saccharum adiiciunt: datur autem pro virium ratione.

F a Paphlagonicorum] Latini codices legunt dulcium. Vt hinc constet, mala è Paphlagonia allata, cætera dulcedine vicisse.

Cap. CXV.

ANTIDOTVS è papauere, vtilis dysentericis, destillatione laborantibus, tussientibus, tabidis, stomachicis, cibum nunquam concoquentibus, sed potius euomentibus. Habet papaueris albi drachm. quinquaginta, maceris, acaciæ, singulorum drachmas septem semis, caryophylli, croci, boli Armenii, singulorum drachmas quinque, cinamomi, sanguinis draconis, seminis planta
G ginis maioris, singulorum drachmas quatuor semis, serapii seu drosati rosacei quantum satis videbitur.

Cap. CXVI.

ANTIDOTVS è tribus piperum generibus, stomachi refrigerationibus, acido ructui, quartanis resolutis, iecinorosis, inflationibus,& tussientibus auxiliatur. Datur nucis auellanæ magnitudine ex vino temperato. Accipit trium generum piperis, singulorum vnciam vnam, zingiberis, thymi, seminis apii, singulorum vnc. semis, anisi vnc. semis, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

H Cap. CXVII.

ANTIDOTVS alia è tribus piperum generibus. Recipit trium piperum, sing. vnc. semis, ligni aloes, galangæ, sing. hexag. semis, croci, cinamomi, cardamomi,

ſing.hexagium ſemis,ſpicæ ſcrup.vnũ grana duo, calami odorati hexag.vnum,coſti hexag. ſemis, zingiberis hexag.vnum ſemis,baccarum myrti grana vndecim,caryophylli hexag.ſemis,[a] caſiæ ligneæ hexag.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Caſiæ ligneæ] Manuſcriptus Nicolai codex habet κασιάλινι,pro κασιαλίγνει. Sic paſſim Latinas voces Græcis ſcribens literis deprauat Nicolaus.

Cap. CXVIII.

ALIA ad prædicta vtilis. Habet trium piperis generum ſing.gran. quindecim, zingiberis drach. tres ſemis,epithymi,aniſi,ſing.ſiliquam vnam ſemis,ſeminis petroſelini,ſeſelis,hyſſopi,libyſtici,helenii, ſing. drach. vnam & tertiam partem,ameos,caſiæ,ſpicæ nardi,ſing. drach.vnam ſcrup.vnum, ſeminis dauci drach.vnam ſemis, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. Datur vtentibus hexag.vnum.

Cap. CXIX.

ANTIDOTVS Galeni [a] diacurcuma conferens ad prædicta:præſertim verò hydropicis, & malo corporis habitu laborantibus admodum vtilis. Capit aſari, croci,petroſelini, dauci, aniſi, ſeminis apii, ſing.drach. quatuor,rhei barbari,ſpicæ,ſing.drach.ſex,coſti Alexandrini,myrrhæ,caſiæ, floris iunci odorati,radicis rubiæ, carpobalſami,olei balſamini,ſucci abſinthii, ſucci eupatorii,ſing.drach. duas ſemis, tragacanthæ drach.vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Diacurcuma] Perperam hanc antidotum ad authorem Galenum refert Nicolaus, quum nuſquam apud hunc reperiatur. Huius itaque compoſitionis potius author eſt Meſue,apud quẽ hæc ipſa reperitur eodem inſignita nomine. Non eſſe etiam hanc Galeni, nomen ipſum curcuma, quod barbarum eſſe conſtat & Galeno inuſitatum, abundè teſtatur. Curcuma verò Serapioni & aliis Arabibus non eſt niſi chelidonium, quod è collatione vtriuſque hiſtoriæ omnibus fit maniſeſtiſſimum. Quum verò inter ſimplicia medicamenta hanc conſtituentia antidotum, nuſquam inueniatur chelidonium, certum eſt curcuma apud Meſuen idem ſignificare quod crocum : aut certè huius antidoti inſcriptionem eſſe deprauatam,legendúmque διὰ κρόκου,hoc eſt è croco antidotus.

Cap. CXX.

ANTIDOTVS alia diacurcuma ad prædicta vtilis, potiſſimùm autem ad hydropicos, ſtomachicos, & eos qui non nutriuntur,ac frigido ſunt ſtomacho. Habet croci,ſpicæ,cinamomi,aſari,caſiæ ligneæ, ſing.drachmas tres,coſti Alexandrini,floris iunci odorati,myrrhæ,ſing.drach. vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit. Datur pondere vnciæ ſemis, aut duarum drachmarum,cum vino & aqua in qua efferbuerunt ſemen fœniculi, & eius radix, ramique tamaricis. Iniice mucronem ferri ſæpius igne candentem. Hanc itaque cum vino commixtam præbe bibendam.

Cap. CXXI.

ANTIDOTVS alia diacurcuma, eiuſdem cum prædicta vſus. Accipit croci, ſpicæ, cinamomi, aſari, caſiæ,ſing.drach.tres,coſti,floris iũci odorati, myrrhæ, ſing.drach.vnam ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXXII.

ANTIDOTVS alia diacurcuma, ad prædicta ma la vtilis. Habet croci,aſari,petroſelini, dauci, aniſi,ſeminis apii,rhei barbari,ſpicæ,ſing.drach.ſex, coſti,myrrhæ,caſiæ ligneæ,floris iunci odorati,radicis rubiæ, carpobalſami, ſucci abſinthii, eupatorii, ſing. drach. duas, calami odorati,cinamomi,ſing.drach.vnam ſemis,olei balſami drach.ſemis, ſcolopendrii,ſcordii agreſtis,ſucci glycyrrhizæ,ſing.drach.duas ſemis,tragacanthæ drach. duas,ſacchari quod ſatis videbitur.

Cap. CXXIII.

ANTIDOTVS dialacca.confert iecinoroſis,lienoſis,malo corporis habitu correptis, nephriticis, ſtomachi inflationibus,& viſcerum. Item iecinoris & lienis obſtructionibus. Recipit [a] lachæ infectorũ drach. xv.ſpicæ,coſti,carpobalſami,xylobalſami,caſiæ ligneæ, cinamomi, acori, croci, aſari, floris iunci odorati, ſenæ,rhei barbari, maſtiches, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorum drachmas nouem, gentianæ, ſeminis apii,fœniculi,aniſi,polii,caryophylli, cumini,eupatorii,abſinthii,phu,nucis moſchatæ,cardamomi, gallæ moſchatæ, [b] cubebarum,ſing.drachmas tres,mellis Attici deſpumati aut ſacchari quantum ſatis erit.Datur vt diacurcuma.

a Lachæ infectorum] Græcè eſt, λάκκα τῶν βαφέων. Quare intelligit tertiam ſpeciem lachæ,vel(vt barbari loquũtur) laccæ:quam Arabes rubram vocant, quòd ſcilicet ex ea ruber color, qui vulgò carmeſinus appellatur,fiat.Hæc infectoribus eſt expetita, ideo à Nicolao lacca infectorum dicta eſt, vt copioſiùs lib. 1. De compoſ.medic. cap. 10. diximus. b Cubebarum] Græcus codex habet, κουμπέπερ. Vnde manifeſtum fit,Nicolao κουμπέπερ nihil aliud ſignificare quàm cubebas. Nam & Actuarius combebas in antidoto dialachan recenſet, & Latini codices Nicolai habent cubebas.

Cap. CXXIIII.

ANTIDOTVS [a] diaphiledoni,prodeſt calori ſtomachi,& inflationi,duritiei iecinoris. Hæc autem dicitur eſſe confecta ab Ioo Damaſceno. Habet zingiberis, trium generum piperis,ſpicæ, caſiæ ligneæ, carpobalſami, pyrethri,cardamomi magni, caryophylli,maſtiches,ameos,ſingulorum drach.duas, apii,aniſi,menthæ,ſingulorum drach. tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Diaphiledoni] Græcè eſt διὰ φιληδόνου. Sic fortè dicta eſt quòd ſit iucunda & cum voluptate aſſumatur. Niſi fortè vox hæc deprauata ſit:quod,quia vnico duntaxat exemplari vſus ſum, ſcire certò non poſſum.

Cap. CXXV.

ANTIDOTVS è hermodactylo auxiliatur podagræ, à frigido humore ortæ. Habet decocti radicum fœniculi lib.duas,mellis deſpumati libram vnam.Ebulliant ad mellis craſſitudinem : poſthac iniicito hermodactyli,& turpeti puri,ſingulorum vnciam vnam.Confecta, vſu poſtulante datur nucis auellanæ quantitate ieiuno ex vino.

Cap. CXXVI.

ANTIDOTVS alia è hermodactylo podagricis arthriticiſque vtilis: priore autem melior eſt. Accipit hermodactyli drachmam vnam,cumini Æthiopici,colocynthidis,ſingulorum drachmas decem,chamædryos drachmas nouem, centaurii drach. octo, ariſtolochiæ, gentianæ,ſingulorum drachmas ſex, hyperici drachm. quinque,petroſelini drachmas quatuor,[a] bituminis Iudaici drachmas tres, agarici drachmas duas, mei drach. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur drachma vna ex vino manè ieiuno.

a Bituminis Iudaici] Græcus codex habet συμφύτου ἰουδαϊκοῦ,falſò haud dubiè,pro ἀσφάλτου ἰουδαϊκοῦ. Eſt autem vtile bitumen Iudaicum,etiam illitum, Dioſcoride teſte,podagris & articulorum doloribus.

Cap. CXXVII.

ANTIDOTVS alia è hermodactylo, vt prædicta. Capit hermodactyli,galangæ,pyrethri,zingiberis, zedoariæ,aniſi,gentianæ,ariſtolochiæ, ſingulorum drachmas quatuor,turpeti drachmas duas ſemis, dacrydii ſcrupulos duos, rhei barbari, ſingulorum hexagium vnum,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CXXVIII.

ANTIDOTVS alia podagrica,per omnia experta,ſi per integrum anni ſpatium ſumatur.dantur ſingulis diebus ſcrupuli duo. Habet gentianæ vncias duas, pæoniæ, lauri, piperis communis, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum vnciam vnam,myrrhæ drachmas quatuor ſeminis rutæ ſylueſtris vnciam vnam,[a] cinaræ ſylueſtris ſeminis vncias duas, petroſelini Macedonici drachmas quatuor,piperis albi,corticis radicis capparis, glycyrrhizæ,ſeminis cnici,ſingulorum vnc. duas. Arida tundantur & cribrentur,melléque aut ſaccharo ſufficienti excipiantur. datur pro arbitrio.

a Cinaræ ſylueſtris] Cinaram,quemadmodum etiam Lucius Columella, vocat Nicolaus ſtirpem quæ Dioſcoridi ſcolymus dicitur. De qua primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo multa.

Cap. CXXIX.

ALIA podagrica antidotus, Procli dicta : per integrum annum ſine vlla obſeruatione datur. Habet chamædryos ſcrupul.nouem, centaurii ſcrupulos octo, ariſtolochiæ ſcrup.ſeptem,gentianæ ſcrupul.ſex, hyperici ſcrup.quinque,petroſelini ſcr. quatuor, rhei Pontici,

amyli,sing.scrup.vnum, agarici scrup.duos, mellis drachmam semis:quo excepta & subacta finge pastillos, & vna ante hora commixtam dato.

Cap. C X X X.

ALIA podagrica, conferens omnibus partibus defluxione tētatis,à prima die martii ad XL. vsque dies sumpta. Recipit styracis calamitis, petroselini Macedonici,spicæ nardi,galbani,myrrhæ, castorei, opii,singul.drach.semis,casiæ drach.decem,folii,costi, piperis albi,sing.drach.tres semis, croci grana sex, mellis Attici aut sacchari quod satis est.Datur nucis auellanæ magnitudine, ex tepido liquore.Obseruandum autem tibi erit vt is qui hanc antidotum est sumpturus,bene concoxerit. Abstinere etiā oportet à prima die qua est sumpturus,à carnibus bubulis,beta, alimentis prauis, & omni cibo vitiosum succum creante. Vitare quoque venerea conuenit.Est autem admodum vtilis.

Cap. C X X X I.

ANTIDOTVS alia podagricis vtilis, dicta Climax. Habet myrrhæ troglodyticæ,folii, baccarum lauri decorticatarum,costi,amomi,gentianæ, sing. drach. duas,spicæ nardi, aristolochiæ rotundæ, sing. drachm. vnam. datur cochlearium vnum. Contusa & cribro transmissa dantur cum liquoris temperati tepidive drachmis tribus. Deuitabis autem, vt in priore, ne lentes aut alium prauum cibum ingeras.

Cap. C X X X I I.

ALIA antidotus podagrica, celebris admodum, quam accepi in Ephéso oppido Asiæ: & quum de ea periculum fecissem, inueni veracem. Capit gentianæ drach.duas,aristolochiæ rotundæ drach.vnam,myrrhæ troglodyticæ,baccarum lauri decorticatarū, costi,amomi,folii,sing.drach.vnam,spicæ nardi drach.semis, aristolochiæ longæ drach.vnam. Postquam autem probè concoxerit is qui sumpturus est hanc antidotum, præbe ieiuno cochlearii mensuram, per mali intermissionem. Oportet autem eum qui assumit abstinere lentibus,mero,melle copioso,carnibus bubulis,& aliis vitio sum succum procreantibus. Postquam igitur defluxio nullum doloris sensum exhibet, admouenda erunt medicamenta iis locis ad quæ defluxio fieri consueuit, & qualitati defluxionis cōgruere hæc ipsa oportet, ita vt si defluxio calida fuerit, ceratum cum rosaceo & succo betæ imponito: si verò non,in ea vtere contrario. Nam vt Hippocrates ait,contraria contrariorū sunt remedia.

Cap. C X X X I I I.

ANTIDOTVS cōferens podagricis, è moscho. Præbetur diebus quadraginta,quotidie. His præteritis, satis est si per vigintiquatuor dies alternis detur, eodē quidem pondere. est verò vtilis admodum, vt ea quæ præcedit. Habet aristolochiæ rotundæ,baccarum lauri aridarum decorticatarum, gētianæ, zingiberis, spicæ nardi,folii,amomi, agarici, [a] carpesiæ, sing.vnc.semis, moschi siliquas tres, mellis Attici aut sacchari quātum satis videbitur.Probè cōfectæ dato manè ieiuno scrup. tres,ex aqua calida.

a Carpesiæ] Græcus manuscriptus codex habet, καρπησίας. Meminit autem carpesiæ etiam Aetius lib.11.cap.13. Est autem καρπησία idem quod carpesium.Sunt verò carpesia Nicolao, vt reliquis etiā posterioribus Græcis, combebæ, vel (vt officinæ hodie vocant) cubebæ.Nam & Actuarius κομβέβας vel κομπίβας, nominari quoque καρπήσια & καρπέδια, testatur.

Cap. C X X X I I I I.

ANTIDOTVS è rosis Galeni, conferens iecinorosis, lienosis, stomachicis, concoquere haud potentibus,& frigido aliquo affectu laborantibus. Recipit spicæ,croci,asari,costi,floris iunci odorati, cinamomi,spodii,absinthii,casiæ ligneæ,mastiches,sing.drach.vnam, rosarum quantum omnium aliarum specierum, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. C X X X V.

ANTIDOTVS è papauere, asthmaticis, peripneumonicis,tussientibus, destillatione laborantibus, & lienosis plurimùm auxiliatur. Accipit glycyrrhizæ,tragacanthæ, gummi Arabici, papaueris albi,peni-diorum,singulorum drachmas quindecim, amygdalarum dulcium depuratarum drachmas quinque semis, amyli,portulacæ seminis,& cotoneorum,sing.drachm. tres, seminum peponis,cucumeris,cucurbitæ,& citruli, sing.drachmas duas, seminis lactucæ & althææ, singul. drachmam semis, sacchari & drosati quantum satis videbitur.

Cap. C X X X V I.

ANTIDOTVS è malis, efficax ad omnem frigidum affectum stomachi, & eos qui cibum non appetunt. Habet malorum dulcium carnis libras duas, drosati rosarum libras tres. mala decoque cum drosato rosarum bono ordine:dein iniicito cinamomi vnciam vnam,caryophyllorum vnciam semis, maceris, zingiberis,ligni aloes,galangæ,folii, sing. hexagium vnum semis,ambaris scrupulos duos,moschi grana vigintiquinque,stillatitii rosarum liquoris boni quod satis est.

Cap. C X X X V I I.

ANTIDOTVM diambar ad stomachicos,lienosos,cardiacos,pariter & malo corporis habitu præditos. Dicunt autem nonnulli veterum medicorum,hanc antidotum vtilem esse ad defectionem animi,& syncopen cordis. Capit cinamomi,[a]caryophylli, xyloaloes,maceris,folii,nucis moschatæ,zingiberis, galangæ,singul. drach.vnam,ambaris scrup.duos, moschi scrupul.duos, drosati rosarum lib.duas,& sacchari quod satis est.

a Caryophylli] In diambar quod Mesue describit, post cinamomum adiicitur doronicum,& alia quædam medicamenta quæ in ista Nicolai antidoto desiderantur. Quod in aliis etiam accidit,vt rarò inuenias compositionem officinis vsitatam,in qua non vel aliquid desideretur vel redundet. Quod ii onuisse semel satis sit: nam quiuis ex ipsa collatione diligenti hoc ipsum facilè deprehendet.

Cap. C X X X V I I I.

ANTIDOTVS è croco [a]Esdræ.Hac antidoto sapa dissoluta frontem illine eorum qui caput dolent. Præbe etiam iisdem bibendam ex ea fabæ quātitatem, & capitis dolorem sedabis.In[b] phreniticis similiter subline frontem & nares,cessabitque malum,siquidem somnum accersit.Oculos defluxione laborantes, sapa dissoluta illine,& defluxionem sistes. Auribus dolentibus & exulceratis pariter cum sapa instillato. Dentes dolentes hac antidoto circumline. Contra vuam defluxione tentatam, spirandi difficultatem, orthopnœamque ex [c]aqua frigida, non febricitanti fabæ magnitudo datur dormituro: si verò febricitet, ex aqua mulsa. Similiter datur aduersus [d] singultum. Fistulas per se imposita sanat.In iis qui sanguinem spuunt,& abscessum habēt,pari ratione vtere. Intestinorum cruciatu laborantibus, cœliacis,datur fabæ quantitas cum carœno. Febricitantibus autem,ex aqua frigida,pistacii magnitudo.Regio morbo correptis ex sapa dissolutam naribus infunde: iecinorosis,cum tepido liquore. Fœminis difficulter parientibus[e] dissolutam in vino,illine vētrem,confestimque fœtum edent.Sterilibus autem ciceris quantitatem in internum earum sinum impone, & postea cum viro coeant,& concipient. hoc autem tertio die faciant. Est & hæc antidotus ad dysentericos & cœliacos efficacissima. Habet [f]mamiræ drachmam semis,amomi drach. sex,floris iunci odorati hexagia tria semis siliquas octo, pyrethri siliquas octo,croci grana septem,myrrhæ troglodyticæ hexagium semis, styracis calamitis hexagiū semis siliquas quatuor,petroselini siliquas sex,tragacanthes siliquas quatuor, succi hypocysthidis siliq. octo, iridis Illyricæ siliquas decem,seminis fœniculi drachmā semis,dauci Cretici siliquas quatuor, papaueris seminis drachmam semis,spicæ siliquas decem, foliorum rutæ siliquas quatuor, casiæ grana septem, ameos siliq.quatuor, costi siliquas quinque, cardamomi siliq. octo, opii gran.septem, euphorbii siliq. octo, piperis communis gran.septem,rosarum aridarum hexag.decem,opopanacis hexag.quatuor semis, mei siliquas octo,[g]pastillorum è lacha siliquas sedecim, lycii Indici siliquas decem,caryophylli siliquas sedecim,anisi siliq.decem, foliorum citri siliq. octo, ammoniaci thymiamatis siliquas decem, seminis nigellæ siliquas octo, sulphuris,

ignem non experti,castorei,[h]herbæ amaræ,sing. siliq. octo,Cimoliæ terræ siliq.decem, [i] mergi ventris siliq. sex,artemisiæ siliq.decem,sinonis siliq.quatuor, vetriculi anatis siliq.quatuor,hedychroi magmatis siliq. decem,seminis ocimi,lapidis iaspidis,[k]foliorũ nerii, cinamomi,anethi,singul.siliq.quatuor,bdellii siliq. duodecim,rhois Syriaci,rhois culinarii, sing. drach. vnam semis,asari drach.vnam,lapidis hæmatitis drachmam semis,thuris siliq.vnam semis,[m]seridis herbæ siliq.sex,testæ sepiæ siliq.octo,corallii gran.septem, iuniperi baccarum magnarum grana septem, iuniperi baccarũ paruarum siliq.decem,sanguinis draconis drachmã semis, [n]cinnabaris siliq.decem,peucedani, seminis apii, sing. grana septem,piperis albi siliq.duodecim,maceris siliq. decem,hermodactyli,aristolochiæ,libystici,sing.drach. semis,nardi Celticæ siliq. decem, calami odorati siliq. quatuor,balsami drach.vnam,mellis Attici aut sacchari quod satis est.Succi vino odorato bono irrigentur,& præparata subinde datur vtentibus.

a Esdræ]Copiosius huius antidoti Esdræ prophetæ & doctoris vsum Actuarius,& lib.13.cap.101.Aetius tradunt. b Phreniticis]Manuscriptus codex falsò νεφριτικοὺς legit pro φρενιτικούς.Nam ita esse scribendum res ipsa docet.Quid enim prodesset nephriticis, frontis & narium illitio? Præterea Aetius & Actuarius satis testantur phreniticis esse legendum. c Ex aqua frigida]Græcè est κράσεως μιᾶς, vnius mixtionis seu mensuræ. Verùm Aetius habet cum aqua frigida: cuius lectionem, vtpote magis planam & expeditam, sequi voluimus.

d Singultum]Manuscriptum exemplar malè λῆγμα legit pro λυγμόν. e Dissolutam in vino: Etsi vix legi possunt Nicolai verba,tamen quantum coniicere licet,legendum in hũc modum erit, λείαν ἐν οἴνῳ: vt scilicet hanc antidotum vino prius dissolutam, imò subinde ventri illinendam significaret. Possunt tamen quæcunque fuerint tandem sine sensus dispendio omitti: id quod ex Aetio satis liquet, apud quem Latinus interpres (Græca enim habere nondum potuimus) ita scriptum reliquit. Ad ægrè parientes mulierculas,ipsam per se ad imũ ventrem illinito,& facilè partus prodibit. Actuarius quoque ita præsentem locum efferre voluit: Fœminis, ait, quæ partum ægrè enitũtur, imus venter sublinitur,& facilè fœtũ edunt. Posset haud dubiè è Græco Aetii codice locus ille Nicolai emendari,modò nobis ad manum esset. f Mamiræ]Græcè est μαμιρά. Actuarius, vt Ruellii conuersio habet,mameræ legit. Mamiræ autẽ meminit Paulus lib.7. inquiẽs, Mamiras radicula est herbæ, frequentibus tuberculis nodosis cincta, quæ cicatrices & albugines extenuare creditur,extergendi nimirum facultate prædita. Quæ quidem descriptio videtur repræsentare radicem quæ nũc officinis doronicũ appellatur. Nã radicula est tenuis,prædẽsis & extuberantibus nodis quasi geniculis,distincta. Si lingua consulatur, dulcis sapor inuenitur statim in quẽdam lenem amarorẽ degenerare, qui confestim euanescit: quapropter albugines & cicatrices extergere gustus satis monstrat. Aetius in Esdræ descriptione, perinde atque Paulus,mamiræ haud meminit. g Pastillorum è lacha] Nicolaus legit λαχᾶ τροχίσκου. Aetius autem simpliciter λαχὰ habet. * Lycii Indici]Manuscriptus Nicolai codex legit κροκολυκίου, falsò pro ἰνδικοῦ λυκίου: quòd Aetius satis testatur, qui habet λυκίου ἰνδικοῦ. Paulus quoque lycii mentionem facit. Accedit quòd paulo antè croci in hac antidoto meminerit Nicolaus. Ex sequenti denique antidoto palàm fit sic esse legendum. h Herbæ amaræ]Per herbam verò amaram intelligit haud dubiè Gentianam: nam & illius post castorium meminit Aetius. Paulus etiam Gentianam non præteriit in Esdræ descriptione. Accedit quòd vulgato sermone dicitur, aliquid Gẽtiana esse amarius, quũ idipsum vehementer esse amarum significare volumus: quasi vix reperiri queat quod amaritudine Gentianæ radicem superet. i Mergi ventris]Manuscriptus Nicolai codex hoc loco, vt aliàs sæpe, perperam legit ἴφιας γαστρὸς pro αἰθυίας γαστρός. Ita enim scribendum esse Aetius satis monstrat, qui ita in Esdræ compositione scriptum reliquit, κόπρου τῆς εὑρισκομένης ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς αἰθυίης, id est stercoris reperti in ventre mergi. Clarius Paulus qui habet νηδύος αἰθυίας, hoc est ventris mergi. Vt euidentissimum sit Nicolai lectionem esse falsam & deprauatam.

k Foliorum Nerii]Græcè est ῥοδοδάφνης φύλλων. Aetius habet ῥόδων ῥοδοδάφνης, hoc est rosarum nerii: Paulus νηρίου ἀνθῶν, id est florum nerii. nullo certè discrimine: quippe tum folia tum flores nerii, Dioscoride authore aduersus venenatorũ morsus præsidio sunt. m Seridis]Seris Galeno & aliis Græcis idem quod intybum significat.

n Cinnabaris]De ea loquitur quam Dioscorides inter metalla recenset. Hanc tamen à sanguine Draconis veterũ fuisse diuersam, ex hoc etiam Nicolai loco satis patet. Et debent officinæ Esdram paratam habere ex præscripto Nicolai, hoc est iuxta præsentem descriptionẽ. Nam quæ habetur in vulgatis codicibus, nõ est legitima. Pro cinnabari verò si haberi nõ potest, vsurpãdus est lapis hæmatites, qui vt testis est Dioscorides, easdem habet facultates. Cinnabaris autẽ veterum, vt Dioscoridis, vel ignoratur vel non est nisi altera sanguinis draconis officinarum species, nempe lacryma cuiusdam arboris, vt alibi latius diximus.

Cap. CXXXIX.

ANTIDOTVS alia Esdræ,vt præcedens. Recipit amomi drachmas duodecim, floris iunci odorati drachmas nouem,pyrethri,cinamomi,sing.drach.sex,croci drach.trigintasex,casiæ drach.duodecim,myrrhæ troglodyticæ dr.vndecim,styracis drachm.duodecim, petroselini drach.tres,seminis dauci drachmas sex, tragacanthæ drachmas triginta, succi hypocysthidis drach. nouem,iridis Illyricæ,abrotoni,sing. drachm. quindecim,seminis fœniculi drach.sex,bdellii drach. nouem, thuris drach.octodecim, sulphuris ignem non experti drach.sedecim.seminis hyoscyami albi drach. vigintiseptem,casiæ drach.nouem,seminis papaueris drach. triginta,spicæ nardi drach.duodecim, rutæ, ocimi seminis,sing.drach.tres,rhois culinarii,asari,cardamomi,anethi seminis,sing.drach.sex, opii drach. vigintiseptẽ, euphorbii drach.sex,piperis albi drach.triginta, rosarũ aridarum,folii,sing. drach.nouem, opobalsami drach. vigintiquatuor,[a]mergi ventris drachmas sex,lachæ dr. duodecim,lycii Indici,caryophylli,sing. drach. duodecim,stercoris reperti in ventre mergi drach.tres, rhei Pontici drach.duodecim, mei Athamantici drachmas sex,terræ Cimoliæ dr. duodecim,succi artemisiæ dr.viginti,foliorum,seridis drachmas nouem,nardi Celticæ drach.duodecim nerii drach.sex,castorei,costi,gentianæ,sing.drach.duodecim,hedychroi confectionis drachmas nouem,anisi drach.sex,sinonis drach. nouendecim,ammoniaci thymiamatis drach.duodecim,foliorũ citri drach.duodecim,mellis despumati aut sacchari & vini odorati quantum satis erit. Paratur autem antidotus illa hoc pacto. Arida omnia cum croco,casia, & hedychroo tundito,& per angustum cribrum traiicito: opium autem succum,hypocysthidis, ammoniacum,in vino macerato: tragacantham verò per se macerato. sicque apparatam da vt prædictum est.

a Mergi ventris]Et hoc loco falsò scribitur in manuscripto codice ἴφιας γαστρὸς pro αἰθυίας γαστρὸς, vt ex superiori 224. annotatione,& Aetio qui ad verbum hanc antidotum lib.13.cap.101.describit, satis patet.

Cap. CXL.

ANTIDOTVS alia simplex Esdræ,valde bona. Capit spicæ nardi vncias duas,myrrhæ scrup.vnũ,croci scrup.vnum semis,balsami,cinamomi,opii,mandragoræ,castorei,sing.scrup.duos,ammoniaci, dauci, casiæ, sing.scrup.vnum semis,mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. CXLI.

ANTIDOTVS alia Esdræ,efficax ad dolorem capitis,nephriticos,difficulter spirantes, & nonnisi recta ceruice spiritum trahentes: est autem admodum vtilis. Habet myrrhæ drach.quatuor,pyrethri,cinamomi,singulorum drachmam vnam semis,artemisiæ, tragacanthæ,thuris,mergi ventris drach. quatuor, hypocysthidis,petroselini,sing.drach.vnam,vini veteris,mellis Attici aut sacchari quantum satis videbitur. Dantur ceratia seu siliquæ quatuordecim cum vino albo.

Cap. CXLII.

ANTIDOTVS concoctioni cõferens è cotoneis. Habet cotoneorum emũdatorum carnis lib.tres semis, zingiberis,mastiches,sing.drach.duas,cardamomi magni & parui,cinamomi,croci,sing.drach. quatuor, caryophylli drach.tres,moschi drach. semis, ligni aloes crudi, gallæ moschatæ,sing.drach.vnam, maceris dr. vnam semis, spicæ nardi,nucis moschatæ,sing. drach. semis,mellis Attici lib. sex,aut sacchari quantum sufficit.

Cap. CXLIII.

ANTIDOTVS è citriis,conferens iis qui tardiꝰ concoquunt,& inflatis. éstque admodum bona. Accipit carnis citriorum repurgatorum lib.vnã, hyssopi, rutæ, origani,sing.fasciculũ exiguũ vnũ,aceti cotylas tres. Macerato in aceto per noctes & dies quinque:& dein ad tertias decoque [a]atque vbi expressa fuerint, ab igne amoueto,& adiectis mellis libris duabꝰ,iterũ ad[b]cõsistentiã decoque: deinde species probè tusas & cretas iniice,nẽpe asari,mei,piperis,hyssopi,xylobalsami,sing. vnc. duas. datur manè & vesperi.

a Vbi expressa fuerint] Manuscriptus codex perperam habet καὶ πιασθέντων, pro ἐκπιασθέντων. Quod Pauli quidem testimonio cõfirmatur, qui lib.7. eandem antidotum describens ait, καὶ ἐκπιασθέντα ῥίπτονται, hoc est, expressa abiiciuntur. Quanquam & illic perperam ἐμπιασθέντα scribatur. Nisi quis ita interpretari malit, & apprehensa abiicientur: πιάω enim Græcis est apprehendo. Sed prior lectio haud

dubiè melior, imò mea sententia, genuina existit. b Consistentiam]Græcè est ἕως συστάσεως. Est autem σύστασις eorum propriè quæ nec liquida nec dura admodum sunt, qualis certè mellis est consistentia. Cuius rei testis est Galenus qui lib.2. Prognost.com. 13. ita scriptũ reliquit, σύστασιν μὲν οὖν ἔχει τὴν κατὰ φύσιν, ὅσα μήτε σκληρὰ παντελῶς ἐστιν, ὡς λιθώδη, μήθ' ὑγρὰ τελέως, ὡς δύνασθαι διαρρεῖν. Id est consistentiã naturalem habent, quæ neque omnino, veluti lapidosa, dura sunt: neque planè vt diffluere possint, humida

Cap. CXLIIII.

ANTIDOTVS alia è citriis, ad eos qui tardius concoquunt, melior & magis quàm ea quæ præcedit laudata. Accipit carnium citriorum lib.vnam, è tritis & probè contusis atque in linteo ligatis exprime omnẽ humorem: quo facto, accipe mellis Attici despumati lib. duas, & in ahenum coniice citria expressa vnà cum melle, & dimitte illic per diem & noctem. dein altera die decoque vsque ad iustam crassitudinem, posteàque has species bene tusas & cretas inìice, zingiberis, cinamomi, caryophylli, ligni aloes, sing. hexag. duo, nucis moschatæ, xylobalsami, hyssopi, sing.hexag.vnum semis, calami odorati hexag.duo, carnabadii, anisi, sing. hexag.vnum semis, ameos, coriandri, sing. hexag. vnum, croci gr. duo, moschi siliq.quatuor. Primùm species odoratas iniice, dein amoue ab igne & subige, tandemque moschum tritum cum stillatitio rosarum liquore, aut vino bono adhibe, rursumq; subige. Et si placuerit, adiice illi piperis albi vnc.semis, ac subinde in vase recõde, præbéque manè & vesperi ex vino bono.

Cap. CXLV.

ANTIDOTVS ad concoctionem efficax, è scybelite. Valet ad difficilem stomachi concoctionem, inflationem, item colicos dolores. Est autem scybelites vinum quod ex vuis passis & vinum vltrò effundentibus, destillat. Habet vini scybelitis sextarios duos, succi rutæ sextarium semis, sinonis, piperis, zingiberis, caryophylli, nucis moschatæ, sing.vnc.vnã, maceris hexag. semis, petroselini hexag.tria, moschi gr. sex, mellis sextar. semis. Humida ad crassitudinem consistentiámve decoque: arida verò inspergẽ, probéque paratam in vase reconde, & præbeto manè & vesperi ex vino albo cochlearium vnum aut duo.

Cap. CXLVI.

ANTIDOTVS alia Iamblichi. Laudatum verò admodum hoc est remedium: cruditatẽ enim fieri prohibet. Breuiter autem iis qui cruditatem patiuntur, & qui difficulter concoquunt, ventriculo acida ructanti, inappetentiæque confert: frigidos, crassos & tenaces humores in stomacho contentos incidit. Nullum autem hoc ipso ad frigidiora temperamenta melius: nec vllũ medicamentum quod crudos humores concoquat, illo accommodatius reperias. Proinde colicos etiam iuuat, ventrem sine molestia & mediocriter mouens. Capit salis ammoniaci lib.semis, salis Cappadocici vnc.tres, piperis, zingiberis, sing. vnc.vnam semis, seminis vrticæ scrup.nouem, erucæ seminis drach.octo, ameos, hyssopi, sing.scrup.nouem, silphii hexag.tria, corymborum thymi, seminis apii, folii, petroselini, sing.scrup.nouẽ, origani, nucis moschatæ, sing.hexag.tria, maceris, croci, sing.hexag.vnum. His omnibus cõtusis & cretis præbe cochlearium dimidium ex vino rubro sorbendum: aut dato intinctum in ea cibum tum carnium, tum piscium: aut adiice zingiberis, anisi, & sacchari quod satis est: & præbe vt polentam, vel pro arbitrio.

Cap. CXLVII.

ANTIDOTVS alia Politi quæ aluum deiicit & dissoluit, pituitam capitis & palati [a] dissipans, aliáque quæ resistunt extenuans. Habet salis tosti splendidissimi vnc.duas, florum chamæmeli aridi crematorũ, conyzæ tenuis, calaminthæ montanæ, radicis eryngii mõtani, origani, sing.vnc.duas, silphii, piperis, sing.vnc.septem. Contusa & creta præbe pro arbitrio.

a Dissipans] Græcè, vt mea fert opinio, malè scribitur διαπνυστική, pro διαπνευστική.

Cap. CXLVIII.

ANTIDOTVS alia Dodecatheõ, admodũ bona. Accipit hyssopi vnc.duas, pulegii vnc.vnam semis, cumini vnc.vnam, ameos vnc.semis, salis torrefacti vnc. quindecim, origani vnc.vnam, spicæ nardi vnc. semis. Quòd si in hyeme ea vsus fueris, tum adiice piperis vnciam semis. Omnia hæc tusa & per cribrum transmissa, pro sale quotidiano præbeto, aut vt placuerit. Qui hac assiduè vsus fuerit antidoto, per vniuersum vitæ suæ tempus à morbis immunis erit. Cæterùm caput præsertim leuat, visum acuit, pituitã in thorace non sinit coaceruari, concoctiones efficit probã, mesaraicarum iecinoris venarum obstructiones aufert, renésque expurgat. Probè apparata datur in malis prædictis.

Cap. CXLIX.

ANTIDOTVS [a]pleres archonticon, hoc est implens principale. Prodest calori stomachi, cardiacis, cibum euomentibus & pulmonariis. item eos qui ex longo morbo penitus extenuati sunt plurimámque inde contraxerunt imbecillitatem, admodum corroborat. Recipit cinamomi, caryophyllorũ, ligni aloes, galangæ, spicæ, nucis moschatæ, zingiberis, spodii, floris iunci odorati, cyperi, rosarum, violarum, sing.drach.vnam, gran.quindecim, folii, glycyrrhizæ, styracis, mastiches, sampsychi, balsami, ocimi, cardamomi, piperis longi, baccarum myrti, foliorum citri, sing.scrup. duos gran. quinque, [b]hermodactylorum albi & rubei, corallii, serici vsti, sing.scrup.vnum gr. duo semis, moschi gr. septem semis, caphuræ gr. quinque, sacchari & drosati rosacei quod satis est.

a Pleres archonticon] Non est autem alia de causa hæc antidot⁹ Græcis appellata πλήρης ἀρχοντική, quàm quòd mirificam & principalem in recuperandis ac restaurandis amissis viribus facultatem habeat. Nam quum quasi saturos reddat ac impleat eos qui imbecilles atque deiectis sunt viribus, meritò illis πλήρης quasi ἔμπλεον, hoc est implens, & ἀρχοντικὸν, hoc est principale seu eximium dictum est. Barbaris nostræ ætatis medicis & seplasiariis Pliris arconticon appellatur.

b Hermodactylorum albi, &c.]Intelligit Been albam & rubeam, vt suprà satis ostensum est. Et Latini Nicolai codices habent, Been albæ & rubeæ.

Cap. CL.

ANTIDOTVS alia, pleres archonticon simplex. Habet rosarũ vnc.quatuor, cinamomi, croci, sing.vnciã vnã semis, galangæ, glycyrrhizæ, libystici, rosmarini, sing.vnc.vnam, caryophylli, spicæ, costi, zedoariæ, zingiberis, piperis, cardamomi, sing.hexag.tria, [a]timartiri drach.quartam partem, margaritarum hexag.duo, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis est.

a Timartiri]Græcè scriptum erat τιμάτιρι. Esse autem dictionem corruptã, & minimè Græcam, nemo non videt. Quapropter quid significet, coniicere nobis non licet. Nisi fortè legẽdum erit, vt in præcedenti antidoto, μετάξης κεκαυμένης, id est serici vsti. sed nihil pronuntiamus temere.

Cap. CLI.

ANTIDOTVS Diacodiôn cõferẽs ad mala quæ tussim excitant: somnum etiam inducit, voci amissæ & thoracis grauitati auxiliatur. Accipit succi glycyrrhizæ, tragacanthæ, gummi Arabici, sing.drach.decem, papaueris albi seminis, portulacæ, sing.drach.quinque, seminum peponis, cucumeris, cucurbitæ, & citruli, lactucæ, & althææ, sing.drach.tres, drosati violacei, sacchari & penidiorum quantum satis videbitur.

Cap. CLII.

ANTIDOTVS è zulapio rosaceo, purgatoria: quæ ab Italis zuccarum rosaceum laxatiuum dicitur. Capit succi rosarum rubearum lib.vnam, trium santalorum, sing.drach.tres, spodii drach. tres, dacrydii drachmas decem, turpeti vnc.duas, caphuræ drach. tres semis, sacchari lib.vnam aut quod satis est. De ea quæ parata est dantur vtentibus hexagia duo & semis, aut tria pro virium diuersitate manè ieiunis. Prodest tertianæ & duplici tertianæ, febribus continuis, biliosis, & calidis temperamentis iecinoris admodum vtilis existit.

Cap. CLIII.

ANTIDOTVS alia vt præcedens magis variat: cit autem aluum sine dolore. Habet trium santalorum,

ſpodii,ſing.drach. quatuor,rhei barbari drach. decem, A turpeti vnc.duas ſemis, ſcammoniæ vnc. vnam ſemis, ſucci roſarum lib.vnam vnc.tres,caphuræ drach.ſemis, ſacchari lib.vnam ſemis aut quod ſatis erit.De confecta dantur manè ieiunis, hexagia tria,aut tria & ſemis,pro virium ratione, cum aqua tepida.

Cap. CLIIII.

ANTIDOTVS alia è roſaceo zulapio,purgatoria. Confert iis in quibus flaua bilis redundat, deſluxionibus,malis à calore natis.Aluum citra dolorem mouet. B Vtilis etiam febribus acutis & ardentibus. Capit ſucci roſarum vnc.ſedecim,trium ſantalorum,ſing.drach. ſex, ſpodii drach.tres,dacrydii drach.duodecim,caphuræ ſcrup.vnum,rhei barbari drach.tres,turpeti vnc. vnam.Commiſceantur cum zulapio roſaceo & ſaccharo ſufficienti.Probè confecta datur media nocte ex aqua tepida pondere hexagiorum duorum aut trium, pro viribus.

Cap. CLV.

ANTIDOTVS conferens dyſentericis,cœliacis, & ſanguinem ab internis excernentibus. Accipit cinamomi C vnc.quatuor, roſarum,ſymphyti,amyli, baccarum myrti,ſingul. vnc. tres ſemis, [a] ſumach, berberis, boli Armenii,gūmi Arabici,acaciæ,hypocyſthidis,ſingul.vnc.duas, corallii albi & rubei, lapidis hæmatitis, ſantali albi & rubei,ſingul.vnc.ſemis,maſtiches,thuris, tragacanthæ,ſucci glycyrrhizæ,capitum papaueris,artemiſiæ,plantaginis minoris ſeminis,mandragoræ,ſing. vnc.vnam, balauſtiorum,ſidiorum,ſeminis cotoneorū, ſingulorum vnc. vnam, coſti, ſtyracis calamitis, polii, [b] arilori, [c] foliorum lauri,caryophylli,zingiberis,ſangui D nis draconis, [d] fiſtulæ,galangæ,ſing.drach.tres, roſmarini vnc.duas,aniſi vnc.vnam, [e] rhei barbari vſti hexag. duo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Sumach] Græcè ſcribitur σȣμάκιν. vnde iterum palàm fit Nicolaū barbaris & hodie vſitatis vocib⁹ vti.Sic enim officinæ in hodiernum vſque diem ſemen rhois appellant. b Arilorii] Nicolaus habet ἀριλόρȣ.Quid verò hæc vox ſignificet,me ignorare fateor. c Foliorum lauri] Codex Nicolai manuſcriptus habet φολιόρȣμ λαύρι. vt hinc iterum perſpicuum ſit Nicolaū latinas voces literis Græcis exaraſſe.De quo plurimùm miror, quum potuiſſet hæc,vt alia, ſua efferre lingua. d Fiſtulæ] Græcus codex ſimpliciter legit φίςȣλα Sed adiiciendum haud dubiè erit κασίας,vt ſcilicet intelligat caſiam li E gneam,quam Græci etiam fiſtulam,vt diximus annotatione 17.nominauerunt. e Rhei barbari vſti] Græcè malè legitur ῥὴȣ βαρβάρȣ κάπ7ȣ pro καυςȣ̃.Et hoc loco Nicolaus vulgi errorem qui ex Meſue placitis promanauit,ſequitur,Rheum barbarum cum Pōtico confundens,aut ſaltem rheum barbarum vſtum conuenire dyſentericis putās. Qua de re ſuprà etiam & aliâs multa diximus.

Cap. CLVI.

ANTIDOTVS alia ad dyſentericos & cœliacos, Chryſippi.Recipit lapidis hæmatitis hexagium ſemis, ſigilli Lemnii hexag.vnum,aſteris Samii hexag.vnum, F ſulphuris ignem non experti, [a] midyos aſſati,ſing.hexagium vnum,corallii rubei, acaciæ, gallæ immaturæ,ſidiorum,ſing.hexag.quatuor, roſarum aridarum, ſummitates rubi,ſeminis hyoſcyami, papaueris, cucumeris ſatiui ſeminis,opii,myrrhæ,thuris,ſing.vnc. duas, ſanguinis draconis vnc.vnam,rubricæ,terræ Lemniæ & Samiæ,aluminis ſciſſilis,chalcitidis crematæ,ſing.hexag. II. ſuccini rubei, ſucci hypocyſthidis,balauſtiorū, rhois Syriaci,myrti teneræ,polygoni,menthæ,ſeminis lactucæ,caſtorei,croci,ſtyracis,ſing.hexag.duo,mellis Attici G aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Midyos aſſati.] Midyon genus eſſe quercus, è Theophraſto ſatis conſtat.Quid autem hîc per Midyum aſſatum intelligat Nicolaus,compertum non habeo.legendum fortè erit Miſyos, quum paulo pòſt chalcitidis etiam,cuius Miſy ſpecies eſt,mentio fiat.

Cap. CLVII.

ANTIDOTVS ad carnis diſſolutionem,& corporis ſiccitatem. Quocirca qui hanc aſſiduè ſumunt, iis corporis bonum habitum efficit.Habet glycyrrhizæ,roſarum,ſacchari,ſing.drach.duas vncias duas, tragacanthæ,gummi Arabici, ſing.vnc.ſemis, ſantali albi & rubei,ſingul.drachm.tres,papaueris albi vnc.vnam, ſucci H glycyrrhizæ,amyli,portulacæ,& intybi ſeminis,ſingul. drach.duas,ſpodii,caryophylli,ſing.ſcrup.ſeptem, margaritarum vnc.ſemis, auri hexag.vnum, ſerici vnc. ſemis,oſſa cordis ceruini quatuor,corallii hexag.duo,ambaris hexag.ſemis, cinamomi drach. duas, zingiberis, ſtyracis,ſing.drach.vnam, croci drach. ſemis, penidiorum drach. nouem, ſeminum peponis, cucumeris,cucurbitæ,& citruli,ſing.drach.duas ſemis, ſeminis cotoneorū drach. vnā ſemis,amygdalarū,nucis pineæ,ſebeſten, ſeminis althææ,violarum,ſing.vnc.tres,droſati roſacei libras ſex.

Cap. CLVIII.

ANTIDOTVS alia nobilis ad tertianas,quartanas, & quotidianas. Accipit chamæpityos lib. vnam, epithymi libr.ſemis, polypodii, cinamomi, piperis, ſing.vnc.tres, maſtiches, zingiberis, zedoariæ, caryophylli,ſing.vnc.vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLIX.

ANTIDOTVS priori ſimilis.Habet caſiæ,galbani,piperis albi,ſing.vnc.duas, croci,amomi, ſing. vnc. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur fabæ magnitudine.

Cap. CLX.

ALIA antidotus ſimilis.Capit caſiæ, galbani,piperis albi,ſing.ſiliq.ſex, croci, ameos,ſiliq.tres,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur fabæ quātitate ex aqua tepida hora vna aut duabus ante inuaſionem.

Cap. CLXI.

ANTIDOTVS præſcriptæ par.Habet papaueris, cyperi,opii,ſingul.vnc.vnam,glycyrrhizæ,hyoſcyami, ſing. vnc.ſemis, ſtyracis,croci,caſtorei,fabæ,ſingul. vncias tres,aniſi vnc.duas,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur AEgyptiæ fabæ quantitate ex mulſa.

Cap. CLXII.

ALIA ſimilis,ad eadem mala vtilis. Accipit caſiæ drach.tres,croci,amomi,galbani,ſing. drach. vnam ſemis,vini,piperis albi,ſing.drach tres,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur fabæ quantitas ex aqua calida,duabus horis ante inuaſionem.

Cap. CLXIII.

ALIA ſimilis,ad eadem inſigniter vtilis. Recipit liquoris Cyrenaici drach. duas,ſulphuris ignem non experti drach.vnam, piperis drach.tres, caſtorei drachm. duas,opii drach.vnam,galbani drach.duas. Commixta aqua præbeto drachmam ſemis aut minus, duabus ante inuaſionem horis.

Cap. CLXIIII.

ALIA ſimilis,quæ reliquis omnibus præſtat. Habet papaueris vnc. ſemis, ſucci glycyrrhizæ, hyoſcyami, ſing.drachm.vnam,ſtyracis vnc.vnam ſemis,croci drachmas tres,caſtorei,aniſi,corticis radicis mandragoræ, ſing.drach.ſemis. Excipiantur paſſo, & ſingātur paſtilli quorum ſinguli pendeant drachmam vnam, detúrque vſque ad ſeptimam acceſſionem.

Cap. CLXV.

ANTIDOTVS ad eos qui ſanguinem excernūt. Accipit caryophylli,maceris,corallii rubei,capitum papaueris,ſingul.drach.vnam, cinamomi,croci, boli Armenii,ſeminis hyoſcyami,ſingul.drachmas ſex, tragacāthæ,ſanguinis draconis,opii,ſeminis cardamomi,ſingul.drach.quatuor,caphuræ drach.ſemis, antidoti diacodion quod ſatis eſt.Dantur ea vtentibus drach. tres, pro viribus.

Cap. CLXVI.

ANTIDOTVS alia conferens tuſſientibus, non niſi erecta ceruice ſpirātibus,& expuere excreareve nequeuntibus. Item iis qui non promptè loquuntur, ſed inſtrumenta loquendi diuulſa habent. Capit amygdalarum, nucum pinearum, papaueris albi, ſingulorum drachmas ſex, gummi Arabici, tragacanthæ, glycyrrhizæ & eius ſucci, ſingulorum drachmas tres, iridis drach. vnam, zingiberis, aniſi, [a] ſeminum quatuor,ſing.drach.vnam,penidiorum & ſacchari quod ſa-

tis esse videbitur .Confecta datur vt sub lingua retineatur,& saliua eius deglutiatur.

a Seminum quatuor]Græcè est simpliciter σπόρους τοὺς τέσσαρας,vt nos etiam conuertimus.Sed intelligit semina quatuor frigida maiora nominata.

Cap. CLXVII.

ALIA ad eadem,valde bona.Habet seminis fœniculi, & comæ pulegii,piperis,helenii,petroselini,sing.vnciā semis. Mellis Attici vel sacchari quod sufficit . datur vt præcedens.

Cap. CLXVIII.

ANTIDOTVS,aut ecligma seu linctus tussientibus admodum conueniens. inducit etiam somnum. Recipit styracis,croci,spicæ nardi,opii,folii, sing. dr.vnam.Mellis Attici aut sacchari quantum sufficit.

Cap. CLXIX.

ANTIDOTVS alia tussientibus plurimùm conferens,experta. Ad somnum autem inducendum vtilis etiam existit. Habet pulegii,piperis,helenii,petroselini,fœniculi,sing.drach.vnam, styracis,croci,singul. dr. vnā,spicæ nardi,opii,folii,sing.drach.semis,mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. CLXX.

ANTIDOTVS iis qui non nisi recta ceruice spirant conferēs. Accipit iridis vnc.semis , piperis albi drachm.semis,seminis apii vnc.duas : mellis Attici aut sacchari quod satis est.Confecta datur iis qui vacant febre,quauis hora:febricitātib⁹ autē, per intermissiones.

Cap. CLXXI.

ANTIDOTVS alia ad tussientes experta,pueris, senibus,& ætate vigentibus vtilis Accipe leporem viuum,exemptisque omnibus eius intestinis, ea proiice: ipsum autem in olla cremato,farináque eius ægrum potato ex drosato chamæleuces, quæ lingua Italica Vngula caballina & scampiuza dicitur.

Cap. CLXXII.

ANTIDOTVS alia ad eadem mala tussim excitantia conferens,experta.Capit pulegii,piperis,helenii, petroselini,fœniculi,sing. drach.vna ,mellis Attici vel sacchari quantum sufficit.

Cap. CLXXIII.

ANTIDOTVS siue linctus, tussientibus conueniens,valde bonus. Habet styracis,croci,singul. drach. vnam,spicæ nardi,opii,folii,singulorum drach. semis, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. CLXXIIII.

ALIA antidotus,[a]ecligma Socratis ad tabidos. Recipit costi drach. vnam,rhei Pontici,symphyti, singul. hexag.vnum semis,gummi, tragacanthæ,piperis albi, sing.hexag.vnum semis,succi glycyrrhizæ, seminū quatuor,penidiorum,sing.vnc.semis, vini veteris cotyles [b]quartam partem,passi [c]sextarii quartam partem,aquæ sextarii quartæ partis dimidium.

a Ecligma] Græcè male ἔκλυτος,pro ἐκλικτὸς scribitur. Et is locus facilè ex indice restitui potest,in quo ἔκλικτος scriptum est.

b Cotyles quartam partem] Cotyle est duplex,Attica nimirum & Italica. Attica habet vncias Italicas,hoc est,cornu libralis seu mensuralis nouem,vt testis est lib.1.& 5.de Compos.medic.Galenus. Vnciæ autem nouem Italicæ,quæ sunt in cornibus intersectis, vncias septem ponderales cum dimidia pendent: de qua non puto loquutum esse Nicolaum. Italica cotyla non est nisi libra mensuralis : cuius itidem rei loco iam citato testis est Galenus.Quam si intellexit Nicolaus, quartam partem eius constituent vnciæ mensurales duodecim. Sin de Attica intelligendus venit Nicolaus, quarta pars pendebit vncias duas mensurales,& drachmas duas. c Sextarii quartam partem] Sextarius itidem duplex est,vt alibi copiosius demōstrauimus, Romanus & Atticus.Romanus capit vncias viginti mensurales : quarta eius pars vncias capiet quinque mensurales. Atticus Romano duabus vnciis minor est : capit enim decem & octo vncias mensurales. Quarta eius pars,vnciæ mensurales quatuor cum dimidia.

Cap. CLXXV.

ANTIDOTVS alia tussientibus cōferēs,& ad prædicta mala valde bona.Capit styracis,opii,sing.drachm. duas , seminis hyoscyami drach. tres, myrrhæ drach. vnam: hæc excipiuntur melle cocto,& datur erui quātitas dormituro.

Cap. CLXXVI.

ANTIDOTVS quæ succurrit tussientibus, suppuratis,tabidis, sanguinem excreantibus: somnúmque

A allicit. Accipit erui torrefacti drachm. quinque, cumini Æthiopici,anisi,seminis apii,singul.drach.vnam, penidiorum,mellis aut sacchari quantum satis esse videbitur.

Cap. CLXXVII.

ALIA antidotus ad eadem mala, nobilis. Recipit summitatū lauri viridis vnc. semis & quartam partem, piperis hexagium vnum semis,mastiches drach.vnam, nucis pineæ tostæ drachmam vnam,hyssopi drachmas duas,pulegii scrup.quatuor , iridis scrupul.duos, mellis

B Attici despumati, cū temperato liquore quod satis est.

Cap. CLXXVIII.

ANTIDOTVS alia quæ Anodynes hoc est dolorem mitigans cognominatur , tussientibus conferens, & iis qui medicamentum purgans hauserunt,dolori stomachi,singultui,refrigerationi,destillationi,difficultati vrinæ,scabiei,exulcerationi vesicæ,nephriticis , iecinorosis,lienosis, nonnisi recta ceruice spirantibus,pleuriticis,colico cruciatū affectis, regio morbo laborantibus,malisque ex cruditate ortis.itē pulmonariis,& san-

C guinem excreantibus . Maximum verò præsidium affert angina correptis,& vigilantibus.Sunt qui hanc antidotum vocant è decem & octo speciebus compositā. Capit zingiberis drachm. tres & quartam partem,hyoscyami albi drach. decem,costi drach.tres, croci drach. duas semis , piperis albi drach. tres & quartam partem, petroselini drach.duas,dauci Cretici drach.tres & quartam partem,opii,piperis longi,sing.drachm.tres, acori drach.vnam,pyrethri drach. semis, amomi drachm.vnam,euphorbii drach.semis,seminis apii, spicæ nardi,

D singul.drach.semis,ameos,cardamomi,singul.drachm. vnam,floris iunci odorati drach.tres semis & quartam partē,mellis Attici aut sacchari quod satis est.Probè cōfecta datur iis qui purgatoriū medicamētū sumpserūt, nucis auellanæ quātitate:ad alia lethalia,fabæ Ægyptiæ magnitudo præbetur. Pulmonariis nōnisi recta ceruice spirantibus,lienosis,iecinorosis,pleuriticis, regio morbo affectis,& colicis pari modo datur. Tussientibus autem ciceris magnitudo exhibetur. Nephriticis,difficulter spirantibus,& sanguinem excreantibus, nucis a-

E uellanæ quantitas datur in aquæ calidæ cyathis duobus dissoluta. Vtere hoc medicamento confidenter.

Cap. CLXXIX.

ANTIDOTVS alia,admodum præstans tussientibus & dysentericis. Habet gentianæ,piperis,costi,singul.drachmam vnam,seminis apii,anisi,opii,croci, singulorum drach.duas,mellis Attici aut sacchari & penidiorum quod satis est.

Cap. CLXXX.

ANTIDOTVS purgatoria è myrobalano. Est au-

F tem bona,periculo vacans,non perturbans , aluúmque subducens. Prodest etiam iis quibus difficilis est aluus, & omnibus intestinorum inflationibus.Recipit dacrydii drach.quatuor semis,cinamomi,nardi,saxifragi,esulæ,hoc est chamæpityos,polypodii,singul drach. duas, caryophylli, zingiberis, spicæ Celticæ, piperis nigri & longi,cardamomi,amomi,singulorum drachm. vnam semis,myrobalani flaui vnc. semis, turpeti vnc.vnam, rhei barbari hexag.vnum semis,sacchari & stillatitii rosarum liquoris quantum sufficit.Dantur iis qui dormi-

G turi sunt hexagia duo & semis,aut tria pro viribus. Vacantibus febre,ex vino : febricitantibus autem,ex aqua tepida.

Cap. CLXXXI.

ANTIDOTVS quæ vrinæ difficultati prodest,& lapides conterit.Nephriticis quoque & omni renū imbecillitati succurrit.Iis denique qui ex morbo aliquo renes parum validos habent auxiliatur,præcipuè verò iis qui guttatim mingunt. Habet spiræ, zingiberis, xylobalsami,acori, cinamomi, peucedani,mei,trium pipe-

H rum,saxifragi,singul.drach.duas semis,opobalsami,caryophylli,costi, rhei Pontici,glycyrrhizæ,cyperi, tragacanthæ,sinonis,chamædryos,seminis apii , ameos , seminis asparagi , ocimi , seminis vrticæ , [a] & irionis ,

ſingulorum drachmam vnam grana quindecim, folii, croci, floris iunci odorati, caſiæ, bdellii, maſtiches, iridis, amomi, libyſtici, milii ſolis, petroſelini, ſeſelis, cardamomi, anethi, euphorbii, [b] lapidis lyncis, nardini olei, olei myrtini, ſing. ſcrupul. vnum, moſchi grana quatuor, & ſtillatitii roſarum liquoris, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur veſperi cum vino tepido.

a Et irionis] Græcè legitur καὶ κύρου, ſed, mea quidem ſententia, falſò. Quippe legendum eſſe cenſeo, καὶ ἐρυσίμου, hoc eſt vt nos conuertimus, & irionis. Nã & Aetius lib. 11. cap. 13. inter medicaméta nephritica ſeminis irionis ſæpe meminit, præſertim in abſinthato nephritico, vbi ait ἐρυσίμου σπέρμα. Et hanc lectionem ſequemur donec codex alius emendatior meliorem & veriorem nobis ſuggerat. b Lapidis lyncis] Codex manuſcriptus habet λάπις λίτζη. Satis verò perſpicuum fit hoc loco, non ſignificare lapidem neque praſium neque Armenium vocatum, ſed lyncis potius, qui calculoſis mirificè conferre creditur. Significare autem hîc lyncis lapidem, ex antidoto 187. fit maniſeſtiſſimum.

Cap. CLXXXII.

ANTIDOTVS è moſcho. Auxiliatur melancholicis & furioſis. Cor lætificat, hilaritatémque efficit. Recipit cinamomi, zedoariæ, caryophylli, ſpicæ, cyperi, aſari, maſtiches, ſingul. drachm. duas, nucis moſchatæ, cardamomi, caphuræ, maceris, moſchi, ſing. ſcrup. duos, roſarum drach. ſex, myrobalani [a] emplitzi drach. decem, mellis roſacei quantum ſufficit, aut ſacchari.

a Emplitzi] Sic vocat Empeliticos Actuario nominatos. Et hinc etiam perſpicuũ fit, Nicolaum barbaris & hodie vſitatis vocibus, quod ſæpe iam neque temere monuimus, vti. Nam in hodiernũ vſque diem, officinæ Emblicos, ſicut Nicolaus ἐμπλιτζι nominant id genus myrobalanos.

Cap. CLXXXIII.

ANTIDOTVS Muſæ, prodeſt quartanis, data ante acceſſionem ex vino, nucis auellanæ quantitate. Capit cyperi drach. vnam grana ſeptemdecim, thuris, maſtiches, myrrhæ, gẽtianæ, hyoſcyami, ſingul drach. ſex, opii, croci, ſingul. drach. quatuor minus granis ſeptem, euphorbii, ariſtolochiæ longæ, ſingul. drach. vnam ſcrupulum vnum, mandragoræ drach. vnam ſcrup. vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CLXXXIIII.

ANTIDOTVS Galeni ad quartanã, diapepereon nominata. Habet liquoris Cyrenaici, piperis, myrrhæ, rutæ foliorum, ſingulorum drachmam vnam: trita & læuigata excipe, & vtere ante acceſſionẽm cum oxymelite. Datur pondere obolorum duorum, aut ſex ſiliquarũ.

Cap. CLXXXV.

ANTIDOTVS [a] dioſpoliticõ, quam philoſophus quidam regi Diocletiano confecit. Prodeſt quartanis, & omnibus doloribus, ac flatibus viſcera penetrantibus, cruciatibus, & aluo adſtrictæ. Eſtque ad multos affect⁹ laudata admodum, & vtilis. Accipit cumini Æthiopici & communis macerati in aceto per diem & noctem, & probè ſubinde ſiccati, piperis albi, ſingulorum drach. vnam, foliorum rutæ in vmbra ſiccatorum, [b] Berenicarii nitri, ſingul. drachm. ſemis, mellis Attici deſpumati aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur vtentibus pondere duorum cochleariorum.

a Dioſpoliticon] Græcus Nicolai codex legit διοσπολίτου. Galenus lib. 4. de tuend. ſan. cap. 5. vocat διοσπολιτικὸν, & ibidem etiam deſcribit. Paulo autem διοσπολίτης lib. 7. appellatur. Nos Galeni nomenclatuiam, vtpote magis tritam, ſelegimus. b Berenicarii] Huius nitri Galenus etiam lib. 1. de compoſ. medic. localium cap. 1. meminit, quod ſic ab oppido Troglodytarum Berenice appellatum eſſe videtur.

Cap. CLXXXVI.

ANTIDOTVS alia Dioſpoliticon, vtilis vt præcedens. Habet cumini Æthiopici & communis, ſingul. hexag. vnum. Cuminum probè ſiccatum læuigato, & per cribrum tranſmitte, atque adiicito galangæ, ſpicæ nardi, amomi, croci, zingiberis, caryophylli, piperis cõmunis & albi, cinamomi veri, ſingulorũ hexag. vnum, foliorum rutæ, nitri Berenicarii, ſing. drach. vnã, ſeminis fœniculi, caſiæ, ſeminis apii, cyperi, carpobalſami, ſing. hexag. vnum ſemis. Hæc læuigata & per cribum trãſmiſſa cum melle Attico vel ſaccharo quod ſatis eſt vnito, & excipito.

Cap. CLXXXVII.

ANTIDOTVS purgatoria renum & calculoſorum. Prodeſt etiam ſtillicidio & difficultati vrinæ. Conficitur autem hoc modo. Accipe granorum ſolis, aut ſaxifragi, aut artemiſiæ decoctum, & apparato cum ſpeciebus [a] lapidis lyncis drachmas duas gran. quindecim, croci, cnici, ſingulorum drach. vnam gran. quindecim, zingiberis, euphorbii, myrrhæ, thuris, lapidis in veſica ſuis ſylueſtris reperti, cumini, hyoſcyami, carei Alexandrini, citrii ſeminis, ſing. drach. vnam gran. ſex, ſpicæ, floris iunci odorati, coſti, pyrethri, caſiæ ligneæ, rhei Pontici, marrubii, helenii, ſampſuchi, pulegii, roſmarini, gentianæ, ſaxifragi, ſucci hederæ, cypariſſi, baccarum lauri, piperis albi & nigri, ſeminis rutæ, granorum iuniperi, ſingulorum drachmam ſemis gran. quatuor, balſami, ſtyracis calamitis, ſanguinis ſylueſtris ſuis, cardamomi ſeminis, aſari, acori, phu, mei, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, betonicæ, philipendulæ, petroſelini, ſinapi albi, ſeminis vrticæ, ſingulorum ſcrupulos duos ſemis, gran. duo ſemis, ſucci aſparagi & ruſci, ſingulorum grana quindecim, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur. Paratam cum ſuperiori decocto reconde in vaſculo, & præbeto drachm. tres ex vino veſperi dormituro.

a Lapidis lyncis] Manuſcriptus codex Nicolai habet, λάπις λίτζη. Sic autem eum appellare lapidem officinis vocatum lyncis, ex latinis Nicolai codicibus ſole meridiano clarius patet. Nam illic in antidoto cui titulus eſt Nephrocatharticum, quæ cum præſenti eadem eſt, vt ex collatione liquet, ſcribitur: Recipe lapidis lyncis drach. 11. & gran. 15. Vt hinc etiam conſtet noſtras Annotationes ſuprà poſitas eſſe veritati conſonas.

Cap. CLXXXVIII.

REMEDIVM, nephriticis admodum cõueniens. Recipit [a] aphthaſti radicis, [b] paliuri radicis & fructus, aſparagi radicis, oleaſtri, lauri, apii radicis, raphani ſylueſtris radicis, ſeminis ſylueſtris naſturtii, acori, lithoſpermi, [c] ſcolymi, ſing. drach. vnam, mellis Attici quantum ſufficit, aut ſacchari.

a Aphthaſti] Græcè eſt ἀφθάστου. Quid verò ſit ἄφθαστος, ignorare me planè fateor. b Paliuri radicis] Græcus Nicolai codex legit παλιρέας ῥίζης. Quid autem palirea ſignificet, cogitare non poſſum. Cenſeo itaque legendum eſſe παλιούρου ῥίζης, καὶ τοῦ καρποῦ. Quippe, vt teſtis eſt Dioſcorides, paliuri radix vrinam ducit. Semen verò eius, veſicæ calculos comminuit, vt hoc nomine nephriticis cõuenire omnibus in confeſſo ſit. c Scolymi] Manuſcriptus codex legit σκολίμβρου, fortè pro σκολύμου. Nam Scolymi decoctum, vt autor eſt Dioſcorides, ducit vrinam multam.

Cap. CLXXXIX.

REMEDIVM aliud ad mulieres abortientes. Mitigat etiam dolores. Capit dauci Cretici drach. duas, ſeminis apii vnc. duas, ſtyracis, aniſi, ſing. hexag. tria. caſtorei, myrrhæ, ſing. vnc. vnã. hyoſcyami vnc. ſemis, opii, croci, ſing. vnc. vnam ſemis, vini dulcis auſteri, quod ſatis eſt. Vinum autem ante commiſtionem feruefacito.

Cap. CXC.

ANTIDOTVS alia nephritica, experta, quam à Leontiano accepi, vrinam expurgans, & lapides conterens, citráque dolorem eiiciens. Habet ſeminis fœnicu li hexagium vnum ſemis, ſeminis rutæ hexag. tria, petroſelini gran. quindecim, aſari drach. ſemis, hyſſopi Cretenſis drach. vnam gran. ſeptem, dauci Cretici hexagiũ vnum ſemis, liquoris Cyrenaici [a] ſiliquæ quartam partem, ſpicæ nardi ſiliquam vnam, minus quarta parte, corymborum thymi ſiliquam vnam, aniſi hexag. quatuor ſemis, dictamni ſiliquam vnam & dimidiæ quartam partem. Hæc tuſa & creta excipiantur melle. Datur nucis Ponticæ quantitas à balneo [b] in velamentis ex decocto rutæ, aut aſari, aut aſparagi, cum vini condito.

a Siliquæ Græcè eſt κοκκίου: eſt autẽ κόκκιον, vt Nicãdri interpres teſtatur, idẽ quod κεράτιον. b In velamẽtis] Græcè legitur ἐν τῶν σαβανῶν. Eſt verò σάβανον Nicolao & aliis poſterioribus Græcis, pannus aut velamentum quo à balneis circundabantur corpora. Hic pannus plerunque craſſior fuit, vt ad ſiccandos balnei madores eſſet aptior. Apud Heſychium & Phauorinum nõ σάβανον ſed σάγανον legitur, exponitúrque σκέπασμα & περιβόλαιον, hoc eſt operimentum & amiculum. Meminit huius Marcellus Empiricus cap. 5. Senſus itaque verborum Nicolai is eſt: Dandum antidotum hanc eſſe ſtatim à balneo, quãdo corpora ipſa adhuc velamentis ſeu operimentis ſunt circundata, & antequam ſiccentur.

Cap. CXCI.

ALIA antidotus nephritica experta: nam vno die vt per vrinam excernatur lapis, efficit. Recipit origani faſciculum exiguum vnum, graminis faſciculum paruum vnum. Decoque hæc in ſextario aquæ quoad tertia pars abſumatur. Adiice iis chamæmeli vnc. vnã,

& ybi decoxeris,accipe ſubinde iuſculum, & commiſce cum vini condito.Præbe quando placebit.

Cap. CXCII.

Antidotus alia nephritica è balſamo.Habet zingiberis drach.quatuor, croci,caſiæ,ſpicæ nardi, piperis albi,aſari,ſing.drach. vnam,dauci Cretici , piperis communis,roſarum aridarum,ſing.drach. vnam,opobalſami drach.tres, carpobalſami dr. duas,mei,acori , cinamomi,polii,hyſſopi,ſing.drach.vnam,floris iunci odorati drach.duas,ſaxifragi drach.quatuor,myrrhæ,petroſelini,oreoſelini boni,ſing.drach.vnã,betonicæ,cyperi, folii Indici,ſing.drach.duas,dictamni , baccarum lauri, ſeminis ocimi, ſing.drach. vnam , nucis pineæ drach. ſex,ſeminis lini,ſeminis tribuli,lapidis Iudaici,ſeminis agni,radicis graminis,ſing.drach.duas,ſeminis apii,carei,ſuccini,damaſonii , eryngii , ſing. drach.vnam, pyrethri,cumini Æthiopici,lithoſpermi,nardi Celticæ, acinorum vuæ,ſing.drach.duas,origani [a] heraclii ſeminis,[b] ſymphyti,rhei,thuris,ſing.drach.vnam,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Heraclii] Græcè ſcribitur ὑελίυ ὀριγάνυ σπέρμα.Puto autẽ ſcribendum eſſe ἡρακλείυ ὀριγάνυ. b Symphyti] Codex Nicolai manuſcriptus legit γομφύτυ.Ego verò legendum eſſe cenſeo συμφύτυ: Hoc enim ad renes expurgandos non inhabile exiſtit. Infrà quoque Antidoto 195. συμφύτυ ſcribitur. Legit autem alicubi etiam Aetius γομφύτυ,vt annotatione 24.Sectionis 16.dicemus.

Cap. CXCIII.

ANTIDOTVS alia è [a] ſexaginta ſpeciebus compoſita,nephritica.Calculos renum & veſicæ conterit. Si quis per ſeptimanã hexagium vnum cum mulſo bibat, malum expugnabitur. Habet acori , phu , ſpicæ nardi, caſiæ,cyperi, myrrhæ, opii,rhei,& [b] ex tribus generibus caſtorei,carpobalſami,floris iunci odorati,croci,radicis ſtruthii,corticis capparis,ſeminis fœniculi, zingiberis,marrubii,ſeminis lini,mei,ſaxifragi, piperis albi, betonicæ, cinamomi , ſing.drach.vnam,aniſi, ſeminis apii, ſeminis agni,ſingulorũ drach.duas,dauci Cretici, hyoſcyami ſeminis,ſingul.drach.vnam , cucumeris ſeminis drach.vnam,Celticæ nardi, opobolſami , cardamomi ſingul.[c] ſitaria tria,iridis,ſeſelis,ſingul.drach . vnam,erucæ ſeminis drach.ſemis,nucum pinearum,polii,ſpicæ,radicis graminis,folii Indici,ſingul.drach.vnã, ligni aloes humidi ſitaria tria,hyſſopi, ſeminis tribuli, tecolithi,(hoc eſt lapidis Iudaici) eryngii, lithoſpermi , baccarũ lauri aridarũ , ſingul.drach.vnam , mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Sexaginta] Græcè eſt ἑξήκοντα , quum tamen non ſint tot ſpecies antidotum hanc conſtituentes,ſed quinquaginta tãtùm, vt hoc nomine πεντήκοντα potiùs legendum eſſe arbitrer. b Ex tribus generibus caſtorei] Græcè eſt ἐκ τῶν γ. γενεῶν κασορίυ.Vt ſit ſenſus,tria genera caſtorei eſſe ſumenda. Nam niſi ita intelligas , ſimplicium numerus ad quinquaginta haud perueniet. c Sitaria] Manuſcriptus codex paſſim τάρια pro σιτάρια legit.Porrò σιτάρια quatuor , vt author eſt Nicandri interpres,faciunt κεράτιον,hoc eſt ſiliquam.Interpres tamen Latinus Nicolai, vt videre licet in Tryphera Saracenica σιτάριον pro grano vſurpat.

Cap. CXCIIII.

ALIVD conditum nephriticum,admodum vtile. Recipit piperis albi,betonicæ, eryſimi , ſaxifragi , folii Indici,ſpicæ,rhei Pontici,petroſelini,lini ſeminis, aſari,rutæ agreſtis, ſeminis cucumeris, ſingulorum drach. vnam,mellis & vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. CXCV.

ALIVD valde vtile nephriticum conditum.Capit ſeminis dauci drachmas tres,damaſonii drach.duas,iridis Illyricæ,acori,ſeminis fœniculi,ſymphyti,ſing.drachmas duas,nardi Celticæ,piperis,vuæ paſſæ albæ,ſeſelis,phu,hyperici,hyſſopi,ſeminis erucæ,ſing.drachmas tres,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CXCVI.

ALIVD remedium nephriticum,ad exulceratam veſicam. Accipit ſeminis cucumeris,pinearum , amygdalarũ amararum, carnis palmularum,ſing . drach vnam,tragacanthæ ſitarium vnum , croci drach. vnam, myrrhæ,hyoſcyami ſeminis,radicis eryngii,[a] cicutæ ſeminis,maluæ agreſtis,amyli,caſiæ , ſpicæ nardi ,cinamomi,ſingul.drach. vnam,nucis Ponticæ drach.vnam ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Cicutæ ſeminis] Seminis cicutæ etiam mentio fit inter nephriticas Andromachi compoſitiones , quas Galenus libro decimo de Compoſitione medicament.localium cap.1.recenſet:ibidem enim ita ſcribitur: Seminis cucumeris drach.12.ſeminis hyoſcyami drach . ſex, ſeminis cicutæ,opii,ſing. drach.quatuor. Et inter Aſclepiadis compoſitiones,etiam cicutæ ſeminis mentio fit.Vſus eſt autem Nicolaus , & ante eum iam citati medici,cicuta ad doloris haud dubiò mitigationẽ, & ſumma idipſum poſtulante neceſſitate.

Cap. CXCVII.

ANTIDOTVS nephritica,& quæ veſicæ meatus obſtructione liberat.Prodeſt quoque ſtomachicis & iecinoroſis : mulieribus menſes mouet. Confert tuſſi,& nonniſi recta ceruice ſpirantibus : inflammationibus admodum eſt accommodata . Habet piperis vnciam vnam,helenii vnc.duas, ſeminis fœniculi vnc . vnam ſemis,rhei vnc. vnam,dauci, zingiberis, ſing.vnc.quatuor,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

Cap. CXCVIII.

ALIA antidotus nephritica, experta, qua vſus eſt Conſtantinus rex, admodum laudata & vtilis . Accipit helenii hexagium vnum ſemis,piperis drach.vnam,petroſelini,ſeminis fœniculi,ſing . hexagiũ vnum ſemis. Tuſa & creta diligenter, dantur vtentibus in potu cochlearii vnius pondere cum condito.

Cap. CXCIX.

ALIA.Accipe vulpem viuam & macta, confeſtimque præbeto ſanguinem laboranti bibendum feruidũ, & colem eius ac pudendum ſanguine illo inunge.

Cap. CC.

ANTIDOTVS,ab Italis cognominata [a] Micleta,vtilis dyſentericis, læuitate inteſtinorum laborantibus,inflationibus inteſtinorum , & omnibus affectibus cœliacis. Recipit myrobalani flaui , cepuli,belirici, emblitzi,& magni,vſtorum, ſingul. drachm . duas ſemis,cardamomi ſeminis drach.vnam ſemis,cumini,aniſi,fœniculi,ameos,carnabadii,ſingul.drach.vnam ſemis,ſpodii,balauſtiorum,ſumach , gũmi Arabici,ſing. dr.vnam gran. XV. Conficitur autem hoc modo. Semina macerentur die ac nocte in aceto,& poſtea aſſata, & exquiſitè læuigata cum oleo roſaceo terantur multoties donec rurſus ſiccentur & oleum ebibant. contritio autẽ ipſa cum manibus fiat.Poſtea ipſa cõmiſceantur,& adiicietur zulapium myrtinum . Irrigata & diligenter ſubacta decoquatur exiguo ac tenui igne: poſtea ab igne amoueantur, & tepida in vaſe recondantur. Dantur drachm.tres,aut hexagia tria cum decocto plãtaginis maioris aut minoris polygoni,rhois culinarii, & radicis ſymphyti,cum baccis myrti, veſperi dormitu ro,aut media nocte.

a Micleta] Codex Nicolai legit corruptè μιγδέλτα pro μικλέτα.

Cap. CCI.

ANTIDOTVS alia,vt prædictæ vtilis,cognominata Sardacii . Eſt mirabilis ad imbecillitatem ſtomachi:craſſos ſtomachi inteſtinorúmque flatus expellit. Fluxum ſanguinis cœliacis ſiſtit,vndecũque feratur,ſiue ex craſſioribus ſiue tenuibus inteſtinis . Pariter ad [a] eminentias excreſcentiáſve,lienoſos,ac diabeten.Capit quinque myrobalanorum vſtorum , ſingulorũ hexagia duo,roſarum,maſtiches,caryophylli, maceris,cinamomi,bdellii,ſpicæ Indicæ,cardamomi , carei , rhei, rhois Syriaci,ſidiorum,balauſtiorum,zingiberis, myrti baccarum,lapidis hæmatitis,gummi Arabici,ſucci acaciæ,ſucci hypocyſthidis,ſeminis plãtaginis minoris,floris roſmarini,ſeminis cotoneorum,boli Armenii,ſymphyti,ſing.vnc.ſemis , ſtyracis calamitis , aniſi , maſtiches,ſing.vnc.vnam,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Eminentias] Græcè eſt ἐξοχάδας καὶ ὑπκχάδας.ſunt autem ἐξοχάδες eminentiæ & excreſcẽtiæ,præſertim ani, vt videre licet apud Paulum lib.3.cap.59.vbi ἐξοχάδων voce,pro ani excreſcentiis vtitur. Nicolaus autem eminentias maximè intelligit hæmorrhoidum , vt ex vnguento 56.ſatis conſtat.

Cap. CCII.

ANTIDOTVS alia ad eadem præclara.Accipit myrobalani citrini & magni,carnium aſſatarum, ſing. drach.quatuor,myrobalani parui drach.tres ſemis,por-

tulacæ ſeminis,violarum,ſing.drach.quatuor ſemis grana tria ſemis,maſtiches drach.vnam ſcrup. vnum, [a] tamarindi drach.vnã ſemis,nymphææ,hermodactyli rubei,rhei barbari ,ſing.drach.ſemis ſitaria ſex ſemis , caſiæ fiſtulæ repurgatæ vnc.duas.Fac decoctum cum violis:poſtea irrigato cum ſacchari vnciis nouẽ, ſubactámque caſiam cum tali droſato iterum colato : atque vbi ad mellis conſiſtentiam decoxeris,ab igne remoueto, ſpeciéſque prædictas bene tritas & cretas iniice : Datur pondere drach.trium aut ſemunciæ.

a Tamarindi] Græcè ſcribitur ταμαρίντυ. Vt iterum hinc palàm fiat,Nicolaum barbaris & vſitatis hodie officinis Seplaſiariorum vocibus vti.Suprà enim more aliorum Græcorum,ὀξυφοίνικον vocauit.

Cap. CCIII.

ALIA antidotus admodum vtilis aſthmaticis,deſtillatione correptis, dolentibus renes , imbecillitati & frigiditati ſtomachi, & iis qui non rectè concoquunt. Habet helenii vnc.vnam drach.tres, fœniculi vnc.vnã, piperis drach.ſex,cumini drach.quatuor, berberis drachmã vnam cubebarum dr.ſemis,maceris ſiliquas quatuor,mellis Attici vel ſacchari quãtum ſufficit. Mitigat & ſanat dolores cerebri cordis & ſtomachi.

Cap. CCIIII.

ANTIDOTVS [a] roſata nouella,efficax ad calorẽ ſtomachi & ad iecinoris pulmoniſque ſiccitatem,ſitim reſtinguit,vomitum compeſcit,ſtomachi & cordis imbecillitati ſuccurrit.Sudores diſcutientes diſſoluentéſve ſtringit.Cardiacis,pulmonariis & iis qui ex diutino morbo extenuati ſunt, & in virium defectum incidũt, admodum auxiliatur. Recipit roſarum viridium, glycyrrhizæ,ſing. vnc.vnam ſcrup.duos ſemis , cinamomi drach.duas ſcrupulos duos,caryophylli,ſpicæ,galangæ, zingiberis,nucis moſchatæ,zedoariæ,ſtyracis,cardamomi,ſeminis apii,ſing ſcrup.vnum grana octo,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Roſata nouella] Nicolaus corruptè admodum ſcripſit ῥοζάτο νοβέλλα.

Cap. CCV.

ANTIDOTVS ad febres continuas & ardentes, omnémque febrilem affectum, ad febres denique magnas Romana lingua appellatas [a] acutas. Cognominatur autem ab iiſdem huiuſmodi antidotus [b] requies. Eſt autem vtilis temporibus & pulſibus manuum inũcta, cordiſque dolorem mitigat.Habet roſarum, violarum, opii, hyoſcyami , papaueris ſeminis, mandragoræ,intybi,lactucæ,& portulacæ,pſyllii,nucis moſchatæ,cinamomi,zingiberis,ſing . drach.vnam ſemis , ſantali albi & rubei,ſpodii,tragacanthæ , ſingulorum ſcrup . duos grana quinque,ſacchari candi drach. vnam ,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis videbitur.Datur vbi volueris ex droſato violaceo & aqua hordei.

a Acutas] Codex Nicolai legit ἀκύτια pro ἀκύτας. Nam Latinam vocem,vt ſæpe aliâs , literis Græcis exarauit. b Requies] Græcis literis hanc vocem ſcribens Nicolaus,dixit ῥέκιες. Vt hinc euidẽtiſſimum ſit,promiſcuè iam Latinis,iam Græcis,nunc verò barbaris vocibus,prout fuere authores è quibus ſuas compoſitiones deſcripſit, Nicolaum vſum fuiſſe.

Cap. CCVI.

ANTIDOTVS ſotera,hoc eſt cõſeruans,magna. Prodeſt capitis grauitati, aurium dentiúmque dolori, lippitudini ,tuſſientibus, peripneumonicis , ſtomachicis,& inflatione laborantibus. Habet ſtyracis calamitis drach.quatuor ſcrupulos ſemis,ſeminis apii drach.tres ſcrupulũ vnum,coſti,myrrhæ,opii,petroſelini Macedonici,ſing. drach. tres,ſeſelis drach.duas ſcrupulos duos,piperis longi drachmas duas ſcrupulum vnum ſemis , cinamomi, ſpicæ,ſingul. drach.duas ſcrup. vnũ,floris iunci odorati, ſyriaci, aniſi, ſing.drach.duas, caſtorei drach. vnam ſemis,rhei Pontici drach.vnam ſcrupul.vnum,croci,aſari,ſing.drach.vnam,piperis albi ſcrup.duos ſemis, [a] paſtilli diocri drach.ſemis,amomi,piperis longi,ſing.ſcrupulum vnum,mei,iridis,ſing. drach.vnã,caſiæ ligneæ ſcrupul.duos,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficere videtur.

a Diocri] Eius deſcriptio infrà inter paſtillos reperitur.

Cap. CCVII.

ANTIDOTVS ad ſtomachicos,omnémque calorem,febres acutas & ardentes vtilis. Capit ſantali rubei A & albi,ſing.drach.vnam ſemis,ſpodii,berberis,portulacæ,intybi,ſeminis peponis,ſucci glycyrrhizæ,roſarum,violarum,nenupharis,ſing.drach.vnam, roſarum ſtillatitii liquoris & ſacchari,ſing.lib . vnam . Decoque ſaccharum cum ſtillatitio roſarũ liquore ad mellis craſſitudinem: dein prædictas ſpecies tenuiter tritas iniice.

Cap. CCVIII.

ANTIDOTVS conferens ſtomachicis.Iuuat cõctionem ventriculi,inflationémque diſſoluit : datur ante & poſt cibum.Habet cinamomi, zingiberis, ſing. B drach.duas,caryophylli,galangæ,ſing.drach.vnam,nucis moſchatæ,ſpicæ,ligni aloes, cardamomi , maceris, ſing.drach.vnam. Quod ſi hanc ipſam,vt ventrem ſubducat efficere volueris,adiice dacrydii vnc.vnam,& turpeti boni vnc.vnam ſemis:dein adde ſacchari lib . vnã, aut quod ſatis eſſe videbitur,& ſtillatitii liquoris quantum opus erit. Confecta datur manè ieiunis pondere hexagiorum duorum & ſemis aut hexagiorum trium, pro viribus.

C Cap. CCIX.

ANTIDOTVS tryphera Saracenica,efficax potiſſimùm ad melancholicos omnéque capitis ſtomachi & hypochondriorum,quod ex melancholia aut flaua bile exuſta oritur,malum. Accipit myrobalani citrini,caſiæ fiſtulæ,oxyphœnici,ſing. vnc.vnam ſemis, cepuli,marinæ,ſing.drach.ſex ſcrupulos duos ſitaria quinque, [a] rhei Indici,violarum,ſing.vnc.ſemis,aniſi, fœniculi,ſing.drach.duas ſitaria quindecim , ſpicæ,maceris, ſing,drach.vnam ſitaria ſeptem ſemis, myrobalani beli D rici,emblitzi,ſing.drach.ſemis ſitaria quatuor.Poſthæc decoque viridium violarum vncias tres cum aquæ libris duabus:dein feruefacito oxyphœnicum ac caſiam, probéque ſubacta colato,& iniice ſacchari lib.vnam ſemis & vnc.duas.decoque vſque ad mellis craſſitudinem ac ſubinde ſuprà ſcriptas ſpecies bene tritas iniice, & cõfectam antidotum dato.

e Rhei Indici] Græcè eſt ῥᾶ ἰνδικȣ̃. Vulgares Latini codices,ex quorum præſcripto Seplaſiarii ſua conficiunt medicamenta,legunt Indi.Sed neminem hactenus quid per Indi intelligendum fuerit,puto cognouiſſe.Rheum autem Indicum eſt id cuius hodie ſub Rhei barbari E nomine in officinis vſus eſt,vt lib. 1.de Compoſ.medic.cap. 83. abundè monſtrauimus.

Cap. CCX.

ANTIDOTVS Tryphera [a] magna,conferens ad muliebria mala à frigiditate nata. Datur cũ aqua cui incocta ſunt aniſum & fœniculum, vel cum vino tepido. Ad ſtomachi autem vitia ex decocto artemiſiæ & vino, præbetur ieiunis. Verùm ad muliebria mala accipe ex hac antidoto,& adiice illi artemiſiam bene tritam cum oleo [b] moſchato,& impone vt linamentum. His autem F quæ haud cõcipiũt,potadũ præbe cum vino in quo decocta ſit mandragora in balnei inſcenſu , confeſtimque concipiet. His qui noctu dormire nõ poſſunt , irrigato cũ lacte muliebri,& finge pilulas quas dormituris præbeto.Recipit opii drach.duas, cinamomi , caryophylli, galangæ,ſpicæ,zedoariæ,zingiberis,coſti, ſtyracis calamitis,calami odorati,cyperi,iridis,peucedani,acori,mãdragoræ,nardi Celticæ,roſarum,piperis,aniſi, apii , petroſelini ſeminis & fœniculi,ſinonis,dauci,hyſſopi, ocimi,ſing.drach.vnam,hyoſcyami drach.vnã , mellis At- G tici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Magna] Nicolaus habet μάννα pro μάγνα: Latinam nanque dictionem corruptè, vt ſolet,exarauit. b Moſchato] Græcè eſt μετὰ μυσελαίȣ. Eſt autem μυσέλαιον, id oleum quod barbaram ſectantes medicinam corrupta voce Muſcellinum vocant,quum moſchatum à moſcho qui eius compoſitionem ingreditur, potius dicendum erat. Recipit autem oleum moſchatum, olei communis lib.ſex , lilii,folii, ſpicæ,coſti,maſtiches,ſingul.vnciam vnam & ſemis, ſtyracis calamitis,croci,myrrhæ,caſiæ ligneæ,xylobalſami,ſin.drach.ſex, caryophyllorũ, carpobalſami, bdellii, ſing.vnc.ſemis,nucis Indicæ drach.duas, moſchi drach.vnam,vini odori vnc.ſex. Coquito trita leuiter omnia in vaſe duplici ad vini conſumptionem.Oleum id roborat , calefacit, diſcutit.

H Cap. CCXI.

ALIA antidotus tryphera quam Iſaac compoſuit. Prodeſt ad imbecillitatem ſtomachi & iecinoris, viréſque reparat.Concoctionem efficit,corpus calefacit,bonum corporis colorem reddit , flatus eminentiarum

diſſoluit,& ad venerea excitat. Capit olei amygdalini drach.quatuor,amygdalarum repurgatarum, turpeti, ſeſami,ſing.drachmas quatuor,cinamomi, caryophylli,myrobalani citrini,cepuli,emplitzi,behen albi,galãgæ,folii,maſtiches,cyperi,aniſi,piperis nigri, cardamomi,ſing.drach.ſemis,rhei barbari,menthæ, ocymi,ſin. gr. quindecim, mellis aut ſacchari quantum ſufficit. Datur quantitate nucis Ponticæ ex aqua tepida.

Cap. CCXII.

ANTIDOTVS triophyllos,conferens ad quartanas & quotidianas,data cũ vino veſperi. Habet piperis albi vnc.ſemis,piperis nigri,zingiberis, pyrethri, ſing. drach.duas,cumini vſti vnc.ſemis,piperis longi, petroſelini,ameos,ſeminis dauci,aniſi,helenii,ſpicæ,cyperi, ſeminis apii,ſeſelis,coſti,ſing.drach.ſemes, caryophylli drach.vnam ſitaria ſeptem ſemis, carnis palmularum duodecim,folia rutæ viridis vnc.I,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXIII.

ANTIDOTVS è tribus ſantalis vtilis ad calorem ſtomachi,iecinoroſos, hydropicos & lienoſos. Recipit trium ſantalorum,roſarum,ſing.hexag. duo,rhei barbari,ſpodii,glycyrrhizæ,ſeminis portulacæ,ſingul.hexag. vnum ſemis,amyli,gummi Arabici,tragacanthæ, ſeminis peponis,cucumeris,cucurbitæ & citruli,intybi,ſingul.hexag. vnum,caphuræ ſcrup.vnũ,violarum vnc. ſemis,roſarũ quantũ omnium aliarũ ſpecierũ, droſati roſacei aut ſacchari quod ſatis eſt.Datur meridie ex aqua.

Cap. CCXIIII.

ANTIDOTVS Theodoretos,hoc eſt diuinũ munus conferens ad capitis dolorẽ,vitia thoracis,iecinoroſos,lienoſos,longis morbis affectos,melancholicos,hydropicos,pulmonarios,nephriticos,podagricos, & habentes linguam alligatam.Habet epithymi drach. tres, ſpicæ nardi,caryophylli,floris iunci odorati, rhei Pontici, agarici,balſami,myrobalani,ſing.drach. vnam ſemis,aloes flauæ drach.ſemis,croci,caſiæ,ſing. drachm. duas ſemis,mei drach.vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.Datur cochlearium vnum: mouet etiam aluum.

Cap. CCXV.

ALIA antidotus Theodoretos ad prædicta mala vtilis: potiſſimùm verò ad hemicranicos,capitis dolores, ad euaporationes à ſtomacho in caput ſublatas, ad linguã reſolutam & impeditã. Accipit aloes hepaticæ dr. tres ſitaria tria,cinamomi,cardamomi,acori,ſing. drachmas tres,croci,caſiæ ligneæ,rhei Pontici,ſing.drach. duas ſitaria quindecim,agarici dr.duas ſemis, ſpicæ nardi,coſti,maſtiches,aſari,ſymphyti,ſquillæ,ammoniaci, bdellii,hellebori nigri, hyperici, epithymi, polypodii, decocti braſſicæ,piperis albi & longi,ſing.drach. vnam ſemis,floris iunci odorati,zingiberis,myrobalani,colocynthidis,myrrhæ,ſagapeni,opopanacis,caſtorei,abſinthii,ariſtolochiæ longæ,petroſelini,gentianæ, amomi, ſing.ſcrup.duos,dacrydii,piperis nigri,ſing.ſcrup. vnũ, mellis aut ſacchari quantum ſatis videbitur.

Cap. CCXVI.

ANTIDOTVS alia Theodoretos,vt præcedens, iecori conueniens & eius obſtructiones auferens. Capit ſpicæ nardi,folii,caſiæ fiſtulæ,croci,caryophylli, floris iunci odorati,ſing.drach. ſex, anacardii dr. duodecim, rhei Pontici dr. duas,epithymi,ſaxifragi,piperis, ſing. drach.duodecim,aloes drach.vigintiquatuor, myrobalani,opii,balſami,ſingulorum drachmas ſex,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXVII.

ANTIDOTVS alia Theodoretos valde vtilis.Habet [a] anacardii dr.octodecim,caſiæ dr.nouẽ,ſpicæ nardi,caryophylli,mei,agarici,floris iunci odorati,rhei Põtici,ſing.drach.nouem,epithymi,croci,piperis,ſing.dr. octodecim,aloes drach.trigintaſex,ſaxifragi,maſtiches, iridis Illyricæ,ſingulorũ drach.octodecim,myrobalani, caſtaneæ,drachmas nouem,mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Anacardii]Græcus codex habet ἀγνοκαρδίας, hoc eſt, agni cordis,pro ἀνακαρδίας.

Cap. CCXVIII.

ANTIDOTVS Theodoretos anacardios.Prodeſt omni [a] magno morbo, item comitialibus, dæmonio vexatis,caput dolentibus,thoracis malis,pleuriticis,difficulter ſpirantibus,peripneumonicis & quibus in ventriculo cibus aceſcit & quibus [b] malign9 circa ſtomachũ & ventrẽ affectus eſt.His denique qui à lõgo morbo vix reficiũtur, & malo corporis colore ſunt præditi mirificè confert.Præterea quibus corpus in arquati colorẽ mutatur,& quibus aqua inter cutem [c] à pulmone effunditur,tabidis,nephriticis,&eis qui aſſiduè coli malo affliguntur.Eorum etiam qui toto corpore grauantur, habitum [d] corroborat. Quin & inordinatè veteraſcentibus [e] morbis prodeſt,febricitantibus [f] & ſtatim redeũtibus. Auxiliatur autem ſi per intermiſſionem data fuerit:podagricis quoque ante afflictiones data ſuccurrit. Egregiè autem ad muliebria vitia conducit in quorum numero vrinæ ſtillicidium aut purgatio cum ſtrangulatu accidẽs,aut præfocationes vterinæ nominatæ ſunt. His denique quibus abortus fiunt propter habitum corporis: [g] aluum etiã ſoluit.Vteri recurſum,inflãmationes & [h] eiuſmodi furorem ſanat.Et vt ſimpliciter dicam, [i] eſt diuinum donum.Quiſquis enim ea vſus fuerit, ſucceſſum proſperum ſentiet:ſi verò quis vere & autumno ſemel aut bis ea vtatur, [k] neque circa victus rationem magnopere delinquat,nullis morbis obnoxius fiet. Data Ponticæ nucis quantitate omnia diſſoluet: manè verò hãc ſumere oportet.Habet ſpicæ nardi,folii,caryophylli,croci,caſiæ,epithymi,floris iunci odorati,myrobalanorum,ſing.drach.tres,aloes flauæ drach.duodecim,caſtaneæ,zingiberis,maſtiches,ſing.drach.vnum,iridis Illyricæ drach.ſex,anacardii,agarici,ſing.drach.vnam, aſari drach.ſex,ſeminis apii drach.vnam,coſti drach.vnã ſemis,piperis drach.tres,fœniculi & ſucci eius, ſing. dr. octo:fœniculum tunde in mortario & macerato in aceto diebus tribus ac bene decoquito & colato diligenter. Adiice mellis Attici quãtum ſuffecerit aut ſacchari:rurſuſque ad mellis craſſitudinem decoquito. Species ſimul tundantur & læuigentur bene.Quòd ſi copia ſit fœniculi exprime ſuccum,& meliorem facies antidotum.

a Magno]Græcè eſt πρὸς πᾶσαν ἱερὰν νόσον. Nemo autem eſt qui neſciat Græcos appellare ἱερὸν quicquid ingens ac præclarum haberi volebãt. Sic ἱερὰν θάλασσαν,magnũ mare,ἱερὸν ἴλεον,ἱερὸν ἰχθὺν, &c. dixerunt.In Aetio à Cornario conuerſo,lib.nimirum 13.cap.112. vbi eadem antidotus reperitur,legitur ad totum hominem vtilis. Quæ ſi lectio vera eſſet,quod ſcire non poſſum (deſtituor enim ea parte Græci codicis Aetii) ſcribendum foret πρὸς πάντα ἄνθρωπον. Sed nihil dubito quin ſcriptum fuerit vt eſt in Nicolao, πρὸς πᾶσαν νόσον,legiſſe Cornarium ἄνον pro νόσον.Nam eiuſmodi errata multa in conuertendo Aetio admiſit. b Malignus]Græcè legitur καὶ οἷς ἡ πονηρὰ περὶ τὴν κοιλίαν ἢ τὸν στόμαχον,non abſoluta ſententia. adiiciendum enim erit διάθεσις· vt ſit ſenſus,Et quibus malignus aliquis circa ventrem & ſtomachum affectus eſt.Sic enim Aetius quoque legit niſi quòd perperã interpres Cornarius hunc locum reddiderit,χρονικὰ pro πονηρὰ legens, hoc eſt diuturnus pro malignus. c A pulmone] In Aetio hæc verba deſiderantur,& ſimpliciter legitur,quibus aqua ſubter cutem effundi incipit. d Corroborat]Græcè eſt ἀνδρύνουσι,id eſt virilem reddit.Puto autem legendũ eſſe ῥώννυσι,vt Aetius habet. e Morbis]Græcè eſt ἐγχρονίζουσι νοσήμασι. Aetius autem legit πυρετοῖσι, id eſt febribus. f Et ſtatim redeuntibus] Græcè ſcribitur ἐφιδρῶσιν εὐθέως.Aetii interpres conuertit per circuitum redeuntibus,vt haud dubiè lectio Nicolai ſit deprauata. quam quiuis ex Aetio Græco, quo hac in parte (vt antea eſt etiam commemoratum) deſtituimur,facilè reſtituet. Legendum autem eſſe coniicio in hunc modum, καὶ τοῖς ἀτάκτως ἐγχρονίζουσι πυρετοῖς καὶ περιοδικοῖς, Hoc eſt,febribus citra ordinem veteraſcentibus, & per circuitum redeũtibus. g Aluum ſoluit]Græcè eſt τὴν κοιλίαν ſimpliciter.ſed adiiciendum ſoluit: ita enim interpres Aetii Latinus conuertit. Eſt autem nuſquam ferè deprauatior Nicolai codex quàm hoc in loco,cui tamen facilè mederi potuiſſemus,ſi Græcus Aetius ad manum fuiſſet.Temere itaque aliquid in Nicolai contextu mutare,conſilium non fuit. h Eiuſdem furorem]Græcè eſt μητρομανίας.Sic fortè vocat vteri inordinatum motum. i Eſt diuinum donum]Locus hic in manuſcripto codice prorſus deprauatus eſt:ita enim in eo ſcribitur, εἰς ὑδωρ ὅσα ἐὰν,falsò quidem pro θεῖον δῶρον. ὅστις γὰρ ἦ χρώμενος.Sic enim eſſe legendum, ex Aetii interprete Latino quiuis promptè colligit. k Neque circa victus rationem] Hæc omnia in manuſcripto Nicolai codice deſiderantur. Adiecta autem à nobis ſunt ex Aetii ſententia.

Cap. CCXIX.

ANTIDOTVS alia anacardios. Confert comitiali morbo correptis, apoplecticis, paraplecticis, quibus ſcilicet ex melancholico humore & pituita malum fit. Mirificè etiam vitiis muliebribus prodeſt. Accipit aloes flauæ vnc.vnam ſemis, iridis, caſiæ ligneæ, ſing.drachmas ſeptẽ, zingiberis, anacardii, carpobalſami, ſing. drach.quatuor ſemis, folii, ſpicæ, myrobalani, mei, epithymi, ſing.drach.tres ſcrup. vnum, caryophylli, floris iunci odorati, rhei Pontici, maſtiches, ſing.drach.vnam ſitaria tria ſemis, corticis radicis fœniculi lotæ lib. vnã. Impone duabus aceti boni libris, & dimitte illic diebus ſeptem: dein decoquito & colato, adiicitóque mellis Attici puri lib.duas, aut ſacchari quod ſatis eſt, & decoque ad mellis conſiſtentiam, ac iniice ſpecies probè tritas, & ſubactas reconde in vaſe, & vſu exigente præbeto.

Cap. CCXX.

ANTIDOTVS Pauli nominata, conferens raucitati, voci amiſſæ, difficultati ſpirandi, nonniſi recta ceruice ſpirantibus, ægrè à thorace ſordes extuſſientibus, dyſentericis, ſtomachicis, colicis, pulmonariis, & cœliacis. Habet ocimi, amomi, folii Indici, ſing.ſcrupul. quinque, floris iũci odorati, ſucci hypocyſthidis, caſiæ, roſarum aridarum, ſing. hexag. vnum ſemis, pyrethri, thuris, ſing.hexag.tria, croci, euphorbii, fœniculi ſeminis, rhois Syriaci, ſeminis aniſi, aſari, cardamomi, ſing. vnc.ſemis, cinamomi, petroſelini, dauci, bdellii, ſulphuris viui, hyoſcyami ſeminis, rutæ, ſing.vnc.vnam, papaueris vnc.quatuor, ſpicæ nardi, iridis, opii, piperis, balſami, ſing. hexag. vnum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis erit. Datur vtentibus iam dormituris vncia vna, aut manè ieiunis.

Cap. CCXXI.

ANTIDOTVS tryphera dicta è ferro, prodeſt frigiditati & humiditati ventriculi, atque inflationi. Purgat frigidos humores & putridos in ſtomacho & vniuerſo corpore repertos. Vtilis etiã ad eminentias, vtpote quas diſſipat. Recipit cepuli vnc. tres, belirici, emblitzi, glycyrrhizæ, zingiberis, ligni aloes, nucis moſchatæ, gallæ moſchatæ, roſarum, ſpicæ iunci odorati, maſtiches, ſing.drach.decem, moſchi drach. vnam, raſuræ [a]ſtomomatis ferri puri lotæ in aqua fluenti octies, libr.vnam, olei amygdalarum vnc.tres, mellis vel ſacchari quod ſufficit.

a Stomomatis] Eſt autem ſtomoma, ferrum quod in vſum aliquem formatum eſt, hoc eſt in alicuius inſtrumenti formam redactum, ac chalybe roboratum: à verbo Græco στομόω, quod roboro ac quaſi os & aciem gladii firmo ſignificat.

Cap. CCXXII.

ANTIDOTVS è galanga, conferens vt præſcripta. Habet ligni aloes, galangæ, ſing. drach.ſex, caryophylli, maceris, libyſtici, ſing.drach.duas, zingiberis, piperis albi & longi, cinamomi, ſing.drach. duas ſemis, calaminthæ, ſucci menthæ, ſing.drach.vnam, ſpicæ, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, carnabadii, calami odorati, ſing. drach.vnam ſemis, ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXIII.

ANTIDOTVS è moſcho, quæ prodeſt ad omnẽ mali habitus affectum, iecinoroſis, ſtomachicis & lienoſis. Corroborat etiam habitum ad nutrimentum extremarum partium, atque recreat corpus. Datur cum vino nucis auellanæ quantitate. Accipit ſampſychi, libyſtici, corymborum thymi, xylobalſami, maſtiches, myrobalani, ſing.drach. vnam, floris iunci odorati drach.ſemis, ſagapeni, caſiæ, caryophylli, piperis longi, ſing.drachmam ſemis, aſari, zingiberis, cinamomi boni, ſingul. drach.vnam, rhei, pulegii, ſeminis apii, petroſelini, dauci Cretici, ſing.drach.ſemis, margaritarum drach. vnã, berberis drach.ſemis, oſſa cordis ceruini quatuor, moſchi hexag.vnum, aut drach.vnam, ſitarium vnum, ſeri ci cremati drach.vnam ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſt.

Cap. CCXXIIII.

ANTIDOTVS è pſyllio, conducit febribus acutis, ardentibus, & nominatis lipyriis. Calori denique iecoris, & immodicæ ſiti. Capit bugloſſi, [a]boraginis, ſeminis apii, & intybi ſuccorum, ſing.lib.duas. Vbi [b]coquendo deſpumati & probè repurgati fuerint, adiiciantur cuſcutæ & ſenæ, ſing.vnc.ſemis, [c]capilli veneris faſciculus vnus, fumariæ vnc. tres, aſari drach.quatuor, ſpicæ drach. duæ. Iniecta hæc & commixta cum ſuccis ferueant quoad dimidium eorum abſumatur, dein ab igne remoueantur, dimittantúrque donec refrigerẽtur: poſtea fricentur, & manibus probè ſubigantur donec omnia ſimul in ſuccum redigantur. Quo facto, adiice violarum vnc.tres, epithymi vnc.duas, [d]rurſúſque parum decoque. Poſtea amoueto ab igne, & iniice pſyllii vnc.tres, & iterum decoque parúmque agitato, & ſubigito colatóque. Accipe decocti colo tranſfuſi lib. quatuor, ſacchari lib.tres, & coque ad mellis conſiſtentiam. Si vis efficere vt ſubducat aluum, dacrydii vnc.tres bene tritas iniice & ſubigito, parúmque decoquito: poſtea adiice paſtillorum diarhodôn, è ſpodio, è rheo barbaro, ſing.vnc.vnam, paſtillorum è berberis vnc.ſemis. Tritos & ſimul in lebete cum prædictis ſubactos, in vaſculo repone.

a Boraginis] Nicolaus hanc dictionem corruptè protulit: πουράχιν enim habet. Intelligendam verò eſſe boraginem hodie vocatam, ex Meſue ſatis liquet, qui hanc antidotum deſcripſit ante Nicolaum. Fuit enim poſterior Meſue Nicolaus, adeóque multas ex eo compoſitiones ad verbum tranſcripſit. b Coquendo] Ante hæc verba, abundant quæ in manuſcripto codice habentur: hæc ſcilicet, κύσκουτε, σένε, ἀνὰ οὐγ. ς'. καπίλλα βένερις τοὺς ζωμοὺς, ideóque in noſtra conuerſione omiſſa ſunt. Et redundare, Latini Meſues codices clarè oſtendunt. Repetuntur etiam ſtatim in Nicolai manuſcripto exemplari. c Capilli veneris] Nicolaus habet καπίλλα βένερις, Latinas voces Græcis (vt ſolet) literis exarans. d Rurſúſque parum] Ante hæc verba in manu ſcripto codice legitur, καλοῦ δυκάρπου. At videntur hæc abundare, quòd ſcilicet poſt ponderis expreſſionem adiecta ſint, & in Meſue non habeantur. Quòd ſi tamen ad epithymum ſint referenda hæc verba, non aliud certè iis ſignificare voluit Nicolaus, quàm quòd epithymum debeat eſſe bonum & ſemine plenum.

Cap. CCXXV.

ANTIDOTVS [a]panchreſtos, hoc eſt per omnia vtilis, efficax ad omnem imbecillitatem, & vniuerſa mala: præcipuè verò iis qui vigilia citra ſoporem opprimuntur, confert. Defluxionem capitis ſiſtit. Cardiacis, nephriticis, cœliacis, mulieribus moleſtatis & vigilantibus auxiliatur. Stomacho defluxione laboranti, pulmoni & thoraci, ſanguinem cum pituita excreantibus ſuccurrit, ita vt ſanguinem ſiſtat, & tuſſim ſedet. Prodeſt item tabidis, ægrè è thorace excrementa excreantibus, [b]hecticis, corde perculſis, iecinoroſis, dyſentericis, cibũ non appetentibus & non rectè concoquentibus, verùm cibum vomentibus. Iis denique qui in veſica & pene vlcera habẽt. Facit ad podagricos, arthriticos, iſchiadicos, & vulnera quæ per chirurgiam fiunt. Ad febres quotidianas, tertianas, hemitritæos, quartanam, & ad omnes febriles affectus. Qui hanc antidotum bibunt, plurimũ [c]ſudant, ita vt diſſoluantur. Parum itaque nutrimenti vinique dandum in omnibus quidem citra id vt ſtomachus lædatur & vt caput alleuetur: corde perculſis cum aqua haud datur, ſed cum mero. Accipit papaueris magni hexag.quatuor, hyoſcyami albi ſeminis, ſucci glycyrrhizæ, rhei Pontici, corticum mandragoræ, ſingul. vnc.duas, aniſi ſcrup.vnum ſemis, ſpicæ nardi, caſtorei, ſagapeni, opii, ſing.vnc. vnam. Tuſa & cribrata diligenter excipe ſapa veteri aut paſſo Cretico, & finge paſtillos pondere duorum ſcrupulorum. Dantur vna vice ſinguli paſtilli, adultis: iunioribus autem, ſcrupulus vnus ſemis: pueris autem minoribus, [d]ſcrupulus vnus.

a Panchreſtos] Græcè eſt πάγχρηστος. Sic autem dicta eſt ab omnimoda vtilitate, non autem vt inepti quidam ridiculè admodum interpretantur, à πᾶν, quod eſt totum, & χριστὸς, id eſt criſmate vncta. Quid enim hac interpretatione ineptius excogitari poſſet? b Hecticis] Græcè ſcribitur ὀυεκτούτων, pro ἑκτικῶν haud dubiè. c Sudant] Perperam ἐξυδρῶσι pro ἐφιδρῶσι ſcriptum eſt in manuſcripto codice. d Scrupulus] Græcè eſt σαθμὸς ά, pro γράμμα ά.

Cap. CCXXVI.

ALIA panchreſtos minor, confert ad ſtomachi & inteſtinorum inflationem, tuſſientes, cœliacos, ac dyſentericos. Præterea dolorem mitigat, ſomnúmque inducit. Habet ſeminis papaueris, opii, ſing.drach.quatuor, hyoſcyami, glycyrrhizæ, ſingul.drach.duas, ammoniaci

thymiamatis drach. vnam ſemis, caſtorei, croci, aniſi, mandragoræ radicis corticis, ſing. vnc. vnam, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCXXVII.

ALIA antidotus panchreſtos, admodum laudata. Accipit piperis dr. duas, coſti, croci, myrrhæ, ſingul. drachmam ſemis, ſtyracis drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXVIII.

ANTIDOTVS [a]panacea. Facit ad eos qui per circuitum à rigore infeſtantur. Deſtruit febres diutinas ac reliquos morbos. Confert ad tuſſim veterem, eos qui ægrè ex thorace ſordes extuſſiunt, tabidos, [b] ſuppuratos, nonniſi recta ceruice ſpirantes, conuulſa, rupta, inueteratas inflationes, lienoſos, hydropicos, nephriticos, lapides conterens. Eſt autem ſelecta. Capit piperis albi drachmas tres, ſeminis hyoſcyami drach. duodecim, cardamomi drach. duas, zingiberis, opii, ſing. drach. duodecim, ariſtolochiæ longæ, corticis mandragoræ, euphorbii, ſulphuris ignem non experti, coſti, ſing. drach. tres, ſeminis apii, fœniculi, aniſi, ſing. ſitaria octo, caſtorei ſitarium vnum ſemis, thuris, ſtyracis, caſiæ, ſing. drachm. duodecim, croci drach. decem, folii, caryophyllorum, ſing. drach. quatuor, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit. Datur nucis Ponticæ quantitate.

a Panacea] Græcè falſò πανάκλια pro πανάκεια ſcribitur. Sic enim dicta eſt ab omnimoda medelæ efficacia. Eſt autem Antonii Muſæ Panacea, quam deſcribit Galenus lib. 7. De comp. medic. localiũ, cap. 5. b Suppuratos, & nonniſi recta ceruice ſpirantes] Manuſcriptus Nicolai codex legit ἑλκωμένης καὶ δυσεντερικοὺς: at falſò. Legendum enim, vt è Galeno ſatis liquet, ἐμπυϊκοὺς καὶ δυσπνοϊκούς.

Cap. CCXXIX.

ANTIDOTVS Ægyptia magna, per annum data. Podagricos pota ſanat, dolores manuum, articulorũ, capitis, ſtomachi, oculorum, iecoris, lienis, renum, difficultérque mingentium. Callos & concretas iuxta articulos carnes diſſoluit. Recipit rhei Pontici, mei, ſing. drach. duas, agarici, hyperici, ſing. drach. quinque, phu drach. tres, petroſelini Macedonici drach. quatuor, gentianæ drach. ſex, ariſtolochiæ drach. ſex, centaurii drach. octo, chamædryos drach. quatuor. Datur viris ſcrupulus vnus, mulieribus autem ſcrupulus ſemis. Prædicta verò omnia cum melle Attico vel ſaccharo cõmiſcentur ſufficienti. Hæc verò antidotus conſtituta eſt quodammodo vt ſingulis menſibus detur. Menſe Septembri, datur tertio quoque die. Menſe Decembri, datur quarto quoque die. Menſe Ianuario, datur ſingulis diebus. Menſe Februario, ſecundo quoque die. Menſe Martio, tertio quoque die. Menſe Maio, datur quarto quouis die. Menſe Iunio, ſecundo quoque die. Menſe Iulio, datur tertio quouis die. Mẽſe Auguſto, datur ſingulis diebus. Qui ſumpturus eſt hanc antidotum, eum oportet abſtinere à carnibus bubulis, & porcinis, leporinis, braſſica, ſinapi, omnis generis crudis oleribus, & aqua gari. Pedes promptè in aqua calida lauare, liliaceo oleo inungere, & lac ordine quodam pauliſper potare conuenit. Datur vt prædictum eſt.

Cap. CCXXX.

ANTIDOTVS alia, dicta Ægyptia magna. Ad omnia vt ea quæ præcedit conducit, & plus. Habet zingiberis, opopanacis, liquoris Cyrenaici, carpobalſami, ſing. drach. vnam, euphorbii, croci, ſeminis apii, ſingul. drach. duas, hyſſopi, ſinapi, ariſtolochiæ, ſing. drachmas tres, pyrethri drach. quatuor, ſeſelis drach. quinque, chamæmeli, iridis, ſalicis, ſing. drach. ſex, origani drach. ſeptem, thymi drach. octo, ſpicæ nardi drach. nouem, abſinthii drach. tres, caſtorei drach. tres, gentianæ, marrubii, ſing. drach. quatuor, centaurii drach. quinque, ſymphyti drach. ſex, lauri, foliorum citri, ſing. drach. ſeptẽ, anchuſæ, ſilphii, ſing. drach. octo, amomi, cardamomi, ſing. drach. nouem, cumini Æthiopici, cocci Gnidii, chamædaphnes, terræ Samiæ, ſing. drach. decem, terræ aſteris drach. vndecim, Lemnii ſigilli, amyli, ſing. drachmas duodecim, cyperi, fœniculi, terebinthinæ, ſing. drachm. tredecim, eryngii, pæoniæ, helenii, radicis rubi, rhei, peucedani, ſingul. drach. quatuordecim, artemiſiæ, ſtyracis, ſing. drach. quindecim, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur in prædictis malis.

Cap. CCXXXI.

ALIA antidotus, Ægyptia parua. Eſt etiam ad prædicta vtilis, potiſſimùm verò ad vrinæ difficultatem. Capit rhei drach. tres, petroſelini drach. quatuor, gentianæ, phu, centaurii, ſing. drach. ſex, ariſtolochiæ rotundæ drach. ſeptem, chamædryos drach. octo, coronopodis drach. quatuor, cinamomi drach. vnam, hermodactyli dr. quatuor, ſaxifragi, polypodii, ſing. drachm. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis videbitur.

Cap. CCXXXII.

ANTIDOTVS alia Ægyptia, quam inueni per experientiam. Plurimùm efficax ad omne malum. Dicta eſt Climax, ſcaláve ſacra. facit ad omnem affectum viſcerum. Sanat podagricos per annum pota: nec ſinit malum ad principes partes peruenire, ſed materiam ſenſim conſumit. Aduerſatur temporum, aquarum, & aeris nouitati. facit ad eos qui ſanguinẽ ſpuunt, calculoſos, difficultate vrinæ laborantes, pleuriticos, peripneumonicos, tabidos, difficulter ſpirantes, cœliacos, dyſentericos. Plurimùm verò ſtomachicis ſuccurrit. Vtor etiam in iis qui [a]peſte laborant, item tonſillis, anginàque correptis, ac omnis generis putredinibus, & dentium. Ac omnino dyſentericis per ſedem iniicitur. Mulieribus præfocatione vteri laborantibus pro peſſo ſubiicitur. Confert iis qui ab humiditate multa ortis, & per circuitus reuertentibus morbis laborant. Ad omnia venenata animalia, venena, & à rabidis animantibus demorſos. Eximiè conducit omnibus iis qui defluxione laborant. Abolitam appetentiam & cruditatem ſanat: maximè verò diuturnam. His præterea prodeſt qui per totam hyemem defluxione infeſtantur, & podagra, morbo comitiali, furore, & omnibus diuturnis malis, pota fabæ Ægyptiæ magnitudine, idque ad prouidendum. Iis verò qui à ſerpente aut rabido cane morſi ſunt, & in omni veneni ſuſpicione, datur nucis Ponticæ magnitudine. Habet myrrhæ, opopanacis, liquoris Cyrenaici, ſingul. drach. ſemis, carpobalſami, euphorbii, croci, petroſelini, ſing. drach. vnam, hyſſopi Cretici, abſinthii, rhei, ſinapi, caſtorei, ſing. drach. vnam ſemis, ariſtolochiæ lõgæ, gentianæ, pyrethri, marrubii aridi, ſing. drach. duas, ſeſelis, centaurii, aniſi, piperis albi, ſing. drach. duas ſemis, chamæmeli aridi, iridis Illyricæ, ſymphyti, chamædryos, ſing. drach. tres, baccarum lauri ſiccarũ, ſeminis ſalicis, foliorum citrii, ſquillæ aſſæ, ſing. drach. tres ſemis, anchuſæ, tragorigani, ſilphii, thymi, ſing. [b]drach. quatuor, amomi, ſpicæ nardi, caſiæ, ſing. drach. quatuor ſemis, cumini, caſiæ ligneæ, grani Gnidii, cnici, ſing. drachmas quinque, chamædaphnes, balauſtiorum, [c]Selinuſiæ, Samii aſteris, ſingul. drach. quinque ſemis, Lemnii ſigilli, amyli, aluminis rotundi, omphacii, ſing. drach. ſex, cyperi, ſeminis fœniculi, rutæ, terebinthinæ, ſingulorum drach. ſex ſemis, rubi, pæoniæ, rhei Pontici, helenii, ſingulorum drach. ſeptem, peucedani, artemiſiæ, ſtyracis ſelecti, ſing. drach. ſeptem ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.

a Peſte laborant] Græcè malè legitur λιμωτώντων, pro λοιμωττόντων. Eſt enim λοιμώττειν peſtilentia laborare. Sic autẽ eſſe legendum, ſequentia ſatis conuincunt: Ait enim Nicolaus, hanc ad venena etiam plurimùm conferre. b Drachmas quatuor] Græcè non rectè ſcribitur, L η. id eſt drach. octo. Nam quũ Climax ſit hæc antidotus, quatuor legas oportet, niſi ordinem numerorum temerè turbare velis. c Selinuſiæ] Terræ ſelinuſiæ meminit Dioſcorides, & poſt eum Galenus.

Cap. CCXXXIII.

ANTIDOTVS alia Ægyptia nobilis, conferens ad multorum malorum dolores pariter, & ad alia quæ prædicta ſunt vitia. Accipit piperis albi hexag. tria, opii hexag. tria drach. ſemis, hyoſcyami drach. vnam gr. quindecim, croci hexag. quatuor ſemis drachm. vnam, hyſſopi, pyrethri, folii, dauci Cretici, ſing. drach. ſemis, ſpicæ nardi hexag. tria drach. vnam, rutæ ſiccæ, caſiæ, ſing. gran. duo ſemis, ſeminis apii drach. ſemis, opobalſami, petroſelini, ſing. drach. vnam, roſarum aridarum ſcrupul. duos & quartam partem, mellis cocti cyathum

ſemis,aut quod ſatis eſt:aut ſacchari.Hanc cõfectã repone diligẽter in vaſe vitreo,& dato fabæ Ægyptiæ magnitudinẽ.Cõmixtio fit cyathis tribus:in colicis cum aqua frigida,iecinoroſis cum mulſo : comitiali correptis ſimiliter:febricitantibus cum aqua,nephriticis, calculoſis,difficultate & ſtillicidio vrinæ moleſtatis cum condito.morbo regio citra febrem correptis,cum vino . Iis verò qui à frigore læduntur,ante inuaſionis horam dato cum mero:dolore dentium infeſtatis,erui magnitudine:ſanguinem excreantibus,lienoſis cum poſca, diffi culter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus ſimiliter præ beto,cruciatu inteſtinorum moleſtatis cum mulſa , inflatis cum temperato liquore:ſingultum & omnem refrigerationem abolet:ſi à mulieribus ſumatur , menſtrua ducit.Tuſſientibus dato cum tẽperato liquore.

Cap. CCXXXIIII.

ANTIDOTVS aromatica odoratáve nominata. Confert deprauatum ſtomachum habentibus , diuturnis oris ventriculi,& ipſius ventriculi affectibus,iecinoroſiſq;.Datur nõ febricitantibus nucis Põticæ quantitate ex vino:febricitantibus verò cum mulſa.Capit cinamomi,caſiæ,ſing.hexag. quinque , malabathri , nardi, ſing.hexagia duo,zingiberis hexag.vnum,piperis communis hexagia tria,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXXV.

ANTIDOTVS aduerſus venena,Democratis.Habet foliorum rutæ aut ſeminis eius,origani,gũmi , grani ſalis,nucis regiæ.Hæc trita [a]excipe cum caricis, à lectóque excitatus comede ieiunus. ita commixta mortẽ fugabit.Eſt admodum nobile aduerſus lethalia remedium.

a Excipe]Græcè malè ſcribitur βαλῶν ἰσχάδων μέσων pro ἀναβάλλων μετὰ ἰσχάδων ἔσθιε,cum caricis excepta comede.

Cap. CCXXXVI.

ANTIDOTVS ex eruis,faciens ad tuſſientes,de ſtillatione è capite laborantes,& ad thoracis raucitatẽ. Habet piperis communis drach.duas,tragacanthæ, ſtyracis,terebinthinæ,thuris maſculi, glycyrrhizæ , hyſſopi,aniſi,iridis,amygdalarum dulcium,erui , ſeſami puri,zingiberis,nucum pinearum,croci,boli Armenii,ſingulorum drachmas tres,mellis Attici aut ſacchari quã tum videbitur ſufficere.

Cap. CCXXXVII.

ANTIDOTVS ex eruis,conferens tabidis, ægrè è thorace excrementa educentibus , & omnis generis tuſſi.Accipit petroſelini Macedonici,hyſſopi aridi , rutæ viridis,iridis,piperis,pinearum toſtarum , eruorum, palearum pulegii,maſtiches,ſeminis vrticæ toſti , ſing. drach.vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur quãtitate nucis Ponticæ cum temperato liquore.Pari ratione facit etiam ad iecinoroſos,& ſi abſceſſus eſt in internis.

Cap. CCXXXVIII.

ANTIDOTVS è calamintha,vtilis ad menſes educendos.Recipit ſaluiæ drach.ſemis, calaminthæ mõtanæ,petroſelini,pulegii,ſing.drach.duas,ſeminis apii drach.quatuor,thymi corymborum drach.vnam,libyſtici drach.ſex,piperis drach.vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXXXIX.

ANTIDOTVS Philoxenios confert ad omnem morbum,deſtillationem,peripneumonicos,omniáque corporis mala.Habet gentianæ , ariſtolochiæ longæ & rotundæ,baccarum lauri,marrubii,myrrhæ, ſingul. dr. vnam,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXL.

ANTIDOTVS alia Philoxenios , præſcripto melior exiſtens.Facit ad empyicos ſeu ſuppuratos , & diu defluxione tentatos:pituitam celeriter extrahit,pulmonémque purgat.Ad mala diuturna tuſſem afferẽtia eſt admodum efficax & vtilis.Recipit terebinthinæ drach. viginti,ſpicæ nardi dr.ſedecim , myrrhæ troglodyticæ, galbani,ſingulorum drach. ſeptem,ariſtolochiæ longæ drachmas duodecim,cardamomi drach.vnam,amygdalarum amararum,mellis Attici aut ſacchari quãtũ ſufficit.datur fabæ Ægyptiæ quantitate cum mulſa.

Cap. CCXLI.

ANTIDOTVS Xoarchia,quam accepi à ciuitate Alexandria.facit ad omnem imbecillitatem , frigus, quotidianam,tertianam,& quartanam febres.Item dyſentericos, difficulter ſpirantes , crebrò iis curationem afferens.Accipit myrrhæ,hyoſcyami,ſing. drach . tres, ariſtolochiæ longæ drach.vnam,piperis albi drach . ſemis,opii ſitarium vnum,euphorbii,croci , ſing . drach. ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſufficit.Datur ante rigorem hexagium vnũ cum aqua : dyſentericis autem vncia vna ex vino.

Cap. CCXLII.

ANTIDOTVS Philonis à philoſopho quodam cõpoſita.Habet cinamomi dr.quinque,myrrhæ, caſtorei,dauci Cretici,cardamomi,ſing.drach.tres,croci, ſpicæ nardi,ſing.drach.vnam,piperis albi drach.decem,ſeminis hyoſcyami,euphorbii,pyrethri,ſing.drach . vnã, caſiæ drach.duas, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.Datur ad malum ſtomachi fabæ quantitas cũ ſucci hypociſthidis [a]cotyla ſemis,& vini cotyla vna.Hydropicis pariter cum ſucci hypociſthidis & poſcæ cotylis tribus.Nauſeabundis & ſtomacho commorſis,nucis Põticæ magnitudo cum decocto abſinthii, aut thymi, aut pulegio,cotylarum trium. Difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus,cum poſca nucis auellanæ quantitas.tabidis & tuſſientibus datur ſimiliter.

a Cotyla ſemis] Græcus manuſcriptus codex habet μετὰ χυλοῦ ὑποκισθίδος ϛ, omiſſo nomine põderis. Addendum itaque κοτύλης ,& legendum μετὰ χυλοῦ ὑποκισθίδος κοτύλης ϛ. vt nos conuertimus.

Cap. CCXLIII.

ANTIDOTVS Philonis datur colicis, pleuriticis & in omni dolore interno:ſomnum conciliat. Mirabile ad nauſeabundos,& eos qui ſtomachi morſu laborant,ad difficulter ſpirantes , aſthmaticos , ſanguinem ab internis reiicientes,data cum poſca . Tuſſientibus & tabidis cum cremore ptiſanæ data confert: ad tuſſim aridam cum mulſa.Eſt verò eiuſmodi antidotus etiam ad cœliacos experta.Capit croci drach.duas ſemis , ſpicæ nardi drach.duas,euphorbii drach.tres , pyrethri dr. vnam ſemis,opii drach.quatuor,piperis cõmunis,hyoſcyami,ſingul.drach. decem , mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.vtendum illa poſt menſes ſex. datur Ponticæ nucis quantitate.

Cap. CCXLIIII.

ANTIDOTVS Philonis,conferens ſtomachicis, difficulter ſpirantibus,iecinoroſis,defluxione in thoracem & vuam laborantibus.Summè verò facit ad calculoſos:lapides enim conterit. ſanat etiam orthopnœam & anginam.Accipit folii drach.vnam, ſeminis rapi , amygdalarum amararum,piperis albi,phu, ſingul . drachmam vnam,cinamomi,cumini,aniſi,rubricæ ſinopicæ,ammoniaci thymiamatis,ſing.drach.duas, roſarum aridarum,rutæ ſiccæ,polii,ſingul.drach. vnam , ſcordii herbæ,myrrhæ,ſeminis dauci Cretici,agarici,acori, ſingul.drach.duas,ſeminis apii,croci , caſiæ, vuæ Creticæ, ameos,nardi Celticæ,ſing.drach. duas , opobalſami dr. tres,pinearum nucum,petroſelini Macedonici,ſing.dr. vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur Ponticæ nucis quantitate ex mulſa vna mixtione. nephriticis cum condito datur.

Cap. CCXLV.

ANTIDOTVS dicta ſanitas.Hanc qui habet,citra timorem longam viam conficit.Ad omnia enim facit.ad lethalia venena efficax eſt: pleuriticos , lienoſos, cardiacos,peripneumonicos,diffi culter ſpirantes,tuſſiẽtes,dyſentericos,ileoſos,ſtomachicos, lippitudine laborantes,angina correptos,data duobus diebus ſanat:ſimiliter podagricos iuuat. Recipit rutæ ſylueſtris , marrubii aridi,ſingulorum drachmas duas ſemis,myrrhæ troglodyticæ drachmas tres,croci,floris iunci odorati , pi-

peris albi,ſpicæ nardi,ſing.drach.vnam ſemis, coſti, opopanacis,gentianæ,cardamomi,galbani, ſing. drach. duas ſemis,opii drach.quinque,hyoſcyami drach.octo, ſtyracis calamitis drach.duas ſemis,euphorbii, mandragoræ corticis,ammoniaci,radicis eryngii,roſarum aridarum,ſing.drach.vnam ſemis,carpobalſami,dauciCretici,ſing.drach.duas,eupatorii, libyſtici fœniculi ſeminis,ſing.drach.duas,ſeminis trifolii, polii, terebinthinæ,ſingulorum drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.Hæc ſemper in prædictis malis danda eſt confidendo in Domino: eſt enim à Deo donata. datur pondere drachmæ vnius.

Cap. CCXLVI.

ANTIDOTVS ex Aſaro.Facit ad omne malum, iecur, lienẽ, hydropicos,ſtomachicos,vertiginoſos,lienoſos,furioſos,ad diutinas febres,rigorem, tertianam, quartanam,& quotidianam.Habet aſari drach.tres,polypodii drach.vnam ſemis,alypiadis drach.decem,ſeminis cucurbitæ drach.tres,eupatorii drach.tres, aloes hepaticæ drach.ſex,piperis drach.duas, myrrhæ dr. duas. mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCXLVII.

ANTIDOTVS quam nonnulli mirandam vocant,faciens ad tuſſientes.Capit lentis torridæ, pulegii, hyſſopi Cretici,piperis, ſing. dr. quatuor,mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis videbitur.Datur mẽſura cochleariorum duorum aut trium.eſt autem cochlearium pondus drachmæ vnius.

Cap. CCXLVIII.

ANTIDOTVS eximia,tuſſientibus,cœliacis,dyſentericis & doloribus inteſtinorum laborantibus vtilis.Habet abrotoni,origani,caſtorei,myrrhæ troglodyticæ,opii,centaurii,hyſſopi,piperis albi, ſquillæ aſſatæ, croci,coſti,ſtyracis calamitis, calaminthæ, folii, ſpicæ nardi,ſing.drach.quatuor,caſiæ drach.ſex, ammoniaci thymiamatis,zingiberis,acori,galbani,ſing. drachmas tres,ellebori nigri drach.duas, mellis Attici quod ſatis eſt.Datur viris quidem vncia vna: mulieribus autẽ vncia ſemis.

Cap. CCXLIX.

ANTIDOTVS podagrica,quam accepi à Tribono notario.Capit hermodactyli drach.vnam, aniſi, cumini,zingiberis,piperis longi albi & nigri,coſti, caſiæ, maſtiches,ſing.ſcrup.vnum ſemis& quartam partem, acori,euphorbii,ſing.ſcrup.ſemis, ſpinæ communis gr. quinque,croci ſcrup.ſemis,radicis capparis ſcrup. vnũ, rhei Pontici ſcrup.ſemis,hyſſopi ſcrup.vnum,ſpicæ nardi gr.duo ſemis,mei ſcrup.ſemis,moſchi, ſiliquæ quartam partem,ſtyracis calamitis gr.quinque,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur.datur põdere ſcrupulorum quatuor.

Cap. CCL.

ALIA podagrica.[a] Verbenacã ſupinam tuſam, cribro tranſmiſſam,& in mortario læuigatã cũ aqua illine.

a Verbenacam ſupinam]Græcè malè ſcribitur ἱέραν pro ἱεράν. Sic autem dicta eſt,quaſi ſacra herba,vt alibi oſtendimus.

Cap. CCLI.

ANTIDOTVS[a] Zenophylos.Datur nephriticis, calculoſis,ſtillatim & difficulter mingentibus.Habet caſiæ drach.vnam,ſaxifragi drach.quatuor,betonicæ, cyperi,petroſelini,coſti,tribuli,agni,ſing. drach.duas, ſeminis apii drach.duas,folii,ſpicæ nardi,aſari,dictamni, baccarum lauri,ſeminis ocimi, pinearum nucum,ſing. drach.vnam,zingiberis drach.ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.datur in balneo fabæ quantitate cum condito.

a Zenophylos]Græcè eſt ἡ ζηνόφυλος. Quæ lectio ſi legitima eſt,ſic dicta videtur propter eius præſtantiam, quaſi genus à Ioue ducat.Sed puto ſcribendum eſſe ζηνόφιλος,vt ita ſit appellata propter miram eius efficaciam:quaſi vitam amans.

Cap. CCLII.

ANTIDOTVS iecoraria, vocata [a] Phlebotomos.Datur tabidis,febricitantibus & pleuriticis. Accipit ſeſelis,petroſelini,piperis communis,ſingulorũ drachmã ſemis,aſari,aloes hepaticæ,radicis eupatorii, ſingulorum drachmas tres,caſiæ drachmas quatuor, croci drach.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.datur. Ægyptiæ fabæ magnitudine cum veteri auſtero vino.

a Phlebotomos]Cur ita dicta ſit hæc antidotus, diuinare nequeo.Verùm quum in ſequenti antidoto propter eius celeritatem ſic eſſe appellatam Nicolaus ſcribat,ſuſpicio eſt vocem hanc eſſe deprauatam, atque pro ea potius legendum ὀξύπορος,hoc eſt celeriter tranſiẽs: aut ὀξύῤῥεπος,id eſt repentè repens.Vel certè ὀξύτομος, quòd citò diſſecet malum.

Cap. CCLIII.

ANTIDOTVS hepatica, vocata Phlebotomos. Propter autem celeritatem eius, vocata eſt phlebotomos.Capit zingiberis drach.duas,ſeſelis, petroſelini,piperis communis,ſing.drach.vnam,aſari,aloes hepaticæ ſing.drach.quatuor,eupatorii drach.tres. Tuſa & cribrata diligenter melle aut ſaccharo ſufficienti excipiantur Ægyptiæ fabæ quantitate in vino Aminæo auſtero febricitantibus: febre autem deſtitutis,cum aqua tepida.

Cap. CCLIIII.

ALIA hepatica, conferens ad ingentes phlegmonas,& obſtructiones iecoris.Recipit piperis drachmam vnam,ſpicæ nardi,eupatorii,ſing.drach.tres, fœnigræci,maſtiches,ammoniaci,coſti,aſari, ſingulorũ drach. ſex,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur cochlearium vnum ex condito.

Cap. CCLV.

ALIA antidotus hepatica,experta & vtilis. Habet myrrhæ,aſari,ſeſelis,ſingul.drach. duas, eupatorii drachmas tres,acori,rhei,mei,petroſelini,piperis communis,amygdalarum amararum,caſiæ,phu,[a] bacani, ſing. drachmas duas,ariſtolochiæ rotundæ,ſpicæ, fœnigræci,maſtiches,gentianæ,ſingulorum drachmam vnam, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur. datur cochlearium vnum.

a Bacani]Græcè eſt βακχάνα.Meminit etiam Bacani Marcellus empiricus cap.22.& ad iecoris dolorem plurimùm commendat.Aeti* quoque lib.10.cap.1.Bacani(quanquam falſò Cornarius Cacani ſubſtituerit)bis meminit inter remedia quæ iecoris obſtructionem tollũt. Eſt autem Bacanũ,vt Cœlius lib.27.cap.28.annotauit,raphani ſemen quod quum vrinam mouendi lienémque extenuandi vim(Dioſcoride teſte)habeat,pulchrè huic antidoto inſeretur.

Cap. CCLVI.

ALIA hepatica ad immenſas iecoris obſtructiones & affectus duritiem contrahentes,experta. Capit piperis communis drachmam vnam ſemis, ſpicæ nardi dr. tres,fœnigræci,aſari,ſingulorum.drach.duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnũ cum condito.In iis autem efficax eſt, in quibus non eſt calida intemperies, ſed craſſi & lenti potiùs humores obſtructionem conciliant.

Cap. CCLVII.

AD iecinoris obſtructionem, & durities expertum. Accipit coſti,eupatorii,ſing. drach.duas, piperis communis drachmam vnam.Dantur tribus diebus in vino Aſcalonite cochlearia tria. Qui verò remedium hoc ſumit,in dextrũ latus per dimidiæ horæ ſpaciũ decũbat: veſperi autem accipiat.abſtineat aceto,balneo,leguminibus,oleribus,rapis,& omnibus flatum generantibus. Ego verò adieci ſeminis agni drachmas duas, chamædryos drachmam vnam.

Cap. CCLVIII.

ANTIDOTVS alia ad iecoris & lienis ingentem obſtructionem,ita vt etiam duritiem emolliat. Recipit ammoniaci thymiamatis, thuris, ſingulorum ſcrupulum vnum. Datur cum condito diebus tribus.Efficax autem admodum eſt ad eiuſmodi mala.

Cap. CCLIX.

ALIA hepatica.Habet aniſi, abſinthii, petroſelini, gentianæ,amygdalarum amararum, ſingulorum drachmam vnam. datur nucis Ponticæ quantitate cum mulſa.

Cap. CCLX.

ANTIDOTVS hepatica altera, Athanaſia vocata.Confert nephriticis,ictericis,& ſudores mouet.Capit cinamomi, ſpicæ nardi, zingiberis, iunci odorati, ſingulo-

A singulorum drach. vnam. Excipiātur melle Attico aut saccharo sufficienti. Datur fabæ Græcæ quantitate, febricitantibus ex mulsa: non febricitantibus, cum vino.

Cap. CCLXI.

ALIA hepatica, valde vtilis. Accipit securidacæ drach. vnam, spicæ nardi, croci, rhei barbari, cinamomi, zingiberis, sing. drach. vnam, aloes flauæ, xylobalsami, sing. drach. semis, succi fumariæ, caryophyllorum, sing. drach. vnā, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. CCLXII.

ANTIDOTVS ad hepaticos admodum proba- B ta & experta. Habet bacani drach. duas, piperis communis, costi, sing. drach. vnam. Tusa & per cribrum diligenter transfusa, dantur diebus septem ante solis ortū cum vino Ægyptio, hoc est Aminæo, febre vacātibus: febricitantibus verò, cum temperata.

Cap. CCLXIII.

ANTIDOTVS alia hepatica, admodum experta. Recipit costi, piperis communis, singul. cochlearia duo. Commixta cum vino veteri & commota bibantur, & ægrotus se in dextrum latus inclinet. C

Cap. CCLXIIII.

ANTIDOTVS alia è nouem speciebus composita, experta. Accipit costi, gentianæ, absinthii, eupatorii, amygdalarum amararum, spicæ nardi, piperis albi, sing. drach. vnam, fœnigræci, iecinoris lupi, sing. drach. quatuor, mellis Attici aut sacchari quod satis esse videbitur. Datur nucis Ponticæ quantitate.

Cap. CCLXV.

ANTIDOTVS alia Arabica, vtilis haud secus ac præcedens. Recipit myrrhæ drach. quatuor, costi dra- D chmam vnam, piperis albi, folii, sing. drachm. quatuor. hæc tusa & cribrata dantur ex mulso. Cum hac antidoto bibendum erit abrotonum ex aqua decoctum, aut caricæ cum æquali pondere mellis edendæ.

Cap. CCLXVI.

ANTIDOTVS alia hepatica, experta, ex eupatorio. Habet lycii Indici drach. vnam, chamædryos, teucrii, singulorum drachmas quatuor, eupatorii, petroselini, singulorum drachmas sex, amygdalarum amararū E drach. duas, absinthii drach. semis, anisi drach. quatuor, gentianæ drach. octo, mellis Attici aut sacchari quantū sufficit: & datur vt prædicta.

Cap. CCLXVII.

ANTIDOTVS alia hepatica, admodum vtilis. Capit petroselini, zingiberis, rhei Pontici, costi, ficus syluestris foliorum aridorum, sing. drach. vnam. Datur cochlearium vnum febre vacātibus cum vino: febricitantibus verò, cum aqua.

Cap. CCLXVIII.

ANTIDOTVS alia hepatica, ab Agathone com- F posita. Accipit gentianæ drach. sex, helenii, absinthii, spicæ nardi, sing. drach. vnam. Datur vt præcedens, non febricitantibus cum vino: febricitantibus autem, cum aqua.

Cap. CCLXIX.

ANTIDOTVS hepatica, præcedenti similis. Habet costi drach. vnam semis, piperis, absinthii comæ, sing. scrupul. semis, baccam lauri vnam, cumini tosti & contusi, grana quindecim. Hæc tusa inuicem commi- G sceantur, bibātque æger cochlearium vnum. si febre vacat, ex vino Aminæo tepido: sin febricitat, cum aqua. Accepta antidoto, se in dextrum latus ad vnius horæ spatium inclinet.

Cap. CCLXX.

ANTIDOTVS alia hepatica, experta. Recipit piperis, lupinorum amarorum, costi, comæ absinthii, sing. drach. vnam. Tusa & cribrata excipiantur melle Attico, & datur vt præscripta.

Cap. CCLXXI.

ANTIDOTVS alia hepatica Pantagathos, quasi H ad omnia vtilis, nominata. Confert iecinorosis, nephriticis, stomachicis: potissimùm autem defluxione laborantibus, & qui tardius concoquunt. Item pleuriticis, ictericis, breui tempore medetur. Accipit spicæ nardi, casiæ, croci, asari, sing. drach. semis, aloes flauæ drachm. duodecim. Excipe diligenter melle Attico, & præbe.

Cap. CCLXXII.

ANTIDOTVS alia Achariftos. Prodest iecinorosis, nephriticis, colicis, pleuriticis, pestilentia correptis, sanguinem excreantibus, à serpentibus ictis, quartanis, putribus accessionum insultibus ad noctem, præsumpta. datur nucis Ponticæ quantitate. Habet myrrhæ drach. tres, styracis, opii, croci, piperis albi & longi, costi, galbani, castorei, cinamomi, casiæ, spicæ nardi, singul. drach. vnam, mellis Attici sextarium vnū, & præbe.

Cap. CCLXXIII.

ANTIDOTVS pantagathos, faciens ad iecinorosos, nephriticos, stomachicos, difficulter spirantes, pituitosos, ictericos, dolore intestinorum vexatos, & caninam conuulsionem. [a] Mediocriter quoque aluum subducit. Habet spicæ nardi, amomi racemosi, floris iunci odorati, xylobalsami, asari, casiæ, croci., mastiches, singul. drach. vnam, aloes flauæ drach. octo Tusa & cribrata vtere cum mulsa cochlearii vnius. Et si vis vt aliquādiu duret, excipe sicca melle Attico despumato, & præbe nucis Ponticæ quantitate.

a Mediocriter quoque aluum subducit] Græcè est ποιεῖ δὲ καὶ γαστέρα μετρίως : quanquam malè μέτριος sit in manuscripto codice. Id autem facit aloes ratione, cuius octo accipit drachmas.

Cap. CCLXXIIII.

ANTIDOTVS hepatica ex anetho, admodum nobilis. Capit piperis, croci, pulegii, anethi seminis, baccarum lauri, sing. drach. vnam, mellis Attici vnciam vnam semis, aut quod satis est. Tusa & cribro transmissa cum melle commisce in mortario, probéque confectam & commixtam dato singulis diebus. Et qui sumpturus est hanc antidotum, reclinet se in latus dextrum vna hora.

Cap. CCLXXV.

ANTIDOTVS ad icterum experta, valde bona. Habet anchusæ læuigatæ cochlearium plenum. Datur ieiuno cum mulsa.

Cap. CCLXXVI.

REMEDIA simplicia ad iecur, admodum laudata. Agni semen ad iecur induratum, & obstructionem habens, confert. Centaurii magni succus potus & foris impositus, plantaginis maioris siccæ folia & radix, & multo magis semen, asparagi radix & semen, lauri radicis cortex, pæoniæ radix ex vino odorato pota, eupatorii & lupinorum amarorum decoctum, rubiæ radix, ruta & piper, pota, & extrinsecus imposita. marrubium, amygdala. Dracontii radix purgat viscera, crassos & tenaces humores extenuat. Chamædryos obstructionem tollit, & crassitiem incidit. Ampeloprasum item chamæmeli flos pupureus potus, hypochondriis confert, & vrinæ stillicidium soluit.

Cap. CCLXXVII.

QVÆ ad icterum experta sunt, admodum vtilia. Terræ intestina septem aut nouem, simul cum terra quæ carnibus illorum adhæret vsta & læuigata, bibenda præbe cum condito ieiunis. Aut anchusæ tritæ cochlearium plenum cum mulsa. Qui autem vehementer hoc malo detinētur, iis plus dato: aut ficum syluestrem da gargarizandam, aut naribus absorbendam: aut foliis raphani tusis & tritis accipe succum, adiicéque vinum vetus, & dissoluito. Deinde ablega ægrum in balneum: & vbi sudauerit, da bibendum diebus decem manè ieiuno. Similiter accipe nigellæ tritæ cochlearia tria cum passo, & da potanda in balneo ieiuno diebus decem.

Cap. CCLXXVIII.

ANTIDOTVS Euchariftos, efficax ad omnem [a] affectum stomachi, & ad eos qui nunquā cibum [b] continēt. Confestim autē à dolore liberat. Eos quorū stomachus difficulter appetit, iuuat: & lateris inflationes ac dolores sedat. Tussiētibus, difficulter spirātibus, itē lienosis, iecinorosis, nephriticis, mulieribus præfocatione vteri molestatis, tertianis & quartanis prodest. Accipit

cinamomi, spicæ, sing. drach. tres, caryophylli, myrrhæ, croci, styracis, opii, galbani, terebinthinæ, hyoscyami, papaueri s, pyrethri, zingiberis, sing. drachmã vnã, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

a Affectum] Græcus codex Nicolai legit σύνθεσιν, fortè pro διάθεσιν, nisi συγκοπὴν potius legendum esse videatur. b Continent] Manuscriptus codex habet χονέζοντας. Quam tamen lectionem deprauatam esse iudico, & esse legendum vel συνέχοντας vel πονέοντας, id est elaborantes.

Cap. CCLXXIX.

ANTIDOTVS alia Eucharistos, vtilis vt præcedẽs. Capit myrrhæ, casiæ, croci, sing. drachmam semis, piperis scrup. vnum semis, cinamomi, costi, sing. drach. vnam, galbani, spicæ nardi, sing. drach. vnam semis, opii, castorei, styracis, sing. drach. semis, mellis Attici vel sacchari quod sufficit.

Cap. CCLXXX.

ANTIDOTVS [a]Isotheos, efficax ad tabidos, pulmonarios, sanguinem excreantes, stomachicos, iecinorosos, abscessu laborantes, nephriticos, ischiadicos, & ad omnia interna mala, pérque circuitum reuertẽtes morbos, dysentericos, & vteri præfocationes. Accipit spicæ nardi, cinamomi, balsami, casiæ albæ, succi mandragoræ, castorei, opii, sing. scrup. duos, mellis Attici aut sacchari quod satis est. Datur cum aqua calida hexagium vnum.

a Isotheos] Græcè ἰσόθεος. Sic dicta quòd parem Deo vim obtineat. Ita veteres splendidis & magnificis titulis suas compositiones ornare delectati sunt.

Cap. CCLXXXI.

ANTIDOTVS alia Isotheos, vtilis ad dolorem stomachi, iecoris, pulmonis, oculorum, sanguinis reiectionẽ, abscessus, dysenterias, voluulosos, nephriticos, ischiadicos, difficulter spirantes, laterisque dolores. Profluuium muliebre sistit, & præfocationes ipsarum. Vacantibus febre datur cum vino: febricitantibus verò cum temperato liquore. facit etiam ad lethalia. datur ante & post cibum. Confert ad omnem sanguinis eruptionem: datur cum aqua frigida. Quartanariis autẽ datur ante accessionem pondere siliquarum decem cũ vino, & ei qui antea lauit. Recipit spicæ nardi scrup. quatuor, myrobalani, costi, piperis albi, galbani, sing. scrup. duos, croci scrup. tres, cinamomi, madragoræ, castorei, myrrhæ, sing. scrup. quatuor, dauci seminis scrup. tres, balsami scrup. vnũ, mellis Attici aut sacchari quantum sufficit.

Cap. CCLXXXII.

ANTIDOTVS alia Isotheos faciens ad tussientes, tabidos, stomachicos, iecinorosos, pulmonarios, lippitudine laborantes, sanguinem spuentes, abscessu laborantes, dysentericos, ischiadicos, difficulter spirantes, pleuriticos, hypochondriacos, muliebre profluuium, & vterinas præfocationes, ad lethalia venena ante & post cibum, ante accessionem. dantur scrupula duo cum vini cyathis duobus. Habet spicæ nardi scrup. duos, zingiberis scrup. vnum, croci scrup. vnum semis, costi, piperis albi, galbani, sing. scrup. vnum, opobalsami, cinamomi, succi mandragoræ, castorei, opii Thebaici, sing. scrupul. duos, dauci Cretici scrup. vnum semis amomi scrup. quatuor, casiæ scrup. quatuor semis, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. CCLXXXIII.

ANTIDOTVS [a]Soterios: & aliter [b] Lexopyretos nominatur, Theopẽptos hoc est à Deo missa, [c]theodotos, sanitas, [d]panæretos aut panchrestos. Ego verò hanc [e]Soteram voco. Dolorem autem in multis malis soluit, data cum mulsa. dolorem capitis sedat. vertiginosis, pulmonariis, nephriticis, insaniẽtibus medetur. somnũ conciliat. Confert lippitudinibus. inuncta malis ex defluxione natis succurrit. vtilis est difficulter spirãtibus, tussientibus, pleuriticis, & omni vitio. Prodest etiam sanguinem spuentibus data cum oxymelite, aut succo plãtaginis vel polygoni. item stomachi inappetentiam & singultum sanat. iis qui cibum euomũt confert. Ad inflationem & orthopnœam. iecinorosis, lienosis, ictericis, melancholicísque succurrit. [f]pituitam per intestina detrahit. nephriticis, trementibus, cõuulsis, & vtero prodest. doloribus à partu ortis, arthriticis & ischiadicis. cũ aqua pota, febres propulsat. Habet myrrhæ drach. quatuor semis, spicæ nardi, croci, floris iunci odorati, casiæ, sing. drach. quatuor, petroselini, piperis longi, cumini, sing. drach. vnam semis, carpesiæ scrup. tres, opii, costi, styracis, sing. drach. vnam, mellis Attici quantũ satis esse videbitur. Styracem solue cum melle: opiũ verò & myrrham prius in vino dulci Cretico macerato, crocúmque cum illis solue, & iniice arida tusa. si verò volueris, impone etiam sacchari quod satis erit. Confecta dato in prædictis malis pondere vnciæ vnius.

a Soterios] Græcè σωτήριος, id est salutaris. b Lexopyretos] Græcè est ληξοπύρετος, hoc est sedans & finiens febrem. Vox composita ex λήγω & πυρετός. c Theodotos] Græcè est θεόδοτος, à Deo data. d Panæretos] Græcè malè legitur πανάρετος. legendum enim πανάρετος, id est eximia præstans. e Soterã] Græcè σωτῆραν, id est seruatricem. f Pituitam &c.] Græcè malè legitur, καὶ ἐπὶ φλέγματος τῶν ἐντέρων καταπτῶντα, pro καὶ φλέγμα διὰ τῶν ἐντέρων κατασπᾶ, vt ex sequenti patet antidoto, vbi prorsus legitur φλέγμα διὰ τῶν ἐντέρων κατασπᾶ.

Cap. CCLXXXIIII.

ANTIDOTVS alia Soterios. Dolorem in multis malis exhibita cum aqua aut mulsa, soluit. veterem capitis dolorem sedat. vertiginosis, insaniẽtibus ex interuallis pota conuenit. nephriticis auxiliatur, somnum inducit. lippitudinibus doloribúsque aurium pota prodest. omnibus defluxionum malis inuncta confert. dolorem dentium sedat. difficultatem spirandi, omnem asthmatis causam, tussem diuturnam, pleuriticos, & peripneumonicos iuuat, omnem septi transuersi causam alleuiat, sputum tenue incrassat: & vt promptè educatur efficit, ex hydromelite pota. sanguinem spuentes cũ oxymelite aut polygono aut plantagine bibita iuuat. prodest stomachicis, iisque qui nihil appetunt singultũ compescit, non continentibus cibũ confert, vomitúmque sistit, acido ructui inflationique congruit, iecinorosis, lienosis, ictericis, melancholicis prodest, pituitã per intestina deducit. Facit ad omnem affectum in vesica, aut renibus consistentem. arteriacis pota admodum vtilis est. conuoluulum mitigat, & omnem cœliacum affectũ. tremori, cõuulsioni, & iis qui bibere haud possunt, auxiliatur. Interdum cum decocto fœnigræci in vterinis mulierum præfocationibus succurrit, & dolores è partu sedat. omnem præterea dolorem in vtero non solùm pota, verumetiam infusa cum vino calido compescit. conducit arthriticis, ischiadicis, & venenatis, pota & inuncta, plagis. febrem etiam omnem finit, non solùm pestiferam, cum aqua pota. Cum aqua mulsa autem datur in omnibus localibus morbis, summè illis conferẽs. datur nucis Ponticæ magnitudine. Habet myrrhæ, spicæ nardi, croci, castorei, sing. dr. duas, opii dr. quatuor, petroselini Macedonici drach. tres semis, anisi dr. duas semis, seminis apii drach. quinque, casiæ dr. quatuor, sinonis Syriaci, floris iunci odorati, drach. tres, piperis lõgi & communis, carpesiæ, sing. drach. vnam semis, styracis calamitis, seselis, sing. drach. vnam, hedychroi confectionis dr. vnam semis, costi drachmã vnã semis, amomi, asari, singulorum dr. vnã, mellis Attici aut sacchari quod satis est. styracem solue in melle: opiũ & myrrham macerato prius in passo, [a]cúmque illis crocum dilue, atque iniice arida tusa. confectã repone in vase, & præbe.

a Cúmque iis crocum dilue] Græcus manuscriptus codex legit τὸν κρόκον λύε ἐντόνως. Censeo autem scribendum, vt in præcedẽti antidoto, καὶ τὸν κρόκον λύε σὺν τούτοις.

Cap. CCLXXXV.

ANTIDOTVS alia Soterios, faciens ad multa & varia mala. In capitis dolore dissolutam cum sapa fronti inunge, & bibendam da cum aqua. Vertiginosis, comitialibus & insanientibus datur nucis Ponticæ magnitudine cum mulsa. similiter etiam nephriticis, & vigilãtibus. In diuturnis oculorum defluxionibus dissolutam cum sapa inunge fronti, vsque ad oculos. Dentium dolorem inuncta soluit. difficulter spirantibus & diutina

tuſſi laborantibus datur nucis Ponticæ magnitudine. Humiditatem à pulmone deriuatam,& tenuia ſputa incraſſat,& ad educendum facilia reddit,cum mulſa pota eodem pondere.Sanguinem reiicientibus,cum oxymelite,aut ſucco polygoni aut plantaginis.[a]Singultientibus autem aut cibum vomentibus,aut iis quibus in vẽtriculo aceſcit,datur cum condito aut decocto mẽthæ. Ad iecoris dolorem & inflationes eodem pondere datur cum mulſo.Lienoſis cum aceto aut oxymelite. nephriticis & difficultate vrinæ laborantibus, cum decocto apii aut petroſelini. ad renum aut veſicæ exulcerationem cum melicrato.His verò qui febre vacant, cum lacte caprino.ſimiliter podagricis & iſchiadicis cũ mulſa præbetur. Iis qui à venenatis icti ſunt, fabæ quãtitatem dato manè,& dormituris. Illine autem ex ipſa morſum.Illita verò febrẽ finit,nõ ſolùm ardentem, ſed & eas quæ per circuitum reuertuntur. diſſoluitur autẽ cum mulſa.Datur quoquein quartanis cõcoctione facta cum decocto ſenæ & chamædryos,aut heliotropii.Accipit opii drach.vnam,caſtorei hexag.vnum,carpobalſami drach.vnam,floris iunci odorati vnc.ſemis,[b]ſphagni,iuniperi baccarum,ſpicæ nardi,ſeſelis,ſing. hexag. duo,centaurii vnc.vnam,cinamomi,ſinonis,ſing. hexagia duo,chamæpityos,lapathi,ſing. hexag. quinque & tertiam eius partem,cyperi, iridis, aſphodeli,ſing. hexagia quinque & tertiam partem,ſtyracis hexag.vnum & tertiam partem,cypariſſi hexag.vnũ,ſauinæ hexagia v.& tertiã partẽ,Celticæ hexag.quatuor,& tertiã partẽ, coſti hexag.quinque & tertiam partem,caryophylli hexagia quatuor,folii Indici hexag.duo,ladani,bdellii,ſingul.hexag.tria & tertiam partem,croci hexag.tria, vnguis odorati hexag.tria & tertiam partem,roſarum hexag.quatuor,helenii hexag.tria & tertiam partem,agarici hexag.quatuor,caricarum,vuarum paſſarum, ſing. hexag.duo,aniſi hexag.tria,petroſelini hexag.quatuor, hyperici,gẽtianæ,ariſtolochiæ longæ,ſing.vnc. vnam, carnis palmularum hexag.ſemis & quartam partem,pinearum hexag.quatuor,caſiæ,ammoniaci,ſing. hexag. duo ſemis & quartam partem,terebinthinæ, apii ſeminis,hexag.quatuor,hedychroi magmatis hexag. vnum gr.octo,aſari hexag.quatuor,amomi hexag.vnum, chamædryos,piperis longi,ſing. hexag. duo, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Singultientibus]Codex manuſcriptus legit πρὸς σμίγματα, haud dubiè pro λυγμοὺς. b Sphagni]Græcè σφάγνου. Sphagnõ autẽ non eſt niſi muſcus arboribus innatus,quem alii Græci σπλάγχνον & βρύον appellant. Aetius etiã Hypnon vocat,lib.12.cap.44. Plinius præterea lib.24.cap.6. Nicolai & aliorum recentiorum Græcorum inſtar, Sphagnanon nominat.

Cap. CCLXXXVI.

ANTIDOTVS Philãthropos,aquæ inter cutem conferens,experta,probata.Facit ad caput,ſtomachum & renes per annum pota fabæ magnitudine.podagricis medetur quotidie aut alternis diebus, aut per tertium cum liquore temperato pota.Non contemnas autẽ eius commoditatem:experta enim eſt.Habet apii,petroſelini,drach.duas,euphorbii drach.duodecim. Tuſa & cribrata diligenter excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficienti.Hydropicis autem datur cum temperato liquore pondere quatuor ſcrupulorum.

Cap. CCLXXXVII.

ANTIDOTVS peroptabilis,efficax ad ſtomachicos,febricitantes,tertianas, quartanas, & quotidianas. Recipit ſeſelis,libyſtici,piperis communis,petroſelini ſeminis,calaminthæ,pulegii,ſing.drach.vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCLXXXVIII.

ANTIDOTVS ad eos qui quotidiana febre laborant,data ex aqua.Habet aloes flauæ,croci,opii Thebaici,ſtyracis,myrrhæ,papaueris capitum,piperis albi,ſingul.dr.duas,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.datur ante inuaſionis horam.

Cap. CCLXXXIX.

ANTIDOTVS ad eos qui quotidiana febre correpti ſunt,data ex aqua. Accipit aloes flauæ,croci, opii, myrrhæ,ſenæ,capitũ papaueris,piperis cõmunis, ſing. drach.ſemis,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.

Cap. CCXC.

ANTIDOTVS vocata Myſterium, efficax eſt ad pleuriticos.ſemel data promiſſis reſpondet. dolorem ſedat:rigore correptis,ſtomachicis, iecinoroſis ſuccurrit, & eſt admodum vtilis.Capit ſtyracis calamitis, caſtorei,piperis,croci,ſing.drach.vnam,hyoſcyami ſcrupul. tres.Aqua calida informa paſtillos nucis Ponticæ quãtitate.datur cum [a]aqua mulſa.

a Aqua mulſa]Manuſcriptus codex legit ὀξυκρατομέλιτος,pro ὑδρομέλιτος.Sic enim eſſe legendum ex lib. Aetii 8.cap.68. qui omnia propemodum remedia pleuriticis accommodata ex aqua mulſa præbenda præcipit,abundè colligitur.

Cap. CCXCI.

ANTIDOTVS [a]Zopyrios,efficax ad comitiales, tremebundos,[b]aſthmaticos,iecinoroſos,pulmonarios, & mulieres præfocatione laborantes. Habet ſpicæ nardi,myrrhæ,croci,caſiæ,floris iunci odorati,mandragoræ,ariſtolochiæ,cinamomi,thuris,rhois aridi,polii,caſtorei,ſing.hexag.vnum,ſcordii,ſanguinis exiccati [c]anatis maris, ſing.vnc. duas ſemis,piperis,coſti,ſing.vnc. duas,mellis Attici vel ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.Paratum in vaſe vitreo reconde.Datur hexagium vnum cum mulſo:febricitãtibus autẽ,ex [d]aqua mulſa.

a Zopyrios]Græcus manuſcriptus codex malè legit ζωπύριον pro ζωπύριος.Sic enim legendum eſſe,Galenus lib.2. de antidotis ſatis oſtẽdit.Ibidem enim hanc deſcribit,atque ita Zopyro à quodam, qui illam Mithridati tranſmiſit,dictam eſſe tradit. b Aſthmaticos]Manuſcriptus codex non rectè legit ἀσθατικοὺς pro ἀσθματικοὺς,vel ſcribẽdum erit αἱμοπτοϊκοὺς: illis enim etiam conferre hanc antidotum, teſtis eſt loco citato Galenus. c Anatis]Græcè perperam ſcribitur νήσσης pro νήσσης,qui error crebrò eſt in codice Nicolai manuſcripto.Sic verò eſſe legendum, Galenus eodem in loco docet.Nam in antidoto ſequenti ex ſanguinibus,habet νήσσης αἵματος ἄῤῥενος καὶ θηλείας.
d Ex aqua mulſa]Iterũ perperam ὀξυκρατομέλιτος legitur pro ὑδρομέλιτος.Siquidem Galenus habet,πυρέττουσι μεθ' ὑδρομέλιτος.

Cap. CCXCII.

ANTIDOTVS Muſa conferens mirificè hydropicis,iecinoroſis,nephriticis,difficultate vrinæ laborãtibus,iſchiadicis,rigore correptis,quartanis,& articulorum dolore laborãtibus.Recipit piperis dr.ſedecim ſcrupul.vnum,croci,hyoſcyami,ſing.hexag.duo,thuris maſculi,gentianæ,ariſtolochiæ rotundæ, euphorbii, ſing. hexag.vnum.Terantur & cribrentur ſimul.opium cum melle ſolue,& da febricitantibus cum hydromelite. Si volueris adiice myrrhæ drach.vnam minus granis quatuor. Paratã repone in vaſe.datur ex ea hexagiũ vnum.

Cap. CCXCIII.

ANTIDOTVS nominata Perſica. Prodeſt ad omnem morbum,capitis dolorem,ictericos,corpus formicoſum,verrucoſumve, febres cum rigore inuadentes,vomentes.& eſt admodum bona & vtilis. Capit piperis albi,cardamomi,hyoſcyami ſeminis,myrrhæ,ſingul.dr.ſex,arſenici,opii,ſulphuris ignem experti, ſing. dr.quinque,croci dr.ſex,coſti,ariſtolochiæ, mandragoræ radicis corticis,euphorbii,ſing.drach.tres,mellis Attici aut ſacchari,quantum ſatis eſſe videbitur.datur Põticæ nucis magnitudine cum temperato liquore.

Cap. CCXCIIII.

ANTIDOTVS[a]Syngeli regalis.confert ad dolorẽ capitis,hebetudinẽ oculorũ,adſtrictũ ventrẽ, humores ſtomachi extenuans.Itẽ ad arthriticos,ictericos, podagricóſque.omnẽ morbũ Dei gratia ſanat data ſine obſeruatione.ad frigus & æſtũ valet. Habet piperis cõmunis & albi,ſing.dr.vnã,polypodii dr.duas,zingiberis,cinamomi,ligni cinamomi,nucis odoratæ,ſing.dr.duas, caryophylli dr.vnam ſemis,cãchryos drach.vnam,mellis Attici & ſacchari quod ſatis eſt.

a Syngeli]Græcè eſt συγγέλου.Et ita in Latinis quoque Actuarii codicibus legitur,qui eandem etiam antidotum deſcribit. Quis verò Syngelus ille fuerit,non ſatis nobis conſtat.In ſequentibus antidotis etiam cuiuſdam mentio fit,quæ ad Michaelem Syngelũ refertur authorem.Vt dubiũ non ſit vtriuſque antidoti vnum & eundẽ fuiſſe authorẽ.Conſtantinus Laſcaris lib.3.ſuæ Grammatices meminit cuiuſdã Michaelis Syngeli Hieroſolymitani.An verò is fuerit de quo Nicolaus hoc loco loquitur,affirmare non auſim.

Cap. CCXCV.

ANTIDOTVS alia Michaelis angeli regalis,cõferẽs vt præcedens,ad febres,excernẽdo, item lienoſos

& propter obſtructionem iecinoroſos, omnem ſtomachi refrigerationem, omnémque vterinum affectum, ac mala muliebria. Cunctas obſtructiones tollit, acidos ructus diſſipat, & appetentiam excitat, lætitiam parit, bonúmque corporis colorem. oris fœtorē tollit. timorem, metum, & futilem loquacitatem difficilémque ſpirationem abigit. Et in ſumma hominem ſanitati reſtituit, & memoria valentem efficit. Datur citra obſeruationem omni tempore cum cibo, & à cibo. neque frigus neque æſtum, aut cibum aut potum obſeruando. Accipit piperis communis & longi, zingiberis, cinamomi, ligni cinamomi, polypodii, nucis odoratæ, ſingul. drachm. duas, caryophylli, ſpicæ nardi, maſtiches, [a]carychi, alypiadis, dacrydii, ſing. drach. vnam ſemis, turpeti drach. duas, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. Datur vncia vna cum temperato liquore, aut plus aut minus pro viribus, media nocte aut quando volueris, inſpiciendo habitum hominis.

a Carychi] Quid verò per Carychum intelligat, ſcire nōdum poſſum.

Cap. CCXCVI.

ANTIDOTVS vocata phlebotomos. propter eiꝰ verò celeritatē phlebotomos eſt appellata. Habet zingiberis drach. duas, ſeſelis drachmam vnam, petroſelini, piperis, ſingulorum drach. vnam, aſari, aloes flauæ, ſing. drach. quatuor, eupatorii drach. tres. Hæc tuſa & cribrata excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Datur Ægyptiæ fabæ magnitudine ex vino Aminæo auſtero, iis qui non febricitant: febricitantibus autem, cum aqua calida.

Cap. CCXCVII.

ANTIDOTVS ex croco, ad iecinoroſos, admodum bona. Recipit croci, ſpicæ nardi, caſiæ, ſingulorum drach. quatuor, cinamomi, myrrhæ, floris iunci odorati, coſti, ſing. drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCXCVIII.

ANTIDOTVS Cyphi ex quinquaginta ſpeciebꝰ compoſita. Suffita quicquid eſt noxium, malúmque ſpiritum abigit. Omnes feras immenſi impetus depellit & auertit. capitis dolore vexatos liberat, frōti illita. oculorum doloribus ſuccurrit inuncta extrinſecus cum vino. aurium dolores ſanat melle & oleo diluta, atque cum flocco impoſita. omnia oris mala ſanat, diſſoluta & illita ſufficienti tempore. tuſſientibus, nōniſi recta ceruice ſpirantibus, peripneumonicis, ſtomachicis, & ſanguinē reiicientibus cum mulſo commixta, ac fabæ ſylueſtris quantitate data auxiliatur. ſimiliter lienoſis, nephriticis & hepaticis prodeſt, ſi cum poſca bibātur de ea ſiliquæ tres. Saraceni vocant ſiliquam, ſtagium aut fabæ Ægyptiæ magnitudinem. Doloribus inteſtinorum & iſchiadicis, confeſtim cū calida aquafabæ, quātitate, cōfert. Lunaticos autem reſtituit, data cum ſpuma tauri fabæ magnitudine, ab ortu ſolis vſque ad ortū lunæ diebus triginta. Opitulatur etiam peſtifero morbo confeſtim & continuò data, geſtata & appenſa. Eſt enim medicamentum aduerſus venena, propulſans omne malū. Quòd ſiquis ipſam quotidie ſūmpſerit, nullum morbū formidabit. Auxiliatur etiam iis quià rabidis ſunt com morſi animantibus & lumbricis luna deficiente. eſt verò admodum nobilis. Accipit lapidis gagatis vnc. vnā, helenii vnc. duas, corticis aſpalathi vnc. duas hexagia duo, radicis aſphodeli vnc. duas hexag. duo, ſauinæ vnc. duas, baccarum iuniperi numero trigintatres & tertiam vnius partem, bdellii Petraici, hoc eſt quod ex Petræa Arabia affertur vnc. duas hexag. duo, caricarū pinguiū ſine acinis vnc. octo, ammoniaci vnc. vnā, conchylii Indici, ſeminis rutæ ſylueſtris, coſti, iuglandis, ſing. ſiliq. duodecim, cardamomi, cyperi, croci, ſing. ſiliq. vnam ſemis, ſeminis cypariſſi vnc. vnam, ladani ſiliq. tres & tertiapartem, ſtyracis calamitis ſiliq. tres & tertiam partem aſari ſiliq. duas, nardi Celticæ, roſarum ſiccarū, ſing. ſiliq. vnam, myrrhæ troglodyticæ vnc. duas hexag. duo, amomi ſiliq. duas, peucedani vnc. duas, ſeminis ſalicis

A ſiliquas duas, floris iūci odorati ſiliquam vnam, pinearum ſiliq. vnam, vuarum exēptis acinis vnc. octo, terebinthinæ vnc. duas, folii ſiliq. vnam, pœoniæ ſiliquæ tertiam partem, palmularum pinguiū vnc. quatuor, conyzæ odoratæ ſiliq. duas, maſtiches ſiliq. vnam, dictami ſiliq. duas, thuris ſiliq. vnā, corticis piceæ ſiliquam vnam ſemis, calami odorati vncias duas, iridis Illyricæ vnc. vnam hexag. vnum, [a]moclii ſiliq. duas. carpobalſami ſiliq. duas, mellis Attici aut ſacchari libras duas vel
B quod ſatis eſt, vini optimi ſiliq. vnam. Arida contere vnā cum liquidis, & hæc conficiendo dic, ᾶ. ἒ. νῖ. ȣ̃. ῶ.

a Moclii] Græcè μοκλίȣ. Neque quid ſit Moclion, me intelligere fateor.

Cap. CCXCIX.

ALIA confectio Cyphi ex rebus viginti octo cōſtās. Vrinam mouet, & eſt optima. Capit carnis palmularū, nucum pinearum, drach. quatuor, carnium caricarum drach. octo, ſpicæ nardi, vuarum paſſarum, ſing. drach. vnam, folii drach. quinque, baccarum iuniperi drach. octo, thuris drach. tres. croci, cyperi, ſabinæ, muſci, floris
C iunci odorati, cardamomi, ammoniaci, meliloti, ſingul. drach. tres, cypariſſi, Celticæ, ſing. drach. duas, caſiæ dr. quatuor, roſarum drach. tres, aſphodeli drach. tres, ſtyracis drachmas quinque, baccarum iuniperi paruarū drachmas tres, helenii drach. quinque, coſti drach. ſex, terebinthinæ drach. duas, aſpalathi drach. quinque, bdellii [a]drach. ſex, mellis Attici aut ſacchari vel vini odorati quantum ſufficit.

a Bdellii drach. ſex] Manuſcriptus codex ſimpliciter βδέλλιȣ habet, non adiecto pondere. Aetius autem qui lib. 13. cap. 17. eandem antidotum, ſed ſimplicium ordine diuerſo, deſcribit, pondus quod in cō-
D uerſione noſtra eſt, diſertè exprimit.

Cap. CCC.

ANTIDOTVS Climax. Facit ad ſtomachi refrigerationem, ſuccurrit etiam iis qui concoquere haud poſſunt. eſt experta. Non ſolùm autem ad flatus & turbationem ſtomachi confert, ſed & muliebria mala omnino purgat. Aſſumpta iis quoque qui nonniſi recta ceruice ſpirant, auxiliatur. eſt admodum bona. Habet ſeminis ari, ſeminis apii, ſileris, piperis, zingiberis, ſingul. drach. vnam, ſinonis Syriaci drach. duas, ſeminis fœniculi,
E radicis helenii, ſing. drach. tres, cinamomi drach. vnā, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Confecta datur manè ieiunis, & à cœna[a] cum vino diluto vel aqua. excitat appetentiam. Datur etiam ad omnis generis tuſſes, &[b] humores delatos ad thoracem, omnéque internum corporis malum. venerea etiam ſtimulat.

a Cum vino diluto] Græcè eſt μετὰ κράματος. Eſt autē κρᾶμα ſimpliciter, vel cum adiectione κρᾶμα οἴνȣ ὕδαρȣ̃ς, Græcis vinum aqua dilutū. b Humores] Græcus codex malè legit θυμὸν pro χυμόν.

Cap. CCCI.

ANTIDOTVS Apollonii conferēs difficulter ſpi-
F rātibus, orthopnœæ, tuſſi diuturnæ, dolori pectoris, ſtomachi & viſcerum. Omnem autem antidotum in eiuſmodi malis ſuperat. Tribus enim diebus intermiſſionē præſtat. Accipit piperis albi drachmas quinque, croci drach. tres, cinamomi drachmas duas ſemis, ſpicæ, myrrhæ, opii, [a]interioris partis ſulphuris ignem non experti, cardamomi, hyoſcyami, ſing. drach. duas, aſari drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur nucis vnguentariæ quantitate.

a Interioris &c.] Græcè eſt ἐντεριώνης τιβάπυρι. Eſt autem Græcis ἐντεριώνη, cuiuſque rei interior pars. Proinde interdum nucleum, in-
G terdum etiam medullam reddunt Latini interpretes. Quòd autem τιβάπυρι ſit vox corrupta, nemo non videt. In ſequenti antidoto non τιβάπυρι, ſed τιμάπυρι ſcribitur, quod tamen æquè corruptum eſt. Puto autem corruptam hanc vocem eſſe ex θείῳ & ἀπύρῳ. Legendum itaque eſſe videtur θείȣ ἀπύρȣ, id eſt ſulphuris ignem non experti. Nā ſulphur aſthmaticis & difficulter ſpirantibus conferre, Dioſcorides etiam teſtatur. Et legendum eſſe hoc pacto, paulo pòſt latiùs oſtendemus. & idem Ioannes de ſancto Amando vocatus cōfirmat, qui tipapyrum, ſulphur viuum interpretatur.

Cap. CCCII.

ANTIDOTVS Muſa Apollonii, conferens difficulter ſpirantibus, veteri tuſſi, & omnibus malis. Item [a]extenuatis, & plurima virium imbecillitate laborāti-
H bus, iis quoque qui decretoriorum dierum expectant finem, admodum vtilis eſt. tuſſem ſoluit. Quòd ſi etiam dolores accidant, ſumpta nucis Pōticæ quātitate, ipſos

diſſipat. Habet piperis albi ſiliquas ſedecim & quartã partem, croci hexagium ſemis, gentianæ hexagium vnum, myrrhæ hexagia duo, hyoſcyami hexagium vnũ, [b]ſulphuris ignem non experti hexagia tria, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt. Prodeſt etiam quotidianis, tertianis & quartanis, præcipuè aſſumpta ante acceſſionem Ponticæ nucis magnitudine, ex tepido vino.

a Extenuatis] Græce eſt λεπορότητα ſcriptum malè, pro λεπτότητα. b Sulphuris, &c.] Quod antè τιϐάπυρι, iam τιμάπυρι appellat.

Cap. CCCIII.

ANTIDOTVS alia Muſa, efficax ad iecinoroſos. Recipit piperis ſiliquas ſedecim & quartam partem, hyoſcyami hexag. duo, thuris, arſenici, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, euphorbii, ſing. hexag. vnum. Tuſis & cribratis omnibus ſimul, opium diſſolue cum melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. iniice autem & myrrhæ hexagia quinque, & præbeto cum aqua mulſa, priuatim febricitantibus hexagium vnum: non febricitantibus autem, cum vino. Prodeſt etiam hydropicis, nephriticis & difficulter mingentibus.

Cap. CCCIIII.

ANTIDOTVS Aphraſtos, hoc eſt non dicenda. conducit reſolutis, ſpumantibus, & dæmonio agitatis. Capit ſcordii, ammoniaci, myrrhæ, tragacanthæ, opopanacis, ſagapeni, caſtorei, [a]ſquamæ mucronibus ferri decuſſæ, galbani, bituminis, ſanguinis draconis, mori fructuum, thuris, maſtiches, ſingulorũ drach. vnam. Quæ ſunt odorata, ea non trita in poculum deſpumati mellis impone, & moue vehementer in mortario. Alias autem ſpecies tere, & per cribrum tranſmitte. dein adiice hyſſopum, betonicam, [b]carabureã, ſaluiam, cynogloſſum, rutam, vrticam, ericen, phu, calaminthã paruam, ſtercus bouillum, & [c]ſulphur. Trita hæc coniice in vas cum mero, & expone aſtris cum ferro, datóque ægrotanti.

a Squamæ mucronibus decuſſæ] Græcè legitur haud rectè σιδήρȣ ςούπου, pro σιδήρȣ ςομώματος. Quid autem ſtomoma ſit, ſuprà quoque à nobis expoſitum eſt. Conducit reſolutis vſùs ſtomomatis. b Carabuream] Codex manuſcriptus habet χαραϐυρέαν. Neque mihi huius corruptæ vocis ſignificatio cognita eſt. Niſi fortè ſit carui ſpecies, quæ Hiſpanis caroueia & caraueia hodie dicitur. c Sulphur] Græcè σεύλφαρα legitur. Vox Latina Græcis exarata literis. Et hinc etiam clarum fit, ſuprà per τιπάπυρι, Nicolaum ſulphur ignẽ non expertum intelligere.

Cap. CCCV.

ANTIDOTVS alia colica, expoſita à Magno medico ſophiſta, admodum vtilis. Habet cyperi, zingiberis, aniſi, ſing. drachmam ſemis, dictamni, petroſelini, piperis, ſingulorum drachmam vnam, ſpicæ nardi, ammoniaci, calaminthæ, ſingulorum ſcrupulos octo, caſiæ fiſtularis drachm. decem. Tuſa & cribrata aqua ſolue, & finge paſtillos nucis auellanæ quantitate. Exſiccatis in vmbra, da febre vacantibus paſtillum vnum cum condito: febricitantibus autem, cum aqua mulſa.

Cap. CCCVI.

ANTIDOTVS ex croco vocata. Prodeſt colicis, ex poſca data Ægyptiæ fabæ magnitudine. Difficulter ſpirantibus cum aqua, quantitate duarum fabarum. Iecinoroſis ex vino veteri, Ægyptiæ fabæ magnitudine. Pleuriticis in aqua mulſa, quantitate duarum fabarum. Nephriticis, cum temperato liquore. Ictericis ex melicrato. Dyſentericis noctu deglutiendam præbeto erui quantitate. Lienoſis ex vino auſtero duarum fabarum magnitudine. Ad internos abſceſſus, cum aqua. Ad tormina ventris eiuſdémque refrigerationem, cum [a]temperato liquore. Accipit croci drachmas quindecim, opii drachmas tredecim, euphorbii drach. vnam, piperis drach. quatuor, pyrethri drach. duas, ſpicæ nardi, dauci Cretici ſeminis, ſing. drachmas quatuor, petroſelini Macedonici drachmas duas, opobalſami, caſiæ, folii, amomi, roſarum ſiccarum, rutæ ſiccæ, coſti, ſtyracis, ſeminis apii, ſingulorum drach. quatuor, myrrhæ, cardamomi, ſeminis fœniculi, ſing. drach. duas, caſtorei drach. vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Cum temperato liquore] Græcè eſt, μετ' εὐκράτου. Cenſeo tamen legendum ἀκράτῳ, id eſt mero.

A

Cap. CCCVII.

ANTIDOTVS alia colica, faciens ad ſtomachi dolorem ſtrepitúmque, & tuſſes. Recipit cumini torrefacti drach. octo, foliorum rutæ drach. ſex, piperis drachmas quatuor, nitri drach. duas, petroſelini Macedonici drach. quatuor, corymbi thymi drach. duas, zingiberis drach. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur cochlearii vnius menſura cum mulſo aut acido garo. Eſt verò laudata.

B

Cap. CCCVIII.

ANTIDOTVS alia ad colicos, experta, dolorem mitigans. Valet ad internas inflationes, & affectus ſedis, ac violentias. Ad dolores cum temperato liquore cyathorum trium, nucis Ponticæ quantitas diſſoluta. Habet caſiæ, aniſi, ſpicæ nardi, zingiberis, petroſelini Macedonici, opii, ſingulorum drachmam vnam, ſeminis apii drachmas duas, croci, caſtorei, floris iunci odorati, ſingulorum drachmam ſemis, piperis albi drach. vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

C

Cap. CCCIX.

ANTIDOTVS alia colica nobilis, & vtilis. Capit piperis albi, thymi, gummi, ſingul. vnc. ſemis. Datur vbi vſus poſtulat, cochlearium vnum cum temperato liquore ieiunis & dormituris.

Cap. CCCX.

ANTIDOTVS colica, quam accepi à fratre Cononis, & Theoſebii, qui dicebat ſe multoties expertum eſſe quòd vna duntaxat potione eos qui ſumpſiſſent ſanos reddiderit, aut vtplurimùm, duabus aut tribus. Da-
D tur põdere obolorum duorum cum frigida aqua trium cyathorum. præſtat verò id ipſum cum niue ſumere. Habet ſeminis hyoſcyami albi, piperis albi, ſing. drach. decem, opii drachmas ſeptem, dauci Cretici ſeminis drach. quinque, petroſelini Macedonici drachmas tres, pyrethri, euphorbii, ſingulorum drach. ſemis, ſpicæ nardi, croci, ſingul. drachm. duas, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCXI.

ANTIDOTVS alia vocata Athanaſia, admodum
E conferens colicis, & experta. Accipit ſeminis apii drachmas tres ſemis, ſeminis aniſi drach. vnam ſemis, caſtorei, piperis communis, opii, ſing. drach. ſemis, myrrhæ gran. ſeptem, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur [a]nucis Ægyptiæ quantitate.

a Nucis] Græcè legitur καρύȣ. Puto autem ſcribendum eſſe κυάμȣ, hoc eſt fabæ. Ægyptiæ enim fabæ mentionem Nicolaus & alii Græci faciunt ſæpe, non nucis.

Cap. CCCXII.

ANTIDOTVS alia colica, dolorem mitigans. Recipit ſtyracis, aſari, caſtorei, opii, hyoſcyami albi ſemi-
F nis, ſing. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXIII.

ANTIDOTVS alia colica, dolorem ſedans, admodum bona, qua vtor experta ad magnos affectus, & inflationes coli, & vehementes dolores. Datur quantitate nucis auellanæ cum cyathis tribus temperati liquoris. Habet caſiæ, aniſi, ſpicæ nardi, zingiberis, petroſelini Macedonici, opii, ſing. drach. vnã, ſeminis apii drach.
G duas, croci, caſtorei, floris iunci odorati, ſing. drach. ſemis, piperis albi & longi, ſing. drach. ſemis, mellis quod ſufficit.

Cap. CCCXIIII.

ANTIDOTVS alia colica, quæ iureiurando non eſt niſi ſolis filiis danda. Conducit etiam ſine potu, odoratã duntaxat. Accipit aniſi drach. octo, ſeminis apii drach. ſedecim, caſtorei, piperis albi, floris iũci odorati, ſing. drach. quatuor, zingiberis, opii, ſingul. drach. octo, ſpicæ nardi drach. ſedecim, petroſelini drach. quinque, rotundarum gallarum drach. quatuor, ſeminis hyoſcya-
H mi drach. tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnum ex aqua calida.

Cap. CCCXV.

ANTIDOTVS ad tuſſim. Habet pulegii drach.

vnam,thymbræ,thymi, aniſi ſeminis & apii,ſinapi,hyſſopi,cardamomi, piperis communis, ſingulorum drachmam vnam.Excipe melle Attico cocto,eiuſdem ponderis. Aut impone aniſi ſeminis ,fœniculi, ameos,ſeminis hyoſcyami,opii,ſingulorum drach.vnam, apii ſeminis drach.vnam,mellis quantum ſufficit. Datur nucis auellanæ quantitate.

Cap. CCCXVI.

ANTIDOTVS è caſtoreo. prodeſt pleuriticis, dolorem ſedans,torminibus è cruciatu colico relictis,& podagræ. In vniuerſum ad omnem dolorem optima eſt, ſi qui continuò ea vtuntur. Capit caſtorei drach. tres,ſeminis dauci, radicis panacis , ſingulorum drach. tres,ſeminis hyoſcyami,ſeminis papaueris,ſingulorum drach.vnam ſemis. Excipiantur melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Confectam reconde in pyxide ſtannea,& præbe fabæ magnitudine.

Cap. CCCXVII.

ANTIDOTVS ex rheo, confert cardiacis. Aduerſatur venenis.conducit comitialibus, [a]ardoribus oris ventriculi, capitis doloribus,venena haurientibus,iſchiadicis,& ad reſtinguēdum bilis feruorem. Recipit coſti, rhei, glycyrrhizæ,zingiberis,ſpicæ,cinamomi, caryophylli, zedoariæ,ſing.drach.vnā,corallii,oſſis cordis ceruini, ramenti eboris,oſſium palmularum,anacardii, berberis,croci,ſing.drach.vnam, ſerici crudi vſti drach. ſemis, maceris grana quindecim. Trita omnia pollinis inſtar præbeto. Eſt experta.

a Ardoribus oris ventriculi] Manuſcriptus codex habet καρδίας κεομένυς pro καρδιακαιομένυς. Intelligit autē ecs,qui propter bilis copiam ardore oris ventriculi (quod veteres καρδίαν dixerunt,vt alibi demonſtrauimus) vexantur. Galenus libro 8. De compoſ.medic. localium cap. 3. ἔγκαυσιν τῦ ςομάχυ hoc malum vocat. De quo plura in comment.noſtris in ſect.6.aphor.comment.33.

Cap. CCCXVIII.

ANTIDOTVS ad compagum articulorúmve dolores nobilis,ex opio cognominata. Capit opii,myrrhæ,ſeminis hyoſcyami,croci, ſingulorum drach.duas, thuris maſculi,euphorbii, gentianæ, cardamomi,ſing. drachmam vnam.Datur cum vino febre carentibus:febricitantibus autem,ex aqua tepida.

Cap. CCCXIX.

ANTIDOTVS Deſmoterios, hoc eſt carcer: in carceribus enim hanc experti ſumus. Quippe facinoroſis vehemens exhibuimus venenum, poſtea verò ex hac antidoto,& nihil inde offenſi ſunt.Non ſolùm autē ad lethalia venena efficax eſt,ſed & ad comitiales,eóſq; qui ex tortura luxati ſunt, & difficulter ſe mouent. Ad tremientes, vterinas præfocationes, iecinoroſos, peripneumonicos,tabidos, aſthmaticos,lethargicos,cœliacos,& ad mutationes aquarum atque aeris. Eſt admodum laudata. Habet ſpicæ nardi,croci, ſeminis dauci, ſingulorum drach.quatuor, anatis ſanguinis, floris iunci odorati,ſing.ſcrup.duos,caſiæ drach.decem, cinamomi drach.tres, piperis albi drach.vnam, thuris maſculi ſiliq.vnam ſemis, ſcordii, polii,roſarum aridarum,ſcrupulos tres,myrrhæ,coſti,ſingul.drach. quatuor, mellis aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCCXX.

ANTIDOTVS [a]Argyrophora, hoc eſt pecuniæ collatio.Facit ad vniuerſa capitis mala,tam noua quàm vetera.Somnum inducit,lachrymas ſiſtit, tuſſem recentem & antiquam ſoluit. Vomitum ſanguinis & humoris reprimit. Pulmonis & lateris mala ſanat. Cardiacis ſuccurrit.Stillicidium & difficultatem vrinæ ſoluit.Plagarum & viſcerum doloribus,non ſolùm pota,ſed & inuncta citra omnem controuerſiam auxiliatur.Certò autem renum doloribus & cœliacis ſuccurrit. Calculos in renibus & veſica ſoluit & conterit. Sanguinis profluuiū è quocunque loco factum conſtringit. Ventos naturæ diſcutit. ſudores cit. brachiorum & femorum tenuitatē vincit. Aſſiduè ſumpta cum ſucco ſaluiæ,reſolutos confirmat. Habet opobalſami,cinamomi,galangæ,ſpicæ, coſti,opii,carnis palmularum,aniſi, ſingulorum drach. ſex, paſtilli ex [b]cryamboro vncias vndecim,floris iunci odorati, caryophylli, petroſelini, ſing. vncias quinque, croci,glycyrrhizæ,zedoariæ,ſtyracis calamitis,galbani, myrrhæ,thuris maſculi, pyrethri, piperis albi,ſeſelis,ſinonis,macedoniſii, ſeminis apii, ſingulorum vnc. quatuor,rhei Pontici, caſtorei, mandragoræ,ſing.vnciam vnam,ligni aloes,caryophylli magni,folii,calaminthæ, caſiæ,anacardii,maſtiches,tragacanthæ,euphorbii,ſagapeni,terebinthinæ,ſanguinis draconis, [c]tieltize,gentianæ,rhois Syriaci,piperis longi & nigri,carpobalſami,cumini,erucæ,ſileris,amomi,bituminis,ſingulorum vnc. duas,ramenti auri puri hexag.vnum, berberis drachm. duas,margaritarū hexag. duo,lapidis iaſpidis & ſaphiri, ſing.hexagium ſemis,oſſis cordis ceruini hexag.vnum ſemis,ramenti eboris hexag. duo, maceris grana vndecim,ambaris ſcrup.quatuor,ſerici crudi vſti drach.vnā, moſchi ſiliquas decem, caphuræ ſiliquas ſex, ſacchari quod ſatis eſt, & ſtillatitii roſarum liquoris. Datur pro viribus,cum vino.

a Argyrophora] Græcè eſt, ἀργυροφορά. Sic autem dicta videtur propter eius præſtantiam, quòd ſcilicet ſit ſumptuoſa,& haud mediocrem pecuniæ collationem exigat. b Ex cryamboro] Græcè eſt διὰ κρυαμβόρυμ. Eſſe autem dictionem corruptam, nemo non agnoſcit. Quo pacto autem ſit reſtituenda, in animum nunc non venit. c Tieltize] Græcus manuſcriptus codex habet τιέλτιζε Quæ itidē dictio deprauata & barbara eſt: neque quid ſignificet, ſcire poſſum.

Cap. CCCXXI.

ANTIDOTVS Adriani,cognominata vehiculum magnum. Facit ad eos qui ſunt deſperati vſque ad mortem.Datur comitialibus & melancholicis,cum decocto coſti: vertiginoſis,cum vino albo. caput dolentibus,cum tepida aqua. Ad ſtomachi refrigerationem & dolorem,ex vino tepido vel decocto abſinthii.Iecinoroſis,cum decocto eupatorii.Lienoſis cum decocto capparis.Nephriticis,cum decocto[a]caſiæ ligneæ.Stillicidio vrinæ laborantibus, cum decocto millefolii, & ſeminis peponis,ac cucumeris. Ad penis mala,cum decocto ſaxifragi,& ſemine viridis citrii. Colicis,cum vino cui cūminum aut caſtoreum incocta ſint.Per circuitū reuertentibus febribus ante inuaſionem, cum decocto ſenæ aut rutæ.Huius antidoti facultatem multi ſapientes inuenerunt. Narrant verò etiam hoc.Si gallo qui à venenata ſerpente ictus fuerit, ex hac antidoto in os cum tepida aqua impoſueris,aut in aures immiſeris,confeſtim hunc reſtitues.Huius confectionem quære in principio huius libri,capite ſecundo: illic enim præſcripta eſt.

a Caſiæ ligneæ] Manuſcriptus codex falſò χυλοῦ κασίας, pro ξυλοκασίας.

Cap. CCCXXII.

ANTIDOTVS tuſſim ſedans. mirabiliter ad malatuſſim inferentia facit. Capit ſeminis apii,fœniculi, hyſſopi,ſing.vnc.vnam,ſucci glycyrrhizæ,ammeos,ſingulorum vnciam ſemis,opii vncias duas,aniſi grana ſeptem,mellis Attici aut ſacchari quod ſufficit.

Cap. CCCXXIII.

ANTIDOTVS Iſochryſos,hoc eſt auro æquiparanda.facit ad frigidos ſtomachi affectus,inflatos,& eos qui vapores humidos ex ſtomacho ſurſum mittunt. Habet ſpicæ nardi,myrrhæ,caſiæ, ſingul.drachmam vnam ſcrupulos duos ſemis,cinamomi drachmam vnam ſemis, amomi drachmam vnam ſcrupulum vnum,corticis mandragoræ,dauci,croci, ſingulorum drachmam vnam,caſtorei drachm.vnam,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.Datur Ponticæ nucis quantitate.

Cap. CCCXXIIII.

ANTIDOTVS aridum Dioſpoliticum. confert iis qui cibum in ventriculo tardè concoquunt,vt hunc citiùs ſubinde conficiant. ad acidos in ſtomacho humores:& in vniuerſum, ad frigidos ſtomacho inhærentes affectus. Accipit cinamomi, zingiberis, piperis communis,rutæ,ſingulorum drach.duas, nitri drachm.ſex, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXV.

ANTIDOTVS, humidum diospoliticum. confert omnibus quibus aridum, magis tamen incidit lentos & [a]crassos humores. Habet piperis communis, cumini, zingiberis, rutæ, sing. drach. vnam, nitri drachm. tres, mellis Attici aut sacchari quod sufficit.

a Crassos] Codice in manuscripto perperam παλαίων pro παχέων legitur.

Cap. CCCXXVI.

ANTIDOTVS quæ per vomitum purgat, admodum vtilis. Capit salis ammoniaci, dacrydii, anisi, petroselini, mastiches, sing. drach. vnam, mellis aut sacchari quantum satis esse videbitur.

Cap. CCCXXVII.

ANTIDOTVS sanguinem sistens, vtilis ad omnis generis sanguinis eruptionem, & profluuium muliebre. Recipit Lemnii sigilli, asteris Samii, aluminis scissilis, sulphuris ignē haud experti, chalcitidis assatæ, mei assati, singul. drach. duas, lapidis hæmatitis, sanguinis draconis, sing. drach. vnam, succi acaciæ, [a]veronicæ, corallii, succi hypocisthidis, rhois Syriaci, balaustiorū, rosarum siccarum, gallarum, sidiorum, rutæ, myrti teneræ, succi mēthæ, summitatum rubi, seminis lactucæ, seminis hyoscyami, cucumeris satiui, seminis papaueris, croci, thuris, castorei, myrrhæ troglodyticæ, opii, styracis, sing. drach. semis, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

a Veronicæ] Græcè est βερονικῆς. Puto itaque intelligi à Nicolao stirpem quæ in hodiernum diem veronica vulgò dicitur. Est enim vulneraria, adeóque ad sistēdum sanguinem apta, vt primo nostrorum De stirpium historia commentariorum tomo demonstrauimus.

Cap. CCCXXVIII.

ANTIDOTVS è cumino concoquens, incidens in stomacho humores, concoctionem efficiens, flatus discutiens, stomachum firmans, somnúmque inducens. Habet zingiberis drach. quinque, cinamomi, croci, florum boraginis, sing. drachmam semis, dacrydii drach. vnā, rhei, maceris, sing. drach. semis, caryophylli, fenæ, singul. drach. semis, papaueris hexagium vnum, coriandri, anisi, apii, & fœniculi seminum, sing. drach. vnam, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. CCCXXIX.

ANTIDOTVS Galeni Lysiponos, hoc est dolorem soluens. Prodest vigilantibus, capitis defluxione laborantibus, & tonsillis: quippe omnem defluxionem à capite delatam compescit & exsiccat vt nulla alia. Cardiacis, nephriticis, colicis, dysentericis, cholericis, cœliacis, & omnibus malis corporis succurrit. Accipit papaueris hortensis, opii, sing. drach. duas, hyoscyami seminis, glycyrrhizæ, singulorum drach. vnam, croci, styracis, castorei, anisi, mandragoræ radicis corticis, singul. drach. semis, mellis Attici aut sacchari quod satis est. Datur hexagium vnum ex aqua calida.

Cap. CCCXXX.

ANTIDOTVS nominata Ecloge, hoc est selecta. prodest cœliacis, (ad hoc enim potissimùm est idonea) & sanguinis spuitioni, cum succo plantaginis majoris data. Similiter iis qui sanguinem per inferiora excernunt confert. Habet balaustiorum, maceris, singul. drach. semis, opii drach. duas, berberis, hyoscyami, fructus rubi, myrtorum nigrorum, sing. drach. vnam, cornu ceruini, myrrhæ troglodyticæ, lycii, singulorum drachmam semis, corallii, sidiorum, sing. drachmam vnā, croci, floris iunci odorati, rosarum, Lemnii sigilli, sing. drach. semis, succi plantaginis maioris, succi acaciæ, ladani, singulorum drachmam vnam, fœniculi & anisi, singulorum drachmam semis, aluminis, thuris, singulorum drachmam vnam, rhois culinarii, seminis loti dictæ Anacacabææ, terræ Samiæ, ventriculi columbæ, ventriculi galli, vuarum passarum sine acinis, singulorum drachmam semis, dedori, hoc est erysimi, gummi, singulorum drachmam vnam, chalcitidis, pumicis, testæ erinacei, anatis vuluæ, ossium palmularum, singulorum drachmas quinque, hypocisthidis drachmam vnam, ostreorum vstorum, œnanthes, [a]misyos, radicis symphyti, bituminis Iudaici, amomi, dauci, boli, petroselini, ammeos, castorei, rhei, singulorum drachmam semis, tribuli drachmam vnam, mellis Attici aut sacchari quod satis est, & stillatitii rosarum liquoris boni. Datur nucis Ponticæ quantitate, [b]non febricitantibus cū vino: febricitantibus verò, cum aqua tepida, manè & dormituris.

a Misyos] Græcus codex malè admodum legit μίσατος pro μίσυος. Esse autem μίσυος legendum, facilè hinc colligi potest, quòd in hac antidoto etiam chalcitidis, cui misy viribus par est, mentio fit.

b Non febricitantibus] Manuscriptus codex habet falsò πυρέτοις μετ' οἴνου, quum scribendum erat ἀπυρέτοις, hoc est iis qui febre vacans. vt in sequenti antidoto, ἀπυρέτοις δὲ μετ' οἴνου καλοῦ καὶ παλαιοῦ.

Cap. CCCXXXI.

ANTIDOTVS Polyetes, id est multorum annorum, magna. Prodest cibum non appetentibus, & iis qui eundem difficulter cōcoquunt, refrigeratis, & quibus celeriter stomachus inflatur. Datur auellanæ quantitate cum aqua febricitantibus: febre autem vacantibus, cum vino bono & veteri, donec æger sanetur. Qui autem cum vino sumere nequeunt, aridam prædicto pondere comedant. Accipit rhei, thymi, singulorum drachmam vnam, piperis communis drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas, anisi, hyoscyami, singulorum drachmas tres, pyrethri scrupulos tres, petroselini, pulegii, seselis, calaminthæ, singulorum drachmas sex, thymbræ, iridis, singulorū drachmam vnam, libystici, hyssopi, singulorum drachmas tres, croci drach. vnam, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. CCCXXXII.

ANTIDOTVS ex acoro, è diuersis [a] viribus & effectibus composita. Confert ad omnem ictum venenatorum, medicamenta deleteria, febres per circuitum reuertentes, quartanas & quotidianas. Datur nucis Ponticæ magnitudine, febre carentibus cum vino: febricitantibus autem, cum aqua mulsa. Habet acori, zedoariæ, erysimi, [b]enitæi, [c]corii Chaldaici, sidiorum, sonchi minoris, seminis rutæ, [d]mali Punici floris, seminis rapi, singulorum drachmas tres, agarici, calaminthæ, aristolochiæ longæ, nardi Celticæ, rubricæ sinopidis, gummi, abrotoni, radicis eryngii, seminis staphylini, castorei, ferulæ viridis meditullii, floris rhododaphnes, succi marrubii, silphii, sagapeni, opopanacis, liquoris Cyrenaici, iridis Illyricæ, croci, verbenacæ rectæ, origani, seminis cucumeris satiui, decocti polii, succi & radicis peucedani, foliorum betonicæ, drachmam vnam, cicutæ drachmam semis, mellis Attici aut sacchari quantum sufficit.

a Viribus] Manuscriptus codex perperam legit δυναμερῶν, pro δυνάμεων. b Enitæi] Græcè est ἠνιτάϊκ. Quid verò ἠνιτάιον significet, me ignorare fateor. c Corii] Græcè est δέρματος χαλδαϊκοῦ. Cur verò hoc vsurpet, aut quid etiā sit, scire satis non possumus nisi quòd sic vocare putem id quod è Chaldæa est allatum. d Mali Punici] Græcè est ῥοίδιυ, pro ῥοιδίου.

Cap. CCCXXXIII.

ANTIDOTVS dicta Pæonia. confert ad destillationes capitis, tusses, arteriacos, anginosos, omnia pulmonis & thoracis mala, tabidos, peripneumónicos, pleuriticos. Admirabiliter autem thoracem vindicat, immunémque à destillationibus, vlceribus, & sanguinis reiectionibus reddit. Datur in aqua calida pondere siliquarum trium: vt plurimùm autem dormituris. Anginosis diluta in mulso ad gargarizandum continuò datur: pennáque cum melle illinitur. Datur colicis, nephriticis, & difficultate vrinæ propter obstructionem laborantibus, cum nonnullis quæ vrinam mouent, aut apii, aut reliquorum decocto. Datur etiam in diuturnis febribus: verbi gratia quartanis, & quotidianis, duabus ante inuasionem horis cum temperato liquore. plurimùm verò prodest concoctione in vrina apparente. Præbetur etiam ad omnes pestilentes, & populariter vagantes morbos, è vitio aeris natos, inter initia, præseruandi gratia. Datur quoque dysenteria grassante,

præſeruandi cauſa.Eſt ſomnifera & vtilis. Habet amo mi drach.vnam,croci drach.duas, pæoniæ radicis aut ſe minis,ſing.ſcrup.tres ſemis,piperis longi ſcrup.tres,folii,euphorbii,ſcrup.tres, ſpicæ nardi drach. vnam, rhei Pontici ſcrup.tres ſemis,coſti,opii,ſingul.drach.vnam, ſeminis petroſelini drach.duas, ſeminis hyoſcyami albi ſcrup.tres ſemis, ſtyracis primarii ſcrupul.tres, myrrhæ troglodyticæ,pyrethri,ſing.ſcrup.tres ſemis, thuris dra chmam vnam , caſtorei ſcrup.duos, calaminthæ ſcrup. tres,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXXIIII.

ANTIDOTVS Polyetes [a] parua. Capit floris iunci odorati,xylobalſami,caryophylli, cinamomi,ſpicæ,aniſi,ſing.drach.duas,cumini drach.quatuor , caſiæ ligneæ,piperis communis,ocymi,acori,cumini Æthiopici,ſing.drach. vnam, pulegii drach. vnam, mellis aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

a Parua] Codex manuſcriptus habet τὸ μίκον,pro ἡ μικρή. Su prà enim μεγάλην,hoc eſt magnam deſcripſit:nunc verò paruam.

Cap. CCCXXXV.

ANTIDOTVS pleuritica efficaciſſima. Accipit gentianæ,ſeminis rutæ ſylueſtris,ſingul.drach.quatuor,ariſtolochiæ rotundæ,ſagapeni, heliotropii, piperis albi,ſing.drach. duas, opopanacis drach.vnam, chamædryos drach.ſex, croci,lauri, ſing.drach.quatuor ſemis,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCXXXVI.

ANTIDOTVS è ſucco cotoneorum,admodum bona. Recipit mellis lib.vndecim,piperis communis, zingiberis,ſing.vnc.ſemis.ſpicæ hexag. quinque, cinamomi hexag.quinque, caryophylli , aniſi, ſing. vncias duas,carnis cotoneorum lib. ſex, & vini odori quod ſatis eſt.

Cap. CCCXXXVII.

CONFECTIO melicrati. Habet mellis lib.ſex, papaueris albi,& aquæ,ſing.lib.vnam.

Cap. CCCXXXVIII.

ANTIDOTVS ad omnem defluxionem & hebetudinem oculorum . Eſt valde vtilis. Capit ſucci rutæ drach.ſex, lycii Indici,aloes flauæ, myrrhæ, ſing.ſcrup. ſex,croci,thuris,ſingulorum ſcrup.quatuor,opii drach. quatuor,acaciæ nigræ ſcrupul.duodecim, aquæ pluuiæ puræ ſcrupulos quinque. Liquata ac manibus vtriſque probè vnita,in vaſe vitreo reconde. Et vbi meliorem ef ficere volueris,pro aqua iniice vinum album.

Cap. CCCXXXIX.

ANTIDOTVS è ſulphure ignem non experto, conferens ad rigores per circuitum inuadentes : verbi gratia quotidianæ & quartanæ febris , duabus ante acceſſionem horis data ex poſca aquoſiore . Datur autem Ponticæ nucis quantitas . Qui ſumpturus eſt,eum moderatum eſſe oportet,& ſuperuacuis vacantem. Neceſſe etiam eſt in vrinis bonam apparere concoctionem.& ita quidem præbendum hoc medicamentum, quod habet: Sulphuris ignem non experti, cardamomi, ſtyracis,ſing.ſtagia duo, opii hexag.duo,coſti hexag.duo ſemis, libyſtici hexag. vnũ ſemis, rutæ hexag. duo, croci ſtagium vnum, caſiæ ſtagia tria, piperis communis ſtagium vnum, myrrhæ ſtagia duo , mellis aut ſacchari quod ſatis erit.

Cap. CCCXL.

ANTIDOTVS ex [a] anthera ſicca. Datur ad [b] gingiuarum & oris vlcera. Recipit aluminis, portulacæ,cyperi, iridis,croci,myrrhæ,ſeminis cotoneorum, ſingulorum drach.vnã,ariſtolochiæ, florum roſarum, ſing.drach.vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Anthera ſicca] Antheras veteres ad oris gingiuarúmque potiſſimùm vlcera curanda ſuppabant. Videtur autem Nicolaus hanc antidotum more recentiorum à floribus roſarum (quos illi antheras appellant) nominaſſe,quòd neque cinabarim,neque ſandaracham,neque aliud quod colorem floridum conciliare poſſit, recipiat.

b Gingiuarum & oris vlcera] Hæc in Græco codice deſiderantur, qui habet,ὁ ἰδόντα, ὁ πρὸς τὸ . Adiecta verò à nobis ſunt ex Marcelli cap. 11,& Aetii lib,8.cap.22.& Galeni lib.5. De compoſ.medic. cap.2.ſententia,qui eandem antheram deſcribunt,& ad gingiuarum tumores putredinéſque conferre,vnanimes tradunt.

A Cap. CCCXLI.

ANTIDOTVS Iuliani, faciens ad aluum adſtrictam,vt citra dolorem molliatur. Confert etiam melancholicis,& ✱ [a] Habet ſpicæ hexagium vnum ſemis, folii Indici,epithymi,ſingulorum hexag. tria, cnici ſeminis hexag. duo & quartam partem , polypodii ſtagiũ vnum & quartam partem,pulegii hexag.vnum ſemis,cumini ſtagium vnum & quartam partem , iridis ſtagii ſemis quartam partem,agarici ſtagium vnum & quartam par tem, ſeminis apii ſtagium vnum , dacrydii hexag.tria,

B mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

a Et] Deficiunt hoc loco quædam , quæ aliunde reſtituere non potuimus. Nuſquam enim apud alios authores nobis hanc antidotum reperire licuit.

Cap. CCCXLII.

ANTIDOTVS Chryſippi facit ad capitis dolores,cœliacos, dyſentericos, profluuiũ muliebre, [a] & ad. Habet lapidis hæmatitis,ſanguinis draconis , ſingulorũ ſtag.vnum,Lemnii ſigilli, terræ Samiæ, ſing. ſtag.duo, corallii rubei ſtag. quatuor,ſulphuris ignem no experti

C ſtag.duo, electri rubei, acaciæ , ſidiorum, rhois Syriaci, ſing.ſtagia quatuor,roſarum aridarum,myrtorum tenerũm,ſummitatum rubi, polygoni, ſeminis hyoſcyami, caſtorei,croci,myrrhæ,ſtyracis,thuris,ſing.hexag.quatuor,opii hexag.vnum, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Et ad] Cætera in manuſcripto codice deſunt.

Cap. CCCXLIII.

ANTIDOTVS ex œnanth eprodeſt[a] ad ✱ Capit aſpalathi,cinamomi,caryophylli,cyperi,ſpicæ , roſarũ,

D œnanthes ſiccæ,caſiæ, œnanthes humidæ, ſingulorum drachmas duas,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

a Ad] Deſunt & hoc loco quædam : qualia verò ſint , ſcire non poſſum.

Cap. CCCXLIIII.

ANTIDOTVS panacia confert iis quæ per circuitum cum rigore affligunt: febres enim longas propulſat & emendat.Facit ad tuſſes diuturnas,tabidos,ſan guinem ſpuentes,grauiter è pectore excrementa eiicientes,difficulter ſpirantes,conuulſos, rupta & inflationes.

E Prodeſt lienoſis,hydropicis, colicis, nephriticis: calculos renum deducit, & ad omnium reptilium ictum , omnémque materiam corruptionum inducens confert, data Ponticæ nucis magnitudine, vacatilus febre,cum vino:febricitãtibus autem, ex aqua mulſa. Accipit piperis albi hexag.duo,hyoſcyami,cardamomi, opii,zingiberis, ſing. hexag. tria, ariſtolochiæ , corticis radicis mandragoræ,euphorbii,ſing.gran.vndecim,thuris hexag.tria,ſulphuris ignem non experti hexagium vnum ſemis,coſti grana vndecim,croci hexag. ſemis, folii In-

F dici,caryophylli, ſingul. hexagium vnum, caſiæ, ſtyracis,ſing.hexag.tria,ſeminis apii,fœniculi,aniſi, ſing.hexagia duo, caſtorei gran.octo, ſpicæ nardi hexagia duo, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCXLV.

ANTIDOTVS è citro , ad eos qui tardè concoquũt. . Habet carnis citri librã vnam vnc.1. hyſſopi,rutæ,origani,ſingulorum faſciculum vnum paruum, ace ti cotylas tres . Macerentur in aceto per noctes & dies

G quinque,ac ſubinde ad tertias cõcoquantur. Vbi expreſ ſeris,ſpecies abiicito:aceto autem admiſce mellis hexagium vnum, & iterum coque ad mellis conſiſtentiam, ac deinceps inſperge,ſenæ, aſari,mei,piperis,ſpicæ,zingiberis,caryophylli, cinamomi, coriandri, aniſi , nucis moſchatæ,ſing.vnc. vnam.Subacta probè,dato.

Cap. CCCXLVI.

ANTIDOTVS Hepalas,bona ad conceptionem haud ſecus quàm Tryphera magna,& Eſdra.Prodeſt vehementi viſus hebetudine laborantibus, & oculis deflu

H xione obſeſſis,doloribus à partu natis, auribus dolentibus, difficulter audientibus , dentibus concuſſis , commotiſve , vel exeſis, columellæ relaxatæ, & defluxione grauatæ,illita & collutionibus adhibita. Difficulter ſpirantes,aſthmaticos,& omnem ſtomachi dolorem ſanat.

Tabidis, ſanguinem reiicientibus, iecinoroſis, ictericis, lienoſis, hydropicis, colicis, cœliacis, dyſentericis, in poſteriora conuulſis, iſchiadicis, arthriticis, elephantiaque correptis auxiliatur. Mulieribus difficulter parientibus facilem præbet partum. Pota ſterilibus mulieribus cõgruit, itidem etiam in peſſo ſubdita, quippe conceptionem iuuat. Omni reptilium venenatorum ictui ſuccurrit. Lethalibus venenis, & omnibus deleteriis aduerſatur. Recipit caſiæ fiſtulæ drach. duas, roſarum aridarũ, ſtyracis boni, croci, ſing. hexag. tria & quartam partem, floris iunci odorati drach. quinque, pyrethri drach. vnam, myrrhæ, coſti, ſing. drach. duas, dauci Cretici drachmas quinque, cardamomi drach. vnam, opii drachm. quinque, aſari drach. vnam, euphorbii drach. ſemis, gũmi drach. tres, tragacanthæ drach. quinque, hypocyſthidis drach. vnam ſemis, rhois Syriaci drach. vnam, iridis Illyricæ drach. duas ſemis, bdellii drach. vnam ſemis, ſeminis papaueris drach. vnam, thuris maſculi drach. tres, ſulphuris ignem non experti, petroſelini, ocymi ſeminis, ſing. drach. vnam, piperis albi drach. decem, ſeminis hyoſcyami, aniſi, fœniculi, folii, ſing. drach. vnam, ſpicæ nardi drach. duas ſemis, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficere videbitur. Datur nucis Ponticæ quantitate aut fabæ, cum hydromelite.

Cap. CCCXLVII.

ANTIDOTVS ex crocomagmate, prodeſt [a]ad *
Habet croci ſtagia decem, myrrhæ ſtagia quinque, roſarum aridarum, amygdalarum repurgatarum, gummi, ſingul. ſtagia quinque, coſti, ſpicæ, ſingulorum ſtagium vnum, crocomagmatis alterius, & vini quod ſatis eſt.

a Deſiderantur quædam in manuſcripto codice, quæ reſtituere nobis integrum non fuit.

Cap. CCCXLVIII.

ANTIDOTVS [a]eupnœa, [b]confert. Habet ſpicæ nardi, caryophylli, piperis, ſing. drach. vnam, myrrhæ, coſti, piperis albi, pyrethri, ſing. drach. duas, maſtiches, ſtyracis, terebinthinæ, ſingul. drach. vnam, ſcammoniæ drach. duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

a Eupnœa] Sic dicta, quòd difficilem ſpirationem abigat.
b Confert] Cætera deficiunt, vt iam ſæpe in aliis etiam accidit.

Cap. CCCXLIX.

ANTIDOTVS magni decocti, [a]prodeſt ad. Accipit hyſſopi, epithymi, ſingul. hexagium vnum ſemis, [b]xanthobalani hexag. vnum ſemis & quartam partem, nucis vnguentariæ ſtagium ſemis, ellebori hexag. quatuor ſemis & ſtag. ſemis, libyſtici hexag. vnum ſemis, agarici hexag. tria, ſcammoniæ hexag. quatuor ſemis, fœniculi hexag. tria, hyperici, polypodii, chamædryos, polii, centaurii, pulegii, ſerpylli, alipiæ, calaminthæ, origani, peplii, ſing. hexagia duo, mellis aut ſacchari quantum ſufficit.

a Prodeſt ad] Deſiderantur nonnulla, quæ ex meliore codice reſtituenda ſunt. b Xanthobalani] Non eſt verò xanthobalanus, hoc eſt flaua ceu aurea glandis diuerſa ab ea quam Galenus & alii chryſobalanon vocant, vt teſtis eſt Actuarius in deſcriptione quorundam catapotiorum ita ſcribens: Accipit aureæ glandis, quam vocant chryſobalanon. Chryſobalanus autem hodie ignota eſſe videtur, roborandi & diſcutiendi, vt ſpica nardi (Galeno lib. 8. & 9. De compoſ. local. medic. teſte) vim obtinens, & ad colicos affectus, ſtomachíque ardores, & ſingultus vtilis. In eius inopia ſpicam nardi vſurpare tãquam ſuccidaneam licebit.

Cap. CCCL.

ANTIDOTVM è bacano, prodeſt [a]iecinoroſis. Habet bacani, coſti, folii, piperis albi, ſpicæ, cinamomi, caryophylli, ſingulorum hexagia duo, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Iecinoroſis] Hoc à nobis ex Paulo adiectum eſt. Is enim libro 7. cap. 11. ita ſcriptum reliquit, τὸ διὰ βακχάνυ ἡπατικόν. Vnde iterũ palàm fit, Cornarium paſſim falſò legere apud Aetium Cacanum pro bacanum: de quo ſuprà etiam diximus.

Cap. CCCLI.

ANTIDOTVS odorata, Clodii. Capit gallarũ ſtag. quatuor, opii vnc. duas. Tita cum aqua effinge, & da catapotia quatuor.

Cap. CCCLII.

ANTIDOTVS è tragematis [a]confert*. Recipit vuæ paſſæ albæ hexag. tria, nucum pinearum recẽtium, ſeminis cucumeris, myrtorum, amyli, palmularum, ſeminis apii, ſing. hexag. vnum ſemis, ſeminis papaueris, croci, ſingulorum ſtagii quartam partem, zingiberis vnciam ſemis. Bene confecta vtere.

a Confert] Deſunt & hoc loco quædam, aliunde reſtituenda.

Cap. CCCLIII.

ANTIDOTVS alia Polyetes, eiuſdem cum Polyete magna vſus, quæ antea capite trecenteſimo triceſimoprimo eſt deſcripta. Maximè verò confert iis qui à capite ad thoracem vſque refrigerati ſunt, defluxione laborantibus, & plurimùm expuentibus, nonniſi recta ceruice ſpirantibus, tuſſi humidæ & ſiccæ. Item iis qui ſtomacho ſunt refrigerati, & ad inflationes eiuſdem. Bonam facit concoctionem, craſſos in vaſis extenuas inciděnſque humores. Menſes ducit, & vrinam mirificè mouet. In ſumma, medicamentum eſt ad multa vtile, ideóque hac appellatione inſignitum eſt. Habet piperis drach. duodecim, pyrethri drach. duas, pulegii ſicci, petroſelini, ſeſelis, ſing. drach. ſex, calaminthæ, thymbræ, iridis Illyricæ, ſing. drach. octo, aniſi, ſeminis apii, ſing. drach. quatuor, libyſtici drach. duas, hyſſopi drach. quatuor, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur Põticæ nucis quantitate ex temperato liquore.

Cap. CCCLIIII.

ANTIDOTVS alia è ſampſycho, vt præcedens vtilis. Capit ſampſychi, thymiamatis, libyſtici, cumini Æthiopici, ſeminis rutæ, piperis communis, ſing. ſtagiũ vnum ſemis, pulegii, iũci odorati, xylobalſami, cinamomi, cumini communis, epithymi, ſeminis apii, zingiberis, ocymi, piperis albi, caſiæ, caryophylli, ſpicæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLV.

ANTIDOTVS è liquore tithymali Soſiani, qua in tempore vtebatur. Cõfert inflatis, tuſſi, dyſentericis, & ad interna mala, capitis doloribus, inſanientibus, comitialibus, cœliaco affectui, lienis duritiei, ictericis, hydropicis, elephantia correptis, [a]ter menſe data. Prodeſt etiam à ſemine genitali moleſtatis, iſchiadicis, arthriticis, & iis quibus nocte mentis emotio & ſtupor accidit. Facit ad podagram, & menſes, diuturnas lippitudines, vertigines, aſthmaticos, difficulter ſpirantes, nonniſi recta ceruice ſpirantes, inflatos, iecinoroſos, renum & veſicæ ſcabiem, diutina tuſſe laborantes, eos qui non nutriuntur, hypochondria praua habentes, & eos quibus nuper aqua detracta eſt, ſcabiem renum ac veſicæ habentes, tertianos, quartanos, quotidianos, data vna ante acceſſionem hora fabæ Ægyptiæ magnitudine. Ad temperiem reducto, fabas quatuor præbe. Habet croci, myrrhæ, thuris, ſing. drach. duas, cardamomi, opii, ſing. drach. vnam, ſulphuris ignem non experti, pyrethri, opopanacis, ſucci radicis tithymali, ſucci peucedani, ſingul. drach. ſex, piperis albi drach. duas, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

a Ter menſe data] Græcè ſcribitur τρεῖς τῦ μηνός, pro τρὶς τῦ μηνός. Niſi legere malis τρεῖς τὺς μῆνας, hoc eſt tribus menſibus. Sed prior lectio verior eſſe videtur.

Cap. CCCLVI.

ANTIDOTVS praxagoros. Prodeſt difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus, nephriticis, calculoſis, lienoſis, iecinoroſis, ſuppuratis, pleuriticis, & quibus intus morbi cauſa deliteſcit: ac in ſumma, omni tuſſi. Dolorem excellenter mitigat. Accipit ſpicæ nardi, roſarum aridarum, coſti, nardi Celticæ, caſtorei, ſingulorũ drach. duas, ſeminis dauci, caſiæ, euphorbii, pyrethri, ſeminis rutæ, fœniculi, & hippoſelini, ameos, petroſelini Macedonici, ſeminis apii, aniſi, myrrhæ, folii, ſtyracis, amomi, ſeminis origani, ſinonis Syriaci, hedychroi magmatis, ſing. drach. ſex, crocomagmatis drach. quatuor, opii, ſeſelis, cinamomi, ſing. drach. ſex. Si verò cinamomo deſtitutus fueris, iniice caſiæ duplum, piperis albi drach. octo, hyoſcyami ſeminis drach. decem, opobalſami drach. ſeptem. Excipiantur melle Attico deſpumato vel ſaccharo quod ſatis eſt. Datur Ponticæ nucis quan-

titate cum aqua tepida. Nephriticis autem & calculoſis, cum filicis decocto. Ante omnia verò appetentiam roborat, & bonum efficit colorem. Iĉterum per vrinam ſoluit, atque cœliacis dolorem mitigat.

Cap. CCCLVII.

ANTIDOTVS dicta Clidion, efficaciſſima ad tuſſes, lateris dolores, guttas deſtillantes, inflatos, ſtomachi aciditates, cœliacos, dyſenterias, ileum, iecur, colũ, ſanguinis reiectionem, ictos à ſcorpione, morſos à cane, exulceratos, & tabidos. Habet myrrhæ, caſtorei, ſingulorum drach. ſemis, croci, aniſi, dauci Cretici, ſtyracis, ſeminis hyoſcyami, ſing. drach. duas. terito & cribrato, fingéque paſtillos, & vtere.

Cap. CCCLVIII.

ANTIDOTVS è cardamomo, dicitur etiam lexopyretos. Confert ad tuſſes diuturnas, tertianas, quartanas, & omnes internos dolores, inteſtinorum inflationes, coli & ſtomachi, item comitiales. Tertianis datur cum aqua mellis. Accipit cardamomi, zingiberis, thuris, ſingulorum drachmas ſex, ſulphuris ignem non experti, coſti, ſing. drachmas vnam ſemis, hyoſcyami drach. quinque, piperis albi drach. quatuor. Excipiantur melle Attico deſpumato aut ſaccharo ſufficienti. Datur fabæ pondere. Succurrit verò etiam febricitantibus.

Cap. CCCLIX.

ANTIDOTVS alia lexopyretos, quam nominant è ſulphure. Habet ſulphuris ignem non experti, hyoſcyami, cinamomi, ſtyracis, opii, zingiberis, ſingul. drach. quatuor, caſtorei, rutæ, folii, ſing. drach. quinque, croci drach. duas, caſiæ drach. ſex. Excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficiente, & dato Ponticæ nucis magnitudine vna ante acceſſionem hora, ex poſca aut aqua mellis cyathorum trium: ac iube vt dormiat.

Cap. CCCLX.

ANTIDOTVS alia ſimiliter febres finiens. Veteres tuſſes & affectus ſanat. Pleuriticis, difficulter ſpirantibus, ac longis febribus medetur. Omnem circuitum diſſoluit, dimidia hora præſumpta. Similiter quoque quartanos, vna ante acceſſionem hora data, circuitus ſoluit. In balneo cum vino aut mulſo data, mẽſtrua ducit. Capit myrrhæ drachmas duas, ſulphuris ignem non experti, ſeminis papaueris, ſingulorum drachmas duas, hyoſcyami drachmam ſemis, cardamomi, piperis albi, [a]ſtyracis liquidi, ſingulorum vnciam ſemis. Hæc tuſa & cribro tranſfuſa excipe melle Attico aut ſaccharo ſufficiente, & præbe Ponticæ nucis quantitate.

a Liquidi] Arabum more στακτὸν, hoc eſt liquidum ſtyracem vocat Nicolaus, quam alii Græci στακτήν. De qua quidem te alibi multa diximus.

Cap. CCCLXI.

ANTIDOTVS aurea. Prodeſt tabidis, ſuppuratis, tuſſientibus, abſceſſibus internis. Datur locis [a]tranſmittentibus. Habet amomi, croci, coſti, opii, amyli, ſtyracis, paſſarum vuarum exemptis acinis, ſingulorum drach. duas, petroſelini Macedonici, iridis Illyricæ, galbani, ſingulorum ſcrupulos tres, carnis palmularum, terebinthinæ, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici ſextarium ſemis. Styracem autem, galbanum, opium, irin, palmularum carnes & vuas paſſas cum melle ſolue: iniice dein ſicca, & contere ſimul diligẽter. Exceptis vtere. Datur cochlearium vnum cum Attico melle.

a Tranſmittentibus] Manuſcriptus codex habet, διδόλαι τε͂ποις καὶ ἀναπέμπουσιν. Tamen quid iis verbis ſignificare velit Nicolaus, non ſatis intelligi poteſt: vt ſuſpicio ſit locum hunc non eſſe integrum.

Cap. CCCLXII.

ANTIDOTVS dolorem mitigans, conferens mirabiliter tuſſientibus, ſtomachicis, pleuriticis, cœliacis, dyſenteria laborantibus, acidum eructantibus, colicis, vigilantibus, defluxione in thoracem moleſtatis, iecinoroſis, rigoribus per circuitum redeuntibus, vna ante hora data: inflationibus, & vterinis affectibus. Grauidæ verò mulieri non dabis: abortum enim efficit. Recipit aſari, ſeminis hyoſcyami, caſtorei, opii, ſtyracis, ſingulorum drachmam vnam ſcrupulum vnum grana octo. Excipiantur melle Attico aut ſaccharo ſufficienti. Mirabiliter verò conducit iſchiadicis. Datur Ægyptiæ fabæ magnitudine cum cyathis duobus temperati liquoris.

Cap. CCCLXIII.

ANTIDOTVS [a]ſymphonos, faciens ad tuſſientes & tabidos. Capit cardamomi hexagium vnum ſemis, ſeminis hyoſcyami, piperis albi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, croci, ſulphuris ignem non experti, myrrhæ, ſingulorum hexagium ſemis & quartam partem, opii drachmam vnam, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur nucis Ponticæ quantitate, cum [b]aquæ cyathis tribus.

a Symphonos] Græcè dicta eſt σύμφωνος, à concordi ac conueniente efficacia ad effectus, quibus eſt deſtinata, curandos. Deſcribitur à Galeno lib. 7. De compoſ. medic. local. cap. 2. et Aetio lib. 8. cap. 55. b Aquæ cyathis] Galenus habet μεθ' ὑδρομέλιτος, id eſt aquæ mulſæ, non μεθ' ὕδατος, vt Nicolaus.

Cap. CCCLXIIII.

ANTIDOTVS cyphoides, conferens ad iecinoris frigidas intemperies. Habet croci, cinamomi, ſingulorum drachmam vnam, zingiberis drachmam vnã ſemis, bdellii drach. vnam, [a] aſpalathi, floris iunci odorati, ſingulorum drachmam ſemis & quartam partem, caſiæ, nardi Celticæ, ſingulorum grana quindecim, calami grana ſeptem, terebinthinæ drachmas quatuor, carnis vuæ drachmã ſemis, vini & mellis Attici aut ſacchari quantum ſatis eſſe videbitur.

a Aſpalathi] Manuſcriptus codex habet ἀσφάλτου: quemadmodum etiam Paulus lib. 7. vbi eandem antidotum deſcribit: ſed minus rectè. legẽdũ enim erit ἀσπαλάθου: vt teſtis eſt Galenus lib. 8. De cõpoſ. medic. local. cap. 7. vbi cyphoiden hanc deſcribens ἀσπαλάθου legit. Ita etiam legit Aetius lib. 10. cap. 5.

Cap. CCCLXV.

ANTIDOTVS è baccis lauri, tuſſi accommodata. Recipit baccas lauri decem, ariſtolochiæ rotundæ drachmæ tertiam partem, ſulphuris ignem non experti drachmas duas, chamæleuces drachmas duas, ſtyracis calamitis, galbani, ſingulorum hexagia duo & quartam partem. Arida omnia trita cum droſato chamæleuces ſubigito, & fac pilulas, præbetóque tres.

Cap. CCCLXVI.

ANTIDOTVS experta ad eos qui nonniſi recta ceruice ſpirare poſſunt, & pleuriticos. Accipit abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ, rutæ viridis, ſingulorum drachmas quatuor, caſtorei, caſiæ, zingiberis, artemiſiæ, eryſimi, amomi, ſingulorum drachmas duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Dantur drach. duæ ex melicrato.

Cap. CCCLXVII.

ANTIDOTVS ad difficulter ſpirantes, Archigenis. Squillam [a] fuluam manum ſua magnitudine implentem repurgatam, fermento extrinſecus obline, & probè in furno aſſato. dein vbi hanc remoueris ab igne, partes in ſuperficie eius aridas adime, & accipe internas partes teneriores, eáſque conterito, & adiice farinæ eruinæ, duplum ſquillæ, ſimúlque probè ſubigens, adde ammoniaci thymiamatis, [b] opopanacis, ſingulorum drachm. quatuor, iridis Illyricæ, abrotoni, [c]acori, ſingulorum drachmas duas, piperis communis [d]grana octo. Excipiens formato paſtillos obolorum duorum pondere. Dantur cum lacte aſinæ, aut capræ, aut [e]cum aqua.

a Fuluam, &c.] Nicolai codex hoc loco mirificè eſt deprauatus. legit enim σκύλαν χηροπληθήσαν καθαρὸς περίπλασον. quum Aetio lib. 8. cap. 57. teſte, qui eandem ibidem habet antidotum, legendum ſit, σκίλλαν πυρὰν χειροπληθῆ καθαρθεῖσαν περιπλάσας. Quam quidem lectionem in noſtra conuerſione etiam ſequuti ſumus. b Opopanacis] Aetius habet πάνακος ῥίζης, hoc eſt radicis panacis. c Acori] Nicolai codex legit ἀβροτόνου τῶν ἀκρῶν, hoc eſt ſummitatum abrotoni: ſed falſó. Legendum enim eſt, Aetio ſuffragante, ἀβροτόνου καὶ ἀκόρου, vt nos conuertimus. Pondus denique duarum drachmarum per nos adiectum ex Aetio, in Nicolai codice deſideratur. d Grana octo] Nicolai codex hoc loco deprauatus, vt aliâs crebrò, legit κρόκου κ'. quũ ſcribendum eſſet (vt Aetii codices habent) πεπέρεως κόκκοι κ'. e Cum aqua] Aetius legit ἢ μελικράτου, id eſt cum aqua mulſa.

Cap. CCCLXVIII.

ANTIDOTVS ad ictерum experta. Anchuſæ tritæ cochlearium plenum datum ex aqua mulſa.Carẽtibus febre,cum melle.Qui hoc malo vehementiùs detinentur, iis plus dato. Aut terræ inteſtina, hoc eſt vermes terrenos, æquali pondere in aqua tritos dato biben dos. Aut cucumerem ſylueſtrem præbeto, vino iniectum, furſum naribus attrahendum. Vel folia raphani tundens dilue ſuccum,adiiciendo vinum vetus:dein ægrotantem in balneum ablegato,& vbi ſudauerit,biben dum dato diebus decem. Aut nigellam tritam inіice tri bus paſſi cochleariis,& bibendam in balneo præbe ieiuno diebus decem.

Cap. CCCLXIX.

ALIA antidotus ad difficulter ſpirantes. Habet opopanacis drach.vnam,piperis albi, myrrhæ,caſtorei, ſing.drach.ſex, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXX.

ANTIDOTVS conferens podagricis,arthriticis, comitialibus,caput dolentibus,oculos dolentibus, diffi culter audiẽtibus,ſtomachicis,lienoſis, iecinoroſis, nephriticis,dyſentericis,iſchiadicíſque.Lapidoſas durities diſſoluit. Condylomata ſanat : horum enim cauſas per vrinam excernit. Hominis ſenſum immutat ad optimã ſanitatem.Memoriam reparat. Et qui hanc antidotum aſſumit,præ omnibus hominibus floridus fit. Accipit rhei barbari,abrotoni, agarici, ſingulorum drach.duas, phu drachmas tres, petroſelini, mei, ſingulorum drachmas quatuor, hyperici drach. quinq;, gentianæ drachmas tres,ariſtolochiæ rotundæ drach. ſemis, centaurii drachmas octo, chamædryos drachmas nouem. Alii autem pro gentiana iniiciunt chelidonium, &[a] echidnion. Hæc trita & per cribrum tranſfuſa, in vaſculo recondito,ac obturato, & præbe ſcrupulos duos cum cochleario vno,aut duobus aquæ. Accipies autem illam ad eum qui ſequitur modum.

a Echidnion] Græcus codex manuſcriptus habet ἐχίδριον. Cenſeo autem legendum eſſe ἐχίδνιον. Sic autem appellat Apuleius herbam quam is alio nomine viperinam vocat, à ſemine quod viperæ caput refert. Alii echion nominant. Noſtræ hodie officinæ bugloſſam nuncupant.

Cap. CCCLXXI.

INTERPRETATIO Alexandrinorum menſium ad Græcam appellationem. Tymbe,hoc eſt,Ianuario menſe,aſſumito diebus quinque,& ceſſato vnũ. Mechir,id eſt Februario, accipito diebus quinque,& otiare vnum. Phamenoth,hoc eſt Martio, aſſume diebus quinque,& ceſſa vnum. Pharmuthi,id eſt Aprili, accipe diebus tribus,& deſine vnum. Pachôn,hoc eſt Maio,aſſume diebus tribus,& ceſſato vnum. Payni,id eſt Iunio, accipe diebus duobus, & deſine vnum. Epiphi, hoc eſt Iulio,aſſume vno die,& ceſſato vnum. Meſori,id eſt Augusto,aſſume die vno,& deſine vnum. Thod,hoc eſt Septembri, accipe vno die,& ceſſato duos. Phaophi,id eſt Octobri,aſſume duobus diebus,& deſine vnum. Athyr, hoc eſt Nouẽbri, accipe diebus duobus, & ceſſa vnum. Chyac,id eſt Decembri,dato diebus quatuor, & otiare vnum. Oportet autem aſſumentem hanc antidotum abſtinere conditis,omni mero,carnibus leporinis,porcinis,bubulis, & iis quæ ex oleo aut garo præparantur, crudis oleribus omnis generis,aquoſo garo,ceruinis carnibus, caprearum & omnium melancholicorum animantium. Ab iis etiam piſcibus abſtineat, ſcombris, thynnis,[a] pelamidibus,& omnibus ſquama carentibus. Oportet verò eum qui aſſumit,cauere cruditatem,quotidie tepida lauare, extrema abſtergere,& hydrelæo inungere,lacte opportunè vti. Singulis itaque diebus quæ præcepta & vetita ſunt obſeruato, vt malum immutetur.

a Pelamidibus] Pelamidum meminit Plinius lib.33.cap.11. Eſt verò Pelamis thynni genus. Quippe primus ab ipſo ſtatim ouo thynnorũ fœtus cordyla dicitur: qui mox in linarias euadit,ex linariis autem adoleſcentibus pelamides fiunt: ſic à luto dictæ. quum verò pelamides pedalem exceſſere magnitudinem,in thynnos abeunt.

Cap. CCCLXXII.

ANTIDOTVS Eudios,faciens ad tuſſes, lateris

A dolorem,guttas, deſtillationes,inflationes, ſtomachi acidos ructus, colicos,dyſentericos, iecinoroſos, ſanguiniſque reiectionem. Mirabiliter etiam à ſcorpione ictis prodeſt. Recipit myrrhæ,caſtorei,ſing.drach.ſex,croci,aniſi,dauci Cretici,ſtyracis primarii,hyoſcyami,ſing. drach.duas.Cum roſato ſquillitico finge paſtillos, & da dormituro cum temperato liquore pro viribus.

Cap. CCCLXXIII.

ANTIDOTVS Myſterium vocata,confert pleuriticis,vna potione quod promittit præſtans. Dolorem B quoq; mitigat. Vtilis admodũ ad rigores, & ſtomachũ. Habet ſtyracis, caſtorei, hyoſcyami,opii, aſari, ſing. dr. tres,croci drach.duas,mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXXIIII.

ANTIDOTVS tabidis vtilis, repurgans,& exſiccans, diuturna & liquida educens. Capit farinæ eruinæ drach. quatuor, ariſtolochiæ longæ drach.duas, iridis drach.tres, gentianæ, cardamomi,ſing.drach.duas, mellis Attici vel ſacchari quantum ſufficit.

C

Cap. CCCLXXV.

ANTIDOTVS ad iecur optima, & ſtomachicos, experta. Datur cochlearium ex aqua calida, aut frigida. Accipit ſpicæ nardi,coſti,aloes, abſinthii,ſingulorum drachmam vnã,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur.

Cap. CCCLXXVI.

ANTIDOTVS Ambroſia multi vſus. Habet nardi Indicæ,nardi Celticæ,caſiæ,ſingulorum drachmã ſemis,coſti vnciam vnam hexagium vnum ſemis,croci hexagium vnum ſemis, piperis communis hexag.vnum, petroſelini hexagia tria,myrrhæ hexag.duo, D crocomagmatis hexag.vnum ſemis, ligni cinamomi hexagium vnum,amomi hexagium vnum ſemis,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCLXXVII.

ANTIDOTVS Polychreſtos,id eſt ad multa accommodata. Facit ad lethalia medicamenta, & virus venenatorum,ad timentes aquam, quotidianas,tertianas,quartanas,iecinoroſos,lienoſos,arthriticos, calculo E ſos,ſtomachicos, & inflatos. Recipit ſcordii Pontici drachmas ſex,pyrethri,piperis albi, ſingulorum drach. quinque, liquoris Cyrenaici drachmas quatuor, opobalſami drachmas ſex,gentianæ,ariſtolochiæ, ſingulorum drachmas tres ſemis, ſeminis rutæ agreſtis drachmas tres,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſſe videbitur. Datur Ponticæ nucis quantitate vna ante acceſſionem hora. Reliquis cum aquæ cyathis tribus.

Cap. CCCLXXVIII.

F ANTIDOTVS Hippocratis, faciens ad omnia mala: præcipuè verò ad tabidos,ſanguinem ſpuentes,& pleuriticos. Habet cumini Græci veteris drach. vnam ſemis, petroſelini Macedonici, opii, caſtorei, ſingulorũ drachmam vnam,aſari, croci, ſtyracis calamitis, ſingulorum drachmam vnam ſemis,ſpicæ nardi,caſiæ, ſingulorum drachmam vnam, mellis aut ſacchari quod ſatis eſt.[a] Datur carentibus febre cum vino veteri: febricitantibus autem cum aqua temperata.

a Datur] Græcè ſimpliciter eſt ἡ δόσις, & pondus deſideratur.

G

Cap. CCCLXXIX.

ANTIDOTVS ad ſtomachum refrigeratum, & inflatum. Concoctionem iuuat, craſſos & tenaces qui in profundo ſunt humores incidit: potiſſimùm verò in vaſis. Menſtrua quoque mulieribus ducit. Capit calaminthæ drachmam vnam ſemis, pulegii,ſeſelis,petroſelini, ſingulorum ſcrupulum vnum ſemis,libyſtici drachmas duas,corymborum thymi,ſeminis apii,ſingulorum drachmas quatuor, piperis communis drachmas ſex,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

H

Cap. CCCLXXX.

ALIA ſimilis. Habet carei,ameos, coriandri,ſpicæ, cinamomi, cumini, aniſi, fœniculi, apii ſeminum, [a] carnabadii,anethi,ſeminis macedoniſii,ſeminis dauci,

ſingulorum drachmã ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Semina in aceto macerato die & nocte, dein exſiccata tunde, & per tenue cribrum ſimiliter aliis tranſmitte: & confecta vtere. Datur ex ea ſemuncia.

a Carnabadii] Ex iſta antidoto ſole clarius fit, Nicolaum carnabadium non pro careo vſurpare, ſed pro cumino, vt antea diximus. Nam ſi careum illi ſignificaret, bis in vna compoſitione (quod abſurdum foret) repeteretur. Initio enim ſtatim huius antidoti, carei fit mentio, & tandem etiam carnabadii.

Cap. CCCLXXXI.

ANTIDOTVS Splenotomos, hoc eſt lienem liquans, valde bona. Recipit radicis pæoniæ, croci, rhei, calaminthæ, ſaluiæ, thlaſpios, epithymi, radicis centaurii magni, centaurii minoris, ſucci iridis, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis longi, aniſi, ſingulorũ drachmas tres, libyſtici, petroſelini, ſeſelis, origani, thymi, trifolii ſeminis, cardamomi, ſeminis dauci, piperis albi, mei, aſari, ſingulorum drachmas duas ſemis, ſpicæ nardi, adianti aridi, caſiæ, polypodii, thuris, galbani, terebinthinæ, bdellii, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drachmas duas, ſauinæ, rubiæ, helenii, ſingulorum drach. duodecim, agarici drachmas ſex, ſcordii aridi, [a] palireæ ſeminis, ſaxifragi, betonicæ, radicis cyclamini aridæ, Lemnii ſigilli, paſtillorum theriaces, liquoris peucedani, opobalſami, ſingulorum drachmas duodecim, ſtyracis primarii drachmas octodecim, ariſtolochiæ rotundæ, drachmas duodecim ſemis, maſtiches, radicis bryoniæ, ſingulorum drachmas duodecim, oſſium cerui vſtorũ drachmas ſex & quartam partem, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur drachma vna ex aqua decocti ſummitatum tamaricis, corticis radicis capparis, & ſeminis agni.

a Palireæ] Sæpe Nicolaus παλιρέας voce vtitur, fortè pro παλιούρου, vt ſuprà etiam monuimus. Nam & paliurus, eius præſertim radix, tumores, Dioſcoride teſte, diſcutit.

Cap. CCCLXXXII.

ANTIDOTVS Adriani admodum vtilis. Accipit opii dr. quinque, croci drach. duas & quartam partẽ, euphorbii grana ſeptem, ſpicæ nardi, amomi, botryos, ſingulorum drach. vnam, caſiæ drachmas decem, folii drachmã ſemis, caſtorei drach. duas, roſarum aridarum drach. vnam, rutæ ſiccæ, pyrethri, ſingulorum drachmã vnam, cyperi drachmam vnam & quartam partem, petroſelini Macedonici, dauci Cretici, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ſeminis apii gran. ſeptem, opobalſami drachmam vnam & quartam partẽ, ſeminis hyoſcyami, piperis albi, ſingulorum drach. decem, ſagapeni, coſti, ſing. drach. vnam ſemis, ammoniaci gran. ſeptem, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCLXXXIII.

ANTIDOTVS Philonis. Habet croci drach. quinque, pyrethri drach. vnam, piperis albi, hyoſcyami ſeminis, ſing. drach. viginti, euphorbii drach. vnam, ſpicæ nardi drach. vnam & quartam partem, opii drachm. decem, folii, fœniculi, ſing. drachmam vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Quibus verò malis ſuccurrat & quo pacto detur, ſingulatim ſubiiciemus. Caput dolentibus, cum paſſi dimidiato cyatho, & antidoti drachma vna in aceto & roſaceo calefacta, irrigato tempora. Si verò dolor diuturnus fuerit, ſubtrahens cibum, in acceſſionum intermiſſionibus ſternutamenta concitato, vt per ea humida deorſum lata, cauſa ſint cur à ſternutamento [a] meatibus liberatis, educantur. Eodem tempore commoderatæ qualitatis drachmas duas gargarizare, & cyathos quatuor tepidæ aquæ porrigere oportet. Inter gargarizandum verò medicamentum retinendum, deinceps quæ confluxerunt expuenda: & plurimùm alleuat. Facit etiam ad comitiales, quando ſinapi cum aqua gargarizatur, aut cum hydromelite, vt obturati meatus excernant. dein fabæ quantitas ad noctem cum tepida aqua danda. Fertur etiam quòd furorem finiat, ſi nigella præſumatur, aut ſinapi manè prius gargarizetur, nocte autem bibatur. Sedat etiam oculorum epiphoras ad noctem data cum aqua calida ante cœnam. Incipientibus ſuffuſionibus cum tragacantha commixta & excepta in morem collyrii: dein inuncta prodeſſe creditur. Cõficitur autem hoc modo. Ex medicamento accipiuntur drachmæ quatuor, tragacanthæ aut gummi drach. duæ. Facit ad aurium dolores ex frigore natos, cum paſſo tepido iniecta & infuſa. Ad ſurditates ſummè confert cum drachmis tribus ſucci ſquillæ, & ſucci corticis radicis raphani, & antidoti drachma vna. Ad dẽtium dolores ſi circumlinatur, aut imponatur cauitatibus eorundẽ. Mobiles verò firmantur, ſi medicamento dimidiatã aluminis partẽ commiſceas, & contriueris ſingula. Facit ad commotos dentes etiam alumen ſciſſile tritum cum melle, & ſubinde inunctum. Vtere quoque gargariſmo. Cõducit voci amiſſæ. Dulcis mulſi cyathis quatuor cõmiſce tragacanthæ drach. quinque, antidoti drach. duas. Singulis autem diebus accipe quantitatem exiguæ fabæ, eam retinẽs: vbi verò gargarizabis, deglutito. Facit ad ſtomachicos cum hypociſthide, & vino aminæo, hypociſthide huic cõmixta. Et ſi febricitãt cum frigida aqua ad noctem: [b] iis verò qui non febricitãt, cum vino, aut poſca frigida trium cyathorũ ad noctem dato. Ad defluxiones acrium fluxionũ, quas exedẽtes nominant, in ſtomachum, confert. Bene facit etiam ad inexplebilem appetentiam, data cum decocto thymi cyathorum trium & ſemis, manè & ſub noctem, fabæ Põticæ magnitudine. Ad eos qui haud cõcoquunt cum poſca cyathi vnius & ſemis data. dein deambulationibus vtendis, finietur cruditas. Difficulter & nonniſi recta ceruice ſpirantibus, aſthmaticiſq; cum aceti ſquillititii cochleariis quatuor data conducit. A potione deambulet aut currat, celeribuſque exercitiis vtatur, vt virtus excitetur. Potio detur alia alii, nunc dulcis, nunc acida. Antidoti quantitas ſit fabæ Ægyptiæ. Ad ſanguinis eiectionem cum poſcæ cyathis tribus manè præbetur. Ad tabidos & tuſſientes cum ptiſana commixta, & ſorbendo aſſumpta. Confert ad aridam tuſſim cum aqua mulſa. Ad humidam tuſſim, fabæ Ponticæ magnitudine deuorata. Ad iecinoroſos conuenit data fabæ Ponticæ magnitudine, cum oxymelitis cyathis quatuor. Ad eos qui morbo regio correpti ſunt, cum cyathis tribus decocti aſari fabæ Ægyptiæ quantitas datur. Ad lienoſos radicis capparis faſciculus manipularis decoctus cum poſca, hoc eſt aceti ſextario vno & aquæ ſextario ſemis, donec tertia pars abſumpta fuerit. vnus autem ſumitur cyathus. Ad hydropicos deuoratur ipſum medicamentum, & cibis permiſcetur, datum antè cœnam. Ad colicos qui non febricitant, cum frigidæ aquæ cyathis tribus dato: febricitantibus autem, cum aquæ anethi cyathis tribus, fabæ Ægyptiæ magnitudine, ſub noctem. Ad ventris profluuia, cum decocto lentis, & rhois Syriaci, [c] ericæ cyathis tribus fabæ quantitas datur. Ad exanthemata & pſydracia, cum mellis ac lactis ſextario vno: mirabilis eſt ad huiuſmodi. Facit etiã ad ea quæ ex abſceſſibus relinquntur in thorace cum butyri [d] myſtris duobus, & mellis myſtro vno, & ſulphuris ignem nõ experti drachmis decem, fabæ quãtitas commixta & excepta cum primis. Ad dyſentericos accipe mali Punici lib. ſemis, & pòſt cõmiſce medicamẽtũ cyathis tribus ad noctem. Prodeſt cõuulſis in ſcapulas cũ aqua mulſa data lupini quãtitate. Ad eos qui elephãtia laborãt, dantur ſucci ſquillæ cochlearia tria. Præterea cũ vino [e] cui marina ſit addita, cõmixtũ medicamentũ dare oportet, cyathos quatuor diluti, exhibendo manè ante deãbulationẽ. Præbetur quoq; alternis diebus à cœna. Ad arthriticos & podagricos ſub noctẽ pota ex decocto nardi Celticæ cyathorũ trium, quãtitate fabæ. Ad nephriticos cũ mulſi cyathis tribus. Ad calculoſos cũ decocto apii aut aſari ſextarii vnius, & aqua ſextarii ſemis. Ad ſtillicidiũ vrinæ cum cyathis tribus decocti fœniculi fabæ quantitate. Eiicit verò ſecundas mulierum, aut ſiquid relictũ fuerit. Excipitur autem cum decocto fœnograeci. Et ad peſſum in vehementibus refrigerationibus mulierum accipe adipis anſerini drachmam vnam, [f] lilini vnguẽti

cyathum femis,medicamenti drach.vnam.His commi xtis prodeſſe nimis creditur. Appoſita ſoluit refrigerationes,& valet ad ſanguinis retentiones. Fertur quoque in tertiana,quartana & quotidiana pota liberare à rigoribus, ſi cum aquæ mulſæ cyathis tribus detur nucis Ponticæ magnitudine. facit ad venenatarum ferarum ictus. commendatur autem vt nullum aliorum medicamentorum. Conſeruat quoque corpus ab omni vitio ante vniuſcuiuſque diei finem,erui aut ciceris quantitate aſſumpta.

a Meatibus] Hoc loco plurimùm exemplar Nicolai deprauatum eſt. Nos verò eum vtcunque ſenſum elicere conati ſumus,qui à ratione minimè eſſet alienus. b Iis verò qui non febricitant] Græcus manuſcriptus codex habet πρὸς δὲ τὰς ἀφυδροῦντας. Puto autem legendum eſſe πρὸς δὲ μὴ πυρέσσοντας, vel πρὸς δὲ ἀπυρέτους. Coniecturis enim tantùm in iſto mendoſo codice nobis vtendum fuit,quum alterum ad quod in dubiis rebus confugeremus,defuerit exemplar.
b Ericæ] Codex manuſcriptus habet ἐρίϐης. Quid verò ſit ἐρίϐη, cogitare nequeo. Legendum itaque eſſe iudico ἐρείκης. Ac potuit eſſe facilis ab vna in aliam tranſitus. d Myſtri] Myſtrum triplex fuit, magnum videlicet:paruum,& mediocre. Magnum capit drachmas tres,& ſcrupulum vnum. Paruum drachmas duas cum dimidia. Mediocre dr. duas & totidem ſcrupulos. e Vini cui adiecta ſit n arina] In manuſcripto codice malè οἴνου τεθλασμένου pro τεθαλασσωμένου. Præterea ſequitur quædã dictio quæ prorſus eſt deprauata, vt legi rectè nõ queat. Quare ſenſum qualemcunque potuimus,expreſſimus,à ratione tamen (vt ſperamus) nequaquam alienum. f Lilini] Manuſcriptus codex legit κρύνου μύρου pro κρινίνου μύρου. Lilinum autem vnguentum ad muliebria mala eſſe efficax,notius eſt quàm vt demonſtrari debeat.

Cap. CCCLXXXIIII.

ANTIDOTVS hæmaptoica, Metrodori. Habet croci drach.vnam,coſti,piperis albi,ſing.drach.ſemis,roſarum ſiccarum drach.quinque, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur fabæ Ægyptiæ magnitudine.

Cap. CCCLXXXV.

ANTIDOTVS alia,ad ſanguinem ſpuẽtes nobilis. Accipe ſummitatum rubi faſciculum manipularem ſemis,& cum aceto ad tertias vſque decoquito. Pota cõ feſtim ſanguinis reiectiones compeſcit. eſt verò eximiũ remedium.

Cap. CCCLXXXVI.

ANTIDOTVS alia ad eos qui ſanguinem ſpuũt, & ad reuelatos abſceſſus,pũſque reiicientes. Recipit ſeminis apii drach.vnam ſemis,dauci drach.tres ſemis,caſtorei drachmam vnam, opii,nigellæ,ſing. drach. vnã ſemis,iridis Illyricæ drach.duas, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. datur nucis Ponticæ magnitudine,cum temperati liquoris cyathis tribus.

Cap. CCCLXXXVII.

[a]ARIDVM ad ſpuentes ſanguinem expertum. Capit amyli,[b]ceruſſæ,ſigilli Lemnii,thuris,ſingul. drach. duas. Tritis iis ſimul,da cochleariũ vnũ ex aquamulſa.

a Aridum] Græcè eſt ξήριον. Sunt autem Græcis ξήρια (vt teſtis eſt Actuarius) omnia medicamenta arida & ſicca,quæ hodie facientes medicinam pulueres appellant. Cornarius in ſuis commentariis falſò ad eos tantùm pulueres qui vulneribus,vlceribus,& cuti inſperguntur, hanc dictionem detorquet. b Ceruſſæ] In manuſcripto codice hîc & in multis aliis locis legitur ψιμμυθίου,hoc eſt (vt nos cõuertimus) ceruſſæ. Quanquam paſſim in Nicolao deprauatè ſcriptum ſit ψιμίνθη. Cæterùm quum lethalis ſit ceruſſa,& veneni maleficium habeat, Dioſcoride & experientia teſte,errorem ſubeſſe iudico. Neque enim in vlla confectione quæ eſt apud Galenum de curanda ſanguinis reiectione, (quanquã multas è veteribus recenſet) ceruſſæ fit mentio. Opiũ quidem,mandragora & papauer,nonnullis admiſcẽtur compoſitionibus: ſed nuſquam quod ſciam,ceruſſa. Cẽſeo itaque pro ψιμμυθίου,legẽdum eſſe σύμφυτου. Nam iſtius aliquot in cõfectionibus hæmoptoicis apud Galenũ & Aetium fit mentio. Et infrà antidoto 395. ad ſanguinem ſpuentes ſymphyto vtitur.

Cap. CCCLXXXVIII.

ANTIDOTVS ex opio. Facit ad conuulſos in ſcapulas,& contractiones neruorũ. Habet opopanacis ſcrupulos tres,opii ſcrup.duos,thuris drachmam vnam. datur[a] febre carentibus ex aqua cyathus vnus: febricitantibus verò cum aqua mulſa.

a Febre carentibus] Codex manuſcriptus legit πυρέτοις, & liquorem in quo antidotus ſit exhibenda prætẽrit. Legendum autem erat ἀπυρέτοις μεθ᾽ ὕδατος κύαθον α.

Cap. CCCLXXXIX.

ANTIDOTVS ad omnia interna mala, experta. Recipit ſeminis apii,& fœniculi,ſing. drach.tres, piperis drach.duas,coſti dr.vnã,mellis aut ſacchari quod ſatis eſt. datur nucis Ponticæ quantitate, febre vacantibus cum mulſo,febricitantibus autem cum temperato liquore.

Cap. CCCXC.

PILVLÆ ſitim reſtinguentes. Capiũt ſucci meliloti,ſucci portulacæ,ſucci glycyrrhizæ,tragacanthæ,ſingulorum drachmam vnam ſcrupulũm vnum granum vnum. Fac pilulas,& da vt ſub lingua contineatur. ſunt ad febres admodum vtiles.

Cap. CCCXCI.

ALIVD [a]chylarium,bilem ducens. Accipe violas aridas,tũde & læuiga,pérque cribrum tranſmitte. dein cape de zulapio violaceo quantum ſatis eſſe videbitur, & ſacchari lib.vnam coque donec mellis craſſitudinem induant. datur manè ſemuncia.

Chylarium] Græcè χυλάριον. Chylaria verò (vt teſtis eſt Actuarius) fiunt,quando herbas quaſdam,adiecto mediocri melle aut ſaccharo decoquimus. Latini ſuccatiunculas poſſent nominare.

Cap. CCCXCII.

ALIVD bilem ducens, eiuſdem efficaciæ. Recipe ſerum lactis caprini,decoque ad carbones exiguos cum ficulno ligno. Et quod ex ipſo inſtar caſei ſupernatat,cũ cochleario abiice:poſtea per ſaccum tranſfundens,cum polline violarum vnito,& ſine vna nocte. Calefactum ſubinde bibe vt potionem.

Cap. CCCXCIII.

ANTIDOTVS alba, dicta Miencaphetites, efficax ad comitiales, data cum recenti leporis ſanguine. Ad melancholicos cùm decocto anacardii. maniacis & reſolutis cum vino datur,in quo ſaluia efferbuit & caſtoreum. quartanariis cum decocto roſmarini aut rutæ. Prodeſt etiam hydropicis,lienoſis,& nephriticis. Habet terebinthinæ,opopanacis,galbani,aſari,ſagapeni, ana-cardii,ãmoniaci,bituminis,pyrethri,caſtorei,[a]ſulphuris viui,aloes,petroſelini,dacrydii, agarici, colocynthidis, ſauinæ,ſcordii,ſing.dr.vnã, ſanguinis draconis dr. vnã. Hæc quidem læuigato,illa verò liquato cũ aceto in igne,& vnito omnia cum melle aut ſaccharo ſufficiẽti.

a Sulphuris viui] Codex manuſcriptus habet σούλφου ζυγίας, haud dubiè pro σούλφυρις βίϐι. Latinas enim dictiones Græcis literis non ſatis potuit exprimere Nicolaus.

Cap. CCCXCIIII.

ANTIDOTVS ex iride, conferens aſthmaticis, difficulter ſpirantibus,raucitate laborantibus, vocéque deſtitutis. Recipit iridis drach.duodecim,hyſſopi,pulegii,glycyrrhizæ,ſing.drach.quatuor,tragacanthæ,amygdalarũ dulcium,nucum pinearum,cinamomi, zingiberis,piperis communis,ſing.drach.duas,carnis palmularum,vuarum paſſarum,caricarum ſine acinis, ſingul. drach.duas ſemis,ſtyracis drach.tres, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. datur manè & veſperi.

Cap. CCCXCV.

ANTIDOTVS ad ſanguinem ſpuentes, admodum bona. Capit decocti ſymphyti,boli Armenii, ſanguinis draconis,cornu ceruini,lapidis hæmatitis,corallii rubei,ſpodii. Commixta hæc bibenda præbeto.

Cap. CCCXCVI.

ANTIDOTVS alia ad ſpuentes ſanguinem. Lapidem hæmatitem tere in [a]pumice, præbe bibendum cũ aqua. Similiter verò profluuium muliebre ſiſtit.

a In pumice] Græcè eſt τρίψας εἰς κίσηριν. Quomodo autem in pumice foraminulento poſſit teri,nõ intelligo. Videtur itaque ſubeſſe menda,& fortè legendum eſſe εἰς θυείδιον, id eſt in mortario.

Cap. CCCXCVII.

ANTIDOTVS ad ſanguinem excernẽtes,& profluuium muliebre ſiſtens,experta. Habet nucum pinearum drach.duas,croci drach.vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis,aniſi drach.vnam, palmularum maceratarum in vino adſtringente aut poſca drach. duas. [a]Trita & cribrata excipe palmulis diſſolutis, & finge paſtillos ſex. datur vnus cum aquæ cyathis duobus.

a Trita] Codex manuſcriptus legit χρίσας pro κόψας.

Cap. CCCXCVIII.

ANTIDOTVS alia ad profluuia ſanguinis narium omnis generis. Leporis pilorum vſtorum, capillorum muliebrium vſtorum,ſing.drach.duas, chalcanthi drachmas octo. fac aridum & inſuflando inſperge.

Cap. CCCXCIX.

ANTIDOTVS ſimilis ad profluuium ſanguinis narium. Stercus aſininum vſtum & tritũ in pollinem,

in aceto liquans inunge fronti, ficcúmque naribus insuffla.

Cap. CCCC.

ARIDVM ad omnis generis ſanguinis eruptiones, [a]experimento feliciter cognitum.eſt autem admodum præclarum. Accipit miſyos,chalcanthi,ſing.drach.tres, corticis pini,chalcitidis,mannæ,gypſi,ſing.drach.duas. Trita in pollinē naribus ſurſum inſufflato,ac inſperge.

a Feliciter experimento cognitum] Codex manuſcriptus habet ἐπιτετραμμένον. Cenſ.o autem legendum eſſe ἐπιτετευγμένον, hoc eſt accommodum: vel vt nos conuertimus, experimento feliciter cognitum. A verbo ἐπιτυγχάνω.

Cap. CCCCI.

ARIDVM, ſanguinem ſiſtens Archigenis,ad ſanguinis è naribus profluuium valde laudatum.Capit aluminis ſciſſilis,gallæ immaturæ,chalcitidis. His æqualiter tritis fac puluiſculum,& naribus inſuffla.

Cap. CCCCII.

ANTIDOTVS nobilis ad ſanguinis eruptionē. Fimbriam albam ſanguine irrigato, & collo aptato dicens:ſanguis ſanguinem [a] vinciens ſiſtit. Hoc omnem ſanguinis eruptionem compeſcit,ſuper partem infernā ligatum:verbi gratia è naribus manante ſanguine, ſuper collum: è vena,ſuper ortum venæ:è ſede, ſuper femur:& in aliis ſimiliter.

a Vinciens]Græcè eſt δείσας,hoc eſt metuens. Legēdū autē eſſe iudico δήσας,id eſt vinciens vel ligans,Sed parum refert vtro modo legas,quia ſuperſtitioſum eſt hoc medicamentum:ideóque à Chriſtiano homine,vt alia multa quæ Nicolaus refert,prorſus non vſurpandum.

Cap. CCCCIII.

ARIDVM aliud,ad profluuium ſanguinis narium. [a]Punica & nucleum eorundem cum aceto inſtilla in oppoſitam aurem,naris ſanguinem effundētis. Si verò ex vtriſque,inſtilla duabus auribus.

a Punica & nucleum eorundem]Codex manuſcriptus legit ῥοίδιον καὶ ὕχραν:ſed quid ſit ὕχρα,nemo intelligit.Quapropter locus hic corruptus eſt.Suſpicor autem ſcribendum eſſe ῥοίδιον καὶ πυρῆνα,quam lectionem in noſtra cōuerſione ſequuti ſumus,vtpote à ratione nō abhorrentem.Quippe nuclei,potiſſimùm acidorum Punicorum ſanguinis excretiones, Dioſcoride atteſtante,ſiſtunt.Facilè tamen ſententiā mutabimus noſtram, vbi ex melioribus codicibus meliorem & legitimam quis produxerit lectionem.Nobis coniecturis tantùm vtendum fuit in hoc mendoſiſſimo manuſcripto codice.

Cap. CCCCIIII.

ANTIDOTVS ad ſpuentes ſanguinem,valde bona.Habet ſeminis apii drach.tres,dauci drach. ſeptem, caſtorei drachmas duas,opii, nigellæ, ſingulorum dr. tres,iridis Illyricæ dr.quatuor,mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur Ponticæ nucis magnitudine cum temperati liquoris cyathis tribus.

Cap. CCCCV.

ADIVRATIO ad profluuium ſanguinis narium, ſonans in hunc modum.In nomine patris & filii & ſancti ſpiritus,amen.Debet autem qui dicturus eſt adiurationem hanc,in manu ſua retinere lapidem iaſpida aut hæmatiten,& ſic dicere,[a]εἰς τὴν κρίσιν τὴν θέλουν εἶδε οἱ ἀπάβαδοι, καὶ οἱ ἀπάπαδες, καὶ οἱ τόκοι λαμβάνοντες, & crucifigentes Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſiſte ſanguinem,& apprehendens in capite ægrotantis capillos, dic ter.Dein pone iaſpidem in nares ſanguinem effundentes. Atque dic, Credo in vnum patrem omnipotentem : & Pater noſter qui es in cælis, & Aue gratioſa,vſque ad finem,idque ter.Poſthæc dic:Per nomē magnū Dei omnipotentis propheta Zacharias in templo Domini à viris iniquis trucidatus eſt,& ſanguis eius tā quā lapis cōcreuit:ſic & tu[9] ſanguis cōcreſcat,& ſiſtatur per ſeruum Dei. Adiuro te per fidem Veronicæ,ſanguinem ne amplius ſtilles.Stes probè,ſtes cum timore, amē.hoc dic ter. Adiuratio ad omnē ſanguinis eruptionem ex vtero,aut immodicum fluorem mulierū. Scribe in charta hunc pſalmum primo ſabbato priuſquam ſol oriatur,& liga ad dextrum brachium manus eius: Miſerere mei Deus ſecundū magnam miſericordiam tuā: quandiu ſanguis effluxerit.Deinde in alteram chartam ſcribe ex Euāgelio hoc verbum, Loquēte Ieſu,Ecce princeps quidam accedens adorauit eum,dicens: Filia mea modò defuncta eſt, ſed veni,& impone manum tuam

A ſuper illam,& viuet.Et ſurgens Ieſus ſequutus eſt eū,& diſcipuli illius.Et ecce mulier quæ ſanguinis profluuio laborauerat duodecim annos, accedēs à tergo tetigit fimbriā veſtimēti illius.Dixerat enim intra ſe: ſi tātùm tetigero veſtimentum illius,ero ſalua.At Ieſus conuerſus vt vidit illam,dixit,Confide filia,fides tua ſaluam te fecit.& ſalua facta fuit mulier à tempore illo.Liga hanc chartulam ad dextrum mulieris femur eadem die primo ægrotātis ſabbato,priuſquam ſol oriatur,& illic permitte quoad laborans mulier ſanetur à morbo.

B a Εἰς τὴν κρίσιν &c.]Hæc verba à me conuerſa non ſunt, quòd quid præ ſe ferrent, haud intelligerem. Et animus erat,totam hanc cōiurationem omittere. Tamen vt inde perſpicuum fieret,quàm plenum etiam ſuperſtitionum Nicolai ſeculum fuerit,hanc nō penitus prætereundam eſſe iudicaui. Vt mirum non ſit ſuperſtitionem (maximè quū Pontifices nonnulli illam pulchrè adiuuarent) magis ac magis ſubinde auctam eſſe,donec noſtra ætate penè vniuerſam pietatem & fidem in Chriſtum obſcurarit & extinxerit. Et actum de religione vera fuiſſet, niſi Deus per gratiam ſuam aliquot pios & doctos viros excitaſſet,qui nos ex opacis iis ignorātiæ & ſuperſtitionis tenebris,verbi Dei prædicatione vindicaſſent. Pro quo immenſo beneficio Deo optimo maximo,perpetuò agamus gratias decet.

Cap. CCCCVI.

C ANTIDOTVS Theodoretus,aut anacardia.Quære curatorias eius facultates capite 217.Habet anacardii drachmas tres,croci,caſiæ,folii,ſpicæ nardi,mei, agarici,rhei Pontici,ſing.drach.vnam ſemis,caryophylli, epithymi,acori,piperis communis,ſaxifragi,maſtiches,iridis,myrobalani,ſingul.drach.tres,aloes drach.ſex,mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCCVII.

ANTIDOTVS Abſinthites,ventrem emolliens,

D bilem,pituitam,alióſque humores ſubigens.Accipit coſti,maſtiches,ſingulorum ſcrup.duos,folii, roſarum aridarum,aloes,ſingulorum ſcrup.vnū, croci ſcrup.ſemis, abſinthii,rhei Pontici,ſiliquæ octauam partem, floris iunci odorati ſcrup.vnum,mellis vnc.quinque, vini optimi ſextarios duos. Maſtichen & aloen ſeorſim læuigato,alia verò omnia ſimul tundito,omnibúſque commixtis adiice mel:& vbi parum cum melle contriueris, affundito vinum:& commiſcens ſubigénſque, in vaſe puro recondē.Vtere cum vino mero,ieiuno adhuc exi-

E ſtente,& à cœna.

Cap. CCCCVIII.

ANTIDOTVS ſimilis Abſinthites, quæ ab Amazonio epiſcopo eſt compoſita. Confert ad dolorem capitis,acutum auditùm,oculorúmque defluxiones,vlcera & thoracis mala ſanat. lieni & iecori prodeſt, aluúmq; emollit,ſiue ieiuno,ſiue à cibo data.Colicis ſymptomatis data medetur: & eſt admodum vtilis. Capit coſti,ſpicæ nardi,florum iunci odorati,cardamomi,abſinthii,ſingul.vnciam ſemis,folii drachmam vnā, am-

F moniaci thymiamatis,aloes hepaticæ, maſtiches, ſing. drach.vnam ſemis,mellis ſextarium vnum ſemis, vini ſextarios ſex.datur mixtio vna pro viribus.

Cap. CCCCIX.

ANTIDOTVS Abſinthites iecori conueniens, bona.Recipit ſpicæ nardi,amomi,folii,ſing. drach.ſex, aloes hepaticæ drach.duas,coſti,abſinthii, ſing. drach. vnam ſemis,roſarum aridarum drachmas duas, mellis vncias quinque, vini ſextarium vnum.Probè confecta vtere.

G Cap. CCCCX.

ANTIDOTVS Abſinthites vrinam mouens,& humores internos purgans,extenuans, extergens, ſtomachum roborans,iecur & reliqua viſcera.Accipit folii hexag.tria,amomi,coſti,roſarum aridarum, maſtiches, caſiæ,ſingulorum drachmas tres,croci vnc.duas, aloes drach.ſemis & quartam partem,comæ abſinthii drach. vnam ſemis,vini tenuis boni ſextarios decem, mellis ſextarios duos.

Cap. CCCCXI.

H ANTIDOTVS Mithridatis.prodeſt diuturnis defluxionibus ſtomachi & thoracis,& omnib[9] in profundo corporis factis exulcerationibus,& abſceſſibus.Tabidis,ventris inflationibus,cœliaciſque medetur. bonum

corporibus colorem conciliat, appetentiam immutatā restituit: ex morbo languidos reficit, calculos conterit. difficultatem vrinæ sanat, melancholiam non sinit cōsistere, mortuum fœtum eiicit. Ad muliebria mala con uenien s. vtentes ea efficit acutiùs videntes. præsumpta non permittit lædi à lethalibus medicamentis. compo-sita autem est à Mithridate. Datur Ponticæ nucis quan titate. adultis quidem hexagium vnum: iis qui media sunt ætate & non febricitant, cum vino datur, aut mulso, aut condito. in obstructionibus iecinoris & febricitā tibus, datur ex aqua aut mulsa. Habet abrotoni, aristo-lochiæ, sing. hex. VII. casiæ stag. IIII, croci stag. vnū, asari, anisi, agarici, carpobalsami, balaustiorum, iridis Illyricæ, acori, castorei, gūmi albi, saluiæ, radicis symphyti, [a]tor-dili seminis, succi hypocisthidis, opopanacis, sing. stag. vnum, baccarū iuniperi, amomi, bdellii, conyzæ tenui foliæ, calami odorati, canchryos, seminis lonchitidis, xy l obalsami, sing. stag. vnum semis, gentianæ, succi gly-cyrrhizæ, dauci Cretici, dracōtii radicis, eryngii radicis, ameos, centaurii, cyphei, rosmarini, terræ Lemniæ, mei, seminis ormini, erui albi, piperis communis, maceris, sa gapeni, stichadis, nucum pinearum tostarum, floris iun ci odorati, carnium vuarum passarum Creticarum, sese-lis, [b]staphylini seminis, psyllii, chamædryos, scordii, teu crii, hyoscyami, balsami, sesami tosti, sing. stag. duo, ca-siæ Syriacæ, polii succi, helenii, piperis nigri, seminis cu-cumeris, terebinthinæ, fellis taurini, fellis vrsini, chamæ pityos, sing. stag. duo semis, cyperi, baccarum cedri, se-minis [c]fœniculi, thuris, anatis sanguinis, nardi Syriacæ, radicis panacis, securidacæ [d]folii, petroselini, liquoris peucedani, sing. stag. sex, seminis rapi stag. quatuor, ter-ræ Samiæ stag. semis, seminis coriādri hexag. decē, myr-rhæ, zingiberis, sing. stag. tria semis, thlaspios seminis stag. quatuor, cnici seminis stag. quatuor, cinamomi, co sti, sing. stag. tria semis, seminis papaueris stag. quinque, nardi Celticæ stag. quatuor, opobalsami stag. duo & quartam partem, polygoni stag. quatuor semis, piperis albi stag. semis, phu stag. vnum, vmbilici Veneris stag. se mis, mellis Attici aut sacchari quod satis est.

a Tordilii] Manuscriptus codex falsò τροδύλυ, pro τορδιλίυ legit. b Staphylini seminis] Codex manuscriptus habet σαφύλλης pro σαφυλίνυ. Legendum autem esse Staphylinum, Latinum exemplar Ingolstadii excusum confirmat. c Fœniculi] Manuscriptus codex perperam μαλάθρυ pro μαράθρυ scribit: nisi λ pro ρ Atticè sit vsurpatū: quod tamen Nicolaus facere haud consueuit. d Folii] Codex Ni-colai habet ἰφύλλυ, pro φύλλυ. Legendum enim esse φύλλυ, Aetius in de scriptione antidoti Mithridatis satis testatur. & in sequenti etiam anti doto Mithridatis, φύλλυ legitur.

Cap. CCCCXII.

ANTIDOTVS alia Mithridatis melior omni bus, ad omnis generis mala muliebria frigida, & eas quæ non concipiunt. item melancholiam, omne capitis ma-lum, dolores aurium, lacrymantes oculos, dentium cru-ciatus, oris inflammationem, & palati omnisque gene-ris aurium mala, vt emplastrū imposita. similiter ad i-ctus venenatorum, venenūmque bibentes cum methæ decocto pota. ad omnia denique mala prædicta in anti-doto Mithridatis quæ hanc præcedit. Recipit styracis drach. vnam scrup. duos, caryophyllorū, spicæ, xylobalsa mi erui, [a]laccæ, tragacanthæ, mastiches, galbani, gum-mi cedri, quod est simile thuri, bituminis, castorii, gum mi hederæ, bdellii, sigilli Lemnii, meliloti, opopanacis, ladani, ammoniaci, opii, sulphuris ignem non experti, glycyrrhizæ, nitri, succi hypocisthidis, acaciæ, rosarum, chamædryos, hyperici, abrotoni, pæoniæ, hyssopi, origa ni, helenii, [b]ligni iuniperii, foliorum lauri, aristolochiæ longæ, epithymi, peucedani, centaurii, rosmarini, eryn-gii, balaustiorū, foliorū myrti, absinthii, raphani, squil-læ, fructus balsami, anisi, [c]nigellæ siue gith, hyoscyami, cumini, fœniculi, cardamomi, seselis, sinapi, ameos, sino nis, lībystici, rutæ, papaueris, apii, dauci, rapi seminis, pi-peris longi, seminis ocimi, amomi, sing. drach. vnam se mis, acori, [d]ilapheos, quæ lingua Italica dicta est barda-na, [e] cyclamini, seminis agni, plumbi vsti, sing. scrupul. duo, balsami, cinamomi, croci, costi, floris iunci odora-ti, zingiberis, folii, terebinthinæ, myrrhæ, thuris, casiæ li gneæ, agarici, nardi Celticæ, rhei Pontici, iridis, asari, di ctamni, marrubii, colocynthidis, stichadis, artemisiæ, ca laminthæ, scordii syluestris, symphyti, chamæpityos, pi peris albi, piperis nigri, petroselini, rhois culinarii, mala bathri, cardamomi, quinquefolii, sing. scr. vnū, baccarū lauri scr. vnum, vini veteris boni vnc. vnam, mellis Atti ci aut sacchari quod satis est. datur nucis auellanæ quan titate cum vino tepido, cui saluia incocta sit.

a Laccæ] Codex manuscriptus habet φακῆς, pro λακκῆς. Vulgares autem codices Latini quibus Seplasiarii in conficiendis medicamentis vtuntur, legunt lentisci, sed perperam. Nam scribendum esse laccæ exemplaria Nicolai emendatiora Latina quæ laccæ habent, satis testantur. Platearius etiam in suis annotationibus in hanc antidotum lentiscum pro lacca interpretatur. b Ligni iuniperi] Nicolai codex habet ξυλοτζυνίπρι, quæ dictio est ex Græco & Latino composita, vt cuiuis linguarum perito apparet. ξύλον enim lignū, iuniperus verò fruticis nomen apud Latinos. c Nigellæ] Nicolaus habet κόκαλιν τῦ σίτυ, hoc est Cocalin frumenti, adeóque in vulgi errore esse videtur, quòd Nigellam arbitratur esse eam stirpem quæ in frumentis passim prouenit, & lolium nonnullis: Germanis verò nostris raden appellatur. Sed vsurpari debet vera Nigella, cuius historia & pictura est in tomo primo nostrorum De stirpium historia commentariorum, quæ gith etiam nominatur. Suspicio etiam est κόκαλιν pro λόλιον scripsisse Nicolaum. d Ilapheos] Manuscriptus codex habet εἰλάφεως λεγομένη ἰταλικῇ γλώσσῃ. & aliquid deinde desideratur, nimirum βαρδάνη. Bardana verò Græcis ἄρκειον & προσώπιον, Latinis personatia dicitur. Vulgus non solùm bardanam, sed & lappam maiorem vocat. Latinus etiam codex Ingolstadii excusus habet Ilaseos, id est lappæ. e Cyclamini] Græcè est, κυκλαμηνάιας, ἤτοι κασάμυ φύλλυ, hoc est casami folia. Nicolaus enim & alii recentiores Græci cyclaminum vocant casamum, vt ex Aetio, Actuario, & Nicolai interpretationibus satis liquet. Ibidem enim ita scribitur, κάσαμον, ἢ κυκλάμινος. Mirum autem est Nicolaum vti foliis cyclamini, quum veteribus, Dioscoridi nimirum & Galeno, radix tantùm in vsu medico probetur.

Cap. CCCCXIII.

ANTIDOTVS alia panchrestos, hoc est ad multos affectus accommodata, conferens vt præscripta. Verùm quære huius curatoriam facultatem inter præscriptas pāchrestos antidotos, in capite ducētesimovigesimoquinto. Habet opii[a] Thebaici dr. quinque, croci drach. duas scrupulum vnum semis, seselis dr. duas, calami odorati, castorei, carpobalsami, cardamomi, petroselini, sing. drach. vnam scrupul. vnum, zingiberis, casiæ ligneæ, sagapeni, hyoscyami, seminis apii, seminis rutæ syluestris, sing. drach. duas, nardi, pyrethri, mei, euphorbii, anisi, trifolii, seminis dauci Cretici, sing. scrupul. vnū semis, mellis aut sacchari quantū sufficit. datur nucis auellanæ quantitate.

a Thebaici] Græcè est καλυμένυ παρ' ἰταλοῖς τεμπαΐκυ, pro θεβαϊκῦ. Sic passim Latinas voces deprauat Nicolaus.

Cap. CCCCXIIII.

ZVLAPIVM vtile ad dysentericos, quod bibitur tota die. Accipit violarū hexagia duo, intybi seminis stag. duo, rosarū stag. tria, summitatū myrtorū nigrorū vnc. vnam, cotoneorum vnc. tres, rhois culinarii vnc. duas, oxalidis stag. quatuor, succi plātaginis, hypocisthidis, singulorum vnc. vnam, succi acaciæ vnc. duas, spodii hexagia quatuor, maceris stag. tria, santali albi & rubei, sing. hexagia quatuor, rhei hexagia duo, costi, cinamomi, anisi, singulorum stag. vnum, sacchari libr. tres, sigilli Lemnii stag. sex, baccarū myrti, clauicularum vitis, singulorū hexagia duo, sidiorum stagium vnum, symphyti drachmas tres, aquæ pluuiæ & stillatitii rosarum liquoris quod satis est.

Cap. CCCCXV.

CONFECTIO Zulapii regii. Capit aquæ dulcis libras duas, sacchari libram vnam semis, rhei stagia duo, santali rubei & albi, singulorum hexag. duo, hirundinariæ stag. duo, aceti acris vnc tres.

Cap. CCCCXVI.

DECOCTVM ad eos qui altero latere resoluti sunt. Habet stichadis corymbos quatuor, calaminthæ, melissophylli, origani, hyperici, pulegii, singulorū hexag. tria, spicæ hexag. semis, [a]tripsidii hexag. tertiā par tem. Ebulliant hæc cum aqua dicta, quoad dimidiū eius

abſumatur: dein colato, atque iniectis aceto & melle quãtum ſatis videbitur, iterum coquito, & facito inſtar droſati. Dantur ſingulis diebus vnciæ ſex per dies duodecim. Poſthæc datur ægrotanti purgatorium medicamentum, quod has ſpecies maceratas habet: Stichadis, cepularum, hoc eſt magnorum myrobalanorum, ſing. hexag. vnum ſemis, colocynthidis medullæ maceratæ in aqua roſacea. Decoquantur & colentur probé. dein iniice in id decoctum hermodactyli ſiliquas octo, agarici ſiliquas quindecim, turpeti ſiliquas octo, ſagapeni, caſtorei, euphorbii, ſingulorum ſiliquas duas, polypodii macerati hexag. vnum ſemis. Vbi modicè purgatus fuerit laborans, lauetur, & bene habenti dentur ex hiera Galeni hexag. duo ſemis, aut etiam tria: ac deinceps ad bonam temperaturam reducto detur theriaca, prima quidem potione grana octo. Et ſi quidem effecerit quẽadmodum vetus præcipit, prætereantur quatuordecim dies, & rurſus detur ſimiliter. Si verò non, poſt ſeptimũ diem dentur alia grana quatuordecim aut duodecim. Si verò voles, caſtoreum, aut euphorbium impone, ſing. ſiliquas quatuor, ſerapini ſiliquas quatuor ſemis.

a Tripſidii] Græcè eſt τριψιδίȣ. Quid autem ſit tripſidium, me ignorare fateor.

Cap. CCCCXVII.

VNGVENTVM ad pruritum. Recipit althææ radicis, chamæmeli lignorum, centaurii, polii, radicis cucumeris agreſtis, dictami, buphthalmi, ſaxifragi, roſmarini, coſti, calaminthæ, pulegii, meliſſophylli. Omnia ſimul in aqua ebulliant: dein per ſaccum vbi trãſfuſa fuerint, accipe calcem viuam, & fermentato ex eius decocti libris tribus, & ſandaracæ vnc. tres. Pòſt adiice aniſum, cuminum, carnabadium, ſemen apii, fœniculi, & anethi, atque inunge in balneo priuſquam proluatur, & frica bene. dein decocto violarum probè ablue. deinceps accipe oua, mel, oleum chamæmelinum, anethinum, & rutaceum, omnibúſque ſimul ſubactis tandem inunge ægrotantem. Eſt autem ad prædicta valde bonum.

Cap. CCCCXVIII.

CONFECTIO remedii [a]ſycaminorum. Accipe nucem regiam, & repurgatam contundito, illique vnito [b]ſalem foſſilem, impone ſuprà ſycaminum, & edendum præbeto. Imponito autem hoc deſuper & bis, & ter, & quater, & confeſtim decidet, Dei gratia. Hoc neceſſarium eſt omnino, ſiue ad humanum, ſiue animantis bruti corpus vtaris, inuentum.

a Sycaminorum] Græcè eſt συκαμίνων. Animaduertendum verò hoc loco erit, quòd aliis Græcis συκάμινον non tantùm morum, ſed & mori fructum (vt teſtis eſt Phauorinus) ſignificet. Nicolao autem tumorem ſeu excreſcentiam quæ mori fructum refert, potius denotat, & eum fortè quem Iuuenalis mariſcam appellauit, inquiens, Cæduntur tumidæ medico ridente mariſcæ. Nam & hîc remedium tradit: à quo ſi admotum fuerit, decidet ſycaminum. Retinendam itaque eſſe hanc nobis dictionem putauimus, vt omnes intelligerent Nicolaum aliter ac cæteros Græcos hanc vſurpaſſe vocem. Præterea Hermolaus Barbarus in Corollario ſuo capite 55. ſcribit ſycomora quoſdam mariſcas appellaſſe. b Salem foſſilem] Nicolai codex habet γάγγρινον ἅλας. Vocat autem γάγγρινον ſalem, quem alii Græci ὀρυκτὸν, hoc eſt foſſilem: barbari gemmæ vocant, vt è multis compoſitionibus liquet.

Cap. CCCCXIX.

ALIA confectio ſycamini. Accipe alypiam herbam viridem, vt ſit tibi inſtar vinculi: hoc eſt, effice vt emollita fili formam habeat, fortitérque ligato ſycamina: & ſine. Singulis autem diebus conſtringito vinculũ quoad perfectè decidat. Et ſi herba eſt viridis, ligato. ſin minus, accipe hanc ſiccam, & calida aqua ferueſacito, eáque emollita & tenera reddita. fac quemadmodum docui. dein accipe radicem herbæ ſenecionis, quæ plebeiis cortalon dicitur, luna deficiente priuſquam ſol oriatur per nomen [a] vſum habentis. Vbi verò radicem extraxeris, dic Pater noſter, Credo in vnum Deum, & Aue gratioſa, vſque ad finem ter. Et probè terens, da latenter edendam, & ſtatim gratia Dei ſanabitur.

a Vſum habentis] Græce legitur, εἰς τὸ ὄνομα τȣ̃ χρείαν ἔχοντος, hoc eſt per nomen eius qui vſum habet. Intelligit herbæ radicem eſſe in nomine Chriſti euellendam.

Cap. CCCCXX.

ANTIDOTVS ſtomachica, præclara, compoſita à Ptolemæo ſophiſta. Habet piperis communis, aniſi, origani, cumini, hyſſopi, ſaluiæ, zingiberis, floris iunci odorati, epithymi, erucæ, corymborum thymi, ſingulorum drach. duas, mellis Attici aut ſacchari, & vini Chii, mellis quidem libram vnam, ſacchari & vini libras duas. Species contuſas iniicito melli & vino, & ſine illic macerari dies tres. dein parum coquito, pérque ſaccum tranſmittito, & in vaſe reconde. Da ſingulis diebus mane vnciam vnam, aut calicem vnum, pro viribus.

Cap. CCCCXXI.

ANTIDOTVS ad cardiacos, & animo deficientes, ac ſyncopen, exolutionẽmque è diarrhœa, aut ſanguinis excretione, aut ab alia vacuatione natiuum calorem diſſipante natam. Recipit maſtiches, cinamomi, ſeminis ocimi, foliorum ſampſychi, maceris, caryophylli, ſeminis meliſſophylli, [a]ſiſymbrii ſeminis, piperis longi, ſingulorum drachmam vnam & quartam partem, margaritarum drachmas duas & quartam partem, corallii rubri, betonicæ, ſerici crudi vſti, hermodactyli longi albi & rubri, folii, drachmas decem, oſſis cordis ceruini, blattarum byzantis, ramenti eboris, ſingulorum drachmas tres, moſchi ſiliquas duas, berberis drach. duas, gallæ moſchatæ, ambaris, ſingulorum drachmã ſemis, nucis moſchatæ drachmas tres, ligni aloes, ſpicæ, ſingulorum drachmas duas ſemis, auri puri hexagium vnum, lapidis ſapphiri, lapidis iaſpidis, [b]lapidis aſpectu viridis, ſingulorum hexagium ſemis, croci, xylobalſami, ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris, quod ſatis eſt. Decoque probè ad conſiſtentiam, effunde ſuper marmor, & ſine ibidem donec refrigeretur: dein reconde in vaſe, ac præbe cum vino bono.

a Siſymbrii] Codex manuſcriptus legit σισυμωρίȣ, pro σισυμβρίȣ. b Lapidis aſpectu viridis] Græcè eſt, λίθȣ χλωρȣ̃ τὴν ὄψιν. Intelligit autem haud dubiè praſium appellatum lapidem, aut ſmaragdum.

Cap. CCCCXXII.

CONFECTIO magni Zulapii. Accipit vuarũ paſſarum Chiarum ſtagia quatuor, rubiæ hexagium ſemis, fœnigræci hexagium vnum, adianti, roſarum, violarum, ſing. ſtagia quinque, aquæ & ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCCXXIII.

ALIA moſchati confectio. Capit ladani boni vncias tres, ſtyracis calamitis vnciam vnam ſemis, ſtyracis rubeæ vnciam vnam, ligni aloes boni drachmas duas, ambaris drachmam vnam, caphuræ ſcrupulum ſemis, moſchi ſcrupulum ſemis, ſtillatitii roſarum liquoris boni quod ſatis eſt.

Cap. CCCCXXIIII.

ALIA confectio moſchata. Habet maſtiches vncias duas, gummi Arabici vnciam vnam, caphuræ ſcrupulum vnum. Trita hæc ſtillatitio roſarum liquore bono irrigato, & formato paſtillos, qui fermẽteſcant, cum olei ebuli vnciis quatuor. Sit autem oleum purum, & ſordibus carens. Vel decoque oleum cum huiuſmodi ſpeciebus. Aut iniice cinamomi, caryophylli, & nucis muſcatæ ſingulorum vnc. ſemis. dein cum prædictis ſpeciebus & oleo macerato, & ſubactis iis diligenter finge paſtillos, & reconde in vaſe. pondus paſtilli ſit drachma vna ſemis. ferueſacito ſtillatitium roſarum liquorem cum moſcho, eóque paſtillos poſt formationẽ irrigato.

Cap. CCCCXXV.

ANTIDOTVS faciens ad cardiacos, & cordis ſyncopen, immodicámque animi defectionẽ, ad corporis imbecillitatem à ſyncope inductam. ad liquationẽ præterea carnis, tuſſiẽtes, ſuppuratos, aſperitatem faucium, à deſtillatione ortam. Recipit cinamomi, ſeminis ocimi, foliorum ſampſychi, maceris, caryophylli, carnis foliorum citri, ſeminis meliſſophylli, ſeminis ſiſymbrii ſingulorum drachmas duas, ſeſelis drachmam vnam ſemis, hermodactyli, folii, ſingulorũ drachmas quatuor, floris roſmarini drachmas tres, oſſa cordis ceruini numero quatuor, berberis drach. duas, maſtiches, roſarum,

violarum

violarum,borraginis florum, ſingulorum drach. vnam ſemis, ſucci herbæ chamæleuces vncias tres, libyſtici ſcrupulum vnum, gallæ moſchatæ drachmam vnam, glycyrrhizæ drach.tres,cubebæ drach.duas,paſtillorum de roſis & violis drach.vnam ſemis,ligni aloes crudi,nucis moſchatæ,zingiberis,ſing.drach. vnã ſemis, moſchi ſiliquarum granũ vnum ſemis, cinamomi boni drach. duas ſcrup.vnum ſemis,nucis Indicæ magnæ carnis dr. quatuor,ſpicæ drach.vnam ſemis,ſapphiri lapidis,gagatis lapidis,iaſpidis lapidis & ſmaragdi,ſing.ſiliquas tres, croci ſiliquas ſex, margaritarum perforatarum & non perforatarum,ſing.ſiliq.vnam, xylobalſami drach.tres, blattii byzantis, hoc eſt oliis anterioris naris purpuræ, gran.octo,ramenti eboris,ſerici vſti, ſing.drach. vnam, ſtyracis calamitis drach.duas ſemis grana duo, portulacæ ſeminis drach.vnam ſemis, ſeminum cucumerum, ſing.vnc.vnam ſemis,corallii rubei,iridis, ſing.hexagia duo ſemis,auri puri ramenti hexag.vnum ſemis, nuces Ponticas decem,[a]amyli drach.tres, amygdalarum amararum & dulcium,ſing.viginti, carnis palmularũ vnc.I. ſemis,marrubii,[b]fabarum farinæ puræ vnc.vnã ſemis, carnis ſeminis[c]goſſipii hexag.tria,ſeminis maluæ & florũ,ſing.vnc.ſemis, ſeminis vrticæ vnc.S.pinearũ recentium vnc.duas,hyſſopi Cretici drach.tres, penidiorum bonorum libr. ſemis, ſacchari candi vnc.tres, ſacchari quod ſatis eſt.Contuſis omnibus ſimul, adiice gummi Arabici hexagia duo,tragacanthæ hexag.tria. Commixta omnia ſimul & trita,decoque cum decocto teſtudinis montanæ,& præbe in prædictis malis manè, & dormituris,vnciam ſemis.Eſt autem experta.

a Amyli] Nicolai codex more vulgi(& vt hodie imperiti vocant)legit ἄμιδον. b Fabarum farinæ] Manuſcriptus codex deprauatè hîc & multis aliis locis(mea quidem ſententia) legit φαβάτων, pro φαβάρων. c Goſſipii] Nicolaus habet βαμπακίυ. Vocat autẽ bombacium,fruticem qui Græcis vetuſtioribus ξύλον, Latinis xylon & goſſipium dicitur.Barbaris in hunc vſque diem bombax,& bombaſum appellatur.De quo plura tomo primo noſtrorum de ſtirpium hiſtoria commentariorum diximus.

Cap. CCCCXXVI.

ANTIDOTVS ex aureo balano. Capit cepulorum vnc.duas,flauorum,Indicorum,ſenæ, intybi ſeminis,ocimi ſeminis,ſantali, roſarum, ſing. hexag. ſemis, damaſonii,balauſtiorum,ſing.ſtagium vnum ſemis,lapidis Armenii ſtag.vnum, maſtiches,ſeminis fœniculi & aniſi ſtag.ſemis,thymi,epithymi,ſing.ſtag.vnum ſemis,polypodii,rhei Indici,ſingulorum ſtag.vnum,menthæ,croci,ſing.ſtag.ſemis, turpeti, bugloſſi, ſing.ſtagiũ vnum ſemis, ſacchari & ſtillatitii roſarũ liquoris quod ſatis erit.

Cap. CCCCXXVII.

ALIA antidotus è rha Pontico. Accipit ſpicæ,croci,maſtiches,coſti,aſari,caſiæ odoratæ, floris iunci odorati,rhei Pontici,ſpodii,ſing.ſtag.vnum, roſarum Ægyptiarum hexag.vnum.Fermenteſcant hæc cum ſacchari libra vna aut ſemis, & ſtillatitio roſarum liquore, & reconde in vaſe[a]decocta ad conſiſtentiam. Dantur ſtagia tria.

a Decocta ad conſiſtentiam] Græcè ſcriptum erat(an rectè, non ſatis pronuntiare poſſum) βράσας εἰς δύναμιν, id eſt decoctam ad vires.Sed(ſi quid iudico)legendum erit,βράσας εἰς σύστασιν,vt nos conuertimus.

Cap. CCCCXXVIII.

ANTIDOTVS nephritica, valde vtilis. Habet cinamomi,galangæ,ſing.ſtagia tria, nucis odoratæ ſtagia duo,tripſidiorum ſtag. quatuor, caryophylli ſtagia duo, floris iunci odorati, zedoariæ, ſingulorum ſtagia tria,lithoſpermi, ſeminis aſparagi, corticis radicis capparis,ſeminis althææ,ſing.ſtagia quatuor,aniſi, fœnicu li,& apii ſeminum, ſing.ſtagia tria,ſeminis dauci ſylueſtris ſtagia quatuor, cretami ſeminis ſtagia tria. Conſice cum ſaccharo,& dato.

Cap. CCCCXXIX.

ANTIDOTVS ex hermodactylo,admodum bona. Recipit hermodactyli vnc.vnam ſemis,aniſi,cumini Æthiopici,hoc eſt carnabadii, ameos, epithymi,piperis communis,zingiberis, ſingulorum ſcrupulum v-

A num ſemis,thymi hexagium vnum, alipiæ vnc. vnam. Datur cum melicrato.

Cap. CCCCXXX.

ANTIDOTVS è cicadis, nephritica. Accipit ſeminis lini,raphani,[a]piſcis vſti,ſeſelis,ſingulorum vnciam vnam, ameos,cucumeris ſatiui ſeminis,ſaxifragi, vuarum ſine acinis,ſeminis althææ,[b]phaſioli albi,[c]lyncurii,ſingulorum vnc.ſemis,ſpicæ nardi,mei,phu,lapidum ſpongiarum, ſingulorum drachmam vnam, [d]paliuri ſeminis,ſii aridi,radicis rubi, radicis graminis,po-
B lypodii,ſing.drach.tres,ſanguinis hirci aridi (vt dictum eſt in antidoto è ſanguine hirci, cap. quadrageſimo ſecundo)ſcrupulos ſex, cicadarum aridarum,ſine alis pedibus & capite, vncias quatuor, piperis albi drachmas ſex,mellis Attici crudi aut ſacchari quod ſatis. Datur Ponticæ nucis quantitate in condito, cum decocto tribuli,aut ſaxifragi, aut ſii, aut radicis aſparagi,aut quinquefolii,aut radicis ſtruthii,ſiue lanariæ.

a Piſcis vſti] Græcè eſt ἰχθύος κεκαυμένυ. Quem verò piſcem intelligat (modò lectio ſit legitima:qua de re tamẽ plurimum dubito) ſcire nequeo. b Phaſioli albi] In manuſcripto codice,mea qui-
C dem ſententia,corruptè legitur φασὶν λδυκȣ̃,pro φασιόλȣ λδυκȣ̃. c Lyncurii] In codice Nicolai deprauatè ſcribitur λύζγȣ ῥοῦ, pro λυζγὸς ȣ̓ρου,aut λυζγȣρίου.De lyncurio tamen anteà diximus. Plura etiam de eo Dioſcorides libro 1. cap.ϖϛ́.habet. d Paliuri] Græcè erat ſcriptum παλιρίας. De qua quidem re ſuprà à nobis eſt multoties annotatum.

Cap. CCCCXXXI.

ANTIDOTVS de lithoſpermo. Habet lithoſpermi,betonicæ,ſaxifragi,petroſelini, piperis albi,ſingulorum vnc.vnam,tantum mellis: & præbeto.

Cap. CCCCXXXII.

D ANTIDOTVS de ſemine marrubii. Capit piperis albi, piperis nigri,dauci Cretici, cucumeris ſatiui ſeminis, marrubii ſeminis,petroſelini Macedonici, pyrethri,folii,zingiberis,ſingulorum vnciam vnam,mellis quantum ſufficit.

Cap. CCCCXXXIII.

ANTIDOTVS de lapide Iudaico. Habet ſpicæ nardi,hyſſopi, [a] lapidis Iudaici, ſingulorum ſcrupulos ſex,piperis ſcrupulos duodecim, zingiberis,petroſelini,coſti,ſaxifragi,ſingulorum ſcrupulos ſex, caſiæ, ſe-
E minis apii,ſingulorum ſcrup.tres, cyperi ſcrupulos ſex, ramenti eboris ſcrupul. quatuor,cardamomi ligni ſcrupulos ſex, lithoſpermi ſcrup. quatuor, mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.

a Lapidis Iudaici] Græcè eſt τηκολίθȣ. Lapidem autem Iudaicum & tecolithon eſſe eundem,omnibus conſtare puto.Idipſum enim manifeſtè Paulus lib.7.iis teſtatur verbis,Iudaicus lapis dictus, lapides in renibus conterit:vnde recentiores ipſum tecolithon vocarunt.

Cap. CCCCXXXIIII.

ANTIDOTVS è ſemine ſylueſtris maluæ. Recipit cucumeris ſatiui ſeminis drachm.duodecim, hyoſ
F cyami ſeminis drachmas ſex,cicutæ ſeminis drachmas ſex,opii drachmas tres,caſiæ, ſeminis apii, ſingulorum drachmas tres,maluæ ſylueſtris ſeminis, croci,ſingulorum drachmas tres,amygdalarum regiarum,nucum auellanarum, aſari, ſingulorum drach. quatuor. Excipe paſſo Cretico,& da triobolum vacantibus febre,cum ſapa drach.tribus.Nonnulli verò melle excipiunt.

Cap. CCCCXXXV.

ANTIDOTVS è tragemate ſeu bellario,nephri-
G tica. Accipit vuarum albarum exemptis acinis, pineæ rum recentium,ſingulorum vncias duas,ſeminis cucumeris decorticati, baccarum myrti exemptis oſſibus,amygdalarum amararum, amyli, palmularum pinguiũ, ſeminis apii, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis papaueris,croci, ſingulorum drachmam vnam,myrrhæ drachmas duas. Potandam præbe in paſſo ieiunis drachmam vnam.

Cap. CCCCXXXVI.

H ANTIDOTVS è ſeminibus, conferens ad ea ad quæ antidotus de aniſo & cumino. Habet cumini, carei,ameos,aniſi,dauci,apii, petroſelini,amomi ſeminum, ſingulorum drachmas tres, cinamomi, libyſtici, ſingulorum drachmam, zingiberis, galangæ, cardamomi, caryophylli, ſpicæ, folii, ſingulorum

drach.femis, fefelis fcripuli vnum, piperis longi grana quindecim, mellis Attici aut facchari quod fatis eft: femina macerato in aceto, & confice vt diacumini antidotum,& præbe.

Cap. CCCCXXXVII.

ANTIDOTVS ad mala muliebria vteri accommodata,& grauidas. Item eas quæ altero menfe aut tertio,ac pluribus abortiunt. Dolorem quoque mitigat. Capit dauci Cretici drachmas duas, feminis apii vncias duas, ftyracis calamitis,anifi,fingul.vnc.femis,caftorei, myrrhæ,fingul.vnciam vnam,hyofcyami vncias tres femis,opii,croci,fingulorum vnc.vnam femis,vini dulcis & aufteri quod fatis eft.Datur carentibus febre,cum vino:febricitantibus autem,cum aqua tepida.Quod fi vo les,per metrenchyten infundito cum fucco acaciæ,aut hypocifthidis aut perdicii.

Cap. CCCCXXXVIII.

ANTIDOTVS ex careo. nominatur vero etiam de feminibus. Poteft omnia quæ Diacalaminthes: plus tamen flatus diffoluit,concoquit,&ftomacho valde grata eft. Recipit carei, ameos, ligni aloes,coriandri,fpicæ,cinamomi,galangæ,cumini,anifi,fœniculi feminū, apii,anethi feminum, macedonifii, & dauci feminum, fingulorum vnc.femis,caryophylli, maceris, cardamomi, piperis longi, fefelis, fingulorum hexagium vnum femis, mellis Attici aut facchari quantum fatis effe videbitur.Semina in aceto macerato die & nocte,& confice vt antidotum è cumino, aut diofpoliticum medicamentum.Datur de ea femuncia cum vino.

Cap. CCCCXXXIX.

ANTIDOTVS de fanguinibus. Accipit piperis albi & longi,croci, cofti, acori, phu, anifi, dictamni Cretici,fingulorum drachmam vnam,amomi,opobalfami,feminis rutæ fylueftris, cumini Æthiopici,anethi, anatis mafculi fanguinis aridi, hœdi fanguinis, anferis fanguinis, anatis fœminæ fanguinis, napi fylueftris feminis,fingulorum vnciam vnam femis,gentianæ,trifolii feminis, floris iunci odorati, fingulorum drachmas quatuor,[a]liquoris Cyrenaici drachmam vnā femis, ftichadis,afari, fingulorum drachmam vnam,ammoniaci thymiamatis drachmam vnam femis,mei[b] Athamantici,agarici,fingulorum drachmam vnam, carpobalfami gran.decem,mellis quantum fufficit.

a Liquoris Cyrenaici] Hîc videntur nonnulla defiderari. Nā Paulus, qui lib.7. hanc etiam antidotum defcribit, ftatim poft flores iunci odorati, fubiicit λιβανώτου, ῥόδων ξηρῶν, ἀνὰ L. δ΄. κινναμώμου L. β΄. σκορδίου L. η΄. πετροσελίνου, πολίου, σμύρνης, νάρδου, ἀνὰ L. ϛ΄. κασίας L. γ΄. ὀποῦ κυρηναϊκοῦ,&c. hoc eft, Thuris, rofarum aridarum, fing. drach.quatuor, cinamomi drach.duas,fcordii drach. octo, petrofelini, polii, myrrhæ, nardi,fing.drach.fex,cafiæ drach.tres. Quæ fingula hîc, inter iuncum odoratum & liquorem Cyrenaicum,inferenda veniunt. b Mei Athamantici] Deprauatè legitur in manufcripto codice ἀλαβαντίνου pro ἀθαμαντικοῦ. Sic enim effe legendum, Paulus in primis oftendit,qui habet μήου ἀθαμαντικοῦ. Dein Diofcorides etiam qui ita fcriptū reliquit, μῆον τὸ καλούμενον ἀθαμαντικόν, id eft, Meum quod Athamanticum vocatur.

Cap. CCCCXL.

ANTIDOTVS è Lycio,optima ad iecinorofos. Capit gentianæ,chamæpityos,petrofelini,marrubii,fellis vrfini, finapi, fcolopendrii, radicis panacis, rubricæ finopicæ, rubiæ, feminis braffìcæ, ariftolochiæ longæ, piperis albi,fpicæ nardi,cofti,erucæ feminis,eryngii,polii,echii,eupatorii,baccarum iuniperi, iecoris lupi,helenii, æquam portionem, mellis aut facchari quod fatis eft.Confice probè. Datur nucis Ponticæ magnitudine, cum mulfo non cocto.

Cap. CCCCXLI.

ANTIDOTVS Theodoretos,aut ex anacardiis. Habet anacardii drachmam vnam, croci,cafiæ,folii,fpicæ nardi,caryophylli, mei, agarici, floris iunci odorati, rhei,epithymi, fingulorum vncias duas, acori, piperis, fingulorum drachmas duas, aloes vnciam vnam femis, faxifragi, mafticħes, iridis Illyricæ, fingulorum drachmam vnam,myrobalani vncias duas, mellis aut facchari quod fatis eft.

Cap. CCCCXLII.

ANTIDOTVS Theodoretos,vel ex anacardiis. Recipit aloes drachmas quindecim, agarici drachmas fex,croci, cafiæ, rhei Pontici, acori, cinamomi,maftiches,fingulorum vnciam vnam femis,cofti, feminis rutæ,piperis albi, fingulorum drachmas duas, xylobalfami,afari, chamædryos, mei, fingulorum drachmam vnam, fpicæ nardi grana feptem. Aliqui etiam iis adiiciunt anacardia duo,mellis Attici aut facchari quod fatis eft.Dantur de ea drachmæ duæ ex melicrato.

Cap. CCCCXLIII.

ANTIDOTVS [a]Leonis Drongarii,ex centaurio nominata. Eft autem valde bona. Accipit chamædryos,ariftolochiæ longæ & rotundæ, centaurii, fingulorum vnciam femis,gentianæ vnc.vnam,mellis Attici vel facchari quantum fatis effe videbitur.

a Leonis Drongarii] Græcè legitur, κατὰ λέοντος δρουγγαρίου.

Cap. CCCCXLIIII.

ANTIDOTVS nephritica,ftomachio & ad inflationes vtilis: diffoluit callos, & inteftinorum dolore à craffo humore orto vexatis prodeft. Eft etiam ad colicos experta. Capit fpicæ,cofti, cafiæ ligneæ, fingulorum drachmas duas, feminis fœniculi drachmas tres, piperis communis,acori,anifi,feminis apii,iridis, xylobalfami, radicis mandragoræ, fingulorum drachmas quatuor, radicis capparis drachmas quinque, vuarum paffarum fine acinis drachmas decem,mellis vncias nouem, aut facchari quod fatis eft. Dantur drachmæ tres, cum drofato quod habet ftillatitii rofarum liquoris boni libram femis, aceti libræ fextam partem,& facchari libram femis.Præbe de ea vnciam vnam cum aqua,cui incocta fit radicis capparis, calaminthæ, fingulorum vnciam femis. Commixtis omnibus & contritis da cochlearium manè: & deinde iube ægrotantem quiefcere vfque ad fequens tempus matutinum. Bibat autem diebus decem. dein fac huiufmodi aquam quæ habet hyffopum,vuas paffas, fenam, epithymum,ftichadem, careum, anifum, chamæmelum, & nucem mofchatam. Hæc coquito in aqua, pofteaque colato, & è decocto accipiens, immitte in ipfum agarici drachmam vnam,mellis rofacei vnciam vnam.Subacta præbe media nocte. Aut pro melle rofaceo, iniice aceti fquillitici quod fatis eft.

Cap. CCCCXLV.

ANTIDOTVS, Italica lingua vocata Pancala aurea, vtilis ad inflatos, dolore inteftinorum vexatos, colicos, & nephriticos. Habet foliorum rutæ drachmas decem,ameos,cumini, [a]nigellæ,libyftici,origani,carei Alexandrini,amygdalarum amararum,piperis nigri & longi,mentaftri,hoc eft dauci,acori, baccarum lauri,caftorei, fingulorum drachmas duas,fagapeni drachmas quatuor,opopanacis drahmas tres, mellis Attici aut facchari quantum fufficit. Datur auellanæ quantitate,iis qui non febricitant, ex vino: febricitantibus autem,cum aqua tepida cui incocta fint,radix fœniculi, apii,macedonifii,& afparagi, femina ameos, apii, anifi & fœniculi.Decoquens igitur daieiunis manè: & fi volueris,etiam vefperi.

a Nigellæ] Manufcriptus codex corruptè legit νιτζέλου, pro νιγέλλου. Exponit autem quid per vocem νιτζέλου intelligat, inquiēs, ἤτοι ὡς οἶμαι μελάνθιον, id eft, vt puto melanthium.

Cap. CCCCXLVI.

ANTIDOTVS ex adianto à veteribus medicis nominata,conferens tuffientibus, & fuppuratis. Eft experta,& prodeft iis qui capitis deftillatione laborant. Recipit adianti drachmas decem, amygdalarum amararum drachmas quinque,iridis drach.tres, radicis capparis,farinæ eruinæ,fingul. drach. duas, apii,fœniculi, gentianæ,ariftolochiæ, fing. drachm. quinque, mellis Attici aut facchari quod fatis eft. Dantur media nocte drachmæ tres cum aqua tepida, cui incoctæ fint caricæ decem,palmulæ decem,fœnigræci drach.quinque,glycyrrhizæ drach. decem, adianti drach. feptem, radicis fœniculi & apii,feminis vrticæ, fing. drachm.v.hyffopi drach.decem,calaminthæ,iridis,marrubii, fingulorum

drach.quinque,aquæ lib.tres. Hæc probè decoquantur vſque ad tertias.deinde præbeto.

Cap. CCCCXLVII.

ANTIDOTVS [a]benedicta laxatiua. Accipit tur peti vnc.tres,roſarum, violarum,ſing. vnc.vnam,galangæ,maceris,granorum ſolis,maſtiches,thuris,cardamomi,myrobalanorum emblicorum, ameos, ſingulorum drach.ſemis,ſeminis aſparagi, & ruſci,ſing.vnc. vnam, dacrydii vnc.vnam,caryophylli,ſpicæ,zingiberis,croci, ſaxifragi,piperis longi,amomi, macedoniſii,[b]ſalis gemmæ,cinamomi, ſingulorum drach.duas, hermodactyli vnc.duas,polypodii vnc. vnam ſemis, [c] ellebori mauri, id eſt myrobalani,vnc.vnā,gentiapolis,id eſt [d], ſeminis fœniculi,aſari, opopanacis, colocynthidos,ſingulorum vnc.vnam,ariſtolochiæ rotundæ,tragacanthæ, ſingulorum vnc.duas, iridis Illyricæ, cumini, ſileris,ſing. vnc.vnam,anacardii vnc.duas,mellis Attici vel ſacchari quod ſatis eſt.Si verò plurimum eius facere volueris,ad vnamquanuis libram adiice dacrydii vnc. vnam ſemis, & turpeti repurgati boni vncias quatuor.Et confectam præbeto.

a Benedicta laxatiua] Nicolaus corruptè ſcripſit μπενεδέτα λασατίβα,pro βενεδίκτα λαξατίβα. Et in vulgatis codicibus in hac deſcriptione multa deſiderantur. b Salis gemmæ] Manuſcriptus codex legit,σαλτζίμα, ἤτοι ſαζγρίνε ἅλατος, pro σάλις γέμμα, hoc eſt foſſilis ſalis. c Ellebori mauri] Græcè eſt ἐλλεβόρε μέρη,quod interpretarer,nigri ellebori: niſi ipſe ſtatim ſubiiceret, ἤτοι μυροβαλάνε. Sed fortè ita interpretandum , ellebori nigri ſiue myrobalani vnciam vnam.Sed infrà,ſectione nimirum nona,annotatione 23.etiam myrobalanum vocauit elleborum : vt ſuſpicio ſit, ἐλλέβορον pro μυροβάλανον ſcriptum eſſe. d Gentiapolis] In Nicolao eſt,ζενθιάπολις,ἤτοι,& ſtatim vacuum eſt relictum ſpatium , dictionem deeſſe quæ quid per gentiapolin intelligendum ſit exponat,innuens.Quum verò hæc in Latinis exemplaribus deſiderentur, ex meliore codice locus hic reſtituendus erit,quem adhuc deſideramus.

Cap. CCCCXLVIII.

ANTIDOTVS drangæa ad iecinoroſos,lienoſos, vitioſum corporis & faciei colorem. Capit turpeti repurgati hexag. tria, ſenæ hexagia duo,rhei barbari hexagiā duo,epithymi hexagia tria,tartari hexagia duo,dacrydii [a]præualidi hexagia duo ſemis, hermodactyli hexag. vnum ſemis,maceris,cinamomi, zingiberis, nucis moſchatæ, caryophylli, ſingulorum hexagium ſemis, croci hexagium ſemis & quartam partem, fœniculi,aniſi, ſingulorum hexagia tria, ſacchari quantum aliarum ſpecierum duplum . Dantur hexagia duo,aut duo & ſemis pro viribus media nocte : non febricitantibus cum vino:febricitantibus autem,ex aqua tepida.

a Præualidi] Codex Nicolai habet γενάτου. Deprauatam verò hanc eſſe lectionem iudico,& legendum γενναίε.

Cap. CCCCXLIX.

CONFECTIO decocti magni, ad melācholicos, quando flaua bilis nimis cum ſanguine aduſta fuerit, & in nigrā mutata.Eſt autē admodū vtile. Habet epithymi hexagium vnum, glycyrrhizæ vnciā ſemis, [a]hordei nudi vnciam vnam,myrobalani citrini hexagium vnū, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam vnam,ſeminis lactucæ & intybi,ſingulorum hexagia tria,ſcolopendrii hexagia quatuor, aſari, ſenæ, cuſcutæ, ſingulorum hexagium vnum , florum borraginis hexagia duo, Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſebeſtenas quadraginta, adianti vnciam vnam,floris iunci odorati,ſtichadis, ſing.vnciam ſemis, aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorū hexagia duo.Hæc decoquantur in aqua ad tertias. dein accipe ex hoc decocto vncias quinque, [b] dulcis calami repurgati vnciam vnā,rhei drach. vnam , oxyphœnici, mannæ,ſingulorum vnciam ſemis, [c] ſacchari roſati laxatiui hexagia duo.Hæc omnia ſubacta recōde in vaſe, & da media nocte hexagia duo,aut tria pro viribus, ex aqua tepida. Cibus ſit concoctu facilis & boni ſucci , in vniuerſumque flatus expers. Vinum præbe tenue, albū & exiguum.

a Hordei nudi] Græcè eſt γυμνοκριθῆς.Per hordeum verò nudum intelligit id quod decorticatum eſt. b Dulcis calami repurgati] Græce eſt γλυκοκαλάμε.Per calamum verò dulcem repurgatum intelligere Nicolaum,vt ſuprà quoque,nempe annotatione 175.eſt dictum,cenſeo caſiæ fiſtularis medullam,quam hodie caſiam extractam facientes medicinam vocant. c Sacchari roſati laxatiui] Nicolaus vulgari more dixit σεκοροζάρω λασατίβω, quum dicendum eſſet, σάκχαρι ῥοζάτου λαξατίβε.

Cap. CCCCL.

ALIA confectio decocti ad melancholica mala.Eſt admodum bona,vt præcedens. Recipit quinque radicum,epithymi,hyſſopi,ſingulorum vncias duas,coriandri hexagia tria, Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſenæ,cuſcutæ,ſingulorum hexagia tria,hermodactyli hexagia duo ſemis,violarum, borraginis floris, ſingulorū hexagia duo, adianti manipulum vnum , ſeminum cucumerum vncias duas, agarici hexagia duo , polypodii vncias duas, mānæ vnciam vnam, caſiæ fiſtularis repurgatæ vncias duas, oxyphœnici vnc.vnam,radicis capparis vnciam vnam ſemis, ſeminis agni hexagia tria, turpeti puri vnciam vnam , ſantali citrini vnciam ſemis, violarum,roſarum,ſingulorum hexagia duo, glycyrrhizæ vnciam vnam , ſeminis fœniculi vnciam ſemis,aſari hexagia duo,ſcolopendrii manipulum ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. CCCCLI.

ANTIDOTVS Dianthōn [a]Galeni,ad imbecillitatem corporis, animi defectionem, ſyncopen, cardiacos,eos qui facilè diſcutiuntur:& in ſumma,ad omnem animi defectum efficaciſſima. Accipit roſmarini florum vncias tres,oſſis cordis ceruini, berberis, roſarum, violarum, florum borraginis , nymphææ , ſingulorum drachmas tres,maceris,ligni aloes,cardamomi, aniſi,anethi,ſingulorum drachmas ſex , caryophylli drachmā vnam,ambaris grana duo,nucis Indicæ,cinamomi,ſpicæ,zedoariæ,ſingulorum drachmas tres, galāgæ, nucis moſchatæ,ſingulorum drachmam vnam ſemis,lapidis ſapphiri hexagium vnum,iaſpidis lapidis,[b]ſubuiridis lapidis,ſingulorum hexagium vnum ſemis, margaritarū perforatarum & non perforatarum , ſingulorum hexagium vnum, [c]oſſis naris purpuræ hexagium vnum,croci ſiliquas tres , tragacanthæ hexagium vnum ſemis, trium ſantalorum,ſingulorum vnciam ſemis,ſerici vſti drachmas duas,ſeminis portulacæ hexagium vnum ſemis,raſuræ eboris vnciam ſemis,auri puri hexagium vnum,cryſtalli,corallii rubei , ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſacchari, penidiorum, & ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſatis eſſe videbitur. Datur vncia ſemis in prædictis malis,atque in triſtitia,timore,multiſque aliis malis.

a Galeni] Non rectè referri ad Galenum hanc antidotum, ſimplicia quædam quæ illi incognita & ignota fuerunt, abundè teſtantur. b Lapidis ſubuiridis] Græcè eſt,λίθε ὑποχλώρε. Intelligit verò haud dublè lapidem nominatum praſium aut ſmaragdum.

c Oſſis naris purpuræ] Blattium byzantis hodie appellant , vt dictum eſt aliquoties ſuprá.

Cap. CCCCLII.

ANTIDOTVS alia ex adianto,vt præcedens.Inuenies autem huius facultates curatorias Cap. quadringenteſimo quadrageſimoſexto. Capit polytrichi,ſucci glycyrrhizæ, hyſſopi, ſingulorum drachmas decem, ſeminis carei & apii,amygdalarum amararum, ariſtolochiæ,ſeminis vrticæ Romanæ,& fœniculi, ſingulorum drachmas quinque , calaminthæ, iridis, ſeminis vrticæ mollis,ſingulorum drachmas tres , ſeminum cucumerum, ſingulorum hexagium vnum , mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Prodeſt tuſſientibus , difficulter ſpirantibus , ſuppuratis , & deſtillatione capitis laborantibus.

Cap. CCCCLIII.

ANTIDOTVS lingua Italica cognominata Pan cala aurea. Inflatis , & dolore inteſtinorum laborantibus, colicis, nephriticis, viſcerum obſtructionibus, & malo corporis habitu affectis confert. Habet rutæ drachmas quinque , ameos, thymi , melanthii , libyſtici , baccarum lauri , ſeminis dauci , acori , ſingulorum drachmam vnam , ſagapeni drachmas duas, opopanacis drachmam vnam ſemis, mellis Attici aut ſacchari quantum ſufficit. Datur nucis auellanæ quantitas cum aqua calida temperata , in qua decocta ſint radix fœniculi , apii, macedoniſii,

ameos,apii,anisi,& fœniculi femina.Datur ieiunis.

Cap. CCCCLIIII.

ANTIDOTVS Dianthôn, conferens valde tussientibus & arteriacis. Recipit rosmarini floris, rosarum,florum borraginis,violarum, sing.drach. tres, caryophylli,nucis Indicæ, galangæ, cinamomi, myrrhæ, zedoariæ,sing.drach. tres, maceris,ligni aloes,cardamomi,anisi,&anethi, sing.drach.sex, tragacāthæ vnc.vnā, sacchari & penidiorum quod satis est.Datur manè & vesperi:& postquā sumpta fuerit,præbeto aquā tepidam.

Cap. CCCCLV.

ANTIDOTVS è sapphiro, eiusdem cuius dianthôn vsus. Accipit berberis drach. vnam, borraginis florum, rosarum,nymphææ,maceris, sing.drach.semis, ambaris sitarium vnum,cinamomi,spicæ, spodii, sing. drach.semis,caryophylli, nucis moschatæ, drachmā semis & quartam partem,crystalli,corallii,floris buglossi, margaritarum,sing.drach.vnam,ossa cordisceruini sex, auri puri hexag. vnum, trium santalorum vnc. vnam, glycyrrhizæ, seminis portulacæ, sing.sitaria duo, seselis sitarium vnū, sapphiri, lapidis iaspidis,ligni aloes,sing. hexag. vnum, ossium naris purpuræ,hexag.semis,serici vsti hexagium vnum, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quantum sufficit. Datur vt dianthôn quæ prædicta est.

Cap. CCCCLVI.

ANTIDOTVS ad eos quos virtus deficit,tussientes, & destillatione capitis laborantes. Capit nucum pinearum vnc.octo, amygdalarum drach. quinque, cinamomi vnc.vnam,caryophylli,maceris,sing.drach.septem,ligni aloes drach.sex,santali citrini drach.quinq;, ambaris drachmam vnam, moschi sitarium vnum,sacchari libras quatuor & stillatitii rosarum liquoris quod sufficit.

Cap. CCCCLVII.

ANTIDOTVS ad animi defectiones,& corporis imbecillitates, stomachicos, læuitatem intestinorum, syncopen cordis, & carnis dissolutionem. Habet succi cotoneorum,sacchari,libras duas. Adiice succi quod satis erit,& coque vsque ad consistentiam: dein iniice piperis longi,zingiberis,cinamomi,sing.drachmam vnā, caryophylli,ligni aloes,singulorum vnc.vnam, moschi grana viginti,ossa cordis ceruini quatuor, ambaris hexagium semis,gallæ moschatæ drach.semis, blattii byzantii hexagium vnum, berberis,hoc est seminis oxyacanthæ, vnc.semis, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quantum sufficit.

Cap. CCCCLVIII.

ANTIDOTVS è myrobalano,ad malum melancholicum,& hypochōdriacum nominatum conferens. Accipit myrobalanorū omnium,(demptis flauis) sing. vnc.semis, polypodii recentis, epithymi, sing. hexagia duo,stichadis Arabicæ hexag. vnum semis, mellis Attici aut sacchari quod satis esse videbitur.Datur cubitum ituris vesperi semuncia, aut plus aut minus pro viribus.

Cap. CCCCLIX.

ANTIDOTVS alia è myrobalano,vtilis ad pituitosos,flaua bile abundantes, & melancholicos. Turbationis & molestiæ expers est. Recipit myrobalani flaui & nigri,sing. hexagia tria, turpeti repurgati vnc. semis,anisi hexagium vnum,zingiberis hexag. vnum semis, rhei barbari hexag. vnum, sacchari puri quod satis est.Hæc in farinam,hoc est drangæam redigito.Dantur de ea hexagia duo,aut duo & semis,aut tria,pro virium diuersitate.

Cap. CCCCLX.

ANTIDOTVS ex sulphure nominata. Prodest ad elephanticos, & immunditiam totius corporis, admodum laudata. Capit croci,myrrhæ,thuris,sing. drachmas duas,cardamomi, opii,sing. drachmas duas, sulphuris ignem non experti,xylobalsami, pyrethri, radicis panacis, liquoris tithymali, calaminthæ, liquoris peucedani,singulorum drachmas sex, piperis albi drachmas duas,calami odorati,zingiberis, singulorum drachmas tres,succi glycyrrhizæ drach.duas,squillæ assatæ drach. duas,mellis Attici aut sacchari quod satis est.Datur Ægyptiæ fabæ quantitate ex temperati liquoris,aut decocti absinthii cyathis quatuor.

Cap. CCCCLXI.

ANTIDOTVS regia vocata.confert caput dolentibus,oculorum hebetudini,aluóque adstrictæ. Humores attenuat,stomachum purgat,arthriticos iuuat,iecinorosos,nephriticos, colicos, obstructionem, podagricos,lienosos,malaque muliebria vterina. Præterea,Dei gratia, omnibus morbis vtilis est. Datur citra obseruationem quouis tempore,neque frigore neque æstu obseruato. Habet piperis communis & longi,zingiberis, cinamomi,singulorum vncias duas, caryophylli,spicæ, canchryos, singulorum vnc. vnam semis, turpeti vnc. semis,rhei hexagia duo, hermodactyli hexag.vnum, dacrydii drach. vnā,croci hexag.vnū, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis est. Dātur hexagia duo,aut duo & semis, aut tria,pro viribus. Præbeto verò media nocte, & à sumptione eius non febricitantibus præbe vinum:iis verò qui febricitant,aquam tepidam.

Cap. CCCCLXII.

ANTIDOTVS de zingibere,vtilis iis quibus iecur citra calorem dolore afficitur. Recipit nardi Syriacæ,spicæ,zingiberis,costi, petroselini, mei, singulorum vnc.vnam, acori,mandragoræ,piperis albi, seminis papaueris,croci,sigilli Lemnii,sing.vnc.vnam,styracis,opii,anisi,dauci Cretici, apii seminum, hyoscyami, seselis,sing.vnciam vnam semis,cinamomi vnciam vnam, margaritarum hexag. vnum semis,blattii byzantii hexag.vnum,ossa cordis ceruini quinque,eupatorii,papaueris albi,rosarum, singulorum vnc.semis, caryophylli hexag. vnum, rhei barbari hexag.duo,sacchari & stillatitii rosarum liquoris quantum satis esse videbitur. Datur manè hexag.vnum semis, aut duo pro viribus. Sinendum etiam vt à sumptione dormiat æger. dáque diebus decem,si voluerit. Post hæc vbi oportet, purgatorium præbeto medicamentum.

Cap. CCCCLXIII.

ANTIDOTVS ex hermodactylo, conferens ad podagricos,arthriticos,& quosuis dolores, omne denique vulnus,& ad omnes actiones. Accipit hermodactyli hexag.vnum semis,cumini Æthiopici,colocynthidis,vnc.quinq;,chamædryos vnc. duas & quartam partem,centaurei vnc.duas, aristolochiæ rotundæ,gentianæ,sing.vnc.vnam semis,hyperici vnc.duas &quartam partem,petroselini vnc.vnam,agarici,mei,sing.hexag. vnum semis, turpeti repurgati vnc. semis, rhei barbari hexagia duo,dacrydii, croci, singulorum hexagium semis,sacchari quod satis est.Datur media nocte pondere drachmæ vnius aut drachmæ vnius & semis pro virium ratione. Pòst dato non febricitantibus bibere [a] aquā : febricitantibus autem aquam tepidam.

a Aquam] Græcè est ὕδωρ: sed legendum esse censeo οἶνον, id est vinum. Nam vt cætera medicamenta carentibus febre cum vino dantur, ita etiam præsens exhibendum erit.

Cap. CCCCLXIIII.

ANTIDOTVS vtilis ad sitim immodicam, feruorem iecoris,febres acutas & ardentes.Vocatur autem è rheo barbaro: éstque valde bona. Capit trium santalorum,singul.vnc.semis, seminis lactucæ & intybi,singulorum drachm.duas,rosarum,violarum, singulorum hexagia tria,seminum cucumerum,singul. drach. quatuor,asari drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum,papaueris albi hexagia duo,eupatorii drach.tres, petroselini drach.duas,caphuræ hexag.S. seminis portulacæ drach. duas,glycyrrhizæ drach.vnam, [a] melitzani syluestris seminis drach. vnam S.psyllii hexag. semis, floris borraginis hexag.vnū,sacchari candi vnc.S.seminis cotoneorū hexag.S.sacchari quod satis est.Fermētescāt hæc cum

decocto ſcolopendrii,ſebeſtenæ,roſarum,violarum,Damaſcenorum, intybi, borraginis. Datur nucis Ponticæ magnitudine,aut pro viribus.Poſt eius ſumptionem bibenda aqua cum droſato Alexandrinorum.

a Melitzani ſylueſtris] Nicolaus habet ἀγριομελιτζάνη. Quid autem melitzanon illi ſignificet,ſcire nequeo.

Cap. CCCCLXV.

ANTIDOTVS è ſena, valde bona ad elephātiacos. Habet ſenæ,nucum auellanarum,ſing.vnc.vnam, raſuræ eboris drach.tres, ſerici crudi vſti drachmam vnam ſemis,boli Armenii,paſtilli ſquillitici,paſtilli theriaces,hedychroi magmatis,[a]lapidis litzi,lapidis lazuli, aſari,ſing.drach.vnam,lapidis ſmaragdi,iaſpidis,ſapphiri,[b]apelaxii,ſing.drach. vnam, raſuræ aciei ferri drach. quatuor,ſtyracis boni,paſtillorum diarhodōn & de violis,gallæ moſchatæ,ſing.drach.duas,thuris,cinamomi, cubebæ,ſing.drach. quatuor,triū ſantalorū, ſing. vnciā ſemis,corallii rubei drach. quatuor ſemis,margaritarū, blattii byzantis,ſing.hexag.vnū ſemis,caryophylli,maceris,ſpicæ,ocimi, ſeminis portulacæ, zingiberis, aniſi, ameos,fœniculi,ſing.drach.duas ſemis,calaminthæ mōtanæ,auri puri,ſing.drach.tres,folii,cardamomi, zedoariæ,croci,floris roſmarini,& borraginis, piperis albi,ligni aloes crudi,ſing.drach.tres, oſſa cordis ceruini quatuor, [c]aſimii repurgati hexag.quatuor,berberis, gentianæ,ſing.drach.vnam,moſchi gran.duodecim.Coquantur hæc cum ſucco malorum dulcium. In ſucco autem illo prius ferueāt ſerici recēns è grano ilicis tincti vnciæ quatuor cum ſtillatitio roſarum liquore,quoad vniuerſa ſerici tinctura exeat.deinde exime hoc ipſum,& coniice in ſuccum ſacchari quantum volueris. Vbi ad conſiſtentiam venerit, accipe ſpecies omnes bene tritas, & iniice illi,datóque ieiuno hexagia duo,&poſt ſumptionem ſorbendum præbe vinum cum modica aqua, in qua ferrum ſæpius extinctum ſit.

a Lapidis litzi]Hoc in loco lapis litzi accipitur pro Armenio vocato lapide,vt è Latinis colligitur codicibus. Quippe in iis ſcriptum reperitur,lapidis Armeniaci drach.vnam,lapidis lazuli drach.tres. Niſi malis praſium intelligere lapidem,vt ſuprà aliquoties. b Apelaxii] Græcè eſt ἀπελαξίου.Qualis autem lapis apelaxius ſit,me ignorare fateor.Suſpicor tamen hîc vocem hanc,quemadmodum ſuprà annotatione 202.quoque diximus,idem quod loti ſignificare. c Aſimii] Quid ſit Nicolao ἀσίμιον,ſcire non poſſum.

Cap. CCCCLXVI.

ANTIDOTVS ex acoro, conferens nephriticis, iecinoroſis,obſtructionibus,neruorum imbecillitati, & diſtenſioni à craſſis humoribus factæ. Recipit acori hexag.quatuor,pyrethri hexagia tria,zingiberis, caryophylli,galāgæ, ſing.drach.tres,piperis lōgi drach.duas, croci,maceris,ſing.drach.vnam,apii,aniſi, ſing. drach. ſemis, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur. Datur ſemuncia cū vino tēperato, & aqua cui incoctæ ſint radices acori, apii & fœniculi.

Cap. CCCCLXVII.

ANTIDOTVS è cinamomo concoquens. Appellatur autem ab Italis Manus Dei.Græcè χεὶρ κυρίου.Eſt valde laudata. Accipit cinamomi drach.ſex,folii,galangæ,maceris,caryophylli craſſioris,caryophylli,ſing.drachmam vnam, zingiberis vncias tres, cardamomi drachmas quatuor,menigetis drach.tres, ſpicæ, carei,maſtiches,piperis longi, ſing.drachmam ſemis,nucis moſchatæ,cubebæ,ſing.drach.tres,moſchi ſiliq.ſex,ambaris drach.ſemis,croci hexagium vnum,ſacchari & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Datur cum vino [a]Monembaſiatico. Eſt ad animi defectum & corporis imbecillitatem valde bona.

a Monembaſiatico] Græcus Nicolai codex habet μονεμβασιωτικῦ. Quod verò vini genus per corruptam hanc dictionem intelligat Nicolaus, diuinare ſatis nequeo.Suſpicio tamen eſt illum hoc nomine appellaſſe vinum, quod hodie etiam deprauata voce maluaticum & maluaſinum vocatur.

Cap. CCCCLXVIII.

ANTIDOTVS alia è cinamomo, vtilis iis qui ſtomachi dolore vexantur,& cibum euomunt. Capit cinamomi drach. ſex,triū piperū,aniſi,croci, fœniculi, apii,ameos,folii,galangæ,maceris, caryophylli craſſio-

A ris, ſing.drach.vnam,zingiberis vnc.duas ſemis, cardamomi drach.quatuor, menigetis drachmas tres,ſpicæ, carei,maſtiches, ſing.drachm.vnam, caryophylli,nucis moſchatæ,cubebæ, ſing.drachmas tres,calaminthæ,pulegii,petroſelini, ſing.drach.duas ſemis,ligni aloes boni [a]crudi drach.vnam, ſacchari lib.duas,& ſtillatitii roſarum liquoris quantum ſufficit, moſchi ſiliq.tres. Datur ieiuno,& à cibo,ſemuncia ex bono vino.

a Crudi] Sæpe crudi ligni aloes mentionem facit Nicolaus, ideóque hoc loco quæ noſtra de illo ſit ſententia,exponemus.Per crudum itaque lignum intelligo id quod non putruit.Nam vt teſtis eſt Sy
B meon Sethi,eius regionis in qua prouenit, incolæ idipſum concidunt, & ſub terram multo puluere obruunt,& poſt aliquod temporis ſpatiū, (quātum ſcilicet ſufficere videtur) ligni partes educunt, & mercatoribus vendunt.Crudum itaque erit, quod terra non obruitur, ſed ſtatim ab arbore exciſum,ad vſum rapitur.

Cap. CCCCLXIX.

ANTIDOTVS ex acoro,vt præcedens,vtilis admodum & laudata. Habet acori, rubiæ, ſing.lib.duas, pyrethri libræ quartam partem, piperis longi vnc.ſemis,coſti,pæoniæ,galangæ,ſing.drach.duas,zingiberis
C vnc.ſemis,caryophylli drach.vnam ſemis, maceris,eroci, ſing.drach.vnam, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Poſt decoctionem ſufficientem iniice nucum pinearum repurgatarum vncias duas, & da vbi volueris vnciam vnam. Eſt autem experta ad ſtomachicos, [a]nephriticos,quartanarios, malo corporis habitu laborantes, & omnes obſtructiones viſcerum à craſſis humoribus natas,reſolutos,trementes,abortientes,& è colico morbo in corpore factam reſolutionem.

a Nephriticos] Manuſcriptus codex corruptè legit νεφρικὸς,
D pro νεφριτικὸς.

Cap. CCCCLXX.

ANTIDOTVS ad epilepticos,apoplecticos,inſanientes & quartanarios.Vocatur autem è zingibere,eſt que admodum ad prædicta laudata. Recipit roſarum rubearum drach.quatuor ſemis,lapidis lazuli, [a]lapidis Armenii,lapidis [b]antimonii,ſingulorū drach.tres, carnis foliorum citri drach.quatuor,aſari,eupatorii, betonicæ,trium ſantalorum,ſing.drach.vnam ſemis,margaritarum hexag.tria,blattii byzantii hexag.duo,maceris
E hexag.vnum,floris roſmarini hexag.vnum ſemis,ligni aloes crudi,caryophylli,zedoariæ, galangæ, zingiberis, ſing.drach.vnam, paſtilli ex [c]criamboris,diarhodōn,& ex violis,ſingulorum drachm.vnam,aliptæ moſchatæ, gallæ moſchatæ,ſingul.drachm.vnam,radicis pæoniæ, vnciam ſemis,maſtiches, ſeminis pæoniæ,ocimi, cinamomi,cardamomi,cyperi,ſeminis dauci, ſeminis apii, ameos,petroſelini,ſing.drach.vnam,anacardii hexagiū vnū,ſanguinis anatis vnc.ſemis,rhei drach.duas, foliorum drach.ſemis,ſtyracis calamitis,caryophylli craſſio-
F ris,acori, corallii rubei, pyrethri, croci, ſingul.drach.vnam,oſſa cordis ceruini quatuor, ambaris crudi hexag. vnum,moſchi grana decem, ſerici recēns è grano ilicis tincti vnc.duas,roſarum ſtillatitii liquoris,& malorum dulcium ſucci quod ſatis eſt. Decoque ſericum donec rubedo eius [d]exierit.dein confice cum ſacchari lib.duabus aut quantum ſufficiet. Adiice verò etiam auri puri hexag.duo: poſtremùm iniice etiam moſchum cū ſtillatitio roſarum liquore. Prodeſt etiā hæc antidotus ad
G animi defectionem.

a Lapidis Armenii] Nicolai codex habet λάπις λίτζι.Hîc autem ſignificare lapidem Armenium, ex iis quæ paulo antè annotauimus manifeſtum eſt.Niſi praſium vocatum intelligere malis.

b Lapidis antimonii] More Serapionis & aliorum quorundam, antimonium, quod Græcis ςίμμι dicitur, inter lapides recenſet. Attribuūt autem illi facultatem roborandi neruos recentiores. c Ex criamboris] Manuſcriptus codex legit, τροχίσκυ τῦ διὰ κριαμβόρυμ. De quibus quid dicam,nunc non habeo. Vox enim deprauata ac planè barbara eſt, vt quid ſignificet diuinare nequeam. d Exierit] Græcè eſt ἐναπολυθῇ.Sed fortè legendum,vt paulo ſuprà,ἐξέλθῃ.

Cap. CCCCLXXI.

H ANTIDOTVS purgans è rheo barbaro. Accipit ſantali albi & rubei,ſingul. vnciā ſemis, maceris hexagia duo, ſpodii ſiliquas ſex,maſtiches,croci,ligni aloes, ſpicæ, cardamomi, aſari, gallæ moſchatæ, berberis,

caryophylli,sing.vnc.semis, dacrydii vnc. vnam & drachmam vnam,turpeti repurgati vnc.vnam, seminis fœniculi, ocimi,cinamomi boni,sing.vnc.semis,caphuræ drach.semis,ossa cordis ceruini duo,tragacanthæ,gummi Arabici,rheibarbari,sing.vnc.semis,anisi,intybi,seminis portulacæ,seminis cucumeris,sing.vnc.semis,rosarum hexag.duo,senæ vnc.vnam, hermodactyli vnciã semis,tartari vnc.vnam,sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis est. Dantur media nocte hexag. duo & semis,aut tria pro viribus.Iis qui non febricitant, ex vino temperato:febricitantibus autem,cum aqua tepida. Prodest ad mala ex desluxionibus nata, ad podagricos, & arthriticos.

Cap. CCCCLXXII.

ANTIDOTVS è Sena, vtilis ad podagricos, arthriticos, & omnem neruorum affectum. Capit rosarum,glycyrrhizæ,sing.siliquas quinque,cinamomi drachmas tres semis, caryophylli,nardi,sagapeni,gallæ moschatæ,nucis moschatæ,zingiberis,zedoariæ, senæ,cardamomi,asari,seminis apii,sing.drach.semis, croci drachmam vnã,turpeti,rhei, dacrydii, sing.hexag. vnum, sacchari quantum sufficit,& rosarum liquoris stillatitii. Dantur media nocte hexag.tria,aut tria & semis pro virium ratione.iis qui vacant febre,cum vino temperato: febricitantibus verò,cum aqua tepida.

Cap. CCCCLXXIII.

ANTIDOTVS de sampsucho, conferens iecinorosis & cholericis,iis qui neque victũ, neque frigus,neque æstum obseruant, regibus & præfectis. Ei autẽ qui hoc vtitur,bonum colorem conciliat & sanitatem, neque laxitatem neque compressionem efficit,neque angustiam aliquam fieri sinit. Habet cinamomi, maceris,sampsuchi,trium santalorum, glycyrrhizæ,rosarum, corallii rubei,florum borraginis & rosmarini, ossis cordis ceruini,margaritarum, ambaris, tragacanthæ,sing. drachmam vnam,turpeti, rhei barbari,sing.drachmam vnam semis,senæ,agarici,sing.drach. duas semis, croci grana septem, zingiberis drachmam vnam, nuces moschatas duas, dacrydii vncias duas, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis est, moschi siliquas quatuor. Dantur media nocte hexag.tria, aut tria & semis pro viriũ ratione:iis qui non febricitant, cum vino:febricitantibus autem,cum aqua calida.

Cap. CCCCLXXIIII.

ANTIDOTVS alia purgatoria ex berberis nominata,conferens vt prædicta. Habet santali rubei & albi,singul.drach.vnam,spodii drach.duas,maceris hexag.vnum,mastiches,croci,spicæ,ligni aloes,cardamomi,asari, gallæ moschatæ, sing. vnc. vnam, cinamomi vnciam semis & quartam partem,caphuræ gran. quindecim,ossa cordis ceruini quatuor, tragacanthæ, gummi Arabici,sing.vnc. vnam,rhei barbari vnc.semis,anisi,intybi & portulacæ seminum,sing.vnc.vnam, seminum cucumerum,sing.vnc.vnam, rosarum vnc.vnam semis,senæ vnc.duas, dacrydii vnc. duas, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quantum sufficit. Dantur media nocte hexagia duo & semis, aut tria pro virium varietate.

Cap. CCCCLXXV.

ANTIDOTVS alia ex canchry,eiusdem vt prior vsus. Recipit rosarum,glycyrrhizæ, sing. vnc. vnam, cinamomi drach.quinque,caryophylli,nardi,cãchryos, sagapeni,gallæ moschatæ,nucis moschatæ, zedoariæ,senæ,cardamomi, asari, seminis apii, sing. siliquas quinque,dacrydii hexag.tria,turpeti hexag.duo,rhei barbari hexag.vnum semis, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis erit.Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & semis pro viribus.Iis qui febre vacant, ex vino temperato : febricitantibus autem, cum aqua tepida.

Cap. CCCCLXXVI.

ANTIDOTVS alia purgatoria,vt prædicta,conferens mirificè ad podagricos, arthriticos, & omnes morbos ex desluxione natos. Accipit cinamomi vn-A ciam vnam,croci hexagia duo,zingiberis vnciam semis & quartam partem,caryophylli hexagium vnum,anisi, fœniculi seminum,sing.hexagium vnum semis, ameos hexagium vnum, nuces moschatas duas,turpeti puri vncias duas, hermodactyli vnciam vnam, rhei barbari hexagia duo,dacrydii vnc.vnam,sacchari & stillatitii rosarum liquoris quantum satis esse videbitur.Dantur media nocte hexag. tria,aut tria & semis pro viribus.Febre vacantibus, cum vino temperato : febricitantibus autem, cum aqua tepida. Prodest ad tertianas & quoti-B dianas.

Cap. CCCCLXXVII.

ANTIDOTVS ad cardiacos & febricitantes. Somnum etiam inducit. Capit caryophylli, cinamomi, croci, singulorum hexagium vnum, spicæ, galangæ,ligni aloes,sing.hexag. semis, glycyrrhizæ hexag. vnum, nucem moschatam vnam, margaritarum hexagium semis, zingiberis hexag. vnum, corallii rubei hexagium vnum semis,ambaris drachmam semis,blattii byzantii hexagii quartam partem,moschi grana duo,seminis o-C cimi hexagium semis, caphuræ siliquas quatuor, papaueris albi vnciam semis,trium santalorum,singulorum drachmam semis, sacchari candi vocati vnciam semis, ossa cordis ceruini duo, spodii hexagium semis, psyllii drachmam semis, seminum cucumerum, singulorum hexag.duo,sacchari & rosarum stillatitii liquoris quod sufficit. Datur ad arbitrium ægrotantis, quocunque tempore.

Cap. CCCCLXXVIII.

ANTIDOTVS alia purgans ex hermodactylo, D conferens omnibus malis à desluxione natis, podagricis,arthriticis, & malo corporis habitu correptis. Habet cinamomi vnciam semis,croci hexag.vnum,zingiberis vnc.semis,caryophylli hexag.duo, anisi, fœniculi seminum, singulorum hexagium vnum,ameos drach. vnam semis,amomi drach.vnam semis,nuces moschatas duas,turpeti repurgati vnc.vnam semis, moschi grana tria,senæ vnciam semis, epithymi drach. vnam, dacrydii vnc.vnam semis & quartam partem, santali rubei drach.duas,rhei barbari vnc.semis, cubebæ vnciam E semis, hermodactyli drach. vnam, myrobalani citrini hexag. duo, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis est. Dantur media nocte hexag.tria, aut tria & semis,pro viribus:non febricitantibus, ex vino temperato:febricitantibus autem,cum aqua calida tepida.

Cap. CCCCLXXIX.

ANTIDOTVS valde bona ad dysentericos,& læuitate intestinorum laborantes. Recipit cinamomi drach.vnam semis,caryophylli, galangæ,maceris,caryo-F phylli crassioris, sing.siliquas quinque, zingiberis vnc. semis,cardamomi drach.vnam,menigetis drach. semis & quartam partem,spicæ, carei,mastiches, berberis,piperis longi,sing.siliquas tres, nucis moschatæ, cubebæ, sing.hexag.semis, spodii hexag. vnum, blatti byzantii drach. vnam, corallii scrup. vnum, interiores tunicas ventriculi galli tres,palmularum ossa tria,boli Armenii drach.vnam,ligni aloes hexag.semis,moschi gran.tria, fœniculi,anisi, & ocimi seminum, croci, sing.hexag.vnum,Lemnii sigilli,papaueris albi,singul.drach.vnam, G rhei vsti hexag.vnum, baccarum myrti,rosarum, sing. vnciam semis, ossa cordis ceruini quatuor, succi cotoneorum,& stillatitii rosarum liquoris saccharique quantum sufficit.

Cap. CCCCLXXX.

ANTIDOTVS ad melancholicos, syncope & animi defectione laborãtes omnémque cordis affectum, admodum laudata. Accipit [a]lapidis litzi, hoc est lapidis lazurii vnc.semis, lapidis lazuli,hoc est cærulei,ambaris crudi,sing.drachm.duas,ligni aloes crudi,cinamo-H mi boni,sing. drach.tres, moschi hexagii quartam partem,margaritarum hexag.vnum,auri puri hexag.semis, serici recens è grano ilicis tincti vnc.tres, decocti cum succo malorum dulcium,& stillatitio rosarum liquore, saccharóque sufficienti.Datur pro arbitratu.

a Lapidis litzi] Ex hoc loco manifestũ fit omnibus, lapidem litzi Nicolao (vt suprà quoque dictum est) variè accipi: nunc pro lapide lazuli, nunc pro lazurio, qui est alius à lapide lazuli. Id quod è verbis Nicolai manifestè etiam colligitur. Quippe inquit, λάπις λίτζι, ἤγουν λίθου λαζουρίου οὐγ. ϛ΄. & statim subiicit, λάπις λάτζουλι, τουτέστι λίθου κυανέου. Perperam autem legitur in manuscripto codice ἱερανέου. Iis quæ iam diximus consentiunt quæ scribuntur in explicatione quarundam Nicolai vocum: Illic enim ita habetur. λάπις λίτζι, τὸ λαζούριον, ὁ λίθος πράσιος· λάπις λάτζουλι, λίθος κυανέος. Legitur autem corruptè κέραμος in manuscripto exemplari. E quibus omnibus palàm fit, lapidem litzi, lazurium & prasium, apud Nicolaum esse eundem lapidem. Nisi malis πράσιον pro viridi interpretari, ac Armenium qui colore viridis est, intelligere. Lazuli autem lapis non est nisi κυανέος, id est cæruleus, vetustioribus Græcis dictus.

Cap. CCCCLXXXI.

ANTIDOTVS alia purgatoria experta, vt cæteræ. Capit cinamomi drach. vnam, croci drach. vnam, zingiberis drach. S. caryophylli, fœniculi & anisi seminũ, singul. drach. vnam, ameos drach. vnam, nuces moschatas duas, turpeti vnc. semis, senæ hexagia duo, agarici hexag. vnum semis, rhei hexag. duo, moschi siliquas decem, dacrydii vnc. vnam, maceris drach. vnam, rosarum hexag. vnum, hermodactyli drach. vnam semis, aristolochiæ rotundæ drach. duas, stillatitii rosarum liquoris & sacchari quod satis est. Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & semis pro viribus.

Cap. CCCCLXXXII.

ANTIDOTVS ad tussientes, defluxione capitis laborantes, & ad imbecillitatem corporis admodum bona. Habet nucum pinearum vnc. octo, amygdalarum drach. quinque, cinamomi vnciam vnam, caryophylli, maceris, sing. drach. septem, ligni aloes drach. sex, santali citrini drach. quinque, ambaris crudi drach. vnam, sesami repurgati vnc. vnam, seminis vrticæ vnciã semis, gossipii seminis vnc. semis, moschi puri siliq. tres, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quantum sufficit. Datur verò quando lubet.

Cap. CCCCLXXXIII.

ANTIDOTVS ad animi defectionem, imbecillitatem corporis, ad tussientes, læuitate intestinorum laborantes, cordis syncopen, & carnis dissolutionem. Recipit spodii vnc. vnam, zingiberis, cinamomi, singul. drach. vnam, caryophylli, ligni aloes, sing. drach. sex, maceris drach. quinque, ossa cordis ceruini drach. sex, ambaris, aliptæ moschatæ, gallæ moschatæ, sing. drach. vnã, blattii byzantii drach. duas, berberis drachmas sex, margaritarum hexag. duo, moschi siliquas quatuor, succi malorũ dulcium & stillatitii liquoris rosarum quod satis est, & succi cotoneorum quantum oportet, sacchari libras duas. Datur pro arbitratu.

Cap. CCCCLXXXIIII.

ANTIDOTVS ad melancholiam, quæ à veteribus medicis hypochondriacum malum nominata est. Capit myrobalanorum, exceptis flauis, sing. vnc. semis, polypodii, epithymi, stichadis, singulorum hexagium vnum semis, sacchari quod satis esse videbitur. Datur vesperi semuncia, aut plus aut minus, pro virium ratione.

Cap. CCCCLXXXV.

ANTIDOTVS alia similis, vt præcedens. Habet myrobalani flaui & nigri, sing. vnciam semis, turpeti boni hexag. quatuor, anisi hexag. vnum, zingiberis hexagium vnum semis, rhei hexagiũ vnum, sacchari quod satis est. Datur melancholicis, biliosis & pituitosis, purgans citra molestiam & turbulentiam.

Cap. CCCCLXXXVI.

ANTIDOTVS ad cardiacos, syncope correptos, & corporis colliquationem. Recipit [a] lapidis Armenii, lapidis lazuli, sing. vnciam semis, ligni aloes, blattii byzantii, sing. drachmam vnam, gallæ moschatæ, aliptæ moschatæ, sing. drach. tres, pastillorum diarhodôn, & de violis, singulorum drachmas tres, ambaris hexagiũ vnum, maceris, caryophylli, nucis moschatæ, zingiberis, singulorum drachmas quatuor, cinamomi, senæ, singul. drachmas tres, moschi drach. semis, spicæ, galangæ, been albi & rubei, singul. vnciam semis, ossa cordis ceruini quatuor, ramenti eboris, nucis Indicæ, glycyrrhizæ, sing. vnc. semis, corallii rubei drach. tres. Coquatur cum succo malorum dulcium: & iniice carnis foliorum citri vnc. semis, serici recèns è grano ilicis tincti vncias tres, margaritarum hexag. vnum, sacchari & stillatitii rosarũ liquoris quod satis est. Datur, vbi lubet, drachma vna aut semuncia.

a Lapidis Armenii] Codex Nicolai habet λάπις λίτζε, λάπις λάτζουλι. Vnde omnibus perspicuum fit, lapidem litzi à latzuli lapide diuersum esse: nec aliud quàm Armenium vel prasium, vt priore annotatione diximus significare.

Cap. CCCCLXXXVII.

ANTIDOTVS ad podagricos, arthriticos, & eos qui omnia sunt experti, gratia Dei. Accipit baccarum lauri vnc. vnam, myrrhæ vnc. S. aristolochiæ longæ & rotundæ, sing. vnc. semis, rhei hexag. vnum, turpeti, scammoniæ, zingiberis, sing. vnc. semis, hermodactyli, tartari, sing. vnc. vnam, croci hexagium vnum, caryophylli, maceris, sing. hexag. duo, moschi siliquas quatuor, nuces moschatas duas, anisi hexag. vnum, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quantum sufficit. Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & semis pro viribus.

Cap. CCCCLXXXVIII.

ANTIDOTVS laxatiua ad podagricos & arthriticos. Capit hermodactyli, turpeti, sing. vnc. semis, zingiberis, galangæ, spicæ, cinamomi, croci, caryophylli, sing. hexagia duo, anisi vnc. semis, rhei barbari hexagia duo, scammoniæ drach. vnam, sacchari & rosarum stillatitii liquoris quod satis esse videbitur. Dantur manè ieiuno hexagia tria, aut tria & semis, vacantibus febre, cum vino: febricitantibus, ex aqua tepida.

Cap. CCCCLXXXIX.

ANTIDOTVS è rheo barbaro purgatoria. Habet santali albi & rubei, sing. hexag. tria, maceris hexag. vnum, spodii hexag. duo, masticnes, croci, ligni aloes boni, spicæ, cardamomi, gallæ moschatæ, asari, berberis, caryophylli, sing. vnc. semis, scammoniæ vnc. duas, turpeti vnc. vnam, seminis fœniculi & ocimi, cinamomi veri, sing. vnciam semis, caphuræ hexag. semis, ossa cordis ceruini duo, tragacanthæ, gummi Arabici, sing. vnc. semis, rhei barbari hexag. tria, anisi, intybi, & portulacæ seminum, cucumerum seminum, singul. hexag. duo, rosarum hexag. vnum, senæ drach. vnam, hermodactyli drach. semis, sacchari & rosarum stillatitii liquoris quantum sufficit, moschi scrup. vnum. Dantur media nocte hexag. duo, aut tria pro virium varietate. Postea da sorbendum iis qui febre vacant vinum temperatissimum, febricitantibus autem aquam tepidam. Confert verò biliosis & pituitosis.

Cap. CCCCXC.

ANTIDOTVS Diasenæ purgatoria, vtilis podagricis, arthriticis, & pituitosis. Recipit rosarum rubearum, glycyrrhizæ, siliq. quinque, cinamomi drach. sex, caryophylli, nardi, sagapeni, gallæ moschatæ, nucis moschatæ, zedoariæ, cardamomi, asari, seminis apii, singul. drach. duas, croci hexagium semis, senæ hexag. duo, turpeti puri hexag. tria, rhei barbari hexag. vnum, dacrydii hexag. duo, rosarum rubearum hexag. semis, sacchari & stillatitii rosarum liquoris quod satis est, moschi grana tria. Dantur media nocte hexag. duo & semis, aut tria pro viribus. Vacantibus febre, cum vino temperato: febricitantibus verò, cum aqua tepida.

Cap. CCCCXCI.

ANTIDOTVS purgatoria de corallio, vtilis iecinorosis, colicis, tertiana correptis, & omnibus malis è defluxione natis. Accipit cinamomi, maceris, [a] maioranæ, santali albi & rubei, glycyrrhizæ repurgatæ, rosarum rubearum, corallii rubei, florum borraginis, ossis cordis ceruini, margaritarum, ambaris, tragacanthæ, sing. drach. vnam, turpeti hexagium vnum, rhei, senæ, agarici, singulorum drachmas duas, croci, zingiberis, nucis moschatæ, singulorum drachmam vnam, scammoniæ vnciam vnam semis, sacchari & stillatitii rosarũ liquoris quantum sufficit. Dantur hexagia duo & semis, vel tria pro viribus.

a Maioranæ] Nicolai codex habet, μαζυυραναν. Quæ vox si illi non maioranam significat, quid aliud denotare possit diuinare nequeo.

Cap. CCCCXCII.

A ANTIDOTVS è croco, valde laudata. Dantur manè ieiuno hexagia duo, aut duo & ſemis, prout ea iuxta vires ſuas corpus indiguerit. Capit aniſi, [a]fœniculi, ſingulorum hexag. vnum, zingiberis, ſenæ, ſingulorũ hexag. tria, croci, caryophylli, turpeti, rhei, ſingulorum hexag. duo, cinamomi vulgaris hexagia duo ſemis, nucis moſchatæ hexag. vnum, dacrydii aſſati hexagia tria, ſacchari quod ſatis eſt.

a Fœniculi] Manuſcriptus codex legit φενούλην. Quam quidem vocem corruptam eſſe, & φενίκκλουμ legendum, vt ſuprà annotauimus, cenſeo. Quippe in ſequenti etiam ſtatim antidoto aniſum & fœniculum copulat. Id quod ſæpe etiam aliàs facere ſolet. B

Cap. CCCCXCIII.

ANTIDOTVS alia laudata, ad iecinoris & lienis obſtructionem data pondere hexagiorum duorum, aut duorum & ſemis pro viribus. Datur autem manè ieiuno non febricitantibus ex vino temperato: febricitantibus autem, cum aqua tepida. Habet myrobalanorum magnorum & paruorum, ſingulorum hexagium ſemis, turpeti hexagia duo, piperis communis, maceris, cinamomi, zingiberis, caryophylli, nucis moſchatæ, floris C iunci odorati, ſingulorum hexagium ſemis, ſenæ hexagium vnum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum hexagium ſemis, croci drachmam vnam, rhei hexagia duo, ſeminis eryngii hexagium ſemis, epithymi hexag. vnũ, dacrydii hexag. duo, hermodactyli hexag. vnum, cardamomi hexag. ſemis, ſacchari quantum ſufficit.

Cap. CCCCXCIIII.

ANTIDOTVS drangæa conferens ad podagricos, arthriticos, & omnem imbecillitatem neruorum. Recipit turpeti, hermodactyli, ſingulorum vnciam ſe- D mis, ſeminis apii & fœniculi, ſingulorum hexag. vnum, ſcammoniæ hexag. vnum ſemis, croci, zingiberis, aniſi, ſingulorum hexag. duo, ſacchari quantum omnium ſpecierum. Dãtur hexag. duo, aut duo & ſemis, pro virium ratione media nocte. Porrò non febricitantibus da poſt ea ſorbendum vinum temperatum, febricitantibus autem aquam tepidam.

Cap. CCCCXCV.

ANTIDOTVS drangæa magis varia, conferens vt præcedens. Accipit turpeti hexag. vnum, agarici E drach. ſemis, hermodactyli drach. vnam, zingiberis drachmam ſemis, aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium ſemis, rhei hexagium vnum, cinamomi vulgaris, zingiberis, caryophylli, croci, ſing. hexag. ſemis, ſacchari quantum omniũ ſpecierum. Datur vt præcedens.

Cap. CCCCXCVI.

ANTIDOTVS drangæa vtilis iecinoroſis, lienoſis, & malè coloratis, data media nocte pondere hexagiorum duorum aut trium. Capit aniſi hexagium vnum, zingiberis hexag. tria, ſeminis fœniculi hexag. vnum, F caryophylli hexag. ſemis & quartã partem, ſenæ hexag. tria, agarici hexag. vnum, turpeti vnc. ſemis, rhei hexagia duo, cinamomi vulgaris hexag. vnum ſemis, nuces moſchatas duas, dacrydii hexag. tria, croci hexag. vnũ, ſacchari quantum omniũ ſpecierũ. Dantur hexag. duo, aut tria pro viribus media nocte: vacantibus febre ex vino temperato: febricitantibus verò, cum aqua.

Cap. CCCCXCVII.

ANTIDOTVS ad cruditatem ſtomachi, inflationes, deſtillationes à frigiditate factas. Nominatur Græcis χὶρ κυρίου, ab Italis autem manus Dei. Habet cinamomi drach. tres, folii, galangæ, maceris, caryophylli craſſioris, ſing. drachmam ſemis, zingiberis purgati drachmam ſemis, caryophylli, nucis moſchatæ, cubebæ, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cardamomi drachmas duas, menigetæ drachmam vnam ſemis, moſchi gran. tria, croci hexag. vnum, roſarum rubearũ hexag. ſemis, aniſi, fœniculi ſeminum, ſing. hexag. duo, piperis albi vnc. ſemis, ſacchari & vini, & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt. Datur in prædictis malis ante cibum & poſt cibum pro arbitratu.

Cap. CCCCXCVIII.

ANTIDOTVS ad dyſentericos, lauitate inteſtinorum correptos, iecorariam dyſenteriam, & ad omnẽ excretionem [a]ſanguinis, plurimámque imbecillitatem. Recipe vinum rubeum bonũ, coque cum baccis myrti & ſumach ad tertias: dein colato, & rurſus adiice ſtillatitii roſarum [b]campeſtriũ liquoris quantum vini, & cõmiſce vino feruefacto, & adiice roſarũ rubearum aridarum, menthæ & ſucci cotoneorum, ac ſacchari quantũ ſufficit, & decoque ad conſiſtentiam. Poſtea ab igne amoueto, & accipe ſpecies has bene tritas: nempe betonicæ hexagii quartã partẽ, ſpodii hexag. ſemis, maceris grana quindecim, cinamomi, caryophylli, ſingulorum drach. ſemis, zingiberis, croci boni, corallii rubei, ſing. gran. quindecim, boli Armenii, ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis, ſing. drach. ſemis. Subactis omnibus fac [c]electuarium, & da manè ieiuno hexagium vnum aut duo pro viribus, vacantibus febre cum vino temperato, febricitantibus autem cum droſato myrtino aut ſaccharo roſaceo, cum aqua pluuia: & ſine vt dein paulũ dormiat.

a Sanguinis] Græcè eſt, ἔκκρισιν σαρκὸς, id eſt excretionem carnis. Sed quis non videt corruptam eſſe lectionem, atque pro σαρκὸς, αἵματος ſcribendum potius eſſe? b Campeſtrium] Nicolaus habet κομπίων, fortè pro καμπίων vel κάμπι, vt ſuprà etiam monuimus. c Electuarium] In Nicolao legitur λατουάριν corruptè, pro ἐλεκτουάριον.

Cap. CCCCXCIX.

ANTIDOTVS drangæa, valde bona ad iecinoroſos, lienoſos, malúmque corporis & faciei colorem. Accipit turpeti hexag. tria, ſenæ, rhei barbari, epithymi, tartari, ſing. hexag. duo, polypodii vnc. ſemis, dacrydii hexag. tria, hermodactyli hexag. vnum ſemis, maceris, cinamomi, zingiberis, nucis moſchatæ, caryophylli, ſingul. hexagia ſemis, croci hexag. vnum, ſeminis fœniculi, aniſi, ſing. hexag. vnum, ſacchari quantum omnium ſpecierum duplum. Dantur manè ieiuno hexagia duo & ſemis, vel tria, pro virium diuerſitate: febre vacantibus ex vino temperato: febricitantibus autem, cum aqua tepida.

Cap. D.

ANTIDOTVS Latinè nominata[a] Age vita, Græcè νέρον τῆς ζωῆς, Saracenicè Meelchagee. Prodeſt ad omnes frigidos affectus, reſolutos, ſtomachicos, trementes, malo habitu corporis correptos, hydropicos, cruditatem ſtomachi, inflationes, omnem imbecillitatem & frigiditatẽ ſtomachi ac corporis: ad vuluæ inflationes, teneſmum alui, mala ex defluxione nata, nempe podagram, arthritin, atque ad omnia neruorum mala à cruditate & humiditate multa facta. Capit vini boni rubei, [b]aut rhaſpæ [c]menſuras ſex. Adiice illi trita, & per tenue cribrum tranſmiſſa, hæc nempe: galangæ vncias duas, piperis longi, piperis albi, ſing. vnc. vnam, ſaluiæ vnc. vnam ſemis, zingiberis, cinamomi vulgaris boni, ſing. vnc. ſemis, croci hexagia duo, caryophylli hexag. vnum. Hæc coniecta in vinum probè decoque, vt à ſex menſuris vini remaneat menſura ſemis, & reconde in vaſe. Datur vſu exigente cum vino ſemuncia manè ieiuno. Eſt verò, gratia Dei, vtilis ad prædicta.

a Age vita] Nicolai codex habet, λεγομένη λατινιστὶ ἀγέτα βῖτα. Hac verò loquendi formula etiam in aliis compoſitionibus vtitur, ita tamen vt pro ἀγέτα ſcribatur ἀγέ, interdum ἰέγα. Quid verò per hanc vocem deprauatam ſit intelligendum, nemo facilè diuinabit. Suſpicio tamen eſt, hanc compoſitionem Latinè dictam eſſe lugem vitam, propter mirificam in conſeruanda ſanitate, adeóque vita, efficaciam, vt ἰέγα ſit vox corruptè ſcripta pro ἰούγις. b Aut rhaſpe] Græcus manuſcriptus codex legit ἢ ῥάσπι. Quum verò dictionem hanc conſtet eſſe barbaram & corruptam, quid certò ſignificet, monſtrare haud poſſum. Satis verò ex vltima antidoto conſtat, Nicolaum genus aliquod vini per hanc vocem intelligere: quale verò, diuinare ſatis non poſſum. c Menſuras] Codex Nicolai habet κανάτια. Per hanc verò vocẽ videtur innuere menſuram. Nam quod hîc κανάτιον, id in vltima antidoto μινζούραμ vocat. Vt κανάτιον non eſſe aliud putem, quàm Germanis noſtris lzanten. Vt menſuræ ſex, ſint ſex lzanten vvein, oder ſechs maſſ vvein.

Cap. DI.

ANTIDOTVS laxatiua ad melancholicos, vitioſo colore præditos, furioſos, omnémque corporis H malitiam, lienem, & mala à melancholia facta. Habet trypheræ Saracenicæ hexagium vnum, diagalangæ hexagium ſemis & quartam partem, ſacchari roſati

laxatiui hexag. vnũ, turpeti puri drach. vnam,zingibe-
ris ,ſcrupul.vnum, hermodactyli drach.vnam, rheibar-
bari hexag.duo.Hæc trita diligẽter & ſubacta,fac vt dia-
cydonium, & recõde in vaſe,& dato hexag.tria, aut tria
& ſemis,pro viribus cum aqua tepida.Datur autem me
dia nocte: poſt verò eius ſumptionem os aqua & aceto
abluito.

Cap. DII.

ANTIDOTVS Catholica,hoc eſt vniuerſalis,ſeu
omnes humores purgans. Vtilis eſt podagricis,arthriti
cis, iecinoroſis, lienoſis,tertianis, quartanis , quotidia-
nis, doloribus capitis, febribus acutis,ardentibus, & o-
mnibus corporis morbis.Eſt autem vtilis & miranda,ſi
citra obſeruationem frigoris & æſtus fuerit aſſumpta
Gratia autem Dei,eſt admodum vtilis. Recipit poly-
podii puri & tempeſtiui vnc.vnam ſemis & quartã par-
tem,ſenæ,violarum,aniſi,ſeminis fœniculi,radiciscap-
paris,ſingulorum vnc.vnam, [a]pruna refrigerata vigin-
ti,ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, epithymi puri
vnciam ſemis,roſarum rubearum vnciam vnam,trium
ſantalorum,ſingulorum drachmas duas, ramorum ta-
maricis vnc.duas,glycyrrhizæ purgatæ vnc.vnam,ſemi
num cucumerum ſing.vnc.vnam,polytrichi mani pulũ
ſemis , turpeti boni vnciã ſemis. Hæc omnia probè in
mortario tuſa, iniice in lebetẽ cũm aquæ lib. quinque,
& decoque bene ad droſati conſiſtentiam leni igne, do-
nec de ſucco remanſerint lib.duæ : dein colato , & iterũ
accipe ſenæ bonæ puræ , caſiæ fiſtularis repurgatæ, ta-
marindorum,ſingulorum vnc.vnam, polypodii purga
ti & tempeſtiui vnc.vnam ſemis, rheibarbari boni vnc.
ſemis,glycyrrhizæ repurgatæ,ſeminũ cucumerum,ſin-
gulorum vnciam ſemis,ſacchari candi,penidiorum, ſin
gulorum vnciã vnam,radicis capparis hexagia duo,ani
ſi,violarum,vnciam vnam,turpeti puri vnciam vnam,
dacrydii probi hex.duo, hermodactyli repurgati vnc.ſe
mis & quartam partem. Hæc omnia probè trita, vt te-
nuiſſimum puluerem,cribro traiicito: dein ſuccum ſu-
pradictum ad droſati conſiſtentiam coquito,& iniicito
ſacchari puri lib.duas, ſpeciéſque per cribrum tranſmiſ
ſas,& in lebete leni igne coquito conquatiendo diligẽ-
ter,vt ad cydoniati conſiſtentiam abeant. Reconde de-
inde in vaſe, & da media nocte hexagia quatuor aut v.
In viris autem quibus difficulter aluus deiicit,dato vn-
ciamvnam prout ſufficit ægrotanti. Vacanti febre,cum
vino & aqua tepida : febricitanti verò,cum ſola aqua
tepida.

a Pruna refrigerata]Nicolai manuſcriptus códex legit κορόμηλα ψυκ7ὰ,mea quidem ſententia non rectè. Cenſeo enim legendum eſſe κοκκίμηλα.

Cap. DIII.

ANTIDOTVS aliaCatholica nominata. Accipit
ſenæ,caſiæ fiſtulæ,tamarindorum,ſing.vnc.vnam,poly
podii puri vnc.vnam ſemis,rheibarbari hexag.vnum ſe
mis,glycyrrhizæ repurgatæ vnc.ſemis, ſeminum cucu-
merum,ſing.vnc. ſemis, penidiorũ vnc. ſemis, ſacchari
candi hexag.duo ſemis, radicis capparis hexag. vnum
ſemis,aniſi, violarum , ſingulorum vnc.vnam, turpeti
vnc.ſemis,dacrydii hexag.duo.Trita hæc probè per cri-
brum traiicito : dein rurſus accipe polypodii repurgati
tempeſtiui vnc.duas,ſenæ bonæ,violarum, aniſi,fœni-
culi ſeminum,radicis capparis,ſingul.vnc.vnam,pruna
refrigerata viginti, ceraſia triginta. Hæc probè liquata
coniiciantur in lebetem cum aquæ lib. quatuor , & co-
quantur bene:dein colentur.pòſt accipiatur decoctum,
& coniiciatur in lebetem , atque cum ipſo ſacchari puri
lib.vna ſemis, & decoquantur ad droſati conſiſtentiã,
& iis quæ prædicta ſunt ſuprà irrigatis, conquaſſatis, &
omnibus probè ſubactis,fac vt cydoniatum,& reconde
in vaſe.Dantur media nocte hexag.quinque, ex vino &
aqua tepida non febricitãtibus:Iis verò qui febricitant,
cum ſola aqua tepida: aut da quantum ægrotanti ſuf-
fecerit.

Cap. DIIII.

ANTIDOTVS è rheobarbaro. Eſt verò [a]laxati-
ua mixtura conferens bilioſis,caput dolentibus,iecino-
A roſis,lienoſis,vitioſo corporis colore præditis,podagri-
cis,arthriticis:præcipuè verò ad difficultatem vrinæ,&
nephriticos. Vocatur autem à prudentibus medicis ſa-
nitas. Capit cydoniati laxatiui,ſacchari,roſacei laxati
ui, ſingulorum vnc.duas, trypheræ Saracenicæ vncias
tres, rheibarbari hexagia quatuor, diagalangæ vnciam
vnam ſemis , dacrydii boni vnciam ſemis, turpeti puri
vnciam vnam ſemis, hermodactyli vnciam vnam, tar-
tari boni vnciam ſemis,arida omnia in pollinem teran-
B tur ſubtiliſſimum,& irrigatis omnibus ſimul, ſubigan-
tur ſubinde cum droſato laxatiuo,aut ſucco roſarum vt
poſſit cydoniati fieri confectio. Dantur media nocte he
xag.tria,aut tria & ſemis, aut quatuor, aut quantum æ-
grotanti ſatis ſit.Carentibus febre cum vino,febricitan
tibus autem ex aqua tepida. Qui verò ſumpturus hanc
eſt pondere hexagii vnius,huic cõfert vt aluus eius qua
tuor vicibus egerat.caueat autem ſibi ab omni [b]actione
& vehementi ira.

a Laxatiua mixtura]Codex manuſcriptus habet λασατίϐα μουςῦρα,pro λαξατίϐα μιςοῦρα.Sic perpetuò vocibus barbaris, & ho-
C die in officinis medicorum vſitatis,vtitur Nicolaus. b Actione]Græcè corruptè legitur δροσίας,pro δράσιος, tranſpoſitione literarum ο & α.Vult enim Nicolaus vt is qui hanc antidotum ſumit, deuitet vehementem tum corporis tum animi motionem.

Cap. DV.

ANTIDOTVS diaſenæ purgatoria vtilis tuſſien
tibus,pleuriticis, abſceſſu & deſtillatione laborantibus,
iecinoroſis,lienoſis & duritiei viſcerum. Purgat autem
vniuerſum corpus & thoracem.Habet nucum pinearũ,
amygdalarum, papaueris albi , ſingulorum drach.qua-
tuor, cinamomi,caryophylli,glycyrrhizæ,tragacãthæ,
D zingiberis,gummi Arabici,amyli,cucumerum ſeminũ,
ſingulorum drach.tres,thuris puri hexag.ſemis , ſemi-
nis vrticæ drachmas tres,goſſipii ſeminis drachmã ſe-
mis , caphuræ ſcrupulum vnum ſemis , polypodii vn-
ciam vnam ſemis , violarum drachmas tres , roſarum,
ſantali rubei,ſingulorum drach.duas,portulacæ & inty
bi ſeminum,ſingulorum drach.vnam ſemis, aniſi, apii
ſeminum,ſingulorum hexag.duo , ſacchari candi vnc.
duas , cinamomi vulgaris vnc.ſemis , nucis moſchatæ
hexagium vnum,ſeminis ocimi,dacrydii, ſingul.hexa-
E gium vnum.Hæc probè trita decoque cum [a]nero tuſſi-
laginis & ſtillatitio roſarum liquore, quod ſatis eſt: ad-
iice etiam droſati violarumvnc.tres,ſacchari lib.vnam,
& penidiorum lib.quinque,atque decoquens probè,fac
electuarium.Datur media nocte pondere ſemunciæ,aut
hexagiorum trium & ſemis , aut quantum ſatis erit æ-
grotanti. poſtea da bibendam aquam tepidam febrici-
tantibus: carentibus autem febre cum vino , & ſine vt
ſubinde dormiat.

a Nero tuſſilaginis]Nicolai codex legit μϛ̄ νέρȣ καμπιούζας
F Quid autem illi vox νέρȣ, quæ haud dubiè corrupta eſt, ſignificet, ſcire non poſſum. Pro καμπιύζας verò legendum erit σκαμπιύζας: ita enim appellat tuſſilaginem,vel vt hodie officinæ vocant , vngulam caballinam,vt antidoto centeſimo ſeptuageſimoprimo diximus.

Cap. DVI.

ANTIDOTVS de cinamomo. Eſt autem laxati-
ua,conferens tuſſiẽtibus,pleuriticis,abſceſſu correptis,
deſtillationi,lienis,iecoris,& viſcerum obſtructioni, ef
ficitque totius corporis ſanitatem. Recipit tragacan-
thæ albæ vnc.duas,gummi Arabici vnc. vnam ſemis,ci
namomi vulgaris drach.duas,amyli vnc.ſemis,glycyr-
G rhizæ,hyſſopi,ſingulorum drach.duas, cucumerum ſe-
minum, ſingulorum vnc.ſemis , vrticæ ſeminis drach.
vnam ſemis,ſeminum aniſi, apii, ſingulorum hexagiũ
vnum, croci drach.vnam, caphuræ ſcrup.vnum,thuris
puri drach.duas, amygdalarum, nucum pinearum, ſin-
gulorum vnc.ſemis,zingiberis drach.duas, papaueris al
bi vnc.ſemis , roſarum drach. vnam ſemis, rheibarbari
hexagia duo,turpeti vnc.ſemis, tartari hexag.duo,ſenæ
vnc.ſemis,polypodii vnc.vnam ſemis,dacrydii hexagiũ
vnum ſemis,ſacchari cãdi vnc.duas, ſacchari lib.vnam,
H penidiorum lib.ſemis.Hæc probè trita irriga cum nero
tuſſilaginis,& ſtillatitio roſarum liquore bono quantũ
ſufficit,& decoque ad conſiſtentiam, & fac electuariũ.
Datur media nocte hexagia tria,aut tria & ſemis caren-
tibus febre cum vino: febricitãtibus autem cum aqua,

& ſine vt dormiat.

Cap. DVII.

ANTIDOTVS benedicta laxatiua, vt præcedẽs Accipit rheibarbari hexag.tria,turpeti,ſacchari, ſingulorum drach.viginti, dacrydii drach. decem, roſarum, hermodactylorum,ſingulorum vnc.vnam, caryophylli,ſpicæ,zingiberis,croci,ſaxifragi,piperis longi,ſeſelis, apii ſeminum,ſing.drach.duas,epithymi vnc.vnam,polypodii vnc.vnam ſemis,agarici vnc.ſemis,ſenæ hexag. tria, carnabadii, ſeminis rutæ & ruſci, granorum ſolis, ſing.drach.duas.Trita bene cum melle Attico quod ſufficit irrigentur. Dãtur manè ieiuno cum aqua tepida hexag.tria,aut tria & ſemis pro viribus.

Cap. DVIII.

ANTIDOTVS benedicta ſimplex. Capit [a] turpeti,ſacchari,ſing .drach.decem, polypodii, folii, ſing. drach.ſex,cardamomi,ſpicæ,pulegii,calaminthæ, ſaxifragi,caryophylli,hyoſcyami ſeminis,ſingulorum drachmas quatuor,piperis albi&longi,ſingulorum drach. vnã,rheibarbari hexag.duo,amomi,cinamomi,hermodactyli,ſing.vnc.vnam,epithymi, agarici, ſenæ,ſingul. vnc.vnam.bene trita irrigato cum melle Attico quantũ ſufficit. Dãtur manè ieiuno hexag. tria aut quatuor cum aqua tepida.

a Turpeti]Manuſcriptus codex legit τοὺρ,pro τούρπιθι.

Cap. DIX.

ANTIDOTVS altera benedicta ſimplex admiranda. Habet hermodactyli, iridis, ſingulorum vnc. quatuor,eſulæ vnc.duas ſemis,turpeti vnc.ſemis, rheibarbari hexag.vnum ſemis, caryophylli, zingiberis,cinamomi,galangæ,carei, pſyllii, coſti, ſingulorum vnc. vnam,ſpicæ, zedoariæ, cardamomi, aniſi,ſeminis apii, croci,ſeminis ocimi, ſingulorum vnc.ſemis , ſagapeni vnc.vnam,dacrydii vnc.ſemis, epithymi vnc.vnam,ſenæ,agarici, ſingul.vnc. ſemis,ſacchari lib.quinque.Mellis Attici quod ſatis eſt.Dantur manè ieiuno hexag.tria & ſemis,aut quatuor ex aqua tepida.

Cap. DX.

ANTIDOTVS laxatiua nominata [a] rial armenigos,hoc eſt de myrobalano. vtilis tertianis,quartanis quotidianis,duplicibus tertianis, cõtinuis & ardẽtibus febribus.Itẽ iecinoroſis,lienoſis & colicis. Præterea iis quæ à mulierũ omnigenis malis moleſtãtur,ſummè auxiliatur:ſimiliter podagricis, arthriticis,deſtillatione laborantibus,omnium neruorum incontinentiæ, omnibus abſceſſibus, & vniuerſis morbis vtilis & idonea eſt, data quouis tempore & morbo. Prodeſt ad melancholicum malum: pariter etiam ad pituitoſos eſt admodũ laudata & experta. Purgat enim hæc omnia,gratia Dei. Facit eos qui hanc aſſumunt pulchros & hilares, immuneſque ab omni putrido & prauo humore. Appellatur autem à nonnullis medicis ſana. Recipit caryophylli,nucis moſchatæ, ligni aloes, galangæ,cinamomi,folii,caryophylli craſſioris,cardamomi, ſpicæ,zingiberis, carpobalſami,aniſi,fœniculi & anethi ſeminum,cumini,ameos, [b] milii ſolis,maioranæ, [c] balſamitæ,ocimi ſeminum,baccarum myrti, foliorum citrii, glycyrrhizæ, ſtyracis calamitis,piperis longi,floris iunci odorati,croci,roſarum rubearum,violarum,ſingulorum drachmas duas, lactucæ,intybi & portulacæ ſeminum,ſing.drach. quinque, myrobalanorum, exceptis flauis, ſing.drach. duas, papaueris albi drach. duas. probè tritis adiice aquæ & ſtillatitii roſarum liquoris quod ſatis eſt,ſacchari lib.duas ſemis,& decoque ad conſiſtentiam:dein adiice moſchi,ambaris,margaritarum,ſingulorumdrach. vnam,turpeti boni probè triti vnc. vnam ſemis , ſenæ vnc.vnã, rheibarbari drach.duas,polypodii vnc.vnam, hermodactyli drach.duas,dacrydii drach.tres,epithymi vnciam vnam, tartari vnc.vnam, auri puri hexag.duo. Hæc bene trita cum ſuperioribus ſpeciebus coniice in lebetem.Dantur media nocte hexag. tria, aut tria & ſemis,aut quatuor,pro viribus: vacantibus febre cum vino,febricitantibus autem cum aqua tepida.

a Rial armenigos]Nicolai codex habet ῥίαλ ἀρμένιγος. voces ſunt barbaræ.Quid verò ſignificẽt,ex eis quæ ſubiũguntur,Nicolao,fit manifeſtum.Ait enim γρεκιστὴ δὲ διὰ μυροβαλάνου,id eſt de myrobalano. b Milii ſolis]Codex manuſcriptus legit μελίσολις, pro μιλίου σόλις. c Balſamitæ]Falſò legitur βαλσαβῆτα, pro βαλσαμίτα.

Cap. DXI.

ANTIDOTVS vocata Latinè [a] Age vita,Græcè νέρον τῆς ζωῆς. Saracenicè Meelchage.Conficitur autem hoc modo. Accipe vini rhaſpe valde boni [b] menſuras quinque:iniice in vocatum [c] argalion,& decoque lento igne [d] conuerſum ebullitionibus quatuor aut quinque, vt fiat menſura ſemis.ſi verò vis facere efficacius, coniice in hoc vinum trita & cribrata bene huiuſmodi:Cinamomi vnc.duas,zingiberis puri vnc.vnam ſemis,caryophylli vnc.ſemis,galangæ drach.vnam, cardamomi vnc.ſemis,piperis albi & longi, ſingul.vnc.vnam,ſeminis fœniculi vnc.duas, calaminthæ,mẽthæ,ſing.vncias duas ſemis.Datur manè ieiunis ſemuncia cum vini albi puri boni vnc.quatuor.Eſt autem vtilis frigidis & humidis temperamentis,& omnis generis defluxionibus, ad podagram,articulorum morbum ex frigida & humida intemperie natũ,ad venenata,frigida & humida omnis generis mala.Ad eos etiam qui nihil appetunt,nec concoquunt,ad cibũ vomentes,omnémque ſtomachi cruditatem eſt admodum vtilis. Datur vt prædiximus capite quingenteſimo.vtere vt ea quæ experta eſt.

a Age vita]Suprà etiam eſt deſcripta, capite videlicet quingenteſimo: vbi de eius nomine quædam annotauimus. Eſt autem multis in locis deprauata hæc antidotus , ideóque præſtat illam ex loco iam citato componere. b Menſuras] Codex Græcus Nicolai legit μουζούρας, pro μενζούρας. Atque hinc palam fit κανάτιον illi idem quod μενζούραν ſignificare. c Argalion]Græcè eſt ἀργαλεῖον. Quid verò ſit ἀργαλεῖον,certò ſcire non poſſum. Vaſculi tamen aliquod eſſe genus, apparet. c Conuerſum ebullitionibus] Græcè eſt ἐπιστρέφοντα ζέσον φορᾶς δʹ, ἢ καὶ πέντε.Quorum verborum niſi is quem in noſtra conuerſione expreſſimus,ſenſus fuerit,quid præ ſe ferant intelligere non poſſum.plenus eſt eiuſmodi locorum noſter manuſcriptus codex,qui niſi adhibito meliore exẽplari corrigi & emẽdari nequeunt. nos paſſim in iis locis conuertendis,ſenſum potius quàm verba ſpectauimus.

INDEX SALIVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De salibus,

Sectio secunda.

Cap. I.

SAL purgatorius, bilem & pituitam purgans. Recipit zingiberis, silphii, folii libystici, singulorum drach. vnam, epithymi grana quindecim, salis ammoniaci hex. duo grana vndecim, cumini, dacrydii, sing. hexag. IIII. semis. Contundantur hæc, & per tenue cribrum traiiciantur. Vtere eo cum omni cibo, vt farina, pondere cochlearii vnius. est mirabilis.

Cap. II.

SAL purgatorius expertus admodum. Accipit dacrydii drach. tres, zingiberis, salis ammoniaci, seminis apii, anisi, silphii, piperis communis, sing. drach. quatuor: trita & per tenue cribrum transmissa dantur cum omni cibo, vt farina.

Cap. III.

SAL concoctioni stomachi conferens, & omnem affectum viscerum sanans: peculiariter autem tabidis vtilis, & iis qui cibum non concoquunt. appetentiam excitat, & visum exacuit. Capit salis ammoniaci librã semis, piperis communis vnc. vnam semis, hyssopi vnc. semis, origani, thymi, asari, singulorum vnc. tres, anisi vnc. semis, cumini, fœniculi seminis, coriandri aridi, seminis apii, seminis staphylini, seminis erucæ, singulorũ hexag. vnum semis. Contundantur, & per tenue cribrũ traiiciantur. Dantur cum omni cibo, vt farina.

Cap. IIII.

SAL sacratus concoctioni vtilis. Hic quotidie comestus visum cõseruat, & vt ad senectã vsque acutè videat, efficit. Prohibet ne in thorace pituita coaceruetur. Tussi & difficultati spiritus vtilis. Non sinit dentes per vniuersum vitæ tempus putrescere, sed sanos conseruat. Immune & incorruptum ab omni morbo corpus tuetur. Habet ameos hexag. vnum semis, cumini hexag. tria, pulegii aridi hexag. quatuor semis, hyssopi, anisi, singulorum hexag. vnum semis, spicæ nardi vnc. vnã semis, [a] thymbræ satiuæ vnc. semis, salis ammoniaci vnc. tres, salis communis tosti libram semis. Hæc trita dantur cũ cibo.

a Thymbræ] Codex manuscriptus hîc, & aliâs ferè semper trãspositis literis θύμϐρυ, pro θύμϐρας scribit.

Cap. V.

SAL concoctioni accommodatus, optimus, Magni
A sophistæ, confert ad vitium humorum, caput purgat & visum acuit, ventriculo & visceribus prodest. Tussim & difficultatem spirãdi sanat, dolorem articulorum sedat, rigorem & typos per circuitum reuertentes. [a] Vehementer iucundum reddit gustum, halitumque oris commẽdat. Recipit salis communis torrefacti, salis ammoniaci, sing. lib. semis, piperis, zingiberis, singulorum vnciã vnam, ameos, hyssopi, thymi, folii, seminis apii, anisi, silphii, petroselini, sing. vnc. semis, erucæ, rutæ siccæ, eu-
B phorbii, singulorum vnc. vnam, calaminthæ vnc. semis. Trita & cribrata vt farina, dantur cum omni cibo manè & vesperi.

a Vehementer] Manuscriptum exemplar legit corruptè σφόρα, pro σφόδρα.

Cap. VI.

Sal Iamblichi admodum præstans, pituitam à capite deducit, nec sinit noxam aliquam fieri corpori. Visum acuit omnium maximè, neque humores biliosos, vt noxam inferãt, emergere permittit, neque aquosos humores sinit consistere. Iecur, lienem, tusses & spirandi diffi-
C cultatem sanat. Gingiuarũ vitiatarum est [a] fulcimentũ. appetentiam facit, & ad venerem stimulat, articulorum dolorem demulcet, & rigores. Ad circuitus & quotidianas febres efficax est, & concoctionem valde iuuat. Accipit salis communis & Cappadocici, singul. vnc. quatuor, salis ammoniaci vnc. octo, piperis communis vnc. vnam, zingiberis hexag. quatuor, spicæ nardi hexagia duo, seminis cnici vnc. duas, seminis vrticæ hexag. quatuor, erucæ, ameos, hyssopi, cumini, silphii, opii, folii, thymi, fœniculi seminum, sing. hexag. duo, seminis apii
D hexag. tria, epithymi, origani comæ, singulorũ hexag. duo. Tusa & cribrata instar farinæ præbe cũ omni cibo comedenda.

a Fulcimentum] Græcè est εὔρμα, scriptum falsò pro ἔρεισμα.

Cap. VII.

SAL purgatorius sine periculo. stomachum non sinit euerti datus quouis tempore & omnibus, pueris etiã quatuor annorum, demptis tamen mulieribus grauidis (abortũ enim procreat.) excernit omne stercus duratũ, bilem, & omnem materiam morbiferã. Purgat à capite
E vsque ad pedes, atque omne genus lumbricorum, omnémque corporis malitiam, siue extra siue intra corpus fuerit, educit. Menses & fœtus citra periculum euocat. Datur verò etiam quartana cõflictatis, quotidiana,

& tertiana,in ipsis intermissionibus,aut in prima, aut in circuitibus sanabuntur. Capit silphii,piperis communis,singulorum drach.tres,hyssopi drach.vnam,seminis apii,anisi,ameos,fœniculi,folii,costi,casiæ,pulegii,singulorum drach.vnam,zingiberis drach.duas,euphorbii drach.sex,salis ammoniaci vnc.tres,salis communis tosti vnc.tres & quartam partem. Tusa & cribro transfusa da comedenda cum omni cibo.

Cap. VIII.

S A L incomparabilis,theriacus,facit ad vesicam lapide laborantem,nephriticos: lapides enim atterit & per vrinam expellit,nec sinit vt alii rursus in renibus generentur.Facit ad eos qui comitiali morbo laborant si per anni spatiũ eo fuerint vsi. ad stomachicos,iecinorosos, caput dolentes, podagricos . in vniuersum conducit si quis eo fuerit vsus. Ad suffusiones, visus acumen ac lippitudines. Proprium verò & præcipuũ hoc obtinet , vt eo vtentes,multos annos à morbis tueatur. Conducit etiam colicis:& ad bonam corporis habitudinem: vrinam ducit plurimam. ad medicamenta lethalia prodest.præsumptus verò & potus bis die,hebetat vires lethalium. Dantur cochlearia duo in cibo cum carnibus boni succi & auiculis. Habet seminis rutæ syluestris,hyssopi Cretici,singulorum drach.nouem, seminis fœniculi,nardi Celticæ,petroselini Macedonici, amomi,sing. drach.tres, silphii drach.vnã semis, thymbræ, folii,singulorum drachmã vnam.Tusa & cribrata instar farinæ, dantur.

Cap. IX.

S A L purgatorius quo [a] Papa Nicolaus est vsus. Recipit salis ammoniaci vnc.tres,scammoniæ drach.tres, seminis papaueris albi drach.duas, iridis Illyricæ drach. tres,piperis grana tredecim, palmularum Syriacarum vnam & quartam eius partem, nucum pinearum repurgatarum grana vigintiquinque,squillæ assatæ drachm. duas,mellis quod satis est.Datur Ponticæ nucis quantitate, ante cœnam & à cœna. datur verò ieiunis & robustis:similiter lippitudine laborantibus & lumbricos habentibus.Hic sal [b] neque dolores neque tormina concitat.Ego autem in validioribus ac febribus,& in aliis qui malis affecti erant,absinthii decoctum admiscui,& summè contulit.

a Papa Nicolaus] Græcè est ὁ πάππας νικόλαος.Quum verò plures fuisse Nicolaos constet, vter illorum fuerit, non satis constitui potest.apparet tamen fuisse tertium: quandoquidem Mesue posterior fuerit Nicolaus Myrepsos.vetustior tamen quàm vt ad Nicolai quarti tempora peruenerit. b Neque dolores] Codex Nicolai corruptè legit ἐστι δὲ καὶ ἀνότιον, καὶ ἄστροφον, pro ἀνόστιτον καὶ ἄστροφον. Nam ἀνόστιτον Græcis idem etiam quod ἄπονον,id est dolore carens significat. στρόφος verò tormen & cruciatum. Hinc ἄστροφος sal, non excitans tormina dicitur.

Cap. X.

S A L purgatorius ad cacochymiam & bilis purgationem,ad eos qui defluxione laborant,præterea ad stomachum destillatione capitis vexatum, ad robur & appetentiam stomachi,& humorem ventriculo implicitum. Accipit salis communis tosti drach. duodecim, salis ammoniaci drach.vigintiquatuor, piperis albi drachmas duas , piperis communis drach.tres, zingiberis drach.duas,seminis cnici drach.vnam semis, seminis erucæ drach.vnam,hyssopi,silphii,thymbræ , singulorũ drach.vnam semis, folii drach.vnã.Trita & cribrata dãtur in prædictis malis pro arbitrio. [a] Facit etiam ad inflationes,ad pulmonis compressionem,& coli frigiditatem emendat.Hemicrania vexatos curat.Facit vt ii qui obscurè vident, acutiùs cernant. Menses mulierum & puerperarum educit. Capit salis ammoniaci,dacrydii, sing.vnc.vnam semis,piperis communis vnc.semis, seminis apii,epithymi,sing.vnc.tres,zingiberis vnc.duas semis,anisi,libystici,silphii,cumini,sing.drach.tres.Trita & cribrata dantur pro arbitratu.

a Facit etiã] In manuscripto codice simpliciter sine vlla inscriptione legitur ποιεῖ καὶ πρὸς ἐμπνευμάτωσιν , &c.Quem planè & in nostra conuersione sequi coacti sumus.

Cap. XI.

S A L concoctioni conueniens,Dodecatheos Apollonii,faciens ad tusses mirabiliter,visum cõseruat, auditum acuit. facit etiam ad abolitam appetentiam. Capit hyssopi Cretici vnc.semis, cumini Æthiopici hexagii quartam partem, pulegii vnc.vnam semis, origani vnc.vnam semis, ameos scrupul.vnum semis,salis communis tosti vnc. vnã semis. Trita & per cribrum transfusa instar farinæ,dantur cum omni cibo.

Cap. XII.

S A L Theodotios,faciens ad visum, hunc vsque ad senectam conseruans, pituitam & bilem non sinit coaceruari,non defluuium capillorum, non stomachi aciditatem, [a] non desipere,non conuelli,non podagra vexari,non dentes dolere, non in vniuersum defluxione aliqua capi,non os fœtere. Anteuertit etiam, compescere potens epilepsiam. Habet hyssopi drach.quatuor,pulegii drach.tres,cumini Æthiopici, ameos, singulorum drach.duas, salis tosti communis drach.duodecim.Trita & cribrata in tenuissimum pollinem,dantur cum omni cibo manè & vesperi.

a Non desipere]Græcè legitur, οὐκ ἄλλως φρονῆσαι. Sed scribendum fortè erit, οὐ παραφρονῆσαι. Atque ita etiam infrà in sale decimooctauo legitur.

Cap. XIII.

S A L theriacus admodum bonus. Recipit salis ammoniaci,interioris squillæ, singulorũ libram semis, silphii,piperis albi,singulorum vnc.semis,piperis nigri vnc.vnam,zingiberis hexag.duo, costi vnc.duas, cyperi , baccarum lauri,dauci Cretici , singulorum hexagia duo scrup.duos, ammoniaci thymiamatis scrupul.sex, petroselini,pastilli theriaci , singulorum hexagia duo. Salem cum squilla contunde , & alia cum iis conficiens dato.

Cap. XIIII.

S A L confectus à sancto Gregorio theologo. Lippitudinem prohibet vsque ad senectam,dentes dolere nõ sinit,tussim fieri haud permittit,non capillos defluere, mentem visumque acuit,non sinit pituitam in stomacho redundare,non bilem,non alium humorẽ, non pedum dolorem,non lienem intumescere. Accipit hyssopi Cretici drach.vnam scrup.vnum semis,cumini Æthiopici drach. vnam semis scrupul.duos, salis ammoniaci drach.duas scrup.tres, dacrydii scrupulos quatuor semis drach.tres,zingiberis,seminis apii,singulorũ drachmam vnam semis scrup.duos,pulegii, origani, sing. drach.tres scrup.quatuor semis, petroselini Macedonici drach.vnam semis scrup.duos,ameos drach. vnã scrupulum vnum semis , salis communis drach.duas scrup. tres,piperis communis , folii , sing.drach.duas semis & scrup.tres & tertiam partem.Hæc omnia tusa & cribrata probè instar farinæ, dantur cum omni cibo manè & vesperi.

Cap. XV.

S A L sanctorum Apostolorum,visum ad senectam vsque conseruans,eiusque acumen efficiens,tussire non sinit,spiritus difficultatem cohibet,capillos defluere nõ permittit,oris fœtorem fieri non sinit. Capit hyssopi vnc.duas,ameos vnc.semis, cumini Thebaici vnc.vnã, pulegii vnc.vnam semis, piperis communis vnc.semis, salis communis torrefacti drach. vnã.Tusa & cribrata farinæ modo,dantur cum cibo manè & vesperi.

Cap. XVI.

S A L sancti Apostoli & Euangelistæ Lucæ.visum ad senectutem vsque conseruat,tussim & spirandi difficultatem fieri non permittit,visus acumen facit.Hinc monachi Ægyptiorum hoc vtuntur ad satietatem vsque, vt semper lectionibus vacare queant.Pituitam in thorace fieri non sinit,neque lippitudinem, neque dentium dolorem. Vellicationem sedat, & pedum dolorem fieri prohibet. Habet hyssopi Cretici hexag.quatuor , pulegii hexag.duo,cumini Æthiopici hexag.tria , epithymi hexag. vnum semis , zingiberis hexag.vnum, dauci Cretici hexag.duo,spicæ hexag.vnum, ameos hexagiũ vnum,salis ammoniaci vnc.duas , salis communis vnc. vnam,folii Indici hexagium vnum,origani hexag.duo. Hæc tusa & cribrata dantur cum cibo.

Cap. XVII.

SAL mirabilis, quo vtuntur qui bene pingunt, scribuntve, vbi iam obtusiùs vident. Purgat enim visum, & videndi acumen præstat. Recipit hyssopi, pulegii, singulorum vncias duas, ameos vnc. semis, salis torrefacti vncias duas, origani, spicæ, singul. vnc. vnam, piperis communis vnc. semis, cinamomi hexag. vnũ semis, epithymi vnc. semis. Tusa hæc & cribrata comede cum omni cibo.

Cap. XVIII.

SAL Stephani stomachicus, concoctionem iuuans, aluum deiiciens. Cõseruat visum vsque ad senectutem; visusque acrimoniam præstat, tussientes & difficilè spirantes non sinit fieri, non pituitam in thorace, non bilē redundare, non desipere, sed ad finem vitæ vsque, sanitatem facit. Accipit hyssopi, origani, pulegii, sing. vnc. duas, cumini Æthiopici aut Thebaici vnc. vnam drach. duas, salis cõmunis tosti, ameos, sing. vnc. duas. Tusa & cribro transfusa comedantur cum omni cibo.

A

Cap. XIX.

SAL concoctioni accommodus. Capit anisi, dauci, fœniculi, cumini, apii, petroselini, sing. vnc. vnã, hyssopi, origani, pulegii, thymbræ, thymi, epithymi, singulorum vnc. duas, salis ammoniaci lib. semis, salis communis lib. vnam. Datur vt prædicti sales.

Cap. XX.

SAL sophistæ Iohannis valde bonus. Habet cinamomi, spicæ nardi, caryophylli, zingiberis, piperis longi, fœniculi, coriandri seminum, carnabadii, anisi, petro-

B selini, sing. vnc. vnam, salis communis tosti lib. vnã. Trita comede cum omni cibo.

Cap. XXI.

LOTIO ad destillationes & capitis grauitatem. cape anacardium & balsamitam, proiice exæquo [a] in ollã tripedem, & lauato faciem multoties iam dormituri.

a In ollam tripedem] Manuscriptus codex legit εἰς αὐθραχίαν. Sed haud dubiè scribendum erat αὐθράκιον. Est autem teste Phauorino, αὐθράκιον, τὸ μικρὸν τριπόδιον.

INDEX VNGVENTORVM.

De vnguentis,

Sectio tertia.

Cap. I.

VNGVENTVM ad resolutos, & omnem neruorum affectum, valde bonum. Recipit olei melini, olei Cyprini, olei myrtini, olei irini veteris, singulorum vnc. semis, terebinthinæ hexag. vnũ semis, propolis, costi, euphorbii, sing. hexagii quartam partem, ceræ albæ puræ vnc. vnam, nitri Alexandrini, olei laurini, singulorum vnciã semis.

Cap. II.

VNGVENTVM e castoreo ad trementes. Accipit [a] hyssopi humidæ, ammoniaci, galbani, singulorũ vnc. vnam, castorei, euphorbii, sagapeni, adarces, sing. hexag. quatuor, nitri hexag. duo, opopanacis hexag. quatuor, olei veteris vnc. quatuor, styracis, olei irini, singulorum hexagia duo, ceræ vncias quatuor, petrolei, vel pro petroleo, vnguenti [b] sancti Barbari vnc. vnam.

a Hyssopi humidæ] Græcè est ὑσσώπου ὑγροῦ. Per hyssopum autem humidam intelligit œsypũ veteribus Græcis dictam. Vocat autem ita œsypum non tantùm Nicolaus, sed & Paulus aliquot locis. & hanc appellationem officinæ medicorum in hunc vsque diem retinuerunt. Non est itaque vt errore acciderit aliquo, quòd multis in locis recentiorum Græcorum medicorum ὕσσωπος ὑγρὸς scribatur, vt plerique censent, sed relinquenda in cõtextu verborum hæc lectio tanquã legitima, sic enim ipsi lanam succidam appellarunt, non vt veteres consueuerunt, œsypum. b Vnguenti sancti Barbari] De ea re plura suprà, Annotatione scilicet 86. diximus.

Cap. III.

VNGVENTVM Marciati ad resolutos, hydropicos, & omnem neruorum affectum. Capit lacrymæ [a] ligææ drach. quatuor, [b] nardini drach. septem, œsypi, mastiches, singul. drach. tres, ceræ albæ drach. decem, gleucini drachmas octo, olei omphacini drach. nouẽ, medullæ ceruinæ, opobalsami, terebinthinæ, singulorũ drach. duas.

a Ligææ] Græcus Nicolai codex habet λιγαίας. Quid autem λιγαία sit, me ignorare fateor. b Nardini] Græcè est νάρδου. Nardus autem sæpe Græcis medicis pro nardino vnguento accipitur, vt pluribus è locis comprobari potest, quos lubẽs prætereo, quòd multis testimoniis in re omnibus nota non sit opus. Nardum autem hoc loco significare nardinum, è Paulo Ægineta fit euidentissimum, qui libro 7. cap. 18. legit ναρδίνου. c Opobalsami] Codex Nicolai legit βαλσάμου: sed Paulus, cuius lectionem sequuti sumus, habet ὀποβαλσάμου.

Cap. IIII.

VNGVENTVM aliud Marciati, expertum ad eadem. Habet myrrhæ, bdellii, galbani, ammoniaci, aloes flauæ, opopanacis, mastiches, butyri, nardi, cyperi, gleucini, resinæ terebinthinæ, singulorum hexagium vnum, euphorbii, ceræ, colophoniæ, singulorum stagiũ vnum siliq. duas, seui taurini hexag. duo, adipis suilli hexagium vnum, rutæ hexagium semis, adipis vrsini hexag. duo, medullæ ceruinæ, bituminis, singulorum hexagium vnum, olei laurini hexagia duo, balsami hexag. vnum, olei è teda hexagia quatuor, olei communis vncias decem, ceræ albæ vncias sex.

Cap. V.

VNGVENTVM Marciati, simile. Recipit squillæ vnciam semis. Feruefacito cum oleo, & contunde ipsam probè, dein adiice canchryos, struthii, ceræ, singul. hexagium vnum semis, galbani, propolis, singulorum vnciam semis, castorei drach. vnam, adarces, euphorbii, nitri, singulorum drach. vnam, pyrethri grana quindecim, foliorum lauri, opopanacis, sinapi, peucedani, sing. drachmam semis, menthæ, saluiæ, singulorum vnciam semis, hexagii dimidii quartam partem, resinæ, terebinthinæ, singulorum vnciam vnam, foliorum rutæ, cinamomi, singulorum hexagia duo & quartam partem, costi vnciam semis, adipis vrsini, suilli, medullæ ceruinæ, singulorum vnciam semis, ceræ vncias duas.

Cap. VI.

VNGVENTVM ad resolutos & ischiadicos diu-
A turnos. Accipit olei veteris vncias quatuor, olei irini, styracini, singulorum vnciam vnam, terebinthinæ, ammoniaci, piperis communis, castorei, euphorbii, opopanacis, galbani, medullæ ceruinæ, singulorum hexagia duo, olei laurini vnc. vnam, ceræ vnc. duas.

Cap. VII.

VNGVENTVM acopon ad ischiadicos, conuulsos in scapulam, & omnem neruorum affectum. Capit ceræ vnciam vnam, terebinthinæ vncias duas, ammoniaci hexag. quatuor, opopanacis, galbani, medullæ
B ceruinæ, taurinæ, singulorum hexag. duo, hyssopi teneri, mellis, singulorum hexag. tria, olei boni vncias duas.

Cap. VIII.

VNGVENTVM acopon, e castoreo, ad eos qui tremunt. Habet hyssopi humidi, medullæ ceruinæ, ammoniaci, galbani, singulorum hexagia tria, castorei, euphorbii, adarces, opopanacis, singulorum hexagia duo, nitri, olei irini, sing. hexagium vnum, olei veteris, styracini, sing. vnc. duas.

Cap. IX.

C VNGVENTVM acopon ad conuulsos in scapulas, fractos, resolutos, exsiccatos, motu destitutos, & omnem dolorem. Accipit olei e teda, laurini, cyprini, lentiscini, irini, sing. hexag. sex, nardini boni vnc. duas, butyri, terebinthinæ, sing. vnc. vnam, hyssopi humidæ, medullæ ceruinæ, sin. hexag. tria, adipis taurini, suilli, & anserini, sing. vnc. vnam, galbani hexagia quatuor, opopanacis hexag. tria, euphorbii hexag. semis, castorei, ammoniaci, styracis, sing. hexagia tria, piperis hexag. duo, bdellii hexagia tria, ceræ libram semis, colophoniæ vn-
D cias duas, myrrhæ hexagia duo, olei veteris sextarium semis.

Cap. X.

VNGVENTVM e sampsucho panchreston, ad omnes neruorum dolores, & muliebres labores pro pesso, molliens & [a] educens, faciem instaurat, & in ea bonũ colorem efficit, eidemque splendorem inducit. In præclaris corporibus vtuntur experti. Capit sampsychi, fœnigræci, myrti syluestris quam aliqui libanotida vo-
E cant, singulorum sextariũ semis, [b] vini boni Italici sextarium vnum. Hæc macerata simul diebus quatuor, coniice in ollam recentem, & coque cum Italico oleo, mouens sine intermissione. Vbi verò [c] vinum absumptum fuerit, adiice ceræ libram semis, donec perueniat ad libram vnam semis, & probè concutiens amoueto ab igne, & sine vt refrigeretur, & repone in vas figulinũ. Vbi verò vis hoc ipsum efficere magis emolliens & odoratius, adde meliloti partes duas, casiæ drach. quinq; & cum prædictis coquito.

F a Educens] Manuscriptus codex habet κέλλιγον. Sed fortè legendum erit κελλάγον. b Vini boni Italici] Græcè est, οἴνου καλοῦ ἰταλικοῦ. Sed suspicio est locum hunc esse deprauatum, legendúmque potius (vt sequentia ferè conuincunt) ἐλαίου ἰταλικοῦ. Nam statim subiicit, καὶ ἕψαι μετ' ἐλαίου ἰταλικοῦ. c Vinum] Pro οἶνος fortè ἔλαιον legendum, ad vnguenti enim confectionem oleum cum cera aptiùs multo quàm vinum adhibetur.

Cap. XI.

VNGVENTVM relaxans, & prorsus admiratione dignum, ad resolutos, & labore nimio defatigatos, & omnem refrigerationem ischiadis. Habet adipis leo-
G nini, Lemnii sigilli, polii, medullæ ceruinæ, peucedani, galbani, opopanacis, euphorbii, castorei, singulorum vnciam vnam, mastiches, styracis, dictamni Cretici, casiæ, sing. hexag. vnum, ceræ Tyrrhenicæ, & ceræ albæ, sing. vnc. quatuor, olei veteris lib. quatuor.

Cap. XII.

VNGVENTVM admodum bonum ad neruorũ incontinentiam, podagricos, arthriticos, omnémque neruorum affectum, & eorundem siccitatem. Accipe vulpem viuam, & coniice cum ipsa in lebetẽ olei libras

viginti,& adiice feminis anethi,ameos ftichadis,carnabadii, fœnigræci & apii, fingulorum vncias duas. Hæc decoque in oleo cum viua vulpe, donec vniuerfa eius caro fuerit diffoluta: dein colato oleum, [a] inque aliud vas traiicito,& de eo accipe libras quatuor, atque in lebetem coniice, additis cinamomi vnc. femis,fpicæ hexagiis duobus: & iterum probè feruefacito, ac oleum quod reliĉtum fuerit colato iterum,inque lebetem coniicito:& cum eo olei nardini & laurini,fingulorum vncias duas, adipis leonini, ftruthiocameli, [b] afbi, anatis, anferis,tauri,vrfi,fuis, gallinæ,fingulorum vncias duas femis, butyri veteris vncias tres, terebinthinæ vnciam vnam femis, medullæ ceruinæ drachmam vnam, galbani vncias duas,opopanacis, caftorei,ammoniaci,ftyracis calamitis, bdellii,fingulorum vnciam vnam,calami odorati vncias duas, myrrhæ hexagia tria,fagapeni, medullæ offis afinini, [c] nepos,cati, fingulorum vnciam vnam femis, [d] dilytææ vncias tres, & alios adipes quos inueneris, fingulorum vnciam vnam. Hi omnes cum prædiĉto oleo feruefiant,donec diffoluantur.dein amoue ab igne, & iufta hora quoad refrigerentur commoueto,ac repone in vafe:atque vbi vfus exigit,inunge tepidum neruis incontinentibus.

a Inque aliud vas traiicito] In codice manufcripto fcriptum erat μέτ᾽ αραάσυ ἀρ οὖ. Sed corruptam hanc effe leĉtionem, nemo non videt. Nos, in aliud vas traiicito, conuertimus. Græcis enim medicis μεταράσαι & καταράσαι, eft ex vno vafe in aliud transferre. Sed legitimam leĉtionem meliores codices fortè aliquando monftrabunt, qui nunc ab inuidis occultantur. b Afbi] Græcè eft ἄσϐυ. Quale autem fit animal, quod hoc nomine appellat Nicolaus, fcire non poffum.

c Nepos] Nicolaus habet fimpliciter νέπος. Sed quid hæc vox fignificet, certò conftituere nequeo. Legendum fortè νέποδος. Sunt autẽ νέποδες pifces pedibus carentes. Vt per hanc vocem pifcium pinguedinẽ intellexiffe Nicolaum, fit verifimile. d Dilytææ] Græcè eft διχυλαίας. Qua voce iterum pinguedinem intelligit, fed cuius animantis, nondum affequor.

Cap. XIII.

VNGVENTVM ex euphorbio barbaricum,ad ifchiadicos,& alia multa mala. Recipit opopanacis vnc. femis,ceræ Tyrrhenicæ lib.femis,terebinthinæ libr.vnã & vnc.tres,galbani vnc.femis, ammoniaci thymiamatis,euphorbii, caftorei,piperis albi fingul.vnc.vnã,medullæ ceruinæ vnc.duas, hyffopi humidi vnc. duas dr. duas,adarces drach.duas, olei ftyracini, irini, laurini, & amaracini, fing. vnc. quinque, olei veteris lib vnam, hedychroi vnc.tres.

Cap. XIIII.

VNGVENTVM [a] Pyxis vocatum, admodum bonum & efficax. Accipit colophoniæ ceræ, fing.lib. femis & quartam partem, terebinthinæ vnc.quatuor, ammoniaci thymiamatis vnc.vnam femis, thuris vnc. quatuor, olei veteris vnc.duas, fucci feminis lini, laĉtis bubuli,fing.lib.femis, adipis [b] anferini vnc.tres, butyri vnc.quatuor, [c] ouorum vigintiquatuor albumina.Confeĉtum reponitur in vafe buxeo.

a Pyxis] Codex manufcriptus habet πῆξις, fed falfò: legẽdum enim, Paulo tefte, πυξίς. Sic autem diĉtum eft hoc vnguentum, à buxo: quòd nimirum in buxeo vafe fit recondendum. b Adipis anferini] Nicolaus legit χοιρίυ, hoc eft porcini. Paulus verò, quem in noftra conuerfione fequuti fumus, χηνείυ. c Ouorum vigintiquatuor albumina] Manufcriptus codex habet fimpliciter ὠῶν τὰ λδυκά, non expreffo numero. Sed Paulus difertè ait, ὠῶν κδ΄ τὰ λδυκά.

Cap. XV.

VNGVENTVM ex abiete,Galeni,ad podagricos & arthriticos. Capit feminis abietis [a] coĉti modium Italicum vnum, hoc eft fextarios fexdecim, olei communis lib. feptem femis, ceræ puræ lib. femis, refinæ ftrobilinæ,aut [b] terebinthinæ lib.femis.Contufum abietis femen oleo iniicitur. Vbi quadraginta dies in eo fiueris,expreffum proiicito, mixtis reliquis cum oleo:& probè confeĉtis, repone in vafe. Confert ad fpontaneos labores,refolutiones,& articulorum refrigerationes. Si verò neceffitas vrgeat coquere femen abietis cum oleo, ne nimium aduratur, aquæ fextarios duos admifcere oportet.Melius autem eft irinum oleum iniicere.

a Coĉti] Codex Nicolai perperam legit πεφυγῆς μοδιχῆς. Scribendum enim erat, vt ex Paulo, qui hoc vnguentum lib.7. defcribit ad verbũ, fatis liquet, ἐλάτης σπέρματος πεφθέντος μόδιος ἰταλικὸς α΄, ἤτοι ξ ις΄. Sed animaduertendum hoc loco erit, in Paulo nõ reĉtè legi ξ ιβ΄.
b Terebinthinæ] Nicolaus hîc & aliâs crebrò, τρεμενθίνης legit. Paulus habet τερεϐινθίνης. vt hinc palàm fiat omnibus, paffim apud Nicolaum per τρεμενθίνην effe accipiendam terebinthinam.

Cap. XVI.

VNGVENTVM aliud de abiete,vt præcedens. Habet olei communis fextar.fex & quartã partem,feminis abietis vnc.tres,refinæ ftrobilinæ, aut terebinthinæ vnc.quatuor,ceræ albæ vnc.tres.

Cap. XVII.

VNGVENTVM è nigra populo ad eadem mala. Recipit loco fruĉtus abietis, nigræ populi fruĉtus æquã portionem. adiicitur & olei quod fatis eft, & probè feruefaĉta colantur:dein adduntur ceræ puræ vnc.tres, terebinthinæ,& ftrobilinæ refinæ,fing.vnc.quatuor.Probè confeĉtum reconditur.

Cap. XVIII.

VNGVENTVM [a] Zofimi ad tremulos celebratum. Accipit refinæ pineæ vnc. oĉto, ceræ vnc.duas, olei veteris lib.femis, opopanacis vnc.vnã, adarcæ,euphorbii,fingulorum vnc.femis,nitri,aphronitri teneri, fingul.vnc. duas. Nitrum,euphorbium & adarce in læuorem cum vino teruntur: deinde adiicitur opopanax, & fimul in læuorem teritur. Poftea anchufa additur ad calorem accipiendum,& conficitur. Sequentia fiunt etiam emplaftra.

a Zofimi] Codex Nicolai habet ζωσιμᾶ. Sed Paulo atteftante, legendum ζωσίμυ.

Cap. XIX.

VNGVENTVM Dropax, Gallus diĉtus, Oribafii. Capit colophoniæ thus redolentis,pineæ & lignofæ diĉtæ,quæ fola in Italia nafcitur, [a] apochymatis,picis aridæ,ceræ puræ, fingul lib. duas, refinæ friĉtæ vnc. feptem femis, picis brutiæ lib.fex,nitri lib.femis,bituminis,galbani,adarces,pyrethri,fingul.vnc.tres,opopanacis,euphorbii, ellebori albi, piperis communis, fingul. vnc.duas, fulphuris viui vnc.vnã femis,caftorei,ammoniaci, [b] ftaphidis agreftis, fingul. vnc.vnã, olei ficyonii lib.femis,opobalfami vnc.tres.

a Apochymatis] Eft autem ἀπόχυμα nihil aliud quàm pix nauibus derafa. b Staphidis agreftis] Nicolai codex perperam legit δαφνίδος ἀγρίας, pro σαφίδος ἀγρίας, vt ex Paulo fit manifeftum.

Cap. XX.

VNGVENTVM aliud,dropax fimplex nominatus. Habet ceræ lib.femis, picis aridæ vnc.vnã femis, brutiæ lib.femis,refinæ pineæ vnc.vnã femis,friĉtæ lib. S.vnc.vnam S. Loco prius intrò exterfo imponitur.

Cap. XXI.

VNGVENTVM Diaftaĉtes,hoc eft è lixiuio ftillatitio ad ifchiadicos, arthriticos,& œdematodes. Recipit ceræ puræ,olei veteris, [a] lixiuii protoftaĉti, fingul. lib.femis,refinæ friĉtæ,nitri Alexandrini, nitri albi,fingul. [b] vnc.tres.Nitra in læuorem terantur [c] lixiuio.

a Lixiuii protoftaĉti] Manufcriptus codex, mirificè in hoc emplaftro deprauatus legit σαχῆς καλῆς, quum tamen fcribendum fit, Paulo tefte, κονίας πρωτοστάκτου. Eft autem lixiuium protoftaĉton, Paulo lib.7. tefte, vbi calx etiam cineri additur. b Vnciæ tres] Poft hæc verba Paulus addit, τερεϐινθίνης ἀνὰ ℥ ϛ΄. Id eft terebinthinæ vnc. fex. Sed hîc tantùm tres funt accipiendæ vnciæ. c Lixiuio] Codex Nicolai habet σὺν τῇ κώνει, quum tamen Paulo admonente legendum fit τῇ κονίᾳ. Atque ex hoc & fimilibus emplaftris, quæ ex Paulo & aliis emendare licet, quiuis, quàm mendofo exemplari fimus vfi, animaduertet: nobífque, fi non paffim fingula emendare potuimus, veniã dabit, bonífque hanc noftram qualemcunque operam confulet.

Cap. XXII.

VNGVENTVM ex nitro ad abfceffus, & duros tumores valde bonũ. Accipit olei veteris,ceræ puræ, aphronitri, faponis, lixiuii protoftaĉti, fing.lib.femis, terebinthinæ vnc. tres, galbani, propolis, ammoniaci [a] thymiamatis,fing.vnc.femis. Reĉtè paratum recondatur in vafe,& detur.

a Thymiamatis] Nicolaus habet χυλῶ, fed malè. fcribendum enim erit, Paulo tefte, θυμιάματος.

Cap. XXIII.

VNGVENTVM è falibus valde bonum & vtile. Capit ceræ puræ vnc.duas, olei lib.femis, falis communis,aphronitri,fing.vnc.duas, ceruffæ vnc.quatuor, aceti vnc.duas.

Cap

Cap. XXIIII.

VNGVENTVM aliud è ſalibus. Habet ſalis cō munis,nitri,ſing.vnc.duas,ceræ,[a]olei veteris,ſing.vnc. tres,aquæ marinæ quod ſatis eſt.

a Olei veteris] Manuſcriptus codex legit κηρῦ παλαιᾶ οὐγ.γ'. Sed falſò.legendum enim erit,κηρῦ,ἐλαίου ἀνά. Quam lectionem eſſe legitimam Paulus confirmat.

Cap. XXV.

VNGVENTVM ex perna,callos diſſoluens. Recipit pernæ porcinæ veteris pinguis, ammoniaci thymiamatis,caſei veteris bubuli aut caprini, adipis taurini,apochymatis, [a]hoc eſt raſuræ nauis, ſingul.drach.ſemis,medullæ ceruinæ vnc. IIII. [b] hyſſopi cerati vnc.I.S. cyprini olei vnc.tres,vini Ægyptii quod ſatis eſt.

a Hoc eſt,raſuræ nauis] Nicolaus habet, ὅπερ ἐστι πλείου ξύσμα,pro πλοίου ξύσματος. Teſtis eſt Paulus, qui hoc, vt alia ferè omnia vnguenta,etiam deſcribit. b Hyſſopi cerati] Et hinc clarum eſt Nicolaum & alios poſteriores Græcos, ὕσσωπον ὑγρὸν appellare, quod Galenus οἴσυπον ſimpliciter nominat. Nam medicamentum ex œſypo compoſitum Græci veteres aliquando οἴσυπον φάρμακον, aliquando οἴσυπον κηρώτην,vt 14.lib.ther.meth.cap.7.Galenus,& interdū οἴσυπον κηρωτοειδῆ,interdum etiam οἴσυπον ὑγρὸν nominant.Quæ ſanè omnes appellationes à forma medicamenti, quod cerati liquidi inſtar paratur,ſunt deductæ. Componendi rationem & modum tradit Paulus libr.7.cap.17.Quod itaque alii Græci οἴσυπον κηρώτην, id ipſum Nicolaus ὕσσωπον κηρώτην appellat.

Cap. XXVI.

VNGVENTVM ex vrina muli,podagricis vtile. Capit vrinæ muli maris ſext. duos, lithargyri lib.vnam, olei[a] minam ſemis.Trita diu omnia vt ſtrigmenti craſſitiem acquirant, [b]coquito donec digitos non coinquinent.Reponatur in vaſe,& detur.

a Minam ſemis] Græcè eſt μνᾶς ς'. Paulus habet myſtrum. Mina autem duplex veteribus fuit.maior, quam quidam Alexandrinā vocant,quòd in vſu fuerit medicorum eorum qui medicinam Alexandriæ exercuerunt:vnciarum viginti,ſeu drachmarum centum ſexaginta fuit,vt teſtis eſt lib. primo & ſecundo De compoſ. medic. generalium Galenus.Attica verò erat vnc. duodecim & dimidiæ,ſeu drachmarum centum:Romana erat vnciarum ſexdecim.hæc etiam Medica dicta eſt. Minor mina,fuit drachmarum quinque & ſeptuaginta. b Coquito,&c.] Codex Nicolai hanc vocem deſiderat.Reſtituendus itaque ex Paulo is locus ita erit,ἕψε ἕως ἀμολύντου.

Cap. XXVII.

VNGVENTVM ex lapidis Aſii[a]flore,Philagrii, ad durities. Accipit radicis peucedani, floris lapidis Aſii:[b]ſi verò nō adſit,ſalis ammoniaci, propolis maturæ, ſing. vnc.vnam,lanarum ſuccidarum crematarum, ſingulorum vnc.ſemis,ariſtolochiæ rotundæ, pumicis,canini ſtercoris,æruginis raſilis, [c]ſquamæ æris,miſyos,ſingul.drach.nouem,caſtorei ſcrup.nouem,myrrhæ vnciā vnam ſemis,[d]viſci quercini vnc.vnam ſemis,ceræ vnc. ſex & quartam partem,reſinæ pineæ vnc. ſeptem & tertiam partem,[e]picis Brutiæ vnc.nouem ſcrup.duos,olei veteris & aceti acerrimi quod ſatis eſt.

a Flore]Manuſcriptus codex legit λίθου ἀσίου φιλαγρίου.Sed addendū poſt ἀσίου,ἄνθους. b Si non adſit] Paulo teſte legendum, εἰ δὲ μὴ παρείη.In codice Nicolai παρείη non eſt integrè exaratum.
c Squamæ] Nicolaus corruptè λέπους pro λεπίδος legit.
d Viſci quercini] Græcè ἰξοῦ δρυΐνου.(Paulus habet ὄξους δριμυτάτου, id eſt aceti acerrimi)ſed falſò:quia in fine tandem adiicitur, καὶ ὄξους δριμυτάτου τὸ ἀρκοῦν. e Picis Brutiæ] Nicolaus legit βρυτυίνης, pro βρυτίας.

Cap. XXVIII.

VNGVENTVM ſimile, Galeni. Habet ceræ, terebinthinæ,reſinæ,ſing.lib.ſemis, lapidis Aſii,mannæ, ſing.vnc.vnam ſemis,cyprini olei vnc.vnam, [a]aquæ lixiuiæ è luto factæ quod ſatis eſt.

a Aquæ lixiuiæ è luto factæ] Græcè eſt,ὕδατος πηλοποιοῦ, id eſt aquæ figuli.Quippe πηλοποιὸς idem quod πηλοπλάστος, hoc eſt figulus, ſignificat.Cæterùm quod hic à Nicolao ὕδωρ πηλοποιοῦ,id à Galeno lib. 10. De comp.medic.localium cap. vltimo ὕδωρ πηλοποιητικὸν, id eſt aqua figulina vocatur.Libro autem 6.cap.De lacte coagulato, Dioſcorides κονίαν πηλοποιητικὴν,hoc eſt lixiuium figulinum appellat. Tale verò eſt quod non ex cinere aut calce,ſed luto potius fit.πηλὸς enim,Phauorino teſte,ἡ βεβρεγμένη γῆ,id eſt terra aquā irrigata, vel lutum aqua irrigatum dicitur:proinde vt nos ſignificanter Nicolai hoc loco mentem exprimeremus,aquæ lixiuiæ è luto factæ conuertimus.

Cap. XXIX.

VNGVENTVM ex ſalis flore,arthriticis in declinatione vtile. Recipit reſinæ terebinthinæ,reſinæ frictæ,pineæ,ceræ puræ,ſing.lib.ſemis, picis ſiccæ,aluminis ſciſſilis,ſalis floris,ſing.vnc.tres.Coquantur in diplomate,& detur.

Cap. XXX.

VNGVENTVM nutriens ad carnis generationē in vlceribus vtile. Accipit roſacei, reſinæ terebinthinæ,mellis,ſing.vnc.vnam,ceruſſæ, butyri,thuris, ſing. vnc.ſemis.

Cap. XXXI.

VNGVENTVM Italicum purgans ſordida, & carnem producens. Capit [a]erinæi (dico autem ſyluestris ficus)tenerum corticem oleo excoctum. proiicito corticem,&liquefacito in oleo ceræ rufæ quod ſatis eſt, & datur.

a Erinæi,&c.] Codex Nicolai ſimpliciter habet ἐρινέου. Sed legendum,Pauli codicibus ita monentibus, ἐρινεοῦ, λέγω δὲ τῆς ἀγρίας συκῆς.

Cap. XXXII.

VNGVENTVM [a]Chryſe, cruentis vulneribus accōmodum.Habet thuris,aluminis ſciſſilis, ſing.vnc.I. colophoniæ, reſinæ,ceræ,ſing. vn.I.S. olei veteris lib.S. [b]auripigmenti vnc.vnam. Arſenicum teratur in aceto.

a Chryſe] Locus hic totus in Nicolao deprauatus eſt, habet enim χρυσὶ ἔνυμον θαῦστον. Legendum autem eſt ἡ χρυσῆ ἔναιμον θαυμαστὸν,Paulo teſte. b Auripigmenti] Hæc omnia in Nicolai codice deſiderabantur.Adiecta verò ſunt ex Paulo, in quo ita ſcribitur,ἀρσενικοῦ γο.β'.ὄξει λείου τὸ ἀρσενικόν.

Cap. XXXIII.

VNGVENTVM fracturis idoneum,Oribaſii. Accipit picis Brutiæ lib.ſemis vnc. duas,lithargyri libr. ſemis vnc.duas,[a]thuris vnc.quatuor,terebinthinæ vnc. duas ſemis,adipis taurini lib.S. vnc.duas, galbani,opopanacis,ſing.vnc.S.ceræ vnc.duas,olei veteris lib.S. aceti quod ſatis eſt.

a Thuris] Quæ ſequuntur, propemodum omnia in codice Nicolai manuſcripto deſiderantur.Adiecta verò ſunt è Paulo, qui habet λιβάνου γο.η'.τερεβινθίνης γο.ε'.στέατος ταυρείου λι.α'. γο. δ'.

Cap. XXXIIII.

VNGVENTVM ad fracturas cum vlcere citráque vlcera factas, ex commentariis [a]Heracleti. Capit picis aridæ minam ſemis,mannæ minæ quartam partē, adipis vituli,lithargyri,ſing.minam ſemis,ceræ Tyrrhenicæ vnc.tredecim, opopanacis drach. quatuor, [b]æruginis raſæ,æris Cyprii,ſing.minas x.& ſextam partē,terebinthinæ minæ ſemis quartā portionem, [c] æris vnc. ſemis,[d]ricini aut olei veteris,& aceti quod ſatis eſt.

a Heracleti] Nicolai codex falſò legit ἡρακλέους,pro ἡρακλείτου. b Æruginis raſæ] In codice Nicolai deficiunt. Paulus autē habet,ἰοῦ ξυστοῦ. c Æris] In Nicolao deſideratur. In Paulo eſt χαλκοῦ γο.ς'. d Ricini] Codex Nicolai legit corruptè κύκαιος, pro κίκεως.

Cap. XXXV.

VNGVENTVM è ſtercore caprino, vocatum Spongion,hydropicis efficax. Habet picis Brutiæ lib. vnam vnc.tres,nitri lib.ſemis,[a]colocynthidis medullæ vnc.vnam ſemis,[b]pyrethri vnc.vnam ſemis,capparis radicis corticis vnc.tres, baccarum lauri ſextarii quartam partem,thuris,iridis,ſing.vnc.tres,farinæ fœnigræci,opopanacis,ſing.vnc.vnam S.adipis taurini vnc.tres, fellis taurini vnc.I. elaterii drach. duas, ſquamæ æris vnc. tres,[c]ſeminis apii,lathyridis,ſing.vnc.tres,croci Gnidii vnc.I.S. olei cyprini ſextarii quartam portionem, ceræ vnc.tres, reſinæ frictæ lib.vnam ſemis,caprini ſtercoris montani vnc.vnam ſemis,canchryos,cyperi, ſing.vnc. tres,cardamomi ſext.vnum ſemis.

a Colocynthidis medullæ] Nicolaus ſimpliciter legit ἐντεριώνης,ſed Paulus κολοκυνθίδος ἐντεριώνης. Hinc manifeſtum fit,in aliis etiam compluribus Nicolai locis,vbi ſolùm ἐντεριώνης ſcribitur,ſemper aliquid eſſe adiiciendum:verbi gratia,colocynthidis,aut aliquid aliud.
b Pyrethri] In Nicolao non eſt,ſed ex Paulo adiectum,qui habet πυρέθρου. c Seminis apii] In manuſcripto codice non erant. Paulus verò habet,σελίνου σπέρματος, λαθυρίδων. Sic paſſim librarii culpa multa in Nicolai codice omiſſa ſunt.

Cap. XXXVI.

VNGVENTVM ex ſampſucho. Recipit ceræ lib.ſemis,terebinthinæ lib. vnam,ſampſuchi,baccarum lauri, fœnigræci, ſingul. ſextarium ſemis, olei nardini quod ſatis eſt.

Cap. XXXVII.

VNGVENTVM [a] Erythrium, valde bonum. Accipit ſtyracis,malorum cotoneorum, ſing. vnc.tres, maſuaphii,croci, ſing.drach.v. pſichorum vnc.II.S.cypheos vnc.duas S.œnanthes, [b]caſami,[c]abſinthii,ſingulorū drach.quinque, [d]caryophylli ſcrup.xv. ammoniaci

thymiamatis scrup.decem, opobalsami scrup.sex, nardi vnc.tres,colophoniæ vnc. quinque, gleucini, propolis, sing.vnc.duas semis, terebinthinæ vnc. quinque semis, folii drach.quinque, spicæ nardi drach. quinque semis, vini Falerni aut Aminæi quod satis est.

a Erythrium] Manuscriptus codex legit ἐρυθραῖον falsò, pro ἐρύθριον. b Casami] Sic vocare Græcos recentiores cyclaminum, suprà est à nobis annotatum. c Absinthii] Codex manuscriptus habet ψιμυθ΄, hoc est cerussæ. Paulus ἀψινθίου legit. Et puto erroré hunc in manuscripto codice frequentem esse, vt scilicet ψιμύθιον, pro ἀψίνθιον sit scriptum. Sæpe enim ad internos vsus adhibet cerussam (si modò lectio legitima est) Nicolaus. At haud dubiè librarii negligentia & imperitia scriptum ita est, quum ἀψίνθιον scribendũ potius foret quàm ψιμύθιον. d Caryophylli,&c.] Hæc ex Paulo adiecta sunt, qui habet, καρυοφύλλου γρ. ιέ. ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος γρ. ί. ὀποβαλσάμου γρ.ϛ΄.

Cap. XXXVIII.

VNGVENTVM acopon de euphorbio ab Artemidoro Pergæo medico compositum. Capit opopanacis,ammoniaci,euphorbii, piperis albi,galbani, œsypi,sing.hexagia duo,medullæ ceruinæ hexag. quatuor, ceræ vnc.duas, olei laurini,styracini,sing.vnc.1.olei veteris vnc.S.Quæ liquari possunt, cũ oleo liquefiat,deinde amoueantur ab igne, & opopanacẽ seorsim liquatũ in exiguo oleo affunde,& iniice ceram, ac cõmoue.Postremùm cõmixtis [a]aridis,probè in mortario cõcutito.

a Aridis] Codex Nicolai legit malè μῆρα, pro ξηρά.

Cap. XXXIX.

VNGVENTVM Lysiponium ad rigores,cõuulsiones,pulsationes,defluxiones,lienosos,nephriticos,capitis dolores,colicos,fistulas,[a]casus ex alto, cõtusiones, & alia quædam. Habet pyrethri,piperis,adarces,sing. hexag.vnum,opopanacis,galbani, sing.hexag. duo,euphorbii hexag.vnum,castorei hexag.duo,terebinthinæ resinæ hexag.quatuor, œsypi, medullæ ceruinæ,hexag. duo,olei styracini,irini,myrrhini,sing.vnc.vnam,cyprini vnc.octo,amaracini vnc.vnam,olei laurini,opobalsami,sing.hexag.quatuor,ceræ vnc.duas.

a Casus ex alto] Manuscriptum exemplar habet corruptè καταπάμαλα, pro καλαπλάμαλα.

Cap. XL.

VNGVENTVM acopon Orionis Ctenisti. Recipit ceræ vnc.vnam, propolis lib.semis, iridis Illyricæ, terebinthinæ,sing.vnc. octo, opopanacis libram semis, olei veteris vncias octo,galbani vnc.quatuor,olei lentiscini,myrtini,ammoniaci, medullæ ceruinæ, sing. libr. semis,œsypi lib.vnam,[a]olei laurini vnc.duas,olei styracini, adipis vituli,sing.lib.semis,adipis leonini,opobalsami,sing.vnc.tres.Parato vtere vt optimo medicamento.Mulieribus maximè est vtile quibus in vtero factæ sunt phlegmonæ aut durities, in pessi forma appositũ. Facit etiam ad aurium dolores.Oportet autem hoc medicamentum miscere cum rosaceo aut cyprino oleo.

a Olei laurini] Græcè est ἐλαίου δαυνίνου pro δαυνίνου. Galenus autem lib.7. De comp.medic.κατὰ γένη, vbi idem describit medicamentũ, habet δαφνίδων, id est baccarum lauri.

Cap. XLI.

VNGVENTVM ad omnem dolorem & lassitudinem corporis, valde bonum & vtile. Accipit opopanacis,galbani,sing.vnc.semis,castorei, mastiches, sing. hexag.quatuor,euphorbii,rutæ aridæ, sing.hexag.vnũ, medullæ ceruinæ, olei laurini,ceræ puræ,terebinthinæ, ammoniaci,colophoniæ,sing. vnc.vnam, nardini olei, cyprini,irini,sing.vnc.duas, opobalsami hexag.vnum, piperis communis, adipis anseris, gallinæ, singulorum hexag.quatuor.

Cap. XLII.

VNGVENTVM è citriis ad liuores,& lentigines faciei,& cicatrices,à sole factas vstiones,impetigines,& [a]pustulas à salsa pituita in cute,vt impetigines apparẽtes. Capit [b]lapidis borachii drach.duas,caphuræ drachmam vnam,corallii albi vnc.semis, [c]amianti, [d]vmbilici marini,tragacanthæ,amyli, crystalli, [e]antali,dentali,thuris albi,nitri,singulorum drach.tres,marmoris albi puri drachmas duas,cerussæ præparatæ cum dracontio vnc. vnam, cerussæ alterius præparatæ cum plumbo vncias sex. Terantur in mortario cum adipe suillo,

A dein cauato citri carnem,adipe dissoluto, & sine vt coquantur [f]ebullitione vna in cauitate citri: postea accipiantur species supradictæ,tenuiter tritæ, & iniiciantur in [g]cauitatem citri cum adipe, & subacta probè repone in vase,atque dato.

a Pustulas,&c.] Manuscriptus codex malè legit, καὶ ψαχυίδας, καὶ εἰς ἁλμυρὸν φλέγμα ἐν τῷ δέρματι, ὡς λειχῆνες, φενομένας. Scribendum enim erat, καὶ ψύδρακας διὰ τὸ ἁλμυρὸν φλέγμα ἐν τῷ δέρματι, ὡς λειχῆνες, φαινομένας. Sic enim esse legendum, Latini Nicolai codices satis ostendunt, in quibus ita scribitur, Et pustulas in quacunque corporis parte ortas salsi phlegmatis. ψύδρακας autem & ψυδράκια medici Græci (vt testis est Iulius Pollux) exiguas pustulas bullarum instar in cute
B eminentes, vocant. b Lapidis borachii] Græcè est λίθου βοραχίου. Intelligit autem chrysocollam, quam boracem hodie vulgus medicorum vocat. Vtilis est ad purgandas cicatrices, purgat, & adstringit.

c Amianti] Græcè est ἀμιάντου. De amianto verò lapide vide Dioscoridem libro quinto. Nicolai Latini codices perperam legunt amenti dulcis. d Vmbilici marini] Nicolaus habet μπιλίκου θαλασσίου. Barbari medici belliculos nominant. Sunt lapilli, ex illorum traditione, exigui & candidi, in littore maris reperti, vmbilicum hominis referentes. Abstergendi facultate præditi sunt, vt iidem testantur. e Antali & dentali] Nicolai codex legit ἄνταλι, ντένταλι. Nemo autem est qui non videat barbaras esse voces. Sunt lapidum nomina, vt barbarã sectantes medicinam tradunt medici, eiusdem cum priore facultatis. Antalum dum frangitur, venulas in longum protensas ostendere aiũt:
C dentalum verò, denti assimilari. Sed quis hodie seplasiariorum hos lapides agnoscit? Et tamen interea hoc vnguento frequenter vtuntur medici, neglectis interim melioribus quæ apud Galenum & alios probatos authores reperiuntur. Videntur autem potius esse è concharum quàm lapidum genere. Dentale enim Plinio lib.9.cap.36.buccinum vocatum esse iudico: antale autem, purpuram. Certi tamen nihil statuo. Ellingerus pharmacopola Noricus nuper ad me misit dentali, quod intus concauum est, & cornu aut radicis dentis effigiem præ se fert: ac conchæ esse pars, non lapidis, apparet. f Ebullitione vna] Græcè est πυρὰν μίαν. Qua loquendi ratione quid intelligat Nicolaus, certò constituere nequeo. Nos ad sensum potius quàm verba respicientes, reddidimus ebullitione vna. Sed fortassis pro πυρὰν legendum erit ὥραν. aut quod magis placet, λεπτῷ πυρὶ, hoc est lento igne, vt infrà vnguento 45. legitur. g Cauitatem] Codex manuscriptus habet,
D εἰς τὸ κοῦφον, corruptè haud dubiè pro κοῖλον.

Cap. XLIII.

VNGVENTVM [a]Grypa nominatum, ad hydropicos, lienosos, & ventrem dolentes (iis enim abstersorium fit) vtile. Habet bryoniæ lib.vnã, radicis althææ syluestris, squillæ, sing.lib. quinque, iridis vnc. vnam S. radicis filicis, ebuli, tribuli marini, sing.vnc.1. Tusa hæc imponantur in olei libr.vna, & subigantur simul, ac reponantur in vase diebus tribus. dein iniiciantur in lebe
E tem & bulliant, subactáque iam probè colentur, siccáq; abiiciantur. Liquidum autem in lebetem coniiciatur, & ceræ puræ vnc.sex. Sic paratum reconde in vase.

a Grypa] Græcè est γρύπα ὀνομαζόμενον. Latini codices Agrippa legunt, & ad regem Agrippam authorem referunt: num rectè, scire satis non possum.

Cap. XLIIII.

VNGVENTVM iecori imponendũ in cõtinuis & ardentibus febribus: in phreniticis verò & capitis doloribus à calore factis, fronti. Recipit succi seminis lini, psyllii, portulacæ, olei violacei, nenupharini, caphu-
F ræ, santali rubei, rosarum, mandragorini olei, aut foliorum eius aut fructus, succi solani, seminis hyoscyami farinam recentem, papaueris albi & nigri, ceræ albæ, cerussæ, spodii. Tritis iis & subactis simul, dissoluatur cera cum oleis & succis, iniicianturque arida trita & probè cribrata. Parato vtere in iis quæ dicta sunt malis. Iuuat etiam hecticas febres, & ardentes, atque vigilantes.

Cap. XLV.

VNGVENTVM Populeũ, somnum conciliat, febrientibus ac dolentibus caput propter calorem, inun-
G ctum tẽporibus, prodest. Febricitantibus plantæ manuũ ac pedum, & pulsus inunguntur: irrigandum autẽ cum oleo rosaceo aut violaceo. Accipit oculorum in summo arboris populi, quando floret, apparentium lib.1.semis, foliorum papaueris nigri, foliorum mandragoræ, foliorum rubiæ, foliorum hyoscyami, foliorum solani, [a]vermicularis, lactucæ foliorum, semperuiui, hoc est sedi minoris, foliorum violæ, [b]cymbalii foliorum nominati cortali nascentis in figulinis & muris, singulorum
H vnciam semis, adipis suilli recentis, [c] salis experti. Paratur autem in hunc modum. Accipiuntur herbæ, & cum adipe in mortario tunduntur, fiúntque veluti fermentum, & sinuntur sub ea forma diebus octo. dein cum gladiolo inciduntur in tenues partes, inque lebetẽ

coniiciuntur,& lento igne bulliunt cum vini boni libr. vna donec totum abſumptum fuerit. Poſtea per linteũ tenue colantur, & reponuntur in vaſe.

a Vermicularis] Nicolaus etiam barbara voce βερμικουλάριν vſus eſt, vt crebrò aliâs. b Cymbalii foliorum] Intelligit acetabulum alterum,quod alio nomine vmbilicus Veneris dicitur. Cymbalariam etiam in hodiernum diem nominant,& cymbalion,herbarii. c Salis experti] Codex Nicolai habet ἀπάστου,id eſt ieiuni.ſed Latini codices legunt ſine ſale. Quare Nicolai lectionem eſſe corruptam conſtat,& legendum potius ἁλὸς ἄλυτοι.

Cap. XLVI.

VNGVENTVM magnum Marciaton, conferẽs ad refrigerationem capitis, pectoris, ſtomachi,lienis,iecoris,alióſque dolores à frigiditate natos, & lienem induratum. Præcipuè verò ad hydropicos & lienoſos expertum eſt. Capit ceræ albæ lib. vnam, olei communis lib.quatuor, roſmarini, foliorum lauri,ſingul. vnc. quatuor,tamaricis vnc.tres, rutæ vnc quatuor, [a]ebuli, ſabinæ,balſamitæ, ocimi,ſaluiæ,polii, calaminthæ,artemiſiæ,helenii,betonicæ,brancæ vrſinæ, [b]ſpargulæ, [c]herbæ venti, [d]pimpinellæ,agrimoniæ, abſinthii,herbæ ſancti Petri, (ab Italis dictæ herbæ paralyſis) coſti herbæ, ſambuci foliorum,ſemperuiui minoris, herbæ millefoliæ,ſemperuiui maioris,chamædryos, quinqueneruiæ, centaurii, [e]fragariæ,quinquefolii, ſing.vnc.duas drach. duas,maluæ ſylueſtris radicis, cumini, myrrhæ, ſingul. vnc.vnam ſemis, fœnigræci hexag.quatuor ſemis,butyri vnc.ſemis drach.duas,ſeminis vrticæ, violarum,papaueris albi,menthæ,rubiæ,menthæ agreſtis, lapathi,polytrichi, [f]cardiobotani, [g]matriſſyluæ, [h] herbæ moſchatæ, florum chamæmeli,ſcolopendrii, [i]creſpuli, [k]herbæ camphoræ, ſtyracis, medullæ oſſium cerui, ſingul.hexagium vnum ſemis, axungiæ vrſinæ, gallinæ, & anſeris, maſtiches,ſing. vnc. ſemis, thuris drach.duas, olei nardini drach.vnam gran.quindecim. Herbas tritas impone vino bono die vno, altero autem die aufer è vino herbas,& contunde,coniicitóque in alterum vinum bonum,& illic finito diebus ſeptem. Octauo autem die accipe has cum vino, & decoque, donec dimidium eius abſumatur. dein iniice oleum, & denuò decoquito quoad totum vinum conſumatur. Poſthæc amoueto ab igne,& colato,atque oleum rurſus in lebetem coniice: & vbi parum lento igne fuerit excalfactum, iniice ſtyracem: poſtea butyrum, & adipes,oleum nardinum, maſtichen, thus.poſtremò omnium ceram, omnibúſque lento igne diſſolutis,aufer tandem ab igne, reconditóque in vaſe,& vtere.

a Ebuli] Nicolaus habet ἔμβουλι adiectione vnius literæ pro ἔβουλι. Latini codices falſò legunt ebrii. b Spargulæ] Codex Nicolai σπάγουλε, ablatione vnius literæ, pro σπάργουλε legit. Eſt autem ſpargula herba,quæ Græcis & Latinis aparine vocatur. Hanc primùm aſperulam,quòd aſperitate ſua veſtimentis quas contigit, pertinaciter hæreat,dixerunt. Quam ſubinde vocem imperitiores in aſpergulam, vnius literæ adiectione,mutarũt,& tandem in ſpergulam & ſpargulam. c Herbæ venti] Græcè eſt ἀνεμοχόρτης. Herbam autem venti variè interpretantur. Sunt enim qui vmbilicum Veneris eſſe dicant. Alii helxinen,ſeu parietariam: nonnulli conſolidam minorem vocatam: aliqui verò anemonem. Vt certè quid ſit in iſta diuerſitate ſententiarum faciendum,ſeplaſiarii vix conſtituere poſſint. Sciant itaque hoc in loco herbam venti ſignificare anemonem,ſylueſtrem præſertim,cuius pictura & hiſtoria eſt in altero noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo. Hæc enim calefaciendi & diſcutiendi vim habet,adeóque ad præſentia mala idonea eſt. d Pimpinellæ] Nicolaus corruptè hanc vocem μπιπινέλλε extulit. Habent autem Latina exemplaria omnia pimpinellæ: vt non ſit dubium, in Nicolao legẽdum eſſe μπιμπινέλλε. e Fragariæ] Nicolaus corruptè dixit φράουλε pro φράγουλε. Et in quibuſdam Latinis codicibus etiam fragulæ legitur. f Cardiobotani] Græcè eſt καρδιοβοτάνου. Latini codices habent carduncelli. Per cardũcellum autem intelligunt carduum benedictum vocatum. Ego verò cenſeo, per cardiobotanon Nicolaum intelligere herbam vulgò cardiacam vocatam. Hæc enim pulchrè ad nomen καρδιοβοτάνου quadrat, & craſſos humores incidere, extenuare ac diſcutere poteſt, vt ex primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria commentariorum tomo liquet. g Matriſſyluæ] Nicolaus habet ματριζέρβια, pro ματρισύλβια. Vſus eſt autem hac voce etiam Scribonius Largus. Nam quod Græcis aliis περικλύμενον, huic mater ſyluæ dicitur, alio nomine caprifolium nominatur. Habet & hæc herba exſiccandi diſcutiendíque facultatem, vt loco iam citato fuſiùs diximus. h Herbæ moſchatæ] Græcè eſt μοσχαβότανον. Herba verò moſchata geranii prima eſt ſpecies, vt tomo primo noſtrorum De ſtirpium hiſtoria comm. eſt dictũ. i Creſpulæ] Nicolaus κρέσπουλι habet, hoc eſt creſpuli. Barbari authores oculum bouis interpretãtur. Quare nón eſt niſi buphthalmum Græcorum & Latinorum,cuius hiſtoria & pictura eſt in tomo primo. k Herbæ camphoræ] Græcè eſt καμφορᾶ βοτάνης. Latini codices camphoratam habent. Barbari interpretantur abrotonum ſylueſtre.

A Non eſt autem aliud hoc abrotonum,niſi id quo hodie paſſim pro marre vtuntur officinæ.

Cap. XLVII.

VNGVENTVM ad vigilantes, capútque à calore dolentes,phreniticos, & ſimpliciter ad omnem vigiliam,inunctum in linteo, & fronti impoſitum. Habet fructus mandragoræ,caphuræ,ſeminis lactucæ,ſeminis papaueris albi,ſeminis hyoſcyami,farinæ eruinæ,pſyllii violarum, [a]pinguedinis ſuis,olei nenupharini, amygdalini,ſeminis portulacæ, ceræ albæ. Hæc trita & ſubacta B calefiant,vt cera diſſoluatur. Reponatur in vaſe.

a Pinguedinis ſuis] Codex Nicolai legit λέπος ὑς,ſed minus recté. Puto autem ſcribẽdum fore, λίπους σύος: humectat enim plurimùm ſuillus adeps, adeóque ad ſanandas vigilias è ſiccitate natas admodum idoneus eſt. Niſi quis malit legere λεπίδος σιδήρου,id eſt ſquamæ ferri.

Cap. XLVIII.

VNGVENTVM ad omnem dolorem ſtomachi & ventris,ad vterina mulierum mala,diſtẽſiones,quartanas,comitiales,ſpinæ dolores,& renum. In quartana, ante inuaſionem inungantur ſpina & ſcapulæ. Reci- C pit roſmarini, ſampſychi, iridis, ſerpylli, rutæ, radicis maluæ ſylueſtris, ſingulorum vnc. duas drachmas duas & quartam partem, foliorum lauri,ſaluiæ, ſabinæ,ſing. vnciam vnam ſemis,lauriolæ vncias quatuor ſemis,calaminthæ vncias tres,maſtiches,thuris,ſing.drach.tres, pyrethri,euphorbii,ſingul.vnc.ſemis, zingiberis, piperis communis,ſingul.hexag. quatuor ſemis, [a] olei moſchati hexag. vnum ſemis, petrolei, aut pro eo oleum ſanctæ Barbaræ vnc.ſemis, adipis vrſini,olei laurini,ſingulorum vnc. vnam ſemis, butyri vnc.duas, olei com- D munis lib.duas ſemis,ceræ albæ puræ lib.ſemis & quartam partem. Herbæ vnà cum radicibus proiiciantur in vinum die vno,altero verò die eximantur, & in mortario probè tundantur, dein oleo iniiciantur, & illic diebus ſeptem permittantur. Poſtea probè decoquantur,& colentur,ruſuſque bulliant,atque imponatur butyrum, adipes,& cera,omnibúſque liquatis,iniicito ſanctæ Barbaræ oleum, moſchatum & laurinum. dein imponito thus,zingiber,piper,pyrethrum,probè trita: omnibúſque ſimul bene in mortario ſubactis tollantur,& in va- E ſe recondantur.

a Olei moſchati] Nicolaus habet μοσχᾶτον. Vide quæ ſuprà annotatione 272. diximus.

Cap. XLIX.

VNGVENTVM Dialthææ ad neruorum interciſionem,lateris dolores,omnem incontinentiam & duritiem neruorum,atque reſolutos vtile. Accipit radicis maluæ ſylueſtris libr.vnam, ſeminis lini,fœnigræci, ſing.lib.ſemis,ſquillæ vnc.tres. Radices bene tuſæ coniiciantur in libras tres ſemis aquæ: deinde dies tres in ea F ſinens, ebulliant donec ſucci craſſitudinem acquirant, & per linteum tenue colentur. Poſt accipiatur ſucci huius lib.vna, & iniiciantur ei olei lib. duæ, & rurſus bulliant donec ſuccus abſumptus fuerit. dein adiiciatur ceræ lib.ſemis,terebinthinæ,galbani,gummi hederæ,aut eius ſucci,ſing. vnc. vna. Poſtremùm imponatur colophonia bene trita,& reſina alba pura. Concuſſa agitataque probè vt in lebete eliquentur,ab igne remoueto,& iuſto tempore vt refrigerentur conquaſſata in vaſe re- G condito.

Cap. L.

VNGVENTVM aluum ſoluens, ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos. Capit ſucci bryoniæ, ſucci ſquillæ, ſucci cyclamini, ſucci radicis tithymali, ſucci radicis ebuli, ſucci corticis radicis ſambuci,lactucæ,tithymali parui,ſucci chamæmeli, ſingulorum vnciam vnam,violarum, ſucci cucumeris ſylueſtris,mercurialis,polypodii ſucci,lauriolæ ſucci,capnii, [a]berberis,lathyridis,elaterii, ſingul. vnciam vnam, da- H crydii vnc.ſemis drach.vnam,nucis Indicæ, euphorbii, ſingulorum vnc. ſemis. Succos & herbas valde tuſas & tritas cum olei lib. vna & ſemis iniice, & illic diebus ſeptem finito. Octauo autem die eouſque coquantur quoad ſucci abſumatur. dein adiice ceræ albæ lib.ſemis,

fellis taurini vnc.vnam. Poſtremò vnguentaria trita imponantur, irrigata & ſubacta reconde in vaſe.

a Berberis] Nicolaus habet βέρβερις. Latinus autem codex, capilli Veneris.

Cap. LI.

VNGVENTVM bonum ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculoſos. Habet caſtorei, ſcordoraſari, id eſt aſæ fœtidæ, ſing. vnc. ſemis, fœnigræci & ſucci ſeminis lini, ſingul. vnc. tres, olei chamæmelini, irini, butyri, ſingulorum vnc. duas, zingiberis vnc. 1. adipis anſerini, & gallini, ſing. vnc. 1. S. chamæmeli vnc. S. ceræ puræ vnc. quatuor, reſinæ terebinthinæ, ſing. vnc. 1. olei rutacei vnc. vnam ſemis. Omnibus his calefactis & probè ſubactis, colem & pudenda inunge, ac fortiter frica vſque ad anum. Hoc crebrò faciendum erit.

Cap. LII.

VNGVENTVM nigrum ad vulnera, carnem creans, carnémque putridam depaſcens. Recipit olei communis lib. ſemis vnc. tres, ceræ puræ vnc. duas, colophoniæ, [a] zopiſſæ, ſagapeni, ſing. vnc. vnam, maſtiches, thuris, galbani, reſinæ terebinthinæ, ſing. vnc. ſemis. Oleum cum cera bulliat: & vbi probè eliquaueris, impone colophoniam, deinde picem naualem, ſagapenum, terebinthinam, maſtichen, thus, & galbanum, recondéque in vaſe, & dato.

a Zopiſſæ] Nicolaus legit γλυκοπισσῆς, ſed falſò: legendum enim erit ζωπίσσης. In Latinis etiam codicibus ſcribitur picis naualis. Tamen ſiquis rem rectè expendat, pix naualis non eſt niſi pix liquida: Zopiſſa verò, reſina cum cera nauibus deraſa, vt alibi copioſiùs diximus. Ideóque fortè quis pro γλυκοπίσσης, legere poſſet ὑγροπίσσης.

Cap. LIII.

VNGVENTVM album ad mala cutis à ſalſa pituita orta, [a] puſtularum eruptiones, & pruritus carnis mitigans. Accipit ceruſſæ vnc. vnam, lithargyri vnc. ſemis, thuris drach. vnam ſemis, maſtiches drach. ſemis. Contuſis omnibus ſimul fricato cum roſaceo oleo, donec ad ſucci craſſitiem redigantur. dein adiice lac muliebre, & ſtillatitium roſarum liquorē purum, & iuſto tempore conquaſſato, vt ſucci craſſitiem nanciſcantur, repónitóque in vaſe.

a Puſtularum eruptiones] Nicolai codex habet ψαχνίσματα minus rectè, pro ψυδραχνίσματα. Nam vt ſuprà ψαχνίδας, pro ψύδρακας, ita hoc loco ψαχνίσματα pro ψυδραχνίσματα dixit. Vide annotationem huius ſectionis 52.

Cap. LIIII.

VNGVENTVM aliud album, magis varium. Capit capita papauerum magnorum integra quatuor, roſarum Perſicarum foliorum tantum, foliorum plantaginis, ſing. vnc. ſemis, ari vnc. vnam: hæc omnia probè lota ſint. meliloti vnc. ſemis, palmularum pinguium exceptis membranulis vigintiquatuor, vuarum paſſarū Chiarum ſine acinis vnc. ſemis, fœnigræci decies loti cum feruenti aqua fluuiali. Hæc ſimul cum aqua dulci bulliant & recentium rubi foliorum vnc. vna, & aquæ libra vna ſemis. Bulliant autem donec remaneat [a] ceraſia vna parua. Poſthæc teratur ceruſſa Hiſpanica, & lauetur in cortice [b] iuglandis cum muſto calido, quoad acrimonia eius eluatur, & iniiciatur ſuccus exiguus quantum vtique capere poterit, & adeps anſeris recens, vt fiat delicatum ceratum.

a Ceraſia] Græcè eſt κερασία. Quid verò, & qualis menſura ſit ceraſia, ſcire non poſſum. Totus hic locus in manuſcripto codice deprauatus eſt, vt hāc ſine melioris codicis ope nemo facilè reſtituere queat. Ego quidem puto non κερασία, ſed potius κεράφιον legēdum eſſe, quod menſuræ genus eſt iis qui coquinariam faciunt, perfamiliare.

b Iuglandis] Manuſcriptus codex habet καρέας. Non puto autem hanc lectionem eſſe legitimam: ideóque καρύας potius eſſe ſcribendū ſuſpicio eſt. Quanquam ne ſic quidem ſatis bene conſtare ſententiam videam. quare hoc etiam loco ad fidem melioris codicis recurrendum erit.

Cap. LV.

VNGVENTVM ad hæmorrhoidum eminentias expertum, optimúmque. Accipe aloes flauæ contritæ in pollinem tenuiſſimum, & ſulphuris ignem non experti tenuiſſimè triti, ſing. vnc. vnam. Subigantur probè cum aceto acri, & inungantur. idque aſſiduè faciēdum.

Cap. LVI.

VNGVENTVM aliud ad hæmorrhoidum eminentias. Recipe colocynthidem aridam, & vrito, cinerémque eius accipiens inſparge hæmorrhoidibus, prius eas cum ſpongia fouendo: aut eluito has probè cum ſucco harum herbarum, folii nimirum, roſarum, pilularū cypariſſi, ſidiorum, balauſtiorum, rubi extremitatum, myrti ſylueſtris, rhois culinarii, rhois coriarii, abſinthii vini boni. Vbi bullierint ad tertias, foue aſſiduè tepido, cum ſpongia impolluta. Poſtquam foueris, ſine iuſto tempore, dein rurſus eluito cum ſucco herbarum multoties tepido: dein ſpongia abſtergito, & inungito roſaceum: poſthæc inſperge cinerem colocynthidis.

Cap. LVII.

VNGVENTVM ad lumbricos. Habet aloes flauæ, lithargyri, ſandarachæ, hydrargyri, ſphecies hoc eſt tartari, ſulphuris ignem non experti, maſtiches, thuris, cumini, adipis gallinæ, anſeris, aceti acris, olei communis, ſucci lapathi.

Cap. LVIII.

VNGVENTVM aliud ad lumbricos, admodum expertum. Recipit tartari, nitri, ſandarachæ, aloes, veratri albi & nigri, iridis, fumi terræ hoc eſt capnii, ſulphuris ignem non experti, cumini toſti, æris vſti, [a] fuliginis foci puræ, ſing. vnc. ſemis, lithargyri, [b] pilæ marinæ vſtæ (quæ reperitur in mari rotunda, vt lana congeſta) ſtactes, corticis ligni fraxini, calcis viuæ, ſing. hexagium vnum ſemis, oculorum ranæ terreſtris, adipis porcini, ſingulorum vnc. vnam, olei nucum vnc. ſemis, olei communis vnc. tres, lapathi magni vnc. duas, fellis bubuli vnc. vnam ſemis.

a Fuliginis, &c.] Græcè legitur, κάπνυ τ̃ ἱστίας καθαρῦ: quanquam ἰσθίας in manuſcripto codice ſcriptum ſit. κάπνυ verò pro ἀσβόλης dixit, nempe efficiens pro effectu. Neque enim fumum vnciis aut aliis ponderibus metiri licet. Neceſſe itaque eſt vt intelligamus per κάπνον fuliginem à fumo factam, & foci parietibus adhærentem. Si ἰσθίας rectè ſcriptum eſt, quid ſignificet planè ignoro. legēdum itaque ἱστίας, aut ἑστίας erit. b Pilæ marinæ] Nicolai codex habet πάλαμ μαρίναμ. Et in hodiernum vſque diem deprauata voce ballam marinam vocant, quum tamen dicendum eſſet pila marina: ſic enim vocat Galenus lib. 1. De compoſ. medic. localium, cap. 2. inquiens, σφαῖραν θαλασσίαν κεκαυμένην. Vt hinc etiam euidentiſſimum fiat, Nicolaum ſæpe barbaris vocibus, quod iam centies ferè monuimus, vſum fuiſſe. Pulchrè autem Nicolaus pilam ſeu ſphæram marinam deſcribit dicens, Inuenitur in mari rotunda, vt lana congeſta. Nam ex maris ſpuma ad littora colliſa, & cuiuſdam herbæ minutiſſimis feſtucis ſeu pilis fit, quæ ad littus detruſæ, ob motum ex fluctu collidente in gyrum & pilæ formā tranſeunt, vt alibi, nempe altero noſtrorum De ſtirp. hiſt. commentariorum tomo, fuſiùs diximus, vbi & picturam & vniuerſam eius hiſtoriam ſtudioſi offendent. Nonnulla etiam in lib. 1. De compoſ. medic. de hac pila annotauimus.

Cap. LIX.

VNGVENTVM ad lumbricos in ſtomacho exiſtentes, & ſurſum repentes ad fauces & nares, naribus & vertici capitis inunctum. Accipit [a] ſalis ſtypſis vocati vſti, ſulphuris ignem non experti, ſing. vnc. duas, ſalis ammoniaci drach. vnam, æris vſti & triti floris, lapidis reperti in antiquis parietibus, pilæ marinæ (quam dicunt maris lanam rotundam) vſtæ, ſtactes, corticis ligni fraxini, ſing. drach. tres, myrrhæ, aloes flauæ, ſing. drach. duas, ranæ terreſtris dictæ oculorum, fuliginis foci, ſingul. drach. vnam ſemis. Cōmixtis omnibus ſimul cum oleo, & adipe ſuis, & lapathi ſucco quantum ſufficit, paratum repone in vaſe.

a Salis ſtypſis vocati] Nicolaus ſimpliciter habet στύψιν κεκαυμένην. Vocare autem στύψιν Nicolaum ſalis genus, ex ſequentibus palàm fit. Quale tamen hoc ſit genus, certò explicare non poſſum. Fortè ſciſſile intelligit, quod σχιστὸν Græci appellant, adeóque legendum erit σχιστῦ κεκαυμένυ.

Cap. LX.

VNGVENTVM ſimile ad lumbricos. Capit gummi ceraſiæ nigræ, hoc eſt ceraſia nigra producētis, vnc. duas, liquoris ficus vnciam ſemis. Gummi & liquor ebulliant in aceto dolo carente, quoad gummi diſſoluatur. dein cola, & decoque ad mellis craſſitudinem, & irrigans [a] ſtupa, deinceps inſparge vmbilico & faucibus.

a Stupa] Manuſcriptus legit στιπίω, pro στυπίῳ, vel στυππίῳ.

Cap. LXI.

VNGVENTVM alabaſtron, quo Maria Dominum inunxit, conferens ad mala vterina, & nephritica, & locos contuſos, gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti,

Habet ſabinæ viridis vnc. duas ſemis, cypariſſi pilularũ drach. duas ſemis, roſmarini viridis, ſaluiæ, foliorum hederæ terreſtris, millefolii, artemiſiæ, herbæ [a] benedictæ nominatæ viridis, fœnigræci, lini ſeminis, ſing. vnc. duas ſemis. Omnia ſimul in mortario tuſa iniice aquæ libris duodecim, & concoque. dein adiice olei lib. duas ſemis, & iterum ebulliant donec vniuerſa aqua abſumatur. Colẽtur, rurſuſque bulliant: & adiice ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, galbani, [b] gummi hederæ, picis Hiſpanicæ, reſinæ, thuris, maſtiches, ſing. vnc. duas ſemis, ſtyracis calamitis, thymiamatis, ſpicæ, ſing. lib. ſemis, olei balſamini vnc. vnam ſemis.

a Benedictæ] Nicolaus habet, βολάνης μπενεδέτας ὀνομαζομένης. Vt videas Nicolaum etiam hodie tritis herbarũ vocibus vſum eſſe. Benedictam enim herbam appellãt in hodiernum diem, quam alio nomine caryophyllatam dicunt. b Gummi hederæ] Nicolaus habet corruptè admodum γεμέδερε, pro γέμμι ἔδερε. Vocant autem in hodiernum vſque diem officinæ gummi hederæ, rem nullius momenti, qua pro lacryma hederæ vtũtur, vt in lib. De compoſ medic. primo fuſiùs monſtrauimus.

Cap. LXII.

VNGVENTVM praſion ad plagas putrefactas, malignam carnem demoliens, & carnẽ ſanam reddens, præclarum & vtile. Recipit olei communis vnc. ſemis drach. tres, adipis anatis, hirundinis, coaguli lactis, chamæmeli, libyſtici, [a] centri gallinæ, ſaluiæ, ſingul. vnc. ſemis, ceræ puræ, reſinæ terebinthinæ, ſingul. drach. tres, berderami (hoc eſt iari) drach. vnam ſemis, maſtiches, thuris, ſing. drach. vnam ſemis ſcrup. vnum gran. quinque. Herbæ contundantur & miſceantur cum adipe & oleo, dimittanturq; diebus ſeptem. Die octauo bulliãt, & per ſaccum tranſmittantur: iniiciatur cera, maſtiche, thus, terebinthina, & poſtremùm iarum.

a Centri gallinæ] Nicolaus deprauatè dixit τζεντογάλη pro κέντρον γαλλίνε. Eſt autem centrum gallinæ officinis ea herba, quam alio nomine gallitricum ſylueſtre vocant. Vulgus ſaluiam ſylueſtrem, Græci orminum ſylueſtre nominant.

Cap. LXIII.

VNGVENTVM ad aurium dolorem mirabile. Accipit radicis maluæ ſylueſtris, phu, mei, ſing. vnc. iii. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, helenii, hyſſopi, pulegii, artemiſiæ, pentaphylli, rutæ, acori, lauri, herbæ venti, roſmarini, chamædryos, ſaxifragi, zingiberis, aſparagi, & ruſci radicis ac fœniculi, ſing. vnc. tres, ſeminis apii, iridis, libyſtici, granorum ſolis, petroſelini, ſeſelis, cardamomi, anethi, baccarum lauri, iuniperi, lapathi, ſing. hexag. tria, ſcrup. vnum gran. duo, ſeminis citri, ocimi, ſinapi, euphorbii, ſing. vnc. vnam, adipis vrſini & vulpini, olei laurini, petrolei vel olei ſanctæ barbaræ, ſing. vnciã ſemis, floris iunci odorati, coſti, pyrethri, thuris, maſtiches, myrrhæ, ſing. hexag. vnũ ſemis, [a] muſini olei vnc. ſemis, olei communis & ceræ quod ſatis eſt.

a Muſini] Codex Nicolai habet μυσίνυ ἐλαίυ, haud dubiè pro σισίνυ. Niſi quis μυσέλαιον intelligere malit, de quo ſuprà ſatis eſt dictum.

Cap. LXIIII.

VNGVENTVM lieni conferens mirabile, ex cyclamino. Cape cyclaminum, & excauato interiora eius, dein folia & radicem capparis, & radicem filicis, æqualem vtriuſque portionem, tundens in mortario: deinde cum ipſis iniice oleum cõmune ac butyrum: ſubactiſque his vt in ſucci craſſitudinem redigantur, iniice in cauitatem cyclamini, ac [a] cooperiẽs, ſine vt in calido cinere bulliant. dein amoueto ab igne, & colato per linteum ſubtile, reconditóque in vaſe, & vtere.

a Cooperiens] Manuſcriptus codex legit ὀχώσας, ſed minus rectè. Scribendum enim erat πωρώσας. vel certè ὀπτήσας, vel ὀχήσας, hoc eſt aſſando & concoquendo; vel ſenſim mouendo. Sed prior lectio videtur eſſe melior.

Cap. LXV.

VNGVENTVM lieni conducens [a] Maiſtromelani nobile. Habet radicis filicis & bryoniæ, ſing. vnc. vnam, brancæ vrſinæ, cyclamini, myrices, [b] chelidonii hoc eſt capnii, iuniperi, radicis maluæ agreſtis, ſcolopendrii, marrubii, caricarum, ſampſychi, abſinthii, ſquillæ, chamædryos, chamæpityos, foliorum ſalicis, radicis dracunculi, ſingulorum vnciam vnam. His probè tuſis affunde olei quantum herbis ſatis erit, & modicum aceti, ac ſubactis permitte ſimul macerari diebus tribus. deinde bulliant, & per linteum ſubtile colentur, & adiiciantur terebinthinæ, radicis capparis bene tritæ, bdellii, fœnigræci, thuris ſing. vnc. duæ, aloes flauæ, colophoniæ, ſingulorum vnciæ tres, ammoniaci, galbani, dialthææ, adipis gallinæ, anatis, vulturis, vrſi, & anſeris, ſingulorum vnciæ tres. Omnia ſimul ſubigantur, & bulliant, pérque ſubtile linteum colentur, & recondantur in vaſe.

a Maiſtromelani] Nicolaus habet μαϊστρομελαίυ. Corruptã autem eſſe hãc dictionem ſatis conſtat. Alibi dicit μαϊστρορούσιον. Primũ nigrum, alterum rubeum aliquid portendit. Nam ῥούσιον ſæpe pro ῥούβιον in Nicolai codice ſcriptum eſt. Certum autem eſt μαϊστρυ vocem alibi, illi idem quod nobis magiſtri ſignificare. Quum itaque quid hæ voces ſignificarent, non ſatis intelligerem, placuit integras in contextu relinquere. Poteſt tamen pro illis reponi, magiſtri nigri & rubei. Aetius etiã libr. 13. cap. 126. Magiſtriani cuiuſdã meminit, vt fortè pro maiſtromelani ſit legendum Magiſtriani. b Chelidonii] Hic locus monſtrat Nicolao capnion etiam eſſe dictum chelidonium.

Cap. LXVI.

VNGVENTVM lienoſis efficax. Accipit ſucci cyclamini, butyri, dialthææ, olei laurini, chamæmelini, roſacei, anethini, & vnguenti magni Marciati, ſingulorum vnc. vnam.

Cap. LXVII.

VNGVENTVM ad malitiam ac rubedinem faciei, ita vt ſanet carnem, & candidam faciat. Capit ſulphuris ignem non experti vnciam vnam, thuris, myrrhæ, maſtiches, caphuræ, ſingulorum hexagium vnum. Hæc trita, & per denſum linteum tranſmiſſa, miſceantur cum ſtillatitio roſarum liquore, inque vnguenti formam redigantur & reponantur. Prodeſt etiam ad ſuperuacuæ carnis generationem, & totius corporis rubedinem.

Cap. LXVIII.

VNGVENTVM ſimile, nobile. Habet ſulphuris ignem non experti, ceruſſæ, thuris puri, caphuræ, maſtiches. Trita hæc omnia, & per linteum ſubtile tranſmiſſa, irrigentur cum roſaceo & ſtillatitio roſarum liquore ſufficienti, & ſubigantur donec albeſcant.

Cap. LXIX.

VNGVENTVM ad palpebras non habentes pilos, & ad faciei rubedinem mirabile. Recipit aloes flauæ, ſucci lycii, caphuræ, [a] thutiæ, ſingul. drachmas duas, ceruſſæ drach. quatuor. Tritis his & læuigatis adiice adipem porcinum recentem, & vinum bonum purum quod ſufficit.

a Thutiæ] Nicolaus habet τυτίας. Vt hinc iterum perſpicere liceat omnibus, Nicolaum barbaris, & hodie vſitatis crebrò vſum fuiſſe vocibus.

Cap. LXX.

VNGVENTVM ad reſolutos, arthriticos, podagricos, bilioſos, trementes, & ad omnem neruorum & articulorum incontinentiam. Capit ſabinæ, ſaluiæ, calaminthæ, pulegii, rutæ, chamæmeli, ſquillæ, peucedani, abſinthii, iridis, acori, hyſſopi, anethi, lauri foliorum, ſambuci florum, radicis maluæ ſylueſtris, menthæ ſylueſtris, roſmarini, betonicæ, marrubii, abrotoni, ariſtolochiæ rotundæ foliorum, helenii, ſerpylli, ariſtolochiæ longæ foliorum & radicis, artemiſiæ, ſingul. vnc. duas. Hæc tuſa coniice in vinum bonum diebus tribus, dein ebulliant & colentur, herbæque proiiciantur. Vino autem admiſceantur olei libræ nouem, & coquantur bene. Poſtea iniice ſeminis lini farinæ lib. vnam, cumini triti vnc. tres, fœnigræci lib. ſemis. Hæc ſubacta cum oleo & vino ſine die vno. dein decoquantur, & adiiciantur adipis bubuli libræ duæ, adipis ouilli lib. vna, adipis anſeris, anatis & gallinæ, ſingulorum vnc. tres, adipis vrſini libra vna ſemis. Diſſolutis omnibus ſine horam vnam. dein adiice ammoniaci, galbani, ſing. vnc. duas, terebinthinæ, gũmi hederæ, ſing. vnc. tres, ceræ puræ lib. vnam. Omnibus per ignem irrigatis & ſubactis, tandem remoueto: & adiiciãtur caſtorei boni triti, & iridis, ſing. vnc. duæ. ſubacta iuſto tempore reponantur.

Cap. LXXI.

VNGVENTVM ad ſuppuratos, tabidos, tuſ-

ſientes pectori inunctum. Habet ſucci ſeminis lini & fœnigræci, ſing. vnc. vnam, adipis gallinæ, anſeris, butyri, ſing. vnc. vnam ſemis, ſtyracis calamitis vnc. vnam ſemis, olei violacei quod ſatis eſt.

Cap. LXXII.

VNGVENTVM valde vtile ad pleuriticos, ſuppuratos, & tuſſientes. Recipit ſucci fœnigræci, ſeminis lini, ſing. vncias duas, adipis anſeris, gallinæ, anatis, bubuli, & medullæ oſſis eiuſdem, butyri, ſing. vnc. tres, olei chamæmelini vnc. duas, olei rutacei, œſypi, olei violacei, ſing. vnc. quatuor, ceræ vnc. duas.

Cap. LXXIII.

VNGVENTVM acopon, ſiue paſma, hoc eſt inſperſile medicamentum in balneo. Capit ſampſychi drach. quinque, piperis communis, lauri, pyrethri, ellebori albi, ſing. drach. vnam. Trita & [a] cribrata dato.

a Cribrata] Manuſcriptus codex legit δήσας, pro σήσας.

Cap. LXXIIII.

VNGVENTVM aliud acopon, Heracles nominatum. Valde calefacit, facitque ad iſchiadicos, & omnẽ reſolutionem, diuturnas refrigerationes, & ſtupefacta, omnem neruorum conſenſum, difficilémque corporis motum. Valet etiam vbi aliquid calefacere, aut à profundo extrahere, & diſcutere, atque ex alto corporum fluxiones euocare, ac [a] meatus immutare conaris. Habet ſucci thapſiæ vnc. ſemis, euphorbii hexag. vnum ſemis, pyrethri, piperis, ſingul. vnc. ſemis, cantharidum vnc. tres, canchryos, galbani, opopanacis, adarces, ſing. vnc. tres, carpobalſami ſcrupulos tres, caſtorei, iridis, ſtaphidis agreſtis, ſing. vnc. ſemis, coſti, caryophylli, ſing. vnc. tres, ſpicæ nardi ſcrup. vnũ ſemis, cardamomi vnc. tres, ſampſychi, ammoniaci, ſtyracis, ſingul. vnc. ſemis, maſtiches ſcrup. tres, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ſing. vnc. ſemis, œſypi vnc. vnã ſemis, olei laurini & nardini, ſing. vnc. duas, ceræ vnc. ſemis drach. duas, opobalſami vnc. ſemis, olei anethini, & olei communis veteris, ſing. vnc. ſex.

a Meatus immutare] Græcè eſt μεταουγκρῖναι. Eſt autem μεταουγκρῖναι, ex alto euocare, & transferre, adeóque meatus immutare.

Cap. LXXV.

VNGVENTVM ad lienem, admodum bonum. Recipit ammoniaci, galbani, maſtiches, thuris, ladani, zopiſſæ, ceræ, ſing. vnc. vnam, adipis quem volueris. Accipe autem prius capparis & ſalicis folia, ramos tamaricis, & corticis fraxini, decoque cum oleo & aceto ad tertias, colato, & herbas abiicito. Oleum verò cum ſupradictis ſpeciebus decoque probè ad conſiſtentiam. Amoto ab igne, adiice vnguẽti Marciati, Grypæ, ſing. vnc. vnã, dialthææ vnc. ſemis. Probè mota repone.

Cap. LXXVI.

VNGVENTVM neruos relaxans, valde bonum. Accipit myrrhæ, bdellii, galbani, ammoniaci, aloes, opopanacis, maſtiches, butyri, ſing. lib. ſemis, euphorbii vnc. quatuor, olei cyprini, nardini, gleucini, ſingul. lib. ſemis, reſinæ lib. vnam ſemis, terebinthinæ libr. vnã, ceræ lib. quatuor, colophoniæ, adipis porcini, ſing. lib. vnam ſemis, adipis vrſini lib. vnam, adipis taurini lib. tres, medullæ ceruinæ, olei laurini veteris, olei è teda, olei ſeminis lini lib. vnam S. olei rutacei, bituminis, ſing. lib. ſemis, olei communis lib. quatuor.

Cap. LXXVII.

VNGVENTVM neruos relaxãs, emolliens, à Petro confectum. Prodeſt ad tenſiones neruorum, & omnem refrigerationem ac dolorem, in quacunque corporis parte fiat. Ad podagricos, arthriticos, iſchiadicos, & colicos expertum. Capit [a] olei fœnigræci libram ſemis.

a Olei fœnigræci, &c.] Reliqua, hoc eſt verſus propemodum quatuor, in manuſcripto codice deſiderantur, quos reſtituere nobis integrum non fuit.

Cap. LXXVIII.

VNGVENTVM nutriens, ad carnis in plaga generationem vtile. Habet myrrhæ, thuris, reſinæ, maſtiches, ariſtolochiæ, ceruſſæ. melle excepta illine. Si ve-

A rò volueris implere carne, reſinam aridã inſperge prius tritam, dein impone hoc inſtar emplaſtri.

Cap. LXXIX.

ABSCESSVM ſi vis confeſtim ſedare, impone polygonon herbam contuſam, & illine deſuper. & aut rumpit, aut diſpergit.

Cap. LXXX.

VNGVENTVM Perſicum expertum, purgans omne vulnus, & generans carnem, maximè vbi à gladio plaga inflicta fuerit. Recipit ſarcocollæ, ſanguinis dra-
B conis, picis, terebinthinæ, galbani, ceræ [a] fuluæ, lithargyri, adipis [b] hircini, bituminis, olei omphacini. Hæc læuigata coniice in vas cum oleo ſine lithargyro & adipe hircino, quæ poſtremò adiicito. Poſtquam verò decocta fuerint, & mediocriter refrigerata, admiſce. [c] Moueto quoque ollam ipſam donec perfectè concreſcat vnguentum. Si verò poſt alia inieceris, abundè aridum fit vnguentum.

a Ceræ fuluæ] Codex Nicolai legit κηρῦ πυρῦ. Sed fortè legendum erit καθαρῦ. b Hircini] Manuſcriptus codex habet ταυρίου, ſed perperam: ſcribendum enim eſt τραγείου, vt ex ſequentibus pa-
C tet. Nam ſtatim ſcribitur, καὶ τοῦ τραγείου ςέατος. c Moueto, &c.] Nicolaus habet κινιθρωκίνην. Quid verò ſit κινιθρωκίνη, ſcire nõ poſſum. Quare corruptam eſſe lectionem puto, legendúmque καὶ κίνει τὸ ἀνθράκιον.

Cap. LXXXI.

VNGVENTVM præclarum Patrocli Cæſaris, demoliens vniuerſum affectum. Vtendum eo quotidie manè & ante balneum, accipiendo de eo quod ſatis eſt, & diſſoluendo inungendóque pedes, & affricando citra moleſtiam. Accipit thuris drach. quinque, piperis albi drach. quinque, aphronitri drach. quatuor, myrrhæ
D dr. duas, ammoniaci thymiamatis drach. tres. Arida tun dito & cribrato tenui cribro, reliqua aceto diſſolue & ſubigito, omniáque ſimul commiſce. Poſtquam ſubegeris, iniice oleum cyprinum, & ſubacta accipe: & iis vtere.

Cap. LXXXII.

VNGVENTVM ad iecoris obſtructionem & duritiam probatum: confert ad frigidos affectus, tollit obſtructionem à frigidis & lentis crudiſque humoribus factam. Capit iridis, cinamomi, ſpicæ, caryophylli, abſinthii, roſarum, ſantali rubei, ſpodii, cancrorum flu-
E uialium, olei chamæmelini, & roſacei, ac [a] ceræ quod ſatis eſt. Decoquãtur primùm cancri cum oleis, donec omnino in cinerem vertantur, dein colentur, & iniiciantur reliquæ ſpecies in oleum, feruefactæ ſufficienter colentur: dein imponatur ceræ quãtum oportet. Paratum reconde in vaſe.

a Ceræ] Nicolai codex habet κηρίν, hoc eſt faui. Sed cenſeo legendum κηρῦ.

Cap. LXXXIII.

VNGVENTVM ad eos qui elephantia laborãt,
F valde bonum. Habet ſaluiæ, corticis radicis capparis, fœnigræci, cicerum nigrorum farinæ, cumini farinæ, ſordis balneorũ. Hæc cum roſaceo oleo ſubacta inunge.

Cap. LXXXIIII.

VNGVENTVM aliud ſimile. Recipit ſordis balneorum, Cimoliæ, olei roſacei, polẽtæ, alborum oui. Hæc cum ſtillatitio roſarũ liquore bono parata inunge.

Cap. LXXXV.

VNGVENTVM aliud ſimile. Accipit meliſſophylli, polentæ, adipis gallinæ, violarum, Cimoliæ, ro-
G ſarum optimarum. Hæc trita in ſubtiliſſimum pollinẽ, irrigato cum bono ſtillatitio roſarum liquore, & oui albo: atque inunge.

Cap. LXXXVI.

VNGVENTVM lieni accõmodatum, valde bonum. Cape ſummitates ſparti, tundito & cõquaſſato, atque accipe ſucci vnc. S. ſucci cyclamini, ſucci radicis aſphodeli, ſing. drach. duas, radicis pæoniæ, radicis aſparagi, chamæleucæ, chamædaphnes, capparis & tamaricis corticum radicis, ſimiliter corticum fœniculi, apii,
H & [a] limaturæ ligni. Hæc coquantur cum aceto & aqua, donec dimidia pars relinquatur: & accipiatur ſuccus cyclamini, & radicis aſphodeli, atque cum priori decocto irrigentur, & imponantur in ollã. Adiice adipem

gallinæ & anseris,butyri recentis. Bulliat probè donec vniuersa humiditas succorum absumatur. dein admisceatur vnguentor um Grypæ & Marciati, singulorum vnc.vnam: & vtere.

a Limaturæ ligni] Græcè est κνφοξυλείας: quam quidem dictionem aliter interpretari non possum, nisi pro tenuibus ac leuibus assulis è ligno lima aut dolabra detractis.

Cap. LXXXVII.

VNGVENTVM ad lienis obstructionem mirabile. Habet foliorum salicis, ramorum tamaricis, radicis capparis. Tundantur hæc tenuiter, & ferueat cum oleo & aceto ad tertias, dein colentur. In oleum coniiciatur ammoniaci,galbani, mastiches, ladani, terebinthinæ,singul.vnc.vna, ceræ vnc.duæ. Vbi satis ebullierint,tollantur ab igne, & admisceatur Marciati, Grypæ, dialthææ,singul. vncia vna, [a] farinæ tenuiter tritæ vnc.semis,olei laurini & butyri.

a Farinæ tenuiter tritæ] Græcus Nicolai manuscriptus codex legit, ἀνδίρου βρίζας ψιλόν. Sed videtur locus esse corruptus. Nos sensum potius quàm verba spectantes conuertimus, farinæ tenuiter tritæ.

Cap. LXXXVIII.

VNGVENTVM nominatum Diasaponium, ad eos qui elephantia correpti sunt. Recipit saponis communis lib.vnam,eius quæ primas obtinet lib. vnā vnc. tres. Hæc mixta concutiantur quoad alba reddantur. Hoc crebrò accipe,& inunge tales: postea cum succo lupinorum ablue, idque spongia pura,& sine vt dormiat. Vinum verò semper exhibe cum aqua in qua sena, epithymum,polypodium,& Damascena communia incocta sint.

Cap. LXXXIX.

VNGVENTVM simile, valde bonum. Accipit butyri veteris,arsenici,resinæ terebinthinæ, propolis,singul.vnc.semis,vitri [a] massæ candidæ,sulphuris viui albi,thuris,lithargyri,mastiches,thymiamatis, sing. hexag.vnum semis,pinguedinis bouis veteris,medullæ ceruinæ,sing. vnc.duas, cerussæ bonæ drach. duas, olei rosacei,& amygdalarum amararum, sing.vnc. I.semis, succi calaminthes montanæ,succi radicis dracontii,stracturæ ipsius,vnc.vnam, aceti primi dolo vacantis quod sufficit, ceræ albæ quod satis est. Inunge tumores in balneo.

a Massæ candidæ] Codex Nicolai habet, ὑαλίν δοραχὴν λευκόν. nullo planè sensu: neque enim quid sit δοραχὴ,constat. Quare quū Plinius lib.36.cap.26.massæ vitri candidi mentionem faciat,de ea fortè & hoc loco Nicolaus loquutus esse videri potest. Certi tamē nihil affirmamus.

Cap. XC.

AD linguam hominis non potentem loqui præ imbecillitate, aut è quāuis alia ratione. Cape castoreum & theriacam,ac contere vtraque,& vacantibus febre cū modico vino: febricitantibus autem, cum aqua illine interiorem partem linguæ, aut vniuersam. dein accipe theriacæ bonæ & castorei, sing.siliq.vnam.Suppone linguæ,gratiáque Dei,miraberis.

Cap. XCI.

VNGVENTVM ad scabiem, admodū bonum. Accipe [a] plumbi cumulum,quo [b] Gastrades vtuntur, & tere in pila, ac commisce illi modicum olei & aceti acris,& contere iusto tempore vt fiat aquosum ac in succum vertatur. dein adiice illi argenti viui quod satis est, & sæpius tere vt argentum viuum dissoluatur: dein reconde in vase,& inunge manè ac vesperi.

a Plumbi cumulum] Manuscriptus codex legit corruptè μολιβόχωμα,mea sententia, pro μολιβδοχῶμα. Nam terræ seu lapidum cumulum,plumbum in se continentem Nicolaus intelligere videtur, quum plumbum ad vlcera & scabiem sanandam idoneum admodum sit medicamentum. b Gastrades] Græcus codex habet γαστράδες.quid verò hæc dictio Nicolao denotet,nondum intelligo.

Cap. XCII.

VNGVENTVM valde laudatū, regibus & præfectis conferens,ad podagram à calido & sicco, frigido & humido natam,& ad omnem neruorum imbecillitatem, morbúmque corporis. Vocatur autem à Latinis [a] gutta,& est gratia Dei vtile. Recipe corticem radicis maluæ syluestris,decoque in aqua ad consistentiam, contunde in mortario ad succi formam. dein accipe ex

A ipsis vnc.sex,& ex succo decocto cum maluis vnc.sex,radicis brancæ vrsinæ manualem fasciculum vnum, [b] farinæ fœnigræci,& seminis lini,sing.vnc.quatuor,seminum cucumeris,seminis maluæ, sing. vnc. tres, cotoneorum seminis vnc. vnam. Hæc contusa concoque in aqua ad consistentiam dimidiatæ aquæ,& sine consistere in lebete diebus duobus, & totidem noctibus. dein cola per linteum tenue, & acceptis è succo lib.quatuor, imposito lebeti, postea prædictarum maluarum radicum vnc.sex,& succi earundem vnc.sex,in lebetem con

B iicito,& conquassatis probè sine ibidem iusto tempore. dein accipe tragacanthæ tenuiter tritæ vnc.quinque,olei violacei lib. duas, adipis gallinæ,anseris & anatis, singul.vnc.duas,adipis vrsini & porcini, & quoscúque inueneris adipes citra salem, sing. vnc.tres, medullæ ossis asini vnc.duas semis,adipis cati vnc.duas, butyri recentis vnc.tres. Hæc omnia bulliant probè cum prædictis ad consistentiam. dein accipe ceræ puræ vnc. quatuor, conquassato legitimo tempore,donec dissoluatur cera. reconde in vase,ac vtere.

C a Gutta] Nicolaus corruptè legit γῶτα pro γοῦττα.
b Fœnigræci] Manuscriptus codex habet μοσχοσίτου. Sic autem appellare videtur fœnumgræcum,quòd eius granis ac semine vituli ac boues pascantur, vt sit μοσχοσίταρον idem quod boum pabulum. Quæ quidem appellatio pulchrè fœnogræco quadrat, vt quod à Columella lib.2.cap.11.inter pabula iumentorum connumeretur.

Cap. XCIII.

VNGVENTVM curatorium, vocatum Droseron. Capit olei violacei,rosacei,nenupharini,sing.vnc. S.terræ Cimoliæ puræ, cerussæ, sing. vnc.I.caphuræ dr. semis,lithargyri vnc.S.betonicæ drach.vnam,thuris al-

D bi,& mastiches,sing. drach.duas, succi ptisanæ, psyllii, sing.vnc. vnam, adipis recentis anseris, gallinæ & suis, sing.vnc.vnam semis,amianti drach.vnam, [a] sarcocollæ drach.II.aloes flauæ hexag.I.ceræ puræ quod satis est.

a Sarcocollæ] Nicolaus habet ἀντζαρῦτ. Significat autem illi vox barbara ἀντζαρῦτ,nihil aliud quàm sarcocollam: ita enim in interpretatione quorundam vocabulorum Nicolai scribitur, ἀντζαρῦτ, σαρκόκολλα.

Cap. XCIIII.

VNGVENTVM simile, vocatum etiam Droseron. Habet amianti, sarcocollæ, caphuræ, vitri albi,

E thuris puri, mastiches, Cimoliæ puræ lotæ cum aqua rosmarini. Hæc trita irrigentur cum rosarum liquore stillatitio puro, rosaceo & lithargyro, & conquassata iusto tempore sine,iisque vtere.

Cap. XCV.

VNGVENTVM simile, nominatum & ipsum Droseron. Accipe folia [a] cholococæ & [b] rhodacēneæ. lauato primùm cum aqua,dein cōtundito & colato per tenue linteum: dein accipe cerussæ,amianti,sarcocollæ, Cimoliæ puræ,& aloes flauæ quod satis est. Hæc trita &

F cribrata irrigato cum superiore succo, & subacta probè reponantur ad vsum.

a Cholococæ] Manuscriptus codex habet χολοκοκαίας. Quam fanè vocem corruptam esse iudico, & pro ea scribendum esse κολοκασίας. Sic enim Ægyptiam fabam, Dioscoride lib. secundo. cap. 96. teste, appellant. b Rhodaceneæ] Græcè etiam legitur καὶ ῥοδακηνέας. Per rhodaceneam autem non intelligit nisi Persicum malum. Hanc enim nominatam esse rhodaceneam, testatur Aetius lib. I. vbi apertè rhodacenon Persicæ mali fructum appellari scribit.

Cap. XCVI.

VNGVENTVM ad omnimodā scabiē carnis ex melancholico humore factā, & salsa putrefacta pituita,

G admodū vtile. Et vocatur ex lithargyro. purgat melancholicum humorē per vrinā. Recipit salis cōmunis puri dr.octo, adipis suilli puri drach. v. thuris puri dr.II S. lithargyri dr.III.succi quinqueneruiæ dr.IIII. olei laurini drach.tres,succi chelidonii,hoc est capnii drach.III.S. Trita hæc simul & irrigata tenui igne calefacito,& adiice ceræ albæ hexag. vnum, formetúrque vnguentum, quo inungito plantas manuum & pedum prope lenem ignem,& frica fortiter iusto tempore: ac vtere.

Cap. XCVII.

H VNGVENTVM ad scabiē,vt præcedēs,mirabile. Accipit terebinthinæ vnc.S. [a] argenti viui hexag. duo, lutea ouorum quatuor, plumbi cumuli vnc.S.farinæ et uinæ hexag.duo. Subactis his omnibus fac vnguētum. Inunge corpus validè,bis & ter per diem.

qqq. iiii

a Argenti viui] Nicolaus hic & sæpe aliâs τρέχων, id est currens, habet. Per hanc autem vocem argentum viuum intelligit, non alia sanè causa, quàm quòd hinc inde currat & moueatur, nec stabile maneat.

Cap. XCVIII.

VNGVENTVM simile, mirabile. Radicem inulæ bene lotã, postea in mortario tusam, decoquito in aqua ad consistentiã, dein colato: eãdémque radicem bene tunde, & admisce adipis suilli puri, & argenti viui quantum oportet, & tere fortiter, vt fiat vnguentum album, inungéque assiduè carnes.

INDEX CONFECTIONVM APOMELITIS, & Apophlegmatismorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI

De Apomelite & Apophlegmatismis.

Sectio quinta.

Cap. I.

APOMELITIS confectio, admodum bona. Accipe mellei faui, habentis mel tenuissimum: exprime, eiúsque melli, expressi accipe hexagium vnum semis aquæ fõtanæ sextarios quatuor semis. deinde fauos ablutos aqua, colatos & cõcussos decoque in testaceo vase ad lentum ignem, donec vniuersa spuma consumpta fuerit: & colans per linteum densum & solidum, præbeto.

Cap. II.

APOMELITIS confectio, priori similis. Habet mellis Attici despumati sext. vnum semis, aquæ fontanæ puræ sext. duos semis. Decoque ad tertias.

Cap. III.

APOMELITIS confectio ex Philagrio. Recipit faui melle scatentis lib. vnam, aquæ fontanæ libras tres semis. Confringe fauum & [a] vnito: ac concoque aquam cum melle, dum & spuma ipsius & [b] id quod veluti cerosum supernatat, particulatim relinquatur. atq; tunc [c] refrigerata diligenter transfunde, & vtere.

a Vnito] Manuscriptus codex hic mirificè deprauatus est: legit enim, καὶ ϛρῶσον ὡς ὕδωρ: quum potius, Paulo ipso qui lib. 7. hoc apomeli describit, teste, scribendum sit, καὶ ἑνώσας ἕψαι τὸ ὕδωρ.

b Id quod veluti cerosum] Nicolaus habet κοπρώδεις, id quod veluti stercus est. Paulus verò κηρώδεις legit. Aliqua etiam exemplaria κιῤῥώδεις, hoc est giluum, quod idem est ac cerosum: giluum enim colorem cera præ se fert. In Nicolao igitur κηρώδεις, non κοπρώδεις legendum.

c Refrigerata] Nicolaus legit ἑψήσας, decocta: Paulus, καὶ τότε ψύξας.

Cap. IIII.

[a] APITIS, id est è pyris facti vini cõfectio, valde bona. Accipe tempestiua [b] pyra, incidito in tenuia cũ gladio, & tolle semen internum. Solius igitur carnis ipsorum accipe lib. quinque, & aquæ lib. decem. Decoque in puro vase, dum vires reponant in aquam. dein proiiciens ipsa, iniice in aquam mellis Attici lib. vnam, & vtere ad febricitantes, & dysentericos, & defluxione stomachi laborantes. Quippe roborat stomachum & aluum.

a Apitis] Nicolaus habet corruptè ἀπιδίτου, quum Dioscoride lib. 5. cap. 21. teste, legendum sit ἀπίτου. b Pyra] Nicolaus legit ἀπιδίων pro ἀπίων. Vide Dioscoridem.

Cap. V.

CATAPOTIVM sitim restinguens, faciens ad febricitantes, & ad eos qui febre ardente laborant, & multo indigent potu. Capit cucumeris satiui seminis drach. tres, succi glycyrrhizæ drach. tres semis, albi ouorum recentium quantum satis est ad excipiendum. Fingantur catapotia quæ sub lingua detineantur, & saliua deglutiatur.

Cap. VI.

APOPHLEGMATISMVS vernus Stephani Athenæi philosophi, attrahens pituitam in capite contentam, & in stomacho humores. Habet hyssopi vnc. duas, origani vnc. vnam semis, pulegii vnc. vnam, calaminthes vnc. semis, sapæ sext. duos, aceti sext. duos sem. Decoquantur ad tertias, & pituitam detrahe in sole.

Cap. VII.

APOPHLEGMATISMVS æstiuus bonus. Recipit hyssopi vnc. duas, pulegii vnc. vnam, origani vnc. vnam semis, calaminthes vnc. semis, spicæ nardi vnciam semis, caryophylli vnc. vnã, cinamomi vnc. vnã semis, baccarum lauri vnc. duas, sapæ sext. semis, aceti sext. duos semis. Decoque vt præcedentia, & vtere.

Cap. VIII.

APOPHLEGMATISMVS autumnalis. Accipit hyssopi vnc. duas, origani, pulegii, caryophylli, singulorum vnc. vnam, calaminthæ, spicæ nardi, sing. vnc. semis, cinamomi, iridis, sing. vnc. vnam semis, marrubii vnc. duas, cyperi vnc. vnam, pyrethri vnc. semis, sapæ sext. semis, aceti sextarios duos semis. His probè decoctis vtere.

Cap. IX.

APOPHLEGMATISMVS hyemalis. Capit hyssopi vnc. duas, origani vnc. vnam semis, calaminthæ, staphidis agrestis, singul. vnciam semis, pyrethri vnc. vnam, zingiberis vnc. duas, piperis communis vnc. vnam semis, cinamomi boni vnc. duas, cardamomi vnciam vnam semis, caryophylli vnc. vnam, spicæ nardi vnc. semis, sapæ sext. semis, aceti sext. duos semis. Decoquantur.

Cap. X.

APOPHLEGMATISMVS capitis, purgans oculos ab omni lippitudine & hebetudine. Habet origani, hyssopi, staphidis agriæ, sing. vnc. vnam semis, sapæ sext. semis, aceti sext. vnum semis. Decoquantur & moueantur cum ligno tedaceo.

Cap. XI.

APOPHLEGMATISMVS caput purgans, & oculos. Recipit glycyrrhizæ repurgatæ, epithymi, pulegii, cardamomi, seminis sinapi, staphidis agriæ, sing. vnc. semis, iridis drach. duas, sapæ sext. semis, aceti sext. duos. Decoque & vtere.

Cap. XII.

APOPHLEGMATISMVS similis, admodũ bonus. Accipit nitri drach. tres, staphidis agriæ dr. vnam semis, anisi drach. duas, lauri foliorum viridium drach. vnam, vuarum pinguium exemptis acinis drach. duas.

Cap. XIII.

APOPHLEGMATISMVS omnibus aliis ma- A gis varius. Capit hyssopi, pyrethri, staphidis agriæ, singul. drachm. duas, vuarum pinguium exemptis acinis, quod satis est. Post huius vsum, salem & mel cum aqua tepida miscens dato, os sæpius cum eo abluens.

Cap. XIIII.

APOPHLEGMATISMVS similis, valde laudatus. Habet sampsuchi aridi, iridis Illyricæ, pyrethri, hyssopi, nitri, piperis, seminis apii, radicis panacis, staphidis agriæ, sing. drach. duas. Et si augere placet, admi- B sce etiam myrrhæ drach. duas. Hæc simul contusa irrigato cum calida aqua, & exiguo melle Attico, & finge pastillos. Vsus tempore irrigato mel cum aqua: & pastillo dissoluto, da vt æger gargarizet tepidum. Et si volueris, cum aceto tepido exiguo etiam naribus infunde.

INDEX BECHICORVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De bechicis,

Sectio quinta.

Cap. I.

BECHICA antidotus Paula nominata, quam aliqui Paulinam vocauerũt. Eſt autem conueniens tuſſientibus, tabidis, ſuppuratis, peripneumonicis, conuulſis, ruptis, ſanguinem reiicientibus, ſtomachi ſubuerſionibus, & pluribus malis. Aduerſatur etiam lethalibus medicamentis, & ictibus venenum iaculantium beſtiarum. eſtque confectio eius huiuſmodi. Recipe caſiæ drach. duas ſiliquas duas, caſtorei, galbani, opii, piperis albi & nigri, ſtyracis puri, coſti, ſing. drach. vnam ſiliq. vnam, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſing. drach. ſemis ſiliq. ſemis, croci drach. I. ſiliq. vnã, mellis Attici aut ſacchari quod ſufficere videtur. Datur fabæ quantitate cum temperato liquore, aut aqua mulſa, [a]inſtillando irroradóve acetum bonum digito decies.

a Inſtillando] Manuſcriptus codex legit ἐπισρένων pro ἐπιῤῥαίνων. Sic enim eſſe legendum, ſatis oſtendit lib. 7. De compoſ. medic. local. cap. 5. Galenus, vbi ita ſcriptum reliquit, ἐπιῤῥαινομένων τῷ δακτύλῳ ὄξους σαγόνων θ'.

Cap. II.

BECHICA antidotus Diaphœnicôn, præclarè conducens. Accipit hyſſopi Cretici, marrubii aridi, iridis, pulegii ſicci, glycyrrhizæ, ſing. drach. duas, pinearum viridium, calaminthæ, ſing. drach. quatuor, palmularum pinguium drach. vigintiquatuor, caricarum pinguium drach. ſex, farinæ, fœnigræci, tragacanthæ, ſing. drach. duas, mellis aut ſacchari quantum ſufficit.

Cap. III.

BECHICA antidotus è malis & cotoneis, conferens refrigerato ſtomacho. Capit malorum & cotoneorum carnis repurgatæ lib. vnã, zingiberis vnc. duas, piperis communis, aniſi, ſing. vnciã vnam, ſpicæ nardi vnc. ſemis, mellis Attici lib. duas. Cotonea & mala tuſa in partes minutas in aceto decoquantur. ſit autem aceti lib. vna. Poſtea mel adiiciatur, & bulliant ad conſiſtentiam, & imponantur ſpecies. Datur de ea cochleariũ vnum.

Cap. IIII.

BECHICA antidotus Dioſpoliti, ad eos qui ægrè ex thorace excrementa educunt, & difficulter ſpirant. Habet rutæ ſiccæ drach. duas ſcrup. duos, cumini torrefacti ſcrup. vnum gran. vnum, nitri Alexandrini grana duo. Excipiantur melle Attico.

Cap. V.

BECHICA antidotus ex butyro. Recipit butyri recentis cum melle puro, ſing. lib. ſemis. bulliat ad mellis craſſitudinem. Datur manè & veſperi.

Cap. VI.

BECHICA antidotus ex glycyrrhiza. Habet nucum pinearum, amyli, glycyrrhizæ, ſeminis vrticæ, ſeminis lini, ſing. vnc. duas, iridis, piperis, cardamomi, hyſſopi, amygdalarum amararum, ſingulorum vnc. vnam, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. VII.

BECHICA antidotus ex tragacantha. Accipit nucum pinearum repurgatarum drach. duodecim, ſeminis lini torrefacti drach. octo, tragacanthæ drach. duodecim, palmularum pinguium drach. octo, iridis drach. duodecim, amygdalarum dulcium drach. ſedecim, mellis Attici quod ſatis eſt. Tragacantham in vino dulci exiguo maceratam & dilutã, primùm cum melle prius deſpumato coquito: vbi verò ſemel inferbuerint, affunde [a]reliquis probè admodum in mortario tritis. Datur manè & veſperi quantum volueris. Iniiciendum verò tantum mellis, vt lingi queat medicamentum.

a Reliquis, &c.] Codex Nicolai legit ἐπίχει τὰ λοιπὰ, ſed malè: ſcribendũ enim erat, ἐπίχει τοῖς λοιποῖς, Aetio lib. 8. cap. 54. vbi eandem deſcribit antidotum, teſte.

Cap. VIII.

BECHICA antidotus linctus, conferens ad recentes tuſſes, eſtque ſtomacho grata. Capit vini dulcis veteris ſext. ſemis, mellis Attici lib. ſemis. Decoque aſſiduè mouens cum ramis rutæ. datur myſtrum vnum.

Cap. IX.

BECHICA antidotus [a]cyptarium cognominatã. Habet ſeminis lini tuſi & cribrati, vuarum pinguium exemptis acinis, ſing. ſextar. Italicum ſemis, pinearum torrefactarum, nucis Ponticæ repurgatæ, ſing. ſextarii quartã partẽ, piperis vnc. I. myrrhæ vnc. S. [b]croci vnc. S. mellis Attici optimi [c]ſext. duos. Semen lini contuſum cum melle coquito: & vbi coierint, adiiciantur reliqua tenuiſſimè trita. Datur nucis Ponticæ magnitudo.

a Cyptarium] Nicolaus, perinde atque loco ſuprà citato Aetius, legit κοπτάριον. Galenus lib. 7. De compoſ. medic. local. cap. 2. vbi eandem antidotum ad verbum deſcribit, κυπτάριον habet. Quam quidẽ lectionem ego veriorem eſſe cenſeo. Nam ſic haud dubiè vocarũt placentulas lunatã & inflexa ſpeciè confectas. κύπτω enim Græcis eſt incuruo & inflecto. Hinc cyptarium, placentula curua & inflexa. Cæterùm κοπτάριον non eſſe legendum, hinc coniicio. κοπτάριον enim diminutiuum à voce κοπτὸν, eſt quod Græcis medicamentũ ſignificat quod non coquitur, ſed tunditur. Coqui verò lini ſemen cum melle, in hac antidoto eſt manifeſtiſſimum. De placentula itaque, quam κυπτάριον non κοπτάριον vocat, loquitur Nicolaus. b Croci vnc. ſemis] Hæc ex Galeno & Aetio adiecta ſunt. Nam vterque habet κρόκου ℥ο.α'.

c Sextar. duos. Semen lini contuſum cum melle coquito] Hæc in Nicolai codice deſiderabantur, & neceſſariò ex Aetio ſunt inſerta, qui habet, τὸ λινόσπερμα κεκομμένον ἕψε μετὰ τοῦ μέλιτος.

Cap. X.

BECHICA antidotus, vtilis ad diuturnas tuſſes, & in ſtomacho lumbricos, vbi nimirum moleſtantes tuſſim excitant. Recipit cumini, piperis, ſeminis vrticæ, ſingulorum vnc. ſemis, mellis Attici deſpumati ſextar. ſemis. Species tenuiſſimè tritæ & cum melle ſubactæ, parum bulliant. Datur cochlearium vnum.

Cap. XI.

BECHICA antidotus, admodum bona & experta. Accipit piperis, pulegii, hyſſopi, calaminthæ, ſing. drachmas duas, butyri recentis drach. tres, cumini ſubtiliſſimè triti drach. quatuor. Mellì priùs deſpumato admiſce butyrum, & calefaciens parum, inſperge reliqua. Datur cochlearium vnum.

Cap. XII.

BECHICA antidotus, expurgans pituitam. Capit hyſſopi, pulegii, ſingul. drach. duas, iridis, ſinapi, cardamomi, ſeminis aniſi, piperis, ſing. drach. vnam. Tuſa & cribrata excipiuntur melle Attico ſufficienti. Datur cochlearium vnum. Si verò hyems fuerit, & is qui vſurus eſt, febre vacauerit, dato piperis drach. duas, & pro ſemine aniſi adiice fœniculum aut cuminum: & pro cardamomo, ſinapi drach. duas. Et præbeto.

Cap. XIII.

BECHICA antidotus ex hyſſopo, valde bona, [a]Acholii. Habet hyſſopi, pulegii, ameos, piperis, erui, iridis, ſingulorũ drach. ſex, terebinthinæ drach. quatuor, ſpicæ nardi drach. tres, butyri recẽtis drach. duas, mellis Attici drach. octodecim. Datur cochlearium vnum.

a Acholii] Manuſcriptus codex hoc loco mirificè deprauatus eſt. legit enim, ἔχει μαχωλίου, quaſi verò μαχώλιον ſit medicamentum. quum Aetio atteſtante, ἀχολίου ſit legendum. habet enim, βηχικὸν ἀχολίου, ὑσσώπου, &c. Ita paſſim Nicolai codex quo vſus ſum, innumeris ſcatet mendis, vt nihil mirum ſit, nos interdum etiam impegiſſe, nec paſſim genuinum ſenſum aſſequutos fuiſſe. Quis enim adeò oculatus erit, quem non aliquando codex mendoſiſſimus fallat?

Cap. XIIII.

BECHICA antidotus ad diuturnas tuſſes vtilis, ex pulegio. Recipit hyſſopi, gummi, pulegii veteris, ameos, piperis, eruorum decorticatorum, iridis, ſingul. drach. ſex, ſpicæ nardi drach. tres, terebinthinæ drach. quatuor, butyri recentis drach. duas, mellis Attici quod ſatis eſt. Butyrum & terebinthinam miſce cum melle, & vnito reliquis, ac vtere.

Cap. XV.

BECHICA antidotus, ad affectus thoracis valde bona. Accipit cumini torrefacti tenuissimè triti drachmas septem, seminis lini in pollinem triti drachmas sex semis, iridis subtilissimè læuigatæ drachmas tres, pinearum torrefactarum drachmas duas, glycyrrhizæ tenuissimè tritæ drachmam vnam semis, gummi drach. duas, pulegii tusi drachmam vnam semis, seminis vrticæ drachmam vnam, piperis albi drachmam vnam semis, mellis Attici quod satis est. Mel verò prius despumetur, & adiiciantur farinæ, ac modicè decoquantur: reliqua in mortario vniantur. Ex cōfecta iam antidoto datur cochlearium vnum.

Cap. XVI.

BECHICA antidotus concoquens, ad diuturnas tusses. Capit mellis Attici despumati drachmas sedecim, terebinthinæ drachmas octo, galbani drachmas quatuor. Decoquito mel cum terebinthina, postremū iniicito galbanum, & vtere.

Cap. XVII.

BECHICA antidotus, ex styrace. Habet amomi, casiæ, singulorum drachmas duas, styracis drachmam vnam semis, spicæ nardi drachmam vnam semis, croci, piperis, singulorum drachmam vnam, penidiorum dr. tres, mellis quod satis est. datur cochlearium vnum.

Cap. XVIII.

BECHICA antidotus ad diuturnas tusses egregiè faciens, & ad humentes ac diuturnos omnino affectus. Finit etiam febrem, & cognominatur Symphonos. ea vsi sunt optimi quique medici. Recipit piperis albi, opii, cardamomi, singulorum drachmā vnam, croci, myrrhæ, hyoscyami albi seminis, singulorum drachm. quatuor, mellis Attici drachmas sex. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aquæ mulsæ cyathis tribus. Nos quidem sic conficimus: alii verò adiiciunt etiam sulphuris ignem non experti drachmas quatuor, gentianæ & dauci, singul. drach. duas.

Cap. XIX.

BECHICA antidotus ad tabidos, [a]Isostathmos dicta. Accipit folii, petroselini, [b]hyssopi, rosarum aridarum, anisi, opii, croci, costi, seminis hyoscyami, myrrhæ troglodyticæ, spicæ nardi, iridis, singulorum drachmas tres scrup. quatuor gran. septem, mellis Attici quod satis est. Datur fabæ quantitate ad noctem.

a Isostathmos] Sic dicta est, quasi æqualis ponderis, quòd scilicet quæ hanc antidotum constituunt, pari pondere accipiantur.

b Hyssopi] Nicolai codex habet νάπυος, id est sinapi. Sed Aetius loco citato cap. 55. legit ὑσσώπου.

Cap. XX.

BECHICA antidotus ex styrace. Capit styracis, croci, succi glycyrrhizæ, gummi, spicæ nardi, opii, folii, amyli, singulorum drachmas duas, nucū auellanarum, amygdalarum, singulorum drachmas tres: nonnulli verò neque amylum, neque auellanas, neque amygdalas adiiciunt, sed prædicta duntaxat. somnum inducit, & vtilis est.

Cap. XXI.

BECHICA antidotus ex chamæleuce. Leporis stercus bibendum præbe cum vino tepido, crassitudine sordium: aut cum decocto chamæleuces, quæ lingua Latina vngula caballina nominatur. Ne contemnas vilitatem huius medicamenti: est enim vtile.

Cap. XXII.

BECHICA antidotus. Habet styracis, croci, thuris, myrrhæ, opii, singulorum vnciam semis, mellis Attici quod satis est.

Cap. XXIII.

BECHICA antidotus ad orthopnœam, præclara. Recipit iridis vncias duas, piperis albi drachmā semis, seminis apii vncias duas, succi chamæleuces vnc. vnam, mellis Attici quod satis esse videbitur.

Cap. XXIIII.

BECHICA antidotus, & ad orthopnœā egregia. Accipit opii, myrrhæ, seminis hyoscyami, croci, singulorum drachmas duas, thuris masculi, euphorbii, gentianæ, cardamomi sing. drach. vnam. Datur febre vacantibus cum vino dulci: febricitantibus autem, cum aqua tepida per interualla.

Cap. XXV.

BECHICA antidotus ad suppuratos, tussientes, tabidos, & sanguinem reiicientes. Somnum etiam conciliat. Capit erui torrefacti drach. quinque, cumini Æthiopici, anisi, seminis apii, opii, sing. drach. vnam, mellis Attici quantum sufficit: & vtere.

Cap. XXVI.

BECHICA antidotus, ex hyssopo. Habet pulegii, thymbræ, thymi, anethi, seminis apii, sinapi, hyssopi, cardamomi, piperis albi, singulorum drachmam vnam, salis, anisi, fœniculi, opii, sing. drach. vnam, mellis Attici quod satis est.

Cap. XXVII.

BECHICA antidotus, ad sanguinis reiectionem præclara, ex cinamomo. Recipit costi, rhei, cinamomi, singulorum drachmam vnam. Hæc in farinam trita dantur dormituro laboranti, dum ieiunus est, cum vino tepido, aut vt volueris.

Cap. XXVIII.

BECHICA antidotus ex iride, ad arteriacos vtilis. Accipit sinapi, iridis, tragacanthæ, caricarum albarum carnium, hyssopi, althææ seminis, [a]ziziphorum, glycyrrhizæ, violarum, vuarum passarū, carnis palmularum. Decoquito hæc in aqua, & præbe dormituris cum penidiis, aut serapio chamæleuces tepido.

a Ziziphorum] Nicolaus legit ζινζίφων. Sunt autem zinzipha siue zizipha recentioribus Græcis, fructus Arabibus & officinis iuiube dicti.

Cap. XXIX.

BECHICA antidotus admodum bona. Capit terebinthinæ, glycyrrhizæ, tragacanthæ, penidiorum, sing. vnc. vnam, mellis Attici quod satis est.

Cap. XXX.

BECHICA antidotus ex terebinthina. Habet terebinthinæ, penidiorum, sing. vnc. semis, mellis Attici quantum sufficit.

Cap. XXXI.

BECHICA antidotus ex glycyrrhiza, egregia. Recipit nucum pinearum, amyli, glycyrrhizæ, & succi eius, singulorum drachmam vnam, iridis, piperis albi, hyssopi, amygdalarum amararum & dulcium, singulorum drachmas sex, penidiorum vnciam vnam, mellis Attici quod satis est.

Cap. XXXII.

BECHICA antidotus. Accipit amyli hexagia tria, penidiorum, olei amygdalini, singulorum vncias duas. Decoquito hæc probè. Dantur manè ieiuno, & vesperi.

Cap. XXXIII.

BECHICA antidotus, admodum vtilis. Capiantur cæpæ magnæ, & exculpantur interiora earum, & iniiciatur butyrum, penidia, & oleum amygdalinum dulce, & imple totam cauitatem cæparum cum eis, & [a]sensim mouens in calido cinere dimitte bullire, donec omnia probè elixentur. dein ab igne remotæ, & in exterioribus eorum repurgatæ, dantur comedendæ dormituris: neque desuper quicquam potus aut cibi exhibetur. Est enim expertum ad diuturnas tusses.

a Sensim mouens] Codex Nicolai iterum, vt suprà, ὀχέσας falsò pro ὀχήσας legit.

Cap. XXXIIII.

BECHICA antidotus ex styrace, vtilis etiam ad tabidos, suppuratos [a]egregiè, item abscessus, in quibuscunque locis fiunt. Habet amomi, croci, costi, opii, amyli, styracis, vuarum exemptis acinis, singulorum vnciam semis, petroselini Macedonici, iridis Illyricæ, galbani, singulorum scrupulos sex, carnis palmularum, terebinthinæ, singulorum vnciam vnam, mellis quātum satis erit. Styracem, galbanum, opium, irin, palmulas, & vuas cum melle subigito, & arida tusa iniice, & dissolue diligenter, & excipiens vtere cum melle. Datur cochlearium paruum.

a Egregiè]Præter ſpem & opinionem. In manuſcripto codice legitur παραδόξεις pro παραδόξως, aut παρὰ δόξαν, hoc eſt mirabiliter, vel præter ſpem & opinionem.

Cap. XXXV.

BECHICA antidotus ex pipere. Recipit cardamomi, caſtorei, opii, zingiberis, coſti, piperis albi & longi, galbani, croci, ſingulorum drachmas tres, mellis quantum ſufficit. aliqui verò pro zingibere iniiciunt myrrham. Datur hexagium vnum cum aqua tepida, cui incocta ſunt chamæleuce, hyſſopus, glycyrrhiza, zizipha, carnes caricarum vndecim, & hordeum.

Cap. XXXVI.

BECHICA antidotus, ad ſanguinem ſpuentes vtilis. Filicem tuſam & cribratam inſperge paſſo, aut ſorbendam præbe cum droſato chamæleuces.

Cap. XXXVII.

BECHICA antidotus, vtilis ad eas tuſſes quæ noctu magis infeſtant. Accipit menthæ ramos tres, contuſos & inſectos in aceti cochlearium & irrigatos. datur ſorbenda dormituris. Concoctionem iuuat, ſtomacho grata eſt, craſſóſque incidit humores.

Cap. XXXVIII.

BECHICA antidotus ad eos qui non niſi recta ceruice ſpirant, & aſperam arteriam plenam habent. Expurgat thoracem, vtiliſque eſt ad raucitatem. Capit alliorũ repurgatorum libram vnam, butyri recentis libram vnam, mellis Attici puri libram vnam. Hæc coquantur ſimul donec ſubſtantia alliorum diſſoluatur: dein per ſaccum trãſmiſſa, recondito & dato. Si verò hoc bibere noluerit, accipe ex alliis quod per ſaccum tranſmiſſum eſt, & butyri & mellis boni, ſingulorum libram vnam. coquantur probè vt fiat ecligma: quo vtere.

Cap. XXXIX.

BECHICA antidotus ex ſtyrace. Squillam albam fermẽto obductam aſſato in calido cinere ad conſiſtentiam. amota ab igne, accipe medullæ eius vnciam vnam ſemis, ſtyracis puri vnciam ſemis, nucum pinearum vnciam vnam, tragacanthæ, hyſſopi, glycyrrhizæ, iridis, calaminthæ, ſingulorum vnciam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt. datur manè & veſperi.

Cap. XL.

BECHICA antidotus ex ſquilla, ad arteriacos & non niſi recta ceruice ſpirantes. Squillam albam aſſato cum fermento in cinere calido ad conſiſtentiam: dein accipe eius medullæ partem vnam, eruinæ farinæ partes duas, ammoniaci thymiamatis, opopanacis, ſingulorum drachmas quatuor, iridis Illyricæ, ſummitatum abrotoni, ſingulorum drachm. duas, piperis ſiliquas viginti. Exceptis omnibus, finge paſtillos quorũ ſinguli pendeant drachmas duas. Dantur cum lacte caprino aut cum aqua.

Cap. XLI.

BECHICA antidotus ad aſthmaticos. Habet opopanacis drachmam vnã, piperis albi, myrrhæ, caſtorei, ſingulorum drachmas ſex. excipiuntur melle, & dãtur.

Cap. XLII.

BECHICA antidotus mirabilis. Squillæ crudæ albæ ſuccum exprime cum mellis Attici vnc. tribus. Decoque ad prunas vt fiat ecligma. datur ante & poſt cibũ myſtrum.

Cap. XLIII.

BECHICA antidotus ſummè conducens. eſt etiã ad aſthmaticos ab Archigene experta. Recipit centaurii magni radicis, & petroſelini, ſingulorum vncias ſex, ammoniaci thymiamatis vncias tres, ſulphuris ignem non experti, bituminis, cardamomi, radicis panacis, ſeminis vrticæ, iridis Illyricæ, ſingulorum vnc. duas, thuris, [a]myrrhæ, caſtorei, nitri, ſagapeni, abrotoni, polii, chamæpityos, ſaluiæ, ſingulorum vnciam vnam, piperis albi vncias duas. Hæc trita cum melle Attico ſufficiẽti miſceantur. Datur cum aquæ mulſæ calidæ cyathis quatuor, hoc eſt vnc. octo. Hæc aſſiduè pota, perfectè ſanat, ſinéque moleſtia efficax eſt ad morbos.

a Myrrhæ]Græcè eſt σμύρνης, etiam apud Aetium: vbi tamen Cornarius falsò zingiberis conuertit.

Cap. XLIIII.

BECHICA antidotus polychreſtos, ad aſthmaticos, difficilè ſpirantes, ex ſquilla. Squillam [a]albã fermẽto oblitam in furnum, vt quamoptimè aſſetur, coniicito: dein vbi molliſſima facta fuerit, abiice quæ in ſuperficie vſta ſunt: & acceptis interioribus eius tenuiſſimè tritis, adiice erui albi decorticati farinæ tantum quantũ duæ aſſatæ ſquillæ partes ponderant, ammoniaci thymiamatis, radicis panacis, ſingulorum vncias quatuor, iridis, abrotoni, acori, ſingulorum vncias duas. Nonnulli verò pro abrotono & acoro adiiciunt melanthii & calaminthæ montanæ, ſingulorum vncias duas, piperis ſiliquas viginti. His tritis & vnitis, effingantur orbiculi pondere ſeſquiobolares. Datur vnus aut duo cum cyathis tribus lactis aſinini, aut caprini recens mulcti, aut aquæ mulſæ. Pueris verò datur vnus tantùm orbiculus. Aluum igitur mouet moderata hac menſura. ſi verò plus dederis [b]vrinam etiam ſæpe ciet. Continuas acceſſiones diſſoluit data, comitialem ſanat, [c]vteri ſuffocationes, & lumborum, languidos dolores, debiles & per circuitum repetentes febres. Mẽſes mulierum ducit ob craſſos humores ſuppreſſos, ad quos cõſequuntur vertigines, vocis interceptio, contractiones, articulorũ dolores, [d]pigrities, & difficiles ſpirationes. Statim enim ſi ex hoc medicamento bibatur, ſanguis allicitur, & cõfeſtim omnibus moleſtantibus malis liberat. Ne itaque huius medicamenti vtilitatem contemnas.

a Albam]Aetius lib. 8. cap. 57. non λευκὴν, vt Nicolaus, ſed πυρὰν, hoc eſt fuluam legit. b Vrinam etiam &c]. Nicolai codex non rectè legit καὶ οὔσην ὑπολλάκις ποιεῖ, pro οὔρησιν, vt ſatis ex Aetio liquet, qui habet οὔρησιν. c Vteri ſuffocationes]Manuſcriptus cõdex habet ſimpliciter πνιγμούς. Sed Aetio atteſtante, adiiciendum erit ὑστερικούς. is enim legit πνίγας ὑστερικάς. d Pigrities]Tam Aetius quàm Nicolaus legunt ὄκνοι. Cornarius autem ineptè ad articulos referens, conuertit articulorum lentores. Sed ſunt eius hominis innumera alia in Aetii cõuerſione errata, etiam ab Oroſcio non animaduerſa, aut ſtudio prætерita.

Cap. XLV.

BECHICA antidotus ad eos qui non niſi recta ceruice ſpirant, nephriticos, & ſtillicidio vrinæ laborantes, dicta ex coſto. Capit piperis albi & communis, petroſelini Macedonici, ſingulorum drachmas tres, coſti, ſeminis fœniculi, aniſi, calaminthæ, pyrethri, ſeminis apii, ſpicæ nardi, ſtyracis, ſingulorum drachmam vnã, mellis Attici quod ſatis eſt, & vini boni.

Cap. XLVI.

BECHICA antidotus, ad aſthmaticos. Habet polii, abrotoni, caſtorei, chamæpityos, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drachmas ſedecim, mellis Attici quãtum ſufficit.. Datur [a]dimidiæ fabæ quantitate.

a Dimidiæ fabæ]Aetius habet κυάμου ἴσον, hoc eſt fabæ æquã portionem dato.

Cap. XLVII.

BECHICA antidotus ex pipere albo. Recipit [a]aphonitri drachmas nouem, piperis albi, ſilphii, ſingulorum drachmam ſemis. Datur cochleare vnum cum aqua calida.

a Aphonitri]Nicolaus hîc & ferè ſemper aliàs ſcribit ἀφονίτρου quum tamẽ Aetius, vti ſuprà, legat ἀφρονίτρου: vt hinc palàm omnibus fiat, Aphonitrum non differre ab Aphronitro, quod alibi copioſiùs demonſtrauimus.

Cap. XLVIII.

BECHICA antidotus ex caſtoreo. Accipit caſtorei, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum vnciam ſemis, piperis ſiliquas quinque. Excipiens peſſo, dato fabæ quantitatem cum aqua mulſa.

Cap. XLIX.

BECHICA antidotus ex myrrha. Capit piperis cõmunis, myrrhæ, petroſelini, helenii, libyſtici, ſingulorũ drach. tres, mellis Attici quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnum.

Cap. L.

BECHICA antidotus ex caſtoreo. Habet abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ drachmas octo, comæ bryoniæ drachmas quatuor, rutæ ſatiuæ drachmas octo, caſtorei drachmas quatuor, artemiſiæ, epithymi, ammoniaci thymiamatis, ſing. dr. quatuor. Datur ex ea ſcrupulus vnus & dimidius, cũ oxymelitis cyatho vno.

Cap. LI.

BECHICA antidotus Andromachi, ad aſthmaticos,& difficilè ſpirantes,admodũ nobilis.Recipit ſquillæ aſſatæ medullā quamoptimè aſſam , ſulphuris ignē non experti,bituminis,ſingulorum ſcrupulum vnum. Datur cum oxymelite.

Cap. LII.

BECHICA antidotus ex ſulphure ignem non experto. Accipit ſulphuris ignem non experti drachmam vnam,ammoniaci thymiamatis,melanthii,caſtorei,ſingulorum drachmas duas,aniſi obolum vnum . Teratur hæc & ſingantur paſtilli,quorum ſinguli pendeant obolos tres cum aqua. Dantur dormituris cum aquæ [a] calidæ cyathis duobus.

a Calidæ]Nicolaus ſimpliciter habet μεθ' ὕδατος , ſed Aetius addit θερμοῦ.

Cap. LIII.

BECHICA antidotus Philagrii ad aſthmaticos,ex cētaureo. Capit radicis ſymphyti petræi,centaurei magni radicis,iridis Illyricæ,ſingulorum vnciam vnam,aquæ ſextarium ſemis . Radices contuſas biduum in aqua macerato,deinde coquito ad tertias , & per colum traiicito. Adiice mellis parem decocto quantitatem , & decoquito vſque ad cōſiſtentiam.Dein rhei Pontici tuſi & cribrati vnciam vnam inſperge,& vnito . Dantur prima hora [a] diei cochlear.duo.Si verò deſtitueris rheo, adiice pro eo centaurii magni vnciam ſemis, [b] vel radicis ſymphyti vnciam ſemis. Hoc medicamētum robur pulmoni & thoraci præbet, [c] ſimulque humores ad eũ delatos repurgat,exiccat, & [d] repellit.

a Diei]Nicolai codex ſimpliciter habet περὶ πρώτην ὥραν:ſed Aeti⁹ adiicit τῆς ἡμέρας. b Radicis ſymphyti]Nicolaus habet συμφύτου ῥίζης, ſed non rectè.Legendum enim,Aetio ſuffragante,ἢ συμφύτου , &c. Atque ex hoc loco euidentiſſimum fit, veterum rheum nullam habuiſſe purgandi facultatem,quum eius ſuccidanea ſint tum centaurei magni tum ſymphyti radix,quorum neutrum ne minimam quidem purgandi vim obtinere manifeſtius eſt quàm vt demōſtratione aliqua egeat, c Simúlque]Manuſcriptus codex legit ἐν τῷ ,perperam : ſcribendũ enim erat,Aetio monente,σὺν τῷ. d Repellit]Græcè eſt ἀποκρούεσθαι. vt mirum ſit Cornarium tantum,ſi diis placet , leonem conuertiſſe in Aetio expellit.Qui enim medicinæ periti ſunt,ſciunt quantum differāt repellere & expellere.Repelluntur non raro, quæ tamen è corpore nō vacuantur: expelluntur autem ea tantùm quæ vacuantur.

Cap. LIIII.

BECHICA antidotus ex fœnogræco , ad eos qui defluxione laborant,tuſſientes,& non niſi recta ceruice ſpirantes.repurgat etiam thoracem . Accipe fœnigræci puri vncias tres , & probè in aqua pluuiali decoquito, pérque colum tranſfuſam aquam effunde: & rurſus aliā affunde,& coquito vt prius:iterùmque effunde , & aliā affunde,coquito ſimiliter. atque poſtquam in tertia aqua decoctum probè fuerit,colato, accipitóq; ab eo decocto libras duas,& adiice mellis boni deſpumati vnc. ſex,atque ad lentum ignem decoquito,donec ad mellis conſiſtentiam veniat.Tandem adiice butyri boni recētis cochlearium ſemis,terebinthinæ ſcrupulum vnum ſemis:vnito & ſubigito bene ad conſiſtentiam. Datur cochlearium vnum.

Cap. LV.

BECHICA antidotus ex lini ſemine, vtilis ad vocē abſciſſam,tuſſientes,& deſtillatione laborantes.Recipit ſeminis lini torrefacti drachmas duas, vuarum pinguiũ ſine acinis,nucum pinearum,ſingulorum drachm.tres, glycyrrhizæ drachmam vnam ſemis , carnium pinguiũ palmularum vnciam vnam, tragacāthæ drachmam vnam,ſeminis vrticæ drachmam ſemis grana ſeptem,penidiorũ hexagia quatuor ſemis, mellis Attici & ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. LVI.

BECHICA antidotus,data ſanguinem ſpuētibus, prodeſt.Succum menthæ,ſuccum polygoni,cum coral lio rubro dato ex vino.aut menthæ ſuccum cum vino myrtite dato bibendum ieiuno diebus tribus : & ſanabitur.

INDEX GLANDIVM, ET MEDICAMENtorum quæ vmbilico imponuntur.

De Glandibus & Epomphaliis.

Sectio ſexta.

Cap. I. A

GLANS, ſeu[a] ſuppoſitorium bilem & pituitam ſubducens. Recipit ellebori nigri drachmas duas; aloes flauæ drachmam vnam, muſcerdarum drachmas tres. Excipiantur melle cocto, & vſurpentur.

a Suppoſitorium] Nicolaus habet ὑπόθετον. Quam vocem nos barbara & vulgò medicorum vſitata, quòd pulchrè Græcæ quadraret, dictione exprimere coacti ſumus. Quod monere voluimus, ne quis ſpontè hanc nos vſurpaſſe dictionem exiſtimaret.

Cap. II. B

GLANS ventrem ſubducens. Accipit ſeminis rutæ ſylueſtris, agarici, ſingulorum drachmas tres, cumini aridi, turpeti, ſingulorum drachmam vnam ſemis, dacrydii drachmam ſemis, ſalis foſſilis hexagium vnum. Excipiantur melle cocto.

Cap. III.

GLANS aluum deducẽs. Capit ſucci cyclamini vnciam vnam, foſſilis ſalis hexagium vnum, mellis cocti quod ſatis eſt.

Cap. IIII. C

GLANS valde bona. Habet colocynthidis medullæ hexagia tria, polypodii recentis repurgati hexagia tria, fellis taurini drachmam vnam, mellis cocti quantũ ſufficit.

Cap. V.

GLANS ad dyſentericos. Recipit opii, myrrhæ, caſtorei, croci, thuris, hypociſthidis, ſingulorum drach. ſex, ſtyracis drachmas tres, excipiantur vino & melle cocto.

Cap. VI. D

GLANS aluum mouens. Accipit ſucci cyclamini, ſalis foſſilis, & mellis quod ſatis eſt.

Cap. VII.

GLANS ad dyſentericos vtilis. Capit opii, croci, ſingulorum drachmam vnam, myrrhæ drachmas duas, acaciæ drachmas ſex. Excepta lacte caprino coquãtur ad conſiſtentiam.

Cap. VIII.

GLANS ad eos qui laborant dyſenteria. Habet croci, opii, myrrhæ, caſtorei, lycii, thuris, ſingulorum vnc. vnam. Excipe vino adſtringente, & vtere. E

Cap. IX.

GLANS ad eos qui ſunt correpti dyſenteria. Recipit opii, croci, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingulorũ vnciam ſemis, vini odorati veteris adſtringentis quod ſatis eſt. Sit autem glans quæ ſupponitur, pondere vnciæ vnius. Eſt præclariſſima.

Cap. X.

GLANS ad dyſentericos & diuites. Opobalſamum excipe tomento lanæ puræ: impone & miraberis. F

Cap. XI.

GLANS ad dyſentericos. Capit myrrhæ, thuris, croci, maſtiches, ſingulorum drachmam vnam. Excipe cum luteo oui, & ſoli expoſito, ac vtere.

Cap. XII.

GLANS ad dyſentericos. Habet opii, myrrhæ, croci, ſanguinis draconis, boli Armenii, Lemnii ſigilli, maſtiches, ſingulorum drachmã vnam, ſucci hypociſthidis, quinqueneruiæ quod ſufficit.

Cap. XIII.

HIRVDINES deuoratæ, & ſerpentes, quomodo eiiciendæ. Oleum ex immaturis oliuis expreſſum potato. Similiter acetum & butyrum recens miſce, dein feruefacito cum ferro ignito, extinguendo ferrum in lacte caprino, & aceto, donec probè inferbuerint, & bene diluta bibenda dato. Similiter [a] muriam dato cum oleo potandam: eſt enim vtilis.

A a Muriam] Nicolaus habet ἅλμην δᾶσι. Non eſt autẽ dubium quin δᾶσι dictio ſit integra. Quare quum diuinare nequeamus quomodo legendum ſit, ſimpliciter muriam conuertimus, quòd ea etiam hirudines expelli, Paulus lib. 5. cap. 37. tradat.

Cap. XIIII.

GLANS ad aluum adſtrictam. Alumen humidum melle ſubactum decoque quoad [a] firma fiant, & ex iis inunge ſedem internam, aut adiice vt glandem, iis ſtupam puram imbuens. Facilè quidem multa ſtercora arida educet. Parum autem dolent qui ea vtuntur glãde.

B a Firma] Nicolaus habet ἄχρις ἂν χῦρα γένηται. Sed legendum fortaſſis ἄνικμα, id eſt humiditate carentia ſeu deſtituta: vel certè ξηρὰ hoc eſt ſicca.

Cap. XV.

GLANS aluum ſubducens. Mercurialis viridis trita, & in glãdis ſiccæ formam redacta & appoſita, probè operatur.

Cap. XVI.

GLANS admodum bona. Accipit ſaponis Italici, elaterii, mellis, ſalis foſſilis, ſalis communis, cumini, agarici, medullæ colocynthidis, ſingulorum drachmam vnam, mellis quod ſatis eſt. Finge glandes quatuor digitorum longitudinem æquantes, & vtere.

Cap. XVII.

GLANS purgatoria. Capit comæ abſinthii, nitri, ſingulorum vncias quatuor, elaterii vnciam vnam. Excipe melle cocto, & finge glandes, ſubiice ac locis prius fomentatis, vmbilico impone butyrum faſciáque conſtrictum ligato.

Cap. XVIII.

GLANS ad dyſentericos & ſedis dolores bona. Habet terræ aſteris, amyli, ſingulorum vnciam vnã ſemis, croci vnciam vnam, acaciæ, tragacanthæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, caſtorei, thuris, lycii, ſingulorum hexagium vnum ſemis. In calidioribus verò temperamentis adiice opii hexagium vnum ſemis, ſucci pſyllii hexagium vnum, maſtiches hexagium vnum. Excipe & finge.

Cap. XIX.

GLANS ad dyſentericos. Recipit opii, myrrhæ, ſanguinis draconis, boli Armenii, maſtiches, thuris, ſumach, croci, caſtorei, ſingulorum hexagium ſemis. Excipe cum ſucco quinqueneruiæ & polygoni, ac vtere.

Cap. XX.

EPOMPHALION, hoc eſt vmbilicare, ſeu medicamentum vmbilico imponendum, expertum, aluum ſubducens. Accipit cyclamini drachmas quatuor, nitri, drach. tres, ellebori nigri & albi, ſingulorum drachmas duas, colocynthidis drachmas quatuor, ſcammoniæ dr. duas, ſucci elaterii drach. quatuor, grani Cnidii drach. quatuor, caricarum pinguium vncias duas. Excipe cum felle taurino.

Cap. XXI.

EPOMPHALION purgans, admodum bonum. Capit ſtaphidis agriæ, fellis taurini, amygdalarum amararum, ammoniaci, [a] cocci Cnidii, ariſtolochiæ rotundæ, nitri, ſingulorum vnciam ſemis, ellebori nigri vnc. ſemis, colocynthidis vnciam vnã, ceræ vnc. octo. Amygdalas & coccum Cnidium tere cum ammoniaco & oleo irino. Fel autẽ & alia liquabilia iniice: quæ ſicca ſunt G inſperge. Imo autem ventri vniuerſum impone & alligato: purgat enim valde. Mulieribus verò ſuper lumbos pone: ſi enim ventri appoſitum fuerit, fœtus excutit, & menſes mouet.

a Cocci Cnidii] Nicolaus habet κρόκου κνίδης σπέρματος: ſed eſſe hanc lectionem deprauatam, præcedẽtia & ſequentia manifeſtè euincunt. In præcedente enim glande, etiam legitur κόκκου κνίδης: quãquã κνίδου ſcribẽdũ foret. & in hac glãde ſtatim ſubiicit, τὰ ἀμύγδαλα, καὶ τὸν κόκκον κνίδιον λεῖα. Vt & hoc in loco κρόκου κνίδης, pro κόκκου κνίδου ſcriptum eſſe ſit manifeſtiſſimum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De muliebribus,& linguæ malis.

Sectio septima.

A Cap. I.

MVLIER si parciùs purgatur. Recipe pulegii tusi,& cribro transmissi vnc. semis. Da bibendum ex posca.

Cap. II.

MVLIER non concipiens, vt concipiat, etiamsi sterilis fit. Herbam dracũculi decoquito quater aut quinquies,& [a] vbi absolueris, condito [b] œnogaro, oleo & ouis cum saluia trita quantum satis est. B Datur ieiunæ vt comedat. Potu & cibo abstineat pluribus horis, cõcũbátq; cũ marito: concipiet enim statim. A cibo autem vsque ad tertiũ diem mulier se nõ lauet. Est expertum medicamentum.

a Vbi absolueris] Nicolaus habet καὶ ποιήσας πατέλιν. Sed pró πατέλιν censeo legendum παντελῶς. b Oenogaro] Manuscriptus codex legit οἰνογάρῳ. Oenogari autem confectionem habet Apicius Cælius de obsoniis & condimentis libro primo, capite tricesimo primo.

Cap. III.

MVLIER haud concipiens, vt concipiat. Vuluam leporis vstam & tritam bibendam mulieri præbeto cũ C vino. Mulier autem prius lauet,& ab egressu balnei da bibendam.

Cap. IIII.

MVLIER non concipens vt concipiat, quanquam sterilis est. Satyrium herba assiduè trita,& cum vino pota. Aliud. Semen vuæ syluestris cum dulci vino potum. Aliud. Semen erucæ cum dulci vino tritum,& potum. Si verò mulier marem vult concipere, mercurialis maris folia & germina ieiuni comedat tam vir quàm mulier,& deinceps vinum bibant.

Cap. V.

MVLIERI vt menses statim educantur. Cape erigerontis herbæ folia probè contusa, [a] redige ad olerum contusorum formam cum cõdimentis adurentibus: & vbi probè assata fuerint, da comedenda,& pòst præbe bibendum vinum conditum.

a Olerum contusorum] Codex Nicolai legit λαχανόπητα, sed censeo scribendum esse λάχανα κνιστά, vt est apud Athenæum. Sic autẽ vocantur olera contusa, Phauorino etiam teste.

Cap. VI.

E MVLIERI vt menstrua statim pro manent. Recipe folia tenera Mauromarsi, quod à latinis marrubium vocatur, contunde ea,& accepto succo adiice etiam [a] aquam sanctarum apparitionum Dei,& sacchari quod satis est. Subacta da ieiunæ bibenda diebus septem.

a Aquam sanctarum apparationum Dei] Græcè est ἁγίων θεοφανιῶν. Intelligit aquam haud dubiè baptismatis, quòd scilicet in baptismatis administratione pater, filius,& spiritus sanctus præsentes sint. Aut quòd in Christi baptismo, pater & spiritus sanctus luculenter apparuerint. Est autem medicamentum superstitione (à qua Christiani animus abhorrere debet) contaminatum, vt alia multa in Nicolao. Durauit autem is mos ad nostra vsque tempora: nam sunt hodie etiã qui sacri baptismatis aqua, non sine maxima superstitione, ad medicamentorum misturas abutantur.

Cap. VII.

MVLIERI barbatæ vt pili sua spontè defluant. Accipe buphthalmum syluestrem, stercus caprinum,& nitrum. Hæc trita & aqua irrigata excipe, ac inũge.& paulo pòst in balneo ablue. Ingressa verò balneũ, in eo moretur. Vbi egredietur, pilos euulsos reperies: nec ampli[9] crescent.

Cap. VIII.

LINGVA resoluta,& palatum febricitans, vt curanda. Glaucium in cote cum aqua læuigatum inunge,& confestim os sanabis.

Cap. IX.

MVLIERI vt euocentur menses & concipiat, etiãsi sterilis fuerit. Habet satyrii aut seminis eius vnc. quatuor, mellis Attici vnc. tres, vesiculæ fellis capreæ quãtum humidi obtinet. His cõmixtis fac pessum, & subiice in sinum eius. Primùm materiam vteri purgat, si diebus quinque quotidie linamẽtum permutetur. postea cum viro concumbat,& confestim concipiet. Hoc quidem experientia comprobatum est.

Cap. X.

AD linguam resolutam,& apoplecticos gargarismus vtilis. Sinapi, caricas,& hyssopum feruefacito. Dabis D autem deuorandum etiam castoreum,& opopanacem,& chamædryos decoctum.

Cap. XI.

MVLIER vt non concipiat, ac sterilis fiat. Semen cyparissi cum aqua post purgationem eius potum. castoreum cum sordibus auriculæ mulæ ex aqua potum. leucæ folia & fructus ex aqua luna deficiẽte pota. [a] myricæ flos cum aqua potus luna deficiente.

a Myricæ] Manuscriptus codex legit μύριγξι, sed perperã, meâ quidem sententia: scribendum enim fuit μυρίκης.

Cap. XII.

MVLIEREM vt ad concipiẽdum inhabilẽ & sterilem reddas. [a] Thelypterion potum luna deficiente à purgatione [b] puerperii. Myricæ folia & flores & fructus in aqua decocta, pota post purgationẽ luna deficiente.

a Thelypterion]Manuſcriptus codex falſò legit λιθοπτέριον pro θηλυπτέριον. Eſt autem θυλπτέριον, ſiue θυλπτερὶς, filix fœmina, quā Dioſcorides etiam ſterilitatem efficere teſtatur. b Puerperii] Codex Nicolai habet ἐξαφαίδρυ perperam, pro ἀφίδρυ. Niſi quis malit legere ἐξαίφνης, id eſt confeſtim à purgatione.

Cap. XIII.

MVLIER vt non ſecedat à viro. Iecur hirūdinis vſtum bibendum clàm præbe ex vino, & non amplius de alio cogitabit viro.

Cap. XIIII.

MVLIEREM à viro ſtupratam, rurſus vt virginē facias. Eadem hora qua rem habebit vir cum muliere, ſolano accepto idipſum cum oleo ablue, & adhibe initio pudendi mulieris. Deinde recipe gallarum immaturarum, cyperi, caſiæ, roſarum albarum, piperis albi, & ſeminis vrticæ, ſingulorū hexagium vnum. Omnia probè trita, & per cribrum tranſmiſſa, priùs abluto pudendo, deſuper vt farinam inſperge.

Cap. XV.

MVLIEREM pollutam, rurſus vt virginē facias. Semen herbæ oxylapathi tritum in vteri ſinum imponito. Similiter gallam in aceto maceratam & exiccatā tere in pollinem, & abluatur ſinus, ac ſubinde inſpergatur deſuper pollen.

Cap. XVI.

MVLIER vt confiteatur à quot viris ſit ſtuprata. Ammoniacum iniice in lychnum recentem & ſordibus carentem, inunge ellychnium totum ammoniaco: ac dum itura eſt cubitum, capiti eius impone: & vbi dormierit, incipe hanc interrogare, & confitebitur tibi.

Cap. XVII.

LINGVÆ aſperitas vt læuiganda. Linguam læuigato mentha tuſa & contrita. Similiter valet lini ſemen tritum molli incluſum linteo, & melle calefacto irrigatum. Vbi autem lingua ſatis maduerit, caricarum decocto abluenda. Pariter ſucco menthæ cum roſaceo oleo & chamæmelino illinenda, & decocto eiuſdem lingua abluenda.

Cap. XVIII.

LINGVAM aſperam ſaliua redundantem vt ſanare oporteat. Coriandri ſemen læuigatum cum vino inunge, & ablue. Saliua verò multa exiſtente, gallam tritā cum ſolano & aceto ad colluendam linguam adhibe.

Cap. XIX.

LINGVA reſoluta vt emendanda. Aphonitrum cum pane mixtum ex æquo, & vehementer commanducatum: expertum eſt.

Cap. XX.

AD profluuium ventris ſiſtendum, probatum. Iecur hircinum cum vino auſtero coquito, & da bibendum cyathum vnum, & confeſtim ſiſtet.

Cap. XXI.

LAC muliebre ita auertes. Fabæ farinam, fœnigræ-
A ci farinam miſceto cum oleo communi & aqua, & vt emplaſtrum deſuper impone.

Cap. XXII.

LAC muliebre ſiſtens, vt præcedens. Recipe cumini, rutæ, ſeminis agni, ſingulorum drachmas duas. Contuſa dantur bibenda cum aqua. Comedat autem poſtea lentem.

Cap. XXIII.

B MVLIERI vbi mammæ inflantur. Accipe [a] ſpongiam mollem aceto imbutam, impone crebrò. Aut lini ſemen cum aceto tritum & illitum. Si verò inflatio in illis eſt impacta, accipe farinam fabarum, & melilotū, tunde, & commiſce cum oleo ſeſami, & aqua tepida, atque inunge. Si verò contrà inflatio feruet, accipe pſyllii ſemen mixtum cum droſato [b] liquiritiæ, & aqua: concute vtraque donec efficiatur ſpuma, quam accipe & inūge. Aliud. Cancros fluuiales viuos cōtūde, & fac emplaſtrum quod imponatur. Similiter terræ inteſtina cō
C tundens, finge emplaſtrum, & deſuper imponito. Aliud. Lithargyrum ſolue cum roſaceo oleo, & inunge. Aliud. Cuminum validè cōtuſum melli & aceto miſcens inunge. Si verò inflatio concocta fuerit, accipe micam panis imbutam aqua ſolani, & roſaceo oleo, ac impone. Sin verò eſt [c] excreta inflatio, recipe cuminum tuſum cum aqua apii, aut cum roſaceo oleo inunge.

a Spongiam mollem]Nicolai codex legit πάνιον σοῦ πόσον. quid verò iis verbis velit, nemo intelligit. Ideo ex Paulo legendum potiùs eſſe coniicimus σπόγγον ἁπαλόν. Niſi πάνιον vocet panem, vt ſuprà fecit: & tum conuertendum panem cum aceto, &c. b. Liquiritiæ] Nicolaus legit τὸν τζικητζιπήν. Verùm barbaram eſſe vocem nemo nō
D animaduertit. Quid verò ſignificet diuinare nequeo, niſi droſatum ſeu ſerapium ex liquiritia barbarè vocata intelligat. Eſt quidem hoc caput mirificè multis in locis deprauatum, quod vtcunque potuimus, aliqua (ſi nō integrum) ex parte ſaltem emendauimus. c Excretum] Manuſcriptus codex falſò habet, φρήσμα κρίον pro κριτόν. Et φρήσμα vſurpat pro inflatione. Nam φρήσαντος Phauorinus interpretatur φυσῶντος, & φρῆσιν, ἐφύσησε.

Cap. XXIIII.

MVLIER quæ è partu laborat, & parere non poteſt. Hyoſcyami radicem ſiniſtro femori alligato, &
E pariet, & purgabitur. [a] Aufer, neque relinquas.

a Aufer, &c.]In codice Nicolai legitur ἆρον μὴ δὲ τὰ ἐγκαταρίψῃ. Sed puto lectionem hanc non eſſe legitimam, & ſcribendum potiùs, ἆρον, μηδὲ ἐγκαταλίψῃ. Vt ſit ſenſus, hyoſcyami radicem eſſe tollendam, & non diu femori alligatam relinquendam. Vtinam autem è meliore codice hic, & alii multi loci rectiſſimè aliquando ab aliis reſtituantur. Nobis certè, qui vnicum habuimus codicem, & hunc quidem deprauatiſſimum, non licuit niſi cōiecturis, quæ ſæpe fallere poſſunt, vti.

Cap. XXV.

MVLIERI ſi mammæ inflentur à partu. Suillum ſtercus cum aqua tritum inunge.

F Cap. XXVI.

MVLIER ſi vinum non bibat. Florem calami cum vino albo bibendum præbe, & vinum bibet.

De droſatis.

Sectio octaua.

Cap. I.

DROSATON[a] ad tuſſientes, & deſtillatione à calore laborantes. Recipit ſeminis cotoneorum, ſeminis maluæ, ſingulorum vnc. ſemis, vuarum Corinthiacarum vnc. vnam, glycyrrhizæ purgatæ vnc. vnam ſemis, tragacanthæ vnc. vnam, zizipha numero viginti, ſebeſten triginta, adianti manipul. vnum, papaueris albi capitis integri vnc. vnā, hyſſopi manipul. ſemis, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis & intybi, ſing. vnc. duas, roſarum vnc. vnam, ſucci aut foliorum chamæleuces, gummi Arabici, ſing. vnc. vnam, aquæ quantum ſufficit. Coquantur ad conſiſtentiam. dein ex decocto accipiantur lib. tres, ſacchari libr. vna, penidiorum libr. ſemis, ſacchari violacei vnc. tres. Coquantur ad conſiſtentiam droſati. Datur bibendum cum decocto tuſſilaginis.

a Droſaton] Nicolaus δροσάτον appellat quod Actuarius ſerapium, noſtri ſyrupum: vt ſuprà quoque eſt annotatum.

Cap. II.

DROSATON ad tuſſientes, & eos qui abſceſſu laborant. Accipit violarum, polytrichi, ſing. drach. tres, caricas albas decem, vuarum Corinthiacarum vnc. II. decocti vngulæ caballinæ lib. ſemis, carnium palmularū decem, glycyrrhizæ purgatæ vnc. vnam ſemis, zizipha viginti, iridis vnc. ſemis, ſeminis maluæ hexag. vnum, ſeminis papaueris albi vnc. ſemis, ſeminis [a]bombacii emundati vnc. vnam, tragacanthæ, ſeminis cotoneorum, ſing. vnc. ſemis, hyſſopi manip. ſemis, radicis fœniculi, apii, & macedoniſii, ſingulorum vnc. duas, ſeminis vrticæ hexag. vnum, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari lib. vnam, penidiorum lib. vnam.

a Bombacii] Nicolaus habet βαμβακίυ. Eſt autem barbara vox, quæ hodie etiam in officinis durat, & barbaris medicis vſitata eſt. Nam quod Latini goſſipium & xylon, hoc illi bombacem, bombaſum, bombacium, & cotum vocant.

Cap. III.

DROSATON ad dolorem articulorum, arthriticos, & omnem affectum à defluxione natum. Purgat etiam ventrem. Capit violarum, roſarum, radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, & ruſci, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. vnam ſemis, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorum manip. ſemis, chamæmeli, vuarum, ſing. vnc. vnam, aniſi, fœniculi, & apii ſeminum, ſingulorum vnc. ſemis, hermodactyli vnc. ſemis, polypodii vnc. duas, ſenæ, epithymi, ſingulorum vnc. ſemis, agarici hexag. duo, rhei barbari hexag. duo, decocti borraginis & bugloſſi, aquæ quantum ſatis eſſe videbitur, & ſacchari. Datur vnc. vna, aut vnc. vna ſemis, cum aqua tepida.

Cap. IIII.

DROSATON ad eos qui malo corporis habitu præditi ſunt, iecinoroſos, lienoſos, & malè coloratos. Nominatur è roſis, & purgat ventrem. Habet radicis apii, fœniculi, macedoniſii, aſparagi, & borraginis, ſing. vnc. duas, decocti apii & intybi, ſing. vnc. vnam, radicis bugloſſi vnc. vnam ſemis, eupatorii vnc. vnam, ſenæ, cuſcutæ, aſari, ſing. vnc. ſemis, ſantali rubei & albi vnc. ſemis, roſarum, violarum, iridis, ſingulorum vnc. vnam, borraginis floris vnc. ſemis, adianti, ſcolopendrii, ſingulorum manipul. vnum, ſpicæ, ammeos, ſingulorū hexag. vnū, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. ſemis, polypodii vncias duas, ſeminis apii, aniſi, & fœniculi, ſingulorum hexagium vnum, agarici hexagia duo, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari & rhei barbari vnciam ſemis, turpeti, vnc. ſemis. Dantur manè vnc. duæ ex aqua tepida.

Cap. V.

DROSATON ad iecoris obſtructionem & duri- A tiem, lienoſóſque bonum. Recipit decocti apii, intybi, & quinqueneruiæ, ſingulorum vncias ſex, ſucci eupatorii, abſinthii, & capnii, ſingulorum vncias tres, ſeminis apii, fœniculi, & intybi, aſari, floris iunci odorati, ſpicæ, ſenæ, maſtiches, phu, cyperi, aniſi, ſingulorum drachmam vnam. iniiciantur hæc bene trita in prædicta decocta, & macerentur die & nocte. Poſtea iniiciantur iterum cuſcutæ vncia vna, fœniculi radicis, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſæ, ſingulorum vncia vna, ramorum myrices manipu- B lus ſemis, roſarum vncia vna, ſantali rubei vncia ſemis, polypodii vncia vna. Hæc decoquantur in aqua ad tertias, & colentur. De hoc decocto accipe libras tres, & adiice aceti libram ſemis, rurſuſque colato. dein impone ſacchari libram vnam ſemis, & rhei barbari bene triti vnciam ſemis, atque ad droſati conſiſtentiam decoque. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, cum decocto phu, cyperi, & ſeminis apii. Datur verò in eiuſmodi malis etiam hæc antidotus. Eſt enim admodum bona. Accipit croci, opii, myrrhæ, caſtorei, coſti, hyoſ- C cyami, carei, rubiæ, [a]lupinorum, cornu cerui, ſinguli drachmas duas, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt. Datur cum decocto intybi aut apii manè ieiuno. datur etiam in eiuſmodi malis paſtillus de rha barbaro, aut de berberis cum droſato ſupradicto, manè ieiuno ex aqua tepida.

a Lupinorum] Codex Nicolai habet λυμπιναρίων, haud dubiè pró λυπινάρυμ. Latinam enim dictionem corruptè exarauit.

Cap VI.

DROSATON ad tuſſientes, & deſtillatione labo- D rantes. Capit zizipha viginti, ſebeſten triginta, vuarū drachmas decem, violarum drachmas quatuor, glycyrrhizæ drachmas quinque, caricarum numero decem, hyſſopi manipulum ſemis, palmulas ſex, tuſſilaginis manipulū S. iridis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnā. Hæc decoquātur in aquæ libris quatuor, quoad duæ remaneant. dein adiice caſiæ drach. ſeptem, mannæ drachmas decem. Decoquantur probè ac colentur, adiiciātúrque ſacchari vnc. tres, penidiorum vnc. tres. Datur manè vnc. vna ex aqua tepida.

E

Cap. VII.

DROSATON ad tuſſientes, mirabile. Habet ziziphorum, violarum, glycyrrhizæ, aniſi, fœniculi, polytrichi, ſebeſten, ſeminis maluæ, vuarum Corinthiacarum, cubebe, tuſſilaginis, fœnigræci, florum chamæmeli, iridis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari & penidiorum. Da bibendum diebus ſeptem, ſingulis diebus vnciam vnā ſemis, cum aqua tepida. dein adiice mannæ vnciam ſe- F mis, caſiæ purgatæ vnciam vnam, & de hoc droſato vncias duas. datur manè ieiuno tepidum. Si autem volueris, commiſce huic aquæ, violarum, ſeminis maluæ, & cotoneorum, vuarum, hyſſopi, pſyllii, ſingulorum drachmas quinque, zizipha viginti, ſebeſten vigintiquinque, aquæ libras tres. decoquantur donec remaneat lib. vna. Dantur autē (ſi vires validæ ſint) ſingulis ſeptimanis [a]ter ſine agarico. Verùm cum agarico [b]per menſem ſemel, ſi plethoricum, aut deſtillationi obnoxium, & craſſum fuerit corpus.

G a Ter] Græcè eſt φορὰς τρεῖς, tres oblationes. Ter itaque, hac loquendi ratione, ſingulis ſeptimanis droſatum hoc eſſe offerendum, ac exhibendum, innuit Nicolaus. b Per menſem ſemel] Græcè eſt τὸν μῆνα α'.

Cap. VIII.

DROSATON ad tuſſientes, quod è chamæleuce nominatur, quæ ab Italis vngula caballina dicitur. Eſt etiam admodum bonum ad eos qui abſceſſu laborant. Recipit chamæleuces ſucci libras duas. Decoquatur &

deſpumetur bene. Iniiciatur ei ſacchari & penidiorum, ſing. lib.ſemis. decoquantur bene. Datur manè ac veſperi cum decocto hyſſopi,glycyrrhizæ,& carnium palmularum.

Cap. IX.

DROSATON ad tabidos,tuſſientes,& peripneumonicos optimum. Capit aquæ libras quatuor, violarum,glycyrrhizæ,papaueris albi, ſingulorum vnc.ſemis,ſeminum cotoneorum, maluæ & bombacii, cucumerum,portulacæ,tragacanthæ,gummi Arabici,ſingulorum drach.tres. Hæc decoquantur ad tertias. Accipe de ipſo decocto quantum volueris,& adiice ſacchari lib. vnam, & præbeto.

Cap. X.

DROSATON ad continuas febres & ardentes. Accipit ſucci portulacæ,& peponis hyemalis ſucci integri libram vnam, cucumerum quoque ſemina contunde, & cum aqua irrigato, ac per ſaccum tranſmittte.[a] Lacteum quod per ſaccum tranſmiſſum eſt accipe, & miſce. Adiice herbæ hepaticæ, capilli Veneris, ceterach,hoc eſt ſcorpidii. Decoquantur, & abiiciantur herbæ.dein accipiatur decoctum,& illi adiiciatur glycyrrhizæ, tragacanthæ, violarum, Damaſcenorum, ceraſiorũ, ſebeſten,ſemperuiui, ſing. drach.duæ. Decocta probè per ſaccum tranſmittantur,& reliqua abiiciantur.Iniice in ipſum decoctum haſce ſpecies tritas, in linteo ſubtili ligatas, pſyllii nimirum & cotoneorum ſeminum, ſingulorum ſcrupul.vnum, ſantali rubei & albi,ſpodii,berberis,roſarum,portulacæ ſeminis,lactucæ, intybi,papaueris albi, ſingulorum drach.ſemis, ſacchari lib. vnam ſemis. Vbi ab igne remouere volueris,iniice rhei barbari tuſi & cribrati hexag. vnum, ac modicè decoquito, pérque ſaccum tranſmittens recondito. Da bibendum quouis tempore ex aqua frigida.

a Lacteum] Græcè eſt γαλακτῶδες, quod hîc lacteum illum ſuccum qui ex cucumeru[m] ſeminibus exprimitur,ſignificat. Aliis Græcis idem quod tepidum denotat.

Cap. XI.

DROSATON cœliacum valde vtile. Habet ſacchari libram vnam,aquæ pluuialis libras duas, ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris lib.ſemis, granorũ myrti,roſarum, rhois culinarii, acaciæ, rhois Syriaci,balauſtiorum, hypociſthidis, ſpodii, ſingulorum vnciam ſemis,meſpila immatura decem,ſorbas immaturas quinque,corna decem,glycyrrhizæ, tragacanthæ, ſingulorũ drach.ſemis,ſucci cotoneorum lib.ſemis. Decoquantur hæc donec libra vna remaneat. Adiice ſacchari libram vnam,& dato.

Cap. XII.

DROSATON Abſinthite cognominatum,ad iecinoroſos,lienoſos, ſtomachicos, hydropicos, & cholericos bonum. Recipit abſinthii drachmas viginti,cuſcutæ,violarum,glycyrrhizæ,vuarum Corinthiacarum, floris borraginis,ſingulorum drachm. decem, polytrichi manipulum ſemis,floris iunci odorati,marrubii ſeminis, aniſi, ſeminũ cucumerum,ramorum tamaricis, ſcolopendrii,intybi ſeminis, radicis capparis, quinque radicum, ſingulorum drach. quinque, radicis bugloſſi drachmas quatuor ſemis,ſpicæ, eupatorii,coſti,caſiæ ligneæ,ſeminis apii,folii, calaminthes, ſingulorum drachmas tres.Hæc decoquantur in aquæ libris octo,quoad remaneant quatuor.dein per ſaccum tranſmiſſis, iniice ſacchari libras quatuor. Si verò placuerit, pro ſaccharo accipiantur gari libræ tres. Adde cardamomi,ſantali rubei,croci,maſtiches, cinamomi, aſari, ſeminis portulacæ.Hæc in farinam trita ligato in linteo ſubtili,atque in decoctum coiice cum ſaccharo,adiice etiam aceti ſquillitici quod ſatis eſt.Quòd ſi efficere volueris vt ventrem ſubducat,iniice dacrydii triti vnc.duas. Datur pro viribus,ex aqua tepida.

Cap. XIII.

DROSATON è fumaria ad melancholicos, cholericos,flaua bile refertos,lienoſos, elephantia laborantes,prurigine moleſtatos, ſcabie cõtaminatos, impetiginoſos, ad malitiam lienis & iecoris, tabidos, vitioſum corporis & faciei colorem, lataque exanthemata bonũ. Accipit myrobalani citrini,violarum,abſinthii,cuſcutæ ſingulorum vnc.duas. Decoquantur hæc in aquæ libris octo donec tertia pars abſumatur. deinde accipe ſucci fumariæ decocti & depurati libras quinque, aut quantum oportet cum ſupradicto decocto. Adde dacrydii ſcrup.duos, ſacchari lib. vnam. Datur pro viribus ex aqua tepida ieiunis vnc.vna ſemis.

Cap. XIIII.

DROSATON ex iride,vtile ad iecinoroſos,lienoſos,hydropicos, & inflatos præſtans. Capit iridis drachmas quindecim,floris iunci odorati, glycyrrhizæ,calaminthæ, marrubii, ſingulorum drachmas ſeptem ſemis, polii, oxyphœnici, aniſi, petroſelini, ſingulorum drachm. nouem,dauci,ammeos, eupatorii,aſari, ſpicæ, rhei barbari,ſingulorum drachmam vnam ſemis.Decoquantur hæc in aquæ libris decem donec dimidium remaneat,dein colentur, & adiiciantur ſacchari lib. quinque,aut gari lib.quinque,mellis Attici libræ duæ ſemis. Poſtea adiice maſtiches, piperis longi, cinamomi, caryophylli,ſingulorum grana ſeptem.dein probè in mortario contunde, & pſyllii quantum volueris liga in linteo,& iniice decocto. Et vbi bene ebullierint, per ſaccũ tranſfunde,& reconde in vaſe. Datur vncia vna ex aqua calida.

Cap. XV.

DROSATON ad hydropicos, lienoſos,iecinoroſos,calculoſos, datum cum decocto apii, aut intybi, aut aniſi,aut fœniculi, aut ocimi, aut ſaxifragi,aut milii ſolis.Eſt verò[a]. Habet radicis fœniculi,apii,petroſelini, intybi,borraginis,aſparagi, & ruſci, ſingulorum vncias duas, nucleum oſſis rhodaceni ſeu Perſici, aſpleni herbæ, adianti, ceterach, hoc eſt ſcorpidii,florum borraginis,coſti,ſaxifragi, granorum ſolis, floris iunci odorati, aſari,ſilphii,ſenæ,ſpicæ,corticis tamaricis, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis, violarum vncias duas,amygdalarum dulcium viginti,aniſi,ocimi,ſeminis aſparagi & ruſci,cyperi, rubiæ, aſphodeli, hermodactyli, eſulæ, hoc eſt chamæpityos, ſingulorum vncias tres,ligni aloes,galangæ,maceris,caryophylli, cardamomi,libyſtici,ſcrupulos quatuor, rhei barbari vnciam ſemis.Hæc ſimul tuſa fermenteſcant cum ſucco borraginis, vt omnia in ſuccum vertantur, deinde confice vt ſtillatitium roſarum liquorem, & accipe ex aqua quæ de iis deſtillauit quanta eſt. fac droſaton cum ſaccharo quod ſatis eſt.Datur bibendum in prædictis malis.

a Eſt verò] Nicolaus habet, ἔστι δὲ τοῦ μαϊστρωρούσιον.Quum verò non ſatis conſtaret quid illi μαϊστραρούσιον ſignificaret, incõuerſam dictionem barbaram reliquimus.De hac verò voce ſuprà etiam quædã annotauimus.

Cap. XVI.

DROSATON iecori conueniens, & aluum molliens. Recipit polypodii viridis repurgati vnc.vnam, hermodactyli boni, eſulæ, ſingulorum vnc.ſemis, violarum vnciam vnam,agarici,thymi,epithymi,ſingulorum vnciam ſemis,nenuphari,portulacæ ſeminum, & lactucæ,ſingulorum drachmas duas, turpeti puri vnciã ſemis, floris iunci odorati, aſari, ſingulorum drachmas duas,ſeminum quatuor, [a]herbaceorum fructuum, ſingulorum vnc.ſemis, Damaſcenorum vnc.1.ſenæ vnc.ſemis, ſeminis fœniculi & aniſi, ſingulorum hexagium vnum. Hæc decocta ad conſiſtentiam, colato, & adiice ſacchari lib.vnam ſemis,rhei barbari hexag. duo. Datur vnc.vna ſemis ex aqua tepida manè ieiunis.

a Herbaceorum fructuũ] Græcè eſt ὀπωρικῶν: legendum autem puto ὀπωρινῶν.intelligit verò haud dubiè ſemina hodie maiora vocata,quòd ſcilicet horum fructus herbacei,& mollioris corticis ſint. Aliâs,ſemina cucumerum Nicolaus appellat.

Cap. XVII.

DROSATON ad cœliacos, & dyſentericos vtile. Accipit roſarum rubearum vnc. vnã, mumiæ, hypociſthidis, acaciæ,corallii rubei & albi,ſing.vnc.S. maceris, ſanguinis draconis, caryophylli,ſpodii, ſing.drachmas duas ſemis,cinamomi,maſtiches,thuris, boli Armenii,

gummi Arabici,ſingulorum vnc.i.myrtorum,ſorbarũ, A meſpilorum,ſing.vnc.vnam,carnium cotoneorum lib. ſemis,ſumach vnciã ſemis. Hæc omnia in aqua pluuia decoquantur ad conſiſtentiam. Accipe huius decocti lib.vnam ſemis,& ſtillatitii roſarum liquoris libram ſemis. Adiice ſacchari roſacei lib. vnam. decoquantur ad conſiſtentiam.Datur cum aqua pluuia.

Cap. XVIII.

DROSATON ad continuas febres & ardentes, vtile. Capit violarum drach.duas, florum borraginis, nenuphari,cucurbitæ,ſing.drach.duas,adianti manipu B lum ſemis, ſeminum cucumerum,lactucæ,intybi,papaueris albi,& portulacæ, ſing.drach.tres, radicis fœniculi,apii,aſparagi,borraginis, intybi, ſing. drach.ſex, Damaſcenorum,ceraſiorum, ſing. vnc.duas, glycyrrhizæ, ſeminis cotoneorum,tragacanthæ,ſingul.drach.vnam, ſantali rubei & albi,ſing.drach.duas, aquæ dulcis libras duas,ſucci peponis Saracenici libr.ſemis. Decoquantur ſimul ad tertias,dein colentur, & abiiciantur herbæ. In decoctum iniice pſyllii,berberis, ſpodii, roſarum,fœniculi ſeminis,ſing. drach.ſemis, rhei barbari hexag.vnũ. C Hæc in pollinem diligenter trita ligentur in linteo ſubtili. Adiice etiam decocto huius droſati limoniorum vnc.quatuor,ſacchari lib.vnam ſemis, & per ſaccũ trãſfunde, & reconde. Datur manè & meridiè cum aqua frigida.

Cap. XIX.

DROSATON è ſquilla,ad quartanas vtile. Squillam albam decoque cum fermento in furno. dein ea ſublata & purgata, accipe meditullii eius vnc.duas, hoc eſt neque interiorem neque exteriorem eius partem. D Neque aſſari debet ad perfectam coctionem, ſed tantiſper ſolùm dum virulentiam ſuam abiiciat. Adde etiam aceti lib.ſemis.dein appone chamædryos, ariſtolochiæ, iridis,chamæpityos,ſenæ,radicis bugloſſæ, ſing. drach. duas ſemis, quinque radicum, adianti, ſing. vnc.ſemis, radicis tamaricis & ramos eius,ſing.drach.vnam ſemis, ſcolopendrii,ſeminis apii,ſingul.drach.vnam,epithymi vnciam ſemis,abſinthii drach.vnam,aſari,calaminthæ, ſing.drach.duas,agarici hexag.vnum ſemis,cubebe hexag.duo,intyborum, prunorum, ceraſiorum, ſebeſtæ, E trium ſantalorum,ſing.vnc.vnam,radicis capparis drachmam ſemis, petroſelini, dauci Cretici, ſing. drach.vnam,glycyrrhizæ,marrubii,ſing.drach.ſemis, petroſelini ſylueſtris,aniſi,ſing.drach.vnam,polypodii vnc.vnã, florum borraginis vnc.ſemis,roſarum drach. vnam,ſeminis fœniculi hexag.vnum,berberis drach.vnam, ſpicæ drachmã vnam ſemis,cuſcutæ drach.vnam,ſenæ hexag.duo,aquæ lib.quatuor. Hæc decoquantur ad conſiſtentiam,& colentur. Adiiciantur ſacchari lib.duæ, rhei barbari hexag. duo. Decoquantur probè, & colo tranſ- F miſſa recondantur ad vſum.

Cap. XX.

DROSATON ad tuſſientes propter frigus,& eos qui deſtillatione laborant. Habet hyſſopi drach.vnam ſemis,zizipha viginti,ſebeſten triginta,iridis hexag.ii. caricarum albarum decem, vuarum Corinthiacarum drach.duas,violarum drach.tres, florum borraginis drachmam vnam ſemis,ſeminis maluæ drach.duas, glycyrrhizæ drach. tres, ſeminum cucumerum probè contu- G ſorum & ſubactorũ expreſſorúmque. Adiice de expreſſo ex eis ſucco lacteo lib.ſemis, aquæ lib.vnã ſemis.Decoquantur ad tertias, & colentur. Adiice ſacchari & penidiorum quod ſatis eſt,& coquito ad conſiſtentiã droſati,atque vtere.

Cap. XXI.

DROSATON ad tuſſientes,febricitantes à calore & ſiccitate. Recipit violarum,iridis,ſing.vnc.ſemis, lactei ſucci quatuor ſeminum vnc.quinque, glycyrrhizæ vnc.ſemis, zizipha viginti, ſebeſten triginta, maluæ H ſeminis hexag.duo, vuarum Corinthiacarũ vnc.ſemis, ſucci chamæleuces vnc.vnam, tragacanthæ, papaueris albi,ſingul. hexag. duo, hyſſopi manipul.ſemis, aquæ quod ſatis eſt.Coquito ad tertias,& adiice ſacchari & penidiorum,ſing.libr.ſemis,ac præbeto.

Cap. XXII.

DROSATON ad tuſſientes, & deſtillatione laborantes,& eos qui non poſſunt probè expuere. Accipit caricarum albarum pinguium decem, ſinapi drachm. duas, glycyrrhizæ, hyſſopi, tragacanthæ, iridis, ſingul. drach.duas ſemis,marrubii drach. vnam, palmulas ſex, ſeminis vrticæ drach.vnam ſemis,zizipha viginti. Hæc coquito in aqua ad tertias. Adde ſacchari & penidiorũ, ſing.lib.ſemis.

Cap. XXIII.

DROSATON ad ſuppuratos,& ad eos qui abſceſſu laborant. Capit caricas albas decem,palmulas viginti,fœnigræci drach.quinque,glycyrrhizæ drach. decẽ, radicis fœniculi,apii,macedoniſii,borraginis,& intybi, ſing.vnc.duas,ſeminis fœniculi,apii,& vrticæ,ſing.drachmas quinque,hyſſopi, polytrichi, ſing.manip.ſemis, vuarum drach.octo,[a]caraborum ſine pedibus ipſorum, calaminthes,iridis, marrubii, ſingulorum drach. quinque,ſquillæ meditullium drach.ſeptem, [b]fabæ repurgatæ drach. ſex, amygdalarum amararum & dulcium, ſingulorum decem,bombacii ſeminis drach.decem,radicis capparis,hordei decorticati, ſingulorum drachm. tres,gentianæ,ariſtolochiæ rotundæ,ſingul.drach.quinque,zizipha viginti, ſebeſten triginta, ſeminis althææ drach. quatuor,carnabadii drachm. vnã, papaueris albi hexag.vnum, lactei ſucci quatuor ſeminum drach. decem.Coquãtur hæc probè in aqua ad tertiam, colóque expurgẽtur. Adiice ſacchari libram vnam,penidiorum libram ſemis,violarum drach.duas,roſarum vnc.ſemis. Coquantur probè ad conſiſtentiam,& vtere.

a Caraborum] Nicolai codex habet καϐύρυς. Sed quum nemo alius, quod ſciam,caburorũ meminerit,καράϐυς potius ſubſtituendum eſſe iudicaui. Eſt autem carabus piſcis genus, qui Latinis locuſta dicitur. De quo plura Paulus Iouius capite 40. in libello De Romanis piſcibus inſcripto,habet. b Fabæ] Codex Nicolai legit φάϐατυς. Iudico verò hac voce aliud nihil niſi fabam intelligere: quod ſuprà quoque monuimus.

Cap. XXIIII.

DROSATON ad ſuppuratos,& abſceſſu laborantes,ac tuſſientes vtile. Habet ariſtolochiæ,hyſſopi,ziziphorum, glycyrrhizæ, ſingulorum vnc. vnam, violarum drach. duas, caricas decem, palmulas ſex, iridis,ãmeos,althææ ſeminis,vuarum Corinthiacarum,ſingulorum vnc.ſemis,adianti manipul.ſemis,marrubii drachmas duas,ſucci tuſſilaginis vncias quatuor,aquæ dulcis lib.ii.Coquito hæc ad tertias. Adde ſacchari lib.vnã, & penidiorum lib.ſemis.

Cap. XXV.

DROSATON ad ſuppuratos, tuſſientes, & tabidos. Recipit polytrichi,glycyrrhizæ,hordei decorticati,ſingulorum vnc.ſemis, tuſſilaginis vnc. ſemis, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnc. ſemis, ſeminis apii drach.marrubii,fabæ repurgatæ,aniſi,fœniculi ſeminũ, vuarum Corinthiacarum,ſeminis portulacæ,violarum, papaueris albi,hyſſopi Cretenſis,amygdalarum amararum & dulcium, caricarum, ſingulorum drach. vnam, ſeminis althææ, chamædryos, granorum myrti, ſing.hexag.duo,ariſtolochiæ, chamædryos, ſingulorum drach. ii. gummi Arabici drach.tres,iridis,ziziphorum,ſingulorum vnc. vnam,palmulas ſex,radicum fœniculi, apii, macedoniſii,borraginis,& intybi,ſingulorum vnc.vnam,chamæleuces, ſeminis bombacii, ſingulorum drach. ſex. Hæc coquito cum aqua ad conſiſtentiam,& colo expurgato. Adiice ſacchari lib.i.penidiorum lib.ſemis.

Cap. XXVI.

DROSATON ad tabidos,& abſceſſu laborantes. Accipit hyſſopi,ziziphorum,violarum, ſeminum cucumerum,glycyrrhizæ,ſeminis althææ & florum eius,ſucci florum borraginis, ſucci tuſſilaginis & eius florum, ſeminis portulacæ,ſeminis bombacii,iridis, caricarum pinguium,palmularum,ſing.vnc.ſemis, ſebeſten viginti,aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari.

Cap. XXVII.

DROSATON ad pleuriticos,& tuſſientes. Capit violarum, tuſſilaginis, phu, ſeminum cucumerum,

ziziphorum,glycyrrhizæ,hyssopi, tragacanthæ,singul. A vnc.semis,seminis cotoneorum drach. vnam,iridis hexag.duo,chamædryos vnc. semis, stichadis drach.duas, florum borraginis,fœnigræci,singul. vnc. semis, aquæ quod satis est,sacchari & penidiorum.

Cap. XXVIII.

DROSATON ad cardiacos & animo deficientes. Habet florum borraginis, santali rubei, berberis,spicæ, ligni aloes,foliorum citri,foliorum melissophylli, rosarum,croci,nucis moschatæ, maceris, folii, seminis ocimi,singulorum drach.duas, seminis melissophylli,seminis B sisymbrii,corallii rubei,sing.hexag.vnum, betonicæ vnc.semis,hermodactyli longi rubei & albi,ossis cordis ceruini,gallæ moschatæ,xylobalsami, sing.drach.vnam semis,succi foliorum borraginis lib. quinque, aquæ & sacchari quod satis est.

Cap. XXIX.

DROSATON ad colicos, & nephriticos. Recipit squillæ medullæ vnc.tres, quatuor radicum, singul. vnc. semis, seminis fœniculi, petroselini, apii, chamædryos,chamæpityos,aristolochiæ longæ, sing.drachm. C duas,seminis althææ,aspleni herbæ drach.vnam semis, asari,senæ,florum iunci odorati,sing. drach.duas,dauci Cretensis,ameos,sing. drach. vnam, spicæ Celticæ drachmam vnam semis,folii drach.vnam, absinthii drach. duas,iridis drach. vnam semis, spicæ, carei,sing.drach. vnam,menthæ drach.duas,corymborum thymi drach. vnam semis,epithymi drach. quatuor,thymbræ drach. duas,hyssopi drach.tres,silphii drach.vnam semis,radicis fœniculi,apii,macedonisii,& asparagi,capparis radicis, singulorũ drach.quatuor,anisi, fœniculi seminum, D singulorum hexagium vnum. Hæc coquito in aqua,in qua ferrum extinctum sit multoties.Colo expurgato,& adiice radicis spondylii,& herbæ marrubii,saccharique lib.vnam semis.

Cap. XXX.

DROSATON ad lumbricos,valde vtile. Accipit carnabadii,melanthii, sing.drach.xviii.Contundito hæc probè,& cum aqua subigito ac exprimito,accipéq; succum,& iniice illi hyssopi aridi drach.duas, cardamomi drach.vnam semis,artemisiæ, absinthii,sing.drach. E tres, nitri Alexandrini drach. vnam, filicis drach.duas, cornu ceruini vsti drach.vnam semis, foliorum senecionis drach.duas,calaminthæ,menthæ,sing.drachm.tres, seminis brassicæ drach.duas,petroselini seminis,florum chamæmeli,sing.drach.duas,herbæ auriculæ muris drachmas duas,[a]coriani seminis drach.vnam semis,coriandri drach.duas,anisi,fœniculi,carei,sing.drachm.vnam semis,terræ intestina septem,putaminis oui vsti drach. duas,aquæ quod satis est, & mellis aut sacchari. Datur manè cum aqua tepida vnc.vna semis,aut vnciæ duæ. F

a Coriani] Græcè est κοριάνι. Mirum autem est quòd hîc coriandrum à coriano distinguat,quum tamen omnibus constet, has voces vnam & eandem significare stirpem: quare subesse errorem puto.

Cap. XXXI.

DROSATON ad dysentericos,& cœliacos,mirabile. Capit succi acaciæ, succi hypocisthidis,sing.drachmas tres, granorum myrti drach. duas,succi cotoneorum lib.semis,balaustiorum,rosarum, sing.drach.duas, polygoni,plantaginis,quinqueneruiæ, sing.drach.duas G semis,pyrorum syluestrium immaturorum numero decem, mespila immatura viginti, sorba decem, cornea quindecim, summitatum myrti nigri drach. quatuor, rhois culinarii drach.tres, fructus mori immaturi drach. duas,glycyrrhizæ, spodii,sing.drach. vnam semis,tragacanthæ,seminis cotoneorum,sumach, sing. drach.tres, aquæ pluuialis lib.vnam,liquoris stillatitii rosarum cãpestrium lib.semis. Commisceantur hæc cum dimidia libra succi cotoneorum,& coquantur donec lib.vna remaneat.dein adiice sacchari rosacei veteris lib.semis, & sacchari lib.semis,sanguinis draconis, corallii rubei,san- H tali rubei, Armenii boli,sigilli Lẽnii,spodii, lapidis hæmatitis,sing. drach.vnam.Hæc trita in pollinem,ligato in linteum subtile, & sine vt cum saccharo & succo coquantur.deinde colato,& eximẽs linteum cum speciebus abiice, & colo expurgato drosaton, recondéque in vase.Datur ex aqua pluuiali manè meridie ac vesperi.

Cap. XXXII.

DROSATON vtile ad eos qui calido temperamento præditi sunt.Restinguit etiam sitim.Habet etiã facultatem refrigerandi,& roborandi ventriculum,propter adstrictionem rosarum. Habet rosarum rubearũ vncias quatuordecim,aquæ lib.octo vnc. quatuor, sacchari lib.sex vnc.octo. Coquantur hæc simul ad mellis consistentiam.dein amouens,colo expurgato,& reconde in vase,ac præbeto.

Cap. XXXIII.

DROSATON ad calidam iecoris temperiem, & stomachi calidum affectum, tertianas, duplices tertianas,febres continuas, lipyrias, ad pulmonis & thoracis mala:flauam bilem in ventriculo,intestinis, & stomacho arcet. Recipit violarum lib. tres, aquæ dulcis lib. sex.Coquito ad tertias.dein adiice sacchari lib.quatuor, & iterum coquito ad mellis consistentiam,ac vtere.

Cap. XXXIIII.

DROSATON ad eos qui calido sunt temperamento.Restinguit sitim, habétque facultatem frigidã, vt præcedens. Rosas feruefacito cum aqua feruente in lebete:dein tegito cum linteis densis, & sinito sic diem & noctem.Postea per saccum transmittito. Et si succus est crassus,adstringens,& maturus, iniice in libram succi lib.vnam sacchari.Sin tenuis fuerit,& minus adstringens,iniice in libram succi, lib.vnam semis sacchari,& coquito ad mellis crassitudinem,& vtere.

Cap. XXXV.

DROSATON ad pleuriticos, peripneumonicos, destillatione laborantes, & calido temperamento præditos vtile.Rosas recentes tundito,& comprimito. Accipe de succo ipsorum lib.tres,& adiice sacchari lib.vnam semis, coquitóque ad mellis consistentiam. Aliqui iniiciunt aquæ lib.semis,& stillatitii rosarum liquoris vnc. tres,sacchari libram semis. Vocatur hoc ab Italis Zucarum rosatum.

Cap. XXXVI.

DROSATON ad dysentericos,cœliacos,& imbecillitatem stomachi. Habet floris iunci odorati,cyperi, asari, anisi,fœniculi seminis, ameos, carnabadii,singul. drach.vnam,absinthii viridis vnc. vnam, rosarum vnc. semis,granorum myrti drach. duas, succi cotoneorum vnc.duas,stillatitii rosarum liquoris vnc.quatuor, succi apii feruefacti & per saccum transmissi vnc.octo. Hæc cocta ad consistentiam,colo expurga.dein accipe rosarũ vnc.semis,anisi hexag. duo, sacchari lib.duas. Coquito ad consistentiam drosati,colóque expurgatum recõde, & vtere.

Cap. XXXVII.

DROSATON cognominatum Italica lingua [a]compositum. Habet radicis fœniculi, apii, macedonisii,asparagi,borraginis,intybi &rusci,polytrichi,scolopendriæ, glycyrrhizæ, florum iunci odorati, cuscutæ, sing.vnc.duas,iridis vnc.vnam,buglossæ radicis vnc.vnam semis,seminis apii & fœniculi,sing. drachmam vnam,eupatorii,mastiches,spicæ, asari,folii,singulorum drach.duas,florum borraginis,violarum, rosarum,singulorum drach.vnam, polypodii vnc.duas, senæ vnciã semis,epithymi vnc.duas, Damascena triginta, cerasia sexaginta,seminum cucumerum,singul. vnciam semis. Coquantur hæc probè ad consistentiam, & colẽtur. Adde trium santalorum tusorum & cribratorum, singulorum vnc.semis,sacchari lib.duas. Coquito probè,ac colo expurgato.

a Compositum] Nicolaus habet κομπώσω. Quæ quidem dictio corrupta est:scribendum enim potius erat κομπόσιτουμ, quod infrà ex drosato 67.manifestissimum fiet.

Cap. XXXVIII.

DROSATI acidi confectio, ad continuas febres & ardentes,tertianas duplices, continuas quotidianas.

In litera verò O inuenies eius confectionem hac meliorem. Recipit sacchari lib. quatuor, aceti lib. vnam, aquæ lib. tres. Coquito ad mellis consistentiam, colo expurgato, & vtere.

Cap. XXXIX.

DROSATON ad eos qui abscessu laborant, ad vlcera in renibus & vesica, partium vrinæ ministrantium. Accipit radicum quinque repurgatarum, seminum cucumerum, sing. vnc. semis, polytrichi manip. semis, cicerum nigrorũ, spicæ, chamæmeli, asari, seminis althææ, sing. hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnc. semis, Damascena quindecim, chamæpityos, chamædryos, seminis tribuli, sing. hexag. duo, trifolii, symphyti, singul. hexag. vnum semis, radicis seseli vnc. semis, seminis apii & petroselini, sing. hexag. vnum, amygdalarum amararum quindecim, sebesten viginti, cerasia triginta, cyperi vnc. semis, scolopendrii vnciã vnam, seminis erucæ drach. duas, aquæ quod satis est & sacchari. Dantur vnc. duæ ex aqua tepida manè ieiuno.

Cap. XL.

DROSATON ad colicos, nephriticos, inflatos & lienosos. Capit radicum quinque, sing. vnc. semis, seminis fœniculi, apii, ammeos, carei, & anisi, sing. hexag. vnũ, glycyrrhizæ vnc. semis, acori, iridis, radicis capparis, sing. drach. tres, spicæ drach. vnam, ramorum tamaricis vnc. semis, scolopendrii, polytrichi, sing. manip. semis, florum iunci odorati hexag. vnum, aquæ quod satis est, & sacchari lib. vnam, aceti vnc. semis. Datur cum aqua ieiuno.

Cap. XLI.

DROSATON ad continuas febres & ardentes, & ad cognominatas lipyrias & typhodes. Habet radicum quinque, sing. vnc. vnam, intybi vnc. semis, nenuphari, violarum, florum borraginis, florum rosmarini, florum cucurbitæ, sing. hexag. vnum, Damascena viginti, cerasia triginta, sebesten vigintiquinque, adianti manipulũ vnum, semperuiui drach. vnam, seminum cucumerum, singulorum vnc. vnam, peponis Saracenici succi, & cucurbitæ, sing. vnc. tres, herbæ hepaticæ, ceterach, singul. drach. duas, glycyrrhizæ vnc. semis. Hæc in aqua decoquito ad tertias, & per saccum transfunde, herbásque abiice. In decoctum autem coniice seminis lactucæ & intybi, sing. hexag. vnum, santali rubei & albi, sing. vnc. semis, spodii, crystalli, corallii, sing. drach. semis, psyllii, seminis cotoneorum, sing. scrup. vnum, seminis portulacæ drach. semis, violarum hexag. vnum. hæc trita in pollinem, ligato in linteum subtile, & coniice in decoctum dum ebullit, & sacchari lib. vnam semis: coquitóque ad consistentiam drosati. dein colo expurga, & ligato in linteum subtile rhei barbari bene triti hexag. vnũ, & coniice in drosaton, rursúsque coquito pro arbitrio, atque exime linteum ex drosato, exprimens ipsum, colóque expurgatum recondе. Vbi vsus exigit, datur vnc. vna semis aut duæ cum aqua hordei tepida manè. Si verò volueris efficere vt aluum subducat, adiice in tertia ebullitione cum rheo barbaro, casiæ fistularis repurgatæ vnc. quatuor. Et coctum probè ac colo transmissum, præbeto.

Cap. XLII.

DROSATON ad tussientes, & suppuratos, expertum. Recipit tragacanthæ, gummi, glycyrrhizæ, amyli, sanguinis draconis, sing. vnc. semis, symphyti, [a]corrigiolæ, hipposelini, [b]tasi, [c]verbenæ, artemisiæ, singulorũ vnc. semis, hyssopi drach. vnam, papaueris albi, seminis maluæ, fœnigræci, seminis lini, hypocisthidis, succi glycyrrhizæ, sing. hexag. quatuor, seminis cotoneorũ, borraginis, cucumeris, peponis, & cucurbitæ, sing. vnc. vnã, zizipha decem, hordei decorticati vnc. tres, tussilaginis recentis vnc. semis, succi peponis recentis, aut cucurbitæ, lib. semis, aquæ pluuiæ lib. tres. Succum prius coquito, donec purus reddatur. dein coquito etiam reliquas species, colóque expurgatas irrigato cum prædicto succo. deinde impone sacchari lib. vnam, penidiorum libr. semis, ac vtere.

A a Corrigiolæ] Codex Nicolai legit κορίτζολε, ἤτοι: deficit enim vox quæ priorem barbaram explicat. Non est corrigiola nisi polygonum mas, vt diximus in primo nostrorum De historia stirpium cõmentariorum tomo. b Tasi] Nicolaus habet Τάσοι, ἤτοι: itei ũmque deest explicatio vocis barbaræ. Quid autem illi tasi vox significet, me ignorare fateor: nisi fortè thapsum hodie vocatum barbatum intelligat, quem verbascum appellant Latini. Nam is, vt testis est Dioscorides, antiquæ tussi auxiliatur. Tasi igitur pro thapsi scriptum est.
c Verbenæ] Manuscriptus codex Nicolai habet μπερπίνε, Latinã dictionem Græcis literis exarans deprauauit Nicolaus.

Cap. XLIII.

DROSATON ad tussientes, suppuratos, & destil-
B latione ob acrem defluxionem laborantes vtile. Accipit zizipha viginti, violarum vnc. semis, seminum anisi, fœniculi, sing. hexag. duo, glycyrrhizæ, iridis, singul. vnc. semis, sebesten vigintiquinque, adianti manip. semis, seminis althææ hexag. duo, vuarum Corinthiacarũ vnc. S. tussilaginis, fœnigræci, chamæmeli, sing. hexagia duo, seminum cucumerum, sing. vnc. semis, hyssopi manip. semis. Coquantur hæc in aqua, colẽtur, & adiiciatur mannæ vnc. tres, agarici vnc. vna, dulcis calami repurgati vnc. tres, sacchari lib. vna, penidiorum lib. semis. Co-
C quantur bene, colóque expurgentur, & præbeatur singulis diebus manè vnc. vna semis.

Cap. XLIIII.

DROSATON purgatorium ex sena, ad cõtinuas febres & hecticas, mala corporis ex defluxione nata, vtile. Capit radicum quinque, singul. vnc. vnam, adianti, scolopendrii, sing. manip. semis, herbæ hepaticæ, rosmarini florum, eupatorii, seminum cucumerum, sing. vnc. semis, foliorum intybi vnc. semis, rosarum rubearum
D vnc. semis, trium santalorum, berberis, sing. drach. tres, spodii drach. duas, polypodii vnc. duas, senæ vnc. semis, epithymi vnc. vnam, mannæ, tamarindi, sing. vnc. vnã, casiæ fistularis repurgatæ vnc. duas, prunorum, cerasiorum, sing. vnc. duas, violarum vnc. semis, sebesten vnc. vnam, radicis buglossi & asparagi, sing. vnc. vnam. Coquantur hæc in aqua, & colentur. Accipe de decocto quantum volueris, & iniice sacchari lib. vnam, rhei barbari hexag. vnum, turpeti hexag. vnum semis, hermodactyli hexag. vnum. Hæc trita in pollinem, ligato in lin-
E teum subtile, & impone dum coquuntur ad consistentiam drosati. dein colo expurgato, & præbeto ex aqua tepida manè vnc. vnam semis.

Cap. XLV.

DROSATON ad stillicidium, & difficultatem vrinæ, calculosósque vtile. Habet abrotoni, seminis althææ, sing. hexag. vnum, radicis asparagi vnc. vnam, scolopendrii vnc. vnam semis, polygoni maris vnc. semis, lapidis pyritis, lapidis qui in spongiis reperitur, singul.
F drach. vnam, radicis lactucæ vnc. semis, corallii rubei hexag. vnum semis, costi hexag. tria, radicis fœniculi, apii, macedonisii, & buglossi, sing. vnc. vnam, seminum cucumerum, sing. vnc. semis, zizipha viginti, radicis borraginis vnc. semis, [a] repanii seminis, & ferulæ, sing. hexagium vnum, polytrichi manipulum semis, radicis anisi vnciam semis, seminis intybi hexagium vnum, spicæ drachmam vnam. Coquantur hæc in aqua ad tertias, colóque expurgentur. Accipe decocti quantum volueris, adiice illi sacchari libram vnam semis, [a]rha bar-
G barum tritum, & ligatum in linteo subtili. Decoctum repone, ac vtere.

a Repanii] Græcè est ῥεπανίε. Quid autem illi sit repanium, nondum compertum habeo. b Rha barbarum, &c.] In codice Nicolai deest pondus. Quapropter videtur esse legendum vt in sequenti drosato, rhei barbari triti & ligati in linteo subtili, hexag. vnum.

Cap. XLVI.

DROSATON compositum admodum bonum, purgatorium. Recipit radicis fœniculi, apii, macedonisii, asparagi, borraginis, intybi & buglossi, singulorũ
H vnc. vnam, scolopendrii manip. semis, glycyrrhizæ, iridis, singulorum vnc. vnam, florum iunci odorati, cuscutæ, singulorum hexag. vnum, seminis apii, fœniculi, & anisi, sing. drach. vnam, eupatorii, spicæ, asari, folii, sing. dr. II. florũ borraginis, violarũ, sing. dr. I. rosarũ hexag.

vnum,Damaſcena viginti,ceraſia triginta, ſebeſten viginti quinque,polytrichi manip.S.polypodii vnc. duas, trium ſantalorum, ſing.hexag. vnum, epithymi vnc.1. ſenæ hexag.duo,ſeminum cucumerum, ſing.vnc.S.ſeminis lactucæ & portulacæ,ſing.hexag.duo, agarici hexag.duo,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari lib.duas,rhei barbari triti & ligati in linteo hexag. vnum. Datur vnc.vna ſemis manè ieiunis cum aqua tepida.

Cap. XLVII.

DROSATON ſquilliticum ad colicos, iecinoroſos,nephriticos,ſtomachicos,è thorace laborantes, non niſi recta ceruice ſpirantes, caput dolentes, tremore correptos,lienoſos,elephaticos,& omnes morbos,Dei gratia conferens.Squillæ interiorum vnc. vnam,radicis fœniculi,apii,macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi,& bugloſſi,ſing.vnc.vnam, polytrichi manipul. ſemis, abſinthii vnc.ſemis,polypodii vnc.11.ſpicæ nardi,ſpicæ, ſing.hexag.vnum,ſcolopendrii manipul.ſemis,ſeminis aniſi,fœniculi, petroſelini Macedonici, dauci Cretici, menthæ, ſing.hexag.vnum, Damaſcena viginti, ceraſiorum,ſebeſten,ſing.triginta, epithymi vnc.ſemis,ſenæ hexag. duo, roſarum hexag.duo, iridis hexag. vnū ſemis, glycyrrhizæ vnc.ſemis, aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari lib.vnam,rhei barbari hexag.vnū, turpeti hexag. ſemis,& vtere.

Cap. XLVIII.

DROSATON ad lumbricos inuentos in ſtomacho,& inteſtinis. Capit artemiſiæ, abrotoni, rutæ foliorum,ſing.vnc.ſemis,carnabadii,nigellæ, ſing.drach. duas,thymbræ,braſſicæ ſeminis,ſingul.drach.quatuor, hyſſopi,radicis bugloſſi,ſingul.hexag.duo, cardamomi hexag.vnum ſemis,nitri Alexandrini hexagium vnum, menthæ hexag.duo,coriandri hexag.vnum, caulis braſſicæ vnc.ſemis,ſebeſten vnc. ſemis, Damaſcena decem, ſeminis fœniculi & aniſi,ſing.hexag.vnum,aquæ & ſacchari quantum ſatis erit.

Cap. XLIX.

Droſaton ad dyſenteriam,& ſtillicidium vrinæ. Habet cicerum nigrorum vnc.ſemis,ſampſychi hexag.vnū ſemis,abrotoni, aſari, ſingul. hexagium vnum, adianti manipulum ſemis,radicis fœniculi,apii, macedoniſii & aſparagi, ſingulorum vnciam vnam, amygdala amara ſeptem,ſebeſten,Damaſcenorum, ſing. decē, violarum hexag vnum, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnc. duas,aniſi, fœniculi ſeminum, ſingulorum hexagium vnum,roſarum hexagia duo, aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari.

Cap. L.

DROSATON ad dyſenteriam,ſimiliter præſtās. Recipit amygdala amara ſeptem,repanii ſeminis vnc.S. nigellæ ſeminis,carnabadii, ſing.hexag. vnum, Damaſcenorum,ceraſiorum,ſing.decē, radicis fœniculi, apii, macedoniſii & aſparagi,ſing.vnc.ſemis, aquæ quod ſatis eſt & ſacchari.Eſt verò bonum ad lumbricos.

Cap. LI.

DROSATON ad ſtillicidium & difficultatem vrinæ. Accipit radicis fœniculi,apii,macedoniſii,aſparagi,& aniſi,ſing.hexag.vnum, Damaſcenorum,& ceraſiorum, ſing.decem, cicerum nigrorū hexag. tria,aquæ quod ſatis eſt, & ſacchari. Datur tepidum podere vnciæ vnius & ſemis,in ingreſſu balnei.

Cap. LII.

DROSATON ad ſtillicidium,& difficultatem vrinæ. Accipe lapidem cotis, contere in marmore cum vino,& ſuccum ex ipſis factum da bibendum ægrotanti cum decocto chamæmeli & Damaſcenorum, manè & veſperi.Fac & eiuſmodi balneum in iis qui dyſenteria laborant. Cape radicem tinctorum rubeam cum foliis ſuis,[a]naſturtia,apia,herbas venti,crithama,[b]anethi ligna, ferulas,chamæmela,cicera nigra.Hæc coquantur in aqua dulci ad conſiſtentiam, & facto balneo æger ingrediatur.hoc crebrò faciat. Confert etiā bibere hāc aquam ægrotanti, febribus carenti, cum vino: febricitanti autem, cum ſaccharo. Habet radicis anethi, capparis,apii,ſing.vnc.ſemis,ſebeſten,ceraſiorum, ſingulorum viginti,prunorum decem,radicis rubi hexag.duo, cicerum nigrorū hexag. vnum,adianti manipulum ſemis,radicis aſparagi vnc.ſemis,cucumerum ſeminis,intybi ſeminis, ſpicæ, chamæmeli, ſingulorum hexagia duo,rubiæ vnciam ſemis,aniſi hexag.duo. Hæc coquantur in aqua ad tertias. Da bibendum quouis tempore. Alimentum verò eius ſit concoctu facile, & boni ſucci. Comedat verò naſturtium,apium,crithama, fœniculū, aſparagos,& alia olera vrinam mouentia.

a Naſturtia] Græcè eſt νεροκάρδαμα. κάρδαμον Græcis naſturtium ſignificat.Cur autem adiecerit νέρο, diuinare non poſſum. Paulo pòſt etiam νεροσέλινα dixit. Fortè pro radice,νέρο dictionem vſurpauit, quum νέρτερος Græcis idem quod inferior ſit.νεροσέλινον itaque videtur idem quod inferiorem partem,hoc eſt radicem apii ſignificare.Vel certè νέρος pro νέαρος dixit, vt νεροκάρδαμα illi ſint recentia naſturtia. & hæc ſententia magis mihi arridet. Tamen in re nobis non planè comperta,nihil temerè affirmare volumus. b Anethi ligna] Græcus Nicolai codex manuſcriptus legit ἀνυθόξυλα, haud dubiè pro ἀνηθόξυλα. Sic autem radicem anethi lignoſam aliquo modo mihi videtur appellare. Nam & in ſequentibus ſtatim anethi radicem ad eadem mala vſurpat.

Cap. LIII.

DROSATON ad eos qui abſceſſu laborant,& tuſſiunt,optimum. Capit[a] paliuri herbæ drach.tres,ſeminis hyoſcyami drach.vnam ſemis, potamogitonis drachmas quatuor, lapathi drach.duas, ſeminis polygoni drach.duas ſemis,ſeminis lini drach. vnam, ſeminis althææ drach.duas,gummi Arabici & Alexandrini,ſingulorum drach. nouem, calami odorati, ariſtolochiæ rotundæ & longæ,ſingulorum drach.vnam ſemis,glycyrrhizæ hexag.tria,ſeminis ferulæ drach. vnam ſemis,hyſſopi vnciam ſemis,roſarum, vuarum, ſingulorum vnc. ſemis,zizipha viginti,terebinthinæ, ſtyracis, ſingulorū drach.vnam ſemis, piperis albi, ſeminis papaueris albi, ſingulorum drach.duas, ſeminis vrticæ hexag.vnum ſemis,croci hexag.ſemis,iridis,thuris albi,cinamomi,ſingulorum drach.vnam ſemis, ſebeſten viginti, radicum quinque,ſingulorum vnc. ſemis, adianti manipulū ſemis,palmulas ſex,agarici,lathyridis,violarum,ſingulorum hexag.ſemis,ſeminis fœniculi,aniſi, ſingulorū hexag.vnum,radicis acanthæ albæ hexag. duo, & ſeminis eius drach.duas,bdellii drach.vnam ſemis,tragacanthæ vnciam ſemis, carpobalſami drachmas duas, aquæ quod ſatis eſt,& ſacchari libras duas, rhei barbari hexagium vnum.

a Paliuri] Nicolai codex legit παλαιοῦδύλυ βολαίνης, perperam mea ſententia,pro παλιούρυ βολαίνης. Nam vt teſtis eſt Dioſcorides, paliurus,potiſſimùm verò eius ſemen,tuſſientibus auxilio eſt.

Cap. LIIII.

DROSATON ad pleuriticos & tuſſientes, optimum. Habet bdellii hexag.duo,ſagapeni hexag.vnum ſemis,trifolii vocati chamæſycii drach.duas,hyſſopi hexagia duo, radicis [a] Æthiopidis & gentianæ, ſing.hexagiū vnum ſemis,glycyrrhizæ,tragacanthæ,palmularū, fœnigræci,ſing.hexag.duo, rutæ ſatiuæ, marrubii, ſingulorum hexag.vnum ſemis,zizipha viginti, radicum quinque,ſing.vnc.vnam, ſebeſten hexagia duo,adianti vnc.duas,Damaſcena viginti,violarum drach.vnam,roſarum hexag.duo,ſeminis fœniculi, aniſi, vnc.ſemis, aquæ quantum ſufficit,ſacchari lib.duas,rhei barbari hexagia duo.

a Æthiopidis] Nicolai codex legit αἰθιοπίας, pro αἰθιοπίδος. Æthiopidis autem radicē pleuriticis conferre Dioſcorides author eſt.

Cap. LV.

DROSATON ad continuas febres, & tertianas. Recipit radicum quinque,ſingulorum vnc.ſemis, violarum hexag.tria,ſeminum cucumerum,roſarum,ſing. vnc.ſemis,ſeminis lactucæ,intybi, portulacæ,& papaueris albi,ſing.hexag. duo, Damaſcena decem, ceraſia viginti,papaueris [a]nigri drach.vnam, glycyrrhizæ vnc.ſemis,pſyllii drach.vnam, ſebeſten triginta, ſcolopendrii manip.ſemis,ſpodii,caphuræ,ſing. hexag.ſemis, trium ſantalorum,ſing.hexag.vnum,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexagium vnum ſemis in pollinem tuſi, ligati in linteo ſubtili, & cocti cum droſato.

a Nigri]Græcè est παπαβέρεως μαύρης. Vnde omnibus manifestum fit Nicolaum μαῦρον vsurpare pro nigro.

Cap. LVI.

DROSATON ad choleram, diarrhœam, lieteriã, dysenteriam cruentam, & tenesmum alui. Accipit plantaginis, lentis sine cortice suo, singulorum hexagium vnum, [a]echelii herbæ, balaustiorum, foliorum rubi & summitatum eius, singulorũ hexagia duo, fructus mori immaturi, & rubi immaturi, singulorum hexagia duo, fœnigræci, cumini, symphyti, hypocisthidis, bryoniæ, singulorum hexagium vnum semis, cotoneorum immaturorum, & pyrorum syluestrium, singulorum vnc. quatuor, rosarum vnciam semis, pomorum acidorum vncias duas, granorum myrti vnciam vnam semis, sumach vnciam semis, acinorum vuæ vnciam semis, sorbarum hexagia duo, polygoni vnciam semis, rosarum syluestrium hexagia duo, pampinorũ vitis hexagia quatuor, sidiorum hexagia quatuor, saluiæ hexagium vnũ, sebesten, ziziphorum, singulorum viginti, mastiches hexagium semis, seminis anisi, fœniculi, singulorum hexagiũ vnũ semis, aquæ pluuiæ quod satis est. Postquã hæc coxeris, per colum expurgato, & iniice hæc trita & bene cribrata, ligatáque in linteo subtili, boli scilicet Armenii, terræ Lemniæ, lapidis hæmatitis, sanguinis draconis, singulorum drachmam vnam, sacchari rosacei veteris libram vnam, stillatitii rosarum campestrium liquoris vncias tres. Coquantur hæc probè ac colentur, & adiiciatur sacchari libra vna. Redactum in drosati consistentiam, bibendum præbe manè ieiuno, pondere vnciæ vnius semis ex aqua pluuia tepida.

a Echelii]Nicolaus legit ἐχελίου. Quid autem sit ἐχέλιον, nondũ scire me fateor. nisi fortè ἐχίον legendum sit.

Cap. LVII.

DROSATON ad quotidianas febres, omnésque sitim & rigorem afferentes, vtile. Capit quinquefolii herbæ folia tria, foliorum chamæsyces & seminis eius, halicacabi, singulorum hexagium vnum semis, saluiæ, piperis longi, singulorum drachmam semis, zizipha viginti, scolopendrii, sampsuchi, singulorum manipulum semis, radicum quinque, singulorum vnciam vnã, corticis radicũ capparis dr. II. cinamomi dr. vnã semis, Damascena quindecim, cerasia triginta, plantaginis vnc. semis, rosarum vnciam semis, polytrichi manip. semis, violarum vnciam semis, seminis fœniculi, anisi, singulorum hexagia duo, trium santalorum, singulorum hexagia duo, spicæ nardi hexagium vnum, agarici hexagia duo, hyssopi manipulum semis, seminum cucumerum, singul. drach. vnã, phu drachmam vnam, polypodii vncias duas, senæ vnciam semis, aquæ quantum satis erit, sacchari libram vnam, sacchari violacei vncias tres.

Cap. LVIII.

DROSATON ad tussientes & pleuriticos optimum. Habet seminis ferulæ hexagium vnum, dauci Cretici hexagia duo, hyssopi vnciam semis, iridis hexagia duo, glycyrrhizæ vnciam semis, tragacanthæ hexagium vnum semis, vuarum Corinthiacarum vnciam semis, zizipha viginti, palmulas decem, caricas sex, radicũ quinque, singulorum vnciã semis, Damascena decem, cerasia viginti, seminis vrticæ hexagium vnum, aristolochiæ, bdellii, fœniculi, vngulæ caballinæ, singulorum vnciam vnam, violarum hexagia duo, seminis fœniculi hexagium vnum semis, adianti manipulum semis, agarici hexagia duo, seminis hyoscyami, papaueris albi, singulorum hexagium vnum, anisi hexagium vnum semis, tragacanthæ hexagium semis, phu hexagium semis, styracis, spicæ nardi, singulorum hexagium vnum semis, carabos sine pedibus sex, rosarum vnciam semis, aquæ quod satis est, sacchari libram vnam, penidiorum libram semis, rhei barbari hexagium vnum semis.

Cap. LIX.

DROSATON ad pleuriticas distētiones, & neruos brachiorũ & femorũ, & à crassis & viscidis humoribus peruniuersum corpus resolutos, atque arthriticos. Recipit acori, hyperici, singulorum vncias tres, sticha-

A dis Arabicæ vnciam semis, sampsychi drachmas duas, carei, anisi, ammeos, singulorum dr. tres, radicis fœnicũli, apii, macedonisii, borraginis, & asparagi, singulorum vnciam vnam, rosarum hexagia duo, epithymi, senæ, singulorum vnciam semis, polypodii repurgati vnciam vnam semis, radicis eryngii vnciam vnam, rubiæ hexagia duo, aquæ quantum sufficit, sacchari libram vnam semis, rhei barbari hexagium vnum, turpeti, hermodactyli, singulorum hexagii dimidii quartam partē. Hæc

B trita in subtilisſ. pollinem, ligētur in linteo tenui, & iniiciantur drosato, coquantúrque probè & colo expurgentur.

Cap. LX.

DROSATON ad carnis dissolutionem, corporisque imbecillitatem, suppuratos, tussientes, & abcessu laborantes. Accipit gummi Arabici, tragacanthæ, sing. vnciam semis, glycyrrhizæ, buglossi, eupatorii, adianti, singulorum vnciam vnam, seminum cucumerum, singulorum vnciam semis, anisi, fœniculi seminis, iridis,

C ammeos, singulorum hexagium vnum, scolopēdrii vnciam semis. Cancros fluuiales sine pedibus decem, decocti testudinis terrestris vncias tres, maceris drachmã semis, violarum, borraginis florum, & rosmarini, singulorum hexagium vnum semis, caricas sex, palmulas octo, zizipha viginti, hyssopi manipulum semis, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, bombacii seminis vnciam vnam, seminis vrticæ hexagium semis, ligni aloes crudi hexagium vnum, radicis fœniculi, apii, macedonisii, asparagi, borraginis, & intybi, singulorum vnciam vnam, papaueris albi hexagium vnum semis, rosarum

D vnciam semis, thuris maris hexagium vnum semis, glycyrrhizæ vnciam semis, vngulæ caballinæ vnciam vnã, pruna decem, cerasia viginti, aquæ quod satis est, sacchari libram vnam, penidiorum libram vnam.

Cap. LXI.

DROSATON è rosis ad calorem corporis, iecoris, cordis, & omnem animi defectionem à calore ortã. Purgat etiam ventrem. Capit radicum quinque, singulorum vnciam vnam, succi apii vnciam vnã semis, succi intybi, & buglossi vncias duas, succi eupatorii vnciam

E vnam semis, seminum cucumerum singulorum vnciã vnam, adianti, aspleni herbæ, singulorum manipulum semis, violarum, borraginis florum, & rosmarini, singulorum hexagium vnum, rusci hexagia duo, trium santalorum, singulorum hexagia duo, aquæ quod satis est, & agarici drachmam vnam, senæ hexagium, epithymi vnciam semis, rosarum hexagia quatuor. Hæc probè cocta, colo expurgato. Dein adiice sacchari libram vnam semis, & rheum barbarum, & vtere.

Cap. LXII.

F DROSATON purgatorium, & ventrem emolliens, ex hermodactylo nominatum, atque ad podagricos, arthriticos, & nerueas distensiones mirabile. Habet radicum quinque, singulorum vnciam vnam, seminũ cucumerum, singulorum vnciam vnam semis, hyssopi, adianti, scolopendrii, singulorum manipulum semis, violarum, florum rosmarini, & borraginis, singulorum hexagium vnum, cyperi drachmas tres, chamæmeli dr. duas, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, senæ dr. duas, hermodactyli, cuscutæ, singulorum drachm. qua-

G tuor, anisi, fœniculi, carei, singulorum drachmam vnam semis, polypodii vncias tres, agarici drachmas duas, aquæ quod satis erit, sacchari lib. vnã semis, rosarum vnciam vnam, rhei barbari hexagia tria, turpeti hexagia duo. Hæc trita in subtilissimum pollinem ligentur in tenui linteo, & iniiciantur in drosatum.

Cap. LXIII.

DROSATON ad eos qui malo corporis habitu laborant, stomachicos, lienosos, & omnigenas obstructiones viscerum. Recipit radicis helenii, fœniculi, & aspa-

H ragi, singulorum vnciam vnam, hyssopi, stichadis, eupatorii, singulorũ drachm. sex, absinthii, chamædryos, chamæmeli, singulorum drachmas quatuor, tamaricis ramorum, scolopendrii, adianti, singulorum manipulũ

ſemis,radicis cappatis hexagia duo, florum iunci odorati,aſari,cyperi,ſingulorum drachm. duas ſemis, phu, rubiæ,ſingulorum vnciam ſemis,carei,aniſi, apii ſeminis,ammeos, ſeminis [a]ligeæ, ſingulorum drach. duas, foliorum ſalicis,corticis fraxini,ſingulorum hexagium vnum,glycyrrhizæ vnciam ſemis, roſarum vnciam vnam.Hæc probè cocta colo expurgato, & adiice polypodii repurgati vnciam vnam,epithymi,ſenæ, agarici, ſingulorum hexag. tria.Hæc denuò bene cocta colato: dein adiicito ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari, & turpeti,ſingulorumhexagium vnum.Hæc trita ligata in linteo ſubtili coniice in droſaton,& vtere.

a Ligeæ]Græcè eſt λιγίας. Quâm verò herbam ſic appellet, ſcire non poſſum.Id quod ſuprà etiam monuimus.

Cap. LXIIII.

DROSATON purgatorium,ex rheo barbaro.Accipit quinque radicum,ſingulorum vnciam vnam, adianti manipulum ſemis,ſcolopēdrii, hepaticæ herbæ, florum roſmarini,eupatorii, ſingulorum vnciā ſemis, foliorum intybi manipulum ſemis,ſeminis intybi & lactucæ,ſingulorum hexagia duo,ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis,ſpodii drachmas duas, ſantali rubei,berberis,ſingulorum hexagia tria, polypodii vncias duas,ſenæ vnciam ſemis:epithymi vnciam vnā, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, violarum vnciam ſemis,tamarindorum,mannæ, ſingulorum vnciam ſemis,caſiæ repurgatæ vnciam vnam ſemis,roſarum vnciam ſemis,aquæ quantum ſufficit, & ſacchari libram vnam ſemis, rhei barbari hexagiū 1. ſemis. Datur ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis,cum aqua tepida

Cap. LXV.

DROSATON ex ſena purgatorium optimum. Capit radicum quinque,ſingulorum vnciam vnam ſemis,ſucci apii,borraginis,& intybi,ſingulorumvnciam vnam,radicis bugloſſi vnciam vnam,eupatorii vnciam ſemis,cuſcutæ,aſari,ſingulorum vnciam ſemis,violarū, florum borraginis,& roſmarini, ſingulorumdrachmas duas,ſenæ,ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum vnciam vnam,trium ſantalorum, ſing. drachmas tres,pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta,adianti,ſcolopendrii,ſingulorum manip. ſemis,ſeminis apii,fœniculi,& aniſi, ſingulorum hexagium vnum,agarici hexagia duo,epithymi vnciam ſemis,polypodii repurgati vnc. vnam ſemis, aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexagium vnum ſemis.

Cap. LXVI.

DROSATON ad quotidianas, & hemitritæos. Habet quinque radicum,ſingulorum vnciam vnā, ſucci apii,intybi,& bugloſſi,ſingulorum vncias duas,eupatorii vnciam vnam,ſenæ vnciam ſemis, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, violarum,florum borraginis,& roſmarini,ſingulorum hexagium vnum, ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis,adianti,ſcolopendrii,ſingulorum manip.ſemis, ammeos, aniſi,fœniculi,ſingulorum hexagium vnum, agarici dr. duas,polypodii vncias duas,aquæ quantum ſufficit, ſacchari libram vnam,rhei barbari hexag.vnum ſemis.

Cap. LXVII.

DROSATON [a]acetoſum compoſitum. Recipit radicis fœniculi,apii,macedoniſii, aſparagi,borraginis, intybi,& bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, ſeminū cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, violarum vnciā ſemis,roſarum vnciam vnam, florū borraginis, iridis, ſingulorum vnciam ſemis,ſcolopendrii,adianti,ſingul. manip.ſemis,florum iunci odorati,aſari, ſingulorū hexagium vnum,ſenæ,cuſcutæ, eupatorii, ſantali rubei, ſingulorum vnciam ſemis,ſeminum aniſi,fœniculi,ammeos,ſingulorum hexagia duo,aquæ quod ſatis eſſe videbitur.Dein accipe ex decocto hoc lib.vnam ſemis, & ſucci malorum Punicorum acidorū vnc. quatuor. Adiice ſacchari libram vnam,& parato vtere.

a Acetoſum compoſitum] Nicolaus habet ἀκιτύζω κομπόςω. Quæ quidem verba eſſe corrupta nemo non videt. Scribendum enim erat ἀκίτωσον κομπόσιτυν.Quare barbaras voces quibus Nicolaus vſus eſt,in noſtra conuerſione eſſe retinēdas diximus:vt ſcilicet hinc omnes palàm intelligerent, Nicolai etiam temporibus barbaras voces officinas medicorum irrepſiſſe.

Cap. LXVIII.

DROSATON ad tertianas & continuas febres. Accipit ſucci intybi libras duas, oxyphœnicorum vnc. tres.Hæc coquantur ad conſiſtentiam,colētúrque.Dein adiice ſacchari libras duas,rhei barbari hexagia duo,ſucci malorum Punicorum acidorū vncias tres,aquæ quātum ſufficit. Coquantur ad conſiſtentiam, & vtere in prædictis malis.

Cap. LXIX.

DROSATON ad iecoris obſtructionem & lienis. Capit meliloti,chamæmeli,ſingulorum vnciam vnam, florum iunci odorati hexagium vnum ſemis,croci ſcrupulum vnum,ſeminis fœniculi,apii,ſingulorum drach. ſemis,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam.Coquito ad conſiſtentiam,& colo expurgato, & iniice in pollinem,triti rhei barbari hexagium vnum ſemis, turpeti repurgati hexag. vnum,tartari dr.duas,dacrydii hexagium ſemis:& præbeto quauis vice ſcrupulos duos media nocte,cum aqua tepida.Pondus droſati ſit vnciæ vnius ſemis.

Cap. LXX.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos,nephriticos,ſtomachicos, omnémque lienis & iecoris obſtructionem & vitioſum corporis colorem.Habet quinque radicum,ſingulorum vnciam vnam, myrices ramorū, adianti,aſpleni herbæ, ſingulorum vnciam ſemis, rubiæ vnciam vnam,dictamni,phu,acori,ſingulorum dr. duas,lupinorum hexagia duo,radicis bugloſſæ,eupatorii,ſingulorum drachmas tres, corticis fraxini vnciam vnam,ſeminis fœniculi,apii,& aniſi,ſingulorum hexagium vnum,ammeos drach.vnam,vuarum vnciā vnā, ſenæ vnciā ſemis, cuſcutæ,aſari,ſingul.drachmas tres, epithymi vnciam vnam,polypodii vnciam vnā ſemis, hyſſopi Cretici vnciam ſemis, ſucci intybi & bugloſſi, ſingulorum vncias duas,ſucci abſinthii vnciam vnam, ſucci fumariæ vncias tres, rhei Indici hexag. tria, ſeminis ſecuridacæ in frumentis repertæ hexagia duo, pulegii vnciam ſemis,chamæmeli drachmas tres, ſebeſten viginti,florum iunci odorati drachmam vnam ſemis, croci drachmam vnam,ſpicæ drachmas duas, meliloti vnciam ſemis,trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo,violarum,florum borraginis & bugloſſi, ſingulorū drachm. tres,Damaſcena viginti,ceraſia triginta, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, foliorū intybi vncias duas,cyperi drachmas tres, carei ſeminis drachmas duas,ſacchari lib. duas,aquæ in qua ferrum multoties extinctum eſt quantum ſufficit, rhei barbari hexagia duo.Dantur manè ieiuno vnciæ duæ cum aqua tepida,habente aliquid de aqua cui ſcolopendrium, myricæ rami,cortex fraxini,aniſum,fœniculum,crocus, & roſæ incoctæ ſint.

Cap. LXXI.

DROSATON purgans viſcera & aluum. Recipit quinque radicum,ſingulorum vncias duas, violarū hexagia duo,Damaſcena viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta, triū ſantalorū,ſing.hexagia duo,roſarum vnciam ſemis,cucumerum ſeminum, ſingulorum vnc. vnam,epithymi vnciam vnam, polypodii vnciam vnā ſemis,agarici,ſenæ,ſingulorum vnciam ſemis, ramorū myricæ,foliorū ſalicis,radicis capparis, [a] ſcarolachani, hyſſopi,iridis,ſingulorum vnciam ſemis, foliorum intybi & lactucæ, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam, polytrichi vnciam vnam, glycyrrhizæ vnciam ſemis,rubiæ hexagia duo,turpeti hexagia duo, ſeminis lactucæ,intybi,aniſi,& fœniculi, ſingulorum vnciam ſemis,florum borraginis & roſmarini,ſingulorum hexagium vnum, vuarum vnciam vnam, aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam ſemis,rhei barbari hexagium vnum ſemis.Datur ex aqua tepida.

a Scarolachani] Græcè eſt σκαρολαχάνε. Quid verò illi ſit Scarolachanon, ſcire non poſſum: niſi Scariolam intelligat, quæ inter olera numerari poteſt.

Cap. LXXII.

DROSATON ad podagricos, arthriticos, deſtillatione laborãtes, articulorum dolorem, neruorum incontinentiam, & ad omnem corporis malitiam. Vocatur de hermodactylo. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis cum aqua tepida. Purgat ventrem, neque cõpreſſionem, neque anguſtiam, neque querelam corporis efficit, ſed facilè potius ſpirantes, lætos, & immunes ab omni vitioſo humore, ac ſanos, qui idipſum aſſumunt, facit. Accipit radicum fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorũ vncias duas, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, pruna viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, polytrichi manipulum ſemis, floris iunci odorati, aſari, ſing. hexag. duo, trium ſantalorum, ſingul. hexag. vnum, ſcolopendrii manipulum ſemis, epithymi vnciam vnã, polypodii vncias duas, rubiæ hexagia duo, rõſarum, glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminum aniſi, fœniculi, ſingulorum hexagia duo, ſenæ vnciam ſemis, agarici hexagia duo, papaueris albi hexagium vnũ, violarum hexagia duo, chamæpityos vnciam ſemis, nenuphari hexagia duo, ſeminis portulacæ, lactucæ, & intybi, ſingulorum vnciam ſemis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum hexagia duo, hyſſopi manipulum ſemis, zizipha viginti, vuarum vnciam ſemis, tamarindorum hexagia quatuor, folii hexagium vnum, ſtichadis vnciam ſemis, ſeminis ſampſychi hexag. duo, carei, ammeos, ſingulorum hexagium ſemis, hyperici, trifolii, phu, ſingulorum hexagia duo, chamædryos hexagium vnum, croci hexagium vnum ſemis, florum roſmarini hexagium vnum, eupatorii, berberis, ſpodii, ſingulorũ hexagia duo, aquæ quantum ſufficit, ſacchari lib. duas, rhei barbari hexagia duo, hermodactyli hexagium vnũ ſemis, turpeti hexagia duo. Hæc trita ligentur in linteo ſubtili, coniiciantur que in ebullitionem droſati, & colentur.

Cap. LXXIII.

DROSATON ad iecinoris obſtructionem à calore ortam. Vocatur Italica lingua [a] Ipilaſtione. Facit ad ſtomachi dolorem, vteri, renum, imi vẽtris, & viſcerum inflationem. Capit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorũ vnc. vnam ſemis, calaminthæ vnciã ſemis, chamameli, meliloti, ſingulorum hexag. tria, aniſi, fœniculi, ammeos, apii, carei, ſingulorum drachmas duas, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam ſemis, aſari, florum iunci odorati, cyperi, ſingulorum drachmam vnam ſemis, radicis rubiæ drachmas quatuor, eupatorii, abſinthii, ſingulorum drachmas tres, fumariæ vnciam ſemis, dictamni drachmam vnam, trium ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum, roſarum vnciã ſemis, polytrichi, myricæ, ſingulorumm anipulum ſemis, radicis capparis hexagia duo, ſucci intybi, borraginis, bugloſſi, abſinthii, & fumariæ vncias duas, hyſſopi, iridis, glycyrrhizæ, ſingulorum vnciam ſemis, aquæ quantum ſufficit. Poſt ebullitionem hæc iniiciãtur, ſpicæ nimirum, coſti, blattæ Byzantiæ, maceris, caryophylli, ſingulorum drachma vna, radicis mandragoræ hexagium vnum, croci drachma ſemis, ſenæ vncia ſemis, epithymi vncia vna, polypodii vnciæ duæ, agarici hexagia duo, Damaſcena viginti, ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, violarum vncia ſemis, gari vnciæ octo, aceti vnciæ quatuor. Hæc decoquito ad tertias, colóque expurgato, & adiice ſacchari libras duas, rhei barbari, & turpeti hexagia duo. Ligato autem hæc in linteo tenui, & coniice in ebullitionem droſati. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ cum aqua tepida.

a Ipilaſtione] Codex Nicolai habet καλεῖται ἰταλικῇ γλώσσῃ ἰπιλαστιῶναι. Quum verò vox Ipilaſtione ſit corrupta, quid ſignificet ſcire nequeo.

Cap. LXXIIII.

DROSATON ad oculorum dolorem, & ardorem eorundem, omnem denique defluxionem ad eos deriuatam, & ad hebetudinem. Habet radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, polypodii vncias duas, ſenæ vnciam ſemis, epithymi vnciam vnam, turpeti, agarici, ſingulorum hexagia duo, violarum, borraginis florum, & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum ſemis, florum iunci odorati hexagium vnum, ſtichadis vnciã ſemis, polytrichi, ſcolopẽdrii, ſingulorum manipulum ſemis, trium ſantalorum, ſingulorum hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, pruna decẽ, ceraſia viginti, ſebeſten triginta, aquæ roſaceæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, & aceti boni vncias duas. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

Cap. LXXV.

DROSATON ex myrobalano ad arthriticos, iſchiadicos, & omnem imbecillitatẽ neruorum à prauis humoribus factam. Recipit myrobalanorum ex quinque generibus, ſine flauis, ſingulorum vnciam ſemis. Hos terens coniice in libram vnam ſemis aquæ, diebus quatuor. Dein accipe radicis fœniculi, apii, macedoniſii, borraginis, intybi, bugloſſi, & aſparagi, ſingul. vnc. vnam ſemis, ſeminis aniſi, fœniculi, ſingulorum drach. duas, eſulæ hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſingul. vnciam vnam, pruna decem, ceraſia viginti, ſebeſten triginta, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorũ manipulum ſemis, roſarum, glycyrrhizæ, hyſſopi, ſingulorum vnciã ſemis, zizipha viginti, polypodii vncias duas, ſenæ hexagia tria, epithymi vnciam vnam, violarum hexagia duo, agarici vnciam ſemis, ſtichadis hexagia quatuor, croci drachmam vnam, aquæ quantum ſufficit, ſacchari libras duas, & decocti myrobalanorum librãm vnam ſemis, turpeti hexagium vnum ſemis, hermodactyli hexagia duo, rhei barbari hexagium vnum. Datur vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

Cap. LXXVI.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, & abſceſſu laborantes. Accipit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, intybi, lactucæ, & bugloſſi, ſingulorum vnciam vnam, pruna decem, ceraſia viginti, ſebeſtẽ triginta, polypodii vncias duas, ſenæ vnciam ſemis, agarici vncias duas, epithymi vnciam ſemis, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis lactucæ & intybi, ſingulorum vnciã ſemis, hyſſopi, polytrichi, ſcolopendrii, ſingulorum manipulum ſemis, ſeminis fœniculi, apii, & aniſi, ſingulorum hexagia duo, iridis vnciã ſemis, zizipha quindecim, glycyrrhizæ vnc. ſemis, roſarum vnciam vnam, trium ſantalorum, ſingulorum hexagium vnum, aſparagi ſeminis, & ruſci, ſing. drachmam vnam, rubiæ vnciam vnam, ramorum myricæ manipulum ſemis, radicis capparis drachmam vnam, calaminthæ vnciam ſemis, papaueris albi hexagia duo, abſinthii hexagia duo ſemis, ſtichadis hexagium vnum, ramorum ſalicis vnciam ſemis, violarum vnciã ſemis drachmam vnam, florum roſmarini hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, aquæ quãtum ſufficit, & ſacchari libras duas, rhei barbari hexagium vnum, turpeti hexagium vnum ſemis. Datur manè ieiuno vncia vna ſemis, aut vnciæ duæ ex aqua tepida.

Cap. LXXVII.

DROSATON ad reſolutos, arthriticos, & neruorum mala vtile. Capit radicis fœniculi, apii, macedoniſii, aſparagi, borraginis, & bugloſſi, ſingulorum vncias duas, peucedani hexagium vnum, pyrethri drachmas duas, cubebe drachmam vnam, càrdamomi hexagium ſemis, euphorbii, caſtorei, ſingulorum hexagiũ ſemis, roſarum hexagia duo, cinamomi hexagium vnum, ſeminis fœniculi hexagia duo, coriãdri hexagium ſemis, Damaſcena decem, ſebeſten quindecim, ceraſia viginti, aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam, rhei barbari & turpeti & hermodactyli, ſingulorum hexagium vnum. Rectè confecto vtere.

Cap. LXXVIII.

DROSATON ad eos qui vinum immoderatè bibunt,& volentes hoc odio profequi. Habet fucci abfinthii drachmam vnam,amygdalas amaras quinque , feminis brafficæ & foliorum drachmas duas,feminis fœniculi hexagia duo,lapathi, [a]azogyri,fingulorum hexagium vnum,feminis lactucæ hexagii dimidii quartam partem,afari hexagium femis,piperis albi & longi,fing. hexagium vnum,terebinthinæ drachmam vnam,rofarum hexagia duo , tragacanthæ hexagium vnū femis, vuæ marinæ vnciam vnam,mellis Attici vnc.quatuor, facchari vncias octo,vini albi vncias quatuor,aquæ lib. duas.Reduc ad drofati confiftentiam,& vtere.

a Azogyri] Græcè eft ἀζογύρε. Quid verò per illam vocem Nicolaus intelligat,me ignorare fateor.Sed legendum fortè erit ἀνάγυρον.Anagyri autem hiftoria eft apud Diofcoridem.

Cap. LXXIX.

DROSATON ad eos qui elephantia laborāt,valde bonum. Recipit radicis fœniculi,apii, macedonifii, borraginis & intybi,fingulorum vnciam vnam , violarum,abfinthii,cufcutæ,fingulorum drach. fex , epithymi vnciam vnam,polypodii vncias duas,myrobalanici trini,agarici,fingulorum drachmas tres,fenæ drachm. duas,fucci eupatorii,bugloffi & intybi,fingulorum vncias quatuor,fucci fumariæ lib.femis,rubiæ,phu,fingulorum drachmas quatuor femis,fpicæ drachmām vnā, cyperi vnciam femis,anifi,ammeos, fingulorum hexagium vnum,afari hexagia duo,florum iūci odorati dr. vnā femis , Damafcena viginti,cerafia triginta , febeftē quadraginta,feminum cucumerum , fingulorum vnc. vnam,florum borraginis & rofmarini, fingulorum drachmam vnam femis,trium fantalorum,fingulorum dr. vnam, fucci calaminthæ vnc.duas , myricæ ramorum vnciam vnam femis,fcolopendrii,adianti, fingulorum manipulum femis,aceti fquillitici vncias quatuor, facchari libras tres,aquæ in qua ferrum multoties extinctum eft,quantum fufficit.Coquito hæc probè ad drofati confiftentiam. Datur manè ieiuno vncia vna femis,aut vnciæ duæ cum aqua tepida.

Cap. LXXX.

DROSATON ad hydropicos,mirabile. Accipit quinque radicum,fingulorum vnciam vnam,anifi,petrofelini,fingulorum hexagium vnum,afari,fpicæ nardi,amomi,fingulorum hexagium femis,epithymi vnc. femis,polypodii vnciam vnam femis, fcolopendrii hexagium vnum femis,Damafcena viginti , cyperi vnciā femis,radicis acori aut foliorum eius hexagium vnū, iridis hexagia duo,cafiæ repurgatæ vnc. vnam,aquæ in qua ferrum multoties extinctum fit quantum fufficit, & mellis Attici aut facchari lib.vnam,aceti vncias quatuor.Præparatum rectè datur manè pondere vnciarum duarum,cum aqua tepida in qua ferrum extinctum fit.

Cap. LXXXI.

DROSATON ad iecinorofos,expertum . Capit eupatorii ftag.tria,pæoniæ,trium fantalorum, fingulorum ftagia duo,fcolopendrii,afari,croci,fingulorum ftagium vnum,rofarum legitimarum ftagia duo,hyofcyami ftagium vnum femis,cyperi ftagia tria, glycyrrhizæ ftagia fex,fpicæ nardi ftagium vnum femis,plantaginis maioris ftagia duo femis, feminis fecuridacæ drachmā vnā,febeftē ftag . tria, feminis portulacæ vnc.femis,papaueris albi drach.vnam , violarum ftagium vnum femis,anifi,agni feminis,lactucæ,intybi, fingulorum dr. vnam femis,radicis capparis hexagium vnum femis, polytrichi vnciam femis,Damafcena viginti,cerafia triginta,pfyllii ftagium vnum,radicum quinque, fingulorum vncias duas, feminū cucumerum, fingulorum vnciam femis,florum myricæ ftagium vnum,rofarum vnciam femis,feminis milii folis ftagium vnum , petrofelini ftagii dimidii quartam partem , [a]chamæcerafi radicis corticis ftagia duo , feminis hederæ ftagium femis, ammeos,fpicæ,fingulorum ftagium vnum, cinamomi ftagia tria,oxyacāthæ ftagium vnum femis, aquæ quātum fufficit,& facchari libras duas , rhei barbari & turpeti,fingulorum hexagium vnum femis. Coquito probè ad confiftentiam,colóque expurgato. Dantur vnciæ duæ cum aqua tepida.

a Chamæcerafi]Græcè eft χαμοκερασίας fortè pro χαμαικερασίας. Intelligit autem,vt puto,cerafi humilis radicis corticem.

Cap. LXXXII.

DROSATON ad iecinorofos,lienofos,ftomachicos,& colicos.Habet corticis radicis capparis ftag. duo, fcolopendrii hexagia duo,myricæ fructus & floris,fing. hexagium vnum femis,foliorū falicis , [a]fplenodapani, feminis agni,fingulorum ftagia duo,amomi,abfinthii, fingulorum ftagium vnum femis , ariftolochiæ ftagia duo,gentianæ ftagium vnum,faluiæ ftagia duo femis, radicis afparagi hexag. tria,chamædaphnes,radicis ftruthii,fingulorum ftagium vnum femis, betonicæ,cofti, fingulorum hexagium vnum femis , petrofelini ftagiū vnum femis,febeften hexagia tria,feminis maluæ ftag. vnum,radicis acori ftagium vnum femis, fcolopendrii, polytrichi,fingulorum manipulum femis,radicis fœniculi,apii,macedonifii, lactucæ ,borraginis,& bugloffæ, fingulorum vnciam vnam,radicis chamæcerafi hexag. duo,feminis hederæ hexagium vnum femis,corticis radicis [b]careæ vnciam femis,cubebe ftagium vnum, afari,feminis fœniculi , fingulorum ftagia duo , epithymi hexag. duo,florum borraginis ftagia tria, Damafcenorum vnciam femis,cinamomi ftagia duo , trium fantalorum,fingulorum hexagium vnum femis, feminū cucumerum,fingulorum vnciam femis,ammeos hexag. vnū, violarū hexag. duo , rofarū hexag.tria,croci hexagium femis,aquæ quantum fatis erit,facchari lib. duas, turpeti & rhei barbari,fingulorum hexagium vnum femis . Hæc coquito ad confiftentiam drofati , dein colo expurgato,& vtere.

a Splenodapani] Græcè eft σπληνοδαπάνε,hoc eft herbæ lienem abfumentis.Quare eam intelligit herbam quæ alio nomine afplenon dicitur. b Careæ]Græcè eft καρέας. Quid autem fit carea qualífque herba,me ignorare fateor,nifi careum intelligat.

Cap. LXXXIII.

DROSATON ad arteriacos & tuffientes optimū. Recipit feminis ferulæ,dauci Cretici, fingulorum ftag. tria,bdellii,helxines,fingulorum ftagium vnum femis, rutæ vnciam femis, abrotoni drachmas duas,polygoni vnciam femis,ziziphorum vnciam femis,adianti vnciam vnā , radicis acanthæ albæ vnc. duas,agarici drachmas tres,ariftolochiæ longæ & rotundæ,fingulorum hexagium vnum femis,calami odorati drachmas duas, carpobalfami drachmam vnam femis ,fex radicum,fingulorum vnciam femis,piceæ foliorum tenerorum cū ramis eius drachmas tres, feminis hyofcyami ftagium vnum,hyffopi ftagia quatuor,zingiberis drachm. duas, cumini hexagium vnum , cardamomi drachmas tres, carpobalfami ftagium vnum femis , betonicæ drachm. tres, [a]bechaniæ terentinæ ftagia duo, anifi, ammeos, fingulorum hexagium vnum , tragacanthæ drachmas duas,terebinthinæ ftagium femis, vuarum palmularū, caricarum, fingulorum vnciam femis drachmam vnā, glycyrrhizæ vnciam femis,Damafcena decem , feminis fœniculi hexagium vnum femis,violarum drach. duas, rofarum vnciam femis,vngulæ caballinæ vnciam vnā, aquæ quod fatis eft, facchari libras duas, rhei barbari & turpeti,fingulorum hexagium vnum . Datur manè ieiuno pondere vnc.vnius femis cum aqua tepida.

a Bechaniæ terentinæ] Nicolaus habet βηχανίας τερεντίνη.Quid verò fit bechania,mihi prorfus ignotum eft.

Cap. LXXXIIII.

DROSATON ad eos qui iecur dolent propter calidam intemperiem,valde bonum. Accipit trium fantalorum,fingulorum vnciam femis,rofarum,violarum, fingulorum hexagia duo,fecuridacæ hexag. duo femis, fpicæ nardi,eupatorii,afari,fcolopēdrii,fingulorum hexagia duo,adianti manipulum vnum , feminis lactucæ & intybi,papaueris albi,fingulorum vnc. femis,quinq; radicum, fingulorum vncias duas,feminum cucumerū, fingulorum vnciam femis , petrofelini hexagia duo,febeften viginti,Damafcena triginta , cerafia fexaginta ,

seminis portulacæ hexagia duo, cinamomi vnciam semis, croci hexagium semis, psyllii hexagium vnum, spodii hexagia tria, mannæ hexagia sex, oxyphœnicorum vnciam vnam, casiæ vncias duas, rhei barbari hexagia duo, seminis agni hexagia tria, saluiæ hexagia duo, seminis fœniculi hexagia tria, epithymi vnciam vnam, polypodii vncias duas, papaueris nigri hexagia quatuor, solani vel eius seminis vnciam semis, glycyrrhizæ vnciam vnam, ammeos hexagia duo, seminis cotoneorum hexagia tria, hyoscyami vnciã semis, spicæ hexagium vnum, sacchari libras duas, radicis capparis vnciam vnam semis, coriandri hexagia tria. Datur manè pondere vnciarum duarum ex aqua tepida, ac postea vt dormiat permittendum.

Cap. LXXXV.

DROSATON ad dysentericos, & cœliacos, admodum bonum. Capit aquæ pluuiæ libras quatuor, pampinorum vitis manipulum vnum, poma acida tusa decem, cotonea tusa sex, rosarum rubearum vncias duas, cacuminum rubi vnciam vnam, granorum myrti vnc. vnam, sorbarum vnciam vnam, pyrorum syluestrium vnc. duas. Coquito hæc ad tertias, & adiice sacchari rosacei libram vnam. Coquito iterum ad tertias, colóque expurgato. Datur manè pondere vnciarum duarum cũ aqua pluuia in qua cocta sint sumach, rosæ, grana myrti, mastiche, & anisum.

Cap. LXXXVI.

DROSATON ad podagricos & arthriticos optimum. Habet sex radicum, singulorum vnciam vnam, Damascena viginti, cerasia triginta, sebesten quadraginta, radicis buglossæ vnciam vnam, seminum cucumerũ, singulorum vnciam vnam, asari, chamædryos, chamæpityos, aristolochiæ longæ & rotundæ, florum iunci odorati, singulorum vnciam semis, polytrichi, scolopendrii, hyperici, singulorum vnciam vnam, seminis fœniculi, petroselini, anisi, singulorum hexagia duo, rosarum vnciam semis. Coquito hæc in aqua ad tertias, colóque expurgato, & accipe de decocto libras duas, illique adiice epithymi vnc. vnam, polypodii vnc. duas, senæ vnc. semis, rosarum vnciam vnam, medullæ colocynthidis drachm. vnam, euphorbii drach. semis, mannæ vnciam semis, oxyphœnicorum vnciam semis drachmam vnã, casiæ vnciam vnam. Coquito hæc denuò probè ad tertias, colóque transmitte, & accipe de iis libram vnam semis. Adiice autem hæc trita & cribrata, nempe hermodactyli drachmam vnam, turpeti hexagium vnum, rhei barbari hexagium vnum. Coquantur ad tertias, colóque expurgentur. dein adiice sacchari libram vnam. Datur cum aqua tepida ieiuno manè pondere vnciarum duarum vsque ad septimum diem. Diebus iis præteritis, si voles dare laboranti purgatorium medicamentum, accipe Galeni picræ hexagium vnum semis, benedictæ laxatiuæ hexagium semis, hermodactyli, turpeti, singul. drachmam vnam, rhei barbari hexagium semis. Hæc bibenda præbe media nocte cum aqua tepida. dein dato acetum cum aqua, vt os suum eluat.

Cap. LXXXVII.

DROSATON ad cœliacos & dysentericos. Recipit mala acida decem, cotonea sex, granorum myrti vnciam vnam, summitatum rubi manipulum semis, rosarum vnciam vnam, anisi, seminis fœniculi, singulorum vnciam semis, sorbarum & pyrorum syluestriũ immaturorum, singulorum decem, sumach vnciam vnam, mastiches vnciam semis, acinorum vuæ vnciam vnam. Hæc trita irrigato cum aqua pluuia sufficiente, & decoquito probè ad tertias, colóque expurgato. dein adiice sacchari rosacei veteris libram vnam. Coquito ad consistentiam drosati, colóque expurgato. Datur cũ aqua pluuia cui incocta sint sumach, mastiche, & anisum.

Cap. LXXXVIII.

DROSATON ad dysentericos, & lientericos. Accipit mala cyparissi decem, cyperi vnciam semis, maioranæ aridæ, saluiæ, & rosmarini, singulorum manipulũ semis, granorum myrti vnciam vnam, rosarum vnciam vnam, mastiches vnciam semis, sidiorum hexagia duo, anisi, seminis fœniculi, singulorum vnciam semis, cotonea tusa quatuor, pyrorum syluestrium tusorum vncias tres, sumach vnciam semis, aquæ quod satis est, & sacchari rosacei veteris libram vnam. Datur cum aqua pluuia cui incocta sint sumach, mastiche, & grana myrti.

Cap. LXXXIX.

DROSATON ad continuas febres & ardentes, ac lipyrias nominatas. Capit seminis lactucæ, intybi & portulacæ, singulorum hexagia duo, eupatorii vnciam semis, trium santalorum, singulorum vncias duas semis, pruna viginti, cerasia triginta, sebestẽ quadraginta, violarum vnciam vnam, rosarum vnciam vnam semis, seminis syluestris[a] melitzanii vnciam semis, seminum cũcumerum, singulorum vnciam semis, papaueris albi & nigri, singulorum hexagium vnum, seminis cotoneorũ hexagium semis, adianti vnciam vnam, caphuræ scrup. duos, scolopendrii vnciam vnam, aquæ quod satis est, sacchari libras duas, rhei barbari hexagia duo.

a Melitzanii] Nicolaus habet μελιτζανίκ. Quid verò illi sit melitzanium, scire certo nõ possum. Intelligit fortè melanthium syluestre, quod aliquibus pseudomelanthium vocatur & lolium. quanquam falsò, vt secundo nostrorum de stirpium historia com. tomo, monstrauimus.

Cap. XC.

DROSATON ad stillicidium & difficultatem vrinæ, ac calculosos. Habet sex radicum, radicis buglossi, singulorum vnc. duas, pruna quindecim, cerasia viginti, sebesten triginta, rosarum vnciam semis, polytrichi, abrotoni, violarum, singulorum vnciam semis, critami, nasturtii & apii tenerum, singulorum vncias duas, chamæmeli vnciam vnam, amygdala amara viginti, seminis raphani hexagia duo, rubiæ, seminis apii, fœniculi, & anisi, singulorum hexagium vnum, aquæ quod satis est, sacchari libram vnam, rhei barbari hexagium vnum semis. Datur manè cum aqua tepida pondere vnciæ vnius & semis, aut vnciarum duarum.

Cap. XCI.

DROSATON ad febres acutas & ardentes, calidámque iecoris intemperiem, & ictericos. Recipit radicum sex, radicis buglossi, singulorum vnciam vnam, adianti, foliorum intybi, singulorum manipulum semis, violarum vnciam semis, florum borraginis drach. duas, seminum cucumerum, singulorum vncias duas, trium santalorum, singulorum hexagia duo, seminum lactucæ & intybi, singulorum hexagium vnum semis, scolopendrii manipulum semis, pruna viginti, cerasia triginta, sebesten, & ziziphorum, singulorum vigintiquinque, glycyrrhizæ vnciam semis, anisi, seminis fœniculi, hordei excorticati, singulorum vnciam semis, casiæ vncias duas, aquæ quantum sufficit, sacchari libras duas, rhei barbari hexagium vnum semis. Datur manè ieiuno, pondere vnciæ vnius, vel vnciæ vnius semis, ex aqua tepida.

Cap. XCII.

DROSATON ad iecinorosos, lienosos, ictericos, & omnis generis iecoris caliditatẽ. Accipit sex radicũ, radicis buglossi, & rusci, singulorum vnciam vnam, seminum cucumerum, singulorum vnciam semis, ramorum myricæ manipulum semis, radicis salicis, seminis portulacæ, singulorum vnciam semis, adianti, hepaticæ herbæ, singulorum manipulum semis, asari hexagium semis, eryngii, rubiæ, singulorum vnciam semis, violarum, borraginis florum, singulorum hexagium vnum semis, succi intybi, eupatorii & buglossi, singulorum vncias duas, cicerum nigrorum vnciam vnam, senæ vnciã semis, cichorii manipulum semis, seminis lactucæ, intybi & anisi, singulorum hexagium vnum, epithymi vnc. vnam, polypodii vncias duas, radicis capparis hexagia duo, corticis radicis salicis hexagia duo, dauci seminis & petroselini, singulorum hexag. vnum, seminis sparti & radicis eius, singulorum hexagium vnum semis, Damascena viginti, cerasia triginta, sebesten quadraginta, trium santalorum, singulorum hexagium vnum semis,

corticis fraxini hexagia duo,rosarum vnciam semis , a- A
quæ quod satis erit , sacchari libras duas, rhei barbari,
& turpeti,singulorum hexagia duo.Datur manè ieiuno
cum aqua tepida pondere vnciarum duarum cui inco-
cta sint radix fœniculi,apii, asparagi , cicera nigra , Da-
mascena,cortex fraxini,& rami myricæ.

Cap. XCIII.

DROSATON ad omnem iecoris caliditatem , &
obstructionem lienis,viscerumque purgatorium.Capit
sex radicum,buglossi radicis,& rusci , singulorum vnc. B
vnam,seminum cucumerum,singul. vnc.semis,adian-
ti,hepaticæ herbæ,scolopendrii,singulorum manipulũ
semis,trium santalorum,singulorum hexagium vnum
semis,radicis eryngii,rubiæ,singulorum vnciam semis,
pruna viginti,cerasia triginta,sebesten quadraginta,in-
tybi manipulum semis,ramorum salicis & myricæ,sin-
gulorum manipulum semis,asari hexag. vnum , viola-
rum,florum borraginis,nenuphari,singulorum hexag.
vnum semis,succi intybi,eupatorii & buglossi, singulo- C
rum vncias duas,cicerum nigrorum vnciam semis , se-
næ vnciam vnam,cuscutæ, florum iunci odorati , phu,
cyperi,hyssopi,singulorum vnciam vnam semis,cicho-
rii manipulum semis,seminis portulacæ , lactucæ & in-
tybi,singulorum vnciam semis , epithymi vnciam se-
mis,polypodii vncias duas,radicis capparis corticis in a-
ceto macerati hexagia duo,corticis salicis hexagia duo,
seminis dauci,petroselini,anisi,singulorum hexagium
vnum semis,radicis sparti & eius seminis hexagia duo, D
rosarum vnciam semis,aquæ quod satis est , sacchari li-
bram vnam,rhei barbari & turpeti , singulorum hexag.
vnum.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius semis,
aut duarum cum aqua tepida cui incocta sint radix fœ-
niculi,apii,intybi,& asparagi,cicera nigra,cortex fraxi-
ni,rami myricæ,pruna,cerasia,& anisum.

Cap. XCIIII.

DROSATON ad distentiones neruorũ, brachio-
rum,& femorum.item resolutos à crassis & viscidis hu- E
moribus.Habet acori,hyperici,singulorum vnc.duas,sti
chadis vnciam semis,sampsychi,carei, anisi , ammeos,
singulorum drachmas tres,aceti quod satis est, aut ace-
ti squillitici vnciam semis,aquæ & sacchari libram vnã,
mellis Attici vncias sex,rhei barbari hexagium vnum,
turpeti,hermodactyli,singulorum hexagium semis.Da
tur manè ieiuno pondere vnciæ vnius semis, aut duarũ
cum aqua tepida.

Cap. XCV.

DROSATON ad neruorum distẽtiones,brachio
rum & femorũ,podagricos,arthriticos,resolutos à cras- F
sis & viscidis humoribus,& ad omnem defluxionem o-
ptimum.Recipit amomi,asari , singulorum drachmas
quatuor,acori,hyperici,singulorum vncias tres , xylo-
balsami vnciam vnam,dictamni drachmas quatuor,ru
biæ vnciam vnam, peucedani vnciam semis ; stichadis
Arabici hexagia quatuor , sampsychi hexag. duo,trifo-
lii vnciam semis,seselis hexag. duo,[a]senonis, sisymbrii,
singulorum drachmas tres,sii drachm.duas,aceti squil-
litici vncias tres,aquæ quantum sufficit, sacchari libras
duas,mellis Attici libram vnã,rhei barbari,turpeti,sin- G
gulorum hexagium vnum. Datur manè ieiuno cum a-
qua tepida pondere vnciæ vnius semis aut duarum; die
bus septem.Deinde dato [b]catapotia vocata intempesti
ua,dormituro,prout viribus satis est.

a Senonis] Manuscriptus codex legit ζήνωνος, pro σήνωνος. Dici-
tur enim sinon & senon. b Catapotia,&c.] Nicolai codex habet κό-
κια τὰ καλούμενα ἄωρια. Malè autem κόκια pro κόκκια scribitur. κόκκια
enim vocat, quæ alii καταπότια. ἄωρια autem, vel intempestiuè, nimi-
rum euntibus iam cubitum, data: quum legitimum tempus dandorum
medicamentorum purgantium sit matutinum: vel fortè, quòd defor-
mia dicta sunt. Certi enim statuere nobis nihil licet, sed tantùm conie-
cturis vtimur.

Cap. XCVI.

DROSATON ad iecinorosos, lienosos, nephriti- H
cos, colicos & inflatos . Accipit sex radicum, singulorũ
vnciam vnam,eryngii,calaminthæ, singulorum vnciã
semis,florum chamæmeli,meliloti, singulorum vnciã

A semis drachmam vnam,seminis anisi,fœniculi,apii,am
meos,carei,singulorum drachmas duas , radicis cappa-
ris vnciam semis,corticis recentis fraxini vnciam vnã,
radicis salicis,cyperi,aspleni,adianti, singulorum vnciã
semis,asari,florum iunci odorati,singulorum drachmã
vnam semis,rubiæ drachmas sex,eupatorii,buglossi,se-
næ,absinthii,fumariæ,singulorum drachmas quatuor,
dictamni drachmas tres, aquæ quantum sufficit . Dein
adiice succi intybi,fœniculi,borraginis,& absinthii, sin
B gulorum vncias tres,succi fumariæ vncias duas.Coquã
tur rectè ad consistentiam,colóque expurgentur . Dein
adiiciantur sacchari libræ duæ,spicæ,costi, ossis narium
purpuræ, maceris , caryophylli , singulorum drachma
vna , radicis mandragoræ , croci, singulorum drachm.
semis,rhei barbari hexagium vnum. Hæc trita in polli-
nem,ligentur in linteo subtili , & coquantur probè ad
consistentiam,colóque expurgentur. Dãtur vnciæ duæ
cum aqua tepida cui incocta sunt piceæ folia, & anisi.

Cap. XCVII.

C DROSATON ad tussientes,suppuratos,& destil-
latione laborantes. Capit iridis,glycyrrhizæ,singulorũ
vnciam semis,adianti manipulum vnum,tragacanthæ,
gummi Arabici,singulorum drachmas tres,caricas al-
bas decem,vuarum Corinthiacarum vnciam vnam se-
mis,seminis maluæ,& bombacii, fabæ repurgatæ, sin-
gulorum drachm . tres,floris maluæ syluestris magnæ,
borraginis & rosmarini florum , singulorum drachmas
D duas,violarum drachmam vnam semis,anisi, fœniculi,
ammeos, singulorum hexagium vnum , succi vngulæ
caballinæ aut foliorum vncias quatuor,ziziphorum,se-
besten,glycyrrhizæ,hyssopi , singulorum vnciam vnã,
cancros fluuiales decem sine pedibus lotos sæpenume-
ro,papaueris albi cum calathis visti vnciam vnam , pal-
mulas decem,casiæ vncias tres,sex radicum & buglossi,
singulorum vnciam vnam semis, polypodii vnc . duas,
senæ vnciam vnam,epithymi vnciam vnam , rosarum
E vnc.vnam,[a]tussilaginis vnciam vnam , hordei decorti-
cati vnciam semis,aquæ quantum sufficit , sacchari lib.
vnã,penidiorum lib.semis.Datur manè,meridiè & ve-
speri vncia vna cum aqua tepida in qua decocta sint zi-
zipha viginti,sebesten quindecim, Damascena decem,
vuarum Corinthiacarum vnciæ duæ,iridis , glycyrrhi-
zæ , singulorum vncia semis , hordei decorticati vncia
vna, hyssopi .manipulus semis. Coquantur hæc & co-
lo expurgentur,dentúrque. Si verò efficere volueris vt
ventrem purget,dato manè rhei barbari triti scrupulos
duos.

F a Tussilaginis] Nicolaus habet βερβελιχῆς. Sic autem vocat her-
bam quam alii & ipse quoque aliàs, vngulam caballinam , latini verò
tussilaginem nominant. Corrupta hæc vox esse ex dictione βήχιον vi-
detur.

Cap. XCVIII.

DROSATON ad lienosos, stomachicos,& eos qui
malo corporis habitu laborant.purgat etiam aluum.Ha
bet sex radicum,singulorum vnciam vnam , polytrichi
manipulum semis,ramorum myricæ vnciã semis ; sco-
lopendrii,hyssopi,glycyrrhizæ, singulorum vnciam v-
nam,zizipha viginti,anisi,fœniculi seminum, singulo-
G rum hexagia duo,caryophylli scrupulos duos ; seminũ
cucumerum,singulorum vnciam vnam,radicis buglos
si vnc.semis,violarum,borraginis florum , singulorum
hexagia duo,vuarum Corinthiacarum vnc.vnam , Da-
mascena decem,cerasia viginti,sebesten triginta, poly-
podii vncas duas,epithymi vnc.vnam,senæ,agarici,sin
gulorum vnc.semis, rosarum vnc.vnam.Coquatur hæc
in aqua ad tertias,dein colo expurgato,& accipe ex de-
cocto illo quantum voles,in ollámque coniicito, addé-
que [a]oxyphœnici vnc.semis,casiæ vnc.vnam , rhei bar-
bari hexag. vnũ , turpeti hexagium vnum semis, zingi
beris hexagium semis. Coquãtur hæc probè ad tertias,
H colóque expurgẽtur. Adiiciantur sacchari libræ duæ,&
coquantur ad consistentiam.Detur pro arbitrio cum a-
qua tepida pondere vnciæ vnius,aut vnc. vnius semis.
Quòd si verò iecur ægrotantis intemperie calida affectũ

fuerit,adde ex zulapio roſaceo purgatorio hexagium vnum ſemis aut duo,datóque cum droſato aquam tepidam media nocte.

a Addéqu] Poſt hæc verba in Græco codice legitur καταφόρτιον λιβάνυ. Quid verò iis verbis innuere velit, diuinare nō ſatis poſſum: niſi fruſta ſeu micas thuris intelligat.

Cap. XCIX.

DROSATON ad iecinoroſos,& lienoſos. Recipit ſex radicum & bugloſſi,ſingulorum vnciam vnam, ſantali rubei & citrini,ſingulorum drachmas tres, violarum,borraginis florum & roſmarini, ſingulorum hexagium vnum,eryngii vnciam ſemis, cucumerum ſeminum,ſingulorum vncias duas,ſeminis lactucæ & intybi,ſingulorum drachmas duas,pruna viginti, ceraſia triginta,ziziphorum,ſebeſtē,ſingulorum trigintaquinque,polytrichi,ſcolopendrii,ramorum myricæ, ſingulorum vnciam vnam,radicis capparis hexagia duo,hordei puri vnciam vnam,aſari vnciam vnam ſemis,herbæ hepaticæ hexagia duo, glycyrrhizæ vnciā ſemis, aquæ quod ſatis eſt,caſiæ vnciam vnam, mannæ drach. tres, oxyphœnici vnciam ſemis,turpeti vnciam ſemis,ſenæ, agarici,ſingulorum vnciam ſemis drach.vnam, polypodii vncias duas,epithymi vnciam vnam, ſacchari libra vnam ſemis,aceti vnciam vnam ſemis,aut quantum ſatis erit.Datur cum aqua tepida ad arbitrium. Poſt ſumptionem huius droſati diebus ſex, ſi vis vti purgatorio medicamento, dato ex illo droſato cum aqua tepida, rhei barbari hexagium vnum, ſacchari roſacei laxatiui hexagia duo,diacydonii laxatiui hexagium vnum. Datur media nocte.

Cap. C.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos,malo corporis habitu præditos, ſtomachicos, & omnis generis viſcerum obſtructiones. Accipit ſex radicum & bugloſſi,ſingulorum vnciam vnam,polypodii vncias tres,eupatorii,epithymi,ſenæ,ſingulorum vnciam vnam, agarici vnciam ſemis,adianti,ſcolopendrii, ramorum myricæ,ſingulorum manipulum vnū,ſucci intybi, bugloſſi,& fumariæ vncias duas,ſucci apii & eupatorii, ſingul. vncias duas ſemis,ſeminis fœniculi & apii, ſingulorum drachmas tres,ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam,ſucci abſinthii vnciam vnam ſemis, ſeminis lactucæ,portulacæ & intybi,ſingulorum vnciam ſemis,violarum,florum borraginis & roſmarini,ſingulorum drachmas tres,eryngii vnciam ſemis,papaueris albi hexagia tria,trium ſantalorum, ſingulorum hexagiū vnum,radicis capparis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnam, aquæ quantum ſufficit,ſacchari lib.vnam ſemis, aceti vncias tres. Datur vncia vna,aut vncia vna ſemis, ex aqua tepida manè ieiuno.

Cap. CI.

DROSATON ad ſuppuratos,tabidos,febricitantes, deſtillatione & abſceſſu laborantes. Capit radicum ſex, ſingularum vnciam vnam, violarum, borraginis florum,ſeminis maluæ,nenuphari, ſeminis vrticæ, florum roſmarini,roſarum rubearum, ſingulorum drachmas tres,adiāti vnciam vnam,ſeminum cucumerū, ſingulorum vnciam vnam ſemis, papaueris albi vnciā ſemis,radicis bugloſſi vnciam vnam,Damaſcena quindecim,ſantali rubei & albi,ſingulorum hexag. duo,tragacanthæ,gummi Arabici,ſingulorum vnciam ſemis, vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, carnium palmularum decem,iridis drachmas tres,chamæleuces vncias tres,fabæ repurgatæ,hyſſopi, ſingulorum vnciam vnam, bombacii ſeminis vnciam vnam ſemis, vngulæ caballinæ vncias duas,caſiæ vnc. vnam, aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram vnam, penidiorum libram ſemis,roſarum vnciam vnam,ſucci glycyrrhizæ,ariſtolochiæ rotundæ,ſingulorum drachmas tres. Datur manè & veſperi cum aqua tepida pondere vnc. vnius,aut vnciæ vnius ſemis.

Cap. CII.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos,ictericos, & omnem calorem iecoris. Habet radicum ſex,ſingularum vnciam vnam,ramorum myricæ manipulum ſemis,ſeminum cucumerum,ſingulorum vnciam ſemis, adianti,hepaticæ herbæ,ſingulorum manip.ſemis, triū ſantalorum,ſingulorum hexagium vnum,pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta,foliorum lactucæ & intybi manip.ſemis,aſari hexagium vnum,violarum,borraginis florum & roſmarini,ſingulorum hexagium vnum ſemis,ſucci intybi, bugloſſi, & eupatorii, ſingulorum vncias duas,cicerum nigrorum vnciam vnam,ſenæ vnciam ſemis,ramorum ſalicis manipulum ſemis,cichorii vnciam vnam,ſeminis portulacæ,lactucæ & intybi,ſingulorum hexagium vnum,rhei barbari hexagia tria,radicis capparis in aceto macerati hexagia duo,corticis radicis ſalicis hexagiū vnum ſemis, dauci, petroſelini,& ſparti ſeminum, ſingulorum hexagium vnum,radicis ſparti hexagium vnum ſemis, rubiæ hexagia tria,ſacchari libras duas.Datur manè pondere vnciarum duarum cum aqua tepida,in qua incocta ſint radicis fœniculi & apii,hordei,cicerum nigrorum, corticis fraxini,& ramorum myricæ quantum volueris.

Cap. CIII.

DROSATON ad eos qui laborant abſceſſu,vlceráque in renibus & veſica habent. Recipit radicum ſex, ſingularum vnciam vnam,ſeminum cucumerum,ſingulorum vncias tres,adianti manipulum ſemis, cicerū nigrorum vnciam vnam,ſpicæ drach.vnam, florū chamæmeli drachmas tres,aſari drachmas duas,vuarū Corinthiacarum vncias tres,Damaſcena viginti,ceraſia triginta,cyperi vnciam vnā, chamædryos, chamæpityos, pinearum nucum, ſingulorum vnciam ſemis, trifolii drachmas tres,ſymphyti hexagia duo, ſeſelis drachmā vnam ſemis,hyſſopi manipulum ſemis, zizipha viginti,glycyrrhizæ vnc.vnam,iridis vnciam ſemis, ſeminis apii,& petroſelini,ſingulorum drach.vnam, amygdalarum dulcium viginti,ſebeſten quindecim,ſcolopendrii manipulum ſemis,ſeminis erucæ hexagium vnum ſemis,roſarum vnc.vnam,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libram vnam ſemis.Datur manè ieiuno ex aqua tepida, cui incocta ſint radix fœniculi,apii,macedoniſii,& aniſum.

Cap. CIIII.

DROSATON ad colicos & nephriticos optimū. Accipit radicum ſex,ſingularum vncias duas, ſeminis fœniculi,apii,petroſelini,ammeos, carei, anethi ,aniſi, ſingulorum hexagium vnum,phu,cyperi,ſpicæ, zingiberis,caryophylli,ſingulorum drach.ſemis, glycyrrhizæ vnc.vnam,acori,iridis,ſingulorum vnc.ſemis,polypodii vncias tres,epithymi vnc.vnam,ſenæ,turpeti, ſingulorum vnc.ſemis,radicis capparis vnc.ſemis, ſcolopēdrii,ramorum myricæ,adianti,ſingulorum manip. ſemis,florum iunci odorati hexagia duo, eupatorii vnc. vnam ſemis,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari lib. duas, rhei barbari,turpeti,ſingulorum hexagium vnum, roſarum vnc.vnam.Datur cum aqua tepida,cui incocta ſint radix fœniculi,apii,& macedoniſii, hordeum mundum, & aniſum.

Cap. CV.

DROSATON ad colicos,& nephriticos optimū. Capit medullæ ſquillæ vncias tres,radicum ſex, ſingul. vnc. vnam,ſeminis fœniculi,apii,petroſelini, ammeos, carei,aniſi,ſing.hexagium vnum ſemis, chamædryos, chamæpityos,ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum drach.duas,ſeminis althææ,aſpleni herbæ, ſingul. drach.vnam ſemis,ſenæ,aſari,florum iunci odorati, ſingul.dr.tres,phu,dauci Cretici,cyperi,ſing.dr.vnam,nardi Celticæ drach.vnam ſemis,folii drach.vnam, abſinthii drach.tres,iridis drach.vnam ſemis,polypodii vnc. tres,ſpicæ drach.vnam,menthæ drach.duas, triboli ſeminis vnc.ſemis,thymi drach. vnam ſemis, epithymi vnc.vnam,thymbræ drach.duas,hyſſopi vnc.ſemis, ſilphii drach.vnam ſemis,radicis capparis drach.tres, roſarum vnc.vnam,aquæ in qua ferrum extinctū eſt multoties quantum ſufficit,ſacchari lib.duas. Datur manè ieiuno vnc. vna ſemis aut vnciæ duæ cum aqua tepida,

diebus ſeptem,cui incocta ſint radix apii,fœniculi,macedoniſii,& aniſum.

Cap. CVI.

DROSATON ad iecinoroſos, lienoſos, obſtructionem & duritiem viſcerum. Habet radicum ſex,ſingularum vnciam vnam,ſeminum cucumerum,ſingul. vnc.vnam ſemis,intyborum,ramorum myricæ, ſcolopendrii,polytrichi,ſingulorum manipulū ſemis, violarum,florum borraginis & roſmarini,ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſucci intybi,apii, eupatorii, & bugloſſi,ſingulorum vncias duas,cicerum nigrorum vnc. vnam,cichorii,ſparti ſeminum, & radicis, ſingulorum vnciam ſemis,Damaſcenorum,ceraſiorum,ſebeſtē,ſingulorū trigintaquinque,ſeminis lactucæ & intybi, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis dauci hexag. vnū, trium ſantalorum,ſingulorum hexagia duo,cyperi vnciam ſemis,phu,cuſcutæ,ſingulorum drach.tres, ſenæ vnc.ſemis,aſari hexagium ſemis,radicis ſalicis, corticis fraxini,radicis capparis,ſingul.drach.tres, ramorum ſalicis manip.ſemis,ſpicæ,rubiæ,ſingulorum vnc. ſemis, ammeos drach.vnam ſemis,vuarum Corinthiacarū vnciam vnam,hyſſopi manip.ſemis, glycyrrhizæ vnc. ſemis,chamæmeli vnc.vnam,florum iunci odorati drachmas tres,ſeminis fœniculi,aniſi, ſingul.vnciā vnam, polypodii vncias duas,epithymi vnc.vnam, agarici hexagia duo,roſarum vnc.vnam,aquæ quod ſatis eſt, ſacchari libras duas,rhei barbari,& turpeti,ſingulorum hexagium vnum. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis cum aqua tepida,cui incocta ſint radix capparis,rami ſalicis,zizipha,Damaſcena,glycyrrhiza, aniſum,fœniculum,cortex fraxini,& rami myricæ.

Cap. CVII.

DROSATON ad obſtructionem iecoris & lienis, atque colicos,mirabile. Recipit meliloti, chamæmeli, radicis fœniculi,apii,& aſparagi,ſingulorum vnciam vnam,florum iunci odorati hexagium vnum ſemis,roſarum vnciam ſemis,croci ſcrup.vnum, ramorum myricæ manip.ſemis,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libram ſemis.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius, aut vnc. vnius ſemis cum aqua tepida, cui adiice corallii rubei ſcrupulum vnum. Aqua verò incocta habeat folia piceæ,radicem apii,ramos myricæ,ſcolopendrium, ſemē fœniculi & apii:daturque diebus tribus. Si verò poſt hos dies dare vis purgatorium medicamentū, præbeto hāc drangæam media nocte,quæ habet rhei barbari drach. vnam ſemis,ſeminis fœniculi & apii, ſingulorum ſcrupulum vnum,tartari drachmam ſemis,croci ſcrup.vnū, ſacchari quantum aliarum ſpecierum.vel dato has pilulas media nocte,quæ accipiunt aniſi,ammeos, apii, folii,calami odorati,ſeminis erucæ,ſingulorum ſcrupulū vnum,ſagapeni,bdellii,hieræ Galeni, ſingulorum drachmas duas,colocynthidis,agarici, ſingulorum drach. vnam,turpeti drachmas ſex,rhei barbari hexagium vnum,dacrydii drach.vnam.Fingātur pilulæ ciceris parui magnitudine, cum ſucco fœniculi,& præbe pilulas vndecim,aut tredecim,aut quindecim pro viribus.

Cap. CVIII.

DROSATON è fumaria,conferens melancholicis,cholericis,elephantia correptis,carnis pruritui, ſcabiei,lichenibus,carniſque malitiei, ad vitioſum deniq; vniuerſi corporis colorem, & faciei, ad exanthemata à prauis humoribus facta.Accipit myrobalani citrini vnciā ſemis,violarum,abſinthii,cuſcutæ,ſingulorum vnc. vnam,polypodii vncias duas,epithymi vnc. vnam , ſenæ,agarici,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum vnciam vnam.Coquantur probè in aqua ad tertias,colóque expurgato,& accipe de decocto illo libras duas.adde fumariæ ſucci cocti & colati libram vnam. Dein accipe ſacchari libram ſemis,mellis Attici libram vnam.Coquātur ad conſiſtentiam,& detur ſingulis diebus manè ieiuno vncia vna ſemis cum aqua tepida. Præbeto autem etiam hæc,nempe dacrydii hexagium ſemis, rhei barbari hexagium vnum,tartari ſcrupulos duos.Hæc in pollinem trita dato cum droſato ſcrupulum vnum diebus ſeptem aut nouem.

Cap. CIX.

DROSATON ad iecinoroſos,lienoſos, & hydropicos,admodum bonum & vtile. Capit radicum ſex,radicis bugloſſi & ruſci,ſingularum vnciam ſemis, polypodii vncias duas,ſenæ vnciam ſemis, epithymi vnciā vnam ſemis,ſcolopendrii,polytrichi,ſingulorum manipulum ſemis,iridis vnciam ſemis, roſarum vnciam vnam,ſtichadis vnciam ſemis,myrobalanorum,exceptis flauis,ſingulorum hexagium vnum,agarici,glycyrrhizæ,ſingulorum vnciam ſemis, ramorum myricæ, hyſſopi,ſingulorum manipulum ſemis,medullæ ſquillæ aſſatæ vncias tres,xylobalſami, petroſelini Macedonici, ſingulorum hexagium vnum ſemis, menthæ, pulegii, ſingulorum hexagia duo, cardamomi hexagium ſemis, aniſi,apii,& fœniculi ſeminum,ſingulorum vnciam ſemis,abſinthii hexagia tria,ſpicæ hexag.duo, thymbræ vnciam ſemis,foliorum mandragoræ, radicis capparis, ſeminis vrticæ,ſingulorum hexagia duo, ſeminum cucumerum, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis vrticæ hexagia duo,florum iunci odorati,tuſſilaginis,chamæmeli,ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis ericæ hexagia duo,trium ſantalorū,ammeos,radicis phu,aſari,florum hyperici,ſingulorum vnciā ſemis,ramorum ſalicis manipulum ſemis,roſmarini vnciam vnam,eryngii vncias duas,florum roſmarini & borraginis, ſingulorum vnc. ſemis,rubiæ vnciam vnā, calaminthæ vnc.vnam, Damaſcena decem,ceraſia viginti,ſebeſten triginta, ſeminis aſparagi,& ruſci,papaueris albi, ſingulorum hexag. duo,vuarum Corinthiacarum vnciam vnam, herbæ aſpleni,acori, ſingulorum hexagia duo, corticis fraxini vnciam ſemis,fumariæ vnc.vnam, eupatorii, violarū, ſingulorum vnc.ſemis,ſeminis ſparti & radicis, ſingul. hexagia duo,cichorii vnc.ſemis,cuſcutæ,aſari, ſingulorum vnc.ſemis,aquæ in qua ferrum multoties extinctū eſt,quantum ſufficit,ſacchari lib.vnam,mellis Attici libram vnam ſemis.Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius ſemis,aut duarum cum aqua tepida in qua ferrū ſæpius extinctum eſt.Dein accipe rhei barbari hexagiū vnum,turpeti hexagium vnum ſemis,dacrydii ſcrupulos duos.Trita præbeantur cum droſato pondere ſcrup. vnius aut duorum.

Cap. CX.

DROSATON ſquilliticum purgans aluum, hydropicis & lienoſis vtile. Habet radicum ſex, ſingulorū vnciam vnam,abſinthii vnciam ſemis, polypodii vnc. duas,ſpicæ nardi hexagium vnum,ſcolopendrii vnc.vnam,ſeminis fœniculi,aniſi,petroſelini, dauci Cretici, ſingulorum vnciam ſemis,pruna viginti, ceraſia, ſebeſten,ſingulorum triginta,epithymi vnciam vnam, iridis,glycyrrhizæ,ſingulorum vnciam ſemis,roſarum hexagia quatuor,ſeminum cucumerum,ſingulorum vnc. ſemis,polytrichi vnciam vnam,trium ſantalorum,ſingulorum hexagia duo,agarici vnciam ſemis,turpeti hexagia duo,aquæ quod ſatis eſt,ſacchari libras duas. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius aut duarum cum aqua tepida,in qua ferrum multoties extinctum eſt.

Cap. CXI.

DROSATON ad colicos & nephriticos valde bonum.Recipit radicum ſex,& bugloſſi, ſingulorum vnc. vnam,ſeminis fœniculi,apii,macedoniſii, ſingulorum hexag. duo, chamæmeli hexagium vnum ſemis, ſeminis althææ hexagium vnum, ſcolopendrii manipulum ſemis,ligni aloes hexagium ſemis,aſari,floris iunci odorati,ſingulorum hexagium ſemis,ſenæ vnciam ſemis, adianti manipulum ſemis,polypodii vncias duas,aquæ in qua ferrum pluries extinctum eſt,quod ſatis eſt, ſacchari lib.vnā ſemis.Datur manè ieiuno vnc. vna ſemis, aut duæ cum aqua tepida in qua ferrum ſæpius extinctum eſt,& cui incocta ſit radix fœniculi,apii, & aniſi.

Cap. CXII.

DROSATON ad colicos, nephriticos, lienoſos, ſtomachicos, viſcerúmque obſtructionem præſtans.

Accipit radicis buglossi, scolopendrii, sing. stag. tria, casiæ lib. semis, corticis radicis capparis hexag. duo, seminis & florum ericæ, singulorum hexagiũ vnum semis, medullæ squillæ assatæ aut crudæ vnciam vnam, foliorum salicis hexag. vnum, spicæ nardi, aspleni, seminis agni, singul. hexag. duo, comæ absinthii, aristolochiæ longæ & rotundæ, gentianæ, singul. stag. vnum, amomi stagia duo, saluiæ, radicis pæoniæ, singul. stag. duo semis, radicis asparagi vnc. vnam, folii stag. duo, florum chamæmeli, chamædaphnes, radicis struthii, singulorum stag. vnum semis, betonicæ, costi, sing. hexag. vnum, petroselini stag. vnum semis, sebesten quindecim, florum iunci odorati stagium vnum semis, seminis maluæ stagium vnum, radicis acori stag. vnum semis, radicis fœniculi, apii, macedonisii, borraginis & intybi, singulorũ vnc. vnam, chamædryos, chamæpityos, ligni aloes, singul. hexag. semis, radicis chamæcerasi hexag. tria, seminis hederæ hexag. vnum semis, corticis radicis caręæ vnciam semis, cubebe stag. semis, seminis fœniculi, anisi, sing. vnc. vnam, polii, florum iunci odorati, asari, sing. hexagium semis, epithymi vnciam vnam, ramorum myricæ manipulum semis, florum borraginis & rosmarini, sing. hexag. vnum, anthemidis hexag. semis, Damascena viginti, cerasia triginta, sebesten quadraginta, cinamomi hexagium vnum, adianti manip. semis, polypodii vnc. duas, trium santalorum, sing. hexag. duo, ammeos hexag. semis, violarum hexag. duo, rosarum vnc. semis, aquæ in qua ferrum extinctum est sæpius, quantum sufficit, sacchari lib. duas, rhei barbari hexag. vnum semis, turpeti hexag. duo. Datur manè ieiuno pondere vnciæ vnius semis, aut duarum cum aqua tepida in qua ferrum multoties extinctum est, & in decoctione habente anisum, & ramos myricæ.

Cap. CXIII.

DROSATON ad tertianas simplices & duplices, quotidianásque, purgatorium. Capit radicum sex, & buglossi, sing. vnc. duas, seminum cucumerum, singul. vnc. semis, seminis portulacæ, papaueris nigri & albi, sing. hexagii dimidii quartam partem, polytrichi, intybi, eupatorii, hepaticæ herbæ, syluestris melitzani, & foliorum lactucæ, singul. manipulum semis, seminis lactucæ, & intybi, singul. hexagia duo, zizipha viginti, pruna quindecim, cerasia, sebesten, singulorum viginti, [a]scorpidis, rosarum, cyclamini, singulorum manip. semis, seminis fœniculi, anisi, vnciam semis, seminis apii, cardamomi, singul. drach. duas, violarum, florum borraginis & rosmarini, singulorũ hexag. duo, vuarum Corinthiacarum vnc. vnam, glycyrrhizæ, vnc. S. nenuphari hexag. duo, [b]antzitoli vnc. S. trium santalorũ, sing. hexag. duo, senæ vnc. semis, polypodii vnc. duas, rosarum vnc. vnã, aquæ quantum sufficit, sacchari lib. vnam semis, succi malorum Punicorum acidorum vnc. tres, rhei barbari hexag. vnũ S. turpeti hexagia duo. Datur ex aqua tepida manè & vesperi vnc. vna semis, aut duæ.

a Scorpidis] Scorpidem vocat herbam quam alio nominè ceterach ipse & officinæ hodie appellant. b Antzitoli] Nicolai codex habet αὐτζιτόλι. Quid verò barbara hac voce intelligat me ignorare fateor.

Cap. CXIIII.

DROSATON per totum diem potum ad dysentericos & cœliacos. Habet violarum hexag. duo, seminis intybi hexagia duo, rosarum rubearum hexag. tria, mespila viginti, cotonea sex, cacumina myrtorum nigrorum & fructus eorum, sing. vnc. semis, rhois culinarii vnc. vnam, pampinorum vitis vnc. semis, [a]pyra immatura decem, pyra syluestria quindecim, succi plantaginis & hypocisthidis, singulorum vnciam vnam, succi acaciæ vnc. duas, spodii hexagia quatuor, sidiorum, balaustiorum, singulorum hexag. tria, maceris hexagium vnum, santali rubei hexag. tria, costi hexag. vnum, cinamomi hexag. vnum semis, boli Armenii, Lemnii sigilli, sanguinis draconis, lapidis hæmatitis, singulorum hexagium vnum semis, corallii rubei vnc. semis, succi polygoni & quinqueneruiæ, singul. vnc. semis drachmam

A vnam, aquæ pluuiæ quod satis est, sacchari libram semis, sacchari rosacei veteris lib. vnam, stillatitii rosarum campestrium liquoris vncias quatuor, rhei barbari hexagium vnum. Datur vnc. vna ex aqua pluuia cui incoctũ sit anisum.

a Pyra] Manuscriptus codex falsò ἀπίδια legit pro ἄπια. Sic suprà apomeli è pyris ἀπιδίτην, pro ἀπίτην dixit.

Cap. CXV.

DROSATON ad iecinorosos, à calore tales factos, vitioso colore præditos, furiosos, colicos, & nephri-
B ticos præclarum. Vocatur autem è rheo barbaro. Accipit radicis fœniculi, apii, macedonisii, asparagi, borraginis, intybi, buglossi, & rusci, singulorum vnc. duas, rosarum rubearum vnc. vnam, violarum vnc. semis, polytrichi manipulum semis, foliorum intybi manipulum vnum, anisi vnc. semis, seminis fœniculi & apii, singul. hexag. quatuor, seminum cucumerum, singulorũ vnc. duas, seminis lactucæ & portulacæ, singul. vnc. semis, seminis vrticæ drach. duas, papaueris albi vnc. semis, pruna viginti, cerasia triginta, sebestẽ quadraginta, zizipha
C viginti, vuarum Corinthiacarum, sing. vnc. vnam, ramorum myricæ & salicis, nasturtii teneri, crithami, singulorum manip. semis, glycyrrhizæ, hordei decorticati, sing. vnc. vnam, polypodii vnc. duas, epithymi vnc. vnã, agarici vnc. semis, senæ hexag. quatuor, turpeti, hermodactyli, trium santalorum, singul. vnc. semis. Hæc coquãtur in aqua, & colo expurgentur: dein adiice ligni aloes boni, spicæ, sing. drach. vnam, calami odorati, cinamomi, nucis moschatæ, galangæ, sing. drach. semis, rhei bar-
D bari hexag. vnum semis. Hæc probè trita coquãtur cum decocto superiore ad consistentiam, dein colentur, & adiiciatur sacchari lib. vna semis, rosarum rubearum vnc. vna. Datur manè ieiuno cum aqua tepida pondere vnc. vnius semis, aut duarũ, diebus sex. Postea propinato purgatorium medicamentum, pro viribus ægrotantis.

Cap. CXVI.

DROSATON squilliticum ad quartanas mirabile. Accipe squillam [a]rufam, coquito cum fermento in calido cinere, aut in clibano. dein accipe de parte eius
E interna teneriore vnc. duas, aceti lib. semis, radicis fœniculi, apii, macedonisii, asparagi, borraginis, intybi, & rusci sing. vnc. duas, scolopendrii, ramorum myricæ, asari, calaminthæ, sing. vnc. semis, hyssopi, thymi, sing. hexag. quatuor, piperis hexag. vnum, petroselini syluestris radicis vnc. semis, epithymi vnc. vnam, petroselini, vrticæ seminis, dauci Cretici, sing. hexag. vnum, polypodii vncias duas, senæ vnc. semis, seminis anisi, fœniculi, sing. hexag. duo, polytrichi manipul. semis, pruna viginti, cerasia triginta, sebestẽn quadraginta, spicæ nardi vnc. se-
F mis, rosarum vnc. vnam. Hæc contusa coquito in aqua ad tertias: dein colo expurgato, & adiice agarici vnc. semis, rhei barbari hexag. duo, sacchari lib. semis, mellis Attici lib. vnam. Coquito probè ad consistentiam. Datur pondere vnc. vnius semis, aut duarum manè ieiuno cum aqua tepida. Datur verò etiam rheum barbarum tritum pondere [b]turnesii vnius & semis. & dacrydium, pondere turnesii semis cum drosato.

a Rufam] Nicolai codex habet ὀρεινὴν, hoc est montanam, sed malé. Legendum enim esse potius πυῤῥαν, ex superioribus satis pa-
G tet. b Turnesii] Nicolaus habet τερνεσίυ. Quale autem pondus illi turnesium, compertum non habeo.

Cap. CXVII.

DROSATON ad quartanas, admodum expertũ. Capit radicis fœniculi, apii, macedonisii, asparagi, intybi, borraginis, & buglossi, singulorum vnc. duas, pruna viginti, cerasia triginta, sebesten quadraginta, asari hexag. vnum, ramorum myricæ manipul. semis, florum capparis vnc. semis, scolopendrii, rosarum, singulorum vnciam vnam, adianti manip. semis, hyssopi Cretici vn-
H ciam vnam, glycyrrhizæ vnciam semis, tragacanthæ, violarum, singulorum hexagia quatuor, lapidis lazurii, lapidis Armenii, singulorum hexag. duo, seminũ cucumerum, singulorum vnciam semis, seminis intybi, anisi, singulorum hexagia duo, calaminthæ montanæ

vnc.ſemis,ſpicæ,ſeminis agni,ſing.hexag.vnum ſemis, chamædryos,chamæpityos,triũ ſantalorum , ammeos, ſing.vnc.ſemis, polypodii vnc.duas, ſenæ, cuſcutæ,fœniculi ſeminis,coriandri,ſing.hexag. quatuor. Hæc coquito in aqua ad tertias, colóque expurgato.dein adiice hæc trita & cribrata, chryſobalani magni & parui, ſing.hexag.vnum,rhei barbari hexag. vnum ſemis,turpeti hexag.vnum, mannæ,oxyphœnici,ſing.vnc.ſemis, calami dulcis vnc.vnam. Hæc coquito cum ſuperiore decocto, & adiice mellis Attici lib.duas , ſacchari lib.vnam,& præbeto media nocte cum aqua tepida vnc. vnã ſemis,aut duas. Poſtea dato ad os abluendum aquam cũ aceto diebus ſex.dein præbe hanc purgationem quæ habet hieræ picræ laxatiuæ drachmas duas ſemis,benedictæ laxatiuæ drach. duas, turpeti drach.duas ſemis, dacrydii ſcrup.duos, cydoniati laxatiui,ſacchari roſacei laxatiui,ſing.hexag.duo,rhei barbari hexag.vnum.Datur media nocte cum aqua tepida pondere hexag. triũ aut trium & ſemis,aut quod ſatis eſt.dein verò ad os abluendum, propter huius medicamenti inſuauitatem , dato acetum cum aqua.

Cap. CXVIII.

DROSATON ex myrobalano ad podagricos,arthriticos,iecinoroſos,lienoſos,omnem viſcerum obſtructionem, melancholicos , vitioſo colore præditos,& omnem corporis malitiam. Habet radicis fœniculi , apii,macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi, bugloſſi,& bruſci,ſing.vnc. duas, violarum vnc.ſemis,pruna viginti,ceraſia triginta,ſebeſten quadraginta,cucumerum ſeminum,ſing.vnc.vnam,trium ſantalorum,ſing.vnc.ſemis, hordei decorticati vnc.vnam, polytrichi manipul. ſemis,radicis capparis vnc.ſemis, ramorum myricæ manip.ſemis,glycyrrhizæ vnc.vnam,zizipha viginti,pruna triginta,ceraſia,ſebeſten,ſing.quadraginta,hyſſopi manip.ſemis, rubiæ vnc.ſemis , florum roſmarini hexagia duo, ſcolopendrii manipul. ſemis, myrobalanorum omnium,exceptis flauis,ſing.vnc.ſemis.Hæc tuſa coquito in aqua ad tertias,dein colo expurgato,& adiice probè tuſarum & cribratarum roſarum vnc.ſemis,cuſcutæ, aſari,& opobalſami, ſing.hexag.tria,epithymi,polypodii,ſing.vnc.vnã,agarici,ſenæ, turpeti, ſing.vnc.ſemis, rheibarbari hexag.vnum,tartari vnc.ſemis,ſacchari lib. vnam ſemis.Hæc probè cocta cum ſuperiore decocto colato, datóque media nocte vnc. vnam ſemis aut duas, cum aqua tepida diebus ſeptem. deinde propinato purgatorium medicamentum pro viribus laborantis.

Cap. CXIX.

DRANGÆÆ confectio ad eos qui cibum non appetunt, & ſtomacho refrigerati ſunt , nec rectè concoquunt,ſed cibum euomunt,eúmque minimè conficiũt. Recipit zingiberis repurgati vnc.duas,caryophylli vnc. ſemis,nucis moſchatæ vnc.ſemis,maceris vnc.ſemis dr. vnam, croci hexag. vnum,aniſi vnc.vnam ſemis,corticis cinamomi vnc.vnam ſemis, ſacchari lib.ſemis. Hæc contere,& fac drangæam: de qua dato manè,meridiè & veſperi hexag. vnum , poſtea da ſorbendum vinum bonum,menſura exigui poculi.

Cap. CXX.

DROSATON purgatorium ex myrobalano , ad iecinoroſos,lienoſos,& melancholicos,maniacos,& vitioſo colore præditos. Item ad exanthemata facta in ſuperficie totius corporis à melancholico humore,& ſalſa pituita nata,ad ſcabiem & pruritum. Accipit myrobalani citrini,violarum,abſinthii, cuſcutæ,ſing.vnc.duas, ſenæ vnc.ſemis,polypodii vnc.duas,agarici hexag.duo, epithymi vnc.duas,ſcolopendrii,polytrichi,ſing.manipul.ſemis,iridis hexag.duo,roſarũ, lacæ, ſing. vnc. vnã, radicis capparis vnc. ſemis, ramorum myricæ manipul. ſemis,trium ſantalorum,ſing.hexag. duo,ſeminum cucumerum,ſing.vnc.duas,radicis fœniculi,apii,macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi & bugloſſi, ſing.vncias duas,aniſi,fœniculi ſeminis,ſing.vnc.ſemis,prunaviginti,ceraſia triginta, ſebeſten quadraginta, glycyrrhizæ vnc.vnam.Hæc probè cocta cum aqua colo expurgato, & accipe ex decocto lib.quatuor,& adiice ſucci fumariæ deſpumati lib.vnam ſemis, ſacchari lib.duas,rhei barbari hexag. duo. Decoquito hæc lento igne ad conſiſtentiam vſque,& colato. Dato manè ieiuno vnc. vnã ſemis cum aqua tepida,& præbeto etiam rhei barbari triti turneſium vnum,diebus ſeptem. deinde autem propinato purgatorium medicamentum.

Cap. CXXI.

DROSATON acetoſum compoſitum ad tertianas,duplices tertianas,quotidianas,& continuas febres, atque hecticas,necnon ad immodicam ſitim vtile. Capit radicis fœniculi,apii,macedoniſii,aſparagi,borraginis,intybi & bugloſſi , ſing.vnc vnam , ſeminum cucumerum,ſing. vnc.ſemis, pruna viginti,ceraſia triginta, ſebeſtẽ quadraginta,violarum vnc.vnam,roſarum vnc. vnam ſemis,florum borraginis, & roſmarini, ſing.vnc. ſemis,iridis vnc.vnam, ſcolopendrii,adianti, ſing.vnc. vnam,eupatorii,trium ſantalorum,ſing.vnc.ſemis,florum iunci odorati,aſari,ſing.hexag.duo, ſenæ vnc.vnã, cuſcutæ vnc.ſemis,epithymi,agarici,ſing.vnc.vnam,aniſi,ſeminum fœniculi,ammeos, ſing. vnc.ſemis, roſarum vnc.vnam, aquæ quod ſatis eſt, rhei barbari hexagia duo , ſucci malorum Punicorum acidorum vncias quinque,ſacchari lib.duas . Datur manè cum aqua tepida vnc.vnã ſemis,aut duæ.

INDEX STOMATICORUM MEDICAMENTORUM, illitionum, & dysentericorum remediorum.

De ſtomaticis medicamentis, illitionibus, & dyſentericis remediis.

Sectio nona.

Cap. I.

DIAMORON confectio, admodum probata. Habet ſucci mororum libras quinque. Coquito ad ſordium craſſitudinem: dein adiice mellis boni lib. vnam, & iterum coquito vſque ad mellis conſiſtentiam. Adde croci, [a]zingiberis, & omphacii, ſing. drach. vnam, & ſic parato vtere.

a Zingiberis] Nicolaus habet ζιγγιβέρεως, ſed Galenus lib. 6. De compoſ. medic. local. & Paulus, legũt σμύρνης, hoc eſt myrrhæ. Cauſam eius varietatis infrà indicabimus.

Cap. II.

DIAMORON alia præparatio, magis varia. Recipit ſucci mororum cotylas quinque, vini auſteri cotylam vnam, mellis cochlearium vnum. Coquito ſuccum mororum cum vino ad ſordis craſſitudinem: deinde adiecto melle rurſus decoque quoad iuſtam cõſiſtentiam nanciſcatur: & adiice croci, zingiberis, omphacii aridi, ſing. vnc. vnam S. Optimum verò eſt omnibus ſtomaticis illitionibus, ſi prædicta menſura ſimul incoquantur glycyrrhizæ vnc. viginti. mitigatoria enim eſt: ob id aſperitatem ex adſtringentibus illatã lenire poteſt. Confert hoc etiam, ait Heras, ad tonſillas, & oris phlegmonas illitum, & per collutionem adhibitum. Alii verò ſuccum tantùm mororum præparant cum melle, & vtuntur.

Cap. III.

DIAMORON ex Aſclepiade ſimplex. Capit ſucci mororum hexag. ſedecim, ſucci omphacii hexag. tredecim, mellis Attici hexag. duodecim. Coquito ſuccos ad conſiſtentiam: dein adiecto melle rurſus coquito, vſque ad bonam conſiſtentiam.

Cap. IIII.

[a]DIARHŒON, hoc eſt è malis Punicis, Galeni confectio admodum bona. Recipe malorum Punicorum dulcium acidorum & auſterorum, [b]contũde in mortario cum putaminibus, & exprime ſuccum, & accipe de hoc ſucco cotyl. quinque, mellis cotyl. I. glycyrrhizæ ſucci vnc. viginti. Coquito ad conſiſtentiam. Vtilius verò hoc exhibetur iis quibus os phlegmone laborat, quique ſtomachum diſſolutum habent & nihil appetentem. Illitum & potum ad alui affectus prodeſt. Admiſcere verò illi, quemadmodum aliis ſtomaticis medicamentis, in principio quidem expedit adſtringẽtia, in vigore concoquentia, in inclinatione diſcutientia. Confert autem ad vlcera oris, & aphthas, nomáſque.

a Diarhœôn] Codex Nicolai malè διαροῶν legit, pro διὰ ῥοιῶν: Græcis enim ῥοία malum eſt Punicum. b Contunde] Manuſcriptus codex non rectè legit ῥύπτης pro κόπτε: aut ῥίπτε, hoc eſt conijce in mortarium. Sed ſenſui magis quadrat, contunde in mortario. Et infrà in confectione ex nucibus etiam legitur κόπτε ἐν ὅλμῳ. Et paulo pòſt malè legitur in Nicolai codice προάγεσθαι, pro προσάγεσθαι.

Cap. V.

DIARHŒON Galeni, alia confectio. Habet ſucci malorum Punicorum ſextaria Italica ſex, mellis Attici lib. duodecim, croci vnc. quatuor ſemis, myrrhæ vnc. quatuor. Succum per ſe ſatis diu coquito: dein adiecto melle, decoque vſque ad iuſtam conſiſtentiam: crocum dein & myrrham in mortario vnita, adiice.

Cap. VI.

CONFECTIO è muſto ſtomatica Andromachi, pulcherrima. Accipit gallarum triginta, rhois coriarii, muſti optimi, dulcis & albi, ex vua aminæa expreſſi ſextarii ſex. Gallas contuſas macerato cum rhoe diem & noctem in muſto, & coquito quoad quarta pars relinquatur: pérque linteum colatum iterum coquito donec melleam conſiſtentiam nanciſcantur. dein adiice croci vnc. vnam, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, ſingul. vnc. vnam. Facit etiam ad aurium & ſedis vlcera.

Cap. VII.

ILLITIO. Confectio Sorani ſtomatica ex ſucco vuæ immaturæ, ad incipientes phlegmonas, gingiuas flaccidas, & pura tonſillarum vlcera vtilis. Capit ſucci vuæ immaturæ cocti vſque ad conſiſtentiam ſext. I. Roſarum lib. I. croci vnc. quatuor, mellis Attici cotyl. I.

Cap. VIII.

E nucibus Galeni confectio. Accipe exteriorem corticem nucum, quo tinctores vtuntur, adhuc viridem, contunde in mortario, & exprime, atque per linteum excolato. Eius autem quod expreſſum eſt accipe cotyl. quinq; mellis Attici cotyl. vnam, glycyrrhizæ vnc. viginti. Coquito ſuccum cum glycyrrhiza ad mellis craſſitudinem, & per colum traiiciens, adiecto melle iterum coquito. Eſt autẽ efficacior omnibus illitionibus ſtomaticis, & validior: non tamen, vt aliæ, ſtomacho grata.

Cap. IX.

E nucibus alia confectio. Succi exteriorum corticum ſext. I. Coquito vſque ad ſordium conſiſtentiam, dein per colum expurgato. adiice mellis Attici ſext. vnum, & coquito ad melleam conſiſtentiã. Vbi volueris ab igne remouere, adde zingiberis, & gallarum, ſing. vnc. vnam, croci ſcrup. ſex. trita diligenter præbeto.

Cap. X.

ILLITIO ad eos qui angina laborant ſub lingua, experta. Origanum fuluam comam habentem tunde, & cribrato, melléque excipiens illine.

Cap. XI.

ILLITIO anginæ conferens, optima. Stercus lupi aut canis album, terito in pollinem, melléque excipiens illinito.

Cap. XII.

ILLITIO alia ex Beſaſa, hoc eſt ſemine rutæ ſylueſtris. Habet aniſi, ſeminis apii, ammeos, floris iunci odorati, aluminis ſciſſilis, iridis, beſaſa, ſingul. vnc. vnam hexag. ſemis, [a]caſiæ, crocomagmatis, roſarum aridarũ, ſing. vnc. I. coſti vnc. I. S. hirundinum pullorum vſtorũ vnc. I. S. croci vnc. S. hexag. I. S. zingiberis, ſpicæ nardi, amomi, ſing. vnc. ſemis, gallas quatuor. Hæc terito & vnito cum melle, fingitóque paſtillos, & præbeto.

a Caſiæ] Galenus lib. 6. De compoſ. medicam. localium habet, κινναμώμου, σμύρνης τρωγλοδύτιδος, ἀριστολοχίας μακρᾶς, ἀνὰ ℥. ά. id eſt cinamomi, myrrhæ troglodyticæ, ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc. I. Quæ omnia hîc deſiderantur.

Cap. XIII.

ILLITIO Aſclepiadis ad phlegmonas cum exulceratione. Recipit roſarum drach. octo, croci dr. IIII. balauſtiorum, myrrhæ, ſing. drach. vnam, nucum pinearum drach. quatuor. Excipiantur melle Attico.

Cap. XIIII.

ILLITIO Aſclepiadis, ad oris putredines. Accipit rhois culinarii drach. quatuor, acaciæ drach. vnam, oſſis ceruini medullæ, aut vitulini dr. quatuor. Omnia in vino dulci diſſoluta, excipe melle Attico.

Cap. XV.

ILLITIO odorata, ſtomatica, ad phlegmonas & cruſtas, Andromachi. Capit nucum pinearum drach. tres, amyli drach. duas, aluminis ſciſſilis, roſarum, ſing. dr. vnam, croci drach. S. mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XVI.

ILLITIO ad omnes oris & tonſillarum phlegmonas. Habet rhois culinarii drach. quatuor, roſarũ drach. duas, croci, coſti, ſing. drach. vnã, mellis Attici quãtum ſufficit. Diſſolutam cum aqua mellis & modico aceto, præbeto ad gargarizandum.

Cap. XVII.

ILLITIO melior ad cruſtas. Miſy aſſatum cum melle Attico illine. Sint autem miſyos drach. ſex, mellis drach. duodecim. Confeſtim enim è medio tollit.

Cap. XVIII.

ILLITIO Archigenis, ad cruſtas. [a] Stercus caninum quando oſſa canes vorauerint, cum melle Attico diſſolutum, optimum in omnibus exiſtit; & ſtrenuè auxiliatur cum poſca gargarizatum; & nullam vtenti inſuauitatem exhibet.

a Stercus caninum] Manuſcriptus codex habet κυνίων κόπρον pro κύνειαν, Hoc tamen erratum, & alia multa in illitionibus iis commiſſa, è Galeno emendare cuiuis integrum eſt.

Cap. XIX.

ILLITIO alia ſtomachica ad cruſtas. Recipit cineris pullorum hirundinum vſtorum, & ſtercoris pueri, vtriuſque æquas portiones. Diſſoluta cum melle Attico illine. Accepit autem [a] non quodlibet, ſed pueris plurimùm in cibo duobus antè diebus lupinos & vinum mediocre dabat, atque ita exſiccans repoſitum habebat ad quæcunque vti vellet.

a Non quodlibet] Legendum in Nicolao, ἐλάμβανε δ' οὐ τὴν ἐπιτυχοῦσαν, ἀλλὰ παιδίοις ἐδίδου τὸ πλεῖστον τῆς τροφῆς ἄρτον, &c. pro eo quod habet, ἀναλάμβανε δὲ κόπρον μετὰ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ παιδίου, &c.

Cap. XX.

ILLITIO ſtomatica ad cruſtas, & gingiuas putreſcentes & fœtidas. Accipit miſyos vſti drach. octo, iridis drach. quatuor, croci drach. vnam. Trita reconde in buxeo vaſe, & in vſu irrigato cum melle Attico.

Cap. XXI.

ILLITIO anthera, ſimilis. Capit iridis, ſandarachæ, cyperi, ſing. drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, crocomagmatis, ſing. drach. duas. tritis vtere. Nõnulli etiam accipiunt roſarum, & gallarum, ſing. drach. duas. Vtere igitur ea ad putredines, & abſcedentes gingiuas ſicca. Ad cruſtas autem cum melle.

Cap. XXII.

ILLITIO Philagrii, ad oris eroſiones. Habet lentiſci fructus nondum nigri drach. duas, gallarum vnc. duas, coſti, folii, ſing. vnc. ſemis.

Cap. XXIII.

ILLITIO Theodori ad tonſillarum vlcera, & gingiuarum atque pudendorũ putredines, nomas & carbunculos. Recipit aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingul. hexag. vnum.

Cap. XXIIII.

ILLITIO Hermi ad oris affectiones omnes, ab aphthis vſque ad cruſtas & cancros. Fructum myricæ læuigatum excipe ſucco hyoſcyami ſimiliter, & cũ melle.

Cap. XXV.

ILLITIO ad nomas oris & gingiuarum. Succi foliorum vitis albæ quam bryoniam vocant, miſyos. Hæc trita excipe cum melle Attico, & illine. Exterit enim & expurgat. Poſtquam verò expurgaueris, bryoniæ radice tuſa & cribrata vtere: ad cicatricem enim perducit.

Cap. XXVI.

ILLITIO ad oris [a] putredines, exulcerationes, & nomas. Capit foliorum vitis albæ drach. tres, aluminis ſciſſilis, miſyos toſti, iridis, mannæ, ſing. drach. quatuor, chalcanthi drach. duas. Tere donec exſiccentur, & in pollinem redigantur. Vtere arida. Expurgat enim & reprimit fluxionem affluentem.

a Putredines] Codex Nicolai manuſcriptus falſò legit σύψεις pro σήψεις, quod ex Aetio ſatis liquet, qui lib. 8. cap. 46. legit, πρὸς τὰς ἐν τῷ στόματι σήψεις καὶ ἑλκώσεις.

Cap. XXVII.

ILLITIO ad omnia oris & tonſillarum mala mirabilis. Habet foliorum oleæ viridium, ſidiorum, balauſtiorum, rhois culinarii, roſarum. Concocta cum poſca dato gargarizanda.

Cap. XXVIII.

ILLITIO ſimilis. Elaterium tritum, melle Attico exceptum illine.

Cap. XXIX.

ILLITIO neceſſaria gargarizata. Habet hyſſopi, ziziphorum, mali Punici dulcis integri contuſi, florum iunci odorati, cubebarum, caricarum, rhois culinarii,

A vuarum Corinthiacarũ, roſarum, aceti, partem vnam, aquæ partes tres. coquantur ad tertias. Commiſceantur illi diamorón & diacaryón, & detur gargarizandum.

Cap. XXX.

ILLITIO ſimilis, optima. Recipit hyſſopi, ziziphorum, caricarum, vuarum Corinthiacarũ, floris iunci odorati, rhois coriarii, ſidiorum, balauſtiorum, cubebẽ, granorum myrti, mali Punici dulcis integri contuſi, aceti partem vnam, aquæ partes quatuor. coquantur ad tertias. Commiſce illi diamorón, & diacaryón, atque

B vtere.

Cap. XXXI.

ILLITIO neceſſaria, ſimilis. Conizam minimam tunde & exprime. Accipe ſucci vnc. ſex. adiice mellis Attici vnc. tres. Coquito ad conſiſtentiam, & in vſu admiſce diamorón & diacaryón. Præbeto gargarizãdum.

Cap. XXXII.

ILLITIO ad occultas anginas. Sinapi ſubactum cũ melicrato coquito ad conſiſtentiam, & colo traiiciens præbeto gargarizandum. Competit etiam illis caſiæ de-

C coctum, iridis, radicis panacis, gentianæ, centaurii, ariſtolochiæ, coſti, agarici, cucumeris ſylueſtris radicis, quodlibet cum oxymelite plurimùm coctum. Similiter galli ſtercus album & [a] ceruſſam colore referens exſiccatum habeto, & vſu poſtulante ſubige cum aqua, aut melicrato, propinato cochlearium. deſperatos enim ſanat. Quòd ſi bibere nequeant, cum melle ſubactum intimas partes illinito.

a Ceruſſam referens] Græcè eſt, καὶ ψιμυθίζουσαν.

Cap. XXXIII.

D ILLITIO admodum bona, ſimilis. Capit centaurii, nitri, ſalis communis, ſing. drach. octo. Hæc contrita reconde, & vſu poſtulante imbue melle Attico, & illine intimas partes cum penna, aut prout libuerit.

Cap. XXXIIII.

ILLITIO alia, valde bona. Abſinthium tuſum & cribratum, nitro trito adiecto, cum melle illine. Elateriũ cum taurino felle & melle ſubactum, illinito. Salem cõmunem ſubactum cum oleo veteri, & melle atque aceto ſquillitico, illinito.

E Cap. XXXV.

ILLITIO ex pullis ſylueſtrium hirundinum. Habet pullorum hirundinum agreſtium vſtorum cineris vnc. octo, croci vnc. duas, ſpicæ nardi vnc. vnam. Excipe melle, & vtere. [a] Oportet autem pullos vrere hoc pacto. Sale mediocri conſperſos vnà cum pennis coniice in vas fictile, obturatúmque impone prunis donec in cinerẽ redigantur.

a Oportet autem, &c.] Nicolai codex non rectè ita legit: δεῖ δὲ τοὺς νεόσσους κενὴν μετὰ τῶν πτερῶν ἅλατι συμμέτρῳ καταπάσαντας τοῖς

F πτεροῖς. εἶτα βάλλε εἰς ἄγγος κεραμεοῦν, καὶ φυράσας τοῦτο, &c. Legẽdum autem ita erit, Galeno ſuffragante, δεῖ δὲ τοὺς νεοσσοὺς καίειν τὸν τρόπον τοῦτον. ἅλατι συμμέτρῳ καταπάσαντας σὺν τοῖς πτεροῖς βάλλε εἰς ἄγγος κεραμεοῦν, καὶ τοῦτο φιμώσας ἐπίτιθε, &c. Sic etiam legit Aetius lib. octauo cap. 47. Et horum verborum ſenſum in noſtra conuerſione expreſſimus.

Cap. XXXVI.

ILLITIO alia, ſimilis. Recipit pullos hirundinum agreſtium numero vndecim. Succi myrti viridis cyath. duos, ſeminis myrti ſucci triobolum, mellis Attici cyath. duos. Hæc miſce cum cinere hirundinum.

G Cap. XXXVII.

ILLITIO ad eos qui angina laborant præſtantiſſima. Accipit folii, coſti, caryophylli, piperis, ſing. vnc. ſemis, ſandarachæ vnc. duas, mellis quod ſatis eſt. illine cum penna.

Cap. XXXVIII.

ILLITIO ex limacibus. Limaces nudas ſine teſtis in hortis repertas, in ollula vrito, & in cinerem redactas excipe melle Attico quod ſatis eſt, & illinito. Alii piperis grana decem iniiciunt. Oportet verò eodem mo-

H do parare cancrorum vſtorum cinerem cum melle. ſint autem fluuiales.

Cap. XXXIX.

ILLITIO, ſeu gargariſmus ex cancris fluuialibus. Cancros fluuiales cõtritos in aquæ cotyla vna, coctos &

percolatos, præbe gargarizandos. Siquidem crassa multa ducit & leuat statim, vt ait Galenus, hoc medicamentum. A

Cap. XL.

ILLITIO de centaurio. Cẽtaurium minus vstum & contritum, melle Attico sufficienti imbutum, illinito. Simile. Maxillæ porci vstæ vnc. vnam, costi vncias quatuor, stercoris canis ossa comedentis vnc. quatuor, gallarum, sidiorum, sing. vnc. vnam, piperis tosti scrup. sex. Trita in pollinem imbue melle sufficiente, & illine.

Cap. XLI.

ILLITIO ad oris putredines. Recipit gallarum, sidiorum, pyrethri, piperis, sing. hexag. semis. trita insperge palato. Pyrethri, piperis, malorum Punicorum dulciũ succi part. tres, mellis Attici partes II. sinapi, gallarum, costi, pyrethri, aluminis scissilis, sing. drach. tres. Coquantur probè, & reponantur ad vsum.

Cap. XLII.

ILLITIO ad inflammationes tonsillarum. Accipit gallarum vnc. vnã, costi vnc. semis. Trita in pollinẽ insperge desuper, aut cum melle excipe. Nõnulli etiam adiiciunt folium. Alii fingunt pilulas expertas, quæ capiunt elaterii semiobolum, nitri spumæ triobolum, sinapi vnc. vnam. Trita finge cum aqua, & da diluculo duas, & vesperi duas, & deinceps similiter.

Cap. XLIII.

ILLITIO ad anginam vtilis, ciens vomitum, & ad occultas anginas conueniens. Qui verò hac illitione vti volunt, ab iis prius mercedem accipe. Æris vsti, chalcanthi, sing. vnc. duas, myrrhæ, elaterii, aphronitri albi, sing. vnc. vnam, fellis taurini vnc. quatuor. Excipiantur melle, & illine cum penna penitissimè.

Cap. XLIIII.

COLLVTIO ad cruentas gingiuas, Asclepiadis. Capit balaustiorum, rosarum, ramorum myrti, sing. [a]æquales partes. Coquito cum posca dilutiore, colóque traiecto liquore, dato vt in ore retineatur.

a Æquales partes] Codex Nicolai habet, ἀνὰ ἑξαγ. non expresso pondere. Aetius lib. 8. cap. 23. legit, ἑκάστου ἴσον. Quam quidem lectionem in nostra conuersione sequuti sumus.

Cap. XLV.

COLLVTIO similis. Habet ramorum lentisci, balaustiorum, malorum radicis, sing. hexag. vnum. coctam in posca præbeto. Ruborum, rosarum, ramorum oleæ, rhois culinarii, lentis, myrti, sidiorum, balaustiorum, palmularum ossium. Hæc tusa coquito in posca, & dilue cum confectione de nucibus.

Cap. XLVI.

ILLITIO ad gingiuas erosas. Recipe malum Punicum integrum, & interiora eius omnia vacuato, & imple cauitatem melle Attico puro. dein adiice aluminis scissilis, cinamomi, sing. hexag. semis. [a]Coopertum in cinere calido coquito ad tertias, & vtere ad gingiuas putridas, & erosas, & cruentas. Postea collue cum ea quæ ante hanc dicta est collutione.

a Coopertum] Nicolai codex non rectè legit ὀχώσας, pro πωμάσας, vel ὀχήσας, id est cooperiens, vel sensim mouens: vt iam sæpe annotauimus.

Cap. XLVII.

COLLVTIO ad gingiuarum comestionem, experta. Oliuarum ramos, sidia, balaustia, rosas, rubi summitates, [a]alumen scissile. Coquito ad tertias. præbe ad colluendum os multoties. deinde pone desuper cum bõbacio hoc inspersile contritum in pollinem: Cinamomi, nucis moschatæ, rosarum, balaustiorum, thuris, mastiches, trium piperum, myrobalani magni cum ossibus eius, sing. vnc. semis. Fermentato ipsa cum albo vino, & coniice in calamum, & probè cum fermento obturatũ [b]assato in mortario, donec in cinerem redigatur calamus. dein ab igne remouens, accipe interiora calami, & contere, ac dentibus insperge.

a Alumen scissile] Nicolai manuscriptus codex corruptè στύψιν, pro σχιστὴν legit. b Assato] Nicolai codex falsò legit ὄχασον, pro ὄπτησον.

Cap. XLVIII.

ILLITIO ad gingiuarum comestionem admodum bona. Capit [a]almyrinthræ vnc. vnam, arsenici, myrobalani flaui cum ossibus, cinamomi, sing. vnc. semis. Trita hæc fermentato cum vino albo, & coniice in calamum, probéque cum fermento obturatum sensim assato, donec calamus in cinerem redigatur. Postea accipe interiora calami, insperge bõbacio, & impone: prius tamen ore aceto tepido satis colluto.

a Almyrinthræ] Nicolaus habet ἀλμυρίνθρας. Quid verò illi B hæc vox significet, scire non possum: nisi fortè hæc vox idem quod almyra significet, quæ Arabibus nonnisi calcem viuam denotat.

Cap. XLIX.

DYSENTERICVM [a]irriguum ad oculorum fluxionem, & ad cœliacos. Habet mororum drachm. duas, zingiberis, thuris, gallarum, sulphuris ignem non experti, masticHes, sing. drach. vnam. Trita aceto, irrigato & ad sordium crassitudinem redigito, reposita in linteum impone intestinis.

a Irriguum] Græcè est ἐπίῤῥυμα. Sic autem vocat medicamentum irrigatum, quod fortè rectiùs ἐπίῤῥυτον diceretur. Est verò id C contrarium planè ei quod inspersile vocatur. hoc enim prorsus aridũ est, nec vllo liquore, vt prius, irrigatur.

Cap. L.

DYSENTERICVM inspersile laudatum. Récipit picis aridæ drach. duas, bituminis, masticHes, cumini, aluminis scissilis, sing. drach. vnam, acaciæ, sinapi, sing. drach. semis. tundito & cribrato. Vbi lauit ægrotans, & à balneo egressus est, spongia illum abstergito, supinúmque pãdens illi ne totum vẽtrem vino, & postea prædicta insperge, & domum ducito. dein nutrito D ipsum paucis micis in vino feruefactis. Æger autem in ventre pilis careat, propterea quòd ea quæ inspergũtur adhæreant.

Cap. LI.

DYSENTERICVM ferculum ad cœliacos, & stomachum defluxione laborantem mirabile. Accipe orizam, & malum Punicum adstringens integrum, coquito in aqua, & præbe comedendum cum decocto.

Cap. LII.

DYSENTERICVM ferculum bonum. Reci- E pe orizam in farinam tusam, & nuces Põticas, similiter amylum, & rhũ culinarium. Trita in pollinem misceto: dein coquito in aqua, grana myrti, rosas, corna, mespila, ad tertias: & per saccum transmissa, prædictis miscens fac instar succi. dein insperge desuper cinamomum, macer, crocum, & coriandrum, ac præbe comedendum.

Cap. LIII.

DYSENTERICVM inspersile Puls, præsertim vbi vlcera sunt in superioribus. sine enim periculo ex- F purgat ipsa & ad cicatricem ducit, vti nullum aliud medicamentum. Medicis enim Romanis hanc confectionem per somnium à Seruatore datam esse, ait Mæa mulier quædam. Fermenti siliginei acidi lib. vnã, rhois Syriaci vnc. semis, tragacanthæ vnc. vna, ichthyocollæ vnc. semis, sepi taurini vnc. duas, ceræ Tyrrhenicæ scrup. sex. Aqua anethina dissolue fermentum, & iniice arida tusa & cribrata, coque vt [a]pultem.

a Pultem] Nicolaus habet ὡς πόλτον. Vsus est enim dictione Latina deprauata.

Cap. LIIII.

G DYSENTERICVM absolutum, ad sanguinem spuentes. Symphyti radicem coquito diligenter, & [a]caryotam. dein condiens adiice oua, & præbe comedendum.

a Caryotam] Græcè est καρυωτίδος. Est autem caryota, Varrone & Plinio testibus, palmulæ genus osse carens. Aetius lib. 11. cap. 30. καρύωτον vocat.

Cap. LV.

DYSENTERICA potio laudata. Casei veteris exteriora, picis aridæ, aluminis rotundi, interioris membranæ ventriculi gallinæ, æquas portiones. Caseum & H ventris membranas vrito, & redige in puluerẽ, omniáque commiscens, da bibendum cochlearium vnum.

Cap. LVI.

DYSENTERICVM aliud, valde nobile. Nuces

tres ficeas vre cum putaminibus, & tritas da ægrotanti bibendas. Inſperge etiam caprinum ſtercus cum melle.

Cap. LVII.

DYSENTERICVM aliud. Recipit rubricæ ſinopicæ, ſymphyti læuigati, ſing. vnc. tres, vini aminæi cyathos tres. Commixta in poculo poſt emendationem rubricæ da bibenda.

Cap. LVIII.

DYSENTERICVM aliud, mirabile. Sidiorum, gallarum, ſucci ex vuis immaturis expreſſi flaui, iridis, æquas partes. Contundens da cochlearium vnum, vacantibus febre cum vino: febricitantibus autem, ex temperata.

Cap. LIX.

DYSENTERICVM aliud probatum. Cortices caſtanearum aridarum, aut etiam acinos immaturæ vuæ tundens & traiiciens per cribrum ſubtile, præbeto cochlearium vnum in vino adſtringente ieiuno & dor mituro, atque miraberis.

Cap. LX.

DIOSPOLITICVM ad errantes flatus, & acidos ructus, difficiléſque concoctiones. Habet cumini toſti drach. tres, petroſelini drach. vnam ſemis, zingiberis drach. vnam, piperis drach. vnam ſemis, foliorum rutæ viridium drachmas duas, Berenicarii mellis quod ſatis eſt.

Cap. LXI.

DIOSPOLITICVM ſubducens aluum. Recipit cumini toſti, foliorum rutæ viridium, berenicarii, ſing. drach. duas, piperis longi, zingiberis, ſing. ſcrupul. quatuor, piperis nigri drach. octo, mellis quod ſatis eſt. Datur cochlearium vnum.

Cap. LXII.

FVRVNCVLOS celeriter concoquens. Accipit ſalem communem, origanum, oleum commune, & fermentum. His probè vnitis vtere.

Cap. LXIII.

DIFFICVLTATI ſpiritus cõferens, expertum. Capit aphonitri albi drach. vnam. da bibendum cum temperata. Simile. Struthii vnc. ſemis, cumini drachm. duas, agarici vnc. ſemis, ſquillæ aſſatæ vnc. vnam, nitri Alexandrini drach. vnam, mellis quantum ſufficit. datur cochlearium vnum. Simile. Fellis vrſini drach. ſemis. da ieiuno bibendum cum temperato. Simile. Bituminis Iudaici ſcrup. vnum. tritum da cum ouo ſorbili ieiuno, diebus tribus.

Cap. LXIIII.

ALIVD difficultati ſpirandi vtile, expertum. Habet ſeminis coriandri ſcrup. quinque, grana lauri decorticati vigintitria, olei ex immaturis oliuis expreſſi, [a]phialii mediocris dimidiam partem. trita ſimul diligenter da bibenda ieiuno diebus tribus. Si verò morbus diuturnus fuerit, præbeto diebus nouem.

a Phialii] Græcè eſt φιαλίυ. Eſt autem phialium, Athenæo authore, poculi genus, quod Græcis etiam φίαλα dicitur.

Cap. LXV.

ALIVD difficultati ſpirandi conueniẽs, expertum & optimum. Recipit ſtruthii, thymi, comarum, capparis montani, ſing. drach. duas, acori, helenii, berenicarii, iridis, ſing. drach. vnã, rubiæ ſcrup. duos ſemis, ſquillæ aſſatæ ſcrup. nouem. Redige hoc in puluerem, & præbe cochlearium vnum, & oxymelitis cochlearium vnũ, cum temperata ſufficienti.

Cap. LXVI.

DROPAX probatus. Accipit bituminis vncias duas, ceræ vnc. vnam hexag. vnum, picis aridæ drach. vnam, reſinæ pineæ, nitri, ſing. vnc. vnam, ſulphuris ignẽ non experti, pyrethri, veratri albi, adarcæ, ſingul. hexag. vnum, ſtaphidis agriæ, euphorbii, ſing. drachmæ octauã partem, olei quod ſatis eſt.

Cap. LXVII.

CORIA alba vt tingenda purpura. Anchuſæ radicem aceto irrigatam illine.

A Cap. LXVIII.

DECAMYRI confectio miranda. Habet folii, maſtiches, euphorbii, ſpicæ nardi, ſing. hexag. vnum, ſtyracis calamitis, adarces, ſing. hexag. vnum ſemis, piperis communis hexag. vnũ, vnguenti nardini vnc. quatuor, opobalſami, ceræ, ſing. hexag. quatuor.

Cap. LXIX.

[a]MASTICATORIVM caput purgans. Recipit pyrethri, ſtaphidis agriæ, ſing. drach. tres, betæ albæ ſeminis drach. duas, maſtiches drach. decem. Effinge pa-
B ſtillos, & præbe commanducandos in ſole, vel balneo.

a Maſticatorium] Græcè eſt διαμάσημα, id quod in ore mãditur. Maſticatorium hodie facientes medicinam vocant. Vſi itaque ſũmus voce vſitata, & ſi parum fortè Latina.

Cap. LXX.

VRINAM eliciens Euſtomachii chirurgi, expertum. Accipit piperis communis, cumini latioris, ſingul. hexag. vnum, petroſelini, pyrethri, ſing. drach. vnã grana quindecim, grana lauri repurgata tria & dimidiũ. Tundantur & cribrentur, dáque bibendum ieiuno co-
C chlearium vnum cum temperata.

Cap. LXXI.

VSTIO ad eminentias. Capit ſaponis Gallici, calcis viuæ, fæcis vini vſtæ, ammoniaci thymiamatis, galbani, propolis, ſing. hexag. vnum. Ammoniacum, galbanum & propolin ſimul contuſa in mortario, coniice in [a]trullam, & impone carbonibus, ac permitte vt modicũ incaleſcant: vbi cœperint parum liquari, iniice ſaponẽ & calcem diſſoluta cum fæce vini vſta, & ſublata ab igne [b]ſpatha commoueto, donec vtiq; cõmiſceantur.
D Probato in vngue tuo. Si enim vſſerit vnguem, bonum: ſin minus, adiice exiguum calcis. Vbi verò eminentiam vſſeris, linteum muria irrigatum loco impone.

a Trullam] Nicolaus habet τρύλλαν, Latinámque vocẽ Græcis exarauit literis. Eſt enim trulla vaſculi genus, quod trulleum etiam appellatur. b Spatha commoueto] In Nicolao eſt σπάθιζε, quo verbo haud dubiè vſus eſt pro eo quod eſt ſpatha commoueto.

Cap. LXXII.

DIFFICVLTER mingentibus auxilium admodum probatum. Capillos cerui ſuffumigato, & confeſtim minget. Simile. Turturis ſtercoris drach. vnam tri-
E tam da ieiuno bibendam cum melle, tribus diebus.

Cap. LXXIII.

ILLITIO ad columellam, vuas, & omnia oris mala. Succi malorum Punicorum acidorum, ſucci mororum & mellis, ſing. lib. vnã ſemis. coquito ad conſiſtentiam. dein adiice trita & cribrata, croci drach. quatuor, aluminis ſciſſilis, myrrhæ, acaciæ, ſing. drach. ſex, ſory, lycii, ſing. drach. tres.

Cap. LXXIIII.

F DYSENTERICA, quæ ſupernè exhibentur, compoſita medicamenta. Vinum vetus adſtringens decoquito ad tertias. Iniice hæc trita, radicis ſymphyti, ſucci acaciæ, hypociſthidis, mellis quantum vini, & rurſus coquito ad conſiſtentiam. Datur manè ieiuno myſtrum vnum.

Cap. LXXV.

DYSENTERICVM aliud, probatum. Vinum vetus rubrum adſtringens coquito ad tertias. Adiice æ-
G qualem portionem mellis, & iterum coquito vſque ad conſiſtentiam. Datur manè ieiuno myſtrum vnum.

Cap. LXXVI.

DYSENTERICVM aliud, expertum. Gallæ optimè tritæ, piperis communis, rhois culinarii, ſidiorum, ſing. hexag. vnum. Hæc ſubtiliſſimè trita excipe cũ ouorum luteis quod ſatis erit, & coniice in malum Punicum vacuum, quod oblitum fermento coquatur iuxta prunas ad conſiſtentiam. Datur cochlearium vnum ieiuno ante cibum.

H Cap. LXXVII.

DYSENTERICA potio Marciani, ad eos qui neque cibum neque potum capiunt, ſed deſperati ſunt. Accipit ſcobis corticis loti arboris hexag. vigintiquinque, myrti albarum baccarum hexag. vnum & quartam

partem, malorum cotoneorum vnc.ſemis,aquæ hexag. tria.Coquito ad tertias, & da bibẽdum quantum ægrotus poterit: ſi verò haud poteſt, idem per clyſterem infundito. Eiuſdẽ facultatis eſt ſolius loti decoctũ. Quòd ſi loto deſtitutus fueris,vtere cortice pini.

Cap. LXXVIII.

DYSENTERICVM aliud, ad cœliacos. Capit baccarum myrti nigrarum cochlearia tria, aniſi,roſarum aridarum,œnanthes,acaciæ,ſing.cochlearium vnum,carnes palmularum quadraginta. Excipe per palmulas,& præbeto vnc.vnam:œnanthe verò non præſente,vuam immaturam & exſiccatam inijce.

Cap. LXXIX.

DYSENTERICVM Marciani probatum. Habet aloes probè vſtæ,ſidiorum vſtorum, ſeminis lini vſti,ſing.vnc.vnam. Contere,& dato cochlearia duo non febricitantibus,cum vino: febricitantibus autem, cum aqua pluuia tepida. nonnulli verò adiiciunt membranas ventriculi erinaceorum [a]terreſtrium, habentes adhuc cibum.Illotas igitur membranas capito, & exſiccatas habeto.Per ſe enim potæ,ventris fluxionem ſiſtunt.

a Terreſtrium] Codex Nicolai legit πτερωτῶν pro χερσαίων, vt etiam Aetius.

Cap. LXXX.

DYSENTERICA potio probata eiuſdem. Non eſt verò cur commoditatem eius deſpicias. Recipit ſeminis anethi,apii,fœniculi montani,ſingul.vnc.vnam. Contere hæc validè in mortario [a]teſtaceo,& admiſce echinorum ſiue erinaceorum terreſtrium ventriculi internam membranã per ſe tuſam & cribro tranſmiſſam, pondere vnc. I. dein vinum merum in nouum vaſculũ infundito,& laminam ſæpius ignitam ferri chalybe roborati non minorem lib. vna in vino multoties extinguito,& cum aridorum vnciis duabus præbeto.Hoc eſt ad dyſentericos perfectum pondus.

a Teſtaceo] Manuſcriptus codex legit ἀστρακίνην pro ὀστρακίνην. Sunt & alia multa in hac potione à nobis ex Aetio reſtituta.

Cap. LXXXI.

DYSENTERICA alia potio experta. Cochlearum terreſtrium, maximè montanarum, vſtarum cum carne vnc.tres,piperis longi ſcrup.octo.tere æreo piſtillo plurimùm, dein adiice vini veteris vnc.ſex, caræni vnc.ſex.His vnitis fac potiones tres, & da diebus tribus manè ieiuno.Oribaſius verò ita ait, Cochlearum vſtarum vnà cum teſtis vnc.quatuor, gallæ vnc.duas, piperis vnc.vnã.Redacta in pollinem cum aqua vel vino albo & tenui propinato. Hoc dyſentericis plurimùm auxiliatur,in quibus vlcera nondum putruerunt.

Cap. LXXXII.

DYSENTERICA potio Marciani vocata [a]Phemus. Accipit myrrhæ,opii,balauſtiorum,rhois rubei, aniſi,ſpinæ Ægyptiæ,ſing.vnc.ſemis, aluminis ſciſſilis, (nonnulli lentiſcumaut huius fructum adiiciunt) ſing. vnc.vnã ſemis.Excipe cum decocto corticis ligni loti, & præbe nucis Ponticæ magnitudine. Quòd ſi autem non adſit lignum loti,vtere meſpilino.

a Phemus] Codex Nicolai corruptè legit φύμα, pro φῆμος, vt ſatis ex Aetio liquet.

Cap. LXXXIII.

DYSENTERICA potio valde bona. Recipe [a]myrobalanum magnum, hoc eſt vocatum Cepulam, vrito, & cribro traiicito vt pollinem, irrigatóque cum ſucco plantaginis minoris, aut ſtillatitio roſarum campeſtrium liquore, ac calefaciens præbe bibendum ieiuno. Similis. Rhei barbari hexag.ſemis. Vrito, adiectis Athanaſia & micleta,ſingul.hexag.ſemis. Irrigato cum ſucco quinqueneruiæ, & ſtillatitio campeſtrium roſarũ ſucco,& calefactum bibendum præbeto ieiuno.

a Myrobalanum magnum] Nicolaus habet μέγαν ἐλλέβορον: ſed falsò:quod ſequentia ſatis indicant.Subiicit enim ſtatim, ἤτοι τὴν λεγόμενον κέπυλε. Quæ quidem verba abundè monſtrant legendum eſſe μέγαν μυροβάλανον,hoc eſt myrobalanum magnum. Is enim alio nomine(Actuario teſte) cepula dicitur.Accedit quòd non tutum ſit,imò nõ conueniat prorſus, vt dyſentericis exhibeamus elleborum. Vide quæ ſuprà ſectione prima, annotatione 423. diximus. Ibidem enim etiam myrobalanum vocauit elleborum.

Cap. LXXXIIII.

DYSENTERICA potio,valde laudata. Habet Armenii boli,ſigilli Lemnii,ſanguinis draconis,lapidis hæmatitis,coralli rubei, ſing.ſcrup.duos. Hæc trita in pollinem imbue cum Athanaſiæ hexagio dimidio. Da bibendum cum ſucco plantaginis minoris, & ſtillatitio roſarum campeſtrium tepido liquore,manè.

Cap. LXXXV.

DYSENTERICA potio valde bona,& probata. Recipit mala acida quinque,cotonea quatuor, pyra ſylueſtria immatura viginti. Repurgatis interioribus & exterioribus ea contunde: dein adiice baccarum myrti vnc.vnam,& maſtiches hexag.vnum, & [a]rhaſpe bonũ, aut marathatum,aut eliſphacatum purum vinum quantum oportet. Coquito ritè ad tertias, & colo traiicito, atque in vas vitreum conficito.Quum vſus exigit,præbeto ieiuno cum theriaca poculum vnum exiguum. Dato etiam ſine theriaca.Præbe quoque comedendum è ſpeciebus quæ intra decoctionem ſunt, quantum voluerit æger. Præbe etiam bibendam aſſiduè: eſt enim admodum laudata ad dyſentericos,lientericos,& alui teneſmum.Da quoque theriacã ieiuno cum vino tepido non febricitantibus:eſt enim experta ad talia mala.

a Rhaſpe,&c.] Nicolao rhaſpe genus vini ſignificare ſuprà eſt annotatum.Sic etiam reliqua duo,vini ſunt genera. Pro rhaſpe autem fortè legendum ῥοΐτης, hoc eſt vinum è Punicis malis,vel ῥοδίτης. Per marathatum vel rectiùs marathratum, vinum è fœniculo quod Græcis μάραθρον dicitur:vt per eliſphacatum,aut rectiùs eleliſphacatum vinum è ſaluia (quam ἐλελίσφακον Græci vocant) intelligit.

Cap. LXXXVI.

FORATIONIS ſeu cariei hominis medicamentum.[a]Chorigen & bryoniam contunde ſimul, & fac vt fermentum,impone forationi.Poſtquam verò ablueris ipſam,fac linamentum, & imbue ſucco anchuſæ, quæ eſt herba quædam [b]tingens,& iniice linamentum in forationem diebus ſufficientibus.Vbi verò malum demolitum fuerit, glutinato emplaſtro donec ad cicatricem veniat. Aliud. Ceruſſam & lutea ouorum excipe bombacio,& inunge liquorem, & immitte. Prodeſt autem ad omnem dolorem ſedis. Aliud. Mænarum capita vrtio, cineremque cum melle exceptum ſedi impone vt expertum & præſtantiſſimum ad huiuſmodi.

a Chorigen] Græcus codex habet χορίγην. Quid verò Nicolaus hac voce intelligat,ſcire non poſſum. b Tingens] Poſt hæc verba in Græco Nicolai codice legitur τὰ ἀλήθυνα κήρια. Quæ ſanè voces quid præ ſe ferant ſatis conſtituere non poſſum:niſi quis pro κήρια, μύρα legendum putet,vt ſit ſenſus: Anchuſam herbam eſſe qua verè tinguntur vnguenta.quod etiam Dioſcorides innuit.Sed certi nihil ſtatuimus in cõpoſitione hac mirificè deprauata.Alii fortè emẽdatioribus codicibus vſi,legitimam lectionem huic loco & aliis multis reſtituent.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Emplastris.

Sectio decima.

Cap. I.

EMPLASTRVM Apostolicum, propter facultatis suæ efficaciã,& specierum numerũ appellatũ, confectionis Petri & Pauli.[a]Emmotõ vulnerariũ, omnes neruorum præcisiones & puncturas à ferro factas à phlegmone arcens: cruentis vulneribus destinatum.Educit surculos,calamos,tela, & omnia venenata.Extrahit omnia aliena in profundo corporis sita.Facit ad abscessus, carcinomata,phygethla,& ceruicis dolores.Strumas, [b]perniciosa & maligna vlcera rumpit & immutat,humores efferens.Prodest ad dũrities lienis, influxiones articulorum, & [c]defluxiones genuum,tibiæ vlcera rotunda,meliceridas.capitis tunicas discutit,& humores educit:glutinat corpora à se dissidentia,fracturas cum embrocha sanat. Valet ad abscessus mammarum & erysipelata, ad fistulas iniectum & impositum,ad eos qui sunt morsi à rabidis animãtibus, & quæcunque discutere oportet. ad vetusta & diuturna vlcera,ad putredines,sinus,hæmorrhoidas,sedem,condylomata,rimas ani,carbunculos,impetigines,ichores, intestinorum ramices, morsus venenatorum, morsus scorpionum,nomas pudendorum cum rosaceo iniectũ, & ad ea quæ difficulter cicatrice inducuntur, & diuturna vlcera.ad muliebria mala tomento appositum cum rosaceo. Habet lithargyri hexagia tredecim,ceræ,colophoniæ ,sing.hexagia septem,ammoniaci hexag.vnum semis, galbani hexagium vnum, myrrhæ hexagium vnum,bdellii hexagium vnum semis,pineæ resinæ, mastiches,singulorum hexagia tria,mannæ,thuris, singul. hexag.vnum semis, æruginis rasilis hexagium vnum, opopanacis,aristolochiæ longæ,singulorum hexagium vnum,olei veteris vncias duas. Tritum lithargyrum & per cribrum tenuissimum secretum coquito cum oleo apud lentum ignem. iniice autem æruginem postquã lithargyrum ad medietatem coctum est, & probatum in [d]aqua.vbi videris quòd durum sit,adiice ceram & colophoniam trita in aliud vasculum: & submouens ab i-

A gne,insperge species superiores tritas & cribratas.Opopanacem autem & galbanum in mortario tusa,cum exigua cera adiice postremùm,& vtere.

a Emmoton]Græcis ἔμμοτα dicuntur medicamenta, quæ linamentis excepta, vulneribus vlceribúsque ac sinibus induntur.

b Perniciosa]Nicolai codex legit πανὔκλας pro πανὔργας.

c Defluxiones]Græcè est κρὔσματα.Sed puto potius legendum esse ῥεύματα.Sic enim esse scribendum,Latini codices monent, qui habent reuma in genu vel pede desiccat.Est verò hoc loco Nicolai codex manuscriptus mirificè deprauatus,vt sine melioris codicis adiumento emẽdari nequeat.Vel κρὔσματα vocat plagas ex percussione inflictas.

d Aqua]Græcus Nicolai codex habet δοκιμάσας εἰς ὕδωρ. Legen-
B dum autem fortè εἰς μάρμορον,vt Latina etiam habent exemplaria. Super marmor enim fusa medicamenta,num satis cocta sint probãtur.

Cap. II.

EMPLASTRVM ad dysentericos, & tenesmos. Recipit gũmi hexagia quatuor,thuris,mastiches, aloes, singulorum hexagia quatuor,ladani hexagia duo, farinæ cochlearia duo. Trita bene vnito cum albo oui sufficienti,pannóque illitum imponito renibus.

Cap. III.

EMPLASTRVM cœliacũ,ad lienosos,& stomachicos vtile. Accipit nucem moschatam, gallam mo-
C schatam,macer,sampsychum,mentham, pilulas cupressi, Armenium bolum,sigillum Lemnium, myrtum, cinamomum,sidia,rhun culinarium,rhun Syriacum,rhũ coriarium,panem aridum, rosas, flores iunci odorati, grana myrti,farinam orizæ,berberis, hoc est oxyacantham,thus,mastichen,calamum odoratum, lignum aloes,betonicam,xylobalsamum,casiam ligneam, gummi Arabici,succum acaciæ & hypocisthidis,acinos vuarum,amylum,ossa palmularum, calamum odoratum, spicam,caryophyllum,styracem calamitin semen pe-
D taneuri,& succum zingiberis,coriãdrum,ladanum,succum cotoneorum,zopissam,ceram, zedoariam, oleum rosaceum & myrtinum. Hæc ritè subacta impone stomacho,lieni,& vniuerso imo ventri.

Cap. IIII.

EMPLASTRVM ad abscessus & [a] subducta vlcera.Micas puras lotas multoties, olei anethini, farinæ cumini,mellis puri,farinæ fœnigræci & chamæmeli,parato,& vtere.

a Subducta] Nicolaus legit ἀπόρυφας. Quid verò illi vox hæc significet, me ignorare fateor. Puto autem inuersione literarum esse deprauatam, atque scribendum fuisse ὑποφορὰς: quarum sæpe Galenus in libro de Compos. medicament. κατὰ γένη, meminit. Sunt autem ὑποφοραὶ vlcera profunda & subducta. Vel ἀπόκρυφα, id est abscondita: vel certè ἀπόρυφα, hoc est obliqua & incurua vlcera: aut κορυφώδεα, id est tumentia, legendum. Certi tamen nihil statuimus donec meliorem nacti codicem, quæ sit legitima lectio compertum habeamus. Prior tamē lectio verior esse videtur.

Cap. V.

EMPLASTRVM aut cataplasma optimum. Folia althææ, herbæ vēti, lapathi, folia hyoscyami, chamæmeli. Hæc coquito in sacculo donec [a] dissoluantur. postea appone butyrum & adipes, quoscunque inueneris, & cōmiscens coquito. Dein illitum panno impone tepidū, & miraberis.

a Dissoluantur] Codex manuscriptus legit ἕως γενύσεως, haud dubiè pro διαλύσεως.

Cap VI.

EMPLASTRVM ad iecoris obstructionem & duritiem. Succi fœnigræci, seminis lini succi, maluæ syluestris succi, violarum, spicæ, hyssopi, calami odorati, absinthii, rosarum, chamæmeli, florum iunci odorati, farinæ, costi Alexandrini, santali albi, seminis lini, & fœnigræci, parumque olei rosacei. Impone iecori tepidū.

Cap. VII.

EMPLASTRVM ad induratum & tumescentē lienem optimum. Recipit liquoris Cyrenaici, liquoris peucedani, scordii, styracis, terebinthinæ, galbani, ammoniaci, thuris, bituminis, pineæ resinæ, ceræ. Liquores macerato in aceto, & reliqua rectè parato, & impone tepidum lieni. Ad lienem verò inflatum, præbeto galbanum deuorandum ciceris quantitate manè ieiuno, & vesperi.

Cap. VIII.

EMPLASTRVM stomachicum probatum. Accipit thuris, mastiches, singulorum hexagia quatuor, aloes hexagia tria, zopissæ hexagia quatuor, galbani, ammoniaci, singulorum vnciam semis, ladani, thymiamatis, sing. hexagia quatuor, terebinthinæ, resinæ, singulorum hexagia tria, ceræ vnciam vnam, mellis Attici quod satis est.

Cap. IX.

EMPLASTRVM attractorium mirabile, ad subducta vlcera & abscessus, & gingiuarum inflammationes. Capit ammoniaci hexagia duo, galbani hexagia tria, thuris, mastiches, singulorum hexagia duo, resinæ, terebinthinæ, singulorum hexagium vnum semis, hyoscyami hexagium vnum semis, resinæ piceæ hexag. duo, caricarum, vuarum passarum exemptis acinis, singularum vnciam semis, olei laurini vnciam semis, adipis taurini, adipis suilli, singulorum vncias duas, aloes flauæ hexagia duo, farinæ loliaceæ, seminis maluæ, singulorum vnciā semis, radicis maluæ syluestris vnciam vnam, farinæ seminis lini hexagia duo, fimi columbini vnciam semis, propoleos hexagium vnum semis, ladani vnciam semis, styracis hexagia duo, olei nardini & amygdalini dulcis, singulorum hexagia duo, mellis Attici quod satis est, ceræ puræ vnciam vnam.

Cap. X.

EMPLASTRVM ad lienem iecúrque induratū, & phlegmonē, ac stomachi imbecillitatem. Habet violarum drachmam vnam, œsypi drachmas duas, rosarum drachmas quinque, spicæ, mastiches, singulorum drachmas tres, cyperi, floris iunci odorati, asari, calami odorati, singulorum drachmas quatuor, polii, fœnigræci, singulorum drachmas decem, chamæmeli, seminis maluæ, polentæ, dauci, singulorum drachmas octo. Fermentescant cum succo seminis lini & solani, & vtere in prædictis malis.

Cap. XI.

EMPLASTRVM ad duritiem lienis, & viscerum obstructionem. Recipit fœnigræci, chamæmeli, hyssopi, calami odorati, rosarum, violarum, absinthii, meliloti, spicæ, radicis capparis aut foliorum, salicis foliorū, polentæ, costi, succi seminis lini, & vini quod satis est.

Cap. XII.

EMPLASTRVM ad obstructionem & duritiem iecoris probatum. Accipit chamæmeli, hyssopi, spicæ, seminis maluæ, fœnigræci, florum capparis, violarum, rosarum, mastiches, florum iunci odorati, seminis hyoscyami, singulorum drachm. quatuor, polentæ, succi solani, santali albi & rubei, singulorum drachmas tres semis, succi seminis lini quantum sufficit.

Cap. XIII.

EMPLASTRVM ad contusa ossa, & dolores. Capit piceæ humidæ, picis, ladani, mastiches, singulorum vncias tres, croci hexagium vnum, terebinthinæ vncias duas, zopissæ, ammoniaci, singulorum vnciam vnam, ceræ vncias duas.

Cap. XIIII.

EMPLASTRVM ad contusa ossa, neruos, ac dolores, & ad omnem contusum locum, vocatum Oxycrocium. Habet croci, zopissæ, colophoniæ, ceræ, singulorū vncias duas, terebinthinæ, galbani, ammoniaci, myrrhæ, thuris, mastiches, singulorum vnciam semis drachmam vnam semis. Galbanum & ammoniacum conjice in modicum acetum per totam noctem, & feruefacta per saccum ex tenui linteo factum colato, dein dissolutam zopissam colatam iniicito: adiecta cera, ac dissoluens omnia, simul adiice colophoniam, & deinceps terebinthinam, pòst mastichen, myrrham, & thus. Deinde funde super marmor, & croco in puluerem trito inspersо, ipsum subigito.

Cap. XV.

EMPLASTRVM Sanitas, vtile ad diuisiones, fistulas, & ægylopas, surculos educens, & squamas remouens. Ad omnia vlcera faciens, herpetas, & hemicranias, fronti impositum, sinus glutinat. Recipit lithargyri vncias sex, cerussæ, salis communis, ammoniaci, singulorū vncias quatuor, æruginis, terebinthinæ, singulorum vncias tres, ceræ vncias sex, propoleos vncias duas, chalcanthi drachmas decem, mannæ, aluminis humidi, singulorum vncias duas, olei veteris, squamæ, singulorum vncias quatuor. Coquito lithargyrum, cerussam & squamam donec non inquinent. Dein adiice liquefacta cum aridis.

Cap. XVI.

EMPLASTRVM dictum Augustum, rectè dispositum, & paratum multoties à nobis. Confert ad oculorum vehementes dolores, plagas articulorum veteres & recentes, lienosos, iecinorosos, hydropicos, abscessus crudiores, doloresque grauiores. Nam discutit, aut concoquit, aut roborat. Ad pleuriticos, podagricos, arthriticos, in vigore & inclinatione existētes valet. Oportet autem eos qui imponunt medicamentum, locum calido oleo lana excepto fouere: atque vbi impositum est, etiā deligare. Accipit radicis bryoniæ, radicis cucumeris syluestris, radicis ebisci, oculorum populi nigri, singulorū vnciam vnam, olei veteris libram vnam vncias tres. Coquito radices tenuiter contusas, & oculos populi nigri cum oleo: atque oleo postea colato, adiice lithargyri vncias decem, cerussæ vncias duas, lapidis asii floris vnciā vnam, myrti, aloes, mastiches, singulorum vnciā semis, croci hexagia duo, bdellii, ladani, singul. vnc. duas, propoleos vncias tres, æruginis vncias duas, casiæ hexagia quatuor, thuris hexagia duo, pineæ, terebinthinæ, sing. vncias quinque, ammoniaci, ceræ, singulorum vncias quatuor, chamæleontis vnciam semis. Coquito lithargyrum & cerussam, & asium lapidem cum oleo, & vbi donec non inquinent decocta fuerint, adiice liquefacta, & arida tusa & cribrata.

Cap. XVII.

EMPLASTRVM è dictamno mirabile, glutinās neruos, & musculorum præcisiones, ac [a] sinus. Facit etiā ad vetera, & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur vlcera, meliceridas, morsus venenatorum. Educit ossa corrupta & aculeos, cuspidésque discutit, ad dolores capitis, oculorum, & omnis generis fluxiones fronti impositum vtile. Est etiam malagma bonū ad pleuriticos,

lienosos,fracta,luxata, & venenatorum ictus. Capit li- A thargyri dr.vigintiquinque,squamæ ferri dr. tres,mannæ drachmas quinque;dictamni,aloes, singulorum drachmas duas,ammoniaci drachmas tres, æris vsti drach. quatuor,diphrygis dcachm.duas, myrrhæ drach. duas, propoleos drachmas quatuor,galbani,chalcãthi,singulorum drachmas sex,gentianæ drachmas tres, aristolochiæ longæ drachmas quatuor, colophoniæ vnciam semis,ceræ,olei communis,singulorum drachmas vigintiquinque. Coquito lithargyrum & squamam cum o- B leo donec non inquinent,dein misce reliquas species.

a Sinus] Nicolaus habet κόλπους. Galenus lib. 5. de Compos.me dicam. κατὰ γένη, περιθλάσεις, id est contusiones legit.

Cap. XVIII.

EMPLASTRVM dictum Dynamicõ,id est multarum virium,ad vulnera capitis & perforata, ad morsus rabidorum,ictus venenatorum,ad eos qui ab homine morsi sunt,strumas,furunculos,abscessus,sinus & ossa latentia,fistulas, aculeos, impetigines feras, scabies, mẽbra,neruos contusos,ossáque fracta.Educit calamos, C glutinat diffidẽtia vulnera,& carnem generat, cauáque implet. Ad crustas cum melle iniectũ,ad putrefacta, & phygethla,polypos in naribus,conclusa vlcera & maligna,ac difficilè curabilia.Dispergit,rumpit,ad cicatricẽ perducit.curat etiam carcinomata.Habet liquoris cedrini non adulterati vncias tres semis,picis humidæ, bituminis Iudaici, adipis suilli vncias tres semis,adipis leonini libram vnam,galbani vnciam vnam, ceræ libram semis,terebinthinæ, ammoniaci,colophoniæ, singulorum vncias tres,lycii,thuris,aluminis scissi, myrrhæ, a- D loes,bdellii,squamæ æris,sing.hex.quatuor s. calaminthæ,æruginis,cornu ceruini vsti,sing.vnc.s. aceti acris hexag.vnũ s.mellis Attici lib.vnã s.Sicca trita & cribrata,solue in aceto.Melle autẽ prius cocto,iniice liquabilia & simul liquato.Vbi dissoluta fuerint, funde in mortarium, & subacta validè exime,ac vtere.

Cap. XIX.

EMPLASTRVM inuincibile ad bubones, neruos vulneratos,durities, tubercula, furunculos, plagas ex percussione inflictas,membranas contusas, & ad o- E mne malum. Recipit lithargyri libram semis,ceræ, terebinthinæ,ammoniaci,singulorum vncias sex,galbani vncias tres,opopanacis,thuris, mastiches, singulorum vncias tres,bdellii,myrrhæ,styracis,propoleos,singulorum vnciam vnam semis, nitri Alexandrini, aluminis scissi,æris vsti,æruginis,aristolochiæ longæ, sidiorum, malorum Punicorum,dictamni,gallarum, singulorum vnciam semis drachm. vnam, olei veteris, picis aridæ, colophoniæ,pineæ,singulorum libram semis.

Cap. XX.

EMPLASTRVM Athena dictum, optimũ discussorium,conferens ad durities,ad vetera & noua vlce- F ra,abscessus,phagedænica,nomas,putredines,omnis generis vulnera, neruorum ac musculorum præcisiones. Educit ossa à capite sine perforatione. extrahit tela & surculos. Ad morsus venenatorum,maligna vlcera,carcinomata,phygethla,bubones,furunculos,veteres fistulas & ad omne malũ vtile. Alleuat capitis dolores frõti impositũ & gingiuas erosas. Ad omnes in pudendis nomas,condylomata,ossa putrefacta & tonsillas valet.In- G iectum rosaceo,omne vlcus repurgat.Et implet magna vulnera,iniectum cum cerati vna parte & medicamenti partibus quatuor,ad vulnera & in medio sedis vitia. Accipit sidiorum,gallarum,aristolochiæ longæ & rotũdæ,diphrygis,salis ammoniaci,aluminis scissi, nitri Alexandrini,iridis,æris vsti,misyos,chalcitidis,chalcanthi, squamæ æris,thuris,singulorum drachmas tres, aloes, soreos,Cadmiæ,opopanacis,singulorum drachmam vnam semis,bituminis Iudaici drachm. trigintaquatuor, ammoniaci drachmas sex,mannæ,thuris,galbani, sing. H drachmas quatuor, terebinthinæ drachmas sex, pineæ drachmas trigintaquatuor,picis aridæ,colophoniæ,singulorum drachmas trigintaquatuor,ceræ drachmas trigintasex,aceti drach. octodecim. Metallica terito validè cum aceto in mortario,& liquabilia liquefacta affunde. Dein amota àb igne coniice in cacabum, & lento igne coquito.Postea adiice arida.

Cap. XXI.

EMPLASTRVM exiccans ad aquosos ramices & intestinorum,omniúmque testium vtile. Capit alicæ drachmas duas,thuris,glutini fabrilis,myrrhæ, rhois coriarii,sing.dr. tres,balaustiorum dr.quatuordecim,sidiorum,gallarum,singulorum drach.sex, aloes dr. quadragintasex,vini optimi quod satis est.

Cap, XXII.

EMPLASTRVM dichromon à duplici colore sic appellatum,vulnerarium optimum. Habet æris vsti, aluminis scissilis,ammoniaci, singulorum drach. duas, ceræ,colophoniæ,adipis suilli,singulorum drach. duodecim,aceti quod satis est.

Cap. XXIII.

EMPLASTRVM de absinthio.Recipit cerussæ, lithargyri,singulorum vnciam semis,ceræ, adipis suilli, singulorum hexagium vnum semis.

Cap. XXIIII.

EMPLASTRVM nominatũ Psitacion. Accipit colophoniæ, adipis suilli,ceræ,sing.dr.sex,succi hyoscyami. Adipem cum succo & cera coniice in cacabum, & posteà iniice reliqua.

Cap. XXV.

EMPLASTRVM è fermento discussorium, ad furunculos & abscessus. Capit nitri Alexandrini libram vnam,olei communis veteris vnciam vnam semis, resinæ pineæ vncias tres,myrrhæ vnciam vnam semis,salis communis,ceræ puræ,singul.hexag. tria semis. acetum cum sale & nitro misce,donec ad glutinis consistentiam redeant:dein probè parato & subacto vtere.

Cap. XXVI.

EMPLASTRVM dictum Droma,ad clauos,strumas,grandines,abscessus,phygethla & quæcunque aperire volueris. Quum enim emplastrum hoc imponitur, cultro non est opus.Habet picis humidæ dr.tres, ammoniaci,arsenici scissi,sing.dr.tres,terebinthinæ, portulacæ,sing.dr.tres,æruginis dr.vnam,opopanacis dr. duas, liquoris tithymali dr.semis,calcis viuæ,misyos, chalcitidis,nitri,saponis Gallici,sulphuris ignem non experti, sing.dr.vnam.Coquito liquabilia donec non inquinẽt, & tum adiice arida.[a] Sandaracham postremùm insperge.

a Sandaracham] Hinc satis constat, Nicolaum per Arsenicũ scissile, Sandaracham intelligere veterum.

Cap. XXVII.

EMPLASTRVM nigrum dictum, Sotirichi Azaniti, ea quæ phlegmone vacant glutinat in gladiatoribus,carnis erosionibus, agrestis suis & rabidorum omnísque venenati animantis & feræ morsibus cõfert. Ad capitis dolorem,hemicraniam,oculos defluxione laborantes,fronti impositum valet. ad aurium dolorem cum rosaceo instillatum auri prodest: summos item humeros & lumbos dolentibus. iecoris & lienis dissoluit durities,& in insessionibus illitum emollit. Cum rosaceo oleo facit ad articulos defluxione vexatos,gibberos & genua,atque extremam sedis partem. aduersatur ictibus ferri, aut ligni aut aliorum. Educit surculos, cuspides,clauos,calamos,testas & spinas.ad pudenda vlcerata & rimas,etiamsi iam putrescunt.Rosaceo dilutum & illitum instar plicaturæ in linteo, omnem duritiẽ & abscessum sanat & vetustiora vlcera & quæ difficulter ad cicatricem perducuntur. Ad omnia depascentia, nigra,& incidentem putrefactionem. In generationibus autem plagarum & vulnerum vtere medicamento enhæmo, scalpro non admoto.Extrinsecus autem impone poscã, aut vinum cum oleo, vt necessitas exigit.In contritionibus verò intrò adhibe collyrii instar emollitum cum rosaceo oleo,vt non sit [a] subdurum. Recipit mastiches libram vnam,propoleos lib. semis,ladani vnc. vnam semis,bdellii vnciam vnam,thuris,myrrhæ,aloes,ammoniaci,singulorum hexagia quatuor semis, aluminis scissilis,misyos,chalcãthi,æris vsti,sing.vnc. s. aristolochiæ

longæ,gallarum,cytinorum,mali Punici,ſingul. vnciã vnam,æruginis hexagia quatuor ſemis,ceræ puræ, olei roſacei,aceti acris,ſingulorum vnciam vnam. Ammoniacum & propolin cum roſaceo & cera in mortario cõtunde donec liqueſcant. Arida verò tere ac cribrato.ladanum & metallica cum aceto liquato. Dein liquans maſtichen,inſperge arida,& vnitis validè & ſubactis ad cõſiſtentiam vtere.

a Subdurum] Manuſcriptus codex legit perperam ὑπόκληρον, pro ὑπόσκληρον.

Cap. XXVIII.

EMPLASTRVM cognominatum Epigoni. Hic quidem quum in carcere ad mortem damnatus eſſet, propter hoc medicamentum dimiſſus eſt, quòd imperatoris Marci filiam ſanaſſet. Morſa enim quum in mamma eſſet à ſerpente,& omnibus medicis de illa deſperãtibus, ſanata tamen eſt. Facit etiam ad omne vlcus recẽs & vetus, ad eos qui morſi ſunt ab homine, & ad omniũ reptilium,omniúmque ferarum quadrupedum, crocodilorum,ſcorpionum, & torpedinis marinæ morſus. ad abſceſſus,ſinus,phygethla,parotidas,furunculóſque. A phlegmone arcet iniectum cum parte vna cerati,& medicamenti partibus quatuor cum oleo roſaceo diſſolutum. Facit etiam ad ea quæ in profundo cicatricem difficulter contrahunt,& chironia. Expurgat & implet putrida carcinomata,& omnibus vlceribus confert, malignis,corruptionem ſentientibus,& iis quæ difficilè maturantur. ad abceſſus & fluxionem oculorum fronti impoſitum. oſſa capitis ex ictu commota figit firmátve. Epigonus autem nõ ſine gratiarum actione ipſum reuelauit,poſtquam eſſet liberat⁹ à carcere. Accipit ſquamæ æris,ammoniaci,aloes, hepaticæ, æruginis raſilis, æris vſti,thuris maris,ſalis ammoniaci,ariſtolochiæ rotundæ,ſing.vnciam ſemis,ſeminis rapi ſcrupulos tres, dracunculi radicis vnciam ſemis,ſeminis artemiſiæ ſcrupulos nouem,ceræ puræ libras quinque,colophoniæ libram vnam,olei veteris cotyl.ſemis,aceti acris cochlearium ſemis,ſinapi ſcrupulos tres, ſpodii ſcrupul. nouẽ, aluminis ſciſſilis,opopanacis,ſingulorum vnciã ſemis. Metallica tere cũ aceto diebus tribus. liquabilia verò liquato. arida inſperge,& omnibus ritè ſubactis & confectis vtere.

Cap. XXIX.

EMPLASTRVM Calbianum eximium,tribuni Iuliani,ad capitis dolorem & hemicraniam fronti impoſitum. Oculorum fluxiones ſiſtit, deſtillationem ſanat,& omnes dolores,dilutum cum oleo roſaceo & illitum. ad maligna narium vlcera illitũ. ad ea quæ ori grata ſunt,cum melle. ad difficulter ſpirãtes,mammas,cardiacos,ſtomachicos,iecinoroſos,lienoſos, dyſentericos, hydropicos,nõniſi rectâ ceruice ſpirãtes,iſchiadicos,arthriticos,podagricos,ad dolores neruorum &ſtuporem, effœminationéſque. educit oſſa, remouet ſquamas. Cõfert colicis,nephriticis cum ilicino oleo aut rutaceo, & ad eos qui dentium ſtupore laborant,eoſitem qui defluxionibus vexantur,aut quomodocunque aliter refrigeratos,pubi impoſitum.cum roſaceo impoſitum,aut glã de ſuppoſitum,& ſedi. Facit etiam ad ſtrumas,bubones, ganglia,vlcera vetuſta & omnem abſceſſum. Conducit & ad ea quæ in renibus & ſede ſunt. maligna repurgat, carni cicatricem inducit. Ad chiragram nobile eſt,calamos,vitra & ligna & omnia ᵃinfixa corpori extrahit. Facit ad diuturna mala & carcinomata. In artificiali præpatione ad iecinoroſos,adiice vinum oleo mixtum. ad lienoſos, poſcã & reliqua ſimiliter. Eſt verò ad omnia muliebria mala vtile in peſſo ſubditum. Impoſitũ facit ad reduuias & ramices inteſtinorum. In propriam enim ſedem reponit prolapſum inteſtinum.& ad aquoſos ramices. Sinus glutinat, & cum chirurgia impoſitum probè facit,ſanguinis eruptiones ſiſtit. Eſt etiam acopon vnguentum diſſolutum cum oleo & inũctum. Eſt etiã bonũ malagma iis qui angina correpti ſunt,impoſitum iuxta ceruicẽ. Ad reſolutos & ea quæ in mãmis ſunt, quibúſque omentũ ruptũ eſt,& vmbilicus prominet, vtile. Ad omnia quæ in aliis ſunt,furunculos, ᵇamyloglosſos cum chirurgia,cartilagines naris & aurium agglutinat, quas nonnulli medicorum,vtpote quod fieri haud poſſe putẽt, prætereunt. Facit ad reſolutionem,& vrſorum, leonum,& aſpidũ morſus. eius compoſitio hæc eſt. Accipit ariſtolochiæ longæ,iridis,chamæmeli aridi, ſquamæ æris,ſemperuiui,thuris,myrrhæ,aloes,cadmiæ, ſingulorum vnciam vnam,ariſtolochiæ rotundæ vnciam vnam ſtagium ſemis,æris vſti,æruginis,aluminis ſciſſi, ſingulorum ſtagia quatuor ſemis, gentianæ, centaurii, chalcanthi,dracontii, ſingulorum vnciam ſemis, ſalis ammoniaci,aluminis rotundi,ſidiorum, gallarum; ſalis Cappadocici,ſalis communis,chalcitidis, miſyos, ſingulorum ſtagium vnum ſemis. Tuſa diſſolue cum aceto, in mortario,& liquabilia liquefacito, & infunde mortario, & diſſolue. Sunt autem hæc, terebinthinæ vncia ſemis,propoleos vncia vna, ammoniaci, ᵃ raſuræ nauis, ſingulorum vnciã ſemis, galbani vncia vna,ceræ,colophoniæ,ſingulorum libra vna ſemis, olei veteris libra ſẽmis. Vnita ſubigito.

a Infixa] Nicolaus legit ἐμπεπηρωμένα, ſed fortè minus rectè. Legẽdũ enim eſſe videtur ἐμπεπηγυμένα. b Amyloglosſos] Codex Nicolai legit λαγοχύλας: ſed haud dubiè deprauatè. legendum itaque cenſemus, ἀγκυλογλώσσους, vel certè ἀγκύλας, hoc eſt particulorum ligationes. Quòd ſi tamen quiſpiam veriorem lectionem ſubſtituerit, noſtrã immutare nihil grauabimur. c Raſuræ nauis] Zopiſſam intelligit.

Cap. XXX.

EMPLASTRVM ᵃ Galeni, Athena. Confert certò ad omne malum,& non eſt quod non ſanauit. Poteſt etiam vtiliter adhiberi pro malagmate iis quæ egẽt emollitione,laxatione,& impletione. Accepit autẽ hoc emplaſtrum ab Alyppio medico. Eius compoſitio. Ceræ dr.tres, terebinthinæ dr.xxv.reſinæ frixæ dr. duodecim S. adipis vitulini,aluminis ſciſſi,chalcãthi,miſyos, opopanacis,ſing. dr. vna,galbani, myrrhæ,thuris, ſingul.dr.tres,ſalis ammoniaci,æris vſti,aloes,aluminis rotundi,ſin.dr. vna ſemis, æruginis raſilis, ammoniaci; ſingul.drach.quatuor ſemis,rubricæ ſinopicæ drach.ſemis,aceti cochlearium ſemis, olei cochlearia quatuor. Arida contunde,& cribrato. Galbanum & opopanacem cum exigua cera,& ammoniacum in mortario contũde donec diſſoluantur. Alumen,ſalem, ᵇ æs vſtum,miſy; chalcanthum,æruginem contere cum aceto,& affunde liquabilibus ritè ſubacta.

a Galeni] In lib. 2. de Compoſ. medic. κατὰ γένη. b Æs vſtũ] Nicolai codex legit τὸν χαλβάνην falſò, pro τὸν χαλκὸν κεκαυμένον: id quod ex præcedentibus ſatis conſtat.

Cap. XXXI.

EMPLASTRVM Ægyptia nominatum,omnes diuiſiones à phlegmone conſeruans. Facit ad contuſiones,morſus quadrupedum, ſerpentium venenatorum; omnes phlegmonas citra vulnerationem, neruorúmq; ſine manifeſta cauſa dolores. hanc Andromachus pluſrimùm laudat. Lippientium etiam oculorum eſt ᵃ anacollema,capitiſque dolore laborantes iuuat. Recipit lithargyri,ceræ,ſingul.vncias quatuor ſemis,ammoniaci vncias tres,thuris,lanæ ſuccidæ combuſtæ,ſingulorum vnciam ſemis,ſquamæ æris ſtagium vnum ſemis; terebinthinæ vnciam vnam ſemis,ſquamæ ſtomomatos,ariſtolochiæ longæ, ſing.ſtag.vnum S. ᵇricini ſtag. quatuor ſemis,olei veteris vnc. decẽ ſemis. Lithargyrum, ſquamas,& ricinum decoquito donec digitos nõ inquinent. Dein liquabilia adiicito, arida verò terito.

a Anacollema] Græcè eſt ἀνακόλλημα. Sunt autem ἀνακολλήματα Græcis medicamenta quæ fronti; Galeno lib. 6. de Comp. medic. κατὰ γένη, teſte, dum oculi fluxione laborant, imponuntur. b Ricini] Nicolaus habet κίκεως: Galenus autem lib. 3. de Comp. medic. κατὰ γένη legit ἐλαίου κικίνου, id eſt olei ricinini.

Cap. XXXII.

EMPLASTRVM œnopœon. Facit ad omne vuln⁹, omnémq; morſum, tubercula; ad ea quæ in mãmis,ſinus,fiſtulas, furunculos,& phagedænas. Accipit ceruſſæ vnc.1.terebinthinæ,mannæ; cinabaris,ſing.dr. pineæ reſinæ dr.quatuor S. ammoniaci vnc.S. propoleos vnc. duas,galbani lib.1.opopanacis dr.duas, ricini ſtagia ſex. Liquida coquito cum ceruſſa donec confluant & coaceruentur. Adiice olei veteris ſtagium vnum, aquæ

marinæ ſtagium vnum. Dein liquabilia decoquito donec manus non inquinent: poſtea propolin, galbanum, opopanacem contude in mortario: adiice ammoniacũ, aut tuſum inſperge, aut ſubactum dilatato:& arida tuſa & cribro tranſmiſſa inſperge. Eſt enim probatum.

Cap. XXXIII.

EMPLASTRVM Cyrilli, quod Philanthropos dicitur, exiccatorium, diſcuſſorium: glutinat etiam ſinus,& defluxionibus in articulos vtile eſt: fiſtuloſis autẽ potiſſimùm conducit in anguſto ad cartilagines loco. Capit lithargyri, olei, reſinæ pineæ, ſingulorum libram vnam vncias tres, ceruſſæ vnciam vnam ſtagium vnũ ſemis, propoleos ſimiliter, viſci quercini vnc. duas, chamæleontis vnciam vnam ſtagium ſemis, radicis centaurii vnciam vnam ſemis ſtagium ſemis, polypodii vnc. vnam ſemis, floris lapidis aſii aut ipſius lapidis vnciam vnam ſemis, ammoniaci vncias tres, myrrhæ ſtagia tria. Coquito lithargyrum, oleum & reſinam donec digitos non inquinent. Dein propolin, ammoniacum, vnumquodque eorum ſeorſim in mortario tuſum, cum modico oleo dilatato: poſtea adiice ceruſſam, ſenſimque inſperge. Dein viſcum contuſum admiſce, ac poſtea cum oleis arida iniice,& ſubigito.

Cap. XXXIIII.

EMPLASTRVM Purpura dictum, ſinus agglutinans omnis generis. Habet lithargyri, colophoniæ, ſingulorum vnciam vnam, lapidis hæmatitis vnc. duas, ceræ vncias quatuor, picis libram vnam, aquæ vncias tres, olei quod ſatis eſt.

Cap. XXXV.

EMPLASTRVM barbarum. conducit ad omnia mala. Recipit bituminis libram vnam, miſyos vnciam ſemis, galbani, opopanacis, ſquamæ æris, ſingulorũ vnc. ſemis, picis aridæ, colophoniæ, ſingul. lib. s. vnc. vnã ſemis, olei veteris cochlearium ſemis. Oleo autem admiſce etiam aceti libram ſemis, aut quantum ſufficit.

Cap. XXXVI.

EMPLASTRVM diſcuſſorium, ruptorium, & [a] ſenſim depaſcens. Accipit pyrethri libram ſemis, picis aridæ libram vnam vncias tres, baccarum lauri ſextar. quatuor, cyperi, ſeminis raphani, ſinapi, radicis canabis, ſingulorum vnciam ſemis, nitri aſſi, radicis capparis, ceræ; ſingulorum vncias tres, fœnigræci vncias duas, colocynthidis vnciã ſemis, fimi caprini ſextarium ſemis, aceti ſextarios duos, olei ſextar. ſemis vnc. vnã ſemis, nitrum terito cum aceto.

a Senſim depaſcens] Græcus Nicolai codex legit ἐξερίπουσα, pro ἐξίπουσα. Hinc ἐξιπωτικὰ medicamenta dicuntur Græcis quæ ſenſim humores diſcutiunt ac depaſcuntur, vt lib. 7. de Compoſ. medic. κατὰ γένη teſtis eſt Galenus.

Cap. XXXVII.

EMPLASTRVM Methe nobile. Capit lithargyri libram vnam, picis aridæ libram vnam, adipis taurini vncias quinque ſextarios duos, olei veteris hexag. quatuor, terebinthinæ vncias quinque ſemis, olei roſacei hexagia ſedecim, opopanacis, galbani, ſingulorum hexagia quatuor, thuris vncias quinque hexagia duo, æruginis hexagia quatuor, ceræ puræ hexagia ſedecim, myrrhæ hexagia octo. Coquito lithargyrum cum oleo donec non inquinet, dein reliqua ordine adiicito, & accepto medicamento coniice in vinum bonum tribus diebus: poſtea exempto vtere. Hoc igitur emplaſtrum, maximum eſt medicamentum: facit enim ad fracta, ſtrumas ſanat, diſpergit, rumpit & ad cicatricem perducit. Confert ad omnem neruorũ conſenſum, & potiſſimùm muſculorum præciſiones & podagras, omnéque malum à phlegmone tuetur.[a] Conglutinandi vim habet, tela, cuſpides, ſurculos & calamos educit. renes cõfeſtim ſanat, collectiones diſpergit, tubercula, furunculos, duritiéſque omnes. mammas mitigat, & vehementes dolores. Oculorum fluxiones ſiſtit fronti impoſitum, capitis dolorem ſanat. Ad tibiarum pulſationes facit, & maligna vlcera, ſordidáque omnia purgat. ad morſus canum, hominum, lienoſos, pleuriticos, iſchiadicos, præſtantiſſimum exiſtit.

a Glutinandi vim habet] Codex Nicolaí malè legit ἐχέκωλος pro ἐχέκολλος.

Cap. XXXVIII.

EMPLASTRVM carnem glutinans, & præcipuè ad induratum lienem vtile. Habet ceræ puræ, maſtiches, colophoniæ, reſinæ piceæ, terebinthinæ, ammoniaci, ſingulorum libram ſemis, bdellii libram ſemis vncias tres, bituminis, arſenici, aluminis ſciſſilis, chalcãthi, miſyos, ſingulorum vnciam ſemis. Metallica terito in mortario,& liquabilia liquefacito in cacabo, dein adiice ammoniacum cum cera in mortario tuſum, eóque amoto ab igne adiicẽ terebinthinam, ac poſtea inſparge arida. Dein iterum in mortarium coniice, & admiſce aceti acris vncias ſex,& moueto agiliter donec acetũ cõſumatur. vbi refrigeratũ fuerit, ſubactũ excipe. In aquoſis ramicibus vniuerſum tumorẽ hoc medicamẽto circumline. Abſumit enim &[a] depaſcitur humorem. ſimiliter etiam valet in carnoſis ramicibus: imminuit enim tumorem & in lienoſis. Abſumit enim malitiam lienis, & omnem duritiem emollit.

a Depaſcitur] Paſſim in Nicolai codice manuſcripto ἐξέπει pro ἐξίπει legitur.

Cap. XXXIX.

EMPLASTRVM nigrum, enhæmon, ad eſſatu dignas diuiſiones, eáſq; potiſſimùm quæ in capite ſunt, ad fiſtulas, ſinus, fracturas, iecinoroſos, lienoſos: phlegmonémque arcet. Ad neruos, cartilagines cõtuſas, oſſa, ſtupidos, hypophoras & abſceſſus. Eſt bonum ad con ſtringendum ſanguinem,& maximè in iis qui ſanguinẽ excreant. Vbi duobus illeueris coriis, vnùmque ſuper de ctus vt coſtas comprehendat, alterum ſuper dorſum impoſueris, valet ad morſus canum hominùmque: vniuerſum enim locum à phlegmone tutum reddit, vt experientia edocuit. Liberat hyeme quidem diebus ſeptẽ, æſtate autem dieb[9] nouem. ſi verò properauerit, citiùs. Recipit ceræ puræ, picis aridæ, pineæ, ſing. lib. s. mãnæ vnc. tres, ceruſſæ, chalcãthi, ſing. vnc. 11. bituminis lib. 1. opopanacis vnc. vnam, bdellii vnc. tres, ammoniaci lib. ſemis, olei communis libræ quartam partem, aceti cochlearium vnum. Ritè parato vtere.

Cap. XL.

EMPLASTRVM Mile, ad duritias, ſinus, & in aliis affectus, omnémque abſceſſum. Accipit ceræ puræ libram ſemis, adipis ſuilli vncias tres, picis aridæ lib. ſemis, bituminis, ammoniaci, ſingulorum vncias tres, galbani vnciam vnam ſemis, myrrhæ vnc. vnam.

Cap. XLI.

EMPLASTRVM myrtinum, cicatricem inducens & refrigerans. Capit lithargyri, ceruſſæ, ſingulorũ vnciam vnam, ceræ puræ vnciam vnã ſemis, plumbaginis vnciam vnam, olei myrtini quod ſatis eſt. Plumbaginem & lithargyrum terito cum ſucco ſolani, ceruſſam & liquabilia affunde.

Cap. XLII.

EMPLASTRVM de ſalicibus, ad omnem excellenter affectum conferens. Habet ceræ puræ, bituminis, picis aridæ, reſinæ, colophoniæ, ſingulorum libram ſemis, miſyos, æruginis, ſidiorum, ſquamæ æris, ceruſſæ, aluminis ſciſſilis & rotundi, gallæ, chalcitidis, melanteriæ, ſcoriæ ferri, ſingulorum vnciam vnam ſemis, foliorum ſalicis vncias ſeptem ſemis, aceti quod ſatis eſt. Arida tere cum aceto,& magis folia, olei quantum ſufficit.

Cap. XLIII.

EMPLASTRVM chalcitidis glutinans, à phlegmone conſeruans, ad contuſiones diuiſionéſque vtile. Sinus exiccat, glutinat, prohibet abſceſſus fieri, educit oſſa corrupta, maximè in corporis extremitatibus. Recipit lithargyri, ſquamæ æris, pineæ, ceræ puræ, ſingul. drachmas vigintiquinque, ammoniaci, galbani, ſingul. drachmas quatuor, diphrygis drachm. tres, ariſtolochiæ rotundæ drachmas decem, olei veteris vncias quatuor ſemis. Lithargyrum, ſquamam, coniice in oleum, & decoquito donec non inquinent digitos: dein adiice liquabilia,& ammoniacum dilatatum.

Cap. XLIIII.

EMPLASTRVM de ſalibus [a] vomitus Euthalii. Accipit chalcăthi,aphonitri albi,ſalis communis, ceruſſæ,ceræ puræ,ſingul.vnciam ſemis, olei myrtini quod ſatis eſt.

a Vomitus]Græcè eſt ἐμετος.Sed fortè legendum erit ἔμμετρος hoc eſt metricum,aut carmine conſcriptum.

Cap. XLV.

EMPLASTRVM venatorum, accommodatũ omnibus malis. Capit ſymphyti,æris vſti,ſquamæ æris, iridis Illyricæ,ſingulorum vnciam vnã,atramenti Indici vnciam vnam ſemis, ſalis Cappadocici vnciam vnã, æruginis vnciam vnam ſemis,aluminis ſciſſilis,miſyos, ſingulorum vnciam vnam,gallarum, ariſtolochiæ rotũdæ & longæ,ſingulorum vnciam ſemis, dictamni, ammoniaci,ſingulorum vnciam vnam, ſidiorum, thuris, ſingulorum vnciam ſemis,picis aridæ,ceræ puræ, ſing. libram vnam ſemis,olei communis vnciam vnam,aceti cochlearium ſemis.Probè parato vtere.

Cap. XLVI.

EMPLASTRVM Coreos,ad lienoſos, hydropicos & iſchiadicos.Habet picis aridæ libram vnam, ceræ puræ,ammoniaci,nitri rubei,pineæ reſinæ, baccarũ lauri,adipis taurini,ſingulorum libram ſemis,farinæ fœnigræci ſextarii quartam partem,chamæleontis nigri,cumini tenuis,ſingulorum vnciam vnam & hexagium vnum ſemis.

Cap. XLVII.

EMPLASTRVM Simotos vocatum, ad vniuerſa mala.Recipit ceræ puræ hexagia duodecim, colophoniæ vncias ſex,ſquamæ rubeæ,æruginis,thuris, ariſtolochiæ longæ,opopanacis,aluminis ſciſſilis,æris vſti, ſingulorũ hexagium vnum,myrrhæ, aloes flauæ, galbani, ſing.hexag.vnum ſemis,olei,aceti, ſingulorum hexag. vnum,& quartam eiuſdem partem.

Cap. XLVIII.

EMPLASTRVM carycum Eladii, quod vocatur Ephrates perdica, ad neruos vulneratos & ſanguinem ſpuentes,thoraci impoſitum. Accipit ceræ puræ drach. vigintiſeptem, olei communis vncias tres, terebinthinæ drachmas nouemdecim,ammoniaci, aſteris Samii, ſingulorum drachmas duas ſemis,myrrhæ drach.duas, aloes flauæ drach.vnam ſemis grana quindecim, chalcãthi drach.duas gran.quindecim,ſalis ammoniaci,ceruſſæ, ſingulorum drachmam vnam, aluminis ſciſſilis, ichthyocollæ,ſing.drach.vnã grana quindecim,ſarcocollæ drach.vnam,ariſtolochiæ rotundæ drach. ſemis grana quindecim,iridis drachmam vnam,miſyos crudi,æris vſti,chalcitidis,ſingul.grana quindecim, Lemnii ſigilli drach.ſemis,galbani drachmam vnam,opopanacis grana quindecim,terræ Eretriadis dr.ſemis grana quindecim,adipis ſuis ſylueſtris aut taurini lib.ſemis, aceti quod ſatis eſt.

Cap. XLIX.

EMPLASTRVM ad neruos vulneratos valde bonum. Capit ceræ puræ vnciam vnã ſemis, miſyos crudi,ſquamæ æris,aluminis ſciſſilis, cypriæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis,chalcitidis hexagium vnum ſemis, olei communis vnciam ſemis,thuris grana quindecim, galbani gran. quindecim,aceti cochlear.ſemis & quartã partem.Madefacta hæc diſſolue ſub ſole æſtu caniculari:dein adiice acetum quoad imbibatur. ſi verò hyeme præparaueris,quantum capiet acetum adiice:reliquum verò aceti cum oleo ſimul coquito donec imbibatur, & vtere vt emmoto.

Cap. L.

EMPLASTRVM cauſticum veluti ferrũ,ad morſus,carcinomata,omnem ferarum ictum, ſteatomata & ſtrumas,ſecando penetrat vſque ad oſſa. Habet ſquamæ æris drachmam vnam, cantharidum drachmas tres, ſandarachæ,arſenici,ſingulorum drachmas duas,pityocampæ drachmam vnam,cicutæ drach.ſemis, ariſtolochiæ drachmam vnam, thapſiæ drachm. vnam ſemis, adipis anſerini dimidium horum. In quibus autem vti conſilium eſt,iis circulariter ceratum impone,vt nõ effluat quod locos exulceret.

Cap. LI.

EMPLASTRVM Chyre mirabile. Recipit ceræ puræ vncias duas ſemis,pineæ vncias duas,adipis taurini vnciam vnam ſemis,œſypi vnciam vnam, butyri recentis vnciam ſemis.

Cap. LII.

EMPLASTRVM Aphra,quod accepi à Nabaſia to Ægyptio,exiccans omnino, & omnibus defluxione laborantibus vtile. Accipit ceræ puræ,picis [a] Brutiæ,Colophoniæ,bituminis,ſingulorum libram ſemis, lithargyri,aluminis ſciſſi & rotundi,ſingulorũ dr.ſex,miſyos, gallarum,chalcitidis,opii,opopanacis,myrrhæ, æruginis,ſingulorum drachmas quatuor,thuris,aloes,ſingul. vnciam vnam ſemis,ſucci mandragoræ drachm. decẽ, ceruſſæ vnciam vnam,galbani vnciam ſemis,olei vnciã vnam ſemis,aceti quod ſatis eſt.

a Brutiæ]Manuſcriptus codex legit βρυτίας, interpoſito poſt πίσσης,puncto:quum tamen legendum ſit πίσσης βρυτίας.Meminit autem Brutiæ picis Dioſcorides libr.1.capite de pice arida.

Cap. LIII.

EMPLASTRVM multis accommodatum,Iceſii nominatum,ad omne vulnus recens & vetus, contuſa, defluxiones,luxationes,fracta, phlegmonas, omnẽ dolorem,quem protinus ſedat.facit ad abſceſſus; tubercula,ſtrumas,carbunculos,parotidas,phygethla,condylomata,impetigines,clauos, [a] nigritias,hæmorrhoidas,inflammatas fiſtulas,ambuſta, [b] dilutum roſaceo aut myrtino oleo.Ad vlcera,ſurculos,cuſpides, morſus canum, ferarum ictus,morſus hominum. item ad ſanguinẽ cohibẽdum vtitor, & loco malagmatis [c] ad omnia: oleum verò non adhibendum eſt.Lippientium in linteolo eſt anacollema.ſint autem ſplenia maiora. eſt & ad hydropicos valdè bonum.Capit terræ ampelitidis,bituminis, lithargyri,ſingulorum vncias quatuor,ceræ puræ, thuris,terebinthinæ,propolis, ſingulorum vnciam vnam, galbani,aluminis ſciſſi,ſingulorum hexagia duo & tertiam partem,myrrhæ drachmam vnam ſiliquas tres ſemis,chalcitidis drach.vnam ſemis ſiliq.vnã ſemis,mellis hexagia vigintiduo ſemis,olei omphacini ſtag. vnũ ſemis.Coquito ampelitin,bitumen & lithargyrum cum oleo donec ſubigantur, & coquito ad lentum ignẽ mouens ſpatha tedacea.

a Nigritias]Manuſcriptus codex falſò μενανίας pro μελανίας legit,vt ex Galeno lib.5.de Comp.medic. κατὰ γένη, vbi hoc etiam emplaſtrum deſcribit,ſatis liquet. b Dilutum]In Nicolai codice corruptè legitur ἐνιεμένη pro ἀνιεμένη. c Ad omnia,&c.] Hic locus totus in Nicolai codice deprauatus eſt:ſic enim habet, καὶ ἀντὶ μαλάγματος μετὰ ἐλαίου,καὶ ἀνακόλλυμα ὀφθαλμιόντων.quum tamen Galeno aſtipulante,ita potiùs ſit legendum,καὶ ἀντὶ μαλάγματος πρὸς πάντα. ἔλαιον δὲ μὴ πρόσαπτε· καὶ ἀνακόλλημα ἐπ' ὀφθαλμιώντων ἐν ὀθονίῳ.ἔστι δὲ σπλήνια μείζονα.

Cap. LIIII.

EMPLASTRVM Haliei ad cruenta vulnera & neruorum præciſiones,vulnera vetera, & cicatricem ægrè contrahentia,defluxionéque tentata. Emollit potiſſimùm mammarum durities. Cõfert morſibus canum, & ictui paſtinacæ marinæ & aliorum fœtorum piſciũ. ac in ſumma,virtutem habet mirabilem. Habet lithargyri,puræ ceræ,ſingulorum drachm. vigintiquinque, terebinthinæ,myrrhæ, [a] ſinopidis,æruginis raſilis,ſquamæ æris,ſingulorum drachmas duas, ariſtolochiæ drachmas tres,thuris drachm. ſedecim & tertiam partem, diphrygis drachmas quatuor,galbani,ammoniaci, ſingulorum drach. tres,olei communis ſtagia tria ſemis.

a Sinopidis]Codex Nicolai manuſcriptus(vt aliàs ferè ſemper) ita hoc etiam loco deprauatus eſt:legit enim σινώπως pro σινώπιδος.

Cap. LV.

EMPLASTRVM Iſis,cephalicum aliud,ad [a] chironia mala & curatu difficilia.eſt etiam cruentis vulneribus accommodum. Recipit ceræ puræ drach. vigintiquinque,reſinæ [b] terebinthinæ drach.tres,ammoniaci drach.duas,ſquamæ æris, [c] æris vſti,ariſtolochiæ longæ, æruginis,ſalis ammoniaci,ſingulorum drach.duas,galbani, mannæ,myrrhæ,aloes,ſingulorum drach.tres, aluminis rotundi drachmam ſemis grana ſeptem,olei

veteris

veteris vncias duas femis, radicis dracontii vnc.vnam, aceti quod fatis eft.

a Chironia] Manufcriptus codex malè legit χρόνια, quum in Galeno fit fcriptum χειρώνια. b Terebinthinæ] Nicolaus habet τερεβινθίνης. Galenus autem κολοφωνιακῆς. c Æris vfti] Nicolaus legit χαλκοῦ κεκαυμένου. Galenus λιβανώτου κεκαυμένου, thuris vfti.

Cap. LVI.

EMPLASTRVM Læina, ad malitiofa, furunculos, ftrumas, & abfceffus. Accipit cumini communis hexagium vnum, colophoniæ vnc.duas, anifi hexag. vnum, farinæ hordeaceæ, nitri, fing.vnc.tres, olei veteris ftag.vnum femis, picis lib.vnam & tertiam eius partem, ceræ puræ lib.femis, vini boni ftag. quatuor & octauam eius partem.

Cap. LVII.

EMPLASTRVM Pardalis appellatum, ad ftrumas: exulcerat enim & rumpit, & ad cicatricem ducit. Ad contrita offa valet. eadem educit. emollit etiam. Ad iecoris phlegmonas & lienis, fuppuratos, arthriticos, podagricos, hypochondria, omnes durities, tuberculáque vtile. Diffoluit carcinomata & phygethla. Auxiliatur conuulfis, & morfis à fcorpione, hydropicifque. Capit pyrethri drach. quinque, falis ammoniaci, grani Cnidii decorticati, ariftolochiæ longæ, iridis Illyricæ, ammoniaci, bdellii, fing.drach.duas, nafturtii, xylobalfami, fingul.drach.duas femis, vifci quercini elaborati minas II. myrrhæ drach.duas femis, fycomori affi minas duas, ceræ Tyrrhenicæ drach.feptem femis, ammoniaci, adipis caprini, refinæ aridæ, fingul. drach. duas. Irinum oleum liquans diffolue vt ceratum, & vafi infunde. Bdellium autem & ammoniacum macerato in vini Italici cyatho dimidio. dein contritis in fole, adiice diffolutum ceratum in mortario: & adiectis bdellio & ammoniaco contundè diebus duobus. Vbi verò vnita fuerint, repone in vafculum inuolutum corio, ne tranfpirent. Si verò acopon efficere volueris, admifce emplaftro irinum vnguẽtum, nardinum, cyprinum, fufinum, bubulum adipem & anferinum, fingulorum cochlearii quartam partem, reducito hæc ad vifci craffitudinem. Nonnulli produnt emplaftri huius pondus drachmæ quartam partem, & vnguenti irini copiofius effe debere.

Cap. LVIII.

EMPLASTRVM Ciconiæ, omnino podagricos fanans. Habet ftercoris ciconiæ, adipis fuilli veteris, fingul.lib.femis.

Cap. LIX.

EMPLASTRVM Sofia, vocatum Philanthropos monachica, ad recentes diuifiones conferens, eáfq; à phlegmone tutas reddens. Dilutum autem facit ad phlegmones eryfipelatofas. Recipit ceræ puræ vnc. duas, [a]pineæ vnc.vnam, refinæ, olei cõmunis, fing.vnc. vnam, vini optimi hexag.quinque. Ne contemnas medicamentum hoc: eft enim expertum & bonum. Reducito autem ad talorum formam, & vtere.

a Pineæ] Græcè eft φυσήματος. Pineam autem refinam φύσημα vocari, teftatur Galenus lib.7. De compof.medic. κατὰ γένη: vbi ita fcriptùm reliquit, ἡ πιτυίνη· καλοῦσι δ' αὐτὴν ἰδίως φύσημα.

Cap. LX.

EMPLASTRVM è fermento ad furunculos, malitiofa, mammas defluxione laborantes, & bonum venæ fectioni. Accipit myrrhæ puræ drach. quatuor, ceræ puræ, adipis fuilli recentis, fing.drach.fex, refinæ pineæ frictæ drach.tres, [a]falis. Liquato fermentum, exiguam affundens aquam. Cerato autem liquefacto & fubacto vtere.

a Salis] In Græco Nicolai codice eft fimpliciter ἅλατος, nullo adiecto pondere.

Cap. LXI.

EMPLASTRVM podagricum, diffoluens callos. Capit ceræ puræ, terebinthinæ, fingulorum drach. vnam, olei veteris drachmam vnam femis, nitri Alexandrini libram vnam femis, euphorbii vnc.vnam, iridis Illyricæ lib. vnam, farinæ fœnigræci fext.vnum S.

Cap. LXII.

EMPLASTRVM è fermento probatum. Habet myrrhæ, ceræ puræ, adipis hyænæ recentis, fingulorũ vnciã vnam, pineæ refinæ hexagia quatuor, frictæ refinæ hexagia quatuor, falis communis vnc.vnam, nitri nigri vnc.S.

Cap. LXIII.

EMPLASTRVM è fuccis, ad omnem phlegmonen propter duritiem factam conferens. Item dolores demolitur. Propriè verò cõfert podagricis & arthriticis. Recipit farinæ fœnigræci, & feminis lini, ptifanæ, fingulorum libram femis, fucci ebifci, vifci, lithargyri, fingulorum libram vnam, ceræ libram femis, olei communis libram vnam femis. Coquito oleum, lithargyrum, & fuccum ebifci donec non inquinent. dein adiice reliqua.

Cap. LXIIII.

EMPLASTRVM Pentatheton Glauci archiatri Alexandriæ, ad phlegmonas, eryfipelata, [a]papulas feruidas in vniuerfo corpore. In podagricis dilutum cum vino & oleo, in eryfipelatis & mammis cum rofaceo oleo, aut vino & oleo. Accipit calcis, adipis taurini, ceræ puræ, picis, refinæ frictæ, fingulorum vnc.vnam. Calcẽ diligenter diffolue.

a Papulas feruidas] Nicolai codex legit corruptè ἐκζέματα, pro ἐκζέσματα. Sic autem dictæ funt papulæ ab ebulliendo & feruẽdo: Galeno alio nomine dicuntur ἐκβράσματα.

Cap. LXV.

EMPLASTRVM de feminibus ad hydropicos, angina laborantes, inflatos, articulos tofos facientes, & vbi extenuare & emollire voles. Capit falis foffilis vnciam vnam femis, anifi, baccarum lauri, farinæ hordeaceæ, cumini, nitri, vini veteris, farinæ fœnigræci, olei veteris, fingulorum vnc.vnam femis, ceræ puræ lib.femis, picis lib.femis, pineæ vnc.octo. Arida vino irrigato.

Cap. LXVI.

EMPLASTRVM ad relaxationes neruorum, & [a]oculorum, [b]papulas feruidas, refolutos, [c]tumores neruorum, [d]articulos phlegmone tentatos, & genua: potiffimùm verò ad refolutos & tumores. Habet ceræ puræ vnc.quatuor, refinæ terebinthinæ, opopanacis, fing. hexag.duo, colophoniæ vnc.quatuor, olei veteris hexagia quinque, adipis fuilli veteris hexag.quinque.

a Oculorum] Haud dubiè hoc loco Nicolai manufcriptus codex deprauatus eft. legit enim καὶ παρωμάτων. Quid autem hac voce fignificare velit, nemo (puto) facilè diuinabit. Cenfeo itaque legendum effe, καὶ παρ' ὀμμάτων. b Papulas feruidas] Codex Nicolai habet ἐκβλέμματα. Quid verò ἔκβλεμμα fit ignoramus: legendum itaque effe iudico ἐκζέσματα, vt paulo fuprá. c Tumores] Græcè eft συστροφάς. Sunt autem συστροφαὶ, vt lib. 4. De victu acutorum morbor. comment. 19. teftis eft Galenus, omnes præter naturam tumores: interdum tamen ad tubercula & duritias tantùm vox hæc detorquetur.
d Articulos] Codex Nicolai legit falsò ἄνδρια, pro ἄρθρα.

Cap. LXVII.

EMPLASTRVM ifchiadicum è dictamno, cognominatum etiam ab aliis è farmentis, deftruens veteres affectus. Vrito farmenta, & horum cineris vino auftero extincti adiice vnc.vnã, euphorbii, terebinthinæ, mannæ, fing.vnc.femis, galbani vnc.vnam, ammoniaci vnc.femis drach.vnam, nitri vnc.vnam, piperis communis vnc.duas, opopanacis, cyperi, baccarũ lauri, cyclamini, myrrhæ, petrofelini, zingiberis, pyrethri, olei tedacei, ladani, fing. vnc. femis, nardi Celticæ hexag. vnum femis, adipis caprini vnc.femis, olei veteris, nardini, cyprini, fing.vnc.tres, adipis taurini vnc.duas femis, ceræ Tyrrhenicæ vnc.quatuor, opobalfami vnc.duas, cafiæ fiftulæ vnc.femis, cardamomi vnc.duas, pineæ vnc.vnam.

Cap. LXVIII.

EMPLASTRVM ad euocandos fudores probatum. Recipit fantalorum albi & rubei, farinæ fœnigræci, hordeaceæ, feminis lini, fingulorum vnc.S. Fermentato cum oleo rofaceo, aut chamæmelino, aut lentifcino, & calefaciens impone ftomacho calidũ. dein accipe vinũ calefactum bonum, & eo fpõgiam nouã imbutam applicato fpinæ, fcapulis, brachiis, femoribúfq; validè multoties, dein finito, & ftatim fudabit. Simile. Accipe

ſemẽ lini,coquito in marſupio cum vino albo,& impo
ne ſtomacho aſſiduè calefactum.

Cap. LXIX.

EMPLASTRVM ad choleram valde bonum. Ac
cipe mala acida,purgatò medullam: dein coquito cum
aceto,& probè contuſis adiice farinam roſarũ, & rhois
Syriaci. Subacta ſimul impone ſtomacho,imo ventri,&
renibus.

Cap. LXX.

EMPLASTRVM vocatum Pampathes, lapides
conterit,ſoluit poros ſiue tofos duodecim annorum,in
pedibus & manibus factos. Curat eos per humidæ ſa-
niei reſolutionem. Facit ad omnia mala ex defluxione
nata,abſceſſus,carcinomata,phygethla,& ſtupores cor-
poris. Parit etiam lætitiam iucunditatémve, carnium
bonitatem & corporis robur. Capit lapidis Scythici ſtag.
ſex,lapidis Perſici,pyritis & hæmatitis, ſingulorum he-
xag. duo,lapidis Phrygii ſtagia quinque & tertiam eius
partẽ,cinabaris loti hexag.quatuor,chalcitidis vſtæ ſta-
gia ſex,ſquamæ æris hexagia quatuor, æruginis raſilis
hexagia duo,lithargyri vnciam vnam,thuris ſtag. duo,
ammoniaci hexagia duo, aloes flauæ hexagia tria, di-
ctami vnciam vnam,ariſtolochiæ, chamæmeli, ſingul.
hexagia quatuor,betonicæ hexagia duo ſtagii octauam
partem,gentianæ hexagia duo,floris ſalis vncias octo,
olei veteris hexagia duo, ceræ rubeæ libram ſemis,pro-
polis hexagia vigintiduo, galbani hexagia tria, adipis
paſſeris vncias octo,colophoniæ,Cadmiæ, ſingulorum
vncias quatuor,ariſtolochiæ longæ ſtagia quatuor,ace-
ti quod ſatis eſt.

Cap. LXXI.

EMPLASTRVM ad lienoſos,hydropicos,& ma
lo corporis habitu præditos,valde bonum. Habet aga-
rici,calaminthæ, ſingulorum vnciam ſemis, anthemi-
dis,abſinthii comæ, ſingul. vnc. ſemis,picis aridæ,myr
rhæ,aloes,ſingulorum hexag. duo,galbani,ſalis ammo-
niaci,aluminis ſciſſi,ariſtolochiæ rotundæ,ſingulorum
vnciam vnam,nitri rubei,ammoniaci, baccarum lauri,
ſingulorum vnciam vnam, ariſtolochiæ longæ drach.
vnam,rutæ,opopanacis,ſingulorum drachmas duas,te
rebinthinæ vncias tres, miſyos, æris vſti, ichthyocol-
læ,ſarcocollæ,taurocollæ, ſingulorũ vnciam vnam, co-
lophoniæ,ſtercoris columbarum,ſtyracis calamitis, ſin
gulorum hexagia tria,adipis taurini libram ſemis, ſco-
riæ ferri vnciam ſemis,foliorum ſalicis vncias duas,ma
ſtiches, thuris,ſingulorum vnciam vnam, olei nardini
quantum ſufficit.

Cap. LXXII.

EMPLASTRVM ad hydropicos mirabile. Re-
cipit abſinthii,calaminthæ, pyrethri, ſingulorum dra-
chmas decem,ſalis ammoniaci,grani Cnidii decortica-
ti,ariſtolochiæ,aluminis ſciſſilis,iridis Illyricæ,aphoni-
tri,ſingulorum drachmas tres,ammoniaci,bdellii,ſing.
drachmas decem,cardamomi, liquoris ſycaminorum,
hoc eſt mororum,xylobalſami,viſci quercini elaborati,
ſingulorum minas quatuor, cucumeris ſylueſtris radi-
cis,myrrhæ,ſingulorum drachmas quinque, ſycomori
aſſi minas quatuor,picis,ceræ Tyrrhenicæ,ſingulorum
drach.quindecim,caricarum,adipis caprini,reſinæ tere
binthinæ,peucedani,ſingulorum drachmas octo, opo-
panacis,miſyos,piperis longi, ſingulorum drach. tres,
ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.dr.II.ſemis, farinæ
fœnigræci drach.quatuor,chamæleontis nigri, foliorũ
rutæ,ſing.drach. quinque,vnguenti irini ſiliq.quatuor.
Ceram,reſinam,& adipem taurinum cum vnguẽto iri-
no liquefacito. bdellium,ammoniacum, priùs in vino
Italico macerato menſura duorum cyathorum. Dein in
ſole ſubacta in mortarium coniice, & contunde diebus
duobus. Vbi vnita fuerint omnia, repone in coriũ & im
pone toti ventri. Quando autẽ hoc vt acopo vti volue-
ris,miſceto cũ emplaſtro hoc irinũ oleũ nardinũ, cypri-
nũ,aut ſuſinũ,& redigito ad glutinis craſſitudinẽ. Non-
nulli verò adiiciũt emplaſtro huic irini vnguẽti dr.vnã.

Cap. LXXIII.

EMPLASTRVM ad cordis palpitationẽ, animi
A defectionem,& ſyncopen. Accipit roſarum rubearum
drachmas duas,caryophylli drachmam ſemis,netæ,hoc
eſt gallæ moſchatæ,grana quindecim, floris borraginis
drachmam vnam ſemis,berberis drachmam vnam, ſe-
rici vſti drachmam ſemis, ligni aloes drachmas duas,
maceris drach.ſemis,cinamomi drach.tres,ſatali rubei,
foliorum citri, ſing.drach.duas, nucis moſchatæ drach.
duas ſemis,ſeminis meliſſæ & herbæ, ſingul.drach.tres,
ſampſychi,menthæ, ſing.drach.duas ſemis,ſpicæ drach.
vnam,croci ſcrupul.vnum,corallii rubei,ambaris, ſing.
B hexag.ſemis,ſeminis ocimi hexag.vnum,oſſa cordis cer
uini tria,xylobalſami drach.duas, margaritarum hexag.
ſemis, panis vſti & in vino macerati, ſtillatitii roſarum
boni liquoris, & ſucci borraginis quantum volueris.
His omnibus ſimul contuſis fac ſacculos duos, & impo
ne ipſos cordi, & calefac cum ſuccis, & calidos ſæpius
permutato.

Cap. LXXIIII.

EMPLASTRVM ad cordis ſyncopen,& imbecil
litatem corporis à calore natam. Capit cinamomi he-
C xag.vnum,caryophylli hexag.ſemis,ſpicæ, folii,ſingul.
drach.vnam,corallii rubei & albi,ſing. drach. duas, triũ
ſantalorum,ſing.hexag.vnum, margaritarum perfora-
tarum & nõ perforatarum,ſing.hexag.vnum ſemis, ſpo
dii hexagium vnum,ligni aloes boni, zedoariæ, ſingul.
drach.vnam,calami odorati hexagia duo,foliorum citri
vnciam vnam,roſarum rubearum vnciam ſemis, ſerici
recenter è grano ilicis tincti hexagium vnum, meliſſæ
herbæ vnciam ſemis drachmam vnam, ſapphiri ſcrup.
duos,[a]ambaris hexagia duo,moſchi ſcrupul. duos, am-
D bræ hexagia tria,nucis moſchatæ hexagium ſemis,ſam
pſychi vnciam ſemis, ſeminis ocimi hexagium vnum,
carnium cotoneorum purgatarum vnciam vnam, ca-
phuræ drachmam ſemis, carnis malorum dulcium vn-
ciam vnam,foliorum borraginis. Hæc tuſa & cõquaſſa-
ta in mortario pone in ſacculos duos è ſerico rubro fa-
ctos. dein appone ſtillatitii roſarum liquoris puri lib. v-
nam,& ſucci borraginis lib.duas. Calefactis his probè ir
rigato ſacculos, & impone calidos cordi, crebrò per-
mutans.

E a Ambaris] Hoc loco (niſi codex ſit deprauatus) differentiam
inter ambarem & ambram Nicolaus facere videtur.

Cap. LXXV.

EMPLASTRVM ex œſypo, ad omnem duritiã
probatum. Habet colophoniæ vncias decem,ceræ pu
ræ vncias ſex,pineæ vncias viginti, olei cõmunis libras
tres vnc.duas, adipis taurini vnc. octo, lanarum ſucci-
darum vnc.duas, maſtiches vncias nouem, fœnigræci
vnc.duas,radicis althææ vnciam vnam, adipis ouilli vn
cias IIII.adipis caprini vnc.ſex,ſampſychi lib.vnã vncias
quatuor,mellis vnciam vnam ſemis, hyſſopi vnc. ſede-
cim,croci vnciam vnam,vini & olei quantum ſufficit.

Cap. LXXVI.

F EMPLASTRVM aliud ex œſypo. Capit colo
phoniæ vnc. duas ſemis, ceræ puræ vnc. vnam ſemis,
reſinæ pineæ vnc. quatuor ſemis, olei vnc.nouem, adi-
pis taurini vnc.vnam, maſtiches vnc.vnam ſemis, lana-
rum ſuccidarum,ſucci fœnigræci, radicis althææ, ſing.
vnc.ſemis,adipis ouilli vnc.duas, adipis caprini vnc. v-
nam ſemis,ſtyracis calamitis vnc.ſemis, butyri veteris,
medullæ ceruinæ,ſing.vnc.vnam,adipis gallinæ,anſeris
G & anatis, ſing.vnc.vnam ſemis, croci vnc.ſemis, mellis
Attici quod ſatis eſt.

Cap. LXXVII.

EMPLASTRVM, confectio œſypi. Sordes quæ
in lanis ouium nutriuntur, è quibus paramus œſypum
nominatum,habent concoquendi facultatem ſimiliter
butyro: paululum etiam diſcutiunt. Paratur autem hoc
modo: Sumito ſordidas ſuccidáſve lanas in alis,[a]collo,&
femoribꝰ ouiũ repertas molles,ac calida aqua lauato,ſi-
múlq; omnes eorũ ſordes expreſſas in craterẽ patẽtis o-
H ris coiicito: ſuperinfuſa altera aqua feruẽti agitato,acce
ptóq; poculo aut alio quopiã,humorẽ ex alto cũ impetu
deiice donec ſpumeſcat. dein marinã aquã illis[b]inſperga
to: ſi nõ adſit,frigidã aquã inſperge, & ſine vt cõſidant,

Vbi refrigerata fuerint,quod ſupernatat pingue in alterum vas coniicito:& infuſa iterum aqua,manibus ſubigito.Poſtea effuſa aqua aliam calidam affundito & commoueto vt prædictum eſt ſimiliter,& affuſa marina aut frigida aqua,ſine vt conſidat:& vbi refrigerata fuerint, iterum in alterum vas coniicito,& manibus ſubigito.& tertiò affunde aquam calidam & fac vt prædictum eſt donec œſypus candidus & purus reddatur,& nihil quod non ſit purgatum habeat.Sicque curatum in fictili vaſe repoſitum in ſole aliquot diebus cuſtodito. Omnia verò hæc in ſole [c]æſtiuo facito:ſic enim vtilior erit,[d]& nihil in ſe habebit duri & concreti, veluti qui cera aut adipe adulteratus eſt. Facit autem ad ſedis & vteri vlcera cum melle & butyro,aliáque plurima. Œſypus verò crematus(faciunt enim ex eo collectum cinerem, aut fuliginem)vtiliſſimus[e]ad eroſos oculorum angulos,ſcabioſóſque, palpebrarum callos, & defluuia. Crematur autem aliquando in noua teſta, donec [f]redactus in cinerem, pinguitudinem amiſerit. Teſta verò in carbonibus ſita ſit.

a Collo & femoribus] Manuſcriptus codex deprauatiſſimè legit κοῖλα καὶ οὖλα, pro τραχήλῳ καὶ μηροῖς. Sic enim eſſe legendum, è Dioſcoride ſatis liquet,qui probatiſſimas lanas,lib. 2. cap.65. ſuccidas molles, ἀπὸ τοῦ τραχήλου,καὶ τῶν μηρῶν detonſas eſſe ſcribit. b Inſpergito] Codex Nicolai malè legit κατάρραινε θαλάσσῃ ἐπαρέστι, pro καταῤῥαίνε θαλάσσῃ,εἰ παρέστι. c Æſtiuo] Græcè eſt θερινῷ. Dioſcorides autem legit θερμῷ,hoc eſt calido. d Et nihil in ſe, &c.] Ita eſſe legẽdum,e Dioſcoride ſatis liquet,qui habet καὶ οὐδὲν ἔχων ἐν ἑαυτῷ σκληρὸν,ἢ συνεστικὸς,ὥσπερ ὁ δολιζόμενος κηρωτῇ ἢ στέατι. Quare Nicolai codex hinc venit emendandus, quòd admodum hoc loco ſit deprauatus,& pro στέατι legat ζύμῃ,hoc eſt fermento. e Ad eroſos,&c.] Nicolai codex habet, πρὸς διαβεβρωμένα φαρώδη κανθοὺς, &c. quũm ex Dioſcoride conſtet legẽdum potiùs eſſe, πρὸς περιβεβρωμένους κάνθους καὶ φαρώδεις καὶ βλέφαρα τετυλωμένα,&c. f Redactus in cinerem] Manuſcriptus codex πυρωθὲν legit,pro τεφρωθέν.

Cap. LXXVIII.

EMPLASTRVM ad pleuriticos. Recipit butyri,abſinthii,marrubii,fœnigræci,terebinthinæ, menthæ,pinguedinis ſuillæ & anſerinæ, œſypi,ceræ,medullæ ceruinæ,lauri ſeminis,lini ſeminis, carnis caricarum, olei chamæmelini,anethini,ſeſamini quod ſatis eſt.

Cap. LXXIX.

EMPLASTRVM aliud ad pleuriticos optimum. Accipit radicis maluæ ſylueſtris, pinguedinis ſuillæ,gallinaceæ,vulpinæ,[a]aſbo,& anſerinæ, œſypi,violarum,butyri,terebinthinæ, ſucci fœnigræci, & ſeminis lini,olei ſeſamini,ceræ puræ quod ſatis eſt.

a Aſbo] Græcè eſt ἄσβο. Quòd quidem aſbo ſit Nicolao animantis genus,ſuprà etiam annotauimus: quale autem ſit genus, ſcirè nondum poſſum.

Cap. LXXX.

EMPLASTRVM alterum, ad pleuriticos mirabile. [a]Ventrem hirundinis vniuerſum accipiens terito,& cum ſucco apii,& farina fœnigræci imbuto & probè calefacto vtere.

a Ventrem] Nicolaus κεφαλὴν corruptè legit, pro κοιλίαν.

Cap. LXXXI.

EMPLASTRVM ad prædicta mala, admodum efficax. Capit farinæ hordeaceæ,violarum aridarum, chamæmeli,meliloti,fœnigræci,ſeminis lini. Ebulliant in aqua dulci,dein contuſis & vtraque manu ſubactis vtere.

Cap. LXXXII.

EMPLASTRVM aliud ad lateris dolores,ſine febre. Habet ceræ,pineæ reſinæ,lauri,fœnigræci,ſeminis lini,thuris,menthæ,caryophylli, xylobalſami,ſtyracis calamitis,picis humidæ,hyſſopi,croci,marrubii,ladani,thuris,meliloti,galbani,maſtiches,ſpicæ, ammoniaci,myrrhæ,aloes,abſinthii,caricarũ,nitri, olei cyprini, anethini,& chamæmelini,euphorbii,terebinthinæ,opopanacis,pinguedinis gallinæ & anſeris,olei rutacei, nardini,& communis veteris, bdellii, coſti, adipis ſuilli recentis.

Cap. LXXXIII.

EMPLASTRVM ſtomachicum,admodum laudatum. Recipit cardamomi,zingiberis, cinamomi,calaminthæ,menthæ aridæ,ſingulorum hexagia duo,ambaris drachmam ſemis, ſtyracis calamitis hexagium vnum, xylobalſami, galangæ, ſingulorum hexagia duo, colophoniæ hexagium vnum ſemis, picis humidæ hexagia duo, ligni aloes crudi vnciam ſemis, maſtiches, thuris, ſingulorum hexagia quatuor, gallæ moſchatæ drachmam ſemis,ladani boni vnciam vnam, ceræ albæ vnciam ſemis, nucis moſchatæ hexagia quatuor, croci hexagium ſemis,[a]ſucci cotoneorum,olei nardini quãtum ſufficit,ſpicæ hexagium ſemis,cubebe,cardamomi maioris,ſampſychi,ſingulorum hexagia duo, aloes flauæ vnciam ſemis,mellis Attici quantum volueris.

a Succi] In manuſcripto codice ſimpliciter eſt ζώμου. Videtur itaque aliquid deſiderati hoc loco,nempe κυδωνίου, vt ex ſequẽti emplaſtro fit manifeſtiſſimum.

Cap. LXXXIIII.

EMPLASTRVM ad imbecillitatem ſtomachi, & acidum ructum,omnémque frigidum affectum. Imponitur autem vt emplaſtrum,& vt vnguentum. Accipit ſtactes, xylobalſami,maſtiches, ſingulorum hexagium vnum,ligni aloes hexagia duo, gallæ moſchatæ hexagia duo,ambræ hexagium ſemis, caryophylli hexagium vnum, zingiberis,chamæmeli,ſingulorum hexagium vnum ſemis, ſtyracis calamitis hexagium vnum, ſucci cotoneorum,olei amygdalini, & nardini,& anethini,ſingulorum vnciam vnam, pinguedinis gallinæ & anſeris, ſingulorum vnciam vnam, ladani vnciam ſemis,ceræ puræ vnciam vnam.

Cap. LXXXV.

EMPLASTRVM ſtomachicum, cœliacum,colicum,& dyſentericum. Capit ſucci foliorum hyoſcyami,ſucci vtriuſque plantaginis,ſucci cotoneorum & malorum, myrtorum, & meſpilorum, farinæ roſarum, rhois culinarii, rhois Syriaci, rhois coriarii, ſidiorum, balauſtiorum,farinæ orizæ, farinæ [a]brizæ, ſucci filicis, acaciæ,hypociſthidis, boli Armenii, ſigilli Lemnii,fructus mororum immaturorum, panis aridi puri, farinæ lentium,lentiſci,rubi,polentæ, gummi Arabici, maſtiches,myrrhæ,oui albuminis. Arida liquefacta cum humidis ſubigito,& calefacta imponito toti ventri,& imo ventri,aut etiam à tergo ad renes.

a Brizæ] Brizæ frumenti ſegetiſve typhæ ſimillimæ meminit Galenus lib. 1. De aliment.facul.cap. de typha.

Cap. LXXXVI.

EMPLASTRVM aliud cœliacum ex ſylueſtribus pyris. Accipito ſylueſtria pyra, aut pyra immatura,coquito probè cum aceto optimo dolo carente: dein amouens ab igne,externam mẽbranam abiice: è medulla verò capito libram vnam, cui adiice gallæ moſchatæ quæ cognominatur net,baccarũ myrti, rhois,ſucci acaciæ,& hypociſthidis,myrrhæ, thuris, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor, panis aridi puri drachmas octo,calami odorati drachmam vnam, ſidiorum, balauſtiorum,roſarum,gallarum, pilularum cypariſſi,berberis, orizæ farinæ, betonicæ. Arida tuſa,& tenui cribro tranſmiſſa,fermentato cum oleo roſaceo,& ſucco cotoneorum, & carnibus ſylueſtrium pyrorum. dein admiſce myrobalanum ſciſſum, & coquito cum aceto ad tertias, atque de aceto capito, & permiſce emplaſtro antea ſubacto,& denuò benè ſubacto adiice ligni aloes crudi vnciam ſemis. Vtriſque manibus ſubactum,& calefactũ illine linteo,& impone.

Cap. LXXXVII.

EMPLASTRVM ad hepaticam dyſenteriam. Habet cinamomi, ſucci acaciæ,& hypociſthidis, ſingulorum vnciam ſemis, roſarum verarum & Ægyptiarum,ſingulorum hexagia duo, ſummitatum myrti nigri,rhois culinarii, rhois Syriaci, rhois coriarii, ſidiorũ, balauſtiorum, ſingul. hexagia tria, farinæ orizæ vnc. vnam,farinæ brizæ,aluminis ſciſſi, berberis, floris iunci odorati,ſingulorum hexagia duo,thuris maſculi,maſtiches,ligni aloes,ſing.vnc. ſemis, rubi fructus immaturi vnc.vnam,ſucci menthæ, cotonei, rutæ,plãtaginis

minoris, polygoni, filicis,quod ſatis erit ad fermētationem, Armenii boli,Lēnii ſigilli,aluminis ſciſſilis, rhois Syriaci,ſanguinis draconis, ſingulorum vnciam ſemis, mei aſſi hexagia duo,Samii aſteris, ſpodii, ſingulorum hexagia tria,gummi Arabici, cypariſſi pilularum, ſing. vnciam ſemis, ſeminis portulacæ, pſyllii, ſing. hexagia duo,ſantali albi & rubei,ſingul. vnciam vnam,ſiliginei frumenti & albi oui quantum neceſſitas poſtulauerit. Arida tuſa cum ſuccis fermentato: vnitiſque omnibus ac calefactis, linteo illita impone toti ventri, & faſcia inducta illic permitte.

Cap. LXXXVIII.

EMPLASTRVM aut cataplaſma hydropicis vtile. Recipit farinæ cicerum & irini cū melle.Coquito cum muſto. deinde admiſce abſinthiū, lignū anethi, chamæmeli,althææ,maſtichen, ſemē agni,ſemē abſinthii,folia rutæ recentia tuſa,calcem lotā,roſas aridas,ſemen anethi,coriandri,cumini,& oleum anethinum.

Cap. LXXXIX.

LINCTVS è ſemine lini ad tuſſientes, abſceſſu & deſtillatione laborātes. Accipit ſeminis lini vncias duas, hyſſopi vnciam ſemis,tragacanthæ hexagiumvnum ſemis,ſeminis aniſi, ſeminis vrticæ, ſingulorum hexagia duo,croci hexagia quatuor,aniſi hexagium vnum, mellis Attici aut ſacchari quod ſatis eſt.

Cap. XC.

EMPLASTRVM ad lienoſos probatum. Capit farinæ hordeaceæ,mellis Attici, ſingulorum[a] cauciū vnum.Vtraque cum aceto coquito, & adiice maſtiches ſtagia duo, foliorum tamaricis exquiſitè tritorū vnciā vnam.Vbi probè decoxeris,admiſce corticis radicis capparis ſtagia duo,fœnigræci, hyſſopi,chamæmeli,ſingulorū hexagia duo, roſarum aridarū ſtagia duo, ammoniaci hexagia duo.terito in aceto & oleo chamæmelino & adipe anſerino quantum volueris. Contuſa & ſubacta ritè,pone in cinere calido,& frequenter moueto:poſtea ab igne remouens, illine linteo ſolido, ac impone tepidum ſuper lienem.

a Caucium]Græcè eſt καυκὶκ. Quale autem Nicolao pondus ſit diuinare nequeo. Corruptam tamen eſſe dictionem nihil dubito.

Cap. XCI.

EMPLASTRVM ad cœliacos, dyſentericos, & profluuium muliebre,imo ventri impoſitum, lumbis, & renibus vtile. Eſt autem probatum. Habet acaciæ, hypociſthidis,roſarum rubearum, ſidiorum, balauſtiorum,rhois Syriaci,rhois culinarii, rhois coriarii, farinæ orizæ,terræ Samiæ, boli Armenii, ſigilli Lemnii, gūmi Arabici,amyli,maſtiches,farinæ brizæ, ſucci plātaginis vtriuſq;,& filicis,ſucci fructꝰ myrtorū,glutinis fabrilis, ſucci polygoni,ſpodii, vuæ immaturæ aridæ acinorum. Hæc trita,& per tenue cribrū tranſmiſſa, & cum ſuccis & albis ouorū ſubacta,illine linteo, & impone calidum.

Cap. XCII.

EMPLASTRVM ex euphorbio. Recipit ceræ puræ vncias duas, terebinthinæ, picis aridæ, ſingulorū vnciam vnam,euphorbii vnc. ſex poſtremū omnium.

Cap. XCIII.

EMPLASTRVM ad caput deſtillatione laborās, in quo non committitur error: impoſitum vertici,valde bonum. Accipit iridis, helenii, florum iunci odorati,ſingulorum vnciam vnam, roſarum aridarum hexagium vnum ſemis,amomi,coſti, folii, gallarum,ſingulorum hexagia tria,ceræ puræ,ladani,ſingulorum vnciam ſemis, thuris hexagium vnum, maſtiches, nucis moſchatæ, ſingulorum hexagium vnum, caryophylli hexagium ſemis,olei nardini quod ſatis eſt.Probè paratum impone vertici capitis, loco prius raſo, & inuncto vino auſtero feruente.

Cap. XCIIII.

EMPLASTRVM ad eos qui deſtillatione laborant, impoſitum vertici capitis, optimum. Capit iridis hexagium vnum ſemis, gallarum hexagium ſemis, caſiæ,coſti, folii, ſpicæ nardi, balauſtiorum,roſarum aridarum,carpobalſami,ſingulorum [a] tariumvnum,myr-
A rhæ taria duo, thuris, maſtiches, ſingulorum hexagium ſemis, ladani hexagium vnum ſemis, aloes flauæ,ſingulorum hexagium vnum, caryophylli hexagium ſemis grana vndecim,cubebe hexagium ſemis,ceræ puræ vnciam ſemis,olei nardini quod ſatis eſt.

a Tarium] Græcè eſt ταρὶκ.Quid verò tarium Nicolao ſignificet,ſcire non ſatis poſſum. Ponderis eſſe quidem genus ſatis conſtat: quale verò,me ignorare fateor.

Cap. XCV.

EMPLASTRVM ad caput deſtillatione corre-
B ptum,in quo non committitur error, impoſitum vertici,mirabile. Habet nucis moſchatæ,galbani,longi piperis,aloes flauæ,ladani, thuris, maſtiches, ſtyracis, caryophylli,cubebe,olei coſtini, irini, & balſamini, ceræ & caſtorei quod ſatis eſt.

Cap. XCVI.

EMPLASTRVM ad ſtomachicos, cœliacos, & dyſentericos valde bonum. Recipit croci, myrrhæ troglodyticæ,cyphi,maſtiches,ſucci abſinthii, aloes flauæ,acaciæ,palmularum,[a] maſuchæ, ladani,carnis coto-
C neorum,cumini toſti,ouorum lutea ſeptem, ſidiorum, ſeminis myrtorum,panis vſti & in vino macerati, olei melini aut roſacei.

a Maſuchæ] Maſucha eſt confectio quæ alio nomine Maſuaphion appellatur. Eius meminit Paulus lib.7.cap.23.

Cap. XCVII.

EMPLASTRVM ſtomachicum, ad eos qui cibum non appetunt, & cibum vomunt, ad alui profluuium,& immodicum alui fluxum conferens. Accipit œnanthes, roſarum, chamæmeli, carnis palmularum,
D hyſſopi,xylobalſami,calaminthæ,meliloti,abſinthii,betonicæ,cinamomi,croci,maſtiches,ſaluiæ,caryophylli, menthæ,ſampſychi,ſpicæ nardi,nucis moſchatæ,gallarum,rhois culinarii,ſidiorum,balauſtiorum,maceris,acaciæ, florum iunci odorati, ſeminis myrtorum, ligni aloes, panis vſti & in aceto macerati. fermentato cum ſucco cotoneorum,meſpilorum,& vino.

Cap. XCVIII.

EMPLASTRVM Iceſion,ad ſtrumas,abſceſſus, deſtillationes,lienoſos,iſchiadicos,& articulos,admodū
E bonum. Capit lithargyri drachmas triginta, olei veteris ſextarium ſemis,aceti ſextarii quartam partem,æruginis drachmas duas ſiliquas duas,corticis pini,ſingulorum drachmam vnam,chamæleontis,euphorbii,ſingulorum drachmas quatuor,ſucci hypociſthidis, propolis,helenii,pyrethri,ſingulorum drachmas quatuor,ceræ libram ſemis vnciam vnam ſemis.

Cap. XCIX.

EMPLASTRVM cœliacum mirabile. Habet maſtiches,roſarum,gallarum,balauſtiorum,ſtyracis,flo-
F rum iunci odorati,thuris,aluminis ſciſſi, cinamomi, acaciæ,& hypociſthidis ſucci, berberis, ligni aloes crudi, betonicæ, ſidiorum,boli Armenii,farinæ, orizæ,gummi,ſeminis plantaginis minoris, coriandri, glutinis fabrilis,cumini aridi,ſpodii,acinorum vuæ,ſigilli Lemnii, ceræ puræ,olei myrtini,maſtichini, melini,roſarum rubearum,terræ Samiæ,ſucci plantaginis vtriuſque,panis aridi.Probè parato vtere.

Cap. C.

EMPLASTRVM ad iecorariam dyſenteriam, iecori impoſitū, vtile. Recipit trium ſantalorum,ſingulorum hexagium vnum,ſeminis intybi,lactucæ ſemi-
G nis hexagium ſemis, roſarum hexagiumvnum, pſyllii, ſeminis portulacæ,aut germinū,ſingulorum hexagium vnum,ſpodii hexagii quartam partem, farinæ lentium hexagium vnum ſemis,polentæ hexagium vnum, ſanguinis draconis,ſigilli Lemnii,boli Armenii,maſtiches, ſidiorum,balauſtiorū,ſumach,thuris,gūmi Alexādrini, cinamomi,nucis moſchatæ,ſing.hexag.ii.ſtillatitii roſa-
H rū liquoris,& albi ouorū quātū oportet,& ſucci cotoneorū,& plātaginis minoris. Paratū impone calidū, crebrò immutans. Impone autem ſuper ſtomachum hoc vnguentum, maſtiches, thuris, aloes flauæ, ladani, ceræ puræ, mellis Attici,quantum ſufficit. Coquito ritè ad

consistentiam,& amoto ab igne adiice cinamomũ, zingiber, caryophyllos, nucẽ moschatã,& tere in pollinẽ.

Cap. CI.

EMPLASTRVM siue epithema simplex ad fractos. Accipit ceræ puræ, colophoniæ, picis humidæ, galbani, propolis, ammoniaci, singulorum vncias sex.

Cap. CII.

EMPLASTRVM ad redundantis carnis putrefactionem probatum. Capit farinæ hordeaceæ & eruinæ cum melle. Bene cocto & fermentato vtere.

Cap. CIII.

EMPLASTRVM vomitorium domini Ioannis. Habet colophoniæ vnc. vnam semis, picis aridæ vncias tres, æruginis rasilis vnciam vnam, ceræ flauæ vnc. vnã semis, thuris vnc. duas, marrubii vnc. vnam semis, olei rosacei vncias duas semis, mellis Attici quod satis est.

Cap. CIIII.

EMPLASTRVM de œsypo. Recipit meliloti vncias duas, cardamomi vnciam vnam, lanarum succidarum vncias tres. Macerato in vini sextario vno diebus tribus. dein coquito modicè & colato, atque adiice oleũ commune, & denuò coquito quoad parum vini relictũ fuerit. Atque tum admisce colophoniæ, terebinthinæ, sing. vncias quinque, ceræ puræ vncias quatuor S.

Cap. CV.

EMPLASTRVM ad dysentericos valdè bonum. Accipit succi foliorum hyoscyami, succi plãtaginis maioris,& polygoni, singulorum vnc. duas. Excipito cum farina lentium & secalis, atque impone calido cineri, ac probè subactis admisce mastiches tritæ vnciã vnã. Pòst illine linteo,& calefactũ imo impone ventri.

Cap. CVI.

EMPLASTRVM roborans ventriculum. Capit caricarum, carnis palmularum, fœnigræci, seminis lini, vuarum Corinthiàcarum, carnis Damascenorum, œnanthes, rosarum rubearum, mastiches, absinthii, panis aridi puri, lutei ouorum quantum sufficit.

Cap. CVII.

EMPLASTRVM Basilicum cognominatũ, tetrapharmacum. Habet ceræ, colophoniæ, picis, adipis taurini, æquas partes.

Cap. CVIII.

EMPLASTRVM è succo seminis lini, discutiẽs & rumpens. Recipit olei veteris lib. duas, ceræ vncias viginti, colophoniæ, adipis suilli, singulorum libram vnam semis, lithargyri lib. vnam, cerussæ, succi seminis lini, singulorum libram semis, [a] pollinis farinacei, thuris, sing. vncias quatuor.

a Pollinis] Manuscriptus codex legit γύρεως. Habet autem γύρις, Paulo teste, eandem amylo facultatem.

Cap. CIX.

EMPLASTRVM è melle. Accipit lithargyri, ceræ, olei, singulorum libram vnam, terebinthinæ vnc. tres, mellis Attici, adipis porcini, singulorũ vncias tres.

Cap. CX.

EMPLASTRVM ex polline farinaceo, diagyreos appellatum. Pollinis, ammoniaci thymiamatis, singulorũ lib. semis, pineæ resinæ, ceræ puræ, adipis suilli, lib. vnam, succi seminis lini quantum sufficit.

Cap. CXI.

EMPLASTRVM dictum botanicum. Habet lapathi, [a] olei squalidi, anchusæ, [b] chœrospelethi, (est autẽ onoclea) heptaneuri, singulorũ vncias tres, plantaginis maioris, singulorum vnciam vnam semis, olei cõmunis, adipis porcini, singulorũ libras tres. Herbæ in oleo coctæ abiiciuntur, cætera verò cum oleo eliquantur.

a Olei squalidi] Nicolaus corruptè admodum legit ὑπελαίε, quum potius, Paulo attestante, legendum sit ῥυπελαίε. b Chœrospelethi] Græcè scribitur falsò χοιροπελέθε, pro χοιροσπελέθε. Sic autem appellat Nicolaus anchusam primi generis, quæ (Dioscoride etiã teste) onoclea dicta est.

Cap. CXII.

EMPLASTRVM ex asphodelo. Recipit succi radicis asphodeli libram semis, olei rosacei, & chamæmelini, adipis anserini, singulorum vnciam vnam, adipis porcini vnciam vnam semis, ceræ vncias duas.

Cap. CXIII.

EMPLASTRVM è fermento, abscessus mirabiliter rũpens. Accipit fermenti vncias tres, salis vncias duas, adipis vnc. tres, resinæ pineæ vnciam vnam S. ceræ vnc. duas, aphonitri vnc. S. ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, mellis Attici vncias tres, saponis vnc. vnã.

Cap. CXIIII.

EMPLASTRVM [a] ad furunculos. Capit ammoniaci thymiamatis libram S. nitri Alexandrini, aphonitri, singulorum vncias tres, adipis suilli, ceræ mũdæ, singulorum libram vnam, terebinthinæ libram semis, olei veteris vnciam vnam, aceti quod satis est.

a Ad furunculos] Nicolaus legit εἰς δοθιῆνας. Paulus verò δοθιήνη, hoc est dothiene: vt sit emplastri appellatio.

Cap. CXV.

EMPLASTRVM è struthio, hoc est lanaria, strumas discutiens. Habet lithargyri, struthii, aristolochiæ, sing. vnc. duas, galbani, squamæ æris, aloes flauæ, singul. vnc. S. mannæ vnc. vnam, ammoniaci thymiamatis vnc. tres, resinæ pineæ vncias octo, aceti squillitici sext. duo.

Cap. CXVI.

EMPLASTRVM Smilion, ad abscessus admodũ vtile. Recipit olei veteris libram S. vnc. tres, lithargyri, nitri rubei, salis ammoniaci, lixiuii è cinere ficulno [a] protostacti, resinæ, sing. lib. S. galbani vnc. S. chalcãthi vnciam S. ceræ vncias tres, æruginis, opopanacis, singul. vnc. semis, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam semis, aceti quod satis est. Coquito lithargyrum & æruginem in aceto & oleo, quoad digitos non inquinent. deinde reliqua admisce.

a Protostacti] Sic vocant Græci, Paulo lib. 7. attestante, lixiuium in quod parandum calx ad cinerem alium quemcunque additur, vt suprà etiam annotatum est.

Cap. CXVII.

EMPLASTRVM ex alliis ruptorium. Capit ceræ vnc. tres, colophoniæ vncias duas, resinæ pineæ vnc. vnam S. adipis taurini vnc. duas, nitri rufi vnc. S. dr. vnã, alliorũ repurgatorũ viginti, olei sextariũ semis. Allia in oleo cocta abiice, [a] & reliqua misceto.

a Reliqua,&c.] In Nicolai codice hæc desiderantur: adiecta verò sunt ex Paulo, qui habet καὶ τὰ λοιπὰ μίξον.

Cap. CXVIII.

EMPLASTRVM [a] è pyrano discutiens. Habet adipis anserini & phasiani, singulorum vnciam vnam semis, olei veteris vncias tredecim, psyllii vnciam vnam semis, seminis vrticæ, radicis apyrani viridis, singulorũ libram semis, ceræ [b] puræ libram semis, emplastri diachylôn vnciam vnam, terebinthinæ vnciam semis. Radicẽ apyrani in tenuissimas partes concisam in oleo cum psyllio & semine vrticæ per diem & noctem macerato. deinde vbi probè excocta fuerint, colato, herbásque abiicito. Liquabilia verò admixta oleo soluuntur.

a E pyrano] Manuscriptus codex falsò legit διὰ πυράμε, pro διὰ πυρανε. b Puræ] Nicolaus habet καθαρε. Sed Paulus τρώκτε, hoc est albæ.

Cap. CXIX.

EMPLASTRVM Pyrine, ad durities. Recipit radicis althææ, carnis palmularum, singulorum libram vnam, fœnigræci, seminis lini, singulorum sextarii quartam partem, chamæmeli, meliloti, [a] salis communis, singulorum vncias tres, vini aminæi sextarium semis, lithargyri libram semis, cerussæ, colophoniæ, singulorum libram vnam, ceræ puræ, terebinthinæ, singulorum lib. semis, olei veteris lib. duas semis, aquæ lib. vnam, panis aridi lib. duas S. Herbæ in vino probè decoctæ [b] colantur, & succo [c] imponitur panis. Sequenti verò die subacta colantur: postea admiscentur lithargyrum & cerussa in aqua trita, & adiecto oleo coquuntur donec non inquinent. Dein reliqua adduntur: amotisque ab igne, panis inditur, validéque rudicula agitatur, atque admiscentur æruginis rasilis, floris salis, singulorum vnc. tres, iridis, aristolochiæ, singulorum vnc. vna semis, terebinthinæ libra semis.

a Salis communis] Græcè est ἅλατος κοινε. Paulus verò legit ἐλάτης. Est autem ἐλάτη corticosum quod in summa palmula enascitur. b Colantur] Græcè est σύρωσον. Sed Paulus legit χυλοῦνται, hoc est exprimuntur, seu in succum rediguntur. c Imponitur] Græcè est ἐπιθεὶς. Paulus autem habet βρέχεται, id est maceratur.

Cap. CXX.

EMPLASTRVM pelarion, ad abrasa seu desquamata, & similia. Accipit ceræ, adipis taurini, vnc. quinque, rasuræ plumbi vnc. tres, colophoniæ vnc. tres, picis aridæ vnc. vnam, olei veteris lib. vnam vnc. tres.

Cap. CXXI.

EMPLASTRVM ex althæa ad abscessus, & suppuratos admodum bonum. Capit succi fœnigræci, seminis lini & althææ, singulorum lib. vnam semis, olei veteris lib. vnam. Coquito donec succus absumatur, admisce colophoniæ vnc. duas, [a] ceræ puræ lib. semis, galbani vncias [b] duas.

a Ceræ] Post hæc verba Paulus addit, τερεβινθίνης λι.α'. κισσῦ δάκρυον ℥ο.γ'. ὅτε δὲ λυθῆ, ἄρας ἀπὸ τῦ πυρὸς ἐπίβαλλε κηρῦ, &c. hoc est terebinthinæ resinæ lib. vnam, hederæ lacrymæ vnc. quatuor. Vbi soluta fuerint & ab igne sublata, iniice ceræ, &c. b Duas] Post hæc Paulus subiicit, ἀμφότερα ὁμῦ κοπέντα, καὶ λύσας σπάθιζε, id est Vtraq; simul contusa solutáque, rudicula agitantur.

Cap. CXXII.

EMPLASTRVM [a] Cissinum, ad neruos vulneratos, & puncturas eorundem, maximè diuturnas. Habet squamæ rubeæ vnc. duas, thuris vnc. vnam semis; galbani vnc. vnam, misyos vnc. vnam semis, chalcitidis drach. quatuor, aceti cochlearia sex. Læuigato hæc omnia in sole æstiuo donec acetum fuerit consumptum: dein solue etiam ceræ vnc. tredecim, cum olei veteris vnc. octodecim. misce. Si verò diuisus fuerit neruus & nudus sit, [b] pro galbano adiice terebinthinæ vnc. duas.

a Cissinum] Manuscriptus codex habet ἡ κίση, sed non rectè: legendum enim κίσσινος, Paulo teste. b Si verò, &c.] Hæc ex Paulo adiecta sunt, qui ita habet, εἰ δὲ διαιρεθείη, καὶ γυμνὸν νεῦρον, ἀντὶ, &c.

Cap. CXXIII.

EMPLASTRVM [a] Melanchloron, ad eadē mala. Ad cruenta etiam facit. Recipit sidiorum, æris vsti, gallarum, aristolochiæ rotundæ, salis ammoniaci, squamæ æris, aluminis scissi & rotundi, iridis, misyos, chalcanthi, chalcitidis, æruginis rasilis, cadmiæ, aloes flauæ, myrrhæ, thuris, opopanacis, lithargyri, cerussæ, sin. vnc. vnam semis. Hæc omnia teruntur in sole æstiuo cū aceto diebuspluribus. Adiice ceræ puræ vnc. sex, olei cōmunis veteris vnc. octo, in neruis quidem vulneratis: in aliis verò, olei recentis.

a Melanchloron] Nicolai codex corruptè legit μελάχολος pro μελάγχλωρος.

Cap. CXXIIII.

EMPLASTRVM è senecione. Accipit senecionis succi lib. vnam, olei veteris lib. semis vnc. vnam S. olei cyprini vnc. duas, adipis veteris lib. semisvnc. vnam semis, terebinthinæ vnc. semis, galbani hexag. vnum semis, pineæ vnc. tres, æruginis, thuris, hyssopi medicamenti, singulorum vnciam S. squamæ æris scrup. decē, ceræ puræ vncias quinque, zopissæ vncias septem. Succus & oleum vsque ad sordium consistentiam coquitur. arida verò teruntur cum cyprino, galbanum cum cera contunditur, & in lebetem iniiciūtur. Zopissa verò [a] si arida fuerit, tritam & cribratam ponderato & insperge: si verò nequeat conteri, in oleo dissolutam colato, & tum alia admisceantur.

a Si arida fuerit] Legendum in codice Nicolai, εἰ μὲν.

Cap. CXXV.

EMPLASTRVM [a] Mnasæi discussorium. Capit ceræ puræ, adipis suilli, sing. lib. semis, colophoniæ vncias tres, lithargyri libram vnam, vini boni primi cochlearium semis.

a Mnasæi] Malè legitur in manuscripto codice ἡ μνάσιος, pro ἡ μνασαίου.

Cap. CXXVI.

EMPLASTRVM [a] Ariobarzanion simile. Habet lithargyri vnc. semis drach. vnam, cerussæ vnc. octo semis, aquæ marinæ vnc. sedecim semis, olei veteris lib. semisvnc. vnam semis, succinorum vstorum hexag. vigintiduo semis, ceræ rufæ vnc. quatuor semis, terebinthinæ vnc. tres, [b] thuris vnc. vnam S.

a Ariobarzanion] Nicolai codex falsò habet ἀριοβαρζενόσα, pro ἀριοβαρζάνιος. b Thuris] Hæc ex Paulo adiecta sunt; & in manuscripto codice desiderabantur.

Cap. CXXVII.

EMPLASTRVM è dracontio. Recipit ceræ puræ, colophoniæ, adipis porcini, picis aridæ, resinæ, sing. lib. duas, ammoniaci thymiamatis lib. vnam, radicis dracontii lib. duas semis. Radix arida [a] læuis aliis solutis inspergitur.

a Læuis, &c.] Nicolai codex hoc loco aliter habet quàm Paulus. Quum verò omnia ad verbum è Paulo transcripserit Nicolaus, Pauli exemplar potius quàm Nicolai sequi voluimus. Paulus autem sic legit, ἡ ῥίζα ξηρὰ λεῖα τοῖς ἄλλοις ἐπιπάσσεται λυθεῖσιν.

Cap. CXXVIII.

EMPLASTRVM Psittacion. Accipit ceræ puræ, colophoniæ, adipis porcini, succi hyoscyami, aut foliorum tenellorum æquas partes. [a] In Alexandria verò ceræ lib. vnam vnc. tres, hyoscyami lib. vnam, axungiæ lib. vnam vnc. tres, colophoniæ lib. quinque. sic confice.

a In Alexandria verò] Et hîc quædam desiderantur, quæ ex Paulo adiecta sunt. Hæc nimirum, ὑοσκυάμου λι.α'. ὀξυγγίου λι.α'. ℥ο.γ'.

Cap. CXXIX.

EMPLASTRVM è cerussa. Capit ceræ quæ facta est alba vnc. tres, olei rosacei, lithargyri, sing. vnc. semis, cerussæ vnc. vnam, amyli vnc. vnam semis, ouorū alba duo & dimidium.

Cap. CXXX.

EMPLASTRVM nominatum [a] Parygron Oribasii. Capit lithargyri, cerussæ, sing. vnc. vnam semis, ceræ vnc. quatuor, pinguedinis suillæ vnc. septem, colophoniæ vnc. nouem, succi seminis lini, olei, sing. vncias decem. Hoc facit mirificè ad ruinas [b] calcaneorum. In vlceribus verò vitato. tetri enim odoris ea reddit.

a Parygron] Manuscriptus codex legit perperam πανύγρως pro πάρυγρον, hoc est liquidum. b Calcaneorum] Græcè falsò legitur πτερῶν pro πτερνῶν.

Cap. CXXXI.

EMPLASTRVM è cadmia, cicatricē inducens. Habet chalcitidis vnc. vnam, [a] cadmiæ, mānæ, sing. vnc. semis, ceræ, colophoniæ, olei myrtini, librā semis, vini quantum sufficit.

a Cadmiæ] Hæc dictio in Nicolai codice non sine magno errore desideratur: quippe emplastrum hoc à cadmia nomen suum habet. Inserendum itaque contextui erit καδμίας dictio.

Cap. CXXXII.

EMPLASTRVM Phœnicine. Recipit adipis porcini veteris lib. vnam, olei veteris, lithargyri, singul. lib. vnam semis, chalcitidis crudæ vnc. duas. Chalcitis cum oleo in mortario prius læuigatur, vel in sole. vbi verò ad glutinis consistentiam venerit, lithargyrū prius similiter tritum iniicitur, postea adeps. Vbi autem probè læuigata fuerint, ad lenem ignem coquuntur donec non inquinant. Agitato cum palmularum virgis viridibus.

Cap. CXXXIII.

EMPLASTRVM ex anchusa, ad ambusta. Accipit ceræ quæ facta est alba vnc. quatuor semis, olei rosacei vnc. IX. radicis anchusæ aridæ optimè tritæ vnc. II.

Cap. CXXXIIII.

EMPLASTRVM simile. Capit radicis anchusæ viridis, marrubii, gummi, sing. vnc. tres, olei vnc. nouem. Coquito hæc in oleo, dein colato, herbásque abiicito. Oleo autem iniice ceræ albæ vnc. XV. & dissolue.

Cap. CXXXV.

EMPLASTRVM [a] Pompholygeron. Habet pompholygis vnc. duas, lithargyri vncias tres. Læuigato hæc cum succo seminis lini: [b] & adiiciuntur ipsis liquefactis & refrigeratis ceræ puræ vnc. duæ, adipis anserini aut gallinacei vnciæ duæ, olei chamæmelini libra semis, & vtere.

a Pompholygeron] Manuscriptus codex habet ἡ πομφολυγηρά. Paulus verò τὸ πομφολυγηρὸν, quem nos sequuti sumus. b Et adiiciuntur] Nicolai codex habet, καὶ τήκει: Paulus verò, καὶ ἐπιβάλλεται τακέντα καὶ ψυγέντα, κηρῦ.

Cap. CXXXVI.

EMPLASTRVM nominatum [a] Philocotyche, dolorem mitigans. Recipit thuris drach. XVII. myrrhæ vn. VII. opii dr. IIII. aluminis scissi dr. II. butyri dr. IIII. [b] ouorum assatorum lutea IIII. cadmiæ crematæ & elotæ

drach.quatuor, Pompholygis drach.sex, ceræ Tyrrhenicæ drach.quatuor,adipis anserini drach.sedecim, medullæ ceruinæ drach.vndecim,plumbi vsti & loti drach. octo,lapidis hæmatitis drach. vnam, œsypi drach. quatuor. Arida læuigantur cum vino Italico: [c]quæ verò liquari possunt,admiscentur.

a Philocotyche] Manuscriptus codex malè λυκοτύχη legit, pro φιλοκοτύχη. b Ouorum assatorum, &c.] Hæc ex Paulo adiecta sunt, qui habet ὠῶν ὀπτῶν λήκυθος δ'. καδμίας κεκαυμένης, καὶ πεπλυμένης. Quæ tamen omnia in Nicolai codice manuscripto desiderantur. c Quæ verò liquari possunt] Hæc itidem ex Paulo adiecimus, qui habet καὶ μίσγει τὰ τηκτά.

Cap. CXXXVII.

EMPLASTRVM Amithaonis ad contractos & conuulsos articulos. Accipit ammoniaci,ceræ,bdellii, singul.drach.octo,terebinthinæ,iridis Illyricæ, galbani, sing.drach.viginti.

Cap. CXXXVIII.

EMPLASTRVM Aristophanium emolliens. Capit picis frixæ lib.quatuor,zopissæ lib.semis,ceræ lib. vnam,opopanacis vnc.vnam,aceti quod satis est.

Cap. CXXXIX.

EMPLASTRVM è plumbagine,ad calidos affectus. Habet plumbaginis vnc.quatuor,lithargyri vnc. duas,cerussæ vnc.duas,ceræ vnc.octo , olei myrtini lib. duas. Arida in vino læuigantur.

Cap. CXL.

EMPLASTRVM [a]Coracon ex oxymelite, [b]ad pudendorum vitia & nomas conferens. Recipit gallarum vnc.duas, squamæ æris vnc.vnam semis , chalcitidis, thuris,singul.vnc. vnam.Hæc diebus compluribus teri-to in aceto. dein admisce mellis vnc.quinque . Vbi verò seorsim ceratum feceris ex myrtini aut rosacei olei lib. vna , adipis taurini vnc. octo , ceræ vnc. quatuor, terebinthinæ vnc.vna,dein mixta simul læuigato, & vtitor.

a Coracon] Κόρακον legendum,non κοράκιον, vt habet Nicolai codex. b Ad pudendorum vitia] Malè scribitur αἰδικῇ, pro αἰδοιικῇ.

Cap. CXLI.

EMPLASTRVM ex oleo,& aceto probatum. Accipit lithargyri vnc.vnam, olei, aceti, sing. vnc.tres, ceræ vnc.duas.

Cap. CXLII.

EMPLASTRVM ex achate lapide,discutiens & emolliens. Capit lapidis Achatis semiusti vnc. vnã.S. ceræ puræ vnc.quinque,picis frixæ vnc.tres,olei vnc.I.

Cap. CXLIII.

EMPLASTRVM Nicolai cruentis vulneribus vtile,& sinus glutinans. Habet squamæ æris vnc.quatuor,æruginis rasilis vnc.vnam semis , aluminis scissi & rotundi,lithargyri,sing. vnc.vnam semis , aristolochiæ longæ,[a]chalcathi vnc.vnam,sulphuris viui vnc.vnam, gallæ immaturæ vnc. quatuor , salis ammoniaci vnc.vnam,misyos, origani, chamæleontis, cadmiæ botryitidis seu racemosæ,veratri albi,sing.vnc.vnam, peucedani vnc.tres,seminis apii vnc.duas, radicis symphyti,cerussæ,mandragoræ succi,sing.vnc.vnam,chalcitidis, Samii asteris,thuris masculi,aloes flauæ,bdellii,opii Thebaici,sing.vnc.vnam,myrrhæ troglodyticæ vnc. vnam semis,ammoniaci thymiamatis vnc.vnam, fœnigræci, succi perdicii, sing.lib.semis,ceræ flauæ lib.duas , colophoniæ lib. duas,pineæ resinæ, bituminis,sing.lib.vnã, mastiches libr.semis,picis nigræ libr. duas, olei veteris lib.vnam, styracis vnc.vnam, opopanacis vnc. quatuor semis,aceti quod satis est.

a Chalcanthi] Hîc quædam desiderantur in Nicolai codice quæ ex Paulo restitui possunt,qui sic habet , χαλκάνθου ὀγ.α. θείου ἀπύρου ὀγ.α. κικίδος ὀμφακίτιδος ὀγ.δ'. ἁλῶν ἀμμωνιακῶν ὀγ.α. μίσυος,&c.

Cap. CXLIIII.

EMPLASTRVM Neronis ad plagas ictusve, & omnem carnosarum partium dolorem, olei veteris lib. vnam semis,lithargyri lib.vnam,ceræ puræ,pineæ,singul.vnc.septem semis,ammoniaci thymiamatis, cerussæ,sing.vnc.quatuor,galbani,mannæ, myrrhæ, thuris, sing.vnc.vnam.

Cap. CXLV.

EMPLASTRVM Oxyron polychreston,hoc est A multiplicis vsus,picis aridæ lib.vnam,ceræ lib.S.ammoniaci thymiamatis vnc. vnam , terebinthinæ vnc.tres, galbani,mannæ,sing.vnc.vnã,aceti sext. vnum semis.

Cap. CXLVI.

EMPLASTRVM Aceraton,hoc est,ceræ expers Galeni: glutinans, concoquens , vlcera ad suppurationẽ perducens,cum [a]ricinino aut oleo veteri vt emmoton eliquatum. Capit lithargyri lib.vnam semis,olei ricinini aut veteris lib.duas vnc.tres, aceti acerrimi vncias B xII.squamæ æris nigræ,chalcitidis, æruginis, sing. vnc. vnam.Lithargyrũ cum oleo concoque ad glutinis consistentiam.dein metallica compluribus diebus ex aceto læuigata adiice.

a Ricinini] Manuscriptus codex non rectè κοινῷ pro κικίνῳ, Paulo attestante,legit.

Cap. CXLVII.

EMPLASTRVM ex metallicis. Habet chalcitidis vnc.vnã, misyos vnc. duas, squamæ æris vnc.tres, [a]thuris vnc.tres, colophoniæ vnc. duas, galbani vnc.vnam S.ceræ,olei cõmunis,sing.lib.I.aceti quod satis est. C

a Colophoniæ] Ante hanc dictionem Paulus habet λιβάνου ὀγ.γ'.

Cap. CXLVIII.

EMPLASTRVM dictum Harmonia, ad fracturas vtile. Recipit chalcitidis vnc. duas , squamæ æris vnc.I.æris vsti,thuris,sing.vnc.I.olei & aceti, sing.lib.S. Coquito metallica in oleo & aceto, quoad manum non inquinent.dein admisce thus.

Cap. CXLIX.

D EMPLASTRVM Melene Serapionis. Accipit lithargyri lib.S. ceræ puræ vnc.tres semis , ammoniaci thymiamatis hexag.vnum semis,galbani vnc.quatuor, S.colophoniæ vnc.tres S.æruginis vnc . quatuor S.myrrhæ drach. S. olei cochleariũ S.& quartam eius partẽ. Coquito lithargyrum cum oleo donec non inquinẽt. postea reliqua admisce.

Cap. CL.

EMPLASTRVM Aniceton, hoc est insuperabile [a]discutiens,squamas demoliens,& ad contractos arti- E culos vtile. Capit baccarum lauri, iridis aridæ,thuris, [b]æris vsti,nitri, salis ãmoniaci,pyrethri,vuæ syluestris, canchryos,grani Cnidii, sinapis,fimi columbarum, aristolochiæ,cumini,æruginis,cyperi,seminis a rucæ,sing. drach.quatuor,aceti cochlearia sex. Læuigantur sub æstu caniculari donec acetum absumatur . Admisce dein decocti caricarum crassissimi vnc.quatuor S.& commiscens finge pastillos,& exsiccato. Vbi vsus exigit,accipe è pastillis vnc.duas,& læuigatis in aceto,admisce resinæ vnc.tres , [c] ceræ vnc.duas , farinæ irinæ sext. vnum,ace- F ti cochlearia duo.

a Discutiens] Nicolai codex habet κωλυτικὴ, sed non rectè.Paulo enim teste scribendum διαφορητικὴ vel διαφοροῦσα.

b Æris vsti] Hæc omnia in manuscripto codice desiderantur;& ex Paulo in cõtextum sunt accersita, qui ita legit, χαλκοῦ κεκαυμένου, νίτρου, ἁλῶν ἀμμωνιακῶν, πυρέθρου, σταφίδος ἀγρίας,&c. Quæ omnia testantur nos in reddẽdo Nicolao,propter codicem deprauatissimum, non parũ sudasse. c Ceræ vnc.duas] Hîc multa in manuscripto codice desiderantur,quæ ex Paulo in hũc modum restitui possunt, κηροῦ τυῤῥηνικοῦ ὀγ.β'. ἐλαίου ὀγ.β'. hoc est ceræ Tyrrhenicæ vnc.duas , olei tantundem. Dein sequitur aliud,

ἢ δι' αἰρῶν.

G πίσσης λι.β'. πιτυΐνης ὀγ.θ'. κηροῦ τυῤῥηνικοῦ ὀγ.ε. ἐλαίου ὀγ.γ'. ἀσφάλτου σεσησμένου ὀγ.β'. αἰρίνου ἀλεύρου ξ.α. ὄξους τὸ ἀρκοῦν, id est Picis lib. duas, resinæ pineæ vnc. nouem , ceræ Tyrrhenicæ vnc. quinque , olei unc.tres, bituminis increti vnc.duas,loliaceæ farinæ sext. vnum , aceti quantum sufficit.Et ita facilè hic locus Nicolai mutilus in integrum restitui potest.& sciendum,malè ἰρίνου legi in manuscripto codice, pro αἰρίνου.

Cap. CLI.

EMPLASTRVM ex liquore mori. Habet lithargyri,picis aridæ,adipis taurini, sing.vnc.vnam, terebinthinæ vnc.quinque, ceræ puræ vnc.duas S.æruginis rasilis,opopanacis,galbani, singul.vnc.S.olei [a]cõmunis,aut sicyonii,[b]aut admodum veteris,sing.cochl.S.pi- H cis liquidæ cochlearii quartam partem,aceti cochl.S.liquoris mororum cochl.S.

a Communis] Paulus legit κικίνου, ἢ σικυίνου, hoc est ricinini, aut susini. b Admodum veteris] Manuscriptus codex malè hoc loco legit, ἢ παλαιοῦ πάνυ, pro ἢ παλαιοῦ πάνυ.

Cap. CLII.

EMPLASTRVM vocatum à duplici colore Dichromon. Recipit æris vsti, aluminis scissilis, ammoniaci thymiamatis, sing. vnc. semis, ceræ colophoniæ, adipis suilli, sing. lib. semis, aceti quod satis est.

Cap. CLIII.

EMPLASTRVM Indicum glutinans, ad nomas & sanguinem spuentes vtile. Accipit ceræ puræ, resinæ frixæ, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthiæ, sing. lib. vnam semis, cerussæ, chalcitidis, misyos, melateriæ, aluminis scissi & rotundi, gallarum immaturarum, fidiorum, singulorum libram semis, aceti quod satis est.

Cap. CLIIII.

EMPLASTRVM è cinere aspidum, discutiens strumas & podagras. Capit terebinthinæ, [a]lapidis Asii, bituminis Iudaici, singulorum drachmas octo, ceræ puræ, baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, aphonitri, adipis vitulini, singulorum drachmas octogintaquinq;, lapidis pyritis viui drach. vigintiquinque, cineris aspidum drach. trigintaquinque, olei veteris cochl. semis. Medicamento refrigerato inspergito cinerem. Præparatur verò etiam sine cinere, quòd nonnulli eum auersentur, & nihilo minus efficax sit.

a Lapidis Asii] Græcè est λίθυ ἀσίυ. Paulus habet, non rectè tamen, ἀμιαντίτυ. nam & Galenus habet Asii lapidis.

Cap. CLV.

EMPLASTRVM Leæna, exsiccans & discutiēs. Habet ammoniaci thymiamatis, plumbaginis, singulorum drach. quinquaginta, sinapis drach. quatuor, chamæleontis radicis drach. octo, colophoniæ drachmas quinquaginta, squamæ æris drach. quatuor, radicis struthii, euphorbii, æruginis, pyrethri, sing. drach. quatuor, aristolochiæ drach. octo, olei veteris cochl. semis, olei raphanini quantum sufficit.

Cap. CLVI.

EMPLASTRVM Leæna, vt præcedens. Accipit chalcanthi vnc. vnam, arsenici vnc. semis, veratri nigri, thoracum cantharidum, sing. drach. semis gran. septem, sandarachæ vnc. vnam S. ceræ puræ lib. semis vnc. vnam S. picis frixæ lib. S. olei communis cochl. vnum.

Cap. CLVII.

EMPLASTRVM Macedonicum vocatum. Accipit ceræ puræ, colophoniæ, picis aridæ, adipis taurini, thuris, sing. vnc. vnam.

Cap. CLVIII.

EMPLASTRVM Sphærium, ad ignita. Capit cerussæ, lithargyri, calcis viuæ, sing. vnc. tres, ceræ puræ vnc. semis drach. vnam, berenicarii, rosacei, sing. vnc. semis. Liquabilia siccis affundens fingito orbiculos. Vbi vsus exigit, accipito olei communis lib. semis, ceræ puræ vncias duas, & huius medicamenti vnciam vnam misce: vbi verò refrigeratum fuerit, contunde ex aquæ vnciis nouem. Ego verò rosaceum oleum adieci, vtpote melius, pondere vnc. trium.

Cap. CLIX.

EMPLASTRVM ex ochra, à phlegmone eos qui in iudicio torti sunt arcens. Ochræ Atticæ lib. vnā, ochræ Creticæ lib. semis, lithargyri vnc. quatuor [a]vino læuigati, ceræ puræ, colophoniæ, picis, resinæ pineæ, singul. lib. semis, terebinthinæ vnc. quatuor, olei lib. vnam. Dissoluuntur autem vsu postulante in hunc modum, ceræ lib. semis, olei veteris lib. vna semis, & medicamenti lib. semis, vino conteritur.

a Vino læuigati] Codex manuscriptus perperam εἰναλεῖς legit, pro οἴνῳ λείυ.

Cap. CLX.

EMPLASTRVM è cedrino liquore, glutinans, discutiens, & abstergens. Recipit ceræ puræ, picis aridæ, sing. lib. semis, colophoniæ vnc. quatuor, cedrini liquoris vnc. tres. [a]liquata simul incoquuntur dum digitos non inquinent.

a Liquida simul] Hæc omnia in manuscripto codice desiderantur, & ex Paulo adiecta sunt, qui habet, τήξας ὁμῦ ἕψε ἕως ἀμολύντυ.

Cap. CLXI.

EMPLASTRVM è cedrino liquore emolliens. Accipit ceræ puræ, picis aridæ, sing. drach. quatuor, colophoniæ drach. duodecim semis, propolis drach. octo S. cedrini liquoris drach. decem.

Cap. CLXII.

EMPLASTRVM è pumice, cicatricem inducēs. Capit olei myrtini lib. vnam, ceræ puræ lib. semis, pumicis vsti & vino restincti, squamæ stomomatis drach. III. æris vsti, cimoliæ, sing. vnc. duas semis.

Cap. CLXIII.

EMPLASTRVM Paula, ad strumas & bubones efficax. Habet ceræ puræ, colophoniæ, nitri, sing. lib. semis. Subactis probè omnibus, vtere.

Cap. CLXIIII.

EMPLASTRVM è nitro, ad carbunculos. Recipit nitri [a]rotundi vnc. vnam semis, ceræ, olei, colophoniæ, sing. drach. semis gran. septem, liquoris Medici drach. vnam semis.

a Nitri rotundi] Nicolaus habet στρογγύλυ. Paulus verò legit ὀπτῦ id est tosti.

Cap. CLXV.

EMPLASTRVM ex anemone. Accipit anemones vnguibus detractis vnc. vnam, ceræ vnc. duas semis, olei vnc. duas, resinæ vnc. duas semis drach. vnam, colophoniæ lib. vnam vnc. tres.

Cap. CLXVI.

EMPLASTRVM Macherionis viride, ad ischiadicos, [a]articulorum infarcta, & abscessus. Capit opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, ammoniaci thymiamatis, aristolochiæ, sing. vnc. semis, terebinthinæ, ceræ puræ, olei omphacini, vnc. tres semis.

a Articulorum infarcta] Nicolaus legit ἀρθριτικὺς, σφηνῶντας: sed rectiùs Paulus, ἄρθρων σφηνώσεσιν.

Cap. CLXVII.

EMPLASTRVM viride simplex. Habet resinæ lib. vnam semis, ceræ puræ lib. semis, æruginis rasilis [a]lib. semis, thuris [b]drach. duodecim semis. aceti quod satis est.

a Lib. semis] Nicolai codex falsò legit. H). ν. pro λι. ϛ.

b Drach. duodecim semis] Manuscriptus codex non sine magno errore legit. H). ι. β. ϛ'. pro L. ιβ. ϛ'.

Cap. CLXVIII.

EMPLASTRVM viride [a]faciens ad humida vitia, & carnes excrescentes. Recipit colophoniæ vnc. tres, æruginis rasilis vnc. semis drach. vnam, ceræ puræ vnc. vnam, salis Cappadocii vnc. semis, olei rosacei drachmas duas, aceti quantum sufficit.

a Faciens] Legendum, Paulo attestante, ποιῦσα non ἀποφύυσα, vt habet manuscriptus codex.

Cap. CLXIX.

EMPLASTRVM è lixiuio, ad ischiadicos, arthriticos, & œdematosos. Accipit ceræ puræ, olei veteris, lixiuii protostacti, sing. lib. semis, resinæ frixæ, [a]nitri Alexandrini, nitri albi, sing. vnc. tres. Nitrum vtrunque in lixiuio teritur.

a Nitri Alexandrini] Sic habet Paulus νίτρυ ἀλεξανδρίνυ, νίτρυ λευκῦ, &c.

Cap. CLXX.

EMPLASTRVM è cinabari, ad callos tophósve, & alios omnis generis duros tumores. Capit lithargyri lib. vnam, olei veteris sextar. vnum, squamæ æris vnc. vnam, æris vsti vnc. vnam, cinabaris scrup. octodecim, magnetis viui vnc. vnam, lapidis Phrygii [a]drach. sex, lapidis pyritis, cadmiæ, sing. vnc. vnā, diphrygis vnc. duas, æruginis rasæ, thuris, sing. vnc. vnam, aloes flauæ vnc. duas semis, galbani vnc. vnam semis, ammoniaci thymiamatis vnc. tres semis, [b]lapidis onitis Scythici scrup. octodecim, lapidis hæmatitis vnc vnā, propolis librā I. [c]scrup. vigintiocto, ceræ vnc. octodecim, lapidis perdicitis vnc. quatuor, betonicæ vnc. I. scrup. octo, gentianæ vnc. I. aristolochiæ longæ & rotundæ drach. I vnc. S. chamæleontis nigri vnc. I. dictami scrup. quadragintaduos, resinæ aridæ lib. vnam, adipis struthiocameli lib. vnam. Lapides cum lithargyro terito, adiectis salis floris libr. duabus particulatim donec totum absumatur.

a Drachmas sex]Corruptè legitur in codice Nicolai H.) ϛʹ.pro L.ϛʹ. b Lapidis onitis,&c]Sic enim Paulus λίθȣ ὀνίτȣ σκυθικȣ͂. In Nicolai codice ὀνίτȣ deest. c Scrup.18.]Ex Paulo adiectum.

Cap. CLXXI.

EMPLASTRVM ex auellanis ad callos, lapidosasque durities articulorum, valde bonum. Habet lixiuii protostacti vncias tres, medullæ siue interioris partis auellanarum vnciam vnam, aphonitri vncias tres, [a]olei veteris libram semis, saponis Gallici vncias duas, mellis vncias quatuor, alba ouorum tria, ceræ puræ vnc. quinque, terebinthinæ vnc. tres semis. læuigantur ex lixiuio protostacto.

a Olei veteris,&c.]Hæc omnia in codice Nicolai desiderata ex Paulo accesserunt, qui habet ἐλαίȣ παλαιȣ͂ λι.ϛʹ.σάπωνος Γαλλικȣ͂,ʃο.βʹ.μέλιτος,ʃο.δʹ.ὠῶν γʹ.τὰ λευκά.

Cap. CLXXII.

EMPLASTRVM è Turpæna, ceratum ad podagram, dolorē mitigans mirabiliter. Quinto mensis Martii die in domo [a]subterranea in lebetem coniicito olei communis sextarios duos. Coquito lignis è vite: & vbi ebullierit, adiice turpænæ marini piscis libram vnam, & [b]asphalacis animalis, quod aliqui madamudam vocant, sanguinis vncias quatuor. Coquito quoad carnes piscis dissoluantur, [c]aut torrefiant. Dein colato, & adiicito oleo ceram mediocrem, & facto cerato vtere.

a Subterranea]Manuscriptus codex κατωγαίῳ perperam legit pro κατωγείῳ. b Asphalacis]Codex Nicolai legit ἀσφαλάγδȣ, pro ἀσφάλακος. c Aut torrefiant]Ex Paulo adiectum, qui legit ἢ φρυγῶσιν.

Cap. LXXIII.

EMPLASTRVM Isis, cruentis accommodatum vulneribus, carnem glutinans & purgans mirabiliter. Accipit squamæ æris vsti, aristolochiæ rotundæ, singul. drachmas quatuor, aluminis scissi drachm. tres, salis ammoniaci, ammoniaci thymiamatis, thuris, singulorum dr. quatuor, myrrhæ, aloes flauæ, galbani, sin. dr. sex, succi radicis dracōtii dr. quatuor, ceræ puræ lib. semis, colophoniæ lib. 1. olei veteris vnc. vnā S. aceti quod satis est.

Cap. CLXXIIII.

EMPLASTRVM siue malagma ad hemicranicos ex iis quæ sunt Alexandri. Capit euphorbii, atramenti scriptorii, singulorum drachm. quatuor, myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis communis, singul. drach. tres, croci drachmas duas, aceti quantum sufficit. Terito donec omnia dissoluantur, & visci sordiúmve crassitudinem nanciscantur: dein illine incipiens à medio superciliorum vsque ad tempora tota, potissimùm si pilorum denudatio fuerit. Vbi probè egerit, laborantem in balneum ducito.

Cap. CLXXV.

EMPLASTRVM Pentatheton. Habet ceræ puræ lib. octodecim S. & quartā partem, colophoniæ libras duodecim S. adipis taurini libram vnam, calcis lib. tres semis & quartam partem, picis aridæ libras duas semis.

Cap. CLXXVI.

EMPLASTRVM ad stillicidiū vrinæ, abscessus, & vlcera in vrinariis partibus vesicæ. Accipit succi radicis althææ, galbani, olei rutacei, castorei, & chamæmelini, pinguedinis suillæ, anserinæ, butyri recentis, styracis, terebinthinæ, succi seminis lini & fœnigræci, singulorum vnciam vnam, ceræ puræ vnciam vnam semis.

Cap. CLXXVII.

EMPLASTRVM simile ex butyro. Accipit succi radicis althææ, seminis lini & fœnigræci, chamæmeli, styracis, adipis vitulini & vrsini, butyri recentis, adipis anserini, terebinthinæ, singulorum vnciam vnam, castorei vnciam semis, olei anethini, rutacei & chamæmelini, singulorum vnciam vnam, ceræ puræ vnciam vnā, œsypi vnciam vnam & quartam partem.

Cap. CLXXVIII.

EMPLASTRVM de semine lini, simile. Capit œsypi, butyri, adipis anserini, succi radicis althææ, seminis lini & fœnigræci, singulorū vnciam semis, ceræ puræ vnciam vnam, olei rutacei, anethini, chamæmelini & communis, singulorum vnciam semis, castorei hexagia duo.

Cap. CLXXIX.

EMPLASTRVM ad abscessus, [a]hypophoras & omnis generis alias durities celerrimum. Habet ammoniaci, galbani, thuris, mastiches, resinæ, terebinthinæ, resinæ piceæ, hyoscyami, vuarum exemptis acinis, ceræ puræ, olei laurini, colophoniæ, adipis taurini, aloes flauæ, succi maluæ syluestris, adipis suilli, farinæ eruinæ, radicis maluæ, seminis lini, mellis Attici, fimi columbini, propolis, ladani, carnis caricarum, styracis, nardini & amygdalini olei, butyri & quotquot alios adipes inueneris. His probè paratis fac emplastrum aut vnctionem, & vtere.

a Hypophoras]Nicolaus habet ὑποφυφὰς·quam quidé dictioné vt suprà est annotatum, ego deprauatam esse iudico.

Cap. CLXXX.

EMPLASTRVM ad eos quorum stomachus à flaua bile, aut ab alio quodam calido succo aduritur. Recipit polygoni, violarum, herbæ venti, intybi, sonchi, apii, cyperi, portulacæ, polentæ, chamæmeli, psyllii, rosarum, olei, olei rosacei, stillatitii rosarum liquoris, cinamomi, ligni aloes, hyoscyami, papaueris, ocimi, semperuiui, solani, mastiches, sandarachæ, nucis moschatæ, croci.

Cap. CLXXXI.

EMPLASTRVM præcedenti simile, valde vtile. Accipit violarum, herbæ venti, apii, portulacæ, chamæmeli, rosarum, olei rosacei, olei violacei, ligni aloes, papaueris albi, hyoscyami, nucis moschatæ, mastiches, stillatitii rosarum liquoris quod satis est, lactucæ, & intybi seminis, & polentæ.

Cap. CLXXXII.

EMPLASTRVM ad eos quibus à flaua bile stomachus adustus est. Pulegium contusum in vino veteri probè coquito, & admisce semen fœniculi, acceptisque duabus spongiis tenuibus imbutis decocto, foueto assiduè spongias immutando. Est etiam ad stomachi inflationem vtile.

Cap. CLXXXIII.

EMPLASTRVM ad podagricos nominatum ex vrinis, quod Aphricanus scripsit. Impositum enim podagricos dolore liberat, vt secundo aut tertio die surgētes deambulent. Verùm strumas & [a] omnémq; renum morbum sanat, gratia Dei. Capit vrinæ mulæ clàm acceptæ libras tres, aquæ, lithargyri, singulorum libram vnā. Terito bene, adiice exiguū vrinæ, & coquito vsq; ad mellis crassitudinem. Dein admisce olei veteris libram semis vnciam vnam semis, adipis suilli veteris vncias octo semis, & coquito ad lentum ignem, ac moueto donec fiat emplastrum quod non inquinet, & illitum linteo solido impone calidum. qui hoc malo laborat, inspuat in lebetem deorsum, & in terram similiter semel. Hoc verò faciat tacitus, & sic dicat: Marmara filio, Domine sabaoth, qui vt omnia incîdis & dissipas, ita dissipa hoc malum podagræ per gratiam Domini & sanctorum [b]pecuniæ contemptorum. Veniat sanatio in præsens vnguentum, celeriter, celeriter, abeat, abeat, abeat malum: Amen.

a Strumas &]In Græco sequitur εὔθραγδας, quæ quidem dictio corrupta esse videtur, ideóque à nobis præterita. b Pecuniæ contemptorum]Cosmam & Damianum intelligit: nam infrà etiā eos hoc epitheto manifestè ornabit.

Cap. CLXXXIIII.

EMPLASTRVM ad oculos lacrymantes. Habet aloes flauæ, thuris, mastiches, polentæ, similaginis, oui lutei quod satis est.

Cap. CLXXXV.

EMPLASTRVM ad podagricos conscriptum ab Emeno rege in bello iuxta femur vulnerato: qui hoc emplastro vsus, sanus factus est. Efficax enim est ad recētia vulnera, neruorum præcisiones, vlcera vetera & fraudulenta. Item contusa, fistulosa, putredines, steatomata, tubercula, parotidas & furunculos. Tela extrahit & surculos. capitis ossa contusa educit. A venenatis ictos, & à vipera, scorpione, araneo & canibus demorsos sanat. Omnia denique quæ in collo sunt, similiter curat. Pleuri-

ticis,iecinorosis,lienosis,genuum refrigerationibus,pro malagmate impositum,prodest.Item ad muliebria,pro pesso subditum. Recipit olei veteris libram vnam vnciam semis,lithargyri,squamæ æris,singulorum vncias quatuor, æris vsti vnc. quinque,diphrygis vncias quatuor,mannæ thuris,thymiamatis,singulorum vnciam vnam semis drachmam semis,aloes flauæ vnciā semis, galbani vnciam semis drachmam vnam, propoleos vnciam semis,ceræ vnciam vnam semis drachmam semis,aristolochiæ drachmas quinque, gentianæ vncias tres semis,iridis vnciam semis, dictami vnciam semis drachmam vnam.Oleum & lithargyrum coquito in calido cinere:dein admisce squamam,æs,& diphryges, ac coquito quoad non inquinent.postea cætera.

Cap. CLXXXVI.

EMPLASTRVM dictum Captiuum. Protlilius enim medicus solus è bello seruatus,in Germaniam captiuus venit.Vidénsque regis filiam percussam, illā huius efficacia medicamenti sanauit:donisque acceptis, & ipse & qui cū eo captiui erant liberati sunt. Accipit salis fossilis,aquæ marinæ,nitri berenicarii,singulorum libras tres, ceræ puræ libram vnam, resinæ frixæ libras duas,propolis,salis ammoniaci,opopanacis,galbani, fimi columbini,singulorum vncias tres, olei veteris lib. tres,lixiuii stillatitii,aristolochiæ,stercoris canis albi, cerussæ,singul. vncias tres.Facit verò ad strumas, abscessus,sinus,fracta,puncturas, soluit callos, & omnia citra ferrum exulcerat.vbi eo vsus fueris,laudabis. Cerussam igitur,salem,oleum & aquam marinam in mortarium coiicito, & validè terito donec inter se misceatur. Dein ceram,resinam, propolin & lixiuium affunde. succum verò non feruefacito.Nitrum verò,aristolochiam,canis & columbæ stercora contusa & cribro transmissa admisce.

Cap. CLXXXVII.

EMPLASTRVM è cantharidibus, vbi volueris aperire & attrahere fluxionem. In partibus enim quibus admouetur,pustulas excitat.Vtile est ischiadicis, lienosisque & ad humores,brachialia,genua &talos mirabile. Capit ceræ puræ,adipis taurini,colophoniæ,visci, sing. vncias quatuor,cantharidum vncias duas. Cantharidas terito cum aceto:& adiectis liquabilibus, ad consistentiam reducito,& vtere.

Cap. CLXXXVIII.

EMPLASTRVM iecori aptum, febribus continuis & tertianis.Habet syluestris melitzanii, portulacæ, & semperuiui succorum,singul.vncias duas,polentæ hexagium vnum,santali rubei & albi,sing.hexag.semis,rosarum hexagium vnum,mali Punici acidi succi vnciam vnam,lactis muliebris,stillatitii rosarum liquoris, sing. vncias duas, caphuræ scrupulum vnum, succi lentis recentis vnciam vnam,olei violacei vnciam semis. Hæc subacta cum modico aceto irrigato. Et in linteo exceptum imponito: hyeme quidem tepidum,æstate verò frigidum.

Cap. CLXXXIX.

EMPLASTRVM stomachicum ad frigiditatem & cruditatem. Recipit thuris,aloes flauæ,masticհes, ladani,ammoniaci,zopissæ,terebinthinæ,galbani, singulorum vnciam semis,cinamomi,zingiberis,caryophylli,maceris,nucis moschatæ,croci, cubebarum,galangæ, singulorum scrupulos duos,thymiamatis vnciā semis, ceræ puræ vnciam semis drachmam vnam, mellis Attici quantum sufficit.

Cap. CXC.

AD dysentericos[a] infusum,expertum. Accipit summitates ruborum,rosarum,rosmarini,saluiæ, quinquenuruiæ,ramorum oleæ, summitates myrti & eius fructus,filicis,fructus lentisci,[b] nerantzeæ & citrii foliorū, glandium,gallarum,malorum Punicorum, pyrorū syluestrium,cotoneorum,pulegii,sumach,mastiches, acaciæ,seminis portulacæ & caulium eius,lētis, maioranæ, menthæ,seminis fœniculi.Hæc coquito in aqua pluuia, & eluito frequenter,aut in balneum immittito. Postea

A verò da bibendos theriaces, athanasiæ,& micletæ, sing. scrupulos duos cum vino calido,ieiuno.

a Infusum]Nicolai codex falsò legit ἄχλυσμα pro κλύσμα.
b Nerantzeæ]Græcè est νεραντζίας.Quid autem sit Nerantzea,scire non possum:dictio enim barbara est, vt aliæ multæ quibus passim Nicolaus vtitur.

Cap. CXCI.

EPITHEMA ad dysentericos,impositum toti vētri & imo ventri. Capit maioranæ,menthæ,saluiæ,rosmarini, rosarum,sumach,mastiches, ruborum, foliorū B myrti & eius fructus,boli Armenii,sigilli Lemnii,cotoneorum,pyrorum syluestrium,stillatitii rosarum liquoris,& vini rubei.Contusa hæc impone in sacculos duos, & calefactos muta crebrò:& si febrem habuerit, calefacito in aceto & stillatitio rosarum liquore: si verò non, in vino rubeo.

Cap. CXCII.

AD omnis generis sanguinis eruptionem,& ad muliebre profluuium valde bonum medicamentum, siue pessus,siue clyster ex eo fiat, aut vtcunque visum fuerit C medico.Habet boli Armenii, sigilli Lemnii, sanguinis draconis,cerussæ,mastiches,aluminis scissi,acaciæ, gallarum, malorum Punicorum paruorum, olei rosacei. His simul subactis adiice athanasiam, hæmatiten lapidem,& vnito cum succo menthæ, cotonei & quinquenuruiæ.Da verò illis bibendum athanasiæ scrup. vnum, theriacæ scrupulos tres,corallii rubei scrupulos duos.Irrigato cum succo cotoneorum aut pentaneuri,& stillatitio rosarum campestrium liquore calido media nocte. Da etiam lapidis hæmatitis, sanguinis draconis, sigilli D Lemnii,corallii rubei, rhei barbari vsti, boli Armenii, singulorum scrupulum vnum, athanasiæ hexagium semis,theriacæ hexagium vnum. Madefacito cum succo menthæ,& stillatitio rosarum campestrium liquore, iis qui febre vacant:si verò non febricitant, cum vino tepido.Aut præbeto solam theriacam cum athanasiæ & boli Armenii,singulorū scrupulis duobus.Ex vino quidem,febre vacantibus:si verò non vacant febre,cum aqua pentaneuri & stillatitio campestrium rosarum liquore.

E Cap. CXCIII.

EMPLASTRVM [a] nephriticum.Recipit thuris, aloes,mastiches,sanguinis draconis, lapidis hæmatitis, [b] bissali,marmoris,[c] stibii,malorum Punicorum paruorum,gallarum,albi oui quod satis est.

a Nephriticum]Et hoc loco lectionem codicis manuscripti falsam esse satis constat.neque enim nephriticis hæc medicamenta cōueniunt,nisi per nephriticos,eos quibus renes exulcerati sanguinem effundunt,intellexeris. b Bissali]Græcè est βισσάλι.Quid verò Bissalum significet,diuinare nequeo. c Stibii] Manuscriptus codex legit στύψεως pro στίμμεως.

F Cap. CXCIIII.

EMPLASTRVM ad eos qui abscessu laborant: statim enim rumpit ac lacerat.Accipit carnis caricarum seminis lini,fœnigræci,radicis althææ,butyri, medullæ cerui,pinguedinis suillæ,fimi columbini, vuarum Corinthiacarum,terebinthinæ, singulorum vnciam vnā, olei chamæmelini & anethini quod satis est,& succi radicis althææ quantum oportet. Præbeto verò bibēdum ægrotanti succum conizæ,aut decoctum phu,aut vngulæ caballinæ aquam quam plebei vocant Berbelicē,ma- G nè ieiuno tepidum cum penidiis.

Cap. CXCV.

AD mala quæ sub lingua à destillatione fiunt, quæ nominantur Ranæ.Gallas terito, & irrigato cum melle, intimáque cum iis inungito. Simile. Semen mali Punici tritum & madefactum cum melle illine desuper.

Simile. Salem,alicam,& folia oleæ tenera trita impone desuper malum.Incidito etiam venas linguæ, & occipiti appone cucurbitam cum scarificatione, & præbe H crebrò gargarizandum diamorōn, & diacaryōn ex aqua calida.

Cap. CXCVI.

AD eos qui laborant destillatione,balneum bonum. Semen anethi & apii,stichadem Indicam & Arabicam, quam plebei vocant Sendonicon,methām, sampsychū,

ſaluiam,roſmarinum,roſas probè feruefacito,& irriga- A
to cum iis lixiuium ſarmentarium, ac lauato caput.
Poſtea calefacto vino cum fœnogræco & ſaluia & abſinthio,lauato caput,& ſic crebrò facito.

Cap. CXCVII.

EMPLASTRVM temporibus imponendum, ad vigilantes,febrientes,caput dolentes & phreniticos. Capit papaueris albi & nigri,ſingulorum hexagium ſemis,hyoſcyami hexagium vnum,ſeminis ocimi, ſeminis lactucæ,ſingulorum hexagium vnum ſemis, propolis,olei mandragoræ & fructus eius,caphuræ,ſingulorũ B ſcrupulum vnum,ſeminis portulacæ hexagium ſemis, farinæ hordei vnciam ſemis, olei roſacei, lactis muliebris quod ſatis eſt.

Cap. CXCVIII.

EMPLASTRVM fronti imponendum ad mala quæ à deſtillatione fiunt, & phlegmonas omnis generis,oculorum dolores,& à ſiccitate natos cruciatus. Habet thuris puri,aloes flauæ, maſtiches,ſingul.ſcrupulos tres,croci ſcrupulos duos ſemis,farinæ puræ vnciam vnam,ouorum lutea quatuor.Fac inſtar fermenti, & impone fronti tepidum, ac permitte vt illic maneat diem vnum,& rurſum veſperi altero admoto immutato.

Cap. CXCIX.

EMPLASTRVM ad animi defectionem & ſtomachi imbecillitatem. Recipit roſarum, cotoneorum, malorum purgatorum,ſingulorum vncias tres,cinamomi vnciam ſemis,maioranæ,menthæ,roſmarini, meliſſophylli,foliorum borraginis,ſingulorum vncias duas, corallii,ambaris,nucis moſchatæ,ſeminis ocimi,ſingul. hexagia duo,ſaluiæ,foliorum citri,ſingulorum vnciam vnam, caryophylli hexagiũ vnum,ſeminis fœniculi,aniſi,ſingulorum hexagia duo, croci hexagium vnum. Probè tuſa coniice in ſacculos duos,& feruefacito in vino,vbi ſcilicet vacant febre. Febricitātibus autem cum ſtillatitio roſarum liquore,& ſucco borraginis adhibeto.Crebrò mutato tepidum ſuper ſtomacho & corde

INDEX EPITHEMATVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI

De Epithematis.

Sectio vndecima.

Cap. I.

EPITHEMA vmbilico imponendum C theriacum,vehementem obtinēs facultatem.Impoſitum nanque purgat cœliacos,hydropicos,& fœtus conceptos extrahit,omnéque lumbricorum genus excutit. Accipit dacrydii,elaterii,tithymali,ſingulorum drachmas octo,ellebori nigri & albi, fellis taurini,ſingulorum drachmas duas,radicis cucumeris ſylueſtris & foliorum abſinthii, ſingulorum drach. viginti,ceræ Tyrrhenicæ drachmas octo, reſinæ terebinthinæ drachmas quatuor,mellis Attici vncias octo, D nitri rubei vnciam vnam.

Cap. II.

EPITHEMA aliud vmbilico imponendum,probè admodum purgans. Staphidis ſylueſtris,fellis taurini,amygdalarum amararum,ammoniaci,grani Cnidii, ariſtolochiæ rotundæ,nitri, ſingulorum vnciam ſemis, ellebori nigri hexagium vnum ſemis, colocynthidis vnciam ſemis,ceræ puræ vnc. quatuor. Amygdalas & granum Cnidiũ terito cum ammoniaco & oleo irino quod ſatis eſt,& felle: dein liqueſcibilia & arida : imponéque E imo ventri:ſiquidem purgat.In mulieribus autem lumbis impoſitum,fœtus excutit,& menſes ducit.

Cap. III.

EPITHEMA Polyarchion magnum. Habet folii drachmas tres,caſiæ fiſtulæ drachmas duas, ſpicæ nardi drach. vnam ſemis,myrrhæ troglodyticæ, carpobalſami,ſingulorum drachmas tres,croci drachmam vnā, coſti drachmas tres,caſtorei drachmam vnam,floris iũci odorati drachmas quatuor,cardamomi drach.ſex,cyperi drachmas tres, iridis Illyricæ, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum drachmas ſex,ſtyracis primariæ,maſtiches, reſinæ frixæ,opobalſami,ſingulorum drachmas tres,olei cyprini drachmas ſexaginta, aloes flauæ drachmam vnam,ceræ puræ drachmas trigintaſex,nardini boni dr. cxx.terebinthinæ drachmas vigintiquatuor, vini odorati quantum ſufficit.

Cap. IIII.

EPITHEMA Polyarchiō minus. Recipit cyperi, cardamomi,bdellii,thuris maris,ſingulorum vnciā vnā ſemis,ceræ puræ vncias duas, reſinæ frixæ, terebinthinæ,ſingulorum vncias quatuor,caſiæ, cinamomi, ammoniaci,croci, myrrhæ, ſingulorum hexagium ſemis, vini odorati quod ſatis eſt.

Cap. V.

EPITHEMA ex baccis lauri,ad lienoſos, hydropicos,diſſoluítque omnem duritiam. Capit ceræ puræ, picis Brutiæ,nitri Alexādrini, ſingulorum vncias tres, baccarum lauri aridarum, ammoniaci thymiamatis,adipis vitulini,ſingulorum vncias tres ſemis.

Cap VI.

EPITHEMA ſtomachicum, probatum. Accipit ſtyracis calamitis vncias duas ſemis, piperis communis vnciam vnam,maſtiches vnciam vnam ſemis,reſinæ terebinthinæ vnciam vnam, reſinæ cypariſſinæ vnciam ſemis,opopanacis vnciam ſemis drachmam vnam,galbani,ſalis ammoniaci,colophoniæ,vncias ſex, picis frixæ vncias tres, ceræ puræ vncias nouem, vini veteris

sextarium semis. Non lauato feretem hoc epithema sexaginta di ebus, ac permitte donec sua sponte decidat.

Cap. VII.

EPITHEMA ex œnanthe, è numero eorum quæ sunt Tralliani. Habet œnanthes drachmam vnam, omphacii, styracis, singulorum drachmas duas, acaciæ, rosarum aridarum, singularum drachmas quatuor, gallæ immaturæ drachmas duas, palmularum, vini austeri, olei myrtini, picis aridæ, ceræ puræ, singulorum drachm. octo. Hoc est ad iecoris morbos optimum, & ad eos qui cibum vomunt, mirabile admodum.

Cap. VIII.

EPITHEMA odoratum, ad iecoris phlegmonas, & stomachi valde bonum. Recipit croci drach. vnam, bdellii drachmas nouem, aloes flauæ, myrrhæ, singulorum drachmas duas, folii drachmam vnam, propolis

A drachmas tres, terebinthinæ drachmas duas semis, grana septem, thuris drachmas duas, styracis drachm. tres, mast iches drachmas duodecim, spicæ nardi drachmam vnam, cardamomi drachmas duas, hedyc hroi magmatis, drachmam vnam semis, ammoniaci drachmas sex, ceræ puræ drachmas duodecim, colophoniæ drachmas vigintiquatuor, opobalsami drachm. sex, carnis palmularum drachmas sex semis.

Cap. XI.

EPITHEMA corroborans iecur & stomachum,

B phlegmonásque concoquens. Accipit ammoniaci, meliloti, singulorum drachmas tres, œnanthes, casiæ, myrrhæ, croci, aloes flauæ, succi absinthii, spicæ nardi, folii, singulorum drachmam vnam, ceræ puræ, styracis, ammoniaci, singulorum drachmas duas, nardini quod satis est.

INDEX EORVM QVÆ SEDI admouentur.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De iis quæ sedi adhibentur.

Sectio duodecima.

Cap. I.

HEDRICVM tentiginem faciens, quo Iulianus vtebatur ad vterũ exulceratũ. Recipit rosarum dr. IIII. lactis muliebris cochlearium semis, lithargyri, opii, sing. drachmam semis, ouum integrum vnũ, butyri drachmas octo, mellis Attici cochlearium semis, olei rosacei cyathi quartam partem, vnguenti irini, ceræ puræ, singulorum drachmas quatuor, lutea ouorum assorum tria & semis.

Cap. II.

HEDRICVM ad ficus, condylomata, vetera tubercula, & omnia sedis vlcera. Vtile etiam est ad omnis generis rimas in labiis, nomas, & vlcera. Accipit myrrhæ drachmas duas, misyos, aluminis scissi, gallarum, singulorum drachmas quatuor, vini veteris quod satis est.

Cap. III.

HEDRICVM ad omnem dolorem ani & phlegmonem omnéque vlcus. Capit meliloti drachmam

C semis, casiæ drachmas duas, croci, thuris, myrrhæ, opii, singulorum drachmam vnam, aluminis scissi, plumbi vsti & loti, pompholygis, adipis anserini, œsypi, singulorum drachmas duas semis, omphacii drachmam vnam semis, vini boni sextarium semis, olei rosacei quantum sufficit.

Cap. IIII.

HEDRICVM maximum ad omnem dolorem cõdylomatum, rimarum & vehementissimos cruciatus. Vocatur autem Arete. Habet stimmi, acaciæ, plumbi vsti & loti, singulorum drachmã vnam, spodii, pompholygis lotæ, thuris, seminis ericæ, aluminis scissi, chalcathi,

myrrhæ,opii,ſingulorum drachmas quatuor.excipiantur vino. Vbi vſus poſtulat, paſſo Cretico diſſolue, ac vtere.

Cap. V.

HEDRICVM aridum,morſus expers, ad hæmorrhoidas. Recipit arſenici,ſandarachæ,calcis viuæ,chryſocollæ,ſucci thapſiæ,ſquamæ æris, ſingulorum drach. ſemis.

Cap. VI.

HEDRICVM vocatum Lampadion,ad eryſipelata,nomas pudẽdorum,papulas feruidas capitis,& omne ſordidũ vlcus. Accipit opii, croci, ſingulorum drachm. tres,ſucci glauci libram ſemis, olei roſacei vnciã ſemis drachmam vnam,vini boni veteris quod ſatis eſt. Arida ſubtiliter terito,& cum liquidis vnito, inque [a] ollam coniecta lento igni coquito,& vtere.

a Ollam] Manuſcriptus codex non rectè legit ἐν κείῳ, pro ἐν χύτρῳ.

Cap. VII.

HEDRICVM vulnerarium optimum. Herbam ſemperuiuum cum pane terito,& vtere.

Cap. VIII.

HEDRICVM ad ani phlegmonas & dolorem. Capit lithargyri,ceruſſæ,maſtiches, ſingulorum hexagiũ vnum.Subactis cum ſucco hyoſcyami vtere.

Cap. IX.

HEDRICVM valde bonum. Habet thuris,maſtiches,aluminis liquidi,myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis,olei roſacei libram ſemis, ouorum aſſorum vitellos quatuor.

Cap. X.

HEDRICVM ad condylomata mirabile. Recipit lithargyri,aluminis ſciſſi, ſingulorum drachmas duas, mannæ,thuris ,ſingulorum drachmam vnã,lapidis hæmatitis,croci,adipis anſerini,œſypi, ſingulorum drach. duas,olei roſacei quãtum ſufficere videtur.Crocum vino irrigato,& diſſolue cum œſypo.

Cap. XI.

HEDRICVM Liparon ad inflationem & ani condylomata,hæmorrhoidas,&omnem phlegmonen. Accipit adipis anſerini,thuris,medullæ vitulinæ, pompholygis lotæ,cadmiæ lotæ,plumbi vſti,ſingulorum drach. duas,ceruſſæ drachmas quatuor, cerebri anſeris drach. ſemis,roſarum,œſypi,ſingulorum drachmas duas,ſucci intybi cochlearium ſemis.

Cap. XII.

HEDRICVM Liparon Alexandri,ad fluxiones ſedis,phlegmonas,eryſipelata, herpetas, vlcera maligna & teſtium phlegmonas. Capit ceruſſæ,lithargyri,ſing. libram ſemis,ceræ puræ,adipis ſuilli recentis, ſingulorũ libram vnam,olei roſacei libram vnam ſemis, ſepties in aqua loti,aluminis ſciſſi vnciam ſemis, œſypi vnc. tres, oua cruda cum teſtis ſex. Arida ſolue cum ouis:liquabilia autem poſtea affunde.

Cap. XIII.

HEDRICVM ad eminentias bonum. Habet lithargyri vnciam ſemis drachmam vnam,ouorum teſtã vſtam vnam,& luteum ouorum vnum, croci drachmã vnam ſemis,ſtercoris canini albi vnciam vnam,olei roſacei quod ſatis eſt.omnibus ſimul tritis, fac vt emplaſtrum,& vtere.

Cap. XIIII.

HEDRICVM ſiue fomentum ad eminentias. Recipit polii,roſarum,rhois Syriaci,rhois coriarii,ruborũ, roſmarini,ſaluiæ,pilularum cypariſſi,cyperi, ſidiorum, balauſtiorũ,vini auſteri,ſtillatitii roſarum liquoris quãtum ſufficit.foueto cum ſpongia.

Cap. XV.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias. Accipit gallarum,glandium,ſalis foſſilis, cornu ceruini,foliorũ rubi aridorũ.Terito vt pollinem, & locos cũ aceto calido lauato,& dein inſpergito.

Cap. XVI.

HEDRICVM ſimile. Capit ſtercoris canis, ſalis foſſilis, [a] ſtibii,ſingulorum vnciam ſemis.Terito vt pollinem,& accipe vrinam pueri incorrupti tepidam, locúmque abluito,& poſtea inſperge.

a Stibii] Iterum corruptè ςύψεως pro ςίμμεως in manuſcripto codice legitur.

Cap. XVII.

HEDRICVM ad intrinſecas & extrinſecas eminẽtias valde probatum. Aceto & vrina pueri incorrupti calefactis,ablue ſæpi⁹. Deinde accipito ſtercus ouillum,ſalem foſſilem,amygdalas amaras,& lupinos.Terito & deſuper inſpergito.

Cap. XVIII.

HEDRICVM ſimile. Marrubium contuſum in aqua & aceto feruefacito,abluitóq; locũ tepido. Dein accipe aloes flauæ,ſulphuris & ſtibii, ſingulorum hexag. vnum,& trita in pollinem inſperge.

Cap. XIX.

HEDRICVM ad eminẽtias admodum vtile. [a] Azogeri folia & fructus,folia capparis,& rubi folia,feruefacito in aqua,abluitóque frequenter locum calido: deinde inſperge aloen flauam,azogeri ſemen, ſalem foſſilem,& ſtibium.

a Azogeri] Græcè eſt ἀζογήρȣ. Quam verò ſtirpem ἀζόγηρον vocet, diuinare nequeo.

Cap. XX.

HEDRICVM ad eminentias externas & internas expertum.Melantzanam integram cum foliis & radicibus decoctam in aqua ad tertias imponito deſuper.

Cap. XXI.

HEDRICVM ſimile. Aqua calida abluito. Dein accipe ſulphur, impone carbonibus, & eluito ſæpius. Dein macerato aceto calido,& inſperge aloen flauam.

Cap. XXII.

HEDRICVM aliud ſimile. Accipe acetum tepidum,ablue ſæpius locum.dein aloes flauæ, ſalis foſſilis & ſulphuris,ſingulorum hexagium ſemis, trita inſperge.Pòſt accipe folia capparis repurgata & contuſa, impone deſuper calida.

Cap. XXIII.

HEDRICVM ad eminentias admodum neceſſarium.Sulphur coquito in aqua, & accipe ſpongiam nouam ea aqua imbutam,& impone crebrò calidam.

Cap. XXIIII.

HEDRICVM ſimile.Colocynthidis aridæ exteriora vrito: & poſtquã aceto calido locũ irrigaueris, inſperge. Simile.Calcem non irrigatam, [a] ſphetlen quercinam,arſenicum ſciſſum, ſandaracham puram, ſalem Cappadocicum,nitrum Alexandrinum,zingiber, piper longum:trita in pollinem excipe cum ſapone, & redige ad viſci craſſitudinem.illine deſuper,prius abluens locũ cum vrina pueri incorrupti.

a Sphetlen] Græcè σφέτλης δρυΐνης. Cenſeo autem legendum σφέκλης,qua dictione ipſe & alii Græci crebrò vtuntur pro fæce vini. Vnde hîc intelligere fæcem vini è quercino vaſe ſumptam puto.

Cap. XXV.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias valde vtile.Rubi ſummitates,folia oleæ,laurum, roſas, chamæmelum,gallas,glãdes, probè coquito ad tertias, irrigato ſæpius ſedem cum ſpongia calida. Dein accipe ſtibium,gallas, glandes,lupinaria arida,aloen flauam,piper,ſalem foſſilem,& trita irrigato cum felle bouis, & oleo roſaceo quod ſatis eſt, & inunge cum bombacio puro.

Cap. XXVI.

HEDRICVM ad eminentias internas & externas laudatum.Salem communem,ſalem foſſilem,zingiber, piper commune,baccas lauri, folia amaræ lauri tuſa coquito in aceto & aqua, & locum irrigato cum ſpongia noua. Dein accipe aloen flauam, lithargyrum, oui luteum &oleum roſaceum,redige ad viſci craſſitudinem, &impone deſuper.

Cap. XXVII.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias probatum. [a] Teaphin per infundibulum fumigato multoties,& pòſt tritum impone ſalem foſſilem, aloen flauam,ſing.hexagium ſemis.

a Teaphin]Græcè legitur τεάφιν. quid verò hæc vox Nicolao significet, ignorare me fateor: barbara enim existit.

Cap. XXVIII.

HEDRICVM ad internas & externas eminentias, forationes, rimas, &[a] rachmadas & dolorem veluti habens intra & extra anum. Couenit habere [b]recens factũ cultellum, alibi non inquinatũ, & abire in locũ vbi sunt herbæ dictæ quiqueneruiæ. In primo & quinto lunæ deficiẽtis die incidito herbas tres quidem cultello, sic dicens: In nomine patris & filii & sancti spiritus. Postea eruito tres herbas cum radicibus hanc precationem dicens: O Deus cæli & terræ, & omnium quæ in iis sunt, sancta trinitas eiusdem essentiæ, inseparabilis, sermo patris, fili Dei, sanctissima Dei genitrix, sancte [c]Luca, sancte Paule, sancti pecuniæ contemptores & miracula edẽtes Cosma & Damiane, Cyre & Ioannes misericors, & Hermolae, intercedite apud optimum Deum nostrum, & factorem omnium, vt vadat, tabefaciat, & demoliatur eminentias externas & internas, rimas, forationes & ra-

A chmadas, & siquid aliud fuerit in sede intra & extra serui Dei N. Et quemadmodum hæc herba conteritur, sic cõteratur & omne malum quodcunque fuerit eius hominis serui Dei: sic per gloriam & erga homines amorem Christi veri Dei nostri, & deprecationem immaculatæ matris, & omnium sanctorum, cõterantur & marcescãt, demoliantúrque internæ & externæ eminentiæ, & siquid aliud est in ano malum serui Dei N. Posthæc dic præsentem exorcismum. Colligato tres herbas cũ [d]simplici filo, & suspende in fumum. Et si herbæ conterãtur,

B conterentur & ipsæ gratia Dei, & immaculatæ genitricis Dei, & omnium sanctorum, Amen.

a Rachmadas]Græcè est ῥαχμάδας. Hac voce, quod sciam, nemo Græcorum aliorum vsus est. nihil verò aliud hanc Nicolao significare puto quàm ῥαγάδας, hoc est rimas. b Recens factum]Manuscriptus codex legit κενούριον. Censeo autem scribendum esse καίνουργον. c Luca]Nicolai codex habet λουκίανε, fortè pro λουκᾶ. d Simplici filo]Manuscriptus codex habet μονομύτου μεταρίου, pro μονομμάτου μεταρίου.

INDEX ELIGMATVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Eligmatis.

Sectio decimatertia.

Cap. I.

ELIGMA siue linctus ex Damascenis, conferens tussientibus, purulentis & expurgationi corporis admodum vtilis. Recipit Damascenorum, caricarũ albarum, singulorum viginti, pulegii, hyssopi, iridis, singulorum vnciam vnam, mellis Attici sextariũ S. Macerato diebus tribus in aquæ sextario vno. Coquito donec dimidium remaneat, & colo transmittens abiicito, mélque admisceto & rursus ad cõsistentiam coquito. Datur cochlearium vnum.

Cap. II.

ELIGMA ad eos qui abscessu laborant, tabidos & purulẽtos. Accipit styracis calamitis drachmas tres, thuris masculi drachmas quatuor semis, terebinthinæ, hyssopi, iridis, singulorum drachmas sex, farinæ eruinæ vnciam vnam semis, mellis Attici sextarium semis. Datur cochlearium vnum.

Cap. III.

ELIGMA de capitibus papauerum somniferum, tussientibus, phreniticis, & voci amissæ vtile. Capit capita papauerum alborum sexaginta, aquæ fontanæ sextarium vnum semis, croci, glycyrrhizæ, singulorum drachmam vnam. Capita viridia & glycyrrhizam cõiice in aquam diebus tribus, & dein coquito ad tertias, pérque saccum transmittens, abiice herbas & misce melli, iterúmque ad consistentiam coquito. Datur cochleariũ vnum aut dimidium, pro viribus cum temperata aut ptisana.

Cap. IIII.

ELIGMA tussientibus mirabile. Habet fabæ nigræ tostæ, piperis communis, singulorum grana quinquaginta, pulegii contusi scrupulos octo, mellis Attici sextarios duos. Datur cochlearium vnum.

C Cap. V.

ELIGMA è succo fœnigræci ad destillationes, tusses, & expurgationem thoracis efficax. Fœnograecũ purgatum decoquito in aqua pluuia ebullitione vna, & colo transmissam aquam effunde: & rursus affunde aliam aquam & coquito similiter, & effunde. Tertiò verò decoctum fœnogræcum abiice. Decoctum verò eius pondere sextarii vnius, & mellis boni sextarios duos ad lentum ignem coquito vsque ad consistentiam. Dein adiice butyri recentis cochlearium vnũ, terebinthinæ scrupulos tres. Vbi exquisitè vnita fuerint, dato cochleariũ vnum.

D

Cap. VI.

ELIGMA ad vocem amissam. Recipit seminis lini tosti drachmas duas, vuarum pinguium exemptis acinis, seminis pinearum nucum tosti, singulorum drach. sex, glycyrrhizæ drachmas tres, palmularum pinguium vnciam vnam semis, tragacanthæ drachmam vnam, seminis vrticæ drachmam semis gran. septem, styracis calamitis drachmam semis, penidii & sacchari, singulorũ

E vnciam vnam, cum succo chamæleuces fermentato.

Cap. VII.

ELIGMA ad eos qui tertiana correpti sunt vtile, datum post primam accessionem. Accipit baccas lauri septem, piperis communis grana nouem. Contunde vtraque & cõiice in ollam nouam cum vini boni sextario vno. Et coquens ad tertias, da bibendum cochlearium vnum.

Cap. VIII.

ELIGMA ad elephanticos. Capit myrobalani

emplici vncias tres. Macerato hunc in lacte caprino diebus tribus, singulis diebus lac permutans. Dein exemptum probè contunde, & adiice mellis despumati vncias octo, spicæ drachmam semis, calaminthæ montanæ hexagia duo, pastilli squillitici, pastilli theriaci, hedychroi magmatis, singulorum drachmam semis, ramẽti ferri stomomatis bene loti & in mortario sæpius triti drachmas sex, senæ drachmam vnam semis. Paratum datur vesperi & manè pondere dr. vniꝰ semis. Pòst præbeto bibendum vinũ in quo ferrũ sæpius est extinctum.

INDEX EORVM MEDICAMENTORVM QVÆ lumbricos expellunt & interimunt.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De iis quæ lumbricos expellunt & interimunt medicamentis.

Sectio decimaquarta.

Cap. I.

LVMBRICOS occidit & expellit à corpore. Recipit piperis drachmas duas, hyssopi aridi drachmam semis, cardamomi, nitri Alexandrini, singulorum drachmã semis grana septem, dacrydii drachmam semis. Datur cum hydromelite.

Cap. II.

LVMBRICOS perimit & excutit. Accipit filicis, helenii, ammoniaci, singulorum vnciam semis. Trita irrigato cum vino, & dato ieiuno. Dein accipe syluestrem vuam, medullam ceruinam, fel taurinum, aloẽ flauam, semẽ apii: & irrigato cum succo foliorum persicæ, & reduc ad glutinis crassitudinem. Impone vmbilico, & intra fauces & aures indito. Dein accipe cornu ceruinum, corticem oui, vrito & terito, præbetóque cum vino bibendum iis qui febre vacant: febricitantibus verò, cum aqua tepida ieiunis.

Cap. III.

LVMBRICOS eiicit & expellit. Capito terræ intestina septem, vrito ac terito, bibendáque præbeto. Simile. Semen brassicæ, semen nigellæ & canabis terito, & cum aqua irrigato. Dein colato, déque succo cape vncias duas, & saccharo imbutum da bibendum.

Cap. IIII.

LVMBRICOS eiicit & expellit. Semini coriandri bene trito admisce medullam ceruinam, & reduc ad visci crassitudinẽ, imponéq; vmbilico & faucibꝰ. Postea verò dato bibendũ myrmecochortum ex aqua ieiuno. Dein cum medulla ceruina tepida inunge spinam totã à prima vertebra incipiens, & iuxta vmbilicum.

Cap. V.

LVMBRICOS omnes in stomacho natos eiicit & expellit. Artemisiam herbam coquito, nõn febricitantibus cum vino: febricitantibus autem, cum aqua. Accipe de decocto quantum volueris, & adiice aloes flauæ scrupulum vnum. Da bibendum ieiuno.

Cap VI.

LVMBRICORVM omne genus eiicit & excutit. Lupinorum farinam, folia Persicæ, aloen flauam, fel taurinum, amygdalas amaras, læuigato: & vbi probè sub acta fuerint, fac emplastrum, & impone toti ventri & thoraci. Dein accipe tenerrimi graminis radicis vnciam vnam, contunde & coque ad tertias. Dato bibendum cũ saccharo multoties. Simile. Accipe rhei barbari scrupulos duos, dacrydii scrupulum vnum. Terito vt pollinem, & irrigato cum serapii violarum vnc. duabus & aqua tepida quantum sufficit. Da bibendum duobus diebus mané.

Cap. VII.

LVMBRICOS omnes eiicit & expellit. Aloen flauã, medullã ceruinã, succum absinthii, vuam syluestrẽ, fel taurinum, folia Persicæ, læuigato & subigito probè, fácque instar emplastri, & impone toti ventri & thoraci.

Cap. VIII.

LVMBRICORVM omne genus eiicit & excutit. Recipit rhei barbari, myrmecochorti, singulorũ scrupulum vnum. Terito vt pollinem, & irrigato cum aqua sanctarum apparitionum Dei. Postea in catinũ nõ inquinatum scribe eiusmodi: Dominus illuminatio mea, & seruator meus, quem timebo? Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo? Dum appropinquant aduersus me affligentes, vt edant carnes meas, tribulantes me & inimici mei, ipsi infirmati sunt & ceciderunt. Hæc cum aqua sanctarum apparitionum Dei da bibenda mané.

INDEX ERRHINORVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Errhinis,

Sectio decimaquinta.

Cap. I.

ERRHINON caput purgans, expertum. Recipit cyclamini radicis ſucci, mellis Attici æquales partes. Miſceto & calefacti naribus infundito ſpecillum vnum. Pituitam ex capite & thorace educit.

Cap. II.

ERRHINON caput purgans valde bonum. Accipit melanthii, ſalis ammoniaci, elaterii, ſingulorum dr. vnam. Excipe oleo cucumerino, & infunde naribus ſpecillum vnum

Cap. III.

ERRHINON caput purgans mirabile. Capit cyclamini aridi drachmas quatuor, nitri rubei drachmas duas. Iniecta per calamos ſurſum trahito, dein rurſus deorſum: & expue humorem.

Cap. IIII.

ERRHINON expertum caput purgans. Habet melanthii drachmas quatuor, ſalis ammoniaci, elaterii, ſingulorum drachmas duas. Trita excipe ſicyonio oleo, aut *vnguento irino, aut cyprino ad conſiſtentiam cerati perducatur. Excepto igitur in pyxide cornea illine nares, & iube vt ſurſum trahat æger.

Nicolaus falſò legit ἢ μυρσινίῳ, pro ἢ μύρῳ ἰρινῷ; Galen. lib. 2. de comp. medic. localium teſte.

Cap. V.

EPOMPHALION expertum, ventrem ſubducens. Recipit cyclamini drachmas duas, nitri drachm. vnam ſemis, veratri nigri & albi, ſingulorum drachmã vnam, colocynthidis drachmas duas, dacrydii drachmã vnam, ſucci elaterii, grani Cnidii, ſingulorum drachm. duas, caricarum pinguium vnciam vnam. Excipe cum felle taurino.

Cap. VI.

VOMITIO à raphanis. Accipit aceti partes tres, mellis Attici partes quatuor. Coque ad conſiſtentiam, & accipe raphanos paruos, contunde in minutas partes, & coquito ad tertias, pérque ſaccum tranſmiſſos repone, & dato cum calida.

Cap. VII.

ERRHINON caput purgans. Capit ellebori albi, ſtruthii, caſtorei, piperis albi, cumini Æthiopici, ſingul. drachmam.

Cap. VIII.

ERRHINON caput purgans, optimum. Habet piperis, caſtorei, ſtruthii, ſingulorum drach. vnam.

Cap. IX.

ERRHINON caput purgans expertum. Sanat enim capitis dolorem diuturnum & hemicraniam, vertiginoſos, & quicunque grauitate oculorum & auditus laborant, ſi quis in balneo vtatur vt ſicco fomento, aut in ſole attrahat puluerem naribus. Recipit ellebori albi, ſtruthii, piperis albi, cumini Æthiopici, ſingulorum drachmam vnam. Tuſa & cribrata vſu exigente dato.

INDEX OLEORVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Oleis,

Sectio decimasexta.

Cap. I.

OLEI Cicini, seu ricinini confectio. Cicinum oleum in Ægypto fit è semine ricini, qui vocatur Græcè Croton. Contunditur & exprimitur, éxque aqua calida colligitur. Ad alphos, maculas in facie à sole factas, lentigines, assiduè inunctum, valet. Simile autem est oleo raphanino: quapropter vtendum eo vbi ricininum non adsit.

Cap. II.

OLEI è semine lini confectio. E semine lini oleum conficitur vt prædictum est, & vtuntur eo pro ricinino. Ricininum enim non amplius defertur.

Cap. III.

OLEI rhaphanini confectio. Simile in aliis ricinino: calidius verò est.

Cap. IIII.

OLEI è populo nigra confectio. Oleum è populo nigra in vere, eo quòd multa iuxta semen resina est, conficitur. Accipe igitur granorum modice cõtusorum vnc. quatuor, olei dulcis sext. Italicum: & soli exponito diebus quadraginta. Emollit, tenuium est partium & calidum, idque magis cum bono odore.

Cap. V.

OLEI amygdalini confectio. Oleum amygdalinum ex fructibus amygdalis fit amaris: tenuium est partium, & calidius dulci vno gradu. Potissimùm verò prodest obstructionibus à crasso spiritu flatuve natis, difficultati auditus, tinnitui à frigore, & vermes in auribus occidit. Experientia enim cognitum est auribus magis quàm aliis conuenire.

Cap. VI.

OLEI è iuglandibus confectio. similiter amygdalino conficitur. Iisdem etiam conuenit, [a] plurimúmque vtile est: quippe exsiccat.

a Plurimúmque vtile est] Nicolai codex habet, περιττὸν δὲ ἔχει τὸ χρησιμεύειν, ξηραίνει γάρ. ideóque aliqua omissa sunt, quæ ex Aecio restitui possunt, qui ita legit, περιττὸν δὲ ἔχει τὸ χρησιμεύειν τοῖς χρυσοῦσι, ἢ ἐγκαίουσι· ξηραίνει τε γὰρ, καὶ πολὺν χρόνον συνέχει τὰς χρυσώσεις καὶ ἐγκαύσεις, hoc est, multum admodum vsum præstat inaurantibus, & inustoribus: exsiccat enim, & plurimo tempore inaurationes & inustiones conseruat.

Cap. VII.

OLEI myrobalani, hoc est è glande vnguentaria, confectio. Vim habet repurgandi [a] maculas, lentigines, varos, & omnem nigritiem. Purgat etiam per ventrem inferiorem. Prodest ad aurium dolorẽ & tinnitus, cum adipe anserino infusum. Paratur instar amygdalini.

a Maculas] Manuscriptus codex falsò legit προπίλυς pro σπίλων, Aëti attestante.

Cap. VIII.

OLEI laurini præparatio. E fructu lauri, vt prædicta paratur. Compositum autem hoc modo conficitur: Quinque sextariis maturarum oliuarum, pinguium & recentium baccarum lauri vnum sextarium iniicimus, atque sic teruntur & exprimuntur, quemadmodum etiã oleum. Calidum verò est, & emollit. Immixtum sincerúmve partibus corporis vehementer refrigeratis vtile est, & admodum exsiccat, vt etiam scabiosis & siccam habentibus cutem, impetiginibus laborantibus asperis inunctum in balneo medeatur. Fugiendum verò iis qui inflammatis impetiginibus & scabie laborant, calidis temperamentis & biliosis: quippe humidis ac pituitosis prodest, & omnibus quibus articuli à frigore infestantur, & ischiadicis. Vermes occidit, & pediculos culicésq;. Capitis furfures, ophiasin, alopeciam. Vsus eius in balneo est; vt scilicet ieiuno illinatur. dein abstergendum ouo, melle, farina fœnigræci, [a] cauendo ne capiti ipsum calido applicetur.

a Cauendo, &c.] Manuscripto in codice, παραφυλάττων αὐτὸ τῇ θερμῇ κεφαλῇ, non rectè nec integrè scriptum est. Legendum verò erit, παραφυλάττων θερμῇ κεφαλῇ προσάγειν αὐτό.

Cap. IX.

OLEI sesamini præparatio. Hoc conficitur ex sesamo trito & aquæ iniecto. Facultas eius ab oleo dulci nõ multum recedit, caliditatem verò mediocrem habet. Omnino est expers adstrictionis. Idoneum vt comedatur, gustúque dulce [a] existit, & facilè coquitur, ventrémque subducit. Foris illitum ob crassitudinem emplasticum est. Ad inducendum bonum odorem compositis oleis magis communi oleo idoneum est, quòd non facilè putrescat.

a Existit] Codex Nicolai non rectè legit ὑπάρξει pro ὑπάρχει.

Cap. X.

OLEI lentiscini confectio. Paratur & hoc è fructu lentisci, vt in aliis est expositum. Conficitur & aliter, vt in laurino est antea dictum, fructu lentisci oliuis commixto. Vtile verò etiam immixtum & sincerum ori defluxione laboranti, & gingiuis inflammatis, calidum in balneo, & extra balneum affusum. Quippe reprimit, & robur addit, cum eo quòd non exasperat. [a] Cõpositum verò magis mitigat, cum hoc quòd robur tuetur. Hinc in iecoris & stomachi aspersionibus fomentísve vsurpatur.

a Compositum] Nicolai codex falsò legit μικρὸν pro μικτόν.

Cap. XI.

OLEI œnanthini præparatio. Eadem facit quæ melinum, & rosaceum. Foris adhibitum ventrem mollit. componitur autem hoc modo. Labruscæ florem odoratum accipiens, sine marcescere, & coniice in vasculum cum herbæ vnc. duabus, olei [a] lib. vnam, agitatóque diebus quadraginta, & per colum traiecto vtere.

a Libram] Aetius habet sextarium.

Cap. XII.

OLEI melini confectio. Conficitur è malis cotoneis. fit etiam ex aliis malis cutem habentibus acerbiorem & odoratiorem. Abscinduntur quæ iuxta pediculũ & imum sunt festucæ, & medulla prius cum internis granis abiecta, deinde inciduntur cortice recepto: in eo enim odor & adstrictio est. Vbi in exigua frustula dissecuerimus, coniicimus in sextarium olei omphacini malorum cotoneorum vnc. tres, & soli exponentes diebus quadraginta, postea recondimus. Vis verò huius magis ad frigidius vergit: non tamen valde, propter vinosum mali succum. Adstringit quidem admodum, perinde atque lentiscinum: magis verò familiare est stomacho, quòd ex duabus materiis ad nutriendum aptis constet, oleo nimirum & malo. Proinde meritò stomacho inflammatione laboranti prodest, & imbecillo, ex alto destillatum, & epithematis iniectum potúmque. Est rosaceo vtilius, quòd mala sint magis familiaria. Nam robur adiiciunt stomacho, & vehementiùs propellunt acres in vẽtriculo contentos humores. Interdum etiam per sedem iniicitur, vbi scilicet subacris bilis colum & crassa intestina mordicat. Cauendum autem ne adhibeatur iis qui à frigore sunt læsi: in iis enim absinthium oleo incoctũ magis conuenit.

Cap. XIII.

OLEI rosacei confectio. Recipit rosarum rubearum, exectis vnguibus & parum refrigeratarum vncias [a] tres, olei omphacini sextarium Italicum. Soli exponito diebus triginta. Nonnulli alia quædam rosis adiiciunt. Optimum verò est quod è foliis rosis [b] & oleo paratum est. Alii hoc non insolant, sed suspendunt vas in puteum aquæ frigidæ diebus quadraginta. Iuuat caput calefactum, & exsiccatum aut ex mora in sole, aut à febribus, aut ab alia eiusmodi causa. Humectat enim, mitigat, & somnum inducit. Et in visceribus calefactis

ob febres prodest ceratum ex eo compositũ,& lotum aqua frigida,multotiésque immutatum. Paratur autem ceratum hoc modo.Ceræ vnc. vnam, olei rosacei vnc. quatuor.Liquefacito ceram cum modico rosaceo oleo in duplici vase,& infunde in frigidam aquam. Eo refrigerato,ablatum iterum liquefacito,& effunde:manibúsque subactam lauato aqua,& tertiò liquefacito:& effundens iterum lauato.Mox reliquo oleo rosaceo adiecto liquefacito,& motam sublatámque refrigerato, & effunde in mortarium,& subigito instillando aquam quantum suscipit, & tum vniuerso accepto vase in frigidam aquam reponito. Quòd si verò aquæ loco acetum cerato miscueris instillando ipsi dum teritur in mortario, optimum medicamentum est ad erysipelata, & herpetas,& carbunculos. Rosaceum autem potum cum aqua frigida aut calida ab iis quibus mordicatur stomachus ex acri bile,aut lumbricis, aut ascaridibus,magnam affert vtilitatem. In lũbricis autem, præsertim in pueris, meliùs facit commixtũ sapæ cum vini tertia parte præparato & poto. Excutit autem ipsos celerrimé. Iniicitur autem [c]colo propter causas dictas eroso.

a Vncias tres]Aetius habet vnciam vnam. Sunt & hîc quædã omissa quæ illic reperient studiosi. b Et oleo] Ex Aetio adiectum: qui legit διὰ τῶν ῥόδων μόνων, καὶ ἐλαίου. c Colo] Codex Nicolai habet κύνῳ falsò pro κώλῳ.

Cap. XIIII.

OLEI chamæmelini confectio. Olei communis dulcis sextar.vnum, chamæmeli [a]florum vnc.duas,qui antea vnum diem tabuerint. Vas verò oportet tegere linteo tenui, vt oleum trãspiret:iniucundum enim quendam odorem similem garo assumit oleum chamæmelinum,si non transpiret:& soli exponatur diebus XL. Dein verò colatum reponere in domo temperato super tabulato oportet. Vtendum autem eo in capite mediocriter densato,& dolente à febribus non admodum ardentibus. Meatus enim rarefacit,& discutit vapores,& acrimonias contemperat. Et in vniuersum,magis dolorem mitigat quàm rosaceũ,in febribus non admodũ calidis.

a Florum] Manuscriptus codex malè legit χαθαρῶν, Actio rectè,pro ἀνθῶν.

Cap. XV.

OLEI anethini confectio. Fit ex coma anethi viridi adhuc existente, priusquam semen solidum fiat & acre.Inutile enim ad vsum fit propter floris amissionem. Abscissorum itaque tantùm calathorum vnc.vnam cõiicere in olei dulcis sext.Italicũ oportet, vasis ore extremè constricto, & soli dies quadraginta expósito. calidius est chamæmelino. Admoueatur igitur fatigatis in hyeme:emollit enim & humectat. Bonum verò etiam iis qui à pituita leuiter febricitant, omninóque à frigidis causis laborantibus vtile est, tendinibus præsertim & musculis.

Cap. XVI.

OLEI [a]liliacei confectio. Liliaceum, aut susinũ, aut lilinum,fit ex albis lilii foliis,exectis vnguibus & foliis iniectis sine eo quod in illis est croceum,põdere vnc. duarũ, olei dulcissimi optimi sext.Italicum. Vas diligẽter obturatum insolato diebus tribus. Postquam colo trãsmissum fuerit,adiice tertiò alias vncias duas liliorũ, & tribus dieb⁹ insolato,& iniice dein alia folia exquisitè siccata,& ita in vmbra reponito. Si quis verò initio statim sex vncias oleo iniecerit, putrescentes fœtidum efficerent oleum. Vtile autem est in muliebribus malis: soluit enim durities, & morsus ab acrimonia excitatos obtundit, robúrque vtero addit. Susini hoc testantur, quòd grauidis ad facilem partum conferat.Cum aliis illitum,acopon est iis qui fatigati sunt,atque emollientibus adiectum medicamentis,emollit:& in summa, tepidum dolores mitigat,emollit, odoratum est, & facilem reddit partum.

a Liliacei] Nicolai codex perperam legit ἰρίνου pro κρινίνου.

Cap. XVII.

OLEI è fœnogræco confectio. E fœnogræco paratum oleum vim habet emolliendi. Vtile est ad furfures, A achores:& maculas faciei à sole excitatas expurgat, & faciem candidam reddit atque extergit,&recentem facit. Ad vteri duritias & abscessus confert,difficultérque parientibus auxiliatur. Facit ad ani & intestinorum phlegmonas:iniectum tenesmum soluit.facit ad perniones. Paratur hoc modo:Fœnigræci libras duas seminis,olei cõmunis sextaria quatuor,cyperi libram vnam.Hæc macerato in oleo diebus septem,& agitato singulis diebus tribus vicibus.Dein expressum & colo transmissum reconditoin vase.

B Cap. XVIII.

OLEI narcissini confectio.Ex alborum narcissi florum qui diem vnum prætabuerint vnciis duabus fit, & olei dulcissimi sextario Italico : vase exquisitè obturato & soli exposito diebus triginta. Oportet autẽ flores accuratè (vt in lilio dictũ est) permutare. fitque oleũ magis odoratum,potissimùm si mediocriter insoletur. Si enim plus iusto hoc,aut narcissinum, aut violaceũ, aut aliud tale quod stabilem & vehementẽ odorẽ nõ habet insoletur,odore destituitur. Vim autem habet narcissi- C num calidiorem anethino.Proindevtile est aliis in partibus corporis capite dempto. Acrior enim est odor olei narcissini quàm vt caput ferat.

Cap. XIX.

OLEI violarum confectio.Conficitur ex purpureis floribus,& albis violarum,quarum vnciæ tres coniiciũtur in dulcissimi olei sextarium Italicum. [a]Térque permutantur ipsi,vt in lilino est antea dictum.[b]Vim habet rosaceo paulo calidiorem : proinde iis qui in æstate laborarũt & in sole moratis hoc vtiliter adhibetur,potissi- D mùm id quod ex purpureis floribus cõponitur, in balneo inunctum. Ad lassitudinem curandam odoris iucũditate,animi squalorem ad tranquillitatem ac voluptatem immutat,& somnum minimè turbulentũ facit.

a Térque] Hæc dictio ex Aetio adiecta est,qui habet καὶ ἀμειβομένου τρίτον. b Vim habet]Hæc ex Aetii sententia ita conuertimus,qui legit ἔστι δὲ ἡ δυνάμις αὐτοῦ θερμοτέρα τοῦ ῥοδίνου ἐπ' ὀλίγον. Nicolai codex secus habet, ita nimirũ, ἔστι δὲ δυνάμεως ψυκτικῆς καὶ εὐωδεστάτης, id est facultatem verò habet refrigerantem & odoratissimam. quanquam minus rectè in Nicolao legatur εὐωστάτοις.

Cap. XX.

E OLEI quod vocatur Iasme confectio.Oleum Iasme vocatum à Persis, conficitur è floribus albis violæ & oleo sesamino.Florum violæ vncias duas in olei sesamini sextarium Italicum coniiciuntur & permutantur, vt in lilino est dictum. Apud Persas inter epulandum odoris gratia vsurpatur.Prodest etiam [a]toti corpori in balneo, in corporibus quæ calefactionem & laxationem desiderant.Grauiùs verò spirat quàm vt plerique ipsum libẽter recipiant.

a Toti corpori,&c.] Locus hic in manuscripto codice mirifi- F cè deprauatus est,in quo sic habetur, ἁρμόζει δὲ καὶ ὅλως τῷ σώματι κατὰ λουτρὸν, ἐπὶ τῶν θερμασίας καὶ χαλάσεως σωμάτων: quum ita potius legendum sit, ἁρμόζει δὲ ὅλῳ τῷ σώματι μετὰ τὰ λουτρὰ ἐπὶ τῶν θερμασίας καὶ χαλάσεως δεομένων σωμάτων.

Cap. XXI.

OLEI myrtini confectio.Fit hoc etiam foliis myrti viridibus acceptis vnciis duabus,&in olei omphacini sextarium Italicum coniectis, & vini odorati adstringentis Italici sextarii quarta parte. Deinde coquito ad lentas prunas donec folia siccentur, vinúmque assumatur. G Postea per colum transmittito,oleúmque purum in vitreum vasculum reponito,ac foliorum myrti viridium (postquam diem & noctem tabuerint)vnciã vnã, & sic recondе. Adstringit & refrigerat oleum hoc plus quàm lentiscinum & melinum.Quapropter stomachi & iecoris irrigationibus haud confert:sed neque aliis visceribus est vtile. Multa igitur experientia compertum est, ceratis & emplastris,[a]quibus pars adstrictione densanda & vbi ab ea repellendum est, vtiliter adhiberi. Vtile quoque ad affluẽtes defluxiones, & vlceribus [b]humidis H cicatricem inducit,& capiti mulieris vt capillos contineat,vtile & odoratum est.

a Quibus pars adstrictione] Codex manuscriptus legit corruptè admodum, δι' ὧν στύφη, καὶ ἀποκρουομένον : quum ita ex Aetio legendum sit, δι' ὧν πυκνοῦν τῇ στύψει,&c. b Humidis] Manuscriptus codex falsò ἠρεαμένοις legit pro ὑγραινομένοις.

Cap. XXII.

OLEI maſtichini confectio. Maſtiches vnc.vnā, olei communis omnino immaturi ſext. vnum. coquitur in vaſe duplici. Calidum verò eſt mediocriter, & bonum corpori colorem conciliat. Paratur autem ſimiliter amaracino. odoratius tamen eſt. Efficax etiam ad affectus. Condenſat & obturat admotum partibus quæ roborari deſiderant. Conſtringit & calefacit mediocriter.

Cap. XXIII.

OLEI ſtyracini confectio. Olei optimi ſext. vnū, ſtyracis pinguis vnc. duas. coquito in duplici vaſe. Calidius eſt anethino modicè: vehementer autem emollit. quapropter corporis durities inſigniter mollit.

Cap. XXIIII.

OLEI Sicyonii confectio. Olei dulcis ſext. decem; fœnigræci ſextarium vnum, roſmarini, polii, ſampſychi, ſing. vnc. ſex, tedæ vnc. quatuor, ariſtolochiæ longæ vncias XII. meliloti vnc. ſex, cucumeris ſylueſtris radicis lib. duas, aquæ quod ſatis eſt. Coctum & colo tranſmiſſum vſurpato. Archigenes autē ait parari in Sicyonio, fœnogræco, & hyperico.

Cap. XXV.

OLEI Metopii confectio. Huiuſmodi oleum conficitur in Ægypto. Appellatur verò metopium propter galbani lignum. Conficitur autem ex oleo omphacino & amararum amygdalarum, cardamomo, iunco odorato, calamo odorato, melle, vino, carpobalſamo, galbano & reſina. Calefacit ora venarum: aperit, extrahit, purgat. Facit ad præciſos muſculos, & neruos, pariter ad aquoſos ramices: & in ſumma, vim emolliendi obtinet.

Cap. XXVI.

OLEI Mendeſii confectio. Hoc oleum ſummè emollit & laxat corpus, púſque creat. Componitur autem ex myrobalanino oleo, & [a] myrrhæ. Alii verò [b] gratia adſtrictionis cinamomum quoque inſpergunt.

a Myrrhæ] Græce eſt σμύρνης: Aetius autem legit ζιγγιβέρεως hoc eſt zingiberis. b Gratia adſtrictionis] Codex Nicolai perperam legit μετὰ τὸ ἀποστύφειν pro διὰ τὸ, &c.

Cap. XXVII.

OLEI [a] megalii confectio. Megalium vocatum olim quidem conficiebatur, nunc autem deſiit. Conficitur amaracino ſimiliter, ampliúſque additam ſibi reſinam accipit. Facit ad eoſdem affectus.

a Megalii] Sic legit Dioſcorides & Aetius, nempe μεγαλείου: Nicolaus autem μεγαλίνου.

Cap. XXVIII.

OLEI amaracini confectio. Sabinæ, xylobalſami, calami odorati, floris iunci odorati, nardi Celticæ, coſti, ſing. lib. duas ſemis, amomi, caſiæ, carpobalſami, ſingul. lib. vnam ſemis, myrrhæ, ſeminis amaracini, ſing. lib. S. olei communis ſext. quindecim, vini odoratioris ſext. duos ſemis. coquitur more nardini. Vim obtinet calefacientem, vt nardinum: non verò ſimiliter roborat. Magis verò tenuium partium eſt nardino, magíſque mitigat & lenit, quòd non habeat opobalſamum. Mulieribus in ſinum inditum, menſes mouet. Melius autem amaracinum calefacit, ora venarum aperit. Congruit fiſtulis, aquoſis ramicibus poſt chirurgiam. Facit ad ferina vlcera, & cruſtas. ad difficultatem vrinæ illitum ſedi. Facit etiam ad phlegmonas vteri, & durities, menſeſque mouet, & hæmorrhoidas aperit.

Cap. XXIX.

OLEI cyprini confectio. Olei communis ſextar. duodecim & S. cyperi, helenii, iridis, ſing. lib. S. hyſſopi, ſeminis agni, ſaluiæ, ſing. vnc. vnam S. florum cypri lib. ſemis. Coquitur hoc duabus coctionibus, aliis omnibus ſpeciebus vino odorato per vnum diem prius irroratis. dein iniecto oleo coquito horis ſex. Poſtridie oleo per colum tranſfuſo, iniice florem cypri cum teneris ramulis non contuſum. Si verò aridus fuerit, prius contundito, & coquito horam vnam. Cyprinum autem inſigniter calefacit. tenuium eſt partium, & vtero valde vtile, præſertim refrigerato: craſſos enim in ipſo humores extenuat. Vbi verò copiam viridis herbæ habere poſſumus, ita paramus: Cyprini olei ſext. ſexaginta ſemis, cyperi, helenii, iridis, ſing. vnc. tres, ſampſychi, hyſſopi, ſaluiæ, ſing. vnc. vnam, citri foliorum viridium vncias tres ſemis, chamælibani viridis vnc. duas, foliorum lauri viridium vnc. duas, florum cypri vnc. ſex, opobalſami vnc. tres.

Cap. XXX.

OLEI irini confectio. Iridis, aſpalathi, [a] cyperi, helenii, ſing. lib. duas S. opopanacis vnc. vnam S. anchuſæ vnc. vnam, olei puri ſext. XV. aquæ ſext. II. S. Contundito ſingula craſſiuſculè, & diebus duobus macerato. dein coquito horis ſex, & poſtea iniice opopanacem in vino maceratum & liquatum. Interdum prædictis adiicimus iunci odorati vnc. tres, caſiæ, xylobalſami, nardi Celticæ, ſing. vnc. tres. Vis eius calefaciens: verùm minimè acris. ideo refrigeratis partibus vtile. Roborat etiam, & emollit.

a Cyperi, helenii] Manuſcriptus codex falſò legit, κυπείνου ἐλαίου pro κυπέρου, ἑλενείου.

Cap. XXXI.

OLEI nardini Cyziceni confectio. Conficitur autem in Alexandria ſæpius, & eſt valde bonum & vtile. Olei omphacini ſext. Italicos ſex, aſpalathi, cyperi, iridis Illyricæ, ſeminis cardamomi, ariſtolochiæ longæ, caſiæ ligneæ, ſing. vnc. ſex, helenii, xylobalſami, floris iunci odorati, caſiæ, coſti, ſing. vnc. tres, amomi, folii, ſpicæ nardi, arnabonis, ſtyracis, carpobalſami, ſing. vnc. vnam ſemis, opobalſami vnc. vnam, ſabinæ vnc. ſemis. Paratur autem hoc modo: Aſpalathum, cyperum, helenium, xylobalſamum, irin, ariſtolochiam, demptis corticibus, craſſiùs tundito, ac tribus diebus aqua calida macerato. dein [a] oleum iniice, & continuè mouendo coquito, miſcendo aquam paulatim ad eam quæ primò cōſumitur, & coquito horis tribus aut longiùs, finitóque pernoctare. Poſtridie ea quæ iā cocta ſunt amoueto: & ab oleo ſeparās aquā, aliā admiſce purā aquā parūmq; vini; & coque. Vbi ebullierint, adiice primùm cardamomū, dein iuncū & caſiā ligneā cōtuſa, & coquito horis duabus, & iterum ſine per noctē ſtare. Tertio die ſpeciebus his extractis ſimiliter, aquam puram affundens coquito: & vbi ebullierit; inſperge ſeorſim trita, caſiam, coſtum, & reliqua: in fine autem ſpicam nardi, folium & ſtyracem in partes tenues conciſa & liquefacta tolle confeſtim ab igne; & iniice opobalſamum, & ſufficienter agitatis obturatíſque tutò, permitte diebus duobus, atque ita vaſculo excipito, & vtitor. Quod verò ſecundū appellatur, ſic conficitur. His quæ à tertia decoctione relicta ſunt adiice [b] olei ſextar. ſex, & ferueſaciens coquito horis duabus. dein inſperge caſiæ in pollinem tritæ, nardi Celticæ, ſing. vnc. vnam, ſabinæ drach. duas, ſtyracis vnc. ſemis, opobalſami vnc. vnam. Eſt nardino ipſi facultas calefaciendi, firmandi & mitigandi ſtomachum. Refrigerato igitur & imbecillo ventri, ac iecori iiſdem malis affectis, maximè vtile eſt. [c] Iniicitur etiam inteſtinis refrigeratis. Vtero quoque laborante, eo vt admodum laudato, vtere.

a Oleum iniice] Hæc in manuſcripto Nicolai codice non habentur, ſed ex Aetio adiecta ſunt, qui ita habet, εἶτα ἐπιβαλὼν τὸ ἔλαιον, ἕψε κινῶν συνεχῶς, ἐπιβαλὼν, &c. b Olei ſext. ſex] Manuſcriptus codex haud rectè legit, ὅσον ἱκανὸν α. quum potius ex Aetio legendum ſit ξ. ϛ´. c Iniicitur] Codex Nicolai perperam ἐνίωσι legit pro ἐνίεται.

Cap. XXXII.

OLEI nardini confectio Ioannis vnguentarii. Olei communis ſext. tres, aſpalathi lib. duas, xylobalſami lib. vnam, coſti vnc. vnam S. xylocaſiæ vnc. duas, carpobalſami vnc. tres, amomi vnc. vnam ſemis, ſtyracis calamitis, opobalſami, ſing. vnc. vnam.

Cap. XXXIII.

OLEI nardini confectio magis varia. Olei communis puri ſext. tres, helenii vnc. nouem, aſpalathi lib. vnam ſemis, cyperi lib. vnam, ligni aloes boni, iridis, foliorum myrti & lauri, roſmarini, ariſtolochiæ, caſiæ ligneæ, ſingulorum lib. ſemis vnc. tres, caſiæ lib. ſemis, xylobalſami lib. vnam, floris iunci odorati vncias tres, coſti libram ſemis, amomi libram ſemis vncias tres, folii,

ſpicæ nardi,ſing.lib. vnam, piperis lib.vnam ſemis,ſtyracis lib.ſemis vnc.tres,myrrhæ, cardamomi, ſing.libr. vnam,Celticæ vnc.quindecim,caryophylli lib.vnam,ligni caryophylli lib.S. [a]gomphiti vnc.quindecim,ladani lib.ſemis, aſari,cinamomi,ſing.lib.vnam ſemis,ligni cinamomi,[b]bocha,zanbani,ſing.lib. vnam, myrobalani,carpobalſami,ſing.lib. ſemis vnc.vnam ſemis, terebinthinæ lib.vnam ſemis, balſami libram ſemis, vini odorati quod ſatis eſt.

a Gomphiti] Manuſcriptus codex habet γομφίτιδος. Aetius verò legit γομφίτυ. Quid verò ſit γόμφιτον, diuinare ſatis non poſſum. Fortè pro eo legendum erit συμφύτου, vt diximus annot.257.ſect. primæ. b Bocha,zanbani] Nicolaus habet βοχᾶ,ζανβανί. Conſtat autem eſſe voces barbaras, quarum etiam multæ ſunt apud Aetium in Nardini deſcriptione. Quid verò ſignificent, in præſentiarum indicare haud poſſum.

Cap. XXXIIII.

OLEI Salca confectio, admodum probata. Aſpalathi vnc.ſex, xylobalſami vnc.nouem,cyperi vnc.quatuor,helenii,iridis,ſing.vnc.ſex, calami odorati [a]ſcrup. octodecim,ſpicæ nardi vnc. vnam,iunci odorati vncias duas ſemis,ſtyracis pinguis vnc.duas, nuces Indicas II. folii ſcrup.octodecim,caryophylli,arnabonis, ſing.vnc. vnam ſemis,amomi vnc.tres,caſiæ vnc.duas, coſti,myrrhæ,ſing.vnc.vnam,[b]zingiberis,caſiæ ligneæ,ſing.vnc. tres,olei ſext.vnum. coquitur modo dicto in nardino. In prima decoctione adiice thus,xylobalſamum,irin,cyperum, helenium, xylocaſiam, demptis corticibus, & craſſo modo contuſa, & in aqua duobus aut tribus diebus antea macerata. in altera decoctione adiice calamũ odoratum,iuncum odoratum,prius in vino odorato veteri humectata.in tertia,reliqua. At quod ſecundum appellatur,ita conficitur: His quæ à tertia coctura reliqua ſunt,adiice olei ſext.ſex, & coque ſufficienter.dein iniicito ſtactes bonæ & albæ vnc.tres,[c]ſiromatis id eſt aquæ opobalſami,maſtiches,ſing.vnc. ſex, ſtyracis bonæ vnc. vnam.Vtuntur ſalca mulieres caput inungentes.Eſt verò optimum.

a Scrup.octodecim] Aetius habet οὐγγίας ιη´.hoc eſt vnc.octodecim,quemadmodum etiam paulo pòſt in folii adiectione.

b Zingiberis] Manuſcriptus codex habet παπαβάρεως, corruptè haud dubiè pro ζιγγιβέρεως. Sic enim Aetius legit, & adiicit ὕπνυ, hoc eſt hypni ſeu muſci. c Siromatis] Nicolai codex legit deficienter συρώματος τῦ ὕδατος τῦ ὀποβαλσάμυ, quum ex Aetio legendum ſit σιρώματος, ὅ ἐστί τὸ ὕδωρ τῦ ὀποβαλσάμυ.

Cap. XXXV.

OLEI Salca confectio Ioannis vnguentarii. Habet coſti,folii,ſing.vnc.duas ſemis,caſiæ, myrrhæ, ligni caryophylli,carpobalſami,ſing.lib.ſemis,ſpicæ nardi vnc. duas,calami odorati vnc.ſemis,iridis lib.vnam, ſtyracis pinguis vnc.quatuor S.croci drach. duas, olei communis puri ſext. tres.

Cap. XXXVI.

OLEI [a]malabathrini,id eſt foliati confectio. Recipit aſpalathi lib.ſemis vnc.tres,xylobalſami lib.vnam, cyperi lib.ſemis, helenii lib.ſemis vnc.tres, folii vnc. II. [b]amomi,xylocaſiæ,vnc.tres,myrrhæ vnc.vnam S. coſti vnc.quatuor ſemis, ſtyracis optimi lib.ſemis, carpobalſami vnc.tres,calami odorati lib.S.vnc.tres, ſpicæ nardi vnc.vnam,caryophylli vnc.duas,ſiromatis hoc eſt[c]ſubſidentiæ aquoſæ opobalſami, arnabonis, ſing.vnc.tres, cardamomi vnc.tres, iridis lib. S. helenii drach.decem, vini odorati quantum ſufficit. coquito vt nardinum.

Quibus odorata vnguenta cõpetant.Odorata vnguenta iis qui caput frigidius habent magis conueniunt,aut mediocriter calidum in hyeme: calidioribus enim non ſunt vtilia.Si verò quiſpiam odoris gratia iis vti vult,roſaceum æquale æquali commiſceat. ita enim mixtum, non eſt noxium. [d]Quoniam verò plures mulieres ſic capita habẽt calida, vt nullum quidem calefacientium ſuſtineant, propterea oleum omphacinum ſolùm vſurpẽt & roſaceum. Quædam verò earum nequaquam oleo vtuntur, eo quòd [e]ſtatim humectentur capita, deſtillationéſque incurrant.Has non oportet cogi vt inungantur: indigent enim vt caput exſiccetur opportunis inſperſionibus aridis,[f]non vt oleo humectetur.

a Malabathrini] Codex Nicolai falsò legit μαλαθρίνυ pro μαλαβαθρίνυ. b Amomi] In Nicolai codice minus rectè κινάμωμυ
A pro ἀμώμυ ſcribitur. c Subſidentiæ] Græcè eſt καθάρισμα. In Aetio autem legitur κάθισμα. d Quoniam verò] In codice manuſcripto perperam legitur,ἐπὶ δὲ πολλαῖς pro ἐπειδὴ πολλαὶ,&c.

e Statim] Manuſcriptus codex falsò legit παχέως pro ταχέως.

f Non vt oleo humectetur] Hæc in codice Nicolai non habentur, ſed ex Aetio ſunt adiecta,qui legit ὐ τῷ ὑγραίνειν τῦ ἐλαίυ.

Cap. XXXVII.

OLEI capniſti hoc eſt ſuffumigati vel infumati cõfectio. Vnguium odoratorum magnorum,thuris maſculi,ſtyracis optimi,bdellii puri,coſti, ſing.vnc.duas.S. olei dulcis ſextar.duos ſemis,hypni quod ſatis eſt.Coſtũ
B in craſſiores partes diſſectum, atque itidem ſtyracem & bdellium,poſteaquam ſimul commixta ſunt,in vas nouum teſtaceum anſulas non habens coniicies, cuius orificium hypno obturabis, extráque hypnum ſurculis aſpalathi aut quodam ex odoratis circumſepias, ne è fictili excidat. dein aliud vas teſtaceum ſine anſulis accipias,collo procero, quod orificium habeat alterius vaſis ſpecies prædictas continentis orificio aptè conueniens. In quod coniicies olei dulcis ſext.quinque: poſtea defoſſum vaſculum oleum continens vſq; ad collum terra
C obrues,ne igne excandeſcat. deinde [a]altero vaſe in caput reſupinato,ipſúmque orificio fictilis continentis oleum coaptato,totúmque vas fictile & vtrorumque orificia inuicem coaptata,extrinſecus luto circumlinito,& ſine exſiccari.deinceps carbones plures circumpones,& tecto per eos vndequaque fictili,accende ignem & ventilato. Igne autẽ accenſo,finito [b]ipſum tabefieri, vt ſenſim ignitæ per teſtacei vaſis oſculum ſpecies in ſubiectum ipſis oleum euaporent. huius enim gratia infumatum nominatur.Poſtridie aperto oleo illud amoueto,&
D in vitreo vaſe ſeruato.Vtũtur hoc mulieres quibus menſes ſupprimuntur, imum ventrem & lumbos eo inungentes.Conuenit etiam iis quæ à partu modicè purgantur,ſimiliter illitum.Vtile quoque eſt iis quibus thorax refrigeratus eſt,& teneſmo, calida lana complicata exceptum,imóque ventri & lumbis impoſitum.

a Altero vaſe in caput] Nicolai codex habet ἐπὶ κεφαλῆς λαβὼν, hoc eſt capite apprehenſo. Rectiùs autem Aetius legit ἐπὶ κεφαλὴν βαλὼν, id eſt in caput reſupinato. b Ipſum] In codice Nicolai falsò αὐτὰ pro αὐτὸ legitur.

Cap. XXXVIII.

E OLEI maſtichini magis varii confectio. Recipit olei communis ſext.XII.S.helenii lib.vnam vnc.tres, xylobalſami lib.duas S.florum iunci odorati, cardamomi, maſtiches,ſing.lib. vnam vnc. tres, xylomaſtiches libr. duas, terebinthinæ lib.S.& quartam partem, comæ abſinthii vnc.tres, vini odorati ſext.vnum & quartã eius partem,aquæ ſext.duos S.Arida vino tribus antè diebus macerata miſceantur oleo & aquæ, coquantúrque horis ſex,& tandem maſtiche & terebinthina iniiciantur.

Cap. XXXIX.

F OLEI maſtichini confectio ſimplex. Accipit olei communis, florum iunci odorati, ſing. lib. S. comæ abſinthii,cyperi,ſing.vnc.S.maſtiches vnc.vnam ſemis, roſarum Perſicarum vnc.ſemis, folii Indici ſtag. vnum ſemis,ſtyracis vnc.vnam.

Cap. XL.

OLEI ex anemone confectio. Florum anemones folii vnc.vnam,olei dulcis ſext.Italicum ſemis.præparato probè vt irinum, & vtere. Calefacit & diſcutit
G œdemata mixtum adipi ſuillo.

Cap. XLI.

OLEI leucophyllini confectio. Roſarum è fructu rubi,quæ leucophylla dicuntur vnc.vnã ſemis, olei omphacini ſextar.Italicum ſemis. Reconde in vaſe immutando,(vt in irino eſt dictum)& mediocriter inſolato. hoc vt roſaceum ſe habet. Adſtringit enim & refrigerat,idque roſaceo magis.illitum,cranium quoque ſanat.

Cap. XLII.

H OLEI gleucini,id eſt muſtei confectio. Olei [a]benephrados,hoc eſt porracei puri lib.quindecim, vini veteris odorati ſextarium vnum S. muſti aminæi ſext. ſeptem S. aſpalathi vnc. tres, hedyſari, artemiſiæ, [b]coſti,

cappariſ,ſing.vnc.vnam S.myrrhæ legitimæ vnc.vnam ſemis drach.vnam, foliorum viridium myrti vnc.vnã, bdellii,iridis,ſing. vnc.vnam ſemis, ſtyracis puri,caſiæ, ladani,ſing.vnc.ſemis drach. vnam,croci vnc.vnam dr. duas,carpobalſami vnc.vnam ſemis,thuris maſculi, cro comagmatis,ſing.vnc.tres, opopanacis vnc.ſemis, cardamomi vnc.ſemis drach. vnam,calami odorati vncias tres,aſari vnc.vnam S.caſiæ nigræ vnc.vnam S. amomi vnc.ſemis drach. vnam, coſti vnc.vnam, nardi Celticæ vnc.tres,mellis,roſarum aridarum,ſampſychi, malabathri,ſing.vnc.ſemis drach.vnam, fœnigræci vnc.vnam S.balſami vnc.tres,caſami,quod eſt cyclamini ſemẽ,vnc. ſemis,helenii lib.ſemis vnc.vnam drach.duas, [c] ſpathæ palmarum vnc.tres. Præparatur hoc modo. Viridia in mortario contundito. adiice oleum & vinum pondere olei dimidio,& ſinito macerari diebus quinque.dein coquito quoad muſtum ignis feruore abſumatur. Colo tranſmiſſo liquore,herbas abiice,& reſarciundæ iniectorum iacturæ adiice iterum oleum & muſtum quod remanſerat,cæteráque arida tuſa & cribrata cribro denſiore,atque ad vnitatem redacta,diebus ſeptem madere ſinito:rurſuſque coquito dum muſtum ignis feruore abſumatur.dein colo tranſfuſum oleum ſinito diebus ſenis. dein oleum defæcatum tranſfunde in vas vitreum, & vtere.

a Benephrados]Græcè eſt βενεφράδος, ἤτοι φραξινελαίκ.
b Coſti] In manuſcripto codice falſò κόκκ legitur,pro κόστ.
c Spathæ palmæ]Græcis σπαθοφοίνικον dicitur:nec aliud eſt quàm fructus palmæ adhuc florentis inuolucrum.

Cap. XLIII.

OLEI Cyprini confectio. Citri,& foliorum lauri, ſing.vnc.duas, helenii vnc.tres, aſpalathi, ariſtolochiæ longæ,ſing.vnc.duas,iridis,cyperi, ſaluiæ,ſing. vnc.vnã ſemis,olei porracei lib. duas. Hæc prius in vino macerato,& cum oleo decoquito ſenis horis, & colo tranſfuſo liquore herbas abiicito.Oleo autem accepto hæc iniicito,xylobalſami,caſiæ ligneæ,ſing.vnc.duas, ſampſychi, cumini Æthiopici,ſing.vnc.vnam S. opopanacis, florũ cypri,ſing.vnc.vnam,myrrhæ,ſtyracis, maſtiches, ſing. vnc.vnam S.æruginis raſilis vnc. ſemis. Subactis probè vtere.

Cap. XLIIII.

OLEI boni cucumerini compoſiti confectio. Olei cõmunis ſext. quinque, radicis cucumeris ſylueſtris lib.ſemis,ſerpylli,meliloti,ſing.vnc.tres, tedarum pinguium, althææ, ſing.vnc.duas ſemis, ſcolopendrii vnc. tres,fœnigræci ſext.vnum.Præmaceratis in aqua die vno,dein colo tranſmiſſis,& iniecto cum oleo etiam vini ſextario vno, & vndiquaque decoctis, adiiciuntur medullæ ceruinæ cum exiguo oleo liquatæ, & adipis gallinacei,ſing.vnc. duæ, & cum oleo colata in vas tranſfunduntur.nonnulli etiam ſoli exponunt ipſum poſtquam decoctum eſt diebus quadraginta.

Cap. XLV.

OLEI cucumerini efficacior confectio. Elaterii, ſext.vnum ſemis,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſtyracis,helenii,hyſſopi,iridis, colocynthidis,pulegii, origani,cyperi,olei,ſext.duo ſemis. Commixta decoquantur quoad parum ſucci abſumptum fuerit.

Cap. XLVI.

OLEI cucumerini confectio compoſita. Radicis cucumeris ſylueſtris tabefactæ vnc.vnam, olei ſext. Italicum. Coquito in duplici vaſe,& vtere.

Cap. XLVII.

OLEI cyprini confectio. Foliorum citri viridiũ faſciculum qui manu cõplecti poteſt,vnum, foliorum myrti viridium modium vnum, ramorum cupreſſi modium,cyperi,cardamomi,œnanthes ſiccæ, Celticæ, florum iũci odorati,maſtiches,ſtyracis,helenii,ſampſychi, ſeminis agni, ſing.vnc.S. iridis vnc.duas, olei Hiſpanici ſextar. octo, aquæ quod ſatis. Coquito vt in nardino eſt dictum.

Cap. XLVIII.

OLEI cyprini alia confectio. Myrrhæ vnc. vnam, foliorum citri,cardamomi,calami odorati, ſingul. vnc. tres,aſpalathi lib.vnam,ſampſychi vnc.vnam,olei veteris ſextar.quinque,vini veteris & aquæ, ſingul.ſext.tres. Vinum & aquam commixta, ſpeciéſque craſſiculè cõtuſas ſine macerari diebus & noctibus tribus.dein oleo iniecto decoquito donec aqua & vinũ abſumantur. Poſtea accipe opopanacis, myrrhæ, ſtyracis, & maſtiches, ſing.vnc.vnam. Diſſolutis iis cum parte vini,habeto paratum. dein colo tranſfuſis oleum diligenter miſceto, rurſuſque coquito.Dein colatis vtere.

Cap. XLIX.

OLEI maſtichini confectio, [a] Gaziti vnc.vnam, comæ abſinthii,foliorũ rutæ viridium,ſing. ſcrup.tres, olei communis ſcrup. vnum ſemis, maſtiches ſcrupul. quatuor ſemis,ſtyracis,ſtactes,terebinthinæ,ſing.ſcrup. tres,olei laurini ſcrup.quatuor ſemis,tedacei ſcrup.tres, nardini ſcrup.nouem,olei anethini vnc.tres.

a Gaziti] Græcè eſt γαζίτη. Quid verò hæc vox Nicolao ſignificet,me ignorare fateor.

Cap. L.

OLEI mandragoræ confectio,phreniticis, febricitantibus, & vigilantibus conueniens.Olei cõmunis lib. duas,ſucci mali Punici acidi,ſucci mandragoræ radicis, ſing.vnc.quatuor,ſucci hyoſcyami vnc.duas, ſucci papaueris hortenſis nigri vnc.tres,ſucci foliorum violæ,ſucci canchryos,ſing.vnc.vnam,opii boni, ſtyracis calamitis,ſing. vnc.ſemis. omnia ſimul cum oleo mixta repoɲito in vaſe vitreo, & ſub æſtũ caniculari inſolato diebus decem, dein coquito vt ſolum oleum remaneat.Colatum recõde in vaſe,& vtere in fronte ac temporibus.

Cap. LI.

OLEI nenupharini confectio. Olei violacei, roſacei,ceruſſæ,ſing.vnc.vnam, caphuræ drach. ſemis, lithargyri vnc.ſemis,betonicæ,amyli,ſing. vnc.vnã,thuris albi drach.vnam ſemis,ſucci pſyllii & ptiſanæ,adipis gallinacei,amianti,ſing.drach. vnã. Ceruſſam cũplumbo præparatã eſſe oportet. ceræ puræ albæ drach. duas, aloes flauæ, ſarcocollæ, ſing.drach.vnam. Probè parato vtere.

INDEX ENEMATVM SIVE iniectionum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Enematis siue Clysteribus,

Sectio decimaseptima.

Cap. I.

ENEMA dysentericum mirabile. Recipit foliorum hyoscyami, quinqueneruiæ, filicis, arnoglossi, cotoneorū, malorum immaturorum, brizæ farinam, aut integram, orizæ, sidiorum, balaustiorū, rosarū, rhois culinarii, rhois coriarii, hypocisthidis, summitatum rubi, lentisci. Hæc coquito in aqua pluuia, & de decocto accipe quantum vis. admisce lutea ouorum duo in aceto elixa, & olei rosacei vnc. S. dein adiice boli Armenii, sigilli Lemnii, sanguinis draconis, gummi Arabici, succi acaciæ & hypocisthidis, singulorum hexagia duo. Hæc simul subacta iniice tepida, pro viribus. Verùm altero enemate priùs corpus vacuandum erit, quod habet ptisanæ, rosarum, mercurialis, foliorum tenerum betæ, herbæ venti, foliorum althææ, anisi, chamæmeli florum. adiice etiam portionem thuris & sacchari nigri vnciæ vnius, & ouorum lutea in calido cinere assata duo, rosacei quod satis est. Postea eo vtere, ac confestim cum prædicto tepidum iniice.

Cap. II.

ENEMA ad dysentericos, mirabile admodum. Accipit orizæ, hordei nudati, caulium portulacæ sine foliis, [a]secalis, myrti foliorum viridium, sidiorum, balaustiorum, capitis mali Punici, rhois Syriaci, rhois coriarii, gallarum, rosarum, summitatum rubi, mespilorum, cotoneorum, pyrorum immaturorum, quinqueneruiæ, polygoni, arnoglossi, filicis. Hæc coquito in aquæ plu-
A uiæ libris sex: & vbi probè quoad libræ duæ remanserint decoxeris, & per saccum transmiseris, adiice gummi Arabici, sigilli Lemnii, sanguinis draconis, boli Armenii, amyli, [b]cerussæ, succi acaciæ & hypocisthidis, chartæ bō bacinæ vstæ, succi arnoglossi, galli interioris membranæ ventriculi, ichthyocollæ. Si verò vehementer intestina dolent, appone succum polygoni aut opii, & ouorum elixorum lutea duo cum aceto assata, adipis renum capri. Præparatum infunde tepidum, prius vacuans per id quod antea dictum est purgatorium. Si-
B nito in intestinis, quandiu idipsum æger continere potest.

a Secalis] Codex Nicolai habet σικάλλις, haud dubiè pro σέκαλις. b Cerussæ] Græcè est ψιμμυθίου. Sed fortè legendum erit ψυλλίου, aut certè σίμμιως vel ἀψινθίου, quod verisimilius est.

Cap. III.

ENEMA dysentericum valde bonum. Succi itrii, succi orizæ, adipis bouilli, cimoliæ, amyli, solani, cerussæ, olei rosacei, & ouorum lutea duo elixa in aceto. Præparato hæc cum succo quinqueneruiæ, polygoni, arno-
C glossi, bolo Armenio, sigillo Lemnio, & succo acaciæ. Probè paratum iniice tepidum, quando inflammatio est in intestinis.

Cap. IIII.

ENEMA dysentericum mirabile. Lactis capræ quæ recèns peperit, cerati cum rosaceo & stillatitio rosarum liquore, ceræ cum feruente aqua dealbatæ. Iniice cū decocto ruborum, filicis, myrti, hordei, polygoni,

quinqueneruiæ,rhois Syriaci, rhois coriarii,caulis por- A
tulacæ,arnoglossi,rosarum, sidiorum,mespilorum, ba-
laustiorum , baccarum myrti , & sumach , aquæ pluuiæ
quod satis est.Probè paratum iniice tepidum.

Cap. V.

ENEMA ad dysentericos & lientericos. Habet
mespilorum,mastiches,gallarum,rosarum,quinquener
uiæ,balaustiorum,hyoscyami foliorum viridium , cau-
lium portulacæ, cotoneorum , malorũ immaturorum,
pyrorum syluestriũ,rhois culinarii , rhois Syriaci , rhois
coriarii,acinos vuæ, omphacis aridi,orizæ,hordei nuda B
ti,summitatum myrti nigri & fructuum,polygoni,& si
licis.Hæc coquito in aqua pluuia sufficienti, & ex deco-
cto accipe quantum vis.adiice chartæ vstæ bombacinæ,
cicadarum vstarũ,amyli, boli Armenii , succi quinque-
neruiæ,acaciæ,& hypocisthidis,gummi Arabici,saccha
ri rosacei cum stillatitio rosarum liquore subacti , & lu-
tea ouorum in aceto cocta duo. Prius vacuato per aliud
enema (vt dictum est) purgatorium & delicatissimum.
Iniice hoc tepidum. Aliorum enematum cõ fectiones
reperies in capite De pastillis. C

Cap. VI.

ENEMA ad colicos,mirabile. Recipit fœnigræ-
ci,chamæmeli,absinthii,colocynthidis,centaurii , ane-
thi,anisi,cumini,fœniculi, ptisanæ, foliorum brassicæ,
mercurialis,meliloti, scatolachani. Hæc in aqua coqui-
to ad tertias,perque colum transfundito . Accipe deco-
ctum,& adiice illi lanam succidam , atque cum decocto
probè subactam iterum per saccum transmitte.dein ac-
cipe quantum vis,& admisce hieræ picræ laxatiuæ vnc.
semis, terebinthinæ, benedictæ laxatiuæ optimæ, sing. D
vnc.semis,olei veteris communis,aut rutacei, aut ane-
thini vnc. vnam . Paratum probè & subactum iniice te-
pidũ. Si verò ob acres & mordaces humores dolent, in-
iicienda hæc ipsis erunt,oleum in quo deco ctum est fœ
nũgræcum,chamæmelum,lauri,absinthii,& althææ fo-
lia.Feruefiant bene cum adipe anseris,gallinæ, succo se-
minis lini,ptisanæ,& rosaceo oleo.

Cap. VII.

ENEMA ad colicos Galeni,probatum. Luteorum
oui drach. IIII. apii drach. sex, castorei drach. IIII. spicæ
nardi drach.duas,myrrhæ drach.S. aluminis scissilis dr. E
tres.Liquato hæc & irrigato cum vino sufficienti & in-
iice drach.vnam cum oleo rutaceo.

Cap. VIII.

ENEMA ad colicos [a]Galeni , simile. Accipit ru-
tæ,fœnigræci,absinthii,chamæmeli,colocynthidis.Co-
quito cum oleo,& ex decocto accipe quantum vis , atq;
adiice castorei, picræ Galeni, zulapii rosacei purgatorii,
sing.hexag.vnum semis, dulcis calami puri vnc. vnam.
Paratum rectè iniice tepidum. F

a Galeni] Non esse Galeni hoc enema, nemo non animad-
uertit,quòd in eo Galenus citetur,& quòd dulcis calami , hoc est casiæ
fistularis quæ Galeno incognita fuit,mentio fiat.

Cap. IX.

ENEMA ad colicos,admodum laudatum. Habet
cedrini liquoris vnc.vnam S.picis liquidæ drach.tres, ca
storei,lutei ouorum,sing.vnc.S.dr.vnam, piperis cõmu
nis drach.quatuor.Paratum probè iniice quantũ digitũ
medium seu indicem inquinat cum oleo rutaceo, pon-
dere quartæ cotylæ partis. Misce cum butyro etiam te-
rebinthinæ vnc.S.dr.vnã, castorei dr. duas, nitri drach.
tres,myrrhæ dr.duas,mellis Attici quod satis est. Probè G
paratum iniice à balneo dormituro tepidũ quantũ digi
tũ inquinat,cũ oleo rutaceo nucis Põticæ magnitudine.

Cap. X.

ENEMA ad colicos probatũ. Accipit aloes flauæ,
opii,sing.drach.tres,butyri,althææ,sing.drach.sex.Præ-
paratum iniice pondere drach.quatuordecim,cum oleo
rutaceo sufficienti.

Cap. XI. H

ENEMA ad colicos simile. Recipit aloes fla-
uæ,butyri, singul.drach. sex, picis liquidæ drach. octo.
Paratum iniice tepidum.

Cap. XII.

ENEMA ad colicos simile. Capit succi opii dr.
duas,butyri drach.septem S.picis liquidæ drachm.qua-
tuor,cedriæ drach.sex,vini quod satis est.

Cap. XIII.

ENEMA ad colicos mirabile. Habet chamæme
li,althææ,anethi,fœnigræci,cumini,seminis lini, meli-
loti,rutæ,hordei assi,pulegii,sing. drach.duas.Lota coh
iice in aquæ sextar.tres: dein coquito quoad tertia pars
remaneat.Postea adiice olei dulcis sextar.vnum , & co-
quito cum decocto donec decoctum absumatur,cauen
do ne oleum aduratur . Adiice olei vnc.vnam S.butyri,
adipis anserini,sing.drach.duas,tetrapharmaci tantun-
dem.probè parato vtere.

Cap. XIIII.

ENEMA siue confectio tetrapharmaci. Recipit
ceræ puræ,picis aridæ,colophoniæ,[a]adipis bouilli,sing.
drach.tres semis.Probè parato vtere.

a Adipis bouilli] Paulus & Aetius habent ταυρὶυ,hoc est tau-
rini,quemadmodum etiam Celsus.

Cap. XV.

ENEMA ad colicos,admodum præstans. Accipit
cedriæ vnc.vnam S.picis liquidæ vnc.tres,castorei,opii,
sing.vnc.S.drach.vnam,piperis cõmunis gr.xxx. Vnitis
vtere,digito indice vsque ad primum nodũ articulúm-
ve flexionis cũ olei rutacei cyatho dimidio inquinato.
Admisce etiam butyri vnc.S. terebinthinæ vnc.S.drach.
vnam.tepidum per latiorem fistulam infundito.

Cap. XVI.

ENEMA ad colicos, à dormituris sumptum . so-
mnum facit,mitigat, concoquit, expertum. Accipit
absinthii succi,opii,centaurii, sing. dr. duas,aloes flauæ
drach.sex,picis liquidæ,cedriæ,myrrhæ, mastiches, fo-
liorum rutæ,sing.drach.S.castorei drach. v.croci drach.
tres,styracis drach.vnam,mellis Attici & terebinthinæ
quod satis est . hæc coquito donec ad mellis consisten-
tiam veniant . Vbi vsus poscit, accipe [a]drach . duas aut
plus aut minus,pro viribus & iuxta ætatem. liquato in
duplici vase cum oleo cyprino,gleucino,anethino,& fœ
nigræci, [b]in quibus cuminum & chamæmelum contu-
sum coctum est.dissolue & parum butyri admisce. Vbi
prius vacuaueris aluum clystere qui stercus educit , ha-
bete folia maluæ, absinthii, chamæmeli,fœnigræci,cen
taurii,violarum,seminis lini, mercurialis , anethi & cu-
mini.Hæc in aqua coquito ad consistentiam. dein acci-
pe ex decocto quantum vis . Adiice dulcis calami puri
vnc.vnam, hieræ picræ,& benedictæ laxatiuæ,sing.vnc.
S.agarici siliq.sex,mellis Attici & olei communis.Para-
tum probè iniice tepidum.dein lauato,& nutrito,& vn-
gito caput oleo anethino aut omphacino. Iniice dormi
turo prædictum enema , somnum inducens. Expertum
enim est in Alexandria.

a Drachmas duas] Aetius habet L. δ'. id est drachmas qua-
tuor. b In quibus cuminum contusum coctum est.dissolue,&c.]
Locus hic in manuscripto codice prorsus deprauatus est . legitur enim
hoc modo, ἑψόμενα μετὰ τῶν ἐλαίων, κυμίνε, καὶ χαμαιμήλων τεθλασμένων,
καὶ βυτύρε βραχέως. Quum ita potius ex Aetio legendum sit, ἐν οἷς ἑψεῖ
ται κύμινον τεθλασμένον, προσμίσγων βουτύρε βραχύ.

Cap. XVII.

ENEMA quod per inferiora iniicitur, quo vsus
sum ego in Alexandria,mirabile. Capit castorei vnc.
duas,croci vnc.vnam,opii,myrrhæ,sing.vnc.duas,succi
rutæ,nitri rubei, sing. vnc. I. vel pro nitro adde spicam
nardi . Excipe melle [a]Attico despumato. Vbi vsus po-
scit accipe fabæ quantitatem , & dilue in vini mensura
vna. Adiice etiam olei rutacei mensuram vnam, [b]vt vi-
delicet duæ mensuræ sint, ægróque prius lauato, [c]ante
somnum vtere. [d]Cæterùm antidotorum in litera A di-
ctorum,dolorẽ sedantiũ,& enematum assiduũ vsum vi-
tare oportet. Sedãt enim confestim dolores:causas verò
intus seruant,& aut periculũ syncopes paulatim afferũt
& mortẽ:aut diuturna & solutu difficilia mala efficiũt.

a Attico] Græcè est ἀττικῷ.Aetius autem habet πέφθῳ, id est
cocto. b Vt videlicet duæ mensuræ sint] Hæc in manuscripto
codice non habentur,sed ex Aetio adiecta sunt,qui habet ἵνα ὦσι κρά-
σεις β'. c Ante somnum] Manuscriptus codex falsò legit πρὸς
κένωσιν pro πρὸς κοίτην. d Cæterùm antidotorum,&c.] Hic lo-

cus totus mirificè in codice Nicolai est deprauatus. Debet autem ita ex Aetio restitui. Τῶν δὲ προγραφέντων ἐν τῷ ἄλφα στοιχείῳ ἀνωδύνων αἰτιδιότων τε καὶ ἐνεμάτων τὴν συνεχῆ χρῆσιν φυλάττεσθαι δεῖ. παύουσι μὲν γὰρ ἐν τῷ παραυτίκα τὰς ὀδύνας, φυλάττει δὲ ἔνδον τὰ αἴτια· καὶ ἡ κίνδυνον συγκοπῆς.

Cap. XVIII.

ENEMA ad colicos valde bonum. Habet rutacei olei, decocti fœnigræci, butyri, sagapeni, opopanacis, scordii, hoc est asæ fœtidæ, castorei, euphorbii, agarici, terebinthinæ, picræ, benedictæ laxatiuæ, œsypi. Subacta hæc cum decocto irrigato prædictorum enematum, & probè confecta iniice tepida.

Cap. XIX.

ENEMA ad colicos, & diuturnos affectus mirificũ. Recipit butyri vnc.duas semis, adipis anseris & gallinæ, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, singulorum vnciam vnam, adipis vrsini vnciam semis, cumini, foliorum rutæ, castorei, singulorum vnc.vnam semis, euphorbii recentis vnc.tres, opobalsami vnc.tres semis, nardi Celticæ vnc.duas, vnguenti nardini lib.vnam, olei rutacei sextaria duo. Vtere hoc in vehementibus doloribus, corpore antea per aliam iniectionem, vt prædictum est, vacuato. Et post vnius horæ interuallum, ægrotanti iniice tepidam [a]mensuram vnam, siue calicem vnum mediocris poculi, & iube vt quiescat, & longo tempore retineat, videbisque diuinam eius virtutem.

a Mensuram vnam, seu calicem vnum, &c.] Et hic locus in codice manuscripto non rectè se habet. legitur enim hoc modo, κράσιν α΄, κύλικα α΄, ἤτοι ποτηρίου ἀσυμμέτρου. Quum Aetio teste ita potius sit legendum, κράσιν μίαν, ἤτοι κύλικα α΄ ποτηρίου συμμέτρου.

Cap. XX.

ENEMA [a]quod causas vacuat & dolores mitigat. Facit etiam ad diuturnos nephriticos, calculosos, & inuoluntariè mingentes. Accipit capita magna alliorũ tria, rutæ viridis, fasciculos manipulares duos, olei dulcis lib.duas. Allia decorticata coquito cum oleo, & ruta, donec torrefiant, idque ad carbones fumum haud edentes, ac dein colato, ad oleũmque butyri librã semis adiicito, picis liquidæ sextar. Italici octauam partem, cedriæ æqualem portionem. Decocta probè ac vnita, reconde in vitreo vase. Vbi vsus exigit, accipe vnc.vnam aut minus pro viribus, olei & vini æquales partes, vt vniuersum fiat cotyle dimidia. tepidum iniice.

a Quod causas vacuat, &c.] Manuscriptus codex habet, πρὸς αἴτια ἐργαζόμενα, πρὸς κεχρονισμένους, &c. Sed falsissima hæc quidem lectio, ita restitui debet, κενοῖ αἴτια τῶν αἰτίων ἐργαζόμενον, ἀνώδυνον ποιεῖ καὶ τοῖς κεχρονισμένοις.

Cap. XXI.

ENEMA ad colicos mirabile. Olei cyprini libr. duas semis, castorei vnc.tres, tetrapharmaci regii cognominati, emplastri diachylôn, terebinthinæ, butyri, singulorum vnc.tres, baccarum lauri quinquaginta, alliorum baccas magnas vigintiquinque, cumini lati vnc.semis, rutæ fasciculum manipularem vnum. Baccas lauri & allia purgato: latum cuminum & rutam mortario contũde, & in vini dulcis veteris dimidia cotyle macerato. Postridie adiice oleum & butyrum, coquitóque in duplici vase, & percolato, ac reliqua misceto, & castoreum in oleo tritum. Vbi vsus poscit accipe vnc.vnam, adipis [a]anserini liquefacti vnc.vnam. Vnita & tepida iniice.

a Anserini] Codex manuscriptus legit perperam χοιρίου pro χηνείου.

Cap. XXII.

ENEMA ad colicos mirabile. Habet fœnigræci, seminis lini, sing.vnc.vnam. Aqua prius macerato, & coquito. Vbi succus inde prodierit, [a]quantum ad vsum satis erit percolato, ac in ipso lanas sordidas eluito. Lanísque expressis, [b]aquæ etiam salem & oleum mediocriter adiicito, vnitóque, ac iniice tepidum.

a Quantum ad vsum] In codice Nicolai perperam ita scriptum fuit, διηθήσας ἕκαστον ὅσον ἐξαρκέσει ἀποπλῦναι ἐν αὐτῷ ἔρια, &c. quũ ita potius sit legendũ, διηθήσας ὅσον ἐξαρκεῖ, ἀπόπλυνε ἐν αὐτῷ, &c. nisi pro ἀπόπλυνε malis legere ἀποπλῦναι: vt sit sensus, Quantum satis erit, vt in eo eluas lanas, &c. b Aquæ salem & oleum] Manuscriptus codex legit πρόσβαλλε τῷ ὕδατι, καὶ ἐλαίῳ συμμέτρου. Atqui minus rectè: legendum enim erit ἅλας καὶ ἔλαιον συμμέτρως.

Cap. XXIII.

ENEMA ad colicos mirabile. Accipe gallum admodum veterem, suffocato, & mundato: interioráque eius ossa abiicito, ponitóque in fœnumgræcum, spicam, cinamomum, anethum, cuminum, mercurialẽ, althææ folia & semen, absinthium, semẽ lini, fœniculi radicem & petroselini, crocum, adiantum, scolopendrium, folia brassicæ, & melilotũ. Coquito in aqua dulci ad tertias, atq; ex decocto accipe lib.S. & quartã partem. Huic adiice hieræ picræ, benedictæ laxatiuæ, sing. vnc.S. dulcis calami puri vnc.vnã, agarici siliq.quatuor, mellis Attici & olei communis quod satis e st. Paratũ probè iniice tepidum, & iube vt ægrotus iusto tempore quiescat.

Cap. XXIIII.

ENEMA ad colicos valde bonum. Colocynthidis, violarum, mercurialis, absinthii, anthemidis, foliorũ brassicæ & althææ, anisi, seminis fœniculi, herbæ venti, centaurii, fœnigræci, seminis lini. Coquitur in aqua dulci sufficienti ad tertias. Accipiturq; de decocto lib.I. adiicitur illi hieræ picræ, benedictæ laxatiuæ, sing.vnc.S. agaricæ siliq.IIII. turpeti hexag.duo, mellis Attici & olei quod satis est. Probè paratum iniice tepidum, & permitte vt æger sufficienti tempore quiescat.

Cap. XXV.

ENEMA ad colicos, admodum probatum. Rutæ viridis vnc.tres, olei communis lib. vnam semis. Decoctis & per saccum transmissis adiice terebinthinæ, pinguedinis gallinæ & anseris, œsypi, probéque paratum tepidum iniiciatur, & iube vt æger iusto tempore retineat, & videbis diuinam facultatem.

Cap. XXVI.

ENEMA ad exulceratum vterum, & erysipelata. Hæc vteri mala curare oportet cum lacte muliebri recẽs mulcto, & cõtusis peponis, angurii, cucurbitæ, & citruli seminibus, succóque portulacæ. dein in alia aqua ad tertias decoquito violas, nenupharem, tenera betæ folia, rosas, spicam, intybum, hordeúmque nudatum. Accipe ex decocto quantum volueris, & commisce cum prædictis succis, atque adiice sacchari violacei vnciam semis per saccum transmissi, olei rosacei, & violacei, ouorum lutea duo bene contusa. Probè paratum & tepidum iniice vtero per clysterem, & sine vt quiescat, prius imum ventrem multoties inungendo cum feruenti vino bono, & oleo rosaceo.

Cap. XXVII.

ENEMA ad continuas febres, expertum. Foliorum betæ, violarũ, seminum cucumerum, nenupharis, lactucæ, & foliorum intybi, cerasorum, Damascenorũ, hordei nudi, foliorum maluæ & buglossi, adianti, ptisanæ, herbæ venti, scarolachani. Decoquito in aqua ad tertias. dein accipe decocti quantum volueris, & adiice illi sacchari violacei vnc.vnam, olei violacei vnc.duas, mannæ vnc.semis. Hoc non solùm ad continuas febres est laudatum, sed & ad lipyrias, hecticas, & tertianas. Aliqui verò vtuntur ad hecticas febres, & adiiciunt plures è speciebus prædictis, & succo peponis, & citruli.

Cap. XXVIII.

ENEMA ad ischiadicos, valde probatum. Agarici, medullæ radicis cucumeris agrestis, caricarum, radicis apii, & fœniculi, rutæ, foliorum betæ, hordei nudi, althææ, sing. drachmam vnam, foliorum ebuli, pulegii, ptisanæ, centaurii, thlaspeos, calaminthæ, chamæmeli, ellebori. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum volueris. Adiice benedictæ laxatiuæ, hieræ Logadii, & trypheræ Saracenicæ, singulorum vnciam semis, mellis Attici & olei quod satis est. Aut pro oleo adiice butyri & salis quod satis est. Probè paratum iniice tepidum ischiadicis, ob pituitam laborantibus.

Cap. XXIX.

ENEMA ad nephriticos, valde mirabile. Fœnigræci, meliloti, foliorũ althææ, absinthii, sing.vnc.tres. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum volueris. Adiice hieræ picræ, & benedictæ laxatiuæ, singul.vnc.S. mellis Attici & olei quantum sufficit. Vbi rectè paraueris, tepidum iniice.

Cap. XXX. A

ENEMA ad nephriticos pulcherrimum. Centaurii, chamæmeli, [a]ampeloprasi, marrubii, rutæ, mercurialis, singulorum fasciculum manipularem vnum, fœnigræci, absinthii, seminis Cnici, seminis lini, colocynthidis, singulorum drachmam vnam. His tusis & cribratis adiice nitri vnciam vnam, salis vnciam semis drachmã vnam, olei communis vnciam vnam semis, dulcis calami puri vnciam vnam, hieræ picræ & benedictæ, singularum vnciam semis. Vbi probè paraueris, cum de B cocto prædicti enematis iniice tepidum.

a Ampeloprasi] Manuscriptus codex corruptè admodum legit λιμροπάσυ pro ἀμπελοπράσυ.

Cap. XXXI.

ENEMA ad colicos & dysentericos. Orizæ, papaueris albi, lentis, taurocollæ, ichthyocollæ, rhois Syriaci, quinqueneruiæ, polygoni, cotoneorum, pyrorum syluestrium, rhois coriarii, sumachii, mastiches & baccarum myrti. Coquito in aqua pluuiali ad tertias, & accipe decocti quantum volueris: atque illi adiice boli Armenii, C sigilli Lemnii, sanguinis draconis, lapidis hæmatitis, amyli, cerussæ, lithargyri, opii, atque terito vt pollinem, olei rosacei & ouorum lutea in aceto cocta duo, subactis omnibus simul, & irrigatis iniice tepidum.

Cap. XXXII.

ENEMA pituitam laxans, valde bonum. [a]Myrianthum, quæ est biuium humanum, aridam, cõiice in ollam nouam, cum plena manu salis, & lignis althææ, manipulo vno. Coquito in aqua dulci ad tertias. Dein colato in vas purum, adiice mellis Attici, olei & salis quod sa D tis est. colatum & calefactum iniice nõ contemnẽs vtilitatem: expertum enim est.

a Myrianthum] Codex Nicolai sic habet μυριάνθου, ἥ ἐστιν ἄμφοδος ἀνθρωπίνη, ξηρᾶς. Quid autẽ iis verbis velit Nicolaus, nõ satis intelligo, nisi terram aridam in biuio per quod homines ambulant, repertã, significare voluerit. Sed nihil pronuntiamus, præsertim in eo codice qui infinitis mendis scatet. Suspicio tamen est pro μυρίανθον posse rectiùs legi μυρτακάνθαν, quo nomine appellatur myrtus syluestris: vt secundo nostrorum de stirpium historia commentariorum tomo latiùs diximus.

Cap. XXXIII.

E ENEMA ad colicos, quo semper vtor. Hyssopi, centaurii, singulorum vnciam vnam, colocynthidem vnã integram. Coquito in aquæ sextariis quatuor, quo ad dimidium absumatur. Dein colato, & decocti accipito quãtum lubet, adiiceque olei rutacei vncias tres & tepidum iniice. Quòd si verò iterum de eo iniicere vis, adiice olei rutacei vnciam vnam, mellis Attici vncias sex, salis communis vncias tres. Pòst calefactum iniice.

Cap. XXXIIII.

ENEMA ad colicos, confestim dolore liberans. Helenii, aloes flauæ, petroselini, myrrhæ, castorei, singulo- F rum vnciam vnam, opii hexagia quinque, piperis albi, spicæ nardi, singulorum vnciam semis. Opium & myrrham prius in succo rutæ macerato, arida per cribrum transmissa adiiciendo, trita & exiccata reconde in vase in quo facilè perspirent. Vsu poscente, iniice cochlearia duo cum decocto rutæ tepido.

Cap. XXXV.

ENEMA ad colicos valde vtile. Fœnigræci, absinthii, seminis anethi, apii & fœniculi, foliorum brassicæ, G colocynthidis, mercurialis, centaurii, mẽthæ, foliorum althææ & seminis, foliorum betæ tenerum. Coquito in aqua ad tertias. Decocti accipe lib. duas, & lanas in alis ouium sordidatas in decocto donec omnes deponant sordes, lauato. Postea adiice salis vnciam vnam, olei rutacei vncias tres, dulcis calami puri vnciam vnam, hieræ picræ Galeni & benedictæ, singularum vnciã semis, mellis Attici vncias duas. Subacta hæc & calefacta iniice. Si verò efficaciori vti necesse est, adiice etiam casto- H rei hexagium vnum, terebinthinæ vnciam semis, saxifragi, scordii, singulorum hexagium vnum semis, agarici grana decem. Iniice tepidum cum prædictis. Hoc verò expertum propter maximas in vehementibus colicis doloribus vtilitates.

Cap. XXXVI.

ENEMA febres finiens, expertum in ardentibus febribus. Succi ptisanæ, & seminis lini, nenupharis, violarum, florum buglossi, hordei nudi, mixariorum, cerasorum, cucumeris satiui seminis recentis, foliorum betæ tenerum. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum lubet. Adiice sacchari violacei vnciam vnam, casiæ puræ vnciam vnam semis, olei violacei vncias duas, lutea ouorum duo. Subacta probè & colata omnia simul misceto: & postquam diligenter subegeris, iniice tepida.

Cap. XXXVII.

ENEMA finiens febrem, bonum. Succi ptisanæ, & seminis lini, ouorum lutea duo, olei chamæmelini aut communis quod satis est. Paratum cum prædicto decocto, iniice tepidum.

Cap. XXXVIII.

ENEMA nephriticum, admodum bonum. Mercurialis, anthemidis, meliloti, fœnigræci, althææ, singulorum vncias tres. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantũ volueris. Adiice mellis Attici & olei quod satis est, & iniice tepidum.

Cap. XXXIX.

ENEMA nephriticum expertum. Centaurii, chamæmeli, radicis fœniculi & apii, cicerum nigrorum, seminis anethi, marrubii, rutæ, fœnigræci, seminis Cnici, ziziphorum, senæ, colocynthidis. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quãtum lubet. admisce mellis Attici vncias duas, salis communis vnciam vnam, nitri vnciam semis, olei communis vncias duas, lutea ouorũ duo. Paratum iniice tepidum.

Cap. XL.

ENEMA ad cœliacos admodũ probatum. Orizæ, papaueris albi, rosarum, sidiorum, taurocollæ, ichthyocollæ. Coquito in aqua pluuia ad tertias. Dein accipe decocti quantum vis. Adiice boli Armenii, cerussæ, sanguinis draconis, opii, lithargyri, pastilli catoterici, ouorum lutea in aceto assa duo, chartæ vstæ bombacinæ, olei rosacei & stillatitii rosarum liquoris quantum placuerit. Probè paratum iniice tepidum.

Cap. XLI.

ENEMA molle, vocatum commune instrumentum. Aquæ calidæ decoctionis mercurialis, aut calidæ duntaxat, mellis puri, olei ac salis communis. iniice calidum.

Cap. XLII.

ENEMA pituitam educens admodum bonum. Radicis cucumeris agrestis, mercurialis, aristolochiæ, centaurii, colocynthidis, origani, bliti, baccarum lauri, singulorum vncias tres. Coquito in aqua ad tertias. Accipito decocti quantum lubet: adiice pyrethri, styracis, castorei, singulorum vnciam vnam, seminis erysimi vnc. semis drachmam vnam, olei veteris quod satis est. Contusa coniicito in vas duplex, & colata affunde, & eluens clystere consueto, vnita & cum oleo in vnam mixturã redacta, iniice tepida.

Cap. XLIII.

ENEMA ad colicos, inflatos, & dolore intestinorũ cruciatos, admodum expertum. Folia althææ teneræ, folia betæ tenera, chamæmeli pilulas, semen anethi, anisi, fœniculi & apii, cyclamini, centaurii, tribuli herbam & semen, caricas, semen lini, fœnigræci, colocynthidis. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum vis. adiice hieræ picræ, benedictæ, agarici triti, singulorum vnciam semis, mellis Attici, olei rutacei quod satis est. Paratum probè, iniice calidum.

Cap. XLIIII.

ENEMA mirabile ad inflationes, colicos, & dolore intestinorũ infestatos. Hordei nudi, chamæmeli, foliorum brassicæ, centaurii, foliorum betæ, tribuli herbæ & seminis, colocynthidis, agarici, caricarum, fœnigræci, seminis lini, anisi, apii, & fœniculi semen, caroi semen. Coquito in aqua ad tertias, & accipe decocti quantum lubet. Adiice sagapeni, opopanacis, singulorum drachmã

ſemis,mellis Attici, olei roſacei & rutacei quod ſatis eſt.Paratum probè,iniice tepidum. A

Cap. XLV.

ENEMA cœliacum,admodum laudatum. Orizæ, papaueris,lentis,taurocollæ,ichthyocollæ,ſidiorum,balauſtiorum,foliorum acidorum Punicorum, quinqueneruiæ,foliorum arnogloſſi,roſarum rubearum & Ægyptiarum,ſumachii, baccarum myrti, ſummitatum rubi,ſaluiæ,roſmarini,[a]augares,aniſi,fœniculi, cotoneorum, malorum, pyrorum agreſtium immaturorum. B Coquito in aqua pluuiali ad tertias, & accipe decocti quantum vis.Adiice boli Armenii,ſigilli Lemnii, ſanguinis draconis,ſucci acaciæ & hypociſthidis, gummi Arabici,amyli,ceruſſæ,maſtiches. Hæc probè trita cum luteis ouorum in aceto coctis vnito, olei roſacei, ſucci quinqueneruiæ,& modicum opii.Dein iniice tepidum.

a Augares] Græcè eſt αὐγαρές. Quid verò illi hæc vox ſignificet diuinare nequeo.

Cap. XLVI.

ENEMA ad dyſentericos & cœliacos probatum. C Orizæ tritæ vncias duas,hordei nudi, picis aridæ, lentis in pollinem tritæ,ſingulorum vnciam vnã ſemis, myrtorum viridium vncias duas, balauſtiorum, capitum acidorum Punicorum,ſingulorum vnciam vnam,roſarum rubearum,ſumachii,ſingulorum vnciam vnam ſemis,roſmarini, ſaluiæ, ſingulorum manipulum ſemis, cotoneorum, pyrorum ſylueſtrium contuſorum, ſing. vncias quatuor.Coquito in aqua pluuia ad tertias,& accipe decocti quantum lubet.Adiice gummi Arabici, ſigilli Lemnii,boli Armenii,[a]cataſtati,ſingulorum hexagium vnum,ceruſſæ, ſanguinis draconis, ſucci acaciæ, D chartæ bombacinæ vſtæ, ſingulorum hexagiũ ſemis, corallii rubei,veronicæ, ſingulorum hexagium vnum, ſucci arnogloſſi & hypociſthidis, roſarum legitimarum & Ægyptiarum,ſucci Cimoliæ,ichthyocollæ,membranæ interioris ventriculi gallinæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis. Quòd ſi vehementer circa inteſtina æger dolet,adiice ſucci polygoni aut opii hexagium ſemis,lutea ouorum duo in aceto cocta. Adipis è renibus hirci vnciã I. ſtillatitii roſarum campeſtrium liquoris vncias duas.Subactũ & paratum probè,iniice tepidum. Impones autem hoc emplaſtrum imo ventri & renibus. E Foliorum hyoſcyami viridium ſucci vnciam vnam,arnogloſſi,polygoni & quinqueneruiæ ſucci,ſingulorum vnciam vnam ſemis,farinæ ſecales,lentis,& orizæ, ſingul. vncias duas,ſpicæ vnciam vnam. Omnia ſubacta & calefacta in linteo ſolido illita,imponito tepida.

a Cataſtati] Græcè eſt καταστάτου. Et hac dictione paulo pòſt etiam vtitur. Sed quid hæc ipſa ſignificet ſcire non poſſum.

Cap. XLVII.

ENEMA ad dyſentericos,valde vtile. F Succi itrii & orizæ,adipis bouilli,terræ Cimoliæ,cataſtati, ſucci ſolani,ſingulorum vnciam vnam ſemis, alba ouorum tria, ſucci arnogloſſi,polygoni & quinqueneruiæ, ſingulorũ vncias tres, ſtillatitii roſarum campeſtriũ liquoris quãtum placuerit.Paratum rectè tepidum iniice, & permitte vt æger dormiat.Dein accipe olei rutacei tepidi, & inunge imum ventrem.Poſtea accipe ſidiorum, balauſtiorum,roſarum,abſinthii, ſummitatum myrti, ſampſychi,menthæ,pulegii,cyperi,gallarum,rhois coriarii, baccarum myrti,abrotoni vſti, roſmarini,thuris,maſtiches.Terito hæc,& farinas puras accipe, coquitóque in vino & aqua pluuia & ſtillatitio roſarum liquore quantum ſufficit.Illita ſolido panno,& calefacta imponito renibus,& imo ventri.

Cap. XLVIII.

ENEMA ad dyſentericos & cœliacos.Rubi ramorũ & radicis,roſarum,ſaluiæ,gallarum,acaciæ,baccarũ myrti,ſidiorum,balauſtiorum,fructus mori immaturi,pampinorum vitis,cotoneorum,pyrorum ſylueſtrium immaturorum,acinorum vuæ,ſeminis fœniculi,aniſi, pulegii,augares, maſtiches.Coquito in aqua pluuia ad tertias,& accipe decocti quantũ placet. Adiice boli Armenii,Lemnii ſigilli,cataſtati,ſingul.hexag. duo, ſacchari roſacei veteris vnc.vnam ſtillatitii,roſarũ campeſtrium liquoris vncias duas. Probè paratum iniice tepidum. Dein accipe acaciæ,ſidiorum,balauſtiorum,rhois coriarii,rhois Syriaci,pampinorum vitis, foliorum Punicorum acidorum,foliorum lauri,ſaluiæ,roſmarini, filicis, baccarum myrti,roſarum,ſumachii,maſtiches.Hæc bene trita coniice in ſacculum,& calefacta in vino & ſtillatitio roſarum liquore,impone vniuerſo ventri & imo ventri.

Cap. XLIX.

ENEMA ad colicos,valde bonum.Seminis lini,ſeminis maluæ & foliorum,ſingulorum vnciam vnam ſemis,fœnigræci vnciam vnam,ſcarolachani vncias quatuor,furfuris frumenti vncias duas,ſalis puri vnc. duas, zedoariæ vnciam vnam ſemis,epithymi,polypodii,agarici,ſenæ,ſing.vnc.vnam ſemis, colocynthidis vnciam ſemis,aniſi,fœniculi ſemen,ſing.vnc.vnam.Coquito in aqua ad tertias,& accipe decocti quantum voles, atque adde lutea ouorum duo,olei rutacei, pulueris ſacchari, ſing.vnc.vnam.Probè paratum iniice tepidum.

Cap. L.

EPITHEMA ad dyſentericos in ſacculo. Roſarũ, ramorũ rubi,myrti & eius fruct⁹,polii.Coquito in vino & coniice in ſacculum,& calefactum imponito ægrotãti ſedendo. Vbi ficubus laborat, ablue ſedem hoc decocto cum ſpongia ſæpius. Dein accipe rubi fructum immaturum & mori,& ramos ipſorum,& pilos ſuillos, & fructum lentiſci.Vſta & vt pollinem trita inſperge podici.

Cap. LI.

EPITHEMA ad dyſentericos & cœliacos, valde expertum.Gummi Arabici,thuris,maſtiches, aloes flauæ, ſingulorum hexagia tria,ſanguinis draconis, lapidis hæmatitis, ſingulorum hexagia duo, teſtæ vnc. ſemis.Trita & cũ ouorum albo & luteo ſubacta,imponito renibus,mutãs illud ſingulis admotionibus.Ægrotanti bibendum præbeto theriaces hexagium ſemis, cum vino tepido ſingulis diebus,ieiuno.Eſt enim expertum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Smegmatis,

Sectio decimaoctaua.

Cap. I.

SMEGMA maximum nominatum Indum, vſitatum. Demolitur enim diuturna mala,& cranii defluxiones compeſcit.oculorum,dentium,aurium, & narium defluxiones diſcutit. Vtile eſt admodum ad mali habitus ſtomachos,articulorúmque robur.Si verò quis eo aſſiduè vtitur, nūquam podagra tentabitur neque iſchiade.Fertur etiam incipientes elephantias curare.Compoſitio autem eius eſt eiuſmodi. Salis marini toſti, ſalis Cappadocici,ſalis ammoniaci,ſalis [a]è fontibus nitri,ſalis amari, nitri rubei,ſingulorum vnciam ſemis, ellebori albi drachmas duas,ſpumæ nitri vnciam ſemis,ellebori nigri, radicis ſtruthii,radicis cucumeris ſylueſtris,gummi,ſpicæ nardi,ſtaphidis agriæ,pumicis,ſinapis, cyperi, ſepiæ teſtarum,ſeminis agni,fœnigræci, baccarum lauri aridarū, pæoniæ,pulegii,coſti,lapidis aſii,Cimoliæ,folii,euphorbii,grani Cnidii,ſeminis cōmunis,marrubii,iridis,chamæleontis nigri,thuris, gallarum,aluminis ſciſſilis,pyrethri,iunci odorati,tartari,canchryos, ſingulorum dr. duas,adarces, alcyonii,ſing.ſcrup tres, ſulphuris ignem non experti,ſampſychi,[b]diſci Britannicæ,ſing.hexag.I. ſemis,ſtyracis,aloes flauæ,myrrhæ,ſingulorū vnciam S. His tuſis & per tenue cribrū tranſmiſſis vtere in balneo, diligenter attendens ne omnino contingant oculos.

a E fontibus nitri] In manuſcripto codice legitur perperam τροπαϊκῶν pro νιτροπηγικῶν. teſtis Paulus lib.7.cap.13. b Diſci Britannicæ] Græcè eſt δίσκυ βρεταννικῦ. Sed fortè legendum, vt è Paulo liquet, βρυωνίας ξηρᾶς.

Cap. II.

SMEGMA ad lepras,ſcabies,impetigines & omnis generis alphos. Nitri rubei,reſinæ,ſingul.lib.ſemis,farinæ lupinorum vnc. tres ſemis, lycii Indici vnciam vnam ſemis, thuris vnciam vnam ſemis drachmam vnā, ellebori nigri vnciam vnam, ſinapi vncias tres ſemis, pſyllii vnciam vnam, radicis hyoſcyami,elaterii, ſing. vnciam vnam ſemis,aceti cochlear. ſex.Præparato probè,vtere ſine oleo.

Cap. III.

SMEGMA ad impetigines,potiſſimùm feras. Miſyos crudi drach. quatuor,chalcanthi,lapidis aſii,nitri, thuris,ſulphuris ignem non experti, ſingul. drachmas

duas,squamæ æris drachmam vnam, soreos drachmam semis,aceti acerrimi quod satis est,& vtere.

Cap. IIII.

SMEGMA ad feruidas papulas, expertum. Mastiches drach mas duas,thuris, alcyonii, singulorum vnc. semis,mellis vncias duas,saponis Gallici, pilulas cypariſsi.Hæc proiicito in ollam nouam,& coquito ad lentum ignem in aqua. Dein contunde in mortario, & vtere.

Cap. V.

SMEGMA ad impetigines & lepras. Sulphuris ignem non experti,foliorum aridorum ficus,vncias nouem, alcyonii masculi,ellebori,radicis asphodeli,singulorum vnciæ octauam partem,aceti quantum sufficit. Hæc coquito ad mellis craſsitudinem. Dein pri⁹ lotum ægrotantem inunge.postridie cum luteis ouorum absterge.

Cap. VI.

SMEGMA ad impetigines & lepras. Acaciæ vnciã vnam,picis liquidæ libram semis, sulphuris ignem non experti, alcyonii,nitri Alexandrini, singulorum vnciã vnam semis,olei communis cyathos duos, aceti vncias tres.Diſsolue cum aceto,& reduc ad mellis consistentiã ac vtere.

Cap. VII.

SMEGMA corpus bene coloratũ reddẽs. [a]Ostreorum vstorum & cribratorum vnciam vnam, fæcis vini sextarium semis & quartam partem,olei rosacei, hyſsopi aridi,erui tusi,singulorum vnciam semis,mellis Attici quod satis est.Hoc etiam ad pruritus prodest.

a Ostreorum] Nicolai codex perperam legit λιθοστρέων pro ὀστρέων.Sunt enim ostrea ad smegmata apta admodum & idonea.

Cap. VIII.

SMEGMA ad impetigines valde bonũ. Gummi, thuris,singulorum vnciam vnam.Tusa & cum aceto acri sufficienti subacta illine,locúmque prius nitro fricato vt sanguinem purget,& postea inunge.

Cap. IX.

SMEGMA ad cicatrices oris. Nitri vnciam vnam,saponis,stercoris columbini,alcyonii,farinæ erui, singulorũ vnciã semis, aluminis sciſsilis vnc.S.dr.vnã, farinæ fabaceæ vnc.vnã,Cimoliæ,thuris, mastiches,singulorum hexag. vnum semis.Illine cum aqua, & vtere.

Cap. X.

SMEGMA quo Iulianus curauit alphos & intolerabiles pruritus.Vno enim die dicebat abiisse, adeò vt per incãtationem videretur esse factum. Prodest etiam ad impetigines & omnis generis maculas corporis,lẽtiginosas & alia mala quæ [a]ceruicem depascuntur. Ceræ libram semis,farinæ fœnigræci vnciam vnam semis, aluminis sciſsilis vnciam semis drachmam vnam,resinæ, colophoniæ,singulorum libram semis,fæcis vini lib.semis,olei communis vncias tres. Arida tusa & cribrata commisce liquabilibus,& fac vt ceratum,ac vtere.

a Ceruicem] Manuscriptus codex perperam δωρὰν pro δέρην.

Cap. XI.

SMEGMA ad malignos alphos nigros, quo crebrò sum vsus. Alcyonii,ellebori albi,aphonitri albi, sulphuris ignem non experti, myrrhæ bonæ, singulorum vnciam semis,aceti acris quod satis est.Effingito ista,& fac pastillos.Inducito autem ægrum in balneum, & vbi cœperit sudare,insperge & affrica,ac vtere.

Cap. XII.

SMEGMA ad lepras,scabies,impetigines & omnis generis alphos.Nitri rubei librã semis, colophoniæ vncias quinque,farinæ fœnigræci vncias tres, lycii vnciã vnam semis,thuris vncias duas semis,ellebori nigri vnciam vnam,sinapi vncias tres semis, psyllii hexagia septem semis,radicis hyoscyami,elaterii,singulorum vnciam vnam semis,aceti cochlearium vnum.

Cap. XIII.

SMEGMA caput densans, & omnia quæ in ore sunt à defluxione conseruans,& ad columellã & omnes capitis dolores vtile.Spinæ Ægyptiæ,staphidis agriæ,sinapi,ellebori albi,singulorum vnciam semis, colocynthidis vnciam vnam semis,nitri vsti libram semis. Excipe succo fœnigræci,illine caput vesperi, & postridie lauato.

Cap. XIIII.

SMEGMA caput defluxioni admodum obnoxiũ densans, valde bonum. Nitri Alexandrini vncias sex, sampsychi,baccarum lauri, singulorum vnciam vnam semis,sinapi vnc. semis, staphidis agriæ vnc. vnam, euphorbii scrupulum vnum, caricarum pinguium quod satis est.Excipe,& quum vsus postulat sufficienti mulso coquito,& in sole illinito, atque ægrotantẽ ducito in balneum, & modicè fricato,& coniice in solium.

Cap. XV.

SMEGMA ad caput quod calefactione indiget, & ad ischiadicos in balneo. Sinapi,nitri, baccarum lauri, vuarum syluestrium,fæcis vini,pyrethri,euphorbii,ammoniaci,galbani,singulorum vncias tres,saponis Gallici libram semis vncias tres.Probè parato vtere.

Cap. XVI.

SMEGMA ad destillationem & defluxionem capitis.Nitri albi,myrrhæ, styracis, singulorum vnciam vnam,nitri Alexandrini libram semis,saponis Gallici libram semis vncias tres.

Cap. XVII.

SMEGMA ad pruritum corporis. Oleæ colymbades fortiter terito,& in balneo corpori illinito.

Cap. XVIII.

SMEGMA ad pruritum totius corporis. Baccarum lauri,sampsychi, sulphuris ignem non experti,staphidis agriæ,singulorum vnciam vnam.His vtere in balneo.

Cap. XIX.

SMEGMA ad pruritum totius corporis,expertum. Rosarum aridarum vncias sex,myrrhæ, iridis,singulorũ vnciam semis,Cimoliæ drach.duas, vini odorati quod satis est.

Cap. XX.

SMEGMA faciei,ad maculas à partu factas laudatũ. Melanthii,[a]oxylapathi,cucumeris syluestris radicis,singulorum vnciam vnam, Trita in pollinem cum melle puro irrigata illine dormituris,& permitte vt retineant vsque ad matutinum tempus, dein abstergito cum aqua.

a Oxylapathi]Græcè est ὀξυβάφα scriptum,pro ὀξυλαπάθου. Est enim ὀξύβαφον mensuræ genus.Oxylapathi autem radices illitæ (crudæ etiam) lepras, Dioscoride teste,& impetigines sanant.

Cap. XXI.

SMEGMA ad pruritum,alphos, lepras, impetigines,scabies & perniones totius corporis, valde bonum. Nitri Alexandrini vncias tres,fæcis vini libram vnam, pumicis vncias quatuor,alcyonii,staphidis agriæ, sing. vncias duas,sulphuris ignem non experti vnciam vnã semis, opobalsami vncias tres. Paratum rectè illine in balneo.

Cap. XXII.

SMEGMA cutem læuem faciens,& nudum pilis confestim expertum.Calcis viuæ,oxylapathi,Cimoliæ, arsenici,partes quatuor. Coquito in aqua sufficienti,& vtere.

Cap. XXIII.

SMEGMA ad alphos albos & scabies.Ellebori albi & nigri,euphorbii,adarces,nitri rubei,salis ammoniaci, sulphuris ignem non experti,cãchryos, radicis struthii, seminis hyoscyami,singulorum vnciam semis. Tundãtur & cribrentur,formentúrque pastilli. Vsu exigente aceto diſsolue,& illine locum cum panno puro prius fricatum.

Cap. XXIIII.

SMEGMA ad caput defluxioni obnoxium præstã tiſsimum. Salis communis tosti,salis amari, salis Cappadocici,nitri tosti,pumicis,singulorum libram semis, ellebori albi,radicis struthii,staphidis agriæ, sinapi, cyperi,singulorum vncias tres, aphonitri albi, baccarum lauri,singul.libram semis,radicis cucumeris syluestris,

pyrethri,chamæleontis,iridis,floris iunci odorati,aluminis scissilis, marrubii aridi, singulorum vnciam vnam semis,adarces vnciam vnam,sampsychi, alcyonii, thapsiæ, singulorum vnciam semis. His probè vnitis vtere in balneo affricans validè sub æstu caniculæ. Tegito autem ea quæ iuxta faciem sunt panno aspero ne oculos offendat.

Cap. XXV.

SMEGMA vt facies non contrahat rugas conferẽs, & corrugatam faciem extendens. Cornu ceruinum recens coquito in aqua quoad succum de se præbeat.[a] Dein percola aquam & cum ea subige farinam fabaceam, & informa pastillos,siccatóque in vmbra. Vsu postulante quantum vis [b] dissolue in aqua dulci, vt crassitudinẽ liquidi cerati accipiat, & cum eo faciem illinito: [c] vbi agglutinatum fuerit,iube abstergere cum aqua tepida.

a Percola aquam]Hæc in manuscripto codice desiderantur:adiecta verò sunt ex Aetio,qui legit διηθεῖ τὸ ὕδωρ,καὶ τοῦτο φυράσας,&c.
b Dissolue. Nicolai codex habet διεύσας, pro ἐξανέσας ὅσον ἐξαρκεῖ. c Vbi agglutinatum fuerit] Manuscriptus codex falsò πάιῃ pro παγῇ legit.

Cap XXVI.

SMEGMA ad [a] faciei nigredines expertum. Iridis tritæ,ptisanæ,ellebori albi,farinæ fabaceæ, singulorum hexagium vnũ semis, salis ammoniaci,cornu ceruini, ammoniaci thymiamatis,singulorum vncias duas.dissolue in aqua dulci,dein illine ante balneum.

a Faciei nigredines]In manuscripto codice falsissimè legitur ὄψεις χρονίας pro ὄψεως μελανίας. Sic nusquam non hic Nicolai codex deprauatus est,vt mirum non sit,nos interdum legitimum sensum non potuisse assequi.

Cap. XXVII.

SMEGMA simile ad faciei nigredines.Ptisanæ farinæ,fabaceæ farinæ,thuris,cumini,farinæ eruinæ, iridis,aphonitri,costi,singulorum drachm.duas,amygdalarum amararum viginti.Præparato cum lacte asinino, & candido ouorum,siccatóque in vmbra. Vsu verò exigente solue in aqua dulci,& illine ante balneum.

Cap. XXVIII.

SMEGMA illustriorem & nitidum reddens vultum.Thuris,aphonitri,gummi, singulorum drachmas duas,amygdalas viginti,similaginis drachmas duas, farinæ fabaceæ drachm. sex. Probè tusa excipe cum albis ouorum,& fingito pastillos.Vsu poscente dissolue in aqua dulci sufficienti,& illine in balneo & citra balneũ.

Cap. XXIX.

SMEGMA mirabile,faciem reddens nitidam,& rugas expoliẽs,læuigat omnes asperitates.ad initia quoq; elephantiæ,& ad omne corpus est laudatum.Mastiches, thuris,thymiamatos ammoniaci,iridis,singulorum vnciam semis,tragacãthæ vnciam semis drachmam vnã, succi vuæ acerbæ vncias quatuor semis, seminis peponis cum humore qui in eo est,vncias quinque,ouorum alba decem & dimidium,similaginis lib. tres semis vnc. tres.Effinge pastillos latos,& siccato in vmbra.Dein tritos & cribratos seruato in vitreo vase, & vsu postulante præbeto.

Cap. XXX.

SMEGMA faciem nitidam & rubicundam reddẽs. Farinarum eruinæ,fabaceæ,& lupinorum,ptisanæ,farinæ cicerum,narcisci bulborum,singulorum sextarii Italici quartam partem,similaginis puræ libram semis vncias tres.Tusa & per tenue cribrum transmissa irrigato cum albo ouorum & fingito pastillos,siccatóque in vmbra. Vsu exigente dissolue in aqua & præbeto post balneum.

Cap. XXXI.

SMEGMA splendidam reddens faciem & vniuersum corpus.optimum etiam ad dissipandas rugas.Bryoniæ radicis in sole siccatæ,dein tritæ sextar.Italici quartam partem,iridis,myrobalani decorticati aridi,singul. sextarii Italici quartam partem,farinæ fabaceæ [a] chœnicem,vini albi veteris odorati quod satis est.Probè subacta fingito in pastillos,siccatóque in vmbra,atque poscẽte vsu accipe ex ipsis quantum volueris,& dissolue in aqua dulci,& vtere.

a Chœnicem]In manuscripro codice perperam χοίνικος pro χοίνικα legitur.

Cap. XXXII.

SMEGMA Cleopatræ reginæ, pretiosum & odoratum valde laudatum.Costi,myrrhæ troglodyticæ,iridis,spicæ nardi,amomi,folii,casiæ,florum iunci odorati,singulorum vnciam semis,myrobalani albi drachm. duas,aphonitri libram vnam semis.His tusis & cribratis ac probè paratis vtere ad vniuersum corpus.

Cap. XXXIII.

SMEGMA simile,admodum efficax & odoratum. Floris iunci odorati,iridis,singulorum drachmam vnã, mastiches drachmam semis. Læuigata excipe cum succo ptisanæ densissimo sufficiẽti,& fac pastillos, siccatóque in vmbra. Vsu poscente dissolue in aqua, & illinito. post horæ interuallum aqua frigida abluito.

Cap. XXXIIII.

SMEGMA faciem splendidam & erugatam totúmque corpus nitidum reddens,expertum. Farinæ fabaceæ sextarium Italicum semis,similaginis puræ,trifolii tusi, singulorum sextarios duos,myrobalani albi,iridis,sing. sextarios duos,ammoniaci thymiamatis,costi,singulorum libram semis,alba ouorum recentium triginta, seminis peponis vnà cum humore,succi vuæ immaturæ, singulorum sextarium vnum. His subactis fingito pastillos,& in vmbra siccato. vsu postulante dissolue in aqua & illine à balneo.Facit etiam ad nigredines quæ in collo sunt,& reliquo corpore.

Cap. XXXV.

SMEGMA quo vtebatur Pelagia patricia vt sapone, ad nitidã reddendam faciem per vniuersam familiam, valde laudatum.Saponis Gallici,amyli,singulorum vncias tres,cerussæ vnciam vnam,mastiches hexagium vnum semis,medullæ ceruinæ vnciam semis, aphonitri albi,ceræ dealbatæ,singulorum vnciam vnam semis.Saponem prius macerato in vase vitreo diebus quinque, diebus singulis aquam pluuialem mutando,solique exponito saponem.Postea coniice in ollam nouam,& [a] sexta die rursus aquam pluuialem sufficientem affusam carbonibus admoue, & lento igni coquito donec sapo dissoluatur.Dein adiice ceram & medullam.vbi dissoluta fuerint,apprehẽde ollam & cum rude crebrò moueto,& insperge mastichen & amylum læuigata. Deinde cerussam exigua prius in aqua dissolutam proiice in cõcham,& manu validè subigito.Dein proiecto in vas vitreum vtere per familiam.

a Sexta die,&c]Hæc adiecta sunt ex Aetio qui lib.8.cap. 6. hoc etiam smegma describit:quamuis Cornarius in sua conuersione illud prorsus omiserit.Ibidẽ sic scribitur καὶ τῇ ϛ´ ἡμέρας πάλιν ὕδωρ ὄμβριον ἐπιθεὶς ἐπ᾽ ἀνθράκων χθαμαλῷ πυρὶ ἕως,&c.

Cap. XXXVI.

SMEGMA, hoc est sapo quo vtendum erit in balneo.Saponis Gallici præcipui libras duas semis,nitri lib. vnam,ammoniaci thymiamatis,cerussæ, ostreorum vstorum,singulorum libram semis,mastiches,amyli,singulorum vncias tres. Vbi probè paraueris,vtere.

Cap. XXXVII.

SMEGMA probatum ad nigredinem faciei.Thuris vnciam semis drachmam vnam. Cerussæ lotæ diligẽter,lithargyri multoties in decocto alborum cicerum [a] ad solem abluti,amyli recentis,scobis marmoris albissimi,mastiches puræ,aphonitri albi,testarum sepiæ,singulorum vnciam semis.Trita in pollinem madefacito cum saponis Gallici vnc.sex,& albis ouorum duobus,ac vtere.

a Ad solem] Hæc in Nicolai codice, vt alia quædam de quibus singulis vt aliquid annotemus non esse necesse iudico, desiderantur, & ex Aetio sunt adiecta.

Cap. XXXVIII.

SMEGMA mirabile expurgans, & nitidam reddẽs faciem. Farinæ fœnigræci vncias duas,terræ Samiæ quæ aster appellatur,ammoniaci thymiamatis, singulorum vnciam vnam semis,amyli vncias duas, mastiches vnc. tres, tragacanthæ vncias duas. Tragacantham in lacte muliebri aut asinino macerato,ac cum eo dissoluta, reliqua tenuissimè trita in pastillos digerito, siccatóque

in vmbra. Vſu poſcente præbeto vt dictum eſt.

Cap. XXXIX.

SMEGMA nitidam reddens faciem & reliquum corpus.[a] Ricini ſeminis interioris, bulborum narciſſi aridorum decorticatorum, ſingulorum drachmas quatuor, ſimilaginis drachmas duas, thuris drachmam vnam, oui vnius album. Parato rectè, ac vtere.

a Ricini ſeminis] Manuſcriptus codex habet κικίας κροτῶνα, pro κικίδας κροτώνων.

Cap. XL.

SMEGMA ex Rufi libris ad rugas totius corporis. Ficus pingues, radicem bryoniæ, teſtas ſepiæ vſtas, farinam eruinam. Vnumquodque ſeorſim contūde, [a]dein etiam ſimul contundito, affuſo melle modico, & vtere.

a Deinde etiam ſimul contundito] Legendum ἔπειτα καὶ ἅμα κόπτων. Nicolai autem codex habet ſimpliciter, καὶ ἅμα.

Cap. XLI.

SMEGMA totius corporis odoratum valde. Terræ Cimoliæ vncias decem, iridis tenuiſſimè tritæ libram vnam, nardi Celticæ drachmas duodecim, cyperi, cardamomi, ſtyracis flaui & pinguis, ſingulorum drachmas ſex. Styracem in vino albo odorato veteri diſſolue: dein Cimoliam in fictile vas coniectam admoue carbonibus: & vbi ſatis ab igne incanduerit, admiſce illam ſtyraci diſſoluto: poſtea inſperge arida tenuiſſimè trita. Vnita ſufficienter in paſtillos digere, & ſiccato in vmbra. Vbi vſus poſtulat, contuſis & cribratis vtere.

Cap. XLII.

SMEGMA caput condenſans. Nitri berenicarii dr. ſex, baccarum lauri, ſinapis, ſampſychi, ſingulorum drachmas duas, cyperi drachmam vnam, fæcis vini vſtæ dr. vnam. Liqueſcat in balneo non [a]illitum. Oculis autem offunde linteum denſiſſimum aut ſpongiam.

a Illitum] In codice Nicolai manuſcripto λειψάμενον pro ἀλειψάμενον.

Cap. XLIII.

SMEGMA caput denſans. Nitri aſſati drachmam vnam, baccarum lauri drachmas duas, ſinapi, lauri ſylueſtris, radicis cucumeris ſylueſtris drachm. ſemis. Probè parato vtere in diuturnis affectibus.

Cap. XLIIII.

SMEGMA ad deſtillationes & humida habentes capita. Nitri aſſi in vino extincti vncias tres, iridis, ariſtolochiæ, helenii, ſingulorū vnc. ſemis, oxymelitis quod ſatis eſt. Tuſa & cribrata miſce cum oxymelite. Prius raſo vertice, capiti affunde ante balneum, & ſinens pauliſper affrica.

Cap. XLV.

SMEGMA ad omnem capitis dolorem & defluxionem oculorū expertum. Helenii, myrrhæ, calami odorati, farinæ lupinorum & eruinæ, ſulphuris ignem nō experti, ſingulorum vncias duas. Excipe ſucco ptiſanæ, & formato paſtillos, quorum ſinguli pendeant vnciam ſemis. vſu exigente diſſolue vnum cum ſucco ptiſanæ, & præbeto.

Cap. XLVI.

SMEGMA ad eos qui ſunt vſti à ſole, probatum. Similaginis ſuccum ſine vt ſubſidat, affundéque illi aquā, & accipe ſubſidentiæ vncias quatuor. Commiſce ex oui albo quantū ſatis eſſe videbitur, & reduc ad mellis craſſitudinem, illine veſperi. Manè autem abſterge aqua tepida.

Cap. XLVII.

SMEGMA dentium valde bonum. Cornu ceruini, ſalis communis, ſingulorum drachmam vnam, floris iūci odorati drachmam vnam ſemis, coſti, maſtiches, ſingulorum drachmas duas, ſpicæ nardi gran. quatuor. Tuſa & cribrata vt pollinem inſperge deſuper.

Cap. XLVIII.

SMEGMA faciei expertum. Myrobalani albi, Cimoliæ, amygdalarum amararum, ſingulorum drachm. tres, meliloti grana duo. Tuſa & cribrata vt pollinem reconde in vaſe vitreo aut teſtaceo: & vbi vſus poſtulat, irrigato ac ſubigito cum aqua pluuia, & vtere.

Cap. XLIX.

SMEGMA ad pruritum corporis mirabile. Myrrhæ, aloes toſtæ flauæ, ſingulorum vnciā vnam ſemis, ſulphuris ignem non experti vnciam ſemis.

Cap. L.

SMEGMA dentium expertum. Æruginis, aluminis ſciſſilis, maſtiches, ſingulorum hexagium vnum, lapidis Arſenici hexagia duo. Trita vt pollinem præbeto.

Cap. LI.

SMEGMA dentium mirabile admodū. Cornu ceruini vſti donec albeſcat libras duas, ſalis ammoniaci lib. ſemis, maſtiches vnciam vnam, floris iunci odorati, piperis albi, ſingulorum vnciam ſemis, coſti, folii drach. ſemis, nucem moſchatam vnam, cumini hexagium ſemis. Trita probè præbeto.

INDEX ZVLAPIORVM ET DECOCTORVM.

De Zulapiis.

Sectio decimanona.

Cap. I.

ZVLAPII polyepseti, hoc est plurimùm decocti, seu aquæ rosaceæ confectio. Rosarum libram vnam semis in aquã coniice, & decoquito diem vnum. Dein abiectis rosis inice alias, & coquito per totam diẽ, & similiter facito quatuor diebus. Postea æquale aquæ pondus admisce sacchari & parato. Hoc sitim restinguit, ventrem subducit, mò uetque humorem melancholicum.

Cap. II.

ZVLAPII aquæ rosaceæ simplicis confectio. Rosarum libras duas semis, aquæ libras sex. Coquito probè ad consistentiam, & in decoctum illorum coniice æqua le pondus sacchari. Aluum autem cohibet, sitim sedat, & bilem contemperat.

Cap. III.

ZVLAPII è Nenupharis confectio. Primùm fit stillatitius nenupharis perinde atque rosarum liquor. Admisce autem liquoris ponderi, sacchari vnciam semis, & conficito. Confert autem si bibatur cum aqua à ieiunis in febribus ardentibus, cõtinuis & tertianis. Prodest verò pueris, & [a] in media ætate constitutis, æstatis tempore potum. Et hoc decoctum cum rosaceo oleo mixtum, & vino irrigatum sine saccharo, ad capitis dolorẽ confert, & ad illinendum quando quis febricitat, & ad vigilantes optimo [b] etiam tempore.

a In media ætate] Nicolai codex legit μεσοχαιρήτας. Sed quid hæc vox significet, diuinare non possum. Censeo autem legendum esse μεσήλικας vel μεσοχαίρους. b Optimo etiam tempore] Græcè est καλοχαιρίῳ. Sic autem vocare Nicolaum puto vernũ tempus, quod omniũ pulcherrimum saluberrimúmque, & vigiliis minimè obnoxium est.

Cap. IIII.

ZVLAPII è melissa confectio. Melissa præparetur vt stillatitius rosarũ liquor, & ponderi succi iniiciatur duplum sacchari, & confice. Sit autẽ succi cum saccharo libra vna. Dein adiice auri puri & margaritarum perforatarũ & nõ perforatarũ, sing. stagium semis. Prodest autẽ in hyeme, vere & autumno ad nigrũ humorẽ, & ad cordis timiditatem, ac syncopen, timorémque, ad hypochondria, & vt in animo gaudium & lætitia excitetur.

Cap. V.

ZVLAPII è violis confectio. Foliorum violarum vncias tres. coquito ebullitione vna: & maneant in decocto per integram noctem. Manè per saccum transmittatur, adiiciantúrque sacchari libræ tres, & conficiatur. Confert ad exquisitam tertianam, & ad tussim pleuriticam, ad febrem ardentem & continuam. Laxat vẽtrem, & sitim sedat, præsertim iis quibus à bile orta est.

Cap. VI.

ZVLAPII è pomis confectio. Pomorum dulcium & repurgatorum succi per saccum transfusi libras quatuor, spicæ libram vnam. coquito. Restinguit sitim & vomitum. Prodest ad pusillanimitatem & febres continuas. Qui eo vtitur, is careat rigoribus, neque sit natura biliosus.

Cap. VII.

ZVLAPII è malis confectio. Malorum repurgatorum libram vnam, sacchari libras nouem, stillatitii rosarum liquoris boni libras duas, mellis boni albi libram vnam. Coquito vt cydoniatum. Dein adiice croci stagiũ vnum, cachryos stagia duo, cinamomi veri, santali albi, singulorum stag. duo, caryophylli stagia quinque, moschi stagia quinque. Prodest stomachicis non appetentibus cibum, febricitantibus, & vomentibus cibum, melancholicis item & pituitosis.

Cap. VIII.

ZVLAPII è malis Punicis confectio. Succi Punicorum acidorum & dulcium, singulorum libras quinque. coquito quoad remanserint lib. duæ. Dein adiice

[A] saccharum æquali pondere succi, hoc est libras duas. Paratum probè præbe bibendum sine aqua, quando æger voluerit. Prodest sitientibus & febricitantibus, ventrem cohibet, & sistit vomitum à flaua bile natum.

Cap. IX.

ZVLAPII è malis confectio. Malorum partim dulcium, partim acidorum succi libras quinque. Proiice in ollam læuigatam splendentẽmve, & coquito donec remanserit libra vna. Dein misce cũ sacchari lib. 1. & cõfi-
[B] cito. Confert siti, febribus ardentibus, pusillanimitati, syncopæ cordis, & vomentibus à flaua bile.

Cap. X.

ZVLAPII è fumaria confectio. Fumariæ stagium vnum semis, anisi, fœniculi, floris iunci odorati, singul. stagia tria semis, senæ stagia duo, seminis intybi stagia tria semis, ziziphorum, prunorum, singulorum decem. coquito hæc cum aqua ad tertias. Dein adiice oxyphœnicorum stagia sex, atque tum per saccum transfunde, adiice aquæ rosaceæ polyepsetæ, & zulapii violacei quod
[C] satis est, & bene confectum præbeto.

Cap. XI.

ZVLAPII ex oxyphœnicis confectio. Oxyphœnici & malorum dulcium succi, singulorum libram vnã. Coquito ad lentum ignem, & per saccum transfuso adiice succi Punicorum acidorum libram semis, rosarum stillatitii liquoris boni libram vnam. Sint autem succi libræ quatuor, & sacchari lib. quatuor. Probè coctũ reconde in vase, & præbeto habentibus cordis feruorem quãtum volueris, ieiunis.

[D] Cap. XII.

ZVLAPII è cotoneis confectio. Cotoneorum repurgatorum libras quatuor, stillatitii rosarum liquoris boni libras duas, sacchari libras octo. coquito hæc ad cõsistentiam. Prodest non appetentibus cibum, cœliacis, dysentericis, stomachi intemperiei, & intestinorum. Sumatur autem à ieiuno.

Cap. XIII.

[E] ZVLAPII myrtini confectio. Succi myrtorum maturorum libras quatuor, stillatitii rosarum liquoris boni libras duas, sacchari libras octo. Coquito ad mellis consistentiam, & reconde in vase, & præbeto. Valet cœliacis, cholericis, diarrhœæ, dysentericis, defluxionibus stomachi, alui, & intestinorũ. In summa, ad omnem affectum cœliacum.

Cap. XIIII.

DECOCTVM magnum, ventrem subducens, purgans & discutiens interiora ventriculi. Vtuntur autem in iis qui difficilem aluum habent, præsertim quùm data purgatorium nihil efficit. Quapropter ab aliis medicis magnum decoctum appellatur. Spicæ, pulegii, cha-
[F] mædryos, hyssopi, hyperici, origani, thymi, epithymi, agarici, [a] medullæ, xylobalsami, [b] xanthesarion, ellebori, peplii, alypiæ, polypodii, singulorum vnciam vnam. coquito in aqua ad tertias. Accipe ex decocto quãtum volueris, & adiice sacchari libram vnam. Bene confectum præbe bibendum cum aqua tepida.

a Medullæ] Græcè est simpliciter ἐντεριώνης. Intelligit autem medullam colocynthidis, vt sæpe aliàs, ac puto adiiciendum esse κολοκυνθίδος. b Xanthesarion] Græcè est ξανθησαρίον. Quid verò hac voce intelligat, me ignorare fateor.

Cap. XV.

[G] DECOCTVM ad melancholicos, expertum. Piperis albi longi & nigri, singulorum vnciam semis, spicæ grana tria, cinamomi boni vnciam vnam, ligni zingiberis, costi, pyrethri, galangæ, zedoariæ, seminis rutæ & dauci, ammeos, amomi, menthæ, calaminthæ, tenuifoliæ, radicis fœniculi & seminis, radicis eryngii, glycyrrhizæ, spicæ nardi, iridis, chamæpityos, seminis petroselini, libystici, apii, styracis, tragacanthæ, carpobalsami,

epithymi,xylobalsami,carpesii, caryophylli,casiæ , calami odorati, origani,thymi,thymbræ, seminis anethi, asari,[a]rhei barbari,rhei Pontici, hyperici, singulorum vnciam semis,pulegii vncias tres . Hæc coquito in aqua ad tertias.dein colato,& adiice croci hexagium vnum semis,piperis communis triti vnciam semis, mellis Attici aut sacchari quod satis est.Probè paratum da bibendum ieiuno poculum vnum cum aqua tepida singulis diebus.

a Rhei barbari,rhei Pontici] Vel ex hoc Nicolai loco omnibus palàm fit,inter se differre rheum barbarum & rheum Ponticum,vt alibi quoque copiosiùs demonstrauimus.

Cap. XVI.

DECOCTVM magnũ vẽtrẽ subducens,valde mirabile.Thymi,origani,thymbræ,stichadis,abrotoni,singulorum vnciam semis,polypodii vncias duas,peplii,agarici,asari,colocynthidos,ellebori nigri, pulegii, sing. vnciam semis,senæ,epithymi,singulorum vnciam vnã, hyssopi,grani Cnidii,lathyridis,[a]croniadis,myrobalani albi,singulorum drachmas duas,anisi,caroi,teucrii minoris,abrotoni,alypiæ,singulorum vnciam semis,sampsychi vnciam vnam,radicis eryngii manipulum vnũ, gentianæ,xyloceratorum,polii,singulorum vnciam semis. Coquito in aqua ad tertias.dein colato , & admisce decocto mellis aut sacchari quod satis est : & vbi probè paratum fuerit, præbeto vnciam vnam semis aut duas cum aqua tepida.Dato etiam in singulis oblationibus dacrydii scrupulum vnum.

a Croniadis] Græcè est κρονιάδος. Quid verò hac voce intelligat, diuinare non possum.

Cap. XVII.

DECOCTVM paruum eiusdem facultatis , & ad vertiginosos mirabile.Ligni anisi,hyssopi, stichadis, origani,singulorum vnciam semis,hyperici,ellebori,singulorum vnciam semis,drachmam vnam, [a] nucum iuglandium flauarum vnciam semis . Coquito in aqua ad tertias . dein adiice mellis Attici & sacchari quantum sufficit.

a Nucum iuglandium flauarum] Græcè legitur ξανθοκαρύων.

Cap. XVIII.

DECOCTI cofectio, sumpti cum oxosacchari vncia vna & decocti vnciis duabus, intybi seminis stagiis trib.glycyrrhizæ stagiis duob.buglossi stagiis trib.fumariæ stagiis duobus,seminis fœniculi stagio vno , vuarũ repurgatarum vncia vna, ziziphorum viginti , violarum stagiis duobus,coriandri contusi stagio vno, seminis peponis & anguriæ,singulorum stagiis tribus,adiãti stagiis duob.Coquito in aqua ad tertias,deĩ adiice mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. XIX.

DECOCTVM paruum vt præcedens.Buglossi stagia duo,carnium vuarum vncias quatuor,adiãti, fumariæ,eupatorii,singulorum stag. tria, seminis intybi stagia quatuor, cichorii stagia tria , glycyrrhizæ stagium vnum,rosarum stagia quatuor,violarum stagia tria.Coquito in aqua ad tertiam partem,& adiice mellis Attici aut sacchari quod satis est. Probè apparatum , præbeto vt præcedens.

Cap. XX.

DECOCTVM magnum mirabile valde vt præcedens.Thymi,epithymi,origani,thymbræ,stichadis, abrotoni,singulorum vnciam semis , polypodii vncias duas,senæ vnciam vnam,agarici vnciam semis , peplii, asari,colocynthidis,singulorum vnciam vnã , pulegii, hyssopi,granorũ Cnidii,lathyridis,sing.vnc.semis, cro-

A niadis,myrobalani flaui,anisi,cumini Æthiopici quod dicitur carnabadium,singulorum vnciam vnam , radicis pæoniæ,teucrii minoris,alypiæ,sampsychi,singulorum vnciam vnam semis,eryngii, gentianæ , xyloceratorum,singulorum vnciam vnam,rosarum vnciam vnã semis,ziziphorum,prunorum , singul. viginti . Coquito in aqua ad tertias . dein adiice mellis Attici aut sacchari quod satis est.Vbi probè paraueris, præbeto manè ieiuno vnciam vnam semis aut duas cum aqua tepida.

B Datur verò singulis oblationibus dacrydii scrup. vnus.

Cap. XXI.

DECOCTVM stomachicum valde bonum. Absinthii,chamædryos,marrubii,calamithæ,pulegii,zingiberis, piperis, pyrethri. Coquito in aqua ad tertias. Dein adiice mellis Attici aut sacchari quod satis est , & parato vtere.

Cap. XXII.

DECOCTVM bechicum ad frigiditatem , probatum.Marrubii herbæ, rutæ viridis , hyssopi , origani, thymi,thymbræ,pulegii,seminis fœniculi,anisi .
C Decoquantur in aqua ad tertias.Dein adiice mellis Attici aut sacchari quod satis est.

Cap. XXIII.

FERVORES, inflammationes totius corporis & erysipelata sanans.Folia brassicæ cum farina subacta illine. Aliud. Adiantum læuigatum cum lactuca illine. Aliud. Coniza [a]elixa in aceto imposita,& eius succus vt fomentum adhibitus.Probatum est.

a Elixa]In codice manuscripto corruptè admodum ἄνθη , pro ἄφθη legitur.

D Cap. XXIIII.

CALIGINEM oculorum sanat & albugines.Succus rutæ cum chalcitide inunctus. Simile. Trifolii herbæ succus instillatus. Simile. Bryoniæ folia illita . Simile. Balsami succus inunctus. Simile. Folia rutæ trita illita. Simile. Amygdalæ cõmanducatæ & impositæ.Simile. Lycium cum lacte muliebri,& stillatitio rosarum liquore impositum,aut mel solum impositum.

Cap. XXV.

E IVSCVLVM purgatorium ad eos qui difficilem aluum habent,idoneum. Medullæ colocynthidis scrup. duos aut tres pro viribus , tritos iniice iuri carnis aut piscium,& da bibendos ieiuno pro viribus. Aliud. Grani Cnidii drachmam vnam tritam coniice in ius pisciũ aut carnium,& præbeto. Simile. Epithymi vnc.vnam tritam da cum iure. Simile. Alypiam & [a]oxypurin trita probè præbeto ieiuno cum iure pro viribus.

a Oxypurin]Græcè legitur ὀξύπουριν . Quid verò hæc vox significet, diuinare nequeo: nisi falsò ita pro ὀξυφοίνικον sit scriptum. Aut ὀξύπορον legendum,vt hoc nomine intelligat omne medicamentũ quod aluum pertransit.

F Cap. XXVI.

FERVORES, inflammationes totius corporis, erysipelata & incensiones sanas. [a]Azochœreæ comam, veneti folia,coriandri viridis & lassari , illita . Sunt verò experta.

a Azochœreæ,veneti,& lassari]Græcè ἀζωχοιρέας, βενέτε καὶ λασσάρε.Quæ verò herbarũ genera iis vocibus intelligat,scire nequeo. Sunt enim,vt omnibus apparet,voces corruptæ.

Cap. XXVII.

IVS subducens aluum,mirabile admodum. Semi-
G nis cnici hexagia duo contusi in pollinem , coniice in iusculum carnis aut piscium . Præbe bibendum ieiuno pro viribus. Simile. Cyclamini drachmas tres in decoctum verbenacæ coniice,& præbeto . Aut alypiam herbam,aut polypodium , aut granum Cnidium læuigata præbe.

INDEX HEPATICORVM ET Hemicranicorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Hepaticis & Hemicranicis remediis,

Sectio vigesima.

Cap. I.

EPITHEMA mirabile admodum ad frigidos iecoris affectus, eiusdemque obstructiones vtile. Ammoniaci, ceræ puræ, singul. drach. decem, mannæ, thuris, sing. drach. quinque, aceti optimi cochlearium vnum. Læuigatis & rectè paratis vtere.

Cap. II.

B HEPATICVM naturale, [a]potus mirabilis. Eruca cum posca cocta bibenda præbeto. Aut assarum coctum in vino da bibendum. aut rhei barbari drach. duas tusas da bibendas cum vino. aut centaureum cum vino coctum bibendum præbeto.

a Potus] In manuscripto Nicolai codice falsissimè ἐπίθεμα pro πότημα scribitur.

Cap. III.

HEPATICA potio, mirabilis valde. Gentianæ, amomi, absinthii, costi, eupatorii, amygdalarum amararum, sing. drach. duas, piperis communis, anisi, sing. drach. vnam. Hæc vbi probè confeceris, præbeto cochl. vnum cum tepida: vacantibus autem febre, cum condito. Dum verò accipitur, in eum locum in quo dolet æger inclinetur.

Cap. IIII.

HEPATICVM conferens etiam lienosis, & vrinam mouens. Spicæ nardi drach. vnam, acori, asari, chamæleontis radicis, singulorum drachmas duas semis. Trita hæc cum melle irrigata & subacta Attico sufficienti præbeto.

Cap. V.

HEPATICVM epithema nobile. Ceræ puræ, picis liquidæ, terebinthinæ, singulorum vncias tres, salis ammoniaci vncias duas, mannæ vncias tres, caricarum pinguium, olei cyprini, singulorum libram semis, farinæ fœnigræci, seminis lini, singulorum vnciam vnam. Trita hæc in pollinem, irrigato, & subigito cum melle sufficienti, & vtere.

Cap. VI.

HEPATICA potio summè faciens ad tabidos, eos qui ægrè è thorace excreant, omnia thoracis mala, & abscessus. Myrrhæ troglodyticæ drachmas tres, gen

A tianæ, petroselini Macedonici, singulorum drachmas sex, croci drachmas tres, casiæ drach. quinque, spicæ nardi drachmas tres, castorei drachmam vnam, rhei barbari vncias duas semis. Hæc rectè trita subigito cum melle Attico, aut saccharo quod satis est, & præbeto fabæ magnitudine manè ieiuno: hepaticis, cum succo intybi: ægrè excreantibus, cum succo fœnigræci: tabidis, cum decocto althææ: hepaticis verò vacantibus febre, cum condito.

Cap. VII.

HEPATICA potio ad iecur eliquatum. Rosarum aridarum, siliquarum quas comedimus, gallarum radicis rubi, ouorum lutea duo, Punicorum acidorum. Hæc coquito in vino adstringente donec tertia pars absumpta fuerit. Colato, & ius cum melle Attico imbui to aut saccharo sufficienti, & præbe bibendum ad noctem.

Cap. VIII.

C HEDYCHROI magmatos confectio. Aspalathi vnciam semis, casiæ vnciam vnam, cinamomi vnc. tres, iunci odorati vnciam semis, costi, myrrhæ, mastiches, carpobalsami, calami odorati, singulorum drach. vnam, folii drach. vnam semis, spicæ nardi, singulorum drach. semis, xylobalsami, mei, [a] amaraci, opobalsami, sing. drach. vnam. Rectè parato vtere.

a Amaraci] Manuscriptus malè habet ἀμαρκλου pro ἀμαράκου. Legendum enim esse amaraci, ex Actuario satis liquet.

Cap. IX.

D HEMICRANII doloris remedium incommutabile. Terræ intestina quindecim, piperis communis grana quindecim. Bene trita imbuito cum aceto sufficienti, & illine.

Cap. X.

HEMICRANII remedium nobile. Aloes flauæ, thuris, asari, stercoris ouilli, singulorum vnc. semis. Trita madefacito cum aceto acri quod satis est.

Cap. XI.

E HEMICRANII intolerabilem dolorem sanans. Atramenti scriptorii, crocomagmatis, sing. drach. duas, piperis communis drach. vnam semis, myrrhæ, croci, singulorum drach. vnam, aceti squillitici quod satis est. Bene paratum seruato. Vbi autè exsiccatū fuerit, adiice

aceti quantum sufficit, & dissolutum probè illine loco dolenti.

Cap. XII.

HEMICRANII dolorem sedans, admodũ mirabile. Piperis grana sexaginta, euphorbii drach. vnam, cyprini olei cochl. vnum, castorei drach. vnam. Probè paratum impone super partem oppositam laborantis cranij, & sanabit.

Cap. XIII.

HEMICRANII dolores curans. Atramenti scriptorii, cumini, castorei, piperis communis, succi rutæ, sing. drach. vnam, aceti drach. semis, alba trium ouorum. Confectum & subactum bene illine vt præcedens.

Cap. XIIII.

HEMICRANII naturale remedium. E capitis parte non laborante abscinde paucos capillos in nomine Iesu Christi, & impone loco dolenti, ita dicẽs: Vt hæc pars non dolet, ita neque tu dolebis. & dic tertiò, sanabi turque gratia Dei.

Cap. XV.

HEMICRANII remedium expertum. Accipe C spongiam à cloaca, aut loco publico, & impone parti dolenti.

Cap. XVI.

HEMICRANII dolorem & refrigerationem sanans. Canis mortui inferiorem capitis partem radens, capillos parti dolenti impone, & sanabitur.

Cap. XVII.

HEMICRANII dolorem sedans. Accipe pugnacis arietis è medio cornuum lanas suffitas, & impone loco dolenti.

Cap. XVIII.

HEMICRANII dolorem curans. Piperis com- A munis vnc. semis, excipe terebinthina, & utere, in diuturnis quidem malis, die & nocte: in recentibus autem, nocte. Curat autem cum cerato rosaceo.

Cap. XIX.

HEMICRANII remedium, expertum. Costi, piperis communis, cardamomi, singulorum drachmã vnam semis. Hæc tusa & cribrata excipe aceto, & vtere.

Cap. XX.

HEMICRANII naturale præsidium. Catini B capitis ossicula sublata appende. Et si dextra pars dolet, adiice os sinistrum: si verò sinistrum, dextrum.

Cap. XXI.

HEMICRANII auxilium, expertum. Canis caput combustito, & cinerem eius cum aceto sufficienti excipe, & illine morbosam frontem.

Cap. XXII.

HEMICRANII dolorem sedans. Lucernam cedria tinctam ustam, accende & extingue: da ægrotanti odorandam, & sedabis.

Cap. XXIII.

HEMICRANII præsidium mirabile. Piperis albi, intestinorum terræ, [a] muscerdarum, myrrhæ, sing. vnc. semis. His læuigatis & subactis aceto sufficienti, illine locum dolentem.

a Muscerdarum] Græcè est μυοχάδων. Græcis autem τὰ μυόχαδα significare murium stercus, notius est quàm vt pluribus à me dici debeat.

Cap. XXIIII.

HEMICRANII doloris naturale remedium. D Styracem in aurem ægrotantis coniice. Et si dextra pars dolet, in sinistram coniice: si verò sinistra, in dextram, & miraberis.

INDEX SVFFITVVM.

De Suffimentis,

Sectio vigesimaprima.

Cap. I.

THYMIAMATIS suffimentive confectio Esdræ prophetæ; dicta Cyphæa. A quibusdam verò [a] mulcimentum. Facit ad omnia subscripta. Est enim admirabile, & experientia cognitum. Si enim vndiquaque manu attingitur, suaueolentia omnem fœtorem corporis abigit. Conciliat somnum. Tristitiam & omnem solicitudinẽ abigit. Est etiam potio bona: interiora enim corporis purgat; & sanat omnia, potum pondere drach. vnius ex aqua calida. Sinus dissoluit, oleo dissolutum & illitum. Suffitum, omne malum fugat, & malum spiritum. Fugat omnes feras im modico suo impetu. Inunctum fronti, capitis dolores sedat. Liquatum in oleo, & instillatum, auris dolorem curat. Omnia oris vlcera sanat, dissolutum cum mulso, aut oxymelite, diúque in ore retentum. Tussientibus, nonnisi recta ceruice spirantibus, & stomachicis prodest, mulso commixtum; potúmque Ægyptiæ fabæ magnitudine. Lienosos, iecinorósos, & nephriticos sanat, datum cum oxymelite fabæ magnitudine. Ischiadicis, & intestinorum doloribus cõfestim medetur, datum ex tepida duûm drachmarum quantitate. Lunaticos emendat, datum cum spuma tauri, fabæ Ægyptiæ magnitudine. Ab ortu lunæ vsque ad eius defectum dæmonio vexatos liberat; datum ex mulsa cum vino simul pondere drach. quatuor. Dicat autem τρὶς ἅγιον, id est ter sanctum, is qui bibit: lunáque deficiente detur. Sic enim demonstratum est. Suffitum prodest ad omnia muliebria mala. Potum idem efficit. Suffitur autem maximè, & bibitur ad recursus vteri, & erroneas inclinationes, vterique insaniam. Conficitur etiam ex eo pessus cum melle, & vino, & nardo vera læuigatum ad summum. Qui conficit hoc thymiama, proferat has vocales α, ε, η, ι, ο, υ, ω. Ignoretur autem is qui conficit vnà cum iis qui illi seruiunt: conficitur autem Martio mense, sole existente in primo arietis gradu: & omnia quæ dicta sunt succedent. Si verò quis ipsum gestet in collo, aut suspendat, neque morbum, neque incantationem vllam timebit, in quocunque autem loco aut domo decumbet, nihil in hanc incantatio aut venenum poterit. Habet lapidis gagatis vnc. vnam S. radicis aspalathi vnc. S. radicis asphodeli vnc. ii. bdellii, helenii, singulorum vnc. tres semis, sauinæ vnc. duas, costi vnc. vnam semis, croci vnc. vnam, cardamomi, cyperi, sing. vnc. duas semis, pilularum cyparissi vnc. vnam S. asari vnc. vnam, ladani vnc. tres semis, spicæ nardi vnc. tres, rosarum aridarum, styracis calamitis, sing. vnc. tres S. florum iunci odorati vnc. vnam, myrrhæ puræ vnc. tres semis, casiæ vnc. tres, nardi Celticæ vnc. vnam S. amomi vnc. tres, calami odorati vnc. semis, vnguium odoratorum magnorum & minorum, sing. vnc. vnam semis, conizæ vnc. tres, seminis agni, peucedani, iridis Illyricæ, bituminis Iudaici, sing. vnc. vnã semis, corticis pini dr. vnã, sphagni seu musci vnc. duas S. folii, aloes flauæ, singul. vnc. vnam semis, ambarii vnc. vnam, granorum iuniperi minorum drach. vnam, pinguedinis leonis vnc. vnam semis, thuris vnc. tres, lapidis magnetis vnc. duas, caryophylli, [b] zarnaba, casiæ ligneæ, ligni cinamomi, mastiches, hedychroi magmatis, sing. vnc. vnam S. foliorum lauri, myrti, sing. vnc. vnam, carpobalsami vnc. duas, [c] saroa vnc. vnam semis, phu, mei, sing. vnc. vnam, adianti vnc. semis, libaniæ herbæ, saluiæ, sing. vnc. vnam semis, galbani, opopanacis, sing. vnc. vnam, polii herbæ vnciã semis, caricarum pinguium exemptis acinis, opobalsami, singulorum vnciam vnam semis, terebinthinæ lib. semis, [d] muchlii, aphroselini, sing. vnc. vnã semis, mellis boni Attici lib. sex, vini veteris electi sextar. vnum. His bene subactis & commixtis vtere.

a Mulcimentum] Manuscriptus codex corruptè legit θέλγιστρον pro θέλγητρον. b Zarnaba] Græcè est ζαρναβᾶ. Alii recentiores Græci zarnabum, & zarnabadium vocant. Paulo arnabo, quemadmodum etiam Aetio, dicitur. Prædicti autem authores odoramentis adnumerant arnabonem. c Saroa] Græcè scribitur σαρώα. Quid verò hac voce Nicolaus intelligat, scire nequeo. d Muchlii & aphroselini] Græcè habetur, μυχλίν; ἀφροσελίνυ. Quid verò significet prima vox, ignorare me fateor: altera idem quod apium spumosum denotat.

Cap. II.

SVFFIMENTVM ad eos qui comitiali morbo laborant, expertum. Hirci, & vrsi, & lupi testium, sanguinis hirundinis, & lapidis in eius ventriculo reperti, [a] asterii in mari inuenti, anethi, sing. drach. duas, alliorũ purgatorum, cornu ceruini, & caprini, singulorum drachmam vnam. Contundantur bene vtrisque manibus, fermentetúrque cum succo rutæ. Probè paratum siccetur in vmbra. Vsu poscente, suffito per infundibulum in nares. Est valde probatum.

a Asterii] Græcè legitur ἀστρίν. Quid autem asterium sit, diuinare non possum.

Cap. III.

SVFFIMENTVM ad syncopen, & imbecillitatẽ cordis. Styracis boni, ladani puri, ligni aloes boni, singulorum vncias octo. Bene tritis adiice nardini, & [a] moschati olei, sing. drach. duas. dein iterum adiice balsami, moschi, singulorum drachmam vnam, ambaris, caphuræ, singulorum drachmam semis. Trita fermentato cum prædictis, simulque subactis omnibus diligenter fingito pastillos exiguos, & exsiccatos in vmbra, vsu exigente, suffito per infundibulum naribus.

a Moschati] Græcè est μοσχάτε ἐλαίε. de quo suprà satis est dictũ.

Cap. IIII.

SVFFIMENTVM ad resolutos, & tremulum caput habentes. Castorei, myrrhæ, singulorum drachmas sex, costi, saluiæ, piperis longi, singulorum drachmas duas. Contusa simul redigito in pollinem, dein fermentato cum styrace calamite in mortario, & digerito in pastillos, exsiccatóque in vmbra. Vsu postulante, suffito per infundibulum naribus.

Cap. V.

SVFFIMENTVM ad externas & internas eminentias sanguinem effundentes, admodum laudatum. Gallarum, cyclamini, boli Armenii, lapidis litze, lapidis hæmatitis, singulorum drachmas tres. Trita bene subigito cũ tragacantha in aqua prius macerata, & finge pastillos, siccatóque in vmbra. vsu poscente, iube vt sedeat æger in sella, & tegatur probè vndiquaque linteo, coniectóque pastillo in calidum cinerem, & adhibito ægro, suffito illum infernè super: sicque parato vtere.

Cap. VI.

SVFFIMENTVM Cyphion sacratum, faciens summè ad omnia quæ in primo huius literæ capite dicta sunt. Croci vnciã vnam, spicæ nardi, folii, nardi Celticæ, costi, iunci odorati florum, singulorum vnciam vnam semis, casiæ vnc. duas, styracis electi libram semis; bdellii vnciam unam semis, aspalathi vncias tres semis; myrrhæ drachmas duas, ladani vncias duas, musci vnciã vnam semis, cardamomi, cyperi, sauinæ, singulorum vnciam vnam, terebinthinæ vnc. duas, rosarum aridarum vnc. tres semis, caryophylli, mastiches, singulorum vnc. vnam semis, calami odorati, thuris, hedychroi magmatis, vnguiũ odoratorũ minorum, sing. vnc. I. granorũ iuniperi vnc. semis drach. vnã, asphodeli vnc. vnã, pinearũ, pilularum cyparissi, sing. vnc. I. S. carnis palmularũ pinguium, caricarum pinguium, vuarum pinguium exemptis acinis, sing. libram semis, vini odorati sextarium semis, mellis Attici libras quatuor semis. Confice autem hoc suffimentũ quod castũ efficit hominẽ, & dic has septem vocales, α, ε, η, ι, ο, υ, ω, & probè parato vtere.

Cap. VII.

SVFFIMENTVM quod confectum est in sancta ciuitate, probatum. Rosarum tenerum lib. duas, spicæ nardi, folii, sing. vnc. vnam semis, casiæ vnc. duas, costi, myrrhæ, mastiches, amomi, caryophylli, opobalsami, sing. vnc. vnam S. saroa vnc. vnam, ladani vnc. duas, calami odorati vnc. S. drach. vnã, bryoniæ radicis, zarnabæ, sing. vnc. vnam, bdellii vnc. vnam semis, vnguium odoratorum vnc. vnam, croci vnc. semis, nardi Celticæ, florum iunci odorati, sing. vnc. vnam, styracis lib. S. opobalsami vnc. vnam, vini odorati quod satis est. Bene parato vtere.

Cap. VIII.

SVFFIMENTVM, aut pastilli confectio. Spicæ nardi vnc. quatuor, folii vnc. tres, costi vnc. duas, helenii vnc. vnam, vnguium odoratorum vnc. vnam semis, bdellii vnc. duas, myrrhæ vnc. vnam semis, mastiches, amomi, sing. vnc. duas semis, caryophylli vnc. tres semis, casiæ vnc. tres, carpobalsami vnc. duas, styracis puri lib. semis, saroa vnc. tres, opobalsami lib. semis, rosarũ tenerum lib. quinque, ladani vnc. duas semis, calami odorati vnc. quatuor, bryoniæ vnc. vnam. Terantur omnia, & cribrentur, & excipiantur cum humidis: & quum bene paratum fuerit, digerito in pastillos, siccatóque in vmbra, & vtere.

Cap. IX.

SVFFIMENTI moschati confectio. Rosarum exemptis vnguibus vnc. vnam semis, myrrhæ, folii, stactes, amomi, caryophylli, sing. vnc. semis, styracis calamitis vnc. tres, vnguium odoratorum magnorum vnc. ii. opobalsami vnc. vnã, aloes flauæ vnc. semis, moschi scrupulum vnum semis. Paratis rectè, & siccatis in vmbra, vtere.

Cap. X.

SVFFIMENTI moschati confectio. Styracis pinguis lib. semis, folii, costi, spicænardi, sing. vnc. semis, caryophylli, mastiches, sing. scrup. tres, calami odorati drach. duas, opobalsami cochl. quinque, rosarum aridarũ vnc. semis, moschi scrup. duos semis. Moschus solutus cũ opobalsamo misceatur, cæteris aridis tusis. Paratũ probè siccato in vmbra, & vtere.

Cap. XI.

SVFFIMENTI alterius confectio. Rosarum exemptis vnguibus lib. duas semis, folii, amomi, masuchæ, saroa, carpobalsami, casiæ, myrrhæ, vnguium odoratorum, costi, spicænardi, bdellii, thuris, sing. vnc. duas, croci vnc. vnam, mastiches vnc. tres, musci qui σφάγνος Græcis dicitur, styracis libr. semis & quartam partem, opobalsami vnc. tres, caryophylli vnc. semis drach. vnã, floris iunci odorati vnc. semis, vini odorati quantum sufficit. Excipe omnia siccatóque in vmbra, & vtere.

Cap. XII.

SVFFIMENTVM dictum Veronice, ad epilepticos: abigit enim omnem spiritum malum. Sampsychi, melanthii, seminis agni, cornu ceruini, baccarum lauri, absinthii, bituminis Iudaici, seminis origani syluestris, cumini Æthiopici, anisi, castorei, resinæ piceæ aridæ, lapidis gagatis, vnguium odoratorum, sing. vnc. semis, cedriæ, picis liquidæ, sing. vnc. vnã S. Parato probè vtere.

Cap. XIII.

SVFFIMENTI confectio admodum probata, quam accepi à Chrysaphiade comitissa. Styracis veri lib. septem semis, rosarum sine vnguibus suis lib. vnam semis, costi lib. semis vnc. tres, caryophylli lib. S. mastiches lib. S. vnc. tres, balsami lib. semis, folii vnc. quatuor semis, spicæ nardi vnc. tres, croci vnc. semis, nucem Indicam vnam. probe parato vtere.

Cap. XIIII.

SVFFIMENTI confectio, Masucha dicta. Aloes flauæ, foliorum lauri, costi, amomi, cardamomi, casiæ, carpobalsami, ladani, sing. lib. semis, myrrhæ, iridis, meliloti, folii, rosarum, foliorum oleæ, Celticæ, sing. lib. semis vnc. tres, croci vnc. tres, galbani vnc. vnam S. gummi lib. vnam semis, vini odorati quod satis est.

Cap. XV.

SVFFIMENTI confectio, pastilli. Spicæ nardi vnc. quatuor, folii vnc. tres, costi vnc. duas, helenii vnciã vnam, vnguium odoratorum vnc. vnam S. bdellii, myrrhæ, vnc. vnam semis, mastiches, amomi, singulorum vncias duas semis, caryophylli vncias tres semis, casiæ vnc. tres, carpobalsami vnc. duas, rosarum tenerum lib. quinque, ladani vnc. duas semis, calami odorati vnc. quatuor, saroa vnc. tres, styracis lib. vnam S. opobalsami lib. semis, musci vnc. vnam. Hæc tusa & cribrata adiice liquidis, & fingito pastillos, coniuncto opobalsamo, siccatóq; in vmbra.

Cap. XVI.

SVFFIMENTI dicti Moschati, confectio. Rosarum succi recentis vnc. vnam semis, myrrhæ, stactes, amomi, caryophylli, sing. vnc. S. styracis selecti vnc. tres, vnguium odoratorum magnorum vnc. duas, opobalsami vnc. vnam, moschi scrup. duos.

Cap. XVII.

SVFFIMENTI confectio dicti Crinati, hoc est lilini. Liliorum integrorum flores quinquagintaquatuor, costi, carpobalsami, folii, sing. vnc. S. caryophylli, spicæ nardi, sing. vnc. semis drach. vnam, mastiches drachmas duas, amomi vnc. vnam, styracis vnc. vnam S. opobalsami vnc. duas, myrrhæ scrup. tres, vini aminæi, quod satis est.

Cap. XVIII.

SVFFIMENTVM aliud boni angeli. Costi dr. duas semis, thuris drach. quinque, casiæ, cyperi, singul. drach. duas, spicæ drach. vnam semis, cinamomi drach. vnam, zygææ aridæ drach. quindecim, ceræ puræ drach. decem. Hæc tunde, & arida coniice: dein in mortarium, adiectis cera, & oleo irino quantum sufficit. vbi liquescere incipiunt, admisce mellis vnc. semis, & eliquata promptè coniice in mortarium. Vbi verò igne incaluerint, affunde ceram, & irinum oleum, aridáque tusa & cribrata. Postquam omnia commixta fuerint, inunge manus irino oleo, & subige prope ignem, ac vtere.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Theriacis,

Sectio vigesimasecunda.

Cap. I.

THERIACA antidotus Andromachi. Mensura eius nõ eadem in omnibus hominibus existit, sicuti neque liquor in quo dissoluta exhibetur. Ipsa enim aduersus maxima mala medicamentum alexeterium est expertum. Datur igitur ipsa in venenatis medicamẽtis, aut venenatorum plagis, nucis Põticæ magnitudine, cum vino. Capitis dolores diuturnos, vertigines, auditus graues, hebetudines oculorum, gustus instrumentum debilitatum, comitialẽ morbum, vertiginosos, nonnisi recta ceruice spirantes cum mulsa pota sanat, diffecans, attenuans, & eductu faciles reddens lentos humores. Succurrit etiam recenti & veteri tussi, & iis à quibus thorax dolet. Febre carentibus ex mulso, febricitantibus autem ex mulsa. Cõuenit sanguinem expuẽtibus, siue à thorace siue à pulmone eductio fiat. si quidem recens eductio sit, cum posca: inueterata verò, cum aqua decocti radicis symphyti, manè & vesperi similiter. Stomachi vitia, ventriculi difficilem concoctionem, & imbecillitatem emendat. Inflationes stomachi, & intestinorum cruciatus sedat: aut colũ diu dolentes, aut iliosos placat. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aqua calida. Valet etiam in cardiacis, & iis qui animo linquuntur, & cholericis. Lumbricorum etiam omne genus mirabiliter exigit, cum succo menthæ data. Hepaticos affectus, itémque morbo regio laborantes strenuè curat: febre carentibus, cum vino mulso: febricitantibus autem, cum tepida aqua data. Induratos lienes liquefacit, sordes in iis consumens, cum oxymelite data. Deterit & lapides renum, cum decocto apii, aut petroselini, aut semine dauci, aut quorundam aliorum, & difficilem mictionem vesicæ, & in ipsa exulcerationes interdum sanat, cum decocto chamæmeli febre vacantibus data, aut cum vino dulci. Præbetur quoque in omnis generis rigoribus diuturnis: maximè verò quartanis, si quis ea artificiosè vtatur, hoc est post inclinationẽ. Datur etiã hydropicis cum asari decocto, & similibus malis: potissimùm verò qui anasarca laborant. Elephantia quoque correptis, sæpe auxiliatur. Et partium corporis resolutiones in potu accepta, sæpe sanat. Mulierum purgationes mouet, & mortuos fœtus eiicit, data cum passo aut aqua mulsa: ruta tamen aut dictamno priùs in iis liquoribus incoctis, fabæ magnitudine. Podagra afflictis, & articulorum defluxione infestatis conducit post inclinationem, non semel tantùm, sed multoties etiam pondere hexagii vnius pota, pro viribus, & ægri temperamento. Opitulatur [a] dolentibus etiam imposita. Admirari autem oportet hanc antidotum, quòd non modò corpori, verumetiam animo malè affecto medetur. Ex atra enim bile natas diuersas imaginationes hoc medicamentum exhibitum sedat, è vasis lienis atram bilem veluti eluens & exhauriens: quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum venenum, & aquæ formidinem, pessimum sanè & curatu difficilem morbum, aut potius incurabilem, assiduè data sæpe sustulit. In pestilen-
A tibus similiter constitutionibus præsumentes ipsam, hoc malo corripi prohibet. Hyemis tempore iter facientibus consulo vt ex ipsa sumant: est enim veluti bonum viscerum indumentum, quod plurimum iis qui eam sumpserunt, calorem exhibeat. Dare oportet hoc medicamentum, quum probè concoxerit qui ipsum accepturus est, neque cibis refertus sit. Bibat autem ieiunus, & iube quo sufficienti tempore à cibis abstineat, vt medicamentum cõcoqui possit. Inspicere verò etiam oportet tempus & ætatem eius qui sumpturus est: æstate
B enim neque omnino dabis: neque in vigore ætatis existentibus, vt qui plurimum habeat caloris: neque sæpius medicamentum ipsum exhibendum esse hortor. Iis verò qui iam vitæ declinationem attigerunt, & pituitosis, & nauseabundis, & cruditate laborantibus, & iis qui cibum non appetunt ex melancholia, aut frigiditate, hanc sæpius & plurimam exhibere conuenit. Similiter etiam iis qui stomachi inflatione laborant, & vteri malis, non cum aqua, sed cum vino bono ac veteri, cõsulo hanc frequenter esse accipiendam. In biliosis, febri
C citantibus, & pueris, omnino eius exhibitionem vitare oportet. Maior enim est eius facultas quàm vires eorũ tolerare possint: eo quòd corpora illorum facilè dissoluat, & innatum spiritum celeriter extinguat. Necesse verò est primùm confectiones quæ hoc medicamentum ingrediuntur, enarrare, vt hedychroi magmatis, squillitici pastilli, & theriaci: dein in vniuersum theriaces.

a Dolentibus] Græcè perperam δλυναμένον pro ὀδυναμένων scribitur.

Cap. II.

D CONFECTIO hedychroi magmatis. Aspalathi [a] radicis corticis, costi albi, sing. drach. tres, casiæ fistulæ drach. tredecim, asari, xylobalsami, phu, rhei Pontici, mastiches, sing. drach. tres, [b] amaraci drach. decem, rhei barbari drach. duodecim, florum iunci odorati, cinamomi, amomi, botryos, sing. drach. sex, nardi Celticæ, folii, drachmas octo, myrrhæ drach. duodecim, croci drach. sex. Hæc probè trita & cribrata excipe vino phalerno sufficienti, & finge pastillos, in vmbráque exsiccato, adiuncto illis opobalsamo.

E a Radicis corticis] In manuscripto codice simpliciter legitur ἀσπαλάθου φλοιοῦ. Sed in Galeno & Paulo est ἀσπαλάθου ῥίζης φλοιοῦ.
b Amaraci] Manuscriptus codex corruptè legit, ἀμαρακίνου: legendum enim, Galeno & Paulo testibus, ἀμαράκου.

Cap. III.

PASTILLI squillitici confectio. Accipe squillam fœminam: est enim alba. & abscindito fundum & caput: arida verò decorticato, ac fermento oblinito, & in caminum balnei coniicito, aut furnum. Postquã autem in carbonem mutata fuerit, amoue eam ab igne, &
F accipe festucam, perforato ipsam. Et si promptè festuca penetrauerit, assa erit: sin facilè non penetrauerit, nõ probè assa erit. ideo vt ipsa denuò assetur, necesse erit. Vbi verò probè assa fuerit, accipe internarũ partiũ squillæ drach. LX. & farinæ eruorum alborũ dr. quadraginta.

Læuigato hæc ſimul validè in mortario, & excepta digere in paſtillos, exſiccatóque in vmbra.

Cap. IIII.

THERIACI paſtilli confectio. Hunc paſtillum in hunc modum conficere oportet. Acceptis viperis [a] æſtatis initio, primùm vtrinque à cauda & capite quatuor digitorum longitudine amputare conuenit: dein excoriare, & in fictili cum aqua & [b] aniſo ſufficienti coquere. Vbi verò contabuerint, omnibus oſſibus exemptis, accipe de carnibus drach. ſedecim, & læuigato in mortario validè, affundens ex ipſo decocto, vt formari paſtilli poſſint. Formatos ſiccato in vmbra & reconde in vaſe, & vſu poſcente illis vtere.

a Æſtatis] Nicolaus habet θέρους: Galenus ἔαρος, id eſt veris.

b Aniſo] Codex Nicolai legit ἀνίσου, ſed Galenus & Paulus ἀνήθου, hoc eſt anethi.

Cap. V.

THERIACES Andromachi confectio. Paſtillorum theriacorum, paſtillorum ſquilliticorum, ſingul. drach. duodecim, piperis communis, hedychroi magmatis, ſing. duodecim, roſarum aridarum, ſcordii, iridis Illyricæ, ſeminis buniadis, glycyrrhizæ, ſing. drach. ſex, piperis albi drach. tres, opobalſami, cinamomi, agarici, ſing. drach. ſex, [a] rhei barbari, myrrhæ puræ, croci, caſiæ, nardi Indicæ, nardi Celticæ, cancrorum fluuialium cinerum, florum iunci odorati, thuris, piperis longi, dictamni, marrubii, ſtichadis, petroſelini Macedonici, terebinthinæ, calaminthæ, zingiberis, pentaphylli radicis, ſing. drach. tres, polii, chamæpityos, ſtyracis, mei, amomi, botryos Celticæ, Lemnii ſigilli, phu, chamædryos, folii, chalcitidis toſtæ, gentianæ, aniſi, ſucci hypociſthidis, carpobalſami, gummi, ſeminis fœniculi, apii, cardamomi, ſeſelis, acori, ſucci acaciæ, thlaſpeos, hyperici, caſtorei, ammeos, ſagapeni, ſingul. drach. duas, clematidis drach. vnam, malabathri drachm. duas ſemis, erui drach. quadraginta, ſquillæ toſtæ drach. ſexaginta, ariſtolochiæ longæ, ſeminis dauci, bituminis Iudaici, opopanacis, centaurii tenuioris, galbani, ſing. drach. vnam, mellis Attici lib. ſex, vini phalerni ſext. vnum. Coniice in mortarium opium, hypociſthidem, ſagapenum, glycyrrhizam, acaciam, ſtyracem, opopanacem, & affunde exiguũ mellis, & vnumquodque contuſum diſſolue, & adiice vinum vt illa ſuperet, finitóque vt per triduum madeſcant: inde arida omnia, radices ſcilicet, ſemina, herbas, tuſa & cribrata coniice in mortarium, & affuſo vino terito, ac læuigato vt collyria. deinde his è mortario exemptis admiſce omnia arida, & ſubigito fortiter. Poſt hæc iniice mel, terebinthinam, galbanum, & opobalſamum, & calefacta in cacabo confunde. in mortario hæc vnien do diebus quinque ſubige validè, & reconde in vaſe vitreo. Vtere hac antidoto poſt mẽſes ſex aut decem. Perfectè autẽ coquitur poſt annos decem. Theriaces probatio. Nos in homine periculum de hoc medicamento facere nequeuntes, in aliquo aliorum animantium idipſum facientes, veram huius medicamenti probationẽ inuenire conamur: Gallis enim [b] qui domi non enutriti neque nobis ſunt contubernales, ſed potius agreſtibus, & ſicciore præditis corporis temperamento, acceptis, his quidem hoc medicamentum infundimus, illis verò minus, & ſic ipſis obiicimus venenatas feras. Qui inter illos non biberint è theriaca, confeſtim moriuntur: qui verò biberint, roborantur, & à morſu vitam retinent.

Theriacæ probatio. Probamus interdum medicamentum num ſit adulteratum, hoc modo: Quum enim damus eorum aliquod medicamentorum quæ per ventrẽ purgare valent, ſi præſumpta theriaca non purgat, medicamentũ eſſe optimum cognoſcimus. Vbi igitur purgationem impedierit per hoc experimentum, nũquam de hoc medicamento fallimur. Vſus huius antidoti & ſimilium. Theriaca extrinſecus impoſita, & epota, rabioſorum morſibus, & venenatorũ ictibus exquiſitè ſuccurrit. Cæterùm nobis etiam in peſtilentibus conſtitutionibus ſola hæc antidotus malo correptis prodeſſe adeò viſa eſt vt nullum aliud præſidium tanto malo reſiſtere fuerit idoneum. Quamobrem Hippocratem omnibus modis admirandum laudo, qui luem illã ex [c] Æthiopia Græcos inuadentem non aliter curauit quàm aerẽ mutando & alterando. Per vniuerſam enim ciuitatem iuſſit accendi ignẽ, non ſimplicis incenſionis materiam habentem; ſed ſerta & flores ſuauiſſimos alimentum eſſe ignis conſuluit, & ipſi vnguenta pinguiſſima infundi, vt per odorem [d] purum aerem redditum homines in mali ſubſidium reſpirarent. Simili ratione theriacen, ceu ipſa quoque ignis quidam purgatorius exiſtat, præſumẽtes in peſtifera aeris conſtitutione, neutiquam malo corripi ſinere nouimus: correptis verò iam poſſe mederi, aeris inſpirati malitiam inalterantem mutantémque, nec corporis temperaturam corrumpi ſinentem. Medetur autem diuturnis capitis doloribus, vertigini, auditus difficultati, & oculorũ hebetudini. Prodeſt quartanis. Nonnunquam verò & guſtus inſtrumentum laborãs reficit. Sæpius in phreneticis mentis alienationes, ſomnum inducens, generoſè ſedauit. Inſuper animi perturbationes, [e] & implexas ſomnis imagines abigit. Comitialib[9] quoque ipſis vehementer ſolet auxiliari, humiditatem è capite abſumens, & liberum ſpiritui tranſitum efficiens. Iuuat etiam difficulter ſpirantes, diſſecans, & vt facilè educantur efficiens, ac extenuans lentos humores. Sanguinem reiicientibus admodum prodeſt cum decocto ſymphyti exhibita. Stomachi quoq; vitiis mederi ſolet. Non appetentem, & cibum capere non potentem, vt ipſos cum voluptate adeat, emendat. Nauſeam iuuat, [f] & omnem maximum latúmque lumbricum, qui omnem aſſumptum cibum depaſcitur, eóque reliquum totum corpus emaciat, mirabiliter ex inteſtinis eiicit. Iecinoroſis ſuccurrit. Lienoſos etiam ſanare ſolet, calculoſos, & cœliacos affectus, omniáque inteſtinorum vitia. Dyſenteriam, ileum, choleram, omnémque vteri imbecillitatem ſanat, & podagram. In ſumma, hæc ipſa antidotus ad omnis generis hominis mala à frigiditate orta vtilis exiſtit.

a Rhei barbari] Nicolaus habet ῥέου βαρβάρου: quum tamen in Galeno, Paulo & Aetio, ſcriptum ſit ῥήου, ῥᾶ ποντικοῦ, & ῥέου ποντικοῦ. Id quod ideo factum eſt, quia Nicolaus hîc (vt aliis etiam in locis ſæpe) rheum Ponticum & barbarum inter ſe, ac ſi vna res eſſent, confundit. quanquam paulo ſuprà veluti diuerſas res à ſe inuicem diſtinxerit. Vnde facilè coniicere licet, Nicolaum, vtpote vnguentarium, rerum medicarum non admodum peritum fuiſſe: aliâs enim hanc diuerſitatem facilè animaduertiſſet. b Qui domi ſunt enutriti, &c.] Hic locus in manuſcripto codice totus eſt deprauatus: ſic enim legitur ibidẽ, ἀλεκτριωνᾶς γὰρ λάβοντες μὴ εἰδότες τιναὶ οἰκοδίαι εἰσὶ, καὶ ὑμῖν ὀροφόφιοι: quum potiùs, vt ex Galeno ſit manifeſtum, ita legendum ſit, ἀλεκτρυόνας γὰρ λαβόντες τοὺς μὴ ὅσοι γέ τινες οἰκοδίαιτοί τε εἰσὶν, καὶ ἡμῖν ὁμορόφιοι. c Æthiopia] Manuſcriptus codex perperam legit, ἐκ παιονίας, pro ἐκ τῆς αἰθιοπίας. d Purum, &c.] Et hoc loco corruptus eſt codex manuſcriptus: legit enim καθαρὸς γενόμενος ὁ ἀὴρ, οἱ ἄνθρωποι ἀναπνέωσιν: quum ita potiùs ſit legendum, ἵνα οὕτω καθαρὸν γενόμενον οἱ ἄνθρωποι ἀναπνεύσωσιν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τὸν ἀέρα. Sunt & in ſequentibus aliquot mendæ, quæ ex Galeno in libello quem De theriaca ad Piſonem inſcripſit, reſtitui poſſunt. e Et implexas ſomnis] Manuſcriptus codex Nicolai habet, παρακοπτικὰς φαντασίας, pro περιπλοκὰς, &c. f Et omnem maximum, &c.] Manuſcriptus codex hîc totus eſt mutilus, & deprauatus: legit enim ſimpliciter, καὶ πᾶσαν τεμηνυικὴν ἐκβάλλει. quum ita planè ſit legendum, Galeno teſte: ὅτε καὶ τὴν μεγίστην καὶ πλατεῖαν ἕλμινθα γενομένην, καὶ πᾶσαν τὴν εἰσφερομένην τροφὴν ἐκνεμομένην, καὶ διὰ τοῦτ' ἐκτήκουσαν τὸ ἄλλο πᾶν σῶμα, θαυμασίως ἐξάγει τῶν ἐντέρων.

Cap. VI.

THERIACA antidotus ex herbis, faciens ad ictus reptilium, & venenatis, pleuriticis, ruptis, conuulſis, diuturnis tuſſibus mirabiliter conferens. Gentianæ repurgatæ, ariſtolochiæ rotundæ, baccarum lauri decorticatarum, chamædryos, ſing. vnc. ſemis. Tuſa in pollinem & cribrata excipe melle Attico, & vtere. Datur pondere ſcrup. quatuor: febricitantibus cum mulſa, vacantibus febre cum vino. Imponitur etiam ictibus hoc medicamentum. In rabioſorum morſibus adiecto cancrorum fluuialium cinere præbeto.

Cap. VII.

THERIACA probata ad morſus rabioſorum. Spicæ nardi, pæoniæ, cinaberis herbæ quæ naſcitur in Lycia, æris vſti, ſingulorum vnc. ſemis, piperis communis vnc. ſemis drach. vnam. Excipe oxymelite ſufficienti, & præbeto magnitudine nucis Ponticæ in vino condito. Illine etiam morſui.

Cap. VIII. A

THERIACA antidotus venena abigens, admodum mira: & vt multa experientia comprobatum est, ad omnia quæ à venenatis feris orta sint mala conferẽs. Serpylli herbæ aridæ drach. duas, aristolochiæ rotundæ drach. quatuor, radicis bryoniæ albæ drach. I. centaurii [a]tenuis drach. quatuor, mellis Attici quantum satis videbitur. Datur drachma vna ex vino tepido ieiuno.

a Tenuis] In codice manuscripto corruptè λδυκȣ̃ pro λεπτȣ̃ legitur.

Cap. IX.

B THERIACE faciens ad eos qui à scorpione sunt icti, & eos qui à draconibus liberari cupiunt, ad conuulsa, inflationes, & multa similia. Huius igitur mihi copiã fecit Gallus quidam in Arabiæ veniens Cæsariam, qui multos illic stipendia faciens per ipsam seruauit. Radicis bryoniæ albæ drach. quatuor, seminis trifolii drachmas duas, iridis drach. quatuor, opopanacis drachm. duas, aristolochiæ rotundæ drach. tres, radicis rosmarini, liquoris papaueris, myrrhæ sing. drach. duas, rutæ syluestris seminis, serpylli, sing. drach. tres, cumini Thebaici & Æthiopici, castorei, radicis eryngii, sing. drach. vnam semis, farinæ eruinæ drach. sex, vini Chii aut marini quod satis est. Vbi bene paraueris, finge pastillos quorum singuli pendeant drach. vnam, & præbeto cum vino tepido.

Cap. X.

THERIACES Andromachi alia confectio, vt præcedens, valde laudata. Pastilli squillitici, pastilli theriaci, singulorum vnc. quatuor, hedychroi magmatis vnc. duas, cinamomi vnc. semis, piperis communis, opii, rosarum aridarum, sing. vncias duas, scordii, buniadis, iridis, glycyrrhizæ succi, balsami, sing. vnc. vnam, zingiberis hexag. tria, croci, myrrhæ, radicis [a]ephili, rhei Indici, piperis albi & longi, radicis dictamni, terebinthinæ, casiæ, spicæ nardi, polii, styracis calamitis, sing. hexagia tria, seminis apii, seselis, [b]samoletici, thlaspis, ammeos, chamædryos, chamæpityos, fœniculi, succi hypocisthidis, nardi Celticæ, mei athamantici, gentianæ, anisi, Lemnii sigilli, chalcitidis, bituminis, amomi, acori, galbani, carpobalsami, phu, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, dauci Cretici, sing. hexagia duo, sagapeni, opopanacis, castorei, centaurii, aristolochiæ longæ & rotũdæ, sing. hexag. vnum. Hæc omnia trita in pollinem madefacito cum melle Attico & vino sufficienti, & bene confecta reconde in vase. Vsu poscente præbeto hexagium
C vnum aut quantum volueris, cum vino veteri tepido, ieiuno.

a Ephili] Græcè est ἐφίλȣ: sed fortè legendum, vt suprà, πενταφύλλȣ ῥίζης. b Samoletici] Græcè legitur σαμαλητικȣ̃. Quid vero hac dictione innuat, diuinare non possum.

INDEX HIERARVM ET MEDICAMENTORVM ictericis & ischiadicis conuenientium.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Hieris,& medicamentis ictericis & ischiadicis conuenientibus,

Sectio vigesimatertia.

Cap. I.

HIERA Logadii. Mala diuturna ex melancholia facta [a] transmutat. data enim humores purgat qui molestias corpori exhibēt, neque angustiam vllam facit, sed appetentiam incitat, & robur corpori inducit, atque ægrotantem hilarem reddit. Comitiali morbo laborantibus, vertiginosis, subitò concidentibus, spumantibus,& linguam mandentibus, aut conuulsis, ita vt putentur aliquibus à dæmone occupati esse, vtilis. Conuenit autem biliosis, & elephantia correptis inter initia. Prodest etiam iis qui feris impetiginibus laborant, lethargicis, & iis qui inuoluntariè alui excrementa emittunt: potissimùm verò iis qui lethalia medicamenta hauserunt. Dolorem quoque sedat,& iecinorosis vtilis est. Datur etiam pleuriticis, & iis quibus pericardium laborat. Educit enim vitiosos humores,& mouet menstrua mulierum. Ischiadicis, & [b] lumborum dolore affectis admodum conuenire creditur,& omnia diuturna mala sanat, ter singulis mensibus sumpta. Datur pondere scrupulorum nouem in aqua mulsa vnius mensuræ. Agarici, elaterii, salis ammoniaci, absinthii, ammoniaci, foliorum Indicorum, ellebori nigri, squillæ tostæ, scāmoniæ, myrrhæ, zingiberis, sing. drach. sex, aloes flauæ, euphorbii, sing. drach. octo, polii herbæ, casiæ, chamædryos, centaurii, hyperici, bdellii, marrubii, sing. drach. quinque, piperis albi, cinamomi, opopanacis, sagapeni, piperis longi, croci, petroselini Macedonici, sing. drach. quatuor, castorei, piperis nigri, aristolochiæ rotundæ, sing. drach. tres semis, colocynthidis, polypodii, sing. drach. octo, spicæ nardi, grani Cnidii, sing. drach. sex. Hæc trita in pollinem madefacito cum melle Attico despumato sufficienti. Opopanacē, sagapenum, solue in mortario cum melle, & probè confectum reconde in vase,& vtere.

a Transmutat] In manuscripto codice συγκριτικὴ legitur, pro μελασυγκριτικὴ, aut certè ἐκκριτικὴ, id est expellit. b Lumborum dolore vexatis] In manuscripto codice ψωαδικοῖς pro ψυαδικοῖς legitur.

Cap. II.

HIERÆ Logadii alia confectio. Colocynthidis, polypodii, sing. drach. duas, euphorbii, polii, grani Cnidii, sing. drach. vnam S. frumētaria grana sex, absinthii, myrrhæ, sing. drach. vnam gran. duodecim, centaurii, agarici, ammoniaci thymiamatis, folii, squillæ, spicæ, dacrydii, sing. vnc. vnam, aloes flauæ, corymborū thymi, casiæ ligneæ, chamædryos, bdellii, marrubii, sing. scrup. vnum grana quatuordecim, cinamomi, opopanacis, castorei, aristolochiæ longæ, trium piperum, croci, sagapeni, seminis petroselini, sing. drach. semis, ellebori nigri & albi, sing. drach. sex, mellis Attici quantum sufficit. Datur castaneæ nucis quantitate cum aqua tepida manè ieiuno.

Cap. III.

HIERA Theodoretis vehementer efficax, conducens vt altera. Summè enim congruit morbo comitiali affectis, iecinorosis, lethargicis, melancholicis,& iis qui per circuitum exacerbantur, stomachicis, lienosis, colicis & iliosis. Insigniter autem menses ducit,& malo corporis habitui aduersatur. Aloes flauæ drach. triginta, agarici drach. duodecim, croci, rhei barbari, acori, mastiches, cinamomi, spicæ nardi, sing. drach. tres, asari, myrobalani nigri, sing. drach. duas, costi drach. quatuor, casiæ, mei, chamædryos, piperis nigri & longi, zingiberis, gentianæ, amomi, floris iunci odorati, sing. drach. vnam, piperis albi drach. duas, scammoniæ drach. duodecim, colocynthidis drach. duas. Trita in pollinem madefacito cum melle Attico sufficienti, & probè confectam præ-

A beto manè ieiuno cum aqua tepida drach. tribus.

Cap. IIII.

HIERA Theodoretis alia, vt præcedens. Aloes drach. xxx. asæ fœtidæ, hoc est scordii dr. xii. agarici, croci, sing. dr. tres, aristolochiæ longæ dr. i. S. asari, iridis Illyricæ, opobalsami, sing. dr. duas, costi dr. quatuor, mastiches, caryophylli, ligni cinamomi, sing. dr. tres, casiæ, nucis odoratæ, sing. drach. xii. spicæ nardi dr. tres, epithymi drach. nouem, chamædryos dr. quatuor, mei dr. vnam, trium piperū, euphorbii, sing. dr. v. myrrhæ, florū iunci

B odorati, sing. dr. ii. gētianæ dr. ii. amomi drach. i. xylobalsami dr. duas, scamoniæ drach. nouem. Trita hæc in pollinem madefacito cum melle Attico sufficienti, & præbeto drach. quatuor ex aqua tepida ieiuno.

Cap. V.

HIERA Iusti conferens vertiginosis, colicis, à cane demorsis, & similis est præscriptæ hieræ [a] Theodoretis. Epithymi drach. sex, stichadis, marrubii, chamædryos, ellebori nigri corticis, scammoniæ, agarici, trium piperum, squillæ assatæ, pastilli theriaci, sing. drach. octo, co-

C locynthidis, euphorbii, croci, petroselini seminis, gentianæ, ammoniaci thymiamatis, sagapeni, singulorum drachmas quatuor, aloes flauæ, opopanacis, polii, cinamomi, myrrhæ, spicæ nardi, casiæ, florum iunci odorati, calaminthæ montanæ & fluuialis, sing. drachm. duas, aristolochiæ longæ & rotundæ, singulorū drach. vnam. Hæc trita in pollinem madefacito cum melle Attico sufficienti.

a Theodoretis] Manuscriptus codex habet ἀρχιγένους pro θεοδώρητος.

Cap. VI.

D HIERA Iusti ad capitis dolores, valde probata. Marrubii drach. duas, spicæ, chamædryos, ellebori nigri, scammoniæ, agarici, piperis nigri, squillæ torrefactæ, singulorum drachmas quatuor, colocynthidis, euphorbii, aloes flauæ, croci, gentianæ, seminis petroselini, ammoniaci, sagapeni sing. drach. octo, opopanacis, polypodii, spicæ nardi, floris iunci odorati, pulegii, sing. drach. quatuor, aristolochiæ rotundæ drach. duas, mellis quantum sufficit.

Cap. VII.

E HIERA Galeni, hoc est amara, ad vitium stomachi & cruditatem, ileum & subuersiones, capitis dolores, hemicraniam, lienosos, iecinorosos, stomachicos, & vomentes cibum. Similiter anginosos, epilepticos, destillatione laborantes, & gingiuarum inflammationem iuuat. Cinamomi, spicæ, croci, florum iunci odorati, asari, casiæ ligneæ, xylobalsami, carpobalsami, violarum, absinthii, epithymi, agarici, rosarum, turpeti, mastiches, colocynthidis pulpæ, sing. drach. S. aloes flauæ quantū omnium aliarum specierum. Nonnulli medicorum duplum quantum omnium aliarum specierum iniiciunt,

F mellis Attici quod satis est. Dantur hexag. tria, aut tria & semis, pro viribus cum aqua tepida ieiuno.

Cap. VIII.

HIERA antidotus Logadii, valde probata. Maxima verò eiusdem commoditas, quòd è profundo excellenter purgat varios humores, neque compressionem, neque anxietatem, neque inappetentiam, neq; aliā perplexitatem faciens, sed potiùs bene spirātes, hilares, robustósque efficit, vt excellentiam eius aliquis miretur. Medetur itaque hemicranicis affectibus, vertiginosis, morbo comitiali, insaniæ, melancholiæ, lethargo,& simili-

G bus. Item hebetudini visus, difficultati auditus, amissioni vocis, asthmaticis, stomachicis, affectib[us] diuturnis, lienosis, nephriticis, cœliacis, ischiadicis, arthriticis,& podagricis. sanguinē mulierū ducit. trementibus cōducit, impetiginibus feris & omnibus in superficie corporis

ortis exanthematis, elephantia correptis, humorésque dolorem excitantium febrium curat,& omnia maligna vlcera & cancerosa. Colocynthidis drachmas quatuor, squillæ assatæ,agarici,ammoniaci,ellebori nigri, corticis, stichadis,hyperici,singulorum drachmas octo, epithymi,polypodii,bdellii,aloes flauæ,chamædryos,marrubii,casiæ,singulorum drachmas quatuor,myrrhæ,sagapeni,croci,aristolochiæ longæ,trium piperum, cinamomi,opopanacis,castorei,seminis petroselini, singul. drachmas duas,mellis Attici quantum sufficit.Perfecta mensura drach.quatuor,media drach.III. minima dr.II. cum aqua mulsa sufficienti & salis tenuissimè triti cochlear.semis.Datur autem manè ieiuno.

Cap. IX.

HIERA Galeni,valde probata.Chamædryos,piperis longi & albi,agarici,stichadis, ellebori nigri, scammoniæ,spicæ nardi,squillæ assatæ,epithymi, singulorũ drachmas tres,croci,ammoniaci, euphorbii, singulorũ drachmas quatuor,mellis quod satis est.

Cap. X.

HIERA alia Galeni,ad omne capitis malum,dolorem aurium,oculi mala,& stomachi imbecillitatem. Aloes flauæ vnciam vnam drachmas duas, spicæ hexagiũ semis,cinamomi,xylobalsami,casiæ, croci, masticхes, pulpæ colocynthidis,agarici,centaurii, euphorbii, epithymi,asari,singulorum hexagium semis, mellis Attici quod satis est.Datur pro viribus cum aqua tepida manè ieiuno.

Cap. XI.

HIERA alia Galeni ad melancholicos, comitiali morbo laborantes,vertiginosos,refrigerationem totius corporis,& sitim,obstructionem item iecoris ac lienis. Datur etiam regio morbo affectis cum decocto absinthii.Efficax est quoque ad viscera, hypochondria, dorsum,& renes ac vteri mala sanat. Aloes flauæ vnc. duas, cinamomi,nardi,costi,xylobalsami,casiæ puræ, mastiches,asari, rosarum,absinthii, amomi, singulorum drachmam vnam semis,mellis Attici quantum sufficit.Datur ponticæ nucis quantitate cum aqua tepida manè ieiuno.

Cap. XII.

HIERA amara Galeni admodum probata, potens eadem quæ præcedens.Ducit etiam menses mulierum, & conceptionem iuuat.Mirabiliter etiam ad refrigerationem vteri valet.Colocynthidis,florum iunci odorati,cinamomi,xylocasiæ,sing. hexag .I.xylobalsami,croci,sing. hexag.vnũ,mastiches, asari,sing. hexag.S.aloes flauæ quantum omnium aliarum specierum,mellis Attici quod satis est.Datur manè ieiuno hexagia tria aut tria & semis cum aqua tepida.

Cap. XIII.

HIERA alia magna Galeni,ad capitis dolores,vertiginem,morbum comitialem,cholericos,melancholicos,pituitosos,quartanos,hydropicos,pleuriticos, [a]nephriticos,dysentericos,resolutos, stomachicos, morbo regio correptos,lienosos,iecinorosos,lethargicos. Arteriæ etiam raucitatem sanat,& vniuerso corpori sanitatẽ præbet. Aloes flauæ,seminis petroselini,absinthii,piperis nigri,singulorum hexagia duo,colocynthidis,squillæ assatæ,agarici,ellebori nigri, ammoniaci, sulphuris, hyperici,singulorum hexagium vnum semis,epithymi, polypodii,bdellii,succi chamædryos, brassicæ exiguæ, casiæ,singulorum hexagia tria,myrrhæ, sagapeni,aristolochiæ longæ,piperis albi longi, cinamomi, opopanacis,castorei, singulorum vnciam vnam, mellis Attici quod satis est.Datur manè & vesperi cum tepida aqua sufficienti.

a Nephriticos]In manuscripto Nicolai codice est διαφορητικὴ, fortè pro νεφριτικοὺς scriptum.

Cap. XIIII.

HIERA Logadii Memphitæ, mirabilis, temperata: Abducit noua & vetera mala,maniam, & omnẽ melancholiam omnino purgat, crudos humores sine molestia,& quidem à principio.Facit ad eos qui non conco

A quunt,& eos qui sumpserunt lethalia venena.purgat etiã humores crudos arescentes.Prorsus inualidos, difficultates vrinæ,seminis profluuium inuoluntarium iuuat, & ad vterina mala ter mẽse sumpta valde mirabilis est. Agarici,ammoniaci thymiamatis,folii,sileris, asari, dacrydii,scordii,singulorum hexagium vnum,casiæ,chamædryos,hyperici,bdellii, marrubii, singulorũ, hexag. quatuor,cinamomi,opopanacis, castorei, aristolochiæ longæ,trium piperum,croci,sagapeni, seminis petroselini, B singulorum hexagia quinque,colocynthidis, myrrhæ,elaterii,singulorum hexagium vnum,absinthii,zingiberis,singulorum hexagium vnum,euphorbii, polii, grani Cnidii, singulorum hexag. duo,epithymi hexag. quinque,ellebori nigri,centaurii, singulorum hexagiũ vnum,mellis Attici quod satis est.Datur ex aqua tepidã manè ieiuno.

Cap. XV.

HIERA Logadii mirabilis ad dolentes caput,&lippitudine laborantes.Est similis ei quæ prædicta est. C Agarici hexagium vnum & quartam eiusdem partem, ammoniaci thymiamatis,folii,aloes flauæ,thymi,polii,casiæ,chamædryos,polypodii repurgati, singulorum hexagium vnum,trium piperum,opopanacis,castorei, aristolochiæ longæ,singulorum hexagium vnum, colocynthidis hexagium semis,corticis ellebori nigri,squillæ assatæ,singulorum hexagium vnum,dacrydii hexag. octo,hyperici, bdellii,marrubii aridi,singulorum hexagium vnum,croci stagium semis scrupulum vnum, seminis petroselini hexagium vnum,libystici,lapidis D Armenii,singulorum hexagium semis,iridis aridæ,zingiberis,seselis,singulorum vnciam semis,centaurii hexagia duo,myrrhæ,thuris, singulorum hexagia quatuor, euphorbii hexagia duo,stichadis hexagium semis, melanthii hexagia duo,grani Cnidii, sagapeni,singulorum vnciam semis,mellis Attici quod satis est.

Cap. XVI.

HIERA Iusti,ad capitis dolorem. Marrubii hexag. duo,spicæ nardi,chamædryos,ellebori nigri, dacrydii, agarici,piperis nigri,squillæ assatæ, singulorum hexag. E quatuor,colocynthidis,euphorbii,aloes flauæ,croci,gẽtianæ,petroselini,ammoniaci,sagapeni,singulorum hexagia octo,opopanacis,polypodii, spicæ nardi, florum iunci odorati,pulegii,singulorum hexagia quatuor, aristolochiæ rotundæ hexagia duo, mellis quantum sufficere videtur.

Cap. XVII.

HIERA alia Iusti,omnem flauam bilem à capite purgans.Colocynthidis,stichadis,chamædryos, piperis albi & nigri,corticis ellebori nigri,agarici,dacrydii, am- F moniaci,squillæ assatæ,singulorum drachmas octo,croci,euphorbii,singulorum drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas,mellis Attici quod satis est.Pondus exhibitionis perfectum drachmæ tres:minus,drach.duæ, ex mulsa calida sufficienti. Iuxta pondus antidoti præbe granum salis fabæ magnitudine, sicque probè confecto vtere.

Cap. XVIII.

HIERA Archigenis ad capitis dolorem & eos qui comitiali morbo laborant.Chamædryos,agarici,marru- G bii,vnciam vnam semis hexagium vnum, colocynthidis hexagia viginti,stichadis,opopanacis,sagapeni,singulorum hexagia octo, petroselini Macedonici, folii,aristolochiæ,singulorum hexagia duo, mellis Attici quãtum sufficit.Datur pro arbitrio.

Cap. XIX.

HIERA Archigenis alia, caput & stomachum omnisque generis humores excellenter purgans. Colocynthidis,squillæ assatæ, euphorbii,gentianæ,opopanacis,pastillorum theriacorum,singulorum drach. quin- H que,stichadis drachmas sex,seminis petroselini,ellebori nigri,scammoniæ, piperis nigri & longi,singulorum vncias duas,ligni cinamomi,iridis Illyricæ,sagapeni,myrrhæ,spicæ nardi,florum iunci odorati, & radicis calaminthæ montanæ,aristolochiæ longæ & rotundæ,sing.

drachmas duas,ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas duas ſemis,aloes flauæ drachmas quindecim,pullorum hirũdinis vſtorum cineris,acori,xylobalſami,carpobalſami, ſeminis apii,ſingulorum drachmam vnam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.

Cap. XX.

HIERA Archigenis ex epiſtola ad Marſum de melancholia. hic verò in alio loco ait eſſe Rufi.Opopanacis drachmas quatuor,ſagapeni drachmas quinque, petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi, ſingulorũ drachmas duas ſemis,cinamomi,ſpicæ nardi,myrrhæ, polii,croci, ſingulorum drachmas duas. nonnulli adiiciũt chamæpityn.Ego verò pro chamæpity iniicio chamædryn.Hæc trita in pollinem, ſubigito cum melle ſufficienti,& reconde in vaſe,& præbeto.Multoties ex ea dedi ſcrupulos decẽ,& effeci vt decies aut vndecies is qui ſumpſerat excerneret.Integra exhibitio eius drach.quatuor ex aqua mulſa adiecto ſale quantum eſt cochleare paruum.[a]Malè enim ægro affecto, efficacem facit præparationem:non ſolùm multitudine eorum quæ per aluum educuntur,ſed affectus proprietate, priuatim atrã bilem minuens.Conuenit pleuritidi, flatuoſiſque malis eſt accommodatiſſima. Optimam facit reſpirationem, & iis quæ nutritionem impediunt è regione aduerſatur.[b]Colorem mirificè emendat,tum quòd ſanguinem [c]excolet,tum quia vitioſum ſpiritum accẽſum lucidiorem reddat.Sed nunc [d]non eſt laudandi inſtitutum eam quam haud temerè hieram appellant: prolixa enim futura eſſet oratio.Cæterùm melãcholicorum affectuum nullum aliud reuera huic comparandum inuenimus præſidium.Nam multos noui ob huius aſſiduum vſum nullo alio indiguiſſe medicamento,[e]etiamſi nullam bilem excreuerint.Neque enim hi tantùm melancholici vocantur qui atram excernunt,ſed qui in ſolidis iã hanc ſtructuram obtinent.Membranarum cerebri malos habitus quammaximè exterit.Proinde morbum comitialem & inſaniam illinc natam mirum in modum demolitur.

a Malè]Manuſcriptus codex legit perperam admodum,κακοπίνε pro κακοπίνως. b Colorem &c.]In codice manuſcripto corruptè legitur καὶ χρωμάτοις μυστικώτατον,pro χρώματος σμηκτικώτατον.Qui locus iterum oſtendit,quantis nobis hæc conuerſio laboribus conſtiterit. c Excolet]Codex Nicolai perperam καθηλίζων pro καθυλίζων legit. d Non eſt laudandi] In manuſcripto codice eſt ſcriptum ἐγκομένον pro ἐγκώμιον. e Etiamſi nullam]Græcè eſt perperã ſcriptum κἂν ἴδη μίας χολὴν ὡς ἀποκρίνει,pro κἂν εἰ μηδεμίαν χολὴν ὅλως ἀποκρίνοιεν.Sic nuſquam non deprauatum eſt Nicolai exemplar manuſcriptum.

Cap. XXI.

HIERA purgatoria mira admodum & probata. Præcipuum verò hoc habet, quòd purgans excellenter vnum aliquem & varios humores educẽs,neque cõpreſſionem,neque anguſtiam,neq; imbecillitatẽ,neque appetentiæ deiectionem,neque aliquam perplexitatem ægrotanti facit. Plurimùm verò ac vehemẽter confert ad diuturnos morbos comitiales, eóſque ita vehementes vt mingant,cacent,cruentam linguam habeant,ſpument,& omnino conuulſione comprehendantur laborantes ipſi.Exeuntes è poteſtate,furioſos, melancholicos,tremebundos,reſolutos,elephãtia correptos, feram impetiginem,omnem circuitum à bile factum, iecinoroſóſque ſanat,menſes ducit. Pleuriticos ad naturalem ſtatum reducit.Ter menſe data,reuera probè auxiliatur. Colocynthidis herbæ folia drachmarũ decem,ſquillæ aſſatæ drachmas quinque,ammoniaci thymiamatis,agarici,ſcammoniæ,ellebori nigri, ſingulorum drachmas quinque,hyperici,epithymi, polii,bdellii, aloes flauæ, chamædryos,marrubii,caſiæ, ſingulorum drach. quatuor,piperis longi & albi,cinamomi,croci,opopanacis, ſagapeni,caſtorei,petroſelini Macedonici, ariſtolochiæ longæ,ſingulorum drachmam vnam ſemis, mellis Attici quod ſatis eſt.Datur ſingulis diebus drachma vna ſemis,ter menſe.

Cap. XXII.

HIERA probata è marrubio. Stichadis,marrubii, [a]chamærotis ſylueſtris,colocynthidis,ſingulorum drachmam vnam,opopanacis,ſagapeni,ſeminis petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ, piperis communis, cinamomi,ſpicæ nardi,polii,myrrhæ,croci,ſingulorum drach. duas,mellis Attici quod ſufficit.

a Chamærotis]Græcè eſt χαμαίροτος. Quid verò hæc dictio ſignificet ignorare nos fatemur.

Cap. XXIII.

HIERA Rufi probata,qua vti conſueuit Galenus. purgat enim ſine moleſtia.Cõfert morbo comitiali,hemicraniæ,pleuritidi,tabidis,coli dolorib9,diuturnis malis, lienoſis,[a]& iis quib9in vniuerſo corpore eugata exigua alba exoriuntur,quæ vocantur Latinis aoriga,podagricis & arthriticis. non dabis verò hanc iis qui defluxione laborant.Mulieribus quæ non purgãtur prodeſt, & iis qui laborant eugatis magnis & ſcabie. Dabis hanc etiam ad lumbricos,impetiginéſque.purgat quoque aluum.Colocynthidis,piperis, chamædryos, maſtiches, ſingulorum hexagia quatuor,croci,myrrhæ, ſingulorũ hexagia duo,dacrydii drachmas tres,mellis Attici quod ſatis eſt,ammoniaci drachmas duas ſemis,euphorbii dr. vnam ſemis.Datur iuxta hominis temperamentũ duobus diebus. podagricis triginta diebus cochlearia duo ex mulſa.Dixit verò aliquis ſapientum,quòd multoties data,elephantia laborantes purget.

a Et iis quibus in vniuerſo corpore]Hæc vtcunque potuimus reddere coacti ſumus.In codice enim Nicolai ita ſcriptũ erat,καὶ εἴ τινες ἐμβάλλουσι εὔγατα μικρὰ λευκὰ ἐν ὅλῳ τῷ σώματι, ἅπερ λέγουσι οἱ λατῖνοι ἀορίγα .Vtraque enim vox,Græca nimirum εὔγατα & Latina aoriga,nobis incognita: Sed ambæ haud dubiè corruptæ ſunt & barbaræ.

Cap. XXIIII.

HIERA Rufi,confectio mirabilis.Aloes flauæ vnciam ſemis,ellebori nigri & albi,ſingulorum drachmas duas,dacrydii, colocynthidis, ſingulorum drachmam vnam ſemis,nitri,euphorbii,polypodii, ſalis ammoniaci,ſingulorum drachmam vnam grana ſeptem &ſemis, piperis communis,cardamomi, croci, agarici, maſtiches,epithymi,ſingulorum drachmam ſemis grana ſeptem,xylocaſiæ,balſami,opopanacis,cocalis, ſingulorũ ſcrupulum vnum & quartã eius partem, hoc eſt grana quinque,myrrhæ drachmas ſeptem,mellis Attici quãtum ſufficit.Datur eunti dormitum ex tepida aqua caſtaneæ quantitate.

Cap. XXV.

HIERA Conſtantini, prodeſt ad vitioſum corporis colorẽ & faciei.Myrobalani cepuli Indici & flaui,violarum,abſinthii,ſingulorum drachmas duas,myrobalani bellyrici,emplici,caſiæ repurgatæ,epithymi,ſenæ,agarici,cuſcutæ,floris iũci odorati,rhei barbari, ſingulorum drachmam vnã,xylocaſiæ,ſpicæ, aniſi, maſtiches, ligni aloes,ſalis gemmæ,(eſt ſpecies lapidis)nitri,ſingulorum drachmam ſemis,mellis Attici quod ſatis eſt.Datur quantum libet dormituris:vacãtibus,febre cum vino,febricitantibus autem,cum aqua tepida.

Cap XXVI.

HIERA Ducis,ad melancholicos, & pituitoſos & reſolutos mirabilis. Agarici,colocynthidis,turpeti, epithymi,cuſcutæ,ſingulorum ſcrupulos duos grana quinque:ligni aloes,rhei barbari,carpobalſami,florum iunci odorati,xylocaſiæ,croci,aſari,cinamomi, maſtiches, roſarum,abſinthii,folii, lapidis litzi,lapidis lazuli, ſing. drachmas duas,dacrydii drachmam vnam ſemis, aloes flauæ drachmas duas ſemis,mellis Attici quantum ſufficere videtur.Datur ex aqua tepida media nocte. Si verò hanc vis redigere in pilulas, fermentato probè cum iure abſinthii,& præbeto dormituris veſperè pilulas nouemdecim aut vigintiunam.

Cap. XXVII.

IRINI confectio, admodum probata. Aſpalathi vncias ſeptem, olei communis vncias nouem. Aſpalathũ ſubtiliter tritum coniice in aquæ cochlearia quinque & ſine vt illic maceretur diebus tribus,& coquito iuſto tẽpore. Expreſſum in craterem coniice, & cum ipſo ſubtiliter triti xylobalſami,myrrhæ, ſingulorum vnciam vnam,& rurſus coquito iuſto tempore:dein colato, & ſtatue oleum hoc in ſtatera,& æquali ponderi olei adiicẽ

irin probè tusam,& sine vt in eo maceretur diebus & no- A ctibus tribus. Deinde expresso validè,& ita parato, quouis tertio die vtere.

Cap. XXVIII.

HIERA antidotus interpretatione Galeni & Hippocratis, quæ non solùm aluum, sed & reliquum corpus purgat: præcipuè verò à capite ad inferiora trahit. Nonnulli pro medicamento vtuntur ieiunis dantes modicū commanducandum. Morbo comitiali laborātibus, melancholicis, vertiginosis & neruorum malis diuturnis correptis mirum in modum confert. Trium piperum B singulorum drachmam vnam, ammoniaci drach. tres, colocynthidis drachmam vnam, myrrhæ drachm. tres, croci drachm. quinque, scammoniæ drachmam vnam semis, chamædryos, epithymi, singulorum drachmam vnam, absinthii succi drachmam semis, salis ammoniaci drachmam semis, mellis Attici quod satis est.

Cap. XXIX.

ICTERICVM præsidium mirabile. Rubi ramorum manipulum vnum, aquæ puræ sextarium vnum. C Coniice in ollam nouam,& coquito ad dimidium: dein colato,& reconde in vase,& da bibendum manè ieiuno cyathum vnum diebus quinque aut septem, & confestim discutitur malum.

Cap. XXX.

ICTERICVM aliud probatum. Radicem anchusæ aridam probè contunde,& accipe cochlearia duo, & irrigato cum aquæ mensura vna. Da bibendum ieiuno: est enim mirabile.

Cap. XXXI.

D ICTERICVM exquisitè curans. Sulphuris ignem non experti hexagium vnum, salis communis hexag. semis. Trita bene da comedenda ieiunis cū ouis sorbilibus: est enim præcipuum admodum.

Cap. XXXII.

AB ischiade præseruans, probatum. Scribe in laminam stanneam, Barboth, barboth libera seruum Domini N. à dolore qui ipsum corripuit ischiadico: & appende collo laborantis.

E Cap. XXXIII.

ISCHIADIS dolori summè conferens. Radix cyclamini appensa collo laborantis.

Cap. XXXIIII.

HIERA periculo vacans, ex Tralliano. Aloes scrup. duos, folii, agarici, opopanacis, amomi, croci, sagapeni, castorei, dacrydii, ammoniaci, singulorum scrupulos v. polypodii, casiæ, singulorum scrupulos quatuor, piperis albi, petroselini Macedonici, aristolochiæ, ellebori nigri singulorum scrupulos duos semis, marrubii aridi, chamædryos, bdellii, colocynthidis, singulorum scrupulos quatuor. Integra exhibitio, si quidem cum melle confeceris scrupuli septem: si verò cum melle excipere volueris (quemadmodum multi consueuerunt) dato scrupulos duodecim. & probè parato vtere.

Cap. XXXV.

HIERA amara Galeni, mirum in modum conferens stomacho & capiti. Aloes flauæ drachmas quatuordecim semis, cinamomi, croci, costi, floris iunci odorati, xylobalsami, casiæ fistulæ puræ, mastiches, asari, rosarum, amomi, absinthii, singulorum drachmam vnam. Trita in pollinem subigito cum melle Attico sufficienti,& præbeto hexagia tria aut tria & semis, pro viribus: carentibus febre ex vino, febricitantibus cum aqua tepida.

Cap. XXXVI.

HIERA Antiochi probata. Chamædryos, agarici, colocynthidis, singulorum drachmas octo, squillæ assatæ, ammoniaci thymiamatis, ellebori nigri, clematidis, piperis albi, singulorum drachmas duas semis, cinamomi, spicæ nardi, zingiberis, myrrhæ troglodyticæ, croci, folii, singulorum drachmas duas, mellis quod satis est.

Cap. XXXVII.

HIERA amara Galeni, ad asperitatem gulæ & mala vteri peculiariter valēs. vrinam quoque mouet. Tussientibus, caput dolentibus, vertiginosis, defluxione laborantibus, hydropicis, nephriticis & iecinorosis confert. mirum in modum etiam menses mulierum ducit. Spicæ, carpobalsami, xylobalsami, floris iunci odorati, cinamomi, nardi, dacrydii, rosarum, violarum, epithymi, agarici, absinthii, turpeti, senæ, singulorum vncias duas semis, rhei barbari hexagia tria, croci vnciam vnā, aloes flauæ quantum omnium aliarum specierum, mellis Attici quod satis est. Vbi probè paraueris præbeto media nocte hexagia tria aut tria & semis cum aqua tepida sufficienti.

INDEX COLLYRIORVM.

De Collyriis,

Sectio Vicesimaquarta.

Cap. I.

COLLYRIVM Soteria dictum Manithonis admodum efficax, ad incipientes lippitudines, defluxionem, vlcera, oculos scabiosos, hebetudinem, albugines, tenues vngues, encanthides, suffusione atque punctionibus laborantes. Est etiã somniferum & omnem in oculis factam causam vincit. Habet casiæ drachmas sex, æris vsti drachmas quatuor, stibii drachmas octo, cerussæ drachmam vnam semis, pompholygis drachmas duas, aloes flauæ, opobalsami, florum verbasci, rosarum tenerum, carnis baccarum, myrti maturarum, lycii, coriandri, succi mandragoræ, & hyoscyami, singulorum drachmas duas, fœnigræci cocti in aqua pluuiali, & mastiches expressionis exquisitæ drachmas duas, succi solani, mellis Attici, singulorum drachmas duas. Terito in vino bono albo veteri, & fac collyria, illisque vtere.

Cap. II.

COLLYRIVM nominatum Sol, ad omnes effectus: abstergit enim summè, omnia etiam desperata ma-
C la. Casiæ drachmas vigintiquatuor, stibii drachm. octo, lapidis hæmatitis drachm. octo, spicæ nardi, folii, myrrhæ, crocodilii, lapidis asii, misyos, æruginis, piperis longi & albi, gummi, singulorum drachmas duas, lapidis scissilis, croci, opobalsami, singulorum drachmas quatuor. Trita in pollinem irrigato cum aqua pluuia sufficienti, & finge collyria.

Cap. III.

COLLYRIVM dictum Lumen, ad albugines crassas, staphylomata, vt eo semel tantùm vtentes sani eua-
D dant. Æris vsti, squamæ æris, squamæ stomomatis, sing. drachmas duas, æruginis rasilis drachmam vnam, chalcithi, lapidis hæmatitis, chalcitidis, singulorum drach. vnam, omphacii drachmam semis, hebeni radicis drach. tres, spicæ nardi, croci, singulorum drachmas duas, crocodilii, myrrhæ, singulorum drachmam vnam, acaciæ drachmas tres, thuris repurgati, cytinorum mali Punici, singulorum drachmam semis, gallarum drach. vnã, casiæ drachmas duas, pompholygis drachmam semis, opii drachmam vnam, aphonitri albi, gummi, singul.
E drachmas sex. Trita probè madefacito vino sufficienti, factisque collyriis vtere.

Cap. IIII.

COLLYRIVM Aquila, dictum mysterium, purgans albugines crassas, summè expertum. Ammoniaci drachmas sex, æruginis rasilis drachmas quatuor, pumicis leuis drachmam semis, crocodilii drachmam vnam semis, testarum sepiæ drach. vnam semis, salis ammo-
F niaci drachmam vnam semis, myrrhæ, gummi, singulorum drachmam semis. Trita madefacito aqua pluuiali sufficienti, formatisque collyriis vtere.

Cap. V.

COLLYRIVM Proteus, nihilominus faciens ad incipientes suffusiones, cicatrices item, & clauos externos. Ad omnem affectum diuturnum, albugines crassas, & eius generis mala confert. Chalcitidis crudæ, cerussæ, singulorum drachmas viginti, piperis albi drachmas xi, liquoris Cyrenaici dr. i, croci dr. octo, lacrymæ oleæ dr. octo, ammoniaci drach. viginti, opopanacis drach.
G duas semis, opobalsami drachmas sex, gummi drachm. decem. Trita irrigato aqua pluuiali sufficienti, factisque collyriis vtere.

Cap. VI.

COLLYRIVM [a] Monohemeron dictum magnũ, ad principia & veteres affectus. Illinendum autem crebrius, eodem die malum demulcet: pòst mittẽdus in balneum æger. Stibii loti vncias tres semis, myrrhæ drach.
A tres, cerussæ vnciam vnam semis, spicæ nardi drachm. tres, casiæ vnciam vnam semis, acaciæ vncias tres semis, æris vsti vnciam vnam, croci drachmas tres, castorei, aloes flauæ, opii, chalcitidis, singulorum drachmam vnã semis, lycii drachmas tres, gummi vncias tres semis dr. vnam. Trita irrigato in aqua pluuiali sufficienti, formatisque collyriis vtere.

a Monohemeron] In codice manuscripto perperam legitur μονήμερον pro μονοήμερον. Sic autem dictũ est quòd vnica illitione sanat.

Cap. VII.

B COLLYRIVM nardinum ad multam defluxionem, & omne malum, phlegmonen, dolorem, chemoses, omnémque lippitudinem, illine multoties. Inueteratum autem ad huiusmodi mala melius fit. Cadmiæ vstæ vnciam vnam, castorei vnciam vnam semis, spicæ nardi, croci, singulorum drachmas tres, folii drachmam vnam semis, acaciæ drachm. duas semis, opii, myrrhæ, singulorum drachmas duas, lycii Indici, gummi, singulorum drachmas quatuor, aloes flauæ, cerussæ, singulorum drachmas quatuor. Terantur & cum aqua pluuiali fingãtur collyria, quibus vtere.

Cap. VIII.

COLLYRIVM Libyanum ad phlegmonas & vlcera, quibus cicatricem summè inducit, & ad omnem affectum vtile, est molle. Cerussæ drachmas tres, spodii, pompholygis, singulorum drachmas quatuor, Cadmiæ lotæ drachm. octo, stibii vsti & loti, singulorum drach. quatuor, myrrhæ drachmas sex, plumbi vsti & loti drachmas quatuor, amyli, Samii afteris, singulorum drach. vnam, tragacanthæ drachmas quatuor, opii drachmam vnam. Trita madefacito cum quinque ouorum albis, & aqua pluuiali sufficienti, & finge collyria.

Cap. IX.

COLLYRIVM è croco, Onesimi confectio, [a] sine vlceratione. Potissimùm verò facit ad vehementes chemoses, & omnes phlegmonas, illitum cum multa fomẽtatione. Est verò comprehensorium cum aqua illitum, vt omnem reprimat lippitudinem. Succi conizæ drach. vnam, succi fœniculi vnciam vnam, opii, lycii, succi rosarum & hyoscyami, singulorum drachmã vnam, omphacii drachmam semis, croci drachmas tres, sarcocollæ drachmas sex, succi glaucii drachmas octodecim, gũmi drachmas octodecim. Trita madefacito cum mellis Attici despumati cochlearis tribus, formato collyria & dato.

a Sine vlceratione] Videtur hîc aliquid desiderari quod præcedat.

Cap. X.

COLLYRIVM dictum Cicius albus, ad incipiẽtes lippitudines, defluxionem acrem & albam, æstus, vlcera caua & sordida, pustulas, chemoses, & propemodũ ad omnem affectum, & eos qui non sufferunt morsum. Pompholygis lotæ drachmas quatuor, Cadmiæ vstæ & lotæ drachmas duas semis, cerussæ drachmas quinque, Samii afteris drachmam semis gran. septem, opii grana quindecim, amyli drachmas duas semis, acaciæ drach. semis, tragacanthæ drachmam vnam, gummi drachmas duas semis. Trita madefacito cum aqua pluuia sufficienti, & finge collyria. Adhibetur sordidis vlcerib⁹ cũ lacte: ad alia verò omnia cum aqua pluuiali accõmodatur.

Cap. XI.

COLLYRIVM è lacte mirabile. Cadmiæ veteris vnciam semis, Samii afteris, cerussæ, singulorum vnciã vnam, opii vnciam vnam semis, tragacanthæ vnc. duas, ouorum alba duo. Arida dissolue cum albis ouorũ. Tragacantham verò & opium prius macerato in lacte caprino, aqua verò non attingito. finge collyria. Est excellenter anodynum, vt iis quibus illitũ est statim somnũ accersat.

Cap. XII.

COLLYRIVM è cornu [a] quo quum essem in Nicea, vno die maximam epiphorã sanaui. Vtere eo, postquam id quod ex ouo cõficitur, primùm illeueris. Facit ad phlegmonas, & defluxiones cõfestim exsiccat. Vtere autem cum multa experientia ad chemoses & exulcerationes, & in vniuersum ad omnem affectum ab initio vsque ad finem. Cadmiæ racemosæ, cornu cerui vsti, plũbi vsti, acaciæ, stibii, æris vsti, myrrhæ, aloes flauæ, singulorum vnciam vnam, thuris masculi vncias duas, lycii vnciam semis, opii, squamæ, singulorum drachmam vnam, castorei drachmam semis, ossium palmularum vstorum decem. Trita madefacito cum aquæ pluuialis vncia vna semis. Finge collyria, & vtere.

a Quo quum essem] Hic locus in codice manuscripto vehementer deprauatus est. Nos, vtcunque potuimus, omnia hæc conuertimus, elicientes sensum, vt putamus, tolerabilem, & à ratione non abhorrentem.

Cap. XIII.

COLLYRIVM ad defluxiones, staphylomata, humores, puncturas, membranarum rebelliones, lippitudines, fossulas oculorum, myiocephala, crustas, & omnes affectus expertum. Ne contemnas hoc ipsum eo quòd vile sit. Æris vsti drachmas octo, cadmiæ drachmas decem, gummi drachmas sedecim, medicamenti drach. octodecim. Trita irrigato cum aqua pluuiali. Est verò cõfectio medicamenti eiusmodi. Succi centaurii partem vnam, sapæ Creticæ partem semis. Coquito hæc lignis è vite sumptis in olla noua, donec sordium crassitudinem acquirant. Instillato autem cum ouis. Ad eos valet qui adstrictionem non ferunt: sed sic quidem cum aqua. initio fac aquosum, & illine.

Cap. XIIII.

COLLYRIVM Libyanum vocatum. Cadmiæ vstæ & lotæ, cerussæ lotæ, singulorum drachmas octo, zingiberis drachm. sex, stibii vsti & loti drachmam vnam, amyli drachmam vnam, cineris pompholygis drachm. quatuor, terræ [a] Samiæ drachmas quatuor. Trita subigito cum albis ouorum decem, & aqua pluuiali sufficiẽti. dein accipe opii dra. sex. Terito vt pollinem, irrigato cũ eis. Est varii vsus: facit enim ad pustulas, inustiones, [b] rupti ones, sugillata, chemoses, immẽsos dolores, aliósque affectus. cicatrices etiam extergit. sic parato vtere.

a Samiæ] In manuscripto codice σχιστῆς perperàm pro ἀστέρος legitur.
b Rupturas] Nicolai codex falsò admodum legit ῥίζας pro ῥήξεις.

Cap. XV.

COLLYRIVM ad sugillata, & dolores eluẽs magnos, mirabile. Discutit humores in profundo existentes, & externam rupturam. Cadmiæ vnciam semis, æris hexagium vnum semis, myrrhæ scrupulos quatuor semis, opii scrupulos tres, salis ammoniaci, gummi, singulorum scrupulos tres. Trita irrigato cum aqua pluuiali sufficienti, & albis ouorum, ac finge collyria.

Cap. XVI.

COLLYRIVM ad morsum in tunicis oculorum factum & erosiones. Cerussæ drachmas quatuor, croci drachmas tres, nardi Indici drachmas duas, meliloti drachmas quinque. Trita bene madefacito cum succo symphyti sufficienti, & fac collyria.

Cap. XVII.

COLLYRIVM Hydaron, ad sugillatos oculos. purgat statim si aquosum infundatur. Cadmiæ vstæ & lotæ vncias tres, æris vsti & loti vnciam semis drachmã vnam, zingiberis vncias duas & quartam partem, opii vnciam vnam semis, nardi Celticæ vnciam semis drach. vnam, aloes flauæ vnciam vnam semis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XVIII.

COLLYRIVM Irin, ad albugines crassas valde bonum. Æruginis rasilis drachmam semis grana septẽ, nitri albi torrefacti drachmam semis, testarum sepiæ vnciam semis drachmam vnam, ammoniaci vnciam vnam semis. Trita fermentato cum aqua pluuiali sufficiẽti, & formato collyria.

Cap. XIX.

COLLYRIVM è rosis magnum, ad vlcera vetera, sordida, procidentias oculi, myiocephala, staphylomata, sugillata, vngues, & omnem affectum. Vtere cum albo oui, aut lacte muliebri, in accessione autem cum aqua pluuiali. Cadmiæ lotæ drachmas duodecim, croci drachmas tres semis, æruginis rasilis vnciam vnam, spicæ nardi vnciam vnam semis, squamæ æris drachmam vnam, opii drachmam vnam semis, stibii vsti & loti drachmas tres, myrrhæ drachmam vnam semis, rosarum tenerum drachm. trigintasex, gummi vnciam vnam semis. Trita fermentato cum albo oui, lacte muliebri, & aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XX.

COLLYRIVM sacra ancora, ex Pontico, ad albugines crassas, nec tenues, sed densas, & ad suffusiones & pterygia. Ammoniaci puri drachmas octo, æruginis, aluminis scissilis, singulorum drachmam semis, stibii drachmam vnam, sagapeni, opopanacis, singulorum drachmam semis, liquoris Cyrenaici drachmas duas, gummi drachmam vnam. Trita fermentato cum aqua pluuiali sufficienti, & fac collyria.

Cap. XXI.

COLLYRIVM Theodoreton ab Asclepiade descriptum, summè visum acuens. Vsus sum illo in quodã qui quum vellet pungi, suffusione sanata, non ampliùs pungi voluit, quòd nihil impediretur, sed acutè videret. Repurgat albugines crassas, vngues, pterygia, cicatrices, & omnia pupillam obscurãtia, admodum mirabile. Ammoniaci puri drachmas duodecim, thuris, opopanacis, liquoris Cyrenaici, singulorum drachmam vnam, sagapeni, croci, drachmas duas, opobalsami drachmam vnã, myrrhæ drachmas duas, gummi drachmas quatuor. Trita bene fermentato cũ aqua pluuiali sufficienti, & fingito collyria.

Cap. XXII.

COLLYRIVM Aster, hoc est Stella, ad omnem dolorem, pustulas, staphylomata, vlcera vetera, & recẽtia. Facit etiam ad diuturnos affectus, & cicatrices extergit. Cadmiæ vstæ & lotæ, cerussæ torrefactæ, opii, singulorum vnciam vnam, ammoniaci vnciam semis drach. vnam, stibii vsti & loti drachmas sex, aloes flauæ drachmas duas, terræ Samiæ, spodii, plumbi vsti & loti, tragacanthæ, singulorum drach. quatuor, thuris masculi drachmas duas, myrrhæ drachmam semis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & formato collyria.

Cap. XXIII.

COLLYRIVM [a] Hermolaus, ad omnem ocularẽ affectum. Desideratur.

a Hermolaus] Manuscriptus codex habet ἑρμόλας pro ἑρμόλαος. Et meminit huius collyrii Aetius lib. 7. cap. 9. bis, non tamen describit. Et Nicolaus eiusdem in indice tantùm mentionem facit, nec deinceps etiam describit. Statim enim post collyrium quod Aster dicitur, id quod è cornu componitur ceruino, subiungit.

Cap. XXIIII.

COLLYRIVM è cornu ad albugines crassas, & omnem affectum. Cornu ceruini vsti vnciam semis drachmam vnam, testarum sepiæ, æruginis rasilis, plumbi vsti, singulorum vnciam semis, ammoniaci puri vncias sex, myrrhæ, gummi, drachmam vnam. Trita fermẽtato cum aqua pluuiali, & finge collyria.

Cap. XXV.

COLLYRIVM [a] Zoili, medicum, nardinum: Ad veteres affectus, fluxiones, exulcerationes, hemicranicos, & erosos angulos mirabile. Cadmiæ vstæ cum lacte [b] muliebri tertiò extinctæ, stibii, singulorum drachmas octo, æris vsti drachmas viginti, castorei drachmam vnam semis, spicæ nardi, croci, singulorum drach. tres, folii drachmam vnam semis, acaciæ drachmas quinque, opii, myrrhæ, lycii, singulorum drachmas duas, aloes flauæ, cerussæ, gummi, singulorum drachm. quatuor. Trita fermentato cum aqua pluuiali sufficienti, & formato collyria. Quum vsus exigit, irrigato cum lacte, & oui albo, ac vtere.

a Zoili]Nicolai codex legit ζαίζυ falsò pro ζωίλυ. b Muliebri]In codice Nicolai simpliciter est γάλακτι, sed in Aetio additur γυναικείῳ.

Cap. XXVI.

COLLYRIVM Lambonis stupefactorium, dolorem sedans, & somnum concilians, valde probatum. Cadmiæ vstæ & lotæ, pompholygis lotæ, amyli, opii, sing. libram semis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, fac collyria, & vtere.

Cap. XXVII.

COLLYRIVM Proteus cui nullum est simile. Conducit ad incipientes suffusiones, & omnẽ hebetudinem. cicatrices & callos exterit. Cadmiæ vstæ & lotæ, chalcitidis crudæ, cerussæ, singulorum drachm. decem, piperis albi grana duodecim semis, liquoris Cyrenaici drachmas quinque, croci drachmas quatuor, opii drach. duas semis, sagapeni, lacrymæ oleæ[a] Æthiopicæ, singul. drachmas tres, arsenici drachmas quatuor semis, zingiberis drachmas tres, gummi, ammoniaci, opopanacis, singulorum drachmas quinque, opobalsami drachmas tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fingito collyria.

a Æthiopicæ]Codex Nicolai simpliciter legit δακρύυ ἐλαίας: sed Aetius addit αἰθιοπικῆς.

Cap. XXVIII.

COLLYRIVM Lambonis ad chemoses, fossulas, & omnem oculorum perturbationẽ. Cadmiæ vstæ vnc. tres, cerussæ vncias quatuor semis, pompholygis lotæ, opii, tragacanthæ, gummi, amyli, singulorum vnciam vnam semis. Trita irrigato cum aqua pluuiali, formato collyria, & vtere.

Cap. XXIX.

COLLYRIVM è fœniculo ad hebetudinẽ, & initia suffusionis. cicatrices etiam exterit. Cadmiæ vstæ & lotæ vncias tres scrupulos nouem, stibii vncias tres, misyos vncias duas quartam partem, chalcāthi vnc. duas, chalcitidis vncias quatuor semis, folii vncias quatuor quartam partem, omphacini collyrii vnciam vnam semis scrupulos nouem, spicæ nardi, croci, singulorum dr. quatuor, gummi drachmas sex semis, opobalsami drachmam vnam semis, succi fœniculi sextarium vnum. Trita bene madefacito cum aqua pluuiali, finge collyria, & vtere.

Cap. XXX.

COLLYRIVM è cornu nigro Sophronii[a] abstergens, bonum ad albugines crassas, & omnem veterem affectum, per quod multa tentauimus. Testarum sepiæ interiorum, ammoniaci, singulorum drachm. quatuor, cornu ceruini vsti vncias quindecim, zingiberis, gummi, singulorum drach. decem, æruginis rasilis drach. viginti. Trita madefacito cum aqua pluuiali, finge collyria, & vtere.

a Abstergens]In codice Nicolai μυκτικὸν corruptè, pro ῥυπτικὸν legitur.

Cap XXXI.

COLLYRIVM phœnix ad albugines crassas & pterygia. visum quoque acuit. Testarũ sepiæ, squamæ æris, pumicis, ammoniaci, æruginis, cornu ceruini vsti, sing. vncias tres, zingiberis, thuris masculi, mellis Attici, singulorum vnciam semis, gummi vncias duas, ossium palmularum vstorum & frixorum vnc. semis drach. vnam. Trita fermentato cum aqua pluuiali, in qua thus coctum sit, aut cum stillatitio rosarum liquore puro, & albo oui, & finge collyria.

Cap. XXXII.

COLLYRIVM è rosis odoratum [a]Nili, inter initia ad phlegmonas, & chemoses, rubores palpebrarum, erosa, & sugillata faciens. Rosarum [b]tenerûm drach. quatuor, croci drach. duas, opii, spicæ nardi, singul. drach. vnam, gummi drach. vnam semis. Trita bene fermentato cum aqua pluuiali, & formato collyria.

a Nili]Codex Nicolai νίδυ pro νίλυ legit, aut vt Paulus habet νείλυ. b Tenerûm]Græcè est ἁπαλῶν: sed Aetius habet χλωρῶν, hoc est viridium.

Cap. XXXIII.

COLLYRIVM album è rosis. Cadmiæ vstæ & lo-

A tæ, cerussæ lotæ, amyli, sing. vncias IIII. rosarum exemptis vnguibus vncias duas, opii vnciam vnam, gummi vncias duas, tragacanthæ vncias duas scrupulos nouem, aloes flauæ hexagia quatuor semis. Trita fermentato cũ aqua pluuiali sufficienti, & finge collyria.

Cap. XXXIIII.

COLLYRIVM dictum Monohemeron, postquã quinquies instillaueris, mitte in balneum. Cadmiæ vstæ & lotæ drachmas quatuor, chalcitidis vstæ & lotæ dra-
B chmas duas, opii, myrrhæ, singul. drach. tres, acaciæ drachmas octo, gummi drach. duodecim. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. XXXV.

COLLYRIVM Monohemeron celebre: & quando vtiliter & diligenter [a] concoctum fuerit collyrium, tum mitte in balneum, & miraberis. prodest etiam ad pterygia. Croci, rosarum viridium, tragacanthæ, singul. vnciam vnam, glaucii vncias tres, sarcocollæ vnc. semis, columbæ albæ sanguinis vnc. duas, aquæ pluuialis quod
C sufficit. Tragacantham, glaucium, & crocum macerato in lacte muliebri, & exceptis omnibus diligenter fingito collyria cum albo oui, & vtere.

a Concoctum]Græcè est πεφθῆ: sed non videtur quadrare hæc vox sensui. Legendum potiùs esse putarem ἐγχριόμενον, hoc est illitum: tamen mutare aliquid temerè citra alterius vel codicis, vel autoris fidem, haud placuit.

Cap. XXXVI.

COLLYRIVM croceum, reprimens crebrò illitũ, gaudens lauacro. Croci, aloes flauæ, glaucii, singul. drachmas quatuor, opii, Cadmiæ, singul. drach. vnam, sarco
D collæ drachmas duas. Trita fermentato cum decocto pa paueris, & finge collyria.

Cap. XXXVII.

COLLYRIVM dictum Pelarion, quod etiam Antoninus, monohemeron, & anodynon dicitur, quo vsus est Apollinarius Syrus, probatum verò ab imperatore Antonino. Implet fossulas, & exterit cicatrices, & dolorem mitigat, ad omnémque affectum valde bonum: reprimit & mitigat. Cadmiæ vstæ & lotæ, chalcitidis vstæ & lotæ, singul. drach. duas, cerussæ libram semis, acaciæ
E vnc. quatuor, zingiberis vnc. duas, croci, opii, sing. vnc. quatuor, amyli vnc. II. tragacanthæ, gummi, singulorũ vnciam vnam semis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria. Vsu exigente, dissolue inter initia cum aqua pluuiali, & illine crebrò.

Cap. XXXVIII.

COLLYRIVM è thure, ad caua vlcera & fossulas. Cadmiæ vstæ, pompholygis lotæ, sing. drach. quinque, cerussæ drach. viginti, thuris drach. quinque, opii, gummi, singul. drachmas tres. Trita probè fermentato cum
F aqua pluuiali sufficienti, & finge collyria. vsu postulante dissolue cum oui albo.

Cap. XXXIX.

COLLYRIVM Theodotion magnum, ad omnia oculi mala. Cadmiæ vstæ & lotæ, opii, singul. drachmas sedecim, croci, aloes flauæ, cerussæ, gallarum, ramentorum scobísve hebeni, castorei, chalcitidis torrefactæ, põpholygis, atramenti Indici, thuris, sarcocollæ, rosarum aridarum & viridium, singul. drachmas duas, stibii, acaciæ, gummi, singul. drach. quinquaginta. Trita fermen-
G tato cum aqua pluuiali, & facito collyria.

Cap. XL.

COLLYRIVM [a]enstacton dictum, ad acumen visus mirabile admodum. Cadmiæ, cerussæ, singul. drach. viginti quatuor, stibii dr. quadragintaquatuor, põpholygis drach. decem, æruginis, folii, singul. drach. vnam, gũmi, opobalsami, singul. drach. quatuor. Trita fermentato cum succo radicis fœniculi drach. trigintaocto, & finge collyria.

a Enstacton]Manuscriptus codex legit στάκτον pro ἔνστακτον. Est autem ἔνστακτον, quod instillatur collyrium.

H

Cap. XLI.

COLLYRIVM è lapidibus Scylaciis appellatum: defluxionẽ inter initia reprimit, & diuturnas lippitudines sanat. fluxionem crassam extenuat, & asperitudines,

ficoſaſque palpebras.cicatrices,fluxiones, & omnis generis albugines craſſas exterit. Lapidis hæmatitis & ſciſſilis,ſingulorum vncias tres,æris vſti,Cadmiæ,ſingulorum vnc.vnam ſemis,chalcitidis torrefactæ, æruginis, myrrhæ,croci,opii,ſingulorum vnciam ſemis drachm. vnam, gummi vnc. tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali.fac collyria,& vtere.

Cap. XLII.

COLLYRIVM è ſucco ad omnem affectum,phlegmonas, chemoſes, ſugillata, cum lacte muliebri aut ſanguine columbæ confectum.Facit ad capitis dolorem iniectum cum aceto & illitum temporibus. facit ad pudenda cum vino iniectum. Radicis maluæ arboreſcētis, ſtibii,ſeminis lini,ſingulorum vnciam ſemis, meliloti recentis vnciam vnam,aquæ pluuialis ſextarium ſemis. Herbas coquito in aqua & ſemina, quoad ſuccum de ſe præbeant,& colato per linteum purum : adiice ex ipſo iure libram ſemis vncias tres.Dein admiſce illi bene triti croci vnciam ſemis,glaucii,amyli,ſingulorum vncias tres,gummi vnc.vnam ſemis.Probè omnibus confectis & exceptis,finge collyria.

Cap. XLIII

COLLYRIVM Anerii chirurgi medicum. ad epiphoras,fluxiones,cum oui media menſura,& pſydracia cum aqua illitum,vtile eſt.Glaucii libram vnam,ſarcocollæ vnc.vnam,croci drach.duas,tragacanthæ vnciam ſemis. Glaucium ad erui magnitudinem redactū prius in mortario cum aqua pluuiali macerato ſufficienti, & ſine vt in ea pernoctet. Dein crocum tuſum & cribratū admiſce,poſtea tragacantham eo die maceratam. Probè vnita fermentato cum lacte muliebri,factiſque collyriis vtere.

Cap. XLIIII.

COLLYRIVM è cornu ad omnes defluxiones & ſordida vlcera,callos & aſperitudines probatū. Cadmiæ drachmas decem,ſtibii drach.ſeptem ſemis,ſpicæ nardi drach.duas, myrrhæ,piperis albi,æruginis, ſingulorum drachmam vnam,croci,acaciæ,ſing. drach. duas ſemis, æris vſti,ceruſſæ,ſingul.drach.duas,lycii Indici,opii,ſingulorum drach.vnam,florum roſarum drach.vnam ſemis,plumbi vſti drach.quatuor,thuris drach.duas, cornu cerui drach.quatuor,ocimi dr.decem.Trita fermētato cum vino veteri,& fac collyria.

Cap. XLV.

COLLYRIVM miraculum appellatum, ad omnem lippitudinem & ictum, ſugillata ; vlcera, & fluxiones,quale nullū eſt aliud, cum albo oui confectum. Spicæ nardi, corticis thuris, ſingulorum vnciam ſemis, caſiæ fiſtulæ vnciā vnam ſemis, æris vſti vnc.tres, ſtibii vſti vnc. ſex,aloes flauæ vnc. tres, [a] tragacāthæ vnciam vnam,croci vnciam ſemis,oſſium palmularum vſtorum vncias tres,ſquamæ æris vnc.vnam ſemis, caſtorei,opii,ſingulorum vnciam ſemis, acaciæ vncias duas ſemis,myrrhæ vnciam vnam,gummi vncias decē. Trita fermētato cum aqua pluuiali,fingéque collyria . Hoc autem teſtatur artifex noſter qui Ponticus etiam nominatur.

a Tragacanthæ]Codex Nicolai legit χαλαγκάνθι, haud dubiè pro τραγακάνθης,aut certè pro χαλκάνθω.Sed prior lectio magis placet.

Cap. XLVI.

COLLYRIVM molle appellatum,dolorem mitigās,cui nullū aliud ſimile exiſtit. Vtile ad omnē dolorē, vlcera,puſtulas,vſtiones,eroſiones,cruſtas, procidētias, defluxionem tenuem,illitum per oui album.circum ſupercilia illitum,ſedat dolorem. Inunge quoque crebrò dolentes propter procidentiam:eſt enim mirabile. Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas ſex,ceruſſæ,roſarum,ſing. drachmas tres,amyli recentis, opii, ſingulorum drach. vnam ſemis,acaciæ,tragacanthæ,ſingul. drachmam ſemis,roſarum tenerūm drachmas tres,aloes flauæ,gummi drachmam vnam.Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. XLVII.

COLLYRIVM [a] Pacianum Domini Seleucenſis,
A à nonnullis Diaſmenum vocatum. Ad vlcera vetera & ſordida,vngues,puſtulas, cauitates, procidentias, ſugillata,oculos cruentos,dolores,& puncturas. Cadmiæ vſtæ & lotæ,opii,croci,ſingulorum drach. duodecim ſemis,æris vſti & loti drachmas ſex,myrrhæ drach. quinque,ſpicæ nardi,gummi,ſingul.drach.duas, piperis albi drach.vnam.Trita fermentato cum vino veteri ſufficiēti,& finge collyria.

a Pacianum]Manuſcriptus codex habet παγκιανὸν, Aetii verò exemplar πακιανόν.

Cap. XLVIII.

B COLLYRIVM Libyanum ex Pontico ad fluxiones,vehementes dolores,& recentes lippitudines efficaciſſimum.ſine enim dolore eſſe efficit. repurgat, & ſomnum conciliat. Acaciæ drachmas ſex, ſtibii drachmas quatuor, cadmiæ vſtæ & lotæ drach.octo,ſpodii drach. duas,caſtorei drach. vnam ſemis,aloes flauæ vnc. quatuor,lycii,ſquamæ æris, ſingulorum ſcrupulū ſemis,gummi drach.vnam.Trita fermentato cum vino veteri ſufficienti,& finge collyria.

C Cap. XLIX.

COLLYRIVM ex aceto,Pontici,ad omnem affectum inueteratarum & earum quæ in callum abierunt aſperitudinum,ad albugines craſſas,palpebræ inuerſiones,vlcera,cicatrices,vlcera facta ab aſperitudine,ad ruborem,diuturnum malum, albas fluxiones : confeſtim enim dolorem aufert.Cadmiæ drach. quinque, lapidis hæmatitis drachmas decem, æris vſti drach. quatuor, croci,myrrhæ,gummi,ſingulorum drach.duas, opii dr. vnam ſemis,aceti acerrimi quod ſatis eſt. Fermētato,&
D fingito collyria.

Cap. L.

COLLYRIVM appellatum [a] Oxydercès ; [b] hedyſtacton,ad omnem hebetudinem, & incipientes ſuffuſiones.Caput etiam inſigniter alleuiat. Lacrymas etiam ſiſtit.Nam per nares & palatum plurimum humorem ducit.prodeſt etiam ſyderatis.Cadmiæ,crocodilii,croci, piperis albi,opii,myrrhæ,omphacii,ellebori albi, ſing. vnciam ſemis,gummi vncias duas. Trita fermētato cū aqua pluuiali,& fac collyria.

E a Oxydercès] Nicolai codex habet ὀξυωπὶς fortè pro ὀξυδερκὴς.
b Hedyſtacton]Sic appellatum eſt quòd ſuauiter inſtilletur.

Cap. LI.

COLLYRIVM lacrymas retinēns;Pontici,ad inchoantes ſuffuſiones, & nyctalopas,ad recētem pupillæ dilatationem.Eſt autem [a] Thalaſſeros. Cadmiæ lotæ dr. vigintiquatuor,piperis albi drachmas tres, opopanacis drachmas ſeptem,ſagapeni,liquoris Cyrenaici,ſingulorum drachmas quinque;ceruſſæ lotæ drachmas duodecim ſemis,atramenti Indici,lacrymæ oleæ, ſingulorum
F drachmas duas,gummi drachmas vigintinouem, opobalſami drachmas ſeptem. Trita bene fermentato cum aqua pluuiali,& formato collyria.Ne illinas mulieri grauidæ caueto,ne abortum faciat.

a Thalaſſeros]Sic vocatur hoc collyrium, vt videre licet apud Paulum: quam autem ob cauſam,neſcio.

Cap. LII.

COLLYRIVM molle,intolerabilem lippitudinē mitigans. Amyli vncias tres,ſucci fœnigræci, roſarum
G exemptis vnguibus, ſingulorum vnciam vnam ſemis, ouorum albi aut lactis muliebris vncias quinque,tragacanthæ vncias tres,gummi vnciam ſemis.Trita fermentato cum lacte muliebri aut albis ouorum, & fac collyria.

Cap. LIII.

COLLYRIVM Pſitacion dictum, ad vehementes dolores,puſtulas,vſtiones, cicatrices, procidentias, ſuffuſiones,& ad multi ſanguinis effuſionem. Prodeſt etiam aliis affectibus,& maximè iis oculis qui facilem ſenſum habent, à quibus lacryma alba & magis tenuis
H excernitur.Cadmiæ,croci,ſtibii,amyli recentis, ſingulorum vnciam ſemis, opii, gummi,ſingulorum vncias quatuor.Trita probè fermentato cum aqua pluuiali, & finge collyria.vſu poſtulante cum albo oui vtere.

Cap.

Cap. LIIII.

COLLYRIVM extrinfecus illinendum ad omnẽ defluxionem,phlegmonen, vehementem dolorem,capitifque dolorem,fronti illitum. Croci,fpicæ nardi,fo lii,fing.vnc.femis,aloes iecorariæ, acaciæ, fing.vnciam vnam , crocomagmatis vnc. femis, myrrhæ hexagium vnum femis,fucci corticis mandragoræ, æris vfti, fing. hexag.vnum femis,ftibii fciffilis vnc.femis,chalcanthi, fquamæ æris,ceruffæ,tragacãthæ, gummi, fingulorum vnc.femis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

Cap. LV.

COLLYRIVM Lumen appellatum,ad myiocephalon, albugines craffiores, & vbi tenfionem faciunt cicatrices, mirabile. Ammoniaci, gallarum, fing.lib. femis,rofarum tenerûm vnc.quatuor femis,finapi vnc. tres,opii vnc.vnam femis. Trita fermentato cum aqua pluuiali, finge collyria.

Cap. LVI.

COLLYRIVM è cornu, ad defperatos oculos,& diuturnos affectus,ftaphylomata, & myiocephala,& he micranicos affectus. Cadmiæ lotæ vnc.femis, aloes fla uæ vnc.vnam, æris vfti vnc.tres,cornu ceruini, plumbi vfti & loti,ceruffæ, fquamæ æris, gummi , fingulorum vnciam vnam,thuris, opii, chalcitidis, fingulorum vnciam femis.Trita fermentato cum aqua pluuiali , & fac collyria.

Cap. LVII.

COLLYRIVM [a]Onilabion cognominatum,cõferens ad vlcera,puftulas,[b]rupturas,vftiones,procidentias,ftaphylomata, fugillata, aduftiones , erofiones,nomas,carbunculos,& defperatos affectus, vt oculos videre faciat ac fanos effe,potiffimùm tenetos oculos & gra tiofos. Aquofum verò inter initia inftillato. Vbi autem tenuis, [c]mordax & calida fuerit fluxio, aqua diffolue. Terræ Samiæ vftæ vnc.vnam femis, cadmiæ vftæ & lôtæ vnc.vnam, pompholygis lotæ vnc.femis, fquamæ lotæ vnc.duas, opii vnc. tres, gummi vnc.duas, ftibii vfti & loti vnc. vnam. Trita fermentato cum aqua pluuiali, & fac collyria.

a Onilabion] Græcè fcriptum erat ὀῦνιόν. Hanc verò literarũ abbreuiationem puto valere idem quod ὀνιλάβιον,fic enim aliquod collyrium appellat Aetius. b Rupturas] Iterum ῥίζας corruptè fcriptum erat,pro ῥήξεις. c Mordax] In manufcripto codice falsò δεκτὸν pro δηκτὸν legitur.

Cap. LVIII.

COLLYRIVM Achariſton ad maximas epiphoras:hoc enim folo medici qui vtuntur, felicẽ experiuntur fucceffum : præfertim in maximis malis. Cadmiæ drach.octo,æris vfti, acaciæ,fing. dr.quatuor,opii , fructus tamaricis, fing. lib.femis, gummi drach.tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali,& finge collyria. Vfu exi gente vtere cum lacte muliebri.

Cap. LIX.

COLLYRIVM diathalias ad omnis generis vlcera,puftulas, cicatrices, foffulas, & ftaphylomata. Cadmiæ,æris vfti, fing.vnc.quatuor, fpicæ nardi,croci,alo es flauæ,ceruffæ lotæ,fing.vnc.vnã femis, caftorei,myrrhæ,opii,lycii Indici,fing.vnc.femis, ftibii,acaciæ,gum mi,fing.vnc.quatuor. Trita fermentato cum vino odorato,& fac collyria.

Cap. LX.

COLLYRIVM Teftamẽtũ dictum chryfochoi, conferens ad omnem affectum defperatum: infcriptio autem indita eft à cõfuetudine vnctionis. Chryfochoùs enim quifpiam admodum paupercùlus grauiter oculos dolens,& læfus,fibi collyrium hoc adhibuit,curatũfque eft.Curauit autẽ & ipfe plures , & ditatus eft plurimùm. Erant autem illi tres filiæ: & vita finita, duabus filiabus dimifit facultates:minori verò Artemidi nominatæ collyrii huius infcriptionem, & hanc folam quidem, & dictata eft per ipfam plurimùm. Prodeft ad epiphoras, afperitudines, myiocephala, & defperatas diuturnáfque cicatrices abftergit,& fuffufiones tollit, pellucidámque & puram efficit pupillam oculi,vt admirari liceat. Facit

A ad caliginem, nubeculas, puftulas, vftiones, albugines craffas,angulos erofos, & cicatrices fummè exterit, aliáque mala quæcunque in oculis fiunt.Inuenta verò eft infcriptio inter Artemidis oracula. Cadmiæ vftæ & lotæ,æris vfti,fing.drach.octo,ftibii drach.decem,myrrhæ,croci,fing.drach.duas, fpicæ nardi drach. vnam femis,caftorei, fquamæ ftomomatis,fing.drach.vnam,æruginis rafilis drach. tres, lycii Indici drach. vnam, opii drach.duas,æruginis vermicularis, thuris, cafiæ,fingul. drach.vnam,lapidis fciffilis,chalcãthi,fing.drach.femis,

B piperis albi drach.vnam,ceruffæ, opobalfami,fucci fœniculi,fellis caprini,fing.drach.duas, gummi drachmas quatuor,acaciæ aridæ drach.octo. Trita fermẽtato cum vino veteri bono, & fac collyria.

Cap. LXI.

COLLYRIVM Cholas nominatũ, quod omnẽ contrahit lippitudinem , ac omnem fluxionem reprimit.Stibii, ftyracis vfti, vnguium odoratorum magnorum tuforum,fabarum contufarum,fing.vnc.femis.Trita fermentato cum albo oui,& finge collyria.

C Cap. LXII.

COLLYRIVM mirabile,è fucco polygoni ad feptuagintaduo oculorum mala.iuuat lippitudinem cum ouo. Succi polygoni,lycii Indici,fing.drach.tres,aloes flauæ drach.duas femis,zingiberis drach.duas, opii drachmas tres,croci,thuris, fing. drach.duas, acaciæ nigræ drach. fex. Trita fermentato cum aqua pluuiali quãtum fufficit,& fac collyria.

Cap. LXIII.

COLLYRIVM è fucco coriandri, ad acuta mala,

D expertum in principio inftillatum. Pompholygis lotæ,croci,fing.drach,duas fcrup. octo,ceruffæ,

Hic defiderantur multa,ut ex indice collyriorum patere poteſt, quæ in Aetio & Paulo reperiuntur.

ammoniaci, fing.fcrup.tres,fucci rofarum vnciã vnam, myrrhæ, croci,fing.vnc.femis, ceruffæ vnc.vnam, opii, lycii,fing.drach.duas,thuris,acaciæ,gummi,fing.fcrup. tres. Trita fermentato cum aqua pluuiali , & albis oui duobus,finge collyria,& vtere.

Cap. LXXV.

E COLLYRIVM ex erica,ad craffas albugines,& hebetudines infigniter conferens. Cadmiæ vftæ, & in la cte caprino extinctæ ac lotæ,æris vfti & loti,fing.drach. octo,lapidis afii drach.femis,feminis ericæ drach. quinque,myrrhæ,opii,caftorei,fing. drach.duas , acaciæ dr. vndecim,gummi drach.vnam . Trita fermẽtato cum aqua pluuiali,& formato collyria.

Cap. LXXVI.

COLLYRIVM dictum Stratiotis,vifum acuens, conferens ad hebetudinem,& oculos qui à morbo non

F nutriuntur,cum thure,mirabile. Cadmiæ vftæ & lotæ drach.duodecim,opii,mifyos,fing.drach.duas,æruginis drach.vnam,piperis albi drach.tres,gummi drach . tres femis. Trita fermentato cum aqua pluuiali , & fac collyria.

Cap. LXXVII.

COLLYRIVM Antoninus quod etiam pelarium vocatur.foffulas complet,cicatrices exterit . Eft anodynum,& monohemerum, & ad omnem oculorum affe-

G ctum conducit.Cadmiæ vftæ & lotæ drach . duodecim, ceruffæ lotæ drach.vigintiquatuor,croci,æris vfti & loti drach.vnam,myrrhæ drach.femis, opii , acaciæ , fing. drach.duodecim , tragacanthæ drach.fex , amyli drach. quinque femis , gummi drach.vnam femis . Hoc lacrymas etiam retinet,& fomnum adducit.Vtere autem inter initia cum aqua craffa,& ipfum illine, & ad vftiones cum aqua vtere.Cõtrahit puftulas,chemofes foluit,con fert ad oculos glaucos , fugillata , myiocephala, eunuchos,& tenero mollive corpore præditos.

H Cap. LXXVIII.

COLLYRIVM odoratum,quale non eft aliud ad omnes afperitudines , & myiocephala , cum ouo aut lacte hoc diffolue,& alterum non quære. Cadmiæ vftæ & lotæ drach. quatuor , æris vfti loti,rofarũ aridarũ,

croci,sing.drach.duas, lapidis ſciſſilis, folii, myrrhæ,opii,ſing.drach.vnam, gummi drach.tres.Trita fermentato cum vino odorato,& fac collyria.

Cap. LXXIX.

COLLYRIVM Aſyncriton Theophili chirurgi, qui teſtatur mirabiliter prodeſſe ad myiocephala & ſtaphylomata.Facit ſine chirurgia ad omnem craſſam albuginẽ. Ammoniaci vnc.vnam,interioris teſtæ ſepiæ, æruginis raſilis,myrrhæ,gummi, ſing. vnc.S. aloes flauæ hexag.vnum ſemis.Trita fermentato cum aqua pluuiali,& finge collyria.

Cap. LXXX.

COLLYRIVM Memphites dictum ad craſſas albugines,hebetudines, ſuffuſiones, & omnem veterem affectum. Ammoniaci vnc.ſemis,æruginis raſilis,opopanacis,liquoris Cyrenaici,ſingul.vnc.ſemis, ſagapeni, gummi, ſing.drach.vnam, ſepiæ teſtæ interioris drach. duas.Trita fermẽtato cum aqua pluuiali,& fac collyria.

Cap. LXXXI.

COLLYRIVM ad oculos quos pili pungunt,qui manuariæ operæ non obediunt. [a] Veſpertilionis ſanguinem & iecur læuigato, & fac collyrium, & euellens pilos è radicibus, ſtatim ſucco cicutæ diſſolue collyrium, & illine loca vnde capillos euulſiſti. Simile. [b] Illitum collyriũ è roſis,& lacte mulieris quæ primùm peperit, felléque caprino:ſimul exceptis vtere. Aliud. Similiter poſtquam euulſeris,confeſtim ſpecilli mucronem aqua fermenti calefaciẽs,hoc ipſo locus vnde pili euulſi ſunt tingatur, & pili non ampliùs naſcuntur.Hæc tria bona & probata ſunt.

a Veſpertilionis] Codex Nicolai legit λυκτερίδος, fortè pro νυκτερίδος. b Illitum] Manuſcriptus codex habet χειρόμενον, fortè pro χριόμενον, vel κειρόμενον, hoc eſt tonſum. Vt ſenſus ſit, primò capillos eſſe euellendos,ac dein collyrium adhibendum.

Cap. LXXXII.

COLLYRIVM tingens craſſas albugines,& cicatrices. Succi hyoſcyami drach.ſemis,plumbi vſti drachmam vnam,melanteriæ drach. quatuor ſemis, gallarum immaturarum,chalcãthi,gummi,ſingulorum drachmas duas,ſtibii vſti drach.ſemis. Trita fermentato cũ aqua pluuiali ſufficienti,& finge collyria.

Cap. LXXXIII.

COLLYRIVM tingens cicatrices in oculis. Plũbi vſti & loti drach.ſemis gran.ſeptem,Punicorum medium quod iuxta grana eſt, gallarum immaturarum, gummi,ſing.drach. duas ſemis. Trita fermentato cum ſucco roſarum,& fac collyria.

Cap. LXXXIIII.

COLLYRIVM oculare probatum ad craſſas albugines,& nubeculas omnis generis,ſtatim ſanans. Thutiæ vnc.vnam vſtæ & lotæ multoties in vino bono,caphuræ vnciam ſemis, vngulæ aſini vſtæ, moſchi, teſtæ ſepiæ, margaritarum, ſacchari quantum omnium aliarum ſpecierum,croci,cornu ceruini vſti,thuris maſculi. Tritis in pollinem vtere in oculo ægrotantis manè & veſperi.

Cap. LXXXV.

COLLYRIVM oculare expertum, vocatũ chryſochoi.Inuenta verò huius manifeſtatio hoc modo eſt. In Alexandria fuit quidam chryſochous iuuenis ætate, annorum nimirum trigintaduorum. Accidit autem vt excæcatus ſit.Is quum laborare & victum quærere non poſſet, confugit ad templum ſanctiſſimæ dominæ noſtræ genitricis Dei, & illic ieiuniis & deprecationibus vſus,quadam nocte vocem audiuit illi dicentem, Surge iuuenis,& ingredere interius altaris conclaue, & inuenies chartam ſcriptam, qua accepta, fac vt in ea perſcriptũ eſt.Ingreſſus itaque interi⁹ altaris conclaue,inuenit chartam ſcriptam, & faciens pro eo quod in hac ſcriptũ erat, confeſtim viſum recuperauit, & multos alios, Dei gratia,curauit Charta verò vſque in hodiernum diem extat,& eſt à multis probata, & reuera ſic habet. Cadmiæ vſtæ vncias tres, myrrhæ veræ vnciam vnam,caſtorei hexagia quatuor, thutiæ vnc.ſemis,ſquamæ ferri, opii,thuris, caſiæ, ſingulorum hexagia tria,lapidis ſciſſilis,chalcanthi, ſingulorum hexagia duo,ceruſſæ,gummi,ſingulorum vnciam vnam, piperis albi hexagia tria ſemis, opobalſami, ſucci fœniculi,fellis caprini,ſingulorum vnciam vnam,acaciæ,ſquamæ ſtomomatis,ſingulorum vncias tres.Trita fermentato cum ſtillatitii roſarum liquoris pondere vnc.trium, & vino odorato ſufficienti finge collyria. Vſu poſcente accipe quantum volueris,& irrigato cum lacte mulieris quæ maſculum peperit,ac ſtillatitio roſarum liquore ſufficienti.dein coniice in marſupium, & impone ægrotantibus:aut ſi mauis,fac puluerem,& impone manè & veſperi.

Cap. LXXXVI.

COLLYRIVM ad craſſas albugines oculorum, nubeculáſque mirabiliter minuit, & omnia quæ in illis accidunt.Balſamum extrinſecus illitum,aut ſaccharum exhibeto cum thutia & margaritis, vtraque in pollinẽ trita. Aut ſanguinem columbæ recentem ſub alis extractum oculo inſtillato.Aut pueri incorrupti ſanguinem è digito in oculum ſtillato. Poſtremùm deſuper præbeto ſaccharum. Verùm ſæpius dato lac mulieris quæ maſculum peperit,& deinceps ſaccharum.

Cap LXXXVII.

AQVÆ ocularis confectio ad phlegmonas, dolores,albugines craſſas,& nubeculas oculorum probatum. Thutiæ hexagia tria,caryophylli, maceris, ſingulorum hexagium vnum, teſtarum ſepiæ hexagium vnum ſemis,ſacchari candi hexagium vnum, caphuræ hexagiũ vnum ſemis, moſchi ſcrupulos duos, ſarcocollæ hexagium vnum, ſanguinis draconis, ceruſſæ, ſingulorum hexagium ſemis,aloes flauæ hexagium vnum, gummi Arabici hexagium ſemis, & quartam partem. Trita in pollinem madefacito cum ſtillatitio roſarum liquore mero libræ vnius,&vini albi odorati libris quinque vnciis tribus.Bene confecta,vtere.

INDEX INSPERSILIVM CALVAriæ medicamentorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ caluariæ insperguntur,

Sectio vigesimaquinta.

Cap. I.

INSPERSILE caluariæ exsiccatoriũ, mirabile. Seminis ericæ, florum iunci odorati, gallarum, sampsychi; sing. vnc. vnam, xylobalsami, costi, iridis, sing. lib. semis. Tusa & trita in pollinem, prius loto capite, insperge desuper.

Cap. II.

INSPERSILE caluæ, probatum admodum. Gallæ, iridis, florum iunci odorati, balaustiorum, seminis ericæ, sidiorum, singulorum vnciam duas. Trita insperge capiti.

Cap. III.

INSPERSILE caluariæ exsiccatorium, proba- A tum. Aloen flauam tritam irrigato cum vino austero rubeo, & calefaciens impone capiti, prius lauans ægrotantem cum calido hoc medicamento, quod habet ista: Absinthium, flores iunci odorati, sarmentorum lixiuii, sampsychi, saluiæ, chamæmeli, fœnigræci, rosmarini, stichadis, rosarum. decoquantur in aqua ad tertias. Est valde probatum ad frigidos affectus.

Cap. IIII.

INSPERSILE caluæ exsiccans omnem defluxionem, probatum. B Sonchi [a] redolentis, ladani puri, nitri rubei vsti.

a Græcè est ῥοδιάζοντος scriptum, fortè pro ἐδωδίμου, hoc est esculenti.

Reliqua desiderantur in Græco codice.

INDEX VNCTIONVM purgantium.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Vnctionibus purgantibus,

Sectio Vicesimasexta.

Cap. I.

VNCTIO purgatoria vmbilico admouenda, ad sedis & flatuum eductionem. Rutam tritam irrigato cum melle, vt succum de se præbeat, ex eoque interiora sedis inungito. Efficacissimum verò existit, si adsumpserit paulalum cumini & C nitri, aut succum cyclamini. Stipula excepta imponitur, aut glans melle adiecto formatur. Flatus enim educuntur, & leuiores fiunt.

Cap. II.

VNCTIO purgatoria, ventrem mouens, & sedem. dicitur autem Chezanance. Alumen cum melle tritum coquito quousque fuluum reddatur, & inunge sedem.

Cap. III.

PVRGATORIVM vmbilico admouendum, subducens aluum, admodum laudatum. Cyclamini drachmas quatuor, nitri drachmas tres, ellebori nigri & albi, scammoniæ, singulorum drachmas duas, colocyn-

thidis drachmas tres, ſucci elaterii, grani Cnidii, ſingulorum drachmas quatuor, caricarum pinguium vncias duas, fellis taurini vnciam vnam. Tuſa & ſubacta probè, vmbilico imponantur.

Cap. IIII.

PVRGATORIVM vmbilico admouendum, ſubducens aluum, ſimile. Elaterii, lathyris, galbani, cyclamini, ellebori nigri & albi, ſingulorum drachmas quatuor, colocynthidis drachmas octo, cucumeris ſylueſtris recentis, ſcammoniæ, grani Cnidii, ſingulorum drachmas duas, tithymali drachmas quinque, terebinthinæ drachmas tres. Hæc probè tuſa excipe cum felle taurino, & inſtar vnctionis inunge. Nonnulli verò adiiciunt ceræ vncias octo, & olei Sicyonii quod ſatis eſt, & inſtar emplaſtri imponunt.

INDEX PVRGATORIORVM, ET conditorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Purgatoriis & Conditis,

Sectio vigesimaseptima.

Cap. I.

PVRGATORIVM è caryophyllo aquam educens, admodum mirabile. Aloes flauæ, epithymi, caryophylli, grani Cnidii, petroselini, rhei Pontici, singulorum vnc. semis, euphorbii scrup. quatuor, mellis Attici quod satis est. Datur pondere cochl. duorum manè ieiuno.

Cap. II.

PVRGATORIVM è melle rosaceo Alexandri. Succi rosarum sext. duos, mellis Attici sext. vnum. coquito bene ad consistentiam. Adiice scammoniæ torrefactæ vnc. quatuor. Datur manè ieiuno. Integra adhibitio, cochlearia quinque: media, tria: minima, duo.

Cap. III.

PVRGATORIVM aliud è melle rosaceo. Mellis Attici, succi rosarum, sing. lib. vnam, piperis communis drach. vnam, zingiberis drach. duas, scammoniæ drachmas octo, mastiches drach. quatuor. Datur vt præcedens.

Cap. IIII.

PVRGATORIVM ex Asaro, quo ego vtor, valde bonum. Spicæ nardi, asari, epithymi, sing. vnc. semis. Macerato in aqua sufficienti diebus tribus. Coquito mediocriter, & iuri decocti admisce succi rosarum sext. decem, mellis Attici sextarium semis. Coctis ad consistentiam adiice scammoniæ vnc. vnam semis, & probè parato vtere.

Cap. V.

PVRGATORIVM è malis & cotoneis. Malorum & cotoneorum assatorum carnis vnc. quatuor, piperis communis drach. sex, scãmoniæ drach. tres, mellis Attici vnc. sex. Datur manè ieiuno, pro viribus.

Cap. VI.

PVRGATORIVM è citrio malo, stomacho accommodatum. Corticis citrii & carnis lib. vnam. Coquito in aquæ sext. vno & dimidio vsque ad tertias: dein adiice mellis Attici sext. dimidium. Coquito donec ad mellis consistentiam veniat, & inspergito hæc trita: nẽpe piperis communis, scammoniæ assæ in fermento, turpeti vnc. vnam. Vbi probè paratum fuerit, dato quãtum volueris.

Cap. VII.

PVRGATORIA buccella, admodum bona. Scãmoniæ assatæ, seminis fœniculi, anisi, cumini, sing. vnc. vnam, piperis communis, seminis apii, sing. scrup. vnũ. Trita madefacito in mellis Attici libra vna. De assatis mediocriter dato vnc. vnã manè ieiuno, non febricitanti cum condito: ei verò qui febricitat, cum aqua tepida.

Cap. VIII.

PVRGATORIÆ Colymbades, hoc est salsæ & conditæ oliuæ probatæ. Scãmoniæ, piperis communis, sing. vnc. vnam, epithymi, cumini fricti, petroselini, foliorum rutæ, menthæ viridis, sing. dr. IIII. silphii dr. vnã, carnis palmularum, mellis Attici, sing. vnc. v. aceti cochl. duo, colymbadum scissarum sext. vnum. Nonnulli adiiciunt modicum gari. Postquam probè cõfeceris, dato quinque aut septem aut nouem colymbades, aut pro viribus.

Cap. IX.

PVRGATORIVS pastillus admodum bonus. Scammoniæ, euphorbii, sing. drach. quatuor, folii, piperis communis, sing. drach. duas. Trita madefacito cum melle Attico pondere vnc. trium. Datur manè ieiuno vnc. vna, aut pro viribus.

Cap. X.

PVRGATORIA fusca, stomacho conueniens. Cumini, fœniculi, vnc. vnam, pulegii, seminis apii, anisi, sing. vnc. sex, epithymi, scammoniæ, sing. vnc. vnam, sa-

A lis communis vnc. duas. Aliqui euphorbii adiiciunt scr. quatuor. Trita bene exhibeto. Integra exhibitio sunt scrup. duo, aut duo & semis, pro viribus.

Cap. XI.

PVRGATORIVM vinũ ad hydropicos. Squillæ vnc. tres, seminis apii drach. sex, piperis communis drach. vnam, radicis capparis drach. quatuor, grani Cnidii decorticati drach. vnam semis, folii, pilulas malobathri duas. Bene trita irrigato cum vini cochl. duodecim, mellis Attici sext. tribus. Squillã tusam macerato in vi-
B no, & commisce cæteris.

Cap. XII.

PVRGATORIVS sal laudatus. Salis communis torrefacti drach. sex, seminis apii, zingiberis, panis aridi, sing. scrup. sex, seminis anisi, piperis communis, sing. vnc. semis, scammoniæ, epithymi, sing. vnc. vnam. Terito, & præbeto cochl. vnum. Est admodum laudatũ medicamentum.

Cap. XIII.

C PVRGATORIVM ex hermodactylo, podagricis conueniens. Hermodactyli vnc. tres, anisi, cumini Æthiopici, ammeos, corymborum thymi, piperis, singul. scrup. tres, epithymi vnc. semis. Terito & præbeto scrup. quatuor vel sex pro viribus. Datur etiam cum condito, aut cũ aqua mulsa, aut cũ aqua feruefacta manè ieiuno.

Cap. XIIII.

PVRGATORIVM ex hermodactylo, simile. Hermodactyli vnc. vnam, cumini Æthiopici, anisi, agarici, [a]isii, zingiberis, sing. scrup. tres, alypiadis scrup. sex,
D mastiches, spicæ nardi, sing. scrup. duos, moschi siliquã vnam, cnici scrup. sex. Trita irrigato cum melle Attico sufficienti. Quòd si opus sit maiore vacuatione, admisce scammoniæ siliquas tres: & præbeto scrup. vnum, postquam lotus fuerit, manè ieiuno.

a Isii] Græcè est ἰσίυ. Quid autem Isium sit Nicolao, coniicere nequeo.

Cap. XV.

PVRGATORIA catapotia ex Armenio lapide, arthriticis potissimùm exhibita vtilia. Aloes flauæ vnc. duas, scammoniæ vnc. tres, agarici, epithymi, sing.
E vnc. semis, lapidis Armenii, croci, sing. scrup. sex, casiæ, spicæ nardi, costi, rhei barbari, sing. vnc. semis, squillæ torrefactæ vnc. vnam. Trita excipe cum stillatitio rosarum liquore. Dantur scrup. duo manè ieiuno.

Cap. XVI.

PVRGATORIVM ex coronopode vtile, perinde atque id quod ex hermodactylo componitur. Est etiam stomacho gratum & laudatum. Zingiberis scrup. duos, piperis communis scrup. vnum, agarici, medullæ
F cnici, sing. scrup. decem, radicis scrup. sex. Trita bene dantur manè ieiuno [a]cornua octodecim: qui autem difficilem aluũ habent, iis dantur cornua vigintitria. [b]Fac omnia septem aut octo prope ventrem. Post vacuationem lauato, & nutrito ouis sorbilibus & pane.

a Cornua] Intelligit mensuralia, quæ interfecta erant, vt ex Galeni libris De composs. medic. general. satis liquet. b Fac omnia septem] Græcè est ποίει πάντα ζ' ἢ η' συνεγγὺς γαστέρας. Quid autẽ iis verbis velit Nicolaus, non bene assequor: aliis igitur coniiciendũ relinquimus.

Cap. XVII.

G PVRGATORIVM ad quartanas ex liquore Cyrenaico, mirabile. Liquoris Cyrenaici, piperis communis, myrrhæ, foliorum rutæ, sing. drach. vnam. Trita madefacito cum melle Attico, & dato Ponticæ nucis magnitudine cum vino veteri.

Cap. XVIII.

PVRGATORIA puls è colocynthide, ad ischiadicos, elephãtia correptos, & in quibus opus est aliquid vi educere. Colocynthidis duobus fructibus cauatis, & horum seminibus abiectis, medullam in iis dimitte.

Impleto eos oleo dulci,&operito propriis operimentis: finito diem & noctem. Postridie verò vacuato oleo, colocynthidas coquito in aqua donec colliquescant: dein eas ibiicito, oleóque cum aqua permixta adiice ellebori nigri triobolum, scammoniæ drach. vnam. Simul cum iis coquito pultem ex similagine aut pane arido trito. Postea ægrotanti priùs tenuiter cibato præbe pondere nucum Ponticarum octodecim, aut plurimum viginti quatuor. Et bibendam dato aquam calidam sorbendã cum ipsa.

Cap. XIX.

PVRGATORIVM cydonite, hoc est ex cydoniis, subducens aluum. Cotoneorum carnis, gari, singul. lib. vnam, mellis Attici lib. duas, zingiberis, piperis longi, cinamomi, sing. hexag. vnum semis, canchryos, croci, sing. hexag. duo, mastiches stag. tria, turpeti vncias tres, dacrydii vnc. vnam. Trita bene cotonea coniice in garum per noctem & diem. dein misce cum melle, & coquito ad consistentiam. Postea adiice prædictas species. Vsu poscente dato manè ieiuno hexag. tria, aut tria & S. aut quatuor pro virium ratione.

Cap. XX.

PVRGATORIVM cydonite, simile. Carnes cotoneorum probè repurgatas coquito in aqua ad consistentiam, dein bene tũdito, & adiice sacchari lib. duas. coquitóque ad consistentiam cydonitis. Adiice turpeti drach. triginta, dacrydii drach. viginti, zingiberis, piperis longi, sing. drach. quatuor, cinamomi boni dr. duas, amomi, croci, sing. dr. duas, mastiches dr. quinque, gari lib. duas, rhei barbari vnc. vnam. Irrigata hæc cum prædictis, exhibeto tertiana correptis, cholericis, & duplici tertiana laborantibus media nocte, pondere hexagiorum duorum semis, aut trium pro viribus.

Cap. XXI.

PVRGATORIVM cydonite simile, admodum necessarium. Carnium cotoneorum repurgatorum lib. tres, mellis Attici despumati lib. tres. Coquito probè ad consistentiam, dein accipe hæc tusa, cribróque transmissa, & admisce galangæ, caryophylli, mastiches, piperis longi, cinamomi, nucis moschatæ, sing. drach. tres, dacrydii vnc. vnam, turpeti repurgati drach. sex, senæ, ellebori nigri, polypodii repurgati, sing. drach. quinque. Datur media nocte põdere hexag. duorũ semis, aut triũ, pro viribus.

Cap. XXII.

PVRGATORIVM cydonite, admodum probatum. Carnis cotoneorum repurgatæ lib. vnam semis, mellis Attici despumati lib. tres. Coquito ad consistentiam, & adiice hæc tusa & cribrata, nempe caryophylli scrup. tres, petroselini, euphorbii, folii, singulorũ scrup. duos, scammoniæ vnc. vnam, turpeti vnc. semis. Datur vt præcedens.

Cap. XXIII.

PVRGATORIVM è cotoneis aliud, probatum. Carnium cotoneorum repurgatarum lib. viginti, mellis Attici despumati lib. triginta. Coquito ad consistentiam. Adiice tusa & cribrata bene, piperis albi scrup. septuagita, caryophylli, spicæ nardi, sing. scr. quadraginta, costi scrup. viginti, scammoniæ vnc. duas, turpeti vnc. vnam. Dantur hexagia duo semis, aut tria pro viribus, media nocte.

Cap. XXIIII.

CYDONITE ad cœliacos, dysentericos, & febricitantes admodum probatum. Succi cotoneorum lib. quatuor, stillatitii rosarum liquoris puri lib. vnam, sacchari lib. quatuor. Coquito ad consistentiam, & dato in prædictis malis tota die.

Cap. XXV.

CYDONITE vt præcedens. Succi cotoneorũ vnc. quatuor, stillatitii rosarum liquoris puri vnc. duas, sacchari vnc. octo. Coquito ad consistentiam: vbi ab igne remoueris, adiice probè tusa & cribrata, caryophylli hexag. duo, cinamomi, ligni aloes, galangæ, cardamomi maioris, sing. hexag. vnũ, maceris, gallæ moschatæ,

A singulorum hexagiũ semis, nucis moschatæ, zedoariæ, singul. hexag. semis & quartam partem, coriãdri hexag. vnum, spicæ taria tria, moschi grana duo, croci siliquas quinque. Datur ieiuno, & à cibo.

Cap. XXVI.

CYDONITE [a]frugale, admodum bonum. Carnium cotoneorum repurgatarum lib. tres, mellis Attici lib. sex. Coquito rectè ad consistentiam. dein amotis ab igne, adiice tusorum & cribratorum, piperis communis scrup. quinque, caryophylli, spicæ nardi, sing. scrup. tres, B costi scrup. vnum semis. Dum coquuntur cotonea, moueto illa cum ferula, dein admisce odorata, recondito in foliis lauri, & vtere.

a Frugale] Manuscriptus codex legit λυτὸν, fortè pro λιτόν.

Cap. XXVII.

COTONEORVM & malorum confectio valde vtilis. Succi malorum & cotoneorum, sing. lib. vnam semis, mellis Attici despumati lib. tres, aceti lib. vnam S. Coquito ad mellis consistentiã. dein adiice hæc tusa & cribrata, zingiberis, piperis albi, spicæ, sing. vnc. duas, li- C gni aloes crudi vnc. S. cardamomi minoris, cardamomi, sing. hexag. duo, zedoariæ vnc. semis, gallæ moschatæ hexag. semis, nucis moschatæ, galangæ, cinamomi, cardamomi magni, sing. vnc. vnam, caryophylli vnc. S. maceris hexag. duo, berberis hexag. tria, croci hexag. vnũ. Datur manè ieiuno, & à cibo.

Cap. XXVIII.

CONFECTIO è succo malorum. Malorum dulcium [a]corpora repurgato ab eo quod intus & extrà est, accipe, & cõtusa exprime linteo tenui, & è succo expres- D so accipe lib. vnam. Admisce illi hæc tusa & cribrata, spicæ vnc. tres, xylobalsami vnc. vnam, coriandri vnc. S. zingiberis hexag. quatuor. Coquito bene ad consistentiam. Dato vnc. S. vbi volueris.

a Corpora] In codice Nicolai perperam ζώματα pro σώματα legitur.

Cap. XXIX.

CONFECTIO alia è succo malorum, conferens ad vomitum, animi defectionem, continuam febrem, data in inclinatione morbi. Qui ea vtitur, rigore vacet: neque eius natura sit biliosa, neque etiam stomachus bi- E liosus. Iuuat autem immodicam sitim. Succi malorũ dulcium purgatorum lib. duas, spicæ lib. semis, santali rubri, spodii, corallii rubri, crystalli puri, singul. vnc. semis. Tritis & subactis vtere.

Cap. XXX.

CONFECTIO alia è succo malorum. Succi malorum dulcissimorum lib. quinque, stillatitii rosarum liquoris puri lib. vnam, sacchari lib. quatuor semis, mellis Attici puri lib. semis. Coquito vt cydonite. dein adiice illi, croci, spicæ, sing. stag. vnum, canchryos, cinamomi F veri, santali albi, sing. stag. duo, caryophylli stag. vnum, moschi stagium semis. Trita & confecta probè recondè in vase. dato manè & à cibo semunciam aut vnc. vnam. Prodest stomachicis, cibum non appetentibus, febricitantibus, vomentibus cibum. Melancholicis & pituitosis admodum bona.

Cap. XXXI.

CYDONITE ad eos qui nihil appetunt, & cibum vomunt: & neque probè concoquunt. Succi cotoneorum, succi mẽthæ, succi sampsychi, singulorum vnciam G vnam, sacchari libram vnam. Coquito bene ad consistentiam. Adiice hæc tusa, & per cribrum transmissa, caryophylli, nucis moschatæ, galangæ, zedoariæ, spicæ, floris iunci odorati, singulorum drach. semis, ligni aloes crudi drach. semis. Datur manè ieiuno vncia semis. est valde laudatum.

Cap. XXXII.

CYDONITIS confectio stomacho conueniens, ad eos qui nihil appetunt & concoquũt, & imbecillum habent stomachum, vtilis. Carnis cotoneorum purgatorum lib. duas. Coquito cum vino optimo ad consi- H stentiam, dein adiice mellis Attici lib. quatuor, & coquito ad consistentiam. Vbi remoueris ab igne, adiice hæc tusa & trita, cinamomi, zingiberis, sing. vnciam vnam,

nuces moſchatas numero tres, maceris hexagiũ vnum;
caryophylli hexag.vnum, cubebarum hexag.ſemis, ze-
doariæ,cardamomi,ſingulorum hexag.vnum,cardamo
mi magni, gallæ moſchatæ, ambaris, ſingulorũ hexag.
ſemis,croci,ſpicæ,ſing.drach.ſemis, galãgæ,ligni aloes,
ſing.vnc.ſemis,moſchi ſiliquas duas. Probè confectam
præbeto pondere ſemunciæ.

Cap. XXXIII.

CONDITVM nephriticum,& calculum atterẽs.
Rhei,ſaxifragi,petroſelini,aſari,ſpicæ nardi, caſiæ, rhei
Pontici,betonicæ,ſinonis,dauci,acori,ſing. drach.vnã,
piperis communis vnc.vnam, mellis Attici librã vnam
ſemis,optimi vini omphacini lib.ſeptem ſemis.Bene pa
ratum datur manè ieiuno menſura vnius poculi parui.

Cap. XXXIIII.

CONDITVM purgatorium expertum,non ſub-
uertens ſtomachum neque ſanorum neque ægrotum,
admodum nobile. Succi fœniculi viridis lib. ſemis,
menthæ viridis vnc. tres, radicis apii vnc.vnam, aquæ
fontanæ lib.quatuor ſemis vnc.tres. Herbas in aqua ma
cerato trib⁹ diebus,dein coquito donec lib.vna S.rema-
neat. Poſtea colato, & abiicito herbas, tritáque hæc in
mortario adiice, piperis vnc. vnam, ſquillæ vnc. ſemis,
mellis Attici lib.ſemis vnc.tres, vini boni lib.tres ſemis
vnc. tres. Confectum & paratum conditum reconde in
vaſe: atque vſu poſtulante,dato poculum vnum,& ieiu
no & dormituro. Probatum eſt,periculóque vacat.

Cap. XXXV.

CONDITVM nephriticum,& calculos conterẽs.
Maſtiches drach. duas, coſti, foliorum ſpicæ nardi,rhei
Pontici,ſing. drach. vnam, mellis Attici lib. ſemis vnc.
tres,vini boni lib.octo.Vbi rectè confeceris,dato manè
poculum vnum.

Cap. XXXVI.

CONDITVM nephriticum,mirabile. Saxifra-
gi,petroſelini,ſing.vnc.ſemis,betonicæ vnc.duas ſemis,
coſti vnc.ſemis drach.vnam,zingiberis hexag. vnum ſe
mis,piperis communis hexag.ſeptem ſemis, ſeminis rũ
tæ vnc.tres ſemis,ſpicæ nardi ſcrup.vnum, mellis Atti-
ci lib.ſemis,vini veteris lib.duodecim ſemis. Datur po-
culum vnum manè ieiuno.

Cap XXXVII.

CONDITVM nephriticum ſimile. Saxifragi,
betonicæ,petroſelini,ſing.lib. ſemis, ſpicæ nardi drach.
vnam,piperis communis vnc.ſemis drach.vnam. Trita
madefacito cum mellis Attici lib. vna, & vini boni lib.
ſex.Datur manè ieiuno poculum vnum.

Cap. XXXVIII.

CONDITVM purgans,laudatum,ad hydropicos
& cholericos expertum, ſine torminibus & moleſtia
purgans. Radicem iridis viridem contuſam in morta-
rio diligenter per diem & noctem macerato in vino bo
no:dein exprimito per [a] linteũ purum,& impleta phia-
la vna admiſce mellis cochl. vnum ſemis, piperis com-
munis grana ſex ſemis: & præbeto bibendum manè ie-
iuno prius calefactum. Datur autem hyeme & æſtate:
probatum enim eſt.

a Linteũm], Manuſcriptus codex habet λέντιον pro λίντεον.
Latinam nanque dictionem Græcis literis minus rectè exarauit.

A Cap. XXXIX.

CONDITVM lapidem atterens,probatũ. Pipe-
ris albi,ſaxifragi,ſpicæ nardi,ſeminis lini,betonicæ,ſin-
gul.vnc.vnam,petroſelini, folii,ſing.vnc.vnam S. Trita
madefacito cum mellis Attici libris ſex, & vini Aſcalo-
nii boni lib.nouem, & vtere.

Cap. XL.

CONDITVM purgatorium,admodum probatũ.
Catapotiorum purorum,ſenæ,polypodii,thymi,epithy
B mi,hermodactyli,pæoniæ,ſing.vnc.vnam. Tritis(ſi qui
dem non febricitant ægri) adiice vini puri menſuram
vnam aut lib.ſex:ſi verò febricitant,aquæ lib.ſex.coqui-
to ad tertias.Colato, decoctúmque accipe.& ſi febre va-
cant ægrotantes, adiice illi mellis Attici lib. vnam: ſin
febricitant, ſacchari lib.vnam, & rurſus probè coquito,
colatíſque adiice in pollinem tuſi cinamomi vnc. vnã,
galangæ,piperis communis,zingiberis,ſing.hexag.duo,
caryophylli,cardamomi, [a] ſpigo, ſing. hexag. vnum, &
vini boni pondus triplex ad ſuperius decoctum. Suba-
C ctis & irrigatis omnibus ſimul, conficito vt [b] claretum,
& præbeto manè ieiuno cũ tepidæ aquæ vnc.quatuor.

a Spigo] Græcè eſt σπίγω. Quid verò Nicolaus hac voce in-
telligat,me ignorare fateor. b Claretum.] In codice Nicolai
hìc & paulo pòſt eſt κλαρόν.Hac voce autem illum innuere puto id po
tionis genus quod hodie à medicis claretum vel hippocras appellatur.
ideóque claretum potius quàm clarum ſcribendum fuiſſe arbitror.

Cap. XLI.

CONDITI, quod claretum vocatur,confectio ad
ſtomachicos,cibum non appetentes, & ſtomachi infla-
tione laborantes. Spicæ vnc.ſemis, cinamomi vncias
D ſex, zingiberis vnc. quatuor,piperis communis vncias
duas ſemis,piperis longi, [a] nunteſarcas,galangæ,ſingul.
vnc.vnam, caryophylli vnc.ſemis,ſacchari & mellis,ſin
gul.lib.duas. Tritas ſpecies irrigato ſimul, & adiice vini
menſuras duodecim. Datur manè ieiuno poculum vnũ
exiguum.

a Nunteſarcas] Græcè eſt νυντεσάρκας. Quæ quidem dictio
eſt haud dubiè corrupta:ideóque quid ſignificet,ſcire nequeo.

Cap. XLII.

CONDITVM ad ſtomachicos, cibum non appe-
E tentes,inflatos,& cibum non rectè concoquentes. Ci-
namomi vnc.vnam ſemis, caryophylli,maceris,ſingul.
hexagium vnum,nuces moſchatas duas,galangæ hexa-
gium vnum ſemis,cardamomi hexag.duo, piperis lon-
gi & communis, ſingul.hexag.duo,ſpicæ hexag.vnum.
Trita irrigato cum mellis Attici puri lib.trib⁹,& vini bo
ni menſuris ſex.Poſtquàm vt claretum confeceris, dato
manè ieiuno poculum vnum.

Cap. XLIII.

F CONDITVM ad ſtomachicos, cibum non appe-
tentes, inflatos, cibúmque non rectè coquentes, atque
hydropicos. Cinamomi boni vnc.vnam,zingiberis al
bi repurgati vnc.ſemis drach. vnam, roſarum rubearũ,
caryophylli,ſantali rubei, ſing.drach. duas, ſpicæ nardi
ſiue net,ſing.drach.vnam. Trita irrigato cum vino bo-
no albo,pondere lib.triginta, & melle Attico deſpuma-
to quod ſatis eſt aut ſaccharo. Datur manè, meridiè, &
veſperi poculum vnum quoties offertur.

INDEX PVRGANTIVM Eligmatum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De purgantibus eligmatis,

Sectio vigesimaoctaua.

Cap. I.

A PVRGATORIVM eligma Monachicum, quod dicitur Sarracenicè Looch el rachos, purgans gratia Dei, vtranque bilem, flauam & nigram ac pituitam, maculásque in facie factas. Purum corporis colorem efficit. Prodest vertiginosis, caliginique oculorum. Pruritum corporis purgat, & sanguinem deprauatum attenuat. Exanthemata seu pustulas consumit ac dissipat. Bonitatem stomachi efficit. Venerea quoque excitat. B Pityusæ drach. quinque, dacrydii drach. tres semis grana septem, sacchari drachm. quatuor, piperis longi drach. duas, amomi, seminis apii, ammeos, salis ammoniaci, zingiberis, singul. drach. tres semis, piperis albi drach. duas, pyrethri drach. duas semis. Hæc in mortario contundito & cribrato. scammoniam bifariam terito, & vnito omnia in vnum. dein saccharum tritum insperge, & cōmoueto diligenter. Postea adiice mellis Attici quod satis est, & factum aquosum repone in vase vitreo, & dato cum tepida, aut vini dulcis vnc. duab⁹ aut quatuor, C iis scilicet qui difficilem aluum habent: facilem autem habētibus aluum, vncias tres. Iunioribus vnc. duas. & febricitantibus cum tepida præbeto.

Cap. II.

PVRGATORIVM, regium eligma, quod Sarracenicè Loch el melick, ad bonum stomachi odorem & bonitatem eiusdem confert. Purgat pituitam & bilē mirabiliter. Piperis communis & longi, spicæ nardi, nardi Celticæ, amomi, caryophylli, singul. vnc. semis, D zingiberis vnc. semis drach. vnam, scammoniæ drach. tres semis, pityusæ vncias septem, sacchari vncias quatuor semis. Hæc tusa excipe melle Attico sufficienti, & præbeto Integra exhibitio, vnc. triū: media, vnc. duarū: minima, vnc. vnius, cum aqua calida. Aliqui verò hoc ipso vt electuario vtuntur, exhibentes id cū aqua calida.

Cap. III.

PVRGATORIVM eligma, admodum probatum. Aloen flauam quamcunque vis accipe, & terito validè. E Accipe etiam liquorem tithymali, fingito pilulas erui magnitudine, & præbeto vnam aut duas pro viribus. Purgat verò vehementer.

Cap. IIII.

A PVRGATORIVM eligma valde laudatum. Dacrydii, aloes flauæ, sing. vnc. vnam, absinthii, colocynthidis, ammoniaci, singul. vnc. semis, agarici, mastiches, sing. hexag. vnum semis. Excipe cum succo brassicæ, & madefacito probè, fingitóque pilulas erui quantitate.

Cap. V.

PVRGATORIVM eligma sine molestia purgans, ad ischiadicos & per circuitum afflictos, eósque qui diutius molestantur, admodum bonum. Colocynthidis vnc. semis, B nitri vnc. vnam. Bene trita præbeto validis drach. vnam cum aqua mulsa, magnæ mensuræ ieiunis: imbecillibus drach. S.

Cap. VI.

PVRGATORIVM eligma, quod ab aliquibus vocatur Panaretos, ab aliis Asclepios. Valet ad morbos comitiales, diuturnos capitis dolores, insaniētes, lethargicos, stomachicos, arthriticos, melancholicos, neruorū vitia, & ad eos quibus cibus acescit, omniáque thoracis mala. Hoc vsus est Heraclides Cous, aut Galia: summè e- C nim claruit. Priuatim verò vsus est ad hydropicos mirabiliter. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum aquæ mulsæ vna mensura. Piperis communis, albi & longi, seminis dauci, anisi, apii, petroselini, libystici, carei, zingiberis, agarici, grani Cnidii, squillæ torrefactæ, pyrethri, radicis chamelææ, euphorbii, myrrhæ, croci, polii, spicæ nardi, [a] cardamomi (si verò non habes, adiice duplum casiæ) sauinæ, amomi, casiæ, ellebori nigri, dacrydii, aloes flauæ, sing. vnc. semis. Trita madefacito cum melle Attico sufficienti.

D a Cardamomi] Cinamomi legendum puto, propterea quòd duplum casiæ pro eo sumendum esse scribat.

Cap. VII.

PVRGATORIVM eligma expertum, non excitans tormina, & molestia vacans. Piperis nigri, cumini, anisi, petroselini, fœniculi, apii, ammeos, epithymi, singulorum drachmam semis, dacrydii drachmas quinque. Trita dantur manè ieiuno pondere scrup. vndecim. postea sorbendam præbeto aquam tepidam.

Cap. VIII.

E PVRGATORIVM eligma flauæ bilis. Seminis apii, piperis communis, sing. scrup. semis, dacrydii drachmam semis. Trita dantur vna vice manè ieiunis:

postea sorbenda datur aqua tepida.

Cap. IX.

PVRGATORIVM eligma simplex, molestia & periculo vacans, datum omni tempore. Iridis Illyricæ radicis succi cyathum semis, vini boni tantundem. Tusa mixta, & tepida da bibenda manè ieiuno. est enim probatum medicamentum.

Cap. X.

PVRGATORIVM eligma probatum, pituitam bilem & humores purgans, noxa vacans. Dacrydii vnc. semis, colocynthidis vnciam vnam hexagium vnũ semis, aloes flauæ venciã semis, succi absinthii vnciam vnam drachmas duas. Trita cum succo brassicæ subigito, & finge pilulas, datóque pro viribus vesperi.

Cap. XI.

PVRGATORIVM probatum admodum vtile, veluti prædicta. Herbam alypiadis cum foliis & ramis tunde & cribrato. Datur puluis ille iis qui à pituita, aut humore aliquo acri, aut bile infestantur, pondere dimidii cochlearii tepidi. Facit ad hydropicos, & eos de quibus medici desperarunt.

Cap. XII.

PVRGATORIVM educens aquam, hydropicis vtile. Piperis communis, squamæ æris, singulorũ dr. vnam, struthii seu lanariæ drachmas duas, piperis albi, dacrydii, singulorum drachmam vnam semis. Trita dato manè ieiuno cochlear. vnum semis, medium podus cochlear. I. pòst sorbendam exhibe aquam tepidam.

Cap. XIII.

PVRGATORIVM aquam educens, probatum. Grani Cnidii vsti scrupulum semis, radicis panacis siliq. vnam. Trita prabeto cum aqua mulsa pondere cochlearii vnius manè.

Cap. XIIII.

PVRGATORIVM hydropicorum probatum. Spicæ nardi drachmas duas, libystici vnciam semis, petroselini, dauci, singulorum drachmas duas, epithymi scrupulos nouem, cocci Cnidii drach. duas. Trita prabẽtur manè ieiuno pondere cochlearii vnius, cum tepida.

Cap. XV.

PVRGATORIVM aquam educens, ad hydropicos probatum, laudatum valde. Euphorbii, piperis cõmunis, cumini, pulegii, pyrethri, singulorum drachmas duas. Trita dantur cum aqua mulsa manè ieiuno pondere cochlearii vnius: si verò vsus eius sit post paucos dies, cochlearium vnum cum dimidio ad integram totius corporis purgationem sufficit.

Cap. XVI.

PVRGATORIVM ad colicos Euchirii, quo vtebatur Asterius medicus expertum. Euphorbii vnciã semis, baccarum lauri drach. semis aut grana quinque, aloes flauæ drachmam semis. Trita irrigato cum aqua mulsa, & dato pro viribus scrupulos sex, tres, vel quinque aut septem. est probatum.

Cap. XVII.

PVRGATORIVM expertum, bonum, quo ego vsus sum, datur pro arbitrio. Dacrydii scrupulos tres, aloes, epithymi, agarici, singulorum scrupulum vnum semis, colocynthidis, mastiches, singulorum scrup. quinque & quartam partem. Trita irrigato cum aqua mulsa aut oxymelite pondere cochlearii vnius. Dantur scrupuli quinque aut septem, & tepidæ quantum satis est.

Cap. XVIII.

PVRGATORIVM admirabile admodum, expertum torminibus, & periculo molestiáque vacans. Piperis communis, cumini, anisi, petroselini, fœniculi seminis, apii, ammeos, epithymi, singulorum vnciam semis, dacrydii scrupulos nouem. Trita prabeto manè ieiuno scrupulos quinque semis aut sex semis cum aqua tepida.

Cap. XIX.

PVRGATORIVM mirabile, valde expertum, torminibus carens & detrimento. Piperis communis, cumini, ammeos, colocynthidis, epithymi, singulorum scrupulos nouem, dacrydii scrupulos octo. Trita dantur manè ieiuno pondere scrupul. trium aut quinque cum aqua tepida.

Cap. XX.

PVRGATORIVM capitis errhinon, admodũ probatum. Melanthii, salis ammoniaci, elaterii, singulorum vnciam semis. Excipe sicyonio oleo, & infunde naribus cochlearium vnum tepidum.

Cap. XXI.

PVRGATORIVM sinus sordidos glutinans. Primò enim carnẽ expurgat, & postea coalescere facit, & glutinat. Syluestris ficus ramorum cortices cultro modicè conscinde, & cõiice in oleum sufficientis quantitatis. Coquito iusto tẽpore, & vbi excolaueris, cortices abiicito. In oleum autem coniice ceræ modicum, vt vniri queant per piulcum. Vbi vnita fuerint, extrinsecus impone pannum crassum, quem obturatum & lana tectũ alligato. Primò quidem sic purgat vt corrupta mẽbranarum excernat.

INDEX CATAPLASMATVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Cataplasmatis,

Sectio Vicesimanona.

Cap. I.

A CATAPLASMA ad oculos motos, mirabile. Croci, opii, singulorum drach. semis, castorei drachmam semis grana septem, meliloti drach. vnam, micarum siliginei panis maceratarum in passo vnciam vnam, ouorum assatorum vitellũ vnum. cum dimidio excipe succo fœnigræci, & vtere.

Cap. II.

CATAPLASMA ad dolores oculorum, probatum. Rosarum aridarum drach. duas, opii, croci, singul. drach. semis. Excipe cum decocto mellis sufficiente.

Cap. III.

CATAPLASMA mirabile ad carbunculos in oculis, & toto corpore factos. Meliloti, rosarum, singulorum vnciam vnam. Tusa coquito in aqua plurimum. Dein coniecta in mortarium contere diligenter, & cõmisce vitellos ouorum elixorum, & modicum olei rosacei vt emplastri formam acquirat, & tenui panno illitũ imponito. Hoc dolores mitigat & refrigerat. item duritias & inflammationes carbunculorum dissoluit. postea illine pastillum de halicacabo cum vino & croco: ita enim multoties sum vsus.

Cap. IIII.

CATAPLASMA ad carbunculos & strumas, expertum. Seminis cardamomi, farinæ fabaceæ, coquito cum stacte, & illinito foliis brassicæ, & vtere.

Cap. V.

CATAPLASMA iecinoris expertum, admodũ bonum. Absinthium tusum & cribratum coquito bene cum melle Attico, & illitis vtere.

Cap. VI.

CATAPLASMA è myrobalano, ad iecinorosos, stomachicos, & hypochondriacos. Myrobalani Celtici, asari, xylobalsami, iridis, cyperi, singulorum vnciam semis, fæcis Ascalonis, aut Syriacæ sapæ, aut olei nucum quod satis est: excipe & illine.

Cap. VII.

CATAPLASMA ad durities iecinoris, expertũ. Semen lini probè tusum, & cribro transmissum, coquito ad consistentiam, & illine.

Cap. VIII.

CATAPLASMA dysentericis vtile, valde bonũ. Acaciæ vnciam vnam semis, gallarum vnciam vnam, polentæ vncias tres, mãnæ thuris vnciam vnam, myrti aridæ vncias tres, rosarum siccarum vnciam vnã, rhois Syriaci hexagia quatuor semis, aluminis scissilis vncias
B duas, rubi summitates. coquito cum vino odorato sufficienti, & vtere.

Cap. IX.

CATAPLASMA Artomeli, ad stomachicos, lienosos, iecinorosos, & causas viscerum. Meliloti mensurã vnam, anisi, seminis apii, singulorum vnciam vnam, seminis fœniculi vnciam, seminis drachmas duas, mastiches vnciam vnam semis, comæ absinthii hexagia quatuor semis, panis aridi in vino & melle prius tribus diebus macerati, œnanthes aridæ vncias duas. Hæc irrigato
C probè, atque adiice vini odorati quod satis est, & vtere.

Cap. X.

CATAPLASMA ad cœliacos & dysentericos, expertum. Succi acaciæ, & hypocisthidis, myrti baccarum aridarum, rosarum, sidiorum, balaustiorum, gallarum, œnanthes aridæ, ossium palmularum, farinæ orizæ, panis aridi probè vsti, cumini, mastiches. Redactis singulis in puluerem, excipe cum fæce colata, aut vino bono odorato, & confecto vtere in stomacho, & ventre, & lũbis, & suprà. est enim probatum. Adiice illi succũ vtriusque
D que plantaginis.

Cap. XI.

CATAPLASMA ad pleuriticos, valde efficax! Cyparissi folia viridia contusa, & adipi suillo recenti cõmixta, ad emplastri formam redige. & illita panno iis vtere. Igni hoc ipsum adhibere oportet, nec concedendus eius vsus nisi calidum sit.

INDEX CERATORVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Ceratis,

Sectio trigeſima.

Cap. I.

CERATVM myrteum, ad ſcabies feruentes, puſtulas, & pudenda glutinans. Lithargyri, ceruſſæ, plumbi vſti, ſingul. vnc. ſemis, ceræ puræ vnc. duas ſemis, olei myrtini vncias quatuor.

Cap. II.

CERATVM Sancti Ioannis Euangeliſtæ per viſionem illi manifeſtatum. Confert ad omnem duritiem ac omne malum, lienes, mammas mulíebres à lacte induratas, ſtomachum phlegmone obſeſſum, bubones, furunculos, coxarum dolores, & omnem dolorem in quacũq; corporis parte fuerit, ad abſceſſus. Aut enim exprimit & vacuat ſine ſectione, aut rumpit. vacuat, glutinat, & curat. Nitri Alexandrini vnciam ſemis, olei, ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum libram ſemis, alliorum vaginas duodecim, ſauinæ vncias duas. Oleum, cera, & reſina coquuntur ſimul: iniectis autem alliis in vaſculum, coquuntur donec exareſcant vehementer: dein autem ſublatis & abiectis illis, colatur quod decoctum eſt. poſtremùm nitrum tritũ additur. Iniicitur verò etiam de manna Sancti Iohannis quantum teneri poteſt tribus digitis, dicẽdo, In nomine Patris, & Filii, & Sancti ſpiritus. Liquabilibus itaque iam coactis & compactis, iniice nitrum tritum, ſpathâque moueto, & vtere in nomine Domini, Amen.

Cap. III.

CERATVM mitigans dolorem, & omnem phlegmonen, dolorémque mediarum corporis partium, ac duritiem, ad dolentes articulos, podagras, & neruorum diſtẽſiones. Iniicitur etiam colicis & vteri malis. Prodeſt iis qui ex morbo extenuati ſunt, & ſiccum habentibus corpus, febricitantibus cum oleo dulci, vacantibus febre cum nardo Celtica ſolutum. Ad carbunculos, toti corpori illitum. recuperat enim vires & reficit. aſſumitur etiam ad peſſos. Adipis anſerini, ſuilli, caprini, taurini, medullæ ceruinæ, ſingulorũ libr. ſemis, butyri boni, terebinthinæ, œſypi, ſingulorum vncias duas, ceræ, pineæ reſinæ, ſingulorum vncias quatuor. Confectum rectè reconde, & vtere.

Cap. IIII.

CERATVM è ſucco fœnigræci, ad omnem duritiam, & diſtenſionem laudatum. Olei fœnigræci libram vnam, ceræ vncias duas, terebinthinæ, œſypi, ſingulorũ vnc. vnam ſemis. Fœnumgræcum vna antè hora macerato in aqua, & admiſcendo oleum coquito.

Cap. V.

CERATVM è ſolano, æſtus mitigans, & eryſipelata. Succi ſolani vncias tres, ceræ puræ vnc. quatuor ſemis, ceruſſæ, lithargyri, plumbi, ſingulorum vnc. duas, olei roſacei vnc. quatuor, adipis ſuilli recentis vnc. tres, aceti parum. vtere.

Cap. VI.

CERATVM ad exacerbationes podagricas & arthriticas: nam ægrotantibus dolorem abigit. non ſinito ante triduum decidere. Olei communis, ceræ puræ, ſingulorum libram ſemis vnc. tres, corticis radicis verbaſci, rutæ tenerũm ramorum, ſingulorum vnciam vnam ſemis, cypariſſi pilulas quatuor ſemis, aquæ marinæ quod ſatis eſt. Tuſa cum oleo & aqua marina coniicito in ollam nouam, & coquito donec marina remaneat: moueto autem virgula laurina. Deinde etiam liquato ceram, & probè confecto vtere.

Cap. VII.

CERATVM diſſoluens omnem duritiam, expertum. Adipis, ceræ, reſinæ pineæ, ſingulorum vnc. tres, picis aridæ, butyri, ſingulorum vnc. ſemis drachm. vnã, medullæ ceruinæ drachmas duas. coquito vt ceratum, & vtere.

Cap. VIII.

CERATVM mirabile ad eryſipelata, ſenum podagras, vlcera phlegmone obſeſſa, & cãceroſa: itẽ pudẽdorũ ſediſq; calidos dolores, in anteriore parte tibiæ facta vlcera ſenilia, & deſquamationes. Scoriæ plũbi, ceruſſæ, ſucci ſolani, ceræ puræ, olei roſacei, ſing. librã ſemis.

Cap. IX.

CERATVM aliud è ſolano ad eryſipelata, herpiſtica, carbunculos, & omnis generis vſtiones. Plantaginis maioris, ſeridis, & ſolani ſuccorum, ſing. cyath. duos, ſucci lactucæ cyathos duos ſemis, lithargyri, ceruſſæ, ſingul. vnc. ſemis, ſcoriæ plumbi, ſulphuris ignem non experti, ſing. vnc. duas ſemis, aluminis ſciſſilis, thuris, ſingul. vnc. vnam drachmas duas, ouorum nouem alba, ceræ vncias quinque, adipis ſuilli vncias quinque partem quartam. Liquabilia fundito, & arida terito validè, recondito, & vtere.

INDEX CATAPLASMATVM COLICORVM, & cephalicorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Cataplaſmatis colicorum & cephalicorum,

Sectio trigeſimaprima.

Cap. I.

CATAPLASMA ad colicos & inteſtinorum cruciatus. Piperis communis, baccarum lauri decorticatarum, ſeminis rutæ ſylueſtris, cumini, ſingulorum vnciam ſemis. Tundantur & cribrentur. Eſt enim expertum & probatum.

Cap. II.

CATAPLASMA ad colicos probatum. Farinæ fœnigræci vncias tres, farinæ baccarũ lauri, maſtiches, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnã ſemis. Trita coquito cum mulſi cochleario vno, & impone.

Cap. III.

COLICA potio probata. Fructus herbæ cynorrhodi fac aridos, & reconde. Vſu exigente dato cochleariũ dimidium, cum vino temperato tepido diebus tribus manè ieiuno. Confert etiam pueris ramice inteſtinorũ laborantibus, datum diebus quindecim alternatim. geſtet verò deligationem.

Cap. IIII.

COLICOS confeſtim dolore liberans. Succi braſſicæ cyathum vnum ſemis, vini veteris vnciam vnam ſemis. Commixta & calefacta dato bibenda ieiuno.

Cap. V.

COLICA Croce admodum mirabilis. Vtere in iis colicis in quibus metus eſt ne à medicamentis epotis lædatur ſtomachus, & in quibus ea quæ ſumuntur, euomuntur. Dolorem etiam ſedat, ſi lana exceptam inuolutámque fabæ Ægyptiæ magnitudine in interiora ſedis imponamus. Habeat autem lana fimbriam marginémve extra anum propendẽtem, vt poſtquam dormire incipiat æger, medicamentum amoueamus, per marginẽ extrahentes: mulieribus in pudendum imponitur. Non enim ſolùm coli infeſtationes ſoluit, ſed etiam in omni dolore eſt neceſſarium. in vigilantibus quoque eſt probatum. Opii, caſtorei, ſingulorum drachmas quatuor, myrrhæ, nitri, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cyclamini drachmam vnam, foliorum rutæ drachm. ſex. Tuſa probè excipe melle Attico, & reduc ad cerati craſſitudinem, ac vtere.

Cap. VI.

COLICA vnctio Eſdræ, flatus educens. Foliorum rutæ viridium, nitri, cumini. Tuſa irrigato cum melle Attico vt ſordium craſſitudinem acquirant, & inunge interiora ſedis.

Cap. VII.

COLICA antidotus, quam accepi ab Alypio medico. Data autem ter menſe in ipſis exacerbationibus perfectè malum ſanat. Per hanc enim matrem ſuam prorſus curauit ab eo morbo & multos alios. Aniſi, caſiæ, myrrhæ, opii, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis apii vnciam vnam, petroſelini, piperis albi, ſingulorum ſcrupulos nouem, piperis longi, caſtorei, croci, floris iunci odorati, ſpicæ nardi, ſingulorum ſcrupulos ſex. Tuſa & cribrata excipe melle Attico cum aqua tepida drach. ſemis, robuſtioribus hexag. I. ſemis: imbecillioribus triobolũ in ipſis exacerbationibus. potentibus præbeto alternis, & à ſumptione iube vt deambulẽt: nõ validos iube vomere. Mirabiliter facit ad teneſmum & ileoſos.

Cap. VIII.

CYPHION ſacratum magnũ ex ſeptuaginta duabus ſpeciebus probatum, & mirabile ad capitis & hemicranii dolores, atque vigilias. ſuffitum autem omnem impurum abigit ſpiritum. Facit etiam ad inuidiam & omnem indignationem. Thuris maſculi, euphorbii, ſaroa, peucedani, myrobalani, granorũ iuniperi magno-
A rum & paruorum, chartæ vſtæ, carpeſii, maſtiches, lapidis gagatis, caſtorei, gentianæ, terebinthinæ, ſingulorũ ſcrupulos tres, coſti, folii, dictami Cretenſis, caryophylli, ſpicæ nardi, pinearum vſtarum, bdellii, crocomagmatis, pyrethri, mei, nucis Indicæ, corticis mandragoræ, ſtyracis, ſingulorũ ſcrupulos quatuor ſemis, nitri, bituminis Iudaici, artemiſiæ monoclones, Celticæ, amomi, caſiæ, cardamomi, xylocaſiæ, ligni caryophyllorum, xylobalſami, calami odorati, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ladani, aſari, ſeſelis, ammoniaci thymiamatis, pilularum,
B cypariſſi, ſtruthii, meliloti, glycyrrhizæ, gũmi, ſingulorum ſcrupulos ſeptem ſemis, floris iunci odorati, ſauinæ, muſci herbæ, aſpalathi, helenii, cyperi, iridis, roſarũ aridarum, zingiberis, verbenacæ, vnguium Indicarum, Lemnii ſigilli, opobalſami, ſingulorum ſcrupulos nouẽ, ſeminum pinearum vnc. ſemis, ſeminis fœniculi ſcrup. tres, croci ſcrupulum ſemis, zarnaba ſcrupul. quatuor S. palmularum pinguium, caricarum pinguium, vuarum pinguium exemptis vinaceis, ſing. vnciam vnam ſemis.
C Tuſa & cribrata arida excipe cum humidis, dein irrigato cum vino bono & melle Attico ſufficienti: & ſubactis omnibus, finge paſtillos, & exiccato in vmbra. reconde, & vtere vt probato, gratia Dei.

Cap. IX.

CYPHION mirabile ex vigintiſeptem ſpeciebus. Aſpalathi, bdellii, helenii, ſtyracis, ladani, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam, roſarum aridarum vnciã vnam ſemis, pyrethri repurgati, cardamomi, ſphagni, ſingulorum hexagia ſeptem ſemis, radicis aſphodeli, ſauinæ, croci, ſingulorum vnciam vnam, ſeminis cypariſ-
D ſi, folii, nucum pinearum purgatarum, folii, Celticæ, ſingulorum hexagia quatuor ſemis, ſpicæ nardi, caſiæ, coſti, floris iunci odorati, ſingulorum vnciam ſemis, baccarum iuniperi magnarum & paruarum, ſingulorum tredecim, terebinthinæ vncias tres, vuæ exeptis vinaceis, caricarum pinguium, ſing. libram ſemis, carnis palmularum vncias tres, mulſi quod ſatis eſt.

Cap. X.

CALAMVM infixum ex quacunque corporis parte educens. Pteris radicem quæ Romanis vocatur filix,
E tuſam & cribratam madefacito cum adipe ſufficienti, & impone deſuper, & extrahit ipſum. Si verò non præſto ſit, radicem calami vrito, & frixam cum picino oleo, illine noctem & diem.

Cap. XI.

CAVSTICVM vuæ probatum. Calcis viuæ, ſaponis Gallici, ſinapi, drachmam ſemis, protoſtacti quod ſatis eſt. probè parato vtere.

Cap. XII.

CROCOMAGMATIS confectio probata. Croci, glaucii, roſarum aridarum, myrrhæ, aloes, amyli, gum-
F mi, thuris, vini boni. Fac paſtillos exiccatos in vmbra reconde in vaſe, & vſu poſcente dato.

Cap. XIII.

CROCOMAGMATIS alia confectio, admodũ bona. Croci drachmas ſex, roſarum viridium drachmas tres, gummi drachmam vnam, vini odorati quod ſatis eſt. fac paſtillos, exicca in vmbra, & vtere.

Cap. XIIII.

COMAGENI confectio admodum vtilis. Cardamomi, abrotoni, baccarum lauri, terebinthinæ, meliloti, opopanacis, florum iunci odorati, ſingulorum vnciã
G vnam, mellis Attici libram ſemis, ceræ albæ vnciam vnã ſemis, olei boni libram ſemis, vini odorati ſextarium ſemis. vtere.

Cap. XV.

CAPITIS alopeciam & impetigines ſanans. Piperis communis, muſcerdarum, ellebori albi, ſingulorum

drachmam vnam ſemis.Excipe aceto acerrimo, & redige ad ſordium craſſitudinem,ac vtere.

Cap. XVI.

CAPITIS vnctio probata. Croci,myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis,crocomagmatis drachmas tres,foliorum lauri drachmas quinque,vini quantum ſufficit.

Cap. XVII.

CAPVT dolentibus ſomnum concilians, probatum.Similaginis puræ,abſinthii, mannæ, ſingulorum vnciam ſemis,albi ouorũ quod ſatis eſt.Impone fronti.

Cap. XVIII.

CAPITIS dolorem vehementer calidum ſedans. Succi pſyllii aut ipſum pſyllium terito cum roſaceo ſufficienti,& reduc ad ſordium craſſitudinem.Inunge tempora & frontem.

Cap. XIX.

CAPVT dolentibus ſomnum inducens vtile.Opii ſcrupulum vnum.Tritum irrigato cum lacte muliebri, & imbue ex eo tomẽtum. Appone ano temporibúſque ægrotantis,& dormiet.Hoc in colicis etiam admodum laudatum eſt.

Cap. XX.

CAPITIS dolorem confeſtim ſedans. Hederam contunde immaturam:& vbi probè contuderis,per linteum exprime ſuccum eóque irrigato nares,& frontem cum roſaceo tepido.eſt probatum.

Cap. XXI.

CAPVT dolentibus & febribus conferens. Scorpium herbam viridem terito ſufficienter, & admiſce mã- A næ & aceti quod ſatis eſt:finge paſtillos.vſu poſtulante diſſolue cum aceto,& vtere in fronte.

Cap. XXII.

CROCIDÆ confectio mirabilis ad colicos.Dolorem enim confeſtim ſedat.educit etiam ſtercus induratum.Corticis mãdragoræ,cardamomi, ſingulorum vnciam vnam,opii drachmas duas ſemis,caſtorei drachm. vnam ſemis,cyclamini drachmam ſemis. Trita excipe melle Attico,aut felle taurino,& imbuito eo floccos,anóque imponito. B

Cap. XXIII.

CAPVT purgans errhinon,laudatum.Sanat capitis dolores diuturnos,& hemicraniam, vertiginoſos, & oculorum grauitates,aut grauitate auditus laborantes, ſi eo in balneo vſus fueris in [a]Laconico ſcilicet, aut in ſole,attrahendo naribus puluerem.Ellebori albi,ſtruthii,piperis albi,cumini Æthiopici, ſingulorum drach. duas. Tuſa & cribrata dato vſu poſtulante.

a Ξυροπρία malè pro ξυροπυρία ſcriptum erat in Nicolai codice manuſcripto.

C

Cap. XXIIII.

STERNVTATORIVM capitis purgatorium laudatum. Caſtorei,piperis albi, ſtruthii, ellebori albi, ſingulorum drachmas duas. Trita excipe naribus.

Cap. XXV.

CATAPOTIA è ligno maceris, ad dyſenterias, mirabile.Opii,ligni maceris,rhei, ſingulorum ſcrupul. ſex,gallarum,myrrhæ,ſingulorum vnciam vnam. Trita excipe vino paſſo,& fac catapotia.vtere pro arbitrio.

INDEX PILVLARVM.

De Catapotiis seu Pilulis,

Sectio trigesimasecunda.

Cap. I.

PILVLÆ purgantes ad dolorem ventris & stomachi. Hieræ picræ Galeni dr. decem, colocynthidis drachmas tres, dacrydii drachmas duas semis, turpeti, stichadis, singulorum drachmas quinque. Trita in pollinem fermentato cum succo fœniculi, & finge pilulas. Præbeto dormituris pilulas septem vel nouem vel vndecim.

Cap. II.

B PILVLÆ ad dolorem ventris & stomachi. Rosarum aridarum drachmas sex, glycyrrhizæ, nardi, singul. drachmas quatuor, aloes flauæ drachmas quatuor, turpeti drachmas duas, rhei barbari hexagium vnum, dacrydii scrupulos duos, vini quod satis est. Dantur dormituris pilulæ septem aut nouem aut vndecim.

Cap. III.

PILVLÆ octo specierum, ad dolorem capitis crebrò infestantem, hebetudinem, & [a]pterygia. Aloes flauæ, dacrydii, singulorum drachmas duas, colocynthidis, epithymi, dauci, agarici, mastichés, myrobalani, cepuli,
C absinthii, singulorum drach. vnam, succi solani quantũ sufficere videtur. Dantur cubitum euntibus pilulæ nouem aut vndecim.

a Pterygia] In manuscripto codice malè πλερώματα pro πλερύγια legitur. Quid verò sit pterygium, alibi abundè explicauimus.

Cap. IIII.

PILVLAE è castorio ad resolutos, arthriticos, morbo comitiali correptos, & apoplecticos. dantur cum aquæ calidæ vncia vna semis. sunt valde vtiles. Castorei, opii, croci, zingiberis, pyrethri, euphorbii, lathyris, succi
D brassicæ syluestris, piperis albi, nigri, staphidis agriæ, epithymi, spicæ, singulorum drachmam vnam, succi betæ quod satis est. Dantur dormituris pilulæ nouem aut vndecim.

Cap. V.

PILVLAE è baccis myrti, ad dysentericos, & cœliacos. Baccarum myrti balaustiorum, foliorũ mali Punici, symphyti, sanguinis draconis, boli Armenii, acaciæ, hypocisthidis, rosarum, tartari nominati græcis [a]σφέχλη, rhois culinarii, rhois Syriaci, croci, gallæ mo-
E schatæ, dictæ Net gallarũ, cinamomi, spodii, mastiches, gummi Arabici, singulorum drachmam vnam, opii dr. semis, succi myrti, & lentis quod satis est. Dentur pilulæ erui magnitudine nouem aut vndecim cum stillatitio rosarum liquore.

a Σφέχλη] In codice Nicolai corruptè ἀφέχλι scriptum erat.

Cap. VI.

PILVLAE linguæ subditæ, [a] Magistri Orsoni, ad asthmaticos, arthriticos, tussientes, & stomachi imbecillitatem, admodum probatæ. Seminum cucumerum,
F singulorum scrupulum vnum semis, glycyrrhizæ scrup. duos, succi glycyrrhizæ scrupulos tres, galangæ, tragacanthæ, gummi Arabici, singulorum scrupulum vnum, zingiberis, iridis, ambaris, styracis calamitis, margaritarum, ligni aloes, singulorum scrupulum vnum, cinamomi, caryophylli, nucis moschatæ, papaueris albi, buglossi id est borraginis, ocimi, singulorum scrupulum vnum, penidiorum scrupulos tres, moschi grana sex, nucum pinearum scrupulum vnum, stillatitii rosarum li-
G quoris quod satis est, cui tragacantha intrita sit. fac pilulas quæ sub lingua contineantur. Sunt enim probatæ ad dicta mala. Conferunt similiter cardiacis, & non nisi recta ceruice spirantibus.

a Magistri Orsoni] Græcè est μαΐστωρος ὀρσῶνε. Neque aliud has voces ab eo quod in conuersione nostra expressimus, significare putamus.

Cap. VII.

PILVLAE è myrobalano. ad arthriticos, pituito-
A sos, melancholicos, podagricos, nephriticos, & vesicæ mala à frigore facta. Turpeti, polypodii, agarici, hermodactyli, singulorum drachmas decem, esulæ, hoc est chamæpityos, senæ, lapidis [a]litzi, id est lapidis viridis, ammoniaci, saxifragi, rosarum, myrobalanorum, cepulorum, singulorum drachmas tres, caryophylli, spicæ, zingiberis, croci, florum iunci odorati, fœniculi, apii, caroi, asparagi seminum, seminis rusci, salis gemmæ, granorũ solis, mastiches, epithymi, myrobalani Indici, singulorũ drachmam vnam, aloes flauæ, dacrydii quantum omniũ
B aliarum specierum, succi myrobalani empelitici quantum sufficit. finge pilulas, & præbeto pro viribus.

a Litzi] Intelligit lapidem prasium vel Armenium, vt suprà copiosè demonstrauimus.

Cap. VIII.

PILVLAE ad quartanas valde bonæ. Croci, origani, hyssopi, rutæ, myrrhæ, epithymi, [a]ellebori nigri, colocynthidis, polypodii, agarici, florũ iunci odorati, grani Cnidii, aloes flauæ, singulorum drach. tres, succi brassicæ syluestris quod satis est. Dentur pro viribus.

a Ellebori] In codice Nicolai perperam ἐλαφὶς pro ἐλλεϐόρε scribitur.

C Cap. IX.

PILVLAE è quinque myrobalanis. Quinque generum myrobalanorum, agarici, dacrydii, colocynthidis, senæ, singulorum drachmas duas scrupulum vnum semis, epithymi, turpeti, anisi, mastiches, lapidis litzi, id est viridis, singulorum drachmam vnam gran. sedecim, rhei barbari hexagium vnum, aloes flauæ vncia semis, succi fœniculi quod satis est. Vsus earum est ad stomachicos, melancholicos, lienosos, & inflatos. Dantur pro viribus pilulæ nouem aut vndecim aut tredecim
D aut quindecim. prodest etiam ad duritiem viscerum.

Cap. X.

PILVLAE aromaticæ siue odoratæ, Ioannis Damasceni, ad stomachum frigidum & pituitosum, dolentémque. purgat enim hunc omnino: pariter & humores putridos. purgat quoque medullam. Sunt etiam vtiles destillatione laborantibus. Calami odorati, cardamomi, hoc est cubebe, nucis moschatæ, maceris, cinamomi, spicæ, carpobalsami, floris iunci odorati, mastiches, asari, caryophylli, singulorum vnciam semis, croci gran. quin-
E decim. Tritis iis adiice aquæ libras sex, & bene coquito donec dimidium relictum fuerit. Dein accipe ex ipsa aqua libram vnam vncias duas, ac coniice in eam trita & cribrata bene eiusmodi, aloes flauæ vncias duas semis, myrrhæ drachmam semis. sine donec ad consistentiam pegmatis veniant. Finge pilulas, & præbeto drach. tres, cum vino tepido dormituro.

Cap. XI.

PILVLAE è sena ad stomachicos, lienosos, purgãtes & confirmãtes. Senæ, epithymi, cuscutæ, lapidis cya-
F nei, hoc est cærulei, lapidis Armenii, hoc est lapidis viridis, & lapidis lazuli, cẽtaurii, ligni aloes boni, lapidis [a] litzi, bdellii, singulorũ drachmam vnam, polypodii, agarici, turpeti, hermodactyli, chamædryos, singulorum vnciam vnam semis, fœniculi, apii, petroselini, asparagi, & rusci seminum, seminum cucumerum, singulorum scrupulum vnum, myrobalanorum quinque generum, singulorum drach. vnam, cyperi, cardamomi, carpobalsami, cinamomi, folii, spicæ, galangæ, zingiberis, nucis
G moschatæ, caryophylli, rosarum, singulorum scrupulũ vnum, rhei barbari scrupulum vnum, aloes flauæ quantum omnium aliarum specierum, succi fœniculi & absinthii quod satis est. Datur pro viribus. sunt valde vtiles ad omnem melancholicum affectum.

a Litzi] Pro lapide prasio sumitur. Et ex hoc loco suspicio est litzi pro prasio magis quàm Armenio esse sumendum.

Cap. XII.

PILVLAE aliæ Ioannis Damasceni ad stomachũ,

caput, vitium oris & gingiuarum, purgat etiam medullam, & efficit vt homo acutè videat, & humores educit qui è capite in stomachum delabuntur. Calami odorati, cinamomi, cubebe, nucis moschatæ, maceris, carpobalsami, floris iunci odorati, mastiches, asari, caryophylli, singulorum vnciam vnam, croci drachmas quatuor semis. Trita coquito cum stillatitii rosarum liquoris bo ni libris duodecim donec remaneant lib. quatuor: dein accipe è iure decocti vncias vigintinouem. adiice illi aloes flauæ vncias quinque, myrrhæ puræ drachmam vnam. Sine vt exiccetur in vmbra quoad inde pilulæ fingi queant. vsu exigente præbeto drachmas tres cum vino feruido dormituris.

Cap. XIII.

PILVLAE ad podagricos, valde probatæ. Turpeti, hermodactyli, singulorum vncias tres, myrobalani Indici, cepuli, & citrini, agarici, colocynthidis, anisi, caryophylli, spicæ, zingiberis, saxifragi, piperis longi, seminis apii, & dauci, rosarum, amomi, salis gemmæ, mastiches, grana solis, carnabadii, seminis asparagi & fœniculi, singulorum drachmam vnam, aloes flauæ drachmā vnam, dactydii vncias duas, succi absinthii quod satis est. Finge pilulas datóque dormituris vndecim, vel tredecim, vel quindecim pro viribus.

Cap. XIIII.

PILVLAE probatæ ad arthriticos, admodum bonæ. Ammoniaci, anacardii, anethi, agarici, anisi, scordii, ligneæ casiæ, ellebori nigri, cyperi, polypodii, colocynthidis, hermodactyli, mastiches, opopanacis, helenii, turpeti, singul. drachmas duas, aloes flauæ quātum omnium aliarum specierum, succi absinthii quod satis est. Finge pilulas: præbeto cubitum ituris tredecim aut quindecim aut septemdecim pro viribus.

Cap. XV.

PILVLAE ad eos qui stillicidio vrinæ laborant, & calculosos, mirabiles. Cinamomi, costi, xylocasiæ, aristolochiæ longæ & rotundæ, helenii, centaurii, seminis apii, singulorum scrupulos duos, anisi, mastiches, singulorum drachmam vnam, chamædryos, zingiberis, seminis fœniculi, caroi, calaminthæ, piperis albi & longi, pyrethri, cyperi, floris iunci odorati, dauci, singulorum dr. vnam semis, spicæ, gummi Arabici, croci, tragacanthæ, singulorum scrupulos duos, anethi, calami odorati, cubebe, caryophylli, carpobalsami, libystici, sinonis, iunipe ri, hoc est cedri syluestris fructus, corticis tamaricis, singulorum drachmā vnam, quinquefolii, asparagi, rusci, ammeos, rhei barbari, nucis moschatæ, ligni aloes boni, singulorum scrupulum vnum semis, granorum solis, saxifragi, seminum cucumerum, seminis rutæ, been albi & rubri, hoc est hermodactyli, styracis calamitis, cardamomi, baccarum lauri, pulegii, hyssopi, apii, seminis citrii, xylobalsami, acori, peucedani, mei, piperis nigri, singulorum scrupulum vnum, glycyrrhizæ, bdellii, iridis, sinonis, hoc est petroselini syluestris, lapidis lyncis, euphorbii, singulorum drachmam vnam, thymi, halicacabi, zedoariæ, phu, seminis rutæ, sinapi, nardini olei, & ebuli, olei moschati, singulorum drachmam semis, aloes flauæ vnciam semis, sanguinis suis syluestris drachmas duas, succi dictamni quod satis est. Finge pilulas, præbetóque media nocte quantum vult, pro viribus.

Cap. XVI.

PILVLAE concoctionem stomachi iuuantes, & bene coloratum eum qui sumit efficientes. Caput purgant datæ & ante & post cibum, mirabiles valde. Nucis moschatæ, spicæ, croci syluestris, styracis calamitis, ligni aloes, galangæ, cardamomi, amomi, cinamomi, zingiberis, caryophylli, zedoariæ, cubebe, maceris, anisi, singul. drachmam vnam, rhei barbari quantum omnium aliarum specierum, aloes flauæ quantum omnium aliarum specierum cum rheo barbaro, & vini albi quod satis est. Finge pilulas, & præbeto media nocte septem aut nouē aut vndecim.

Cap. XVII.

PILVLAE Italica lingua nominatæ [a] succocitrinæ, admodum probatæ. Aloes flauæ libram semis, myrobalani citrini, empelitici, cepuli, & Indici, singulorum vncias duas, agarici, asari, rosarum, violarum, anisi, seselis, mastiches, absinthii, turpeti, colocynthidis, chamæpityos, lathyridis, senæ, lactis tithymali, singulorum vnciam semis. Finge pilulas, præbeto quantum vis.

a Succocitrinæ] In manuscripto codice legitur συκοτίνα pro συκοτρίνα. Sic enim appellatur, ob nimiam aloes copiam. Nam in hodiernum vsque diem medici aloen optimam succocitrinam, aut corruptè, vt hîc Nicolaus, succotrinam vocat.

Cap. XVIII.

PILVLAE purgantes faciem & totum corpus. Vtiles malo habitu corporis laborantibus, & stomachicis, admodum laudatæ. Senæ, epithymi, casuthæ, lapidis litzi, hoc est Armenii, ammoniaci, spicæ nardi, ligni aloes boni, litze, bdellii, singulorum drachmam vnam, polypodii, agarici, turpeti, hermodactyli, chamædryos, seminum cucumeris, seminis borraginis, myrobalanorum quinque, singulorum drachmam vnam, cyperi, cardamomi, carpobalsami, cinamomi, folii, spicæ, galangæ, zingiberis, croci, nucis moschatæ, caryophylli, rosarum, singulorum scrupulum vnum, rhei barbari hexagium semis, aloes flauæ quantum omnium aliarum specierū, succi fœniculi aut absinthii quod satis est. Finge pilulas, præbeto cubitum ituris, aut media nocte vndecim aut tredecim aut quindecim aut septemdecim pro viribus.

Cap. XIX.

PILVLAE magistri Bartholomæi Syriani, caput purgantes, & humores vitiatos, comitialique morbo laborantes. Aloes flauæ libram vnam semis, myrobalani citrini, cepuli, empelitici, singulorum drachmam vnā, myrobalani Indici, bellirici, violarum, rosarum, anisi, seminis apii, fœniculi, & petroselini, carnabadii, agarici, asari, seselis, colocynthidis, mastiches, absinthii, turpeti, chamæpityos, hermodactyli, senæ, thymi, epithymi, lathyridis, singulorum vnc. semis, lactis tithymali quod satis est. Finge pilulas, præbeto dormituris pilulas tredecim aut septemdecim pro viribus.

Cap. XX.

PILVLÆ è hermodactylo, purgātes caput ab omni humore, sanæ appellatæ. Turpeti, chamæpityos, polypodii, quinque myrobalanorum, violarum, tragacanthæ, singulorum drachmas tres, anisi, apii, fœniculi, caroi, anethi, asparagi, & rusci seminum, sinonis, papaueris albi seminis, lactucæ, intybi, portulacæ, & granorum solis seminum, saxifragi, colocynthidis, singulorum drachmā vnam semis, cinamomi, sampsychi, saluiæ, ocimi, epithymi, agarici, rhei barbari, croci, rosarum, absinthii, glycyrrhizæ & eius succi, ammeos, hermodactyli, seminis maluæ, singulorum drachmam vnam, aloes flauæ quantum omnium aliarum specierum, succi aristolochiæ longæ quod satis est. Datur cubitum ituris pilulæ ciceris quātitate nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. XXI.

PILVLÆ ad concoctionem & bonum corporis colorem ante & post cibum datæ, magistri Vrsini medici, admodum bonæ. Senæ, styracis calamitis, caryophylli, thymi, epithymi, zedoariæ, croci, casuthæ, galangæ, anisi, maceris, seminis fœniculi, cardamomi, ocimi, zingiberis, ligni aloes, nucis moschatæ, amomi, mastiches, singulorum scrupulum vnum, chamæpityos, hermodactyli, turpeti, agarici, singulorum drachmas tres, rhei barbari quantum omnium aliarum specierum, aloes flauæ tertiæ partis omnium specierum pondere, succi absinthii, aut vini boni quātum sufficere videtur. Si verò qui sumit, destillatione à capite laborat, adiice etiam illa, nēpe thuris, mastiches, myrrhæ, styracis, ladani, terebinthinæ, [a] arsenicii, opii, galbani, ammoniaci, croci. Dantur pilulæ XI. aut tredecim aut quindecim cubitum ituris.

a Arsenicii] Græcè est ἀρσενιχίυ. Quid verò illi sit arsenicium, certè statuere nequeo. Caueat autem quisque ne arsenicum esse putet id quod hodie ita appellatur: hoc enim venenum planè existit. puto verò locum hunc esse deprauatum, scriptúmque sic esse, pro λιβάνυ ἀῤῥενικῦ, id est thuris masculi. Et potest commodè thus in destillatione capitis vsurpari. Intelligit itaque per arsenicium thus masculinum, quod Græcis ἀῤῥενικὸν appellatur.

Cap.

Cap. XXII.

PILVLÆ ad dolorem dentium à frigore natum, mirabiles. Myrrhæ drachm. sex, thuris masculi drach. quinque, opii, hyoscyami, radicis cynoglossi aridi, sing. drachm. quatuor, stillatitii rosarum liquoris quod satis. Finge pilulas, & dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.

Cap. XXIII.

PILVLAE ad omnem defluxionem capitis, pectoris & pulmonis, mirabiles. Castorei, opii, styracis calamitis, sing. drachm. tres, myrrhæ, lapidis hæmatitis, singulorum drachm. duas, succi absinthii quod satis est Finge pilulas, & dato dormituris vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXIIII.

PILVLAE ad cœliacos & dysentericos. Castorei, styracis calamitis, opii, lapidis hæmatitis, myrrhæ, singul. drachm. quatuor, seminis plantaginis minoris, baccarum myrti, balaustiorum, sidiorum, symphyti, sanguinis draconis, boli Armenii, acaciæ, hypocisthidis, tartari, rhois culinarii, rhois Syriaci, sing. drachm. quatuor, croci, corallii albi, gallæ moschatæ, cinamomi, spodii, maceris, gummi Arabici, sebesten, corallii rubei, succi myrti & lentis quantum sufficit. Finge pilulas, & præbeto cubitum ituris quinque aut septem, cum succo myrti & lentis.

Cap. XXV.

PILVLAE purgantes, è cinamomo. Cinamomi, cubebe, ligni aloes, seminis myrti, floris iunci odorati, nucis moschatæ, cardamomi, mastiches, spicæ, singulorum drach. vnam, absinthii, rosarum, sing. hexag. vnum. Trita coquito cum stillatitio rosarum liquore & succo apii, singulorum vnc. octo, donec remaneant vnciæ sex. dein accipe aloes vnc. duas. Lauato cum aqua pluuiali, & exsiccatam in sole tetito, & commisce cum prædicto decocto: & si voles, finge pilulas: sin minus, electuarium. Postea expone soli, & sine vt exsiccetur: & sic finge pilulas, vbi voles, cum prædicto iure: & vsu postulante, dato pro viribus.

Cap. XXVI.

PILVLAE ad iecinorosos, lienosos, stomachicos, caput dolentes, & crebra capitis destillatione laborātes, insignes vt nullæ aliæ. Galangæ, croci, mastiches, cinamomi, spicæ, asari, ligni aloes, nucis moschatæ, senæ, xylobalsami, xylocasiæ, cubebæ, santali rubei, spodii, sing. siliq. sex, rhei barbari vnc. vnam, aloes quantum omniū aliarum est specierum duplum pondus, dacrydii hexagium semis, succi absinthii quod satis est. Finge pilulas, & præbeto dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro virium ratione.

Cap. XXVII.

PILVLAE ad lienosos, melancholicos, pituitosos, & quartanas. Epithymi, rhei barbari, agarici, colocynthidis, senæ, aloes flauæ, singulorum stagium vnum, dacrydii stagiū semis, euphorbii stag. duo, succi apii quod satis est. Facito pilulas, & dato cubitum ituris nouē aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXVIII.

PILVLAE ex epithymo purgantes. Agarici, epithymi, aloes flauæ, singulorum hexagium vnum, dacrydii hexagium semis, colocynthidis drach. duas, succi absinthii & apii quātum sufficere videbitur Formato pilulas, & præbeto dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXIX.

PILVLAE stomacho gratæ ex Sena. Absinthii, aloes flauæ, mastiches, rhei barbari, senæ, singul. hexag. semis, succi marrubii quod satis est. Finge pilulas, & præbeto vnc. semis.

Cap. XXX.

PILVLAE purgantes. Aloes flauæ vnc. semis, pulpæ colocynthidis, dacrydii, cinamomi, xylobalsami, rhei barbari, singulorum hexagium vnum, mastiches hexagium semis, succi brassicæ quantum sufficit. Facito pilulas, & dato dormituris septem aut nouem aut vndecim.

Cap. XXXI.

PILVLAE ad iecinorosos, lienosos, & omne malū stomachi. Staphidis agriæ, absinthii, rhei barbari, senæ, cumini torrefacti, priùs in aceto macerati, singulorū vnc. semis, cucurbitæ seminis repurgati vnc. vnam, succi marrubii aut absinthii aut apii quod satis est. Finge pilulas, & præbeto vbi voles. nouem aut vndecim aut tredecim pro virium ratione.

Cap. XXXII.

PILVLAE communes, admodum probatæ. Aloes flauæ hexag. duo, epithymi hexag. vnum, croci, mastiches, cinamomi, spicæ, asari, euphorbii, agarici, pulpæ colocynthidis, castorei, xylobalsami, xylocasiæ, sing. siliquas quatuor, rhei barbari hexag. vnum, succi absinthii quantum sufficit. formato pilulas, da ituris cubitum nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. XXXIII.

PILVLAE ad capitis dolorem qui ex stomacho ortus est. Iunci odorati floris, folii Indici, spicæ, cinamomi, ligni aloes, mastiches, herbæ podagræ seminis, anisi, fœniculi, seminis dauci, absinthii, senæ, agarici, epithymi, polypodii repurgati, lapidis sapphiri, nitri, staphidis agriæ, rhei barbari, hermodactyli, singulorum hexagium vnum, turpeti, cepuli, chrysobalani flaui & nigri, singul. hexag. semis, succi glycyrrhizæ, rosarum, violarū, singul. stag. semis, aloes flauæ vnc. vnam, succi fœniculi quantum sufficit. Finge pilulas, præbeto dormituris pro viribus. Primis quidem pilulas septem, secundis nouē, tertiis vndecim.

Cap. XXXIIII.

PILVLAE Chrysaphii medici, admodum laudatæ. Myrobalani citrini drach. tres, floris iunci odorati drach. vnam semis, cinamomi, folii Indici, sing. drach. duas, absinthii, senæ, singulorum drach. vnam semis, seminis dauci drach. duas, aloes flauæ, mastiches, sing. drachmas quatuor, rosarum drachm. duas, croci drach. semis, rhei barbari hexag. vnum, agarici hexag. semis, epithymi hexag. duo, turpeti hexag. vnum, succi fœniculi quantum sufficit. Formato pilulas piperis magnitudine: da cubitum ituris septem aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim cum aqua tepida. Sunt excellentes ad stomachicos, colicos, & destillatione laborantes.

Cap. XXXV.

PILVLAE è rosis, valde laudatæ. Myrobalani citrini drach. quinque, aloes flauæ drach. quatuor, mastiches vnc. vnam semis, rosarum, croci, singul. vnc. semis, succi fœniculi quantum sufficit. Finge pilulas, præbeto dormituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim ex aqua tepida.

Cap. XXXVI.

PILVLÆ ad omnem diutinam tussim, & pus excreantes, trium horarum spatio commoditatem suam ostendentes. Styracis flaui, piperis albi, myrrhæ troglodyticæ, castorei, galbani puri, opii Achaici aut Asiani, sing. vnc. vnam. Excipe galbano & styrace, & finge pilulas erui magnitudine. Præbeto dormituris tres aut quinque cum tepida aqua.

Cap. XXXVII.

PILVLAE mirabiles datæ tres vesperi iis qui destillatione & tussi laborant. Opii, amyli, gummi Arabici, seminis papaueris albi, singulorum drachmam vnam, drosati violacei quod satis est. Dantur cubitum ituris pilulæ tres aut quinque iuxta vires. Post horum sumptionem sorbendum præbeto parum aquæ tepidæ.

Cap. XXXVIII.

PILVLÆ Galeni ad tussientes, tabidos & arteriacos, valde probatæ. Styracis, opii, singulorum drach. duas, seminis hyoscyami albi drachmas tres, myrrhæ drachmam vnam, mellis cocti quod satis est. Formato pilulas erui magnitudine, & præbeto cubitum ituro vnam aut pro arbitrio.

Cap. XXXIX.

PILVLAE ad tussientes & destillatione laborantes. Styracis,myrrhæ,galbani,opii, singulorum drach. tres,passi quantum sufficit.Finge pilulas erui quantitate,& præbeto ituris cubitum. Integra exhibitio,pilulæ quinque:media,quatuor:minima,tres. postea sorbendum dato passum.Necessariæ sunt admodum & mirabiles.

Cap. XL.

PILVLAE ad tussientes,suppuratos, acrem & tenuem fluxionem. Anisi drach.vnam, costi dr. quatuor, myrrhæ,castorei,galbani,piperis communis,singul.drachmam semis,styracis,seminis vrticæ,opii,seminis hyoscyami, seminis pinearum,sing.drach.duas,drosati violacei quantum sufficit.Fac pilulas & dato dormituris cũ tepida aqua vnam aut duas.Hoc est vehemens medicamentum & valde vtile.

Cap. XLI.

PILVLAE ad tussientes,stomachicos, & destillatione laborantes. Myrrhæ drach.sex, thuris masculi drach.quinque,seminis hyoscyami,opii Asiani, singul. drach.quatuor,stillatitii rosarum liquoris boni aut zulapii rosacei quod satis est. Formato pilulas, & præbeto manè ieiuno:& deinceps nullam accipiat sorbitionem.

Cap. XLII.

PILVLAE ad tussientes & destillationes,probatæ. Styracis drach.sex,myrrhæ drach.duas semis,terebinthinæ,galbani,opopanacis,iridis, singulorum drach.duas, piperis communis,nitri albi, seminis hyoscyami,liquoris papaueris, singulorum drach.vnam.In mortario bene contũdito sine aliquo liquore. facito pilulas, & præbeto iuxta vires.

Cap. XLIII.

PILVLAE ad tussientes necessariæ. Opii, piperis,styracis,galbani,myrrhæ, singulorum drach.vnam, drosati violacei quod satis est. Finge pilulas, & præbeto ituris cubitum quinque:& postea nihil sorbeatur.

Cap. XLIIII.

PILVLAE ad destillationes è capite,& insuperabiles stillationes,valde nobiles. Styracis calamitis,castorei,piperis communis, cardamomi,singulorum hexag. tria,opii,myrrhæ, seminis hyoscyami albi, singulorum hexag.quatuor, passi quod satis est. Formato pilulas v. ciceris magnitudine, & præbeto dormituris tres aut quinque pro viribus.

Cap. XLV.

PILVLAE ad tussientes, & sanguinem expuentes mirabiles. Styracis,myrrhæ,piperis communis,galbani,thuris masculi,sing. hexagium vnum. Finge pilulas, & præbeto ituris cubitum pilulas tres aut quinque pro viribus.

Cap. XLVI.

PILVLAE probatæ, omnino dolorem mitigãtes, ad destillationes è capite in asperam arteriam, & in columellam delabentes. Styracis vnciam vnam, myrrhæ hexagia duo semis, terebinthinæ, galbani,opopanacis,iridis,hexagia duo, piperis albi, spicæ nardi, nitri, hyoscyami seminis,opii,singulorum hexagium vnum. Arida tundito & cribrato,ac reliqua in mortario sine liquore contundito:fac pilulas,datóque dormituris quatuor aut duas aut tres.

Cap. XLVII.

PILVLÆ sedantes dolorem, ad destillationes. Styracis hexag.quatuor,myrrhæ, opii,galbani,sing.hexagium vnum.Finge pilulas erui magnitudine, & dato cubitum ituris quatuor aut tres aut duas. Postea dato sorbendos aquæ tepidæ cyathos duos.

Cap. XLVIII.

PILVLÆ ad tussientes, admodum insignes. Spicæ nardi,zingiberis, singulorum drachmas duas, seminis saluiæ frixi drachmas quatuordecim, piperis longi drachmas duodecim, penidiorum drachmas tres,succi saluiæ quod satis est. Finge pilulas, & præbeto vesperi drachmam vnam,& manè. Pòst præbeto sorbendam aquam tepidam, cui incocta sit chamæleuce, hoc est tussilago.Huiusmodi pilulæ sunt mirabiles ad tabidos.

Cap. XLIX.

PILVLAE ad cœliacos & dysentericos. Sidiorũ, myrrhæ,singulorum drach. quatuor, aluminis scissilis, succi hypocisthidis, singulorum drach.duas, boli Armenii,succi acaciæ,singulorum drach.vnam, aquæ pluuialis quantum sufficit.Formato pilulas, præbeto manè ieiuno quinque aut septem erui magnitudine.

Cap. L.

PILVLÆ mirabiles, vt prædictæ. Mastiches drachmas duas,sidiorum,fructus mori immaturi,aluminis scissilis,singulorum drachmam vnam,opii grana quindecim,aquæ pluuialis quod satis est.Fingito pilulas erui magnitudine:dato dormituris tres aut quinque.

Cap. LI.

PILVLAE ad dysentericos, Asclepiadis. Radicis symphyti,seminis ericæ, sidiorum, gallarum,singulorũ drach.vnam, vini temperati quantum sufficit. Facito pilulas,& dato dormituris pondere trium obolorum cum vino & aqua.

Cap. LII.

PILVLAE ad dysentericos & vigilantes. Mororum,aluminis scissilis, opii, balaustiorum, singulorum drach.vnam.Formato pilulas erui magni quantitate, & da cubitum ituris tres: postea dato sorbendam aquam tepidam pluuialem.

Cap. LIII.

PILVLAE ad dysentericos:potissimùm verò lientericos. Sidiorum,myrrhæ, singulorum, drach.duas, aluminis scissilis, succi hypocisthidis, singulorũ drach. vnam,aquæ quod satis est.Formato pilulas erui magnitudine, dato manè & vesperi quinque aut septem pro viribus.

Cap. LIIII.

PILVLAE, vt prædictæ. Gallarum vncias duas, opii Asiani vnc.vnam,petroselini vnc. S. aquæ quãtum sufficit.Fac pilulas ciceris magnitudine:præbeto.

Cap. LV.

PILVLAE aliæ, admodum mirabiles. Thuris masculi,acaciæ,opii, gallarum, singulorum drach.quatuor,succi [a] troximi quantum sufficit. Formato pilulas ciceris magnitudine,& dato pro viribus.

a Troximi] Sic appellat herbam eam quam nos in primo nostro tomo De stirpium natura vocauimus hedypnoen luteam: & officinæ hodie taraxa conuocant,ad troximi vocẽ haud dubiè alludentes.

Cap. LVI.

PILVLAE è thure,similes. Thuris,acaciæ,opii, gallarum,singulorum drach.quatuor,florum rosarum, gummi, hypocisthidis succi,singulorum drach.tres,seminis plantaginis maioris & succi, singulorum vnciam vnam,rosarum vnc. semis. Finge pilulas, & dato media nocte pondere obolorum trium.

Cap. LVII.

PILVLAE ad dysentericos & lictericos probatæ. Abrotoni vnc.vnam,sarcocollæ vnc.semis,gummi drachmam vnam,vini quod satis est. Formato pilulas ciceris quantitate,& dato ieiuno deglutiendam vnam.Pariter & cubitum ituris dato vnam.

Cap. LVIII.

PILVLAE ad eos qui malo corporis habitu sunt præditi,& hydropicos,nominatæ inuictæ. Grani Cnidii repurgati, lathyridis repurgatæ, singulorum drach. duas,euphorbii, aloes flauæ, singulorum drach.vnam, gummi drach.vnam semis,aquæ quod satis est.Finge pilulas erui quantitate,& dato perfectis septem, aliis verò pro viribus.Postea sorbẽdos præbeto vini meri cyathos quatuor.

Cap. LIX.

PILVLAE similes dictis, nominatæ Xysti. His enim qui solis vtitur, feliciter & ex animi sententia viuit. Grani Cnidii repurgati drach.quatuor,squamæ æris,lapidis magnetis,sing.drachm.tres, ricini repurgati

drach.duas,ſucci ſquillæ, mellis Attici cyathum vnum. Coquito ſuccum & mel ad conſiſtentiam. dein vnito cum cæteris.fac pilulas erui quantitate, & dato quando volueris pro viribus. In pueris autem malo hoc laborantibus ſex tantùm præbeto,neque plus neque minus.

Cap. LX.

PILVLAE ſimiles,quotidie aut quando lubet datæ. Tithymali ſucci recentis cochlear.duo,aloes flauæ drach.quatuor. fac pilulas ciceris magnitudine. Dato pilulas duas, aut iuxta vires.

Cap. LXI.

PILVLÆ ad reſolutos & tremore laborantes,probatæ. Liquoris Cyrenaici, piperis communis, galbani, ſingul.drach.ſemis. Diſſolue probè cum paſſo,& fac pilulas,datóque pondere duorum obolorum. Poſtea ſorbendam propinato mulſam, aut vinum vetus bonum cum decocto ſaluiæ.

Cap. LXII.

PILVLÆ ad reſolutos & tremore correptos,ſimiles. Myrrhæ,caſtorei,ſtyracis, piperis communis,ſingulorum drach. vnam,rhei barbari,agarici,berberis,galbani,ſing.drach.vnam gran.quindecim, paſſi quod ſatis eſt.Formato pilulas,præbeto vt præcedentes.

Cap. LXIII.

PILVLÆ ex liquore Cyrenaico,ad tremore correptos expertæ,valde bonæ. Opopanacis,ſagapeni,myrrhæ,liquoris Cyrenaici,bdellii, trium piperum,ramorũ rutæ,ſing.drach.vnam,rhei barbari drach. vnam ſemis, berberis,ſenæ,ſing.vnc.ſemis, paſſi quod ſatis eſt.Finge pilulas.Præbeto cyathos duos, vt in prædictis, manè & cubitum ituris.

Cap. LXIIII.

PILVLAE ad eos qui tremore laborant, opiſthotonicos & reſolutos, admodum bonæ & probatæ. Liquoris Cyrenaici,piperis communis, galbani, ſing.drachmam vnam,paſſi quod ſatis eſt. Fac pilulas,& dato obolos duos. Pòſt ſorbendam præbeto mulſam cum decocto ſaluiæ.

Cap. LXV.

PILVLAE ad opiſthotonicos & tremore laborantes. Myrrhæ,caſtorei, ſtyracis,piperis communis, ſingul.obolum vnum.Formato pilulas,&dato obolos duos cum mulſæ cyathis tribus.

Cap. LXVI.

PILVLAE ad eos qui laborant tremore. Opopanacis,ſagapeni,caſtorei,liquoris Cyrenaici,piperis communis,ramorum rutæ, ſing.drach.vnam. Fac pilulas,& præbeto vt priores.

Cap. LXVII.

PILVLAE Cornelii quas dedit Niconitobi Bantiño,purgantes flauam bilem & nigram pituitámque ſine moleſtia. Scammoniæ hexagia quatuor, gummi, bdellii,ellebori nigri,piperis albi,colocynthidis, ſingul. hexag.vnum,zingiberis hexagium ſemis,ſucci chamædaphnes vel ellebori nigri quantum ſufficit.Finge pilulas fabæ quãtitate. Præbeto pilulas quinque aut ſeptem pro viribus.

Cap. LXVIII.

PILVLAE quinque ſpecierum nominatæ. Scammoniæ hexagium vnum, ellebori nigri hexagium ſemis,colocynthidis, euphorbii, epithymi,ſingul.hexag. vnum,ſucci tithymali quod ſatis eſt. Formato pilulas fabæ magnitudine. Præbeto hora cœnæ tres aut quinque pro virium ratione.

Cap. LXIX.

PILVLAE probatæ quatuor ſpecierum. Maſtiches,ſcammoniæ,bdellii, ſilphii, ſingulorum hexag.vnum, ſucci abſinthii quantum ſufficit. Fac pilulas,dato ſeptem aut nouem pro viribus.

Cap. LXX.

PILVLAE alypiadis vocatæ. Alypiadis hexag. vnum,ſcammoniæ drach.ſex, aloes flauæ hex.. agarici drach.duas, euphorbii drach.tres, ſucci ebuli quantum ſatis erit.Finge pilulas,præbeto tres aut quinque aut ſe-

A ptem pro viribus.

Cap. LXXI.

PILVLAE purgantes pituitam & caput, admodũ laudatæ. Aloes flauæ drach.ſex,colocynthidis drach. duas,dacrydii drach. quatuor, euphorbii drach.vnam, ſucci abſinthii quod ſatis eſt. Fac pilulas erui quãtitate. da nouem aut tredecim aut quindecim,pro viribus.

Cap. LXXII.

PILVLAE educentes arida ſtercora & bilem: ad febres per circuitus reuertentes,morbum regiũ & quartanas,vtiles.

B Colocynthidis, aloes flauæ, ſingulorum vnc.vnã,ellebori nigri drach.ſemis, nitri, [a]matriniaci, euphorbii,ſcammoniæ,grani Cnidii, ſingul.vnc.vnam. Vnumquodque ſeorſim terito, & excipe omnia ſucco braſſicæ,& formato pilulas erui quantitate, & dato pro viribus. Qui verò vitam ſine moleſtia tranſigere cupit, tribus diebus accipiat.

a Matriniaci] Græcè eſt ματρινιακοῦ.Quid verò hac voce, quã eſſe deprauatam iudico,intelligat,& an ad nitrum referendum ſit,ſcire ſatis nequeo.Infrà autem etiam mentionem faciet nitri matronici, vt fortè hîc pro ματρινιακοῦ,legendum ſit ματρονικοῦ.

C Cap. LXXIII.

PILVLAE aloedariæ appellatæ,cubitum ituris datæ,ventrem emollientes, & ſtomachum non ſubuertentes. Aloes flauæ,ſcammoniæ, ſing.hexag.vnum,ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Fac pilulas erui quantitate, præbeto dormituris & ieiunis ſcrup.vnum.

Cap. LXXIIII.

PILVLAE ad cœliacos, dyſentericos, ſanguinem ſpuentes,& in ventriculum fluxione laborantes,admodum probatæ. Styracis calamitis, zingiberis,croci,opii,ſeminis hyoſcyami,ſingulorum vnciam ſemis.

D Styracem,opium,zingiber,& crocum vino veteri priùs macerato.Excipe,& fac pilulas. Præbeto dormituris & manè ſcrup.vnum ſemis,cum vino temperato.

Cap. LXXV.

PILVLAE dictæ alectoriæ. Aloes flauæ vnc. ſemis, ſcammoniæ, maſtiches, ſingulorum ſcrupulum ſemis,piperis communis,colocynthidis, ſingulorũ ſcrupul.ſemis, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Fac pilulas cice-

E ris quantitate. Præbeto nouem aut vndecim aut tredecim dormituris.Sunt valde probatæ.

Cap. LXXVI.

PILVLAE ſanæ nominatæ, ventrem ſubducentes,bonæ admodum & ſtomachicis conferentes. Aloes flauæ drach.duas,ſucci abſinthii drachm. tres, medullæ ſquillæ drach.vnam.Squillam coniice in fermentum,aſſatóque bene: exemptam pondetato, & in mortarium coniectam probè contundito, adiectóque ſucco abſinthii,& aloe læuigata ſimul ſubacta excipe, & fac pilulas ciceris quantitate.Præbeto à longo morbo iis qui difficulter reficiuntur, aut [a]localiter ægrotant, pilulas ſeptẽ

F aut vndecim aut tredecim aut quindecim,cubitum ituris,diebus quinque aut ſeptem aut nouem. Quòd ſi verò efficere vis vt pituitam ducant,aut vt ſint validiores, adiice euphorbii drach.vnam.

a Localiter] Græcè eſt τοπικῶς, hoc eſt certa aliqua corporis parte.

Cap. LXXVII.

PILVLAE aluum ſoluentes,probatæ. Scammoniæ vnc. ſemis,aloes flauæ,euphorbii, ſing.drach.duas,

G aquæ quod ſatis eſt. Formato pilulas erui quantitate, & præbeto dormituris ſeptẽ aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim aut nouendecim aut vigintiunam. Poſtea ſorbendum dato vinum temperatum.

Cap. LXXVIII.

PILVLAE purgantes pituitam. Epithymi,agarici, pulpæ colocynthidis, aloes flauæ, euphorbii, ſing. ſtag.vnum S.dacrydii ſtag. duo, ſucci fœniculi quãtum

H ſufficit.Finge pilulas, præbeto cubitum ituris nouẽ aut XI aut XIII. Pòſt ſorbendum dato vinum temperatum.

Cap. LXXIX.

PILVLAE purgantes pituitam,laudatæ. Agarici, epithymi,aloes flauæ,ſing.drach.duas,dacrydii dr. IIII.

colocynthidis drach. vnam, ſucci fœniculi quod ſatis eſt.Dato vt præcedentes.

Cap. LXXX.

PILVLAE ſtomacho accommodatæ. Abſinthii, aloes flauæ,maſtiches,ſing.drach.vnam, ſucci marrubii quantum ſufficit. Dato veſperi ſemunciam. Poſtea autem ſorbendum propinato vini temperati poculum vnum.

Cap. LXXXI.

PILVLAE vomitum elicientes,admodum laudatæ. Sinapi, nitri,ficus ſylueſtris folia, ſing.ſtag.vnum. Fac pilulas,& dato vnciam vnam.

Cap. LXXXII.

PILVLÆ ad iecinoroſos,lienoſos,& ſtomachicos, mirabiles. Staphidis agriæ, abſinthii,maſtiches,cumini in aceto macerati & exſiccati,ſing.drach. vnam,colocynthidis drach.duas. Finge pilulas,& vſu exigēte dato.

Cap. LXXXIII.

PILVLÆ communes nominatæ. Aloes flauæ vnc.vnam,epithymi vnc.ſemis, croci, maſtiches, cinamomi,ſpicæ,aſari, agarici, pulpæ colocynthidis, caſtorei, xylobalſami, xylocaſiæ, ſingulorum hexagium ſemis,ſucci abſinthii quantum ſufficit.Fac pilulas,& dato pro viribus.

Cap. LXXXIIII.

PILVLÆ ad calculos renum, dolorem mitigantes. Seminis maluæ ſylueſtris,graminis,betonicæ, meliſſophylli,fumariæ,ſaxifragi, ſeminis paliuri, carnium vuarum exemptis acinis vnc. ſemis, cinamomi hexagii quartam partem,ſpicæ hexag.ſemis,lithoſpermatis hexagium vnum,ciceris nigri vnc.ſemis, glycyrrhizæ hexagium ſemis,lapidis Iudaici hexagium vnum. Eſt itaque hoc medicamentum tale vt calculos conterat,iecoris obſtructiones tollat, ſtomacho gratum ſit,& per vomitum purget.Humores etiam ventris purgat,contemperat humores corruptos. Dum verò id ſumis, vide ne qua ſit in ventriculo cruditas, aut tarda concoctio, aut alicuius humoris corruptio,vel ex amaritudine,vel alia quapiam aliena qualitate,neque cibus aliquis in ventre contineatur, aut ventris ſubductio præter conſuetudinem facta ſit.Dantur ex eo ſiliquæ duodecim cum vino ſtomacho grato & mero.Si verò propter [a] lignoſitatem eorum quæ dantur,offenditur quiſpiam,pilulæ ſedecim à veſpera macerentur priùs in vino,& manè per ſaccum tranſfundantur,& dentur bis ſeptimana.

a Lignoſitatem] Græcè eſt ξυλῶδις. Per lignoſitatem autem duritiam haud dubiè intelligit Nicolaus.

Cap. LXXXV.

PILVLÆ ducentes aquam, epitoniæ nominatæ. Chamelææ, grani Cnidii,elaterii,ſing.drach.vnam, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Formato pilulas erui magnitudine,dato vbi volueris.

Cap. LXXXVI.

PILVLÆ Oribaſii ſacratæ, purgantes admodum & cranium, & aures, oculos & nares, dentium dolores, abſceſſus,ea quæ in ſtomacho ſunt, & humores: neque anguſtiam,neque querelam facientes, ſed appetentiam exſiccantes,& robur corpori conciliantes,& hilaritatem afferentes.Comitiali morbo correptis, ſubitóque cadentibus,& linguam mandentibus,aut ſpumantibus,vt aliqui à dæmone eſſe correpti putentur, prodeſt has ipſas dari.Melancholicos,elephantia laborantes, lethargicos, & impetigines feras habentes, & reliquos hoc malo correptos,vrinam & ſtercus citra voluntatem excernentes in lecto. Præſertim verò eos qui lethalia medicamenta acceperunt,pleuriticóſque iuuant. Vitioſis ſuccis refertis bonam conſtitutionem faciunt,& ſine omni periculo.Iecinoroſis & lienoſis admodum vtiles, ter per menſem aſſumptæ. Agarici,euphorbii,ſpodii,grani Cnidii, colocynthidis,aloes flauæ, ſingul. vncias tres, ellebori nigri,myrrhæ veræ, ſpicæ nardi, dacrydii, ſingulorum vncias tres, cinamomi, opopanacis, epithymi, piperis longi,ſingulorum vncias quatuor, polii herbæ, caſiæ, ſingulorum vnc. quinque, ſucci malorũ quod ſatis eſt. Fingito pilulas erui magnitudine, dato drachmas duas, aut pilulas nouem aut vndecim cubitum ituris, cum mellis temperati menſura vna.

Cap. LXXXVII.

PILVLAE purgantes ſtomachum,valde bonæ. Colocynthidis,agarici, aloes flauæ, epithymi,ſingulorũ vnciam ſemis,dacrydii vnc.vnam, rhei barbari hexagia duo,turpeti vnciam ſemis,ſucci abſinthii quantum ſufficit. Finge pilulas erui quantitate, dato dormituris ſeptem aut nouem aut quindecim pro viribus.Poſtea dato ſorbendam vini [a] menſuram vnam.

a Menſuram] Græcè eſt κρᾶσιν.Intelligit igitur hac voce vini menſuram conuenientem, & talem mixtionem quæ cuiuis naturæ reſpondeat,& conueniens ſit.

Cap. LXXXVIII.

PILVLAE purgantes pituitoſos humores, & ad omnem internam refrigerationem,iſchiadicos, & lienoſos probatæ. Bdellii,euphorbii,ellebori nigri,agarici, ſingulorum hexagium vnum, aloes flauæ hexagia tria, pulpæ colocynthidis hexagia duo, nitri hexagium ſemis,dacrydii ſcrupulos duos.Si verò efficaciores efficere cupis,admiſce peplii ſiliquam vnam & quartam partem.Fermentato cum ſucco braſſicæ, fingéque pilulas, dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim. dein ſorbendam præbe vini temperati menſuram vnam.

Cap. LXXXIX.

PILVLAE purgantes, ad arthriticos, ſtomachicos,nephriticos, dolentéſque caput, valde probatæ. Agarici,flauæ bilis,ſingulorum vnciam ſemis, croci, ſpicæ nardi, ſingulorum vnc.vnã, caſiæ, coſti, ſingulorum vncias quatuor,floris iunci odorati vncias duas, carpobalſami vnciam ſemis, mellis roſacei quantum ſufficere videtur. Finge pilulas, dato cubitum ituris pro viribus.

Cap. XC.

PILVLAE purgantes, valde bonæ. Maſtiches, aloes flauæ,ſingulorum vncias tres,dacrydii,peplii,ſingulorum ſiliquas ſeptem, ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Dantur pro viribus.

Cap. XCI.

PILVLAE quinque ſpecierum,purgantes pituitã, probatæ. Agarici,epithymi, aloes flauæ, ſingulorum vnciam vnam,dacrydii vncias duas,colocynthidis vnc. ſemis,paſſi quod ſatis eſt.Dantur pro viribus.

Cap. XCII.

PILVLAE vomitoriæ, admodum bonæ. Braſſicæ ſylueſtris,epithymi, lathyridis, ſingulorum ſtagium vnum, ſucci foliorum, ſylueſtris cucumeris quantum ſufficit.Dantur pro viribus.

Cap. XCIII.

PILVLAE iecinori, ſtomacho,& lieni conuenientes,probatæ. Abſinthii,ſtaphidis agriæ, maſtiches,cumini in aceto macerati & exſiccati, ſingulorum vnciã vnam,colocynthidis vnciam ſemis, [a] caſiæ nigræ medullæ vncias duas, ſucci braſſicæ quantum ſufficit. Fac pilulas erui magnitudine. Dato pro arbitrio tredecim aut quindecim.

a Caſiæ nigræ medullæ] Græcè eſt ἐντεριώνης: quam dictionẽ antea ſæpe pro colocynthidis pulpa conuertimus. Quum verò hîc colocynthidis ſit facta mentio, pro caſiæ medulla hoc in loco poſitam hanc dictionem cenſemus.

Cap. XCIIII.

PILVLAE ſtomachicæ, admodum mirabiles. Aloes flauæ vncias duas,ſquillæ aſſatæ vnc.vnam,abſinthii vnc.tres,ſucci braſſicæ quod ſatis eſt. Finge pilulas, & præbeto dormituris vndecim aut tredecim, pro viribus.

Cap. XCV.

PILVLAE ſtomachicæ ex abſinthio. Aloes flauæ,maſtiches,abſinthii, ſingulorum vnciam vnam,ſucci marrubii quantum ſatis erit. Dantur tredecim aut quindecim aut ſeptendecim iuxta vires.

Cap. XCVI.

PILVLAE aloedariæ, quas Paulas confecit, purgantes. Aloes flauæ vnc.ſemis,bdellii hexag.vnum S. ſpicæ nardi drach. vnam grana xv. dacrydii vnc. ſemis,

euphorbii vnc.vnam drach.duas,epithymi vnc.duas femis,peplii vnc.vnam,colocynthidis, agarici, fing. dr.1. grana quindecim,fucci fœniculi quod fatis eft.Finge pilulas,& dato quando volueris.

Cap. XCVII.

PILVLAE ab Italis vocatæ Aoriæ, ad ftomachicos,colicos,nephriticos, & inflatos,valde probatæ. Aloes flauæ,dacrydii,fing.drach. quinque, rofarum,apii, fing.drach.duas femis,anifi,fœniculi, fing.drach.vnam femis,croci, colocynthidis, fing. drach.vnam, hieræ picræ drach.vnam,fucci tragacanthæ quantum fufficit. Formato pilulas, & dato cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim aut feptēdecim pro viribus.

Cap. XCVIII.

PILVLAE laudatæ ad inflationem lienis,& ftomachi,vifcerum duritiam,& colicos, valde bonæ. Iridis, chamædryos,feminis fœniculi,carui,phu,apii,anifi,afari,fing.drach.duas, cinamomi, zingiberis, chamæmeli, fing.drach.vnam,ftichadis,gentianæ, marrubii, fingul. drach.duas. Trita, bene fermentato cum decocto floris iunci odorati,afari,& anifi, quantum fufficit.Finge pilulas cerafi granorum magnitudine. Dato vbi voles pilulas tres aut quinque aut feptem. Poftea forbendam dato decocti chamæmeli tepidi menfuram vnam.

Cap. XCIX.

PILVLAE magiftri Iohannis,purgantes. Rofarum in vmbra exficcatarum, feminis fœniculi, anifi, apii,croci,fingulorum filiquas fex, aloes flauæ, dacrydii, fing.vnc.femis,rhei barbari hexag.vnum, turpeti hexagia duo,fucci braſficæ vel abfinthii quod fatis eft. Fac pilulas erui magnitudine. Dato dormituris pilulas vndecim aut tredecim aut quindecim aut feptendecim pro viribus.

Cap. C.

PILVLAE probatæ, purgantes caput & ftomachum. Colocynthidis,fcammoniæ, fing. hexag.duo, maftiches,rhei barbari,fing.hexag.vnum, agarici,aloes flauæ,fingulorum vnc.femis,turpeti hexag.vnum, fucci braſficæ quod fatis eft.Dantur dormituris feptem aut nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim. Poft forbendum dato vinum temperatum.

Cap. CI.

PILVLAE admirabiles valde,ad deftillationes. Aloes flauæ hexag.vnum, thuris mafculi, florum vrticæ,myrrhæ,fing.hexagii quartam partem, rhei barbari hexag. vnum, pulueris hieræ picræ Galeni drach. duas, turpeti hexag.vnum,fucci fœniculi quod fatis eft.Finge pilulas ciceris magnitudine.Præbeto cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. CII.

PILVLAE ad deftillationes,arthriticos, podagricos,neruorum incontinentiam, & omnia mala fluxionis.Sunt verò admodum laudatæ. Aloes flauæ drach. vnam femis, dacrydii drach. vnam, rhei barbari drach. vnam femis,colocynthidis, abfinthii, turpeti,rofarum rubearum,agarici, fing.drach. vnam, ftichadis drach.vnam femis,mafliches drach.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni drach.duas femis,hermodactyli drachm.duas,fagapeni,opopanacis,bdellii,ammoniaci,fpicæ,fing.drachmam femis,ariftolochiæ longæ & rotundæ,fing.drachmam femis,cinamomi drach.vnam,vuæ paſſæ drach. duas,croci fcrup.duos,fucci fœniculi quantum fufficit. Formato pilulas ciceris quantitate, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut feptendecim. deinde forbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CIII.

PILVLAE purgantes caput,vifcera,vterum, & vniuerfum corpus. Colocynthidis hexag.vnum,fcammoniæ hexagia duo,maftiches hexag.femis, rhei barbari hexag.duo,agarici hexag.vnum S.turpeti hexag.tria, aloes flauæ vnc.vnam S.thuris mafculi hexag.S. abfinthii,rofarum, fing.dr.vnā, pulueris hieræ picræ Galeni hexag.tria,croci hexag.S. fenæ hexag. vnum, epithymi hexag.S.feminis fœniculi,carnabadii,fing.hexag.femis, fucci rofarum quantū fufficit. Finge pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris tredecim aut quindecim aut feptendecim. Poftea forbendum dato vini temperati poculum vnum.

Cap. CIIII.

PILVLAE ad omnes deftillationes,admodum nobiles. Rhei barbari drach. vnam, aloes flauæ hexagia duo,turpeti, hermodactyli, fing. drach. vnam, pulueris hieræ picræ Galeni hexag. vnum, maftiches, ftichadis, fing.drach.femis,rofarum fcrup.vnum,ariftolochiæ lōgæ & rotundæ,fing.drach.femis, fagapeni, opopanacis, bdellii,fpicæ, fing. drach. femis, dacrydii hexag.femis, ammoniaci,cinamomi,fing.drach. femis,croci fcrupul. vnum,fenæ,epithymi,agarici,fing.drachm.femis, fucci fœniculi quod fatis eft.Fac pilulas ciceris magnitudine, dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus. poftea forbendum præbeto vini temperati poculum vnum. Vtiles funt etiam hæ pilulæ podagricis, arthriticis,& neruorum incontinentiæ.

Cap. CV.

PILVLAE ad deftillationes, mala defluxionum, podagricos & arthriticos. Rhei barbari hexag.vnum, dacrydii fcrup.quatuor, aloes flauæ hexag.duo,hermodactyli,turpeti,fing.drach.vnam,ftichadis drach.femis, pulueris hieræ picræ Galeni hexag.vnum,maftiches,rofarum,fing.fcrup.vnum,ariftolochiæ lōgæ & rotundæ, fing.drach.femis, tartari hexag. vnum, croci drach.femis,fucci rofarum aut hermodactyli quod fatis eft.Finge pilulas erui magnitudine,dato ituris cubitum tredecim aut quindecim pro viribus.

Cap. CVI.

PILVLAE datæ ad omnes affectus præftantes. Myrobalani citrini,rhei barbari,fing.drach.duas,dacrydii drach.duas femis, myrobalani cepuli & Indici, agarici,colocynthidis,polypodii, fing. drach. vnam, turpeti drach.tres, maftiches, rofarum, falis foſſilis,zingiberis, epithymi,anifi,fing.drach.femis. Trita fermētato cum faccharo rofato laxatiuo quantum fatis erit, & fac pilulas ciceris quantitate,dato dormituris, aut media nocte nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.

Cap. CVII.

PILVLAE ad ftomachicos,colicos,& inflatos,valde probatæ. Maftiches,cinamomi, zingiberis, caryophylli,piperis longi & nigri,facchari,dacrydii,fing.drachmas duas,fucci apii quod fatis eft. Fac pilulas ciceris magnitudine,dato vbi voles feptem aut nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.

Cap. CVIII.

PILVLAE purgantes caput, & ftomachum à craſfis humoribus moleftatum. Valent etiam ad dolorem inteftinorum & vifcerum, ad eos [a] qui non nutriuntur, non appetentes cibum,& inflatos. Hieræ picræ Galeni drach.vnam, myrobalani citrini & Indici, abfinthii, fing.drach.tres,maftiches,anifi, myrobalani bellirici,agarici,myrobalani emblici,fing.drach. tres femis,zingiberis drach.duas,caryophylli, falis gemmæ, floris iunci odorati,fing.drach.vnam, turpeti drach. duas, dacrydii drach.femis,fucci abfinthii quod fatis eft.Finge pilulas, & dato cubitum ituris drach. duas aut tres pro viribus. Poftea forbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

a Qui non nutriuntur] In codice manufcripto non rectè legitur τρεφομένους,omiſſa οὐ dictione.

Cap. CIX.

PILVLAE ex agarico,ad eos qui nōnifi recta ceruice & difficulter fpirant, & deftillatione laborant, valde laudatæ. Agarici drach.vnam femis,iridis, marrubii,fingul. drach. vnam femis, turpeti, hieræ picræ Galeni,fingulorum drach.duas,colocynthidis, farcocollæ,

ſing.drach.vnam,gari quantum ſufficit. Formato pilulas,præbeto dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CX.

PILVLAE ad ſtomachicos,lienoſos, nephriticos, iecinoroſos, caput dolentes, & ſimpliciter ad omne hypochondriorum malum,ad arthriticos,datæ quando lubet,vel ante vel poſt cibum. Maſtiches, cardamomi, croci,calami odorati,folii,nucis moſchatæ, cumini,ſpicæ,carpobalſami,floris iunci odorati,caryophylli,maceris,zingiberis, galangæ, iuniperi,aſari, apii, petroſelini, fœniculi & aſparagi ſemen,[a]rhei Pontici, ruſci,cyperi,[b]carei,cubebe,xylobalſami,chamædryos,chamæpityos thymi,epithymi,ſenæ,coſti, ſaxifragi,lapidis Armenii, pulegii,ſileris,ammeos,amomi,anethi,milii ſolis,ſeminis portulacæ & lactucæ, mannæ, gummi, [c]calacāthes, ſeminis bombacii & maluæ,glycyrrhizæ, tragacanthæ, myrobalani Indici,abſinthii,caſuthæ, aniſi, zedoariæ,cinamomi, ſing.vnc.ſemis,turpeti,hermodactyli,agarici, ſing.vnc.vnam, rhei barbari quantum omnium aliarū ſpecierum,aloes flauæ tantundem, vini rubei quod ſatis eſt.Finge pilulas erui magnitudine,& præbeto cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim. dein ſorbendum dato vini temperati poculum vnum. Conferunt etiam iis qui nihil appetunt, & non concoquunt, inflationéque viſcerum laborātibus, & ipſi ſtomacho.

a Rhei Pontici] Et ex hoc loco apparet rheum Ponticum à rheo barbaro, cuius paulo pòſt fit mentio, eſſe diuerſum. b Carei] Græcè legitur καρύου pro καρώου. c Calacanthes] Manuſcriptus codex legit καλακάνθης. Quid verò ſit καλάκανθα, ignorare me fateor. Fortè legendum erit λευκακάνθης.

Cap. CXI.

PILVLAE valde probatæ ad arthriticos. Turpeti,hermodactyli,ſing.drach. vnam,myrobalani cepuli & Indici & citrini, colocynthidis, zingiberis, ſaxifragi, aniſi,apii ſeminis,cuſcutæ, croci,ſenæ, maſtiches, ſing. ſcrup.vnum,agarici ſiliq. octo, aloes flauæ drach.duas, dacrydii drach.vnam,rhei barbari drach.duas,ſucci fœniculi quātum ſatis eſſe videbitur.Finge pilulas, & præbe dormituris vndecim vel tredecim aut quindecim. dein ſorbendum exhibe vinum temperatum.

Cap. CXII.

PILVLÆ ad arthriticos,& omnem fluxionem factam à craſſis & lentis humoribus in ſtomacho. Aloes flauæ,hermodactyli,myrobalani empelitici bellirici & citrini,colocynthidis,turpeti, ſenæ, bdellii, ſagapeni,agarici,ſing.drach.vnam,ſarcocollæ,caſtorei, euphorbii, opopanacis,cuſcutæ,ſeminis apii,ſing.drach.ſemis,rhei barbari hexagium vnum,croci, dacrydii aſſati, ſing.ſiliquas octo,ſucci fœniculi quod ſatis eſt. Fac pilulas,dato cubitum ituris nouem aut vndecim aut tredecim.

Cap. CXIII.

PILVLAE probatæ ad arthriticos, podagricos, neruorum incontinētiam, & omnem corporis noxam. Thuris maſculi hexagii quartam partem, nucem moſchatam vnam, baccarum lauri repurgatarum drachm. duas,aloes flauæ hexag.quatuor, hermodactyli hexag. duo,roſarum hexagii quartam partem, maſtiches, zingiberis,croci,caryophylli,cinamomi, piperis longi,ſingul.hexagii quartam partem, turpeti hexag.tria, ſcammoniæ hexag.vnum, rhei barbari hexag. duo, ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſing.hexag.ſemis, polypodii hexagia duo,agarici,myrobalani citrini & flaui, ſingul.hexagium ſemis,ſenæ hexag.vnum ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexagia tria,ſucci fœniculi & hermodactyli quantum ſufficit.Fac pilulas ciceris quantitate. Dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.Poſtea ſorbendum exhibeto vini temperati poculū vnum.

Cap. CXIIII.

PILVLÆ ad iecinoroſos, lienoſos, omne corporis vitium,deſtillationes,& arthriticos,valde vtiles. Aloes flauæ drach.tres,rhei barbari, turpeti, ſing. hexag.vnū, agarici,ſenæ,epithymi,ſing.drach. vnam, roſarum drachmam ſemis, maſtiches grana quindecim, ſtichadis drach.ſemis, pulueris hieræ picræ Galeni hexagia duo, dacrydii ſcrupulos quatuor, colocynthidis drachmam vnam, croci ſcrupulos duos, hermodactyli drach.duas, ſucci fœniculi & hermodactyli quantum ſufficit. Formato pilulas, dato cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim. Poſtea ſorbendum exhibeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXV.

PILVLAE è myrobalano, ad incontinentiam neruorum,difficultatem vrinæ,podagricos, arthriticos,iecinoroſos,lienoſos,craſſos & lentos humores in ſtomacho,& omnem corporis impuritatem,gratia Dei,ſanitatem illis qui eis vtuntur conciliantes. Aloes flauæ hexagia duo, hermodactyli parui & magni, ſingulorum hexagium vnū,myrobalani empelitici bellirici & citrini,colocynthidis,ſingulorum drachmam vnam,turpeti hexagium vnum,ſenæ,epithymi, ſingulorum drachm. vnam,ammoniaci,ſpicæ, ſingulorum drachmā ſemis, bdellii,ſagapeni,opopanacis,ſingulorum drachmam vnam,agarici hexagium vnum, caſtorei, euphorbii, ſingulorum drachmam vnam,cuſcutæ, ſeminis apii,abſinthii,ſingulorum drachmam ſemis, croci ſcrupul. duos, rhei barbari hexagium vnum, roſarum ſcrupulos duos, ſtichadis drach.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni hexagia duo, dacrydii drachmam vnam, maſtiches, thuris maſculi,ſingulorum ſcrupulum vnum,ariſtolochiæ lōgæ & rotundæ,ſingulorum drachmam ſemis, ſucci fœniculi quod ſatis eſt.fac pilulas ciceris magnitudine,dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.dein ſorbendum,febre vacantibus, vini poculū vnum:febricitantibus,aquam tepidam exhibeto.

Cap. CXVI.

PILVLAE ad eos qui ſunt correpti elephantia,ex euphorbio,admodum nobiles. Agarici,euphorbii,polypodii,grani Cnidii, colocynthidis, ſingulorum hexagia duo,aloes flauæ vnciam ſemis, ellebori nigri, myrrhæ,ſpicæ nardi,ſingulorum hexag.duo ſemis,dacrydii hexagia duo,cinamomi, opopanacis,epithymi, piperis communis,ſing.vnc.ſemis ſiliq.quatuor,polii,caſiæ,ſingulorumhexagia duo drachm. vnam, ſucci pomorum dulcium quantum ſufficit. Fingito pilulas: dato cubitū ituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut ſeptendecim pro viribus. Poſtea ſorbendum dato vinum temperatum menſura vna. Poſthæc alternis diebus exhibeto paſtillum de vipera bibendum manè ieiuno,cum decocto calaminthæ montanæ quantum vis.Eſt enim valde probatum & vtile medicamentum.

Cap. CXVII.

PILVLAE Aoriæ vocatæ, ex Meſue,laudatæ. Cepuli myrobalani,empelitici & bellirici,ſing.drachm. duas ſemis, turpeti drach.nouem,agarici, dacrydii,ammoniaci,ſing.drach. duas,ſeminis apii & aniſi, ſing. dr. vnam,aloes flauæ drach. quatuor, ſalis foſſilis drachm. duas,nucem moſchatam vnam, caryophylli drachmam ſemis,hieræ picræ Galeni drach.quinque, maſtiches dr. vnam, rhei barbari hexag. vnum ſemis, ſucci fœniculi, aut ſolani quantum ſufficit. Formato pilulas, dato dormituris pilulas nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.deinde ſorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.Sunt bonæ ad melancholicos.

Cap. CXVIII.

PILVLAE ſomniferæ,& mitigantes dolorem,datæ dormituris. Caſtorei,galbani, apii,petroſelini,& aniſi,myrrhæ, opii,croci,ſing.hexagium vnum,papaueris albi hexag.vnum ſemis, ſeminis ocimi hexag. vnū, ſtillatitii roſarum liquoris boni quod ſatis eſt. Finge pilulas erui quantitate, præbeto quinque aut ſeptem pro viribus.ſūt mirabiles admodum ad colicos & inflatos. Pòſt ſorbendam dato aquam tepidam.

Cap. CXIX.

PILVLAE ad arthriticos,admodum nobiles. Aloes flauæ drach.vnam, hermodactyli, turpeti, ſing.dr.

vnam,rhei barbari hexag. vnum, rosarum siliq.tres,dacrydii scrup.duos,croci scrup.vnũ, succi fœniculi quod satis est.Fac pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris nouem,aut vndecim,aut tredecim.Postea sorbendum dato vini temperati poculum vnum.

Cap. CXX.

PILVLAE ad arthriticos,podagricos,& omne malum corporis,laudatæ. Aloes flauæ hexag.vnum,hermodactyli parui & magni,sing.drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum,dacrydii scrup. duos, croci scrup.vnum, succi hermodactyli quantum sufficit. Finge pilulas ciceris quantitate,dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus.dein sorbendum præbe vini temperati poculum vnum.Sunt admodum vtiles.

Cap. CXXI.

PILVLAE ad arthriticos, podagricos, & destillatione laborantes, admodum bonæ. Masticħes, zingiberis,cinamomi, caryophylli,piperis longi,sing.drach. vnam,dacrydii hexag. duo, rhei barbari hexag. vnum, turpeti hexag.semis, croci scrup.vnum, hermodactyli drachm. vnam,aloes flauæ hexag.vnum,succi fœniculi quod satis est.Formato pilulas ciceris quantitate. Dato vndecim aut tredecim aut quindecim cubitum ituris. Pòst sorbendũ præbeto vini temperati poculũ vnum.

Cap. CXXII.

PILVLAE vocatæ [a]cocceri,ad laborantes destillatione,caput dolentes,hemicranicos, lippitudine & neruorum incontinentia affectos. Hieræ picræ Galeni drach.quinque,dacrydii drach.vnam semis, pulpæ colocynthidis drach.semis,turpeti, stichadis Arabicæ, sing. drach.duas semis,sagapeni, opopanacis, bdellii, ammoniaci, agarici,spicæ,sing.drach.semis, rhei barbari,aloes flauæ, sing.hexag. vnum, succi fœniculi quod satis est. Finge pilulas, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim.Pòst sorbẽdum dato vini temperati poculum vnum.

a Pilulæ cocceri,vulgò vocatæ cochiæ.

Cap. CXXIII.

PILVLAE nominatæ ab Italis cotzeræ, prædictis similes,admodum bonæ. Aloes flauæ hexag. vnum,colocynthidis,mastiches,absinthii,turpeti,agarici, singul. drach.duas, rosarum drach.vnam,rhei barbari hexag.vnum semis,stichadis,dacrydii,sing.drach.tres,hieræ picræ Galeni drach. quinque, hermodactyli drach.vnam semis,succi fœniculi quod satis est. Finge pilulas ciceris quantitate,præbeto cubitum ituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus. dein dato sorbendum vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXIIII.

PILVLAE nominatæ cotzeræ, similes prædictis. Colocynthidis drach.semis gran.septem,turpeti,stichadis,sing.drach.vnam gran.quindecim, agarici drach.vnam,spicæ gran.quindecim, rhei barbari hexag.vnum, mastiches drach.semis, hieræ picræ Galeni hexag. vnũ, aloes flauæ hexag.semis,rosarum drach. semis, dacrydii scrup.duos, hermodactyli hexag.vnum, senæ hexag.semis,croci scrup.duos, epithymi hexag.vnum,myrobalani flaui & citrini,sing.hexa.S.succi fœniculi quod sufficit. Facito pilulas ciceris quantitate, dato dormituris vndecim aut tredecim pro viribus. Postea præbeto sorbendum vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXV.

PILVLAE vtiles ad caliditatem iecoris,& ad dysentericos, mirabiles. Lemnii sigilli,succi plantaginis maioris,sing.hexag.vnum semis, sanguinis draconis, boli Armenii,succi acaciæ,mastiches,sing.hexag.vnum,gũmi Arabici,sing.hexagium semis,catastathi hexagii tertiam partem,succi plantaginis minoris vnc. semis, rhei barbari [a]vsti hexag.semis, ellebori nigri [b]hexag.vnum, Finge pilulas,dato cubitum ituris septem aut nouem.

a Vsti] In manuscripto codice falsò καρπτοῦ pro καυστοῦ legitur. b Hexagium vnum] Græcè legitur ἀκξέπτον α΄.fortè pro ἐξάγιον α΄.Temere tamen citra melioris codicis fidem nihil statuemus.

Cap. CXXVI.

PILVLAE ex aloe, ad destillationes, grauitatem

A capitis,& omnia è capite in oculos & os aut in quamcunque corporis partem decumbentia mala. Aloes flauæ hexag.vnum,floris cartami,myrrhæ,sing.hexag.semis,thuris masculi drach.semis, rhei barbari drach.vnã, succi fœniculi quod satis est. Fac pilulas ciceris magnitudine,dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim.Pòst sorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXVII.

PILVLAE ad arthriticos,podagricos,iecinorosos, B lienosos,& omnis generis partes corporis fluxione laborantes, sanæ appellatæ. Epithymi,colocynthidis,agarici,myrobalani citrini & flaui,absinthii, sing.drach.semis,polypodii,turpeti,rhei barbari, sing.hexag.vnum, hermodactyli magni & parui, sing.hexag.vnum semis, dacrydii drach.vnam semis,croci drach.semis, rosarum grana quindecim, aristolochiæ longæ & rotundæ, sing. drach.semis,cinamomi,spicæ, asari,xylobalsami,carpobalsami,sing.drach.vnam, violarum gran. quindecim, zingiberis,caryophylli, sing. drach. semis gran.septem, C seminis fœniculi & anisi, sing. hexag.semis, aloes flauæ vnc.vnam,pulueris hieræ picræ Galeni vnc.semis, succi fœniculi quod satis est. Finge pilulas ciceris quantitate: dato cubitum ituris tredecim aut quindecim aut septendecim pro viribus.postea sorbendum præbeto vini temperati quantum sufficit.

Cap. CXXVIII.

PILVLÆ ad arthriticos,podagricos,& omnia corporis è fluxione nata mala. Epithymi, colocynthidis, agarici,myrobalani flaui & citrini,absinthii,sing.drach. D semis,polypodii,turpeti,rhei barbari, sing.hexag. vnũ, hermodactyli magni & parui,sing.hexagium vnũ S.dacrydii drachmam vnam semis, croci drachmam semis, rosarum gran. quindecim, aristolochiæ longæ & rotundæ,sing. drach.semis,cinamomi, spicæ, asari,xylobalsami,carpobalsami, singul.drach. vnam, violarum grana quindecim,zingiberis, caryophylli,seminis fœniculi,anisi,sing.drachmam vnam, aloes flauæ vnciam vnam, succi rosarum quod satis est.Fac pilulas ciceris quantita- E te,dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.deinde sorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXIX.

PILVLAE ad melancholicos,admodum probatæ. Agarici, turpeti,glycyrrhizæ,sing.hexag.semis & quartam partem,epithymi,hyssopi Cretensis,sing.hexag.semis,rhei barbari hexag. vnum, tragacanthæ, bdellii,lapidis lazurii, lapidis Armenii, croci, singulorum hexagii quartam partem,scammoniæ hexagium vnum,ani- F si hexagium semis,aloes flauæ hexag. duo semis,chrysobalani magni hexag.semis quartam partem, chrysobalani parui hexag.semis, pulpæ colocynthidis, rhei Indici,sing.hexag.semis & quartam partem, seminis intybi hexag.vnum semis,senæ hexag.vnum,polypodii hexagia duo,succi absinthii aut brassicæ quod sufficit.Fac pilulas,dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim aut septendecim pro viribus. Postea sorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXX.

G PILVLÆ ad melancholicos aliæ,laudatæ. Quinque myrobalanorum generum sine flauis,sing. vnc. semis,polypodii,epithymi, stichadis herbæ, singulorum drach.duas,agarici drach.vnã,rhei barbari hexag. vnũ, senæ hexag.duo,dacrydii hexag. semis, succi myrobalani aut fœniculi quod satis est. Formato pilulas ciceris magnitudine, dato cubitum ituris vndecim aut tredecim pro viribus.dein sorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

Cap. CXXXI.

PILVLÆ ad destillationes,admodum probatæ. H Aloes flauæ,dacrydii,rhei barbari,pulpæ colocynthidis, turpeti,agarici,sing.drach.duas,mastiches, rosarum,singul.drach.I.stichadis dr.duas, hieræ picræ Galeni dr. V.

succi rosarum aut fœniculi quantum sufficit. Fingito pilulas ciceris quantitate: dato dormituris vndecim, aut tredecim, aut quindecim, aut septendecim, pro viribus. deinde sorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

A

Cap. CXXXII.

PILVLÆ ad destillationes, purgantes, probatæ. Aloes flauæ vnciam vnam, pulpæ colocynthidis hexagia duo, scammoniæ hexag. vnum, masticheshexagiū semis, rhei barbari hexag. vnum, thuris masculi drach. semis, pulueris hieræ picræ Galeni hexag. vnum, succi fœniculi quod satis est. Fac pilulas ciceris magnitudine, dato dormituris vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus. dein sorbendum præbeto vini temperati poculum vnum.

B

Cap. CXXXIII.

PILVLÆ mirabiles ex elaterio, ad difficulter & nonnisi recta ceruice spirantes. Purgant pituitam, & in visceribus obstructiones à crassis & lentis humoribus corpus malè afficientibus natas tollunt, & synanchicos iuuant. Purgāt etiam pituitosum & crassum humorem ex stomacho. Agarici grana octodecim, colocynthidis grana sex, elaterii grana quatuor, rhei barbari hexagium semis, aloes flauæ drach. vnam, succi glycyrrhizæ, aut apii, aut absinthii, quantum sufficere videtur. Formato pilulas erui quantitate. Dato cubitum ituris, aut media nocte tredecim aut quindecim aut septendecim pro viribus. Postea sorbendum præbeto vini temperati tepidi poculum vnum.

C

Cap. CXXXIIII.

PILVLÆ ad quartanas, ex sena. Papaueris albi drach. sex, agarici siliq. octodecim, croci scrup. duos, masticheS drach. duas, senæ vnc. semis, polypodii vnc. vnā, epithymi vnc. S. hieræ picræ laxatiuæ, benedictæ laxatiuæ, sing. vnc. S. cydonitis laxatiui, sacchari rosacei laxatiui, sing. hexag. duo, rhei barbari hexag. I. S. dacrydii hexag. semis, succi brassicæ aut fœniculi. Finge pilulas ciceris quantitate. dato ituris cubitum, aut media nocte vndecim aut tredecim aut quindecim pro viribus.

D

Cap. CXXXV.

PILVLÆ ad iecinorosos, lienosos, melancholicos, & omne corporis vitium. Purgant caput & oculos mirificé. Aloes flauæ dr. quinque, dacrydii dr. IIII. rosarum, apii feminum, sing. dr. I. feminum anisi, fœniculi, singulorum drachmas duas, croci drachmam vnam, colocynthidis drach. vnam, pulueris hieræ picræ Galeni drach. septem, benedictæ laxatiuæ drach. quatuor, cydonitis laxatiui, sacchari, rosacei laxatiui, singulorum vnc. semis, rhei barbari hexagia duo, senæ, epithymi, singulorum vnc. semis, agarici hexagia duo, polypodii vnciā semis, succi fœniculi aut rosarum quod satis est. Fingito pilulas ciceris quantitate paruas. Præbeto media nocte nouem aut vndecim aut tredecim pro viribus, & permitte vt dormiat.

E

Cap. CXXXVI.

PILVLÆ mirabiles sanæ nominatæ, ad podagricos, arthriticos, iecinorosos, lienosos, & muliebria mala, laudatæ. Quinque generum myrobalanorum, demptis flauis, singulorum vnc. semis, turpeti hexagia duo, rhei barbari hexag. vnum semis, rosarum rubrarum drach. vnam, agarici drach. duas, mastiches drach. vnam, hieræ picræ Galeni, benedictæ laxatiuæ, cydonitis laxatiui, singulorum hexag. tria, pulueris hieræ picræ Galeni dr. II. cinamomi drach. vnam semis, croci drachmam vnā, tartari, senæ, epithymi, polypodii, singulorum hexagia duo semis, aloes flauæ hexagia tria, dacrydii hexagium vnum, colocynthidis drach. vnam, hermodactyli hexagia duo, papaueris albi hexagium vnum, sacchari rosacei laxatiui hexagia tria, succi rosarū aut fœniculi quod satis est. fac pilulas ciceris quantitate. Dato dormituris nouem aut vndecim aut tredecim aut quindecim, pro viribus.

Cap CXXXVII.

PILVLAE aliæ sanæ nominatæ, ad melancholicos, biliosos, pituitosos, podagricos, arthriticos, vtiles, & totum corpus à prauis humoribus purgant. Valent etiā ad scabiem, pruritum, impetigines, lepras, & elephantia correptos. Senæ hexag. tria, epithymi repurgati vnc. vnam, polypodii repurgati vncias duas, quinque generum myrobalanorum demptis flauis, singulorum vnciam vnam semis, turpeti vnciam semis, rhei barbari hexagia duo, dacrydii hexagia duo, cydonitis laxatiui, sacchari rosacei laxatiui, singulorum vnciam vnam, rosarū vnciam semis, agarici hexag. duo, aloes flauæ vnciam vnam, benedictæ laxatiuæ, hieræ picræ laxatiuæ, singulorum vnciam vnam semis, pulueris hieræ picræ Galeni vnciam vnam, colocynthidis hexagia duo, croci hexagium vnum, succi fœniculi quod satis est. Finge pilulas ciceris quantitate, dato media nocte vndecim aut tredecim aut septendecim pro viribus.

INDEX LEXOPYRETORVM, ID EST FINIENtium febres: item impetigines & calculos curantium medicamentorum.

De Lexopyretis: item impetigines & calculos sanantibus medicamentis,

Sectio trigesimatertia.

Cap. I.

A ᵃLEXOPYRETON, hoc est finiens febrem, Ambrosia. Croci drachmas duas, lithargyri vnciam vnam semis, chamæmeli vnciam vnam, adipis suilli recentis, ceræ puræ, olei rosacei, singulorum vncias tres, meliloti vnciam vnam semis, seminis lini vncias viginti. Bene paratum reconde ad vsum.

a Lexopyreton] Ληξοπύρετον medicamentum Græcis dicitur finiens febrem, à λήγω & πυρετός.

Cap. II.

B LEXOPYRETON ᵃ epirrhema expertum. Succi solani, succi colocynthidos, singulorũ libram semis, ouorum lutea quatuor, olei rosacei, olei chamæmelini, singulorum vncias quatuor. Misce omnia simul probè, & coniice in linteum, ac crebrò mutato.

a Epirrhema] Græcè ἐπίρρημα. Fortè sic nominatum est hoc medicamentum, quòd instar subuestimenti (vt ita dicam) quod Græcis ἐπίρραμμα vocatur, linteo exceptum adhibeatur. nisi malis ἐπίθεμα legere.

Cap. III.

C LEXOPYRETON certum, admodum bonum. Foliorum brassicæ & apii diligenter tritorum vt ad cerati redigantur crassitudinem, adiice illis aliquid panis puri macerati in aqua frigida. Terito diligenter, & admisce olei quod satis est. Subactum diligenter illine panno, & vtere frequenter mutando.

Cap. IIII.

D LEXOPYRETON admodum mirabile. Croci vnciam semis, lithargyri, olei rosacei, adipis suilli recentis, singulorum vncias tres, ceræ puræ vnc. duas & quartam partem, succi seminis lini vnciam semis drachmã vnam, mellis Attici vnciam vnam. Crocum & lithargyrum terito in aqua. excipe cerato frigido, & vtere vt suprà dictum est.

Cap. V.

IMPETIGINVM ferarum admodum pulchra sanatio. Radicis asphodeli, sulphuris ignem non experti, mannæ, singulorum vnciam vnam. Trita bene irrigato cum acerrimo aceto, & illine.

Cap. VI.

E IMPETIGINIBVS conueniens, in teneris corporibus probatum. Semen lini tusum & cribratum madefacito cum acerrimo aceto vt sordium crassitudinem acquirat, & illine.

Cap. VII.

LICHENICA illitio admodũ bona. Thuris, gummi, singulorum hexagium vnum. Trita probè irrigato cum aceto acerrimo vt sordium crassitudinem acquirant, illine nitro prius perfricans locum.

Cap. VIII.

F LICHENICA illitio valde laudata. Succum dauci syluestris, & allia repurgata terito cum modico sale: illine desuper nitro prius perfricans locum, aut protostacten illine.

Cap. IX.

LICHENICVS pastillus, probatus. Thuris masculi, sulphuris ignem non experti, radicis asphodeli, singulorum vnciam semis. Trita in pollinem cum aceto acerrimo madefacito, & crebrò illinito.

Cap. X.

G LICHENICA illitio, & ad alphos experta. Aluminis scissilis & rotundi, misyos, thuris masculi, radicis asphodeli, chalcitidis, melanteriæ, aphonitri, chalcanthi, sulphuris ignem non experti, gummi, squamæ æris, singulorum scrupulos tres, æruginis rasilis, cantharidum, singulorum scrupulum vnum semis. Trita bene irrigato cum succo herbæ heliotropii, & aceto acerrimo, subigitóque vt glutinis consistentiam accipiat, & illine.

Cap. XI.

A LICHENICA illitio eorum quæ facta sunt in medioᵃ pulpæ brachiorum & alarum, probata. Lithargyri drachmam vnam semis, sulphuris ignem non experti, cimoliæ, singulorum drachmam semis. Trita macerato cum oleo rosaceo & vino dulci quod satis, & redige ad glutinis consistentiam: illine.

a Pulpæ brachiorum] In codice manuscripto legitur μοιύροις, corruptè haud dubiè pro μυώνος.

Cap. XII.

B LICHENICVM & psoricum expertum. Bituminis, sulphuris ignem non experti, mannæ, singulorum vnciam semis, violarum vnciam vnam, pumicis vnciã semis. Trita irrigato aceto acerrimo, vt glutinis consistẽtiam acquirant, & illine in sole, aut in balneo. Admodũ enim probatum est.

Cap. XIII.

C LICHENICVM expertum, valde bonum. Sulphuris ignem non experti, muscerdarum, singulorum hexagium vnum. Trita madefacito acerrimo aceto vt glutinis consistentiam acquirant. illine cum penna donec sanes.

Cap. XIIII.

LICHENICA illitio experta. Thuris masculi, sulphuris ignem non experti, æruginis rasilis, allii caput vnum repurgatum, gummi, singulorum vnciam semis. Trita irrigato aceto acerrimo quantum sufficit vt glutinis consistentiam nanciscantur: illine & crebrò mutato.

Cap. XV.

D LICHENICA illitio probata. Glutinis fabrilis dr. quatuor. Dissolue cum acerrimo aceto. deih illi adiice thuris masculi tusi in pollinem drach. duas. Irrigato vtraque vt glutinis consistentiam nanciscantur, & illine.

Cap. XVI.

LICHENICA illitio admodum bona. Chalcitidis, gummi, singulorum drachmas quatuor, sulphuris ignem non experti, misyos, singulorum drachmas tres, squamæ æris, acaciæ, singulorum drachmam vnam. Trita irrigato aceto acerrimo vt glutinis consistentiam acquirant, & illine crebró.

Cap. XVII.

E LICHENICA illitio mirabilis. Sulphuris ignem non experti, aphonitri, singulorum drachmas quatuor, canchryos grana triginta. Terito in aceto vt glutinis cõsistentiam acquirant. Illine non coinquinando locum à malo alienum. Exsiccato autem medicamẽto, elue locũ aqua frigida, & rursus desuper illine.

Cap. XVIII.

F LICHENICA illitio, admodum laudata. Ellebori albi drachmas quatuor, farinæ lupinorum, buccinorũ vstorum, singulorum chœnicem vnum. ᵃexiccata subigito. Feras autem impetigines vocant, quæ à mediocriter exiccantibus nihil iuuantur, ab acribus autem irritãtur. Oportet igitur ex illis assumere medicamenta admodum efficacia, citra tamen vehementem mordicationem, qualia sunt: Glaucii, thuris, halcyonii, sulphuris ignem non experti, bituminis, gummi, singulorum vnciam vnam. Trita madefacito aceto acerrimo vt glutinis consistentiam nanciscantur, & illinito.

a Exiccata subigito] Manuscriptus codex legit ξηρῷ μάσθῳ, pro
G ξηρὰ μάσθω.

Cap. XIX.

LICHENICA illitio valde bona. Picem Africanam probè læuigatam cum aceto terito acerrimo, & liquefactam crebrò illine.

Cap. XX.

IMPETIGINES & pruritus ſanans. Chalcanthi, ſulphuris ignem non experti, thuris, maſculi, nitri, ſing. hexagium vnum. Trita irrigato cum acerrimo aceto vt glutinis conſiſtentiam acquirant. illine.

Cap. XXI.

LICHENICA illitio probata. Ammoniaci, ſulphuris ignem non experti, farinæ eruinæ & lupinorum, ſingulorum vnciam vnam. Trita vt pollinem madefacito cum aceto acerrimo vt glutinis nanciſcantur conſiſtentiam, & illine frequenter.

Cap. XXII.

LICHENICA circumlitio certa. Chalcanthi, ni-
A tri, miſyos, ſulphuris ignem non experti, chalcitidis, halcyonii vſti, thuris maſculi, ſeminis viticis, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum vnciam ſemis, glaucii hexagia quatuor. Trita irrigato cum accerrimo aceto vt ad glutinis conſiſtentiam veniant. calefacto vtere.

Cap. XXIII.

CALCVLOSORVM potus expertus ad calculos veſicæ. Floris iunci odorati, piperis communis, petroſelini ſeminis & braſſicæ, piperis longi, ſingulorum vnciam vnam. Contuſa probè vt pollinem, dato manè
B ieiuno ſcrupulos duos aut quatuor cum decocto glycyrrhizæ aut rubiæ tepido.

INDEX MALAGMATVM ET vnguentorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Malagmatis & vnguentis,

Sectio trigeſimaquarta.

Cap. I.

MARCIATI confectio. Styracis calamitis vnciam vnam, ceræ vnciam ſemis dr. vnam, glaucii, nardi, ſingulorum vnciã vnam ſemis, maſtiches vnciam vnam ſemis drachmam vnam, medullæ ceruinæ vnciam vnam, terebinthinæ vnciam ſemis, hyſſopi drachmas duas, opobalſami hexagium vnũ ſemis. Trita probéque confecta, coquito ad conſiſtentiam.

Cap. II.

[a]MASVAPHII Indici confectio mirabilis. Zingiberis, aloes flauæ, ſingulorum vnciam ſemis, coſti hexagium vnum ſemis, caryophylli ſcrupulos quatuor, folii vncias tres, nardi Indici, amomi, croci, ſingulorũ ſcrupulos tres, caſiæ ſcrupulos quatuor ſemis, carpobalſami drachmas duas, gummi vnciam ſemis. Probè trita confice cum œnanthe liquida quod ſatis eſt.

a Maſuaphii] Manuſcriptus codex non rectè μασκφὶς legit pro μαστκαφὶκ.

Cap. III.

MALAGMA monomachion, ad phlegmonas, & duritias iecoris, lienis, alui, & vteri, locos tumeſcentes, ſtrumas, maligna vlcera, bubones, tubercula vtile: & in ſumma omnem duritiam diſſoluens mirificè: Eſt verò ad inflationem etiam probatum. Lithargyri vnc. tres, radicis althææ farinæ vncias quatuor ſemis, ſeminis maluæ ſylueſtris vnciam vnam ſemis, adipis ſuilli veteris vnciam vnam ſemis, adipis anſerini vnciã ſemis & quartam partem, adipis gallinæ vnciam vnam ſcrupul. tres, farinæ fœnigræci, medullæ ceruinæ, ſingulorum vnciã
C vnam ſemis, ceræ puræ vncias tres, galbani, colophoniæ, ſingulorum vnciam vnam, olei veteris vncias ſeptem ſemis, farinæ anethi vncias tres, farinæ chamæmeli ſcrupulos tres, ellebori albi drachmam vnam ſemis, ſampſychi vnciam ſemis. Liquabilia liquefacito & commiſce aridis, ſubactiſque & confectis probè vtere.

Cap. IIII.

MALAGMA ad luxationes, plagas, abortus & fracturas. Galbani vnciam vnam, croci drachmas duas, ammoniaci thymiamatis, ceræ puræ, ſingulorum vnciam
D vnam ſemis, picis aridæ libram ſemis, aceti acerrimi cochlearium ſemis. Tritis & probè confectis vtere, confiſus Domino.

Cap. V.

MALAGMA maſticheron, ſiue ſolidum vt prædictum conferens. Maſtiches vncias duas, ceræ puræ vnciã vnam, colophoniæ vnc. tres, ammoniaci thymiamatis

vncias duas,pineæ refinæ libram femis.Hæc rectè confecta etiam ad ramices inteftinorum admoueto.

Cap. VI.

MALAGMA oxyra dictum.cruêtis conuenit vulneribus,& diftantes à fe inuicem finus glutinat. Facit ad omnia conuulfa,arthriticos,podagricos,ifchiadicos, refolutos,coxendicum dolores,& à feris demorfos. Vtere verò potiffimùm ad eos quibus extremæ corporis partes vehemêter dolent,neruorũ incuruationes & digitorũ cõtractiones. Strumas atque parotidas difcutit.Picis aridæ lib.femis,ceræ puræ vncias tres, ammoniaci thymiamatis vnc.1.femis,thuris,galbani,ftyracis,fing.vnc. femis,terebinthinæ vnciam femis, aceti cotylam femis. Picem in minuta contufam coniice in partem aceti vt ferueat donec acetum cum pice vniatur.dein adiice ceram & galbanum,ftyracémque cum modico ceræ emollitæ. Auferens autem ab igne terebinthinam, ammoniacumque & thus in aceto læuigata,& vtraque in mortario vnita,priùfque aceto humectata,iniicito.Rectè cõfectis,recondens in vafe vtere.

Cap. VII.

MALAGMA è myrrha, Apollophanium medicamentum, accommodatum ad affectus hypochondriorum.diffoluit omnem duritiam. Facit ad iecinorofos, lienofos,nephriticos,& omnem nerui confenfum, articulorum dolores,& fopores. Ceræ puræ, terebinthinæ, bdellii,zingiberis,ammoniaci. Trita probè irrigato cũ vino fufficienti & rectè paratum illinc cum lana donec affectus finiatur.

Cap. VIII.

MALAGMA ad fteatomata vtile, & multi vfus, præcipuè verò ad ifta.vfus autem illo teftificor.Ceræ puræ,terebinthinæ, vifci. Liquefacta probè emolliantur vino bono fufficienti, & coquantur quoad inquinent manus.

Cap. IX.

MALAGMA ad fluxionem ftomachi & inteftinorum,&ad cœliacos,admodum probatum. Œnanthes aridæ vnciam vnam,omphacini,palmularum, glandiũ carnium,acaciæ,aloes flauæ, gallarum,aluminis rotundi,picis aridæ,fingulorum vncias duas,ceræ puræ, olei myrtini,fingulorum vncias tres, hypocifthidis & eius fucci vncias duas,rofarum rubearum,feminis plantaginis minoris,fingulorum vnciam vnam femis,fucci plantaginis minoris,vini odorati quod fatis eft.Tritis fubactis & probè confectis vtere.

Cap. X.

MALAGMA [a] amblamula dictum, ad podagricos expertum,item arthriticos,ifchiadicos & refolutos. Non folùm autem hominibus prodeft,fed & iumentis. Accepi hoc ab Hepiallo medico,qui diffoluens ex eo aliquid ad carbones cum oleo nardino aut irino pro acopo vtebatur,illinês eius crura. Celeriter autem expectationi refpondens,ob id amblamula appellatum eft.vfus autem illo ad podagricos,magis claruit. Opopanacis,bituminis,galbani,fagapeni, vifci quercini, fingulorum vnciam vnam femis,aloes flauæ,caftorei,ftyracis,fingulorum vnciam vnam,œfypi,ammoniaci thymiamatis, fingulorum vncias duas,bdellii,mannæ,fingulorũ vnc. vnam femis,propolis,terebinthinæ,fingulorum vncias duas,pineæ refinæ libram femis,ceræ puræ libram vnã, picis aridæ libram femis. Trita madefacito cum vino odorato quod fatis eft.

a Amblamula]Græcè eft fcriptum ἀμβλαμῦλα. Sed effe barbaram dictionem, nemini non conftat.Quid verò fignificet, Nicolaus ipfe exponit.

Cap. XI.

MALAGMA ad lienofos,hydropicos,ifchiadicos, & arthriticos,probatũ. Ceræ Tyrrhenicæ,vifci cyprini, fingulorum vncias quatuor femis, carnium myrobalanorum,nitri Alexandrini,lapidis afii, ammoniaci thymiamatis,fingul.vnc.vnam femis.Trita irrigato cum aceto fufficienti.

Cap. XII.

MALAGMA ad ifchiadicos & dolores renũ, cui nullum aliorum fimile eft.Ceræ puræ,picis frixæ,fingulorum libram femis,ftyracis,ammoniaci,opopanacis,terebinthinæ,maftiches,galbani,thuris, piperis communis,fingulorum vnciam vnam. Trita bene madefacito cum aceto fufficienti.

Cap. XIII.

MALAGMA ad colicos, Antipatri,& omnem interiorem dolorem.Silphii,faluiæ,fingulorum drachmã vnam,cafiæ,fœniculi,melanthii,ftaphidis agriæ,galbani,ftruthii, fulphuris ignem non experti, fingulorum drachm. duas,radicis panacis,propolis,pyrethri,ammoniaci,nitri,fingulorum drachmas tres & femis, lapidis afii floris drachmas duodecim femis, ceræ puræ drach. quinquagintaduas femis, refinæ dr.feptuagintaquinq;. Trita irrigato cum olei libra femis.

Cap. XIIII.

MALAGMA Afclepiadis politicum, ad omnem dolorem,affumentibus confeftim dolorem fedans. Ceræ Tyrrhenicæ minam vnam,adipis taurini minas quatuor,adipis anferini minam femis,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,fingulorum minam femis,galbani vnciam vnam femis,œfypi vncias duas, olei rofacei cochlearia duo,olei fœnigræci cotylam femis.Trita irrigato bene, iuxta ignem lentum celeriter mouẽdo.Sint autem hæc promptè tufa:Iridis Illyricæ chœnix 1.ariftolochiæ chœnix femis,hypocifthidis tritæ chœnix femis & quarta pars,cinamomi,croci,myrrhæ,cafiæ,nardi Indici,floris iunci odorati,calami odorati,amomi, piperis communis,fucci rhois,teftudinis marinæ fanguinis, androfæmi herbæ,pyrethri, fingulorum drachmas quindecim. Trita bene madefacito cum aceti veteris vnciis duabus: & commixtis omnibus, fubigito & contundito ea donec tractilia & edomita fiant.dein reconde in vafe.Prodeft autem hoc malagma ad thoracis & pulmonis defluxionem, & iis quibus capitis vertex dolet. nam confeftim dolorem abigit.Eft valde probatum.

Cap. XV.

MALAGMA ad neruorum diftenfiones.Ammoniaci,bdellii,ftyracis,caftorei,fingulorum vnciam vnã. Trita madefacito cum olei veteris &Sicyonii,fingulorũ libr. femis,quercini vifci vnc. femis, butyri recentis, adipis anferis,fingulorum vnc. 1. medullæ ceruinæ, galbani,opopanacis,adipis taurini, fing.vnc.1.femis, terebinthinæ vnciã vna femis, ceræpuræ libra femis.Madefacito omnia & probè fubacta reconde ad vfum.

Cap. XVI.

MALAGMA probatum, atheromata difcutiens, fteatomata,meliceridas,& condylomata.Ceræ puræ,terebinthinæ,farinæ eruinæ,thuris, aphronitri, fingulorũ vnciam vnam femis,galbani fcrupulos nouem.Trita bene madefacito cum oleo fufficienti, & probè confectis vt emplaftri formam acquirant,vtere.

Cap. XVII.

MALAGMA, Magni Sophiftæ,medicamentum ad eos qui futuri funt hydropici,& phlegmonen habentes,& ad omnem vifcerum duritiam.Cardamomi,meliloti,baccarum lauri,nardi Celticæ,fampfuchi,iridis Illyricæ,radicis panacis,cyperi,berenicarii,cafiæ,farinæ fœnigræci,apii feminis,anifi,fingulorum drachmas quinque quartámque partem,ftyracis,zingiberis, fingulorũ drachm.nouem,ceræ puræ, terebinthinæ, fingulorum vncias tres,ammoniaci,colophoniæ,fingulorum vnciã vnam femis,olei nardini vnciam femis drachmam vnã. Ammoniacum & ftyracem contunde cum exigua cera, & tollens liquefacito liquabilia, veluti colophoniam & nardinum oleum:deinde ftyracem, ammoniacum, & ceram in mortario tufam: pòft terebinthinam in alio vafe. Adiice hæc,& bene motis admifce arida, & fic reconde,ac vtere.

Cap. XVIII.

MYRTINI confectio ad colicos, dyfentericos, &

cœliacos,& ſtomachi aliquę defluxione laborãtes. Bac cas myrti bene maturas exprime,& accipe è ſucco libr. quindecim,atque admiſce ſacchari puri libras ſeptem ſemis,& probè confecta reconde ad vſum. A

Cap. XIX.

VNGVENTI foliati confectio,admodum proba ta.Folii vnciam vnam ſemis,amomi vnciam vnam ſe-mis,nardi ſpicæ vnciam vnam,piperis communis vnc. ſemis,ceræ dealbatæ vncias duas ſemis, olei balani lib. ſemis. Madefacta omnia & bene ſubacta, reponito ad vſum. B

Cap. XX.

MEDI coctio,quod eſt apomeli. Foliorum anethi manipulum vnum,ramorum fœniculi, foliorum lauri, ſingulorum manipulum vnum,cotoneorum maturorũ decem,aquæ fontanæ libras quadragintaquinque.Bene coquito ad tertias,colato & abiicito herbas. Accipe ius & adiice illi mellis Attici libras quindecim, & coquito donec in vniuerſum remãſerint libræ quadragintaquin que.Vbi ab igne amoueris,arida bene inſpergito, verbi gratia,ſeminis apii & fœniculi,cumini,aniſi, ſpicæ nar-di,caryophylli,coſti,ſeminis rutæ, ſingulorum ſcrupul. C quatuor ſemis.Et vbi refrixerint, coiicito denuò in vas purum,& reconde in locum ſubterraneum. Hoc vtere poſt annum.

Cap. XXI.

MALORVM confectio,admodum probata. Ma-lorum repurgatorum libram vnam,ſeminis intybi ſta-gia quatuor,eupatorii,ſantali rubei, ſingulorum ſtagiũ vnum.coquito cum vino dulci lib.ſex,quoad malorum caro diſſoluatur.dein per cribrum rarum colato. Adiice D iuri ſacchari quantum hoc ipſum [a] requirit,& coquito ad mellis conſiſtentiam,vnitóque cum carnibus malo-rum. deinde admiſce illis hæc tuſa & cribrata.Cinamo-mi veri ſtagia tria,maſtiches ſtagii tertiam partem,cro ci ſtagii quartam partem,coriandri ſtagium vnum. cõ-fectum probè reconde in vaſe,& præbeto vti volueris.

a Requirit]In codice manuſcripto eſt κεμπανίζει. Quid verò illa vox Nicolao ſignificet,ignoro.neque enim ab aliis Græcis medicis vſurpatur.

Cap. XXII.

VNGVENTI foliati alia confectio.Folii vnciam vnam ſemis,amomi vnciam ſemis, caſiæ vnciam vnã, ladani vnciam ſemis,piperis communis & albi, ſingul. grana viginti,myrrhæ troglodyticæ drachmam ſemis, Tuſis & cribratis bene adiice olei nardini libram ſemis. Vt autem medicamẽtum nigrius reddatur, accipe corti cem iuglandium & vrito, tritumque illis cõmiſce. dein admiſce etiam opobalſami cochlearium vnum ſemis,ce ræ puræ vnciam ſemis, & ſic probè parato vtere.

Cap. XXIII.

VNGVENTI pentamyri nominati cõfectio.Sty-racis vnciam ſemis,maſtiches vnciam vnam, ceræ albæ vnciam vnam ſemis,opobalſami vncias duas,nardi vn-cias duas ſemis.Bene parato vtere.

Cap. XXIIII.

VNGVENTI decamyri vocati confectio. Spicæ nardi,folii,euphorbii,piperis communis,coſti,adarces, ſingulorum vnciam ſemis drachmam vnam,maſtiches vnciam ſemis & quartam partem, opobalſami vnciam vnam,nardi libram ſemis,ceræ puræ libram vnã ſemis. confecto probè vtere.

Cap. XXV.

VNGVENTI odorati dicti confectio. Terebin-thinæ drachmas vigintiocto,ceræ puræ drach. quatuor decim,œſypi,mellis Attici,medullæ ceruinæ,ammonia ci thymiamatis,galbani,aphronitri, ſingulorum drach. tres,olei veteris ſextarium ſemis,caſtorei drachmam v-nam ſemis, vini veteris cyathum vnum. Trita & præ-parata præbeto.

Cap. XXVI.

MYRMECIAM ſanans vt eadem hora decidat, valde bonum.Fici folia vrito,& cinerem eorum cum la cte ficus ſubactum & panno illitum imponito, & con-feſtim decidet,ac miraberis.

INDEX NARDINI, NEPHRITICORVM, nomas ſanantium,& abſterſoriorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Nardinis,nephriticis,nomas ſanantibus, & abſterſoriis,

Sectio trigeſimaquinta.

Cap. I.

NARDINI vnguenti confectio proba-ta.Habet autem omnis eius confectio ſe xtarios quinque vt in Cyziceno. Prima igitur embole hæc habet: Aſpalathi vnc. vnam ſemis,calami odorati vncias duas, ſampſychi,iridis Illyricæ,piperis, ſingul. vnciam vnam,cardamomi vncias duas,ſauinæ,helenii, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, ſeſelis vnciam vnam,xylobalſami vnc.duas, aquæ quod ſatis eſt,olei Hiſpani vncias quinque. Hæc tundantur, fiántque tenuiora, & aqua macerentur diem vnũ. dein coquantur cum oleo ad lentum ignem horis tribus aut E ſex. Altera embole hæc eſt: Floris iunci odorati vnciã vnam ſemis, caryophylli,caſiæ,carpobalſami, [a] arnabo-nis Celticæ,coſti,amomi,xylocaſiæ,ſpicæ nardi, ſingu-lorum vnciam vnam ſemis, ligni caryophylli vnciam vnam.Trita bene coniice in aquam ſufficientem, & co-quito vt primã. Embole tertia:Zingiberis,bdellii,ſin-gulorum vnciam vnam, thuris,aloes flauæ,ſingulorum

vnciam ſemis,croci drachmas duas, maſtiches vnciam vnam,ſtactes tenuis vnciam vnam ſemis, opobalſami vnciam ſemis. Trita bene irrigato cum aqua ſufficienti, & coquito horis duabus. Poſtquam verò lebetem ab igne ſummoueris, coniice piper in pollinem tritum & opobalſamum,tegénſque horis tribus lebetem claudito. Apponemus & modum coctionis, & confectionem omni ſanè diligentia,vt nihil vtique deſit. Species igitur omnes recētes & probatas ſeligere oportet. Oleum verò eſſe oportet mediocriter immaturum. tale enim eſt Cyzicenum. Oliuam enim matureſcere incipientem terūt, & propterea craſſius oleum efficiunt, vt ſuſceptas ſpecies firmiùs retineat ne facilè euaneſcant tranſpirantes. Domi autem cōuenit habere [b]focos præparatos, in qui bus ponantur ærea vaſa extrinſecus vbi ſunt foci contra. Et ligna adiicere oportet tenuia & ſicca valde, vt neq; fumū emittant neq; ad æreum appropinquent: exigua verò tantùm flāma ad æreum quod aquā continet, per tingat. Præcalefacere autē oportet priuſquam alterū habens oleū iniiciatur. Oportet autē eū qui odoratū nardinū & [c]ab vſtione alienū coquere vult, duab[us] æreis vti vt à duplici vaſe decoctio procedat. Species verò macerentur pura aqua:& maceratione facta æreo iniicere oportet oleū,& omnino rudicula lignea mouere. Vbi autem prima coxeris,ab igne amota refrigerare opus. Deinceps ſublata aqua,rurſus adiice alterius emboles ſpecies aqua maceratas,& ſimiliter coquito. Et vbi colaueris, tertiæ emboles ſpecies pri[us] maceratas adiice & has quoque aqua coquito. Oleum verò ſingulis coctionibus admiſce: aquæ enim adiectum non vritur. Aquam ad olei coctionem adiice recentem vſque ad abſolutam perfectionem,& ita duabus horis ad finē coquito. Si enim vltrà coxeris,oleum antea coctū facilè aduretur. Proin aliqui vna dūtaxat hora coquūt,metuentes ne poſt multum laborem voto ſuo fruſtrentur. Amotis autem ab igne iniiciunt piper & opobalſamum adhuc feruente oleo,& diligenter mouent vt vniantur,& conficiunt tertia die. Claudunt & recondunt in vaſe.

a Arnabonis]Græcè eſt μαρζανάφα ſcriptū corruptè pro ἀρνάβα, vt ſatis ex Aetio liquet b Focos]In manuſcripto codice falſò legitur ἰσχάρας pro ἐσχαρίδας. c Ab vſtione]Nicolai codex legit ἀκαύστον: ſed fortè ἀκάπνιστον legendum erit,hoc eſt fumo vacans.

Cap. II.

NARDINI confectio ſextariorum ſex, valde nobilis. Helenii vncias quatuor ſemis,iridis vncias tres, aſpalathi libram ſemis,cyperi vnciam vnam ſemis,xylocaſiæ,floris iunci odorati, nardi Celticæ, xylobalſami, ſingulorū vncias tres.& ſic cōcoquito. Embole altera: Carpobalſami vnciam vnam ſemis,cardamomi vnciam vnam,ſampſychi vncias tres,caſiæ vncias duas,coſti,ſtyracis calamitis,amomi,ſingulorū vncias tres. Embole tertia: Foliorū [a]buchadis,ſpicæ nardi,ſaroa, caryophylli,calami odorati, zingiberis regii, ſtyracis,vnciam vnā ſemis,nucis Indicæ,zarnabo,ſingulorum vncias tres,ligni caryophylli vnciam vnam. Confice vt præcedētem & vtere.

a Buchadis] Nicolai codex habet βυχάδος. Quid verò ſit,diuinare nequeo: eſt enim vox barbara.

Cap. III.

NARDINI confectio ſextariorum trium, probata. Helenii tuſi & craſſiùs conquaſſati vncias quatuor, cyperi repurgati ſimiliter tuſi,vt craſſiùs conquaſſetur, vncias decem. Cyperum vna antè hora in aqua macerato: [a]helenium autem horis priuſquam coquatur quatuor, in aqua maceretur: dein ſimul helenium & cyperum in aqua coquito vſque ad feruorem mediocrem. In ſuperficie natantia elice,& adde olei optimi ſextarios tres aut libras quatuor ſemis,& rudicula mouēs permitte vt [b]vrantur. Quando autem propè eſt vt iam ſtrepere incipiant,iniice ſalis floris tuſi vnciam vnam.& ſine donec non perſtrepant in igne,& rurſus commoueto,& miſceto:& iterum ſine vt perſtrepant, & non amplius vrito, ſed ſine vt per noctem maneant in cinere: poſtero die cōcha excipe. Secūda diſpenſatio. Xylobalſami vncias quatuor. Contundito & craſſiùs conquaſſato, & ipſum

A iniice cum aqua ſufficienti in lebetem, & ferueſaciens adiice oleum præparatum, & coquito donec videatur bonum,mouendo ex interuallis,& ſine vt per noctem ſtent abiecto igne. Poſtero die concha excipe, dein aromatis condito in hūc modum: Accipe caſiæ vncias quatuor. contunde & cribrato, & acceptis aqua ſufficienti & oleo præparato ac puro,coquito commouendo ne vrantur odorata. Vbi tibi rectè habere videbuntur,amota ab igne rudicula moueto diligenter donec refrige- B rentur,obturatáque ſine vt per noctem ſtent. Poſtridie concha excipe purè ne aqua ſupercurrat, & coniectis in [c]vaſculum adiice opobalſami vnciam ſemis: & commouendo diligenter reconde,& vtere.

a Helenium]In manuſcripto codice legitur ἔλαιον, haud dubiè pro ἑλένιον. Quomodo enim oleum in aqua maceretur,non video. Eſt autem vniuerſum hoc caput mirificè deprauatum, vt metuam non parum,ne vbique legitimum ſim conſequutus ſenſum. b Vrantur] Manuſcriptus codex perperam κεῖσθαι, pro καίεσθαι legit. c Vaſculum]Græcè eſt βῆσαν: fortè autem βήσιον ſcribendum.

Cap. IIII.

C NARDINI vnguenti confectio. Olei omphacini libras II.S. & quartam partem,aſpalathi vnciam vnam, calami odorati vnciam ſemis,iridis vnciam vnam, floris iunci odorati,helenii,cyperi,ſingulorum vnciam vnam,aquæ fontanæ libram vnam ſemis. probè confectū finito. Embole ſecūda habet, Spicæ nardi, folii, ſingulorum drachmam vnam,opobalſami vnciam ſemis. Hæc trita,madefacta & confecta bene ad conſiſtentiam reconde in vaſe,& vtere.

Cap. V.

D NARDINI cōfectio probata. Olei cōmunis puri libras quatuor,roſmarini herbæ,myrrhæ,floris iunci odorati,ſingulorum libram ſemis,folii, ſpicæ nardi, amomi,ſtyracis,ſingulorum vnciam ſemis, aſpalathi librā ſemis,ariſtolochiæ longæ libras duas, cyperi libram ſemis,aquæ fontanæ libras decem, helenii vncias tres, aſphodeli libras tres,muſci,xylobalſami,iridis, ſingulorū libram ſemis,cardamomi libram vnam, coſti vnciam vnam ſemis, amygdalarum amararum vnciam ſemis. Hæc tuſa,madefacta & confecta bene, vſu expoſcente, E aqua commiſcens,inunge in balneo.

Cap. VI.

RENES exulceratos ſummè iuuans. Papaueris albi,[a]perſiæ,amyli,baccarum myrti nigrarum, ſingulorū drachmas duas, oui aſſi lutea quatuor cum dimidio. Omnes has ſpecies ſimul probè læuigatas [b]bibat ſimiliter & ſic vtere.

a Perſiæ]Codex Nicolai πέρσης legit, fortè pro περσέας. b Bibat]Græcè legitur πινέσθω παραπλησίως: quàm rectè neſcio. Neque enim πινέσθω ſententiæ congruere videtur. Sed quis omnes mendoſiſſimi codicis errores, præſertim altero deſtitutus exemplari, emendare F poſſet?

Cap. VII.

RENVM exulceratorum potio laudata. Pineas ſex, amygdalarum amararum decorticatarum drachmam vnā ſemis,cucumeris ſatiui ſeminis repurgati nucleos quindecim,croci parum vt hæc tingere queant. Hæc trita bene cum lacte caprino madefacito, aut Cretico paſſo ſufficienti,& præbe bibenda ieiuno ſingulis diebus.

Cap. VIII.

NEPHRITICA potio certa. Sagapenum ciceris G quantitate bene tritum cum temperata ſufficienti madefacito,& bibendum præbeto manè ieiuno.

Cap. IX.

NEPHRITICVS paſtillus ad affectus qui in renibus & veſica ſunt, & ad eos qui pus aut ſanguinem aut mucoſa mingunt,plurimúmque dolent,ad vlcera & ſcabiem. Opii drachmam vnam ſemis,cucumeris ſatiui ſeminis drachmas ſex,ſeminis apii drachm. tres,pinearum purgatarum,ſeminis fœniculi & lapathi,ſingulorū H drachmam vnam ſemis, pinearum vſtarum drachmas duas,herbæ halicacabi baccarum drachmas duas ſemis. Hæc trita paſſo Cretico excipe,& finge paſtillos drach. pondere,& præbeto vacantibus febre cum paſſi cyathis tribus: febricitantibus autem,cum aqua mulſa tepida.

Cap. X

NERVVM vulneratum,& ex vulnere phlegmonen sanans,admodum probatum. Lixiuii stillatitii, & farinæ hordeaceæ,singulorum vncias duas.Coquito cũ aqua sufficienti,& illine. Et post [a] lixiuium, rursus appone farinam eruinam cum pluuia aqua.vtere etiã emplastro ex euphorbio.

a Lixiuium]Codex Nicolai κειρίαν falsò pro κονίαν legit.

Cap. XI.

B NOMAS & omnes affectus rescindens,& carnes emortuas.carnem generat & cicatricem inducit.ad fistulas occultas confisus Domino Christo. Æruginis, aloes flauæ,squamæ æris, singulorum vnciam semis, iridis, thuris,singulorum vncias duas,mellis Attici quod satis est.coquito bene mel:& quando constiterit, iniice æruginem,deinde squamam, aloen, iriimque contusa: postremùm thus: & vtere.

Cap. XII.

NOMAS & omnes affectus sanans, Nitrum dictũ. Confert ad omnes corporis pruritus,scabies, impetigines,& alphos admodum probatum.Nitri assi,thuris,singulorum libram semis,ellebori albi, sinapi, canchryos, staphidis agriæ,sampsychi, baccarum lauri, struthii, aloes flauæ assæ,adarces, saponis Gallici, aphonitri albi,

A halcyonii,pumicis,singulorum libram semis.Tritis probè & vnitis vtere in balneo.

Cap. XIII.

NITRVM aliud corpori bonum inducens colorem.Ostreorum vstorum & cribratorum vnciam semis, vini,olei rosacei,singulorum libram semis vncias duas, hyssopi aridi,farinæ eruinæ,singulorum vnciam semis, mellis Attici quod satis est.Probè confecto vtere in balneo vt probato.

Cap. XIIII.

NITRVM ad clauos & cicatrices.[a]Oregmi,myrobalani,cimoliæ,nitri rubei,singulorum vnciam semis, casiæ vnciam semis drachmam vnam,petroselini Macedonici,thuris,carnium palmularum, singulorum vnciã semis,amygdalarum amararum repurgatarum,seminis apii,tragacanthæ,seminis maluæ,dauciCretici,seminis tordyli,spicæ nardi,rheiPontici,piperis communis, singulorum vnciam semis.Trita bene madefacito cum vi
C no bono sufficiẽti, & præbeto in cõdito aut mulso. Detur autem quantitate lupini,& sic confecto vtere.

a Oregmi]Quid sit oregmum,scire non possum.Censeo autẽ perperam, vt in sequenti etiam sectione,ὀρεγμοῦ pro ἐρεγμοῦ, id est lomẽti,esse scriptum.

INDEX PVLVERVM.

De Puluerib⁹ ad diuerſos morbos,

Sectio trigeſimaſexta.

Cap. I.

PVLVIS antheron mirabiliter ad eruptiones ſanguinis, carniũ excreſcẽtias, &nomas oris,totiuſq; corporis cõduces. Chalcitidis vſtæ drach. vnã, miſyos dr. duas ſemis,chalcanthi drach.vnam grana quindecim.Tritis bene vtere.

Cap. II.

PVLVIS morſu carens, vehementer ſupprimens. Valet ad oris putredines, curat etiam gingiuas & dẽtes, omniſque generis mala. Calcis viuæ libram vnam, aluminis ſciſſi vncias duas,myrrhæ vnc.ſemis. terito ad vſum in ſole ſub caniculæ æſtu.

Cap. III.

PVLVIS ſanguinem ſupprimens,valde bonus.Gallarum drachmas tres, ſquamæ æris drachmã vnam,miſyos drachmas duas ſemis,aluminis ſciſſilis drach. duas ſemis. Tritis in pollinem vtere.

Cap. IIII.

PVLVIS Heracles adurens, & callos multa experientia demoliens.Chalcitidis,ſandarachæ,arſenici, calcis viuæ, miſyos,ſingulorum vnciam ſemis.Trita irrigato cum aceto acri ſufficienti, dein ſiccato & vſu exigente terito,& vtere.

Cap. V.

PVLVIS ſternutatorius. Ellebori vnciam ſemis, zingiberis hexagium vnum ſemis,aſari ſcrupulos nouẽ, caſtorei ſcrupulos tres.Trita dato vſu poſtulante.

Cap. VI.

PVLVIS ſtomachicus, potus ad ſtomachi refrigerationem, appetentiam amiſſam, difficilem concoctionem & dolorem, à Iuliano [a] Pœmentalo expertus. Cumini toſti vnciam vnam, piperis communis baccas quatuor ſemis,baccas lauri nouem, rutæ ſatiuæ baccam vnam.E tritis in pollinem præbeto cochlearium vnum cum mulſo bono menſuræ vnius calefactum ſtomomate ferri candente:& vbi biberis confeſtim in ſtomachũ inclinato.Eſt enim probatum.

a Pœmentalo] Græcè eſt ποιμεντάλυ. Quid verò hæc dictio ſignificet,diuinare non poſſum:niſi fortè legendum ſit ποιμένος, id eſt regis.

Cap. VII.

PVLVIS carnem generans,valde bonus.Cadmiæ, aloes flauæ,ceruſſæ,lithargyri,amyli,thuris,farinæ eruinæ,ſingul.drach.ſemis,iridis,ariſtolochiæ longæ, ſing. drach.vnam.

Cap. VIII.

PVLVIS ad columellam relaxatam phlegmone laborantem,valde laudatus. Piperis albi drachmam ſemis,aluminis ſciſſi drachm. vnam,zingiberis drach. ſemis,gallæ immaturæ drach.vnam.

Cap. IX.

PVLVIS ad vuam deſtillatione ſuppreſſam & relaxatam,valde bonus. Aluminis ſciſſilis,gallæ immaturæ,ſingul.drach.ſemis grana ſeptem, piperis albi vnciã ſemis,roſarum vnc.ſemis gran.tria. Tuſa vt pollinem reconde in vitreo vaſe,& vſu poſcente conijce in æream fiſtulam,& inflato ſuper vuam.

Cap. X.

PVLVIS ad columellas relaxatas, & vuam inflammatam.Coſti Alexandrini vnciam vnam, gallæ immaturæ vnc.ſemis. Tuſa probè miſceto cum melle Attico ſufficienti,& illine cum penna intimè.

Cap. XI.

PVLVIS Antheron,ad vuam fluxione tentatam, gingiuas à dentibus diſcedentes,putredines,& gingiuas cruentas,dentes commotos,mirabilis.Iridis Illyricæ,ſandarachæ,cyperi,aluminis ſciſſilis, cytinorum mali granati,zingiberis,crocomagmatis, croci, ſingulorum dr.

A vnam.Tuſis in pollinem vtere,ad putredines, & abſcedentes cruentáſque gingiuas, & dentes commotos,aridis:ad cruſtas verò,cum melle.

Cap. XII.

PVLVIS ad ranas puerorum mirabilis.Menthæ aridæ,piperis albi,ſingulorum ſcrupulos duos ſemis,ſalis ammoniaci ſcrupulos decem,folii ſcrupulos tres, coſti ſcrupulos duos.Trita excipe cum melle Attico quod ſatis eſt,& ſub lingua illine.

Cap. XIII.

B PVLVIS ad ranas puerorum ſub lingua factas admodum bonus,expertus.Coſti,gallæ immaturæ, fœniculi ſeminis veteris,ſingulorum drach.ſemis, piperis cõmunis baccas quinque ſemis,ſalis cõmunis gr. I. ſemis, colocynthidis,oſtrei aridi vſti,ſing.ſcrupulum ſemis,corymborum thymi.Trita reconde,& vſu poſtulante linguæ illine mel,& poſtea inſpergito puluerem.

Cap. XIIII.

PVLVIS Antheron dictus,ad nomas in ore factas.

C Coſti,rhois Syriaci,ſingul.drach.quatuor, floris roſarũ drach.octo,zingiberis drach.quindecim. Trita irrigato cum melle Attico ſufficienti,& vtere.

Cap. XV.

PVLVIS ori conueniens, neceſſarius ad fluxione laborantes gingiuas,Foliorum fœniculi drach.vnam,caſiæ drach.duas,piperis communis drach.vnam,berenicarii drach.duodecim.Tritis in pollinem vtere.

Cap. XVI.

PVLVIS ad oris putredines,cãcros, fœtorem oris, dentes commotos, & gingiuas aberrantes conſtringit.

D Facit ad ranas linguæ & ſaliuam plurimam ſupprimit, expertus.Corticis mali granati, corticis amygdalarum, colocynthidis aridæ,teſtarum vſtarum, oſſium palmularum vſtorum, caryophylli, piperis cõmunis, ſingulorum vnciam ſemis.Tuſa vt pollinem, dentibus,gingiuis,& ſaliuæ, arida appone: aliis autem malis cum melle Attico.probatus enim eſt.

Cap. XVII.

PVLVIS ori conueniens, morſu carens, vocatus thauma, rimas linguæ & oris à fluxione natas implẽs.

E Siſtit ac ſanat omnes affectus,& gingiuas,omnique ætati facit præter opinionem.Thuris, amyli,terræ aſteris, ſingulorum vnciam ſemis.Trita in pollinem inſperge rimis.Conducit etiam ad ſedis rimas ſi cum albo oui vſus fueris.

Cap. XVIII.

ARIDVM collyrium ſanctorum glorioſorum & mirabilia efficiẽtium,pecuniáque cõtemptorũ Coſmæ & Damiani,ad craſſas albugines,pterygia,& omnia oculorum mala,atque ad hebetudinem vtile. Piperis longi drach.quatuordecim ſemis,coſti drach.duas ſemis, ca-

F dmiæ racemoſæ, melanteriæ illotæ vſtæ, ſingul. drach. duas S.caryophylli baccas octo, maſtiches purgatæ baccam ſemis. Tritis in pollinem vtere : laudatus enim eſt.

Cap. XIX.

PVLVIS è croco anteuertens omnem lippitudinẽ expertus. Aloes flauæ,croci,ſarcocollæ,glaucii, [a] antioches,mamoran,caphuræ,ſing.vnc.ſemis.

a Antioches,mamoran]In manuſcripto codice legitur ἀντιόχεις,μαμώραν. Nemo verò quid ſignificent hæ dictiones, facilè (puto) diuinabit.

Cap. XX.

ARIDVM collyrium expertum ad fluxionem &

G humidos oculos:& defluentes capillos retinet : & vt renaſcantur efficit:ad ſcabiem denique oculorum & palpebrarum cõfert.Cadmiæ,æruginis raſilis, ſingulorum vnciam vnam,ſtimmi hexagium ſemis. Tuſa & cribrata humectato cum melle Attico, & conijce in ollam nouam,lutóque oblinito, aſſato:& vbi ab igne remoueris, extingue

extingue cum vino aminæo. Dein coniice in mortariū, & admisce spicæ nardi scrup. tres. Et tritis simul diligenter vtere vt collyrio.

Cap. XXI.

ARIDVM collyrium ad asperitudines & pterygia, mirabile valde. Accipe æs [a] manicarium, & vrinam pueri annorū sex aut octo. AEs ad carbones vt vehementer candens reddatur effice: dein extingue cum vrina. & vbi vniuersum æs in vrina sordium crassitudinem nanciscitur, repone in sole vt tabescat: dein tolle, & per tenue cribrum traiicito. De eo tandem accipe partem vnam, & admisce illi piperis communis partem semis, salis Cappadocici modicum: & læuigata bene, in die semel illine.

a Manicarium] Nicolaus habet μανικάριον. Intelligit autem fortassis hac voce, æs quod manibus tractatum est.

Cap. XXII.

ARIDVM collyrium ad suffusiones inuentum, Adamantini medici sophistæ. Cadmiæ drachmas quatuor, euphorbii drach. tres, nitri drach. vnam, spicæ nardi drach. duas, piperis albi drach. decem, salis fossilis drachmam vnam, fæcis vini aut gypsi drach. duas semis. Trita exhibe.

Cap. XXIII.

ARIDVM collyrium Seueriani, ad crassas albugines, hebetudines & cicatrices. Cadmiæ vnc. vnam, ammoniaci vnciam semis, piperis albi drachm. duas. Trita exhibeto.

Cap. XXIIII.

ARIDVM collyrium Philoxeni, ad angulos prurientes & erosos, atque hebetudinem. Cadmiæ drach. duas, salis ammoniaci drach. vnam, piperis albi drach. duas. Tritis vtitor.

Cap. XXV.

PVLVIS caput purgans, probatus. Iridis, hyssopi, aphronitri, staphidis agriæ, sing. drach. semis, folia lauri duo & semis. Probè contusis, verticem priùs capitis vino rubeo irrigato tepido: & postea instar farinæ inspergito.

Cap. XXVI.

PVLVIS Ægyptius dictus, ad nomas in gingiuis, & pudendis, & omnem corporis partem expertus. Com primit carnis excrescentiam, & cicatricem inducit. Chalcitidis assatæ drachmas quatuor, chalcanthi drach. decē, misyos assatæ drach. sex, æris vsti drach. duas semis. Tritis in pollinem vtere.

Cap. XXVII.

PVLVIS Angeli boni ad nomas, putredines omnes, carbunculos, pterygia, aures purulentas, & oris nomas. Gallæ immaturæ, aluminis scissi, chalcanthi, lapidis Asii, diphrygis, berenicarii, sing. drach. semis, misyos, chalcitidis, arsenici, sandarachæ, sing. drach. quatuor. Tritis vtere: in aure quidem, cum posca: in ore autem, cum melle Attico sufficienti.

Cap. XXVIII.

PVLVIS Melinos vocatus, sistens nomas, & carnium excrescentias reprimens. Arsenici, sandarachæ, chalcitidis, singulorum vnciam semis, calcis viuæ vnc. vnam. Tritis vtere.

Cap. XXIX.

PVLVIS pudendis aptus, quo efficaciorem ne quæras. Aristolochiam rotundam tusam & cribratam, si quidem non [a] hæres dubitásve, melli misce, & vt linamentum iniice, & mitte intus si nome est: si verò abscondatur, arido vtere donec curabis. hoc enim purgat, carnem generat, & cicatricem probabiliter inducit.

a Hæres] In manuscripto codice legitur ἀπορύρεις, fortè pro ἀπορήσεις. vt sit sensus: si non hæres, hoc est si nō dubitas quin nome sit, aut si in conspectu est. Nam statim subiungit: si verò abscondatur.

Cap. XXX.

PVLVIS ad mora. Herbam heliotropium, quæ etiam scorpiurus dicitur, bene tusam cribrato, coniice in vasculum, & priùs lauato aqua locum laborantis, & insperge puluerem. Et tanquam optimo accipe ex ipso [a] ter vsto, & pro sale appone mergens intingénsve in ipso fercula.

a Ter vsto] Vel sic reddendum: Græcè enim est κεκαυμένα γ' vel aliquid deest.

Cap. XXXI.

PVLVIS Sorani, crustas generans, laudatus. Arsenici, calcis viuæ, sing. drach. quatuor, chalcitidis, ellebori nigri, sing. drach. duas. Tritis in pollinē vtere.

Cap. XXXII.

PVLVIS ad anum procidentem expertus. [a] Gallæ vstæ, centunculi vsti, picis aridæ, sing. vnc. semis. Fac puluerem, & cum manu propelle anum ad interiora, & desuper coniicito: confestim [b] consistet, & stabilietur.

a Gallæ] In codice Nicolai κήληκος pro κηκίδος legitur.
b Consistet] Græcè σαλεύσεται falsò pro στηλεύσεται legitur.

Cap. XXXIII.

PVLVIS ad nomas è Galeno, expertus. Squamæ æris, arsenici, sing. drach. duas, chartæ vstæ, æris vsti, sulphuris ignem non experti, sing. drach. quatuor.

Cap. XXXIIII.

PVLVIS cataplasma, morsu carens, expertus, admodum bonus ad sordida vlcera, & in quibus nerui putruerunt, & ad pterygia, ossáque contrita, vuā & tonsillas. Iridis drach. quatuor, erui drachm. semis, Cadmiæ drach. duas semis, mannæ, thuris, sing. drach. quinque, squamæ Cypriæ drach. sex, lithargyri drach. duas, terræ Samiæ drach. septem semis, aristolochiæ rotūdæ drach. quatuor. Tritis bene vtere.

Cap. XXXV.

PVLVIS cicatricē inducens, etiam malignis. Pineæ drach. sex, cornu cerumi vsti drachm. duas, cadmiæ drach. nouem, cerussæ, mannæ, sing. drach. duas, æruginis rasilis drach. vnam.

Cap. XXXVI.

PVLVIS sanguinem supprimens, quem nobis Dioscorides Tarsensis veluti expertum dedit: bonus enim est ad sanguinis eruptiones. Chalcitidis drachm. quatuor, mannæ drach. tres, resinæ aridæ, gypsi vsti, singul. drach. quatuor. Alia quidem contunde, & per cribrum traiicito, & cōmisce, ac reconde in æream pyxidē. Vsu verò postulante gypsum admisce, & vtere.

Cap. XXXVII.

PVLVIS ad dentes commotos. Cornu ceruini vsti drach. quatuor, rhois Syriaci drach. duas, gallæ immaturæ drach. vnam, balaustiorum drach. duas, corticis pini, zingiberis, singulorum drachm. semis. Tritis probè vtere.

Cap. XXXVIII.

PVLVIS cicatricem inducens omnibus vulneribus. Molybdenæ, aloes flauæ, sing. vnc. vnam. Tritis bene vtitor.

Cap. XXXIX.

PVLVIS ad quartanas in tepida sumptus. Aloes flauæ, epithymi, sing. scrup. vnum. terantur. Æger vesperè lotus præbibat solam tepidam: similiter etiam manè lotus accipiat de eo totum pondus, & ieiunet horis sex.

Cap. XL.

PVLVIS ad impetigines, alphos albos & nigros, expertus & probatus. Lithargyri, ellebori nigri, singul. drach. vnam, sulphuris ignem non experti, nitri, sampsychi, sing. drach. duas. His bene tritis vtere in balneo.

Cap. XLI.

PVLVIS Menabios dictus. Cadmiæ, chalcitidis, sing. vnc. vnam. Dissolue in aceto sub æstu caniculæ. Hic verò confert nomis: est enim mirabilis.

Cap. XLII.

PVLVIS generans carnem, & cicatricem inducēs. Thuris, farinæ eruinæ, sing. drach. quinq;, aristolochiæ, panacis radicis, iridis, bryoniæ radicis, sing. drach. duas semis, helenii drach. vnam grana quindecim.

Cap. XLIII.

PVLVIS ad ozænas mirabilis, ne illum despicias: expertus enim est. Centaurii, squamæ vstæ, sing. drach. IIII. æruginis rasilis, squamæ æris, radicis cyclamini, myrrhæ, aloes flauæ, sidiorū, sing. dr. duas. Tritis vtere.

Cap. XLIIII.

PVLVIS melinus luteúſve, fiſtulis & nomis accõmodatus. Purgat enim ſordida vlcera, & pudenda. Purgat autem citra adſtrictionem, potiſſimùm in tenuibus corporibus. Arſenici, ſandarachæ, ſulphuris ignem non experti, ſquamæ æris, ſing. vnc. ſemis. Tritis probè vtere. carnes enim generat, & vtilis eſt.

Cap. XLV.

PVLVIS fiſtulis accommodus, probatus. Miſy ſolum læuigato, & vtitor eo.

Cap. XLVI.

PVLVIS carnem generans, expertus. Thuris, cadmiæ, farinæ eruinæ, ceruſſæ, pompholygis, amyli, mãnæ, lithargyri, ſing. ſcrup. tres, plumbi vſti, terræ Chiæ, ſing. ſcrup. ſex. Tritis bene vtere.

Cap. XLVII.

PVLVIS ad eryſipelata, vt eadem hora euaneſcat malum. Capræ pedem vrito cum capillis, & cinerem eius in pyxidem coniiciens ſeruato. Vſu exigente locum vino priùs madefacito, & poſtea puluerem inſperge.

Cap. XLVIII.

PVLVIS ſimilis, ad eryſipelata probatus. Oleo roſaceo, oui albo, ſucco ſolani, & roſarũ ſtillatitio liquore probè ſubactis locum inunge.

Cap. XLIX.

XEROMYRON ad fragrantiam veſtimentorum valde bonum. Violarum viridium, iridis, coſti, ſing. vnciam vnam. Tenuiter contuſa, & in linteo ligata tenui, reconde in vnumquemuis arculæ angulum.

Cap. L.

XEROMYRON ſimile ad conciliandum bonũ odorem veſtibus. Roſarum recentium carentium humore, floris iunci odorati, ſing. drach. ſex quartam partem, ſpicæ nardi, zingiberis, ſing. drach. ſemis, amyli, xylobalſami, coſti, ſing. ſcrup. ſemis & quartam partem, iridis drach. vnã. Tuſa probè ligato in linteum tenue, & reconde in arculam.

Cap. LI.

GLADIVM rubiginem contrahere non permittens. Hederam ſylueſtrem vſtam madefacito cum oleo roſaceo ſufficienti, & probè ſubactis illine ferrum quãdo lubet.

Cap. LII.

XEROMYRON ad fragrantiam veſtimentorum mirabile. Carpobalſami vnciam vnam ſemis, caryophylli vnc. ſemis quartam partem, amomi vnc. vnam, ſpicæ nardi vnc. ſemis, coſti vnc. ſemis quartam partem, roſarum ſiccarum, folii, caſiæ, ſingul. vnc. ſemis drachmam vnam. Bene tuſa ligato in linteo ſubtili, & repone in arculam.

Cap. LIII.

PVLVIS aphroditerius vocatus, ad pudenda fluxione laborantia. His enim cicatricem inducit. valde bonus eſt. Ceruſſæ vnc. duas ſemis, amyli drachm. quatuor ſemis, thuris drach. quatuor quartã partem, [a] phycareos drach. vnam. Bene tritis vtere.

a Phycareos] Græcè eſt φυκάριως. Quid verò per hanc vocẽ intelligat, non accipio.

Cap. LIIII.

PVLVIS ad pudenda exulcerata, & potiſſimùm recentia, & ad mulierum vlceroſas intertrigines, morſu vacans, laudatus. Lapidis Phrygii vſti & extincti in melle, cúmque vino ſufficienti læuigati. vtere vt certo. Ego adieci ad duas eius partes, aloes flauæ partem vnã, & feliciter ceſſit. Etiam citra chirurgiam malum vincit: eſt enim mirabilis.

Cap. LV.

PVLVIS laſſitudinem remouens, in balneo vſurpandus. Sampſychi, nitri, ſingulorum vncias duas S. adarces, piperis communis, baccarum lauri, pyrethri, ellebori albi, ſing. drach. duas.

Cap. LVI.

PVLVIS, capitis cataplaſma admodum bonum. Eruorum aridorum vnc. duas ſemis, iridis vnc. vnam hexagium vnum ſemis, mannæ, ariſtolochiæ, ſingulorum hexagia quatuor ſemis. Trita inſperge vertici capitis.

Cap. LVII.

PVLVIS, cataplaſma capitis, probatus. Corticis pini drach. tres, thuris maſculi, pumicis, ſingulorum drachmas duas, iridis drach. vnam, reſinæ aridæ drach. tres, ariſtolochiæ drach. quatuor. Bene trita inſperge vertici capitis.

Cap. LVIII.

PVLVIS ex aloe, valde bonus. Aloes flauæ drachmas tres, farinæ eruinæ drach. quatuor, mannæ drachmas duas, gallarum drach. vnam ſemis, aluminis ſciſſilis drach. vnam.

Cap. LIX.

PVLVIS è fæce vini combuſta, Manethonis nominatus. Cadmiæ vſtæ & lotæ, terræ aſteris, ſingulorum vnc. ſemis, fæcis vſtæ è vino perſpicuo, thuris. Aliqui etiam amylum adiiciunt, ſingulorum vncias duas. Tritis vtere.

Cap. LX.

PVLVIS Oribaſii, melitera dictus. Chalcitidis, ſquamæ æris, gallarum, balauſtiorum, ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc. ſemis, ſidiorum, aluminis ſciſſilis, ſing. hexag. vnum ſemis. Bene tritis vtere.

Cap. LXI.

PVLVIS ex oſtreis. Cadmiæ, thuris, ſingul. vnc. ſemis, oſtreorum vſtorum vnc. vnam ſemis.

Cap. LXII.

PVLVIS è thure. Lithargyri, thuris, cadmiæ, ceruſſæ, ſingulorum drach. duas ſcrup. vnum gran. tria. Tritis in pollinem vtere.

Cap. LXIII.

PVLVIS aphroditarius cognominatus. Thuris, ſquamæ æris, [a] mali Punici, amyli, ceruſſæ, ſing. drachmam vnam ſcrup. vnum gran. quatuor. Tritis vtere.

a Mali Punici] Græcus codex habet ῥοιδαρίκ. Eſt autem (vt Paulus in ſeptimo teſtis eſt) legendum ῥοιαδρίκ.

Cap. LXIIII.

PVLVIS [a] rhodios vocatus, ſanguinem ſupprimens, ad nomas & carnium excreſcentias laudatus. Gallæ crudæ drach. tres, gallæ vſtæ, & in vino extinctæ drach. ſex, ſquamæ æris nigræ, [b] & ſi non ſit, rubeæ drachmas quatuor, chalcanthi drachmas duodecim, aluminis ſciſſilis drachmas tredecim. Terito iſta diebus ſufficientibus, & vtere.

a Rhodios] Manuſcriptus codex falſò ῥοίδιον pro ῥόδια legit. b Et ſi non ſit] Nicolai codex non rectè legit χαὶ μὴ ἐρυθρᾶς, pro εἰ δὲ μὴ, ἐρυθροῦ.

Cap. LXV.

PVLVIS flauus appellatus. Chalcitidis vſtæ dr. octo, chalcãthi vſti drach. decem, miſyos drach. quinq;, æris drach. duas ſemis. Tritis vtere.

Cap. LXVI.

PVLVIS à murino colore pſaros nominatus. Miſyos drach. duas, gallarum vnc. vnam, chalcitidis vnc. ſemis, chalcanthi, æruginis raſilis, ſing. hexag. vnum S. Tritis vtere.

Cap. LXVII.

PVLVIS heliocaes, id eſt ſole vſtus, laudatus. Chalcanthi, arſenici, ſingulorum libram ſemis, calcis viuæ lib. vnam. Trita ſubigito cum aqua ſufficienti, & læuigato ſub æſtu caniculari diebus ſufficientibus: dein ſiccatis vtere. Admodum enim adurit.

Cap. LXVIII.

PVLVIS antheron nominatus. Cyperi drachm. quatuor, myrrhæ drach. ſex, ſandarachæ drach. vnam S. roſarum drach. vnam, croci drach. ſemis, crocomagmatis drach. vnam, aluminis ſciſſilis, iridis Illyricæ, ſing. dr. vnam. Tritis vtere.

Cap. LXIX.

PVLVIS ex charta, ad nomas oris, potiſſimùm pudendorum, admodum laudatus. Squamæ æris, chartæ vſtæ, ſingul. drach. duodecim, arſenici, ſulphuris ignem

non experti,fing.drach.fex, plumbi vfti drach.tres terantur in pollinem. Et quidem ad humidiores putredines aridis vtere: cum rofaceo verò & melle fubactis, ad aridas vtere.

Cap. LXX.

PVLVIS ex oxymyrfine feu myrto fylueftri,ad eiufmodi.Rhois coriarii vnc.fex,oxymyrfines foliorum, fandarachæ,fing.drach.quatuor, foliorum falicis aridorum,fidiorum,fing.drach.tres, aluminis fciffilis,chryfocollæ,aloes flauæ,chalcitidis crudæ,fquamæ, arfenici,falis communis, fingulorum drachmas duas. Tritis vtere.

Cap. LXXI.

PVLVIS [a]maffalioti dictus. Nitri, opii, chryfocollæ,lapidis Afii, fandarachæ, mifyos, chalcitidis, aluminis fciffilis,diphrygis, fingulorum vnc. femis. Tritis vtere.

a Maffalioti] Ex Paulo legendum μασσαλιώτου: non (vt habet Nicolai codex) μασαλιώτου.

Cap. LXXII.

PVLVIS fmegma,quod vocatur Afclepios. Baccarum lauri, nitri Alexandrini, falis torrefacti communis, falis Cappadocici,ammoniaci, aphonitri, pumicis, fingulorum drach.femis, ellebori nigri, ftruthii, pyrethri,fæcis vini vftæ,ftaphidis agriæ,finapi,aluminis fciffilis,florum iunci odorati,iridis, gallarum, fingulorum vnc.tres,fampfychi lib.femis,feminis viticis, pulegii,farinæ eruinæ,cumini,fing.vnc.tres,chamæleontis nigri, fulphuris ignem non experti, gummi, thuris, piperis communis, radicis cucumeris fylueftris, marrubii,Cimoliæ,pæoniæ,teftæ fepiæ, fœnigræci, folii, cofti, euphorbii,fpicæ nardi,fingulorum drach.duas: Alexander autem ifta adiicit,nempe falis amari, falis è fontibus nitri,fingulorum drach. femis, adarces vnc.femis, aluminis liquidi & albi,cnici, graminis aridi, bryoniæ ficcæ, fing.vnciam vnam.Tritis probè vtere.

Cap. LXXIII.

PVLVIS fmegma vocatum Peponatum.Thuris, mastiches,ammoniaci thymiamatis,fing.vnc.femis,tragacanthæ vnc.femis drach.vnam, fucci vuæ immaturæ vnc.quatuor femis, feminis peponis recentis repurgati vnc.vnam femis,fimilaginis lib.centum quinquaginta, alborum ouorum quinque, iridis vnc. S. Aliqui etiam adiiciunt ellebori vnc.vnam.Bene tritis vtere.

Cap. LXXIIII.

PVLVIS Critonis nominatus,probatus.[a]Lomenti modium femis,fimilaginis lib.tres,trifolii,myrobalani,iridis Illyricæ,fingulorum lib.duas, ammoniaci thymiamatis vnc.fex,ouorum alba feptem,carnis peponis, fucci vuæ immaturæ, fing.lib.vnam femis. Bene parata commifce, & finge paftillos, & exficcato in vmbra: vfu verò poftulante tufa & cribrata exhibeto.

a Lomenti] In codice Nicolai falsò fcribitur ὀργμῦ pro ὀρυγμῦ.

Cap. LXXV.

PVLVIS alius, & vt præcedens, admodum laudatus. Tragacathæ,thuris,mastiches,ammoniaci thymiamatis,fingulorum drach. quindecim, fucci vuæ immaturæ vnc.duas femis, fimilaginis lib. quinque vnc.tres, Albi oui vnc.femis,carnis peponis vnc.quinque. His bene fubactis, confice vt præcedentem.

Cap. LXXVI.

INSPERSORIVM exficcans caput quod fluxione laborat. Nitri Alexandrini rufi vnc.duas femis, falis communis torrefacti vnc. femis drach.vnam, falis Cappadocici vnc.femis. Hæc trita & macerata aceto acerrimo fufficienti, [a]coniice in linteum facculum,& in camino vrito donec in carbones vertantur: deinde in fole refrigeratis,ad abftergendum vtitor cum vino fufficienti, defuper inftillans in balneo.

a Coniice in linteum] Hæc ex Paulo adiecta funt, & in codice Nicolai defiderantur: vbi legitur ἔμβαλε λίνῳ σακκέλλῳ, καὶ καῦσον ἐν καμίνῳ, &c.

Cap. LXXVII.

PVLVIS vel pfilothrum podagricum, laudatum. Mastiches, thuris mafculi, vuæ fatiuæ, ftaphidis agriæ, A ellebori albi,lithargyri, fing.vnc. vnam femis,folii, [a]amyli,ellebori nigri,floris lapidis afii, fing.vnc.femis,alcyonii,pumicis affatæ,Cimoliæ,fampfychi, fingul.vnc. 1.S.fpicæ nardi vnc. S. Nõnulli verò adiiciũt aloes flauæ vnciã S. Tufa in pollinem feruato. Vfu verò poftulante, fuccum orizæ & ptifanæ in ollam coniicito: atque vbi ebullierint, adiice pulueris vnciam femis drachmam vnam. Alii & hæc admifcent, faponis Gallici vnciã femis drachmam vnam, arfenici drachmam vnam, aluminis B fciffi vnciam femis drachmam vnam,fandarachæ vnciã femis drachmam vnam, calcis viuæ recentis libram femis.Bene confectum reconde.Vtendum autem hoc ter menfe, nono fcilicet die lunæ, & vigefimonono, idque per annum. Poft hunc verò femel in menfe, luna deficiente.

a Amyli] Manufcriptus codex legit μήλυ pro ἀμύλυ.

Cap. LXXVIII.

PVLVIS ad polypos valde bonus. Æris vfti,chalcanthi,chalcitidis,mifyos, fing.vnc. vnam. Hæc tufa in C mortario, & excepta aceto bono in olla figulina oblitã affato in clibano aut in furno,& eiecta diffolue vino,& iterum affato:dein eiecta diffolue, & repofitis in vafe vtere vt probatis.

Cap. LXXIX.

PVLVIS laffitudinem abigens, infpergendus in balneo.Sampfychi,nitri,fing.vnc.duas femis, adarces, piperis communis,baccarum lauri,pyrethri,ellebori albi,fing.vnc.duas.

Cap. LXXX.

D PVLVIS ad polypum probatus. Calcis viuæ,chalcitidis,chalcanthi,finopidis, fing. fcrup. tres.trita exhibeto quafi hæc fola fint laudata.

Cap. LXXXI.

PVLVIS Rhodias nominatus,fanguinem fupprimens, & cicatricẽ inducens.Ad fordida oris vlcera cum melle datur:ad lippitudinem aceto madefactus. ad reliqua verò mala,aridus infperfus.ad fpuentes fanguinem cum aqua frigida menfura cochleariorum duorum. Dyf E enteriam & alui fluorem,& nomas pudendorum confeftim fiftit infperfus.ad pterygia digitorum fummè facit.prodeft etiam ad herpetes [a] exedentes, & ad rubentes podagras.ad vlcera pudẽdorum melle diffolutus.ad dentium dolorem aridus infperfus:confeftim enim dolorem tollit.fanguinis eruptiones ex omni vulnere cõpefcit.ad carnis iuxta gingiuas eminentiam facit,& humidas gingiuas. Conducit peripneumonicis, fanguinẽ excreantibus,& carnium excrefcentias comprimit, & cicatricem inducit.Gallas immaturas nouem, fquamæ ru F bræ drach.quinque,chalcanthi drach.tres, aluminis fciffilis drach.duas.Dimidium gallarum partẽ vrito, & extinguito in vino auftero,vt nigrefcat medicamentũ.Bene trito vtere.

a Exedentes] In codice Nicolai eft fcriptum ζῶντας, fortè pro ἐσθιομένους.

Cap. LXXXII.

PVLVIS ad carcinomata oris,& omnis generis vlcera,cruentáfque gingiuas admodum vtilis.Cofti,folii, fpicæ nardi,gallarum immaturarum, cochyliorum offium crematorum,fæcis vini vftæ,teftarum fepiæ vftaG rum,chartæ vftæ,[a]tarichi vfti,phales vftæ, fingulorum vnc.femis.Tritis vtere priùs abftergendo locum vino, inuoluẽs digitũ linteolo, & infperge.comede panis buccellas vino diluto maceratas: Oleo autem & melle per totum abftineto.

a Tarichi vfti,& phales vftæ] Græcè eft ταρίχου κεκαυμένου, φάλης κεκαυμένης. Per τάριχον autem carnem pifcium affam (vt alii Græci) accipit. φάλη verò quid fit, diuinare nequeo.

Cap. LXXXIII.

PVLVIS capitalis purgans & caua carnibus implens.Offa & fquamas remouet, & ad putrefactos nerH uos confert.Iridis drach. quinque, ariftolochiæ longæ drach.duas femis,eruorum rubeorum drach. quatuor, mannæ,thuris,fquamæ æris,aloes flauæ,fing.dr.duas femis.Singula feorfim tundito & cribrato.mifce,& vtere.

Cap. LXXXIIII.

PVLVIS supprimens omnem eminentiam: ad cicatricem autem ducit etiam ea quæ difficulter curantur. Chalcitidis drach.octo,chalcanthi drach. duas, cadmiæ,misyos,mannæ, sing. drach. quatuor. Aceto dissolue,& rursus tere.

Cap. LXXXV.

PVLVIS vocatus Xenocratios,implens, ad flaccidas gingiuas vtilis, & ossa non sinit contristari. Cum melle purgat maligna ac depascentia. squamas etiam recedere facit.Cadmiæ vnciam semis, misyos, chalcitidis, sory,myrrhæ, singulorum vnciam semis.Tritis vtere.

Cap. LXXXVI.

PVLVIS ad pudenda fluxione laborantia, & ani, alarum,& partium quæ costas interiacent,vstiones. Cadmiæ vstæ & lotæ,corticis pini,thuris, plumbi, singul. vnc.vnam.

Cap. LXXXVII.

PVLVIS capitalis, vulnerarius, cicatricem inducens.Confert ad ambusta cum cerato rosaceo. Arido verò vbi vti velis, [a] concerpta linamenta oleo imbuta,pone super puluerem. Limacum vstarum vnciam vnam, thuris masculi, aloes flauæ, singulorum vnc.semis. Læuigatis vtere.

a Concerpta linamenta] Legendum τίλμα̃τα μοτὰ,non μοτῶ, vt habet manuscriptus Nicolai codex.

Cap. LXXXVIII.

PVLVIS capitalis, profunda implens vulnera,& carnem generans,valde bonus. Erui albi drachm.quatuor,iridis drachm.decem,mannæ,thuris,aristolochiæ, squamæ, aloes flauæ,myrrhæ, singulorum drach.quinque.Bene tritis vtere.

Cap. LXXXIX.

PVLVIS heliocaes dictus, id est à sole vstus. Valet ad dysentericos, iniectus cū decocto mali Punici putaminum aut ruborum, aut myrti, aut foliorum oliuæ, summè probatus & mirabilis. Arsenici,calcis, rhois coriarii,sing.vnc.S.succi hypocisthidis vnc.vnam.Bene trita subigito sub æstu caniculari in vrina pueri nondum corrupti aut aqua marina, aut succo plantaginis maioris aut minoris diebus viginti exsiccans. Vsu postulante læuigato,& vtere.

Cap. XC.

PVLVIS ad ægilopas expertus, ad cicatricem ducens sine perforatione. Thuris,aluminis scissilis, singul. vnc.S. Trita excipiantur cum terebinthina pondere hexag.quatuor,& vtere.

Cap. XCI.

PVLVIS Seueriani ad mala oculorum,tollens albugines summè crassas,& omnem caliginem, hebetudinem & gingiuas.Cadmiæ vnc.vnam semis,salis ammoniaci vnc. vnam,piperis albi, folii, singulorum vnciam S.Tritis vtere.

Cap. XCII.

PVLVIS ocularis, quem accepi ab Alypio archiatro,ad oculos lacrymantes, qui præseruat, & abigit omnem lippitudinem.Cadmiæ drach.tres, æris vsti drachmas duas,stimmi,ammoniaci, singulorum drach.vnam.Cadmia,æs & stimmi cum Attico melle vruntur, & vino aminæo extinguntur.dein contunditur ammoniacum. Aliqui autem adiiciūt etiam croci drachm.S.& spicæ nardi drach.vnam.

Cap. XCIII.

PVLVIS pudendis conueniens,admodum laudatus. Fœniculi assati,& amygdalarum amararum, singul. vnc.vnam,cinerem insperge sæpius manu.

Cap. XCIIII.

PVLVIS carnem generans, ad fistulas conueniens. Chamæleontis nigri, thuris, iridis, corticis pini,arsenici,aristolochiæ longæ, singulorum vnciam semis. Fistulam prius mulsa abluito:dein trita in pollinē, insperge.

Cap. XCV.

PVLVIS antheron,ad gingiuas fluxione tentatas, præcipuū medicamentum. Aluminis scissilis,cyperi,sandarachæ,sing.dr. quatuor, myrrhæ drach.vnā,croci dr. S.crocomagmatis drach.vnam S.

Cap. XCVI.

XEROMYRON capitis fluxione laborantis, in quo nullus error admittitur, & ad destillationes valde bonum.Iridis, helenii, floris iunci odorati, sing.lib. semis,rosarum aridarum vnc.vnam S.amomi, costi,folii, gallarū,sing.vnc.tres. Tritis vtere à balneo, caput priùs vino austero illinens.

Cap. XCVII.

XEROMYRON ad caput fluxione tentatum & destillationem conferens,in quo nullus potest committi error. Cubebæ,caryophylli, costi, casiæ, folii, spicæ nardi,singulorum hexagium vnum. Trita bene coquito in vino rubeo bono, & lauato ex eo caput ægrotantis tepido.dein terito aloes flauæ hexag.vnum S.& irrigato vino bono quod satis est: insperge vertici capitis, & desuper ponito gossipium,& permitte vt quiescat.

Cap. XCVIII.

PVLVIS ex iride. Iridis vnc. vnam semis,gallarum vnciam semis,casiæ,costi, folii,spicæ nardi,balaustiorum, rosarum aridarum, carpobalsami, singulorum vnciam vnam, myrrhæ drachmas duas. Trita bene, & capite vino austero tepido madefacto,insperge desuper puluerem à balneo.

Cap. XCIX.

PVLVIS ad ozænas naris,probatus. Spicæ nardi, misyos,singulorum hexagium vnum. Subacta cum vino austero, & irrigata bene, vt sordium crassitudinem nanciscantur,illine interiora, & lana obturato. Optimè facit ad ozænas chalcanthum melle Attico exceptum. similiter chalcitis, ærugo, & æris squama. & iste puluis qui habet chalcitidis crudæ drachmas sex,cadmiæ drachmas quatuor. subige cum aceto in æstu caniculari multis diebus,& exsiccatis vtere. Aut cum vino dissolue,aut aridum insufflato. Est autem is puluis laudatus & mirabilis.

Cap. C.

PVLVIS carnem generans,admodum laudatus. Thuris,cadmiæ,amyli, lithargyri, pompholygis, [a] elichnes,singulorum vnciam vnam. trita in pollinem insperge.

a Elichnes] Græcè est ἐλίχνης.

Cap. CI.

PVLVIS ad ozænas admodum probatus. Misyos, chalcitidis,myrrhæ sing.drach.semis,chalcanthi drach. sex,aluminis scissi,gallarum,squamæ, sing. drach.duas, aluminis rotundi drach. vnam, thuris maris drachm.S. Trita irrigato cum aceti lib.vna semis, & coquito in æreo vase. Vbi mellis consistentiam nacta fuerint, exceptis vtere, elychnium imbutum interioribus narium imponendo.

Cap. CII.

PVLVIS ad ozænas naris mirabilis. Seminis ericæ,myrrhæ,nitri,sidiorum, sing.drach. duas, croci,costi,sing.drach.vnam.Trita insufflato per infundibulum in interiora naris.

Cap. CIII.

PVLVIS ad ozænas narium. Aluminis scissi,myrrhæ, sing.drach.duas, sandarachæ, rhois culinarii, salis ammoniaci,croci,costi,sing.dr.vnā.Trita insufflato per infundibulum naribus,mulso naribus priùs infuso.

Cap. CIIII.

PVLVIS magistri Theodori ad fœtorem narium, admodum probatus. Amomi repurgati, myrrhæ,rosarū aridarum.Trita insufflato narium intimis partibus, aut cum nardino dissolue vnguento,& vtere.

Cap. CV.

PVLVIS ad ozænas naris, valde bonus. Myrrhæ, casiæ,rosarum aridarum,sing.hexag.vnum.Tritis bene & commixtis cum melle Attico illine narium intima manè & vesperi,donec vtique sanetur.

Cap. CVI.

PVLVIS vocatus terpon,ad nares. Myrrhæ,casiæ,sing.drach.duas,floris iunci odorati,rosarum aridarum,sing.drach.semis. Trita irrigato cum mulso veteri,& illine naribus.

Cap. CVII.

PVLVIS ad polypos & ozænas. Aluminis scissi, myrrhæ,sandarachæ,sing.drach.duas,æris vsti,gallarū, sing drach.semis. Trita naribus priùs vino odorato infuso,illine cuspide specilli.

Cap. CVIII.

PVLVIS ad polypos Apollonii. Ellebori, origani,sing.hexag. vnum. Trita in pollinem insufflato intimis narium partibus.

Cap. CIX.

PVLVIS ad polypos eiusdem,probatus. Elleborì nigri,sandarachæ,singul.hexag.vnum. Trita irrigato cum oleo sufficienti, & excipe lana, implens interiora narium.

Cap. CX.

PVLVIS heliocaes ad erosas gingiuas summè faciens. Arsenici,calcis,sing.lib.semis,rhois coriarii vncias tres, succi hypocisthidis vnc. vnam. Trita irrigato cum decocto putaminis malorum Punicorum, aut rubi,aut myrti,aut foliorum oliuæ,aut vrinæ,aut marinæ aquæ, aut succo plantaginis maioris, & subigito in æstu caniculari diebus viginti, & exsiccatum rursus lauigato ad vsum.

Cap. CXI.

PVLVIS ori accommodus, ad gingiuas fluxione laborantes,valde probatus. Foliorum fœniculi, piperis communis,sing.drach. vnam, casiæ fistulæ drachm. duas,berenicarii vnc.duodecim.

Cap. CXII.

PVLVIS ad putrefactiones oris,carcinomata, fœtorem oris,dentes commotos, gingiuas discedentes,ranas vocatas sub lingua, & abundantem saliuam mirificus & expertus. Corticis malorum granatorum,amygdalarum corticis, cucurbitæ aridæ, chrysobalani vsti, ossium palmularum vstarum,costi,caryophylli, piperis communis,sing.drach.tres. Tritis bene, ad dentes quidem,gingiuas & saliuam,aridis vtere: ad alia verò mala, cum melle Attico.

Cap. CXIII.

PVLVIS ad comestionem gingiuarum. Almyrithræ,arsenici,sing.vnc.semis, piperis communis,aluminis scissi, salis fossilis, chrysobalani magni & parui vnà cum ossibus,salis gangrini,sing.hexagia quatuor. Bene trita fermentato cum acri aceto,& conisce in calamum donec totum in cinerem vertatur. Interiorē huius partem accipe,& terito:deiǹ ægrotātis os ablue aceto acri: & postea gossipio prædictas species inspergito, & gingiuis apponito,& ita sex horis finito. Abiectis dein iterum os cum acri aceto abluito, & rursus de eo insperge: atque idipsum donec sanetur facito.

Cap. CXIIII.

PVLVIS ad comestas gingiuas,admodum laudatus. Nucis moschatæ, rosarum aridarum,sidiorum,balaustiorum, myrobalani magni integri, aluminis scissilis,floris rubi,myrrhæ,cyperi,croci, salis fossilis,hypocisthidis & eius succi, singulorum hexagium vnum. Terito,& parato vt præcedentem. Præbeto aridum vsu postulante.

Cap. CXV.

PVLVIS probatus ad comestionem gingiuarum. Succi polygoni vnciam vnam, acinorum vuæ vnciam semis, terito & coquito cum posca, collue ex eo os multoties. Aut accipe radicis rubi,ramorum oleæ, rhois Syriaci,rhois coriarii,& balaustiorum:cum posca sufficienti,coquito,& os cum eo collue.

Cap. CXVI.

PVLVIS necessarius ad gingiuarum comestiones. Nucis moschatæ, rosarum, caryophylli, cubebæ, balaustiorum,trium piperum,myrobalani magni,arsenici, aluminis scissilis, singulorum vnciam semis. Hæc siccato in testaceo vase quoad in cinerē vertantur. dein terito,& vtere.

Cap. CXVII.

PVLVIS ad nomas gingiuarum laudatus. Aluminis scissi,rosarum,singulorum drach.vnam, salis fossilis drach. duas, croci drach.semis. Trita irrigato cum melle sufficienti,& vtere.

Cap. CXVIII.

PVLVIS ad gingiuarum comestionem valde mirabilis. Omphacii drach.vnam, aluminis scissi, myrrhæ,nitri,sing.drach.semis,croci gran.quindecim. Trita madefacito cum melle, & vtere.

Cap. CXIX.

PVLVIS ad abscedentes gingiuas,& crustas in ore admodum bonus. Aluminis scissi,cyperi,myrrhæ, singul.drachm.quatuor, sandarachæ drachmas duas,iridis drachmam vnam semis, croci drachmam semis. Bene tritis vtere.

Cap. CXX.

PVLVIS ad comestionem gingiuarum mirabilis. Cyperi drach.quatuor, sandarachæ drach. vnam semis, myrrhæ,croci,aluminis scissi, iridis, sing. drach.vnam. Trita madefacito cum melle,& vtere.

Cap. CXXI.

PVLVIS ad carnem generandam in gingiuis comestis.Rosarum veterum seminis drach. vnam, calami odorati veteris aut Indici drach.semis. Trita bene desuper inspergito.

Cap. CXXII.

PVLVIS admodum laudatus ad gingiuarum comestionem. Florum rosarum scrup.duos, calami odorati vnc. vnam semis, sidiorum scrup.vnum, aluminis scissi,cyperi,sing.scrup. semis. Bene trita insperge desuper.Est enim mirabilis.

Cap. CXXIII.

PVLVIS antheron ad putredines in ore factas. Aluminis scissi,cyperi,sandarachæ,singul.drachm.quatuor,myrrhæ drach.vnam, croci gran.quindecim, crocomagmatis drach.vnam semis.

Cap. CXXIIII.

PVLVIS ad putredines oris,& gingiuas depastas, tonsillas,antiades,& columellas, aridus admotus:in dentibus autem commotis in aceto dissolutus retinendus in ore erit. Gallarum immaturarum, aluminis scissi, sing. vnc.semis. Trita insperge desuper vt efficacem, & probatum.

Cap. CXXV.

PVLVIS antheron ad gingiuas erosas vtilis. Cyperi,croci,sing.drach.vnam,aluminis scissi drach. duas, rosarum drach.tres,sandarachæ,iridis,gallarum,cytinorum mali Punici,sing.drach.duas.

Cap. CXXVI.

PVLVIS antheron,expertus. Cyperi drach.quatuor,crocomagmatis, aluminis scissi,iridis,singulorum drach.vnam,croci drach.semis,sandarachæ drach.vnam semis.

Cap. CXXVII.

PVLVIS ad putredines in ore. Foliorum oleæ vstorum, radicis lactucæ vstæ, sidiorum, balaustiorum, sing.hexag.vnum,costi hexag.semis. Terito,& primùm os colluito cum lacte asinino aut caprino tepido. Aut folia oleæ,rhoem Syriacum,aspalathum,rosas,lentes,rosmarinum, platani folia,decoque,& cum decocti iure os sæpius abluito. dein insperge dictum puluerem, & postremùm os cum vino collue.

Cap. CXXVIII.

PVLVIS ad putredines oris. Æruginis ferri,balaustiorum,cytinorum, aluminis scissi, rosarum,gallarum,iridis,singul.hexag.vnum, cumini drachm.vnam. Trita illine desuper.

Cap. CXXIX.

PVLVIS calidus admodum, ad frigidos affectus valde laudatus. Salis communis, salis Cappadocici,

salis è fontibus nitri, salis[a] parechiri, salis amari, nitri Alexandrini, nitri Matronici, nitri Phrygii magni, pumicis, ammoniaci thymiamatis, singulorum libram semis, ellebori nigri & albi, struthii herbæ, pyrethri, fæcis vini vstæ, staphidis agriæ, alcyonii, sinapi, cyperi, aluminis scissi & rotundi, florum iunci odorati, iridis, gallarum non perforatarum, singulorum vncias tres, sampsychi lib. semis, seminis agni, pulegii, fabaceæ & lupini farinæ, sing. vnc. tres, chamæleontis nigri, sulphuris ignē nō experti, gūmi, thuris, piperis lōgi, radicis cucumeris syluestris, marrubii herbæ, sing. vnc. vnam semis, testudinis marinæ salsæ, liquoris Cyrenaici, sing. vnc. tres, Ciimoliæ, radicis pæoniæ, testarum sepiæ, buccinorum vstorum, costi, ostreorum vstorū, aloes vstæ, myrrhæ, folii, cumini Æthiopici, euphorbii, spicæ nardi, Celticæ, cnici, grani Cnidii, graminis aridi, radicis bryoniæ, baccarum lauri, sing. lib. semis, adarcæ vnc. semis. Hæc bene trita insperge desuper.

a Parechiri] In codice manuscripto legitur ἁλῶν παρηχιρῶν. Itē paulo pòst νίτρου ματρονικοῦ, νίτρου φρυγίου μάγνου. Quæ lectiones an legitimæ sint, plurimùm dubitamus. Nitri autem diuersas species haud dubiè innuunt.

Cap. CXXX.

PVLVIS ad ozænas naris, erosiones, nomas, densitates, & quæcunque narium mala. diuinum est medicamentum. Mannæ, chalcanthi, thuris, chalcitidis, aristolochiæ, sing. drach. tres, vitis albæ succi vnc. tres. Læuigato hæc quoad arida reddantur, & vtere.

Cap. CXXXI.

PVLVIS ad ozænas naris similis. Squamæ æris, chalcitidis, sing. drach. quatuor, chalcanthi drach. tres, fellis taurini, amomi, myrrhæ, calaminthæ, marrubii. Trita desuper insperge.

Cap. CXXXII.

PVLVIS laudatus vt præcedens. Sandarachæ dr. quatuor, squamæ æris drach. duas, chalcāthi dr. tres, ellebori nigri drach. vnam. Trita insufflato intimis nariū partibus, & vtere vt optimo. hoc enim medicamentum in decem diebus prodest. Facit verò idipsum etiam chalcanthum solum cum aceto illitum.

Cap. CXXXIII.

PVLVIS probatus vt præcedens. Sidiorum drachmam vnam, chalcanthi dr. quinque, chalcitidis, fellis taurini, croci, amomi, myrrhæ, calaminthæ, marrubii, sing. drach. duas. Trita desuper insperge. est enim valde bonus.

Cap. CXXXIIII.

PVLVIS vt præcedens, per nares immissus admodum vtilis. Misyos, chalcitidis, myrrhæ, sing. dr. tres semis, chalcanthi drach. tres, aluminis longi, gallarū, squamæ æris, aluminis rotundi, sing. drach. duas, thuris dr. semis. Trita cōtice in aceti lib. S. vnc. vnam semis, & cōquito in æreo vase donec mellis consistētiam acquirāt. Vtere per linamenta.

Cap. CXXXV.

PVLVIS ad ozænas narium, laudatus. Æruginis, squamæ, sing. drach. vnam semis. Trita insuffla interioribus narium partibus.

Cap. CXXXVI.

PVLVIS ad ozænas narium mirabilis. Seminis ericæ, myrrhæ, nitri, sidiorum, sing. drach. duas, croci, costi, sing. dr. vnā. Trita intimis nariū partibus insufflato.

Cap. CXXXVII.

PVLVIS ad ozænas narium probatus. Salis communis, aluminis scissi, myrrhæ, sing. drach. duas, sampsychi, rhois culinarii, salis ammoniaci, sandarachæ, croci, costi, sing. drach. vnam. Trita insufflato naribus, aut multum priùs naribus instillato.

Cap. CXXXVIII.

PVLVIS Theodori Actuarii ad fœtorem narium. Amomi, myrrhæ, rosarum aridarum, sing. hexag. vnum. Subactis cum vnguento nardino vtere.

Cap. CXXXIX.

PVLVIS similis ad ozænas narium. Myrrhæ, cāsiæ, rosarum, sing. hexag. duo. Contusa humectato cum tepido melle, & præbeto manè & vesperi donec sanetur.

Cap. CXL.

PVLVIS ad ozænas narium. Hedychroon terito, & madefacito cum mulso sufficienti, & infunde naribus.

Cap. CXLI.

PVLVIS vocatus Terpon, ad nares laudatus. Myrrhæ, casiæ, singul. drach. duas, floris iunci odorati, rosarū aridarum, singulorum drachmam semis. Trita madefacito cum mulso veteri sufficienti, & illine naribus.

Cap. CXLII.

PVLVIS mirabilis vt præcedens. Myrrhæ, casiæ, sing. drach. vnam semis, chalcitidis drach. duas, spicæ nardi drach. vnam, ellebori albi drach. semis. Trita desuper insperge cum mulso.

Cap. CXLIII.

PVLVIS, vt præcedens, laudatus. Misyos assati drach. quatuor, iridis drach. duas, croci drach. semis. Trita insperge cum melle Attico sufficienti.

INDEX OXYMELITVM, OXYPORIORVM, confectionum vini, gingiuarum, dentium, & aliorum remediorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De oxymelitis, oxyporiis, confectionibus vini, gingiuarum, dentium, & oculorum remediis,

Sectio trigesimaseptima.

Cap. I.

OXYMELITIS purgatorii confectio. Purgat autem bene caluariam. Prodest etiam ad omne malum hominis, nempe ad dentes, visus acumẽ, thoracem, iecur, lienem, humores superioris ventris, & robur addit inferiori, & mala solutu facilia A reddit. Ad dolores aurium, morbo comitiali laborantes, nephriticos, stomachicos, nonnisi recta ceruice spirantes, peripneumonicos valet, & robustum facit hominem. Ad acidum ructum, elephantia laborantes, apoplecticos hydropicósq;. Humorem excidit, pituitam & inflationes. Datur pondere dimidii cyathi, hoc est semunciæ. Eos autem qui biberunt cum aqua tepida, iube vt

deambulent.Similiter confert tussientibus,tremore cor- A reptis,morsibus ventris, nauseabundis, colicis, calculosis,difficulter mingentibus,cœliacis,tabidis, non appetentibus cibum,melãcholicis, scotomaticis, & summatim ad omnes morbos est laudatum. Qui verò imbecilliores sunt quàm vt bibere queant, vtantur eo in ferculis quibus delectantur. Cibis autem vtantur, gallinis,& pedibus porcinis,& oxygaro:aut sorbeant ex eo mystrũ, hoc est vnciam vnam.Habet autem hæc: Aceti acris optimi & dolo vacantis sext.tres semis & quartam partẽ, B squillæ assatæ lib.semis, petroselini Macedonici hexag. vnum semis,silphii,nardi Celticæ, sing. hexag. semis & quartam partem,pyrethri,hyssopi,menthæ,pulegii,cardamomi,sing.hexag. vnum semis, apii teneri fasciculi quartam partem, libystici hexagii quartam partem, foliorum rutæ,asari,sing.hexag. vnũ semis, glycyrrhizæ, senæ,sing.vnc.semis,spicæ nardi,amomi, singul.vnc.vnam semis,polypodii,thymbræ,sing.hexag.quatuor semis,agarici,iridis,epithymi, sing. vnc.semis, scolopendrii hexag.vnum semis,origani vnc.vnam, corymborũ C thymi,foliorum mandragoræ,singul. hexagium vnum semis,septem radicum, sing.vnc.semis, radicis capparis hexag.quatuor, seminis vrticæ hexag.vnum,mellis Attici despumati lib.vnam semis,sapæ libr.semis & quartã partem.Squillam,mentham, rutam, apium, scolopendrium,tusa primùm in aceti dolo vacantis hexag. tria coniice,& macerato diebus septem: coquitóque donec absumatur tertia pars.Postea[a] vbi colaueris,iniice arida, & macerato aliis diebus septem, & rursus coquito quoad remaneat sextarius vnus & semis. dein per linteum D densum & firmum tutò colatis adiice mel,& iterum coquito donec remaneat dimidius sextarius & quarta eius pars.Reconde in vase bene picato,& vtere vt prædictum est.Postea accipe turpeti repurgati hexag. vnum semis, hermodactyli hexag.duo, rhei barbari hexag.vnum semis, dacrydii drach.vnam. Trita dato vna quauis oblatione cum serapio pondere scrupuli vnius, aut scrup. vnius semis.Et sic confecto rectè vtere.

a Vbi colaueris] Manuscriptus codex perperam hîc, vt aliâs sæpe, διιμελήσας, pro διηθήσας legit.

E

Cap. II.

OXYMELITIS confectio Iulianios dicta. Spicæ vnc.semis, epithymi vnc.vnam,seminis cnici,fœniculi, sing.hexag. vnum semis, polypodii hexagia duo,pulegii vnc.semis, cumini, iridis, sing. hexag.vnum semis, agarici vnciam semis grana septem, seminis apii hexagia duo,scammoniæ vnc.vnã. Hæc coquito ad tertias, & accipe è iure quantum lubet. Adiice folii vnc.vnam, rosarum vnc.semis,anisi hexagia duo, mellis Attici lib. vnam,aceti squillitici lib.semis. Confectum probè dato F in prædictis malis.

Cap. III.

OXYMELITIS purgatorii confectio. Epithymi,polypodii,agarici, seminis apii, pulegii,anisi,cumini,folii,calaminthæ,sing.vnc.semis. Hæc priùs macerato cum aceto diebus quindecim. dein coquito cum aqua ad tertias,colato, & accipito ex iure quantum vis,& adiice mellis Attici lib. semis vnciam vnam semis.Et ei quod rectè confectum est admisce scammoniæ læuigatæ vnc.semis, & sic vtere.

Cap. IIII. G

OXYMELITIS simplicis confectio probata. Radicis fœniculi,apii,sing. vnc.duas,macerato in aceti lib. tribus per tres dies. dein coquito quoad remaneat lib. I.S. colato, & herbas abiicito. Adiice ex iure decocti quantum lubet, & melle Attico lib.S.vnc.I.S.& coquito ad lentum ignem donec mellis consistentiam nãciscatur.Vsu postulante præbeto cochleariũ vnum cum decocto fœniculi & apii radicum,aut cum ptisana.

Cap. V.

OXYMELI incidens, & obstructiones tollens, optimum & expertum. Iridis,calaminthæ,sing.vnc.semis,hyssopi hexag.vnum S.epithymi scrup.quatuor, piperis scrup.duos semis, fœniculi & apii radicum, sing. vnc.semis, aceti lib.semis vnc. vnam semis. Hæc tusa coniice in acetum diebus tribus.Piper autem macerato in vino tribus diebus, & coquito herbas in olla noua cũ aqua sufficiẽte,& vbi ad tertias decoctæ fuerint, colato, & accipe ex iure decocti quantum vis,& admisce mellis Attici lib. vnam semis, & piper læuigatum cum eo, & coquito ad lentum ignem.

Cap. VI.

OXYMELI purgatorium expertum. Dacrydii drach.vnam,aloes flauæ drach. duas,epithymi scrupul. duos.Trita subigito in aceti lib.I. semis, & præbeto cochlearium vnum cum temperata sufficienti.

Cap. VII.

OXYMELI purgatorium,pituitam educens. Hyssopi, origani, epithymi,iridis, sing.vnc.vnam,aceti lib. vnam S.Vnum autem diem herbas macerato in aceto, dein coquito ad tertias.Colato & proiicito herbas,& admisce mellis Attici despumati lib. vnam S. ac coquito ad consistentiam.amotis ab igne adiice grani Cnidii repurgati & triti cum oxymelite frigido vnc.semis, & recondens in vase vitreo præbeto pro viribus cochleariũ vnum aut duo aut tria,cum temperata manè ieiuno.

Cap. VIII.

OXYMELI purgatorium admodum probatum. Petroselini,myrrhæ,anisi,cumini,rutæ, folii, sing.vnc. semis, carnis palmularum vnc.duas. coquito cum aqua ad tertias:dein colato,& accipe è iure decocti quantum lubet. Admisce dacrydii læuigati vnc vnam,aceti lib.vnam,mellis Attici vnc.octo.coquito ad consistentiam. Præbeto mediis cochlearia duo: perfectis, tria cum temperata.

Cap. IX.

OXYMELI purgatorium expertum. Grani Cnidii repurgati, spicæ nardi, sing.vnc.semis,fœniculi, origani, & petroselini seminis, mastiches, thymi, cumini AEthiopici,iridis, sing. drach. duas, semen cnici repurgati vnc.semis drach.vnam, polypodii,folii,agarici,singulorum vnc.vnam.Omnes herbaceas species macerato in aceto & aqua diebus tribus: aquæ autem & aceti sint æquales portiones,singul. lib.vna. dein coquito ad tertias. colato,& herbas abiicito. Pòst accipe mellis Attici vnc.nouem,& coquito iuxta carbones ad cõsistentiam: & remota ab igne sine vt tepida fiant. dein adiice in pollinem trita,mastichen, agaricum, dacrydium, granum Cnidium:subacta in posca, commixtáque diligenter reconde in vase vitreo. Vsu poscente præbeto pro viribus cochl.vnum aut duo in temperata.

Cap. X

OXYMELI purgatorium pituitæ,flauæ bilis & nigræ,expertum.Thoracẽ,stomachi diuturnos dolores, & omnes morbos,& mala diuturna iuuans. Radicis apii & fœniculi,pulegii, anethi,gummi,mellis Attici,singulorum vnc. vnam, aceti sextarium vnum semis. Vnum ante diem macerato herbas in aceto,deinde coquito ad tertias,& colato, herbásque abiicito, admisce mellis despumati sextarium vnum,& coquito ad consistentiam.dein ab igne remotis,adiice zingiberis vnc.vnam, agarici scrup. octo,dacrydii vnc.vnam. Reconditum in vase vitreo, vsu exposcente præbeto pro viribus cũ temperata.Est enim mirabile.

Cap. XI.

OXYMELI purgatorium pituitæ,flauæ & atræ bilis,thoracis & stomachi, expertum, admodum bonum. Hyssopi,iridis,glycyrrhizæ,thymi, pulegii,origani,singulorum vnciam vnam, epithymi vnc. semis drachmã vnam,polypodii,dacrydii,singulorum vnc. vnã semis, aceti sextarium vnũ S. mellis sextarium semis. Herbas diem & noctem macerato in aceto, & pòst coquito donec remaneat sextarius semis. dein abiectis herbis, admisce dacrydium læuigatum, & dimidium sextarium mellis,& coquito iuxta lentum ignem ad consistẽtiam. H Præbeto cochleariumvnum in temperata,cum decocto apii,& fœniculi radicum.

Cap. XII.

OXYMELI ad quotidianas, tertianas, quar

tanáſque febres,& hydropicos valde bonum. Vrinā mouet,& melancholicum purgat humorem. Aſari,ſenæ,calaminthæ,ſing.vnc.ſemis drach.vnam,hyſſopi,ſcolopēdrii,thymi,piperis communis,ſing.vnc.ſemis, epithymi,petroſelini,grani Cnidii repurgati,ſing.drach.duas, aceti ſextarium vnum ſemis, mellis ſextarium ſemis. coquito vt præcedens,& dato.

Cap. XIII.

ACETI ſquillitici confectio probata. Squillam integram fermento oblinito,& in cinere calido bene aſſato. Vbi amoueris ab igne,accipe interioris eius partis libram vnam ſemis.irrigato cum aceti acerrimi libris ſeptem ſemis, & reconde in vitreo vaſe bene operto,& ſoli exponito diebus quadraginta. Vbi prædicti dies completi fuerint,colato, & abiicito ſquillam, atque vtere. Hoc ipſum autem facito etiam in lienoſis. Ad difficulter autem ſpirantes cum melle commiſcendo,& coquēdo modicum rutæ viridis, præbeto vt oxymeli cyathū vnum in temperata.

Cap. XIIII.

ACETI ſquillitici confectio ſimilis. Accipe ſquillæ interioris libram ſemis, piperis vnc.ſemis, ſeminis dauci Cretici,ſeminis fœniculi & apii,cumini,ſing. ſtagium vnum,ſeminis petroſelini ſtagia duo,ſilphii, zingiberis,hyſſopi,coſti,libyſtici,cardamomi, aſari, amomi,ſing.ſtagium vnum,pyrethri ſtag.vnum ſemis, Celticæ ſtag.ſemis,ſpicæ ſtag.duo,rhei barbari,florum pulegii,ſing.ſtag.vnum, menthæ viridis, foliorum apii, & rutæ viridis,ſing.drachm.ſemis,aceti albi & valde acris minam vnam ſemis & quartam partem. Sic autem conficito: Squillam in acetū cum apio,mentha & ruta coniicito,ſolique exponito diebus quindecim. Poſtea eximito iſta ex aceto:& poſtquam colaueris, reliqua terito diligenter,& ſoli exponito cum aceto alios dies quindecim, & acceptis vtere pro arbitrio vt intincto, aut vt ſapa.

Cap. XV.

ACETI ſquillitici ſimplicis confectio. Squillæ repurgatæ & diſſolutæ lib.duas ſemis, aceti ſextar. vigintiquatuor. Soli exponito ſub æſtu caniculari diebus quadragintaocto,& vtere.

Cap. XVI.

OXYMELITIS purgatorii confectio, conferens vt id quod in primo capite dictum eſt. Ad eos qui malo corporis habitu præditi ſunt,hydropicos,lienoſos, iecinoroſos,ſtomachicos,colicos: item eos qui capitis dolore laborant,ad aurium dolores & dentium, vertiginoſos,nephriticos, hemicranicóſque valet. Probatum & melius omnibus præcedentibus confectionibus exiſtit, ad omnis generis mala. Seminum cucumerū,ſing. vnc. ſemis,fœniculi & vrticæ ſeminum,ſing.hexag.vnū, radicum fœniculi & apii ſylueſtris,ſing. vnc.duas, radicis capparis valde teneræ vnc.ſemis, ammeos hexag.ſemis, hypociſthidis,floris iunci odorati,ſing. vnc.duas, chamæleuces ab Italis nominatæ vngula caballina,polypodii,epithymi, ramorum tamaricis,aſpleni herbæ, florū chamæmeli,ſing.vnc.duas,hermodactyli vnc.vnam, adianti manipulum vnum,cicerum alborum & rubeorū, ſing.vnc.duas ſemis,agarici hexag. vnum ſemis, ſenæ, cuſcutæ,ſing.hexag. quatuor,iridis vnc.ſemis,aſari hexag.duo,fœnigræci,ſantali albi,ſing.vnc.vnam,glycyrrhizæ vnc.vnam ſemis,ſantali rubei vnc.ſemis drach. vnam,turpeti hexag.tria ſemis,medullæ ſquillæ vnc. vnam, aceti optimi vacantis dolo,& mellis Attici deſpumati,& aquæ fontanæ puræ quod ſufficit. E coctis bene ad conſiſtentiam præbeto vnc. duas ieiuno cum aqua tepida. Sin efficacius efficere vis,adiice inter coquendū aceti ſquillitici vncias quatuor,& rhei barbari hexagia duo.

Cap. XVII.

OXYMELITIS confectio lienoſis cōferens. Corticis radicis capparis,ſcolopendrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis,floris iunci odorati,cyperi,anethi,aniſi,cumini,fœniculi ſeminum,acori,ericæ ſeminis, ſing.vnc. vnā, foliorum tamaricis & ſalicis,radicis apii,roſmarini, ſquillæ,ſing.vnc.duas,aceti ſextar.tres, mellis Attici ſextar. duos,ammoniaci thymiamatis vnc.tres. Hæc bene trita cōfice vt ſquilliticum acetum, & præbeto cochlearia duo.

Cap. XVIII.

OXYMELI ad calculoſos laudatum. Saxifragi,betonicæ,graminis,adianti,ſpicæ nardi,aſari,carpeſii,ſingul.vnc.vnam, petroſelini Macedonici, ſeminis rutæ, ſingul.vnciam ſemis,fœniculi viridis,ſquillæ aſſatæ, iridis,chamædaphnes,corticis radicis capparis, ſing. vnc. tres,florum vnc.duas,aquæ,aceti,& mellis,ſing. hexag. duo. Trita bene confice vt ſquilliticum acetum.

Cap. XIX.

OXYMELITIS confectio Iuliani probata,conferens podagricis,comitiali morbo affectis, & iis quibus vacuare craſſos humores atque obſtructionem tollere debemus. Rutæ vnc.tres,thymi,gummi,ſingul. vncias duas,anethi vnciam vnam ſemis,iridis vnc.vnam, agarici vnc.duas, tedarum pinguium lib.vnam, grani Cnidii vnc.quatuor,lathyridis,alypiadis,ſing.vnc.tres,polypodii vnc.quatuor,folii,coſti,ſpicæ nardi,ſingul. vnciā vnam,rhei Pontici vnc.vnam ſemis,ſquillæ, ramorum ſambuci,ſingul.vnc.tres,aſari vnc.vnam, canopim hoc eſt corticis ſambuci,pulegii,ſingul.vnc.tres, epithymi, ellebori,acori,ſingul.vnc.duas,iri,amomi, hyperici,cumini,ſing.vnc.vnam,aniſi vnc.duas,aceti ſextarios decem,mellis Attici ſextarios quinque. Herbas macerato in aceto diebus tribꝰ: deinde coquito donec plus quàm dimidia eius pars abſumpta fuerit. Admiſce mel,& amota ab igne colato,& adiice illis lathyrin, coſtum,& granum Cnidium. Et,ſi placet,admiſce etiam rheum barbarum,& reponito in vaſe,datóque vnc.vnam, aut pro viribus.

Cap. XX.

OXYMELITIS confectio dicta amara,ad ſtomachicos, hydropicos,colicos,& vteri mala admodum laudata. Aloes flauæ vnc.duas,folii vnc.vnam,coſti, caſiæ, amomi,iridis,ſing.drach.ſemis, piperis communis,Samii aſteris,ſing.drach.vnam,aceti,& mellis Attici,ſingul.ſextarium ſemis & quartam eius partem, fœniculi vnc.duas. Fœniculum prius in aceto coctum abiice: acetum admiſce melli:& poſtquam cocta fuerint vſque ad conſiſtentiam eximito:& vbi commoueris, reliqua inſperge trita.

Cap. XXI.

OXOS ACCHARI confectio valde probata,cōferens ad tertianas,duplices tertianas,continuas,& ardētes febres,lipyrias,& hecticas. Aceti vncias quatuor, ſucci mali Punici acidi vnc.octo, ſacchari puri lib. vnam. coquito bene ad conſiſtentiam,& recōdita in vaſe præbeto ieiuno cum tepida aqua. Quòd ſi verò neceſſitas exigat,dato etiam in medio diei cum aqua frigida, Domino confiſus.

Cap. XXII.

OXYPORIVM ex granis iuniperi, Lamnæon vocatum,probatum & expertum ad omnem cauſam frigidam ſtomachi,& eos qui comitiali morbo laborant. Spicæ nardi drach.vnam,piperis communis vnc.vnam,pulegii vnc.vnam ſemis,cumini vnc.duas,ſilphii drachm. quatuor,ammeos vnc.vnam,ſeminis apii vnc.vnam ſemis,petroſelini vnc.quatuor,zingiberis vnc.vnam,thymi,berenicarii,ſingul.vnc.vnam ſemis,rutæ viridis vnciam vnam,granorum iuniperi paruorum vnc. vnam, mellis Attici deſpumati quod ſatis eſt. Deinde cuminū macerato in aceto acerrimo die & nocte,& ſubactum cū cæteris ſpeciebus tundito,& cum melle madefacito datóque cochlearium vnum quando lubet. Eſt verò experientia comprobatum.

Cap. XXIII.

OXYPORII boni cōfectio ad omnis generis morbos. Oportet autem diuites ſingulis diebus hoc ipſum in menſa paratum habere. Concoctiones enim iuuat, & bonam facit aluum, tuſſientibúſque ſine febre confert

non admixto aceto. præbeto cochleatium vnum ieiu-
no dormituro.purgat enim confestim singulis diebus.
Comestum autem caput & totum corpus purgat,pitui-
tam & vtranque bilem,flauam scilicet & nigram : & o-
mnem humorem subducit quotidie sumptum, vt pro-
pemodum sine morbo accipientem seruet per omne
vitæ suæ tempus.Obstructiones iecoris & vesicæ tollit.
Ferunt nonnulli medicorum quòd ipsum colum etiam
sanet,& renes dolere non sinat, atque stillicidium vri-
næ & calculum fieri haud permittat, siquis eo vt in-
tincto vtatur.Zingiberis, piperis communis, cumini,
singulorum vnciam vnam, baccarum lauri decortica-
tarum septem,caryophyllorum gra.triginta,grani Cni-
dii repurgati siliq.tres,foliorum rutæ viridium vnc.se-
mis,mellis Attici despumati sextarios duos. Vbi vsum
eius quemadmodum dictum est experiri volueris, ad-
miscetο aceti acerrimi cochlearia duo, oxyporii aceti
cochlearium vnum.Qui hoc dedit medicamentum di-
xit quòd ille qui eo quotidie vt intincto vtitur, pedes
nunquam dolebit: est enim diuinum medicamentum.

Cap. XXIIII.

OXYPORIVM bilem educens mirabile. Epithy
mi,petroselini,piperis albi,scammoniæ,zingiberis, sin-
gulorum vnc.duas,seminis apii vnc.semis,anisi scrupu-
los octodecim.Trita irrigato cum melle Attico despu-
mato sufficiente:& postquam bene confeceris,dato ad-
ultis cochlear. tria manè ieiunis:pueris autem,cochlea-
rium vnum semis.

Cap. XXV.

OXYPORIVM stomachicum ad cruditatem &
inflationem probatum. Piperis albi,sinonis Syriaci,se-
minis petroselini,zingiberis,succi rutæ,costi,sing. vnc.
vnam. Trita irrigato cum mellis despumati libra vna.
Confectum probè dato pondere cochlearii vnius ma-
nè ieiuno.

Cap. XXVI.

OXYPORIVM stomacho gratum, Midonis re-
gis.Piperis communis,corymborum thymi,iridis Illyri
cæ,origani,hyssopi,sing.vnc. vnam. Trita madefacito
cum melle despumato sufficienti, datóque manè ieiu-
no cochlearium vnum.

Cap. XXVII.

GINGIVAS fluxione infestatas sanans.Panis vsti,
origani,singul.vnc.semis,salis communis vnc. vnam.
Læuigata bene accommodato gingiuis & confestim sa
nabuntur.

Cap. XXVIII.

OXYPORIVM quo vsus est Apollonius, côco-
ctionem iuuans.Piperis vnciam vnam semis, libystici
vnc.vnam,petroselini Macedonici vnc.semis,carei vnc.
septem semis,ammeos drach.sex semis,carnium bacca-
rum iuniperi,seselis, singulorum drach. duas. Trita cũ
melle Attico madefacito, & præbeto manè ieiuno co-
chlearium vnum.

Cap. XXIX.

VINI confectio ex malis & cydoniis. Cydoniorum
& malorum carnium repurgatarum, singul.lib. semis,
musti sextarios quinque. Coiice cydonia & mala in mu
stum,& vtraque soli exponito diebus triginta.Roborat
stomachum,& confert non appetentibus cibum,iecino
risque imbecillitatem iuuat. Semina malorum & cy-
doniorum abiicito:& bene confectum, vsupostulante,
dato.

Cap. XXX.

VINI irini confectio mirabilis,experta.Iridis Illyri
cæ,seminis fœniculi,anisi,cumini,folii,singul.drachm.
duas,carei,piperis cõmunis, seminis petroselini & ma-
cedonisii,seselis,zingiberis,myrrhæ,mastiches, singul.
drach.tres,seminis apii drach.quatuor,mei drach.vnam
semis.Trita madefacito cum vini boni lib. quindecim,
& mellis despumati lib.tribus.Vbi probè confeceris,bi-
bendum præbeto ieiunis cyathos tres tepidos.hoc facit
ad omnem stomachi causam,& omnes morbos. præsu-
mitur ad euitandum mala.Datur autem ter mense.pro-

A batum est:vtere igitur confisus Domino.

Cap. XXXI.

ŒNOMELI sanum,concoctionem iuuans, & ad
inflationes vtile. Vrinam mouet, & ad interna omnia
conducit.Est instar antidoti,vtile admodum & mirabi-
le.Betonicæ herbæ drach.vnam,folii drach.duas. Trita
bene madefacito cum mellis despumati lib.quatuor se-
mis,& vini veteris odorati lib. duabus & quarta parte.
Confecti singulis diebus dato calicem vnum ieiuno te-
B pidum.

Cap. XXXII.

VINVM acidum confestim emendans.Gallam cõ-
tusam coniice in vinum.

Cap. XXXIII.

VINVM nigrum reuera album faciens. Salis acris
manipulum 1. Tritum coniice in vinum & album ef-
ficiet,aut serum lactis quod satis est,aut clematis albæ
cinerem.

Cap. XXXIIII.

C VINVM nigrum vt breui album fiat.Clematis ni-
græ cinerem coniice in vinum,& conquassatum obtu-
rato probè,& finito.

Cap. XXXV.

VINVM vt pellucidum confestim fiat.Alba ouorũ
coniice in vas quotquot suffecerint,& vinũ quoad spu-
mat concutiatur. cum vino & modicũ salis albi tenuis,
& fit album.dein impleto vas vino:& cum vase figulino
ita facito.commoueto iusto tempore vinum, & exqui-
sitè obturato.

D Cap. XXXVI.

VINVM pellucidum,odoratum, & dulce faciens.
Grana myrti matura exiccato & contundito, ac in vinũ
coniicito.aut mala macerato in aqua, & reconditam a-
quam infundito in vinum:aut œnanthen tempore quo
floret à frutice acceptam in vinum coniice, & ceram cũ
thure suffito.

Cap. XXXVII.

VINVM vt stabile permaneat, admodum proba-
tum.Marinam in vinum coniicito, & stabile seruabis,
E aut fæcem olei per saccum transmissam & subactam cũ
mellis puri dimidia parte, & concoctam pone in vasis
fundum.manet enim & seruatur plurimo tempore.

Cap. XXXVIII.

VINVM nouum vt vetus breui fiat.Amygdalarum
amararum repurgatarum vnc.tres,fœnigræci manip.v-
num.Contũde vtraque & pone in vasculum, & obtura-
to bene.

Cap. XXXIX.

VINVM turbidum vt confestim repurgetur. Olei
F fæcem ter coctam cõiice in vas mensura cotylæ vnius,
& emendabitur confestim:est enim probatum.

Cap. XL.

VINVM album & suaue vt fiat.Mustum ipsum cõ-
iectum in dolium diebus tribus aut quinque non ope-
rito:dein tegito & finito.

Cap. XLI.

VINVM quod acescere incipit,vt sanandum & cor
rigendum.Ollam nouam aut aliud vas aqua impleto,&
ita facito.Vas operito,& in illud vinum coniicito: dein
G operito,& permitte vt parum respiret. ac post tres dies
inuenies vinum minimè acidum,sed vas ipsum acetum
redolens. fac hoc multoties quoad perfectè corrigatur.
Alii lac caprinum iniiciunt,vigesimam nimirum partẽ
vini,& diebus quinque tegunt, & postea in aliud vas ef-
fundunt vinum,diebúsque decem tegunt, & non mu-
tatur vinum.

Cap. XLII.

VINI conditura mirabilis. Quando vinum purga-
tum fuerit,condito hunc in modum. Cardamomi, iri-
H dis Illyricæ,casiæ,spicænardi,meliloti,ligni balsami,iũ-
ci Alexandrini, nardi Celticæ, sing.vnc.semis,croci scru
pulos tres.Trita ligato in linteo tenui,deinde in vinum
coniicito:& vbi probè commoueris,exquisitè obturato
& boni coloris vinũ efficies.aut thuris masculi manip.

quatuor triti & cribrati vt pollinem cõiicito in vinum: & postquam probè commoueris,finito. Hoc austerum faciet vinum. A

Cap. XLIII.

OPOBALSAMI confectio. Fauum opportunè collectum calamo sectum,in vasculum coniicito ponderè libræ vnius.Deinde adiice illi olei mastichini libr. tres,& vas validè obturato,ac moueto diebus quinque sine interuallo.Postea inspecto apertóve vasculo, in id coniice xylobalsami triti vnciam vnam.& rursum diebus quinque moueto.Dein iterum coniice in illud cardamomi vnc.vnam:ac rursus quinque diebus moueto. Tandem coniice in illud seminis coriandri triti vncias tres,& commouens validè,diebus viginti soli exponito, & vtere. B

Cap. XLIIII.

OPOBALSAMI probatio. Laneæ vesti instillatus & siccatus,maculam non facit: lacti autem instillatus,id coagulat:aquæ verò instillatus,celeriter liquatur, & lactis modo albescit. C

Cap. XLV.

ŒNANTHARION odoratum valde. Amomi vnc.tres,folii vnc.duas,costi vnc.vnam,spicæ nardi, caryophylli,styracis,sing.vnciam vnam, opobalsami vnc. tres,vini odorati sextarios quinque,liliorum exemptis vnguibus,& in vmbra exiccatorum vncias octo.Tusa& cribrata, styracem verò in tenuissimas partes diuisum, coniice in vas lati oris:dein admisce vinum & opobalsamum,simúlque concussis obturato os vasculi,& soli exponito diebus quadraginta. D

Cap. XLVI.

ŒNANTHES confectio admodum probata. Amomi vnc.vnam,casiæ,styracis,folii,sing.vnc.semis,opobalsâ mi vnc.tres,liliorum flores quinquaginta, vini anascaloti aut gaziti sextarios octo. & sic bene confecto vtere.

Cap. XLVII.

GINGIVAS oris & exanthemata summè curans, valde laudatum & mirabile. Aloes vnc.semis, nitri Alexandrini,opii,misyos,singulorum vnc.semis. Trita exhibeto. E

Cap. XLVIII.

GINGIVAS excrescentes,intumescentes,putrefactas ac cruentas sanans. Malum Punicum integrum accipe,& in internam eius partem totam repurgatam iniice mellis Attici despumati,aluminis scissi,cinamomi: assatóque in calido cinere,& permitte vt probè ferueat. Dein cum eo colluito aut illine gingiuas: postea verò abluito cum decocto rubi,foliorum oleæ tenerûm, sidiorum,balaustiorum,rosarum,rhois Syriaci, mespilorum,& baccarum myrti. coquito ad tertias,& vtere. F

Cap. XLIX.

ORIS fœtorem sedans, valde bonum & laudatum. Hordei,fœnigræci,singul. vnc.semis, myrrhæ hexagia duo.Ligato tutò in [a]subtili linteo,assato in calido cinere donec in carbonem vertatur. Dein admisce piperis communis,mastiches grana quinquaginta. & trita madefacito cum melle,& illine quando lubet.

a Subtili] Nicolai manuscriptus codex χονδρῷ legit, corruptè pro ἀραιῷ. G

Cap. L.

DENTES muniens admodum laudatum. Radix herbæ pentadactyli quotidie commanducata, illæsos ipsos seruat. Quòd si verò erosi fuerint,& dolore affecti, commanducata dolorem abigit. Similiter & pyrethrum est probatum.

Cap. LI.

DENTIVM & pudendorum putredinibus & fluxionibus accommodatum. Nitri puri drach.vnam, salis fossilis drach.tres,gallarum, chalcanthi, squillæ aridæ, singulorum drachm.quatuor. Tritis paululum affunde mellis,& redige ad emplastri formam. Inuoluta in pannum lineum vrito ad carbones, dein læuigata reconde in vase vitreo,ac illis vtere. H

Cap. LII.

DENTIVM dolorem sanans,mirabile admodum. Tedas pingues in oleo coquito, & colluito dentes. Acetum quoque calidum si eo colluantur fluxione laborantes dentes,sanat.

Cap. LIII.

DENTES refrigeratos & fluxione infestatos iuuans,valde laudatum. Graminis radicem in aqua coquito, & dentes dolore affectos colluito:ac sanabis.

Cap. LIIII.

DENTES commotos mirabiliter firmans. Ærugo in vino dissoluta,si eo colluantur sæpius dentes,summè facit. Similiter alumen scissile læuigatum & aspersum, confert.

Cap. LV.

DENTES ab ictu commotos firmans. Lacte asinino crebrò dentes collue,& confestim sanabis.

Cap. LVI.

DENTIVM dolorem sedans admodum laudatũ. Hyænæ dentes admoti dentibus,& appensi.

Cap. LVII.

DENTIVM dolores sedans,& commotos firmãs. Cyparissi pilulas teneras in vino coquito tertio quoque die,& crebrò dentes colluito.

Cap. LVIII.

DENTIVM dolores sedans,probatum. Lapathi radicem in aqua decoquito, & ex eius decocto dentes colluito.

Cap. LIX.

DENTES erosos & putrefactos iuuans. Pyrethri radicem contusam in acerrimum acetum coniice, ac finito illic diebus quadraginta:postea reliquos dentes primùm cera oblinito,& in erosum dentem prædictum acetum coniice:& post horam digito erosum extrahito dentem,& confestim sine dolore illum eiicies.

Cap. LX.

DENTIFRICIVM quo vtor, Archelai medici. Costo & salibus lychnos vacuos tres imple,& vbi assaueris,coniice in mortarium cum plantagine maiore. Tusa & per tenue cribrum transmissa præbeto,vsu exigente vt probata.

Cap. LXI.

DENTES fluxione laborãtes & commotos iuuãs, valde pulchrum & mirabile. Cedriæ lib. semis quartam partem,aluminis scissi libræ quartam partem, aceti lib. semis quartam partem. Coquito hæc, & cùm tedis pinguibus moueto quoad mellis crassitiem nanciscantur. Pòst reconde in vase vitreo & vsu postulante,collue dentes cum posca,& hoc medicamentum illine. hoc tribus facito mensibus,& nunquam dolebunt dentes. Per hoc medicamentum tam magnum affectum gratia Dei curaui vt etiam ossa deciderent.

Cap. LXII.

DENTIVM smegma quo vtor,dentes albos conseruans, & ad cruentas gingiuas admodum laudatum. Cornu ceruini vsti lib.vnam,salis ammoniaci lib.vnam semis,mastiches,piperis communis, singulorum vnciã vnam,floris iunci odorati drach.vnam,costi, cardamomi,cyperi,folii,rosarum, singul.drach. quatuor. Trita cribrato,& recondito in vitreo vase, vsúque exigente inspergito.

Cap. LXIII.

DENTES erosos mirabiliter iuuans. Buxi fasciculum vnum,hederæ nigræ,folia lauri,singulorum manipulum vnum. Hæc contusa coniice in ollam & aquam pondere lib.tredecim semis. Coquito quoad remanserit lib.vna semis.acceptum dẽtibus affunde,& eadem horâ cessabit malum.

Cap. LXIIII.

DENTIFRICIVM candidos reddens & stabiles dentes,admodum laudatum. Casiæ drachmas octo, staphidis agriæ dr.quatuor,aluminis scissi drach. octo, costi,mastiches,singulorum drachmas quatuor, cornu ceruini vsti drach.duodecim, salis frixi drachmas duas,

piperis albi drachmas octo. Hæc probè trita, vsu postulante, præbeto.

Cap. LXV.

DENTIBVS nitorem inducens, & ad omnia otis mala conferens, ósque suauiter olere faciens. Vitri puri & splendidi libr. vnam, iridis vnc. semis, pyrethri, aluminis scissi, singul. dr. duas, folii, costi, thuris, singul. drachmam vnam. Hæc trita in pollinem præbeto vt iis fricentur dentes.

Cap. LXVI.

DENTIVM dolorem sedans eadem hora. Si ex inferioribus dentibus aliquis laboret, ex inferiore lapide molendini excinde lapillum sole oriente in nomine laborantis, & ligatum in laneum pannum appende dentibus: si verò superiorum aliquis doluerit, superiorem lapidem molendini contunde, fac vt prædictum est. aut octopedis marini dentem suspende: idem enim efficit.

Cap. LXVII.

DENTES refrigeratos summè curans. Accipe murem viuum, & exemptum eius dentem appende dentibus ægrotantibus. Murem autem viuum occidito.

Cap. LXVIII.

DENTES commotos mirabiliter stabiliens. Aluminis scissi, mannæ, singulorum hexag. vnum. Probè trita insperge desuper.

Cap. LXIX.

DENTIVM dolorem curans, nec eosdem commouens, sed splendidos potiùs faciens, & gingiuas fieri cruentas haud permittens, neque excrescere. bonum etiam odorem ori conciliat. Aluminis scissi vnciam vnã, thuris masculi vnc. sex, folii vnc. vnam. tritis vtere.

Cap. LXX.

DENTIFRICIVM mirabiliter candidos faciẽs dentes. Testarum sepiæ, pumicis, aloes flauæ, singul. vnciam vnam, folii drach. septem, floris iunci odorati drachmam vnam. Trita præbeto.

Cap. LXXI.

DENTES commotos sanans, probatum. Sidiorum, gallarum, pyrethri, mastiches, croci, thuris, sing. hex. vnum. Trita desuper inspergito.

Cap. LXXII.

DENTIVM dolorem sedans, efficacissimum. Staphidis agriæ drachmas quatuor, radicis panacis drach. duas, nitri, folii, singulorum drachmam vnam. Trita papaueris decocto vnito, & iis oblinito dolentes dentes.

Cap. LXXIII.

DENTIFRICIVM valde efficax. Salis frixi vncias tres, origani, xylocasiæ, pumicis, sing. vnc. vnã, myrrhæ drach. vnam. trita insperge dentibus.

Cap. LXXIIII.

DENTES nigros albos faciens. Hordei & salis, singul. hexag. vnum. Tostis & læuigatis simul, fricato crebrò dentes.

Cap. LXXV.

DENTES muniens mirabiliter. Radicem tithymali coquito in vino quoad vini dimidium relictum fuerit, & præbeto ex ipso ad colluendum os bis mense, & nunquam is dolebit dentes: est enim expertum.

Cap. LXXVI.

DENTIVM smegma admodum laudatum. [a]Lolium & mel subigito, vt ceratum fiant. ligatáque in purum linteum vrito, & læuigatis admisce parum iridis probè cribratæ: deinde illine, & miraberis.

a Lolium] In codice Nicolai legitur αἴλας, mea quidem sententia non rectè pro αἴρας.

Cap. LXXVII.

DENTIVM fluxionem sistens & cruentas gingiuas sanans, commotósque dentes stabiliens, admodum fidele. Aluminis scissi libram vnam, piperis albi, saluiæ siccæ, zingiberis, singul. vnciam vnam. Tritis fricato dẽtes, vt expertis.

Cap. LXXVIII.

DENTES minutatim frangens, & citra ferrum eiiciens. Lacrymæ hederæ, [a]phormii, piperis communis, singulorum vnciam vnam. Trita probè dẽtibus insperge, & miraberis.

a Phormii] Nicolai codex hîc & in sequenti compositione non rectè φορμίης pro φορμίου legit. Phormii autem meminit Paulus libro 7. atque id ipsum attractoria præditum esse facultate.

Cap. LXXIX.

DENTES sine dolore, præter opinionem extrahens. Aluminis scissi & rotundi, singulorum drachmam vnam, phormii drachmas duas, chalcitidis vnciam vnã, misyos, minii, singulorum drachmam vnam. Repurgatis & tritis dentes oblinito, & paulo pòst citra dolorem mouebis.

Cap. LXXX.

DENTIVM putredines & gingiuas sanans. Folii vitis vncias tres, aluminis scissi, misyos, mannæ, singul. drach. duas, æruginis drachmam vnam. Trita conformato. Purgat enim, ad cicatricem ducit, fluxionémque reprimit. expertum.

Cap. LXXXI.

DENTIBVS coueniens quo vtor, laudatum admodum ad dentes commotos, gingiuarum inflammationes, & excrescentem earũdẽ carnem. Præcipuè verò facit insufflatum ad tonsillas, antiades, & vuam ita corruptam vt non admittat chirurgiam. bibitur etiam à spuentibus sanguinem. Datur autem cochlearium vnũ cum aqua, aut posca. vtitor hoc tanquam mysterio. Gallarum libras duas, aluminis scissi drachmas sedecim, iridis Illyricæ drachmas sex, folii drachmas quatuor, amomi vnc. vnam, rosarum drach. quatuor. Tritis vtere vt expertis & mirabilibus.

Cap. LXXXII.

DENTIBVS conueniens, ad nomas [a]oris, dentes commotos, putrescentes gingiuas & cruentas, earundémque excrescentem carnem conferens. In summa, ad putredines oris, Nesimus hoc vehemẽter laudat. Gallarum, acanthæ Ægyptiæ, rhois obsoniorum, balaustiorum, cytinorum mali Punici, singulorum vnciam vnã. Trita habeto arida. vsu postulante melle madefacta illine. aut arido vtere etiam ad pudendorum nomas. expertum est.

a Oris] Codex Nicolai bis in hac compositione legit τὰς ἐντομίας, mea quidem sententia parum rectè, pro ἐν τῷ στόματι. Neque enim ἐντομίας significatio huic loco satis quadrare videtur.

Cap. LXXXIII.

SVPERCILIA alba nigra faciens. Misy læuigatum cum aceto illine superciliis.

Cap. LXXXIIII.

VISVM acuens, bonum & mirabile. Hederæ lacrymam cum melle Attico mixtam illine.

Cap. LXXXV.

VISVM acuens, pulchrum, mirificum admodum. Perdicis iunioris sanguinem cum melle sine fumo ex æquo subactum, illine.

Cap. LXXXVI.

SERPENTIS, canis, & omnis venenati animalis morsum atque aurium dolorem sanans. Dracontium herbam, aut radicem, aut botryon coniice in oleum, coquito donec frixetur & ad tertias absumatur: dein colato & in vase recondito. vsu postulante accipe & illine morsum: aure autem dolente, tepidum instillato.

Cap. LXXXVII.

POTVS conferens iis qui nonnisi recta ceruice spirant, expertus. Abrotoni, aristolochiæ, absinthii, ammoniaci, seminis rutæ syluestris, sulphuris viui, singul. vnciam semis. Trita irrigato cum melle despumato, & dato fabæ magnitudine manè ieiuno.

Cap. LXXXVIII.

ARTICVLORVM lumbricitatem sanans, expertum. Ramenta squillæ in aceto acri coquito vt emplastri formam nanciscantur. Hæc desuper ligato, & illic immota tribus diebus finito.

Cap. LXXXIX.

OMPHACOMELITIS confectio ad cœliacos, dysentericos, & stomachum fluxione infestatum: roborat nanque. Succi vuæ acerbæ libras quindecim, mellis

Attici deſpumati lib.ſex.Bene coquito & recondito ad vſum.

Cap. XC.

OMPHACII cõfectio vt collyrium. Vuæ acerbæ ſucci diſſoluti vſque ad colliquationem,ac reconditi. Aliud.Succi vuæ acerbæ,croci,myrrhæ, ſing. vnc.tres, aluminis ſciſſi,mellis Attici,ſing.vnc.vnam. Bene confecto vtere.

Cap. XCI.

QVAE confert confici menſe Maio & Iunio.Droſaton,hoc eſt ſerapium,aquam roſaceam, mel roſaceum, ſtillatitium roſarum liquorem, oleum roſaceum, anethinum & chamæmelinum, œnãthénque fructum ſylueſtris vitis colligas,& alias quaſdam ſpecies quæ conficiuntur à ſeplaſiariis iuſſu medicorum.

Cap. XCII.

QVAE confici confert mẽſe Iulio & Auguſto. Dia- A moron,diacaryon,quæ parantur ad vſum oris.

Cap. XCIII.

QVAE prodeſt confici menſe Septembri, Octobri, & Nouembri.Mulſam,cydoniten,oleum melinum, polypodyton,myrtinum,citratum,oleum laurinum, lentiſcinum,rhoiton,ex ſucco malorum Punicorum factũ, & aliæ quædam ſpecies & confectiones.

Cap. XCIIII.

CONIVRATIO, oſſis deuorati eiectio. In nomine magni Dei omnipotẽtis,&c. *Reliqua uix in Latinum ſer-* B *monem commodè & citra offenſionem multorum tranſfundi poſſent, & ridicula admodum ſuperſtitioniſque plena ſunt. Quæ de induſtria & conſultò à nobis omiſſa ſunt.*

Cap. XCV.

SI quis os piſcis,quod ſpina vocatur,deglutierit,aliã ſpinam accipiens impone capiti & confeſtim abſorbetur,gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti.

INDEX PESSORVM PROPOMATVM, AD alopecias & alia diuerſa mala conferentium medicamentorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De peſſis, propomatis, alopeciæ & aliorum diuerſorum malorum medicamentis,

Sectio trigeſimaoctaua.

Cap. I.

PESSVS conceptionem iuuãs, ex quo mulier ſexaginta annorum menſtrua non videns, purgata eſt, & confeſtim concepit. Habet autem hæc. Opobalſami, opopanacis, ſingulorum drachmã vnam, thuris maſculi drach. duas, cinamomi drach. vnam ſemis, myrrhæ drachm. vnam, coſti drach. ſemis, croci, caſiæ, ſingul. drach. vnam ſemis. Hæc bene trita commiſce vnguento irino, & reduc ad mellis craſſitudinem, & recondens in vaſe ad vſum, illine præputium cum hoc medicamento, & ſic coeat cum viro ſuo mulier, & ſtatim concipiet. Fac autem eo tempore quo menſes eius ſunt profluxuri.

Cap. II.

PESSVS ad conceptionem conferens, quo vtebatur vxor Alexandri Barbara, & concepit confeſtim annorum exiſtens octuaginta. Opobalſami drach. vnam, peucedani drach. ſemis, ariſtolochiæ longæ, myrrhæ, croci, ſingulorum drach. vnam, medullæ cerui, iecoris anſerini, ſingulorum drach. vnam ſemis. His ſeorſim liquatis & exceptis lana Italica, vt decumbat mulier, ſubditóque peſſo ad os vteri vt contineat illum horis duabus iubeto. Amoto medicamento coëat cum viro, & gratia diuina magna donante, confeſtim cõcipiet. Quẽadmodum Cleopatra vxor Ptolemæi regis mortui vſurpauit, faciens vt inſcriptio monſtrat, & ſtatim concepit.

Cap. III.

PESSVS conceptionem iuuans, vocatus gonos, in rectum vterum auerſum transferens, durities emolliens & callos tollens, carcinomata ſanans, eroſiones, dolores vehementes, omnem affectum, & mala in vtero facta. Per hunc Bænia regina peperit Flauianum. Per hunc etiam conſtitutus eſt prioris reginæ filius. Scriptus eſt itaque magna diligentia à Claudia patricilla iecinoroſa non concipiente. Butyri vncias tres, œſypi liquidi, medullæ ceruinæ, adipis anſerini, leporis coaguli, aloes flauæ, terebinthinæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, myrrhæ vnciam vnam, caſiæ, coſti, ſingulorum vnciam ſemis, ceræ Tyrrhenicæ, nardi bonæ, ſingul. vncias tres, mellis Attici quod ſatis eſt. Mel cum liquabilibus liquato, & ſic confecto & ſubacto vtere.

Cap. IIII.

PESSVS relaxans, omnem diſſoluẽs duritiam, laudatus. Adipis taurini, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, ceræ puræ, ſingul. vnciam ſemis, ouorum vitellos aſſatos quindecim. olei roſacei quod ſatis eſt. Liquefacta probè ſubigito, & præbeto cum nardino bono excepta.

Cap. V.

PESSVS emolliens, à Marcho compoſitus, mirabilis. Medullæ ceruinæ, adipis ſuilli, ceræ Tyrrhenicæ, ſingulorum hexagium vnum ſemis, terebinthinæ dr. i.
A croci, fœnigræci, ſing. drach. ſemis, mellis Attici, myrrhæ, butyri, ſingulorum drachmam vnam. Liquefacta, bene ſubigito cum oleo cyprino quod ſatis eſt, & probè confecto vtere.

Cap. VI.

PESSVS ad hydropicas mulieres, valde bonus. Aniſi, cumini, ariſtolochiæ longæ, caroi, nitri, pulegii, fœnigræci, ſingulorum drach. vnam, interiorum ficuum gr. quindecim. Liquefactã ſubigito cum vino bono ſufficienti: & excepta præbeto.

B Cap. VII.

PESSVS ad veſicæ dolores, mirabilis. Ceræ Tyrrhenicæ aut Ponticæ vnciam ſemis, olei roſacei, croci, ſingulorum vnciam ſemis, adipis gallinæ vnciã ſemis, ouorum coctorum vitellos ſex. Liquefactis probè, crocum terito cum vino, & vnitis confectiſque rectè vtere.

Cap. VIII.

PESSVS conceptionem iuuans expertus. Cochlearum Africanarum magnarum tres aut quinque, lactis
C bubuli, coaguli leporis, ſingul. vnc. ſemis. Cochleas cum teſtis probè tundito, & adiice modicum lactis vt conſiſtentiam nanciſcantur, & croci legitimi: omnibúſque factis, peſſum ſubiicito menſibus incipientibus aut deſinentibus. Hoc facto tribus diebus, confeſtim mulier cũ viro coeat, & concipiet.

Cap. IX.

PESSVS menſes mouens, expertus. Ceræ puræ vncias tres, opopanacis vncias duas, foliorum rutæ viridiũ vncias duas ſemis, olei cyprini libram ſemis. Terito rutam & opopanacem ſeorſim, & ceram cum cyprino co-
D quito. Commixta vtraque, & probè confecta imponito vmbilico, & imo ventri: & ſic vtere.

Cap. X.

PESSVS vocatus Aureus, ad omnem duritiem & vehementem dolorem: potiſſimùm ad lationes à partu factas admodum mirabilis. Reſinæ terebinthinæ, ceræ Tyrrhenicæ, medullæ ceruinæ, œſypi Attici, ſing. vnc. tres, adipis gallinæ & anſerini, ſing. vnc. duas, adipis leõnini & vrſini, ſingulorum vnciam ſemis. Hæc liquefactã & læuigata reconde in pyxide, & vtere vt efficaciſſimo
E medicamento.

Cap. XI.

PESSVS Libyanos ad duritiem, extenſionẽ, phlegmonen, & condylomata vteri. Adipis anſerini vnciam ſemis, adipis gallinæ, medullæ ceruinæ, œſypi, croci, ceræ Tyrrhenicæ, ſingulorum vnciam vnam ſemis, maſtiches drachmas duas, ouorum elixorum vitellos duos. probè confecto vtere.

Cap. XII.

PESSVS emolliens ad phlegmonẽ, & vteri duritiem, admodum laudatus. Succi lenti fœnigræci, adipis
F anſerini, olei anethini, chamæmelini, ſingulorum vnc. ſemis, medullæ ceruinæ, œſypi, cerati è ſuccis, ſingulorũ

vnciam femis, terebinthinæ fcrupulos tres. Confecto A vtere.

Cap. XIII.

PESSVS menfes ducens,expertus.Cumini,epithymi,zingiberis,galbani,fing.drach.femis. Arida bene trita cum vino mifceto: galbanū autem cum irino oleo, & fic excepto vtere.

Cap. XIIII.

PESSVS menfes eliciens probatus. Ariftolochiæ rotundæ vnc.femis.Subacta cum melle Attico fufficienti fubiice cum lana fordida.Hoc medicamentum fecundas etiam eiicit:expertum eft. B

Cap. XV.

PESSVS menfes ducens,expertus.Pulpæ colocynthidis,myrrhæ,fingulorum hexagium vnum.Trita cōfice cum aceto & melle,& exceptis vtere.

Cap. XVI.

PESSI Libanoti confectio,ad duritiē,extenfionem, phlegmonen, & condylomata vteri. Adipis anferini vnciam femis,adipis gallinæ,medullæ ceruinæ,œfypi,croci,ceræ Tyrrhenicæ,fingul.vnciam vnam femis, maftiches drach.duas. Trita confice cum ouorum elixorum vitellis duobus. C

Cap. XVII.

PESSVS menfes citans expertus. Ceræ hexagium vnum femis,opopanacis hexagium vnum,foliorum rutæ viridium hexag.1. quartā partē, olei cyprini vnc.femis.Terito rutam & opopanacem: ceram autem cum cyprino coquito.Commixta vtraque, rectéque confecta imponito vmbilico,& imo ventri.

Cap. XVIII. D

PESSVS menfes ducens,expertus.Cumini Æthiopici,myrrhæ,galbani,adipis anferini, fingulorum drachmam femis.Arida cum vino bono mifceto: galbanū verò cum oleo irino,& probè confecto vtere.

Cap. XIX.

PESSVS menfes eliciens,laudatus. Ariftolochiam rotundam cum melle Attico fubactam apponito in lana fordida.Peffum in rutaceo imbutum oleo fubdito. hic fecundas quoque eiicit.

Cap. XX. E

PESSVS laudatus vt præcedens. Fœnigræci, galbani,caftorei,mofchi,fpicæ,ariftolochiæ rotundæ,œfypi,pinguedinis anferis. Conficito cum oleo cyprino,& vtere.

Cap. XXI.

PESSVS fimilis,mirabilis. Artemifiæ,ftyracis,carnium vuarum,&caricûm pinguium exemptis vinaceis, herbæ venti,mercurialis,olei rofacei,œfypi. Trita confice cum adipe anferino,& vtere.

Cap. XXII. F

PESSVS fimilis, admodum bonus.Mofchi, caftorei,fpicæ,herbæ venti,mercurialis,carnis vuarum, & caricarum exemptis acinis,fingul. drachmam femis. Liquefacta fubigito cum melle Attico, pinguedine gallinæ,anferis,& cyprino oleo:& rectè confecto vtere.

Cap. XXIII.

PESSVS fimilis,valde bonus,& purgatorius. Iridi probè repurgatæ, elotæ ter nouies & bene contufæ,adiice etiam melanthium,faccharum, & album oui cum lacte muliebri.Bonum verò fi adiicias pingedinem anferis aut gallinæ,aut butyri.Liquefacta & rectè confecta præbeto vfu pofcente. G

Cap. XXIIII.

PESSVS menfes educens, valde mirabilis.Epithymi, œfypi,fpicæ,mofchi,galbani, herbæ vēti, adipis fuilli, vuarum & caricarum carnium fine vuaceis. Liquefacta cum lacte mulieris fubigito,& vtere illis.

Cap. XXV.

PESSVS mirabilis ad omnem vteri immunditiem in lana exceptus & illitus,& rofaceo imbutus,orique vteri appofitus.Succi radicis cyclamini,colocynthidis,berenicarii,fucci mercurialis,fingul.drach.femis, zingiberis, carnium caricûm, fingulorum drachmam vnam. H Liquefacta probè fubigito cum melle fufficiente, & fiat linamentum quod imbutum pinguedine anferis,aut oleo,aut oleo rofaceo,& albo oui imponito.

Cap. XXVI.

PESSVS menfes eliciens & fœtum occidens, admodum probatus.Succo radicis cyclamini illine imum ventrem,aut imponito vt peffum: aut dracunculi radicis decocto fimiliter vtere. Aut accipe decocti artemifiæ calicē dimidium, fubigito cum antidoti Trypheræ magnæ hexagio vno, & bibendum prabeto manè ieiuno tepidum.

Cap. XXVII.

PESSVS menfes educens,admodum laudatus.Rutæ,galbani,herbæ venti, mercurialis, artemifiæ, fpicæ, vuarum vinaceis exemptis, ariftolochiæ rotūdæ.Comminuta probè irrigato cum oleo cyprino, lacte muliebri & melle fufficiente, & confectum præbeto. prodeft etiam ad inflationes fi accipias fenecionis herbæ folia quæ à nonnullis nominantur Cortala,& bene tufa ad oleris formam cum condimentis & odoratis vocatis redigito,coquitóque probè in clibano, & exhibeto manè ieiuno & vefperi. Vbi comederit,bibendum præbeto cōditum,aut vinum vetus menfes ftrenuè ducēs. eft enim probatum.

Cap. XXVIII.

PESSVS menfes eliciens, omnem immunditiem ab vtero reuellens,in lana exceptus & illitus, aut in rofaceū immerfus & ori vteri appofitus. Succi radicis cyclamini, pulpæ colocynthidis,berenicarii,fucci mercurialis,fingulorum drachmam vnam, zingiberis drach. duas.Trita fubigito cum melle fufficienti, & confecta præbeto:dein ab infernis fuffiantur ifta:Ladanum, cornu bouinum,maftiche,thus,femen citri,artemifia,marrubium,galbanum,fampfychum, mentha,faluia,rofmarinus,rofæ,chamæmelum.coquito bene in aqua & infunde ab infernis.Ducit enim menfes, & omnem immunditiem ab vtero reuellit.

Cap. XXIX.

PESSVS omnem fanguinis eruptionem fiftens,& & malè affectum vterum fanans,valde bonus. Terræ afteris,terræ Samiæ,cerusſæ,amyli, thuris mafculi, acaciæ,fingulorum drach.quatuor,fanguinis draconis, maftiches,fingul.drach.vnam,boli Armenii drach.duas,ouorum alba duo & femis. Arida in pollinem trita cum vino odorato; fubigantur vino odorato fufficienti, & reducantur ad vifci craffitudinem: priúfque cum vino myrtite inftillato,& poftea impone linamentum.

Cap. XXX.

PESSVS conceptionem iuuans,expertus. Aluminis fciffi,melanthii,fingulorum vnciam femis, gentianæ fcrupulos nouem,ceræ puræ drach.duas.Comminuta irrigato cum vnguento Sufino,& vtere.

Cap. XXXI.

PESSVS ad fanguinem ex vtero erumpentem. Acaciæ,aluminis fciffilis, fucci hypocifthidis, gallæ immaturæ,fingulorum vnc.femis. Trita cum fucco arnogloffi fubigito,aut pentaneuri, aut alio quodam fimili fucco, & inftillato,aut vt peffum fubdito.

Cap. XXXII.

PESSVS Polychreftos, durities emolliens, vteri peruerfiones, diuturnas durities, & formicas fanans. Menfes etiam ducit:& vt ferant vterum facit.Ceræ Tyrrhenicæ,adipis anferini & gallinæ,terebinthinæ, tetrapharmaci,vnguenti fufini,fing.vnc.vnam femis, œfypi cerati drach.duas.Præparato probè,vtere.

Cap. XXXIII.

PESSVS ad vteri maniam mirabilis.Succi plantaginis maioris & portulacæ, fingulorum vnciam femis drachmas duas,aquæ pluuialis frigidæ drachmas duas. Commota multa commiftione, in vteri finum infundito.

Cap. XXXIIII.

PESSVS ad vrinæ ftillicidium muliebre, probatus. Allium decorticatū fubigito in mortario diligēter, & lan

& lana exceptum imponito vt pessum. Est expertum. A

Cap. XXXV.

PESSVS conceptionem iuuans, expertus, & vtilis. Butyri recentis vnciã vnam semis, mellis puri dealbati vnc. S. nardini Cyziceni, coaguli leporis, sing. vnc. tres, opobalsami scrup. quatuor semis. Hæc subiicito à purgatione mulieris.

Cap. XXXVI.

PESSVS conceptionem adiuuans, admodum bonus, & probatus. Coaguli leporis, vnguenti foliati, lactis B asinini, singul. vnc. semis, trypheræ magnæ hexag. quatuor, succi artemisiæ vnc. semis, liquefacta & subacta reducito ad glutinis consistẽtiam, subiicitóque vtero diebus quinque manè & vesperi. His autem diebus cum viro non coeat, sed ab iis congrediatur cum eo, & confestim concipiet.

Cap. XXXVII.

PESSVS menses educens, expertus. Fœnigræci, mastiches, carnis caricarum, & vuarum passarum, marrubii, artemisiæ, scarolachani, galbani, struphylli radicis, C ladani, butyri, nucis moschatæ, adipis gallinæ, trypheræ magnæ, sing. hexag. semis, agriobambaceæ foliorum & seminis, sing. drach. semis. Tusa bene subigito cum oui vitello & lacte muliebri, probéque confecta præbeto & manè & vesperi.

Cap. XXXVIII.

PESSVS purgatorius admodum bonus, expertus. Accipe agriobambaceæ folia & semen, & adipem gallinæ & anseris: adiice etiam illis artemisiam, & bene tusa subigito cum lacte muliebri, & dato. D

Cap. XXXIX.

PESSVS ad exulceratum vterum, Galeni. Pompholygis, cerussæ, Cadmiæ, sing. vnc. semis drach. duas. melanos Indici, thuris masculi, ammoniaci thymiamatis, ceræ albæ, plumbi vsti, lycii, sing. vnc. semis, terebinthinæ vnc. vnam. Bene liquefacta subigito cum oui vitello, & lacte muliebri quod satis est, & præbeto.

Cap. XL.

PESSVS dolorem sedans, mirabilis. Croci, opii, sing. drach. semis, oui assati vitellum vnum, ceræ Tyrrhenicæ E drach. sex, adipis anserini drach. octo, medullæ ceruinæ drach. quatuor, olei rosacei quod satis est. Liquabilia liquato, & reliquis in mortario priùs tritis, benéq; subactis vtere.

Cap. XLI.

PESSVS relaxans, ad phlegmonen vtilis. Œsypi liquidi, adipis anserini, medullæ ceruinæ, nardini, singulorum vnc. vnam, ceræ puræ vnc. vnam S. terebinthinæ, butyri, seui taurini, sing. drach. duas. Liquata & pro- F bè confecta dato manè & vesperi.

Cap. XLII.

PESSVS ad rupturam, asperitudinem, & aquæ impetum necessarius admodum. Pompholygis, cerussæ lotæ, plumbi vsti & loti, Cadmiæ, lithargyri, sing. vnc. S. olei myrtini vnc. vnam semis, adipis anseris vnc. vnam semis, ceræ Tyrrhenicæ vnc. semis. Læuigentur diligenter, & cera dissoluatur cum adipe, & subacta omnia simul, & bene confecta præbeto.

Cap. XLIII.

PESSVS ad vterum, vnde sanguis promanat. Acaciæ vnc. semis, aluminis scissi drach. duas, succi hypo- G cisthidis, acanthæ Ægyptiæ, gallarum, cytinorum, symphyti, œnanthes aridæ, sing. vnc. vnã S. aloes flauæ vnc. duas, ceræ puræ vnc. tres, olei rosacei aut myrtini quantum sufficit. Bene confecto vtere.

Cap. XLIIII.

AD profluuium muliebre probatum admodum. Accipe saluiam hortensem contusam & coctam ad carbones, & infunde ipsam ab infernis sursum. Accipe etiam de decocto eius semunciam, boli Armenii dra- H chmam vnam, & vini rubei calicem paruum. Subacta simul & calefacta, dato ieiuno bibenda. Præbeto autem diebus septem.

Cap. XLV.

PESSVS conceptionem iuuans, certus. Accipe fel suis apri omnino nigri, imbue ipso lanam puram, & imponito ori vteri diebus septem manè & vesperi. Mulier autem priùs à mensibus suis purgata sit. Dato etiam singulis diebus manè ieiunæ bibendam trypheræ magnæ vnciam semis, cum decocto saluiæ, & aquæ sanctarum Dei apparitionum, vinóque sufficiẽti, tepidis, diebus septem. Postea accipe trypheram magnam, illine cum ea os vteri, & sic coeat cum marito suo, & statim gratia Dei concipiet.

Cap. XLVI.

PROPOMA conditi confectio. Piperis communis vnc. semis, mastiches scrup. vnum semis. Trita cum mellis Attici libr. vna S. subigito, & vini boni libr. vigintiduabus & S. Confectum dato.

Cap. XLVII.

PROPOMA absinthite, mirabile. Meliloti vnc. vnam, carpobalsami, nardi Celticæ, singul. vnc. vnam S. florum iũci odorati vnc. S. drach. duas. mastiches vnc. S. rosarum aridarum vnciam vnam, aromatis vnc. vnam S. Trita irrigato cum mellis lib. quatuor semis, & vini boni lib. xxii. S. & præbeto.

Cap. XLVIII.

PROPOMA anisatum, admodum bonum. Anisi vnc. vnam semis, mastiches scrup. tres, croci scrup. duos, folii, caryophylli, sing. scrup. vnum S. Trita irrigato cum mellis Attici lib. duabus, & quarta parte, & vini boni lib. xxii. S. Probè confectum dato.

Cap. XLIX.

PROPOMA pulegii, probatum valde. Pulegii tenerrimi vnc. vnam S. mastiches, caryophylli, sing. scr. vnum S. Trita madefacito cum mellis lib. duabus & tertia parte, & vini boni sext. septem S. aut lib. vndecim & quarta parte. Rectè confecto vtere.

Cap. L.

PROPOMA styracinum, valde laudatum. Styracis vnc. vnam S. mellis Attici lib. iiii. S. vini boni libr. duas quartã partem. Styracẽ diligẽter tundito, & exiguo melli misceto quoad vniantur. Vnita iã in vase, ad carbones calefacito, vt probè misceantur. dein vniuersum mel misceto despumatũ, & in mortario validè terito: admixtóque vino, bene subacta dato vsu postulante.

Cap. LI.

PROPOMA rosatum, valde mirabile. Rosarum exemptis vnguibus & exsiccatarum lib. semis. Vini boni lib. septem semis, mellis Attici lib. vnam semis. Rosas primùm in vinum coniicito & singulis diebus bis concutito donec dies abierint quindecim. dein colato & exprimito rosas plurimùm, adiice mel: & confectum, vsu exigente, præbeto.

Cap. LII.

PROPOMA absinthite, admodum probatum. Spicæ nardi, amomi, [a] casami, mastiches, sing. hexag. vnum semis, folii, costi, absinthii, sing. vnciam semis, casiæ drach. duas, rosarum aridarum vncias duas; caryophyllorum drach. duas, Celticæ vnc. semis, florum iunci odorati vnc. quinque, aromatis vnc. vnam S. Tritá cum mellis Attici lib. septem S. & vini boni lib. xxii. S. madefacito, & probè confectum præbeto.

a Casami] Quanquam aliâs pro cyclamino voce casami vtatur Nicolaus: tamen hoc loco, Aetii exemplo, pro carpobalsamo illam vsurpasse videtur.

Cap. LIII.

PROPOMA piperum mirabile. Pyrorũm maturorum repurgatorum viginti, mastiches drach. duas, anisi scrup. quatuor, petroselini scr. semis, seminis apii & rutæ, piperis communis, singulorum scrup. tres, mellis Attici lib. semis & quartam partem, vini boni lib. tres semis & quartam partem. Pyra in vino macerato diebus duobus, dein expressis reliqua bene tusa adiicito, & sic confectum dato.

Cap. LIIII.

PROPOMA asari admodum bonum. Asari

probè contufi vnciam vnam femis, mellis Attici libras quatuor femis, vini boni lib.viginti duas femis. Rectè confectum dato.

Cap. LV.

PROPOMA ex amygdalis, ad fuppuratos, & ex thorace laborantes probatum. Amygdalarum repurgatarum vnc.tres. Contufas cum mellis defpumati lib. quatuor femis,& vini boni libr. vigintiduabus S. made facito,& bene confectum præbeto.

Cap. LVI.

PROPOMA purgans pituitam ex ftomacho & oculis, admodum bonum. Iridis Illyricæ, [a] gladioli, fing.vnc.femis.Trita madefacito cum vini lib.tribus S. & quarta parte,& mellis Attici lib. quinque & quarta parte. Vbi confeceris, dato manè ieiuno tepidum calicem vnum.

a Gladioli] Non rectè manufcriptus codex ξιφίκ pro ξιφίου legit.

Cap. LVII.

PROPOMA citriatum, valde laudatum. Corticis citrii lib. vnam, mellis boni lib.vnam femis.Vini albi boni lib.feptem S. Citria tufa macerato in vino diebus quadraginta,& per colum tranfmiffis admifce mel, & probè confecto vtere.

Cap. LVIII.

PROPOMA ex polypodio ad melãcholicos. Subducit etiam ventrem.Polypodii repurgati vnc.tres. macerato in vino diem vnum,deinde probè contufo adiicito epithymi repurgati vnc.vnam, piperis communis vnc.femis.Probè trita madefacito cum mellis defpumati lib.quatuor & vini boni lib.feptem femis.Conficito, & dato calicem vnum tepidum ieiuno.

Cap. LIX.

PROPOMA ex polypodio,fimile. fubducit etiã ventrem. Mufti feruentis lib.quindecim,polypodii viridis lib.vnam.Scindito idipfum cum gladio, & finito vt cum eo ferueat diebus quadraginta,& per colum tranffufum reconde,vt non admodum amarum fiat. Aliqui aridum ipfum decoquunt,macerantes priùs in vino. cõfectum dato vt præcedens.

Cap. LX.

PROPOMA carpefiatum optimum.Carpefiæ aridæ vnc.vnam,vno antè die macerato in vino.dein accipe mellis defpumati lib.fex,& vini boni libr. vigintiquatuor.conficito ad confiftentiam, dato manè ieiuno calicem vnum tepidum.

Cap. LXI.

PROPOMA aloatum, ad iecinorofos & ftomachicos. Aloes flauæ fcrup.decem,cofti, maftiches, fing. fcrup.fex,abfinthii Pontici fcrup.duos. Tufa madefacito cum mellis Attici lib.vna femis,& vini boni lib. feptem femis. Vbi confeceris ad confiftentiam dato,ieiuno calicem vnum.ventrem emollit,valde probatum.

Cap. LXII.

PROPOMA aromaticum,feu odoratum quod in Alexandria confeci.Cafiæ,floris iunci odorati,Celticæ, fing.vnc.femis,fpicæ nardi,calami,cofti,caryophylli, ligni rofarum aridarum,fing.fcrup.fex, meliloti vnc. femis, maftiches drach.vnam. Probè tritis adiice mellis Attici puri lib.nouem, vini boni lib.quadragintaquinque.Coquito probè,dein macerato in gari boni poculo dimidio,datóque hora vna ante acceffionis inuafionem comedendum allium,& ab eo bibẽdum garum. Habeat autem contriti piperis gran. fexaginta. ieiunus autem fit & vigilãs qui eft accepturus donec fitiat plurimùm. dein lauet capiátque in cibo & potu quæcunque funt calida.Vacuabit enim hoc medicamẽtum multitudinem humorum per vẽtrem & per vomitũ:& Deo annuente, fanus erit qui illud affumpfit.

Cap. LXIII.

PROPOMA ad quartanos expertum. Afari vnciam femis,tritam in decocto meri bibat ieiunus manè. Senam quoque & epithymum cum decocto ieiunus bibat.

Cap. LXIIII.

PROPOMA ad quartanos, quo ego vtor, valde laudatum. Piperis longi,zingiberis, liquoris Cyrenaici, caftorei,fing.hexag.vnum.Trita præbeto ante inuafionem acceffionis pro viribus. Poftea dato vini conditi, aut monembafioti calicem vnum.

Cap. LXV.

PROPOMA ad quartanos,mirabile.Hora vna antè inuafionem acceffionis lauato, præbeto cum vino diluto vt probatum. Bituminis Iudaici dr.vnam, myrrhæ Troglodyticæ drach. duas, menthæ foliorum viridium drach.vnam. Commixta & fubacta diligenter dato.

ALIVD PROPOMA ad quartanos,mirabile. Bituminis Iudaici dr. vnam, myrrhæ Troglodyticæ dr. duas, foliorum menthæ viridium drach. vnam. Mixta & diligenter fubacta dato.

Cap. LXVI.

PROPOMA ad quartanos probatum. Chamelææ herbam contundito vt admodum læuigetur, dato ex ea cochlearium vnum ante acceffionis inuafionem fufpecta die:poftea præbeto vinum temperatum.

Cap. LXVII.

PROPOMA ad quartanam,certum.Coaguli leporis fcrup.vnum S. Læuigato cum vino bono fufficienti. Da bibendum fufpecta die.

Cap. LXVIII.

PROPOMA ad quartanas mirabile. Baccas lauri feptem,piperis communis grana nouem. Trita madefacito cum vini boni veteris lib. vna S.& coniice in ollã nouam. coquito ad tertias, & dato menfuram vnam in prima acceffione.

Cap. LXIX.

PROPOMA ad hydropicos, valde laudatum. Dictamni, chamæmeli, rubiæ, radicis apii & capparis, phu,cyperi, floris iunci odorati, ericæ feminis cum ramis, fcolopẽdrii, adianti,fing.vnc.S.croci hexag.femis, acori drach.quatuor,eryngii radicis,corticis fraxini,radicis fœniculi,& macedonifii,fing. vnc.vnam, feminis fœniculi,anifi,iridis,fing.vnc.S.ammeos hexag.vnum, fpicæ drach.vnam. Contufa bene coquito in aqua ad tertias,& præbeto vbi volueris cum faccharo & vino bono bibendum.

Cap. LXX.

PROPOMA è cumino,mirabile valde. Cumini vnc.vnam,anifi fcrup.duos. Læuigata madefacito cum mellis Attici lib. vna femis, & vini boni lib.feptem S.& bene confectum præbeto bibendum.

Cap. LXXI.

AD alopeciam probatum. Euphorbii,thapfiæ,fingul.vnc.vnam, fulphuris ignem non experti,ellebori nigri,fing. drach. S. Tritis adiice ceræ puræ drach.vnam, olei laurini vnc.tres.Liquefactis vtere vt medicamento bono in iis qui difficilè curantur, & in longis morbis. Thapfia verò fi careas, admifceto femẽ cardamomi,aut erucæ.Si verò oleo laurino deftituaris, picem liquidam iniice,& fic confecto vtere.

Cap. LXXII.

AD alopeciam capillorum laudatum. Alcyonium afperum macerato in cedria, vt illam imbibat, & vrito. dein in pollinem terito, & accipe ex eo partes duas.Madefacito fucci thapfiæ parte vna, & aceto exiguo. Priùs irrigato locum cum eis,& illinc.aut accipe mufcas,& fæpius fricato locum:eft mirabile & probatum.

Cap. LXXIII.

AD alopeciam capillorum admodum probatum. Squamæ ferri vnc.vnam, alcyonii vfti in olla noua vnc. S.liquoris cedri,adipis vulpini,fing.vnc.vnã, aceti fquillitici quod fatis eft. Priùs alopecias fricato donec rubefcant,aut capitis interiora cum oleo fricato.

Cap. LXXIIII.

AD alopecias puerorum mirabile. Radito locum, &hordeũ in farinam mola redactum mifceto, & cum

adipe vulpino aut vrsino subigito: dein fricato locum cum cæpe acerrima. Imponito vt probatum.

Cap. LXXV.

AD alopeciam admodum laudatum. Opobalsamum bonum illinito, & fortiter locum fricato, atque inspergito hunc puluerem. Berenicarii scrupulos nouē, pumicis scrupulum vnum, salis ammoniaci scrup. quatuor. Tritis iis bene vtere.

Cap. LXXVI.

AD alopeciam, expertum. Testæ erinacei marini vsti, muscerdarum, iridis, sing. vnc. vnam. bene contusa irrigato cum oleo omphacino, & vtere. Hoc in vulnerum etiam cicatricibus pilos creat.

Cap. LXXVII.

AD alopeciam mirabile. Vtere illo locum priùs nitro fricans, & modico aceto: dein panno eo imbuto fricato donec locus rubescat, & sic sæpius facito. Alcyoniū vstum cum oleo à lucerna desumpto subigito & illinito. Aut arundinis radicem vstam cum euphorbio, & adipe vrsino subactam illine. Aut sulphur ignem non expertum cum pice liquida subactum illine. aut seminis erucæ & nitri, singulorum vnc. vnam cum pice liquida subactam illinito.

Cap. LXXVIII.

AD alopeciam. pilos etiam producit. Alcyonii vsti, piperis communis, singulorum vnc. vnam, adipis vrsini vnc. duas, muscerdarum vnc. tres, melanthii vnc. semis, opobalsami & olei communis quod satis est. Trita & probè confecta illine. aut erinaceum terrestrem vstum & tritum subigito cum cedria & adipe vrsino sufficiente, & inunge locum. Est etiam ad ophiasin mirabile.

Cap. LXXIX.

AD alopeciam valde laudatum. [a]Vrsi capillorum vstorum, adianti vsti, radicis arundinis, foliorum ficus, cilicii panni, omnium vstorum, sing. vnc. vnam. Subigito cum adipe vrsino & cedria sufficienti. Vsu autem exigente priùs locum fricato foliis ficus, & nitro: deinde eo absterso, illine hoc medicamentum singulis diebus, crebrò.

a Vrsi] Græcè est ἀρκίων scriptum deprauatè, pro ἀρκτείων. Aetii codex in lib. 6. cap. 55. etiam malè legit ἀρνίκ pro ἀρκτείου. Hoc medicamentum ad verbum Galenus lib. 1. De compos. medic. local. ex Orestino refert.

Cap. LXXX.

AD alopeciam Archigenis probatum. [a]Fimum columbinum bene tritum cum aceto irrigato, & nitro priùs fricato loco illine. Postea subtile linteum imponito: quod vbi abstuleris, locum priùs irrigato. aut alcyonium asperius vstum ad lucernam & extinctum terito, diluito cum opobalsamo non adulterino, & illinito: manet enim omnino, nec abscedit donec capilli creuerint. Aut squamam stomomatis ferri subigito plurimùm cum aceto in sole, & adiecto pauco oleo, illinito. Aut casami recentis carnosum vrito, & cum aceto illine. aut dentem equinum vstum & tritum cum aceto irrigato, & illinito. Exquisitè autem hoc facit ad diuturna mala. Succum thapsiæ excipe cum cerato, locóque imponito. postea verò nihil aliud efficias: abscedit enim extima superficies, & sua sponte capilli crescunt.

a Fimum columbinum] Nicolai codex habet, περιστερᾶς κόπρον. Aetius, vti suprà, legit, περιστερεῶνα ὀρθὸν ἐν ἡλίῳ τρίψας, id est, Verbenacam rectam in sole ex aceto tritam.

Cap. LXXXI.

AD alopeciam, & omne defluuium capillorum, alphósque diuturnos, mirabile. Buccina trita & vsta in oleo veteri sufficienti subigito, & ad glutinis crassitudinem reducito: raso priùs capite, & fricto illinito.

Cap. LXXXII.

AD alopeciam, Asclepiadis probatum. Aphronitri hexagia duo, salis ammoniaci hexagium vnum. Vrito & subigito cum aceto acerrimo, & reduc ad glutinis crassitudinem, priùs rasa alopecia illine desuper, & fricato quoad in profundum penetrabit medicamentum: & hoc die bis facito. aut marrubium viride tritū illine. aut perdicii herbæ viridis folia affricato frequenter. aut [a]sphæritidis folia trita cum aceto subacta. aut erinaceorum marinorum testas crematas bene tritas irrigato cum melle, & illine: aut erinacei terrestris cutem aut caput vstum, & cum melle Attico sufficienti subactum illine.

a Sphæritidis] Appellatur autem sphæritis, Galeno loco paulo antè citato teste, cupressus, quæ sphæria, id est pilulas, producit.

Cap. LXXXIII.

AD alopeciam capillorum mirabile. Alcyonii drachmas duas, sulphuris ignem non experti drachmam vnam, muscarum torrefactarum cyathos duos. Muscas terito seorsim, & sulphur: alcyonium autem tusum coquito in aqua, subigitóque cum aridis instillando paulatim. aut fel hyænæ, & acetum subige, quoad glutinis crassitudinem accipiat. dein pinguedinem à plaustri rota acceptam, ac [a]manibus remollitam, illinitóque, confisus vt optimo medicamento.

a Manibus remollitam] Nicolaus legit ἀνατρίψας. Sed Aetius, ἐπὶ τ χειρὸς ἀναμαλάξας. Sunt & alia quædam in hac compositione, quæ Aetii verbis parum conueniunt.

Cap. LXXXIIII.

AD alopeciam, Sorani, quo Archigenes vsus est, valde laudatum. Alopeciam priùs rasam benè perfricato, dein scarificato plurimùm cum cæpæ aut rhaphani cortice, illinitóque trita singula cum melle, & affricando illine hæc ipsa: Nasturtii semen, muscerdarū, piperis communis, ellebori albi, sing. vnc. semis. Trita irrigato cum aceto, & illine.

Cap. LXXXV.

AD alopeciam, probatum, Archigenis. Rhois culinarii drachmas quatuor, sinapi drachmas duas. Trita irrigato cum aceto sufficienti, & illine. Aut cantharidas vstas, & læuigatas cum melle loco priùs fricato, vsurpato. aut [a]pellis recentis lanosam partem vstam in æreo vase, cum oleo vetere subactam. aut mel Atticum. aut acetum acerrimum illine. hoc capillos etiam producit celeriter. aut cyclamini radicem tritam viridem illine. aut aridam vstam cum aceto madefactam vsurpato. aut allium vstum cum rosaceo illine. aut betæ radicem. aut vnguis odorati vsti, radicis asphodeli vsti, alcyonii, nitri, singulorum drachmam vnam. Trita irrigato oleo veteri, & vtere.

a Pellis] In codice Nicolai legitur κασίματος perperam, pro κωδύματος. Est autem κώδυμα Græcis idem quod δέρμα.

Cap. LXXXVI.

AD alopeciam admodum laudatum. Erinaceorum marinorum vstorum, gallarum immaturarum, amygdalarum vstarum cum cortice, singulorum drach. duas, muscerdarum drachmam vnam. Trita dissolue cum aceto acri sufficienti, priúsque fricato loco illine. Simile. Alcyonii, cornu ceruini, cyperi, singulorum vnciam vnam. Hæc trita irrigato cum aceto acerrimo, & illine. Simile. Abrotoni vsti vnc. vnam. Tritum madefacito cum oleo communi, & applicato.

Cap. LXXXVII.

AD alopeciam & caluitiem, & raritatem capillorum in capite, aut mento, aut superciliis. [a]Ouis pilorum vnciam vnam, radicis arundinis vncias sex, filicis cum radice vnc. tres, castanearum barbæ, hispidive corticis vncias decem, lanarum succidarum pinguissimarum vncias sex, capita muscarum triginta, & muscas sine capite quinque. Omnia in ollam nouam coniecta, [b]furno imponito vrenda. dein cinerem læuigato. Priùs verò terito in vino aminæo ladani vnc. vnam, folii, myrrhæ, singulorum vncias duas. Iniicito simul & olei veteris vnc. duas, olei cedrini vnciam vnam, deinde [c]inspersis aridis tritis reconde. Priùs alopecia linteo perfricata, postea leui scarificatione vsus, aut cæpa, aut squilla, aut foliis ficus derasa, illine affricando medicamenta, & loco valido asperóve linteo absterso, reliquū illine quoad durat. Sanabit etiam caluitiem.

a Ouis] Aetius legit προβάτου, Nicolai autem codex βάτου, id est rubi. Galenus etiam legit προβάτου lib. primo De compos. medic. localium. b Furno imposito vrenda] Nicolaus simpliciter habet ἐνθεὶς καίεσθαι. Sed Aetius legit ἐνθεὶς ἰπνῷ καίεσθαι. Sic quoque Galenus habet. c Inspersis aridis, &c.] In codice Nicolai est, εἶτα σχεδάσας ἐπίπασσε τὰ ξηρά.

Cap. LXXXVIII.

AD alopeciam, Oribasii mirabile. Muscerdarum

A vnc.vnam,fimi cameli vſti,hordei vſti,ſingulorum pu-
gillum vnum, lauri manipulum vnum vſtum. Excipe
cõmixta ſordibus à rota currus deraſis,& vtere. Simi-
le.Piperis,ouilli ſtercoris aridi, eryſimi, ſeminis erucæ,
ſing.drach.quatuor, ellebori albi drach.tres, muſcarum
ſtercoris drach. vnam. Probè trita madefacito cum felle
taurino,aut hircino,aut ſuillo, & vtere.

Cap. LXXXIX.

AD alopeciam ex thapſia ceratum ad omnia diutur
na mala. Euphorbii,thapſiæ,baccarum lauri,ſingulo-
B rum vnc.vnam,ſulphuris ignem non experti vnc.octo,
ellebori,ceræ,ſing.vnc.ſex, olei laurini aut ricinini &
communis quod ſatis eſt. Bene confecto vtere.In fortio
ribus adiice etiam cardamomi vnc.vnam, alcyonii vſti
vnc.vnam.Hoc non ſolùm eſt vtile ad alopeciam,ſed e-
tiam ad omnem morbum diuturnum alopeciæ,& ad o-
phiaſin,capillorúmque incrementum eſt bonum.In hu
ius vſu priùs nitro perfricandus locus eſt, frictionéque
vtendum:in alopecia verò crebrò radendus locus.Mul-
C tos enim noui quibus per ſolam affrictionẽ, & crebras
raſuras capilli nati ſunt. Simile. Abſinthiũ vrito in pu
ro loco. dein gallas tritas miſceto cum abſinthii cinere,
quantum tribus digitis capi poteſt, floris æris ſtagio
vno. Poſtea irrigato cum olei communis cotyla vna,
& ſinito diebus tribus.Deinde illine radices capillorũ.

Cap. XC.

AD porriginem vlceratam, admodum laudatum.
Sulphuris ignem non experti vnc.ſemis, mannæ vncias
duas,ſucci betæ ſextar.ſemis, nitri vnc.vnam ſemis.Be-
D ne confecto vtere.

Cap. XCI.

AD porriginem exulceratam,&[a] achores probatum.
Oſſium oliuarum tritorum, & nitri vſti: abſterge cum
decocto betæ radicis,& illine ante balnei tempus.

a Achores] Paſſim in Nicolai codice ἰχῶρας pro ἀχῶρας ſcri
bitur.

Cap. XCII.

AD porriginem exulceratam, achores,& impetigi-
nes feras, optimum & expertum. Sulphuris ignem nõ
experti,rutæ,ſing.vnc.ſemis, ceræ puræ vnc.vnam,olei
E myrtini lib.ſemis.

Cap. XCIII.

AD achores capitis expertum plurimùm. Achori-
bus autem à iudicatione factis maximè conuenit:dolo-
re verò non valde imminente, illine vt probatum. Len
tis elixæ,cum modico mellis ſubactæ: aut panis cum co
riandro,plantagine maiore, & ſolano,aut ſeride,aut po-
lygono, aut perdicio herba. Acceſſione increſcente lo-
cum radito, abſtergitóque decocto fœnigræci, & aqua
betæ.dein adiice plumbaginis & ſulphuris ignem non
F experti, ſing. vnc. vnam:læuigato, affuſo roſaceo oleo,
aut myrtino,aut lentiſcino, donec glutinis conſiſtentiã
accipiant,& ſic confectum illine.

Cap. XCIIII.

AD exulceratam porriginem,medicamentum vali-
dum,metaſyncriticum.Prodeſt ad mala diuturna,& ſo-
lutu difficilia. Olei cedrini,aceti acerrimi, ſing.lib ſe-
mis & quartam partem. Coquito bene donec acetum
diſſipetur. dein adiice adipis taurini ſaliti veteris lib.ſe-
mis Eo autem liquato, * *Deficiunt.*

G Cap. XCV.

AD humidas achores,valde laudatum. Ladani,ce-
ruſſæ,ſing.drach.quatuor,ſulphuris ignem non experti
vnc.ſemis. Madefacito cum vino & oleo myrtino quod
ſatis eſt,& vtere. Simile.Ladani, myrti nigri,lithargyri,
ſulphuris ignem non experti,ſeminis hyoſcyami,ſidio-
rum,ſingulorum vnc.ſemis. Tritis affunde vinum,& o-
leum myrtinum & roſaceum,& confectũ illine. Simi
le. Verbenacæ ſupinæ drach.quatuor, myrrhæ drach.v-
nam. Trita irrigato cum vino auſtero. Hoc verò facit mi
rabiliter ad ſuppurationes, ſanies, &[a] impetigines in
H mento. Simile, Accipe myrtorũ, ſidiorum,chalcanthi,
lithargyri,ſing. vnc.ſemis. Trita madefacito cum vino
& myrtino oleo.Simile.Pineæ aridæ, ceræ puræ, adipis
ſuilli aut bubuli,ſingulorum vnc.duas. Singula liquato

A ſimul,& colato aquam,manibúſque plurimùm ſubactis
vtere.

a Impetigines] Codex Nicolai legit καλλιχηνάδην pro καὶ λει-
χηνάδην.

Cap. XCVI.

AD præhumidas achores & impetigines diuturnas,
quo vſus eſt Ægyptius medicus in Pelagio Megiſtano
Alexandriæ, poſtquam fruſtrarentur eum antiquorum
medicorum auxilia. Colophoniæ vnc.tres,ammonia-
ci thymiamatis vnc.vnam, galbani ſcrup.duos,olei cõ-
B munis drach.duas,maſtiches,ceræ puræ,ſingulorũ vnc.
ſemis,reſinæ pineæ liquidæ lignoſæ drach. duas, ærugi-
nis ſcrup.duos,opopanacis ſcrup.vnum S. Si verò acer-
rimum fuerit,non adiicito æruginem.Hoc diſcutit abſ-
ceſſus:& ſi qui rupti ſunt,hos reſtituit & ſanat.

Cap. XCVII.

AD typos quotidianos & quartanos,& ſtomachi af-
fectus omnes,ad eos qui morbo comitiali laborant,lie-
noſos, & hydropicos expertum. Calaminthæ monta-
næ,pulegii, rutæ ſylueſtris ſemen, ſingulorum vnciam
C ſemis. Trita dato cochlearium vnum,vna ante inuaſio-
nem hora. Poſtea præbeto bibendum vini quod ſatis
eſt,& vtere.

Cap. XCVIII.

AD parotidas,laudatum admodum. Pineæ reſinæ
teneræ,nitri,butyri,ceræ puræ,ſing.vnc. vnam S. probè
confecto vtere.

Cap. XCIX.

AD ſingultus & arthriticos expertum. Plantagi-
nis minoris herbam contunde, ſubigitóque cum adipe
D ſuillo recenti,& vtere.

Cap. C.

AD pſydracia calidiſſima & fera. Farinæ fabarum
vnc.duas.Excipiantur vino,& ad cerati reducantur craſ-
ſitudinem,& illinantur.

Cap. CI.

AD deleteria lethaliáve mirabile. Origanum &
ſtillatitium lixiuium diluito cum vino dulci quantum
ſufficit,& præbeto bibẽdum.aut ſanguinem anſerinum
cum aceto bibendum dato. aut anatis ſanguinem cum
E vino bibendum præbeto.

Cap. CII.

AD dentium dolorem expertum. Caryophyllum
probè cõtundito,madefacitóque cum garo bono quod
ſatis eſt,& exceptum imponito denti dolenti.

Cap. CIII.

AD dentium dolorem mitigatorium,expertum.
Accipe radicis ficus tenerrimæ vnc.duas. Contundito
modicè,& cum albo vino coquito ad tertias. dein præ-
beto ad os ſæpius colluendum.Poſtremò dato quod iu-
F ſto retineat tempore è vino quod ab Italis vocatur Age
vita,& hoc modo ſæpius faciens vtere.

Cap. CIIII.

AD cruenta & recentia vulnera glutinatorium, ex-
pertum. Polii herbam tundito, & læuigata impleto
vulnus: & ligatam probè, diebus tribus ſinito. dein
ſoluito,& confeſtim ſanabitur,& miraberis.

Cap. CV.

AD dentes vt ſua ſpontè excidant. Oculum vitis al
bæ repurgato,& eroſioni dentis imponito, ceráque pu-
G ra munito,atque dens ſua ſponte excidet. Vtere igitur
veluti probato.

Cap. CVI.

AD vlcera in ore puerorum nata,admodum vtile &
mirificum. Stercus caninum candidiſſimum vrito, &
tritum cum melle ſubigito,ac vtere.

Cap. CVII.

AD abſceſſus: emollit enim & rumpit, diſcutitque
mirabiliter. Betæ albæ radicem cum adipe probè ſub-
actam illine,& miraberis.

Cap. CVIII.

H AD tumores excreſcentes minuendos admodum
laudatum. Spongia recenti in balneo à ſupernis ad in-
ferna iube tumores abſtergere: & vbi inceperit ſudare,
continuò exprime ſpongiam, & hoc facito donec ad

A naturalem veniat constitutionem intra decem dierum spatium. Extenuat adeò vt etiam abscessus exficcet, & hydropicos qui in calciamētis cincti incedere nequeūt, sed rudi panno pedes obuoluere coguntur.

Cap. CIX.

AD secundas mulieris appensas. Sapæ cyathos duos, ouum crudum vnum, & aquæ calidæ quod satis est.simul mixta bibēda præbeto.Et si sequitur quidem, confestim ipsam subuertet, eáque vomēte statim secun da eiicietur: si verò nō exciderit, fœnumgræcū cū aqua coquito ad tertias,præbè bibendū:est enim probatum.

Cap. CX.

AD violentias admodum laudatum & probatum. Rutæ manipulum vnum.Ferueat in vino albo, & detur ieiuno bibendus calix exiguus vnus diebus tribus aut quinque: & videbis diuinam virtutem.

Cap. CXI.

AD verrucas pensiles. Sarmenta vitis vsta irrigato cum vrina pueri incorrupti quod satis est,& illine.

Cap. CXII.

AD eminentias expertum mirabile.Syluestris ficus grossos collectos exiccato in sole,deinde tusos & cribratos reconde in vase vitreo,& vsu exigēte accipe, irrigatóque cum myrtino oleo,& læuigato in plumbea[a] pila, vt aliquid inde accipiat,& ad cerati reducatur crassitudinem,pannóque illitum impone eminentiis,& vtere.

a Pila] Perperam in codice manuscripto ἰνδίῳ pro ὅλμῳ legitur.

Cap. CXIII.

AD eminentias expertum valde probatum. Ouum elixato donec purum fiat,& repurgato.quod in eo testaceum est abiicito:interiorem autem eius partem cum albo ipsius in carbones coniicito,& tantisper assato donec totum albescat. dein vitellum eius coniice in mortarium plumbeum, cum cerussa & oleo rosaceo sufficienti:& omnia simul diligenter subigito quoad glutinis crassitudinem nanciscantur. dein chamæmelon coquito in aqua ad tertias, & foueto cum spongia sæpius locum. Post vnctionem desuper cum penna illinito, & sic curato bis die,assiduè obseruando.

Cap. CXIIII.

AD eminentias à rege expertum. Colocynthidis aridæ, testarum ostreorum vstarum,gallarum, singulorum vnc.vnam. Trita omnia in aquæ frigidæ lib. vnā S. coniicito. Foueto continuò diebus tribus,& eminentiæ euanescent.

Cap. CXV.

AD eminentias internas & externas,potus mirabilis. Radicis verbasci,radicis struthii, singulorum vnciā vnam, [a] chrysoludorum drachmam semis, radicis chamædaphnes,radicis asparagi, singulorum vnciam semis,radicis cyclamini,masstiches,singulorum drachmā semis,semperuiui, picis, singulorum vnciam semis,piperis communis grana tredecim semis.Probè trita madefacito cum vini boni &odori lib.semis,ac coquito ad tertias, bibēdúmque præbeto ter manè ieiuno luna deficiente. Radicem verbasci in pollinem tritam eminentiis insperge: & decident. Simile. Lithargyri vnciam semis, corticis oui vsti vnciam vnam, vitellum oui vnum,croci drachmam vnam semis,canini stercoris albi vnc.vnam. Trita madefacito cum oleo rosaceo sufficiēti,& bene confectum ad emplastri formam redigito,& vtere.

a Chrysoludorum] Græcè scribitur χρυσολύδων. Quid verò significet Nicolai vox illa, diuinare non possum. Legendum fortè erit χρυσολαχάνων, id est atriplicis.

Cap. CXVI.

AD internas & externas eminentias expertum, vt sua sponte decidant. Serpentis senectam scissam vt formam magni numismatis habeat, coniice in caricas vt æger clàm ieiunus comedat, & post tres horas mirabe-ris huius facultatem.

Cap. CXVII.

AD incipientes affectus valde probatum. Malum Punicum tritum & coctum in vino austero, modicóq; melli commixtum,imponito cum lana vt pessum.

Cap. CXVIII.

AD digitorum pterygia mirabile. Thuris puri, aluminis scissi, singul.vnc.S. Trita madefacito cum felle taurino & aqua sufficienti, & ad emplastri formam redigito,ac vtere.

Cap. CXIX.

AD feruentes papulas admodum vtile & bonum. Lithargyri,thuris,aluminis scissi, sing.vnc.S. Trita madefacito cum oleo sufficienti,& probè confectis vtere.

Cap. CXX.

B AD feruentes papulas oris puerorum. Myrrhæ, gallarum immaturarum,rosarum,singul.vnc.S.Terito, primùmque os cum vino veteri colluito: postea autem puluerem hunc inspergito,& vtere donec sanus euadat.

Cap. CXXI.

AD erysipelata admodum vtile. Pannum à menstruis muliebribus contaminatum vrito, & cinerē cum aceto dissoluito, ac cum penna illinito. aut pullum hirundinis in puluerem redactum,& posca subactum vsurpato.Mutato autem ipsum bis & ter die.

C Cap. CXXII.

AD erysipelata,& omnem inflammationē,æstúmve,& ad vocatum[a] zostera malum curatu difficile.Plantaginem maiorem herbam cum creta argentaria, & aqua pluuiali:& vbi ad glutinis crassitudinem redegeris, illine cum penna locum.Est enim mirabile.

a Zostera] Suprà quoque huius mentionem fecit. Quale autem hoc malum sit quod ζωστῆρα nominat, diuinandum otiosis relinquo,vt alia multa quæ in hoc authore obscura admodum ac barbarie contaminata,& mirificè corrupta sunt.

Cap. CXXIII.

D AD erysipelata ceratum mirabile. Lithargyri dr. vnam,cerussæ,iridis,sing.vnc. vnam, rosacei vnc.duas. Hæc madefacito cum succi solani vnc.duab⁹, & redactā ad glutinis consistentiam illinito cum penna locum. Simile. [a] Thecam poculorum veterem in domo repertam,aut è sterquilinio sublatam,pone super carbones,sinitóque verti in cinerē: dein cum aceto subactā illine.

a Thecam poculorum] Manuscriptus codex habet κιλικὸν πελαγόν. Puto autem legendum esse κυλικεῖον aut κυλίκιον, id est exiguum calicem.

Cap. CXXIIII.

E AD fluxionem pedum incipientem probatum.Manè surgens æger ingrediatur fimū nudis pedibus.Paulo pòst & illinc abiens,mare accedat, & longo tempore in aqua moretur:& non vltrà pedes dolebit.

Cap. CXXV.

AD erysipelata [a] eadem hora tollens. Rutæ,menthæ viridis, sulphuris ignem non experti, sing. vnc.S. Trita madefacito cum aceto sufficienti, & vtere. Simile. Lithargyrum,aut [b] phœcarinum acidum,& succum coriandri subigito simul cum rosaceo oleo, & cum penna illi- F ne.Probatum enim est.

a Eadem hora tollens] Codex Nicolai legit corruptè ἄφθορον αἴρη pro αὐθωρὸν αἴρων. b Phœcarinum acidum] Græcè est φοινικαρίνου ὄξους. Quare conuertendum phœcarinum acidum, vel acetum. Sed quid phœcarinum illi significet, ignoro.

Cap. CXXVI.

VT aliquis non somniet venerea, valde mirum. Semen lactucæ cum aqua sufficienti subactum, bibendum dato quantum voles. Hoc somniantibus auxiliatur, & concubitus auertit. Simile. Agni seminis dr.vnā. Tri- G tum bibito cùm vini cyathis duobus. Simile. Agni seminis & lactucæ, singul.drachm.vnam. Trita cum aqua præbeto.

Cap. CXXVII.

AD oculos quos pili pungunt. Postquam radicitus euulseris pilos, confestim specilli mucronem ignitum loco admoueto,& euelles, vt non ampliùs pilus succrescat. Simile. Fel caprinum, & lac mulieris quæ primū peperit,simul commisce: & postquam euulsi sunt pili, illinito.

H Cap. CXXVIII.

AD depilatos,pilósque nō habentes oculos summè faciens. producit etiam pilos. Muscerdæ & fimi caprini, sing.vnc.vnā. Trita irrigato cum melle puro quantum sufficit,& illine.Hoc confert defluuiis palpebrarum.

Cap. CXXIX.

AD encanthidas admodum mirabile. Misyos assati, zingiberis, sing. drach. vnam. Trita irrigato cum melle Attico, & vtere.

Cap. CXXX.

AD grandines in oculis, valde bonum. Pastilli Criogenis vnc. semis subigito cum aceto sufficienti, & illitũ panno imponito.

Cap. CXXXI.

AD grandines factas in palpebris, admodum probatum & mirabile. Nitri Alexandrini, galbani, sing. vnc. S. Probè trita desuper inspergito.

Cap. CXXXII.

AD pterygia in oculis facta. Testarum ostreorum vstarum vnc. vnam, cadmiæ, salis fossilis, singul. vnc. semis. Probè trita exhibeto. Simile. Æris vsti, chalcanthi, sing. drach. vnam. trita dato. Eo autem sublato, collyrium delicatum illine. Simile. Florem lapidis Asii validè læuigatum inunge cum modico vitello oui, & admoueto pterygio, & citra chirurgiam perfectè tolletur.

Cap. CXXXIII.

AD polypos & ozænas probatum. Ellebori albi & nigri, origani, sandarachæ, singulorum vnc. semis. Trita subigito cum oleo ricinino sufficienti, & exceptis lana nares illine. Hoc enim emollit. Quum verò conspexeris locum iam tenerum esse factum, illine accommodatum ozænis puluerem, vt citra ferrum tollantur. Sunt autem eiusmodi. Misyos crudi, æruginis rasilis, sing. drachmam semis. Læuigato & subigito cum aceto, vt glutinis consistentiam nanciscantur, illine cum penna, & intra dies decem decident.

Cap. CXXXIIII.

AD polypos certum. Polypum marinum in clibano cum lignis oleæ donec in cinerem vertantur vrito, & sumpta de eo vnc. vna, admisce illi chalcãthi vnc. S. & per arundinem insufflato naribus.

Cap. CXXXV.

AD ozænas, erosiones, nomas, densitates, & quæcunque nasi mala, diuinum medicamentum. Mannæ, chalcanthi, thuris, chalcitidis, aristolochiæ, vitis albæ succi, sing. drach. vnam semis. Hæc læuigato donec in puluerem redigantur, & vtere vt probato.

Cap. CXXXVI.

AD vlcera narium, probatum. Adipis vitulini, butyri recentis, adipis anserini, sing. drach. vnam, plumbi vsti drach. sex, olei rosacei drachm. duas. Plumbum cum oleo subigito, & misce liquabilibus, & nõ valde coquito.

Cap. CXXXVII.

AD encanthidas & pterygia probatum. Chalcanthi nigri hexag. duo. macerato in modica aqua diebus tribus: dein exsiccato. adiice illi squamæ æris hexagia duo. Et læuigato vtere. Hoc verò admodum confert etiam albugini crassiori oculorum.

Cap. CXXXVIII.

AD oculos quos pili pungunt, probatum. Aluminis scissi, cerebri arces marinæ viuæ, subigito simul, illinito, priùs euulsis pilis.

Cap. CXXXIX.

AD duritias parotidum bonum. Brassicæ veteris folia, adipem veterem, & micas similaginis in aqua maceratas. Subactis omnibus simul, & probè cõfectis vtere.

Cap. CXL.

AD lumborum dolorem valde laudatum. Vitrum accipe purum, læuigato diligenter, & in corium veteris vtriculi coniice, ac calefacito ad carbones. Dein inspergе puluerem vitri lumbis, & vtere diebus septem. Simile. Cinerem vitis subactam cum oleo sufficienti, & panno exceptam illinito.

Cap. CXLI.

AD singultum valde bonum & probatum. Rutam cum vino præbeto, aut apium, aut castoreum, aut abrotonum, aut aristolochiam, aut daucum Creticum, aut cuminum, aut anisum, aut zingiber, aut scordium, aut

A dictamnum, aut calaminthain, aut acorum, aut Celticã, aut pulegium. vnumquodque seorsim pro viribus. Simile. Abrotoni siliq. nouem, cumini Æthiopici siliquas decem. Trita madefacito cum aqua calida sufficienti, & bibenda præbeto.

Cap. CXLII.

AD lumbricos expertum, probatum. Semen cannabis aridum tusum & cribratum, aquæ misceto sufficienti, vt glutinis nanciscatur crassitudinem, perque pannũ

B purum expressum præbeto bibendum cyathum vnum. Simile. Stercoris boũ aridi vsti, & in puluerem redacti dato drachmam vnam cum vino sufficienti bibendam. Similiter. Ebuli radicem in mortario tusam, & cum linteo expressam quantum capiet, cum aqua sufficienti bibendam præbeto: ventrem autem & dorsum foliis sambuci circundato. Simile probatum. Semen cardamomi læuigatum cum melle Attico sufficienti bibendum præbeto. Simile. Sinopidis, coriandri, scobis, cornu ceruini, sing. drach. vnam. Tritorum in pollinem dato

C cochl. vnum cum vino temperato sufficienti. Simile. Coriandri grana triginta, melanthii gran. trigintaunum. Trita madefacito cum hydromelle, & ieiuno bibẽdum dato.

Cap. CXLIII.

AD lumbricos latos, & ascarides. Cytini, feminis cardamomi, sing. vnc. S. Terito, datóque cochl. vnum, cum vino temperato manè ieiuno. Simile. Ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci, nitri Alexandrini, singul. drach. semis, radicis filicis drach. duas, cardamomi,

D iuglandis aridæ, sing. drach. vnam semis. Trita madefacito cum aceto & aqua, sing. cotyl. semis, bibendáq; manè ieiuno præbeto.

Cap. CXLIIII.

AD erosionem stomachi sine manifesta causa, & ad eos qui comedendo non reficiuntur, sed tabescunt: præsertim vbi citra humorem idipsum accidat. Syluestris cucumeris radicis succum bibendum præbeto pondere cochl. duo. Misceto cum oleo nucum, alióve eiusmodi. Hoc eiicit feras stomachi, & lumbricos. Aliud proba-

E tum vt præcedens, quo [a] princeps vtebatur vt mirabili. Oliuas albas ab arboribus decerptas numero vigintiquinque aut triginta coquito, & comedendas præbeto ieiuno diebus sequentibus quatuor aut quinque: & post horas duas eiiciet feram. Simile priori existit.

a Princeps] Græcus codex Nicolai habet ὁ πρίγσιψ. Censeo vocem esse corruptam, idémque valere quod Latinè princeps. Scribendum itaque erat πρίγκεψ.

Cap. CXLV.

PENTAMYRI confectio admodum probata. Styracis calamitis vnc. vnam S. mastiches vnc. S. drach.

F vnam, nardini vnc. quatuor S. opobalsami vnc. vnam S. ceræ albæ vnc. S. drach. vnam. Confectum dato.

Cap. CXLVI.

AD phlegmonen faciei mirabile. Sambuci foliorum succum permitte vt considat, & humorem succi per colum transmissum effundito. Quod autem crassius est in eo postquam consedit, admisce oleo rosaceo sufficienti, & oui luteo, & confectum illine.

Cap. CXLVII.

G AD phlegmonen è venæ sectione natam, aut duritiam, aut flores, aut grumos. Accipe fermentum tritici, & subactum bene illine super locum.

Cap. CXLVIII.

AD viscera ac lienem, & hydropem, emolliens & discutiens. Ficuum pinguium lib. vnam, foliorum cyparissi viridium lib. vnam, nitri Alexandrini lib. S. Cyparissum tundito: dein ficus. & subactis admisce nitrũ simul diligenter, & probè confectum primò infarcito.

Cap. CXLIX.

AD phlegmonem crurum aut pedum, laudatum.

H Limaces terrestres cum testis viginti. Subactis misceto Cimoliã, & oui lutei quantum satis est. Imponito mortario, vt ceræ consistentiam acquirant, & probè confectum cum penna illinito.

Cap. CL.

POTVS expertus, humorem exſiccans. Origani vnc.vnam. Tritum coquito in vino Cretico ad tertias, & da bibēdum ieiuno diebus tribus calicem dimidium. Eſt enim probatum.

Cap. CLI.

AD tormina ventris admodum mirabile. Origanū cum aqua coquito ad tertias,& bibendum dato.

Cap. CLII.

AD hebetudinem mirabile. Herbam chelidonium vocatam bene tundito, acceptóque è ſucco eius quantum voles, madefactum cum aqua illine vt probatum.

Cap. CLIII.

POTVS ad ſuppuratos, abſceſſu è iecore laborātes, bonum. Folia petroſelini, hyſſopi, roſarum aridarum, aniſi, liquoris papaueris, croci, hyoſcyami ſeminis, zingiberis, ſpicæ nardi, iridis, ſingulorum vnciam vnam. Trita madefacito cum melle Attico deſpumato ſufficienti, & bene confectum dato ad noctem fabæ magnitudine.

Cap. CLIIII.

VT vino non ſæpius ſit vtendum. Recipe teſtudinē viuam, ablue in vino bono iuſto tempore. dein mactato,& accipe de ſanguine, ac illum cum vino miſceto, dá que clàm bibendum menſura calicis dimidii manè ieiuno diebus tribus:& videbis diuinam vim. Simile. Vuā marinam, tuſam & madefactam cum vino ſufficienti da bibendam clàm ieiuno tribus diebus.

Cap. CLV.

AD difficultatem vrinæ & calculum, admodum bonum.[a] Filicis fœminæ, piperis cōmunis, ſeminis petroſelini, ſing.hexag.duo. Bene trita dato manè ieiuno cum condito cochl.vnum. Simile. Stercoris hirundinis vnc. S.fœnigræci odorati hexag.duo, piperis communis hexag.vnum. Bene terantur,& detur cochl. vnum manè ieiuno cum vino bono. Hoc igitur confeſtim lapides mitigat,& per vrinam egredi facit. Eſt etiam ad coli dolorem admodum probatum. Simile. Accipe cicadas aridas viginti. Abiectis pedibus & alis, vrito ſuper carbones, & tritas madefacito cum melle Attico quod ſatis eſt,& ieiuno bibendas fabæ magnitudine cum vino menſuræ vnius commixtas præbeto.

a Filicis fœminæ] Manuſcriptus codex falſò λιθοπτέρεως pro θηλυπτέρεως legit.

Cap. CLVI.

AD reduuias valde bonum. Palmulam commanducatam à ieiuno, impone loco.

Cap. CLVII.

AD verrucas penſiles,& thymos in pudendo. Arietis fel exceptū concerptis linamentis illine. Simile. Mali & cotonei flores,& ramorum ſummitates coquito in aqua ad tertias,& abluito ſæpius, ac decident.

Cap. CLVIII.

AD dolentes caput & hemicranicos, probatum. Sinapi hexag.duo, ammoniaci thymiamatis hex. vnum. Trita madefacito cum aceto donec glutinis conſiſtentiam acquirant, & illine fronti in balneo abſtergendo. Facit etiam ad diuturna mala.

Cap. CLIX.

AD perniones vlceratos præcipuum medicamentū, vt non amplius * *Deficit aliquid*, dein oleum commune, & adipem,& ceram coniice in mortarium, vt liquidum omnino ceratum fiat. Miſce[a] phylites læuigatæ,& vnita illine & impone. Dum coquitur moueto in vaſe, & ita confecto vtere.

a Phylites] Græcus Nicolai codex legit τοῖς φυλῆς, fortè pro τῆς φυλλίτης. Niſi τοῖς φύλλοις legendum ſit: quod certò à nobis ſtatui, quū præcedentia in hoc loco deficiant, non poteſt.

Cap. CLX.

AD lientericos deiicientes ramenta. Baccarum lauri, piperis communis, cumini, maſtiches, ſing.hexag.S. Tritorum detur cochl.vnum cum vino veteri bibendū.

Cap. CLXI.

AD vlcera ſcabie & fluxione tentata, & ad partium phlegmonen ac duritiam, è lente &[a] ſtymmatis nominatum. Lentis Alexandrinæ, fructus myrti,&[b] lentiſcorum viridiū, rubi ſummitatū, roſarū aridarum, putaminis Punicorū, ſing.vnc.tres. Tuſa madefacito cum aqua ſufficienti,& coquito in olla noua ad tertias: poſtea colato. Accipe è iure decocti, ſubigito cum lentis in pollinē tuſæ vnc.tribus,& mellis Attici & aceti & olei roſacei quod ſatis eſt. Vbi ad emplaſtri formam redegeris, panno illitum & calefactum prædictis imponito.

a Stymmatis] Stymmata hoc loco Nicolaus vocat quæ vim adſtrictoriam obtinent. b Lentiſcorum] Manuſcriptus codex legit falſò ἐχίνων pro σχίνων. Librarius nanque pro σχίνων legens ἐχίνων, σ in ε conuertit.

Cap. CLXII.

AD vulnus tibiæ diuturnum & ſordidum. Farinam hordeaceam in poſca coquito & illinito: purgat enim & cogit vulnus. Vbi verò idipſum exiguum feceris, medicamento quod cicatricem inducere poteſt, vtere. Simile. Peucedani radicem tuſam & cribratam probè inſpergito vulneri. Nam purgat omnem ſorditiem, carnē generat, cogit,& cicatricem inducit. Probatum.

Cap. CLXIII.

AD anginas, ſub linguáque mala, expertum. Origanum aridum, & maximè quod rufum eſt, tundito & cribrato bene, exceptúmque melle deſpumato ſufficienti, & probè confectum illine.

Cap. CLXIIII.

AD commorſos à ſcorpione, mirabile admodum. Accipe inteſtina terræ, & læuigata imponito morſui.& irin bene tuſam, da bibendam cum vino ſufficienti aut aceto.

Cap. CLXV.

AD aphthas in ore puerorum. Rhois Syriaci quantum tribus digitis capi poteſt, menthæ ramos tres, roſarum aridarum folia ſeptē, ſeminis pineæ grana ſeptem. Trita irrigato cum melle Attico,& vtere.

Cap. CLXVI.

AD morboſas aphthas, & difficilia oris vlcera profunda facta,& quando plurimùm ſaliuæ effluit. Gallæ & ſolani, ſing.vnc.vnam. Tuſis,& cum aceto ſufficiēti madefactis, os colluito.

Cap. CLXVII.

AD dolorem pedum expertum, bonum. Conizæ herbæ, meliſſophylli, ſing.vnc. vnam. Tuſa pedibus imponito. Simile. Accipe mala Punica acida, integra coquito cum aceto acerrimo donec putamen eorundem perfectè diſſoluatur. dein in mortario contuſum,& ad fermēti formam redactum, infarctúmque linteo, impone tepidum. Fac hoc manè & veſperi.

Cap. CLXVIII.

AD alopeciam expertum, probatum. Erinaceorum marinorum teſtas vſtas,& bene læuigatas, cúmque adipe vrſino madefactas illine.

Cap. CLXIX.

PODAGRICVS potus in principio exacerbationis vſurpandus, vt eadem die dolor ſedetur, & poſtridie ſanus egrediatur, expertus. Zingiberis ſcrup.tres S.hermodactyli lib.vnam ſcrup.tres, ſcammoniæ ſcrup. duos ſiliq.vnam, piperis communis gr. trigintaquinque, cumi nigra quinquagintatria. Zingiber tundito & cribrato cum hermodactylo, ſimiliter etiam ſcammoniam læuigato diligenter in mortario, & adiicito mellis Attici pauxillum,& vini temperati cyathos duos. Probè confectum bibendum dato.

Cap. CLXX.

PODAGRICVS linctus in principio acceſſionis valde mirabilis & probatus. Accipe [a] pellem veteris calciamenti, aut vrito aut in puluerem redigito. Simile. [b] Ceonidarum vſtarum,& in puluerem redactarum vnc. duas. dein accipe ſucci coriandri & aceti acerrimi quod ſatis eſt,& ad mellis craſſitudinem redacta reconde in vaſe,& illinito cum penna dolenti loco.

a Pellem,&c.] In codice Nicolai eſt κάσυμα παλαιῦ, σεμιδάλις, pro κάσσυμα παλαιοῦ πεδίλου. Eſt enim κάσσυμα, idē quod δέρμα, vt paulo antè dictum eſt. b Ceonidarum] Græcus codex legit, κεωνίδας. Eſt & hæc vox mihi ignota. Tam hæc verò quàm ea quæ illam præcedit, corrupta eſſe videtur.

Cap. CLXXI.

AD eos qui boletos comederunt, aut fungos, aut amanitas, & in mortis veniunt periculum. Multos raphanos recentes edendos, ac subinde vinum temperatum, & exiguum mellis bibendum præbeto, ac iubeto vomere. Simile. Nitrum læuigatum cum posca bibendum præbeto. Similiter, Rutam læuigatam, cum posca bibendam dato.

Cap. CLXXII.

AD aures surdas expertum. Leporis fel & lac mulieris ex æquo misceto ac calefacito. Infunde auri, & mi raberis.

Cap. CLXXIII.

AD strumas, admodum probatum. Radicem asphodeli lanæ inuolutam appendito. Celeriter enim sanat.

Cap. CLXXIIII.

AD aluum citam, expertum. Spongiam recentē vino madefactam vrito quoad in cinerem vertatur. Et cineris cochlearium vnum irrigato cum vino veteri mensuræ vnius, da bibendum diebus tribus manè ieiuno. Si verò febricitat, præbeto bibendum cum vino tēperato.

Cap. CLXXV.

AD vstiones ab aqua feruente factas, expertum & laudatum. Ceræ puræ vnc. duas, olei rosacei quod satis est, & humidiorem calcem viuam in aqua conquassatam, ceratum colatum & confectum illine cum penna. Melius autem est vt pro aqua succum betæ calci viuæ admisceas.

Cap. CLXXVI.

AD hydropicos expertum, probatum. Stercoris caprini vnc. nouem, picis aridæ, ceræ puræ, resinæ pineæ, sing. lib. vnam, baccarum lauri lib. S. cyperi, sinapi, sing. vnc. vnam semis, fœnigræci vnc. duas S. iridis vnc. tres, seminis raphani, radicis capparis, pyrethri, cardamomi, sing. vnc. duas, nitri vnc. tres, colocynthidis vnc. vnā S. probè trita madefacito cū olei cōmunis veteris vnciis quinque, & aceto sufficienti. Confectum admoueto.

Cap. CLXXVII.

AD formicas, vt eadem hora decidant, valde bonū. Folia ficus vrito, & cinerem ipsorum accipe, & cum lacte ficus subigito, & panno illitum imponito super myrmecias, confestimque decident, atque miraberis.

Cap. CLXXVIII.

AD profluuium sanguinis narium admodum probatum. Cæpam rubeam acerrimam tusam, odorandam dato: & statim sanguinis profluuium sistetur.

Cap. CLXXIX.

AD pleuriticos, mirabile valde. Rutæ syluestris & satiuæ foliorum, sing. vnc. vnam S. sampsychi, iridis, sulphuris ignem non experti, butyri recentis, adipis suilli aut taurini, sing. hexag. vnum S. terebinthinæ vnc. S. olei cyprini vnc. duas, ceræ puræ vnc. vnam S. Bene confecto vtere vt probato.

Cap. CLXXX.

AD pleuriticos per os sumendum, probatum à Comite Redigapo. Opii drach. duas, castorei, foliorum rutæ, sing. drach. tres. Trita madefacito cum melle Attico sufficienti, & præbeto fabæ Ægyptiæ quantitate, cum melle temperato sufficienti.

Cap. CLXXXI.

AD erysipelata valde bonum. Succi solani & plantaginis maioris, sing. cotyl. vnam, ceræ puræ vncias sex, molybdenæ, cerussæ, olei rosacei, singulorum lib. semis. Trita madefacito cum adipis taurini recētis libra vna, & probè subactis vtere.

Cap. CLXXXII.

AD carbunculos valde vtile. Fermentum aridum & carbonem viuum, & caricas simul læuigatas imponito loco laboranti. Simile. Carnem bubulam diligenter contusam imponito. Solue post tres dies, & cum radice ascendit. Postquam deciderit, vt [a]cauum vlcus, curato. Est probatum.

a Cauum] In codice Græco non rectè κῖνον pro κοῖλον legitur.

Cap. CLXXXIII.

AD vstiones, vndecunque fiant. Cretam argentariā aut Cimoliam cum rosaceo oleo subactam illine. Si verò betæ succum adieceris, fit admodum bonum.

Cap. CLXXXIIII.

POTVS ad asthmaticos probatus. Pulmonem vulpis accipe, & probè ipsum assiccato, & sensim læuigatū bibendum præbe asthmaticis. Hoc credēdum erit, quia probatum est, & sanat.

Cap. CLXXXV.

POTVS ad eos qui morbo comitiali laborant mirabilis. Vngulas asininas vstas & tritas dato bibendas continuò: prorsus enim curat. Simile. Impetigines equorum in aceto læuigatas & potas sanare morbum comitialem ferunt. Aliqui autem ad omnes ferarum morsus hoc vti iubent. Simile. Mustella assiccata & pota sanat comitiali morbo laborantes. Totam verò viuam in olla vstam, & cinerem eius cum melle aut terebinthina aut butyro impositam, strumas sanare affirmant.

Cap. CLXXXVI.

AD quartanas & tertianas potus mirabilis, expertus. Succi plantaginis minoris partes duas, aceti partē vnam. Subigito simul: & vbi bene confeceris, dato bibendum duabus horis ante inuasionem accessionis.

Cap. CLXXXVII.

AD quartanas potus ante inuasionem accessionis, dandus ieiuno. Accipe succum herbæ vocatæ pimpinellæ, Græcè autem ✱ Deficit, vncias tres. adiice illi vini Monembasiatici vnc sex: & subacta dato bibenda. Præbeto etiam comedendum de electuario dia trion pipereōn hexag. tria. Et fac ita quatuor oblationes, & miraberis in nomine Domini.

Cap. CLXXXVIII.

AD quartanas potus admodum probatus. Succi rutæ & menthæ, sing. hexag. tria, theriacæ drach. vnam, ἄγια βῆτα hexag. tria, vini Monembasiatici vnc. sex. Subacta simul bibenda præbeto ante accessionem ieiuno. Comedendū dato ex electuario diacumini vnc. tres. & fac ita quinque oblationes.

Cap. CLXXXIX.

POTVS mirabilis ad rabidum hominem gratia Dei. Accipe radicis sparti admodum teneræ vnc. tres, & è fructu eius vnc. duas. Purgata & bene lota coquito cū vini boni lib. sex donec tertia pars vini absumatur. dein colato, & accipe è vino vnc. duas. Et vnicuique oblationi adiice theriacæ vnciā semis, & vini Monembasiatici vnc. sex. Et vtraque bene subacta præbeto bibenda ieiuno diebus viginti, & sic vtere vt probato.

INDEX ROSACEI MELLIS, sacchari rosacei, & zulapii rosacei.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De melle,saccharo,& zulapio rosaceis,

Sectio trigesimanona.

Cap. I. A

ROSACEVM mel cõfert ad oris phlegmonen gingiuarum & tonsillarum ex fluxione calida natam in ore retentum, & gargarizatum.Datur etiam iis quibus venter vritur,& sitientibus propter ariditatem bilis,vbi scilicet ægrotantes redundantiam biliosi humoris,& biliosæ fluxionis, accepto cholagogo aliquo priùs euomuerint. Ad stomachum etiam æstuantem absque redundantia, citra vomitum,& febricitantibus cum aqua, feruore & vigore B febris [a]præsente.Sæpenumero autem rosaceum mel & hydrorosatũ largiùs congruo tempore exhibita sine aliquo alio,ad intemperiem febris restinguendam suffecerunt,sudoribus & alui profluuio, ventrísque subductione excitatis.Præ cæteris enim omnibus potionibus mel rosaceum maximè ad humores acres per aluum ducendos vtile est.Confectio igitur rosacei mellis huiusmodi est:Succi rosarum lib.quinque,mellis Attici puri libras duas,aquæ pluuialis libram vnam semis.coquito libr.aquæ in duplici vase donec dimidium eius absumatur:& C accipe semilibram,misce cum cæteris,& vtere. Facit ad omne malum in ore factum,& aphthas puerorum.

a Manuscriptus codex legit μετὰ ἐφεστηκυίας pro ἐνεστηκυίας.

Cap. II.

RHODOSTACTI compositio seu confectio. Rosarum exectis vnguibus succi hexag.duo, mellis Attici aut sacchari lib.vnã S.Coquito spuma diligẽter sublata,quoad quarta pars absumpta fuerit, dein vtere accepta vncia vna aut duabus pro viribus cum aqua tepida.Hoc enim ventrem emollit. D

Cap. III.

MALI Punici succi confectio mirabilis. Succi malorum Punicorum lib.quatuor semis, mellis Attici aut sacchari lib.I.semis.coquito ad tertias,& dato cum aqua tepida sufficienti.

Cap. IIII.

ROSACEI mellis purgatorii confectio. Succi rosarum lib.duas,dacrydii vnc.vnam hexagia duo,agarici vnciam vnam,mellis Attici libras quinque. Bene cofectum dato. E

Cap. V.

ROSACEI mellis confectio probata.Rosarum libras septem, aquæ libras quinquaginta, mellis Attici libras quadraginta.Probè coquito ad consistentiam, & vtere.

Cap. VI.

HYDROROSATI confectio admodum vtilis. Rosarum exectis vnguibus lib.vnam, aquæ lib.tres. aquæ autem adhuc strepenti & feruenti iniice rosas,& ignem extinguito:finito per integram noctem. manè colato probè expressis rosis:dein admisceto mellis Attici despumati lib. vnam decocti libris tribus. Rosas in vmbra seruato diebus quadraginta in loco edito.Datur ad erysipelata,æstus,choleras, malis humoribus refertos,acrem bilem,& stomachi æstus.

Cap. VII.

ROSACEI olei confectio admodum laudata. Rosarum exectis vnguibus lib.vnam, aquæ lib.tres. Hæc coquito probè ad ignem,dein ab igne remota finito sic per totam noctem.Manè per colum traiectæ huic aquæ misceto olei communis lib.vnam,& diebus quadraginta insolato. Post hæc diligenter animaduerte ne dum per saccum transmittitur, aliquid aquæ remaneat in oleo:tutóque seruato.

Cap. VIII.

ROSACEI sacchari confectio valde laudata. Accipe rosarum exectis vnguibus lib.vnam.Contundito bene,& admisceto sacchari lib.duas,& coquito simul citra aquam.postea vacuato in marmor latũ, aut vas fictile, aut in tabulam,& finito refrigerari.dein coniice in vas latum,& tundito ipsa in minuta:[a]frangitur enim instar salis:& insolato diebus quadraginta,& dato cœliacis,dysentericis,& stomachicis.Mel enim nõ habet efficaciam, nisi in sanis solùm: febricitantibus autẽ & biliosis,contrarium existit.

a Θρέει pro θραύει.

Cap. IX.

ROSACEI zulapii confectio mirabilis & probata. Rosarum lib. tres coniice in [a]caldarium:& coquito valde aqua pluuiali rosis affusa,& operiens finito ita horis sex.dein per saccum traiicito,& accipito è iure decocti lib.vnam,& stillatitii rosarum liquoris lib.semis,sacchari libr. tres:& ad tertias decoquito.Dato cœliacis & dysentericis.

a Καρδάριον pro καλδάριον scribitur.

Cap. X.

ROSACEI zulapii purgatorii confectio. Spodii, trium santalorum,sing.drach.quatuor,rhei barbari dr. tredecim,zulapii rosacei vnc. quindecim, dacrydii dr. duodecim, caphuræ drach.semis,sacchari lib.vnam.vbi probè confeceris,dato hexagia tria aut duo.

INDEX SATYRIACORVM, SAPONVM, & sinapismorum.

De satyriacis, saponibus, & sinapismis,

Sectio quadragesima.

Cap. I.

SATYRIACVM tentiginem faciens ad coitum irritans, puerósque procreãs, admodum laudatum. Piperis communis grana viginti, adarces, bryoniæ, pyrethri, euphorbii, scinci, singulorũ scrupulos duos, farinæ ciceris, cerebri passeris in turribus habitantis, singul. scrupulũ vnum semis. Hæc probè trita & cum melle Attico confecta, dato põdere scrupulorum duorum, aut hexagiorum duorum.

Cap. II.

SATYRIACVM tentiginem excitans pudendorum, ad coitum irritans, & pueros procreans. Bryoniæ, pyrethri, adarces, euphorbii, singulorum scrupulũ vnum, piperis communis grana viginti. Trita madefacito cum melle Attico sufficienti, & subacta reducito ad glutinis consistentiam, ac inunge pudenda. Si verò vis vt sedetur, foueto decocto betæ tepido.

Cap. III.

SATYRIACVS tentiginem faciens, potus mirabilis. Satyrii superiorem testem accipe: inferior enim venerem inhibet: piperis communis grana viginti, corticis thuris drachmam vnam, seminis erucæ, seminis cæpæ, singulorum drachmas duas, caudæ scinci drachmã vnam. Probè trita madefacito cum vino dulci Cretico sufficienti, & bene confecti præbeto drachmam vnam cum vino dulci.

Cap. IIII.

SATYRIACA tentiginem excitans, inunctio pudendi. Myrrhæ, pyrethri, seminis vrticæ, sing. vnc. vnã, piperis albi vnc. duas. Trita madefacito cum oleo veteri quod satis est, & reducta ad glutinis consistentiam illine pudendis.

Cap. V.

SATYRIACVM tentiginem faciens, ageraton, ad venerea admodum bonum & probatum. Styracis, myrrhæ, thuris, sing. drach. quatuor, piperis communis drachmam vnam, sesami tosti, oxybaphi, amygdalarum tostarum, vuarum exemptis vinaceis, sing. minas tres. Trita madefacito cum mellis optimi cochleariis duodus & ouis crudis quinque: & vbi probè cõfecta fuerint, finge pastillos pondere drachmæ vnius, & præbeto cum vino nigro, aut mulso sufficienti.

Cap. VI.

SATYRIACVM tentiginem excitans, ad colis resolutiones mirabile. Seminis erucæ drach. octo, cardamomi drach. quatuor, sinapi, panacis, sing. drach. octo, piperis communis grana viginti. Trita madefacito cum succo erucæ sufficienti, & finge pastillos pondere drach. vnius: præbeto ieiuno cum vino diluto. Alia satyriaca tum vnguenta tum antidota quærito in litera A.

Cap. VII.

SATYRIACVM probatum ad venerea. Satyrii, nucis Indicæ, pistaciorum, pinearum, singulorum drachmas octo, zingiberis, anisi, seminis rutæ, sing. drach. vnam semis & quartam partem, cinamomi, linguæ auis, seminis cæpæ, sing. scrup. quatuor, moschi grana tri tici tria, eryngii drach. octo, pinearum syluestrium drachmas quatuor, medullæ passeris in turribus nidificantis drach. tres. Bene trita irrigato cum melle Attico sufficienti, & vbi confeceris, exhibeto.

Cap. VIII.

SAPONIS boni confectio ad frigidas fluxiones à capite veniẽtes in thoracem, columellam, pulmonem, gingiuas, ita vt exiccet & roboret cerebrum, & defluxionem descendẽtem sistat. Factus est ab Actuario, & cum centum & quinquaginta aliis medicis, Constantino rege iubente. est enim admodum probatus. Rosarum ari-

A darum, aloes flauæ, gallarum, casiæ, nardi Indicæ, sarcocollæ, singul. vnc. vnam semis, balaustiorum, myrrhæ veræ, sandarachæ, spicæ nardi, sing. vnc. vnam, costi vnc. semis, caryophylli, piperis communis, spicæ, cinamomi, singul. hexag. duo, saponis Gallici lib. semis. Hæc bene tusa excipe cum succo lupinorum, & oleo lentiscino: & vbi probè confeceris, finge pastillos nucis Ponticæ quantitate, & in vmbra siccato. vsu poscente coniice in aquã calidam, & capiti affundito veluti circunfusionẽ: & imponito desuper stupam. Oculi autem probè muni-

B ti sint, ne ab acrimonia lædantur.

Cap. IX.

SAPONIS alia confectio, magis necessaria, ad frigidas fluxiones à capite in os descendentes. Thuris, mastiches, ladani, balaustiorum, myrrhæ, sandarachæ, floris iunci odorati, casiæ, cyperi, amomi, folii, fæcis vini veteris vstæ, gypsi, nitri, buccinorum vstorum, rosarũ, erinacei marini, helenii, carpobalsami, ligni pineæ, baccarũ lauri, chamæleontis, aristolochiæ, pumicis, singul. vnciam vnam, saponis Gallici libras tres, aut pro eo spu-

C mam saponis, aut olei communis aut lentiscini. Hæc trita madefacito cum decocto lupinorum: & vbi bene confeceris, fingito pastillos, & siccato in vmbra. vsu exigente vtere in balneo vt præcedenti, abundè soluendo cum vino austero bono veteri, ab alto destillando & super caput fundendo: vesperè domum ito, cras iterum lauato.

Cap. X.

SAPONIS confectio, fluxionem exiccans, admodum bona & probata vt præcedens. Thuris, mastiches,

D sandarachæ, ladani, balaustiorum, myrrhæ, floris iunci odorati, casiæ, cyperi, amomi, folii, fæcis vini veteris vstæ, gypsi, nitri vsti, cinamomi, caryophylli, singulorum vnciam semis, casiæ ligneæ, xylobalsami, aloes flauæ, costi, singulorum hexagium vnum semis, ligni rutæ, chamæmeli, chamæleontis, spumæ saponis, helenii, erinacei marini, sing. vnciam semis. Tusa probè madefacito cũ lentiscino oleo sufficienti, & finge pastillos vt prædictos, & vsu poscente præbeto similiter vt antè dictos.

E Cap. XI.

SAPONIS confectio Constantini exiccans, admodum bona. Balaustiorum, myrrhæ, sandarachæ, singul. vncias duas, costi, aloes flauæ, gallarum, thuris, sidiorũ, folii, rosarum, sarcocollæ, sing. vnc. tres, spicæ nardi vnc. duas, saponis Gallici libram vnam, lupinorum amarorũ decocti libram vnam semis. Sicca tundito & cribrato, & cum liquidis subactis adiice saponem, & finge pastillos, siccatóque in vmbra. Vsu verò postulante quod satis est diluito & madefacito cum vino bono sufficienti, & illine ante balneũ sincipiti prius raso ac paulo postea abs-

F tergito, & abluito.

Cap. XII.

SAPONIS confectio Andreæ Comitis probata. Floris iũci odorati, casiæ, cyperi, amomi, folii, costi, gallarum, singulorum vnciam vnam, nardi Celticæ, aluminis scissi, iridis, fæcis vini veteris vstæ, gypsi vsti, nitri, singul. [a]scrupulos duodecim, rosarum siccarum, [b]salis communis, singulorum scrupulos octo, purpuræ testæ vstæ vnc. tres, saponis Gallici libram vnam. Trita irrigato cum decocto lupinorum sufficienti, & excepta dige-

G rito in pastillos, exiccatoque in vmbra, ac vtere vt præcedenti.

a Scrup.] Aetius habet vncias. b Salis] ἀλῶν legendum.

Cap. XIII.

SINAPISMI cõfectio probata. Caricas quotquot voles vno antè die in aqua tepida macerato, deinde vehementer exprimito, validéque subigito. Dein accipe acre sinapi, quale Syriacum & Ægyptium: terito seorsim

affuſo etiam caricarum diluto,& facta maza inuicē cō-miſce. Si vis vt vehementer exulceret, duas ſinapi partes adiice vni parti caricarum: ſin debiliter, contrà: ſi verò mediocriter, vtrunque ex æquo. Sinapi autem ante affri ctionem aceto macerato vt nonnulli faciunt, fit autem imbecillius. Poſt ſinapi purgationem & vſum balnei, ſi dolor vehemens, aut rubedo & puſtulæ apparuerint, lin teum in ſucco maluæ, aut fœnigræci madefactum im-poníto: dein roſaceum ceratum cum abſinthio. vtere. In reſolutis autem in quibus ſenſus læſus eſt, aſſiduè at- B tendere oportet intuentem & videntem, ne id quod ſentit, immodicè inflammatum ſit. & caprinus ſimus A cum aceto illitus eſt vtilior, præſertim cum caricis.

Cap. XIIII.

SATYRIACVM atrectorium vnguentum pro-batum. Satyrii, pudendi cerui, ſcinci caudæ, ſingulorum drachmam vnam, ſeminis erucæ, pyrethri, canchryos, ceræ puræ, ſingulorum drachmas duas, terebinthinæ vnciam ſemis, oua paſſeris troglodytici duo, lacertam vnam cum dimidio, olei tedacei aut irini quod ſatis eſt. Macerato priùs in aceto lacertas dies quadraginta in ſimo reconditas cum vaſe, & bene confecto medica-mento vtere.

INDEX PASTILLORVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De Pastillis,

Sectio quadragesimaprima.

COMPOSITIONEM pastillorum traditur, principio quid sit pastillus ostendemus,& quot eius species,& quo pacto nominentur. Pastillus igitur à forma figuráve appellatur. Tres autem sunt eorũ species. Alii nanque potabiles sunt, alii infusiles sunt, hoc est qui per anum immittuntur: alii inunguntur illinunturve. Ex iis qui potãtur, alii aluum cohibent aut sanguinem aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando aut adstringendo, aut [a] obstruendo aut desiccando compescunt, vt is qui ex spina Ægyptia constat,& qui è feminibus, & similes. alii verò dolorẽ mitigant, vel quòd sensum stupefaciunt, vt crocodes dictus: vel quòd diffundunt, veluti qui ex aromatis conficiuntur. alii obstructione liberant renum, aut lienis, aut iecoris vt qui ex amaris amygdalis componitur, & qui huic similes sunt. Eorum autem qui per anum iniiciuntur, nonnulli acrimonias obtundunt, vt in dysenteria: quemadmodum qui ex pompholyge,& amylo, & terra Samia, succo ptisanæ, aut eiusmodi aliquo præparati: nonnulli aluum adstringunt, aut sanguinis profluuiũ veluti Philippi dictus, aut qui ex acantha Ægyptia constat cum succo rosarum aut plantaginis iniectus. aliqui adurentes in depascentibus dysenteriis congruentes, ex sandaracha, arsenico, calce, charta vsta confecti,& cũ succo lentis aut orizæ iniecti: intestino tamen prius muria eloto,& vt laborantes antea cibum & potum assumpserint, ne aliquid medicamentorum facultatis ad stomachum rapiatur. Cæterùm vtiles sunt pastilli qui per inferna iniiciuntur, affectibus potissimùm malis qui infra vmbilicum sunt. nam vis eorum vlteriùs peruenire non potest. [b] Postquam verò quid sit pastillus, & quot accipiatur modis diximus, nunc singulorum nomenclaturas & curationes exponemus, initio facto à pastillo qui Mysterius nominatur.

a Obstruendo] In codice Nicolai, vt etiam in Paulo, falsò legitur, περιμπιάσειν pro περιμπλάσειν. b Postquam verò] Hic quædam in manuscripto codice omissa sunt, quæ ex libro 7. cap. 12. Pauli, vnde hæc ad verbum descripsit Nicolaus, restitui possunt.

Cap. I.

PASTILLVS Mysterios ad pleuriticos, vna duntaxat assumptione quod pollicetur efficiens, dolorem mitigans, rigore laborantibus, stomachicis, & iecinorosis conferens. Styracis calamitis, castorei, piperis communis, croci, singulorum vnciam semis, hyoscyami hexagium vnum semis. Bene trita madefacito cum aqua calida,& finge pastillos nucis Ponticæ magnitudine. vsu exigente dato pastillum vnum ex vino temperato.

Cap. II.

PASTILLVS ad spuentes sanguinem & cœliacos. Opii drach. tres, hyoscyami drach. octo, anisi, seminis apii, singulorum drach. quinque, spicæ nardi drach. quatuor semis, floris iunci odorati, croci, casiæ, singul. drach. tres, mandragoræ corticis, styracis, myrrhæ, sing. drach. quinque, hypocisthidis, gallarum, balaustiorum, singulorum drachmam vnam. Bene trita fermentato cũ succo plantaginis minoris aut maioris,& finge pastillos gallæ magnitudine, præbetóque pro viribus cum aqua pluuiali, aut decocto myrtorum & rhois culinarii.

Cap. III.

PASTILLVS lienosus ex Galeno expertus. Myricæ fructus, piperis communis, singulorum drach. quatuor, spicæ nardi, ammoniaci, singulorum drach. duas. Ammoniacum dissolue cum aceto, reliquis autem cõminutis & probè subactis, finge pastillos pondere vnciæ vnius, præbeto cum oxymelite quod satis est, bibendũ.

Cap. IIII.

PASTILLVS ἀνωτερικός, hoc est per superna exhibẽdus, ad dysentericos,& cœliacos probatus. Acaciæ, aluminis scissilis, singul. drachmas duas, gallarum Alexandrinarum, myrrhæ, opii, singulorum drachmas duas. Trita cum vino Aminæo madefacito,& formatis pastillis vtere.

Cap. V.

PASTILLVS ad iecinorosos & morbo regio correptos valde bonus. Anisi, seminis apii, asari, amygdalarum amararum, absinthii, singulorum vnciam semis. Trita madefacito cum aqua,& finge pastillos, præbetóque vnciam vnam cum aqua calida.

Cap. VI.

PASTILLVS ad nephriticos & vrinæ stillicidiũ. Primùm autem accipe mercedem tuam: est enim probatus,& mirificus admodum. Piperis drachmas quindecim, galbani drachmas nouem, vuarum exemptis vinaceis drachmas tres. Bene læuigata digerito in pastillos pódere vnciæ vnius,& præbeto cum vino bono sufficienti in introitu balnei: & miraberis.

Cap. VII.

PASTILLVS ad lienosos, probatus in porcello tribus diebus. Seminis ericæ drachm. duas, piperis albi, spicæ nardi, ammoniaci thymiamatis, rhei barbari, singulorum drachmam vnam. Trita irrigato cum decocto eryngii sufficienti,& finge pastillos cum aceto squillitico, & præbeto cum oxymelite aut drosato squillitico pro viribus.

Cap. VIII.

PASTILLVS ad quartanas, admodum probatus. Liquoris Cyrenaici, piperis cõmunis, myrrhæ, foliorũ rutæ, singulorum vnciam vnam. Trita in pastillos digerito pondere obolorum duorum,& præbeto cum oxymelite, pro viribus.

Cap. IX.

PASTILLVS ad quartanas expertus, mirabilis omnino. Myrrhæ grana septem, euphorbii, piperis communis, singulorum drachmam vnam. Trita madefacito cum aceto squillitico, & finge pastillos cum melle despumato nucis Ponticæ magnitudine,& præbeto cũ oxymelite, aut decocto senæ, aut asari, aut tamaricis.

Cap. X.

PASTILLVS Panchrestos expertus. Facit ad omne malum, præcipuè verò ad eos qui vigilia citra carũ domantur. Reprimit fluxionem, tonsillas exiccat, prodest cardiacis, iecinorosis, cholericis, lienosis, colicis, mulieribus molestatis & abortientibus, adeo vt fœtũ retineat. Sedat quotidianas, tertianas,& quartanas, prima potione febrem soluens, secunda potione rigorem, tertia exurgere facit. Sæpe etiam ad ictus venenatorum conducit, exceptis tamen iis qui ab aspide demorsi sunt. Confert ad difficultatem & stillicidium vrinæ,& hydropem. Summè prodest arthriticis, bis die in potu assumptus ante cibum,& ad noctem. mitigat enim ipsis dolorem vt probatus & mirabilis. Liquoris papaueris vncias duas, seminis hyoscyami albi, glycyrrhizæ, singulorum drachmam vnam, piperis esui apti nigri vnc. duas, anisi Cretici vnc. semis quartam partem, croci vnc. vnam, styracis calamitis, castorei, singulorum vnc. semis, corticis mandragoræ vnc. semis. Styracem, opium subigito cum passo Cretico: reliqua diligenter trita misce,& excipe cũ passo, fingéque pastillos fabæ Græcæ magnitudine, & præbeto pastillum vnum cum vino temperato.

Cap. XI.

PASTILLVS Corinthius nominatus, ad quotidianas, tertianas, quartanas, colicos, dysentericos, sanguinem spuentes, non concoquentes cibum,& difficilè appetentes, ad oculos fluxione laborantes, aut tempora. Habet. *Deficiunt reliqua.

Cap. XII.

PASTILLVS ad fluxionem oculi inhibitorium, probatum. Acaciæ, thuris, zingiberis, gummi, ſingulorũ vnciam ſemis, cochlearum exiguatum cum carnibus vncias duas. Trita cum oui albo ſubacta, & digeſta in paſtillos, dato.

Cap. XIII.

PASTILLVS anicetos, hoc eſt inſuperabilis, admodum bonus. Æris vſti drachmas octodecim, ſquamæ æris drachmas ſex, fimi columbini, vuarum ſylueſtriũ, pyrethri, grani Cnidii, canchryos, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, cumini, erucæ ſeminis, ſalis Cappadocici, ſingulorum drachmas ſex, iridis, thuris maſculi, ſingulorũ drachmam vnam ſemis, ſalis ammoniaci drachmas octodecim, æruginis raſilis drach. quadragintaocto, ſinapi drach. octuagintaquatuor. Trita irrigato cũ decocto caricarũ pinguium ſufficienti: & vbi bene ſubegeris, formato paſtillos, & præbeto.

Cap. XIIII.

PASTILLVS Philippi, admodum bonus. Balauſtiorum ſtagium ſemis, acaciæ ſtagia duo ſemis, hypociſthidis ſucci, opii, thuris, myrrhæ, crocomagmatis, gallarum, aloes flauæ, rhei Pontici, baccarum myrti, ſidiorum, ſingul. ſtag. ſemis. Trita excipiuntur cum droſato myrtino, & finguntur paſtilli.

Cap. XV.

PASTILLVS diarhodôn ad dyſentericos & cœliacos probatus. Balauſtiorum, thuris, ſingulorum vncias ſemis, terræ Samiæ, terræ aſteris, ſigilli Lemnii, ſingulorum vnciæ ſemis quartam partem, lycii, croci, roſarum ſiccarum, rhois Syriaci, panis ſicci, ſymphyti vſti, ſinopidis, acanthæ Ægyptiæ, ſingulorum hexagia duo, opii, gummi, ſingulorum vncias duas. Trita excipe cum ſucco plãtaginis maioris: & formatis paſtillis, dato ſtagium vnum.

Cap. XVI.

PASTILLVS aſter nominatus, admodum mirificus & probatus. Croci, opii, caſtorei, ſpicæ nardi, caſiæ, myrrhæ, Lemnii ſigilli, corticis mandragoræ, ſingulorum vnc. vnam, ſeminis dauci, apii, aniſi, ſeſelis, & hyoſcyami, ſtyracis, ſingulorum vnc. duas. Trita fermentato cum vino bono, & formato paſtillos.

Cap. XVII.

PASTILLVS nominatus trigonos. Seminis apii & hyoſcyami, ſingulorum drachmam vnam, aniſi drachmas duas, opii drach. vnam. Trita fermentato cũ aqua, & finge paſtillos.

Cap. XVIII.

PASTILLVS de ſeminibus, mirabilis. Aniſi, apii, ſingulorum drach. duodecim, ammeos, hyoſcyami ſeminis, ſingulorum drachmas tres, ſeminis fœniculi drach. ſex, opii drach. quatuor. Trita fermentato cum aqua ſufficienti, & formato paſtillos.

Cap. XIX.

PASTILLVS è ſpina Ægyptia. Spinæ Ægyptiæ, rhois Syriaci, thuris, acaciæ, aluminis ſciſſilis, gallarum, ſucci hypociſthidis, Lemnii ſigilli, corallii, ſymphyti, Samii aſteris, aloes flauæ, ladani, ſingul. vnc. ſemis. Terito fingitóque paſtillos cum vino, & præbeto.

Cap. XX.

PASTILLVS clidios Oribaſii ad dyſentericos & cœliacos, probatus. Gallæ immaturæ drach. quatuor, opii drach. duas. Trita fermentato cum droſato myrtino, ac formato paſtillos aut pilulas, & præbeto tres aut quinque cubitum ituris.

Cap. XXI.

PASTILLVS Philippi vocatus, ad dyſentericos & cœliacos mirabilis. Balauſtiorum, acaciæ, ſucci hypociſthidis, opii, rhois Syriaci, thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloes flauæ, rhei Pontici, ſidiorum, myrtorum, ſingul. drach. duas. Probè trita excipe cum vino auſtero, aut ſucco plantaginis minoris. Formato paſtillos triobolares: & ſi febris abeſt, præbeto cum vino: febricitantibus autem, cum hydromelite.

Cap. XXII.

PASTILLVS è veſicariis laudatus. Opii, ſeminis cucumeris ſatiui, apii, hyoſcyami, & ſeminis fœniculi, veſicariarũ, ſing. vnc. vnam ſemis, amygdalarũ amararum vnc. ſemis drachmamvnam, croci vnc. vnam. Trita cum vino ſufficienti fermenteſcant: & formatis paſtillis, vtere.

Cap. XXIII.

PASTILLVS è corallio probatus. Anagallidis vnciam ſemis, corallii, rhei barbari, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, pæoniæ, cariophylli, maceris, ſing. vnc. 1. ariſtolochiæ lõgæ & rotũdæ, ſing. vnc. duas. Trita fermẽteſcant cũ ſucco plantaginis maioris, & fingãtur paſtilli.

Cap. XXIIII.

PASTILLVS è corallio ſimilis. Seminis hyoſcyami, thuris, ſingulorum drach. vnam ſemis, terræ Samiæ, corallii, rubricæ ſinopicæ, opii, ſingulorũ drach. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, & formentur paſtilli, qui vſu poſtulante præbeantur.

Cap. XXV.

PASTILLVS è corallio melior omnibus, & familiaris omnibus empiricis, præter opinionem dyſentericis conferens. Terræ aſteris, balauſtiorum, corallii, ſucci hypociſthidis, acaciæ, myrrhæ, rhei Pontici, dauci, omphacii, tragacanthæ, ſingulorum vnc. ſemis, rhois [a] rubei vnc. vnam ſemis, amyli, Lemnii ſigilli, croci, ſingul. ſcrupulos tres, aluminis ſciſſilis ſcrupulos ſex, acanthæ Ægyptiæ fructus ſcrupulos duos. Trita excipe cum ſucco plantaginis maioris, aut vino veteri ſufficienti, & formato paſtillos. præbeto dormituris triobolum cum poſca.

a Rubei] Græcè eſt ἐρυθρᾶ: Actuarius autem legit Syriaci.

Cap. XXVI.

PASTILLVS ex Ægyptia ſpina, quo crebrò vtor [a] quem Galenus aphrodiſiaſticon clidion inſcribit. Medicamentum accommodatum ad ſanguinem ſpuentes, cœliacos, dyſentericos, & defluxione ſtomachi moleſtatos, probatus. Cytinorum, ſpinæ Ægyptiæ fructus, balauſtiorum, acaciæ, ſucci hypociſthidis, ſingulorum vncias tres, lycii, rhei Pontici, ſingulorum vnc. duas, myrrhæ vnciam vnam. Trita excipiantur cum decocto myrtorum, aut roſarum, aut vini myrtini, & fingito paſtillos, ac præbeto pro viribus cum decocto roſarum, aut myrtorum, aut pampinorum vitis, aut palmularũ, aut aquæ frigidæ pluuialis. Lycio autem haud præſente, conficito cum ſucco rhois coriarii, vt probatum & mirabile.

Quem Galenus, &c.] In codice manuſcripto ſimpliciter legitur κλειδίον. Sed vt ex Paulo ſatis liquet, ſcribendum, ὃν γαληνὸς ἀφροδισιαστικὸν κλειδίον ἐπιγράφει.

Cap. XXVII.

PASTILLVS ex opio, ſomnum inducens, ad febricitantes & cœliacos mirificus. Cinamomi, ſeminis apii, aniſi, & hyoſcyami, myrrhæ, opii Cretici, croci veri, ſingulorum hexagium vnum. Trita fermẽteſcant cum aqua tepida, & finge paſtillos exiguos. præbeto ſingulis diebus dormituris vnum.

Cap. XXVIII.

PASTILLVS ad quartanas admodum probatus. Opii, ſeminis rutæ & hyoſcyami, ſingulorum vnc. ſemis, croci hexag. vnum ſemis, caſiæ vnc. vnam, ſulphuris ignem nõ experti vnc. duas hexag. 1. ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali, & fingito paſtillos ſcrupuli vnius pondere, præbetóque cum poſca ante acceſſionis inuaſionem.

Cap. XXIX.

PASTILLVS probatus Nicephori ad cœliacos. Sandarachæ vnciam vnam ſemis, opii hexag. duo, ſquamæ ferri vnc. vnam, ſquamæ æris vnc. vnam hexag. vnum, croci hexag. duo, calcis viuæ, aluminis ſciſſilis, panis vſti, ſingul. vnc. vnam hexag. vnum. Trita excipito, & paſtillos formatos præbeto.

Cap. XXX.

PASTILLVS lienoſis conferens è Galeno expertus. Semiſſis ericæ, piperis communis, ſingulorũ hexag

quatuor,ſpicæ nardi,ammoniaci, ſingulorum hexagia duo. Ammoniacum diſſolue ſeorſim cum aceto,dein omnibus ſimul ſubactis finge paſtillos pondere vnciæ vnius,& bibendos præbe cum oxymelite.

Cap. XXXI.

PASTILLVS qui per ſuperiora aſſumitur,ad dyſentericos & cœliacos admodum probatus. Acaciæ, aluminis ſciſſi,gallarum Alexandrinarum, myrrhæ, opii, ſingulorum vnciã vnam. Trita fermenteſcant, cum vino aminæo, & fingantur paſtilli, ac dentur cum decocto ſymphyti,myrtorum,roſarum,& rhois culinarii.

Cap. XXXII.

PASTILLVS ad iecinoroſos & regio morbo laborantes,laudatus. Aniſi,apii,aſari,amygdalarum amararum, abſinthii,ſingulorum vnciam vnam. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali,& formentur paſtilli põdere vnciæ vnius,& præbeto.

Cap. XXXIII.

PASTILLVS nephriticus ad vrinæ ſtillicidium admodum laudatus & probatus. Primùm verò mercedem accipe. Piperis vnc.ſeptem ſemis,galbani vnc. quatuor ſemis, vuarum vnciam vnam ſemis, chamæmeli drachmam vnam,radicis rubiæ drachm.duas. Trita fermenteſcant cum decocto chamæmeli, & fingantur paſtilli quorum ſinguli pendeant vnciam vnam. Datur in deſcenſu balnei cum vino,& miraberis.

Cap. XXXIIII.

PASTILLVS ex electro ſeu ſuccino. Pſyllii,iridis Illyricæ,maſtiches,electri,croci,ſingulorum vnc.vnam, opii vnc.duas: in alio vnc.quatuor habentur. Terantur & formentur paſtilli,præbeantúrque.

Cap. XXXV.

PASTILLVS è cornu ceruino ad dyſentericos & ſpuentes ſanguinem. Cochlearum terreſtrium drachm. ſex,cornu ceruini vſti,gallæ torrefactæ, acaciæ torrefactæ,ſingulorum drach.duas ſemis obolos ſex,baccarum myrti nigræ drachmas ſeptem ſemis,opii torrefacti,ſucci hypociſthidis,ſingulorum drachmas duas ſemis,œnãthes drachmas tres,ſucci radicis mandragoræ,terræ aſteris,ſingulorum drach.ſex,rhois obſoniorum drach. ſeptem,ſidiorum torridorũ drach.tres,thuris drach. quatuor,corticis pineæ torrefacti drach.ſeptem,hyoſcyami toſti drach.quinque,rhois coriarii libram vnam ſemis. Rhu coquatur cum vino nigro, & craſſiſſimum fiat vinum,reliquáque excipiãtur,atque cum vino paſtilli fingantur dentúrque pro viribus.

Cap. XXXVI.

PASTILLVS per inferiora iniiciendus. Succi hypociſthidis,opii,ſandarachæ,arſenici,ſquamæ æris, calcis viuæ,æris vſti, aluminis, lycii, omphacii, miſyos, rhois Syriaci,roſarum aridarum, croci ſingulorum vnciam vnam, chartæ vnc.duas. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti,& fingantur paſtilli.

Cap. XXXVII.

PASTILLVS amarus ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos & hydropicos admodum mirabilis. Seminis apii,aſari,abſinthii,amygdalarum amararum, aniſi, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcant cum ſucco abſinthii,& formentur paſtilli, ac dentur cum oxymelite ſquillitico ſufficiente.

Cap. XXXVIII.

PASTILLVS liquans lienem confeſtim. Ramorum tenerûm rubi,ammoniaci thymiamatis,ſingul dr. quatuor,foliorum capparis drach.duas,fructus myricæ quæ aſplenos dicitur,ſquillæ aſſatæ,piperis communis, ſingulorum drachmam vnam. Trita irrigentur cum aqua,& fingantur paſtilli,dentúrque cum oxymelite, ac miraberis eius effectum.

Cap. XXXIX.

PASTILLVS leucos hoc eſt albus vocatus, valde probatus. Tragacanthæ, lythargyri, ſing.libr ſemis, ſigilli Lemnii lib.vnam,ceruſſæ lib.S.quartam partem, thuris maſculi vnc.quatuor ſemis. Trita fermenteſcant

A cum decocto myrti & papaueris,formentúrque paſtilli, dentur pro viribus vt admodum mirifici.

Cap. XL.

PASTILLVS anicetos appellatus. Æris vſti vnc. ſemis quartam partem,ſquamæ æris, vuarum agreſtiũ, ariſtolochiæ rotundæ,cumini,ſeminis erucæ,ſalis Cappadocici,ſingulorumvncias tres,iridis vnc.ſemis,thuris maſculi vnc.ſemis quartam partem,æruginis raſilis lib. duas,ſinapi libram vnam ſemis. Trita fermenteſcant cũ decocto caricarum,fingantur paſtilli ac præbeantur.

B Cap. XLI.

PASTILLVS ex abſinthio hemicranicus. Succi abſinthii drach. octo,myrrhæ drach.quatuor,opopanacis,euphorbii,ſing.ſcrup.tres,nitri,liquoris parthenici, ſing. drach.duas, piperis communis,ſagapeni, ſingulorum drach.vnam. Trita fermenteſcant cum aceto albo, & formentur paſtilli,qui vſu poſtulante aceto diſſoluti illinantur,&poſt horas ſex lauato. Si verò vult parcè vti, cerato æquali excepta illine integras diem & noctem.

Cap. XLII.

C PASTILLVS auricularis dictus,multæ efficaciæ ad aurium ſonitus,ac apponderatione conſonans. Dicũt autem non eſſe contingendum ægrotantem priuſquã mercedem accipias:in tribus enim aut quinque diebus omnẽ morbũ auriũ ſiue vetus aut recẽs fuerit, emendat corrigitve,& confeſtim dolorẽ vacare facit. Aurium doloribus auxiliatur,in oppoſitã aurem infuſum. Foliorũ rutæ,zingiberis[a] Troglodytici dolo vacantis,ſing. drachmas tres,ſucci hyoſcyami drach.ſemis,opii nigri, amomi,crociCorycei puri,ſingul.drach.ſemis,baccarum D lauri excorticatarum drachmas tres. Trita fermenteſcãt cum lacte muliebri,& informato paſtillos quos in vmbra ſiccato. vſu exigẽte cum lacte irrigato muliebri, infunde cum goſipio.

[a] Troglodytici] In codice Nicolai non rectè στρογλύτιδος,pro τρωγλοδυτικοῦ vel τρωγλοδύτιδος legitur. Puto enim Nicolaum loqui de zingibere quod in Troglodytica naſcitur.

Cap. XLIII.

PASTILLVS Amazonis nominatus. Seminis apii,aniſi,cinamomi,ſing.drach. vnam ſemis, comæ abſinthii drachmas duas,myrrhæ,piperis communis,o- E pii,caſtorei,ſingulorum drachmam vnam. Trita fermẽteſcant cum aqua,& formentur paſtilli,dentúrque.

Cap. XLIIII.

POLYIDAE ſphragidis confectio. Aluminis ſciſſi drachmam vnam ſemis,thuris maſculi drachm.duas, myrrhæ drach.quatuor,chalcanthi,aloes flauæ, ſingul. drachmam vnam,cytinorum drach. ſex, fellis taurini drach.tres aliàs drach.octo. Trita irrigato cum vino auſtero ſufficienti,& rectè confectos dato.

Cap. XLV.

CROCOMAGMATIS confectio admodũ probata. Croci hexagia vigintiquinque,myrrhæ, roſarum F aridarum,amyli,ſingulorum hexag.duodecim ſemis,amygdalarũ, thuris maſculi,gummi,ſingulorum hexag. vnum ſemis,coſti,ſpicæ nardi, ſing. drach. quartã partem. Trita ſubiguntur vino bono,& exhibentur.

Cap. XLVI.

PASTILLVS rubeus appellatus,ab Italis rubea trochiſcata. Conferens tertianis, quartanis & quotidia- G nis, datus tempore acceſſionis cum ſtillatitio roſarum liquore,aut cũ decocto ſenæ,Ponticæ nucis magnitudine. Si verò placet hunc terito cum ſtillatitio roſarum liquore,& inunge pulſus manuum, tẽpora & nares. Glycyrrhizæ radicis,cinamomi,papaueris albi,aut capitum papaueris,ſingulorum drach.tres ſcrup.vnum,gran.frumentacea quinque,croci,roſarum, hyoſcyami, & ſeminis apii, ſingulorum drach.duas gra. quindecim ſemis, caryophylli, ſtyracis,opii,ſingulorũ drach.ſemis,paſtillorum è croco & diocri vocati,ſingulorum drach. duo- H decim,myrrhæ,aniſi, ſingulorũ drachmas quindecim. Trita fermenteſcant cum melle Attico, & fingito paſtillos,datóque.

Cap. XLVII.

PASTILLVS diarhodôn admodum probatus.

rosarum viridium drachmas tres, spodii drach. duas, santali rubei drach. vnam S. gran. VII. santali albi dr. vnã gra. XII. croci scrup. duos gr. XX. caphuræ gr. XII. Trita fermẽtescant cum stillatitio rosarum liquore, & formatis pastillis vtere.

Cap. XLVIII.

PASTILLVS [a]Diaiôn, hoc est è violis nominatus. Seminis papaueris drach. duas scrup. vnum, rhei barbari scrup. quinque, seminis plantaginis minoris drach. vnam, balsami scrup. vnum. Trita subigantur cum stillatitio rosarum liquore, & formatos pastillos exhibeto.

a Diaiôn] In Nicolai codice Græco, vt Latinis etiã, corruptè admodum legitur, ὁ διάϐης pro ὁ διὰ ἴων, hoc est è violis: Sic enim apud Actuarium rectè quidem legi constat. Vel hæ duæ dictiones de violis non sunt integrè prolatæ. Nam in Latinis codicibus nonnullis legitur diaui, concisè pro de violis.

Cap. XLIX.

PASTILLVS [a]Diocres, probatus valde. Amomi drachmam vnã, cinamomi, folii, myrrhæ, casiæ ligneæ, singulorum drachmam semis, spicæ scrupulum vnum, opobalsami, costi, iunci odorati floris, calami odorati, xylobalsami, asari, phu, singulorum gran. quindecim, mastiches, fœniculi, singulorum grana sex, [b] tamaricis grana octo. Trita madefiant cum vino ascalonite, & fingantur pastilli, siccentur cum fumo styracis, & dentur.

a Diocres] Manuscriptus codex legit διόκρης, vt etiam Latinus. Constat autem barbaram esse dictionem. b Tamaricis] In codice manuscripto perperam μύρηζος pro μυρίκης legitur. Eam enim genuinam esse lectionem, è Latinis etiam codicibus abundè patet.

Cap. L.

PASTILLVS è croco. *Deficit. Croci drach. tres, rosarum, ammeos, myrrhæ, singulorum drachmam vnam semis, ligni aloes scrup. duos. Trita fermentescant cum stillatitio rosarum liquore, & formẽtur pastilli: qui vt probati exhibeantur.

Cap. LI

PASTILLVS squilliticus, mirabilis valde. Squillã extrinsecus fermento oblitam assato bene in clibano. Adiice illi farinam eruinam & rursus simul cõtundito, dein fermentato cum bono vino: & vbi exceperis, formato pastillos, & dato.

Cap. LII.

PASTILLVS spodios cognominatus. Spodii drachmas quatuor, rosarum drach. septem, seminis portulacæ, succi glycyrrhizæ, singulorum drachmas duas. Trita fermentescant cum succo seminis lini: & exiccati in vsum referantur.

Cap. LIII.

PASTILLVS è vipera. Alii dicunt quòd conficiatur ex alia fera, quã Itali Tirum vocant. Accipe tirum siue viperam quamcunque inueneris, & amputatis à capite ac cauda ternis digitis, deinde quod medium est arripe, cutéque detracta, & interaneis omnibus abiectis, reliquum corpus ablutum & probè repurgatum in ollam cum aqua coniice, & coquito bene: postea eximito, & probè ossa vndiquaque purgato: carnibúsque in mortarium coniectis, & bene contusis, admisce illis farinæ eruinæ, aut panis vsti puri quod satis est vt fingi pastilli queat. vbi probè subacta fuerint, formato pastillos, quibus vtere.

Cap. LIIII.

PASTILLVS è corallio admodum bonus. Corallii rubei, cinamomi, amomi, papaueris, myrrhæ, singul. drachmas quatuor, floris iunci odorati, croci singulorum drach. duas, calami odorati, xylobalsami, casiæ ligneæ, mastiches, polii, folii, aut phu, asari, perdicii herbæ per quam inficiunt veras [a]lanas, singulorum drach. vnam. Trita fermentescant cum drosato aut vino sufficienti, & formentur pastilli, quorum singuli pendeant hexagium vnum. præbeto ad vsum.

a Lanas] Manuscriptus codex legit χῆρια falsò pro ἔρια: Lanas autem perdicio infici, Plinius testatur.

Cap. LV.

PASTILLVS è lacca, ad iecinorosos, lienosos, & stomachicos à calore factos, probatus. Laccæ qua tingunt fullones, rosarum, spodii, absinthii, sacchari, succi eupatorii, singulorum drach. tres, rhei barbari drachm. quatuor, floris iunci odorati drach. duas. Trita fermentescant cum succo fœniculi aut intybi, & fingantur pastilli dentúrque cum succo malorum Punicorum.

Cap. LVI.

PASTILLVS ex rheo barbaro, ad hypochõdriacos, materia refertos, iecinorosos, lienosos, stomachum que imbecillum habentes roborat. Rosarum, absinthii, rhei barbari, singulorum drachmas tres, spodii, spicæ, floris iunci odorati, laccæ, eupatorii succi, singulorum drachmam vnam, santali citrini, croci, xylocasiæ, tragacanthæ, mastiches, singulorum scrupulos duos. Trita fermentescant cum succo fœniculi, & fingãtur pastilli qui exhibeantur cum decocto fœniculi.

Cap. LVII.

PASTILLVS ex aniso ad iecinorosos, lienosos, stomachicos & inflatos. Anisi, rosarum, fœniculi, sing. drach. septem, rhei barbari drach. vnam, succi glycyrrhizæ, floris iunci odorati, laccæ, mastiches, spicæ, eupatorii, singulorum drach. tres, xylocasiæ, asari, absinthii, spodii, singulorum drachmas duas. Trita fermentescant cũ succo rutæ, & fingantur pastilli qui cum decocto fœniculi sufficienti præbeantur.

Cap. LVIII.

PASTILLVS ex absinthio ad eos quibus refrigeratus est stomachus, iecinorosos, stomachicos, & habentes tumorem in iecore: valde bonus. Absinthii, fœniculi, anisi, rosarum, amygdalarum amararum, singulorum drachmas tres, asari, spicæ, floris iunci odorati, apii, singulorum drach. duas, rhei barbari, succi eupatorii, sing. drach. vnam. Trita fermentescant cum succo intybi, & formentur pastilli qui pro viribus exhibeantur.

Cap. LIX.

PASTILLVS ex eupatorio, ad iecinorosos, lienosos, stomachicos & eos qui malum corporis incurrent. Absinthii, floris iunci odorati, succi eupatorii, rosarum, fœniculi, mastiches, singulorum drachmas tres, rhei barbari, anisi, tragacanthæ, santali citrini, spodii, singulorũ drach. vnam semis. Trita fermentescant cum succo intybi, & formentur pastilli quorum singuli pendeant hex. vnum. Dentur cum decocto intybi aut drosato acido, qui oxosacchar nominatur, aut acido Punicorũ succo.

Cap. LX.

PASTILLVS diarhodôn, ad iecinorosos & stomachicos præter opinionem faciens. Rosarum drach. decem, glycyrrhizæ drach. sex, floris iunci odorati, spicæ, fœniculi, spodii, tragacanthæ, singulorum drachmas duas. Trita fermentescant cum succo intybi, fingantur pastilli, quorum singuli drachmam vnam adæquent. Præbeantur cum succo Punicorum.

Cap. LXI.

PASTILLVS è spodio ad calorem iecoris, & febres acutas, atque ardentes mirabilis. Rosarum drach. tres, spodii, seminis portulacæ, succi glycyrrhizæ, sing. drachmas duas, tragacanthæ, amyli, singulorum drach. vnam, sacchari drach. quatuor. Trita fermentescant cũ succo psyllii, & fingantur pastilli qui cum succo psyllii præbeantur.

Cap. LXII.

PASTILLI è caphura ad calorem iecoris. Rosarum, gummi Arabici, tragacanthæ, spodii, singul. drachmas quatuor, seminum cucumerum, seminis portulacæ, glycyrrhizæ, singulorum drach. octo, croci drach. duas, amyli drach. tres, caphuræ drach. semis. Trita fermentescant cum succo psyllii, & formentur pastilli de quibus detur quantum volueris.

Cap. LXIII.

PASTILLVS è tribus santalis, ad iecinoris calorem, immodicam sitim, linguæ ariditatem, & febres ardentes. Rosarum, spodii, sacchari, singulorum drach. quatuor, triũ santalorum, seminis portulacæ, succi glycyrrhizæ, seminis peponis & cucumeris, caphuræ, tragacanthæ, singulorum drachmam semis. Fermentescant cũ succo psyllii, aut mali Punici, & fingãtur pastilli. præbeantur cum pondere thuris, aut succo dulcis calami.

Cap.

Cap. LXIIII.

PASTILLVS è berberis, hoc eſt oxyacantha Ægyptia. Berberis, ſpodii, ſucci glycyrrhizæ, ſeminis portulacæ, ſingul. drach. tres, roſarum drach. ſex, ſpicæ, amyli, tragacanthæ, ſingulorum drachmam vnam, ſeminis anguriæ drachmam vnam ſemis, caphuræ drachmam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli, qui dentur.

Cap. LXV.

PASTILLVS è berberis, hoc eſt oxyacantha. Succi berberis drach. vnam, ſucci intybi, ſeminis intybi, anguriæ & portulacæ, ſingulorum drach. tres, roſarum drach. duas, rhei barbari drach. vnam, ſenæ, ſpicæ, ſingulorum drachmam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, formentúrque paſtilli pondere hexagii vnius, & præbeantur.

Cap. LXVI.

PASTILLVS ex eupatorio, ad iecinoroſos, lienoſos, ſtomachicos, & hypochondria ſublata murmurãtia. Spicæ, eupatorii ſucci, ſeminis fœniculi, aniſi, ſucci abſinthii, ſingulorum drach. duas, rhei barbari drach. vnam, ſantali citrini, croci, xylocaſiæ, maſtiches, ſing. ſcrupul. duos, ſpodii drach. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi ſufficienti, & formẽtur paſtilli. Detur vnus: eſt enim laudatus, & probatus.

Cap. LXVII.

PASTILLVS è ſena, ad lienoſos, iecinoroſos, & melancholicos admodum bonus. Aſari, ſenæ, ſpicæ, ſing. ſtag. vnum ſemis, rhei barbari ſtag. ſemis, ſeminis portulacæ, roſarum, cinamomi, ſing. drach. tres, ſeminis lactucæ, intybi, agni, cyperi, ſing. hexag. duo gran. quatuor. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, formentur paſtilli, deturque vnus.

Cap. LXVIII.

PASTILLVS Criogenes, ad grandines in oculis valde bonus. Ariſtolochiæ rotundæ, ſquamæ æris vſti, æruginis, aluminis ſciſſilis & rotundi, zingiberis, ſucci herbæ verbenacæ rectæ, ſingulorum drachmã vnam ſcrup. duos grana quinque. Trita fermenteſcant cum aceto, formentur paſtilli, & dentur.

Cap. LXIX.

PASTILLVS ad ozænas, admodum probatus. Cadmiæ ter vſtæ, & vino reſtinctæ, molybdenæ, plumbi vſti, lithargyri, ſpicæ nardi, thuris maſculi, foliorum cypariſſi, ſabinæ, gallarum, lycii Indici, gummi, ſing. drachmas quatuor, ceruſſæ, [a] glaucii, nitri aut rubricæ, folii, balauſtiorum, floris iunci odorati, acaciæ, aloes flauæ, ſing. drach. ſemis, foliorum & florum roſarum, ſing. ſcrup. ſex. Trita fermenteſcant cum aceto, & fingantur paſtilli, qui diſſoluti cum vino præbeantur.

a Glaucii] In manuſcripto codice legitur ſραυκίε pro γλαυκίε.

Cap. LXX.

PASTILLVS ad cardiacos, animo deficientes, reſolutos, & eos qui craſſos humores in ſuperiore ventre aceruant, animi defectionem inducentes, & ad ſanguinis fruſtrationem. Corallii drach. vnam, maſtiches hexag. vnum, ambaris drach. ſemis, ſpicæ, ligni aloes, caryophylli, cinamomi, gallæ moſchatæ, aliptæ moſchatæ, nucis moſchatæ, cubebæ, cardamomi exigui & magni, caryophylli magni, ſerici vſti, ſeminis ocimi, ſingulorum hexag. vnum. Oſſa cordis ceruini quatuor, florum borraginis & roſmarini, foliorum citri, aut citreæ foliorum, ſing. hexag. vnum, ramenti oſſis elephantis, oſſis naris purpuræ, margaritarum, ſingulorum hexag. ſemis, ſapphiri drachmã ſemis, lapidis Armenii, lapidis lazuli, ſingulorum drachmam vnam, moſchi ſiliquas duas ſemis, berberis hexagium vnum, auri puri hexag. ſemis. Trita fermentato cum ſucco borraginis & bugloſſi, fingitóque paſtillos pondere drachmæ vnius. Vſu poſcente dato quantum lubet manè ieiuno cum vino veteri ſufficiente.

Cap. LXXI.

PASTILLVS è moſcho, ad ſyncopen cordis, & animi defectionem, ſanguiniſque fruſtrationem, craſſos
A item humores in ſuperiore ventre redundantes, & inducentes animi defectionem. Maſtiches, ſpicæ, ligni aloes, cinamomi, caryophylli, gallæ moſchatæ, nucis moſchatæ, cubebæ, cardamomi parui & magni, corticis citrii carnis, ſing. hexag. vnum, moſchi ſiliq. duas ſemis, oſſa cordis ceruini tria, berberis hexag. S. Trita fermenteſcant cum vino, & formato paſtillos, dato manè ieiuno cum vino bono ſufficiente.

Cap. LXXII.

PASTILLVS ad eos qui morbo comitiali capti
B ſunt, Archigenis. Impetiginis equi quæ iuxta genua habetur drachm. duodecim, caſtorei, galbani, ſingulorum drach. ſex, ſerpylli drach. quatuor. Hæc probè læuigata fermenteſcant cum aceto, & fingantur paſtilli triobolares. detur vnus cum oxymelitis cyathis duobus, diebus quadraginta per interualla.

Cap. LXXIII.

PASTILLVS Archigenis, ad eos qui morbo comitiali laborant, & per circuitus conuelluntur, aut ilei dolore moleſtantur, aut capitis dolore affliguntur. Ca
C ſtorei, abrotoni, panacis radicis, pyrethri, croci, ſingulorum drachmas octo, rutæ ſylueſtris ſeminis, myrrhæ, piperis communis, ſingulorum drachmas quatuor. Bene trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantúrque paſtilli pondere drachmæ vnius. Detur vnus febre vacã tibus cum aceto ſquillitico: febricitãtibus autem, in remiſſione, aut interuallis, cum mulſa tribus diebus. dein tres intermittens dies, iterum tribus diebus dato. pòſt tres intermittens dies, dato aliis tribus diebus. & vniuerſæ exhibitiones ſimul ſint nouem. Hoc facit etiam ad ar
D thriticos, ducit menſes mulieribus in neceſſitate.

Cap. LXXIIII.

PASTILLVS ad æſtiuas vſtiones, vniuerſum corpus odoratum faciens. Caſiæ, iridis, myrrhæ, aluminis boni, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcãt cum vino odorato, & formentur paſtilli, qui dentur vſu poſtulante.

Cap. LXXV.

PASTILLVS capniſtos à fumo dictus, ad tuſ
E ſientes, & nonniſi recta ceruice ſpirantes, valde probatus. Abrotoni, ſandarachæ, ſinapi, cardamomi, ſingulorum vnciam ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, & finge paſtillos, vſúque exigente ſuper carbones ponito, & ſuffito per infundibulum, vt æger fumum per os excipiat.

Cap. LXXVI.

PASTILLVS ad tuſſientes, & nonniſi recta ceruice ſpirantes ſuffumigabilis, ſimilis. Arſenici, aluminis ſciſſilis, [a] ſabinæ, hordei, aut farinæ hordei, radicis
F chamædryos, corii vitis, maſtiches, chamæleuces, hoc eſt vngulæ caballinæ lingua Italica dictæ, coſti, lutei ouorum, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum luteis ouorum, formentúrque paſtilli, quibus ſuffito ieiunum & dormiturum.

a Sabinæ] Manuſcriptus codex legit σφαίτιον, fortè pro βράθυος.

Cap. LXXVII.

PASTILLVS ex electro ſeu ſuccino, probatus. Fœnigræci, iridis Illyricæ, maſtiches, electri, croci, ſing. drach. tres, opii drach. ſex, aliàs drach. duodecim. Conte
G rantur, & fingantur paſtilli ad vſum.

Cap. LXXVIII.

PASTILLVS Doſithei, ad excreantes ſanguinẽ & tuſſientes laudatus. Ramorum rubi tenerrimorũ, radicis ſymphyti, fructus ſpinæ Ægyptiæ, ſucci hypociſthidis, lycii, opii, thuris, [a] rhei barbari, terræ aſteris, ſingulorum vnciam vnam, rhois culinarii vnc. vnam S. roſarum aridarum vnc. duas, myrti baccarum vnc. duas ſemis, croci, Lemnii ſigilli, corticis maceris, ſingul. vnc. ſemis drachmam vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco
H arnogloſſi, aut vino [b] paſſo, fingantúrque paſtilli, qui præbeantur cum decocto ſymphyti, aut polygoni, aut arnogloſſi.

a Rhei barbari] Aetius habet ῥã ποντικã. Vnde ſatis conſtat, Nicolaum etiam non raiò rha Ponticum, & rha barbarum hodie vo-

catum, inter se confudisse: vt nihil mirum sit nostræ ætatis medicos idem etiam facere. b Passo] In codice Nicolai est παραθίνου scriptum: in Aetio autem παράθηλι pro πατητοῦ. Est autem παλητὸν, hoc est passum, quod vuis diutius in vite à sole adustis, aut spontè defluit, aut exprimitur.

Cap. LXXIX.

PASTILLVS ad excreantes sanguinem, quo crebrò vtor, bene probatus. Terræ asteris vnc. vnam semis, amyli recentis vnc. duas semis, tragacanthæ vnc. semis drachmam vnam, gummi vnciam vnam semis, glutinis piscium vnciam semis. Ichthyocollam more eorum qui arcus faciunt dissoluito, macerando hanc tribus diebus in aceto acerrimo, repurgandóque & membranosum quod in ea est auferendo. quarta verò die exemptam paulatim in mortario contundito, & exquisitissimè læuigato: ad læuigandum enim contumax est. Vbi autem exquisitè læuigaueris, coniice in acetum, ac in æreo aut ferreo aliquo vase coquito ad calidum cinerem, & crebrò iusto tempore agitato donec crassissima euadat. dein coniectam in mortarium plurimùm læuigato. Postea in promptu sint singulæ prædictæ species, seorsim contusæ & accuratè cribratæ: potissimùm verò tragacantham [a] in mortarium ad dissolutam ichthyocollam insperge, & exquisitè vnita excipe [b] lancibus vitreis solidis, & exsiccato formando pastillos mediocres. moram aliquam dum formantur requirunt. Exhibetur pastillus vnus cum posca, magna fiducia.

a In mortarium, &c.] In codice Nicolai legitur ἐν τῇ διαλυθείσῃ simpliciter: quum ex Aetio potiùs sit scribendū ἐν τῇ θυίᾳ τῇ διαλυθείσῃ. b Lancibus vitreis] Manuscriptus codex habet ἐν πήναξι ἢ ἐν ἥλοις στερεοῖς, falsò admodum, pro πίναξιν ὑαλίνοις στερεοῖς.

Cap. LXXX.

PASTILLVS è semine lini, ad eos qui abscessu laborant, tussientes & suppuratos. Farinæ seminis lini, vuarum exemptis vinaceis, sing. lib. semis, pinearum, amygdalarum amararum & dulcium, sing. vnc. tres, auellanarum, terebinthinæ, iridis rubeæ, sing. vnc. semis, myrrhæ, croci, thuris masculi, sing. hexag. vnum semis. Hæc in mortario bene tusa cum lacte asinino fermentescant, & digerantur in pastillos ad vsum, qui madefiant cum drosato chamæleuces, aut ex iride: ac præbeantur cum aqua calida. Si verò non madefeceris cum drosato, in modum eligmatis dato ieiuno manè & vesperi pondere cochlearii vnius. Aut quod pastillo sumptum est terito, madefacitóque cum drosato chamæleuces, & factis hypoglottiis, præbeto vt sub lingua retineat æger.

Cap. LXXXI.

PASTILLVS ad suppuratos, abscessu laborantes & tussientes, probatus vt prædictus. Cardamomi vncias quatuor, sagapeni, myrrhæ, singulorum vnc. duas, opii, castorei, singulorum vnc. vnam, piperis vnc. semis. Trita fermentescant cum aqua sufficienti, formentúrque pastilli [a] quorum singuli pendeant obolos duos. Præbeatur vnus cum aqua calida.

a Quorum singuli, &c.] In manuscripto codice perperam scribitur ἀναϐολῶν β΄ pro ἀνὰ ὀϐολῶν β΄.

Cap. LXXXII.

PASTILLVS ad eos qui abscessu laborant, tussientes & suppuratos, citò pus faciens expuere, admodum laudatus. Terebinthinæ, styracis, sing. drachmas quatuor, myrrhæ drach. duas semis, croci, iridis, galbani, sing. drach. duas, seminis hyoscyami, corticis mandragoræ, erysimi torrefacti, opopanacis, singulorum drachm. vnam, piperis communis, aphronitri, singul. drachmā S. Trita fermentescant cum vino passo bono, fingantur pastilli obolos duos pendētes: quorum vnus detur cum melicrati cyathis duobus aut tribus.

Cap. LXXXIII.

PASTILLVS ad suppuratos & tabidos. Seminis cucumeris syluestris excorticati (aliqui pro syluestris, satiuæ cucumeris semen iniiciunt) duplam partem vnc. quatuor, amygdalarum excorticatarum vnc. duas, seminis lini, seminis papaueris albi, sing. vnc. vnam. Trita fermentescant cum decocto tragacanthæ, fingantur pastilli, qui dentur pro viribus, iis quidem vnc. vna: aliis verò

A oboli duo. Vacantibus febre cum vino dulci: febricitantibus autem, cum decocto myrtorum.

Cap. LXXXIIII.

PASTILLVS amarus nominatus. Seminis apii, anisi, singulorum vnciam vnam semis, absinthii, gummi, singulorum vnciam vnam, myrrhæ, piperis communis, opii, castorei, cinamomi, singulorum vnciā semis. Trita fermentescant cum aqua sufficienti, & fingantur pastilli. Præbeatur perfectis podus vnciæ vnius:

B Galenus verò citra myrrham consueuit hoc medicamentum conficere, propter eius vim medicamētosam, pro ea admiscens piperis communis vnciam semis. Datur igitur stomaticis cum vini diluti cyathis tribus, cholericis cum frigida aqua. Iis verò qui cibum vomunt, siquidem laborans sitibundus fuerit, & sensus caloris in ore ventriculi apparuerit, frigidæque potioni per sanitatem assueuerit, cum aqua frigida præbetur similiter: si minus, cum calida: cœliacis autē & dysentericis, cum decocto myrtorum: lienosis cum oxymelitis calidi cyathis tribus.

C

Cap. LXXXV.

PASTILLVS Asclepiadis valde probatus ad imbecillitatē ventriculi, & eos qui acidum ructant. Nominatur autem anicetus aster. Medicamentum accommodatum, dolorem leniens, somnum inducens, multi vsus. Morbos stomachi sanat mirabiliter, & acidos ructus, concoctionisque imbecillitatem curat. Cruciatus iuxta vmbilicum & intestina, vertigines, inflationésque

D sanat. Facit ad capitis dolores, potus, extrinsecúsque fronti illitus, aceto dilutus. Auxiliatur doloribus aurium, cum succo perdicii dissolutus. Et ad [a] oculorum dolores, læuigatus, & cum galbano exceptus, aut liquore ficus sincipiti impositus. In lippientibus valet cum vino dulci in lana impositus. His quibus tonsillæ laborant, datur cum vino tepido gargarizandus, aut cum mulsa. Ad omnem sanguinis eruptionem, cum vino myrtite dissolutus. Facit ad veteres tusses, & destillationes, atque ad recentes affectus cum vino Scibelite aut

E Theræo dilutus. Confert suppuratis, tabidis, dissolutus decocto marrubii. Prodest dysentericis, cholericis, cum succo rutæ dissolutus. Facit ad omnem plagam herpetis cum rutæ decocto potus. Soluit etiam accessiones per circuitum factas, potus duabus ante inuasionem horis cum vini diluti cyathis tribus. Ducit etiam certò mulieribus menses, cum decocto artemisiæ potus. Facit ad vesicæ affectus mulso dissolutus similiter. Præfocatione vteri laborantibus auxiliatur potus. Pari ratione podagricis, arthriticis, cum decocto gentianæ dissolutus & potus confert. Lemnii sigilli, castorei, myrrhæ, spi-

F cæ nardi, casiæ, corticis mandragoræ, sing. vnc. 1. croci, opii, sing. vnc. 1. S. seminis dauci, styracis, anisi, seselis, seminis hyoscyami, singulorum vncias duas. Myrrham, styracem, & opium vino odorato dissolue, reliqua tusa & cribrata inspergito, & omnibus simul vnitis formato pastillos ciceris magnitudine, exsiccatisque in vmbra vtere vt probatis.

a Oculorum dolores] Græcus codex legit non rectè ὠταλγίαν pro ὀφθαλμίαν.

Cap. LXXXVI.

PASTILLVS Asteris, ad cœliacos probatus.

G Croci, opii, castorei, spicæ nardi, casiæ, myrrhæ, Lemnii sigilli, corticis mandragoræ, singulorum drachm. duas, seminis dauci & apii, anisi, seselis, hyoscyami seminis, styracis, sing. drach. quatuor. Trita fermentescant cum vino, & fingantur pastilli ad vsum.

Cap. LXXXVII.

PASTILLVS ad colicos, ex calamintha. Cyperi, myrrhæ, anisi, dictamni, petroselini, piperis communis, singulorum vnciam semis, spicæ, nardi, ammoniaci, calaminthæ, singulorum drachmas quatuor, casiæ, styra-

H cis, singulorum vncias quinque. Trita fermentescant cum aqua, & formentur pastilli nucis Ponticæ magnitudine. Exsiccentur in vmbra, & non febricitantibus detur vnus cum condito: febricitantibus autem, cum mulsa.

Cap. LXXXVIII.

PASTILLVS colicus, concoctionem iuuans. Cumini, rutæ, oui, ſing. drach. ſemis, myrrhæ, caſtorei, ſing. drachmam vnam. Trita fermenteſcant cum vino, formentur paſtilli, & dentur.

Cap. LXXXIX.

PASTILLVS infuſilis[a] nomine vacans. Ouorum drach. quatuor, ſeminis apii drach. ſex, caſtorei drachm. quatuor, ſpicæ nardi drach. duas, myrrhæ gran. quindecim, aluminis ſciſſilis drach. tres. Terito & formato paſtillos. Vſu poſtulante accipe de iis drach. duas diſſolutas in vino & oleo rutaceo, & iniice tepidũ vt probatũ.

a Nomine vacans] Manuſcriptus codex falſò ἀνόμοιος legit pro ὅμοιος ſimpliciter, vel ἀνώνυμος.

Cap. XC.

PASTILLVS infuſilis nominatus, ad dyſentericos & cœliacos valde laudatus. Acaciæ, aluminis ſciſſi Alexãdrini, gallarum, opii, ſingul. vnc. ſemis. Trita fermenteſcant cum vino aminæo, & fingantur paſtilli. Cõiiciantur in enema, pro viribus.

Cap. XCI.

PASTILLVS infuſilis, ad dyſentericos, cœliacos, admodum mirificus & probatus. Succi hypociſthidis, opii, ſandarachæ, arſenici, ſquamæ æris, calcis, aluminis ſciſſi, æris vſti, lycii, omphacii, miſyos, rhois Syriaci, roſarum aridarum, croci, ſingul. drach. ſemis, chartæ vſtæ drach. vnam. Trita fermenteſcant cum aqua, & fingantur paſtilli, ac dentur.

Cap. XCII.

PASTILLVS ex ſpina Ægyptia, ad dyſentericos & cœliacos probatus. Spinæ Ægyptiæ, rhois, thuris maſculi, acaciæ, aluminis ſciſſi, ſucci hypociſthidis, gallarum, Lemnii[a] ſigilli, corallii, ſymphyti, Samii aſteris, aloes flauæ, ladani, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum vino odorato, & fingantur paſtilli, ac dentur.

a Sigilli] In codice Nicolai deprauatè χιςῆς pro σφραγῖδος legitur.

Cap. XCIII.

PASTILLVS trigonus appellatus. Seminis apii vnc. vnam, hyoſcyami, opii, aniſi, ſingulorum vnciã S. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali, & formentur paſtilli, præbeantúrque.

Cap. XCIIII.

PASTILLVS ad dyſentericos, & cœliacos. Rhois culinarii, piperis communis, ſingul. vnc. duas, myrrhæ, croci, acaciæ, corticis loti, ramenti, ammeos, ſing. vnciã vnam, ſpicæ nardi, lycii, ſucci gallarum, opii, aniſi, aloes flauæ, ſing. vnc. S. Trita fermenteſcant cum ſucco rubi, fingantur paſtilli, & detur dormituris triobolus cum aqua: febricitantibus verò, cum frigida.

Cap. XCV.

PASTILLVS ad dyſentericos & cœliacos admodum probatus. Aniſi, apii ſeminum, ammeos, ſucci hypociſthidis, balauſtiorum, ſeminis hyoſcyami albi, ſing. vnc. quatuor. Trita fermentato cum vino, fingitóque paſtillos, & præbeto. Perfectum pondus vncia vna cum aquæ calidæ cyathis decem.

Cap. XCVI.

PASTILLVS Oribaſii, valde bonus. Opii, croci, lycii, acaciæ, rhois, thuris, gallarum, hypociſthidis, ſidiorum, aloes, myrrhæ, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco hypociſthidis, fingantúrque paſtilli, qui dentur cum aqua pluuiali.

Cap. XCVII.

PASTILLVS infuſilis ad dyſentericos, nominatus Nymphodoti, ad [a]depaſcentia omnibus præſtatior, quemadmodum experti ſumus (ait Archigenes) compoſitus quidem, vt Fauſtinus: diſſonans autem in arſenici apponderatione, opere autem longè efficacior eo apparet. Chartæ vſtæ ſcrup. ſeptem ſemis, arſenici ſcr. duos, [b]calcis viuæ ſcrup. duos ſemis, ſandarachæ ſcrup. vnum ſemis, vini auſteri[c] ſcrup. S. quartam partem. Coquito vinum ſolum quoad [d]tertia pars remaneat. dein arida læuigato in mortario, & ſubigito ad conſiſtentiã,

A fingitóque paſtillos pondere vnciarum duarum, aut vnciæ vnius & ſemis, aut vnciæ vnius. Vtere pro ægri viribus. Infunduntur cum vino & aqua pluuiali. Sint autem aquæ incocta, rhus Syriaca, lenticula, roſæ rubeæ aridæ, oriza & ruta. Vinum verò coctum ſit cum myrtorum nigrorum ſummitatibus & fructibus, ita vt vtrorumque humor ſit menſura cotylæ vnius, & probè confectum & ſubactum iniice vt valde mirificum & probatum.

a Ad depaſcentia, &c.] Hic locus in manuſcripto codice totus deprauatus eſt. Ita enim illic legitur: πρὸς τὰ νεμόμενα πάντα ποιῶν ἄμεινον, ὡς πεῖραν ἐγνωκέναι ἐξ αὐτοῦ, φησὶν ἀρχιγένης. συγκείμενος μὲν ὡς φαύστινον, διαφωνῶν δὲ, &c. quum ita potius ſcribendum erat: πρὸς τὰ νεμόμενα πάντων ἄμεινον ποιῶν, ὡς πεπειράμεθα (φησὶν ἀρχιγένης) συγκείμενος μὲν ὡς φαυστῖνος, &c. b Calcis viuæ] Codex Nicolai habet τιτάνου: Aetius verò ἀσβέστου. c Scrupulum ſemis] Haud dubiè hoc pondus deprauatum eſt, quod ſequentia etiam monſtrant, & in Aetio diſertè exprimuntur ſextarii tres. d Tertia pars] In Nicolai codice falſò legitur ὁ τίτος pro τὸ τρίτον.

Cap. XCVIII.

PASTILLVS fuſilis ad dyſentericos, cuius multam habemus experientiam. Eſt enim mirabilis ad depaſcentia vlcera, vt non ſolùm ad dyſentericos, verumetiam ad gingiuas putreſcentes, & omnes nomas conferat. Calcis, arſenici, chartæ vſtæ, ſquamæ æris, ſingulorum hexag. quatuor. Trita ſubigito cum ſucco ramorũ oliuæ, aut ſucco orizæ. Fit autem ſuccus hoc modo: Accipe ramulos oleæ, tuſos coniice in aquam ſufficiẽtem: & donec quater efferbuerit, coquito, & expreſſo inde ſucco vtere.

Cap. XCIX.

PASTILLI inſignes, Fauſtini nominati. Et primi quidem confectio eſt eiuſmodi, valétque ad dyſentericos & cœliacos. Chartæ combuſtæ drach. ſeptem ſemis, calcis viuæ drach. ſex quartam partem, arſenici dr. tres, ſandarachæ drach. vnam ſemis. Trita fermenteſcãt cum lenticula & decocto myrtorum quantum ſufficit. Alterius paſtilli Fauſtini confectio hæc eſt: Calcis viuæ drach. duas ſemis, ſandarachæ, drach. vnam ſemis, arſenici drach. duas, [a]chartæ vſtæ drach. ſeptem ſemis. Trita fermenteſcant cum decocto myrtorum, fingito paſtillos ad vſum.

a Chartæ] Manuſcriptus codex ſimpliciter legit κεκαυμένου, quum adiiciendum fuiſſet χάρτου.

Cap. C.

PASTILLVS Fauſtinus nominatus, in Alexandria confectus. Arſenici, ſandarachæ, ſingulorum drachmas duas, calcis drach. ſeptem, acaciæ drach. ſex. Trita ſubigantur cum vino, & formentur paſtilli, qui excepti iniiciantur.

Cap. CI.

PASTILLVS Philadelphos cognominatus, ad dyſentericos, & ſanguinis eruptiones, omnéſq; nomas. Sandarachæ, arſenici, ſingulorum vnciam vnam ſemis, calcis, acaciæ, ſingulorum vncias tres. Trita excipiantur cum ſucco arnogloſſi aut vino auſtero, & fingantur paſtilli pendentes vncias duas, aut vnciam vnam ſemis, aut vnciam vnam. Detur pro viribus cum vino myrtite. Horas autem hoc modo ipſum compoſuit: Arſenici vncias quatuor, acaciæ & calcis viuæ, ſing. vncias duas. Trita confice, & formato paſtillos, quos vſu exigente præbeto.

Cap. CII.

PASTILLVS ad dyſentericos plurimùm expertus, vt confeſtim aluum ſiſtat. Bituminis, arſenici, ſandarachæ, aluminis ſciſſilis, ſquamæ æris, ſingulorum vncias duas, chartæ combuſtæ vnc. quinque, calcis viuæ vnc. quatuor, ſucci hypociſthidis, balauſtiorum, ſingul. vnc. vnam ſemis, opii vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum vino myrtite, & fingantur paſtilli. Dentur vt præ diximus in paſtillo Nymphodoti.

Cap. CIII.

PASTILLVS infuſilis è [a] ſubere, Andromachi, præter opinionem conferens. Gallarum, chartæ vſtæ, [b]ſuberis ex vaſe vini veteris accepti & vſti, panis vſti, ſingul. vnc. ſeptem ſemis, arſenici vnc. tres, ſandarachæ vnc. quinque, calcis viuæ, lithargyri, ſingul. vnc. vnam

cccc. ii.

femis,acaciæ,ceruffæ, fingulorum vncias duas femis,fæcis vini vftæ vncias duas. Excipiantur vino adftringente,& formentur paftilli pondere vnciarum duarum, aut vnciæ vnius & femunciæ, aut vnciæ vnius : & iniiciantur, principiò cum fucco arnogloffi , aut polygoni, aut perdicii,aut rhois Syriaci, aut myrti : fi verò nihil horum adfit, cum aqua tepida iniiciantur. Quòd fi morbi vigor ac vehementia fuerit,iniiciantur cum decocto fœnigræci aut feminis lini : in inclinatione verò cum decocto myrti, aut rubi in vino coctis.In pueris dato cyathos duos:in mulieribus, cyathos tres:in viris perfectis, cyathos quatuor.Et hoc pacto vtere vt probato.

a Subere] φύλλων in manufcripto codice legitur corruptè pro φελλῶν,vt liquet ex Paulo & Aetio. b Suberis, &c.] In Græco codice manufcripto perperam φύλλου pro φελλοῦ legitur. Et poft παλαιοῦ adiiciendum κεκαυμένου.

Cap. CIIII.

PASTILLVS infufilis, Afclepiadis,dolorem mitigans, fomnũ inducens, diuturnos dyfentericos febre vacantes confeftim iuuans. Chartæ combuftæ vncias quinque, fandarachæ, arfenici, fquamæ æris, aluminis fciffilis,omphacii,lycii, acaciæ,fucci hypocifthidis,calcis viuæ, fingulorum vncias duas femis, opii,croci,fingulorum vnciam vnam.Trita fermentefcant cum vino myrtite, fingantur paftilli, quorum finguli adæquent vncias duas, aut vnciam vnam femis, aut vnciam vnã. Iniiciantur pro ægri viribus cum vini Cretici dulcis cyathis fex pondere perfecto.

Cap. CV.

PASTILLVS infufilis,ad dyfentericos multæ experientiæ. Arfenici vnciam vnam, fandarachæ vnciam vnam femis,fquamæ æris vnciam femis, calcis vncias duas, aluminis fciffilis vnciam vnam,chartæ combuftæ vnc. duas femis,omphacii, acaciæ,hypocifthidis fucci,fingulorum vnciam vnam, thuris vnciam femis, opii vnciam vnam femis. Trita fermentefcant cum vino myrtite aut alio auftero,fingantur paftilli,& iniiciatur de iis pondus vnciæ vnius cum aqua pluuiali,& vino myrtite. Quòd fiquis ex dyfentericis & cœliacis quod iniectum eft, de hoc paftillo non retineat, fed confeftim ipfum egerat, certò fcias quòd non fanabitur, fed morietur quemadmodum crebrò fumus experti.

Cap. CVI.

PASTILLVS infufilis,thronus Marcelli. Arfenici vnciam vnam femis,fandarachæ vncias duas,balauftiorum vncias quinque, aluminis fciffilis vncias duas, opii vnciam vnam,calcis vncias quatuor,omphacii vnciam vnã, hypocifthidis fucci vnciam vnam femis. Trita fermentefcant cum vino auftero, & formentur paftilli,præbeantur vt Nymphodoti paftillus.

Cap. CVII.

PASTILLVS infufilis, Lycos nominatus,ad dyfentericos mirabilis. Sandarachæ vncias tres, arfenici libram femis, calcis viuæ vncias quinque, æris vfti vncias decem,acaciæ vncias tres,cadmiæ, chalcitidis crudæ,fingulorum vncias fex,rhois coriarii, fucci hypocifthidis, fingulorũ vnciam vnam femis,myrti baccarum nigrarum recentium vncias tres,foreos,mifyos,omphacii,fingulorum vnciam femis, gallarum, lycii, fingulorum vncias quatuor.Trita fubigantur cum vino myrtite,& fucco arnogloffi, ac fingantur paftilli pondere vnciarum duarum, aut vnciæ vnius femis, aut vnciæ vnius.Vfu exigente iniiciantur cum vino adftringente, ægri habita cura, quemadmodum in Nymphodoti paftillo diximus.

Cap. CVIII.

PASTILLVS magnus, ad dyfentericos accommodatus,facit ad eos qui extremè laborant,& defperati funt: vtpote in quibus prodeunt carnofæ & fæculentæ egeftiones.Infunditur autem cum fucco orizæ, cum quo cocta fint adeps hircinus, & myrtus. In iis qui non continent, [a]muria oliuarum albarum præmittenda, & poft horæ interftitium paftillus infundendus, præmuniendo ftomachum & caput, vt in Nymphodoti paftillo prædiximus. Poft iniectionem foueto anum.Facit verò etiam ad cruftas in pudendis & nomas. In dyfentericis verò rectiùs facies,fi cum cæteris quæ iã dicta funt, manus laborantis fafciis circundederis longioribus, defuper ab humeris initio facto, & ad extremas vfque manus ligamento protenfo : non parum enim hoc facit ad defluxionis conftrictionem. Balauftiorum recẽtium, fidiorum,rhois coriarii,folii,fing.vnc.vnam,ifatidis tinctoriæ vnc.vnam femis,fpinæ Ægyptiæ vnc. vnã, hyofcyami feminis vnc. femis quartam partem,farinæ lenticulæ vnc.duas,[b]fuberis ex vafe vini veteris accepti & vfti,gallæ immaturæ non corrofæ,fing.vnc.vnam , rofarum aridarum, cum floribus ipfarum recentibus,fing. vnc.vnam femis,croci vnc.vnam, myrrhæ vnc.duas,bituminis,picis aridæ,vnc.vnam femis,lycii,acaciæ,hypocifthidis,thuris mafculi,fing.vnc. duas, gũmi lib.femis, omphacii fucci aridi vnc.vnam,opii,amyli, fing. vnciã femis,folearum veterum vftarum, [c]cornu cerui vfti,oficulorum oliuarum vftorum, offium palmularum vftorum, fæcis vini vftæ, fpongiæ nouæ pice liquida & cedria imbutæ,oftreorum vftorum , æris vfti, fquamæ æris,fing.vnc.femis drach. vnam, lapidis gagatis,coralli,[d]rubiginem ferri,fing.vnc. vnam , aluminis fciffilis in tefta vfti,aluminis coriarii, fing. vnc. femis , arfenici vnc.femis quartam partem, chalcitidis crudæ, fandarachæ,gypfi eloti,calcis viuæ,fing. vnc.femis drach. vnã, rubricæ finopicæ hexag.duo quartam partem,atramenti cõmunis vnc.femis quartam partem , diphrygis vnc. femis gran.tria,lithargyri hexag.duo quartam partem, ochræ vnc.femis gran.tria,atramenti Indici hexag. duo quartam partem,plumbi vfti vnc.femis drach.vnam,ceruffæ vnc.femis gr.tria,terræ Samiæ vnc . femis quartã partem,Cimoliæ,pompholygis,fingul.vnc.femis. Trita omnia bene fermentefcant cum fucco mãdragoræ, aut fucco arnogloffi fufficiente,fingantúrque paftilli,& dentur. Compofitio quidem paftilli vniuerfam congeriem habet ex fimplicibus medicamẽtis quinquagintaquinque,præter herbas decoctas in aqua,ad paftilli exceptionem accommodatas. Modus autem confectionis is eft: In mortarium Thebaicum cõiice æris fquamam, lithargyrum,gypfum,calcem viuam,gagatem lapidem,corallium,rubiginem ferri, oftrea etiam tufa & cribrata probè:arida validè læuigentur vt in pollinem redigantur. dein adiice chalcitin,fandaracham, arfenicũ, cornu ceruinum,offa palmularum & oliuarum, fpongiam,alumina,& rurfus terito,affufo aliquo ex iis quæ fpiffant. Alumen verò ita vritur:Coniice ipfum in ollam nouam, & carbonibus admoueto:& vbi diffũditur & liquefcit tollito,& finito refrigerari, & fic læuigatum admifce. His dein tritis, rubricam, diphryges,atramentum Indicum & commune,ochram,plumbum , Samiam terram, Cimoliam,ceruffam,pompholygem,& reliqua omnia metallica addito, & validiffimè fub æftu caniculari terito, donec eorum quæ fpiffant quartam aut quintam addideris partem. Vbi verò aliquo modo collyrii inftar læuigatum fuerit,tum arida tufa & cribro arctiffimo excuffa adiicito. Contundito etiam veteres foleas cum aridis, dein adiice ea quæ fpiffant, læuigato rurfus vt priora,fæpius affufis iis quæ fpiffant. Vbi verò læuigata inaruerint,tum in altero mortario læuigato crocum,cum duobus fuccis,mãdragoræ fcilicet & arnogloffi,atq; vbi læuigatum fuerit , admifce reliqua : myrrham nimirum, thus,omphacium,acaciam,hypocifthidem,gummi,lycium,opium,picem,bitumen,& lenticulæ farinam,fingula feorfim exficcata læuigatáq;. Vbi in mortario probè læuigata fuerint,affufis duobus fuccis largiter quãtũ fatis erit vt alia excipiãtur: & omnibus probè fubactis, fingito paftillos,qui duarũ fabarum magnarũ adæquẽt magnitudinẽ.Vtere cum fucco orizæ, aut vino adftringente,aut aliquo alio accommodato liquore. Ego verò non fuppetente mihi mandragoræ fucco viridi, aridum fuccum admifceo, pondere vnciarum duarum.

Stymmata autē, hoc eſt ſpiſſamenta in quibus læuigas paſtillum, hoc modo apparato. Rubi, myrti, cytino- A
rum, radicis ſymphyti, radicis capparis, foliorum ſalicis, cupreſſi, gummi, ſingulorum vnc. vnam. Hæc coquito cum aqua ſufficienti, & vtere. In iis verò ſpiſſamentis ſpongias aut glomos irrigato, & cum eis anum crebrò foueto, maximè poſt iniectionem paſtilli, & ſic vtere.

a Muria oliuarum, &c.] Manuſcriptus codex legit, ἔνιει α ἁλμήν. Hoc eſt primùm iniice muriam, &c. Clariùs Aetius προένιει ἁλμήν.
b Suberis] Iterum in manuſcripto codice falſò φύλλων pro φελλῶν legitur. c Cornu cerui] Hæc omnia deſiderantur in codice Nicolai: ſunt autem ex Aetio adiecta. d Rubiginem] Nicolai codex legit σκωρίας, pro ἰοῦ. Et ἰοῦ legendum eſſe, ex Aetio & ſequentibus ſatis liquet. B

Cap. CIX.

PASTILLVS Andromachi epithema, ad dyſentericos & cœliacos, admodum probatus. Hyoſcyami albi & apii ſeminum, ſing. vnc. ſemis, opii, croci, ſingulorum hexag. vnum ſemis, aniſi, roſarum florum, ſucci hypociſthidis, balauſtiorum, rhois rubei, ſingulorum vnc. ſemis. Trita fermenteſcant, cum vino myrtite, formentur paſtilli, ſiccentur in vmbra. Vſu poſtulante excipiantur palmulis paſſis ſeu calcatis, & illinantur linteo, imponantúrque toti cauitati ſtomachi. Sic vſus e- C
ius eſto.

Cap. CX.

PASTILLVS ad lientericos admodum probatus. Croci, opii, myrrhæ, ſingulorum vnciam ſemis, thuris drachmas duas, caſtorei vncias duas. Trita fermenteſcant cum vino adſtringente. fingantur paſtilli, & præbeantur.

Cap. CXI.

PASTILLVS ad lientericos valde bonus. Styra- D
cis, opii, myrrhæ, thuris, croci, ſingulorum drach. duas ſemis. Trita ſubigantur cum vino adſtringente aut polygoni ſucco, formentur paſtilli, & præbeantur.

Cap. CXII.

PASTILLVS Theodoretus, Aſterios dictus. Apii, aſari, aniſi, fœniculi, gallarum, myrrhæ, hyoſcyami & dauci ſeminis, myrti baccarum, ſing. vnc. ſemis, petroſelini, ammeos, ſing. hexag. vnum ſemis, opii vnc. vnam ſemis. Trita irrigentur cum ſucco polygoni, & fingan- E
tur paſtilli, dentúrque.

Cap. CXIII.

PASTILLVS ad lientericos, probatus. Cumini, rhois Syriaci, balauſtiorum florum, ſingul. vnciam S. drach. vnam, ſidiorum vnc. S. ſilphii hexag. vnum S. aut aridi drach. ſemis. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, aut inſpergātur potui, aut ſubacta cum oxymelite præbeantur manè & veſperi.

Cap. CXIIII.

PASTILLVS mirabilis valde, ad lientericos. Myrtorum aridorum cochlearium vnum ſemis, aniſi, F
roſarum aridarum, œnanthes, ſing. cochl. ſemis, phœnicobalanos viginti. Trita fermenteſcant cum ſucco polygoni, formentur paſtilli drachmæ vnius cum aqua pluuiali, aut cum vino diluto.

Cap. CXV.

PASTILLVS ad iecinoroſos, valde bonus. Aniſi, apii ſeminis, aſari, amygdalarum amararum, abſinthii comæ, ſing. hexagium vnum. Trita fermenteſcant cum aqua ſufficienti. fingantur paſtilli vnciæ vnius, qui den- G
tur cum vini diluti cyathis tribus, iis qui vacant febre: febricitantibus autem, cum mulſa. Vrinam mouet is paſtillus, & leniter calidus.

Cap. CXVI.

PASTILLVS ad iecur exulceratum, Andromachi, admodum inſignis. Seminis hyoſcyami, glycyrrhizæ, mandragoræ, ſymphyti, ſenæ, aſari, ſagapeni, ſingul. drach. vnam, rhei barbari drach. tres, opii, ſeminis papaueris, ſingul. drach. duas, aniſi drach. vnam ſemis. Trita ſubigito cum ſucco intybi & apii, formato paſtillos, & H
dato. Nonnulli huic paſtillo adiiciunt, cinamomi, croci, ſpicæ, ſeminis agni, ſingulorū vnc. ſemis. Si verò inſtar antidoti conficere vis, fermentato cum melle Attico, & præbeto cochl. vnum.

Cap. CXVII.

PASTILLVS diſcuſſorius iecoris, & ad febres, ſitimque admodum probatus. Succi oxyacanthæ ſtagia duo, anguriæ ſeminis, maſtiches, ſpodii, ſingulorum hexagium vnum, croci ſtagium ſemis, ſucci eupatorii, glycyrrhizæ, mānæ, ſingulorum vnc. vnam, rhei Indici, lachæ, ſing. ſtag. ſemis, roſarum aridarum ſtag. vnum. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, fingantur paſtilli, dentúrque vſu exigente.

Cap. CXVIII.

PASTILLVS ad iecur induratum. Eupatorii, ſpicæ, ſucci glycyrrhizæ, aſari, ſenæ, ſing. hexag. vnum S. berberis hexag. ſemis, rhei barbari hexag. duo, ſeminis portulacæ, roſarum, nardi, cinamomi, ſingulorum vnciam ſemis, croci, pelecini, ſingulorum hexag. ſemis, chamæpityos, ſeminis agni, cyperi, ſing. vnc. ſemis, ſeminis citrii drach. duas. Trita ſubigantur cum ſucco fœniculi, formentur paſtilli, & dentur.

Cap. CXIX.

PASTILLVS ad induratum iecur, ſimilis, probatus. Anagallidis vnc. ſemis, rhei Pontici, ſpicæ nardi, ſingulorum vnc. vnam, ariſtolochiæ, maceris, aſari, ſeminis agni, ſenæ, ſingulorum vnciam ſemis, ſeminis portulacæ, & papaueris albi, ſingulorum hexagium vnum ſemis, roſarum, nardi Celticæ, ſingulorum hexag. vnum, ſpodii hexagium ſemis, hyoſcyami ſeminis, carnis ſeminum quinque, ſing. hexag. ſemis quartam partem. Trita fermentato cum ſucco fœniculi, fingitóque paſtillos: quos pro viribus ægri dato cum droſato quocunque volueris, & aqua calida.

Cap. CXX.

PASTILLVS ad iecinoroſos, lienoſos, & ſtomachicos, admodum laudatus. Aſari, ſpicæ, ſenæ, ſingulorum hexag. vnum ſemis, rhei barbari hexag. ſemis, ſeminis portulacæ, roſarum, cinamomi, ſing. drach. tres, intybi, & ſeminis agni, cyperi, ſingulorum hexag. duo. Trita fermenteſcant cum ſucco fœniculi, & fingantur paſtilli, qui dentur.

Cap. CXXI.

PASTILLVS ad iecur induratum, laudatus. Ammoniaci hexagia ſedecim, croci hexagia duo. Crocum tuſum & cribro tranſmiſſum ſubigito cum aqua: dein adiice ammoniacum tritum, & ſubacta excipe, formatóque paſtillos, quos dato pro viribus. Primis quidem vncias duas, mediis vnciam vnam. Atque hoc pacto vtere.

Cap. CXXII.

PASTILLVS ad induratum lienem, & phlegmonen. Cyclaminis ſucci drach. quinque, bryoniæ, dictamni, medullæ ſquillæ aſſatæ, ſingulorum drachmam vnam ſemis, ſtruthii, capparis radicis, ſingulorum drachmam vnam ſemis. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantur paſtilli obolorum duorum. Detur vnus paſtillus ex oxymelite.

Cap. CXXIII.

PASTILLVS ex erice ad lienis phlegmonen, & duritiem. Tenerûm rubi ramorum, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach. duas, capparis foliorum drach. vnam, myricæ fructus, aſpleni nominati, rhei Pontici, ſquillæ aſſatæ, piperis cōmunis, ſing. drachm. ſemis. Trita ſubigantur cum aqua, fingantur paſtilli, qui dentur ex oxymelite. Miraberis illius efficaciā: lienē enim ſtatim minuit. ſimiliter vtere. Seminis ericæ hexag. duo, piperis albi, ſpicæ nardi, ammoniaci thymiamatis, rhei barbari, ſingulorum hexagium vnum. Aliàs autem hæc etiam miſcetur: Coſti, ſcolopendrii, corticis radicis capparis, ſing. hexag. duo. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, fingantur paſtilli, & dentur. Simile. Seminis ericæ, corticis ſalicis, ſingulorum vnc. ſemis drach. vnam, corticis capparis vnc. ſemis, ammoniaci thymiamatis drach. duas, euphorbii, ſpicæ nardi, ſing. hexag. S. quartam partem. Trita fermenteſcant cum aceto ſquillitico, formentur paſtilli, ac præbeantur.

Cap. CXXIIII.

PASTILLI è ſquilla,ad phlegmonen & omne ma lũ lienis,ad hydropicóſque.vrinã quoq; mouet,& vtilis ad emolliendam aluum. Squillam bene magnam [a] fermento oblitam aſſato,dein purgatæ medullæ eius adiicebram ſemis,ſeminis dauci hexagium vnum ſemis, aniſi,ſeſelis,ericæ ramos,chamædryos,radicis panacis, chamæpityos,iridis,ſingulorum hexag.vnum ſemis,ſeminis vrticæ,fructus cedri,vnciã ſemis,myrrhæ drach. vnam,eruorum excorticatorum vnc.quatuor. Trita fermenteſcant cum vino:fingantur paſtilli,detúrque vncia vna ex oxymelitis cyathis tribus. Eſt Archigenis inuentum.

a Fermento] Græcè eſt ζύμῃ. Aetius autem legit πηλῷ, id eſt luto.

Cap. CXXV.

PASTILLVS ſimilis paſtillo è ſquilla. Hederæ nigræ corymborum vnc. duas quartam partem, ſpicæ nardi vnc.vnam drach.duas,ſeminis rutæ ſylueſtris vnc. vnam,caſtorei drach.duas,iridis vnc.vnam ſemis. Trita ſubigito cum ſucco verbenacæ rectæ,formatóque paſtillos qui in prædictis malis dentur,nempe ad hydropicos & lienoſos, ex vino veteri diebus quinque: ac vrinam mouebit cruentam. Cognouimus autem hunc paſtillũ in iis etiam qui lienem induratum habent, probatum eſſe.

Cap. CXXVI.

PASTILLVS ad ictericos & iecinoroſos, mirabilis. Amygdalarum amararum drach. duas, aniſi, abſinthii comæ,ſing.dr.vnam, ſpicæ nardi drach. ſemis. Reliquæ ſpecies terantur,amygdalæ autem terantur in aqua,excipiantur,& fingantur paſtilli,& detur drachma vna carentibus febre ex mulſi cyathis tribus.

Cap. CXXVII.

PASTILLVS panchreſtus, ducit vrinam multã. facit etiam ad lumbos dolentes, & pituitam habentes in toto corpore,peripneumonicos, pleuriticos, quartanarios,arthriticos,& diſtenſione neruorum laborantes, datus iis quidem cum vino,illis verò ex oxymelite,aliis verò ex mulſa. Ariſtolochiæ, myrrhæ, ceruſſæ,ſeminis abrotoni, iridis, canchryos, ſingulorum drachmas duas, aniſi, baccarum cedri, radicis panacis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis,cardamomi, cumini,ſing.dr. vnam.Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli triobolares,aut duorum obolorum, dato pro viribus ægri.

Cap. CXXVIII.

PASTILLVS ad hydropicos potus. Corallii, aluminis ſciſſi,ſingulorum drach.vnam.Trita ſubigantur cum decocto calaminthæ, & formentur paſtilli, detúrque obolus vnus bibendus cum calaminthæ decocto. Archigenes ſummè etiam ad nephriticos conferre inquit.

Cap. CXXIX.

PASTILLVS ad hydropicos, vrinam mouens. Seminis apii drach.ſex,myrrhæ,dauci,croci,ſing.drach. tres ſemis, iunci odorati drach. duas, ſeminis fœniculi, aſari,ſing.drach.tres,ſpicæ nardi, caſiæ,cinamomi,ſeſelis,ſauinæ,ſing.drach.ſemis,quartam partem. Trita fermentato cum vino odorato,formatóque paſtillos oboli vnius,aut obolorum duorum. dato pro viribus.Facit ad calculoſos,ſumptus cum vini diluti cyathis tribus.

Cap. CXXX.

PASTILLVS ad iecinoroſos & ictericos, admodum probatus. Aniſi,ſeminis apii,aſari,amygdalarum amararum, abſinthii, ſingulorum hexagium vnum S. rhei barbari hexag. vnum S.eupatorij hexagii quartam partem,ſantali rubei & citrini,ſing.hexag.vnum ſemis. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantúrque paſtilli pendentes ſemunciam. Alii autem vnciam vnam adæquent.Dentur pro viribus ex aqua decoctionis [a] critharii tepida.

a Critharii] Græcè legitur κριθαρίου. Per critharium autem fortè crithamum aut crithmum dictum intelligit: quod regio morbo conferre, Dioſcorides teſtatum reliquit.

A Cap. CXXXI.

PASTILLVS ad nephriticos,calculoſos.Hyoſcyami,cicutæ,fœniculi, vuæ & maluæ ſeminum, Celticæ, folii, ſpicæ nardi, ſaxifragi, ſingulorum drach.vnam S. [a] oui drach.quatuor,amygdalarum amararum,pinearũ, ſingulorum drach.duas,piperis albi drach.quatuor.Trita fermenteſcant cum vino dulci, fingantur paſtilli, & dentur.

a Oui] Manuſcriptus codex legit ᾠοῦ: ſed quàm rectè,dubito.

Cap. CXXXII.

B PASTILLVS ſimplex ad abſceſſus, & vlcera in renibus,probatus. Seminis lini, ſeminis cucumerum, ſing.drach.vnam,amyli drach.duas. Trita fermenteſcãt cum aqua,fingantur paſtilli,& dentur.

Cap. CXXXIII.

PASTILLVS nephriticus ad renum & veſicæ affectus,pus aut ſanguinem,aut mucoſum mingentes,ad eos qui vehementi dolore laborant,atque ſyriaſes. Opii, pinearum repurgatarum, ſeminis fœniculi & lapathi, C ſingulorum drachmam vnam, ſeminis cucumeris drachmas ſex, ſeminis apii drach. tres, pinearum vſtarum drach.duas, herbæ veſicariæ [a] folliculorum drach.duas ſemis. Trita fermenteſcant cum paſſo Cretico, fingantúrque paſtilli drachmæ vnius. Non febricitantibus datur paſtillus vnus ex paſſi cochleariis tribus: febricitantibus autem,ex aqua.

a Folliculorum] In codice Nicolai ſcribitur κικύων, fortè pro θυλακίων.

Cap. CXXXIIII.

PASTILLVS ad exulcerationem renum,& cica- D trice indigentium, admodum mirabilis. Opii drach. vnam, pinearum torrefactarum gran.viginti, amygdalarum, nucum Ponticarum excorticatarum & torrefactarum,ſing.drach.octo.Trita ſubigantur cum vino dulci,& confectis omnibus fiant paſtilli duo,qui dentur ex vino aut aqua.

Cap. CXXXV.

PASTILLVS ad profluuium muliebre, & eruptionem ſanguinis ex vtero,admodum probatus. Succi hypociſthidis,terræ Samiæ, gallæ immaturæ,acaciæ fla- E uæ,ſingulorum drach.quatuor, Lemnii ſigilli, rhei barbari,ſing.drach.duas, ſucci acaciæ, roſarum rubearum, ſingulorum drachmam vnam ſemis, cinabaris,hoc eſt ſymphyti,drachmam vnam, corallii rubei drach. vnam ſemis. Trita ſubigantur cum aqua pluuiali, formentúrque paſtilli, qui dentur ex ſucco arnogloſſi, aut filicis, aut polygoni,aut plantaginis minoris,aut myrti baccarum.

Cap. CXXXVI.

F PASTILLVS capitalis ad eryſipelata,admodum probatus. Lithargyri, ceruſſæ, croci, ſulphuris ignem non experti,opii,rubricæ ſinopicæ, chalcitidis, miſyos, chalcãthi, aluminis ſciſſilis. Trita fermentato cum aceto acri,fingito paſtillos:& præbeto.

Cap. CXXXVII.

PASTILLVS ad dolorem aurium ob ſpiritum flatuoſum natum mirificus. Dicunt autem ægrotanti non eſſe admouendum, priuſquam merces accipiatur: tribus enim diebus plurimùm ſanat. Cæterùm non ſo- G lùm eos qui à flatibus dolent, ſed & omne malum tam recens quàm vetus aurium emendat,gratia Dei,& confeſtim dolorem abigit,in aurem dolenti oppoſitam inſtillatus. Foliorum rutæ, zingiberis dolo vacantis Troglodytici,ſingulorum drachmas tres S.ſucci hyoſcyami drachmam vnam,opii nigri,amomi legitimi,croci Corycei puri,ſingulorum drach. ſemis, baccarum lauri excorticatarum drach.tres.Trita ſubigito cum lacte muliebri,formatóque paſtillos,& exſiccato in vmbra.Vſu verò poſtulante,accipe ac terito in lacte muliebri, & bene H ſubactum infunde cum goſſipio in aurẽ dolenti oppoſitam.Eſt probatus & inſignis.

Cap. CXXXVIII.

PASTILLVS ad dyſentericos,laudatus. Rhois Syriaci, gallarum quercinarum, balauſtiorum, amyli,

ſeminis ericæ, ſeminis apii, opii, ſing. vnc. vnam. Trita fermentato cũ aqua, & fingito paſtillos drachmæ vnius, & vtere.

Cap. CXXXIX.

PASTILLVS ad dyſentericos dolorem mitigans, conferens ilioſis, lienoſis, difficultate vrinæ laborantibus, & aquam metuentibus. Hyoſcyami, apii, & papaueris ſeminum, ſing. drach. ſex, opii, caſtorei, aniſi, ſpicæ nardi, ſeminis fœniculi, ſingul. drach. tres. Trita fermenteſcant cum aqua pluuiali: formentur paſtilli ſiliquas pendentes duas. Dantur ex temperata pro ægri viribus.

Cap. CXL.

PASTILLVS ad dyſentericos ex ſubere. Gallæ, chartæ vſtæ, ſing. drach. quindecim, arſenici drach. ſedecim, ſandarachæ drach. octo, aluminis ſciſſilis, acaciæ aridæ, ſing. drach. viginti, ceruſſæ, lithargyri, calcis viuæ, ſing. drach. quinque. Trita ſubige cum vino, & informa paſtillos. Vſu poſtulante diſſolue vino ſufficienti, & per anum infundito.

Cap. CXLI.

PASTILLVS ad dyſentericos lampterius vocatus, valde probatus. Arſenici drach. quinque, chalcitidis crudæ drach. decem, ſquamæ æris drach. octo, calcis viuæ, croci, opii, ſing. drach. duas. Trita ſubige cum vino amînæo, finge paſtillos, & præbeto.

Cap. CXLII.

PASTILLVS ad dyſentericos è ſeminibus, ſomniferus. Aniſi, fœniculi & hyoſcyami ſeminis, ammeos, opii, ſeminis apii, ſing. vnc. vnam. Vbi contriueris, diſſolue opium cum aqua, & probè confectis fingito paſtillos, & dato.

Cap. CXLIII.

PASTILLVS Paſionis nominatus. Squamæ æris drach. ſex, æris [a] vſti, aloes flauæ, ammoniaci, aluminis rotundi, ſing. drach. quatuor, chalcanthi, croci, aluminis ſciſſilis, crocomagmatis, miſyos, thuris, ſing. vncias duas. Trita ſubige cum vino adſtringente aut aceto, formatóque paſtillos & dato.

a Vſti] Falſò legitur in manuſcripto codice κεραμίου pro κεκαυμένου.

Cap. CXLIIII.

PASTILLVS infuſilis, Fauſtianus. Arſenici drach. ſex, ſandarachæ drach. tres, calcis viuæ drachmas duodecim ſemis, chartæ vſtæ drach. vnam. Trita ſubigito cum ſucco baccarum myrti, aut decocto illarum. formato paſtillos, & inîice cum decocto lenticulæ, ac rubi radicum.

Cap. CXLV.

PASTILLVS è ſubere. Gallarum vſtarum, chartæ vſtæ, [a] suberum vſtorum, panis vſti, cornu ceruini vſti, ſing. drach. tres S. arſenici drach. decem, ſandarachæ, calcis, ſing. drach. tres, acaciæ, ceruſſæ, ſing. drach. duas ſemis, lithargyri drach. vnam ſemis. Trita fermenteſcãt cum vino odorato, formentur paſtilli, & dentur.

a Suberum] Malè φύλλων pro φελλῶν ſcribitur.

Cap. CXLVI.

PASTILLVS Bithynus appellatus. Sidiorum drach. quinque, cadmiæ drach. vnã ſemis, ariſtolochiæ, gallarum radicis, radicis panacis, iridis, chalcanthi, aluminis ſciſſilis, chalcitidis, miſyos, ſquamæ æris, mannæ, coſti, ſing. vnc. ſemis quartam partem. Trita ſubigantur cum aceto, fingantur paſtilli, & dentur.

Cap. CXLVII.

PASTILLVS è caſtoreo ad vlcera, nomas & fluxiones veteres. Croci, aloes, thuris, ſingulorum vnc. ſemis, cytinorum, aluminis ſciſſilis, caſtorei, mannæ, ærugìnis raſilis, ſingulorum vnc. vnam, rubricæ ſinopicæ lib. ſemis. Trita excipiantur cum vino veteri: formentur paſtilli, & dentur.

Cap. CXLVIII.

PASTILLVS è caſtoreo, ad colicos admodum laudatus & mirabilis. [a] Myrrhæ, caſtorei, ſing. ſcrup. ſex, croci, opii, ſingulorum ſcrup. nouem, aniſi, apii & dauci ſeminis, ſing. drach. ſemis, ſeminis hyoſcyami ſcrup. octodecim. Trita fermenteſcant cum aqua, fingantur paſtilli, & dentur.

a Myrrhæ] Græcè eſt ζιγγιβέρεως. Paulus tamen habet σμύρνης: & rectè quidem. Frequens verò eſt non ſolùm in Nicolao, ſed & in omnibus aliis Græcis medicis, vt zingiberi pro myrrha legatur: idque non alia de cauſa, quàm quòd vtrunque iiſdem notis, nempe ζζ à Græcis medicis ſcribi ſolitum ſit.

Cap. CXLIX.

PASTILLVS ex œnelæo pudẽdorum & ſedis vitiis vtilis. Ceruſſæ vnc. quinque, lithargyri vnc. duas ſemis, thuris, recrementi plumbi, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum vino odorato marinæ experte, fingantur paſtilli, ac dentur cum vino roſaceo aut myrtite.

Cap. CL.

PASTILLVS è lapide Phrygio pudendis vtilis. Lapidis Phrygii vſti & ter reſtincti, primò quidem butyro aut oleo roſaceo, ſecundò vino, tertiò autem melle, vnc. duas, roſarum vnc. I. ſidiorũ vnc. I. Cõfecta redigito in paſtillos, & dato.

Cap. CLI.

PASTILLVS dia lotariôn, id eſt ex loto ſylueſtri ad pudendorum & ſedis vitia probatus. Ceruſſæ, amyli, glaucii, croci, aluminis ſciſſi, ſing. vnc. vnam. Trita fermenteſcant cum ſucco loti ſylueſtris, aut vino: formentur paſtilli, & dentur.

Cap. CLII.

PASTILLVS leucos, hoc eſt albus cognominatus. Terræ aſteris, pompholygis, ceruſſæ, amyli, ſingul. vnc. vnam, opii ſcrup. duos. Trita ſubigantur cum aqua, formentúrque paſtilli, & dentur.

Cap. CLIII.

PASTILLVS ex halicacabo. Lithargyri, ceruſſæ, ſingul. drach. ſex, halicacabi drach. duas, chalcanthi dr. tres & quartam partem, aluminis ſciſſi drach. vnam, minii quod ad colorandum ſatis eſt. Trita fermẽtato cum aqua: fingito paſtillos & dato.

Cap. CLIIII.

PASTILLVS è duplici elleboro, & duabus acaciis. Acaciæ nigræ & rubeæ, glutinis fabrilis (aliàs glutinis piſcium) ſingul. vnc. duas, ammoniaci thymiamatis, glaucii, aloes flauæ, ſingul. vnc. vnam, thuris maſculi, ellebori nigri & albi, ſing. vnc. ſemis. Trita excipiantur cũ aceto ſquillitico. formentur paſtilli, qui vſu poſcente, excipiantur eodem vel communi aceto, & ſubacta ante & poſt balneum inungantur.

Cap. CLV.

PASTILLVS è nigro & viridi colore, melãchlorós dictus. [a] Zingiberis, aloes flauæ, æris ſquamæ, thuris maſculi, æris vſti, arſenici, aluminis ſciſſi & rotũdi, iridis, chalcitidis, ſalis foſſilis, chalcanthi, ceruſſæ, nitri, lithargyri, radicis panacis, cadmiæ, ſidiorum, gallarum, ariſtolochiæ rotũdæ, ſquamæ æris, ſtomomatis, æruginis raſilis, ſing. vnc. ſemis. Trita fermenteſcant cum aceto, formentúrque paſtilli. Fit etiam ex eo emplaſtrũ hoc modo. Paſtilli colophoniæ, olei communis, ſingul. vnc. ſex, aceti quod ſatis eſt. ſolue paſtillum, & ſic confecto vtere.

a Zingiberis] Paulus habet σμύρνης, hoc eſt myrrhæ. Vt hinc etiam, quod paulo antè diximus, manifeſtum fiat, zingiber pro myrrha legi multis in locis.

Cap. CLVI.

PASTILLVS pantolinos dictus, ad chironia malignáque vlcera, & fluxiones admodũ probat[9]. Caſiæ, æris vſti, ceruſſæ, lithargyri, æruginis raſilis, aluminis ſciſſilis & liquidi, & latericii quod plinthetis dicitur, radicis panacis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, chalcanthi, portulacæ, iridis, aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, ammoniaci thymiamatis, ſalis ammmoniaci, æruginis ferri, ſquamæ æris, aloes flauæ, diphrygis, thuris gallarum, ſarcocollæ, plumbi vſti, foliorum oleæ, myrrhæ, atramenti Indici, oxymyrſines, hoc eſt myrti ſylueſtris, atramenti liquidi, balauſtiorum, ſpinæ Ægyptiæ, ſulphuris ignem non experti, nitri,

rhois Syriaci, rhois rubri, chrysocollæ, [a] aluminis coriarii, acaciæ, salis spumæ, omphacii, singulorum vnc. vnā. Trita fermentescant cum aceto sub caniculæ æstu diebus triginta, fingantur pastilli, & dentur. A

a Aluminis] Nicolaus habet στυπτηρίας, Paulus autem ῥόος, hoc est rhois: quæ lectio verior esse videtur, quia additur coriarii, quod de alumine non rectè dicitur.

Cap. CLVII.

PASTILLVS è thapsia, hemicranicus. Succi thapsiæ drach. octo, myrrhæ drach. quatuor, opopanacis, euphorbii, sing. drach. tres, nitri [a] Parthici drach. duas, piperis communis, sagapeni, sing. drach. vnam. Trita fermētato cum aceto, & vsu exigente, aceto illitum post sex horas abluito. Si verò remissiore vti voles, cerato pari exceptum illinito, & noctem finito. B

a Parthici] Manuscriptus codex, vt etiam Paulus, malè & corruptè παρθενικοῦ legit, pro παρθικοῦ. Nam Galenus lib. 2. De comp. medicament. local. cap. vltimo, vbi hunc pastillum describit, habet ὀπτοῦ μηδικοῦ. conterminæ enim sunt regiones, Media & Parthia.

Cap. CLVIII.

PASTILLVS menses mouens, probatus. Castorei, asæ fœtidæ, hoc est scordii, sing. drach. vnam, opopanacis, galbani, asari, aristolochiæ longæ, myrrhæ, sing. drach. semis. Trita fermentato cum succo absinthii, & finge pastillos, dato cum decocto melitines, id est abrotoni, aut abascanthi, hoc est artemisiæ, fructus iuniperi, (qui Græcè vocatur cedri syluestris fructus) & corticis radicis capparis, sicque confectum præbeto. C

Cap. CLIX.

PASTILLVS menses ducens admodum laudatus. [a] Hyra drach. tres, farinæ [b] eruinæ drach. quinque, rutæ, menthæ, rubiæ, sagapeni, asæ fœtidæ, hoc est scordii, opopanacis, sing. drach. duas. Trita fermentato cum succo absinthii, fingito pastillos drachmæ vnius, & præbeto cum aqua tepida, cui incocta sint, iuniperi, hoc est fructus cedri syluestris, absinthii, chamæmeli flores, & sic præbeto cum pastillo manè ieiuno.

a Hyra] Græcè ὕρα. Quid verò sit, planè ignoro. Puto locū esse corruptum. b Eruinæ] Manuscriptus codex legit θειμίνου, fortè pro θερμίνου, id est fœnigræci farinæ.

Cap. CLX.

CAPILLOS capitis denigrans. Decoctum saluiæ affusum calidum, & folia illita.

Cap. CLXI.

CAPILLOS capitis flauos efficiens. Cypri arboris folii decoctum cum succo struthii capiti illitum.

Cap. CLXII.

CAPILLOS capitis nigros reddens. Myrti fructus & folia in aceto decocta, & illita. Similiter capillos capitis sistit ladanum, cum succo adianti inunctum.

Cap. CLXIII.

CAPILLOS denigrans. Corticem radicis capparis coquito cum lacte asinino ad tertias. dein oleū contineto in ore tuo, & tingito capillos. Si enim non continueris oleum in ore tuo, modo quodam distributionis naturalis dentes tui nigrescent.

INDEX HYPOGLOTTIDVM, aquarum, & aliorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De hypoglottidibus, aquis, & aliis,

Sectio quadragesimasecunda.

Cap. I.

HYPOGLOTTIS ad tusses & destillationes. Succi glycyrrhizæ, tragacanthæ, amyli, gummi Alexandrini, singulorum hexagium vnum, seminum peponis, anguriæ, & cucurbitæ, sing. hexagium semis, seminis cotoneorum drach. semis, amygdalarum dulcium repurgatarum hexag. vnum, penidiorum hexag. tria. Probè trita subigantur cum drosato violarum aut chamæleuces, & fingantur hypoglottides, detur vna vt sub lingua retineatur, & saliua ex ea deglutiatur.

Cap. II.

HYPOGLOTTIS tussi conueniens, admodum probata. Tragacanthæ, glycyrrhizæ aut eius succi, seminis portulacæ & cotoneorum, amyli, gummi Alexādrini, sing. drach. tres, seminis peponis & anguriæ, sing. drach. vnam, nuces Ponticas sex, pistacia quatuor. Trita fermentescant cum aqua tussilaginis, & formentur hypoglottides, ac præbeantur.

Cap. III.

HYPOGLOTTIS similis laudata. Amyli, penidiorum, seminis cotoneorum, seminis vrticæ, seminis lini, succi glycyrrhizæ, sing. drach. duas, styracis drach. semis. Trita subigito cum penidiis, & oleo amygdalarū, aut drosato violarum, aut tussilaginis: formentur hypoglottides, ac dentur.

Cap. IIII.

HYPOGLOTTIS ad tussientes, destillatione laborantes, & ad omnis generis arteriæ pulmonisque affectus: omnino autem prodest tussientibus, & destillatione correptis. Glycyrrhizæ, amyli, tragacanthæ, amygdalarum, gummi Arabici, seminum cucumerum, sing. hexag. tria, penidiorum vnc. semis. Trita fermentato cū succo cotoneorum, formato hypoglottides, & dato.

Cap. V.

HYPOGLOTTIS arteriaca ad amissam vocē, & eiusdem asperitatē. Tragacanthæ, gummi, sing. hexag. vnum, succi glycyrrhizæ hexag. semis, myrrhæ siliq. II. croci drachmæ quartam partem, penidiorū vnc. semis. Trita subigito cū succo glycyrrhizæ, & formato hypoglottidas, & dato.

Cap. VI.

HYPOGLOTTIDES ad tussiētes, raucitatem, arteriam exasperatam, & vocem amissam, & eos qui ægrè excreant. Tragacanthæ, gummi, seminis vrticæ, dr. vnam, zingiberis, thuris maris, piperis longi, palmularum pinguium, singul. siliq. tres, glycyrrhizæ drach. semis. Gummi, tragacātham macerato priùs in passo Cretico: & vbi dissoluta fuerint, reliqua tusa adiicito: & cū drosato sufficienti excipito, formato hypoglottides: & quum vsus postulat, dato.

Cap. VII.

HYPOGLOTTIS ad vocem amissam, & raucitatē, reliquósque arteriæ affectus probata. Tragacāthæ, gummi, sing. hexag. semis, myrrhæ, thuris, sing. siliquas tres, palmularum pinguium, glycyrrhizæ, sing. siliq. sex. Trita excipe cum passo Cretico, aut drosato squillitico, aut tussilaginis. formato hypoglottides, & dato vt mirabiles.

Cap. VIII.

HYPOGLOTTIS arteriaca ad asperitatem faucium, vocémque amissam, valde laudata. Croci gran. septem, glycyrrhizæ, spicæ nardi, sing. hex. quatuor, myrrhæ hex. quartam partem, thuris hex. tria, seminis hyoscyami hexag. vnum. Trita fermentato cum drosato, finge hypoglottides, & præbeto.

Cap. IX.

A HYPOGLOTTIS experta ad omissam vocem, & raucitatem à plurima humiditate natam. Costi, folii, spicæ nardi, amomi, piperis cōmunis, casiæ, mastiches, sing. hexag. quinque, opii hexag. vnum. Trita subigito cum succo mororum, & fingantur hypoglottides non admodum aridæ, vt scilicet facilè sub lingua liquescāt, ac dato.

Cap. X.

HYPOGLOTTIS admodum mira ad raucitatē propter plurimam humiditatem factam. Croci siliq. septem, gummi siliq. decem, tragacanthæ siliq. sedecim,
B casiæ siliq. octo, seminis papaueris albi siliq. duodecim, piperis communis siliq. quatuor, thuris masculi siliquas tres. Trita excipiantur cum drosato squillitico & succo mori, fingantur hypoglottides, & præbeantur.

Cap. XI.

HYPOGLOTTIS ad raucitatem à destillatione ortam admodum probata. Maceris siliq. sex, cinamomi, spicæ, sing. siliq. sex, succi glycyrrhizæ, carnis caricarum,
C sing. stag. vnum. Trita excipe cum succo brassicæ Phrygiæ, formato hypoglottides, & dato.

Cap. XII.

HYPOGLOTTIS è brassica vocem repurgans, valde mirabilis. Succi foliorum brassicæ hortensis, vnito cum melle probè despumato ac coquito simul bene ad consistentiam. Adiice succi glycyrrhizam & tragacātham maceratam. Subactisque simul bene emollitis, rursus prope lentum ignem ad consistentiam vsque coquito. dein ab igne semota in lebete maneāt tribus diebus.
D Tandem exempta recōde in vase ac vsu exigēte formato hypoglottidas, & dato cubitum ituris, muniens ægros à frigore.

Cap. XIII.

HYPOGLOTTIS ad amissam vocem, raucitatē, & eos qui ægrè excreant valde probata. Tragacanthæ, gummi, sing. vnc. sex, myrrhæ vnc. vnam obolos duos, thuris masculi vnc. vnam semis, piperis albi gra. viginti, croci vnc. semis, succi glycyrrhizæ vnc. sex, palmularū pinguium. Trita excipito cum passo Cretico. Gummi
E autem & tragacantham tundito & cribrato. Passum verò irrigato cum succo glycyrrhizæ, & tusa in aqua coquito ad consistentiam quadruplam, fingito hypoglottidas & dato.

Cap. XIIII.

HYPOGLOTTIS mirifica, ad eos qui nonnisi rectà ceruice spirant. Croci, glycyrrhizæ, thuris masculi, myrrhæ, gummi, tragacanthæ, sing. scrup. tres, penidiorum scrup. vnum semis. Trita fermentato cum vino dulci, formatas hypoglottidas præbeto.

Cap. XV.

F HYPOGLOTTIS ad tussientes, nōnisi rectà ceruice spirantes, & destillatione laborantes. Tragacanthæ, gummi Arabici, amyli, amygdalarum dulcium, seminis portulacæ & vrticæ, cucumeris seminum, glycyrrhizæ, seminis papaueris albi, seminis lini, succi glycyrrhizæ, singulorum drach. tres, penidiorum drach. duas. Trita fermentescant cum drosato squillitico, fingito hypoglottidas, & dato.

Cap. XVI.

HYPOGLOTTIS fluxiones sistens, retenta per
G totam noctem. aut saliuam ex ipsa coactā expuere prodest. Styracis, croci, thuris, opii, sing. hexag. vnum. Trita fermentescant cum drosato rosarum aut myrtino, fingātur hypoglottides, & dentur.

Cap. XVII.

HYPOGLOTTIS concoquens, ad diuturnas tusses, & destillatione laborantes vtilis. Mellis Attici

puri vnc.quatuor,terebinthinæ fubactæ vnc.duas, galbani vnc.vnam. Mel cum terebinthina bene coquito. poftea adiice galbanum emollitum: vbi liquefacta fuerint,tollito ab igne,moueto quoad refrigerentur.vbi refrigerata fuerint,formato hypoglottides fabæ aut nucis Ponticæ magnitudine:deinde in vmbra ficcato. Veruntamen quamque hypoglottidem extrinfecus cera obuoluito ne diffoluantur,feruatóque in vafe. Vfu verò poftulante,adempta cera vnam fub lingua retineto. æger faliuam exuctam deglutiat.

Cap. XVIII.

HYPOGLOTTIS fitim arcens ad æftuantes. Seminis cucumeris fatiui,intybi,& lactucæ,fing.hexag.i. fpodii filiq.quatuor,feminis cotonei & malorum, fucci glycyrrhizæ,fing.hexag.femis,tragacanthæ hexag. vnũ femis,facchari candi & penidii,fing.hexag.vnum. Trita fermentefcant cum albo oui,aut fucco zeæ quam [a] far Latini nominant, aut nenupharis: fingito hypoglottides,& dato.

a Far] Φάρον.

Cap. XIX.

HYPOGLOTTIS admodum mira,ad æftuantes fitim reftinguens. Seminis cucumeris fatiui, cotoneorum,drach.duas,feminis lactucæ,& intybi,fing. drach. vnam,glaciei hyemalis in fornicibus factæ drach. tres, facchari candi hexag.vnum. Trita fubigito cum albo oui,formato hypoglottides,& da.

Cap. XX.

HYPOGLOTTIS ad continuas febres nominatas lipyrias,ardentes & hecticas. Seminum cucumerũ, fing.vnc.femis,feminis lactucæ & intybi,fing.hexag.vnum,feminum pyrorum hexag.femis, fucci glycyrrhizæ hexag.vnum,tragacanthæ,gummi,fing.hexag. duo, feminis portulacæ drach.femis, feminis atriplicis filiq. fex,penidiorum vnc.vnam. Trita fermentato cum fucco pfyllii, fingito hypoglottides eáfque vfu exigente præbeto.

Cap. XXI.

AQVA pota,pleuriticos confeftim iuuans. Radicis phu fafciculũ vnum,coquito vnà cum aquæ libr. quatuor femis ad tertias. Dein expreffis adiicito facchari aut penidiorum vnc.quatuor:ac rurfus coquito ad confiftẽtiam.pòft vbi ab igne ademeris, dato ægrotãti cyathos tres ieiuno. Simile. Accipe leue olus,quod Italis [a] fcãpiuza vocatur,fafciculum vnum,hordei denudati vnciã S. aquæ quod fatis eft,coquito ad tertias. præbe bibendum cum penidiis manè ieiuno.

a Scampiuza] Tuffilaginem intelligit.

Cap. XXII.

AQVA ad eos qui abfceffu laborant,fuppuratos,& tuffientes pota bona. Zizipha viginti,glycyrrhizæ,chamæleuces,ariftolochiæ rotũdæ,fing.vnc.femis, florum & feminis maluæ,fing.hexag.duo,hordei denudati vnciam vnam:coquito in aqua ad tertias, dato bibendum tota die cum penidiis aut faccharo.

Cap. XXIII.

AQVA pota ad continuas febres & ardentes,admodum bona. Nenupharis vnc.tres coquito in aqua ad tertias,aut confice vt ftillatitium rofarum liquorẽ, & hanc aquam bibendam præbeto cum drofato violarum.

Cap. XXIIII.

PER inferna deiiciens aqua ex maftiche,ad pleuriticos admodum probata,& eos qui febre vacant mirabilis. Maftiches fcrup.nouem terito valde,& cum aqua tepida fubigito,ac diligenter concutito quoad lactis colorem nancifcatur, præbetóque bibendam. ea pota in promptu habeto amygdalas amaras decorticatas viginti,& fubactas cum modico melle aut drofato,lingendas dato, poftea forbendam præbeto aquam calidam paulatim.eius vtique is eft vfus.

Cap. XXV.

AQVA in principio pota ad pleuriticos febre vacãtes experta. Rutæ,hyffopi,calaminthæ,origani, aut iridis, aut ariftolochiæ, vnũquodque in aqua ad tertias coquito,datóque bibendam in vino dulci. aut chamæpityos fafciculum vnum manipularem & aquæ lib. quatuor femis,coquito ad tertias,& commixtis vini dulcis cyathis tribus bibendam dato ieiuno ante cibum.

Cap. XXVI.

AQVA ocularis illita ad vehementes oculorum dolores,& oculos cruentos,atque æftuantes. Mofchi,caphuræ,tutiæ,farcocollæ quæ antzarut dicitur, fingulorum hexag.vnum,gummi Arabici hexag.femis,facchari cãdi,aloes flauæ,fingulorum hexag.vnum. Trita madefacito cum vino puro,& coniice in vitreum vas. dein hoc vas coniice in lebetem aqua fufficienti refertum, & vinum cum fpeciebus ad tertias coquito. Colatam poftea reconde in vafe.fi vfus exigit,accipito & inungito palpebras bis & ter,& fæpius die.eft probata.

Cap. XXVII.

AQVÆ malorum confectio admodum probata. Malorum & cotoneorum purgatorum fucci lib.tres.admifce illi mellis Attici puri lib.quatuor & aquæ lib. nouem.dein coquito defpumando ad tertias,femota ab igne recondito in vafe:quòd fi verò placet,pro melle faccharum iniicies. Dato fitiẽtibus,æftuantibus, refolutis, & ftomacho malè affectis vnc.duas,cum aqua calida ieiunis.

Cap. XXVIII.

AQVÆ malorum confectio fimilis valde neceffaria. Malorum & cotoneorum in frufta diffectorum purè lib.quinque,aquæ fontanæ lib.quindecim. Coquito vtraque donec liquefcant,femota ab igne: vbi refrixerint,colato,& expreffis malis ipfa abiicito. Aqua verò dimenfa,admifce facchari dimidium:& rurfus fpuma fublata coquito donec octaua pars abfumatur. Aliqui etiã mala dulcia adiiciunt.fic probè confecta vtere.

Cap. XXIX.

AQVÆ rofaceæ confectio. Rofarum, cotoneorum carnis,fing.lib.duas,aquæ lib.quatuor femis, facchari libras tres. Bene confectam dato vt aquam malorum.

Cap. XXX.

AQVÆ malorum confectio admodum probata. Malorum & cotoneorum fucci lib.vnam femis,rofarum lib. iii. aquæ lib. feptẽ femis. Verùm vbi eo tẽpore rofæ inueniuntur cum malis, oportet fuo tempore conficiatur cum melle. quando verò poma tantùm apparuerint,vniuerfa compofitio cum faccharo fiat, quam probè confectam dato.

Cap. XXXI.

AQVÆ myrtitis confectio admodum probata. Succi baccarum myrti lib.quatuor femis, mellis Attici aut facchari lib.vnã femis. Mifce & ad tertias coquito, dato manè ieiunis vnciam vnam aut vncias duas cœliacis & dyfentericis vt probatam.

Cap. XXXII.

HYPOGLOTTIS ad febres continuas & ardentes, valde laudata. Succi glycyrrhizæ, feminis lini, feminis cotoneorum,malorum & pyrorum feminum,papaueris albi & nigri,tragacanthæ,faccari candi, penidiorum,fingulorum vnciam vnam,feminum cucumerum femina [a] coniatici,fing.vnciam vnam femis. Trita fubigantur cum drofato violarum aut limoniorum, & fingantur hypoglottides, detur vna vt fub lingua contineatur,& faliua deglutiatur.

a Coniatici] Κωνατικῦ,fortè cicutæ.

Cap. XXXIII.

HYPOGLOTTIDES ad tuffes in febribus factas admodum probatæ. Glycyrrhizæ, tragacanthæ, feminis vrticæ,& cotoneorum,vnciã femis, penidiorum vnc.vnam,fucci glycyrrhizæ,amyli,papaueris albi,fingulorum hexag.duo. Trita fermẽtefcant cum drofato, & fingantur hypoglottides quæ vfu poftulante dentur.

Cap. XXXIIII.

HYPOGLOTTIS mirabilis fimilis. Seminis portulacæ,papaueris albi,feminum cucumerum,tragacanthæ,amyli,feminis cotoneorum,fucci glycyrrhizæ,fingulorum vnciam femis, penidiorum vnc. vnam. Trita

excipiantur cum drosato violarum, & fingantur hypoglottides, & dentur.

Cap. XXXV.

AD hebetudines & nubeculas oculorum, admodū mirificum & probatum. Succi limoniorum, succi fœniculi, succi rutæ, & succi ᵃsaluiæ, singulorum vnciam vnam. Misceto vtraque ac ponito in arundinem, dein obturato ipsam diligēter, & extrinsecus oblinito fermento puro, & assato in cinere calido, vt fermentum panis fiat, & succi intra arundinem inarescant. Postea accipe succos condensatos, reponito in vitreo vase puro. Si vsus postulat, terito in pollinem, adhibeto intra nubeculas oculorum, & iube vt æger supinus iusto tempore iaceat. admoueto manè & vesperi, & æger gratia Dei sa-

A nus euadet: multi enim sunt sanati.

a Saluiæ] Falsò σφάκυς pro ἐλελισφάκυ.

Cap. XXXVI.

AQVA oculis dolentibus imposita, valet ad oculos æstuantes, & ad omnia mala oculos inuadentia, ab acribus defluxionibus nata, & oculos cruentos, omnésque dolores in ipsis excitatos. Accipe denarios paruos æreos quinquaginta: conijce in vasculum æreum, aut cupreum nouum: dein accipe lutea ouorum quatuor aut quinque & concute cum denariis, & lutea ouorum
B dissoluantur instar liquoris. Post acceptum de eo made facito cum stillatitio rosarum liquore bono, & lacte mulieris quæ masculum peperit, & illine oculos intrà & extrà, manè & vesperi vt probato, & permitte totam vt æger dormiat cum ipso noctem.

INDEX SOMNIFERORVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI, De Somniferis,

Sectio quadragesimatertia.

Cap. I.

SOMNIFERVM epithema mirabile, fronti & temporibus impositum. Propolis, opii, seminis hyoscyami, papaueris albi, singulorum hexagium vnum. Trita bene excipito cum stillatitio rosarum liquore, infarctúmque linteo, frōti & temporibus imponito. Similiter seminis hyoscyami, papaueris albi, farinæ hordeaceæ, olei mandragoræ, opii, singulorum hexagia duo. Trita fermentato cum albo ouorum, & illitum linteo fronti imponito.

Cap. II.

SOMNIFERAE spongiæ confectio mirabilis valde. Succi mandragoræ, succi lactucæ, succi hyoscyami, foliorum, caphuræ, succi nenupharis, succi solani: made facito in iis opium quod satis est. dein spongiam nouā inijce, vt totum succum combibat. postea accipe spongiam hanc confectionem in se habentem, & linteo vndiquaque orbiculariter tectam in æstu caniculari suspēdito vt exiccetur. Tandem recondito, & vsu postulante odorandam dato. confestim enim somnum accersit. cōfert nephriticis, vigilantibus, continuis febribus, & omnis generis vigiliis. est probatum.

Cap. III.

SOMNIFERVM epithema temporibus imponēdum. Hyoscyami viridis succi, papaueris albi viridis succi, farinæ hordeaceæ, succi solani, olei mandragoræ, opii, propolis, singulorum vnc. semis. Opium bene tritū, propolin, & farinam fermentato cum succis, deinde linteo infarcta fronti imponito.

Cap. IIII.

SOMNIFERVM suffimentum admodum probatū. Styracis, amomi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, corticis radicis mādragoræ, opii, drach. semis. Confice cum lignis cyparissinis. postea ægrotantem suffito, & statim dormiet.

Cap. V

SOMNIFERVM suffimentum laudatum. Folii, amomi, costi, zarnabo, singulorum vnciam semis, carpobalsami vnc. sex. Probè confecto suffito ægrotantem, vt præcedente.

Cap. VI.

SOMNIFERVM ᵃepithema. Sampsychi, melāthii, seminis agni, cornu ceruini, baccarum lauri, absin-
C thii, bituminis Iudaici, origani syluestris seminis, cumini Æthiopici, anisi, castorei, resinæ piceæ aridæ, lapidis gagatis, vnguium odoratorum, singulorum vnciam semis, cedriæ, picis liquidæ, singulorum vnciam semis dr. vnam. Probè trita & subacta illine linteo & fronti imponito.

a Epithema] Θυμίαμα falsò pro ἐπίθεμα legitur.

Cap. VII.

SOMNIFERVM vnguentum fronti inunctum & naribus. Styracis, myrrhæ, singulorum vnc. semis, malorū mandragoræ succi, & radicis corticis, seminis hyos-
D cyami, baccarum myrti nigrarum, rosarum aridarum, singulorum vnc. semis, olei rosacei vnc. tres. Arida bene trita madefacito cum vino odorato veteri, & cum oleo linteo infarta fronti imponito.

Cap. VIII.

SOMNIFERVM cataplasma è palmulis mirabile admodum & probatum. Palmularum pinguium vnciam vnam maceratarum in vino, subacta probè, & madefacta cum oleo rosaceo aut melino, adiectis farinis sufficientibus, & subacta bene illinito linteo, & pectori
E imponito. Nam & ipsum ægrotātem ad somnum præparat.

Cap. IX.

SOMNIFERVM mirabile probatum. Fel leporinum misceto cum vino, & da bibendum dormituris, & celerrimè somnum alliciet. si verò æger febricitat, da cum aqua potandum.

Cap. X.

SOMNIFERVM ad cœliacos, dato dormituris, probatum. Spicæ, mastiches, croci, apii, seminis papaueris albi, singulorum siliq. tres, opii grana duo. si placet,
F adiice etiam alumen scissile. Trita dato bibenda carenti bus febre cū vino: febricitantibus autē, cū aqua tepida.

Cap XI.

SOMNIFERVM mirabile admodum & probatum. Opii ſcrup. ſemis aut quartam partem pro viribus. Tritum bene ſubigito cum ſaccharo aut droſato violarum, & præbe bibendum cum aqua. eſt enim mirabile admodum.

Cap. XII.

SOMNIFERVM epithema frõti & temporibus imponendum, quum æger ad dormiendum vadit. Pa-

A paueris nigri & albi, ſingulorum hexagia duo, ſeminis hyoſcyami hexagium vnum ſemis, ſeminis ocimi hexagia duo, ſeminis lactucæ hexagium vnum, opii ſcrupulos duos. Bene trita madefacito, & adiicito farinæ hordei hexagia duo. Subacta excipito cum ſucco hyoſcyami, & peponis quantum ſatis erit. Infarta linteo imponito tepida fronti & temporibus. Poſtremùm autem dato ex diapapauare ſemunciam comedendam.

INDEX AQVARVM, AQVAM DVCENTIVM, & vterinorum medicamentorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De aquis aquam ducentibus, & vtero accommodatis medicamentis,

Sectio quadrageſima quarta.

Cap. I.

AQVA capillos augens. Aquæ pluuiæ lib. nouem, rhois Alexandrini lib. quatuor ſemis, adianti vnc. tres, ſauinæ vncias quatuor, ladani vnc. duas ſemis, myrti vnc. vnam. Moueto bis die cum ſpatha laurina: dein aqua caput lauato, & pectito quotidie. Simile. Semen althææ in aqua elixato, & abſtergito caput. ſeruat capillos & auget, capútque roborat. Simile. Semen althææ elixato in oleo cõmuni, & inunge cum eo caput & capillos vt probato.

Cap. II.

AQVA flauos efficiens capillos. Lupinorum crudorum, adianti, palearum aridarum, roſarum Ægyptiarum, ſingulorum vncias tres. Elixato cum aqua ad tertias, caputq; eo lauato. Similiter decocti roſarum Ægyptiarum vnc. decem, ſubigito cum vini rubei lib. vna ſemis, chelidonii vnc. duabus, polytrichi, abſinthii, ſingulorum manipulo vno, lupinariorum vnciis duab. Hæc coquito in aquæ libris decem. Vbi ab igne remoueris, conijce in vas vitreum, & ſinito illic diebus nouem. ſingulis diebus moueto, deinde imbue eo ſpongiam nouã

B & capiti capilliſque affricato vt probatum. atque ſic vtitor.

Cap. III.

AQVA capillos conſeruãs à gladiis. Radicis vlmi, palearum aridarum, roſarum, gallarum, polytrichi, neratziorum recentium, foliorum, pilularum cupreſſi, ſingulorum vnc. tres. coquito in aqua ad tertias, lauato caput & pecte. Simile. Melanthium vſtum & tritum madefacito cum aqua & illine vbi volueris vt capilli augeantur & conſeruentur, potiſſimùm in ſuperciliis.

C Cap. IIII.

AQVAM hydropicorum educens valde bonum. Smilacis quæ iuxta aquas in ſepibus inuenitur [a] ac ſiliquas producit quemadmodum hortenſis ſmilax quæ lobia vocatur, aut [b] phaſeoli foliorum ſucci lib. vnam ſemis. coquito ad tertias, & dato bibendum cyathum vnum, aut cochlearium vnum vt probatum.

a Ac ſiliquas, &c] Manuſcriptus codex hîc mirificè eſt decurtatus & deprauatus. Nam ita legit ἐν τοῖς φραγμοῖς εὑρισκομένης ὥσπερ ἡ κηπαία σμῖλαξ, ἃ λόβια καλοῦμεν. Quum potius ita legendum ſit, ἐν τοῖς φραγμοῖς εὑρισκομένης λοβοὺς ποιούσης, ὥσπερ ἡ κηπαία σμῖλαξ ἣν καλοῦμεν λόβια. b Aut phaſeoli] Græcè eſt ἢ καὶ φασιόλου, &c. Aetius tamen habet ἢ τῶν φύλλων ταύτης τοῦ χυλοῦ, hoc eſt aut huius foliorum ſuccũ.

Cap. V.

POTIO aquã educens hydropicorum laudata. Accipe smilacem, coquito in aqua ad tertias donec flaccescat: dein terito folia cũ decocto donec in succũ vertantur, & dato bibendũ cochlearium vnum singulis diebus quoad sanaueris. Perfecta autem mensura, cochlear. I. semis. Simile. Cartami seminis dr. quatuor, aloes flauæ vnc. vnam, grani Cnidii scrup. sex, dacrydii scru pul. tres. Trita in pilulas cogito cum succo [a]heliotropii, quod colore magis cæruleum est, & dato dormituris drachmã vnam, aliis verò scrup. sex ieiunis.

a Heliotropii quod colore, &c.] Videtur vulgi more per heliotropium Nicolaus intelligere cichorium.

Cap. VI.

AQVAM educens hydropicorum per vniuersum curationis tempus pota. Cancrorum fluuialium aridorum sine manibus & pedibus [a] ademptis testis lib. vnã, asari lib. vnam. Trita & commixta ex aqua pluuiali vnde sunt desumpti cancri, dato bibenda. interdum pro asaro seruatur, & multis medicis in vsu est, hoc quod habet: Ammoniaci thymiamatis vnc. duas, herbæ lonchitidis radicis vnc. I. semis quartam partem, petroselini vnc. semis, calami Indici, costi, cinamomi, spicæ nardi, piperis longi, myrrhæ, stactes, singulorum vnc. vnam, seminis rutæ, folii, singulorum vnc. tres, phu, styracis, singul. vnc. quatuor. Trita excipiantur cum melle despumato, bene confecta dato fabæ Ægyptiæ magnitudine cum aquæ calidæ cyathis tribus.

a Ademptis testis] Græcè est λελεπισμένων. Aetius autem habet χωρὶς χειρῶν καὶ ποδῶν λελεπισμένων.

Cap. VII.

POTIO aquam educens pachrestos: multã enim vrinam ducit, & ad lubos dolore molestatos facit, & eos qui pituitã habent in vniuerso corpore. ad pleuriticos, peripneumonicos, quartana conflictatos, arthriticos, & distentione correptos: his quidem cum vino, illis autem cum mulsa data vt probata. Aristolochiæ, myrrhæ, absinthii, seminis abrotoni, iridis, canchryos, singulorũ drach. quatuor, anisi, baccarum cedri, radicis panacis, pyrethri, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, singulorũ drach. duas, cumini drach. duas obolum vnũ. Trita subigantur cum drosato, & fingantur pastilli vnius aut duorum triobolorum pro viribus ægri.

Cap. VIII.

POTIO aquam educens & vrinã mouens admodũ vtilis. [a]Opobalsami, spicæ nardi, carpobalsami, casiæ, cumini, glycyrrhizæ, hyperici, floris iunci odorati, asari, amomi, dauci, smyrnii seminis & petroselini, calami odorati, piperis communis, seseli, [b]acetabuli, singulorum hexagium vnum. Teratur, & detur cochlearium vnum ex vino. Conducit etiam vnumquodque per se potum.

a Opobalsami] Aetius legit βαλσάμου καρποῦ. b Acetabuli] κοτυληδόνος. Aetius autem σπονδύλου legit.

Cap. IX.

POTIO educens aquam, Oribasii, probata. Salis ammoniaci drach. quatuor, mastiches drach. duas, euphorbii drach. vnam. Terantur & dentur. vna enim vice in fortioribus dantur.

Cap. X.

POTIO aquam educens hydropicorum, admodũ bona: quemadmodum inter Heram, Asclepiadem, Dioscoridem, & Archigenem conuenit. Cucumeris syluestris radicem tusam & cribro transfusam diligenter, per triduum macerato in vino adstringente, pondere obolorum duorum, & deinceps dato tribus diebus. Et facto interuallo, rursus dato similiter quousque tumor sedetur. Molliter autem aquam subducit & neque stomachũ lædit, [a]magisque vires conseruat.

a Magisque vires &c.] Aetius simpliciter legit, καὶ τὰς δυνάμεις τηρεῖ.

Cap. XI.

POTIO aquam educens hydropicorum, admodũ bona. Ducit aquam per aluum multam. Solanum hortense in succum eliquato, datóque cyathum vnum quotidie donec omnino sanes.

A Cap. XII.

POTIO aquam ducens hydropicorum. Salis fossilis Attico melle assati & torrefacti drach. duas, piperis communis, euphorbii, singulorum drach. decem. Tritũ & læuigatum totum dato cum succo ptisanæ: hoc enim est perfectum eius pondus. Similiter. Radicis acetabuli, squillæ repurgatæ, singulorum drach. vnam. Da bibẽdum cum mulsi cyathis duobus, & singulis diebus ieiuno. Pariter. Euphorbii drach. vnã, salis communis dr. tres, castorei vnc. vnam. Terito & læuigato. dimidium B detur cum aqua calida. Similiter. [a]Chamæleontis, petroselini, piperis communis, sing. vnc. vnam. Terito & cribrato. vbi vsus postulat, datur dimidium cum aqua calida.

a Chamæleontis] Græcè est χαμαιλέοντος. Aetius autem habet χαμαιλαίας.

Cap. XIII.

AQVAM ducens eligma ad hydropicos probatum. [a]Semina ricini numero triginta quinque, nitri spumæ cochlearia duo. Trita diligenter excipe melle, & to- C tum præbeto lingendum, postea mulsæ calidæ cyathos tres bibendos porrigito: mouet enim humorem adiacẽtem citra noxam. purgat verò interdum totis tribus diebus. Oportet autem ante eius sumptionem conuenienti vti victus ratione.

a Semina ricini] In codice Nicolai deprauatè legitur ῥοτίνας κικίας, pro κρότωνας κικίας.

Cap. XIIII.

AQVAM educens potio ad hydropicos & lienosos, admodum probata. Agarici triobolum ex oxymelite potum sanat. Similiter. Polii herbæ decoctũ potum D cum oxymelite & aqua in qua ferrum sæpius extinctũ est, præter opinionem sanat.

Cap. XV.

POTIO ducens aquam ad hydropicos & lienosos, initio morbi vtilis. Sampsychi decoctum cum vino potum, & cum aqua marina persusus venter. priùs tamen bubulum fimum cum aceto & vrina pueri, & sulphure ignem non experto inungere conuenit.

Cap. XVI.

POTIO aquam educens ad hydropicos & lienosos E per vrinam purgans. Cyperi radicem læuigatam da ex vino bibendam. Similiter. Asari radicem tritam cum vino bono irrigatam bibendam præbeto. Item corticẽ capparis tritum ex bono vino bibendum propinato. Similiter. Acori radicem tritam ex odorato vino bibendam dato. Similiter. Struthii radix & rana fluuialis ex albo iure comesta, & eorundem decoctum cum condimentis vnguentariis potum: humorem enim per aluũ educit. Similiter. Lapidem ranæ terrestris in capite eius repertum ligato cum diligentia, ac trito: & appende ceruici ægrotantis. Pertingat autem vsque ad stomachum, & ita æger gratia Dei sanabitur.

F Cap. XVII.

AQVAM ducens potio, hydropicis & lienosis admodum laudata. Vrinam incorrupti pueri quotidie bibendam præbeto ieiuno. est enim probatum.

Cap. XVIII.

POTIO aquam ducens, veteri dissoluens dolores. Radicis gentianæ, radicis helenii, foliorum artemisiæ, rosmarini, marrubii, melissophylli, foliorum citrii, sam- G psychi, singulorum vnciam vnam. Trita coquito in aqua ad tertias, & accipe ex decocto partes duas, & ex decocto rutæ partem vnam. Simul confundito, & præbẽ bibenda ex vino sufficienti.

Cap. XIX.

AD mala veteri & eiusdem molestias admodum vtilis potus. Casiæ, rhei barbari, singulorum hexag. vnũ, agarici hexagium semis. Trita bibenda dato ex mulsa, præbeto etiam vbi voles, cum vrinam mouentibus ali- H quot speciebus. aut admisce illi anethi aridi decoctum, aut seorsim bibendum dato.

Cap. XX.

VTERINOS dolores sedans potus pobatus. Radicem rhei tritam præbeto ex vino bono potandam,

Similiter. Opopanacis vnc. ſemis tritam exhibeto ex mulſa. Hoc enim vteri etiam phlegmonen mitigat.

Cap. XXI.

VTERINA mala & animi defectiones ſedans potus mirabilis. Galbanum odoratum & ſuffitum prodeſt. Similiter. Malua cum fœnogræco, & [a] ſemine lini illita. aut meliſſophyllum illitum, aut bitumen illitum, & odoratum ſanat.

a Semine lini] Perperam λικοσπέρματος pro λινοσπέρματος legit manuſcriptus codex.

Cap. XXII.

VTERINOS dolores, diſtenſiones hypochõdriorum, cruciatúſque inteſtinorum ſanans, probatũ. Rhei Pontici hexagium vnum. Tritum dato ex aqua calida, aut droſato bibendum cum aliquo quod vrinam mouet. & ita vtitor.

Cap. XXIII.

HYDROPICORVM potio è ſeminibus vrinas mouens, & per aluum educens. Carei ſcrupulos tredecim ſemis, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorum ſcrup. ſex ſemis quartam partem, cumini latioris ſcrupul. ſeptem S. ſcrupuli ſemis quartã partẽ, myrrhæ, piperis cõmunis, ſeminis apii, ſingulorum ſcrup. vnum ſemis, iridis ſiliquam vnam ſemis. Trita madefacito cum mellis Attici lib. ſemis & quarta parte, & vini libris tribus. Bene confecti dato menſuram vnam meri in ſolii inſeſſu ieiuno priùs calefactam. eſt valde bonum & iucundum medicamentum.

Cap. XXIIII.

HYDROPICORVM potio admodum bona, vrinã mouens, aquæ inter cutem, quæ tympanitis dicitur valde vtilis eſt. Seminis fœniculi & cucumeris, cardamomi, radicis eryngii, corticis radicis capparis, ſingulorum vnciam vnam, ſtercoris columbini cyathos duos. Trita ſubigantur cum aqua & fingantur pilulæ ciceris magnitudine, dato ſingulis diebus quinque.

Cap. XXV.

POTABILE hydropicorum, Lagenium vocatum, probatum in iis quibus copioſus eſt tumor circa ventrem, & reliquum corpus molle eſt. Radicis bryoniæ repurgatæ drach. decem, myrrhæ drach. quatuor, cumini Æthiopici, aniſi, ſeminis capparis, ſing. drach. tres, vini aſtringentis drach. vnam, ſapi Cretici lib. tres. Bryoniam cum reliquis in mortarium coniice, ac citra myrrham tundito, & omnibus exemptis in vitreo vaſe macerato admixto liquore. Poſt dies ſeptem colato, myrrhámque macerato. & vbi fuerit diſſoluta, probè conficito, & dato ante cibum cyathos quatuor, & die vna interiecta [a] præbeto cyathos quinque: rurſus interpoſita die, præbeto cyathos ſex. Et deinde dato carnes ferinas quantum viribus ſufficit. Aſſas autem comedere conuenit, & vinum ſuperbibere auſterum meracius.

a Præbeto cyathos quinque] Hæc in manuſcripto codice nõ habentur: ſed ex Aetio adiecta ſunt, & alia quædam quæ ſingulatim indicare nihil attinet.

Cap. XXVI.

HYDROPICIS accommodatum medicamentũ, per ſedem enim multam aquã ducit. Eſt autem bonum medicamentum ad mouendam etiam vrinam. Grani Cnidii repurgati, radicis bryoniæ, ſingulorum drachm. duas, ſquillæ crudæ repurgatæ drach. quinque, cumini Æthiopici drach. vnam ſemis, lathyridis drach. vnam, myrrhæ drach. duas. Trita macerato in vini aſtringentis lib. duabus & quarta parte diebus ſeptem. quotidie bene circumagitentur, & dein colentur. Myrrha diſſoluta & bene cõfecta, dato primo die cochlearia tria: ſecunda autem cochlearia duo: tertia vnũ. hoc facito vt probatum.

Cap. XXVII.

EPITHEMA hydropicis conueniens, valde bonum. Ceræ, terebinthinæ, ſing. vnc. vnam, baccas lauri quindecim, galbani, ſulphuris ignẽ nõ experti, aloes flauæ, reſinæ, maſtiches, picis, vuæ ſylueſtris, cumini, propolis, ſingulorum vnc. vnam. Trita ſubigito cum oleo communi, & conficito vt emplaſtrum, ac toti ventri imponito vt probatum & mirabile.

Cap. XXVIII.

EPITHEMA hydropicis conferens, ſimile. Caricas pingues decem, vuæ ſylueſtris, ſulphuris ignem non experti, baccarum lauri, calcis, acidi fermenti, nitri, ſtercoris ſylueſtrium columbarum, ammoniaci, ſingulorũ vnc. vnam, naſturtii ſylueſtris anguſtioris vnc. vnam ſemis. His bene læuigatis adiice farinæ vnciam vnã. dein ammoniacum probè contritum & caricas in oxymelite maceratas adiice, & in mortario bene tundito, & ſuccũ cum oxymelite vnito, & acceptis fermentis & ammoniaco, atque vtriſque læuigatis, & adiectis farinis ac bene confectis, formato cataplaſma, totique ventri imponito.

Cap. XXIX.

AQVAM educens in eo qui laborauit aſcite, probatum, inque mulieribus quæ albo fluore moleſtantur, & in iis qui vlcera ex fluxione nata habent. Squamæ æris Cyprii drachmam vnam ſemis tritam madefacito cum mulſa & dato bibendam. poſt autem parum aceti ſorbendum præbeto, vt non animaduertat: aut granum Cnidium aſſatum tritum ex melle cocto potum. aquã educit. Dato autem grana viginti vſu exigẽte aut viginti quinque aut triginta. Qui verò corpus robuſtius habent, præbeto grana quadraginta.

Cap. XXX.

AQVAM educens hydropicis datum, probatum. Euphorbii drachmam vnam. Tritum madefacito cum melle cocto, & dato bibendum. aquam nanque & pituitam ducit. Simile. Seminis lonchitidis obolos octo. Tritum bene dato bibẽdum ex aqua mulſa. ducit enim aquam. Pariter. Cneoron tritum & madefactum cum polenta & melle bibendum dato vt probatum. Similiter. Cartami ſeminis drach. quinque. Tritum excipito cum ptiſana & exiguo ſale, & probè coctum dato ſorbẽdum. Similiter. Ammoniaci thymiamatis drachmas duas. Tritum madefacito cum melle Attico & bibendũ præbeto. nonnulli medici hoc ipſum cum poſca præbent. ducit enim aquam. Pariter. Corticis radicis ſambuci ſucci vnc. duas. Madefacito cum vino & bibẽdum propinato: ducit enim aquam.

Cap. XXXI.

PVRGATORIVM per inferna ducens admodũ probatũ. Cinamomi, caryophylli, croci, maceris, zingiberis, ammeos, folii, ſalis communis, ſingulorum hex. tria, fæcis vini vſtæ (vocatur etiam ab Italis tartarum) vnc. quatuor. Trita bene dato cum cibis. Subducit enim ventrem ſine labore & perturbatione.

Cap. XXXII.

PVRGATORIVM ſubducẽs, certum præ omnibus, probatum valde & mirabile. Piperis longi & nigri, zingiberis, cinamomi, ligni cinamomi, caryophylli, ſpicæ, nardi ſpicæ, nardi, maſtiches, ſingulorum hexagia duo ſemis, croci hexagiũ vnum ſemis, dacrydii hexagia duo ſemis. Trita madefacito cum ſacchari vnciis duabus & ſemis. dein cum melle Attico ſufficienti coquito, & probè confectum dato manè ieiuno hex. tria: aut tria & ſemis pro viribus. atque hoc quidem modo vtitor.

INDEX MEDICAMENTORVM PEDICVLOS & lentigines amolientium, phœnigmôn, phlegmonas, tubercula, pustulas, & vocem læsam sanantium.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ pediculos, lentigines, phlegmonas, tubercula, pustulas, & vocem læsam sanant, medicamentis,

Sectio quadragesimaquinta.

Cap. I.

PEDICVLOS capitis conficit, & demolitur. Lupinorum decocto caput frequẽter lauato. est enim probatum. Similiter. Vuas syluestres, sandaracham, bene tritas madefacito cum oleo communi veteri, & inunge. Pariter hederæ succum cum melle subactum illine. aut raphani succum oleo cõmuni subactum illinito. Similiter. Aluminis scissilis vncias tres, vuarum agrestium vnc. sex. Probè trita cum melle madefacito & capiti illinito.

Cap. II.

PEDICVLOS capitis interficiens & demoliens. Sandarachæ, vuarum agrestium, sing. vnc. vnam. Trita madefacito cum oleo communi, & illine capiti. Similiter. Vuæ agrestis vnc. quatuor, sandarachæ vnc. duas, nitri vnc. vnam. trita madefacito cum aceto & oleo, ac illine. Aut cedriam arefactam tritam cum amygdalino madefacito, & illine. aut alumẽ læuigatum, & cum oleo communi madefactum sæpius illine. Similiter baccarũ lauri libram vnam. Bene tritas baccas madefacito cum oleo: & vbi affuderis feruefacito, & illine: si verò etiam in stragulis fuerint, & ipsa crebrò inungenda.

Cap. III.

LENTIGINES & maculas in facie factas pulchrè sanans. Terræ Cimoliæ torrefactæ vnc. vnam, palmularum vnciã semis, aphronitri assati drach. octo. Trita in pollinem inspergito. Similiter. Origani vsti, farinæ eruinæ, singulorum drachmas decem, [a] fabæ fractæ drachmas quindecim, ellebori albi drachm. quinque, aphronitri drachm. decem, alcyonii drachmas quinque. Trita simul inspergito. Pariter. Origanum vstum & alcyonium bene trita insperge.

a Fabæ fractæ] Perperam in manuscripto codice legitur ἐρῦγίμου pro ἐρεγμοῦ.

Cap. IIII.

LENTIGINES, varos, faciei à sole vstas maculas, formicas, [a] thymos, & pensiles verrucas sanans, ex Galeno. Radicem bryoniæ albæ & nigræ tritam coquito cũ oleo communi donec in succum soluatur. hoc enim tollit lentigines & varos. Similiter. Oleum amygdalinum cum cera coquito pura donec ceratum fiat, & illine. Pariter. [b] Lilii radicem cum melle puro, bene subactam illine. lentigines præcipuè aufert. Similiter gummi & nitri, singulorum vnciam semis. Trita cum melle irrigato & illinito. Pariter semen brassicæ in aqua tritum, facie prius abstersa illine. Vbi verò exaruerit, & [c] cutis attollatur, prolue aqua multa frigida, & inunge adipẽ anserinum, aut medullam ceruinam, aut ceratum cũ aliquo horum confectum. Cauendum verò post [d] excoriationẽ ne incidat in aliquod quod [e] faciem lædere possit: verbi gratia aerem frigidum, aut ventum, aut prolutionem faciei.

a Thymos] Codex Nicolai corruptè θύματα pro θυμοὺς legit. b Lilii] Manuscriptus codex falsò κρίνας pro κρίνου legit. c Cutis attollatur, &c.] In codice manuscripto corruptè admodum legitur καὶ μετεωρίζεται ὀχρῶς, χρυσέον προσκλύματα &c. pro μετεωρίζεται ὁ χρὼς, χρυσέον προσκλύσματι. d Excoriationem] Manuscriptus codex legit ἐκδωρὰν, pro ἐκδορὰν. e Faciem lædere] In codice Nicolai perperam βαπτόντων, pro βλαπτόντων scribitur.

Cap. V

LENTIGINES & cicatrices sanans, valde probatum. Stercus columbinum bene tritum cum acri aceto diluito, & vtere. Similiter. Sandaracham bene tritam subigito cum melle Attico, vt fordium crassitudinem nãciscatur, illinitóque desuper diebus sex. Arefacta verò cute, & in sublime sublata, vtendum galbano cum exiguo nitro, & aceto læuigato. Vbi verò [a] lentigines diuturnæ fuerint, iis etiam vtendum: nempe, Radicis cucumeris agrestris vncia vna, Cimoliæ vnc. semis. Trita in vase recondito, vsúque postulante dissolue cum aqua, & illine. Aliud. Bulborũ repurgatorũ, thuris sing. vnc. vnam. Tritis adiice cochlearum terrestrium magnarum saniem. Oportet verò ipsas stilo pungere [b] adhuc viuas, & quod ex iis effluit mucosum, huic adiicere medicamẽto. Vbi verò dissolutum fuerit, cum melle Attico subacto vtere. Idem facit radix ari arida cum melle, & acetabuli radix cerato liquido [c] excepta & illita. Similiter. Aphronitri, alcyonii, galbani, singulorum drach. quatuor, amygdalarum amararum excorticatarum drach. vnam semis. Trita excipito cum melle Attico, & illine, & sinito exiccari: dein iubeto farina fabacea commanducata extergi, & ablui aqua mediocriter frigida, cauẽdo solem & ventum.

a Lentigines] Codex Nicolai legit φαρμάκων corruptè admodum pro φακῶν. b Adhuc viuas] Malè in codice manuscripto ζῶντι pro ζῶντας. c Excepta] Græcè est ἀναλυθεῖσα pro ἀναληφθεῖσα.

Cap. VI.

LENTIGINVM & macularum à sole factarum excoriatorium. Melanthii, seminis ocimi, radicis ari,

ſingulorum vnc.tres.Trita cum aqua ſubigito, & illine. dein ſinito agglutinari.poſt aliquantum verò interuallum eo quod adiacet ſublato, aqua calida abluito multoties.

Cap. VII.

RVBIFICANS optimum Aſclepiadis,autheme ron inſcriptum,vniuerſum hydropicorum affectũ mutans ac ſanans. Pyrethri,myrobalani,cardamomi,ſeminis vrticæ,piperis communis,ſingulorũ vnc. quatuor, ſinapi vnc.11.Trita & cũ aceto ſubacta,calefactaper interualla imponito horis trib⁹, [a]ſi æger tolerare poteſt, deinde[b] ablato medicamẽto,lauari iubeto, feruentioris ſolii inſeſſu vſus. Poſt balneum vtendum cerato ex roſaceo confecto oleo. Similiter. [c]Lepidii foliorum vnciã vnam.trita illine. Vbi [d]verò iam morſum ſenſerint, inducito in balneum,& ſublato medicamento in aquam feruentem cõſcendere iubeto,& [e]detineto . Ægrè enim nimiam mordacitatem ferunt:ſani verò exeunt,ait Archigenes. hoc etiam confert iſchiadicis. Summè autem conducit & hoc ipſum:Myrobalani,ſquamæ æris , ſing. vnc.vnam,nitri hexagia duo. [f]Trita aceto ſubigito , & reſinam ac ceram cum exiguo oleo liquefacta affundito,& ſubactis vtere.Cognoſcendum verò quòd valentiora medicamenta[g] ei quod probè concoxit corpori,& ab excrementis ac ſuperfluis vacuo,admouenda ſint.

a Si æger tolerare poteſt] Manuſcriptus codex habet,εἰ δυνατὸν ὑπομεῖναι αὐτό. In Galeno autem legitur,εἰ δυνατὸν ὑπομένειν τὸν ἀσθενοῦντα. b Ablato] Manuſcriptus codex malè ἄρξας legit , pro ἄρας.in Galeno eſt βαςάσας. c Lepidii foliorum]In codice Nicolai falſò λεπίδος pro λεπιδίου ſcribitur. Hanc lectionem confirmat Galenus & Aetius. d Vbi verò iã morſum ſenſerint] Græcè corruptè & falſò ſcribitur ὅταν εἰδῆς κάμνοντα,pro ὅταν δὲ ἤδη δάκνωνται. e Detineto]Hic locus in codice manuſcripto mirificè eſt deprauatus. Ita enim habet κατάχεε. δυσαναχέτως γὰρ ὑπερδακνομένων. quum Galeno lib.9.de Comp.medic. localium teſte,potiùs ita ſit legendum, καὶ κάτεχε. δυσαναχετοῦσι γὰρ ὑπερδακνόμενοι. Aetius tamen legit etiam κατάχεε,id eſt perfundito. f Trita aceto ſubigito &c.] Hic locus mirificè in Nicolai codice deprauatus eſt. Scribitur enim in hunc modũ, καὶ ὄξος ὀλίγον ἐπιβάλλων,καὶ ῥητίνην,καὶ κηρὸν μετ᾽ ὀλίγου ἐλαίου πήξας, καὶ μαλάξας καὶ φυράσας, πάντα ἐπὶ τῆς χρείας ἐπίχεε.quum ita ex Galeno legendum ſit,λεῖα ὄξει φυράσας.ῥητίνην καὶ κηρὸν μετ᾽ ὀλίγου ἐλαίου τήξας ἐπίχεε,καὶ μαλάξας χρῶ. Aetius tamen ſic habet , νίτρον λεάνας καθ᾽ ἰδίαν,καὶ ὄξει ὀλίγῳ φυράσας ,ῥητίνην καὶ κηρὸν μετ᾽ ὀλίγου ἐλαίου τήξας ἐπίχεε,καὶ μαλάξας χρῶ,hoc eſt Nitrum per ſe terito,& cum modico aceto ſubigito:dein reſinam ac ceram cum pauco oleo liquefactã affundito,& emollitis vtere. g Ei quod probè concoxit] Manuſcriptus codex εὔπεπτα non rectè pro εὐπέπτῳ legit.

Cap. VIII.

RVBIFICANS ad lienem valde probatum. Corticis arboris [a]careæ, latitudine trium digitorum,longitudine lienis,radito modicè ſuperficiem externam donec chartam referat . dein macerato in acerrimo aceto horis duabus.Poſtea ex aceto adimito,& lieni imponito,faſciiſq; ligatũ ſinito illic per tres horas, aut quandiu ferre poteſt æger:deinde verò ſoluito & tollito,inueniéſque ſolutam duritiem,& locum rubore ſuffuſum . Tandem illine lieni ſæpius Marciaton & Agrippæ vnguẽta.

a Careæ]Græce eſt καρέας.legendum fortè καππαρέως.Et hãc lectionem eſſe legitimam,ex Aetio ſatis conſtat,

Cap. IX.

PHLEGMONAS,eryſipelata,& vſtiones ſanans, valde bonum.[a] Sambuci folia tenera tuſa,& cum polẽta ſubacta,tepida illine. Similiter.Pulegium cum polẽta exceptum illine .Pariter.Lupinorum amarorum farinam cum polenta & aqua ſubactam illine. Item,Lauri folia viridia trita cum pane & polenta excepta , illine. hoc omnes phlegmonas mitigat . Item , Caſia cum vino auſtero pota phlegmonas omnes in internis viſceribus mirabiliter iuuat,& ſic vtere.

a Sambuci] Manuſcriptus codex ἀκτέας pro ἀκτῆς legit.

Cap. X.

PHLEGMONAS omnes mitigat , & œdemata diſcutit,admodum probatum.Braſſicæ folia cum polẽta trita,excepta & illita.Item ramenta cucurbitæ illita, ſunt admodum probata.Item platani tenera folia in vino cocta,& vſta,læuigatáque illita,ſunt valde laudata.

Cap. XI.

TVBERCVLA, panos & abſceſſus mitigans,valde probatum & mirabile. Vrticæ folia trita tuſáque calefacta illine. Item helxines herbæ folia læuigata,tuſa & illita.Hoc autem bubones & omnem phlegmonen ſanat. Agreſtis oleæ folia trita tuſa illita.Item conyzæ, folia læuigata,& calefacta probè,illine.

Cap. XII.

PVSTVLAS,epinyctidas,veteráque vlcera ſanãs, valde probatum. Arnogloſſum læuigatum & calefactũ illine.Item rubi folia tenera,aut ſemperuiui, aut portulacæ illine,& polygoni folia.

Cap. XIII.

VOCEM ſubitò amiſſam curans,probatum.Liquorem Cyrenaicum cum aqua calida diſſolutum ſorbeat.

Cap. XIIII.

VOCEM amiſſam clarificat & repurgat. Allium coctum aut aſſatum comeſtum,aut cum butyro aſſatum & ſiccatum.butyrum crebrò comeſtum. Aut galbanum pro catapotio aſſumptum . Item , ſuccus chamæleuces cum melle Attico potus mirabiliter auxiliatur.

Cap. XV.

PHLEGMONEN linguæ curans . Portulaca cõmanducetur,aut folia plãtaginis,aut folia tenera oleæ tritabene,& madefacta cum oleo communi illine,aut ſapã cum ſtillatitio roſarum liquore illine , aut droſatum, aut pſyllii ſuccum.

Cap. XVI.

PHLEGMONAS iuxta tonſillas ſanans, laudatũ. Gargarizare oportet adſtringentia & reprimentia,veluti lentis decoctum cum roſis,mixariis,& palmulis.Venam incidere,aut cucurbitas adhibere cõuenit.Et rurſus gargarizandum decoctum glycyrrhizæ cum ſapa aut ſtillatitio roſarum liquore,aut cucumerum , aut hyſſopi decocto,aut droſato,aut poſca,adiecta etiam diamorõn & diacaryõn,hoc eſt è nucibus confectione,aut Punici cõ tuſi ſucco,aut lacte muliebri, aut lacte caprino tepido. Extrinſecus autem fouere conuenit ſpongia, aut abſinthio,aut [a]cochleis crudis ex aqua calida pluuia.Hæc autem illinenda:Farina hordeacea,ſemen lini,fœnigræci, ſtercus columbæ,ſuccus foliorum apii, & [b]venter hirũdinis.Trita & cocta inſperge tepida. Dato etiam gargarizandum paſtillum Andronis, & quæcunque prædiximus in ſtomachicis quæ illinuntur, in litera Δ.

a Cochleis]Codex Nicolai habet κηκλίοις: puto autem legendum eſſe κοχλίαις. b Venter]Codex Nicolai legit καλίας pro κοιλίας.

Cap. XVII.

FVSCA lapides conterens probata.Pulegii, maſtiches,ſeminis apii,menthæ aridæ,ſingulorum vnc.vnã, ſalis communis torrefacti lib.vnam, ſeminis coriandri, ſpicæ nardi,aniſi,ammeos,ſingul.ſcrup.ſex , folii ſcrup. quatuor,piperis albi ſcrup. ſemis,aut communis vnciã vnam,lithoſpermatis,betonicæ , ſingul. vnc. ſex , aceti boni libras ſeptẽ ſemis.Tuſa & cribrata, tenuiſſiméque trita tribus diebus aceto miſceto,& ſoli exponito dieb⁹ quadraginta.Vbi verò vſus exigit,parato decoctum cicerum nigrorum,radicis aſparagi,apii & adianti , adiicéque mixturæ eorum cotylas duas aceti , & potato ægrotantem in calidiſſimi balnei inſcenſu. Nonnulli autem ex iam dictis ſpeciebus ſcrup.duodecim cum aceto tepido miſcentes , ex decocto prædictarum herbarum præbent,& medicamentum nihilo eſt inefficacius.

INDEX FISSVRAS LABIORVM ET STRVMAS ſanantium medicamentorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI

De iis quæ fiſſuras labiorum & ſtrumas ſanant, medicamentis.

Sectio quadrageſimaſexta.

Cap. I.

LABIORVM fiſſorum cura mirabilis. Oui internam pelliculam fiſſuris labiorũ [a]agglutina: aut quod membranæ inſtar circa palmularum oſſa hæret: aut araneorum à trabibus pendẽtium albam texturam. Profundiores verò in labiis fiſſuras adipe caprino aut anſerino curato: aut medullam bubulam aut ceruinam cum ſemperuiuo & terebinthina vnitam imponito: aut gallam immaturam tritam cum terebinthina & œſypo aut melle Attico exceptam, beneque confectam imponito. Item gallam & maſtichen quamtenuiſſimè trita,œſypo in cerati formam redacta excipe,& probè confectis vtere.

a Agglutina]In codice manuſcripto perperàm προσκλυον legitur pro προσκόλλα.

Cap. II.

LABIA fiſſa ſanans,probatum. Gallarum, cadmiæ, ſingulorum vnciam vnam, ceruſſæ vncias tres. trita cũ roſaceo excepta illine. Similiter. Cyperi vncias duas, gallarum vnciam vnam, aluminis ſciſſilis drach. duas. Trita in farinam,ſicca inſperge. Item. Maſtichen tritam cum vino ſubactam illine. Item. Fæcem aceti vſtam cerato roſaceo aut myrtino exceptam,imponito. Conducit etiã ad maximas in extremis corporis partibus phlegmonas. Item. Oui putaminum vſtorum, gallarum, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum vnciam vnam. Trita cũ vino madefacito aut œſypo excepta impone.

Cap. III.

LABIORVM vlcera & omnia maligna ſanans. Oſtrea vſta tenuiſſimè trita inſperge. Ego verò non vſtis contritis vſus ſum,& bene ceſſit.

Cap. IIII.

LABIORVM rimas curans,probatum, Muſæ paſtillum tritum cum [a]ſapa aut vino dilutum craſſo illine. Item. Paſtillum ex [b]halicacabo, inter eos qui ſedi adhibentur. Similiter. & Eræ paſtillus cũ vino illitus.

a Sapa]Hoc ex Aetio adiectum eſt, qui legit μετὰ ἑψήματος, ἢ οἴνου &c. b Halicacabo]Manuſcriptus codex legit corruptè διακαλίϐου pro δι' ἁλικακάϐου.

Cap. V.

LABIORVM tubercula confeſtim ſanans. Lapathi radicis,nitri,terebinthinæ vſtæ,ſing.ſcrup.ſex. trita excipe cerato. Vlceribus autẽ [a]prius purgatis & abſterſis illine. Item. Adipem anſerinum,ſuccum ſolani, melle Attico excepta cum penna ſæpius illine. Repurgat enim intra labia facta tubercula. Collue autem lacte & ante illitionem & ſimiliter poſt eam. Item. Adipem caprinum,anſerinum,medullam bubulam aut ceruinam cum amarantho & terebinthina vnita & ſubacta impo-
A nito vt probata admodum.

a Prius purgatis & abſterſis]Græcus Nicolai codex προσμύξας legit pro προσσμήξας. ſic enim Aetius habet. Cornarius autem malè, conuertit cõfricatis.

Cap. VI.

PERNIONES & rimas & manuum & pedum exulceratas,ac podagras ſanans. Aſphodeli radicem tritã & tuſam atque cum oleo elixã,crebrò illine. Item. [a]Rapi radicem læuigatam bene, & cum cerato roſaceo in calido cinere liquefactam illine:aut dracontii herbæ fo-
B lia cũ vino & cyclamini radicis decocto excepta illine.

a Rapi] Codex Nicolai γογγυλίδος legit pro γογγύλης.

Cap. VII.

STRVMAS,parotidas,bubones & malefica vlcera mirabiliter diſcutiens. Farinam lupinorum cum aceto exceptam illine. Item. Coriandrum viride cum vuis paſſis pinguibus bene contuſum, & cum melle Attico exceptum illine. Similiter. Lapathi folia læuigata,tuſa, cum melle Attico excepta,tepida illine: aut ſemen lini, aut althææ agreſtis radicem elixã & tritam illine. Item. Struthii radicem tuſam & cum farina elixam,bene cum
C vino illine:aut ſilphii radicem cum cerato illine & impone. Similiter. Radicem althææ cum adipe ſuillo illine:aut cyclamini radicem collo appenſam ægrotantis: aut dracõtii radix pota & illita:aut fimus bubulus cum aceto elixus & illitus. Hoc igitur etiã induratos omnes tumores probè diſcutit.

Cap. VIII.

STRVMAS,malefica vlcera,parotidas & bubones diſcutiens. Calcem viuam cum melle ſubactam aut ſuc-
D co exceptam,aut oleo communi aut adipe ſuillo illine: aut calcis viuæ tritæ & nitri,ſingulorum vnciam vnam, cardamomi & fœnigræci, ſingulorum vnciam vnam. Trita ſubigito cum melle & ad emplaſtri formam redacta impohito.

Cap. IX.

STRVMAS & durities diſcutiens & [a]ſedem mutantes ruptiones. Farinam [b]loliaceam,fimum columbinum,farinam ſeminis lini,in vino probè elixa,tepida illine:aut groſſos ſylueſtres & fatiuos in aqua donec diſſoluantur elixato:dein in mortario probè tundito & tepidos imponito:aut naſturtium album cum liquida pi-
E ce exceptum & ſubactum impone:aut cucumeris agreſtis radicẽ & lauri folia arida vſta cum terebinthina excepta imponito:aut vuæ agreſtis & nitri,ſingulorũ vnc. duas cum eruca & reſina ſubacta,ſing.vnc.quatuor. Cõfectum imponito vt probatum.

a Sedem mutãtes ruptiones] Manuſcriptus codex legit nunc ῥύσεις,nunc ῥήσεις,falſò pro ῥήξεις. Videtúrque pro μεταϐεϐλημένους legendũ eſſe δυσμεταϐλήτους,hoceſt ſanatu difficiles. b Loliaceã]In codice manuſcripto corruptè ἔρινον pro αἴρινον legitur.

Cap. X.

STRVMAS & durities discutiēs & mutabiles ruptiones. Fimum caprinum aut bubulum [a]elixum, aut farinam eruinam cum vrina pueri non corrupti, & vino, si placet exiguo excepta, imponito: ac cum eis picis liquidæ & colophoniæ quantū vis, & ceræ & olei: bene elixa ad emplastri formam reducito, & imponito. Item. Serpentem mortuam coniectam in ollam nouam & gypso probè oblitam, conrice in caminum vt comburatur. dein cinerem eius misceto cum æquali fœnigræci portione, melléque Attico exceptum probéque confectum illinito. Similiter medicamentum ex passis vuis est mirabile admodum: & quod ex struthio & cucumere syluestri & è cedria cōponitur. Mirabilia enim sunt, & ad suppurationem strumas perducunt.

a Elixum] Codex Nicolai falsò legit ἀθὴν, pro ἑφθὴν.

Cap. XI.

STRVMAS & durities omnis generis discutiens. Myrrhæ, ammoniaci thymiamatis, sing. drach. tres semis, visci quercini drach. quatuor, galbani drach. duas, propolis drach. semis, resinæ aridæ vncias duas, ceræ vncias tres. Omnibus in mortario tusis & rectè confectis vtere.

Cap. XII.

STRVMAS & mammarum durities curans. Visci elaborati, resinæ aridæ, ceræ puræ, singulorum libram semis, galbani vnciam vnam semis. Probè vnitis & confectis vtere vt probatis.

Cap. XIII.

STRVMAS exulceratas & non vlceratas sanans. Ceræ puræ, resinæ pineæ, adipis suilli salis expertis, marrubii, æruginis rasilis, singulorum vncias tres. Trita & & probè confecta, vsu postulante dato.

Cap. XIIII.

INSPERSILE strumis conueniens probatum. Olei veteris libram vnam, ceræ puræ libram semis, colophoniæ, nitri, singulorum vncias quatuor, allia repurgata quinque. Alliis cortices detrahito, & macerato tribus diebus, dein coquito donec frixentur, & tum ipsa abiice, & liquabilia eliquato, atque ab igne remoueto. Nitrum læuigatū inspergito, & vtitor. Hoc autem abscessus etiam rumpit. Simile. Ficulni cineris vncias duas, aluminis scissilis, aphronitri, singulorum vnciam vnam, picis liquidæ vncias septem. Trita bene & subacta dato vt mirabilia.

Cap. XV.

STRVMAS [a]putrefaciens, mirabile & probatum. Aluminis scissilis, sandarachæ, singulorum vncias duas, squamæ æris vnciam vnam, arsenici vnciam semis. Terantur, & arida strumis inspergantur. Si verò cancer fuerit, subigantur cum oleo rosaceo, & ex interuallis bis die vtitor vt probato.

a Putrefaciens] Perperam in manuscripto codice legitur συπτικὴ pro σηπτικὴ. qui error librario frequens est.

Cap. XVI.

STRVMAS, abscessus, atheromata, meliceridas & tubercula curans, probatum. Ladani, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, propolis, terebinthinæ, sing. vnciam vnam. Trita bene & subacta præbeto.

INDEX EORVM QVÆ SCABIEM SANANT, & psilothrorum.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI,

De iis quæ scabiem sanant medicamentis, ac psilothris.

Sectio quadragesimaseptima.

Cap. I.

SCABIEM & lepras repurgans. Saluiæ, oleæ Æthiopicæ lacrymæ, sing. drachmas quatuor, corticis radicis capparis, gummi, sing. drach. septem semis. Bene trita coquito cum aceto & oleo sufficienti, confectúmq; inūge crebrò in sole. Itē. Succi radicis asphodeli vnc. quatuor semis, sulphuris ignem non experti, mannæ, sing. vnc. quinque, nitri drachmas quatuor. Trita madefacito cum aceto acerrimo, vt in succum soluantur, & illine crebró. Similiter. Colophoniæ aridæ, pinguedinis bouis & gallinæ, olei laurini, sulphuris ignem non experti, ceræ puræ, resinæ terebinthinæ, singulorū vnciam semis. Subacta feruefacito cum oleo rosaceo, & illine frequenter in sole.

Cap. II.

ILLITIO scabiei conueniens, admodum mirabilis. Lauri amaræ recentis foliorum tenerum vnc. duas. Bene tusa coquito cum oleo communi ad tertias: dein colato, & species abiice oleo, atque admisce ceræ albæ vncias tres, & elixato quoad dissoluatur. Postea insperge sulphuris ignem non experti triti vnciam vnam. Bene cōfectam illine in sole. Aliqui pro amara lauro squillam elixantes iniiciunt.

Cap. III.

SCABIEI apta illitio, mirabilis admodum. Succi squillæ vncias tres, ceræ puræ vncias duas, olei rosacei vncias quatuor, lithargyri, cerussæ, singulorum vncias tres, picis liquidæ libram semis, helcysmatis seu scoriæ argenti Syriaci, singulorum vncias duas. Trita irrigato cum aceto, & cocta ad consistentiam illine in sole frequenter.

Cap. IIII.

ILLITIO scabiei idonea, admodum probata. Fari-

næ eruinæ, lupinorum & fœnigræci, singulorum vnc. duas, cicerum nigrorum farinæ vnc. vnam. Trita excipito cum melle, & confecta illine in balneo. Itē. Cerussæ, amyli singulorum vnc. semis, plumbaginis vnc. vnam, lupinorum rubeorum aut anchusæ vnc. duas, ceræ puræ libram semis, olei rosacei libram semis & quartā partem. Anchusam probè coquito cum oleo rosaceo, & admisce reliqua bene trita, & confecta illine. Item. Oua decem in aceto acerrimo macerato quoad omnis ipsorum testa marcescat & mollescat. Dein coquito oua cū aceto, & luteis ipsorum cum rosaceo & aceto læuigatis, adiice lithargyri vnc. semis. Mixta & subacta bene, redige ad glutinis crassitudinem, & illine.

Cap. V.

ILLITIO scabiei destinata probata & mirabilis. Lutea ouorum in aceto elixatorum tria, ceræ puræ vnciā vnam, rosacei olei vncias nouem, sulphuris ignem non experti vncias tres. Luteis prius in aceto sufficienti læuigatis, adiice sulphur ignem non expertum & ceram, confectóque vtitor. Lithargyrum autem cū aceto probè coctum vt emplastri formam nanciscatur, acriores repurgat scabies, & quæ per lapathum fiunt smegmata, & plura elephanticis conuenientia, quæ reuera sunt cōmunia, ad lepras & scabies mirabiliter conducunt.

Cap. VI.

SCABIEM & pruritum incipientem curans. Cedriæ bene vstæ vncias duas coquito in aceto ad tertias, & illine in balneo. Postremùm autem foueto cum decocto lupinorum calidorum. Item. Amaræ lauri iuuenis foliorum tenerum, aut myrti corticis siue medullæ recentis, singulorum vncias duas. Tusa coquito in oleo communi ad tertias, dein colato & oleum in balneo illine. Item. Hederæ folia in aqua coquito ad tertias, & ea crebrò foueto: aut decocto origani in balneo foueto: aut perseæ folia bene siccata, & in pollinem trita insperge: aut marrubii herbæ decocto foueto.

Cap. VII.

PALPEBRARVM scabiem & pruritus sanans. Aloes flauæ vnciam semis. Tritam madefacito cū melle, & illine.

Cap. VIII.

PALPEBRARVM scabiem, pruritus, lepras, & impetigines mirabiliter abstergens. Accipe myrobalanum in pollinem tritum, & cum liquido cerato illine.

Cap. IX.

SCABIEM & pruritus curans, probatum. Pulegiū cum aqua coquito ad consistentiam, & ex decocto tepido foueto.

Cap. X.

SCABIES & pruritus pudēdorum sanans. Folia & ramos saluiæ coquito in aqua, & ex iis foueto vt probatis.

Cap. XI.

SCABIEM vesicæ mirabiliter curans. Radicē glycyrrhizæ & eringii bene coquito & horum decoctum dilutum cum passo præbeto bibendum tepidum: aut laurinum oleum in balneo illitum, confestim sanat.

Cap. XII.

CRVCIATVS lumborum & eorundem dolores curans. Chamæleuces herbæ folia & radicem tundito, & ex aqua bibendam præbeto, aut lauri radicem bene tusam, ex vino sufficienti bibendam dato.

Cap. XIII.

PVLICES amoliens & serpentes fugans, probatū. Conyza per domum & lectum strata: aut abrotonum & absinthium substrata in cubiculo. Item absinthium, cucumerem agrestem in aqua marina coquito, & iis domum irrorato: aut chamelææ radicem, & caryō bene coquito & domum irrora: aut amaræ lauri decoctum, aut thure aut melanthio domum suffito: aut fac foueam in aliquo domus angulo exiguam coniice in eā hirci sanguinem, & ibidem congregabuntur.

Cap. XIIII.

PSILOTHRA podagrica probata admodū. Opii vncias duas, aristolochiæ longæ & rotundæ, vuæ syluestris, gentianæ, iridis, singulorum vncias duas, aloes flauæ vncias sex, pulegii, sampsuchi, pæoniæ, costi, baccarū lauri, sing. vncias duas. Tritis bene & confectis vtere vt probatis.

Cap. XV.

VNGVENTVM scabiei conferens, probatū admodum & laudatum. Salis communis drach. octo, adipis porcini drach. quinque, thuris albi puri drach. duas, hydrargyri puri drach. duas, olei laurini dr. duas semis, succi fumariæ herbæ, succi plantaginis minoris drach. vnam. His bene confectis & subactis illine palmas manuum ægrotantis, & plantas pedum manè, meridie & vesperi, & affrica validè, & sic malum per vrinā ab ibit.

INDEX AVRICVLARIVM.

NICOLAI MYREPSI ALEXANDRINI DE auricularibus medicamentis.

Sectio quadrageſimaoctaua.

Cap. I.

AVRICVLARIA mala à frigiditate facta ſanãtia. Accipe cepam veterem aut allium, coquito in oleo communi ad tertias,& expreſſum ex iis oleum in aurem infundito: aut illi admiſce laurinũ oleũ, aut oleum commune admodum vetus cũ euphorbio ſubactum: ſimiliter inſtillato in auditorium meatum,& deſuper lanam imponito, aut amaracinum oleum, aut nardinum vnguentum, aut opobalſamum, aut è nucibus expreſſum, aut rutaceum, aut amygdalinum. Vel abſinthiũ coquito cum oleo communi & auribus iniice vt probatum.

Cap. II.

AVRICVLARIS [a]collutio valde laudata. Fœnũgræcum, abſinthium, anethum, chamæmelum, laurum & rutam tuſa coquito in aqua,& [b]colluito aurem per infundibulum,& poſtea iniice oleum aut quod è caſtoreo conficitur, aut foliatum, aut quod ex crocomagmate, aut butyrum recens. Aut accipe cepam albam in medio cauatam, ac butyro, oleo laurino & amygdalino impletam, in calidum ponito cinerem,& ſine vt bene elixetur: poſtea amotam ab igne, exterioribus eius repurgatis, coniice in mortarium,& probè contundito. Adiice etiam farinam fœnigræci, & ſubacta calefactáque lana excipito,& auribus imponito.

a Collutio]Manuſcriptus codex legit perperam ἄκλυσμα pro κλύσμα, vel ἔκκλυσμα. Sic autem ab eluendo dictũ eſt Græcis. b Colluito]Iterum corruptè ἄκλυζε pro ἔκκλυζε legit manuſcriptus codex.

Cap. III.

AVRICVLARE emplaſtrum ex iride confectũ. Radicem iridis albæ coquito cum althææ foliis, dein cõiicito in mortarium,& bene tundito. Adiice fœnigræci & lini farinam, flores chamæmeli, oleum laurinum, butyrum, adipem anſerinum, ſuillum, gallinaceum, vulpinum, oleum rutaceum & anethinum, ſubactáque probè & calefacta ſuper vtrunque auris meatum imponito, & deſuper lanam admoueto. Simile. Caricas pingues in aqua coquito, dein exemptas tundito bene in mortario. Pòſt radicem althææ adiicito aut eius folia, chamæmelum, fœnumgræcum, ſemen lini, abſinthium, radicem iridis [a]albæ, laurum, butyrum, adipem anſerinũ & ſuillum. Coquito hæc cum anethino & rutaceo oleo,& tepida auribus imponito. Prius autẽ nardinum oleum auditorio meatui imponito.

a Iridis albæ]In Nicolai codice ſimpliciter λευκῆς legitur,& ἴρεως dictio deſideratur.

Cap. IIII.

AVRIS dolorem curans à calore factum, valde probatum. Oui album inſtillato meatui auris: aut lac aſininum: aut ſuccum perdicii cum exiguo roſaceo: aut vena ſecanda: deinceps verò ſuccus ſolani, aut oleum roſaceũ, aut coriandri, aut aſphodeli, aut oleũ commune, in quo terræ inteſtina cocta ſint: aut viua buccina in oleo elixa illine. Hoc enim naturalem quandam in eo vim obtinet.

Cap. V.

AVRICVLARE epithema ad eos qui ob flatuoſum ſpiritum dolent. Fouendum primò per laurum, fœnumgræcum, chamæmelum, melilotum, mẽtham, betonicam, abſinthium, calaminth am,& ſimilia. dein vena ſecanda, aut cucurbitæ adhibendæ, prius aqua calida fouendo. Poſtea auris meatui inſtillanda, adeps anſerinus aut vulpinus, aut Cyprinum oleum aut irinum. Dolore autem vehementi exiſtente, iis quæ moderatè ſenſum obſtupefaciunt vtimur: veluti opii vnciam ſemis, caſtorei vnciam vnam,& lactis muliebris cũ ouo quod ſatis eſt, auri inſtillato. Confice autem paſtillum hunc, & vtitor. Suadent etiam, quòd is qui paſtillum illum cõficit, ægrotantem contingere non debeat, niſi prius accepta mercede. Quippe ſpatio triũ aut plurimum quinque dierum omne quod in auribus malum eſt, tam recens quàm vetus, emendat ac corrigit,& confeſtim dolorem ſedat. Confert autem ſi in oppoſitam inſtillatus fuerit aurem. Accipit foliorum rutæ, zingiberis [a]troglodytici legitimi, ſingulorũ drachmas tres, ſucci hyoſcyami, opii nigri, amomi veri, croci Corycei puri, ſingulorũ drachmam ſemis, baccarum lauri decorticatarum drachmas tres. Trita & cõfecta bene irrigato cum lacte muliebri: formato paſtillos,& ſiccato in vmbra. Vbi vſus poſtulat, trita madefacito cum lacte mulieris quæ maſculum peperit,& cum goſſipio auri infundito. Simile ad dolores à craſſis & lentis humoribus factos. Ouis fel auri cum oleo communi aut amygdalino infundito:& porri cepæque ſuccum cum melle tepidum infunde. Aut origanum tritum cum melle & lacte muliebri irrigatum, auri inſtillato. In quibus autem multus eſt dolor & affectus diuturnus,& audiẽdi difficultas adeſt, fortioribus vtendum eſt, vt ſucco dracontii,& ari,& bryoniæ, iiſque ſimilibus.

a Troglodytici]Rurſus hîc vt ſuprà aliquoties ςρογλύτιδος, pro τρωγλοδύτιδος legitur in manuſcripto codice.

Cap. VI.

AVRICVLARE epithema ad duritiem ſordiũ. Vnguentum nardinum dilutum auri inſtillato tepidũ, & poſtridie [a]auriſcalpio auerſo promptius expurgato, & rurſus nardinum tepidum infundito. Si verò ſordes duræ fuerint, [b]nitrum torrefactum ac tenuiſſimè tritũ in aurem indito, calidúmque acetum inſtillato, lanáque impoſita ita per noctem ſinito. Poſtridie eluito aqua tepida,& oleo amygdalino calido infuſo ſinito. Poſtea nitro & aceto cum aqua calida dilutis eluito & abſtergito, inſtillatóque auri nitrum cũ roſaceo oleo & aceto acerrimo tepidis. Simile. Cardamomum & paulum nitri cum caricis abſque [c]acinis granisve tuſa,& cribrata bene, auditorio meatui impone, & geſtato tribus diebus. Educit enim ſordes multas,& abundè leuat. Facit etiam ad diuturnos dolores & exulcerationes excreſcentiarũ carnis: nempe, Aloes flauæ, myrrhæ, thuris, ſingulorum drachmas duas, miſyos drachmam vnam. Trita ſubigito cum aceto & nardino oleo,& formato paſtillos ad vſum, infundéque auribus. Similiter Andronis paſtillũ & Irini & Muſæ diſſolutos infunde.

a Auriſcalpio auerſo]In manuſcripto codice falſò διὰ θισὶκ μυλωτρίδος, pro διὰ κυαθίσκου μηλωτρίδος legitur. Generatim verò κυαθίσκος Græcis ſpecillum ſignificat. Adiecta verò voce μηλωτρὶς, priuatim quod auribus deſtinatum eſt ſpecillum denotat, quòd Latinis auriſcalpium appellatur. b Nitrum torrefactum]In codice manuſcripto καὶ πλήσας, corruptè pro ὀπτήσας ſcribitur. c Acinis] Græcus Nicolai codex corruptè κεχραμίδων pro κεγχραμίδων legit. κεγχραμίδες autem vocantur grana ſeu ſemina quæ caricis inſunt.

Cap. VII.

AVRICVLARE epithema ad vermes aurium. Abſinthii decoctum inſtillato, aut centaurii, aut marrubii, aut foliorum capparis, aut eius fructuũ viridium ſuccum inſtillato: aut cedriam, aut hominis ſenis vrinam in aurem inſtilla, aut elleborum album tritum cũ melle dilutum in aurem inſtillato: aut calaminthæ ſuccum, aut ſcammoniam cum aceto dilutam, aut ſuccum abſinthii,& oleũ aurium meatui inſtillato: eſt probatũ.

Cap. VIII.

AVRICVLARE epithema ad tinnitus aurium. Ellebori albi, caſtorei, ſingul. drach. vnam, croci drach. vnam ſemis, nitri drach. tres. Terantur,& fingatur paſtillus qui vſu poſtulante diſſoluatur cum aceto. Itẽ diutinos tinnitus diſcutit euphorbium cum Cyprino oleo, tepidum admotum. Si multùm ſenſerint vapores aut flatus diſtributos, caſtoreum & cicutæ ſemen cum aceto ſubacta auri inſtillato. aut ſtruthii, croci, caſtorei, aphronitri, ellebori albi, ſingulorum vnciam vnam. Trita & læuigata redigantur in paſtillos, qui vſu exigente

dentur ex vino sufficienti. In tinnitu verò è morbo facto foueto cum decocto absinthii: aut acetum cum rosaceo oleo tepidum infundito: aut raphani succum cũ rosaceo similiter: aut aloen flauam tritam cum melle & vino dilutam infunde. Quòd si verò malum perseuerauerit, elleborum nigrum elixato, & bene tritum cum aceto subigito, & bene confectum dato.

Cap. IX.

AVRICVLARE epithema ad difficilem auditũ & surditatem, mirabile admodum & probatum. Asphodeli radicem tundito bene, & in oleo ad tertias coquito atque extrà & intus auri illinito. Hoc etiam confert ad diuturnam audiendi difficultatem. Optimus autem est cucumeris agrestis radicis aut foliorum eius succus cũ aceto instillatus: aut vrinam capræ & eius fel commixta & simul calefacta infundito: aut euphorbium bene tritum cum oleo communi veteri dilutum: aut castoreũ cum baccis lauri[a] & aceto: aut elleborum nigrum cum aceto & melle Attico subactũ, plurimùm coquito, fingitóque collyria glandis formã referẽtia parua, & meatui impone, & finito illic tribus diebus. Item nasturtii semen, paululum nitri, & ficus pingues exemptis acinis bene tundito & subigito, facitóque glandes auditorio meatui congruentes, aurique imponito, & illic tribus diebus finito. Hoc sordes abundè educit, & confestim dolores leuantur. Interdum aliqui pro nasturtio sinapi adiiciunt. Cæterùm omnium piscium fel instillato vt probatum: & perdicis fel similiter. Item saluiæ succum cum oleo ex immaturis oliuis expresso, tepidũ ad lenem ignem factum in aures stillato. Item ellebori albi drach. quatuor, castorei drach. duas, aphronitri drach. vnam. trita diluito cum aceto. Vtere etiam pastillo ex amaris amygdalis cum oxymelite. Est autem eiusmodi: Amygdalarum amararum drachmas duas, piperis albi, fabarum Ægyptiarũ medullæ, croci, myrrhæ, opii, thuris, castorei, sing. drachmas duas, omphacii, chalcanthi sing. drach. quatuor, aphronitri drach. duas. Trita subigito cum aceto cui incocta sint malicoria, & medicamentum ad glutinis crassitudinem reducito: si voles, fingito pastillos & in vmbra siccato. Vbi vsus postulat, accipe de iis quod satis est, & vnito nardino vnguento, probéque confectum infundito: sicque vt probato vtitor.

a Et aceto] Manuscriptus codex perperam ἢ ὄξος legit, pro καὶ ὄξος.

Cap. X.

AVRICVLARE epithema ad [a]carnis in auribus excrescentias & vlcera earundem. Æruginis drachmas octo, squamæ æris drach. quatuor. Trita irrigato cum mellis cochleario dimidio aut quantum sufficit, & subacta bene coquito donec rubescant, atque loco imponito quem in aure supereminentem conspexeris. Similiter Æruginis, chalcãthi, sing. drach. quatuor, succi porrorum cyathos tres. trita cum melle diluito, & vtitor.

a Carnis excrescentias] Codex Nicolai σαρκώματα simpliciter pro ὑπερσαρκώματα legit.

Cap. XI.

AVRICVLARE epithema Apollonii Memphitæ ad excrescentias carnis in auribus mirabile. Reprimit omnem excrescẽtiam carnis citra dolorem, probatum. Aluminis scissilis, misyos vsti, sing. vnc. duas, æruginis, Lemnii sigilli, gummi, sing. vnc. vnam. Terito madefacta cum aceto & formato pastillos. Vbi vsus postulat, aqua aut vino diluito, & præbeto. Hoc reprimit & ad cicatricem ducit. naribus etiam vlceratis confert ex quacunque causa contigerit.

Cap. XII.

AVRICVLARE epithema ad sanatu difficiles phlegmonas conferens, & citò ad suppurationem ducens, διὰ χυλῶν, *id est è succis*, confectum. Ramentorum cucurbitæ succi, foliorum arundinis tenerum, hyoscyami foliorum, perdicii, & foliorum brassicæ succi, singulorum cyath. vnũ, nitri torrefacti, [a]myrrhæ, croci, sing.

A drachmas quatuor, nardini vnguenti vnciam vnam, aluminis liquidi, aceti squillitici, singulorum vncias duas. Trita subigito cum mellis Attici libra vna: & bene confecta recondito in vase vitreo, atque vsus tempore cum rosaceo oleo vnito, & vtere.

a Myrrhæ] Græcè est σμύρνης: Aetius autem habet ζιγγιβέρεως, ob causam antea expositam.

Cap. XIII.

AVRICVLARE epithema ad diuturnas & sanatu difficiles phlegmonas auriũ. Galbani, adipis tauri-
B ni, singul. drach. quatuor, ceræ puræ, colophoniæ, saponis, singulorum drachmas tres, picis drachmam vnam. Liquatis prius colophonia, adipe & pice, adiice galbanum cum cera prius emollitum, dein saponem: [a]& vbi exçolaueris, vsus tempore cum aqua aut oleo quopiam bene ad cotem cum oleo diluito. Vbi cessauerit phlegmone, in aurem postea infundito. Similiter Castorei vnciam semis tritam cum oleo diluito, & dato conãtibus soluere noxam ex malitia.

a Et vbi excolaueris] Manuscriptus codex legit corruptè καὶ διηθείσας μετὰ ὕδατος καλῶς ἐπὶ ἀκόνης δεῦσον σὺν ἐλαίῳ: quum ex Aetio
C ita potius esse legendum constet, καὶ διηθήσας χρῶ ἐπὶ τῆς χρείας ὕδατι ἐπ' ἀκόνης ἢ σὺν ἐλαίῳ τινὶ ἀνέσας.

Cap. XIIII.

AVRICVLARE epithema ad dolores sensim factos, admodum probatum. Aloen flauam tritam[a] cum melle & vino dilutam, auribus instillato. Similiter Acetum in quo lana succida bullierit, auribus infundito, ipsámque lanam superponito: si verò mitius facere volueris, cum sapa & aceto lanas coquito, & vtere.

a Cum melle & vino] Aetius habet οἰνομέλιτι ἀνέσας, hoc est vino
D mulso dilutam.

Cap. XV.

AVRICVLARE epithema ad vlcera quæ in meatu auditorio consistunt, admodum probatum & mirabile. Quæcunque sunt recẽtia vlcera, glaucium in aceto tritum curat, & omnia quæ ex ipso facta sunt collyria, & quæ ex croco quæque è rosis conficiuntur. Curat verò ipsa [a]Damocratis collyrium è myrrha. Purulentas citra dolorem [b]aures, si ita moderatè afficiantur, eisdẽ curare conuenit remediis: si verò plurimum puris ex au-
E ribus effluxerit, per hos pastillos, nempe Musæ, Andronis, [c]cũ sapa & modico aceto inditos. Vbi verò pus prorsus exuperauerit, scoriam recrementúmve ferri cum aceto acerrimè in sole æstu caniculari subactum fingito in pastillos, & vtere cum aceto: si verò canicularis æstus non affuerit, scoriam ferri subtilissimè tritã subactámque cum aceto, coquito ad carbones donec exiccetur, & ita vt probato, cum aceto vtitor.

a Damocratis] Codex Nicolai falsò legit Δημικράτους pro Δημοκράτους. b Aures, si ita moderatè, &c.] Hic locus in Nicolai codice deprauatus est. Debet autem in hunc modum restitui & emendari: χω-
F ρὶς ὀδύνης, ὅσα μὲν μετρίως τοῦτο πάσχει, διὰ τῶν αὐτῶν θεραπεύεται· τὰ δὲ ἰσχυρῶς πυῤῥοῦντα, διὰ τῶν, &c. c Cum sapa & modico, &c.] Et hic locus in manuscripto codice deprauatus & mutilus est. Debet autem ita restitui, καὶ ὁ τοῦ Ἄνδρωνος μετὰ ἑψήματος καὶ ὀλίγου ὄξους ἀνιέμενος. νικωμένων δὲ καὶ τούτων, σκωρίαν.

Cap. XVI.

AVRICVLARIS [a]collutio Apollonii ad exulcerationes auriũ. Vino mulso calido assiduè colluito: aut myrtum decoque in vino, & vtitor. Quòd si fœtidũ sit quod defertur, sidia & lẽtem in vino bene coquito. eóq; dũ tepet colluito. Similiter Alumen scissile cum
G sapa & aceto tritum in feruenti cinere ad mellis crassitudinem decoquito. Cõuenit & omne aluminis genus cum polygonii succo: aut aluminis scissilis, croci, gallarum, sing. vnciam semis, trita cum vino madefacito austero, & rectè confectis vtere.

a Collutio] In codice manuscripto corruptè ἐπίθεμα pro κλυσμὸς scribitur: id quod Aetius & sequentia satis docent.

Cap. XVII.

AVRICVLARE epithema ad magnos dolores & album pus, admodum laudatum. Amygdalarum amararum decorticatarum 21. aphronitri albi, thuris, opii,
H sing. drach. tres, croci drach. quatuor, galbani drach. duas, myrrhæ drach. vnam, aloes flauæ drach. quatuor. Trita diluito cum vino, & formato pastillos, ac vtere.

Dolore quidem præſente,ᵃcum roſaceo :in quo pus effluit,dato cum mulſo,aceto,& ſapa. Difficultate autem auditus exiſtente,præbeto cum aceto . Item ad diuturnas exulcerationes dato aloes,thuris,myrrhæ, ſingulorum drach.quatuor,miſyos drach. duas. Trita ſubigito cum aceto,& fingito paſtillos. Vbi vſus poſtulat,diluito cum aceto & roſaceo oleo:& dato.

a Cum roſaceo] Hic locus etiam mutilus eſt in manuſcripto codice,& ſic reſtituendus,ὀδύνης μὲν οὔσης,σὺν ῥοδίνῳ· πυῤῥούνλων δὲ.&c.

Cap. XVIII.

AVRICVLARIS collutio ad fœtores aurium & corruptiones, admodum probata . Colluito prius B decocto ſidiorum & lentium vt prædictum eſt , deinde vtere ſubſcriptis. Aluminis ᵃMileſii libra. vna , chalcanthi, myrrhæ,aloes flauæ,crocomagmatis, ſingulorũ drach. octo.Trita cum vini dulcis myrtitis libris quatuor ſemis diluito . Alumen autem coquito cum vino dulci,& vbi concreuerit,reliquas ſpecies bene cum aceto tuſas & tritas admiſceto,& probè vnito , cùmque ſapa & aceto vtere.

a Mileſii] Græcè eſt μηλιείας.Aetius autem σχιςῆς legit.

Cap. XIX.

COLLVTIO auricularis ad aures purulentas & fœtidas,valde laudata. Fel vrſi auribus inſtillato. Quòd ſi verò aridum fuerit,cum aceto & ſapa ᵃdiluito . Summè etiam confert Ægyptia.

a Diluito]Manuſcriptus codex falſò ἐνόσας pro ἀνέσας legit.

Cap. XX.

AVRICVLARE epithema ad vehementes dolores & pus album,laudatum & mirabile. Amygdalarum amararum decorticatarum, piperis albi , medullæ fabæ Ægyptiæ,croci, myrrhæ,opii,thuris,caſtorei , ſingulorum drach. duas,omphacii,chalcãthi, ſing . drach. quatuor,aphronitri drach.quatuor. Trita ſubigito cum aceto cui incocta ſint ſidia,& reducito medicamentum ad glutinis craſſitudinem.Vſu exigente accipe ex medicamento:diluito cum vnguento aut oleo nardino,& inſtillato.

Cap. XXI.

AVRICVLARE epithema ad vermes aurium. Vermes in auribus natos aut extrinſecus incidentes ſi interimere cupis,amara & acria ſummatim vſurpato, veluti ſuccum foliorum capparis, aut cedriam aut vrinam hominis antiquam , ſingula cum melle cõmixta: aut ariſtolochiam tritam inſufflato,aut calaminthæ ſuccum infundito,aut elleborum album cum vino:aut decoctum ᵃcolocynthidis,aut centaurii,aut abſinthii,aut A polii,aut marrubii:aut elaterium cum aceto diluito. Cõfert etiã maluæ ſatiuæ ac ſylueſtris ſuccus , potiſſimùm vbi phlegmone laborant aures.Hæc ſunt valde laudata & mirifica.

a Colocynthidis]Codex Nicolai legit κολοκύνθης:Aetius verò κολοκυνθίδος.

Cap. XXII.

AVRICVLARIS collutio ad ſanguinis ex auribus eruptiones,ne ſanguis vertatur in grumos . Porri ſuccum cum aceto inſtillato auribus . hoc ſanguinem ſiſtit & grumos diſſoluit:aut malum Punicum in aceto B decoque & inſtilla : aut gallas in aceto coquito , & per colum traiice,atque admixto rubi ſucco inſtillato : aut polygoni ſuccum cum modico aceto mixtum inſtillato:aut acaciæ ſuccum,aut amurcam,aut præcipuè lyciũ cum aceto inſtillato.

Cap. XXIII.

AVRICVLARE epithema ad externa auditorii meatus mala,& ad inflammatas attritiones fibrarum auris puerorum, admodum laudatum. Oleum commu- C ne in æneo vaſe lychno calefactum crebrò illine,& ſanabis. Ad cõtuſas aures accipe myrrham,mannam,thus, terram nigram:cum aceto vnita & ad cerati conſiſtentiam reducta illine,& nequaquam ipſas irritato. Simile. Sulphur ignem non expertum, myrrham, thus,cũ pice liquida ſubacta , confecta vt ſplenium imponito. Similiter bituminis,aloes flauæ,thuris, cochlearum carnis,ſing.vnc.duas.Trita ſubigito cum aceto, & illine vt ceratum:aut paſtillis ad pudenda confectis illine . Item lumbricos cũ exigua terra vnde deſumpti ſunt , terito ; & bene ſubactos illine. In quibus autẽ aures perfractæ D ſunt,ᵃinternam cauitatem quæ ad cartilaginẽ vergit, figulino luto impleto,ſinitóque areſieri: dein ſolanũ cũ abſinthii ſucco illinito.Quòd ſi verò fracturæ phlegmone ſucceſſerit,butyrũ recens & tepidum in meatum inſtillato:aut anſerinum adipem , aut gallinæ , aut ocimi ſuccum cum aliquo dictorum adipe.Extrinſecus autem circumline ceruſſam bene tritam cum ſolano, aut polygoni aut coriandri ſuccis: aut mali Punici dulcis ſidia in vino bene cocta & ſubacta illine,aut glaucium illine.Item huiuſmodi ſpecies parato , & reduc ad empla- E ſtri formam,imponito deſuper vt probatum admodũ: nempe ſandycis libram vnam,aquæ libram ſemis , olei communis libram vnam.Bene trita coquito quoad manus non inquinent,atque ſic bene confecto vtitor.

a Internam] Manuſcriptus codex ἔξωθεν legit pro ἔσωθεν.

DE PODAGRA LIBELLVS INCERTI autoris, è Græco ſermone in Latinum à Marco Muſuro verſus.

ILLVSTRI ET AMPLISSIMO VIRO, REVErendo Scaram. Triultio, antiſtiti Comenſi, referendarióque & aſſiſtenti pont. maximi digniſſimo M. Muſurus archiepiſcopus, S.

EN tibi antiſtes ampliſſime opuſculum de podagra, Megæræ Cocytique ſobole, ſi Luciano credimus, parentes teterrimæ illius peſtis comminiſcendæ. Cuius equidem in Latinum conuertendi munus aliquandiu procraſtinando detrectaui, quòd ſicut autor (quiſquis hæc ediderit) infans & elinguis erat, ut qui neſciret, ſiquid uel arte didiciſſet uel uſu compertū habuiſſet, exprimere: ſic ego, cui notū erat quàm nihil gloriæ ſolerēt interpretes è tranſferendis quæ non poſſent niteſcere, reportare, tergiuerſabar. Sed tandem nec præclaro uiro Iano Laſcari bene de nobis merito, qui tuæ præſul illuſtris ualetudini conſulens id mihi laboris iniunxerat, poteram flagitanti recuſare, nec tibi non gerere morem audebam: cui neque quantum debeam, neque quàm magnum ſim nomen, ignoro. Non me latet opera quam mihi (quæ tua fuit benignitas) nauaſti quo tempore ſummus & optimus Pontifex Leo X. ſpecioſis ac præclaris antiſtitum titulis me condecorauit. Perlege igitur qualecunque id libelli eſt quod amplitudini tuæ nuncupatim dedicamus: & perpende non chartarū numerū, nec autoris uel excellentiam uel celebritatem, ſed animum interpretis, qui pro dignitate tua longè maiores ſubire labores, longéque maiora tibi præſtare officia paratus eſt. Peto à Deo opt. max. ſummiſque uotis expoſco, ſi preces eum innocentis & candidi cordis unquam exorarunt, ut hic noſter libellus protinus quàm fuerit perlectus abs te, eijciat ab artubus, neruis, ac medullis tuis omnem podagricam ſæuitiam & infeſtationes. Dignus enim es, non qui iacens in lecto crucieris & eiules, ſed diuius è bona ualetudine, ſapientiſſimo conſilio, rerum diuinarum & humanarum prudentia, tam uberes quàm conſuetos eccleſia Dei fructus percipiat ac deguſtet. Sit ſoſpes ac felix amplitudo V. cui me etiam atque etiam commendo.

Index eorum quæ hoc libello continentur.

DE PODAGRA LIBELLVS INCERTI autoris, Marco Musuro interprete.

PRÆFATIO.

Scriptis mandare mihi præcepit optimus & sanctissimus dominus noster & rex quæ ad præcauendum podagræ morbum cōducunt, siue per certam victus rationē, siue per medicamenta & epithemata: itidem verò scribere quæ, postquam hic morbus inuasit, remedia ei afferri possint, & quum incipit, & quum in statu est, & quum in declinatione: nihil omittentem eorum quæ à me obseruari potuerunt. Haud equidē me decebat, haud decebat inquam, tam audacem esse vt quicquam de hoc morbo traderem, quum & tot veteres excellentésque medici exactè prolixéque de hoc tractauerint, & quum rex cui hæc à me scribenda sunt, maiore sit in his quoque rebus iudicio præditus quàm dici possit: ac reuera nihil à nostri seculi medicis afferri queat (quantumcunque & multi & docti sint) quod eius ingenio dignū iudicari debeat. Sed quum ille qui talis est, & mihi eam quæ huic scriptioni conueniat doctrinam nō inesse nouit, eam tamen aggredi imperauerit, quòd eius naturam quàm potueram diligentissimè obseruassem, facere nullo modo potui, quin eius mandato parerem: præsertim quum tenerem quòd præstantissimus omnium atque adeo dux noster Hippocrates ait, Naturæ à naturis multùm differūt, & loca à locis: oportet autem medicum, vt communem omnium naturam, ita & propriam cuiusque cognoscere, necnon loci & temporis naturam: licet hoc difficile sit. Et rursus idem scribit, propter temporis velocitatem sæpe video medicos nō tantùm ex vulgaribus, sed ex præstantissimis etiam, in errorem incidere. Et egregius ille Galenus impossibile esse tradit vt is medeatur alicui morbo qui propriam cuiusque naturam cognitam non habuerit. Quandoquidem igitur hoc mihi imperauit sanctissimus rex, è cuius medicis sum vnus, ideóque naturam eius temperamentúmque noui, præsertim quū diu cum eo versatus fuerim: pro ea quæ mihi est scientia, de hoc morbo (vt eius obediam mandato) tractare incipio. Primum igitur particulariter de causa talis morbi dicēdum est, & quo possit modo dignosci: (qui enim optimè dignouit, is & medetur optimè) deinde & de cæteris.

Etsi natura rationis expers habetur, ea tamen facit quæ ratione non carent. Satis enim valet, Galeno teste, omnibus animantibus peculiares quasdam appetitiones ac propēsiones ingenerare, dum eorum sanitati ac saluti peruigil excubans prospicere contendit. Eapropter hominibus edentibus nutrimētúmque capientibus post cōcoctionem, quæ faciunt ad incolumitatem atque incrementum animalis, admittit: quæ verò sunt inutilia superfluáque, reiicit. Particularibus etiam iecinoris, arteriarum, venarū, & cuiusuis membri digestionibus eandem operam nauat. Multis enim instrumentis quæ ipsa præpa-

A rauit, varias indidit facultates quibus egererētur excrementa: sic vt ab aliis trahi, ab aliis dimitti, à quibusdam deduci, à nonnullis excerni possent.

2 Principio discernitur simul & dimittitur excrementum per intestina omnia, vsque ad eius cauitatem quod rectum appellant, cuius ad exitum musculi protenduntur, qui arcent cohibent ac vetant quominus excrementa importunè præter tempus excernantur.

3 Excrementum hepatis bicolor est. partim enim assimilatur flori qui per summa vini apparet, partim fæci, vt Galenus ait: atque hoc à liene, illud à vesica visceribus imposita trahitur. factâq; in his colluuione, pars sub initium gracilium intestinorum, pars in ipsum excernitur ventrem. Quod ad intestina deuenit florísque vinacei speciem gerit, flaua bilis est: quod verò delabitur in vētrem, atra bilis & acida vocari debet. Id à prouida natura factum idcirco Galenus opinatur, vt edacitatis appetitu venter irritaretur.

4 Quod verò in venis & arteriis coalescit excrementum, veluti serum est lactis conspissati. Id ipsi renes expurgando demittunt ad vesicam, vbi paulatim fit collectio: musculúsque trāsuersalis obstat, qui tam diligenter ostiolum occludit vt inde nihil effluat importunè.

5 Reliqua pars excrementorum in singulis membris efficitur à suo cuiusque humore qui nutrit. Porrò tenuissimum excrementum, quod sudorem & humectationem vocant, facilè excernitur. Sunt & alia excrementa quæ præ nimia subtilitate subterfugiunt obtutum, & vaporitia dicuntur.

6 Quum igitur articuli de quibus sermo habetur, iugiter moueantur, si vis expurgandi discernendi atque dimittendi (de qua suprà loquuti sumus) ita valida est vt quæ inutilia sunt & crassa, reiiciat, vtiliora verò tenuioráque retentet, corpus vtique cum omnibus suis membris valet: sin verò crassa & inutilia longè copiosius redundent quàm vt ab organicis facultatibus (quibus natura bonæ tam valetudini quàm habitudini corporis consulens, purgandi discernēdique delegauit officium) expelli possint, tunc excrementa prædominantur. quorum colluuie stagnante putrefactáque à calore, sanguine quoque corrupto per bilem ac pituitam, (omnis enim humor putrefactus bilescit) morbus cui sanctum ac venerabile podagræ nomen inditum est, generatur. Abundantia nanque bilis ac pituitæ huiusmodi gigni morbū, Hippocrates autor est: quanquam reliqui ferè omnes cuilibet humori imputēt: sed senex ille breuitati studens ita loquutus est, In illis enim & humiditas est & siccitas & caliditas & frigiditas. Porrò facta corruptione, sicuti dictum est, excrementa vires adepta, dum à calore mouentur ac defluunt, quacūque fusa fuerint, ibi morbum efficiūt. Quum enim venæ repleantur atque ob id laxentur, cruciatus ac dolores efficiunt cum in aliis membris, tum verò in iis quæ

tam dirum diluuium inuasit. Porrò membrum quod A afligitur,morbo nomen imponit.Tormẽtum enim co xendicis,ischiadem:pedum,podagram: articulorum,arthritin:dentium,odontagram nominauit. Nam(vt sapientissimus Hippocrates asserit) nomina, morborum germina sunt.

7 Quanto autem venæ tenuiores,nerui crebriores, ossa sunt multipliciora quò rheuma defluit, tanto teriores infligit cruciatus ac pertinacius obmanet,atque adeo difficilius amouetur. Nam perturbatis & obturatis meatibus, immobiles prorsus homines aut paraly- B ticos reddit.

8 Non solùm autem manus, pedes,& articulos omnes huiusmodi fluxiones infestant, verumetiam in ipsum caput,in ipsum iecur, in ipsum quandoque cor faciunt impressionem:quas, quia deterrimæ sunt, perquam difficulter amoliri queas: sæpe etiam si à copia multorum excrementorum originem habeant, morti causam præstant,nisi citò validéque purgentur. In hæc enim membra rheumatismus non sine impetu grassatur. Cæterùm morbus hic siue pedes, siue coxendicẽ, C siue manus malè habeat, tametsi difficillimè potest amoueri,lethalis tamen non est. Nam è nimia consuetudine qua rheumata hæc destillare solent,in habitũ cõuersa,fit vt neque ingens neque copiosa repletio coalescat,excremẽtis ad articulos huic obnoxios læsioni descendere consuefactis.

9 Porrò morbus hic vsqueadeo se domesticum ac familiarem reddit,vt si scriptis veterum habenda fides est,factus hæreditarius per seriem successionis à pronepotibus excipiatur,nisi tuta sobriáque victus ratio, cre D bræque simul & accommodæ purgationes remedium afferant. Nam initio quum primùm generatur, nullis à maioribus legatus, ex edacitate deprauatáque nutritione contrahitur. Ergo generat eum non concoctorum etiam esculentorum assidua coaceruatio & ingluuies immodica,prætérque consuetudinem tam lassitudo quàm quies,cõsuetarum euacuationum & exercitationum cohibitio, effrenatæ denique veneris libido. Nam venereæ voluptates, præsertim quæ cum vehementi concussu peraguntur, rigorem corporum ner E uosorum dissoluunt. Mala quoque digestio,quam cruditati quàm cõcoctioni viciniorem esse constat, plurimùm lædit.

10 Quoniam verò humiditas è cruditate manans,est inutilis,quum malè concocta sit,&,si quale consideres, impura:sin verò quantum,nimia superfluáque,& venulæ omnes eam excipiunt à crassis venis secundum Hippocratem, vt nutrimentum omnibus corporis partib[9] ipsisque neruis & ossibus de more subministretur:ideo si partes corporis valentibus sint viribus,de quibus di- F ctum est, nutrimentum hoc accipiunt semotis excrementis defæcatum: sin verò virtus excernendi debilitata corruptáque est,excrementa vi cõmouentur ac subtili fluento destillant,& quocunque fecerint impetum, illic morbi de quo agimus,firmant afflictionem. Quapropter quo membra sunt imbecilliora, eo vehementiore fluxu in ea destillatur, vnde acerba diuturnáque cruciatuum calamitas incumbit: quandoquidem validæ corporis partes,quæ suis fretæ viribus læsioni non succubuerunt,excrementa eiiciunt procul à se,& imbe G cillioribus impingunt.

11 Quòd si(vt mihi quidem videtur)omnium corporis partium organica virtus qua secernuntur excrementa,sic pollet vt recipiat quidem humiditatem è cruditate,cui repletio dedit ortum,scaturientem, reiiciat autem siquid superflui sit: fit vt articuli reliquæque corporis partes valeant quidem, sed torpore quodam elanguere videantur. Atque huiusmodi excremẽta,tametsi rheuma non faciunt, obstante prohibentéque virtute secernendi, paulatim tamẽ in vnum vbertim collecta, H non parui morbi causam præbent: dicente Hippocrate, Excrementa collecta paulatim, sic vt multi temporis spatio facta redundantia sit, valetudinem aduersam inuexerunt. Homo autem quidquid eum fortefortuna tunc fecisse contigerit, id culpat quasi mali causam: quum tamen vera causa vetustior sit.

12 Diximus quæ ad præcauẽdum huiusmodi morbum attinere videbantur. Atque eadem vt facilè veréque dicuntur, sic ægrè difficiltérque seruantur. Quoniam enim contrariorum contraria remedia sunt, cauendæ sunt assiduæ atque aliæ super alias coaceruatæ cruditates. quod fiet si vel edas vel bibas quibus stomachus sufficiat concoquendis. Illud enim Hippocratis oraculum verum est, Si modica comedat modicáque bibat homo,in nullum incidit morbum. Atque,vt breui veróque sermone complectar quod sentio, si comest & bibit homo quæ satis sint ad concoquendum,& quæ ita naturæ suæ conueniant vt ab ea facilè digeri queat, nullam cruditatis subibit læsionem.

13 Reliquas etiam huius morbi causas, de quibus sigillatim disseruimus, quilibet facilè cauere potest: præsertim quum longè leuiores sint,vtpote minus necessariæ homini quàm vel cibus vel potus sit: qui vterque maximè necessarius est, quum sine alterutro viuere nequeamus. Nam in moderato cibi ac potus vsu vita hominis cõsistit. Reliquæ itaque causæ morbi,qualia sunt venerea,si tollantur, non propterea perniciem afferunt: & ob id facilius est eas compescere quàm cibi potúsque nimietatem. Hippocrates etiam esculẽta poculentáque, lassitudines, somnos, venerem modicam, commemorans, in his percensendis rationem ordinis habuit. Primùm enim esculenta poculentáque,tanquam maximè necessaria,posuit:deinde reliquorum fecit mentionem.

14 Sanè diæta secundum rationẽ vti difficillimum est in omnibus ferè mortalibus. Nam etsi stomachus à natura,hac veluti prærogatiua donatus est vt alimenta reliquis membris distribuat: quia tamen ipsi auiditas edendi insita est,sæpe etiam quæ nequit cõcoquere,dónec distendatur,assumit. Expetit enim natura quibus indiget. Indiget autem vt corporis pars quæ vacua est & egena,impleatur & adæquetur:quæ verba Hippocratis sunt. Eapropter (inquit) id libenter edimus ac bibimus,cuius appetitu moueamur. Quoniã igitur stomachus plus expetit quàm digerere possit, idcirco crebræ atque aliæ super alias cruditates subsequuntur:quæ malorum causæ sunt. nam hinc saturitates seu repletiones atque huiuscemodi nocumenta nascuntur.quibus quũ occurrendum sit,de hac ipsa re differemus, ducibus sapientissimis medendi artificibus, quorum testimoniis innitemur.

15 Dico igitur euacuatione hæc omnia indigere. Nam quæ repletio parit, vt ait Hippocrates, euacuatio sanat: quæ etiam & priusquam oriatur, inhibet, &,si iã orta sit,tollit.Omnium autẽ quæ purgant, tutissimum atque ab omni periculo maximè liberum,vomitũ arbitramur. Nam alia purgandi genera pro facultate cognitionéque medentium est quidem vt iuuent, si rectè dignoscantur: est etiam vt detrimento sint, si malè dignoscatur humor qui peccat & offendit. quia si,qualia oportet purgari,purgentur, confert,& bene ferunt: sin verò non, contrarium. Nam quum stomachus sit fons omnium,qùmque ex illo sumatur initium & ortus alimoniæ atque repletionis, natura comparatũ est vt omnes humores ex eodem nascãtur: vnde si ipse repleatur,reliqua etiam membra corporis ex illo replentur:contrà,si ille sit vacuus,inaniuntur vsque ad omnimodam exinanitionem. Ipse enim est tam alimoniæ quàm vtilium & inutilium humorum autor.

16 Et quoniam commune præceptum est vt contrarium nocumento remedium afferamus, ideo cæteris purgandi generibus vomitum censeo præferẽdum. Vomitus enim stomachum & reliquas corporis partes non solùm à cibo quem exceperint, verumetiam ab ipsis humoribus euacuat & purgat.

17 Quemadmodum enim fonte qui cuncta irrigando viuificet & alat,per mediam prati cauitatem scaturiente,arbores,frutices,herbæ, si modicè próque captũ suo,quatenus nutriantur,humorem attrahant, rectè se

habēt: ſin verò in multo ſeſe ingurgitauerint fluido, & repletione redundarint, vigorem quo pollebant, incolumem non ſeruant vitio humiditatis obruentis: quòd ſi idem humor ſuperfluus à ſtirpibus recedat, in ipſam denuo cauitatē deueniat neceſſe eſt, vt fons viciſſim recipiat quod largitus eſt: ſic & venter quum in omnibus corporis partibus fontis inſtar habeat, idem facit. Facta enim in ſe repletione, quū corporis partes conſuetum nutrimentum non percipiant, diſtenditur: ſed ſi euacuetur, illæ quoque rurſus exinaniri ſolent, iuxta doctum Hippocratem qui dicit, Quum in ventrem eſculenta poculentáque ceciderint, corpus à vētre fruitionem alimenti percipit, & vnà cum fonticulis impletur: quum verò venter euacuatur, humor illi rurſus ab iis quæ acceperant, redditur. Item, Venter corpori, quū plenus eſt, fons veluti quidam eſt: exinanitus autē depaſcitur membra corporis, quæ propterea macerantur ac tabeſcunt. Item, Quū comederit aut biberit homo, corpus trahit ad ſe de ventre prædicti ſemper aliquid humoris, pérque venas à ventre fonticuli deriuantur: ſic vt ſimilis humor ſimilem attrahat & corpori diſtribuat: ſicut in plantis ſimilis humor ſimilem è terra trahit.

18 Ob hæc igitur, & vt præcaueamus atque eiiciamus excrementa vel in ipſo rheumatis ſæpe vigore, vomitus vtiliſſimus eſt. Nam quū facultas quæ purgandis excrementis prouidet (vt dictum eſt) ſit multiplex, atque alia in ventre, alia in hepate arteriis ac venis, alia ſit in vno quoque membro: quúmque debilitatis mēbris maiorem excrementorum fieri copiam neceſſe ſit, ſtomachúſque omnium additamentorū autor habeatur: idcirco perquam conducibile reor huiuſcemodi omnium euacuationem è ſtomacho ſic affecto per vomitum eſſe faciendam.

19 Porrò vomitus, teſte Galeno, multa iuuamenta præſtat: pituitam euacuat, alleuiat caput, lædíque vetat eos qui ſolito auidius vel temulētia vel edacitate gulæ indulſerunt. Eadem vomitus purgatio nimiam reprimit corpulentiæ molem, nimiúmque extenuatis auxilio eſt. Omnibus prætereà rheumaticis affectionibus medetur. Renum denique exulcerationem ac veſicæ reliquorúmque membrorum, tum malos corporis habitus & articulares læſiones ſanare cōſueuit. Porrò vomitum ita prouocare oportet.

20 Principiò veſcendum eſt vario multiplicíque cibo, exceptis acerbis & ſiccis. ſint autem huiuſmodi cibaria aliquanto dulciora. Ante omnia ne deſit raphanus, néue ſalſamentum vetus, (hæc enim neceſſaria potiſſimùm habentur) modicum cepæ, porrum, eruca, origanum, carnes adipales: quibus mandendo conterendis immorari non oportet, amygdalæ præterea melle imbutæ. E triplici genere vini bibendum, eligendúmque quod ſit dulcius. Quum autem ederis biberíſque pro viribus, moram trium horarum interpones. Pòſt aqua tepida cum melle epota non pauca, per iniectionem digiti vel pennæ vomitabis, cū oleo irino vel Cyprino. Iterum aqua tepida hauſta, tantiſper vomitum eructabis donec ipſa tepida aqua ſola exierit. Quum verò ſatis abundéque euomueris, os vino vetere ablues pro munimento ſalubritatéque dentium. Ambulabis etiam per aprica loca, deinde quieſces. Noctu verò panem cum vino diluto cœnatus, ſomnum capies: poſtri die ſobriè comedes, atque à nimiū frigidis abſtinebis.

21 Autore autem Hippocrate hyberna tempeſtate plurimum eſt euomendum: ſic vt primùm plurima calida lotus, temperatum delibes: poſtea variis ſimul cibis fruendum. nec poſt cibum aut mox à cibo bibendum, ſed per tantum temporis ſpatium bibendi cupiditas continenda eſt quantū decem ſtadiis percurrendis ſatis ſit. Tum triplex vinum, auſterum, dulce, acutum eſt bibendum: primùm meracius, ſed ſenſim atq; multi temporis interiecto ſpatio: deinde dilutius & copioſius. Quicunque autem (inquit) bis in menſe vomere ſolitus eſt, ei melius erit duabus deinceps diebus vtrunque vomitū eiectare, quàm decimoquinto quoque die. Iſti autem contrarium prorſus iactitāt. At qui cibariis per vomitum eiiciendis idonei non ſunt, vel quibuſcunque aluus non eſt permeabilis, his omnibus vtile eſt ſæpius in die variis eſculētis & obſoniis omni coquorū arte concinnatis vti, vináque duorum atque trium generū bibere & ita vomere. Verba ipſius ſunt etiam hæc, Quicunque autem vir eſt cōſiderans, quàm plurimi facienda ſit mortalibus ſanitas, adhibita ſua ipſius æſtimatione, in ipſis ægrotationibus debet capere iuuamentum.

22 Alexander autem ait, Si tibi collibeat euacuare per vomitum humores qui offendunt, parce medicamentis aliis vti ſi vomitus ciere poſſis. Facilè autem ſupernatabit & ſuperiora petet quod ſuperuacuum eſt, ſi temperato identidem & abundè vteris. Mulſum enim etſi vomitum prouocat, in huiuſmodi tamen valetudine fugiendum eſt. quandam enim malam temperaturam corpori aduehit. melius igitur ages rem ſi temperato ſolū vteris. Quòd ſi inter cætera vitellis ouorum aut ſucco ptiſanes nutris ægrotum priuſquam tribuas temperatum, & modicum interpones moræ, facilè vomitum elicies.

23 Atq; hic ſanè vomitus vt minimè moleſtus eſt, ita plurimùm prodeſt. Hoc itaq; pacto procedendum eſt ſi ægrotus ad vomitum aptus idoneúſque ſit: ſin verò ad vomendum ſit contumax, neque cogendus neque nimiùm lancinandus eſt ſtomachus, ne appetitus prorſus euertatur. Præſtat igitur in talibus, materiam in aluum conuertere. Nam ægrotus humecta & temperata ſi fuerit vſus alimonia, facilè poterit purgantibus materiam obtemperare: quo tempore ſtomachus obiter corroborandus eſt. Porrò plurima ſunt quæ vomitus parit bona ferè omnibus qui vel obnoxii ſunt huiuſcemodi morbo, vel iam eum patiuntur.

24 Eſt & alius præcauendi modus, purgatio per aluum. quæ ſi fieri poſſit ſingulis menſibus, ſimplex & modica fiat. porrò compoſitio eius ita ſe habet, Aloes portionem vnam, hermodactyli partem ſemiſſem, dulcis aneti vel cinamoni (vt moderetur nocumento quo ſolet ſtomachum hermodactylus afficere) portionem ſemiſſem, ſcamoniæ optimæ portionem ſemiſſem: fiāt grana hæc, & dentur pro viribus & natura eius cui dantur pro quantitate materiæ, próque tempeſtate anni. Quoniam autē diximus præcauendi morbi cauſa modico cibo modicóq; potu vti oportere, & omnino bonæ ciborum digeſtioni eſſe cōſulendum: facilè autem non eſt ad vnguem diætæ rationem obſeruare, vnde etiam ſæpe vomitibus ac purgatione opus eſt, hominéſq; bona freti valetudine, quæ ſuprà dicta ſunt à nobis negligunt, vnde rheumatiſmus ingruit: ideo dicendum eſt quid facto opus ſit quū iam morbus incumbere cœpit.

25 In ipſa prima morbi, hoc eſt deſtillationis, infeſtatione, phlebotomia facienda eſt: &, ſi in dextrum pedem rheuma fluxerit, dextri: ſin in ſiniſtrum, ſiniſtri cubiti renalem incide venam: idque quauis hora facere potes. Quòd ſi ſtomachus continet adhuc cibū quem nondum concoquere potuerit, vomitione opus eſt, vt ne venæ ſectio omnimodam inuehat cruditatem. hoc remedio deſtillatio reprimetur. Quòd ſi duobus aut tribus diebus interiectis, alter quoque pes infeſtari cœperit, tunc & primum rheumatis impetum eodem præſidio cōpeſces. Nam in primo morbi tentamento venarum ſanguis deprauari penitus nō potuit. ideo qualiſcunque ſit humor qui moleſtat & autor eſt morbi, phlebotomia eiiciēdus eſt. circuit enim venas & quantitate potius quàm qualitate nocet.

26 Corrupto autem prorſus ſanguine, factóque iam apertè rheumatiſmo, venarum inciſiones nocumento potius quàm præſidio ſunt. laxant enim humores magis in partibus ad quas rheuma defluxerit. Quocirca victus extenuandus eſt ex intubis, vua, punicis, cucurbita, oleribꝰ quæcunque pro anni tempeſtate reperiun

tur.Quòd ſi febris appareat,ptiſanæ quoq; ſuccus congruit:ſin verò æger febre vacat,piſciculis quoque veſci poteſt,excepto vino. Vinum enim non modò rheuma patientibus plurimùm officit,verumetiã ipſum in cauſa eſt cur rheuma coaleſcat. Itaque priſcorum ſententia eſt, eos qui tam tetro conflictantur morbo, abſtemios(ſi fieri poſſit)per totũ vitæ ſpatiũ eſſe oportere.

26 Nec minus inedia vitanda eſt: quippe quæ biliofos vehementer infeſtat,& tum acriorem reddit bilem,tum cruciatus acerbiores infligit. Sed ne humecto quidem nimis victu vtendum eſt. Nam humectatio quum humores putrefaciat, rheumata nimis intẽdit. Omnino vena ſecari non debet poſtquam ſe rheuma manifeſtauit, niſi fortè neceſſitas vrgeat poſt morbi declinationem.

28 Cæterùm ſi à ſolo ſanguine rheuma expreſſè oriatur, idque euidentibus comprehendatur indiciis, tunc tutò venam incidere potes.

29 Facienda ſubinde purgatio eſt, nõ ſolùm vigente verumetiam declinante morbo,vt humor abundãs euacuetur.Cuius rei morbis vtilitas experimento comperta eſt, autoritate etiam Hippocratis ſuffragante: qui,vbi dolor excruciat, medicamentum cenſet deorſum adhibendum.

30 Debet autem cui hæc non diſplicent, ita facere: Bibat de lacte bubulo ſerum, quod hoc pacto cõcinnandum eſt. nam vbi ſeparatum à lacte fuerit, bis atque ter feruefacito,atque vt maximè ſereſcat, modicũ aceti inſtillandum eſt: & quum inieceris ſalis læuigati circiter duas vncias vel plus eo,pro qualibet doſi,præbe ſerum ægro bibendũ quamplurimum poſſit:& quũ purgatio quæ ex illo ciebitur completa fuerit, iterum præbe. poſtquam verò ſtomachus à purgatione liber erit,tertiò præbe ſimiliter. vbi verò purgatio prorſus expleta fuerit,(citò enim exploditur)tunc alimenta ſolidiora dentur,piſcium aut auium.

31 Debent autem qui ſic purgantur, ſemel theriacam ebibere,id eſt ſeptẽ grana: quippe quæ non ſolùm damna rependit imbecillitatis quã purgatio fecit, verumetiam ad ipſum morbum iuuat.

32 Eſt autem purgationis concinnatio quàm nos experimento cognouimus quouis humore peccãte da ri ſolitam,quæ per hermodactylum fit, & componitur pro viribus ægroti,próque rheumatis motu & impetu & pro humoris copia:multùmque iuuat quicũque humor deſtillarit:id quod exactiſſimo compertum habemus experimento. Præparatũ autem hoc antidotum oportet duobus antè mẽſibus,vel ad minus vno, vt rerum componentium vis ac natura coaleſcat atque (vt ita dixerim) concorporetur. Compoſitio autem eſt huiuſmodi:Hermodactyli vnciã vnam,cumini,pyrethri, ariſtolochiæ,agarici,laueris ſiue ſii,ſcrupl. vi:alypiadis tantundem:maſtiches ſcrupl.ii, gentianæ, gallæ, ſcrupulos ii,muſchi ſcrupulos .tota doſis ſcrup.iiii,cũ mulſo & ſcamonia,pro intentione euacuationis.Eſt autem hæc optima euacuationum omniũ quæ ad rheumata dantur. Quòd ſi fortè rheuma ortum habeat à bili mera, nec deſit febris latitans,dabis hoc:Hermodactyli vnciam vnam,dulcis aneti hexag.iii, de flore cinamomi hexag.ii,ſenæ hexag. iiii, mannæ vnciam vnam. Contundens bene xeria ac madefaciens , deinde parum feruefaciens cum ſcamonia, prout æger vult ac tolerat,da bibendum. Aliud. Hermodactyli hexag. vnum,aloes hexag.dimidium,maſtiches hexag. iii,croci grana iii,ex flore cinamomi hexag.iiii, & lacrymulæ. Facies grana,& pro tolerantia ipſius ægroti dabis.

33 Sunt qui dicant purgationes aduerſus huiuſmodi morbos nihil prodeſſe : ſed hi medicæ artis ſtudiorũ rudes ſunt. Siquis itaque (vt verbis Hippocratis vtar) optimè callens quæ multa & præclara in medicina inuenta ſunt per longam ætatem,quærit etiam alia,rectè opinatur. Fieri nanque poteſt vt multa alia inueniantur. Qui verò his repudiatis ac reprobatis , alia via aliáque norma conatur res quærere,& ſeſe aliquid inueniſſe gloriatur , falſus eſt & fallitur. Id enim fieri nequit. Si igitur quæ dicta ſunt optimè noſcitas, reliqua perueſtigat,non perperam facit:ſin verò ex propria libidine inſcitiáque , atque adeo malignitate procedit, malè non verè loquitur.Quid ni?Quum enim medicinæ lex ac regula ſit,appoſitio diminutióq;,quũque hũiuſcemodi morbos humorũ appoſitio pariat,procuidubio purgatio ſubtiliſque victus rátio iuuat.Quòd ſi purgatio iuxta tuam rationem nocet , ne morbũ quidem hunc additio generabit. Quum igitur cõtraria contrariis medeantur, iuuabunt ingurgitationes eſculentorum,temulentia, creber meri hauſtus , & diſtentus cibi copia venter , reliqua denique quæ appoſitionibus cauſam præbent. quæ quidem eſſe abſurdiſſima fatentur omnes.Patet enim quàm hæc ad rationẽ bonæ valetudinis rectè non habeant. Dices, Atqui ſæpenumero purgationes officiunt. reſpondeo,Non purgationibus id nocumenti expenſum referri oportere, ſed medici iudicium culpandũ eſſe , quòd diſcernere neſciuit & eiicere humorem qui deſtillationis autor erat.Sic enim fit vt purgatio noceat,nedum iuuet.

34 Porrò ſuperflua eſt euacuatio vbi tam exacta ratio victus obſeruatur vt ne cruditas appoſitióue ſuboriatur:atque id quidem præcauet morbũ.ſin verò diætam neglexímus, fiat euacuatio per vomitum & ventrem, præcauendi cauſa, ſicuti dictum eſt. Quòd ſi neque id cautum fuerit,neque poſtquam inuaſit morb⁹, vel competenti purgatione vel diæta conuenienti humor qui offendit eiicietur : medici partes ſunt vt teros ac diuturnos cruciatus,vt vigilias inſomniáſue, vt intortiones claudicationéſque pedum obnuntiet:præſertim ſi magna craſſáque deſtillationis copia ſit, reciprocæque morbi iterationes atque mouendi difficultates ægrum proſternant.

35 Si qui verò euacuationes detrectant (nam ſcio nonnullos in hac re nimis eſſe formidoloſos , natura ſæpe repugnante) agendum erit clyſteribus modicè cãlidis & epomphaliis,quæ quia vmbilico impoſita mouent aluum,tale nomen ſortita ſunt . Illa quoque ſedi impoſita euacuãt: Succus mali terræ,elaterium.ſunt & alia quæ cient aluum. Vtendum etiam eſt vnctionib⁹ diſcuſſoriis,modicíſque frictionibus, & reliquis quæ à mẽbris malo humore oppreſſis euacuare poſſint quod ſuperfluum eſt:repulſiua verò fugienda ſunt.

36 Quòd ſi euacuatio fiat prout ratio poſtulat, poteris audacter quæ repellunt,membris cruciatum ſentientibus imponere:cuiuſmodi ſunt veſicaria,portulaca,ſemperuiuum,hyoſcyamum , intubus,papaueris folia,roſæ recentes,micæ hordeaceæ aqua madentes:ipſa quoque aqua ſi frigida imponatur cum linteo,iuuat.

37 Ante purgationem, ſæpe etiam poſt purgationem,cruciatum qui non immodicè affligat vel braſſica,quam minutatim contriueris,impoſita lenit: vel apii folia,vel vtrunque:præſertim ſi cum pane aqua delibuto & ouorum vitellis,& oleo roſaceo atque aceto modico imponantur. Cæterùm initio cruciatuũ,experimento cognouimus ante purgationem verbaſci folia mirificè iuuare, quæ contuſa ollæque recenti iniecta ac bene adoperta , prunis accenſis ſuperpone, crebróque ollam moue donec animaduerteris multũ iam eã feruefcere: deinde linteo appoſita ſuperpone ſic vt partes etiam incolumes, ſed vicinæ dolentibus,vndiq; tangantur:ſuperpone autem calida quoad æger ſufferre queat,nec remoue quandiu feruor durat:qui vbi refrixerit , ſuperpone aliud , deinde aliud. poſtremò vbi térque quatérque mutaueris,colligato.quòd ſi rectè ac diligenter officium præſtiteris , inuenies inde remedium dictu mirabile. Magis porrò iuuat quũ humor in pollicẽ defluxerit,quàm quũ in alios quoq; digitos. Eſt aliud quoque remedium quod iis qui vehementer excarnificantur adhibetur:cuius nos vtilitatem experimento compertam habemus. Recipe olei partes

duas rosacei, aceti albidi partē vnā : & ferue facito, atq; his dolentē locum calfacito quoad calor sufferri queat. Nam acetum discussoriam vim habet, & meatus reddit rariores: rosaceum verò oleum, intima quum penetret, discutit ac lenit. Quin & cucurbitæ viridis ramenta imposita, optimè iuuant. Quòd si dolor vehementius torquet quàm vt vel his mitigetur, vel ab ægro toleretur, impone ceratum, quod concinnatur in hunc modum, Recipe ceræ vnciam vnā, croci hexag. vnū, opii hexag. IIII, rosacei olei quod sufficit. Opium & crocus lacte bubulo madescat: deinde conteratur bene atque vniatur cum cera & oleo, fiátque ceratum: quod extendes super telam, & ita impones partibus afflictis vt illa sæ quoque pertingantur.

38 Pòst vbi fluxio cessau erit, impone quod per chylum vocatur: deinde si cruciatus exuperet & declinatio fit, impone quod per crocum appellatur. Iuuat enim hoc optimè, quod nobis compertū est. Et quum rheumatismus sublatus omnino fuerit, velum superpo A nito puniceum, quod firmet atque corroboret mēbra quæ malus humor infestarit.

39 Longa nos experientia docuit, grana etiam quæ Persica dicuntur, præcauentibus id morbi multū prodesse si quarto quoque die bina ebibantur. Euacuant enim omnem humorem qui per eos dies adiiciatur, stomachúmque quo ad eius fieri potest, à cruditatibus defendunt. Caryophylli, florísque cinamomi, ana hexag. I, mastiches, asari, ana hexag. I ac semis, stachyos hexag. II, ligneæ casiæ dimidium, de fructu ac ligno balsami, ana hexag. dimidium, de ligno aloes tantundem. B sandales hexag. I, muschi grana VI, aloes hexag. VI, vini maluatici quantum humectando sit satis.

Hæc sunt quæ mihi dicenda videbantur artem ac iudicium sequenti virorum harum rerum scientissimorum. Quicunque autem duce superno diuinóque auxilio quæ dicta sunt, rectè obseruarit & ad vnguem, is non multo pòst voti compos erit, magnámque ex hoc volumine, diis bene iuuantibus, consequetur vtilitatē.

Romæ, Calendis Aprilis, M. D. XVII. Leone X. pont.